Verſio VULG. LAT.

4 Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis: nec audias illam, ne fortè per-
5 eas in efficacia illius. Virginem ne conſpicias, ne fortè
6 ſcandalizeris in decore illius. Ne des fornicariis animam tu-
7 am in ullo, ne perdas te, & hæreditatē tuam. Noli circumſpicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius.
8 Averte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias
9 ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perie-
10 runt: & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. O-
11 mnis mulier, quæ eſt fornicaria, quaſi ſtercus in via conculcabitur. Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi
12 facti ſunt, colloquiū enim illius quaſi ignis exardeſcit. Cum aliena muliere ne ſedeas omnino, nec accumbas cum ea ſuper
13 cubitum: Et non alterceris cum illa in vino, ne fortè declinet cor tuum in illam, & ſanguine tuo labaris in perditio-
14 nem. Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non
15 erit ſimilis illi. Vinum novum, amicus novus: veteraſcet,
16 & cum ſuavitate bibes illud. Non zeles gloriam & opes pec-
17 catoris: non enim ſcis quæ futura ſit illius ſubverſio. Non placeat tibi injuria injuſtorum, ſciens quoniam uſque ad in-
18 feros non placebit impius. Longè abeſto ab homine poteſtatem habente occidendi, & non ſuſpicaberis timorem mor-
19 tis. Et ſi acceſſeris ad illum, noli aliquid committere, ne
20 fortè auferat vitam tuam. Communionem mortis ſcito: quoniam in medio laqueorum ingredieris, & ſuper dolen-
21 tium arma ambulabis. Secundùm virtutem tuam cave te à
22 proximo tuo, & cum ſapientibus & prudentibus tracta. Viri juſti ſint tibi convivæ, & in timore Dei ſit tibi gloriatio,
23 Et in ſenſu ſit tibi cogitatus Dei, & omnis enarratio tua in præceptis Altiſſimi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

4 †Μετὰ ψαλλούσης μὴ ἐνδελέχιζε, †μήποτε ἁλῷς ἐν τοῖς ἐπιχει-
5 ρήμασιν αὐτῆς. †Παρθένον μὴ καταμάνθανε, †μήποτε σκανδα-
6 λισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς. †Μὴ δῷς πόρναις τὴν ψυχήν σου,
7 †ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν κληρονομίαν σου. †Μὴ περιβλέπου ἐν ῥύμαις
8 πόλεως, †καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις αὐτῆς μὴ πλανῶ. †Ἀπόστρεψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου, †καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλό-
9 τριον. †Ἐν κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν, †καὶ ἐκ τούτου φιλία
12 ὡς πῦρ ἀνακαίεται. †Μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τὸ σύνολον,
13 †Καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ' αὐτῆς ἐν οἴνῳ, †μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ ψυχή σου ἐπ' αὐτήν, †καὶ τῷ πνεύματί σου (α) ὀλισθήσῃς εἰς ἀπώλειαν.
14 †Μὴ ἐγκαταλίπῃς φίλον ἀρχαῖον, †ὁ γὰρ πρόσφατος οὐκ ἔστιν (a) ἔφι-
15 σος αὐτῷ. †Οἶνος νέος, φίλος νέος, †ἐὰν παλαιωθῇ, μετ' (β) εὐ-
16 φροσύνης πίεσαι αὐτόν. †Μὴ ζηλώσῃς δόξαν ἁμαρτωλοῦ, †οὐ γὰρ
17 οἶδας τί ἔσται ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ. †Μὴ εὐδοκήσῃς (γ) ἐν εὐδοκίᾳ
18 ἀσεβῶν, †μνήσθητι ὅτι ἕως ᾅδου οὐ μὴ δικαιωθῶσιν. †Μακρὰν ἄπεχε ἀπὸ ἀνθρώπου ὃς ἔχει ἐξουσίαν τοῦ φονεύειν, †καὶ οὐ μὴ ὑποπτεύσῃς
19 φόβον θανάτου. †Κἂν προσέλθῃς, μὴ πλημμελήσῃς, †ἵνα μὴ
20 (δ) ἀφέληται τὴν ζωήν σου. †Ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ (ε) παγίδων
21 διαβαίνεις, †καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεων περιπατεῖς. †Κατὰ τὴν ἰσχύν
23 σου στόχασαι (ζ) τοὺς πλησίον, †καὶ μετὰ σοφῶν συμβουλεύου. †Καὶ μετὰ συνετῶν ἔστω ὁ διαλογισμός σου, †καὶ πᾶσα (η) διήγησίς σου ἐν νόμῳ
22 ὑψίστου. †Ἄνδρες δίκαιοι ἔστωσαν σύνδειπνοί σου, †καὶ ἐν φόβῳ κυρίου ἔστω τὸ καύχημά σου.

MS.A. (α) ὀλισθήσῃ (a) ἔπιπος (β) εὐφροσύνῃ (γ) εὐδοκίᾳ (δ) ἀφέλῃ (ε) παγίδος (ζ) τὸ πλησίον, καὶ μετὰ σοφῶν βουλεύου. Μετὰ συνετῶν (η) διήγησις

Cum pſaltrice ne aſſiduus ſis; ne fortè capiaris 4
in (a) tentationibus ejus. Virginem ne aſpicias; 5
ne fortè ſcandalizeris in decoribus ejus. Ne des 6
fornicariis animam tuam; ne perdas hæreditatem tuam. Noli circumſpicere in vicis civita- 7
tis; nec oberraveris in deſertis illius. Averte 8
oculum à muliere formoſa, & ne circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris mul- 9
ti aberraverunt: & ex hoc concupiſcentia, quaſi 12
ignis, exardeſcit. Cum aliena muliere non ſedeas (b) omnino, Neque agites convivia cum illa in 13
vino: ne fortè declinet cor tuum in illam, & ſpiritu tuo labaris in perditionem. Ne derelin- 14
quas amicum antiquum: novus enim non eſt ſimilis illi. Vinum novum, amicus novus: ſi 15
inveteraverit; cum ſuavitate bibes illud. Non 16
zeles gloriam peccatoris: non enim ſcis, quæ ſit illius ſubverſio. Non (c) benè ſentias de bene- 17
placito impiorum: memento, quoniam uſque ad inferos non juſtificabuntur. Longè abeſto ab ho- 18
mine poteſtatem habente occidendi: & non ſuſpicaberis timorem mortis: Et, ſi acceſſeris, 19
noli delinquere; ne auferat vitam tuam. Scito 20
quoniam in medio laqueorum ingrederis, & ſuper pinnacula civitatum ambulas. Secundùm 21
virtutem tuam conjecta de proximis: & cum ſapientibus conſulta. Et cum intelligentibus ſit 23
colloquutio tua, & omnis enarratio tua in lege altiſſimi. Viri juſti ſint tibi convivæ: & in 22
timore Domini ſit gloriatio tua.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Cum cantatrice ne confabuleris, nè fortè ſu- 4
is te perdat ſermonibus. Virginem ne con- 5
templeris, ne ad duplicem ejus dotē damneris. Ne dedas meretrici teipſum, ne amit- 6
tas hæreditatem opum tuarum, Ignominiâ 7
afficiaris in plateis urbis, & adulterio criminum aſcribaris. Cum hera domûs ne appli- 10
ces cubitum tuum, néve temperes cum ea vinum vetus: Ne fortè ad eam inclinet ani- 11
mus tuus, & reus mortis prolabaris in infernum. Facies tua mulierem pulchram ne re- 8
ſpiciat, & ne contempleris pulchritudinem quæ non eſt tua. Nam pulchritudine muli- 9
eris multi perierunt, & amor ejus in modum ignis exardeſcit. Cum muliere maritata ne multiplices ſermonem, neque protrahas cum illa confabulationes tuas: ne fortè declinet ad eam cor tuum, & ſanguine noxio ruas in infernum. Ne deſeras amicum tuum vete- 12
rem, quia recens non adæquatur illi. Ami- 13
cus recens ſimilis eſt vino recenti, quod cùm inveteratum fuerit, bibes. Ne invideas ho- 14
mini impio; neſcis enim quis ſit futurus ejus exitus. Ne invideas ſcelerato proſpero: 15
memento ad mortem uſque neminem eſſe immunem. Recede ab homine qui poteſtatem 16
habet occidendi, & metum mortis haud formidabis: Quòd ſi acceſſeris, ne ream reddas 17
auram (i. *vitam*) tuam: Verùm ſcias inter 18
laqueos te gradi, & ſuper retia te ambulare. Pro viribus tuis opitulare proximo tuo, & 19
cum ſapientibus confer ſecretum. Cum timente Deum ſint cogitationes tuæ, & omnes viæ tuæ in timore Domini. Homines probi 20
ſint edentes menſam tuam, & in religione Domini eſto gloriatio tua.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

4 * ولا تطل الكلام مع الزامرة · لئلا تجلبك اليها بقصائدها * لا تلاعب العذرى · لئلا تلزم
5 بضعف مهرها * لا تبذل نفسك للزانية · فتضيع مالك وتترك ابنك * فتشتم في ازقة المدينة ·
6 7 وتثبت في ديوان الفجور والزنا * لا تتكي مع ربة البيت · ولا تشاربها العتيق * لعل قلبك
10 11 يهواها · وتنزل الهاوية وقد سحبت * لا تحدد بصرك الى امراة جميلة · ولا تتفحص الى حسن
8 غيرك * لان جمال النسا قد اهلك قوما كثيرا وعشقهن مثل النار المشتعلة · لا تكثر
9 الكلام مع المحصنة · ولا تطل الحديث معها · لعل قلبك يحن اليها وتنزل الهاوية مسحوبا ·
12 * لا ترفض صديقك القديم · لان الاخير لا ثبات له * الصديق الحديث مثل الخمر الحديث ·
13 واذا عتق طاب شربه * لا تغبط المنافق · لانك لا تعلم اخر مصيره * لا تحسد الاثيم اذا
14 15 حسن حاله · لانه حي الى الموت لا ينجو الانسان * ابرح ممن كان له مقتدر على القتل · ولا تخافن
16 جباين الموت · وان انت دنوت فلا تضعف نفسك · واعلم انك انما تتخطى بين الفخاخ · وتمشي
17 18 بين الشباك والمصايد * انفع صاحبك طاقتك · وليكن اهل سرك الحكما · ومعاملتك مع
19 الاتقيا * وجميع سبلك تكون في خشية الله تعالى * لا تتوكل الا على الاتقيا وبمخافة الله امتدح
20

Et ne protrahas ſermonem cum pſaltria; 4
ne te ſuis ad ſe trahat cantilenis. Ne jo- 5
ceris cum virgine, ne ad geminatā ipſius dotem obligeris. Ne committas teipſum 6
ſcortatrici, ut amittas tuam ſubſtantiā, & filium tuum deſtituas, Contumeliis 7
appetaris in vicis urbis, & referaris in album adulterii & ſcortationis. Ne ac- 10
cumbas cum hera domûs, nec bibas cum ea vinum vetus. Ne fortè diſcupiat il- 11
lam cor tuum, & ruas in præcipitium attractus. Ne divertas aciem tuam ad 8
mulierem formoſam, nec intuearis pulchritudinem alienam: Quia mulierum 9
forma gentes multas perdidit, et amor illarum eſt velut ignis ardens. Ne multiplices ſermonem cum nupta, neque colloquium cum ea producas, ne fortè emolliatur erga eam cor tuum, & raptatus in præcipitium labaris. Amicum tuum pri- 12
ſtinum ne derelinquas, quia poſterior non habet firmitatem. Amicus recens eſt in- 13
ſtar vini recentis; quod inveteratum, ſuavis eſt hauſtûs. Ne bees impium, quoniā 14
ignoras extremum ejus exitum. Ne invi- 15
deas iniquo cùm proſper fuerit ſtatus ejus, quoniam uſque ad mortem haud immunis eſt homo. Procul abſiſte ab eo qui 16
poteſtatem habet necis, & terrores mortis ne reformides. Quòd ſi acceſſeris, 17
ne debili ſis animo. Et ſcito inter la- 18
queos te gradi, intérque retia & plagas ambulare. Subveni amico tuo pro viri- 19
bus tuis. Sint autem arcanorum tuorum conſcii ſapientes, & negotiatio tua cum religioſis, omnéſque viæ tuæ ſint in ti- 20
more Dei excelſi. Ne fidas ulli religioſis, & in timore Dei gloriare.

Verſio VULG. LAT.

24 In manu artificum opera laudabuntur, & princeps populi in
25 ſapientia ſermonis ſui, in ſenſu verò ſeniorum verbum. Terribilis eſt in civitate ſua homo linguoſus: & temerarius in verbo ſuo odibilis erit.

CAP. X.

1 Judex ſapiens judicabit populum ſuum, & principatus ſen-
2 ſati ſtabilis erit. Secundùm judicem populi, ſic & miniſtri ejus: & qualis rector eſt civitatis, tales & inhabitantes in ea.
3 Rex inſipiens perdet populum ſuum: & civitates inhabita-
4 buntur per ſenſum potentium. In manu Dei poteſtas terræ:
5 & utilem rectorem ſuſcitabit in tempus ſuper illam. In manu Dei proſperitas hominis, & ſuper faciem ſcribæ imponet
6 honorem ſuum. Omnis injuriæ proximi ne memineris, &
7 nihil agas in operibus injuriæ. Odibilis coram Deo eſt, & hominibus ſuperbia: & execrabilis omnis iniquitas gentiū.
8 Regnum à gente in gentem transfertur propter injuſtitias,
9 & injurias, & contumelias, & diverſos dolos. Avaro autem
10 nihil eſt ſceleſtius. Quid ſuperbit terra & cinis? Nihil eſt iniquius quàm amare pecuniam: hic enim & animam ſuam venalem habet: quoniam in vita ſua projecit intima ſua.
11 Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat
12 medicum. Brevem languorem præcidit medicus: ſic & rex
13 hodiè eſt & cras morietur. Cùm enim morietur homo, hæ-
14 reditabit ſerpentes, & beſtias, & vermes. Initium ſuperbiæ
15 hominis, apoſtatare à Deo: Quoniam ab eo, qui fecit illum, receſſit cor ejus, quoniam initium omnis peccati eſt ſuperbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, & ſubvertet eum in finem.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

24 †Ἐν χειρὶ τεχνιτῶν ἔργον (θ) ἐπαινεθήσεται, †καὶ ὁ ἡγούμενος
25 λαοῦ σοφὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ. †Φοβερὸς ἐν πόλει αὐτοῦ ἀνὴρ γλωσσώδης, †καὶ ὁ (ι) προπετὴς ἐν λόγῳ αὐτοῦ μισηθήσεται.

MS.A. (θ) ἐπαινεθήσεται (ι)* προπετής

ΚΕΦ. Ι.

1 †Κριτὴς σοφὸς παιδεύσει τὸν λαὸν αὐτοῦ, †καὶ ἡγεμονία συνετοῦ
2 τεταγμένη ἔσται. †Κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ, οὕτως (α) καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ, †καὶ κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως πάντες οἱ κατοι-
3 κοῦντες αὐτήν. †Βασιλεὺς ἀπαίδευτος (β) ἀπολεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, †καὶ πόλις οἰκισθήσεται ἐν συνέσει δυναστῶν. †Ἐν χειρὶ κυρίου
4 ἡ ἐξουσία τῆς γῆς, †καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς.
5 †Ἐν χειρὶ κυρίου εὐοδία ἀνδρός, †καὶ προσώπῳ γραμματέως ἐπιθήσει δόξαν αὐτοῦ. †Ἐπὶ παντὶ ἀδικήματι μὴ (γ) μηνιάσῃς
6 τῷ πλησίον, †καὶ μὴ πρᾶσσε μηδὲν ἐν ἔργοις ὕβρεως. †Μισητὴ
7 ἔναντι κυρίου καὶ ἀνθρώπων ὑπερηφανία, †καὶ ἐξ ἀμφοτέρων
8 (δ) πλημμελὴς ἀδικία. †Βασιλεία ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος μετάγεται, †διὰ ἀδικίας καὶ ὕβρεις καὶ χρήματα. †Τί ὑπερηφανεύεται γῆ καὶ
9 σποδός; †Ὅτι ἐν ζωῇ ἔρριψα τὰ ἐνδόσθια αὐτοῦ. †Μακρὸν
10 ἀρρώστημα σκώπτει ἰατρός, †καὶ βασιλεὺς σήμερον, καὶ αὔριον τε-
11 λευτήσει. †Ἐν γὰρ τῷ ἀποθανεῖν ἄνθρωπον, κληρονομήσει ἑρπετὰ
12 καὶ θηρία καὶ σκώληκας. †Ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἀνθρώπου ἀφισταμένου ἀπὸ κυρίου, †καὶ ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἀπέστη ἡ καρδία αὐτοῦ.
13 †Ὅτι ἀρχὴ (ε) ὑπερηφανίας ἁμαρτία, †καὶ ὁ κρατῶν αὐτῆς ἐξομβρήσει βδέλυγμα.

MS.A. (α) οἱ λειτουργοὶ (β) ἐξουσία (γ)* μηνίσῃς (δ) πλημμελήσει ἀδικία. (ε) ὑπερηφανίας ἁμαρτία.

In manu artificum, opus laudabitur: & prin- 24
ceps populi ſapiens in ſermone ſuo. Terribilis 25
in civitate ſua homo linguoſus: & temerarius in verbo ſuo odibilis erit.

CAP. X.

JUDEX ſapiens erudiet populum ſuum: 1
& principatus ſenſati (a) ordinatus erit. Se- 2
cundùm judicem populi (b) ſic, & miniſtri ejus: & qualis rector eſt civitatis, tales omnes inhabitantes in ea. Rex inſipiens perdet popu- 3
lum ſuum: & civitas habitabitur per ſenſum potentium. In manu Domini poteſtas terræ: 4
& utilem ſuſcitabit in tempus ſuper illam. In 5
manu Domini proſperitas hominis: & ſuper perſonam ſcribæ imponet gloriam ipſius. In omni 6
injuria ne ſuccenſeas proximo, & nihil agas in operibus contumeliæ. Odibilis coram Domino 7
eſt, & hominibus, ſuperbia: & ex utriſque (c) delinquet injuſta. Regnum à gente in gen- 8
tem transfertur, propter injuſtitias, & contumelias & (d) pecunias. Quid ſuperbit terra 9
& cinis? (e) Quoniam in vita projeci intima 10
ejus. In prolixum languorē cavillatur medicus: 11
& rex hodiè eſt, & cras morietur. Cùm enim morietur homo; hæreditabit ſerpentes, & beſtias, 12
& vermes. Initium ſuperbiæ hominis, cùm apoſtatavit à Deo: Et ab eo, qui fecit eum, receſ- 13
ſit cor ejus. Quoniam (f) principium ſuper- 14
biæ peccatum: &, qui tenuerit eam; profun- 15
det (g) abominationem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Sapientiâ judicis urbs ſtabilitur, & qui do- 21
minatur in populum ſuum, ſapiens eſt atque cordatus. Formidandus eſt in civitate vir 22
linguax; & qui ſecundùm os ejus ſumpſerit *exemplar*, odio habebitur.

CAP. X.

Judex cordatus docebit populum ſuum, & 1
princeps ſapiens ſtabiliet civitatem ſuam. Qualis eſt judex populi, tales miniſtri ejus: & 2
qualis princeps urbis, tales habitatores ejus. Rex iniquus perdet populum ſuum: & urbs 3
incolis frequentatur prudentiâ procerum ſuorum. In manibus Dñi eſt poteſtas orbis ter- 4
rarum, & *hominem* utilem opportunè præficiet illi. In manibꝰ Domini eſt rerū omnium 5
dominium, & colentibꝰ ſe tribuet gloriā ſuā. In quibuſvis læſionibus tuis ne noceas ami- 6
co tuo, néve ambules in via ſuperborum. Omnia peccata, & mendacium devita, & elato ſpiritu ne ambules: Odioſa eſt enim apud 7
Deum & apud homines ſuperbia; & apud utrumque, rapina & oppreſſio. Regnum à 8
populo ad populum traducitur propter peccata, & ſuperbiam, atque mammonam. Cur 9
ſuperbiat pulvis ac cinis, cujus latera, dum vivit, vermes perrepunt? Cujus inteſtina ſectu- 11
rus eſt medicus? *qui* hodie gradietur, & cras morietur? Moriente homine, tinea erit ſors 12
illius, & vermis ejus coram ipſo perreptat. Initium delictorum hominū eſt ſua ipſorum 13
ſuperbia, & propriæ actiones dementant cor eorum. Fons enim peccati eſt ſuperbia, ſcor- 14
tatio autem fons utriuſque. Propterea vari- 15
avit Deus certamina eorum, & plagâ omnimodâ percuſſit illos.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

21 * بحكمة الوالي وبر حكمه تعمر المدينة · وبعدله حاكمها يصلح امرها * الجاهل مرهوب في القرية ·
22 ويبغض من يحكي كلامه *
1 القاضي الحكيم يعلم شعبه *
2 والسلطان العاقل يعمر مدينته * كشبه الوالي حشمه · ومن رئيس المدينة سكانها * الملك
3 الفاسق يهلك شعبه · وتعمر القرية بحكمة ولاتها * ملك الدنيا بيد الرب · ويولي كل زمان ما
4 يوافقه * والسلطان كله بيد الرب · ويري اتقياه كرامته * في جميع فعلك لا تظلم صديقك ·
6 ولا تسلك في سبيل المسرفين · واجتنب كل خطية وغدر · ولا تسر بنفس متكبر * لان
7 الاسراف مبغوض عند الله وعند الناس جميعا · وعلى كليهما الغصب والظلم * انما يدفع
8 الملك من قوم ويدفع الى غيرهم · من اجل الخطايا والاسراف وحب الورق * لماذا يستكبر
9 الرم والرماد الذي يدب الدود منه في حياته * ويبط الطبيب جنبه وبطنه * اليوم
11 قد عاش وغدا قد مات * اذا مات الانسان فالتراب حظه · والذباب يسعى بين يديه * وان
12 13 خطايا الناس بالاسراف تعمي قلوبهم * لان ينبوع الخطية هو الاسراف بعينه · والكبر والزنا
14 فان الاسراف ركنه كليهما * ولذلك احسن الله جهادهم * وعاقبهم عقوبة موجعة
15

Per prudentiam præfecti ejuſque juſtitiam urbs frequens eſt populo, & per judicis 21
ejus temperantiam res ejus proſperè ſuccedunt. Stultus eſt formidabilis in civi- 22
tate; & quicunque loquitur ſermones ejus, odio habetur.

CAP. X.

Judex ſapiens erudit populum ſuum, & 1
præfectus prudens extruit civitatem ſuam. Qualis eſt præſes, tales miniſtri 2
ejus: & qualis eſt princeps urbis, tales etiam ejus incolæ. Rex perverſus perdit 3
populum ſuum: ac extruitur civitas ſapientiâ præfectorum ſuorum. Regnum ter- 4
ræ in manu Domini, & cuivis tempori præſtat quod competit ipſi. Tota etiam po- 5
teſtas in manu Domini, dabitque timentibus ſe gloriam ſuam. In quovis opere tuo 6
ne fraudes amicum tuum; & in via faſtuoſorum ne incedas: omne peccatum ac dolum defugito: & animo pervicaci ne incedas. Execrandus eſt enim faſtus 7
apud Deum ſimul & apud homines; & apud utrumq; violentia & tyrannis. Au- 8
fertur quidem regnum ab una gente, aliique traditur propter peccata, faſtum, & amorem argenti. Cur ſuperbit pulvis ac ci- 9
nis, è quo vermes ſcaturiunt dum vivit? Cujus latus ac ventrem ſecabit medicꝰ? 11
qui hodiè vivit, & cras moriturus eſt? Cùm morietur homo, pulvis erit ſors ejus, 12
& muſcæ ambulabūt in conſpectu ipſius. Et verò peccata hominum cum faſtu ex- 13
cæcant ipſorū corda. Quandoquidem fons 14
peccati eſt idem faſtus, & ſuperbiæ ſimul atq; fornicationis robur eſt faſtus. Idcir- 15
cò approbavit Deus certamen illorum, atque tormento dolore pleno extinxit.

Verſio VULG. LAT.

16 Propterea exhonoravit Dominus conventus malorum, &
17 deſtruxit eos uſque in finem. Sedes ducum ſuperborum de-
18 ſtruxit Deus, & ſedere fecit mites pro eis. Radices gentium
ſuperbarum arefecit Deus, & plantavit humiles ex ipſis
19 gentibus. Terras gentium evertit Dominus, & perdidit eas
20 uſque ad fundamentum. Arefecit ex ipſis, & diſperdidit eos,
21 & ceſſare fecit memoriam eorum à terra. Memoriam ſuper-
borum perdidit Deus, & reliquit memoriam humilium ſen-
22 ſu. Non eſt creata hominibus ſuperbia; neque iracundia
23 nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc, quod
timet Deum: ſemen autem hoc exhonorabitur, quod præter-
24 it mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in
25 honore: & qui timent Dominum, erunt in oculis illius. Glo-
ria divitum, honoratorum, & pauperum, timor Dei eſt:
26 Noli deſpicere hominem juſtum pauperem, & noli magnifi-
27 care virum peccatorem divitem. Magnus, & judex, & po-
tens eſt in honore: & non eſt major illo, qui timet Deum.
28 Servo ſenſato liberi ſervient: & vir prudens & diſciplina-
tus non murmurabit correptus, & inſcius non honorabi-
29 tur. Noli extollere te in faciendo opere tuo, & noli cun-
30 ctari in tempore anguſtiæ. Melior eſt qui operatur, & abun-
31 dat in omnibus, quàm qui gloriatur, & eget pane. Fili, in
manſuetudine ſerva animam tuam, & da illi honorem ſe-
32 cundùm meritum ſuum. Peccantem in animam ſuam quis
juſtificabit? & quis honorificabit exhonorantem animam
ſuam?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 † Διὰ τοῦτο παρεδόξασε κύριος τὰς ἐπαγωγὰς, † καὶ κατέστρεψεν
17 εἰς (*)τέλος αὐτούς. † Θρόνους ἀρχόντων καθεῖλεν ὁ κύριος,
18 † καὶ ἐκάθισε πραεῖς ἀντ᾽ αὐτῶν. † Ῥίζας ἐθνῶν ἐξέτιλεν ὁ κύ-
19 ριος, † καὶ ἐφύτευσε ταπεινοὺς ἀντ᾽ αὐτῶν. † Χώρας ἐθνῶν κατ-
έστρεψεν ὁ κύριος, † καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰς ἕως θεμελίων γῆς.
20 † (ζ) Ἐξήρανεν ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς, † καὶ κατέπαυσεν
22 ἀπὸ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. † Οὐκ ἔκτισαι ἀνθρώποις ὑπερη-
23 φανία, † οὐδὲ ὀργὴ θυμοῦ γεννήμασι γυναικῶν. † Σπέρμα ἔντι-
μον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου. † σπέρμα ἔντιμον ποῖον; οἱ φο-
βούμενοι τὸν κύριον. † σπέρμα ἄτιμον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου.
24 † σπέρμα ἄτιμον ποῖον; οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς. † Ἐν μέσῳ
ἀδελφῶν ὁ ἡγούμενος αὐτῶν ἔντιμος, † καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν
25 ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. † Πλούσιος καὶ ἔνδοξος καὶ πτωχὸς, † τὸ καύχημα
26 αὐτῶν φόβος κυρίου. † Οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πτωχὸν συνετὸν,
27 † καὶ οὐ (η) καθήκει δοξάσαι ἄνδρα ἁμαρτωλόν. † Μεγιστὰν καὶ
κριτὴς καὶ δυνάστης δοξασθήσεται· † καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶν τις μείζων
28 (θ) τοῦ φοβουμένου τὸν κύριον. † Οἰκέτῃ σοφῷ ἐλεύθεροι λειτουργή-
29 σουσι, † καὶ ἀνὴρ ἐπιστήμων οὐ γογγύσει. † Μὴ σοφίζου ποιῆσαι τὸ
30 ἔργον σου, † καὶ μὴ δοξάζου ἐν καιρῷ στενοχωρίας σου. † Κρείσσων
ἐργαζόμενος (ι) ἐν πᾶσιν, † ἢ περιπατῶν, ἢ δοξαζόμενος καὶ
31 (κ) ἀπορῶν ἄρτων. † Τέκνον, ἐν πραΰτητι δόξασον τὴν ψυχήν σου,
32 † καὶ δὸς αὐτῇ τιμὴν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς. † Τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς
(λ) τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίς δικαιώσει; † καὶ τίς δοξάσει τὸν ἀτιμάζοντα
τὴν ζωὴν αὐτοῦ;

MS.A.(*)*τέλους (ζ) Ἐξῆρεν αὐτοὺς (η) καθῆκεν (θ) τῶν φοβουμένων (ι) καὶ περισσεύων ἐν πᾶσιν, (κ) ὑστερῶν (λ) ψυχὴν

Propter hoc incredibiles fecit Dominus (h) obdu- 16
ctiones: & deſtruxit eos in finem. Sedes ducum 17
deſtruxit Dominus, & ſedere fecit mites pro eis.
Radices gentium evulſit Dominus, & plantavit 18
humiles pro eis. Terras gentium evertit Domi- 19
nus, & perdidit eas uſque ad fundamenta terræ.
(i) Arefecit ex ipſis, & diſperdidit eos, & ceſ- 20
ſare fecit memoriam eorum à terra. Non eſt cre- 22
ata hominibus ſuperbia, neque ira furoris gene-
rationibus mulierum. (k) Semen honoratum 23
quale? ſemen hominis. Semen honoratum
quale? ii qui timent Dominum. Semen inho-
noratum quale? ſemen hominis. Semen inhono-
ratum quale? qui prætereunt mandata. In me- 24
dio fratrum rector illorum in honore: & qui ti-
ment Dominum; in oculis (l) illius. Dives, 25
& honoratus, & pauper, gloriatio eorum, ti-
mor Domini. Non juſtum eſt deſpicere pauperem 26
ſenſatum: & non decet magnificare hominem
peccatorem. Magnus, & judex, & potens hono- 27
rificabitur: & non eſt eorum aliquis major illo,
qui timet Dominum. Servo (m) ſapienti liberi 28
ſervient: & vir prudens (n) non murmurabit.
Noli excuſando cunctari in faciendo opere tuo: 29
& noli te extollere in tempore anguſtiæ tuæ.
Melior eſt, qui operatur (o) in omnibus, quàm 30
qui ambulat, aut gloriatur, & eget pane. Fili, 31
in manſuetudine glorifica animam tuam: & da
illi honorem ſecundùm meritum ejus. Peccan- 32
tem in animam ſuam, quis juſtificabit? &
quis honorabit exhonorantem vitam ſuam?

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 17 * ܟܘܪܣܝܐ ܕܓܝܘܬܢܐ ܗܦܟ ܡܪܝܐ. ܘܐܘܬܒ ܡܟܝܟܐ ܚܠܦܝܗܘܢ. * ܥܩܪܐ ܕܓܝܘܬܢܐ
ܥܩܪ ܡܪܝܐ. ܘܢܨܒ ܡܟܝܟܐ ܚܠܦܝܗܘܢ. * ܥܩܒܬܐ ܕܓܝܘܬܢܐ ܥܩܪ ܡܪܝܐ. ܘܐܘܒܕ 18
19 20 ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܘܟܪܢܗܘܢ. * ܐܘܒܕ ܐܢܘܢ ܘܥܩܪ ܐܢܘܢ ܘܗܦܟ ܐܢܘܢ. * ܘܫܪܝ ܡܢ ܒܢܝ
21 ܐܢܫܐ ܕܘܟܪܢܗܘܢ. * ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܬܦܠܓܬ ܓܐܝܘܬܐ ܠܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܘܪܡܘܬ ܠܒܐ ܠܝܠܕܝ
22 ܢܫܐ. * ܙܪܥܐ ܡܝܩܪܐ. ܡܐ ܕܡܙܕܪܥ ܠܐܢܫܐ. ܙܪܥܐ ܡܝܩܪܐ. ܡܢ ܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ. ܙܪܥܐ ܡܝܩܪܐ. ܡܢ
ܕܢܛܪ ܦܘܩܕܢܐ. ܙܪܥܐ ܨܥܝܪܐ. ܡܐ ܕܡܙܕܪܥ ܠܐܢܫܐ. ܙܪܥܐ ܨܥܝܪܐ. ܡܢ ܕܠܐ ܥܒܕ ܦܘܩܕܢܐ.
23 25 * ܒܝܬ ܐܚܐ ܪܫܐ ܡܝܩܪ. ܘܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ ܡܝܩܪ ܗܘ ܡܢܗ. * ܬܘܬܒܐ ܢܘܟܪܝܐ
26 ܡܣܟܢܐ ܘܡܟܝܟܐ ܫܘܒܗܪܗ. ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. * ܠܝܬ ܠܡܫܝܛܘ
27 ܠܡܣܟܢܐ ܙܕܝܩܐ. ܘܐܦܠܐ ܠܡܝܩܪܘ ܠܥܬܝܪܐ ܥܘܠܐ. * ܪܒܐ ܘܫܠܝܛܐ ܘܕܝܢܐ ܝܩܪ.
28 ܘܠܝܬ ܪܒ ܡܢ ܡܢ ܕܝܩܪ ܠܡܢ ܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ. * ܠܥܒܕܐ ܚܟܝܡܐ ܒܢܝ ܚܐܪܐ
29 ܢܫܡܫܘܢܝܗܝ. ܘܓܒܪܐ ܣܘܟܠܬܢܐ ܟܕ ܡܬܪܕܐ ܠܐ ܢܬܪܥܡ. * ܠܐ ܬܬܡܚܠ ܒܡܥܒܕ
30 ܥܒܕܟ. ܘܠܐ ܬܫܬܒܗܪ ܒܥܕܢܐ ܕܐܘܠܨܢܟ. * ܛܒ ܗܘ ܓܒܪܐ ܕܦܠܚ ܘܡܝܬܪ ܒܢܟܣܐ.
31 ܡܢ ܡܢ ܕܡܫܬܒܗܪ ܘܣܢܝܩ ܠܡܐܟܘܠܬܐ. * ܒܪܝ. ܒܡܟܝܟܘܬܐ ܝܩܪ ܢܦܫܟ ܘܗܒ ܠܗ
32 ܛܥܡܐ ܐܝܟ ܡܐ ܕܝܐܐ ܠܗ. * ܒܪܝ. ܡܢ ܕܡܚܝܒ ܢܦܫܗ. ܡܢܘ
ܢܙܕܩܝܘܗܝ. ܐܘ ܡܢܘ ܢܝܩܪ ܠܡܢ ܕܡܒܣܪ ܢܦܫܗ.

Thronum ſuperborum evertit Dominus, & 17
eorum loco ſedere fecit humiles. Radicem
ſuperborum evulſit Dominus, & pro iis plan-
tavit humiles. Veſtigia ſuperborum extir- 18
pavit Dominus, perdiditq; de terra memori-
am eorum. Perdidit eos, eradicavit eos, & 19
deturbavit eos. Et funditùs abolevit ex ho- 20
minibus memorias ipſorum. Non enim diſ- 21
tributa eſt ſuperbia inter filios hominum,
neque cordis elatio inter natos mulieris. Se- 22
men honorificum, quando ſeritur ab homi-
ne; ille *inquam* ſemen eſt honorificum, qui
Deum reveretur: ille ſemẽ eſt honorificũ, qui
ſervat mandatum. Semen infame, cùm ſeri-
tur ab homine; ille *inquam* infame, qui non
exequitur mandatũ. Inter fratres natu major 23
eſt honoratus; at qui Deum reveretur,
honoratior eſt ipſo. Hoſpitis peregrini qui 25
pauper & afflictus eſt, gloriatio, eſt religio
Dei. Non eſt quòd pauper juſtus ignominiâ 26
afficiatur, nec quòd dives iniquus honore-
tur. Magnatem, principem ac judicem ho- 27
nora: at non eſt major eo qui reverentem
Deum honorat. Servo cordato liberi mi- 28
niſtrabunt: & vir prudens, cùm eruditur,
non fremet. Ne torpeſcas in opere tuo per- 29
agendo, & tempore miſeriæ tuæ ne glorieris.
Præſtantior eſt vir qui operatur & abundat 30
divitiis, quàm is qui gloriatur & annonæ
penuriâ laborat. Fili mi, pietate honorem 31
concilia animæ tuæ, & *tali* imbue illam ſa-
pore, qualis expedit ei. Fili mi, eum qui ſe 32
condemnat, quis juſtificet? aut quis honoret
eum qui ſeipſum dehoneſtat?

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 17 * يكب الرب منبر المسرفين * وينصب المتواضعين بدلهم * * استاصل الرب اصل المستكبرين *
18 19 وعسل ذكرهم عن جديد الارض * اكبهم واهلكهم * ودمر عليهم * واباد نسلهم من
20 21 بين الناس * لان الاسراف والكبرياء لم يقسما للناس * وكبر النفس لاولاد المراة * الزرع
22 الكريم انما كرامته خشية الله * لان النسل الكريم هو حافظ الوصية * فاما الزرع المفتخر اذا ما
23 زرعه الرجل فهو النسل الرهم الذي لا يحفظ السنة ولا ما امرها * اكبر الاخوة عليهم *
25 26 ومن اتقى الرب هو اكرم منه * الغريب المحتاج الحزين انما مدحته خشية الله * لا ينبغي
27 ان يهان المسكين اذا كان معدما * ولا تكرم غنيا فاسقا * الكرامة تحق للكبير
28 والوالي والحاكم * ولا كرامة تفوق كرامة من يتقي الله * العبد الحكيم يخدمونه الاحرار
29 ولا يحقد ذو العفة اذا وبخ * لا تكسل عن فعلك اذا ما اكرمك فعلك * ولا يمنعك الحياء
30 اذا كنت محتاجا عما ينفعك * لانه خير لك ان تعمل وتكسب الخبز * اخير من ان تانف
31 32 من العمل وانت محتاج * اكرم نفسك في الغربة * وكن عاقلا رزينا كما ينبغي * يا بني من
يرفع استخف بنفسه * ومن يكرم من لا خير فيه اهان نفسه *

Subvertit Dominus ſedem faſtuoſorum, 16
humiléſque pro iis erigit. Extirpa- 17
vit Dominus radicem ſuperborum, & 18
memoriam eorum è ſolo terræ delevit.
Subvertit eos, & perdidit eos, & inva- 19
ſit illos. Et ſemen eorum abolevit ab 20
hominibus. Faſtus enim ac ſuperbia 21
non fuerunt hominibus diviſa, nec ani-
mi pertinacia filiis mulieris. Nobilis 22
ſeminis decus eſt timor Dei; quia nobilis
proſapia cuſtodit mandatum: at verò
ſemen ſuperbum, cùm quis illud ſemi-
nat eſt proſapia fœtida, quæ nec legem
nec quæ in ea præcipiuntur, cuſtodit.
Major natu inter fratres, præſtat illis; 23
ſed qui Dominum timet, honorabilior eſt
ipſo. Peregrini egentis ac mœſti laus eſt 25
timor Dei. Non eſt æquum deſpici pau- 26
perem cùm fuerit inops, néve impendas
honorem diviti ſcelerato. Debetur qui- 27
dem honor magnati, præfecto, ac judi-
ci: at nullus eſt honor qui ſuperet hono-
rem timentis Deum. Servo ſapienti 28
miniſtrabunt liberi: & qui moderatus
eſt, non ſuccenſet cùm admonetur. Ne 29
ſis ignavus in opere tuo, cùm opus tuum
eſt honorem tibi conciliaturum: nec im-
pediat te pudor, cùm fueris egenus, ab
his quæ tibi proſunt. Nam conſultius 30
eſt tibi operari te ac panem lucrari, con-
ſultius inquam *quàm opus dedignari*
& eſſe inopem. Honora teipſum in pe- 31
regrinatione, & eſto prudens & gravis,
ut decet. Fili mi, qui ſe extollit, idem 32
deſpicitur: & qui honorat eum in quo
non eſt gratitudo, ſeipſum parvipendit.

Verſio VULG. LAT.

33 Pauper gloriatur per diſciplinam & timorem ſuum: & eſt
34 homo qui honorificatur propter ſubſtantiam ſuam. Qui au-
tem gloriatur in paupertate, quantò magis in ſubſtantia? Et
qui gloriatur in ſubſtantia, paupertatem vereatur.

CAP. XI.

1 SApientia humiliati exaltabit caput illius, & in medio ma-
2 gnatorum conſedere illum faciet. Non laudes virum in ſpe-
3 cie ſua, neque ſpernas hominem in viſu ſuo. Brevis in vola-
4 tilibus eſt apis, & initium dulcoris habet fructus illius. In
veſtitu ne glorieris unquam, nec in die honoris tui extolla-
ris: quoniam mirabilia opera Altiſſimi ſolius, & glorioſa,
5 & abſconſa, & inviſa opera illius. Multi tyranni ſederunt
6 in throno, & inſuſpicabilis portavit diadema. Multi po-
tentes oppreſſi ſunt validè, & glorioſi traditi ſunt in manus
7 alterorum. Priuſquàm interroges, ne vituperes quenquam:
8 & cùm interrogaveris, corripe juſtè. Priuſquàm audias,
ne reſpondeas verbum: & in medio ſermonum ne ad-
9 jicias loqui. De ea re, quæ te non moleſtat, ne certeris: &
10 in judicio peccantium ne conſiſtas. Fili, ne in multis ſint
actus tui: & ſi dives fueris, non eris immunis à delicto:
ſi enim ſecutus fueris, non apprehendes: & non effugies,
11 ſi præcucurreris. Eſt homo laborans, & feſtinans, & do-
lens impius, & tantò magis non abundabit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

33 † Πτωχὸς δοξάζεται δι᾽ ἐπιστήμην αὐτοῦ, † καὶ πλούσιος δοξάζεται
34 διὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ. † Ὁ (μ) δὲ δοξαζόμενος ἐν πτωχείᾳ, καὶ ἐν
πλούτῳ ποσαχῶς; † καὶ ὁ ἄδοξος ἐν πλούτῳ, καὶ ἐν πτωχείᾳ ποσα-
χῶς;
MS. A. (μ) δεδοξασμένος

ΚΕΦ. ια΄.

1 † ΣΟφία ταπεινοῦ (α) ἀνύψωσε κεφαλὴν, † καὶ ἐν μέσῳ μεγιστά-
2 νων (β) καθίσει αὐτόν. † Μὴ (*)αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει αὐτοῦ,
3 † καὶ μὴ βδελύξῃ ἄνθρωπον ἐν ὁράσει αὐτοῦ. † Μικρὰ ἐν πετεινοῖς
4 μέλισσα, † καὶ ἀρχὴ γλυκασμάτων ὁ καρπὸς αὐτῆς. † Ἐν περι-
βολῇ ἱματίων μὴ καυχήσῃ, † καὶ ἐν ἡμέρᾳ δόξης μὴ ἐπαίρου,
† ὅτι θαυμαστὰ τὰ ἔργα κυρίου, † καὶ κρυπτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ (γ) ἐν
5 ἀνθρώποις. † Πολλοὶ τύραννοι ἐκάθισαν ἐπὶ ἐδάφους, † ὁ δὲ ἀνυ-
6 πονόητος ἐφόρεσε διάδημα. † Πολλοὶ δυνάσται ἠτιμάσθησαν σφό-
7 δρα, † καὶ ἔνδοξοι παρεδόθησαν εἰς χεῖρας ἑτέρων. †(δ) Πρὶν ἐξε-
8 τάσῃς μὴ μέμψῃ· † νόησον πρῶτον καὶ τότε ἐπιτίμα. †(ε) Πρὶν
ἢ ἀκοῦσαι μὴ ἀποκρίνου, † καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρεμβάλλου.
9 † Περὶ πράγματος οὗ οὐκ ἔστι (ζ) σοι χρεία, μὴ ἔριζε, † καὶ ἐν κρίσει
10 ἁμαρτωλῶν μὴ συνέδρευε. † Τέκνον, μὴ περὶ πολλὰ ἔστωσαν αἱ
πράξεις σου. † ἐὰν πληθύνῃς, οὐκ (η) ἀθωωθήσῃ· † καὶ ἐὰν διώ-
11 κῃς, οὐ μὴ καταλάβῃς, † καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃς διαδράς. † Ἔστι κο-
πιῶν καὶ πονῶν καὶ σπεύδων, † καὶ (θ) τόσῳ μᾶλλον ὑστερεῖται.

MS. A. (α) ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ, (β) καθίσει (*) αἰνέσῃς (γ) ἀνθρώποις. (δ) Πρὶν ἢ (ε) Πρὶν ἀκοῦσαι (ζ) σοι, μὴ ἔριζε, (η) ἀθωωθήσῃ· (θ) πόσῳ

Pauper honorificatur per ſcientiam ſuam: & 33
dives honorificatur propter ſubſtantiam ſuam.
Qui autem glorificatur in paupertate; quantò 34
magis in ſubſtantia? & (p) qui eſt inglorius in
ſubſtantia; quantò magis in paupertate?

CAP. XI.

SApientia humiliati exaltavit caput, & in 1
medio magnatorum conſedere illum faciet.
Non laudes virum in ſpecie ſua: neque ſpernas 2
hominem in viſu ſuo. Brevis in volatilibus apis: 3
& principium dulcorum, fructus ejus. In cir- 4
cumjectione veſtimentorum ne glorieris: nec in
die honoris extollaris. Quoniam mirabilia opera
Domini, & abſconſa opera illius in hominibus.
Multi tyranni ſederunt in (a) ſolo: & inſuſpi- 5
cabilis portavit diadema. Multi potentes ex- 6
honorati ſunt valdè: & glorioſi traditi ſunt in
manus alterorum. Priuſquàm interroges; ne 7
vituperes: intellige primùm, & tunc corripe.
Priuſquàm audias; ne reſpondeas: & in me-
dio ſermonum ne interloquaris. De re, quâ tibi 8
opus non eſt, ne certaveris: & in judicio pec-
cantium ne conſideas. Fili, ne circa multa ſint 9
actus tui. Si enim multiplicaveris; non eris 10
immunis à delicto. Et ſi ſecutus fueris; non
apprehendes: & non effugies; ſi præcucurreris.
Eſt laborans, & dolens, & feſtinans: & tantò 11
magis ipſi deeſt.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

33 * ܐܝܬ ܡܣܟܢܐ ܕܡܬܝܩܪ ܡܛܠ ܚܟܡܬܗ. ܘܐܝܬ ܥܬܝܪܐ ܕܡܬܝܩܪ ܡܛܠ ܥܘܬܪܗ.
34 * ܕܡܬܝܩܪ ܒܡܣܟܢܘܬܐ. ܒܥܘܬܪܗ ܟܡܐ ܝܬܝܪ. ܘܕܨܥܝܪ ܒܡܣܟܢܘܬܗ. ܒܥܘܬܪܗ ܟܡܐ ܝܬܝܪ.
* ܩܦܠܐܘܢ * ܝ̄ܐ *
1 2 * ܚܟܡܬܗ ܕܡܣܟܢܐ ܬܪܝܡ ܪܫܗ. ܘܒܝܢܝ ܪܘܪܒܢܐ ܬܘܬܒܝܘܗܝ. * ܠܐ ܬܫܒܚ
3 ܠܓܒܪܐ ܕܫܦܝܪ ܒܚܙܘܗ. ܘܠܐ ܬܣܠܐ ܠܓܒܪܐ ܕܣܢܐ ܒܚܙܘܗ. * ܡܛܠ
4 ܕܒܨܝܪܐ ܒܦܪܚܬܐ ܕܒܘܪܬܐ. ܘܪܝܫ ܚܠܝܬܐ ܕܟܠܗܘܢ ܥܠܠܬܐ ܐܒܗ. * ܒܠܒܫ
ܕܚܘܫܚܐ ܠܐ ܬܡܝܩ. ܘܠܐ ܬܒܣܐ ܠܓܒܪܐ ܕܡܪܝܪܝܢ ܚܢܟܘܗܝ. ܡܛܠ
5 ܕܦܪܝܫܝܢ ܐܪܙܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܡܛܫܝܢ ܡܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܥܒܕܘܗܝ. * ܣܓܝܐܐ
ܡܣܟܢܐ ܕܝܬܒܘ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܣܠܩܘ ܥܠ ܠܒܐ. ܠܒܫܘ
6 ܠܒܘܫܐ ܕܐܝܩܪܐ. * ܣܓܝܐܐ ܡܠܟܐ. ܕܐܬܬܫܝܡܘ ܐܟܚܕܐ. ܘܡܝܩܪܐ ܕܐܬܥܒܪܘ ܡܢ
7 ܐܝܩܪܗܘܢ. * ܥܕܠܐ ܬܒܩܐ. ܠܐ ܬܫܘܬܦ. ܒܨܝ ܩܕܡܝܬ. ܘܗܝܕܝܢ ܣܡ ܫܬܐܣܬܐ.
8 9 * ܥܕܠܐ ܬܫܡܥ. ܠܐ ܬܦܢܐ ܦܬܓܡܐ. ܘܒܝܬ ܫܘܥܝܬܐ ܠܐ ܬܡܠܠ. * ܐܢ ܐܝܬ ܠܟ ܚܝܠܐ.
10 ܠܐ ܬܬܚܪܐ. ܘܒܝܬ ܥܘܠܐ ܠܐ ܬܣܓܐ ܛܠܘܡܝܟ. * ܒܪܝ. ܕܠܡܐ ܢܣܓܐ ܒܝܫܟ. ܘܕܪܗܛ ܠܗ
11 ܠܡܣܓܝܘܬܗ. ܠܐ ܢܙܟܐ. * ܒܪܝ. ܐܢ ܠܐ ܪܗܛܬ. ܠܐ ܬܕܪܟ. ܘܐܢ ܠܐ ܒܥܝܬ ܠܐ ܬܫܟܚ. * ܐܝܬ
ܕܪܗܛ ܘܠܐܐ ܘܡܫܬܪܗ. ܘܒܟܠܡܕܡ ܗܘ ܡܬܥܘܟ.

Eſt pauper qui propter ſapientiam ſuam ho- 33
nore afficitur, eſt etiam dives qui honore af-
ficitur ob divitias ſuas. Qui honoratur in 34
paupertate, quantò magis in divitiis? & qui
turpis eſt in paupertate ſua, quantò magis in
divitiis ſuis?

CAP. XI.

SApientia pauperis exaltabit caput ejus, & 1
inter principes collocabit eum. Ne laudes 2
hominem pulchrum aſpectu, neque vitupe-
res hominem aſpectu fœdum. Abjecta eſt 3
enim inter volucres apis; attamen præcipua
inter omnes proventus jucunditas, eſt fructus
ejus. Pannis indutum ne derideas, & homi- 4
nem cujus amaræ ſunt fauces, ne aſpernare:
abſtracta ſunt enim Dei myſteria, & abſcon-
dita ab hominibus opera ejus. Multi de- 5
ſpecti, qui ſuper ſolio regni ſederunt: &
qui nemini in mentem veniebant, gloriæ
veſtes induerunt. Multi reges, qui ignominiâ 6
ſimul affecti ſunt: & honeſti, qui ex honore
ſuo detracti ſunt. Priuſquàm experiaris, ne 7
communices: explora priùs, ac tum prima
jace fundamenta. Priuſquàm audiveris, ne 8
reſponſum reddas: & medias inter narra-
tiones, ne loquaris. Etiamſi polleas viribus, 9
ne contendas: & in medio iniquitatis ne
multiplices oppreſſionem tuam. Fili mi, ne 10
fortè multiplicetur malum tuum: qui enim
currit ad eam multiplicandam, non erit im-
punis. Fili mi, niſi curras, haud aſſequêris;
& niſi quæras, haud invenies. Eſt qui cur- 11
rat, ſatagat, ac laboret, qui tamen in omni-
bus retardetur.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

33 * وفي الناس هو مسكين ويكرم لكثرة عقله وحكمته * ومن الناس من هو غني ويكرم لكثرة
34 ماله * الذي يكرم وهو فقير كم بالحري اذ هو غني * ومن كان ارعنا وهو لا يملك فكم احرى
اذ هو غني *

* الفصل الخامس عشر *

1 2 * حكمة المسكين ترفعه * وتجعله من جلساء السلاطين * لا تمدح من كان جميلا لحسنه *
3 ولا تزدري رجلا قبيح المنظر * لان النحل احقر من جميع الطيور * وثمرها اطيب من جميع
4 الغلات * لا تسخر بلباس خلق * ولا تهين من لجا اليك * لان اسرار الله تعالى خفية مبينة *
5 واعماله مكتومة عن الناس * كثير من الاذلال جلسوا عن يمين الملك * والذي لم يخطر على
6 بال لبس لباس الكرامة * وملوك كثيرة هينوا وذلوا * وكثير من المكرمين زالت عنهم كرامتهم *
7 8 * لا تشارك حتى تجرب * افحص وقس بها ثم اصنع الاساس * لا ترد الجواب قبل ان تسمع *
9 ولا تقطع حديث غيرك فتنطق * ان كنت قويا فلا تتاجر لامكان قوتك * ولا تكثر
10 الظلم والاثم * يا بني * اطعني لئلا يكثر شرك * لان من سعى في كثرة الشر والسوء
11 لا يفلت * يا بني ان لم تحرص لم تنال * وان لم تطلب لم تجد * وفي الناس من
يتعب ويكل وينصب * ويكون في جميع اعماله نصب *

Præterea inter homines reperitur pau- 33
per qui propter abundantiam prudentiæ
& ſapientiæ ſuæ honoratur: reperitur
etiam inter homines dives qui propter
opum ſuarum copiam honoratur. Qui 34
dum pauper eſt, honoratur, quantò magis
ſi dives eſſet? & qui ſtultus eſt dum
nil poſſidet, quantò magis ſi dives eſſet?

CAP. XI.

SApientia pauperis nobilitabit eum, 1
efficiétque illum ex conſidentibus cum
potentibus. Ne laudes eum qui formo- 2
ſus eſt in pulchritudine ſua, néve con-
temnas hominem vultu deformem. Apes 3
enim viliſſimæ ſunt omnium volucrum,
earum tamen fructus eſt omnium pro-
ventuum jucundiſſimus. Ne illudas 4
veſtem laceram, néve deſpexeris eum
qui ad te confugerit: quoniam ſecreta
Dei excelſi occulta ſunt ac ſeparata,
& actiones ejus hominibus latentes.
Multi ex ignobilibus ſederunt ad dexte- 5
ram regis: & qui in mentem nulli
venerat, indutus eſt veſtibus honoris.
Item reges multi deſpecti fuerunt atque 6
contempti, & à multis honeſtis proprius
honor abſceſſit. Sodalitatem ne con- 7
trahas, donec tentaveris: inquire & ex-
actè perveſtiga, ac tum extrue funda-
mentum. Reſponſum ne reddas ante- 8
quam audias, nec alterius ſermonem lo-
quendo interpelles. Si fueris potens, 9
noli propter potentiam virium tuarum
contendere, & ne multiplices oppreſſio-
nem & iniquitatem. O fili mi, obedi mihi, 10
ne multiplicetur malum tuum: quoniam
qui in multitudine ſcelerum & crimi-
num incedit, non effugiet. Fili mi, niſi ſa-
tagas, haud conſequeris: & niſi quæras,
haud invenies. Eſt autem inter homines 11
qui laboret, deſudet, ac fatigetur, & ſit in
cunctis operibus ſuis defeſſus;

Verſio VULG. LAT.

12 Eſt homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens vir-
13 tute, & abundans paupertate: Et oculus Dei reſpexit illum
in bono, & erexit eum ab humilitate ipſius, & exaltavit ca-
put ejꝰ: et mirati ſunt in illo multi, & honoraverunt Deum.
14 Bona & mala, vita & mors, paupertas & honeſtas à Deo
15 ſunt. Sapientia & diſciplina, & ſcientia legis apud Deum.
16 Dilectio, & viæ bonorum apud ipſum. Error & tenebræ
peccatoribus concreata ſunt: qui autem exultant in malis,
17 conſeneſcunt in malo. Datio Dei permanet juſtis, & pro-
18 fectus illius ſucceſſus habebit in æternum. Eſt qui locuple-
19 tatur parcè agendo, & hæc eſt pars mercedis illius. In eo
quod dicit; Inveni requiem mihi, & nunc manducabo de bo-
20 nis meis ſolus: Et neſcit quòd tempus præteriet, & mors
21 appropinquet, & relinquat omnia aliis, & morietur. Sta in
teſtamento tuo, & in illo colloquere, & in opere mandato-
22 rum tuorum veteraſce. Ne manſeris in operibus peccato-
23 rum. Confide autem in Deo, & mane in loco tuo. Facile eſt
24 enim in oculis Dei ſubitò honeſtare pauperem. Benedictio
Dei in mercedem juſti feſtinat, & in hora veloci proceſſus il-
25 lius fructificat. Ne dicas; Quid eſt mihi opus, & quæ erunt
26 mihi ex hoc bona? Ne dicas; Sufficiens mihi ſum: & quid
27 ex hoc peſſimabor? In die bonorum ne immemor ſis ma-
28 lorum: & in die malorũ ne immemor ſis bonorum: Quoniam
facile eſt coram Deo in die obitûs retribuere unicuique ſe-
29 cundùm vias ſuas. Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ
30 magnæ, & in fine hominis denudatio operum illius. Ante
mortem ne laudes hominem quenquam, quoniam in filiis
ſuis agnoſcitur vir.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

12 † Ἔστι νωθρὸς (ι) καὶ προσδεόμενος ἀντιλήψεως, † ὑστερῶν ἰσχύϊ
13 καὶ πτωχείᾳ περισσεύει, † Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπέβλεψαν αὐτῷ
εἰς ἀγαθά, † καὶ ἀνώρθωσεν αὐτὸν ἐκ ταπεινώσεως αὐτοῦ, † καὶ
ἀνύψωσε κεφαλὴν αὐτοῦ· † καὶ ἀπεθαύμασαν ἐπ᾽ αὐτῷ πολλοί.
14 † Ἀγαθὰ καὶ κακά, ζωὴ καὶ θάνατος, † πτωχεία καὶ πλοῦτος παρὰ
17 κυρίου ἐστί. † Δόσις κυρίου παραμένει εὐσεβέσι, † καὶ ἡ εὐδοκία αὐ-
18 τοῦ εἰς τὸν αἰῶνα εὐοδωθήσεται. † Ἔστι πλουτῶν ἀπὸ προσοχῆς καὶ
19 σφιγγίας αὐτοῦ, † καὶ αὕτη ἡ μερὶς τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. † Ἐν τῷ εἰπεῖν
αὐτόν, Εὗρον ἀνάπαυσιν, † καὶ νῦν (κ) φάγομαι ἐκ τῶν ἀγαθῶν μου,
20 † Καὶ οὐκ οἶδε τίς καιρὸς παρελεύσεται, † καὶ καταλείψει αὐτὰ ἑτέροις,
21 καὶ ἀποθανεῖται. † Στῆθι ἐν διαθήκῃ σου καὶ ὁμίλει ἐν αὐτῇ, † καὶ ἐν
22 τῷ ἔργῳ σου παλαιώθητι. † Μὴ θαύμαζε ἐν ἔργοις ἁμαρτωλοῦ,
23 † πίστευε (λ) τῷ κυρίῳ, καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου· † Ὅτι κοῦφον ἐν
24 ὀφθαλμοῖς κυρίου διὰ τάχους † ἐξάπινα (ʹ) πλουτίσαι πένητα. † Εὐ-
λογία κυρίου (μ) ἐν μισθῷ εὐσεβοῦς, † καὶ ἐν ὥρᾳ ταχινῇ ἀναθάλλει
25 εὐλογίαν αὐτοῦ. † Μὴ εἴπῃς, Τίς ἐστί μου χρεία; † καὶ τίνα ἀπὸ τοῦ
26 νῦν ἔσται μου τὰ ἀγαθά; † Μὴ εἴπῃς, Αὐτάρκη μοί ἐστι, † καὶ τί
27 ἀπὸ τοῦ νῦν κακωθήσομαι; † Ἐν ἡμέρᾳ (ν) ἀγαθῶν ἀμνησία κα-
28 κῶν, † καὶ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν οὐ μνησθήσεται ἀγαθῶν. † Ὅτι κοῦφον
(ξ) ἔναντι κυρίου ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς † ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς
29 ὁδοὺς αὐτοῦ. † Κάκωσις ὥρας ἐπιλησμονὴν ποιεῖ τρυφῆς, † καὶ
30 ἐν συντελείᾳ ἀνθρώπου ἀποκάλυψις ἔργων αὐτοῦ. † Πρὸ τελευτῆς μὴ
μακάριζε μηδένα, † καὶ ἐν τέκνοις αὐτοῦ (ο) γνωσθήσεται ἀνήρ.

MS.A. (ι) προσδεόμενος (κ) φάγομαι (λ) τῷ κυρίῳ, (ʹ) πλουτῆσαι
(μ) ἐμμέσῳ (ν) ἀγαθῇ (ξ) ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου (ο) γνωσθήσεται. Μὴ

Cum Tranſlatione LATINA.

Eſt marcidus, & egens recuperatione, deficiens 12
virtute, et (b) abundat paupertate: Et oculi 13
Domini reſpexerunt illum in bona, et erexit eum
ab humilitate ipſius, & exaltavit caput ejus:
et mirati ſunt in illo (c) multi. Bona et mala, 14
vita et mors, paupertas et honeſtas à (d) Domino
ſunt. Datio Domini permanet piis: et benepla- 17
citum ejus bonos ſucceſſus habebit in æternum.
Eſt, qui locupletatur, attentè, et parcè agendo: 18
et hæc eſt pars mercedis illius. In eo, quod dicit; 19
Inveni requiem, et nunc manducabo de bonis
(e) meis; Et neſcit, quod tempus pertranſiet, 20
et relinquet ea aliis, et morietur. Sta in teſta- 21
mento tuo: et in illo colloquere: et in opere tuo
veteraſce. Ne mireris in operibus peccatoris: 22
confide in Domino, et mane in labore tuo.
Facile eſt enim in oculis Domini, velociter 23
ſubitò honeſtare pauperem. Benedictio Domini in 24
mercede pii: et in hora veloci exoriri facit
benedictionem ſuam. Ne dicas; Quid eſt mihi 25
(f) opus? et quæ erunt mihi ex hoc nunc bona? Ne
dicas; Sufficientia mihi ſunt, et quid ex hoc 26
nunc peſſimabor? In die bonorum, oblivio malo- 27
rum, et in die malorum non erit memoria bo-
norum. Quoniam facile eſt coram Domino in 28
die obitûs retribuere homini ſecundùm vias e-
jus. Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ: 29
et in fine hominis, denudatio operum illius Ante 30
mortem ne beatifices quenquam: et in filiis ſuis
agnoſcetur vir.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 * ܐܝܬ ܕܠܐܐ ܘܡܬܚܒܠ . ܘܚܣܝܪ ܦܓܪܗ. ܘܚܣܝܪ ܟܠ ܡܕܡ ܘܡܣܬܟܢܘܬܐ . ܡܝܬܪܐ ܗܘ
ܕܡܠܬܗ ܕܡܪܝܐ ܠܛܒܬܗ ܢܗܘܐ. ܘܢܦܨܝܘܗܝ ܡܢ ܥܦܪܐ ܘܡܢ ܩܛܡܐ. * ܪܫܗ ܢܪܝܡ ܘܢܬܪܘܡܡܝܘܗܝ. 13
ܘܢܬܕܡܪܘܢ ܒܗ ܣܓܝܐܐ. * ܛܒܬܐ ܘܒܝܫܬܐ. ܚܝܐ ܘܡܘܬܐ. ܥܬܝܪܐ ܘܡܣܟܢܐ . 14
ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܫܘܝܢ. * ܚܟܡܬܐ ܘܢܟܦܘܬܐ. ܘܝܕܥܬܐ ܕܢܡܘܣܐ ܡܢ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܗܝ. 15
ܚܘܒܐ ܘܐܘܪܚܬܐ ܕܥܒܕܐ ܛܒܐ ܡܢ ܠܘܬܗ ܐܢܝܢ. * ܛܥܝܘܬܐ ܘܚܫܘܟܐ ܠܚܛܝܐ ܐܬܒܪܝܘ. 16
ܘܥܡ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܪܒܝܢ ܒܒܝܫܬܐ . ܒܝܫܬܐ ܥܡܗܘܢ ܣܝܒܬ. * ܡܘܗܒܬܗ ܕܡܪܝܐ 17
ܡܩܘܝܐ ܠܕܚܠܘܗܝ. ܘܨܒܝܢܗ ܠܥܠܡ ܢܬܩܢ. * ܐܝܬ ܕܡܬܥܬܪ ܡܢ ܡܣܟܢܘܬܗ. ܘܐܝܬ 18
ܕܠܐ ܥܬܪܗ ܠܘܬܗ. * ܘܡܐ ܕܐܡܪ. ܐܫܟܚܬ ܠܝ ܢܝܚܐ. ܘܗܫܐ ܐܟܘܠ ܡܢ ܩܢܝܢܝ 19
ܘܠܐ ܝܕܥ ܡܢܐ ܗܘܐ ܚܪܬܗ. ܘܢܫܒܘܩ ܠܐܚܪܢܐ ܘܢܡܘܬ. * ܒܪܝ 20
ܩܘܡ ܥܠ ܐܘܪܚܟ. ܘܒܗ ܐܬܕܒܪ. ܘܒܥܒܕܘܗܝ ܩܫܝ. * ܘܠܐ ܬܬܕܡܪ 21
ܒܥܒܕܐ ܕܥܘܠܐ. ܐܠܐ ܣܟܝ ܠܡܪܝܐ. ܘܩܘܝ ܒܢܘܗܪܗ. * ܡܛܠ ܕܦܫܝܩ ܗܘ ܩܕܡ 22
ܡܪܝܐ ܠܡܥܬܪܘ ܠܡܣܟܢܐ ܒܥܓܠ. * ܒܫܘܠܡ ܝܘܡܐ ܬܫܟܚ ܛܒܬܐ. 28
ܘܚܪܬܗ ܕܒܪܢܫܐ ܩܝܡܐ ܥܠܘܗܝ. * ܥܕܠܐ ܬܒܩܝܘܗܝ ܠܒܪܢܫܐ ܠܐ ܬܫܒܚܝܘܗܝ. 29
ܕܒܚܪܬܗ ܗܘ ܡܫܬܒܚ ܒܪܢܫܐ. ܠܐ ܠܟܠ ܒܪܢܫ ܬܥܠܝܘܗܝ ܠܒܝܬܟ. 30
ܣܓܝܐܝܢ ܓܝܪ ܟܡܝܢܘܗܝ ܕܢܟܝܠܐ.

Eſt qui laboret ac fatigetur, defectûque 12
corporis, & omnium rerum penuriâ laboret,
paupertate verò abundet; erga quem ſermo
Domini ſit beneficus, & à pulvere ac cinere
liberet eum: Caput ejus erigat attollátque, 13
& multi demirentur illum. Bonum & ma- 14
lum, vita & mors, dives & pauper paria ſunt
coram Domino. Sapientia, & temperantia, ac 15
legis peritia à Domino eſt: charitas & viæ
bonorum operum ab eodem ſunt. Error ac 16
tenebræ peccatoribus creatæ ſunt: & cùm
his qui in malitia nutriuntur, malitia cum
iiſdem conſeneſcit. Donum Domini cultori- 17
bus ejus perſeverat, & placitum ejus in
æternum manebit. Eſt qui ex paupertate ſua 18
diteſcat: eſt etiam quem propriæ divitiæ
non comitentur. Qui cùm ait, Inveni mihi 19
requiem, en inpoſterùm comedam de facul-
tatibus meis; & ignorat quis futurus ſit exi-
tus ejus: nam aliis relinquet eas, & morie-
tur. Fili mi, perſiſte in via tua, eíque in- 20
nitere, & in exercitiis ejus progredere &
conſeneſce. Ne mireris facta ſceleſti, ſed Do- 21
minum expecta, & in ejus lumine perſevera.
Promptum eſt enim apud Dominum pau- 22
perem brevi ditare. In fundo diei reperies 28
bonum, & finis hominis manebit ſuper
ipſum. Antequam aliquem experiaris, ne 29
laudaveris eum: in ſuo enim fine lauda-
tur homo. Non eſt quòd quemvis homi- 30
nem introducas in ædes tuas; quoniam inſi-
diæ doloſi multæ ſunt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 * وذلك الانسان يكون حريصا خبيثا * وهو ضعيف الجسم مضطر شديد الخلة * قول الرب
13 يحسن اليه * وينفض عنه التراب والرماد * يرفع راسه ويسروه حتي يتعجب منه الناس *
14 * الخير والشر * والحيوة والموت * والغناء والفقر * يبذلهما الله تعالي للناس سريعا * اخذ الحكمة
15 والعفاف * وعلم السنة من قبل الرب * الود وسبيل الاعمال الصالحة من لدنه * الضلالة
16 والظلام حظ الخطاة * الذين يلبثون في الشر يكثر معهم * عطية الرب تدوم لاتقيائه
17 وتدوم مسرته فيهم الي الابد * في الناس من هو غني في مسكنته لعقله وحسن تدبيره *
18 وفي الناس من لا ينتفع بماله لبخله وسوء تدبيره * ومن يقول قد احببت الراحة فابتدا الان
19 فانعم بخيراتي * ولا يعلم ما اخر مصيره * وانه يموت ويخلفها لغيره * يا بني قم علي طريقك
20 واثبت عليها واعتصم بها ما حييت * ولا يعجبك اعمال الاثم * بل ارجوا الرب ودم علي
21 وده * لان الرب قادر ان يغني الفقير سريعا * ان كنت تقيا اصبت لنفسك خيرا * ومصيرك
22 28 لما قدمت * لا تمدح رجلا قبل ان تجربه * لان مدحة المرء في اخر امره * لا تدخل منزلك
29 30 فاجرا * لان حيل المكر كثيرة *

Præterea ejuſmodi homo ſit ambitioſus, 12
improbus, idémque corpore imbecillus,
neceſſitate & ſummâ paupertate labo-
rans; cui tamen ſermo Domini benefa-
ciat, excutiátque ab eo pulverem ac ci-
nerem, Caput ejus attollat, adeóque no- 13
bilitet eum, ut homines mirentur eum.
Bonum & malum, mortẽ ac vitam, divi- 14
tias ac paupertatem Deus excelſus citò
dat hominibus. Acquiſitio ſapientiæ, tem- 15
perantiæ, ac ſcientiæ legis à Domino eſt:
dilectio, & via operum bonorum ab ipſo
ſunt. Error, & caligo ſors peccatorũ: cum 16
perſeverantibus in malo ea multiplica-
buntur. Donum Domini permanet apud 17
pios ejus, & conſtans eſt in ipſis volun-
tas ejuſdem in æternũ. Inter homines re- 18
peritur qui dives eſt in paupertate ſua,
ob ſuam ipſius prudentiã rectámque vi-
vendi rationẽ: reperitur etiam inter ho-
mines qui nullum percipit emolumentũ è
ſuis opibus, ob avaritiam ſuam & im-
probam vivendi rationem: Et cùm di- 19
cit, Jam dilexi requiem, incipiam modò
frui bonis meis, neſcit quid tandem de eo
futurũ ſit, cumque moriturũ, atque aliis
ea relicturum. O fili mi, ſta viæ tuæ, in 20
ea perſevera, eiq; adhære quandiu vixe-
ris: Nec admirationem tibi moveant ope- 21
ra iniqua; ſed Dominum ſpera, & in ejus
amore perſevera. Poteſt enim Dominus 22
pauperem quàm citiſſimè ditare. Si fue- 28
ris pius, obtinebis animæ tuæ bonum, &
votum tuum in rebus quas aggredieris.
Ne laudes quenquam priuſquàm tenta- 29
veris eum; quia laus viri in poſtremis
ejus actis conſiſtit. *Ne introducas do-* 30
mum tuam ſceleroſum; quoniam artes
doli multæ ſunt.

Verſio VULG. LAT.

31 Non omnem hominem inducas in domum tuam: multæ
32 enim ſunt inſidiæ doloſi. Sicut enim eructant præcordia
fœtentium, & ſicut perdix inducitur in caveam, & ut ca-
prea in laqueum: ſic & cor ſuperborum, & ſicut pro-
33 ſpector videns caſum proximi ſui. Bona enim in mala
34 convertens inſidiatur, & in electis imponet maculam. A
ſcintilla una augetur ignis, & ab uno doloſo augetur ſan-
35 guis: homo verò peccator ſanguini inſidiatur. Attende
tibi à peſtifero, fabricat enim mala: ne fortè inducat ſu-
36 per te ſubſannationem in perpetuum. Admitte ad te alie-
nigenam, & ſubvertet te in turbine, & abalienabit te à tuis
propriis.

CAP. XII.

1 SI benè feceris, ſcito cui feceris, & erit gratia in bonis
2 tuis multa. Benè fac juſto, & invenies retributionem ma-
3 gnam: & ſi non ab ipſo, certè à Domino: Non eſt enim
ei benè qui aſſiduus eſt in malis, & eleëmoſynas non dan-
ti: quoniam & Altiſſimus odio habet peccatores, & mi-
4 ſertus eſt pœnitentibus. Da miſericordi, & ne ſuſcipias
peccatorem: & impiis & peccatoribus reddet vindictam,
5 cuſtodiens eos in diem vindictæ. Da bono, & non rece-
6 peris peccatorem. Benefac humili, & non dederis impio:
7 prohibe panes illi dari, ne in ipſis potentior te ſit: Nam
duplicia mala invenies in omnibus bonis, quæcunque fece-
ris illi: quoniam & Altiſſimus odio habet peccatores, & im-
8 piis reddet vindictam. Non agnoſcetur in bonis amicus,
9 & non abſcondetur in malis inimicus. In bonis viri, inimi-
ci illius in triſtitia: & in malitia illius, amicus agnitus eſt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

31 † Μὴ πάντα ἄνθρωπον εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου, † πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα
32 τοῦ δολίου. † Πέρδιξ θηρευτὴς ἐν καρτάλλῳ, † οὕτως καρδία ὑπερη-
33 φάνου, † καὶ ὡς ὁ κατάσκοπος ἐπιβλέπει πτῶσιν. † Τὰ γὰρ ἀγαθὰ
εἰς κακὰ μεταστρέφων ἐνεδρεύει, † καὶ ἐν τοῖς (π) αἱρετοῖς ἐπιθήσει μῶ-
34 μον. † Ἀπὸ σπινθῆρος πυρὸς πληθύνεται ἀνθρακιά, † καὶ ἄνθρω-
35 πος ἁμαρτωλὸς εἰς αἷμα ἐνεδρεύει. † Πρόσεχε ἀπὸ κακούργου,
36 πονηρὰ γὰρ τεκταίνει, † μήποτε μῶμον εἰς τὸν αἰῶνα δῷ σοι. † Ἐνοί-
κισον ἀλλότριον, καὶ διαστρέψει σε ἐν ταραχαῖς, † καὶ ἀπαλλοτριώσει
σε τῶν ἰδίων σου. MS.A. (π) * ἑτέροις

ΚΕΦ. ιβʹ.

1 † Ἐὰν εὖ ποιῇς, γνῶθι τίνι ποιεῖς, † καὶ ἔσται χάρις τοῖς ἀγα-
2 θοῖς σου. † Εὐποίησον εὐσεβεῖ, καὶ εὑρήσεις (α) ἀνταπόδομα, † καὶ εἰ
3 μὴ παρ᾽ αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ (β) ὑψίστου. † Οὐκ (γ) ἔστιν ἀγαθὰ τῷ
ἐνδελεχίζοντι εἰς κακά, † καὶ τῷ ἐλεημοσύνην μὴ χαριζομένῳ.
4 † Δὸς τῷ εὐσεβεῖ, καὶ μὴ (δ) ἀντιλάβῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. † Εὐποίη-
6 σον (ε) τῷ ταπεινῷ, καὶ μὴ δῷς ἀσεβεῖ. † ἐμπόδισον τοὺς ἄρτους
7 αὐτοῦ, καὶ μὴ δῷς αὐτῷ, † ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σε δυναστεύσῃ· † Δι-
πλάσια γὰρ κακὰ (ζ) εὑρήσεις ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς οἷς (η) ἂν ποιήσῃς
αὐτῷ. † ὅτι καὶ ὁ ὕψιστος ἐμίσησεν ἁμαρτωλούς, † καὶ τοῖς ἀσεβέσιν
(ʹ) ἀποδώσει ἐκδίκησιν. † δὸς τῷ ἀγαθῷ, καὶ μὴ (θ) ἀντιλάβῃ τοῦ
8 ἁμαρτωλοῦ. † Οὐκ (ι) ἐκδικηθήσεται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος, † καὶ οὐ
9 κρυβήσεται ἐν κακοῖς ὁ ἐχθρός. † Ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ
αὐτοῦ ἐν λύπῃ, † καὶ ἐν τοῖς κακοῖς αὐτοῦ καὶ ὁ φίλος διαχωρισθήσεται.

MS.A. (α) ἀνταπόδομα, (β) τοῦ ὑψίστου. (γ) ἔσται (δ) ἀντιλαμ-
βάνου (ε) ταπεινῷ, (ζ) * εὑρήσουσιν (η) ἐὰν (ʹ) ἀποδῷ εἰς ἐκδίκησιν.
(θ) ἀντιλάβου ἁμαρτωλοῦ. (ι) ἐνβληθήσεται

Cum Tranſlatione LATINA.

Non omnem hominem inducas in domum tuam: 31
multæ enim ſunt inſidiæ doloſi. Perdix (g) ve- 32
natrix in cavea, ſic cor ſuperbi: & tanquam
ſpeculator, inſpicit caſum. Bona enim in mala 33
convertens inſidiatur: & in (h) electis impo-
net maculam. A ſcintilla (i) ignis augetur pru- 34
na: & homo peccator ſanguini inſidiatur. At- 35
tende à malefico: fabricat enim mala: ne fortè
maculam det tibi in perpetuum. Admitte ad te 36
alienigenam: & ſubvertet te in turbationibus,
& alienabit te à tuis propriis.

CAP. XII.

SI benè facias; ſcito cui facias: & erit gra- 1
tia bonis tuis. Benefac pio, & invenies retri- 2
butionem: &, ſi non ab ipſo, certè ab Altiſ-
ſimo. Non eſt benè ei qui aſſiduus eſt in ma- 3
lis, & eleemoſynam non danti. Da pio, & ne 4
ſuſcipias peccatorem. Benefac humili, & non 6
dederis impio. (a) Impedi panes illius, & non
dederis ei, ne in ipſis te opprimat. Nam dupli- 7
cia mala invenies in omnibus bonis, quæcunque
feceris ei. Quoniam & Altiſſimus odio habet
peccatores, & impiis reddet (b) vindictam.
Da bono, & ne ſuſcipias peccatorem. Non 8
(c) judicabitur in bonis amicus, & non abſ-
condetur in malis inimicus. In bonis viri, in- 9
imici illius in triſtitia: & in malis illius etiam
amicus disjungetur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܝܟ ܢܩܘܠܐ ܕܐܚܝܕ ܒܡܨܘܕܬܐ. ܠܒܗ ܕܫܝܛܐ. ܘܐܝܟ ܕܘܩܐ ܕܚܙܐ ܡܦܘܠܬܐ. ܟܡܐ 31
ܣܓܝܐܝܢ ܣܘܪܚܢܘܗܝ ܕܥܘܠܐ. * ܐܝܟ ܟܠܒܐ ܕܥܐܠ ܠܟܠ ܒܝܬ ܘܚܛܦ. ܗܟܢܐ ܥܘܠܐ 32
ܥܐܠ ܠܟܠ ܒܝܬ ܘܡܫܓܫ. ܘܛܒܬܐ ܠܒܝܫܬܐ ܡܗܦܟ. ܘܒܡܐܢܝ ܪܓܬܐ ܝܗܒ ܬܘܩܠܬܐ.
* ܡܢ ܩܠܝܠ ܢܥܘܪܬܐ. ܢܘܪܐ ܢܕܠܩ. ܗܟܢܐ ܓܒܪܐ ܥܘܠܐ ܐܝܟ ܡܝܐ ܕܡܐ ܐܫܕ. * ܕܚܠ ܡܢ 33 34
ܒܝܫܐ ܡܛܠ ܕܟܡܝܢ ܒܓܘܒܐ. ܕܠܡܐ ܡܘܡܐ ܕܠܥܠܡ ܬܩܢܐ. * ܠܐ ܬܬܢܩܦ ܠܥܘܠܐ. ܕܠܡܐ 35
ܢܥܩܡ ܐܘܪܚܟ. ܘܢܗܦܟܟ ܡܢ ܩܝܡܟ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܝܐ *
* ܐܢ ܡܛܝܒܬ ܠܒܝܫܐ. ܠܐ ܗܘܐ ܡܕܡ ܥܒܕܬ. ܘܛܝܒܘܬܐ ܠܝܬ ܠܛܝܒܘܬܟ. 1
* ܐܛܝܒ ܠܙܕܝܩܐ ܘܬܣܒ ܦܘܪܥܢܐ. ܘܐܢ ܠܐ ܡܢܗ. ܡܢ ܡܪܝܗ. * ܠܝܬ ܛܝܒܘܬܐ 2 3
ܠܡܢ ܕܡܝܩܪ ܠܒܝܫܐ. ܘܡܢ ܕܠܙܕܝܩܐ ܥܒܕ ܠܐ ܡܘܒܕ. * ܚܕ ܙܒܢ ܘܬܪܝܢ ܒܝܫܐ ܢܐܚܘܕܟ ܒ 4
ܙܒܢܐ ܕܐܢܢܩܝܬܟ. ܡܐܢܝ ܙܝܢܟ ܠܐ ܬܬܠ ܠܗ. ܕܠܡܐ ܒܗܘܢ ܢܬܟܬܫ ܠܟ. * ܘܐܦ 5
ܐܠܗܐ ܣܢܐ ܠܒܝܫܐ. ܘܥܠ ܥܘܠܐ ܡܝܬܐ ܦܘܪܥܢܐ. ܐܛܝܒ ܠܛܒܐ. ܘܡܢܥ ܡܢ ܒܝܫܐ.
ܗܒ ܠܡܟܝܟܐ. ܘܡܢܥ ܡܢ ܡܪܝܡܐ. * ܠܐ ܡܬܝܕܥ ܒܛܒܬܗ ܪܚܡܐ. ܘܠܐ ܡܬܛܫܐ 6
ܒܒܝܫܬܗ ܣܢܐܐ. * ܒܛܒܬܗ ܓܝܪ ܕܓܒܪܐ. ܒܥܠܕܒܒܘܗܝ ܟܪܝܐ ܠܗܘܢ. 7
ܘܒܒܝܫܬܗ ܡܬܦܪܫ ܪܚܡܐ. * ܠܐ ܬܗܝܡܢ ܠܣܢܐܐ ܠܥܠܡ. * ܡܛܠ ܕܐܝܟ 8 9
ܢܚܫܐ ܗܘ ܕܡܣܝܒ ܚܒܪܗ.

Ut capta perdix in cavea cor faſtuoſi, & ut 31
ſpeculator lapſum obſervans. Quàm multa
iniquorum ſcelera! Quemadmodum canis 32
quamcunque domum ingreditur & rapit, ſic
iniquus quamcunque domum ingreditur &
perturbat bonáque in mala pervertit, & per
inſtrumenta concupiſcentiæ præbet offendi-
culum. Exiguâ ſtupâ accenditur ignis: ita 33
ſceleroſus homo ſanguinem velut aquam ef-
fundit. Malignum pertimeſce, quoniam in- 34
dutus eſt puteis: *(altis machinationibus:)* ne
fortè maculam acquiras æternam. Scelerato 35
ne adhæreas, ne perturbet viam tuam; téque
à fœdere tuo pervertat.

CAP. XII.

SI flagitioſo benefacias, nil quidem facis, 1
nec eſt beneficio tuo gratia. Benefac juſto, & 2
præmium reportabis: ſi minùs ab ipſo, *certè*
ab ejus Domino. Nulla eſt ei gratia, qui fla- 3
gitioſum afficit honore: at qui erga juſtum
id præſtiterit, nil deperdet. Primâ aut alterâ 4
vice *(i. tandem aliquando)* te deprehendet
ſceleroſus tempore neceſſitatis tuæ. Armo-
rum tuorum inſtrumenta ne dederis ei, ne iis
contra te pugnet, Quin etiam Deus odit ſce- 5
leroſum, & in impios infert ultionem. Bene-
ficia in probum exerce, ſceleroſo verò abne-
ga: miti largire, inſolenti verò denega. Arte 6
non utitur amicus in proſperitatibus ſuis, nec
in adverſitatibus latebit inimicus. Nam re- 7
bus hominis ſecundis, in triſtitia verſantur
inimici ejus; & rebus ejuſdem adverſis, diſ-
tinguitur amicus. Ne unquam fidas inimi- 8
co: Quoniam ſimilis eſt æri ſibi contiguum 9
contaminanti.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 * كمثل الصنج في الرقص * كذلك قلب المسرف في الاثم * ومثل الامطار المرتفعة تكون السقطة *
32 ما اكثر ذنوب الفجرة * مثل الكلب الذي يختلس من كل بيت يدخله * كذلك الاثيم كل
33 بيت يدخله يردي اهله * ويبدل فرحهم بحزن * وينكد علي اهل الفرح بما هم فيه * من مساعيه
34 يسيرة تلتهب نار عظيمة * وكذلك المرء الفاجر يصب الدماء مثل الماء * احذر الشرير لان همه
35 في الشر وتنجوا من افات الدنيا * لا تصاحب الفاسق فيعوج طريقك ويزيلك عن عهد ربك *
1 * الفصل الثاني عشر * ان صنعت المعروف الي الاثيم * فلا تري انك صنعت شيا *
2 3 وليس لمعروفك جزاء * احسن الي البار ليجزل ثوابك * لانه ان لم يكافيك هو جازاك ربه عنه * ليس
4 لمن صنع المعروف الي اشرار الناس حمد * ومن صنعه الي الاخيار لم يهلك جزاؤه * اذا
تمكن منك الشرير عند حاجتك انتقم منك ضعفين * ولا تمكنه من سلاحك لئلا يقاتلك
5 به * ان الله تعالي يبغض الخبثاء وينزل النكال بالاثمة * احسن الي الصالح وامنع الشرير *
6 اعطي المتواضع وامنع المرح * لانه لا يدرك صديقه حيلة اذا راه * ولا يخفا عنه العدو بسوء
8 9 كيده * لا تقترن بعدوك * لانه شبه النحاس الذي يصدي غيره *

Quale eſt ſiſtrum in tripudio, tale cor 31
faſtuoſi in flagitio: & ut pluviæ altiſ-
ſimæ, talis erit ruina. Quàm multæ ſunt 32
culpæ flagitioſorum! Qualis eſt canis qui
rapit è quavis domo quam ingreditur;
ita ſceleſtus quamcunq; domum ingredia-
tur, domeſticis nocet, eorumque gaudium
vertit in mœrorem, & jucundum eorum
ſtatum in quo ſunt, interpellat. Ex pauca 33
ſtupa magnus inflammatur ignis, eodemq;
modo flagitioſus homo ſanguinem ceu a-
quam effundit. Cave à ſcelerato, quoniam 34
ſtudiũ ejus circa ſcelus verſatur, & mun-
di infœlicitates effugies. Ne familiari- 35
tatem contrahas cum flagitioſo, ne viam
tuam detorqueat, téque à fœdere Domini
tui amoveat.

CAP. XII.

SI beneficium conferas in improbum, ni- 1
hil feciſſe cenſeberis, nec erit beneficio tuo
merces. Benefac probo, ut largum ſit præ- 2
mium tuum: nam etſi ipſe tibi non retri-
buat, Dominus ejus pro ipſo tibi rependet.
Nulla eſt conferenti beneficium in impro- 3
bos homines gloria: at qui in probos con-
tulerit illud, merces ejus minimè peribit.
Cùm te tenuerit improbus tempore egeſta- 4
tis tuæ, duplicem à te repetet ultionem:
quare ne cõmittas ei arma tua, ne iiſdem
te impugnet. Deus quidem excelſus odit 5
nefarios, & sceleratis pœnam infligit.
Benefac probo, improbo denega: da hu-
mili, denega ſuperbo. Non enim occupa- 6
bit ejus amicum dolus, cùm viderit eum;
nec latebit eum inimicus cum infenſiſſi-
mo odio ſuo. Ne te adjungas inimico 8
tuo; Quia ſimilis eſt æri quod aliud in- 9
ficit ærugine.

Verſio VULG. LAT.

10 Non credas inimico tuo in æternum: ſicut enim æramen-
11 tum, æruginat nequitia illius: Et ſi humiliatus vadat
12 curvus, adjice animum tuum, & cuſtodi te ab illo. Non
ſtatuas illum penes te, nec ſedeat ad dexteram tuam, ne
fortè converſus in locum tuum, inquirat cathedram tu-
am: & in noviſſimo agnoſcas verba mea, & in ſermo-
13 nibus meis ſtimuleris. Quis miſerebitur incantatori à
ſerpente percuſſo, & omnibus, qui appropiant beſtiis?
& ſic qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus eſt
14 in peccatis ejus. Unâ horâ tecum permanebit: ſi autem
15 declinaveris, non ſupportabit. In labiis ſuis indulcat
inimicus: & in corde ſuo inſidiatur ut ſubvertat te in
16 foveam. In oculis ſuis lachrymatur inimicus: & ſi in-
17 venerit tempus, non ſatiabitur ſanguine: Et ſi incur-
18 rerint tibi mala, invenies eum illîc priorem. In ocu-
lis ſuis lachrymatur inimicus, & quaſi adjuvans ſuffodi-
19 et plantas tuas. Caput ſuum movebit, & plaudet manu,
& multa ſuſurrans commutabit vultum ſuum.

CAP. XIII.

1 Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui com-
2 municaverit ſuperbo, induet ſuperbiam. Pondus ſuper ſe
tollet, qui honeſtiori ſe communicat. Et ditiori te ne ſo-
3 cius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam?
4 quando enim ſe colliſerint, confringetur. Dives injuſtè egit,
& fremet: pauper autem læſus tacebit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Μὴ πιστεύσῃς τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν αἰῶνα· † ὡς γὰρ ὁ χαλκὸς ἰοῦται,
11 οὕτως ἡ πονηρία αὐτοῦ. † Καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγ-
κεκυφώς, † ἐπίστησον (κ) τὴν ψυχήν σου καὶ φύλαξαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, † καὶ
ἔσῃ αὐτῷ ὡς ἐκμεμαχὼς ἔσοπτρον, † καὶ γνώσῃ ὅτι οὐκ εἰς τέλος
12 (λ) κατίωσε. † Μὴ στήσῃς αὐτὸν παρὰ (μ) σεαυτόν, † μὴ (ν) ἀνα-
τρέψας σε στῇ ἐπὶ τὸν τόπον σου· † μὴ καθίσῃς αὐτὸν ἐκ δεξιῶν
σου, † μήποτε ζητήσῃ τὴν καθέδραν σου, † καὶ ἐπ᾽ (ξ) ἐσχάτῳ ἐπιγνώσῃ
13 τοὺς λόγους μου, † καὶ ἐπὶ τῶν ῥημάτων μου κατανυγήσῃ. † Τίς ἐλεή-
σει ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον, † καὶ πάντας τοὺς προσάγοντας θηρίοις;
† οὕτως τὸν προσπορευόμενον ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ † καὶ (ο) συμφυρό-
14 μενον ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ. † Ὥραν μετὰ σοῦ διαμενεῖ, † καὶ ἐὰν
15 ἐκκλίνῃς, οὐ μὴ καρτερήσῃ. † Καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ γλυκανεῖ
ὁ ἐχθρός, † καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ βουλεύσεται ἀνατρέψαι σε εἰς
16 βόθρον. † Ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ δακρύσει ὁ ἐχθρός, † καὶ ἐὰν εὕρῃ
17 καιρόν, οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀφ᾽ αἵματος. † Κακὰ (π) ἂν ὑπαν-
18 τήσῃ σοι, εὑρήσεις αὐτὸν (ρ) ἐκεῖ πρότερόν σου, † Καὶ ὡς βοηθῶν
19 ὑποσχάσει πτέρναν σου. (σ) Κινήσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, † καὶ ἐπικρο-
τήσει ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, † καὶ πολλὰ διαψιθυρίσει, καὶ ἀλλοιώσει τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ. MS. A. (κ) τῇ ψυχῇ (λ) κατίωται.
(μ) σεαυτῷ, (ν) ἀναστρέψας (ξ) ἐσχάτων (ο) συμφερόμενον (π) ἐὰν
(ρ) πρότερον ἐκεῖ σου, (σ) Τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει,

ΚΕΦ. ιγ´.

1 † Ὁ ἁπτόμενος πίσσης μολυνθήσεται, † καὶ ὁ κοινωνῶν ὑπερη-
2 φάνῳ ὁμοιωθήσεται αὐτῷ. † Βάρος ὑπὲρ σὲ μὴ ἄρῃς, † καὶ ἰσχυροτέρῳ
3 σου καὶ (α) πλουσιωτέρῳ μὴ κοινώνει. † Τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς
4 λέβητα; † αὕτη προσκρούσει, καὶ αὕτη συντριβήσεται. † Πλούσιος
ἠδίκησε, καὶ αὐτὸς προσενεβριμήσατο· † πτωχὸς ἠδίκηται, καὶ αὐ-
τὸς προσδεηθήσεται. MS. A. (α) πλουσιοτέρῳ σου μὴ

Non credas inimico tuo in æternum. Sicut enim 10
æramentum æruginat, ſic nequitia illius. Et, ſi 11
humiliatus vadat curvus; adjice animum tuum,
& cuſtodi te ab illo: & eris ei tanquam qui abſ-
terſeris ſpeculum, & cognoſces, quòd non in finem
depoſuit æruginem. Non ſtatuas illum penes te; 12
ne te ſubverſo ſtet in loco tuo. Non facias eum
ſedere ad dexteram tuam; ne fortè inquirat ca-
thedram tuam: & in noviſſimo cognoſcas verba
mea, & in ſermonibus meis ſtimuleris. Quis mi- 13
ſerebitur incantatori à ſerpente percuſſo, et omni-
bus, qui appropiant beſtiis? Sic & qui comita-
tur cum viro peccatore, & convolvitur in pec-
catis illius. Unâ horâ permanebit tecum: ſi au- 14
tem declinaveris; non ſupportabit. Et in labiis 15
ſuis indulcabit inimicus, & in corde ſuo delibe-
rabit ſubvertere te in foveam. In oculis ſuis 16
lachrymabitur inimicus: &, ſi invenerit tempus;
non ſatiabitur ſanguine. Si incurrerint tibi ma- 17
la; invenies eum illic priorem te. Et quaſi ad- 18
juvans, (d) ſubſecabit plantas tuas. Caput ſuum
movebit, & plaudet manibus ſuis, & multa ſu- 19
ſurrans commutabit vultum ſuum.

CAP. XIII.

Qui tetigerit picem; inquinabitur: & qui 1
communicaverit ſuperbo; aſſimilabitur ei.
Pondus ſuper te ne tollas: & fortiori te & diti- 2
ori ne ſocius fueris. Quid communicabit olla 3
ad lebetem? ipſa impinget, & ipſa conteretur.
Dives injuſtè egit, (a) & ipſe fremuit: pauper 4
læſus eſt, & ipſe orabit.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 15 [illegible]
16 [illegible]
1 [illegible]
2 3 [illegible]
4 [illegible]

Etiamſi tibi pareat, & ante te demiſſus ince- 10
dat; adverte *tamen* animũ tuum, ut eum per-
timeſcas. Sis illi quaſi ſecretum declarans, nec
te poterit depravare; imò finem odii ejus de-
prehendes. Hunc prope te ne ſtatuas, ne con- 11
verſus, in locum tuũ ſubeat. Eundem ne col-
loces ad dexterã tuã, ut ne ambiat ſedem tu-
am, tandémq; verba mea ſentias, & ſermonẽ
meũ admireris. Quis quæſo miſereatur in- 12
cantatoris quem mordeat ſerpens, itidémque
ullius qui ad beſtiam feram accedat? ita qui-
cunq; conſortium habuerit cum viro ſceleſto,
non effugiet donec incendatur in eo ignis.
Quandiu tecum ingrediatur, non aperiet ſe 13
tibi: at ſi cecideris, viribus ejus *reſiſtere* ne-
quaquam poteris. Labiis ſuis annuit inimi- 14
cus; corde autem ſuo cogitationem profun-
dam machinatur. Etiamſi lachrymas demit- 15
tat ex oculis ſuis, ſi occaſionem ſibi nanciſca-
tur, haud ſatiabitur ſanguine tuo. Si tibi ma-
lum acciderit, reperies eum ibi prætextu viri
opitulantis; at calces tuos evellere ſtudebit.
Caput ſuum motabit, ſigna manu ſuâ edet, 16
multùm ſuſurrabit, faciémq; ſuã deturpabit.

CAP. XIII.

Qui contrectat picem, hærebit manibus 1
ejus: & qui habet cum ſceleroſo commer-
cium, induet vias (*mores*) ejus. Quod gra- 2
vius te eſt, ne expetas: & cum ditiore te ne
cõmunices. Quid communicet olla teſtacea 3
cum lebete æneo, in quam *ſi* impegerit, con-
fringat? Aut quid communicet dives cum 4
paupere? dives enim peccat, & nihili pendit:
pauper autem peccat, ac preces fundit.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * وإن كان خاضعا متواضعا احذره أشد الحذر * كن كأنك تظهر له سرك * لتنجو من شر
11 ومكره * وستعرف آخر حقده * ولا تدنيه منك * لئلا يرمي بك ويطلب مقامك * لا تجلسه
12 عن يمينك * لئلا يطلب منبرك * وبعد ذلك تذكر كلامي وتعجب من قولي * من يرحم
حاوي تلدغه حية * وكذلك من دنا إلى السبع المفترس * فعلى هذه الحال من خالط الفاجر
13 لا يفارقه حتى يلهبه بالنار * ما دام يداخلك ويخالطك فلا يستبين لك سره * وإن زلت
14 15 رجلك لم تقوا عليه * العدو تبدي شفتاه الود * ويمكر قلبه فكر سوء * وإن دمعت عيناه
فلو وجد له حلة لم يشبع من دمك * وإن أدركك سوء تراه مغموما * ثم يعين عليك
16 كالرجل المحتال * ويحرص على استئصال ساقيك * ويهز برأسه ويحرك ويشير بيديه * ويكثر
الشر ويعبس بكل وجهه *

* الفصل الثالث عشر *

1 2 * من دنا من القير لصق به * ومن عاشر الفاجر تعلم طرقه * لا تطلب ما يعسر عليك *
3 ولا تخالط من هو أغنى منك * لماذا تشارك بين قدر فخار مع مرجل نحاس الذي إذا
4 صدمها فتتها * أو بماذا يخالط المسكين الغني * لأن الغني يذنب ويتوانى عن ذنبه
لكثرة أشغاله * والخاطئ الفقير يتضرع ويرجع عن خطاياه *

Etiamſi humilis ac demiſſus fuerit, ca- 10
ve ab illo ſummâ cautelâ. Eſto quaſi re-
velans ei arcanum tuum, ut nequitiam
& machinationẽ ejus effugias: et finem
odii ejus cognoſces. Ne tibi adſciſcas eũ 11
propiùs, ne te dejecto locum tuum petat.
Ne ſedere facias eum ad dexterã tuam,
ne quærat ſedem tuam, ac tum recorderis
verborum meorũ, & dicta mea mireris.
Quis miſereatur incantatoris quẽ mor- 12
deat coluber, pariterque ejus qui ad bel-
luam rapacem accedat? eodem modo qui
cum impio verſatur, non ſeparabitur ab
eo donec eum igne ſuccendat. Quandiu 13
tecum ingredietur ac verſabitur, non ap-
parebit tibi ſecretum ejus: ſed ſi labatur
pes tuus, non valebis in eum. Inimici la- 14
bia promunt amorẽ, at cor ejus cogitatio-
nem pernicioſam meditatur. Quamvis 15
lachrymentur oculi ejus, tamen ſi occaſi-
onem ſibi reperiat, non ſatiabitur ſangui-
ne tuo. Et ſi tibi contingat adverſitas,
triſtem videbis illũ; tum verò opem con-
tra te feret, ut vir inſidiator, & crura
tua extirpare conabitur. Movebit caput 16
ſuum, & geſtus ac ſigna edet ſuis mani-
bus; multiplicabit malum, totóque vultu
dolorem præferet.

CAP. XIII.

Qui tetigerit picem, hæc inhærebit 1
illi: & qui cum flagitioſo verſatur, vias
ejus diſcet. Ne petas quod tibi eſt ar- 2
duum, & ne commercium habeas cum eo
qui te ditior eſt. Quare concordiã ponas 3
inter ollam teſtaceam et cacabũ æneum,
qui ſi impegerit eum, comminuet illam?
Aut qua in re commercium habeat pau- 4
per cum divite? dives enim delinquens,
culpã ſuam negligit ob multitudinem oc-
cupationũ ſuarũ: peccator autem pauper
deprecatur, et à peccatis ſuis revertitur.

Verſio VULG. LAT.

5 Si largitus fueris, aſſumet te: & ſi non habueris, derelin-
6 quet te. Si habes, convivet tecum, & evacuabit te, & ipſe
7 non dolebit ſuper te. Si neceſſarius illi fueris, ſupplanta-
bit te, & ſubridens ſpem dabit, narrans tibi bona, & di-
8 cet; Quid opus eſt tibi? Et confundet te in cibis ſuis,
donec te exinaniat bis, & ter: & in noviſſimo deridebit
te: & poſteà videns derelinquet te, & caput ſuum movebit
9 ad te. Humiliare Deo, & expecta manus ejus. Attende ne
10 ſeductus in ſtultitiam humilieris. Noli eſſe humilis in ſa-
11 pientia tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſeducaris. Advo-
12 catus à potentiore diſcede: ex hoc enim magis te advoca-
13 bit. Ne improbus ſis, ne impingaris: & ne longè ſis ab eo,
14 ne eas in oblivionem. Ne retineas ex æquo loqui cum illo:
nec credas multis verbis illius: ex multa enim loquela ten-
tabit te, & ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis.
15 Immitis animus illius conſervabit verba tua: & non parcet
16 de malitia, & de vinculis. Cave tibi, & attende diligen-
ter auditui tuo: quoniam cum ſubverſione tua ambulas.
17 Audiens verò illa quaſi in ſomnis vide, & vigilabis. Omni
18 vitâ tuâ dilige Deum, & invoca illum in ſalute tua. Omne
19 animal diligit ſimile ſibi: ſic & omnis homo proximum ſibi.
20 Omnis caro ad ſimilem ſibi conjungetur, & omnis homo ſi-
21 mili ſui ſociabitur. Si communicabit lupus agno aliquan-
22 do, ſic peccator juſto. Quæ communicatio ſancto homini
23 ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem? Venatio leo-
nis, onager in eremo: ſic & paſcua divitum ſunt pauperes.
24 Et ſicut abominatio eſt ſuperbo humilitas: ſic & execratio
divitis pauper.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

5 † Ἐὰν χρησιμεύσῃς, ἐργᾶται ἐν σοί· καὶ ἐὰν ὑστερήσῃς, καταλείψει σε.
6 † Ἐὰν ἔχῃς, συμβιώσεταί σοι, † καὶ ἀποκενώσει σε, καὶ αὐτὸς οὐ
7 πονέσει. † Χρείαν ἔσχηκέ σου, καὶ ἀποπλανήσει σε, † καὶ προσγελά-
σεταί σοι, καὶ δώσει σοι (β) ἐλπίδα· † λαλήσει σοι † καλά, καὶ (γ) ἐρεῖ,
8 Τίς ἡ χρεία σου; † Καὶ αἰσχυνεῖ σε ἐν τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ, † ἕως
οὗ (δ) ἀποκενώσῃ σε δὶς ἢ τρίς, † καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτῳ καταμωκήσεταί σου·
† μετὰ ταῦτα ὄψεταί σε, καὶ καταλείψει σε, † καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ
10 κινήσει ἐπὶ σοί. † Πρόσεχε μὴ ἀποπλανηθῇς, † καὶ μὴ ταπεινω-
12 θῇς ἐν εὐφροσύνῃ σου. † Προσκαλεσαμένου σε δυνάστου, ὑποχωρῶν
13 γίνου, † καὶ τόσῳ (δ) μᾶλλον προσκαλέσεταί σε. † Μὴ ἔμπιπτε
(ε) ἵνα μὴ ἀπωσθῇς, † καὶ μὴ μακρὰν ἀφίστω ἵνα μὴ ἐπιλησθῇς.
14 † Μὴ ἔπεχε ἰσηγορεῖσθαι μετ᾽ αὐτοῦ, † καὶ μὴ πίστευε τοῖς πλείοσι
λόγοις αὐτοῦ· † ἐκ πολλῆς γὰρ λαλιᾶς πειράσει σε, καὶ ὡς προσ-
15 γελῶν (ζ) ἐξετάσει. † Ἀνελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λόγους, καὶ οὐ μὴ φεί-
16 σηται περὶ κακώσεως καὶ δεσμῶν. † Συντήρησον καὶ πρόσεχε σφοδρῶς,
19 ὅτι μετὰ τῆς πτώσεώς σου περιπατεῖς. † Πᾶν ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον
20 αὐτῷ, † καὶ πᾶς ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ. † Πᾶσα σὰρξ κατὰ
21 γένος συνάγεται, † καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ προσκολληθήσεται ἀνήρ. † Τί κοι-
22 νωνήσει λύκος ἀμνῷ; † οὕτως ἁμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ. † Τίς
εἰρήνη ὑαίνῃ πρὸς κύνα; † καὶ τίς εἰρήνη πλουσίῳ πρὸς πένητα;
23 † Κυνήγια λεόντων ὄναγροι ἐν ἐρήμῳ, † οὕτως νομαὶ πλουσίων
24 πτωχοί. † Βδέλυγμα ὑπερηφάνῳ (η) ταπεινότης, † οὕτως βδέλυγμα
πλουσίῳ πτωχός.
MS. A. (β) ἐλπίδαν· (γ) ἐρεῖ, Τίς (δ) ἀποκενώσει (δ) μᾶλλόν σε
προσκαλέσεται. (ε) * μὴ ἀπωσθῇς, (ζ) ἐξελάσει σε. (η) ταπείνωσις,

Si utilitatem apportes; operatur in te: &, ſi tibi 5
defuerit; derelinquet te. Si habes; convivet 6
tecum, & evacuabit te, & ipſe non dolebit.
Si neceſſarius illi fueris; & ſupplantabit te, & 7
ſubridens tibi ſpem tibi dabit. Loquetur tibi bo-
na, & dicet; Quid opus eſt tibi? Et confundet 8
te in cibis ſuis; donec exinaniat te bis, & ter:
& in noviſſimo deridebit te. Poſteà videbit te,
& derelinquet te, & caput ſuum movebit ſu-
per te. Attende, ne (b) ſeducaris, & ne hu- 10
milieris in lætitia tua. Advocatus à potente, 12
diſcede: & tantò magis te advocabit.
(c) Non intrudas te; ne expellaris: & ne 13
longè diſtes, ne eas in oblivionem. Ne (d) re- 14
tineas colloqui cum illo, nec credas multis ver-
bis illius. Ex multa enim loquela tentabit te,
& tanquam arridens (e) interrogabit. (f) Im- 15
mitis, qui non conſervat verba, & non parcet
de (g) malitia, & de vinculis. Cave tibi, & 16
attende (h) diligenter; quoniam cum ſubverſione
tua (i) ambulas. Omne animal diligit ſimile 19
ſibi, & omnis homo proximum ſibi. Omnis caro 20
ſecundùm genus conjungitur: & homo ſimili ſibi
ſociabitur. Quid communicabit lupus agno? 21
ſic peccator erga pium. Quæ pax hyænæ ad 22
canem? & quæ pax diviti ad pauperem? Vena- 23
tio leonum, onagri in eremo: ſic paſcua divitum
ſunt pauperes. Abominatio ſuperbo humilitas: 24
ſic execratio diviti pauper.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 10 11 [illegible]
12 13 [illegible]
14 15 [illegible]
18 19 20 [illegible]
21 22 [illegible]
24 [illegible]

Si proſper fueris, te utetur: quòd ſi pauper 5
evadas, te deſeret. Si quid habeas, blandis 6
proſequetur ſermonibus: evacuabit te, &
ipſe nil patietur. Dum ſuam apud te volun- 7
tatem exequetur, voluntati tuæ obſequi tibi
videbitur: decipiet te, & virum generoſum
te vocabit: Pudore te afficiet ſuis artibus, 8
donec ſuam peragat in te voluntatem. Unâ
aut alterâ vice prævalebit tibi, ac tunc te
conſpicatus, à te deliteſcet, & caput ſuum
adverſùm te motabit. Cave ne tradaris in 9
manus ejus: Néve defectu mentis ejus deci- 10
piaris. Accedit ad te dives, recede ab illo, 11
& ipſe ad te ſemper accedet. Ne accedas, ut 12
ne repellaris: & ne recedas, ne odio habe-
aris. Ne ſis audax ad colloquendum cum 13
eo, & multitudini confabulationum ejus ne
credas: quoniam multitudo confabulatio-
num ejus ſunt tentationes; teque fatigabit,
donec poſtrema tua cognoſcat. Pœnas in- 14
clementer exigit, nec parcit animabus mul-
torum. Attende & eſto cautus, quoniam 15
cum raptoribus ambulas. Omnis caro amat 18
ſpeciem ſuam, & homo qui ſimilis eſt ſibi.
Omnem quidem carnem admittit, ſed ſpe- 19
ciei ſuæ ipſe adjungit homo. Quodnam 20
eſt lupo cum agno commercium? Eadem
eſt ratio iniqui ad virum juſtum. Quomo- 21
do conſentiat hyæna cum cane? aut quo-
modo conſentiat dives cum paupere? Eſca 22
leonis ſunt onagri qui ſunt in deſerto, ita
paſcua divitis ſunt pauperes. Dives col- 24
lapſus propellitur ad malum, pauper autem
collapſus pellitur ex malo in pejus.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 6 * الغني إن كنت غنيا جلدا استعبدك * وإن عجزت رفضك وتبرأ منك * إن كنت متعبسا
7 ألطفك بكلامه * حتى ينفد ما بين يديك وتبقا مفضيا * حتى يتم فيك هواه يريك أنه
8 يأتي لشأنك * ويخدعك ويدعوك رجلا مفلحا * ويلزمك الأرس بأدنى الأطعمة * حتى ينال
منك ما يريده * يريك من مرتين أنه شديد الاعجاب بك * وبعد ذلك يهز عليك برأسه *
9 10 11 * إياك أن تمكنه من نفسك * ولا يطغيك حيلة بأربه * إن أدناك الغني فلا تبرح عنه * وليكن
12 هو في كل حين الذي يقربك * لا تدنوا منه كثيرا لئلا يتباعد * ولا تبرح جدا لئلا
13 يمقتك * لا تكون جريا على محادثته * ولا تطمع بكثرة مواعيده * لأن عامة كلامه بلاء *
14 ويحلبك حتى يعرف أخر أمرك * ثم ينتقم منك بلا رحمة * ولا يشفق على أنفس كثيرين *
15 18 * واحذر وانتبه وكن متحفظا فإن معاملتك مع الخطفة * كل ذي لحم يحب جوهره * والإنسان
19 20 نظيره * وكل ذي لحم بجنسه * والإنسان ينتهي إلى أصله * لماذا يشارك الذئب الحمل إلا ليهلكه *
21 وكذلك الأثيم للأبرار * لماذا يعاشر الكلب للضبع * ولماذا يعاشر الغني للفقير *
22 24 * إنما طعام الليث وحوش البر * كذلك مرعى الغني المساكين * يسقط الغني فيحل
به الشر * والمسكين يسقط ويحل به الشر على ما به من الشر *

Dives, ſi locuples ac potens fueris, ſervi- 5
tio tuo utetur: verùm ſi enervêris, reji-
ciet te, ſeſéque à te abalienabit. Si fue- 6
ris mœſtus, demulcebit te ſermonibus ſuis,
donec abſumat quicquid præ manibus
habueris, maneáſque vacuus. Ut ſuam 7
in te compleat voluntatem, ſimulabit tibi
ſe tui causâ venire; decipiétque te, &
virum fœlicem te vocabit, Téque ad com- 8
penſationem adiget viliſſimis cibis, donec
obtineat à te quod cupit. Finget tibi ſe-
mel atque iterum ſummã te eſſe apud eum
in admiratione, deindè verò caput ſuum
adverſùs te movebit. Cave ne poteſtatem 9
illi tribuas in teipſum: Neque te fallat 10
aſtus ejus cum ſagacitate. Si acceſſerit 11
ad te dives, ne refugias ab eo: ſit autem
ſemper ipſe qui ad te accedat. Ne multùm 12
accedas ad eum, ne ipſe recedat: nec ni-
miùm refugias, ne odio te proſequatur.
Ne ſis ambitioſus colloquii ejus, nec ni- 13
miùm fidas multitudini promiſſorum
ejus: quoniam univerſi ſermones ejus ſunt
tentatio: teque mulcebit, donec ultimas
res tuas cognoſcat: Ac tum immitem à te 14
ſumet vindictam, nec multis parcet ani-
mabus. Cave igitur, cohibe te, ſiſque con- 15
ſideratus: quia cũ rapacibus rem habes.
Quodvis carne præditum diligit ſubſtan- 18
tiam ſuam, & homo ſibi ſimilem. Rur- 19
ſus, omne carneum ſuo cum genere con-
ſentit, & homo tandem recurrit ad origi-
nem ſuam. Quorſum habet commercium 20
lupus cum agno, niſi ut perimat eum? hoc
pacto ſceleroſus cum juſtis. Quorſum 21
verſetur canis cum lacerto? & quorſum
verſetur dives cum paupere? Equidem 22
cibus leonis ſunt belluæ ſylveſtres, itidem
paſcua divitis ſunt pauperes. Divitem 24
cadentem malum invadit, pauperem ve-
rò cadentem malum invadit ſuper malum
in quo jam verſatur.

Verſio VULG. LAT.

25 Dives commotus confirmatur ab amicis ſuis : humilis
26 autem cùm ceciderit, expelletur & à notis. Diviti de-
cepto multi recuperatores : locutus eſt ſuperba, & juſtifi-
27 caverunt illum. Humilis deceptus eſt, inſuper & arguitur :
28 locutus eſt ſenſatè, & non eſt datus ei locus. Dives locutus
eſt, & omnes tacuerunt, & verbum illius uſque ad nubes
29 perducent. Pauper locutus eſt, & dicunt ; Quis eſt hic ? &
30 ſi offenderit, ſubvertent illum. Bona eſt ſubſtantia, cui non
eſt peccatum in conſcientia : & nequiſſima paupertas in ore
31 impii. Cor hominis immutat faciem illius, ſive in bona,
32 ſive in mala. Veſtigium cordis boni, & faciem bonam dif-
ficilè invenies, & cum labore.

CAP. XIV.

1 Beatus vir, qui non eſt lapſus verbo ex ore ſuo, & non eſt
2 ſtimulatus in juſtitia delicti. Fœlix, qui non habuit animi
3 ſui triſtitiam, & non excidit à ſpe ſua. Viro cupido & te-
naci ſine ratione eſt ſubſtantia, & homini livido ad quid au-
4 rum ? Qui acervat ex animo ſuo injuſtè, aliis congregat, &
5 in bonis illius alius luxuriabitur. Qui ſibi nequam eſt,
6 cui alii bonus erit ? & non jucundabitur in bonis ſuis. Qui
ſibi invidet, nihil eſt illo nequius, & hæc redditio eſt mali-
7 tiæ illius : Et ſi benè fecerit, ignoranter, & non volens fa-
8 cit : & in noviſſimo manifeſtat malitiam ſuam. Nequam eſt
oculus lividi : & avertens faciem ſuam, & deſpiciens ani-
9 mam ſuam. Inſatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis :
non ſatiabitur donec conſumat arefaciens animam ſuam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

25 † Πλούσιος σαλευόμενος στηρίζεται ὑπὸ φίλων, † ταπεινὸς δὲ πεσὼν
26 προσαπωθεῖται ὑπὸ φίλων. † Πλουσίου σφαλέντος πολλοὶ ἀντιλή-
27 πτορες, † ἐλάλησεν ἀπόῤῥητα καὶ ἐδικαίωσαν αὐτόν. † Ταπεινὸς (⁴) ἔσ-
φαλε καὶ προσεπετίμησαν αὐτῷ, † ἐφθέγξατο σύνεσιν καὶ οὐκ ἐδόθη
28 αὐτῷ τόπος. † Πλούσιος ἐλάλησε καὶ πάντες ἐσίγησαν, † καὶ τὸν λό-
29 γον αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν. † Πτωχὸς ἐλάλησε, καὶ εἶπαν,
30 Τίς οὗτος; † κἂν προσκόψῃ, (θ) προσανατρέψουσιν αὐτόν. † (ι) Ἀγαθὸς
ὁ πλοῦτος ᾧ μή ἐστιν ἁμαρτία, † καὶ πονηρὰ ἡ πτωχεία ἐν (κ) στόμα-
31 σιν ἀσεβοῦς. † Καρδία ἀνθρώπου ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, (λ) ἐάν
32 εἰς ἀγαθὰ ἐάν τε εἰς κακά. † Ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς πρόσω-
πον ἱλαρόν, † καὶ εὕρεσις παραβολῶν διαλογισμοὶ μετὰ (μ) κόπου.
MS.A. (⁴) ἐσφάλη (θ) προσαναβλέπουσιν (ι) Ἀγαθός ἐστιν ὁ (κ) στόματι (λ) ἐάν τε εἰς (μ) κόπων.

ΚΕΦ. ιδ΄.

1 † Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ὠλίσθησεν ἐν (α) στόματι αὐτοῦ, † καὶ οὐ
2 κατενύγη ἐν λύπῃ (β) ἁμαρτίας. † Μακάριος (γ) οὗ οὐ κατέγνω ἡ
3 ψυχὴ αὐτοῦ, † καὶ ὃς οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ. † Ἀνδρὶ μι-
κρολόγῳ οὐ καλὸς ὁ πλοῦτος, † καὶ ἀνθρώπῳ βασκάνῳ ἵνα τί χρή-
4 ματα; † Ὁ συνάγων ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ συνάγει ἄλλοις, † καὶ ἐν
5 τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ τρυφήσουσιν ἕτεροι. † Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι
ἀγαθὸς ἔσται; † καὶ οὐ μὴ εὐφρανθήσεται ἐν τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ.
6 † Τοῦ (δ) βασκαίνοντος ἑαυτὸν οὐκ ἔστιν πονηρότερος, † καὶ τοῦτο ἀν-
7 ταπόδομα τῆς κακίας αὐτοῦ. † Κἂν εὐποιῇ, ἐν λήθῃ ποιεῖ, † καὶ ἐπ'
8 ἐσχάτων ἐκφαίνει τὴν κακίαν αὐτοῦ. † Πονηρὸς ὁ βασκαίνων (ε) ὀφ-
9 θαλμῷ, † ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ ὑπερορῶν ψυχάς. † Πλεονέκτου
(ζ) ὀφθαλμὸς οὐκ ἐμπίπλαται (η) μερίδι, † καὶ ἀδικία πονηρὰ ἀναξη-
ραίνει ψυχήν. MS.A. (α) τῷ στόματι (β) ἁμαρτιῶν. (γ) ἀνὴρ οὗ
(δ) βασκαίνοντος (ε) ὀφθαλμὸν ἑαυτοῦ, (ζ) ὁ ὀφθαλμὸς (η) μερίδα,

Cum Tranſlatione LATINA.

Dives commotus confirmatur ab amicis : humilis autem cùm ceciderit, expellitur ab amicis. 25
Divite lapſo multi recuperatores : locutus eſt non dicenda, & juſtificaverunt illum. 26 *Humilis lapſus eſt : & inſuper arguitur : locutus eſt ſenſatè, & non eſt datus ei locus.* 27 *Dives locutus eſt, & omnes tacuerunt : & verbum ejus uſque ad nubes exaltaverunt.* 28 *Pauper locutus eſt, & dicunt ; Quis eſt hic ? &, ſi offenderit, ſubvertunt illum.* 29 *Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt peccatum : & nequiſſima paupertas in (k) ore impii.* 30 *Cor hominis immutat faciem illius, ſive in bona, ſive in (l) mala.* 31 *Veſtigium cordis in bonis facies hilaris : & inventio parabolarum, (m) cogitationes cum labore.* 32

CAP. XIV.

Beatus vir, qui non eſt lapſus in ore ſuo, & non eſt ſtimulatus in triſtitia delicti. 1 *Beatus, quem non condemnavit animus ſuus, & qui non excidit à ſpe ſua.* 2 *Viro minutè rationes ſubducenti non eſt pulchra ſubſtantia : & homini livido ad quid pecuniæ ?* 3 *Qui acervat ex anima ſua ; aliis congregat : & in bonis illius alii luxuriabuntur.* 4 *Qui ſibi nequam eſt ; cui bonus erit ? & (a) non jocundabitur in pecuniis ſuis.* 5 *Qui ſibi invidet, nihil eſt illo nequius : & hoc eſt redditio malitiæ illius.* 6 *Et, ſi benè faciat ; (b) in oblivione facit : & in noviſſimis manifeſtat malitiam ſuam.* 7 *Nequam eſt invidens oculo : avertens faciem, & deſpiciens animas.* 8 *Cupidi oculus non ſatiatur (c) parte : & injuſtitia mala (d) arefacit animam.* 9

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 * ܥܬܝܪܐ ܡܡܠܠ. ܘܣܓܝܐܝܢ ܥܕܘܪܘܗܝ. ܘܡܠܘܗܝ ܣܢܝܐܬܐ ܡܫܦܪܝܢ. * ܡܣܟܢܐ
26 ܡܡܠܠ. ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܐܘܗ. ܘܐܢ ܫܦܝܪܬܐ ܢܐܡܪ. ܠܐ ܝܗܒܝܢ ܠܗ ܐܬܪܐ. * ܥܬܝܪܐ ܡܡܠܠ
27 ܘܟܠܗܘܢ ܨܝܬܝܢ. ܘܡܥܕܪܢܘܗܝ ܥܕܡܐ ܠܥܢܢܐ ܡܣܩܝܢ ܠܗ. * ܡܣܟܢܐ ܡܡܠܠ
28 ܘܐܡܪܝܢ ܡܢܐ ܐܡܪ. ܘܐܢ ܢܬܬܩܠ ܡܗܦܟܝܢ ܠܗ. * ܛܒ ܥܘܬܪܐ ܕܠܐ ܣܟܠܘܬܐ. ܘܒܝܫܐ ܡܣܟܢܘܬܐ
29 ܠܘܬ ܚܛܗܐ. * ܠܒܗ ܕܒܪܢܫܐ ܡܫܢܐ ܐܦܘܗܝ. ܐܢ ܠܛܒܬܐ ܘܐܢ ܠܒܝܫܬܐ.
30 * ܥܩܒܬܗ ܕܠܒܐ ܛܒܐ. ܐܦܐ ܢܗܝܪܐ. ܘܣܘܓܐܐ ܕܫܘܥܝܬܐ ܡܚܫܒܬܐ ܕܥܘܠܐ.
31

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܕ *

1 * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܠܐ ܡܕܠܚ ܠܗ ܦܘܡܗ. ܘܠܐ ܐܬܟܣܝ ܕܝܢܐ ܡܢ ܥܝܢܘܗܝ. * ܛܘܒܘܗܝ
2 ܠܓܒܪܐ ܕܠܐ ܫܛܬܗ ܢܦܫܗ. ܘܠܐ ܣܪܝܩܝܢ ܗܘܘ ܟܠ ܥܒܕܘܗܝ. * ܠܠܒܐ ܙܥܘܪܐ ܠܐ ܝܐܝܐ
3 ܥܘܬܪܐ. ܘܠܓܒܪܐ ܕܒܝܫܐ ܥܝܢܗ ܠܐ ܝܐܝܐ ܡܡܘܢܐ. * ܕܓܐܠ ܡܢ ܢܦܫܗ ܡܟܢܫ ܠܐܚܪܢܐ.
4 ܘܒܛܒܬܗ ܢܬܒܣܡ ܢܘܟܪܝܐ. * ܕܒܝܫ ܠܢܦܫܗ ܠܡܢ ܢܛܐܒ. ܘܠܐ ܢܚܕܐ ܒܛܒܬܗ. * ܕܒܝܫ
5 ܠܢܦܫܗ ܠܝܬ ܕܒܝܫ ܡܢܗ. ܘܗܘ ܡܩܒܠ ܦܘܪܥܢܐ ܒܝܫܐ. * ܘܐܢ ܛܒ
6 ܢܥܒܕ. ܒܛܥܝܘ ܗܘ ܥܒܕ. ܘܒܚܪܬܗ ܢܚܙܐ ܒܝܫܬܗ. * ܒܥܝܢܘܗܝ ܕܣܟܠܐ
7
9 ܙܥܘܪܐ ܗܝ ܡܢܬܗ. ܘܕܢܣܒ ܕܚܒܪܗ. ܡܘܒܕ ܢܦܫܗ.

Diviti loquenti multi ſunt adjutores, qui ſermones ejus etiam turpes pulchros aſſerunt. 25
Pauperi loquenti dicunt, Ohe : & ſi optima 26 dicat, non dant ei locum. Divite loquente 27 omnes auſcultant, & fautores ejus ad nubes uſque evehunt illum. Paupere loquente di- 28 cunt, Quid ait ? & ſi impingat, evertent eum. Bonæ ſunt divitiæ criminum expertes, & ma- 29 la eſt paupertas annexa peccatis. Cor homi- 30 nis immutat vultum ipſius, ſive ad bonum, ſive ad malum. Veſtigia boni cordis vultus 31 eſt hilaris, & multitudo narrationum cogitationes ſceleſtorum.

CAP. XIV.

Beatus vir quem non perturbat os ſuum, 1 & cujus oculis non eſt occultatum judicium. Fœlix vir quem propria non contempſit ani- 2 ma, & cujus opera omnia non fuerunt irrita. Cordi puſillo non conveniunt divitiæ, & vi- 3 rum cujus nequam eſt oculus non decet mammona. Qui ſibimet ſubtrahit, colligit aliis, 4 & bonis ipſius fruetur extraneus. Qui ſibi 5 malignus eſt, cuinam benefaciet ? nec *iſte* bonis ſuis fruetur. Eo qui ſibi malignus eſt, 6 nihil eſt pejus ; idémque retributionem malam conſequetur. Quòd ſi caſu benefecerit, 7 imprudens ac per errorem facit, & *hic* in fine ſuo malum ſuum experietur. In oculis ſtulti 9 exigua eſt portio ſua : qui autem uſurpat quod proximi ſui eſt, perdit animam ſuam.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

25 * الغني اذا تكلم اعانه الناس * ويحسنون ما يتكلم به من قبيح * والمسكين اذا تكلم
26 سخر به * وان اتي بالصواب لم يقبل * يتكلم الغني وينصت الجماعة لقوله * ويرفعه سموه
27 والمتعلقون اليه الي موضع الموت * البئيس يهذي * وان سقط بكلمة بكتوه * ما اجود الغني
28 بلا ذنوب * وما اشر الفقر مع الخطايا * قلب المرء يغير وجهه ان كان لخير * وان كان لشر
29 * اثر القلب الخير الصالح الوجه المضي * وكثير القصص من فكر الاثمة *
30
31

* الفصل الرابع عشر *

1 * طوبا لمن لا يعاقبه لسانه * ولم يخفا عليه الحق بالقضاء * طوبا لرجل لم يحقر بنفسه *
2 ولم يجي منه ما ينقص اعماله * لا يحق الغني لضيق الصدر * ولا يجمل المال للشحيح *
3 * من قتر علي نفسه يجمع لغيره * وينعم الغريب بخيراته وكسبه * علي من يتسع من
4 قتر علي نفسه * لا يتهنا بماله * من كان مضيعا لنفسه فلا اشر منه * ويثاب ثواب سوء *
5 * فان اتفق واحسن * فانما يري ان ذلك منه خطا *
6
7

Diviti, cùm loquitur, favent homines, & exornant quicquid abſurdi loquitur. 25 *Pauper autem, cùm loquitur, deridetur ;* 26 *& quantumvis recta proferat, non eſt acceptus. Loquente divite omnes ſermonem ejus auſcultant, & tam ejus ambitio, quàm adhærentes ipſi extollunt cum ad locum exitii.* 27 *Pauper delirat, & ſi* 28 *verbo labatur, arguunt illum. Quàm* 29 *bonæ ſunt divitiæ ſine culpis ! & quàm mala paupertas cum peccatis conjuncta !* *Cor hominis mutat vultum ejus,* 30 *ſive ad bonum, ſive ad malum. Signum* 31 *æqui bonique cordis eſt vultus ſplendidus : multitudo verò narrationum eſt ex meditatione nefariorum.*

CAP. XIV.

Beatus quem propria non excruciat 1 *lingua, nec latuit veritas in judicio. Be-* 2 *atus vir qui ſuam non aſpernatur animam, & à quo nil procedit quod ejus deſtruat opera. Non debentur divitiæ an-* 3 *guſti pectoris* homini, *nec opes decent avarum. Qui parcus eſt in ſemetipſum,* 4 *aliis cogit, & bonis quæſtuque ejus fruetur alienus. Erga quem munificus erit,* 5 *qui parcus eſt erga ſemetipſum ?* hujuſmodi *facultatibus ſuis minimè fruetur. Non eſt pejor illo qui ſibimet eſt per-* 6 *nicioſus, &* is *peſſimâ mercede compenſabitur. Quòd ſi contingat eum benefa-* 7 *cere, videtur id ab eo per errorem fieri.*

Reliquum hujus capitis, cum cap. 15. & 16. uſque ad finem c. 17. in editione Pariſienſi habentur ſub finem c. 20.

* حظ الرغيب يسير في رغبته * ومن غير صاحبه فقد اهلك حظه *
9

Sors avidi parva eſt in ſua ipſius aviditate, & qui mutat amicum ſuum perdit ſuam ſortem. 9

Verſio VULG. LAT.

10 Oculus malus ad mala : & non ſatiabitur pane, ſed indi-
11 gens & in triſtitia erit ſuper menſam ſuam. Fili, ſi ha-
12 bes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer. Me-
mor eſto quoniam mors non tardat, & teſtamentum infe-
rorum quia demonſtratum eſt tibi : teſtamentum enim hujus
13 mundi; Morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo, &
14 ſecundùm vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrau-
deris à die bono, & particula boni doni non te prætereat.
15 Nonne aliis relinques dolores & labores tuos in diviſione
16 ſortis? Da, & accipe, & juſtifica animã tuã. Ante obitũ tuũ
17 operare juſtitiam : quoniam non eſt apud inferos invenire
18 cibum. Omnis caro ſicut fœnum veteraſcet, & ſicut foli-
19 um fructificans in arbore viridi. Alia generantur, & alia
dejiciuntur : ſic generatio carnis & ſanguinis, alia finitur,
20 & alia naſcitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet :
21 & qui illud operatur, ibit cum illo. Et omne opus electum
juſtificabitur : & qui operatur illud, honorabitur in illo.
22 Beatus vir, qui in ſapientia morabitur, & qui in juſtitia ſua
meditabitur, & in ſenſu cogitabit circumſpectionem Dei.
23 Qui excogitat vias illius in corde ſuo, & in abſconditis
ſuis intelligens, vadens poſt illam quaſi inveſtigator, & in
24 viis illius conſiſtens : Qui reſpicit per feneſtras illius, & in
25 januis illius audiens : Qui requieſcit juxta domum illius,
& in parietibus illius figens palum: ſtatuet caſulam ſuam ad
manus illius, & requieſcent in caſula illius bona per ævum:
26 Statuet filios ſuos ſub tegmine illius, & ſub ramis ejus mo-
27 rabitur. Protegetur ſub tegmine illius à fervore, & in glo-
ria ejus requieſcet.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

10 † Ὀφθαλμὸς πονηρὸς φθονερὸς ἐπ' ἄρτῳ, † καὶ ἐλλιπὴς ἐπὶ τῆς τρα-
11 πέζης αὐτοῦ. † Τέκνον, καθὼς ἐὰν (⁴) ἔχῃς εὖ ποίει (θ) σεαυτόν, † καὶ
12 προσφορὰς κυρίῳ ἀξίως πρόσαγε. † Μνήσθητι ὅτι θάνατος οὐ
13 χρονιεῖ, † καὶ διαθήκη ᾅδου οὐχ ὑπεδείχθη σοι. † Πρὶν σε τελευ-
τῆσαι εὖ ποίει φίλῳ, † καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου ἔκτεινον καὶ δὸς αὐτῷ.
14 † Μὴ ἀφυστερήσῃς (ᵛ) ἀπὸ ἀγαθῆς ἡμέρας, † καὶ μερὶς ἐπιθυμίας ἀγα-
15 θῆς μή σε (ι) παρελθάτω. † Οὐχὶ (κ) ἑτέρῳ καταλείψεις τοὺς πό-
16 νους σου, † καὶ τοὺς κόπους σου εἰς (λ) διαίρεσιν κλήρου; † Δὸς καὶ λάβε,
17 καὶ (μ) ἀπάτησον τὴν ψυχήν σου, † Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν (ν) ᾅδου ζητῆσαι
18 (ξ) τρυφήν. † Πᾶσα σὰρξ ὡς ἱμάτιον παλαιοῦται· † Ἡ γὰρ διαθήκη
12 ἀπ' αἰῶνος, Θανάτῳ ἀποθανῇ. † Ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρου
18 (ο) δασέος, † Τὰ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δὲ φύει· † οὕτως (π) γενεὰ
σαρκὸς καὶ αἵματος, † ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. † Πᾶν ἔργον
19
20 σηπόμενον ἐκλείπει, † καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ' αὐτοῦ ἀπελεύ-
22 σεται. † Μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ τελευτήσει, † καὶ ὃς ἐν συνέσει
23 αὐτοῦ διαλεχθήσεται. † (ρ) Ὁ διανοούμενος τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν καρ-
δίᾳ αὐτοῦ, † καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτῆς (σ) νοηθήσεται. † Ἔξελθε
ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτής, † καὶ ἐν ταῖς (τ) εἰσόδοις αὐτῆς ἐνέδρευε.
24 † Ὁ παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων αὐτῆς, † καὶ ἐπὶ τῶν θυρωμάτων
25 αὐτῆς ἀκροάσεται. † Ὁ καταλύων σύνεγγυς τοῦ οἴκου αὐτῆς,
† καὶ (υ) πήξει πάσσαλον ἐν τοῖς (φ) τοίχοις αὐτῆς. † (ʺ) στήσει τὴν
σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρας αὐτῆς, † καὶ καταλύσει ἐν καταλύματι
26 ἀγαθῶν. † (χ) Θήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ † (ψ) ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς,
27 † καὶ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐλισθήσεται. † Σκεπασθήσεται (ω) ὑπ'
αὐτῆς ἀπὸ καύματος, † καὶ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει.
MS.A. (⁴) ἔχῃς (θ) σαυτόν, (ᵛ) ἡμέρας, (ι) παρελθέτω. (κ) ἑτέροις (λ) διαιρέσεις κλήρων ; (μ) * ἀπόπαυσον (ν) ᾅδῃ
(ξ) τρυφῆς. (ο) δάσεως, (π) καὶ γενεὰ (ρ) Διανοούμενος (σ) ἐννοηθήσεται. (τ) ὁδοῖς (υ) πήσει (φ) * τύχοις (ʺ) στήσῃ (χ) Καὶ στήσει (ψ) ἐν σκέπῃ (ω) ἀπ'

Cum Tranſlatione LATINA.

Oculus malus invidus in pane, & egenus ſuper 10 *menſam ſuam. Fili, ſicut habes, benefac tecum:* 11 *& Domino dignas oblationes offer. Memor eſto,* 12 *quoniam mors non tardat : & teſtamentum inferorum non eſt demonſtratum tibi. Ante mortem* 13 *benefac amico : & ſecundùm vires tuas porrigens da ei. Non defraudes à die bono : & pars boni* 14 *deſiderii non te prætereat. Nónne alii relinques* 15 *dolores tuos, & labores tuos in diviſionem ſortis? Da, & accipe, & (e) falle animam tuam :* 16 *Quoniam non eſt apud inferos quærere (f) delicias.* 17 *Omnis caro, ſicut* veſtis, veteraſcit : Te-* 18 *ſtamentum enim à ſeculo; Morte morietur. Sicut* 12 *folium germinans in arbore denſa: Alia quidem* 18 *dejicit, alia autem generat : Sic generatio carnis et ſanguinis ; alia quidem finitur ; alia verò* 19 *naſcitur. Omne opus corruptibile deficit: et qui* 20 *illud operatur; abibit cum illo. Beatus vir, qui* 22 *in ſapientia (g) morietur, et (h) qui in ſenſu ſuo diſſeret. Qui excogitat vias illius in corde* 23 *ſuo, et in abſconditis ejus intelliget. Vade poſt illam quaſi inveſtigator, et in ingreſſibus ejus inſidiare. Qui reſpicit per feneſtras illius ; et* 24 *in januis illius audiet. Qui requieſcit juxta* 25 *domum illius, et in parietibus illius figet palum. Statuet caſulam ſuam ad (i) manus illius, et requieſcet in caſula bonorum. Statuet filios ſuos* 26 *ſub tegmine illius, et ſub ramis ejus morabitur. Protegetur ſub ea à fervore, et in gloria ejus* 27 *requieſcet.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 * ܥܝܢܐ ܒܝܫܬܐ ܡܣܓܝܐ ܠܚܡܐ. ܘܡܫܕܝܐ ܠܗ ܥܠ ܦܬܘܪܐ. * ܐܢ ܐܝܬ ܠܟ ܒܪܝ
11 ܫܡܫ ܢܦܫܟ. ܘܐܢ ܐܝܬ ܠܟ ܐܛܐܒ ܠܟ. * ܘܐܬܕܟܪ ܕܥܕܡܐ ܠܗܫܐ ܡܘܬܐ ܠܐ ܚܙܝܬ.
12 ܘܓܙܪ ܫܝܘܠ ܠܐ ܐܬܚܙܝ ܠܟ. * ܥܕܠܐ ܬܡܘܬ ܐܛܐܒ ܠܪܚܡܟ. ܘܡܕܡ ܕܫܐܠ ܠܟ
13 ܗܒ ܠܗ. * ܠܐ ܬܒܨܪ ܡܢ ܛܒܬܐ ܕܝܘܡܐ. ܘܪܓܬܐ ܒܝܫܬܐ ܠܐ ܬܪܓ. * ܠܐܚܪܢܐ ܫܒܩ
14
15 ܐܢܬ ܩܢܝܢܟ. ܘܠܥܡܠܟ ܠܡܪܡܝ ܦܣܐ. * ܗܒ ܘܣܒ. ܘܬܪܣܐ ܢܦܫܟ.
16 * ܘܟܠܡܕܡ ܕܫܦܝܪ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܥܒܕ. * ܡܛܠ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ ܡܬܚܒܠܘ
17
18 ܡܬܚܒܠܝܢ. ܘܕܪܐ ܕܥܠܡܐ ܡܡܬ ܡܝܬܝܢ. * ܐܝܟ ܛܪܦܐ ܕܐܝܠܢܐ. ܕܡܢܗܘܢ ܢܦܠܝܢ ܘܡܢܗܘܢ
19 ܝܥܝܢ. ܗܟܢܐ ܕܪܐ ܕܒܣܪܐ ܘܕܡܐ. ܚܕ ܡܐܬ ܘܚܕ ܡܬܝܠܕ. * ܘܟܠ ܥܒܕܘܗܝ
20 ܡܬܓܠܝܢ ܩܕܡ ܥܝܢܘܗܝ. ܘܥܒܕ ܐܝܕܘܗܝ ܐܙܠ ܒܬܪܗ. * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܒܚܟܡܬܐ
21 ܢܗܓܐ. ܘܒܣܘܟܠܐ ܢܬܢܨܚ. * ܕܢܣܝܡ ܥܠ ܐܘܪܚܬܗ ܠܒܗ. ܘܒܫܒܝܠܝܗ ܢܣܬܟܠ.
22 ܘܢܪܕܘܦ ܒܬܪܗ ܐܝܟ ܡܥܩܒܢܐ. ܘܥܠ ܫܒܝܠܝܗ ܢܗܘܐ ܟܡܝܢ. * ܘܢܚܘܪ
23 ܒܗ ܡܢ ܟܘܝܢ. ܘܥܠ ܬܪܥܝܗ ܢܗܘܐ ܨܐܬ. * ܘܢܫܪܐ ܚܕܪ ܒܝܬܗ. ܘܢܩܒܥ ܣܟܐ
24 ܒܫܘܪܘܗܝ. * ܘܢܫܪܐ ܒܡܫܪܝܐ ܛܒܐ. ܡܛܠ ܕܐܝܕܘܗܝ ܢܪܡܐ ܥܠ ܣܘܟܘܗܝ. ܘܒܝܬ ܣܘܟܝܗ
25 ܢܗܘܐ ܥܡܪ. * ܒܛܠܠܗ ܢܬܒ ܡܢ ܫܘܒܐ. ܘܒܡܫܪܝܘܗܝ ܢܗܘܐ ܡܬܬܢܝܚ.
26

Oculus nequam multiplicat panem, & ſic- 10 cum projicit ſuper menſam. Si quid habes 11 fili mi, in tuiipſius uſum verte : & ſi quid habes, tibimet benefacito. Et memento quòd 12 hactenus mortem non videris, & ſententia foveæ tibi viſa non ſit. Antequàm moriaris, 13 benefac amico tuo : & quod à te petierit, da illi. Ne te defraudes bono diei, & cu- 14 piditatem pravam ne cupias. Aliis enim re- 15 licturus es facultates tuas, & laborem tuum ſortes jacentibus. Da, & accipe, & nutri te- 16 ipſum : Et quicquid honeſtum eſt facito co- 17 ram Domino, facito. Omnes enim homines 18 proculdubiò corrumpendi ſunt, & mundi generationes proculdubiò morituræ. Qualia 19 ſunt arborum folia, quorum quædam labuntur, alia enaſcuntur, tales ſunt generationes carnis & ſanguinis : generatio *una* moritur, & alia procreatur. Et cujuſlibet opera ex- 20 plicabuntur ob oculos ejus, & opus manuum ejus ſequetur ipſum. Beatus vir qui ſapi- 21 entiam cogitat, & prudentiam meditatur ; Ut ad vias ejus animum ſuum adjiciat, & ſe- 22 mitas ejus intellectu percipiat, proſequatur illam ut indagator, & ad ſemitas ejus inſidietur : Proſpectet illam è feneſtris, & ad 23 januas ejus auſcultet : Circa domum illius 24 habitet, & parietibus ejus infigat paxillos ſuos. Is enim in optimo diverſorio com- 25 morabitur ; quia manus ſuas jactabit ſuper ramos ejus, & inter virgulta ipſius habitabit, In umbra illius ſedebit ab æſtu, & in 26 tricliniis ejus relaxabit animum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * العين الرغيبة تكثر الخبز * وتلقي اليابس علي المائدة * يا بني ان كان لك مال فعين به
11 نفسك * وان كنت موسرا فانفع اخوانك * واعلم انك حي الان لم تعاين الموت * ولم تحل
12 بك صريعة الرب العلي * فقبل موتك احسن الي صديقك * وان قدرت فلا تمنع من
13 سالك من الناس * ولا تحرم نفسك خير يوم * واياك والشهوة القبيحة * واعلم انك تخلف
14
15 مواشيك لغيرك * وكذلك لمن يقترع عليه * خذ واعطي * وقت علي نفسك * ولا تعمل
16
17 الا برضا الله تعالي * لان جميع الناس يبلون بلاء * واحقاب الدنيا يموتون موتا * مثل
18
19 ورق الشجر الذي يسقط بعضها وينبت اخر * كذلك احقاب اللحم والدم * خلف يموت وخلف
20 يولد * وجميع اعمالهم ظاهر له * وما عملت يداهم يتبعهم * طوبا لرجل يكون ذهنه
21 وفكرته في الحكمة والفهم * ويبتهج بالفقه والفهم * ليرد قلبه الي طرقها ويهدي سبلها *
22 ويخرج في طلبها مثل المفتش ويرصد سبلها * ويطلع عليها من الكوي * ويسمع
23 علي ابوابها وينصت * ويحل قرب معدنها وحوالي بيتها * ويوتد اوتاده في حيطانها * ويسكن
24
25 مسكنا هاديا * فاذا حازها مد يده الي اغصانها * ويترل بين شجوها * ويكون في كنها
26 ومن السماء يكون مظللا في علالينها *

Oculus avidus multiplicat panem, & ſiccum projicit ſuper menſam. O fili mi, ſi 10 *facultates habueris, iis animam tuam* 11 *juva : & ſi fueris locuples, amicis tuis prodeſto. Et ſcias te hucuſque mortem non* 12 *vidiſſe, nec altiſſimi Domini deciſionẽ in te deſcendiſſe. Quare ante mortem tuam* 13 *benefac amico tuo, & ſi poſſis, nemini mortalium à te petenti* quicquam *deneges: Et* 14 *ne prives teipſum commodis quotidianis; caveas autem à cupiditate obſcœna. Et* 15 *ſcias armenta tua aliis te relicturum, laborémque tuum his qui ſortibus diviſuri ſunt eum. Da, & accipe, & teipſum* 16 *ſuſtenta. Et nequid agas, niſi ex placito* 17 *Dei excelſi. Omnes enim homines cor-* 18 *ruptione corrumpendi ſunt, & ſeculi ætates morte moriturae. Quemadmodum* 19 *foliorum arborum quædam labuntur, alia naſcuntur ; ita ætatum carnis & ſanguinis poſteritas* una *moritur, & poſteritas* alia *generatur : Et omnes illarum* 20 *actiones apertæ ſunt ei ; & quod geſſerint manus earum, ſequetur illas. Beatus* 21 *vir cujus mens & cogitatio verſatur circa ſapientiam & intelligentiam, quique prudentiâ & intelligentiâ delectatur ; Ut animum ad vias ejus admoveat, &* 22 *ad ſemitas ejus dirigatur ; exit ad perquirendam eam velut inveſtigator, & ſemitam ejus obſervat ; Proſpectat illam* 23 *è feneſtris, præbet aures ad januas ejus, auſcultátque; Prope habitaculum ejus &* 24 *circa domum ipſius commoratur, palóſque ſuos ad parietes ejus pangit, Tranquil-* 25 *lámque degit habitationem. Cùm enim poſſederit illam, manum ſuam ad ramos ejus extendet, interque virgulta ejus habitabit, Sub illius tegmine manebit,* 26 *eritque de cœlo protectus in cœnaculis ejus.*

Verſio VULG. LAT.

CAP. XV.

1 Qui timet Deum, faciet bona : & qui continens eſt juſti-
2 tiæ, apprehendet illam, Et obviabit illi quaſi mater hono-
3 rificata, & quaſi mulier à virginitate ſuſcipiet illum. Cibabit illum pane vitæ & intellectûs, & aquâ ſapientiæ ſalutaris potabit illum : & firmabitur in illo, & non flectetur :
4 Et continebit illum, & non confundetur : & exaltabit il-
5 lũ apud proximos ſuos, Et in medio Eccleſiæ aperiet os ejus, & adimplebit illum ſpiritu ſapientiæ & intellectûs, & ſtolâ
6 gloriæ veſtiet illum. Jucunditatem & exultationem theſaurizabit ſuper illum, & nomine æterno hæreditabit illum.
7 Homines ſtulti non apprehendent illam, & homines ſenſati obviabunt illi, homines ſtulti non videbunt eam : longè
8 enim abeſt à ſuperbia & dolo. Viri mendaces non erunt illi⁹ memores: & viri veraces invenientur in illa, et ſucceſſũ
9 habebunt uſque ad inſpectionem Dei. Non eſt ſpecioſa laus
10 in ore peccatoris: Quoniam à Deo profecta eſt ſapientia: ſapientiæ enim Dei aſtabit laus, & in ore fideli abundabit, et
11 Dominator dabit eam illi. Non dixeris; Per Deũ abeſt: quæ
12 enim odit ne feceris. Non dicas; Ille me implanavit : non
13 enim neceſſarii ſunt ei homines impii. Omne execramentũ erroris odit Dominus, & non erit amabile timentibus eum.
14 Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in ma-
15 nu conſilii ſui. Adjecit mandata & præcepta ſua: Si volu-
16 eris mandata ſervare, conſervabunt te, & in perpetuum fi-
17 dem placitam facere. Appoſuit tibi aquam & ignem : ad
18 quod volueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum : quod placuerit ei, dabitur illi:
19 Quoniam multa ſapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes ſine intermiſſione.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. ιέ.

1 † Ὁ φοβούμενος κύριον ποιήσει αὐτὸ, † καὶ ὁ ἐγκρατὴς τοῦ νόμου
2 καταλήψεται (α) αὐτήν. † Καὶ ὑπαντήσεται αὐτῷ ὡς μήτηρ, † καὶ ὡς γυνὴ
3 παρθενίας προσδέξεται αὐτόν. † Ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως, † καὶ ὕδωρ σοφίας ποτίσει αὐτόν. (δ) † Στηριχθήσεται ἐπ' αὐτὴν καὶ οὐ μὴ κλιθῇ,
4 † Καὶ ἐπ' (ε) αὐτῆς ἐφέξει καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. † Καὶ ὑψώσει αὐτὸν
5 παρὰ τοὺς πλησίον αὐτοῦ, † Καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἀνοίξει (β) στόμα
6 αὐτοῦ. † Εὐφροσύνην καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος (γ) † καὶ ὄνομα
7 αἰώνιον κατακληρονομήσει. † Οὐ μὴ καταλήψονται αὐτὴν ἄνθρωποι ἀσύνετοι, † καὶ (δ) ἄνδρες ἁμαρτωλοὶ οὐ μὴ ἴδωσιν αὐτήν. † Μα-
8 κράν ἐστιν ὑπερηφανίας, † Καὶ ἄνδρες ψεῦσται οὐ μὴ μνησθήσονται
9 αὐτῆς. † Οὐχ ὡραῖος αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ, † Ὅτι οὐ παρὰ
10 κυρίου ἀπεστάλη. † Ἐν γὰρ σοφίᾳ ῥηθήσεται αἶνος, † καὶ ὁ κύριος
11 εὐοδώσει αὐτόν. † Μὴ εἴπῃς, Ὅτι διὰ κύριον ἀπέστην· ἃ γὰρ
12 ἐμίσησεν, οὐ ποιήσεις. † Μὴ εἴπῃς, Ὅτι αὐτός με ἐπλάνησεν·
13 † οὐ γὰρ χρείαν ἔχει ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ. † Πᾶν βδέλυγμα ἐμίσησε
14 (ε) κύριος, † καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. † Αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον, † καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ
16 διαβουλίου αὐτοῦ. † Ἐὰν θέλῃς, συντηρήσεις ἐντολὰς, καὶ πίστιν
17 ποιῆσαι εὐδοκίας. † Παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ, οὗ ἐὰν θέλῃς ἐκ-
18 τενεῖς τὴν χεῖρά σου. † Ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, † καὶ
19 ὃ ἐὰν (ϛ) εὐδοκήσῃ δοθήσεται αὐτῷ. † Ὅτι πολλὴ (ζ) σοφία τοῦ κυρίου, † ἰσχυρὸς ἐν δυναστείᾳ καὶ βλέπων τὰ πάντα.

MS.A. (α) αὐτόν. Καὶ ὑπαντήσει (δ) στηριχθήσεται (ε) αὐτῇ (β) τὸ στόμα (γ) εὑρήσει, καὶ ὄνομα αἰῶνος (δ) ἄνθρωποι (ε) ὁ κύριος, (ϛ) εὐδοκήσει (ζ) ἡ σοφία

CAP. XV.

Qui timet Dominum, faciet (a) illud : & (b) qui continens eſt legis; apprehendet eam. 1
Et obviabit illi, quaſi mater: & quaſi mulier virginitatis ſuſcipiet eum. Cibabit illum pane intellectûs, & aquâ ſapientiæ potabit illum. 2 3
Firmabitur in illa, & non flectetur : Et ſuper eam innitetur, & non confundetur. Et exaltabit illum apud proximos ejus, Et in medio Eccleſiæ aperiet os ejus. Jucunditatem, & coronam exultationis, & nomen æternum (c) hæreditabit. Homines ſtulti non apprehendent eam : & viri peccatores non videbunt eam. Longè abeſt à ſuperbia : Et viri mendaces non erunt illius memores. Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris: Quoniã non eſt à Domino miſſus. In ſapientia enim dicetur laus: & Dominus proſperabit (d) illum. Ne dixeris; Quia propter Dominum receſſi : quæ enim odit; ne facias. Ne dixeris; Quia ipſe me (e) implanavit: non enim opus habet viro peccatore. Omne execramentum odit Dominus: & non eſt amabile timentibus eum. Ipſe ab initio fecit hominem, & reliquit illum in manu conſilii ſui. Si volueris; (f) conſervabis mandata, & fidem facere beneplaciti. Appoſuit tibi ignem, & aquam: ad quodcunque volueris, extendes manum tuam. In conſpectu hominum vita & mors: & quodcunque placuerit, dabitur ei. Quoniam multa ſapientia Domini : fortis ipſe in potentia, & videns omnia. 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 16 17 18 19

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܘ *

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

CAP. XV.

Qui Deum reveretur, ſic faciet : & qui legem didicit, ambulabit in illa *ſapientia* : Quæ ut mater excipiet eum, & tanquam uxor adoleſcentiæ appropinquabit ad eum. Cibabit eum pane ſapientiæ, & aquam prudentiæ dabit ei bibendam. Huic innixus non labetur, & hâc fretus non erubeſcet. Evehet autem illum ſuper omnes ſocios ejus, & in media concione os ejus aperiet. Gaudio & exultatione replebit illum, & nominis æterni compotem faciet. Non ambulabunt in hac peccatores, & homines iniqui non ſunt eam viſuri. Procul abeſt à protervis, & qui loquuntur malum, non aſſequentur eam. Non eſt decora in ore ſceleſtorum : non enim à Deo data eſt eis. Ore ſapientum pronuntiabitur laus, & qui poteſtatem habet in eam, addiſcet illam. Ne dicas, Impulſu Dei deliqui & peccavi : quia rem turpem nunquam commiſit. Ne dicas, Ipſe me fecit impingere : non enim oblectatur homine ſceleroſo. Omne malum & impudentiam odit, nec dabit hæc dilectis ſuis. Ipſe ab initio creavit homines, & commiſit eos proprio ipſorum arbitrio. Si volueris, ejus mandata ſervabis : & ſi credideris ei, tu quoque vives. Relicta ſunt ob oculos tuos ignis & aqua, ad utrum volueris manum tuam porrige. Data eſt enim hominibus vita & mors, Ut eligant vitam, mortem relinquant. Potentiſſima eſt enim Dei ſapientia, ipſéque præpollet viribus : 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 * الفصل الخامس عشر * من اتقى الله يفعل هذا . ومن يعلم السنة يسير بها .
2 * وتقبله قبول الوالدة * وتدنيه دنو الحدثة * وتطعمه طعام الحكمة * وتسقيه ماء الفقه * ويسند
3 عليها ولا يسقط * ويثق بها ولا يخزى * وتفضله على جميع اصحابه * وتفتح فاه في المجالس *
4 وتملاه من الفرح والطرب * وتورثه بين الناس ذكرا صالحا لا ينقطع * والخطاة لا يسلكونها ولا
5 يعاينها الفساق * ولا يودونها * بعيدة من المردة * ولا يدركها فاعلوا الشر * لا تجمل في افواه
6 الفجار لانهم لم يحظوا بها من قبل الرب * بافواه العقلاء ينطق الحمد * ومن كان قادما عليها
7 يعلمها * لا تقول اذا اصبت الله قضى علي هذا * لانه لم يأت من قبله امر منكر * اياك ان
8 تقول هو وضع بين يدي عثرة لاعثر بها * لانه لا يحب الشر * ويبغض الفجور والاثم * لا
9 يدع اولياءه يتعاطونها * والرب خلق الناس من قديم الدهر * وسلطهم على اهوائهم * ان
10 شئت حفظت وصاياه * وان امنت به حييت وسعدت * وقد وضع بين يديك النار والماء *
11 مد يدك وتناول ايهما شئت * قد اوري الناس الحياة والموت * ليختاروا الحياة ويرذلوا الموت *
12 * لان حكمة الله عزيزة قوية * وهو جليل منيع جبار *

CAP. XV.

Qui Deum timet, faciet hæc: & cognitionẽ legis adeptus ambulabit in illa. Excipiétque eum ut excipere ſolet genitrix, & more puellæ accedet ad ipſum. Cibum ſapientiæ edendum præbebit illi, & aquam prudentiæ bibendam. Innitetur ei, nec cadet: & tutus erit in illâ, nec pudore afficietur. Omnibus ſociis ejus præferet illum, & os ejus aperiet in conciliis. Gaudio ac lætitiâ replebit eum, & inter homines conciliabit illi optimã memoriam nunquam interituram. Peccatores autem non ambulant in ea, nec vident eam ſceleroſi, nec amant illam. Diſſita eſt à rebellibus, & ſcelerum patratores haud aſſequuntur eam. Non eſt ſpecioſa ex oribus facinoroſorum, quia non poſſident eam à Domino. Ex ore prudentum pronuntianda eſt laus, & qui generoſus fuerit ad eam capeſſendam, *ediſcet illam. Ne dicas, cùm adverſitatem pateris, Hoc mihi Deus præſcripſerat: neq; enim proficiſcitur ab eo res ardua. Cave ne dixeris, Ipſe objecit mihi offendiculũ cui impingerem: non enim diligit malũ; Imò odit ſcelus & iniquitatem, nec amicos ſuos iis affici permittit: Et verò Dominus creavit homines ab initio ſeculi, eiſque poteſtatem dedit in ſuas ipſorum voluntates. Si velis, mandata ejus ſervabis: & ſi credas illi, vives et proſper eris. Poſuitq; ante te ignem & aquã: extende manũ tuam, & cape utrum volueris. Vitam & mortẽ oſtendit hominibus, Ut eligant vitã, mortẽ aſpernentur. Sapientia enim Dei potens eſt ac valida, ipſéq; glorioſiſſimus, potentiſſimus, ac fortiſſimus:* 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Verſio VULG. LAT.

20 Oculi Domini ad timentes eum, & ipſe agnoſcit omnem
21 operam hominis. Nemini mandavit impiè agere, & ne-
22 mini dedit ſpatium peccandi: Non enim concupiſcit multitudinem filiorum infidelium & inutilium.

CAP. XVI.

1 Ne jucunderis in filiis impiis, ſi multiplicentur : nec ob-
2 lecteris ſuper ipſos, ſi non eſt timor Dei in illis. Non cre-
3 das vitæ illorum, & ne reſpexeris in labores eorum. Melior
4 eſt enim unus timens Deum, quàm mille filii impii. Et utile
5 eſt mori ſine filiis, quàm relinquere filios impios. Ab uno ſenſato inhabitabitur patria, tribus impiorum deſeretur.
6 Multa talia vidit oculus meus, et fortiora horũ audivit au-
7 ris mea. In ſynagoga peccantium exardebit ignis, & in gen-
8 te incredibili exardeſcet ira. Non exoraverunt pro peccatis ſuis antiqui gigantes, qui deſtructi ſunt confidentes ſuæ
9 virtuti : Et non pepercit peregrinationi Lot, & execra-
10 tus eſt eos præ ſuperbia verbi illorum. Non miſertus eſt illis, gentem totam perdens, & extollentem ſe in peccatis
11 ſuis. Et ſicut ſexcenta millia peditum, qui congregati ſunt in duritia cordis ſui : & ſi unus fuiſſet cervicatus, mi-
12 rum, ſi fuiſſet immunis. Miſericordia enim & ira eſt cum
13 illo. Potens exoratio, & effundens iram : Secundùm miſericordiam ſuam, ſic correptio illius hominem ſecundùm opera ſua judicat.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 † Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτὸν, † καὶ αὐτὸς
21 ἐπιγνώσεται πᾶν ἔργον (η) ἀνθρώπου. † Καὶ οὐκ ἐνετείλατο οὐδενὶ ἀσεβεῖν, † καὶ οὐκ (θ) ἔδωκεν ἄνεσιν οὐδενὶ ἁμαρτάνειν.

MS.A. (η) αὐτοῦ. Οὐκ ἐνετείλατο (θ) ἔδωσεν

ΚΕΦ. ιϛ.

1 † Μὴ ἐπιθύμει τέκνων πλῆθος (α) ἀχρήστων, † μηδὲ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέσιν. † Ἐὰν πληθύνωσι, μὴ εὐφραίνου ἐπ' αὐτοῖς, † εἰ
2 μὴ ἔστι φόβος κυρίου μετ' αὐτῶν. † Μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν,
3 † καὶ μὴ ἔπεχε ἐπὶ (β) τὸν τόπον αὐτῶν. † Κρείσσων γὰρ εἷς ἢ χίλιοι,
4 † Καὶ ἀποθανεῖν ἄτεκνον ἢ ἔχειν τέκνα ἀσεβῆ. † Ἀπὸ γὰρ ἑνὸς
5 συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις, † φυλὴ δὲ ἀνόμων ἐρημωθήσεται.
6 † Πολλὰ τοιαῦτα ἑώρακεν ὁ ὀφθαλμός μου, † καὶ ἰσχυρότερα τούτων
7 ἀκήκοεν τὸ οὖς (γ) μου. † Ἐν συναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐκκαυθήσεται
8 πῦρ, † καὶ ἐν ἔθνει ἀπειθεῖ ἐξεκαύθη ὀργή. † Οὐκ (δ) ἐξιλάσατο
9 περὶ τῶν ἀρχαίων γιγάντων, † οἳ ἀπέστησαν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν. † Οὐκ ἐφείσατο περὶ τῆς παροικίας Λὼτ, οὓς ἐβδελύξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν
10 αὐτῶν. † Οὐκ ἠλέησεν ἔθνος ἀπωλείας, † τοὺς ἐξηρμένους ἐν ἁ-
11 μαρτίαις αὐτῶν. † Καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν † τοὺς ἐπισυναχθέντας ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν. † Κἂν ᾖ εἷς σκληροτρά-
12 χηλος, † θαυμαστὸν τοῦτο εἰ (ε) ἀθῳωθήσεται, † Ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ
13 παρ' (ζ) αὐτοῦ· † δυνάστης ἐξιλασμῶν, καὶ ἐκχέων ὀργήν. † Κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, (η) οὕτως καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ· † ἄνδρα κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ (θ) κρίνει.

MS.A. (α) ἄχρηστον, μηδὲ (β) τὸ πλῆθος (γ) * ζῶ. (δ) ἐξίλατο (ε) ἀθῳωθήσεται, (ζ) αὐτῷ * δυναστῶν (η) οὕτω (θ) * κτίνει.

Et oculi ejus ad timentes eum : & ipſe agnoſcet omnem operam hominis. Et nemini mandavit impiè agere, & nemini dedit licentiam peccandi. 20 21

CAP. XVI.

Non concupiſcas multitudinem filiorũ inutiliũ, neq; jocunderis in filiis impiis. Si multiplicentur; ne oblecteris ſuper ipſos; ſi non eſt timor Domini cum illis. Non credas vitæ illorũ: & ne (a) reſpexeris in locum illorum. Melior eſt enim (b) unus, quàm mille : Et mori ſine filiis, quàm habere filios impios. Ab uno enim ſenſato cohabitabitur civitas: tribus autem impiorũ deſolabitur. Multa talia (c) vidi in oculis meis: & fortiora his audivit auris mea. In ſynagoga peccantium exardebit ignis: & in gente incredibili exarſit ira. Non eſt propitiatus pro antiquis gigantibus; qui rebellaverunt fortitudine ſuâ. Non pepercit pro incolatu Lot iis, quos execratus eſt pro ſuperbia illorum. Non miſertus eſt genti perditionis, iis qui ſe elevaverant in peccatis ſuis : Et (d) ſic ſexcentis millibus peditum, qui congregati inſurrexerunt in duritia cordis ſui. Et, ſi unus fuerit cervicoſus; mirum hoc, ſi erit immunis. Miſericordia enim & ira ab illo : princeps propitiationum, & effundens iram. Secundùm multam miſericordiam ejus, ſic & multa correptio ejus : hominem ſecundùm opera ejus judicat. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 [illegible]
20 [illegible]

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܙ *

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

Res omnes oculi ejus rimantur, & cunctas hominum cogitationes cognoſcit. Non præcepit hominibus ut peccarent, neque dixit filiis carnis ut impiè agerent : neq; enim miſeretur facinoroſorũ. 19 20

CAP. XVI.

Ne optes copiam liberorum nefariorum, nec læteris de ullis liberis facinoroſis. Etiamſi multiplicentur, ne delecteris eis; eo quòd non ſint in timore Dei. Ne fidas vitæ eorum, neque credas bonum fore finem illorum. Melior eſt enim unus voluntatem *Dei* faciens, quàm mille *hujuſcemodi* : Et is qui moritur ſine liberis, quàm ille qui habet multos liberos impios. Ab uno enim Deum timente replebitur tota civitas; ex abundantia autem filiorum iniquorũ deſtruetur. His plura vidit oculus meus, & his majora audivit auris mea. In cœtum iniquorum ſuccenditur ignis, & in populum contumacem ira dominatur. Haud ignovit priſcis regibus, qui mundum ſuá potentiâ repleverant. Nec pepercit incolis civitatis Lot, qui ob luxum ſuum ſcelera patrârant. Neque miſertus eſt gentis maledictæ, imò ſententiã tulit in eos ut perirent propter peccata ſua. Eo tempore ſexcenta millia peditũ impediti fuerunt propter murmurationẽ ſuã : imò unus, ſi cervicem ſuam obduret, mirum eſt ſi talis impunis evadat. Nam miſericordia & ira apud eum ſunt. Et ſæpiùs parcit, ac etiã peccata ulciſcitur. Prout plurimæ ſunt miſerationes ejus, ita etiam ſcelera ulciſcitur, & unumquenque pro factis ſuis judicat. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 * وجميع الاشياء ظاهرة بين يديه * ويطلع على جميع سرائر الناس وفكرهم * لم يامر الناس
20 بالخطية * ولم ياذن لذي لحم بها * ولم يرحم عمال الزور * * الفصل السادس عشر *
1 * ولا يستاق الى كثرة اولاد الخطاة * ولا يفرح ببنين الاثمة * وان كثروا فانه لا يفرح بهم * لانهم
2 ليسوا معتصمين بتقوى الله * لا تتكل على حياتهم * ولا تصدق انه تكون لهم عاقبة صالحة *
3 * لان واحدا مرضيا اخير من الف فاجر * ومن مات ولم يخلف وارثا خير ممن يخلف اولادا
4 كثيرين فجارا * لان من ولد واحد يتقي الله ويعمل بمرضاته تمتلي جميع القرية * والخراب من
5 عدة الفجار * لقد رات عيناي اكثر مما وصفت لك * وسمعت اذاني اكثر مما اقول لك *
6 * في مجمع الاثمة تلتهب النار * وفي الشعب المسخط يشتعل السخط * لم يعف الله عن الملوك
7 الاولين الذين ارتكبوا النفاق باختيارهم * ولم يمهل الشعب الحاقد * وصرم عليهم الهلاك
8 بخطاياهم * في ذلك الزمان ستماية الف رجل بادوا في حال تذمرهم * فواحد ان قسا قلبه
9 ولم يطع * فالعجب من هذا ان غلب * لان الغضب والرحمة معه * ويكثر الغفران * وينتقم
10 من الخطايا * فكما ان رحمته كثيرة * كذلك عقوبته موجعة * ويجزي كل رجل بعمله *

Et res omnes apertæ ſunt corã eo, cunctaque hominum ſecreta & cogitationes intuetur. Non præcepit hominibus peccatũ, nec illud agendi *licentiam dedit carne præditis, imò non miſeretur operantium falſitatem.* 19 20

CAP. XVI.

Nec optat multitudinem filiorum ſceleſtorum, nec oblectatur filiis iniquorum; & licet creſcant numero, non tamen oblectatur eis, quòd religionem Dei minimè teneant. Eorum vitæ ne confidas, néve credas bonum iis finem futurum. Unus enim Deo gratus melior eſt mille ſceleratis. Et qui moritur nullo hærede relicto, melior eſt eo qui multos relinquit filios ſceleratos. Nam ab uno filio Deum reverente ejúſque placitum exequente implebitur tota civitas, deſtructio verò è copia ſceleratorum eſt. Viderunt oculi mei plura & quæ narravi tibi, & aures meæ plura his quæ tibi dico, audierunt. In impiorum congregationem accendetur ignis, & in populum irritantem exardeſcet furor. Non pepercit Deus primis illis regibus, qui impietatem propriâ voluntate commiſerant: Neque patientiâ eſt opus in perverſis odii populum, ſed eos in peccatis ſuis pereundi ſententiâ damnavit. Eo tempore ſexcenta millia virorum ſuæ murmurationis causâ perierunt; igitur ſi unus cor ſuum obduravit nec obedierit, mirũ ſanè eſt ſi hujuſmodi homo vitat. Multiplicat veniã, et ulciſcitur peccata: ut quandoque multa eſt ejus clementia, ita animadverſio dolore plena : [illegible] unicuique; homini proprias repetit actiones. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Verſio VULG. LAT.

14 Non effugiet in rapina peccator, & non retardabit ſuffe-
15 rentia miſericordiam facientis. Omnis miſericordia faciet locum unicuique ſecundùm meritùm operum ſuorum, &
16 ſecundùm intellectum peregrinationis ipſius. Non dicas; A Deo abſcondar, & ex ſummo quis meî memorabitur?
17 In populo magno non agnoſcar: quæ eſt enim anima mea
18 in tam immenſa creatura? Ecce cœlum, & cœli cœlorum, abyſſus, & univerſa terra, & quæ in eis ſunt, in conſpectu
19 illius commovebuntur, Montes ſimul, & colles, & fundamenta terræ: cùm conſpexerit illa Deus, tremore concuti-
20 entur. Et in omnibus his inſenſatum eſt cor: & omne cor
21 intelligitur ab illo: Et vias illius quis intelligit, & procel-
22 lam, quam nec oculus videbit hominis? Nam plurima illius opera ſunt in abſconſis; ſed opera juſtitiæ ejus quis enuntiabit? aut quis ſuſtinebit? Longè enim eſt teſtamentum à quibuſdam, & interrogatio omnium in conſummatione eſt.
23 Qui minoratur corde, cogitat inania: & vir imprudens &
24 errans, cogitat ſtulta. Audi me, fili, & diſce diſciplinam
25 ſenſûs, & in verbis meis attende in corde tuo, Et dicam in æquitate diſciplinam, & ſcrutabor enarrare ſapientiam: & in verbis meis attende in corde tuo, & dico in æquitate ſpiritûs virtutes, quas poſuit Deus in opera ſua ab initio, &
26 in veritate enuntio ſcientiam ejus. In judicio Dei opera ejus ab initio, & ab inſtitutione ipſorum diſtinxit partes il-
27 lorum, & initia eorum in gentibus ſuis. Ornavit in æternum opera illorum, nec eſurierunt, nec laboraverunt, &
28 non deſtiterunt ab operibus ſuis. Unuſquiſque proximum ſuum non anguſtiabit uſque in æternum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

14 †Οὐκ ἐκφεύξεται ἐν (ι)ἁρπάσμασιν ἁμαρτωλὸς, †καὶ οὐ μὴ καθυστε-
15 ρήσει (ι)ὑπομονὴν εὐσεβοῦς. †Πάσῃ ἐλεημοσύνῃ ποιήσει τόπον,
16 †ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ εὑρήσει. †Μὴ εἴπῃς, Ὅτι (κ) ἀπὸ
17 κυρίου κρυβήσομαι, (λ)μὴ ἐξ ὕψους τίς μου μνησθήσεται; †Ἐν λαῷ πλείονι οὐ μὴ (μ)μνησθῶ, †τίς γὰρ ἡ ψυχή μου ἐν ἀμετρήτῳ κτίσει;
18 †Ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ (ν) οὐρανοῦ τοῦ Θεοῦ, †ἄβυσ-
19 σος καὶ γῆ σαλευθήσονται ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ. †Ἅμα τὰ ὄρη καὶ
20 τὰ θεμέλια τῆς γῆς †ἐν τῷ ἐπιβλέψαι εἰς αὐτὰ, τρόμῳ (ξ) συσσεί-
21 ονται. †Καὶ ἐπ' αὐτοῖς οὐ διανοηθήσεται καρδία· †Καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς ἐνθυμηθήσεται; †καὶ καταιγὶς, ἣν οὐκ ὄψεται
22 ἄνθρωπος, †Τὰ δὲ πλείονα τῶν ἔργων (ο) αὐτοῦ ἐν ἀποκρύφοις. †Ἔργα δικαιοσύνης τίς ἀναγγελεῖ, †ἢ τίς (π) ὑπομενεῖ;
23 μακρὰν γὰρ ἡ διαθήκη. †(ρ) Ἐλαττούμενος καρδίᾳ διανοεῖται ταῦτα, †καὶ ἀνὴρ ἄφρων καὶ πλανώμενος διανοεῖται μωρά.
24 †Ἄκουσόν μου τέκνον, καὶ μάθε ἐπιστήμην, †καὶ ἐπὶ τῶν λόγων μου
25 πρόσεχε τῇ καρδίᾳ σου. †(σ) Ἐκφαίνω ἐν σταθμῷ παιδείαν, †καὶ
26 ἐν ἀκριβείᾳ (τ) ἀπαγγέλλω ἐπιστήμην. †Ἐν κρίσει κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς, †καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτῶν διέστειλε μερίδας αὐ-
27 τῶν. †Ἐκόσμησεν εἰς (τ) αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ, †καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν. †οὔτε ἐπείνασαν, οὔτε ἐκοπίασαν, †καὶ οὐκ ἐξέλιπον
28 ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν. †Ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐκ (υ) ἔθλιψεν,

MS. A. (ι) ἁρπάγματι (ι) ὑπομονὴ (κ) παρὰ (λ) καὶ ἐξ (μ) γνωσθῶ, (ν) οὐρανοῦ, ἄβυσσος καὶ γῆ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σαλευθήσονται. (ξ) συσσείονται. (ο) αὐτῶν (π) ὑπομενεῖ; (ρ) Ἐλαττούμενος (σ) Ἐκφανῶ (τ) ἀπαγγελῶ (τ) τὸν αἰῶνα (υ) ἐξέθλιψεν,

Cum Tranſlatione LATINA.

Non effugiet in (e) rapinis peccator: & (f) non 14
fraudabit ſufferentiam pii. Omni miſericordiæ 15
(g)faciet locũ: unuſquiſque ſecundùm opera ſua
(h)inveniet. Ne dicas; Quia à Domino abſcõdar: 16
nunquid ex ſummo quis meî memorabitur? In 17
populo magno (i) non ero in memoria: quæ eſt enim
anima mea in immenſa creatura? Ecce cœlum, et 18
cœlum cœli, (k) Dei, abyſſus, & (l) terra, commo-
vebuntur in viſitatione ejus. Montes ſimul, & 19
fundamenta terræ, cùm conſpexerit illa, tremore
concutiuntur. Et ſuper ipſis non cogitabit cor: 20
Et vias ejus quis intelliget? Et procella, quam 21
non videbit homo, Plurima autem operum ejus 22
in abſconſis. Opera juſtitiæ quis annuntiabit, aut
quis ſuſtinebit? Longè enim eſt (m) teſtamentum.
Qui minoratur corde, cogitat hæc: & vir impru- 23
dens & errans cogitat ſtulta. Audi, fili mi, & 24
diſce ſcientiam: & in verbis meis attende cor-
de tuo. Oſtendo in pondere diſciplinam, & in ve- 25
ritate annuntio (n) ſcientiam. In judicio Do- 26
mini opera ejus ab initio: & ab effectione ipſo-
rum diſtinxit partes eorum. Ornavit in æter- 27
num opera ſua, (o) & principia eorum in gene-
rationes eorum. Nec eſurierunt, nec laborave-
runt: & non deſtiterunt ab operibus ſuis.
Unuſquiſque proximum ſuum non anguſtia- 28
vit:

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
21 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

Facinoroſos & oppreſſores non dimittet, & 14
ſpes juſtorum non deſinet in æternum. Omni
juſtitiam agenti eſt præmium, & unuſquiſq;
ſecundùm opera ſua ante ſe reperiet. Domi- 15
nus induravit cor Pharaonis ne eum agno-
ſceret, ut facta ipſius pateſcerent ſub cœlo.
Miſerationes ejus videntur ab omnibus crea-
turis ipſius, & lucem ac tenebras ſuas inter
homines diſtribuit. Ne dicas, A conſpectu 16
Domini abſcondar, & in ſublimitate cœli
quis memor erit mei? Et inter populum co- 17
pioſum haud innoteſcam: aut, quantula eſt
anima mea inter ſpiritus omnium hominum?
Ecce cœlum, cœlique cœlorum, abyſſus, ac 18
terra, per ejus ſuper ipſa aſpectum ſubſiſtunt.
Radices montium, & orbis fundamenta, cùm 19
ſe præbet eis videndum, contremiſcunt. Ne- 20
que ego ponam ſuper cor meum; *(h. e. cu-*
rabo;) vias enim meas quis percipiat? Si 21
peccavero, non videbit me oculus; & ſi
decipiam in quovis loco abdito, quis ſciet?
Excordes talia dicunt, & ſceleratus homo ta- 23
lia cogitat. Audite me, & amplectimini 24
doctrinam meam, & cunctis ſermonibus me-
is animum adjicite. Dicam cum pondere 25
ſermones meos, & doctrinam meam cum ſa-
pientia declarabo. Cùm Deus opera ſua 26
creâſſet ab antiquo, unà cum ipſorum creati-
ne partitus eſt leges eorum, Et dedit ad fi- 27
nem uſque officia eorum, & finem ipſorum
in mundi generationes: non eſuriunt, neque
ſitiunt, neque laborant, neque fatigantur, nec
viribus ſuis deficiuntur: Odio ſe invicèm 28
haud proſequuntur,

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

14 * لا يتجاوز عن عمال الزور والعاصيين * ولا ينقطع عمل الابرار ابدا * من بذل الصدقة
15 وعمل البر فله اجر عظيم * فكل امرء من الناس يجزا بما قدم لنفسه * الرب امهل لفرعون *
ولذلك قسا قلبه ولم يعرفه * ليظهر اياته واعماله تحت اديم السماء * رحمته وسعت كل شي *
16 ووسعت جميع الخلايق * والنور والظلمة قسمها لجميع خلقه * ولا تقول اني اتوارى عن
17 الرب * ومن يذكرني في علو السماء * ولا استبين في كثرة الشعب ولا اعرف * او ما خطر
18 نفسي بين ارواح جميع الناس * اعلم ان السماء وسماء السماء * والقمر والارض تبيد ظاهرة
19 امامه * اصول الجبال واساس البلاد * اذ ظهر عليها تزلزلت * يقول الجاهل انا لا يخطر
20 على بالي شي من هذا * او من ذا الذي ينفذ طرقي * ان انا اذنبت لا تراني عين * وان
21 انا كذبت في موضع خفي من يعلم ذلك * ناقصو الراي يراوون هذا * والاثمة يفكرون به *
23
24 * اسمعوا مني واقبلوا موعظتي * وافرد قلبك لجميع قولي وكلامي وزنا * واظهر علمي بالادب
25
26 والحكمة * اذ خلق الله خلايقه في البدي * مع خلقهم قسم سنتهم * وثبت ذلك الى
27 الانتهي * وسلطانهم في جميع احقاب الدنيا * والروحانيون لا يجوعون * ولا يعطشون *
28 ولا يسكصون * ولا يتعبون * ولا تضعف جبروتهم * ولا يبغض بعضهم بعضا *

Operantes falſitatem ac rebelles non 14
præteribit, nec opus juſtorum ceſſabit un-
quam. Qui eleemoſynam erogârit, & ju- 15
ſtitiam exercuerit, ſummam conſequetur
mercedem: ſinguli enim homines præmiũ
conſequentur juxta id quod animæ ſuæ
præmiſerint. Dominus patienter egit cum
Pharaone, ac propterea cor ejus obdura-
tum eſt, nec agnovit illum; quatenus pro-
digia & præclara facinora ſua ſub cœli
ſuperficie manifeſtaret. Miſericordia ejus
complectitur omnia, omnéſq; complectitur
creaturas; & lucem ac tenebras inter o-
mnes creaturas ſuas diſtribuit. Et ne di- 16
xeris, Latebo Dominum, ecquis recorda-
bitur meî celſitudine cœli? Et inter po- 17
puli frequentiam nec ſpectabor nec agno-
ſcar, aut quanã eſt anima meæ ratio in-
ter ſpiritus omnium hominum? Scias cœ- 18
lum, & cœlum cœlorum, lunam ac terram
palàm coram ipſo peritura. Radices mon- 19
tiũ, & regionũ fundamenta, cùm ſe præ-
buerit eis, contremiſcunt. Stultus inquit, 20
Equidẽ nil horũ curo, ecquis eſt qui vias
meas penetret? Si deliquero, non videbit 21
me oculus; & ſi mentitus fuero in loco ab-
dito, quis id ſciet? Rationis expertes ta- 23
lia comminiſcuntur, & ſcelerati hæc co-
gitant. Audite me, & hortationem meã 24
ſuſcipite, & cor tuum ſequeſtra, omnia
dicta verbáque mea perpendens; Meám- 25
que doctrinam eruditè ſapientérque pa-
tefaciã. Cùm Deus creaturas ſuas initio 26
condidiſſet, ſtatim iis creatis diſtribuit
jura ſingularum; Idque ad finem uſque 27
ſtabilivit, et dominium illarum in omnes
mundi ætates: etenim ſpirituales non
eſuriunt, neque ſitiunt, neque turbantur,
neque fatigantur, neque debilitatur ro-
bur earum, Nec aliæ alias oderunt, 28

Verſio VULG. LAT.

29
30 Non ſis incredibilis verbo illius. Poſt hæc Deus in terram
31 reſpexit, & implevit illam bonis ſuis. Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipſius, & in ipſam iterùm reverſio illorum.

CAP. XVII.

1 DEus creavit de terra hominem, & ſecundùm imaginem
2 ſuam fecit illum. Et iterùm convertit illum in ipſam, &
3 ſecundùm ſe veſtivit illum virtute. Numerum dierum & tempus dedit illi, & dedit illi poteſtatem eorum quæ ſunt
4 ſuper terram. Poſuit timorem illius ſuper omnem carnem,
5 & dominatus eſt beſtiarum & volatilium. Creavit ex ipſo adjutorium ſimile ſibi: conſilium, & linguam, & oculos, & aures, & cor dedit illis excogitandi: & diſciplinâ intelle-
6 ctûs replevit illos. Creavit illis ſcientiam ſpiritûs, ſenſu
7 implevit cor illorum, & mala & bona oſtendit illis. Poſuit oculum ſuum ſuper corda illorum, oſtendere illis magna-
8 lia operum ſuorum, Ut nomen ſanctificationis collaudent; & gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent ope-
9 rum ejus. Addidit illis diſciplinam, & legem vitæ hære-
10 ditavit illos. Teſtamentum æternum conſtituit cum illis,
11 & juſtitiam & judicia ſua oſtendit illis. Et magnalia honoris ejus vidit oculus illorum, & honorem vocis audierunt
12 aures illorum, & dixit illis; Attendite ab omni iniquo. Et
13 mandavit illis unicuique de proximo ſuo. Viæ illorum coram ipſo ſunt ſemper, non ſunt abſconſæ ab oculis ipſius.
14 In unamquamque gentem præpoſuit rectorem: Et pars
15 Dei, Iſraël facta eſt manifeſta.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

29
30 †Καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἀπειθήσουσι τοῦ ῥήματος αὐτοῦ. †Καὶ μετὰ ταῦτα κύριος (φ) εἰς τὴν γῆν ἐπέβλεψεν, †καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν
31 τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. †Ψυχὴν παντὸς ζώου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, †καὶ εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστροφὴ αὐτῶν.

MS.A. (φ) ἐπὶ

ΚΕΦ. ιζ'.

1 †Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον, †Καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν
2 αὐτὸν εἰς αὐτήν. †Ἡμέρας ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδωκεν αὐ-
3 τοῖς, †καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν ἐπ' αὐτῆς. †καθ' ἑαυτοὺς ἐνέδυσεν αὐτοὺς ἰσχὺν, †καὶ κατ' εἰκόνα (α) αὐτοῦ ἐποίησεν
4 αὐτούς. †(β) Καὶ ἔθηκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκὸς, †καὶ
5 κατακυριεύειν θηρίων καὶ πετεινῶν. †Διαβούλιον καὶ γλῶσσαν καὶ
6 ὀφθαλμοὺς, †ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκε διανοεῖσθαι αὐτοῖς. †Ἐπιστήμην συνέσεως ἐνέπλησεν αὐτοὺς, †καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ ὑπέδειξεν αὐτοῖς.
7 †(γ) Ἔθηκε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν, †δεῖ-
8 ξαι αὐτοῖς τὸ μεγαλεῖον τῶν ἔργων αὐτοῦ. †Καὶ ὄνομα ἁγιασμοῦ αἰνέσουσιν, †ἵνα (δ) διηγῶνται τὰ μεγαλεῖα τῶν ἔργων αὐτοῦ. †Προσέθηκεν
9 αὐτοῖς ἐπιστήμην, †καὶ νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν (ε) αὐτοῖς. †Δια-
10 θήκην αἰῶνος ἔστησε μετ' αὐτῶν, †καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν
11 αὐτοῖς. †Μεγαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, †καὶ δόξαν φωνῆς αὐτῶν ἤκουσεν τὸ οὖς αὐτῶν. †Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Προσέχετε
12 ἀπὸ παντὸς ἀδίκου· †Καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς ἑκάστῳ περὶ τοῦ πλη-
13 σίον. †Αἱ ὁδοὶ (ζ) αὐτῶν ἐναντίον αὐτοῦ διαπαντὸς, †οὐ κρυβή-
14 σονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν (η) αὐτοῦ. †Ἑκάστῳ ἔθνει κατέστησεν
15 ἡγούμενον, †Καὶ μερὶς κυρίου Ἰσραήλ ἐστιν.

MS.A. (α) ἑαυτοῦ (β) Ἔθηκεν (γ) Καὶ ἔθηκεν (δ) διηγῶνται (ε) αὐτούς. Διαθήκην αἰώνιον (ζ) αὐτοῦ (η) αὐτῶν.

Cum Tranſlatione LATINA.

Et uſque in æternum non repugnabunt verbo il- 29
lius. Et poſt hæc Dominus in terram reſpexit, 30
& implevit eam bonis ſuis. Anima omnis vi- 31
talis operuit faciem ejus; & in ipſam reverſio
illorum.

CAP. XVII.

DOminus creavit de terra hominẽ: Et iterùm 1 2
convertit illũ in ipſam. Dies numeri, & tempus 3
dedit illis, & dedit illis poteſtatẽ eorũ, quæ ſunt
ſuper eam. Secundùm ſeipſos veſtivit illos vir-
tute, & ſecundùm imaginem ſuam fecit eos. Et 4
poſuit illius terrorem ſuper omnem carnem, &
dominari beſtiarum & volatilium. Conſilium, 5
& linguam, & oculos, aures, & cor dedit ad
cogitandum illis. Diſciplinâ intellectûs im- 6
plevit illos: & bona & mala oſtendit eis.
Poſuit oculum ſuum ſuper corda illorum, oſten- 7
dere illis magnalia operum ſuorum. Et nomen 8
ſanctificationis laudabunt; ut magnalia enar-
rent operum ejus. Addidit illis diſciplinam, et 9
legem vitæ hæreditavit eos. Teſtamentum æter- 10
num conſtituit cum illis: et judicia ſua oſtendit
eis. Magnalia honoris viderunt oculi eorum: et 11
honorem vocis (a) eorum audivit aures illorum.
Et dixit illis; Attendite ab omni iniquo. Et 12
mandavit illis, unicuique de proximo. Viæ 13
eorum coram illo ſunt ſemper: Non abſcondentur
ab oculis ipſius. Unicuique genti præpoſuit re- 14
ctorem: Et pars Domini Iſrael eſt. 15

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

29 [illegible]
30
31 [illegible]

1 [illegible]
2
3 [illegible]
4
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14
15 [illegible]

Et in ſeculum uſque verbum ejus præterire 29
non ſinunt. Poſt hæc ſuper terram aſpici- 30
ens, benedixit omnibus frugibus ejus:
Omnigenorum viventium animabus imple- 31
vit ſuperficiem ejus, & cuncta ipſorum opera in eam incluſit.

CAP. XVII.

DEus è terra creavit hominem, Eumque 1 2
proculdubiò in eandem rediget. Numerum 3
dierum diſtribuit eis, quibus manerent, &
dedit eis in omnia poteſtatem. Suâ ſapi- 4
entiâ induit eos robore, & terrore contexit
illos: Injecit enim terrorem eorũ in omnem 5
carnem, in animantia & in volucres. Sapi- 6
entiâ & conſilio replevit cor eorum, bonum
ac malum edocuit illos: Os, & linguam, 7
oculos, & aures creavit eis; & cor ad intel-
ligendum diſpertitus eſt eis. Ut oſtenderet 8
eis virtutes operum ſuorum, ut ſelecta
ipſius *acta* perciperent, ut terrorem ejus
narrarent in orbe, Et ſanctiſſimum no- 9
men ejus celebrarent; Poſuit ob oculos 10
eorum ſtatuta, & legem vitæ docuit illos:
Fœdus perpetuum cum ipſis inivit, & judi- 11
cia ſua nota fecit ipſis: Majeſtatis ejus ho- 12
norem viderunt oculis ſuis, & gloriam ſer-
monis ejus auribus ſuis audierunt. Dixitque 13
eis, Cavete ne decipiatis: & unicuique
mandata dedit de proximo ſuo. Viæ ipſo- 14
rum ſunt illi manifeſtæ, nec prætereunt aſpe-
ctum vultûs ejus. Omnibus gentibus im- 15
poſuit principes, pars autem Domini eſt
Iſrael.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

29 * ولا يتعدون امره الى الابد * ومن بعد هولاء اطلع على الارض * باركها وجميع غلاتها *
30
31 * وانشا على وجهها كل ذي حيوة * وخزن فيها جميع اعمالهم *
1 * الفصل السابع عشر * وخلق ادم من تربة الارض * وهو معيده اليها *
2
3 * ووسم للناس اياما معدودة لبثاتهم * وسلطهم على جميع الاشياء * البسهم الجبروت بحكمته *
4
5 وزادهم بالخشية والخوف * والقى رعبهم على كل ذي لحم * على الدواب والطيور * ملا قلوبهم
6
7 الحكمة والفهم * وبصرهم الخير والشر * وخلق لهم افواه والسن واعين واياديٍ وانف
8 واذان * ليفهموا بها ما يظهر لهم من قدرة فعاله * ليفهموا عجايبه * ويصفوا في العالم
9 خشيته * ويسبحوا لاسمه الطاهر * ووضع بين ايديهم عهده * وكلمهم سنة الحياة *
10
11 * واثبت لهم ميثاق العالم * وبصرهم احكامه * وعاينوا مجد كرامته * وسمعوا منطقه
12
13 الكريم * واوعز اليهم ونهاهم * وانهاهم عن الخيانة والغدر * واوصاهم برافة بعضهم
14 بعضا * طرقهم علانية ظاهرة بين يديه * ولا يخفي عليه خافية * ولا اثم جميع الولاة *
15
وصير في اسرايل حصته *

Nec tranſgrediuntur imperium ejus in 29
æternum. Poſt has verò conditas, terram 30
intuitus, benedixit ei cunctiſque proven-
tibus ejus, Produxitque ſuper ejus ſuper- 31
ficiem omne vitâ præditum, & cuncta
eorum exercitia in eadem recondit.

CAP. XVII.

PRæterea creavit Adam è limo terræ, 1
Quem ad eandem reducturus eſt. Et di- 2
viſit hominibus dies numeratos quibus 3
manerent, & rebus omnibus præfecit il-
los: Induit eos fortitudine per ſapien- 4
tiam ſuam, & timorem ac pavorem ad-
didit eis: Injecitque terrorem eorum in 5
omne carneum, in jumenta & volatilia.
Sapientiâ & intellectu replevit corda 6
eorum, & bonum ac malum videre fecit
eos: Et creavit eis ora, linguas, oculos, 7
manus, nares, & aures, quibus perciperent quicquid illis ex operum ſuorum
potentia declararet: Ut miracula ipſius 8
intelligerent, & timorem ejus in mundo
narrarent, Et nomen ejus purum lauda- 9
rent. Propoſuit eis pactum ſuum, & le- 10
gem vitæ pronuntiavit eis: Statuit eis 11
teſtamentum ſempiternum, & judicia
ſua oſtendit illis. Et viderunt gloriam 12
majeſtatis ejus, & auguſtiſſimum elo-
quium ejus audierunt. Et præcepit eis,
& allocutus eſt eos, Et interdixit illis 13
fraudem ac dolum, & mutuam manda-
vit eis clementiam. Viæ illorum clarè 14
patent ante ipſum, nec latet eum ullum
ſecretum, Neque iniquitas omnium prin- 15
cipum. Filios autem Iſraelis ſuam fecit
portionem.

Verſio VULG. LAT.

16 Et omnia opera illorum velut Sol in conſpectu Dei: &
oculi ejus ſine intermiſſione inſpicientes in viis eorum.
17 Non ſunt abſconſa teſtamenta per iniquitatem illorum, &
18 omnes iniquitates eorum in conſpectu Dei. Eleëmoſyna
viri quaſi ſignaculum cum ipſo, & gratiam hominis quaſi
19 pupillam conſervabit: Et poſteà reſurget, & retribuet
illis retributionem, unicuique in caput ipſorum, & con-
20 vertet in interiores partes terræ. Pœnitentibus autem
dedit viam juſtitiæ, & confirmavit deficientes ſuſtinere, &
21 deſtinavit illis ſortem veritatis. Convertere ad Domi-
22 num, & relinque peccata tua: Precare ante faciem Do-
23 mini, & minue offendicula. Revertere ad Dominum, &
avertere ab injuſtitia tua, & nimis odito execrationem:
24 Et cognoſce juſtitias & judicia Dei, & ſta in ſorte pro-
25 poſitionis, & orationis altiſſimi Dei. In partes vade ſecu-
26 li ſancti, cum vivis & dantibus confeſſionem Deo. Non
demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere.
27 A mortuo quaſi nihil, perit confeſſio. Confiteberis vivens,
vivus & ſanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriabe-
28 ris in miſerationibus illius. Quàm magna miſericordia
29 Domini, & propitiatio illius, convertentibus ad ſe! Nec
enim omnia poſſunt eſſe in hominibus, quoniam non eſt
immortalis filius hominis, & in vanitate malitiæ placue-
30 runt. Quid lucidius Sole? & hic deficiet. Aut quid ne-
quius quàm quod excogitavit caro & ſanguis? & hoc
31 arguetur. Virtutem altitudinis cœli ipſe conſpicit: &
omnes homines terra & cinis.

CAP. XVIII.

1 Qui vivit in æternum, creavit omnia ſimul. Deus ſo-
2 lus juſtificabitur, & manet invictus rex in æternum. Quis
ſufficit enarrare opera illius?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 (ϑ) Ἅπαντα τὰ ἔργα αὐτῶν ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ, † καὶ οἱ
17 ὀφθαλμοὶ (ι) αὐτοῦ ἐνδελεχεῖς ἐπὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. † Οὐκ ἐκρύ-
βησαν αἱ ἀδικίαι αὐτῶν ἀπ' αὐτοῦ, † καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν
18 ἔναντι κυρίου. † Ἐλεημοσύνη ἀνδρὸς ὡς σφραγὶς μετ' αὐτοῦ, † καὶ
19 χάριν ἀνθρώπου ὡς κόρην συντηρήσει. † Μετὰ ταῦτα ἐξαναστή-
σεται καὶ ἀνταποδώσει αὐτοῖς, † καὶ τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν εἰς κε-
20 φαλὴν (κ) αὐτῶν ἀποδώσει. † Πλὴν μετανοοῦσιν ἔδωκεν ἐπάνοδον,
21 † καὶ παρεκάλεσεν ἐκλείποντας ὑπομονήν. † Ἐπίστρεφε ἐπὶ κύριον
22 καὶ ἀπόλειπε ἁμαρτίας, † Δεήθητι κατὰ πρόσωπον καὶ σμίκρυνον πρόσ-
23 κομμα. † Ἐπάναγε ἐπὶ ὕψιστον, καὶ ἀπόστρεφε ἀπὸ ἀδικίας, † καὶ
25 σφόδρα μίσησον βδέλυγμα. † Ὑψίστῳ τίς αἰνέσει ἐν ᾅδῃ;
26 † Ἀντὶ (λ) ζώντων καὶ ζώντων καὶ διδόντων ἀνθομολόγησιν.
27 † ἀπὸ νεκροῦ ὡς μηδὲ ὄντος ἀπόλλυται ἐξομολόγησις. † Ζῶν καὶ
28 ὑγιὴς αἰνέσει τὸν κύριον. † Ὡς μεγάλη ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κυρίου, † καὶ
29 ἐξιλασμὸς τοῖς ἐπιστρέφουσιν ἐπ' αὐτόν; † Οὐ γὰρ δύναται πάντα
30 εἶναι ἐν ἀνθρώποις, † ὅτι οὐκ ἀθάνατος (μ) υἱὸς ἀνθρώπου. † Τί φω-
τεινότερον ἡλίου; καὶ τοῦτο ἐκλείπει· † καὶ (ν) πονηρὸς ἐνθυμηθή-
31 σεται (ο) σάρκα καὶ αἷμα. † Δύναμιν ὕψους οὐρανοῦ αὐτὸς ἐπισκέπτεται,
καὶ (ξ) οἱ ἄνθρωποι πάντες γῆ καὶ σποδός.

MS. A. (ϑ) Πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ (ι) αὐτῶν (κ) αὐτοῦ (λ) ζώντων καὶ διδόντων (μ) ὁ υἱὸς (ν) πονηρὸν (ο) σὰρξ (ξ) ἄνθρωποι

ΚΕΦ. ιη'.

1 † Ὁ Ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισε τὰ πάντα κοινῇ. † κύριος μόνος
2 δικαιωθήσεται. † (α) Οὐθενὶ ἐξεποίησεν ἐξαγγεῖλαι τὰ ἔργα αὐτοῦ.

MS. A. (α) Οὐδενὶ

Omnia opera eorum velut Sol in conſpectu 16
ejus: & oculi ejus ſine intermiſſione in
vias eorum. Non ſunt abſconſæ injuſtitiæ 17
illorum ab eo: & omnia peccata eorum
in conſpectu Domini. Eleemoſyna viri, quaſi 18
ſignaculum cum ipſo: & gratiam hominis,
quaſi pupillam conſervabit. Poſteà reſurget, & 19
retribuet illis: & retributionem eorum in ca-
put ipſorum reddet. Veruntamen pœnitentibus 20
dedit reditum, & confirmavit deficientes ſub-
ſtinentiâ. Convertere ad Dominum, & relinque 21
peccata: Precare ante faciem, & minue offen- 22
diculum. Revertere ad Altiſſimum, & avertere 23
ab injuſtitia, & valdè odito execrationem. Al- 25
tiſſimo quis laudē dicet in inferno? Pro viven-
tibus, (b) & viventibus, & dantibus viciſſim 26
confeſſionem. A mortuo, tanquam eo qui non eſt,
perit confeſſio: Vivus, & ſanus laudabit 27
Dominum. Quàm magna miſericordia Domini, 28
& propitiatio convertentibus ſe ad eum? Non
enim omnia poſſunt eſſe in hominibus: quoniam 29
non eſt immortalis filius hominis. Quid luci- 30
dius Sole? & hoc deficit: (c) & malus excogita-
bit carnem, & ſanguinem. Virtutem altitudinis 31
cœli ipſe conſpicit: & omnes homines terra, &
cinis.

CAP. XVIII.

Qui vivit in æternum; creavit omnia (a) ſi- 1
mul. Dominus ſolus (b) juſtificabitur. Nemini 2
poteſtatem fecit enarrandi opera ipſius.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 * ܟܠܗܘܢ ܥܒܕ̈ܝܗܘܢ ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܓܠܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܟܠܗܘܢ ܡܚܫܒ̈ܬܗܘܢ ܓܠܝܢ ܠܗ. ܟܠܗܘܢ
17 ܐܘܪ̈ܚܬܗܘܢ. * ܠܐ ܟܣܝܢ ܣܟܠܘܬܗܘܢ ܡܢܗ. ܐܠܐ ܚܛܗ̈ܝܗܘܢ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ
18 ܟܬܝܒܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܙܕܝܩܘܬܐ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ ܚܬܝܡܐ ܘܣܝܡܐ ܠܘܬܗ. ܘܛܝܒܘܬܐ
ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ. ܐܝܟ ܒܒܬܐ ܕܥܝܢܐ ܢܛܝܪܐ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܡܢ ܒܬܪܟܢ ܢܬܓܠܐ.
19 ܘܢܦܪܘܥ ܐܢܘܢ. ܘܣܘܪ̈ܚܢܝܗܘܢ ܒܪܫܝܗܘܢ ܢܗܦܘܟ. * ܒܪܡ ܠܬܝ̈ܒܐ ܝܗܒ ܬܝܒܘܬܐ.
20 ܘܡܘܒܕ ܟܠ ܕܡܣܪܚܝܢ ܠܙܕܝܩ̈ܐ. * ܬܘܒܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܘܬܘܒܘ ܡܢ ܚܒܠܐ. * ܐܬܪܚܩܘ
21 ܡܢ ܚܛܝܬܐ. ܘܠܐ ܬܪܓܙܘܢܝܗܝ. * ܡܛܠ ܕܡܢܐ ܗܘܐ ܠܗ ܒܐܠܗܐ ܒܐܝܠܝܢ ܕܐܒܕܘ ܒܥܠܡܐ. ܚܠܦ ܗܢܘܢ
23 ܕܚܝܝܢ ܘܝܗܒܝܢ ܠܗ ܬܘܕܝܬܐ. * ܟܡܐ ܣܓܝܐܝܢ ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕܐܠܗܐ ܕܚܐܣ ܥܠ ܐܝܠܝܢ ܕܬܝܒܝܢ ܠܘܬܗ
26 ܠܐ ܗܟܢܐ ܓܝܪ ܗܘܐ ܒܝܬ ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ. ܘܠܐ ܡܚܫܒܬܗ ܕܡܝܐ ܠܡܚܫܒ̈ܬܐ ܕܒܢܝ̈ ܒܣܪܐ. * ܟܕ ܫܡܫܐ
27 ܫܒܩ ܠܐܝܡܡܐ. ܡܚܕܐ ܗܘܐ ܚܫܘܟܐ. * ܗܟܢܐ ܐܝܬܘܗܝ ܒܪܢܫܐ ܕܠܐ ܟܒܫ ܨܒܝܢܗ. ܡܛܠ
28 ܕܒܣܪܐ ܘܕܡܐ ܗܘ. * ܚܝ̈ܠܘܗܝ ܕܫܡܝܐ ܕܐܢ ܐܠܗܐ. ܐܦ ܒܢܝ̈ ܒܣܪܐ
29 ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܥܦܪܐ ܘܩܛܡܐ.

3 * ܩܦܠܐܘܢ * ܝܚ * * ܥܒ̈ܕܘܗܝ ܡܢܘ ܢܫܟܚ ܠܡܚܘܝܘ. ܐܘ ܡܢܘ ܢܡܢܐ
2 ܓܢܒܪ̈ܘܬܗ. * ܟܠܗ ܥܠܡܐ ܡܬܒܚܪ ܐܟܚܕܐ. ܘܡܪܝܐ ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܙܟܐ.

Omnes earum actiones ut ſol patent ante 16
ipſum, omneſque cogitationes earum apertæ
ſunt ei. Earundem culpæ non latent eum, ſed 17
peccata omniū hominum ſcripta ſunt in con-
ſpectu ipſius. Juſtitia omnium hominum obſi- 18
gnata eſt, ac penes ipſum repoſita: & bene-
ficium omnium hominum tanquam pupilla
oculi aſſervatur in conſpectu ipſius. Poſt hæc
autem apparebit, & retribuet eis eorumque
ſcelera in caput ipſorum reget. Verùm 19
pœnitentibus pœnitentiam concedet, omneſ-
que juſtis noxios diſperdet. Revertimini ad 20
Dominum, & revertemini ab exitio: Re- 21
trahite vos à peccando, & ne ad iram conci-
tetis. Quod eſt enim oblectamentum Deo 23
in his omnibus qui perierunt in mundo, pro
iis qui vivunt, ac reddunt illi gratiarum acti-
onem? Quàm copioſæ ſunt miſerationes Dei 26
parcentis iis qui revertuntur ad ipſum! Non 27
enim ita fit inter homines, neque cogitatio
ejus ſimilis eſt cogitationibus filiorum carnis.
Sole diem deſerente, generantur ſubinde te- 28
nebræ: ejuſmodi eſt homo qui voluntatem
ſuam minimè domat, eò quòd caro ſit ac ſan-
guis. Virtutes cœli judicat Deus, etiam fi- 29
lios carnis, qui pulvis ciniſque ſunt.

CAP. XVIII.

Opera ipſius quis indicare poſſit? aut quis 3
enumeret egregia ipſius facinora? Totus 2
mundus eſt ſimul examinandus, ſolus autem
Dominus innocens eſt.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 * جميع اعمالهم ساكنة بين يديه مثل الشمس * ونياتهم ظاهرة بين يديه * لا يخفي 17
عليه خافية من ذنوبهم * وخطايا جميع بني البشر محصية عنده * واحسان جميع الناس 18
مختوم محروز عنده * ومعروف جميع الناس وجزاؤهم مثل لحاظ العيون محفوظ عنده * وفي
اليوم الاخير يظهر * ويجازيهم باعمالهم ويعاقب تجارهم بذنوبهم * ويهلك الذين يؤذون 19
الصديقين * توبوا الي الله يا جميع معاشر الناس * فيوقيكم من الهلكة * ارجعوا عن 20 21
سوء اعمالكم * واجتنبوا سخط الرب * لان ماذا ينتفع الرب ممن يهلك نفسه بهواه * بدل 23
الذين هم احياء يمجدون اسمه ويذكرونه * ما اكثر عظة الله ورحمته * المتجاوز عن 26
التائبين اليه * ليس في الناس شبه هذا * ولا يشبه فكر الخالق * كما انه اذا اغربت 27 28
الشمس من النهار صار مظلما * كذلك الرجل الذي يحمل غضبه * لانه لحم ودم * وان 29
الله تعالي اجل من اجناد السماء * والناس ايضا الذين هم تراب ورماد *

* الفصل الثامن عشر *

3 * من يقدر ان يظهر اعماله * ومن يحصي
2 كثرة عجايبه * يبلي جميع العالم * ويصير الغلبة لله القهار وحده *

Omnia ipſorum opera manent coram eo 16
ſolis inſtar, & conſcientiæ illorum ante
ipſum pateſcunt. Nulla eorum crimina 17
vel abditiſſima latent eum, ſed omnium
hominum peccata numerata ſunt apud
ipſum: Et benefactum omnium hominū 18
penes eum obſignatum eſt cautéque cuſto-
ditum; & omnium hominum beneficium
atque præmium, ut oculorum pupillæ,
apud eum aſſervatur: poſtremóque die ap-
parebit, & pro ſuis operibus rependet
eis, & in tranſgreſſionem eorum pro ſin-
gulorum culpis animadvertet. Et eos 19
perdet qui nocent juſtis. Convertimini 20
ad Deum ô omnes hominū cœtus, ut vos
ſervet ab interitu. Recedite ab iniquita- 21
te operum veſtrorū, et iram Domini effu-
gite. Quod enim percipit Dominus emo- 23
lumentū ex eo qui animam ſuam ſuâpte
perdit voluntate, pro his qui viventes
nomen ejus glorificant, ejuſque recordan-
tur? Quàm copioſa eſt commonitio & 26
miſericordia Dei, qui ad ipſum rever-
tentibus dimittit! Nil tale reperitur in- 27
ter homines, neque cogitatio ſimilis co-
gitationi creatoris. Quemadmodū dies 28
occidente ſole fit tenebroſus, pari modo
homo qui ſuam ſervat iram, eo quòd ca-
ro ſit ac ſanguis. Deus autem excelſus 29
clarior eſt militibus cœli, ſimul ac homi-
nibus qui pulvis ſunt ac cinis.

CAP. XVIII.

Quis patefacere poteſt facta ipſius? 3
& multitudinem mirabilium ejus quis
recenſeat? Totus mundus corrumpe- 2
tur, & ſoli Deo triumphatori manebit
victoria.

Verſio VULG. LAT.

3
4 Quis enim inveſtigabit magnalia ejus? Virtutem autem
magnitudinis ejus quis enuntiabit? aut quis adjiciet enar-
5 rare miſericordiam ejus? Non eſt minuere, neque adji-
6 cere, nec eſt invenire magnalia Dei. Cùm conſumma-
verit homo, tunc incipiet: & cùm quieverit, aporiabi-
7 tur. Quid eſt homo, & quæ eſt gratia illius? & quid eſt
8 bonum, aut quid nequam illius? Numerus dierum ho-
minum ut multùm centum anni: quaſi gutta aquæ maris
deputati ſunt: & ſicut calculus arenæ, ſic exigui anni in
9 die ævi. Propter hoc patiens eſt Deus in illis, & effun-
10 dit ſuper eos miſericordiam ſuam. Vidit præſumptionem
cordis eorum quoniam mala eſt, & cognovit ſubverſio-
11 nem illorum quoniam nequam eſt. Ideò adimplevit pro-
pitiationem ſuam in illis, & oſtendit eis viam æquitatis.
12 Miſeratio hominis circa proximum ſuum: miſericordia
13 autem Dei ſuper omnem carnem. Qui miſericordiam ha-
14 bet, docet, & erudit quaſi paſtor gregem ſuum. Miſe-
retur excipientis doctrinam miſerationis, & qui feſtinat in
15 judiciis ejus. Fili, in bonis non des querelam, & in omni
16 dato non des triſtitiam verbi mali. Nónne ardorem re-
17 frigerabit ros? ſic & verbum melius quàm datum. Nón-
ne ecce verbum ſuper datum bonum? ſed utraque cum
18 homine juſtificato. Stultus acriter improperabit: & da-
19 tus indiſciplinati tabeſcere facit oculos. Ante judicium
20 para juſtitiam tibi, & antequàm loquaris diſce. Ante
languorem adhibe medicinam, & ante judicium interro-
ga teipſum, & in conſpectu Dei invenies propitiationem.
21 Ante languorem humilia te, & in tempore infirmitatis
oſtende converſationem tuam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 † Καὶ τίς (β) ἐξιχνιάσει τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ; † Κράτος μεγαλωσύνης
4 αὐτοῦ τίς ἐξαριθμήσεται; † καὶ τίς προσθήσει ἐκδιηγήσασθαι τὰ
5 ἐλέη αὐτοῦ; † Οὐκ ἔστιν ἐλαττῶσαι οὐδὲ προσθεῖναι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξ-
6 ιχνιάσαι τὰ θαυμάσια τοῦ κυρίου. † Ὅταν συντελέσῃ ἄνθρωπος,
7 τότε (γ) ἄρχεται, † καὶ ὅταν παύσηται τότε (δ) ἀπορηθήσεται. † Τί ἄνθρω-
πος, καὶ τί ἡ χρῆσις αὐτοῦ; † τί τὸ ἀγαθὸν αὐτοῦ, καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ;
8 † Ἀριθμὸς ἡμερῶν ἀνθρώπου πολλὰ ἔτη ἑκατόν. † ὡς σταγὼν ὕδατος
ἀπὸ θαλάσσης καὶ ψῆφος ἄμμου, † οὕτως ὀλίγα ἔτη ἐν ἡμέρᾳ αἰῶνος.
9 † Διὰ τοῦτο ἐμακροθύμησε κύριος ἐπ' αὐτοῖς, † καὶ ἐξέχεεν ἐπ' αὐ-
10 τοὺς τὸ ἔλεος αὐτοῦ. † Εἶδε καὶ ἐπέγνω τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ὅτι
11 πονηρά, † Διὰ τοῦτο ἐπλήθυνε τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ. † Ἔλεος ἀν-
12 θρώπου ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἔλεος δὲ κυρίου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα,
13 † Ἐλέγχων καὶ παιδεύων καὶ διδάσκων † καὶ ἐπιστρέφων ὡς ποιμὴν
14 τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. † Τοὺς ἐκδεχομένους παιδείαν (ε) ἐλεεῖ, † καὶ
15 τοὺς κατασπεύδοντας ἐπὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ. † Τέκνον, ἐν ἀγαθοῖς
16 μὴ δῷς μῶμον, † καὶ ἐν πάσῃ δόσει λύπην λόγων. † Οὐχὶ καύ-
17 σωνα ἀναπαύσει δρόσος; † οὕτως κρείσσων λόγος ἢ δόσις. (ζ) Οὐκ
ἰδοὺ λόγος ὑπὲρ δόμα ἀγαθόν; † καὶ ἀμφότερα παρὰ ἀνδρὶ κεχα-
18 ριτωμένῳ. † Μωρὸς ἀχαρίστως ὀνειδιεῖ, † καὶ δόσις βασκάνου ἐκτήκει
19 ὀφθαλμούς. † Πρὶν ἢ λαλῆσαι μάνθανε, Καὶ πρὸ ἀρρωστίας θερα-
20 πεύου. † πρὸ κρίσεως ἐξέταζε σεαυτόν, † καὶ ἐν ὥρᾳ ἐπισκοπῆς
21 εὑρήσεις (η) ἐξιλασμόν. † Πρὶν ἀρρωστῆσαί σε ταπεινώθητι, † καὶ
ἐν καιρῷ ἁμαρτημάτων δεῖξον ἐπιστροφήν.

MS. A. (β) ἐξιχνιάσει (γ) ἦρκται, (δ) ἀπορρηθήσεται. (ε) ἐλεᾷ, (ζ) Οὐχ (η) ἱλασμόν.

Et quis inveſtigabit magnalia ejus? Virtutem 3
magnitudinis ejus quis enumerabit? & quis 4
adjiciet enarrare miſericordias ejus? Non eſt 5
minuere, neque adjicere: & non eſt inveſtigare
mirabilia Domini. Cùm conſummaverit homo; 6
tunc incipit: & cùm quieverit; tunc dubitabit.
Quid eſt homo, & quid uſus ejus? Quid eſt bo- 7
num ejus, & quid malum ejus? Numerus die- 8
rum hominis, ut multùm, centum anni. Sicut
gutta aquæ maris, & calculus arenæ; (c) ſic
exigui anni in die ævi. Propter hoc patiens fuit 9
Dominus in illis: & effudit ſuper eos miſericor-
diā ſuā. Vidit, & cognovit ſubverſionem eorum, 10
quoniam mala eſt: Ideò multiplicavit propitia- 11
tionem ſuam. Miſeratio hominis circa proxi- 12
mum ſuum: miſericordia autem Domini ſuper
omnem carnem, Corripiens, & erudiens, & do- 13
cens, & convertens, quaſi paſtor gregem ſuum.
Miſeretur excipientium doctrinam, & eorum 14
qui feſtinant ad judicia ipſius. Fili, in bonis ne 15
des querelam, & in omni dato triſtitiam (d) ver-
borum. Nónne ardorem refrigerabit ros? ſic 16
verbum melius, quàm datum. Nónne ecce ver- 17
bum ſuper datum bonum? & utraque apud ho-
minem (e) gratioſum. Stultus acriter impro- 18
perabit: & datus invidi tabeſcere facit oculos.
Antequàm loquaris; diſce: Et ante languorem 19
adhibe medicinam. Ante judicium interroga te 20
ipſum: & in hora viſitationis invenies propi-
tiationem. Ante languorem humilia te: & in 21
tempore peccatorum oſtende converſionem.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

6 * ܟܕ ܫܠܡܘ ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ ܗܝܕܝܢ ܫܪܝܢ. ܐܘ ܟܕ ܗܦܟܝܢ ܬܡܗܝܢ. * ܡܢܐ ܐܢܘܢ
7 ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ. ܘܡܢܐ ܚܘܣܪܢܗܘܢ. ܘܡܢܐ ܝܘܬܪܢܗܘܢ. ܘܡܢܐ ܛܒܬܗܘܢ. ܘܡܢܐ
8 ܒܝܫܬܗܘܢ. * ܘܡܢܝܢܐ ܕܫܢܝ̈ܗܘܢ ܕܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ ܟܕ ܣܓܝ ܚܝܐ ܡܐܐ ܫܢܝ̈ܢ. ܐܝܟ
ܕܡܢ ܝܡܐ ܡܠܐ ܢܛܦܐ. ܘܐܝܟ ܚܨܒܐ ܡܢ ܚܠܐ. ܐܠܦ ܫܢܝ̈ܢ ܡܢ ܥܠܡܐ ܗܢܐ. ܠܐ
9 ܫܘܝܢ ܐܝܟ ܝܘܡܐ ܚܕ ܕܥܠܡܐ ܕܙܕܝܩ̈ܐ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܓܪ ܪܘܚܗ ܥܠܝܗܘܢ. ܘܐܫܕ
10 ܥܠܝܗܘܢ ܪ̈ܚܡܘܗܝ. * ܡܛܠ ܕܝܕܥ ܚܪܬܗܘܢ ܕܒܝܫܐ ܗܝ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܣܓܝ
11
12 ܚܘܣܝܗܘܢ. * ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕܒܪܢܫܐ ܥܠ ܩܪܝܒܗ ܕܒܣܪܗ. * ܘܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕܐܠܗܐ ܥܠ
13
14 ܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܘܗܝ. * ܡܚܟܡ ܘܪܕܐ ܘܡܠܦ ܠܗܘܢ. ܘܡܦܢܐ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܪܥܝܐ ܛܒܐ
15 ܕܪܥܐ ܠܡܪܥܝܬܗ. * ܛܘܒܝܗܘܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܣܟܝܢ ܠܪ̈ܚܡܘܗܝ. ܘܠܐܝܠܝܢ ܕܡܩܒܠܝܢ
16 ܕܝܢܘܗܝ. * ܒܪܝ ܠܡܢ ܕܡܛܐܒ ܠܚܒܪܗ ܠܐ ܬܟܠܐ. ܘܠܡܢ ܕܝܗܒ ܠܐ ܬܒܐܫ ܥܝܢܟ.
17
18 * ܐܝܟ ܡܛܪܐ ܓܝܪ ܕܡܒܛܠ ܠܚܘܡܐ. ܗܟܢܐ ܡܠܬܐ ܡܒܛܠܐ ܡܘܗܒܬܐ. * ܐܝܬ ܓܝܪ
19 ܡܠܬܐ ܛܒܬܐ ܕܡܢ ܡܘܗܒܬܐ ܝܬܝܪܐ ܗܝ. ܘܬܪܬܝܗܝܢ ܕܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ ܛܒ̈ܐ. * ܣܟܠܐ ܓܝܪ
20 ܡܚܣܕ ܥܕܠܐ ܢܬܠ ܡܘܗܒܬܐ. ܡܘܗܒܬܗ ܕܪܫܝܥܐ ܡܚܫܟܐ ܥܝ̈ܢܐ. * ܥܕܠܐ ܬܬܟܬܫ
21 ܒܥܝ ܠܟ ܡܥܕܪܢܐ. ܘܥܕܠܐ ܬܬܟܪܗ ܒܥܝ ܠܟ ܐܣܝܐ. * ܥܕܠܐ ܬܐܬܐ ܥܠܝܟ ܐܘܠܨܢܐ. ܨܠܝ. ܘܒܥܕܢܐ
ܕܐܘܠܨܢܐ ܬܫܟܚܝܗ ܘܬܬܪܚܡ ܥܠܝܟ.

Cùm abſolverint homines, tum incipiunt: & 6
ſi redeant, (*hoc eſt, iteratò inchoënt,*) obſtu-
peſcunt. Quid ſunt homines? et quid jactura, 7
quídve emolumentū ipſorū? quid beneficiū,
quídve maleficium eorum? Et verò nume- 8
rus ætatis hominis, cùm plurimùm vixerit,
centum ſunt anni; quaſi uterculum è mari
haurires, & ut ex arena calculus. Mille anni
in ſeculo præſenti non ſunt comparandi uni
diei ſeculo juſtorum. Propterea longani- 9
mus eſt erga illos, & ſuam ſuper eos miſeri-
cordiam effundit. Quia novit finem eorum 10
malum eſſe futurum; Idcircò ſæpiùs parcit 11
eis. Miſericordia hominis eſt erga proxi- 12
mum ſuum carnalem: Miſericordia verò 13
Dei erga omnia opera ſua. Sapientes reddit 14
illos, erudit, ac docet, attrectatque velut pa-
ſtor bonus qui paſcit gregem ſuum. Fœlices 15
eos qui ſperant miſerationes ejus, quíque ju-
dicia ejus approbant. Fili mi, benefacien- 16
tem proximo ſuo ne prohibeas: & in eum
qui dat, ne malus eſto oculus tuus. Nam 17
quemadmodum pluvia ceſſare facit æſtum,
ita ſermo donationem revocat. Eſt enim ſer- 18
mo bonus qui dono præſtantior eſt; utrumq;
verò eſt officii hominum beneficorum. Stul- 19
tus enim exprobrat antequàm beneficium
conferat: munus impii officit oculis. Pri- 20
uſquàm pugnes, quære tibi adjutorem: &
priuſquàm ægrotes, quære tibi medicum. An- 21
tequàm adveniat tibi adverſitas, ora; & tem-
pore adverſitatis reperies eam, (*nempe, ora-*
tionem) & favebit tibi.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

6 * في وفاء حقب الناس يجي حقب آخر * وان تابوا الي الله * ما الناس وما خطرهم * وما صنيعهم 7
وما ربحهم * وماذا يبلغ من منفعتهم وعقوبتهم * وما خيرهم وما شرهم * عدد سنين الانسان اذا 8
طال عمره مايه سنة * كحال الاخذ لزاوية ماء من البحر تكون * وحبة واحدة من الرمل *
الف عام من هذه الدنيا لا تعادل يوما واحدا من ايام عالم الابرار * فلذلك يطيل لهم في 9
المهل * ويفيض عليهم رحمته * لانه يعلم ان اخرة الاثمة اخرة سوء * ولذلك مد لهم في المهل * 10 11
انما شفقة الانسان على ذي لحمه وقرابته * ورحمة الله واسعة لجميع خلايقه * يخرجهم ويؤدبهم 12 13 14
ويصدهم عن الشر كالراعي المشفق على قطيعه * طوبا للمرجيين رحمته * والقابلين 15
احكامه * يا بني لا تمنع من اراد ان يحسن الي صاحبه * ولا تحسد من يبذل الصدقة فتزيله 16
عن رايه * كما يذهب المطر بالسمايم * وكذلك تسوء السوء برد العطية * وهاتان الخلتان 17 18
تغير قلب مصطنع المعروف * عطية الجاهل تخجل وتخزي * قبل الجهاد اطلب لك عونا * 19 20
قبل ان تمرض واخي الطبيب * قبل ان يصيبك الكرب تضرع وصلي * وفي ساعة الكرب 21
تجده قريبا *

Uno hominum ævo conſumpto, alterum 6
ſuccedit ævum, etiamſi ad Deum conver-
tantur. Quid ſunt homines, quidve fa- 7
ſtus eorum? quid jactura, & quid lucrum
eorum? quid ex eorum commodo incommo-
dóque proveniat? quid tandem bonum,
quidve malum ipſorum? Numerus anno- 8
rum hominis, cùm longiſſima fuerit ætas
ejus, centum ſunt anni: ſunt velut itercu-
lus aquæ è mari ſumptus, & calculus u-
nus ex arena. Mille anni ex hoc mundo
non æquivalent uni diei è diebus ſeculi
juſtorum. Idcirco protrahit eis moram, & 9
miſericordiam ſuam profundit in illos.
Quia novit finem ſceleſtorum finem fore 10
miſerrimum: Propterea moram protraxit 11
eis. Clementia quidem hominis tendit in 12
ſibi carnalem & conſanguineum ſuum;
At miſericordia Dei ampliſſima eſt in o- 13
mnes creaturas ſuas. Erudit caſtigátque 14
illas, & à malo retrahit, more paſtoris in
gregem ſuum clementis. Beati miſericor- 15
diam ejus ſperantes, & judicia ejus ex-
cipientes. O fili mi, proximo benefacere 16
volentem ne prohibeas, neque invideas e-
leemoſynam largienti, eúmque à conſilio
ſuo abducas. Ut pluvia ventos calidos 17
abripit, ita pravum conſilium donationem
avertit. Utraque autem harum conditio- 18
num mutat animum gratiam conferentis.
Stulti donum verecundiâ pudoréque affi- 19
cit. Ante pugnam pete tibi auxilium: an- 20
tequam ægrotes familiaritatem ineas cū
medico. Priuſquam accidat tibi affli- 21
ctio, ſupplica & precare; & tempore af-
flictionis vicinum reperies illum.

Verſio VULG. LAT.

22 Non impediaris orare ſemper, & ne verearis uſque ad mortem juſtificari: quoniam merces Dei manet in æter-
23 num. Ante orationem præpara animam tuam: & noli
24 eſſe quaſi homo qui tentat Deum. Memento iræ in die conſummationis, & tempus retributionis in converſatione
25 faciei. Memento paupertatis in tempore abundantiæ, &
26 neceſſitatum paupertatis in die divitiarum. A manè uſque ad veſperam immutabitur tempus, & hæc omnia citata
27 in oculis Dei. Homo ſapiens in omnibus metuet, & in
28 diebus delictorum attendet ab inertia. Omnis aſtutus agnoſcit ſapientiam, & invenienti eam dabit confeſſio-
29 nem. Senſati in verbis & ipſi ſapienter egerunt: & intellexerunt veritatem & juſtitiam, & impluerunt prover-
30 bia & judicia. Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à
31 voluntate tua avertere. Si præſtes animæ tuæ concupi-
32 ſcentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis nec in modicis: aſſidua enim eſt com-
33 miſſio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fœnore, & eſt tibi nihil in ſacculo: eris enim invidus vitæ tuæ.

CAP. XIX.

1 Operarius ebrioſus non locupletabitur: & qui ſpernit
2 modica, paulatim decidet. Vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes, & arguent ſenſatos:

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

22 † Μὴ ἐμποδισθῇς τοῦ ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως, † καὶ μὴ μείνῃς
23 ἕως θανάτου δικαιωθῆναι. † Πρὶν εὔξασθαι ἑτοίμασον σεαυτὸν,
24 † καὶ μὴ γίνου ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον. † Μνήσθητι θυμοῦ ἐν ἡμέραις τελευτῆς, † καὶ καιρὸν ἐκδικήσεως ἐν ἀποστροφῇ προσώ-
25 που. † Μνήσθητι (θ) καιρὸν λιμοῦ ἐν καιρῷ πλησμονῆς, † πτωχείαν καὶ
26 ἔνδειαν ἐν ἡμέραις πλούτου. † Ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας μετα-
27 βάλλει καιρὸς, † καὶ πάντα ἐστὶ ταχινὰ ἔναντι κυρίου. † Ἄνθρωπος σοφὸς ἐν παντὶ εὐλαβηθήσεται, † (ι) καὶ ἐν ἡμέραις ἁμαρτιῶν
28 προσέξει ἀπὸ πλημμελείας. † Πᾶς συνετὸς ἔγνω σοφίαν, καὶ τῷ
29 εὑρόντι αὐτὴν δώσει ἐξομολόγησιν. † Συνετοὶ ἐν λόγοις καὶ αὐτοὶ ἐσοφίσαντο, † καὶ ἀνώμβρησαν (κ) παροιμίας ἀκριβεῖς.
30 ἘΓΚΡΆΤΕΙΑ ΨΥΧῆΣ. † Ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου, † καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου (λ) κωλύου. † Ἐὰν (μ) χορηγήσῃς τῇ
31 ψυχῇ σου εὐδοκίαν ἐπιθυμίας, † (ν) ποιήσει σε ἐπίχαρμα τῶν ἐχ-
32 θρῶν σου. † Μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ τρυφῇ, † (ξ) μηδὲ προσδεθῇς
33 συμβολῇ αὐτῆς. † Μὴ γίνου πτωχὸς συμβολοκοπῶν ἐκ δανεισμοῦ, † καὶ οὐδέν σοι ἐστὶν ἐν (ο) μαρσιππίῳ.

MS.A. (θ) κατὰ καιρὸν λιμοῦ ἐν ἡμέραις πλησμονῆς, (ι) ἐν ἡμέραις (κ) * ἐν παροιμίαις (λ) * μὴ κωλύου. (μ) εὐδοκήσεις τῇ (ν) ποιήσεις ἐπίχαρμα (ξ) μὴ προσδεηθῇς συμβολῆς αὐτῆς. (ο) μαρσίππῳ.

ΚΕΦ. ιθ'.

1 † Ἐργάτης μέθυσος οὐ πλουτισθήσεται, † ὁ ἐξουθενῶν τὰ ὀλίγα κατὰ
2 μικρὸν πεσεῖται. † Οἶνος καὶ γυναῖκες ἀποστήσουσι συνετοὺς,

Cum Tranſlatione LATINA.

Non impediaris (f) reddere votum tempeſtivè: & non verearis uſque ad mortem juſtificari. 22
Ante (g) orationem præpara te ipſum, & non ſis quaſi homo, qui tentat Dominum. Memento 23 24
iræ in die conſummationis, & tempus vindictæ in converſione faciei. Memento temporis famis 25
in tempore ſaturitatis; paupertatis, & neceſſitatis in diebus divitiarum. A manè uſque ad 26
veſperam mutatur tempus: & omnia ſunt citata in oculis Domini. Homo ſapiens in omnibus 27
metuet: & in diebus peccatorum attendet à delicto. Omnis intelligens novit ſapientiam: & 28
invenienti eam dabit confeſſionem. Senſati in verbis, & ipſi ſapienter egerunt, & emiſerunt 29
quaſi imbrem proverbia exquiſita. CONTINENTIA ANIMÆ. Poſt concupiſcentias tuas non eas; & à deſideriis tuis avertere. 30
Si præſtes animæ tuæ beneplacitum concupiſcentiæ; faciet te gaudium inimicorum tuorum. 31
Ne oblecteris in multa epulatione, neque alligeris (h) commiſſioni ejus. Non fias pauper de ſymbolis comeſſans ex fœnore: & nihil tibi eſt in ſacculo. 32 33

CAP. XIX.

Operarius ebrioſus non locupletabitur: qui ſpernit modica, paulatim decidet. Vinum & mulieres apoſtatare facient ſapientes: 1 2

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 30 [illegible]
31 32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

Antequàm impingas, ora & precare: & antequàm pecces, da eleemoſynam. Ne deſiſtas auferre peccata tua, & ne conniveas uſque ad tempus quo tœdio frangaris. Ne morã interponas in convertendo te à peccatis tuis: memento mortẽ non expectare. Priuſquã voveas, para votum tuum; & ne ſis ſimilis homini tentanti Dominum ſuum. Scelera perpetrare ne pergas, quoniam præcedentia nondum impunis evaſiſti. Memento indignationem poſt omnium peccatorum finem *ſecuturam*, & tempore calamitatis non averſurũ à te *Deum* faciem ſuam. Memor eſto famis in dieb⁹ ſaturitatis, & paupertatis ac inopiæ in diebus divitiarum. A mane ad veſperã tempus prætérlabitur, & hæc omnia recta ſunt corã Dño. Vir ſapiens hæc omnia ſolicitè perpendet, & in diebus impietatis non timebit malignum. Ad omnẽ ſapientẽ *ſpectat* docere ſapientiã, & ad ſcientes illam, reddere gratiarũ actionem. Scientes doctrinam, ipſi quoque ſapienter ſe gerent, & ad extremum uſque pernoſcent verba proverbiorum, & verba ſapientiæ, animæque doctrinam. Fili mi, appetitum animi tui ne ſequaris, imò à concupiſcentia tua cohibe illum. Si enim facias animi tui voluntatem, non differs ab eo qui facit voluntatem inimici ſui. Ne delecteris multitudine delitiarum, ne tandem pauper evadas. Ne ſis pauper, ebrioſus, obſcœnus, & loquax, cùm nihil habeas in marſupio tuo.
22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34

CAP. XIX.

Operarius ebrioſus non diteſcet, & qui amat carnem, acquiret paupertatem. Vinum & mulier cor laſcivum reddunt; & qui ſcorto adhæret, peribit. 1 2

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 23 * قبل أن تعثر صلي وتضرع * وقبل أن تأثم بادر في الصدقة * لا تؤخر إصراف ذنوبك
عنك بالتوبة * ولا تغفل حتى ينزل بك الكرب والعقاب * لا تؤخر وقتا للرجوع عن ذنوبك *
24 واذكر أن الموت واقف على رأسك * تم نذورك * ولا تكون كالمحارب لربه * ولا تعود في
25 الخطايا * لأنك لن تبرأ من الأولى * اذكر أن الغضب إنما ينزل في آخر الخطايا * وفي وقت
26 الشدة لا يصرف الله عنك وجهه * اذكر الجوع في أيام الشبع * والعرية والحاجة في أيام
27 الغناء * فإن الزمان يتغير فيما بين الصبح والمساء * جميع هذه الخصائل حسنة مرضية
28 29 عند الرب * والحكيم يرى بعينيه هذه الأمور كلها * ولا يتقي الشرير أيام النفاق * علم
30 الحكمة كل ذي عقل * والشكر للعلماء * الماهرون والراسخون في العلم يزدادون العقل *
31 ويعرفون تأويل الأمثال إلى الانتهاء * ونطق الحكمة وعلم النفس * يا بني لا تتبع شهوات
32 33 نفسك * لئلا تصير كمن يعطي عدوه أمنيته * لا تفرح بكثرة اللذات لئلا تكون
34 فقيرا * إذا كنت مسكينا فلا تكن مسرفا * ولا تحب كثرة الشراب وكثرة الكلام
إذ ليس في كيسك شيء *

الفصل التاسع عشر *

1 * الفاعل السكير لا يفلح * ويذل بالفقر من أعجبه الزنا * الخمر والمرأة يلهبان القلب
2 ومن لصق بالزانية يهلك *

Priuſquàm impingas, ora & ſupplica; et priuſquàm culpam committas, ad eleemoſynam accurre. Ne differas auferre culpas tuas à te per pœnitentiam, & ne torpeſcas quoadúſque irruat in te calamitas & ſupplicium. Ne moram facias convertendi te à culpis tuis, & memento mortem capiti tuo imminere. Vota tua perſolve, & ne ſimilis ſis pugnanti contra Dominum ſuum. Et ne redeas ad peccata, quia nequaquam juſtificatus es à prioribus. Memento iram ad extremum peccatorũ venturam, & tempore adverſitatis non averſurum à te Deum faciem ſuam. Recordare famis in diebus ſaturitatis, & peregrinationis ac egeſtatis in diebus divitiarum. Tempus enim mutatur inter matutinũ & veſperam. Omnes iſtæ vivendi rationes probatæ grataque ſunt apud Dominum: Et cordatus hæc omnia ſuis oculis videbit, nec reformidabit improbum diebus impietatis: Imbue ſapientiâ omnem judicio præditum, & eruditos gratiarum actione. Periti ac firmi in ſcientia majorem acquirent prudentiam, & proverbiorum interpretationem ad finem uſque diſcent unà cum ſapientia animæque doctrina. O fili mi, ne ſecteris cupiditates animæ tuæ; nec ames multitudinem potiùs ac voluntatem tuam. Ne gaudeas de multitudine delitiarum, ne pauper evadas. Cùm fueris pauper, ne ſis prodigus; nec ames multitudinem potiùs ac multitudinem verborum, cùm nihil fuerit in marſupio tuo.
22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34

CAP. XIX.

Operarius ebrioſus non erit proſper, & paupertate deprimetur quem ſcortatio delectat. Vinum & mulier cor inflammant; & qui adhæſerit meretrici, peribit. 1 2

Verſio VULG. LAT.

3 Et qui ſe jungit fornicariis, erit nequam: putredo & vermes hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum majus,
4 & tolletur de numero anima ejus. Qui credit citò, levis corde eſt, & minorabitur: & qui delinquit in animam ſu-
5 am, inſuper habebitur. Qui gaudet iniquitate, denotabitur: & qui odit correptionem, minuetur vitâ: & qui odit loqua-
6 citatem, extinguit malitiam. Qui peccat in animam ſuam,
7 pœnitebit: & qui jucundatur in malitia, denotabitur. Ne
8 iteres verbum nequam, & durum, & non minoraberis. Amico & inimico noli narrare ſenſum tuum: & ſi eſt tibi de-
9 lictum, noli denudare. Audiet enim te, & cuſtodiet te, & quaſi defendens peccatũ odiet te, & ſic aderit tibi ſemper.
10 Audiſti verbum adverſus proximum tuum? commoriatur in
11 te, fidens quoniam non te dirumpet. A facie verbi parturit
12 fatuus, tanquam gemitus partûs infantis. Sagitta infixa fe-
13 mori carnis, ſic verbum in corde ſtulti. Corripe amicum, ne forte non intellexerit, & dicat; Non feci: aut ſi fecerit, ne
14 iterùm addat facere. Corripe proximum, ne fortè non dixe-
15 rit: & ſi dixerit, ne fortè iteret. Corripe amicum: ſæpè
16 enim fit commiſſio. Et non omni verbo credas: eſt qui
17 labitur linguâ, ſed non ex animo. Quis eſt enim qui non deliquerit in lingua ſua? Corripe proximum antequàm
18 commineris. Et da locum timori Altiſſimi: quia omnis ſapientia timor Dei, & in illa timere Deum, & in omni ſapi-
19 entia diſpoſitio legis. Et non eſt ſapientia nequitiæ diſci-
20 plina: & non eſt cogitatus peccatorum prudentia. Eſt nequitia, & in ipſa execratio: & eſt inſipiens qui minuitur ſa-
21 pientiâ. Melior eſt homo, qui minuitur ſapientiâ, & deficiens ſenſu in timore, quàm qui abundat ſenſu, & tranſgreditur legem Altiſſimi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

3 † Καὶ ὁ κολλώμενος πόρναις τολμηρότερος ἔσται. † (α) σῆπες καὶ σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτὸν, † καὶ ψυχὴ τολμηρὰ ἐξ-
4 αρθήσεται. † Ὁ ταχὺ ἐμπιστεύων, κοῦφος καρδίᾳ, † καὶ ὁ ἁμαρ-
5 τάνων, εἰς ψυχὴν αὐτοῦ πλημμελήσει. † Ὁ εὐφραινόμενος καρδίᾳ καταγνωσθήσεται, † καὶ ὁ μισῶν λαλιὰν ἐλαττονοῦται (β) κακίᾳ.
7 † Μηδέποτε δευτερώσῃς λόγον, † καὶ οὐθέν σοι οὐ μὴ (γ) ἐλαττω-
8 θῇ. † Ἐν φίλῳ καὶ (δ) ἐν ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ, † καὶ εἰ μὴ ἐστί σοι
9 ἁμαρτία, μὴ ἀποκάλυπτε. † Ἀκήκοε γάρ σου καὶ ἐφυλάξατό σε,
10 † καὶ ἐν καιρῷ (ε) μισήσει σε. † Ἀκήκοας λόγον; συναποθα-
11 νέτω σοι, † θάρσει, οὐ μή σε ῥήξει. † Ἀπὸ προσώπου λόγου ὠδινήσει μωρὸς, † ὡς ἀπὸ προσώπου βρέφους ἡ τίκτουσα.
12 † Βέλος πεπηγὸς ἐν μηρῷ σαρκὸς, † οὕτως λόγος ἐν κοιλίᾳ
13 μωροῦ. † Ἔλεγξον φίλον, μήποτε οὐκ (ζ) ἐποίησεν, καὶ εἴ τι ἐποίησε,
14 μήποτε προσθῇ. † Ἔλεγξον τὸν φίλον, μήποτε οὐκ εἶπε, † καὶ εἰ εἴρη-
15 κεν, ἵνα μὴ δευτερώσῃ. † Ἔλεγξον φίλον, πολλάκις γὰρ γίνεται
16 (η) διαβολὴ, † Καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πίστευε. † Ἔστιν (ʹ) ὀλισθαίνων
17 καὶ οὐκ ἀπὸ ψυχῆς· Καὶ τίς οὐχ (θ) ἥμαρτεν ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ;
18 † Ἔλεγξον τὸν πλησίον σου πρὶν ἢ ἀπειλῆσαι, † Καὶ δὸς τόπον νόμῳ ὑψίστου. † Πᾶσα σοφία φόβος κυρίου, † καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ
19 ποίησις νόμου. † Καὶ οὐκ ἔστι σοφία πονηρίας ἐπιστήμη, † καὶ οὐκ (ι) ἔστιν,
20 ὅπου βουλὴ ἁμαρτωλῶν, φρόνησις. † Ἔστι πονηρία καὶ αὐτὴ βδέ-
21 λυγμα, † καὶ ἔστιν ἄφρων ἐλαττούμενος σοφίᾳ. † Κρείττων ἡττώμενος ἐν συνέσει ἔμφοβος, † ἢ περισσεύων ἐν (κ) φρονήσει καὶ παραβαίνων νόμον.

MS.A. (α) σῆπη (β) καρδίᾳ. (γ) ἐλαττωνηθῇ. (δ) ἐχθρῷ μὴ δευτερώσει. (η) * αβολη, (ʹ) ὀλισθάνων (θ) ἥμαρτεν

Cum Tranſlatione LATINA.

Et, qui jungit ſe meretricibus; (a) audacior erit. 3
(b) Tineæ & vermes hæreditabunt illum: & anima audax (c) tolletur de numero. Qui credit 4
citò; levis eſt corde: & qui peccat; in animam ſuam delinquet. Qui gaudet (d) corde; (e) de- 5
notabitur: & qui odit loquacitatem; minuitur malitiâ. Nunquam iteres verbum: & nihil tibi 7
minuetur. In amico & inimico noli narrare: et- 8
iamſi non ſit tibi peccatum, noli denudare. Au- 9
divit enim te, & cuſtodivit te, & in tempore odiet te. Audiſti verbum? commoriatur tibi: fide, 10
quoniam te non dirumpet. A facie verbi parturiet fatuus; ſicut à facie infantis, ea quæ parit. 11
Sagitta infixa in femore carnis: ſic verbum in 12
corde ſtulti. Corripe amicum; ne fortè non fecerit: 13
aut, ſi quid fecerit; ne iterum addat. Corripe (f) 14
amicum; ne fortè non dixerit: &, ſi dixerit, ut non iteret. Corripe amicum: Sæpe enim fit calu- 15
mnia: Et non omni verbo credas. Eſt, qui (g) la- 16
bitur; ſed non ex animo: Et quis non deliquit in 17
lingua ſua? Corripe proximum tuum, priuſquam cõmineris: Et da locum legi (h) Altiſſimi. Omnis 18
ſapientia; timor Domini: & in omni ſapientia effectio legis. Et non eſt ſapientia, nequitiæ di- 19
ſciplina: & non eſt, ubi conſilium peccatorum, prudentia. Eſt (i) nequitia, & ipſa execratio: 20
& eſt inſipiens, qui minuitur ſapientiâ. Melior 21
eſt, qui minuitur ſenſu in timore, quàm qui abundat ſenſu, & tranſgreditur legem.

(ε) * μισήσῃ (ζ) ἐποίησεν, καὶ * ἢ εἴρηκεν, ἵνα (ι) ἔστιν βουλὴ (κ) συνέσει

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 4 [illegible]
5 [illegible]
6 7 [illegible]
8 9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

Animus procax dominum ſuum perdet: Et 3
qui leviter credit, expers eſt judicii. Qui 4
peccatorem facit ſeipſum, quis juſtificabit eum? Et qui lætatur de ſcelere, erit ejus con- 5
fractio. Qui refert ſermonem, demens eſt. 6
Ne referas unquam ſermonem, & nemo te 7
criminabitur. In amicum æquè ac inimicum 8
ne mentiaris. Et ſi peccata habeas, precare pro eis. Et neminem unquam calumnieris, Ne 9
is qui audierit, odio te habeat, & tanquam pernicioſum æſtimet. Audiſti ſermonem, 10
moriatur in corde tuo: non eſt *enim* ſagitta ut te perfodiat erumpátque. A ſermone ſtul- 11
tus cruciatur doloribus, ut à fœtu ſuo cruciatur parturiens. Qualis eſt ſagitta defixa in 12
alicujus femore, talis eſt ſermo in viſceribus ſtulti. Objurga amicum tuum nequid 13
mali perpetret; & ſi perpetraverit, ne pergat. Objurga proximum tuum nequid di- 14
cat; quòd ſi dixerit, ne repetat. Objurga 15
inquam amicum tuum, quoniam quàm frequenter ſtruitur falſa calumnia! & ne cuivis ſermoni credat cor tuum. Eſt enim qui 16
peccat, ſed non ex animo: & eſt qui impingat, at non linguâ ſuâ. Argue ſceleſtum 17
qui multos opprimit, & ne ad ſingula verba fidem præbeat illi. Verba prophetiæ, & 18
omnis ſapientia, eſt religio Domini, & religio Dei eſt ipſamet ſapientia. Non eſt ſa- 19
piens qui ſit flagitioſus, neque conſilium ſceleroſorum, quod ſit prudens. Eſt callidi- 20
tas quæ generet peccata, & eſt demens qui expers ſit peccatis. Eſt etiam expers judi- 21
cio qui peccata devitet, & eſt judicio pollens qui peccet.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 4 * النفس الجرية تهلك صاحبها * ومن انقاد سريعا لقبول الكلام * فهو قليل العقل *
7 8 * لا تعيد القول البتة * ولا تعير بأحد من الناس * لا تغدر بالصديق ولا بالعدو *
وإن كانت لك خطايا فاستغفر الله * ولا تغدر بأحد بتة * لكي لا ينتقصك من يسمعك *
9 10 ويدرك عديلة الخبث * إن بلغك أمر فأمته في قلبك * ما هو سهم يثقب ويخرج * يحس
11 12 الجاهل ضيق الكلمة كما تحس المرأة في الوجع بأولادها * وكالنبل المضروب في فخذ المرء كذلك
13 14 الكلام في جوف الجاهل * عاتب صديقك لا يرتكب الشر وإن فعل فلا يعود فيه * وبخ قريبك
15 لا يتم * وإن فعل فلا يعود فيه * وبخ رفيقك * لأنه قد يسيء بالمرء باطلا كم من مرة * ولا
16 تقبل كل ما قيل * في الناس من يأثم * وليس ذلك من باله * وفي الناس من لا يعثر ولا بلسانه *
17 * بكت المنافق في وجهه * لأنه قد ظلم كثيرا من الناس * ولا تصدقه فيما يقول لك *
18 19 أما كلام النبوة وعماد الحكمة مخافة الرب * تقوى الله في الحكمة بعينها * ليس عاقل خبيث *
20 21 ولا رأي الخطاة فهمه * في المداراة ما تكسب الخطايا * ورب أهوج ثقل خطاياه * رب ناقص
الرأي ينجو من الذنوب * ورب غزير العلم يخطي ويجرم *

*Animus audax poſſidentem ſe perimet: 3
Et qui citò ducitur ad ſuſcipiendum 4
ſermonem, expers eſt rationis. Dicta ne 7
repetas unquam, & neminem mortalium probris afficias. Ne decipias amicum, 8
neque inimicum. Et, ſi tibi fuerint peccata, pete veniam à Deo, & neminem fallas unquam; Ne te vituperet qui te au- 9
dierit, téque habeat pro nefario. Si rei 10
cujuſpiam notitia ad te pervenerit, fac moriatur in corde tuo: non eſt telum quod confodiat tranſiliátque. Stultus enim ſen- 11
tit premitum verbi, quemadmodum ſentit mulier dolorem in partubus ſuis? Et 12
qualis eſt ſagitta fixa in femore hominis, tale eſt verbum in ventre ſtulti. Ar- 13
gue amicum tuum, nec malum aggredietur; quòd ſi commiſerit, non redibit ad illud. Increpa proximum tuum, nec ope- 14
re complebit; quòd ſi fecerit, non iterabit. Increpa inquam ſocium tuum, quia 15
quàm ſæpe injuſtè delinquitur in hominem: & ne approbes quicquid dicitur. Inter homines eſt qui delinquat, ſed non 16
ex conſilio: eſt etiam inter homines, qui ne linguâ quidem ſuâ impingat. Scelero- 17
ſum coram objurga, quòd multos homines oppreſſerit; & ne credas ei in his quæ tibi dixerit. Verba quidem prophetiæ, & 18
columen ſapientiæ eſt timor Domini: religio Dei in ipſamet ſapientia conſiſtit. Ne- 19
mo prudens eſt malignus, neque conſilium peccatorum ſapiens. Inter blandas con- 20
verſationes eſt quæ peccata producat, & aliquando ſtolidus aggravat peccata ſua. Expers rationis interdum liberatur à 21
culpis, & multis præditus ſcientiis interdum peccat ac delinquit.*

Verſio VULG. LAT.

22 Eſt ſolertia certa, & ipſa iniqua. Et eſt qui emittit verbum
23 certum enarrans veritatem. Eſt qui nequiter humiliat ſe,
24 & interiora ejus plena ſunt dolo: Et eſt qui ſe nimiùm ſubmittit
à multa humilitate: & eſt qui inclinat faciem ſuam,
25 & fingit ſe non videre quod ignoratum eſt: Et ſi ab imbecillitate
virium vetetur peccare, ſi invenerit tempus malefaciendi,
26 malefaciet. Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu
27 faciei cognoſcitur ſenſatus. Amictus corporis, & riſus dentium,
28 & ingreſſus hominis enunciant de illo. Eſt correptio
mendax in ira contumelioſi: & eſt judicium, quod non
probatur eſſe bonum: & eſt tacens, & ipſe eſt prudens.

CAP. XX.

1 Quàm bonum eſt arguere, quàm iraſci, & confitentem in
2 oratione non prohibere! Concupiſcentia ſpadonis devirginabit
3 juvenculam: Sic qui facit per vim judicium iniquum.
4 Quàm bonum eſt correptum manifeſtare pœnitentiam!
5 ſic enim effugies voluntarium peccatum. Eſt tacens,
qui invenitur ſapiens: & eſt odibilis, qui procax eſt ad loquendum.
6 Eſt tacens non habens ſenſum loquelæ: & eſt
7 tacens ſciens tempus aptum. Homo ſapiens tacebit uſque
ad tempus: laſcivus autem & imprudens non ſervabunt
8 tempus. Qui multis utitur verbis, lædet animam ſuam: &
9 qui poteſtatem ſibi ſumit injuſtè, odietur. Eſt proceſſio in
malis viro indiſciplinato, & eſt inventio in detrimentum.
10 Eſt datum, quod non eſt utile: & eſt datum, cujus retribu-
11 tio duplex. Eſt propter gloriam minoratio: & eſt qui ab
12 humilitate levabit caput. Eſt qui multa redimat modico
pretio, & reſtituens ea in ſeptuplum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

22 † Ἔστι πανουργία ἀκριβὴς καὶ αὕτη ἄδικος, † Καὶ ἔστι διαστρέφων
23 χάριν τοῦ ἐκφᾶναι κρίμα. † Ἔστι πονηρευόμενος συγκεκυφὼς μελανίᾳ,
24 † καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ πλήρης δόλου. † Συγκύφων πρόσωπον καὶ
ἑτεροκωφῶν, † ὅπου οὐκ ἐπεγνώσθη, προφθάσει σε. † Καὶ ἐὰν ὑπὸ
25 ἐλαττώματος ἰσχύος κωλυθῇ ἁμαρτεῖν, † ἐὰν εὕρῃ καιρόν, (κ) κακοποιήσει.
26 † Ἀπὸ ὁράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνήρ, † καὶ ἀπὸ ἀπαντήσεως
27 προσώπου ἐπιγνωσθήσεται νοήμων. † Στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ
γέλως ὀδόντων † καὶ βήματα ἀνθρώπου (λ) ἀναγγέλλει τὰ περὶ αὐτοῦ.
28 † Ἔστιν ἔλεγχος ὃς οὐκ ἔστιν ὡραῖος, † καὶ ἔστι σιωπῶν καὶ αὐτὸς
φρόνιμος. MS.A. (κ) κακοποιήσει σε. (λ) ἀναγγελεῖ τὰ περὶ ἐμοῦ.

ΚΕΦ. Κ'.

1 † Ὡς καλὸν ἐλέγξαι ἢ θυμοῦσθαι, † καὶ ὁ ἀνθομολογούμενος
2 3 ἀπὸ ἐλαττώσεως κωλυθήσεται. † Ἐπιθυμία εὐνούχου ἀποπαρθενῶσαι
5 νεάνιδα, † Οὕτως ὁ ποιῶν ἐν βίᾳ κρίματα. † Ἔστι σιωπῶν
εὑρισκόμενος σοφός, † καὶ ἔστι μισητὸς ἀπὸ πολλῆς λαλιᾶς.
6 † Ἔστι σιωπῶν, οὐ γὰρ ἔχει ἀπόκρισιν, † καὶ ἔστι
7 σιωπῶν εἰδὼς καιρόν. † Ἄνθρωπος σοφὸς σιγήσει ἕως καιροῦ, † ὁ
8 δὲ λαπιστὴς καὶ (α) ἄφρων ὑπερβήσεται καιρόν. † Ὁ πλεονάζων
(β) λόγῳ βδελυχθήσεται, † καὶ ὁ (ᵈ) ἐνεξουσιαζόμενος μισηθήσεται.
9 † Ἔστιν εὐοδία ἐν κακοῖς ἀνδρί, † καὶ ἔστιν εὕρεμα εἰς ἐλάττωσιν.
10 Ἔστι δόσις ἣ οὐ λυσιτελήσει σοι, † καὶ ἔστι δόσις ἧς τὸ ἀνταπόδομα
11 διπλοῦν. † Ἔστιν (γ) ἐλάττωσις ἕνεκεν δόξης, † καὶ ἔστιν ὃς ἀπὸ
12 ταπεινώσεως ἦρε κεφαλήν. † Ἔστιν (δ) ἀγοράζων πολλὰ ὀλίγου,
† καὶ ἀποτιννύων αὐτὰ ἑπταπλάσιον. MS.A. (α) ἀφιῶν
(β) λόγον (ᵈ) ἐξουσιαζόμενος (γ) ἐλάττων (δ) ὁ ἀγοράζων

Eſt ſolertia certa, & ipſa iniqua: Et eſt pervertens 22 23
gratiam ad oſtendendum judicium. Eſt nequiter
agens, qui ſe humiliat nigredine: & in
ſuis interioribus eſt (k) plenus dolo: Inclinans 24
faciē, & (l) ſemiſurdus: ubi non fuerit agnitus;
anticipabit te. Et, ſi ab imbecillitate virium vetetur 25
peccare; ſi invenerit tempus; malefaciet.
Ex viſu cognoſcetur vir: & ab occurſu faciei 26
cognoſcetur ſenſatus. Amictus viri, & riſus 27
dentium, & ingreſſus hominis enuntiat de illo.
Eſt correptio, quæ non eſt decora: & eſt tacens, 28
& ipſe prudens.

CAP. XX.

Quàm bonum eſt arguere, quàm iraſci: &, 1
qui (a) viciſſim confitetur; prohibebitur à diminutione.
Concupiſcentia ſpadonis, (b) devirginare 2
juvenculam: Sic, qui facit per vim 3
(c) judicia. Eſt tacens, qui invenitur ſapiens: 5
& eſt odibilis ex multa loquacitate. Eſt tacens; 6
non enim habet reſponſum: & eſt tacens, ſciens
tempus. Homo ſapiens, tacebit uſque ad tempus: 7
laſcivus autem & imprudens tranſgredietur
tempus. Qui abundat ſermone; (d) in abominatione 8
erit: & qui poteſtatem ſibi ſumit; odietur.
Eſt (e) proceſſio in malis viro: & eſt inventio 9
in detrimentum. Eſt datum, quod non erit 10
utile tibi: & eſt datum, cujus retributio duplex.
Eſt minoratio propter gloriam: & eſt, qui ab humilitate 11
levavit caput. Eſt, qui emat multa modico
pretio, & reſtituens ea in ſeptuplum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

22 ܐܝܬ ܕܚܪܝܡ ܘܨܒܐ ܠܡܛܥܝܘ ܠܗ. ܘܡܬܗܦܟ ܒܡܦܩܢܘܬ ܕܝܢܐ. * ܐܝܬ ܕܡܬܚܙܐ ܐܝܟ ܡܟܝܟܐ *
23 ܘܐܝܟ ܬܒܝܪ ܢܦܫܐ. ܘܓܘ ܠܒܗ ܡܠܐ ܢܟܠܐ. * ܐܝܬ ܕܡܟܝܟܝܢ ܐܦܘܗܝ ܘܡܬܪܥܐ ܒܝܫܬܐ.
24 ܘܐܝܟܐ ܕܠܐ ܡܬܝܕܥ ܠܗ. ܙܕܝܩܐ ܩܪܝܢ ܠܗ. * ܐܝܬ ܕܡܛܠ ܕܠܝܬ ܠܗ ܚܝܠܐ ܡܬܟܠܐ ܡܢ
25 ܚܛܗܐ. ܘܟܕ ܡܫܟܚ ܠܡܒܐܫܘ ܡܒܐܫ. * ܐܝܬ ܕܡܢ ܚܙܘܐ ܕܐܦܘܗܝ ܕܐܢ ܠܗ
26 ܓܒܪܐ. ܘܡܢ ܡܪܚܩ ܝܕܥ ܠܗ ܚܟܝܡܐ. * ܚܙܘܗ ܕܓܒܪܐ ܡܚܘܐ ܥܒܕܘܗܝ. ܘܡܗܠܟܬܗ
27 ܕܒܪܢܫܐ ܡܣܗܕܐ ܥܠܘܗܝ. * ܐܝܬ ܡܟܣܢܘܬܐ ܕܠܐ ܫܦܝܪܐ. ܘܐܝܬ ܕܫܬܩ ܘܗܘ ܚܟܝܡ.
28

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟ *

1 * ܠܝܬ ܠܗ ܛܝܒܘܬܐ ܠܡܢ ܕܡܟܣ ܠܥܘܠܐ. ܘܡܫܬܒܗܪ ܒܡܐ ܕܠܐ ܘܠܐ ܠܗ ܠܡܫܬܒܗܪܘ.
2 * ܡܬܪܓܪܓ ܡܗܝܡܢܐ ܠܡܕܡܟ ܥܡ ܒܬܘܠܬܐ. ܗܟܢܐ ܗܘ ܕܥܒܕ ܕܝܢܐ ܒܛܠܘܡܝܐ.
3 * ܐܝܬ ܕܟܕ ܫܬܩ ܡܬܚܫܒ ܚܟܝܡܐ. ܘܐܝܬ ܕܡܬܣܢܐ ܡܛܠ ܣܘܓܐܐ ܕܡܡܠܠܗ. * ܐܝܬ
4 ܕܡܡܠܠ ܐܝܟܐ ܕܠܐ ܘܠܐ ܠܗ ܠܡܡܠܠܘ. * ܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ ܢܛܪ ܥܕܢܐ. ܘܓܒܪܐ ܥܘܠܐ
5 ܘܡܪܚܐ ܠܐ ܢܛܪ ܥܕܢܐ. * ܐܝܬ ܕܡܛܠ ܣܘܓܐܐ ܕܡܠܘܗܝ ܡܬܣܢܐ. ܘܕܡܫܬܒܗܪ ܢܣܬܠܩܘܢ ܚܝܘܗܝ.
6
8 * ܐܝܬ ܡܕܡ ܕܠܒܝܫܬܗ ܗܘ ܕܒܪܢܫܐ. ܘܐܝܬ ܡܠܐ ܕܠܚܘܣܪܢܗ. * ܐܝܟܢܐ ܕܫܕܐ
9 ܟܐܦܐ ܒܦܪܚܬܐ ܘܡܦܪܚ ܠܗ. ܗܟܢܐ ܐܢܬ ܡܘܒܕ ܪܚܡܘܬܗ ܕܪܚܡܟ ܫܪܝܪܐ. ܘܠܐ ܡܫܟܚ ܠܗ.
11 * ܐܝܬ ܕܙܒܢ ܣܓܝ ܐܝܟ ܙܥܘܪ. ܘܦܪܥ ܠܗ ܫܒܥܐ ܒܫܒܥܐ.

* Eſt qui ſit callidus, ac decipere velit, ſeſéq; 22
perversè gerat in proferendo judicio. Eſt 23
qui videatur quaſi humilis, & quaſi animo
confractus, intra cor ſuum verò plenus ſit
dolo. Eſt cujus vultus ſit demiſſus, at ſcelera 24
moliatur; & ubi ignotus eſt, juſtus vocetur.
Eſt qui quòd careat viribus, abſtinet à peccando; 25
at ſi lædere queat, lædet. Eſt quem 26
ab aſpectu vultûs judicet vir, quemque procul
cognoſcat ſapiens. Aſpectus hominis index 27
eſt operum ejus, & greſſus hominis teſtantur
de ipſo. Eſt objurgatio minimè decora, 28
eſt etiam qui taceat, ipſéq; ſit ſapiens.

CAP. XX.

Nulla eſt ei gratia, qui ſceleratum objurgat, 1
indeque gloriatur unde nefas eſt ei gloriari.
Deſiderat eunuchus cum virgine 2
concumbere, talis eſt qui judicium cum oppreſſione
exercet. Eſt qui dum tacet, ſapiens 3
reputetur; & eſt qui ob nimiam loquacitatem
ſit odioſus. Eſt qui loquatur ubi 4
loqui non debet. Cordatus homo occaſionem 5
obſervat, ſceleſtus autem & impudens
homo non expectat occaſionem. Eſt qui ob 6
crebros ſermones ſuos reddatur exoſus: &
jactabundi vita erit execrabilis. Sunt res 8
quædam in malum hominis, & ſunt ſermones
in detrimentum ipſius. Ut lapidem jacis in 9
volucrem, & abigis eam; ſic veri amici tui 11
amicitiam amittes, illam minimè reperturus.
Eſt qui multum quaſi paucum mutuetur, illud
autem ſeptuplo perſolvat.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

22 * ورب عاقل لبس بالكذب * ويحرص ليهيج الخصومة والهوى * رب انسان يرى لينا * وجوفه
23 مملوا من الفكر والزهو * ورب ساكن يهم بالسرور * وحيث لا يعرف يعد معتدلا * في الناس
24 انما يمنعه من الاثم ضعفه * وان قدر على الاضرار بصاحبه اضرّبه * في الناس من يعرف
25
26 من وجهه ما هو يسبه الحكيم من بعيد * منظر الرجل يدل على فعاله * ومشيه يشهد
27 عليه * في العتاب ما لا ينتفع به ويكره ورب ساكت هو اعقل *
28

* الفصل العشرون *

1 * لا حمد لمن عاتب العاجز * ولا يمدح من لا ينبغي له
المديح * مثل الخصي الذي يشتهي ان يجامع الفتاة * كذلك من يقضي على الرجل في ساعة
2 الشدة والضيق * في الناس من يعد حكيما من اجل سكوته * وفي الناس من يبغض من
3 كثرة كلامه * وفي الناس من لا يتكلم حيث يطلب منه الكلام * والمرء الحكيم يعرف ابان
4 الكلام * والعاجز المرح ما يبالي ما يظن به * وفي الناس من يمقت لكثرة حديثه * ومن كان
5 مسرفا يبغض عليه عيشه * رب امر يكون في شر الانسان * ورب امر في خير * كما انك ترشق
6 حجرا يطير الطير منه * كذلك ضيعت مصادقة صديقك الحق ان لم يصفوا ودك له * في
8 الناس من يستقرض كثيرا وهو عنده حقير * ويحسن امانته يقضي بدله سبعة اضعاف *
9
11

Interdum etiam prudens induit mendacium, 22
ſtudétque lites ac ruinam excitare.
Quandoque videtur quis eſſe lenis, 23
ejus tamen præcordia plena ſunt machinatione
& ſuperbiâ. Quandoque etiam 24
tranquillus flagitia meditatur, & ubi
ignoratur, reputatur juſtus. Inter homines 25
eſt quem propria imbecillitas impediat
ab iniquitate; quòd ſi nocere valeat proximo
ſuo, noceat. Reperitur inter homines 26
qui ex vultu dignoſcat eum qui procul
ſapientem refert. Aſpectus hominis 27
indicat actiones ejus, et inceſſus ejus teſtatur
de ipſo. Inter objurgationes eſt quæ 28
nulli⁹ eſt emolumenti, imò verò horroris:
& aliquando taciturnus ſapientior eſt.

CAP. XX.

Non eſt gratia ſegnē objurganti, neq; 1
laudandus eſt ille cui non debetur laus.
Qualis eſt ſpado qui cupit cum puella 2
coire, talis qui condemnat hominē tempore
calamitatis & anguſtiæ. Inter homines 3
eſt qui ſapiens cenſeatur propter ſilentiū
ſuum, et inter homines eſt qui odio
habeatur ob crebrā loquacitatem: Eſt etiam 4
inter homines qui non loquatur ubi
res ab eo poſtulat ut loquatur. Et quidē 5
vir ſapiens novit opportunitatem ſermonis,
ſegnis autē et ſuperb⁹ non curat quid
de ſe cenſeatur. Eſt præterea inter mortales 6
qui in odiū venit ob nimiā loquacitatem
ſuam: & arrogantis vita odio habetur.
Sunt res interdum quæ cedunt in 8
malū hominis, interdū verò res in bonum
ipſius. Ut lapidem jacularis, eóque avis 9
avolat; ſic amittes amicitiam amici tui
veri, niſi fuerit ſincerus amor tuus in eū.
Reperitur inter homines, qui multū mutuetur, 11
nulliúſque ſit apud ipſū momenti; propter bonam tamen fidem ſuam pro
eo ſeptuplum acquirat.

Verſio VULG. LAT.

13 Sapiens in verbis ſeipſum amabilem facit: gratiæ autem
14 fatuorum effundentur. Datus inſipientis non erit utilis
15 tibi: oculi enim illius ſeptemplices ſunt. Exigua dabit,
& multa improperabit: & apertio oris illius inflammatio
16 eſt. Hodiè fœneratur quis, & cras expetit: odibilis eſt
17 homo hujuſmodi. Fatuo non erit amicus, & non erit gratia
18 bonis illius. Qui enim edunt panem illius, falſæ linguæ
19 ſunt. Quoties, & quanti irridebunt eum? Neque
enim quod habendum erat, directo ſenſu diſtribuit: ſimiliter
20 & quod non erat habendum. Lapſus falſæ linguæ,
quaſi qui in pavimento cadens: ſic caſus malorum feſtinanter
21 veniet. Homo acharis quaſi fabula vana, in ore indiſciplinatorum
22 aſſidua erit. Ex ore fatui reprobabitur
23 parabola: non enim dicit illam in tempore ſuo. Eſt qui
vetatur peccare præ inopia, & in requie ſua ſtimulabitur.
24 Eſt qui perdet animam ſuam præ confuſione, & ab
imprudenti perſona perdet eam: perſonæ autem acceptione
25 perdet ſe. Eſt qui præ confuſione promittit
26 amico, & lucratus eſt eum inimicum gratis. Opprobrium
nequam in homine mendacium, & in ore indiſciplinatorum
27 aſſiduè erit. Potior fur quàm aſſiduitas
viri mendacis: perditionem autem ambo hæreditabunt.
28 Mores hominum mendacium ſine honore: & confuſio illorum
29 cum ipſis ſine intermiſſione. Sapiens in verbis producet
30 ſeipſum, & homo prudens placebit magnatis. Qui
operatur terram ſuam, inaltabit acervum frugum: & qui
operatur juſtitiam, ipſe exaltabitur: qui verò placet
magnatis, effugiet iniquitatem.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

13 † Ὁ σοφὸς ἐν (ε) λόγῳ ἑαυτὸν προσφιλῆ ποιήσει, † χάριτες δὲ
14 μωρῶν ἐκχυθήσονται. † Δόσις ἄφρονος οὐ λυσιτελήσει σοι, † οἱ γὰρ
15 ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνθ' ἑνὸς πολλοί. † Ὀλίγα δώσει καὶ πολλὰ ὀνειδίσει,
16 † καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς κῆρυξ. † Σήμερον δανειεῖ καὶ
17 αὔριον (ζ) ἀπαιτήσει· † μισητὸς ἄνθρωπος ὁ τοιοῦτος. † Μωρὸς
ἐρεῖ, Οὐχ ὑπάρχει (η) μοι φίλος, † καὶ οὐκ ἔστι χάρις τοῖς ἀγαθοῖς
18 μου· † Οἱ ἔσθοντες τὸν ἄρτον μου, φαῦλοι γλώσσῃ. † ποσάκις, καὶ
20 ὅσοι καταγελάσονται αὐτοῦ; † Ὀλίσθημα ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον ἢ ἀπὸ
21 γλώσσης, † οὕτως πτῶσις κακῶν κατὰ σπουδὴν ἥξει. † Ἄνθρωπος
ἄχαρις, μῦθος ἄκαιρος, † ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται.
22 † Ἀπὸ στόματος μωροῦ ἀποδοκιμασθήσεται παραβολή, † οὐ γὰρ
23 μὴ εἴπῃ αὐτὴν ἐν καιρῷ αὐτῆς. † Ἔστι κωλυόμενος ἁμαρτάνειν
24 ἀπὸ ἐνδείας, † καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ οὐ κατανυγήσεται. † Ἔστιν
ἀπολλύων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ δι' αἰσχύνην, † καὶ ἀπὸ ἄφρονος προσώ-
25 που (θ) ἀπολεῖ αὐτήν. † Ἔστι χάριν αἰσχύνης ἐπαγγελλόμενος φίλῳ,
26 † καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν. † Μῶμος πονηρὸς ἐν ἀν-
27 θρώπῳ ψεῦδος, † ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται. † Αἱρετὸν
(ι) κλέπτης, ἢ ὁ ἐνδελεχίζων ψεύδει, † ἀμφότεροι δὲ ἀπώ-
28 λειαν κληρονομήσουσιν. † Ἦθος ἀνθρώπου (κ) ψευδοῦς ἀτιμία,
† καὶ ἡ αἰσχύνη αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐνδελεχῶς. ΛΟΓΟΙ ΠΑΡΑ-
29 ΒΟΛΩΝ. † Ὁ σοφὸς ἐν λόγοις προάξει ἑαυτόν, † καὶ ἄνθρω-
30 πος φρόνιμος ἀρέσει μεγιστᾶσιν. † Ὁ ἐργαζόμενος γῆν ἀνυψώσει
θημωνίαν αὐτοῦ, † καὶ ὁ ἀρέσκων μεγιστᾶσιν ἐξιλάσεται
(λ) ἀδικίαν.
MS. A. (ε) λόγοις (ζ) ἀποτίσει· (η) φίλος, (θ) ἀπολύει
(ι) κλέπτης ἐνδελεχίζων (κ) ψευδοῦς, (λ) ἀδικίας.

Sapiens in verbis, ſeipſum amabilem faciet: 13
gratiæ autem fatuorum effundentur. Datus inſipientis 14
non erit utilis tibi: oculi enim illius pro
uno multi. Exigua dabit, & multa improperabit: 15
& aperiet os ſuum, tanquam præco. Hodiè 16
fœnerabitur, & cras repetet: eſt odibilis homo
hujuſmodi. Fatuus dicet; Non eſt mihi amicus, 17
& non eſt gratia bonis meis: Qui edunt panem 18
meum; ſunt mali linguâ. Quoties, & quanti 20
irridebunt (f) eum? Lapſus à pavimento magis,
quàm à lingua: ſic caſus malorum feſtinanter
veniet. Homo ſine gratia, fabula intempeſtiva: 21
in ore indiſciplinatorū aſſidua erit. Ex ore fatui 22
reprobabitur parabola: non enim dicet illam in
tempore ejus. Eſt, qui vetatur peccare præ inopia: 23
& in requie ſua non ſtimulabitur. Eſt, 24
qui perdit animam ſuam præ confuſione: &
(g) ab imprudenti perſona perdet eam. Eſt, qui 25
præ confuſione promittit amico: & lucratus eſt
eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in 26
homine mendacium: in ore indiſciplinatorum
aſſiduè erit. Potior fur, quàm aſſiduus in mendacio: 27
perditionem autem ambo hæreditabunt.
Mos hominis mendacis, inhonoratio: & confuſio 28
ejus cum ipſo ſine intermiſſione. SERMONES
PARABOLARUM. Sapiens in 29
verbis producet ſeipſum: et homo prudens placebit
magnatis. Qui operatur terram; inaltabit 30
acervum ſuum: et, qui placet magnatis; expiabit
iniquitatem.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 * ܡܘܗܒܬܗ ܕܣܟܠܐ ܠܐ ܦܣܝܩܐ ܠܗ. ܡܛܠ ܕܥܝܢܘܗܝ ܚܕ ܒܫܒܥܐ ܣܝܡܢ ܠܦܘܪܥܢܐ.
14 * ܙܥܘܪ ܝܗܒ ܘܣܓܝ ܡܚܣܕ. ܘܦܬܚ ܦܘܡܗ ܘܡܡܠܠ ܒܝܫ ܘܡܙܡܪ. * ܝܘܡܢܐ
15 ܡܘܙܦ ܘܡܚܪ ܬܒܥ. ܘܛܝܒܘܬܗ ܛܝܒܘܬܐ ܗܝ ܕܦܘܪܥܢܐ. ܐܝܠܝܢ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ ܐܢܘܢ.
16 ܠܐܠܗܐ ܘܠܒܢܝܢܫܐ ܣܢܝܐܝܢ ܐܢܘܢ. * ܣܟܠܐ ܐܡܪ. ܠܝܬ ܠܝ ܪܚܡܐ. ܘܠܝܬ ܛܝܒܘ
17 ܠܛܒܬܝ. * ܐܟܠܝ ܠܚܡܝ ܐܝܟ ܟܐܦܐ ܕܫܘܥܐ. ܐܠܐ ܐܝܟܘܬܗ ܢܓܚܟܘܢ ܥܠܘܗܝ. * ܐܝܟ
19
20 ܡܝܐ ܕܐܫܝܕܝܢ ܥܠ ܟܐܦܐ ܕܫܘܥܐ. ܗܟܢܐ ܠܫܢܐ ܥܘܠܐ ܒܝܬ ܙܕܝܩܐ. * ܐܝܟܢܐ ܕܠܐ ܡܬܐܟܠܐ
21 ܕܘܢܒܐ ܕܠܐ ܡܠܚܐ. ܗܟܢܐ ܡܠܬܐ ܕܡܬܐܡܪܐ ܕܠܐ ܒܙܒܢܗ. * ܒܦܘܡܗ ܕܣܟܠܐ
22 ܡܬܬܩܠܐ ܡܠܬܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܡܪ ܠܗ ܒܙܒܢܗ. * ܐܝܬ ܕܡܬܦܠܛ ܡܢ ܚܛܗܐ ܡܛܠ
23 ܡܣܟܢܘܬܗ. ܡܢܘ ܗܘ ܙܕܝܩܐ ܕܬܟܝܠ ܥܠ ܥܘܬܪܗ. * ܐܝܬ ܕܡܘܒܕ ܢܦܫܗ
24 ܡܢ ܒܗܬܬܗ. ܘܡܢ ܟܣܝܘܬ ܐܦܘܗܝ ܢܐܒܕ. * ܐܝܬ ܕܡܢ ܒܗܬܬܗ ܡܫܬܘܕܐ ܠܚܒܪܗ. ܘܩܢܐ
25 ܠܗ ܣܢܐܐ ܡܓܢ. * ܡܘܡܐ ܕܒܝܫ ܒܒܪܢܫܐ ܕܓܠܬܐ. ܘܡܣܩܒܠܐ ܕܣܟܠܐ ܣܓܝܐܐ ܗܝ.
26
27 * ܡܬܪܓܪܓ ܠܡܓܢܒ ܘܠܡܕܓܠܘ. ܘܬܪܬܝܗܝܢ ܐܘܪܚܬܗ ܨܥܪܐ ܡܩܢܝܢ ܠܗ. * ܡܛܠ
28 ܕܚܪܬܗ ܕܓܒܪܐ ܕܓܠܐ ܠܨܘܚܝܬܐ. ܘܨܥܪܗ ܥܡܗ ܐܒܕ. * ܡܢܘ ܕܡܠܐ ܡܬܠܐ ܕܚܟܡܬܐ.
30 ܐܝܟ ܙܥܘܪܐ ܡܚܘܐ ܢܦܫܗ. ܘܥܒܕܐ ܚܟܝܡܐ ܢܫܠܛ ܒܪܘܪܒܢܐ. * ܡܘܗܒܬܐ ܘܩܘܪܒܢܐ
ܡܥܘܪܝܢ ܥܝܢܐ. ܘܣܟܪܝܢ ܦܘܡܐ. ܘܡܟܠܝܢ ܡܟܣܢܘܬܐ.

* Donum inſipientis inæſtimabile eſt apud 13
ipſum, quoniam oculi ejus ad compenſationem
ſeptuplo majorem *reportandam* poſiti
ſunt. Parum dat, & multùm exprobrat, & 14
aperiens os ſuum malè loquitur, & blaterat.
Hodiè mutuò dat, & cras repetet; & beneficium 15
ejus beneficium eſt compenſationis.
Qui ſunt hujuſmodi, Deo ſunt & hominibus
inviſi. Stultus dicit, Non eſt amicus mihi, 16
nec eſt gratia beneficio meo: Qui veſcuntur 17
pane meo, ſunt veluti petra lapidea. Sed
ut ipſe, *ſic alii* deridebunt eum. Quales ſunt 19
aquæ ſuper ſaxum lapideum effuſæ, talis eſt
iniqua lingua inter juſtos. Quemadmodum 20
cauda ſine ſale comedi non poteſt, pari modo
verbum intempeſtivè pronuntiatum. In ore 21
ſtulti offendit ſermo, quia non profert illud
opportuné. Eſt qui peccata effugiat præ inopia 22
ſua. Quis eſt iſte qui juſtus evaſit propriis
fretus divitiis? Eſt qui ſeipſum perdat 23
præ pudore ſuo, & præ abſconſione vultûs
ſui pereat. Eſt qui præ pudore promittat ſocio 24
ſuo, & inimicum ſibi gratis acquirat.
Quod peſſimum eſt in homine, mendacium 25
eſt, & quidem in ore ſtulti frequens eſt. Cupit 26
furari ac mentiri; utraque autem via ejus
ignominiam conciliabit ei. Nam finis hominis 27
mendacis erit in convicium, & infamia
ejus unà cum ipſo peribit Qui plenus 28
eſt parabolis ſapientiæ, ut parvum ſe præbet?
& ſervus prudens dominabitur magnatibus.
Donum ac munus ſtupefaciunt oculos, 30
os occludunt, & objurgationem vetant.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 * عطية الجاهل ليست عنده بالسواء * لعله يرجوا ان يقضي بدلها سبعة اضعاف * يعطي
14 اليسير ويعير كثيرا * وينطق بالسوء ويمارئ * اليوم يقرض وغدا يقبض * وغايته يستوفي
15 ويزداد * فمن كان على هذا الحال * فهو عند الله مرذول * وعند الناس ممقوت * يقول الجاهل
16 بجهله ليس لي صديق وليس لمعروفي ثواب * من اكل طعامي شبيه بالحجر وبالريح التي لا يثبت
17 عليها الماء * كذلك يسخر منه * كالماء الذي لا يثبت اذا صب على الصخر * كذلك لسان
19 الاثيم بين الابرار * كما ان الالية لا توكل بغير ملح * كذلك الكلمة اذا قيلت بغير وقتها * في
20 الناس من ينجوا من الذنوب بسبب مسكنته * فمن ذا الذي كان بارا ثم يستريح الى غناه *
22
23 * من الناس من يهلك نفسه لشدة ادبه * ومن شدة حيائه يدمر * وفي الناس من يعد صاحبه
24 من الحياء مثل الغريب * ويكتسب عداوته مجانا * اشر ما في الناس الكذب * وهو كثير في فم
25 الجاهل * يهوى السرقة والكذب * وطريقاه كلتاهما يعقبانه الخزي والشتمة * لان عاقبة الكذب
26 اللعنة * ويهلك بالخزية والهوان * الحاذق بامثال الحكماء ينزل نفسه منزلة الصغار * والعبد
27 الفهم يملك الاشراف * الهدايا والرشا تاخذ الوجوه * وتسد الافواه * وتبطل قول الحق *
28
30

Donum ſtulti eſt apud ipſum inæſtimabile, 13
quoniam ſperat ſeptuplo ſe compenſandum
pro ipſo. Parum dat, & multùm exprobat, 14
obloquitur, invidétq;. Hodie mutuò 15
dat, & cras reſumet, ejuſq; ſcopus eſt
repetere cum lucro. Qui hujus eſt conditionis,
execrandus eſt apud Deum, &
apud homines odioſus. Stultus dicit in 16
ſtultitia ſua, Non eſt mihi amicus, nec eſt
beneficio meo præmium. Qui cibo meo 17
veſcitur, ſimilis eſt lapidi & vento, ſuper
quibus aqua minimè conſiſtit. Sic ludibrio
habebitur. Qualis eſt aqua quæ ſuper 19
lapidem effuſa minimè conſiſtit, talis eſt
lingua ſcelerati inter probos. Quemadmodum 20
cauda ſine ſale non comeditur,
ita verbum cùm præter tempus effertur.
Eſt inter mortales qui liberetur à culpis 22
causâ paupertatis ſuæ: Quis enim juſtus
eſt, & propriis innititur divitiis? Inter 23
homines reperitur qui ſeipſum perdat ob
nimiam modeſtiam, & præ nimio pudore
pereat. Reperitur etiam inter homines, 24
qui amico ſuo quaſi peregrino præ pudore
polliceatur, ejuſq; inimicitiam gratis acquirat.
Peſſimum quod ſit inter homines, 25
mendacium; eſt autem frequentiſſimum in
ore ſtulti. Optat furari & mentiri, & 26
ambæ viæ ejus pudorem & contumeliam
allaturæ ſunt ei. Finis enim mendacii eſt 27
maledictio, & in miſeria ac probro peribit.
In proverbiis ſapientum peritus æſtimat 28
ſe conditionis parvulorum, & ſervus
cordatus dominabitur nobilibus. Dona 30
& munera vultibus aſſentantur, obturant
ora, & irritum faciunt ſermonem
veritatis.

Verſio VULG. LAT.

31 Xenia & dona excæcant oculos judicum, & quaſi mutus
32 in ore avertit correptiones eorum. Sapientia abſconſa &
33 theſaurus inviſus; quæ utilitas in utriſque? Melior eſt qui
celat inſipientiam ſuam, quàm homo qui abſcondit ſapientiam ſuam.

CAP. XXI.

1 FIli, peccâſti? non adjicias iterùm: ſed & de priſtinis de-
2 precare ut tibi dimittantur. Quaſi à facie colubri fuge
3 peccata: & ſi acceſſeris ad illa, ſuſcipient te. Dentes leonis,
4 dentes ejus, interficientes animas hominum. Quaſi rhom-
phæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius non eſt ſanitas.
5 Objurgatio & injuriæ annullabunt ſubſtantiam: & domus
quæ nimis locuples eſt, annullabitur ſuperbiâ: ſic ſubſtan-
6 tia ſuperbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore uſq;
ad aures ejus perveniet, & judicium feſtinatò adveniet illi.
7 Qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris: & qui
8 timet Deum, convertetur ad cor ſuum. Notus à longè po-
9 tens linguâ audaci: & ſenſatus ſcit labi ſe ab ipſo. Qui
ædificat domum ſuam impendiis alienis, quaſi qui colligit
10 lapides ſuos in hyeme. Stuppa collecta ſynagoga peccan-
11 tium, & conſummatio illorum flamma ignis. Via peccan-
tium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, &
12 tenebræ, & pœnæ. Qui cuſtodit juſtitiam, continebit ſen-
13 ſum ejus. Conſummatio timoris Dei, ſapientia & ſenſus.
14 Non erudietur, qui non eſt ſapiens in bono. Eſt autem ſa-
15 pientia, quæ abundat in malo: & non eſt ſenſus ubi eſt
16 amaritudo. Scientia ſapientis tanquam inundatio abunda-
17 bit, & conſilium illius ſicut fons vitæ permanet. Cor fa-
tui quaſi vas confractum, & omnem ſapientiam non tenebit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

31 † Ξένια καὶ δῶρα ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, † καὶ ὡς φιμὸς ἐν
32 στόματι (μ) ἀποτρέπει ἐλεγμούς. † Σοφία κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς
33 ἀφανής, † τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; (ν) Κρείσσων ἄν-
θρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, † ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων
τὴν σοφίαν αὐτοῦ.

MS.A. (μ)* ἀποτρέμει (ν) Κρείττων

ΚΕΦ. κα'.

1 † Τέκνον, ἥμαρτες; μὴ προσθῇς μηκέτι, † καὶ περὶ τῶν προτέρων
2 σου δεήθητι. † Ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφεως, φεῦγε ἀπὸ ἁμαρτίας,
3 † ἐὰν γὰρ προσέλθῃς, δήξεταί σε. † Ὀδόντες λέοντος οἱ
4 ὀδόντες αὐτῆς, † ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων. † Ὡς ῥομφαία
5 δίστομος πᾶσα ἀνομία, (α) τῇ πληγῇ αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἴασις. † Κατα-
πληγμὸς καὶ ὕβρεις ἐρημώσουσι πλοῦτον, † οὕτως οἶκος (β) ὑπερηφά-
6 νου ἐρημωθήσεται. † Δέησις πτωχοῦ ἐκ στόματος ἕως ὠτίων αὐτοῦ,
7 † καὶ τὸ κρίμα αὐτοῦ κατὰ σπουδὴν ἔρχεται. † Μισῶν (ᵈ) ἐλεγμὸν, ἐν ἴχνει
8 ἁμαρτωλοῦ, καὶ ὁ φοβούμενος (γ) κύριον ἐπιστρέψει ἐν καρδίᾳ. † Γνω-
στὸς μακρόθεν ὁ δυνατὸς ἐν γλώσσῃ, † ὁ δὲ νοήμων οἶδεν ἐν τῷ
9 (ϛ) ὀλισθαίνειν αὐτόν. † Ὁ οἰκοδομῶν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐν χρήμασιν
ἀλλοτρίοις, † ὡς (δ) ὁ συνάγων αὐτοῦ τοὺς λίθους εἰς χειμῶνα.
10 † Στυππεῖον συνηγμένον (ε) συναγωγὴ ἀνόμων, † καὶ ἡ συντέλεια
11 αὐτῶν φλὸξ πυρός. † Ὁδὸς ἁμαρτωλῶν ὡμαλισμένη ἐκ λίθων,
12 καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ αὐτῆς βόθρος ᾅδου. † Ὁ φυλάσσων νόμον κατα-
13 κρατεῖ τοῦ ἐννοήματος αὐτοῦ, † Καὶ συντέλεια τοῦ φόβου κυρίου σοφία.
14 † Οὐ παιδευθήσεται ὃς οὐκ ἔστι πανοῦργος. † (ζ) Ἔστι πανουργία
15 πληθύνουσα πικρίαν. † Γνῶσις σοφοῦ ὡς κατακλυσμὸς πληθυνθή-
16 σεται, † καὶ ἡ βουλὴ αὐτοῦ ὡς πηγὴ ζωῆς. † Ἔγκατα μωροῦ ὡς ἀγγεῖον
17 συντετριμμένον, † καὶ πᾶσαν γνῶσιν οὐ κρατήσει.

MS.A. (α) καὶ τῇ (β) ὑπερηφάνων (ᵈ) ἔλεγχον, (γ) τὸν θεὸν (ϛ) ὀλισθαινεῖν (δ) συνάγων τοὺς λίθους αὐτοῦ εἰς (ε) εἰσαγωγὴ (ζ) Ἔστιν δὲ πανουργία πληθύνουσα * παιδίαν.

Cum Tranſlatione LATINA.

Xenia & dona excæcant oculos ſapientum: & quaſi frænum in ore, avertunt increpationes. 31
Sapientia abſconſa, & theſaurus non comparens, quæ utilitas in utriſque? Melior eſt homo, qui celat inſipientiam ſuam, quàm homo, qui abſcondit ſapientiam ſuam. 32 33

CAP. XXI.

FIli, peccâſti? ne adjicias iterum: & de 1
priſtinis tuis deprecare. Quaſi à facie colu- 2
bri, fuge à peccato: nam ſi acceſſeris; (a)
mordebit te. Dentes leonis, dentes illius, inter- 3
ficientes animas hominum. Quaſi romphæa bis 4
acuta, omnis iniquitas: plagæ ejus nō eſt ſanatio. 5
Vehemens objurgatio & contumelia annullabunt
ſubſtantiam: ſic domus ſuperbi annullabitur.
Deprecatio pauperis ex ore uſque ad aures ejus: 6
& judiciū ejus feſtinatò advenit. Qui odit cor- 7
reptionem; in veſtigio peccatoris: & qui timet
Dominum; convertetur in (b) corde. Notus à 8
longè potens in lingua: ſenſatus autem novit, cùm
ille labitur. Qui ædificat domū ſuam in pecuniis 9
alienis; quaſi qui colligit (c) lapides ſuos in hyemem. Stuppa collecta, ſynagoga peccantium: & 10
conſummatio illorum, flamma ignis. Via pec- 11
cantium complanata lapidibus: & in fine illius,
fovea inferni. Qui cuſtodit legem; continet ſen- 12
ſum ſuum: Et conſummatio timoris Domini, (d) 13
ſapientia. Non erudietur, qui non eſt aſtutus: Eſt 14
aſtutia multiplicans amaritudinem. Scientia ſa- 15
pientis tanquam inundantio abundabit: & conſi- 16
lium illius, ſicut fons vitæ. Interiora fatui, quaſi 17
vas confractum: & omnem ſcientiā non tenebit.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 * ܚܟܡܬܐ ܕܡܛܫܝܐ. ܘܣܝܡܬܐ ܕܡܛܫܝܐ. ܡܢܐ ܐܘܬܪܢܐ ܐܝܬ ܒܬܪܬܝܗܝܢ. * ܛܒ ܗܘ ܓܒܪܐ
32 ܕܡܛܫܐ ܣܟܠܘܬܗ. ܛܒ ܡܢ ܓܒܪܐ ܕܡܛܫܐ ܚܟܡܬܗ.

In ſapientia occulta & theſauro abdito, quid 31
utilitatis eſt in utroque? Potior eſt homo 32
qui celat ſtultitiam ſuam, potior *inquam* homine qui ſapientiam ſuam ſupprimit.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܐ *

2 * ܒܪܝ. ܥܪܘܩ ܗܘܝܬ ܡܢ ܚܛܝܬܐ. ܕܐܢ ܬܬܩܪܒ ܠܗ ܢܢܟܬܟ. * ܐܝܟ ܫܢ̈ܐ ܕܐܪܝܐ ܗܘ
3 ܕܓܠܘܬܐ. ܘܡܚܒܠܐ ܢܦܫܬܐ ܕܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ. * ܣܦܣܪܐ ܕܬܪܝܢ ܦܘܡܝ̈ܗ ܙܢܝܬܐ. ܘܡܚܘܬܗ
4 ܠܝܬ ܠܗ ܐܣܝܘܬܐ. * ܡܢ ܨܦܪܐ ܠܪܡܫܐ ܡܚܪܒܐ ܡܫܪܝܐ. ܘܐܦܕܢܐ ܣܓܝܐܐ ܥܩܪܐ. * ܨܠܘܬܗ
5 6 ܕܡܣܟܢܐ. ܐܝܟ ܕܡܢ ܦܘܡܗ ܠܐܕܢܘܗܝ. ܘܩܕܡ ܕܝܢܐ ܕܥܠܡܐ ܣܠܩܐ. * ܣܢܐ ܡܟܣܢܘܬܐ
7 ܓܒܪܐ ܚܛܝܐ. ܘܕܕܚܠ ܡܢ ܡܪܝܐ ܬܐܒ ܡܢ ܠܒܗ. * ܣܟܘܠܬܢܐ ܡܢ ܩܘܒܠܐ ܥܝ̈ܢܘܗܝ
8 ܡܫܬܘܕܥ. ܘܚܟܡ ܗܘ ܥܘܠܐ ܒܥܘܠܐ. * ܕܒܢܐ ܒܝܬܗ ܒܢܟܣܐ ܕܪܚܡܘܗܝ. ܡܟܢܫ
9 ܟܐܦ̈ܐ ܠܩܒܪܗ. * ܐܝܟ ܡܣܩܢܐ ܕܚܠܐ ܒܪ̈ܓܠܝ ܓܒܪܐ ܣܒܐ. ܗܟܢܐ ܗܘ ܚܝܠܐ ܕܥܘ̈ܠܐ
10 ܠܘܩܒܠ ܢܘܪܐ. * ܘܫܒܝܠܗ ܕܪܫܝܥܐ. ܬܘܩܠܬܐ ܗܝ ܠܗ. ܡܛܠ ܕܚܪܬܗ ܓܘܡܨܐ ܗܝ
11 ܥܡܝܩܬܐ. * ܕܢܛܪ ܢܡܘܣܐ. ܟܒܫ ܨܒܝܢܗ. * ܘܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ ܠܐ ܚܣܝܪ ܡܕܡ.
12 13 16 * ܡܕܥܗ ܕܚܟܝܡܐ. ܐܝܟ ܡܒܘܥܐ ܕܡܝ̈ܐ ܢܦܝܫ. ܘܬܪܥܝܬܗ ܐܝܟ ܡܝ̈ܐ ܚܝ̈ܐ. * ܠܒܗ
17 ܕܪܫܝܥܐ. ܐܝܟ ܓܘܒܐ ܬܒܝܪܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ ܕܚܝ̈ܘܗܝ ܚܟܡܬܐ ܠܐ ܝܠܦ.

CAP. XXI.

FIli mi, procul fuge à peccato; nam ſi ad 2
illud acceſſeris, mordebit te. Simile dentibus 3
leonis eſt mendacium, & animas hominum
corrumpit. Gladius duarum acierum eſt me- 4
retrix, nec eſt ejus ictui medela. A mane ad 5
veſperam domicilia deſtruit, & palatia multa
evellit. Oratio pauperis eſt quaſi ab ore ipſi- 6
us ad aurem ejus, *Domini, (hoc eſt, illico prolata ferit aures Domini)* & ad conſpectum
judicis ſeculorum aſcendit. Qui odit repre- 7
henſionem, homo flagitioſus eſt: at qui reveretur Dominum, convertitur ex animo.
Senſatus ex adverſo oculorum ſuorum cog- 8
noſcit, & ſceleratum illico experitur. Qui 9
ædificat domum ſuam facultatibus amicorum
ſuorum, lapides cogit in tumulum ejus. Qua- 10
lis eſt acclivitas arenoſa pedibus hominis
grandævi, tale eſt robur iniquorum prope
ignem. Et ſemita ſceleroſi ſibi eſt offendi- 11
culo, quia terminus ejus fovea eſt profun-
diſſima. Qui ſervat legem, comprimit vo- 12
luntatem ſuam. Et reverenti Deum nihil de- 13
erit. Intellectus ſapientis ut fons aquæ exube- 16
rabit, & mens ejus ut aquæ vivæ. Cor im- 17
pii eſt inſtar ciſternæ ruptæ, & cunctis diebus vitæ ſuæ ſapientiam non addiſcet.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 * والحكمة الذي يخفيها صاحبها * والدفين المطمون ما المنفعة منها * *

Ex ſapientia quam occulit qui poſſidet, & ex theſauro abſcondito quænam percipitur utilitas? 31

* الفصل الحادي والعشرون *

2 * يا بني احذر الخطية واجتنبها * لانك ان دنوت منها نهشتك * لان الكذب شبيه افواه
3 الاسد * وانه ليفسد عناء الناس * الزانية شبه السيف الصارم * وليس لعقوبتها شفا * وقبل
4 موتها تبتلا بشر * من الصبح الى المسا تخرب المساكن * وتهدم القصور المشيدة * صلوة
5 6 المسكين تصل الى مسامع الرب * وترتفع الى دار العالمين * يكره الفاجر العقاب ومن
7 يتقي الله رجع عن ذنبه * الحكيم يعرف المسي من بعيد * ويبلو الفجار لما يراهم * من
8 9 بنا بيته بقوة اصحابه يجمع الحجارة لتربته * كشبه اكمة الرمل الذي يصعده الشيخ
10 بعسر شديد * كذلك شدة الاثمة وقوتهم عند العقاب * طريق المنافق هو عثن له * لان
11 اخرته مثل الجب العميق * من اراد حفظ السنة يشفق على نفسه * ومن اتقى الله لا يعوز
12 13 شي * ذهن الحكيم يزداد مثل ينبوع الماء * ورايه مثل ما الحيوة * قلب المنافق مثل
16 17 الجب المنهار * ولا يتعلم الحكمة ما دام حيا *

CAP. XXI.

O Fili mi, cave à peccato, illudque 2
devita; quoniam ſi acceſſeris ad illud,
mordebit te. Mendacium enim ſimile 3
eſt faucibus leonum, & hominum laborem omninò corrumpit. Scortum ſimi- 4
le eſt gladio acuto, ejus tormento non eſt
curatio, & ante mortem ſuam dirè tentabitur. A mane ad veſperam deſtruit 5
habitacula, arceſque munitas diruit.
Oratio pauperis pervenit ad aures Do- 6
mini, aſcenditque ad ædes ſempiternas.
Sceleratus punitionem execratur; qui 7
autem Deum timet, convertitur à peccato. Sapiens procul rem cognoſcit, & 8
probat impios ubi viderit eos. Qui 9
domum ſuam robore amicorum extruxerit, lapides colligit in tumulum ſuum.
Qualis eſt collis arenæ, quem ſenex 10
ſumma cum difficultate conſcendat, talis eſt iniquorum vis & conatus tempore animadverſionis. Via impii eſt ei 11
offendiculo, quia finis ejus ſimilis eſt
foveæ profundiſſimæ. Qui legem ſer- 12
vare voluerit, animæ ſuæ miſeretur: Et 13
qui Deum timuerit, nullius rei indigebit. Intellectus ſapientis ut fons aquæ 16
creſcet, & conſilium ejus ut aqua vitæ.
Cor impii ſimile eſt ciſternæ quaſſatæ, 17
nec addiſcet ſapientiam quandiu vixerit.

Verſio VULG. LAT.

18 Verbum ſapiens quodcunque audierit ſcius, laudabit, &
ad ſe adjiciet: audivit luxurioſus, & diſplicebit illi, &
19 projiciet illud poſt dorſum ſuum. Narratio fatui quaſi
ſarcina in via: nam in labiis ſenſati invenietur gratia.
20 Os prudentis quæritur in eccleſia, & verba illius cogita-
21 bunt in cordibus ſuis. Tanquam domus exterminata, ſic
fatuo ſapientia: & ſcientia inſenſati inenarrabilia verba.
22 Compedes in pedibus, ſtulto doctrina, & quaſi vincula
23 manuum ſuper manum dexteram. Fatuus in riſu exaltat
24 vocem ſuam: vir autem ſapiens vix tacitè ridebit. Ornamentum aureum prudenti doctrina, & quaſi brachiale
25 in brachio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi:
26 & homo peritus confundetur à perſona potentis. Stultus
à feneſtra reſpiciet in domum: vir autem eruditus foris
27 ſtabit. Stultitia hominis auſcultare per oſtium: & pru-
28 dens gravabitur contumeliâ. Labia imprudentium ſtulta
narrabunt: verba autem prudentium, ſtaterâ ponderabun-
29 tur. In ore fatuorum cor illorum: & in corde ſapien-
30 tium os illorum. Dum maledicit impius diabolum, male-
31 dicit ipſe animam ſuam. Suſurro coinquinabit animam
ſuam; & in omnibus odietur: & qui cum eo manſerit,
odioſus erit: tacitus & ſenſatus honorabitur.

CAP. XXII.

1 IN lapide luteo lapidatus eſt piger, & omnes loquentur
ſuper aſpernationem illius.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

18 † Λόγον σοφὸν ἐὰν ἀκούσῃ ἐπιστήμων, αἰνέσει αὐτὸν, καὶ ἐπ' αὐτὸν
προσθήσει· † ἤκουσεν ὁ σπαταλῶν καὶ ἀπήρεσεν αὐτῷ, † καὶ ἀπέρρι-
19 ψεν αὐτὸν ὀπίσω (η) τοῦ νώτου αὐτοῦ. † Ἐξήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ
20 φορτίον, ἐπὶ δὲ χείλους συνετοῦ (ᵈ) εὑρεθήσεται χάρις. † Στόμα
φρονίμου ζητηθήσεται ἐν ἐκκλησίᾳ, † καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ (θ) δια-
21 νοηθήσεται ἐν καρδίᾳ. † Ὡς οἶκος ἠφανισμένος, οὕτως μωρῷ
22 σοφία· † καὶ γνῶσις ἀσυνέτου, ἀδιεξέταστοι λόγοι. † Πέδαι ἐν ποσὶν
(ι) ἀνοήτοις παιδεία, καὶ ὡς χειροπέδαι ἐπὶ χειρὸς δεξιᾶς. † Μωρὸς
23 ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ (κ) φωνὴν αὐτοῦ, † ἀνὴρ δὲ πανοῦργος μόλις
24 ἡσυχῇ μειδιάσει. † Ὡς κόσμος (ϛ) χρυσοῦ φρονίμῳ παιδεία, † καὶ
25 ὡς χλιδὼν ἐπὶ βραχίονι δεξιῷ. † Ποὺς μωροῦ ταχὺς εἰς οἰκίαν,
26 † ἄνθρωπος δὲ πολύπειρος αἰσχυνθήσεται ἀπὸ προσώπου. † Ἄφρων ἀπὸ
θύρας παρακύπτει εἰς οἰκίαν, † ἀνὴρ δὲ πεπαιδευμένος ἔξω στήσεται.
27 † Ἀπαιδευσία ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι παρὰ θύραν, † ὁ δὲ φρόνιμος
28 βαρυνθήσεται ἀτιμίᾳ. † Χείλη ἀλλοτρίων ἐν τούτοις βαρυνθήσεται,
29 † λόγοι δὲ φρονίμων ἐν ζυγῷ σταθήσονται. † Ἐν στόματι μωρῶν ἡ
30 καρδία αὐτῶν, † καρδία δὲ (λ) σοφῶν στόμα αὐτῶν. † Ἐν τῷ
(μ) καταρᾶσθαι ἀσεβῆ τὸν Σατανᾶν, † αὐτὸς καταρᾶται τὴν (ν) ἑαυτοῦ
31 ψυχήν. † Μολύνει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ψιθυρίζων, † καὶ ἐν παροι-
κήσει μισηθήσεται.

MS.A. (η) τῶν νώτων (ᵈ) εὑρεθήσεται * Στόμα (θ) διανοηθήσονται (ι) ἀνομία τῆς παιδείας, καὶ ὡς * χειροπαιδες (κ) τὴν φωνὴν (ϛ) χρυσοῦς (λ) φρονίμων (μ) καταράσασθαι ἀσεβῆ (ν) ψυχὴν αὐτοῦ.

ΚΕΦ. κβ'.

1 † Λίθῳ ἠρδαλωμένῳ συνεβλήθη ὀκνηρός, † καὶ πᾶς ἐκσυριεῖ
ἐπὶ τῇ ἀτιμίᾳ αὐτοῦ.

Cum Tranſlatione LATINA.

Verbum ſapiens ſi audierit ſcius; laudabit illud, 18
& ad ſe adjiciet. Audivit luxurioſus; & diſplicuit illi: & projecit illud poſt dorſum ſuum.
Narratio fatui, quaſi ſarcina in via: in labiis 19
autem ſenſati invenietur gratia. Os prudentis 20
quæretur in Eccleſia: & verba illius (e) cogitabit
in corde. Tanquam domus exterminata; ſic fatuo 21
ſapientia: & ſcientia inſenſati, non veſtigabilia
verba. Compedes in pedibus ſtultis doctrina, & 22
quaſi vincula manuum ſuper manum dexteram.
Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir autem 23
ſapiens vix tacitè ſubridebit. Sicut ornamentum 24
aureum prudenti doctrina, & quaſi brachiale in
brachio dextro. Pes fatui velox in domum: ho- 25
mo autem peritus confundetur à (f) perſona.
Stultus à janua reſpicit in domum: vir autem 26
eruditus foris ſtabit. Stultitia hominis, auſcul- 27
tare per oſtium: prudens autem gravabitur (g)
contumeliâ. Labia (h) alienorum in his grava- 28
buntur: verba autem prudentium ſtaterâ ponderabuntur. In ore fatuorum, cor illorum: cor au- 29
tem ſapientum, os eorum. Dum maledicit impius 30
diabolum; maledicit ipſe animam ſuam. Suſurro 31
coinquinat animam ſuam, & (i) in cohabitatione odietur.

CAP. XXII.

LApidi conſpurcato comparatus eſt piger: 1
& omnis exibilabit in ignominiam illius.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 * ܡܠܬܗ ܕܚܟܝܡܐ. ܫܡܥ ܠܗ ܚܟܝܡܐ. ܘܡܫܒܚ ܠܗ. ܘܡܘܣܦ ܥܠܝܗ. ܘܫܡܥ ܠܗ
19 ܣܟܠܐ. ܘܡܓܚܟ ܒܗ. ܘܫܕܐ ܠܗ ܠܒܪ ܡܢ ܓܒܘܗܝ. * ܫܘܥܝ̈ܬܗ ܕܪܫܝܥܐ. ܐܝܟ
20 ܡܘܒܠܐ ܝܩܝܪܐ ܒܐܘܪܚܐ. ܘܟܠ ܡܡܠܠܗ ܕܙܕܝܩܐ. ܒܣܝܡܐ. * ܦܘܡܗ ܕܚܟܝܡܐ. ܡܬܒܥܐ
21 ܒܡܠܟܐ. ܘܠܡܠܘ̈ܗܝ ܚܫܒܝܢ ܒܠܒܗܘܢ. * ܐܝܟ ܒܝܬ ܐܣܝܪܐ ܗܝ ܚܟܡܬܐ ܠܣܟܠܐ.
22 ܘܠܫܛܝܐ ܝܕܥܬܐ. ܐܝܟ ܓܘܡܪܐ ܕܢܘܪܐ. * ܐܝܟ ܡܨܝܕܬܐ ܗܝ ܡܪܕܘܬܐ. ܠܪ̈ܓܠܘܗܝ ܕܣܟܠܐ.
23 ܘܐܝܟ ܐܣܘܪܐ ܥܠ ܝܡܝܢܗ. * ܣܟܠܐ ܒܓܘܚܟܐ ܡܪܝܡ ܩܠܗ. ܘܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ. ܒܫܠܝܐ
24 ܓܚܟ. * ܐܝܟ ܡܘܢܟܐ ܕܕܗܒܐ. ܚܟܡܬܐ ܠܡܣܬܟܠܢܐ. ܘܐܝܟ ܫܪܐ ܥܠ ܐܝܕܗ ܝܡܝܢܝܬܐ.
25 26 * ܪ̈ܓܠܘܗܝ ܕܣܟܠܐ. ܪܗܛܢ ܠܒܝܬܐ ܕܚܒܪܗ. ܘܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ. ܡܟܝܟ ܐܦ̈ܘܗܝ. * ܣܟܠܐ
27 ܡܕܝܩ ܡܢ ܬܪܥܐ ܠܒܝܬܐ. ܘܐܝܩܪܗ ܕܓܒܪܐ ܕܢܩܘܡ ܡܢ ܠܒܪ ܘܢܡܠܠ. * ܣܟܠܘܬܐ ܗܝ
28 ܠܒܪܢܫܐ ܕܢܨܘܬ ܥܠ ܬܪܥܐ. ܘܠܚܟܝܡܐ ܝܩܝܪ ܨܥܪܗ. * ܦܘܡܗ ܕܪܫܝܥܐ. ܒܦܓܪܗ ܡܨܚܐ.
29 ܘܚܟܝܡܐ ܒܡܬܩܠܐ ܡܡܠܠ. * ܦܘܡܗ ܕܣܟܠܐ. ܗܘܝܘ ܠܒܗ. ܘܦܘܡܗ
30 ܕܚܟܝܡܐ. ܒܠܒܗ. * ܟܕ ܠܐܛ ܣܟܠܐ. ܠܡܢ ܕܠܐ ܚܛܐ ܠܗ. ܗܘܝܘ ܠܐܛ ܠܢܦܫܗ.
31 * ܟܪܝܐ ܢܦܫܗ ܕܚܟܝܡܐ. ܥܠ ܣܟܠܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܝܕܥ ܡܢܐ ܢܐܡܪ ܠܗ.

Dictum ſapientis audit ſapiens, laudat illud, 18
& auctius reddit: ſtultus autem idem audiens, deridet illud, & ad alterum è lateribus
ſuis abjicit. Narrationes impii ſunt tanquam 19
ſarcina gravis in itinere: omnis autem ſermo juſti jucunditas. Os ſapientis expetitur 20
in conſilio, & ad ſermonem ejus quiſque animum adjicit. Inſtar carceris eſt ſapientia 21
ſtulto, & ſtolido intellectus inſtar carbonum
ignis. Retis inſtar eſt diſciplina pedibus ſtul- 22
ti, & quaſi vincula ſuper dexteram ejus. Stul- 23
tus in riſu vocem extollit; vir autem ſapiens tacitè ſubridet. Velut torques aureus eſt 24
ſapientia prudenti, & velut gemma ſuper
manum ipſius dexteram. Pedes ſtulti præci- 25
pites intra domum ingrediuntur; vir autem
cordatus vultum demittit. Inſipiens ab ja- 26
nua in domum introſpicit; at decentia viri
eſt ut ſtet foris & loquatur. Imprudentia eſt 27
homini ad oſtium auſcultare, & ſapienti
gravis eſt ſuiipſius ignominia. Os impii in 28
ſuiipſius corpus obloquitur; ſapiens autem
cum pondere loquitur. Os ſtulti eſt cor ejus; 29
os autem ſapientis in corde ipſius eſt. Cùm 30
execratur ſtultus eum qui in ſe minimè peccavit, ipſe ſuam execratur animam. Triſtis 31
eſt anima ſapientis propter ſtultum, quia
neſcit quid dicat ei.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܒ *

1 * ܐܝܟ ܟܐܦܐ ܕܣܝܢܐ ܕܪܡܝܐ ܒܫܘܩܐ. ܘܟܠܢܫ
ܥܪܩ ܡܢ ܣܪܝܘܬܗ. ܗܟܢܐ ܐܦ ܣܟܠܐ. ܘܟܠܢܫ ܡܬܪܚܩ ܡܢܗ.

CAP. XXII.

QUalis eſt lapis conſpurcatus in platea 1
projectus, cujus ab odore quiſque fugit, talis eſt ſtultus quem quiſque devitat.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * كلمة الحكيم يسمعها الحكيم * ويفرح بها * ويمدحها * ويزيد عليها * ويسمعها الجاهل * ويهزي بها *
19 ويطرحها الى احدى جانبيه * حديث المنافق كالحمل الثقيل في الطريق * وجميع نطق البار
20 21 رحمة ونعمة ومنفعة ومشورة * الحكيم يحتاج اليه الجماعة * ويفهموا كلامه بقلوبهم * الحكمة عند
22 الجاهل كشبه السجن * والعلم عند السفيه شبه النار * كشبه الشبكة في رجل المر العلم
23 24 للجاهل * مثل الغل في يمينه * الجاهل يرفع صوته اذا ضحك * والعاقل بالتؤدة * الحكمة للفقيه
25 مثل دملج ذهب * والزينة على يده اليمنى * الجاهل يسرع الدخول الى منزل غيره * الرزين اذا
26 اتا باب الرجل نكس راسه * والجاهل يتطلع من باب الرجل الى داخل بيته * وكرامة المرء
27 ان يقف على الباب ويتكلم * وانه من الجهل ان يقف الرجل على ابواب الناس لينصت كلامهم *
28 29 ما اشد على الحكيم هوانه * فم المنافق يسخبه ويعيبه * والعاقل بالوزن يتكلم * فم الجاهل
30 هوا قلبه * وفم الحكيم في قلبه * اذا لعن الجاهل لمن لم يسي اليه * فانما يلعن
31 نفسه * نفس العاقل صريمة حزينة على الجاهل * لانه لا يعلم كيف يداريه *

Verbum ſapientis audit ſapiens, eo delectatur, laudat illud, & amplificat: ſtultus verò audit illud, deridétque, & ad alterum laterum ſuorū abjicit. Sermo impii 18 19
eſt ut grave pondus in via, at omne juſti
eloquium eſt miſericordia, gratia, utilitas,
& conſilium. Sapiente indiget congrega- 20
tio, & ſermonem ejus intelligunt ſuis cordibus. Sapientia apud ſtultum eſt velut 21
vinculum, & doctrina apud ſtolidum eſt
velut ignis. Tanquam rete in alicujus pe- 22
de eſt doctrina apud dementem, tanquam
lorum in dextera ipſius. Demens vocem 23
attollit dum videt, prudens autem cū moderatione. Sapientia cordato eſt inſtar ar- 24
millæ aureæ, & ornamenti ſuper manum
ejus dexteram. Stultus præcipitat introi- 25
tum in domum alienam, at firmo præditus
judicio cùm ad alicujus oſtium advenerit, caput ſuum demittit. Stultus etiam ab 26
alicujus oſtio in domum ejus introſpicit,
honeſtas autem viri eſt ut ad oſtium manens loquatur. Et quidem inſipientia eſt 27
ſtare quempiā ad oſtium hominū auſcultandi gratiâ ſermones eorum. Quàm grave eſt ſapienti ſuiipſius opprobrium! Os 28
impii perdet ac dehoneſtabit eum, prudens autem cum pondere loquitur. Os ſtul- 29
ti eſt libido cordis ejus, os autem ſapientis in corde ipſius. Cùm ſtultus maledicit 30
ei qui non læſit ipſum, ſibi ipſi maledicit.
Prudentis animus deſpondet ac mœret 31
propter ſtultum, quia neſcit quâ ratione
agendum ſit cum illo.

* الفصل الثاني والعشرون *

1 * مثل الجيفة الملقاة في الزقاق * ويهرب جميع
الناس من نتنها * فعلى هذا الحال الجاهل يتباعد منه جميع الناس *

CAP. XXII.

UT cadaveris in vico projecti fœto- 1
rem omnes refugiunt, eodem modo omnes
homines à ſtulto recedunt.

Verſio VULG. LAT.

2 De ſtercore boum lapidatus eſt piger: & omnis qui te-
3 tigerit eum, excutiet manus. Confuſio patris eſt de filio
4 indiſciplinato: filia autem in deminoratione fiet. Filia
prudens hæreditas viro ſuo: nam quæ confundit, in con-
5 tumeliam fit genitoris. Patrem & virum confundit au-
dax, & ab impiis non minorabitur: ab utriſque autem
6 inhonorabitur. Muſica in luctu importuna narratio: fla-
7 gella & doctrina in omni tempore ſapientia. Qui do-
8 cet fatuum, quaſi qui conglutinat teſtam. Qui narrat ver-
bum non audienti, quaſi qui excitat dormientem de gra-
9 vi ſomno. Cum dormiente loquitur qui enarrat ſtulto
ſapientiam: & in fine narrationis dicit; Quis eſt hic?
10 Supra mortuum plora, defecit enim lux ejus: & ſupra
11 fatuum plora, deficit enim ſenſus. Modicùm plora ſupra
12 mortuum, quoniam requievit. Nequiſſimi enim nequiſſima
13 vita ſuper mortem fatui. Luctus mortui ſeptem dies; fatui
14 autem & impii, omnes dies vitæ illorum. Cum ſtulto
15 ne multum loquaris, & cum inſenſato ne abieris. Serva
te ab illo, ut non moleſtiam habeas, & non coinquina-
16 beris peccato illius. Deflecte ab illo, & invenies requi-
17 em, & non acediaberis in ſtultitia illius. Super plumbum
quid gravabitur? & quod illi aliud nomen quàm fatu-
18 us? Arenam, & ſalem, & maſſam ferri facilius eſt ferre,
quàm hominem imprudentem, & fatuum, & impium.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 † Βολβίτῳ (α) κοπρίων συνεβλήθη ὀκνηρός, † πᾶς ὁ ἀναιρούμενος
3 αὐτὸν ἐκτινάξει χεῖρα. † Αἰσχύνη πατρὸς ἐν γεννήσει ἀπαιδεύτου,
4 † θυγάτηρ δὲ ἐπ' ἐλαττώσει γίνεται. † Θυγάτηρ φρονίμη κληρονομήσει
ἄνδρα αὐτῆς, † καὶ ἡ καταισχύνουσα, εἰς λύπην γεννήσαντος.
5 † Πατέρα καὶ ἄνδρα καταισχύνει ἡ (β) θρασεῖα, † καὶ ὑπὸ ἀμφο-
6 τέρων ἀτιμασθήσεται. † Μουσικὰ ἐν πένθει ἄκαιρος διήγησις,
7 μάστιγες (γ) καὶ παιδεία ἐν παντὶ καιρῷ σοφίας. † Συγκολλῶν
8 ὄστρακον ὁ διδάσκων μωρόν, Ἐξεγείρων καθεύδοντα ἐκ (δ) βα-
9 θέος ὕπνου. † Διηγούμενος νυστάζοντι ὁ διηγούμενος μωρῷ, † καὶ
10 ἐπὶ συντελείᾳ ἐρεῖ, Τί ἐστιν; † Ἐπὶ νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλι-
πε γὰρ φῶς· καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ (ε) σύνε-
11 σις. † Ἥδιον κλαῦσον ἐπὶ νεκρῷ, ὅτι ἀνεπαύσατο· † Τοῦ
12 (ζ) δὲ μωροῦ ὑπὲρ θάνατον (η) ἡ ζωὴ πονηρά. † Πένθος νεκροῦ
13 ἑπτὰ ἡμέραι, † μωροῦ δὲ καὶ ἀσεβοῦς πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς (θ) αὐτοῦ.
14 † Μετὰ ἄφρονος μὴ πληθύνῃς λόγον, † καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ
15 πορεύου. † Φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ ἵνα μὴ κόπον ἔχῃς, † καὶ οὐ μὴ μο-
16 λυνθῇς ἐν τῷ (ι) ἐντιναγμῷ αὐτοῦ. † Ἔκκλινον ἀπ' αὐτοῦ καὶ εὑρή-
σεις ἀνάπαυσιν, † καὶ οὐ μὴ (κ) ἀκηδιάσῃς ἐν τῇ ἀπονοίᾳ αὐτοῦ.
17 † Ὑπὲρ (λ) μόλυβδον τί βαρυνθήσεται; † καὶ τί αὐτῷ ὄνομα, ἀλλ'
18 ἢ μωρός; † (μ) Ἄμμον καὶ ἅλα καὶ βῶλον σιδήρου εὔκοπον ὑπε-
νεγκεῖν, † ἢ ἄνθρωπον ἀσύνετον.

MS. A. (α) κοπρίῳ (β) * θρησκία, (γ) δὲ καὶ (δ) βαθέως (ε) σύνεσιν. *Ἴδιον (ζ) γὰρ (η) ζωὴ (θ) αὐτῶν. (ι) ἐντινάγματι (κ) κηδιάσῃς (λ) * βολιβον (μ) * *Αμμων

Stercori boum de ſterquiliniis comparatus eſt pi- 2
ger: omnis qui tollit illud, excutiet manum. Con- 3
fuſio patris de filio indiſciplinato: filia autem in
minorationem fit. Filia prudens hæreditabit vi- 4
rum ſuum: & quæ confundit, in triſtitiam geni-
toris. Patrem & virum confundit audax: & ab 5
utriſque inhonorabitur. Muſica in luctu, impor- 6
tuna narratio: flagella, & doctrina in (a) omni
tempore ſapientiæ. Qui docet fatuum, congluti- 7
nat teſtam: (b) Excitat dormientem de gravi 8
ſomno. Enarrat dormitanti, qui enarrat ſtulto: 9
& in fine dicet; Quid eſt? Super mortuum (c) 10
plora: defecit enim lux: & ſuper fatuum plora:
defecit enim ſenſus. Jucundiùs plora ſuper mor- 11
tuum, quoniã requievit: Fatui autem ſuper mor- 12
tem vita nequiſſima. Luctus mortui ſeptem dies: 13
fatui autem, & impii, omnes dies vitæ illi⁹. Cum 14
ſtulto ne multiplices ſermonem: & ad inſenſatum
non (d) eas. Serva te ab illo: ut non moleſtiam 15
habeas, & non coinquineris in concuſſione illius.
Deflecte ab illo, & invenies requiem: & non acc- 16
diaberis in ſtultitia illius. Super plumbum quid 17
gravabitur? & quod illi aliud nomen, quàm fa-
tuus? Arenam, & ſalem, & maſſam ferri faci- 18
lius eſt ferre, quàm hominem imprudentem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2–18 [illegible]

Cùm quis foràs egreditur in plateam, ſe- 2
ſéque dehoneſtat, quicunque videt eum,
manus ſuas agitat. Ignominia eſt patri fi- 3
lius inſipiens, & fœmina ad detrimentum
gignitur. Patrem matrémque ſuam pude- 5
faciet ſtulta, at plus utroque ipſa vitupe-
rabitur. Ut muſica in luctu, *ſic* eſt nar- 6
ratio intempeſtiva: eruditio verò ac diſci-
plina quovis tempore ſunt ſapientia. Ut is 8
qui teſtas conglutinat, ſic ille qui ſtultum
docet. Ut is etiam qui dormientem exci-
tat è ſomno profundo, & velut is qui pa-
nem comedit cùm non eſuriat: ſic ille qui
ſtultum docet, qui finitis ſermonibus tuis
dicat tibi, Quid dixiſti? Mortuus deflen- 9
dus eſt, quòd luce ſit privatus; & ſtultus,
quòd ſapientiâ ſit privatus. Non eſt quòd 10
deplores mortuum quieſcentem: Pejor eſt 11
enim morte vita infœlix. Quandoquidem 12
luctus defuncti *durat* ſeptem diebus; luctus
verò ſtulti cunctis diebus vitæ ipſius. Cum 13
ſtulto blandos ne inſtituas ſermones, & cum
ſue ne abeas in via: Recede ab eo, ne mo- 14
leſtiam tibi faceſſat, néve te conſpurcet cùm
ſeſe excuſſerit: Recede *inquam* ab eo, & re- 15
quiem conſequêris, neque te vexabit multi-
tudine narrationum ſuarum. Plumbo enim 16
multò gravior eſt; & quod nomen ejus niſi
ſtultus? Arenam ac ſalem, onúſque ferre- 17
um facilius eſt ferre, quàm cum homine
ſtulto cohabitare. Qualis eſt ſubſcus trabea 18
parietibus angulorum domûs alligata, tale
cor ſenſatum in conſilio animi ſui, quod
nulla concutit formido.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * بعد ما يخرج الانسان الى السوق ويرجع * قد اكتسب الجاهل لنفسه شتمه وشرا *
3 وجميع من يراه يندبه ويضرب بيديه عليه * الولد الجاهل عار على ابيه وخزي * والبنت
5 6 للخسران تولد * السفيهة تنكس براس والديها * وخجلها وهوانها اشر من عار والديها * كشبه
الغني في المآتم * كذلك الكلام في غير حينه * والادب والعظة في كل حين يكسبان
8 الحكمة * من يعلم الجاهل مثل من يسلسل الخزف بعضه في بعض * ومثل من ينبه النايم
من حلاوة نومه * ومثل من اكل وهو غير جايع كذلك من يعلم الجاهل * واذا فرغت من
9 كلامك رد عليك اذا ما قلت * يحق البكاء على الميت * لانه قد منع نور الدنيا * وينبغي
10 البكاء على الجاهل * لانه قد امتنع من الحكمة * ومن الموتى من لا ينبغي ان يبكي
11 12 عليه * لان الحياة الشديدة اشد من الموت * البكاء على الميت سبعة ايام * والبكاء على الجاهل
13 14 ثلثة اضعاف * متى ما لقيت الجاهل في الطريق تأخر عنه لئلا يطيق عليك * واتقه لئلا
15 16 يغدرك اذا انتفض * ابعد عنه واسترح * لئلا يتعبك بكثرة كلامه * لان كلامه اثقل من
17 18 الرصاص * وما اسمه الا جاهل * حمل الرمل والحديد اسهل من مطاولة الجاهل * كشبه لوح ساج
في زوايا البيت * كذلك العقل الثابت في مشورة نفسه * ولا يفزعه شي من الامور المخيفة *

Quantum temporis intervallum re- 2
quiritur *ad redeundum poſtquàm quis*
in plateam eſt egreſſus, tam brevi *im-*
prudens acquirit ſibi contumeliã & ma-
lum; & quiſquis illum videt, deplorat
eum, & plaudit manibus ſuper eum. Fi- 3
lius imprudens opprobrio eſt patri ſuo at-
que pudori, & filia ad jacturam naſci-
tur. Stulta demittit caput parentũ ſuo- 5
rum, at pudor & ignominia ejus pejor
erit opprobrio parentum ſuorum. Qualis 6
eſt cantus in funeribus, talis ſermo præ-
ter tempus: eruditio autem & commoni-
tio quovis tempore ſapientiã conciliant.
Qui ſtultum docet, ſimilis eſt ei qui te- 8
ſtas ſimul concatenat: & qualis eſt qui
dormientem excitat à ſomno ipſius ju-
cundiſſimo, & qualis eſt qui comedit
haud eſuriens; talis eſt qui ſtultum docet,
qui cùm ſermones tuos abſolveris, tibi
reſpondeat, Quid igitur dixiſti? Debetur 9
luctus ſuper mortuũ, quòd mundi luce ſit
privatus: convenit etiam luctus ſuper
inſipientem, quòd ſapientiâ ſit privatus.
Sunt inter mortuos, quos flere non decet: 10
Quandoquidem vita miſera acerbior eſt 11
morte. Luctus ſuper mortuum ſeptemdi- 12
alis eſt; at luctus ſuper inſipientem triplo
longior eſt. Quandocunque ſtultum of- 13
fenderis in via, recede ab illo, ne tibi ſit
moleſtiæ: Et caveas ab illo, ne te fallat 14
cùm ſe excuſſerit. Recede ab illo, & 15
quieſce, ne te fatiget multitudine verbo-
rum ſuorum. Verba enim ejus plumbo 16
graviora ſunt; & quod eſt nomen ejus,
niſi ſtultus? Arenam ferrúmque portare 17
facilius eſt quàm ſtultũ tolerare. Qualis 18
eſt tabula ebeni in angulis domûs, talis
eſt mens firma in ſui ipſius conſilio, quã
nulla rerum pertimeſcendarũ exterreat.

Verſio VULG. LAT.

19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificii
non diſſolvetur: ſic & cor confirmatum in cogitatione con-
20 ſilii. Cogitatus ſenſati in omni tempore, metu non depra-
21 vabitur. Sicut pali in excelſis, & cæmenta ſine impenſa
22 poſita contra faciem venti non permanebunt: Sic & cor
timidum in cogitatione ſtulti contra impetum timoris non
23 reſiſtet. Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tem-
pore non metuet, ſic & qui in præceptis Dei permanet
24 ſemper. Pungens oculum deducit lachrymas: & qui pun-
25 git cor, profert ſenſum. Mittens lapidem in volatilia, de-
jiciet illa: ſic & qui convitiatur amico, diſſolvit amiciti-
26 am. Ad amicum etſi produxeris gladium, non deſperes:
27 eſt enim regreſſus. Ad amicum Si aperueris os triſte, non
timeas: eſt enim concordatio; excepto convitio, & im-
properio, & ſuperbiâ, & myſterii revelatione, & plagâ
28 doloſâ: in his omnibus effugiet amicus. Fidem poſſide
cum amico in paupertate illius, ut & in bonis illius læte-
29 ris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut
30 & in hæreditate illius cohæres ſis. Ante ignem camini va-
por & fumus ignis inaltatur: ſic & ante ſanguinem male-
31 dicta, & contumeliæ, & minæ. Amicum ſalutare non con-
fundar, à facie illius non me abſcondam: & ſi mala mihi
32 evenerint per illum, ſuſtinebo. Omnis qui audiet, cavebit
33 ſe ab eo. Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia
mea ſignaculum certum, ut non cadam ab ipſis, & lingua
mea perdat me?

CAP. XXIII.

1 Domine pater, & dominator vitæ meæ, ne derelinquas
me in conſilio eorum: nec ſinas me cadere in illis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

19 † Ἱμάντωσις ξυλίνη (ν) ἐνδεδεμένη εἰς οἰκοδομὴν ἐν συσσεισμῷ οὐ
διαλυθήσεται, † οὕτως καρδία ἐστηριγμένη ἐπὶ διανοήματος βουλῆς
20 † Ἐν καιρῷ οὐ δειλιάσει. † Καρδία ἡδρασμένη ἐπὶ (ξ) διανοίας
21 συνέσεως, † ὡς κόσμος ψαμμωτὸς τοίχου ξυστοῦ. † (ο) Χάρακες ἐπὶ
22 μετεώρου κείμενοι † κατέναντι ἀνέμου οὐ μὴ (π) ὑπομείνωσιν, † Οὕ-
τως καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματος μωροῦ † κατέναντι παντὸς
24 φόβου οὐ μὴ ὑπομείνῃ. † Ὁ νύσσων (ρ) ὀφθαλμὸν κατάξει δάκρυα,
25 καὶ ὁ νύσσων καρδίαν ἐκφαίνει αἴσθησιν. † Βάλλων λίθον ἐπὶ πετεινὰ
26 ἀποσοβεῖ αὐτά, καὶ ὁ ὀνειδίζων φίλον διαλύσει φιλίαν. † Ἐπὶ φί-
λον ἐὰν σπάσῃς ῥομφαίαν, † μὴ ἀπελπίσῃς, ἔστι γὰρ ἐπάνοδος.
27 † Ἐπὶ φίλον Ἐὰν ἀνοίξῃς στόμα, † μὴ εὐλαβηθῇς, † ἔστι γὰρ δι-
αλλαγή· † πλὴν ὀνειδισμοῦ, καὶ ὑπερηφανίας, † καὶ μυστηρίου ἀποκα-
λύψεως, καὶ πληγῆς δολίας, † ἐν τούτοις ἀποφεύξεται πᾶς (σ) φίλος.
28 † Πίστιν κτῆσαι ἐν πτωχείᾳ μετὰ τοῦ πλησίον, † ἵνα (τ) ἐν τοῖς ἀ-
29 γαθοῖς αὐτοῦ (υ) ὁμοῦ πλησθῇς. † Ἐν καιρῷ θλίψεως διάμενε αὐ-
30 τῷ, † ἵνα ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ συγκληρονομήσῃς. † Πρὸ πυ-
ρὸς ἀτμὶς καμίνου καὶ καπνός, † οὕτως πρὸ αἱμάτων λοιδορίαι.
31 † Φίλον σκεπάσαι οὐκ αἰσχυνθήσομαι, † καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οὐ μὴ
32 κρυβῶ, † Καὶ εἰ κακά μοι (φ) συμβῇ δι' αὐτόν. † Πᾶς (χ) ὁ
33 ἀκούων φυλάξεται ἀπ' αὐτοῦ. † Τίς δώσει (ψ) μοι ἐπὶ στόμα μου φυ-
λακήν, † καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου σφραγίδα (ω) πανοῦργον, † ἵνα
μὴ πέσω ἀπ' αὐτῆς, † καὶ ἡ γλῶσσά μου ἀπολέσῃ με;

MS. A. (ν) εἰς οἰκοδομὴν ἐνδεδεμένη (ξ) διανοίᾳ (ο) Χάλικες (π) ὑπομείνωσιν, (ρ) ὀφθαλμὸς (σ) ὁ φίλος. (τ) ἐπὶ (υ) εὐφρανθῇς σύ. (φ) συμβέβηκεν (χ) ἀκούων (ψ) ἐπὶ στόματί μου (ω) πανοῦργον,

ΚΕΦ. κγ'.

1 Κύριε πάτερ καὶ (α) δέσποτα ζωῆς μου, † μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἐν
βουλῇ αὐτῶν, † (β) μὴ ἀφῇς με πεσεῖν ἐν αὐτοῖς.

MS. A. (α) θεὲ ζωῆς (β) καὶ μὴ

Loramentum ligneum colligatũ in ædificium non 19
diſſolvetur in concuſſione: ſic cor confirmatum
in cogitatione conſilii In tempore non metuet. 20
Cor firmatum in cogitatione intellectûs, ſicut
ornatus arenoſus parietis limpidi. Pali in excelſo 21
poſiti contra faciem venti non permanebunt; Sic 22
cor timidum in cogitatione ſtulti contra omnem
timorem non reſiſtet. Pungens oculum, deducet 24
lachrymas: et qui pungit cor; profert ſenſum.
Mittens lapidem in volatilia, abigit illa: et qui 25
convitiatur amico; diſſolvet amicitiam. Ad 26
amicum etſi produxeris gladium; non deſperes:
eſt enim regreſſus. Ad amicum Si aperueris os; 27
non timeas: eſt enim concordatio: Excepto im-
properio, et ſuperbiâ, et myſterii revelatione,
& plagâ doloſâ: in his effugiet omnis amicus.
Fidem poſſide in paupertate cum proximo; ut 28
in bonis illius ſimul (e) implearis. In tem- 29
pore tribulationis permane illi; ut in hæredita-
te illius cohæres ſis. Ante ignem, camini vapor, 30
& fumus: ſic ante ſanguines convitia. Ami- 31
cum (f) protegere non confundar: & à facie
illius non me abſcondam: etiam ſi mala mihi
evenerint per illum: Omnis, qui audit; cavebit 32
ſibi ab eo. Quis dabit mihi in ore meo cuſtodi- 33
am, & ſuper labia mea ſignaculũ (g) aſtutum; ut
non cadam ab (h) illa, & lingua mea perdat me?

CAP. XXIII.

Domine pater, & dominator vitæ meæ, ne 1
derelinquas me in conſilio eorum: non ſinas me
cadere in illis.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19–31, 1 [illegible]

Cor in animi ſui ſententia firmum ſimile eſt 19
ornamento ſculpturarũ ornatis parietib⁹ im-
poſito. Faſciculus parvus excelſo lapidi ſu- 20
perpoſitus, & quicquid leviſſimum eſt, vento
reſiſtere nequit. Quemadmodum lini lanáq; 21
candidæ linteum ante turbinem minimè ſub-
ſiſtit, ita cor ſtulti in præcordiis ejus confra-
ctum eſt, & adverſitati reſiſtere nequaquam
poteſt. Percuſſio oculi elicit lachrymas, & 22
percuſſio cordis diſſolvit amicitiam. Qui la- 23
pidem jaculatur in avem, abigit eam; & qui
denegat *aliquid* amico ſuo, diſſolvit amiciti-
am ejus. Erga amicum tuum ne muteris; quòd
ſi muteris, ne putes eſſe tibi cum ipſo amiciti-
am. In amicum tuũ etiamſi gladium ſtrinxe- 24
ris, ne deſperes; ſupereſt enim exeundi locus.
Et ſi in amicum tuũ aperueris os tuum, ne ti- 25
meas; eſt enim reconciliatio. Filius contume-
liarum eſt qui patefacit arcanum: & percuſſio
clandeſtina (*i. detrectatio*) dirimit amicitiam.
Fulci ſocium tuũ in paupertate illius, ut etiam 26
proſperitatum ejus ſis particeps. Tempore 27
afflictionis eſto illi ſocius, ut etiam hæredita-
tis ejus ſis hæres. Ante ignem exhalat fumus, 28
& ante effuſionem ſanguinis convitium. Si in 29
paupertatem redactus fuerit amicus tuus, ne
affeceris eum pudore, & à conſpectu ejus ne
te ſubduxeris. Si ſecretum tibi revelet ami- 30
cus tuus, ne promas illud; ne quiſquis te audi-
erit, à te caveat, teq; ut pernitioſum habeat.
O quis conſtituat ori meo cuſtodem, & la- 31
biis meis ſigillum honoris; ut ne dolum iis
proferam, nec mea me perimat lingua?

CAP. XXIII.

Deus pater mi & Domine vitæ meæ, ne me 1
facias per ea (*nempe, labia & linguam*)
impingere.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 20 * القلب الثابت في فكرته كشبه النقش على الحائط المزين * صخر صغير فوق حجر مرتفع وما
21 كان خفيفا * لا ثبات له امام الريح * كما ان ثوب الكتان او الصوف لا يثبت امام العاصف * كذلك
22 قلب الجاهل منكسر في جوفه * وليس له قوام عند الشدايد * وجع العين يسيل الدموع واكتياب
23 القلب يقطع الاخاء * ومن رمى الطاير طيره * ومن امتنع من قضاء حاجة صاحبه اصرف وده
عنه * لا تتغير على صديقك * وان تغيرت فلا تسميه صديقا * فلا يحل لك انه يدعي لك
24 صديقا * الصديق الخاص لا تيأس من وده ولو اخترطت السيف عليه * لانه يحتمل ويقبل
25 26 العذر * كذلك وان فتحت فاك عليه فلا خوف عليك * لان رضاه لشدة وده سريع * الصديق
28 في خيراته كن له ناصرا عند الشدة * لتنال منه الخير عند الفرج * قبل لهيب النار يرتفع
29 30 الدخان * وقبل سفك الدم الشتيمة * ان افتقر صاحبك فلا تعيره * ولا تتوارى عنه * ان
31 اطلعك صاحبك على سر فلا تفشيه * لئلا يجتنبك كل من يسمع * ويتركك بمنزلة المسيء * يا
ليتني اقيم على فمي حارس * وعلى شفتي خاتم * لئلا انطق بسوء الفكر * لئلا يهلكني لساني *

* الفصل الثالث والعشرون *

1 * اللهم ربي ورب حياتي * لا تحملني ثقلا من اجلها *

Cor in ſua cogitatione firmũ, ſimile eſt cæ- 19
laturæ parieti ornato ſuperpoſitæ. Faſci- 20
culus parvus ſublimi petræ ſuperpoſitus,
et quicquid leve eſt, non habet conſiſtentiã
adverſus ventũ. Quemadmodũ pannus 21
lineus aut laneus non reſiſtit turbini, Ita
inſipientis animus fractus eſt in pectore
ipſius, nullamq; habet in adverſitatibus
firmitatem. Dolor oculi labi facit lachry- 22
mas, mœſtitia verò cordis fraternitatem
dirimit. Qui volucrem ictu petit, avolare 23
facit illam; & qui renuit amici ſui nego-
tiũ peragere, amicitiã ejus à ſe deflectit.
Ne ſis inconſtans, in amicum tuũ; quòd ſi
fueris inconſtans, ne voces eum amicum:
neq; enim fas eſt eũ vocari amicũ tuum.
Amici peculiaris ne deſperes amicitiã, li- 24
cèt gladiũ ſtrinxeris in eũ; quia tolerat et
admittit excuſationem. Similiter, etiamſi 25
os tuũ aperueris in eũ, timere non debes;
quoniã reconciliatio ejus, ob vehementem
ipſius amorem, celerrima eſt. Ei, qui rebus 26
ſecundis, amicus eſt, adjutor eſto in ad-
verſitate; ut commodum ab eo percipias
cùm exhilaratus fuerit. Ante in- 28
flammationem ignis aſcendit fumus,
& ante effuſionem ſanguinis convicium.
Si pauper fiat amicus tuus, ne imprope- 29
res ei, et ne te abſcondas ab illo. Si a- 30
micus tuus ſuum tibi ſecretum indicârit,
ne divulges illud; ne te devitet quiſquis
audierit, et pro noxio te habeat. O utinam 31
conſtituã ori meo cuſtodem, labiiſve meis
annulum; ne malam cogitationem pronun-
tiem, ne perdat me lingua mea.

CAP. XXIII.

Deus Domine mi, & Domine vitæ 1
meæ, ne oneres me pondere causâ illorum.

Verſio VULG. LAT.

2 Quis ſuperponet in cogitatu meo flagella, & in corde meo doctrinam ſapientiæ, ut ignorationibus eorum non parcant
3 mihi, & non appareant delicta eorum, Et ne adincreſcant ignorantiæ meæ, & multiplicentur delicta mea, & peccata mea abundent, & incidam in conſpectu adverſariorum meo-
4 rum, & gaudeat ſuper me inimicus meus? Dñe pater, & Deus
5 vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, & omne deſide-
6 rium averte à me. Aufer à me ventris concupiſcentias, & concubitus concupiſcentiæ ne apprehendant me, & animæ
7 irreverenti & infrunitæ ne tradas me. Doctrinam oris audite, filii: & qui cuſtodierit illam, non periet labiis, nec
8 ſcandalizabitur in operibus nequiſſimis. In vanitate ſua apprehenditur peccator, & ſuperbus & maledicus ſcandali-
9 zabitur in illis. Jurationi non aſſueſcat os tuum, multi enim
10 caſus in illa. Nominatio verò Dei non ſit aſſidua in ore tuo, & nominibus Sanctorum non admiſcearis: quoniam non
11 eris immunis ab eis. Sicut enim ſervus interrogatus aſſiduè, à livore non minuitur: ſic omnis jurans, & nominans,
12 in toto à peccato non purgabitur. Vir multùm jurans implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga.
13 Et ſi fruſtraverit, delictum illius ſuper ipſum erit: & ſi diſ-
14 ſimulaverit, delinquit dupliciter: Et ſi in vacuum juraverit, non juſtificabitur: replebitur enim retributione domus illi-
15 us. Eſt & alia loquela contraria morti, non inveniatur in
16 hæreditate Jacob. Etenim à miſericordibus omnia hæc auferentur, & in delictis non volutabuntur. Indiſciplinatæ
17 loquelæ non aſſueſcat os tuum: eſt enim in illa verbum peccati.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 † Τίς (β) ἐπιστήσει ἐπὶ τοῦ διανοήματός μου μάστιγας, † καὶ ἐπὶ τῆς καρδίας μου (γ) παιδείαν σοφίας; † ἵνα ἐπὶ τοῖς ἀγνοήμασίν μου
3 μὴ φείσωνται, † καὶ οὐ μὴ παρῇ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, † Ὅπως μὴ (δ) πληθύνωσιν αἱ ἄγνοιαί μου, † καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου πλεονάσωσι, † καὶ πεσοῦμαι ἔναντι τῶν ὑπεναντίων, † καὶ ἐπιχαρεῖταί μοι ὁ ἐχθρός
4 μου. † Κύριε πάτερ καὶ θεὲ ζωῆς μου, † Μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν μὴ
5 δῷς μοι, † καὶ ἐπιθυμίαν ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ. † Κοιλίας ὄρεξις
6 καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με, † καὶ ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ
7 παραδῷς (ε) με. ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΟΜΑΤΟΣ. † Παιδείαν στόματος ἀκούσατε τέκνα, † καὶ ὁ φυλάσσων οὐ μὴ ἁλῷ † ἐν
8 τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. Καταλειφθήσεται † ἁμαρτωλὸς, καὶ λοίδορος
9 καὶ ὑπερήφανος σκανδαλισθήσονται ἐν αὐτοῖς. † Ὅρκῳ μὴ ἐθίσῃς
10 τὸ στόμα σου; Καὶ ὀνομασίᾳ τοῦ (ζ) ἁγίου μὴ συνεθισθῇς. † Ὥσπερ
11 γὰρ οἰκέτης ἐξεταζόμενος ἐνδελεχῶς † ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλαττωθήσεται, † οὕτως καὶ ὁ ὀμνύων καὶ (η) ὀνομάζων διαπαντὸς † ἀπὸ
12 ἁμαρτίας οὐ μὴ καθαρισθῇ. † Ἀνὴρ πολύορκος πλησθήσεται ἀνο-
13 μίας, † καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ. † Ἐὰν πλημμελήσῃ, ἁμαρτία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, † κἂν ὑπερίδῃ, ἥμαρτε
14 δισσῶς. † Καὶ εἰ διακενῆς ὤμοσεν, οὐ δικαιωθήσεται, † πλησθήσεται
15 γὰρ ἐπαγωγῶν ὁ οἶκος αὐτοῦ. † Ἔστι λέξις ἀντιπαραβεβλημένη
16 θανάτῳ, † μὴ εὑρεθήτω ἐν κληρονομίᾳ Ἰακώβ. † Ἀπὸ γὰρ εὐσεβῶν ταῦτα πάντα ἀποστήσεται, † καὶ ἐν ἁμαρτίαις οὐκ ἐγκυ-
17 λισθήσονται. † Ἀπαιδευσίαν ἀσυρῆ μὴ συνεθίσῃς τὸ στόμα σου, † ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ λόγος ἁμαρτίας.

MS. A. (β) ἐπιστήσῃ (γ) παιδείας (δ) πληθυνθῶσιν (ε) με. Παιδείαν στόματος ἀκούσατε (ζ) ὑψίστου (η) ὁ ὀνομάζων διαπαντὸς τὸ ὄνομα κυρίου ἀπὸ ἁμαρτίας

Quis ſuperponet in cogitatu meo flagella, & in 2
corde meo doctrinam ſapientiæ? ut in ignoratio-
nibus meis (a) non parcant; & non prætermit-
tant delicta illorum: Ut non accreſcant ignoran- 3
tiæ meæ, & peccata mea abundent: & decidam
in conſpectu adverſariorum; & gaudebit ſuper
me inimicus meus. Domine pater, & Deus vitæ 4
meæ, (b) Elationem oculorum ne dederis mihi: & 5
concupiſcentiam averte à me. Ventris appetitio, 6
& concubitus, ne apprehendant me: & animæ
irreverenti ne tradas me. DOCTRINA
ORIS. *Doctrinam oris audite, filii: & qui cu-* 7
ſtodierit; non capietur in labiis ſuis. Apprehen- 8
detur peccator: & maledicus & ſuperbus ſcan-
dalizabuntur in illis. Jurationi non aſſueſacias 9
os tuum: Et nominationi Sancti non aſſueſcas. 10
Sicut enim ſervus interrogatus aſſiduè, à livore 11
non minuetur; ſic & jurans, & nominans ſemper,
à peccato non purgabitur. Vir multùm jurans 12
implebitur iniquitate: & non diſcedet à domo
ejus plaga. Si deliquerit; delictum illius ſuper 13
ipſum erit: &, ſi diſſimulaverit; deliquit dupli-
citer. Et, ſi in vacuum juraverit; non juſtifi- 14
cabitur: replebitur enim obductionibus domus
ejus. Eſt loquela (c) induta morte: non invenia- 15
tur in hæreditate Jacob. A piis enim omnia hæc 16
auferentur, & in peccatis non ſe volutabunt.
(d) Indiſciplinationi temerariæ non aſſueſacias 17
os tuum: eſt enim in ea verbum peccati.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 12 [illegible]
13 [illegible]
14 15 [illegible]
[illegible]

* O quis conſtituat menti meæ flagellum, & 2
cordi meo virgam diſciplinæ! ut ipſe Dominus parcat culpis meis, ut cùm unà convenerint, nil acquirant, nec ament committere
corruptionem. Ut ne multiplicentur delicta 3
mea, nec augeantur peccata mea, méq; exponant coram inimico, gaudeátq; de me oſor.
Deus pater mi, & Domine vitæ meæ, ne me 4
proſternas per errorem eorum: oculum elatum ne dederis mihi, & cor laſcivum amove-
as à me. Quod bonum eſt non me prætereat, 5
nec ſalacitas carnis me libidinoſum reddat,
nec animus arrogans dominetur meî. Doctri- 6
nam oris mei audite filii, quam qui cautè
ſervaverit, probris non erit obnoxius. Ser- 7
mone enim ſuo capitur impius, & ſtultus ore
ſuo impingit. Juramenta ne doceas os tu- 8
um, & inter judices ne ſis ſedens: Quoniam 9
qui crebrò jurat, flagello non erit immunis;
ſimiliter qui mentiens jurat, culpis non va-
cabit. Homo ad jurandum proclivis acqui- 10
rit ſcelera, nec abſcedet perturbatio à domo
ejus. Si per errorem dejerat, peccatum ejus 11
in ipſum recidet: ſin verè, ne juret. Quiſ- 12
quis enim jurat quovis momento, execranda
res eſt, nec erit inſons. Et ſi quid eſt illud huic 13
ſimile, *faxit Deus* ne reperiatur in hæredi-
tate Jacobi. Et quidem qui ſe ab his abſti- 14
nuerit, vivet, & peccatis non immiſcebitur.
Imò nec ſtultitiæ os tuum aſſuefacias, quoni- 15
am in hac etiam non deſunt verba falſitatis.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* يا ليتني أقيم على فكري سوطا * وعلى قلبي قضيب العلم * لكي يرحمني الرب * 2
ويغفر جميع ذنوبي * لكيلا أحب الفساد * وارث الخزي في مجمع الجهال * وتكثر خطاياي 3
وزللي * ويطرحوني امام الاعداء * ويشمت بي المبغض * اللهم ورب حياتي لا تلقني في 4
ضلالتهم * ولا تريني عينا متكبرة * وابعد عن قلبي نجسا * ولا يغلبني القبيح * ونجاسة 5
الجسد لا تنجسني * ونفس مرحة لا تملكني * اسمعوا كلامي يا معشر البنين * ومن يقرب 6
من السماع لا يعثر * بكلامه يعاقب المنافق * ويذكل الجاهل بنطقه * لا تعود فمك 7 8
القسم * ولا تجالس القضاة * لان من اكثر الايمان لا يفلت من العقوبة * وكذلك من 9
حلف وكذب لا ينجوا من الذنوب * الحلاف والمجتري على الايمان لا يعدم بيته البلاء 10
والشر * ان وهم وحلف كاذبا فقد اخطأ * وان كان بالصدق فلا يحلف * لان من اجتري 11 12
على القسم كل حين هو مكروه * ولا ينجوا من البلاء * وان كانت خصلة اخرى نسبة هذه * 13
فنسل الله ان يصرفها عن آل يعقوب * ومن كف نفسه عن هذه الاشياء ورث الحياة * 14
ولا يتدنس بالخطايا * ولا تعود فمك للسفه ايضا * لان فيه كلام الزور والباطل * 15

O utinam ſtatuam ſuper cogitationem 2
meam flagellum, & ſuper cor meum vir-
gam diſciplinæ, ut miſereatur meî Do-
minus, & parcat omnibus culpis meis;
ne amem corruptelam, & acquiram in-
famiam in cœtu ſtultorum: Et multi- 3
plicentur peccata mea ac lapſus mei, pro-
ſternántque me coram hoſtibus, & gau-
deat de me oſor. Deus O Domine vitæ 4
meæ, ne me projicias ob errorem eorum,
ne dederis mihi oculū ſuperbum, & re-
pelle à corde meo impuritatem: Neve me 5
frangat obſcœnitas, & corporis impudi-
citia ne me contaminet, nec animus arro-
gans in me regnet. Audite ſermones meos 6
O cœtus filiorum; nam qui ad audiendū
acceſſerit, non impinget. Verbis ſuis pu- 7
nietur impius, ſtultus eloquio ſuo vinci-
etur. Ne aſſuefacias os tuum juramento, 8
& ne conſedeas cum judicibus. Qui 9
enim frequenter jurat, non effugiet pœ-
nam; & pari ratione qui dejerat ac men-
titur, non erit immunis ſcelerum. Jura- 10
toris et juramento aſſueti domus non ca-
rebit adverſitate & miſeriâ. Si erret, 11
falsóque juret, peccat: ſin autem verè, ne
juret: Quia qui ſingulis momentis pro- 12
caciter in jusjurandum effunditur, abo-
minandus eſt, nec liber erit ærumnis. Et 13
ſi qua ſit alia prava conſuetudo huic ſi-
milis, Deum rogamus ut eam avertat à
gente Jacobi. Qui autem ab hujuſmodi 14
rebus ſeſe cohibuerit, vitam conſeque-
tur, nec polluetur peccatis. Prætereà ne 15
aſſuefacias os tuum inſipientiæ, quando-
quidem adſunt in illa verba falſitatis ac
vanitatis.

Verſio VULG. LAT.

18 Memento patris & matris tuæ, in medio enim magnato-
19 rum conſiſtis: Ne fortè obliviſcatur te Deus in conſpectu illorum, & aſſiduitate tuâ infatuatus improperium patiaris, & maluiſſes non naſci, & diem nativitatis tuæ ma-
20 ledicas. Homo aſſuetus in verbis improperii, in omnibus
21 diebus ſuis non erudietur. Duo genera abundant in pec-
22 catis, & tertium adducit iram, & perditionem. Anima calida quaſi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid
23 glutiat: Et homo nequam in ore carnis ſuæ, non deſi-
24 net donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens uſque ad finem.
25 Omnis homo qui tranſgreditur lectum ſuum, contemnens
26 in animam ſuam, & dicens; Quis me videt? Tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumſpicit me: quem vereor? delictorum meorum non
27 memorabitur Altiſſimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit à ſe timorem Dei hujuſmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum:
28 Et non cognovit quoniam oculi Domini multò plus lucidiores ſunt ſuper Solem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi, & hominum corda intuentes in
29 abſconditas partes. Domino enim Deo antequàm crearentur, omnia ſunt agnita: ſic & poſt perfectum reſpicit omnia.
30 Hic in plateis civitatis vindicabitur, & quaſi pullus equinus
31 fugabitur: & ubi non ſperavit, apprehendetur. Et erit dedecus omnibus, eò quòd non intellexerit timorem Do-
32 mini. Sic & mulier omnis relinquens virum ſuum, & ſtatuens hæreditatem ex alieno matrimonio:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

18 † Μνήσθητι (θ) πατρὸς καὶ μητρός σου, † ἀνὰ μέσον γὰρ μεγιστάνων
19 συνεδρεύεις· † (ι) Μήποτε ἐπιλάθῃ ἐνώπιον αὐτῶν, † καὶ τῷ ἐθισμῷ σου μωρανθῇς, † καὶ θελήσεις εἰ μὴ ἐγεννήθης, † καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ
20 τοκετοῦ (κ) σου καταράσῃ. † Ἄνθρωπος συνεθιζόμενος λόγοις ὀνει-
21 δισμοῦ, † ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευθῇ. † Δύο εἴδη
22 (λ) πληθύνουσιν ἁμαρτίας, † καὶ τὸ τρίτον ἐπάξει ὀργήν· † Ψυχὴ
23 θερμὴ ὡς πῦρ καιόμενον, † οὐ μὴ σβεσθῇ ἕως ἂν καταποθῇ· † Ἄνθρωπος πόρνος ἐν σώματι σαρκὸς αὐτοῦ, † οὐ μὴ παύσηται ἕως
24 ἂν ἐκκαύσῃ πῦρ. † Ἀνθρώπῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδύς, † οὐ μὴ
25 κοπάσῃ ἕως ἂν τελευτήσῃ. † Ἄνθρωπος (μ) παραβαίνων ἀπὸ τῆς
26 κλίνης αὐτοῦ, † λέγων (ν) ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, Τίς με ὁρᾷ; † Σκότος κύκλῳ μου, καὶ οἱ τοῖχοί με καλύπτουσι, † καὶ οὐθείς με ὁρᾷ, (ξ) τί εὐλαβοῦμαι; † τῶν ἁμαρτιῶν μου οὐ μὴ μνησθήσεται ὁ ὕψιστος·
27 † Καὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων ὁ φόβος αὐτοῦ· † Καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι
28 ὀφθαλμοὶ κυρίου † μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι, † ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων, καὶ κατανοοῦντες (ο) εἰς ἀπόκρυφα
29 μέρη. † Πρὶν ἢ κτισθῆναι τὰ πάντα ἔγνωσται αὐτῷ, † οὕτως καὶ
30 μετὰ τὸ συντελεσθῆναι. † Οὗτος ἐν πλατείαις πόλεως ἐκδικη-
32 θήσεται, † καὶ (π) οὗ οὐχ ὑπενόησεν, (ρ) πιασθήσεται. † Οὕτως καὶ γυνὴ καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, † καὶ παριστῶσα κληρονόμον ἐξ ἀλλοτρίου.

MS.A. (θ) πατέρος σου (ι) Μήποτε (κ) σου * Ἄνθρωπος (λ) πληθύνουσιν (μ) πόρνος παραβαίνων ἀπὸ τῆς κοίτης (ν) τῇ ψυχῇ (ξ) τίνα (ο) ἀπόκρυφα (π) ὃς οὐχ (ρ) κολασθήσεται

Memento patris, & matris tuæ: in medio enim 18
magnatorum conſiſtis: Ne quando oblivioni tra- 19
daris in conſpectu illorum, & conſuetudine tuâ
infatueris: & voles non eſſe natus, & diem
nativitatis tuæ maledices. Homo aſſueſcens 20
verbis improperii, in omnibus diebus ſuis non
erudietur. Duo genera abundant peccatis, & 21
tertium adducet iram: Anima calida, quaſi 22
ignis ardens, non extinguetur, donec degluti-
atur: Homo fornicarius in corpore carnis ſuæ 23
non deſinet, donec accenderit ignem: Homini 24
fornicario omnis panis dulcis: non ceſſabit uſq;
ad finem: Homo qui tranſgreditur lectum ſu- 25
um, dicens in animo ſuo; Quis me videt? Te- 26
nebræ circundant me, & parietes cooperiunt
me, & nemo me videt: quid vereor? delicto-
rū meorum non memorabitur Altiſſimus, Et ocu- 27
li hominum timor ejus. Et non cognovit, quo- 28
niam oculi Domini decies millies lucidiores So-
le; inſpicientes omnes vias hominum, & intu-
entes in abſconditas partes. Antequàm crea- 29
rentur, omnia ſunt ei agnita: ſic & poſtquàm
conſummata ſunt. Hic in plateis civitatis vin- 30
dicabitur, & ubi non ſperavit, apprehendetur.
Sic & mulier relinquens virum, & ſtatuens 32
hæredem ex alieno.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 24 [illegible]
[illegible]
25 26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]

* Memento patrem ac matrem te habere, & 16
qualem timorem effugias, Ne impingas 17
coram ipſis, ob tuam diſciplinam contumeliâ afficiaris, dicáſque, Utinam creatus
minimè fuiſſem; & diem quo natus es, execreris. Homo enim qui verba diſcit ina- 18
nia, omnibus diebus vitæ ſuæ ſapientiam
non addiſcet; neque diſciplinam conſequetur homo in propriæ carnis turpitudine
laſcivus. Duo genera odit anima mea, & 19
tertium movet iracundiam. Qui ſalax eſt 21
in turpitudine carnis ſuæ, non quieſcet donec exardeſcat in eo ignis. Carni hominis 22
laſcivi quælibet caro jucunda eſt, nec abſtinebit, donec pereat. Homo qui ſuper 23
ſtratum lecti ſui temerat, & ſecum ipſe dicit, Quis me videt? En parietes domûs 24
meæ me contegunt, tectum domûs meæ me
protegit, nec eſt qui me videat; quis
me impediat quin peccem? Et ignorat 25
oculos Dei decem millies ſole majores eſſe,
Omnium vias hominum ipſum inſpicere, & 26
in tenebris intuitum operum eorum intelligere: Quippe cui res omnes antequàm 27
extent, perſpicuæ ſunt: quin etiam poſt
conſummationem ſeculi ipſe judicaturus eſt 28
illud. Et quibus in rebus homo ſe deprehendendum minimè ſuſpicatur, ex in plateis urbis divulgabuntur: Itidemque muli- 29
er quæ iniquè agit in maritum ſuum, & hæredem ex alieno ſuſcitat.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 17 * واذكر ان لك ابا واما * وان تخاف منهما فلست تسقط سريعا امامهما * ويهان
ويذل بعلمك * وتتمنى حينئذ ويقول ليتني لم اخلق * وتلعن اليوم الذي ولدت فيه *
18 * لان من عود نفسه الكلام القبيح * لا يتعلم الحكمة طول عمره * ولا يقبل العلم من
19 كان رجلا دنسا في جسده * لقد بغضت نفسي هاتين الخصلتين * والثالثة تهيج الغضب *
21 22 * المرء المريح لا يكف عن شره * حتى تهلكه فيه النار * الجسد الدنس جميع
23 الاجساد محبوبة عنده * ولا ينتهي حتى يهلك * والذي يرتكب من مثله الفواحش *
24 ويدنس فراشه * ويقول في نفسه من يطلع علي * هذه حيطان بيتي تسترني * وسقف منزلي
25 يواريني * فمن يحول بيني وبين ما اريد من الاثم * لا يعلم ان عين الله اضوا من
26 عين الشمس بدل الواحد عشرة آلاف ضعف * ويبصر جميع طرق الناس * ويطلع
27 على اعمالهم * وما يفعلون في ظلام مستخفي * لان الاشياء كلها ظاهرة بين يديه قبل
28 كونها * ومن بعد انقضاء الدنيا هو يدين اهلها * فما لا يظن الانسان ان يعاقب
29 ويدان بما يوجد فيه * هذا يفضح في اسواق المدينة على رووس الملا * والمراة التي تكون
فريتها * فتقيم الوارث من غيره * فقد اساءت بسيئات ثلاثة *

Memento etiam patrem te ac matrem 16
habere, quos ſi ex corde verearis, haud
facilè laberis in præſentia illorum, Ne- 17
que deſpicieris aut contemneris in tua di-
ſciplina, nec optabis tunc, ac dices;
Utinam creatus non fuiſſem, nec maledi-
ces diei quo natus es. Qui enim ſeipſum 18
aſſueſacit ſermonibus perverſis, non ad-
diſcet ſapientiam quamdiu vixerit: nec
ſcientiam excipiet qui turpis fuerit ac
impurus in corpore ſuo. Hoſce duos mores 19
odit anima mea, & tertius excitat iram.
Arrogans homo non abſtinet à ſcelere ſuo, 21
donec pervadat eum ignis. Apud cor- 22
pus impudicum quælibet corpora ſunt ex-
petibilia, nec retrahet ſeſe, donec intere-
at. Demum qui ex otio indulget obſcœ- 23
nitatibus, lectúmque ſuum contaminat,
ac dicit apud ſemetipſum, Quis me pro- 24
ſpectat? Hi domûs meæ parietes me te-
gunt, & habitationis meæ tectum me
celat; quis interjiciat ſeſe inter me &
inter iniquitates quas volo? Neſcit au- 25
tem oculum Dei eſſe decem millies ocu-
lo ſolis lucidiorem, Et cunctas hominum 26
vias perſpicere, opera eorum & quicquid
in abditiſſimis tenebris agunt, proſpecta-
re: Quandoquidem res omnes manifeſtæ 27
ſunt coram eo antequàm fiant, & poſt
mundi finem ipſe judicaturus eſt incolas
ejus. In iiſdem rebus, propter quas homo 28
non putat ſe puniendum, neque conde-
mnandum pro his in quibus deprehenſus
fuerit, diffamabitur in plateis urbis ſu-
per vertices turbæ (hoc eſt, in propatu-
lo.) Mulier item quæ conjugem ſuum de- 29
cipit, & hæredem ex alio ſuſcitat, tria
ſcelera perpetrat.

Verſio VULG. LAT.

33 Primò enim in lege Altiſſimi incredibilis fuit : ſecundò in
virum ſuum deliquit : tertiò in adulterio fornicata eſt, &
34 ex alio viro filios ſtatuit ſibi. Hæc in eccleſiam adducetur,
35 & in filios ejus reſpicietur. Non tradent filii ejus radices,
36 & rami ejus non dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam ejus, & dedecus illius non delebitur.
37 Et agnoſcent qui derelicti ſunt, quoniam nihil melius eſt
quàm timor Dei; & nihil dulcius, quàm reſpicere in
38 mandatis Domini. Gloria magna eſt ſequi Dominum : longitudo enim dierum aſſumetur ab eo.

CAP. XXIV.

1 SApientia laudabit animam ſuam, & in Deo honorabitur,
2 & in medio populi ſui gloriabitur, Et in eccleſiis Altiſſimi aperiet os ſuum, & in conſpectu virtutis illius gloriabi-
3 tur, Et in medio populi ſui exaltabitur, & in plenitudi-
4 ne ſancta admirabitur, Et in multitudine electorum habe-
5 bit laudem, & inter benedictos benedicetur, dicens; Ego
ex ore Altiſſimi prodivi, primogenita ante omnem creatu-
6 ram : Ego feci in cœlis ut oriretur lumen indeficiens, &
7 ſicut nebula texi omnem terram : Ego in altiſſimis habi-
8 tavi, & thronus meus in columna nubis. Gyrum cœli circuivi ſola, & profundum abyſſi penetravi, in fluctibus ma-
9 ris ambulavi, Et in omni terra ſteti : & in omni populo,
10 Et in omni gente primatum habui : Et omnium excellenti-
11 ū et humiliū corda virtute calcavi: et in his omnib᷒ requiē
12 quæſivi, & in hæreditate Dñi morabor. Tunc præcepit, &
dixit mihi Creator omnium : & qui creavit me, requievit in
13 tabernaculo meo, Et dixit mihi; In Jacob inhabita, & in Iſ-
14 raël hæreditare, & in electis meis mitte radices. Ab initio,
& ante ſecula creata ſum, & uſque ad futurum ſeculum non
deſinam, & in habitatione ſancta coram ipſo miniſtravi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

33 † Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν νόμῳ (σ) ὑψίϛου ἠπείθησε, † καὶ δεύτερον εἰς ἄν-
δρα (ʹ) ἑαυτῆς ἐπλημμέλησε, † καὶ τὸ τρίτον ἐν πορνείᾳ ἐμοιχεύθη,
34 † (τ) ἐξ ἀλλοτρίου ἀνδρὸς τέκνα παρέϛησεν. † Αὕτη εἰς ἐκκλησίαν
35 ἐξαχθήσεται, † καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐπισκοπὴ ἔϛαι. † Οὐ δια-
δώσουσι τὰ τέκνα αὐτῆς εἰς ῥίζαν, † καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς (υ) οὐ δώσουσι
36 καρπόν. † (ʹ) Καταλείψει εἰς κατάραν τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, † καὶ τὸ ὄ-
37 νειδος αὐτῆς οὐκ ἐξαλειφθήσεται. † Καὶ ἐπιγνώσονται οἱ καταλειφθέντες,
† ὅτι οὐθὲν κρεῖττον φόβου κυρίου, καὶ οὐθὲν γλυκύτερον τοῦ προσέχειν
ἐντολαῖς κυρίου. MS. A. (σ) ὑψίϛῳ (ʹ) αὐτῆς (τ) καὶ ἐξ (υ) οὐκ
οἴσουσιν (ʹ) * Καταλείψεις

ΚΕΦ. κδʹ.

(α) ΑἸΝΕΣΙΣ ΣΟΦΙΑΣ.

1 † Ἡ Σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς (β) καυ-
2 χήσεται. † Ἐν ἐκκλησίᾳ ὑψίϛου ϛόμα αὐτῆς ἀνοίξει, † καὶ ἔναντι
5 δυνάμεως αὐτοῦ καυχήσεται. † Ἐγὼ ἀπὸ ϛόματος ὑψίϛου ἐξ-
6 ῆλθον, † Καὶ ὡς (γ) ὁμίχλη κατεκάλυψα γῆν. † Ἐγὼ ἐν ὑ-
7 ψηλοῖς κατεσκήνωσα, † καὶ ὁ θρόνος μου ἐν ϛύλῳ νεφέλης. † Γῦρον
8 οὐρανοῦ ἐκύκλωσα μόνη. † καὶ ἐν βάθει ἀβύσσων περιεπάτησα. † ἐν
9 κύμασι θαλάσσης, Καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ, † καὶ ἐν παντὶ λαῷ
10 Καὶ ἔθνει ἐκτησάμην. † Μετὰ τούτων πάντων (δ) ἀνάπαυσιν ἐζή-
11 τησα, † καὶ ἐν κληρονομίᾳ τίνος αὐλισθήσομαι. † Τότε ἐνετείλατό
12 μοι ὁ κτίϛης ἁπάντων, † καὶ ὁ κτίσας με κατέπαυσε τὴν σκηνήν
13 μου, † Καὶ εἶπεν, (ε) Ἐν Ἰακὼβ κατασκήνωσον, † καὶ ἐν Ἰσραὴλ
14 (ζ) κατακληρονομήθητι. † Πρὸ τοῦ αἰῶνος (ʹ) ἀπ᾽ ἀρχῆς ἔκτισέν
με, † καὶ ἕως (η) αἰῶνος οὐ μὴ ἐκλίπω. † ἐν σκηνῇ ἁγίᾳ ἐνώπιον
αὐτοῦ (θ) ἐλειτούργησα,

MS. A. (α) ΣΟΦΙΑΣ ΑἸΝΕΣΙΣ. (β) * καυχήσονται. (γ) ὁμίχλην (δ) ἐζήτησα ἀνάπαυσιν, (ε) Ἰακὼβ (ζ) κληρονομήθητι. (ʹ) ἀπαρχὴν (η) αἰώνων (θ) ἐλειτούργουν,

Primò enim in lege Altiſſimi incredula fuit, & ſecundò in virum ſuum deliquit, & tertiò in fornicatione mœchata eſt : ex alieno viro filios ſtatuit. Hæc in Eccleſiam educetur, & in filios ejus viſitatio erit. Non diffundentur filii ejus (e) in radicem : & rami ejus non dabunt fructum. Relinquetur in maledictum memoria ejus, & dedecus ejus non delebitur. Et cognoſcent, qui relicti ſunt, quoniam nihil melius timore Domini, & nihil dulcius, quàm attendere mandatis (f) Dei. 33 34 35 36 37

CAP. XXIV.

LAUDATIO SAPIENTIÆ.

SAPIENTIA laudabit animam ſuam, & in medio populi ſui gloriabitur. 1 *In eccleſia Altiſſimi aperiet os ſuum, & in conſpectu virtutis illius gloriabitur.* 2 *(a) Ego ex ore Altiſſimi prodivi; Et ſicut nebula obtexi terram.* 5 6 *Ego in altiſſimis habitavi, & thronus meus in columna nubis.* 7 *Gyrum cœli circuivi ſola, & in profundo abyſſorum deambulavi.* 8 *In fluctibus maris, Et in omni terra, & in omni populo, Et gente poſſedi.* 9 10 *Cum his omnibus requiem quæſivi, & in hæreditate cujus morabor.* 11 *Tunc præcepit mihi creator omnium : &, qui creavit me; quieſcere fecit tabernaculum meum,* 12 *Et dixit; In Jacob inhabita, & in Iſrael hæreditare.* 13 *Ante ſeculum ab initio creavit me : & uſque ad ſeculum non deſinam. In habitatione ſancta coram ipſo miniſtravi :* 14

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

30 * ܫܪܝ ܕܒܪܝܫ ܒܢܡܘܣܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܬܪܬܝܢ ܒܒܥܠܐ ܕܛܠܝܘܬܗ. ܘܬܠܬ ܒܙܢܝܘܬܐ ܕܓܘܪܐ.
31 ܕܡܢ ܢܘܟܪܝܐ ܐܩܝܡܬ ܒܢܝܐ. * ܐܦ ܗܝ ܡܢ ܟܢܘܫܬܐ ܬܦܘܩ. ܘܥܠ ܒܢܝܗ ܬܗܘܐ ܣܥܘܪܘܬܐ
32 ܕܚܛܗܝܗ. * ܠܐ ܢܪܡܘܢ ܒܢܝܗ ܥܩܪܐ ܒܐܪܥܐ. ܘܣܘܟܝܗ ܠܐ ܢܬܠܘܢ ܦܐܪܐ. * ܘܢܫܬܒܩ
33 ܠܠܘܛܬܐ ܕܘܟܪܢܗ. ܘܚܛܗܝܗ ܠܐ ܢܬܥܛܘܢ. * ܘܢܕܥܘܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡܘܪܝ ܐܪܥܐ.
34 ܘܫܪܟܢܐ ܕܒܬܒܝܠ. ܕܠܝܬ ܕܡܝܬܪ ܡܢ ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܠܝܬ
ܕܚܠܐ ܡܢ ܕܢܛܪ ܦܘܩܕܢܘܗܝ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܟܕ

1 * ܫܘܒܚܬܐ ܠܢܦܫܗ ܬܫܒܚ. ܘܒܓܘ ܥܡܗ ܕܐܠܗܐ ܬܫܬܒܗܪ. * ܒܟܢܘܫܬܗ ܕܐܠܗܐ
2 ܦܘܡܗ ܬܦܬܚ. ܘܒܓܘ ܚܝܠܘܬܗ ܬܫܬܒܗܪ. * ܐܢܐ ܡܢ ܦܘܡܗ ܕܥܠܝܐ ܢܦܩܬ.
3 ܘܐܝܟ ܥܢܢܐ ܟܣܝܬ ܐܪܥܐ. * ܐܢܐ ܒܪܘܡܐ ܕܪܘܡܐ ܩܒܥܬ ܡܫܟܢܝ. ܘܟܘܪܣܝ
4 ܒܥܡܘܕܐ ܕܥܢܢܐ. * ܒܫܡܝܐ ܥܡܗ ܝܬܒܬ. ܘܒܥܘܡܩܐ ܕܬܗܘܡܐ ܐܢܐ ܗܠܟܬ.
5 * ܒܡܒܘܥܐ ܕܡܝܐ. ܘܒܫܬܐܣܐ ܕܬܒܝܠ. ܘܒܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܘܐܡܘܬܐ ܐܫܬܠܛܬ.
6 * ܘܒܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܢܝܚܐ ܒܥܝܬ. ܕܐܝܢܐ ܝܪܬܘܬܐ ܐܫܪܐ. * ܗܝܕܝܢ ܦܩܕܢܝ
7 ܡܪܐ ܟܠ. ܘܡܢ ܕܒܪܝܢܝ ܘܐܩܝܡ ܡܫܟܢܝ. ܐܡܪ ܠܝ. * ܒܝܥܩܘܒ ܫܪܝ. ܘܒܐܝܣܪܐܝܠ
8 ܐܫܬܪܪܝ. * ܡܢ ܩܕܡ ܥܠܡܐ ܐܬܒܪܝܬ. ܘܥܕܡܐ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ ܠܐ ܢܒܛܠ ܕܘܟܪܢܝ.
9 ܒܡܫܟܢܐ ܩܕܝܫܐ ܩܕܡܘܗܝ ܫܡܫܬ.
10

Primò quòd mentita ſit in legem Dei : ſecundò in maritum adoleſcentiæ ſuæ : tertiò ob ſcortationem adulterii, quòd ex alieno prolem ſuſcitârit. 30 Hæc etiam è cœtu egredietur, & in filios ejus memoria fiet peccatorum ejus. 31 Hujus liberi nequaquam agent radices in terra, & rami ejus haud afferent fructus. 32 Relinquetur in execrationem memoria ejus, & crimina ejus non delebuntur. 33 Scientque omnes incolæ terræ, & omnes in orbe ſuperſtites intelligent nil eſſe melius religione Dei, nec quicquam ſuavius obſervantiâ mandatorum ejus. 34

CAP. XXIV.

SApientia commendat ſeipſam, & in medio populo Dei ſe laudat : 1 In concilio Dei aperit os ſuum, & in medio exercituum ejus gloriatur, *dicens*; 2 Ego ex ore Altiſſimi prodivi, & quaſi nebula terram obtexi. 3 Ego in ſummis ſublimitatibus fixi tabernaculum meum, & ſolium meum in nubium columnis. 4 In cœlo unà cum ipſo habitavi & radices abyſſorum ego perambulavi. 5 In fontes aquarum, & orbis fundamenta, omnéſque populos ac gentes dominium habui. 6 Et in his omnibus mihi requiem quæſivi, quânam in hæreditate commorarer. 7 Tunc præcepit mihi omnium Dominus, & qui me condidit, meúmque tentorium collocavit, dixit mihi; 8 In Jacob habita, & in Iſrael firmare. 9 Ante ſecula creata ſum, & in ſeculum ſeculorum non deficiet memoria mea. 10 In habitaculo ſancto coram ipſo miniſtravi.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

30 * اولها انها غدرت بسنة الله * والثانية انها غدرت بزوجها * والثالثة انها غدرت * وزنت
31 32 وطلبت النسل من الغريب * فلتنفا هذه من الجماعة * وليعاقب اولادها بذنوبها * ولا
33 يكون لهم في الارض اصل ولا زرع * وشجرتها لا تثمر * ويكون ذكرها للعنة * ولا تغفر
34 ذنوبها * ويعرف جميع السكان وجميع من بقا في الدنيا * انه ليس شي اكرم من خشية
الله * ولا من الذي حفظ وصاياه * الفصل الرابع والعشرون *
1 2 * الحكمة تمدح نفسها * وفي شعب الله تكرم * وتفتح فمها في جماعته * وتمدح وتحمد
3 من جميع احبائه * انا خرجت من فم العلي * وغشيت الارض بتعليمي شبه الضبابة *
4 5 * ونصبت قبتي في ظل السماء * وسريري في اعمدة السحاب * واني لعنده حالة في السماء *
6 وسلكت في قعر الاعماق * وفي ينابيع المياه واساس البلاد * وتسلطت على جميع الشعوب
7 8 والامم * وطلبت القوة في المواضع كلها * وقلت في اي وادي احل * عند ذلك امرني رب الكل
9 10 وخالقي وناصب قبتي وقال لي * اسكني في آل يعقوب * واثبتي بين بني اسرائيل * خلقت
قبل العالمين * ولا يبطل ذكري الى الابد * لقد خدمته في القبة الطاهرة *

Primum, quòd fraudulenter agat in legem Dei: ſecundum, quòd maritum ſuum decipiat: tertium denique, quòd fraudem ſcortúmque committat, & prolem poſtulet ab alieno. 30 *Hujuſmodi ejiciatur ab eccleſia; ejúſque liberi proculdubiò punientur ob ejus crimina,* 31 *Nec erit ipſis radix aut ſemen in terra; & arbor ejuſmodi* mulieris *fructum non afferet;* 32 *Et erit memoria ipſius in maledictionem, et crimina ejus non remittentur.* 33 *Sciéntq; habitatores omnes, & quicunque reſidui fuerint in mundo, nihil eſſe honeſtius timore Dei, nec eo qui ipſius mandata ſervaverit.* 34

CAP. XXIV.

SApientia laudat ſeipſam, & inter populum Dei honore afficitur. 1 *Aperítque os ſuum inter ipſius congregationem, & laudibus atq; gloriâ celebratur ab omnibus amicis ejus.* 2 *Equidem egreſſa ſum ex ore Altiſſimi, et terram doctrinâ meâ quaſi nebula contexi.* 3 *Erexi tabernaculum meum in umbra cœli, meúmq; thronum in columnis nubium.* 4 *Et quidē ſum apud ipſum habitans in cœlo, & ambulavi in imis profunditatibus,* 5 *Et in fontibus aquarū, & fundamentis regionum. In omnes populos ac gentes poteſtatē habui.* 6 *Et principatum in locis omnibus quæſivi, & dixi; Quânam in valle morabor?* 7 *Tunc mandavit mihi omnium Dominus, & creator meus, erectórque tabernaculi mei, & dixit mihi;* 8 *Habita inter Jacobi familiam, & inter filios Iſraelis maneto.* 9 *Creata ſum ante ſecula, nec deficiet memoria mea in æternum. Miniſtravi ei in tabernaculo puro;* 10

Verſio VULG. LAT.

15 Et ſic in Sion firmata ſum, & in civitate ſanctificata ſimi-
16 liter requievi, & in Jeruſalem poteſtas mea. Et radicavi in
populo honorificato, & in parte Dei mei hæreditas illius,
17 & in plenitudine Sanctorum detentio mea. Quaſi cedrus
exaltata ſum in Libano, & quaſi cypreſſus in monte Sion :
18 Quaſi palma exaltata ſum in Cades, & quaſi plantatio roſæ
19 in Jericho : Quaſi oliva ſpecioſa in campis, & quaſi plata-
20 nus exaltata ſum juxta aquam in plateis. Sicut cinnamomum & balſamum aromatizans odorem dedi : quaſi myr-
21 rha electa dedi ſuavitatem odoris : Et quaſi ſtorax, & galbanus, & ungula, & gutta, & quaſi Libanus non inciſus vaporavi habitationem meam, & quaſi balſamum non miſtum
22 odor meus. Ego quaſi terebinthus extendi ramos meos, &
23 rami mei honoris & gratiæ. Ego quaſi vitis fructificavi
ſuavitatem odoris: & flores mei fructus honoris & honeſta-
24 tis. Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agniti-
25 nis, & ſanctæ ſpei. In me gratia omnis viæ & veritatis, in
26 me omnis ſpes vitæ & virtutis. Tranſite ad me omnes qui
concupiſcitis me, & à generationibus meis implemini :
27 Spiritus enim meus ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper
28 mel & favum : Memoria mea in generationes ſeculorum.
29 Qui edunt me, adhuc eſurient : & qui bibunt me, adhuc
30 ſitient. Qui audit me, non confundetur : & qui operantur
31 in me, non peccabunt. Qui elucidant me, vitam æternam
32 habebunt. Hæc omnia liber vitæ, & teſtamentum Altiſſi-
33 mi, & agnitio veritatis. Legem mandavit Moyſes in præceptis juſtitiarum, & hæreditatem domui Jacob, & Iſraël
34 promiſſiones. Poſuit David puero ſuo excitare regem ex
ipſo fortiſſimum, & in throno honoris ſedentem in ſempi-
35 ternum. Qui implet quaſi Phiſon ſapientiam, & ſicut Ti-
36 gris in diebus novorum. Qui adimplet quaſi Euphrates ſenſum : qui multiplicat quaſi Jordanis in tempore meſſis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 † Καὶ οὕτως ἐν Σιὼν ἐϛηρίχθην. † ἐν πόλει ἠγαπημένῃ ὁμοίως
16 με κατέπαυσεν, † καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ (ι) ἡ ἐξουσία μου. † Καὶ ἐρρί-
ζωσα ἐν λαῷ δεδοξασμένῳ, † ἐν μερίδι κυρίου κληρονομίας αὐτοῦ.
17 † Ὡς κέδρος ἀνυψώθην ἐν τῷ Λιβάνῳ, καὶ ὡς κυπάρισσος ἐν (κ) ὄρε-
18 σιν Ἀερμών. † Ὡς φοῖνιξ ἀνυψώθην ἐν αἰγιαλοῖς, † καὶ ὡς φυτὰ
19 ῥόδου ἐν Ἱεριχῷ· † (ʹ) Ὡς ἐλαία εὐπρεπὴς ἐν πεδίῳ, † καὶ ἀνυψώ-
20 θην ὡς πλάτανος. † Ὡς κιννάμωμον καὶ ἀσπάλαθος ἀρωμάτων
δέδωκα ὀσμήν, † καὶ ὡς σμύρνα ἐκλεκτὴ (λ) διέδωκα εὐωδίαν·
21 † (μ) Ὡς χαλβάνη καὶ ὄνυξ καὶ ϛακτή, † καὶ ὡς λιβάνου ἀτμὶς ἐν
22 σκηνῇ. † Ἐγὼ (ν) ὡς τερέμινθος ἐξέτεινα κλάδους μου, † καὶ οἱ
23 κλάδοι μου κλάδοι δόξης καὶ χάριτος. Ἐγὼ ὡς ἄμπελος
(ξ) βλαϛήσασα χάριν, † καὶ τὰ ἄνθη μου καρπὸς δόξης καὶ πλούτου.
26 † (ο) Προσέλθετε πρός με οἱ ἐπιθυμοῦντές μου, καὶ ἀπὸ τῶν (π) γεν-
27 νημάτων μου ἐμπλήσθητε. † Τὸ γὰρ μνημόσυνόν μου ὑπὲρ (ρ) μέλι γλυ-
29 κύ, † καὶ ἡ κληρονομία μου ὑπὲρ (ʹ) μέλιτος κηρίον. † Οἱ ἐσθίοντές
30 με ἔτι πεινάσουσι, † καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν. † Ὁ ὑπα-
κούων μου οὐκ αἰσχυνθήσεται, † καὶ οἱ ἐργαζόμενοι ἐν ἐμοὶ οὐχ ἁμαρτή-
32 σουσιν. † Ταῦτα πάντα βίβλος διαθήκης θεοῦ ὑψίϛου, † νόμον ὃν
ἐνετείλατο (σ) Μωϋσῆς, † κληρονομίαν συναγωγαῖς Ἰακώβ.
35 † Ὁ (τ) πιπλῶν ὡς Φισὼν σοφίαν, † καὶ ὡς Τίγρις ἐν ἡμέραις
36 νέων. † Ὁ ἀναπληρῶν ὡς Εὐφράτης σύνεσιν, † καὶ ὡς Ἰορδάνης
ἐν ἡμέραις θερισμοῦ.

MS. A. (ι) ἐξουσίαν μου. (κ) ὄρει (ʹ) Καὶ ὡς (λ) δέδωκα (μ) Καὶ ὡς χαλβάνη (ν) ἢ ὡς τερέβινθος (ξ) ἐβλάϛησα (ο) Προσέλθατε (π) γεννημάτων (ρ) τὸ μέλι τὸ γλυκύ, (ʹ) μέλιτος καὶ κηρίου. Οἱ ἔσθοντες (σ) ἡμῖν Μωϋσῆς (τ) πιπλῶν

Et ſic in Sion firmata ſum. In civitate (b) dilecta ſimiliter quieſcere me fecit : & in Hieruſalem poteſtas mea. 15 *Et radicavi in populo honorificato, in parte Domini, hæreditatis ejus.* 16 *Quaſi cedrus exaltata ſum in Libano, & quaſi cupreſſus in montibus Aermon.* 17 *Quaſi palma exaltata ſum in (c) littoribus, & quaſi plantæ roſæ in Hiericho.* 18 *Quaſi oliva ſpecioſa in campo : & quaſi platanus (d) exaltata ſum.* 19 *Sicut cinnamomum, & (e) aſpalathus aromatum dedi odorem : & tanquam myrrha electa dedi ſuavitatem odoris.* 20 *Quaſi Galbanum, & ungula, & gutta, & quaſi libani vapor in tabernaculo.* 21 *Ego quaſi terebinthus expandi ramos meos : & rami mei, (f) rami honoris & gratiæ.* 22 *Ego quaſi vitis fructificavi gratiam: & flores mei, fructus honoris & (g) honeſtatis.* 23 *Accedite ad me, qui concupiſcitis me, & à generationibus meis adimplemini.* 26 *Memoria enim mea ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper mellis (h) favum.* 27 *Qui edunt me; adhuc eſurient : & qui bibunt me; adhuc ſitient.* 29 *Qui audit me; non confundetur: & qui operantur in me; non peccabunt.* 30 *Hæc omnia, liber teſtamenti Dei altiſſimi: legem, quam mandavit Moyſes, hæreditatem ſynagogis Jacob.* 32 *Qui implet quaſi Phiſon ſapientiam, & ſicut Tigris in diebus novorum.* 35 *Qui adimplet quaſi Euphrates ſenſum, & quaſi Jordanes in diebus meſſis.* 36

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

11 * ܘܐܦ ܒܨܗܝܘܢ ܐܢܐ ܩܡܬ. ܒܡܕܝܢܬܐ ܕܪܚܝܡܐ ܠܗ ܐܝܟܘܬܝ ܐܬܢܝܚܬ. ܘܒܐܘܪܫܠܡ
12 ܗܘܐ ܫܘܠܛܢܝ. * ܘܐܬܪܒܝܬ ܒܥܡܐ ܡܝܩܪܐ ܒܡܢܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܘܒܓܘ ܝܪܬܘܬܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ.
13 * ܐܝܟ ܐܪܙܐ ܒܠܒܢܢ ܪܒܝܬ. ܘܐܝܟ ܐܝܠܢܐ ܕܙܝܬܐ ܒܛܘܪܐ ܕܣܢܝܪ ܕܬܠܓܐ. * ܐܝܟ
14 ܕܩܠܐ ܒܥܝܢ ܓܕܝ ܪܒܝܬ. ܘܐܝܟ ܢܨܒܬܐ ܕܘܪܕܐ ܒܐܝܪܝܚܘ.
15 * ܐܝܟ ܙܝܬܐ ܒܚܩܠܐ ܪܒܝܬ. ܘܐܝܟ ܕܘܠܒܐ ܥܠ ܡܝܐ. * ܐܝܟ ܩܘܢܡܘܢ
16 ܘܠܒܘܢܬܐ ܕܒܣܡܐ. ܘܐܝܟ ܡܘܪܐ ܓܒܝܐ ܝܗܒܬ ܪܝܚܐ. * ܘܐܝܟ ܠܒܘܢܬܐ
17 ܘܚܠܒܢܝܬܐ ܘܛܘܦܪܐ ܘܢܛܘܦܐ. ܘܐܝܟ ܡܫܚܐ ܛܒܐ ܐܦܩܬ ܪܝܚܐ.
18 * ܐܢܐ ܐܝܟ ܪܘܕܘܕܦܢܐ ܩܒܥܬ ܫܪܫܝ. ܘܣܘܟܝ ܣܘܟܐ ܕܫܘܒܚܐ ܘܐܝܩܪܐ.
19 * ܐܢܐ ܐܝܟ ܓܦܬܐ ܫܦܝܪܬܐ. ܘܫܒܫܝ ܫܒܫܐ ܕܗܕܪܐ ܘܕܪܒܘܬܐ.
22 * ܣܛܘ ܠܘܬܝ ܟܠ ܕܪܓܝܢ ܠܝ. ܘܡܢ ܥܠܠܬܝ ܣܒܥܘ.
23 * ܡܛܠ ܕܝܘܠܦܢܝ ܡܢ ܕܒܫܐ ܚܠܐ. ܘܠܝܪܬܝ ܡܢ ܟܘܪܬܐ.
24 * ܐܟܘܠܝ ܬܘܒ ܢܟܦܢܘܢ. ܘܫܬܝ ܬܘܒ ܢܨܗܘܢ.
25 * ܡܢ ܕܫܡܥ ܠܝ ܠܐ ܢܦܠ. ܘܟܠ ܥܒܕܘܗܝ ܠܐ ܢܬܚܒܠܘܢ.
26 * ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܒܣܦܪ ܕܝܬܩܐ ܕܡܪܝܐ ܟܬܝܒܢ.
27 ܢܡܘܣܐ ܕܦܩܕ ܠܢ ܡܘܫܐ. ܝܪܬܘܬܐ ܕܟܢܘܫܬܗ ܕܝܥܩܘܒ.
28 * ܕܡܠܝܐ ܐܝܟ ܢܗܪܐ ܦܝܫܘܢ ܚܟܡܬܐ. ܘܐܝܟ ܕܩܠܬ ܒܝܘܡܝ
29 ܥܠܠܬܗ. * ܘܡܦܝܩܐ ܐܝܟ ܦܪܬ ܣܘܟܠܐ. ܘܐܝܟ ܝܘܪܕܢܢ ܒܝܘܡܝ ܢܝܣܢ.

Tum etiam in Sion ego manſi; in civitate æquè ac ego ipſi chara quievi; & in Jeruſalem fuit dominatus meus : 11 Enutrita ſum inter populum honorandum inter Domini ſortem, & in medio hæreditatis ejus Iſrael. 12 Quaſi cedrus in Libano crevi, & quaſi arbor olei in Sonir monte nivis. 13 Quaſi palma crevi in In-gad, & quaſi planta roſæ in Jericho. 14 Sicut olea crevi in campo, & crevi ſicut platanus ſecus aquas. 15 Tanquam cinnamomum, & thus aromaticum, & tanquam myrrha optima olevi fragrantiam meam. 16 Et ut incenſum, & galbanum, ungula, & gutta, utque unguentum optimum emiſi odorem meum. 17 Ego ut rhododaphne fixi radices meas, & rami mei rami gloriæ ſunt atque honoris. 18 Ego ſimilis ſum viti ſpecioſiſſimæ pulchritudinis, & pampini mei pampini ſunt nitoris ac magnificentiæ. 19 Deflectite ad me quicunque me cupitis, & ex proventibus meis optimis voluptatem capietis. 22 Nam doctrina mea melle dulcior eſt, & his qui me poſſident, favo. 23 Comedentes me, iterum me eſurient; & bibentes me, iterum me ſitient. 24 Qui me audierit, nequaquam cadet; & nulla ejus opera corrumpentur. 25 Hæc omnia in libro fœderis Domini ſcripta ſunt. 26 Lex quam præcepit nobis Moſes, hæreditas eſt congregationis Jacob. 27 Plena eſt enim quaſi flumen Phiſon ſapientiâ, & quaſi Tigris in diebus proventuum ejus. 28 Profundit in modum Euphratis intelligentiam, & in modum Jordanis diebus Niſan. 29

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

11 * وبصهيون ايضا انا اقمت * واسترحت في القرية الطاهرة المحبوبة اليه * وكان امري انا نافذا
12 13 باورسليم * ونشات بين شعب كريم في حصة الرب وفي ميراث اسرائيل * وغذات مثل الصنوبر في
14 لبنان * ومثل شجر الدهن في سانير جبل الثلج * وكالنخل في عين جاد * وكاشجار الورد بريحا *
15 16 * غذات مثل الزيتون في القاع * وظللت مثل الدلب على شط الماء * ومثل الدارصيني
17 والبخور الطيب * وفاح ريحي مثل المسك الفائق * ومثل اللبني والمحلب والاظفار واللبان * فاح
18 ريحي مثل الدهن الفائق * وثبت اصلي مثل الدفلي * وشجري شجر المدحة والكرامة *
19 22 * وانا مثل الجفنة الحسنة * وقضباني قضبان البهاء والمجد * ميلوا الي يا معشر المشتاقين * وتفهموا
23 24 كلامي الطيب * لان علمي احلا من العسل * وهو عند ورثتي احلا حلاوة من الشهد * من اكلني
25 عاد جايعا الي * ومن شربني ازداد لي ظماء * ومن اطاعني لا يسقط ابدا * ولا يعاب شيا من فعاله *
26 27 * هذه الاشياء كلها مكتوبة في كتاب عهد الله * السنة التي امرنا بها موسى ميراثا
28 لجميع آل يعقوب * ولا تكتم حكمتك * لان الحكمة فايضة بصنوف النهر * ومثل الدجلة
29 في ايام غلاته * ويطفح الفهم مثل الفرات * ومثل الاردن ايام الربيع العلم *

Et in Sion etiam ego permanſi, & quievi in civitate pura ipſi dilecta, fuitq; imperium meum peremptorium in Jeruſalem. 11 *Inter populum nobilem crevi, in parte Domini, & in hæreditate Iſraelis.* 12 *Et velut abietes in Libano excrevi, & velut arbor olei in Sanir monte nivis,* 13 *Et inſtar palmarum in fonte Gad, & tanquam arbores roſarum in Jericho.* 14 *Crevi tanquam olivæ in planitie, & umbram præſtiti velut platani ad aquæ littus conſitæ,* 15 *Et ſicut cinnamomum, & thus ſuaviſſimum : ſpiravitq; odor meus velut muſcus præſtantiſſimus,* 16 *Et velut galbanum, & mahalep, & ungula, & thus : efflavit odor meus velut unguentum præſtantiſſimum.* 17 *Radicem meam ut rhododaphne firmavi, & arbores meæ ſunt arbores laudis atque honoris.* 18 *Ego etiam ſimilis ſum viti pulcherrimæ, & palmites mei ſunt palmites ſplendoris atq; gloriæ.* 19 *Divertite ad me omnes cupidi, & percipite ſermonem meum jucundiſſimum.* 22 *Diſciplina ſiquidem mea dulcior eſt melle, eadémq; apud hæredes meos ſuavioris eſt dulcedinis quàm favus.* 23 *Qui me comederit, adhuc eſuriet me; & qui me biberit, majore meî ſiti laborabit.* 24 *Qui mihi obedierit, nunquam labetur; nec vituperabitur ullum ex operibus ejus.* 25 *Res iſtæ omnes ſcriptæ ſunt in libro teſtamenti Dei,* 26 *Lege ſcilicet quam præcepit nobis Moſes hæreditariam univerſæ proſapiæ Jacobi.* 27 *Sapientiam tuam ne celaveris, quia ſapientia exuberans eſt in modum fluminis, & inſtar Tigridis in diebus fructuum ejus.* 28 *Redundátq; modeſtiâ tanquam Euphrates, & ceu Jordanis verno tempore ſcientiâ ;* 29

Verſio VULG. LAT.

37 Qui mittit diſciplinam ſicut lucem, & aſſiſtens quaſi Ge-
38 hon in die vindemiæ. Qui perficit primus ſcire ipſam, &
39 infirmior non inveſtigabit eam. A mari enim abundavit
40 cogitatio ejus, & conſilium illius ab abyſſo magna. Ego
41 ſapientia effudi flumina. Ego quaſi trames aquæ immen-
ſæ de fluvio, ego quaſi fluvii Dioryx, & ſicut aquæductus
42 exivi de paradiſo. Dixi; Rigabo hortum meum planta-
43 tionum, & inebriabo prati mei fructum. Et ecce factus
eſt mihi trames abundans, & fluvius meus appropinquavit
44 ad mare: Quoniam doctrinam quaſi antelucanum illumi-
45 no omnibus, & enarrabo illam uſque ad longinquum. Pe-
netrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes
dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.
46 Adhuc doctrinam quaſi prophetiam effundam, & relin-
quam illam quærentibus ſapientiam: & non deſinam in
47 progenies illorum uſque in ævum ſanctum. Videte quo-
niam non ſoli mihi laboravi, ſed omnibus exquirentibus
veritatem.

CAP. XXV.

1 IN tribus placitum eſt ſpiritui meo, quæ ſunt probata co-
2 ram Deo & hominibus: Concordia fratrum, & amor pro-
3 ximorum, & vir & mulier benè ſibi conſentientes. Tres
ſpecies odivit anima mea, et aggravor valdè animæ illorum:
4 Pauperem ſuperbum: divitem mendacem: ſenem fatuum
5 & inſenſatum. Quæ in juventute tua non congregâſti, quo-
6 modò in ſenectute tua invenies? Quàm ſpecioſum caniti-
7 ei judicium, & presbyteris cognoſcere conſilium! Quàm
ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſis intellectus, &
8 conſilium! Corona ſenum multa peritia, & gloria illo-
9 rum timor Dei. Novem inſuſpicabilia cordis magnificavi,
& decimum dicam in lingua hominibus:

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

37 † Ὁ ἐκφαίνων ὡς φῶς παιδείαν, † ὡς Γηὼν ἐν ἡμέραις τρυγητοῦ.
38 † Οὐ συνετέλεσεν ὁ πρῶτος γνῶναι αὐτὴν, † καὶ οὕτως ὁ ἔσχατος
39 οὐκ ἐξιχνίασεν αὐτήν. † Ἀπὸ γὰρ θαλάσσης ἐπληθύνθη (υ) δια-
41 νόημα αὐτῆς, † καὶ ἡ βουλὴ (φ) αὐτῆς ἀπὸ ἀβύσσου μεγάλης. † Κἀγὼ
ὡς διῶρυξ ἀπὸ ποταμοῦ, † καὶ ὡς ὑδραγωγὸς ἐξῆλθον εἰς παράδεισον.
42 † Εἶπα, (χ) Ποτιῶ μου τὸν κῆπον, † καὶ μεθύσω μου τὴν πρασιάν·
43 † Καὶ ἰδοὺ ἐγένετό (ψ) μοι ἡ διῶρυξ εἰς ποταμὸν, † καὶ ὁ ποταμός
44 μου ἐγένετο εἰς θάλασσαν. † Ἔτι παιδείαν ὡς ὄρθρον φωτιῶ, † καὶ
46 (ʹ) ἐκφανῶ αὐτὰ ἕως εἰς μακράν. † Ἔτι διδασκαλίαν ὡς προφη-
47 τείαν ἐκχεῶ, καὶ καταλείψω αὐτὴν εἰς (ω) γενεὰς αἰώνων. † Ἴδετε
ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, † ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἐκζητοῦσιν
αὐτήν.

MS. A. (υ) διανοήματα (φ)* αὐτοῦ (χ) Ποτίσω (ψ) μου (ʹ) ἐμφαίνω (ω) γενεὰν

ΚΕΦ. κε΄.

1 † ἘΝ τρισὶν ὡραΐσθην, καὶ ἀνέστην ὡραία ἔναντι κυρίου καὶ ἀνθρώ-
2 πων· † Ὁμόνοια ἀδελφῶν, καὶ φιλία τῶν πλησίον, καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ
3 ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι. † Τρία δὲ εἴδη ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου, † καὶ
4 (α) προσώχθισα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν· † Πτωχὸν ὑπερήφανον, καὶ
5 πλούσιον ψεύστην, † γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει. † (ε) Ἐν
6 νεότητι οὐ συναγήοχας, † καὶ πῶς ἂν εὕροις ἐν τῷ γήρᾳ σου; † Ὡς
7 ὡραῖον πολιαῖς κρίσις, † καὶ πρεσβυτέροις ἐπιγνῶναι βουλήν; † Ὡς
ὡραία γερόντων σοφία, † καὶ δεδοξασμένοις διανόημα καὶ βουλή.
8 † Στέφανος γερόντων πολυπειρία † καὶ τὸ καύχημα αὐτῶν φόβος
9 κυρίου. † Ἐννέα ὑπονοήματα ἐμακάρισα ἐν (β) καρδίᾳ, † καὶ τὸ
δέκατον ἐρῶ (γ) ἐπὶ γλώσσης·

MS. A. (α)* προσώχθισε (ε) Ἃ ἐν (β) τῇ καρδίᾳ μου, (γ) ἀπὸ

Cum Tranſlatione LATINA.

Qui emittit diſciplinam, ſicut lucem, quaſi Gehon in diebus vindemiæ. Non conſummavit primus ſcire ipſam: & ſic ultimus non inveſtigavit eam. A mari enim abundavit cogitatio ejus, & conſilium ejus ab abyſſo magna. Et ego, ſicut foſſa de flumine, & ſicut aquæductus exivi in paradiſum. Dixi; Potabo hortum (i) meum: & inebriabo pratum meum. Et ecce facta eſt mihi foſſa in fluvium: & fluvius meus factus eſt in mare. (k) Adhuc doctrinam quaſi antelucanum, illuminabo, & oſtendam ea uſque in longinquum. Adhuc doctrinam, quaſi prophetiam effundam: & relinquam illam in generationes ſeculorum. Videte, quoniam non ſoli mihi laboravi, ſed omnibus exquirentibus eam. 37 38 39 41 42 43 44 46 47

CAP. XXV.

IN tribus decora facta ſum; & ſurrexi decora coram Domino, & hominibus: Concordia fratrum; & amicitia proximorum: & vir & mulier ſibi benè conſentientes. Tres autem ſpecies odivit anima mea, & indignata ſum valde *vitæ illorum: Pauperem ſuperbum, & divitem mendacem, ſenem adulterum diminutum intellectu. In juventute tua non congregâſti: & quomodò in ſenectute tua invenies? Quàm ſpecioſum canitiei judicium, & presbyteris cognoſcere conſilium? Quàm ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſis intellectus, & conſilium? Corona ſenum multa peritia: & gloria illorum timor Domini. Novem cogitationes beatificavi in corde, & decimam dicam in lingua:* 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

30 31 [illegible]
32 [illegible]
33 34 [illegible]
35 36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

[illegible]

1 2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 8 [illegible]
9 [illegible]

Profundit quaſi fluvius eruditionem, & quaſi Gihon diebus vindemiæ. Priſtini haud exhauſerunt ſapientiam, nec poſtremi aſſequentur illam. Nam mari maximo abundantior eſt ſapientia, & cogitatio abyſſo vaſtiſſimâ. Ego quoque tanquam fluvius irrigans, Et veluti fons aquarum dilabens in hortos; Dixi, Horto meo potum dabo, & areolas meas irrigabo, Et ecce etiam ipſe factus eſt mihi torrens, & fluvius meus ad mare devênit. Tum doctrinam meam manè pronuntiabo, eamque multis ævis relinquam. Tum eruditionem meam propheticè dicam, ejuſque terminus uſque ad remotiſſima loca. 30 31 32 33 34 35 36 37 38

CAP. XXV.

TRia expetivit anima mea, eaque ſpecioſa ſunt coram Deo & coram hominibus. Fraternitas fratrum, & amicitia amicorum, & vir ejuſque uxor cùm ſunt concordes. Tria genera odit anima mea, eorumque vita ſummo mihi tædio eſt: Pauperem arrogantem, & divitem mendacem, ſenémque ſtultum ac mentis impotem. In juventute tua ſapientiam non congeſſiſti, quomodo reperies eam in ſenectute tua? Quàm decorum eſt ſenibus judicium, & antiquis dierum intellectus! Quàm decens eſt magnatibus ſapientia, & honeſtis ſenſus atque conſilium! Honor ſeniorum eſt abundantia conſilii, & religio Dei gloria ipſorum. Novem quæ in animum meum haud introierunt, laudavi: & decem, quæ non ſum prolocutus: 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30 31 * مثل البحر الطافح * ومثل جيحان وقت القطاف * لا ينتهي الاولون منتها الحكمة *
32 ولا يدركها الاخرون * لان الحكمة استغرقت * وزادت علي البحر الاعظم * والفطنة غلبت الغمر
33 34 الاكبر * وانا انا مثل النهر الكبير المسرب * كشبه ساقية الماء التي تسقي الجنان *
35 36 * وقلت اسقي بستاني * واروي اشجاري * وكان لي وادي * وبلغ الي البحر نهري * افيض علمي
37 38 باكرا * واجعله لاحقاب كثيرة * ايضا انشي علمي بالنبوءة * ولا ينقطع الي اخر الدهر *

* الفصل الخامس والعشرون *

1 * اشتاقت نفسي الي ثلثة خصال * وهن حسان قدام الله وقدام خلقه * اخاء الاخوة * وود
2 3 الاود * والرجل وامراته اذا كانا متفقين * لقد ابغضت نفسي ثلثة خصال * واملها جدا *
4 5 * المسكين المسرف * والغني الكذاب * والشيخ الجاهل الناقص العقل * في صباك لم
6 تطلب الحكمة * فكيف تقدر عليها في كبر سنك * ما احسن العدل في الاشياخ * والتقا
7 8 عند طول الاعمار * ما اجمل الحكمة بالاشراف المكرمين * العقل والبلاغة * كرامة الاشياخ
9 دقة البصر * وفخرهم خشية الله * لقد حمدت تسعة خصال * لم تكن خطرت لي علي بال *
والعاشرة لم انطق بها *

Ut mare inundans, & ut Gihon tempore vindemiæ. Non attigerunt priſci terminum ſapientiæ, nec aſſequentur eam poſteriores. Effluet enim ſapientia & excedit mare maximum, & prudentia gurgitem ſuperat immenſum. Et quidem ſimilis ego ſum fluvio maximo irriganti; Similis rivo aquæ hortum *irriganti. Et dixi; Hortum meum irrigabo, & arbores ejus inebriabo. Et factus eſt mihi torrens, & pervênit ad mare flumen meum. Scientiam meam manè profundam, multiſque generationibus relinquam eam. Meam quoque ſcientiam cum prophetia proferam, nec deficiet ad finem ſeculi.* 30 31 32 33 34 35 36 37 38

CAP. XXV.

TRes mores exoptavit anima mea, iique ſpecioſi ſunt coram Deo & coram creaturis ejus. Fraternitas fratrum, & amor amicorum, & vir ejúſque uxor cùm fuerint conſentientes. Tres quidem mores execratur anima mea, vehementérque deteſtatur: Pauperem inſolentem, & divitem mendacem, & ſenem ſtultum rationis expertem. In pueritia tua non quæſiſti ſapientiam, quomodo poteris ad eam in grandiore ætate tua? Quàm ſpecioſa eſt æquitas in ſenibus, & religio apud longævos! Quàm pulchra eſt ſapientia in nobilibus honoratis, & ratio ac judicium! Honor ſenum eſt acumen prudentiæ, & gloria eorum timor Dei. Novem laudavi mores quos animo non concepi, & decimum non penetravi: 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Verſio VULG. LAT.

10 Homo, qui jucundatur in filiis, vivens & videns ſubverſio-
11 nem inimicorum ſuorum. Beatus qui habitat cum muliere
ſenſata, & qui linguâ ſuâ non eſt lapſus, & qui non ſervivit
12 indignis ſe. Beatus, qui invenit amicum verum, & qui
13 enarrat juſtitiam auri audienti. Quàm magnus, qui invenit ſapientiam, & ſcientiam! ſed non eſt ſuper timen-
14 tem Dñm. Timor Dei ſuper omnia ſuperpoſuit: Bea-
15 tus homo, cui donatum eſt habere timorem Dei: qui te-
16 net illum, cui aſſimilabitur? Timor Dei initium dilectionis ejus: fidei autem initium agglutinandum eſt ei.
17 Omnis plaga, triſtitia cordis eſt: & omnis malitia, ne-
18 quitia mulieris. Et omnem plagam, & non plagam vi-
19 debit cordis: Et omnem nequitiam, & non nequitiam mu-
20 lieris: Et omnem obductum, & non obductum odientium:
21 Et omnem vindictam, & non vindictam inimicorum. Non
22 eſt caput nequius ſuper caput colubri: Et non eſt ira ſu-
23 per iram mulieris. Commorari leoni & draconi placebit,
24 quàm habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris
immutat faciem ejus: & obcæcat vultum ſuum tanquam
urſus: & quaſi ſaccum oſtendit. In medio proximorum
25 ejus Ingemuit vir ejus, & audiens ſuſpiravit modicúm.
26 Brevis omnis malitia ſuper malitiam mulieris, ſors pecca-
27 torum cadat ſuper illam. Sicut aſcenſus arenoſus in pedibus
28 veterani, ſic mulier linguata homini quieto. Ne reſpicias in
mulieris ſpeciem, & non concupiſcas mulierem in ſpecie.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

10 † Ἄνθρωπος εὐφραινόμενος ἐπὶ τέκνοις, † ζῶν καὶ βλέπων ἐπὶ
11 πτώσει ἐχθρῶν. † Μακάριος ὁ συνοικῶν γυναικὶ συνετῇ, † καὶ ὃς
ἐν γλώσσῃ οὐκ ὠλίσθησεν, † καὶ ὃς οὐκ ἐδούλευσεν ἀναξίῳ (δ) αὐτοῦ.
12 † Μακάριος ὃς εὗρε φρόνησιν, † καὶ (ε) ὁ διηγούμενος εἰς ὦτα
13 ἀκουόντων. † Ὡς μέγας ὁ εὑρὼν σοφίαν, † ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τὸν
14 φοβούμενον τὸν κύριον. † Φόβος κυρίου ὑπὲρ πᾶν ὑπερέβαλεν,
15 18 † Ὁ κρατῶν αὐτοῦ τίνι ὁμοιωθήσεται; † Πᾶσαν πληγὴν καὶ
19 μὴ πληγὴν καρδίας, † Καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ μὴ πονηρίαν
20 γυναικός· † (ζ) Πᾶσαν ἐπαγωγὴν καὶ μὴ ἐπαγωγὴν μισούν-
21 των, † Καὶ πᾶσαν ἐκδίκησιν καὶ μὴ ἐκδίκησιν ἐχθρῶν.
22 † Οὐκ ἔστι κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλὴν ὄφεως. † Καὶ οὐκ ἔστι θυμὸς ὑπὲρ θυ-
23 μὸν ἐχθροῦ. † συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι (η) εὐδοκήσω, † ἢ
24 ἐνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς. † Πονηρία γυναικὸς ἀλλοιοῖ
25 τὴν ὅρασιν αὐτῆς, † καὶ σκοτοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς (θ) σάκκον.
26 † ἀναμέσον τῶν πλησίον αὐτοῦ ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, † καὶ ἀκούσας
27 ἀνεστέναξε πικρά. † Μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός·
† κλῆρος ἁμαρτωλοῦ ἐπιπέσοι αὐτῇ. † Ἀνάβασις ἀμμώδης ἐν
28 ποσὶ πρεσβυτέρου, † οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀνδρὶ ἡσύχῳ.
Μὴ προσπέσῃς ἐπὶ κάλλος γυναικὸς, † καὶ γυναῖκα (ι) μὴ ἐπι-
ποθήσῃς.

MS. A. (δ) ἑαυτοῦ. (ε) * ὁ διηγούμενος (ζ) Καὶ πᾶσαν (η) εὐδόκησε, ἢ συνοικῆσαι (θ) ἄρκος. (ι) ἐν κάλλει μὴ

Cum Tranſlatione LATINA.

Homo, qui jocundatur in filiis: vivens, & videns ſubverſionem inimicorum: Beatus, qui habitat cum muliere ſenſata: et qui in lingua non eſt lapſus: et qui non ſervivit indigno ſe: Beatus qui invenit (a) prudentiam: et qui narrat in aures audientium. Quàm magnus eſt, qui invenit ſapientiam? ſed non eſt ſuper timentem Dominum. Timor Domini (b) ſuper omnia ſe ſuperpoſuit: Qui tenet illum; cui (c) aſſimilabitur? Omnem plagam et non plagam cordis, Et omnem nequitiam, et non nequitiam mulieris: Omnem obductionem, et non obductionem odientium, Et omnem vindictam, et non vindictam inimicorum. Non eſt caput ſuper caput colubri: Et non eſt ira ſuper iram inimici. Commorari leoni et draconi placebit mihi, quàm habitare cum muliere nequam. Malitia mulieris immutat faciem ejus, et obcæcat vultum ejus quaſi (d) ſaccum. In medio proximorum ſuorum Concidet vir ejus, et audiens ſuſpiravit amaré. Brevis omnis malitia ad malitiam mulieris: ſors peccatoris cadat ſuper illam. (e) Aſcenſus arenoſus in pedibus veterani; ſic mulier linguata viro quieto. Ne procidas ad ſpeciem mulieris, et non concupiſcas mulierem. 10 11 12 13 14 15 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 16 [illegible]
15 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]

Vir qui de exitu ſuo lætatur, dum vivit, caſum inimicorum ſuorum videbit. Beatus bonæ uxoris maritus, qui non duxit aratrum in bove & aſino ſimul. Beatus quem propria non perturbavit lingua, & minori ſe non ſervivit. Beatus vir qui gratiam adeptus eſt, & apud aurem auſcultantem ediſſerit. Beatus vir quem non fregit paupertas, nec profligavit inopia. Religio Dei hæc omnia ſuperat. Initium religionis Domini, eſt illum diligere; & initium fidei, ſequi illum. Apprehende eum fili mi, & ne deſeras illum; quia nihil eſt ipſi comparandum. Omnis *quidem* plaga *acerba eſt,* ſed non ut plaga cordis. Et omnes malitiæ ſunt *execrabiles,* at non ut malitia mulieris. Et omnes adverſitates *atroces,* ſed non ut adverſitas oſoris. Et omnes ultiones *moleſtæ,* ſed non ut ultio inimici. Nullum caput amarius eſt capite ſerpentis, & nulla inimicitia amarior quàm mulieris. Conſultius eſt apud leonem & prope draconem habitare, quàm cum improba muliere intra domum habitare. Improbæ mulieris nequitia pallidum efficit vultum mariti, atrumque reddit quaſi colorem cilicii. Inter ſodales ſuos ſedet ſtultæ maritus, & invitus ſuſpirat. Plurima eſt malitia, at non adæquat minimam partem malitiæ mulieris: ſors ſcelerum accidet illi. Quod aſcenſus arenoſus pedibus hominis grandævi, hoc eſt mulier longæ linguæ apud maritum mitem. Ne alliciaris pulchritudine malæ mulieris, & quanvis habeat facultates, ne expetas eam. 10 11 12 13 14 16 15 17 18 19 20 21 22 23 24 25

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 11 * رجل فرح في اخر عمره * وفي حياته يري عقوبة اعدائه * طوبا لزوج امراة حكيمة * لانه
12 13 لم يحرث بالثور والحمار جميعا * طوبا لرجل اصاب الرحمة * ويحدث بها اذنا سامعة * طوبا
14 16 لمن لم يسبه الحاجة والغربة * خشية الله اعلا من هذه الاشياء * اصل تقا الله محبته *
15 17 واول الايمان رضاه * واحتفظ يا بني ولا ترفضه * لانه ليس له نظير * كل وجع فليس
18 مثل وجع القلب وضربته * وكل شر وليس مثل شر المراة * وكل عذاب ولا عذاب
19 ظفر العدو * وكل جزاء ولا جزاء اللسان المبغض * لم يخلق الله شي امر من راس الحية *
20 ولا اعدا عداوة من المراة * الماوي مع الاسد والتنين اهون من النزول مع المراة
21 22 السوء * خبث امراة خبيثة يصفر وجه زوجها * ويسوده مثل سواد المسح * زوج
23 الجاهلة جالس بين اصحابه * ويتنفس صعداء بلا هواه * ما اكثر الشر في الدنيا * غير انه
24 لا يبلغ شي شر المراة * فرعة السفهاء والخطايا تسقط عليها * كشبه رابية الرمل الذي
25 يصعدها الشيخ * كذلك المراة السليطة عند الرجل المتواضع * لا تغير بجمال مرة سوء *
ولا تخدع لها ولو كثر مالها *

Virum lætum in ſuprema ſua ætate; qui dum in vivis eſt, videt pœnam inimicorum ſuorum. Fœlicem bonæ uxoris maritum, quòd in bove ſimul ac aſino minimè arârit. Fœlicem virum qui miſericordiam aſſecutus eſt, eámque auri audienti enarrat. Fœlicem quem non infeſtavit egeſtas & peregrinatio. Timor Dei his rebus ſublimior eſt. Radix religionis Dei eſt amor ejuſdem, & principium fidei placere illi. Cave igitur fili mi, & ne deſeras eum; quia non eſt ei ſimilis. Omnis dolor vehemens eſt, *at nullius eſt qui comparetur dolori plagæque cordis. Et malignitas quælibet* atrox, *at non ut malignitas mulieris. Et omnis cruciatus* tolerabilis, *præter cruciatum victoriæ inimici. Et omnis retributio* toleranda, *præter retributionem linguæ odio proſequentis. Non creavit Deus quicquam amarius capite ſerpentis, nec inimicitiam infenſioris inimicitiæ quàm mulieris. Habitare cum leone & dracone facilius eſt quam morari cum muliere improba. Malæ mulieris improbitas pallidam reddit faciem mariti, eámque nigram efficit quaſi nigredinem cilicii.* Stultæ mulieris *maritus ſedet inter amicos ſuos, & invitus longa trahit ſuſpiria. Quàm multæ ſunt in orbe nequitiæ, attamen nihil eſt quod æquiparetur nequitiæ mulieris: ſors imprudentium, & facinora cadent ſuper illam. Qualis eſt collis arenoſus quem conſcendat ſenex, talis eſt mulier linguax apud virum manſuetum. Ne æmuleris venuſtatem malæ mulieris, & ne decipiaris ab ea etiamſi divitiis abundet.* 10 11 12 13 14 16 15 17 18 19 20 21 22 23 24 25

Versio VULG. LAT.

29
30 Mulieris ira, & irreverentia, & confusio magna. Mulier
31 si primatum habeat, contraria est viro suo. Cor humile, &
32 facies tristis, & plaga cordis, mulier nequam. Manus debiles, & genua dissoluta, mulier quæ non beatificat virum
33 suum. A muliere initium factum est peccati, & per illam
34 omnes morimur. Non des aquæ tuæ exitum, nec modi-
35 cum; nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimi-
36 corum. A carnibus tuis abscinde illam, ne semper te abutatur.

CAP. XXVI.

1 Mulieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illi-
2 us duplex. Mulier fortis oblectat virum suum, & annos
3 vitæ illius in pace implebit. Pars bona, mulier bona, in
4 parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis: Divitis autem & pauperis cor bonum, in omni tempore vultus
5 illorum hilaris. A tribus timuit cor meum, & in quarto
6 facies mea metuit: Delaturam civitatis, & collectionem
7 populi, Calumniam mendacem, super mortem omnia gra-
8 via: Dolor cordis & luctus, mulier zelotypa. In muli-
9 ere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.
10 Sicut boum jugum, quod movetur, ita & mulier nequam:
11 qui tenet illam quasi qui apprehendit scorpionem. Mulier ebriosa, ira magna: & contumelia, & turpitudo illius
12 non tegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoscetur.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

29
30 † Ὀργὴ καὶ ἀναίδεια καὶ αἰσχύνη μεγάλη, Γυνὴ ἐὰν ἐπιχορηγῇ τῷ
31 ἀνδρὶ αὐτῆς. † Καρδία ταπεινὴ καὶ πρόσωπον σκυθρωπὸν καὶ
32 πληγὴ καρδίας γυνὴ πονηρά· † Χεῖρες παρειμέναι καὶ γόνατα
33 παραλελυμένα, † ἥτις οὐ μακαριεῖ τὸν ἄνδρα αὐτῆς. † Ἀπὸ γυναι-
34 κὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας, † καὶ δι' αὐτὴν ἀποθνήσκομεν πάντες. † Μὴ
35 δῷς ὕδατι διέξοδον, † μηδὲ γυναικὶ πονηρᾷ (κ) ἐξουσίαν. † Εἰ
36 μὴ πορεύεται κατὰ χεῖρά σου, † Ἀπὸ τῶν σαρκῶν σου ἀπότεμε αὐτήν.

ΚΕΦ. κϛʹ.

MS.A. (κ) παρρησίαν.

1 † Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ, † καὶ (α) ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν
2 αὐτοῦ (β) διπλάσιος. † Γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν ἄνδρα αὐτῆς,
3 † καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ πληρώσει ἐν εἰρήνῃ. † Γυνὴ ἀγαθὴ μερὶς ἀγαθὴ,
4 † ἐν μερίδι φοβουμένων (γ) κύριον δοθήσεται. † Πλουσίου δὲ καὶ πτω-
5 χοῦ καρδία ἀγαθὴ, † ἐν παντὶ καιρῷ πρόσωπον ἱλαρόν. † Ἀπὸ τριῶν (δ) εὐλαβήθη ἡ καρδία μου, † καὶ ἐπὶ τῷ τετάρτῳ
6 προσώπῳ (ε) ἐδεήθην. † Διαβολὴν πόλεως, καὶ ἐκκλησίαν
7 ὄχλου, † Καὶ καταψευσμὸν, ὑπὲρ θάνατον πάντα μοχθηρά.
8 † Ἄλγος καρδίας καὶ πένθος † γυνὴ ἀντίζηλος ἐπὶ γυναι-
9 κὶ, † καὶ μάστιξ γλώσσης πᾶσιν ἐπικοινωνοῦσα. † Βοοζύγιον σαλευό-
10 μενον γυνὴ πονηρά, † ὁ κρατῶν αὐτῆς ὡς (ζ) ὁ δρασσόμενος
11 σκορπίου. † Ὀργὴ μεγάλη γυνὴ μέθυσος, † καὶ ἀσχημοσύνην αὐ-
12 τῆς (λ) οὐ συγκαλύψει. † Πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν, † καὶ ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνωσθήσεται.

MS.A. (α) ὁ ἀριθμὸς (β) διπλάσιον. (γ) τὸν κύριον (δ) ηὐλαβήθη καρδία (ε) ἐφοβήθην. (ζ) δρασσόμενος (λ) οὐ μή

Cum Translatione LATINA.

Ira, & irreverentia, & confusio magna, Mulier, si subministret viro suo. Cor humile, & facies tristis, & plaga cordis mulier nequam. Manus debiles, & genua dissoluta: (f) quæ non beatificabit virum suum. A muliere initium peccati: & per illam omnes morimur. Ne des aquæ exitum, nec mulieri nequam, (g) potestatem. Si non ambulaverit ad manum tuam, A carnibus tuis abscinde illam. 29–36

CAP. XXVI.

MULIERIS bonæ beatus vir: & numerus annorum illius duplex. 1–2 Mulier fortis oblectat virum suum: & annos illius implebit in pace. 3 Pars bona mulier bona: in parte timentium Dominum dabitur. 4 Divitis autem & pauperis cor bonum; in omni tempore vultus hilaris. 5 A tribus timuit cor meum: & in quarto facie (a) supplicavi: 6 Delaturam civitatis, & collectionem turbæ, 7 Et calumniam mendacem: super mortem omnia gravia. 8 Dolor cordis & luctus, mulier Zelotypa in mulierem (b) zelotypam: 9 & flagellum linguæ omnibus communicans. 10 Bovum jugum, quod commovetur, mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem. 11 Ira magna, mulier (c) ebriosa: & turpitudinem suam non conteget. 12 Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoscetur.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 * ܡܛܠ ܕܫܥܒܕܘܬܐ ܩܫܝܐ ܘܨܥܪܐ ܒܝܫܐ ܐܢܬܬܐ ܕܡܬܚܣܢܐ ܥܠ ܒܥܠܗ . ܘܡܟܣܝܐ
27 ܠܒܗ ܕܡܟܣܝܐ . * ܚܫܘܟܐ ܘܡܚܘܬܐ ܕܠܒܐ ܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ . * ܪܦܝܘܬܐ ܕܐܝܕܝܐ 28
29 ܘܬܒܪܐ ܕܒܘܪܟܐ . ܐܢܬܬܐ ܕܠܐ ܡܝܩܪܐ ܘܡܫܒܚܐ ܠܒܥܠܗ . * ܡܢ ܐܢܬܬܐ ܫܪܝܘ ܚܛܗܐ .
30 ܘܡܛܠܬܗ ܟܠܢ ܡܝܬܝܢ . * ܠܐ ܬܬܠ ܠܡܝܐ ܡܦܩܢܐ . ܘܠܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ ܐܦܐ
ܘܫܘܠܛܢܐ . ܐܝܟ ܕܡܥܠܢܐ ܕܡܝܐ ܪܕܐ ܘܣܓܐ . ܗܟܢܐ ܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ ܪܕܝܐ
31 ܒܚܛܗܐ . * ܘܐܢ ܠܐ ܪܕܝܐ ܐܝܟ ܪܥܝܢܟ . * ܦܣܘܩ ܒܣܪܟ ܗܒ ܠܗ . ܘܡܢ ܒܝܬܟ . 32

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܘ *

1 * ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܛܘܒܘܗܝ ܠܒܥܠܗ . ܡܛܠ ܕܡܢܝܢܐ ܕܝܘܡܘܗܝ ܐܥܦܝܢ ܐܢܘܢ .
* ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܬܬܝܗܒ ܠܓܒܪܐ ܕܕܚܠ ܡܢ ܡܪܝܐ . ܚܠܦ ܥܒܕܘܗܝ ܛܒܐ . * ܐܢܬܬܐ 3 2
ܚܝܠܬܢܝܬܐ ܬܚܕܐ ܠܒܥܠܗ . ܘܫܢܝ ܚܝܘܗܝ ܒܫܝܢܐ ܢܫܠܡ . * ܐܢ ܥܬܝܪ ܗܘ ܐܘ 4
ܡܣܟܝܢ . ܠܒܗ ܛܒ ܒܟܠܙܒܢ . ܘܐܦܘܗܝ ܢܗܝܪܢ . * ܡܢ ܬܠܬ ܕܚܠ ܠܒܝ . ܘܡܢ ܐܪܒܥ 5
ܣܓܝ ܙܥܬ . * ܪܛܢܐ ܕܟܢܫܐ ܒܝܬ ܥܡܐ ܣܓܝܐ . ܘܡܚܘܬܐ ܕܠܫܢܐ . ܟܠܗܝܢ 6
ܐܟܚܕܐ . * ܢܝܪܐ ܩܫܝܐ ܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ . ܘܡܢ ܕܡܣܝܒܪ ܠܗ . ܐܝܟ ܕܥܩܪܒܐ . * ܪܘܓܙܐ 10 11
ܪܒܐ ܐܢܬܬܐ ܪܘܝܬܐ ܘܦܟܝܪܬܐ . ܕܗܝ ܨܥܪܗ ܠܐ ܡܟܣܝܐ . * ܙܢܝܘܬܗ ܕܐܢܬܬܐ ܒܡܪܘܡܘܬܐ 12
ܕܥܝܢܝܗ . ܘܡܢ ܓܒܝܢܝܗ ܡܬܝܕܥܐ .

Nam servitus dura, & ignominia pessima est 26 mulier ferociens in maritum suum, cujus etiam cor est dissimulatum. Tenebræ & plaga 27 cordis, est mulier improba. Remissio manu- 28 um, & fractio genuum est mulier quæ non honorat nec glorificat maritum suum. A mu- 29 liere cœpêre peccata, & ejusdem causâ omnes morimur. Ne præbeas aquis erum- 30 pendi locum, neque mulieri scelerosæ vultum *hilarem* & potestatem. Nam quemadmodum aditus aquarum progreditur & amplior evadit, ita mulier scelerosa procedit peccando. Quòd si te minimè sequatur, 31 Carnem tuam reseca, da illi, eamque è do- 32 mo tua dimittito.

CAP. XXVI.

Probæ mulieris beatus est maritus; nam 1 dies vitæ ipsius conduplicati sunt. Muli- 3 er bona dabitur viro timenti Dominum propter bona ipsius opera. Mulier strenua 2 exhilarat maritum suum, & is annos vitæ suæ jucundè transiget. Sivè *enim* dives sit, 4 sivè pauper, cor ejus omni tempore bonum est, & vultus ejus lucidus. Tria expavescit 5 cor meum, & quatuor vehementer exhorresco: Murmurationem turbæ inter popu- 6 lum frequentem, et plagam linguæ, hæc omnia æqué. Jugum durissimum est mulier impro- 10 ba; & qui sustinet eam, scorpium prehendit. Ira maxima est mulier ebriosa & stu- 11 pida, quæ turpitudinem suam minimè celat. Scortatio mulieris ex elatione oculorum & 12 ex superciliis ejus cognoscitur.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 * لان اصعب الاشياء واشدها عارا * امراة تخون زوجها * وتنكس براس عشيرتها * ظلمة
27 البصر ووجع القلب امراة سوء * وارتعاش اليدين وانكسار الركب المراة * اذا لم 28
29 تكرم زوجها ولم توقره * من الامراة ابتدت الخطيه * ومن اجلها علقنا الموت * لا تصير 30
للماء مسيلا ومخرجا * ولا تعط للمراة السوء وجها وقدرة * فانه مثل ينبوع الماء الذي
31 ينبع * كذلك الامراة الفاسقه تكثر الذنوب * فان لم تكون تتبع هواك * فاقطع 32
لحمك واوفيها مهرها * وخل سبيلها * * الفصل السادس والعشرون *

1 * طوبا لزوج امراة صالحة * لان ايام حياته مضاعفه * تزويج امراة عفيفة صالحة من 3
رجل خير من مكافاة لاعماله الصالحة * الامراة القوية البار تنعم زوجها * ويتم عمره 2
4 بفرح * غني كان ام فقير * فقلبه ناعم ابدا * ووجهه مستنير * ثلثة خصال فزع قلبي 5
منها * وخشيت الرابعة جدا * تذمر الجماعة في وسط شعب كثير * وضربة اللسان * هذه 6
كلها امر من الموت * نيرا شديدا امراة السوء * ومن احتملها كالذي قد امسك عقربا * 10
11 * غضبا شديدا امراة سكيرة متلفة * لانها لا تستر سرها * زنا الامراة يرفع لحاظها 12
ومن رفع حاجبها يعرف *

Quoniam asperrima atque turpissima 26 *rerum est mulier fallens maritum suum, & familiæ suæ caput demittens. Ob-* 27 *scuritas oculorum, & dolor cordis est mulier improba. Tremor manuum, &* 28 *fractio genuum est mulier quæ marito suo nec honorem nec reverentiam exhibet. A muliere initium duxit pecca-* 29 *tum, & propter ipsam mors invasit nos. Ne facias aquæ effluendi & exeundi lo-* 30 *cum, neque mulieri improbæ vultum benignum & potestatem præbeas; quia ut fons aquæ quæ scatet, ita mulier adultera multiplicat flagitia. Quòd si volun-* 31 *tatem tuam minimè sequatur, Abscin-* 32 *de carnem tuam, redde illi dotem ipsius, ejúsque vitæ institutum dimitte.*

CAP. XXVI.

Foelicem maritum bonæ mulieris; dies 1 *enim vitæ ipsius sunt conduplicati. Ma-* 3 *trimonium cum muliere casta & proba, donum est viri probi, in præmium bonorum operum ipsius. Mulier fortis ac* 2 *justa oblectat maritum suum, isque ætatem suam lætanter finiet. Sivè dives* 4 *fuerit, sivè pauper, cor ejus semper est hilare, & vultus ejus splendens. Tres* 5 *mores pertimescit cor meum, & quartum vehementer formido: Murmura-* 6 *tionem cœtûs in medio populi frequentis, & flagellum linguæ, hæc omnia sunt morte graviora. Jugum durum est* 10 *mulier improba, & qui tolerat eam, perinde facit ac qui apprehendit scorpionem. Indignatio magna est mulier ebri-* 11 *osa & accincta; quoniam scelus suum minimè contegit. Scortatio mulieris* 12 *ex elatione oculorum & ex elatione supercilii sui cognoscitur.*

Versio VULG. LAT.

13 In filia non avertente se, firma custodiam: ne inventâ oc-
14 casione utatur se. Ab omni irreverentia oculorum ejus ca-
15 ve, & ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bibet, & contra omnem palum sedebit, & contra omnem sagittam ape-
16 riet pharetram donec deficiat. Gratia mulieris sedulæ dele-
17 ctabit virum suum, & ossa illius impinguabit. Disciplina
18 illius, datum Dei est. Mulier sensata & tacita, non est im-
19 mutatio eruditæ animæ. Gratia super gratiam, mulier san-
20 cta & pudorata. Omnis autem ponderatio non est digna
21 continentis animæ. Sicut Sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domûs ejus.
22 Lucerna splendens super candelabrum sanctum, & species
23 faciei super ætatem stabilem. Columnæ aureæ super bases argenteas, & pedes firmi super plantas stabilis mulieris.
24 Fundamenta æterna supra petram solidam, & mandata Dei
25 in corde mulieris sanctæ. In duobus contristatum est cor
26 meum, & in tertio iracundia mihi advênit. Vir bellator de-
27 ficiens per inopiam: & vir sensatus contemptus: Et qui transgreditur à justitia ad peccatum, Deus paravit eum ad
28 rhomphæam. Duæ species difficiles & periculosæ mihi apparuerunt: difficilè exuitur negotians à negligentia: & non justificabitur caupo à peccatis labiorum.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

13 † Ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακὴν, † ἵνα μὴ εὑροῦσα
14 ἄνεσιν ἑαυτῇ χρήσηται. † Ὀπίσω ἀναιδοῦς ὀφθαλμοῦ φύλαξαι, καὶ
15 μὴ θαυμάσῃς ἐὰν εἰς σὲ (λ) πλημμελήσῃ. † Ὡς διψῶν ὁδοιπόρος (η) τὸ στόμα ἀνοίγει, † καὶ ἀπὸ παντὸς ὕδατος τοῦ σύνεγγυς πίεται, † κατέναντι παντὸς πασσάλου καθίσεται, † καὶ ἔναντι βέλους ἀνοί-
16 ξει φαρέτραν. † Χάρις γυναικὸς τέρψει (θ) τὸν ἄνδρα αὐτῆς, † καὶ
17 τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ πιανεῖ. Ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς. † δόσις κυρίου Γυνὴ σι-
18 γηρὰ, † καὶ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα πεπαιδευμένης ψυχῆς. † Χάρις
19 ἐπὶ χάριτι γυνὴ αἰσχυντηρὰ, † Καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς πᾶς ἄξιος
20 ἐγκρατοῦς ψυχῆς. † Ἥλιος ἀνατέλλων ἐν ὑψίστοις κυρίου, † καὶ
21 κάλλος ἀγαθῆς γυναικὸς ἐν κόσμῳ οἰκίας (ι) αὐτοῦ. † Λύχνος
22 ἐκλάμπων ἐπὶ λυχνίας ἁγίας, † καὶ κάλλος προσώπου ἐπὶ ἡλικίᾳ
23 στασίμῃ. † Στῦλοι (κ) χρύσεοι ἐπὶ βάσεως ἀργυρᾶς, † καὶ πόδες
25 ὡραῖοι ἐπὶ στέρνοις εὐσταθοῦς. † Ἐπὶ δυσὶ λελύπηται ἡ καρδία μου,
26 † καὶ ἐπὶ τῷ τρίτῳ θυμός μοι ἐπῆλθεν· † Ἀνὴρ πολεμιστὴς ὑστερῶν
27 δι' ἔνδειαν, † καὶ ἄνδρες συνετοὶ ἐὰν σκυβαλισθῶσιν· † Ἐπανάγων ἀπὸ δικαιοσύνης ἐπὶ ἁμαρτίαν, † ὁ κύριος ἑτοιμάσει εἰς ῥομ-
28 φαίαν αὐτόν. † Μόλις ἐξελεῖται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελείας, † καὶ οὐ δικαιωθήσεται κάπηλος ἀπὸ ἁμαρτίας.

MS.A. (λ) πλημμελήσει. (η) στόμα ἀνοίξει, (θ) ἄνδρα (ι) αὐτῆς. (κ) χρύσεως

Cum Translatione LATINA.

In filia (d) non avertente se firma custodiam; 13 *ne inventâ remissione utatur se. Post irreveren-* 14 *tem oculum cave; & non mireris, si in te deliquerit. Sicut viator sitiens, os aperit, & ab* 15 *omni aqua proxima bibet, contra omnem palum sedebit, & contra sagittam aperiet pharetram.* 16 *Gratia mulieris delectabit virum suum: &* 17 *ossa illius impinguabit Scientia ipsius. Datum Domini est* 18 *Mulier taciturna: & non est commutatio eruditæ animæ. Gratia super gratiam* 19 *mulier pudorata: Et non est pondus omne di-* 20 *gnum continentis animæ. Sol exoriens in al-* 21 *tissimis Domini, et species mulieris bonæ in ornamento domûs suæ. Lucerna lucens super can-* 22 *delabrum sanctum, et species faciei in ætate stabili. Columnæ aureæ super basim argenteam,* 23 *et pedes decori in pectoribus (e) stabilis. In* 25 *duobus contristatum est cor meum; et in tertio iracundia mihi advênit: Vir bellator defi-* 26 *ciens per inopiam: et viri sensati, si contemnantur. Regrediens à justitia ad peccatum,* 27 *Dominus parabit eum ad romphæam. Difficile* 28 *exuetur negotians à delicto: et non justificabitur caupo à peccato.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 * ܠܐ ܢܟܦܬܐ ܐܣܓܐ ܢܛܘܪܐ . ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܠܗ ܢܝܚܐ . ܥܕܡܐ ܕܓܢܒܐ . * ܒܬܪ 14
ܕܚܨܝܦܐ ܥܝܢܐ ܪܗܛ . ܘܠܐ ܬܬܘܚܪ . ܕܠܐ ܬܛܥܝܟ . * ܐܝܟ ܨܗܝܐ ܕܐܬܐ ܡܢ ܐܘܪܚܐ . ܕܦܬܝܚ 15
ܦܘܡܗ . ܠܡܝܐ ܩܪܝܪܐ . ܘܡܢ ܟܠ ܡܝܐ ܫܬܐ . ܘܥܠ ܟܠ ܩܝܣ ܣܡܟ
ܘܠܟܠ ܓܐܪܐ ܦܬܝܚ ܒܝܬ ܓܐܪܘܗܝ . * ܗܟܢܐ ܗܝ ܐܢܬܬܐ ܙܢܝܬܐ ܕܦܬܚܐ ܥܘܒܗ ܠܟܠ 16
ܕܫܐܠ . * ܡܘܗܒܬܗ ܕܐܠܗܐ ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ . ܘܠܝܬ ܛܝܡܐ ܠܝܨܝܦܘܬ ܓܓܪܬܐ . 17 18
* ܛܝܒܘܬܐ ܥܠ ܛܝܒܘܬܐ ܐܢܬܬܐ ܢܟܦܬܐ . ܘܠܝܬ ܡܫܩܠܐ ܠܡܟܝܟܘܬ ܦܘܡܐ . 19 20
* ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܕܕܢܚ ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ . ܗܟܢܐ ܫܘܦܪܗ ܕܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܟܕ ܝܬܒܐ ܒܒܝܬܗ .
21 * ܐܝܟ ܫܪܓܐ ܕܢܗܪ ܥܠ ܡܢܪܬܐ ܕܩܘܕܫܐ . ܗܟܢܐ ܫܘܦܪܗ ܕܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܟܕ ܝܬܒܐ ܒܒܝܬܗ .
22 * ܐܝܟ ܥܡܘܕܐ ܕܕܗܒܐ ܥܠ ܩܪܢܐ ܕܣܐܡܐ . ܗܟܢܐ ܫܦܝܪܢ ܗܠܟܬܗ ܒܬܘܩܢ ܒܝܬܗ .
23 * ܒܪܝ ܢܛܘܪ ܠܛܠܝܘܬܟ . ܘܠܐ ܬܬܠ ܚܝܠܟ ܠܢܘܟܪܝܐ . * ܒܥܝ ܠܟ ܦܠܓܐ ܡܢ ܟܠ ܐܪܥܐ 24
ܛܒܬܐ . ܘܙܪܘܥ ܙܪܥܟ ܒܬܘܟܠܢܐ ܒܫܪܒܬܟ . * ܘܗܟܢܐ ܢܗܘܘܢ ܥܠܠܬܟ . ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܒܟܠ ܕܘܟ 25
ܙܪܥܟ . * ܐܢܬܬܐ ܙܢܝܬܐ ܠܐ ܡܬܚܫܒܐ . ܐܢܬܬܐ ܕܒܥܠܐ ܐܝܟ ܡܓܕܠܐ ܕܡܘܬܐ 26
ܠܗܢܘܢ ܕܢܩܦܝܢ ܠܗ ܡܬܚܫܒܐ . * ܐܢܬܬܐ ܥܘܠܬܐ ܠܡܢܬܐ ܕܓܒܪܐ ܥܘܠܐ ܬܬܝܗܒ . ܘܕܚܠܬ 27
28 ܠܡܪܝܐ ܠܓܒܪܐ ܕܕܚܠ ܡܢ ܡܪܝܐ . * ܐܢܬܬܐ ܕܠܐ ܒܗܬܬܐ ܨܥܪܐ ܡܒܠܝܐ . ܘܒܪܬܐ ܢܟܦܬܐ
29 ܡܢ ܒܥܠܗ ܒܗܬܐ . * ܘܬܘܒ ܐܢܬܬܐ ܕܠܐ ܒܗܬܬܐ ܐܝܟ ܟܠܒܐ ܡܬܚܫܒܐ . ܘܐܝܕܐ ܕܕܚܠܐ ܡܢ ܡܪܝܐ . ܐܝܬ ܒܗ ܒܗܬܬܐ .

* Inverecundæ multos adhibe custodes; nulla 13 enim est illi quies, donec furetur. Post eam 14 quæ impudentibus est oculis, curre, nec moram interponas; ne te decipiat. Qua- 15 lis est sitibundus accedens è via, cujus os apertum est aquis frigidis, & quamvis aquam bibit, cuicunque ligno innititur & cuilibet sagittæ patet ipsius pharetra; Talis est mu- 16 lier adultera, cujus vulva patet unicuique. Donum Dei est mulier bona: nec ullum est 17 pretium parsimoniæ gutturis. Gratia super 18 gratiam est mulier verecunda. Nec ullum 19 est pondus temperantiæ oris. Qualis est 20 sol lucens in firmamento cœli, talis est pulchritudo probæ mulieris dum sedet domi suæ. Similis est lucernæ splendenti super 21 candelabrum sanctuarii, pulchritudo mulieris bonæ dum sedit domi suæ. Ut epistylia 22 aurea scapo argenteo superposita, formosi sunt gressus ejus in dispositione domûs suæ. Fili mi, cautè conserva tempus juventutis 23 tuæ, & ne des alieno robur tuum. Quære 24 sortem tuam ex omni terra agri optimi, ad ferendum fidentèr semen tuum in propriis ge- 25 nerationibus: Atque ita fructus, tui erunt, nec erit ubicunque soboles tua. Mulier adul- 26 tera nihili æstimatur: mulier autem maritata, ut mortis propugnaculum his qui se conjunxerint illi, reputatur. Mulier impia in 27 partem iniqui hominis dabitur; pia verò mulier timenti Deum dabitur. Mulierem in- 28 verecundam atteret ignominia; filia verò honesta vel maritum suum verebitur. Cæterùm 29 mulier inverecunda, ut canis reputabitur; quæ autem reveretur Dominum, pudore prædita est.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * اكثر الحفاظ على الجارية * لئلا تفر وتفجر * الحق السفيهة ولا تغفل * لعلها تخونك * 14
15 * مثل العطشان القادم من السفر وهو تايق الشرب البارد فيشرب من كل ماء * ويستند
16 على كل خشبة * وجعبته مفتوحه لقبول كل نبل * كذلك الامراة الزانيه تبذل فرجها لكل
17 من طلبها * عطية الرب الامراة الحسن * ولا يحصي ثمن امراة جيدة كافة الخلق * 18
19 * نعمة على نعمة امراة شديدة الادب والحياء * وليس شيا يعادل الاقتصار * مثل الشمس 20
21 الطالعة في اديم السما * كذلك حسن الامراة بجلوسها في بيتها * مثل السراج على منارة
23 المطهر * كذلك حسن الامراة الحسن بقعودها في بيتها * يا بني احفظ نفسك في شبابك *
24 واياك ان تبذل قوتك للغرباء * اطلب حصتك من ارض بقعة حسنة * وازرع زرعك في
25 عشيرتك وانت واثق مطمان * كذلك تنموا غلاتك * ولا تكون عشيرتك في كل موضع *
26 * الامراة الفاجر لا تعدها شيا * فاما المحصنه اذا فجرت فهي شبه البرج الساقط على
27 من يدن اليه * والامراة القابضه تقع في حظ الفاجر * والورعه تزوج من رجل تقي *
28 * والذي لا تستحي تبلي الشتمه جسدها * فاما الابنة الحييه فهي تستحي من زوجها *
29 * وايضا التي لا تخزا انزلها بمنزلة الكلب * والتي تتقي الله تايب وتستحي *

Multiplica custodes super filiam, ne exiliat, perpetrétque flagitia. Stultam pro- 13–14 *piùs sequere, & ne negligas; ne te decipiat. Quemadmodum sitibundus ad-* 15 *veniens ex itinere, potúmque frigidum exoptans, omnem aquam bibit, cuilibet ligno innititur, ejúsque pharetra ad quamcunque sagittam suscipiendum est aperta; Ita mulier fornica-* 16 *ria vulvam suam cuivis petenti prostituit. Munus Domini est mulier* 17 *proba, & creaturæ omnes non supputabunt pretium bonæ mulieri. Gra-* 18 *tia gratiæ superaddita est mulier grandis modestiæ & verecundiæ. Et nihil* 19 *est quod temperantiam coæquet. Quod* 20 *sol fulgens in firmamento cœli, hoc est pulchritudo mulieris domi suæ sedentis. Quod lucerna super cande-* 21 *labrum expiationis, hoc est pulchritudo probæ mulieris domi suæ sedentis. O fili mi, custodi teipsum in* 23 *juventute tua, & cave ne des robur tuum alienis. Quære sortem tu-* 24 *am è terra boni agri, & sere semen tuum in familia tua tutus ac securus. Hoc modo crescent proventus tui, nec* 25 *erit stirps tua quolibet in loco. Mu-* 26 *lierem adulteram nihili æstimes: at verò maritata cùm adulterium committit, similis est turri corruenti super eum qui propiùs accedit ad ipsam. Mulier ferox* 27 *cadet in sortem scelerosi; pia verò in matrimonium ducetur à viro religioso. Mulieris impudentis corpus contumeliâ* 28 *tabescet; verùm filia pudica maritum suum veretur. Præterea eam quæ non est* 29 *verecunda, quasi canem reputa; quæ verò Deum timet, pudica est ac verecunda.*

Verſio VULG. LAT.

CAP. XXVII.

1 PRopter inopiam multi deliquerunt: & qui quærit locu-
2 pletari, avertit oculum ſuum. Sicut in medio compaginis
lapidum palus figitur, ſic & inter medium venditionis &
3 emptionis anguſtiabitur peccatum. Conteretur cum delin-
4 quente delictum. Si non in timore Domini tenueris te in-
5 ſtanter, citò ſubvertetur domus tua. Sicut in percuſſura cri-
bri remanebit pulvis, ſic aporia hominis in cogitatu illius.
6 Vaſa figuli probat fornax, & homines juſtos tentatio tribu-
7 lationis. Sicut ruſticatio de ligno oſtendit fructum illius,
8 ſic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante ſermonem
9 non laudes virum: hæc enim tentatio eſt hominum. Si ſe-
queris juſtitiam, apprehendes illam: & indues quaſi po-
dérem honoris, & inhabitabis cum ea, & proteget te in
ſempiternum, & in die agnitionis invenies firmamentum.
10 Volatilia ad ſibi ſimilia conveniunt: & veritas ad eos,
qui operantur illam, revertetur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. κζʹ.

1 † Χάριν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον, † καὶ ὁ ζητῶν πληθῦναι, ἀπο-
2 στρέψει ὀφθαλμόν. † Ἀναμέσον ἁρμῶν λίθων παγήσεται πάσσαλος,
† καὶ ἀναμέσον πράσεως καὶ ἀγορασμοῦ συντριβήσεται ἁμαρτία.
4 † Ἐὰν μὴ ἐν φόβῳ Κυρίου κρατήσῃ κατὰ σπουδὴν, † ἐν τάχει κατα-
5 στραφήσεται αὐτοῦ ὁ οἶκος. Ἐν σείσματι κοσκίνου διαμένει κοπρία,
6 † οὕτως σκύβαλα ἀνθρώπου ἐν λογισμῷ αὐτοῦ. † Σκεύη κερα-
μέως (*) δοκιμάζει κάμινος, † καὶ πειρασμὸς ἀνθρώπου ἐν (α) δια-
7 λογισμῷ αὐτοῦ. † Γεώργιον ξύλου ἐκφαίνει ὁ καρπὸς αὐτοῦ, οὕτως
8 λόγος ἐνθυμήματος (β) καρδίας ἀνθρώπου. † Πρὸ λογισμοῦ
μὴ (γ) ἐπαινέσῃς ἄνδρα, † οὗτος γὰρ πειρασμὸς ἀνθρώπων.
9 † Ἐὰν διώκῃς τὸ δίκαιον, καταλήψῃ, † καὶ ἐνδύσῃ αὐτὸ ὡς
10 ποδήρη δόξης. † Πετεινὰ πρὸς τὰ ὅμοια (δ) αὐτοῖς καταλύσει,
† καὶ ἀλήθεια πρὸς τοὺς ἐργαζομένους αὐτὴν ἐπανήξει.

MS.A. (*) δοκιμάσει (α) λογισμῷ (β) καρδία (γ) ἐπαίνει (δ) αὐτῶν

CAP. XXVII.

PROPTER indifferens multi deliquerunt: 1
& qui quærit locupletari; avertet oculum. In 2
medio compaginis lapidum palus figetur: & inter medium venditionis & emptionis anguſtiabitur peccatum. Si non in timore Domini tenuerit 4
ſe inſtanter; citò ſubvertetur domus ejus. In 5
percuſſura cribri remanet fimus: ſic quiſquiliæ
hominis in cogitatione ejus. Vaſa figuli pro- 6
bat fornax: & tentatio hominis in ſermocinatione ejus. Culturam ligni oſtendit fructus ipſi- 7
us: ſic verbum excogitatum, hominis cor.
Ante ſermonem non laudes virum: hæc enim 8
tentatio eſt hominum. Si ſequaris juſtitiam; 9
apprehendes, & indues illam, quaſi poderem
honoris. Volatilia ad ſibi ſimilia divertent: & 10
veritas ad eos, qui operantur ipſam, revertetur.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

30 ܐܢܬܬܐ ܕܡܝܩܪܐ ܠܒܥܠܗ ܚܟܝܡܬܐ ܡܬܚܫܒܐ ܠܟܠ ܐܢܫ ܂ ܘܥܘܠܬܐ ܕܡܨܥܪܐ ܒܪܘܪܒܢܗ *
31 ܠܟܠ ܐܢܫ ܡܬܝܕܥܐ ܂ * ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܛܘܒܘܗܝ ܠܒܥܠܗ ܂ ܡܢܝܢܐ ܕܫܢܘܗܝ ܥܦܝܦ
32 ܗܘ ܂ * ܚܪܝܢܐ ܕܐܢܬܬܐ ܒܢܝܚܘܬܐ ܗܘ ܂ ܘܐܝܟ ܐܫܬܐ ܩܠܝܠܬܐ ܂
ܐܢܬܬܐ ܚܪܝܢܬܐ ܘܠܫܢܢܝܬܐ ܐܝܟ ܫܝܦܘܪܐ ܕܡܥܝܪ ܠܩܪܒܐ ܡܬܚܫܒܐ ܂
33 ܢܦܫܐ ܕܝܢ ܕܟܠ ܒܪܢܫ ܒܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܡܬܡܟܟܐ ܂ ܒܫܓܘܫܝܐ ܓܝܪ ܕܩܪܒܐ ܡܬܕܒܪܝܢ ܚܝܐ ܒܒܝܫܬܐ ܂
34 * ܥܠ ܬܪܬܝܢ ܡܠܝܢ ܐܬܥܝܩ ܠܒܝ ܂ ܘܥܠ ܬܠܝܬܝܬܐ ܣܓܝ ܡܬܥܝܩ ܐܢܐ ܂ ܥܠ ܓܒܪܐ
35 ܒܪ ܚܐܪܐ ܕܐܬܡܣܟܢ ܘܐܬܕܠܠ ܂ * ܘܥܠ ܐܢܫܐ ܕܫܡܗܐ ܕܢܦܠܘ ܡܢ ܐܝܩܪܗܘܢ ܂ ܘܥܠ ܡܢ ܕܗܦܟ ܡܢ
36 ܕܚܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܂ * ܠܥܘܠܐ ܫܠܡܝܗܝ ܠܝܘܡܐ ܕܩܛܠܐ ܂
37 * ܒܥܣܩܐ ܢܦܠܛ ܬܓܪܐ ܡܢ ܚܛܗܐ ܂ ܐܢ ܠܐ ܒܗܕܐ ܂ ܒܗܝ ܐܚܪܬܐ ܢܬܬܩܠ ܂
ܫܢܘܢܐ ܕܝܢ ܠܐ ܡܙܕܕܩ ܡܢ ܚܛܗܐ ܂

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܙ *

1 * ܣܓܝܐܐ ܐܢܘܢ ܕܚܛܘ ܥܠ ܕܠܐ ܗܘܬ ܒܗܘܢ ܕܚܠܬܐ ܂ ܘܡܢ ܕܨܒܐ ܕܢܣܓܐ ܚܛܗܐ ܡܗܦܟ
2 ܥܝܢܘܗܝ ܂ * ܒܝܬ ܟܐܦܐ ܠܟܐܦܐ ܥܐܠ ܣܟܬܐ ܂ ܘܒܝܬ ܙܒܘܢܐ ܠܡܙܒܢܢܐ
3 ܡܬܚܝܠܝܢ ܚܛܗܐ ܂ * ܒܪܝ ܐܢ ܠܐ ܬܬܠ ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܠܙܒܢ ܩܠܝܠ ܂ ܣܓܝܐܐ ܙܒܢܐ
5 ܬܚܣܪ ܂ * ܐܝܟ ܬܢܢܐ ܣܓܝܐܐ ܕܥܠ ܢܘܪܐ ܂ ܗܟܢܐ ܡܠܘܗܝ ܕܒܪܢܫܐ ܠܡܚܫܒܬܗ ܂
6 * ܐܝܟ ܕܦܠܚܘܬܐ ܕܐܝܠܢܐ ܡܚܘܝܐ ܦܐܪܘܗܝ ܂ ܗܟܢܐ ܡܚܫܒܬܗܘܢ ܕܒܢܝܢܫܐ ܥܠ ܠܒܗܘܢ ܂
8 * ܐܢ ܬܒܥܐ ܩܘܫܬܐ ܬܫܟܚܝܗ ܂ ܘܬܠܒܫܝܗ ܐܝܟ ܢܚܬܐ ܕܫܘܒܚܐ ܂
9 * ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܥܡ ܓܢܣܗܝܢ ܥܡܪܢ ܂ ܘܩܘܫܬܐ ܥܡ ܦܠܚܝܗ ܬܗܦܘܟ ܂

* Mulier quæ maritum ſuum honorat, ſapiens 30
ab unoquoque judicabitur; impia verò quæ
contumelioſa eſt in ſuperbia ſua, ab omnibus
cognoſcetur. Bonæ mulieris beatus eſt maritus; 31
numerus enim annorum vitæ ipſius duplex
eſt. Jurgium mulieris eſt cum lenitate, & 32
quaſi tenuis febricula, ſic eſſe videtur. Rixo-
ſa mulier & linguax, ut tuba ad bellum ex-
citans reputatur. Animus autem cujuſvis 33
hominis exiſtentis, his omnibus dejicitur:
in tumultu *enim* bellico vita miſerè ducitur.
Duabus de rebus angitur cor meum, & terti- 34
am moleſtè admodùm fero: De viro inge- 35
nuo in paupertatem & inopiam redacto: &
de hominibus celebris nominis è gloria ſua
decidentibus; & de illo qui ſe retrahit à re-
ligione Dei. Facinoroſum trade ad diem 36
cædis. Summa cum difficultate eximitur 37
mercator è peccatis: *nam* ſi non in iſta, ſal-
tem in illa re offendet. Caupo verò peccatis
non vacaverit.

CAP. XXVII.

Multi ſunt qui peccaverunt, quòd timore 1
carerent: & qui vult multiplicare peccata,
oculos ſuos avertit. Inter lapidem & alte- 2
rum intrat paxillus, & inter emptorem ac
venditorem vires acquirunt peccata. Fili mi, 3
ſi timorem Dei *vel* minimùm prætergredia-
ris, multum tempus amittes. Quemadmo- 5
dum multus fumus incumbit igni, ita ſer-
mones hominis cogitationi. Quemadmodum 6
arboris cultura fructus ejus producit, ſic ho-
minum cogitationes erga mentes ipſorum.
Si quæras veritatem, reperies illam, & tan- 8
quam veſtem gloriæ indues eam. Volucres 9
cœli apud ejuſdem generis *volucres* habi-
tant, & veritas ad exercentes illam ſe re-
cipit.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

30 * والمراة التي تكرم زوجها * فتري للناس اجمعين انها حكيمه * والمنافقه والشرابه
31 المسروه تعرف من فعالها * طوبا لزوج امراة صالحة * فان سني عمره مضاعفه * مشاجره
32 الامراة بالسكون والوده * وعنادها شبيه بالمليلة التي تجهد صاحبها * والسكابه السليطه
33 فعدها مثل صوت القرن في يوم القتال * هذه الامور التي اخبرك بها مر علي انفس جميع
34 الناس * اذا ارتج القتال بالمشقة والشدة يكون العيش نكدا * انكسر قلبي بخصلتين *
35 وتعبت علي الثالثة جدا * علي رجل حر اصابته الحاجة والفقر * وعلي اناس ذوي كرامة
36 زالت عنهم كرامتهم * وعلي كل من يرجع عن خشية الله * ارفع صاحب الشر في يوم
37 القتل * وبشدة شديدة ينجو التاجر من الخطية * لانه ان لم يكن ذميم في هذه
الخصلة اثم في اخرا * والخمار لا يتبرر *

* الفصل السابع والعشرون *

1 * كثير من الناس اذنب لقلة علمه * من تواني عن خطاياه يكثرها * فما بين الحجرين
2 يدخل الوتد * وفيما بين البيع والمبتاع تكثر الخطايا * يا بني ان انت تعديت
3 خشية الله قليلا نقصك الخير زمانا * مثل الدخان الكثير فوق النار * كذلك كلام الناس
5 عند الحساب * شبه الاشجار التي اذا اصلحت كثر اثمارها * كذلك حساب الناس علي
6 قلوبهم * ان طلبت الحق ادركته * ولبسته كثوب المدحة * طاير السماء انما يسكن
8 9 مع شبهه * والحق يقصد الي عماله *

Mulier quæ maritum ſuum honorat, ſa- 30
piens habebitur ab omnibus hominibus;
impia verò, bibax, & arrogans, ab ope-
ribus ſuis cognoſcetur. Beatus eſt bonæ 31
uxoris maritus, nam anni ætatis ejus
ſunt conduplicati. Rixa mulieris quie- 32
ta eſt ac moderata, ejúſque contumacia
ſimilis eſt febri oſſibus inditæ quæ la-
borantem excruciat. Guloſam & lin-
guacem, reputa quaſi tubæ ſonitum in
die certaminis. Res iſtæ quas tibi nar- 33
ro, amaræ ſunt animis omnium homi-
num. Quando prælium cum calamitate 34
& anguſtia movetur, difficilis eſt vi-
ctus. Duobus de nominibus confractum
eſt cor meum, & de tertio vehementer
laboravi: De viro nobili cui accidit 35
egeſtas & paupertas; & de hominibus
honoratis qui privantur honore ſuo;
déque omni eo qui ſe retrahit à timore
Dei. Tolle flagitioſum in die occiſio- 36
nis. Præterea, ſumma cum difficulta- 37
te mercator peccatum evitat, quoniam
ſi non ſit reus hac in re, in altera delin-
quet: & caupones haud juſtificabun-
tur.

CAP. XXVII.

Multi ex hominibus deliquerunt ob 1
ſcientiæ penuriam. Qui peccata ſua neg-
lexerit, multiplicabit illa. Inter duos 2
lapides ingreditur clavus, & inter ven-
ditionem & emptionem multiplicantur
peccata. O fili mi, ſi tu Dei timorem pau- 3
lulùm tranſgrediaris, diu tibi deerit bo-
num. Qualis eſt fumus copioſus ſuper 5
ignem, talia hominum verba tempore ra-
tionis. Quemadmodum arbores quæ re- 6
parantur, copioſos producunt fructus;
ita hominum ratio in cordibus eorum.
Si quæſieris veritatem, aſſequêris illam, 8
& ut veſtem gloriæ indues illam. Vo- 9
lucres quidem cœli cum ſibi conſimili-
bus habitant, & veritas ad operantes
eam contendit.

Verſio VULG. LAT.

11 Leo venationi inſidiatur ſemper; ſic peccata operantibus
12 iniquitates. Homo ſanctus in ſapientia manet ſicut Sol:
13 nam ſtultus ſicut luna mutatur. In medio inſenſatorum
ſerva verbum tempori: in medio autem cogitantium aſſi-
14 duus eſto. Narratio peccantium odioſa, & riſus illorum in
15 delitiis peccati. Loquela multùm jurans horripilationem
16 capiti ſtatuet: & irreverentia ipſius obturatio aurium. Ef-
fuſio ſanguinis in rixa ſuperborum: & maledictio illorum
17 auditus gravis. Qui denudat arcana amici, fidem perdit,
18 & non inveniet amicum ad animum ſuum. Dilige proxi-
19 mum, & conjungere fide cum illo. Quòd ſi denudaveris
20 abſconſa illius, non perſequêris poſt eum. Sicut enim ho-
mo, qui perdit amicum ſuum, ſic & qui perdit amici-
21 tiam proximi ſui. Et ſicut qui dimittit avem de manu
ſua, ſic dereliquiſti proximum tuum, & non eum capies.
Non illum ſequaris, quoniam longè abeſt: effugit enim
22 quaſi caprea de laqueo: quoniam vulnerata eſt anima
23 ejus. Ultrà eum non poteris colligare. Et maledicti eſt
24 concordatio: Denudare autem amici myſteria, deſperatio
25 eſt animæ infœlicis. Annuens oculo fabricat iniqua, &
26 nemo eum abjiciet: In conſpectu oculorum tuorum con-
dulcabit os ſuum, & ſuper ſermones tuos admirabitur:
noviſſimè autem pervertet os ſuum, & in verbis tuis da-
27 bit ſcandalum. Multa odivi, & non coæquavi ei, & Do-
28 minus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem, ſuper
caput ejus cadet: & plaga doloſa, doloſi dividet vulnera.
29 Et qui foveam fodit, incidet in eam: & qui ſtatuit lapi-
dem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alii ponit,
peribit in illo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

11 † Λέων θήραν ἐνεδρεύει, † οὕτως (ε) ἁμαρτίαι ἐργαζομένους ἄδικα.
12 † Διήγησις (ζ) εὐσεβοῦς διαπαντὸς σοφία, † ὁ δὲ ἄφρων ὡς
13 σελήνη ἀλλοιοῦται. † Εἰς μέσον ἀσυνέτων συντήρησον και-
14 ρὸν, † εἰς μέσον δὲ διανοουμένων ἐνδελέχιζε. † Διήγησις μω-
ρῶν (η) προσόχθισμα, † καὶ ὁ γέλως αὐτῶν ἐν σπατάλῃ ἁμαρ-
15 τίας. † Λαλιὰ πολυόρκου (θ) ὀρθώσει τρίχας, † καὶ ἡ μάχη αὐτῶν
16 (ι) ἐμφραγμὸς ὠτίων. † Ἔκχυσις αἵματος μάχη ὑπερηφάνων,
17 † καὶ ἡ διαλοιδόρησις αὐτῶν ἀκοὴ μοχθηρά. † Ὁ ἀποκαλύπτων
μυστήρια ἀπώλεσε πίστιν, † καὶ οὐ μὴ εὕρῃ φίλον πρὸς τὴν ψυχὴν
18 αὐτοῦ. † Στέρξον φίλον, καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ. † Ἐὰν δὲ ἀποκα-
19 20 λύψῃς τὰ μυστήρια αὐτοῦ, † (κ) οὐ μὴ καταδιώξῃς ὀπίσω αὐτοῦ. † Καθ-
ὼς γὰρ ἀπώλεσεν ἄνθρωπος τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, † οὕτως ἀπώλεσας τὴν
21 φιλίαν τοῦ (*) πλησίου. † Καὶ ὡς πετεινὸν ἐκ χειρός σου ἀπέλυσας,
22 † οὕτως ἀφῆκας τὸν πλησίον, καὶ οὐ θηρεύσεις αὐτόν. † Μὴ αὐτὸν
διώξῃς, ὅτι μακρὰν ἀπέστη, † καὶ ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς ἐκ παγίδος.
23 † Ὅτι (λ) τραῦμά ἐστι καταδῆσαι, † καὶ λοιδορίας ἐστὶ διαλλαγή.
24 † Ὁ δὲ ἀποκαλύψας μυστήρια (μ) ἀπήλπισεν. † Διανεύων ὀφθαλμῷ
25 τεκταίνει κακὰ, † καὶ οὐδεὶς (ν) αὐτὸν ἀποστήσει ἀπ' (ξ) αὐτοῦ.
26 † Ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου γλυκανεῖ (ο) στόμα σου, † καὶ ἐπὶ τῶν
λόγων σου ἐκθαυμάσει, † ὕστερον δὲ διαστρέψει τὸ στόμα αὐτοῦ, † καὶ ἐν
27 τοῖς λόγοις σου δώσει σκάνδαλον. † Πολλὰ ἐμίσησα καὶ οὐχ ὡμοίω-
28 σα (π) αὐτῷ, καὶ ὁ Κύριος μισήσει αὐτόν. † Ὁ βάλλων λίθον
εἰς ὕψος ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοῦ βάλλει, † καὶ πληγὴ δολία διελεῖ
29 τραύματα. † Ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται, † καὶ ὁ ἱστῶν
παγίδα ἐν αὐτῇ ἁλώσεται.

MS.A. (ε) ἁμαρτία (ζ) σοφοῦ (η) καὶ προσόχθισμα, (θ) ἀνορθώσει (ι) ἐμφραγμὸς (κ) μὴ (*) πλησίον. (λ) τραῦμά (μ) ἀφήλπισεν. Καὶ ὀνειδῶν (ν) αὐτὰ (ξ) αὐτῶν. (ο) τὸ στόμα αὐτοῦ, (π) αὐτοῖς, καὶ ὁ Κύριος ἐμίσει αὐτόν. Βάλλων

Leo venationi inſidiatur: ſic peccata operanti- 11
bus iniqua. Narratio pii ſemper ſapientia: 12
ſtultus autem, ut luna, mutatur. In medio in- 13
ſenſatorum ſerva tempus: in medio autem co-
gitantium aſſiduus eſto. Narratio fatuorum, 14
odioſa: & riſus eorum in deliciis peccati. Lo- 15
quela multùm jurantis arriget capillos: & jur-
gium eorum, obturatio aurium. Effuſio ſanguinis, 16
rixa ſuperborum, & maledictio illorum, auditus
gravis. Qui denudat arcana; fidem perdidit; 17
& non inveniet amicum ad animum ſuum. Di- 18
lige amicum, & conjungere fide cum illo. Si au- 19
tem denudaveris abſconſa illius; non perſequa-
ris poſt eum. Sicut enim perdidit homo inimi- 20
cum ſuum; ſic qui perdidit amicitiam proximi.
Et, ſicut qui dimiſit avem de manu ſua; ſic di- 21
miſiſti proximum, & non eum capies. Non il- 22
lum ſequaris quoniam longè diſceſſit: & effugit
quaſi caprea de laqueo. Quoniã vulnus eſt col- 23
ligare: & maledicti eſt concordatio: Qui autem 24
denudavit myſteria; (a) deſperavit. Annuens o- 25
culo fabricat iniqua: & (b) nemo ipſum remove-
bit ab ipſo. In conſpectu oculorum tuorum in- 26
dulcabit os (c) tuum, & ſuper ſermones tuos ad-
mirabitur. Noviſſimè autem pervertet os ſuum,
& in verbis tuis dabit ſcandalum. Multa odivi, 27
& non coæquavi ei: & Dominus odiet illum.
Qui in altum mittit lapidem; ſuper caput ſuum 28
mittit: & plaga doloſa dividet vulnera. Qui 29
foveam fodit; incidet in eam: & qui ſtatuit
laqueum; in eo (d) capietur.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

10 12 * ܐܪܝܐ ܠܡܨܝܕܐ ܟܡܝܢ ܂ ܘܗܟܢܐ ܥܘܠܐ ܠܥܒܕܝ ܚܛܗܐ ܂ * ܒܝܬ ܣܟܠܐ ܛܥܘܢ ܙܒܢܐ ܂
ܘܒܝܬ ܚܟܝܡܐ ܐܡܝܢܐܝܬ ܡܠܠ ܂ * ܫܘܥܝܬܗܘܢ ܕܚܟܝܡܐ ܒܚܟܡܬܐ ܐܡܝܢܐ ܂ 11
ܣܟܠܐ ܕܝܢ ܐܝܟ ܣܗܪܐ ܡܫܬܚܠܦ ܂ * ܫܘܥܝܬܗܘܢ ܕܣܟܠܐ ܣܢܝܐ ܐܡܝܢ ܂ 13
ܘܓܘܚܟܗܘܢ ܡܪܚܘܬܐ ܗܘ ܂ * ܡܘܗܒܬܗ ܕܥܘܠܐ ܡܩܝܡܐ ܣܥܪܐ ܕܒܣܪܐ ܂ ܘܕܐܫܕ ܕܡܐ 14
ܫܡܥ ܡܠܐ ܕܥܘܠܐ ܂ * ܥܡ ܥܘܠܐ ܠܐ ܬܬܒ ܂ ܘܟܕ ܓܚܟܝܢ ܣܟܘܪ ܐܕܢܝܟ ܂ * ܕܡܓܠܐ ܐܪܙܐ 15 16
ܠܐ ܡܗܝܡܢܘܬܗ ܘܠܐ ܢܫܟܚ ܪܚܡܐ ܐܝܟ ܨܒܝܢܗ ܂ * ܢܣܝ ܪܚܡܟ ܘܬܟܠ 17
ܥܠܘܗܝ ܂ * ܐܢ ܕܝܢ ܓܠܐ ܐܪܙܐ ܕܡܗܝܡܢܘܬܐ ܠܐ ܬܪܕܘܦ ܒܬܪܗ ܂ * ܐܝܟ ܓܒܪܐ ܓܝܪ ܕܐܘܒܕ ܦܣܬܗ 18 19
ܗܟܢܐ ܐܘܒܕܬ ܪܚܡܘܬܗ ܕܪܚܡܟ ܂ * ܘܐܝܟ ܦܪܚܬܐ ܡܢ ܐܝܕܝܟ ܐܦܪܚܬܝܗܝ ܂ 20
ܘܠܐ ܬܨܘܕܝܘܗܝ ܂ * ܘܠܐ ܬܪܕܘܦ ܒܬܪܗ ܂ ܡܛܠ ܕܐܝܟ ܛܒܝܐ ܡܢ ܡܨܝܕܬܐ ܂ ܘܐܝܟ ܦܪܚܬܐ 21
ܡܢ ܦܚܐ ܂ * ܡܛܠ ܕܠܡܚܘܬܐ ܐܝܬ ܐܣܝܘܬܐ ܂ ܘܠܚܪܝܢܐ ܬܪܥܘܬܐ ܂ * ܠܡܓܠܐ ܕܝܢ 22 23
ܐܪܙܐ ܦܣܩ ܣܒܪܐ ܗܘ ܂ * ܕܪܡܐ ܥܝܢܗ ܢܦܠ ܠܬܒܪܗ ܂ * ܣܓܝ ܣܢܝܬ ܘܠܐ ܐܝܟ ܗܢܐ 24 26
ܐܦ ܐܠܗܐ ܣܢܐ ܠܗ ܘܠܛ ܠܗ ܂ * ܕܫܕܐ ܟܐܦܐ ܥܠ ܪܝܫܗ ܢܦܠ ܂ ܘܕܡܚܐ ܒܛܘܫܝܐ ܠܐܒܕܢܐ ܢܫܬܠܡ ܂ 27
ܘܕܚܦܪ ܓܘܡܬܐ ܒܩܘܡܬܗ ܢܡܠܝܗ ܂ * ܘܕܦܚܐ ܦܪܣ ܒܗ ܢܬܬܨܝܕ ܂ 28 29

Leo prædæ inſidiatur, ſic iniquitas facino- 10
roſis. Inter inſipientes obſervandum eſt 12
tempus, at inter ſapientes ſemper loquen-
dum. Narrationes ſapientum ſemper ſunt 11
cum ſapientia, inſipiens autem ut luna muta-
tur. Narrationes ſtultorum ſunt exoſæ, & 13
riſus eorum impudentia. Munus impii eri- 14
git comæ capillos; & qui ſanguinem fundit,
auſcultat verba iniquitatis. Inter impios ne 15
ſederis, & cùm rident, aures tuas obtura.
Qui revelat ſecretum, fidem perdit, nec in- 16
veniet ſibi amicum pro animi voto. Ami- 17
cum tuum experire, tum illi confide. Verùm 18
ſi fidei arcanum patefaciat, ne conſecteris
eum. Ut enim vir qui ſortem ſuam perdidit, 19
ſic tu amici tui amicitiam perdidiſti; Et quaſi 20
volucrem è manibus tuis avolare feciſti, nec
venaberis eum. Et ne ſecteris eum, quoni- 21
am ut caprea è reti, & ut avis è laqueo au-
fugit. Nam vulneribus eſt alligatio, & rixæ 22
reconciliatio; At aperire ſecretum deſperata 23
res eſt. Cujus elatus eſt oculus, cedet in 24
fractionem ipſius. Multa quidem odio, ſed 26
nihil æquè ac talem; quia etiam Deus odio
habebit eum, & maledicet illi. Qui lapi- 27
dem jecerit, in ipſum recidet: & qui clàm
percutit, (id eſt, obtrectator) perditioni
tradetur. Qui effodit foveam, ſuâ ipſius ſta- 28
turâ replebit illam: Et qui laqueos tendit, 29
iiſdem capietur.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

10 12 * انما يكمن الاسد للفريسة ليفترسها * كذلك الاثم يكمن لهلاك اصحاب الذنوب * اذا
11 جلست بين الجهال الزم الصمت * فاما بين الحكماء فتكلم بكل حق * لان كلام الحكماء
13 بالحكمة كل حين * الجاهل يتغير مثل القمر * كلام الجهال ردي جدا * وضحكهم من قبح
14 المزح * عطية المنافق تقيم شعر الجسد * والذي يدفق الدماء يحب يسمع كلام الفجار *
15 16 * لا تجالس المنافقين * واذا ضحكوا سد مسامعك * والذي يفشي السر يهلك امانته * ولا
17 18 يصادف صديقا كما يحب * جرب صاحبك ثم اتكل عليه * فان اظهرت سرك
19 فاحذره * لان مثل الرجل المضيع نصيبه * كذلك اهلكت صداقة صديقك *
20 وطردته عنك مثل الطاير * فلا تطلبه * ولا تشخص في اثره * لانه افلت مثل
21 الطاير المصيد من المصيده * ومثل العصفور من الفخ * لان للضربة دواء وضماد *
22 23 وللعتاب والسخط صلح * اما اظهار السر فهو انقطاع الرجاء * ومن يغمز بعينيه يسرع
24 26 في صرعه * ابغض اشياء كثيرة ولكن ليس كبغض الاحتيال * والله له مبغضا *
27 28 * الذي يرمي الحجر يرجع اليه * والذي يضرب صاحبه سوف ينزل به العقوبة * من
29 حفر بيرا لغيره وقع فيها * والذي ينصب فخاخه يصاد بها *

Leo quidem prædæ capiendæ inſidia- 10
tur, ita ſcelus inſidiatur exitio ſcele-
ſtorum. Cùm ſederis inter ſtultos, in- 12
ſiſte ſilentio; inter ſapientes verò,
omni cum veritate loquere. Nam ver- 11
ba ſapientum ſunt ſemper cum ſapien-
tia, ſtultus mutatur ut luna. Sermo 13
ſtultorum pravus admodùm eſt, & ri-
ſus eorum ex turpi joco. Munus im- 14
pii pilos corporis arrigit; & qui
ſanguinem fundit, amat audire ſermo-
nem ſceleratorum. Cum impiis ne con- 15
ſideas, & cum riſerint, obſtrue aures
tuas. Qui promulgat arcanum, amit- 16
tit fidem ſuam? nec inveniet amicum
qualem exoptat. Tenta amicum tu- 17
um, ac tum illi te crede. Quòd ſi ar- 18
canum tuum enuntiaveris, caveas ab
illo. Nam ut vir qui ſuam ſortem 19
amittit, ita amici tui amicitiam ami-
ſiſti. Et velut avem à te abegiſti. 20
Ne igitur quæras eum, néve pes ve-
ſtigia ejus perſequere; quoniam ut vo-
lucris capta evaſit è reti, & ut avis 21
è laqueo. Nam plaga reperitur medi- 22
cina & fomentum, & querimoniæ at-
que irritamento reconciliatio; Verùm 23
ſecreti declaratio deſperatio eſt. Ela- 24
ti oculis cita erit ruina. Odio res
multas proſequor, ſed nullum eſt qua- 26
le odium ſuperbiæ, quam & Deus odit.
In eum qui lapidem jacit, idem reci- 27
det: & qui proximum ſuum percuſſe-
rit, pœnas luet. Qui puteum foderit 28
ad offendiculum, incidet in eam: Et 29
qui laqueos ſuos tetenderit, iiſdem ca-
pietur.

Verſio VULG. LAT.

30 Facienti nequiſſimum conſilium, ſuper ipſum devolvetur,
31 & non agnoſcet undè adveniat illi. Illuſio, & improperium
32 ſuperborum, & vindicta ſicut leo inſidiabitur illi. Laqueo
periribunt qui oblectantur caſu juſtorum: dolor autem con-
33 ſumet illos antequàm moriantur. Ira & furor, utraque execrabilia ſunt, & vir peccator continens erit illorum.

CAP. XXVIII.

1 Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam, &
2 peccata illius ſervans ſervabit. Relinque proximo tuo no-
3 centi te: & tunc deprecanti tibi peccata ſolventur. Homo
4 homini reſervat iram, & à Deo quærit medelam? In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam, & de pecca-
5 tis ſuis deprecatur? Ipſe cùm caro ſit, reſervat iram, &
6 propitiationem petit à Deo? quis exorabit pro delictis
7 illius? Memento noviſſimorum & deſine inimicari: Ta-
8 bitudo enim & mors imminent in mandatis ejus. Memora-
9 re timorem Dei, & non iraſcaris proximo. Memorare te-
10 ſtamentum Altiſſimi, & deſpice ignorantiam proximi. Abſ-
11 tine te à lite, & minues peccata: Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, &
12 in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundùm enim ligna ſylvæ, ſic ignis exardeſcit: & ſecundùm virtutem hominis, ſic iracundia illius erit, & ſecundùm
13 ſubſtantiam ſuam exaltabit iram ſuam. Certamen feſtinantium incendit ignem: & lis feſtinans effundit ſanguinem:
14 & lingua teſtificans adducit mortem. Si ſufflaveris in ſcintillam, quaſi ignis exardebit: & ſi expueris ſuper illam, extinguetur: utraque ex ore proficiſcuntur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

30 † Ὁ ποιῶν πονηρὰ εἰς αὐτὸν κυλισθήσεται, † καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῷ πόθεν
31 ἥκει αὐτῷ. † Ἐμπαιγμὸς καὶ ὀνειδισμὸς ὑπερηφάνων, † καὶ ἡ ἐκ-
32 δίκησις ὡς λέων ἐνεδρεύσει αὐτόν. † Παγίδι ἁλώσονται οἱ εὐ-
φραινόμενοι πτώσει εὐσεβῶν, † καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ
33 τοῦ θανάτου αὐτῶν. † Μῆνις καὶ ὀργή, καὶ ταῦτά ἐστι βδελύγματα,
† καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ἐγκρατὴς ἔσται αὐτῶν.

ΚΕΦ. κη΄.

1 † Ὁ ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὑρήσει ἐκδίκησιν, † καὶ τὰς ἁμαρ-
2 τίας αὐτοῦ (α) διατηρῶν διατηρήσει. † Ἄφες ἀδίκημα τῷ πλη-
σίον σου, † καὶ τότε δεηθέντος σου αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται.
3 † Ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργήν, † καὶ παρὰ κυρίου ζητεῖ
4 ἴασιν. † Ἐπ' ἄνθρωπον ὅμοιον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεος, † καὶ περὶ
5 τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεῖται. † Αὐτὸς σὰρξ ὢν διατηρεῖ μῆνιν, † τίς
6 ἐξιλάσεται τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ; † Μνήσθητι τὰ ἔσχατα, καὶ παῦ-
7 σαι ἐχθραίνων· † Καταφθορὰν καὶ θάνατον, καὶ ἔμμενε ἐντολαῖς.
8 † Μνήσθητι ἐντολῶν, καὶ μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον· † Καὶ δια-
9 θήκην ὑψίστου, καὶ πάριδε ἄγνοιαν. † Ἀπόσχου ἀπὸ μάχης, καὶ ἐλατ-
10 τώσεις ἁμαρτίας· † Ἄνθρωπος γὰρ θυμώδης ἐκκαύσει μάχην·
11 καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ταράξει φίλους, † καὶ ἀναμέσον εἰρηνευόν-
των (*) ἐμβαλεῖ διαβολήν. † Κατὰ τὴν ὕλην τοῦ πυρὸς οὕτως ἐκκαυθή-
12 σεται, † (β) κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνθρώπου ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἔσται, † καὶ κατὰ τὸν
πλοῦτον ἀνυψώσει ὀργὴν αὐτοῦ, † (γ) καὶ κατὰ τὴν στερέωσιν τῆς μάχης ἐκ-
13 καυθήσεται. † Ἔρις κατασπευδομένη ἐκκαίει πῦρ, † καὶ μάχη κα-
14 τασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα. † Ἐὰν φυσήσῃς (δ) σπινθῆρα ἐκκαή-
σεται, † καὶ ἐὰν πτύσῃς (ε) ἐπ' αὐτὸν σβεσθήσεται· † καὶ ἀμφότερα
ἐκ τοῦ στόματός σου (ζ) ἐκπορεύεται.

MS. A. (α) διαστηρίζων διαστηρίξει. (*) ἐμβαλεῖ (β) καὶ κατὰ τὴν στερέωσιν τῆς μάχης ἐκκαυθήσεται· κατὰ τὴν ἰσχὺν (γ) Ἔρις κατασπευδομένη (δ) εἰς σπινθῆρα (ε) εἰς (ζ) ἐξελεύσεται.

Cum Tranſlatione LATINA.

Qui facit mala; ſuper ipſum volventur: & non 30
agnoſcet undè adveniant ſibi. Illuſio, & impro- 31
perium ſuperborum; & vindicta, ſicut leo, inſidiabitur illi. Laqueo capientur, qui oblectantur 32
caſu juſtorum: & dolor conſumet illos, antequàm moriantur. Ira & furor etiam hæc ſunt 33
abominationes: & vir peccator, continens erit illorum.

CAP. XXVIII.

Qui vindicat, à Domino inveniet vindictam: 1
& peccata illius (a) ſervans ſervabit. Remitte 2
injuriam proximo tuo: & tunc deprecanti tibi
peccata ſolventur. Homo homini reſervat iram, 3
& à Deo quærit medelam. In hominem ſimilem 4
ſibi non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis
deprecatur. Ipſe, cùm caro ſit, reſervat iram: quis 5
propitiabit peccata illius? Memento noviſſimo- 6
rum, & deſine inimicari: (b) Tabitudinis, & 7
mortis: & permane in mandatis. Memorare 8
mandata, & ne iraſcaris proximo, Et teſtamen- 9
tum Altiſſimi: & deſpice ignorantiam. Abſtine 10
à lite, & minues peccata. Homo enim iracun- 11
dus incendet litem: Et vir peccator turbabit
amicos, et in medio pacem habentiū (c) immittit
calumniam. Secundùm materiam ignis, ſic ex- 12
ardeſcet: ſecundùm virtutem hominis, iracundia illius erit: & ſecundùm ſubſtantiam exaltabit iram ſuam: & ſecundùm (d) firmitatem
rixa exardeſcet. Contentio feſtinata incendit 13
ignem: & rixa feſtinans effundit ſanguinem.
Si ſufflaveris ſcintillam; exardeſcet: et ſi ex- 14
pueris ſuper illam; extinguetur: et utraque ex
ore tuo proficiſcuntur.

εἰς σπινθῆρα (ε) εἰς (ζ) ἐξελεύσεται.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

30 * ܘܒܝܫܬܐ ܕܥܒܕ ܒܗ ܢܦܠ. ܘܠܐ ܝܕܥ ܡܢ ܐܝܟܐ ܐܬܝܐ ܠܗ ܒܝܫܬܐ. * ܦܚܐ
31
32 ܘܡܨܝܕܬܐ ܐܝܟ ܗܠܝܢ ܠܡܪܝܗܘܢ ܢܐܬܘܢ. ܘܢܩܦܘܢ ܐܢܘܢ ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܕܡܘܬܗܘܢ. * ܚܡܬܐ
ܘܪܘܓܙܐ ܐܦ ܗܢܝܢ ܛܢܦܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܚ *

1 * ܓܒܪܐ ܢܟܝܠܐ ܡܘܒܕ ܐܘܪܚܗ. ܘܦܘܪܥܢܐ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܢܩܒܠ. ܡܛܠ ܕܟܠܗܘܢ
2 ܚܛܗܘܗܝ ܢܛܝܪܝܢ ܠܗ. * ܫܒܘܩ ܡܕܡ ܕܒܠܒܟ. ܘܗܝܕܝܢ ܨܠܝ. ܘܟܠܗܘܢ ܚܛܗܝܟ
3 ܢܫܬܒܩܘܢ ܠܟ. * ܓܒܪܐ ܕܢܛܪ ܪܘܓܙܐ ܠܒܪܢܫܐ. ܐܝܟܢܐ ܡܢ ܐܠܗܐ ܒܥܐ ܐܣܝܘܬܐ.
5 6 * ܗܘ ܕܒܪܢܫܐ ܗܘ. ܠܐ ܨܒܐ ܠܡܫܒܩ. ܡܢܘ ܢܫܒܘܩ ܠܗ ܚܛܗܘܗܝ. * ܐܬܕܟܪ
7 8 ܡܘܬܐ. ܘܐܪܚܩ ܡܢܟ ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ. * ܫܝܘܠ ܘܐܒܕܢܐ. ܘܐܬܟܠܝ ܡܢ ܚܛܗܐ. * ܐܬܕܟܪ
9 ܦܘܩܕܢܐ. ܘܠܐ ܬܣܢܐ ܠܚܒܪܟ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. * ܘܗܒ ܠܗ ܡܕܡ ܕܣܢܝܩ ܠܗ. * ܐܬܪܚܩ ܡܢ
10 ܚܪܝܢܐ. ܘܢܬܪܚܩܘܢ ܡܢܟ ܚܛܗܐ. * ܓܒܪܐ ܓܝܪ ܚܛܝܐ ܕܪܚܡ ܚܪܝܢܐ. ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܪܡܐ
11 ܒܝܬ ܐܚܐ. * ܟܠ ܕܪܡܐ ܐܢܬ ܒܢܘܪܐ ܝܩܕ. ܘܐܝܟ ܕܡܣܓܐ ܐܢܬ ܚܪܝܢܐ. ܝܬܝܪ ܪܒܐ. ܐܝܟ
12 ܫܘܒܚܐ ܕܐܝܕܝܗ ܕܓܒܪܐ. ܗܟܢܐ ܐܦ ܪܘܓܙܗ. ܘܐܝܟ ܥܘܬܪܗ. ܗܟܢܐ ܡܬܪܘܪܒܐ ܪܘܚܗ.
13 * ܒܘܛܡܐ ܘܙܦܬܐ ܡܘܩܕܝܢ ܢܘܪܐ. ܘܚܪܝܢܐ ܣܓܝܐܐ ܐܫܕܝܢ ܕܡܐ. * ܐܢ ܬܢܦܘܚ
14 ܒܢܘܪܐ ܬܐܩܕ. ܘܐܢ ܬܪܣܣ ܥܠܝܗ ܡܝܐ ܬܕܥܟ. ܘܬܪܬܝܗܝܢ ܡܢܟ ܐܝܬܝܗܝܢ.

Qui malum molitur, in illud incidet, nec ſciet 30
unde ſibi malum adveniat. Laquei & retia 31
hujuſmodi, his qui eorundem conſcii ſunt,
ingruent; eadémque comitabuntur eos uſque
ad diem mortis ipſorum. Simultas & ira, 32
ipſa quoque ſunt execrabilia.

CAP. XXVIII.

Homo fraudulentus perdit viam ſuam, & 1
ultionem à Deo conſequetur; quòd omnia
peccata ejus ſedulò eidem aſſerventur. Re- 2
mitte quod eſt in corde tuo, ac deindè ora,
omniáq; peccata tua remittentur tibi. Homo 3
qui alit irā adverſus hominem, quorſum poſtulet à Deo ſanitatem? Ipſe qui homo eſt, 5
non vult dimittere, ecquis dimittat ei peccata ipſius? Memor eſto mortis, & depone ini- 6
micitias; Et inferni atque exitii, & abſtine 7
à peccando. Memento præcepti, & ne ode- 8
ris proximum tuum coram Deo: Imò da illi 9
id quo eget. Abſcede à jurgio, & abſce- 10
dent à te peccata: Quia ſceleratus homo qui 11
amat litem, inimicitias injicit inter fratres.
Quicquid projeceris in ignem, ardebit: & 12
quantum exaggerabis litem, tanto magìs creſcet. Quanta eſt gloria manuum hominis,
tanta eſt ejuſdem ira: & quanta eſt copia
divitiarum ejus, tantum intumeſcit ſpiritus
ejus. Terebinthus & pix ignem accendunt, 13
& rixæ frequentes effundunt ſanguinem. Si 14
flaveris in ignem, accendetur; ſin aquam
ſuper eum ſpargas, extinguetur: & verò
utrumque ex te pendet.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30 * والذي يصنع الشر فيه يسقط * ولا يشعر من اين تدركه العقوبة * هذه الفخاخ
31
32 والمصايد عثرة لناصبيها * وتلصق بهم الى يوم مماتهم * الضغينة والغضب هما يخسان *

* الفصل الثامن والعشرون *

1 * المرء الخاين تضل سبيله * وانه ليصيب الجزاء من عند ربه * لان جميع خطاياه محفوظة له *
2 * اترك ما في قلبك من الضغينة * ثم تصلي ويغفر لك ذنوبك كلها * * ان كان يحقد على
3 4 صاحبه ولا يعفوا * فكيف يطلب الغفران والبر من عند الله * ان كان هذا الذي هو انسان
5 6 لا يغفر لصاحبه * فلمن يغفر خطاياه * اذكر الموت * واصرف العداوة عنك * والهاوية
7 8 والهلاك * وكف عن الخطايا * اذكر الوصية * ولا تبغض صاحبك قدام الله * واوسع
9 10 عليه في فقره * اقصوا عن الهوان * وتباعدوا عن الخطايا * لان الفاجر المحب الخصومة
11 12 يلقي العداوة بين الاخوة * كلما يلقى في النار يحرق * كذلك الشر والخصومة ان الححت
عليهما كثرت * كنسبة مدحة الانسان كذلك غضبه * وبقدر كثرة ماله يعظم نفسه *
13 14 * الصنوبر والقطران ملهبان النار * وكثرة الخصومة تدفق الدم * ان نفخت النار تلتهب *
وان انت صببت عليها ماء طفيت * وكلتيهما في يدك *

Et qui malum architectatur, incidet in 30
illud, nec ſciet unde ſibi ingruat puni-
tio. Hujuſmodi laquei & retia erunt 31
offendiculo tendentibus ea, quos & co-
mitabuntur ad diem mortis uſque. O- 32
dium & furor ſunt vilia.

CAP. XXVIII.

Hominis doloſi viæ aberrabunt, & 1
is proculdubiò retributionem conſequetur à Domino ſuo; quandoquidem cuncta ipſius peccata aſſervantur ei. Di- 2
mitte odium quod eſt in corde tuo, tum
tibi oranti dimittentur omnes culpæ
tuæ. Si quis odium ſervet in pro- 3
ximum ſuum, nec parcat, quomodo ve- 4
niam & juſtitiam poſtulet à Deo? Si 5
iſte qui homo eſt, proximo ſuo nequaquam parcat, ipſi quis condonet peccata ipſius? Memento mortis, & amove 6
inimicitias à te; Et inferni atque in- 7
teritûs, & à peccatis abſtine. Memen- 8
to præcepti, nec odio proſequare proximum tuum coram Deo: Sed largè ſup- 9
pedites illi tempore paupertatis ejus.
Recedite à contemptu, & à peccatis pro- 10
cul abſcedite: Flagitioſus enim amans 11
litis immittit inimicitias inter fratres.
Quidquid injicitur in ignem, comburi- 12
tur: ita malum & lis, ſi urgeas illa,
creſcunt. Pro portione honoris alicujus
hominis eſt ira ipſius, & pro multitudine opum ſuarum ſeipſum magnificat.
Pinus & pix inflammant ignem, & 13
frequentia litis effundit ſanguinem. Si 14
ignem inſuffles, inflammabitur; quòd ſi
aquam illi ſuperimponas, extinguetur:
utrumque autem tuæ poteſtatis eſt.

Verſio VULG. LAT.

15 Suſurro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit
16 pacem habentes. Lingua tertia multos commovit, & di-
17 ſperſit illos de gente in gentem. Civitates muratas divi-
18 tum deſtruxit, & domos magnatorum effôdit. Virtutes po-
19 pulorum concîdit, & gentes fortes diſſolvit. Lingua tertia mulieres viratas ejecit, & privavit illas laboribus ſuis.
20 Qui reſpicit illam, non habebit requiem, nec habebit ami-
21 cum, in quo requieſcat. Flagelli plaga livorem facit: pla-
22 ga autem linguæ comminuet oſſa. Multi ceciderunt in ore gladii, ſed non ſic quaſi qui interierunt per linguam ſuam.
23 Beatus qui tectus eſt à lingua nequam, qui in iracundiam illius non tranſivit, & qui non attraxit jugum illius,
24 & in vinculis ejus non eſt ligatus: Jugum enim illius, jugum ferreum eſt: & vinculum illius, vinculum æreum eſt.
25 Mors illius, mors nequiſſima: & utilis potiùs infernus quàm
26 illa. Perſeverantia illius non permanebit, ſed obtinebit vias injuſtorum: & in flamma ſua non comburet juſtos.
27 Qui relinquunt Deum, incident in illam, & exardebit in illis, & non extinguetur, & immittetur in illos quaſi leo,
28 & quaſi pardus lædet illos. Sepi aures tuas ſpinis, linguam
29 nequam noli audire, & ori tuo facito oſtia & ſeras. Aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito ſtate-
30 ram, & frænos ori tuo rectos: Et attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conſpectu inimicorum inſidiantium tibi, & ſit caſus tuus inſanabilis in mortem.

CAP. XXIX.

1 Qui facit miſericordiam, fœneratur proximo ſuo: & qui prævalet manu, mandata ſervat.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

15 † Ψίθυρον καὶ δίγλωσσον (*) καταρᾶσθαι, † πολλοὺς γὰρ εἰρηνεύοντας
16 (κ) ἀπώλεσε. † Γλῶσσα τρίτη πολλοὺς ἐσάλευσεν, † καὶ διέστησεν αὐτοὺς
17 ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος, † Καὶ πόλεις ὀχυρὰς καθεῖλε, † καὶ οἰκίας
19 μεγιστάνων κατέστρεψε. † Γλῶσσα τρίτη γυναῖκας ἀνδρείας ἐξέ-
βαλε, † καὶ (θ) ἐστέρησεν αὐτὰς τῶν πόνων αὐτῶν. † Ὁ προσέχων αὐτῇ
20 οὐ μὴ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, † οὐδὲ κατασκηνώσει μεθ' ἡσυχίας.
21 † Πληγὴ μάστιγος ποιεῖ (ι) μώλωπας, † πληγὴ δὲ γλώσσης
22 συγκλάσει ὀστᾶ. † Πολλοὶ ἔπεσον ἐν στόματι μαχαίρας,
23 † καὶ οὐχ ὡς (κ) οἱ πεπτωκότες διὰ γλῶσσαν. † Μακάριος ὁ σκε-
πασθεὶς ἀπ' αὐτῆς, † ὃς οὐ διῆλθεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτῆς, † ὃς οὐχ
εἵλκυσεν τὸν ζυγὸν αὐτῆς, † (λ) καὶ ἐν τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς οὐκ ἐδέθη.
24 † Ὁ γὰρ ζυγὸς αὐτῆς ζυγὸς σιδηροῦς, † καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς δεσμοὶ
25 χάλκεοι. † Θάνατος πονηρὸς ὁ θάνατος αὐτῆς, † καὶ λυσιτελὴς
26 μᾶλλον ὁ ᾅδης αὐτῆς. † Οὐ μὴ κρατήσῃ εὐσεβῶν, † καὶ ἐν τῇ
27 φλογὶ αὐτῆς (μ) οὐ καήσονται. † Οἱ καταλείποντες κύριον ἐμπεσοῦνται εἰς
αὐτήν, † καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκκαήσεται, καὶ οὐ μὴ σβεσθῇ· † (ν) ἐξαπο-
σταλήσεται ἐπ' αὐτοῖς ὡς λέων, † καὶ ὡς πάρδαλις λυμανεῖται αὐτούς·
28 † Ἴδε περίφραξον τὸ κτῆμά σου ἀκάνθαις, † Τὸ ἀργύριόν σου καὶ τὸ
29 χρυσίον κατάδησον. † Καὶ τοῖς λόγοις σου ποίησον ζυγὸν καὶ σταθ-
30 μόν, † καὶ τῷ στόματί σου ποίησον θύραν καὶ μοχλόν. † Πρόσεχε
μήπως (ξ) ὀλισθήσῃς ἐν αὐτῇ, † μὴ πέσῃς κατέναντι ἐνεδρεύοντος.

MS. A. (*) καταράσασθε, (κ) ἀπώλεσεν. (θ)* ἐστέρησε (ι) μώλωπα, (κ) ὁ πεπτωκὼς (λ) καὶ τοῖς (μ) οὐ μὴ (ν) ἐπαποσταλήσεται αὐτοῖς· (ξ) ὀλισθῇς

ΚΕΦ. κθ΄.

1 † Ὁ ποιῶν ἔλεος δανειεῖ τῷ πλησίον, † καὶ ὁ ἐπισχύων τῇ χειρὶ αὐτοῦ (α) τηρεῖ ἐντολάς.

MS. A. (α) ποιεῖ

Cum Tranſlatione LATINA.

Suſurronem & bilinguem (e) maledicere: mul- 15
tos enim pacem habentes perdiderunt. Lingua 16
(f) tertia multos commovit, & diſperſit illos de
gente in gentem: Et civitates munitas deſtru- 17
xit, & domos magnatorum ſubvertit. Lingua 19
tertia mulieres viriles ejecit, & privavit illas
laboribus ſuis. Qui attendit illi; non inve- 20
niet requiem, nec habitabit cum requie. Fla- 21
gelli plaga livorem faciet: plaga autem linguæ
comminuet oſſa. Multi ceciderunt in ore gla- 22
dii: & non ut ii qui ceciderunt per linguam.
Beatus qui tectus eſt ab ea: qui in iracundia 23
illius non tranſivit: qui non traxit jugum illius,
& in vinculis illius non eſt ligatus. Jugum 24
enim illius, jugum ferreum eſt; & vincula illius,
vincula ærea. Mors illius, mors nequiſſima, & 25
utilis potiùs infernus, quàm illa. Non obtinebit 26
pios: & in flamma illius non comburentur. Qui 27
relinquunt Dominum; incident in illam: & exardebit in illis, & non extinguetur. Immittetur
in illos quaſi leo, & quaſi pardus perdet eos.
Ecce ſepi (g) poſſeſſionem tuam ſpinis, Et ar- 28
gentum tuum, & aurum alliga: & verbis tuis 29
fac jugum, & ſtateram: & ori tuo fac oſtium,
& vectem. Attende, ne fortè labaris in ea: 30
ne cadas in conſpectu inſidiantis.

CAP. XXIX.

Qui facit miſericordiā; fœnerabitur proximo: 1
& qui prævalet manu ſuā; mandata ſervat.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 * ܐܦ ܠܫܢܐ ܬܠܝܬܝܐ ܢܗܘܐ ܠܝܛ. ܕܩܛܝܠܐ ܣܓܝܐܐ ܐܪܡܝ. * ܠܫܢܐ ܬܠܝܬܝܐ ܠܫܒܝܬܐ
16 ܣܓܝܐܐ ܐܦܩ. ܘܒܕܪ ܐܢܘܢ ܡܢ ܥܡܐ ܠܥܡܐ. * ܐܦ ܠܐܢܫܐ ܡܝܩܪܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܡܢ
17 ܒܬܝܗܘܢ ܐܦܩ. ܘܒܬܐ ܕܡܠܟܐ ܡܢ ܫܪܫܝܗܘܢ ܥܩܪ. * ܠܫܢܐ ܬܠܝܬܝܐ ܠܫܒܝܬܐ ܣܓܝܐܐ ܐܘܒܠ.
18 ܘܐܪܚܩ ܐܢܘܢ ܡܢ ܩܢܝܢܗܘܢ. * ܡܚܘܬܐ ܕܫܒܛܐ ܥܒܕܐ ܡܘܫܚܬܐ. ܘܡܚܘܬܐ ܕܠܫܢܐ
20 ܓܪܡܐ ܡܬܒܪܐ. * ܣܓܝܐܐ ܐܢܘܢ ܩܛܝܠܝ ܣܝܦܐ. ܘܠܐ ܐܝܟ ܩܛܝܠܝ ܠܫܢܐ. * ܛܘܒܘܗܝ
21 22 ܠܓܒܪܐ ܕܐܬܦܨܝ ܡܢܗ. ܘܒܚܡܬܗ ܠܐ ܐܬܚܠܛ. * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܠܐ ܢܓܕ
23 ܢܝܪܗ. ܘܒܐܣܘܪܘܗܝ ܠܐ ܐܬܐܣܪ. * ܢܝܪܗ ܓܝܪ ܢܝܪܐ ܕܦܪܙܠܐ. ܘܐܣܘܪܘܗܝ ܐܣܘܪܐ
24 ܕܢܚܫܐ. * ܡܘܬܐ ܒܝܫܐ ܡܘܬܗ. ܘܢܝܚ ܫܝܘܠ ܝܬܝܪ ܡܢܗ. * ܠܐ ܬܐܩܕ
25 26 ܒܙܕܝܩܐ. ܘܒܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ ܠܐ ܢܐܩܕܘܢ. * ܟܠ ܕܫܒܩ ܕܚܠܬܗ ܕܡܪܝܐ ܢܦܠ ܒܗ.
27 ܘܢܘܪܐ ܡܘܩܕܐ ܒܗܘܢ ܘܠܐ ܕܥܟܐ. ܘܡܫܬܠܛܐ ܒܗܘܢ ܐܝܟ ܐܪܝܐ. ܘܐܝܟ ܢܡܪܐ ܡܚܒܠܐ ܠܗܘܢ.
28 * ܐܝܟ ܕܣܝܓ ܐܢܬ ܟܪܡܟ ܒܣܝܓܐ. ܗܟܢܐ ܐܦ ܠܦܘܡܟ ܥܒܕ ܬܪܥܐ ܘܡܘܟܠܐ.
29 30 * ܠܣܐܡܟ ܘܠܕܗܒܟ ܐܝܬ ܚܬܡܐ ܥܒܕ. ܘܠܡܠܝܟ ܥܒܕ ܡܐܙܢܝܐ. * ܐܙܕܗܪ ܕܠܐ
ܬܬܩܠ. ܘܠܐ ܬܦܠ ܩܕܡ ܣܢܐܟ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܛ *

1 * ܙܘܦܐ ܛܒܐ ܣܐܡ ܠܡܢ ܕܡܘܙܦ ܠܚܒܪܗ. ܘܡܢ ܕܡܣܡܟ ܒܐܝܕܗ ܢܛܪ ܦܘܩܕܢܐ ܗܘ.

Item lingua triplex ſit maledicta, quòd plu- 15
rimas cædes adduxerit. Lingua triplex mul- 16
tos in captivitatem expulit, eóſque de gente
in gentem diſperſit. Quinetiam homines 17
in urbe honeſtiſſimos propriis domibus ejecit, & regum ædes funditùs evertit. Lingua 18
triplex multos in captivitatem adegit, ſuiſq;
à divitiis ſummovit. Ictus baculi vibicem ex- 20
citat, ſed ictus linguæ oſſa confringit. Multi 21
ſunt gladio cæſi, non tamen quot linguà occiſi. Beatus vir qui exemptus eſt ab ea, & 22
in furorem ejus non immiſcuit ſeſe. Beatus 23
vir qui non traxit jugum ipſius, nec vinculis
ejus fuit conſtrictus. Nam jugum illius ju- 24
gum eſt duriſſimum, & vincula ejus vincula
ſunt ferrea. Mors acerba eſt mors ipſius, 25
& quies reperitur in inferis major quàm
apud ipſam. Ne exardeſcas in pios, & flam- 26
mæ ignis nequaquam te comburent. Qui- 27
cunque Dei religionem deſerunt, incident in
illam; in eos exardebit ignis, nec extinguetur; dominabitur in eos quaſi leo, & ceu
pardus dilaniabit illos. Quemadmodum enim 28
vineam tuam rhamnis circunſepis, ita etiam
ori tuo fac januas & ſeras. Argento & auro 29
tuo ſigillum adhibes, ſermoni quoque tuo
trutinam adhibeto. Cave ne labaris, ne co- 30
ram oſore tuo corruas.

CAP. XXIX.

Debitiones optimas conſtituit qui mu- 1
tuum dat proximo ſuo: & qui manu *alterum*
ſuſtentat, obſervator eſt mandati.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 * والانسان الثالث هو الانسان الدعار فيكون ملعونا * لانه قد صرع قتلى كثيرا * الانسان النمام
16 اخرج ناسا كثيرا في السبي * وفرقهم من شعب الى شعب * وطرد اشراف المدن من منازلهم * وخرب
17 بيوت كثيرة من بيوت الملوك * الانسان الثالث وهو الواشي لقد اجلا كثيرا من الناس *
18 وابعدهم من اموالهم * ضربة العصا تجرح جرحا في الجسد * وضربة اللسان تدق العظم * ما
20 21 اكثر المقتولين في السيف * ولكن ليس كقتلى اللسان * طوبا لرجل نجى منه * ولم يختلط به
22 وفي سخطه * ثم لرجل لم يقع عصانه عليه * ولم يشد بوثاقه * لان عصانه عصان شديد *
23 24 ووثاقه اشد من وثاق الحديد * موته موت سوء * وفي الهاوية راحة تفوق راحته ودعته * لا تحترق
25 26 بالصديقين * ولا يحرقك لهيب النار * كل من رفض عبادة الرب * جسده يسقط في البهتان *
27 وبهتان هولاء تشتعل النار فلا تطفى * لانه كما يسيج الكرم بالشوك * كذلك ايضا فاجعل
28 لفمك ابواب واغلاق * انك تختم فضتك وذهبك بخاتمك * كذلك ضع لكلامك ميزانا *
29 * احذر لئلا تسقط * ولا تقع بين يدي شانيك *
30

* الفصل التاسع والعشرون *

1 * انه يسبق بايدي
حسنة الذي يقرض صاحبه * والذي يصل طريقه في الشدة فهو حافظ الوصية *

Homo triplex, id eſt homo ſceleroſus, 15
ſit maledictus, quòd plurimos cæſos
proſtraverit. Homo delator multos ho- 16
mines in captivitatem ejecit, & de gente
in gentem diſperſit: Magnates urbium 17
è domiciliis eorum fecit extorres, multaſq; ædes ex ædibus regum evertit.
Homo triplex, nempe delator, multos 18
homines ablegavit, & à poſſeſſionibus
eorum procul amandavit. Ictus ba- 20
culi vulnus infligit corpori, at ictus
linguæ oſſa comminuit. Quàm multi 21
ſunt gladio occiſi! verùm linguà cæſis
non ſunt comparandi. Beatus vir qui 22
eam devitavit, & nec illi nec furo-
ri ejus ſeſe immiſcuit. Beatus etiam 23
vir ſuper quem non cecidit jugum ejus,
nec vinctus eſt loris illius. Jugum 24
enim ejus jugum eſt durum, & lorum
ejus vinculis ferreis gravius. Mors 25
ejus mors dira eſt, & eſt in inferis
quies ſuperans quietem & tranquillitatem ipſius. Ne comburaris erga juſtos, 26
& non comburet te flamma ignis. Cor- 27
pus cujuſvis deſerentis cultum Domini
incidet in ignominiam; & in talium
ignominia conflagrabit ignis, nec extinguetur. Nam quemadmodum ſpinis 28
circumſepitur vinea, pari quoque modo
fac ori tuo januas vecteſq;. Argen- 29
tum ſanè & aurum tuum annulo tuo
obſignas, eodem modo verbis tuis ad-
bibe libram. Attende ne cadas, & co- 30
ram oſore tuo minimè ſuccumbes.

CAP. XXIX.

Optima quidem beneficia præmittit 1
qui fœneratur amico ſuo: & qui benevolentiam exercet in afflictione, obſervator eſt præcepti.

Verſio VULG. LAT.

2 Fœnerare proximo tuo in tempore neceſſitatis illius, & ite-
3 rùm redde proximo in tempore ſuo. Confirma verbum,
& fideliter age cum illo: & in omni tempore invenies
4 quod tibi neceſſarium eſt. Multi quaſi inventionem æſtima-
verunt fœnus, & præſtiterunt moleſtiam his qui ſe adju-
5 verunt. Donec accipiant, oſculantur manus dantis, & in
6 promiſſionibus humiliant vocem ſuam: Et in tempore red-
ditionis poſtulabit tempus, & loquetur verba tædii & mur-
7 murationum, & tempus cauſabitur: Si autem potuerit red-
dere, adverſabitur, ſolidi vix reddet dimidium, & compu-
8 tabit illud quaſi inventionem. Sin autem, fraudabit illum
9 pecuniâ ſuâ, & poſſidebit illũ inimicum gratis: Et convicia
& maledicta reddet illi, & pro honore & beneficio reddet
10 illi contumeliam. Multi non cauſâ nequitiæ non fœnerati
11 ſunt, ſed fraudari gratis timuerunt. Veruntamen ſuper
humilem animo fortior eſto, & pro eleëmoſyna non trahas
12 illum. Propter mandatum aſſume pauperem: & propter
13 inopiam ejus ne dimittas eum vacuum. Perde pecuniam
propter fratrem & amicum tuum: & non abſcondas illam
14 ſub lapide in perditionem. Pone theſaurum tuum in præ-
15 ceptis Altiſſimi, & proderit tibi magìs quàm aurum. Con-
16 clude eleëmoſynam in corde pauperis, & hæc pro te exo-
17 rabit ab omni malo. Super ſcutum potentis, & ſuper lan-
18 ceam adverſùs inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fi-
19 dem facit pro proximo ſuo: & qui perdiderit confu-
ſionem, derelinquet ſibi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 † Δάνεισον τῷ πλησίον ἐν καιρῷ χρείας αὐτοῦ, † καὶ πάλιν ἀπόδος
3 τῷ πλησίον (β) εἰς τὸν καιρόν. † Στερέωσον λόγον, καὶ πιστώθητι
4 μετ' αὐτοῦ, † καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὑρήσεις τὴν χρείαν σου. † Πολλοὶ
ὡς εὕρεμα ἐνόμισαν δάνος, † καὶ παρέσχον (γ) πόνον τοῖς βοη-
5 θήσασιν αὐτοῖς. † Ἕως οὗ λάβῃ, καταφιλήσει χεῖρας αὐτοῦ, † καὶ
6 ἐπὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλησίον ταπεινώσει φωνήν. † Καὶ ἐν καιρῷ
ἀποδόσεως παρελκύσει χρόνον, † καὶ ἀποδώσει λόγους ἀκηδίας, † καὶ
7 τὸν καιρὸν αἰτιάσεται. † Ἐὰν ἰσχύσῃ, μόλις (δ) κομίσεται τὸ ἥμισυ,
8 καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὕρεμα. † Εἰ δὲ μή, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῶν χρη-
9 μάτων αὐτοῦ, † καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν. † Κατάρας καὶ λοι-
δορίας ἀποδώσει αὐτῷ, † καὶ ἀντὶ δόξης ἀποδώσει αὐτῷ ἀτιμίαν.
10 Πολλοὶ (ε) χάριν πονηρίας ἀπέστρεψαν, † ἀποστερηθῆναι δωρεὰν
11 εὐλαβήθησαν. † Πλὴν ἐπὶ ταπεινῷ μακροθύμησον, † καὶ (ζ) ἐπ'
12 ἐλεημοσύνῃ μὴ παρελκύσῃς αὐτόν. † Χάριν ἐντολῆς ἀντι-
λαβοῦ πένητος, † καὶ κατὰ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ μὴ ἀποστρέψῃς αὐτὸν
13 κενόν. † Ἀπόλεσον ἀργύριον (η) δι' ἀδελφὸν καὶ φίλον, † καὶ
14 μὴ ἰωθήτω ὑπὸ τὸν λίθον εἰς ἀπώλειαν. † Θὲς τὸν θησαυρόν σου
κατ' ἐντολὰς ὑψίστου, † καὶ λυσιτελήσει σοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον.
15 † Σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς (θ) ταμείοις σου, † καὶ αὕτη
16 ἐξελεῖταί σε ἐκ πάσης κακώσεως. † Ὑπὲρ ἀσπίδα κράτους, καὶ
ὑπὲρ δόρυ (ι) ἀλκῆς † κατέναντι ἐχθροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ.
19 † Ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγγυήσεται τὸν πλησίον, καὶ ὁ ἀπολωλεκὼς αἰσχύνην
(κ) καταλείψει αὐτόν.

Fœnerave proximo in tempore neceſſitatis illius: 2
& rurſus redde proximo in tempore. Confirma 3
verbum, et fideliter age cum illo; & in omni tem-
pore invenies quod tibi neceſſarium eſt. Multi 4
quaſi inventionem æſtimaverunt fœnus, & præ-
ſtiterunt moleſtiam iis qui ſe adjuverunt. Donec 5
accipiat, oſculabitur manum ejus; & in pecu-
niis proximi humiliabit vocem. Et in tempore 6
redditionis protrahet tempus: & reddet verba
acediæ, & tempus cauſabitur. Si potuerit, vix 7
reddet dimidium; & computabit illud, quaſi in-
ventionem. (a) Sin autem; fraudavit illum pe- 8
cuniis ejus, & poſſedit illum inimicum (b) gra-
tis: Maledicta & convitia reddet illi: & pro ho- 9
nore reddet illi inhonorationem. (c) Multi propter 10
nequitiam averterunt: (d) fraudari gratis timu-
erunt. Veruntamen ſuper humilem longanimis 11
eſto: & pro eleemoſyna non protrahas illum. Pro- 12
pter mandatum, aſſume pauperem: & ſecundùm
inopiam ejus ne dimittas eum vacuum. Perde 13
pecuniam propter fratrem, & amicum; & (e) non
contrahat rubiginem ſub lapide in perditionem.
Pone theſaurum tuum ſecundùm præcepta Altiſ- 14
ſimi: & proderit tibi magìs, quàm aurum. Con- 15
clude eleemoſynam in (f) cellis tuis: & hæc eruet
te ex omni malo. Super ſcutum potentiæ, & 16
ſuper lanceam (g) roboris adverſùs inimicum pu-
gnabit pro te. Vir bonus fidejubet pro proximo: 19
et qui perdidit verecundiam; derelinquet illum.

MS.A.(β) εἰς καιρόν. (γ) κόπον (δ) κομιεῖται (ε) οὐ χάριν (ζ) ἐπὶ ἐλεημοσύνῃ (η) διὰ (θ) ταμιείοις (ι) ὁλκῆς (κ) ἐγκαταλείψει

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

Da mutuum proximo tuo tempore neceſſita- 2
tis ejus. Promittens etiam proximo tuo, præ-
fixo tempore comproba verbũ tuum; Confir- 3
ma ſermonẽ tuũ fidúmq; te præſta proximo
tuo; ut omni tempore vota tua conſequaris
ab ipſo. Multi quidem mutuitantes, poſtula- 4
to mutuo, moleſtiam exhibuêre fœneratori-
bus ſuis. Nam quo tempore mutuatur, mu- 5
tuantis manum exoſculatur, & de ſocii ſui
opibus vocem attollit: Quo verò tempore 6
mutuum reportat, inflat ſeſe, & poſt longum
tempus reddit illud; Ut, ſi poſſit, dimidium 7
tantùm reſtituat: æſtimátque illud merè re-
pertitium Quare emergunt manus illius pro- 8
priis opibus vacuæ, & inimicum ſibi compa-
rat; utinam autem gratis: *Verùm* lites & 9
convitia rependit illi, & pro honore contu-
meliam. *Hinc eſt ut* multi nequaquam ex 10
improbitate, ſed gratuitam litem metuentes,
mutuatione abſtineant. Veruntamẽ erga pau- 11
perem patientiâ utitor. Et mandati obſer- 12
vandi gratiâ recrea illum: & quamvis inter-
ſit jactura, ne adjicias animum. Pecuniam tu- 13
am pro fratre & proximo tuo amittas, potiùs
quàm ſub lapidem aut parietẽ, recondas il-
lam. Conde tibi theſaurum per juſtitiam & 14
charitatem, eritque tibi utilior omnibus quæ
poſſides. In faſcem coge eleëmoſynam, & in 15
ærarium tuũ reponito, ipſáq; te ex omni ad-
verſitate liberabit. Scutum validiſſimum, & 16
lancea, atque murus erit ad bellum; & ad-
versùs plurimos ipſa te reddet ſecurum. Vir 17
bonus eſt qui pro ſocio ſuo ſpondet, & qui
amittit pudorem ſponſorem ſuum evitat.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * اقرض صاحبك ان كان محتاجا * واوعد صاحبك * واذا بلغ الوقت فليكن لميعادك
3 وفاء * وليثبت قولك * ودم لصاحبك في الشدة والرخا * ليتبع مسرتك في كل حين *
4 5 * كثيرون ممن طلبوا القرض * فلما اقرضوا عذبوا الذين اقرضوهم * ساعة يطلب
6 القرض يقبل يدي المقرض * ويرفع صوته بالمدحة * واذا رد ما اخذه * رده بفخر وتطاول *
7 ويرده بعد زمان طويل * وان قدر على صاحبه قضاه على النصف * ويعد كانه غنيمة
8 9 وجده * وربما خرج من ماله صفرا عطلا * ويبقا عدوا * وليته مجانا فقط * بل يجزيه بدل
10 ما اتسع عليه السخب والشتيمة * وبدل الكرامة الذل والهوان * كثير من الناس لم
يمنعوا من ان يقرضوا من البخل والشح الا تخوفا من الخصومة والسخب والمجازاة بالباطل *
11 12 * ولكن المسكين تأناه واصبر له * ولحال حفظ الوصية فرج عنه * وان دخل عليك
13 الضيم فلا تبالي * فرق مالك وبذر على اخيك وصاحبك * ولا تطمر تحت الصخر
14 15 والجدار * ادخر لنفسك دخيرة البر والحب * وهي اخير لك من جميع مالك * صر الصدقة
16 وضمها في خزائنك * وهي تخلصك من كل باس * الترس الشديد والرمح والحصن الوثيق نعم
17 لاصحاب القتال * كذلك الصدقة تكون لك منعة * وتوقيك من كل شر * نعم الرجل من
ضمن صاحبه * ومن لم يكن له حياء ولا انفة هرب من ضمينه *

Mutuum da amico tuo, ſi fuerit egens. 2
Amico item tuo pollicere, & advenien-
te tempore, fac ſolvas promiſſum tuum;
Et conſtans ſit ſermo tuus, & conſtan- 3
ter perſevera cum amico tuo tam in ad-
verſitate quàm proſperitate, ut volun-
tatem tuam ſequatur omni tempore. Mul- 4
ti ex his qui mutuum poſtulârunt, acce-
pto mutuo, vexârunt eos qui mutuum
dederant. Cùm mutuum poſtulat, fœ- 5
neratoris manus oſculatur, vocemque
ſuam cum laude extollit: Cùm autem 6
reſtituit quod acceperat, cum arrogantia
& cunctatione reſtituit, & poſt longum
tempus reſtituit: Et ſi poſſit in ami- 7
cum ſuum, dimidium reſtituet ei, du-
cétque perinde ac ſi ipſemet reperiſſet
illud. Imò interdum è pecunia ſua va- 8
cuus & inanis emergit, fitque inimi-
cus; & O utinam gratis tantúm: Ve- 9
rùm pro liberalitate quâ uſus eſt erga
ipſum, moleſtiam & convitium rependit
illi, & pro honore deſpectum atque con-
tumeliam. Multi ex hominibus mutuũ 10
dare recuſârunt, non ex tenacitate &
avaritiâ, ſed litem, & moleſtiam, im-
meritámque compenſationem metuentes.
Attamen erga pauperem longanimus eſto, 11
& expecta eum patienter, Et propter 12
obſervantiam mandati refocilla eum:
& licèt damnum in te refundatur, ne
cures. Diſtribue, imò diſſipa opes tuas 13
erga fratrem et amicum tuum; ac ne abſ-
condas eas ſubter lapidem aut parietẽ.
Repone tibi theſaurum juſtitiæ & cha- 14
ritatis; erit enim tibi utilior cunctis o-
pibus tuis. Collige eleemoſynam, & in 15
cellam tuam coge; ipſáque te eximet ex
omni adverſitate. Ut ſcutum validum, 16
& haſta, atque arx munita tutum ſunt
bellatoribus præſidium: ita eleemoſyna
erit tibi aſylum, protegétque te ab omni
malo. Laudandus eſt vir qui fidejuſſe- 17
rit pro amico ſuo; & qui nullo pudore
atque honeſtate præditus eſt, refugit fi-
dejuſſorem ſuum.

Verſio VULG. LAT.

20 Gratiam fidejuſſoris ne obliviſcaris: dedit enim pro te ani-
21 mam ſuam. Repromiſſorem fugit peccator & immundus.
22 Bona repromiſſoris ſibi aſcribit peccator: & ingratus ſenſu
23 derelinquet liberantem ſe. Vir repromittit de proximo ſuo:
24 & cùm perdiderit reverentiam, derelinquetur ab eo. Repro-
miſſio nequiſſima multos perdidit dirigentes, & commovit
25 illos quaſi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fe-
26 cit, & vagati ſunt in gentibus alienis. Peccator tranſgredi-
ens mandatum Domini, incidet in promiſſionem nequam; &
27 qui conatur multa agere, incidet in judicium. Recupera
proximum ſecundùm virtutẽ tuam, & attende tibi ne inci-
28 das. Initium vitæ hominis, aqua & panis, & veſtimentum,
29 & domus protegens turpitudinem. Melior eſt victus paupe-
ris ſub tegmine aſſerum, quàm epulæ ſplendidæ in peregrè
30 ſine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, & impro-
31 perium peregrinationis non audies. Vita nequam hoſpitan-
di de domo in domum: & ubi hoſpitabitur, non fiducialiter
32 aget, nec aperiet os. Hoſpitabitur, & paſcet, & potabit ingra-
33 tos, & ad hæc amara audiet. Tranſi, hoſpes, & orna men-
34 ſam: & quæ in manu habes, ciba cæteros. Exi à facie hono-
ris amicorum meorum: neceſſitudine domûs meæ hoſpitio
35 mihi factus eſt frater. Gravia hæc homini habenti ſenſum;
Correptio domûs, & improperium fœneratoris.

CAP. XXX.

1 Qui diligit filium ſuum, aſſiduat illi flagella, ut lætetur in
noviſſimo ſuo, & non palpet proximorum oſtia.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 † Χάριτας ἐγγύου μὴ ἐπιλάθῃ, ἔδωκε γὰρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ.
22 † Ἀγαθὰ ἐγγύου ἀνατρέψει ἁμαρτωλός, † Καὶ ἀχάριστος ἐν διανοίᾳ
24 (λ) ἐγκαταλείψει ῥυσάμενον. † Ἐγγύη πολλοὺς ἀπώλεσε κατευ-
25 θύνοντας, καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς ὡς κῦμα θαλάσσης. † Ἄνδρας δυνα-
26 τοὺς ἀπῴκισε, † καὶ ἐπλανήθησαν ἐν ἔθνεσιν ἀλλοτρίοις. † Ἁμαρ-
τωλὸς (μ) ἐμπεσὼν εἰς ἐγγύην, † καὶ διώκων ἐργολαβίας ἐμ-
27 πεσεῖται εἰς κρίσεις. † Ἀντιλαβοῦ τοῦ πλησίον κατὰ δύναμίν σου, † καὶ
28 πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐμπέσῃς. † Ἀρχὴ ζωῆς (ν) ὕδωρ, καὶ ἄρτος,
29 καὶ ἱμάτιον, † καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην. † Κρείσσων βίος
πτωχοῦ ὑπὸ σκέπην δοκῶν, ἢ ἐδέσματα λαμπρὰ ἐν ἀλλοτρίοις.
30 † Ἐπὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ εὐδοκίαν ἔχε. † Ζωὴ πονηρὰ ἐξ οἰκίας εἰς
31
32 οἰκίαν, † καὶ οὗ (ξ) παροικήσει, οὐκ ἀνοίξει στόμα. † Ξενιεῖς καὶ πο-
τιεῖς (ο) εἰς ἀχάριστα, † καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις πικρὰ ἀκούσῃ.
33 † Πάρελθε πάροικε, κόσμησον τράπεζαν, † καὶ εἴ τι ἐν τῇ χειρί
34 σου ψώμισόν με. † Ἔξελθε πάροικε ἀπὸ προσώπου δόξης, † ἐπι-
35 ξενοῦταί μοι ὁ ἀδελφός, χρεία τῆς οἰκίας. † Βαρέα
ταῦτα ἀνθρώπῳ ἔχοντι φρόνησιν, † ἐπιτίμησις οἰκίας καὶ
ὀνειδισμὸς δανειστοῦ.

Gratias fidejuſſoris ne obliviſcaris: dedit enim 20
pro te animam ſuam. (h) Bona fidejuſſoris ever- 22
tet peccator: (i) & ingratus ſenſu derelinquet li-
berantem ſe. Fidejuſſio multos perdidit dirigen- 24
tes, & commovit illos, quaſi fluctus maris. Viros 25
potentes migrare fecit: & vagati ſunt in genti-
bus alienis. Peccator (k) incidens in fidejuſſio- 26
nem, & ſectans (l) redemptiones, incidet in judi-
cia. (m) Recupera proximum ſecundùm virtutem 27
tuam: & attende tibi, ne (n) incidas. Initium vi- 28
tæ, aqua, & panis, & veſtimentum, & domus te-
gens turpitudinẽ. Melior eſt victus pauperis ſub 29
tegmine aſſerum, quàm epulæ ſplendidæ in alienis.
(o) Super minimum & magnum placeat tibi. 30
Vita nequam de domo in domum: & ubi hoſpita- 31
bitur; non aperiet os. Hoſpitio ſuſcipies, & pota- 32
bis (p) ad ingratas & præterea in his amara au-
dies: Tranſi, hoſpes, orna menſam; &, ſi quid in 33
manu tua, ciba me: Exi hoſpes, à facie honoris: 34
advênit mihi hoſpitio ſuſcipiendus frater: opus
eſt domo. Gravia hæc homini habenti ſenſum, 35
Increpatio domûs, & improperium fœneratoris.

MS.A.(λ) ἐγκαταλείψει (μ) ἐμπεσεῖται (ν) ἀνθρώπου ἄρτος, καὶ ὕδωρ, (ξ) παροικήσεις, οὐκ ἀνοίξεις (ο) ἀχάριστα,

ΚΕΦ. λʹ.

ΠΕΡΙ ΤΕΚΝΩΝ.

1 † Ὁ ἀγαπῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐνδελεχήσει μάστιγας αὐτῷ, † ἵνα εὐφρανθῇ ἐπ' ἐσχάτῳ αὐτοῦ.

CAP. XXX.

DE LIBERIS.

Qui diligit filium ſuum; aſſiduabit illi 1
flagella, ut lætetur in noviſſimo ſuo.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 32 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible]

Beneficium ſponſoris deſeret ſceleroſus, & 18
qui deſerit creatorem ſuum, liberatorem ſu-
um deſerit. Sponſio multos perdidit, & reli- 21
querunt opes ſuas ut fluctus maris. Etiam 22
opulentiſſimos exhauſit, & ad gentem alie-
nam ſe recepêre. Peccator qui Domini præ- 23
cepta tranſgreditur, in ſponſionem incidet;
& qui peccata in ſe ſuſcipere contendit, in
judicia illius incidet. Peccata multa generat
ſponſio. Qui ſe gratis aſtringit, litem quoq;
reperiet. Sponde pro ſocio tuo pro ratione 24
virium tuarum, & à duplo libera teipſum.
Præcipua victûs humani ſunt panis, aqua, & 25
veſtitus, atque domus tegens ignominiam.
Melior eſt enim victus pauperis ſub tecto tra- 26
bium ſuarum, quàm plurimæ divitiæ in pe-
regrinatione. Sive multis, ſive paucis rebus 27
victitet, nemo novit; & quid agat intra do-
mum ſuam, nemo videt. Vita miſera eſt è 28
domo in domum *migrare*, & de ſummis ju-
diciis *(i. injuriis)* os ſuum aperire non poſſe.
Inquilinus es, ergò bibes contumeliam, & 29
præterea acerba audies. Inquilinus es, vade, 30
menſam extrue, & quod ad manum eſt, com-
ede. Exi è conſpectu honoris, *(i. viri hono-* 31
randi,) hoſpes enim advenit mihi. Gravia 32
ſunt hæc viro cordato, objurgatio, & uſura,
atq; mutuum fœneratorum. Largiſſimè ero-
ga pauperi, & ex his quæ præ manibus habes,
eſum des illi. Si nudus eſt, indue eum; tuam
enim carnem tegis, & Deo quidem fœnera-
ris, qui ſeptuplum tibi rependet.

CAP. XXX.

Qui amat filium ſuum, repetat *crebrò* acu- 1
leos ejus, ut ad extremum fruatur *ipſo*.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 21 * لا يتفكر الفاجر عمن يتكفل به * والذي يكفر بصاحبه يجحد شكر خالقه * لقد اهلك
22 الضمان بشرا كثيرا * وتركوا اموالهم كامواج البحر * وافلست اصحاب الاموال * وهربوا الى شعب
23 غريب * الخاطي المتعدي على وصايا الرب * حسبه ان يتوحل في الضمان * والذي يجتهد في
24 طلب الخطايا يكسب الكفاية * اضمن صاحبك بقدر قوتك * وخلص نفسك من الضمان
25 المضاعف على رقبتك * راس معيشة الانسان الخبز والماء واللباس * والبيت يغطي العورات *
26 27 * حياة الفقير صالحة تحت سقف بيته * اخير من غناء كثير في الغربة * لان الفقير لا يعلم الناس
28 قليلا له ام كثيرا * وليس يرى احد ولا يطلع على فعاله * شر النقلة من بيت الى بيت * ويزل
29 به الامور العظام * ولا يقدر ان يفتح فاه * يقال له انت غريب فاحتمل الذل * وبعد هذا
30 31 تسمع ما هو اشد منه * يقال هذا غريب فقم عنا حتى نوضع المائدة * وكل بين يديك * وقم
32 انصرف عن كرامة اهل المجلس * لان لنا ضيف * ما اشد هذه الاشياء على العاقل * الانتهار
والربا والقرض * اعطي المسكين جدا جدا * واطعمه مما رزقت * وان كان عاريا فاكسوه * فانك
انما تكسوا لحمك ودمك * وتقرض العلي الوفي الله * فهو يجزيك عوض الواحد سبعة *
1 * الفصل الثلاثون * من احب ولده فليجد له القضبان * لانه ان ادبه فرح به في اخر عمره *

Non cogitat ſceleroſus de illo qui pro ſe 18
fidejuſſit: at qui negat amicum ſuum ne-
gat gratiam creatoris ſui. Multos homi- 21
nes perdidit fidejuſſio, & reliquerunt opes
ſuas ut fluctus maris. Adeoque ad ino- 22
piam redacti ſunt opulenti, & ad gentem
peregrinam fugerunt. Peccator præcepta 23
Domini tranſgrediens, in fidejuſſionem ut
in lutum demergendus eſt: & qui peccata
ſectari ſtudet, compenſationem acquiret.
Fidejube pro amico tuo pro portione po- 24
tentiæ tuæ, & erue teipſum à fidejuſſione
ſuper collo tuo conduplicanda. Summa 25
victûs humani eſt panis, & aqua, atque
veſtitus; cæterùm dom⁹ tegit ignominias.
Bona eſt vita pauperis ſub laqueari do- 26
mûs ei⁹, melior divitiis multis in peregri-
natione. Ignorât enim homines parùmne an 27
multũ poſſideat pauper, et nemo videt aut
conſcius eſt operum ejus. Infœlicitas eſt 28
migratio de domo in domum: occurrent e-
nim huic ardua negotia, nec poterit ape-
rire os ſuum. Dicetur illi, Peregrinus es, 29
igitur contemptum patitor: & inſuper his
duriora audies. Dicetur, Hic externus eſt, 30
recede à nobis, ut menſam apponamus; tu
verò inter manus tuas comede: Surge, abſ- 31
cede à magnificentia convivarum, hoſpitẽ
enim habemus. Quàm duræ ſunt res iſtæ 32
prudenti, Increpatio, & uſura, atque mu-
tuũ! Largire pauperi ſummâ liberalitate,
eumq; ciba ex his quæ tibi conceſſa fue-
rint. Et ſi fuerit nudus, veſti eum; enim-
verò carnem tuam & ſanguinem tuũ ve-
ſties, altiſſimóq; Deo remuneratori fœnera-
beris, qui tibi ſeptem pro uno rependet.

CAP. XXX.

Qui amat filium ſuum, adhibeat ei 1
virgas; quoniam ſi erudierit eum, læta-
bitur de eo ſupremâ ætate ſuâ.

Verſio VULG. LAT.

2 Qui docet filium ſuum, laudabitur in illo, & in medio do-
3 meſticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium ſuum, in
zelum mittit inimicum, & in medio amicorum gloriabitur
4 in illo. Mortuus eſt pater ejus, & quaſi non eſt mortuus: ſi-
5 milem enim reliquit ſibi poſt ſe. In vita ſua vidit, & læta-
tus eſt in illo: in obitu ſuo non eſt contriſtatus, nec confu-
6 ſus eſt coram inimicis. Reliquit enim defenſorem domûs
7 contra inimicos, & amicis reddentem gratiam. Pro anima-
bus filiorum colligabit vulnera ſua, & ſuper omnem vocem
8 turbabuntur viſcera ejus. Equus indomitus evadit durus, &
9 filius remiſſus evadet præceps. Lacta filium, & paventem te
10 faciet: lude cum eo, & contriſtabit te. Non corrideas
11 illi, ne doleas, & in noviſſimo obſtupeſcent dentes tui. Non
des illi poteſtatem in juventute, & ne deſpicias cogitatus
12 illius. Curva cervicem ejus in juventute, & tunde latera
ejus dum infans eſt, ne fortè induret, & non credat tibi, &
13 erit tibi dolor animæ. Doce filium tuum, & operare in
14 illo, ne in turpitudinem illius offendas. Melior eſt pauper
ſanus, & fortis viribus, quàm dives imbecillis & flagella-
15 tus malitiâ. Salus animæ in ſanctitate juſtitiæ, melior eſt
omni auro & argento, & corpus validum, quàm cenſus
16 immenſus. Non eſt cenſus ſuper cenſum ſalutis corporis:
17 & non eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium. Melior
eſt mors quàm vita amara: & requies æterna quàm languor
18 perſeverans. Bona abſcondita in ore clauſo, quaſi appoſitio-
19 nes epularum circumpoſitæ ſepulchro. Quid proderit li-
20 batio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit. Sic qui
effugatur à Domino, portans mercedes iniquitatis:

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

2 † Ὁ παιδεύων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὀνήσεται ἐπ᾽ αὐτῷ, † καὶ ἀναμέσον γνω-
3 ρίμων ἐπ᾽ αὐτῷ καυχήσεται. † Ὁ διδάσκων τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραζη-
4 λώσει τὸν ἐχθρὸν, † καὶ ἔναντι φίλων ἐπ᾽ αὐτῷ ἀγαλλιάσεται. † Ἐτε-
λεύτησεν αὐτοῦ ὁ πατὴρ, καὶ (α) ὡς οὐκ ἀπέθανεν, † ὅμοιον γὰρ αὐτῷ
5 κατέλιπε (β) μετ᾽ αὐτόν. † Ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἶδε καὶ (γ) εὐφράν-
6 θη, † καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ οὐκ ἐλυπήθη. † Ἐναντίον ἐχθρῶν κατ-
7 έλιπεν ἔκδικον, † καὶ τοῖς φίλοις ἀνταποδιδόντα χάριν. † Περιψύ-
χων υἱὸν καταδεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ, † καὶ ἐπὶ πάσῃ βοῇ ταρα-
8 χθήσεται σπλάγχνα αὐτοῦ. † Ἵππος ἀδάμαστος (δ) ἀποβαίνει σκλη-
9 ρὸς, † καὶ υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει προαλής. † Τιθήνησον τέκνον καὶ
10 ἐκθαμβήσει σε, † (ε) σύμπαιξον αὐτῷ καὶ λυπήσει σε. † Μὴ
συγγελάσῃς αὐτῷ ἵνα μὴ συνοδυνηθῇς, καὶ ἐπ᾽ (ζ) ἐσχάτῳ γομφιάσεις
11 τοὺς ὀδόντας σου. † Μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι. † Θλάσον
12 τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, (η) ὡς ἔστι νήπιος, † μήποτε σκληρυνθεὶς
13 ἀπειθήσῃ σοι. † Παίδευσον τὸν υἱόν σου, καὶ ἔργασαι ἐν αὐτῷ, ἵνα
11 μὴ ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ (θ) σου προσκόψῃ. Καὶ μὴ παρίδῃς τὰς
12 ἀγνοίας αὐτοῦ. Κάμψον τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἐν νεότητι. ΠΕΡῚ
ὙΓΙΕΙΑΣ. † Κρείσσων πτωχὸς ὑγιὴς καὶ ἰσχύων τῇ ἕξει, ἢ
14 15 πλούσιος μεμαστιγωμένος εἰς σῶμα αὐτοῦ. † (ι) Ὑγεία καὶ εὐεξία
βέλτιον παντὸς χρυσίου, καὶ σῶμα εὔρωστον ἢ ὄλβος ἀμέτρητος.
16 † Οὐκ ἔστι πλοῦτος βελτίων (κ) ὑγείας σώματος, † καὶ οὐκ ἔστιν
17 εὐφροσύνη ὑπὲρ χαρὰν καρδίας. † Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν
18 πικρὰν, † ἢ ἀρρώστημα (λ) ἔμμονον. † Ἀγαθὰ ἐκκεχυμένα ἐπὶ
στόματι κεκλεισμένῳ, † θέματα βρωμάτων παρακείμενα ἐπὶ
19 τάφῳ. † Τί συμφέρει κάρπωσις εἰδώλῳ; † οὔτε γὰρ ἔδεται οὔτε μὴ
20 ὀσφρανθῇ. † Οὕτως ὁ ἐκδιωκόμενος ὑπὸ κυρίου.

Cum Tranſlatione LATINA.

Qui erudit filium ſuum; (a) lucrabitur in illo: 2
& in medio notorum in illo gloriabitur. Qui do- 3
cet filium ſuum; in zelum mittet inimicum: &
in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus 4
eſt pater ejus, & quaſi non eſt mortuus: ſimilem
enim ſibi reliquit poſt ſe. In vita ſua vidit, & læ- 5
tatus (b) eſt: & in obitu ſuo non eſt contriſtatus.
Contra inimicos reliquit defenſorem, & amicis 6
reddentem gratiam. (c) Refrigerans filium, col- 7
ligabit vulnera illius: & ad omnem clamorem
turbabuntur viſcera ſua. Equus indomitus eva- 8
dit durus: & filius remiſſus evadit præceps.
Lacta filium, & paventem te faciet: lude cum 9
illo, & contriſtabit te. Ne corrideas illi, ne ſimul 10
doleas: & in noviſſimo quaties dentes tuos. Non 11
des illi poteſtatem in (d) juventute: Tunde latera 12
illius, dum infans eſt: ne fortè induratus non cre- 13
dat (e) tibi. Erudi filium tuum, & operare in
illo; ne in turpitudinem (f) tuam offendat. (g) Et 11
ne deſpicias ignorantias illius: Curva cervicem
ejus in juventute. DE SANITATE. Me- 12
lior eſt pauper ſanus, & fortis viribus, quàm di- 14
ves flagellatus in corpore ſuo. Sanitas, & bona 15
habitudo melior eſt omni auro; & corpus validū,
quàm cenſ⁹ immenſus. Non eſt cenſus melior ſani- 16
tate corporis: et non eſt oblectamentū ſuper cordis
gaudiū. Melior eſt mors, quàm vita amara, aut lan- 17
guor perſeverans. Bona (h) offuſa ad os clauſū, ap- 18
poſitiones epularū appoſitæ ſuper ſepulchrū: Quid 19
prodeſt oblatio idolo? nec enim manducabit, nec
odorabitur. Sic qui perſequutionē patitur à Dn̄o: 20

MS.A. (α) οὐκ ὡς (β) μεθ᾽ (γ) ηὐφράνθη, (δ) ἐκβαίνει (ε) σύμπαιξον (ζ) ἐσχάτων (η) ἕως (θ) αὐτοῦ προσκόψῃς. Κρείσσων πτωχὸς (ι) Ὑγιεία καὶ εὐεξία βελτίων (κ) ὑγιείας (λ) ἔνμονον.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 [illegible]

Qui erudit filium ſuum, fruetur illo, & inter 2
amicos ſuos eo gloriabitur. Qui docet filium 3
ſuum, inimici ſui invidiam excitat, & coram
amicis ſuis eo gloriabitur. Defunctó ipſi- 4
us patre, *ſupereſt* alter haud mortuus; quan-
doquidem ſimilem ſui poſt ſe reliquit. In vi-
ta ſua vidit eum, & lætatus eſt, & in morte 5
ſua non contriſtatur. Amicis ej⁹ beneficiū re- 6
feret, & ab hoſtib⁹ ej⁹ exiget vindictā. Blan- 7
dè tractantis filiū ſuum multa erunt vulnera,
& ad omnem gemitū vacuum reddit cor ſu-
um. Qualis eſt pullus equinus indomitus, talis 8
eſt filius protervus qui patri non obtemperat.
Erudi filium tuum, ne ſis ludibrio: quòd ſi lu- 9
ſeris cum eo, cruciabit te. Ne te geras cum eo 10
ad libitum ipſius, ne te ad iracundiam provo-
cet, ac demum dentes tuos obſtupefaciat. Ne 11
des illi poteſtatē in adoleſcentia ipſius, neve
parcas ei omnia delicta ipſius. Demitte caput 12
illius dum puer eſt, & ſalebras ejus complana
dum parvus eſt; ne grandior factus in te re-
bellet. Agitationem animi doce filiū tuum, 13
& aſperū te præbe erga illum; ne ſuis inſipi-
entiis impingere te faciat. Potior eſt enim 14
pauper vivus & corpore firmus, quàm dives
in carne ſua vexatus. Vitam firmæ valetudi- 15
nis præ auro dilexi, & ſpiritum bonum præ
margaritis. Nullæ ſunt divitiæ valetudini cor- 16
poris comparandæ, nec ullum eſt gaudiū bo-
no animo comparandum. Præſtat mori, quàm 17
infœlicem vitam *degere*; & in foveam de-
ſcendere, quàm aſſiduo dolore *conſumi*. Bona 18
occulta ſuper os abſtruſum, perinde ſunt ac
cibi ſepulchris impoſiti. Quænam jucunditas 19
eſt ſimulachris gentium, quæ nec comedunt,
nec odorantur? ita ſe habet qui divitias
poſſidet nec utitur illis:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 3 * ومن أدب ابنه رأى فيه السرور * وامتدح به بين أصحابه * من علم ابنه أحسن أدبه *
4 وأهاج العين لأعدائه * وبين أخوانه يمدح به * مات هذا إذ خلف مثله * ولم يمت لأنه
5 6 خلف مثله * رآه مفلحا في حياته وفرح به * وعند الموت لم يحزن * لأن ولده يكافي إخوانه
7 بالمعروف * وينتقم من أعدائه * من دلل ابنه كثرت ضرباته * وخفق قلبه مثل المبرد
8 9 يسمع * مثل المهر الذي لم يداص * كذلك الولد المارد الذي لا يطيع أباه * أدب ابنك
10 لئلا يستهزئ بك * وإن أنت صاحبته غدر بك * لا تتبعه في مسرته لئلا يسخطك *
11 12 واحذر أمره يصر بك * لا تسلطه في صبائه * ولا تتجاوز عنه كل ما أساء * احني رقبته *
13 ونكس رأسه ما دام صغيرا * واضرب متنه في صبائه * قبل أن يعسو ويمرد عليك * علم
14 ابنك * ودرجه * وعوده الضيق والشدة * لئلا تعاقب أنت بجهله * المسكين الصحيح
15 الجسم أخير من الغني السقيم * الحياة والصحة أحب إلي من الذهب * والنفس الطيبة
16 17 السرية أفضل من الجوهر * لا غناء يشبه صحة الجسم * ولا فرح يعادل فرح القلب * الموت
18 أفرج من عيش سوء العيش طائل * والهاوية أخير من وجع دائم * الخيرات المستورة على
19 الأفواه المحرومة كثيبة الطعام الموضوع على باب القبر يشم * ما لذة صنم الشعوب الذي
لا يأكل ولا يشرب * كذلك من له مال ولا يوسع على نفسه *

Et qui caſtigat filium ſuum, lætitiam 2
ex eo percipiet, & gloriabitur de illo
inter amicos ſuos. Qui docet filium 3
ſuum, bonam reddit eruditionem ejus,
& invidiam excitat inimicis ſuis, &
inter amicos ſuos gloriabitur de ipſo.
Moritur iſte ſuperſtitem relinquens ſui 4
ſimilem; imò non moritur quia ſui
ſimilem relinquit. Proſperum vidit il- 5
lum dum viveret, eoque lætatus eſt &
inſtante morte minimè dolet: Quan- 6
doquidem filius ejus gratiam redditurus
eſt amicis ejus, & pœnas ab inimicis e-
jus repetiturus. Qui blanditur filio ſuo, 7
multa patietur flagella, et palpitatio cor-
dis ejus ceu lima audietur. Qualis eſt 8
pullus equinus nondum domitus, talis fi-
lius rebellis qui patri ſuo non obedit. Ca- 9
ſtiga filium tuum, ne irridearis: nam ſi
familiariter egeris cum illo, te fallet.
Ne acquieſcas ei in libidine ipſius, ne te 10
irritet, & ad extremum rei frendeat in
te. Ne des illi poteſtatē in pueritia ipſius, 11
& ne dimittas ei quicquid turpiter com-
miſerit. Flecte cervicem ejus, & caput 12
ejus demitte quandiu parvus eſt; ejuſq;
tumulos, dum puer eſt, tunde, priuſquàm
obdureſcat, & contra te rebellet. Doce 13
filium tuum, exerce illum, & aſſueſac
eum incommodis ac moleſtiis, ne tu ob 14
inſipientiam ejus crucieris. Pauper cor-
pore valens præſtat diviti malè affecto.
Vita & ſanitas chariores mihi ſunt au- 15
ro, & bonus hilariſque animus gemmis
pretioſior. Nullæ ſunt opes quæ cum cor- 16
poris incolumitate comparentur, nec ul-
lum gaudium quod lætitiæ cordis adæ-
quetur. Mors remiſſior eſt victu miſero 17
& haud amplo, et fovea potior eſt dolore con-
tinuo. Bona occulta interdictis oribus 18
oppoſita, ſimilia ſunt cibo ad oſtium mo-
numenti collocato, cujus odor percipia-
tur. Quænam eſt idoli gentium voluptas, 19
quod nec edit nec bibit? ejuſmodi eſt qui
divitias habet, nec ſibimet indulget:

Verſio VULG. LAT.

21 Videns oculis, & ingemiſcens, ſicut ſpado complectens vir-
22 ginem, & ſuſpirans. Triſtitiam non des animæ tuæ, & non
23 affligas temetipſum in conſilio tuo. Jucunditas cordis hæc
eſt vita hominis, & theſaurus ſine defectione ſanctitatis: &
24 exultatio viri eſt longævitas. Miſerere animæ tuæ placens
Deo, & contine: congrega cor tuum in ſanctitate ejus, &
25 triſtitiam longè repelle à te. Multos enim occîdit triſtitia,
26 & non eſt utilitas in illa. Zelus & iracundia minuunt dies,
& ante tempus ſenectam adducet cogitatus.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

21 † Βλέπων ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ στενάζων, ὥσπερ εὐνοῦχος περι-
22 λαμβάνων παρθένον καὶ στενάζων. † Μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν
23 ψυχήν σου, † καὶ μὴ θλίψῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ σου. † Εὐφροσύνη
24 καρδίας ζωὴ ἀνθρώπου, † καὶ ἀγαλλίαμα ἀνδρὸς μακροημέρευσις.
† Ἀγάπα τὴν ψυχήν σου, καὶ παρακάλει τὴν καρδίαν σου, † καὶ
25 λύπην μακρὰν ἀπόστησον ἀπὸ σοῦ· † Πολλοὺς γὰρ (μ) ἀπέκτεινεν
26 ἡ λύπη, † καὶ οὐκ ἔστιν ὠφέλεια ἐν αὐτῇ. † Ζῆλος καὶ θυμὸς
ἐλαττοῦσιν ἡμέρας, † καὶ πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέριμνα.

MS. A. (μ) ἀπώλεσεν λύπη,

Cum Tranſlatione LATINA.

Videns oculis, & ingemiſcens, ſicut ſpado com- 21
plectens virginem, & ſuſpirans. Non des in tri- 22
ſtitiam animam tuam: & non affligas temet-
ipſum in conſilio tuo. Jocunditas cordis, hæc eſt 23
vita hominis: & exultatio viri eſt longævitas.
Dilige animam tuam, & conſolare cor tuum: & 24
triſtitiam longè expelle à te. Multos enim occîdit 25
triſtitia: & non eſt utilitas in ea. Zelus, & ira- 26
cundia minuunt dies: & ante tempus ſenectam
adducit cogitatus.

Quæ ſequuntur v. 26. hujus cap. 30. Ὡς καλαμώμενος, *& reliqua, uſque ad particulam iſtam v. 13. cap. 36.* καὶ κατεκληρονόμησα, *in exemplari Romano, (prout & in* MS. A.*) a Vulgata, cæteriſque Verſionibus, capitum ordine & diſtributione differunt: de qua differentia, licet in Nobilii notis inferius dictum fuerit, hic tamen (capitibus etiam, prout ſibi mutuo reſpondet, utrobique deſignatis,) Lectorem monitum voluimus.*

27 *Cap.* 33. Splendidum cor, & bonum in epulis eſt: epulæ
enim illius diligenter fiunt.

CAP. XXXI.

Cap. 34. 1 Vigilia honeſtatis tabefaciet carnes, & cogitat⁹ illius
2 auferet ſomnum. Cogitatus præſcientiæ avertit ſenſum, &
3 infirmitas gravis ſobriam facit animam. Laboravit dives in
congregatione ſubſtantiæ, & in requie ſua replebitur bonis
4 ſuis. Laboravit pauper in diminutione victûs, & in fine in-
5 ops fit. Qui aurum diligit, non juſtificabitur: & qui inſe-
6 quitur conſumptionem, replebitur ex ea. Multi dati ſunt in
7 auri caſus, & facta eſt in ſpecie ipſius perditio illorum. Li-
gnum offenſionis eſt aurum ſacrificantium: væ illis qui ſe-
8 ctantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo. Beatus
dives, qui inventus eſt ſine macula: & qui poſt aurum non
9 abiit, nec ſperavit in pecunia & theſauris. Quis eſt hic, &
laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita ſua.

16 17 ΚΕΦ. λγ΄. † Ὡς καλαμώμενος ὀπίσω τρυγητῶν,
17 † Ἐν εὐλογίᾳ κυρίου ἔφθασα, † καὶ ὡς τρυγῶν ἐπλήρωσα ληνόν.
18 † Κατανοήσατε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, † ἀλλὰ πᾶσι τοῖς
19 ζητοῦσι παιδείαν. † Ἀκούσατέ μου μεγιστᾶνες λαοῦ, † καὶ οἱ ἡγούμενοι
20 ἐκκλησίας ἐνωτίσασθε. † Υἱῷ καὶ γυναικὶ, ἀδελφῷ καὶ φίλῳ † μὴ
δῷς ἐξουσίαν ἐπὶ σὲ ἐν ζωῇ σου, † καὶ μὴ δῷς ἑτέρῳ τὰ χρήματά
21 σου, † ἵνα μὴ μεταμεληθεὶς δέῃ περὶ αὐτῶν. † Ἕως ἔτι ζῇς καὶ
22 πνοὴ ἐν σοὶ, † μὴ ἀλλάξῃς σεαυτὸν (ν) πάσῃ σαρκί. † Κρεῖσσον
γάρ ἐστι τὰ τέκνα δεηθῆναί σου, † ἢ σὲ ἐμβλέπειν εἰς χεῖρας υἱῶν
23 σου. † Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ὑπεράγων· † Μὴ δῷς μῶμον
24 ἐν τῇ δόξῃ σου. † ἐν ἡμέρᾳ συντελείας ἡμερῶν ζωῆς σου † καὶ ἐν καιρῷ
τελευτῆς διάδος (ξ) κληρονομίαν. ΠΕΡῚ ΔΟΎΛΩΝ.
25 † Χορτάσματα καὶ ῥάβδος καὶ φορτία ὄνῳ, † ἄρτος καὶ παιδεία καὶ
ἔργον οἰκέτῃ. MS.A. (ν) ἐν πάσῃ (ξ) κληρονομίαν. Χόρτασμα

CAP. 33. (i) Quaſi qui colligit acinos poſt 16 17
vindemiatores, In benedictione Domini (k) per-
veni: & quaſi, qui vindemiat, replevi torcular.
Reſpicite, quoniam non mihi ſoli laboravi, ſed 18
omnibus exquirentibus diſciplinam. Audite me, 19
magnates populi: & rectores Eccleſiæ, auribus
percipite. Filio, et mulieri, fratri, et amico non 20
des poteſtatē ſuper te in vita tua. Et non dederis
alii pecunias tuas: ne fortè pœniteat te, et de-
preceris pro illis. Dum adhuc ſuperes, et ſpiratio 21
in te; ne alienes teipſum omni carni. Melius eſt 22
enim ut filii tui te rogent, quàm te reſpicere in
manus filiorum tuorū. In omnibus operibus tuis 23
præcellens eſto: Ne dederis maculam in gloria 24
tua. In die conſummationis dierum vitæ tuæ, et
in tempore exitûs diſtribue hæreditatem tuam.
DE SERVIS. Pabula, et virga, et onera 25
aſino: panis, et diſciplina, et opus ſervo.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 21 22 23 24 25 26 [illegible]

CAP. XXXI.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 [illegible]

Viderque oculis ſuis, ac ſuſpirat ceu ſpado 20
prope virginem cubans. Dominus autem
manu ſuâ ulciſcetur. Ne dedas teipſum triſti- 21
tiæ, & ne illidaris conſilio animæ tuæ. Læti- 22
tia enim cordis eſt vita hominis, & tranquil-
litas hominis producit vitam ipſius. Blandi- 23
re tibi ipſi, & recrea cor tuum, & mœrorem
abs te aſpelle. Multos enim occîdit mœror, 24
& triſtitia peremit illos. Invidia & iracundia 25
dies tabefaciunt, & præter tempus canos pro-
ducit ſolicitudo. Boni cordis multæ ſunt eſcæ, 26
& quicquid comedit, confert corpori ipſius.

CAP. XXXI.

Vigilia colliquefacit carnem divitis, & ſo- 1
licitudo ſomnum ejus abigit. Alimenti cura 2
ſoporem expellit, & gravis ægritudo ſomnum
adimit. Laborat dives in congerendis ſibi 3
opibus, & quieſcit ad percipiendas delitias.
Laborat pauper ob penuriam ſui victûs, & ſi 4
quieſcat, fit egenus. Qui amat divitias, non 5
erit inſons; & qui conſectatur poſſeſſiones,
per eaſdem ſeducetur. Multi divites facti, ſuis 6
freti ſunt opibus, quæ eos nec malo eri-
pere, nec in ſuprema ipſorum die ſalvare
potuerunt. Offendiculo ſunt enim divitiæ 7
ſtultis, & quiſquis iis ſeducitur, offendet.
Beatus dives qui inventus eſt ſine culpâ; & 8
poſt divitias non aberravit. Quis eſt hic? & 9
& laudabimus eum, quòd multa præclara fa-
cinora præſtiterit in populo ſuo.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * وإنما يراه بعينيه ويتلهف مثل الخصي الذي يضاجع العذراء * والرب يعاقبه ويسائله
21 22 عن ذلك * لا تشقي نفسك بهواك * ولا تعثر بمؤامرة نفسك * إنما حياة الإنسان فرح قلبه *
23 وطيبة نفس المرء تطيل عمره * نعم نفسك * واصرف عنك وأرح قلبك * وإياك والحزن *
24 25 * إن الهم قتل ناسا كثيرين * فتلفوا وهلكوا لشدة حزنهم * الغيرة والغضب تفنيان الأيام *
26 والغم يسمط قبل حينه * القلب السمح الخير طعامه في عينيه كثير * وكلما أكل
انتفع به جسده *
* الفصل الحادي والثلاثون *
1 2 * السهر يذوب جسد الغني * وهمه يطير نومه * هم المعيشة يطرد النوم * والهم الشديد يطرد
3 4 النوم * يتسلط الغني لجمع الأموال * ويستريح إلى قبول لذاته * والمسكين يكد لغناه فهو
5 إن أحب الراحة افتقر * من أحب كثرة الأموال لا يظفر * والذي يسعى في طلب
6 الأموال هو باطل * أناس كثير استغنوا * واتكلوا على أموالهم أن تنجيهم من الشر * ولا
7 8 ينفعهم ساعة الموت * لأن المال عثرة للسفهاء * وكل من يطغى به يعثر * طوبى للغني
9 الذي لا يوجد فيه عيب * ولم يطلق في طلب الأموال * من هذا فنمدحه * فإنه قد أكمل
عند شعبه أيادي عظيمة *

Sed eos intuetur oculo, doletque velut 20
eunuchus cum virgine concumbens. Cæ-
terùm puniet illum Dominus, & hujus
rei rationem exiget ab eo. Ne affligas 21
teipſum ſponte tuâ, & animæ tuæ conſilio
ne impingaris. Nam vita hominis eſt 22
gaudium cordis ipſius, & hilaritas animi
hominis ætatem ejus producit. Jucundè 23
vive, mœrorem abige, cordi tuo præbe ſo-
latium, & à triſtitia caveto. Solicitudo 24
enim multos occîdit homines, qui ob mœ-
roris acerbitatem conſumpti perierunt.
Invidia & iracundia dies conſumunt, 25
& mœror canum reddit hominem ante
tempus ſuum. Cordis alacris ac boni copi- 26
oſus eſt cibus in oculo ipſius, & quicquid
comederit, proficit corpori ipſius.

CAP. XXXI.

Vigilia liquefacit corpus divitis, 1
ejuſque cura ſomnum ipſius avolare fa-
cit. Cura victûs ſomnum abigit, & ve- 2
hemens triſtitia ſomnum expellit. Excru- 3
ciatur dives in cogendis opibus, & de-
mum quieſcit in perfruendis ſuis delitiis.
Pauper etiam fatigatur ad ditandam in- 4
opiam ſuam, quod ſi quietem amet, eva-
dit pauperrimus. Qui nimiùm opes dili- 5
git, non erit proſper; & qui laborat in
perquirendis divitiis, iiſdem ſeducetur.
Plures homines facti ſunt divites, ſu- 6
iſque divitiis eos à malo liberaturas
eſſe ſperaverunt; at non profuerunt iis
tempore mortis: Quoniam divitiæ offen- 7
diculo ſunt imprudentibus, & quicunque
ſeducitur illis, impingit. Felix dives in 8
quo non reperitur macula, quique non cu-
ravit in exquirendis opibus. Quis eſt hic 9
ille, ut laudemus eum? ſiquidem enim
facta præſtitit apud gentem ſuam.

M 2

Verſio VULG. LAT.

10 Qui probatus eſt in illo, & perfectus eſt, erit illi gloria
æterna: qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus; face-
11 re mala, & non fecit: Ideò ſtabilita ſunt bona illius in Do-
mino, & eleëmoſynas illius enarrabit omnis Eccleſia Sancto-
12 rum. Supra menſam magnam ſediſti? non aperias ſuper il-
13 lam faciem tuam prior. Non dicas ſic; Multa ſunt, quæ ſu-
14 per illam ſunt: Memento quoniam malus eſt oculus nequam.
15 Nequius oculo quid creatum eſt? ideò ab omni facie ſua
16 lachrymabitur, cùm viderit. Ne extendas manum tuam pri-
17 or, & invidiâ contaminatus erubeſcas. Ne comprimaris in
18 convivio. Intellige quæ ſunt proximi tui ex te ipſo: Utere
19 quaſi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cùm mandu-
20 cas multum, odio habearis. Ceſſa prior cauſâ diſciplinæ:
21 & noli nimius eſſe, ne fortè offendas. Et ſi in medio mul-
torum ſediſti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior
22 poſcas bibere. Quàm ſufficiens eſt homini erudito vinum
exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non
23 ſenties dolorem. Vigilia, cholera, & tortura viro infrunito:
24 Somnus ſanitatis in homine parco: dormiet uſque manè,
25 & anima illius cum ipſo delectabitur. Et ſi coactus fueris
in edendo multum, ſurge è medio, evome: & refrigerabit
26 te, & non adduces corpori tuo infirmitatem. Audi me, fili,
27 & ne ſpernas me: & in noviſſimo invenies verba mea. In
omnibus operibus tuis eſto velox, & omnis infirmitas non
28 occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia
29 multorum, & teſtimonium veritatis illius fidele. Nequiſſi-
mo in pane murmurabit civitas, & teſtimonium nequitiæ
illius verum eſt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

26 † Ἔργασαι ἐν παιδὶ καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν, † ἄνες χεῖρας αὐτῷ
27 καὶ ζητήσει ἐλευθερίαν. † Ζυγὸς καὶ ἱμὰς (ο) κάμψουσι τράχηλον,
28 † Καὶ οἰκέτῃ κακούργῳ στρέβλαι καὶ βάσανοι. † Ἔμβαλε αὐτὸν εἰς
29 ἐργασίαν, ἵνα μὴ ἀργῇ, Πολλὴν γὰρ κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία.
30 † Εἰς ἔργα κατάστησον καθὼς πρέπει αὐτῷ, κἂν μὴ πειθαρχῇ,
βάρυνον τὰς (π) πόδας αὐτοῦ. † καὶ μὴ περισσεύσῃς (ρ) ἐν πάσῃ
31 σαρκί, † καὶ ἄνευ κρίσεως μὴ ποιήσῃς μηδέν. † Εἰ ἔστι σοι
οἰκέτης, ἔστω ὡς σύ, ὅτι ἐν αἵματι ἐκτήσω αὐτόν. † εἰ ἔστι σοι
οἰκέτης, ἄγε αὐτὸν ὡς (σ) σεαυτόν, ὅτι ὡς ἡ ψυχή σου ἐπιδεήσεις
32 (τ) αὐτοῦ. † Ἐὰν κακώσῃς αὐτόν, Καὶ ἀπάρας ἀποδρᾷ, ἐν
33 ποίᾳ ὁδῷ ζητήσεις αὐτόν;

MS. A. (ο) τράχηλον κάμψουσιν, (π) πέδας. καὶ μὴ (ρ) ἐπὶ (σ) ἀδελφόν, (τ) αὐτῷ.

ΚΕΦ. λα'.

Κεφ. λδ'.
1 † ΚΕναὶ ἐλπίδες καὶ ψευδεῖς ἀσυνέτῳ ἀνδρί, † καὶ ἐνύπνια
2 ἀναπτεροῦσιν ἄφρονας. † Ὡς δρασσόμενος σκιᾶς καὶ διώκων ἄνε-
3 μον, † οὕτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίοις. † Τοῦτο κατὰ τούτου ὅρασις ἐνυ-
4 πνίων, † κατέναντι προσώπου ὁμοίωμα προσώπου. † (α) Ἀπὸ
ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται; † καὶ ἀπὸ ψευδοῦς τί ἀληθεύσει;
5 † Μαντεῖαι καὶ οἰωνισμοὶ καὶ ἐνύπνια, μάταιά ἐστι, † Καὶ ὡς ὠδι-
6 νούσης φαντάζεται καρδία. ἐὰν μὴ (β) παρὰ ὑψίστου ἀποσταλῇ ἐν
7 ἐπισκοπῇ, † μὴ δῷς εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σου. † Πολλοὺς
(γ) ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς.
8 † Ἄνευ ψεύδους συντελεσθήσεται νόμος, † καὶ σοφία στόματι πιστῷ
τελείωσις.

MS. A. (α) Καὶ ἀπὸ (β) ἀπὸ (γ) γὰρ ἐπλάνησεν

Operare in (l) puero, & invenies requiem: laxa 26
manus illi, & quæret libertatem. Jugum & 27
lorum curvabunt collum: Et ſervo malefico 28
torturæ, & tormenta. Mitte illum in operatio-
nem; ne vacet. Multam enim malitiam docuit 29
otioſitas. In opera conſtitue illum, prout conde- 30
cet illum: quòd ſi non obaudierit; aggrava com-
pedes ejus. Et non (m) amplifices ſuper omnem
carnem: & ſine judicio nihil facias. Si eſt tibi 31
ſervus; ſit (n) ſicut tu: quoniam in ſanguine
comparâſti eum. Si eſt tibi ſervus; tracta eum
(o) ſicut teipſum: quoniam tanquam animâ tuâ, 32
egebis eo. Si afflixeris eum, Et tollens aufugiat; 33
in qua via quæres illum?

CAP. XXXI.

Cap. 34. VANÆ ſpes, & mendaces viro inſen- 1
ſato: & ſomnia volare faciunt imprudentes.
Quaſi qui apprehendit umbram, & perſequitur 2
ventum; ſic qui attendit ſomniis. Hoc juxta 3
hoc, viſio ſomniorum, ante faciem, ſimilitudo fa-
ciei. Ab immundo quid mundabitur? & à falſo 4
quid verum erit? Divinationes, & auguria, 5
& ſomnia, vana ſunt, Et ſicut parturientis, cor 6
phantaſias patitur. Niſi ab Altiſſimo fuerint miſſa
in viſitatione; ne dederis ad illa cor tuum.
Multos errare fecerunt ſomnia: & exciderunt 7
ſperantes in illis. Sine mendacio conſummabi- 8
tur lex, & ſapientia ori fideli perfectio.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

Quis eſt hic qui cùm illis adhæſerit, pacem 10
tamen conſecutus eſt, ceſsítq; id ipſi in glori-
am? Quis eſt hic qui potuit errare, nec erra-
vit? lædere proximum ſuum, nec læſit? Pro- 11
pterea magna erit iſtius beatitudo, & laudes
ejus celebrabunt eccleſiæ. Fili mi, ſi ad men- 12
ſam viri divitis aſſideas, ne inhias faucibus
tuis in illam; Neve dicas, Non ſufficit mihi. 13
Nam oculi nequitiam execratur Deus, Et ne- 14
quius illâ nihil creatum eſt: idcirco à cujuſli- 15
bet rei conſpectu tremit oculus, & è vultu
lachrymas emittit. Quicquid videris, ne ex- 16
tendas manum tuam: Et in catinum ne pro- 17
trudas manum tuam. Scito ſocium tuũ æqua- 18
lem tibi eſſe. Comede more virorum quod
ante te poſitum eſt, & ne ſis guloſus, ut ne
odio habearis. Cautus eſto propter modeſti- 19
am. Cúmq; inter plures conſederis ad man- 20
ducandum, ne extendas manum tuam primus:
Res enim modica ſufficit juſto, & is ſuper cu- 21
bili ſuo non agitabitur. Dolor ac vigilia, cru- 22
ciatus, ac tormentum, viſcerúmq; contorſio
comitantur hominem avidum: ſomnus *au-
tem* ſalubris comitatur hominem temperatè
affectum; is enim ad matutinum uſque dor-
miet, animi ſui compos. Quòd ſi cibis anga- 23
ris, ſubtrahe te de medio turbæ, & quieſces.
Audi, fili mi, meum excipe documentum, nec 24
ſpernas me, & tandem comperies ſermones
meos. In cunctis operibus tuis humilis eſto, 25
nec ullum appropinquabit ad te malum.
Oculus bonus panem benedicit; & teſtimo- 26
nium bonum, fidele eſt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * من هذا الذي لصق بالمال فكان له سبب السلامة والمدحة * من ذا الذي قدر ان
11 يطغا فلم يطغ * وان يسي الي صاحبه فلم يفعل * من كان على هذه الصفة يكثر تسبحه *
12 ويقص في الجامع مدحه * يا بني ان جلست على مايدة الغني * فلا تكون رغيبا على
13 14 طعامه * ولا تقول انك لا تكتفي بما بين يديك * لان الله تعالى يبغض العين الرغيبة *
15 * ولم يخلق شيا اشر منها * فلذلك العين تجزع قبل جميع اعضاء الجسد * وتحدر الدموع
16 17 من الوجه * ان رايت طعاما * فلا تبادر فتمد يدك * ولا تزاحم اصحابك في القصعة *
18 * واعرف ان حظ اصحابك كحظك يريدوا مثلك * كل مثل الرجال العقلاء ما وضع
19 20 بين يديك * ولا تكون رغيبا ليلا تبغض * احتفظ من اجل حسن الادب * واذا واكلت
21 اقواما كثيرين * فلا تمد يدك قبلهم * ان البار يكتفي باليسير * ولا يفزع على مضجعه *
22 * الوجع والسهر والسغم * والعذاب والعي مع رغيب البطن * رقدة الصحة مع الرجل
23 الورع الخفيف * الذي ينام الي الصبح وهو مطمان * فان الح عليك بكثير الطعام *
24 فاعتزل عن الجماعة واسترح * اسمع يا بني علمي * ولا تتهاون بكلامي * واخر امرك
25 26 تجد كلامي صادقا * في جميع افعالك كن سهلا لينا * ولا يقربك شي من الشر * العين
الواسعة تبرك على الطعام * والشهادة الصادقة تقبل *

Quis eſt ille qui divitiis adhæſit, ſuit- 10
que id ipſi cauſa ſalutis ac laudis?
Quis eſt ille qui potuit errare, & non
erravit? inferre damnum proximo ſuo,
& non egit? Qui hujuſmodi fuerit 11
conditionis, admodum celebrabitur, &
laus ejus inter cœtus enarrabitur. O 12
fili mi, ſi ad menſam divitis aſſederis, ne
ſis avidus ciborum ejus, Nec dicas te 13
non eſſe contentũ his quæ coram te ſunt.
Deus enim Altiſſimus odit oculum avi- 14
dum, Nec quicquam eo deterius crea- 15
vit: propterea oculus cunctis membris
corporis prior expaveſcit, lachrymáſque
è vultu demittit. Cùm videris cibum, 16
ne feſtines, & manum tuam extendas,
Neve ſocios tuos comprimas in paropſi- 17
de. Et ſcias portionem ſociorum tuo- 18
rum parem eſſe portioni tuæ, idémque
eos velle ac te. Comede more virorum
prudentum quod tibi apponitur, & ne ſis
avidus, ne venias in odium. Cautus 19
eſto propter urbanitatem. Cúmque unà 20
cum multis hominibus comederis, ne
prior extendas manum tuam. Nam ju- 21
ſtus modico contentus eſt, nec pertime-
ſcit ſuper cubili ſuo. Dolor, & vigi- 22
lia, anxietas, & cruciatus, atque diffi-
cultas cum abdomine avido: accubi-
tus autem ſanus cum viro temperante
ac ſobrio, qui ad matutinum uſque dor-
mit ſecurus. Quòd ſi multitudine ci- 23
borum urgearis, ſubmove te à cœtu, &
quieſce. Acquieſce ô fili mi, doctrinæ 24
meæ, & verba mea ne aſpernator, &
ad extremum rei verba mea vera eſſe
experieris. In omnibus actionibus 25
tuis facilis eſto ac lenis, & nihil mali
tibi continget. Oculus liberalis bene- 26
dicit epulis, & teſtimonium verum ap-
probatur.

Verſio VULG. LAT.

30 Diligentes in vino noli provocare: multos enim extermi-
31 navit vinũ. Ignis probat ferrũ durũ: ſic vinum corda ſuper-
32 borum arguet in ebrietate potatum. Æqua vita hominibus,
33 vinũ in ſobrietate: ſi bibas illud moderatè, eris ſobrius. Quæ
34 vita eſt ei, qui minuitur vino? Quid defraudat vitam? Mors.
35 Vinum in jucunditatem creatum eſt, & non in ebrietatem,
36 ab initio. Exultatio animæ & cordis, vinum moderatè po-
37 tatum. Sanitas eſt animæ & corpori ſobrius potus. Vinum
38 multum potatum, irritationem, & iram, & ruinas multas fa-
39 cit. Amaritudo animæ vinum multum potatum. Ebrietatis
40 animoſitas, imprudentis offenſio, minorans virtutem, & fa-
41 ciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum: &
42 non deſpicias eum in jucunditate illius: Verba improperii
non dicas illi: & non premas illum in repetendo.

CAP. XXXII.

Cap. 35. 1 RECtorẽ te poſuerunt? noli extolli: eſto in illis quaſi
2 unus ex ipſis. Curam illorum habe, & ſic conſide, & omni
3 curâ tuâ explicitâ recumbe: Ut læteris propter illos, & or-
namentum gratiæ accipias coronam, & dignationem conſe-
4 quaris corrogationis. Loquere major natu: decet enim te
5 Primum verbum diligenti ſcientiâ, & non impedias muſi-
6 cam. Ubi auditus non eſt, non effundas ſermonem, & im-
7 portunè noli extolli in ſapientia tua. Gemmula carbunculi
in ornamento auri, & comparatio muſicorum in convivio
8 vini. Sicut in fabricatione auri ſignum eſt ſmaragdi, ſic nu-
9 merus muſicorum in jucundo & moderato vino. Audi tacens, & pro reverentia accedet tibi bona gratia. Adoleſcens, loquere in tua cauſa vix. Si bis interrogatus fueris, 10
11 habeat caput reſponſum tuum. In multis eſto quaſi inſcius, & audi tacens ſimul & quærens. In medio magnatorum non præſumas: & ubi ſunt ſenes, non multum lo- 12
13 quaris. Ante grandinem præibit coruſcatio: & ante verecundiam præibit gratia, & pro reverentia accedet tibi bona gratia. Et horâ ſurgendi non te trices: præcurre 14
15 autem prior in domum tuam, & illic avocare, & illic lude,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

9 † Ἀνὴρ πεπαιδευμένος ἔγνω πολλά, † καὶ ὁ πολύπειρος ἐκδιηγή-
10 σεται σύνεσιν. † Ὃς οὐκ ἐπειράθη ὀλίγα οἶδεν, ὁ δὲ πεπλανημένος
12 πληθυνεῖ πανουργίαν. † Πολλὰ (δ) ἑώρακα ἐν τῇ ἀποπλανήσει
13 μου, † καὶ πλείονα τῶν λόγων μου, σύνεσίς μου. † Πλεονάκις ἕως
14 θανάτου ἐκινδύνευσα. † καὶ διεσώθην τούτων χάριν. † Πνεῦμα
15 φοβουμένων κύριον ζήσεται, † Ἡ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἐπὶ τὸν σῴζοντα
16 αὐτούς. † Ὁ φοβούμενος κύριον (ε) οὐ μὴ εὐλαβηθήσεται, † καὶ οὐ μὴ
17 δειλιάσῃ, ὅτι αὐτὸς ἐλπὶς αὐτοῦ. † Φοβουμένου τὸν κύριον μα-
18 καρία ἡ ψυχή· † Τίνι ἐπέχει, καὶ τίς (ζ) ἀντιστήριγμα αὐτοῦ;
19 † Οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, † ὑπερασπισμὸς
δυναστείας καὶ στήριγμα ἰσχύος, † σκέπη ἀπὸ καύσωνος καὶ σκέπη
20 ἀπὸ μεσημβρίας, † Φυλακὴ ἀπὸ προσκόμματος καὶ βοήθεια ἀπὸ
(η) πτώματος, † ἀνυψῶν ψυχὴν καὶ φωτίζων ὀφθαλμούς, † ἴασιν δι-
21 δούς, ζωὴν καὶ εὐλογίαν. † Θυσιάζων ἐξ ἀδίκου, προσφορὰ (θ) μεμω-
23 κημένη, † καὶ οὐκ εἰς εὐδοκίαν (ι) μωκήματα ἀνόμων. † Οὐκ εὐδοκεῖ ὁ
ὕψιστος ἐν προσφοραῖς ἀσεβῶν, † οὐδὲ ἐν πλήθει θυσιῶν ἐξιλάσκεται
24 ἁμαρτίας. † Θύων υἱὸν ἔναντι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, † ὁ προσάγων θυσίαν
25 ἐκ χρημάτων πενήτων. † Ἄρτος (κ) ἐπιδεομένων, ζωὴ πτωχῶν,
26 † ὁ ἀποστερῶν αὐτὴν ἄνθρωπος αἱμάτων. † Φονεύων τὸν πλησίον
27 ὁ ἀφαιρούμενος (λ) συμβίωσιν, † Καὶ ἐκχέων αἷμα (μ) ὁ ἀποστερῶν
μισθὸν μισθίου.

MS. A. (δ) ἑόρακα (ε) πολλὰ εὐλαβηθήσεται (ζ) αὐτοῦ στήριγμα (η) πτώσεως, (θ) μεμωμημένη, (ι) μωμήματα (κ) ἐπιδεομένων, (λ) ἐμβίωσιν, (μ) καὶ ἀποστερῶν

Vir (a) eruditus novit multa: et qui multa 9
expertus eſt; enarrabit intellectum. Qui non 10
eſt expertus; pauca novit: qui autem vaga-
tus eſt; multiplicabit aſtutiam. Multa vidi 12
in circumerratione mea, et (b) plura verborum
meorum, intellectus meus. Sæpe uſque ad mor- 13
tem periclitatus ſum, et ſalvatus ſum horum
gratiâ. Spiritus timentium Dominum vivet: 14
Spes enim illorum in ſalvantem illos. Qui ti- 15
met Dominum; (c) non trepidabit, et non pa- 16
vebit, quoniam ipſe eſt ſpes ejus. Timentis 17
Dominum beata eſt anima: Cui intendit? & 18
quis eſt fortitudo ejus? Oculi Domini ſuper 19
diligentes eum, protectio potentiæ, et firma-
mentum virtutis: tegmen ab ardore, & tegmen
à meridie, Cuſtodia ab offenſione, & adjutorium à 20
caſu: Exaltans animam, & illuminans oculos,
dans ſanitatem, vitam, & benedictionem. Im- 21
molantis ex iniquo, oblatio ſubſannata: & non
ſunt beneplacitæ (d) ſubſannationes injuſtorum.
Oblationes impiorum non probat Altiſſimus: neq; 23
in multitudine ſacrificiorum propitiatur pecca-
tis. Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia paupe- 24
rum; victimat filium in conſpectu patris ſui. Pa- 25
nis egentium, vita pauperum eſt: qui defraudat
illam; homo ſanguinum eſt. Qui aufert victum; 26
occidit proximum: Et qui fraudat mercedem 27
mercenarii; effundit ſanguinem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
12 [illegible]
14 [illegible]

Præterea, in vino ne probes te virum, mul- 28
tos enim perdidit *vinum* vetus. Nam quem- 29
admodum fornax probat opus aurificis, ita
vinum provocat iniquitatem. Ceu aquæ vivæ 30
vinum eſt homini, cùm honeſtè biberit illud.
Quænam eſt vita vino carentis, cùm hoc ab 31
initio ad lætitiam creatum ſit? Lætitia cor- 32
dis, ac deliciæ, temporaque fœlicia eſt vi-
num convenienter epotum. Dolor, & pau- 33
pertas, ac dolor capitis eſt vinum pertinaci-
ter potatum. Nimium vinum offendiculum 34
generat imprudenti; robur ejus minuitur, &
creſcunt vulnera. In compotatione vini ne 35
reprehendas amicum tuum, nec inſectes il-
lum in lætitia ſua. Verba injurioſa ne dixeris 36
ei, neq; cum eo contenderis in conſpectu ho-
minum.

CAP. XXXII.

MAjorem te conſtituerunt, ne efferaris, & 1
in fronte divitum ne accumbas: eſto quaſi u-
nus ex ipſis: Habe curam eorum, tum de- 2
mum accumbe. Omni ipſorum neceſſitati 3
proſpicito, ac tum ſedeto. Hac etiam de cau-
ſa tandem lætaberis, & ſuper menſam con-
ſequêris honorem. Ubi vinum bibitur, ne 6
recites hiſtorias, nec quovis tempore ſapien-
tem agas. Quale eſt ſigillum ſuper auri cru- 7
mena, talis laus divina ſuper convivio vino-
ſo. Qualis eſt murenula aurea, gemmæ, atque 8
ſmaragdi; talia ſunt verba decôra in con-
vivio vinoſo. Inter poteſtate præditos ne 12
ſuperbias, téque natu majores noli contu-
meliis afficere. Tempore menſæ ne multùm 14
garrias, dumque memoriâ polles, domum
tuam proficiſcere:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * ولا تكون متجبرا على شرب الخمر لان كثيرا من الناس اهلكهم العتيق * وكما ان الكور يبلوا
29 30 عمل الصايغ * كذلك الخمر يسوع ويسوق الي الشر * مثل الحياة الخمر لمن يشربه بقدر * ماذا
31 ينتفع بالحياة المرء من الخمر الذي في بدء الخليقة خلق للفرح * فرح القلب واللذة
32 33 والمواقيت الصالحة الخمر اذا شرب بقدر * الوجع والفقر والصداع والندام اذا شرب الامتري
34 35 والصياح * كثر الخمر اهاج الجاهل عثرة هد قوته وكثر ضرباته * لا تعاتب صديقك على
36 شرب الخمر * ولا تؤذيه في فرحه * ولا تكلمه بكلام الوكس * ولا تخاصمه بين الناس *
* الفصل الثاني والثلثون * * اذا رؤست فلا تطول * ولا تتكي في الصدر فوق الاغنياء * 1
2 3 كن كواحد منهم * وتعاهد ما يصلحهم * ثم بعد ذلك فاتكي * تفقد جميع حاجاتهم واصلح
6 حالهم * فانك ستفرح في اخر امرك * وتسر في عاقبتهم * وعلى المايدة تمدح وتكرم * ولا تكثر
7 الكلام في مجلس الشراب * ولا ترفع عملك في كل ساعة * كمثل الخاتم على كيس الذهب *
12 كذلك تمجيد الله على شرب الخمر * لا تتعظم بين يدي السلاطين * ولا تشتم من هو اعظم منك *
14 * ولا تكثر الكلام على المايدة * وانصرف الي بيتك وانت ثابت العقل *

Item, ne præ te feras validum in potu vi- 28
ni, quoniam multos homines vinum ve-
tus peremit. Et quemadmodum fornax 29
probat aurificis opus, ita vinum aperit
aditum & inducit ad malum. Inſtar vi- 30
tæ eſt vinum moderatè bibenti. Quid 31
prodeſt vita ei qui ſequeſtratus eſt à vino,
quod initio creationis creatum fuit ad
lætitiam? Hilaritas cordi, & deliciæ, 32
ac tempora jucunda eſt vinum cùm mo-
deratè bibitur. E contrà dolor, & inopia, 33
dolor capitis, & querimonia, cùm per æ-
mulationem & cum clamore bibitur. Vini 34
redundantia ſtulto offenſaculum excitat,
vires ejus enervat, & flagella multipli-
cat. Ne redarguas amicum tuum inter 35
vini potationem, neve ſis illi moleſtus
dum exhilaratur, Neque inhoneſtis cum 36
ſermonibus alloquaris, neque inter homi-
nes cum eo rixeris.

CAP. XXXII.

CUm præpoſitus fueris, ne ſuperbias, 1
neve primo accumbas loco ſupra divites:
eſto ſicut unus ex ipſis. Inſpice quod il- 2
lis commodum eſt, tum demum accumbe.
Omnes eorum neceſſitates perluſtra, & co- 3
rum commoditati provide. Sic enim de-
mum lætaberis, tandemque exultabis, &
ſuper menſam laude atque honore afficie-
ris. Præterea, ne multum garrias in con- 6
vivio vinoſo, nec quovis momento facta
tua extollas. Qualis eſt annulus ſuper 7
auri marſupio, talis laus divina ſuper
vini potatione. Ne te magnifices coram 12
præfectis, téque majori ne convitieris.
Ne multum effutias ſuper menſam, ſed 14
abi domum tuam dum mentis es compos.

Verſio VULG. LAT.

16 Et age conceptiones tuas, & non in delictis & verbo ſuperbo.
17 Et ſuper his omnibus benedicito Dominum, qui fecit
18 te, & inebriantem te ab omnibus bonis ſuis. Qui timet
Dominum, excipiet doctrinam ejus: & qui vigilaverint ad
19 illum, invenient benedictionem. Qui quærit legem, replebitur
ab ea: & qui inſidioſè agit, ſcandalizabitur in ea.
20 Qui timent Dominum, invenient judicium juſtum, & juſtitias
21 quaſi lumen accendent. Peccator homo vitabit correptionem,
& ſecundùm voluntatem ſuam inveniet comparationem.
22 Vir conſilii non diſperdet intelligentiam, alienus
23 & ſuperbus non pertimeſcet timorem: Etiam poſtquàm
fecit cum eo ſine conſilio, & ſuis inſectationibus arguetur.
24 Fili, ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non
25 pœnitebis. In via ruinæ non eas, & non offendes in lapides:
26 nec credas te viæ laborioſæ, ne ponas animæ tuæ ſcandalum:
27 Et à filiis tuis cave, & à domeſticis tuis attende. In
omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc eſt enim conſervatio
28 mandatorum. Qui credit Deo, attendit mandatis:
& qui confidit in illo, non minorabitur.

CAP. XXXIII.

Cap. 36. 1 TImenti Dñm non occurrent mala, ſed in tentatione
2 Deus illum conſervabit, & liberabit à malis. Sapiens
non odit mandata & juſtitias, & non illidetur quaſi in procella
3 navis. Homo ſenſatus credit legi Dei, & lex illi fidelis.
4 Qui interrogationem manifeſtat, parabit verbum, &
ſic deprecatus exaudietur, & conſervabit diſciplinam, &
5 tunc reſpondebit. Præcordia fatui quaſi rota carri: & qua-
6 ſi axis verſatilis cogitatus illius. Equus emiſſarius, ſic &
7 amicus ſubſannator, ſub omni ſupraſedente hinnit. Quarè
dies diē ſuperat, & iterùm lux lucē, & annus annū à Sole?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

28 † Εἷς οἰκοδομῶν, καὶ εἷς καθαιρῶν, † τί (ν) ὠφέλησε πλεῖον ἢ κόπους;
29 † Εἷς εὐχόμενος, καὶ εἷς καταρώμενος, † τίνος φωνῆς εἰσακούσεται
30 ὁ δεσπότης; † Βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκροῦ, καὶ πάλιν ἁπτόμενος
31 αὐτοῦ, † τί ὠφέλησεν (ξ) τῷ λουτρῷ αὐτοῦ; † Οὕτως ἄνθρωπος νηστεύων
ἐπὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, † καὶ πάλιν πορευόμενος, καὶ τὰ αὐτὰ
ποιῶν· † τῆς προσευχῆς αὐτοῦ τίς εἰσακούσεται; † καὶ τί ὠφέλησεν ἐν
τῷ ταπεινωθῆναι αὐτόν;

MS. A. (ν) ὠφέλησεν (ξ) ἐν τῷ

ΚΕΦ. λβʹ.

1 Κεφ.
2 λεʹ. † Ὁ Συντηρῶν νόμον πλεονάζει προσφοράς· † (α) Θυσιάζων
4 σωτηρίου ὁ προσέχων ἐντολαῖς. † Ἀνταποδιδοὺς χάριν προσφέρων
5 σεμίδαλιν, † καὶ ὁ ποιῶν ἐλεημοσύνην θυσιάζων αἰνέσεως. † Εὐδοκία
6 κυρίου ἀποστῆναι ἀπὸ πονηρίας, † καὶ ἐξιλασμὸς ἀποστῆναι ἀπὸ
7 ἀδικίας. † Μὴ ὀφθῇς ἐν προσώπῳ κυρίου κενός, † Πάντα γὰρ ταῦτα
8 χάριν ἐντολῆς. † Προσφορὰ δικαίου λιπαίνει θυσιαστήριον, † καὶ ἡ
9 εὐωδία αὐτῆς ἔναντι ὑψίστου. † Θυσία ἀνδρὸς δικαίου δεκτή, † καὶ
10 τὸ μνημόσυνον αὐτῆς οὐκ ἐπιλησθήσεται. † Ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ
δόξασον τὸν κύριον, † καὶ μὴ (β) σμικρύνῃς ἀπαρχὴν χειρῶν σου.
11 † Ἐν πάσῃ δόσει ἱλάρωσον τὸ πρόσωπόν σου, † καὶ ἐν εὐφροσύνῃ
12 ἁγίασον δεκάτην. † Δὸς ὑψίστῳ κατὰ τὴν δόσιν (γ) αὐτοῦ, † καὶ
13 ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ καθεύρεμα χειρός. † Ὅτι κύριος ἀνταποδιδούς
14 ἐστι, † καὶ ἑπταπλάσια (δ) ἀνταποδώσει σοι. † Μὴ δωροκόπει,
15 οὐ γὰρ προσδέξεται· † Καὶ μὴ ἔπεχε θυσίᾳ ἀδίκῳ, † ὅτι
κύριος κριτής ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ δόξα προσώπου.
16 † Οὐ λήψεται πρόσωπον ἐπὶ πτωχοῦ, † καὶ δέησιν ἠδικημένου εἰσακούσεται.

MS. A. (α) Θυσία (β) μικρύνῃς (γ) σου, (δ) ἀποδώσει

Unus ædificans, & unus deſtruens: quid proficiunt aliud, quàm labores? Unus orans, & 28 29
unus maledicens: cujus vocem exaudiet Dominus? Qui baptizatur à mortuo, & iterum 30
tangit eum: quid profecit lavatione ſuâ? Sic 31
*homo, qui jejunat in peccatis ſuis, & iterum
vadit, & facit eadem: orationem illius quis
exaudiet: & quid profecit humiliando ſe?*

CAP. XXXII.

Cap. 35. Qui conſervat legem; multiplicat oblationes. 1
Sacrificans ſalutare, qui attendit mandatis. 2
Qui retribuit gratiam, (a) offert ſimilaginem: 4
&, qui facit eleemoſynam; offert ſacrificium laudis. Beneplacitum eſt Domino re- 5
*cedere ab iniquitate: & propitiatio, recedere
ab injuſtitia. Non apparebis ante conſpectum* 6
Domini vacuus: Hæc enim omnia propter 7
mandatum. Oblatio juſti impinguat altare: 8
& odor ſuavitatis ejus eſt in conſpectu Altiſſimi. Sacrificium viri juſti acceptum eſt: 9
& memoria ejus non tradetur oblivioni. In 10
bono oculo glorifica Dominum: & non minuas primitias manuum tuarum. In omni 11
datu hilarem fac vultum tuum: & in exultatione ſanctifica decimas. Da Altiſſimo 12
ſecundùm datum ejus, & in bono oculo inventionem manûs. Quoniam Dominus re- 13
*tribuens eſt: & ſepties tantum reddet tibi.
Ne minuas de munere: non enim ſuſcipiet: Et non* 14 15
*attendas ſacrificio injuſto: quoniam Dominus
judex eſt: & non eſt apud illum gloria perſonæ.
Non accipiet perſonam in pauperem: & depre-* 16
cationem læſi exaudiet.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

15 16 * ܘܥܒܕ ܨܒܝܢܟ ܒܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܘܠܐ ܒܣܘܪܚܢܐ. * ܘܥܠ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܒܪܟ
17 ܠܫܡܗ ܕܐܠܗܐ. ܕܐܣܒܥܟ ܡܢ ܛܒܬܗ. * ܕܒܥܐ ܦܘܠܚܢܗ ܕܐܠܗܐ ܢܣܒ ܡܪܕܘܬܐ.
19 ܘܡܐ ܕܨܠܝ ܩܕܡܘܗܝ ܢܥܢܝܘܗܝ. * ܕܕܚܠܝܢ ܠܐܠܗܐ ܢܣܬܟܠܘܢ ܒܕܝܢܘܗܝ.
20 ܘܚܟܡܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܡܢ ܠܒܗܘܢ ܢܦܩܘܢ. * ܓܒܪܐ ܚܪܝܦܐ ܡܛܫܐ ܡܪܕܘܬܐ.
21 ܘܒܨܒܝܢܗ ܬܩܢ ܐܘܪܚܗ. * ܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ ܠܐ ܫܒܩ ܚܟܡܬܐ ܡܛܫܝܬܐ.
23 ܘܥܘܠܐ ܠܐ ܢܛܪ ܠܫܢܗ. * ܕܠܐ ܡܠܟܐ ܠܐ ܬܥܒܕ ܡܕܡ. ܘܡܐ ܕܥܒܕܬ ܠܐ ܬܬܐܒ
24 25 ܠܟ. * ܒܐܘܪܚܐ ܕܚܘܣܪܢܐ ܠܐ ܬܐܙܠ. ܘܠܐ ܬܬܩܠ ܒܟܐܦܐ ܬܪܬܝܢ ܙܒܢܝܢ. * ܠܐ
ܬܬܟܠ ܥܠ ܐܘܪܚܐ ܕܥܘܠܐ. ܘܒܐܘܪܚܬܟ ܗܘܝ ܙܗܝܪ. * ܒܟܠ ܥܒܕܝܟ ܗܘܝ ܙܗܝܪ.
ܡܛܠ ܕܟܠ ܕܥܒܕ ܗܠܝܢ ܢܛܘܪܐ ܗܘ ܕܦܘܩܕܢܐ. * ܕܢܛܪ ܐܘܪܚܗ ܢܛܪ ܦܘܩܕܢܗ ܕܐܠܗܐ
ܘܡܢ ܕܬܟܝܠ ܥܠ ܐܠܗܐ ܠܐ ܢܐܒܕ ܠܥܠܡ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܠܒ *
* ܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ ܠܐ ܢܦܓܥ ܒܗ ܒܝܫܬܐ. ܐܠܐ ܒܢܣܝܘܢܐ. ܘܬܘܒ ܢܬܦܨܐ.
ܐܝܟ ܓܝܓܠܐ ܩܠܝܠܐ ܠܒܗ ܕܥܘܠܐ. ܘܐܝܟ ܚܙܝܪܐ ܟܠܗܘܢ ܬܪܥܝܬܗ. * ܐܝܟ
7 ܣܘܣܝܐ ܡܛܝܒܐ ܪܚܡܘܗܝ ܕܥܘܠܐ. ܕܬܚܝܬ ܟܠ ܕܪܚܡ ܠܗ ܨܗܠ. * ܡܛܠ ܡܢܐ ܝܘܡܐ
ܡܫܢܝܐ ܡܢ ܝܘܡܬܐ ܕܫܢܬܐ. ܟܕ ܟܠܗܘܢ ܢܗܝܪܐ ܕܫܢܬܐ ܡܫܡܫܝܢ.

Et fac tuam voluntatem cum timore Dei, 15
non cum vitio. Et ad hæc omnia benedic 16
nomini Dei qui ſuis bonis te ſaturavit. Qui 17
cultum Dei quærit, doctrinam adipiſcetur:
cúmque preces coram eo fuderit, exaudiet
illum. Reverentes Deum ſapient in judiciis 19
ejus, & multam è corde ſuo proferent ſapientiam.
Callidus homo abſcondit doctrinam; 20
& ad arbitrium ſuum compoſuit viam ſuam.
Sapiens homo ſapientiam non relinquit oc- 21
cultam: & ſceleroſus non obſervat linguam
ſuam. Sine conſilio nullam rem agas, & 23
poſtquam egeris, ne ægrè feras. Per viam 24
aſperam ne abeas, ne ſecundâ vice impingas
in lapidem. Iniquorum viæ ne confidas, & 25
in viis tuis eſto cautus. In cunctis operibus 26
tuis tibì caveas: quoniam quicunque talis
eſt, obſervator eſt mandati. Qui viam ſu- 27
am cuſtodit, præceptum Dei cuſtodit: & qui
Deo fidit, non peribit in æternum.

CAP. XXXIII.

TImenti Deum non occurret malum, niſi 1
per modum tentationis; rurſus autem eripietur.
Velut rota velox, eſt cor impii, & ve- 5
lut porcus omnes cogitationes ejus. Velut 6
equus paratus ſunt amici *hominis* impii, qui
ſub omni eum amante hinnit. Cur habetur 7
dies in anno à *cæteris* diebus diſtinctus, cùm
aſtra univerſa diebus anni *promiſcuè* inſerviant?

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

15 16 * واتي فراشك بمخافة الرب لا بالوكس * وعلي هذه الخيرات كلها مجد لاسم الله الذي
17 اوسع عليك من رزقه واشبعك من فضله * من يطلب العمل في طاعة الله تعالي يقبل
19 العلم * واذا ما صلا بين يديه استجاب دعاءه * اتقياء الله يفهمون فرايضه * وحكمة
20 كثيرة يبتدعون من قلوبهم * الدغل يكتم العلم * ويكون سيرته ابتاع هواه *
21 23 * والحكيم لا يذر الحكمة مكتومة * والعاجز لا يحفظ لسانه * لا تتقدم علي امر ابدا
24 حتي تستشير * فان فعلت فلا تغتم * فان الغم لا ينفع شيا * ولا تسلك طريق الصخور
25 لعلك تعثر بالصخور مرتين * لا تتكل علي طريق الاثمة * واحفظ سبلك ما قدرت *
26 * واحفظ نفسك من جميع افعالك * لان من اتم هذه الاشياء كلها قد حفظ وصية الله *
27 * الحافظ في سبله قد حفظ وصية الله * ومن توكل علي الله لا يضيع ابدا *

* الفصل الثالث والثلثون *

1 * ومن اتقي الله تعالي لا يصيبه شر الا للتجربة *
5 بعد ذلك يصرف عنه ويسلم * قلب الفاجر كالبكرة الخفيفة الدوران * وجميع فكره
6 7 مثل الخنزير * رحمة المنافق كالفرس المعد الذي يصهل تحت جميع من يكون * لماذا يوم
من ايام السنة مفرد من ساير الايام * لان جميع الانوار انما تخدم جميع ايام السنة *

Et pete lectum tuum cum timore Domi- 15
ni, non cum vitio. Et de omnibus hiſce 16
*bonis lauda nomen Dei qui ſua tibi do-
na largitus eſt, ſuâque gratiâ te ſatu-
ravit. Qui Dei altiſſimi obedientiam* 17
*quærit exequi, ſcientiam acquiret: &
cùm oraverit coram eo, deprecationem
ejus exaudiet. Timentes Deum ejuſ-* 19
*dem ſtatuta percipiunt, multámque ſa-
pientiam ſuis è cordibus excogitant.
Fraudulentus celat ſcientiam, ejúſque* 20
*vitæ inſtitutum eſt propriæ voluntatis
conſectatio: Sapiens autem non relin-* 21
*quit ſcientiam occultam: & piger non
cuſtodit linguam ſuam. Nullum un-* 23
*quam aggrediare negotium quin conſili-
um petas: & ſi peregeris, ne contriſte-
ris; quoniam triſtitia nil prodeſt. Per* 24
*viam ſaxoſam ne ambules, ne lapidi bis
offendas. Viæ iniquorum ne fidas, &* 25
vias tuas quoad potueris, obſerva: Et 26
*in omnibus actionibus tuis tibi caveto.
Qui enim hæc omnia perfecerit, præce-
ptum Dei obſervat. Cautus in viis ſuis,* 27
*præceptum Dei cuſtodit: & qui Deo
fretus eſt, nunquam peribit.*

CAP. XXXIII.

EI etiam qui Deum excelſum reve- 1
*retur, nulla continget adverſitas, niſi ad
tentationem, quâ demum ablatâ quie-
ſcet. Cor ſcelerati ſimile eſt rotæ leviſ-* 5
*ſimè verſatili, & tota cogitatio ejus ut
ſus. Clementia impii eſt quaſi equus* 6
*paratus qui ſub quolibet hinnit homine
quiſquis ille fuerit. Quare dies ex an-* 7
*ni diebus differt à reliquis diebus, cùm
lumina quæque cunctis anni diebus fa-
mulentur?*

Verſio VULG. LAT.

8 A Domini ſcientia ſeparati ſunt, facto Sole, & præceptum
9 cuſtodiente. Et immutavit tempora, & dies feſtos ipſo-
10 rum, & in illis dies feſtos celebraverunt ad horam. Ex
ipſis exaltavit & magnificavit Deus, & ex ipſis poſuit in numerum
dierum. Et omnes homines de ſolo, & ex terra,
11 undè creatus eſt Adam. In multitudine diſciplinæ Domi-
12 nus ſeparavit eos, & immutavit vias eorum. Ex ipſis benedixit,
& exaltavit: & ex ipſis ſanctificavit, & ad ſe applicavit:
& ex ipſis maledixit, & humiliavit, & convertit
13 illos à ſeparatione ipſorum. Quaſi lutum figuli in manu
14 ipſius, plaſmare illud & diſponere. Omnes viæ ejus ſecundùm
diſpoſitionem ejus: ſic homo in manu illius,
15 qui ſe fecit, & reddet illi ſecundùm judicium ſuum. Contra
malum bonum eſt, & contra mortem vita: ſic & contra
virum juſtum peccator. Et ſic intuere in omnia ope-
16 ra Altiſſimi. Duo & duo, & unum contra unum. Et ego noviſſimus
evigilavi, *Cap.* 30. & quaſi qui colligit acinos poſt
17 vindemiatores. In benedictione Dei & ipſe ſperavi:
18 & quaſi qui vindemiat, replevi torcular. Reſpicite quoniam
non mihi ſoli laboravi, ſed omnibus exquirentibus
19 diſciplinam. Audite me magnates, & omnes populi, &
20 rectores Eccleſiæ auribus percipite. Filio & mulieri,
fratri & amico, non des poteſtatem ſuper te in vita tua;
& non dederis alii poſſeſſionem tuam: ne fortè pœniteat
21 te, & depreceris pro illis. Dum adhuc ſuperes & aſpiras,
22 non immutabit te omnis caro. Melius eſt enim ut filii tui
te rogent, quàm te reſpicere in manus filiorum tuorum.
23 In omnibus operibus tuis præcellens eſto. Ne dederis ma-
24 culam in gloria tua.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

17 † Οὐ μὴ (ε) ὑπερίδῃ ἱκετείαν ὀρφανοῦ, † καὶ χήραν ἐὰν ἐκχέῃ
18 λαλιάν. † Οὐχὶ δάκρυα χήρας ἐπὶ (ζ) σιαγόνα καταβαίνει, καὶ
20 ἡ καταβόησις ἐπὶ τῷ καταγαγόντι αὐτά; † Θεραπεύων ἐν εὐδοκίᾳ
δεχθήσεται, † καὶ ἡ δέησις αὐτοῦ ἕως νεφελῶν συνάψει.
21 † Προσευχὴ ταπεινοῦ νεφέλας διῆλθε, † καὶ ἕως συνεγγίσῃ οὐ μὴ
22 παρακληθῇ, καὶ οὐ μὴ ἀποστῇ ἕως ἐπισκέψηται ὁ ὕψιστος· † Καὶ
κρινεῖ (θ) δικαίως, καὶ ποιήσει κρίσιν. † Καὶ ὁ κύριος οὐ μὴ βραδύνῃ,
† οὐδὲ μὴ (ι) μακροθυμήσει ἐπ' αὐτοῖς † ἕως ἂν συντρίψῃ
23 ὀσφὺν ἀνελεημόνων· † Καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀνταποδώσει ἐκδίκησιν,
† ἕως ἐξάρῃ πλῆθος ὑβριστῶν, † καὶ σκῆπτρα (κ) ἀδίκων συντρίψῃ,
24 † Ἕως ἀνταποδῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ, † καὶ τὰ ἔργα
25 τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, † Ἕως κρινεῖ τὴν κρίσιν τοῦ
26 λαοῦ αὐτοῦ, † καὶ εὐφρανεῖ αὐτοὺς ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ. † Ὡραῖον ἔλεος
ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτοῦ, † ὡς νεφέλαι ὑετοῦ ἐν καιρῷ ἀβροχίας.

MS. A. (ε) παρίδῃ (ζ) σιαγόνει (η) κύριος (θ) δικαίοις,
(ι) μακροθυμήσῃ (κ)* δικαίων

Κεφ. ΚΕΦ. λγʹ.

1 λϛʹ. † Ἐλέησον (α) ἡμᾶς δέσποτα ὁ θεὸς πάντων, καὶ ἐπίβλεψον.
3 Καὶ ἐπίβαλε τὸν φόβον σου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. † Ἔπαρον τὴν χεῖρά
4 σου ἐπὶ ἔθνη ἀλλότρια, καὶ ἰδέτωσαν τὴν δυναστείαν σου. † Ὥσπερ
5 ἐνώπιον αὐτῶν ἡγιάσθης ἐν ἡμῖν, οὕτως ἐνώπιον ἡμῶν μεγαλυνθείης
6 ἐν αὐτοῖς. † Καὶ ἐπιγνώτωσάν σε καθάπερ καὶ ἡμεῖς (β) ἐπέγνωμεν,
7 † ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ κύριε. † Ἐγκαίνισον σημεῖα, καὶ ἀλλοίωσον
8 θαυμάσια· † Δόξασον χεῖρα καὶ βραχίονα δεξιόν· † Ἔγειρον θυμόν,
9 καὶ ἔκχεον ὀργήν· † Ἔξαρον ἀντίδικον, καὶ ἔκτριψον ἐχθρόν.

MS. A. (α) ἡμᾶς ὁ θεὸς (β) ἐπέγνωμέν σε,

Non deſpiciet preces pupilli, nec viduam ſi effun- 17
dat loquelam. Nónne lacrymæ viduæ ad maxil- 18
*lam deſcendunt, & exclamatio ſuper deducen-
tem eas? Qui colit; in beneplacito ſuſcipietur:* 20
& deprecatio illius uſque ad nubes attinget. O- 21
*ratio humiliantis ſe nubes penetravit; & donec
propinquet, non revocabitur: & non diſcedet, do-
nec aſpiciat Altiſſimus. (*) Et judicabit juſtè,* 22
*et faciet judicium. Et Dominus non tardabit, &
non habebit in illis (b) patientiam, quouſque con-
tribulet dorſum immiſericordium. Et gentibus* 23
*reddet vindictam; donec tollat multitudinem ſu-
perborum, & ſceptra iniquorum contribulet: Do-* 24
*nec reddat homini ſecundùm actus ejus, & ope-
ra hominum ſecundùm cogitationes eorum: Do-* 25
*nec judicet judicium plebis ſuæ: & lætificabit
eos miſericordiâ ſuâ. Speciosa miſericordia in* 26
*tempore tribulationis ejus, quaſi nubes pluviæ
in tempore ſiccitatis.*

CAP. XXXIII.

Cap. 36. MIſerere noſtri, Domine Deus omniū, & 1
reſpice. Et immitte timorem tuū ſuper omnes gen- 2
tes. Extolle manum tuam ſuper gentes alienas, 3
& videant potentiam tuam. Sicut coram illis 4
*ſanctificatus es in nobis; ita coram nobis magni-
ficeris in illis. Et agnoſcant te, ſecundùm quod* 5
& nos agnovimus; quoniam non eſt Deus præter 6
te, Domine. Innova ſigna, & immuta mirabilia: 7
Glorifica manum, & brachium dextrum: Excita 8
furorem, & effunde iram. Auſer adverſarium, 9
& affige inimicum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 * ܒܪܡ ܒܚܟܡܬܗ ܕܐܠܗܐ ܐܬܦܪܫܘ. * ܘܥܒܕ ܡܢܗܘܢ ܙܒܢܐ ܘܥܕܢܐ. * ܡܢܗܘܢ 9
10 ܒܪܟ ܘܩܕܫ. ܘܡܢܗܘܢ ܥܒܕ ܒܡܢܝܢܐ ܕܝܘܡܬܐ. * ܘܐܦ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܟܠܗܘܢ. ܡܢ
11 12 ܛܝܢܐ ܐܬܒܪܝܘ. ܘܡܢ ܥܦܪܐ ܐܬܒܪܝ ܐܕܡ. * ܒܪܡ ܒܚܟܡܬܗ ܕܐܠܗܐ ܦܪܫ ܐܢܘܢ.
13 ܘܥܒܕ ܐܢܘܢ ܥܡܘܪܐ ܕܐܪܥܐ. * ܡܢܗܘܢ ܒܪܟ ܘܐܪܝܡ. ܘܡܢܗܘܢ ܩܕܫ. ܘܩܪܒ ܠܘܬܗ
14 ܘܡܢܗܘܢ ܠܛ ܘܐܡܟ. ܘܥܩܪ ܐܢܘܢ ܡܢ ܡܥܡܪܝܗܘܢ. * ܐܝܟ ܛܝܢܐ
15 ܕܡܬܓܒܠ ܒܐܝܕܐ ܕܦܚܪܐ. * ܗܟܢܐ ܐܢܫܐ ܒܐܝܕܝ ܒܪܘܝܗ. ܕܢܫܠܛܝܘܗܝ ܥܠ ܟܠ ܥܒܕܘܗܝ.
16 * ܠܘܩܒܠ ܒܝܫܬܐ ܐܬܒܪܝܬ ܛܒܬܐ. ܘܠܘܩܒܠ ܡܘܬܐ ܐܬܒܪܝܘ ܚܝܐ. ܘܠܘܩܒܠ ܢܘܗܪܐ
ܐܬܒܪܝ ܚܫܘܟܐ. ܘܗܟܢܐ ܚܘܝ ܐܠܗܐ ܠܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ. ܬܪܝܢ ܬܪܝܢ. ܚܕ ܠܘܩܒܠ
17 ܚܕ. * ܘܐܦ ܐܢܐ ܐܚܪܝܐ ܐܬܝܬ. ܐܝܟ ܡܥܠܠܢܐ ܕܟܪܡܐ ܒܬܪ ܩܛܘܦܐ. ܘܒܒܘܪܟܬܗ
18 ܕܐܠܗܐ ܐܦ ܐܢܐ ܐܬܚܝܠܬ. ܘܐܝܟ ܩܛܘܦܐ ܡܠܝܬ ܡܥܨܪܬܐ. * ܫܡܥܘܢܝ ܫܠܝܛܢܐ ܕܥܡܐ.
19 20 * ܘܪܘܪܒܢܐ ܕܟܢܘܫܬܐ ܨܘܬܘ. * ܠܒܪܐ ܘܠܐܢܬܬܐ ܘܠܐܚܐ ܘܠܪܚܡܐ. ܠܐ ܬܫܠܛ ܥܠ ܢܦܫܟ.
21 * ܥܕ ܐܢܬ ܚܝ ܘܢܫܡܬܐ ܒܟ. ܠܐ ܬܫܠܛ ܒܟ ܟܠ ܒܣܪ. ܠܐ ܬܬܠ ܠܐܚܪܢܐ ܢܟܣܝܟ.
22 ܕܬܗܦܘܟ ܘܬܫܐܠ ܐܢܘܢ. * ܡܛܠ ܕܛܒ ܗܘ ܕܢܒܥܘܢ ܡܢܟ ܒܢܝܟ. ܡܢ
23 ܕܬܒܥܐ ܐܢܬ ܡܢܗܘܢ. * ܒܟܠ ܥܒܕܝܟ ܗܘܝ ܡܝܬܪ. ܘܠܐ ܬܬܠ ܡܘܡܐ ܒܐܝܩܪܟ.

Verùm Dei ſapientiâ diſtincti ſunt, Fecitque 8 9
ex iis tempora ac momenta. Quoſdam be- 10
nedixit & ſanctificavit, quoſdam verò in
numerum dierum conſtituit. Homines et- 11
iam omnes è luto compoſiti ſunt, & de terra
creatus eſt Adam. Verùm Dei ſapientiâ diſ- 12
tincti ſunt, & incolæ terræ conſtituti. Quoſ- 13
dam benedixit & evexit; quoſdam ſanctifi-
cavit, & ad eum uſque pervenêre: alios ve-
rò maledixit & evertit, déque manſionibus
eorum extirpavit. Ut lutum ſubactum in 14
manu figuli, Sic homo in manu creatoris 15
ſui, ut conſtituat eum ſuper omnia opera ſua.
Adverſùs malum creatum eſt bonum, & ad- 16
verſùs mortem creata eſt vita, & adverſùs
lucem creatæ ſunt tenebræ: Ita manifeſta-
vit Deus cuncta opera ſua bina, unum alte-
ri oppoſitum. Ego etiam noviſſimè veni 17
quaſi racemator vineæ poſt vindemiatores:
at beneficiis divinis ego idem roboratus,
quaſi vindemiator muſtarium lacum meū im-
plevi. Audite me præfecti populi. Et magna- 18
tes turbæ auſcultate me. Filio aut uxori, fratri 19
aut amico ne des poteſtatem in teipſum dum 20
vivis. Quandiu vivus es, & ſpiritus tibi ſu- 21
pereſt, ne ulli te carni emancipes. Ne des a-
liis facultates tuas ut iterum repetas ab eis.
Conſultius enim eſt ut abs te petant liberi tui, 22
quàm te petas ab eis. In omnibus negotiis 23
tuis eſto ſublimis, & ne labem inferas honori
tuo.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 * لان الايام فصلت بحكمة الله * وصير منها ازمانا ومواقيت * ومنها ما برك وطهر * ومنها ما 9
10 11 خلق لعدد الايام * والناس اجمعون انما خلقوا من الطين * ومن التراب خلق ادم *
12 13 * ولكن بحكمة الله تعالي فصل بينهم وجعلهم سكان الارض * ومنهم من بورك عليه ورفعه *
14 ومنهم من لعن وخسف به * واستوصل ساقه عن جديد الارض * مثل الطين المعجون في
15 ايدي صاحب الفخار * كذلك الانسان في ايدي خالقه * ليوليه ما شاء من افعاله *
16 * حذا الصالح خلق الطالح * وحذا الموت خلقت الحيوة * ومع النور خلقت الظلمة * علي هذا
17 الحال اظهر الله جميع اعماله زوجا زوجا كل واحد مقابل صاحبه * وانا اقبلت اخرا مثل المسعر
علي اثر القطفة * واحظيت من فضل الله كثيرا * وملات معصرتي مثل من قطف اولا *
18 19 * اسمعوا مني يا معشر سلاطين الشعب * وانصتوا قولي يا معشر اشراف الجماعة *
20 21 * الولد والمراة والاخ والصديق اياك ان تسلطهم علي مالك * ما دمت حيا وما دامت
نفسك في جسدك * ولا تسلط عليك ذوي لحم يهزوا بك * لا تعطي مالك لاخرين * ثم تعود
22 تطلب منهم * لانه اخير ان يطلب بنوك منك * من ان تكون انت الطالب منهم *
23 * في جميع امورك فكن شريفا * ولا يكن في كرامتك عيبا *

Quia dies per Dei ſapientiam diſtincti 8
fuerunt, Ipſéq; æva ac ſtatuta tempora 9
ex iis compoſuit. Et ex illis quoſdam 10
*benedixit atque ſacravit, alios ad nu-
merum dierum creavit. Et omnes qui-* 11
*dem homines creati ſunt è luto, & ex
pulvere creatus eſt Adam: Attamen ſa-* 12
*pienter Deus excelſus diſtinxit illos, &
terricolas conſtituit eos. Ex eiſdem* 13
*etiam nonnulli benedicti fuerunt & ex-
altati: alii verò maledicti atque de-
merſi, & ſtipes eorum è terræ ſolo era-
dicatus. Quale eſt lutum ſubactum in* 14
manibus domini argillæ, Talis eſt homo 15
*in manibus creatoris ſui, ut præficiat
eum quibus voluerit operibus ſuis. Con-* 16
*tra probum creatus eſt improbus, & con-
tra mortem creata eſt vita, & unà cum
luce creatæ ſunt tenebræ: hoc modo pa-
tefecit Deus omnia opera ſua bina, ſin-
gula ſingulis adverſa. Ego autem po-* 17
*ſtremò adveni tanquam racemator, ſuper
veſtigia vindemiatorum; & gratiæ Dei
multum ſortitus, implevi lacum meum
vinarium, ut hi qui priùs vindemiave-
rant. Audite me ô cœtus dominatorum* 18
populi, Dictóq; meo aurem præbete ô 19
omnes congregationis proceres. Filio, 20
*aut uxori, aut fratri, aut amico cave
ne dominium concedas in opes tuas.
Quamdiu vixeris, & quamdiu manſe-* 21
*rit ſpiritus tuus in corpore tuo, ne tri-
buas in te poteſtatem carnæ præditis, ne
te derideant. Ne des aliis opes tuas,
ne ab illis denuò petere cogaris. Me-* 22
*lius enim eſt ut rogent te filii tui, quàm
ut ſis tu ſupplicans eos. In omnibus* 23
*actionibus tuis eſto nobilis, & nullum
exiſtat in honore tuo vitium.*

Verſio VULG. LAT.

In die conſummationis dierum vitæ tuæ, & in tempore exi-
25 tûs tui diſtribue hæreditatem tuam. Cibaria, & virga, &
26 onus aſino: panis, & diſciplina, & opus ſervo. Opera-
tur in diſciplina, & quærit requieſcere: laxa manus illi, &
27 quærit libertatem. Jugum & lorum curvant collum du-
28 rum, & ſervum inclinant operationes aſſiduæ. Servo ma-
levolo tortura & compedes: mitte illum in operationem,
29 ne vacet: Multam enim malitiam docuit otioſitas. In ope-
30 ra conſtitue eum: ſic enim condecet illum. Quòd ſi non
obaudierit, curva illum compedibus, & non amplifices ſu-
per omnem carnem: verùm ſine judicio nihil facias grave.
31 Si eſt tibi ſervus fidelis, ſit tibi quaſi anima tua: quaſi fra-
trem, ſic eum tracta: quoniam in ſanguine animæ com-
32 paràſti illum. Si læſeris eum injuſtè, in fugam convertetur:
33 Et ſi extollens diſceſſerit, quem quæras, & in qua via quæ-
ras illum, neſcis.

CAP. XXXIV.

Cap. 31. 1 Vana ſpes, & mendacium viro inſenſato: & ſomnia
2 extollunt imprudentes. Quaſi qui apprehendit umbram, &
perſequitur ventum: ſic & qui attendit ad viſa mendacia.
3 Hoc ſecundùm hoc viſio ſomniorum: ante faciem homi-
4 nis ſimilitudo hominis. Ab immundo quid mundabitur?
5 & à mendace quid verum dicetur? Divinatio erroris, &
6 auguria mendacia, & ſomnia malefacientium, vanitas eſt. Et
ſicut parturientis, cor tuum phantaſias patitur: niſi ab Al-
tiſſimo fuerit emiſſa viſitatio, ne dederis in illis cor tuum:
7 Multos enim errare fecerunt ſomnia, & exciderunt ſperan-
tes in illis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Σπεῦσον καιρὸν, ϗ μνήσθητι ὁρκισμοῦ, † ϗ ἐκδιηγησάσθωσαν τὰ
11 μεγαλεῖά σου. † Ἐν ὀργῇ πυρὸς καταβρωθήτω ὁ σωζόμενος, ϗ
12 οἱ κακοῦντες τὸν λαόν σου εὕροισαν ἀπώλειαν. † Σύντριψον κεφαλὰς
13 ἀρχόντων ἐχθρῶν † λεγόντων, Οὐκ ἔστι πλὴν ἡμῶν. † (α) Συνάγαγε
27 πάσας φυλὰς Ἰακώβ. Κεφ. λ΄. † Λαμπρὰ καρδία ϗ ἀγαθὴ
ἐπὶ ἐδέσμασιν † τῶν βρωμάτων αὐτῆς ἐπιμελήσεται.
MS. A. (α) Συνάγαγε

ΚΕΦ. λα΄.

Κεφ. λα΄. 1 † Ἀγρυπνία πλούτου ἐκτήκει σάρκας, † ϗ ἡ μέριμνα αὐτοῦ
2 (α) ἀφιστᾷ ὕπνον. † Μέριμνα ἀγρυπνίας ἀπαιτήσει νυσταγμὸν, † ϗ
3 ἀῤῥώστημα βαρὺ ἐκνήψει ὕπνος. † Ἐκοπίασε πλούσιος ἐν συναγω-
γῇ χρημάτων, † ϗ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐμπίπλαται τῶν τρυφημάτων
4 αὐτοῦ. † Ἐκοπίασε πτωχὸς ἐν ἐλαττώσει βίου, † ϗ ἐν τῇ ἀναπαύσει
5 ἐπιδεὴς γίνεται. † Ὁ ἀγαπῶν χρυσίον οὐ δικαιωθήσεται, † ϗ ὁ
6 διώκων διαφθορὰν, αὐτὸς πλησθήσεται. † Πολλοὶ ἐδόθησαν εἰς
πτῶμα χάριν χρυσίου, ϗ ἐγενήθη ἀπώλεια αὐτῶν κατὰ πρόσωπον
7 αὐτῶν. † Ξύλον (β) προσκόμματός ἐστι τοῖς ἐνθουσιάζουσιν αὐτῷ,
8 † ϗ πᾶς ἄφρων ἁλώσεται ἐν αὐτῷ. † Μακάριος πλούσιος ὃς εὑρέθη
9 ἄμωμος, † ϗ ὃς ὀπίσω χρυσίου οὐκ ἐπορεύθη. † Τίς ἐστι ϗ μα-
10 καριοῦμεν αὐτόν; † ἐποίησε γὰρ θαυμάσια ἐν λαῷ αὐτοῦ. † Τίς ἐδο-
κιμάσθη ἐν αὐτῷ ϗ ἐτελειώθη, ϗ ἔστω εἰς καύχησιν; † τίς ἐδύνατο
11 παραβῆναι, ϗ οὐ παρέβη, † ϗ ποιῆσαι κακὰ, ϗ οὐκ ἐποίησεν; † Στη-
ριχθήσεται τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, † ϗ τὰς ἐλεημοσύνας αὐτοῦ ἐκδιηγήσεται
12 (γ) ἐκκλησία. † Ἐπὶ τραπέζης μεγάλης ἐκάθισας; † μὴ ἀνοίξῃς
13 ἐπ' αὐτῆς φάρυγγά σου. (δ) † Καὶ μὴ εἴπῃς, Πολλά γε τὰ ἐπ' αὐτῆς.
MS. A. (α) ἀφίστατο (β) * προσσκώμματος (γ) σοφία. (δ) Καὶ εἴπῃς

Feſtina tempus, & memento juramenti: & enar- 10
rentur mirabilia tua. In ira ignis devoretur, qui 11
ſalvatur: & qui peſſimant plebem tuã, inveniant
perditionem. Contere capita principum inimico- 12
rũ dicentium; Non eſt præter nos. Congrega omnes 13
tribus Jacob. Cap. 30. *Splendidũ cor & bonum in* 27
epulis ciborum ſuorum diligentiam adhibebit. ⌴

CAP. XXXIV.

Cap. 31. *Vigilia divitiarum tabefacit carnes: &* 1
cogitatus illarum aufert ſomnum. Solicitudo 2
vigiliæ interpellabit dormitationem: & infirmi-
tatem gravem digeret (a) ſomnus. Laboravit di- 3
ves in congregatione pecuniarum: & in requie
repletur delitiis ſuis. Laboravit pauper dimi- 4
nutione victûs, & in requie indigens fit. Qui 5
aurum diligit; non juſtificabitur: & qui inſequi-
tur corruptionem; ipſe replebitur. Multi (b) dati 6
ſunt in caſum propter aurum: & facta eſt perditio
ipſorum ad faciem ipſorum. Lignum offenſionis 7
eſt ſacrificantibus ei: & omnis imprudens ca-
pietur in illo. Beatus dives, qui inventus eſt ſine 8
macula, & qui poſt aurum non abiit. Quis eſt, 9
& beatificabimus eum? Fecit enim mirabilia
in populo ſuo. Quis probatus eſt in illo, & per- 10
fectus eſt? (c) & ſit in gloriationem. Quis potuit
tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus, & facere ma-
la, & non fecit? Stabilientur bona illius: & 11
eleemoſynas illius enarrabit Eccleſia. Supra 12
menſam magnam ſediſti? non aperias ſuper il-
lam fauces tuas. Et ne dicas, Multa quidem 13
ſunt quæ ſuper illam.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
1 2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Tempore autem quo finiendus eſt numerus 24
dierum tuorum, die *ſcilicet* mortis tuæ, hæ-
redes fac opum tuarum liberos tuos. Pabu- 25
lum, & flagellum, atque onus aſino *conveni-*
unt; caſtigatio, & panis, atque opera ſervo.
Ne concedas illi requiem: nam ſi caput ejus 26
extuleris, quæret libertatem. Opus impone 28
ſervo tuo, ne rebellet: multa ſiquidem ma-
la generat otium. Prout autem competit ei, 29
da illi poteſtatem in domo tua. Quòd ſi 30
non obtemperet tibi, vincula ejus augeto.
Non tamen ſic *te geras* cum quovis homine,
& citra regulam nullum agas negotium. Si 31
unus fuerit ſervus tuus, eſto *tibi* tanquam tu
ipſe: quoniam quantus es tu, tanta foret ja-
ctura tua. Si unus eſt ſerv' tuus, ut fratrem tuũ 32
habeto illum: ne pugnes in ſanguinem tui-
ipſius. Nam ſi eum exagitaveris, egreſſus per-
ibit; & quânam viâ recuperes eum?

CAP. XXXIV.

Qui quærit vanitatem, invenit mendaci- 1
um, & ſomnium, atque jucunditatem falſam.
Ut ille qui captat umbram, abigitque volu- 2
crem, ſic ille qui credit viſioni nocturnæ.
Hoc eſt viſio & ſomnium, quod è regione 3
vultûs ſpecies alicujus faciei. Etiam à prin- 4
cipe populi victoriam expellunt: quis enim
mendax vincat? Omnes divinationes, & va- 5
ticinia, ac ſomnia ſunt error; & qui fidem
adhibet eis, ibi *habet* cor ſuum. Etſi à Deo 6
præceptum *(permiſſum)* eſt errare per ima-
ginationes nocturnas, animum tamen ad illa
ne adjicias. Multi ſunt enim qui per ſo- 7
mnia aberrârunt à via, & in ſemitis ſuis impegerunt.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

24 25 * وعند فناء عمرك ورث اولادك مالك * القضيم والسوط والحمل للحمار * والادب والخبز
26 28 والعمل للعبد * ولا تريحه ان قدرت * لانك ان ارحته قليلا طلب العتق * استبد عبدك
29 لئلا يتمرد عليك * لان الفراغ والبطالة تجدي شرا كثيرا * وسلطه في بيتك في جميع ما
30 ينبغي * فان عصاك ولم يطيعك فشد وثاقه * ولا تصنع هذا بكل عبد * ولا ترتكب امرا
31 بغير السنة * فان كان عبدك واحدا فاتخذه مثل نفسك * لانه ان اصابه شي ذهب مالك *
32 واتخذه شبه الاخ * ولا تجاهد بدم نفسك * يعني بمالك * لانك ان اضررت به هرب * وفي اي
وجه تطلبه *

* الفصل الرابع والثلثون *

1 2 * من طلب الضلالة اصاب الكمد * ورويا الاحلام فرح باطل * كشبه من يمسك الظل
3 بيده * ومثل من يطير الطاير كذلك من يصدق بالاحلام * كذلك الرويا والاحلام التي
4 ترى امام وجه الانسان كشبه الوجوه * ومن كذب بها ولم يطمان اليها ينال الظفر اكرم من
5 سيد قومه * واي كذاب غلب قط * جميع التطير وكلام العرافين ورويا الاحلام ضلالة وطغيان *
6 ومن يصدق لها تسبيه له ويلقاها كل حين * فان بلغك ان الله امر ان تطغى الناس بالاحلام
7 بالليل * فلا تومن انت بشي من هذا * كثير من الناس طغوا بالاحلام * وعثروا في طرقهم *

Et ad finem ætatis tuæ hæredes fac fi- 24
lios tuos opum tuarum. Pabulum, & 25
flagellum, & ſarcina aſino: caſtigatio
verò, & panis, & opus ſervo. Nec des 26
illi requiem, ſi poſſis: quoniam ſi modi-
cam illi requiem dederis, quæret liberta-
tem. Laboribus occupa ſervum tuum, 28
ne rebellet in te: Vacatio enim & otium
plurimis ſcatet malis. Præfice autem 29
illum domi tuæ omnibus quæ expediunt.
Quòd ſi tibi contradicat, nec obediat 30
tibi, conſtringe lorum ejus: at ne idem fa-
cias cuilibet ſervo, nullúmque aggredia-
re negotium ſine lege. Quòd ſi ſervus 31
tuus fuerit unicus, habeto eum ut ani-
mam tuam: quoniam ſi quid accidat il-
li, peribit poſſeſſio tua, quare eum reputa
tanquam fratrem, & in ſanguinem pro-
prium (hoc eſt, proprias opes) ne decer-
tes. Nam ſi læſeris eum, fugiet, & quo 32
modo (vel qua fronte) requires eum?

CAP. XXXIV.

Qui quærit errorem, inveniet dolo- 1
rem cordis: & viſio ſomniorum eſt læ-
titia vana. Velut is qui umbram manu 2
ſua captat, & ut qui volucrem abigit, ita
qui credit ſomniis. Talia ſunt etiam 3
ſpectra & ſomnia quæ apparent coram
facie hominis in figura vultuum. Qui 4
autem refellit ea, nec credit eis, victo-
riam reportabit à potentiſſimo populi ſui:
quis enim mendax vicit unquam? O- 5
mnia auſpicia, verba divinorum, & ſpe-
ctra ſomniorum ſunt error ac deceptio:
iiſque credenti ſub ſpeciebus appare-
bunt, & obvia erunt ſingulis momentis.
Quòd ſi delatum tibi fuerit præcepiſſe 6
Deum ut homines ſeducantur per ſomnia
noctu, tu nullo modo credas his rebus.
Plures quippe homines per ſomnia ſe- 7
ducti offenderunt in viis ſuis.

Verſio VULG. LAT.

8 Sine mendacio conſummabitur verbum legis, & ſapientia
9 in ore fidelis complanabitur. Qui non eſt tentatus, quid ſcit?
Vir in multis expertus, cogitabit multa: & qui multa didicit,
10 enarrabit intellectum. Qui non eſt expertus, pauca recogno-
ſcit: qui autem in multis factus eſt, multiplicat malitiam.
11 Qui tentatus non eſt, qualia ſcit? qui implanatus eſt, ab-
12 undabit nequitiâ. Multa vidi errando, & plurimas ver-
13 borum conſuetudines. Aliquoties uſque ad mortem peri-
clitatus ſum horum cauſâ, & liberatus ſum gratiâ Dei.
14 Spiritus timentium Deum quæritur, & in reſpectu illius
15 benedicetur. Spes enim illorum in ſervantem illos, & ocu-
16 li Dei in diligentes ſe. Qui timet Dominum nihil trepida-
17 bit, & non pavebit: quoniam ipſe eſt ſpes ejus. Timen-
18 tis Dominum beata eſt anima ejus. Ad quem reſpicit, &
19 quis eſt fortitudo ejus? Oculi Domini ſuper timentes eum,
protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardo-
20 ris, & umbraculum meridiani, Deprecatio offenſionis,
& adjutorium caſûs, exaltans animam, & illuminans ocu-
21 los, dans ſanitatem, & vitam, & benedictionem. Im-
molantis ex iniquo oblatio eſt maculata, & non ſunt be-
22 neplacitæ ſubſannationes injuſtorum. Dominus ſolus ſuſ-
23 tinentibus ſe in via veritatis & juſtitiæ. Dona iniquo-
rum non probat Altiſſimus, nec reſpicit in oblationes ini-
quorum: nec in multitudine ſacrificiorum eorum propiti-
24 abitur peccatis. Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia pau-
perum, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris ſui.
25 Panis egentium vita pauperum eſt: qui defraudat illum,
26 homo ſanguinis eſt. Qui aufert in ſudore panem, quaſi
qui occidit proximum ſuum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

14 15 † Μνήσθητι ὅτι κακὸν ὀφθαλμὸς πονηρός, † Πονηρότερον ὀφθαλ-
16 μοῦ τί ἔκτισται; † διὰ τοῦτο ἀπὸ παντὸς προσώπου δακρύει. † Οὗ
17 ἐὰν ἐπιβλέψῃ, Μὴ ἐκτείνῃς χεῖρα. † Καὶ μὴ συνθλίβου αὐτῷ
18 ἐν τρυβλίῳ. † Νόει τὰ τοῦ πλησίον ἐκ σεαυτοῦ, † ϗ ἐπὶ παντὶ
19 πράγματι διανοοῦ. † Φάγε ὡς ἄνθρωπος τὰ παρακείμενά σοι, † ϗ
20 μὴ διαμασῶ, μὴ μισηθῇς. † Παῦσαι πρῶτος χάριν παιδείας,
21 † ϗ μὴ (ε) ἀπληστεύου, μήποτε προσκόψῃς. † Καὶ εἰ ἀναμέσον
πλειόνων ἐκάθισας, † πρότερος αὐτῶν μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου.
22 † Ὡς ἱκανὸν ἀνθρώπῳ πεπαιδευμένῳ τὸ ὀλίγον, † ϗ ἐπὶ τῆς
24 κοίτης αὐτοῦ οὐκ ἀσθμαίνει. † Ὕπνος ὑγιείας ἐπὶ ἐντέρῳ μετρίῳ, ⌴
23 † ἀνέστη πρωΐ, ϗ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. † Πόνος ἀγρυπνίας ⌴
25 ϗ χολέρας † ϗ στρόφος μετὰ ἀνδρὸς ἀπλήστου. † Καὶ εἰ ἐβιάσθης
26 ἐν ἐδέσμασιν, † ἀνάστα μεσοπωρῶν ϗ ἀναπαύσῃ. † Ἄκουσόν μου
τέκνον ϗ μὴ ἐξουδενώσῃς με, ϗ ἐπ' (ζ) ἐσχάτῳ εὑρήσεις τοὺς λό-
27 γους μου. † Ἐν πᾶσι τοῖς (η) ἔργοις σου γίνου ἐντρεχὴς, † ϗ πᾶν
28 ἀῤῥώστημα οὐ μή σοι ἀπαντήσῃ. † Λαμπρὸν ἐπ' ἄρτοις εὐλογήσει
29 χείλη, † ϗ (*) μαρτυρία τῆς καλλονῆς αὐτοῦ πιστή. † Πονηρῷ ἐπ' ἄρτῳ
διαγογγύσει πόλις, † ϗ ἡ μαρτυρία τῆς πονηρίας αὐτοῦ ἀκριβής.
30 31 † Ἐν οἴνῳ μὴ ἀνδρίζου, † πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ὁ οἶνος. † Κάμι-
νος δοκιμάζει στόμωμα ἐν βαφῇ, οὕτως οἶνος καρδίας ἐν μάχῃ
32 ὑπερηφάνων. † Ἐπίσον ζωῆς οἶνος (θ) ἀνθρώπῳ, † ἐὰν πίνῃς
33 αὐτὸν μέτρῳ αὐτοῦ. † Τίς ζωὴ ἐλαττουμένῳ (ι) οἴνῳ; † Καὶ αὐτὸς
34 36 ἔκτισται εἰς εὐφροσύνην ἀνθρώποις. † Ἀγαλλίαμα καρδίας ϗ εὐ-
⌴ φροσύνη ψυχῆς † οἶνος πινόμενος ἐν καιρῷ αὐταρκής.
MS. A. (ε) ἀπληστεύου, μήποτε προσκόψῃς. (ζ) ἐσχάτου (η) λόγοις
(*) ἡ μαρτυρία (θ) ἀνθρώποις, (ι) οἴνου;

Memento quoniam malum eſt oculus nequam: 14
Nequius oculo quid creatum eſt? Ideò ab omni 15
facie lachrymatur. Quocunque aſpexerit, Ne 16
extendas manum: Et ne comprimaris cum eo 17
in catino. Intellige quæ ſunt proximi, ex te ipſo: 18
& in omni re cogita. Comede, ut homo, quæ tibi 19
ſunt appoſita: & non devores, ne odio habearis.
Ceſſa prior, cauſâ diſciplinæ: & noli eſſe inſa- 20
tiabilis, ne fortè offendas. Et, ſi in medio mul- 21
torum ſediſti; prior illis ne extendas manum
tuam. Quàm ſufficiens eſt homini erudito exi- 22
guum: & in lecto ſuo non laborat aſthmate. So- 24
mnus ſanitatis in inteſtino moderato: ſurrexit ⌴
prior; & anima ipſius cum ipſo. Labor vigiliæ, 23
& (d) choleræ, & tortura cum viro inſatiabili. ⌴
Et ſi coactus fueris in epulis; ſurge (e) in medio 25
pomorum, & requieſces. Audi me, fili, & ne 26
ſpernas me: & in noviſſimo invenies verba mea.
In omnibus operibus tuis eſto velox: & omnis 27
infirmitas non occurret tibi. Splendidum in pa- 28
nibus benedicent (*) labia: & teſtimonium bo-
nitatis illius fidele. Nequiſſimo in pane obmur- 29
murabit civitas: et teſtimonium nequitiæ illius
certum. In vino noli fortem agere: multos enim 30
exterminavit vinum. Fornax probat aciem 31
ferri in tinctura: ſic vinum (f) corda in conten-
tione ſuperborum. (g) Æquale vitæ vinum ho- 32
mini; ſi bibas illud menſurâ ſuâ. Quæ vita ei, 33
qui minuitur vino? Et ipſum creatum eſt in 35
jucunditatem hominis. Exultatio cordis, et læti- ⌴
tia animæ, vinũ potatũ in tempore, quod ſatis ſit. 36

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 11 [illegible]
12 13 [illegible]
14 15 [illegible]
17 18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
[illegible]

Ubi non ſunt peccata, contentus eſt Deus: 8
nam ſapientia iniquorum noctu concredi-
tur. Vir ſapiens multùm indagabit; & 9
qui idoneus eſt, omnia perveſtigat. Qui 10
non expertus eſt, pauca novit: Qui verò 11
expertus eſt, acceſſionem facit ſapien- 12
tiæ. Multa vidi poſtquam expertus ſum,
multæque res ſuper me tranſiêre. Multis 13
vicibus ad mortem uſque perveni, & per
hæc evaſi. Voluntatem colentium ſe facit 14
Dominus. Magna quippe res eſt ſperare in 15
eo, ſalvat etenim. Colentis Deum beatus 17
eſt ſpiritus. Cuinam fidit, & quis eſt ſufful- 18
tor ejus? Oculi Domini ſuper omnes ſer- 19
vos ſuos, protegit ac liberat, ſecuritas eſt
maxima, protector ab oſore, ſalvator ab
inimico, ereptor à flagello, & ne quis ca-
dat ſuſtentator. Lætitia cordis, & lumen 20
oculorum, medicina vitæ, & benedictio-
nes: hæc omnia duplicata ſuper juſtos ve-
nient. Oblationes iniquorum ex iniquita- 21
te ſunt, nec ſunt accepta munera ipſorum.
Non enim delectatur Deus oblationibus 22
peccatorum, neque propter copiam mune-
rum ipſorum parcet illis. Ut is qui ma- 23
ctat filium coram patre, ſic ille qui munus
offert è *bonis* pauperum. Panis miſericor- 24
diæ eſt vita pauperum, & qui eum dene-
gat ipſis, ſanguinem fundit innocentem.
Qui proximum ſuum interficit, ejuſdem opes 25
acquirit. Et qui ſanguinem effundit in-
noxium, Deum defraudat. Qui fraudat 26
mercedem mercenarii, fraudat creatorem
ſuum; iſque pœnam luet acerbam.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 9 * في الموضع الخالي من الاثم فيه مسرة الله ورضاه * لان حكمة الاثمة بالليل تصدق وتظهر *
10 11 * الحكيم يفحص جدا * والبار يفتش الاشياء كلها * كل من لم يجرب فتضره الامور * والمجرب
12 13 استكثر العلم * ابصرت اشياء كثيرة * وادركتها بالتجارب * ومرت في خصالا شتى ذقت فيها
14 15 الموت غير مرة * ونجوت من اجل التجربة * الرب يتبع مسرة اتقياه * لان رجاوه قريب
17 18 وخلاصه عظيم * من يخاف الله طوبا لنفسه * لانه اتكل على الله واتخذه عمادا * عينا الرب
19 على جميع خلقه * يحمي وينقذ * وهو الرجاء العظيم * وهو ستر من المبغض * وهو يخلص
20 من العداوة * وينقذ من الوجع * ودعامة من الصرعة * فرح القلب * وضوء نور الابصار *
21 وشفا الحياة * والبركات * جميع هذه تحل باضعاف على الاتقياء * وذبايح الفجار من الحرام والفجور
22 23 ليس تقبل عن ذنوبهم * ليس لله مسرة في ذبايح الفجار * ولا يغفر لهم بكثرة قرابينهم * مثل
24 الولد الفاجر امام ابيه * كذلك من يقرب القربان من اموال المساكين * طعام العار مثل عيش
25 26 المساكين * والذي يمنعه منهم فقد سفك دما زكيا * من قتل صاحبه ورثه ماله * والذي
يسفك دم الابرار يسخط خالقه * والذي يظلم اخاه الاجير انما يظلم ربه * ويثاب اسر ثواب *

In loco ab iniquitate libero adeſt volun- 8
tas & beneplacitum Dei. Nam ſapientia
iniquorũ noctu comprobatur ac pateſcit.
Sapiens diligenter exquirit, & juſtus 9
omnia ſcrutatur. Quicunq; non eſt expe- 10
rientiâ edoctus, premitur negotiis: At qui 11
experitur, multam acquirit ſcientiam.
Multas res vidi, quas et experientiâ ſum 12
aſſecutus. Et varia tranſierunt ſuper me 13
negotia, in quibus mortem guſtavi diver-
ſis vicibus: at propter experientiã evaſi.
Sequitur Dominus voluntatem religioſo- 14
rum ſuorũ. Spes enim ejus proxima eſt, & 15
ſalus ipſius maxima. Timentis Deum bea- 17
ta eſt anima: Quia Deo fidit, eumque ad- 18
hibet adminiculum. Oculi Domini ſuper 19
omnes creaturas ſuas, ipſeque protegit ac
liberat, & ipſe eſt ſpes ſuprema, idemq; eſt
tegumentũ ab oſore, idem denique eſt ſal-
vator ab inimicitia, ereptor à dolore, &
fulcimentũ à caſu, Lætitia cordis, & cla- 20
ritas lucis oculorum, ſalubritas vitæ, ac
benedictiones: hæc omnia duplicata
ſupervenient religioſis. Victimæ verò ſce- 21
leſtorum ex illicito & ſcelere partæ non
accipientur pro criminibus eorũ. Nullam 22
habet Deus oblectationẽ in ſacrificiis ſce-
leroſorũ, nec parcet illis ob multitudinem
oblationũ eorum. Ut filius ſceleratus corã 23
patre ſuo, ita qui munus offert è bonis
pauperũ. Cibo opprobrii ſimilis eſt victus 24
pauperum, quem qui recuſaverit eis, ſan-
guinem effundit innocentem. Qui proxi- 25
mum ſuum occidit, hæredem facit eum
bonorum ſuorum. Et qui effundit ſangui- 26
nem innocentium, irritat creatorem ſuum.
Et qui fraudat fratrem ſuum mercena-
rium, fraudat Dominum ſuum: compen-
ſabitur autem mercede infelici.

Verſio VULG. LAT.

27 Qui effundit ſanguinem, & qui fraudem facit mercenario,
28 fratres ſunt. Unus ædificans, & unus deſtruens: quid pro-
29 deſt illis niſi labor? Unus orans, & unus maledicens:
30 cujus vocem exaudiet Deus? Qui baptizatur à mortuo,
31 & iterùm tangit eum, quid proficit lavatio illius? Sic
homo qui jejunat in peccatis ſuis, & iterùm eadem faci-
ens, quid proficit humiliando ſe? orationem illius quis ex-
audiet?

CAP. XXXV.

1 Cap. 32. Qui conſervat legem, multiplicat oblationem. Sa-
2 crificium ſalutare eſt attendere mandatis, & diſcedere ab
3 omni iniquitate. Et propitiationem litare ſacrificii ſuper in-
juſtitias, & deprecatio pro peccatis, recedere ab injuſti-
4 tia. Retribuet gratiam, qui offert ſimilaginem: & qui
5 facit miſericordiam, offert ſacrificium. Beneplacitum eſt
Domino recedere ab iniquitate: & deprecatio pro peccatis
6 recedere ab injuſtitia. Non apparebis ante conſpectum
7 Domini vacuus. Hæc enim omnia propter mandatum
8 Dei fiunt. Oblatio juſti impinguat altare, & odor ſua-
9 vitatis eſt in conſpectu Altiſſimi. Sacrificium juſti rece-
ptum eſt, & memoriam ejus non obliviſcetur Dominus,
10 Bono animo gloriam redde Deo: & non minuas primi-
11 tias manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum
12 tuum, & in exultatione ſanctifica decimas tuas. Da
Altiſſimo ſecundùm datum ejus, & in bono oculo ad in-
13 ventionem facito manuum tuarum: Quoniam Dominus
retribuens eſt, & ſepties tantum reddet tibi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

38 39 † Πικρία ψυχῆς οἶνος (¹)πινόμενος πολὺς, † Ἐν ἐρεθισμῷ καὶ ἀν-
40 τιπτώματι. † Πληθύνει μέθη θυμὸν ἄφρονος εἰς (κ)πρόσκομμα,
41 † ἐλαττοῦν ἰσχὺν καὶ προσποιοῦν τραύματα. † Ἐν συμποσίῳ οἴνου
μὴ ἐλέγξῃς τὸν πλησίον, † καὶ μὴ (λ) ἐξουδενώσῃς αὐτὸν ἐν εὐ-
42 φροσύνῃ αὐτοῦ. † Λόγον ὀνειδισμοῦ μὴ εἴπῃς αὐτῷ, † καὶ μὴ αὐτὸν
θλίψῃς ἐν ἀπαιτήσει.

MS. A. (¹)γινόμενος (κ) πρόσκομμα, (λ) ἐξουθενώσῃς

ΠΕΡῚ ἩΓΟΥΜΈΝΩΝ.

ΚΕΦ. λε΄.

Κεφ.
1 λβ΄. † Ἡγούμενόν σε κατέστησαν; μὴ ἐπαίρου, † γίνου ἐν αὐτοῖς ὡς
2 εἷς ἐξ αὐτῶν. † Φρόντισον αὐτῶν, καὶ (α) οὕτω κάθισον, † καὶ πᾶσαν
3 τὴν χρείαν σου ποιήσας (β) ἀνάπεσε, † Ἵνα εὐφρανθῇς δι᾽ αὐτοὺς,
4 † καὶ εὐκοσμίας χάριν λάβῃς (γ) στέφανον. † Λάλησον πρεσβύτερε,
5 πρέπει γάρ σοι, † Ἐν ἀκριβεῖ ἐπιστήμῃ, καὶ μὴ ἐμποδίσῃς μουσικά.
6 † Ὅπου ἀκρόαμα, μὴ ἐκχέῃς λαλιάν, † καὶ ἀκαίρως μὴ σοφίζου.
7 † Σφραγὶς ἄνθρακος ἐπὶ κόσμῳ χρυσῷ, † σύγκειμα μουσικῶν
8 ἐν (¹)συμποσίῳ οἴνου. † Ἐν κατασκευάσματι χρυσῷ σφραγὶς σμα-
10 ράγδου, † μέλος μουσικῶν ἐφ᾽ ἡδεῖ οἴνῳ. † Λάλησον νεανίσκε εἰ
11 χρεία σου, † μόλις δὶς ἐὰν ἐπερωτηθῇς. † Κεφαλαίωσον λόγον,
12 Ἐν ὀλίγοις πολλά, † γίνου (δ) ὡς γινώσκων καὶ ἅμα σιωπῶν.
13 † Ἐν μέσῳ μεγιστάνων μὴ ἐξισάζου, † καὶ ἑτέρου λέγοντος μὴ πολλὰ
14 ἀδολέσχει. † Πρὸ βροντῆς κατασπεύδει ἀστραπή, † καὶ πρὸ αἰσχυντηροῦ
15 προελεύσεται χάρις. † Ἐν ὥρᾳ ἐξεγείρου καὶ μὴ οὐράγει, † ἀπότρεχε
εἰς οἶκον καὶ μὴ (ε)ῥαθύμει. † ἐκεῖ παῖζε,

MS. A. (α) οὕτως (β) ἀνάπεσον, (γ) τὸν στέφανον. (¹)συμποσίῳ
(δ) γινώσκων (ε) ἀθύμει.

Amaritudo animæ vinum potatum multum 38 39
In irritatione, & contentione. Multiplicat ebrie- 40
tas furorem imprudentis, in offenſionem, minorans
virtutem, & faciens vulnera. In compotatione 41
vini non arguas proximum, & non deſpicias
eum in jocunditate illius. Verbum improperii 42
ne dicas illi: & non premas illum (b) in repe-
tendo.

CAP. XXXV.

DE RECTORIBUS.

Cap. 32. Rectorem (a) te poſuerunt? noli extolli: 1
eſto in illis, quaſi unus ex ipſis: Curam illorum 2
habe, & ſic conſide: & omni curâ tuâ explicitâ
recumbe: Ut læteris propter illos, & ornamenti 3
gratiâ accipias coronam. Loquere, major natu, 4
(decet enim te) In diligenti ſcientia: & non 5
impedias muſica. Ubi eſt (b) acroama; non ef- 6
fundas ſermonem: & importunè noli ſapientiam
oſtentare. Sigillum carbunculi in ornamento 7
aureo, concentus muſicorum in compotatione
vini. In fabricatione aurea ſigillum ſmaragdi, 8
modulatio muſicorum in vino jocundo. Adole- 10
ſcens, loquere, cùm neceſſitas tui fuerit, vix,
Si bis interrogatus fueris. In ſummam collige 11
ſermonem, In paucis multa: eſto quaſi ſciens, 12
& ſimul tacens. In medio magnatorum non agas 13
æqualem: & (c) alio dicente ne multa garrias.
Ante tonitruum feſtinat coruſcatio: & ante 14
verecundum præibit gratia. In hora exurge, & 15
non ſis ultimus. Recurre in domum, & ne tor-
peas. Ibi lude,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 28 * ܚܕ ܒܢܐ ܘܚܕ ܣܬܪ. ܡܢܐ ܐܘܬܪܘ ܐܠܐ ܥܡܠܐ ܣܪܝܩܐ. * ܚܕ ܡܒܪܟ ܘܚܕ ܡܠܛ.
ܕܡܢ ܡܢܗܘܢ ܢܫܡܥ ܐܠܗܐ. * ܕܡܣܬܚܐ ܡܢ ܡܝܬܐ. ܘܬܘܒ ܩܪܒ ܠܗ. ܡܢܐ 29
ܐܘܬܪ ܡܢ ܡܣܚܬܗ. * ܗܟܢܐ ܡܢ ܕܨܐܡ ܥܠ ܚܛܗܘܗܝ. ܘܬܘܒ ܥܒܕ ܠܗܘܢ. ܨܠܘܬܗ 30
ܡܢܘ ܫܡܥ. ܐܘ ܡܢܐ ܐܘܬܪ ܨܘܡܗ. * ܦܣܘܩܐ * ܠܗ *

1 2 * ܐܢ ܬܥܒܕ ܡܕܡ ܕܟܬܝܒ ܒܢܡܘܣܐ. ܐܣܓܝܬ ܩܘܪܒܢܐ. * ܘܛܘܒܘܗܝ ܠܡܢ ܕܢܛܪ ܦܘܩܕܢܐ. ܒܪܘܚܗ
ܛܒܬܐ ܣܝܡ ܠܗ ܡܢ ܕܡܩܪܒ ܩܘܪܒܢܐ. ܘܕܥܒܕ ܙܕܩܬܐ. ܢܛܪ ܢܡܘܣܐ ܗܘ. 3
4 5 * ܨܒܝܢܗ ܕܐܠܗܐ. ܠܡܣܛܝܘ ܡܢ ܟܠ ܒܝܫ. ܘܟܠ ܕܣܢܐ ܠܟ ܠܐ ܬܥܒܕ. * ܠܐ ܬܬܚܙܐ
6 7 ܣܪܝܩܐ ܩܕܡܘܗܝ. * ܡܛܠ ܕܟܠ ܕܥܒܕ ܛܒܬܐ. ܢܛܪ ܦܘܩܕܢܐ ܗܘ. * ܩܘܪܒܢܝܗܘܢ
ܕܙܕܝܩܐ ܨܠܘܬܐ ܕܦܘܡܗܘܢ. ܘܥܒܕܝܗܘܢ ܫܡܝܐ ܦܠܚܝܢ. * ܡܘܗܒܬܗ ܕܓܒܪܐ ܛܒܐ 8
ܡܩܒܠܐ. ܘܕܘܟܪܢܗܘܢ ܕܙܕܝܩܐ ܠܐ ܢܬܛܥܐ ܠܥܠܡ. * ܒܥܝܢܐ ܛܒܬܐ ܗܒ ܠܡܣܟܢܐ. 9
ܘܠܐ ܬܬܡܟܟ ܒܡܘܗܒܬܟ. * ܒܟܠ ܡܘܗܒܬܟ ܢܗܘܐ ܢܗܝܪ ܐܦܝܟ. ܘܒܚܕܘܬܐ ܐܘܙܦ 10
12 11 ܠܡܢ ܕܠܐ ܦܪܥ ܠܟ. * ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܦܪܘܥܐ ܗܘ. ܘܪܒܘ ܪܒܘܢ ܗܘ ܦܪܥ ܠܟ. * ܗܒ
ܠܐܠܗܐ ܐܝܟ ܕܝܗܒ ܠܟ. ܒܥܝܢܐ ܛܒܬܐ ܘܒܐܝܕܐ ܦܬܝܚܬܐ. ܡܢ ܕܝܗܒ ܠܡܣܟܢܐ.
ܠܐܠܗܐ ܗܘ ܡܘܙܦ. ܘܡܢܘ ܦܪܘܥܐ. ܐܠܐ ܐܢ ܗܘ.

Cùm quod unus extruit, deſtruit alter, quid 27
præter inanem laborem acquirunt? *Cùm* 28
unus benedicit, alter maledicit, utrius vo-
cem exaudiet Deus? Qui ablutus à *cada-* 29
vere mortuo rurſus idem tetigerit, quod e-
molumentum percipit è lotione ſua? Item, 30
qui à peccatis jejunat, eademque rurſus com-
mittit, hujus orationem quis audiat? aut quid
profecit jejunando?

CAP. XXXV.

SI feceris quod ſcriptum eſt in lege, abun- 1
dè operaris. Præceptum enim ſervantis be- 2
atus eſt ſpiritus. Optima collocat beneficia 3
(i. *arctè devincit*) qui munus offert; & qui
facit eleemoſynam, obſervator eſt legis. Pla- 4
cere Deo eſt ab omni malo deflectere: &
deſiſte pro viribus tuis ab agendo quicquid
eſt abominandum. Ne appareas coram ipſo 5
vacuus: Quoniam quicunque quod bonum 6
eſt egerit, eſt obſervator mandati. Oblati- 7
ones juſtorum oratio eſt oris eorum, & ope-
ra ipſorum cœlos findunt. Munus probi ho- 8
minis erit acceptum, & memoria juſtorum
nullâ unquam oblivione delebitur. Oculo 9
bono da pauperi, & ne vacilles in donis tuis.
In omnibus donis tuis ſplendidus eſto vultus 10
tuus, & cum alacritate commoda illi qui ti-
bi non eſt redditurus. Deus enim repenſa- 12
tor eſt, & myriades myriadum ipſe tibi re-
pendet. Da Deo prout tibi dedit, oculo *vi-* 11
delicet benigno, & manu amplâ. Qui dat
pauperi, Deo quidem fœneratur: nam quis
eſt remunerator, niſi ipſe?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

27 28 * وَاحِدٌ يَبْنِي وَآخَرُ يُخَرِّبُ * مَاذَا أَغْنَيَا إِلَّا ٱلْعَنَاءَ بِٱلْبَاطِلِ * وَاحِدٌ يُبَارِكُ وَآخَرُ يَلْعَنُ * دُعَاءَ
29 مَنْ مِنْهُمَا يَسْمَعُ ٱللّٰهُ * ٱلَّذِي يَغْتَسِلُ مِنَ ٱلْمَيِّتِ ثُمَّ يَرْجِعُ يَدْنُوا مِنْهُ * مَاذَا يَنْتَفِعُ مِنْ
30 غُسْلِهِ * وَٱلَّذِي يَتُوبُ مِنَ ٱلْخَطَا ثُمَّ يَفْعَلُهُ مَنْ تَرَى يَسْمَعُ صَلٰوتَهُ وَدُعَاءَهُ * أَمْ تَرَى
ٱنْتَفَعَ بِتَوْبَتِهِ وَصَوْمِهِ * ٱلْفَصْلُ ٱلْخَامِسُ وَٱلثَّلٰثُونَ *

1 2 * إِنْ أَنْتَ أَتْمَمْتَ مَا كُتِبَ فِي ٱلسُّنَّةِ * فَقَدْ أَكْثَرْتَ ٱلْعَمَلَ * وَٱلَّذِي يَحْفَظُ ٱلْوَصِيَّةَ طُوبَا
3 لِرُوحِهِ * يَذْخُرُ لِنَفْسِهِ ذِكْرًا صَالِحًا مَنْ قَرَّبَ لِلّٰهِ قُرْبَانًا * وَمَنْ صَدَّقَ عَلَى ٱلْفَقِيرِ * فَهُوَ
4 حَافِظُ ٱلسُّنَّةِ * صَانِعُ مَسَرَّةِ ٱلرَّبِّ هُوَ ٱلَّذِي يَعْدِلُ عَنْ كُلِّ سُوءٍ * أَمْنَعْ نَفْسَكَ أَنْ تَرْتَكِبَ
5 6 7 ٱلْقَبِيحَ * لَا تُرَى أَمَامَ ٱللّٰهِ فَارِغَ ٱلْكَفَّيْنِ * لِأَنَّ مَنْ فَعَلَ ٱلْخَيْرَ هُوَ حَافِظُ ٱلْوَصِيَّةِ * قَرَابِينُ
8 ٱلْأَبْرَارِ صَلَوَاتُهُمُ ٱلطَّاهِرَةُ * وَأَعْمَالُهُمْ تَفْتَحُ لَهُمْ أَبْوَابَ ٱلسَّمَاءِ * عَطِيَّةُ ٱلصَّالِحِ تُقْبَلُ * وَلَا يُنْسَا
9 10 ذِكْرُ ٱلْأَتْقِيَا أَبَدًا * صَدِّقْ بِنِيَّةٍ صَالِحَةٍ عَلَى ٱلْفَقِيرِ * وَلَا تُعَبِّسْ وَجْهَكَ إِذَا صَدَّقْتَ * فِي
12 جَمِيعِ مَا تُعْطِي يَكُونُ وَجْهُكَ مُضِيئًا مُسْتَبْشِرًا * وَأَقْرِضْ مَنْ لَا يَرُدُّ عَلَيْكَ بِٱلْفَرَحِ * لِأَنَّ ٱللّٰهَ
11 هُوَ ٱلْمُثِيبُ * وَيُضَعِّفُ لَكَ مَا أَعْطَيْتَ أَضْعَافًا كَثِيرَةً * أَعْطِي مَا أَعْطَاكَ ٱللّٰهُ بِعَيْنٍ طَيِّبَةٍ
وَيَدٍ سَخِيَّةٍ * لِأَنَّ مَنْ أَعْطَا ٱلْمِسْكِينَ إِنَّمَا هُوَ يُقْرِضُ ٱللّٰهَ وَمَنِ ٱلْمُثِيبُ غَيْرُهُ *

Uno ædificante, altero deſtruente, quid 27
acquirunt ambo, niſi vanum laborem?
Uno benedicente, altero maledicente, 28
utrius precationem exaudiet Deus?
Qui lotus à mortuo iterum tangit il- 29
lum, quam utilitatem percipit è lotione
ſua? Et qui à peccato regreſſus denuò 30
patrat illud, quis quæſo exaudiet ora-
tionem & deprecationem ejus? aut quid
quæſo proderit ei converſio & expia-
tio ipſius?

CAP. XXXV.

SI tu perficias quod ſcriptum eſt in le- 1
ge, ſatis feceris: Etenim ejus qui ſer- 2
vat mandatum, beatus eſt ſpiritus.
Bonam recondit ſibi memoriam qui mu- 3
nus offert Deo; & qui eleemoſynam ero-
gat pauperi, obſervator eſt legis. Exe- 4
cutor voluntatis Domini eſt ille qui
declinat ab omni malo. Cohibe te ipſum
à perpetrandis obſcænitatibus. Ne ap- 5
pareas coram Deo vacuis volis: Nam 6
qui benefecerit, ipſe eſt obſervator man-
dati. Oblationes juſtorum ſunt puræ 7
eorundem orationes, & opera eorum ape-
riunt ipſis januas cœli. Donum probi vi- 8
ri erit acceptum, & memoria piorū nun-
quam oblivioni tradetur. Eleemoſynam 9
bono animo da pauperi, & ne triſtem in-
duas vultum cùm dederis eleemoſynam.
Quicquid donaturus es, hilaris ac 10
ſplendidus ſit vultus tuus; & ei qui tibi
minimè redditurus eſt, alacriter fœne-
rare, Deus enim eſt remunerator, qui 12
tibi quod dederis, abundantiſſimè dupli-
cabit. Da quod tibi largitus eſt Deus, o- 11
culo benigno & manu liberali: nam qui
dat pauperi, Deo quidē fœneratur: ecquis
autem eſt remunerator præter eum?

Verſio VULG. LAT.

14 Noli offerre munera prava; non enim ſuſcipiet illa.
15 Et noli inſpicere ſacrificium injuſtum, quoniam Dominus
16 judex eſt, & non eſt apud illum gloria perſonæ. Non acci-
piet Dominus perſonam in pauperem, & deprecationem
17 læſi exaudiet. Non deſpiciet preces pupilli; nec viduam,
18 ſi effundat loquelam gemitûs. Nónne lachrymæ viduæ ad
maxillam deſcendunt, & exclamatio ejus ſuper deducentem
19 eas? A maxilla enim aſcendunt uſque ad cœlum, & Do-
20 minus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat
Deum in oblectatione, ſuſcipietur, & deprecatio illius uſ-
21 que ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis ſe, nubes
penetrabit: & donec propinquet non conſolabitur: &
22 non diſcedet donec Altiſſimus aſpiciat. Et Dominus non
elongabit, ſed judicabit juſtos, & faciet judicium: & For-
tiſſimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dor-
23 ſum ipſorum: Et Gentibus reddet vindictam, donec tol-
lat plenitudinem ſuperborum, & ſceptra iniquorum contri-
24 bulet: Donec reddat hominibus ſecundùm actus ſuos, &
25 ſecundùm opera Adæ, & ſecundùm præſumptionem illius:
26 Donec judicet judicium plebis ſuæ, & oblectabit juſtos
miſericordiâ ſuâ. Specioſa miſericordia Dei, in tempore
tribulationis, quaſi nubes pluviæ in tempore ſiccitatis.

CAP. XXXVI.

1 Cap. 33. MIſerere noſtrî, Deus omnium, & reſpice nos, &
2 oſtende nobis lucem miſerationum tuarum: Et immitte ti-
morem tuum ſuper Gentes, quæ non exquiſierunt te, ut cog-
noſcant quia non eſt Deus niſi tu, & enarrent magnalia tua.
3 Alleva manum tuam ſuper Gentes alienas, ut videant po-
4 tentiam tuam. Sicut enim in conſpectu eorum ſanctifica-
tus es in nobis, ſic in conſpectu noſtro magnificaberis in
5 eis, Ut cognoſcant te, ſicut & nos cognovimus, quoniam non
6 eſt Deus præter te, Dñe. Innova ſigna, & immuta mirabilia.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 Καὶ ποίει τὰ ἐνθυμήματά σου, † καὶ μὴ (ζ) ἁμάρτῃς λόγῳ ὑπερηφάνῳ.
17 † Καὶ ἐπὶ τούτοις εὐλόγησον τὸν ποιήσαντά σε, καὶ μεθύσκοντά
18 σε ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. † Ὁ φοβούμενος κύριον ἐκδέξεται παι-
19 δείαν, † καὶ οἱ ὀρθρίζοντες εὑρήσουσιν εὐδοκίαν. † Ὁ ζητῶν νόμον
ἐμπλησθήσεται αὐτοῦ, † καὶ ὁ ὑποκρινόμενος σκανδαλισθήσεται ἐν
20 αὐτῷ. † Οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσι κρίμα, † καὶ δικαιώματα
21 ὡς φῶς ἐξάψουσιν. † Ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐκκλίνει ἐλεγμόν,
22 † καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ εὑρήσει σύγκριμα. † Ἀνὴρ βουλῆς οὐ μὴ
23 παρίδῃ διανόημα, † ἀλλότριος καὶ ὑπερήφανος οὐ καταπτήξει φό-
24 βον, † Καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι μετ᾽ αὐτοῦ ἄνευ βουλῆς. † Ἄνευ βουλῆς
25 (η)μηθὲν ποιήσῃς, † καὶ ἐν τῷ ποιῆσαί σε μὴ μεταμελοῦ. † Ἐν ὁδῷ
ἀντιπτώματος μὴ πορεύου, † καὶ μὴ προσκόψῃς ἐν λιθώδεσιν.
26 † (θ) μὴ πιστεύσῃς ἐν ὁδῷ ἀπροσκόπῳ, † Καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων σου
27 φύλαξαι. † Ἐν παντὶ ἔργῳ πίστευε τῇ ψυχῇ σου, † καὶ γὰρ τοῦτό
28 ἐστι τήρησις (ι) ἐντολῶν. † Ὁ πιστεύων νόμῳ προσέχει ἐντολαῖς,
† καὶ ὁ πεποιθὼς κυρίῳ οὐκ ἐλαττωθήσεται.

MS. A. (ζ) ἀμβλύνῃς (η)μηδὲν (θ) καὶ μὴ(ι) ἐντολῆς.

ΚΕΦ. λϛ΄.

Κεφ.
1 λγ΄. † Τῷ φοβουμένῳ κύριον οὐκ ἀπαντήσει κακόν, † ἀλλ᾽ ἐν πειρα-
2 σμῷ καὶ πάλιν ἐξελεῖται. † Ἀνὴρ σοφὸς οὐ μισήσει νόμον, † ὁ δὲ ὑπο-
3 κρινόμενος ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν καταιγίδι πλοῖον. † Ἄνθρωπος συνετὸς
4 ἐμπιστεύσει νόμῳ, † καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστὸς ὡς ἐρώτημα (α) δικαίων.
† Ἑτοίμασον λόγον, καὶ οὕτως ἀκουσθήσῃ, † σύνδησον παιδείαν καὶ ἀπο-
5 κρίθητι. † Τροχὸς ἁμάξης σπλάγχνα μωροῦ, † καὶ ὡς ἄξων στρε-
6 φόμενος ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ. † Ἵππος εἰς (β) ὀχείαν ὡς φίλος
7 μωκὸς, † ὑποκάτω παντὸς ἐπικαθημένου (γ) χρεμετίζει. † Διατί
8 ἡμέρα ἡμέρας ὑπερέχει, † καὶ πᾶν φῶς ἡμέρας ἐνιαυτοῦ ἀφ᾽ ἡλίου;
9 † Ἐν γνώσει κυρίου διεχωρίσθησαν, † Καὶ ἠλλοίωσε καιροὺς καὶ ἑορτάς.

MS.A. (α) δήλων. (β) ὀχεῖον (γ) χρεμετίσει.

Et fac cogitata tua: & ne pecces verbo ſuperbo. 16
Et ſuper his benedicito eum qui fecit te, & ine- 17
briantem te de bonis ſuis. Qui timet Dominum; 18
excipiet (d) doctrinam: & qui manè vigilant;
invenient benedictionem. Qui quærit legem; re- 19
plebitur eâ: & qui ſimulat; ſcandalizabitur in
ea. Qui timent Dominum; invenient judicium: 20
& juſtificationes quaſi lumen accendent. Homo 21
peccator vitat correptionem: & ſecundùm vo-
luntatem ſuam inveniet (e) comparationem. Vir 22
conſilii non deſpiciet conſiderationem: alienus, &
ſuperbus non pertimeſcet timorem, Etiam poſt- 23
quàm fecit ſecum ſine conſilio. Sine conſilio ni- 24
hil facias: & in faciendo te non pœnitebit. In 25
via ruinæ non eas: & non offendes in lapidoſis.
Non credas te viæ (f) non exploratæ. Et à filiis 26
tuis cave. In omni opere crede animæ tuæ: hoc 27
eſt enim obſervatio mandatorum. Qui credit 28
(g) legi; attendit mandatis: & qui confidit
(h) in Domino; non minorabitur.

CAP. XXXVI.

Cap. 33. TImenti Dominum non occurret malum, 1
ſed in tentatione; & iterum liberabit illum. Vir 2
ſapiens non odiet legem: qui autem ſimulat in
ea; quaſi in procella, (a) navis. Homo ſenſatus 3
credet legi, & lex ei fidelis, Sicut interrogatio
(b) juſtorum. Para verbum, & ſic audiêris: 4
colliga doctrinam, & reſponde. Rota carri præ-
cordia fatui: & quaſi axis qui verſatur, cogi- 5
tatus illius. Equus ad admiſſuram, amicus
ſubſannator: ſub omni ſuperſedente hinnit. Quarè 6
dies diem ſuperat, & omne lumen diei anni à 7
Sole? A Domini ſcientia ſeparati ſunt: Et im-
mutavit tempora, & dies feſtos. 8 9

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 14 * ܠܐ ܬܬܟܣܐ ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܩܒܠ. ܘܠܐ ܬܬܬܟܠ ܥܠ ܩܘܪܒܢܐ ܕܢܟܝܠܘܬܐ. * ܡܛܠ
ܕܐܠܗܐ ܕܝܢܐ ܗܘ. ܘܠܝܬ ܩܕܡܘܗܝ ܡܣܒ ܒܐܦܐ. * ܥܐܠܐ ܩܕܡܘܗܝ ܨܠܘܬܗ 15
ܕܡܣܟܢܐ. ܘܒܥܘܬܐ ܕܡܟܝܟܝ ܪܘܚܐ ܫܡܥ. * ܠܐ ܫܒܩ ܬܢܚܬܐ ܕܝܬܡܐ. ܘܨܠܘܬܐ 16
17 18 ܕܐܪܡܠܬܐ ܫܡܥ. * ܡܪܝܪܘܬܐ ܕܢܦܫܗ ܕܡܣܟܢܐ ܗܘ ܫܡܥ. * ܘܨܠܘܬܐ ܕܡܣܟܢܐ ܥܢܢܐ
ܡܪܟܢܐ. * ܘܨܠܘܬܗܘܢ ܕܡܣܟܢܐ ܥܢܢܐ ܦܠܓܐ. ܘܩܕܡ ܡܪܝܐ ܪܒܐ ܥܐܠܐ. 19
ܘܠܐ ܥܒܪܐ. ܥܕܡܐ ܕܢܥܒܕ ܕܘܪܫܐ. ܘܕܝܢܐ ܕܩܘܫܬܐ ܢܥܒܕ. * ܐܦ ܡܪܝܐ ܠܐ ܢܫܠܐ. ܘܠܐ 20
ܢܓܪ ܘܠܐ ܢܫܒܘܩ. ܥܕܡܐ ܕܢܬܒܥ ܥܒܕܝܗܘܢ ܕܥܘܠܐ. * ܘܡܥܡܡܐ ܢܬܦܪܥ 21
ܦܘܪܥܢܐ. ܥܕܡܐ ܕܢܘܒܕ ܫܘܠܛܢܗܘܢ ܕܪܫܝܥܐ. * ܘܫܒܛܐ ܕܥܘܠܐ ܢܬܒܪ. 22
ܥܕܡܐ ܕܢܦܪܘܥ ܠܒܢܝ ܐܢܫܐ ܐܝܟ ܥܒܕܝܗܘܢ. ܘܠܡܚܫܒܬܗܘܢ. * ܥܕܡܐ ܕܢܕܘܢ 23
ܕܝܢܐ ܕܥܡܗ. ܘܢܚܕܐ ܐܢܘܢ ܒܦܘܪܥܢܗ. * ܘܢܒܗܬ ܣܢܐܐ ܒܥܕܢ ܐܘܠܨܢܐ. ܐܝܟ ܥܢܢܐ 24
ܕܡܛܪܐ ܒܥܕܢ ܨܗܝܐ. * ܦܣܘܩܐ * ܠܗ * ܦܪܘܩ ܐܠܗܐ ܠܟܠܢ. 1
2 3 * ܘܐܝܬܐ ܪܘܓܙܟ ܥܠ ܥܡܡܐ ܕܠܐ ܝܕܥܘܟ. * ܐܪܝܡ ܐܝܕܟ ܥܠ ܥܡܐ ܢܘܟܪܝܐ. ܕܢܚܙܘܢ
ܓܒܪܘܬܟ. * ܐܝܟ ܕܒܚܙܝܗܘܢ ܐܬܩܕܫܬ ܒܢ. ܗܟܢܐ ܒܚܙܝܢ ܐܬܩܕܫ ܒܗܘܢ. 4
5 6 * ܕܢܕܥܘܢ ܐܝܟ ܕܝܕܥܢ. ܕܠܝܬ ܐܠܗܐ ܣܛܪ ܡܢܟ. * ܚܕܬ ܐܬܘܬܐ. ܘܫܢܝ ܬܕܡܪܬܐ.

Ne cuncteris, quia non accipiet. Et oblati- 13
onibus rapinæ ne confidas, Quia Deus ju- 14
dex eſt, nec eſt apud eum ratio perſonæ. In- 15
greditur in conſpectum illius oratio paupe-
ris, & precationem afflictorum ſpiritu ex- 16
audit. Non deſtituit gemitum pupillorum,
& orationem viduarum audit. Amaritudi- 17
tudines animæ pauperis ipſe exaudit. Et o- 18
ratio pauperum nubes inclinat. Oratio pau- 19
perum tranſcendit nubes, & in conſpectum
Domini majeſtatis ingreditur, nec præterit
donec de illa perquiſitionem faciat, juſtum-
que judicium exerceat. Imò etiam Domi- 20
nus non connivebit, neque dimittet, donec
ulciſcatur actiones impiorum. Gentes et- 21
iam ſupplicio multabit, donec deſtruat robur
ſceleſtorum. Principes impios omninò præ- 22
cîdet, donec reddat ſceleroſis quod eis debe-
tur, & facinoroſis cogitationes eorum. Do- 23
nec populi ſui judicium decernat, eoſque læ-
tificet retributione ſuâ, Et erubeſcat oſor 24
in tempore afflictionis: veluti nubes pluviæ
tempore quo requiritur.

CAP. XXXVI.

LIbera nos omnes Deus, Et adduc furo- 1
rem tuum in gentes quæ te non noverunt. 2
Attolle manum tuam in gentem alienam, ut 3
potentiam tuam cognoſcant. Ut inſpectanti- 4
bus illis ſanctificatus es in nobis, ita ſpectanti-
bus nobis ſanctificare in eis: Ut cognoſcant 5
quemadmodum cognovimus, non eſſe Deum
præter te. Ede nova ſigna, & miracula 6
variato.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 14 * فَلَا تَتَأَخَّرْ إِذَنْ * فَإِنَّهُ لَا يَقْبَلُ * لَا تَثِقْ بِقُرْبَانٍ قَرَّبْتَهُ مِنَ ٱلْغَصْبِ وَٱلظُّلْمِ * فَإِنَّ ٱللّٰهَ يُنْصِفُ
15 بِٱلْعَدْلِ * وَلَيْسَ عِنْدَهُ مُحَابَاةٌ * تَصِلُ إِلَى ٱللّٰهِ صَلٰوةُ ٱلْمِسْكِينِ * وَيَسْمَعُ صَوْتَ مُضَيَّمِ ٱلنَّفْسِ *
16 17 * وَلَا يَغْفُلُ عَنْ زَفِيرِ ٱلْأَيْتَامِ * وَيَسْتَجِيبُ دُعَاءَ ٱلْأَرَامِلِ * وَيَسْمَعُ صِيَاحَ ٱلْمِسْكِينِ ٱلْفَقِيرِ *
18 19 * وَصَلٰوةُ ٱلْمَسَاكِينِ تُنْزِلُ ٱلسَّحَابَ * وَتَدْخُلُ أَمَامَ رَبِّ ٱلْعَظَمَةِ * وَلَا تَعْبُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى يَفْحَصَ
20 عَنْهَا * وَيَحْكُمَ فِيهَا بِٱلْحَقِّ * وَٱلرَّبُّ أَيْضًا لَا يَدَعُ وَلَا يَصْفَحُ * وَلَا يُبْطِلُ * حَتَّى يَنْتَقِمَ مِنَ ٱلْفُجَّارِ وَيُثِيبَهُمْ
21 22 بِأَعْمَالِهِمْ * وَيَعْطِفُ بِٱلِٱنْتِقَامِ عَلَى ٱلْأُمَمِ * حَتَّى يُذِلَّ قَوْمَ ٱلْخُطَاةِ * وَيَقْطَعُ سُلْطَانَ أَهْلِ ٱلْفُجُورِ
23 قَطْعًا * حَتَّى يُجْزِيَ ٱلْأَشْرَارَ بِمَا قَدَّمُوا * وَصَانِعِي ٱلشَّرِّ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ * حَتَّى يَقْضِيَ قَضَاءَ شَعْبِهِ *
24 وَيَسُرَّهُمْ بِثَوَابِهِ وَجَزَائِهِ * وَيُخْزَا ٱلشَّنْآنُ مِنْ حِينِ ٱلشِّدَّةِ وَٱلْبَلَاءِ * مِثْلَ سَحَابِ ٱلْمَطَرِ حِينَ يُحْتَاجُ إِلَيْهِ *
1 2 * يَا ٱللّٰهُ كَذٰلِكَ خَلِّصْنَا بِأَجْمَعِنَا * وَأَنْزِلِ * ٱلْفَصْلُ ٱلسَّادِسُ وَٱلثَّلٰثُونَ *
3 ٱلْعُقُوبَةَ وَٱلنَّكَالَ عَلَى ٱلشُّعُوبِ ٱلَّذِي لَمْ يَعْرِفُوكَ * أَرْفَعْ يَدَكَ عَلَى ٱلْأُمَّةِ ٱلْغَرِيبَةِ حَتَّى تَعْرِفَ
4 5 عِزَّكَ * كَمَا تَطَهَّرْتَ فِينَا بِمَشْهَدِهِمْ * كَذٰلِكَ يَا رَبُّ بِمَشْهَدِنَا فَتَطَهَّرْ فِيهِمْ لِيَعْرِفُوا كَمَا عَرَفْنَا *
6 أَنَّهُ لَا إِلٰهَ غَيْرُكَ * جَدِّدِ ٱلْآيَاتِ * وَغَيِّرِ ٱلْأَعَاجِيبَ *

Ne cuncteris igitur, quoniam alioqui non 13
eſt accepturus. Ne fidas oblationi quam
ex rapina & oppreſſione obtuleris: Quo- 14
niam Deus juſtè judicat, nec eſt apud il-
lum aſſentatio. Pervenit ad Deum ora- 15
tio pauperis, & audit vocem ejus qui op-
preſſo eſt animo. Nec gemitum orphano- 16
rum negligit, preceſque viduarum exau-
dit, Et pauperis ac inopis clamorem au- 17
dit. Oratio autem pauperis nubes de- 18
ſcendere facit, Et intrat in conſpectum 19
Domini majeſtatis, nec tranſit coram eo,
donec illum examinet, juſtùmque reddat
ipſi judicium. Dominus præterea non 20
deſeret, neque deponet, neque deſiſtet, do-
nec ulciſcatur à flagitioſis, & rependat
eis pro ipſorum factis. Deinde ſe con- 21
vertet cum ultione ad gentes, ut cœtum
peccatorum deprimat: Et ſceleroſorum po- 22
teſtatem penitùs abſcindet, donec pudore
ſuffundat malignos pro his operibus quæ
præmiſerint, & operantes iniquitatem
pro his quæ habuerint in cordibus ſuis.
Donec decernat judicium populi ſui, & 23
ſuo eos præmio ac mercede exhilaret,
Oſor autem ab inſtanti anguſtia & ca- 24
lamitatis confundatur: veluti nubes plu-
viæ cum neceſſaria eſt,

CAP. XXXVI.

SIc O Deus, libera nos omnes; Et im- 1 2
mitte punitionem atque ſupplicium in po-
pulos qui te minimè noverunt. Eleva 3
manum tuam in gentem peregrinam, ut
cognoſcat robur tuum. Quemadmodùm 4
ſanctificatus es in nobis in conſpectu eo-
rum, ita O Domine, in conſpectu noſtro
ſanctificeris in iis: Ut ſciant quemad- 5
modum cognovimus, non eſſe Deum præter
te. Renova ſigna, & commuta miracula: 6

Verſio VULG. LAT.

7
8 Glorifica manum, & brachium dextrum. Excita furorem,
9 & effunde iram. Tolle adverſarium, & affligе inimicum.
10 Feſtina tempus, & memento finis, ut enarrent mirabilia
11 tua. In ira flammæ devoretur qui ſalvatur: & qui peſſimant
12 plebem tuam, inveniant perditionem. Contere caput
principum inimicorum, dicentium; Non eſt alius præter
13 nos. Congrega omnes tribus Jacob: ut cognoſcant quia
non eſt Deus niſi tu, & enarrent magnalia tua: *Cap.* 36.
14 & hæreditabis eos, ſicut ab initio. Miſerere plebi tuæ, ſuper
quam invocatũ eſt nomen tuũ; & Iſrael, quem coæquâſti
15 primogenito tuo. Miſerere civitati ſanctificationis tuæ Jeruſalem,
16 civitati requiei tuæ. Reple Sion inenarrabilibus
17 verbis tuis, & gloriâ tuâ populum tuum. Da teſtimonium
his, qui ab initio creaturæ tuæ ſunt, & ſuſcita prædicationes,
18 quas locuti ſunt in nomine tuo prophetæ priores. Da mercedē
ſuſtinentibus te, ut prophetæ tui fideles inveniantur: & ex-
19 audi orationes ſervorum tuorum Secundùm benedictionem
Aaron de populo tuo, & dirige nos in viam juſtitiæ, & ſciant
omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conſpector
20 ſeculorum. Omnem eſcam manducabit venter, & eſt cibus
21 cibo melior. Fauces contingunt cibum feræ, & cor ſenſatum
22 verba mendacia. Cor pravum dabit triſtitiam, & homo peritus
23 reſiſtet illi. Omnem maſculum excipiet mulier: &
24 eſt filia melior filiâ. Species mulieris exhilarat faciem viri
ſui, & ſuper omnem concupiſcentiam hominis ſuperducit
25 deſiderium. Si eſt lingua curationis, eſt & mitigationis &
miſericordiæ: non eſt vir illius ſecundùm filios hominum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Ἀπ' αὐτῶν ἀνύψωσε καὶ ἡγίασε, † καὶ ἐξ αὐτῶν ἔθηκεν εἰς ἀριθμὸν
ἡμερῶν. † καὶ ἄνθρωποι πάντες ἀπὸ ἐδάφους, † καὶ ἐκ γῆς
11 ἐκτίσθη Ἀδάμ. † Ἐν πλήθει ἐπιστήμης κύριος διεχώρισεν αὐτοὺς,
12 † καὶ ἠλλοίωσεν τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. † Ἐξ αὐτῶν (δ) εὐλόγησε καὶ ἀνύψωσεν,
† καὶ ἐξ αὐτῶν ἡγίασεν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν· † ἀπ' αὐτῶν
κατηράσατο, (ε) καὶ ἐταπείνωσεν, † καὶ ἀνέστρεψεν αὐτοὺς (ζ) ἀπὸ
13 στάσεως αὐτῶν. † Ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χειρὶ αὐτοῦ, † Πᾶσαι
14 αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ· † οὕτως ἄνθρωποι ἐν χειρὶ τοῦ
15 ποιήσαντος αὐτοὺς, † ἀποδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ. † Ἀπέναντι
τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθὸν, † καὶ ἀπέναντι τοῦ θανάτου ἡ ζωή, † οὕτως
ἀπέναντι εὐσεβοῦς ἁμαρτωλός. † Καὶ οὕτως ἔμβλεψον εἰς πάντα τὰ
16 ἔργα τοῦ ὑψίστου, † δύο δύο ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός. † Κἀγὼ ἔσχατος
13 ἠγρύπνησα, Κεφ. λς'. Καὶ κατεκληρονόμησα αὐτοὺς καθὼς ἀπ'
14 ἀρχῆς. † Ἐλέησον λαὸν κύριε κεκλημένον ἐπ' ὀνόματί σου, † καὶ
15 Ἰσραὴλ ὃν πρωτογόνῳ ὡμοίωσας. † Οἰκτείρησον πόλιν ἁγιάσματός
16 σου † Ἱερουσαλήμ, (η) πόλιν καταπαύματός σου. † Πλῆσον
17 Σιὼν ἆραι τὰ λόγιά σου, † καὶ ἀπὸ τῆς δόξης σου τὸν λαόν σου. † Δὸς
μαρτύριον τοῖς ἐν ἀρχῇ κτίσμασί σου, † καὶ ἔγειρον προφητείας
18 τὰς ἐπ' ὀνόματί σου, † Δὸς μισθὸν τοῖς ὑπομένουσί σε, † καὶ οἱ
προφῆταί σου (θ) ἐμπιστευθήτωσαν. † Εἰσάκουσον κύριε δεήσεως
19 τῶν ἱκετῶν σου, Κατὰ τὴν εὐλογίαν Ἀαρὼν περὶ τοῦ λαοῦ σου, † καὶ
γνώσονται πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, † (ι) ὅτι σὺ κύριος εἶ ὁ θεὸς τῶν
20 αἰώνων. † Πᾶν βρῶμα φάγεται κοιλία, † ἔστι δὲ βρῶμα βρώματος
21 κάλλιον. † (κ) Φάρυγξ γεύεται βρώματα θήρας, † οὕτως καρδία
22 συνετὴ λόγους ψευδεῖς. † Καρδία στρεβλὴ δώσει λύπην, † καὶ
23 ἄνθρωπος πολύπειρος ἀνταποδώσει αὐτῷ. † Πάντα ἄρρενα ἐπιδέξεται γυνή, † ἔστι δὲ θυγάτηρ θυγατρὸς
24 κρείσσων. † Κάλλος γυναικὸς ἱλαρύνει πρόσωπον, † καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνθρώπου ὑπεράγει.
25 † Εἰ ἔστιν ἐπὶ γλώσσης αὐτῆς ἔλεος καὶ πραΰτης, † οὐκ ἔστιν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καθ' υἱοὺς ἀνθρώπων.

MS. A. (δ) ηὐλόγησεν (ε) καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν, καὶ ἀνέστρεψεν (ζ) ἀπὸ ἀποστάσεως (η) τόπον (θ) ἐμπιστευθήσονται. (ι) ὅτι κύριος (κ)* Βάρυγξ

Ex ipſis exaltavit, & ſanctificavit, & ex ipſis 10
poſuit in numerum dierum. Et omnes homines
de ſolo: & ex terra creatus eſt Adam. In mul- 11
titudine ſcientiæ Dominus ſeparavit eos, & im-
mutavit vias illorum. Ex ipſis benedixit, & 12
exaltavit; & ex ipſis ſanctificavit, & ad ſe
applicavit. Ex ipſis maledixit, & humiliavit;
& evertit illos à ſtatione ipſorum. Quaſi lutum 13
figuli in manu ejus: Omnes viæ ejus ſecun- 14
dùm beneplacitum ejus. Sic homines in manu
illius qui fecit eos, ad reddendum illis ſecundùm
judicium ſuum. Contra malum bonum eſt, & 15
contra mortem vita: ſic contra pium peccator.
Et ſic intuere in omnia opera Altiſſimi, (c) duo,
duo, unum contra unum. Et (d) ego no- 16
viſſimus evigilavi. CAP. 36. (e) Et hæ- 13
reditavi eos, ſicut ab initio. Miſerere plebi, 14
Domine, vocatæ in nomine tuo; & Iſrael,
quem primogenito aſſimilâſti. Miſerere civi- 15
tati ſanctificationis tuæ Hieruſalem, civitati
requiei tuæ. Reple Sion ad extollenda 16
eloquia tua, & à gloria tua populum tuum.
Da teſtimonium iis qui ab initio (f) creaturæ 17
tuæ ſunt: & ſuſcita prophetias, quæ in
nomine tuo. Da mercedem ſuſtinentibus te: & 18
prophetæ tui fideles inveniantur. Exaudi, Do-
mine, orationem (g) ſupplicum tuorum, Secun- 19
dùm benedictionem Aaron de populo tuo. Et
ſcient omnes qui ſuper terram; quia tu Dominus
es Deus ſeculorum. Omnem eſcam manducabit 20
venter: eſt autem cibus cibo melior. Fauces guſtant cibos venationis: ſic cor ſen- 21
ſatum verba mendacia. Cor pravum dabit triſtitiam: & homo peritus retribuet 22
ei. Omnem maſculum excipiet mulier: eſt autem filia melior filiâ. Species mu- 23
lieris exhilarat faciem, & ſuper omnem concupiſcentiam hominis ſuperducit. 24
Si eſt in lingua ejus miſericordia, & (h) manſuetudo; non eſt vir illius ſecundùm 25
filios hominum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 8 * ܐܘܥܫܢ ܐܝܕܐ ܘܕܪܥܐ ܕܝܡܝܢܐ. * ܐܥܝܪ ܪܘܓܙܐ ܘܐܫܘܕ ܚܡܬܐ. * ܐܚܪܒ ܣܢܐܐ ܘܒܛܠ
9 ܒܥܠܕܒܒܐ. * ܐܩܪܒ ܩܨܐ ܘܐܝܬܐ ܙܒܢܐ. ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܕܐܡܪ ܠܟ. ܡܢܐ ܥܒܕ ܐܢܬ.
10 11 * ܒܢܘܪܐ ܘܒܚܡܬܐ ܐܘܒܕ ܣܢܐܐ. ܘܟܠ ܪܘܪܒܢܐ ܘܫܠܝܛܢܐ ܕܥܡܡܐ. * ܒܛܠ ܬܓܐ
12 13 ܕܣܢܐܐ ܕܐܡܪ ܕܠܝܬ ܐܟܘܬܝ. * ܟܢܫ ܟܠܗܘܢ ܫܒܛܘܗܝ ܕܝܥܩܘܒ. ܘܢܐܪܬܘܢ. ܐܝܟ ܕܡܢ
14 ܝܘܡܬܐ ܩܕܡܝܐ ܩܢܝܬ ܐܢܘܢ. * ܚܘܝ ܚܕܘܬܐ ܒܥܡܟ ܕܐܬܩܪܝ ܫܡܟ ܥܠܘܗܝ. ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ
15 ܕܒܘܟܪܐ ܩܪܝܬܝܗܝ. * ܐܬܪܚܡ ܥܠ ܡܕܝܢܬܐ ܕܩܘܕܫܟ. ܥܠ ܐܘܪܫܠܡ ܐܬܪܐ ܕܢܝܚܬܟ.
16 * ܡܠܝ ܨܗܝܘܢ ܫܘܒܚܟ. ܘܡܢ ܐܝܩܪܟ ܗܝܟܠܟ. * ܐܘܩܝܡ ܣܗܕܘܬܐ ܠܥܒܕܝܟ
17 18 ܐܝܟ ܕܡܢ ܩܕܝܡ. ܘܢܐܬܝܢ ܢܒܝܘܬܐ ܕܢܒܝܝܟ. ܐܝܠܝܢ ܕܡܠܠܘ ܒܫܡܟ. * ܘܬܠ ܐܓܪܐ
ܠܡܢ ܕܣܟܐ ܠܟ. ܘܢܒܝܝܟ ܢܬܗܝܡܢܘܢ. * ܘܨܠܘܬܐ ܕܥܒܕܝܟ ܫܡܥ. ܐܝܟ
19 ܪܥܝܢܐ ܕܥܡܟ. ܘܢܕܥܘܢ ܟܠܗܘܢ ܕܒܣܘܦܝ ܐܪܥܐ. ܕܐܢܬ ܗܘ ܐܠܗܐ ܕܥܠܡ
20 ܥܠܡܝܢ. * ܟܠ ܡܐܟܘܠܬܐ ܡܩܒܠܐ ܢܦܫܐ. ܒܪܡ ܐܝܬ ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܒܣܝܡܐ ܡܢ ܡܐܟܘܠܬܐ
21 ܒܣܝܡܐ. * ܦܘܡܐ ܛܥܡ ܛܥܡܐ ܕܡܐܟܘܠܬܐ. ܘܠܒܐ ܕܚܟܝܡܐ ܡܠܐ ܕܥܘܠܐ.
22 24 * ܠܒܐ ܥܩܡܐ ܣܓܝܐܐ ܨܦܬܗ. ܘܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ ܡܣܬܟܠ ܒܗܝܢ. * ܫܘܦܪܗ
ܕܐܢܬܬܐ ܡܫܒܚ ܐܦܝܗ. ܘܥܠ ܟܠ ܪܓܬܐ ܕܥܝܢܐ ܡܝܬܪܐ.

Corrobora manum & brachium dexterum. 7
Excita furorem, & iram effunde. Profliga 8 9
oſorem, & inimicum abroga. Profer finem, 10
& advenire fac tempus; quia non eſt qui tibi
dicat, Quid agis? Irâ & igne perde 11
oſorem & omnes magnates ac principes gentium.
Abole diadema hoſtis dicentis, Non 12
eſt meî ſimilis. Congrega omnes tribus Ja- 13
cobi, fiantque hæredes prout ab antiquis
diebus aſſeruiſti. Hilaris eſto erga popu- 14
lum tuum ſuper quem invocatum eſt nomen
tuum, erga Iſraelem quem vocâſti primogenitum
tuum. Urbem ſanctitatis tuæ miſere- 15
re, Jeruſalem locum tuæ quietis. Imple Si- 16
onem magnificentiâ tuâ, & honore tuo
templum tuum. Affirma teſtimonia ſer- 17
vorum tuorum ut ab initio, & adve-
niant vaticinia prophetarum tuorum qui
nomine tuo ſunt locuti. Des etiam merce- 18
dem te expectanti, & prophetarum tuorum
fides comprobetur. Et orationem ſer- 19
vorum tuorum audias ſecundùm voluntatem
populi tui; ut ſciant omnes qui ſunt in extremis
terræ partibus, te eſſe Deum in ſecu-
lum ſeculorum. Quemvis cibum excipit ani- 20
mus, eſt tamen cibus cibo jucundior. Os 21
guſtat cibi ſaporem, & cor ſapientum ver-
ba iniquorum. Cordis *diſſimulatione* tecti 22
plurima eſt cura, & vir prudens hæc intel-
ligit. Pulchritudo mulieris commendat e- 24
jus faciem, & cuilibet oculorum concupiſcentiæ
hæc prævalet.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 8 * وسدد اليد والذراع اليمين * اهيج السخط والغضب اظهر * اهزم العدو واكسر المجاهد *
9 10 * العدا وليعي لهم العقوبة لان ليس احد يقدر ان يقول ماذا انت صانع * بالنار والغضب
11 12 احرق العدو * وجميع من لم يعرفك من جميع الشعوب واشرافهم * ابطل تاج العدو القايل
13 14 ليس مثلي * واجمع جميع اسباط يعقوب * وليرثوا كما قلت في الايام القديمة * وافرح
15 بشعبك الذي دعي اسمك عليه * واسرائيل الذي سميته بكرك * ارحم مدينتك الطاهرة
16 17 اورسليم مكان محلك * املا صهيون من عظمتك * وليفض هيكلك كرامتك * وبين
18 شهادات عبيدك كالمرة الاولى * واقم نبوات انبياك الذين تنبوا باسمك * واعط الثواب من
19 رجاك * وليصدق انبياؤك * واسمع صلوة عبيدك كمسرة شعبك * ليعرف جميع من في
20 اقاصي الارض انك انت الله العزيز الدايم الى ابد الابد * والنفس تقبل جميع الاطعمة *
21 ولكن رب طعام هو اطيب والذ من غيره * الفم يذوق طعم الطعام * وقلوب الحكماء
22 تذوق كلام الائمة * القلب الخفي هو كثير الهموم * والعاقل هو يبصر هذه الاشياء كلها *
24 * جمال المراة يمدح وجهها * وعلى جميع شهوات العين فانها تستعلي *

Et confortetur manus brachiúmq; dex- 7
terum. Provoca iram, & furorem de- 8
clara, Hoſtémque effuga, & profliga ad- 9
verſarium, Nos quidem concordiâ liga, 10
eis autem ſupplicium alliga; quia nemo
eſt qui dicere poſſit, Quid facis? Igne 11
& irâ combure inimicum & omnes qui
te non agnoſcunt, tam populos omnes,
quàm nobiles eorum. Ceſſare fac tia- 12
ram inimici dictitantis, Non eſt meî ſi-
milis. Congrega omnes tribus Jacobi, 13
ut ſint hæredes ut dixiſti priſtinis die-
bus. Et oblectare populo tuo ſuper quem 14
invocatum eſt nomen tuum, & Iſraele
quem nuncupâſti primogenitum tuum.
Miſerere urbis tuæ ſanctæ Jeruſalem, 15
loci habitationis tuæ. Imple Sionem ma- 16
jeſtate tuâ, & templum tuum gloriâ tuâ
redundet. Confirma teſtimonia ſervorum 17
tuorum ut primâ vice, et tuere prædictiones
prophetarum tuorum qui nomen tuũ
prænuntiârunt. Et redde præmium te 18
expectanti, ſintque veridici prophetæ
tui. Et exaudi preces ſervorum tuo- 19
rum pro voto populi tui; ut cognoſcant
omnes qui ſunt in extremitatibus terræ,
te eſſe Deum fortiſſimum perduraturum
in ſecula ſeculorum. Omnes quidem eſcas 20
recipit animus, attamen ſunt quædam
eſcæ aliis delicatiores ac ſuaviores.
Os guſtat ſaporem eſcæ, & corda ſapi- 21
entum guſtant ſermones iniquorum.
Cor occultum curis abundat, prudens 22
autem has res omnes inſpicit. Pulchri- 24
tudo mulieris laudat vultum ipſius. o-
mnéſque oculi concupiſcentias ipſa quidem
ſuperat.

Verſio VULG. LAT.

26 Qui poſſidet mulierem bonam, inchoat poſſeſſionem: ad-
27 jutorium ſecundùm illum eſt, & columna ut requies. Ubi
non eſt ſepes, diripietur poſſeſſio: & ubi non eſt mulier,
28 ingemiſcit egens. Quis credit ei, qui non habet nidum, &
deflectens ubicunque obſcuraverit, quaſi ſuccinctus latro
exiliens de civitate in civitatem?

CAP. XXXVII.

1 OMnis amicus dicet; Et ego amicitiam copulavi: ſed eſt
amicus ſolo nomine amicus. Nónne triſtitia ineſt uſque ad
2 mortem? Sodalis autem & amicus ad inimicitiam conver-
3 tentur. O præſumptio nequiſſima, undè creata es cooperire
4 aridam malitiâ, & doloſitate illius? Sodalis amico conjucundatur
in oblectationibus, & in tempore tribulationis
5 adverſarius erit. Sodalis amico condolet cauſâ ventris, &
6 contra hoſtem accipiet ſcutum. Non obliviſcaris amici tui
in animo tuo, & non immemor ſis illius in opibus tuis.
7 Noli conſiliari cum eo qui tibi inſidiatur, & à zelantibus
8 te abſconde conſilium. Omnis conſiliarius prodit conſilium,
9 ſed eſt conſiliarius in ſemetipſo. A conſiliario ſerva
animam tuam: priùs ſcito quæ ſit illius neceſſitas: & ipſe
10 enim animo ſuo cogitabit: Ne fortè mittat ſudem in ter-
11 ram, & dicat tibi; Bona eſt via tua: & ſtet è contrario vi-
12 dere quid tibi eveniat. Cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate,
& cum injuſto de juſtitia, & cum muliere de ea quæ
æmulatur: cum timido de bello, cum negotiatore de trajectione,
cum emptore de venditione, cum viro livido de
gratiis agendis,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

26 † Ὁ κτώμενος γυναῖκα ἐνάρχεται κτήσεως, † βοηθὸν κατ' αὐτὸν καὶ
27 στύλον (λ) ἀναπαύσεων. † Οὗ οὐκ ἔστι φραγμὸς διαρπαγήσεται κτῆμα,
28 † καὶ οὗ οὐκ ἔστι γυνὴ στενάξει πλανώμενος. † Τίς γὰρ πιστεύσει εὐζώνῳ
ληστῇ (μ) † σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν; † οὕτως ἀνθρώπῳ
μὴ ἔχοντι νοσσιὰν † καὶ καταλύοντι οὗ ἐὰν ὀψίσῃ.

MS. A. (λ) ἀναπαύσεως. (μ) ἀφαλλομένῳ

ΚΕΦ. λζ'.

1 † Πᾶς φίλος ἐρεῖ, Ἐφιλίασα (α) αὐτῷ κἀγώ· † ἀλλ' ἔστι φίλος
2 ὀνόματι μόνον φίλος. † οὐχὶ λύπη ἔνι ἕως θανάτου, † Ἑταῖρος
3 καὶ φίλος τρεπόμενος εἰς (β) ἔχθραν; † Ὦ πονηρὸν ἐνθύμημα,
4 πόθεν ἐνεκυλίσθης † καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι; † Ἑταῖρος
φίλου ἐν εὐφροσύνῃ ἥδεται, † καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως ἔσται ἀπέναντι.
5 † Ἑταῖρος φίλῳ συμπονεῖ χάριν γαστρός, (γ) † ἔναντι πολέμου
6 λήψεται ἀσπίδα. † Μὴ (δ) ἐπιλάθῃ φίλου ἐν τῇ ψυχῇ σου, † καὶ μὴ
8 ἀμνημονήσῃς (ε) αὐτοῦ ἐν χρήμασί σου. † Πᾶς σύμβουλος ἐξαίρει
βουλήν, † ἀλλ' ἔστι συμβουλεύων εἰς ἑαυτόν. † Ἀπὸ συμβούλου φύλαξον
9 τὴν ψυχήν σου, † καὶ γνῶθι πρότερον τίς αὐτοῦ χρεία· † καὶ γὰρ
10 αὐτὸς ἑαυτῷ βουλεύσεται· † Μήποτε βάλῃ ἐπὶ σοὶ κλῆρον, † καὶ
11 εἴπῃ σοι, Καλὴ ἡ ὁδός σου, † καὶ στήσεται ἐξ ἐναντίας ἰδεῖν τὸ
7 συμβησόμενόν σοι. † Μὴ βουλεύου μετὰ τοῦ ὑποβλεπομένου σε, † καὶ ἀπὸ
12 τῶν ζηλούντων σε κρύψον βουλήν. † Μετὰ γυναικὸς περὶ (ζ) ἀντιζήλου
αὐτῆς, † καὶ μετὰ δειλοῦ περὶ πολέμου· † μετὰ ἐμπόρου περὶ μεταβολίας,
† καὶ μετὰ ἀγοράζοντος περὶ πράσεως· † μετὰ βασκάνου περὶ εὐχαριστίας,

MS. A. (α) κἀγώ· (β) ἐχθρούς; (γ) ἀπέναντι (δ) ἐπιλάθου (ε) αὐτῷ (ζ) τῆς ἀντιζήλου

Qui poſſidet mulierem; inchoat poſſeſſionem, ad- 26
jutricem ſecundùm ſe, & columnam requietis.
ubi non eſt ſepes; diripietur poſſeſſio: & ubi 27
non eſt mulier; ingemiſcet errans. Quis enim 28
credet ſuccincto latroni (i) erranti de civitate
in civitatem? ſic homini non habenti nidum, &
deflectenti, ubicunque obſcuraverit.

CAP. XXXVII.

OMnis amicus dicet; Et ego cum illo amici- 1
tiam copulavi: ſed eſt amicus ſolo nomine amicus.
Nónne triſtitia (a) ineſt uſq; ad mortē, Sodalis & 2
amicus convertens ſe ad inimicitiam? O præſum- 3
ptio nequiſſima, undè devoluta es cooperire ari-
dam in doloſitate? Sodalis amico (b) conjo- 4
cundatur in oblectatione: & in tempore tribu-
lationis contrarius erit. Sodalis amico (c) con- 5
dolet cauſâ ventris: contra (d) bellum accipiet
ſcutum. Ne obliviſcaris amici in animo tuo: 6
& non immemor ſis illius in opibus (e) tuis.
Omnis conſiliarius extollit conſilium: ſed eſt, 8
qui conſulit ſibi ipſi. A conſiliario ſerva ani- 9
mam tuam: & ſcito priùs, quæ ſit illius neceſ-
ſitas: etenim ipſe ſibi conſulet: Ne fortè mit- 10
tat ſuper te ſortem, & dicat tibi; Bona eſt via 11
tua: & ſtabit è contrario videre, quid tibi eve-
niat. Noli conſiliari cum eo, qui te ſuſpectum 7
habet, & à zelantibus te abſconde conſilium:
Cũ muliere de æmula ejus, & cũ timido de bello: 12
cũ negotiatore de permutatione, & cum empto-
re de venditione: cũ invido de gratiis reddendis,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 * ܒܪܝܫ ܩܢܝܢܝܟ ܩܢܝ ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ. ܥܘܕܪܢܐ ܗܝ ܠܟ ܐܟܘܬܟ. ܘܐܣܛܘܢܐ ܠܘܩܒܠܟ.
27 28 * ܐܬܪ ܕܠܝܬ ܣܝܓܐ ܡܬܒܨܪ ܟܪܡܐ. ܘܐܬܪ ܕܠܝܬ ܐܢܬܬܐ. ܓܠܐ ܘܡܬܒܕܪ. * ܡܢܘ ܢܗܝܡܢ
ܠܥܠܝܡܐ ܕܕܡܐ ܠܛܒܝܐ ܕܫܘܪ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܗܟܢܐ ܓܒܪܐ ܕܠܝܬ
ܠܗ ܐܢܬܬܐ. ܟܠ ܐܝܟܐ ܕܡܬܩܪܐ ܡܐܬ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܠܙ *
1 * ܘܐܦ ܪܚܡܐ ܐܡܪ ܠܪܚܡܗ. ܒܪܡ ܐܝܬ ܪܚܡܐ ܕܫܡܗ ܪܚܡܐ. ܕܠܐ ܡܛܐ ܥܕܡܐ ܠܡܘܬܐ.
2 3 * ܪܚܡܐ ܫܪܝܪܐ ܐܝܟ ܢܦܫܟ ܢܗܘܐ ܠܟ. * ܣܢܐܐ ܘܒܝܫܐ ܠܡܢܐ ܐܬܒܪܝܘ. ܐܠܐ ܠܡܡܠܐ
4 ܐܪܥܐ ܥܒܕܐ ܕܢܘܟܠܐ. * ܒܝܫ ܪܚܡܐ ܕܩܪܝܒ ܠܦܬܘܪܐ. ܘܒܥܕܢ ܒܝܫܬܐ ܩܐܡ ܡܢ ܡܪܚܩ.
5 6 * ܛܒ ܪܚܡܐ ܕܥܡ ܒܥܠܕܒܒܐ ܡܬܟܬܫ. ܘܐܚܝܕ ܬܪܣܐ. * ܠܐ ܬܫܒܚ ܪܚܡܟ
8 ܒܦܬܘܪܐ. ܘܠܐ ܬܫܠܛܝܘܗܝ ܒܒܝܬܟ. * ܟܠ ܡܠܟܐ ܚܙܝ. ܒܪܡ ܐܝܬ ܡܠܟܐ ܕܬܪܝܨ
9 ܚܙܝ. * ܡܢ ܡܠܟܐ ܒܝܫܐ ܐܙܕܗܪ ܠܟ. ܘܕܥ ܠܘܩܕܡ. ܡܢܐ ܣܢܝܩ. ܡܛܠ ܕܐܦ ܗܘ
10 ܡܬܚܫܒ ܗܘ ܒܢܦܫܗ. * ܕܠܡܐ ܢܕܓܠ ܒܟ ܢܟܠܐ ܒܝܫܐ. ܘܢܐܡܪ ܠܟ ܡܐ ܬܪܝܨܐ ܗܝ
11 ܐܘܪܚܟ. ܘܢܩܘܡ ܡܢ ܠܘܩܒܠܟ. ܘܢܚܙܐ ܒܨܥܪܟ. * ܠܐ ܬܬܡܠܟ ܥܡ ܣܢܐܟ. ܘܟܣܝ ܡܢܗ
12 ܪܐܙܟ. * ܥܡ ܐܢܬܬܐ ܠܐ ܬܓܘܪ ܒܗ. ܘܥܡ ܣܢܐܐ ܠܐ ܬܬܟܬܫ. ܘܥܡ ܬܐܓܪܐ
ܥܠ ܬܐܓܘܪܬܗ. ܘܥܡ ܙܒܘܢܐ ܥܠ ܙܒܢܗ. ܐܘ ܥܡ ܒܝܫܐ ܥܠ ܥܒܕ ܛܒܬܐ. ܘܥܡ
ܐܝܢܐ ܕܠܝܬ ܠܗ ܪܚܡܐ. ܥܠ ܡܥܒܕ ܪܚܡܐ.

Inter præcipuas poſſeſſiones tuas poſſide 26
uxorē bonam; adjumentũ eſt enim tibi ſimile,
& columna ex adverſo tuî. Ubi non adeſt 27
ſepes, racemabuntur vineæ: & ubi non adeſt
uxor, *omnia* detecta ſunt ac dilapidata. Quis 28
enim credat adoleſcenti capreolo ſimili, ab
urbe in urbem ſaltanti? Ita vir qui non habet
uxorem, quocunque inciderit, morietur.

CAP. XXXVII.

IS etiam amico ſuo dicit, Equidem amo: 1
verùm eſt amicus nomine tenus amicus, qui
non pervenit ad mortem uſque. Verus ami- 2
cus, ut anima tua ſit tibi. Inimicus & ſcele- 3
ratus quorſum creati ſunt, niſi ad implendam
terram operibus facinoroſis? Malus eſt ami- 4
cus qui ad menſam proximus eſt, tempore
autem calamitatis ſtat procul. Bonus eſt ami- 5
cus qui arrepto ſcuto pugnat adverſùs inimi-
cum. Ne laudes amicum præſentem, neve po- 6
teſtatem ei tribuas in domum tuam. Omnem 8
conſiliarium vide; ſed eſt conſilium rectè fa-
ctum. A conſiliario iniquo cave tibi, & 9
noſce priùs quid requirat, (nam ipſe quoque
aliquid animo ſuo cogitat) Neque dolo ma- 10
lo te circumveniat, dicátque; Quam rectum
eſt tuum inſtitutum, atque *interim* ſtans ex
adverſo ſpectet ignominiam tuam. Ne con- 11
ſilium ineas cum oſore tuo, eundémque cela
ſecretum tuum: *Neque* cum muliere, ne ad- 12
ulterium cum illa committas; neque cum ini-
mico, ne rixeris; cum mercatore de merci-
bus ejus, cum emptore de venditione ſua,
aut cum ſcelerato de bene agendo, & cum
eo qui nullam habet miſericordiam, de præ-
ſtanda miſericordia.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 27 * في بدي مالك اقتني امراة صالحة * لانها عون مثلك واسطوانة مقابلك * حيث لا تكون
28 الحيطان سرق عنب الكرم * كذلك بيت ليس فيه امراة * فانه ضايع مبدد * من يطمان الى
الشاب الاعزب الذي ليس له امراة * حيث ما ادركه الموت مات غريبا * الفصل السابع والثلثون *
1 * ولصديقه يقول اني احببت * ولكن في الناس من يري صديقه وصاحبه * ولا يثبت في الشدة
2 3 الى الموت ولا يدوم حبه * فاما صديق الحق فانزله مثل نفسك * لماذا خلق الله العدو الخبيث *
4 5 الا لملاء الارض من فعال الاثم * بيس الصديق الذي يحضر المايدة * وعند الشدة ينحا * نعم
6 الصديق الذي بيده الترس يجاهد العدو * لا تمدح صديقك بمشهده * ولا تسلطه على بيتك *
8 9 * اسمع من كل من يشير عليك * لان رب مشورة على الصواب * احذر مشورة الفاجر وكن اولا ماذا
10 يطلب له * انه ايضا يفكر في نفسه * تحفظ لعله يمكر بك مكر سو * ويقول لك نعم رايك *
11 12 وفي اخر ذلك يقوم حذاك ويضحك منك * لا تستشر عدوك في شي * اكتم سرك * اكتم
سرك عن المراة لئلا تفجر بها * ومن عدوك لئلا يقاتلك * ومن التجار على تجاراتهم * ومن
البايع لبيعه * ولا تصنع المعروف بيد الائمة * ولا ترحم من ليس له رحمة *

Initio opum tuarum poſſide uxorem bo- 26
nam, cum ipſa ſit ſimile tibi ſubſidium
& columna è regione tuî. Ubi non ſunt 27
parietes, uva vineæ diripitur: eodem
modo, domus in qua non eſt uxor, perit ac
diſſipatur. Ecquis fidat juveni cælibi 28
uxore carenti, qui ubicunque mors apprehenderit
eum, moritur inquilinus:

CAP. XXXVII.

AMico etiam ſuo inquit; Equidem 1
diligo: ſed eſt inter homines, qui videtur
eſſe amicus & familiaris ejus, tamen in
adverſitate ad mortem uſque non perſiſtit,
nec conſtans eſt amicitia illius. Amicum 2
verò fidum ut animam tuam reputa. Ad 3
quid creavit Deus inimicum improbum,
niſi ut repleat terram operibus iniquis?
Malus eſt amicus qui adeſt menſæ, & in 4
adverſitate ſe ſubtrahit. Bonus eſt ami- 5
cus qui ſcutum manu tenens inimicum
oppugnat. Ne laudes amicum tuum in 6
præſentia ſua, neque des illi poteſtatem
in domum tuam. Audi omnem conſilium 8
tibi dantem, aliquod enim conſilium erit
rectum. Cave à conſilio ſcelerati, & 9
certior fias priùs quid ſibi quærat; nam
ipſe etiam curam habet ſuipſius. Cave 10
ne te decipiat dolo malo, dicátque tibi,
Recta eſt opinio tua; ad extremum au-
tem conſtituat ſe ex adverſo tuî, téque
rideat. Ne conſilium petas ad inimico 11
tuo ulla in re; cela eum arcanum tuum.
Cela mulierem ſecretum tuum, ne com- 12
mittas adulterium cum ipſa; & inimi-
cum tuum, ne adverſus te contendat; &
mercatores quoad merces eorum; & venditorem
circa venditionem eius: & beneficium
ne perdas (male colloces) more
iniquorum; neque miſerearis ejus cui
non eſt miſericordia.

Verſio VULG. LAT.

13 Cum impio de pietate, cum inhoneſto de honeſtate, cum
14 operario agrario de omni opere, Cum operario annuali de conſummatione anni, cum ſervo pigro de multa opera-
15 tione: non attendas his in omni conſilio. Sed cum viro ſancto aſſiduus eſto, quemcunque cognoveris obſervantem
16 timorem Dei, Cujus anima eſt ſecundùm animam tuam: &
17 qui, cùm titubaveris in tenebris, condolebit tibi. Cor boni conſilii ſtatue tecum: non eſt enim tibi aliud pluris illo.
18 Anima viri ſancti enuntiat aliquando vera, quàm ſeptem
19 circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum. Et in his omnibus deprecare Altiſſimum, ut dirigat in veritate vi-
20 am tuam. Ante omnia opera verbum verax præcedat te, &
21 ante omnem actum conſilium ſtabile. Verbum nequam immutabit cor: ex quo partes quatuor oriuntur, bonum & malum, vita & mors: & dominatrix illorum eſt aſſidua lingua. Eſt vir aſtutus multorum eruditor, & animæ ſuæ inuti-
22 lis eſt. Vir peritus multos erudivit, & animæ ſuæ ſuavis eſt.
23 Qui ſophiſticè loquitur odibilis eſt: in omni re defrauda-
24 bitur. Non eſt illi data à Domino gratia: omni enim
25 ſapientiâ defraudatus eſt. Eſt ſapiens, animæ ſuæ ſapiens:
26 & fructus ſenſûs illius laudabilis. Vir ſapiens plebem ſuam
27 erudit, & fructus ſenſûs illius fideles ſunt. Vir ſapiens im-
28 plebitur benedictionibus, & videntes illum laudabunt. Vita viri in numero dierum: dies autem Iſrael innumerabiles
29 ſunt. Sapiens in populo hæreditabit honorem, & nomen
30 illius erit vivens in æternum. Fili, in vita tua tenta animam
31 tuam: & ſi fuerit nequam, non des illi poteſtatem: Non enim omnia omnibus expediunt, & non omni animæ omne genus placet.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

13 † Καὶ μετὰ ἀνελεήμονος περὶ χρηστοηθείας· † μετὰ ὀκνηροῦ περὶ παντὸς
14 ἔργου, † Καὶ μετὰ μισθίου (η) ἐφεστίου περὶ συντελείας, † οἰκέτῃ ἀργῷ περὶ πολλῆς ἐργασίας· † μὴ ἔπεχε ἐπὶ τούτοις περὶ πάσης συμ-
15 βουλίας. † Ἀλλ᾽ ἢ μετὰ ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐνδελέχιζε, † ὃν ἂν ἐπι-
16 γνῷς συντηροῦντα ἐντολάς· † Ὃς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὴν ψυχήν
17 σου, † καὶ ἐὰν πταίσῃς, συναλγήσει σοι. † Καὶ βουλὴν καρδίας
18 στῆσον, † οὐ γάρ ἐστί σοι πιστότερος αὐτῆς. † Ψυχὴ γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγγέλλειν ἐνίοτε εἴωθεν, † ἢ ἑπτὰ σκοποὶ ἐπὶ μετεώρου καθήμενοι
19 ἐπὶ σκοπῆς. † Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις δεήθητι ὑψίστου, † ἵνα εὐ-
20 θύνῃ ἐν ἀληθείᾳ τὴν ὁδόν σου. † Ἀρχὴ παντὸς ἔργου λόγος, † καὶ πρὸ
21 πάσης πράξεως βουλή. Ἴχνος ἀλλοιώσεως καρδίας. † (ζ) τέσσαρα μέρη ἀνατέλλει, † ἀγαθὸν καὶ κακὸν, ζωὴ καὶ θάνατος, † καὶ (θ) κυ-
22 ριεύουσα ἐνδελεχῶς αὐτῶν γλῶσσά ἐστι. † Ἔστιν ἀνὴρ πανοῦργος (ι) καὶ πολλῶν παιδευτὴς, καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ (κ) ἄχρηστός ἐστιν.
23 † Ἔστι σοφιζόμενος ἐν λόγοις μισητὸς, οὗτος πάσης τροφῆς καθυστε-
24 ρήσει. † Οὐ γὰρ ἐδόθη αὐτῷ παρὰ κυρίου χάρις, † ὅτι πάσης σο-
25 φίας ἐστερήθη. † Ἔστι σοφὸς τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ, † καὶ οἱ καρποὶ τῆς
26 συνέσεως αὐτοῦ ἐπὶ στόματος πιστοί. † Ἀνὴρ σοφὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν
27 παιδεύσει, † καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ πιστοί. † Ἀνὴρ σοφὸς (λ) πλησθήσεται εὐλογίας, † καὶ μακαριοῦσιν αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶν-
28 τες. † Ζωὴ ἀνδρὸς ἐν ἀριθμῷ ἡμερῶν, † καὶ αἱ ἡμέραι τοῦ Ἰσραὴλ
29 ἀναρίθμητοι. † Ὁ σοφὸς ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει πίστιν,
30 καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ (μ) ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. † Τέκνον, (ν) ἐν τῇ ζωῇ σου πείρασον τὴν ψυχήν σου, † καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ, καὶ μὴ
31 δῷς αὐτῇ. † Οὐ γὰρ πάντα πᾶσι συμφέρει, † καὶ οὐ πᾶσα ψυχὴ ἐν παντὶ εὐδοκεῖ.

MS. A. (η) ἐπαιτίου (ζ) τέσσαρα· (θ) ἡ κυριεύουσα ἐνδελεχῶς αὐτῶν (ι) πολλῶν (κ) ἐστιν ἄχρηστος. (λ) ἐμπλησθήσεται εὐλογίας, μακαριοῦσιν (μ) ζήσεται (ν) ἐν ζωῇ

Cum Tranſlatione LATINA.

13 *Et cum immiſericorde de beneficentia: cum pi-*
14 *gro de omni opere, Et cum mercenario (f) domeſtico de conſummatione; ſervo pigro de multa*
15 *operatione. Non attendas his de omni conſilio. Sed cum viro ſancto aſſiduus eſto, quem cognoveris*
16 *obſervantem mandata: Qui in anima ſua eſt ſecundùm animam tuam: &, ſi cecideris, con-*
17 *dolebit tibi. Et conſilium cordis ſtatue: non eſt*
18 *enim tibi fidelior ipſo. Anima enim viri annuntiare interdum conſuevit magìs, quàm ſeptem circumſpectores ſedentes in excelſo ſuper ſpe-*
19 *culam. Et in his omnibus deprecare Altiſſimum,*
20 *ut dirigat in veritate viam tuam. Principium omnis operis, verbum: & ante omnem actum,*
21 *conſilium. Veſtigium mutationis (g) cordis. Quatuor partes oriuntur, bonum & malum, vita & mors: & dominatrix aſſiduè illorum eſt lingua.*
22 *Eſt vir aſtutus, & multorum eruditor; & ani-*
23 *mæ propriæ inutilis eſt. Eſt, qui ſapientiam oſtentat in ſermonibus odibilis: hic omni (h)*
24 *alimento defraudabitur. Non eſt enim data illi à Domino gratia: omni enim ſapientiâ defrauda-*
25 *tus eſt. Eſt ſapiens animæ ſuæ: & fructus ſen-*
26 *ſûs illius in ore fideles. Vir ſapiens plebem ſuam*
27 *erudiet: et fruct⁹ ſenſûs illius (i) fideles ſunt. Vir ſapiens implebitur benedictione: et beatificabunt*
28 *illum omnes qui vident. Vita viri in numero dierum: dies autem Iſrael innumerabiles ſunt.*
29 *Sapiens in populo ſuo hæreditabit (k) fidem: &*
30 *nomen ejus vivet in æternum. Fili, in vita tua tenta animam tuam: & vide, quid malum ei, &*
31 *non des ei: Non enim omnia omnibus expediunt: & non omni animæ omnia placent.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 * ܥܡ ܐܓܝܪܐ ܕܡܟܪܠ ܒܥܒܕܗ. ܘܥܡ ܐܓܝܪܐ ܥܘܠܐ. ܠܐ ܬܬܡܠܟ ܪܐܙܐ. * ܘܥܡ ܥܒܕܐ
14
15 ܕܒܥܐ ܠܡܪ̈ܘܗܝ ܠܡܥܠܒܘ. ܠܐ ܬܗܘܐ ܠܗ ܡܠܟܐ. * ܥܡ ܐܢܫܐ ܙܕܝܩܐ ܗܘܝܬ ܥܡܪ
16 ܕܗܢܘܢ. ܕܚܠܝܢ ܠܡܣܟܠܘ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. * ܘܠܒܗܘܢ. ܫܘܐ ܥܡ ܠܒܟ. ܘܐܢ ܡܒܐܫ ܠܟ.
17 ܠܢܦܫܗ ܗܘ ܡܒܐܫ. ܘܐܢ ܡܛܐܒ ܠܟ. ܠܢܦܫܗ ܗܘ ܡܛܐܒ. * ܡܛܠ ܕܗܝܡܢܘܬܗ
18 ܗܝ ܢܛܪܐ ܠܗ. ܘܐܦ ܗܘ ܡܗܝܡܢ ܗܘ ܐܝܟ ܕܐܢܬ. * ܠܒܗ ܓܝܪ ܕܐܢܫܐ ܚܕܐ ܒܐܘܪܚܗ ܝܬܝܪ
19 ܡܢ ܥܘܬܪܐ ܕܥܠܡܐ ܕܠܐ ܡܘܬܪ. * ܘܥܡ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܨܠܝ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܕܗܘ
21 ܢܬܩܢ ܐܘܪܚܟ ܒܩܘܫܬܐ. ܩܕܡ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܘܩܕܡ ܟܠ ܡܕܡ. * ܡܪܝܐ ܒܪܐ ܟܠ. ܛܒ
22 ܘܒܝܫ. ܚܝܐ ܘܡܘܬܐ. ܘܡܢ ܕܫܠܝܛ ܒܠܫܢܗ. ܢܬܦܨܐ ܡܢ ܒܝܫܬܐ. * ܘܟܠ ܡܢ ܕܚܟܝܡ
23 ܒܪܥܝܢܗ. ܗܘܝܘ ܣܟܠܐ. * ܐܝܬ ܓܝܪ ܚܟܝܡܐ. ܕܒܫܘܥܝܬܗ ܡܣܬܢܐ. ܘܡܢ ܟܠ
24 ܐܝܩܪ ܡܠܐ ܢܦܫܗ. * ܘܐܝܬ ܚܟܝܡܐ ܕܒܟܠܙܒܢ ܚܟܝܡ. ܦܐܪ̈ܐ ܕܚܟܝܡܐ
25 ܠܢܦܫܗܘܢ. * ܘܐܝܬ ܚܟܝܡܐ ܕܠܢܦܫܗ ܚܟܝܡ. ܘܦܐܪܐ ܕܥܒܕܘܗܝ. ܡܢ ܐܦܘܗܝ
27 ܡܬܝܕܥܝܢ. * ܘܕܚܟܝܡ ܠܢܦܫܗ ܢܣܒܥ ܦܘܢܩܐ. ܘܢܫܒܚܘܢܗ ܟܠܗܘܢ ܚܙܝܢܘܗܝ
29 * ܚܟܝܡܐ ܕܥܡܐ ܢܐܪܬ ܝܩܪܐ. ܘܫܡܗ ܩܐܡ ܒܚܝܐ ܕܠܥܠܡ. * ܒܪܝ ܒܚܝܝܟ ܢܣܝ
30
31 ܢܦܫܟ. ܘܚܙܝ ܡܕܡ ܕܒܝܫ ܠܗ. ܠܐ ܬܫܠܛ ܠܗ. * ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܟܠ ܡܐܟܘܠܬܐ
ܡܘܬܪ. ܘܠܐ ܟܠ ܢܦܫܐ ܒܩܠܝܠ ܡܬܡܪܝܐ.

13 Cum mercenario in opera ſua perfido, & cum mercenario iniquo, ſecretum ne com-
14 ponas. Servo dominos ſuos fraudare ten-
15 tanti ne ſis conſiliarius. Cum hominibus juſtis cohabita, quoniam hi verentur peccare
16 coram Deo, Et cor eorum convenit cum corde tuo, & cùm *horum aliquis* injuriâ te affecerit, ſeipſum afficit injuriâ; cùm beneficium tibi præſtiterit, ſibi ipſi præſtat bene-
17 ficium. Fides enim ejus ſervat ipſum, & ipſe
18 quoque æquè fidelis eſt ac tu. Cor hominis jucunditatem percipit ex inſtituto ſuo majo-
19 rem quàm ex divitiis mundi inutilibus. Cæterùm ad hæc omnia Deum precare, ut ipſe dirigat inſtitutum tuum fideliter coram ho-
21 minibus, & coram quavis re. Dominus creavit omnia, bonum ac malum, vitam ac mortem: & qui dominus eſt linguæ ſuæ, eripie-
22 tur à malo. Et quiſquis opinione ſuâ ſapiens
23 eſt, hic eſt inſipiens. Eſt enim ſapiens qui narrationibus ſuis fiat exoſus, omníque ho-
24 nore privet ſeipſum. Eſt etiam ſapiens, qui ſemper ſapiens eſt, fructus ſapientum ſunt
25 pro ipſis. Eſt rurſum ſapiens qui ſibimet ſit ſapiens, & fructus actionum iſtius ex ejuſdem
27 vultûs aſpectu *deprehenduntur*. Qui ſibi ſa-
29 piens eſt, ſaturabitur delitiis, & omnes eum ſpectantes laudabunt illum. Sapiens in po-
30 pulo conſequetur gloriam, & nomen ejus permanebit in vitam æternam. Fili mi, dum
31 vivis, proba animam tuam; & vide, quod noxium ei eſt, ne indulgeas illi. Non enim quilibet cibus confert, nec quævis anima exiguo contenta eſt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * والاجير العاجز في عمله * والاجير الفاجر لا تسارِرهما في السر * والعبد الذي يريد ظلم
14 اربابه * اياك ان تكون له موامرا * ولتكون سكناك مع قوم صدق * ويتقون الاثم ويخافون
15 الله * وقلوبهم سليمة مثل قلبك * وان اضر بك احد فانما يضر بنفسه * وان احسن
16 اليك فانما يحسن الي نفسه * لان امانته بالله يجعله علي هذا * لانه يومن بالله مثلك * فان
17 الانسان يفرح في طريقه * افضل من فرح غنا الدنيا الذي لا يدوم * مع هذه الاشياء كلها
18 فادمن الصلوة امام الله * لكي يسهل طريقك بالحق والقسط بين الناس وجميع الامور * الرب
19 خلق الخير والشر * والحيوة والموت * ومن ملك لسانه نجي من الشر * ومن اعجبه عقله فهو
21 جاهل * في الناس من هو حكيم يمقت لكثرة كلامه * ويخس من نفسه الكرامة * ورب حكيم
22 هو ثابت علي عمل كل خير * اثمار الحكماء لانفسهم ولغيرهم * وربما حكيم حكمته لنفسه * وثمار
23 اعماله تعرف من وجهه * العاقل يكتسب الكرامة ويمدحه جميع من يعرفه * فاما عاقل القوم
24 يرث الكرامة * واسمه ثابت الي الحياة الدائمة * يا بني جرب نفسك في حياتك * وانظر ما لا ينفع
25 به من الطعام * فاياك ان تطيعها * فان الاطعمة ليس تنفع جميعها * والقليل يقنع النفس *
27
29
30
31

13 *Cum mercenario in opera ſua ignavo, & mercenario ſceleſto ne conſilium ineas in*
14 *malo: Et ſervo dominos ſuos fraudare*
15 *cupienti, cave ne ſis conſiliarius. Sit autem familiaritas tua cum hominibus fidis, iniquitatem metuentibus, timenti-*
16 *bus Deum, Quorum corda ſincera ſint ſicut cor tuum, quorum ſi quis tibi nocuerit, ſibi nocere; ſi benefecerit tibi, ſibi-*
17 *met benefacere arbitretur; Eo quòd fides ipſius in Deū talis eum efficiat conditionis, quòd ſcilicet in Deum credat*
18 *ſicut tu. Nam delectari hominem in via ſua, præſtantius eſt quàm delectari cadu-*
19 *cis mundi divitiis. Cum his rebus omnibus, aſſiduus eſto orationi coram Deo, ut planam reddat viam tuam in veritate & æquitate inter homines quibuſvis in*
21 *negotiis. Dominus creavit bonum & malum, vitam & mortem: & qui regit*
22 *linguam ſuam, effugiet malum. Is autem cui proprium arridet judicium, ſtultus*
23 *eſt. Inter homines eſt qui ſapiat, odio tamen habeatur ob multitudinem verborū*
24 *ſuorum, ſuumque dejiciat honorem. Eſt etiam ſapiens aliquis conſtans in exercitio bonorum omnium. Fructus ſapien-*
25 *tum ſibi cùm aliis proſunt. Eſt & aliquis ſapiens, cujus ſapientia eidem eſt utilis; & fructus operum iſtius, ab ejuſ-*
27 *dem vultu cognoſcuntur. Prudens gloriam adipiſcetur, & celebrabunt eum quotquot illum noverint. Prudens autē*
29 *in populo gloriam acquiret, & nomen e-*
30 *jus firmum erit in vitam æternam. O fili mi, experire appetitum tuum in vita tua, & conſidera quinam cibus ſit illi minimè conducens, et cave ne acquieſcas*
31 *illi. Nam cibi non conducunt omnes, & exigua res ſatisfacit appetitui.*

Verſio VULG. LAT.

32 Noli avidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas
33 ſuper omnem eſcam: In multis enim eſcis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit uſque ad choleram.
34 Propter crapulam multi obierunt: qui autem abſtinens eſt, adjiciet vitam.

CAP. XXXVIII.

1 HOnora medicum propter neceſſitatem: etenim illum
2 creavit Altiſſimus. A Deo eſt enim omnis medela, & à
3 rege accipiet donationem. Diſciplina medici exaltabit ca-
4 put illius, & in conſpectu magnatorum collaudabitur. Altiſſimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non
5 abhorrebit illa. Nónne à ligno indulcata eſt aqua amara?
6 Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit homini-
7 bus ſcientiam Altiſſimus, honorari in mirabilibus ſuis. In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta ſuavitatis, & unctiones conficiet ſanitatis, & non
8 conſummabuntur opera ejus. Pax enim Dei ſuper faciem
9 terræ. Fili, in tua infirmitate ne deſpicias teipſum, ſed ora
10 Dominum, & ipſe curabit te. Averte à delicto, & dirige manus, & ab omni delicto munda cor tuum. Da ſuavita-
11 tem & memoriam ſimilaginis, & impingua oblationem, &
12 da locum medico: Etenim illum Dominus creavit: & non
13 diſcedat à te, quia opera ejus ſunt neceſſaria. Eſt enim
14 tempus quando in manus illorum incurras: Ipſi verò Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & ſani-
15 tatem, propter converſationem illorum. Qui delinquit in conſpectu ejus qui fecit eum, incidet in manus medici.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

32 † Μὴ ἀπληστεύου ἐν πάσῃ τρυφῇ, † καὶ μὴ ἐκχυθῇς ἐπὶ ἐδεσμάτων.
33 † Ἐν πολλοῖς γὰρ βρώμασιν ἔσται (ξ) πόνος, † καὶ ἡ ἀπληστία ἐγγιεῖ
34 ἕως χολέρας. (ο) † Δι᾽ ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν, † ὁ δὲ προσέχων προσθήσει ζωήν. MS. A. (ξ) νόσος, (ο) Διὰ

ΚΕΦ. λη΄.

1 † Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας (α) τιμαῖς αὐτοῦ, † καὶ γὰρ αὐτὸν
2 ἔκτισε κύριος, † Παρὰ γὰρ ὑψίστου ἐστὶν ἴασις, † καὶ παρὰ βασιλέως λήψεται δόμα. † Ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ,
4 † καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσεται. † Κύριος ἔκτισεν ἐκ
5 γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος οὐ προσοχθιεῖ αὐτοῖς. † Οὐκ ἀπὸ
6 ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ, † Εἰς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ; † Καὶ αὐτὸς ἔδωκεν (β) ἀνθρώποις ἐπιστήμην † ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς
7 θαυμασίοις αὐτοῦ. † Ἐν αὐτοῖς ἐθεράπευσεν, καὶ ἦρε (γ) τὸν πόνον αὐτοῦ. † μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιήσει μῖγμα, † καὶ οὐ μὴ (δ) συντελέσῃ
8 ἔργα αὐτοῦ, † Καὶ εἰρήνη παρ᾽ αὐτοῦ ἐστιν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.
9 † Τέκνον, ἐν (ε) ἀρρωστήματί σου μὴ παράβλεπε, † ἀλλ᾽ εὖξαι
10 κυρίῳ, καὶ αὐτὸς ἰάσεταί σε. † Ἀπόστησον πλημμέλειαν, καὶ εὔθυνον
11 χεῖρας, † καὶ ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καθάρισον καρδίαν. † Δὸς εὐωδίαν, καὶ μνημόσυνον σεμιδάλεως, † καὶ λίπανον προσφορὰν,
12 ὡς μὴ ὑπάρχων. † καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, Καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισεν
13 κύριος· † καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. † Ἔστι καιρὸς ὅτε
14 καὶ ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐοδία. † Καὶ γὰρ αὐτοὶ κυρίου δεηθήσονται, † ἵνα εὐοδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν † καὶ ἴασιν χάριν ἐμβιώσεως.
15 † Ὁ ἁμαρτάνων ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν, † ἐμπέσοι εἰς χεῖρας (ζ) ἰατροῦ.

MS. A. (α) αὐτοῦ, τιμαῖς αὐτοῦ, (β) ἀνθρώπῳ (γ) πάντα πόνον (δ) συντελέσθη (ε) ἀρρωστήμασίν (ζ) αὐτοῦ.

Cum Tranſlatione LATINA.

32 *Noli eſſe inſatiabilis in omnibus delitiis: &*
33 *non te effundas ſuper epulas. In multis enim eſcis erit (l) labor: & inſatiabilitas appropin-*
34 *quabit uſque ad choleram. Propter edacitatem multi obierunt: qui autem attendit, adjiciet vitam.*

CAP. XXXVIII.

1 *HOnora medicum ad neceſſitates, honoribus*
2 *illius: nam & illum creavit Dominus. Ab Altiſſimo enim eſt medela: & à rege accipiet (a) do-*
3 *nationem. Scientia medici exaltabit caput illi-*
4 *us: & in conſpectu magnatorum ſuſpicietur. Dominus creavit de terra medicamenta: & vir*
5 *prudens non abhorrebit illa. Nónne à ligno in-*
6 *dulcata eſt aqua, ut cognoſceretur (b) virtus illius? & ipſe dedit hominibus ſcientiam, ut*
7 *glorificaretur in mirabilibus ſuis: In his curavit, & abſtulit dolorem ejus. Unguentarius in his faciet miſturam: & (c) non conſummabit ope-*
8 *ra ſua: Et pax ab illo eſt ſuper faciem terræ.*
9 *Fili, in infirmitate tua non deſpicias, ſed ora*
10 *Dominum, & ipſe curabit te. Amove (d) delictum, & dirige manus: & ab omni peccato*
11 *munda cor. Da ſuavitatem odoris, & memoriale ſimilaginis, & impingua oblationem, (e) quaſi*
12 *non ſis. Et da locum medico: Nam & illum Dominus creavit: & non diſcedat à te: nam &*
13 *ipſo opus eſt. Eſt tempus, cùm & in manibus eo-*
14 *rum (f) ſuavitas odoris. Nam & ipſi Dominum deprecabuntur, ut dirigat ipſis requiem, & ſanationem propter reſtituendam valetudinem.*
15 *Qui peccat contra eum, qui fecit eum; (g) incidat in manus medici.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

32 * ܠܐ ܬܣܓܐ ܠܗ ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܒܣܝܡܐ. ܘܠܐ ܬܪܓܪܓ ܥܝܢܟ ܠܡܐܟܘܠܬܐ ܣܓܝܐܬܐ.
33 * ܡܛܠ ܕܡܢ ܣܘܓܐܐ ܕܡܐܟܘܠܬܐ ܗܘܐ ܟܘܪܗܢܐ. ܘܕܡܣܓܐ ܠܡܐܟܠ ܡܬܟܪܗ.
34 * ܣܓܝܐܐ ܓܝܪ ܕܡܝܬܘ ܡܛܠ ܡܐܟܘܠܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܘܕܙܗܝܪ ܡܘܣܦ ܚܝ̈ܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܠܚ *

1 * ܝܩܪ ܐܣܝܐ ܥܕܠܐ ܬܣܬܢܩ ܠܗ. ܡܛܠ ܕܐܦ ܠܗ ܐܠܗܐ ܒܪܝܗ. * ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ
2 ܡܬܚܟܡ ܐܣܝܐ. ܘܡܢ ܡܠܟܐ ܢܣܒ ܡܘܗܒܬܐ. * ܡܢ ܕܝܢܗ ܢܬܪܥܡ ܐܣܝܐ ܘܩܕܡ
3 ܡܠܟܐ ܢܬܩܝܡ. * ܐܠܗܐ ܡܢ ܐܪܥܐ ܒܪܐ ܣܡ̈ܡܢܐ. ܘܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ ܠܐ ܢܒܣܐ
4 ܒܗܘܢ. * ܕܒܩܝܣܐ ܓܝܪ ܒܣܡܘ ܡܝܐ ܡܪܝܪܐ. ܡܛܠ ܕܢܬܝܕܥ ܚܝܠܗ ܕܐܠܗܐ. * ܘܗܘ
5
6 ܕܝܗܒ ܚܟܡܬܐ ܠܒܢܝ̈ܢܫܐ. ܕܒܓܢܒܪܘܬܗ ܢܫܬܒܚ. * ܒܗܘܢ ܐܣܝܐ ܡܢܝܚ ܡܢ ܟܐܒܐ.
7 * ܘܐܦ ܒܣܡܐ ܡܥܒܕ ܒܣܡ̈ܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܢܒܛܠ ܥܒܕܐ ܘܚܟܡܬܐ ܡܢ ܐܦܝ ܐܪܥܐ.
8 * ܒܪܝ ܐܦ ܒܟܘܪܗܢܟ ܨܠܝ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܕܗܘܝܘ ܡܐܣܐ. * ܐܥܒܪ ܥܘܠܐ. ܘܢܟܠܐ. ܘܡܢ ܟܠ
9
10 ܚܛܗ̈ܐ ܕܟܝ ܠܒܟ. * ܘܐܦ ܠܐܣܝܐ ܗܒ ܐܬܪܐ. ܡܛܠ ܕܐܦ ܒܗ ܐܝܬ ܗܘ ܝܘܬܪܢܐ. * ܡܛܠ
12
13 ܕܐܝܬ ܙܒܢܐ. ܕܒܐܝܕܗ ܡܨܠܚܐ ܐܣܝܘܬܐ. * ܕܢܨܠܐ ܠܐܠܗܐ. ܘܢܬܠ ܒܐܝܕܗ ܣܘܟܠܐ. ܘܚܝ̈ܐ
14
15 ܐܣܝܘܬܐ ܒܐܝܕܗ ܘܚܝ̈ܐ. * ܡܛܠ ܕܡܢ ܕܚܛܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܡܫܬܠܡ ܠܐܝܕܝ ܐܣܝܐ.

32 Ne multos illi ſuppedites cibos delicatos,
33 nec avidus ſit oculus tuus multi cibi. Nam ex multitudine cibi generatur morbus, &
34 qui multum comedit, ægrotabit. Multi enim mortui ſunt ob nimiam edacitatem: at qui cautus eſt, vitam prorogat.

CAP. XXXVIII.

1 HOnora medicum antequàm ſit tibi neceſſarius; nam ipſum quoque Deus creavit.
2 Dono Dei ſapit medicus, & à rege munus
3 accipiet. Ob judicium ſuum exaltabitur me-
4 dicus, & ante reges ſiſtetur. Deus è terra creavit medicamenta, & vir ſapiens non
5 contemnet illa. Per lignum enim dulces factæ ſunt aquæ amaræ, quatenus innoteſceret po-
6 tentia Dei, Qui ſapientiam dedit hominibus;
7 ut per præclara ſua facinora glorificetur. Per
8 ea medicus recreat à doloribus, Et pharmacopola parat pharmaca; ad hoc ut non deficiat opus ac ſapientia de ſuperfi-
9 cie terræ. Fili mi, in morbo quoque tuo
10 Deum precare, quoniam ipſe ſanat. Miſſam fac iniquitatem & falſitatem, & ab omni-
12 bus peccatis munda cor tuum: Ac tum medico da locum, quòd etiam in ipſo ſit utilitas.
13 Occurrit enim aliquando ut per ipſum
14 proſperè ſuccedat curatio. Orabit enim Deum reſtituétque per eum ſanitatem, ac per eundem adveniet curatio cum vita.
15 Nam qui peccat coram Deo, traditur in manus medici.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

32 * ولا تكثر عليها الالوان من الطعام * ولا تكون عينك رغيبة الي الطعام * لان من كثرة
33 الطعام يمرض الرجل * والذي يكثر من الطعام يسقم * كثير من الناس ماتوا برغبة *
34 والذي يتحفظ من نفسه يكتسب الصحة في جسمه * * الفصل الثامن الثلثون *

1 * اكرم المتطبب قبل ان تحتاج اليه * لانه ايضا الله خلقه * وانه ليوتي الفهم من قبل
2 الله * وياخذ الجوائز من الملوك * فانما يمدح الطبيب لدقة بصره * ويقام في خدمة الملوك
3 الارضيين * نبت الادوية من الارض * ويعرفها الرجل العاقل * ولا يتهاون بها * وانما عذب
4 الماء المر بخشبة من واحدة * لكي تعرف قدرة الله * الذي يحل الناس الحكمة *
5 ليمدحوا اعاجيبه * وبها المتطبب يشفي الناس من الامراض باذن الله * والعطار
6 بها يخلط الادوية بفضل العقل * يا بني ادعوا الله في مرضك * لان هو الشافي *
7 واصرف الاثم والزور * ونقي قلبك وطهره من جميع الخطايا * واسمع من الطبيب
8 ايضا واقبل علاجه * لان فيه منافع شي * وربما اجري الله علي يديه الشفا والعافية *
9 * لانه يتضرع قدام الله * ويصلي بين يديه * ويرزق البرو علي يديه * ويجري الصحة
10 والعافية بوساطته * لان من اثم قدام الله * يقع في يد المتطبب *
12
13
14
15

32 *Neve multiplices ei genera ciborum, neq;*
33 *ſit oculus tuus avidus ciborum. Nam præ nimio cibo ægrotat homo, & qui indulget edacitati, morbo laborabit. Ho-*
34 *mines multi mortui ſunt ob ejus (cibi) aviditatem: qui verò ſervaverit ſeipſum, acquiret ſanitatem in corpore ſuo.*

CAP. XXXVIII.

1 *HOnora medicum antequàm egeas illo,*
2 *quod ipſum quoque Deus creaverit. Et quidem intelligentiam a Deo conſequitur, & munera à regibus accipiet. Etenim*
3 *laudatur medicus propter acumen ingenii ſui, & in miniſterio regum terrenorum collocatus. E terra naſcuntur phar-*
4 *maca, & vir prudens novit illa, nec*
5 *aſpernatur. Et verò aqua amara per lignum dulcis aliquando reddita fuit, ut*
6 *cognoſceretur potentia Dei, Qui ſapientiam concedit hominibus, ut laudent*
7 *ejus miracula. Per ea quoque medicus hominis curat à morbis, annuente Deo:*
8 *Et aromatopola his pharmaca tempe-*
9 *rat excellenti prudentiâ. O fili mi, in morbo tuo Deum invoca, quoniam ipſe eſt*
10 *qui ſanat. Et ſcelus ac falſitatem pro-*
12 *trude, córque tuum emunda & peccatis omnibus expurga. Deinde etiam medico obtempera, & ejus pharmacum recipe, quod varia in eo inſint emolumenta:*
13 *Et curationem ac ſanitatem per eum eve-*
14 *nire Deus aliquando permittat. Supplicat enim Deo eúmque deprecatur, atque ita conceditur per ipſum curatio, eventu,*
15 *valetudo & ſanitas eo internuntio. Nam qui coram Deo delinquit, in medici manus incidit.*

Verſio VULG. LAT.

16 Fili, in mortuum produc lachrymas, & quaſi dira paſſus incipe plorare, & ſecundùm judicium contege corpus illius,
17 & non deſpicias ſepulturam illius. Propter delaturam autem amarè fer luctum illius uno die, & conſolare propter
18 triſtitiam, Et fac luctum ſecundùm meritum ejus uno die,
19 vel duobus propter detractionem. A triſtitia enim feſtinat mors, & cooperit virtutem, & triſtitia cordis flectit cervicem.
20 In abductione permanet triſtitia: & ſubſtantia inopis
21 ſecundùm cor ejus. Ne dederis in triſtitia cor tuum,
22 ſed repelle eam à te: & memento noviſſimorum, Noli oblivisci: neque enim eſt converſio, & huic nihil proderis,
23 & teipſum peſſimabis. Memor eſto judicii mei: ſic enim
24 erit & tuum: mihi herì, & tibi hodié. In requie mortui requieſcere fac memoriam ejus, & conſolare illum in exitu
25 ſpiritûs ſui. Sapientia ſcribæ in tempore vacuitatis: & qui minoratur actu, ſapientiam percipiet: quâ ſapientiâ re-
26 plebitur Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in jaculo, ſtimulo boves agitat, & converſatur in operibus eorum,
27 & enarratio ejus in filiis taurorum. Cor ſuum dabit ad
28 verſandos ſulcos, & vigilia ejus in ſagina vaccarum. Sic omnis faber & architectus, qui noctem tanquam diem tranſigit, qui ſculpit ſignacula ſculptilia, & aſſiduitas ejus variat picturam, cor ſuum dabit in ſimilitudinem picturæ, & vigilia ſua perficiet opus.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

16 † Τέκνον, ἐπὶ νεκρῷ κατάγαγε δάκρυα, † ϗ ὡς δεινὰ πάσχων ἔναρξαι θρήνου· † κατὰ δὲ τὴν κρίσιν αὐτοῦ περίστειλον τὸ σῶμα αὐτοῦ, † ϗ
17 μὴ ὑπερίδῃς τὴν ταφὴν αὐτοῦ. Πίκρανον κλαυθμὸν, ϗ θέρμανον
18 κοπετὸν, † Καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ † ἡμέραν μίαν ϗ δύο χάριν διαβολῆς, † ϗ παρακλήθητι λύπης ἕνεκα. † Ἀπὸ
19 λύπης γὰρ ἐκβαίνει θάνατος, † ϗ λύπη καρδίας κάμψει ἰσχύν.
20 † Ἐν (ζ) ἀπαγωγῇ παραβαίνει ϗ λύπη, † ϗ βίος πτωχοῦ κατὰ καρ-
21 δίας. † Μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν καρδίαν σου, † ἀπόστησον αὐτὴν
22 μνησθεὶς τὰ ἔσχατα. † Μὴ ἐπιλάθῃ, οὐ γάρ ἐστιν ἐπάνοδος, † ϗ
23 τοῦτον οὐκ ὠφελήσεις, ϗ σεαυτὸν κακώσεις. † Μνήσθητι τὸ κρίμα
24 (η) αὐτοῦ, ὅτι οὕτως ϗ τὸ σόν· † ἐμοὶ χθὲς, ϗ σοὶ σήμερον. † Ἐν ἀναπαύσει νεκροῦ κατάπαυσον τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, † ϗ παρα-
25 κλήθητι ἐν αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ. † Σοφία γραμματέως ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς, † ϗ ὁ ἐλαττούμενος πράξει αὐτοῦ σοφισθή-
26 σεται. † (ϛ) τί σοφισθήσεται Ὁ κρατῶν ἀρότρου, † (θ) ϗ καυχώμενος ἐν δόρατι κέντρου, † βόας ἐλαύνων ϗ ἀναστρεφόμενος ἐν ἔργοις αὐτῶν,
27 † ϗ ἡ διήγησις αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ταύρων; † Καρδίαν αὐτοῦ δώσει ἐκδοῦναι αὔλακας, † ϗ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ εἰς χορτάσματα δαμά-
28 λεων. † Οὕτως πᾶς τέκτων ϗ ἀρχιτέκτων, † ὅστις νύκτωρ ὡς (ι) ἡμέρα διάγει· † οἱ γλύφοντες γλύμματα σφραγίδων, † ϗ ἡ (κ) ὑπομονὴ αὐτοῦ ἀλλοιῶσαι ποικιλίαν· † καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς (λ) τὸ ὁμοιῶσαι ζωγραφίαν, † ϗ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ τελέσαι ἔργον.

MS. A. (ζ) ἐπαγωγῇ παραμένει (η) μου, ὅτι οὕτως καὶ τὸ σόν· ἐμοὶ ἐχθὲς, (ϛ) * πῶς ὀρθωθήσεται (θ) καυχώμενος (ι) ἡμέρας (κ) ἐπιμονὴ (λ) ὁμοιῶσαι

Cum Tranſlatione LATINA.

Fili, ſuper mortuum deduc lachrymas: & quaſi 16
dira paſſus, incipe ploratum. Et ſecundùm judicium ejus contege corpus illius: & non deſpicias
ſepulturam illius. Amarum fac ploratum: & 17
calefac planctum, Et fac luctum ſecundùm di- 18
gnitatem ejus uno die, vel duobus, propter detractionem: & admitte conſolationem propter triſtitiam. Ex triſtitia enim provenit mors: & 19
triſtitia cordis flectet virtutem. In * abductione 20
tranſit & triſtitia: & vita pauperis (h) ſecundùm corda. Ne dederis in triſtitiam cor tuum: 21
repelle eam memor noviſſimorum: Noli obli- 22
viſci. Non eſt enim reditus: & huic non proderis,
& teipſum peſſimabis. Memento judicii (i) ejus; 23
quoniam ſic, ut etiam tuum: mihi herì, & tibi
hodiè. In requie mortui quieſcere fac memoriam 24
ejus, & conſolationem accipe in eo in exitu ſpiritûs illius. Sapientia ſcribæ in opportunitate 25
otii: & qui minoratur actu ſuo; (k) ſapientiam
percipiet. Quomodò ſapientiâ replebitur, Qui te- 26
net aratrum, & gloriatur in haſta ſtimuli, boves
agitat, et converſatur in operibus eorum, et enarratio ejus in filiis taurorum? Cor ſuum da- 27
bit ad verſandos ſulcos, et vigilia ejus in ſagina
vaccarum. Sic omnis faber, et architectus, qui 28
noctem, tanquam diem, tranſigit: qui ſculpunt ſculpturas ſignaculorum, et (l) aſſiduitas ejus immutare varietatem? Cor ſuum dabit ad aſſimilandam picturam: et vigilia ejus, perficere opus.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
[illegible]

* Fili mi, ſuper mortuo multas effunde lachry- 16
mas, dole, & cane lamentum: & prout eum decet, collige corpus ejus, nec ſepulturam
ejus negligas. Vinum & refectio dentur ho- 17
minibus lugentibus. Funus autem debito 18
modo celebra die uno vel duobus, propter homines: deinde conſolationem admitte vitæ causâ: Quoniam triſtitia afflictionem pa- 19
rit. Sic enim cor mœrens acriùs quàm mors 20
pauperes infringit curâ, & afflictionem affert. Nam vita pauperis eſt ad maledictionem cordis. Ne dedas cor tuum juramento, 21
memento afflictionis, & miſſa fac peccata. Et 22
divitiis ne fidas, quia nulla ſpes eſt in eis: qualis enim eſt avis cœli quæ volat & quieſcit, tales ſunt divitiæ coram hominibus: tibi delectationem, alii incommodum afferunt. Et memento rem eſſe tibi definitam, 23
illi herì, tibi verò hodiè: Et quemadmo- 24
dum deſiit mortuus, ita deſiiſſe memoriam ejus: conſolationé igitur, egreſſâ animâ ejus,
admitte. Sapientia ſcribæ ampliorem conci- 25
liat ei ſapientiam: & qui non ſtudet vanitatibus, hic ſapiens evadet. Quomodo enim 26
ſapiens evadat aratri vomerem tenens, qui tauros agit, taurósq; ſtimulat? cujus confabulationes ſunt cum taurorum progenie?
Cujus animus intentus eſt jugero ſementis 27
ſuæ? cujus vigiliæ in opera ſua conficienda
occupantur? Pari modo cuncti ſimul artifi-
ces agitantur, & noctu diuque hæc eadem 28
meditantur, opus cælaturarum, gemmarum, atque margaritarum: & quidem curæ illorum ad artis ſuæ exercitium ſunt requiſitæ.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 * يا بني اكثر الدموع على الميت وارثا له ونح عليه * وادفن جسده كما يحق عليك ولا تتهاون
17 في دفنه * وهيء الطعام والشراب للذين يلتامون عليه * وليكن حزنك عليه بقدر ما يجب *
18 يوما او يومين * من اجل الناس * وعزي لمن يخلف من بعده * لان الحزن يولد الكرب *
19 * وكذلك القلب الشديد الهم والغم يكسر المسكين * فالغم اشد من الموت ويهيج الحزن
20 والكآبة لحياة المسكين * اذا دام الحزن كان لعنة * ولا تبذل نفسك للايمان * اذكر العقاب *
21 واصرف الذنوب * ولا تتكل على المال * لانه لا رجاء عليه * لانه مثل طاير السماء الذي
22 يطير وينزل * كذلك المال بين يدي الناس * يفرحك الواحد ويحزنك الاخر * واذكر
23 انه لا يزل الى الابد * لك اليوم ولصاحبك غدا * كما بطل الميت كذلك بطل ذكره تعزا
24 على الميت مع خروج نفسه * حكمة الكاتب تزيده عقلا * ومن لم يعتاد الاباطيل يثقف
25 الحكمة * فماذا يتحكم الاكار الماسك حربة الفدان * وانما عقله وذهنه مع الثيران *
26 وحديثه مع العجاجيل * وانما قلبه في القمح الذي هو قياس بذره * وسهره في الفراغ
27 من عمله وخدمته * كذلك فزع كل صانع الى اعماله والليل والنهار يفكرون في صناعاتهم
28 الصاغة والنقاشون واصحاب اللولو * انما حسابهم بصناعاتهم واعمالهم *

O fili mi, ſuper mortuo copioſas effunde 16
lachrymas, luge illum, ac lamentare; ejúſque corpus pro tuo debito, ſepeli; neve
negligito ſepulturam ejus. Et cibum ac 17
potum præpara iis qui eum lamentantur. Sit autem triſtitia tua ſuper eum 18
pro debiti ratione, uno aut altero die, propter homines: tum ſucceſſorem ejus
conſolare: Quoniam triſtitia mœro- 19
rem gignit. Atque ita cor vehementi 20
mœrore ac triſtitiâ affectum, frangit pauperem (acerbior eſt enim morte mœror) & triſtitiam ac dolorem excitat vitæ pauperis: quandiu duraverit mœ-
ſtitia, tandiu erit in maledictionem. Ne 21
dedas teipſum juramento: memento pu-
nitionis, & amove ſcelera. Et divitiis 22
ne confidas, quia nulla ſpes eſt in eis. Ut enim volucre cœli, quod volitat ac tum quieſcit; ita divitiæ inter manus hominū: aliæ te exhilarant, aliæ contri-
ſtant. Memento etiam eas non ſemper 23
ibidem manere, ſed apud te hodiè, cras
apud ſocium tuum. Ut deſiit mortuus, 24
ita deſiit ejus memoria. Conſolationem percipe ſuper mortuo, cùm egreſſa fuerit
anima ipſius. Sapientia ſcribæ addit 25
illi judicium: & qui non aſſueſcit vanitatibus, acutæ erit ſapientiæ. Quonam 26
pacto ſapiat arator haſtile tenens aratri? mens enim & animus ejus cum bobus, ejúſque ſermo cum vitulis eſt. Cor 27
quidem illius in frumento quod eſt menſura ſementis ejus, verſatur; & vigiliæ ipſius in opere officióque ſuo abſolvendo.
Similiter omnium artificum metus eſt 28
circa opificia ipſorum, & nocte diéque de ſuis artibus cogitant: & aurificum, atque ſculptorum, unionúmque artificum ſupputatio circa proprias cujúſque artes & opificia verſatur:

Verſio VULG. LAT.

29 Sic faber ferrarius ſedens juxta incudem, & conſiderans opus ferri: Vapor ignis uret carnes ejus, & in calore
30 fornacis concertatur: Vox mallei innovat aurem ejus, &
31 contra ſimilitudinem vaſis oculus ejus: Cor ſuum dabit in conſummationem operum, & vigilia ſua ornabit in
32 perfectionem. Sic figulus ſedens ad opus ſuum, convertens pedibus ſuis rotam, qui in ſolicitudine poſitus eſt ſemper propter opus ſuum, & in numero eſt omnis ope-
33 ratio ejus. In brachio ſuo formabit lutum, & ante pe-
34 des ſuos curvabit virtutem ſuam. Cor ſuum dabit ut conſummet linitionem, & vigilia ſua mundabit fornacem.
35 Omnes hi in manibus ſuis ſperaverunt, & unuſquiſque
36 in arte ſua ſapiens eſt. Sine his omnibus non ædificatur
37 civitas. Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, & in
38 eccleſiam non tranſilient. Super ſellam judicis non ſedebunt, & teſtamentum judicii non intelligent, neque palàm facient diſciplinam & judicium, & in parabolis non
39 invenientur: Sed creaturam ævi confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes animam ſuam, & conquirentes in lege Altiſſimi.

CAP. XXXIX.

1 SApientiam omnium antiquorum exquiret ſapiens, &
2 in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conſervabit, & in verſutias parabolarum ſimul introibit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

29 † Οὕτως χαλκεὺς καθήμενος ἐγγὺς ἄκμονος, † ϗ καταμανθάνων (μ) ἀργῷ σιδήρῳ. † ἀτμὶς πυρὸς (ν) πήξει σάρκας αὐτοῦ,
30 † ϗ ἐν θέρμῃ καμίνου διαμαχήσεται. † Φωνὴ σφύρης καινιεῖ τὸ οὖς αὐτοῦ, † ϗ κατέναντι ὁμοιώματος σκεύους οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ.
31 † Καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς συντέλειαν ἔργων, † ϗ ἡ ἀγρυπνία
32 αὐτοῦ κοσμῆσαι ἐπὶ συντελείας. † (ϛ) Οὕτω κεραμεὺς καθήμενος ἐν ἔργῳ αὐτοῦ, † ϗ συστρέφων ἐν ποσὶν αὐτοῦ τροχὸν, † ὃς ἐν μερίμνῃ κεῖται διαπαντὸς ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, † ϗ ἐναρίθμιος πᾶσα
33 ἡ ἐργασία αὐτοῦ. † Ἐν βραχίονι αὐτοῦ τυπώσει πηλὸν, † ϗ πρὸ
34 ποδῶν κάμψει ἰσχὺν αὐτοῦ· † Καρδίαν ἐπιδώσει συντελέσαι τὸ χρῖ-
35 σμα, † ϗ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ καθαρίσαι κάμινον. † Πάντες οὗτοι εἰς χεῖρας (ᵒ) αὐτῶν ἐνεπίστευσαν, † ϗ ἕκαστος ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ σο-
36 φίζεται. † Ἄνευ αὐτῶν οὐκ (ξ) οἰκισθήσεται πόλις, † Καὶ οὐ παροική-
37 σουσιν, οὐδὲ περιπατήσουσιν· † καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑπεραλοῦνται·
38 Ἐπὶ δίφρον (ο) δικαστοῦ οὐ καθιοῦνται, † ϗ διαθήκην κρίματος οὐ διανοηθήσονται, † οὐδὲ μὴ ἐκφανῶσιν (π) δικαιοσύνην ϗ κρίμα·
39 † ϗ ἐν παραβολαῖς οὐχ εὑρεθήσονται. † Ἀλλὰ κτίσμα αἰῶνος στηρίσουσι· † ϗ ἡ δέησις αὐτῶν ἐν ἐργασίᾳ τέχνης. † πλὴν τοῦ (ρ) ἐπιδόντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ϗ (σ) διανοουμένου ἐν νόμῳ ὑψίστου.

MS. A. (μ) ἔργον σιδήρου. (ν) τήξει (ϛ) Οὕτως (ᵒ) ἑαυτῶν, (ξ) οἰκήσεται (ο) δικαστοῦ οὐ καθιοῦνται, (π) παιδείαν (ρ) ἐπιδιδόντος. (σ) διανοουμένου

ΚΕΦ. ΛΘ'.

1 † ΣΟφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητήσει, † ϗ ἐν προφητείαις
2 ἀσχοληθήσεται. † (α) Διηγήσεις ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρήσει, † ϗ ἐν στροφαῖς παραβολῶν συνεισελεύσεται.

MS. A. (α) Διήγησιν

Cum Tranſlatione LATINA.

Sic faber ferrarius ſedens juxta incudem, & 29
(m) addiſcens pigro ferro. Vapor ignis (n) durabit carnes ejus, et in calore fornacis concertabit. Vox (o) mallei innovabit aurem ejus: 30
& contra ſimilitudinem vaſis oculi ejus. Cor 31
ſuum dabit in conſummationem operum: &
vigilia ejus, ornare in perfectionem. Sic figu- 32
lus ſedens ad opus ſuum, & convertens pedibus ſuis rotam, qui in ſolicitudine poſitus eſt ſemper in opus ſuum, & in numero omnis
operatio ejus. In brachio ſuo formabit lu- 33
tum: & ante pedes curvabit virtutem ſuam.
Cor ſuum dabit, ut conſummet linitionem: et 34
vigilia ejus, mundare fornacem. Omnes hi 35
in manibus ſuis ſperaverunt: et unuſquiſque in
arte ſua ſapiens eſt. Sine ipſis non ædificabitur 36
civitas: Nec inhabitabunt, nec (p) inambula- 37
bunt. Et in Eccleſia non tranſilient, Super ſellam 38
judicis non ſedebunt, & teſtamentum judicii non intelligent: neque palàm facient ju- 39
ſtitiam, et judicium: et in parabolis non invenientur. (q) Sed creaturam ævi confirmabunt. Et deprecatio eorum in operatione artis. (r) Tantummodò accommodantis animam ſuam, & conquirentis in lege Altiſſimi.

CAP. XXXIX.

SApientiam omnium antiquorum exquiret [ſa- 1
piens,] & in prophetiis vacabit. Narrationes 2
virorum nominatorum conſervabit: & in verſutias parabolarum ſimul introibit.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 [illegible]
30 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34
35 [illegible]
[illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible]
[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]

* Furno aſſidere, & inſtrumenta ponderis in- 29
telligere, *dum* flāmæ ignis carnem ejus rumpunt, & ignis æſtu comburitur. Ad rem men- 30
te conceptam manum admovet, & ad operis ſui idæam oculi ejus ſunt intenti. Similiter 32
etiam figulus rotæ aſſidens, & inſtrumentum ſuâ plantâ agitans, oculos in totius operis ſui vaſa *intendit*, Et brachia ejus lutum ſub- 33
igunt; & antequam moriatur, curvus eſt atq; inflexus. Et animus ejus in opere perficiundo 34
verſatur, & vigiliæ ejus in fornace ſua fabricanda. Hi omnes, ſui commodi causâ, & ſin- 35
guli in propriæ artis exercitio induſtriam collocant. Et ſine his non colitur urbs: & 36
ubi habitant, non patiuntur famem. Verùm ad conſilium populi minimè ſedebunt, & in concione haud eminebunt, Nec in tribunali 37
judicii ſedebunt, neq; ſtatuta aut judicia intelligent: Diſciplinam ſapientiæ minimè per- 38
cipient, nec proverbia ſapientum intelligent. Nam in negotiis ſecularibus hi ſunt perſpicaces, & de arte ſua exercenda cura illorum eſt.

CAP. XXXIX.

IS autem qui cultui divino, & legi vitæ in- 1
telligendæ ſe dedit, ſimili majorum omnium ſapientiâ perquiret, & ad priſcos prophetas ſe convertet. Omnium mundi hominum 2
narrationes addiſcet, & profunda quæque conſiderabit:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

29 * يبغي الجلوس على الكور * ويفكرون في مثاقيل الميزان * ووهج النيران يكلح جسد
30 الحداد * ويحرق ويلهب بحرارة النار * وعلى ما يدل عقله كذلك يضرب بيده * وفي صورة
32 عمله يثبت عينيه * كذلك وصاحب الفخار الجالس على البكرة يدير البكرة برجله *
33 وعيناه تلحظ ما تعمل يداه * ويقعقع الطين بذراعه * وهو من قبل موته منحني منكب *
34
35 * وانما قلبه كله ليفرغ من عمله الذي بيده * وسهره لينال القوت * جميع هولاء الصنايع
كلهم انما حرصهم لما يصلحهم في معاشهم * وكل رجل منهم يتحكم * ويلتمس احكام عمله الذي
36 يعمل * ولا تعمر المدينة ان لم يكونوا فيها * ولا يجوعون حيث ما كانوا * لكنهم لا يجلسون
37 في راس الشعب * ولا يرتفعون في الجماعة * ولا يجلسون على كرسي القضاء * ولا يفهمون
38 العهود والاحكام * ولا يدركون معاني الحكمة * ولا يعتبرون بامثال الحكماء * لانهم ذهنهم
نافذ ماضي في صنايع الدنيا * وهمهم في صناعاتهم *

1 * الفصل التاسع والثلثون * فاما من بذل نفسه ليسعى في مخافة الله وليفهم
سنة الحياة * فليطلب الحكمة كما طلبها جميع الاولين * ليعطف على كتب الانبياء
2 الماضيين * وليفهم احاديث فقهاء اهل الدنيا * وليتفكر في الامور الماضية *

Solerter aſſident camino, libræque ponde- 29
ra meditantur. Ignium vapor fabri ferrarii corpus diſrumpit, & ignis æſtu aduritur atque inflammatur. Et prout in- 30
dicat ipſi mens ejus, ita manu ſuâ percutit, & in operis ſui figura oculos defigit. Sic etiam figulus, rotæ aſſidens ro- 32
tam pede verſat, oculique ejus intuentur quod manus ejus operatur, Et brachio ſuo 33
lutum crepitare facit; & eſt ante mortem ſuam inflexus & incurvus: Totus deni- 34
que animus ejus eſt ad abſolvendum opus quod præ manibus habet, & vigiliæ ejus ad acquirendum alimentum. Omnes hu- 35
juſmodi artes exercentium ſtudium in his quæ ad proprium ipſorum victum, poſitum eſt: & quilibet eorum addiſcit & quærit res ad opus quod exercet pertinentes. Nec floret urbs, niſi adſint in ea; & 36
ubicunque fuerint, minimè eſuriunt. Attamen præcipuas in populo ſedes non obtinebunt, nec provehentur in cœtu, Nec ſu- 37
per tribunale judicii ſedebunt, & teſtamenta ac jura non intelligent, Sapientiæ 38
ſenſus non aſſequentur, nec animadvertent proverbia ſapientum: quoniam ingenium eorum penetrans eſt & acutum in artibus mundi, & ſtudium illorum in opificiis ſuis.

CAP. XXXIX.

AT verò qui animum ſuum addixerit 1
ad inſtituendam vitam in timore Dei, & legem vitæ intelligendam, is quidem ſapientiam quæret quemadmodum quæſierunt eam prædeceſſores omnes, ad præteritorum prophetarum libros ſe convertet, Terri- 2
colarum prudentum dicta animo concipiet, & res præteritas meditabitur:

Verſio VULG. LAT.

3 Occulta proverbiorum exquiret, & in abſconditis para-
4 bolarum converſabitur. In medio magnatorum miniſtra-
5 bit, & in conſpectu præſidis apparebit. In terram alienigenarum gentium pertranſiet: bona enim & mala
6 in hominibus tentabit. Cor ſuum tradet ad vigilandum diluculò ad Dominum, qui fecit illum, & in con-
7 ſpectu Altiſſimi deprecabitur. Aperiet os ſuum in ora-
8 tione, & pro delictis ſuis deprecabitur. Si enim Dominus magnus voluerit, ſpiritu intelligentiæ replebit il-
9 lum: Et ipſe tanquam imbres mittet eloquia ſapientiæ
10 ſuæ, & in oratione confitebitur Domino: Et ipſe diriget conſilium ejus, & diſciplinam, & in abſconditis
11 ſuis conſiliabitur. Ipſe palàm faciet diſciplinam doctri-
12 næ ſuæ, & in lege teſtamenti Domini gloriabitur. Collaudabunt multi ſapientiam ejus, & uſque in ſeculum non
13 delebitur. Non recedet memoria ejus, & nomen ejus requi-
14 retur à generatione in generationem. Sapientiam ejus
15 enarrabunt gentes, & laudem ejus enuntiabit eccleſia. Si permanſerit, nomen derelinquet plus quàm mille: & ſi
16 requieverit, proderit illi. Adhuc conſiliabor, ut enar-
17 rem: ut furore enim repletus ſum. In voce dicit; Obaudite me, divini fructus, & quaſi roſa plantata ſuper
18 rivos aquarum fructificate. Quaſi Libanus odorem ſua-
19 vitatis habete. Florete flores, quaſi lilium, & date odorem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite Dominum in operibus ſuis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 † Ἀπόκρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσει, † καὶ ἐν αἰνίγμασι παραβολῶν
4 ἀναστραφήσεται. † Ἀνὰ μέσον μεγιστάνων ὑπηρετήσει, † καὶ ἔναντι
5 ἡγουμένου ὀφθήσεται. † Ἐν γῇ ἀλλοτρίων ἐθνῶν διελεύσεται,
6 † ἀγαθὰ γὰρ καὶ κακὰ (β) ἐν ἀνθρώποις ἐπείρασε. † Τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπιδώσει ὀρθρίσαι πρὸς κύριον τὸν ποιήσαντα αὐτὸν, † καὶ
7 ἔναντι ὑψίστου δεηθήσεται. † Καὶ ἀνοίξει (γ) τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν
8 προσευχῇ, † καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεηθήσεται. † Ἐὰν (δ) κύριος ὁ μέγας θελήσῃ, † πνεύματι συνέσεως (ε) ἐμπλησθήσεται.
9 † Αὐτὸς ἀνομβρήσει ῥήματα σοφίας αὐτοῦ, † καὶ ἐν προσευχῇ ἐξο-
10 μολογήσεται κυρίῳ. † Αὐτὸς κατευθυνεῖ βουλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιστήμην,
11 † καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ διανοηθήσεται. † Αὐτὸς (ζ) ἐκφανεῖ παιδείαν διδασκαλίας αὐτοῦ, † καὶ ἐν νόμῳ (η) διαθήκης κυρίου
12 καυχήσεται. † Αἰνέσουσιν τὴν σύνεσιν αὐτοῦ πολλοί, (θ) † ἕως τοῦ αἰῶνος
13 οὐκ ἐξαλειφθήσεται· † Οὐκ ἀποστήσεται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, † καὶ
14 (ι) ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν. † Τὴν σοφίαν αὐτοῦ (κ) διηγήσονται ἔθνη, † καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία.
15 † Ἐὰν ἐμμείνῃ ὄνομα καταλείψει ἢ χίλιοι, † καὶ ἐὰν (λ) ἀναπαύσηται
16 ἐμποιεῖ αὐτῷ. † Ἔτι διανοηθεὶς (μ) ἐκδιηγήσομαι, † καὶ ὡς διχο-
17 μηνία ἐπληρώθην. † Εἰσακούσατέ μου υἱοὶ ὅσιοι, καὶ βλαστή-
18 σατε † ὡς ῥόδον φυόμενον ἐπὶ ῥεύματος (*) ἀγροῦ. † Καὶ ὡς
19 λίβανος εὐωδιάσατε ὀσμήν, † Καὶ ἀνθήσατε ἄνθος ὡς κρίνον· † διάδοτε ὀσμὴν καὶ αἰνέσατε ᾆσμα· † εὐλογήσατε κύριον ἐπὶ πᾶσι τοῖς (ν) ἔργοις·

MS. A. (β) ἀνθρώποις (γ) στόμα (δ) ὁ κύριος (ε) ἐμπλήσει αὐτόν. (ζ) ἐκφαίνει (η) κυρίου διαθήκης (θ) καὶ ἕως (ι) τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται (κ) διηγήσεται (λ) παύσηται (μ) ἐκδιηγηθήσομαι, (*) ὑγροῦ· (ν) ἔργοις αὐτοῦ·

Occulta proverbiorum exquiret, & in ænigma- 3
tibus parabolarum converſabitur. In medio ma- 4
gnatorum miniſtrabit, & in conſpectu præſidis
apparebit. In terram alienigenarum gentium per- 5
tranſiet: bona enim & mala in hominibus ten-
tavit. Cor ſuum tradet ad vigilandum dilu- 6
culò ad Dominum, qui fecit illum: & in con-
ſpectu Altiſſimi deprecabitur. Et aperiet os ſuum 7
in oratione: & pro delictis ſuis deprecabitur.
Si Dominus magnus voluerit; ſpiritu intelli- 8
gentiæ replebitur. Ipſe tanquam imbres emittet 9
verba ſapientiæ ſuæ: & in oratione confi-
tebitur Domino. Ipſe diriget conſilium ejus, 10
& ſcientiam, & in abſconditis ejus meditabi-
tur. Ipſe palàm faciet diſciplinam doctrinæ ſuæ, 11
& in lege teſtamenti Domini gloriabitur. Collau- 12
dabunt multi intelligentiam ejus: (a) uſque in
ſeculum non delebitur. Non recedet memoria e- 13
jus: & nomen ejus vivet in generationes genera-
tionum. Sapientiam ejus enarrabunt gentes: 14
& laudem ejus enuntiabit eccleſia. Si perman- 15
ſerit; nomen derelinquet pluſquàm mille: &, ſi
requieverit; acquirit ſibi. Adhuc meditatus 16
enarrabo; & tanquam plenilunium, repletus
ſum. Exaudite me, filii ſancti, & germinate 17
quaſi roſa plantata ſuper rivum (b) agri. Et 18
quaſi thus odorem ſuavitatis emittite: Et flo- 19
rete florem, quaſi lilium: diffundite odorem, &
collaudate canticum. Benedicite Dominum in
omnibus operibus:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 [illegible]
4 5 [illegible]
6 [illegible]
7 8 [illegible]
9 10 [illegible]
11 [illegible]
12 13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]

Proverbiorum ſapientiam addiſcet, & arca- 3
na quæque intelliget: Inter præſides am- 4
bulabit, intérque reges ac magnates mi-
niſtrabit. Orbis urbes perambulabit, bo- 5
num & malum in orbe experietur. In corde 6
ſuo orare proponet, & à Deo miſericordi-
am poſtulabit: Os ſuum aperiet ad oran- 7
dum, & pro peccatis ſuis bonum precabi- 8
tur, Et in ſpiritu prudentiæ erudietur. Is
ſententias, pro una, duas producet, & de 9
cogitatis ejus laudabunt illum. Is ſententi- 10
as atque ſapientiam intelliget, & abſtruſa
percipiet. Is doctrinæ ſapientiam proferet, 11
& in lege vitæ gloriabitur: Et ab ejus ſa- 12
pientia multi diſcent, & nomen ejus obli-
vioni minimè tradetur in mundo. Non ex- 13
cidet ejus memoria in æternum uſque, nec
oblivione delebitur nomen ejus ab ævo in
ævum. Sapientiam ejus celebrabunt Eccle- 14
ſiæ, & laudes ejus dicet populus. Si vo- 15
luerit, inter mille laudabitur; ſi verò ſileat,
inter populum exiguum. Animadvertite, & 16
dicam doctrinam meam, ceu luna die duo-
decimo. Audite me juſti, & germinabit 17
quaſi lilia caro veſtra, & quaſi cedri ſecus
aquas plantatæ; Et veluti aromata ſuaviſſi- 18
ma olebit odor veſter, velut odor Libani
cum cedris ſuis, ac velut radix lilii regii.
Attollite vocem veſtram, ſimulque laudes 19
canite, & Deo pro cunctis operibus ſuis
gratias agite: præclara ejus facta cum laudibus, gratiarum actione, & elatâ voce recenſete, atque ita dicite;

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 4 * وليعلم حكمة الامثال * وجميع ما عور من الكلام * وينال الامور الماضية * ويقف بين
5 يدي السلاطين * ويخدم الملوك والسلاطين * وليدخل المداين والبلدان وليلم جميع
6 7 ما يرى * ولا يخشى الشر * ويخلص لله تعالى قلبه بالصلوة * ويسله الرحمة والعفو * ويفتح
8 فاه بالصلوة * ويطلب الخير والغفران لخطاياه وللموتى * ويتحكم بروح العلم * ويخرج
9 10 الامثال والحكمة * ويعرف له بحسن رايه * وبمعرفة الامثال والحكمة ويطلع على السراير *
11 12 * ويبدع الحكمة والتدبير * ويمتدح بسنة الحياة * ويتعلم اناس كثير من حكمته * ولا
13 ينقطع اسمه من بين الناس * ولا يبيد ذكره الى الابد * ولا يزول اسمه من حقب الى حقب *
14 15 * يقص في الجامع حكمته ويمدحه الشعب * ان شاء مدح من الف من الناس * وان سكت
16 17 فهو شعب يسير * افهموا فاقص عليكم علمي كالبدر في ليلة اثني عشر * اسمعوا مني
يا معشر الابرار * وها تحسن اجسادكم بحسن البهاء * وكحسن الصنوبر المغروس على جداول
18 الماء * وكمثل الطيب المرتفع يطيب ريحكم * مثل ريح لبنان باشجاره * ومثل اصل
19 سوسنة الملك * ارفعوا اصواتكم بالشكر جميعا * واحمدوا الله على جميع اعماله * عدوا
اعاجيبه بالتسبيح والشكر * وبصوت عالي قولوا هكذا *

Sapientiam parabolarum & abſtruſa 3
quæque ſermonum addiſcet, réſque præ-
teritas aſſequetur: Ante principes aſ- 4
ſiſtet, & regibus atque præſidibus mini-
ſtrabit: Urbes regionéſque penetrabit, 5
quicquid viderit colliget, & malum non
pertimeſcet. Cor ſuum Deo excelſo per 6
orationem integrè dedet, & miſericordiā
ac veniam ab eo petet: Os ſuum oran- 7
do aperiet, & bonum ac indulgentiā tam
peccatis ſuis quàm defunctis precabi-
tur: Spiritu ſcientiæ ſapientiam acqui- 8
ret, Et parabolas atque ſapientiam pro- 9
feret; & de recta ſua mente laudabitur,
Deque proverbiorum & ſapientiæ noti- 10
tia: myſteria deprehendet, Et ſapien- 11
tiam regendique normam declarabit, ac
de lege vitæ gloriabitur. Ab ejus ſapi- 12
entia plures homines diſcent, nec deficiet
nomen ejus ab hominibus: Memoria e- 13
jus nunquam peribit, nec fama ejus ex-
cidet à generatione in generationem.
Narrabitur in cœtibus ſapientia ejus, 14
& laudabit eum populus. Si velit, ab 15
hominum millibus laudabitur; ſin au-
tem ſileat, ipſe parvus eſt populus. In- 16
telligite, & narrabo vobis ſcientiam
meam veluti plenilunium nocte duodeci-
mâ. Audite me ô cœtus Sanctorum, ac 17
per illam pulchreſcent corpora venuſta-
ſtate ſplendidiſſimâ, & tanquam pul-
cherrimæ abietes ſecus aquæ rivum
plantatæ: Et tanquam thus eminentiſ- 18
ſimum redolebit odor veſter, ſicut odor
Libani cum arboribus ejus, & ſicut ra-
dix lilii regii. Attollite ſimul voces ve- 19
ſtras cum gratiarum actione, Deúmque
de omnibus operibus ſuis celebrate, mi-
racula ejus cum laude & gratiarum
actione recenſete, & altâ voce ſic di-
cite;

Verſio VULG. LAT.

20 Date nomini ejus magnificentiam, & confitemini illi in voce labiorum veſtrorum, & in canticis labiorum, & ci-
21 tharis, & ſic dicetis in confeſſione; Opera Domini uni-
22 verſa bona valdè. In verbo ejus ſtetit aqua ſicut congeries: & in ſermone oris illius ſicut exceptoria aquarum:
23 Quoniam in præcepto ipſius placor fit, & non eſt mino-
24 ratio in ſalute ipſius. Opera omnis carnis coram illo, &
25 non eſt quidquam abſconditum ab oculis ejus. A ſeculo uſque in ſeculum reſpicit, & nihil eſt mirabile in con-
26 ſpectu ejus. Non eſt dicere; Quid eſt hoc, aut quid eſt
27 iſtud: omnia enim in tempore ſuo quærentur. Benedictio
28 illius quaſi fluvius inundavit. Quomodò cataclyſmus aridam inebriavit; ſic ira ipſius gentes, quæ non exquiſierunt
29 eum, hæreditabit. Quomodò convertit aquas in ſiccitatem, & ſiccata eſt terra: & viæ illius viis illorum di-
30 rectæ ſunt: ſic peccatoribus offenſiones in ira ejus. Bona bonis creata ſunt ab initio, ſic nequiſſimis bona & mala.
31 Initium neceſſariæ rei vitæ hominum, aqua, ignis, & ferrum, ſal, lac, & panis ſimilagineus, & mel, & botrus uvæ,
32 & oleum, & veſtimentum. Hæc omnia ſanctis in bona, ſic
33 & impiis & peccatoribus in mala convertentur. Sunt ſpiritus, qui ad vindictam creati ſunt, & in furore ſuo con-
34 firmaverunt tormenta ſua. In tempore conſummationis effundent virtutem: & furorem ejus, qui fecit illos, placabunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 † Δότε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μεγαλωσύνην, † καὶ ἐξομολογήσασθε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ, † ἐν ᾠδαῖς χειλέων καὶ ἐν κινύραις· † καὶ οὕτως ἐρεῖτε
21 ἐν ἐξομολογήσει, † Τὰ ἔργα κυρίου πάντα ὅτι καλὰ σφόδρα, † καὶ πᾶν πρόσταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ (ξ) ἔσται, † πάντα γὰρ ἐν καιρῷ αὐτοῦ
22 ζητηθήσεται. † Ἐν λόγῳ αὐτοῦ ἔστη ὡς θημωνία ὕδωρ, καὶ ἐν ῥή-
23 ματι στόματος αὐτοῦ ἀποδοχεῖα ὑδάτων. † Ἐν προστάγματι αὐτοῦ πᾶσα ἡ εὐδοκία, † καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον
24 αὐτοῦ. † Ἔργα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, † καὶ οὐκ ἔστι
25 κρυβῆναι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. † Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα ἐπέβλεψε, † καὶ (ο) οὐθὲν ἐστι (π) θαυμάσιον ἐναντίον αὐτοῦ.
26 † Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, Τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο; † πάντα γὰρ εἰς (ρ) χρείας αὐ-
27 τῶν ἔκτισται. † Ἡ εὐλογία αὐτοῦ ὡς ποταμὸς ἐπεκάλυψεν,
28 Καὶ ὡς κατακλυσμὸς ξηρὰν ἐμέθυσεν. † οὕτως ὀργὴν αὐτοῦ
29 ἔθνη κληρονομήσει, (σ) † Ὡς μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. † Αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ τοῖς ὁσίοις εὐθεῖαι, † οὕτως τοῖς ἀνόμοις προσκόμματα.
30 † Ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἔκτισται ἀπ᾽ ἀρχῆς, † οὕτως τοῖς ἁμαρτω-
31 λοῖς κακά. † Ἀρχὴ πάσης χρείας εἰς ζωὴν ἀνθρώπου, † ὕδωρ, (τ) πῦρ, καὶ σίδηρος, καὶ (υ) ἅλα, καὶ σεμίδαλις † πυροῦ, καὶ μέλι,
32 καὶ γάλα, † αἷμα σταφυλῆς, καὶ ἔλαιον, καὶ ἱμάτιον. † Ταῦτα πάντα τοῖς εὐσεβέσιν εἰς ἀγαθά, οὕτως τοῖς ἁμαρτωλοῖς τραπήσεται εἰς κακά.
33 † Ἔστι πνεύματα ἃ εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται, † καὶ ἐν θυμῷ αὐτῶν
34 ἐστερέωσε μάστιγας αὐτῶν. † (*) Καὶ ἐν καιρῷ συντελείας ἰσχὺν ἐκχέουσιν, † καὶ τὸν θυμὸν τοῦ ποιήσαντος αὐτοὺς κοπάσουσιν.

MS. A. (ξ) ἔσται, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, Τί τοῦτο, εἰς τί τοῦτο; πάντα γὰρ ἐν καιρῷ (ο) οὐδὲν (π) θαυμαστὸν (ρ) χρείαν (σ) Αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ τοῖς ὁσίοις εὐθεῖαι, οὕτως τοῖς ἀνόμοις προσκόμματα, Ὡς μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. Ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς (τ) καὶ πῦρ, (υ) ἅλας, καὶ σεμίδαλις, πυρός, (*) Ἐν

Date nomini ejus magnificentiam, et confite- 20
mini in laudatione ejus, in canticis labiorum, &
in citharis. Et ſic dicetis in confeſſione; Opera 21
Domini univerſa (c) quia bona valdè: & omne
præceptum in tempore ſuo erit, (d) omnia enim in
tempore ſuo quærentur. In verbo ejus ſtetit aqua, 22
ſicut congeries, & in ſermone oris illius, excepto-
ria aquarum. In præcepto ipſius omne beneplaci- 23
tum: & non eſt qui minuat ſalutare illius. Ope- 24
ra omnis carnis coram illo: & non eſt abſ-
condi ab oculis ejus. A ſeculo in ſeculum re- 25
ſpexit: et nihil eſt admirabile in conſpectu illius.
Non eſt dicere; Quid eſt hoc? ad quid hoc? (e) 26
Omnia enim ad uſus ipſorum creata ſunt. Bene- 27
dictio illius, quaſi fluvius inundavit, Et quo- 28
modò cataclyſmus, aridam inebriavit. Sic iram
ſuam, gentes hæreditare faciet, Sicut convertit 29
aquas in ſalſuginem. Viæ illius ſanctis directæ:
ſic iniquis offenſiones. Bona bonis creata ſunt ab 30
initio: ſic peccatoribus mala. Principium omnis 31
rei neceſſariæ ad vitam hominis, aqua, ignis, &
ferrum, & ſal, & ſiligo tritici, & mel, & lac, ſan-
guis, uva, & oleum, & veſtimentum. Hæc omnia 32
ſanctis in bona: ſic peccatoribus in mala conver-
tentur. Sunt ſpiritus, qui ad vindictam creati 33
ſunt: & in furore ſuo confirmaverunt flagella
(f) ſua. Et in tempore conſummationis effundunt 34
virtutem: et furorem ejꝰ, qui fecit illos, ſedabunt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 25 [illegible]
26 [illegible]
27 28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 34 [illegible]
[illegible]

Omnia ſimul opera Dei ſunt decora, & 20
omnia ſuis creata ſunt functionibus, nec eſt
cur dicamus, Ad quid hoc? & quorſum hoc
eſt? nam omnia convenienter ſunt facta, nec
eſt cur dicamus, Hoc malum, & hoc bonum
eſt; omnia enim ſuo tempore vigebunt.
Dicto ſuo ſolem oriri facit, dictóque ſuo 21
ipſe occumbere facit eundem. Alacriter fit 22
voluntas ejus, nec eſt qui præceptum ejus retardet. Opera omnium carneorum ſunt in 23
conſpectu ipſius, nec eſt quod præſentiam
ejus lateat. Non eſt paucum & multum co- 25
ram ipſo, nec forte ac durum in conſpectu
ejus. Benedictio ejus fluminis inſtar emanat, 26
& fluminis inſtar ſecula irrigat. Eodem mo- 27
do ira ejus populos judicat, & terram eorum
irriguam in ſalem convertit. Viæ juſtorum 28
rectæ ſunt coram ipſius facie, & hæc rurſum
ad impios eſt converſa. Bonum ab initio 29
creatum eſt bonis, & ſceleratis etiam ſivè
bonum ſive malum. Præcipuum rerum omni- 30
um quæ relinquuntur ad vitā humanam, ſunt
aqua, & ignis, ferrum, ſal, frumentum, adeps,
lac, mel, uvæ, vinum, oleum, tegumentum,
ac veſtimentum: Hæc omnia bonis profici- 31
unt, malis autem in maledictionem vertun-
tur. Sunt ſpiritus qui ad ultiones creati 32
ſunt, ſuóque furore montes eradicant, tempore iræ potentiam ſuam oſtendunt, & ſpiritum ejus qui creavit ipſos, ſedant. Ignis, 33
grando, & lapides exitiales; hæc omnia ad
judicium creata ſunt: Beſtiæ feroces, ſcor- 34
piones, atque ſerpentes ſunt gladius vindictæ ad perdendos impios.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * جميع اعمال الله حسنة جميلة * وكلها خلقت لما ينبغي ويحتاج اليه * ولا يقدر احد يقول
لماذا خلق هذا افضل من هذا لان جميع الاشياء خلقت بقدر مقدور ولن يقدر احد يقول
21 هذا انفع من هذا * لان كل واحد منها ينفع في وقت يحتاج اليه * تطلع الشمس بامره * وتغيب
22 23 بامره * بالفرح والسرور تطلع * وتتبع مسرته * ولا تخالف لشي من امره * اعمال كل ذوي لحم
25 بين يديه * ولا يخفي عليه خافية * وليس بين يديه شيا اكثر ولا اقل * ولا اقوى ولا اشد *
26 27 * وان بركته تفيض على العالمين مثل النهر * كذلك غضبه يعاقب الشعوب * ويصير ارض
28 29 شهوتهم مالحة سبخة * سبل الابرار مستقيمة بين يديه * ويجري المنافقين باعمالهم * الخير في
قديم الدهر خلق للابرار * والمنافقون يجزون بما قدموا * خيرا كان او شرا * اصل ما ينبغي
30 لحياة الناس * الماء * والنار * والحديد * والملح * والحنطة * والشحم * واللحم * واللبن * والعسل والعنب *
31 والخمر * والدهن * والكسوة * وجميع هذه الاشياء تنفع الابرار * وتصير لعنة على الاشرار *
32 * من الرياح ما خلقت لتقلع الاشجار وتقلع الجبال بشدتها * وعند السخط تظهر قوتها *
33 34 وتتمم مسرة خالقها * النار والبرد وحجارة الموت * جميع هذه الانواع خلقت للانتقام * الجوارح
والعقارب والاحناش حربة للانتقام * لتبيدهم وتنتقم منهم *

Omnia Dei opera bona ſunt ac pulchra, et 20
omnia ad id quod congruū ac neceſſarium
eſt, creata ſunt; nec quiſquā dicere poteſt,
Quare hoc illo præſtantius creatum eſt?
nam res omnes præfinitâ menſurâ creatæ
ſunt, nec quiſquā dicere poteſt, Hæc eſt u-
tilior illâ: quoniā unaquæque earum, quo
tempore opus fuerit, utilis eſt. Ejꝰ imperio 21
ſol oritur, ejuſdemque juſſu occidit: Cum 22
lætitia & exultatione exoritur, ejuſque
voluntati obſequitur, nec ejꝰ mandato ul-
latenus contradicit. Actiones omniū carne 23
præditorū corā eo ſunt, nec ullū latet eum
ſecretum: Nec eſt in conſpectu ipſius quic- 25
quam amplius aut minus, nec fortius aut
durius. Et verò benedictio ejus tanquam 26
fluvius creaturas inundat: Paritérq; ira 27
ipſius animadvertit in populos, & gratiſ-
ſimam eis tellurem, ſalſam reddit ac pa-
ludoſam. Semitæ juſtorum rectæ ſunt corā 28
eo, ſceleroſos autem ſuiſipſorū factis re-
munerabitur. Bonū ab initio ſeculi crea- 29
tum fuit juſtis, impii verò his quæ præ-
miſerint, ſive bona fuerint ſive mala, com-
penſabuntur. Summa eorum quæ neceſſa- 30
ria ſunt humanæ vitæ, ſunt aqua, ignis,
ferrum, ſal, frumentum, adeps, caro, lac,
mel, uva, vinum, oleum, & indumentum:
Et hæc omnia ſanctis proſunt, improbis 31
autem cedunt in maledictionem. Ventorū 32
quidam creati ſunt ad diſrumpendas ar-
bores, monteſq; ſuo impetu evellendos: &
indignationis tempore vim ſuā oſtendunt,
& creatoris ſui voluntatem explent.
Ignis, grando, et lapides funeſti, omnes in- 33
quam hujuſmodi ſpecies, ad ultionem
creatæ ſunt: Feræ beſtiæ, ſcorpiones, ac 34
ſerpentes, in lanceam ad vindictam, ut
perimant eos, & ulciſcantur ab eis.

Verſio VULG. LAT.

35 Ignis, grando, fames, & mors, omnia hæc ad vindictam
36 creata ſunt: Beſtiarum dentes, & ſcorpii, & ſerpentes,
37 & rhomphæa vindicans in exterminium impios. In mandatis
ejus epulabuntur, & ſuper terram in neceſſitatem præparabuntur,
& in temporibus ſuis non præterient verbum.
38 Propterea ab initio confirmatus ſum, & conſiliatus
39 ſum, & cogitavi, & ſcripta dimiſi. Omnia opera
Domini bona, & omne opus horâ ſuâ ſubminiſtrabit.
40 Non eſt dicere; Hoc illo nequius eſt: omnia enim in
41 tempore ſuo comprobabuntur. Et nunc in omni corde &
ore collaudate, & benedicite nomen Domini.

CAP. XL.

1 Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus, & jugum
grave ſuper filios Adam, à die exitûs de ventre matris
eorum, uſque in diem ſepulturæ, in matrem omnium.
2 Cogitationes eorum, & timores cordis, adinventio expectationis,
3 & dies finitionis: A reſidente ſuper ſedem gloriosum,
4 uſque ad humiliatum in terra & cinere: Ab eo qui
utitur hyacintho, & portat coronam, uſque ad eum qui
operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, &
5 timor mortis, iracundia perſeverans, & contentio, Et in
tempore refectionis in cubili ſomnus noctis immutat ſcientiam
6 ejus. Modicum tanquam nihil in requie, & ab eo in
7 ſomnis, quaſi in die reſpectûs. Conturbatus eſt in viſu
cordis ſui, tanquam qui evaſerit in die belli. In tempore
ſalutis ſuæ exurrexit, & admirans ad nullum timorem:
8 Cum omni carne, ab homine uſque ad pecus, & ſuper
peccatores ſeptuplum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

35 Πῦρ ϗ χάλαζα ϗ λιμὸς ϗ θάνατος, † πάντα ταῦτα εἰς ἐκδί-
36 κησιν ἔκτισαι. † Θηρίων ὀδόντες ϗ σκορπίοι ϗ ἔχεις † ϗ ῥομ-
37 φαία ἐκδικοῦσα εἰς ὄλεθρον ἀσεβεῖς, † Ἐν τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ εὐ-
φρανθήσονται, † ϗ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς (φ) χρείας ἑτοιμασθήσονται,
38 † ϗ ἐν (χ) τοῖς καιροῖς αὐτῶν οὐ παραβήσονται λόγον. † Διὰ τοῦτο
39 ἐξ ἀρχῆς ἐστηρίχθην, † ϗ διενοήθην, ϗ ἐν γραφῇ ἀφῆκα. † Τὰ
ἔργα κυρίου πάντα ἀγαθὰ, † ϗ πᾶσαν χρείαν ἐν ὥρᾳ αὐτῆς χορη-
40 γήσει. † Καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, Τοῦτο τούτου πονηρότερον, † πάντα
41 γὰρ ἐν καιρῷ (ψ) εὐδοκιμηθήσεται. † Καὶ νῦν ἐν πάσῃ καρδίᾳ ϗ
στόματι ὑμνήσατε, † ϗ εὐλογήσατε τὸ ὄνομα κυρίου.

MS. A. (φ) χεῖρας (χ) καιροῖς (ψ) εὐδοκιμήσεται.

ΚΕΦ. μ΄.

1 † Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισαι παντὶ ἀνθρώπῳ. † ϗ ζυγὸς βαρὺς
ἐπὶ υἱοὺς Ἀδὰμ, † ἀφ᾽ ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς μητρὸς αὐτῶν
2 † ἕως ἡμέρας ἐπὶ (α) ταφῇ εἰς μητέρα πάντων. † Τοὺς διαλο-
γισμοὺς αὐτῶν ϗ φόβον (β) καρδίας, † ἐπίνοια προσδοκίας, ἡμέρα
3 τελευτῆς. † Ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου (γ) ἐν δόξῃ, † ϗ ἕως
4 τεταπεινωμένου ἐν γῇ ϗ σποδῷ· † Ἀπὸ φοροῦντος (δ) ὑάκινθον
ϗ στέφανον, † ϗ ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον· Θυμὸς ϗ ζῆλος
ϗ ταραχὴ ϗ σάλος † ϗ φόβος θανάτου ϗ (ε) μηνίαμα ϗ ἔρις,
5 † Καὶ ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης † ὕπνος νυκτὸς ἀλλοιοῖ
6 γνῶσιν αὐτοῦ. † Ὀλίγον ὡς οὐδὲν ἐν ἀναπαύσει, † ϗ ἀπ᾽ ἐκείνου ἐν
7 ὕπνοις ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς. † Τεθορυβημένος ἐν ὁράσει καρδίας
αὐτοῦ, † ὡς ἐκπεφευγὼς ἀπὸ προσώπου πολέμου. † Ἐν καιρῷ σωτηρίας
8 αὐτοῦ ἐξηγέρθη, † ϗ ἀποθαυμάζων εἰς οὐδένα φόβον. † Μετὰ πάσης
σαρκὸς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους † ϗ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἑπταπλάσια.

MS. A. (α) ταφῆς (β)* καρδίαν (γ) ἐνδόξῳ, ὡς τεταπεινωμένου (δ) ὑακίνθινον (ε) μήνιμα

Ignis, et grando, et fames, et mors, omnia hæc ad 35
vindictam creata ſunt. Beſtiarum dentes, et 36
ſcorpii, et viperæ; et romphea vindicans in exterminiū impios, In (g) mandato ejus lætabuntur: 37
et ſuper terram in (h) neceſſitates præparabuntur: et in temporibus ſuis non præterient verbum.
Propterea ab initio confirmatus ſum, et meditatus 38
ſum, et in ſcriptura reliqui: Omnia opera Do- 39
mini bona: et omnem uſum in tempore ejus ſubminiſtrabunt. Et non eſt dicere; Hoc illo nequius 40
eſt: omnia enim in tempore comprobabuntur.
Et nunc in omni corde et ore collaudate, et be- 41
nedicite nomen Domini.

CAP. XL.

Occupatio magna creata eſt omni homini, & 1
jugum grave ſuper filios Adam, à die exitûs de ventre matris eorum, uſque in diem (a) in ſepultura in matrem omnium. Cogitationes eorum, 2
& timorem cordis, conſideratio expectationis,
dies finitionis. A reſidente ſuper thronum in 3
gloria. & uſque ad humiliatum in terra, & cinere: Ab eo qui portat hyacinthum, & coronam, 4
& uſque ad eum qui operitur lino crudo: Furor, & zelus, & tumultus, & fluctuatio, &
timor mortis, & iracundia perſeverans, et contentio, Et in tempore refectionis in cubili ſomnus 5
noctis immutat cognitionem ejus. Modicum tan- 6
quam nihil in requie; & ab eo in ſomnis, quaſi
in die ſpeculæ, Conturbatus eſt in viſu cordis 7
ſui; tanquam qui evaſit à facie belli: in tempore ſalutis ſuæ exurrexit, et admirans ad nullum terrorem. Cum omni carne ab homine uſque 8
ad pecus: et ſuper peccatores ſeptupla,

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

35 * ܒܙܒܢܐ ܕܦܩܕ ܠܗܘܢ ܚܕܝܢ. * ܘܒܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܗܘܢ ܠܐ ܡܗܦܟܝܢ ܡܠܬܗ.
36 * ܡܛܠ ܕܡܢ ܒܪܫܝܬ ܐܬܒܪܝܘ. ܐܣܬܟܠܘ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܕܒܟܬܒܐ ܟܬܝܒܝܢ
37 ܗܠܝܢ. * ܘܥܒܕܘܗܝ ܕܐܠܗܐ ܟܠܗܘܢ ܫܦܝܪܝܢ. ܘܟܠ ܨܒܘ ܠܙܒܢܗ ܡܬܒܪܝܐ. * ܘܠܝܬ 38
39 ܕܢܐܡܪ ܕܗܢܐ ܒܝܫ ܡܢ ܗܢܐ. ܡܛܠ ܕܟܠܗܘܢ ܡܟܢܫܝܢ ܒܐܘܨܪܐ ܘܒܙܒܢܗܘܢ
40 ܡܬܚܝܠܝܢ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܒܟܠܗ ܠܒܟܘܢ ܒܪܟܘ ܠܐܠܗܐ ܘܫܒܚܘ ܠܫܡܗ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܡ

1 * ܥܢܝܢܐ ܪܘܪܒܐ ܒܪܐ ܐܠܗܐ. ܘܡܫܥܒܕܢܘܬܐ ܥܠ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܢܦܩܘ ܡܢ
2 ܟܪܣܐ ܕܐܡܗܘܢ. ܥܕܡܐ ܕܡܬܦܢܝܢ ܠܐܪܥܐ ܕܚܝܐ. * ܠܬܫܒܘܚܬܗܘܢ ܘܠܡܚܫܒܬܐ ܕܠܒܗܘܢ
3 ܘܠܚܪܬܐ ܕܡܠܝܗܘܢ. ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܕܡܘܬܗܘܢ. * ܡܢ ܝܬܒܝ ܟܘܪܣܘܬܐ ܕܡܠܟܘܬܐ. ܘܥܕܡܐ
4 ܠܝܬܒܝ ܥܦܪܐ ܘܩܛܡܐ. * ܘܡܢ ܠܒܝܫܝ ܬܓܐ ܘܥܕܡܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܠܒܝܫܝܢ ܒܠܒܘܫܐ
5 ܕܡܣܟܢܘܬܐ. * ܪܘܓܙܐ ܘܥܩܬܐ ܘܚܣܡܐ ܘܕܚܠܬܐ ܘܕܚܠܬ ܡܘܬܐ. ܚܪܝܢܐ ܘܩܢܛܐ. ܘܟܕ [illegible]
ܥܠ ܡܫܟܒܗܘܢ ܒܫܢܬܐ ܕܠܠܝܐ ܡܫܓܫܝܢ ܠܗܘܢ. * ܕܚܙܐ ܚܙܘܐ ܕܠܠܝܐ [illegible]
8 ܐܝܟ ܕܥܪܩ ܡܢ ܩܕܡ ܪܕܘܦܐ. * ܐܢ ܢܗܘܐ ܒܢܦܫܗ ܒܣܝܡܘܬܐ. ܘܡܬܬܥܝܪ ܘܠܝܬ ܠܗ ܡܕܡ.

Quo tempore præcipit illis, geſtiunt; Et 35
cunctis diebus ſuis verbum ejus minimè retractant, 36
Quoniam ab initio creata fuerunt. 37
Intelligite filii hominum, quòd in libro ſcripta ſint hæc omnia, Cuncta *Dei* 38
opera ſunt optima, & res quælibet ad oportunum tempus creata; Nec ſit dicere, Hoc 39
illo pejus eſt: nam omnia ſunt in horreis collecta, & oportuno tempore vigebunt.
Itaque toto animo veſtro Deum benedicite, 40
& nomen ejus celebrate.

CAP. XL.

Negotia ingentia variáſq; res arduas cre- 1
avit Deus adverſùs homines: ex quo *enim* die
egrediuntur ex utero matris ſuæ, quouſq; perveniant ad terram viventium, Gloria eorum, 2
& cogitatio cordis ipſorum, & finis ſermonum eorum ad diem obitûs uſque; (Ab his 3
qui ſedent in thronis regiis, uſque ad eos qui
humi, & in cinere ſedent: A diademate cin- 4
ctis, uſq; ad eos qui ſunt veſtimento paupertatis induti;) Sunt indignatio, mœror, & 5
æmulatio, timor, & mortis formido, contentio & pervicacia, *quæ* etiam dum ſuper lectis
ſuis quieſcunt in ſomno nocturno, excitant
eos. Qui viſionem nocturnam conſulit, ſi- 7
milis eſt homini perſecutorem fugienti. Si- 8
quam habeat in animo voluptatem, experrectus deprehendit ſe nihil habere.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

35 * واذا امرت بهلاكهم تفرح * ولا تخالف قوله جميع ايام الخليقة * لانها خلقت من البدء 36
37 لاكمال مسرته * افهموا ايها الناس ان جميع هذه الاشياء مكتوبة في كتاب الله * وجميع 38
39 اعماله حسنة صالحة * وخلق كل شي لحينه * ولم يقدر احد ان يقول * هذا نافع وهذا
40 ضار * لانها كلها مع عملها مخزونة عند الله * واذا امرت ظهرت * اما الان فاشكروا
الله من قلوبكم * وسبحوا لاسمه *

* الفصل الاربعون *

1 * لقد خلق اشياء كثيرة واجناسا كثيرة * واوجب على الناس منذ تولدوا من
2 بطون امهاتهم * والي ان يرجعوا الي ارض الحياة * تسبيحهم وثبات قلوبهم واخر ايامهم
3 وكلامهم الي الممات * تعلمها من الجالسين على منابر الملوك الي الذين يقعدون على
4 التراب والرماد * ومن عاقدي التاج الي الذين يلبسون لباس المسكنة * والغضب * 5
والحزن * والغيرة * والفرح * ومخافة الموت * والمشاجرة * والمقاومة * وفي الوقت الذي
7 يستريحون على اسرتهم في نوم الليل * يفزعهم ويرق نومهم * الذي يومن برويا الليل
8 ويساورها * يشبه الهارب من بين يدي العدو * وان كان في قلبه فكر بهذا * ينتبه
ويرى انه لم يكتسب شيا *

Cúmque eos perimere jubentur, gau- 35
dent; Nec reſiſtunt ejus dicto cunctis 36
diebus creaturæ: Quoniam ab initio 37
creata ſunt ad exequendam ipſius voluntatem. Intelligite ô homines, res iſtas
omnes ſcriptas eſſe in libro Dei, Et 38
omnia opera ejus pulchra eſſe ac bona, & res ſingulas oportuno tempore creatas eſſe; Neminémque dicere poſſe, Hoc 39
utile, illud verò anxium eſt: hæc enim omnia cum efficacitate ſua recondita ſunt apud Deum, & quandocumque jubentur, apparent. Nunc autem Deo 40
gratias agite ex cordibus veſtris, & laudate nomen ejus.

CAP. XL.

Res quidem multas, multáque gene- 1
ra creavit, ac impoſuit hominibus ex quo nati ſunt ex utero matrum ſuarum quoad revertantur in terram vitæ. Ja- 2
ctantiam eorum, animorum firmitatem, terminum dierum verbo únque ipſorum ad mortem uſque, Deprehendes è ſe- 3
dentibus ſuper ſolia regalia uſque ad eos qui ſedent ſuper pulverem ac cinerem, Et ex iis qui tiaram nectunt uſque 4
ad eos qui veſte paupertatis induuntur.
Et ira, triſtitia, invidia, gaudium, ti- 5
mor mortis, altercatio, & rixa (etiam tempore quo ſuper lectis ſuis quieſcunt in ſopore nocturno) terrent eos, corúmque ſomnum extenuant. Qui noctur- 7
nis viſionibus fidem adhibet, eáſque conſultat, ſimilis eſt fugienti à conſpectu inimici. Et ſi quam habeat in cor- 8
de his de rebus cogitationem, evigilans videt ſe nihil acquiſiſſe.

Verſio VULG. LAT.

9 Ad hæc mors, ſanguis, contentio, & rhomphæa, op-
10 preſſiones, fames, & contritio, & flagella: Super iniquos
creata ſunt hæc omnia, & propter illos factus eſt cataclyſmus.
11 Omnia, quæ de terra ſunt, in terram convertentur, &
12 omnes aquæ in mare revertentur. Omne munus, & iniquitas
13 delebitur, & fides in ſeculum ſtabit. Subſtantiæ injuſtorum
ſicut fluvius ſiccabuntur, & ſicut tonitruū magnum in
14 pluvia perſonabunt. In aperiendo manus ſuas lætabitur:
15 ſic prævaricatores in conſummatione tabeſcent. Nepotes
impiorum non multiplicabunt ramos, & radices immundæ
16 ſuper cacumen petræ ſonant. Super omnem aquam
viriditas, & ad oram fluminis ante omne fœnum evel-
17 letur. Gratia ſicut paradiſus in benedictionibus, & miſericordia
18 in ſeculum permanet. Vita ſibi ſufficientis
operarii condulcabitur, & in ea invenies theſaurum.
19 Filii, & ædificatio civitatis confirmabit nomen, & ſu-
20 per hæc mulier immaculata computabitur. Vinum &
muſica lætificant cor: & ſuper utraque dilectio ſapien-
21 tiæ. Tibiæ & pſalterium ſuavem faciunt melodiam, &
22 ſuper utraque lingua ſuavis. Gratiam & ſpeciem deſiderabit
oculus tuus, & ſuper hæc virides ſationes.
23 Amicus & ſodalis in tempore convenientes, & ſuper
24 utroſque mulier cum viro. Fratres in adjutorium in
tempore tribulationis, & ſuper eos miſericordia libe-
25 rabit. Aurum & argentum eſt conſtitutio pedum: &
ſuper utrumque conſilium beneplacitum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

9 Πρὸς ταῦτα. † θάνατος ϗ αἷμα ϗ ἔρις ϗ ῥομφαία, ἐπαγωγαὶ,
10 λιμὸς ϗ σύντριμμα ϗ μάστιξ, † Ἐπὶ τοὺς ἀνόμους ἐκτίσθη (ε) ταῦτα
11 πάντα, † ϗ δι᾽ αὐτοὺς ἐγένετο ὁ κατακλυσμός. † Πάντα ὅσα ἀπὸ γῆς
εἰς γῆν (ζ) ἀναστρέφει, † ϗ ἀπὸ ὑδάτων εἰς θάλασσαν ἀνακάμπτει.
12 † Πᾶν δῶρον ϗ ἀδικία ἐξαλειφθήσεται, † ϗ πίστις εἰς τὸν αἰῶνα
13 στήσεται. † Χρήματα ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται, † ϗ ὡς
14 βροντὴ μεγάλη ἐν ὑετῷ ἐξηχήσει. † Ἐν τῷ ἀνοῖξαι αὐτὸν χεῖρας,
εὐφρανθήσεται, † οὕτως οἱ παραβαίνοντες εἰς συντέλειαν (η) ἐκλεί-
15 ψουσιν. † Ἔκγονα ἀσεβῶν οὐ πληθυνεῖ κλάδους, † ϗ ῥίζαι ἀκά-
16 θαρτοι ἐπ᾽ ἀκροτόμου πέτρας. † (θ) Ἄχει ἐπὶ παντὸς ὕδατος ϗ
17 (ι) χείλους ποταμοῦ † πρὸ παντὸς χόρτου ἐκτιλήσεται. † Χάρις ὡς
παράδεισος ἐν εὐλογίαις, † ϗ ἐλεημοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα διαμενεῖ.
18 † Ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, † ϗ ὑπὲρ (κ) ἀμφότερα
19 ὁ εὑρίσκων θησαυρόν. † Τέκνα ϗ οἰκοδομὴ πόλεως στηρίζουσιν
20 ὄνομα, † ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ ἄμωμος λογίζεται. † Οἶνος
ϗ μουσικὰ εὐφραίνουσι καρδίαν, † ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις
21 σοφίας. † Αὐλὸς ϗ ψαλτήριον ἡδύνουσι (λ) μέλη, † ϗ ὑπὲρ
22 ἀμφότερα γλῶσσα ἡδεῖα. † Χάριν ϗ κάλλος ἐπιθυμήσει (μ) ὁ ὀφθαλ-
23 μός σου, † ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπόρου. † Φίλος ϗ ἑταῖρος
εἰς καιρὸν ἀπαντῶντες, † ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ (μ) μετ᾽ ἀνδρός.
24 † Ἀδελφοὶ ϗ βοήθεια εἰς καιρὸν θλίψεως, ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα
25 ἐλεημοσύνη (ν) ῥύσεται. † Χρυσίον ϗ ἀργύριον ἐπιστήσουσι πόδα,
† ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα βουλὴ εὐδοκιμεῖται.

MS. A. (ε) πάντα ταῦτα, (ζ) ἀναστρέψει, (η) ἐκθλίψουσιν. (θ) Ἄχι (ι) χείλους (κ)* ἀμφότερας εὑρίσκων (λ) μέλη, (μ) ὀφθαλμὸς, ϗ ὑπὲρ, (μ) μετ (ν) ῥύσεται.

Ad hæc, mors, & ſanguis, & contentio, & rom- 9
phæa, oppreſſiones, fames & contritio, & flagellum: Super peccatores creata ſunt hæc omnia: & 10
propter illos factus eſt cataclyſmus. Omnia, quæ 11
de terra ſunt, in terram revertuntur, & ab aquis in mare reflectunt. Omne munus et iniquitas de- 12
lebitur: & fides in ſeculum ſtabit. Subſtantiæ in- 13
juſtorum ſicut fluvius exiccabuntur: &, ſicut tonitruum magnum in pluvia perſonabit: In ape- 14
riendo ipſam manus, lætabitur: ſic prævaricatores in conſummationem deficient. Nepotes 15
impiorum non (b) multiplicant ramos: et radices immundæ ſuper duram petram. (c) Achi ſuper 16
omnem aquam, & oram fluminis, ante omne fœnum evelletur. Gratia, ſicut paradiſus, in bene- 17
dictionibus: & miſericordia in ſeculum permanet. Vita ſufficientis ſibi operarii condulcabi- 18
tur, & ſuper utraque, qui invenit theſaurum.
Filii, & ædificatio civitatis confirmant nomen: 19
& ſuper utraque mulier immaculata computatur. Vinum, & muſica lætificant cor, & ſuper 20
utraque dilectio ſapientiæ. Tibia, & pſalterium 21
jucundam faciunt melodiam, & ſuper utraque lingua ſuavis. Gratiam & ſpeciem deſiderabit 22
oculus (d) tuus: & ſuper utraq; viriditatem ſationis. Amicus, & ſodalis in tempore occurren- 23
tes: & ſuper utraque, mulier cum viro. Fratres 24
et adjutorium in tempore tribulationis: & ſuper utraq; eleemoſyna liberabit. Aurū, et argentū ſta- 25
tuent pedem: & ſuper utraq; conſiliū benè placet.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

9 * ܥܡ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܒܣܪܐ. ܨܦܬܗܘܢ. ܘܥܘܬܪܐ ܡܥܝܩ ܫܢܬܗܘܢ. * ܟܠ
10 ܡܕܡ ܕܡܢ ܐܪܥܐ ܗܘ ܠܐܪܥܐ ܗܦܟ. ܘܕܡܢ ܪܘܡܐ ܠܪܘܡܐ. * ܟܠ ܡܢ ܕܚܛܐ ܘܡܟܕܒ
11 ܢܬܒܛܠ. * ܘܛܘܒܢܝܗ ܕܥܠܡܐ ܐܦ ܗܢܘܢ ܢܬܩܝܡܘܢ. * ܢܟܣܐ ܕܥܘܠܐ ܐܝܟ ܢܚܠܐ 12
13 ܢܬܢܓܕܘܢ. ܘܐܝܟ ܢܗܪܘܬܐ ܕܡܠܝܢ ܡܢ ܥܢܢܐ ܩܠܝܠܬܐ. ܗܟܢܐ ܢܚܣܪܘܢ ܘܢܥܒܪܘܢ.
15 ܢܨܒܬܗܘܢ. * ܘܢܘܒܐ ܠܐܢܫܐ ܥܘܠܐ ܠܐ ܢܗܘܐ. ܥܩܪܗܘܢ ܓܝܪ ܕܚܛܝܐ ܐܝܟ ܫܒܠܐ
16 ܕܥܠ ܪܝܫ ܫܘܢܐ ܕܟܐܦܐ. * ܐܝܟ ܟܘܒܐ ܕܥܠ ܝܕ ܢܚܠܐ. ܕܩܕܡ ܟܠ
17 ܥܣܒ ܝܒܫ. * ܘܥܒܕܐ ܕܟܐܢܐ ܒܥܕܢܗܘܢ ܡܬܒܪܟܝܢ. ܘܥܒܕܐ ܕܙܕܝܩܐ ܠܥܠܡ
18 ܡܩܝܡܝܢ. * ܘܕܡܬܩܪܒ ܠܘܬܗܘܢ. ܐܝܟ ܐܢܫ ܕܡܫܟܚ ܣܝܡܬܐ. * ܐܝܩܪܐ ܘܫܘܒܚܐ
19 ܡܪܝܡܝܢ ܫܡܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ. ܡܢ ܕܡܫܟܚ ܚܟܡܬܐ. ܒܢܝܢܐ ܘܢܨܒܬܐ ܡܚܕܬܝܢ
20 ܫܡܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ. ܐܢܬܬܐ ܚܟܝܡܬܐ. * ܚܡܪܐ ܥܬܝܩܐ ܡܚܕܐ ܠܒܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ
21 ܪܚܡܬܐ ܕܪܚܡܐ. * ܙܡܪܐ ܘܩܝܬܪܐ ܡܒܣܡܝܢ ܙܡܪܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܠܫܢܐ
22 ܕܟܝܐ. * ܫܘܦܪܐ ܘܝܐܝܘܬܐ ܪܓܬܐ ܕܥܝܢܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܫܒܠܐ ܕܚܩܠܐ. * ܪܚܡܐ ܘܚܒܪܐ 23
24 ܒܥܕܢܗܘܢ ܡܬܒܪܟܝܢ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ. * ܐܚܐ ܘܡܥܕܪܢܐ ܒܥܕܢܐ ܕܐܘܠܨܢܐ. ܘܡܢ
25 ܬܪܝܗܘܢ ܙܕܩܬܐ ܡܦܨܝܐ. * ܕܗܒܐ ܘܣܐܡܐ ܡܩܝܡܝܢ ܪܓܠܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܡܠܟܐ ܛܒܐ.

Omnes mortales curam ſuam ſecum por- 9
tant, & divitiæ ſomnum eorum expellunt
Quicquid è terra eſt, in terram revertitur: 10
& quicquid ex alto, in altum. Quicunque 11
peccat ac decipit, deficiet: At *hujus* mun- 12
di fœlices, ipſi quoque perſiſtent. Opes 13
ex injuſtitia *partæ*, quaſi torrens exhaurientur,
& quaſi flumina leviſſimis plena nubibus
ablatæ deficient. Surculus impiis 15
hominibus non erit, quia radix ſceleſtorum
ſimilis eſt ſpicæ ſuper rupis promontorio enatæ.
Et ſimilis algæ ſuper torrentis an- 16
tibus enatæ, quæ ante omnem herbam areſcit.
Opera verò piorum oportunè bene- 17
dicentur, & opera juſtorum in perpetuum
conſiſtent: Et qui accedit ad ipſos, ſi- 18
milis eſt homini theſaurum invenienti. Ma- 19
jeſtas & honor nomen erigunt; ſed utroque
magis qui nanciſcitur ſapientiam. Ædificium
& plantatio famam renovant; ſed
plus utroque uxor prudens Vinum vetus 20
cor exhilarat; hoc autem melior eſt amor
amici. Tibia & fides ſuavem reddunt can- 21
tum; præ utroque verò lingua pura. De- 22
cor & pulchritudo ſunt appetitus oculorum;
utrumque verò *ſuperant* agri ſpicæ. Ami- 23
cus & ſocius tempeſtivè benedicuntur; ſed
utroque magis uxor bona. Frater & adjutor, 24
tempore calamitatis; ſed plus utroque liberat
eleemoſyna. Aurum & argentum 25
ſtabiliunt pedem; at *firmiùs* utroque conſilium
bonum.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

9 * حرص كل ذي لحم معهم * وانهم يطير نومهم * كلما خلق من الارض الي الارض 10
11 يرجع * وما كان من السماء الي السماء يرتفع * وكل من اثم وكذب * يتبدد ويبطل *
12 * الابرار ذكرهم دايم الي الابد * اموال جمعت من الحرام تستباح مثل الاودية * ومثل 13
الانهار الذي تمتلي من السحاب المعتمة * كذلك يفنا مالهم كانهم لم يتمتعوا بها
15 قط * وليس للرجل السوء فداء * لان اصل الخاطيين مثل السنبلة النابتة على ظهر
16 الجبل * وكشبه البقلة التي تنبت على شاطي الوادي * الذي ييبس قبل جميع البقول *
17 * واعمال الابرار في حينها تبارك وعمل الصديقين تثبت الي الابد * والذي يدنوا منها * 18
19 مثل انسان يجد الكنز * الكرامة والانف تشيدها الاسم * وافضل منها من اراد الحكمة * الاعراس
20 والبناء يجدد الاسم وافضل منها المراة العاقلة * الخمر العتيق يفرح القلب وافضل منه اخوة
21 الصدق * الزمر والعود يلهبان القلب ويطيبان الغناء * وافضل منهما اللسان الذكي * البهاء 22
23 والحسن شهوة العينين * ومن كليهما الحقل * والصديق والصاحب في كل ساعة يبركا *
24 ومن كليهما المراة الصالحة * الاخ والعون الصالح في ساعة الشدة * وافضل منهما تنقذ
25 الصدقة * الذهب والفضة يثبتا الرجل * وافضل من كليهما المشورة الصالحة *

Solicitudo omnium carne præditorum co- 9
mitatur illos, & cura abigit ſomnum ipſorum. Quicquid de terra creatum eſt, 10
in terram redit: & quod è cœlo eſt, ad cœlum aſcendit. Et quiſquis deliquerit 11
ac mentitus fuerit, diſſipabitur & abolebitur. Juſtorum memoria manet in æter- 12
num. Pecuniæ ex illicitis collectæ, ceu 13
torrentes evellentur: & tanquam flumina caliginoſis referta nubibus, ita deficiet eorum pecunia, ac ſi nunquam fuiſſent eâ fruiti. Præterea homini ſcele- 15
rato non erit ſucceſſio, quia radix peccatorum eſt veluti ſpica ſuper montis ſuperficie naſcens, Et velut olus quod 16
ſecus torrentis ripam natum, ante omnes herbas areſcit. At opera ſancto- 17
rum ſuo tempore benedicentur, & opera juſtorum manebunt in æternum: Et qui 18
acceſſerit ad ea, ſimilis eſt homini theſaurum invenienti. Honorem & mode- 19
ſtiam fama confirmat, at his præſtantior eſt qui ſapientiam expetit. Plantatio & ædificium nomen renovant; ſed his potior eſt uxor cordata. Vinum vetus 20
lætificat animum; ſed magis quàm ipſum amicitia vera. Fiſtula & fides cor ac- 21
cendunt, & muſicam reddunt jucundam; utroque verò præſtantior eſt lingua pura.
Nitor & pulchritudo ſunt deſiderium o- 22
culorum; ſed utroque magis ager allicit.
Item, amicus & ſocius ſingulis horis 23
benedicuntur, plus autem utroque uxor bona. Frater & auxilium bonum, tem- 24
pore anguſtiæ: ſed utroque meliùs liberat eleemoſyna. Aurum & argentum confirmant pedem; at meliùs utroque con- 25
ſilium bonum.

Verſio VULG. LAT.

26 Facultates & virtutes exaltant cor, & ſuper hæc timor Do-
27 mini. Non eſt in timore Domini minoratio, & non
28 eſt in eo inquirere adjutorium. Timor Domini ſicut paradiſus benedictionis, & ſuper omnem gloriam ope-
29 ruerunt illum. Fili, in tempore vitæ tuæ ne indigeas:
30 melius eſt enim mori, quàm indigere. Vir reſpiciens in menſam alienam, non eſt vita ejus in cogitatione victûs:
31 alit enim animam ſuam cibis alienis. Vir autem diſcipli-
32 natus & eruditus cuſtodiet ſe. In ore imprudentis conculcabitur inopia, & in ventre ejus ignis ardebit.

CAP. XLI.

1 O Mors, quàm amara eſt memoria tua, homini pacem
2 habenti in ſubſtantiis ſuis; Viro quieto, & cujus viæ directæ ſunt in omnibus, & adhuc valenti accipere ci-
3 bum! O mors, bonum eſt judicium tuum homini in-
4 digenti, & qui minoratur viribus, Defecto ætate, & cui de omnibus cura eſt, & incredibili, qui per-
5 dit patientiam! Noli metuere judicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, & quæ superventura ſunt
6 tibi: hoc judicium à Domino omni carni. Et quid
7 superveniet tibi in beneplacito Altiſſimi? ſive decem, ſive centum, ſive mille anni. Non eſt enim in inferno
8 accuſatio vitæ. Filii abominationum fiunt filii pecca-
9 torum, & qui converſantur ſecus domos impiorum. Filiorum peccatorum periet hæreditas, & cum ſemine illorum aſſiduitas opprobrii.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

26 † Χρήματα καὶ ἰσχὺς (ξ) ἀνυψώσουσι καρδίαν, † καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα
27 φόβος κυρίου. † Οὐκ ἔστι (ο) φόβῳ κυρίου ἐλάττωσις, † καὶ οὐκ ἔστιν ἐπι-
28 ζητῆσαι ἐν αὐτῷ βοήθειαν. † Φόβος κυρίου ὡς παράδεισος εὐ-
29 λογίας, † καὶ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν (π) ἐκάλυψαν αὐτόν. † Τέκνον, ζωὴν ἐπαιτήσεως μὴ βιώσῃς, † κρεῖσσον ἀποθανεῖν ἢ ἐπαιτεῖν.
30 † Ἀνὴρ βλέπων εἰς τράπεζαν ἀλλοτρίαν, † οὐκ ἔστιν αὐτοῦ ὁ βίος ἐν λογισμῷ ζωῆς, † ἀλισγήσει (ρ) τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ἐδέσμασιν
31 ἀλλοτρίοις. † Ἀνὴρ δὲ ἐπιστήμων καὶ πεπαιδευμένος φυλάξεται.
32 † Ἐν στόματι ἀναιδοῦς γλυκανθήσεται ἐπαίτησις, † καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐτοῦ πῦρ καήσεται.

MS. A. (ξ) ἀνυψοῦσιν (ο) ἐν φόβῳ (π) ἐκάλυψεν (ρ) ψυχήν

ΚΕΦ. μα΄.

1 † Ὦ θάνατε, ὡς πικρόν σου τὸ μνημόσυνόν ἐστιν † ἀνθρώπῳ
2 εἰρηνεύοντι ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, † Ἀνδρὶ ἀπερισπάστῳ, καὶ εὐοδουμένῳ ἐν πᾶσι, † καὶ ἔτι ἰσχύοντι ἐπιδέξασθαι τροφήν.
3 † Ὦ θάνατε, καλόν σου τὸ κρίμα ἐστὶν † ἀνθρώπῳ (*) ἐπιδεομένῳ καὶ
4 ἐλασσουμένῳ ἰσχύϊ, † Ἐσχατογήρῳ, καὶ περισπωμένῳ περὶ πάντων,
5 † καὶ ἀπειθοῦντι, καὶ ἀπολωλεκότι ὑπομονήν. † Μὴ εὐλαβοῦ κρίμα θανάτου· † μνήσθητι προτέρων σου καὶ ἐσχάτων, † τοῦτο (α) τὸ κρίμα
6 παρὰ κυρίου πάσῃ σαρκί. † Καὶ τί ἀπαναίνῃ ἐν εὐδοκίᾳ ὑψίστου;
7 † εἴτε δέκα, εἴτε ἑκατόν, εἴτε χίλια ἔτη· † Οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου
8 ἐλεγμὸς ζωῆς. † Τέκνα (β) βδελυκτὰ γίνεται τέκνα ἁμαρτωλῶν,
9 † καὶ συναναστρεφόμενα παροικίαις ἀσεβῶν. † Τέκνων ἁμαρτωλῶν ἀπολεῖται κληρονομία, † καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν (γ) ἐνδελεχιεῖ ὄνειδος.

MS. A. (*) ἐπιδευομένῳ (α) κρίμα (β) βδελυρὰ (γ) * ἐνδελεχεῖ

Cum Tranſlatione LATINA.

Facultates & fortitudo exaltabunt cor: & ſu- 26 per utraque, timor Domini. Non eſt (e) timori 27 Domini minoratio: & non eſt in eo inquirere adjutorium. Timor Domini, ſicut paradiſus be- 28 nedictionis: & ſuper omnem gloriam (f) operuerunt illum. Fili, vitam mendicationis ne vi- 29 vas: melius eſt mori, quàm mendicare. Vir 30 reſpiciens in menſam alienam, non eſt vita ejus in computatione vitæ: contaminabit animam ſuam in cibis alienis. Vir autem ſciens & di- 31 ſciplinatus cuſtodiet ſe. In ore impudentis con- 32 dulcabitur mendicatio: & in ventre ejus ignis ardebit.

CAP. XLI.

O Mors, quàm amara eſt memoria tua homi- 1 ni pacem habenti in ſubſtantiis ſuis, Viro quieto, 2 & proſperè agenti in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum. O mors, bonum eſt judicium tuum 3 homini indigenti, & qui minoratur viribus, Defecto ætate, et cui cura eſt de omnibus, et diffi- 4 denti, & qui perdidit patientiam. Noli metuere 5 judicium mortis. Memento priorum te, & noviſſimorum: Hoc judicium à Domino omni carni. Et quid renues in beneplacito Altiſſimi? Si- 6 ve decem, ſive centum, ſive mille anni: Non eſt 7 in inferno accuſatio vitæ. Filii abominabiles 8 fiunt filii peccatorum, & (a) qui converſantur parœciis impiorum. Filiorum peccatorum peri- 9 et hæreditas: & cum ſemine illorum, erit aſſiduitas improperii.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 27 [illegible]
28 [illegible]
29 30 [illegible]
31 32 [illegible]

Robur & potentia erigunt animum; at plus 26 utroque religio Dei. Non eſt in religione 27 Dei defectus, nec eſt quòd cum ipſa quæras adjutorem: Religio Dei res omnes ſuperat. Apprehende illam fili mi, nec dimittas eam; 28 quia nihil eſt ei comparandum. Religio Dei tempeſtivè benedicitur, & ſupra quemlibet honorem ipſa commendatur. Fili mi, abs 29 te petenti ne deneges. Ne ſis idoneus ad occidendum, ſed eſto idoneus ad ſervandum. Hominem qui in aliena menſa ſpem collo- 30 cat, nemo ut vivum reputabit. Seipſum odit qui delitias amat, Et viro hæc ſcienti 31 dolor ſunt viſcerum. In ore impudentis ju- 32 cunda eſt petitio ſua, & tanquam ignis ardet in intimis ejus.

CAP. XLI.

1 2 [illegible]
3 4 [illegible]
5 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

HEu mors, quàm acerba es viro diviti, 1 ſuis opibus aſſidenti! Viro potenti, ſem- 2 perque fœlici, & frui delitiis adhuc valenti. O mors, quàm fauſta es homini fracto 3 animiſque defecto! Homini ſeni, ſingulis 4 momentis impingenti, annonâ carenti, & operari minimè valenti. Mortem ne formi- 5 des, quoniam ipſa eſt portio tua. Memento anteriores ac poſteriores propè tibi adeſſe; quoniam is eſt finis omnium hominum coram Deo. Semen abominandum eſt pro- 8 genies peccatorum; & generatio miſera, progenies impiorum. A filio ſcelerato ex- 9 cidet principatus, & cum ſemine ejus cohabitabit jactura.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 27 * النعمة والقوة يرفعا القلب * وافضل منهما خشية الله * ليس بخشية الله نقص * ولا يحتاج
28 منها الي عون احد * خشية الله عالية علي كل شي * الزمها يا بني ولا تدعها لان ليس
29 لها نظير * خشية الله في كل حين تبارك * وفوق كل كرامة تمدح * من سالك فلا تمنعه *
30 لا تعجل علي القتل بل احرص ان تحيي * من ينتظر مايدة غيره فلا يحسبه احد انه حي *
31 * من احب الشهوات يبغض نفسه * والرجل الذي يبغض هذه الامور فانها عنده حزن
32 وكابة ووجع الاحشاء * مسلة المرح حسنة في فمه * وتلهب في جوفه مثل النار *

* الفصل الحادي والاربعون *

1 2 * يا ايها الموت ما اشد مرارتك علي الرجل الغني المستند علي ماله * رجل مفلح وهو قوي
3 4 بعد ليقبل اللذات والنعيم * يا ايها الموت ما اكرمك وانفعك لشيخ مسكين محتاج * وهو
5 صعيف يعثر كل ساعة * وهو مع ذلك معتر من المعيشة * ولا يقدر علي الكد والعمل * لا تجزع
من الموت لانه حظك * اذكر ان الاولين والاخرين بك يلحقون * لان الي هذا مصير
8 الناس حكم من الله عليهم * الزرع المرذول اولاد الخطية * والعشيرة التي لها الويل نسل
9 الفجار * من الولد الفاسق يهلك السلطان وتلزمه ربقة الخسران والمنقصة *

Favor & potentia exaltant animum; at plus utroque timor Dei. Nullus eſt in Dei timore defectus, nec opus eſt præter illam ſubſidio cujuſpiam: timor Dei præſtat rebus omnibus. Adhæreto illi fili mi, nec deſeras eum; quia nihil eſt illi ſimile. Timor Dei ſingulis benedicitur momentis, & ſupra omnem honorem laudatur. Abs te poſtulanti ne deneges. Ne ſis celer ad necem, imò ſtude ut ſerves. Eum qui alterius menſam expectat, nemo vivere cenſebit. Qui amat libidines, odit animam ſuam: & apud virum qui res hujuſmodi execratur, eadem ſunt apud ipſum triſtitiæ, mærori, ac dolori viſcerum. Petitio petulantis pulchra eſt in ore proprio, & ardet in præcordiis ejus velut ignis. 26 27 28 29 30 31 32

CAP. XLI.

O Mors, quàm gravis eſt amaritudo tua homini diviti, pecuniæ ſuæ innixo! Homini proſpero, delitias & voluptates capere adhuc valenti. O mors, quàm ſpectabilis & commoda es ſeni pauperi, egeno, Debili, ſingulis horis impingenti, adeóque victûs penuriâ laboranti, nec labori aut operi vacare valenti. Mortem ne metuas; quandoquidem ipſa eſt ſors tua. Memento primos ac poſtremos te ſecuturos: huc enim evadet finis hominum, ipſis à Deo præfinitus. Semen execrabile ſunt filii peccati; & gens cui væ, ſoboles impiorum. A filio flagitioſo peribit dominium, & jacturæ atque penuriæ conditio comitabitur eum. 1 2 3 4 5 8 9

Verſio VULG. LAT.

10 De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum
11 ſunt in opprobrio. Væ vobis viri impii, qui dereliqui-
12 ſtis legem Domini altiſſimi. Et ſi nati fueritis, in maledictione naſcemini: & ſi mortui fueritis, in male-
13 dictione erit pars veſtra. Omnia, quæ de terra ſunt, in terram convertentur; ſic impii à male-
14 dicto in perditionem. Luctus hominum in corpore
15 ipſorum, nomen autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine: hoc enim magìs permanebit tibi quàm
16 mille theſauri pretioſi & magni. Bonæ vitæ numerus dierum; bonum autem nomen permanebit in ævum.
17 Diſciplinam in pace conſervate, filii, ſapientia enim abſcondita, & theſaurus inviſus, quæ utilitas in utriſque?
18 Melior eſt homo qui abſcondit ſtultitiam ſuam, quàm
19 homo qui abſcondit ſapientiam ſuam. Veruntamen re-
20 veremini in his, quæ procedunt de ore meo. Non eſt enim bonum omnem reverentiam obſervare: & non
21 omnia omnibus benè placent in fide. Erubeſcite à patre & à matre de fornicatione: & à præſidente & à
22 potente de mendacio: A principe & à judice de de-
23 licto: à ſynagoga & plebe de iniquitate: A ſocio
24 & amico de injuſtitia: & de loco in quo habitas, De furto, de veritate Dei, & teſtamento: de diſcubitu in
25 panibus, & ab obfuſcatione dati & accepti: A ſalutantibus de ſilentio: à reſpectu mulieris fornicariæ: &
26 ab averſione vultûs cognati. Ne avertas faciem à proximo tuo, & ab auferendo partem & non reſtituendo.
27 Ne reſpicias mulierem alieni viri, & ne ſcruteris an-
28 cillam ejus, neque ſteteris ad lectum ejus. Ab amicis de ſermonibus improperii: & cùm dederis, ne improperes.

CAP. XLII.

1 NOn duplices ſermonem auditûs de revelatione ſermonis abſconditi, & eris verè ſine confuſione, & invenies gratiam in conſpectu omnium hominum: ne pro his omnibus confundaris, & ne accipias perſonam ut delin-
2 quas. De lege Altiſſimi, & teſtamento, & de judicio
3 juſtificare impium, De verbo ſociorum & viatorum, &
4 de datione hæreditatis amicorum, De æqualitate ſtateræ
5 & ponderum, de acquiſitione multorum & paucorum, De corruptione emptionis & negotiatorum, & de multa diſci-
6 plina filiorum & ſervo peſſimo latus ſanguinare. Super
7 mulierem nequâ bonum eſt ſignum. Ubi manus multæ ſunt, claude; & quodcunque trades, numera, & appende: datum
8 verò, & acceptum omne deſcribe. De diſciplina inſenſati & fatui, & de ſenioribus, qui judicantur ab adoleſcentibus: & eris eruditus in omnibus, & probabi-
9 lis in conſpectu omnium vivorum. Filia patris abſcondita eſt vigilia, & ſolicitudo ejus aufert ſomnum, ne fortè in adoleſcentia ſua adulta efficiatur, & cum viro commorata odibilis fiat:

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

10 † Πατρὶ ἀσεβεῖ μέμψεται τέκνα, † ὅτι δι' αὐτὸν ὀνειδισθή-
11 σονται. † Οὐαὶ ὑμῖν ἄνδρες ἀσεβεῖς, † οἵτινες ἐγκατελίπετε
12 νόμον θεοῦ ὑψίστου. † Καὶ ἐὰν γεννηθῆτε, εἰς κατάραν γεννηθήσεσθε·
13 † καὶ ἐὰν ἀποθάνητε, εἰς κατάραν μερισθήσεσθε. † Πάντα ὅσα ἐκ γῆς, εἰς γῆν ἀπελεύσεται, † οὕτως ἀσεβεῖς ἀπὸ κατάρας εἰς ἀπώ-
14 λειαν. † Πένθος ἀνθρώπων ἐν σώμασιν αὐτῶν, † ὄνομα δὲ ἁμαρτω-
15 λῶν οὐκ ἀγαθὸν ἐξαλειφθήσεται. † Φρόντισον περὶ ὀνόματος, αὐτὸ γάρ σοι διαμενεῖ, † ἢ χίλιοι μεγάλοι θησαυροὶ χρυσίου.
16 † Ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν, † καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα
17 διαμενεῖ. † Παιδείαν ἐν εἰρήνῃ συντηρήσατε τέκνα, † Σοφία δὲ κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής, † τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις;
18 † Κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, † ἢ ἄνθρω-
19 πος ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ. † Τοιγαροῦν ἐντράπητε ἐπὶ τῷ
20 ῥήματί μου· † Οὐ γάρ ἐστι πᾶσαν αἰσχύνην διαφυλάξαι καλόν,
21 † καὶ οὐ πάντα πᾶσιν ἐν πίστει εὐδοκιμεῖται. † Αἰσχύνεσθε ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς περὶ πορνείας, † καὶ ἀπὸ ἡγουμένου καὶ δυνάστου περὶ ψεύδους,
22 † Ἀπὸ κριτοῦ καὶ ἄρχοντος περὶ πλημμελείας, † ἀπὸ συναγωγῆς καὶ
23 λαοῦ περὶ (δ) ἀνομίας, Ἀπὸ κοινωνοῦ καὶ φίλου περὶ ἀδικίας, καὶ
24 ἀπὸ τόπου οὗ παροικεῖς, Περὶ κλοπῆς, † καὶ ἀπὸ ἀληθείας θεοῦ καὶ διαθήκης, † (ε) καὶ ἀπὸ πήξεως ἀγκῶνος ἐπ' ἄρτοις, † (ζ) ἀπὸ σκο-
25 ρακισμοῦ λήψεως καὶ δόσεως, † Καὶ ἀπὸ ἀσπαζομένων περὶ σιωπῆς, † (η) ἀπὸ ὁράσεως γυναικὸς ἑταίρας, † Καὶ ἀπὸ ἀποστροφῆς
26 προσώπου συγγενοῦς, † Ἀπὸ ἀφαιρέσεως μερίδος καὶ δόσεως,
27 (θ) † Καὶ ἀπὸ κατανοήσεως γυναικὸς ὑπάνδρου, † ἀπὸ περιεργίας
28 παιδίσκης αὐτοῦ. † καὶ μὴ ἐπιστῇς ἐπὶ τὴν κοίτην αὐτῆς, † Ἀπὸ φίλων περὶ (ι) λόγων ὀνειδισμοῦ, † καὶ μετὰ τὸ δοῦναι, μὴ ὀνείδιζε.

MS. A. (δ) ἀνομίας, Καὶ ἀπὸ τόπου (ε) ἀπὸ πήξεως (ζ) καὶ ἀπὸ (η) καὶ ἀπὸ (θ) Ἀπὸ (ι) λόγου

ΚΕΦ. μβ΄.

1 † Ἀπὸ δευτερώσεως καὶ λόγου ἀκοῆς, † καὶ ἀπὸ (α) ἀποκαλύψεως λόγων κρυφίων· † καὶ ἔσῃ αἰσχυντηρὸς ἀληθινῶς, † καὶ εὑρίσκων χάριν ἔναντι παντὸς ἀνθρώπου. † μὴ περὶ τούτων αἰσχυνθῇς,
2 † καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον τοῦ ἁμαρτάνειν· † Περὶ νόμου ὑψίστου καὶ
3 διαθήκης, † καὶ περὶ κρίματος δικαιῶσαι τὸν ἀσεβῆ, † Περὶ λόγου κοινωνοῦ καὶ ὁδοιπόρων, † (β) καὶ περὶ δόσεως κληρονομίας ἑταίρων,
4 † Περὶ ἀκριβείας ζυγοῦ καὶ σταθμῶν, † (γ) περὶ κτήσεως πολλῶν καὶ
5 ὀλίγων, † Περὶ (δ) ἀδιαφόρου (ε) πράσεως, καὶ ἐμπόρων, † καὶ περὶ
6 παιδείας τέκνων πολλῆς, † καὶ οἰκέτῃ πονηρῷ πλευρὰν (ζ) αἱμάξαι.
7 † Ἐπὶ γυναικὶ πονηρᾷ καλὸν σφραγίς· † Καὶ ὅπου χεῖρες πολλαί, κλεῖσον. † ὃ ἐὰν παραδίδῳς, ἐν ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ, † καὶ δόσις
8 καὶ λῆψις (η) παντὶ ἐν γραφῇ. † Περὶ παιδείας ἀνοήτου καὶ μωροῦ † καὶ (θ) ἐσχατογήρου κρινομένου πρὸς νέους, † καὶ ἔσῃ πεπαιδευμένος ἀληθινῶς, † καὶ δεδοκιμασμένος ἔναντι παντὸς ζῶντος.
9 † Θυγάτηρ πατρὶ ἀπόκρυφος ἀγρυπνία, † καὶ ἡ μέριμνα (ι) αὐτῆς ἀφιστᾷ ὕπνον· † ἐν νεότητι αὐτῆς μήποτε παρακμάσῃ, † καὶ συνῳκηκυῖα μήποτε μισηθῇ,

MS. A. (α) ἀποκαλύψεως (β) περὶ (γ) καὶ περὶ (δ) διαφόρου (ε) πράσεως ἐμπόρων, (ζ) ἱμάξαι. (η) πάντα (θ) ἐσχατογήρῳ κρινομένῳ (ι) αὐτῇ

Cum Tranſlatione LATINA.

De patre impio querentur filii: quoniam pro- 10 pter illum in opprobrio erunt. Væ vobis viri 11 impii, qui dereliquiſtis legem Dei (b) altiſſimi. Et, ſi nati fueritis; ad maledictionem naſce- 12 mini: &, ſi mortui fueritis; in maledictionem ſeparabimini. Omnia quæ de terra ſunt, 13 in terram revertentur: ſic impii à maledicto in perditionem. Luctus hominum in corporibus 14 ipſorum: nomen autem peccatorum non bonum delebitur. Curam habe de nomine. Hoc enim 15 magìs permanet tibi, quàm mille magni theſauri auri. Bonæ vitæ numerus dierum, & bo- 16 num nomen permanet in ævum. Diſciplinam in 17 pace conſervate, filii: Sapientia autem abſcondita, & theſaurus occultus, quæ utilitas in utriſque? Melior eſt homo, qui abſcondit ſtul- 18 titiam ſuam, quàm homo, qui abſcondit ſapientiam ſuam. Igitur revereamini in verbo 19 meo: Non eſt enim bonum omnem reverentiam 20 obſervare: & non omnia omnibus in fide placent. Erubeſcite à patre & matre, de fornica- 21 tione: & à præſidente & potente, de mendacio: A judice & principe, de delicto: à ſyna- 22 goga & plebe, de iniquitate: A ſocio & amico, 23 de injuſtitia: & à loco, in quo habitas, De furto: 24 & à veritate Dei, & teſtamenti: & à fixione cubiti in panibus, ab obfuſcatione accepti, & dati: Et à ſalutantibus, de ſilentio: ab aſpectu 25 mulieris fornicariæ, & ab averſione vultûs (c) cognati: Ab ablatione partis, & dationis: 26 Et à conſideratione mulieris conjugatæ: à ſolici- 27 tatione ancillæ ejus: &, ne ſteteris ſuper lectum ejus: Ab amicis, de ſermonibus improperii: 28 & poſtquàm dederis; ne improperes.

CAP. XLII.

AB iteratione, & ſermone auditûs, et à 1 revelationibus ſermonum abſconditorum: Et eris verecundus verè, et inveniens gratiam coram omni homine. Ne pro his confundaris; et ne accipias perſonam, ut delinquas: De lege 2 Altiſſimi, et teſtamento, et de judicio, juſtificando impium: De verbo ſocii, et viatorum, et 3 de datione hæreditatis amicorum: De exacti- 4 ratione ſtateræ, et ponderum: de acquiſitione multorum, et paucorum: De (a) indifferenti venditione, et mercatorum: et de multa diſci- 5 plina filiorum: et ſervo peſſimo latus ſanguinare. Super mulierem nequam bonum eſt ſigil- 6 lum. Et, ubi manus multæ ſunt; claude. 7 Quodcunque tradideris; in numero et pondere: et datio et acceptio, omnibus in ſcriptura. De diſciplina inſenſati, et ſtulti, et decrepiti liti- 8 gantis cum adoleſcentibus. Et eris eruditus verè, et probatus in conſpectu omnis viventis. Filia 9 patri, abſcondita vigilia: et ſolicitudo ejus aufert ſomnum: in juventute ſua, ne fortè ſiat ſuperadulta: et cum viro commorata, ne fortè odio habeatur:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 11 [illegible]
12 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
25 [illegible]

Patrem impium proprii liberi juſti maledi- 10 cent, quòd ipſius cauſâ viles in mundo facti ſint. Væ impiis hominibus, quoniam af- 11 flictio ad diem mortis uſque comitatur illos. Mulier fœtifera gaudio eſt genti ſuæ: at 12 moriente patre ſceleroſo, filii ejus juſti non lugebunt eum. Impii enim *hominis* exitus, 14 ad interitum: at nomen bona opera facientium nunquam delebitur. Fove nomen 15 tuum; hoc enim te comitabitur potiùs quàm mille theſauri per dolum *parti*: nam *dolus* tum munera tum fœdera abolet. Quicun- 25 que ſalutatus tacuerit, is fraudator eſt inſignis. *Nam ſi* ſalutationem quam tribuis illi, tibi non reddat; pignus quod dederis illi, quomodo reſtituat?

CAP. XLII.

10 [illegible]

FIlia patri ſuo eſt admodùm cara, & ſo- 10 licitudo de ea expellit ſomnum ejus: *tum* in pueritia ipſius, ne injuriam patiatur: tum à marito, ne odio habeatur:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 11 * والولد الفاجر يلعنوه بنوا الصالحين * لانهم صاروا من اجله محقورين في هذه الدنيا * الويل
12 للاثمة * لان الندامة والشقاء يصحبهم الي يوم موتهم * المراة الكثيرة الاولاد تفرح قومها *
14 وان مات الوالد الفاجر لا يحزن اولاده الابرار عليه * لان اخرة المنافقين الي الهلاك * ولا
15 ينسا ذكر عاملي الصالحات * اقبض علي اسمك * فهو اخير لك من ذخاير الاثم * لان اسم سوء
25 يبطل الوصايا والعهود * من سلمت عليه فلم يرد عليك السلام * فهو الجاحد الكبير *
لانك عارية السلام اودعته فلم يردها عليك * فكيف ان استودعته الودايع يردها عليك *

* الفصل الثاني والاربعون *

10 * البنت كرامتها علي ابيها جدا * وهمها ينزف نومه * في صباها لكيلا تقذف * وعند زوجها لا تبغض *

Filium item ſceleratum maledicent filii probi, eo quòd facti ſint propter ipſum abjecti in hoc mundo. Væ ſceleroſis; nam dolor & miſeria comitabitur eos uſque ad diem obitûs. Mulier ſobole fœcunda gentem ſuam lætificat: at ſi pater impius moriatur, filii ejus probi non contriſtabuntur de ipſo. Nam finis impiorum, ad interitum: at memoria eorum qui bona opera exercent, nunquam oblivioni tradetur. Strictè tene nomen tuum; quoniam ipſum utilius tibi eſt theſauris iniquitatis: malum enim nomen præcepta fœderaque violat. Is quem ſalutaveris, nec ſalutationem tibi reddiderit, fanè ſummus eſt ejurator. Nam ſalutationis mutuum quod ei commiſiſti, cum tibi non reſtituat; quomodo, ſi pignora commiſeris ei, reſtituat tibi. 10 11 12 14 15 25

CAP. XLII.

FIlia honor patrem vehementer premit, eiuſque cura ſomnum ipſius extenuat: in adoleſcentia quidem ejus, ne afficiatur injuriâ: & apud maritum ſuum, ne reddatur exoſa: 10

Verſio VULG. LAT.

10 Nequando polluatur in virginitate ſua, & in paternis
ſuis gravida inveniatur : ne fortè cum viro commorata
11 tranſgrediatur, aut certè ſterilis efficiatur. Super filiam
luxurioſam confirma cuſtodiam : ne quando faciat te in
opprobrium venire inimicis, à detractione in civitate, &
objectione plebis, & confundat te in multitudine popu-
12 li. Omni homini noli intendere in ſpecie : & in me-
13 dio mulierum noli commorari : De veſtimentis enim
14 procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Melior eſt
enim iniquitas viri, quàm mulier benefaciens, & mu-
15 lier confundens in opprobrium. Memor ero igitur ope-
rum Domini, & quæ vidi annuntiabo. In ſermonibus
16 Domini opera ejus. Sol illuminans per omnia reſpe-
17 xit, & gloriâ Domini plenum eſt opus ejus. Nónne
Dominus fecit Sanctos enarrare omnia mirabilia ſua,
quæ confirmavit Dominus omnipotens ſtabiliri in gloria
18 ſua? Abyſſum, & cor hominum inveſtigavit : & in a-
19 ſtutia eorum excogitavit. Cognovit enim Dominus o-
mnem ſcientiam, & inſpexit in ſignum ævi, annuntians
quæ præterierunt, & quæ ſuperventura ſunt, revelans
20 veſtigia occultorum. Non præterit illum omnis cogi-
21 tatus, & non abſcondit ſe ab eo ullus ſermo. Magnalia
ſapientiæ ſuæ decoravit : qui eſt ante ſeculum & uſque
22 in ſeculum, neque adjectum eſt, Neque minuitur, &
23 non eget alicujus conſilio. Quàm deſiderabilia omnia
opera ejus, & tanquam ſcintilla, quæ eſt conſiderare !

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Ἐν παρθενίᾳ μήποτε βεβηλωθῇ, † καὶ ἐν τοῖς πατρικοῖς αὐτῆς
ἔγκυος γένηται, † μετὰ ἀνδρὸς οὖσα μήποτε παραβῇ, † καὶ συνῳ-
11 κηκυῖα μήποτε (κ) στειρώσῃ. † Ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον
φυλακήν, † μήποτε (*) ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα ἐχθροῖς, † λαλιὰν ἐν
πόλει, καὶ ἔκκλητον λαοῦ, † καὶ (*) καταισχύνῃ σε ἐν πλήθει πολλῶν.
12 † Παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔμβλεπε ἐν κάλλει, † καὶ ἐν μέσῳ γυναι-
13 κῶν μὴ συνέδρευε. † Ἀπὸ γὰρ ἱματίων ἐκπορεύεται σής, † καὶ ἀπὸ
14 γυναικὸς πονηρία γυναικός. † Κρείσσων πονηρία ἀνδρὸς ἢ ἀγα-
15 θοποιὸς γυνή, † καὶ γυνὴ καταισχύνουσα εἰς ὀνειδισμόν. † Μνη-
σθήσομαι δὴ τὰ ἔργα κυρίου, † καὶ ἃ (λ) ἑώρακα, ἐκδιηγήσομαι· † ἐν
16 λόγοις κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ. † Ἥλιος φωτίζων κατὰ πᾶν ἐπέβλε-
17 ψε, † καὶ τῆς δόξης (μ) αὐτοῦ πλῆρες τὸ ἔργον αὐτοῦ. † Οὐκ ἐνε-
ποίησε τοῖς ἁγίοις κύριος † ἐκδιηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσια
αὐτοῦ, † ἃ ἐστερέωσε κύριος ὁ παντοκράτωρ, † στηριχθῆναι ἐν δόξῃ
18 αὐτοῦ τὸ πᾶν; † Ἄβυσσον καὶ καρδίαν ἐξίχνευσε, † καὶ ἐν (*) πανουρ-
19 γεύμασιν αὐτῶν διενοήθη. † Ἔγνω γὰρ ὁ (ν) κύριος πᾶσαν εἴδη-
σιν, † καὶ ἐνέβλεψεν εἰς σημεῖον αἰῶνος· ἀπαγγέλλων τὰ
παρεληλυθότα καὶ (ξ) ἐπεσόμενα, † καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀπο-
20 κρύφων. † Οὐ παρῆλθεν αὐτὸν πᾶν διανόημα, † οὐκ ἐκρύβη ἀπ'
21 αὐτοῦ (ο) οὐδὲ εἷς λόγος. † Τὰ μεγαλεῖα τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐκόσμη-
σεν, † (π) καὶ ἕως ἐστὶ πρὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, οὔτε προσετέθη
22 Οὔτε (ρ) ἠλαττώθη, † καὶ οὐ προσεδεήθη οὐδενὸς συμβούλου. Ὡς
23 πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητά, † καὶ ὡς σπινθῆρός ἐστι θεωρῆσαι.

*In virginitate, ne fortè polluatur, & in paternis 10
ſuis gravida inveniatur : cum viro manens ne
fortè tranſgrediatur ; & cum cohabitaverit,
ne fortè ſit ſterilis. Super filia non avertente ſe 11
confirma cuſtodiam : ne quando faciat te gaudium inimicis, fabulam in civitate, & vocatum
populi : & confundat te in multitudine pluri-
morum. Omni homini noli intendere in ſpeciem: 12
& in medio mulierum noli conſidere. De veſti- 13
mentis enim procedit tinea, & à muliere ini-
quitas (b) mulieris. Melior eſt iniquitas viri, 14
quam mulier benefaciens, & mulier confundens
in opprobrium. Memor ero igitur operum 15
Domini, & quæ vidi, enarrabo : in ſer-
monibus Domini opera ejus. Sol illuminans 16
per omnia reſpexit : & gloriâ ejus plenum eſt
opus ejus. (c) Nónne indidit Sanctis Dominus 17
enarrare omnia mirabilia ejus, quæ confirmavit
Dominus omnipotens, ut firmaretur in gloria
ipſius univerſum? Abyſſum, & cor inveſtiga- 18
vit, & in aſtutiis eorum meditatus eſt. Cogno- 19
vit enim Dominus omnem ſcientiam : & inſpe-
xit in (d) ſignum ævi : annuntians, quæ præ-
terierunt, & quæ ſuperventura ſunt : & reve-
lans veſtigia occultorum. Non præterit illum 20
omnis cogitatus : non abſcondit ſe ab eo ullus
ſermo. Magnalia ſapientiæ ſuæ decoravit, & 21
(e) quatenus eſt ante ſeculum, & in ſeculum, ne-
que adjectū eſt [ei,] Neq; imminutū, & non eguit 22
aliquo conſiliario. Quàm deſiderabilia omnia o- 23
pera ejus, & (f) tanquam ſcintillæ eſt conſiderare.*

MS. A. (κ) στειρωθῇ. (*) ποιήσει (*) καταισχύνει (λ) ἑόρακα, (μ) κυρίου
(*) πανουργήμασιν (ν) ὕψιστος (ξ) τὰ ἐσόμενα, (ο) εἷς λόγος. (π) ὅς ἐστιν (ρ) ἠλαττώθη, καὶ οὐ προσεδεήθη

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܒܬܘܠܘܬܗ̇ ܠܐ ܬܬܛܢܦ. ܘܠܘܬ ܒܥܠܗ̇ ܠܐ ܬܛܥܐ ܒܪܥܝܢܗ̇. ܘܠܓܒܪܐ ܐܚܪܢܐ 11
ܬܪܕܘܦ. * ܒܪܝ. ܥܠ ܒܪܬܟ ܐܩܝܡ ܢܛܘܪܐ. ܕܠܐ ܬܥܒܕܟ ܫܡܐ ܒܝܫܐ ܘܡܬܠܐ ܘܪܛܢܐ 12
ܒܝܬ ܥܡܐ. ܘܬܒܗܬܟ ܒܟܢܘܫܬܐ ܕܡܕܝܢܬܟ. ܡܛܠ ܪܛܢܐ ܕܥܡܐ. ܐܬܪ ܕܥܡܪܐ ܠܐ
ܬܫܒܩܝܗ̇ ܕܬܥܘܠ ܘܬܦܘܩ. ܘܒܒܬܐ ܠܐ ܬܬܟܪܟ. * ܠܟܠ ܒܪܢܫ ܠܐ ܬܓܠܐ ܡܕܡ ܕܒܠܒܟ. 13
ܘܒܝܬ ܢܫܐ ܠܐ ܬܥܩܒ ܡܠܐ. * ܡܛܠ ܕܐܝܟ ܕܒܠܒܘܫܐ ܢܦܠ ܣܣܐ. ܗܟܢܐ 14
ܚܣܡܐ ܒܐܢܬܬܐ. ܡܢ ܒܝܫܘܬܐ ܕܚܒܪܬܗ̇. * ܐܬܕܟܪܘ ܗܫܐ ܠܥܒܕܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܡܕܡ 16
ܕܚܙܝܬ ܐܢܐ ܡܫܬܥܐ ܐܢܐ. ܒܡܠܬܗ ܐܬܒܪܝܘ ܥܒܕܘܗܝ. ܘܟܠܗܘܢ ܒܪܝܬܗ ܥܒܕܝܢ
ܨܒܝܢܗ. * ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܕܕܢܚ ܥܠ ܟܠ. ܐܬܓܠܝܘ ܪܚܡܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܥܠ ܟܠܗܘܢ 17
ܥܒܕܘܗܝ. * ܠܐ ܢܣܦܩܘܢ ܩܕܝܫܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܠܡܫܬܥܝܘ ܓܒܪܘܬܐ ܕܬܕܡܪܬܗ. 18
ܐܚܝܠ ܐܢܘܢ ܠܕܚܠܘܗܝ. ܠܡܩܡ ܩܕܡ ܐܝܩܪܗ. * ܬܗܘܡܐ ܘܠܒܐ ܗܘ ܒܨܐ. 19
ܘܟܠܗܘܢ ܡܛܫܝܬܗܘܢ ܕܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܓܠܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܡܕܡ ܠܐ ܛܫܐ 20
ܡܢ ܐܠܗܐ. ܐܠܐ ܟܠ ܕܐܬܝܢ ܠܥܠܡܐ. ܘܕܥܒܪܘ ܘܕܥܬܝܕܝܢ. ܓܠܝܢ ܩܕܡܘܗܝ.
ܘܟܠܗܝܢ ܟܣܝܬܐ. ܓܠܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܘܠܐ ܥܒܪܐ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ. ܟܠ ܡܕܥܐ. ܘܠܐ ܟܣܐ 21
ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ. ܟܠ ܐܪܙ. * ܓܢܒܪܘܬܐ ܘܚܟܡܬܐ. ܩܕܡܘܗܝ ܩܝܡܢ ܒܟܠܙܒܢ. 22
* ܘܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ. ܒܬܚܘܡ ܟܐܢܘܬܐ ܡܥܡܪ ܠܥܠܡ. ܘܟܠܗܘܢ ܒܩܕܝܫܘܬܐ ܡܫܒܚܝܢ ܠܗ. 24

Virginitas ejus ne conſtupretur: & erga ma- 11
ritum ejus, ne mente aberrans alium virum
ſectetur. Fili mi, filiæ tuæ adhibe cuſtodiam, 12
ne te famoſum reddat, fabulam, & murmu-
rationem inter populum ; teque in congre-
gatione civitatis tuæ pudore afficiat ob mur-
murationem populi. E loco ubi habitat, e-
gredi ne permittas ; & per domos ne cir-
cuncurſitet. Cuivis homini ne aperias quod 13
habes in animo : & inter mulieres ne lepi-
dos nectas ſermones. Nam quemadmodum 14
in veſtem cadit tinea, ſic æmulatio in muli-
erem ex malitia ſociæ ipſius. Mementote 16
jam operum Dei ; & quidem ex his quæ vi-
di ego narrabo. Verbo ipſius creata ſunt o-
pera ejus, & omnes creaturæ ejus perficiunt
voluntatem ipſius. Solis inſtar ſuper omnia 17
exorientis manifeſtatæ ſunt miſericordiæ
Domini ſuper omnia opera ejus. Impares 18
Sancti Domini fortiſſimis miraculorum ejus
factis recenſendis, fortitudinem præſtitit cul-
toribus ſuis ſtandi coram majeſtate ſua. A- 19
byſſum & cor ipſe ſcrutatur, & omnia ho-
minum ſecreta, ut ſol aperta ſunt coram ipſo.
Nihil enim Deum latet, ſed quicunque ve- 20
niunt in mundum, præterierunt, ac futuri
ſunt, patent in conſpectu illius ; & abdita
quæque manifeſta ſunt coram ipſo : Nec ul- 21
la præterit eum ſcientia, nec ullum occultum
eſt ei myſterium. Fortitudo & ſapientia co- 22
ram eo ſemper aſſiſtunt. Et omnia opera 24
ſua intra æquitatis *terminos* habitare facit in
æternum, & omnia ſanctè laudant :

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* إذ هي عذرا لا تفضح * ولا تسفه على زوجها * وتعشق رجلا آخر * أكثر الحفاظ على 11 12
ابنتك * لا تورثك اسم سوء وعارا قبيحا * وتجعلك حديثا وتذمرا في قومك * حيث ما سكنت
فلا تدعها تدخل وتخرج * ولا تطوف وتجول البيوت * ولا تطلع على ما في قلبك كل أحد * 13
ولا تكثر الكلام في مجمع النساء * لأنه كما يقع السوس في الثياب * كذلك الغيرة في المرأة 14
من شر صواحبها * أذكروا الآن أفعال الله * لأني أحدثك مما رأيت * بكلمته خلق خلائقه * 16
وتصنع إرادته جميع بريته * يا بني كالشمس المشرقة الطالعة على كل شيء ظهرت رحمة الله 17
على جميع خلائقه * ولن يقدروا على إحصائها * والرب لن تحصى قدرة جبروته * لقد رزق 18
أتقياءه قوة * ليقفوا بين يدي كرامته * وإنه ليعلم ما في قعر العمق الأكبر وضمائر 19
القلوب وجميع سرائر الناس حاضرة كالشمس بين يديه * لأنه لا يخفى على الله خافية * وجميع 20
الأمور العتيدة المزمعة بالكون فإنها واضحة بين يديه ظاهرة * ولا يبعد عنه شيء من 21
الحكمة * ولا يعزب عليه شيء من السرائر * بل الجبروت والقوة والحكمة ثابتة قدامه أبدا * 22
* وجميع أفعاله على الدهر بالقسط تحل * بالتقديس والتطهير كلهم يمجدونه * 24

*Dum virgo eſt, ne ſtupretur ; neve ſtultè 11
agat cum marito, & alium virum ada-
met. Filiæ tuæ multam adhibe cuſto- 12
diam, ne malum nomen turpémque infa-
miam tibi conciliet, & fabulam atque
commurmurationem te reddat in gente
tua. Ubicunque habitaverit, ne permit-
tas ei ingredi & egredi, neque vagari ac
perluſtrare domos. Quod eſt in corde 13
tuo, cuilibet ne declares : & ne multi-
plices verba inter mulieres; Quia quem- 14
admodum tinea cadit in veſtes, ita zelus
in mulierem è ſociarum nequitia. Me- 16
mentote modò operum Dei : nam ex his
quæ vidi commemorabo tibi. Verbo ſuo
condidit creaturas ſuas, & voluntatem
ejus operatur univerſa creatura ipſius.
O fili mi, tanquam ſol oriens, res omnes 17
illuſtrans, apparuit miſericordia Dei ſu-
per omnes creaturas ſuas, eamque nume-
rare nequaquam poſſunt : Nam potentia 18
roboris Domini innumerabilis eſt. Ti-
mentibus ſe tribuit facultatem ſtandi
coram majeſtate ſua. Et ipſe quidem 19
novit quicquid eſt in ima profunditate
maxima : & cordium cogitationes, cun-
ctáque hominum ſecreta ſunt ut ſol co-
ram eo præſentia. Nulla enim res ab- 20
dita Deum latet ; imò res omnes futuræ
necdum exiſtentes, claræ ſunt coram
ipſo atque manifeſtæ : Nec effugit eum 21
ulla prorſus notitia, nec ullum præterit
eum ſecretum. Quin potius fortitudo, 22
robur, ac ſapientia ſemper manent in
conſpectu ipſius. Et opera ejus univer- 24
ſa in perpetuo degunt æquilibrio : in
ſanctitate & puritate omnia celebrant
eum :*

Verſio VULG. LAT.

24 Omnia hæc vivunt, & manent in ſeculum, & in omni
25 neceſſitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia, unum
26 contra unum, & non fecit quidquam deeſſe. Uniuſcu-
juſque confirmavit bona. Et quis ſatiabitur videns glo-
riam ejus?

CAP. XLIII.

1 ALtitudinis firmamentum pulchritudo ejus eſt, ſpecies
2 cœli in viſione gloriæ. Sol in aſpectu annuntians in exi-
3 tu, vas admirabile opus Excelſi. In meridiano exurit
terram, & in conſpectu ardoris ejus quis poterit ſuſtine-
4 re? Fornacem cuſtodiens in operibus ardoris : Tripli-
citer Sol exurens montes, radios igneos exufflans, & re-
5 fulgens radiis ſuis obcæcat oculos. Magnus Dominus qui
6 fecit illum, & in ſermonibus ejus feſtinavit iter. Et
Luna in omnibus in tempore ſuo, oſtenſio temporis, &
7 ſignum ævi. A luna ſignum diei feſti, luminare quod
8 minuitur in conſummatione. Menſis ſecundùm nomen
9 ejus eſt, creſcens mirabiliter in conſummatione. Vas
caſtrorum in excelſis, in firmamento cœli reſplendens
10 glorioſè. Species cœli gloria ſtellarum, mundum illu-
11 minans in excelſis Dominus. In verbis Sancti ſtabunt
12 ad judicium, & non deficient in vigiliis ſuis. Vide ar-
cum, & benedic eum qui fecit illum : valdè ſpecio-
13 ſus eſt in ſplendore ſuo. Gyravit cœlum in circuitu
14 gloriæ ſuæ, manus Excelſi aperuerunt illum. Imperio
ſuo acceleravit nivem, & accelerat coruſcationes emitte-
15 re judicii ſui. Propterea aperti ſunt theſauri, & evo-
16 laverunt nebulæ ſicut aves. In magnitudine ſua po-
17 ſuit nubes, & confracti ſunt lapides grandinis. In con-
ſpectu ejus commovebuntur montes, & in voluntate
18 ejus aſpirabit Notus. Vox tonitrui ejus verberabit ter-
ram, tempeſtas Aquilonis, & congregatio ſpiritûs :
19 Et ſicut avis deponens ad ſedendum, aſpergit nivem,
20 & ſicut locuſta demergens deſcenſus ejus. Pulchri-
tudinem candoris ejus admirabitur oculus, & ſuper
imbrem ejus expaveſcet cor.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

24 † Πάντα ταῦτα ζῇ καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα ἐν πάσαις χρείαις, καὶ πάντα
25 ὑπακούει. † Πάντα δισσὰ ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός, † καὶ οὐκ ἐποίησεν
26 οὐδὲν (σ) ἐκλεῖπον. † Ἓν τοῦ ἑνὸς ἐστερέωσε τὰ ἀγαθά, † καὶ τίς πλη-
σθήσεται ὁρῶν δόξαν αὐτοῦ; MS. A. (σ) ἐλλεῖπον.

ΚΕΦ. μγʹ.

1 † ΓΑυρίαμα ὕψους στερέωμα καθαριότητος, † εἶδος οὐρανοῦ ἐν
2 ὁράματι δόξης. † Ἥλιος ἐν ὀπτασίᾳ (α) διαγγέλλων ἐν ἐξόδῳ,
3 † σκεῦος θαυμαστόν, ἔργον ὑψίστου. † Ἐν μεσημβρίᾳ αὐτοῦ ἀναξη-
ραίνει χώραν, † καὶ ἐναντίον καύματος αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται;
4 † Κάμινον φυσῶν ἐν ἔργοις καύματος, † (β) τριπλασίως ἥλιος
ἐκκαίων ὄρη· † ἀτμίδας πυρώδεις (*) ἐμφυσῶν, † καὶ ἐκλάμπων
5 ἀκτῖνας ἀμαυροῖ ὀφθαλμούς. † Μέγας (γ) κύριος ὁ ποιήσας αὐτόν,
6 † καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέσπευσε πορείαν. † Καὶ ἡ σελήνη ἐν πᾶσιν
7 εἰς καιρὸν αὐτῆς, † ἀνάδειξιν χρόνων, καὶ σημεῖον αἰῶνος. † Ἀπὸ
σελήνης σημεῖον ἑορτῆς, † φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ (δ) συντελείᾳ.
8 † Μὴν κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν, † (ε) αὐξανομένη θαυμαστῶς ἐν ἀλ-
9 λοιώσει. † Σκεῦος παρεμβολῶν ἐν ὕψει, † ἐν στερεώματι οὐρανοῦ
10 ἐκλάμπων. † Κάλλος οὐρανοῦ, δόξα ἄστρων, † κόσμος φωτίζων,
11 ἐν ὑψίστοις (ζ) κύριος. † Ἐν λόγοις ἁγίου στήσονται κατὰ κρίμα,
12 † καὶ οὐ μὴ ἐκλυθῶσιν ἐν φυλακαῖς αὐτῶν. † Ἴδε τόξον, καὶ εὐλό-
γησον τὸν ποιήσαντα (η) αὐτό, † σφόδρα ὡραῖον ἐν τῷ αὐγάσματι
13 αὐτοῦ. † Ἐγύρωσεν οὐρανὸν ἐν κυκλώσει δόξης, † χεῖρες ὑψίστου
14 (θ) ἐτάνυσαν αὐτό. † Προστάγματι αὐτοῦ κατέσπευσε χιόνα,
15 καὶ ταχύνει ἀστραπὰς κρίματος αὐτοῦ. † Διὰ τοῦτο ἠνεῴχθησαν
16 θησαυροί, † καὶ ἐξέπτησαν νεφέλαι ὡς πετεινά. † Ἐν μεγαλείῳ
17 αὐτοῦ ἴσχυσε (ι) νεφέλας, † καὶ διεθρύβησαν λίθοι χαλάζης. † Καὶ
ἐν (κ) ὀπτασίαις αὐτοῦ σαλευθήσεται ὄρη, † ἐν θελήματι πνεύσεται
18 νότος. † Φωνὴ βροντῆς αὐτοῦ ὠδίνησε (λ) γῆν, † καὶ καταιγὶς
19 Βορέου καὶ συστροφὴ πνεύματος. † Ὡς πετεινὰ καθιπτάμενα πάσσει
20 χιόνα, † καὶ ὡς ἀκρὶς καταλύουσα ἡ κατάβασις αὐτῆς. † Κάλλος
λευκότητος αὐτῆς ἐκθαυμάσει ὀφθαλμός, † καὶ ἐπὶ τοῦ ὑετοῦ αὐτῆς ἐκ-
στήσεται καρδία.

*Omnia hæc vivunt, & manent in ſeculum in 24
omnibus neceſſitatibus, & omnia obediunt.
Omnia duplicia, unum contra unum : & non 25
fecit quicquam deficiens. Unum unius confirma- 26
vit bona. Et quis ſatiabitur videns gloriam ejus?*

CAP. XLIII.

*GLoriatio altitudinis firmamentum purita- 1
tis, ſpecies cœli in viſione gloriæ. Sol in aſpectu 2
annuntians in (a) exitu, vas admirabile, opus
Excelſi. In meridiano ſuo exiccat regionem: & 3
in conſpectu ardoris ejus quis ſuſtinebit ? For-
nacem (b) ſufflans in operibus ardoris : Tripli- 4
citer Sol exurens montes, vapores igneos (c) in-
ſufflans, & refulgens radiis obfuſcat oculos.
Magnus Dominus, qui fecit illum : & in ſer- 5
monibus ejus (d) feſtinavit iter. Et Luna in 6
omnibus in tempore ſuo, (e) oſtenſionem tempo-
rum, & ſignum ævi. A Luna ſignum diei feſti, 7
luminare, quod minuitur ſuper conſummationem.
Menſis ſecundùm nomen ejus eſt : creſcens mi- 8
rabiliter (f) mutatione. Vas caſtrorum in cel- 9
ſitudine, in firmamento cœli reſplendens. Species 10
cœli, gloria ſtellarum, (g) ornatus illuminans,
in excelſis (h) Dominus. In verbis Sancti ſta- 11
bunt ad judicium, & (i) non deficient in vigi-
liis ſuis. Vide arcum, & benedic eum qui fecit 12
illum: valdè ſpecioſus eſt in fulgore ſuo. Gyravit 13
cœlum in circuitu gloriæ : manus Excelſi ape-
ruerunt illum. Imperio ſuo acceleravit nivem, 14
& accelerat coruſcationes judicii ſui. Propter- 15
eà aperti ſunt theſauri, & evolaverunt nubes,
ſicut aves. In magnitudine ſua confortavit 16
nubes : & confracti ſunt lapides grandinis. Et 17
in aſpectibus ejus commovebuntur montes : in
(k) voluntate ſpirabit Notus. Vox tonitrui ejus 18
parturire fecit terram: & tempeſtas Aquilonis,
& vortex ſpiritûs. Sicut aves deorſum volan- 19
tes, diſpergit nivem : & ſicut locuſta divertens,
deſcenſus ejus. Pulchritudinem candoris ejus 20
admirabitur oculus : & ſuper imbrem ejus ex-
paveſcet cor.*

MS. A. (α) διαγγελῶν (β) τριπλασίων (*) ἐκφυσῶν, (γ) ὁ κύριος
(δ) συντελείᾳ. (ε) αὐξανόμενος (ζ) κυρίου. (η) * αὐτόν, (θ) ἐτάνυσε
(ι) νεφέλαις, (κ) ὀπτασίᾳ αὐτοῦ σαλευθήσονται ὄρη, καὶ ἐν θελήματι αὐτοῦ (λ) γῆ,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܚܝܝܢ ܘܩܝܡܝܢ ܠܥܠܡ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܨܒܝܢܘܗܝ. ܟܠܗܘܢ ܡܛܝܒܝܢ. ܘܡܫܬܡܥܝܢ 25
ܠܗ ܠܡܫܡܫܘܬܗܘܢ. * ܘܟܠܗܘܢ ܙܘܓ ܙܘܓ. ܚܕ ܠܘܩܒܠ ܚܕ. ܘܠܐ ܒܪܐ ܚܕ ܡܢܗܘܢ 26
ܠܡܓܢ. * ܐܠܐ ܗܢܐ ܥܡ ܗܢܐ. ܙܘܓ ܙܘܓ. ܘܡܢܘ ܢܣܒܥ ܠܡܚܙܐ ܐܝܩܪܗܘܢ. 27
* ܩܦܠܐܘܢ * ܡܓ * ܫܡܫܐ ܥܒܕ ܠܡܚܙܐ. ܘܠܫܘܒܚܐ. ܡܐܢܐ ܕܬܕܡܘܪܬܐ ܥܒܕܐ ܕܡܪܝܡܐ. 2
ܒܛܗܪܐ ܕܝܘܡܐ ܡܘܩܕ ܐܪܥܐ. * ܘܩܕܡ ܚܘܡܗ ܡܢܘ ܢܣܝܒܪ. ܐܝܟ ܩܘܡܢܐ ܕܢܦܚ 3
ܢܦܚܐ ܠܥܒܕܐ. * ܥܠ ܚܕ ܬܠܬܐ ܕܩܡܝܢܐ. ܫܡܫܐ ܡܘܩܕ ܛܘܪܐ. ܥܦܪܗ 4
ܕܡܐ ܠܗܒܐ ܕܢܘܪܐ. ܘܡܕܠܩ ܙܠܝܩܘܗܝ. ܘܡܚܫܟ ܥܝܢܐ. * ܪܒ ܗܘ 5
ܡܪܝܐ ܕܥܒܕܗ. ܘܡܣܪܗܒ ܠܡܠܬܗ ܕܩܕܝܫܐ ܗܠܟܬܗ. * ܘܣܗܪܐ ܩܝܡ ܠܙܒܢܐ. ܐܬܘܬܗ 6
ܕܙܒܢܐ. ܘܐܬܐ ܕܥܠܡܐ. * ܡܢ ܣܗܪܐ ܐܬܘܬܐ ܕܥܐܕܐ. * ܢܘܗܪܐ ܕܠܫܘܠܡܗ 7 8
ܡܨܛܪܐ. ܐܝܟ ܫܡܗ ܝܪܚܐ. ܘܡܬܪܘܪܒ ܠܥܠ ܒܫܘܚܠܦܐ. * ܡܐܢܐ ܕܡܫܪܝܬܐ 9
ܕܪܘܡܐ. ܕܡܢܗܪ ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ. * ܬܪܝܗܘܢ ܫܘܦܪܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܫܘܒܚܐ ܕܟܘܟܒܐ. * ܒܡܠܬܗ 10 11
ܕܩܕܝܫܐ ܩܝܡܝܢ ܒܛܟܣܗܘܢ. ܘܠܐ ܡܫܬܚܠܦܝܢ ܒܪܗܛܗܘܢ.

Vivunt, & in perpetuum manent, & ad o- 25
mnes voluntates ejus ſingula ſunt parata, &
admodum velocia ſunt ad officia ſua. Omnia 26
bina ſunt, unum ex oppoſito alterius ; nec
ullum ex eis fruſtrà creavit : Sed hoc cum 27
illo, gemina : & quis gloriam eorum ſpe-
ctando ſaturetur ?

CAP. XLIII.

SOlem fecit ad ſpectandum, atque laudan- 2
dum; inſtrumentum admirabile, opus Al- 3
tiſſimi. Summo meridie terram adurit, &
ante æſtum ipſius quis valeat ſubſiſtere ?
Duplo triplóque magis quàm fornax per- 4
flans ad opus fabri ferrarii, ſol montes
adurit. Vapor ejus ſimilis eſt exhalationi
igneæ, ſuoſque radios accendens, hebetat
oculos. Magnus eſt Dominus qui fecit illum. 5
Præterea, ad verba Sancti accelerat greſſus
ſuos. Luna etiam ad *ſignanda* tempora ex- 6
iſtit, indicium temporum, ac ſignum à ſecu-
lo. Nam à luna *ſumuntur* ſigna dierum 7
feſtorum. Luminare quod ad finem uſque 8
deficit, menſis juxta nomen ipſius eſt (*i. ab
eo denominatur*) & creſcit modo ſublimi 9
cum mutationibus. Inſtrumentum caſtrorum
excelſi, lucens in firmamento cœli : *Ambo* 10
cœli decus, & gloria aſtrorum. Ad imperi- 11
um Sancti ſuo conſiſtent ordine, nec ullam
patientur in ſuo curſu mutationem.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* ويحيون ويبقون إلى الأبد * وكلهم مستعدين لإكمال وصيته ومشيئته * وهم مستبشرين في 25
سلطانهم جدا * وخلقوا كلهم زوجا زوجا واحد مقابل صاحبه * ولم يخلق منها شيئا باطلا * بل 26 27
خلق هذا مع هذا أزواجا زوجا لمنفعة عباده * فمن يشبع ويكل من النظر إلى كرامته *
* الفصل الثالث والأربعون * خلق الشمس ليستنيروا بها ويمجدوه * الآية العجيبة 2
صنعة العلي * وفي صميم الظهر تحرق الأرض * ومن الذي يستطيع يصبر على حرارة 3
الكور الذي ينفخ فيه النار الصانع * فإن الشمس أشد حرا منه ثلثة أضعاف * وإن حرها 4
على الجبال مثل شهاب النار * وتضيء شعاعها حتى لا تقدر أن تتخصصها * ما أعظم قدرة 5
الرب خالقها * وبأمر الطاهر تسير في الدنيا * وأما القمر فلحفظ المواقيت وعلامة الأزمان * وآية 6
دائمة * من القمر تعرف مواقيت الأعياد * وإنه نورا نقيا في آخر الشهر * وهو شهر كاسمه * لأنه 7 8
يعظم وينقص * وهو نور لجميع الخلائق * يضيء في أديم السماء * وهو زينة السماء وبهاء 9 10
النجوم * بأمر الطاهر يثبتون كما قدروا * ولا يتغيرون في مسيرهم * 11

*Vivunt, ac manent in æternum: ad præ- 25
ceptum ~~&~~ voluntatem ejus peragendum
prompta ſunt omnia, & in munere ſuo
ſunt admodum alacria. Omnia autem bi- 26
na creata ſunt, unum ex adverſo alterius,
nec ullum ex eis inutile creavit: Sed hoc 27
cum illo bina creavit ad utilitatem cul-
torum ſuorum: & quis expleatur aut fa-
tigetur contemplatione gloriæ ipſius?*

CAP. XLIII.

*SOlem creavit, ut eo homines illuſtra- 2
ti laudarent eum. Machina admiranda,
opus Altiſſimi, Quæ ferveſcente meridie 3
terram adurit. Quis tolerare poſſit æſtum
camini in quo flat ignem artifex ? Sol ta- 4
men triplò ardentior eſt quàm ille: hujus
enim æſtus ſuper montes, ſimilis eſt flam-
mæ igneæ ; adeóque lucent ejus radii, ut
eos aſpicere minimè poſſis. Quàm magna 5
eſt potentia Domini creatoris ejus! & im-
perio Sancti perluſtrat orbem. At verò 6
luna pro lege temporum eſt, temporum in-
dex, atque ſignum perpetuum. Per lunam 7
tempora feſtorum dignoſcuntur: Ipſa et- 8
iam lux eſt nitida in fine menſis: ipſáque
eſt menſis juxta nomen ſuum, quia creſcit
ac decreſcit: Ipſa lux eſt omnium creatu- 9
rarum, lucens in firmamento cœli : Ipſa 10
denique eſt ornamentum cœli, & ſyderum
nitor. Sancti juſſu perſeverant prout ſta- 11
tutum eſt eis, & in ſuo curſu non mu-
tantur.*

Verſio VULG LAT.

21 Gelu ſicut ſalem effundet ſuper terram : & dum gelave-
22 rit, fiet tanquam cacumina tribuli. Frigidus ventus Aqui-
lo flavit, & gelavit cryſtallus ab aqua, ſuper omnem con-
gregationem aquarum requieſcet, & ſicut loricâ indu-
23 et ſe aquis. Et devorabit montes, & exuret deſertum,
24 & exſtinguet viride, ſicut ignem. Medicina omnium in fe-
ſtinatione nebulæ : & ros obvians ab ardore venienti
25 humilem efficiet eum. In ſermone ejus ſiluit ventus, &
cogitatione ſuâ placavit abyſſum, & plantavit in illa Do-
26 minus inſulas. Qui navigant mare, enarrent pericu-
27 la ejus : & audientes auribus noſtris admirabimur. Illìc
præclara opera, & mirabilia; varia beſtiarum genera,
28 & omnium pecorum, & creatura belluarum. Propter
ipſum confirmatus eſt itineris finis, & in ſermone ejus
29 compoſita ſunt omnia. Multa dicemus, & deficiemus in
verbis : conſummatio autem ſermonum, ipſe eſt in omni-
30 bus. Glorìantes ad quid valebimus ? ipſe enim omni-
31 potens ſuper omnia opera ſua. Terribilis Dominus, &
32 magnus vehementer ; & mirabilis potentia ipſius. Glo-
rificantes Dominum quantumcunque potueritis, ſuper-
valebit enim adhuc, & admirabilis magnificentia ejus.
33 Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum pote-
34 ſtis : major enim eſt omni laude. Exaltantes eum re-
plemini virtute : ne laboretis : non enim comprehende-
35 tis. Quis videbit eum, & enarrabit ? & quis magni-
36 ficabit eum ſicut eſt ab initio ? Multa abſcondita ſunt
37 majora his : pauca enim vidimus operum ejus. Omnia
autem Dominus fecit, & piè agentibus dedit ſapientiam.

CAP. XLIV.

1 LAudemus viros glorioſos, & parentes noſtros in ge-
2 neratione ſua. Multam gloriam fecit Dominus magni-
3 ficentiâ ſuâ à ſeculo. Dominantes in poteſtatibus ſuis,
homines magni virtute, & prudentiâ ſuâ præditi, nun-
4 tiantes in prophetis dignitatem prophetarum, Et im-
perantes in præſenti populo, & virtute prudentiæ po-
5 pulis ſanctiſſima verba. In peritia ſua requirentes mo-
6 dos muſicos, & narrantes carmina ſcripturarum. Ho-
mines divites in virtute, pulchritudinis ſtudium haben-
7 tes : pacificantes in domibus ſuis. Omnes iſti in ge-
nerationibus gentis ſuæ gloriam adepti ſunt, & in die-
8 bus ſuis habentur in laudibus. Qui de illis nati ſunt,
9 reliquerunt nomen narrandi laudes eorum : Et ſunt
quorum non eſt memoria : perierunt quaſi qui non fuerint :
10 Et nati ſunt, quaſi non nati, & filii ipſorum cum ipſis. Sed
illi viri miſericordiæ ſunt, quorum pietates non defuerunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

21 † Καὶ πάχνην ὡς ἅλα ἐπὶ γῆς χέει, † καὶ παγεῖσα γίνεται σκολό-
22 πων ἄκρα. † Ψυχρὸς ἄνεμος (μ) Βορέης πνεύσει, † καὶ παγή-
σεται κρύσταλλος (ⁿ) ἀφ᾽ ὕδατος· † Ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν ὕδατος
23 καταλύσει, † καὶ ὡς θώρακα ἐνδύσεται τὸ ὕδωρ. † Καταφάγεται
24 ὄρη, καὶ ἔρημον ἐκκαύσει, † καὶ ἀποσβέσει χλόην ὡς πῦρ. † Ἴασις
πάντων κατὰ σπουδὴν ὁμίχλη, † δρόσος ἀπαντῶσα ἀπὸ καύσωνος
25 ἱλαρώσει. † Λογισμῷ αὐτοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσον, † καὶ ἐφύτευσεν αὐτὴν
26 Ἰησοῦς. † (ν) Οἱ πλέοντες τὴν θάλασσαν διηγοῦνται (ξ) τὸν κίν-
27 δυνον αὐτῆς, † (ο) καὶ ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν. † Καὶ ἐκεῖ
τὰ παράδοξα καὶ θαυμάσια ἔργα, † ποικιλία παντὸς ζώου, (π) κτί-
28 σις κητῶν. † Δι᾽ αὐτὸν (ρ) εὐοδία τέλος αὐτοῦ, † καὶ ἐν λόγῳ
29 αὐτοῦ σύγκειται (σ) πάντα. † Πολλὰ ἐροῦμεν καὶ οὐ μὴ (τ) ἐφι-
30 κώμεθα, † καὶ συντέλεια λόγων τὸ πᾶν ἐστιν αὐτός. † Δοξάζοντες
ποῦ (υ) ἰσχύσομεν ; † αὐτὸς γὰρ ὁ μέγας παρὰ πάντα τὰ ἔργα
31 αὐτοῦ. † Φοβερὸς κύριος καὶ σφόδρα μέγας, † καὶ θαυμαστὴ ἡ δυνα-
32 στεία αὐτοῦ. † Δοξάζοντες κύριον ὑψώσατε † καθόσον ἂν δύνησθε,
33 ὑπερέξει γὰρ καὶ ἔτι· † Καὶ ὑψοῦντες αὐτὸν πληθύνατε ἐν ἰσχύϊ,
35 † μὴ κοπιᾶτε, οὐ γὰρ μὴ (ς) ἐφίκησθε. † Τίς (φ) ἑώρακεν αὐτὸν καὶ
36 ἐκδιηγήσεται ; † καὶ τίς μεγαλυνεῖ αὐτὸν καθώς ἐστι ; † Πολλὰ
ἀπόκρυφά ἐστι μείζονα τούτων, † ὀλίγα γὰρ ἑωράκαμεν τῶν ἔργων
37 αὐτοῦ. † Πάντα γὰρ ἐποίησεν ὁ κύριος, † καὶ τοῖς εὐσεβέσιν
(χ) ἔδωκε σοφίαν.

MS. A. (μ) Βορέας (ⁿ) ἐφ᾽ (ν) καὶ ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν. Οἱ πλέοντες (ξ) κίνδυνον (ο) Καὶ ἐκεῖ τὰ θαυμάσια καὶ παράδοξα (π) κτῆσιν κητῶν. (ρ) εὐδοκία (σ) τὰ πάντα. (τ) ἀφικώμεθα, (υ) ἰσχύσομεν ;

ΚΕΦ. μδʹ.

ΠΑΤΕΡΩΝ ὙΜΝΟΣ.

1 † ΑΙνέσωμεν δὴ ἄνδρας ἐνδόξους, † καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν τῇ
2 γενέσει. † Πολλὴν δόξαν ἔκτισεν ὁ κύριος, † τὴν μεγαλωσύνην
3 αὐτοῦ ἀπ᾽ αἰῶνος. † Κυριεύοντες ἐν ταῖς βασιλείαις (α) αὐτῶν,
† καὶ ἄνδρες ὀνομαστοὶ ἐν δυνάμει· † (β) βουλεύοντες ἐν συνέσει αὐ-
4 τῶν, † ἀπηγγελκότες ἐν προφητείαις· † Ἡγούμενοι λαοῦ ἐν διαβου-
5 λίοις, † καὶ συνέσει γραμματείας λαοῦ· † Σοφοὶ (γ) λόγοι ἐν παιδείᾳ
αὐτῶν· † ἐκζητοῦντες μέλη μουσικῶν, † (δ) διηγούμενοι ἔπη ἐν
6 γραφῇ· † Ἄνδρες πλούσιοι κεχορηγημένοι (ε) ἰσχύϊ, † εἰρηνεύοντες
7 ἐν παροικίαις αὐτῶν· † Πάντες οὗτοι ἐν γενεαῖς ἐδοξάσθησαν, † καὶ
8 ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν καύχημα. † Εἰσὶν αὐτῶν οἳ κατέλιπον ὄνομα
9 † τοῦ ἐκδιηγήσασθαι ἐπαίνους. † Καὶ εἰσὶν ὧν οὐκ ἔστι μνημόσυνον,
† καὶ ἀπώλοντο ὡς οὐχ ὑπάρξαντες, † καὶ ἐγένοντο ὡς οὐ γεγονότες,
10 † καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς. † Ἀλλ᾽ ἢ οὗτοι ἄνδρες ἐλέους,
† ὧν αἱ δικαιοσύναι οὐκ ἐπελήσθησαν.

MS. A. (α) αὐτοῦ. (β) βουλεύσονται (γ) ἐν λόγοις παιδείας αὐτῶν (δ) καὶ διηγούμενοι (ε) ἐν ἰσχύϊ, εἰρηνεύοντες ἐν κατοικίαις

Et pruinam, ſicut ſalem, effundit ſuper terram, 21
& cùm congelaverit, fit cacumina tribulorum.
Frigidus ventus Aquilo flabit : & gelabit 22
cryſtallus ab aqua : ſuper omnem congregatio-
nem aquæ requieſcet, & tanquam loricam in-
duet aqua. Devorabit montes, & exuret deſer- 23
tum, & extinguet viride, ſicut ignis. Medi- 24
cina omnium in feſtinatione nebula; ros obvians
ab ardore exhilarabit. Cogitatione ſuâ pacavit 25
abyſſum : & plantavit eam (l) Jeſus. Qui 26
enavigant mare ; enarrant pericula ejus : &
audientes auribus noſtris admiramur. Et illìc 27
incredibilia, & admirabilia opera, varietas
omnis animalis, creatura cetorum. Per ipſum, 28
(m) proſper proceſſus, finis ejus : & in verbo
ejus compoſita ſunt. Multa dicemus, & non 29
aſſequemur : & conſummatio ſermonum ipſe eſt
in (n) omnibus. Glorificantes quò valebimus ? 30
Ipſe enim eſt magnus ſuper omnia opera ſua. Ter- 31
ribilis Dominus, & magnus vehementer, &
mirabilis potentia ipſius. Glorificantes Domi- 32
num exaltate, quantumcunque potueritis :
excedet enim & adhuc. Et exaltantes illum, 33
abundate in virtute, ne laboretis : non enim
comprehendetis. Quis vidit eum, & enarra- 35
bit ? & quis magnificat eum, ſicut eſt ? Mul- 36
ta abſcondita ſunt majora his : Pauca enim
vidimus operum ejus. Omnia enim fecit Domi- 37
nus : & piis dedit ſapientiam.

(ς) ἀφίκησθε. (φ) ἑώρακεν (χ) δέδωκεν

CAP. XLIV.

PATRUM HYMNUS.

LAudemus nunc viros glorioſos, & parentes 1
noſtros generatione. Multam gloriam creavit 2
Dominus, (a) magnificentiam ſuam à ſeculo.
Dominantes in regnis ſuis, & viri nominati 3
in potentia : conſiliantes in intellectu ſuo, an-
nuntiantes in prophetiis : Rectores populi in 4
conſiliis, & intellectu literaturæ populi : Sa- 5
pientes ſermones in diſciplina eorum : requi-
rentes modos muſicos, narrantes carmina in
ſcriptura. Homines divites ſubminiſtrati in 6
fortitudine, pacem habentes in (b) habita-
tionibus ſuis. Omnes iſti in generationibus 7
gloriam adepti ſunt ; & in diebus ipſorum
gloriatio. Sunt eorum, qui reliquerunt nomen 8
ad enarrandum laudes : Et ſunt, quorum non eſt 9
memoria, & perierunt, quaſi qui non fuerint, &
nati ſunt, quaſi non nati, & filii eorum poſt
eos. Sed hi, viri miſericordiæ, quorum 10
juſtitiæ non ſunt traditæ oblivioni.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

CAP. XLIV.

IAm etiam viros gratioſos laudibus ego 1
proſequar. Parentibus noſtris qui ſeculis 2
ſuis floruerunt, Multum impertiamur hono-
rem : etenim omnis eorum magnificentia
ſuperat orbis ſecula. Suâ prophetiâ ſigna 3
præmonſtrârunt, & conſilia prudentiâ ſuâ.
Sapientes ex eorum ſapientia didicerunt, ad- 5
hibitis citharis fidibuſque. Demum prover- 6
biorum ſcriptores, in album fortiſſimorum
virorũ, & inter ſuffultos robore, & eos qui
in ſuo quieſcũt inſtituto, *retulêre.* Omnes iſti 7
ſuis ætatibus honorem, & ſuis diebus meritas
ſibi laudes adepti ſunt. Sunt ex his qui no- 8
men reliquerunt ad enarrandas laudes ſuas :
Et ex iiſdem ſunt quorum nulla eſt memo- 9
ria, quippe defecerunt quemadmodum defe-
cêre. Horum autem gratiæ juſtitiæque vi- 10
rorum gratia nunquam ceſſabit :

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* الفصل الرابع والاربعون *

1 *وانه لواجب ان امدح انا اهل
الفضل والصلاح * اباونا الذين كانوا في احقابهم * يخصون بافضل الكرامة * وبعض
2 فضلهم وشرفهم كله علي خلوف الدنيا * واظهرت الايات بنبوتهم * والمشورة الحسنة
3 بفهمهم * الحكماء ازدادوا حكمة من حكمتهم * وذوو السلطان اظهروا مدحهم * ونطقوا
5 بها * وفرحوا بنداء منطقهم علي ضرب الوتر والعود * واثبتوا امثالهم في كتب الناس من اهل
6 الجلد والقوة * والمعتمدين علي شدتهم وشجاعتهم * الغادين المطمانين في مواطنهم * وجميع
7 هولاي في احقابهم كان لهم الفضل والكرامة * ومدحهم في مجالسهم في ايامهم * فمنهم من
8 خلف اسما يذكر به ويمدح * ومنهم من لم يخلف اسما يذكر به * وبطل ذكرهم كما بطلوا
9 هم من هذه الحياة * فاما هولاء الناس الذين هم من اهل النعمة والبر * فضلهم لا يبيد *
10

CAP. XLIV.

ET verò decens omnino eſt ut præ- 1
claros probóſq; viros commendem. Patri-
bus noſtris qui ſuis floruerunt ævis,
Præſtantiſſimus honor præcipuè debetur. 2
Horum pars excellentiæ totáque nobili-
tas, mundi poſteritates excellit. Per horũ 3
prophetiã indicata ſunt ſigna, boñumque
conſiliũ per prudentiam eorũ. Sapientes 5
per illorum ſapientiã, ampliorem adepti
ſunt ſapientiam, & poteſtate præditi glo-
riam eorum manifeſtârunt, locutique
ſunt ; illorum dicta nabli fidiumque pulſu celebrare delectati ſunt, Et 6
eorũ proverbia ſcripſerunt in libris vi-
rorũ robore virtuteque illuſtriũ, propriâ
fortitudine & magnanimitate fidentiũ,
qui ſarti tecti ac tuti erant in domiciliis
ſuis. Hi omnes ævis ſuis gloriã & hono- 7
rem ſunt conſecuti, & laus eorũ fuit in
ipſorum conſortio dum agerent dies ſuos.
Et ex his nonnulli reliquerunt nomen quo 8
memorabiles laudabiléſq; redderentur : Ex 9
iiſdem verò alii non reliquerunt nomen
quo celebrarentur, ſed eorũ memoria de-
ſiit quemadmodum ipſi ex hac vita
deſiêre. At verò iſtorum hominum qui 10
ſunt è numero virorum gratiâ et juſtitiâ
præditorum, gloria nunquam peribit :

Verſio VULG. LAT.

11
12 Cum ſemine eorum permanent bona, Hæreditas ſancta
nepotes eorum, & in teſtamentis ſtetit ſemen eorum :
13 Et filii eorum propter illos uſque in æternum manent :
14 ſemen eorum & gloria eorum non derelinquetur. Cor-
pora ipſorum in pace ſepulta ſunt, & nomen eorum vi-
15 vit in generationem & generationem. Sapientiam ipſo-
rum narrent populi, & laudem eorum nuntiet eccleſia.
16 Henoch placuit Deo, & tranſlatus eſt in paradiſum, ut
17 det gentibus pœnitentiam. Noë inventus eſt perfectus,
juſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio.
18 Ideò dimiſſum eſt reliquum terræ, cùm factum eſt diluvi-
19 um. Teſtamenta ſeculi poſita ſunt apud illum, ne dele-
20 ri poſſit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater
multitudinis gentium, & non eſt inventus ſimilis illi in
gloria : qui conſervavit legem Excelſi, & fuit in teſta-
21 mento cum illo. In carne ejus ſtare fecit teſtamentum,
22 & in tentatione inventus eſt fidelis. Ideò jurejurando
dedit illi gloriam in gente ſua, creſcere illum quaſi terræ
23 cumulum, Et ut ſtellas exaltare ſemen ejus, & hæreditare il-
los à mari uſque ad mare, & à flumine uſque ad terminos
24 terræ. Et in Iſaac eodem modo fecit propter Abraham pa-
25 trem ejus. Benedictionem omnium Gentium dedit illi Do-
26 min⁹, & teſtamentũ confirmavit ſuper caput Jacob. Agno-
vit eum in benedictionibus ſuis, & dedit illi hæreditatem,
27 & diviſit illi partem in tribubus duodecim. Et conſer-
vavit illi homines miſericordiæ, invenientes gratiam in
oculis omnis carnis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

11
12 † Μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν διαμενεῖ † Ἀγαθὴ κληρονομία,
13 ἔκγονα αὐτῶν † ἐν ταῖς διαθήκαις. ἔστη (ζ) σπέρμα αὐτῶν † Καὶ τέκνα
αὐτῶν δι᾽ αὐτούς· † ἕως αἰῶνος μενεῖ σπέρμα αὐτῶν, † καὶ ἡ
14 δόξα αὐτῶν οὐκ (η) ἐξαλειφθήσεται. † Τὸ σῶμα αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ
15 ἐτάφη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεάς. † Σοφίαν αὐτῶν διη-
16 γήσονται λαοί, † καὶ τὸν ἔπαινον (θ) ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία. † Ἐνὼχ
εὐηρέστησε κυρίῳ, καὶ μετετέθη † ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς.
17 † Νῶε εὑρέθη τέλειος δίκαιος, † ἐν καιρῷ ὀργῆς ἐγένετο ἀν-
18 τάλλαγμα. † Διὰ τοῦτο ἐγενήθη κατάλειμμα τῇ γῇ, † (ι) διὰ
19 τοῦτο ἐγένετο κατακλυσμός. † Διαθῆκαι αἰῶνος ἐτέθησαν πρὸς
20 αὐτόν, † ἵνα μὴ ἐξαλειφθῇ (κ) κατακλυσμῷ πᾶσα σάρξ. † Ἀβραὰμ
μέγας πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, † καὶ οὐχ εὑρέθη ὅμοιος (λ) ἐν τῇ
δόξῃ, † ὃς συνετήρησε νόμον ὑψίστου, † καὶ ἐγένετο ἐν διαθήκῃ
21 μετ᾽ αὐτοῦ· † (μ) Καὶ ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἔστησε διαθήκην, † καὶ ἐν πειρα-
22 σμῷ εὑρέθη πιστός. † Διὰ τοῦτο ἐν ὅρκῳ ἔστησεν αὐτῷ, † ἐνευλο-
γηθῆναι ἔθνη (ν) ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ, † πληθῦναι αὐτὸν ὡς
23 χοῦν τῆς γῆς, † Καὶ † ὡς ἄστρα ἀνυψῶσαι τὸ σπέρμα αὐτοῦ, † καὶ κα-
τακληρονομῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, † καὶ ἀπὸ
24 ποταμοῦ ἕως ἄκρου (ξ) γῆς. † Καὶ ἐν τῷ Ἰσαὰκ ἔστησεν οὕτως
25 † διὰ Ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ, † Εὐλογίαν πάντων ἀνθρώ-
26 πων καὶ διαθήκην. † καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ κεφαλὴν Ἰακώβ. † Ἐπέ-
γνω αὐτὸν ἐν εὐλογίαις αὐτοῦ, † καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐν κληρονομίᾳ. † καὶ
27 (ο) διέστειλε μερίδας αὐτοῦ, † ἐν φυλαῖς ἐμέρισεν δεκαδύο. † Καὶ
ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ἄνδρα ἐλέους, † εὑρίσκοντα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς
πάσης σαρκός.

MS. A. (ζ) τὸ σπέρμα αὐτῶν Καὶ τὰ τέκνα (η) ἐξαλειφθήσεται. Τὰ σώματα (θ) αὐτῶν ἐξαγγελεῖ (ι) ὅτε ἐγένετο ὁ κατακλυσμός. (κ) πᾶσα σάρξ. Ἀβραὰμ (λ) αὐτῷ ἐν (μ) Ἐν σαρκὶ (ν) ἐν σπέρματι (ξ) τῆς γῆς. (ο) διέστησεν

Cum ſemine eorum (e) permanebit Bona hæredi- 11
tas, nepotes eorum, in teſtamentis ſtetit ſemen eo- 12
rum, Et filii eorum propter illos : uſque in æternũ 13
manebit ſemen eorum : & gloria illorum non dele-
bitur. Corpus ipſorum in pace ſepultum eſt : & 14
nomen eorum vivit in generationes. Sapientiam 15
ipſorum narrabunt populi, & laudem annuntiat
Eccleſia. Enoch placuit Domino : & tranſlatus 16
eſt, exemplum pœnitentiæ generationibus. Noe 17
inventus eſt perfectus juſtus : in tempore iracun-
diæ factus eſt reconciliatio. Ideo fuerunt reli- 18
quiæ ipſi terræ : (d) ideò factum eſt diluvium.
Teſtamenta ſeculi poſita ſunt apud illum ; ne de- 19
leretur diluvio omnis caro. Abraam magnus pa- 20
ter multitudinis gentium : & non eſt inventus
ſimilis in gloria : Qui conſervavit legẽ Excelſi :
& fuit in teſtamento cum illo : Et in carne ſua 21
ſtare fecit teſtamentum, & in tentatione inven-
tus eſt fidelis. Ideò in jurejurando ſtatuit illi, be- 22
nedicere gentes in ſemine ipſius, multiplicare il-
lum quaſi terræ cumulum, Et ſicut ſtellas exal- 23
tare ſemen illius, & hæreditatem dare illis à
mari uſque ad mare, et à flumine uſque ad extre-
mum terræ. Et in Iſaac ſtatuit ita propter Abraã 24
patrem ejus, Benedictionem omnium hominum, & 25
teſtamentũ. Et requievit ſuper caput Jacob. Agno- 26
vit eum in benedictionibus ſuis : & dedit illi (e)
in hæreditate : et diviſit partes ej⁹ : in tribus par-
titus eſt duodecim. Et eduxit ex eo virũ miſeri- 27
cordiæ, invenientẽ gratiã in oculis omnis carnis.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
17
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

Imò cum ipſorum ſemine manet fœlicitas 11
eorum, radix eorum in filios filiorum : In 12
eorum fœdere perſeverat ſemen ipſorum,
& filii filiorum in bonis operibus. In ſe- 13
culum uſque permanebit memoria eorum, &
eorum gloria oblivioni minimè tradetur.
Corpora *quidem* illorum in pace condita 14
ſunt, at nomen eorum vivit à progenie in
progeniem, Et laudes eorum enarrabit po- 15
pulus. Nohe juſtus, inventus eſt in ævo ſuo 17
pacificus, Tempore diluvii conſtitutus eſt 18
mundi vicarius, & propter ipſum facta fu-
it ſalus : Juravitque illi Deus non fore am- 19
pliùs diluvium, jurejurando cum veritate
præſtito non perituram omnem carnem.
Abraham : turbarum Gentilium parentis ho- 20
nori nulla illata eſt labes. Is Altiſſimi ſermo-
nes perfecit, & in fœdera ivit cum illo. In 21
carne ipſius ſtatutum fuit illi pactum, & in
tentatione ſua compertus eſt fidelis. Qua- 22
propter juramento aſſeruit illi Deus benedi-
cendas per ſemen ejus omnes gentes ; Mul- 23
tiplicaturum ſe ſemen illius ut arenam ma-
ris ; & ſemen ejus ſuper omnes gentes col-
locaturum, ad dandam eis hæreditatem à
mari uſque ad mare, & ab Euphrate uſque
ad terminos terræ. Iſhaco etiam juravit, 24
propter Abraham patrem ejus. Item bene- 25
dictio præeceſſorum omnium requieſcit ſu-
per caput Iſraelis. Quem appellavit, Filium 26
meum, primogenitum meum Iſrael. Hæredi-
tatem dedit illi, & tribuum parentem con-
ſtituit eum, procedenſque diviſus eſt in duo-
decim tribus : Et prodierunt ex eo viri juſti : 27

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

11 * وبرهم ثابت مع ذريتهم * واصلهم لاولاد اولادهم * وذريتهم ثابتة علي عهدهم * وبنو بنيهم
12
13 علي اعمالهم الصالحة * وذكرهم دايم الي الابد * ولا تنسا كرامتهم * جمعت اجسادهم بالسلام *
14
15 واسماوهم ثابتة من خلف الي خلف * وينطق الشعب بمدحهم * نوح البار الصديق وجد
17
18 في خلفه سليم القلب * وفي حين الطوفان صار بدلا من الدنيا * ومن اجله نجا من
19 نجا * وكان الاستنقاذ بوساطته * واقسم الله الا يعيد الطوفان * والقسم الذي له بالحق الا
20 يبيد كل ذي لحم * ابراهيم اب لجامع الشعوب لم يوجد في كرامته عيب * لانه سلك
21 في رضوان العلي * وعاهده عهدا دايما * وفي لحمه ثبت له عهد الجبار الذي عاهده * وفي
22 تجربته وجد مومنا موعبدا * فلذلك اقسم له بايمان لا يحنث بها * ان يبارك بزرعه جميع
23 اهل الارض * وان يكثر ذريته لترب الارض * ويجعل ذريته فوق جميع الامم * ليورثهم
24 من البحر الي البحر * ومن الفرات الي اقاصي الارض * وحلف لاسحق من اجل ابراهيم ابيه *
25
26 * وبركة جميع الاولين تجعل علي راس اسراييل * الذي دعاه ابني بكري اسراييل *
27 واعطاه الميراث * وجعله اب الاسباط * فنموا وكثروا وصاروا اثني عشر سبطا * وخرج من
صلبه رجال اتقياء *

Imò juſtitia ipſorum manet cum poſteri- 11
tate eorum, & radix eorum in filios filio-
rum ſuorum : Poſteritas eorum perſiſtit 12
in pacto illorum, & filii filiorum ipſo-
rum in bonis illorum operibus : Memoria 13
eorum perſeverabit in æternum, & laus
ipſorum oblivione minimè delebitur. Cor- 14
pora eorum in pace collecta ſunt, nomina
autem eorum permanent à poſteritate in
poſteritatem, Et laudem eorum enuntia- 15
bit populus. Nohe ſanctus ac juſtus, in- 17
ventus eſt in ſeculo ſuo integer cordæ, Et 18
tempore diluvii vice mundi conſtitutus
eſt, propter eum ſalvati ſunt quotquot ſer-
vati fuerunt, ejuſque interventu facta eſt
redemptio : Juravitque Deus non redu- 19
cturum ſe diluvium : juramentum autem
ipſi cum veritate aſſertum fuit non peri-
turum omne carne præditum. In Abra- 20
ham cœtuum populorum parentis gloriâ,
nulla inventa eſt macula : ambulavit
enim ſecundùm Altiſſimi beneplacitum,
inivitque cum eo pactum ſempiternum,
Et in carne ipſius firmatum fuit illi fæ- 21
dus Fortiſſimi quod cum eo pepigit, & in
tentatione ſua inventus eſt fidus ac in-
tegerrimus. Ac proindè inviolabili ſa- 22
cramento juravit ei benedicturum ſe per
ſemen ejus terricolas omnes ; Progeniem 23
ejus adeo multiplicaturum, ut terram
poſſideret ; & progeniem ejus ſuperiorem
cunctis gentibus facturum, ad tribuen-
dum eis hæreditatem à mari ad mare, &
ab Euphrate ad extremitates terræ. Ju- 24
ravit etiam Iſhaco propter Abraham pa-
trem ejus. Et benedictio omnium ante- 25
ceſſorum collocatur ſuper caput Iſraelis.
Quem vocavit, Filium meum, primogeni- 26
tum meum Iſrael : hæreditatem illi de-
dit, & tribuum patrem conſtituit eum :
& creſcentes multiplicati ſunt, factique
tribus duodecim : Et egreſſi ſunt ex ejus 27
dorſo viri religioſiſſimi.

Versio VULG. LAT.

CAP. XLV.

1 Dilectus Deo & hominibus Moyses: cujus memoria
2 in benedictione est. Similem illum fecit in gloria Sanctorum, & magnificavit eum in timore inimicorum, &
3 in verbis suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu regum, & jussit illi coram populo suo, &
4 ostendit illi gloriam suam. In fide & lenitate ipsius
5 sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne. Audivit enim eum, & vocem ipsius, & induxit illum in
6 nubem. Et dedit illi coràm præcepta, & legem vitæ & disciplinæ, docere Jacob testamentum suum, & ju-
7 dicia sua Israel. Excelsum fecit Aaron fratrem ejus,
8 & similem sibi de tribu Levi: Statuit ei testamentum æternum, & dedit illi sacerdotium gentis: & beatifi-
9 cavit illum in gloria, Et circumcinxit eum zonâ gloriæ, & induit eum stolam gloriæ, & coronavit eum in
10 vasis virtutis. Circumpedes, & femoralia, & humerale posuit ei, & cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis
11 in gyro, Dare sonitum in incessu suo, auditum facere
12 sonitum in templo, in memoriam filiis gentis suæ. Stolam sanctam, auro, & hyacintho, & purpurâ, opus tex-
13 tile, viri sapientis, judicio & veritate præditi: Torto cocco opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, & opere lapidarii sculptis, in memoriam
14 secundùm numerum tribuum Israël. Corona aurea super mitram ejus expressa signo sanctitatis, & gloria honoris: opus virtutis, & desideria oculorum ornata.
15 Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad ori-
16 ginem. Non est indutus illâ alienigena aliquis, sed tantùm filii ipsius soli, & nepotes ejus per omne tempus.
17 Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidié. Comple-
18 vit Moyses manus ejus, & unxit illum oleo sancto. Fa-
19 ctum est illi in testamentum æternum, & semini ejus sicut dies cœli, fungi sacerdotio, & habere laudem, &
20 glorificare populum suum in nomine ejus. Ipsum elegit ab omni vivente, offerre sacrificium Deo, incensum, & bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

ΚΕΦ. με'.

1 †Ἠγαπημένον ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων †(α) Μωϋσῆν, οὗ τὸ
2 μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις. †Ὡμοίωσεν αὐτὸν (β) δόξῃ ἁγίων, †καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ἐν φόβοις ἐχθρῶν. †Ἐν λόγοις αὐτοῦ σημεῖα
3 κατέπαυσεν, †Ἐδόξασεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον βασιλέων· †ἐνετείλατο αὐτῷ πρὸς λαὸν αὐτοῦ, †καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τῆς δόξης
4 αὐτοῦ. †Ἐν πίστει καὶ (γ) πραΰτητι (δ) αὐτοῦ ἡγίασεν, †ἐξελέξατο
5 αὐτὸν ἐκ πάσης σαρκός. †Ἠκούτισεν αὐτὸν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, †καὶ
6 εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν γνόφον· †Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ἐντολάς, †νόμον ζωῆς καὶ ἐπιστήμης, †διδάξαι τὸν Ἰακὼβ διαθήκην,
7 †καὶ κρίματα αὐτοῦ τὸν Ἰσραήλ. †Ἀαρὼν ὕψωσεν ἅγιον ὅμοιον αὐ-
8 τῷ, †ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐκ φυλῆς Λευΐ. †Ἔστησεν αὐτῷ διαθήκην αἰῶνος, †καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἱερατείαν λαοῦ. †ἐμακάρισεν αὐτὸν ἐν
9 εὐκοσμίᾳ, †Καὶ περιέζωσεν αὐτὸν (ε) στολὴν δόξης. †ἐνέδυσεν αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος, †καὶ ἐστερέωσεν αὐτὸν σκεύεσιν
10 ἰσχύος, Περισκελῆ καὶ ποδήρη καὶ ἐπωμίδα, †καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὸν
11 ῥοΐσκοις †χρυσοῖς, κώδωσι πλείστοις κυκλόθεν, †Ἠχῆσαι φωνὴν ἐν βήμασιν αὐτοῦ, †ἀκουστὸν ποιῆσαι ἦχον ἐν ναῷ †εἰς μνημόσυνον
12 υἱοῖς λαοῦ αὐτοῦ, †Στολῇ ἁγίᾳ, χρυσῷ, καὶ ὑακίνθῳ, †καὶ πορφύρᾳ,
13 ἔργῳ ποικιλτοῦ, †λογείῳ κρίσεως, δήλοις ἀληθείας, †Κεκλωσμένῃ κόκκῳ, ἔργῳ τεχνίτου, †λίθοις πολυτελέσιν γλύμματος σφραγῖδος, †ἐν δέσει χρυσίου, ἔργῳ λιθουργοῦ, †εἰς μνημόσυνον ἐν γραφῇ κεκολαμμένῃ †κατ' ἀριθμὸν φυλῶν Ἰσραήλ·
14 †Στέφανον χρυσοῦν ἐπάνω κιδάρεως, †ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, †καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος, †ἐπιθυμήματα
15 ὀφθαλμῶν κοσμούμενα †Ὡραῖα. πρὸ αὐτοῦ οὐ γέγονε τοιαῦτα
16 †ἕως αἰῶνος, Οὐκ ἐνεδύσατο ἀλλογενής, †πλὴν τῶν υἱῶν αὐτοῦ
17 μόνον, †καὶ τὰ ἔκγονα αὐτοῦ διαπαντός. Θυσίαι αὐτοῦ ὁλοκαρπωθήσονται †καθ' ἡμέραν ἐνδελεχῶς δίς. †Ἐπλήρωσε (ζ) Μωϋσῆς
18 τὰς χεῖρας, †καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ. Ἐγενήθη αὐτῷ
19 εἰς διαθήκην αἰώνιον, †καὶ (η) ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐν ἡμέραις οὐρανοῦ, †λειτουργεῖν αὐτῷ ἅμα καὶ ἱερατεύειν, †καὶ εὐλογεῖν τὸν
20 λαὸν αὐτοῦ ἐν τῷ (θ) ὀνόματι αὐτοῦ. †Ἐξελέξατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ζῶντος, †προσαγαγεῖν κάρπωσιν Κυρίῳ, †θυμίαμα καὶ (ι) εὐωδίαν εἰς μνημόσυνον, †ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ λαοῦ σου.

MS.A. (α) Μωσῆν, (β) ἐν δόξῃ (γ) πραότητι (δ) αὐτὸν (ε) περισολὴν (ζ) Μωσῆς (η) τῷ σπέρματι (θ) ὀνόματι. Ἐξελέξατο (ι) εὐωδία

Cum Translatione LATINA.

CAP. XLV.

DILECTUM (a) à Deo, & hominibus Moy- 1
sem, cujus memoria in benedictionibus est. Simi- 2
lem illum fecit gloriæ Sanctorum: & magnificavit eum in timoribus inimicorum: [&] in verbis
ejus signa cessare fecit: Glorificavit eum in con- 3
spectu regum: mandavit illi ad populum suum: & ostendit illi gloriam suam. In fide & lenita- 4
te ipsius sanctum (b) fecit, elegit eum ex omni
carne. Auditam fecit ei vocem suam: & indu- 5
xit illum in caliginem. Et dedit illi coràm præ- 6
cepta, legem vitæ, & scientiæ, docere Jacob testamentum [suum,] & judicia sua Israel. Excel- 7
sum fecit Aaron sanctum similem illi, fratrem
ejus, de tribu Levi. Statuit ei testamentum se- 8
culi, & dedit illi sacerdotium populi, beatificavit illum in decore, Et circuncinxit eum (c) 9
stolâ gloriæ. Induit eum consummatione gloriationis, & confirmavit eum (d) vasis virtutis,
Femoralia, & poderem, & humerale: & circun- 10
dedit eum malis punicis aureis, tintinnabulis
plurimis in gyro, Ad sonandum vocem in gressibus 11
suis, ad faciendum audiri sonitum in templo in
memoriam filiis populi sui: Stolâ sanctâ auro, 12
& hyacintho, & purpurâ, opere variatoris, rationali judicii, manifestationibus veritatis, (e)
Tortâ cocco, opere artificis, lapidibus pretiosis 13
sculpturæ sigilli, in ligatura auri opere lapidarii
in memoriam in scriptura sculpta secundùm
numerum tribuum Israel: Coronam auream su- 14
per mitram, efformationem signaculi sanctitatis,
gloriam honoris, opus virtutis, desideria oculorum ornata, Pulchra. Ante ipsum non fuerunt 15
talia usque in seculum: Non est indutus alieni- 16
gena, sed filii ejus soli, & nepotes ejus per omne
tempus. Sacrificia ipsius fient holocarpomata 17
quotidiè assiduè bis. Implevit Moyses manus, 18
& unxit illum oleo sancto. Factum est illi in 19
testamentum æternum, & in semine ejus in diebus cœli, ministrare ei simul, & sacerdotio fungi,
& benedicere populū ejus in nomine ejus. Ipsum 20
elegit ex omni vivente, offerre oblationem Domino, incensum, & bonum odorem in memoriam, placare pro populo suo.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܡܗ *

1 ܘܡܬܪܥܝܢ ܘܢܨܝܚ. ܒܥܝܢܝ ܟܠܗܘܢ ܚܝܐ. ܘܪܚܝܡ *
2 ܡܢ ܐܠܗܐ. ܐܦ ܒܥܝܢܝ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܡܘܫܐ. ܕܕܘܟܪܢܗ ܠܒܘܪܟܬܐ. * ܘܪܒܝܗ
3 ܒܒܘܪܟܬܐ. ܘܐܚܝܠܗ ܠܕܚܠܝܢ. ܘܐܩܝܡܗ ܩܕܡ ܡܠܟܐ. * ܘܦܩܕܗ ܥܠ ܥܡܐ.
4 ܘܚܘܝܗ ܐܝܩܪܗ. ܘܐܫܡܥܗ ܩܠܗ. * ܒܗܝܡܢܘܬܗ ܘܒܡܟܝܟܘܬܗ. ܓܒܝܗ ܡܢ
5 6 ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. * ܘܩܪܒܗ ܠܥܪܦܠܗ. * ܘܣܡ ܩܕܡܘܗܝ ܢܡܘܣܐ ܕܚܝܐ ܘܕܒܘܪܟܬܐ.
7 ܠܡܠܦܘ ܠܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ ܢܡܘܣܘܗܝ. ܘܩܝܡܘܗܝ ܘܕܝܢܘܗܝ ܠܝܥܩܘܒ. * ܘܐܪܝܡ
8 ܩܕܝܫܐ ܐܝܟܘܬܗ ܠܐܗܪܘܢ ܡܢ ܫܒܛܐ ܕܠܘܝ. * ܘܐܩܝܡܗ ܒܩܘܫܬܐ ܠܥܡܐ. ܡܢ
9 ܐܝܩܪܗ ܘܡܢ ܫܘܒܚܗ ܝܗܒ ܠܗ. * ܒܪܘܡܐ ܕܪܒܘܬܗ ܓܒܝܗ. ܘܐܠܒܫܗ ܬܟܠܬܐ. ܘܫܒܚܗ ܒܡܐܢܐ ܕܥܘܫܢܐ.
18 ܘܣܡ ܥܠܘܗܝ ܐܝܕܗ ܡܘܫܐ. ܘܡܫܚܗ ܒܡܫܚܐ ܕܩܘܕܫܐ. *
19 ܘܗܘܬ ܠܗ ܘܠܙܪܥܗ ܩܝܡܐ ܕܠܥܠܡ. ܐܝܟ ܝܘܡܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܠܡܫܡܫܘ *
20 ܘܠܡܒܪܟܘ ܠܥܡܗ ܒܫܡܗ. * ܘܓܒܝܗ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܚܝܐ. ܠܡܩܪܒܘ ܥܠܘܬܐ.
ܘܕܒܚܐ ܘܒܣܡܐ. ܘܠܡܚܣܝܘ ܥܠ ܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ.

CAP. XLV.

Nec non gratiosus in oculis omnium vi- 1
ventium, & apud Deum atque etiam in conspectu hominum dilectus Moses, cujus memoria sit in benedictionem, Quem in be- 2
nedictionibus enutritum corroboravit in timidorum *utilitatem*, statuit coram rege,
Populo præfecit, ostendit illi gloriam suam, 3
vocemque suam audire fecit eum: Ob fidem 4
& humilitatem ipsius elegit eum ex omnibus hominibus, Et admovit eum ad caligi- 5
nem suam: Ordinavit coram ipso legem 6
vitæ, & benedictiones: ut Israelitas doceret leges ejus, & fœdera atque judicia
ejus Jacobum. Et sanctum ipsi similem e- 7
vexit Aharonem de tribu Levi, Quem con- 8
stituit ad veritatem populo *decernendam*, ex
honore & gloria sua impertiens illi: Sub- 9
limitate suæ majestatis elegit eum, hyacinthinis vestibus induit, & instrumentis ro-
boris honestavit. Imponensque illi manum 18
suam Moses, unxit eum oleo sanctitatis:
Factumque est illi ac semini ejus in fœdus 19
sempiternum sicut dies cœli, ad ministrandum, populumque ejus benedicendum in 20
nomine ipsius. Hunc itaque ex vivis omnibus elegit ad offerendum holocausta, sacrificia, atque incensa, & ad expiandum pro toto Israele.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 * الفصل الخامس والاربعون * منهم الظافر بالرحمة علي جميع الاحياء * المحبوب
2 عند الله تعالي وعند جميع الناس موسي ذكره للبركة * ورباه للبركات * وشجعه وجلله
3 بالخوف والهيبة * واقامه امام فرعون * واوصا به الشعب * واراه كرامته * واسمعه صوته *
4 6 * باعمانه واناته اصطفاه من جميع الناس * وادناه من ضبابه * وتلا عليه سنة الحياة والبركات *
7 ليعلم اسرائيل سننه * وعهوده واحكامه الي يعقوب * واقام نظيره هارون الطاهر من سبط
8 لاوي * وصيره عدلا ليعدل بين الشعوب * وافرغ عليه من كرامته وهيبته ومجده
9 18 * واجتباه بارتفاع وجلالة بهاء * والبسه ثياب الجمال والبهاء * واكرمه في الناس * ووضع
19 موسي يده عليه * ومسحه بدهن القدس * وصار له ذلك عهدا وميثاقا الي الابد * له
20 ولنسله من بعده كايام السماء * ليخدم ويدعو بالبركة لشعبه باسمه * واصطفاه من
جميع الاحياء * ليقرب القرابين والبخور * ويستغفر لجميع اسرائيل *

CAP. XLV.

Inter quos est ille prosper in misericor- 1
dia præ cunctis viventibus, apud Deum excelsum & apud omnes homines dilectus Moses, cujus memoria sit in benedictionem. Hunc ad benedictiones edu- 2
cavit, magnanimū ac formidabilem reddidit, metu ac timore instruxit, coram
Pharaone constituit, Populóq; commen- 3
davit: gloriam suam ostendit illi, & vo-
cem suam audire fecit eum: Propter fi- 4
dem & patientiam ejus elegit illum ex omnibus hominibus, & ad caliginem suā
admovit: Legem vitæ & benedictiones 6
recitavit illi, ut Israelem doceret jura ipsius, & fœdera ac judicia ejus Jacobū.
Erexitque similem ipsi Haronem sanctū 7
de tribu Levi, Et statuit eum ad justi- 8
tiam, ut justitiam exerceret inter populos; & ex honore, veneratione, & gloriâ
suâ effudit super eum: Cum eminentia & 9
eximio splendore elegit illum, decoris ac nitoris indumentis vestivit, & inter ho-
mines cohonestavit. Imposuitque ei Mo- 18
ses manū suam, & oleo sanctitatis unxit
illum: Et factū est id ipsi pactum ac te- 19
stamentū æternum, ipsi inquam ac progeniei ejus post ipsū, sicut dies cœli: ut ministraret, populóque ejus benedictionem
precaretur in nomine ipsius. Elegitque 20
eum ex omnibus viventibus ad offerendum sacrificia & incensum, & veniam petendam toti Israeli.

Versio VULG. LAT.

21 Et dedit illi in præceptis suis potestatem, in testamentis judiciorum, docere Jacob testimonia, & in lege sua lu-
22 cem dare Israel. Quia contra illum steterunt alieni, & propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto, qui erant cum Dathan & Abiron, & congrega-
23 tio Core in iracundia. Vidit Dominus Deus, & non
24 placuit illi, & consumpti sunt in impetu iracundiæ. Fe-
25 cit illis monstra, & consumpsit illos in flamma ignis. Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem, &
26 primitias frugum terræ divisit illi. Panem ipsis in primis paravit in satietatem: nam & sacrificia Domini edent,
27 quæ dedit illi & semini ejus. Cæterùm in terra gentes non hæreditabit, & pars non est illi in gente: ipse est
28 enim pars ejus, & hæreditas. Phinees filius Eleazari tertius in gloria est, imitando eum in timore Domini:
29 Et stare in reverentia gentis: in bonitate & alacritate
30 animæ suæ placuit Deo pro Israel. Ideò statuit illi testamentum pacis, principem Sanctorum & gentis suæ, ut sit
31 illi & semini ejus sacerdotii dignitas in æternum. Et testamentum David regi filio Jesse de tribu Juda, hæreditas ipsi & semini ejus, ut daret sapientiam in cor nostrum judicare gentem suam in justitia, ne abolerentur bona ipsorum, & gloriam ipsorum in gentem eorum æternam fecit.

CAP. XLVI.

1 Fortis in bello Jesus Nave, successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundùm nomen suum,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

21 †Ἔδωκεν (κ) αὐτὸν ἐν ἐντολαῖς αὐτοῦ, †ἐξουσίαν ἐν διαθήκαις κριμάτων, †διδάξαι τὸν Ἰακὼβ (λ) τὰ μαρτύρια, †καὶ ἐν νόμῳ αὐτοῦ
22 φωτίσαι (μ) Ἰσραήλ. †Ἐπισυνέστησαν αὐτῷ ἀλλότριοι, †καὶ ἐζήλωσαν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, †ἄνδρες οἱ περὶ Δαθὰν καὶ Ἀβει-
23 ρών, †καὶ ἡ συναγωγὴ Κορὲ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ. †Εἶδε Κύριος
24 καὶ οὐκ (ν) εὐδόκησε, †καὶ συνετελέσθησαν ἐν θυμῷ ὀργῆς. Ἐποίησεν αὐτοῖς τέρατα, †καταναλῶσαι ἐν πυρὶ φλογὸς (ξ) αὐτοῦ.
25 †Καὶ προσέθηκεν Ἀαρὼν δόξαν, †καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν·
26 †ἀπαρχὰς (ο) πρωτογεννημάτων ἐμέρισεν (π) αὐτοῖς· †Ἄρτον (ρ) ἐν πρώτοις ἡτοίμασε πλησμονήν. †καὶ γὰρ θυσίας Κυρίου φά-
27 γονται, †ἃς ἔδωκεν αὐτῷ τε καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. †Πλὴν ἐν γῇ λαοῦ οὐ κληρονομήσει, †καὶ μερὶς οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐν λαῷ, †αὐτὸς γὰρ
28 μερίς σου, (σ) κληρονομία. †Καὶ Φινεὲς υἱὸς Ἐλεάζαρ τρίτος εἰς
29 δόξαν, †ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν ἐν φόβῳ Κυρίου, †Καὶ (τ) στῆσαι αὐτὸν ἐν τροπῇ λαοῦ, †ἐν ἀγαθότητι προθυμίας ψυχῆς αὐτοῦ, †καὶ
30 ἐξιλάσατο περὶ τοῦ Ἰσραήλ. †Διὰ τοῦτο ἐστάθη αὐτῷ διαθήκη εἰρήνης, †προστατεῖν ἁγίων καὶ λαοῦ αὐτοῦ, †ἵνα αὐτῷ ᾖ καὶ τῷ
31 σπέρματι αὐτοῦ †ἱερωσύνης μεγαλεῖον εἰς τοὺς αἰῶνας. †Καὶ διαθήκην τῷ Δαυὶδ †υἱῷ (υ) ἐκ φυλῆς Ἰούδα, †κληρονομία βασιλέως υἱοῦ ἐξ υἱοῦ μόνου· κληρονομία (φ) Ἀαρὼν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. †(χ) Δῴη ὑμῖν σοφίαν ἐν καρδίᾳ ὑμῶν, †κρίνειν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα μὴ ἀφανισθῇ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν, †καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς (ψ) γενεὰς αὐτῶν.

MS. A. (κ) αὐτῷ ἐν ταῖς ἐντολαῖς (λ) μαρτυρίαν, (μ) τὸν Ἰσραήλ. (π) αὐτῷ· (ρ) πρώτοις ἡτοίμασεν ἐν πλησμονῇ. (σ) καὶ κληρονομία. (τ) στῆναι (υ) ἐκ Ἰεσσαὶ (φ) αὐτῷ καὶ (χ) δοίη (ψ) γενεὰν

ΚΕΦ. μϛ'.

1 †Κραταιὸς ἐν (α) πολέμοις Ἰησοῦς Ναυῆ, †καὶ διάδοχος (β) Μωϋσῇ ἐν προφητείαις· †ὃς ἐγένετο κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ

Cum Translatione LATINA.

Dedit (f) illum in mandatis suis, potestatem in 21
testamentis judiciorum, docere Jacob testimonia,
& in lege sua lucem dare Israel. Contra eum ste- 22
terunt alieni, et zelaverunt eum in deserto, homines, qui erant (g) cum Dathan, & Abiron, &
congregatio Core in furore, & ira. Vidit Domi- 23
nus, & non placuit illi: & consumpti sunt in
impetu iracundiæ. Fecit illis monstra ad con- 24
sumendum in igne flammæ (h) suæ. Et addidit 25
Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem. Primitias primitivorum divisit (i) illis: Panem in 26
primis paravit (k) satietatem: nam & sacrificia Domini edent, quæ dedit & ei, & semini
ejus. Cæterùm in terra populi non hæreditabit: 27
& pars non est illi in populo. Ipse enim (l) pars
tua, hæreditas. Et Phinees filius Eleazari ter- 28
tius est in gloria, in zelando eum in timore Do-
mini, Et stando in versione populi, in bonitate 29
alacritatis animæ suæ: & placavit pro Israel.
Ideò (m) statutum est illi testamentum pacis, 30
præsidem sanctorum, & populo suo; ut sit illi
& semini ejus sacerdotii dignitas in (n) secula.
Et testamentum Davidi (o) filio ex tribu Juda: 31
Hæreditas regis, filii ex filio solo: hæreditas
Aaron & semini ejus. Det (p) vobis sapientiam in corde vestro, judicare populum suum in
justitia: ne aboleantur bona ipsorum: & gloriam eorum in generationes eorum.

(ν) ηὐδόκησεν, (ξ) αὐτοῖς. (ο) πρωτογεννημάτων

CAP. XLVI.

FORTIS in bellis Jesus Nave, & suc- 1
cessor Moysi in prophetiis. Qui fuit secundùm nomen suum

MS.A. (α) πολέμῳ Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ, (β) Μωσῇ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 22 ܘܝܗܒ ܠܗ ܦܘܩܕܢܐ. ܘܫܠܛܗ ܒܢܡܘܣܐ ܘܒܕܝܢܐ. * ܘܐܬܚܪܝܘ ܥܠܘܗܝ ܢܘܟܪܝܐ. ܘܛܢܘ *
23 ܒܗ ܒܡܕܒܪܐ ܐܢܫܐ ܕܝܠܗ ܕܕܬܢ ܘܕܐܒܝܪܡ. ܘܟܢܘܫܬܐ ܕܩܘܪܚ ܒܚܡܬܐ. * ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܘܪܓܙ.
24 25 ܘܐܘܩܕ ܐܢܘܢ ܒܢܘܪܐ. * ܘܥܒܕ ܠܗܘܢ ܡܚܘܬܐ. ܘܣܦܐ ܐܢܘܢ ܒܚܡܬܐ ܕܪܘܓܙܗ. * ܘܣܡ
26 ܥܠ ܐܗܪܘܢ ܫܘܒܚܐ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܝܪܬܘܬܗ. * ܪܫܝܬܐ ܕܩܘܕܫܐ. * ܘܣܕܪܐ ܕܠܚܡܐ ܠܗ
27 ܘܠܙܪܥܗ. * ܒܐܪܥܗܘܢ ܕܝܢ ܠܐ ܝܪܬ ܝܪܬܘܬܐ. ܘܠܐ ܦܠܓ ܦܠܓܘܬܐ ܥܡܗܘܢ. ܡܛܠ
28 ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܡܢܬܗ ܘܝܪܬܘܬܗ ܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ. * ܘܐܦ ܦܝܢܚܤ ܒܪ ܐܠܥܙܪ. ܬܠܬܐ
29 ܫܘܒܚܝܢ ܝܪܬ ܒܓܢܒܪܘܬܗ: ܕܛܢ ܒܡܕܝܢܝܬܐ ܘܒܓܒܪܐ ܐܝܣܪܝܠܝܐ. * ܘܩܡ ܒܬܘܒܪܐ
30 ܕܥܡܗ. ܘܨܠܝ ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܝܡ ܠܗ ܐܠܗܐ ܕܢܒܢܐ ܠܗ ܡܕܒܚܐ.
31 ܘܠܗ ܘܠܙܪܥܗ ܟܘܡܪܘܬܐ ܪܒܬܐ ܠܥܠܡ. * ܘܐܦ ܕܘܝܕ ܒܪ ܐܝܫܝ. ܝܪܬܘܬܐ ܕܡܠܟܐ
32 ܝܪܬ ܠܗ. ܘܝܪܬܘܬܗ ܕܐܗܪܘܢ ܠܗ ܘܠܙܪܥܗ. * ܘܗܫܐ ܒܪܟܘ ܠܐܠܗܐ ܕܝܗܒ
ܠܟܘܢ ܚܟܡܬܐ ܕܠܒܐ. ܠܡܕܢ ܠܥܡܗ ܒܫܡܗ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܢܬܛܥܐ ܛܘܒܝܗܘܢ.
ܘܡܕܒܪܢܘܬܗܘܢ. ܠܟܠ ܕܪܐ ܕܥܠܡܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܡܘ *

1 ܓܢܒܪܐ ܗܘ ܚܝܠܬܢܐ. ܝܫܘܥ ܒܪ ܢܘܢ. ܕܐܬܢܛܪ ܒܢܒܝܘܬܐ. ܕܢܗܘܐ ܐܝܟ ܡܘܫܐ ܪܒܐ. *

Huic etiam dedit mandata, eidémque statu- 21
ta ac judicia commisit. Contendentibus au- 22
tem adversùs eum alienis, & Dathani atque
Abirami gente unâ cum factione Corch sæ-
viter invidientibus ei in deserto, Vidit Deus, 23
iratúsque succendit eos igne; Et *inauditas* 24
creans illis plagas, consumpsit eos vehementiâ furoris sui. Aharoni verò superimpo- 25
suit gloriam, & hæreditatem ipsius constituit illi primitias Sanctuarii, Et ordinem 26
panis, ipsi *inquam* & semini ejus. Cæterùm 27
in terra eorum nullam possedit hæreditatem, nec sortitus est portionem cum eis: Dominus enim est pars & hæreditas ipsius inter
Israelitas. Phinehes etiam Eleazari filius tri- 28
plicem suâ fortitudine gloriam est adeptus,
ob zelum quo in Medianitidem, & Israelitam
exarsit, Et quòd populi sui ruinæ sese obje- 29
cerit, & pro Israele *Deum* exorârit. Qua- 30
propter juravit illi Deus ædificaturum se ei
altare, & summum sacerdotium ipsi fore ac
semini ejus in perpetuum. David etiam 31
Isai filius hæreditatem regum & hæreditatem Aharonis sibi ac semini suo solus posse-
dit. Igitur benedicite Deum qui vobis in- 32
didit sapientiam cordis ad judicandum populum suum in nomine suo, ne oblivioni tradatur fœlicitas & principatus eorum in omnes seculi generationes.

CAP. XLVI.

Vir robustissimus Jesus filius Nun per pro- 1
pheciam asservatus est ut esset similis magno Mosi;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

21 22 * وعلمه الشرائع والوصايا * وسلطه علي الشروط والاحكام * وشاجره الغرباء * وحسده في
23 الصحراء آل داثان وابيرم وجماعة قورح بالمنعة * فراي ذلك فغضب * فاحرقهم الله
24 25 تعالي بالنار * واعد لهم البلاء والعقوبة * وخسف بهم بشدة نكاله * وجعل علي هرون
26 27 الهيبة والتكرمة * واعطاه ميراثه اوايل القرابين * وصفف الخبز * له ولنسله * ولكنهم لم
يرثوا في ارضهم ميراثا * ولم يقاسموهم القسمة * لان الرب حصته ووريثه بين بني اسرائيل *
28 * وفنحاس ابن العزر الذي بجبروته نال ثلثة انواع من الكرامة في الغيرة التي غار علي
29 30 المدينية والاسرائيلي * وانه قام دون قومه * ورغب الي الله تعالي في اسرائيل * فاحتسب
31 الله تعالي له بصنيعه البر الي الابد * وايضا داوود ابن يسي رد ميراث الملوك * واخذ ميراث
32 هارون له ولذريته * فمن الان مجدوا الله الذي اعطاكم اللب والحكمة ان تقضوا بين
شعبه باسمه * ليلا ينسا سياستهم * ويحفظهم ويثبتهم في جميع احقاب الدنيا *

* الفصل السادس والاربعون *

1 * ذو الرجلة والشجاعة يسوع ابن نون حفظ ليصير خلفا من موسي العظيم *

Jura atque præcepta docuit illum, & pa- 21
ctis atque judiciis præfecit. Alienige- 22
næ cum eo jurgati sunt, & familia Dathani & Abirami, nec non cœtus Corch
vehementer inviderunt illi in deserto.
Quod videns, iratus est, ignéque com- 23
bussit eos Deus excelsus; Et afflictionem 24
ac pœnam præparens illis, obruit eos vehementiâ supplicii sui: Super Haronem 25
verò terrorem posuit ac venerationem, tribuens illi hæreditatem ipsius primitias
oblationum, Et ordinem panis, ipsi in- 26
quam & progeniei ejus. At verò in ter- 27
ra eorum nullam possederunt hæreditatem, nec portionem cum eis partiti sunt;
quia Dominus est pars & hæreditas ejus
inter filios Israelis. Præterea Phinehes 28
Eleazari filius, suâ generositate tria obtinuit gloriæ genera: Propter zelum quo
Medianitidem & Israelitam est æmulatus: Tum quod pro gente sua steterit: & 29
Deum excelsum pro Israele supplicârit.
Iccircò reputavit illi Deus excelsus ob 30
præclarum ejusmodi facinus, justitiam
in sempiternum usque. David etiam Jes- 31
se filius regum hæreditatem reduxit, &
Haronis hæreditatem sibi ac posteritati
suæ accepit. Jam igitur Deum glorifica- 32
te, qui tribuit vobis sensum & sapientiam ad judicandum inter populum suum in nomine suo, ut non obliviscatur ductum eorum, sed servet ac stabiliat eos in omnia mundi secula.

CAP. XLVI.

Fortitudine & magnanimitate præ- 1
ditus Jesus filius Nun asservatus est ut esset successor magni Mosis.

Verſio VULG. LAT.

2 Maximus in ſalutem electorum Dei, expugnare inſur-
3 gentes hoſtes, ut conſequeretur hæreditatem Iſrael. Quam
gloriam adeptus eſt in tollendo manus ſuas, & jactan-
4 do contra civitates rhomphæas? Quis ante illum ſic re-
5 ſtiterit? Nam hoſtes ipſe Dominus perduxit. An non
in iracundia ejus impeditus eſt Sol, & una dies facta eſt
6 quaſi duo? Invocavit Altiſſimum potentem in oppu-
gnando inimicos undique, & audivit illum magnus &
ſanctus Deus in ſaxis grandinis virtutis valdè fortis.
7 Impetum fecit contra gentem hoſtilem, & in deſcen-
8 ſu perdidit contrarios, Ut cognoſcant Gentes poten-
tiam ejus, quia contra Deum pugnare non eſt facile. Et
9 ſecutus eſt à tergo potentis: Et in diebus Moyſi mi-
ſericordiam fecit ipſe, & Caleb filius Jephone, ſtare
contra hoſtem, & prohibere gentem à peccatis, & per-
10 fringere murmur malitiæ. Et ipſi duo conſtituti, à pe-
riculo liberati ſunt à numero ſexcentorum millium pedi-
tum, inducere illos in hæreditatem, in terram quæ ma-
11 nat lac & mel. Et dedit Dominus ipſi Caleb fortitu-
dinem, & uſque in ſenectutem permanſit illi virtus,
ut aſcenderet in excelſum terræ locum, & ſemen ipſi-
12 us obtinuit hæreditatem: Ut viderent omnes filii Iſrael,
13 quia bonum eſt obſequi ſancto Deo. Et judices ſin-
guli ſuo nomine, quorum non eſt corruptum cor: qui
14 non averſi ſunt à Domino, Ut ſit memoria illorum in
benedictione, & oſſa eorum pullulent de loco ſuo,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 † Μέγας ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, † ἐκδικῆσαι ἐπεγειρομένους
3 ἐχθρούς, † ὅπως (γ) κληρονομήσῃ τὸν Ἰσραήλ. † Ὡς ἐδοξάσθη ἐν
τῷ ἐπᾶραι χεῖρας αὐτοῦ, † καὶ (δ) τῷ ἐκκλῖναι ῥομφαίαν ἐπὶ πόλεις;
4 † Τίς (ε) πρότερον αὐτοῦ οὕτως ἔστη; † τοὺς γὰρ πολεμίους (ζ) κύριος
5 αὐτὸς (η) ἐπήγαγεν. † Οὐχὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ (θ) ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος,
6 † καὶ μία ἡμέρα ἐγενήθη πρὸς δύο; † Ἐπεκαλέσατο τὸν ὕψιστον
δυνάστην, † ἐν τῷ θλῖψαι αὐτὸν ἐχθροὺς κυκλόθεν· † καὶ ἐπήκουσεν
(ι) αὐτῶν μέγας κύριος † (κ) ἐν λίθοις χαλάζης δυνάμεως κραταιᾶς.
7 † Κατέῤῥαξεν ἐπ' ἔθνος πόλεμον, † καὶ ἐν καταβάσει ἀπώλεσεν
8 ἀνθεστηκότας· † Ἵνα γνῶσιν ἔθνη πανοπλίαν (λ) αὐτῶν, † ὅτι ἐναν-
τίον κυρίου ὁ πόλεμος αὐτοῦ, † καὶ γὰρ ἐπηκολούθησεν ὀπίσω δυνάστου.
9 † Καὶ ἐν ἡμέραις (μ) Μωϋσέως ἐποίησεν ἔλεος, † αὐτὸς καὶ Χαλὲβ
υἱὸς Ἰεφοννῆ, † ἀντιστῆναι ἔναντι ἐχθροῦ, † κωλῦσαι λαὸν ἀπὸ ἁμαρ-
10 τίας, † καὶ κοπάσαι γογγυσμὸν πονηρίας. † Καὶ αὐτοὶ δύο ὄντες διε-
σώθησαν † ἀπὸ ἑξακοσίων χιλιάδων πεζῶν, (ν) † εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς
11 εἰς κληρονομίαν, † εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. † Καὶ ἔδωκεν
ὁ κύριος τῷ Χαλὲβ ἰσχύν, † καὶ ἕως γήρους διέμεινεν αὐτῷ, † ἐπι-
βῆναι αὐτὸν ἐπὶ (ξ) ὕψος τῆς γῆς, † καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ (ο) κατ-
12 έσχε κληρονομίαν· † Ὅπως ἴδωσι πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, † ὅτι
13 καλὸν τὸ πορεύεσθαι ὀπίσω κυρίου. † Καὶ οἱ κριταὶ ἕκαστος τῷ αὐ-
τοῦ ὀνόματι, ὅσων οὐκ ἐξεπόρνευσεν ἡ καρδία, † καὶ ὅσοι οὐκ ἀπεστρά-
14 φησαν ἀπὸ κυρίου, † Εἴη τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐν εὐλογίαις· † τὰ
ὀστᾶ αὐτῶν ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν,

MS. A. (γ) κατακληρονομήσῃ (δ) ἐν τῷ ἐκτεῖναι (ε) πρότερος
(ζ) κυρίου (η) ἀπήγαγεν. (θ) ἐνεποδίσθη (ι) αὐτοῦ (κ) λίθοις (λ) αὐτοῦ,
(μ) Μωσέως (ν) εἰσάγειν (ξ) τὸ ὕψος (ο) καὶ τὴν κληρονομίαν·

Magnus in ſalutem electorum ejus, expugnare 2
inſurgentes hoſtes, ut hæreditaret Iſrael. Quam 3
gloriam adeptus eſt in tollendo manus ſuas, &
(a) declinando romphæam contra civitates?
Quis ante illum ſic ſtetit? Nam (b) hoſtes ipſe 4
Dominus perduxit. An non in manu ejus retro- 5
ceſſit Sol? & una dies facta eſt quaſi duæ? In- 6
vocavit Altiſſimum potentem, in oppugnando eum
inimicos undiq; Et audivit (c) eos magn' Domi-
nus: in ſaxis grandinis virtutis fortis, Erupit 7
contra gentem bellum, & in deſcenſu perdidit
contrarios. Ut cognoſcant gentes integram arma- 8
turam eorum: quia coram Domino bellum ejus.
Etenim ſequutus eſt poſt potentem: Et in diebus 9
Moyſi fecit miſericordiam, ipſe, & Caleb filius
Jephonne, ſtare (d) contra inimicum, prohibere
populum à peccato, et ſedare murmur malitiæ. Et 10
ipſi, cùm duo eſſent, ſalvati ſunt è ſexcentis
millibus peditum, *inducere illos in hæreditatem,*
in terram, quæ manat lac, & mel. Et dedit Domi- 11
nus ipſi Caleb fortitudinem, et uſq; in ſenectutem
permanſit illi, ut aſcenderet ipſe *in excelſum*
terræ locum: & ſemen ejus obtinuit hæredi-
tatem: Ut viderent omnes filii Iſrael, quia 12
bonum eſt obſequi Domino. Et judices, ſin- 13
guli ſuo nomine, quorumcunque cor non eſt
fornicatum, & quicunque non ſunt averſi
à Domino; Sit memoria eorum in bene- 14
dictionibus: oſſa eorum pullulent de lo-
co ſuo,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 * ܠܡܥܒܕ ܒܐܝܕܗ ܦܘܪܩܢܐ ܠܪ̈ܚܡܘܗܝ. ܘܠܡܬܒܥ ܬܒܥܬܐ ܡܢ ܓܒܪ̈ܐ ܣܢܐܐ. ܘܠܡܘܪܬܘ
3 ܠܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ ܐܪܥܐ ܕܡܘܠܟܢܐ. * ܡܐ ܝܐܐ ܠܗ. ܟܕ ܡܪܝܡ ܢܝܙܟܐ ܕܒܐܝܕܗ. ܘܟܕ
4 ܡܢܝܦ ܠܗ ܥܠ ܡܕܝ̈ܢܬܐ. * ܡܢܘ ܢܩܘܡ ܠܘܩܒܠܗ. ܡܛܠ ܕܩܪ̈ܒܘܗܝ ܕܡܪܝܐ
5 6 ܗܘ ܐܓܚ. * ܡܛܠ ܕܒܐܝܕܗ ܩܡ ܫܡܫܐ. ܘܗܘܐ ܝܘܡܐ ܚܕ. ܐܝܟ ܬܪܝܢ ܝܘ̈ܡܝܢ. * ܡܛܠ
ܕܩܪܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܥܢܝܗ. ܘܝܗܒ ܒܐܝܕܗ ܙܟܘܬܐ. ܘܥܢܝܗ ܒܟܐܦ̈ܐ ܕܒܪܕܐ.
7 8 ܘܟܒܪܝܬܐ ܡܢ ܫܡܝܐ ܐܚܬ. * ܘܫܓܫ ܠܗ ܠܥܡܐ ܣܢܐܐ. ܘܐܘܒܕ ܠܟܠܗܘܢ. * ܘܝܕܥܘ
ܟܠܗܘܢ ܥܡܡ̈ܐ ܚܪ̈ܡܐ. ܕܐܠܗܐ ܗܘ ܩܪܒ ܥܡܗܘܢ. ܘܐܦ ܗܘ ܫܡܠܝ ܒܬܪ ܐܠܗܐ.
9 * ܘܒܝܘܡܝ̈ ܡܘܫܐ ܥܒܕ ܛܝܒܘܬܐ. ܗܘ ܘܟܠܒ ܒܪ ܝܘܦܢܐ. ܠܡܩܡ ܒܬܘܪܥܬܐ ܕܥܡܐ.
10 ܠܡܟܠܝܘ ܟܢܘܫܬܐ. ܘܠܡܒܛܠܘ ܫܘܥܝܬܐ ܒܝܫܬܐ ܕܐܪܥܐ ܕܡܘܠܟܢܐ. * ܘܗܢܘܢ
ܒܠܚܘܕܝܗܘܢ. ܐܫܬܘܙܒܘ ܡܢ ܫܬܡܐܐ ܐܠܦܝܢ. ܠܡܥܠܘ ܐܢܘܢ ܠܝܪܬܘܬܗܘܢ. ܠܐܪܥܐ
11 ܕܡܪܕܝܐ ܚܠܒܐ ܘܕܒܫܐ. * ܘܝܗܒ ܠܟܠܒ ܡܪܝܐ ܚܝܠܐ. ܘܥܕܡܐ ܠܣܝܒܘܬܗ ܐܩܘܡ
12 ܥܡܗ. ܠܡܫܠܛܘܬܗ ܥܠ ܚܝܠܗ ܕܐܪܥܐ. ܘܐܦ ܙܪܥܗ ܝܪܬ ܝܪܬܘܬܐ. * ܡܛܠ ܕܢܕܥ
13 14 ܙܪܥܗ ܕܝܥܩܘܒ. ܕܫܠܡ ܢܡܘܣܗ ܕܐܠܗܐ ܘܕܝܢܘܗܝ. * ܟܠ ܚܕ ܒܫܡܗ. * ܟܠ
ܕܠܐ ܛܥܐ ܠܒܗܘܢ. ܘܠܐ ܣܛܘ ܡܢ ܢܡܘܣܗ ܕܐܠܗܐ. ܢܗܘܐ ܕܘܟܪܢܗܘܢ ܠܒܘܪܟܬܐ.

Ad afferendam per ipſum ſalutem dilectis 2
ſuis, ad ſumendam vindictam à viris inimi-
cis, & ad hæreditate tradendam filiis Iſrael
terram promiſſionis. Quàm decorum eſt illi 3
cùm haſtam quam manu tenet, attollit, ac
vibrat in urbes! Quis illi reſiſtere valeat? 4
Bellum enim Domini ipſe geſſit: Ipſius 5
enim operâ ſtetit ſol, & dies unus factus eſt
biduum: Oravit enim coram Domino, & 6
exaudivit eum, perque ipſum dedit poten-
tiam: (*i. victoriam*:) exaudivit autem illum
lapidibus grandinis *immiſſis*, & ſulphur è
cœlo demiſit, Populum inimicum quaſſa- 7
vit, omnéſque interemit. Et cognoverunt 8
omnes gentes maledictæ Deum cum illis
pugnâſſe. Hic etiam Deum perfectè ſecutus
eſt, Idémque in diebus Moſis præclarum fa- 9
cinus patravit unà cum Caleb Jophane filio,
ruinæ populi obſiſtendo cœtum cohibendo,
& improbam terræ promiſſionis famam ab-
olendo. Atque hi *duo* ſoli ſervati fuerunt è 10
ſexcentis millibus, ut induceret eos *Deus* in
hæreditatem ipſorum, in terram lacte ac
melle manantem. Deditque *Dominus* Ca- 11
lebo robur quod ad ſenectutem ipſius uſque
cum eo permanſit, quatenus robori terræ
præponeret eum, & ſemen ejus hæredita-
tem poſſideret: Ut ſciret ſemen Jacobi, 12
quòd ipſe legem ac judicia Dei complêſſet.
Singulorum nominatim, Omnium *videlicet* 13
quorum cor minimè ſeductum fuerit, quiq; 14
à lege Dei non receſſerint, memoria manebit
in benedictionem,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * وان يجري الله تعالي علي يديه الاستنقاذ والخلاص لاحبايه * ولينتقم من الاعداء الباغين *
3 وليورث آل بني اسرائيل ارض المواعيد * ما احسنه واهيبه * واهيب الحربة بيده * وحين
4 يشيرها علي المداين * من يقدر ان ينتصب له ويثبت امامه * لانه كان يقاتل بدل شعب
5 6 الله تعالي * لان الشمس على يده وقفت * وكان اليوم يومين * لانه صلا قدام الله تعالي *
فاستجاب دعاءه * واداه الشدة والصلاعة * واجابه بحجارة البرد * وانزل كبريتا من السماء *
7 8 * وطرح علي الاعداء اعداء الله * واحرقهم جميعا * وعلموا الشعوب الاثمة ان الله تعالي كان
9 معه في قتاله * فصدق ثم عرف الله واخلص له نيته * واعاد المعروف والهيبة علي عهد
موسي هو وكالاب بن يوفنا * وقاما دون الشعب * وردوهم عن سوء اعمالهم وابطلوا الخبر
10 السوء الذي اشاعوا الطلايع علي ارض المواعيد * وهما وحدهما نجوا من ستماية الف
11 رجل * ليدخلان الشعب الي ميراثهم * الي الارض التي تفيض اللبن والعسل * وخول كالاب
الشجاعة * وثبت له ذلك الي الهرم والكبر * ليسلطه علي اعداء الارض وابطالها * وورث
12 13 عقبه ايضا الميراث * لكي تعرف ذريه يعقوب انه اكمل سنة الله تعالي واحكامه * وكل
14 امرئ من الصالحين باسمه * كل من لم يضل قلبه ولم يرتد عن وصية الله يدوم
ذكرهم للبركة والمدحة *

Et ut afferret Deus excelſus per manus 2
ejus redemptionem ac ſalutem dilectis
ſuis, ut hoſtes infenſos ulciſceretur, utq;
progeniem filiorum Iſrael hæredem face-
ret terræ promiſſionum. Quàm ſecioſus 3
ac terribilis eſt, & horrenda lancea in
manu ipſius! Cúmque illâ adverſùs ur-
bes innuit, Quis contra ipſum aſſurge- 4
re, aut coram eo ſiſtere poſſit? Nam pro
populo Dei excelſi ipſe pugnabat: Nam 5
ſol ejus operâ ſtetit, & dies unus factus
eſt biduum: Nam coram ſummo Deo ora- 6
vit, ejúſque preces exaudivit, eique ro-
bur ac fortitudinē dedit: exaudivit au-
tem illum lapidibus grandinis, & ſul-
phur è cœlo demiſit, Projecítque ſuper 7
hoſtes, hoſtes Dei, omnéſque combuſſit. Et 8
cognoverunt populi ſcelerati Deum ex-
celſum cum ipſo eſſe dum pugnaret.
Quapropter credidit, Deumq; cognovit,
& ſincera ſe dedidit illi conſcientia. Et 9
obſequium ac veneratione reſtituit tem-
pore Moſis unà cum Caleb Jophannæ fi-
lio: ambo enim pro populo ſteterunt, à
malis operibus revocârunt eos, & malā
famam quam de terra promiſſionum ex-
ploratores evulgârant, abrogârunt: At- 10
que hi duo tantùm è ſexcentis virorum
millibus evaſerunt, ut populum introdu-
cerent in hæreditatem ipſorum, in ter-
ram quæ affluit lacte & melle. Calebo 11
etiam dedit fortitudinem, quæ ad decre-
pitam uſque ſenectutem manſit ei, ut ini-
micis ac potentibus terræ præficeret
eum. Et poſteritas quoque ipſius hæredi-
tatem obtinuit; Ut progeniei Jacobi in- 12
noteſceret ipſum eſſe excelſi Dei legem
ac judicia executum; Et quorumcunque 13
ſpeciatim proborum virorum, Omnium 14
quorum cor non aberraverit, quique à
præcepto divino ſe minimè ſubtraxe-
rint, memoriam in benedictionem lau-
démque manſuram;

Verſio VULG. LAT.

15 Et nomen eorum permaneat in æternum, permanens ad
16 filios illorum, ſanctorum virorum gloria. Dilectus à Do-
mino Deo ſuo Samuel propheta Domini, renovavit im-
17 perium, & unxit principes in gente ſua. In lege Domini
congregationem judicavit, & vidit Deus Jacob, & in fide
18 ſua probatus eſt propheta. Et cognitus eſt in verbis ſuis
19 fidelis, quia vidit Deum lucis: Et invocavit Dominum
omnipotentem, in oppugnando hoſtes circumſtantes un-
20 dique, in oblatione agni inviolati. Et intonuit de cœlo
Dominus, & in ſonitu magno auditam fecit vocem ſuam,
21 Et contrivit principes Tyriorum, & omnes duces Phi-
22 liſthiim: Et ante tempus finis vitæ ſuæ & ſeculi, teſti-
monium præbuit in conſpectu Domini, & Chriſti; pecu-
nias & uſque ad calceamenta ab omni carne non acce-
23 pit, & non accuſavit illum homo. Et poſt hoc dormivit,
& notum fecit regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ, & ex-
altavit vocem ſuam de terra in prophetia delere impie-
tatem gentis.

CAP. XLVII.

1 Poſt hæc ſurrexit Nathan propheta in diebus David.
2 Et quaſi adeps ſeparatus à carne, ſic David à filiis Iſrael.
3 Cum leonibus luſit quaſi cum agnis: & in urſis ſimiliter
4 fecit ſicut in agnis ovium, in juventute ſua. Numquid non
5 occîdit gigantem, & abſtulit opprobrium de gente? In
tollendo manum, ſaxo fundæ dejecit exultationem Goliæ:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 † Καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀντικαταλλασσόμενον, † ἐφ' υἱοῖς δεδοξασμένων
16 αὐτῶν. † Ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου αὐτοῦ Σαμουὴλ † προφήτης κυρίου
κατέστησε βασιλείαν, † καὶ ἔχρισεν ἄρχοντας ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.
17 † Ἐν νόμῳ κυρίου ἔκρινε συναγωγήν, † καὶ ἐπεσκέψατο κύριος τὸν
18 Ἰακώβ. † ἐν πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης, † Καὶ ἐγνώσθη
19 (π) ἐν πίστει αὐτοῦ πιστὸς ὁράσεως. † Καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύριον
δυνάστην, † ἐν τῷ θλῖψαι ἐχθροὺς αὐτοῦ κυκλόθεν, † ἐν προσφορᾷ
20 ἀρνὸς γαλαθηνοῦ. † Καὶ ἐβρόντησεν ἀπ' οὐρανοῦ κύριος, † καὶ ἐν
21 ἤχῳ μεγάλῳ ἀκουστὴν ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ. † Καὶ ἐξέτριψεν
22 ἡγουμένους Τυρίων, † καὶ πάντας ἄρχοντας Φυλιστιείμ. † Καὶ πρὸ
καιροῦ κοιμήσεως αἰῶνος † ἐπεμαρτύρατο ἔναντι κυρίου καὶ χριστοῦ,
† Χρήματα καὶ ἕως ὑποδημάτων † ἀπὸ πάσης σαρκὸς οὐκ εἴληφα.
23 † καὶ οὐκ ἐνεκάλεσεν αὐτῷ ἄνθρωπος. † Καὶ μετὰ τὸ ὑπνῶσαι αὐ-
τὸν (ρ) προεφήτευσε, † καὶ ὑπέδειξε βασιλεῖ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, † καὶ
ἀνύψωσεν ἐκ γῆς (σ) τὴν φωνὴν αὐτοῦ, † ἐν προφητείᾳ ἐξαλεῖψαι
ἀνομίαν λαοῦ.

MS. A. (π) ἐν ῥήμασιν (ρ) ἐπροφήτευσεν, (σ) φωνήν

ΚΕΦ. μζ΄.

1 † ΚΑὶ μετὰ (ᵃ) τοῦτο ἀνέστη Νάθαν † προφητεύειν ἐν ἡμέραις Δαυίδ.
2 † Ὥσπερ στέαρ ἀφωρισμένον ἀπὸ σωτηρίου, † οὕτως Δαυὶδ ἀπὸ
3 (α) τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. † Ἐν λέουσιν (β) ἔπαιξεν ὡς ἐν ἐρίφοις, † καὶ
4 ἐν ἄρκοις ὡς ἐν ἄρνασι προβάτων. † Ἐν νεότητι αὐτοῦ οὐχὶ
5 ἀπέκτεινε γίγαντα, † καὶ ἐξῆρεν ὀνειδισμὸν ἐκ λαοῦ, † Ἐν τῷ
ἐπᾶραι (γ) χεῖρα ἐν λίθῳ σφενδόνης, † καὶ καταβαλεῖν γαυρίαμα
τοῦ Γολιάθ;

MS. A. (ᵃ) τοῦτον (α) υἱῶν (β) ἔπαιζεν (γ) χεῖρας

Et nomen eorum reſtauratum, glorificatis ipſis in 15
filiis. Dilectus à Domino ſuo Samuel propheta 16
Domini conſtituit regnum, & unxit principes
ſuper gentem ſuam. In lege Domini judicavit 17
ſynagogam: & viſitavit Dominus Jacob. In
fide ſua probatus eſt propheta, Et cognitus eſt 18
(e) in fide ſua fidelis viſionis. Et invocavit 19
Dominum potentem, in oppugnando hoſtes ſuos
undique in oblatione (f) agni lactentis. Et in- 20
tonuit de cœlo Dominus: & in ſonitu magno
auditam fecit vocem ſuam. Et contrivit princi- 21
pes Tyriorum, & omnes duces Phyliſtiim. Et ante 22
tempus dormitionis ſeculi conteſtatus eſt in con-
ſpectu Domini, & Chriſti; Pecunias, & uſque
ad calceamenta ab omni carne non accepi. Et
non accuſavit eum homo. Et poſtquàm dormivit 23
ipſe; prophetavit, & oſtendit regi finem ejus:
& exaltavit vocem ſuam de terra in prophetia,
delere iniquitatem populi.

CAP. XLVII.

Et poſt hoc ſurrexit Nathan (a) prophetare in 1
diebus David. Quaſi adeps ſeparatus à ſalu- 2
tari; ſic David à filiis Iſrael. Cum leonibus 3
luſit, quaſi cum agnis; & in urſis, ſicut in agnis
ovium. In juventute ſua Nunquid non occidit 4
gigantem, & abſtulit opprobrium de gente, In 5
tollendo manum in ſaxo fundæ, & dejiciendo
exultationem Goliæ?

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 * ܘܓܪ̈ܡܝܗܘܢ ܢܦܪܚܘܢ ܐܝܟ ܫܘܫܢܐ. ܘܫܡܗܘܢ ܛܒܐ ܢܫܒܩܘܢ ܠܒܢܝ̈ܗܘܢ. ܘܠܟܠܗ
16 ܥܡܐ ܬܫܒܚܬܗܘܢ. * ܘܪܚܝܡܐ ܠܒܪܘܝܗ. ܡܢ ܕܐܬܦܠܛ ܡܢ ܟܪܣܐ ܕܐܡܗ. ܢܙܝܪܐ
ܒܢܒܝܘܬܐ. ܫܡܘܐܝܠ ܕܝܢܐ ܘܟܗܢܐ. ܕܒܡܠܬܗ ܐܬܩܢܬ ܡܠܟܘܬܐ. ܘܡܫܚ
17 ܫܠܝܛܢ̈ܐ ܘܡܠܟ̈ܐ ܠܥܡܐ. * ܒܢܡܘܣܗ ܦܩܕ ܠܟܢܫܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܕܝܥܩܘܒ.
19 20 * ܘܐܦ ܗܘ ܡܚܐ ܒܥܠܕܒܒ̈ܐ. ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܣܚܪ̈ܢܘܗܝ. ܟܕ ܡܩܪܒ ܐܡܪܐ ܕܝܢܩܐ. * ܘܪܥܡ
21 ܡܢ ܫܡܝܐ ܡܪܝܐ. ܘܒܩܠܐ ܚܣܝܢܐ ܐܫܡܥ ܩܠܗ. * ܘܐܒܕ ܠܟܠܗܘܢ ܫܠܝܛܢ̈ܐ
22 ܕܨܘܪ. ܘܐܘܒܕ ܠܟܠܗܘܢ ܪܘܪ̈ܒܢܐ ܕܦܠܫܬܝ̈ܐ. * ܘܒܙܒܢܐ ܕܫܟܝܒ ܥܠ ܥܪܣܗ. ܐܣܗܕ
ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܩܕܡ ܡܫܝܚܗ. ܕܫܘܚܕܐ ܘܡܘܗܒܬܐ. ܡܢ ܐܢܫ ܠܐ ܢܣܒ. ܘܟܠ ܒܣܪ
23 ܠܐ ܐܣܗܕ ܥܠܘܗܝ. * ܘܐܦ ܡܢ ܒܬܪ ܕܡܝܬ ܐܫܬܐܠ. ܘܚܘܝ ܠܡܠܟܐ ܐܘܪܚܗ. ܘܐܪܝܡ
ܡܢ ܐܪܥܐ ܩܠܗ ܒܢܒܝܘܬܐ. ܠܡܥܒܪܘ ܚܛܗ̈ܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܡܙ *

1 2 * ܘܒܬܪܗ ܩܡ ܢܬܢ. ܢܒܝܐ. ܠܡܫܡܥܘ ܩܕܡ ܕܘܝܕ. * ܐܝܟܢܐ ܕܬܪܒܐ ܪܡ ܡܢ
3 ܡܩܕܫܐ. ܗܟܢܐ ܪܡ ܕܘܝܕ ܡܢ ܐܝܣܪܝܠ. * ܐܪ̈ܝܘܬܐ ܐܝܟ ܓܕܝ̈ܐ ܩܛܠ. ܘܕܒ̈ܐ ܐܝܟ
4 5 ܐܡܪ̈ܐ. * ܒܛܠܝܘܬܗ ܩܛܠ ܓܢܒܪܐ. ܘܐܥܒܪ ܚܣܕܐ ܕܥܡܗ. * ܐܢܝܦ ܐܝܕܗ
ܒܩܠܥܐ. ܘܬܒܪ ܟܠܗ ܫܘܒܗܪܗ ܕܓܘܠܝܕ.

Et oſſa velut lilia niteſcent, noménque ſuum 15
bonum filiis ſuis relinquent, & univerſo po-
pulo laudes ſuas. Item dilectus creatori ſuo 16
ex quo è ventre matris ſuæ extractus eſt,
Nazaræus per prophetiam Samuel judex &
ſacerdos, cujus verbo inſtauratum eſt re-
gnum, quippe principes ac reges unxit po-
pulo. Secundùm legem ipſius turbis impe- 17
ravit, quemadmodum præceperat Jacobi
Dominus. Hic etiam hoſtes profligavit ex 19
omnibus confinibus ſuis, agnum lactentem
immolando. Tum Dominus de cœlo tonu- 20
it, & fragore vehementi vocem ſuam audi-
re fecit. Attrivit omnes Tyri principes, 21
omnéſque Paleſtinorum tyrannos abſumpſit.
Et quo tempore ſuper lectum ſuum quieſce- 22
bat, conteſtatus eſt coram Domino & coram
uncto ipſius, ſe nec munus nec donum à
quoquam accepiſſe: nec verò ulla caro te-
ſtimonium perhibuit adverſùs eum. Etiam 23
poſt obitum ſuum interrogatus, oſtendit re-
gi viam ejus: & ſuſtulit è terra vocem ſuam
cum prophetia, ad abolenda peccata.

CAP. XLVII.

Poſt hunc ſurrexit Nathan propheta ad 1
audire faciendum *ſermonem* coram Davide.
Nam quo eminentior eſt adeps ſanctuario, 2
eò eminentior David Iſrael. Leones quaſi 3
hœdos occîdit, & urſos perinde ac agnos.
In adoleſcentia ſua gigantem interfecit, & 4
abſtulit opprobrium populi ſui. Manu ſuâ 5
fundam vibravit, totámque Goliadi ſuper-
biam confregit.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 * وتزهر عظامهم مثل السوسن * ويخلفون اسماء صالحة لعقبهم * ولجميع الشعب مدحهم *
16 * والمحبوب الي خالقه منذ نسل من بطن امه * والمحصور بالنبوة سموايل الحاكم الكاهن * الذي
17 اصلح الملك وثبته بقوله * ومسح السلاطين والملوك للشعب * بسنته امر الجماعات بحفظ
19 السنة * كالذي امر رب يعقوب * وهو ايضا هزم الاعداء واباده‍م من حولهم * بالحمل الرضيع
20 الذي قربه لله تعالي قربانا * وغضب الله العلي من السماء * واسمع صوته برعد شديد *
21 22 * وهزم جميع سلاطين مدينة صور * واباد جميع جبابرة الفلسطينيين * وعند موته حين
استراح على سريره * استشهد امام الله وقدام مسيحه * انه لم ياخذ من احد رشوة * ولا هدية *
23 ولم يشهد عليه بذلك احد * وسيل بعد وفاته ايضا * واخبر الملك عن طريقه *
ورفع صوته بالنبوة * ليبطل الخطايا من الارض *

* الفصل السابع والاربعون *

1 2 * وقام بعده ناثان النبي * ليسمع قدام داود بالنبوة * كفضل الشحم علي القدس * كذلك فضل
3 4 داود علي اسرائيل * قتل اللبوات كالجدي * والادباب كالحملان * قتل الجبار في حداثته * ورفع
5 العار عن شعبه * وادار يده بالعرافة * وكسر جميع تطاول جلياد وبعده *

Et fore ut oſſa eorum quaſi lilia flore- 15
ſcant, bona ſuæ poſteritati nomina, totiq;
populo laudes ſuas relicturos. Præterea 16
dilectus creatori ſuo ex quo procreatus
eſt ex utero matris ſuæ, & caſtus per pro-
phetiam Samuel judex & ſacerdos, qui
regnum inſtauravit, verbóq; ſuo ſtabi-
livit, & imperatores ac reges unxit po-
pulo. Lege ſua turbis juſſit obſervan- 17
tiam legis, prout juſſerat Dominus Ja-
cobi. Hic etiam hoſtes debellavit, & 19
è circunjacentibus ſibi locis *perdidit,*
per agnum lactentem quem excelſo Deo
obtulit ſacrificium: Iratuſque Deus al- 20
tiſſimus è cœlo, audire fecit vocem ſuam
vehementi cum tonitru. Profligavit et- 21
iam omnes urbis Tyri duces, & per-
emit omnes Paleſtinorum gigantes: Et 22
morti vicinus, dum ſuper lecto ſuo quie-
viſſet, conteſtatus eſt coram Deo & co-
ram uncto ejus, ſe nec munus nec donum
à quoquam accepiſſe; & quidem *nemo*
in his contra eum teſtatus eſt. Rogatus 23
etiam poſt obitum ſuum, indicavit regi
viam ejus; extulitque vocem ſuam cum
prophetia, ad abrogandas è terra ini-
quitates.

CAP. XLVII.

Poſt hunc ſurrexit Nathan propheta, 1
ut audire faceret coram Davide prophe-
tiam. Ut præſtat adeps ſanctuario, ita 2
præſtat David Iſraeli. Leones quaſi 3
hœdos interfecit, & urſos quaſi agnos.
Interemit gigantem in adoleſcentia ſua, 4
& probrum ſuſtulit è populo ſuo. Ma- 5
num ſuam cum funda circumegit, omném-
que Goliadi ſuperbiam & pervicaciam
confregit.

Verſio VULG. LAT.

6 Nam invocavit Dominum omnipotentem, & dedit in
dextera ejus tollere hominem fortem in bello, & exaltare
7 cornu gentis ſuæ. Sic in decem millibus glorificavit
eum, & laudavit eum in benedictionibus Domini, in
8 offerendo illi coronam gloriæ: Contrivit enim inimicos
undique, & extirpavit Philiſthiim contrarios uſque in
hodiernum diem: contrivit cornu ipſorum uſque in æternum.
9 In omni opere dedit confeſſionem Sancto, & Excelſo
10 in verbo gloriæ, De omni corde ſuo laudavit Dominum,
& dilexit Deum, qui fecit illum: & dedit illi
11 contra inimicos potentiam: Et ſtare fecit cantores contra
12 altare, & in ſono eorum dulces fecit modos. Et dedit
in celebrationibus decus, & ornavit tempora uſque ad
conſummationem vitæ, ut laudarent nomen ſanctum Domini,
13 & amplificarent manè Dei ſanctitatem. Dominus
purgavit peccata ipſius, & exaltavit in æternum cornu
ejus: & dedit illi teſtamentum regni, & ſedem gloriæ
14 in Iſrael. Poſt ipſum ſurrexit filius ſenſatus, & propter
15 illum dejecit omnem potentiam inimicorum. Salomon
imperavit in diebus pacis, cui ſubjecit Deus omnes hoſtes,
ut conderet domum in nomine ſuo, & pararet ſanctitatem
in ſempiternum: quemadmodùm eruditus es in juventute
16 tua, Et impletus es, quaſi flumen, ſapientiâ, &
17 terram retexit anima tua. Et replêſti in comparationibus
ænigmata: ad inſulas longè divulgatum eſt nomen tuum,
18 & dilectus es in pace tua. In cantilenis, & proverbiis,
& comparationibus, & interpretationibus, miratæ ſunt
19 terræ, Et in nomine Domini Dei, cui eſt cognomen,
20 Deus Iſrael. Collegiſti quaſi aurichalcum aurum, & ut
21 plumbum complêſti argentum, Et inclinâſti femora tua
22 mulieribus: poteſtatem habuiſti in corpore tuo, Dediſti
maculam in gloria tua, & profanâſti ſemen tuum inducere
iracundiam ad liberos tuos, & incitari ſtultitiam tuam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 † Ἐπεκαλέσατο γὰρ κύριον τὸν ὕψιστον, † ϗ ἔδωκεν ἐν τῇ δεξιᾷ
αὐτοῦ κράτος † ἐξᾶραι ἄνθρωπον δυνατὸν ἐν πολέμῳ, † ἀνυψῶσαι
7 κέρας λαοῦ αὐτοῦ. † Οὕτως ἐν μυριάσιν ἐδόξασεν αὐτὸν, † ϗ ᾔνεσεν
αὐτὸν ἐν εὐλογίαις κυρίου, † ἐν τῷ φέρεσθαι αὐτῷ διάδημα
8 δόξης. † Ἐξέτριψε γὰρ ἐχθροὺς κυκλόθεν, † ϗ ἐξουδένωσεν Φυλιστιὶμ
τοὺς ὑπεναντίους· † ἕως σήμερον συνέτριψεν αὐτῶν κέρας.
9 Ἐν παντὶ ἔργῳ αὐτοῦ ἔδωκεν ἐξομολόγησιν † ἁγίῳ ὑψίστῳ ῥήματι
10 δόξης. † Ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ ὕμνησε, † ϗ ἠγάπησεν τὸν ποιήσαντα
11 αὐτόν. † Καὶ ἔστησε ψαλτῳδοὺς κατέναντι (δ) τοῦ θυσιαστηρίου, † ϗ ἐξ
12 ἤχου αὐτῶν γλυκαίνει μέλη. † Ἔδωκεν ἐν ἑορταῖς εὐπρέπειαν, † ϗ
ἐκόσμησεν καιροὺς μέχρι συντελείας· † ἐν τῷ αἰνεῖν αὐτοὺς τὸ ἅγιον
13 ὄνομα αὐτοῦ, † ϗ ἀπὸ (ε) πρωῒ ἠχεῖν τὸ ἁγίασμα. † Κύριος
ἀφεῖλε τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, † ϗ ἀνύψωσεν εἰς αἰῶνα τὸ κέρας
αὐτοῦ, † ϗ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην βασιλέων † ϗ θρόνον δόξης ἐν
14 τῷ Ἰσραήλ. † Μετὰ (ϛ) τοῦτον ἀνέστη υἱὸς ἐπιστήμων, † ϗ δι' αὐτὸν κατέλυσεν
15 ἐν πλατυσμῷ. † (ζ) Σαλωμὼν ἐβασίλευσεν ἐν ἡμέραις
εἰρήνης, † ᾧ ὁ θεὸς κατέπαυσε κυκλόθεν, † ἵνα στήσῃ οἶκον ἐπ'
ὀνόματι αὐτοῦ, † ϗ ἑτοιμάσῃ ἁγίασμα εἰς τὸν αἰῶνα. † Ὡς ἐσοφίσθης
16 ἐν νεότητί σου, † Καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνέσεως.
17 † Γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ ψυχή σου, † Καὶ ἐνέπλησας ἐν παραβολαῖς αἰνιγμάτων.
† εἰς νήσους πόῤῥω ἀφίκετο τὸ ὄνομά σου, † ϗ ἠγαπήθης
18 ἐν τῇ εἰρήνῃ σου. † (η) Ἐν ᾠδαῖς ϗ παροιμίαις ϗ παραβολαῖς, † ϗ
19 ἐν (θ) ἑρμηνείαις ἀπεθαύμασάν σε χῶραι. Ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ
20 θεοῦ † τοῦ ἐπικεκλημένου θεοῦ Ἰσραήλ, † Συνήγαγες ὡς κασσίτερον
21 τὸ χρυσίον, † ϗ ὡς (ι) μόλιβδον ἐπλήθυνας ἀργύριον. (κ) † Παρενέκλινας
τὰς λαγόνας σου γυναιξὶ, † ϗ ἐνεξουσιάσθης ἐν τῷ σώματί
22 σου. † Ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου, † ϗ ἐβεβήλωσας τὸ σπέρμα
σου, † ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ τέκνα σου, † ϗ κατενύγην
ἐπὶ τῇ ἀφροσύνῃ σου.

MS. A. (δ) θυσιαστηρίου, ϗ ἐξ ἤχους αὐτῶν γλυκαίνειν μέλη. (ε) πρωΐας (ϛ) τοῦτον (ζ) Σολομὼν (η) Καὶ ἐν (θ) *ἑρμηνείαις (ι) *μόλιβον (κ) παρενέκλινας

Nam invocavit Dominum altiſſimum: & dedit 6
in dextera ejus robur tollere hominem fortem in
bello, exaltare cornu gentis ſuæ. Sic in decem 7
millibus glorificavit eum, & laudavit eum in
benedictionibus Domini, in afferendo illi coronam
gloriæ. Contrivit enim inimicos undique, 8
& extirpavit Phyliſtiim contrarios: uſque in
hodiernum diem contrivit cornu ipſorum. In 9
omni opere ſuo dedit confeſſionem Sancto excelſo,
verbo gloriæ: In omni corde ſuo laudavit, & 10
dilexit eum qui fecit ipſum. Et ſtare fecit cantores 11
contra altare, & ex ſono eorum (b) dulces
facit modos. Dedit in celebritatibus decus, & 12
ornavit tempora uſque ad conſummationem: in
laudando ipſos nomen ſanctum ejus, & à manè
perſonando ſanctitatem. Dominus abſtulit peccata 13
ipſius, & exaltavit in æternum cornu ejus,
& dedit illi teſtamentum (c) regum, & thronum
gloriæ in Iſrael. (d) Cum hoc ſurrexit filius 14
ſciens, & propter illum habitavit in latitudine.
Solomon regnavit in diebus pacis, (e) cui Deus 15
requiem dedit in circuitu; ut conderet domum
in nomine ejus, & pararet ſanctitatem in ſempiternum.
Quàm (f) ſapiens fuiſti in juventute
tua, Et impletus es, quaſi flumen, intellectu. 16
Terram contexit anima tua, Et replêſti in parabolis
ænigmatum. Ad inſulas longè pervenit 17
nomen tuum, & dilectus fuiſti in pace tua. In 18
cantilenis, & proverbiis, et parabolis, & interpretationibus
te miratæ ſunt terræ. In nomine 19
Domini Dei, cui cognomen eſt Deus Iſrael, Collegiſti 20
quaſi ſtannum, aurum; &, ut plumbum,
multiplicâſti argentum. Inclinâſti femora tua 21
mulieribus, & ſubjugatus es in corpore tuo.
Dediſti maculam in gloria tua, & prophanâſti 22
ſemen tuum, inducere iram ſuper filios tuos, (&
(g) compunctus ſum ſuper ſtultitia tua,)

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 11 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 18 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

Deum enim deprecatus eſt, dedítque in 6
manum ejus robur ad interficiendum gigantem
belli gnarum, ad erigendum cornu
populi ſui Iſraelis. Propterea mulieres in 7
decem millium turmas laudaverunt eum.
Parùm pugnavit, attamen hoſtes ex omnibus 8
confinibus ſuis debellavit, Philiſtæos
ultus eſt, & ad hunc uſque diem fregit cornu
eorum. Idcircò protulit verba cum voce 9
gratiarum actionis & honoris. Toto corde 10
ſuo dilexit creatorem ſuum, Et quotidie 11
inceſſanter laudes ejus coram altari dicebat.
Edidit ingentia cantica per ſingulos 12
annos. Unde pepercit ei Deus peccata ipſius, 13
& cornu ejus in æternum erexit, dedítque
ei ſolium regni ſuper Iſraelem. Poſt 14
eum ſurrexit rex potentiſſimus, habitans in
pace Solomon. Quem Deus reddidit circunquaque 15
pacatum, ut ædem extrueret nomini
ipſius perpetuam. Quàm ſapiens fuiſti 16
in adoleſcentia tua Salomon! nam profudiſti
fluminis inſtar ſapientiam intelligentiâ
tuâ, Et celſitudine gloriæ regum. Ad inſulas 17 18
uſq; remotiſſimas pervenit nomen tuum,
téque audire cupiunt Interpretantem proverbia 19
ſapientiæ in libro. In prophetia ſtuporem
creâſti gentibus, Et vocatus es in 20
nomine Dei: ejus eſt enim gloria, qui nominatus
eſt ſuper Iſraele. Aurum congeſſiſti 21
ut plumbum, & ut pulverem argentum. Dediſti 22
mulieribus robur tuum, & poteſtatem
tribuiſti eis in corpus tuum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * لانه صلا امام الرب الله * واجري الغلبة على يده * لقتل المجبر المدل بحسن القتال *
7 8 ليرفع براس شعبه اسرائيل * ولذلك مدحته النساء بقتل الرئيس * جاهد قليلا * وهزم
9 الاعداء وابادهم من حوله * انتقم من الفلسطينيين * والي اليوم انكسر قرنهم * ولذلك
10 11 رتل بقصائد المجد وصوت الشكر والكرامة * واحب خالقه من كل قلبه * وكان جميع
12 ايامه دايمة يقص ويحدث تسابيحه امام المذبح * واحدث تسابيح عظاما سنة من سنة *
13 14 * وغفر الله له ايضا خطاياه * واعلا كلمته الي الابد * واعطاه رتبة الملك علي اسرائيل * واقام
16 بعده الملك الشديد النازل في الراحة سليمن * ما كان اعقلك من صغرك يا سليمن *
17 18 وفاضت الحكمة اليك مثل النهر * علوت بالكرامة الملوك * بلغ ذكرك الي اقاصي الجزاير
19 البائية * ويؤملون سماع كلامك * ويرغبون من علمك * مفسر الحكمة بالكتاب * واعجبت الامم
20 21 بالنبوة * وسميت باسم الله الذي له الكرامة والهيبة التي خص بها اسرائيل ودعي بها * وجمعت
22 الذهب كثير * والفضة مثل التراب * واعطيت قوتك للنساء * وسلطتهن علي جسدك *

Oravit enim ad Dominum Deum, qui 6
dedit victoriam in manum ejus ad occidendum
gigantem rectè pugnandi arte
inſtructum, ut populi ſui Iſraelis caput
attolleret. Et iccircò laudaverunt eum 7
mulieres ob cædem ducis. Parùm dimicavit, 8
hoſtéſque profligavit ac perdidit
è circunjectis ſibi regionibus, &
vindictam ſumpſit à Philiſtæis, quorum
vires ad hodiernum uſque diem confractæ
ſunt. Ac proptereà carminibus honorificis 9
& voce gratiarum actionis ac
laudis plena cecinit. Creatorem ſuum 10
toto corde dilexit, Omnibúſque diebus 11
ſuis laudes ejus coram altari aſſiduè
narrabat ac recitabat: Maximáque 12
ſcripſit cantica ex anno in annum. Quare 13
dimiſit etiã illi Deus peccata ipſius,
verbum ejus in æternum extulit, dedítque
ei dignitatem regiam ſuper Iſraele.
Poſt eum conſtituit regem potentiſſimum, 14
pacatè commorantem Salomonem. Quàm 16
prudens fuiſti inde à pueritia tua ô Salomon!
exuberavit enim in te ſapientia
quaſi flumen: Reges gloriâ ſuperâſti: 17
Memoria tua ad ultimos penitiſſimarum 18
inſularum terminos pervenit, quæ et ſermones
tuos cupiunt audire, & doctrinam
tuam exoptant, Dum interpretaris in libro 19
ſapientiã. Prophetiã populos ad admirationem
excitâſti, Et vocatus es in 20
nomine Dei, cujus eſt honor & majeſtas
quæ attributa eſt Iſraeli, et per quã cognominatus
eſt. Aurum ſummâ copiâ coacervâſti, 21
& argentum pulveris inſtar.
Vires tuas dediſti mulieribus, & earum 22
ditioni corpus tuum ſubdidiſti.

Verſio VULG. LAT.

23 Ut faceres imperium bipartitum, & ex Ephraim imperare
24 imperium durum. Deus autem non derelinquet miſericordiâ
ſuam, & non corrumpet nec delebit opera ſua, neq;
perdet à ſtirpe nepotes electi ſui: & ſemen ejus, qui diligit
25 Dominum, non corrumpet. Dedit autem reliquum Jacob,
26 & David de ipſa ſtirpe. Et finem habuit Salomon
27 cum patribus ſuis. Et dereliquit poſt ſe de ſemine ſuo,
28 gentis ſtultitiam, Et imminutum à prudentia, Roboam, qui
29 avertit gentem conſilio ſuo: Et Jeroboam filium Nabat,
qui peccare fecit Iſrael, & dedit viam peccandi Ephraim,
30 & plurimi redundaverunt peccata ipſorum. Valdè averterunt
31 illos à terra ſua. Et quæſivit omnes nequitias, uſq;
dum perveniret ad illos defenſio, & ab omnibus peccatis
liberavit eos.

CAP. XLVIII.

1 ET ſurrexit Elias propheta, quaſi ignis, & verbum ipſius
2 quaſi facula ardebat. Qui induxit in illos famem, &
irritantes illum invidiâ ſuâ pauci facti ſunt: non enim poterant
3 ſuſtinere præcepta Domini. Verbo Domini continuit
4 cœlum, & dejecit de cœlo ignem ter. Sic amplificatus
eſt Elias in mirabilibus ſuis. Et quis poteſt ſimiliter
5 ſic gloriari tibi? Qui ſuſtuliſti mortuum ab inferis de forte
6 mortis in verbo Domini Dei. Qui dejeciſti reges ad
perniciem, & confregiſti facilè potentiam ipſorum, &
7 glorioſos de lecto ſuo. Qui audis in Sina judicium, & in
8 Horeb judicia defenſionis. Qui ungis reges ad pœnitentiam,
& prophetas facis ſucceſſores poſt te.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

23 † Γενέσθαι δίχα τυραννίδα, † ϗ ἐξ Ἐφραὶμ ἄρξαι βασιλείαν
24 ἀπειθῆ. † Ὁ δὲ κύριος οὐ μὴ (ϛ) καταλίπῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, † ϗ οὐ μὴ
(θ) διαφθαρῇ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ· † οὐδὲ μὴ ἐξαλείψῃ (ι) ἐκλεκτοῦ
ἔκγονα, † ϗ σπέρμα τοῦ ἀγαπήσαντος αὐτὸν οὐ μὴ ἐξάρῃ.
25 † Καὶ τῷ Ἰακὼβ ἔδωκεν κατάλειμμα, † ϗ τῷ Δαυὶδ ἐξ αὐτοῦ ῥίζαν.
26 † Καὶ ἀνεπαύσατο Σαλωμὼν μετὰ τῶν πατέρων (κ), † Καὶ κατέλιπε
27 (λ) μετ' αὐτὸν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, † λαοῦ ἀφροσύνην
28 Καὶ ἐλασσούμενον συνέσει, † Ῥοβοὰμ, ὃς ἀπέστησε (μ) λαὸν ἐκ
29 βουλῆς αὐτοῦ· † Καὶ Ἱεροβοὰμ υἱὸν Ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτεν τὸν
Ἰσραὴλ, † ϗ ἔδωκε τῷ Ἐφραὶμ ὁδὸν ἁμαρτίας. † καὶ ἐπληθύνθησαν
30 αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν σφόδρα, † ἀποστῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ
31 τῆς γῆς αὐτῶν. Καὶ πᾶσαν πονηρίαν ἐξεζήτησαν, † (ν) ἕως
ἐκδίκησις ἔλθῃ ἐπ' αὐτούς.

MS. A. (ϛ) ἐγκαταλείπῃ (θ) διαφθείρῃ (ι) ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ ἔκγονα, ϗ τὸ σπέρμα (κ) αὐτοῦ, (λ) μεθ' (μ) τὸν λαὸν (ν) ὡς

ΚΕΦ. μη'.

1 † ΚΑὶ ἀνέστη Ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ, † ϗ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς
2 λαμπὰς ἐκαίετο. Ὃς ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς λιμὸν, † ϗ τῷ ζήλῳ
3 αὐτοῦ (α) ὠλιγοποίησεν αὐτούς. † Ἐν λόγῳ κυρίου ἀνέσχεν οὐρανὸν,
4 † κατήγαγεν οὕτως τρὶς πῦρ. † Ὡς ἐδοξάσθης Ἠλία (β) ἐν τοῖς
5 θαυμασίοις σου; † ϗ τίς ὅμοιός σοι (γ) καυχᾶσθαι; Ὁ ἐγείρας
6 † νεκρὸν ἐκ θανάτου ϗ ἐξ ᾅδου ἐν λόγῳ ὑψίστου· † Ὁ καταγαγὼν
7 βασιλεῖς εἰς ἀπώλειαν, † ϗ δεδοξασμένους ἀπὸ κλίνης αὐτῶν· † (δ) Ὁ
8 ἀκούων ἐν Σινᾷ ἐλεγμὸν, † ϗ ἐν Χωρὴβ κρίματα ἐκδικήσεως· † Ὁ
χρίων βασιλεῖς εἰς ἀνταπόδομα, † ϗ προφήτας διαδόχους μετ' αὐτόν·

MS. A. (α) ὀλιγοποίησεν (β) ἐν θαυμασίοις (γ) καυχήσεται; (δ) Ἀκούων

Ut fieret imperium bipertitum, & ex Ephræm in- 23
ciperet regnum inobediens. Dominus autem non 24
derelinquet miſericordiam ſuam, & non (h) corrumpet
opera ſua: nec delebit electi nepotes: &
ſemen ejus, qui ipſum dilexit, non tollet. Et dedit 25
reliquias Jacob, & Davidi ex ipſo radicem. 26
Et requievit Solomon cum patribus: Et reliquit 27
poſt ſe de ſemine ſuo, gentis ſtultitiam, Et imminutum 28
prudentia Roboam, qui avertit gentem
conſilio ſuo: Et Hieroboam filium Nabat, qui 29
peccare fecit Iſrael, & dedit viam peccati ipſi
Ephræm. Et redundaverunt peccata ipſorum
Valdè: ut averterent eos à terra. Et quæſiverunt 30
omnem nequitiam; donec vindicta veniret 31
ſuper eos.

CAP. XLVIII.

ET ſurrexit Elias propheta quaſi ignis: & 1
verbum illius quaſi facula ardebat. Qui induxit 2
in illos famem: & zelo ſuo paucos fecit
eos. In verbo Domini continuit cœlum: de- 3
duxit ſic (a) ter ignem. Quàm glorificatus 4
fuiſti, Elias, in mirabilibus tuis: & quis ſimilis
tibi, ut glorietur? Qui ſuſcitâſti cada- 5
ver à morte, & ab inferis, in verbo Altiſſimi.
Qui dejeciſti reges in perniciem, & glorioſos de 6
lecto ſuo. Qui audis in Sina correptionem, & in 7
Choreb judicia vindictæ. Qui ungis reges in re- 8
tributionẽ, & prophetas ſucceſſores poſt te ipſum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
[illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 26 [illegible]
27 28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]
30 31 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 5 [illegible]
6 7 [illegible]
8 [illegible]

Intuliſti labem gloriæ tuæ, & lectum tuum 23
ſtuprâſti, ad inducendã iniquitatem ſuper filios
filiorum tuorum, ut ingemiſcerent ſuper
cubili ſuo, ut in duo regna dividerentur, &
ex Aphremiticis regnum ethnicum *oriretur*.
Non tamen omiſit Deus gratiam ſuam, neque 24
projiciet verba ſua ſuper terram, Neque diſperdet 25
ſemen dilectorum ſuorum. & juſtorum
ſuorum filios minimè conſumet: Sed 26
dabit Jacobo ſalutem, & Davidi regnũ maximum. 27
Occumbente autem Salomone, Surrexit 28
poſt ipſum ſtultitiâ locuples, inops ſapientiâ
Rehabham, *qui* conſilio ſuo rexit populum
ſuum. Et Jorobham Nabati filio nulla 29
ſit memoria, quia peccavit, ac peccare fecit Iſraelem,
& exhibuit Aphremiticis offendiculum,
Adeò ut expulerit eos è patria ipſorum: 30
Multiplicavit admodùm peccata eorum, & 31
de omnibus ſceleribus conſilium inivit.

CAP. XLVIII.

DOnec ſurrexit propheta igni ſimilis, cujus 1
ſermo tanquam fornax inflammatus ardebat;
Et famem ſuper eos adduxit, zeloque 2
ſuo diſrupit illos. Verbo Domini cœlum inhibuit, 3
& ignẽ de cœlo ter deduxit; ſuper altare
ſcilicet, & ſuper homines impios. Quàm 4
formidabilis es Elia! & quiſquis tuî ſimilis
eſt, is eſt laudandus. Qui mortuum è ſepulchro 5
vitæ reſtituiſti ſecundùm voluntatem
Domini. Qui glorioſos de thronis ſuis deturbâſti, 6
Et in tentatione tua ſentire feciſti 7
eos increpationem ipſorum. Qui unxiſti reges 8
ad beneficia præſtanda, & prophetam
qui tibi ſucceſſit.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 * وجعلت عيبا في كرامتك * والشتيمة لمضجعك * فصار ذلك عقوبة على بني بنيك * ليتنفسوا
صعداء على مضاجعهم * ليفترق ملك بني اسرائيل فيصير فرقتين * من آل افرام ملك عابد
24 25 الاصنام * ولكن الله لم يدع فضله * ولم تسقط كلمته وعهده على الارض * ولا يهلك ذريه
26 27 احبابه * ولا يسحق اصل ابراره * ليري آل يعقوب النجاة * وآل داوود ملكا عظيما * وتوفي
28 29 سليمن * وقام ابنه بعده كثير الجهل ناقص العقل رحبعم * دبر قومه برايه * ولا ابقا الله
30 ذكرا ليوربعام ابن ناباط الذي اخطا واخطا اسرائيل * ونصب عثرة لآل افرام * ليجليهم عن
31 مواطنهم * لكثرة خطاياهم وفجورهم جدا * واشار عليهم بجميع الشر *
1 * الفصل الثامن والاربعون * حتي بعث الله تعالي نبيا مشبها بالنار * فكلمته
2 3 تتوقد مثل الاتون الذي يسجر * وبعث عليهم القحط * وبشدة غيرته لله ارهبهم * باذن
الله منع السماء من القطر * وانزل النار من السماء ثلثة مرار على المذبح وعلي القوم المنافقين *
4 5 * ما اشد هيبتك يا ايليا * ومن كان مثلك هو يمدح * لانك اقمت الميت من القبر باذن
6 7 8 الله ومسرته * وكببت الجبابرة عن كراسيهم * واسمعت بتجربتك تبكيتهم * ومسحت الملوك
ليهزموا في البلاد * والنبي الذي قام من بعدك *

Maculam honori tuo inuſſiſti, & contu- 23
meliam cubili tuo: ceſſitque id in pœnam
adversùs filios filiorum tuorum, ut profundo
gemitu ſuſpirarent ſuper cubilibus
ſuis, ut diſcinderetur regnum filiorum Iſrael,
fierétque bipertitum, & ex Aphremi
progenie regnum adorans idola. Nihilominus 24
Deus gratiam ſuam nequaquam
dereliquit, nec verbum ac fœdus
ejus decidit in terram, Nec perdet progeniem 25
dilectorum ſuorum, nec ſanctorum
ſuorum ſtirpem conteret: Ut oſtendat fa- 26
miliæ Jacobi ſalutem, & familiæ Davidis
regnum maximum. Defunctus eſt au- 27
tem Salomon, Succeſſitque illi filius ejus 28
abundans ſtultitiâ, carens prudentiâ, Rababham,
qui populum ſuum ſuopte judicio
gubernavit. Nec ullam Deus relinquat 29
memoriam Jorabhamo Nabati filio, qui
peccavit, & in peccatum induxit Iſraelem,
& offenſaculum erexit genti Aphremiticæ;
Ut eos propriis è regionibus pelleret, 30
Ob multitudinem peccatorum & ſcelerum
eorum innumeram. Suo demum
conſilio adegit illos ad omnia flagitia:

CAP. XLVIII.

DOnec miſit Deus excelſus prophetam 1
igni ſimilem, cujus verbum ardebat velut
caminus accenſus: Immiſitque in eos 2
ſiccitatem, ſuóque ardente in Deum zelo
terruit illos. Permiſſu Dei ſtillare cœlum 3
vetuit, ignémque de cœlo ter deſcendere
fecit, ſuper altare, & ſuper homines impios.
Quàm vehemens eſt terror 4
tuus ô Elia! & qui tibi par eſt, ipſe
laudabitur. Tu enim permiſſu ac volun- 5
tate divinâ mortuum è ſepulchro ſuſcitâſti:
Gigantes è ſedibus ſuis evertiſti: 6
In tentatione tua redargutionem eorum 7
ſentire feciſti: Reges unxiſti ad debellan- 8
dum impios in regionibus, & prophetam
qui poſt te ſurrexit:

Verſio VULG. LAT.

9 Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum.
10 Qui ſcriptus es in judiciis temporum lenire iracundiam
Domini; conciliare cor patris ad filium, & reſtituere
11 tribus Jacob. Beati ſunt, qui te viderunt, & in
12 amicitia tua decorati ſunt. Nam nos vitâ vivimus tantùm,
13 poſt mortem autem non erit tale nomen noſtrum. Elias
quidem in turbine tectus eſt, & in Eliſeo completus eſt
ſpiritus ejus: in diebus ſuis non pertimuit principem, &
14 potentiâ nemo vicit illum. Nec ſuperavit illum verbum
15 aliquod, & mortuum prophetavit corpus ejus. In vita ſua
16 fecit monſtra, & in morte mirabilia operatus eſt. In omnibus
iſtis non pœnituit populus, & non receſſerunt à peccatis
ſuis, uſq; dum ejecti ſunt de terra ſua, & diſperſi ſunt
17 in omnem terram: Et relicta eſt gens perpauca, & princeps
18 in domo David. Quidam ipſorum fecerunt quod
placeret Deo: alii autem multa commiſerunt peccata.
19 Ezechias munivit civitatem ſuam, & induxit in medium
ipſius aquam, & fodit ferro rupem, & ædificavit ad aquam
20 puteum. In diebus ipſius aſcendit Sennacherib, & miſit
Rabſacen, & ſuſtulit manum ſuam contra illos, & extulit
manum ſuam in Sion, & ſuperbus factus eſt potentiâ ſuâ.
21 Tunc mota ſunt corda, & manus ipſorum: & doluerunt
22 quaſi parturientes mulieres. Et invocaverunt Dominum
miſericordem, & expandentes manus ſuas, extulerunt ad
cœlum: & ſanctꝰ Dominus Deus audivit citò vocem ipſorum.
23 Non eſt commemoratus peccatorum illorum, neq; dedit
illos inimicis ſuis, ſed purgavit eos in manu Iſaiæ ſancti
24 prophetæ. Dejecit caſtra Aſſyriorum, & contrivit illos Angelus
25 Domini. Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, &
fortiter ivit in via David patris ſui, quam mandavit illi
Iſaias propheta magnus, & fidelis in conſpectu Dei.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

9 † Ὁ ἀναληφθεὶς ἐν (ε) λαίλαπι πυρὸς † ἐν ἅρματι ἵππων πυρίνων·
10 † Ὁ καταγραφεὶς (ζ) ἐν ἐλεγμοῖς εἰς καιροὺς, † κοπάσαι ὀργὴν
πρὸ θυμοῦ, † (η) καὶ ἐπιστρέψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν, † καὶ καταστῆσαι
11 φυλὰς Ἰακώβ. † Μακάριοι οἱ ἰδόντες σε, † καὶ οἱ ἐν
12 ἀγαπήσει κεκοσμημένοι· † Καὶ γὰρ ἡμεῖς (θ) ζωῇ ζησόμεθα. † Ἡλίας,
13 ὃς ἐν λαίλαπι ἐσκεπάσθη· † καὶ Ἐλισαιὲ (ι) ἐνεπλήσθη πνεύματος
αὐτοῦ· † καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ ἐσαλεύθη ὑπὸ ἄρχοντος, † καὶ οὐ κατεδυνάστευσεν
14 αὐτὸν οὐδείς. † Πᾶς λόγος οὐχ ὑπερῆρεν αὐτὸν, † καὶ
15 ἐν κοιμήσει ἐπροφήτευσε τὸ σῶμα αὐτοῦ. † Καὶ ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἐποίησε
16 τέρατα, † καὶ ἐν τελευτῇ θαυμάσια τὰ ἔργα αὐτοῦ. † Ἐν πᾶσι τούτοις
οὐ μετενόησεν ὁ λαὸς, † καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν,
† ἕως ἐπρονομεύθησαν ἀπὸ (κ) τῆς γῆς αὐτῶν, † καὶ ἐσκορπίσθησαν
17 ἐν πάσῃ τῇ γῇ. † Καὶ κατελείφθη ὁ λαὸς ὀλιγοστὸς, † καὶ ἄρχων
18 (λ) τῷ οἴκῳ Δαυίδ. † Τινὲς μὲν αὐτῶν ἐποίησαν τὸ ἀρεστὸν,
19 † τινὲς δὲ ἐπλήθυναν ἁμαρτίας. † Ἐζεκίας ὠχύρωσε τὴν πόλιν αὐτοῦ,
† καὶ εἰσήγαγεν εἰς μέσον (μ) αὐτῶν τὸν Γώγ· † ὤρυξε σιδήρῳ
20 ἀκρότομον, † καὶ ᾠκοδόμησε κρήνας εἰς ὕδατα. † Ἐν ἡμέραις αὐτοῦ
ἀνέβη Σενναχηρὶμ, καὶ ἀπέστειλε Ῥαψάκην, καὶ ἀπῆρεν· † καὶ ἐπῆρεν
(ν) ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπὶ Σιὼν, † καὶ ἐμεγαλαύχησεν ὑπερηφανίᾳ αὐτοῦ.
21 † Τότε ἐσαλεύθησαν καρδίαι καὶ (ξ) χεῖρες αὐτῶν, † καὶ ὠδίνησαν
22 ὡς αἱ τίκτουσαι. † Καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν κύριον τὸν ἐλεήμονα, † ἐκπετάσαντες
τὰς χεῖρας αὐτῶν πρὸς αὐτόν· † καὶ ὁ ἅγιος ἐξ οὐρανοῦ
23 ταχὺ ἐπήκουσεν αὐτῶν, † Καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν χειρὶ Ἡσαΐου.
24 † Ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἀσσυρίων, † καὶ ἐξέτριψεν αὐτοὺς
25 ὁ ἄγγελος αὐτοῦ. † Ἐποίησε γὰρ Ἐζεκίας τὸ ἀρεστὸν κυρίῳ, † καὶ ἐνίσχυσεν
ἐν ὁδοῖς Δαυίδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, † ἃς ἐνετείλατο Ἡσαΐας ὁ
προφήτης † ὁ μέγας, καὶ πιστὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ.

MS. A. (ε) λαμπάδι (ζ) ἐλεγμὸς (η) ἐπιστρέψαι (θ) ζωῆς (ι) ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου· (κ) γῆς αὐτῶν, καὶ διεσκορπίσθησαν (λ) ἐν τῷ οἴκῳ (μ) αὐτῆς ὕδωρ· (ν) χεῖρα (ξ) αἱ χεῖρες

Qui aſſumptus es in turbine ignis, in curru 9
equorum igneorum. Qui deſcriptus es in correptionibus 10
ad tempora lenire iram (b) ante furorem,
& conciliare cor patris ad filium, & reſtituere
tribus Jacob. Beati, qui te viderunt, et qui 11
(c) in amicitia decorati ſunt. Nam & nos vitâ 12
vivemus. Elias, qui in turbine tectus eſt: Et 13
Eliſæus impletus eſt ſpiritu illius. Et in diebus
ſuis non eſt commotus à principe: & non ſubjugavit
eũ quiſquam. Non ſuperavit illũ aliquod 14
verbũ; et in dormitione prophetavit corpus ejus.
Et in vitâ ſuâ fecit monſtra: & in morte mirabilia 15
opera ejus. In omnibus his non pœnituit 16
populus, & non receſſerunt à peccatis; uſq; dum
direpti ſunt de terrâ ſuâ, et diſperſi ſunt in omnẽ
terram. Et relicta eſt gens perpauca, & princeps 17
(d) domui David. Quidã ſanè ipſorum fecerunt, 18
quod placeret: quidam autem multa commiſerunt
peccata. Ezecias munivit civitatem ſuam: & 19
induxit in medio (e) ipſorum Gog. Fodit ferro
rupem, & ædificavit puteos ad aquas. In 20
diebus ipſius aſcendit (f) Nacherim: & miſit
Rapſacem: & (g) promovit. Et (h) promovit
manꝰ ejus in Sion: & jactavit ſe in ſuperbia
ſua. Tunc commota ſunt corda, et manus ipſorum: 21
& doluerunt, quaſi parturientes. Et invocaverunt 22
Dominum miſericordem, expandentes
manus ſuas ad eum. Et Sanctus de cœlo citò exaudivit
eos, Et redemit eos in manu Eſaiæ. Percuſſit 23
caſtra Aſſyriorum: & contrivit eos angelus 24
ejus. Nam fecit Ezecias, quod placuit Domino, 25
& fortiter fuit in viis David patris ſui;
quas mandavit Eſaias propheta magnus, & fidelis
in viſione ipſius.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Turbine raptus es ſublimè, equis igneis in 9
cœlum. Idémque venturus es antequam veniat 10
dies Domini, ad reducendum filios ad
parentes, & annuntiandum tribubus Jacobi. 11
Beatus qui te viſo, mortuus eſt: Verùm non 12
moritur, imò vitâ vivit. Eliâ in horrea recepto 13
in cœlum, duplicatam adeptus eſt prophetiam
Eliſæus, cujus os multas tentationes
& ſigna locutum eſt: nullo vitæ ſuæ tempore
hominem extimuit, nec ullus mortalium dominatus
eſt ei, Nec ulla res latuit ipſum. 14
Prodigia fecit in vita ſua, & in morte ſua 15
mortuum vivificavit. Ob hæc tamen omnia 16
non reſipuit populus, neque deſtiterunt ab
operibus ſuis malignis, donec è patria ſua
captivi ſunt abducti, & in omnes urbes diſperſi.
Remanſitq; ſolus Juda parvus dominio 17
domui Davidis. Quidam eorum pœnitentiam 18
egerunt, alii verò peccata multiplicârunt.
Hezechia munivit urbem, & aquas in medium 19
ejus induxit. In diebus ejus aſcendit 20
Sanherib, & miſit contra eos Rab-ſocke,
(i. *magnorum crurum hominem*) manum
ſuam extulit in Sionem, & audacter blaſphemavit
in Deum. Expandit autem Hezechia 22
coram Domino manus ſuas, Et Deus illicò 23
audivit orationem ejus, & liberavit eos per
Eſaiam prophetam: Et profligatis Aſſyrii 24
caſtris, plagâ magnâ percuſſit illos. Nam 25
fecit Hezechia quod bonum erat, & ambulavit
in itineribus Davidis, quæ præceperat
ei Eſaia propheta glorioſiſſimus
prophetarum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* واخطفك الريح العاصف الي الفردوس بخيول النار * وانك لمزمع ان تاتي امام الرب العزيز قبل 9 10
يومه لترد قلوب الابناء علي ابايهم * وتبشر اسباط يعقوب * فطوبي لمن عاينك ومات * ولعمري ما 11 12
كان يموت * بل كان يحيي ويصعد * ايلياء رفع الي خزاين السماء * فنال اليسع نبوة مضاعفة * 13
وعجايب كثيرة وتجارب شتي نطق بفيه * ما ذهل باحد قط * ولا خاف احدا قط * ولم يتسلط
عليه ذو لحم بتة * ولم يخفا عليه شي من امور الدنيا * لقد اكثر من العجايب في حياته * 14 15
واحيا ميتا وهو ميت * وفي جميع هذه العجايب لم تتوب بنوا اسراييل * فلم يدعوا افعالهم 16
الخبيثة * حتي سبيوا عن بلادهم وفرقوا في جميع الافاق * وبقي سبط يهودا وحده سلطان قليل 17
لال داوود * فمنهم من تاب ورجع عن اثمه * ومنهم من زاد علي خطاياه * حزقيا خلص المدينة 18 19
وبناها واجري الماء في جوفها * علي عهده حاصرهم سنحاريب الملك * وبعث اليهم رييسا في 20
خليفته * ورفع يده علي صهيون وافتري علي الله بمرحه * وذلك ان حزقيا بسط يده قدام 22
الرب * فستجاب الله دعاءه وشيكا * فخلصهم علي يدي اشعياء النبي * وهزم عساكر الاردني * 23 24
وضرب فيهم ضربة منكرة * لان حزقيا سعي في رضوان الله تعالي * وسلك في طرق داوود 25
ابيه الذي كان يوصيه بها اشعياء النبي الممدوح في الانبياء *

Te ventus vehemens rapuit in paradiſum 9
equis igneis: Tu denique præceſſurus 10
es Dominũ potentiſſimum ante diem
ipſius, ut corda filiorum ad parentes ſuos
reducas, & Jacobi tribubus annunties.
Beatus qui te vidit, ac mortuus eſt: 11
Et quidem non mori, ſed vivere & 12
in cœlum aſcendere debuiſſet. Eliâ in 13
cæleſtes cellas evecto, obtinuit Eliſæus
prophetiam duplicatam. Is multa miracula,
variáſque tentationes ore ſuo pronuntiavit:
nullius unquam ſtupore dejectus
eſt, neminem unquã metuit, nemo
unquam carne præditus dominatus eſt
illi, Nec ullum hujus mundi negotium 14
latuit eum, Multa patravit miracula in 15
vita ſua; dumque eſſet mortuus, mortuũ
vivificavit. Ob tantam talium miraculorum 16
turbam non egerunt pœnitentiam
filii Iſrael, nec à ſceleratis operibus ſuis
deſtiterunt, donec è patria ſua captivi
ſunt abducti, et in climata quæq; diſperſi,
Solâ tribu Juda exiguo principatu 17
manente familiæ Davidicæ. Inter hos 18
quidam reſipiſcentes retraxerunt ſe ab
iniquitate ſua, & inter eoſdem nonnulli
aggravârunt ſcelera ſua. Hezechia urbem 19
liberavit ac munivit, & aquam
fluere fecit in medium ejus. Hujus 20
tempore Sanherib rex obſedit illos, miſitque
ad eos ducem ſui vicariũ, manum
ſuã levavit ſuper Sion, ſuâque ſuperbiâ
blaſphemavit in Deũ. Nam Hezechia 22
extendit manũ ſuã corã Domino; Ejuſq; 23
precationem protinus exaudivit Deus,
& liberavit eos per manus Eſaiæ prophetæ.
Exercitus principis Jordanici 24
profligavit, & plagâ acerbâ percuſſit
illos: Quia Hezechia ſecundùm excelſi 25
Dei voluntatem ſe geſſit, & ambulavit
in viis David patris ſui, quas mandabat
illi Eſaia propheta ſummè laudandus
inter prophetas.

Verſio VULG. LAT.

26 In diebus ipſius retrò rediit Sol, & addidit regi vitam.
27 Spiritu magno vidit ultima, & conſolatus eſt lugentes
28 in Sion. Uſque in ſempiternum Oſtendit futura,
& abſcondita antequàm evenirent.

CAP. XLIX.

1 MEmoria Joſiæ in compoſitionem odoris facta opus
2 pigmentarii. In omni ore quaſi mel indulcabitur ejus
3 memoria, & ut muſica in convivio vini. Ipſe eſt directus
divinitùs in pœnitentiam gentis, & tulit abominationes
4 impietatis. Et gubernavit ad Dominum cor
ipſius, & in diebus peccatorum corroboravit pietatem.
5 Præter David, & Ezechiam, & Joſiam, omnes peccatum
6 commiſerunt: Nam reliquerunt legem Altiſſimi
7 reges Juda, & contempſerunt timorem Dei. Dederunt
enim regnum ſuum aliis, & gloriam ſuam alienigenæ
8 genti. Incenderunt electam ſanctitatis civitatem, &
9 deſertas fecerunt vias ipſius in manu Jeremiæ. Nam
malè tractaverunt illum, qui à ventre matris conſecratus
eſt propheta, evertere, & eruere, & perdere, &
10 iterùm ædificare, & renovare. Ezechiel qui vidit conſpectum
gloriæ, quam oſtendit illi in curru Cherubim.
11 Nam commemoratus eſt inimicorum in imbre, bene-
12 facere illis qui oſtenderunt rectas vias. Et duodecim
prophetarum oſſa pullulent de loco ſuo: nam corroboraverunt
Jacob, & redemerunt ſe in fide virtutis.
13 Quomodò amplificemus Zorobabel? nam & ipſe quaſi
ſignum in dextera manu;

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

26 † Ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος, † καὶ προσέθηκε ζωὴν
27 βασιλεῖ. † Πνεύματι μεγάλῳ εἶδε τὰ ἔσχατα, † καὶ παρεκάλεσε τοὺς
28 πενθοῦντας ἐν Σιών. † Ἕως τοῦ αἰῶνος ὑπέδειξε τὰ ἐσόμενα,
† καὶ τὰ ἀπόκρυφα πρὶν ἢ παραγενέσθαι αὐτά.

ΚΕΦ. μθʹ.

1 † ΜΝημόσυνον Ἰωσίου εἰς σύνθεσιν θυμιάματος, † ἐσκευασμένον
2 (α) ἔργῳ μυρεψοῦ, † Ἐν παντὶ στόματι ὡς μέλι γλυκανθήσεται, † καὶ
3 ὡς μουσικὰ ἐν συμποσίῳ οἴνου. † Αὐτὸς (β) κατευθύνθη ἐν ἐπιστροφῇ
4 λαοῦ, † καὶ ἐξῆρε βδελύγματα ἀνομίας. † Κατεύθυνε πρὸς κύριον
τὴν (γ) καρδίαν αὐτοῦ, † ἐν ἡμέραις ἀνόμων κατίσχυσε τὴν εὐσέβειαν.
5 † Πάρεξ Δαυίδ, καὶ Ἐζεκίου, καὶ Ἰωσίου, † πάντες (δ) πλημμέλειαν
6 ἐπλημμέλησαν. † Κατέλιπον γὰρ τὸν νόμον τοῦ ὑψίστου, † οἱ βασιλεῖς
7 Ἰούδα ἐξέλιπον. † Ἔδωκαν γὰρ τὸ κέρας αὐτῶν ἑτέροις, † καὶ τὴν δόξαν
8 αὐτῶν ἔθνει ἀλλοτρίῳ. † Ἐνεπύρισαν ἐκλεκτὴν πόλιν ἁγιάσματος, † καὶ ἠρήμωσαν
9 τὰς ὁδοὺς αὐτῆς † ἐν χειρὶ (ε) Ἱερεμίου. Ἐκάκωσαν γὰρ αὐτὸν, † καὶ αὐτὸς
ἐν μήτρᾳ ἡγιάσθη προφήτης † ἐκριζοῦν καὶ κακοῦν καὶ ἀπολλύειν, † ὡσαύτως
10 οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν. † Ἰεζεκιὴλ ὃς εἶδεν ὅρασιν δόξης,
11 † ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ἐπὶ ἅρματος χερουβίμ. † Καὶ γὰρ ἐμνήσθη τῶν
12 ἐχθρῶν ἐν ὄμβρῳ, † καὶ ἀγαθῶσαι τοὺς εὐθύνοντας ὁδούς. † Καὶ τῶν
δώδεκα προφητῶν τὰ ὀστᾶ † ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. † (ε) παρεκάλεσε
δὲ τὸν Ἰακώβ, † καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν πίστει ἐλπίδος.
13 † Πῶς μεγαλύνωμεν τὸν Ζοροβάβελ; † καὶ αὐτὸς ὡς σφραγὶς ἐπὶ
δεξιᾶς χειρός.

MS. A. (α) ἔργον μυρεψοῦ, (β) κατευθύνθη (γ) ὁδὸν (δ) πλημμέλειαν (ε) Ἱερεμίου. (ε) παρεκάλεσε γὰρ τὸν Ἰακώβ, καὶ ἐλυτρώσαντο

In diebus ipſius retrò rediit Sol, & addidit regi 26
vitam. Spiritu magno vidit ultima, & conſolatus 27
eſt lugentes in Sion. Uſque in ſempiternum
Oſtendit futura, & abſcondita, antequàm ipſa 28
evenirent.

CAP. XLIX.

MEmoria Joſiæ in compoſitionem incenſi, 1
facta opere unguentarii. In omni ore, quaſi mel, 2
indulcabitur, & ut muſica in convivio vini.
Ipſe directus eſt in converſione populi, & abſtulit 3
abominationes iniquitatis. Direxit ad Dominum 4
cor ſuum: in diebus iniquorum corroboravit
pietatem. Præter David, & Ezeciam, & Joſiam, 5
omnes delictum deliquerunt. Nam reliquerunt 6
legem Altiſſimi, reges Juda defecerunt.
(a) Dederunt enim cornu ſuum aliis, & gloriam 7
ſuam alienæ genti. Incenderunt electam 8
ſanctitatis civitatem, & deſertas fecerunt vias
ipſius in manu Hieremiæ. Nam malè tractaverant 9
illum: & ipſe in utero conſecratus eſt propheta,
eradicare, & affligere, & perdere, ſimiliter
ædificare, & plantare. Jezeciel, qui vidit 10
conſpectum gloriæ, quam oſtendit illi in curru
Cherubim. Nam commemoratus eſt inimicorum 11
in imbre, (b) & benefacere illis qui dirigunt
vias. Et duodecim prophetarum (c) oſſa pullulent 12
de loco ſuo. Conſolatus eſt autem Jacob, &
redemit eos in fide ſpei. Quomodò amplificemus 13
Zorobabel? Nam & ipſe quaſi ſignaculum in
dextra manu.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Ipſius enim operâ ſol ſtetit, & aucta fuit 26
vita regis. Spiritu fortitudinis nova vidit, 27
& mœſtos Sionis conſolatus eſt. Et dum 28
eſſet in mundo, ſigna ac tentationes prævidit
antequam evenirent.

CAP. XLIX.

[illegible]

NOmen Joſiæ ſimile eſt thuribulo aromatario 1
multigenis odoramentis permixto. Ut 2
mel palato, dulcis eſt memoria ejus, & ut
canticum in convivio vinoſo. Tectus enim 3
fuit à tentationibus, & abolevit opera juvenilia.
Tradidit Deo cor ſuum, & in diebus 4
ſcelerum operatus eſt veritatem. Præter 5
ſolum Davidem, Hezechiam, & Joſiam corruptelis
indulſerunt omnes, Et reges domûs 6
Judæ legem dereliquerunt ad finem
uſque: Dederúntque aliis robur ſuum, & 7
gloriam ſuam genti alienæ: Urbem ſanctiſſimam 8
funditùs everterunt, & ruinas ejus
deſolaverunt in diebus Jeremiæ, Qui fuit 9
propheta ab utero matris ſuæ. Hezechiel 10
etiam ſpeciem currûs oſtendit, & viſionem
vidit: Et de Jobo aſſeruit omnes vias ejus 11
fuiſſe juſtitiam: Duodecim quoque Prophetarum 12
oſſa ſub ipſis ſplendeſcant: nam
Iſraelitas ſanârunt, eiſque polliciti ſunt eos
eſſe ſalvandos. Quid laudibus Zorobabelem 13
proſequamur, qui fuit ſicut annulus
ſuper manu dextera:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* لان بيده قامت الشمس * ومد في عمر الملك * وبروح التطهير ابصر الامور العتيدة * 26 27
وبعث الي الذين يحزنون علي صهيون * وعزاهم واسقاهم بالخبز * واذا كان في الدنيا ابصر 28
الايات والعجايب قبل كونها * * الفصل التاسع والاربعون * * اسم يوسيا مثل 1
مجمرة البخور التي فيها من كل دخنة طيبة * وذكره في الفم احلا من العسل في الحنك * 2
ومن التسبيح علي الشراب ذكره * لان الرب ستره من البلايا لبره * واصرف اعمال الصبا * 3
* واخلص قلبه لله تعالي وسلم لامره * في زمان كثير الاثم كان بارا واتا احسانا * فمن 4 5
كان من الملوك سوا داوود وحزقيا ويوسيا فعصوا وافسدوا واسوا * ورفضوا لسنة الله ملوك 6
يهودا حتي المنتهي * ودفعوا عزهم لغيرهم * وكرامتهم لشعب غريب * وهدمت مدينة التطهير 7 8
بايامهم * وكثرت خرابها * واوحشت في ايام ارمياء * الذي كان من بطن امه نبيا * 9
* وحزقيال ابصر شبه مركب * وابان هذه الرويا * وقال عن ايوب الصديق ايضا ان طرقه 10 11
كانت بالبر والتقوي * فاما النبيون الاثنا عشر * فلتكن عظامهم بهية ولحمهم * لانهم 12
شفوا آل اسراييل * واوعدوهم بالخلاص * بماذا نمدح ازربابل الذي كان جماله كشبه 13
الخاتم علي اليد اليمين *

Ejus enim operâ ſol ſtetit, & regis ætatem 26
protraxit. Per Spiritum purificantem 27
res futuras prævidit: & miſſus ad
eos qui de Sion mœrebant, cibo ac potu
recreavit illos. Et dum eſſet in mundo, 28
prævidit ſigna ac prodigia antequàm extitiſſent.

CAP. XLIX.

JOſiæ nomen eſt velut acerra thuraria 1
quolibet ſuavi ſuffitu referta, Ejúſque 2
memoria in ore dulcior eſt quàm mel in
palato, & quàm canticum inter potandum
memoria ipſius. Dominus enim protexit 3
illum à tentationibus propter innocentiam
ejus. Miſſas fecit actiones pueriles,
Cor ſuum Deo altiſſimo integrè commiſit, 4
ejúſque præcepto ſe tradidit, in tempore
ſceleribus abundante fuit innoxius, rectéque
ſe geſſit. Quotquot igitur extiterunt 5
reges præter Davidem, Hezekiam,
& Joſiam, rebellârunt, corrupti ſunt, &
iniquè egerunt: Et reges Judæ legem Dei
ad finem uſque rejecerunt, Et dederunt 6
alienis potentiam ſuam, gloriámque ſuam 7
genti peregrinæ. Et everſa eſt civitas
ſancta in diebus eorum, multiplicatæ ſunt 8
ruinæ ejus, & deſolata eſt diebus Jeremiæ,
Qui conſecratus fuerat ex utero 9
matris ſuæ propheta. Hezekiel currûs figuram 10
aſpexit, & viſionem illam patefecit:
Dixit etiam de Job juſto, quòd viæ 11
ejus innoxiæ fuerint ac piæ. Cæterùm 12
duodecim Prophetarum oſſa & caro fulgida
ſunto, quòd ſanârint Iſraelitas, &
ſalutem promiſerint eis. Quibus verbis 13
laudabimus Zorobabelem, cujus decus fuit
tanquam annulus manui dexteræ impoſitus;

Verſio VULG. LAT.

14 Sic & Jeſum filium Joſedec? qui in diebus ſuis ædificaverunt domum, & exaltaverunt templum ſanctum Domi-
15 no, paratum in gloriam ſempiternam. Et Nehemias in memoriam multi temporis, qui erexit nobis muros everſos, & ſtare fecit portas & ſeras, qui erexit domos noſtras.
16 Nemo natus eſt in terra qualis Henoch: nam & ipſe re-
17 ceptus eſt à terra. Neque ut Joſeph; qui natus eſt homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, ſta-
18 bilimentum populi: Et oſſa ipſius viſitata ſunt, & poſt
19 mortem prophetaverunt. Seth & Sem apud homines gloriam adepti ſunt; & ſuper omnem animam in origine Adam.

CAP. L.

1 Simon Oniæ filius, ſacerdos magnus, qui in vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus ſuis corroboravit templum.
2 Templi etiam altitudo ab ipſo fundata eſt, duplex ædifi-
3 catio & excelſi parietes templi. In diebus ipſius emanaverunt putei aquarum & quaſi mare adimpleti ſunt ſupra
4 modum. Qui curavit gentem ſuam, & liberavit eam à
5 perditione. Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus eſt gloriam in converſatione gentis: & ingreſſum
6 domûs & atrii amplificavit. Quaſi ſtella matutina in me-
7 dio nebulæ, & quaſi Luna plena in diebus ſuis lucet. Et
8 quaſi Sol refulgens, ſic ille effulſit in templo Dei. Quaſi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quaſi flos roſarum in diebus vernis, & quaſi lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ,
9 & quaſi thus redolens in diebus æſtatis. Quaſi ignis efful-
10 gens, & thus ardens in igne. Quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

14 † Οὕτως Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδέκ· † οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν ᾠκοδόμησαν (ζ) οἶκον, † καὶ ἀνύψωσαν λαὸν ἅγιον κυρίῳ † ἡτοιμασμένον εἰς δόξαν
15 αἰῶνος. † Καὶ Νεεμίου ἐπὶ πολὺ τὸ μνημόσυνον, † τοῦ ἐγείραντος ἡμῖν τείχη πεπτωκότα, † καὶ στήσαντος πύλας καὶ μοχλοὺς, † καὶ
16 ἀνεγείραντος τὰ οἰκόπεδα ἡμῶν. † (η) Οὐδὲ εἷς ἐκτίσθη (θ) οἷος Ἐνὼχ τοιοῦτος ἐπὶ τῆς γῆς, † καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνελήφθη ἀπὸ τῆς
17 γῆς. † Οὐδὲ ὡς Ἰωσὴφ (ι) ἐγεννήθη ἀνὴρ, † ἡγούμενος ἀδελφῶν,
18 στήριγμα λαοῦ, † καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐπεσκέπησαν. † Σὴμ καὶ Σὴθ ἐν
19 ἀνθρώποις ἐδοξάσθησαν, † καὶ ὑπὲρ πᾶν ζῶον ἐν τῇ κτίσει Ἀδάμ.

MS.A. (ζ) πύργον, ἀνύψωσαν ναὸν ἅγιον (η) Οὐδ' (θ) ἐπὶ τῆς γῆς πιστὸς εἷς Ἐνὼχ, καὶ αὐτὸς μετετέθη ἀπὸ (ι) ἐγεννήθη

ΚΕΦ. ν'.

1 † Σίμων Ὀνίου υἱὸς (α) ἱερεὺς ὁ μέγας, † ὃς ἐν ζωῇ αὐτοῦ (β) ὑπέρ-
2 ραψεν οἶκον, † καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἐστερέωσε (γ) τὸν ναόν· † Καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐθεμελιώθη ὕψος διπλῆς, † ἀνάλημμα ὑψηλὸν περι-
3 βόλου ἱεροῦ. † Ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἠλαττώθη (δ) ἀποδοχεῖον ὑδάτων,
4 † (ε) χαλκὸς ὡσεὶ θαλάσσης τὸ περίμετρον. † Ὁ φροντίζων τοῦ λαοῦ
5 αὐτοῦ ἀπὸ πτώσεως, † Καὶ ἐνισχύσας πόλιν ἐμπολιορκῆσαι, † (ϛ) ὡς ἐδοξάσθη ἐν περιστροφῇ λαοῦ, † ἐν ἐξόδῳ οἴκου καταπετάσματος;
6 † Ὡς ἀστὴρ ἑωθινὸς ἐν μέσῳ νεφέλης, † ὡς σελήνη πλήρης ἐν ἡμέ-
7 ραις, † Ὡς ἥλιος ἐκλάμπων ἐπὶ ναὸν ὑψίστου, † (ζ) Καὶ ὡς τόξον
8 φωτίζον ἐν νεφέλαις δόξης, † ὡς ἄνθος ῥόδων ἐν ἡμέραις νέων, † (η) ὡς κρίνα ἐπ' ἐξόδων ὕδατος, † ὡς βλαστὸς Λιβάνου ἐν
9 ἡμέραις θέρους, † Ὡς πῦρ καὶ λίβανος ἐπὶ πυρείου, † Ὡς σκεῦος
10 χρυσίου ὁλοσφύρητον † κεκοσμημένον παντὶ λίθῳ πολυτελεῖ,

MS.A. (α) ὁ ἱερεὺς (β) ὑπέρραψεν (γ) ναόν· (δ) ἀποδοχεῖα (ε) λάκκος· (ϛ) ὃς (ζ) Ὡς τόξον (η) ὡσεὶ κρίνα ἐπ' ἐξόδῳ

Sic Jeſus filius Joſedec. Qui in diebus ſuis 14 *ædificaverunt domum, & exaltaverunt (d) populum ſanctum Domino paratum in gloriam ſempiternam. Et (e) Neemiæ memoria in multum* 15 *tempus: qui erexit nobis muros everſos, & ſtare fecit portas, & ſeras, & erexit ſola domorum noſtrarum. Nemo creatus eſt, qualis* 16 *Enoch, talis in terra: nam & ipſe aſſumptus eſt à terra. Neque, ſicut Joſeph, natus eſt vir,* 17 *princeps fratrum, ſtabilimentum populi. Et oſſa* 18 *ipſius viſitata ſunt. Sem & Seth apud homines* 19 *gloriam adepti ſunt. Et ſuper omne animal in creatione Adam.*

CAP. L.

SIMON Oniæ filius Sacerdos magnus, qui 1 *in vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus ſuis corroboravit templum. Et ab ipſo funda-* 2 *ta eſt altitudo (a) duplicis, reparatio excelſa ambitûs templi. In diebus ipſius imminutum eſt* 3 *(b) receptaculū aquarum, (c) æs quaſi maris perimetrum. Curā gerens populi ſui à caſu,* 4 *Et fortificans civitatem (d) ad obſidendum. (e) Quàm* 5 *glorificatus eſt in converſatione populi, in egreſſu domûs velamenti? Quaſi ſtella matutina in me-* 6 *dio nubis, quaſi Luna plena in diebus. Quaſi Sol* 7 *refulgens ſuper templum Altiſſimi, Et quaſi ar-* 8 *cus refulgens inter nubes gloriæ, quaſi flos roſarum in diebus vernis, quaſi lilia ſuper tranſitus aquæ, quaſi germen Libani in diebus æſtatis,* 9 *Quaſi ignis, & thus ſuper focum, Quaſi vas* 10 *auri ſolidum ornatum omni lapide pretioſo,*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 * ܘܐܦ ܠܝܫܘܥ ܒܪ ܝܘܙܕܩ܂ ܕܒܡܬܒܥܢܘܬܗܘܢ ܐܩܝܡܘ ܡܕܒܚܐ܂ ܘܒܢܘ ܗܝܟܠܐ ܩܕܝܫܐ
15 ܕܡܛܝܒ ܠܐܝܩܪܐ ܕܥܠܡ܂ * ܢܚܡܝܐ ܢܣܓܐ ܕܘܟܪܢܗ܂ ܕܐܩܝܡ ܚܘܪܒܢ܂ ܘܒܢܐ
16 ܡܦܘܠܬܢ܂ ܘܥܒܕ ܬܪܥܝܢ ܘܡܘܟܠܝܢ܂ * ܙܥܘܪܝܢ ܐܬܒܪܝܘ ܥܠ ܐܪܥܐ ܐܝܟ ܚܢܘܟ܂
17
18 * ܘܐܦ ܠܐ ܝܠܕܬ ܐܢܬܬܐ ܐܝܟ ܝܘܣܦ܂ * ܘܐܦ ܦܓܪܗ ܒܫܠܡܐ ܐܬܬܣܝܡ܂ * ܫܝܬ ܘܫܝܡ
19 ܘܐܢܘܫ ܒܒܢܝܢܫܐ ܐܬܒܪܝܘ܂ ܘܥܠ ܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ܂ ܬܫܒܘܚܬܗ ܕܐܕܡ܂

* ܩܦܠܐܘܢ * ܢ *

1 * ܪܒ ܐܚܘܗܝ܂ ܘܬܓܐ ܕܥܡܗ܂ ܫܡܥܘܢ ܒܪ ܢܬܢܝܐ ܟܗܢܐ ܪܒܐ܂ ܕܒܝܘܡܘܗܝ
2 ܐܬܒܢܝ ܒܝܬܐ܂ ܘܐܬܚܝܠ ܗܝܟܠܐ܂ * ܘܐܬܬܣܝܡ ܫܘܪܐ ܡܚܝܠܐ܂ ܘܐܬܬܩܢܘ ܐܣܛܘܐ܂
3
4 * ܘܐܬܚܦܪ ܡܒܘܥܐ܂ * ܘܦܪܩ ܥܡܗ ܡܢ ܒܥܠܕܒܒܐ܂ * ܡܐ ܫܦܝܪ ܗܘܐ ܟܕ ܢܦܩ
6 ܡܢ ܗܝܟܠܐ : ܟܕ ܡܬܚܙܐ ܡܢ ܬܚܝܬ ܦܪܣܐ܂ ܐܝܟ ܟܘܟܒܐ ܕܢܓܗܐ ܒܝܬ
7 ܥܢܢܐ܂ ܘܐܝܟ ܣܗܪܐ ܒܝܘܡܝ ܢܝܣܢ܂ * ܘܐܝܟ ܫܡܫܐ ܕܡܢܗܪ ܥܠ ܗܝܟܠܐ܂ * ܘܐܝܟ
8 ܩܫܬܐ ܒܥܢܢܐ܂ ܘܐܝܟ ܫܒܠܐ ܕܚܩܠܐ܂ ܘܐܝܟ ܘܪܕܐ ܡܠܟܝܐ ܒܡܒܘܥܐ ܕܡܝܐ܂ ܘܐܝܟ
9 ܐܪܙܐ ܕܠܒܢܢ ܒܝܘܡܝ ܩܛܦܐ܂ * ܘܐܝܟ ܪܝܚܐ ܕܠܒܘܢܬܐ ܥܠ ܓܘܡܪܐ܂ * ܘܐܝܟ ܛܘܩܐ
10 ܕܕܗܒܐ ܕܡܫܟܠܠ ܒܫܦܝܪܘ܂ ܘܡܨܒܬ ܒܟܐܦܐ ܛܒܬܐ܂

Et Jeſum Jozedeki filium, qui cohortatione ſuâ erexerunt altare, ſacrúmque templum quod ad ſempiternam gloriam futurum eſt, extruxêre? 14 Nehemiæ frequens ſit 15 memoria, qui ruinas noſtras erexit, collapſa noſtra reædificavit, & portas ſeráſque noſtras effecit. Pauci ſuper terram creati 16 ſunt Henocho ſimiles. Et nulla mater Jo- 17 ſepho ſimilem genuit: Unde & corpus ejus 18 in pace conditum eſt. Seth, Sem, & Enos 19 inter homines creati fuerunt. Porrò ſuper hæc omnia, laudes Adam.

CAP. L.

Maximus fratrum ſuorum, populíque 1 ſui corona Simeon Nathaniæ filius, ſacerdos magnus, cujus diebus ædificata fuit ædes, templum munitum, Mœnia collocata, & 2 antes, ambitus extructus, Fons effoſſus, 3 Ejuſque populus ab hoſtibus ereptus. 4 Quàm gratioſus erat quum egrederetur 6 è templo, de ſub tentoriolo appareret quaſi ſtella matutina inter nubes, & perinde ac luna diebus Niſan, Veluti ſol ir- 7 radians ædes, Ut arcus in nubibus, ut 8 ariſtæ agri, ut roſa regia in ſcatebris aquarum, & ut arbores Libani diebus vindemiæ. Ut odor thuris acerris impoſiti: 9 Quaſi torques aureus eleganter diſtinctus, 10 optimíſque lapidibus ornatus,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 * ويسوع ابن صادوق ايضا الذين جددا المذبح * واقاماه لعقبهما * وبنيا الهيكل الطاهر
15 المزمع للكرامة الدائمة * فاما نحميا فليكثر ذكره * لانه بنا وعمر الامكنة الموحشة * وجدد
16 ابوابنا واغلاقنا * اقل في الناس من يشبه اخنوخ * ولم يولد في النساء مثل يوسف بحسن
17 صبره * ولذلك وقاه الله تعالى * ودفن جسده بكرامة وسلام * واما شيث وسام وانوش في
18 اوائل خلق الله العالي * وعلى جميع الناس مما ذكرنا مدحه ابينا آدم *
19

* الفصل الخمسون *

1 * اكبر من اخوته واكليل شعبه شمعون برنثنيا الكاهن الاكبر * ان في ايامه بني البيت *
2 وعمر الهيكل العظيم * واسس السور * وشرف الشرف * وبنيت الرواقات * وحفر الينبوع *
3
4 * وخلص شعبه من الاعداء * ما احسن خروجه من الهيكل * اذا نظرته تحت الستر مثل
6 الكوكب الصبح بين السحاب * ومثل البدر ايام نيسان * ومثل الشمس الطالعة على
7 القصور * ومثل القوس في السحاب * ومثل سنبل الحقل * وسوسنة الملك على ينابيع الماء *
8 ومثل شجر لبنان في ايام القطاف * ومثل ريح اللبان على الجامر * ومثل القلادة المذهبة *
9
10 الحسنة النظام * المزخرفة في الجوهر الفائق *

Itidémque Jeſum Sadoki filium, qui 14 *ambo renovârunt & erexerunt altare poſteris ſuis, templúmque ſanctum ad perpetuam gloriam futurum ædificârunt. At verò Nehemiæ multiplex ſit memo-* 15 *ria, quòd loca deſolata ædificiis populóque inſtaurârit, & portas vectéſque noſtros renovârit. Pauciſſimi ſunt inter* 16 *homines, qui cum Enocho comparentur. Nec natus eſt in mulieribus par Joſepho,* 17 *laude patientiæ: Atque ideo tutatus eſt* 18 *eum Deus altiſſimus, & corpus ejus honorificè & in pace ſepultum eſt. Verùm* 19 *Seth, Sem, & Enos ſunt è præcipuis excelſi Dei creaturis. At omnes homines quos memoravimus, ſuperat laus parentis noſtri Adæ.*

CAP. L.

Maximus fratrum ſuorum, & po- 1 *puli ſui diadema Simeon Bar-Nathania, ſacerdos maximus. Hujus quidem temporibus extructa fuit ædes, templum maximum convaluit, Fundati ſunt* 2 *muri, antes aptati, porticus extructæ,* 3 *Et fons effoſſus. Hic etiam populum* 4 *ſuum liberavit ab inimicis. Quàm* 6 *ſpecioſus erat exitus ejus è templo, dum eum ſub velo vidiſſes tanquam ſtellam micantem inter nubes, & veluti plenilunium diebus Niſan, Ut ſolem ſuper* 7 *palatia exorientem, & ſicut arcum in nubibus, Velut ariſtas agri, ſicut lilium* 8 *regium ſecus fontes aquæ, & ſicut arbores Libani diebus vindemiæ, Ut odo-* 9 *rem thuris acerris impoſiti, Et ut tor-* 10 *quem auratum, concinnè diſpoſitum, gemmiſque præſtantiſſimis decoratum,*

Verſio VULG. LAT.

11 Quaſi oliva pullulans, & cypreſſus in altitudinem ſe extollens, in accipiendo ipſum ſtolam gloriæ, & veſtiri eum
12 in conſummationem virtutis. In aſcenſu altaris ſancti, gloriam dedit ſanctitatis amictum. In accipiendo autem
13 partes de manu ſacerdotum, & ipſe ſtans juxta aram. Et circa illum corona fratrum: quaſi plantatio cedri in
14 monte Libano. Sic circa illum ſteterunt quaſi rami pal-
15 mæ, & omnes filii Aaron in gloria ſua. Oblatio autem Domini in manibus ipſorum, coram omni ſynagoga Iſraël: & conſummatione fungens in ara, amplificare
16 oblationem excelſi regis, Porrexit manum ſuam in li-
17 batione, & libavit de ſanguine uvæ. Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelſo princi-
18 pi. Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis productilibus ſonuerunt, & auditam fecerunt vocem ma-
19 gnam in memoriam coram Deo. Tunc omnis populus ſimul properaverunt, & ceciderunt in faciem ſuper terram, adorare Dominum Deum ſuum, & dare preces
20 omnipotenti Deo excelſo. Et amplificaverunt pſallentes in vocibus ſuis, & in magna domo auctus eſt ſonus
21 ſuavitatis plenus. Et rogavit populus Dominum excelſum in prece, uſquedum perfectus eſt honor Domini,
22 & munus ſuum perfecerunt. Tunc deſcendens manus ſuas extulit in omnem congregationem filiorum Iſrael dare
23 gloriam Deo à labiis ſuis, & in nomine ipſius gloriari: Et iteravit orationem ſuam, volens oſtendere virtutem Dei.
24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra, qui auxit dies noſtros à ventre matris noſtræ, & fecit
25 nobiſcum ſecundùm ſuam miſericordiam: Det nobis jucunditatem cordis, & fieri pacē in diebus noſtris in Iſraël
26 per dies ſempiternos; Credere Iſraël nobiſcum eſſe Dei miſericordiam, ut liberet nos in diebus ſuis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

11 † Ὡς ἐλαία ἀναθάλλουσα καρποὺς, † καὶ ὡς κυπάρισσος ὑψουμένη ἐν νεφέλαις. † Ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν δόξης, † καὶ ἐνδιδύ-
12 σκεσθαι αὐτὸν συντέλειαν (θ) καυχήματος, † Ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου † ἐδόξασε περιβολὴν ἁγιάσματος. † Ἐν δὲ τῷ
13 δέχεσθαι μέλη ἐκ χειρῶν ἱερέων, † καὶ αὐτὸς (ι) ἑστὼς παρ' ἐσχάρᾳ βωμοῦ, † κυκλόθεν αὐτοῦ στέφανος ἀδελφῶν,
14 † ὡς βλάστημα (κ) κέδρου ἐν τῷ Λιβάνῳ· † Καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν ὡς στελέχη φοινίκων, † καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν ἐν δόξῃ
15 αὐτῶν· † Καὶ προσφορὰ κυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν † ἔναντι πάσης ἐκκλησίας Ἰσραήλ. † Καὶ συντέλειαν λειτουργῶν ἐπὶ βωμῶν, † κο-
16 σμῆσαι προσφορὰν ὑψίστου παντοκράτορος, † Ἐξέτεινεν ἐπὶ σπον-
17 δείου χεῖρα αὐτοῦ, † καὶ ἔσπεισεν ἐξ αἵματος σταφυλῆς· † Ἐξέχεεν εἰς θεμέλια θυσιαστηρίου † ὀσμὴν εὐωδίας ὑψίστῳ παμβασιλεῖ.
18 † Τότε ἀνέκραγον (λ) υἱοὶ Ἀαρὼν, † ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς ἤχησαν· † ἀκουστὴν ἐποίησαν φωνὴν μεγάλην † εἰς μνημόσυνον ἔναντι ὑψίστου.
19 † Τότε πᾶς ὁ λαὸς κοινῇ (μ) κατέσπευσε, † καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, † προσκυνῆσαι (ν) τῷ κυρίῳ αὐτῶν παντοκράτορι
20 θεῷ τῷ ὑψίστῳ. † Καὶ ᾔνεσαν οἱ (ξ) ψαλμῳδοὶ ἐν φωναῖς αὐτῶν,
21 † ἐν πλείστῳ οἴκῳ (ο) ἐγλυκάνθη μέλος. † Καὶ ἐδεήθη ὁ λαὸς κυρίου ὑψίστου † ἐν προσευχῇ κατέναντι ἐλεήμονος, † ἕως συντελεσθῇ
22 κόσμος κυρίου, † καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἐτελείωσαν. † (π) Τότε καταβὰς ἐπῆρε χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἐκκλησίαν υἱῶν Ἰσραὴλ, † δοῦναι εὐλογίαν κυρίῳ ἐκ χειλέων αὐτοῦ, † καὶ ἐν ὀνόματι
23 αὐτοῦ (ρ) καυχᾶσθαι. † Καὶ ἐδευτέρωσεν ἐν προσκυνήσει † ἐπι-
24 δέξασθαι τὴν εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου. † Καὶ νῦν εὐλογήσατε τῷ θεῷ (σ) πάντων † τῷ μεγαλοποιοῦντι πάντῃ, † τὸν ὑψοῦντα ἡμέρας
25 ἡμῶν ἐκ μήτρας, † καὶ ποιοῦντα μεθ' ἡμῶν κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. † Δῴη ἡμῖν εὐφροσύνην καρδίας, † καὶ γενέσθαι εἰρήνην ἐν ἡμέραις ἡμῶν
26 † ἐν Ἰσραὴλ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος, † Ἐμπιστεῦσαι μεθ' ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ, † καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ λυτρωσάσθω ἡμᾶς.

MS.A. (θ) *καύματος, (ι) ἑστηκὼς (κ) κέδρων (λ) οἱ υἱοὶ (μ) κατέσπευσαν, (ν) κυρίῳ παντοκράτορι θεῷ ὑψίστῳ. (ξ) ψαλτῳδοὶ (ο) ἐμεγαλύνθη (π) Τότε ἐπῆρεν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ ἐκκλησίαν (ρ) καυχήσασθαι. (σ) πάντων ·· μεγάλα ποιοῦντι

Quaſi oliva pullulans fructus, & quaſi cypreſ- 11 *ſus exaltata in nubibus. In accipiendo ipſū ſtolā gloriæ, & induendo ipſum conſummationem gloriationis, In aſcenſu altaris ſancti gloriam dedit* 12 *amictui ſanctitatis. In accipiendo autem mem-* 13 *bra de manibus ſacerdotum & ipſe ſtans juxta focum aræ, circa illum corona fratrum, quaſi plantatio cedri in Libano: Et circumdederunt* 14 *illum, quaſi rami palmarum, & omnes filii Aaron in gloria ſua. Et oblatio Domini in manibus* 15 *ipſorum coram omni Eccleſia Iſrael. Et conſummatione fungens ſuper (f) aras ad ornandum oblationem Excelſi omnipotentis, Porrexit manum* 16 *ſuam ſuper libatorium, & libavit de ſanguine uvæ: Effudit ad fundamenta altaris odorem* 17 *ſuavitatis excelſo omnium regi. Tunc exclama-* 18 *verunt filii Aaron, in tubis ductilibus ſonuerunt: auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Altiſſimo. Tunc omnis populus ſi-* 19 *mul properavit, & ceciderunt in faciē ſuper terrā, adorare Dominum ſuum omnipotentem Deū excelſum. Et laudaverunt pſallentes in vocibus* 20 *ſuis: in (g) magna domo dulce factum eſt melos. Et rogavit populus Dominum excelſum in prece* 21 *ante miſericordem, uſque dum perfectus eſt honor Domini, & miniſteriū ejus perfecerunt. Tunc de-* 22 *ſcendens manus ſuas extulit in omnem Eccleſiam filiorum Iſrael, dare benedictionem Domino in labiis ſuis, & in nomine ipſius gloriari. Et (h) ite-* 23 *ravit in adoratione, ad oſtendendum benedictionem ab Altiſſimo. Et nunc benedicite Deum o-* 24 *mnes, qui magna facit ubique, qui exaltat dies noſtros ab utero; & facit nobiſcum ſecundùm miſericordiam ſuam. Det nobis jucunditatem* 25 *cordis, & fieri pacem in diebus noſtris in Iſrael ſecundùm dies ſeculi, Fidelem faciendo nobiſ-* 26 *cum miſericordiam ſuam: & in diebus (i) ejus liberet nos.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 * ܘܐܝܟ ܙܝܬܐ ܫܦܝܪܬܐ ܕܣܘܟܝܗ ܪܘܪܒܝܢ܂ ܘܐܝܟ ܐܝܠܢܐ ܕܡܫܚܐ ܕܡܫܒܚ ܒܣܘܟܘܗܝ܂
12 ܟܕ ܠܒܫ ܢܚܬܐ ܕܩܘܕܫܐ܂ ܘܡܬܥܛܦ ܢܚܬܐ ܕܫܘܒܚܐ܂ * ܟܕ ܢܦܩ ܠܡܩܒܠܘ
13 ܬܫܒܘܚܬܐ܂ ܒܝܩܪܐ ܕܒܝܬ ܩܘܕܫܐ܂ * ܟܕ ܡܩܒܠ ܗܘܐ ܗܕܡܐ ܕܒܣܪܐ ܡܢ ܐܝܕܐ
14 ܕܐܚܘܗܝ܂ ܟܕ ܩܐܡ ܥܠ ܕܪܓܐ܂ * ܘܟܕ ܡܚܕܪܝܢ ܠܗ ܐܝܟ ܟܠܝܠܐ ܐܚܘܗܝ܂ ܟܠܗܘܢ
15 ܒܢܝ ܐܗܪܘܢ ܒܫܘܒܚܗܘܢ܂ * ܘܩܘܪܒܢܐ ܒܐܝܕܝܗܘܢ܂ ܠܘܩܒܠ ܟܠܗ ܥܡܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ܂
16 ܥܕܡܐ ܕܫܠܡ ܬܫܡܫܬܐ ܕܡܕܒܚܐ܂ ܘܡܩܕܫܘܬܗ ܒܚܕܘܬܐ ܕܩܘܕܫܐ܂ * ܐܘܫܛ ܠܘܬ ܡܙܓܐ
17 ܐܝܕܗ܂ ܘܢܣܒ ܚܡܪܐ ܥܬܝܩܐ܂ * ܘܐܫܕ ܠܘܬ ܥܒܪܗ ܕܡܕܒܚܐ ܠܪܝܚܐ ܒܣܝܡܐ܂ * ܘܗܝܕܝܢ
18 ܐܝܒܒܘ ܒܢܝ ܐܗܪܘܢ ܒܩܪܢܬܐ ܩܕܡ ܟܠܗ ܥܡܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ܂ ܘܐܫܡܥܘ ܩܠܐ ܠܡܒܪܟܘ
19 ܠܡܪܝܐ ܩܕܡ ܟܠܗ ܥܡܐ܂ * ܘܢܦܠܘ ܥܠ ܐܦܝܗܘܢ ܥܠ ܐܪܥܐ܂ ܠܡܣܓܕ ܠܡܪܝܐ܂ ܘܝܗܒܘ
20 ܬܘܕܝܬܐ ܩܠܗܘܢ܂ ܘܒܣܡܘ ܟܚܕܐ ܒܨܠܘܬܐ܂ * ܘܫܒܚܘ
24 ܥܡܐ ܕܐܪܥܐ ܠܡܪܝܐ܂ ܕܥܒܕ ܬܕܡܪܬܐ ܒܥܠܡܐ܂ ܕܒܪܐ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܡܢ ܟܪܣ ܐܡܗܬܗܘܢ܂
25 ܘܡܕܒܪ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܨܒܝܢܗ܂ ܠܡܬܠ ܠܗܘܢ ܚܟܡܬܐ ܕܠܒܐ܂ * ܘܢܗܘܐ ܫܠܡܐ
ܒܝܢܬܗܘܢ܂ ܘܢܬܩܝܡ ܥܡ ܫܡܥܘܢ ܚܣܕܐ܂ ܘܥܡ ܙܪܥܗ ܐܝܟ ܝܘܡܬܐ ܕܫܡܝܐ܂

Tanquam oliva decora cujus rami ſunt in- 11 gentes, & velut arbor olei ſuis inſtructa ramuſculis, cùm indueret veſtes ſanctitatis, ſeſeque accingeret indumentis gloriæ, Cùm 12 ad laudem ſuſcipiendam procederet cum decôre potentiæ ſanctuarii, Cùm carnis 13 membra ſumeret è manu fratrum ſuorum ſuper gradus exiliens, Et cingentibus il- 14 lum velut corona fratribus ejus, omnibus Aharonis filiis cum gloria ſua, Manibus 15 oblationes tenentibus in conſpectu totius populi Iſraelitici, donec abſolveret miniſterium altaris & conſecrationem, cum lætitia ſanctitatis! Extendit ad craterem ma- 16 num ſuam, & vinum vetus accipiens, Effu- 17 dit ad latus altaris, in odorem gratiſſimum. Et tunc clanxerunt filii Aharonis buccinis 18 coram univerſo populo Iſraelis, & vehementem edidêre ſonitum, ad benedicendum Deum in conſpectu totius populi. Et totus ſi- 19 mul populus prociderunt in facies ſuas ſuper terram, ad adorandum Deum, Dede- 20 runtque gratiarum actioni vocem ſuam, & jucundati ſunt ſimul in oratione: Cæterùm 24 popule terræ, laudate Deum qui præclara facinora patravit in orbe, qui filios hominum creavit ex utero matris eorum, eoſque pro ſua voluntate gubernat, ad præſtandum eis ſapientiam cordis. Et ſit pax 25 inter ipſos, & ſtabiliatur cum Simeone miſericordia, & cum ſemine ipſius, tanquam dies cœli.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * ومثل شجر الزيتون الطويلة شجوبها * ومثل شجر الدهن الملتفة بقضبانها * في
12 لباسه ثياب التطهير * ورداءه رداء الكرامة * وفي خروجه يقبل المدحة * وفي عز بهاء
13 بيت الله المقدس * واخذ اعضاء لحم الذبائح من ايدي اخوته * وهو واقف في صدر
14 الصفوف * واخوته يحوطون به شبه الاكليل * جميع اولاد هارون بكراماتهم * والقرابين
15 بايديهم * يقابلونهما جميع بني اسرائيل * حتى يفرغوا من خدمة المذبح والبيت * ومن
16 نظافة القدس بالفرح العظيم * ومد يده الى القسط * واخذ خمرا عتيقا * فصبه على
17 المذبح لريح الراحة والكرامة * وعند ذلك نادى بنو هارون بالقرن تجاه الشعب اسرائيل *
18 واسمعوا بصوت رفيع * ليمجدوا الرب امام الشعب * وخروا على الارض على وجوههم *
19 وسجدوا جميع الشعب * ورفعوا اصواتهم بالشكر * ودعوا جميعا بالصلوة * فسبحوا
24 شعب الارض للرب الذي صنع العجائب * انه خالق الناس من بطون امهاتهم * ويسوسهم
25 برحمته ومسرته * ويؤتيهم الحكمة والعقل * ويجري السلام بينهم * ويثبت الرافة والرحمة
مع شمعون وذريته كثبات ايام السماء *

Ut oleam arborem proceris vigentem 11 *ramis, & ut arborem olei ſuis crebram ſurculis, dum induceretur veſtibus ſanctificationis, dum accingeretur amictu gloriæ, Dum egrederetur ad accipiendam* 12 *laudem, & majeſtate decoris ſacratiſſimæ domûs Dei fulgeret, Dum accipe-* 13 *ret membra carnis victimarum de manibus fratrum ſuorum anteſtans ordinibus, Et fratribus cum veluti corona* 14 *cingentibus, omnibus inquam filiis Haronis cum magnificentiis ſuis, Mani-* 15 *bus oblationes geſtantibus, ſtantibus ex amborum adverſo cunctis Iſraelitis, donec altaris ædiſque miniſterium, & ſanctuarii mundationem ſummâ cum lætitia abſolverent. Et manum ſuam* 16 *porrexit ad craterem, vinúmque vetus accipiens, Effudit illud ſuper altare* 17 *in odorem quietis & honoris. Tum et-* 18 *iam filii Haronis buccinâ clanxêre coram populo Iſraele, altámque edidêre vocem glorificandi cauſâ Domini coram populo: Et humi procumbentes* 19 *ſuper facies ſuas adoraverunt univerſus populus, vocéſque ſuas cum gratiarum actione attollentes, ſimul oblectati ſunt in oratione. Laudaverunt igitur* 24 *populus terræ Dominum qui prodigia fecit, quòd homines creet ex uteris matrum ſuarum, miſericorditer, & ad arbitrium ſuum regat eos, ſapientiam atque prudentiam concedat eis, Pacémque* 25 *inter eos immittat, & clementiam atque miſericordiam erga Simeonem ac progeniem ejus confirmet, quâ firmitate perduraturi ſunt dies cœli.*

Verſio VULG. LAT.

27 Duas gentes odit anima mea : tertia autem non eſt gens,
28 quam oderim : Qui ſedent in monte Seir, & Philiſthiim,
29 & ſtultus populus qui habitat in Sichimis. Doctrinam ſapientiæ & diſciplinæ ſcripſit in codice iſto Jeſus filius Sirach Jeroſolymita, qui renovavit ſapientiam de
30 corde ſuo. Beatus, qui in iſtis verſatur bonis : qui
31 ponit illa in corde ſuo, ſapiens erit ſemper. Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit : quia lux Dei, veſtigium ejus eſt.

CAP. LI.

1 ORatio Jeſu filii Sirach : Confitebor tibi, Domine rex,
2 & collaudabo te Deum ſalvatorem meum. Confitebor nomini tuo : quoniam adjutor & protector factus es
3 mihi, Et liberâſti corpus meum à perditione, à laqueo linguæ iniquæ, & à labiis operantium mendacium, &
4 in conſpectu aſtantium factus es mihi adjutor. Et liberâſti me ſecundùm multitudinem miſericordiæ no-
5 minis tui à rugientibus, præparatis ad eſcam. De manibus quærentium animam meam, & de portis tribu-
6 lationum, quæ circumdederunt me : A preſſura flammæ quæ circumdedit me, & in medio ignis non ſum
7 æſtuatus : De altitudine ventris inferi, & à lingua coinquinata, & à verbo mendacii, à rege iniquo, &
8 à lingua injuſta : Laudabit uſque ad mortem anima mea
9 Dominum. Et vita mea appropinquans erat in inferno
10 deorſúm. Circumdederunt me undique, & non erat qui adjuvaret. Reſpiciens eram ad adjutorium hominum,
11 & non erat. Memoratus ſum miſericordiæ tuæ, Do-
12 mine, & operationis tuæ, quæ à ſeculo ſunt : Quoniam eruis ſuſtinentes te, Domine, & liberas eos de manibus gentium.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

27 † Ἐν δυσὶν ἔθνεσι προσώχθισεν ἡ ψυχή μου, † καὶ τὸ τρίτον οὐκ ἔστιν
28 ἔθνος. † Οἱ καθήμενοι ἐν ὄρει Σαμαρείας, (τ) Φυλιστιείμ, † καὶ ὁ λαὸς
29 (υ) μωρὸς ὁ κατοικῶν ἐν Σικίμοις. † Παιδείαν συνέσεως καὶ ἐπιστήμης † ἐχάραξα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, Ἰησοῦς υἱὸς Σειρὰχ (φ) Ἱεροσολυμίτης, † ὃς ἀνώμβρησε σοφίαν ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ.
30 † Μακάριος ὃς ἐν τούτοις ἀναστραφήσεται, (ψ) καὶ ὁ θεὶς αὐτὰ ἐπὶ καρ-
31 δίαν αὐτοῦ σοφισθήσεται. † Ἐὰν γὰρ (χ) αὐτὰ ποιήσῃ, πρὸς πάντα ἰσχύσει, ὅτι φῶς κυρίου τὸ ἴχνος αὐτοῦ.

MS. A. (τ) καὶ Φυλιστιείμ, (υ) ὁ μωρὸς (φ) Ἐλεάζαρ ὁ Ἱεροσολυμίτης, (ψ) καὶ θεὶς (χ) ταῦτα

ΚΕΦ. να'.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ἸΗΣΟΥ ΥἹΟΥ ΣΕΙΡΑΧ.

1 (α) † Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε βασιλεῦ, † καὶ αἰνέσω (β) σε θεὸν
2 τὸν σωτῆρά μου. † Ἐξομολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου, † ὅτι σκεπαστὴς
3 καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι, † Καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας, καὶ ἐκ παγίδος διαβολῆς γλώσσης, † ἀπὸ χειλέων ἐργαζομένων
4 ψεῦδος, καὶ ἔναντι τῶν παρεστηκότων † ἐγένου (γ) μοι βοηθός, Καὶ ἐλυτρώσω με, † κατὰ τὸ πλῆθος ἐλέους καὶ ὀνόματός σου, † ἐκ βρυγμῶν
5 (δ) ἑτοίμων εἰς βρῶμα, † Ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου, † ἐκ
6 πλειόνων θλίψεων ὧν ἔσχον, † Ἀπὸ πνιγμοῦ (ε) πυρὸς κυκλόθεν,
7 † καὶ ἐκ μέσου πυρὸς οὗ οὐκ ἐξέκαυσα, Ἐκ βάθους κοιλίας ᾅδου, † καὶ ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου, καὶ λόγου ψευδοῦς, † Βασιλεῖ διαβολὴ
8 γλώσσης ἀδίκου. † Ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ ψυχή μου, † Καὶ ἡ
9 ζωή μου ἦν σύνεγγυς ᾅδου κάτω. † Περιέσχον με πάντοθεν, καὶ οὐκ
10 ἦν ὁ βοηθῶν· † (ζ) ἐμβλέπων εἰς ἀντίληψιν ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἦν.
11 † Καὶ ἐμνήσθην τοῦ ἐλέους σου κύριε, † καὶ τῆς ἐργασίας σου τῆς
12 ἀπ' αἰῶνος· † Ὅτι (η) ἐξαιρῇ τοὺς ὑπομένοντάς σε, † καὶ σώζεις αὐτοὺς ἐκ χειρὸς (θ) ἐθνῶν.

MS. A. (α) Ἐξομολογοῦμαι (β) θεὸν (γ) βοηθὸς, (δ) ἕτοιμον (ε) πυρᾶς (ζ) ἔβλεπον (η) ἐξαιρῇ (θ) ἐχθρῶν.

Cum Tranſlatione LATINA.

Duas gentes odit anima mea : tertia autem non eſt gens : Qui ſedent in monte Samariæ, (k) Phyliſtiim, & ſtultus populus, qui habitat in Sicimis. Doctrinam intellectûs, & ſcientiæ (l) ſcripſi in codice iſto, Jeſus filius (m) Sirach Hieroſolymita, qui diffudit ſapientiam de corde ſuo. Beatus, qui in iſtis verſabitur, & qui poſuerit illa in corde ſuo, ſapiens erit. Si enim hæc fecerit ; ad omnia valebit : quia lux Domini veſtigium ejus. 27 28 29 30 31

CAP. LI.

ORATIO JESU FILII SIRACH.

COnfitebor tibi, Domine rex, & collaudabo te 1
Deum ſalvatorem meum. Confiteor nomini 2
tuo : quoniam protector & adjutor factus es mihi. Et liberâſti corpus meum à perditione, et 3
à laqueo calumniæ linguæ, à labiis operantium mendacium : (a) & in conſpectu aſtantium factus es mihi adjutor. Et liberâſti me ſecundùm 4
multitudinem miſericordiæ, (b) & nominis tui, à rugitibus præparatorum ad eſcam, De manu 5
quærentium animam meam : de multis tribulationibus, quas habui : A ſuffocatione flammæ 6
in circuitu, & de (c) medio ignis, ubi non ſum æſtuatus : Ab altitudine ventris inferni, & à 7
lingua coinquinata, & à verbo mendacii, regi (d) calumnia linguæ injuſtæ. Appropinquavit 8
uſque ad mortem anima mea : Et vita mea erat 9
appropinquans inferno deorſúm. Circundederunt 10
me undique, & non erat qui adjuvaret : (e) Reſpiciens ad adjutorium hominum ; & non erat. Et memoratus ſum miſericordiæ tuæ, Domine, 11
& operationis tuæ, quæ à ſeculo. Quoniam 12
eruis ſubſtinentes te, & ſalvas eos de manu gentium.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 27 * ܒܬܪܬܝܢ ܥܡܡܝܢ ܐܬܟܪܝܬ ܢܦܫܝ. ܘܬܠܝܬܝܐ ܠܐ ܗܘܐ ܥܡܐ. * ܥܡܘܪܝ ܓܒܠ ܘܦܠܫܬܝܐ.
28 ܘܥܡܐ ܣܟܠܐ ܕܥܡܪ ܒܫܟܝܡ. * ܟܠ ܡܬܠܐ ܕܚܟܝܡܐ ܘܐܘܚܕܬܗܘܢ. ܟܬܝܒܝܢ ܒܟܬܒܐ
29 ܗܢܐ. * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܗܓܐ ܒܗܝܢ. ܘܝܠܦ ܐܢܝܢ. ܘܝܕܥ ܐܢܝܢ ܘܥܒܕ
30 31 ܐܢܝܢ. * ܪܡܘܬܐ ܕܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܠܥܠ ܡܢ ܟܠ ܡܬܥܠܝܐ. * ܚܙܝ ܒܗ ܒܪܝ ܘܠܐ ܬܫܒܩܝܗ.
1 * ܨܠܘܬܗ * ܕܒܪ * ܐܘܕܐ ܠܟ ܡܪܝܐ ܡܠܟܐ. ܘܐܫܒܚ ܫܡܟ ܡܪܝܐ ܒܟܠܝܘܡ.
2 * ܘܐܫܬܥܐ ܫܡܟ ܒܬܫܒܚܬܐ. ܬܘܟܠܢܝ ܕܡܢ ܥܠܡ ܡܪܝܡܐ. ܕܦܪܩܬ ܢܦܫܝ ܡܢ
3 4 ܡܘܬܐ. ܘܦܓܪܝ ܟܠܝܬ ܡܢ ܚܒܠܐ. * ܡܢ ܐܝܕ ܫܝܘܠ ܦܪܩܬ ܪܓܠܝ. * ܘܦܪܩܬܢܝ
5 ܟܣܓܝܐܘܬ ܪܚܡܝܟ. ܡܢ ܬܘܩܠܬܐ ܘܡܢ ܚܒܠܐ ܦܨܝܬܢܝ. * ܘܡܢ ܐܝܕܐ ܕܒܥܐ ܢܦܫܝ.
6 8 ܦܪܩܬܢܝ. ܘܡܢ ܣܓܝܐܐ ܕܐܘܠܨܢܝ ܦܨܝܬܢܝ. * ܘܡܢ ܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ ܕܐܚܕܬܢܝ.
9 * ܘܡܛܬ ܠܫܝܘܠ ܢܦܫܝ. * ܘܪܘܚܝ ܠܡܘܬܐ ܐܬܩܪܒܬ. * ܘܐܬܦܢܝܬ ܠܡܥܕܪܢܝ
10 11 ܕܐܫܟܚ. ܘܣܟܝܬ ܠܣܡܘܟܝ. ܘܠܝܬ. * ܘܐܬܕܟܪܬ ܪܚܡܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܘܛܝܒܘܬܗ ܕܡܢ ܥܠܡ.
12 * ܕܡܦܨܐ ܠܟܠ ܕܡܬܟܠܝܢ ܥܠܘܗܝ. ܘܦܪܩ ܐܢܘܢ ܡܢ ܟܠ ܕܥܫܝܢ ܡܢܗܘܢ.

Duas gentes faſtidit anima mea, & tertia 26
non eſt gens : Habitatores Gebel, & Pale- 27
ſtinos, & populum ſtultum degentem in Sechim. Omnes ſapientum ſententiæ & æ- 28
nigmata eorum ſcripta ſunt in hoc libro.
Beatus vir qui hæc meditatur, addiſcit, no- 29
vit, et exequitur. Celſitudo, religionis Dei 30
eſt ; *& hæc* ſuper omnia exaltata eſt. In- 31
tuere eam fili mi, & ne deſeras illam.

CAP. LI.

GRatias agam tibi Domine rex, & lauda- 1
bo nomen tuum Domine, ſingulis diebus.
Nomenque tuum cum canticis enarrabo, fi- 2
ducia mea ab æterno, Altiſſime, quòd eripueris animam meam de morte, & corpus
meum à corruptione prohibueris : De ma- 3
nu inferi liberaveris pedes meos, Et pro 4
multitudine miſerationum tuarum me redemeris : ab offendiculo & interitu me ſalvaveris, De manu quærentis animam meam 5
eripueris me, meque à plurimis afflictionibus meis liberaveris, Et à flamma ignis, quæ 6
me circundedit. Ad infernum uſque deve- 8
nerat anima mea, Et ſpiritus meus ad mor- 9
tem appropinquârat. Retro me converti ut 10
auxilium nanciſcerer, & fulcientem expectavi, nec adfuit. Tum Domini miſerationum 11
ac beneficiorum quæ à ſeculo ſunt, recordatus ; Quòd omnes in ſe confidentes liberet, & ab eo qui potentior eſt ipſis, eripiat ; 12

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 27 * في اثنين من الناس يحقق كرب روحي * والثالثة ليست بامة * سكان جبيل والفلسطينيين *
28 والشعب الجاهل الساكن في اشكيم * جميع امثال الحكماء واحاديثهم * مكتوبة في هذا
29 30 الكتاب * فطوبا للرجل المهتم بهذه الاشياء * ويتعلمها ويحكمها ويعقلها * عز الله ومجده
31 علت * وارتفعت من جميع الاشياء * تسبث بها يا بني * ولا تبغضها *

* الفصل الحادي والخمسون *

1 2 * اللهم الملك العلي اشكرك واحمدك * واسبح لاسمك ربنا كل يوم * اذكر اسمك بالمدحة
ثقتي ورجاي من الدهر العلي * انك خلصت نفسي من الموت * ومنعت لحمي من الفساد *
3 4 * ونجيت قدمي من الهاوية * وخلصتني بكثرة رحمتك * وانقذتني من العثر والهلاك *
5 6 8 * وفكيتني من يدي من يطلب نفسي * وفرجت عني كثرة همومي واحزاني * ومن لهيب
9 10 النار التي احاطت بي * بلغت نفسي الي الهاوية * واشرفت الي الموت * والتفت لاطلب عونا *
11 12 وتلبثت من يدعمني * ولم اجد * وذكرت نعم الله * ورحمته التي منذ قديم الدهر * المنقذ
المتكلين عليه * ويخلصهم ممن هو اشد منهم *

Ob duas hominum gentes agitatur mœſtitia ſpiritûs mei, & tertia non eſt 26
gens. Incolas Gjobail, Paleſtinos, & 27
populum ſtultum habitantem in Sechim.
Omnia ſapientum proverbia & ſenten- 28
tiæ ſcriptæ ſunt in hoc libro. Beatus 29
vir qui ſtudet rebus iſtis, diſcit, poſſidet, & percipit eas. Majeſtas & glo- 30
ria Dei res omnes ſuperat & antecellit.
Adhæreto illi fili mi, & ne oderis il- 31
lam.

CAP. LI.

DEus rex altiſſime, gratias ago tibi, 1
teque glorifico, & nomen tuum Domine noſter, ſingulis diebus celebro : No- 2
menque tuum cum laude memorabo fiducia mea & ſpes mea ab ævo ſublimi. Tu enim animā meam à morte ſervâſti, & carnem meam à corruptione exemiſti : Pedes meos à fovea liberâſti. 3
Salvâſti me pro multitudine miſericor- 4
diæ tuæ, & ab offenſaculo & exitio eripuiſti : Dimiſiſti me de manibus quæ- 5
rentium animam meam, & curarum atque mœrorum meorum copiam mihi leniſti, Et à flamma ignis, quæ me obſede- 6
rat liberaſti. *Ad foveam uſque deve-* 8
nerat anima mea, Et mors mihi impen- 9
derat. Converti me autem ad poſcen- 10
dum auxilium, & expectavi qui me fulciret, ſed non reperi. Tum recorda- 11
tus ſum favorum & miſericordiæ Dei, quæ inde ab antiquo ſeculo, Redimen- 12
tis eos qui freti ſunt ipſo, eóſque ſalvantis ab eo qui fortior eſt ipſis.

Verſio VULG. LAT.

13 Exaltâſti ſuper terram habitationem meam, & pro mor-
14 te defluente deprecatus ſum. Invocavi Dñm patrem Dñi mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ,
15 et in tempore ſuperborum ſine adjutorio. Laudabo nomen tuum aſſiduè, & collaudabo illud in confeſſione, &
16 exaudita eſt oratio mea. Et liberâſti me de perditi-
17 one, & eripuiſti me de tempore iniquo. Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini
18 Domini. Cùm adhuc junior eſſem, priuſquàm oberra-
19 rem, quæſivi ſapientiam palàm in oratione mea. Ante templum poſtulabam pro illa, & uſque in noviſſimis
20 inquiram eam. Et efflorüit tanquam præcox uva, Lætatum eſt cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter
21 rectum, à juventute mea inveſtigabam eam. Inclinavi
22 modicè aurem meam, & excepi illam. Multam inve-
23 ni in meipſo ſapientiam, & multùm profeci in ea. Dan-
24 ti mihi ſapientiam, dabo gloriam. Conſiliatus ſum enim ut facerem illam : zelatus ſum bonum, & non con-
25 fundar. Colluctata eſt anima mea in illa, & in facien-
26 do eam confirmatus ſum. Manus meas extendi in altum,
27 & inſipientiam ejus luxi. Animam meam direxi ad il-
28 lam, & in agnitione inveni eam. Poſſedi cum ipſa cor
29 ab initio : propter hoc non derelinquar. Venter meus conturbatus eſt quærendo illam : propterea bonam
30 poſſidebo poſſeſſionem. Dedit mihi Dominus linguam
31 mercedem meam : & in ipſa laudabo eum. Appropiate ad me indocti, & congregate vos in domum
32 diſciplinæ. Quid adhuc retardatis ? & quid dicitis in
33 his ? animæ veſtræ ſitiunt vehementer. Aperui os meum, & locutus ſum ; Comparate vobis ſine argento,
34 Et collum veſtrum ſubjicite jugo, & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam : in proximo eſt enim invenire eam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

13 † Καὶ ἀνύψωσα (ψ) ἐπὶ γῆς ἱκετείαν μου, † καὶ (ι) ὑπὲρ θανάτου ῥύσεως
14 ἐδεήθην. † Ἐπεκαλεσάμην κύριον πατέρα κυρίου μου, † μή με ἐγκαταλιπεῖν ἐν ἡμέραις θλίψεως, † ἐν καιρῷ ὑπερηφάνων ἀβοηθησίας.
15 † Αἰνέσω τὸ ὄνομά σου ἐνδελεχῶς, † καὶ ὑμνήσω ἐν ἐξομολογήσει·
16 † καὶ εἰσηκούσθη ἡ δέησίς μου. † Ἔσωσας γάρ με ἐξ ἀπωλείας, † καὶ
17 (κ) ἐξείλου με ἐκ καιροῦ πονηροῦ. † Διὰ τοῦτο (λ) ἐξομολογήσομαι
18 καὶ αἰνέσω σοι, καὶ εὐλογήσω τῷ ὀνόματι κυρίου. † Ἔτι ὢν νεώτερος, πρὶν ἢ πλανηθῆναί με, † ἐζήτησα σοφίαν προφανῶς ἐν
19 προσευχῇ μου. † Ἔναντι ναοῦ ἠξίουν περὶ αὐτῆς, † καὶ ἕως ἐσχάτων
20 ἐκζητήσω αὐτήν, † ἐξ ἄνθους (ψ) ὡς περκαζούσης σταφυλῆς· † (ψ) Εὐφράνθη ἡ καρδία μου ἐν αὐτῇ, † ἐπέβη ὁ πούς μου ἐν εὐθύτητι· † ἐκ
21 νεότητός μου (μ) ἴχνευσα αὐτήν. † Ἔκλινα ὀλίγον τὸ οὖς μου, καὶ
22 ἐδεξάμην, † Καὶ πολλὴν εὗρον ἐμαυτῷ παιδείαν. † Προκοπὴ ἐγένετό
23 μοι ἐν αὐτῇ. † Τῷ διδόντι (ν) μοι σοφίαν, δώσω δόξαν. † Διενοήθην
24 γὰρ τοῦ (ξ) ποιῆσαι αὐτήν, † καὶ ἐζήλωσα τὸ ἀγαθόν, καὶ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ.
25 † (ο) Διαμεμάχισται ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν ποιήσει (π) λιμοῦ διηκρι-
26 βωσάμην. † Τὰς χεῖράς μου ἐξεπέτασα πρὸς ὕψος, † καὶ τὰ
27 ἀγνοήματα αὐτῆς ἐπένθησα. † Τὴν ψυχήν μου κατεύθυνα
28 εἰς (ρ) αὐτήν, † Καρδίαν ἐκτησάμην (σ) μετ' αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς, † καὶ ἐν καθαρισμῷ εὗρον αὐτήν· † διὰ τοῦτο οὐ μὴ (τ) ἐγκαταλειφθῶ·
29 † Καὶ ἡ κοιλία μου ἐταράχθη (υ) ἐκζητῆσαι αὐτήν. † διὰ τοῦτο ἐκτη-
30 σάμην ἀγαθὸν κτῆμα. † Ἔδωκε κύριος γλῶσσάν (φ) μοι μισθόν
31 μου, † καὶ ἐν αὐτῇ αἰνέσω αὐτόν. † Ἐγγίσατε πρός με ἀπαίδευτοι,
32 † καὶ (χ) αὐλίσθητε ἐν οἴκῳ παιδείας. † (ψ) Διότι ὑστερεῖτε ἐν τούτοις,
33 † καὶ αἱ ψυχαὶ ὑμῶν διψῶσι σφόδρα ; † Ἤνοιξα τὸ στόμα μου,
34 καὶ ἐλάλησα, † Κτήσασθε ἑαυτοῖς ἄνευ ἀργυρίου. † Τὸν τράχηλον ὑμῶν ὑπόθετε ὑπὸ ζυγόν, † καὶ ἐπιδεξάσθω ἡ ψυχὴ ὑμῶν παιδείαν· † ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐτήν.

MS. A. (ψ) ἀπὸ (ι) ἀπὸ θανάτου (κ) ἐξελοῦμαι ἐκ χειρὸς πονηροῦ, καὶ σὺ ἰδοῦμαι. Διὰ (λ) ἐξομολογήσομαί σοι, καὶ αἰνέσω (ψ) ἕως (ψ) Ηὐφράνθη (μ) ἴχνευον αὐτήν. (ν) σοφίαν, (ξ) ποιῆσαί με αὐτήν, (ο) Διαμεμάχησαι (π) μου διηκριβησάμην. (ρ) αὐτήν, καὶ ἐν καιρῷ θερισμοῦ εὗρον αὐτήν. Καρδίαν (σ) μετ' αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς· διὰ τοῦτο (τ) ἐγκαταλειφθῶ· (υ) τοῦ ἐκζητῆσαι (φ) μου (χ) αὐλισθήσεσθε (ψ) Τί ὅτι ὑστερεῖτε, λέγετε ἐν

Cum Tranſlatione LATINA.

Et exaltavi ſuper terram ſupplicationem meam, 13
& pro mortis liberatione deprecatus ſum. In- 14
vocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in diebus tribulationis , in tempore ſuperborum deſtitutionis. Laudabo no- 15
men tuum aſſiduè, & collaudabo in confeſſione. Et exaudita eſt oratio mea. Salvâſti enim me 16
de perditione, & eripuiſti me de tempore iniquo. Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & 17
benedicam nomen Domini. Cùm adhuc junior 18
eſſem, priuſquàm oberrarem ; quæſivi ſapientiam palàm in oratione mea : Ante templum 19
poſtulabam pro illa : & uſque in noviſſima inquiram eam. Ex flore tanquam matureſcentis uvæ, Lætatum eſt cor meum in ea : aſcen- 20
dit pes meus in rectitudine : à juventute mea (f) inveſtigavi eam. Inclinavi modicè aurem 21
meam, & excepi, Et multam inveni mihi 22
doctrinam : profectus eſt mihi factus in ea. 23
Danti mihi ſapientiam dabo gloriam. Con- 24
ſiliatus ſum enim, ut facerem illam : & zelatus ſum bonum, & non confundar. Colluctata 25
eſt anima mea in illa, & (g) in factione famis diligenter egi. Manus meas extendi in altum, 26
& ignorantias ejus (h) luxi. Animam meam di- 27
rexi ad illam : Cor acquiſivi (i) cum eis ab in- 28
itio, & in purificatione inveni eam. Propter hoc non derelinquar : Et venter meus contur- 29
batus eſt quærendo eam. Propterea bonam poſſedi poſſeſſionem. Dedit Dominus linguam mihi mer- 30
cedem meam : & in ea laudabo eum. Appro- 31
piate ad me indocti, & commoramini in domo diſciplinæ. Quid tardatis (k) in his, & animæ 32
veſtræ ſitiunt vehementer ? Aperui os meum, & 33
locutus ſum ; Comparate vobis ſine argento. Collum veſtrum ſubjicite jugo : & ſuſcipiat 34
anima veſtra diſciplinam : in proximo eſt invenire eam.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 14 * ܘܐܪܝܡܬ ܡܢ ܐܪܥܐ ܩܠܝ ܘܒܥܝܬ. * ܘܩܪܝܬ ܠܐܒܐ ܡܢ ܪܘܡܐ. ܐܡܪܬ ܡܪܝܐ ܓܢܒܪܐ ܘܦܪܘܩܐ.
15 ܠܐ ܬܫܒܩܢܝ ܒܝܘܡܐ ܕܐܘܠܨܢܐ ܕܡܚܘܬܐ. * ܐܫܒܚ ܫܡܟ ܐܡܝܢܐܝܬ. ܘܐܥܗܕܟ ܒܬܫܒܚܬܐ.
16 ܗܝܕܝܢ ܫܡܥ ܡܪܝܐ ܩܠܝ. ܘܩܒܠ ܒܥܘܬܝ. * ܘܦܪܩܢܝ ܡܢ ܟܠ ܒܝܫ. ܘܦܨܝܢܝ
17 ܡܢ ܟܠ ܫܘܢܩ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܘܕܐ ܘܐܫܒܚ ܘܐܒܪܟ ܫܡܗ ܩܕܝܫܐ. * ܥܕ ܛܠܝܐ ܗܘܝܬ ܐܬܪܥܝܬ ܒܗ
18 20 ܘܒܥܝܬܗ. * ܪܓܠܝ ܒܬܪܝܨܘܬܐ ܗܠܟܬ. ܡܪܝ ܡܢ ܛܠܝܘܬܝ ܝܠܦܬ ܚܟܡܬܐ.
21 22 * ܨܠܘܬܗ ܐܫܕܬ ܟܕ ܛܠܝܐ ܗܘܝܬ. ܘܣܓܝܐܬܐ ܩܢܝܬ ܝܘܠܦܢܐ.
23 * ܢܝܪܗ ܗܘܐ ܠܝ ܠܐܝܩܪܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܡܠܦܢܝ ܐܬܠ ܬܘܕܝܬܐ.
24 * ܐܬܚܫܒܬ ܠܡܥܒܕ ܛܒܬܐ ܘܠܐ ܐܗܦܘܟ ܡܢ ܐܝܡܬܝ ܕܡܫܟܚ ܐܢܐ.
25 * ܐܬܕܒܩܬ ܢܦܫܝ ܒܗ. ܘܐܦܝ ܠܐ ܐܗܦܟ ܡܢܗ. ܢܦܫܝ ܝܗܒܬ ܒܬܪܗ. ܘܠܥܠܡ
26 ܥܠܡܝܢ ܠܐ ܐܛܥܝܘܗܝ. * ܐܝܕܝ ܦܬܚܬ ܬܪܥܗ. * ܘܒܨܝܬܗ ܘܐܣܬܟܠܬ ܒܗ.
27 28 ܘܒܕܟܝܘܬܐ ܐܫܟܚܬܗ. * ܘܠܒܐ ܩܢܝܬ ܠܝ ܡܢ ܫܘܪܝܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܐܫܒܩܝܘܗܝ.
29 30 * ܡܥܝ ܐܝܟ ܬܢܘܪܐ ܡܫܓܪܝܢ ܠܡܚܙܝܗ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܢܝܬܗ ܩܢܝܢܐ ܛܒܐ. * ܝܗܒ ܡܪܝ
31 32 ܠܠܫܢܝ ܐܓܪܝ. ܘܒܣܦܘܬܝ ܐܫܒܚܝܘܗܝ. * ܣܛܘ ܠܘܬܝ ܣܟܠܐ. ܘܒܒܝܬ ܝܘܠܦܢܐ ܥܡܪܘ.
33 * ܥܕܡܐ ܠܐܡܬܝ ܚܣܝܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܢ ܗܠܝܢ. ܘܢܦܫܟܘܢ ܨܗܝܐ ܛܒ.
34 * ܦܬܚܬ ܦܘܡܝ ܘܡܠܠܬ. ܩܢܘ ܠܟܘܢ ܚܟܡܬܐ ܕܠܐ ܟܣܦܐ.
35 ܘܨܘܪܟܘܢ ܣܝܡܘ ܬܚܝܬ ܢܝܪܗ. ܘܬܩܒܠ ܢܦܫܟܘܢ ܝܘܠܦܢܐ. ܩܪܝܒܐ ܗܝ ܠܒܥܘܝܗ. ܘܕܝܗܒ ܢܦܫܗ ܡܫܟܚ ܠܗ.

Suſtuli è terra vocem meam, ac deprecatus 13
ſum, Et invocavi patrem meum ab alto, 14
dicens, Domine fortiſſime ac ſalvator, ne me
deſeras in die tribulationis calamitoſæ. Lau- 15
dabo nomen tuum aſſiduè, & memoriam
tuam canticis recolam. Tunc audivit Dominus vocem meam, & ſupplicationem meam admiſit, Ab omni malo me liberavit, 16
omnique calamitate exemit. Propterea gra- 17
tias agam, laudabo, benedicam nomini ejus 18
ſancto. Adhuc juvenis oblectatus ſum eo,
& quæſivi eum. Pes meus recta inceſſit 20
Domine mi, & pueritiâ meâ doctrinam
didici. Preces ejus fudi cùm parvulus 21
eſſem, Multamque comparavi doctrinam. 22
Jugum ejus mihi fuit honori ; Quapropter 23
præceptori meo gratias agam. Benefacere 24
decrevi, nec me retractabo, quoties id potuero. Abhæſit illi anima mea, & faciem 25
meam non avertam ab illa : animum contuli ad eam ſectandam, & in ſeculum ſeculorum non obliviſcar illius. Manus mea oſti- 26
um ejus aperuit. Perluſtravi eam, & intel- 27
lexi illam, & in puritate inveni illam, Et 28
cor poſſedi mihi ab initio : Propterea non 29
dimittam illam. Viſcera mea quaſi clibanus 30
exardeſcunt *cupiditate* aſpiciendi eam : propterea pro optima poſſeſſione acquiſivi eam.
Dominus meus linguæ meæ mercedem dedit ; 31
quapropter labiis meis laudabo illum. De- 32
flectite ad me inſipientes, inque domo diſciplinæ commoramini. Uſquequo his deficie- 33
mini, & erit anima veſtra penitùs ſitibunda ?
Ore meo aperto ſum locutus, Sumite vobis 34
ſapientiam abſque argento. Collum veſtrum 35
jugo ejus ſubmittite, & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam. Propè adeſt quærenti illam, & qui animum adjicit, inveniet illam.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * ورفعت صوتي من الارض * صليت * ودعوت ابي من السماء * اي رب ذا الجبروت
14 والخلاص * لا تخذلني عند الكرب والحزن المكرب * اسبح لاسمك كل حين * واذكرك
15 بالمحامد * عند ذلك سمع الرب صوتي * ونصت لتضرعي * وانقذني من كل باس *
16 17 وخلصني من كل حزن * فلذلك اشكرك واحمدك * وابارك اسمك القدوس *** يا معشر 32
33 الجهال قروا في منابت العلم * حتى متي تحرمون انفسكم هذا * وانما انفسكم ظمية
34 لواحدة * اعني الجهل والباطل * فتحت فمي ونطقت بالعلم * يا معشر الناس استفيدوا
35 الحكمة بلا ثمن * وادخلوا رقابكم في اصارها * لتقبل انفسكم الادب * فانها قريبة
لمن طلبها * ومن بذل نفسه للعلم علمه *

Extuli ergò è terra vocem meam, oravi, 13
Et invocavi patrem meum de cælo, di- 14
cens ; *Pater mi, Domine poſſeſſor fortitudinis & ſalutis, ne me deſtituas tempore angoris & calamitatis ærumnoſæ. Nomen tuum ſemper laudabo,* 15
téque carminibus celebrabo. Tunc audivit Dominus vocem meam, & ſupplicationem meam auſcultavit. Eri- 16
puit me ab omni miſeria, & ab omni mœrore me liberavit. Propterea gratias 17
ago tibi, glorifico te, noménque ſanctum tuum benedico. O cœtus inerudito- 32
rum, verſamini in ſcientiæ ſeminariis. Quouſque animas veſtras talibus re- 33
bus *privabitis ? veruntamen unum ſitiunt animæ veſtræ, nempe ignorantiam & falſitatem. Os meum aperui,* 34
& de ſcientia locutus ſum, O cœtus hominum, ſcientiam abſque pretio comparate, Veſtráſque cervices in jugum 35
ejus inducite, ut eruditionem percipiant animæ veſtræ : nam proxima eſt quærenti illam, & qui ſcientiæ ſe dedit, addiſcit eam.

Verſio VULG. LAT.

35 Videte oculis veſtris, quia modicùm laboravi, & in-
36 veni mihi multam requiem. Aſſumite diſciplinam in multo numero argenti, & copioſum aurum poſſidete
37 in ea. Lætetur anima veſtra in miſericordia ejus, &
38 non confundemini in laude ipſius. Operamini opus veſtrum ante tempus, & dabit vobis mercedem veſtram in tempore ſuo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

35 † Ἴδετε ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ὅτι ὀλίγον ἐκοπίασα, † καὶ εὗρον ἐμαυ-
36 τῷ πολλὴν ἀνάπαυσιν. † Μετάσχετε παιδείας ἐν πολλῷ ἀριθμῷ
37 ἀργυρίου, † καὶ πολὺν χρυσὸν κτήσασθε ἐν αὐτῇ. † Εὐφρανθείη ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ, † καὶ μὴ αἰσχυνθείητε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ.
38 † Ἐργάζεσθε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ, † καὶ δώσει τὸν μισθὸν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτοῦ. (†)

Videte oculis veſtris, quia modicùm laboravi, 35
& inveni mihi multam requiem. Acquirite 36
diſciplinam in multo numero argenti : & copioſum aurum poſſidete in ea. Lætetur anima ve- 37
ſtra in miſericordia ejus : & non confundamini in laude ipſius. Operamini opus veſtrum 38
ante tempus : & dabit mercedem veſtram in tempore ſuo.

(†) MS. A. Σοφία Ἰησοῦ υἱοῦ Σιράχ.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 * ܚܙܘ ܒܥܝܢܝܟܘܢ. ܡܛܠ ܕܙܥܘܪܐ ܗܘ ܕܥܡܠܬ ܒܗ. ܘܐܫܟܚܬܗ ܣܓܝ. * ܫܡܥܘ
37 ܡܠܦܢܘܬܝ ܐܦ ܙܥܘܪ. ܘܟܣܦܐ ܘܕܗܒܐ ܬܩܢܘܢ ܒܝ. * ܬܚܕܐ ܢܦܫܟܘܢ ܒܬܝܒܘܬܝ.
38 ܘܠܐ ܬܒܗܬܘܢ ܒܬܫܒܚܬܝ. * ܥܒܕܘ ܥܒܕܝܟܘܢ ܠܐ ܒܥܕܢܗ. ܘܢܬܝܗܒ ܐܓܪܟܘܢ
39 ܒܥܕܢܗ. ܒܪܝܟ ܐܠܗܐ ܠܥܠܡ. ܘܡܫܒܚ ܫܡܗ ܠܕܪ ܕܪܝܢ.

Aſpicite oculis veſtris : parum enim in ea laboravi, eamque multùm acquiſivi. Audi- 36
te doctrinam meam licet exiguam, & argen- 37
tum & aurum per me poſſidebitis. Lætetur 38
anima veſtra de pœnitentia mea, & ne pudeat vos canticorum meorum. Operamini 39
opus veſtrum extra tempus, & dabitur vobis merces veſtra tempeſtivé. Benedictus Deus in ſeculum, & laudabile nomen ejus in generationem generationum.

ܫܠܡܬ ܚܟܡܬܐ ܕܒܪ ܐܣܝܪܐ. ܕܥܣܪܝܢ ܪܫܝܢ. ܘܠܐܠܗܐ ܫܘܒܚܐ ܠܥܠܡܝܢ.

Sapientiæ filii Aſiro viginti capitibus contentæ Finis. Deo autem gloria in ſecula.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

36 * فانظروا باعينكم * لاني انما طلبتها قليلا فاصبتها كثيرا * اسمعوا يا معشر الناس
37 علمي بكلام يسير * وتقتنوا ارآء الذهب والفضة * ولتطرب انفسكم بتوبتي * فلا تخزوا
38 بمحامدي * اعملوا عملكم بلا خيانة * وتوفوا اجركم في حينه * تبارك الله ابدا والشكر
39 لاسمه الى الابد امين *

Videte oculis veſtris : parum enim quæſivi eam, multúmque inveni. Audite ô 36 37
cœtus hominum doctrinam meam brevi ſermone, & aureas argenteáſque ſententias poſſidebitis. Geſtiant animæ veſtræ 38
de pœnitentia mea, & laudationes meas ne erubeſcatis. Opus veſtrum præter 39
tempus operamini, & merces veſtra tempeſtivè rependetur vobis. Benedictus ſit ſemper Deus, & gratiarum actio nomini ipſius in æternum, Amen.

* والسبح لله دايما * وعلينا رحمته اجمعين *

LAUS DEO SEMPER,
Ejuſque miſericordia ſuper nos omnes.

EPISTOLA
PRIMA ET SECUNDA
BARUCHI,
ET EPISTOLA
JEREMIÆ.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Hæc EPISTOLA quæ extat in Edit. PARISIENSI differt omnino a VULGATA & LXX.
Aliam ergo quæ cum LAT. & GRÆC. convenit, illic adjunximus ex MSS. Syr.
USS. & POC.

EPISTOLA PRIMA BARUCHI SCRIBÆ.

CAPUT I.

Atque hi ſunt ſermones quos miſit Baruch filius Neriæ ad novem tribus ac dimidiam quæ erant trans fluvium Euphratem: & hæc ſcripta erant in ea *epiſtola*. Sic dicit Baruch Neriæ filius; Fratribus captivis miſericordiam & pacem. Memor, fratres mei, dilectionis ejus qui creavit nos, quâ nos anteà dilexit, nec unquam nos odit, licèt nos caſtigaverit; & verè cognoſcens quòd ecce colligati ſumus omnes duodecim tribus eodem vinculo, utpote ab uno eodemque patre geniti: Ideò magìs ſtudui relinquere vobis verba hujus epiſtolæ antequam morerer, tum ut conſolationem percipiatis in malis quæ vobis acciderunt, tum etiam ut doleatis de malo quod contigit fratribus veſtris, tum demùm ut juſtificetis judicium ejus qui ſententiam captivitatis in vos tulit: (minus enim eſt quod paſſi eſtis quàm quod feciſtis:) ut poſtremis temporibus inveniamini digni majoribus veſtris. Si nimirùm animo cenſeatis hæc, vos in bonum veſtrum nunc eſſe paſſos, ne poſtremò judicaremini & ſuppliciis deputaremini; tunc recipietis ſpem æternam: ſi præſertim auferatis è corde veſtro errorem vanum propter quem hinc demigrâſtis. Si enim hæc ita feceritis, ſemper recordabitur veſtri is qui ſingulis temporibus causâ noſtri pollicitus eſt iis qui præſtantiores nobis erant, ſe non in perpetuum obliturum noſtri aut derelicturum nos, ſed multâ clementiâ demuò collecturum eos qui diſperſi ſunt. Itaque fratres mei, ſciendum vobis eſt primùm quid acciderit Sioni: quòd ſcilicet aſcenderit contra nos Nebuchadnoſar rex Babylonis. (Nam quia peccavimus in eum qui fecit nos, neque ſervavimus præcepta quæ mandaverat nobis; etiam nobis accidit quod contigit vobis, ac multò quidem magìs cruciat nos caſus noſter.) Jam inquam fratres mei, notum facio vobis quum obſediſſent hoſtes urbem, miſſos fuiſſe angelos Altiſſimi, deſtruxiſſe arces mœnium fortiſſimorum, & evertiſſe angulos municiſſimos illos ferreos qui evelli non poterant. Veruntamen vaſa quædam vaſorum ſanctuarii abſconderunt, ne comprehenderentur ab hoſtibus: & quum hæc feciſſent, tunc tradiderunt hoſtibus mœnia jam everſa, domum direptam, templum ſucenſum, & populum devictum ubi traditus fuiſſet: Ne gloriarentur inimici ac dicerent, Tanto robore excelluimus, ut vel ipſam domum Altiſſimi bello deſtruxerimus. Præterea fratres veſtros vinctos abduxerunt Babylonem, ibíque collocârunt; adeóque remanſimus hìc admodùm pauci. Hic eſt dolor quem ſcribo vobis: nam optimè novi quòd magnam afferebat vobis conſolationem habitatio Sionis. Quò certiores eratis eam eſſe fœlicem, tantò quidem major fuit dolor quo affecti eſtis quòd ab ea receſſeritis. Verùm quoad conſolationem, audite verbum: Equidem lugenti mihi Sionem, & miſericordiam petenti ab Altiſſimo, ac dicenti; Quouſque tandem hæc perdurabunt nobis, & incunctanter advenient nobis mala iſta quæ fecit Potentiſſimus ſecundùm miſericordiam ſuam, & Altiſſimus pro magnitudine clementiæ ſuæ? revelavit mihi verbum ut conſolarer, & oſtendit mihi viſiones ut ampliùs non dolerem, notum fecit mihi ſecretum temporum, & momentorum adventum indicavit mihi. Propterea fratres mei, ſcribo vobis, ut conſolemini à multitudine mœroris veſtri. Noveritis autem omninò ulturum nos factorem noſtrum à cunctis hoſtibus noſtris eodem prorſus modo quo fecerunt nobis; item valdè propinquum eſſe finem quem facturus eſt Altiſſimus, & miſerationes ejus ut veniant; neque procul diſtare terminum judicii ejus.

* ܐܓܪܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܕܒܪܘܟ ܣܦܪܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

ܘܗܠܝܢ ܦܬܓܡܐ ܕܐܓܪܬܐ ܕܫܕܪ ܒܪܘܟ ܒܪ ܢܪܝܐ . ܠܬܫܥܐ ܫܒܛܝܢ ܘܦܠܓܗ . ܗܠܝܢ [illegible]

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

* ܩܦܠܐܘܢ * ܒ *

[illegible]

Ecce quidem videmus jam multitudinē proſperitatis gentium, licèt ipſæ impiè agant; ſed vapori ſimiles ſunt. Intuemur multitudinem ditionis earum, quanvis eæ perverſè ſe gerant; ſed guttulæ ſimiles erunt. Videmus etiam firmitatem roboris earum, licèt ipſæ Potentiſſimo reſiſtant omni momento; verùm quaſi ſputum reputabuntur. Contemplamur gloriam magnitudinis earum, quum ipſæ non ſervent præcepta Altiſſimi; at ſicut fumus elabentur. Mente concipimus nitorem vitæ earum, quanvis ipſæ turpiter ſe gerant; ſed velut herba flaccida areſcent. Conſideramus immanitatem crudelitatis earum, quum eæ finis nequaquam recordentur; at quaſi fluctus labentes contererentur. Animo pervolvimus pulchritudinem potentiæ earum, licèt ipſæ negent gratiam largitoris; verùm tanquam nubes prætervolans elabentur. Nam Altiſſimus velociſſimè accelerabit tempora ſua, & quamprimùm adducet momenta ſua, ac planè judicabit eos qui ſunt in orbe ſuo: omnia veritate examinabit per quaſcunque actiones earum occultas, & exactè perveſtigabit cogitationes arcanas, & quicquid in penetralibus omnium hominis membrorum reconditum eſt, & in apertum coram omnibus hominibus cum objurgatione prodet. Quapropter ne adjiciatis animum ad ullam iſtarum rerum præſentium, ſed potiùs patienter agamus; quoniam adveniet quod promiſſum eſt nobis. Ne ſpectemus modò gentium voluptates, ſed memores ſimus eorum quæ ad finem promiſſa ſunt nobis. Nam illicò tranſituri ſunt termini temporum ac momentorum unà cum omnibus iis quæ continentur in eis, in fine verò ſeculi tunc oſtendet potentiam ſuam magnam moderator ipſius, quum omnia ad judicium venerint. Vos itaque parate corda veſtra ad ea quæ jamdudum crediſtis, ne utroque ſeculo concludamini; hîc captivi, ibi cruciandi.

CAP. II.

Quod enim modò præſens eſt, aut quod præteriit, aut quod venturum eſt in his omnibus, neque malum eſt abſolutè malum, neque bonum perfectè bonum: Siquidem ſanitates omnes præſentes in morbum vertuntur, fortitudo quæque præſens vertitur in imbecillitatem, omnis potentia præſens vertitur in anxietatem, omnis vigor juventutis vertitur in ſenectutem & interitum, omnis pulchritudo decôris præſentis mutatur, flacceſcit & fit exoſa, omne dominium ſuperbum præſens vertitur in abjectionem & in pudorem ſilentii, omnis ſplendor & faſtus præſens vertitur in ruinam defectûs, omnis voluptas & jucunditas præſens vertitur in vermem & corruptionem, omnis rumor gloriæ præſentis vertitur in pulverem & ſilentium, omnis poſſeſſio divitiarum præſens revertitur ad ſolam foveam, omnes rapinæ aviditatis præſentes vertentur in mortem invitam, omnis concupiſcentia paſſionis vertetur in judicium tormenti, omnis fraus & aſtus præſens vertetur in objurgationem veritatis, omnis dulcedo unguentorum præſens vertetur in judicium & condemnationem, omnis amor falſitatis vertetur in probium per veritatem. Cùm hæc omnia nunc fiant, putátne aliquis ea non eſſe ulciſcenda? Uno denique verbo, omnia ad veritatem ventura ſunt. Ego igitur ecce ſignificavi vobis dum vivo; dixi enim quòd virtutes addiſceretis. Nam præcepit mihi Potentiſſimus ut hortarer vos & proponerem vobis tantillum ex præcepto judicii ejus, antequàm morerer. Mementote quòd aliquando conteſtando conteſtatus eſt in vos Moſes cœlum ac terram, dicens; Si legem tranſgreſſi fueritis, diſpergemini; ſin autem ſervaveritis eam, cuſtodiemini. Sed & alia prædixit vobis, quæ quoniam dum ſimul eſſetis duodecim tribus in deſerto, poſt obitum ejus rejeciſtis à vobis; iccircò evenerunt vobis ea quæ prædicta fuerant. Nam Moſes quidem prædixerat vobis antequàm acciderent vobis, & en acciderunt vobis; dereliquiſtis enim legem. Ego etiam ecce dico vobis poſtquam paſſi eſtis; quòd ſi obtemperaveritis iis quæ dicta ſunt vobis, accipietis à Potentiſſimo quicquid repoſitum & reſervatum eſt vobis. Sit autem hæc epiſtola inter me & vos teſtimonio quòd eritis memores mandatorum Potentiſſimi; ut mihi quoque ſit excuſatio coram illo qui me miſit. Memores etiam eſtote legis, Sionis, terræ ſanctæ, & fratrum veſtrorum; Et fœderis majorum veſtrorum, ſolennitatum atque ſabbathorum ne obliviſcamini.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

ܘܐܫܠܡܘ ܗܕܐ ܐܓܪܬܐ ܘܡܫܠܡܢܘܬܐ ܕܢܡܘܣܐ ܠܒܢܝ̈ܟܘܢ ܡܢ ܒܬܪܟܘܢ. ܐܝܟܢܐ ܕܐܦ ܠܟܘܢ ܐܫܠܡܘ ܠܟܘܢ ܐܒܗ̈ܝܟܘܢ. ܘܒܟܠܙܒܢ ܐܡܝܢܐܝܬ. ܗܘܘ ܒܥܝܢ ܘܡܬܟܫܦܝܢ ܫܦܝܪܐܝܬ ܡܢ ܟܠܗ ܢܦܫܟܘܢ. ܐܝܟ ܕܢܬܪܥܐ ܥܡܟܘܢ ܚܝܠܬܢܐ. ܘܠܐ ܢܚܫܘܒ ܣܘܓܐܐ ܕܚܛ̈ܗܝܟܘܢ. ܐܠܐ ܢܬܕܟܪ ܠܬܪܝܨܘܬܐ ܕܐܒܗ̈ܝܟܘܢ. ܠܘ ܓܝܪ ܐܝܟ ܣܘܓܐܐ ܕܪ̈ܚܡܘܗܝ ܠܐ ܕܐܢ ܠܢ. ܘܝ ܠܢ ܠܟܠܢ ܝ̈ܠܝܕܐ. ܬܘܒ ܕܝܢ ܗܘܝܬܘܢ ܝܕܥܝܢ. ܕܒܙܒ̈ܢܐ ܩܕ̈ܡܝܐ ܘܒܕ̈ܪܐ ܕܡܢ ܩܕܝܡ ܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܠܐܒܗ̈ܝܢ ܡܥܕܪ̈ܢܐ. ܙܕܝ̈ܩܐ ܘܢܒ̈ܝܐ ܩܕܝ̈ܫܐ. ܐܠܐ ܐܦ ܟܕ ܗܘܝܢ ܒܐܪܥܢ. ܘܥܕܪܝܢ ܗܘܘ ܠܢ ܟܕ ܚܛܝܢ ܗܘܝܢ. ܘܡܨܠܝܢ ܗܘܘ ܥܠܝܢ ܠܘܬ ܗܘ ܕܥܒܕܢ. ܡܛܠ ܕܬܟܝܠܝܢ ܗܘܘ ܥܠ ܥܒ̈ܕܝܗܘܢ. ܘܚܝܠܬܢܐ ܫܡܥ ܗܘܐ ܠܨܠܘܬܗܘܢ. ܘܡܚܣ ܗܘܐ ܥܠܝܢ. ܗܫܐ ܕܝܢ ܙܕܝ̈ܩܐ ܐܬܟܢܫܘ. ܘܢܒ̈ܝܐ ܕܡܟܘ. ܘܐܦ ܚܢܢ ܢܦܩܢ ܡܢ ܐܪܥܢ. ܘܨܗܝܘܢ ܐܫܬܩܠܬ ܡܢܢ. ܘܠܝܬ ܠܢ ܡܕܡ ܗܫܐ ܐܠܐ ܐܢ ܚܝܠܬܢܐ ܘܢܡܘܣܗ. ܐܢ ܗܟܝܠ ܢܬܪܨ ܘܢܛܝܒ ܠܒܘܬܢ. ܢܩܒܠ ܟܠ ܕܐܘܒܕܢ. ܘܣܓܝ ܛܒ ܡܢ ܕܐܘܒܕܢ. ܐܝܠܝܢ ܓܝܪ ܕܐܘܒܕܢ ܒܚܒܠܐ ܗܘܝ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܬܝܕܝܢ ܚܢܢ ܕܢܩܒܠ. ܠܐ ܡܬܚܒܠܢ. ܐܦ ܐܝܟܢܐ ܕܝܢ ܕܟܬܒܬ ܠܐܚܝ̈ܢ ܕܒܒܠ. ܘܐܦ ܠܗܘܢ ܐܣܗܕܬ ܐܢܝܢ. ܢܗܘܝܢ ܕܝܢ ܒܟܠܙܒܢ ܩܕܡ ܥܝ̈ܢܝܟܘܢ. ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܕܐܡܝܪ̈ܢ ܠܥܠ. ܡܛܠ ܕܥܕܟܝܠ ܒܪܘܚܐ ܚܢܢ. ܘܒܫܘܠܛܢܐ ܕܚܐܪܘܬܢ. ܬܘܒ ܕܝܢ ܡܓܪܓ ܥܠܝܐ ܗܪܟܐ ܥܡܢ. ܘܐܘܕܥܢ ܡܕܡ ܕܥܬܝܕ. ܘܠܐ ܟܣܝ ܡܢܢ ܡܕܡ ܕܐܚܪܝܬܐ. ܩܕܡ ܕܝܢ ܕܢܬܒܥ ܕܝܢܐ ܕܝܠܗ. ܘܫܪܪܐ ܕܙܕܩ ܠܗ. ܢܛܝܒ ܢܦܫܢ ܕܢܩܒܠ ܘܠܐ ܕܢܬܩܒܠ. ܘܢܣܒܪ ܘܠܐ ܢܒܗܬ. ܕܢܬܬܢܝܚ ܥܡ ܐܒܗ̈ܝܢ. ܘܠܐ ܢܬܫܢܩ ܥܡ ܣ̈ܢܐܝܢ. ܛܠܝܘܬܗ ܓܝܪ ܕܥܠܡܐ ܥܒܪܬ. ܘܥܘܫܢܗ ܕܒܪܝܬܐ ܟܒܪ ܫܠܡ. ܘܡܛܝܘܬܐ ܕܙܒ̈ܢܐ ܙܥܘܪܐ ܗܝ. ܘܥܒܪܘ. ܩܪܝܒ ܓܝܪ ܟܕܐ ܠܡܒܘܥܐ. ܘܐܠܦܐ ܠܢܡܐܐ. ܘܐܘܪܚܐ ܕܡܪܕܝܬܐ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܘܚܝ̈ܐ ܠܫܘܠܡܐ. ܬܘܒ ܕܝܢ ܛܝܒܘ ܢܦܫܟܘܢ. ܕܡܐ ܕܪܕܝܬܘܢ ܘܣܠܩܬܘܢ ܡܢ ܐܠܦܐ ܬܬܢܝܚܘܢ. ܘܠܐ ܟܕ ܪܕܝܬܘܢ ܬܬܢܝܚܘܢ. ܗܐ ܓܝܪ ܡܐ ܕܐܝܬܝ ܥܠܝܐ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ. ܠܐ ܬܗܘܐ ܬܡܢ ܬܘܒ ܐܬܪܐ ܠܬܝܒܘܬܐ. ܘܠܐ ܣܟܐ ܠܙܒ̈ܢܐ. ܘܠܐ ܡܘܪܟܐ ܠܫ̈ܥܐ. ܘܠܐ ܫܘܚܠܦܐ ܠܐܘܪ̈ܚܬܐ. ܘܠܐ ܐܬܪܐ ܠܨܠܘܬܐ. ܘܠܐ ܡܫܕܪܘܬܐ ܠܒܥܘ̈ܬܐ. ܘܠܐ ܡܣܒܐ ܠܝܕܥܬܐ. ܘܠܐ ܝܗܒܘܬܐ ܠܚܘܒܐ. ܘܠܐ ܐܬܪܐ ܠܬܝܒܘܬܐ. ܘܠܐ ܡܦܝܣܢܘܬܐ ܕܥܠ ܣܟܠ̈ܘܬܐ. ܘܠܐ ܒܥܘܬܐ ܕܐܒ̈ܗܬܐ. ܘܠܐ ܨܠܘܬܐ ܕܢܒ̈ܝܐ. ܘܠܐ ܥܘܕܪܢܐ ܕܙܕܝ̈ܩܐ. ܐܝܬ ܗܘ ܬܡܢ ܕܝܢܐ ܕܚܒܠܐ. ܘܐܘܪܚܐ ܕܢܘܪܐ. ܘܫܒܝܠܐ ܕܡܘܒܠܐ ܠܓܗܢܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܚܕ ܗܘ ܒܚܕ. ܚܕ ܢܡܘܣܐ. ܚܕ ܥܠܡܐ. ܘܫܘܠܡܐ ܠܟܠܗܘܢ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܒܗ. ܘܗܝܕܝܢ ܢܚܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܫܟܚ ܕܢܚܘܣ ܥܠܝܗܘܢ. ܘܐܟܚܕܐ ܢܘܒܕ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܛܘܫܝܢ ܒܚܛ̈ܗܐ. ܡܐ ܕܩܒܠܬܘܢ ܗܟܝܠ ܐܓܪܬܐ ܗܕܐ ܕܝܠܝ. ܩܪܘ ܐܢܝܢ ܒܟܢܘܫܝ̈ܟܘܢ ܒܚܦܝܛܘܬܐ. ܘܐܬܪܢܘ ܒܗ. ܒܝ̈ܘܡܬܐ ܕܝܢ ܕܨܘܡ̈ܝܟܘܢ ܝܬܝܪܐܝܬ. ܘܐܬܕܟܪܘܢܝ ܒܐܓܪܬܐ ܗܕܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܐܦ ܐܢܐ ܡܬܕܟܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܒܗ. ܘܒܟܠܙܒܢ ܗܘܘ ܫܠܝܡܝܢ.

* ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܕܒܪܘܟ *

Tradite hanc epiſtolam cum traditione legis filiis veſtris poſt vos, quemadmodum vobis etiam tradiderunt patres veſtri. Et jugiter omni tempore precamini, & orate diligenter ex toto animo veſtro, ut placetur vobis Potentiſſimus. & non aſcribat *vobis* multitudinem peccatorum veſtrorum, ſed recordetur rectitudinis majorum veſtrorum: nam niſi pro multitudine miſerationum ſuarum judicet nos, væ nobis omnibus genitis. Præterea ſciendum vobis eſt, quòd priſcis temporibus & ævis antiquis, majores illi noſtri habebant adjutores, *nempe* juſtos & prophetas ſanctos: quin etiam quum in terra noſtra eſſemus, adjuvabant nos cùm peccaremus, & deprecabantur pro nobis eum qui fecit nos, (quippe qui freti eſſent operibus ſuis,) & Potentiſſimus audiebat orationem eorum, & miſerebatur noſtrî. Nunc autem juſti ablati ſunt, & prophetæ occubuerunt, nos etiam è terra noſtra exivimus, & Sion ablata eſt à nobis, & nihil jam reſtat nobis præter Potentiſſimum & legem ipſius. Quòd ſi dirigamus & diſponamus corda noſtra, recuperabimus omnia quæ amiſimus, imò multò multiſque modis præſtantiora iis quæ amiſimus: quæ enim amiſimus, corruptioni erant obnoxia; quæ verò accepturi ſumus, incorruptibilia ſunt. In hunc etiam modum ſcripſi fratribus noſtris Babylonem, & ipſis quoque hæc eadem conteſtor. Sint autem ſemper ob oculos veſtros hæc omnia quæ prædicta ſunt, quoniam adhuc in ſpiritu (i. *animati*) ſumus & poteſtate libertatis noſtræ. Inſuper etiam Altiſſimus patienter hîc agit nobiſcum, notum fecit nobis quæ futura ſunt, neque abſcondit à nobis quæ ſunt eventura. Priuſquam ergò judex exigat quod ſuum eſt, & veritas quod ſibi debetur, paremus animum noſtrum ut accipiamus, non ut accipiamur; & ut ſperemus, non ut erubeſcamus; ut requieſcamus cum majoribus noſtris, non ut cruciemur cum hoſtibus noſtris. Juventus enim mundi præteriit, & vigor creaturæ jamdudum deſiit, & ſpatium temporum perbreve eſt, imò tranſierunt: proxima eſt amphora puteo, & navis portui, curſus itineris urbi, & vita termino. Præterea parate vos ipſos ad quieſcendum poſtquam navigaveritis & è navi aſcenderitis, non autem ad quieſcendum dum iter facitis. Ecce enim quum adduxerit Altiſſimus hæc omnia, non erit illic ampliùs locus pœnitentiæ, neque terminus temporibus, neque dilatio momentis, neque mutatio viis, neque locus precibus, neque emiſſio poſtulationum, neque ad capeſſendam ſcientiam, neque condonator culpæ, neque locus pœnitudini, neque deprecatio pro delictis, neque ſupplicatio parentum, neque oratio prophetarum, neque auxilium juſtorum. Erit *autem* illic ſententia corruptionis, iter ad ignem, & ſemita perducens ad gehennam. Propterea unum per aliud, una lex, unum ſeculum, & hi qui in eo ſunt, omnes finem habebunt: ac tunc ſervabit eos quorum miſereri poterit, ſimulque perdet eos qui fuerint peccatis involuti. Quum ergò meam hanc epiſtolam acceperitis, legite eam in cœtibus veſtris accuratè, eamque contemplamini, præcipuè diebus jejuniorum veſtrorum: meíque memores eſtote per epiſtolam iſtam, quemadmodum & ego veſtri memor ſum in ipſa: & ſemper valete.

Epiſtola Baruch finis.

Verſio VULG. LAT.

PROPHETIA BARUCH.

CAPUT I.

1 ET Hæc verba libri, quæ ſcripſit Baruch filius Neriæ,
filii Maaſiæ, filii Sedeciæ, filii Sedei, filii Helciæ, in Ba-
2 bylonia, In anno quinto, in ſeptimo die menſis, in
tempore quo ceperunt Chaldæi Jeruſalem, & ſuccende-
3 runt eam igni. Et legit Baruch verba libri hujus ad aures
Jechoniæ filii Joakim regis Juda, & ad aures univer-
4 ſi populi venientis ad librum, Et ad aures potentium
filiorum regum, & ad aures presbyterorum, & ad aures populi, à minimo uſque ad maximum, eorum omni-
5 um habitantium in Babylonia, ad flumen Sodi. Qui
audientes plorabant, & jejunabant, & orabant in con-
6 ſpectu Domini. Et collegerunt pecuniam ſecundùm
7 quod potuit uniuſcujuſque manus, Et miſerunt in Jeruſalem ad Joakim filium Helciæ, filii Salom, Sacerdotem, & ad Sacerdotes, & ad omnem populum, qui in-
8 venti ſunt cum eo in Jeruſalem: Cùm acciperet vaſa templi Domini, quæ ablata fuerant de templo, revocare in terram Juda decimâ die menſis Sivan, vaſa
argentea, quæ fecit Sedecias filius Joſiæ rex Juda,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΒΑΡΟΥ'Χ.

ΚΕΦ. α'.

1 Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου, οὓς ἔγραψε Βαροὺχ υἱὸς Νηρίου,
(α) υἱοῦ Μαασαίου, (β) υἱοῦ Σεδεκίου, υἱοῦ (γ) Ἀσαδίου, υἱοῦ Χελκίου,
2 ἐν Βαβυλῶνι, Ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ, (δ) ἐν ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς,
ἐν τῷ καιρῷ, ᾧ ἔλαβον οἱ Χαλδαῖοι τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνέπρησαν
3 αὐτὴν ἐν πυρί. Καὶ ἀνέγνω Βαροὺχ τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου
ἐν ὠσὶν Ἰεχονίου υἱοῦ Ἰωακεὶμ βασιλέως Ἰούδα, καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς
4 τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὴν βίβλον, Καὶ ἐν ὠσὶ τῶν δυνατῶν,
καὶ υἱῶν (ε) τῶν βασιλέων, καὶ ἐν ὠσὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἐν ὠσὶ
παντὸς τοῦ λαοῦ, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου (ζ), πάντων τῶν κατοικούντων
5 ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ (η) ποταμοῦ Σούδ. Καὶ ἔκλαιον, καὶ ἐνήστευον,
6 καὶ (θ) ηὔχοντο ἐναντίον κυρίου. Καὶ συνήγαγον ἀργύριον, (ι) καθὸ
7 ἑκάστου ἠδύνατο ἡ χεὶρ, Καὶ ἀπέστειλαν εἰς Ἱερουσαλὴμ πρὸς
Ἰωακεὶμ υἱὸν Χελκίου, υἱοῦ Σαλὼμ, τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς,
καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν, τοὺς εὑρεθέντας μετ᾽ αὐτοῦ (κ) ἐν Ἱερου-
8 σαλὴμ, Ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴκου κυρίου, τὰ ἐξενεχθέντα ἐκ τοῦ ναοῦ, ἀποστρέψαι εἰς γῆν Ἰούδα, τῇ δεκάτῃ τοῦ (λ) Σιουὰν, σκεύη ἀργυρᾶ ἃ ἐποίησε Σεδεκίας υἱὸς Ἰωσία βασιλεὺς
Ἰούδα,

MS.A. (†) Βαρούχ. (α)* υἱὸς (β)* υἱὸς (γ) Σαδαίου, (δ) ἑβδόμῳ (ε) τῶν βασιλέων, (ζ) αὐτῶν, πάντων (η) τοῦ ποταμοῦ (θ) ηὔχοντο εὐχὰς ἔναντι κυρίου. (ι) καθὰ (κ) εἰς (λ) Σιουὰν,

BARUCH.

CAP. I.

ET hæc verba libri, quæ ſcripſit Baruch 1
filius Neriæ, filii Maaſææ, filii Sedeciæ,
filii Aſadiæ, filii Chelciæ, in Babylone, In 2
anno quinto in ſeptima menſis, in tempore,
quo ceperant Chaldæi Hieruſalem, & incenderant eam in igne. Et legit Baruch verba libri 3
hujus in auribus Jechoniæ filii Joacim regis
Juda, & in auribus univerſi populi venientium ad librum, Et in auribus potentum, & 4
filiorum regum, & in auribus ſeniorum, & in
auribus univerſi populi, à parvo uſque ad magnum, omnium habitantium in Babylone ſuper
flumen Sud. Et plorabant, & jejunabant, & 5
orabant ante Dominum. Et collegerunt argen- 6
tum, ſecundùm quod cujuſque potuit manus:
Et miſerunt in Hieruſalem ad Joacim filium 7
Chelciæ, filii Salom, Sacerdotem, & ad Sacerdotes, & ad omnem populum, qui ſunt inventi
cum eo in Hieruſalem: In accipiendo ipſum 8
vaſa domûs Domini, quæ fuerant exportata
è templo, ad reducendum in terram Juda, decimâ Sival: vaſa argentea, quæ fecerat Sedecias filius Joſiæ rex Juda;

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܬܘܒ ܐܓܪܬܐ ܕܬܪ̈ܬܝܢ ܕܒܪܘܟ ܣܦܪܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ̄ *

* ܘܗܠܝܢ ܕܝܢ ܡ̈ܠܐ ܐܢܝܢ ܕܐܓܪܬܐ ܗܕܐ. ܕܟܬܒ ܒܪܘܟ ܣܦܪܐ ܒܪ ܡܥܣܝܐ. ܒܪ ܨܕܩܝܐ. ܒܪ 1
ܣܪܝܐ ܒܪ ܚܠܩܝܐ. ܗܠܝܢ ܟܬܒ ܠܒܒܠ. * ܒܫܢܬܐ ܚܡܫ. ܒܫܒܥܐ ܒܝܪܚܐ 2
ܟܕ ܫܒܘ ܟܠܕܝܐ ܠܐܘܪܫܠܡ. ܘܐܘܩܕܘܗ ܒܢܘܪܐ. * ܘܩܪܐ ܒܪܘܟ ܗܠܝܢ 3
ܡ̈ܠܐ ܗܠܝܢ ܕܟܬܝܒܢ ܒܣܦܪܐ ܗܢܐ. ܒܐܕܢܝ̈ܗܘܢ ܕܝܘܟܢܝܐ ܒܪ ܝܘܝܩܝܡ ܡܠܟܐ
ܕܝܗܘܕܐ. ܘܒܐܕܢܝ̈ ܟܠܗ ܥܡܐ ܕܐܬܘ ܠܘܬ ܣܦܪܐ ܗܢܐ ܠܡܫܡܥ. * ܘܒܐܕܢܝ̈ ܫܠܝܛܢܐ 4
ܘܪܘܪܒܢܐ ܕܡܠܟܐ. ܘܒܐܕܢܝ̈ ܩܫܝ̈ܫܐ. ܘܒܐܕܢܝ̈ ܟܠܗ ܥܡܐ. ܡܢ ܙܥܘܪܐ ܘܥܕܡܐ ܠܪܒܐ.
* ܠܟܠܗܘܢ ܥܡܘܪܝ ܒܒܠ. ܘܥܠ ܢܗܪܐ ܣܘܕ. * ܘܒܟܝܢ ܗܘܘ ܘܨܝܡܝܢ 5 6
ܘܡܨܠܝܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܟܢܫܘ ܟܣܦܐ ܐܝܟ ܡܐ ܕܡܛܝܐ ܗܘܬ ܐܝܕܗ ܕܟܠܢܫ. ܘܐܝܟ ܕܡܫܟܚܐ ܗܘܬ.
* ܘܫܕܪܘ ܠܐܘܪܫܠܡ ܠܘܬ ܝܘܝܩܝܡ ܒܪ ܚܠܩܝܐ ܒܪ ܫܠܘܡ ܟܗܢܐ. ܘܠܘܬ ܟܗܢ̈ܐ 7
ܘܠܘܬ ܟܠܗ ܥܡܐ. ܐܝܠܝܢ ܕܐܫܬܟܚܘ ܥܡܗ ܒܐܘܪܫܠܡ. * ܟܕ ܢܣܒ ܡܐܢ̈ܐ 8
ܐܝܠܝܢ ܕܐܦܩܘ ܡܢ ܗܝܟܠܐ. ܐܝܟ ܕܢܗܦܟ ܐܢܝܢ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ. ܒܥܣܪܐ ܒܢܝܣܢ.
ܡܐܢ̈ܐ ܕܥܒܕ ܨܕܩܝܐ ܒܪ ܝܘܫܝܐ ܡܠܟܐ ܕܝܗܘܕܐ.

SEQUITUR EPISTOLA SECUNDA *BARUCHI SCRIBÆ.*

CAPUT I.

HÆc autem verba ſunt Epiſtolæ hujus 1
quam ſcripſit Baruch Scriba, filius Maaſiæ,
filii Zedekiæ, filii Seraiæ, filii Hilkiæ: Hæc 2
ad Babylonem ſcripſit, Anno quinto, ſeptimâ menſis, quando captivârunt Chaldæi
Jeroſolyma, & igne incenderunt. Legit- 3
que Baruch verba hæc, quæ in hoc volumine ſcripta ſunt, in auribus Jeconiæ filii
Joakimi regis Judæ, & in auribus omnis populi qui venerant ad hoc volumen
audiendum: Et in auribus dynaſta- 4
rum magnatum regis, & in auribus ſeniorum, & in auribus totius populi, à parvo uſque ad magnum; Omnium habitan- 5
tium Babylone, & ad fluvium Sud. Flebant 6
enim, & jejunabant & orabant coram Domino, colligebantque pecuniam quouſque
pertingebat facultas cujuſque, & ut poterat; Mittebantque Jeroſolyma ad Joai- 7
kim filium Hilkiæ, filii Sallum, ſacerdotem, & ad ſacerdotes populumque totum
qui cum eo reperiebantur Jeroſolymis; Cùm 8
auferret vaſa quæ extulerant templo, ut
afferret ea in terram Judæam, decimo Niſan. Vaſa quæ fecerat Sedekias filius Joſiæ rex Judæ;

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* الفصل الاول *

* الاصحاح الثالث والثلاثون *

*وهذه كلمات السفر التي كتبها باروخ بن نيريو بن ماساو بن صدقيا بن صاداو بن 1
حلقيا في بابل * في السنة الخامسة في السابع من الشهر * في الزمان الذي فيه اخذ 2
الكلدانيون ايروسليم واحرقوها بالنار * وقرى باروخ كلمات هذا السفر في اذني يوحنيا بن 3
يواقيم ملك يهودا * وفي مسامع كل الشعب الاتيين للكتاب * في مسامع الاقوياء وبني 4
الملك * وفي مسامع الشيوخ وفي مسامع كل الشعب من صغيرهم الي كبيرهم * جميع السكان
ببابل * على نهر سود * فبكوا وصاموا ونذروا نذورا امام الرب * وجمعوا فضة كالذي 5 6
يستطيعه يد كل احد * وارسلوا لايروسليم الي يواقيم بن حلقيا بن صالوم الكاهن * 7
والي الكهنة والي كل الشعب الموجودين معه بايروسليم * لياخذ اواني بيت الرب 8
المخروجة من الهيكل ويعيدها الي ارض يهودا في عاشر سيون * اواني فضة التي صنعها
صدقيا بن يوسيا ملك يهودا *

CAPUT I.

Textus trigeſimus tertius.

H*Æc autem ſunt verba libri, quæ Ba-* 1
ruch filius Neriæ, filii Maaſiæ, filii Se-
deciæ, filii Saadiæ, filii Helciæ, ſcripſit in
Babele, Anno quinto, ſeptimâ die *menſis,* 2
quo tempore ceperunt Chaldæi Jeroſolyma,
igneque combuſſerunt. Hujus libri ver- 3
ba cùm legiſſet Baruch audiente Jochaniâ filio Joacimi rege Judæ, Et 4
audiente univerſâ turbâ quæ ad libri
lectionem *convenerat, audientibus potentioribus & filiis regis, audientibus*
ſenioribus, audiente denique toto populo,
à minimo ad maximum, omnibus habitantibus in Babele, ſecus flumen Sud:
Fleverunt, jejunaverunt, votaque vo- 5
verunt coram Domino: Et collegerunt 6
pecuniam prout poterat cujuſque facultas, Et miſerunt Jeroſolyma ad Joa- 7
cimum filium Helciæ, filii Salomi ſacerdotem, & ad ſacerdotes, & ad univerſum populum qui cum eo extabant
Jeroſolymis; Ut reciperet vaſa domûs 8
Domini templo exportata, & reſtitueret ea in terram Judæ, die decimâ Sivanis; vaſa ſcilicet argentea quæ fecerat Sedecia filius Joſiæ rex Juda,

Verſio VULG. LAT.

9 Poſteaquàm cepiſſet Nabuchodonoſor rex Babylonis
Jechoniam, & principes, & cunctos potentes, & po-
pulum terræ, ab Jeruſalem, & duxit eos vinctos in
10 Babylonem. Et dixerunt; Ecce miſimus ad vos pe-
cunias, de quibus emite holocautomata, & thus, &
facite manna, & offerte pro peccato ad aram Domi-
11 ni Dei noſtri: Et orate pro vita Nabuchodonoſor re-
gis Babylonis, & pro vita Baltaſſar filii ejus, ut ſint
12 dies eorum ſicut dies cœli ſuper terram: Et ut det Do-
minus virtutem nobis, & illuminet oculos noſtros, ut
vivamus ſub umbra Nabuchodonoſor regis Babylo-
nis, & ſub umbra Baltaſſar filii ejus, & ſerviamus
eis multis diebus, & inveniamus gratiam in conſpe-
13 ctu eorum. Et pro nobiſipſis orate ad Dominum De-
um noſtrum: quia peccavimus Domino Deo noſtro,
& non eſt averſus furor ejus à nobis uſque in hunc
14 diem. Et legite librum iſtum, quem miſimus ad vos
recitari in templo Domini, in die ſolenni, & in die
15 opportuno: Et dicetis; Domino Deo noſtro juſti-
tia, nobis autem confuſio faciei noſtræ: ſicut eſt dies
16 hæc omni Juda, & habitantibus in Jeruſalem, Regi-
bus noſtris, & principibus noſtris, & ſacerdotibus noſtris,
17 et prophetis noſtris, & patribus noſtris. Peccavimus ante
Dñm Deum noſtrum, & non credidimus, diffidentes in
18 eum: Et non fuimus ſubjectibiles illi, & non audivi-
mus vocem Domini Dei noſtri, ut ambularemus in man-
datis ejus, quæ dedit nobis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

9 Μετὰ τὸ ἀποικίσαι Ναβουχοδονόσορ βασιλέα Βαβυλῶνος τὸν Ἰεχονίαν, ϗ τοὺς ἄρχοντας, ϗ τοὺς δεσμώτας, ϗ τοὺς δυνατοὺς, ϗ τὸν λαὸν τῆς γῆς ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ, ϗ (μ) ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα·
10 Καὶ εἶπαν, Ἰδοὺ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον, ϗ ἀγοράσατε τῷ ἀργυρίῳ ὁλοκαυτώματα, ϗ περὶ ἁμαρτίας, ϗ λίβανον, ϗ ποιήσατε μάννα, ϗ ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ (ν) ἡμῶν,
11 Καὶ προσεύξασθε περὶ τῆς ζωῆς Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος, ϗ εἰς ζωὴν Βαλτάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ, ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι (ξ) αὐτῶν ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.
12 Καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν ἡμῖν, ϗ (ʹ) φωτίσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, ϗ ζησόμεθα ὑπὸ τὴν σκιὰν Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος, ϗ ὑπὸ τὴν σκιὰν Βαλτάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ, ϗ δουλεύσομεν αὐτοῖς ἡμέρας πολλὰς, ϗ εὑρήσομεν χάριν
13 ἐναντίον αὐτῶν. Καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον (ο) τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν (π) τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, ϗ οὐκ ἀπέστρεψεν ὁ θυμὸς κυρίου ϗ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν, ἕως τῆς ἡμέρας
14 ταύτης. Καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον τοῦτο ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς (ρ) ὑμᾶς, ἐξαγορεῦσαι ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν (σ) ἡμέρᾳ ἑορτῆς,
15 ϗ ἐν ἡμέραις καιροῦ, Καὶ ἐρεῖτε, Τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ (τ) αἰσχύνη τῶν προσώπων, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνθρώπῳ
16 Ἰούδα, ϗ τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλὴμ, Καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, ϗ τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν, ϗ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, ϗ τοῖς προφήταις
17 ἡμῶν, ϗ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, Ὧν ἡμάρτομεν (υ) ἔναντι κυρίου,
18 ϗ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ, Καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου θεοῦ ἡμῶν, πορεύεσθαι (φ) τοῖς προστάγμασι κυρίου, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν,

MS.A. (μ) εἰσήγαγεν αὐτοὺς (ν) ὑμῶν, (ξ) αὐτοῦ (ʹ) φωτίσῃ (ο) θεὸν ὑμῶν, (π) κυρίῳ (ρ) * ἡμᾶς, (σ) ἡμέραις (τ) ἡ αἰσχύνη (υ) ἐναντίον (φ) ἐν τοῖς

Poſtquàm Nabuchodonoſor rex Babylonis tranſtulit Jechoniam, & principes, & vinctos, & potentes, & populum terræ, ab Hieruſalem, & duxit eum in Babylonem. 9 *Et dixerunt; Ecce miſimus ad vos argentum: & emite argento holocauſtomata, & pro peccato, & thus: & facite (a) Manna: & offerte ſuper altare Domini Dei noſtri:* 10 *Et orate pro vita Nabuchodonoſor regis Babylonis, & ad vitam Baltaſar filii ejus; ut ſint dies eorum, ſicut dies cœli, ſuper terram.* 11 *Et dabit Dominus fortitudinem nobis, & illuminabit oculos noſtros: & vivemus ſub umbra Nabuchodonoſor regis Babylonis, & ſub umbra Baltaſar filii ejus: & ſerviemus eis dies multos, & inveniemus gratiam coram eis.* 12 *Et orate pro nobis ad Dominum Deum noſtrum: quia peccavimus Domino Deo noſtro: & non avertit ſe furor Domini, & ira ejus à nobis uſque ad diem hanc.* 13 *Et legetis librum hunc, quem miſimus ad vos recitari in domo Domini in die ſolennitatis, & in diebus temporis:* 14 *Et dicetis; Domino Deo noſtro juſtitia: nobis autem confuſio facierum, ſicut dies hæc, homini Juda, & inhabitantibus Hieruſalem,* 15 *Et regibus noſtris, & principibus noſtris, & ſacerdotibus noſtris, & prophetis noſtris, & patribus noſtris:* 16 *Quæ peccavimus ante Dominum, & non credidimus ei,* 17 *Et non audivimus vocem Domini Dei noſtri, ut ambularemus in mandatis Domini, quæ dedit ante faciem noſtram,* 18

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܡܢ ܒܬܪ ܕܫܒܐ ܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܠܟܐ ܠܝܟܘܢܝܐ ܘܠܪܘܪܒܢܐ ܘܠܓܢܒܪܐ. ܘܠܐܘܡܢܐ 9
ܘܚܝܠܬܢܐ ܡܢ ܐܘܪܫܠܡ. ܘܐܘܒܠ ܐܢܘܢ ܠܒܒܠ. * ܘܐܡܪܝܢ ܗܐ ܫܕܪܢ ܠܟܘܢ 10
ܟܣܦܐ. ܙܒܢܘ ܒܗ ܥܠܘܬܐ ܘܢܟܣܬܐ ܚܠܦ ܚܛܗܐ ܘܠܒܘܢܬܐ. ܘܥܒܕܘ ܩܘܪܒܢܐ ܘܩܪܒܘ
ܥܠ ܡܕܒܚܐ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. * ܘܨܠܘ ܥܠ ܚܝܘܗܝ ܕܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ. 11
ܘܥܠ ܚܝܘܗܝ ܕܒܠܛܫܨܪ ܒܪܗ ܕܢܗܘܘܢ ܝܘܡܬܗܘܢ ܥܠ ܐܪܥܐ ܐܝܟ ܝܘܡܬܐ ܕܫܡܝܐ.
* ܘܢܬܠ ܠܢ ܡܪܝܐ ܕܢܦܠܚܝܘܗܝ ܘܢܢܗܪܢ ܥܝܢܝܢ. ܘܢܚܐ ܬܚܝܬ ܛܠܠܗ ܕܢܒܘܟܕܢܨܪ 12
ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ. ܘܕܒܠܛܫܨܪ ܒܪܗ. ܘܢܦܠܘܚ ܐܢܘܢ ܝܘܡܬܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܢܫܟܚ ܪܚܡܐ
ܩܕܡܝܗܘܢ. * ܘܨܠܘ ܘܒܥܘ ܥܠܝܢ ܡܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܕܚܛܝܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. 13
ܘܠܐ ܗܦܟ ܚܡܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܘܪܘܓܙܗ ܡܢܢ. ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ. * ܘܬܩܪܘܢ ܟܬܒܐ 14
ܗܢܐ ܕܫܕܪܢ ܠܟܘܢ. ܘܬܘܕܘܢ ܚܠܦܝܢ ܒܒܝܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܒܝܘܡ
ܕܥܐܕܐ ܐܘ ܒܝܘܡܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܘܐܡܪܝܢ ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܐܠܗܢ ܙܕܝܩܘܬܐ. ܘܕܝܠܢ ܒܗܬܬ
ܐܦܐ ܐܝܟ ܝܘܡܐ ܗܢܐ ܠܓܒܪܐ ܝܗܘܕܝܐ ܘܠܥܡܘܪܝܗ ܕܐܘܪܫܠܡ. * ܘܠܡܠܟܝܢ
ܘܠܪܘܪܒܢܝܢ. ܘܠܟܗܢܝܢ ܘܠܢܒܝܝܢ ܘܠܐܒܗܝܢ: * ܕܚܛܝܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. 17
ܘܠܐ ܫܡܥܢܝܗܝ. * ܘܒܣܢ ܒܦܘܩܕܢܘܗܝ. ܘܠܐ ܐܬܛܦܝܣܢ. ܘܠܐ ܫܡܥܢ ܒܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. 18
ܕܢܗܠܟ ܒܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܕܣܡ ܩܕܡ ܐܦܝܢ.

Poſtquàm in captivitate abduxiſſet Nebucadnoſar rex Jeconiam & magnates & ſatellites & artifices & exercitus Jeroſolymis, Babylonemque duxiſſet: 9 Dicentes; Ecce miſimus vobis pecuniam: emite eâ holocauſta, victimáſque pro peccatis, & thus, & oblationem facite, & offerte in altari Domini Dei noſtri: 10 Et orate pro vita Nebucadnoſaris regis Babylonis, vitâque Belteſhaſaris filii ejus ut ſint dies eorum in terra inſtar dierum cœli: 11 Utque det nobis Dñs ut ſerviamus ipſi, & illuſtrentur oculi noſtri, & vivamus ſub umbra Nebucadnoſaris Regis Babylonis, filiique ejus Belteſhaſaris, utque ſervientes ipſis, diebus multis, inveniamus gratiam coram eis. 12 Orate autem, & petite pro nobis à Domino Deo noſtro: quia peccavimus coram Deo noſtro, nec averſus eſt furor Domini Dei noſtri, & ira ejus à nobis uſque in hodiernum diem. 13 Et legetis volumen hoc quod miſimus vobis, & confitebimini pro nobis in domo Domini coram Domino, 14 In die feſto aut in diebus Domini, dicentes; Domini Dei noſtri eſt juſtitia, noſtra autem confuſio vultûs, ſicut die iſto hodierno, viris Judæis, & habitatoribus Jeroſolymorum; 15 Regibuſque noſtris & magnatibus, ſacerdotibuſque noſtris & prophetis patribúſque noſtris; 16 Quia peccavimus coram Domino Deo noſtro, nec audivimus ipſum; 17 Sed præcepta ejus ſprevimus, nec acquievimus & obedivimus voci Domini Dei noſtri, ut ambularemus in præceptis Domini Dei noſtri quæ propoſuit nobis; 18

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بعد أن سبى بختنصر ملك بابل يوخانيا والرؤساء والأسرى والأقوياء وشعب الأرض من 9
أيروسليم وأدخلهم إلى بابل * وقالوا ها أرسلنا إليكم فضة فابتاعوا بالفضة محرقات من أجل 10
الخطية ولبانا * واصنعوا منا واصعدوا إلى مذبح الرب إلهنا * وصلوا من أجل حياة بختنصر 11
ملك بابل وحياة بلتاصار ابنه * كي تكون أيامه مثل أيام السماء على الأرض * ويعطينا 12
الرب قوة وينير عيوننا فنعيش تحت ظل بختنصر ملك بابل وتحت ظل بلتاصار ابنه *
ونتعبد لهم أياما كثيرة * ونجد نعمة أمامهم * وصلوا من أجلنا إلى الرب إلهنا * لأنا أخطأنا 13
إلى الرب إلهنا ولم يرتد غضب الرب ورجزه عنا إلى هذا اليوم * وتقرءون هذا السفر الذي 14
أرسلناه إليكم لتخبروا به * في بيت الرب في أيام العيد في أيام الزمان * وقولوا * للرب 15
إلهنا العدل * ولنا خزي الوجوه مثل هذا اليوم * لإنسان يهودا وسكان أيروسليم *
* ولملوكنا ولرؤسائنا ولكهنتنا ولأنبيائنا ولآبائنا * نحن الذين أخطأنا قدام الرب 16 17
وعصيناه * ولم نسمع صوت الرب إلهنا لنسير في أوامر الرب التي أعطانا إياها 18
لوجهنا *

Poſtquàm Bochtonaſſar rex Babelis, Jochaniam, & principes, ac mancipia, potentiores, terræque populum captivos abduxiſſet Jeroſolymis, eóſque Babelem introduxiſſet. 9 *Et dixerunt, Ecce miſimus ad vos pecuniam, emite hâc pecuniâ holocauſta pro peccato, ac thus, conficite minna, & offerte ad aram Domini Dei noſtri:* 10 *Et orate pro vita Bochtonaſſaris regis Babelis, & pro vita Baltaſaris filii ejus, ut ſint dies ejus ſicut dies cœli ſuper terram:* 11 *Détque nobis Dominus vires, & oculos noſtros illuminet, ut vivamus ſub umbra Bochtonaſſaris regis Babelis, ſub umbra Baltaſaris filii ejus, & ſerviamus eis diebus multis, & gratiam apud eos conſequamur.* 12 *Orate etiam pro nobis Dominum Deum noſtrum, quia peccavimus in Dominum Deum noſtrum, necdum averſa eſt indignatio Domini & ira ejus à nobis ad hunc uſque diem.* 13 *Et legetis hunc libellum quem miſimus vobis ut annuntietis eum, in domo Domini diebus feſtis, diebus ſtatuti temporis.* 14 *Et dicite; Domino Deo noſtro juſtitia, nobis autem erubeſcentia vultuum ut hodiernâ die, hominibus Judæ & habitatoribus Jeroſolymorum,* 15 *Regibus noſtris, principibus, ſacerdotibus, prophetis, & patribus noſtris:* 16 *Nobis inquam qui peccavimus coram Domino, rebellavimus in eum,* 17 *Nec auſcultavimus voci Domini Dei noſtri, ut incederemus in præceptis Domini quæ propoſuit in conſpectu noſtro.* 18

Verſio VULG. LAT.

19 A die, quâ eduxit patres noſtros de terra Ægypti,
uſque ad diem hanc, eramus incredibiles ad Domi-
num Deum noſtrum; & diſſipati receſſimus, ne audi-
20 remus vocem ipſius. Et adhæſerunt nobis multa ma-
la, & maledictiones, quæ conſtituit Dominus Moyſi
ſervo ſuo: qui eduxit patres noſtros de terra Ægy-
pti, dare nobis terram fluentem lac & mel, ſicut ho-
21 diernâ die. Et non audivimus vocem Domini Dei
noſtri ſecundùm omnia verba prophetarum, quos mi-
22 ſit ad nos: Et abivimus unuſquiſque in ſenſum cordis
noſtri maligni, operari diis alienis, facientes mala an-
te oculos Domini Dei noſtri.

CAP. II.

1 Propter quod ſtatuit Dominus Deus noſter verbum
ſuum, quod locutus eſt ad nos, & ad judices noſtros, qui
judicaverunt Iſraël, & ad reges noſtros, & ad principes
2 noſtros, & ad omnem Iſraël, & Juda: Ut adduceret Dñs
ſuper nos mala magna, quæ non ſunt facta ſub cœlo,
quemadmodùm facta ſunt in Jeruſalem, ſecundùm quæ
3 ſcripta ſunt in lege Moyſi, Ut manducaret homo car-
4 nes filii ſui, & carnes filiæ ſuæ. Et dedit eos ſub manu
regum omnium, qui ſunt in circuitu noſtro, in impro-
perium, & in deſolationem in omnibus populis, in
5 quibus nos diſperſit Dominus. Et facti ſumus ſubtùs,
& non ſuprà: quia peccavimus Domino Deo noſtro,
non obaudiendo voci ipſius.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

19 Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγε κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ϗ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἦμεν ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον θεὸν
20 ἡμῶν, ϗ (ʹ) ἐσχεδιάζομεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Καὶ ἐκολλήθη εἰς ἡμᾶς τὰ κακὰ, ϗ ἡ ἀρὰ ἣν συνέταξε κύριος (χ) τῷ Μωυσῇ παιδὶ αὐτοῦ, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξήγαγε τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα ϗ μέλι, ὡς ἡ ἡμέρα
21 (ψ) αὕτη. Καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου (ω) τοῦ θεοῦ ἡμῶν, κατὰ
22 πάντας τοὺς λόγους τῶν προφητῶν (α) ὧν ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ᾠχόμεθα ἕκαστος ἐν διανοίᾳ καρδίας (β) αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, ἐργάζεσθαι θεοῖς ἑτέροις, ποιῆσαι τὰ κακὰ κατ' ὀφθαλμοὺς κυρίου θεοῦ ἡμῶν.

MS.A. (ʹ) ἐσχεδιάσαμεν (χ) Μωυσῇ (ψ) ταύτῃ. (ω) θεοῦ (α) οὓς (β) ἡμῶν

ΚΕΦ. β'.

1 ΚΑὶ ἔστησε κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ, ὃν ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς, ϗ ἐπὶ τοὺς δικαστὰς ἡμῶν, τοὺς δικάσαντας τὸν Ἰσραὴλ, ϗ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, ϗ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν, ϗ ἐπὶ ἄνθρωπον Ἰσραὴλ
2 ϗ Ἰούδα, Τοῦ ἀγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ μεγάλα, ἃ οὐκ ἐποιήθη ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ, καθὰ ἐποίησεν ἐν Ἰερουσαλὴμ, κατὰ τὰ
3 γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσῆ, Τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς, ἄνθρωπον
4 σάρκας (α) υἱοῦ αὐτοῦ, ϗ ἄνθρωπον σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ὑποχειρίους πάσαις ταῖς βασιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν, εἰς ὀνειδισμὸν, ϗ (β) ἄβατον ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τοῖς κύκλῳ (γ), οὗ
5 διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος ἐκεῖ. Καὶ ἐγενήθησαν ὑποκάτω ϗ οὐκ ἐπάνω, ὅτι ἡμάρτομεν (δ) κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

MS. A. (α) υἱῶν (β) εἰς ἄβατον (γ) ἡμῶν, (δ) τῷ κυρίῳ

A die, quâ eduxit Dominus patres noſtros de terra Ægypti. 19 *Et uſque ad diem hanc fuimus increduli erga Dominum Deum noſtrum, & (b) vagabamur, ne audiremus vocem ipſius. Et adhæſerunt in nos mala, & maledictio, quam* 20 *conſtituit Dominus Moyſi puero ſuo in die quâ eduxit patres noſtros de terra Ægypti, ad dandam nobis terram fluentem lac & mel, ſicut dies hæc. Et non audivimus vocem Domini Dei no-* 21 *ſtri ſecundùm omnia verba prophetarum, quos miſit ad nos. Et abivimus unuſquiſque in ſenſu* 22 *cordis ſui maligni, operari diis alienis, facere mala ante oculos Domini Dei noſtri.*

CAP. II.

Et ſtatuit Dominus verbum ſuum, quod lo- 1 *cutus eſt ſuper nos, & ſuper judices noſtros judicantes Iſrael, & ſuper reges noſtros, & ſuper principes noſtros, & ſuper hominem Iſrael, & Juda: Ut adduceret ſu-* 2 *per nos mala magna, quæ non (a) facta ſunt ſub omni cœlo, quemadmodùm fecit in Hieruſalem, ſecundùm quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi: Ut manducaremus nos, homo carnes filii ſui, &* 3 *homo carnis filiæ ſuæ. Et dedit eos ſubjectos* 4 *omnibus regnis, quæ in circuitu noſtro, in improperium, & invium in omnibus populis in circuitu, quò diſperſit eos Dominus illuc. Et* 5 *facti ſunt ſubtùs, & non ſuprà: quia peccavimus Domino Deo noſtro, non audiendo vocem ipſius.*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܡܛܠ ܕܡܢ ܝܘܡܐ ܕܐܦܩ ܠܐܒܗܝܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ ܗܢܐ. ܗܘܝܢ 19
ܠܐ ܡܬܛܦܝܣܝܢ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܘܦܫܝܢ ܠܐ ܠܡܫܡܥ ܒܩܠܗ. * ܘܐܬܬ ܥܠܝܢ ܒܝܫܬܐ 20
ܘܠܘܛܬܐ. ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ ܥܒܕܗ. ܒܝܘܡܐ ܕܐܦܩ ܠܐܒܗܝܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ.
ܠܡܬܠ ܠܢ ܐܪܥܐ ܕܪܕܝܐ ܚܠܒܐ ܘܕܒܫܐ. * ܘܠܐ ܫܡܥܢ ܒܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. 21
ܠܡܥܒܕ ܟܠܗܘܢ ܦܬܓܡܐ ܕܥܒܕܘܗܝ ܢܒܝܐ ܕܫܕܪ ܠܘܬܢ. * ܘܐܙܠܢ ܐܝܟ ܐܢܫ 22
ܒܪܓܝܓܬ ܠܒܗ ܒܝܫܐ. ܠܡܦܠܚ ܠܐܠܗܐ ܢܘܟܪܝܐ. ܕܢܥܒܕ ܒܝܫܬܐ ܩܕܡ ܥܝܢܘܗܝ
ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ.

* ܫܠܡ * ܩ̄ *

* ܘܐܩܝܡ ܡܪܝܐ ܦܬܓܡܘܗܝ ܗܘ ܕܡܠܠ ܥܠܝܢ. ܘܥܠ ܕܝܢܝܢ ܗܢܘܢ ܕܕܢܘ 1
ܠܐܝܣܪܝܠ ܘܠܝܗܘܕܐ. ܘܥܠ ܡܠܟܝܢ ܘܪܘܪܒܢܝܢ ܘܥܠ ܓܒܪܐ ܕܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ ܘܝܗܘܕܐ.
* ܘܐܝܬܝ ܥܠܝܢ ܡܪܝܐ ܒܝܫܬܐ ܪܘܪܒܬܐ. ܕܠܐ ܐܬܥܒܕ ܕܐܟܘܬܗܝܢ. ܬܚܝܬ ܫܡܫܐ ܥܠ ܟܠܗ 2
ܐܪܥܐ. ܐܝܟ ܕܐܬܥܒܕܝ ܒܐܘܪܫܠܡ ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ ܒܢܡܘܣܗ ܕܡܘܫܐ: * ܕܢܐܟܘܠ ܓܒܪ 3
ܒܣܪܐ ܕܒܪܗ. ܘܐܢܫ ܥܠ ܒܣܪܐ ܕܒܪܬܗ. * ܘܝܗܒ ܐܢܘܢ ܒܐܝܕܝ ܟܠܗܝܢ 4
ܡܠܟܘܬܐ ܕܚܕܪܝܢ. ܠܚܣܕܐ ܘܠܚܘܪܒܐ. ܒܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܕܚܕܪܝܢ ܠܢ. ܐܝܟܢ ܕܒܕܪ
ܐܢܘܢ ܡܪܝܐ. * ܘܗܘܝܢ ܠܬܚܬ ܠܬܚܬ: ܘܠܐ ܠܥܠ ܠܥܠ. ܡܛܠ ܕܚܛܝܢ ܠܡܪܝܐ 5
ܐܠܗܢ. ܘܠܐ ܫܡܥܢ ܒܩܠܗ.

Quia, à die quo eduxit patres noſtros de terra Ægypti uſque in diem hodiernum, inobſequentes fuimus Domino Deo noſtro & defecimus ab auſcultando voci ipſius. 19 Supervenitque nobis malum & maledictio, ſicut mandavit Dominus Moſi ſervo ſuo cùm eduxit patres noſtros de terra Ægypti ut daret nobis terram fluentem lacte & melle. 20 Et non obedivimus voci Domini Dei noſtri, ut faceremus verba omnia ſervorum ejus, prophetarum quos ad nos miſit: 21 Sed ambulavimus in cupiditatibus cordis quiſque ſui mali, colendo deos alienos, ut faciemus quæ mala ſunt coram oculis Domini Dei noſtri. 22

CAP. II.

Confirmavitque Dominus verba ſua, id quod locutus fuerat de nobis deque judicibus noſtris qui judicaverant Iſraël, & Judam, deque regibus & magnatibus noſtris, viriſque generis Iſraelitici & Judaici. 1 Induxitque in nos Dominus mala magna, quorum inſtar nulla evenerunt ſub ſole ſuper univerſam terram; eorum ſcilicet quæ facta ſunt Jeroſolymis, ſecundùm id quod ſcriptū eſt in Lege Moſis: 2 Ut ederemus carnes filii quiſque ſui ac filiæ quiſque ſuæ. 3 Deditque ipſos in poteſtatem omnium regnorum quæ in circuitu noſtrûm, in opprobrium & deſolationem in omnibus circa nos populis quo diſperſit eos Dominus. 4 Factique ſumus inferiores admodùm, non autem ſuperiores, quia peccavimus Domino Deo noſtro, nec obedivimus voci ipſius. 5

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* منذ اليوم الذي فيه أخرج الرب آباءنا من أرض مصر وإلى هذا اليوم كنا عصاة للرب 19
إلهنا واحتفلنا أن لا نسمع صوته * فلصقت بنا الشرور واللعنة التي أمر بها الرب لموسى 20
عبدك في اليوم الذي أخرج فيه آباءنا من أرض مصر ليعطينا أرضا تفيض لبنا وعسلا
مثل هذا اليوم * فلم نسمع صوت الرب إلهنا بجميع أقوال الأنبياء الذين أرسلهم إلينا * 21
* وبعد كل واحد بضمير قلبنا الشرير لنعمل للآلهة الغريبة * لنصنع الشرور 22
لعيني الرب إلهنا *

* الفصل الثاني *

* فأقام الرب كلمته التي تكلم بها علينا وعلى قضاتنا الذين يقضون لإسرائيل * وعلى 1
ملوكنا وعلى رؤسائنا * وعلى إنسان إسرائيل ويهودا * ليجلب علينا شرورا عظيمة هكذا التي 2
لم تصنع تحت كل السماء كما صنعت بأيروسليم * كالمكتوبات في ناموس موسى * ليأكل 3
إنسان لحم بنيه * وإنسان لحم بنته * ودفعهم عبيدا في كل الممالك التي حولنا * للتعيير 4
وللقفر في جميع الشعوب التي حولنا حيث بددهم الرب هناك * وصاروا أسفل وليس فوق * 5
لأنا أخطأنا للرب إلهنا ألا نسمع صوته *

Inde à die quo eduxit Dominus majores noſtros è terra Ægypti, ad hodiernum diem fuimus rebelles in Dominum Deus noſtrum, & turmatim convenimus ne auſcultaremus voci ejus. 19 *Quapropter adhæſerunt nobis mala & maledictio quam præceperat Dominus Moſi ſervo ſuo die quâ eduxit majores noſtros è terra Ægypti, ut daret nobis terram affluentem lacte & melle, ut hodierno die:* 20 *Attamen non auſcultavimus voci Domini Dei noſtri in omnibus dictis prophetarum quos miſit ad nos;* 21 *Sed receſſit unuſquiſque pro cogitatione cordis noſtri peſſimi, ut coleremus deos alienos, & perpetraremus flagitia in oculis Domini Dei noſtri.* 22

CAP. II.

Ideò præſtitit Dominus verbum ſuum quod locutus erat contra nos, & contra judices noſtros qui judicabant Iſraelem, contra reges ac principes noſtros, denique contra Iſraelitas & Judæos; 1 *Se adducturum in nos mala hæc magna, quæ non ſunt facta ſub toto cœlo, qualia facta ſunt Jeroſolymis, ſecundùm ea quæ ſcripta ſunt in lege Moſis:* 2 *Adeò ut comederit quiſpiam carnes filiorum ſuorum, & quiſpiam carnes filiæ ſuæ:* 3 *Et reddiderit eos famulos in omnibus regnis quæ circunſtant nos, probro atque deſolationi inter omnes gentes circumjacentes nobis, ubicunque diſperſit eos Dominus:* 4 *Factique ſint inferiores non autem ſuperiores: eò quòd peccaverimus in Dominum Deum noſtrum, haud auſcultantes voci ipſius.* 5

Versio VULG. LAT.

6 Domino Deo nostro justitia : nobis autem, & patribus
7 nostris confusio faciei, sicut est dies hæc. Quia locutus
est Dominus super nos omnia mala hæc, quæ venerunt
8 super nos : Et non sumus deprecati faciem Domini
Dei nostri, ut reverteremur unusquisque nostrûm à
9 viis nostris pessimis. Et vigilavit Dominus in malis,
& adduxit ea super nos : quia justus est Dominus in
10 omnibus operibus suis, quæ mandavit nobis : Et non
audivimus vocem ipsius ut iremus in præceptis Domini,
11 quæ dedit ante faciem nostram. Et nunc, Domine
Deus Israel, qui eduxisti populum tuum de terra Ægypti
in manu valida, & in signis, & in prodigiis, & in
virtute tua magna, & in brachio excelso, & fecisti tibi
12 nomen sicut est dies iste : Peccavimus, impiè egimus,
iniquè gessimus, Domine Deus noster, in omnibus
13 justitiis tuis. Avertatur ira tua à nobis : quia derelicti
14 sumus pauci inter gentes, ubi dispersisti nos. Exaudi,
Domine, preces nostras, & orationes nostras, &
educ nos propter te : & da nobis invenire gratiam
15 ante faciem eorum, qui nos abduxerunt : Ut sciat
omnis terra quia tu es Dominus Deus noster, & quia
nomen tuum invocatum est super Israel, & super genus
16 ipsius. Respice, Domine, de domo sancta tua in nos,
17 & inclina aurem tuam, & exaudi nos. Aperi oculos
tuos, & vide : quia non mortui, qui sunt in inferno,
quorum spiritus acceptus est à visceribus suis, dabunt
honorem & justificationem Domino.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν
7 ἡ αἰσχύνη τῶν προσώπων, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. Ἃ ἐλάλησε κύριος ἐφ'
8 ἡμᾶς, πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἃ ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ οὐκ ἐδεήθημεν
τοῦ προσώπου κυρίου, τοῦ ἀποστρέψαι ἕκαστον ἀπὸ τῶν νοημάτων τῆς καρδίας
9 (ε) αὐτῶν τῆς πονηρᾶς. Καὶ ἐγρηγόρησε κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς,
καὶ ἐπήγαγε κύριος ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος (ζ) ὁ κύριος ἐπὶ πάντα
10 τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐνετείλατο ἡμῖν. Καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ,
πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασι κυρίου, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν.
11 (η) Καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ὃς ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ γῆς
Αἰγύπτου, ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν σημείοις, καὶ ἐν τέρασι, καὶ ἐν
δυνάμει μεγάλῃ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ
12 ὄνομα, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, Ἡμάρτομεν, ἠσεβήσαμεν, ἠδικήσαμεν
13 κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαιώμασί σου. Ἀποστραφήτω
(θ) ὁ θυμός σου ἀφ' ἡμῶν, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι ἐν τοῖς ἔθνεσιν
14 οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ. Εἰσάκουσον κύριε τῆς προσευχῆς ἡμῶν καὶ
τῆς δεήσεως ἡμῶν, καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς (ι) ἕνεκέν σου, καὶ δὸς ἡμῖν
χάριν κατὰ πρόσωπον τῶν ἀποικισάντων ἡμᾶς, Ἵνα γνῷ πᾶσα ἡ
15 γῆ, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι τὸ ὄνομά σου (κ) ἐπεκλήθη
16 ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. Κύριε κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου
τοῦ ἁγίου σου, καὶ ἐννόησον (λ) εἰς ἡμᾶς, καὶ κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου,
17 καὶ (μ) ἄκουσον. Ἄνοιξον ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε, ὅτι οὐχ οἱ (ν) τεθνηκότες
ἐν τῷ ᾅδῃ, ὧν ἐλήφθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπὸ τῶν σπλάγχνων
αὐτῶν, (ξ) δώσουσι δόξαν καὶ δικαίωμα τῷ κυρίῳ·

MS.A. (ε) αὐτοῦ (ζ) κύριος (η) Κύριε ὁ θεὸς (θ) δὴ ὁ (ι) ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, (κ) ἐπικέκληται (λ) ἡμᾶς, κλῖνον (μ) εἰσάκουσον. Καὶ ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου, (ν) τεθνεῶτες (ξ) δώσουσίν σοι δόξαν

Domino Deo nostro justitia : nobis autem, & patribus 6
nostris confusio facierum, sicut est dies hæc.
Quæ locutus est Dominus super nos, omnia mala 7
hæc, quæ venerunt super nos: Et non sumus 8
deprecati faciem Domini; ut reverteretur unusquisque
à cogitationibus cordis sui pessimi. Et vigilavit 9
Dominus in malis, & adduxit Dominus
super nos: quia justus est Dominus in omnibus operibus
suis, quæ mandavit nobis. Et nō audivimus
vocē ipsius, ut iremus in præceptis Domini, 10
quæ dedit ante faciem nostram. Et nunc, Domine
Deus Israel, qui eduxisti populum tuum de terra 11
Ægypti in manu valida, & in signis, & in prodigiis,
& in virtute magna, & in brachio excelso,
& fecisti tibi nomen, sicut est dies ista :
Peccavimus, impiè egimus, iniquè gessimus,
Domine Deus noster, in omnibus justificationibus 12
tuis. Avertatur ira tua à nobis : quia derelicti 13
sumus pauci inter gentes, quò dispersisti nos illuc.
Exaudi, Domine, preces nostras, & orationem
nostram : & erue nos propter te : & da nobis 14
gratiam ante faciem eorum, qui nos abduxerunt :
ut sciat omnis terra; quia tu es Dominus
Deus noster : quia nomen tuum invocatum est 15
super Israel, & super genus ipsius. Respice, Domine,
de domo sancta tua, & intende in nos : 16
& inclina, Domine, aurem tuam, & audi : Aperi
oculos tuos, & vide : quia non mortui, qui 17
sunt in inferno, quorum assumptus est spiritus
eorum à visceribus suis, dabunt honorem, &
justificationem Domino:

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܐܠܗܢ ܙܕܝܩܘܬܐ. ܕܝܠܢ ܕܝܢ ܘܕܐܒ̈ܗܝܢ ܒܗܬܬܐ ܕܐܦ̈ܐ ܐܝܟ ܕܝܘܡܢܐ. 6
* ܡܛܠ ܕܡܠܠ ܥܠܝܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܟܠܗܝܢ ܒ̈ܝܫܬܐ ܗܠܝܢ ܕܐܬ̈ܝ ܥܠܝܢ. * ܘܠܐ ܒܥܝܢ ܡܢ 7 8
ܡܪܝܐ: ܕܢܬܗܦܟ ܟܠ ܐܢܫ ܡܢ ܪ̈ܓܝܓܬܐ ܕܠܒܗ ܒܝܫܐ. * ܘܐܬܬܥܝܪ ܡܪܝܐ ܠܒ̈ܝܫܬܐ ܘܐܝܬܝܗܝܢ 9
ܥܠܝܢ. ܡܛܠ ܕܟܐܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܒܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܘܗܝ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ. * ܘܠܐ ܫܡܥܢ 10
ܒܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܕܢܗܠܟ ܒܦܘܩ̈ܕܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ: ܗ̇ܠܝܢ ܕܣܡ ܩܕܡ ܐܦ̈ܝܢ.
* ܘܗܫܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܐܢܬ ܗܘ ܕܐܦܩܬ ܠܥܡܟ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܒܐܝܕܐ 11
ܚܣܝܢܬܐ. ܒܐܬ̈ܘܬܐ ܘܒܬܕܡܪ̈ܬܐ ܘܒܚܝܠܐ ܪܒܐ. ܘܒܕܪܥܐ ܪܡܐ. ܘܥܒܕܬ ܠܟ ܫܡܐ ܐܝܟ
ܕܝܘܡܢܐ. * ܚܛܝܢ ܘܐܣܟܠܢ ܘܐܪܫܥܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܒܟܠܗܘܢ ܦܘܩ̈ܕܢܝܟ ܒܟܠܗ̇ ܙܕܝܩܘܬܟ. 12
* ܐܗܦܟ ܚܡܬܟ ܡܢܢ. ܡܛܠ ܕܩܠܝܠ ܗܘ ܕܐܫܬܚܪܢ ܡܢ ܣܓܝܐܐ. ܘܐܬܒܨܪܢ ܒܥܡ̈ܡܐ 13
ܒܝܢ ܥܡ̈ܡܐ ܗܠܝܢ ܕܒܕܪܬܢ ܒܝܢܬܗܘܢ. * ܐܠܐ ܫܡܥ ܡܪܝܐ ܨܠܘܬܢ ܘܒܥܘܬܢ ܘܦܪܘܩ 14
ܠܢ ܡܛܠ ܫܡܟ. ܘܗܒ ܠܢ ܪ̈ܚܡܐ ܩܕܡ ܫܒܝ̈ܢ. * ܕܢܕܥܘܢ ܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ. ܕܐܢܬ ܗܘ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. 15
ܡܛܠ ܕܫܡܟ ܩܕܝܫܐ ܐܬܩܪܝ ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ ܘܥܠ ܫܪܒܬܗ: * ܚܘܪ ܡܪܝܐ ܘܚܙܝ ܡܢ 16
ܡܥܡܪܟ ܩܕܝܫܐ ܘܚܘܪ ܒܢ ܡܪܝܐ: ܘܐܪܟܢ ܐܕܢܟ ܘܫܡܥܝܢ: * ܦܬܚ ܡܪܝܐ ܥܝ̈ܢܝܟ 17
ܘܚܙܝ ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܝ̈ܬܐ ܕܢܚܬܘ ܠܫܝܘܠ ܕܐܫܬܩܠܬ ܪܘܚܗܘܢ ܡܢ ܓܘ ܡ̈ܥܝܗܘܢ
ܢܬܠܘܢ ܫܘܒܚܐ ܘܬܘܕܝܬܐ ܘܙܕܝܩܘܬܐ ܠܡܪܝܐ.

Domini Dei nostri est justitia, nostra autem 6
& Patrum nostrorum confusio vultûs ut hodierno
die. Locutus enim fuerat de nobis 7
Dominus Deus noster omnia mala quæ
supervenerunt nobis. Neque supplicamus 8
Domino, ita ut rediremus quisque à cupiditatibus
cordis sui mali. Invigilavitque 9
Deus malis, & ea in nos induxit,
Quia justus est Dominus Deus noster in
omnibus operibus suis, quæ præcepit nobis
Dominus. Nec obedivimus voci Domini 10
Dei nostri, ut ambularemus in præceptis
Domini quæ proposuit nobis. Nunc 11
autem Domine Deus Israelis, Tu is es qui
eduxisti populum tuum è terra Ægypti manu
forti, figuris & mirabilibus, virtutéque magnâ,
& manu elatâ, fecistique tibi nomen
quale hodierno die. Peccavimus, stultè fecimus, 12
impiè egimus, Domine Deus noster
in omnia præcepta, in universam justitiam
tuam. Averte furorem tuam à nobis, quia 13
de multo paululum reliqui facti sumus, paucique
sumus in Gentibus his inter quas dispersisti
nos. Sed audi Domine, orationem 14
precesque nostras, & redime nos propter
nomen tuum, & da nobis gratiam coram eis
qui in captivitatem nos abduxerunt : Ut sciat 15
omnis terra te esse Dominum Deum nostrum,
quia nomen tuum sanctum impositum
est Israeli, generique ejus. Intuere Domine 16
& respice de habitaculo tuo sancto, & intuere
nos Domine, inclina aurem tuam, &
audi nos; Aperi, Deus oculos tuos, quoniam 17
qui ad inferos descenderunt mortui, quorum
è visceribus demptus est spiritus, non reddent
Dño laudem et confessionem & justitiā.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * للرب الهنا العدل ولنا ولآبائنا خزي الوجوه مثل هذا اليوم * كما تكلم الرب علينا بجميع
7 هذه الشرور التي اتت علينا * ولم نطلب وجه الرب ليرد كل واحد عن ضمائر قلبه 8
الشرير * وسهر الرب بالشرور وجلبها الرب علينا * لان الرب عدل في جميع اعماله التي 9
اوصى بها لنا * ولم نسمع صوته لنسير باوامر الرب التي اعطاها لوجهنا * ايها الرب اله 10 11
اسرائيل الذي اخرجت شعبك من ارض مصر بيد عزيزة وآيات وجرائح * وبقوة عظيمة وبذراع
رفيعة * وصنعت لك اسما مثل هذا اليوم * اخطانا نافقنا ظلمنا ايها الرب الهنا في كل معادلك * 12
* ليرتد غضبك عنا * لانا تركنا قليلون في الامم حيث بددتنا هناك * اسمع يا رب 13 14
صلاتنا وطلبتنا وخلصنا من اجل اسمك * واعطنا نعمة لوجه الذين سبونا * كي تعلم 15
كل الارض انك انت الرب الهنا * لان اسمك دعي على اسرائيل وعلى جنسه * انظر يا رب من 16
بيتك المقدس وتاملنا * امل يا رب سمعك واستجب * وافتح يا رب الحاظك وانظر انه 17
ليس الاموات الذين في الجحيم الذين اخذت روحهم من جوانحهم يعطون لك مجدا
وعدالة يا رب *

Domino Deo nostro justitia, nobis autem 6
& majoribus nostris erubescentia vultuum,
ut hodierno die: Quemadmodum 7
prædixerat Dominus contra nos omnia
mala ista quæ nobis evenerunt, Neque 8
tamen deprecati sumus faciem Domini;
ut revocaret quemque à cogitationibus
cordis ejus maligni: Ideò invigilavit 9
Dominus malis istis, & adduxit ea
Dominus super nos : justissimus est in omnibus
operibus suis quæ mandavit nobis.
Nos verò non auscultavimus voci 10
ejus, ut ambularemus in præceptis Domini,
quæ proposuerat conspectui nostro.
O Domine Deus Israelis, qui eduxisti 11
populum tuum è terra Ægypti manu validâ,
& signis ac portentis, magnâque
potentiâ, & brachio excelso, & comparâsti
tibi nomen, ut hodierno die : Peccavimus, 12
impiè egimus, iniquè gessimus O
Domine Deus noster, in omnes justitias
tuas. Avertatur indignatio tua à nobis, 13
quoniam pauci remansimus inter gentes
ubi nos dispersisti. Exaudi O Domine 14
orationem ac petitionem nostram, & libera
nos propter nomen tuum, & redde
nos gratiosos apud eos qui captivos duxerunt
nos : Ut agnoscat universa terra 15
te esse Dominum Deum nostrum, quòd
nomen tuum invocatum sit super Israelem
& super genus ipsius. Intuere O 16
Domine de domo tua sancta, & considera
nos : inclina ô Domine aurem tuam,
& exaudi : Aperi O Domine oculos 17
tuos, & vide quòd non mortui qui sunt
in inferno, quorum spiritus receptus est
è lateribus eorum, daturi sunt tibi gloriam
atque justitiam, O Domine:

Versio VULG. LAT.

18 Sed anima quæ tristis est super magnitudine mali, &
incedit curva, & infirma, & oculi deficientes, & anima
esuriens dat tibi gloriam & justitiam Domino.
19 Quia non secundùm justitias patrū nostrorum nos fundimus
preces, & petimus misericordiā ante conspectum tuum,
20 Domine Deus noster : Sed quia misisti iram tuam,
& furorem tuum super nos, sicut locutus es in manu puerorum
21 tuorum prophetarum, dicens; Sic dicit Dominus;
Inclinate humerum vestrũm, & cervicem vestram,
& opera facite regi Babylonis: & sedebitis in terra quam
22 dedi patribus vestris. Quòd si non audieritis vocem Domini
Dei vestri operari regi Babyloniæ : defectionem vestram
faciam de civitatibus Juda, & à foris Jerusalem;
23 Et auferam à vobis vocem jucunditatis, & vocem gaudii,
& vocem sponsi, & vocem sponsæ, & erit omnis terra
24 sine vestigio ab inhabitantibus eam. Et non audierunt vocem
tuam, ut operarentur regi Babylonis: & statuisti verba
tua, quæ locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum,
ut transferrentur ossa regum nostrorum, & ossa patrum
25 nostrorum de loco suo : Et ecce projecta sunt in calore
Solis, & in gelu noctis : & mortui sunt in doloribus
26 pessimis, in fame & in gladio, & in emissione. Et posuisti
templum, in quo invocatum est nomen tuum in ipso, sicut
hæc dies, propter iniquitatem domûs Israel, & domûs
27 Juda. Et fecisti in nobis, Domine Deus noster, secundùm
omnem bonitatem tuam, & secundùm omnem miserationem
tuam illam magnam :

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

18 (ο) Ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἡ λυπουμένη ἐπὶ τὸ μέγεθος, ὃ βαδίζει κύπτον καὶ
ἀσθενοῦν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ἐκλείποντες, καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶσα, (π) δώσουσί
19 σοι δόξαν, καὶ δικαιοσύνην κύριε. Ὅτι οὐκ ἐπὶ τὰ δικαιώματα
τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν βασιλέων ἡμῶν ἡμεῖς καταβαλλόμεθα τὸν ἔλεον
20 (ρ) κατὰ πρόσωπόν σου κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν. Ὅτι ἐνῆκας τὸν θυμόν σου καὶ
τὴν ὀργήν σου (σ) εἰς ἡμᾶς, καθάπερ ἐλάλησας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν
21 (τ) προφητῶν· Οὕτως εἶπε κύριος, Κλίνατε τὸν ὦμον ὑμῶν, καὶ (υ) ἐργάσασθε
τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, καὶ καθίσατε ἐπὶ (φ) τὴν γῆν, ἣν δέδωκα
22 τοῖς πατράσιν ὑμῶν. Καὶ ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου, (ᵘ) ἐργάσασθαι
τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, ἐκλείψειν ποιήσω ἐκ (χ) πόλεων Ἰούδα
23 καὶ ἔξωθεν Ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐφροσύνης, καὶ φωνὴν χαρμοσύνης,
φωνὴν νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἄβατον
24 ἀπὸ ἐνοικούντων. Καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου, (ᵘ) ἐργάσασθαι τῷ
βασιλεῖ Βαβυλῶνος· καὶ ἔστησας τοὺς λόγους σου, οὓς ἐλάλησας ἐν
χερσὶ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν, τοῦ ἐξενεχθῆναι τὰ ὀστᾶ (ψ) βασιλέων
25 ἡμῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ τόπου (ω) αὐτῶν. Καὶ
ἰδού ἐστιν ἐξερριμμένα τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς
νυκτός· καὶ ἀπέθανον ἐν πόνοις πονηροῖς, ἐν λιμῷ, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ,
26 καὶ ἐν ἀποστολῇ. Καὶ ἔθηκας τὸν (α) οἶκον, οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά
σου ἐπ' αὐτῷ, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, διὰ πονηρίαν οἴκου Ἰσραὴλ καὶ οἴκου
27 Ἰούδα. Καὶ ἐποίησας εἰς ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν ἐπιείκειάν
σου, καὶ κατὰ πάντα οἰκτιρμόν σου τὸν μέγαν,

MS.A. (ο) Ἀλλ' ἡ (π) δώσουσιν δόξαν σοι, (ρ) ἡμῶν κατὰ (σ) ἐφ' ἡμᾶς, (τ) προφητῶν, λέγων, Οὕτως (υ) ἐργάζεσθε (φ) τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα (ᵘ) ἐργάζεσθε (χ) πόλεως (ᵘ) ἐργάζεσθαι (ψ) τῶν βασιλέων ἡμῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἀρχόντων ἡμῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ (ω) αὐτοῦ. Καὶ ἰδού εἰσιν ἐξερριμμένα (α) οἶκόν σου,

Sed anima, quæ tristatur (b) in magnitudinem, 18
(c) qui incedit curvus, & infirmus, & oculi deficientes,
& anima esuriens dabunt tibi gloriam,
& justitiam, Domine. Quia non super justificationibus 19
patrum nostrorum, et regū nostrorū nos
fundimus misericordiam ante faciem tuam, Domine
Deus noster: Quia immisisti furorem tuum, 20
& iram tuam in nos; sicut locutus es in manu
puerorum tuorū (d) prophetarū; Sic dixit Dominus;
Inclinate humerū vestrū, & (e) opera facite 21
regi Babylonis: & sedete super terrā, quam dedi
patribus vestris. Quòd si non audieritis vocem 22
Domini, operari regi Babylonis, (f) deficere faciā
de civitatibus Juda, & à foris Hierusalem, Vocem
lætitiæ, & vocem gaudii, vocem sponsi, et 23
vocem sponsæ: & erit omnis terra sine vestigio ab
inhabitantibus. Et non audivimus vocem tuam, 24
ut operaremur regi Babylonis. Et statuisti verba
tua, quæ locutus es in manibus puerorum
tuorum prophetarum; ut transferrentur ossa regum
nostrorum, & ossa patrum nostrorum de loco
suo. Et ecce projecta sunt æstui diei, & gelu noctis : 25
& mortui sunt in doloribus pessimis, in
fame, & in gladio, & in (g) emissione. Et posuisti 26
domum, in qua invocatum est nomen tuum
in ipsa; sicut hæc dies, propter iniquitatem domûs
Israel, & domûs Judæ. Et fecisti in nos, 27
Domine Deus noster, secundùm omnem bonitatem
tuam, & secundùm omnem miserationem tuam
illam magnam :

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܠܐ ܢܦܫܐ ܡܟܝܟܬܐ ܕܡܪܝܐ ܠܗ̇ ܠܐ ܙܕܩܐ: ܘܡܬܒܥܝܐ ܒܡܟܝܟܘܬܐ ܘܡܚܡܣܝܢ ܥܝ̈ܢܐ. ܘܟܦܢܬܐ 18
ܢܦܫܐ: ܢܬܠܘܢ ܠܟ ܫܘܒܚܐ ܘܙܕܝܩܘܬܐ ܡܪܝܐ: * ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܥܠ 19
ܙܕܝܩܘܬܢ ܘܥܠ ܙܕܝܩܘܬܐ ܕܐܒ̈ܗܝܢ ܘܕܡ̈ܠܟܝܢ ܬܟܝܠܝܢ ܚܢܢ ܒܥܝܢܢ ܡܢ
ܩܕܡܝܟ ܪ̈ܚܡܐ. ܘܡܪܡܝܢܢ ܩܕܡܝܟ ܒܥܘܬܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ: * ܡܛܠ ܕܐܗܦܟܬ ܚܡܬܟ 20
ܘܪܘܓܙܟ ܥܠܝܢ. ܐܝܟ ܕܡܠܠܬ ܒܝܕ ܥܒ̈ܕܝܟ ܢܒܝ̈ܐ ܘܐܡܪܬ. * ܕܪܟܢܘ ܟܬܦܝܟܘܢ 21
ܘܦܠܘܚܘ ܠܡܠܟܐ ܕܒܒܠ: ܘܬܒܘ ܒܐܪܥܐ ܕܝܗܒܬ ܠܐܒ̈ܗܝܟܘܢ. * ܘܐܢ ܠܐ ܫܡܥܬܘܢ ܠܩܠܗ 22
ܕܡܪܝܐ ܠܡܦܠܚ ܠܡܠܟܐ ܕܒܒܠ. ܫܘܡܠܝܐ ܐܥܒܕ ܒܩܘܪܝܐ ܕܝܗܘܕܐ: ܘܒܣܚܪܢܝ̈ܗ̇
ܕܐܘܪܫܠܡ. * ܘܐܘܒܕ ܩܠܐ ܕܚܕܘܬܐ ܘܩܠܐ ܕܒܣܝܡܘܬܐ. ܩܠܐ ܕܚܬܢܐ. ܘܩܠܐ ܕܟܠܬܐ. ܘܬܗܘܐ ܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ 23
ܚܪܒܐ. ܡܢ ܕܠܐ ܕܢܥܡܪ ܒܗ̇. * ܘܠܐ ܫܡܥܢ ܠܩܠܟ. ܠܡܦܠܚ ܠܡܠܟܐ ܕܒܒܠ. 24
ܘܐܩܝܡܬ ܡ̈ܠܝܟ ܕܡܠܠܬ ܒܐܝܕܐ ܕܥܒ̈ܕܝܟ ܢܒܝ̈ܐ. ܕܢܦܩܘܢ ܓܪ̈ܡܐ ܕܡ̈ܠܟܝܢ ܘܕܐܒ̈ܗܝܢ
ܡܢ ܐܬܪܗܘܢ. * ܘܗܐ ܫܕܝܢ ܒܚܘܡܐ ܕܐܝܡܡܐ. ܘܒܓܠܝܕܐ ܕܠܠܝܐ. ܘܡܝܬܘ 25
ܒܟܐܒ̈ܐ ܒܝܫ̈ܐ. ܒܟܦܢܐ ܘܒܚܪܒܐ. ܘܒܫܒܝܬܐ ܘܒܡܘܬܢܐ. * ܘܥܒܕܬ ܒܝܬܟ ܕܐܬܩܪܝ 26
ܫܡܟ ܥܠܘܗܝ ܚܪܒܐ ܐܝܟ ܕܝܘܡܢܐ. ܡܛܠ ܒܝܫܘܬܐ ܕܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܕܒܝܬ
ܝܗܘܕܐ. * ܘܥܒܕܬ ܥܡܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܐܝܟ ܟܠܗ̇ ܒܣܝܡܘܬܟ: ܘܐܝܟ ܟܠܗ 27
ܛܝܒܘܬܟ. ܘܐܝܟ ܪ̈ܚܡܝܟ ܣܓܝ̈ܐܐ.

Sed anima oppressa mœrore quàm potest 18
maximo, quæq; humilis incedit et ægrota, oculíq;
desiderio suo orbi, & anima esuriens, dabunt
tibi laudem & justitiam, Domine. Non 19
enim justitiæ nostræ nec justitiæ patrum regumq;
nostrorum confisi petimus à conspectu
tuo misericordiā, & projicimus coram te supplicationem
nostram, Dñe Deus noster; Quia
convertisti omnem furorem iramq; tuā super 20
nos, sicut locutus es per prophetas servos tuos,
dicens; Inclinate humerum vestrum, & servite 21
regi Babylonis, & habitate terram quam dedi
patribus vestris. Quòd si non audiveritis vocem 22
Domini, serviendo regi Babylonis, consummationem
faciam in civitatibus Judææ, &
in locis Jerosolymis circumpositis. Perdámq; 23
vocem lætitiæ & vocem gaudii, vocémque
sponsi & vocem sponsæ, eritq; tota terra desolata
sine quoquam qui ipsam habitet. Neq; 24
obedivimus voci tuæ serviendo regi Babylonis,
firmáq; præstitisti verba tua quæ locutus es
per servos tuos prophetas, ut efferrent ossa regum
patrúmq; nostrorum de loco suo : Quæ, 25
ecce, projecta sunt æstui diurno gelúque nocturno.
Mortuiq; sunt doloribus pessimis, fame,
& extermino gladii, & captivitate. Fecistiq; 26
domum cui impositum erat nomen tuum,
ut hodierno die desolatam, propter iniquitatem
eorū qui de domo Israelis & Judæ.
Nobis autem, Domine Deus, fecisti secundùm 27
suavitatem tuam, & secundùm omnem benevolentiam
tuam & misericordiam magnam;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* لكن النفس الكريبة على العظم الذي يسير به منحنية وضعيفة * والعيون الفانيات والنفس 18
الجايعة يعطون لك مجدا وعدلا يا رب * لانا ليس على معدلات آبائنا وملوكنا نحن نلقي 19
رحمتنا لوجهك ايها الرب الهنا * لانك جلبت غضبك وسخطك علينا * كما تكلمت 20
بيد عبيدك الانبياء قايلا * هكذا قال الرب * احنوا كتفكم واعملوا لملك بابل واجلسوا 21
على الارض التي اعطيت لآبائكم * وان لم تسمعوا صوت الرب لتعملوا لملك بابل * 22
* ابيد من مدينة يهودا ومن خارج ايروسليم صوت السرور وصوت الفرح * صوت العريس 23
وصوت العروس * ويصير كل الارض للخراب من السكان * فلم نسمع صوتك لنعمل 24
لملك بابل * واقمت كلماتك التي تكلمت بها بايدي عبيدك الانبياء * ان تخرج عظام
ملوكنا وعظام روسائنا وعظام آبائنا من هذا الموضع * وها هم مطروحات لحر النهار 25
وصقيع الليل * وماتوا باتعاب شديدة بالجوع وبالسيف وبالرسالة * ووضعت بيتك حيث 26
دعي اسمك عليه مثل هذا اليوم * لشر بيت اسرائيل وبيت يهودا * وصنعت لنا ايها 27
الرب الهنا مثل كل دعتك ومثل كل رافتك العظيمة *

Sed anima dolens ob excessum quo ambulat 18
depressa & infima; & oculi deficientes,
& anima famelica, dabunt tibi
gloriam atque justitiam ô Domine.
Non enim freti justitiis patrum & regum 19
nostrorum nos effundimus misericordiam
nostram ob oculos tuos ô Domine
Deus noster. Nam induxisti iram & 20
indignationem tuam super nos, quemadmodum
locutus eras per servos tuos prophetas,
dicens; Sic ait Dominus, Inclinate 21
humerum vestrum, & colite regem
Babelis, & considete in terra quam
dedi majoribus vestris. Quòd si non 22
auscultaveritis voci Domini ut colatis
regem Babelis, Perdam ex urbe Judæ 23
& extra Jerusalem vocem gaudii &
vocem lætitiæ, vocem sponsi & vocem
sponsæ, evadétque tota terra deserta habitatoribus;
Attamen non acquievimus 24
voci tuæ ut coleremus regem Babelis.
Unde præstitisti verba tua quæ
locutus eras per servos tuos prophetas,
fore ut efferrentur ossa regum nostrorum,
& ossa principum nostrorum & ossa patrum
nostrorum ex hoc loco. Nam ecce 25
projecta sunt ad æstum diei & gelu
noctis, & mortui sunt in laboribus gravissimis,
fame, gladio, & exilio. Domum 26
quoque tuam super quam invocatum
est nomen tuum, talem effecisti qualis
hodierno die conspicitur, ob malitiam
domûs Israelis & domûs Judæ.
Equidem egisti nobiscum ô Domine Deus 27
noster, secundùm omnimodam mansuetudinem
tuam, & secundùm omnem benignitatem
tuam maximam.

Verſio VULG. LAT.

28 Sicut locutus es in manu pueri tui Moyſi, in die quâ præ-
29 cepiſti ei ſcribere legem tuam coram filiis Iſrael, Dicens;
Si non audieritis vocem meam, multitudo hæc magna
convertetur in minimam inter Gentes, quò ego eos di-
30 ſpergam: Quia ſcio quòd me non audiet populus: po-
pulus eſt enim durâ cervice: & convertetur ad cor ſuum
31 in terra captivitatis ſuæ: Et ſcient quia ego ſum Dominus
Deus eorum, & dabo eis cor, & intelligent; aures, &
32 audient. Et laudabunt me in terra captivitatis ſuæ, &
33 memores erunt nominis mei. Et avertent ſe à dorſo ſuo
duro, & à malignitatibus ſuis: quia reminiſcentur viam
34 patrum ſuorum qui peccaverunt in me. Et revocabo illos
in terram, quam juravi patribus eorum, Abraham, Iſaac,
& Jacob, & dominabuntur eis: & multiplicabo eos, &
35 non minorabuntur. Et ſtatuam illis teſtamentum alterum
ſempiternum, ut ſim illis in Deum, & ipſi erunt mihi in
populum: & non movebo ampliùs populum meum, fi-
lios Iſrael, à terra quam dedi illis.

CAP. III.

1 ET nunc, Domine omnipotens, Deus Iſrael, anima in
2 anguſtiis, & ſpiritus anxius clamat ad te: Audi, Domine,
& miſerere, quia Deus es miſericors, & miſerere noſtri:
3 quia peccavimus ante te. Quia tu ſedes in ſempiter-
num, & nos peribimus in ævum?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

28 Καθὰ ἐλάλησας ἐν χειρὶ παιδός σου Μωϋσῆ ἐν ἡμέρᾳ ἐντειλαμένου
29 σου αὐτῷ γράψαι τὸν νόμον σου (β) ἐναντίον υἱῶν Ἰσραὴλ, λέγων, Ἐὰν
μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς μου, ἦ μὴν ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη (γ) ἡ πολλὴ αὕτη
ἀποστρέψει εἰς (α) μικρὰν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ διασπερῶ αὐτοὺς ἐκεῖ.
30 Ὅτι ἔγνων ὅτι οὐ μὴ (δ) ἀκούσωσί μου, ὅτι λαὸς σκληροτράχηλός
ἐστι. ϗ ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν.
31 Καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. ϗ δώσω αὐτοῖς καρ-
32 δίαν ϗ ὦτα ἀκούοντα, Καὶ αἰνέσουσί με ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν·
33 ϗ μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός μου, Καὶ (ε) ἀποστρέψουσιν ἀπὸ τοῦ
νώτου αὐτῶν τοῦ σκληροῦ, ϗ (ζ) ἀπὸ πονηρῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὅτι
μνησθήσονται τῆς ὁδοῦ πατέρων αὐτῶν τῶν (η) ἁμαρτόντων ἔναντι κυρίου.
34 Καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν,
τῷ Ἀβραὰμ, ϗ τῷ Ἰσαὰκ, ϗ τῷ Ἰακὼβ, ϗ κυριεύσουσιν αὐτῆς·
35 ϗ πληθυνῶ αὐτοὺς, ϗ οὐ μὴ σμικρυνθῶσι. Καὶ στήσω αὐτοῖς
διαθήκην αἰώνιον, τοῦ εἶναί με αὐτοῖς εἰς θεὸν, ϗ αὐτοὶ ἔσονταί μοι
εἰς λαόν. ϗ οὐ κινήσω ἔτι τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα
αὐτοῖς.

MS. A. (β) ἐνώπιον (γ) ϗ ἡ (α) μακρὰν (δ) εἰσακούσωσιν (ε) ἐπιστρέψουσιν ἀπὸ νώτου (ζ) ἀπὸ τῶν πονηρῶν (η) ἁμαρτανόντων.

ΚΕΦ. γʹ.

1 Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ψυχὴ ἐν στενοῖς ϗ πνεῦμα ἀ-
2 κηδιῶν (α) κέκραγε πρὸς σέ. Ἄκουσον κύριε ϗ ἐλέησον, (β) ὅτι ἡ-
3 μάρτομεν ἐναντίον σου. Ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶνα, ϗ ἡμεῖς
ἀπολλύμενοι τὸν αἰῶνα.

MS. A. (α) ἐκέκραξε (β) ὅτι θεὸς ἐλεήμων εἶ· ϗ ἐλέησον, ὅτι ἡμάρτομεν

Sicut locutus es in manu pueri tui Moyſi, in 28
die, quâ præcepiſti ei ſcribere legem tuam coram
filiis Iſrael, dicens; Si non audieritis vocem 29
meam, profectò turba magna multa hæc conver-
tetur in parvam in gentibus, quò diſpergam eos
illuc: Quia ſcio, quòd non audient me, quia 30
populus eſt durâ cervice. Et convertentur ad cor
ſuum in terra tranſmigrationis ſuæ: Et ſcient, 31
quia ego ſum Dominus Deus eorum. Et dabo eis
cor, & aures audientes: Et laudabunt me in 32
terra captivitatis ſuæ: & memores erunt no-
minis mei: Et avertent ſe à dorſo ſuo duro, & 33
à malignis (h) negotiis ſuis: quia reminiſcentur
viæ patrum ſuorum peccantium antè Domi- 34
num. Et revocabo illos in terram, quam juravi
patribus eorum, Abraam, & Iſaac, & Jacob: &
dominabuntur ejus: & multiplicabo eos, & non
minorabuntur. Et ſtatuam illis teſtamentum 35
ſempiternum: ut ſim illis in Deum: & ipſi erunt
mihi in populum. Et non movebo ampliùs popu-
lum meum Iſrael à terra, quam dedi eis.

CAP. III.

DOmine omnipotens Deus Iſrael, anima in 1
anguſtiis, & ſpiritus anxiatus clamat ad te. 2
Audi, Domine, & (a) miſerere: quia peccavimus
ante te. Quia tu ſedes in ſempiternum: & 3
nos perimus in ævum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 ܐܝܟܢܐ ܕܡܠܠܬ ܥܡ ܥܒܕܟ ܡܘܫܐ. ܟܕ ܦܩܕܬܝܗܝ ܕܢܟܬܘܒ ܢܡܘܣܟ ܩܕܡ *
ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܟܕ ܐܡܪ. * ܐܢ ܠܐ ܬܫܡܥܘܢ ܒܩܠܝ. ܐܠܐ ܥܡܐ ܗܢܐ ܣܓܝܐܐ ܘܪܒܐ: 29
ܢܗܦܘܟ ܠܙܥܘܪܘܬܐ. ܘܢܬܒܨܪ ܒܝܬ ܥܡܡܐ. ܕܒܕܪܬ ܐܢܘܢ ܠܬܡܢ. * ܡܛܠ ܕܝܕܥ 30
ܐܢܐ ܕܠܐ ܢܫܡܥܘܢ ܠܝ. ܡܛܠ ܕܥܡܐ ܗܘ ܩܫܐ ܩܕܠܐ. ܘܢܬܦܢܘܢ ܠܠܒܗܘܢ ܒܐܪܥܐ
31 32 ܕܫܒܝܬܗܘܢ * ܘܢܕܥܘܢ ܕܐܢܐ ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܗܘܢ * ܘܐܬܠ ܠܗܘܢ ܠܒܐ ܡܣܬܟܠܢܐ
ܘܐܕܢܐ ܕܫܡܥܢ. ܘܢܫܒܚܘܢܢܝ ܒܐܪܥܐ ܕܫܒܝܬܗܘܢ. ܘܢܬܕܟܪܘܢ ܫܡܝ. * ܘܢܬܦܢܘܢ 33
ܡܢ ܩܫܝܘܬ ܩܕܠܗܘܢ. ܘܡܢ ܥܒܕܝܗܘܢ ܒܝܫܐ: ܡܛܠ ܕܢܬܕܟܪܘܢ ܐܘܪܚܐ ܕܐܒܗܝܗܘܢ
ܕܚܛܘ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܘܐܗܦܟ ܐܢܘܢ ܠܐܪܥܐ ܕܝܡܝܬ ܠܐܒܗܝܗܘܢ. ܠܐܒܪܗܡ ܘܠܐܝܣܚܩ 34
ܘܠܝܥܩܘܒ. ܘܢܫܠܛܘܢ ܒܗ. ܘܐܣܓܐ ܐܢܘܢ. ܘܠܐ ܢܙܥܪܘܢ. * ܘܐܩܝܡ ܠܗܘܢ 35
ܩܝܡܐ ܠܥܠܡ. ܘܐܗܘܐ ܠܗܘܢ ܠܐܠܗܐ. ܘܗܢܘܢ ܢܗܘܘܢ ܠܝ ܠܥܡܐ. ܘܠܐ ܐܙܝܥ ܬܘܒ ܠܥܡܝ
ܐܝܣܪܝܠ. ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܝܗܒܬ ܠܗܘܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܓ *

Sicut locutus fueras per Moſen ſervum ſuum, 28
cùm mandâſti ei ſcribere legem tuam coram
filiis Iſrael, dicens; Niſi audiveritis vocem 29
meā, ſanè populus iſte numeroſus & magn⁹ in
paucitatē convertetur, & minuetur inter gen-
tes inter quos diſperſi eos. Novi enim eos me 30
non audituros, quia populus eſt duræ cervicis:
Redibunt autem ad cor ſuum in terra captivi-
tatis ſuæ; Et cognoſcent me eſſe Dominum 31
Deum ſuum, Et dabo eis cor intelligens, & 32
aures quæ audiant, & laudabunt me in terra
captivitatis ſuæ, & recordabuntur nominis
mei: Et avertent ſe à duritie cervicis ſuæ, & 33
ab operib⁹ ſuis malis, quia recordabuntur viæ
patrum ſuorum qui peccaverunt coram Do-
mino. Et reducam eos in terram quam jura- 34
mento promiſi patribus eorum Abrahamo.
Iſaaco, Jacobo, & domini ejus erunt, & mul-
tiplicabo eos, nec minuentur. Et firmum eis 35
præſtabo pactum in ſeculum, eróque ipſis in
Deum, & ipſi mihi in populum, neque amo-
vebo ampliùs populum meum Iſrael à terra
quam dedi ipſis.

1 * ܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܐܠܗܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܢܦܫܐ ܒܐܘܠܨܢܐ ܘܪܘܚܐ ܒܥܩܬܐ ܘܦܓܪܐ ܡܫܬܢܩܐ
2 ܩܥܘ ܠܘܬܟ. * ܫܡܥ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܘܐܬܪܚܡ. ܡܛܠ ܕܡܪܚܡܢܐ ܐܢܬ ܘܡܪܚܦܢܐ.
3 ܘܐܬܪܚܡ ܥܠܝܢ ܡܛܠ ܕܚܛܝܢ ܩܕܡܝܟ. * ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܩܝܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ.
ܘܚܢܢ ܐܒܝܕܝܢ ܠܥܠܡ.

CAP. III.

DOmine omnipotens Deus Iſrael, anima in 1
anguſtiis, & ſpiritus in mœrore poſitus, cor-
pus afflictum ad te clamârunt; Audi Domi- 2
ne Deus & miſerere, quia miſericors es &
clemens, & miſerere noſtrî: peccavimus enim 3
coram te. Quia tu vivis in æternum, nos
autem perimus in æternum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * كما تكلمت بيد عبدك موسي في يوم اوصيته ان يكتب ناموسك امام بني اسرايل * قايلا *
29 * ان لم تسمعوا صوتي حقا الرجفه العظيمه الكثيره تصرفكم بعيدا في الامم حيث ابددهم
30 31 هناك * لانني علمت انهم لا يسمعون مني * لانه شعب غليظ الرقبه هو * ويرجعون الي قلبهم
32 في جلوتهم * ويعلمون اني انا هو الرب الههم * واعطيهم قلبا واذانا سامعه * ويسبحوني في
33 ارض جلوتهم ويذكرون اسمي * ويرجعون عن ظهرهم القاسي ومن اعمالهم الشريره * لانهم
34 يذكرون طرق ابايهم الذين اخطوا امام الرب * واردهم الي الارض التي حلفت لابايهم ابرهيم
35 اسحق ويعقوب * ويسودون عليها * واكثرهم فلا يقلون * واقيم لهم عهدا ابديا لاكون لهم
الها وهم يكونون لي شعبا * ولا احرك ايضا شعبي اسرايل من الارض التي اعطيتهم اياها *

* الفصل الثالث *

1 * ايها الرب الضابط الكل اله اسرايل * النفس في الضوايق والروح من التضجرات صرخت
2 اليك * استجب يا رب وارحم لانك اله رحيم انت * فارحم لاننا اخطانا قدامك * لانك انت
3 دايم ابدا ونحن هالكون ابدا *

Quemadmodum locutus fueras per ſer- 28
vum tuum Moſen, quâ die præcepiſti ei
ut ſcriberet legem tuam coram filiis Iſ-
raelis, dicens; Niſi voci meæ auſcul- 29
taveritis, tremor magnus ac multus pro-
cul amandabit vos inter gentes quò vos
diſpergam: Novi enim eos non audi- 30
turos me, quòd populus ſit duræ cervi-
cis. Verùm reſipiſcent in captivitate 31
ſua, & cognoſcent me eſſe Dominum
Deum ipſorum; ac tum indam eis cor
& aures audientes, Et laudabunt me 32
in terra captivitatis ſuæ, & recorda-
buntur nominis mei, Et revertentur à 33
dorſo ſuo duro & ab operibus ſuis im-
probis, eò quòd recordaturi ſint vias
majorum ſuorum qui peccaverunt co-
ram Domino: Et reducam eos ad ter- 34
ram pro qua juravi majoribus eorum
Abrahamo, Iſahaco, & Jacobo, eâque
potientur: & multiplicabo eos ita ut
non minuantur. Et ſtatuam eis pa- 35
ctum ſempiternum, ut ſim ipſis Deus,
& ipſi ſint mihi populus: neque amo-
vebo ampliùs populum meum Iſraelem
à terra quam dedero eis.

CAP. III.

O Domine omnia tenens, Deus Iſrae- 1
lis, anima in anguſtiis deprehenſa &
ſpiritus è moleſtiis ad te clamat. Ex- 2
audi ô Domine, & miſerere; quia Deus
es miſericors: miſerere inquam, quia
peccavimus coram te. Tu enim perſe- 3
veras in æternum, nos verò perpetuò
perimus.

Verſio VULG. LAT.

4 Domine omnipotens, Deus Iſrael, audi nunc orationem
mortuorum Iſrael, & filiorum ipſorum, qui peccaverunt
ante te, & non audierunt vocem Domini Dei ſui, & ag-
5 glutinata ſunt nobis mala. Noli meminiſſe iniquitatum
patrum noſtrorum, ſed memento manûs tuæ, & nominis
6 tui in tempore iſto: Quia tu es Dominus Deus noſter, &
7 laudabimus te, Domine: Quia propter hoc dediſti timo-
rem tuum in cordibus noſtris, & ut invocemus nomen tu-
um, & laudemus te in captivitate noſtra, quia converti-
mur ab iniquitate patrum noſtrorum, qui peccaverunt ante
8 te. Et ecce nos in captivitate noſtra ſumus hodiè, quâ
nos diſperſiſti in improperium, & in maledictum, & in
peccatum, ſecundùm omnes iniquitates patrum noſtro-
9 rum, qui receſſerunt à te, Domine Deus noſter. Audi, Iſra-
el, mandata vitæ: auribus percipe, ut ſcias prudenti-
10 am. Quid eſt Iſrael quòd in terra inimicorum es? In-
11 veterâſti in terra aliena, coinquinatus es cum mor-
12 tuis: deputatus es cum deſcendentibus in infernum. De-
13 reliquiſti fontem ſapientiæ. Nam ſi in via Dei ambu-
14 lâſſes, habitâſſes utique in pace ſempiterna. Diſce ubi ſit
prudentia, ubi ſit virtus, ubi ſit intellectus: ut ſcias ſimul
ubi ſit longiturnitas vitæ & victus, ubi ſit lumen oculo-
15 rum, & pax. Quis invenit locum ejus? & quis intravit
16 in theſauros ejus? Ubi ſunt principes Gentium, & qui
dominantur ſuper beſtias, quæ ſunt ſuper terram?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

4 Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ἄκουσον δὴ τῆς προσευχῆς
τῶν τεθνηκότων Ἰσραὴλ, ϗ υἱῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἐναντίον σου, οἳ
οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς (γ) σου θεοῦ αὐτῶν, ϗ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ κακά.
5 Μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ μνήσθητι χειρός σου ϗ
6 ὀνόματός σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. Ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ϗ
7 αἰνέσομέν σε κύριε· Ὅτι διὰ τοῦτο ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρ-
δίαν ἡμῶν, (δ) ϗ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομά σου· ϗ αἰνέσομέν σε ἐν
τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, ὅτι ἀπεστρέψαμεν (ε) ἀπὸ καρδίας ἡμῶν πᾶσαν
8 ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν, τῶν ἡμαρτηκότων ἐναντίον σου. Ἰδοὺ ἡμεῖς
σήμερον ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ εἰς ὀνειδισμὸν,
ϗ εἰς ἀρὰν, ϗ εἰς ὄφλησιν κατὰ πάσας (ζ) τὰς ἀδικίας πατέρων ἡμῶν,
9 οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυ[illegible] θεοῦ ἡμῶν. Ἄκουε Ἰσραὴλ ἐντολὰς ζωῆς,
10 ἐνωτίσασθε γνῶναι φρόνησιν. Τί ἐστιν Ἰσραὴλ; (η) τί ὅτι ἐν γῇ τῶν
11 ἐχθρῶν εἶ; Ἐπαλαιώθης ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, συνεμιάνθης τοῖς νε-
12 κροῖς, προσελογίσθης μετὰ τῶν εἰς ᾅδου, Ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς
13 σοφίας. Τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ εἰ ἐπορεύθης, κατῴκεις ἂν ἐν εἰρήνῃ τὸν
14 (θ) αἰῶνα. Μάθε ποῦ ἐστι φρόνησις, ποῦ ἐστιν ἰσχὺς, ποῦ ἐστι σύνεσις,
τοῦ γνῶναι ἅμα ποῦ ἐστι μακροβίωσις ϗ ζωὴ, ποῦ ἐστι φῶς ὀφθαλμῶν ϗ
15 εἰρήνη. Τίς εὗρε τὸν τόπον αὐτῆς, ϗ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυ-
16 ροὺς αὐτῆς; Ποῦ εἰσιν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, ϗ οἱ κυριεύοντες τῶν
θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς,

MS. A. (γ) θεοῦ αὐτῶν, ϗ προσεκολλήθη (δ) τοῦ ἐπικαλεῖσθαι (ε) ἐπὶ καρδίαν (ζ) ἀδικίας (η) ὅτι ἐν τῇ γῇ (θ) αἰῶνα χρόνον.

Domine omnipotens Deus Iſrael, audi nunc ora- 4
tionem mortuorum Iſrael, & filiorum eorum, qui
peccaverunt ante te, qui non audierunt vocem
(b) tuam Dei ſui: & agglutinata ſunt nobis ma-
la. Noli meminiſſe iniquitatum patrum noſtro- 5
rum: ſed memento manûs tuæ, & nominis tui in
tempore iſto. Quia tu es Dominus Deus noſter: 6
& laudabimus te, Domine: Quia propter hoc 7
dediſti timorem tuum in cor noſtrum, (c) & ut
invocemus nomen tuum. Et laudabimus te in ca-
ptivitate noſtra: quia avertimus (d) à corde no-
ſtro omnem iniquitatem patrum noſtrorum, qui
peccaverunt ante te. Ecce nos hodiè in tranſmi- 8
gratione noſtra, (*) quò nos diſperſiſti illuc in im-
properium, & in maledictum, & in debitum ſe-
cundùm omnes iniquitates patrum noſtrorum:
qui diſceſſerunt à Domino Deo noſtro. Audi, Iſ- 9
rael, mandata vitæ: auribus percipite, ut ſcia-
tis prudentiam. Quid eſt Iſrael; (e) quid, quòd in 10
terra inimicorum es? Inveterâſti in terra alie- 11
na: coinquinatus es cum mortuis: deputatus
es cum iis qui in infernum: Dereliquiſti fon- 12
tem ſapientiæ. In via Dei ſi ambulâſſes; habi- 13
tâſſes utique in pace in ſeculum. Diſce, ubi ſit 14
prudentia, ubi ſit virtus, ubi ſit intellectus; ut
ſcias ſimul, ubi ſit longiturnitas vitæ, & victus;
ubi ſit lumen oculorum, & pax. Quis invenit 15
locum ejus? & quis intravit in theſauros ejus?
Ubi ſunt principes gentium, & qui dominantur 16
beſtiis, quæ ſunt ſuper terram,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܐܠܗܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܫܡܥ ܨܠܘܬܐ ܕܐܢܫܝܢ ܕܡܝܬܘ ܒܐܝܣܪܝܠ. ܘܕ 4
ܒܢܝܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܚܛܘ ܩܕܡܝܟ: ܘܠܐ ܫܡܥܘ ܒܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܗܘܢ. ܘܕܒܩܘ ܒܢ
ܠܘܛܬܐ ܘܒܝܫܬܐ. * ܠܐ ܬܬܕܟܪ ܥܘܠܐ ܘܣܟܠܘܬܐ ܕܐܒܗܝܢ. ܐܠܐ ܐܬܕܟܪ ܐܝܕܟ ܘܫܡܟ ܒܙܒܢܐ 5
ܗܢܐ. * ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܗܘ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܘܢܫܒܚܟ ܡܪܝܐ. * ܕܡܛܠ ܗܢܐ ܝܗܒܬ 6 7
ܕܚܠܬܟ ܒܠܒܢ ܕܢܩܪܐ ܒܫܡܟ ܩܕܝܫܐ. ܘܢܫܒܚܟ ܒܫܒܝܬܢ. ܡܛܠ ܕܐܗܦܟܬ ܠܠܒܢ
ܟܠܗܝܢ ܒܝܫܬܐ. ܘܥܘܠܐ ܕܐܒܗܝܢ ܗܠܝܢ ܕܚܛܘ ܩܕܡܝܟ. * ܘܗܐ ܚܢܢ ܝܘܡܢܐ ܒܫܒܝܢ. 8
ܕܒܕܪܬܢ. ܠܠܘܛܬܐ ܘܠܚܣܕܐ. ܘܠܨܥܪܐ ܘܠܚܘܒܬܐ ܐܝܟ ܟܠܗܝܢ ܣܟܠܘܬܐ. ܘܥܘܠܐ
ܕܐܒܗܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܦܪܩܘ ܡܢܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. * ܫܡܥܘ ܐܝܣܪܝܠ ܦܘܩܕܢܐ ܕܚܝܐ. ܘܨܘܬ 9
ܠܡܕܥ ܣܘܟܠܐ ܘܚܟܡܬܐ. * ܡܢܘ ܐܝܣܪܝܠ. ܡܛܠ ܕܒܐܪܥܐ ܕܒܥܠܕܒܒܐ ܥܬܩܬ. 10
11 12 * ܘܒܐܪܥܐ ܢܘܟܪܝܬܐ ܐܬܛܢܦܬ. ܥܡ ܡܝܬܐ ܐܬܚܫܒܬ. ܥܡ ܢܚܬܝ ܫܝܘܠ. * ܕܫܒܩܬ
ܡܒܘܥܐ ܕܚܟܡܬܐ. * ܠܘ ܗܠܟܬ ܒܐܘܪܚܗ ܕܐܠܗܐ: ܫܪܐ ܗܘܝܬ ܒܫܠܡܐ ܕܥܠܡܐ 13
ܕܥܠܡ ܥܠܡܝܢ. * ܐܠܦ ܐܝܟܐ ܗܝ ܚܟܡܬܐ. ܘܐܝܟܐ ܗܘ ܚܝܠܐ ܘܐܝܟܢܘ ܗܘ ܣܘܟܠܐ. ܕܬܕܥ 14
ܐܟܚܕܐ ܐܝܟܐ ܗܘ ܢܘܓܪܐ ܕܝܘܡܬܐ ܕܚܝܐ. ܐܝܟܐ ܐܢܘܢ ܚܝܐ ܐܝܟܐ ܗܘ ܢܘܗܪܐ ܕܥܝܢܐ. ܘܫܠܡܐ.
15 16 * ܡܢܘ ܐܫܟܚ ܐܬܪܗ. ܐܘ ܡܢܘ ܥܠ ܠܐܘܨܪܘܗܝ ܓܘܝܐ. * ܐܝܟܐ ܐܢܘܢ ܫܠܝܛܢܐ ܕܥܠܡܐ.
ܘܐܝܠܝܢ ܕܡܫܬܠܛܝܢ ܥܠ ܚܝܘܬܐ ܕܐܪܥܐ.

Domine omnipotens Deus Iſraelis, audi ora- 4
tionem eorum qui mortui ſunt in Iſraele, fi-
liorúmque eorum qui peccârunt in conſpectu
tuo, nec obtemperârunt voci Domini Dei
ſui, hæſerúntque nobis maledictiones &
mala. Noli meminiſſe iniquitatum errorúmq; 5
patrum noſtrorum, ſed memento hoc tem-
pore manûs nominíſque tui: Quia tu Do- 6
mine, Deus noſter es, & laudabimus te Do-
mine. Propterea enim poſuiſti timorem tui 7
in cordibus noſtris, ut invocemus & laude-
mus nomen tuum ſanctum in captivitate no-
ſtra, quia convertiſti in cor noſtrum omnia
mala & iniquitates patrum noſtrorum qui
peccârunt coram te. Et ecce nos hodie in 8
captivitate noſtra *ſumus*, quò nos diſperſiſti,
in maledictionem, & opprobrium, & igno-
miniam, & reatum, ſecundùm omnes errores
& iniquitates patrum noſtrorum, qui defece-
runt à te, Domine Deus noſter. Audite Iſ- 9
rael præcepta vitæ, & auſculta ut intelligas
prudentiam & ſapientiam. Quid eſt, Iſrael, 10
quòd in terra hoſticâ inveterâſti; Et in ter- 11
ra peregrinâ inquinatus es? computatus es
cum mortuis, cum deſcendentibus ad inferos? 12
Quòd reliquiſti fontem ſapientiæ: Si ambu- 13
lâſſes in via Domini, habitâſſes in pace tem-
pus ſeculi ſeculorum. Diſce ubi ſit ſapientia, 14
ubi robur, ubi intelligentia, ut pariter diſcas
ubi ſit dierum vitæ extenſio, ubi vita, & ubi
oculorum lumen, & pax. Quis invenit locum 15
ejus, aut quis ingreſſus eſt in penetralia the-
ſauri ejus? Ubi ſunt principes ſeculi, & qui 16
dominantur feris terræ?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* ايها الرب ضابط الكل اله اسرايل اسمع صلاه اموات اسرايل وبني الخاطيين قدامك * 4
الذين لم يسمعوا صوت الههم فلصقت بنا الشرور * لا تذكر ظلامات ابايتا * لكن 5
اذكر يدك واسمك في هذا الزمان * لانك انت الرب الهنا * ونسبحك يا رب * لانك 6
7 لاجل هذا اعطيت خوفك على قلبنا * لندعوا اسمك ونسبحك في جلوتنا * لانا صرفنا
عن قلبنا كل ظلم ابايتا الذين اخطوا امامك * ها نحن اليوم في جلوتنا حيث بددتنا 8
هناك للتعيير واللعنه والقضا لكل ظلامات ابايتا الذين تباعدوا من الرب الهنا *
* اسمع يا اسرايل وصايا الحياه * انصتوا لتعلموا علما * من اين هو اسرايل لانك في 9 10
ارض الاعدا انت * تعتقت في الارض الغريبه * تنجست مع الاموات * حسبت مع الذين 11
في الجحيم * تركت ينبوع الحكمه * في طريق الله لم تسلك * سكنت في السلامه 12 13
دهورا ربنا * اعلم اين هو العلم * اين هي القوه * اين هو الفهم * لتعلم معا اين هو طول 14
الايام والحياه * اين هو نور الاعين والسلامه * من وجد موضعها * ومن دخل في كنوزها * 15
اين هم روسا الامم والذين يسودون الوحوش الذين على الارض * 16

O Domine omnipotens, Deus Iſraelis, 4
audi orationem mortuorum Iſraelis, &
filiorum in te peccantium, qui non au-
ſcultaverunt voci Dei ſui, unde hæc
mala nobis adhæreſcunt. Ne memine- 5
ris perverſitatum majorum noſtrorum, ſed
manûs tuæ nominiſque tui memineris
hoc tempore: Quia tu es Dominus 6
Deus noſter, téque laudabimus O Do-
mine. Hac enim de cauſa timorem tuum 7
indidiſti cordi noſtro, ut invocaremus
nomen tuum, téq; celebraremus in exilio
noſtro; quippe qui abdicaverimus à
cordibus noſtris omnem perverſitatem
majorum noſtrorum qui peccaverunt co-
ram te. Ecce nos hodie in exilio noſtro 8
quò diſſeminâſti nos, ſumus improperio
execrationi & ſententiæ, pro cunctis per-
verſitatibus majorum noſtrorum qui re-
ceſſerunt à Domino Deo noſtro. Audi O 9
Iſrael mandata vitæ, auſcultate ut
ſcientiam addiſcatis. Unde eſt Iſrael 10
quòd in terra hoſtili verſeris, conſenue- 11
ris in terra aliena, Mortuis contamina-
tus ſis, annumeratus cum his qui ſunt
in inferis? Deſeruiſti fontem ſapientiæ, 12
In via Dei non ambulaviſti: in tran- 13
quillitate degiſſes perpetuo tempore.
Diſce ubi ſit ſcientia, ubi ſit fortitudo, 14
ubi ſit intelligentia; ut ſimul ſcias
ubi ſit longitudo dierum ac vita, ubi ſit
lumen oculorum & tranquillitas. Quis 15
invenit locum ejus, & quis ingreſſus
eſt in theſauros ejus? Ubi ſunt princi- 16
pes gentium, & ii qui dominantur bel-
luis quæ extant ſuper terram?

Verſio VULG. LAT.

17
18 Qui in avibus cœli ludunt, Qui argentum theſaurizant,
& aurum, in quo confidunt homines, & non eſt
finis acquiſitionis eorum? qui argentum fabricant & ſoliciti
19 ſunt, nec eſt inventio operum illorum? Exterminati
ſunt, & ad inferos deſcenderunt, & alii loco
20 eorum ſurrexerunt. Juvenes viderunt lumen, & habitaverunt
ſuper terram: viam autem diſciplinæ ignoraverunt,
21 Neque intellexerunt ſemitas ejus, neque filii
eorum ſuſceperunt eam, à facie ipſorum longè facta eſt:
22 Non eſt audita in terra Chanaan, neque viſa eſt in
23 Theman. Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam
quæ de terra eſt, negotiatores Merrhæ, & Theman,
& fabulatores, & exquiſitores prudentiæ & intelligentiæ:
viam autem ſapientiæ neſcierunt, neque commemorati
24 ſunt ſemitas ejus. O Iſrael, quàm magna eſt domus Dei,
25 & ingens locus poſſeſſionis ejus! Magnus eſt, & non habet
26 finem: excelſus & immenſus. Ibi fuerunt gigantes
nominati illi, qui ab initio fuerunt, ſtaturâ magnâ,
27 ſcientes bellum. Non hos elegit Dominus, neque viam
28 diſciplinæ invenerunt: propterea perierunt. Et
quoniam non habuerunt ſapientiam, interierunt propter
29 ſuam inſipientiam. Quis aſcendit in cœlum, & accepit
30 eam, & eduxit eam de nubibus? Quis transfretavit mare, & invenit illam? & attulit illam ſuper
aurum electum?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

17 Οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες, ϗ τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες,
ϗ τὸ χρυσίον ᾧ ἐπεποίθησαν ἄνθρωποι, ϗ οὐκ ἔστι τέλος
18 τῆς κτήσεως αὐτῶν; Ὅτι οἱ τὸ ἀργύριον τεκταίνοντες ϗ μεριμνῶντες,
19 ϗ οὐκ ἔστιν ἐξεύρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν. Ἠφανίσθησαν, ϗ
20 εἰς ᾅδου κατέβησαν, ϗ ἄλλοι (ι) ἀνέστησαν ἀντ' αὐτῶν. Νεώτεροι
εἶδον φῶς, ϗ κατῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπιστήμης οὐκ ἔγνωσαν,
21 Οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς, οὐδὲ ἀντελάβοντο αὐτῆς. οἱ υἱοὶ
22 αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν πόρρω ἐγενήθησαν. Οὐδὲ ἠκούσθη ἐν
23 Χαναὰν, οὐδὲ ὤφθη ἐν Θαιμάν, (κ)Οὔτε υἱοὶ Ἄγαρ οἱ ἐκζητοῦντες
τὴν σύνεσιν οἱ ἐπὶ τῆς γῆ[illegible]ι ἔμποροι τῆς Μεῤῥὰν, ϗ Θαιμὰν,
ϗ οἱ μυθολόγοι, ϗ οἱ ἐκζητηταὶ τῆς συνέσεως, (κ) ὁδὸν δὲ σοφίας
24 οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐμνήσθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς. Ὦ Ἰσραήλ,
ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ; ϗ ἐπιμήκης ὁ τόπος τῆς κτήσεως
25 αὐτοῦ; Μέγας, ϗ οὐκ ἔχει τελευτὴν, ὑψηλὸς ϗ ἀμέτρητος.
26 Ἐκεῖ (λ) ἐγεννήθησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομαστοὶ, (μ) ἀπ' ἀρχῆς
27 γενόμενοι εὐμεγέθεις, ἐπιστάμενοι πόλεμον. Οὐ τούτους ἐξελέξατο
28 ὁ θεὸς, οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστήμης ἔδωκεν αὐτοῖς. καὶ ἀπώλοντο παρὰ
29 τὸ μὴ ἔχειν φρόνησιν, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβουλίαν αὐτῶν. Τίς
ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, ϗ ἔλαβεν αὐτὴν, ϗ κατεβίβασεν αὐτὴν
30 ἐκ τῶν νεφελῶν; Τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης, ϗ εὗρεν αὐτὴν,
ϗ οἴσει αὐτὴν χρυσίου ἐκλεκτοῦ;

MS.A. (ι)ἀντανέστησαν (κ) Οὔτε(κ)ὁδὸν τῆς σοφίας(λ)ἐγενήθησαν
(μ) οἱ ἀπ'

Qui in avibus cœli ludunt, & argentum theſaurizant, 17
& aurum, in quo confidunt homines,
& non eſt finis acquiſitionis eorum?
Qui enim argentum fabricant; & ſoliciti ſunt, 18
nec eſt inventio operum illorum. Exterminati 19
ſunt, & ad inferos deſcenderunt: & alii loco eorum
exurrexerunt. Juvenes viderunt lumen, & 20
habitaverunt ſuper terram: viam autem ſcientiæ
ignoraverunt, Neque intellexerunt ſemitas 21
ejus: neque ſuſceperunt eam filii eorum: à via
ipſorum longè (f) facti ſunt. Neq; audita eſt in 22
Chanaan: neq; viſa eſt in Thæman: Filii quoq; 23
Agar exquirentes prudentiã, (g) qui ſuper terrã,
negotiatores Merran, & Thæman, & fabulatores,
et exquiſitores intelligentiæ: viã autem ſapientiæ
neſcierunt: neq; commemorati ſunt ſemitas
ejus. O Iſrael, quàm magna eſt domus Dei: & 24
ingens locus poſſeſſionis ejus: Magnus eſt, & non 25
habet finem; excelſus, & immenſus. Ibi fuerunt 26
gigantes nominati, qui ab initio fuerunt
ſtaturâ magnâ, ſcientes bellum. Non hos elegit 27
Deus: neque viam ſcientiæ dedit eis: & perierunt,
Eò quòd non haberent prudentiam: perierunt 28
propter temeritatem ſuam. Quis aſcendit 29
in cœlum, & accepit eam, & deduxit
eam de nubibus? Quis transfretavit mare, & 30
invenit illam; (b) & afferet eam auro electo?

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 ܘܐܝܠܝܢ ܕܒܦܪ̈ܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܡܓܚܟܝܢ. ܘܟܣܦܐ ܣܝܡܝܢ ܠܗܘܢ ܒܣܝܡܬܐ. ܘܕܗܒܐ ܗܘ
18 ܕܬܟܝܠܝܢ ܒܗ ܒܢܝ̈ܢܫܐ. ܘܠܝܬ ܣܟܐ ܠܩܢܝܢܗܘܢ. * ܐܝܠܝܢ ܕܟܣܦܐ ܩܢܝܢ
19 ܘܡܬܒܛܠܝܢ ܥܠܘܗܝ. ܘܠܝܬ ܡܢܝܢܐ ܠܥܒ̈ܕܝܗܘܢ. * ܐܬܚܒܠܘ ܘܢܚܬܘ ܠܫܝܘܠ.
20 ܘܐܚܪ̈ܢܐ ܩܡܘ ܚܠܦܝܗܘܢ. * ܛܠܝ̈ܐ ܚܙܘ ܢܘܗܪܐ. ܘܥܡܪܘ ܒܐܪܥܐ. ܐܘܪܚܐ ܕܣܘܟܠܐ
21 ܕܚܟܡܬܐ ܠܐ ܝܕܥܘ: * ܘܠܐ ܐܣܬܟܠܘ ܫܒܝ̈ܠܝܗ. ܘܠܐ ܐܚܕܘܗ. ܘܒܢ̈ܝܗܘܢ ܡܢ ܐܘܪܚܗ
22
23 ܐܬܪܚܩܘ ܘܣܛܘ. * ܠܐ ܐܫܬܡܥܬ ܒܟܢܥܢ. ܘܠܐ ܐܬܚܙܝܬ ܒܬܝܡܢ. * ܘܠܐ
ܒܒܢ̈ܝ ܗܓܪ. ܗܢܘܢ ܕܒܥܝܢ ܣܘܟܠܐ ܕܒܐܪܥܐ. ܬܓܪ̈ܐ ܕܡܘܪܬ ܘܕܬܝܡܢ: ܘܐܝܠܝܢ
ܕܡܫܬܥܝܢ ܡܬ̈ܠܐ ܘܐܝܠܝܢ ܕܒܨܝܢ ܘܒܥܝܢ ܣܘܟܠܐ. ܐܘܪܚܐ ܕܝܢ ܕܚܟܡܬܐ ܠܐ ܝܕܥܘ.
24 ܘܠܐ ܐܕܪܟܘ ܫܒܝ̈ܠܝܗ. * ܐܘ ܐܝܣܪܝܠ ܟܡܐ ܪܒ ܒܝܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܘܐܪܝܟ ܘܦܬܐ
25
26 ܐܬܪܐ ܕܩܢܝܢܗ. * ܘܠܝܬ ܠܗ ܣܟܐ. ܪܡ ܗܘ ܘܠܝܬ ܠܗ ܡܫܘܚܬܐ. * ܬܡܢ ܐܬܝܠܕܘ
27 ܓܢܒܪ̈ܐ ܗܢܘܢ ܡܫܡ̈ܗܐ ܕܡܢ ܫܘܪܝܐ. ܗܢܘܢ ܕܗܘܘ ܪ̈ܘܪܒܐ ܛܒ. ܘܝܕܥܝܢ ܩܪܒܐ. * ܠܐ
ܗܘ ܒܗܘܢ ܓܒܐ ܐܠܗܐ. ܘܠܐ ܐܘܪܚܐ ܕܚܟܡܬܐ ܝܗܒ ܠܗܘܢ. ܐܠܐ ܐܒܕܘ ܡܛܠ ܕܠܐ
28 ܗܘܬ ܒܗܘܢ ܚܟܡܬܐ ܘܣܘܟܠܐ. * ܘܐܒܕܘ ܡܢ ܚܣܝܪܘܬ ܡܠܟܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܒܗܘܢ
29
30 ܡܬܒܝܢܢܘܬܐ. * ܡܢܘ ܣܠܩ ܠܫܡܝܐ ܘܢܣܒܗ ܘܐܚܬܗ ܡܢ ܥܢܢ̈ܐ. * ܐܘ ܡܢܘ ܥܒܪ
ܠܥܒܪ̈ܘܗܝ ܕܝܡܐ ܘܐܫܟܚܗ ܘܐܝܬܝܗ ܐܝܟ ܕܗܒܐ ܓܒܝܐ.

* Qui volucribus cœli illudunt, & argentum 17
theſauris reponunt, aurúmque cui fidunt
homines, nec eſt ipſis divitiarum terminus?
Qui pecuniam acquirunt & ſolicitudinem 18
de ea ſuſcipiunt, nec eſt numerus operibus
ipſorum; Exterminati ſunt; & ad inferos 19
deſcenderunt, ſurrexerúntque alii loco
ipſorum. Viderunt juvenes lucem, & habitârunt 20
in terra, viam autem intelligendæ
ſapientiæ non noverunt. Semitas ejus non 21
intellexerunt, nec ipſã arripuerunt, filii ipſorum
à via ejus defecerunt, & prævaricati
ſunt. Non eſt audita in Canaan, nec viſa 22
in Teman: Nec inter Agarenos, qui intelligentiam 23
quæ in terra eſt, quærunt;
Mercatores Murath & Teman, qui fabulas
narrant, inveſtigantes & quærentes intelligentiam,
viam tamen ſapientiæ non
noverunt, nec aſſecuti ſunt ſemitas ejus.
O Iſrael, quàm magna eſt domus Domini 24
Dei, longúſque & latus locus poſſeſſionis
ejus! Neque finem habet, altus & 25
immenſuratus; Ibi nati ſunt gigantes iſti 26
famoſi ab initio, qui valdè magni fuerunt
bellandíque periti. Hos non elegit 27
Deus, nec dedit eis viam ſapientiæ: ſed
perierunt quòd non eſſet in eis ſapientia,
& intelligentia. Inopiâ conſilii interierunt, 28
quod in eis conſideratio non eſſet. Quis 29
aſcendit in cœlum, & acceptam detraxit
è nubibus? Aut trajecit extrema maris latera, 30
& inventam eam eduxit inſtar auri
eximii?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 * الذين يلعبون بطيور السماء • ويكنزون الفضة والذهب التي بها يثق البشر وليس نهاية
18
19 لقنيتهم * لان الذين يصوغون الفضة ويهتمون بها وليس فحص لاعمالهم * بادوا والي
20 الجحيم نزلوا • واخرون قاموا عوضهم * شباب راوا نورا وسكنوا على الارض • طريق
21 الفطنة ما عرفوها * ولم يفهموا سبلها • ولم تدركها بنوهم • صاروا بعيدا من طريقهم *
22
23 ما سمع في كنعان • ولا ظهر في تامان * ولا بنو هاجر الذين يطلبون الفهم الذين
على الارض • تجار مران وتامان والخرفون وطالبي الفهم لم يعرفوا طريق الحكمة • ولا
24
25 ذكروا سبلها * واه يا اسرائيل ما اعظم بيت الله واطول بيت قنيته * عظيم وليس
26 له نهاية • مرتفع وغير مقيس * هناك صارت الجبابرة المسمون الذين منذ البدو
27 صاروا عظماء عارفين بالحرب * وليس اختار الله هولاء ولا اعطاهم طريق الفطنة •
28
29 * فهلكوا من ان لا يكون لهم علما • وهلكوا لاجل عدم رايهم * من صعد
30 الي السماء فاخذها وانزلها من السحب * من جاز عبر البحر فوجدها ويساويها بالذهب
المختار •

Qui illudunt volucribus cœli, & condunt 17
argentum & aurum quibus fidunt
mortales, quorum acquiſitioni nullus eſt
modus? Nam qui fabrefaciunt argentum, 18
& in eo ſolliciti ſunt, quorum opera
perveſtigari nequeunt; Perierunt, 19
& ad inferos deſcenderunt, aliique pro
eis ſurrexerunt, Juvenes qui viderunt 20
lucem, & habitaverunt ſuper terram.
Viam prudentiæ non cognoverunt,
Neque intellexerunt ſemitas ejus, neque 21
aſſecuti ſunt eas filii eorum, procul
abfuerunt è via eorum: Non eſt audita 22
in Canaan, neque conſpecta in Theman:
Neque Hagareni inveſtigatores 23
intelligentiæ, qui ſunt ſuper terram,
mercatores Meran & Theman, delirantes,
& exploratores prudentiæ, non cognoverunt
viam ſapientiæ, neque recordati
ſunt calles ejus. Heu ô Iſrael, 24
quàm ingens eſt domus Dei, & ampla
domus poſſeſſionis ejus! Ingens eſt & 25
infinita, alta eſt & immenſa. Ibi extiterunt 26
gigantes illi celeberrimi, qui
inde à primordiis magni fuerunt, belli
periti: Non hos elegit Deus, neque 27
tradidit eis viam prudentiæ. Sed perierunt 28
eò quòd carerent ſcientiâ, &
perierunt inopiâ mentis ſuæ. Quis 29
aſcendens in cœlum accepit eam, &
deduxit eam è nubibus? Quis trajecit 30
litus maris & invenit eam? ſanè
æquipararet eam auro electiſſimo.

Verſio VULG. LAT.

31 Non eſt qui poſſit ſcire vias ejus, neque qui exquirat
32 ſemitas ejus: Sed qui ſcit univerſa, novit eam, & adinvenit
eam prudentiâ ſuâ: qui præparavit terram
in æterno tempore, & replevit eam pecudibus, &
33 quadrupedibus: Qui emittit lumen, & vadit: & vocavit
34 illud, & obêdit illi in tremore. Stellæ autem dederunt
35 lumen in cuſtodiis ſuis, & lætatæ ſunt: Vocatæ
ſunt, & dixerunt; Adſumus: & luxerunt ei cum jucunditate,
36 qui fecit illas. Hic eſt Deus noſter, & non æſtimabitur
37 alius adversùs eum. Hic adinvenit omnem viam
diſciplinæ, & tradidit illam Jacob puero ſuo, & Iſrael
38 dilecto ſuo. Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus
converſatus eſt.

CAP. IV.

1 Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ eſt in æternum:
omnes qui tenent eam, pervenient ad vitam: qui autem
2 dereliquerunt eam, in mortem. Convertere Jacob, &
apprehende eam, ambula per viam ad ſplendorem ejus
3 contra lumen ejus. Ne tradas alteri gloriam tuam, &
4 dignitatem tuam genti alienæ. Beati ſumus Iſrael: quia
5 quæ Deo placent, manifeſta ſunt nobis. Animæquior eſto,
6 populus Dei, memorabilis Iſrael: Venundati eſtis Gentibus
non in perditionem: ſed propter quòd in ira ad iracundiam
provocâſtis Deum, traditi eſtis adverſariis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

31 Οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς, οὐδὲ ὁ ἐνθυμούμενος τὴν τρίβον
32 αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γινώσκει αὐτὴν, ἐξεῦρεν αὐτὴν
τῇ συνέσει αὐτοῦ. ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον,
33 ἐνέπλησεν αὐτὴν κτηνῶν τετραπόδων. Ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς ϗ
34 πορεύεται, ἐκάλεσεν αὐτὸ, ϗ ὑπήκουσεν αὐτῷ τρόμῳ. Οἱ δὲ
35 ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν, ϗ (ν)εὐφράνθησαν. Ἐκάλεσεν
αὐτοὺς, ϗ εἶπον, Πάρεσμεν· (ν) ἔλαμψαν μετ' εὐφροσύνης
36 τῷ ποιήσαντι αὐτούς. Οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος
37 πρὸς αὐτόν. Ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, ϗ ἔδωκεν αὐτὴν
Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ϗ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ (ξ) ὑπ' αὐτοῦ.
38 Μετὰ τοῦτο (ο) ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, ϗ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη.

MS. A. (ν)ηὐφράνθησαν· (ν) ϗ ἔλαμψαν(ξ) αὐτοῦ.(ο) ἐπὶ γῆς

ΚΕΦ. δ'.

1 Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ θεοῦ, ϗ ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων
εἰς τὸν αἰῶνα. πάντες οἱ κρατοῦντες (α) αὐτὴν, εἰς ζωήν· οἱ δὲ καταλείποντες
2 αὐτὴν, ἀποθανοῦνται. Ἐπιστρέφου Ἰακὼβ, ϗ ἐπιλαβοῦ
αὐτῆς, διόδευσον πρὸς τὴν λάμψιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς.
3 Μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου, ϗ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ.
4 Μακάριοι ἐσμὲν Ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ (β) τοῦ θεοῦ ἡμῖν γνωστά ἐστιν.
5 6 Θαρσεῖτε λαός μου, μνημόσυνον Ἰσραήλ. Ἐπράθητε τοῖς ἔθνεσιν
οὐκ εἰς ἀπώλειαν, διὰ (γ) τὸ παροργίσαι ὑμᾶς τὸν θεόν· παρεδόθητε
τοῖς ὑπεναντίοις.

MS. A. (α) αὐτῆς, (β) τῷ θεῷ (γ) δὲ τὸ παροργίσαι ἡμᾶς

Non eſt qui ſciat viam ejus: nec qui excogitet 31
ſemitam ejus. Sed, qui ſcit univerſa; novit eam: 32
adinvenit eam intellectu ſuo. Qui præparavit
terram in æternum tempus, replevit eam jumentis
quadrupedibus: Qui mittit lumen, & vadit: 33
vocavit illud; & obedivit illi in tremore:
Stellæ autem fulſerunt in cuſtodiis ſuis, & lætatæ 34
ſunt: Vocavit eas; & dixerunt; Adſumus: 35
luxerunt cum jucunditate ei, qui fecit
illas: Hic eſt Deus noſter: non æſtimabitur 36
alius ad eum. Adinvenit omnem viam 37
ſcientiæ, & dedit eam Jacob puero ſuo, &
Iſrael dilecto ſuo. Poſt hoc in terra viſus eſt, 38
& cum hominibus converſatus eſt.

CAP. IV.

Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ eſt in 1
æternum. Omnes, qui tenent eam; ad vitam:
qui autem dereliquerint eam; morientur. Convertere, 2
Jacob, & apprehende eam: ambula
per viam ad ſplendorem contra lumen ejus. Ne 3
tradas alteri gloriam tuam, & quæ conferunt
tibi, genti alienæ. Beati ſumus, Iſrael: quia 4
quæ Deo placent, manifeſta ſunt nobis. Confidite, 5
populus meus, memoriale Iſrael. Venundati 6
eſtis gentibus non in perditionem: eò quòd ad
iracundiam provocâſtis Deum; traditi eſtis
adverſariis.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31
32 * ܠܝܬ ܕܝܕܥ ܐܘܪܚܗ: ܘܠܐ ܕܡܬܪܥܐ ܫܒܝ̈ܠܝܗ. * ܐܠܐ ܗܘ ܕܝܕܥ ܟܠ. ܗܘܝܘ ܝܕܥ ܠܗ.
ܘܐܫܟܚܗ ܒܚܟܡܬܗ. ܗܘ ܕܐܬܩܢ ܐܪܥܐ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ. ܘܡܠܝܗ ܒܥܒܪܐ ܕܐܪ̈ܒܥ ܪ̈ܓܠܝܗ.
33
34 * ܗܘ ܕܡܫܕܪ ܢܘܗܪܗ ܘܐܙܠ. ܘܩܪܐ ܠܗ ܘܡܫܬܡܥ ܠܗ. ܘܥܢܝܐ ܠܗ ܐܪܥܐ ܒܪܬܝܬܐ. * ܟܘܟ̈ܒܐ
35 ܕܝܢ ܢܗܪܘ ܒܡܛܪ̈ܬܗܘܢ ܘܐܬܦܨܚܘ. * ܘܟܕ ܩܪܐ ܠܗܘܢ ܐܡܪܝܢ. ܗܐ ܚܢܢ. ܢܗܪܘ ܒܚܕܘܬܐ.
36 ܠܗܘ ܕܥܒܕ ܐܢܝܢ. * ܗܢܘ ܐܠܗܐ ܘܠܝܬ ܐܚܪܝܢ ܠܒܪ ܡܢܗ. ܘܠܐ ܢܬܚܫܒ
37 ܐܚܪܝܢ ܠܘܬܗ. * ܗܢܘ ܕܐܫܟܚ ܠܟܠܗ ܐܘܪܚܐ ܕܚܟܡܬܐ. ܘܝܗܒܗ ܠܝܥܩܘܒ
38 ܥܒܕܗ. ܘܠܐܝܣܪܝܠ ܚܒܝܒܗ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܥܠ ܐܪܥܐ ܐܬܚܙܝܬ ܘܐܬܓܠܝܬ.
ܘܥܡ ܒܢܝ̈ܢܫܐ ܐܬܗܦܟܬ.

* ܫܠܡ * ܓ *

1 * ܗܢܐ ܟܬܒܐ ܕܘܘܟܪܢܐ ܕܦܘܩܕ̈ܢܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܢܡܘܣܐ ܕܩܐܡ ܠܥܠܡ. ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ
2 ܕܡܚܝܢܝܢ ܠܗ. ܠܚܝ̈ܐ ܢܗܘܘܢ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܫܒܩܝܢ ܠܗ ܢܡܘܬܘܢ. * ܐܬܦܢܝ
3 ܝܥܩܘܒ ܘܪܕܘܦ ܒܬܪܗ ܘܐܚܘܕܝܗ. ܗܠܟ ܒܐܘܪܚܗ ܠܘܩܒܠ ܢܘܗܪܗ ܕܙܠܝܩܘܗܝ. * ܠܐ ܬܬܠ ܠܐܚܪܝܢ
4 ܬܫܒܘܚܬܟ ܘܝܩܪܟ. ܘܡܕܡ ܕܦܩܚ ܠܟ. ܠܥܡܐ ܢܘܟܪܝܐ. * ܛܘܒܝ̈ܢ ܚܢܢ
5 ܘܛܘܒܝܟܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܡܛܠ ܕܝܕܥܝܢ ܕܫܦܪ ܠܐܠܗܢ ܡܕܡ. * ܐܬܒܝܐܘ ܥܡܗ ܕܐܠܗܐ.
6 ܘܕܘܟܪܢܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. * ܡܛܠ ܕܐܙܕܒܢܬܘܢ ܠܥܡ̈ܡܐ. ܠܐ ܗܘܐ ܠܐܒܕܢܐ: ܐܠܐ ܡܛܠ ܕܐܪܓܙܬܘܢ
ܠܐܠܗܐ. ܐܫܬܠܡܬܘܢ ܠܒܥܠܕܒ̈ܒܝܟܘܢ.

* Nec eſt qui noverit viam ejus, aut excogitet 31
ſemitam ejus. Sed qui novit 32
omnia, ipſe novit eam, invenit eam ſapientiâ
ſuâ: Qui ſtabilivit terram in ſeculum
ſeculorum, implevítque quadrupedibus.
Qui mittit lucem & vadit: Et 33
vocat eam, dictóque ei obſequitur cui
reſpondet terra tremore. Stellæ autem 34
in ſuis locis luxerunt & lætitiâ affectæ
ſunt, Quas cùm vocat, dicunt; Ecce 35
nos: Lucent, cum lætitiâ ei qui fecit
ipſas. Hic Deus eſt, nec alius præter 36
ipſum, nec æſtimabitur alius præ eo. Hic 37
is eſt qui invenit totam viam ſapientiæ,
dedítque eam Jacobo ſervo ſuo, & Iſraeli
dilecto ſuo. Et poſt hæc oſtendit ſe 38
in terra, & apparuit: & inter homines
verſatus eſt.

CAP. IV.

Hic eſt liber memorialis præceptorum 1
Dei, & lex quæ in æternum manet: Quæ
in vitam erit eis qui ipſam retinent; qui
autem ipſam deſerunt, morientur. Reſpice 2
Jacob, & ſectare eam, & retine, &
incede viam ipſius ad ſplendorem lucis
ejus. Noli alii dare laudem & gloriam 3
tuam: Nec bonum quod tibi conducit,
populo peregrino. Beatos nos, Beatum 4
te Iſrael: novimus enim id quod Deo
noſtro placet. Conſolamini populus Dei, 5
memoria Iſraelis *durat*. Venditi enim 6
eſtis Gentibus; non ut pereatis, ſed quia
irritâſtis Deum, traditi eſtis hoſtibus
veſtris.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31
32 * من هو العارف لطريقها • ولا المتفكر في سبيلها * لكن العالم بكل شي يعرفها • وجدها
33 بفهمه الذي هيي الارض الي الدهر زمانا • ملاها من الدواب ذي الاربع قوايم * المرسل نور
34 فيسير * دعاه فاطاعه برعدة * والكواكب اشرقت في محارسها وفرحوا • دعاهم فقالوا ما نحن *
35
36 واشرقوا بسرور لخالقهم * • الاصحاح الرابع والثلاثون • * هذا الهنا لا يحسب
37
38 معه اخر * هذا وجد كل طريق الفطنة • واعطاها ليعقوب عبده ولاسرائيل المحبوب منه * ومن
بعد هذا على الارض ظهر وتصرف مع البشر •

• الفصل الرابع •

1 * هذا سفر اوامر الله والناموس الباقي الي الابد • جميع المستمسكين به للحياة • والذين يتركونه
2
3 يموتون * ارجع يا يعقوب واقبله • اسلك في الاشراق بازاء نوره * لا تعط مجدك لاخر •
4 وموافقاتك لامة غريبة * مغبوطون نحن يا اسرائيل • لان مرضاة الله هي لنا معلومة •
5
6 * تقووا يا شعبي ذكر اسرائيل * ابعتم للامم ليس للهلاك • من اجل انكم اغضبتم الله •
اسلمتم للمعاندين •

Quis eſt qui viam ejus agnoſcat, aut ſemitam 31
ejus mente revolvat? Sed is qui 32
novit omnia, cognoſcit eam; invenit eam
intellectu ſuo is qui terram præparavit
in æternum tempus, implevit eam jumentis
quadrupedibus: quo mittente lucem 33
ſuam, abit; revocanti obſequitur tremebunda:
Stellæ exoriuntur in excubiis 34
ſuis, et lætantur; eas vocanti, dicunt Adſumus,
Et hilares fulgent Creatori ſuo. 35

Textus trigeſimus quartus.

Iſte Deus noſter cum quo alius non eſt 36
comparandus, Iſte adinvenit omnem viam 37
prudentiæ, et dedit eam Jacobo ſervo ſuo
et Iſraeli ab eo dilecto: Ac deinde ſuper 38
terram apparuit, & cum mortalibus converſatus
eſt.

CAP. IV.

Is eſt liber mandatorum Dei, & lex in 1
æternum duratura, quam quicunque apprehenderint,
ad vitam deſtinantur; quicunque
verò deſtituerint eam, morientur.
Revertere O Jacob, & ſuſcipe eam; ambula 2
in ſplendore ante lumen ejus. Ne dederis 3
alteri gloriam tuam, & quæ te decent
genti alienæ. Beati ſumus O Iſrael, 4
quia placita Dei nota ſunt nobis. Confortare 5
O popule meus, monimentum Iſraelis.
Venditi eſtis gentibus, non ad interitum, 6
quoniam irritâſtis Deum: traditi
eſtis adverſariis,

Versio VULG. LAT.

7 Exacerbâstis enim eum qui fecit vos, Deum æternum,
8 immolantes dæmoniis, & non Deo. Obliti enim estis
Deum, qui nutrivit vos, & contristâstis nutricem vestram
9 Jerusalem. Vidit enim iracundiam à Deo venientem
vobis, & dixit; Audite, confines Sion: adduxit
10 enim mihi Deus luctum magnum: Vidi enim captivitatem
populi mei, filiorum meorum, & filiarum, quam
11 superduxit illis Æternus. Nutrivi enim illos cum jucun-
12 ditate: dimisi autem illos cum fletu & luctu. Nemo
gaudeat super me viduam, & desolatam: à multis derelicta
sum propter peccata filiorum meorum, quia de-
13 clinaverunt à lege Dei. Justitias autem ipsius nescierunt,
nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei, neque per
14 semitas veritatis ejus cum justitia ingressi sunt. Veniant
confines Sion, & memorentur captivitatem filiorum,
15 & filiarum mearum, quam superduxit illis Æternus. Adduxit
enim super illos gentem de longinquo, gentem
16 improbam, & alterius linguæ: Qui non sunt reveriti
senem, neque puerorum misertí sunt, & abduxerunt
17 dilectos viduæ, & à filiis unicam desolaverunt. Ego
18 autem quid possum adjuvare vos? Qui enim adduxit
super vos mala, ipse vos eripiet de manibus inimico-
19 rum vestrorum. Ambulate, filii, ambulate: ego enim derelicta
sum sola.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Παρωξύνατε γὰρ τὸν ποιήσαντα ὑμᾶς, θύσαντες δαιμονίοις, καὶ
8 οὐ θεῷ. Ἐπελάθεσθε (δ) τὸν τροφεύσαντα (ᵋ) ὑμᾶς θεὸν αἰώνιον,
9 ἐλυπήσατε δὲ καὶ τὴν ἐκθρέψασαν ὑμᾶς Ἱερουσαλήμ. (ε) Εἶδε γὰρ
τὴν ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργὴν παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν, Ἀκούσατε αἱ
10 πάροικοι Σιών, (ζ) ἐπήγαγέ μοι ὁ θεὸς πένθος μέγα. Εἶδον γὰρ
τὴν αἰχμαλωσίαν (η) τῶν υἱῶν μου καὶ τῶν θυγατέρων ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς
11 ὁ αἰώνιος. Ἔθρεψα γὰρ αὐτοὺς μετ' εὐφροσύνης, ἐξαπέστειλα δὲ
12 μετὰ κλαυθμοῦ καὶ πένθους. Μηδεὶς ἐπιχαιρέτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ
καταλειφθείσῃ ὑπὸ πολλῶν, ἠρημώθην διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τέκνων
13 μου, διότι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ, (θ) Καὶ δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ
ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐπορεύθησαν ὁδοῖς ἐντολῶν θεοῦ, οὐδὲ τρίβους παιδείας
14 ἐν δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐπέβησαν. (ι) Ἐλθέτωσαν αἱ πάροικοι
Σιών, καὶ (ι) μνήσθητε τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου (κ) καὶ θυγατέρων
15 ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. Ἐπήγαγεν γὰρ ἐπ' αὐτοὺς (λ) ἔθνος
16 μακρόθεν, ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλόγλωσσον. (μ) Ὅτι οὐκ ᾐσχύνθησαν
πρεσβύτην, οὐδὲ παιδίον ἠλέησαν, καὶ (ν) ἀπήγαγον τοὺς ἀγαπητοὺς
17 τῆς χήρας, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τὴν (ξ) μόνην ἠρήμωσαν. Ἐγὼ
18 δὲ τί (ο) δυνατὴ βοηθῆσαι ὑμῖν; Ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν τὰ κακὰ (π),
19 ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. Βαδίζετε τέκνα, βαδίζετε,
ἐγὼ γὰρ κατελείφθην ἔρημος.

Exacerbâstis enim eum, qui fecit vos, immolantes dæmoniis, & non Deo. Obliti estis eum, qui 7 8
nutrivit vos, Deum æternum: Contristâstis
autem & nutricem vestram Hierusalem. Vidit 9
enim supervenientem vobis iram à Deo, & dixit;
Audite, (a) confines Sion: adduxit mihi Deus
luctum magnum. Vidi enim captivitatem filiorum 10
meorum, & filiarum, quam superduxit
illis Æternus. Nutrivi enim illos cum jocunditate: 11
dimisi autem cum fletu, & luctu.
Nemo gaudeat super me viduam, & relictam 12
à multis: Desolata sum propter peccata filiorum
meorum: quia declinaverunt à lege Dei,
Et justificationes ejus nescierunt, nec ambulaverunt 13
per vias mandatorum Dei, neque per
semitas disciplinæ in justitia ejus ascenderunt.
Veniant confines Sion: & memoremini capti- 14
vitatem filiorum meorum, & filiarum, quam
superduxit illis Æternus. Adduxit enim super 15
illos gentem de longinquo, gentem impudentem,
& alterius linguæ: Quia non reveriti sunt 16
senem, neque parvuli miserti sunt: & abduxerunt
dilectos viduæ, & à filiabus (b) solam de- 17
solaverunt. Ego autem quid possum adjuvare 18
vos? Qui enim adduxit mala; eripiet vos
de manu inimicorum vestrorum. Ambulate, 19
filii, ambulate: ego enim derelicta sum deserta.

MS. A. (δ) δὲ τὸν (ᵋ)* ἡμᾶς (ε) Ἴδεν τὴν (ζ) ἐπήγαγεν γάρ μοι (η) τοῦ λαοῦ τῶν (θ) Δικαιώματα δὲ αὐτοῦ οὐκ ἐφύλαξαν, οὐδὲ (ι) Ἐλθέτωσαν (κ) καὶ τῶν (λ) ὁ θεὸς ἔθνος (μ) Οἳ οὐκ (ν) ἤγαγον (ξ) μονογενῆ (ο) δύναμαι (π) ὑμῖν,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܪܓܙܬܘܢ ܓܝܪ ܠܗܘ ܕܥܒܕܟܘܢ. ܠܐܠܗܐ ܕܠܥܠܡ. ܡܛܠ ܕܕܒܚܬܘܢ ܠܫܐܕܐ ܘܠܐ ܠܐܠܗܐ. 7
* ܘܛܥܝܬܘܢ ܠܡܪܒܝܢܟܘܢ: ܠܐܠܗܐ ܕܠܥܠܡ. ܐܟܪܝܬܘܢ ܕܝܢ ܐܦ ܠܡܪܒܝܢܝܬܟܘܢ ܐܘܪܫܠܡ 8
* ܚܙܬ ܓܝܪ ܪܘܓܙܐ ܕܐܬܐ ܥܠܝܟܘܢ. ܘܚܡܬܐ ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܘܐܡܪܬ ܫܡܥܘܢܝ 9
ܫܒܒܬܐ ܕܨܗܝܘܢ. ܐܝܬܝ ܓܝܪ ܥܠܝ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܐܒܠܐ ܪܒܐ ܕܠܥܠܡ. * ܚܙܝܬ ܓܝܪ 10
ܫܒܝܐ ܕܒܢܝ ܘܕܒܢܬܝ. ܕܐܝܬܝ ܥܠܝ ܡܪܐ ܥܠܡܐ. * ܪܒܝܬ ܐܢܘܢ ܓܝܪ ܒܚܕܘܬܐ ܘܫܒܩܬ 11
ܐܢܘܢ ܒܒܟܝܐ ܘܒܐܒܠܐ ܘܒܬܢܚܬܐ. * ܠܐ ܐܢܫ ܢܚܕܐ ܒܐܪܡܠܘܬܝ ܕܐܫܬܒܩܬ ܝܬܡܬܐ ܡܢ ܥܡܐ 12
ܣܓܝܐܐ ܡܛܠ ܚܛܗܐ ܕܒܢܝ. ܡܛܠ ܕܣܛܘ ܡܢ ܐܘܪܚܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. * ܘܦܘܩܕܢܘܗܝ 13
ܘܕܝܢܘܗܝ ܠܐ ܝܕܥܘ. ܐܦܠܐ ܗܠܟܘ ܒܐܘܪܚܐ ܕܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܐܦܠܐ ܫܒܝܠܐ ܕܡܪܕܘܬܐ ܕܩܘܫܬܐ
ܒܙܕܝܩܘܬܐ ܕܪܫܘ ܐܘ ܐܬܚܙܝܘ. * ܐܝܬܝܟܝ ܫܒܒܬܐ ܕܨܗܝܘܢ. ܐܬܕܟܪܘ ܫܒܝܐ ܕܒܢܝ ܘܕܒܢܬܝ 14
ܕܐܝܬܝ ܥܠܝ ܡܪܐ ܥܠܡܐ. * ܐܝܬܝ ܓܝܪ ܥܠܝܗܘܢ ܥܡܐ ܡܢ ܪܘܚܩܐ. ܥܡܐ ܕܚܨܝܦܐ 15
ܘܡܡܠܠ ܠܫܢܐ ܢܘܟܪܝܐ. * ܘܠܐ ܒܗܬܘ ܡܢ ܣܒܐ. ܘܥܠ ܥܠܝܡܐ ܠܐ ܐܬܪܚܡܘ. ܘܫܒܘ 16
ܘܕܒܪܘ ܚܒܝܒܬܗ ܕܐܪܡܠܬܐ ܘܒܢܬܗ. ܘܝܚܝܕܬܐ ܘܡܫܬܒܩܬܐ ܐܚܪܒܘ. * ܐܢܐ 17
ܕܝܢ ܠܐ ܡܫܟܚܐ ܐܢܐ ܕܐܥܕܪܟܘܢ. * ܗܘ ܓܝܪ ܡܢ ܕܐܝܬܝ ܥܠܝܟܘܢ ܒܝܫܬܐ. ܗܘ 18
ܦܪܘܩ ܠܟܘܢ. ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܒܥܠܕܒܒܝܟܘܢ. * ܙܠܘ ܒܢܝ ܙܠܘ. ܐܢܐ ܓܝܪ ܐܫܬܒܩܬ 19
ܣܪܝܩܬܐ ܘܚܪܒܬܐ.

Irritâstis enim eum qui fecit vos, Deum 7
in seculum, quia sacrificâstis dæmonii-
is & non Deo. Et obliti estis nutri- 8
tium vestrum Deum æternum: contri-
stâstis etiam nutricem vestram Jerosolyma.
Vidit enim iram quæ superveniebat 9
vobis, & furorem à facie Domini Dei, &
dixit; Audite me incolæ Sionis, adduxit
enim in me Dñs Deus luctum magnum
æternum: Vidi enim captivitatem filio- 10
rum meorum, & filiarum, quam in me
adduxit Dominus seculorum. Educavi 11
enim eos cum lætitia, dimisi autem cum
fletu, & luctu, & gemitibus. Nequis læ- 12
tetur de viduitate mea, quæ relicta sum
orba populo multo propter peccata filiorum
meorum, quia declinârunt à via
Domini Dei, Præceptáque ejus & judicia 13
non noverunt, neque ambulârunt in via
præceptorum Dei; neque semitas eruditionis
veræ in justitia calcârunt, aut approbârunt.
O vicinæ Sionis, recordamini 14
captivitatis filiorum meorum & filiarum,
quam adduxit in me Dominus seculorum.
Adduxit enim in eos populum 15
à longinquo, populum impudentem, &
peregrinâ linguâ loquentem: Nec re- 16
veriti sunt senes, nec miserti juvenes, &
captivos abduxerunt dilectos viduæ, filiásque
ejus, unicámque & residuam desolârunt.
Ego autem vobis opem ferre 17
non possum; Nam qui induxit in vos ma- 18
lum, ipse est qui redimat vos à manu hostium
vestrorum. Ite, filii mei, ite: Ego 19
enim excisa relicta sum & desolata.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* لانكم اسخطتم صانعكم • ذبحتم للشياطين وليس لله * ونسيتم الاله الذي عالكم 7 8
الاله الابدي • واحزنتم وايروسليم معذيتكم * نظرت الرجز الاتي عليكم من 9
قبل الله وقالت • اسمعن يا ساكنات صهيون لان الله جلب علي حزنا عظيما * لاني 10
نظرت سبي شعب بني وبناتي الذي جلبه عليهم الابدي * لاني غذوتهم بسرور وارسلتهم 11
ببكاء وحزن * لا يشمت بي احد انا الارملة المتبقية من كثيرين • اخربت لاجل خطايا 12
اولادي • من لجل انهم مالوا عن ناموس الله * ولم يحفظوا معدلاته * ولا سلكوا في طريق 13
وصايا الله • ولا ساروا سبل الادب بعدله * لتاتي ساكنات صهيون • واذكروا سبي 14
بني وبناتي الذي جلبه عليهم الابدي * لان الله جلب عليهم امة من البعد • امة 15
وقحة وذي لسان غريب * الذين لم يوقروا شيخا ولم يرحموا صبيا • وساقوا احباء الارملة 16
واخربوا الوحيدة من البنات * وانا ماذا استطيع ان اعينكم * لان الذي جلب 17 18
عليكم الشرور ينقذكم من يد اعدايكم * امضوا يا اولادي امضوا * لاني انا 19
بقيت خربة *

Quia ad iram provocâstis factorem 7
vestrum, sacrificâstis dæmonibus & non 8
Deo, Obliti estis Dei qui vos educavit,
Dei illius æterni, & eum atque Jerosolymam
nutricem vestram dolore affecistis:
Quæ videns iram vobis superven- 9
turam à Deo, dixit; Audite ô habitatrices
Sionis, nam Deus induxit super
me dolorem magnum: Quia vidi 10
captivitatem populi, filiorum filiarumque
mearum, quam super eos adduxit
Æternus. Quos enim educa- 11
vi cum lætitia, eosdem cum luctu
atque mœrore dimisi. Nemo insultet mihi 12
viduæ à multis derelictæ: desolata sum
propter peccata liberorum meorum; quia
declinaverunt à lege Dei, Non custo- 13
dierunt justitias ejus, neque ambulaverunt
in via mandatorum Dei, neque
incesserunt in semitis disciplinæ pro
jure ipsius. Accedant habitatrices Si- 14
onis, & recordamini captivitatem filiorum
filiarumque mearum, quam intulit
eis Æternus. Intulit enim Deus 15
in eos gentem de longinquo, gentem impudentem
& peregrini idiomatis, Qui 16
nec senem reveriti sunt, nec pueri miserti,
& abduxerunt charos viduæ, & filiabus
orbatam desolaverunt. Ego verò 17
qua in re possem vos juvare? Nam 18
qui mala vobis intulit, eripiat vos
è manu inimicorum vestrorum. Adeste 19
ô filii mei, adeste: ego quidem relicta
sum desolata:

Versio VULG. LAT.

20 Exui me stolâ pacis, indui autem me sacco obsecra-
21 tionis, & clamabo ad Altissimum in diebus meis. Animæquiores
estote, filii, clamate ad Dominum, & eri-
22 piet vos de manu principum inimicorum. Ego enim
speravi in Æternum salutem vestram: & venit mihi gaudium
à Sancto super misericordia, quæ veniet vobis ab
23 Æterno salutari nostro. Emisi enim vos cum luctu &
ploratu: reducet autem vos mihi Dominus cum gau-
24 dio & jucunditate in sempiternum. Sicut enim viderunt
vicinæ Sion captivitatem vestram à Deo, sic videbunt
& in celeritate salutem vestram à Deo, quæ
superveniet vobis cum honore magno, & splendore
25 æterno. Filii, patienter sustinete iram, quæ supervenit
vobis: persecutus est enim te inimicus tuus, sed
citò videbis perditionem ipsius: & super cervices ipsi-
26 us ascendes. Delicati mei ambulaverunt vias asperas:
27 ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis. Animæquiores
estote, filii, & proclamate ad Dominum: erit
28 enim memoria vestra ab eo qui duxit vos. Sicut enim
fuit sensus vester ut erraretis à Deo: decies tantum
29 iterùm convertentes requiretis eum. Qui enim induxit
vobis mala, ipse rursum adducet vobis sempiternam
30 jucunditatem cum salute vestra. Animæquior esto, Jerusalem:
exhortatur enim te, qui te nominavit.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Ἐξεδυσάμην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης, (ρ) ἐνεδυσάμην δὲ σάκκον τῆς
δεήσεώς μου· κεκράξομαι πρὸς τὸν αἰώνιον (σ) ἐν ταῖς ἡμέραις μου.
21 (τ) Θαρρεῖτε τέκνα, βοήσατε πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς (υ) ἐκ
22 δυναστείας, ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. Ἐγὼ γὰρ (φ) ἤλπισα ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ
τὴν σωτηρίαν ὑμῶν· καὶ ἦλθέ μοι χαρὰ παρὰ τοῦ (χ) ἁγίου ἐπὶ τῇ
ἐλεημοσύνῃ, ἣ ἥξει ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τοῦ αἰωνίου σωτῆρος ὑμῶν.
23 Ἐξέπεμψα γὰρ ὑμᾶς μετὰ (ψ) κλαυθμοῦ καὶ πένθους, ἀποδώσει
δέ μοι ὁ θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐφροσύνης εἰς τὸν αἰῶνα.
24 Ὥσπερ γὰρ νῦν ἑωράκασιν αἱ πάροικοι Σιὼν τὴν ὑμετέραν αἰχμαλωσίαν,
οὕτως ὄψονται ἐν τάχει τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ (ʷ) ὑμῶν σωτηρίαν,
ἣ ἐπελεύσεται (ω) ὑμῖν μετὰ δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότητος τοῦ αἰωνίου.
25 Τέκνα μακροθυμήσατε τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργήν,
(α) κατεδίωξέ σε ὁ ἐχθρός, καὶ ὄψει αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει,
26 καὶ (β) ἐπὶ τραχήλους αὐτῶν ἐπιβήσῃ. Οἱ τρυφεροί μου ἐπορεύθησαν
ὁδοὺς τραχείας, ἤρθησαν ὡς ποίμνιον ἡρπασμένον (γ) ὑπὸ ἐχθρῶν.
27 Θαρσήσατε τέκνα καὶ βοήσατε πρὸς τὸν θεόν, ἔσται γὰρ ὑμῶν ὑπὸ τοῦ
28 ἐπάγοντος μνεία. Ὥσπερ γὰρ ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλανηθῆναι
(δ) ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δεκαπλασιάσατε ἐπιστραφέντες ζητῆσαι
29 αὐτόν. Ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ, ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον
30 εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. Θάρσει Ἱερουσαλήμ, (ε) παρακαλέσει
σε ὁ ὀνομάσας σε.

Exui me stolâ pacis: indui autem me sacco ob- 20
secrationis meæ: clamabo ad Æternum in diebus
meis. Confidite, filii, clamate ad Deum: & eri- 21
piet vos de dominatione, de manu inimicorum.
Ego enim speravi in Æterno salutem vestram: 22
et venit mihi gaudium à Sancto super misericordia,
quæ veniet vobis velociter ab Æterno salvatore
vestro. Emisi enim vos cum ploratu, & 23
luctu: reddet autem vos mihi Deus cum gaudio
& jocunditate in sempiternum. Sicut enim 24
nunc viderunt vicinæ Sion captivitatem vestram;
sic videbunt in celeritate vestram,
quæ à Deo, salutem, quæ superveniet vobis
cum gloria magna, & (c) splendore ipsius Æterni.
Filii, patienter sustinete supervenientem vo- 25
bis à Deo iram: persequutus est te inimicus:
& videbis ipsius perditionem citó: & super
cervices eorum ascendes. Delicati mei 26
ambulaverunt vias asperas: ablati sunt, ut
grex direptus ab inimicis. Confidite, filii, 27
& clamate ad Deum: erit enim vestri memoria
ab eo, qui induxit. Sicut enim fuit 28
sensus vester, ut erraretis à Deo; decies tantum
conversi quæretis eum. Qui enim induxit 29
vobis mala; inducet vobis sempiternam jocunditatem
cum salute vestra. Confide, Hierusalem: 30
consolabitur te, qui te nominavit.

MS. A. (ρ) καὶ ἐνεδυσάμην σάκκον (σ) ὕψιστον ἐν (τ) Θαρσεῖτε τέκνα, καὶ βοήσατε (υ) ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. (φ) ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ ἤλπισα τὴν (χ) ἁγίου, ἣ ἥξει (ψ) πένθους καὶ κλαυθμοῦ, (ʷ) ἡμῶν (ω) ἡμῖν (α) κατεδίωξεν γάρ σε ὁ ἐχθρός σου, καὶ ὄψῃ (β) ἐπὶ τοὺς (γ) ἀπὸ (δ) ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, οὕτω νῦν δεκαπλασιάσατε (ε) παρακαλεῖ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܫܠܚܬ ܐܣܛܠܐ ܕܫܠܡܐ. ܘܠܒܫܬ ܣܩܐ ܒܨܠܘܬܝ. ܐܩܪܐ ܠܘܬ ܗܘ ܕܚܝ ܠܥܠܡ ܒܝܘܡܬܝ. 20
* ܐܬܬܥܝܪܘ ܒܢܝ ܘܩܥܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ. ܘܢܦܨܝܟܘܢ ܡܢ ܐܝܕܝ ܥܫܝܢܐ. ܘܡܢ ܐܝܕܝ ܫܠܝܛܢܐ. ܘܡܢ 21
ܐܝܕܝ ܒܥܠܕܒܒܐ. * ܐܢܐ ܓܝܪ ܣܒܪܬ ܒܗܘ ܕܚܝ ܠܥܠܡ ܥܠ ܦܘܪܩܢܟܘܢ. ܘܐܬܬ ܠܝ ܚܕܘܬܐ ܡܢ 22
ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܠܥܠܡ. ܡܛܠ ܕܡܚܕܐ ܐܬܪܚܡ ܥܠܝܗܘܢ. ܡܛܠ ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕ
ܦܪܘܩܟܘܢ ܕܠܥܠܡ. * ܫܕܪܬܟܘܢ ܓܝܪ ܒܐܒܠܐ ܘܒܒܟܝܐ ܘܢܦܢܝܟܘܢ ܠܝ ܐܠܗܐ ܕܢܣܒܬܟܘܢ 23
ܡܢܗ ܒܚܕܘܬܐ ܘܒܪܘܙܐ ܕܠܥܠܡ. * ܕܐܝܟܢܐ ܕܚܙܝ ܗܫܐ ܫܒܒܬܐ ܕܨܗܝܘܢ ܫܒܝܟܘܢ 24
ܗܟܢܐ ܡܚܕܐ ܢܚܙܘܢ ܦܘܪܩܢܟܘܢ ܕܡܢ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ. ܕܢܝܬܐ
ܥܠܝܟܘܢ ܒܚܕܘܬܐ ܪܒܬܐ ܘܒܫܘܒܚܐ ܘܒܢܘܗܪܗ ܕܡܪܝܐ ܕܠܥܠܡ. * ܒܢܝ ܐܓܪܘ ܪܘܚܟܘܢ. ܘܫܩܘܠܘ 25
ܪܘܓܙܐ ܕܐܬܐ ܥܠܝܟܘܢ ܡܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܪܕܦܟ ܓܝܪ ܒܥܠܕܒܒܟ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܒܥܓܠ ܬܚܙܐ
ܐܒܕܢܗ. ܘܥܠ ܨܘܪܝܗܘܢ ܬܕܪܘܟ. * ܡܦܢܩܢܝ ܐܙܠܘ ܒܫܒܝܐ. ܘܐܘܪܚܬܐ ܥܣܩܬܐ 26
ܕܪܫܘ. ܘܐܬܒܕܪܘ ܒܐܘܪܚܬܐ ܥܣܩܬܐ. ܐܬܒܕܪܘ ܐܝܟ ܥܢܐ ܕܡܬܒܙܙܐ ܡܢ ܒܥܠܕܒܒܐ.
* ܘܐܬܒܝܐܘ ܒܢܝ. ܘܩܥܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܢܗܘܐ ܓܝܪ ܥܘܗܕܢܟܘܢ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܕܡܢܗ 27
ܗܘ ܕܐܝܬܝ ܥܠܝܟܘܢ ܗܠܝܢ. * ܡܛܠ ܕܐܝܟܢܐ ܕܛܥܬ ܗܘܬ ܬܪܥܝܬܟܘܢ ܡܢ ܡܪܝܐ. ܚܕ 28
ܥܣܪܐ ܗܦܟܘ. ܘܐܬܦܢܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ. ܘܠܐܠܗܐ ܒܥܘܗܝ. * ܗܘ ܓܝܪ ܡܢ ܕܐܝܬܝ 29
ܥܠܝܟܘܢ ܒܝܫܬܐ. ܗܘ ܢܝܬܐ ܠܟܘܢ ܚܕܘܬܐ ܠܥܠܡ ܥܡ ܦܘܪܩܢܟܘܢ. * ܐܬܒܝܐܝ 30
ܐܘܪܫܠܡ. ܢܒܝܐܟܝ ܗܘ ܡܢ ܕܫܡ ܠܟܝ ܫܡܐ.

Exui stolam pacis, & indui saccum in ora- 20
tione mea; clamabo ad eum qui vivit
in secula, in diebus meis. Expergiscimini 21
filii mei, & clamate ad Dominum,
& eripiet vos è manibus robustorum, è
manibus dominantium, è manibus hostium.
Ego enim in eo qui vivit in secula 22
spero de salute vestra: Venítque lætitia
mihi à facie Domini Dei æterni, quia statim
misertus est eorũ, propter misericordias
redemptoris vestri æterni. Dimisi 23
enim vos cum luctu & fletu: sed restituet
vos mihi Deus à quo acceperam vos cum
gaudio & lætitiâ æternâ. Ita ut, sicut nunc 24
viderũt vicinæ Sionis captivitatẽ vestrã,
sic statìm videbunt redemptionẽ vestrã à
Domino Deo vestro, quam adducet vobis
cum gaudio magno & gloriâ & luce Domini
æterni. O filii, longanimes estote 25
& portate iram quæ in vos venit à Domino
Deo: Persecutus te est hostis tuus, propterea
citò videbis interitum ejus, & cervices
ipsorum calcabis. Delicati mei in 26
captivitatem iverunt, vias aspretorum duras
incesserunt, in viis difficilibus dispersi
sunt, dispersi sunt instar gregis qui diripitur
ab hostibus. Consolamini filii mei, 27
& clamate ad Dominũ Deum: Erit enim
memoria vestri apud Dominũ, ab eo qui
hæc in vos induxit. Quia sicut erravit co- 28
gitatio vestra à Domino, decuplo tanto
reversi convertimini ad Dñm, & Deum
quærite. Nam qui induxit in vos mala, 29
ipse adducet vobis lætitiam in æternum,
cum salute vestra. Consolare Jerusalem: 30
consolabitur te is qui nomẽ tibi impo$\text{s}$uit.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* خلعت حلة السلامة ولبست مسح طلبتي * اصرخ الى العلي الابدي في ايامي * ثقوا يا 20 21
اولادي واصرخوا الى الله • فينقذكم من الاقتدار من يد اعدايكم * لاني انا رجوت خلاصكم 22
من عند الابدي • ووافاني الفرح من عند القدوس بالرحمة التي تاتي لكم بسرعة من عند
خلاصكم الابدي * لاني شيعتكم بنحيب وبكاء • وسيردكم الله لي بسرور وفرح الى الدهر * 23
لانه كما ابصرت الان سكان صهيون سبيكم • هكذا يعاينون بسرعة خلاصكم من عند الله * 24
الذي ياتي لكم بمجد عظيم وبهاء ابدي * ايها الاولاد اطيلوا اناتكم على الرجز الذي 25
وافاكم من عند الله • لان عدوك طردك • ويعاين هلاكه بسرعة وعلى عنقه ستركب *
منعمي سلكوا طرقا خشنة • لانهم استلبوا مثل قطيع مختطف من الاعداء * ثقوا يا 26 27
الاولاد واصرخوا الى الله • لانه يكون لكم ذكر من الذي جلبكم * وكما كانت 28
نيتكم لتضلوا عن الله • هكذا الان تضاعفوا عشر اضعاف راجعين لتطلبوه * لان 29
الذي جلب لكم الشرور يجلب السرور الابدي مع خلاصكم * ثقي يا ايروسليم 30
يعزيك الذي سماك *

Exui stolam pacis, & indui cilicium de- 20
precationis meæ, Excelsum & Æternum
diebus meis inclamatura. Bono animo 21
estote ô filii mei, & Deum inclamate, isque
vos eripiet è potestate, è manu inimicorum
vestrorum. Ego enim salutẽ vestrã ab 22
Æterno illo speravi, et advenit mihi lætitia
à Sancto, propter misericordiam quæ
brevi ventura vobis est ab Æterno illo
servatore vestro. Dimisi quidem vos cum 23
luctu & fletu, sed reducturus est mihi vos
Deus cum gaudio & lætitia in sempiternum
usque. Nam quemadmodum vi- 24
derunt modo habitatores Sionis captivitatem
vestram, ita brevi conspecturi sunt
salutem vestram à Deo, quæ adventura
vobis est cum gloria magna, & splendore
æterno. Heus filii, longanimes estote in ira 25
à Deo vobis immissa: licet enim inimicus
tuus persecutus est te, brevi tamen exitium
ejus videbis, & in ejus cervice equitabis.
Delicati mei iter asperas, quia 26
deprædati sunt quasi grex direptus ab inimicis.
Bono estis animo ô fi- 27
lii, & Deum inclamate: erit enim memoria
vestri apud eum qui hæc vobis intulit.
Nam quemadmodum vestra inclinatio fuit ut 28
aberraretis à Deo, ita nunc decuplo magis
revertimini ad quærendum eum. Nam 29
qui vobis intulit hæc mala, idem vobis
inferet gaudium perpetuum cum salute
vestra. Tuta esto ô Jerusalem, consolabitur
te qui te nominavit. 30

Verſio VULG. LAT.

31 Nocentes peribunt, qui te vexaverunt: & qui gratulati
32 ſunt in tua ruina, punientur. Civitates, quibus ſervierunt
filii tui, punientur; & quæ accepit filios tuos.
33 Sicut enim gaviſa eſt in tua ruina, & lætata eſt in caſu
34 tuo, ſic contriſtabitur in ſua deſolatione. Et amputabitur
exultatio multitudinis ejus, & gaudimonium
35 ejus erit in luctum. Ignis enim ſuperveniet ei ab Æterno
in longiturnis diebus, & habitabitur à dæmoniis in
36 multitudine temporis. Circumſpice, Jeruſalem, ad Orientem,
& vide jucunditatem à Deo tibi venientem.
37 Ecce enim veniunt filii tui, quos dimiſiſti diſperſos, veniunt
collecti ab Oriente uſque ad Occidentem, in verbo
Sancti gaudentes in honorem Dei.

CAP. V.

1 Exue te, Jeruſalem, ſtolâ luctûs, & vexationis tuæ:
& indue te decore, & honore ejus, quæ à Deo tibi eſt,
2 ſempiternæ gloriæ. Circumdabit te Deus diploide juſtitiæ,
3 & imponet mitram capiti honoris æterni. Deus
enim oſtendet ſplendorem ſuum in te, omni qui ſub
4 cœlo eſt. Nominabitur enim tibi nomen tuum à Deo
in ſempiternum; Pax juſtitiæ, & honor pietatis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

31 Δείλαιοι οἱ σὲ κακώσαντες, καὶ ἐπιχαρέντες τῇ σῇ πτώσει.
32 Δείλαιαι αἱ πόλεις αἷς ἐδούλευσαν τὰ τέκνα σου, δειλαία ἡ δεξαμένη
33 τοὺς υἱούς σου. Ὥσπερ γὰρ ἐχάρη ἐπὶ τῇ σῇ πτώσει, καὶ (ε) εὐφράνθη
ἐπὶ τῷ πτώματί σου, οὕτως λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἑαυτῆς ἐρημίᾳ.
34 Καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ (ζ) ἀγαλλίαμα τῆς πολυοχλίας, καὶ τὸ ἀγαυρίαμα
35 αὐτῆς (η) εἰς πένθος. Πῦρ γὰρ ἐπελεύσεται αὐτῇ παρὰ τοῦ
αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακράς, καὶ κατοικηθήσεται ὑπὸ δαιμονίων τὸν πλείονα
36 χρόνον. (θ) Περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἴδε
37 τὴν εὐφροσύνην τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ σοι (ι) ἐρχομένην. Ἰδοὺ ἔρχονται
οἱ υἱοί σου οὓς ἐξαπέστειλας, (κ) ἔρχονται συνηγμένοι ἀπὸ ἀνατολῶν
ἕως δυσμῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, χαίροντες τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ.

MS.A. (ε) ηὐφράνθη ἐπὶ πτώματί (ζ) ἄγαλμα (η) ἔσται εἰς (θ) Περίβλεψαι (ι) ἐρχομένην. (κ) συνηγμένοι ἔρχονται ἀπὸ ἀνατολῆς

ΚΕΦ. Ε'.

1 Ἔκδυσαι Ἱερουσαλὴμ τὴν στολὴν τοῦ πένθους (α) καὶ τῆς κακώσεώς σου,
καὶ ἔνδυσαι τὴν εὐπρέπειαν τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ (β) δόξης εἰς τὸν αἰῶνα.
2 Περιβαλοῦ τὴν διπλοΐδα τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης, ἐπίθου τὴν μίτραν
3 ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου τῆς δόξης τοῦ (γ) αἰωνίου. Ὁ γὰρ Θεὸς (δ) δείξει
4 τῇ ὑπ' οὐρανὸν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα. Κληθήσεται γάρ σου
τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, Εἰρήνη δικαιοσύνης, καὶ δόξα
θεοσεβείας.

MS.A. (α) κακώσεως (β) σοι δόξης (γ) ἁγίου. (δ) δείξῃ

Miſeri, qui te vexaverunt, & qui gratulati 31
ſunt in ruina tua. Miſeræ civitates, quibus ſervierunt 32
filii tui: miſera, quæ accepit filios tuos.
Sicut enim gaviſa eſt in tua ruina, & lætata eſt 33
in caſu tuo; ſic contriſtabitur in ſua deſolatione.
Et amputabo ab ea exultationem multitudinis: 34
& exultatio (d) ejus in luctum. Ignis enim ſuperveniet 35
ei ab Æterno in dies longos: & habitabitur à dæmoniis multo tempore. Circumſpice, 36
Hieruſalem, ad Orientem, & vide jocunditatem
à Deo tibi venientem. Ecce veniunt filii tui, 37
quos dimiſiſti, veniunt collecti ab Oriente uſque
ad Occidentem, in verbo Sancti gaudentes Dei
gloriâ.

CAP. V.

Exue te, Hieruſalem, ſtolâ luctûs, & vexationis 1
tuæ, & indue te decore gloriæ, quæ à Deo,
in ſempiternum. Circunda te diploide juſtitiæ, 2
quæ à Deo, impone mitram ſuper caput tuum gloriæ
Æterni. Deus enim oſtendet univerſe, quæ 3
ſub cœlo, ſplendorem tuum. Vocabitur enim 4
nomen tuum à Deo in ſempiternum; Pax juſtitiæ, & gloria pietatis.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 * ܢܬܕܠܚܢ ܡܕܝܢܬܐ ܐܝܠܝܢ ܕܐܒܐܫ ܠܟܝ. ܘܚܕܝ ܥܠ ܡܦܘܠܬܟܝ. * ܢܬܙܝܥܢ
32 ܡܕܝܢܬܐ ܐܝܠܝܢ ܕܫܥܒܕܘ ܠܒܢܝ̈ܟܝ. ܚܕܝܬܝ ܥܠ ܡܦܘܠܬܗܘܢ. ܢܬܕܠܚܢ ܐܝܠܝܢ
ܕܐܒܐܫ ܠܟܝ. ܬܬܙܝܥ ܗܝ ܕܩܒܠܬ ܠܒܢܝ̈ܟܝ. * ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܕܚܕܝܬ ܥܠ ܡܦܘܠܬܟܝ 33
ܗܟܢܐ ܬܬܥܝܩ ܒܚܘܪܒܗ̇ ܘܒܐܘܠܨܢܐ ܬܗܘܐ. * ܘܐܥܒܪ ܡܢܗ̇ ܦܬܟܪ̈ܐ. ܘܚܕܘܬܐ ܕܟܢܫ̈ܐ 34
ܣܓܝ̈ܐܐ. ܘܣܘܥܪܢܗ̇ ܠܐܒܠܐ ܢܗܘܐ. * ܢܘܪܐ ܓܝܪ ܫܬܕܪ ܥܠܝܗ̇ ܡܢ ܚܝ ܠܥܠܡ. ܠܝܘܡ̈ܬܐ 35
ܣܓܝ̈ܐܬܐ. ܘܢܥܡܪܘܢ ܒܗ̇ ܫܐ̈ܕܐ ܠܥܠܡ. * ܚܘܪܝ ܠܡܕܢܚܐ ܐܘܪܫܠܡ ܘܚܙܝ ܚܕܘܬܐ 36
ܕܐܬܝܐ ܠܟܝ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ. * ܗܐ ܓܝܪ ܐܬܝܢ ܠܟܝ ܒܢܝ̈ܟܝ ܐܝܠܝܢ ܕܫܕܪܬܝ ܐܬܝܢ 37
ܘܡܬܟܢܫܝܢ ܡܢ ܡܕܢܚ̈ܝ ܫܡܫܐ. ܥܕܡܐ ܠܡܥܪ̈ܒܐ: ܒܡܠܬܗ ܕܡܪܝܐ ܩܕܝܫܐ.
ܘܚܕܝܢ ܒܬܫܒܘܚܬܗ ܕܐܠܗܐ.

Timebunt provinciæ quæ tibi malefecerunt, 31
& de caſu tuo lætatæ ſunt: Contremiſcent 32
civitates quæ filios tuos ſervitute
preſſerunt. Gaudebis de caſu ipſarum. Timebunt
quæ nocuerunt tibi: Contremiſcat
quæ filios tuos excepit. Ut enim de caſu tuo 33
lætata eſt, ſic exterminio ſuo in dolore &
anguſtiis erit. Auferámque ipſi ſculptilia: 34
& lætitia cœtuum magnorum, & gaudium
ipſius in luctum erit. Ignis enim immiſſus eſt 35
illi, ab eo qui vivit in ſecula, longo tempore:
Et inhabitabunt eam dæmones in perpetuum.
Reſpice Jeruſalem in Orientem, & 36
vide lætitiam quæ venit tibi à Domino. Ecce 37
enim veniunt tibi filii tui quos dimiſeras,
veniunt & congregantur ab oriente ſole
uſque ad occidentem verbo Domini ſancti,
& lætantur in gloria Dei.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܗ *

CAP. V.

1 * ܫܠܚܝ ܐܘܪܫܠܡ ܐܣܛܠܐ ܕܐܒܠܟܝ ܘܕܫܥܒܕܟܝ ܘܕܚܫܟܝ. ܘܠܒܫܝ ܫܘܦܪܐ ܗܘ
2 ܕܡܢ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܫܘܒܚܐ ܕܠܥܠܡ. * ܘܐܬܟܣܝ ܟܘܬܝܢܐ ܕܙܕܝܩܘܬܐ ܡܢ
3 ܠܘܬ ܐܠܗܐ. ܘܣܝܡܝ ܒܪܫܟܝ ܟܘܒܥܐ ܕܫܘܒܚܐ ܕܡܪܝܐ ܕܠܥܠܡ. * ܢܚܘܐ ܓܝܪ ܐܠܗܐ
4 ܢܘܗܪܟܝ ܠܒܢܝ̈ܢܫܐ ܕܥܠ ܐܪܥܐ ܟܠܗ̇. * ܢܬܩܪܐ ܓܝܪ ܫܡܟܝ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ
ܠܥܠܡ. ܫܠܡܐ ܕܙܕܝܩܘܬܐ ܘܫܘܒܚܐ ܕܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ.

Exue Jeruſalem ſtolam luctûs & vexationis 1
ac paſſionis tuæ, & indue decorem qui
à Domino Deo, in gloriam æternam. Veſti 2
te veſte juſtitiæ à Deo, & impone capiti
tuo galeam gloriæ à Domino æterno.
Oſtendet enim Deus omnibus ſuper terram 3
hominibus lucem tuam. Vocabitur 4
enim nomen tuum à Deo æterno, Pax juſtitiæ,
& gloria timoris Dei.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 * يجزعون الذين اساوا اليك وشمتوا بسقطتك * تجزع المدن التي فيها تعبدت اولادك *
32 تجزع القابلة لبنيك * لانها كما فرحت بسقطتك وسرت بحينك * هكذا تحزن بخرابها * 33
34 * وانزع صنم جمعها الكثير * وتصير شماختها للحزن * لان نارا تاتي لها من عند
35 الابدي لايام طويلة * وتسكن من الشياطين زمانا كثيرا * تطلعي نحو المشارق يا 36
37 ايروسليم * وانظري السرور الاتي لك من قبل الله * ها بنوك يقبلون الذين سرحتهم *
يأتون مجتمعين من المشرق الى المغارب بكلمة القدوس * فرحين بمجد الله *

Tabeſcent qui te malo affecerunt, & 31
lætati ſunt de caſu tuo: Tabeſcent 32
urbes in quibus ſerviverunt liberi
tui: tabeſcet quæ liberos tuos accepit.
Nam quemadmodum lætata eſt 33
de ruina tua, déque tuo caſu gaviſa;
ita dolebit de deſolatione ſua: Siquidem 34
auferam idolum turbæ ipſius
copioſæ, & inſolentia ipſius in mœſtitiam
vertetur. Ignis enim ſuperveniet 35
ei ab Æterno ad longos dies, &
habitabitur à dæmonibus tempore multo.
Reſpice Orientem verſùs ô Jeruſalem, 36
& vide lætitiam à Deo tibi
venientem. Ecce filii tui quos emiſeras, 37
adveniunt; accedunt congregati
ab Oriente ad Occidentem
uſque verbo Sancti, lætantes de gloria Dei.

* الفصل الخامس *

CAP. V.

1 * اخلعي يا ايروسليم حلة حزن سوءك * والبسي حسن بهاء المجد الذي لك من قبل
2 الله الى الابد * التحفي ببطانة العدل الذي من قبل الله * ضعي تاج مجد القدس على
3 راسك * لان الله يظهر لكل التي تحت السماء بهاءك * لان اسمك يدعى من الله الى
4 الابد سلامة عدل ومجد عبادة الله *

Depone ô Jeruſalem, ſtolam doloris 1
calamitatis tuæ, & indue pulchritudinem
decoris gloriæ quam habes à
Deo in ſempiternum. Amicias te 2
diploide juſtitiæ quæ à Deo eſt, impone
diadema gloriæ ſanctitatis capiti
tuo. Deus enim oſtenſurus eſt 3
toti terræ quæ ſub cœlo eſt, ſplendorem
tuum. Nam nomen tuum vocabitur 4
à Deo in æternum, Pax juſtitiæ
& gloria cultûs Dei.

Verſio VULG. LAT.

5 Exurge Jeruſalem, & ſta in excelſo: & circumſpice
ad Orientem, & vide collectos filios tuos ab oriente
Sole uſque ad occidentem, in verbo Sancti gaudentes
6 Dei memoriâ. Exierunt enim abs te pedibus ducti ab
inimicis: adducet autem illos Dominus ad te portatos
7 in honore ſicut filios regni. Conſtituit enim Deus
humiliare omnem montem excelſum, & rupes perennes,
& convalles replere in æqualitatem terræ: ut ambulet
8 Iſraël diligenter in honorem Dei. Obumbraverunt
autem & ſylvæ, & omne lignum ſuavitatis, Iſraël
9 ex mandato Dei. Adducet enim Deus Iſraël cum
jucunditate in lumine majeſtatis ſuæ, cum miſericordia,
& juſtitia, quæ eſt ex ipſo.

CAP. VI.

Exemplar Epiſtolæ, quam miſit Jeremias ad abducendos
captivos in Babyloniam à rege Babyloniorum,
ut annuntiaret illis ſecundùm quod præceptum
1 eſt illi à Deo. PROPTER peccata, quæ peccâſtis
ante Deum, abducemini in Babyloniam captivi à Nabuchodonoſor
rege Babyloniorum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

5 Ἀνάστηθι Ἱερουσαλὴμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ περίβλεψαι πρὸς
ἀνατολὰς, καὶ ἴδε (δ) συνηγμένα τὰ τέκνα σου ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν
(ε) ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, (ζ) χαίροντας τῇ τοῦ Θεοῦ μνείᾳ.
6 Ἐξῆλθον γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν, εἰσάγει δὲ
αὐτοὺς ὁ Θεὸς πρὸς σὲ αἰρομένους μετὰ δόξης (η) ὡς θρόνον βασι-
7 λείας. Συνέταξε γὰρ ὁ Θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος ὑψηλὸν, καὶ
θῖνας ἀεννάους, καὶ φάραγγας πληροῦσθαι εἰς ὁμαλισμὸν τῆς γῆς,
8 ἵνα βαδίσῃ Ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ. Ἐσκίασαν δὲ
καὶ οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν ξύλον εὐωδίας τῷ Ἰσραὴλ προστάγματι τοῦ Θεοῦ.
9 Ἡγήσεται γὰρ ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ μετ' εὐφροσύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης
αὐτοῦ, σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ (θ) δικαιοσύνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ.

MS.A. (δ) σου συνηγμένα τὰ τέκνα ἀπὸ (ε) καὶ ἕως (ζ) χαίροντες (η) υἱοὺς βασιλείας. (θ) τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνῃ. (†) Βαρούχ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ.

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς, ἧς ἀπέστειλεν Ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἀχθησομένους
αἰχμαλώτους εἰς Βαβυλῶνα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν
Βαβυλωνίων, ἀναγγεῖλαι αὐτοῖς καθότι (α) ἐπετάγη αὐ-
1 τῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς ἡμαρτήκατε (a) ἐναντίον τοῦ
Θεοῦ, ἀχθήσεσθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ
(β) βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων.

MS. A. (α) ἐπετάγη αὐτοῖς (a) ἔναντι (β) τοῦ βασιλέως

Exurge, Hieruſalem, & ſta in excelſo, & cir- 5
cumſpice ad Orientem: & vide collectos filios
tuos ab Occaſu Solis uſque ad Ortum verbo
Sancti, gaudentes Dei memoriâ. Exierunt enim 6
abs te pedibus ducti ab inimicis: adducit autem
illos Deos ad te portatos cum gloria, ſicut
(a) ſolium regni. Conſtituit enim Deus humiliare 7
omnem montem excelſum, & cumulos
perennes, & valles replere in æqualitatem terræ,
ut ambulet Iſrael ſecurè in Dei gloria. Obumbraverunt 8
autem etiam ſylvæ, & omne lignum
ſuavitatis ipſi Iſrael mandato Dei. Adducet 9
enim Deus Iſrael cum jocunditate lumine majeſtatis
ſuæ cum juſtitia, & miſericordia, quæ
ex ipſo eſt.

EPISTOLA HIEREMIÆ

EXEMPLUM Epiſtolæ, quam miſit
Hieremias ad abducendos captivos in Babylonem
à rege Babyloniorum, ut annuntiaret illis,
ſecundùm quod præceptum eſt illi à Deo.
Pronter peccata, quæ peccâſtis ante Deum, 1
abducemini in Babylonem captivi à Nabuchodonoſor
rege Babyloniorum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܬܬܥܝܪܝ ܐܬܬܥܝܪܝ ܐܘܪܫܠܡ ܘܩܘܡܝ ܥܠ ܣ̈ܬܪܐ. ܘܚܘܪܝ ܠܐܦ̈ܝ ܡܕܢܚܐ. 5
ܘܡܥܪܒܐ. ܘܚܙܝ ܠܒܢܝ̈ܟܝ ܕܡܬܟܢܫܝܢ ܘܐܬܝܢ ܠܟܝ ܡܢ ܡܕܢܚ̈ܝ ܫܡܫܐ
ܥܕܡܐ ܠܡܥܪ̈ܒܘܗܝ. ܒܡܠܬܗ ܕܩܕܝܫܐ. ܟܕ ܚܕܝܢ ܒܕܘܟܪܢܗ ܕܐܠܗܐ. * ܢܦܩܘ 6
ܓܝܪ ܡܢܟܝ ܒܪ̈ܓܠܝܗܘܢ ܟܕ ܡܬܕܒܪܝܢ ܡܢ ܒܥܠܕܒ̈ܒܐ. ܢܝܬܐ ܐܢܘܢ ܕܝܢ ܐܠܗܐ
ܠܘܬܟܝ ܟܕ ܡܫܬܒܗܪܝܢ ܒܫܘܒܚܐ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܐ. * ܦܩܕ ܓܝܪ ܐܠܗܐ 7
ܕܟܠ ܛܘܪ ܪܡ ܢܬܡܟܟ. ܘܐܫܝܢܐ ܠܫܦܝܐ ܢܗܘܐ. ܘܡܫܝܢܘܬܐ. ܘܢܚ̈ܠܐ ܢܬܡܠܘܢ.
ܘܬܫܬܘܐ ܐܪܥܐ. ܕܢܗܠܟ ܐܝܣܪܝܠ ܒܫܠܝܐ ܘܒܫܪܝܪܘܬܐ. ܒܫܘܒܚܗ
ܕܐܠܗܐ. * ܛܠܠܘ ܟܠ ܐܝܠܢ̈ܝ ܥܒܐ. ܘܟܠ ܩܝܣ ܕܒܣܡܐ ܠܐܝܣܪܝܠ ܒܦܘܩܕܢܗ 8
ܕܐܠܗܐ. * ܢܕܒܪ ܓܝܪ ܩܕܡܝܢ ܐܠܗܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܒܚܕܘܬܐ ܘܒܢܘܗܪܐ ܕܫܘܒܚܗ. 9
ܟܕ ܡܪܚܡܢܘܬܐ ܘܙܕܝܩܘܬܐ ܕܡܢ ܠܘܬܗ ܕܐܠܗܢ.

Surge, ſurge Jeruſalem; & ſta in cortinis, 5
& circumſpice Orientem verſùs & Occidentem:
Et vide filios tuos qui congregantur
& veniunt tibi ab ortu ſolis uſque
ad occaſum ejus, verbo Sancti, gaudentes
de memoria Dei. Exierunt enim à te 6
pedibus, ducti ab hoſtibus: adducet autem
eos ad te Deus glorioſè elatos, in throno
regio. Præcepit enim Deus omni monti 7
excelſo, humiliari. Et aſpretum in læve
& planum convertetur, & omnes valles
replebuntur, & complanabitur terra ut Iſraël
ſecurus incedat & firmus in gloria
Dei. Umbram facite omnes arbores ſylvæ 8
& omne lignum odoriferum Iſraëli, præcepto
Dei. Ibit enim ante nos Deus Iſraelis 9
cum gaudio & luce glorioſâ, comitante
miſericordiâ & juſtitiâ quæ à Deo noſtro.

Abſoluta eſt epiſtola ſecunda Baruch ſcribæ.

ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܕܬܪ̈ܬܝܢ ܕܒܪܘܟ ܣܦܪܐ

* ܩܦܠܐܘܢ * ܘ *

* ܬܘܒ ܐܓܪܬܐ ܕܐܪܡܝܐ ܢܒܝܐ *

CAP. VI.

Sequitur Epiſtola Jeremiæ prophetæ.

ܦܚܡܐ ܕܐܓܪܬܐ ܕܫܕܪ ܐܪܡܝܐ ܠܫܒ̈ܝܐ ܕܐܬܕܒܪܘ ܠܒܒܠ. ܕܕܒܪ ܢܒܘܟܕܢܨܪ
ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ. ܠܡܣܒܪܘ ܐܢܘܢ ܐܝܟ ܕܐܬܦܩܕ ܡܢ ܡܪܝܐ. * ܡܛܠ ܚܛ̈ܗܐ 1
ܕܚܛܝܬܘܢ. ܐܫܬܒܝܬܘܢ ܠܒܒܠ. ܡܢ ܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ.

Exemplum Epiſtolæ quam miſit Jeremias
captivis qui Babylonem ducti ſunt,
quos abduxit Nebuchadnoſar rex Babylonis,
ut annuntiaret ipſis juxta id quod ipſi
à Domino mandatum erat. Propter peccata 1
veſtra quæ feciſtis, abducti eſtis captivi
à Nebucadnoſare rege Babylonis.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 * قومي يا ايروسليم وقفي على الرابية * وتطلعي نحو المشارق وانظري اولادك مجتمعين
6 من مغارب الشمس والى المشارق بكلمة القدوس فرحين بذكر الله * لانهم خرجوا منك مشاة
7 مساقون من الاعداء * فيدخلهم الله اليك مرتفعين بمجد * بني مملكة * لان الله امر ان
يتضع كل جبل عال * والسواحل الدائمة النبع والاودية لتمتلي لاستطاحة الارض *
8 كي يغدوا اسرائيل باستيثاق في مجد الله * وظللت الغياض وكل عود عرف طيب
9 لاسرائيل بامر الله * لان الله يجلب اسرائيل بسرور في نور مجدك * برحمة والعدل الذي
من قبل الله *

Exurge ô Jeruſalem, & ſta ſuper locum 5
editum, reſpice Orientem verſus,
& vide liberos tuos congregatos ab occaſu
ſolis ad ortum uſque verbo Sancti,
lætos de recordatione Dei. Nam egreſſi 6
ſunt à te pedites ab hoſtibus abacti:
at reducet eos Deus ad te gloriâ ſublimes,
filios regni. Præcepit enim 7
Deus ut deprimatur omnis mons excelſus,
& convalles perenniter ſcatentes
cum torrentibus ut impleantur ad æquandam
terram; quatenus Iſrael ſecurus
permeet in gloriam Dei. Umbram quoque 8
præbuerunt ſylvæ omnéq; lignum ſuave
olens Iſraeli, ex præcepto Dei. Adducet 9
enim Deus Iſraelem hilarem lumine
gloriæ ſuæ, cum miſericordia &
juſtitia quæ à Deo eſt.

* الفصل السادس *   * الاصحاح السابع والثلثون *

Textus trigeſimus ſeptimus *ſecundùm verſionem Arabicam, in qua hæc Epiſtola Jeremiæ immediatè ſequitur Threnos.*

* رسالة ارمياء * الرسالة التي ارسلها ارمياء الى المساقين المسبيين الى بابل من
ملك البابليين * ليخبرهم كما انه وضع لهم من قبل الله *

Epiſtola Jeremiæ, Epiſtola *ſcilicet* illa quam miſit Jeremia ad captivos Babylonem abductos à rege Babyloniorum, ut annuntiaret eis ac ſi propoſitum eſſet ipſis à Deo.

1 * لاجل الخطايا التي اخطاتم بها امام الله * تساقون الى بابل مسبيين من بختنصر ملك البابليين *

Propter peccata quæ perpetrâſtis coram Deo, abducemini Babylonem captivi à Bochtonaſſare rege Babyloniorum. 1

Verſio VULG. LAT

2 Ingreſſi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis,
& temporibus longis, uſque ad generationes ſeptem:
3 poſt hoc autem educam vos indè cum pace. Nunc au-
tem videbitis in Babylonia deos aureos, & argenteos,
& lapideos, & ligneos in humeris portari, oſtentantes
4 metum Gentibus. Videte ergò ne & vos ſimiles effi-
ciamini factis alienis, & metuatis, & metus vos ca-
5 piat in ipſis. Viſa itaque turba de retrò, & ab antè,
adorantes, dicite in cordibus veſtris; Te oportet ado-
6 rari, Domine. Angelus enim meus vobiſcum eſt: ipſe
7 autem exquiram animas veſtras. Nam lingua ipſorum
polita à fabro, ipſa etiam inaurata & inargentata, fal-
8 ſa ſunt, & non poſſunt loqui. Et ſicut virgini amanti or-
9 namenta, ita accepto auro fabricati ſunt. Coronas certè
aureas habent ſuper capita ſua dii illorum: unde ſubtra-
hunt ſacerdotes ab eis aurum, & argentum, & erogant
10 illud in ſemetipſos. Dant autem & ex ipſo proſtitutis,
& meretrices ornant: & iterùm cùm receperint illud
11 à meretricibus, ornant deos ſuos. Hi autem non libe-
12 rantur ab ærugine & tinea. Opertis autem illis veſte
purpureâ, extergunt faciem ipſorum propter pulverem
13 domûs, qui eſt plurimus inter eos. Sceptrum autem ha-
bet ut homo, ſicut judex regionis, qui in ſe peccantem non
14 interficit. Habet etiam in manu gladium, & ſecurim: ſe
autem de bello, & à latronibus non liberat. Unde vo-
bis notum ſit quia non ſunt dii.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 Εἰσελθόντες οὖν εἰς Βαβυλῶνα, ἔσεσθε ἐκεῖ ἔτη πλείονα καὶ χρόνον
μακρὸν, ἕως γενεῶν ἑπτά. μετὰ τοῦτο δὲ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ' εἰρή-
3 νης. Νυνὶ δὲ ὄψεσθε ἐν Βαβυλῶνι θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλί-
4 νους ἐπ' ὤμοις αἰρομένους, δεικνύντας φόβον τοῖς ἔθνεσιν. Εὐλαβή-
θητε οὖν μὴ καὶ ὑμεῖς ἀφομοιωθέντες τοῖς ἀλλοφύλοις ἀφομοιωθῆτε,
5 καὶ φόβος ὑμᾶς λάβῃ ἐπ' αὐτοῖς, (γ) Ἰδόντας ὄχλον ἔμπροσθεν καὶ
ὄπισθεν (δ) αὐτῶν προσκυνοῦντας αὐτά. εἴπατε δὲ τῇ διανοίᾳ,
6 Σοὶ δεῖ προσκυνεῖν δέσποτα. Ὁ γὰρ ἄγγελός μου μεθ' ὑμῶν ἐστιν, αὐ-
7 τός τε ἐκζητῶν τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Γλῶσσα γὰρ αὐτῶν (ε) ἐστι κατεξυ-
σμένη ὑπὸ τέκτονος, αὐτά τε περίχρυσα καὶ περιάργυρα, ψευδῆ
8 (ϛ) δ' ἐστι, καὶ οὐ δύνανται λαλεῖν. Καὶ ὥσπερ παρθένῳ φιλοκόσμῳ
9 λαμβάνοντες χρυσίον, Κατασκευάζουσι στεφάνους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς
τῶν θεῶν αὐτῶν. ἔστι δὲ καὶ ὅτε (ϛ) ὑφαιρούμενοι οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τῶν θεῶν
10 αὐτῶν χρυσίον καὶ ἀργύριον εἰς ἑαυτοὺς (ζ) καταναλώσουσι. Δώσουσι
δὲ ἀπ' αὐτῶν καὶ ταῖς ἐπὶ τοῦ (η) στέγους πόρναις. (θ) κοσμοῦσί τε αὐτοὺς,
ὡς ἀνθρώπους, τοῖς ἐνδύμασι, θεοὺς (ι) ἀργυροῦς, καὶ θεοὺς χρυ-
11 σοῦς, καὶ ξυλίνους. Οὗτοι δὲ οὐ διασώζονται ἀπὸ ἰοῦ καὶ βρωμάτων,
12 Περιβεβλημένων αὐτῶν ἱματισμὸν πορφυροῦν. ἐκμάσσονται τὸ
πρόσωπον αὐτῶν διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰκίας κονιορτὸν, ὅς ἐστι πλείων ἐπ'
13 αὐτοῖς. Καὶ σκῆπτρον ἔχει ὡς ἄνθρωπος κριτὴς χώρας, ὃς τὸν εἰς
14 αὐτὸν ἁμαρτάνοντα οὐκ ἀνελεῖ. Ἔχει δὲ ἐγχειρίδιον (κ) δεξιᾷ, καὶ
πέλεκυν· ἑαυτὸν δὲ ἐκ (λ) πολέμου καὶ λῃστῶν οὐκ ἐξελεῖται. ὅθεν
γνώριμοί εἰσιν οὐκ ὄντες θεοί·

Ingreſſi itaque in Babylonem eritis ibi annis plu- 2
rimis, & tempore longo uſque ad generationes ſe-
ptem. Poſt hoc autem educã vos indè in pace. Nunc 3
autem videbitis in Babylonia Deos argenteos, &
aureos, & ligneos in humeris portari, oſtentantes
metum gentibus. Cavete ergò, ne et vos aſſimilati 4
aſſimilemini alienigenis, & metus vos capiat in
ipſis, Videntes turbam ab antè, et de retrò eorum, 5
adorantes eos. Dicite autem mente; Te oportet ad-
orare; Domine: Angelus enim meus vobiſcum eſt: 6
et ipſe exquirens animas veſtras. Nam lingua i- 7
pſorum eſt polita à fabro, ipſáq; inaurata, & in-
argentata: falſa autem ſunt, & non poſſunt loqui:
Et ſicut virgini amanti ornamenta, accipientes 8
aurum, Fabricant coronas ſuper capita deorum 9
ſuorum. Eſt autem et quando ſubtrahentes ſacer-
dotes à diis ſuis aurũ, & argentum, in ſemetipſos
inſumunt. Dabunt autem de eis etiam meretrici- 10
bus, quæ ſub tecto. Ornántque eos, quaſi homines,
veſtimentis, deos argenteos, & deos aureos, &
ligneos. Hi autem non liberantur ab ærugine, & 11
tineis, Opertis ipſis veſte purpureâ. Extergent 12
faciem ipſorum propter pulverem, qui ex domo,
qui eſt plurimus ſuper eos. Et ſceptrum habet, ut 13
homo judex regionis, qui in ſe peccantem non
interficiet. Habet autem gladiolum dexterâ, & 14
ſecurim: ſe autem de bello, & de latronibus non
liberabit. Unde manifeſti ſunt non eſſe dii.

MS.A.(γ)Ἰδόντες(δ)προσκυνοῦντας αὐτά. Ὁ γὰρ ἄγγελος(ε)κατεξυσμένη(ϛ)δέ(ϛ)ὑφαιρούμενοι(ζ)καταναλώσουσιν.(η)τέγους(θ)κοσμοῦσιν δὲ(ι)χρυσοῦς, καὶ ἀργυροῦς,(κ)ἐν τῇ δεξιᾷ,(λ)πολέμων

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Ingreſſi autem Babylonem ibi manſuri 2
eſtis annis multis & tempore longo, uſ-
que ad ſeptuaginta annos: Poſt annos
autem ſeptuaginta educam vos inde in
pace. Ecce igitur videbitis Babylone 3
deos aureos & argenteos, ligneoſque &
lapideos, qui humeris portantur, &
oſtentant terrores Gentibus. Cavete igi- 4
tur ne vos etiam ſimiles ſitis Gentibus:
Nolite vobis ab ipſis timere, nec conſter-
nari, Cùm cœtus magnos videbitis co- 5
ram ipſis, & à tergo adorantes eos; ſed
dicite in mentibus veſtris; Te ſolum Do-
mine, adorare oportet. Angelus enim 6
Domini vobiſcum eſt, & is animas ve-
ſtras requiret. Linguam enim habent 7
manu aurifabri politam: Incruſtati au-
ro & argento: Nec loqui poſſunt ina-
nes & mortui. Et quaſi decorum vir- 8
gini ornamentum ſumpto auro conflatas
coronas imponunt capitibus deorum ſuo-
rum. Notum autem eſt ſacerdotes eo- 9
rum, quum ipſis jucundè eſſe libet, ab-
latum à deis ſuis argentum & aurum in
ſeipſos inſumere, Quin & de opere 10
iſto meretricibus dare. Ornant autem ve-
ſtibus inſtar hominum deos aureos ar-
genteos & ligneos: Verùm illi non li- 11
berantur ab ærugine & putredine, ve-
ſtibus è purpura induti. Abſtergunt vul- 12
tus ipſorum propter pulverem qui è do-
mo in ipſos aſcendit. Sceptrumque manu 13
tenet tanquam judex regionis hujus, qui
peccantes in ipſum perdere non poteſt.
Gladium etiam dextrâ tenet, & ſiniſtrâ 14
ſecurim, qui ſeipſum à bello & latro-
nibus ſalvum præſtare non poteſt. Ut
hinc cognoſcantur non eſſe dei.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * تدخلون ايضا الى بابل وتكونون هناك سنين كثيرة وزمانا طويلا الى سبعة اجيال *
3 ومن بعد هذا اخرجكم من هناك بسلامة * والان تعاينون ببابل الهة فضة وذهبا وخشبا
4 تحمل على الاكتاف تظهر خوفا للامم * تورعوا الان ولا تتشبهوا انتم متشبهين بالقبايل
5 6 الغريبة وخوفهم ياخذكم * تنظرون جمعا من قدامها وخلفها يسجدون لها * لان ملاكي
7 هو معكم * وهو يطلب نفوسكم * لان صورهم تصير من النجار * وهي موشاه بالذهب وموشاه
8 بالفضة * وهي كاذبة فلا تقدر ان تتكلم * يتخذون لها ذهبا مثل عذري محبة للزينة *
9 * يهيون تاجات على روس الهتهم * وهي لما تنزع الكهنة من الهتها ذهبا وفضة لذواتهم
10 يهلكون * ويعطون منها للزواني للزنى * يزينونهم مثل بشر باللباس الهة فضة وذهبا وخشبا *
11 12 * وهم لا يخلصون من السم ولا من الاطعمة * اذ يكسونهم لباسا برفيرا ويمسحون وجوههم
13 من غبار البيوت الذي هو مشتمل عليهم * ولكل واحد علم مثل انسان حاكم كورة
14 الذي لا يقتل من يخطي اليه * ومعه سكين في يده ومعول * ولا يخلص نفسه من الحروب
واللصوص * لاجل هذا هي معروفة ان ليس هي الهة *

Ingredlemini iterum Babylonem, ibique 2
manebitis annos multos & tempus lon-
gum, uſque in ſeptem generationes:
tum poſteà educam vos indè cum pace.
Jam verò viſuri eſtis in Babele deos 3
argenteos, aureos, ac ligneos, humeris
vectos, metum oſtentantes gentibus.
Cavete igitur ne reddatis vos pares na- 4
tionibus alienigenis, & timor illorum
occupet vos. Videbitis turbam præ- 5
euntem & ſequentem illos, adorare eos.
Nam angelus meus vobiſcum eſt, idem- 6
que repoſciturus eſt animas veſtras.
Illorum ſanè figura componitur à fa- 7
bro lignario, ſuntque auro concinnati,
& ornati argento: verùm falſi ſunt,
nec loqui poſſunt. Adhibent illis au- 8
rum ut virgini amanti ornatum: Ap- 9
tant coronas capitibus deorum ſuorum:
tum verò quum detrahunt ſacerdotes
illi à diis ſuis aurum & argentum, in
proprios uſus conſumunt: Imò ex 10
illis donant meretricibus ad illecebras.
Ornant tanquam homines veſtimentis
deos illos argenteos aureos ligneóſque:
Hi verò non ſervant eos ab olfactu 11
neque à guſtu. Dum veſtiunt eos in- 12
dumentis purpureis, & extergunt fa-
ciem eorum pulvere ædium qui circun-
dat eos. Et eorum quiſque habet in- 13
ſignia ut judex aliquis provinciæ, qui
tamen non occîdit peccantem in ſe.
Tenet etiam cultrum manu ſuâ atque 14
ſecurim, neque tamen ſeipſum ſervat à
bellis & latronibus: proinde notiſſi-
mum eſt hos non eſſe deos.

Verſio VULG. LAT.

15 Non ergò timueritis eos. Sicut enim vas hominis con-
16 fractum inutile efficitur, tales ſunt & dii illorum. Con-
ſtitutis illis in domo, oculi eorum pleni ſunt pulvere à
17 pedibus introeuntium. Et ſicut alicui qui regem offen-
dit, circumſeptæ ſunt januæ; aut ſicut ad ſepulchrum
adductum mortuum, ita tutantur ſacerdotes oſtia clau-
18 ſuris & ſeris, ne à latronibus expolientur. Lucernas ac-
cendunt illis, & quidem multas, ex quibus nullam videre
19 poſſunt: ſunt autem ſicut trabes in domo. Corda verò
eorum dicunt elingere ſerpentes, qui de terra ſunt, dum
comedunt eos, & veſtimentum ipſorum, & non ſenti-
20 unt. Nigræ fiunt facies eorum à fumo, qui in domo fit.
21 Supra corpus eorum, & ſupra caput eorum volant no-
ctuæ, & hirundines, & aves etiam ſimiliter & cattæ. Un-
22 de ſciatis quia non ſunt dii. Ne ergò timueritis eos.
23 Aurum etiam quod habent, ad ſpeciem eſt. Niſi ali-
quis exterſerit æruginem, non fulgebunt: neque enim
24 dum conflarentur, ſentiebant. Ex omni pretio empta
25 ſunt, in quibus ſpiritus non ineſt ipſis. Sine pedibus in
humeris portantur, oſtentantes ignobilitatem ſuam ho-
26 minibus. Confundantur etiam qui colunt ea. Propter-
eà ſi ceciderint in terram, à ſemetipſis non conſurgunt:
neque ſiquis eum ſtatuerit rectum, per ſemetipſum
ſtabit, ſed ſicut mortuis munera eorum illis apponentur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. ὥσπερ γὰρ σκεῦος ἀνθρώπου συντριβὲν
16 (μ) ἀχρεῖον γίνεται, τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν, Καθι-
δρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς (ν) οἴκοις. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις
17 εἰσὶ κονιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν τῶν εἰσπορευομένων. Καὶ ὥσπερ τινὶ ἠδι-
κηκότι βασιλέα, περιπεφραγμέναι εἰσὶν αἱ αὐλαί, (ͺ) ὡς ἐπὶ θανάτῳ
ἀπηγμένῳ, τοὺς οἴκους αὐτῶν ὀχυροῦσιν οἱ ἱερεῖς (ξ) θυρώμασί τε
καὶ κλείθροις καὶ μοχλοῖς, ὅπως (ο) ὑπὸ τῶν λῃστῶν μὴ συληθῶσιν.
18 Λύχνους καίουσι, καὶ (π) πλείους ἢ ἑαυτοῖς, ὧν οὐδένα δύνανται ἰδεῖν.
19 ἔστι (ρ) μὲν ὥσπερ δοκὸς τῶν ἐκ τῆς οἰκίας, Τὰς δὲ καρδίας αὐτῶν φασὶν
ἐκλείχεσθαι τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἑρπετῶν, κατεσθιόντων αὐτούς τε καὶ τὸν ἱμα-
20 τισμὸν αὐτῶν οὐκ αἰσθάνονται. Μεμελανωμένοι τὸ πρόσωπον αὐτῶν
21 ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τοῦ ἐκ τῆς (σ) οἰκίας. Ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν αὐτῶν ἐφίπτανται (τ) νυκτερίδες, χελιδόνες, καὶ τὰ ὄρνεα,
22 ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ αἴλουροι. Ὅθεν γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί· μὴ
23 οὖν (υ) φοβεῖσθε αὐτά. Τὸ γὰρ χρυσίον ὃ περίκειται εἰς κάλλος, ἐὰν
μή τις ἐκμάξῃ τὸν ἰὸν, οὐ μὴ στίλψωσιν, οὐδὲ γὰρ ὅτε ἐχωνεύοντο,
24 ᾐσθάνοντο. Ἐκ πάσης τιμῆς ἠγορασμένα ἐστὶν, ἐν οἷς οὐκ ἔστι πνεῦμα.
25 Ἄνευ ποδῶν ἐπ' ὤμοις (φ) φέρονται, ἐνδεικνύμενοι τὴν ἑαυτῶν ἀτιμίαν
τοῖς ἀνθρώποις. (χ) αἰσχύνονταί τε καὶ οἱ θεραπεύοντες αὐτά,
26 Διὰ τὸ, (ψ) εἴποτε ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ, (ω) μὴ δι' αὐτῶν ἀνίστασθαι,
(α) μήτε ἐάν τις αὐτὸ ὀρθὸν στήσῃ, δι' ἑαυτοῦ κινηθήσεται, (β) μήτε
ἐὰν κλιθῇ, οὐ μὴ ὀρθωθῇ, (γ) ἀλλ' ὥσπερ νεκροῖς τὰ δῶρα αὐτοῖς πα-
ρατίθεται.

Non ergò timeatis eos. Sicut enim vas hominis 15
contritum efficitur inutile; tales ſunt dii illo-
rum, Conſtitutis illis in domibus. Oculi eorum 16
pleni ſunt pulvere à pedibus introeuntium. Et 17
ſicut alicui, qui regem offendit, circunſepta ſunt
atria; ſicut ad mortem abducto, domos eorum
muniunt ſacerdotes & oſtiis, & clauſtris, &
ſeris, ne à latronibus expolientur. Lucernas ac- 18
cendunt, & plures, quàm ſibi ipſis: ex quibus
nullam videre poſſunt. Eſt quidem, ſicut trabs
earum, quæ è domo: Corda verò eorum dicunt 19
elingi ab iis qui de terra ſunt, ſerpentibus: dum
comedunt et eos et veſtimentũ eorũ, non ſentiũt:
Nigri facti faciem ſuam à fumo, qui è domo fit. 20
Supra corpus eorum, & ſupra caput eorum vo- 21
lant noctuæ, hirundines, & aves, ſimiliter autem
& catti. Unde ſcietis, quia non ſunt dii. Ne ergò 22
timueritis ea. Aurum enim quo circundati ſunt 23
ad ſpeciem, niſi aliquis exterſerit æruginem;
non fulgebunt: neque enim dum conflarentur,
ſentiebant. Ex omni pretio empta ſunt; in quibus 24
non eſt ſpiritus. Sine pedibus in humeris portan- 25
tur, oſtentantes ignobilitatem ſuam hominibus:
confunduntúrque etiam, qui colunt ea, Propter- 26
eà quòd, ſi fortè ceciderint in terram; à ſemet-
ipſis non conſurgunt: neque ſi quis illud ſtatuerit
rectum, per ſeipſum movebitur: neque, ſi incli-
natum fuerit, dirigetur: ſed ſicut mortuis munera ipſis apponuntur.

MS. A.(μ)ἄχρηστον(ν)κήποις.(ͺ)ἢ ὡς(ξ)αὐτῶν(ο)μὴ ὑπὸ τῶν λῃστῶν συληθῶσιν.(π)πλείονας αὐτοῖς, ὧν οὐ δύνανται(ρ)δὲ(σ)γῆς κειμένης.(τ)χελιδόνες, καὶ νυκτερίδες,(υ)φοβηθῆτε(φ)αἴρονται,(χ)αἰσχύνονται δὲ(ψ)μήποτε(ω)δι' ἑαυτῶν
(α)μήποτε ἐάν τις αὐτὸν(β)μήποτε(γ)ἀλλὰ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Nolite ipſos timere. Ut enim vas figuli- 15
num cùm confractum fuerit, nulli uſui
ſervit, tales ſunt dii eorum. Collocatis 16
ipſis in domibus, oculi pulvere op-
pleti ſunt à pulvere pedum ingredienti-
um & egredientium. Utque à rege ad 17
mortem damnatis, ita ipſis extenſa ſunt
brachia. Ædes ipſorum obfirmant ſacer-
dotes ipſorum; ſeriſque & vectibus clau-
dunt, ne furto tollantur à latronibus.
Multaſque eis lucernas accendunt, quo- 18
rum oculi nihil vident. Prorſus inſtar
trabium ſunt de domo *prominentium*.
Stultum eſt cor eorum & errat; Con- 19
ſumunturque à reptilibus terræ, & exe-
duntur tam ipſi quàm veſtes eorum. Non 20
nôrunt denigrari ſibi vultus, & atrorem
contrahere à fumo qui de domo in cor-
pora eorum aſcendit. Capitibus eorum 21
inſident veſpertiliones & hirundines, cor-
viquе ſimul & catti. Et ex his dignoſcun- 22
tur, quia non ſunt Dii, & nolite ipſos
timere. Aurum ipſis decoris cauſâ in- 23
ductum, niſi quis ab ærugine mundet,
non ſplendet: Neque enim cùm funde-
rentur, ſentiebant. Quia magno empti 24
ſunt, nec eſt in ipſis ſpiritus. Humeris 25
portantur, quia non incedunt: Oſten-
duntque pudorem ſuum hominibus:
Confundentur autem & qui colunt eos,
Quia ſi in terram cadunt, ſurgere non 26
poſſunt. Nec ſi quis eos erigat, move-
buntur: nec ſi inclinati fuerint, ſeipſos
erigere poſſunt. Tanquam mortuis au-
tem cibos ipſis apponunt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 16 * فلا تخافوها لانها تصير مثل اناء انسان مكسور غير صالح * هاولاء هم الهتهم * هم
17 منصوبون في البساتين * عيونهم هي مملوة غبارا من ارجل الداخلين اليها * وكمثل
لملك ماظالم ديار مسيج عليها * او كمثل لموت هاجم * تحصن الكهنة بيوتهم بابواب واقفال
18 ومتاريس * كي لا يسرقون من اللصوص * يوقدون لهم سرجا كثيرة * وهم لا يستطيعون ان ينظروا *
19 هي مثل سارية في البيت * يزعمون ان قلوبهم تبتلع الحشرات من الارض وتاكلها * وهم
20 21 لا يحسون بلباسهم * وجوههم مسودة من الدخان المتوقد من الارض على جسمهم * السنونو
22 تلمسهم على راسهم والوطاويط * والطيور هكذا والقطوس * فلهذا تعلمون انها ليست الهة *
23 فلا تخافوها * لان الذهب الذي توشت به للحسن * ان لم يمسح احد وسخها لا تبرق * لانها
24 25 ولا تحس اذا سبكوها * هي مشتراة بكل ثمن * ليس فيها روح * وبغير رجلين * يحملونها
26 على الاكتاف * يظهرون اهانتها للبشر * يخزى الذي يخدمونها * من اجل انها اذا سقطت
على الارض لا تقوم من ذاتها * وان اقامها احد مقومة لا تتحرك من ذاتها * وان هي
مالت فلا تستقيم * لكن كمثل الاموات توضع لها قرابينها *

Ne igitur metuatis eos; ſicut enim, 15
quaſi vas alicujus hominis confractum,
inutile: Hujuſmodi ſunt dii eorum.
Iidem erecti ſunt in hortis, oculi eo-
rum pleni ſunt pulvere à pedibus in- 16
gredientium in illos: Et veluti regem 17
aliquem tyrannum, atrium circunſepit
eos, aut veluti mortem rapidam: mu-
niunt ſacerdotes ædes eorum januis
ſeris & vectibus, ne à furibus compi-
lentur. Accendunt eis lucernas mul- 18
tas, quum ipſi videre nequeant: ſunt
quaſi trabs in domo. Aiunt corda eo- 19
rum deglutire inſecta de terra, eáque
comedere; cùm tamen ipſi minimè ſen-
tiant veſtimenta ſua. Facies eorum 20
denigratæ ſunt fumo è terra accenſo ſu-
per corpus eorum. Hirundines tangunt 21
eos ſuper capita eorum, veſpertiliones, &
volucres pariter ac martes. Unde per- 22
ſpicuum vobis erit illos non eſſe Deos:
ideò ne metuatis eos. Nam auri quo 23
ſunt ornati ad pulchritudinem, niſi
quis abſtergat ſordes, minimè fulgebunt:
nam neque ſenſerunt quum funderentur.
Empti ſunt quocunque pretio, nullus in- 24
eſt eis ſpiritus: Cùmque ſine pedibus 25
exiſtentes illos geſtent humeris, produnt
mortalibus ignominiam illorum. Pude- 26
fiant qui miniſtrant illis, quia ſi quan-
do in terram ceciderint, non exſurgunt
per ſe; neque ſi quis eos erectos ſta-
tuerit, per ſe moventur; neque ſi in-
clinati fuerint, erigunt ſe: ſed tan-
quam mortuis proponuntur eis oblatio-
nes eorum;

Verſio VULG. LAT.

27 Hoſtias illorum vendunt ſacerdotes ipſorum, & abutuntur: ſimiliter & mulieres eorum decerpentes, neque
28 infirmo, neque mendicanti aliquid impertiunt: De ſacrificiis eorum fœtæ & menſtruatæ contingunt. Scientes itaque ex his quia non ſunt dii, ne timeatis eos.
29 Unde enim vocantur dii? Quia mulieres apponunt
30 diis argenteis, & aureis, & ligneis: Et in domibus eorum ſacerdotes ſedent, habentes tunicas ſciſſas, & capita, & barbam raſam, quorum capita nuda ſunt.
31 Rugiunt autem clamantes contra deos ſuos, ſicut in
32 cœna mortui. Veſtimenta eorum auferunt ſacerdotes,
33 & veſtiunt uxores ſuas, & filios ſuos. Neque ſiquid mali patiuntur ab aliquo, neque ſiquid boni, poterunt retribuere: neque regem conſtituere poſſunt,
34 neque auferre. Similiter neque dare divitias poſſunt, neque malum retribuere. Siquis illis votum voverit,
35 & non reddiderit; neque hoc requirunt. Hominem à morte non liberant, neque infirmum à potentiori eri-
36 piunt. Hominem cæcum ad viſum non reſtituunt, de
37 neceſſitate hominem non liberabunt. Viduæ non mi-
38 ſerebuntur, neque orphanis benefacient. Lapidibus de monte ſimiles ſunt dii illorum, lignei, & lapidei, & aurei, & argentei. Qui autem colunt ea, confundentur.
39 Quomodò ergò æſtimandum eſt, aut dicendum, illos eſſe deos?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

27 Τὰς δὲ θυσίας αὐτῶν ἀποδόμενοι οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καταχρῶνται· ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες (δ) ἀπ' αὐτῶν ταριχεύουσαι, οὔτε πτω-
28 χῷ οὔτε ἀδυνάτῳ (ε) μὴ μεταδῶσι. Τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἀποκαθημένη καὶ (ζ) λεχὼ ἅπτονται. γνόντες οὖν ἀπὸ τούτων ὅτι οὐκ εἰσὶ
29 θεοί, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. Πόθεν γὰρ (η) κληθείησαν θεοί; ὅτι
30 γυναῖκες παρατιθέασι θεοῖς ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς καὶ ξυλίνοις. Καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν οἱ ἱερεῖς (θ) διφρεύουσιν, ἔχοντες τοὺς χιτῶνας διερρωγότας, καὶ τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πώγωνας (ι) ἐξυρημένους, ὧν
31 αἱ κεφαλαὶ ἀκάλυπτοί εἰσιν. (κ) Ὠρύονται δὲ βοῶντες ἐναντίον
32 τῶν θεῶν αὐτῶν, ὥσπερ τινὲς ἐν (λ) περιδείπνῳ νεκροῦ. Ἀπὸ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν ἀφελόμενοι οἱ ἱερεῖς, ἐνδύσουσι τὰς γυναῖκας αὐ-
33 τῶν καὶ τὰ παιδία. Οὔτε ἐὰν κακὸν πάθωσιν ὑπό τινος, οὔτε ἐὰν ἀγαθόν, δύνανται ἀνταποδοῦναι· οὔτε καταστῆσαι βασιλέα
34 δύνανται, οὔτε ἀφελέσθαι. Ὡσαύτως οὔτε πλοῦτον, οὔτε χαλκὸν οὐ μὴ δύνανται διδόναι. ἐάν τις (μ) εὐχὴν αὐτοῖς εὐξάμενος μὴ
35 ἀποδῷ, οὐ μὴ ἐπιζητήσωσιν. Ἐκ θανάτου ἄνθρωπον οὐ μὴ ῥύσονται,
36 οὔτε ἥττονα ἀπὸ ἰσχυροῦ (ν) μὴ ἐξέλωνται. Ἄνθρωπον τυφλὸν εἰς ὅρασιν οὐ μὴ (ο) περιστήσωσιν, ἐν ἀνάγκῃ ἄνθρωπον ὄντα οὐ μὴ ἐξέλωνται.
37 Χήραν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὔτε ὀρφανὸν εὖ ποιήσωσι. Τοῖς ἀπὸ τοῦ
38 ὄρους λίθοις ὡμοιωμένοι εἰσὶ τὰ ξύλινα, καὶ τὰ περίχρυσα, καὶ τὰ
39 περιάργυρα, οἱ δὲ θεραπεύοντες αὐτὰ καταισχυνθήσονται. Πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλητέον (ξ) ὑπάρχειν αὐτοὺς θεούς;

MS.A.(δ) αὐτῶν ἀπ' (ε) μεταδιδόασιν. (ζ)*λεχῳ (η) κληθήσονται (θ) διαφθείρουσιν, (ι) ἐξυρημένοι, (κ) Ὀρύονται (λ)*παιδείπνῳ (μ) αὐτοῖς εὐχὴν (ν) οὐ μὴ (ο) παραστήσωσιν, (ξ) αὐτοὺς ὑπάρχειν θεούς;

Hoſtias autem illorum vendentes ſacerdotes, ipſi abutuntur. Similiter autem & mulieres de eis condientes, neq; mendicanti, neq; infirmo impartiunt. Sacrificia eorum, menſtruata & puerpera 28 tangunt. Scientes itaque ex his, quia non ſunt dii, ne timeatis eos. Unde enim vocentur dii? 29 quia mulieres apponunt diis argenteis, & aureis, & ligneis. Et in domibus eorum ſacerdotes 30 ſedent, habentes tunicas ſciſſas, & capita, & barbas raſas: quorum capita nuda ſunt: Ru- 31 giunt autem clamantes ante deos ſuos, ſicut aliqui in cœna mortui. De veſtimento eorum 32 auferentes ſacerdotes veſtient uxores ſuas, & filios. Neque ſiquid mali patiantur ab aliquo, 33 neque ſi quid boni, poterunt retribuere: neque conſtituere regem poſſunt, neque auferre. Simi- 34 liter neque divitias, neque æs dare poſſunt. Si quis illis votum voverit, & non reddiderit, non requirent: A morte hominem non liberabunt: 35 neque infirmiorem à potenti eripient: Homi- 36 nem cæcum ad viſum non reſtituent: de neceſſitate hominem non liberabunt: Viduæ non mi- 37 ſerebuntur: neque orphano benefacient: Lapi- 38 dibus de monte ſimiles ſunt, lignea, & inaurata, & inargentata: qui autem colunt ea; confundentur: Quomodò ergò æſtimandum eſt, aut 39 dicendum, illos eſſe deos?

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܘܕܒܚܝ̈ܗܘܢ ܕܡܬܩܪܒܝܢ ܠܗܘܢ ܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ ܐܟܠܝܢ ܠܗܘܢ. ܘܢܫ̈ܝܗܘܢ ܡܣܬܒܥܢ 27 *
ܡܢܗܘܢ. ܘܠܡܣܟܢܐ ܘܠܡܟܝܟܐ ܠܐ ܝܗܒܝܢ ܡܢ ܕܒܚ̈ܝܗܘܢ. ܘܐܢܬܬܐ ܒܕܘܫܐ
ܘܒܛܢܦܘܬܗ ܡܬܩܪܒܐ ܠܗܘܢ. * ܕܥܘ ܗܟܝܠ ܡܢ ܗܠܝܢ ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗܐ. ܘܠܐ ܬܕܚܠܘܢ 28
ܡܢܗܘܢ. * ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܡܬܩܪܝܢ ܐܠܗܐ. ܕܗܐ ܢܫ̈ܐ ܡܛܝܒܢ ܠܗܘܢ ܠܐܠܗܐ ܕܕܗܒܐ ܘܕܣܐܡܐ 29
ܘܕܩܝܣܐ. * ܘܒܡܘܬܒ̈ܝܗܘܢ ܝܬܒܝܢ ܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ. ܟܕ ܡܨܪܝܢ ܠܒܘܫ̈ܝܗܘܢ ܘܣܥܪ̈ܝܗܘܢ 30
ܓܙܝܙ. ܘܕܩܢ̈ܬܗܘܢ ܡܓܪܥܢ. ܘܪ̈ܝܫܝܗܘܢ ܓܠܝܢ ܘܩܪܝܚܝܢ. * ܘܢܗܡܝܢ ܒܩܥܬܐ ܩܕܡ 31
ܐܠܗܝ̈ܗܘܢ. ܐܝܟ ܕܥܒܕܝܢ ܥܠ ܡܪܙܚܐ ܕܡܝܬܐ. * ܘܡܢ ܠܒܘܫ̈ܝܗܘܢ ܢܣܒܝܢ ܟܘܡܪ̈ܐ 32
ܘܡܠܒܫܝܢ ܠܢܫ̈ܝܗܘܢ ܘܠܒܢ̈ܝܗܘܢ. * ܐܦܠܐ ܐܢ ܐܢܫ ܢܥܒܕ ܠܗܘܢ ܛܒܬܐ ܐܘ ܒܝܫܬܐ. 33
ܡܫܟܚܝܢ ܠܡܦܪܥܘܬܗܘܢ. ܐܦܠܐ ܡܠܟܐ ܡܫܟܚܝܢ ܕܢܩܝܡܘܢ ܐܘ ܕܢܥܒܪܘܢ. * ܘܠܐ ܐܦܠܐ 34
ܥܘܬܪܐ ܐܦܠܐ ܟܣܦܐ ܡܫܟܚܝܢ ܠܡܬܠ ܠܐܢܫ. ܘܐܢ ܐܢܫ ܢܕܪ ܠܗܘܢ ܢܕܪܐ ܘܠܐ ܢܦܪܥܝܘܗܝ
ܠܐ ܬܒܥܝܢ ܠܗ. * ܠܒܪܢܫܐ ܡܢ ܡܘܬܐ ܠܐ ܡܦܨܝܢ. ܘܠܐ ܠܟܪܝܗܐ ܡܢ ܥܫܝܢܐ ܡܦܪܩܝܢ. 35
* ܘܠܣܡܝܐ ܚܙܝܐ ܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܠܡܬܠ ܠܗ. ܘܠܕܐܠܝܨ ܡܢ ܐܘܠܨܢܐ ܠܐ ܡܦܨܝܢ. 36
* ܥܠ ܐܪܡܠܬܐ ܠܐ ܡܪܚܡܝܢ ܘܠܐ ܠܝܬܡܐ ܡܛܝܒܝܢ. ܘܠܐ ܠܡܣܟܢܐ ܡܬܪܣܝܢ. * ܠܟܐܦܐ 37 38
ܕܡܢ ܛܘܪܐ. ܕܡܝܢ ܐܠܗܐ ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܐܦܐ ܘܕܣܐܡܐ ܘܕܕܗܒܐ. ܘܡܫܡܫܢ̈ܝܗܘܢ ܢܒܗܬܘܢ. ܕܟܕ
ܝܕܥܝܢ ܕܠܐ ܡܕܡ ܡܘܬܪܝܢ ܠܗܘܢ. ܡܛܥܝܢ ܠܗܘܢ ܠܒܢܝܢܫܐ. * ܐܝܟܢܐ ܗܟܝܠ 39
ܢܬܝܕܥܘܢ ܕܐܠܗܐ ܐܢܘܢ.

Sacrificiáque quæ ipſis offeruntur edunt 27 ſacerdotes eorum, uxoreſque eorum ſe ipſis ingurgitant. Pauperibus & afflictis de ſacrificiis ſuis nihil dant: Et mulier 28 in pollutione & immunditie ſua ad ipſos accedit. Ex his itaque cognoſcite Deos ipſos non eſſe, nec timete eos. Quo- 29 modo enim vocentur Dii. Quia ecce mulieres ipſos aptant in deos aureos argenteos & ligneos. Et in ſedibus eo- 30 rum ſedent ſacerdotes eorum ſciſſis veſtibus, ſectis capillis, tonſis barbis, raſis nudiſque capitibus, Gementes clamore coram diis ſuis, ut faciunt homines in cœ- 31 na mortui. Déque veſtibus ipſorum ſu- 32 mentes ſacerdotes, uxores ſuas liberoſque veſtiunt. Quòd ſi quis bonum ipſis aut 33 malum faciat, retribuere non poſſunt. Regem etiam nec conſtituere poſſunt, nec amovere: Nec cuiquam opes dare 34 aut argentum. Si quis votum ipſis voveat, nec ſolvat, non exigent ab eo. Nec 35 quenquam à morte liberant, nec infirmum à potente eripiunt. Homini cæ- 36 co viſum dare non poſſunt, nec afflictum ex anguſtiis liberare. Viduæ non 37 miſerentur, nec pupillo benefaciunt, aut pauperem paſcunt. Lapidibus in mon- 38 tem projectis ſimiles ſunt dii lapidei, lignei, argentei, aurei. Qui miniſtrant 39 eis, confundentur; qui ipſos nulli eſſe uſui nôrunt, & tamen homines eis ſeducunt. Quomodo igitur cognoſcentur quòd Dii ſunt?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

27 * وكهنتها الذين يعطون لها الذبائح يستعملوها * هكذا ونساوهم منها يتلذذون * لا
28 لفقير ولا لعديم القوة يعطون من ذبائحهم * الحائض والجنب يلمسوها * فمن هنا
29 تعلمون انها ليست الهة * فلا تخافوها * لأن من اين تدعى الهة * لأن النساء يضعون
30 لالهة الذهب والفضة والخشب * وفي بيوتهم الكهنة يفسدون * لها ثياب مخرقة *
31 محلقة الروس واللحي * روسها غير مغطاة * يعجون صارخين امام الهتهم مثل قوم
32 33 في جنازة ميت * تخرج الكهنة من ثيابها ويلبسوها لنسائهم ولاولادهم * لأنها لا ان نالت
34 من احد شرا ولا خيرا تستطيع ان تكافي * ولا تقدر ان تقيم ملكا ولا ان تخلعه * هكذا
35 ولا غناء ولا نحاسا لا تقدر ان تعطي * ان نذر لها احد نذرا لا يفي ولا تطلب * ولا تحيي
36 انسانا من الموت * ولا تخلص دنيا من قوي * ولا تعيد انسانا اعمي الي النظر * ولا تخلص
37 38 انسانا كاينا في شدة * لا ترحم ارملة * ولا تحسن الي يتيم * هي مشبهة بحجارة من الجبل *
39 اخشاب موشاة بالذهب وموشاة بالفضة * الذين يخدموها يخزون * كيف ينبغي ان تظنوا
وينبغي ان تدعوها الهة *

Et ſacerdotes eorum, qui offerunt eis 27 *ſacrificia, utuntur illis: ita quoque uxores eorum fruuntur illis, nihil pauperi aut impotenti tribuentes de ſacrificiis eorum, Quæ menſtruo laborans* 28 *& immundi attrectant. Ex his igitur cognoſcetis hos non eſſe Deos: ne ergò metuatis illos. Unde enim vocarentur* 29 *Dii, quandoquidem mulieres offerunt diis aureis, argenteis, & ligneis; Et* 30 *in ædibus eorum ſacerdotes corruptelis indulgent? veſtes habent ſciſſas, capita barbáſque raſas, retectis capitibus. Mugiunt clamantes coram diis* 31 *ſuis ceu turba in funere mortui. De-* 32 *trahunt ſacerdotes veſtes illorum, iiſq; induunt uxores & liberos ſuos. Nam* 33 *ſive injurias acceperint à quopiam ſive officia, non poſſunt rependere; neque valent regem ullum conſtituere, neque deponere: Similiter neque divitias* 34 *neque æs dare queunt: ſi quis votum eis voverit, nec ſolvat, minimè repoſcunt. Neminem à morte liberant, hu-* 35 *milem à potente non eripiunt: Homi-* 36 *nem cæcum ad viſum non reſtituunt, neque ſervant hominem in calamitate verſantem; Viduæ non miſerentur,* 37 *neque pupillo benefaciunt: Similes* 38 *ſunt lapidibus è monte erutis: ligna ſunt auro concinnata, ornata argento: qui miniſtrant eis, pudore ſuffundentur. Quomodo hi exiſtimandi ſunt à* 39 *vobis & vocandi Dii,*

Verſio VULG. LAT.

40 Adhuc enim ipſis Chaldæis non honorantibus ea: qui cùm audierint mutum non poſſe loqui, offerunt illud ad
41 Bel, poſtulantes ab eo loqui: Quaſi poſſint ſentire qui non habent motum, & ipſi cùm intellexerint, relinquent ea: ſenſum enim non habent ipſi dii illorum.
42 Mulieres autem circumdatæ funibus in viis ſedent, ſuc-
43 cendentes oſſa olivarum. Cùm autem aliqua ex ipſis attracta ab aliquo tranſeunte dormierit cum eo, proximæ ſuæ exprobrat quòd ea non ſit digna habita, ſicut
44 ipſa, neque funis ejus diruptus ſit. Omnia autem quæ illis fiunt, falſa ſunt. Quomodò æſtimandum aut dicen-
45 dum eſt, illos eſſe deos? A fabris autem, & ab aurificibus facta ſunt. Nihil aliud erunt, niſi id quod
46 volunt eſſe ſacerdotes. Artifices etiam ipſi, qui ea faciunt, non ſunt multi temporis. Numquid ergò
47 poſſunt ea quæ fabricata ſunt ab ipſis eſſe dii? Reli-
48 querunt autem falſa, & opprobrium poſteà futuris. Nam cùm ſupervenerit illis prælium, & mala; cogitant
49 ſacerdotes apud ſe, ubi ſe abſcondant cum illis. Quomodò ergò ſentiri debeant quoniam dii ſunt, qui nec
50 de bello ſe liberant, neque de malis ſe eripiunt? Nam cùm ſint lignea, inaurata, & inargentata, ſcietur poſteà quia falſa ſunt, ab univerſis Gentibus, & regibus: quæ manifeſta ſunt quia non ſunt dii, ſed opera manuum hominum, & nullum Dei opus cum illis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

40 Ἔτι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Χαλδαίων ἀτιμαζόντων αὐτά; Οἳ ὅταν ἴδωσιν ἐνεὸν (ν) μὴ δυνάμενον λαλῆσαι, προσενεγκάμενοι τὸν (ο) Βῆλον,
41 ἀξιοῦσι φωνῆσαι, Ὡς δυναμένου ὄντος αὐτοῦ αἰσθέσθαι. καὶ οὐ δύνανται
42 αὐτοὶ (π) νοήσαντες καταλιπεῖν αὐτά, αἴσθησιν γὰρ οὐκ ἔχουσιν. Αἱ δὲ γυναῖκες (ρ) περιθέμεναι σχοινία ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται, (ς) θυμιῶσαι
43 τὰ πίτυρα. Ὅταν δέ τις αὐτῶν (σ) ἀφελκυσθεῖσα ὑπό τινος τῶν παραπορευομένων κοιμηθῇ (τ), τὴν πλησίον (υ) ὀνειδίζει, ὅτι οὐκ ἠξίωται
44 ὥσπερ καὶ αὐτή, (φ) οὔτε τὸ σχοινίον αὐτῆς διερράγη. Πάντα τὰ (χ) γινόμενα ἐν αὐτοῖς ἐστι ψευδῆ· πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλητέον (ψ) ὡς θεοὺς
45 αὐτοὺς ὑπάρχειν; Ὑπὸ τεκτόνων καὶ χρυσοχόων κατεσκευασμένα (ω) εἰσίν· οὐθὲν ἄλλο μὴ γένηται, ἢ ὃ (α) βούλονται οἱ τεχνῖται αὐτὰ γενέσθαι.
46 Αὐτοί τε οἱ κατασκευάζοντες αὐτά, οὐ μὴ γένωνται πολυχρόνιοι· (β)
47 πῶς τε δὴ μέλλει τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα (γ); Κατέλιπον
48 γὰρ ψεύδη καὶ ὄνειδος τοῖς ἐπιγινομένοις. Ὅταν (δ) γὰρ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὰ πόλεμος καὶ κακά, βουλεύονται πρὸς ἑαυτοὺς οἱ ἱερεῖς, ποῦ συναποκρυβῶσι μετ' αὐτῶν.
49 Πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθέσθαι ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί,
50 (ε) οἳ οὔτε σώζουσιν ἑαυτοὺς ἐκ πολέμου, οὔτε ἐκ κακῶν; Ὑπάρχοντα γὰρ ξύλινα καὶ περίχρυσα καὶ περιάργυρα, γνωσθήσεται μετὰ ταῦτα ὅτι (ζ) ἐστι ψευδῆ· τοῖς ἔθνεσι πᾶσι (η) τοῖς τε βασιλεῦσι φανερὸν ἔσται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, ἀλλὰ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲν (θ) θεοῦ ἔργον ἐν αὐτοῖς ἐστι.

MS.A.(ν) οὐ δυνάμενον (ο) Βὴλ, ἀξιοῦσι τότε λαλῆσαι, Ὡς (π) τοῦτο νοήσαντες (ρ) περιθέμεναι (ς) θυμιῶντες (σ) ἀπελκυσθεὶς (τ) μετ' αὐτῆς, (υ) αὐτῆς (φ) οὐδὲ (χ) γενόμενα παρ' αὐτοῖς (ψ) ὥστε (ω) ἐστίν· οὐθὲν γὰρ ἄλλο οὐ μὴ γένωνται, (α) βούλονται. Αὐτοί τε οἱ (β) πῶς οὖν μέλλει (γ) εἶναι θεοί; (δ) γὰρ ἐπ' αὐτοὺς πόλεμος καὶ (ε) οὔτε σώζουσιν αὐτοὺς ἐκ πολέμων, (ζ) εἰσίν (η) τοῖς βασιλεῦσι φανερόν ἐστιν (θ) οὐδὲν ἔργον

Adhuc autem & ipſis Chaldæis inhonoranti- 40 bus ea? Qui, cùm viderint mutum non poſſe loqui, offerentes, Belum poſtulant loqui: Quaſi 41 potens ipſe ſit ſentire: Et non poſſunt ipſi intelligentes relinquere ea: ſenſum enim non habent. Mulieres autem circundatæ funibus in viis 42 ſedent, adolentes furfura. Cùm autem aliqua 43 ex ipſis attracta ab aliquo tranſeuntium dormierit; proximæ ſuæ exprobrat; quòd non ſit digna habita, ſicut & ipſa, neque funis ejus diruptus ſit. Omnia, quæ fiunt in illis, falſa 44 ſunt. Quomodò ergò æſtimandum eſt, aut dicendum, illos eſſe ut deos? A fabris & auri- 45 ficibus facta ſunt. Nihil aliud erunt, niſi id quod volunt artifices ea eſſe. Et ipſi, qui fa- 46 bricant ea, non erunt longi temporis: quomodò igitur futura ſunt, quæ ab illis ſunt (a) fabricata? Reliquerunt enim falſa, & opprobrium 47 poſteà futuris. Nam cùm ſupervenerit illis 48 bellum, & mala; cogitant ſecum ipſi ſacerdotes, ubi ſe abſcondant cum illis. Quomodò ergò 49 non eſt ſentire, quia non ſunt dii? qui nec de bello ſalvant ſemetipſos, neque de malis? Nam 50 cùm ſint lignea, & inaurata, & inargentata; ſcietur poſteà, quia falſa ſunt: gentibus univerſis & regibus manifeſtum erit, quia non ſunt dii, ſed opera manum hominum: & nullum Dei opus in ipſis eſt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܗܘܐ ܐܦ ܟܠܕܝܐ ܡܫܝܛܝܢ ܠܗܘܢ. ܕܟܕ ܚܙܝܢ ܚܪܫܐ ܕܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܡܠܠܘ. ܡܩܪܒܝܢ 40 *
ܠܗ ܠܘܬ ܬܪܥܐ. * ܘܒܥܝܢ ܕܢܡܠܠ. ܘܢܪܝܡ ܩܠܗ ܐܝܟ ܕܡܣܬܟܠ. ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ 41
ܐܢܘܢ ܕܢܣܬܟܠܘܢ ܠܡܫܒܩܘ ܐܢܘܢ. ܡܕܥܐ ܓܝܪ ܠܝܬ ܠܗܘܢ. * ܢܫ̈ܐ ܕܝܢ ܡܙܪܙܢ 42
ܒܚܒ̈ܠܐ ܘܝܬܒܢ ܒܐܘܪ̈ܚܬܐ. ܘܡܣܩܢ ܦܐܪܐ ܠܒܣܡܐ. * ܟܕ ܕܝܢ ܬܬܢܓܕ ܚܕܐ ܡܢܗܝܢ 43
ܡܢ ܐܝܢܐ ܕܥܒܪ ܘܬܫܟܘܒ ܥܡܗ. ܡܚܣܕܐ ܠܚܒܪܬܗ ܘܐܡܪܐ. ܕܠܐ ܐܫܬܘܝܬܝ ܐܝܟܘܬܝ.
ܘܠܐ ܐܬܦܣܩ ܚܒܠܟܝ. * ܟܠ ܡܕܡ ܕܗܘܐ ܠܗܘܢ ܣܪܝܩ ܗܘ. ܐܝܟܢܐ ܗܟܝܠ ܢܣܗܕܘܢ 44
ܥܠܝܗܘܢ ܕܐܠܗܐ ܐܢܘܢ. ܐܘ ܐܝܟܢܐ ܡܬܩܪܝܢ ܐܠܗܐ. * ܕܒܐܝ̈ܕܝ ܢܓܪ̈ܐ ܘܕܩܝ̈ܢܐ 45
ܐܬܥܒܕܘ. ܘܠܐ ܡܕܡ ܐܢܘܢ. ܘܠܐ ܐܝܟ ܕܨܒܝܢ ܗܢܘܢ ܐܬܥܒܕܘ. ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܨܒܝܢ ܐܘܡܢ̈ܝܗܘܢ
ܥܒܕܝܢ ܠܗܘܢ. * ܘܐܢ ܐܘܡܢ̈ܝܗܘܢ ܠܐ ܡܩܘܝܢ ܙܒܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܐܝܟܢܐ ܡܫܟܚ 46
ܕܢܗܘܘܢ ܐܠܗܐ ܗܠܝܢ ܕܥܒܕܘ ܐܢܘܢ. * ܫܒܩܘ ܓܝܪ ܕܓܠܘܬܐ ܘܚܣܕܐ ܠܒܬܪܝ̈ܐ. 47
* ܟܕ ܓܝܪ ܐܬܐ ܥܠܝܗܘܢ ܚܪܒܐ ܘܒܝܫܬܐ. ܡܬܪܥܝܢ ܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ ܒܝܬ ܢܦܫܗܘܢ 48
ܐܝܟܢܐ ܢܛܫܘܢ ܐܢܘܢ ܥܡܗܘܢ. * ܐܝܟܢܐ ܗܟܝܠ ܠܐ ܡܣܬܟܠ ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗܐ. ܐܠܐ ܥܒܕ ܐܝ̈ܕܝܐ 49
ܕܒܢܝܢܫܐ. ܘܠܐ ܡܢ ܩܪܒܐ ܘܠܐ ܡܢ ܒܝܫܬܐ ܦܨܝܢ ܢܦܫܗܘܢ. * ܕܟܕ ܐܢܘܢ ܕܩܝܣܐ 50
ܘܕܕܗܒܐ ܘܕܣܐܡܐ. ܢܬܝܕܥܘܢ ܒܚܪܬܐ ܠܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ. ܕܕܓܠܘܬܐ ܐܢܘܢ. ܘܠܡܠܟܐ ܕܝܢ
ܡܬܝܕܥܐ ܓܠܝܐ. ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗܐ. ܐܠܐ ܥܒܕ ܐܝ̈ܕܝܐ ܕܒܢܝ̈ܢܫܐ. ܘܡܕܡ ܡܢ ܥܒ̈ܕܘܗܝ
ܕܐܠܗܐ ܠܝܬ ܒܗܘܢ.

Nam & Chaldæi, ecce ſpernunt eos, qui 40 cùm vident mutum qui loqui non poteſt, admoventes eum veſtibulo, Orant ut 41 loquatur & vocem efferat, quaſi intelligere poſſet, cùm ipſi intelligere nequeant relinquendos eos eſſe: intellectum enim non habeat. Mulieres autem fu- 42 nibus ornatæ ſedent in viis, imponentes pro thymiamate, furfures. Cùm igi- 43 tur attracta fuerit aliqua ipſarum à viatore ut cubet cum eo, exprobrat ſociæ ſuæ, dicens; Non es æſtimata inſtar meî, nec ruptus eſt funis tuus. Quin, quic- 44 quid ipſis fit, inane eſt: Quomodo igitur teſtabuntur de eis quòd Dii ſint? Aut quomodo vocentur Dii, Qui manibus 45 fabrorum & aurificum facti ſunt, nec quicquam ſunt? Nec ut volunt ipſi facti ſunt, ſed faciunt eos ut volunt artifices ipſorum. Si igitur artifices eorum 46 longo tempore non durant, quomodo fieri poteſt ut Dii ſint quos illi fecerunt. Reliquerunt enim mendacium & oppro- 47 brium poſt-genitis. Cùm enim in illos 48 venit gladius & malum, cogitant apud ſe ſacerdotes ipſorum quomodo ſecum ipſos abſcondant. Quomodo igitur non 49 intelligendum eſt, non eſſe ipſos Deos, ſed manuum humanarum opus? Neque à bello ſe neque à malo liberant: Fa- 50 cti enim ex ligno, argentoque, & auro: cognoſcentur tandem omnibus Gentibus quòd ſint mendacium. Regibus autem manifeſtò conſtabit quòd non ſint Dii, ſed opus manuum humanarum, nec quicquam ex Dei operibus in eis eſt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

40 * اذ الكلدانيون نفسهم يهينوها * الذين اذا نظروا اخرسا لا يستطيع ان يتكلم يقدمون
41 بيل * ويكرموه ليتكلم حينئذ * اذ يظنون انه قادر بالحقيقة * فلا يستطيعون هاولاء
42 المتاملون هذا ان يتركوها * لأن ليس لها حاسة * والنساء يتوشحن بالحبال ويجلسن في الطرقات
43 ويبخرن بالنخال * واذا اجتذب واحد من المارين من احدهن يرقد معها * وتعير رفيقتها
44 كيف لم تحظ مثل هذه ولا حبلها تمزق * كل الصائرات منهم هي كذب * كيف ينبغي
45 ان تظنوا وينبغي ان تدعوها الهة * من النجارين والصياغ هي مهيات * لأنها ليس شي
46 اخر ولا تكون الا ما هاولاء يريدون * والذين يهيوها لا يصيرون طويلي الاعمار *
47 48 فكيف المهياة منهم تكون الهة * لأنهم تركوا الكذب والعار للمكونين * لأنه
49 اذا قام عليهم حرب وشرور * تتشاور الكهنة في اياهم اين يختفون معهم * كيف لا
50 يكونون حيث هي * لأنها ليست الهة تخلصهم من الحروب ولا من الشرور * لأنها خشب
موشاة بالذهب وموشاة بالفضة * يعرف بعد هذا انها كذب في الامم * ولكل الملوك
هي ظاهرة انها ليست الهة * لكن اعمال ايادي البشر *

Cùm ipſi Chaldæi deſpiciant eos? qui 40 *videntes mutum loqui minimè valentem, adducunt Bilum, Eúmque honoribus af-* 41 *ficiunt, ut tunc loquatur; putantes eum reverà id poſſe: Non tamen poſſunt hi, talia conſiderantes, relinquere illos, quòd nullum ſenſum habeant. Præterea* 42 *mulieres funibus accinctæ viis inſident, & furfurem adolent: Et cùm quis præ-* 43 *tereuntium à quapiam ipſarum allectus concubuerit cum ea, exprobrat ſodali ſuæ quòd non peccaverit ut ipſa, neque funiculus ejus diruptus fuerit: Quæ-* 44 *cunque ſunt ab eis, falſa ſunt: quomodò ergò cenſendi aut nominandi ſunt Dii? A fabris lignariis & aurificibus* 45 *iſti ſunt aptati, & aliud nihil ſunt aut erunt, niſi quòd illi volunt. Sanè qui* 46 *fabricant eos, haudquaquam futuri ſunt longævi: quomodò igitur ab ipſis fabricata, eſſent Dii? Etenim reliquerunt* 47 *mendacium & probrum creaturis: Nam ingruente eis bello ac malis, con-* 48 *ſultant ſacerdotes apud ſe ubinam ſe abdant cum eis; Quomodò non ſit* 49 *morandum ubi ſunt illi, cùm non ſint Dii qui liberent eos à bellis nec à malis, Quandoquidem ligna ſunt auro or-* 50 *nata & concinnata argento. Notum ſit poſt hæc inter gentes eos eſſe falſos; & omnibus regibus apertiſſima res eſt hos non eſſe Deos, ſed opificia manuum humanarum;*

Verſio VULG. LAT.

51 Unde ergò notum eſt, quia non ſunt dii, ſed opera ma-
52 nuum hominum, & nullum Dei opus in ipſis eſt? Regem regioni non ſuſcitant, neque pluviam hominibus
53 dabunt. Judicium quoque non diſcernent, neque regiones liberabunt ab injuria: quia nihil poſſunt, ſicut
54 corniculæ inter medium cœli & terræ. Etenim cùm inciderit ignis in domum deorum ligneorum, argenteorum, & aureorum, ſacerdotes quidem ipſorum fugient, & liberabuntur: ipſi verò ſicut trabes in me-
55 dio comburentur. Regi autem, & bello non reſiſtent. Quomodò ergò æſtimandum eſt, aut recipiendum quia
56 dii ſunt? Non à furibus, neque à latronibus ſe liberabunt dii lignei, & lapidei, & inaurati, & inar-
57 gentati: quibus hi qui fortiores ſunt, Aurum, & argentum, & veſtimentum, quo operti ſunt, auferent
58 illis, & abibunt, nec ſibi auxilium ferent. Itaque melius eſt eſſe regem oſtentantem virtutem ſuam; aut vas in domo utile, in quo gloriabitur qui poſſidet illud; vel oſtium in domo, quod cuſtodit quæ in ipſa ſunt, quàm
59 falſi dii. Sol quidem, & Luna, ac ſydera cùm ſint ſplen-
60 dida, & emiſſa ad utilitates, obaudiunt. Similiter & fulgur cùm apparuerit, perſpicuum eſt: idipſum au-
61 tem & ſpiritus in omni regione ſpirat. Et nubes, quibus cùm imperatum fuerit à Deo perambulare univerſum orbem, perficiunt quod imperatum eſt eis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

51 52 Τίνι οὖν (ι) γνωστέον ἐστὶν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί; Βασιλέα γὰρ χώρας
53 οὐ μὴ ἀναστήσωσιν, οὔτε ὑετὸν ἀνθρώποις οὐ μὴ δῶσι. Κρίσιν τε οὐ μὴ διακρίνωσιν (κ) ἑαυτῶν, οὐδὲ μὴ ῥύσωνται (λ) ἀδίκημα, ἀδύνατοι
54 ὄντες· ὥσπερ (μ) γὰρ κορῶναι ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Καὶ γὰρ ὅταν ἐμπέσῃ εἰς οἰκίαν θεῶν ξυλίνων ἢ περιχρύσων ἢ (ʺ) περιαργύρων πῦρ, οἱ μὲν ἱερεῖς αὐτῶν φεύξονται καὶ διασωθήσονται, αὐτοὶ δὲ ὥσπερ δοκοὶ
55 μέσοι κατακαυθήσονται. Βασιλεῖ (ν) δὲ καὶ πολεμίοις οὐ μὴ ἀντιστῶσι·
56 πῶς οὖν (ξ) ἐκδεκτέον ἢ νομιστέον ὅτι εἰσὶ θεοί; Οὔτε ἀπὸ κλεπτῶν, οὔτε ἀπὸ λῃστῶν οὐ μὴ (ο) διασωθῶσι θεοὶ ξύλινοι, καὶ περιάργυροι, καὶ περί-
57 χρυσοι· ὧν οἱ ἰσχύοντες περιελοῦνται τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν περικείμενον αὐτοῖς (π) ἀπελεύσονται ἔχοντες, οὔτε
58 ἑαυτοῖς οὐ μὴ βοηθήσωσιν. Ὥστε (ρ) κρεῖσσον εἶναι βασιλέα ἐπιδεικνύμενον τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρείαν, ἢ σκεῦος ἐν οἰκίᾳ χρήσιμον ἐφ᾽ ᾧ (σ) καυχήσεται ὁ κεκτημένος, ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί· ἢ καὶ θύρα ἐν οἰκίᾳ διασώζουσα τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα, ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί· καὶ ξύλινος στῦ-
59 λος ἐν βασιλείοις, ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί. Ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη καὶ ἄστρα ὄντα λαμπρά, καὶ ἀποστελλόμενα ἐπὶ χρείας, εὐήκοά (τ) εἰσιν.
60 Ὡσαύτως καὶ ἀστραπὴ ὅταν ἐπιφανῇ, εὔοπτός ἐστι· (υ) τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ
61 πνεῦμα ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ. Καὶ (φ) νεφέλαις ὅταν ἐπιταγῇ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐπιπορεύεσθαι ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην, συντελοῦσι τὸ ταχθέν.

MS.A. (ι) γνωστὸν οὐκ ἔσται ὅτι (κ) αὐτῶν, (λ) ἀδικούμενον, (μ) αἱ κορῶναι αἱ ἀναμέσον (ʺ) περιαργύρων * οἱ (ν) τε (ξ) ἢ νομιστέον ἢ δεκτέον (ο) διασώσουσιν (π) καὶ ἀπελεύσονται ἔχοντες, οἱ δὲ ἑαυτοῖς (ρ) κρεῖσσον (σ) χρήσεται ὁ κτησάμενος, (τ) ἐστίν. (υ) τὸ αὐτὸ πνεῦμα (φ) νεφέλη

Quo ergò cognoſcendum eſt, quia non ſunt dii? 51 *Regem enim regionis non ſuſcitabunt: neque* 52 *pluviam hominibus dabunt: Judicium quo-* 53 *que non diſcernent (b) ſuiipſorum, neque eripient injuriam, quia impotentes ſunt: ſicut enim corniculæ inter medium cœli, & terræ. Etenim* 54 *ſi inciderit ignis in domum deorum ligneorum, aut inauratorum, aut inargentatorum; ſacerdotes quidem ipſorum fugient, & ſalvabuntur: ipſi verò ſicut trabes medii comburentur. Regi* 55 *autem, & hoſtibus non reſiſtent. Quomodò ergò recipiendum eſt, aut æſtimandum, quia dii ſunt? Neque à furibus, neque à latronibus ſe libera-* 56 *bunt dii lignei, & inargentati, & inaurati: quorum fortes (c) Circumauferent aurum & ar-* 57 *gentum, & veſtimentum circumpoſitum illis, abibunt habentes: nec ſibiipſis auxilium ferent. Itaque melius eſt eſſe regem oſtentantem virtu-* 58 *tem ſuam, aut vas in domo utile, in quo uſum habebit, qui poſſidet illud, quàm falſi dii: vel etiam oſtium in domo, quod ſalvat ea quæ in ipſa ſunt, quàm falſi dii: & lignea columna in regiis, quàm falſi dii. Nam Sol quidem, & Luna,* 59 *ac ſydera, cùm ſint ſplendida, & emiſſa ad utilitates; obedientia ſunt. Similiter & fulgur, cùm* 60 *apparuerit; perſpicuum eſt. Idipſum autem & ſpiritus in omni regione ſpirat. Et nubibus cùm* 61 *imperatum fuerit à Deo perambulare in univerſum orbem; perficiunt quod imperatum eſt.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

51 52 [illegible]
53 [illegible]
[illegible]
54 [illegible]
[illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
[illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]
[illegible]

Ecce omnib⁹ notū eſt quòd non ſint Dii. 51 Regem enim ſuper terrā non conſtituunt, 52 malefacere aut ſalvare non poſſunt, pluviam hominibus non dant, Cauſam non 53 judicant, ne ſuam quidem, nec injuriâ affectum liberare poſſunt à potentiori, utpote invalidi. Neque inſtar corvorum inter cœlum & terram in aëre volant. Ecce enim, cùm ceciderit ignis 54 in ædes deorum, ſacerdotes ipſorum egreſſi fugiunt ut ſervent ſeipſos, ipſi autem tanquam trabes in medio comburentur. Regi autem aut bellatori cuiquam 55 non reſiſtunt. Quomodo igitur cognoſcentur aut credentur Dii eſſe. Neque 56 enim, ecce à furibus neque à latronibus ſeipſos ſervare poſſunt dii lignei, argentei, & aurei. Fortes enim & potentes 57 ablato auro & argento veſtibuſque quæ in eis ſunt, diſcedunt, nec quiſquam eorum opem ſibi ferre poteſt. Præſtat 58 igitur rex qui potentiam ſuam oſtendit, Et vas in domo utile, quo opus habet Dominus, diis falſis. Sol autem & lu- 59 na, & ſtellæ lucentes in cœlis ſuper terram, mittuntur in expeditiones ſuas, & obſequuntur. Fulgura etiam quoties 60 ſplendent, decora ſunt admodúm. Sic etiam & ventus omnem regionem perflans. Nubes etiam cum ire jubentur à 61 Deo, & pluviam in totum orbem terrarum inducere, euntes implent quod ipſis præceptum eſt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

51 52 * وليس فيها ولا عمل واحد يكون معروفا لواحد ما * لانها ليست الهة * لانها لا تقيم
53 ملكا للمدينة * ولا تعطي مطرا للبشر * ولا تفحص حكمهم * ولا تنجي مظلوما * اذ
54 هي عديمة القوة مثل الغربان التي بين السماء والارض * ولان اذا سقطت في بيت الالهة
الخشب او الذهب او الفضة نار * اما كهنتها فيهربون ويخلصون * واما هي فمثل الخشب تحترق *
55 56 * لا تقاوم ملكا ولا محاربين * كيف ينبغي ان تظنوا او تدعوها انها الهة * وليست تخلص
57 من السراق ولا من اللصوص الهة خشب وفضة وذهب * الذين يقتدرون ينزعون ذهبها
58 وفضتها ولباسها الموضوع عليها ويذهبون * فهي لا تعين ذواتها * لان الفاضل اذا صار ملكا
يظهر شجاعته * لا الاناء المستعمل في البيت الذي يستعمله المقتني * الا ان الالهة كاذبة * هكذا
والباب في البيت يخلص من كان فيه * الا ان الالهة كاذبة * والعمود الخشبي في بيوت الملوك *
59 لكن الالهة كاذبة * لان اما الشمس والقمر والنجوم هم مهيون ومرسلون للحاجة وسريعي
60 الاجابة * هكذا والبرق اذا ظهر هو حسن المنظر والريح نفسها في كل بلدة تهب * والسحابة
61 اذا امرت من قبل الله لتمر على كل المسكونة تكمل المامور *

Nec ullam eis actionem ineſſe quæ nota 51 *ſit cuipiam. Nam neque Dii ſunt: Non* 52 *enim creant urbi regem, neque pluviam dant mortalibus, Neque cauſas eorum* 53 *percontantur, neque oppreſſum vindicant; quum ipſi ſint impotentes ceu corvi qui cœlum inter ac terram pendent. Etenim cùm inciderit in ædem* 54 *deorum ligneorum aut aureorum aut argenteorum ignis, ſacerdotes quidem fugientes eripiunt ſeſe, illi verò non ſecus ac ligna comburuntur. Non reſi-* 55 *ſtunt regi neque militibus: quomodò ergo cenſendi aut vocandi ſunt Dii? Neque fures neque latrones effugiunt* 56 *dii lignei, argentei, & aurei; Cùm* 57 *illi valeant detrahere aurum argentum ac veſtes his impoſitas, & abire, nec opem iſti ſibi ferre. Equidem cùm* 58 *præſtans aliquis ſit rex, oſtendit fortitudinem ſuam; non autem vas domi adhibitum quo utitur poſſeſſor: ſed nimirum hi dii falſi ſunt. Ita quoque janua in domo, ſervat eum qui intra illam fuerit: at verò dii iſti falſi ſunt. Etiam columna lignea in ædibus regiis eſt; verùm hujuſmodi dii falſi ſunt. Nam ſol quidem ac luna ſtellæque* 59 *promptæ ſunt, & ad negotium miſſæ ſtatim obtemperant: Similiter etiam* 60 *fulgur, cùm apparet, pulchrum eſt: & ventus ipſe omnem regionem perflat: Et nubes quum à Deo jubetur* 61 *totum orbem permeare, exequitur mandatum:*

Verſio VULG. LAT.

62 Ignis etiam miſſus deſupèr ut conſumat montes, & ſylvas, facit quod præceptum eſt ei. Hæc autem neque ſpeciebus,
63 neque virtutibus uni eorum ſimilia ſunt. Unde neque exiſtimandum eſt, neque dicendum, illos eſſe deos, quando non poſſunt neque judicium judicare, neque quidquam
64 facere hominibus. Scientes itaque quia non ſunt dii, ne
65 ergò timueritis eos. Neque enim regibus maledicent,
66 neque benedicent. Signa etiam in cœlo Gentibus non oſtendunt, neq; ut Sol lucebunt, neq; illuminabunt ut Lu-
67 na. Beſtiæ meliores ſunt illis, quæ poſſunt fugere ſub
68 tectum, ac prodeſſe ſibi. Nullo itaque modo nobis eſt manifeſtum quia ſunt dii: propter quod ne timeatis eos.
69 Nam ſicut in cucumerario formido nihil cuſtodit: ita
70 ſunt dii illorum lignei, & argentei, & inaurati. Eodem modo & in horto ſpina alba, ſupra quam omnis avis ſedet. Similiter & mortuo projecto in tenebris, ſimiles ſunt
71 dii illorum lignei, & inaurati, & inargentati. A purpura quoque & murice, quæ ſupra illos tineant, ſcietis itaque quia non ſunt dii. Ipſi etiam poſtremò comeduntur, &
72 erunt opprobrium in regione. Melior eſt homo juſtus, qui non habet ſimulachra: nam erit longè ab opprobiis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

62 (ʺ) Τό, τε πῦρ ἐξαποσταλὲν ἄνωθεν ἐξαναλῶσαι ὄρη καὶ δρυμούς, ποιεῖ τὸ συνταχθέν. ταῦτα δὲ (χ) οὔτε ταῖς ἰδέαις, (ψ) οὔτε ταῖς δυνάμεσιν αὐ-
63 τῶν ἀφωμοιωμένα ἐστίν. Ὅθεν οὔτε νομιστέον, οὔτε (ω) κλητέον ὑπάρχειν αὐτοὺς θεούς, οὐ δυνατῶν ὄντων αὐτῶν οὔτε κρίσιν κρῖναι, οὔτε
64 εὖ (α) ποιῆσαι ἀνθρώποις. Γνόντες οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ φο-
65 βηθῆτε αὐτούς. Οὔτε γὰρ βασιλεῦσιν οὐ μὴ (β) καταράσωνται,
66 οὔτε μὴ εὐλογήσωσιν. Σημεῖά τε ἐν ἔθνεσιν ἐν οὐρανῷ οὐ μὴ δείξωσιν, (γ) οὐδὲ ὡς ὁ ἥλιος λάμψουσιν, οὔτε φωτιοῦσιν ὡς ἡ σελήνη.
67 Τὰ θηρία (δ) αὐτῶν ἐστι κρείττω, ἃ δύναται ἐκφυγόντα εἰς σκέπην
68 (ε) ἑαυτὰ ὠφελῆσαι. Κατ᾽ οὐδένα οὖν τρόπον (ζ) ἡμῖν ἐστι φανε-
69 ρὸν ὅτι εἰσὶ θεοί· διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. Ὥσπερ γὰρ ἐν (ʺ) σικυηράτῳ προβασκάνιον οὐδὲν (η) φυλάσσον, οὕτως οἱ θεοὶ αὐτῶν εἰσι ξύλινοι
70 καὶ περίχρυσοι καὶ περιάργυροι. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῇ ἐν κήπῳ ῥάμνῳ, ἐφ᾽ ἧς πᾶν ὄρνεον ἐπικάθηται, ὡσαύτως (θ) δὲ καὶ νεκρῷ ἐρριμμένῳ ἐν σκότει ἀφωμοίωνται οἱ θεοὶ αὐτῶν ξύλινοι καὶ περίχρυσοι καὶ περιάργυροι. Ἀπό τε τῆς πορφύρας καὶ τῆς μαρμάρου τῆς ἐπ᾽ (ι) αὐ-
71 72 τοὺς σηπομένης γνωσθήσονται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί· αὐτά τε ἐξ ὑστέρου βρωθήσονται (κ), καὶ ἔσται ὄνειδος ἐν τῇ χώρᾳ. Κρεῖσσον οὖν ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔχων εἴδωλα, ἔσται γὰρ (λ) μακρὰν ἀπὸ ὀνειδισμοῦ.

MS.A. (ʺ) Τὸ δὲ (χ) οὐδὲ (ψ) οὐδὲ (ω) ἐνδεχόμενον αὐτοὺς ὑπάρχειν (α) ποιεῖν (β) καταράσονται, οὔτε μὴ εὐλογήσουσιν. Σημεῖά τε ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν ἔθνεσιν (γ) οὔτε ὡς ὁ ἥλιος οὐ μὴ ἐκλάμψουσιν, οὔτε μὴ φωτιοῦσιν (δ) κρείσσων ἐστὶν αὐτῶν, (ε) αὐτὰ (ζ) ἐστὶν ἡμῖν (ʺ) σικυηράτῳ (η) φυλάσσον, (θ) καὶ νεκρῷ (ι) αὐτῶν σηπομένης γνώσεως (κ) ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔσται ὄνειδος ἐν χώρᾳ. Κρείσσων (λ) αὐτὸς μακρὰν

(†) Ἱερεμίας προφήτης, Βαρούχ, Θρῆνοι, καὶ Ἐπιστολή.

Ignis etiam miſſus deſupèr, ut conſumat mon- 62 *tes, & ſylvas, facit quod præceptum eſt. Hæc autem neque ſpeciebus, neque virtutibus ipſorum aſſimilia ſunt. Unde neque æſtimandum eſt, neq;* 63 *dicendum illos eſſe deos: quando non poſſunt neq; judicium judicare, neque benefacere hominibus. Scientes itaque, quia non ſunt dii; ne timue-* 64 *ritis eos. Neque enim regibus maledicent, neque* 65 *benedicent. Signáque in gentibus in cœlo non* 66 *oſtendent, neque ut Sol, lucebunt, neque illuminabunt ut Luna. Beſtiæ meliores ſunt illis; quæ* 67 *poſſunt fugientes ſub tectum prodeſſe ſibi. Nullo* 68 *itaque modo nobis eſt manifeſtum quia ſunt dii: propter quod ne timeatis eos. Nam ſicut in cu-* 69 *cumerario (d) formido nihil cuſtodiens; ita ſunt dii illorum lignei, & inaurati, & inargentati. Eodem modo & (e) ſpinæ, quæ in horto, ſupra* 70 *quam omnis avis ſedet, ſimiliter autem & mortuo projecto in tenebris ſimiles ſunt dii illorum lignei, & inaurati, & inargentati. A purpura* 71 *quoque, & murice, quæ ſuper eos putreſit, cognoſcentur, quia non ſunt dii. Et ipſa poſtremò comedentur: & erit opprobrium in regione. Melior* 72 *igitur homo juſtus, qui non habet idola: nam erit longè ab opprobrio.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

62 [illegible]
63 [illegible]
[illegible]
64 [illegible]
65 66 [illegible]
[illegible]
67 [illegible]
68 69 [illegible]
[illegible]
[illegible]
70 71 [illegible]
[illegible]
72 [illegible]
[illegible]

* ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܗ ܕܐܪܡܝܐ ܢܒܝܐ * ܨܠܘܬܗ ܥܡܢ *

Ignis etiam ab alto miſſus ut montes 62 incendat, colleſque ac ſylvas, quòd ipſi præceptum eſt facit. Hi autem, nec 63 ſpecie, nec viribus, nec opere, cuiquam harum creat urarum ſimiles ſunt. Quare, quomodo vocabuntur Dii? quomodo putabunt de ipſis quòd Dii ſint? Neque neim cauſam judicare poſſunt, nec hominibus malè aut benè facere. Sci- 64 tote igitur quòd Dii non ſunt, & ipſos 65 timere nolite. Regibus enim benedicere equeunt, aut maledicere: Signáque 66 in cœlis non oſtendunt Gentibus: Nec ſolis inſtar lucem ſuam hominibus at- 67 tollunt, nec lucent inſtar lunæ. Præſtant eis feræ agreſtes, fugientes enim ſervare ſe poſſunt. Nihil itaque nobis 68 apparet quare Dii ſint, propterea nolite ipſos timere. Ut enim tugurium in cu- 69 cumerario quod nihil ſervat, ſic in diis eorum ligneis, argenteis, aureis nihil eſt lucri. Utque rhamnus in horto cui omnis volucris inſidet, ſic ſunt illi. Etiam mor- 70 tuo in tenebras projecto ſimiles ſunt dii eorum lapidei, argentei, aurei. De pur- 71 pura enim & ſerico induti ſunt, utique quæ corrumpuntur, ſcietis non eſſe ipſos Deos; Nam ipſi tandem corrumpentur in perpetuum, & opprobrio erunt in terra. Beatus autem vir juſtus cui non 72 eſt idolum, qui longè eſt ab opprobrio, & Dominum Deum expectat.

Finis Epiſtolæ Jeremiæ Prophetæ,
cujus oratio nobiſcum ſit.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

62 63 * واما النار المرسلة من فوق لتبيد الجبال والغياض تصنع ما امرت به * وهذه لا بالمناظر ولا
بقوى السنين مشبهة * لاجل هذا لا ينبغي ان تظنوها ولا ينبغي ان تختاروها الهة * اذ هي
64 65 عديمة القوة ولا تحكم حكما ولا تحسن للبشر * اعلموا ايضا انها ليست الهة * لا تخافوها * لانها
66 ولا للملوك لا تلعن ولا تبارك * ولا تظهر علامات في السماء ولا في الامم * ولا تضي مثل الشمس
67 68 ولا تنير مثل القمر * الوحوش هي افضل منها لان يمكنها ان تلتجي الى ظلها لنفعها * ولا بنوع
69 واحد يظهر لنا انها الهة * لاجل هذا لا تخافوها * وكما ان الخيال في المقثاة لا يحرس شيا * هكذا
والهتهم الخشب والذهب والفضة على هذا النوع * وكالسحوق في البستان يجلس عليها كل
70 71 طير * هكذا والهتهم تشبه الميت المطروح في الظلمة * خشب وذهب وفضة * من البرفير
والمرمر المصفوف عليها تعلمون انها ليست الهة * ولانها اخيرا تؤكل منهم * وتصير للعار
72 في الكون * الانسان الفاضل العدل ليس له الهة * انه يكون بعيدا من التعيير *

* تمت نبوة ارميا النبي * وباروخ * والمراثي *
* والرسالة * والحمد لله دايما *

Et ignis quidem ſupernè demiſſus ad mon- 62 *tes ſylvaſque conſumendas, perficit quod juſſum eſt ei: Iſti verò neque ſpectaculis* 63 *neque virtutibus annorum ſimiles ſunt. Quamobrem neque putare debetis neque arbitrari debetis eos eſſe Deos, quum ſint impotentes, neq; judicium exerceant, neq; benefaciant hominibus. Scitote iterū eos* 64 *non eſſe Deos: ne metuatis eos. Nam neque* 65 *maledicunt regibus, neq; benedicunt: Non* 66 *edunt ſigna in cœlo neque in gentibus: non lucent ut ſol, neque ut luna ſplendent. Bel-* 67 *luæ ſunt illis præſtantiores, quia poſſunt in ſuum commodum ad umbram illorum confugere. Ne ullo quidem modo patet no-* 68 *bis illos eſſe Deos, ideircò ne metuatis illos. Et quemadmodum ſpectrū in cucume-* 69 *rario nihil defendit, ita quoque dii eorum lignei aurei atque argentei, ejuſdem ſunt modi: et qualis eſt arbor in horto, cui inſidet quælibet avis; Tales ſunt dii eorum,* 70 *ſimiles mortuo in tenebris projecto: utpote lignum, aurum, & argentum. A purpura* 71 *et marmore ipſis inſtrato cognoſcetis ipſos nequaquam eſſe Deos, & inde quòd ab illis tandem comedendi ſunt, & dedecori in regione futuri. Homo virtute præditus* 72 *ac juſtus non habens deos, procul quidem erit ab ignominia.*

Prophetiæ Jeremiæ Prophetæ, Baruch, Lamentationum, & Epiſtolæ,
FINIS.
Laus Deo ſemper.

HISTORIA
SUSANNÆ.
ORATIO AZARIÆ,
CUM
CANTICO TRIUM PUERORUM:
ET HISTORIA
BELI ET DRACONIS.

Versio VULG. LAT.

Quæ ſequuntur uſque ad finem libri, de Theodotionis editione tranſlata ſunt.

CAP. XIII.

1 Et erat vir habitans in Babylone, & nomen ejus Joa-
2 kim: Et accepit uxorem nomine Suſannam, filiam Hel-
3 ciæ, pulchram nimis, & timentem Deum: Parentes enim
illius, cùm eſſent juſti, erudierunt filiam ſuam ſecundùm
4 legem Moyſi. Erat autem Joakim dives valdè, & erat
ei pomarium vicinum domui ſuæ: & ad ipſum conflue-
5 bant Judæi, eò quòd eſſet honorabilior omnium. Et
conſtituti ſunt de populo duo ſenes judices in illo anno:
de quibus locutus eſt Dominus; Quia egreſſa eſt iniquitas de Babylone à ſenioribus judicibus, qui videbantur regere populum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

†ΔΑΝΙΗΛ.

1 Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ὄνομα αὐτῷ Ἰωακείμ.
2 Καὶ ἔλαβε γυναῖκα ᾗ ὄνομα (α) Σωσάννα, θυγάτηρ Χελκίου, καλὴ
3 σφόδρα, καὶ φοβουμένη τὸν κύριον. Καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ
4 ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον (β) Μωυσῆ. Καὶ ἦν
Ἰωακεὶμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν αὐτῷ παράδεισος γειτνιῶν τῷ
οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πρὸς αὐτὸν προσήγοντο οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸ εἶναι
5 αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. Καὶ ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι
ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ Δεσπότης, Ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ Βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν, οἳ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν.

MS. A. † Δανιήλ. (α) Σουσάννα, (β) Μωσῆ.

DANIEL.

Et erat vir habitans in Babylone: & nomen 1
ejus Joacim. Et accepit uxorem nomine So- 2
ſannam, filiam Chelciæ, pulchram nimis, &
timentem Dominum. Et parentes ejus juſti: 3
& docuerunt filiam ſuam juxta legem Moyſi.
Erat autem Joacim dives valdè: & erat 4
ei pomarium vicinum domui ſuæ, & ad ipſum
confluebant Judæi, eò quòd eſſet honorabilior
omnium. Et conſtituti ſunt duo ſenes de po- 5
pulo judices in anno illo: de (a) quibus locutus eſt Dominus; Quia egreſſa eſt iniquitas de Babylone à ſenibus judicibus, qui videbantur regere populum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܬܘܒ ܠܫܥܝܬܐ ܕܫܘܫܢ

1 * ܐܝܬ ܗܘܐ ܓܒܪܐ ܚܕ ܕܥܡܪ ܗܘܐ ܒܒܒܠ. ܘܫܡܗ ܝܘܝܩܝܡ. * ܘܢܣܒ ܠܗ ܐܢܬܬܐ
2 ܘܫܡܗ ܫܘܫܢ ܒܪܬܗ ܕܚܠܩܝܐ. ܘܫܦܝܪܐ ܗܘܬ ܛܒ. ܘܕܚܠܐ ܗܘܬ ܡܢ ܐܠܗܐ. * ܘܐܚܝܢܘܗ
3 ܟܠܗܘܢ ܙܕܝܩܝܢ ܗܘܘ. ܘܐܠܦܘܗ ܠܒܪܬܗܘܢ ܟܠܗܘܢ ܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܡܘܫܐ. * ܘܗܘ 4
ܝܘܝܩܝܡ ܒܥܠܗ ܥܬܝܪ ܗܘܐ ܛܒ. ܘܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗ ܦܪܕܝܣܐ ܚܕܪ ܒܝܬܗ.
ܘܠܘܬܗ ܟܢܫܝܢ ܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܝܗܘܕܝܐ. ܡܛܠ ܕܡܝܩܪ ܗܘܐ ܡܢ ܟܠܗܘܢ. * ܒܙܒܢܐ 5
ܗܘ ܩܡܘ ܬܪܝܢ ܩܫܝܫܐ. ܪܫܐ ܕܥܡܐ ܘܕܝܢܐ ܕܫܢܬܐ ܗܝ. ܕܥܠܝܗܘܢ ܐܡܪ
ܐܠܗܐ. ܕܡܢܗܘܢ ܢܦܩ ܪܘܫܥܐ. ܡܢ ܒܒܠ. ܡܢܗܘܢ ܡܢ ܩܫܝܫܐ. ܘܡܢ ܕܝܢܐ
ܗܢܘܢ ܕܡܫܡܫܝܢ ܗܘܘ ܒܗܝܟܠܐ.

Sequitur Hiſtoria

SUSANNÆ.

Vir quidam erat qui habitabat Ba- 1
bylone nomine Joacim: Accepitque 2
ſibi uxorem Suſannam nomine, Helcanæ filiam; pulchra admodùm erat, &
Deum timebat: Cognatique ejus juſti 3
erant omnes, & docuerant filiam ſuam
omnia præcepta Moſis. Et maritus ejus 4
Joacim divitias habebat benè multas, &
Paradiſum circa ædes ſuas. Conveniebantque ad eum omnes Judæi, quia honorabilior erat eis omnibus. Tempo- 5
re eo ſurrexerunt duo Presbyteri, Principes populi, & Judices ejus anni, de
quibus dixit Deus, quòd ab eis, nimirùm Presbyteris, Babylone, & Judicibus illis qui miniſtrant in Templo, egreſſa eſt impietas.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Scribimus præterea librum
DANIELIS parvuli: nempè,
HISTORIAM
SUSANNÆ,
ex editione Heracleenſi.

Cum eſſet Daniel annorum duode- 1
cim, vir erat nomine Joacim, Qui u- 2
xorem habebat nomine Suſannam, filiam Helcanæ Sacerdotis, quæ formoſa
erat pulchráque admodùm, ſapiens etiam & Dei metuens. Juſti enim 3
erant parentes ejus, & docuerant
eam ſapientiam ſecundùm legem Moſis. Joacim autem dives erat, hortum- 4
que juxta ædes habebat, & ad eum conveniebant Judæi, quia valdè honorabilis erat, eratque Synagoga in ædibus
ejus. Paucos autem dies agebat Suſanna cum marito ſuo, & reliquum ætatis ſuæ
in viduitate degens, die noctéque in
cultu Domini ſe exercebat. Tempore 5
eo Principes populi erant Amid & Abid,
de quibu Dominus dixit; Egredietur
iniquitas Babylone, in Judices & Presbyteros, qui Principes populi cenſentur.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بسم الآب والابن والروح القدس الاله الواحد *
* نبتدئ بعون الله بترجمة نبوة دانيال النبي
صلاته معنا آمين *

* الاصحاح الاول *

1 2 * وكان رجل ساكنا في بابل * واسمه يواقيم * واخذ امراة اسمها سوسنه ابنه حلقيا * حسنه
3 4 جدا وخايفه من الرب * وابواها صديقان * وعلما ابنتهما كناموس موسي * وكان يواقيم
غنيا جدا * وكان له بستان مجاورا لبيته * واليه يجتمع اليهود لاجل انه كان اشرف جميعهم *
5 * فظهر شيخان من الشعب قاضيان في تلك السنة * من اجلهم تكلم السيد انه خرج
الاثم من بابل من المشايخ الحكام الذين ظن بهم انهم يدبروا الشعب *

IN NOMINE PATRIS,
& Filii, & Spiritûs ſancti,
unius Dei,
Incipimus juvante Deo interpretationem Prophetiæ DANIELIS
Prophetæ cujus oratio nobis adſit; Amen.

Textus primus.

Erat vir quidem habitans in Babele, 1 cujus nomen erat Joacim. Is duxit 2 uxorem nomine Suſannam filiam Helciæ, admodùm formoſam & timentem Dominum. Parentes enim ejus cùm 3 juſti eſſent, inſtituerunt filiam ſuam juxta legem Moſaicam. Erat autem Joa- 4 cim valdè dives, habebátque hortum domui ſuæ vicinum: & ad eum confluebant Judæi, quòd eſſet omnium nobiliſſimus. Itaque prodierunt è populo 5 duo ſenes anno illo judices: (de quibus locutus eſt Dominus, quòd exorta eſt iniquitas de Babele è ſenatoribus judicibus qui populum recturi credebantur:)

Verſio VULG. LAT.

6 Iſti frequentabant domum Joakim, & veniebant ad
7 eos omnes qui habebant judicia. Cùm autem populus revertiſſet per meridiem, ingrediebatur Suſanna;
8 & deambulabat in pomario viri ſui. Et videbant eam
ſenes quotidiè ingredientem, & deambulantem: &
9 exarſerunt in concupiſcentiam ejus: Et everterunt
ſenſum ſuum, & declinaverunt oculos ſuos ut non viderent cœlum, neque recordarentur judiciorum ju-
10 ſtorum. Erant ergò ambo vulnerati amore ejus, nec
indicaverunt ſibi viciſſim dolorem ſuum: Eru-
11 beſcebant enim indicare ſibi concupiſcentiam ſuam
12 volentes concumbere cum ea: Et obſervabant quotidiè ſolicitiùs videre eam. Dixítque alter ad alterum;
13 Eamus domum, quia hora prandii eſt. Et egreſſi re-
14 ceſſerunt à ſe. Cúmque revertiſſent, venerunt in unum: & ſciſcitantes ab invicèm cauſam, confeſſi
ſunt concupiſcentiam ſuam: & tunc in communi ſtatuerunt tempus, quando eam poſſent invenire ſolam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 Οὗτοι προσεκαρτέρουν ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἰωακείμ, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς
7 πάντες οἱ κρινόμενοι. Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μέσον
ἡμέρας, εἰσεπορεύετο (γ) Σωσάννα, καὶ περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ
8 ἀνδρὸς αὐτῆς. Καὶ ἐθεώρουν αὐτὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι καθ' ἡμέραν
9 εἰσπορευομένην, καὶ περιπατοῦσαν, καὶ ἐγένοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς. Καὶ
διέστρεψαν τὸν ἑαυτῶν νοῦν, καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ μὴ
10 βλέπειν εἰς τὸν οὐρανόν, μηδὲ μνημονεύειν κριμάτων δικαίων. Καὶ ἦσαν
ἀμφότεροι κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς, καὶ οὐκ (δ) ἀνήγγειλαν ἀλλήλοις
11 τὴν ὀδύνην (ε) ἑαυτῶν· Ὅτι ᾐσχύνοντο (ζ) ἀναγγεῖλαι τὴν ἐπιθυμίαν
12 αὐτῶν, ὅτι ἤθελον συγγενέσθαι αὐτῇ. Καὶ παρετηροῦσαν φιλοτίμως
13 καθ' ἡμέραν ὁρᾶν αὐτήν. καὶ (η) εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, Πορευθῶμεν δὴ εἰς οἶκον, ὅτι (θ) ἀρίστου ὥρα ἐστί. καὶ ἐξελθόντες
14 διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων, Καὶ ἀνακάμψαντες ἦλθον ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ
ἀνετάζοντες ἀλλήλους τὴν αἰτίαν, ὡμολόγησαν τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν·
καὶ τότε κοινῇ συνετάξαντο καιρόν, ὅτε αὐτὴν δυνήσονται εὑρεῖν
μόνην.

MS. A. (γ) Σουσάννα, (δ) ἀπήγγελλον. (ε) αὐτῶν· (ζ) ἀπαγγεῖλαι (η) εἶπεν (θ) ὥρα ἀρίστου

Iſti frequentabant domum Joacim & venie- 6 bant ad eos, omnes qui habebant judicia. Cùm autem populus receſſiſſet per meridiem; 7 ingrediebatur Soſanna, & deambulabat in pomario viri ſui. Et videbant eam duo ſenes quo- 8 tidiè ingredientem, & deambulantem: & exarſerunt in concupiſcentiam ejus, Et everte- 9 runt ſenſum ſuum, & declinaverunt oculos ſuos, ut non viderent cœlum, neque meminiſſent judiciorum juſtorum. Erant ergò ambo (b) vul- 10 nerati amore ejus: nec indicaverunt ſibi viciſſim dolorem ſuum. Erubeſcebant enim in- 11 dicare concupiſcentiam ſuam, volentes concumbere cum ea: Et obſervabant quotidiè ſolicitè 12 videre eam. Dixitque alter ad alterum; Ea- 13 mus domum, quia prandii hora eſt. Et egreſſi receſſerunt à ſe mutuò. Cúmque revertiſſent; 14 venerunt in unum: & ſciſcitantes ad invicèm cauſam, confeſſi ſunt concupiſcentiam ſuam: & tunc in commune ſtatuerunt tempus, quando eam poſſent invenire ſolam.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Hi aſſiduè ad domum Joacim accede- 6
bant, venientes enim quibus erant lites *ibi*
judicabantur. Diſcedente autem meri- 7
die populo, ibat Suſanna cum ancillis
in hortum mariti ſui. Et videbant eam 8
quotidie Presbyteri illi cùm ambularet,
& in hortum mariti ſui iret: & concupiverunt eam, Et perverſæ ſunt mentes 9
ipſorum, declinâruntque oculos ſuos ne
in cœlum ſuſpicerent, nec recordarentur judiciorum juſtorum. Cupiebant- 10
que ambo eſſe cum ea more mulierum,
Sed non manifeſtârunt alter alteri vulnus 11
ſuum, quòd clàm cum ea eſſe cupiebant.
Cúmque ipſam quotidiè ſedulò obſerva- 12
rent, ut viderent ipſam; Dixerunt al- 13
ter alteri; Diſcedamus hinc, quia prandii tempus advenit: Et egreſſi ſimul 14
ut diſcederent, clam alter altero, reverſi
ambo ignari, venientes occurrerunt alter alteri ibidem. Pudoréque affecti de
eo quod inter ſe invicèm dolo feciſſent,
ſedentes revelârunt ſibi invicèm cupiditatem ſuam inſanam & pernicioſam quâ
verecundam illam concupiſcebant. Indéque obſervabant tempus quo modeſtam illam ſolam invenirent, bonâque
memoriâ dignam dehoneſtarent.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Hi in domo Joacimi aſſidui erant, & 6
ad eos accedebant omnes quibus inter ſe
lites erant, & ibi judicabantur. Am- 8
bo hi principes populi amabant Suſannam, ignari invicèm: tenebátque
eos cupido pulchritudinis ejus. Mutatáque eſt mens eorum, nec recordari 9
poterant Dei, nec memores erant juſti
Dei judicii, Sed ſpeculabantur ipſam, cu- 11
pientes ipſam ignominiâ afficere. Et ob- 12
ſervabant aſſiduè ut eam ſolam viderent.
Contigit autem die quodam dimiſſo cœtu, expectare eos ut viderent eam cùm introiret in hortum, nec à ſe invicèm diſcedere. Dixeruntque *tandem* alter al- 13
ter alteri; Eamus, age, domum quiſque
ſuam, eſt enim prandii tempus. Digreſ- 14
ſique alter ab altero reverſi ſunt in loca
ubi anteà ſtabant, expectantes ut hortum ingrederetur ad lavandum. Et revelârunt cupiditatem ſuam, notamque fecerunt alter alteri malitiam quæ in eis
erat.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * هولاء كانوا ملازمين في بيت يواقيم * وياتي اليهم جميع المتحكمين * وكان حين يذهب 7
الشعب وسط النهار * تدخل سوسنه وتمشي في بستان رجلها * فنظراها الشيخان كل يوم داخلة 8
وماشية * فصاروا في شهوتها * فاعكسا عقلهما * واما لا اعينهما * الا ينظرا الي السماء * ولا 9
يذكرا حكم الصديقين * وكانا كلاهما مشعوفين بها * ولم يخبرا بوجعهما بعضهما لبعض * 10
11 12 * لانهما استحيا ان يخبرا بشهوتهما * لانهما ارادا ان يكونا معها * ويرصداها بعظم نفس كل
13 14 يوم لينظراها * وقال الاخر للاخر * نمض الي البيت ان وقت الغدا قد حضر * وخرجا وانفصلا
من بعضهما بعض * وعادا اتيا معا * واستفحصا بعضهما بعض السبب * فاعترفا بشهوتهما *
وحينيذ اتفقا باشتراك على وقت * لعلهما يقدران ان يجداها وحدها *

Hi frequentes erant in domo Joacimi, 6 & ad eos veniebant omnes litem habentes. Erat autem ut abſcedente popu- 7 lo in meridie, ingrederetur Suſanna deambularétque in horto viri ſui. Hanc 8 vident eſ illi duo ſenes quotidie ingredientem & deambulantem, ejus amore capti, Perverterunt mentem ſuam, 9 & averterunt oculos ſuos, quò minùs cœlum viderent, neque memores eſſent judicii juſtorum. Cúmque eſſent am- 10 bo ejus amore dementati, neuter tamen dolorem ſuum alteri declarabat. Erubeſcebant enim declarare libidinem 11 ſuam, quòd uterque appeteret concumbere cum ea. Et magnanimiter obſer- 12 vabant eam ſingulis diebus, ut viderent eam. Dixitque alter ad alterum; Eamus domum, quia prandii tempus 13 jam inſtat. Cùm itaque egreſſi eſſent, 14 & alter ab altero diſceſſiſſet; Iterum tamen ſimul venerunt: quare cauſam alter ab altero ſciſcitatus, tandem feſſi ſunt libidinem ſuam. Et tunc communi conſenſu convenerunt de tempore, ut poſſent eam reperire ſolam.

Verſio VULG. LAT.

15 Factum eſt autem, cùm obſervarent diem aptum, ingreſſa eſt aliquando ſicut herì & nudiuſtertiùs, cum duabus ſolis puellis, voluítque lavari in pomario: æſtus quippe
16 erat: Et non erat ibi quiſquam, præter duos ſenes abſ-
17 conditos, & contemplantes eam. Dixit ergò puellis; Afferte mihi oleum, & ſmigmata, & oſtia pomarii clau-
18 dite, ut laver. Et fecerunt ſicut præceperat: clauſerúntque oſtia pomarii, & egreſſæ ſunt per poſticum, ut afferrent quæ juſſerat: neſciebántque ſenes intùs eſſe abſ-
19 conditos. Cùm autem egreſſæ eſſent puellæ, ſurrexerunt
20 duo ſenes, & accurrerunt ad eam, & dixerunt; Ecce oſtia pomarii clauſa ſunt, & nemo nos videt, & nos in concupiſcentia tuî ſumus: quam ob rem aſſentire
21 nobis, & commiſcere nobiſcum. Quòd ſi nolueris, dicemus contra te teſtimonium, quòd fuerit tecum juvenis, & ob hanc cauſam emiſeris puellas à te.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ παρατηρεῖν αὐτοὺς ἡμέραν εὔθετον, εἰσῆλθέ ποτε καθὼς (δ) χθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας μετὰ δύο μόνων κορασίων, καὶ ἐπεθύ-
16 μησε λούσασθαι ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅτι καῦμα ἦν. Καὶ οὐκ ἦν οὐδεὶς ἐκεῖ πλὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι κεκρυμμένοι, καὶ παρατηροῦντες αὐτήν.
17 Καὶ εἶπε τοῖς κορασίοις (ε), Ἐνέγκατε δή μοι ἔλαιον καὶ (ζ) σμήγ-
18 ματα, καὶ τὰς θύρας τοῦ παραδείσου κλείσατε, ὅπως λούσωμαι. Καὶ (η) ἐποίησαν καθὼς εἶπε, καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ (ͺ) παραδείσου, καὶ ἐξῆλθαν κατὰ τὰς (θ) πλαγίας θύρας, ἐνέγκαι τὰ προστεταγμένα αὐταῖς, καὶ οὐκ (ι) εἴδοσαν τοὺς πρεσβυτέρους, ὅτι ἦσαν κεκρυμμένοι.
19 Καὶ ἐγένετο ὡς (κ) ἐξήλθοσαν τὰ κοράσια, (λ) καὶ ἀνέστησαν οἱ δύο
20 πρεσβύτεροι, καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, καὶ εἶπον, Ἰδοὺ αἱ θύραι τοῦ παραδείσου κέκλεινται, καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ σου ἐσμέν·
21 διὸ συγκατάθου ἡμῖν, καὶ γενοῦ μεθ' ἡμῶν. Εἰ δὲ μή, καταμαρτυρήσομέν σου, ὅτι ἦν μετὰ σοῦ νεανίσκος, καὶ διὰ τοῦτο ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ.

MS. A. (δ) ἐχθὲς (ε) αὐτῆς, (ζ) σμῆγμα, (η) ἐποίησε, καὶ ἀπέκλεισε (ͺ) παραδείσου καθὼς εἶπε, καὶ ἐξῆλθον (θ) πλαγίους (ι) εἶδον (κ) ἐξῆλθον (λ) ἀνέστησαν οἱ δύο πρεσβύτεροι,

Factum eſt autem, cùm obſervarent diem aptum; 15 *(c) ingreſſa eſt aliquando, ſicut herì, & nudiuſtertiùs, cum duabus ſolis puellis: voluítque lavari in pomario: æſtus quippe erat:* *Et non* 16 *erat ibi quiſquam præter duos ſenes abſconditos, & contemplantes eam.* *Dixit ergò puellis;* 17 *Afferte mihi oleum, & ſmigmata: & oſtia pomarii claudite, ut laver.* *Et fecerunt ſicut præ-* 18 *ceperat, clauſerúntque oſtia pomarii: & egreſſæ ſunt per poſticum, ut afferrent quæ juſſerat eis; neſciebántque ſenes eſſe abſconditos.* *Cùm* 19 *autem egreſſæ eſſent puellæ; ſurrexerunt duo ſenes, & accurrerunt ad eam, & dixerunt;* *Ecce oſtia pomarii clauſa ſunt: & nemo nos* 20 *videt: & in concupiſcentia tuî ſumus. Quamobrèm aſſentire nobis, & commiſcere nobiſcum.* *Quòd ſi nolueris; dicemus contra te teſtimo-* 21 *nium, quòd fuerit tecum juvenis, & ob hanc cauſam emiſeris puellas à te.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 ܘܗܘܐ * ܟܕ ܢܛܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗ̇. ܕܢܚܙܘܢܗ̇ ܡܢ ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܝܘܡܢܐ. ܐܝܟ ܕܐܬܡܠܝ ܘܐܝܟ ܕܩܕܡܬܠܬ.
ܥܡ ܐܡܗ ܗܘܬ ܚܫܚܬܗ̇ ܕܬܪܬܝܢ ܐܡܗܬܗ̇. ܘܬܪܥܝܬܗ̇ ܠܡܣܚܐ ܒܓܢܬܐ. ܡܛܠ ܕܫܚܝܢܐ
16 ܗܘܐ. * ܘܐܬܛܫܝܘ ܗܢܘܢ ܩܫܝ̈ܫܐ. ܒܓܢܬܐ ܗܘ. ܘܠܐ ܐܢܫ ܐܚܪܝܢ ܐܝܬ ܗܘܐ ܬܡܢ
17 ܠܒܪ ܡܢ ܬܪܝܢ ܩܫܝ̈ܫܐ. * ܘܐܡܪܬ ܫܘܫܢ ܠܐܡܗܬܗ̇ ܙܠܝܢ ܐܝܬܝܝܢ ܠܝ ܡܫܚܐ ܘܣܒܘܢ. ܘܐܚܘܕܝܢ ܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ
18 ܥܕ ܣܚܝܐ ܐܢܐ. * ܘܥܒܕ ܐܝܟ ܕܦܩܕܬ ܐܢܝܢ. ܘܐܚܕ ܬܪܥ̈ܐ ܕܓܢܬܐ. ܘܐܙܠ ܐܝܟ ܕܢܝܬܝܢ ܡܕܡ ܕܐܬܦܩܕܝ. ܘܠܐ ܚܙܝ ܠܩܫܝ̈ܫܐ ܗܠܝܢ ܬܡܢ ܕܛܫܝܢ.
19 * ܟܕ ܢܦܩ ܗܘܝ ܐܡܗܬܗ̇. ܪܗܛܘ ܠܘܬܗ̇ ܩܫܝ̈ܫܐ ܗܠܝܢ ܘܐܡܪܘ ܠܗ̇.
20 * ܗܐ ܬܪ̈ܥܝ ܓܢܬܐ ܐܚܝܕܝܢ ܐܢܘܢ. ܘܠܐ ܐܢܫ ܚܙܐ ܠܢ. ܐܠܐ ܡܛܠ ܕܒܪܓܬܟܝ ܡܫܬܚܠܦܝܢ
21 ܚܢܢ ܩܘܡܝ ܫܟܘܒܝ ܥܡܢ. * ܘܐܢ ܠܐ ܨܒܝܐ ܐܢܬܝ ܠܡܫܟܒ ܥܡܢ ܡܣܗܕܝܢ ܚܢܢ ܥܠܝܟܝ ܣܗܕܘܬܐ ܕܓܠܬܐ: ܕܫܟܒ ܥܡܟܝ ܥܠܝܡܐ ܚܕ. ܘܡܛܠܗܕܐ ܫܪܝܬܝ ܠܐܡܗܬܟܝ ܡܢ ܠܘܬܟܝ.

Contigítque obſervantes eos videre eam 15 autem, ſicut quotidie herì & nudiuſtertiùs ſolebat, cum duabus ancillis ſtudio lavandi in horto, quia æſtus erat. E- 16 untéſque Presbyteri iſti, abſconderunt ſe in horto; Nec quiſquam alius in horto erat præter hos duos Presbyteros. Dixitque Suſanna ancillis ſuis; Ite, af- 17 ferte mihi oleum & ſmegma, & fores horti occludite dum lavo. Feceruntque 18 ut præceperat ipſis, occluſiſque horti foribus, iverunt ut afferrent quod præceptum ipſis fuerat, non videntes Preſbyteros iſtos ibi abſconditos. Egreſſis 19 autem ancillis ejus, currentes ad ipſam Presbyteri iſti, dixerunt ei; Ecce clau- 20 ſæ ſunt horti fores, nec quiſquam eſt qui nos videat: Quin, quia cupiditate tuî ferimur, dormi nobiſcum. Quòd 21 ſi recuſas dormire nobiſcum, feremus in te falſum teſtimonium, dormiſſe tecum juvenem quendam, & propterea ancillas te tuas à te dimiſiſſe.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

15 ܘܟܕ ܐܫܬܘܝܘ ܬܪܘܝܗܘܢ. ܒܚܕ ܪܥܝܢܐ. ܕܢܐܚܕܘܢܗ̇ ܟܕ ܣܚܝܐ ܒܛܗܪܐ. ܥܠܬ ܫܘܫܢ
ܐܝܟ ܥܝܕܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗ̇ ܠܡܣܚܐ ܐܦ ܬܪܬܝܢ ܐܡܗܬܗ̇ ܥܡܗ̇. ܘܟܕ
16 ܪܓܝܐ ܕܬܚܘܬ ܠܡܣܚܐ. ܡܛܠ ܕܚܡܝܡܐ ܗܘܐ ܠܗ̇. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܬܪܝܢ ܪܝܫܝ ܟܢܘܫܬܐ ܐܛܫܝܘ
17 ܗܘܘ ܬܡܢ ܕܢܨܥܪܘܢܗ̇. * ܗܝܕܝܢ ܐܡܪܬ ܫܘܫܢ ܠܐܡܗܬܗ̇. ܙܠܝܢ ܐܝܬܝܝܢ ܠܝ ܡܫܚܐ
18 ܘܣܒܘܢܐ. ܘܐܚܘܕܝܢ ܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ. * ܘܢܦܩܝ ܕܢܝܬܝܢ ܡܕܡ ܕܐܡܪܬ ܡܪܬܗܝܢ. * ܟܕ
19 ܢܦܩܝ ܩܡܘ ܪ̈ܝܫܝ ܟܢܘܫܬܐ ܗܠܝܢ ܡܢ ܕܘܟܝܬܗܘܢ. ܘܪ̈ܗܛܝܢ ܠܘܬܗ̇. ܘܐܡܪܘ ܠܗ̇.
20 * ܗܐ ܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ ܐܚܝܕ ܗܘ. ܘܠܐ ܐܢܫ ܚܙܐ ܠܢ. ܘܠܢ ܐܚܝܕ ܪܓܬܟܝ.
21 ܫܡܥܝ ܠܢ ܗܫܐ. ܘܗܘܝ ܥܡܢ. * ܘܐܢ ܠܐ ܫܡܥܬܝ ܠܢ: ܣܗܕܘܬܐ ܡܣܗܕܝܢ ܚܢܢ ܥܠܝܟܝ ܒܥܡܐ. ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܥܡܟܝ ܚܕ. ܘܡܛܠ ܗܢܐ ܫܪܝܬܝ ܠܐܡܗܬܟܝ ܡܢ ܠܘܬܟܝ.

Cúmque ambo unâ mente conſenſiſſent 15 ut lavantem eam meridie opprimerent, ingreſſa eſt Suſanna ſecundùm morem quem habebat lavandi, (duæ etiam ancillæ ejus cum ea erant,) cupiens deſcendere lavatum; calore enim afficiebatur. Duo autem iſti Archiſynagogi occultave- 16 rant ſe ibi ut eam dehoneſtarent. Tum 17 dixit Suſanna ancillis ſuis; Ite, afferte mihi oleum & ſaponariam, & occludite portam horti. Egreſſæque ſunt, ut eun- 18 tes afferrent quod dixerat domina earum. Egreſſis illis, ſurrexerunt Archiſynagogi 19 iſti de locis ſuis, & currentes ad eam, dixerunt ei; Ecce, porta horti clauſa eſt, 20 nec quiſquam eſt qui nos videat, tenet autem nos cupido tuî, audi nos jam, & ſis nobiſcum. Quòd ſi non auſcultas 21 nobis, teſtimonium de te feremus in populo, fuiſſe tecum quendam, propterea que te ancillas tuas à te dimiſiſſe.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 * وكان لما ترصدا يوما موافقا * دخلت كالعادة كامس وقبل امس مع جاريتين وحدهن *
16 واشتهت ان تستحم في بستان رجلها * لانه كان حر * ولم يكن هناك ولا واحد الا
17 الشيخين مختفيين يترصدانها * فقالت لجاريتيها ايتوني بزيت وغسلة * واغلقا ابواب البستان
18 لكي استحم * فصنعتا كما قالت * واغلقتا ابواب البستان * وخرجتا من ابواب الجنبات
19 لتجيبا ما امرتا به * ولم تنظرا الشيخين * لانهما كانا مختفيين * وكان لما خرجتا الجاريتان *
20 وثب الشيخان واسرعا نحوها وقالا * ها ابواب البستان مغلقة * ولا واحد ينظرنا * فنحن في
21 شهوتك * لاجل هذا وافقينا وكوني معنا * والا نشهد عليك انه كان معك شاب * فلاجل
هذا سرحت الجاريتين عنك *

Accidit autem ut cùm opportunum diem 15 *obſervâſſent, ingrederetur illa pro more, ut heri & nudiuſtertiùs, cum duabus tantùm ancillis, cupéretque ſe lavare in horto viri ſui: æſtus quippe erat:* *Et nemo ibi erat præter duos* 16 *illos ſenes latentes & obſervantes eam.* *Dixit ergò duabus ancillis ſuis; Af-* 17 *ferte mihi oleum & ſmegma, & claudite oſtia horti, ut me lavem.* *Fece-* 18 *runt illæ prout dixit; & clauſis foribus horti, egreſſæ ſunt per fores obliquas ut afferrent quod juſſæ fuerant, nec viderunt ſenes, quòd eſſent latentes.* *Egreſſis verò duabus ancillis,* 19 *exilierunt illi duo ſenes, & accurrentes ad eam, dixerunt;* *En oſtia horti* 20 *clauſa ſunt, & nemo nos videt: nos verò amore tuî tenemur: quapropter aſſentire nobis, & eſto nobiſcum.* *Alio-* 21 *qui teſtabimur adverſùm te, quòd juvenis tecum fuerit, eáque de cauſa dimiſeris ancillas à te.*

Verſio VULG. LAT.

22 Ingemuit Suſanna, & ait; Anguſtiæ ſunt mihi undique: ſi enim hoc egero, mors mihi eſt: ſi autem non egero,
23 non effugiam manus veſtras. Sed melius eſt mihi abſque opere incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpe-
24 ctu Domini. Et exclamavit voce magnâ Suſanna: ex-
25 clamaverunt autem & ſenes adverſùs eam. Et cucurrit
26 unus ad oſtia pomarii, & aperuit. Cùm ergò audiſſent clamorem famuli domûs in pomario, irruerunt per po-
27 ſticum ut viderent quidnam eſſet. Poſtquàm autem ſenes locuti ſunt, erubuerunt ſervi vehementer: quia nunquam dictus fuerat ſermo hujuſcemodi de Suſanna.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

22 Καὶ ἀνεστέναξε (μ) Σωσάννα, καὶ εἶπε, Στενά μοι πάντοθεν· ἐάν τε γὰρ τοῦτο πράξω, θάνατός μοι ἐστι· ἐάν τε μὴ πράξω, οὐκ ἐκφεύξο-
23 μαι τὰς χεῖρας ὑμῶν. (ν) Αἱρετώτερόν μοι ἐστὶ μὴ πράξασαν ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἁμαρτεῖν (ξ) ἐνώπιον Κυρίου.
24 Καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ (ο) Σωσάννα· ἐβόησαν δὲ καὶ οἱ δύο
25 (π) πρεσβύται κατέναντι αὐτῆς. Καὶ δραμὼν ὁ εἷς, ἤνοιξε τὰς
26 θύρας τοῦ παραδείσου. Ὡς δὲ ἤκουσαν τὴν κραυγὴν ἐν τῷ παραδείσῳ οἱ (ͺ) ἐκ τῆς οἰκίας, εἰσεπήδησαν διὰ τῆς πλαγίας θύρας ἰδεῖν (ϱ) τὸ
27 συμβεβηκὸς αὐτῇ. Ἡνίκα δὲ εἶπαν οἱ (σ) πρεσβύται τοὺς λόγους αὐτῶν, κατῃσχύνθησαν οἱ δοῦλοι σφόδρα, ὅτι πώποτε οὐκ ἐῤῥέθη λόγος τοιοῦτος περὶ (τ) Σωσάννης.

MS. A. (μ) Σουσάννα, (ν) Αἱρετόν (ξ) με ἐναντίον (ο) Σουσάννα· (π) πρεσβύτεροι (ͺ) ἀπὸ τῆς (ϱ) τί τὸ (σ) πρεσβύτεροι (τ) Σουσάννας.

Et ingemuit Soſanna, & ait; Anguſtiæ mihi 22 *ſunt undique: Si enim hoc egero; mors mihi eſt: ſi autem non egero; nequaquam effugiam manus veſtras.* *Melius mihi eſt abſque* 23 *opere incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpectu Domini.* *Et exclamavit voce ma-* 24 *gnâ Soſanna. Clamaverunt autem & duo ſenes adverſùs eam.* *Et cucurrit unus ad oſtia po-* 25 *marii, & aperuit.* *At, cùm audiſſent clamo-* 26 *rem in pomario famuli domûs, irruerunt per poſticum, ut viderent quidnam accidiſſet ei.* *Poſtquàm autem ſenes dixerunt ſermones ſuos;* 27 *erubuerunt ſervi vehementer: quia nunquam dictus fuerat ſermo hujuſmodi de Soſanna.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 ܘܐܬܬܢܚܬ * ܫܘܫܢ ܘܐܡܪܬ: ܐܠܨܐ ܗܘ ܠܝ ܡܢ ܟܠ ܓܒܝܢ. ܐܢ ܗܢܐ ܥܒܕܐ ܐܢܐ ܡܘܬܐ ܗܘ
ܠܝ ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܥܠ ܕܥܪܣܐ ܕܒܥܠܝ ܝܘܝܩܝܡ ܨܥܪܬ. ܘܐܢ ܠܐ ܥܒܕܐ ܐܢܐ ܡܘܬܐ ܒܝܫܐ
ܡܢ ܐܝܕܝܟܘܢ. ܐܩܒܠ ܥܡ ܫܡܐ ܒܝܫܐ ܕܠܐ ܝܐܐ ܠܓܢܣܝ. ܘܒܗܬܬܐ ܐܫܒܘܩ ܠܒܝܬܝ
ܟܠܗ. ܡܛܠ ܣܗܕܘܬܐ ܕܓܠܬܐ ܕܓܒܪ̈ܐ ܥܘܠܐ ܕܡܘܣܦܝܢ ܬܒܪܐ ܠܒܝܫܬܗ ܕܐܝܣܪܝܠ ܒܡܘܝܩܐ
23 ܒܝܬ ܥܡܡ̈ܐ ܢܘܟܪ̈ܝܐ. * ܐܠܐ ܦܩܚ ܠܝ ܕܐܡܘܬ ܡܢ ܐܝܕܝܟܘܢ ܒܥܘܠܐ
ܘܠܐ ܐܚܛܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܗܘ ܕܡܕܡ ܠܐ ܡܛܥܐ. ܗܘ ܕܡܫܘܙܒ ܠܝ ܡܢ ܐܝܕܝܟܘܢ.
24 ܠܝ ܒܠܚܘܕ. * ܘܩܥܬ ܒܩܠܐ ܪܒܐ ܫܘܫܢ ܡܛܠ ܐܘܠܨܢܗ̇ ܡܢ ܐܢܫܐ ܦܚܝܙܐ. ܘܩܥܘ ܐܦ
25 ܗܢܘܢ ܩܫܝ̈ܫܐ ܠܘܩܒܠܗ̇. * ܘܪܗܛ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܘܦܬܚ ܬܪ̈ܥܝ ܓܢܬܐ. * ܘܟܕ ܫܡܥܘ
26 ܩܠܐ ܗܢܐ ܒܓܢܬܐ. ܒܢܝ̈ ܒܝܬܗ̇ ܕܫܘܫܢ ܪܗܛܘ ܘܥܠܘ ܠܡܚܙܐ ܡܢܐ ܗܘܐ ܠܗ̇.
* ܘܟܕ ܐܬܟܢܫ ܟܠܗ ܒܝܬܗ̇ ܕܫܘܫܢ. ܫܪܝܘ ܗܢܘܢ ܩܫܝ̈ܫܐ ܠܡܣܗܕܘ ܥܠܝܗ̇ ܥܘܠܐ. ܕܟܕ
ܥܒܪܢ ܠܒܪ ܡܢ ܓܢܬܐ. ܕܩܝܡܝܢ ܗܘܝܢ ܕܢܚܙܐ ܠܗ. ܚܙܝܢ ܠܫܘܫܢ ܥܡ ܥܠܝܡܐ
27 ܚܕ ܕܡܟܝܒ. ܘܪܗܛܢ ܕܢܐܚܘܕ ܐܢܘܢ. ܘܠܥܠܝܡܐ ܗܘ ܠܐ ܐܫܟܚܢ ܠܡܐܚܕܗ.
ܡܛܠ ܕܚܝܠܬܢ ܗܘܐ ܡܢܢ. * ܘܟܕ ܫܡܥܘ ܟܠܗ ܒܝܬܗ̇ ܕܫܘܫܢ ܡܠ̈ܝܗܘܢ ܕܩܫܝ̈ܫܐ
ܒܗܬܘ ܥܠ ܗܝ ܕܐܡܪܘ ܕܥܒܕܬ.

Et Suſanna cogitavit, & dixit; Angu- 22 ſtiæ mihi ſunt utrinque: Si hoc faciam, mors mihi à Deo imminet quia cubile mariti mei Joacim probro affeci: Si non faciam, mortem malam à manibus veſtris accipiam, cum mala fama quæ nobilitatem meam non decet, pudorem que toti familiæ meæ relinquam, propter teſtimonium falſum virorum iniquorum, qui addunt fracturæ, maloque Iſraelis, cum ludibrio, inter gentes exteras. Sed expedit mihi per vos injuriâ 23 mori, quàm peccare coram Domino. Is ne quicquam obliviſcitur, quòd ipſi credam, à vobis liberaturum me ipſum. Clamavitque Suſanna voce magnâ pro- 24 pter afflictionem ſuam per homines impudicos: Clamârúntque Presbyteri ex adverſo ejus. Curreníque alter eorum aperuit fores horti. Audito autem ſo- 25 nitu hoc in horto, famuli Suſannæ currentes ingreſſi ſunt ut viderent quid ipſi accidiſſet. Coactâque totâ familiâ Su- 26 ſannæ, cœperunt Presbyteri iſti teſtari in eam iniqua: Quòd cùm tranſiremus extra hortum, proſpicientes ut intueremur illum, vidimus Suſannam cum juvene quodam dormientem. Cucurrimuſque ut prehenderemus eos: Juvenem autem illum prehendere non potuimus, quia validior nobis erat. Audiens au- 27 tem tota familia Suſannæ verba Presbyterorum, confuſi ſunt de eo quod feciſſe ipſam dixerant.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

22 * ܘܐܬܬܢܚܬ ܫܘܫܢ ܘܒܟܬ. ܘܐܡܪܬ ܠܗܘܢ. ܐܠܨܐ ܠܝ ܐܝܟܢܐ ܡܢ ܟܠ ܦܢܝ̈ܢ. ܐܢ ܓܝܪ
23 ܐܥܒܕ ܨܒܝܢܟܘܢ ܐܝܟ ܕܐܡܪܬܘܢ ܠܝ. ܡܘܬܐ ܐܝܬ ܠܝ ܡܢ ܐܠܗܐ. * ܐܠܐ ܦܩܚ ܠܝ ܕܠܐ ܐܥܒܕ
24 ܨܒܝܢܟܘܢ. ܘܠܐ ܐܚܛܐ ܠܐܠܗܐ. * ܘܐܪܝܡܬ ܫܘܫܢ. ܒܩܠܐ ܪܒܐ. ܘܐܦ ܗܢܘܢ ܪ̈ܝܫܝ ܟܢܘܫܬܐ
25 ܩܥܘ ܥܡܗ̇ ܠܘܩܒܠܗ̇. * ܘܪܗܛ ܚܕ ܡܢܗܘܢ. ܘܦܬܚ ܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ. * ܘܟܕ
26 ܫܡܥܘ ܒܢܝ̈ ܒܝܬܗ̇ ܕܫܘܫܢ ܩܠܐ ܕܒܓܢܬܐ. ܪܗܛܘ ܠܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ ܕܢܚܙܘܢ ܡܛܠ
26 ܡܢܐ ܐܪܝܡܬ ܫܘܫܢ. * ܘܟܕ ܪܗܛܘ ܠܩܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ ܒܝܬܗ̇ ܥܡ ܥܡܐ ܣܓܝܐܐ. ܫܐܠܘ ܗܝܕܝܢ
ܡܢ ܪ̈ܝܫܝ ܟܢܘܫܬܐ. ܕܡܢܐ ܗܘܐ ܩܠܐ ܗܢܐ. ܘܐܘܣܦܘ ܬܘܒ ܥܠ ܚܛܗ̈ܝܗܘܢ.
ܘܐܡܪܘ ܡܠ̈ܐ ܕܛܢܦܘܬܐ ܕܓܪܬ ܫܘܫܢ. ܘܥܡ ܥܠܝܡܐ ܐܚܕܢܗ̇ ܒܓܢܬܐ. ܘܒܗܬܘ
ܥܒܕ̈ܘܗܝ ܘܐܡܗ̈ܬܗ̇ ܕܫܘܫܢ ܕܠܐ ܐܫܬܡܥܬ ܐܟܙܢܐ ܗܕܐ ܥܠ ܫܘܫܢ. ܘܐܪܡܝܘ
ܫܒܝ̈ܠܐ ܠܫܘܫܢ. ܘܗܘܬ ܒܢܛܘܪܬܐ. ܬܠܬܐ ܝܘܡܝ̈ܢ.

Ingemuitque Suſanna, & flens dixit eis; 22 Anguſtiæ me circundant undique: Nam ſi faciam voluntatem veſtram, quemadmodum mihi dixiſtis, mors mihi à Deo imminet. Sed melius eſt mihi non face- 23 re voluntatem veſtram, nec peccare in Deum. Clamavitque Suſanna voce al- 24 tâ, Archiſynagogi etiam iſti exclamârunt cum eâ, ex adverſo ejus. Curreníque al- 25 ter eorum, aperuit portam horti. Au- 26 dientes autem domeſtici Suſannæ vocem in horto, accurrerunt ad portam horti, ut viderent quare exclamaret Suſanna. Cúmque accurriſſent ad vocem eorum 27 domeſtici ejus cum populo multo, quæſiverunt tunc ab Archiſynagogis, quid ſibi vellet vox illa. Et addiderunt inſuper peccatis ſuis, dicentes verbis impuris; Adulterium commiſit Suſanna, & cum adoleſcente ipſam in horto deprehendimus. Et pudefacti ſunt ſervi ancillæque Suſannæ, quia nihil tale de Suſanna auditum fuerat. Injeceruntque vincula Suſannæ, & in cuſtodia fuit tres dies.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 * فتنهدت سوسنه وقالت * الضايقة بي من كل ناحية * ان انا فعلت هذا هو لي موت * وان
23 انا لم افعله لم افر من ايديكما * الاصلح لي ان لا اعمله لاقع في ايديكما * من ان
24 اخطي امام الرب * وصرخت سوسنه بصوت عظيم * وصرخا الشيخان امامها * واسرع الواحد *
25 ففتح ابواب البستان * ولما سمعوا الذين في البيت الصراخ في البستان حاضروا من ابواب
26 الجنبات * لينظروا ما عرض لها * وحين قالا الشيخان كلامهما * خزي العبيد جدا * لانه
27 ما قيل قط هذا الكلام عن سوسنه *

Ingemuit Suſanna, & ait; Anguſtiæ 22 *me premunt undique: ſi ego hoc egero, erit mihi morti: ſi non egero, non effugiam manus veſtras.* *Conſultius mihi* 23 *eſt hoc non agere, ut incidam in manus veſtras, quàm peccare coram Domino.* *Simúlque exclamavit Suſanna voce* 24 *magnâ: contra verò exclamaverunt & ſenes:* *Et cucurrit alter eorum, &* 25 *aperuit oſtia horti.* *Cùm ergò audiſ-* 26 *ſent qui domi erant clamorem in horto, accurrerunt per fores obliquas, viſuri quidnam accidiſſet illi.* *Ubi verò di-* 27 *xiſſent illi duo ſenes verba ſua, erubuerunt ſervi vehementer; quia nunquam dictus fuerat hujuſmodi ſermo de Suſanna.*

Verſio VULG. LAT.

28 Et facta eſt dies craſtina. Cúmque veniſſet populus ad
Joakim virum ejus, venerunt & duo presbyteri pleni ini-
quâ cogitatione adverſùs Suſannam, ut interficerent eam.
29 Et dixerunt coram populo; Mittite ad Suſannam filiam
30 Helciæ uxorem Joakim. Et ſtatim miſerunt. Et venit
31 cum parentibus, & filiis, & univerſis cognatis ſuis. Por-
32 rò Suſanna erat delicata nimis, & pulchra ſpecie. At ini-
qui illi juſſerunt ut diſcooperiretur, (erat enim cooperta,)
33 ut vel ſic ſatiarentur decore ejus. Flebant igitur ſui, &
34 omnes qui noverant eam. Conſurgentes autem duo
presbyteri in medio populi, poſuerunt manus ſuas ſuper
35 caput ejus. Quæ flens ſuſpexit ad cœlum: erat enim cor
36 ejus fiduciam habens in Domino. Et dixerunt presbyteri;
Cùm deambularemus in pomario ſoli, ingreſſa eſt hæc cum
duabus puellis: & clauſit oſtia pomarii, & dimiſit à ſe
puellas.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

28 καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, Ὡς συνῆλθεν ὁ λαὸς πρὸς τὸν ἄνδρα αὐ-
τῆς Ἰωακείμ, ἦλθον οἱ δύο (υ) πρεσβῦται πλήρεις τῆς ἀνόμου
ἐννοίας κατὰ (φ) Σωσάννης, τοῦ θανατῶσαι αὐτήν, Καὶ εἶπαν
29 ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ, Ἀποστείλατε ἐπὶ (χ) Σωσάνναν θυγατέ-
30 ρα Χελκίου, ἥ ἐστι γυνὴ Ἰωακείμ. οἱ δὲ ἀπέστειλαν. Καὶ ἦλθεν
αὐτὴ, καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ συγ-
31 γενεῖς αὐτῆς. Ἡ δὲ (ψ) Σωσάννα ἦν τρυφερὰ σφόδρα, καὶ καλὴ
32 τῷ εἴδει. Οἱ δὲ παράνομοι ἐκέλευσαν ἀποκαλυφθῆναι αὐτήν,
ἦν γὰρ κατακεκαλυμμένη, ὅπως ἐμπλησθῶσι τοῦ κάλλους αὐτῆς.
33 Ἔκλαιον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ἰδόντες αὐτήν. Ἀναστάν-
34 τες δὲ οἱ δύο (ω) πρεσβῦται ἐν μέσῳ (') τοῦ λαοῦ, ἔθηκαν τὰς χεῖρας
35 ἐπὶ (α) τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. Ἡ δὲ κλαίουσα ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρα-
36 νόν, ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτῆς πεποιθυῖα ἐπὶ (β) κυρίῳ. Εἶπον δὲ
οἱ πρεσβῦται, Περιπατούντων ἡμῶν ἐν τῷ παραδείσῳ μόνων,
εἰσῆλθεν αὕτη μετὰ δύο παιδισκῶν, καὶ (γ) ἀπέκλεισε τὰς θύρας τοῦ
παραδείσου, καὶ ἀπέλυσε τὰς παιδίσκας.

Et factum eſt die craſtinâ, Cùm conveniſſet po- 28
pulus ad virum ejus Joacim; venerunt duo
presbyteri pleni iniquâ cogitatione adversùs
Soſannam, ut interficerent eam: Et dixerunt co- 29
ram populo; Mittite ad Soſannam filiam Chelciæ
uxorem Joacim. Illi verò miſerunt. Et venit 30
cum parentibus, & filiis, & univerſis cognatis
ſuis. Porrò Soſanna erat delicata nimis, & 31
pulchra ſpecie. At iniqui illi juſſerunt, ut diſ- 32
cooperiretur, (erat enim cooperta,) ut vel ſic ſa-
tiarentur de decore ejus. Flebant igitur ſui, 33
& omnes qui noverant eam. Conſurgentes 34
autem duo presbyteri in medio populi, poſuerunt
manus ſuper caput ejus. Quæ flens ſuſpexit 35
ad cœlum: Erat enim cor ejus fiduciam ha-
bens in Domino. Et dixerunt presbyteri; Cùm 36
deambularemus in pomario ſoli; ingreſſa eſt hæc
cum duabus puellis, & clauſit oſtia pomarii, &
dimiſit puellas.

MS. A. (υ) πρεσβύτεροι (φ) Σουσάννης, (χ) Σουσάνναν (ψ) Σουσάννα (ω) πρεσβύτεροι (') τοῦ λαοῦ, (α) τῆς κεφαλῆς (β) τῷ κυρίῳ. Εἶπαν δὲ οἱ πρεσβύτεροι, (γ) ἀπέλυσεν τὰς παιδίσκας, καὶ ἀπέκλεισεν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου. Καὶ ἦλθεν

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
33 34 [illegible]
[illegible]
35 [illegible]
[illegible]
36 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Et factum eſt die craſtino, coactus eſt totus 28
populus ad maritum ejus Joacim, ut quæ-
rerent de Suſanna; ut ſi reverà immundi-
tiâ hanc feciſſet, & lectum mariti ſui Jo-
acim dehoneſtâſſet, moreretur. Vene-
rúntque etiam duo iſti Presbyteri, ut per
injuriam ipſam opprimerent. Dixerúntq; 29
coram populo; Arceſſite Suſannam fili-
am Helcanæ uxorem Joacim; Et arceſ-
ſiverunt ipſam. Venítque ipſa, & tota 30
familia ejus, omnéſq; noti & amici ejus,
ſtetitque in medio totius cœtûs populi.
Erátq; fœmina aſpectu valdè pulchra, 31
modeſtior autem omnibus fœminis, &
velata verecundè admodúm. Videntes 32
autem eam impii, juſſerunt velo ipſam nu-
dari, ut ſaltem formâ ejus videndâ ſati-
arentur. Flebántq; omnes qui videbant, 33
cum cognatis ejus omnibus. Circumfuſo 34
autem cœtu magno, ingreſſi duo iſti Pre-
ſbyteri, teſtati ſunt adversùs eam falſum,
manibúſque capiti Suſannæ impoſitis,
dixerunt; Vidimus hanc cum juvene
quodam dormientem. Tum Suſanna ama- 35
ro animo propter id quod ſibi contige-
rat, ſuſtulit in cœlum ad Dominum ocu-
los, quia cor ejus in Dominum repoſitum
erat. Dixerúntque Presbyteri illi duo; 36
Ambulantibus nobis herì extra hortum,
venit Suſanna cum duabus ancillis ſuis,
& ingreſſæ ſunt hortum, dimiſsíſque an-
cillis occluſit fores horti.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
[illegible]
29 30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
34 36 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Et poſt tres dies, coacto cœtu, poſitíſque 28
ſubſelliis, ſederunt Judices iniqui ut judi-
carent Suſannam, Venerúntque duo iſti
Archiſynagogi pleni irâ & zelo adverſùs
Suſannam ut occiderent eam. Et dixerunt 29
coram toto populo, miſerúntque, Et ad- 30
duxerunt Suſannam uxorem Joacimi, filiã
Helcanæ, & familiares & cognatos ejus
cum ea, Flebátque Suſanna magnoperè, 33
& flebat populus omnis qui intueba-
tur eam. Archiſynagogi autem iſti, præ- 32
cepti Dei tranſgreſſores, revelari caput
Suſannæ juſſerunt, quòd velatũ erat, ut ex-
plerentur cupiditate formæ ejus. Stantéſq; 34
ambo in medio populo, impoſuerunt
manus capiti Suſannæ, Dicentes; Ambu- 36
lantibus nobis in horto, ingreſſa hæc, cum
duabus ancillis ſuis, dimiſit eas à ſe.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * وكان في الغد لما اجتمع الشعب الى رجلها يواقيم * اتيا الشيخان ممتليان ضماير
رديه على سوسنه ليميتاها * وقالا امام الشعب * ارسلوا الى سوسنة ابنة حلقيا التي هي امراة 29
يواقيم * فارسلوا * واتت هي وابواها * واولادها وجميع اقاربها * وكانت سوسنه منعمة جدا 30 31
وحسنة الشكل * فاما مخالفا الناموس امرا ان تكشف * لانها كانت مبرقعة * كي يتمليا 32
من حسنها * فبكى الذين معها * وجميع الذين يعرفونها * فقاما الشيخان في وسط 33 34
الشعب * ووضعا ايديهما على راسها * فبكت ونظرت الى السماء * لان قلبها كان 35
متوكلا على الرب * فقالا الشيخان * بينما نحن ماشيان في البستان وحدنا * دخلت هذه 36
مع جاريتين * وسرحت الجاريتين * واغلقت ابواب البستان *

* *Porrò cùm poſtridie conveniſſet popu-* 28
lus ad maritum ejus Joacimum, vene-
runt illi duo ſenes pleni cogitationibus
iniquis contra Suſannam, ut eam morte
afficerent: Dixerúntque coram populo; 29
Accerſite Suſannam filiam Helciæ,
quæ eſt uxor Joacimi. Et cùm accer- 30
ſiſſent eam, venit ipſa cum parentibus
ſuis, filiis ſuis, & omnibus affinibus
ſuis. Erat autem Suſanna admodum 31
delicata, & formoſiſſimæ ſpeciei. At 32
illi duo refragatores legis juſſerunt
eam retegi (erat enim velata) ut pul-
chritudine ejus ſatiarentur. Flevêre 33
tunc ii qui erant cum ea, & omnes
qui noverant eam. Sed exurgentes illi 34
duo ſenes in medio populi, impoſuerunt
manus ſuas capiti illius. Flevit illa, 35
& in cœlum ſuſpexit; cor enim ipſius
fretum erat Domino. Tum dixerunt illi 36
duo ſenes; Deambulantibus nobis in
horto ſolis, ingreſſa eſt hæc cum duabus
ancillis: deinde dimiſſis ancillis, oc-
cluſit januas horti:

Verſio VULG. LAT.

37 Venítque ad eam adoleſcens, qui erat abſconditus, &
38 concubuit cum ea. Porrò nos cùm eſſemus in angulo
pomarii, videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos, &
39 vidimus eos pariter commiſceri. Et illum quidem non
quivimus comprehendere, quia fortior nobis erat, &
40 apertis oſtiis exilivit: Hanc autem cùm apprehendiſ-
ſemus, interrogavimus, quiſnam eſſet adoleſcens, &
41 noluit indicare nobis: hujus rei teſtes ſumus. Credi-
dit eis multitudo, quaſi ſenibus & judicibus populi, &
42 condemnaverunt eam ad mortem. Exclamavit autem
voce magnâ Suſanna, & dixit; Deus æterne, qui abſ-
conditorum es cognitor, qui nôſti omnia antequàm
43 fiant, Tu ſcis quoniam falſum teſtimonium tulerunt
contra me: & ecce morior, cùm nihil horum fece-
rim, quæ iſti malitioſè compoſuerunt adverſùm me.
44 Exaudivit autem Dominus vocem ejus.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

37 Καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὴν νεανίσκος ὃς ἦν κεκρυμμένος, καὶ ἀνέπεσε
38 μετ' αὐτῆς. Ἡμεῖς δὲ ὄντες ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ παραδείσου, ἰδόντες
τὴν ἀνομίαν, ἐδράμομεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἰδόντες συγγινομένους
39 αὐτοὺς, Ἐκείνου μὲν οὐκ ἠδυνήθημεν (δ) ἐγκρατεῖς γενέσθαι, διὰ τὸ
ἰσχύειν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμᾶς, καὶ ἀνοίξαντα τὰς θύρας ἐκπεπηδηκέναι.
40 Ταύτης δὲ ἐπιλαβόμενοι, ἐπηρωτῶμεν τίς ἦν ὁ νεανίσκος· καὶ οὐκ
41 ἠθέλησεν (ε) ἀγγεῖλαι ἡμῖν. ταῦτα μαρτυροῦμεν. Καὶ ἐπίστευσεν
αὐτοῖς ἡ συναγωγὴ ὡς πρεσβυτέροις τοῦ λαοῦ καὶ κριταῖς· καὶ κατέ-
42 κριναν αὐτὴν ἀποθανεῖν. (ζ) Ἀνεβόησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ Σωσάννα,
καὶ εἶπεν, Ὁ θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς τὰ
43 πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν, Σὺ ἐπίστασαι ὅτι ψευδῆ μου
κατεμαρτύρησαν· καὶ ἰδοὺ ἀποθνήσκω μὴ ποιήσασα μηδὲν ὧν
44 οὗτοι ἐπονηρεύσαντο κατ' ἐμοῦ. Καὶ (η) εἰσήκουσε κύριος τῆς φω-
νῆς αὐτῆς.

Venítque ad eam adoleſcens, qui erat abſcondi- 37
tus, & concubuit cum ea. Porrò nos cùm eſſe- 38
mus in angulo pomarii, videntes iniquitatem,
cucurrimus ad eos: & vidimus eos pariter com-
miſceri. Et illum quidem non quivimus com- 39
prehendere; quia fortior nobis erat: & apertis
oſtiis exiliit. Hanc autem cùm apprehendiſ- 40
ſemus; interrogavimus, quiſnam eſſet adoleſcens:
& noluit indicare nobis. Hujus rei teſtes ſumus.
Et credidit eis multitudo, quaſi ſenibus populi, 41
& judicibus: & condemnaverunt eam ad
mortem. Exclamavit autem Soſanna voce 42
magnâ, & dixit; Deus æterne, qui abſcondi-
torum es cognitor, qui nôſti omnia, antequàm
fiant, Tu ſcis, quoniam falſum contra me tu- 43
lerunt teſtimonium. Et ecce ego morior, cùm
nihil horum fecerim, quæ iſti malitioſè compo-
ſuerunt adverſùm me. Exaudivit autem Domi- 44
nus vocem ejus.

MS. A. (δ) ἐγκρατεῖς (ε) ἀπαγγεῖλαι (ζ) Καὶ ἀνεβόησεν φωνῇ μεγάλῃ Σουσάννα, (η) ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῆς

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

37 38 [illegible]
[illegible]
39 [illegible]
[illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
[illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
[illegible]
44 [illegible]
[illegible]

Venítq; ad eam juvenis quidam qui abſ- 37
conditus fuerat, & dormivit cum ea.
Nos autem hortum ingreſſi, & videntes 38
iniquitatem, curſu ipſos petentes inveni-
mus eos dormientes. Juvenem autem te- 39
nere non potuimus, quia validior nobis
erat, & apertâ portâ horti, aufugit. Hanc 40
autem prehenſam interrogavimus; Quiſ-
nam iſte juvenis fuit qui tecum dormi-
vit? Noluit autem confiteri nobis quis
eſſet. Hæc de ea teſtamur coram vobis.
Credidítq; eis totus cœt⁹, tanquam Pre- 41
ſbyteris populi, & qui Judices eſſent, de-
creverúntq; de ea ſententiã mortis. Tum 42
Suſanna exclamans altâ voce, dixit; O
Deus æterne, qui nôſti occulta, qui nôſti
omnia olim: Tu nôſti hos falſum in me 43
teſtari. Ecce autem morior, quæ illud non
feci, in quo injuriam mihi faciunt iſti.
Et audivit Deus vocem ejus cum ad oc- 44
ciſionem duceretur;

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

37 38 [illegible]
[illegible]
39 [illegible]
[illegible]
[illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
[illegible]
42 [illegible]
[illegible]
43 [illegible]
[illegible]
44 [illegible]

Veniénſque adoleſcens quidam qui abſ- 37
conditus erat in horto, concubuit cum
ea. Nos autem iniquitatem videntes quæ 38
fiebat, currentes in eos vidimus eos juxta
ſe invicèm poſitos. Adoleſcentem autem 39
illum qui cum ipſa erat tenere non potui-
mus, quia fortior erat nobis; curréníque
aperuit portam horti & aufugit. Hanc 40
autem prehenſam interrogavimus, Quiſ-
nam iſte adoleſcens erat, qui fuit tecum?
Noluit autem indicare nobis. Hæc nos
vidiſſe teſtamur. Credidítque totus po- 41
pulus teſtimonio ipſorum, tanquam prin-
cipibus ſacerdotum: & judicantes Suſan-
nam morte damnârunt, dicentes; Qui
adulterium cõmiſit dignus eſt mori, con-
jectis in eum lapidibus, Et horâ nonâ
tradita eſt Suſanna ut dejicerent eam
de loco unde præcipitantur adulteræ.
Congregatíq; ſunt multi ad ſpectandum.
Flens autem Suſanna oculos ad cœlum 42
ſuſtulit, mente in Deum intentâ, clamanſq;
altâ voce dixit; Tu Domine, cujus æter- 43
num eſt regnum, quique nôſti occulta
cordis, & quicquid eſt, antequam ſit;
Tu Domine nôſti falſum eos in me teſti- 44
monium dixiſſe. Et ecce morior quæ non
feci quod iſti de me teſtati ſunt. Audivitq;
Dominus clamorem Suſannæ;

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

37 * فدخل اليها شاب * هذا كان مختفيا واتكى معها * ونحن كنا في زاوية البستان * نظرنا 38
الاثم * فاسرعنا اليهما * ورايناهما مع بعضهما بعض * اما ذاك فلم نستطع ان نمسكه * 39
من اجل انه كان اقوى منا * وفتح الابواب * وفر هاربا * وهذه مسكناها وسالناها 40
من هو الشاب * فلم ترد ان تخبرنا * هذا نشهد به * فصدقهما الجمع مثل شيخين 41
وقاضيين للشعب * وحكما عليها بان تموت * فصرخت سوسنه بصوت عظيم * 42
يا الله الابدي * العالم الخفيات * العارف بجميع الاشياء قبل كونها * انت تعلم 43
انهما شهدا علي كذبا * وها انا اموت ولم اصنع شيا مما تشاورا هذان علي به *
44 * وسمع الرب صوتها *

Et ingreſſus eſt ad eam juvenis quidam 37
qui latens erat, & concubuit cum ea.
Porrò nos qui in angulo horti exiſteba- 38
mus, videntes iniquitatem, accurri-
mus ad eos, & vidimus eos alterum
cum altera. Illum quidem tenere ne- 39
quivimus, quia fortior nobis erat:
quare fores aperuit, & exiliens aufu-
git. Hanc autem comprehenſam inter- 40
rogavimus quiſnam eſſet ille juvenis:
at noluit indicare nobis. Hujus rei
teſtes ſumus. His cùm cœtus ille fi- 41
dem præſtitiſſet ut ſenibus & populi ju-
dicibus, illamque morte condemnâſſent:
Exclamavit Suſanna voce magnâ; O 42
Deus æterne, cui patent occulta, qui nô-
ſti res omnes antequàm fiant; Tu nôſti 43
quòd hi falſum contra me teſtimonium
tulerunt: & en ego moritura ſum,
cùm nihil fecerim eorum quæ malitioſè
contra me machinati ſunt hi duo. Et 44
exaudivit Dominus vocem ejus;

Verſio VULG. LAT.

45 Cúmque duceretur ad mortem, ſuſcitavit Dominus ſpiri-
46 tum ſanctum pueri junioris, cujus nomen Daniel: Et
exclamavit voce magnâ; Mundus ego ſum à ſanguine
47 hujus. Et converſus omnis populus ad eum, dixit;
48 Quis eſt iſte ſermo, quem tu locutus es? Qui cùm
ſtaret in medio eorum, ait; Sic fatui filii Iſrael, non
judicantes, neque quod verum eſt cognoſcentes, con-
49 demnâſtis filiam Iſrael? Revertimini ad judicium,
50 quia falſum teſtimonium locuti ſunt adverſùs eam. Re-
verſus eſt ergò populus cum feſtinatione, & dixerunt
ei ſenes; Veni, & ſede in medio noſtrûm, & indi-
ca nobis: quia tibi Deus dedit honorem ſenectutis.
51 Et dixit ad eos Daniel; Separate illos ab invicèm
procul, & dijudicabo eos.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

45 Καὶ ἀπαγομένης αὐτῆς ἀπολέσθαι, (θ) ὁ Θεὸς ἐξήγειρε τὸ πνεῦμα
46 τὸ ἅγιον παιδαρίου νεωτέρου, ᾧ ὄνομα Δανιήλ. Καὶ ἐβόησε
47 φωνῇ μεγάλῃ, (ι) Ἀθῷος ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης. Ἐπέ-
στρεψε δὲ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτὸν, ϗ εἶπαν, Τίς ὁ λόγος οὗτος,
48 ὃν σὺ λελάληκας; Ὁ δὲ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἶπεν, Οὕτως μω-
ροί ἐστε οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ; οὐκ ἀνακρίναντες, οὐδὲ τὸ σαφὲς ἐπιγνόντες,
49 κατεκρίνατε θυγατέρα Ἰσραήλ; Ἀναστρέψατε εἰς τὸ κριτήριον,
50 ψευδῆ γὰρ οὗτοι κατεμαρτύρησαν αὐτῆς. Καὶ ἀνέστρεψε πᾶς ὁ λαὸς
μετὰ σπουδῆς. ϗ εἶπαν αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι, Δεῦρο κάθισον ἐν μέσῳ
ἡμῶν, καὶ ἀνάγγειλον ἡμῖν, ὅτι (κ) σοὶ δέδωκεν ὁ Θεὸς τὸ
51 πρεσβεῖον. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Δανιήλ, Διαχωρίσατε αὐτοὺς
ἀπ' ἀλλήλων μακρὰν, ϗ ἀνακρινῶ αὐτούς.

MS. A. (θ) ἐξήγειρεν ὁ Θεὸς τὸ (ι) Καθαρὸς ἐγὼ (κ) οὐ δέδωκεν ὁ Θεὸς τὸ πρεσβυτέριον.

Cúmque duceretur ad mortem; ſuſcitavit Deus 45
ſpiritum ſanctum pueri junioris: cujus nomen
Daniel. Et exclamavit voce magnâ; Mundus 46
ego ſum à ſanguine hujus. Et converſus omnis 47
populus ad eum, dixit; Quis eſt iſte ſermo,
quem tu locutus es? Qui cum ſtaret in medio 48
eorum, ait; Sic fatui filii Iſrael, non judican-
tes, neque quod manifeſtum eſt, cognoſcentes, con-
demnâſtis filiam Iſrael? Revertimini ad ju- 49
dicium: quia falſum teſtimonium locuti ſunt
iſti adversùs eam. Reverſus eſt ergò omnis 50
populus cum feſtinatione. Et dixerunt ei ſenes;
Veni, & ſede in medio noſtrûm, & indica nobis:
quia tibi Deus dedit honorem ſenectutis. Et 51
dixit ad eos Daniel; Separate illos ab invicèm
procul, & dijudicabo eos.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

45 * ܘܐܥܝܪ ܐܠܗܐ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܒܕܢܝܐܝܠ ܛܠܝܐ. * ܘܩܥܐ ܒܩܠܐ ܪܒܐ ܘܐܡܪ. ܙܟܐ ܐܢܐ ܡܢ
46 ܕܡܗ ܕܗܕܐ ܐܢܬܬܐ. * ܘܪܗܛ ܠܘܬܗ ܟܠܗ ܥܡܐ ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܡܢܘ ܗܝ ܡܠܬܐ ܕܐܡܪܬ.
47 * ܘܩܡ ܕܢܝܐܝܠ ܡܨܥܬ ܥܡܐ ܘܐܡܪ. ܗܟܢܐ ܣܟܠܝܢ ܐܢܬܘܢ ܐܝܣܪܝܠܝܐ. ܘܠܐ ܕܐܢܝܢ
48 ܐܢܬܘܢ ܟܐܢܐܝܬ. ܘܠܐ ܒܦܘܩܕܢܐ ܓܠܝܐ ܡܠܦܝܢ. ܟܕ ܕܐܢܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܐܝܣܪܝܠ ܕܠܐ ܒܩܘܫܬܐ.
49 ܗܦܘܟܘ ܠܒܝܬ ܕܝܢܐ. ܡܛܠ ܕܗܠܝܢ ܒܕܓܠܘܬܐ ܣܗܕܘ ܥܠ ܗܕܐ ܐܢܬܬܐ. * ܘܗܦܟܘ
50 ܟܠܗ ܥܡܐ ܥܡܗ ܒܣܘܪܗܒܐ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܣܒܐ ܗܢܘܢ. ܬܐ ܬܒ ܠܟ ܒܡܨܥܬܢ.
ܘܚܘܢ. ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܝܗܒ ܠܟ ܩܫܝܫܘܬܐ ܕܐܝܩܪܐ ܠܟ. * ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܠܟܢܫܐ. 51
ܦܪܘܫܘ ܐܢܘܢ ܗܠܝܢ. ܘܪܚܩܘ ܐܢܘܢ ܚܕ ܡܢ ܚܕ ܣܓܝ. ܘܐܢܐ ܐܒܩܐ ܐܢܘܢ.

Et excitavit Deus ſpiritum ſanctum in 45
Daniele puero. Et clamavit voce magnâ, 46
dicens: Mundus ſum à ſanguine fœminæ
hujus. Et concurrens ad eum univerſus 47
populus dixit; Quiſnam eſt ſermo quem
dixiſti? Et ſtans Daniel in medio po- 48
pulo dixit; Itáne ſtulti eſtis Iſraelitæ, nec
verè judicatis, nec præcepto manifeſto
docetis, judicantes Iſraelem non in veri-
tate? Revertimini ad conſeſſum. Hi enim 49
falſum teſtimonium dixerunt adverſùm
hanc fœminam. Reverſo itaque toto po- 50
pulo cum eo feſtinanter, dixerunt ei duo
iſti Presbyteri; Veni, ſede in medio no-
ſtrûm, quia Deus dedit tibi Presbyterii
honorem. Dic nobis. Dixítque populo 51
Daniel; Separate hos ab invicèm, magno
interpoſito intervallo: Et ego ipſos ex-
aminabo.

Verſio *SYRIACA* altera cum Interpretatione *LATINA.*

45 * ܟܕ ܕܝܢ ܡܘܒܠܝܢ ܠܗ ܠܡܩܛܠܗ. ܘܡܚܕܐ ܫܪܬ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܥܠ ܕܢܝܐܝܠ ܛܠܝܐ
46 ܕܗܘܐ ܒܪ ܬܪܬܥܣܪܐ ܫܢܝܢ. * ܘܩܥܐ ܒܩܠܐ ܪܒܐ ܘܐܡܪ: ܙܟܐ ܐܢܐ ܡܢ ܕܡܗ ܕܗܕܐ
47 ܐܢܬܬܐ: ܡܛܠ ܕܙܟܝܐ ܗܝ ܡܢ ܗܕܐ ܛܘܠܫܐ. * ܘܐܬܦܢܝ ܟܠܗ ܥܡܐ ܘܐܡܪܝܢ ܠܕܢܝܐܝܠ.
48 ܡܢܘ ܦܬܓܡܐ ܗܢܐ ܕܐܡܪܬ. * ܘܟܕ ܩܡ ܕܢܝܐܝܠ ܒܝܢܝܗܘܢ. ܐܬܢܒܝ ܘܐܡܪ: ܨܘܬܘ
ܡܡܠܠܗ ܕܡܪܝܐ ܘܫܡܥܘ ܩܠܗ ܕܢܒܝܗ. ܘܠܐ ܬܚܝܒܘܢ ܠܙܟܝܐ ܒܕܝܢܐ ܬܪܝܨܐ ܕܐܠܗܐ.
ܕܘܢܘ ܕܝܢܐ ܕܩܘܫܬܐ. ܕܠܐ ܢܫܕܪ ܥܠܝܟܘܢ ܡܪܝܐ ܚܡܬܐ ܕܪܘܓܙܗ. ܕܕܚܝܠܐ ܗܝ ܡܚܘܬܗ.
ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܣܝܒܪܘܬܗ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܗܟܢܐ ܣܟܠܝܢ ܐܢܬܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ.
ܕܠܐ ܕܝܢܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܝܢܐ ܕܩܘܫܬܐ. ܐܠܐ ܡܒܙܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܒܙܕܝܩܘܬܐ. ܕܗܐ ܚܝܒܬܘܢ
ܠܗܕܐ ܒܪܬ ܐܝܣܪܝܠ. ܟܕ ܡܝܬܝܢ ܪ̈ܫܝ ܟܢܘܫܬܐ ܗܠܝܢ ܣܗܕܘܬܐ ܕܓܠܬܐ ܥܠ
50 ܫܘܫܢ. ܘܐܬܕܡܪ ܟܠܗ ܥܡܐ. * ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܗܢܘܢ ܪ̈ܫܝ ܟܢܘܫܬܐ
ܠܕܢܝܐܝܠ ܬܐ ܬܒ. ܘܢܕܥ ܕܝܗܒ ܠܟ ܐܠܗܐ ܩܫܝܫܘܬܐ. ܘܐܝܬܝܘ ܒܓܙܐ ܟܘܪܣܝܐ ܡܢ
ܒܝܬ ܓܙܐ ܘܣܡܘ ܠܕܢܝܐܝܠ ܠܡܬܒ. ܘܫܪܝ ܕܢܝܐܝܠ ܠܡܕܢ ܠܗܢܘܢ ܕܝ̈ܢܐ ܕܥܘܠܐ.
51 ܗܝܕܝܢ ܫܪܝܘ ܐܣܘܪܝܗ ܕܫܘܫܢ. * ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ. ܠܐ ܟܕ ܝܬܒ ܐܢܐ ܕܐܢ ܐܢܐ ܠܫܘܫܢ.
ܐܠܐ ܟܕ ܩܐܡ ܐܢܐ. * ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ. ܦܪܘܫܘ ܐܢܘܢ ܠܝ ܚܕ ܡܢ ܚܕ
ܩܫܝ̈ܫܐ: ܘܗܝܕܝܢ ܐܒܩܐ ܐܢܘܢ. ܐܝܟ ܕܝܗܒ ܠܝ ܡܪܝܐ. ܘܐܚܘܐ ܕܒܥܘܠܐ ܣܗܕܘ
ܥܠ ܫܘܫܢ. ܫܘܩܪܐ.

Cùm ducentes eam irent ut eam occide- 45
rent. Statímq; reſedit ſpiritus ſanctus in
Daniele duodecim annorum puero, Cla- 46
mavítque voce magnâ, dicens; Innocens
ſum ſanguinis fœminæ hujus, quia ipſa
innocens eſt hujus turpitudinis. Con- 47
verſúſque populus totus ad Danielem,
dixit; Quodnam eſt verbum hoc quod
dixiſti? Stans autem Daniel inter eos 48
prophetavit & dixit; Auſcultate ſermo-
nem Domini, & audite vocem Prophe-
tæ ejus, & nolite damnare innocentem
in recto judicio Domini. Judicate ve-
rum judicium, ne immittat in vos Domi-
nus furorem iræ ſuæ. Terribilis enim eſt
plaga ejus, nec ipſam ferre poteſtis.
Adeóne fatui eſtis Iſraelitæ, ut non judi-
cetis verùm judicium, ſed illudatis juſti-
tiæ? Quia ecce Iſraelitidem hanc da-
mnâſtis, ferentibus in Suſannam falſum
teſtimonium Archiſynagogis iſtis. Et
miratus eſt omnis populus. Dixerúntque 50
Danieli Archiſynagogi illi; Age, conſide,
ut ſciamus Deum dediſſe tibi Preſbyte-
rium. Et allatam ex Gazophylacio ſellam
poſuerunt Danieli ut ſederet. Cœpítque
Daniel judices iſtos iniquos judicare:
Tunc Suſannâ vinculis ſolverunt. Dixítq; 51
Daniel, non de ſubſellio judicabo Suſan-
nam, ſed ſtans in pedibus. Dixítque Da-
niel toti cœtui; Separate mihi Presby-
teros iſtos, alterum ab altero, tunc ex-
aminabo eos, prout mihi dederit Domi-
nus, & oſtendam, falſum ipſos per iniqui-
tatem de Suſanna teſtatos eſſe.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

45 * وَهِيَ مُسَاقَةٌ لِتُهْلَكَ * فَأَقَامَ ٱللهُ ٱلرُّوحَ ٱلْقُدُسَ فِي حَدَثٍ شَابٍّ ٱسْمُهُ دَانِيَالُ * فَصَرَخَ 46
47 بِصَوْتٍ عَظِيمٍ * طَاهِرٌ أَنَا مِنْ دَمِ هٰذِهِ * فَرَجَعَ إِلَيْهِ كُلُّ ٱلشَّعْبِ وَقَالُوا * مَا هِيَ هٰذِهِ
48 ٱلْكَلِمَةُ ٱلَّتِي تَكَلَّمْتَ أَنْتَ بِهَا * فَوَقَفَ فِي وَسَطِهِمْ وَقَالَ * هٰكَذَا أَيُّهَا ٱلْجُهَّالُ بَنُو إِسْرَائِيلَ
49 لَمْ تَفْحَصُوا وَلَمْ تَعْرِفُوا بِٱلتَّحْقِيقِ * وَدِنْتُمُ ٱبْنَةَ إِسْرَائِيلَ * ٱرْجِعُوا إِلَى مَوْضِعِ ٱلْقَضَاءِ * لِأَنَّ
50 هٰذَيْنِ شَهِدَا عَلَيْهَا زُورًا * فَرَجَعَ كُلُّ ٱلشَّعْبِ بِسُرْعَةٍ * فَقَالَ لَهُ ٱلشَّيْخَانِ * تَعَالَ ٱجْلِسْ فِي
51 وَسَطِنَا * وَأَخْبِرْنَا أَنَّكَ ٱلَّذِي أَعْطَاكَ ٱللهُ ٱلشَّيْخُوخَةَ * فَقَالَ لَهُمْ دَانِيَالُ * ٱفْصِلُوهُمَا بَعْضَهُمَا
مِنْ بَعْضٍ بَعِيدًا فَأَسْتَخْصِمَهُمَا *

Cúmque duceretur ad interitum, ſuſci- 45
tavit Deus ſpiritum ſanctum in puero
quodam adoleſcente cui nomen erat
Daniel. Is exclamavit voce magnâ. 46
Mundus ego ſum à ſanguine iſtius. Un- 47
de converſus ad eum totus populus, dixe-
runt; Quid eſt hoc verbum quod tu lo-
cutus es? Tum ille ſtans in medio 48
eorum; Itáne, inquit, O ſtolidi Iſraeli-
tæ citra diſquiſitionem, & re non-
dum liquido conſtante condemnâſtis
filiam Iſraelis? Revertimini ad locum 49
judicii, quoniam hi duo falſum in eam
teſtimonium dixerunt. Cùm itaque 50
totus populus properè reverſus eſſet,
dixerunt ei duo illi ſenes; Adeſto, aſ-
ſide inter nos, & nobis declara quomo-
do tu ſis ille cui Deus contulit ſenectu-
tem. Tunc dixit illis Daniel; Alte- 51
rum ab altero procul ſeparate, ut per-
cunter eos.

Verſio VULG. LAT.

52 Cùm ergò diviſi eſſent alter ab altero, vocavit unum de
eis, & dixit ad eum; Inveterate dierum malorum, nunc
53 venerunt peccata tua, quæ operabaris priùs; Judicans
judicia injuſta, innocentes opprimens, & dimittens
noxios, dicente Domino; Innocentem & juſtum non
54 interficies. Nunc ergò ſi vidiſti eam, dic ſub qua ar-
bore videris eos colloquentes ſibi. Qui ait; Sub
55 ſcino. Dixit autem Daniel; Rectè mentitus es in ca-
put tuum: Ecce enim Angelus Dei acceptâ ſententiâ
56 ab eo, ſcindet te medium. Et, amoto eo, juſſit venire
alium, & dixit ei; Semen Chanaan, & non Juda,
ſpecies decepit te, & concupiſcentia ſubvertit cor tuum:
57 Sic faciebatis filiabus Iſrael, & illæ timentes loqueban-
tur vobis: ſed filia Juda non ſuſtinuit iniquita-
tem veſtram.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

52 Ὡς δὲ διεχωρίσθησαν εἷς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, ἐκάλεσε τὸν ἕνα αὐτῶν, ϗ
εἶπε πρὸς αὐτὸν, Πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἥκασιν αἱ
53 ἁμαρτίαι σου, ἃς ἐποίεις τὸ πρότερον, Κρίνων κρίσεις ἀδίκους,
ϗ τοὺς μὲν ἀθῴους κατακρίνων, ἀπολύων δὲ τοὺς αἰτίους, λέγοντος
54 τοῦ (λ) Θεοῦ, Ἀθῷον ϗ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. Νῦν οὖν ταύτην
εἴπερ εἶδες, εἰπὸν, ὑπὸ τί δένδρον (μ) εἶδες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλ-
55 λήλοις; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπὸ σχῖνον. Εἶπε δὲ Δανιήλ, Ὀρθῶς
ἔψευσαι εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν· ἤδη γὰρ ἄγγελος (ν) φάσιν Θεοῦ
56 λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ, σχίσει σε μέσον. Καὶ μεταστήσας αὐτὸν,
ἐκέλευσε προσαγαγεῖν τὸν ἕτερον, ϗ εἶπεν αὐτῷ, Σπέρμα Χαναὰν,
ϗ οὐκ Ἰούδα, τὸ κάλλος ἐξηπάτησέ σε, ϗ (ξ) ἐπιθυμία διέστρεψε
57 τὴν καρδίαν σου. Οὕτως ἐποιεῖτε θυγατράσιν Ἰσραήλ, (ο) ϗ
ἐκεῖναι φοβούμεναι ὡμίλουν ὑμῖν· ἀλλ' οὐ θυγάτηρ Ἰούδα ὑπέμεινε
τὴν ἀνομίαν ὑμῶν.

MS. A. (λ) κυρίου, (μ) κατέλαβες (ν) τοῦ Θεοῦ λαβὼν φάσιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, (ξ) ἡ ἐπιθυμία (ο) κἀκεῖναι

Cúmque diviſi eſſent alter ab altero; vocavit 52
unum de eis, & dixit ad eum; Inveterate die-
rum malorum, nunc venerunt peccata tua, quæ
operabaris priùs, Judicans judicia injuſta, & 53
innocentes condemnans, dimittens autem no-
xios: dicente Deo; Innocentem & juſtum non
interficies. Nunc igitur ſi vidiſti eam: dic, ſub 54
qua arbore videris eos colloquentes ſibi? Qui
ait; Sub ſchino. Dixitque Daniel; Rectè men- 55
titus es in caput tuum. Ecce enim angelus Dei
acceptâ ſententiâ à Deo, ſcindet te medium. Et 56
amoto eo juſſit venire alium: & dixit ei; Se-
men Chanaan, & non Juda, ſpecies decepit te,
& concupiſcentia ſubvertit cor tuum. Sic fa- 57
ciebatis filiabus Iſrael: & illæ timentes loque-
bantur vobis. Sed non filia Juda ſuſtinuit ini-
quitatem veſtram.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

52 * ܟܕ ܕܝܢ ܦܪܫܘ ܐܢܘܢ ܚܕ ܡܢ ܚܕ. ܩܪܐ ܕܢܝܐܝܠ ܠܚܕ ܡܢܗܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗ. ܐܘ ܕܥܬܩܬ
53 ܒܝܘܡܬܐ ܒܝܫܬܐ. ܗܫܐ ܐܬܘ ܠܟ ܚܛܗܝܟ ܕܥܒܕܬ ܒܥܘܠܐ ܒܕܝܢܐ ܕܕܢܬ. * ܕܚܝܒ ܐܢܬ ܙܟܝ̈ܐ ܘܫܪܐ
54 ܐܢܬ ܠܚܝ̈ܒܐ ܕܚܝܒܝܢ ܠܡܘܬܐ. ܡܪܝܐ ܕܝܢ ܙܕܝܩ ܘܙܟܝ. * ܗܫܐ ܐܫܬܥܐ ܠܢ ܥܠ ܗܕܐ ܐܢܬܬܐ.
55 ܡܢܐ ܚܙܝܬ. ܘܬܚܝܬ ܐܝܢܐ ܐܝܠܢܐ ܚܙܝܬ ܕܐܡܪܝܢ: * ܘܐܡܪ. ܬܚܝܬ ܐܝܠܢܐ ܕܒܠܘܛܐ.
ܘܐܡܪ ܠܗ ܕܢܝܐܝܠ: ܫܪܝܪܐܝܬ ܡܦܩܐ ܐܢܬ ܕܓܠܘܬܟ ܒܪܫܟ. ܡܛܠ ܕܡܠܐܟܗ ܕܡܪܝܐ ܚܟܝܡܐ.
ܕܝܢܐ ܕܢܣܒ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ. ܕܢܦܠܓܟ ܡܢ ܡܨܥܬܟ ܘܢܫܕܝܟ ܠܦܠܓܐ ܚܕ.
56 * ܘܐܡܪ ܕܢܝܬܘܢ ܠܗ ܠܚܒܪܗ ܐܚܪܢܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܕܢܝܐܝܠ. ܐܘ ܙܪܥܐ ܟܢܥܢܝܐ ܘܠܐ ܝܗܘܕܝܐ.
57 ܫܘܦܪܐ ܕܚܙܘܐ ܐܓܪܓܟ. ܘܪܓܬܐ ܒܝܫܬܐ ܗܦܟܬ ܠܒܟ. * ܗܟܢܐ ܥܒܕܬܘܢ ܠܒܢܬ
ܐܝܣܪܝܠ. ܡܛܠ ܕܙܝܥܝܢ ܗܘܝ ܘܡܬܓܪܓܢ ܠܟܘܢ: ܐܠܐ ܒܪܬ ܝܗܘܕܐ ܠܐ ܣܝܒܪܬ ܠܟܘܢ.

Cúmque alterum ab altero ſejunxiſſent, 52
appellans Daniel alterum eorum dixit ei;
O qui diebus malis inſenuiſti, nunc ve-
nerunt in te peccata tua quæ perverſè ju-
dicando feciſti; Condemnans innocen- 53
tes & ſolvens damnandos morte dignos.
Dominus autem juſtus eſt & innocens.
Nunc, narra nobis, de hac fœminâ, quid 54
vidiſti, & ſub qua arbore vidiſti quæ
dicta ſunt? Et dixit; Sub arbore quercûs.
Dixit autem Daniel; Revera rectâ per- 55
git mendacium tuum in caput tuum; An-
gelus enim Domini judicium ſapiens à
Deo deducit, ut per medium fiſſus in al-
teram partem projiciaris. Juſsítque ad- 56
duci ad ſe alterum Presbyterum: Dixítq;
ei Daniel; O ſemen Cananiticum, non
Judaicum, formæ pulchræ irritârunt te, &
concupiſcentia mala pervertit cor tuum.
Sic feciſtis Iſraelitidibus, quæ commove- 57
runt vos & provocârunt: ſed Judæa vos
non tulit.

Verſio *SYRIACA* altera cum Interpretatione *LATINA.*

52 * ܘܦܪܫܬ ܐܢܘܢ ܟܢܘܫܬܐ ܚܕ ܡܢ ܚܕ ܘܩܪܐ ܠܚܕ ܡܢܗܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗ. ܓܒܪܐ ܕܐܬܥܬܩ
ܒܝܘܡܬܐ ܒܝܫܬܐ. ܗܫܐ ܕܝܢ ܩܪܒܘ ܚܛܗܝܟ. ܗܠܝܢ ܕܥܒܕ ܗܘܝܬ ܡܢ ܩܕܝܡ
53 ܟܕ ܕܐܢ ܗܘܝܬ ܕܝܢܐ ܕܥܘܠܐ: * ܡܚܝܒ ܗܘܝܬ ܠܙܕܝ̈ܩܐ ܘܡܘܒܕ ܗܘܝܬ ܠܡܟܝ̈ܟܐ:
54 ܘܡܙܟܐ ܗܘܝܬ ܠܚܝ̈ܒܐ. * ܗܫܐ ܕܝܢ. ܐܡܪ ܠܝ ܗܕܐ: ܩܕܡ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܗܕܐ.
ܬܚܝܬ ܐܝܢܐ ܐܝܠܢܐ: ܚܙܝܬ ܠܗܕܐ ܥܡ ܗܢܐ ܥܠܝܡܐ ܟܕ ܕܡܟܝܢ ܐܢܘܢ. ܐܡܪ ܠܗ
55 ܗܘ ܩܫܝܫܐ ܬܚܝܬ ܦܣܬܩܐ. * ܐܡܪ ܠܗ ܕܢܝܐܝܠ. ܗܕܐ ܕܝܢ ܕܥ. ܕܐܢ ܕܓܠܬ ܒܪܫܟ
ܣܠܩܐ. ܡܠܐܟܗ ܓܝܪ ܕܡܪܝܐ: ܢܣܒ ܦܘܩܕܢܐ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ: ܕܢܦܠܓܟ ܡܢ ܪܫܟ
56 ܠܪܫܟ. * ܘܩܪܐ ܠܚܒܪܗ ܐܚܪܢܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. ܙܪܥܐ ܕܟܢܥܢ ܘܠܐ ܕܝܗܘܕܐ: ܫܘܦܪܗ
ܕܗܕܐ ܐܚܝܕܟ: ܘܪܓܬܗ ܗܦܟܬ ܠܒܟ.
57 * ܗܟܢܐ ܥܒܕܬܘܢ ܠܒܢܬ ܐܝܣܪܝܠ. ܟܕ ܠܐ ܡܬܛܦܝܣܢ ܗܘܝ ܠܟܘܢ.

Et ſeparavit eos cœtus alterum ab al- 52
tero: Et vocavit alterum eorum, & dixit
ei; O homo qui diebus malis inſenuiſti,
nunc utique appropinquârunt peccata
tua quæ olim feciſti, ferendo ſententias
iniquas; Condemnans juſtos, & perdens 53
humiles, & ſontes abſolvens. Nunc igi- 54
tur, dic mihi hoc coram toto cœtu iſto;
Sub quanâ arbore vidiſti hanc cum ado-
leſcente iſto concumbentem? dixit ei
presbyter, Sub piſtacio. Dixit ei Daniel; 55
Hoc igitur ſcito, quod certò ſi mentitus
es, in caput tuum aſcendet. Angelus enim
Domini, accepto à Deo mandato, ab ex-
tremo te in extremum diffiſſurus eſt.
Poſtea vocavit alterum ſocium ejus, & 56
dixit ei; Semen Canaaniticum, non Judai-
cum, forma hujus ſubjugavit te, & cu-
pido ejus pervertit cor tuum: Sic facie- 57
batis Iſraelitidibus, cum non obſeque-
rentur vobis.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

52 * فَلَمَّا أُفْصِلَا وَاحِدٌ مِنْ وَاحِدٍ * دَعَا أَحَدَهُمَا وَقَالَ لَهُ * يَا مُتَعَتِّقَ ٱلْأَيَّامِ ٱلرَّدِيَّةِ * ٱلْآنَ بَانَتْ
53 خَطَايَاكَ ٱلَّتِي أَنْتَ صَنَعْتَهَا فِي ٱلْأَوَّلِ * إِذْ حَكَمْتَ حُكُومَاتٍ ظَالِمَةً * أَمَّا ٱلْبَرِيُّونَ
54 فَتَدِينُهُمْ * وَأَمَّا ٱلْمُذْنِبِينَ فَتُسَرِّحُهُمْ * إِذِ ٱللهُ يَقُولُ بَرِيًّا وَصِدِّيقًا لَا تَقْتُلْ * وَٱلْآنَ إِنْ كُنْتَ
رَأَيْتَ هٰذِهِ قُلْ تَحْتَ أَيِّ شَجَرَةٍ رَأَيْتَهُمَا يَتَحَدَّثَانِ بَعْضُهُمَا مَعَ بَعْضٍ * فَقَالَ * تَحْتَ شَجَرَةِ
55 سُمَّاقٍ * فَقَالَ دَانِيَالُ * بِٱسْتِقَامَةٍ كَذَبْتَ عَلَى رَأْسِكَ * لِأَنَّ مَلَاكَ ٱلرَّبِّ قَدْ أَخَذَ إِذْنًا مِنْ
56 قِبَلِ ٱللهِ لِيَشُقَّكَ مِنْ وَسَطِكَ * وَأَبْعَدَهُ * وَأَمَرَ أَنْ يُقَدِّمُوا لَهُ ٱلْآخَرَ * فَقَالَ لَهُ يَا زَرْعَ كَنْعَانَ
57 وَلَيْسَ يَهُوذَا * ٱلْحُسْنُ خَدَعَكَ * وَٱلشَّهْوَةُ أَعْكَسَتْ قَلْبَكَ * هٰكَذَا صَنَعْتُمْ بِبَنَاتِ إِسْرَائِيلَ *
وَأُولٰئِكَ خَائِفَاتٌ أَنْ يَتَكَلَّمْنَ مَعَكُمْ * هٰذِهِ بِنْتُ يَهُوذَا لَمْ تَصْبِرْ لِإِثْمِكُمَا *

Cùmque ſeparati fuiſſent alter ab altero, 52
advocavit alterum eorum, & dixit ei;
O inveterate in diebus malignis, nunc
produnt ſe peccata tua quæ antehac per-
petrabas, Cùm ſententias injuſtas de- 53
cerneres, & inſontes quidem condemna-
res, ſontes verò abſolveres, cùm Deus
dicat; Inſontem & juſtum ne interfi-
cias. Jam ergò, ſiquidem hanc vidiſti, 54
dic ſub qua arbore vidiſti eos colloquen-
tes alterum cum altera? Qui dixit, Sub
arbore Summac (quam Græci Rhus
vocant.) Dixit Daniel, Rectè menti- 55
tus es in tuum ipſius caput: nam An-
gelus Domini jam obtinuit permiſſum à
Deo diſſecandi te medium. Eo amoto, 56
juſſit ut adducerent ad ſe alterum; cui
dixit, O ſemen Chanaanis, ac non Judæ,
pulchritudo te decepit, & libido animum
tuum pervertit. Sic faciebatis filiabus 57
Iſraelis, & illæ metuebant alloqui vos:
hæ filiæ Judæ non ſuſtinent iniqui-
tatem veſtram.

Verſio VULG. LAT.

58 Nunc ergò dic mihi, ſub qua arbore comprehenderis eos
59 loquentes ſibi. Qui ait; Sub prino. Dixit autem ei
Daniel; Rectè mentitus es & tu in caput tuum: manet enim
Angelus Domini, gladium habens, ut ſecet te medium, &
60 interficiat vos. Exclamavit itaque omnis cœtus voce
magnâ, & benedixerunt Deum, qui ſalvat ſperantes in ſe.
61 Et conſurrexerunt adverſùs duos presbyteros, (convicerat
enim eos Daniel ex ore ſuo falſum dixiſſe teſtimonium,) feceruntque eis ſicut malè egerant adverſùs proxi-
62 mum, Ut facerent ſecundùm legem Moyſi: & interfecerunt eos, & ſalvatus eſt ſanguis innoxius in die illa.
63 Helcias autem & uxor ejus laudaverunt Deum pro filia
ſua Suſanna, cum Joakim marito ejus, & cognatis omni-
64 bus, quia non eſſet inventa in ea res turpis. Daniel autem factus eſt magnus in conſpectu populi à die illa, &
deinceps.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

58 Νῦν οὖν λέγε μοι, ὑπὸ τί δένδρον κατέλαβες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας
59 ἀλλήλοις; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπὸ πρῖνον. Εἶπε δὲ αὐτῷ Δανιὴλ, Ὀρθῶς ἔψευσαι καὶ σὺ εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν· μένει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, τὴν ῥομφαίαν ἔχων πρίσαι σε μέσον, ὅπως (π) ἐξολοθρεύσῃ
60 ὑμᾶς. Καὶ ἀνεβόησε πᾶσα ἡ συναγωγὴ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ (ρ) εὐ-
61 λόγησαν τῷ Θεῷ τῷ σώζοντι τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἀνέστησαν ἐπὶ τοὺς δύο (σ) πρεσβύτας, ὅτι συνέστησεν αὐτοὺς Δανιὴλ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ψευδομαρτυρήσαντας. καὶ ἐποίησαν αὐ-
62 τοῖς ὃν τρόπον ἐπονηρεύσαντο τῷ πλησίον· Ποιῆσαι κατὰ τὸν νόμον (τ) Μωυσῆ. καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς, καὶ ἐσώθη αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ
63 ἐκείνῃ. Χελκίας δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ᾔνεσαν (υ) περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν (φ) μετὰ Ἰωακεὶμ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν συγγενῶν (χ) αὐτῶν, ὅτι οὐχ
64 εὑρέθη ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα. Καὶ Δανιὴλ ἐγένετο μέγας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ ἐπέκεινα.

MS.A. (π) ἐξολεθρεύσει ὑμᾶς. Καὶ ἀνεβόησε (ρ) ἐβόησε (σ) πρεσβυτέρους, (τ) Μωσῆ. (υ) τὸν Θεὸν περὶ (φ) Σουσάννας μετὰ (χ) πάντων,

Nunc ergò dic mihi, ſub qua arbore comprehendens eos loquentes ſibi? Qui ait; Sub prino. 58
Dixitque ad eum Daniel; Rectè mentitus es & tu in caput tuum. Manet enim angelus Dei, gladium habens, ut ſecet te mediū, & interficiat 59
vos. Exclamavit autem omnis ſynagoga voce magnâ: & benedixerunt Deum, qui ſalvat ſperantes in ſe. 60 *Et conſurrexerunt adverſùs duos presbyteros: Convicerat enim eos Daniel ex ore ipſorum, falſum dixiſſe teſtimonium.* 61 *Et fecerunt eis ſicut malè egerant adverſùs proximum: Ut facerent ſecundùm legem Moyſi.* 62 *Et interfecerunt eos: & ſalvatus eſt ſanguis innoxius in die illa. Chelcias autem, & uxor ejus, (d) laudaverunt pro filia ſua cum Joacim marito ejus,* 63 *& cognatis (e) ſuis, quia non eſſet inventa in ea res turpis. Daniel autem factus eſt magnus in conſpectu populi à die illa, & deinceps.* 64

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]
[illegible]
62 [illegible]
63 [illegible]
[illegible]
64 [illegible]
* [illegible] *

Nunc dic nobis, Sub quanam arbore congreſſos eos vidiſtis? Et dixit Presbyter, Sub arbore caſtaneæ. 58 Dixit autem ei Daniel; Mendacium tuum in caput tuum deſcendet: Ecce enim Angelus Dei cum gladio ſuo qui medium te dividet, ut perdat vos. 59 Tum clamans voce excelſâ totus cœtus benedixit Deo, qui ſalvat ſperantes in ſe. 60 Et ſurgens in iſtos duos Presbyteros, quòd eorum teſtimonia Daniel ex ore ipſorum falſa conſtituerat, 61 fecit ipſis ſecundùm malitiam ipſorum in Suſannam Judæam, ſecundùm id quod ſcriptum eſt in lege Moſis. Occiſiſque 62 eis, liberârunt ſanguinem innocentem die iſto. Tum Helcana & uxor ejus cantârunt gratiáſq; egerunt: laudaveruntque 63 filiam ſuam Suſannam, cum Joacimo marito ejus omnibúſq; propinquis ipſorum, quòd adulterii crimen in ea nullum inventum eſſet. Et magnificatus eſt Daniel coram populo Iſraelis, ab iſto die. 64

Finis Hiſtoriæ Suſannæ.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

58 [illegible]
[illegible]
[illegible]
59 [illegible]
[illegible]
[illegible]
60 [illegible]
[illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
63 [illegible]
[illegible]
64 [illegible]
[illegible]
[illegible]
* [illegible] *

Tu igitur dic mihi coram toto cœtu iſto, Sub quanam arbore vidiſti eos ſimul concumbentes, hanc, & adoleſcentem illum? reſpondens dixit, ſub malogranato. Et exclamans altâ voce cœtus totus ſimul, laudârunt Deum occultorū revelatorem, qui reddit innocenti ſecundùm innocentiam ſuam, & retribuens injuriam facienti, viam ejus in caput ejus reddit. 58 Dixítq; ei Daniel; Reverà locutus es iniquitatem coram Dño de imbelli hâc, cupientibus vobis fundere ſanguinem innnocenté per injuriam. Nunc autem aſcendit malum tuum in caput tuum, ſicut ſcriptum eſt in lege Moſis. Ecce enim Angelus Domini miſſus eſt adverſùs te, gladium manu ſuâ tenens, ut findat te ab extremo ad extremum, & ambos ſimul perdat. 59 Et reſpondit totus cœtus voce altâ, dixítque ſimul; Laus Deo qui ſervat omnes credentes in nomine ejus. 60 Arguítque ipſos Daniel de injuria quam fecerant. Surrexítque in eos totus cœtus, & fecerunt ipſis ſecundùm præceptum Moſis. 61 Et occiderunt eos, & retribuit ipſis Dominus vindictam malam prout digni erant, & ſervavit ſanguinem innocentem die iſto. 62 Helcana autem & uxor ejus gaviſi ſunt de filia ſua Suſannâ uxore Joacimi, quòd non inventa fuerat in eu vitiū, laudavítq; Deum totus populus, & nati Suſannæ, ſublatum eſſe ab ipſis nomen corruptelæ. 63 Daniel autem creſcebat in gratia coram tota familia Suſannæ, & coram toto cœtu Iſraelis, ſempérque judicium & juſtitiam in populo ſuo faciebat, prædicabatúrque fama glorioſorum factorū ejus in toto populo, cum occultis & ſecretis quæ inveſtigaverat. 64 *Finis libri Suſannæ.*

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

58 * والآن قل لي تحت أي شجر نظرتهما يتحدثان بعضهما مع بعض * فقال تحت شجر
59 سنديان * فقال له دانيال * بالاستقامة كذبت وانت على راسك * لان ملاك الله واقف معه
60 سيف لينشرك من وسطك * كي يستاصلكما * فصرخ كل الجمع بصوت عظيم * وباركوا
61 الله مخلص المتوكلين عليه * وقاموا على الشيخين * لان دانيال اخذهما من فيهما اذ
62 كانا شهود زور * وصنعوا بهما كما تشاورا على القريب ليصنعا * كناموس موسي *
63 وقتلوهما * وخلص دم لا ذنب له في ذلك اليوم * وحلقياس وامراته سبحا الله من اجل
ابنتهما سوسنة * مع يواقيم رجلها وجميع اقاربهما * لانه لم يوجد فيها امر نجس *
64 * وصار دانيال عظيما امام الشعب من ذلك اليوم وما بعده *

Jam ergò dic mihi ſub qua arbore vidiſti eos unà colloquentes: Qui dixit, Sub arbore aquifolia. 58 *Ait illi Daniel; Rectè mentitus es tu quoque in tuum ipſius caput: nam Angelus Domini adeſt cum gladio ad ſecandum te medium, ut vos ambos extirpet.* 59 *Tunc exclamavit cœtus univerſus magnâ voce, & benedixerunt Deum ſervatorem in ſe confidentium.* 60 *Et inſurgentes in illos duos ſenes (nam Daniel convicerat eos ex ſuo ipſorum ore, quòd eſſent falſi teſtes,)* 61 *Fecerunt eis quemadmodum malitioſè intenderant facere contra propinquum, juxta legem Moſaicam; & peremerunt eos: ita ſervatus fuit ſanguis minimè noxius, illo die.* 62 *Helcia verò et uxor ejus laudaverunt Deum pro filia ſua Suſanna, cum Joacimo marito ejus, & omnibus cognatis ejus, quòd non eſſet deprehenſum in ea turpe facinus.* 63 *Et Daniel effectus eſt magnus apud populum à die illo in poſterum.* 64

Canticum Azariæ, & Hymnus trium Puerorum, quæ in exemplaribus Syr. Arab. Græc. & Vulg. Lat. habentur Dan. 3. verſ. 24.

Verſio VULG. LAT.

Quæ ſequuntur in Hebrais voluminibus non reperi.

24 Et ambulabant in medio flammæ laudantes Deum, & be-
25 nedicentes Domino. Stans autem Azarias oravit ſic, ape-
26 riénſque os ſuum in medio ignis ait; Benedictus es, Domine Deus patrum noſtrorum, & laudabile, & glorioſum
27 nomen tuum in ſecula: Quia juſtus es in omnibus, quæ feciſti nobis, & univerſa opera tua vera, & viæ tuæ rectæ,
28 & omnia judicia tua vera. Judicia enim vera feciſti, juxta omnia quæ induxiſti ſuper nos, & ſuper civitatem ſanctam patrum noſtrorum Jeruſalem: quia in veritate, & in judicio, induxiſti omnia hæc propter peccata noſtra.
29 Peccavimus enim, & iniquè egimus recedentes à te: &
30 deliquimus in omnibus: Et præcepta tua non audivimus nec obſervavimus, nec fecimus ſicut præceperas nobis ut
31 benè nobis eſſet. Omnia ergò, quæ induxiſti ſuper nos,
32 & univerſa, quæ feciſti nobis, in vero judicio feciſti: Et tradidiſti nos in manibus inimicorum noſtrorum iniquorum, & peſſimorum, prævaricatorúmque, & regi injuſto
33 & peſſimo ultra omnem terram. Et nunc non poſſumus aperire os: confuſio & opprobrium facti ſumus ſervis
34 tuis, & his qui colunt te. Ne, quæſumus, tradas nos in perpetuum propter nomen tuum, & ne diſſipes teſtamen-
35 tum tuum: Neque auferas miſericordiam tuam à nobis, propter Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſervum tuum, & Iſrael Sanctum tuum:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

24 Καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς, ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ
25 εὐλογοῦντες τὸν Κύριον. Καὶ συστὰς Ἀζαρίας προσηύξατο οὕτως
26 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, εἶπεν, † Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ (α) αἰνετὸς, καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνο-
27 μά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. † Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας (β), † καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ, καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοί σου, † καὶ πᾶσαι αἱ
28 κρίσεις σου ἀλήθεια. † Καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας κατὰ πάντα ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν, † καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν (*) τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν Ἱερουσαλήμ· † ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα διὰ τὰς
29 ἁμαρτίας ἡμῶν. † Ὅτι ἡμάρτομεν καὶ ἠνομήσαμεν (γ) ἀποστῆναι ἀπὸ
30 σοῦ, † καὶ ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσι, Καὶ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἠκούσαμεν, οὐδὲ συνετηρήσαμεν, οὐδὲ ἐποιήσαμεν † καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν,
31 ἵνα εὖ ἡμῖν γένηται. † Καὶ πάντα ὅσα (δ) ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ πάντα
32 ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν ἀληθινῇ κρίσει ἐποίησας. † Καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἀνόμων, (ε) καὶ ἐχθίστων ἀποστατῶν, † καὶ
33 βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν. † Καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ (ζ) στόμα ἡμῶν· † αἰσχύνη καὶ ὄνειδος
34 ἐγενήθημεν τοῖς δούλοις σου, καὶ τοῖς σεβομένοις σε. † Μὴ δὴ (η) παραδῴης ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σου, † καὶ μὴ διασκεδά-
35 σῃς τὴν διαθήκην σου, † Καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν, † διὰ Ἀβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦ, † καὶ διὰ Ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου, † καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου,

MS.A. (α) αἰνετὸν, (β) ἡμῖν, (*) σου τὴν (γ) ἀποστάντες (δ) ἐποίησας ἡμῖν, (ε) ἐχθίστων (ζ) στόμα· αἰσχύνη καὶ ὄνειδος ἐγενήθη (η) παραδῷς

Et (l) ambulabant in medio flammæ laudantes Deum, & benedicentes Dominum. 24 *Et ſtans Azarias oravit ſic: & aperiens os ſuum in medio ignis, dixit;* 25 *Benedictus es, Domine Deus patrum noſtrorum, & (m) laudabilis: & glorioſum nomen tuum in ſecula:* 26 *Quia juſtus es in omnibus, quæ feciſti: & univerſa opera tua vera: & rectæ viæ tuæ, & omnia judicia tua veritas.* 27 *Et judicia veritatis feciſti juxta omnia quæ induxiſti ſuper nos, & ſuper civitatem ſanctam patrum noſtrorum Hieruſalem: quia in veritate & judicio induxiſti omnia hæc propter peccata noſtra.* 28 *Peccavimus enim, & iniquè egimus recedentes à te: & deliquimus in omnibus:* 29 *Et præcepta tua non audivimus, nec obſervavimus: nec fecimus, ſicut præceperas nobis; ut benè nobis eſſet.* 30 *Omnia ergò, quæ induxiſti ſuper nos, & univerſa quæ feciſti nobis, in vero judicio feciſti:* 31 *Et tradidiſti nos in manibus inimicorum iniquorum, & peſſimorum prævaricatorum, & regi injuſto & peſſimo ultra omnem terram.* 32 *Et nunc non poſſumus aperire os noſtrum: Confuſio, & opprobrium facti ſumus ſervis tuis, & his qui colunt te.* 33 *Ne, quæſumus, tradas nos in finem propter nomen tuum: & ne diſſipes teſtamentum tuum:* 34 *Neque auferas miſericordiam tuam à nobis propter Abraam dilectum à te, & Iſaac ſervum tuum, & Iſrael Sanctum tuum:* 35

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
[illegible]

Surrexerunt, & cum vinculis ſuis ambulabant in medio flammæ ignis, laudabant Deum, & benedicebant Dominum. 24

Oratio ſociorum Hananiæ.

Stans enim Azaria aperuit os ſuum ad benedicendum in medio igne; aperuit inquam os ſuum, & oravit, atq; ita dixit; 25 Benedictus ſis Domine Deus patrum noſtrorum; exaltetur laudibuſque celebretur nomen tuum in perpetuum: 26 Quandoquidem juſtus es in rebus omnibus quibus nos afficis, omnia opera tua juſta ſunt, rectæ viæ tuæ, & omnia judicia tua fidelia. 27 Nam æquo judicio exercuiſti in nos quicquid intuliſti nobis, ſanctæq; huic patrum noſtrorum urbi Jeroſolymæ: Æquo ſiquidem jure intuliſti nobis hæc omnia, 28 Propter ſcelera noſtra quæ commiſimus & iniquè geſſimus in te; quòd à te receſſerimus, dictúmq; tuum tranſgreſſi ſumus: omninò peccavimus in te, 29 Mandatis tuis non obtemperavimus, & non obſervavimus neque præſtitimus prout præceperas nobis, ut benè eſſet nobis. 30 Ideò quicquid intuliſti nobis, & quicquid feciſti nobis; legitimo quidem judicio feciſti nobis: 31 Et tradidiſti nos in manum hoſtium noſtrorum impiorum, qui remotiſſimi ſunt à te, & dominio impii regni, omnium orbis regnorum peſſimi. 32 Jam ergò Domine, non licet nobis os aperire coram te, propter dedecus & opprobriū quod factum eſt ſervis & cultoribus tuis. 33 Ne prodas nos in finem uſque, propter nomen tuum 34 ne reſcindas pactum tuum, Neve miſericordiam & benevolentiam tuam amoveas à nobis, propter Abraham dilectum tuum, propter Iſahac ſervum tuum, & propter Iſraelem ſanctum tuum, 35

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 * ومشوا في وسط اللهيب يسبحون الله * ويباركون الرب * تسبحة عزريا *
25 26 * ووقف معهم عزريا وصلي هكذا * وفتح فمه في وسط النار وقال * مبارك انت ايها الرب
27 اله ابائنا * ومسبح وممجد اسمك الي الدهور * لانك عدل انت في كل ما صنعته بنا * وكل
28 اعمالك بحق * وطرقك مستقيمة * وكل احكامك حقيقية * وصنعت احكام حق في كل ما جلبته
علينا وعلي مدينة ابائنا المقدسة اورشليم * لانك بحق وحكم جلبت هذه كلها علينا لاجل
29 30 خطايانا * لانا اخطانا واثمنا لنتباعد منك * واخطانا في كل شي * ولم نسمع وصاياك * ولم نحفظ ولم
31 نصنع كما اوصيتنا لكي يكون لنا الخير * وكل ما جلبته علينا وكل ما صنعته بنا
32 بحكم حقيقي صنعته * واسلمتنا في ايدي اعداء اثمة مبغضين مارقين * وملك ظالم
33 واشر من كل الارض * والان ليس لنا ان نفتح فمنا * لان الخزي والعار صار لعبيدك
34 35 ولعابديك * فلا تسلمنا الي الغاية لاجل اسمك * ولا تبطل عهدك * ولا تبعد رحمتك
عنا لاجل ابرهيم المحبوب منك * ولاجل اسحق عبدك * واسرائيل قديسك *

Ambulabant in medio flammæ laudantes Deum, & benedicentes Dominum. 24

Canticum Azariæ.

Et ſtans cum eis Azaria, ſic oravit; 25 *aperiénſque os ſuum in medio ignis, dixit; Benedictus ſis ô Domine Deus patrum noſtrorum; laudandum et glorificandum nomen tuum in ſecula.* 26 *Tu enim juſtiſſimus es in omnibus quæ feciſti nobis, & omnia opera tua vera, viæ tuæ rectæ, & omnia judicia tua vera ſunt:* 27 *Et æquo jure feciſti quicquid intuliſti nobis & urbi patrum noſtrorum ſanctæ Jeruſalem. Tu enim juſto judicio hæc omnia nobis intuliſti propter peccata noſtra.* 28 *Siquidem peccavimus & deliquimus recedendo à te, & peccavimus in omnibus rebus.* 29 *Non audivimus præcepta tua, neque cuſtodivimus; neque egimus quemadmodum præceperas nobis, ut benè contingeret nobis.* 30 *Et quicquid intuliſti nobis, & quicquid feciſti nobis, vero judicio feciſti:* 31 *Tradendo nos in manus inimicorum ſceleratórum, oſorum, impiorum, & regis iniqui, totiúſque terræ peſſimi.* 32 *Nunc itaque non eſt nobis quòd os aperiamus, eò quòd ignominia & improperium acciderit ſervis et cultoribus tuis.* 33 *Verùm ne planè prodas nos, propter nomen tuum, neve irritum facias pactum tuum:* 34 *Neque avoces miſericordiam tuam à nobis; propter Abrahamum à te dilectum, et propter Iſhacum ſervum tuum, et Iſraelem Sanctum tuum;* 35

Verſio VULG. LAT.

36 Quibus locutus es pollicens quòd multiplicares ſemen
eorum ſicut ſtellas cœli, & ſicut arenam quæ eſt in littore
37 maris: Quia, Domine, imminuti ſumus plus quàm omnes
gentes, ſumúſque humiles in univerſa terra hodiè propter
38 peccata noſtra. Et non eſt in tempore hoc princeps, &
dux, & propheta, neque holocauſtum, neque ſacrificium,
neque oblatio, neque incenſum, neque locus primitiarum
39 coram te. Ut poſſimus invenire miſericordiam tuam:
ſed in animo contrito, & ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur.
40 Sicut in holocauſto arietum, & taurorum, & ſicut in
millibus agnorum pinguium: ſic fiat ſacrificium noſtrum
in conſpectu tuo hodiè, ut placeat tibi: quoniam non
41 eſt confuſio confidentibus in te. Et nunc ſequimur te in
toto corde, & timemus te, & quærimus faciem tuam.
42 Ne confundas nos: ſed fac nobiſcum juxta manſuetudinem
tuam, & ſecundùm multitudinem miſericordiæ
43 tuæ. Et erue nos in mirabilibus tuis, & da gloriam
44 nomini tuo, Domine: Et confundantur omnes, qui oſtendunt
ſervis tuis mala, confundantur in omni potentia
45 tua, & robur eorum conteratur: Et ſciant quia tu es
Dominus Deus ſolus, & glorioſus ſuper orbem terrarum.
46 Et non ceſſabant qui miſerant eos miniſtri regis
ſuccendere fornacem, naphthâ, & ſtuppâ, & pice,
& malleolis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

36 † Οἷς ἐλάλησας (θ) πληθῦναι τὸ σπέρμα αὐτῶν, ὡς τὰ ἄστρα
37 τοῦ οὐρανοῦ, † καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. † Ὅτι
δέσποτα ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, † καὶ ἐσμὲν ταπεινοὶ
38 ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. † Καὶ οὐκ ἔστιν
ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος, † οὐδὲ ὁλοκαύτωσις,
οὐδὲ θυσία, † οὐδὲ προσφορά, οὐδὲ θυμίαμα, † (ι) οὐδὲ
39 τόπος τοῦ καρπῶσαι (ʺ) ἐναντίον σου, Καὶ εὑρεῖν ἔλεος. † Ἀλλ᾽ ἐν ψυχῇ
συντετριμμένῃ, καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχθείημεν,
40 † Ὡς ἐν (κ) ὁλοκαυτώσει κριῶν καὶ ταύρων, † καὶ (λ) ὡς ἐν μυριάσιν ἀρνῶν
πιόνων, † οὕτως γενέσθω (μ) ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου σήμερον,
καὶ ἐκτελέσαι ὄπισθέν σου· † ὅτι οὐκ (ν) ἔσται αἰσχύνη τοῖς πε-
41 ποιθόσιν ἐπὶ σοί. † Καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμεν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ φοβού-
42 μεθά σε, † καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου. Μὴ καταισχύνῃς ἡμᾶς,
† ἀλλὰ ποίησον μεθ᾽ ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου, † καὶ κατὰ τὸ πλῆθος
43 τοῦ ἐλέους σου. † Καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυμάσιά σου, † καὶ δὸς δόξαν
44 τῷ ὀνόματί σου κύριε· † Καὶ ἐντραπείησαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι
τοῖς δούλοις σου κακά, † καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης (ξ) τῆς
45 δυναστείας, † καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συντριβείη, † (ʺ) Καὶ γνώτωσαν
ὅτι σὺ εἶ κύριος, (ο) θεὸς μόνος, † καὶ ἔνδοξος ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκου-
46 μένην. Καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως,
καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στιππύον καὶ
(π) κληματίδα.

MS. A. (θ) πρὸς αὐτοὺς πληθῦναι τὸ (ι) οὐ τόπος (ʺ) ἐνώπιόν
(κ) ὁλοκαυτώμασιν (λ) ὡς ἐν (μ) θυσία (ν) ἔστιν (ξ) δυνάμεως καὶ δυναστείας, (ʺ) Γνώτωσαν (ο) ὁ θεὸς (π) κληματίδας. Καὶ διεχεῖτο

Quibus locutus es, quòd multiplicares ſemen 36
eorum, ſicut ſtellas cœli, & ſicut arenam, quæ
eſt apud labium maris. Quoniam, Domine, imminuti 37
ſumus pluſquàm omnes gentes: & ſumus
humiles in univerſa terra hodiè propter peccata
noſtra: Et non eſt in tempore hoc princeps, & 38
propheta, & dux, neque holocauſtum, neque ſacrificium,
neque oblatio, neque incenſum, neque
locus offerendi primitias coram te, Et inveniendi 39
miſericordiam. Sed in anima contrita, &
ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur, Sicut in holocauſto 40
arietum, & taurorum, & in millibus
agnorum pinguium: ſic fiat ſacrificium noſtrum
in conſpectu tuo hodiè: & (n) perficiatur poſt te:
quoniam non erit confuſio confidentibus in te. Et 41
nunc ſequimur in toto corde, & timemus te, &
quærimus faciem tuam. Ne confundas nos, ſed 42
fac nobiſcum juxta manſuetudinem tuam, &
ſecundùm multitudinem miſericordiæ tuæ: Et 43
erue nos ſecundùm mirabilia tua. Et da gloriam
nomini tuo, Domine: Et confundantur omnes 44
qui oſtendunt ſervis tuis mala: & confundantur
ab omni potentia: & robur eorum conteratur:
Et ſciant, quia tu es Dominus Deus ſolus, 45
& glorioſus ſuper univerſum orbem terrarum.
Et non ceſſabant, qui miſerant eos, miniſtri 46
regis, ſuccendere fornacem naphthâ, &
pice, & ſtuppâ, & malleolis:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܕܡܠܠܬ ܥܡܗܘܢ ܕܐܣܓܐ ܙܪܥܗܘܢ ܐܝܟ ܟܘܟܒܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܐܝܟ ܚܠܐ ܕܥܠ ܣܦܬܗ ܕܝܡܐ. 36
* ܡܛܠ ܕܗܫܐ ܡܪܝܐ. ܐܬܡܟܟܢ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ. ܘܐܝܬܝܢ ܡܒܕܪܝܢ ܝܘܡܢܐ 37
ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܡܛܠ ܚܛܗܝܢ ܘܣܟܠܘܬܢ. * ܘܠܐ ܐܝܬ ܒܙܒܢܐ ܗܢܐ ܠܐ ܪܫܐ. ܘܠܐ ܡܕܒܪܐ. ܘܠܐ 38
ܢܒܝܐ ܘܠܐ ܡܕܒܪܢܐ. ܘܠܐ ܡܕܒܚܐ. ܘܠܐ ܕܒܚܐ. ܘܠܐ ܩܘܪܒܢܐ. ܘܠܐ ܕܘܟܬܐ ܕܢܩܪܒ ܒܣܡܐ ܐܘ ܕܒܚܬܐ.
ܘܢܫܟܚ ܚܢܢܐ ܘܪܚܡܐ. * ܐܠܐ ܒܠܒܐ ܬܒܝܪܐ ܘܒܪܘܚܐ ܡܟܝܟܬܐ. ܗܐ ܐܢܚܢܢ ܡܩܪܒܝܢ ܢܦܫܢ 39
ܠܝܩܕܢܐ ܕܢܘܪܐ. * ܟܕ ܡܬܟܫܦܝܢ ܕܡܢ ܬܘܪܐ ܘܕܟܪܐ ܘܐܡܪܐ ܣܓܝܐܐ ܘܫܡܝܢܐ. ܬܗܘܐ 40
ܩܘܪܒܢܐ ܕܢܦܫܢ ܝܘܡܢܐ. ܘܠܐ ܢܒܗܬܘܢ ܥܒܕܝܟ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܒܗܬܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܬܟܝܠܝܢ
ܥܠܝܟ. * ܗܐ ܗܫܐ ܒܠܒܐ ܫܠܡܐ ܐܬܝܢ ܒܬܪܟ. ܘܕܚܠܝܢ ܡܢܟ. ܘܒܥܝܢ ܐܦܝܟ. 41
* ܡܪܝܐ. ܠܐ ܬܒܗܬܢ. ܐܠܐ ܥܒܕ ܥܡܢ ܐܝܟ ܣܘܓܐ ܕܛܝܒܘܬܟ. ܘܐܝܟ ܣܘܓܐ ܕܪ̈ܚܡܝܟ. * ܘܦܪܘܩܝܢ 42 43
ܐܝܟ ܣܘܓܐ ܕܬܕܡܪܬܟ. ܘܗܒ ܬܫܒܘܚܬܐ ܠܫܡܟ ܡܪܝܐ. ܡܛܠ ܫܡܟ ܪܒܐ. * ܘܢܒܗܬܘܢ 44
ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܡܚܫܒܝܢ ܒܝܫܬܐ ܠܥܒܕܝܟ. ܘܢܒܗܬܘܢ. ܒܟܠܗ ܚܝܠܗܘܢ.
ܘܚܝܠܗܘܢ ܢܬܒܛܠ. * ܘܢܕܥܘܢ. ܕܐܢܬ ܗܘ ܐܠܗܐ ܒܠܚܘܕܝܟ. ܘܡܫܒܚ ܐܢܬ 45
ܒܟܠܗܘܢ ܥܒܕܝܟ. * ܘܠܐ ܫܠܝܘ ܗܢܘܢ ܕܡܩܝܕܝܢ ܗܘܘ ܐܬܘܢܐ ܕܢܘܪܐ. ܡܪܡܝܢ ܗܘܘ 46
ܒܗ ܢܦܛܐ: ܘܙܦܬܐ ܘܟܒܪܝܬܐ. ܘܩܢܝܐ. ܘܫܒܫܬܐ.

Quibus pollicitus es te ſemen eorum ut 36
ſtellas cœli & ut arenam quæ eſt in ora
maris, multiplicaturum. Nunc enim Do- 37
mine, humiliati ſumus præ omnib' populis,
& nos diſperſi ſumus hodie in totam
terram propter culpas & peccata noſtra:
Nec adeſt hoc tempore princeps, neque 38
dux, neq; propheta, neq; gubernator, neq;
altare, neq; ſacrificia, neq; oblationes, neq;
locus ubi thus aut victimam offeramus, ut
clementiam & miſericordiam conſequamur.
Verùm corde contrito, humilique 39
ſpiritu ecce noſipſos offerimus incendio
ignis: Deprecantes ut bobus, arietibus, & 40
agnis multis opimis præſtantior hodiè ſit
oblatio animæ noſtræ. Et ne pudore ſuffundantur
ſervi tui, quandoquidem ii qui
tibi fidunt, nequaquam pudefiunt. Sanè 41
jam nos te ſequimur animo ſincero, te reveremur,
& vultum tuum quærimus. Do- 42
mine, ne pudefacias nos, ſed age nobiſcum
pro ubertate beneficiorum, & miſerationum
tuarum plurimarum: Et libera 43
nos pro multitudine miraculorũ tuorum,
gloriámq; concilia nomini tuo Domine,
propter nomen tuum auguſtum. Imò pu- 44
defiant omnes qui mala meditantur in
ſervos tuos; pudefiant, inquam, tota cum
potentia ſua, & robore ſuo deſtituantur:
Ut experiantur te ſolum unum eſſe Deum, 45
& in cunctis operibus tuis glorioſum. In- 46
terim non ceſſabant qui fornacem ignis
accendebant, injicere in eam naphta, picem,
ſulphur, arundines, atque ſarmenta;

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الذين تكلمت معهم قايلا ان تكثر زرعهم مثل نجوم السماء وكالرمل الذي على 36
ساطي البحر * لانا يا سيد صغرنا اكثر من كل الامم * وصرنا اذلاء في كل الارض 37
اليوم * من اجل خطايانا * وليس في هذا الزمان رييس ولا نبي ولا مقدم * ولا محرقة 38
ولا ذبيحة * ولا قربان ولا بخور * ولا موضع ليقدم امامك * ونجد رحمة * لكن بنفس 39
مسكينة وروح متواضع نقبل * كما بمحرقات كباش وثيران * وكما بربوات خراف 40
سمان * هكذا فلتكن ذبيحتنا امامك اليوم * ولتكمل من خلفك * لانه ليس
خزي للمتوكلين عليك * والان نتبعك بكل قلب * ونخافك * ونطلب وجهك * 41
* فلا تخزنا * لكن اصنع معنا كدعتك وككثرة رحمتك * وخلصنا كعجايبك * 42 43
واعط مجدا لاسمك يا رب * وليخجل جميع الذين يظهرون لعبيدك الاسواء * 44
ويخزوا من كل القوة والقدرة * وجبروتهم تنسحق * ليعلموا انك انت الرب الاله 45
وحدك الممجد على كل المسكونة *

* الاصحاح الرابع *

* ولم يفتر الذين نحلوا بهم خدام 46
الملك يقدوا الاتون نفطا وزفتا وسراقة وزرجونا *

Quibuſcum locutus es dicens te mul- 36
tiplicaturum ſemen eorum ſicut ſtellas
cœli & ſicut arenam quæ extat in lit-
tore maris: Nam O Domine, minimi 37
evaſimus omnium gentium, & abje-
ctiſſimi facti ſumus hodiè in tota ter-
ra, propter peccata noſtra. Et non ex- 38
tat hoc tempore princeps, neque pro-
pheta, neque dux, neque holocauſtum,
neque ſacrificium, neque oblatio, neque
thus; neque locus ad ſacrificandum co-
ram te, & miſericordiam conſequen-
dam. Attamen cum animo contrito & 39
ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur. Per- 40
inde ac in holocauſtis arietum atque
taurorum, & perinde ac in denis mil-
libus agnis pinguibus; ita ſit victima
noſtra coram te hodiè, & perficiatur
poſt te: quoniam non eſt erubeſcentia
confidentibus in te. Nunc ergò toto 41
corde te ſequimur & metuimus, vul-
túmque tuum quærimus: Ne pudore 42
nos afficias, ſed age nobiſcum ſecun-
dùm manſuetudinem tuam & ſecun-
dùm multitudinem miſericordiæ tuæ:
Erue nos ſecundùm miracula tua, & 43
da gloriam nomini tuo, O Domine. Ru- 44
bore afficiantur omnes qui oſtendunt
ſervis tuis mala, & confundantur ab
omni potentia & robore, & fortitudo
eorum conteratur: Ut ſciant te eſſe 45
Dominum Deum ſolum, glorificandum
ſuper univerſum orbem.

Textus quartus.

Interim non ceſſabant ii qui accuſave- 46
rant illos, miniſtri regis, accendere
fornacem naphthâ, pice, ſtupâ, & ſar-
mentis:

Verſio VULG. LAT.

47 Et effundebatur flamma ſuper fornacem cubitis quadra-
48 ginta novem: Et erupit, & incendit quos reperit
49 juxta fornacem de Chaldæis. Angelus autem Domini
deſcendit cum Azaria, & ſociis ejus, in fornacem:
50 & excuſſit flammam ignis de fornace, Et fecit medium
fornacis quaſi ventum roris flantem, & non tetigit eos
omnino ignis, neque contriſtavit, nec quidquam mo-
51 leſtiæ intulit. Tunc hi tres quaſi ex uno ore laudabant,
& glorificabant, & benedicebant Deum in for-
52 nace, dicentes; Benedictus es, Domine Deus patrum
noſtrorum: & laudabilis, & glorioſus, & ſuperexaltatus
in ſecula: & benedictum nomen gloriæ tuæ ſanctum:
& laudabile, & ſuperexaltatum in omnibus
53 ſeculis. Benedictus es in templo ſancto gloriæ tuæ:
54 & ſuperlaudabilis, & ſupergloriosus in ſecula. Benedictus
es in throno regni tui: & ſuperlaudabilis,
55 & ſuperexaltatus in ſecula. Benedictus es, qui intueris
abyſſos, & ſedes ſuper Cherubim: & lauda-
56 bilis & ſuperexaltatus in ſecula. Benedictus es in firmamento
cœli: & laudabilis, & glorioſus in ſecu-
57 la. Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate
& ſuperexaltate eum in ſecula.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

47 Καὶ διεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις (ρ) τεσσαρακοντα-
48 εννέα. Καὶ διώδευσε, καὶ ἐνεπύρισεν οὓς εὗρε περὶ τὴν κάμινον
49 τῶν Χαλδαίων. Ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν
Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς κα-
50 μίνου, Καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου, ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον·
καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ, καὶ οὐκ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώ-
51 χλησεν αὐτοῖς. Τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνουν, καὶ ἐδόξα-
52 ζον, καὶ ηὐλόγουν τὸν θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ, λέγοντες, † Εὐλογητὸς εἶ
κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς
τοὺς αἰῶνας. † Καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον,
καὶ ὑπεραινετὸν καὶ ὑπερυψούμενον εἰς (σ) πάντας τοὺς αἰῶνας.
53 † Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου, καὶ ὑπερυμνητὸς
55 καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογημένος εἶ ὁ (τ) ἐπι-
βλέπων ἀβύσσους, καθήμενος ἐπὶ (υ) χερουβίμ, καὶ αἰνετὸς καὶ
54 ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου
τῆς βασιλείας σου, καὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶ-
56 νας. † (φ) Εὐλογητὸς εἶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ (χ) ὑμνη-
τὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε πάντα τὰ
57 ἔργα κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
59 † Εὐλογεῖτε οὐρανοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
τοὺς αἰῶνας.

MS. A. (ρ) τεσσαρακονταεννέα. (σ) τοὺς αἰῶνας. (τ) βλέπων (υ) τὰ
χερουβίμ, καὶ ὑπεραινετὸς (φ) Εὐλογημένος (χ) ὑπερυμνητὸς

Et effundebatur flamma ſuper fornacem cubitis 47
quadraginta novem: Et erupit, & incendit quos 48
repperit juxta fornacem, de Chaldæis. Angelus 49
autem Domini deſcendit cum Azaria, & ſociis
ejus in fornacem, & excuſſit flammam ignis de
fornace, Et fecit medium fornacis, quaſi ventum 50
roris ſuſurrantem: & non tetigit eos omnino
ignis, neque contriſtavit, nec quicquam moleſtiæ
intulit eis. Tunc hi tres quaſi ex uno ore lauda- 51
bant, & glorificabant, & benedicebant Deum
in fornace, dicentes; Benedictus es, Domine, 52
Deus patrũ noſtrorum, & (o) laudabilis, & ſuper-
exaltatus in ſecula. Et benedictum nomen glo-
riæ tuæ ſanctum, & ſuperlaudabile, & ſuper-
exaltatum in omnibus ſeculis. Benedictus es in 53
templo ſanctæ gloriæ tuæ, & ſuperlaudabilis,
& ſupergloriosus in ſecula. Benedictus es, qui 55
intueris abyſſos, ſedens ſuper Cherubim, & lau-
dabilis, & ſuperexaltatus in ſecula. Bene- 54
dictus es in throno regni tui, & ſuperlaudabi-
lis, & (p) ſuperexaltatus in ſecula. Bene- 56
dictus es in firmamento cœli, & laudabilis, &
glorioſus in ſecula. Benedicite omnia opera Do- 57
mini Domino: laudate, & ſuperexaltate cum
in ſecula. Benedicite cœli Domino: laudate, & 59
ſuperexaltate eum in ſecula.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܣܠܩ ܗܘܐ ܩܠܐ ܕܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ. ܘܫܠܛܐ ܥܠ ܐܬܘܢܐ ܐܪܒܥܝܢ ܘܬܫܥ ܐܡܝܢ 47
ܒܐܡܬܐ. * ܘܗܘܬ ܡܘܩܕܐ ܘܡܘܟܠܐ ܢܘܪܐ. ܠܟܠܕܝܐ ܕܫܟܚܬ ܚܕܪܘܗܝ ܕܐܬܘܢܐ. ܡܠܐܟܐ 48
ܕܟܠܕܝܐ ܘܐܟܠܝ ܩܪܨܐ. * ܡܠܐܟܐ ܕܝܢ ܕܡܪܝܐ. ܢܚܬ ܥܡ ܚܢܢܝܐ ܘܥܙܪܝܐ ܘܡܝܫܐܝܠ ܠܘ 49
ܐܬܘܢܐ ܕܢܘܪܐ. ܘܒܙܥܗ ܠܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ ܡܢ ܐܬܘܢܐ. * ܘܥܒܕ ܒܡܨܥܬܗ ܕܐܬܘܢܐ 50
ܐܝܟ ܪܘܚܐ ܕܛܠܐ. ܘܠܐ ܩܪܒܬ ܒܗܘܢ ܢܘܪܐ ܡܕܡ. ܘܠܐ ܐܟܪܝܬ ܠܗܘܢ. ܘܠܐ ܐܗܪܬ ܐܢܘܢ.
* ܗܝܕܝܢ ܬܠܬܝܗܘܢ ܐܝܟ ܡܢ ܚܕ ܦܘܡܐ. ܡܫܒܚܝܢ ܗܘܘ ܘܡܒܪܟܝܢ ܠܐܠܗܐ ܡܢ ܓܘ 51
ܐܬܘܢܐ ܕܢܘܪܐ. ܘܐܡܪܝܢ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܒܗܬܢ. ܡܫܒܚ ܐܢܬ 52
ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ. ܡܒܪܟ ܫܡܐ ܕܬܫܒܘܚܬܟ ܩܕܝܫܐ. ܡܫܒܚ ܐܢܬ
ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܒܗܝܟܠܐ ܕܩܘܕܫܟ. ܡܫܒܚ ܐܢܬ ܘܡܪܘܪܡ 53
ܐܢܬ ܠܥܠܡ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܕܚܙܐ ܐܢܬ ܠܬܗܘܡܐ. ܟܕ ܝܬܒ ܐܢܬ ܥܠ ܟܪܘܒܐ. ܡܫܒܚ 54
ܐܢܬ ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܟ. ܡܫܒܚ 55
ܐܢܬ ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ. ܡܫܒܚ ܐܢܬ 56
ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ.

Quæ ſequuntur uſque ad ver. 88. ſupplevimus ex Cod. Uſſ.

* ܒܪܟܘ ܠܡܪܝܐ ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡ. 57
* ܒܪܟܘ ܫܡܝܐ ܕܡܪܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘ ܠܥܠܡ. 58

Adeò ut flamma ignis crepitum ederet, 47
& fornacem quadraginta novem cubitis
ſuperaret, Et cremaret conſumeretque 48
ignis quotquot circa fornacem offendebat
Chaldæos & accuſatores. Angelus 49
autem roris deſcendit unà cum Hanania,
Azaria, & Miſaele in fornacem ignis;
diſcuſſâque flammâ ignis è fornace, Ex- 50
citavit in medio fornacis ventum quaſi
roſcidum, ut ne minimùm quidem tangeret
eos ignis, neque ullâ eos moleſtiâ
aut incommodo afficeret. Tunc tres illi 51
uno ore celebrabant & benedicebant
Deum è fornace ignis, & dicebant;
Benedictus ſis Domine Deus patrum no- 52
ſtrorum, laudandus & exaltandus in ſeculum:
benedictum nomen gloriæ tuæ
ſanctum: celebrandus tu & exaltandus
in ſeculum. Benedictus es in templo ſan- 53
ctitatis tuæ, laudandus & exaltandus in
ſeculum. Benedictus ſis qui intueris abyſ- 54
ſos dum inſides Cherubinis, laudandus
& exaltandus in ſeculum. Benedictus ſis 55
ſuper ſolio regni tui, laudandus & exaltandus
in ſeculum. Benedictus ſis in firma- 56
mento cœli, laudandus & exaltandus in
ſeculum.
Benedicite Domino omnia opera Domini, 57
laudate & exaltate eum in ſeculum. Be- 58
nedicite Domino, cœli Domini, laudate
& exaltate eum in ſeculum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وارتفع اللهيب فوق الاتون تسعة واربعون ذراعا * ودار واحرق الذين وجدهم حول الاتون 47 48
من الكلدانيين * وملاك الرب نزل مع اصحاب عزريا الى الاتون * ونفض لهيب 49
النار من الاتون * وصنع وسط الاتون مثل ريح ندى يصفر * ولم تلمسهم النار البتة * 50
ولم تحزنهم * ولم تؤذهم * حينيذ الثلثة مثل من فم واحد سبحوا ومجدوا وباركوا الله في 51
الاتون قايلين *

* تسبحة الثلاثة فتية *

* مبارك انت ايها الرب اله اباينا * وفوق المسبح وفوق المتعالي الى الدهور * مبارك 52
اسم مجدك القدوس * وفوق المسبح وفوق المتعالي الى الدهور * مبارك انت في 53
هيكل مجدك المقدس * وفوق المسبح وفوق المتعالي الى الدهور * مبارك انت 54
الناظر الاعماق الجالس على الشاروبيم * وفوق المسبح وفوق المتعالي الى الدهور *
* مبارك انت على كرسي مجد ملكك * وفوق المسبح وفوق المتعالي الى الدهور * 55
* مبارك انت في جلد السماء * وفوق المسبح وفوق المتعالي الى الدهور * باركوا 56 57
الرب يا جميع اعمال الرب * سبحوه وارفعوه الى الدهور * باركي الرب ايها السموات * 58
سبحوه وارفعوه الى الدهور *

Ita ut efferret ſe flamma ſupra for- 47
nacem quadraginta novem cubitis, Et 48
circumfuſa combureret Chaldæos quos
offendit circa fornacem. Verùm An- 49
gelus Domini deſcendit cum ſociis
Azariæ in fornacem, & excuſſâ flam-
mâ ignis è fornace, Excitavit in 50
medio fornacis quaſi ventum roris ſibi-
lantem; ita ut nullatenus tangeret
eos ignis, aut contriſtaret, aut læderet
eos. Tunc tres illi quaſi uno ex ore 51
laudaverunt, glorificaverunt, & bene-
dixerunt Deum in fornace, dicentes;

Canticum Trium Puerorum.

Benedictus es ô Domine Deus pa- 52
trum noſtrorum, & ſuperlaudabilis,
& ſuperexaltandus in ſecula. Bene-
dictum nomen gloriæ tuæ ſanctum,
& ſuperlaudabile & ſuperexaltandum
in ſecula. Benedictus es in tem- 53
plo gloriæ tuæ ſancto, & ſuper-
laudabilis & ſuperexaltandus in ſe-
cula. Benedictus es qui intueris 54
profunda ſedens ſuper Cherubim, &
ſuperlaudabilis & ſuperexaltandus
in ſecula. Benedictus es ſuper 55
thronum gloriæ regni tui, & ſuper-
laudabilis & ſuperexaltandus in ſe-
cula. Benedictus es in firmamen- 56
to cœli, & ſuperlaudabilis & ſuper-
exaltandus in ſecula. Benedicite 57
Dominum ô omnia opera Domini, lau-
date & exaltate eum in ſecula. Be- 58
nedicite Dominum ô cœli, laudate &
exaltate eum in ſecula.

Verſio VULG. LAT.

58 Benedicite Angeli Domini Domino : laudate & ſu-
59 perexaltate eum in ſecula. Benedicite cœli Domino :
60 laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite aquæ
omnes, quæ ſuper cœlos ſunt, Domino : laudate
61 & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite omnes vir-
tutes Domini Domino : laudate & ſuperexaltate eum
62 in ſecula. Benedicite Sol & Luna Domino : laudate &
63 ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſtellæ cœli
64 Domino : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Be-
nedicite omnis imber & ros Domino : laudate & ſu-
65 perexaltate eum in ſecula. Benedicite omnes ſpiritus
Dei Domino : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
66 Benedicite ignis & æſtus Domino : laudate & ſuper-
67 exaltate eum in ſecula. Benedicite frigus & æſtus Do-
68 mino : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Bene-
dicite rores & pruina Domino : laudate & ſuperex-
69 altate eum in ſecula. Benedicite gelu & frigus Do-
70 mino : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Bene-
dicite glacies & nives Domino : laudate & ſuperexal-
71 tate eum in ſecula. Benedicite noctes & dies Domi-
72 no : laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula. Benedi-
cite lux & tenebræ Domino : laudate & ſuperexalta-
73 te eum in ſecula. Benedicite fulgura & nubes Domi-
74 no : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedi-
cat terra Dominum : laudet & ſuperexaltet eum in
75 ſecula. Benedicite montes & colles Domino : lauda-
te & ſuperexaltate eum in ſecula.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

58–60 † Εὐλογεῖτε ἄγγελοι κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν
εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε (ψ) ὕδατα ϗ πάντα τὰ ὑπεράνω τοῦ
οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
61 (ω) † Εὐλογείτω πᾶσα ἡ δύναμις κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ
62 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε ἥλιος ϗ σελήνη τὸν
63 κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλο-
γεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
64 αἰῶνας. † Εὐλογείτω πᾶς ὄμβρος ϗ δρόσος τὸν κύριον, ὑμνεῖτε
65 ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε πάντα τὰ πνεύ-
ματα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
66 † Εὐλογεῖτε πῦρ ϗ καῦμα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε
71–72 αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † (α) Εὐλογεῖτε νύκτες ϗ ἡμέραι τὸν κύριον,
ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε φῶς ϗ
σκότος τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
67–69 † (β) Εὐλογεῖτε ψῦχος ϗ καῦμα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυ-
ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε πάχναι ϗ χιόνες τὸν
κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλο-
73 γεῖτε ἀστραπαὶ ϗ νεφέλαι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν
74 εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογείτω ἡ γῆ τὸν κύριον, ὑμνείτω ϗ ὑπερ-
75 υψούτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε ὄρη ϗ βουνοὶ τὸν κύ-
ριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

MS.A. (ψ) ὕδατα πάντα τὰ ἐπάνω (ω) Εὐλογεῖτε πᾶσαι αἱ δυνά-
μεις (α) Εὐλογεῖτε ψῦχος ϗ καύσων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε, ϗ ὑπερυψοῦτε
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε δρόσοι ϗ νιφετοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖ-
τε νύκτες (β) Εὐλογεῖτε πάγος ϗ ψῦχος τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε πάχναι

Benedicite angeli Domini Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite (q) aquæ, & omnia quæ ſuper cœlum ſunt, Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. (r) Benedicat omnis virtus Domini Dominum : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite Sol, & Luna Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſtellæ cœli Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicat omnis imber, & ros Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite omnes ſpiritus Dominum : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ignis & æſtus Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in (ſ) ſecula. Benedicite noctes & dies Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite lux & tenebræ Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite (t) frigus & æſtus Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite glacies & nives Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite fulgura & nubes Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicat terra Dominum : laudet, & ſuperexaltet eum in ſecula. Benedicite montes & colles Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula : 58–60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 71–72, 67–69, 73, 74, 75

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

59–60 * ܒܪܟܘ ܠܡܪܝܐ ܟܠܗܘܢ ܡܠܐܟܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܠܡܪܝܐ ܟܠܗܘܢ
61 ܚܝ̈ܠܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܡ̈ܝܐ ܕܠܥܠ
ܡܢ ܫܡܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. ܒܪܟܘ ܠܡܪܝܐ ܟܠܗܘܢ ܕܕܚܠܝܢ
62 ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܫܡܫܐ ܘܣܗܪܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ
63 ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܘܟܒܐ ܕܒܫܡܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ.
64 * ܒܪܟܘ ܛܠܐ ܘܡܛܪܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. ܒܪܟܘ ܡ̈ܝܐ ܘܪܘܚܐ
66 ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܢܘܪܐ ܘܫܘܒܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ
65 ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܝܢ ܟܠܗܝܢ ܢܦ̈ܫܬܐ ܕܙܕܝ̈ܩܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ
71–72 ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܠܠܝ̈ܐ ܘܐܝܡ̈ܡܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ
67 ܢܘܗܪܐ ܘܚܫܘܟܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܩܘܪܫܐ ܘܚܘܡܐ ܠܡܪܝܐ.
ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. ܒܪܟܘ ܣܬܘܐ ܘܩܝܛܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ
69 ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܬܠܓܐ ܘܓܠܝܕܐ ܠܡܪܝܐ ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܒܪ̈ܩܐ
73–74 ܘܥܢ̈ܢܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܝ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܠܡܪܝܐ.
75 ܫܒܚܝ ܘܪܘܪܒܝܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܛܘ̈ܪܐ ܘܪ̈ܡܬܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ.

* Benedicite Domino omnes Angeli Domini : laudate & exaltate eum in ſeculum. 59
Benedicite Domino omnes exercitus Domini : laudate & exaltate eum in ſeculum. 60
Benedicite Domino aquæ ſupercœleſtes : laudate & exaltate eum in ſeculum. Benedicite Domino omnes timentes Dominum : laudate & exaltate eum in ſeculum. 61
Benedicite Domino Sol & Luna : laudate & exaltate eum in ſeculum. 62
Benedicite Domino ſtellæ quæ in cœlis : laudate & exaltate eum in ſeculum. 63
Benedicite Dño ros & pluvia : laudate et exaltate eum in ſeculum. Benedicite Dño aqua & ventus : laudate & exaltate eum in ſeculum. 64
Benedicite Dño ignis & calor : laudate & exaltate eum in ſeculum. 66
Benedicite omnes animæ juſtorum Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 65
Benedicite dies noctesque Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 71
Benedicite Lux & tenebræ Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 72
Benedicite frigus & æſtus Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. Benedicite Domino hyems & æſtus; laudate & exaltate eum in ſeculum. 67
Benedicite Domino nix & gelu : laudate & exaltate eum in ſeculum. 69
Benedicite Domino fulgura & nubes : laudate & exaltate eum in ſeculum. 73
Benedicito tota terra Domino : lauda exaltáque eum in ſeculum. 74
Benedicite montes colleſque Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 75

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

59–60 * باركي الرب يا ملايكة الرب * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب يا جميع المياه التي
61 فوق السماء * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب يا جميع قوات الرب * سبحوه
62–63 وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها الشمس والقمر * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي
65 الرب يا نجوم السماء * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب يا جميع الرياح * سبحوه
66 وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها النار والحر * سبحوه وارفعوه الي الدهور *
67–68 * باركوا الرب ايها البرد والسموم * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب ايها
69 الانديه والامطار * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب ايها الليالي والايام * سبحوه
70 وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها النور والظلمه * سبحوه وارفعوه الي الدهور *
71–72 * باركي الرب ايها الجليد والبرد * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها الصقيع
73 والثلج * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها البروق والسحب * سبحوه وارفعوه
74–75 الي الدهور * ليبارك الرب الارض * تسبحه وترفعه الي الدهور * باركي الرب ايها الجبال
والاكام * سبحوه وارفعوه الي الدهور *

Benedicite Dominum ô Angeli Domini, laudate & exaltate eum in ſecula. 59
Benedicite Dominum ô aquæ omnes quæ ſuper cœlos eſtis, laudate & exaltate eum in ſecula. 60
Benedicite Dominum ô omnes Domini virtutes, laudate & exaltate eum in ſecula. 61
Benedicite Dominum ô ſol & luna, laudate & exaltate eum in ſecula. 62
Benedicite Dominum ô ſtellæ cœli, laudate & exaltate eum in ſecula. 63
Benedicite Dominum ô omnes venti, laudate & exaltate eum in ſecula. 65
Benedicite Dominum ô ignis & æſtus, laudate & exaltate eum in ſecula. 66
Benedicite Dominum ô frigus & calor, laudate & exaltate eum in ſecula. 67
Benedicite Dominum ô rores et imbres, laudate & exaltate eum in ſecula. 68
Benedicite Dominum ô noctes & dies, laudate & exaltate eum in ſecula. 69
Benedicite Dominum ô lux & tenebræ, laudate & exaltate eum in ſecula. 70
Benedicite Dominum ô gelu & frigus, laudate & exaltate eum in ſecula. 71
Benedicite Dominum ô glacies & nix, laudate & exaltate eum in ſecula. 72
Benedicite Dominum ô fulgura & nubes, laudate & exaltate eum in ſecula. 73
Benedicat terra Dominum, laudet & exaltet eum in ſecula. 74
Benedicite Dominum ô montes & colles, laudate & exaltate eum in ſecula. 75

Verſio VULG. LAT.

76 Benedicite univerſa germinantia in terra Domino : lau-
77 date & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite fontes
78 Domino : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Be-
nedicite maria & flumina Domino : laudate & ſuper-
79 exaltate eum in ſecula. Benedicite cete, & omnia quæ
moventur in aquis Dño : laudate & ſuperexaltate eum
80 in ſecula. Benedicite omnes volucres cœli Domino :
81 laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite
omnes beſtiæ & pecora Domino : laudate & ſuper-
82 exaltate eum in ſecula. Benedicite filii hominum Do-
83 mino : laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula. Be-
nedicat Iſrael Dominum : laudet & ſuperexaltet eum
84 in ſecula. Benedicite ſacerdotes Dñi Dño : laudate &
85 ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſervi Dñi Dño :
86 laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſpiri-
tus & animæ juſtorum Dño : laudate & ſuperexaltate eum
87 in ſecula. Benedicite ſancti & humiles corde Domino :
88 laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite Ana-
nia, Azaria, Miſael Domino : laudate & ſuperexal-
tate eum in ſecula. Quia eruit nos de inferno, & ſal-
vos fecit de manu mortis, & liberavit nos de medio ar-
89 dentis flammæ, & de medio ignis eruit nos. Confi-
temini Domino quoniam bonus; quoniam in ſeculum
90 miſericordia ejus. Benedicite omnes religioſi Domi-
no Deo deorum : laudate & confitemini ei, quia in
omnia ſecula miſericordia ejus.

Hucuſque in Hebræo non habetur : & quæ poſuimus, de Theodotionis editione translata ſunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

76 † Εὐλογεῖτε πάντα τὰ φυόμενα ἐν τῇ γῇ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυ-
78 ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε (γ) θάλασσαι ϗ ποταμοὶ
τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. (δ) † Εὐλο-
77 γεῖτε αἱ πηγαὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
79 † Εὐλογεῖτε κήτη ϗ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι τὸν κύριον,
80 ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε πάντα
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
81 τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε (ε) πάντα τὰ θηρία ϗ τὰ κτήνη τὸν
82 κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλο-
γεῖτε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
83 τοὺς αἰῶνας. † (ζ) Εὐλογεῖτε Ἰσραὴλ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ
84 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε ἱερεῖς (η) τὸν κύ-
85 ριον, † ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε
δοῦλοι (ι) τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
86 † Εὐλογεῖτε πνεύματα ϗ ψυχαὶ δικαίων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ
87 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε ὅσιοι ϗ ταπεινοὶ
(θ) τῇ καρδίᾳ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
88 νας. † Εὐλογεῖτε Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαὴλ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε
ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † ὅτι (λ) ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ᾅδου,
ϗ ἐκ χειρὸς θανάτου ἔσωσεν ἡμᾶς· ϗ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ (ι) μέσου
καμίνου καιομένης φλογὸς, ϗ ἐκ μέσου πυρὸς (κ) ἐρρύσατο ἡμᾶς.
89 † Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
90 † Εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν κύριον τὸν θεὸν τῶν θεῶν, ὑμνεῖτε
ϗ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

MS.A. (γ) αἱ πηγαὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε θάλασσα (δ) Εὐλογεῖτε κήτη (ε) τὰ θηρία
ϗ πάντα τὰ κτήνη (ζ) Εὐλογείτω (η) κυρίου τοῦ (ι) κυρίου τοῦ (θ) καρδίᾳ (λ) ἐξείλατο (ι) καμίνου μέσης καιομένης (κ) ἐρύσατο

Benedicite omnia germinantia in terra Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite mare & flumina Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite fontes Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite cete, & omnia quæ moventur in aquis, Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite omnes volucres cœli Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite omnes beſtiæ & pecora Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite filii hominum Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite Iſrael Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite (u) ſacerdotes Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſervi Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſpiritus, & animæ juſtorum Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſancti, & humiles corde, Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite Anania, Azaria, Miſael, Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Qui eruit nos de inferno : & ſalvos fecit nos de manu mortis : & liberavit nos de medio fornacis ardentis flammæ : & de medio ignis eruit nos. Confitemini Domino, quoniam bonus : quoniam in ſeculum miſericordia ejus. Benedicite omnes religioſi Domino Deo deorum : laudate, & confitemini : quia in (x) ſeculum miſericordia ejus. 76, 78, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

76 * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܥܣ̈ܒܐ ܕܐܪܥܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠ
78 ܕܢܚ ܥܠ ܐܪܥܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܝܡ̈ܡܐ ܘܢܗܪ̈ܘܬܐ
77 ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܡܒܘ̈ܥܐ ܘܟܠܗܘܢ ܡ̈ܥܝܢܐ ܠܡܪܝܐ.
79 ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܢܘܢ̈ܐ ܘܟܠ ܪ̈ܚܫܐ ܕܝܡܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ
80 ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܝ ܟܠܗ ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܝܗܝ ܘܪܘܪܒܝܗ
81 ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܝ ܟܠܗ ܚܝܘܬܐ ܘܒܥܝܪܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܝܗܝ ܘܪܘܪܒܝܗܝ ܠܥܠܡܝܢ.
82 * ܒܪܟܘ ܟܠ ܪ̈ܚܫܐ ܕܥܠ ܐܪܥܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ܢܫܐ
83 ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܕܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ ܠܡܪܝܐ.
84 ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܟܗܢ̈ܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ
85 ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܥܒܕ̈ܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܠܡܪܝܐ ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ.
86–87 * ܒܪܟܝܢ ܟܠܗܝܢ ܪ̈ܘܚܐ ܘܢܦ̈ܫܬܐ ܕܙܕܝ̈ܩܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ
88 ܬܡܝ̈ܡܐ ܘܡܟܝ̈ܟܐ ܒܠܒܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܚܢܢܝܐ ܘܥܙܪܝܐ
ܘܡܝܫܐܝܠ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. ܡܛܠ ܕܦܪܩܢ ܡܢ ܫܝܘܠ ܘܡܢ ܐܝܕ ܡܘܬܐ
89 ܐܚܝܢ. ܘܦܨܢ ܡܢ ܓܘ ܐܬܘܢܐ ܕܝܩܕܐ. ܘܡܢ ܡܨܥܬ ܢܘܪܐ ܦܪܩܢ. * ܐܘܕܘ ܠܡܪܝܐ ܕܛܒ ܗܘ.
90 ܘܠܥܠܡ ܛܝܒܘܬܗ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܕܚ̈ܠܘܗܝ ܠܐܠܗܐ
ܕܐܠܗ̈ܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܪܒܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. ܐܘܕܘ ܠܡܪܝܐ ܕܛܒ ܗܘ. ܘܠܥܠܡ ܚܣܕܗ.

Benedicite omnes herbæ terræ Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 76
Benedicite Domino omnia germinantia in terra : laudate & exaltate eum in ſeculum.
Benedicite maria & flumina Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 78
Benedicite Domino ſcatebræ omneſque fontes : laudate & exaltate eum in ſeculum. 77
Benedicite Domino piſces & omnia reptilia maris : laudate & exaltate eum in ſeculum. 79
Benedic omnis avis cœli Domino : lauda & exalta eum in ſeculum. 80
Benedic omnis fera beſtiáque Domino : lauda & exalta eum in ſeculum. 81
Benedicite omnia reptilia terræ Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum.
Benedicite omnes homines Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 82
Benedicite omnes Iſraelitæ Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 83
Benedicite Domino omnes ſacerdotes Domini : laudate & exaltate eum in ſeculum. 84
Benedicite Domino omnes ſervi Domini : laudate & exaltate eum in ſeculum. 85
Benedicite Domino omnes animæ ſpirituſque juſtorum : laudate & exaltate eum in ſeculum. 86
Benedicite integri humileſq; corde Dño : laudate & exaltate eum in ſeculum. 87
Benedicite Dño O Hanania & Azaria, & Miſhael, laudate & exaltate eum in ſeculum Quoniam eripuit nos à morte, & de manibus inferni ſervavit nos, liberavit nos à flamma ardente, & è medio ignis eruit nos. 88
Gratias agite Domino, quia benignus eſt, & in ſeculum bonitas ejus : laudate & exaltate eum in ſeculum. 89
Benedicite omnes Deum timentes, Deo deorum : laudate & exaltate eum in ſeculum, Gratias agite Domino, quia bonus eſt, & in ſeculum benignitas ejus. 90

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

76–77 * باركي الرب يا جميع النباتات في الارض * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها
78 الينابيع * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب ايها البحار والانهار * سبحوه وارفعوه الي
79 الدهور * باركوا الرب ايها الحيتان وجميع المتحركات في المياه * سبحوه وارفعوه الي الدهور *
80–81 * باركي الرب يا جميع طيور السماء سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها الوحوش
82 وجميع البهايم * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب يا بني البشر * سبحوه وارفعوه
83–84 الي الدهور * ليبارك اسرايل الرب * يسبحه ويرفعه الي الدهور * باركوا الرب يا كهنة الرب *
85 سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب يا عبيد الرب * سبحوه وارفعوه الي الدهور *
86–87 * باركوا الرب يا ارواح ونفوس الصديقين * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب ايها
88 الابرار ومتواضعي القلب * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب يا حنانيا وعزاريا وميصايل *
سبحوه وارفعوه الي الدهور * لانه انقذنا من الجحيم * وخلصنا من الموت ونجانا من وسط اتون
89–90 لهيب متوقد * ومن وسط نار نجانا * اعترفوا للرب لانه صالح * وان رحمته الي الدهور * باركوا يا
جميع الاتقياء الرب اله الالهة * سبحوه واعترفوا له * لان رحمته الي جميع الدهور *

Benedicite Dominum ô omnes herbæ in terra, laudate & exaltate eum in ſecula. 76
Benedicite Dominum ô fontes, laudate & exaltate eum in ſecula. 77
Benedicite Dominum ô maria & flumina, laudate & exaltate eum in ſecula. 78
Benedicite Dominum ô piſces, & omnia quæ movemini in aquis, laudate et exaltate eum in ſecula. 79
Benedicite Dominum ô omnes cœli volucres, laudate & exaltate eum in ſecula. 80
Benedicite Dominum ô beſtiæ & omnia jumenta, laudate & exaltate eum in ſecula. 81
Benedicite Dominum ô filii hominum, laudate & exaltate eum in ſecula. 82
Benedicat Iſrael Dominum, laudet & exaltet eum in ſecula. 83
Benedicite Dominum ô ſacerdotes Domini, laudate & exaltate eum in ſecula. 84
Benedicite Dominum ô ſervi Domini, laudate & exaltate eum in ſecula. 85
Benedicite Dominum ô ſpiritus & animæ juſtorum, laudate & exaltate eum in ſecula. 86
Benedicite Dominum ô innocentes & humiles corde, laudate & exaltate eum in ſecula. 87
Benedicite Dominum ô Hanania, Azaria, & Miſael, laudate & exaltate eum in ſecula : quoniam eripuit nos è gehenna, & liberavit nos à morte, ſalvavit nos è medio fornacis flammæ ardentis, & de medio ignis redemit nos. 88
Confitemini Domino quia bonus eſt, & quia miſericordia ejus in ſecula. 89
Benedicite ô omnes religioſi Dominum Deum deorum, laudate eum, & gratias agite illi, quia miſericordia ejus in ſecula. 90

Verſio VULG. LAT.

65 Et rex Aſtyages appoſitus eſt ad patres ſuos, & ſuſcepit Cyrus Perſes regnum ejus.

CAP. XIV.

1 ERat autem Daniel conviva regis, & honoratus
2 ſuper omnes amicos ejus. Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel: & impendebantur in eo per dies ſingulos ſimilæ artabæ duodecim, & oves
3 quadraginta, viníque amphoræ ſex. Rex quoque colebat eum, & ibat per ſingulos dies adorare eum: porrò Daniel adorabat Deum ſuum. Dixítque ei
4 rex; Quarè non adoras Bel? Qui reſpondens ait ei; Quia non colo idola manu facta, ſed viventem Deum, qui creavit cœlum & terram, & habet
5 poteſtatem omnis carnis. Et dixit rex ad eum; Non videtur tibi eſſe Bel vivens Deus? An non
6 vides quanta comedat & bibat quotidié? Et ait Daniel arridens; Ne erres, rex: iſte enim intrinſecus luteus eſt, & forinſecus æreus neque comedit
7 aliquando. Et iratus rex vocavit ſacerdotes ejus, & ait eis; Niſi dixeritis mihi, quis eſt qui comedat impenſas has, moriemini.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

65 (α) Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀςυάγης προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας
1 αὐτοῦ· καὶ παρέλαβε Κῦρος ὁ Πέρσης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Καὶ ἦν Δανιὴλ συμβιωτὴς τοῦ βασιλέως, καὶ ἔνδοξος ὑπὲρ πάντας
2 τοὺς φίλους αὐτοῦ. Καὶ ἦν εἴδωλον τοῖς Βαβυλωνίοις ᾧ ὄνομα Βὴλ, καὶ ἐδαπανῶντο εἰς αὐτὸν ἑκάστης ἡμέρας σεμιδάλεως ἀρτάβαι (β) δώδεκα, καὶ πρόβατα (γ) τεσσαράκοντα, καὶ οἴνου
3 μετρηταὶ ἕξ. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο αὐτὸν, καὶ ἐπορεύετο καθ' (δ) ἑκάστην ἡμέραν προσκυνεῖν αὐτῷ. Δανιὴλ δὲ προσεκύνει τῷ Θεῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, Διατί οὐ προσκυνεῖς
4 τῷ Βήλ; Ὁ δὲ εἶπεν, Ὅτι οὐ σέβομαι εἴδωλα χειροποίητα, ἀλλὰ τὸν ζῶντα Θεὸν, τὸν κτίσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ἔχοντα
5 πάσης σαρκὸς κυρείαν. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, Οὐ δοκεῖ σοι Βὴλ εἶναι ζῶν Θεός; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅσα ἐσθίει καὶ πίνει καθ' ἑκάστην
6 ἡμέραν; Καὶ εἶπε Δανιὴλ γελάσας, Μὴ πλανῶ, βασιλεῦ, (ε) οὗτος γὰρ ἔσωθεν μέν ἐστι πηλὸς, ἔξωθεν δὲ χαλκὸς, καὶ οὐ βέβρωκεν
7 (ζ) οὐδέποτε. Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ (η) εἴπητέ μοι τίς ὁ κατέσθων τὴν δαπάνην ταύτην, ἀποθανεῖσθε.

MS. A. (α) ὍΡΑΣΙΣ ΙΒʹ. (β) δεκαδύο, (γ) τεσσαράκοντα, (δ) ἡμέραν (ε) αὐτὸς (ζ) οὐδὲ πέπωκεν πώποτε. Καὶ θυμωθεὶς ὁ (η) εἴπητέ μοι τίς ὁ κατεσθίων

(c) Et rex Aſtyages appoſitus eſt ad patres ſuos: 65
& ſuſcepit Cyrus Perſes regnum ejus. Et erat 1
Daniel conviva regis, & honoratus ſuper omnes amicos ejus. Erat autem idolum Baby- 2
loniis, cui nomen Bel: & impendebantur in eo per ſingulos dies ſimilæ artabæ duodecim, & oves quadraginta, & vini metretæ ſex. Et 3
rex colebat eum: & ibat per ſingulos dies adorare eum. Porrò Daniel adorabat Deum ſuum. Dixitque ei rex; Quarè non adoras Bel? At ille dixit; Quia non colo idola ma- 4
nufacta, ſed viventem Deum, qui creavit cœlum, & terram, & habet poteſtatem omnis carnis. Et ait rex ad eum; Non videtur 5
tibi Bel eſſe vivens Deus? An non vides, quanta comedat, & bibat quotidié? Et 6
ait Daniel ridens; Ne erres, rex. Iſte enim eſt intrinſecus quidem lutum; forinſecus autem æreus: nec comedit aliquando. Iratus autem 7
rex vocavit ſacerdotes ejus: & ait eis; Niſi dixeritis mihi, quis eſt iſte qui comedit impenſas has; moriemini:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܒܝܠ ܦܬܟܪܐ

* ܘܡܠܟܐ ܐܣܛܘܓܣ ܐܬܬܘܣܦ ܠܘܬ ܐܒܗܘܗܝ. ܘܩܒܠ ܟܘܪܫ ܦܪܣܝܐ ܡܠܟܘܬܗ. 1
ܘܕܢܝܐܝܠ ܒܐܝܩܪܗ ܗܘܐ ܫܘܐ ܠܡܠܟܐ. ܘܥܡܪ ܗܘܐ ܥܡ ܡܠܟܐ. ܘܡܝܩܪ ܗܘܐ
ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕܡܠܟܐ. * ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܦܬܟܪܐ ܠܒ̈ܒܠܝܐ. ܘܫܡܗ ܗܘܐ 2
ܒܝܠ. ܘܡܬܢܦܩܝܢ ܗܘܘ ܒܗ ܟܠܝܘܡ ܣܡܝܕܐ ܐܪ̈ܕܒܐ ܬܪܥܣܪ. ܘܕܟܪ̈ܐ ܐܪܒܥܝܢ. ܘܚܡܪܐ
ܡܬܪ̈ܝܢ ܫܬ. * ܘܡܠܟܐ ܕܚܠ ܗܘܐ ܠܗ. ܘܐܙܠ ܗܘܐ ܟܠܝܘܡ 3
ܣܓܕ ܗܘܐ ܠܗ. ܘܕܢܝܐܝܠ ܣܓܕ ܠܐܠܗܐ. ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܠܕܢܝܐܝܠ ܡܛܠ ܡܢܐ
ܠܐ ܣܓܕ ܐܢܬ ܠܒܝܠ ܐܠܗܝ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܕܢܝܐܝܠ ܠܐ ܣܓܕ ܐܢܐ ܠܨܠܡ̈ܐ ܘܠܓܠܝ̈ܦܐ 4
ܘܠܦܬܟܪ̈ܐ. ܡܛܠ ܕܥܒܕ ܐܝ̈ܕܝܐ ܐܢܘܢ ܕܒ̈ܢܝܢܫܐ. ܐܠܐ ܐܢܐ ܠܐܠܗܐ ܚܝܐ. ܗܘ
ܕܥܒܕ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ. ܘܡܫܠܛ ܗܘ ܥܠ ܟܠ ܒܣܪ. ܠܗ ܗܘ ܣܓܕ ܐܢܐ. * ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ 5
ܠܕܢܝܐܝܠ. ܠܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܕܚܝ ܗܘ ܒܝܠ. ܐܘ ܠܐ ܚܙܐ ܐܢܬ ܕܐܟܠ ܘܫܬܐ ܒܟܠܝܘܡ.
* ܘܓܚܟ ܕܢܝܐܝܠ ܘܐܡܪ ܠܡܠܟܐ. ܠܐ ܬܛܥܐ ܡܠܟܐ. ܗܢܐ ܓܝܪ ܡܢ ܠܓܘ 6
ܛܝܢܐ ܗܘ. ܘܡܢ ܠܒܪ ܢܚܫܐ. ܘܡܢ ܝܘ̈ܡܘܗܝ ܠܐ ܐܟܠ ܘܠܐ ܐܫܬܝ. * ܘܚܡܬ 7
ܡܠܟܐ ܘܩܪܐ ܠܟܘܡܪ̈ܐ ܕܒܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܐܢ ܠܐ ܬܐܡܪܘܢ ܠܝ ܡܢܘ
ܐܟܠ ܢܦܩܬܐ ܗܕܐ ܟܠܗ ܬܡܘܬܘܢ.

BEL IDOLUM,

ET rex Aſtyages additus eſt patribus ſuis, & Cyrus Perſa accepit regnum ejus. Et Daniel honore Regi ſuppar erat: Et habitabat cum Rege honoratior omnibus amicis ejus. Erat autem Babyloniis idolum Bil nomine, in quod impendebant quotidie ſimilæ Artabas duodecim, arietes quadraginta, & vini metretas ſex. Et rex illud colebat, ibatque quotidie & adorabat illud. Daniel autem Deum colebat: dicebatque Rex Danieli; Quare Bil deum meum non colis? Dixitque ei Daniel, Ego imagines & ſculptilia & idola non adoro, quia opus manuum humanarum ſunt: ſed Deum vivum colo qui fecit cœlum & terram, & Dominus eſt univerſæ carnis: Hunc ego adoro. Dixitque rex Danieli; Nonne videtur tibi Bil vivere? Aut non vides edere ipſum quotidie & bibere? Tunc Daniel ridens Regi dixit; Noli errare rex: Hic enim intrinſecus quidem lutum eſt, extrinſecus autem æs, nec quicquam à diebus ſuis edit aut bibit. Tunc rex excanduit & vocavit Sacerdotes Bil, & dixit eis; Niſi dicatis mihi quis totam hanc impenſam edit, moriemini:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الرويا الثاني عشر * خبر بيل الصنم *

* وان الملك استياغس زيد على ابايه * واخذ كيرس الفارسي مملكته * وكان دانيال 1
معاشر الملك * ومبجلا اكثر من جميع اصحابه * وكان صنم للبابليين اسمه بيل * 2
وينفقون عليه كل يوم من السميذ اثني عشر اردبا * واربعين خروفا * ومن الخمر ستة
امطار * والملك يعبده * ويمضي اليه كل يوم ليسجد له * ودانيال يسجد لالهه * فقال 3
له الملك * لماذا لا تسجد لبيل * فقال * لاني لا اعبد اصناما صنعة الايدي * لكن 4
الاله الحي الذي خلق السماء والارض * وله السيادة على كل ذي لحم * فقال له الملك * 5
اما تظن ان بيل اله حي * او لا ترى ما ياكل ويشرب كل يوم * فقال دانيال ضاحكا * 6
لا تضل ايها الملك * لان اما هذا فهو من داخل طين * ومن خارج نحاس * ولا ياكل
ولا يشرب البته * فحنق الملك * ودعا كهنته * وقال لهم * ان لم تقولوا لي من ياكل 7
هذه النفقه تموتون *

Viſio duodecima. Hiſtoria Bil idoli.

CUm rex Aſtyages aggregatus eſſet majoribus ſuis, ſuſcepit Cyrus Perſa regnum ipſius. Erat autem Daniel cohabitans cum rege, & omnium amicorum ejus honoratiſſimus. Porrò idolum 2 *erat Babyloniis nomine Bil, in quod conſumebant ſingulis diebus ſimilæ artabas duodecim, agnos quadraginta, et vini ſex metretas. Rex quoque colebat illud, &* 3 *abibat quotidie ad adorandum illud: Daniel verò adorabat Deum ſuum. Quamobrem dicente illi rege; Quare non adoras Bilum? Reſpondit; Quia* 4 *non adoro ſimulacra manu facta, ſed Deum vivum qui cœlum terrámque creavit, cui dominium eſt in omne præditum carne. Dixit ad eum rex; An* 5 *non putas Bilum eſſe Deum vivum? annon vides quantum edat bibátque ſingulis diebus? Reſpondit Daniel ridens;* 6 *Ne errato ô rex: nam iſte quidem intus lutum eſt, foris autem æs, & non edit neque bibit unquam. Tunc indi-* 7 *gnatus rex accerſivit ſacerdotes ejus, & ait illis; Niſi dixeritis mihi quis comedat impenſam iſtam, moriemini:*

Verſio VULG. LAT.

8 Si autem oſtenderitis, quoniam Bel comedat hæc, morietur Daniel, quia blaſphemavit in Bel. Et di-
9 xit Daniel regi; Fiat juxta verbum tuum. Erant autem ſacerdotes Bel ſeptuaginta, exceptis uxoribus, & parvulis, & filiis. Et venit rex cum Daniele in
10 templum Bel. Et dixerunt ſacerdotes Bel; Ecce nos egredimur foras; & tu rex pone eſcas, & vinum miſce, & claude oſtium, & ſigna annulo tuo:
11 Et cùm ingreſſus fueris manè, niſi inveneris omnia comeſta à Bel, morte moriemur, vel Daniel qui
12 mentitus eſt adverſùm nos. Contemnebant autem, quia fecerant ſub menſa abſconditum introitum, & per illum ingrediebantur ſemper, & devorabant ea.
13 Factum eſt igitur poſtquàm egreſſi ſunt illi, rex poſuit cibos ante Bel: præcepit Daniel pueris ſuis, & attulerunt cinerem, & cribravit per totum templum coram rege: & egreſſi clauſerunt oſtium: &
14 ſignantes annulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingreſſi ſunt nocte juxta conſuetudinem ſuam, & uxores, & filii eorum: & comederunt omnia, &
15 biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo, & Daniel cum eo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATIN.

8 Ἐὰν δὲ (θ) δείξητε ὅτι Βὴλ κατεσθίει αὐτὰ, ὁ Δανιὴλ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν Βήλ. καὶ εἶπε Δανιὴλ τῷ βασιλεῖ,
9 Γινέσθω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Καὶ ἦσαν (ι) ἱερεῖς τοῦ Βὴλ ἑβδομήκοντα (κ) ἐκτὸς γυναικῶν καὶ τέκνων. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς μετὰ Δανιὴλ
10 εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βήλ. Καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Βὴλ, Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀποτρέχομεν ἔξω, σὺ δὲ βασιλεῦ παράθες τὰ βρώματα, καὶ τὸν οἶνον κεράσας θὲς, καὶ ἀπόκλεισον τὴν θύραν, καὶ σφράγισον τῷ (λ) δα-
11 κτυλίῳ σου. Καὶ ἐλθὼν πρωΐ, ἐὰν μὴ εὕρῃς πάντα βεβρωμένα ὑπὸ τοῦ Βὴλ, ἀποθανούμεθα· ἢ Δανιὴλ ὁ (μ) ψευδόμενος καθ' ἡμῶν.
12 Αὐτοὶ δὲ (ν) κατεφρόνουν, ὅτι πεποιήκεισαν ὑπὸ τὴν τράπεζαν κεκρυμμένην εἴσοδον, (ξ) καὶ δι' αὐτῆς εἰσεπορεύοντο διόλου, καὶ
13 ἀνήλουν αὐτά. Καὶ ἐγένετο ὡς (ο) ἐξήλθοσαν ἐκεῖνοι, καὶ ὁ βασιλεὺς παρέθηκε τὰ βρώματα τῷ Βήλ. καὶ ἐπέταξε Δανιὴλ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, καὶ ἤνεγκαν τέφραν· καὶ κατέσησε ὅλον τὸν ναὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως μόνου. καὶ ἐξελθόντες ἔκλεισαν τὴν θύραν, καὶ (π) ἐσφραγίσαντο ἐν τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπῆλθον.
14 Οἱ δὲ ἱερεῖς ἦλθον τὴν νύκτα κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν, καὶ αἱ (ρ) γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ κατέφαγον πάντα, καὶ ἐξέ-
15 πιον. Καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρωΐ, καὶ Δανιὴλ μετ' αὐτοῦ.

MS.A. (θ) ἀποδείξητε ὅτι ὁ Βὴλ κατεσθίει αὐτὰ, ἀποθανεῖτε Δανιὴλ, (ι) οἱ ἱερεῖς (κ) χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. (λ) *δακτύλῳ (μ) ψευσάμενος (ν) *κατεφρόνουν, (ξ) καὶ *αὐτῆς (ο) ἐξῆλθον (π) ἐσφράγισε τῷ (ρ) γυναῖκας, καὶ τὰ

Si autem oſtenderitis, quoniam Bel comedat 8 *hæc; morietur Daniel, quia blaſphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi; Fiat juxta verbum tuum. Erant autem ſacerdotes Bel ſeptuaginta,* 9 *exceptis uxoribus, & filiis. Et venit rex cum Daniele in domum Belis. Et dixerunt ſa-* 10 *cerdotes Belis; Ecce nos egredimur foras: tu autem, rex, appone eſcas: & vinum miſcens pone, & claude oſtium, & ſigna annulo tuo. Et veniens manè, niſi inveneris omnia comeſta* 11 *à Bel; moriemur: vel Daniel, qui mentitus eſt adverſùs nos. Ipſi autem contemnebant,* 12 *quia fecerant ſub menſa abſconditum introitum, & per illum ingrediebantur ſemper, & devorabant ea. Factum eſt igitur, poſtquàm e-* 13 *greſſi ſunt illi, & rex poſuit cibos ante Bel; & præcepit Daniel pueris ſuis, & attulerunt cinerem: & (ſ) decuſſerunt totum templum coram rege ſolo. Et egreſſi clauſerunt oſtium, & ſignaverunt annulo regis, & abierunt. Sacerdotes autem venerunt nocte juxta con-* 14 *ſuetudinem ſuam, & uxores eorum, & filii eorum: & comederunt omnia, & biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo, & Da-* 15 *niel cum eo.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܢ ܕܝܢ ܬܚܘܘܢܢܝ ܕܒܝܠ ܗܘ ܐܟܠ ܠܗ. ܢܡܘܬ ܕܢܝܐܝܠ ܕܓܕܦ ܥܠ ܒܝܠ. ܘܐܡܪ 8
ܕܢܝܐܝܠ ܠܡܠܟܐ. ܢܗܘܐ ܐܝܟ ܡܠܬܟ ܡܠܟܐ. * ܘܗܘܘ ܗܘܘ ܟܘܡܪ̈ܘܗܝ ܕܒܝܠ ܫܒܥܝܢ. 9
ܣܛܪ ܡܢ ܢܫ̈ܝܗܘܢ ܘܒܢ̈ܝܗܘܢ. ܘܐܬܐ ܡܠܟܐ ܘܕܢܝܐܝܠ ܠܒܝܬܗ ܕܒܝܠ. * ܘܐܡܪܝܢ 10
ܟܘܡܪ̈ܐ ܠܡܠܟܐ. ܗܐ ܚܢܢ ܢܦܩܝܢ ܠܒܪ. ܐܢܬ ܕܝܢ ܡܠܟܐ ܣܝܡ ܡܐܟܘܠܬܐ
ܠܒܝܠ. ܘܚܡܪܐ ܡܡܙܓܐ ܣܝܡ. ܘܐܚܘܕ ܬܪܥܐ ܘܚܬܘܡ ܒܥܙܩܬܟ. * ܘܩܘܡ ܬܐ 11
ܒܨܦܪܐ. ܘܐܢ ܠܐ ܡܫܟܚܬ ܕܐܟܠ ܠܡܐܟܘܠܬܐ ܕܐܟܠܗ ܒܝܠ. ܢܡܘܬ ܚܢܢ.
ܘܐܢ ܕܐܟܠܗ ܒܝܠ. ܢܡܘܬ ܕܢܝܐܝܠ. ܗܘ ܕܓܕܦ ܥܠܝܢ. * ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܡܛܠ 12
ܬܘܟܠܢܗܘܢ ܗܘܘ ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ. ܥܒܕܘ ܗܘܘ ܓܝܪ ܠܗܘܢ ܡܥܠܢܐ ܟܣܝܐ ܬܚܝܬ ܦܬܘܪܐ. ܘܒܗ ܥܐܠܝܢ
ܗܘܘ ܘܢܦܩܝܢ. ܘܐܟܠܝܢ ܗܘܘ ܟܠ ܡܕܡ ܕܡܬܬܣܝܡ ܗܘܐ ܩܕܡ ܒܝܠ.
ܘܫܩܠܝܢ ܗܘܘ ܡܕܡ ܕܡܝܬܪ. ܟܕ ܕܝܢ ܢܦܩܘ ܟܘܡܪ̈ܘܗܝ ܕܒܝܠ ܐܝܬܝ ܡܠܟܐ ܡܐܟܘܠܬܐ.
ܘܡܠܐ ܦܬܘܪܐ ܘܣܡ ܩܕܡ ܒܝܠ. ܘܡܠܐ ܡ̈ܐܢܐ ܚܡܪܐ ܐܝܟ ܥܝܕܗܘܢ ܘܢܦܩ. * ܘܐܡܪ 13
ܕܢܝܐܝܠ ܠܛܠܝ̈ܘܗܝ ܐܝܬܘ ܠܝ ܩܛܡܐ. ܘܐܝܬܝܘ ܠܗ ܩܛܡܐ. ܘܢܦܝܗ ܒܥܪܒܠܐ
ܩܕܡܘܗܝ ܕܡܠܟܐ. ܒܟܠܗ ܒܝܬܐ ܕܒܝܠ. ܘܚܙܐ ܡܠܟܐ ܘܢܦܩ ܘܐܚܕ ܬܪܥܐ.
ܘܚܬܡܗ ܡܠܟܐ ܒܥܙܩܬܗ ܘܒܥܙܩܬܗ ܕܕܢܝܐܝܠ. * ܘܟܘܡܪ̈ܐ ܐܬܘ ܒܠܠܝܐ ܐܝܟ ܕܥܝܕܗܘܢ 14
ܗܢܘܢ. ܘܢܫ̈ܝܗܘܢ ܘܒܢ̈ܝܗܘܢ. ܘܐܟܠܘ ܗܘܘ ܟܠܡܕܡ ܕܣܝܡ ܗܘܐ ܠܗ ܠܒܝܠ.
15 ܘܐܫܬܝܘ ܚܡܪܐ. * ܘܩܡ ܡܠܟܐ ܒܨܦܪܐ ܘܕܢܝܐܝܠ ܥܡܗ. ܘܐܙܠܘ ܠܗܝܟܠܐ.

* Quòd ſi oſtendatis mihi, quod Bil illud edit, morietur Daniel, qui blaſphemiam dixit in Bil. Dixitque Daniel regi; Fiat ſecundum verbum tuum, ô rex. Erant Sacerdotes Bil ſeptuaginta, præ- 9 ter uxores & liberos eorum. & venit rex cum Daniele in domum Bil: Di- 10 xeruntque ſacerdotes regi; Ecce egredimur foras: Tu autem, Rex, pone cibos Bili, & vinum miſtum appone, clauſamque portam obſigna annulo tuo. Et manè ſurgens veni: et 11 ſi inveneris non ediſſe cibos Bil, moriemur nos: ſi autem Bil ederit eos, morietur Daniel, qui blaſphemiam in nos dixit. Illi autem *hæc dicebant* 12 præ fiduciâ ſuâ: Fecerant enim ſibi ſub menſâ ingreſſum occultum, per quem ingredientes & egredientes, edebant quicquid apponebatur Bil, & quod ſupererat auferebant: Egreſſis igitur ſacerdotibus Bil, adduxit rex cibos, replevitque menſam, et poſuit coram Bil: Impletiſque vino vaſis ſecundùm morem ipſorum, exiit. Dixítque Daniel 13 pueris ſuis; Afferte mihi cinerem: et attulerunt ei cinerem, quem cribro in totam ædem Bil increvit coram rege. Videnſque rex, egreſſus eſt, clauſis foribus, ſignatiſque ſigillo ſuo & Danielis. Eunteſque ſacerdotes no- 14 ctu, ut ſoliti erant, ipſi, uxoreſque, & liberi, ederunt quicquid appoſitum erat Bil, vinumque biberunt. Surgenſque 15 manè rex cum Daniele, eò profecti ſunt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وان اظهرتم ان بيل ياكل هذه * يموت دانيال * لانه جدف على بيل * فقال دانيال 8
للملك * ليكن ككلمتك * وكان كهنة بيل سبعين غير النساء والاولاد * وجاء 9
الملك مع دانيال الى بيت بيل * وقالت كهنة بيل * هوذا نحن ننصرف خارجا * وانت 10
ايها الملك ضع الاطعمة * وامزج الخمر وضعه * واغلق الباب واختمه بخاتمك * وتعال 11
باكرا * فان لم تجد الجميع ماكولا من بيل * نموت او دانيال الذي كذب علينا * وهم 12
وثقوا * لانهم صنعوا تحت المايدة مدخلا خفيا * ومنه يدخلون كلهم وياكلونها * وكان لما 13
خرجوا اوليك * والملك وضع الاطعمة لبيل * فامر دانيال غلمانه * فجابوا له رمادا وفرشوا
الهيكل كله امام الملك وحده * وخرجوا واغلقوا الباب * وختموه بخاتم الملك ومضوا *
14 * فدخلت الكهنة ليلا كعادتهم ونساوهم واولادهم * واكلوا الجميع وشربوا * وبكر 15
الملك بالغداة ودانيال معه *

* *Sin autem oſtenderitis Bilum iſta comedere, morietur Daniel, quòd in Bilum blaſphemârit. Dixit Daniel regi; Fiat ſecundùm verbum tuum. (Erant autem* 9 *ſacerdotes Bili ſeptuaginta, exceptis uxoribus et liberis) venitque rex cum Daniele in ædem Bili, Ubi ſacerdotes Bili* 10 *dixerunt; Ecce nos foras egrediemur, tu verò O rex, appone cibos, tempera vinum, & appone illud, oſtium claude, annuloque tuo conſigna: Et niſi manè veniens, in-* 11 *veneris omnia à Bilo comeſta, moriemur nos, aut Daniel, qui mentitus eſt adverſùm nos. Porrò illi ſecuri erant, quia* 12 *fecerant ſub menſa aditum clandeſtinum, indeque ingrediebantur omnes. & comedebant eam. Fuit igitur cùm illi e-* 13 *greſſi eſſent, & rex Bilo cibos appoſuiſſet; ut præciperet Daniel pueris ſuis, afferrentque cinerem, totumque templum coram ſolo rege conſternerent: poſtea egreſſi clauderent oſtium, annulo regis obſignarent, ac diſcederent: Sacerdo-* 14 *tes autem noctu pro more ſuo ingreſſi, cum uxoribus & liberis, omnia comederent biberentque.* * *Cùm verò ſurre-* 15 *xiſſet rex ſummo diluculo, & Daniel eſſet cum eo;*

Verſio VULG. LAT.

16 Et ait rex; Salváne ſunt ſignacula, Daniel? Qui
17 reſpondit; Salva, rex. Statímque cùm aperuiſſet
oſtium, intuitus rex menſam, exclamavit voce magnâ;
Magnus es Bel, & non eſt apud te dolus quiſquam.
18 Et riſit Daniel: & tenuit regem ne ingrederetur
intró: & dixit; Ecce pavimentum, animadverte
19 cujus veſtigia ſint hæc. Et dixit rex; Video
veſtigia virorum, & mulierum, & infantium.
20 Et iratus eſt rex. Tunc apprehendit ſacerdotes, &
uxores, & filios eorum: & oſtenderunt ei abſcondita
oſtiola, per quæ ingrediebantur, & conſumebant
21 quæ erant ſuper menſam. Occîdit ergò illos
rex, & tradidit Bel in poteſtatem Danielis: qui ſubvertit
22 eum, & templum ejus. Et erat draco
23 magnus in loco illo, & colebant eum Babylonii. Et
dixit rex Danieli; Ecce nunc non potes dicere, quia
24 iſte non ſit Deus vivens: adora ergò eum. Dixítque
Daniel; Dominum Deum meum adoro: quia
ipſe eſt Deus vivens: iſte autem non eſt Deus vivens.
25 Tu autem, rex, da mihi poteſtatem, & interficiam
draconem abſque gladio & fuſte. Et ait
rex; Do tibi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 Καὶ εἶπεν (σ), Σῶοι αἱ σφραγῖδες Δανιήλ; ὁ δὲ εἶπε, Σῶοι, βασιλεῦ.
17 Καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνοῖξαι τὰς θύρας, ἐπιβλέψας
(τ) ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὁ βασιλεὺς, ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ,
18 Μέγας εἶ Βὴλ, καὶ οὐκ ἔστι παρὰ σοὶ δόλος οὐδὲ εἷς. Καὶ
(υ) ἐγέλασε Δανιὴλ, καὶ ἐκράτησε τὸν βασιλέα, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν
αὐτὸν (φ) ἔσω· καὶ εἶπεν, Ἴδε δὴ τὸ ἔδαφος, καὶ γνῶθι τίνος τὰ
19 ἴχνη ταῦτα. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, Ὁρῶ τὰ ἴχνη ἀνδρῶν,
20 καὶ γυναικῶν, καὶ παιδίων. Καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς Τότε
(χ) συνέλαβε τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ
ἔδειξαν αὐτῷ τὰς κρυπτὰς θύρας, δι᾽ ὧν εἰσεπορεύοντο, καὶ ἐδαπάνων
21 τὰ ἐπὶ (ψ) τῆς τραπέζης. Καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς,
καὶ ἔδωκε τὸν Βὴλ ἔκδοτον τῷ Δανιήλ. καὶ κατέστρεψεν αὐτὸν,
22 καὶ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ. Καὶ ἦν Δράκων μέγας (ω), καὶ ἐσέβοντο
23 αὐτὸν οἱ Βαβυλώνιοι. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιήλ, Μὴ
καὶ τοῦτον ἐρεῖς ὅτι χαλκοῦς ἐστιν; ἰδοὺ ζῇ, καὶ ἐσθίει, καὶ πίνει· οὐ δύνασαι
24 εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔστιν οὗτος θεὸς ζῶν. καὶ προσκύνησον αὐτῷ. Καὶ
εἶπε Δανιὴλ, Κυρίῳ τῷ θεῷ μου προσκυνήσω, ὅτι οὗτός ἐστι θεὸς
25 ζῶν. Σὺ δὲ βασιλεῦ δός μοι ἐξουσίαν, καὶ ἀποκτενῶ τὸν δράκοντα
ἄνευ (a)μαχαίρας καὶ ῥάβδου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, Δίδωμί σοι.

MS.A. (σ) ὁ βασιλεὺς, Σῶαι (τ) ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τράπεζαν, (υ) γελάσας Δανιὴλ ἐκράτησεν (φ) ἔσω· * Εἶδε δὴ (χ) συνελάβετο (ψ) τῇ τραπέζῃ. (ω) ἐν τῷ τόπῳ, καὶ (a) μαχαίρης·

*Et ait; Salváne ſunt ſignacula; Daniel? At 16
ille dixit; Salva, rex. Et factum eſt, ſimulatque 17
aperuiſſet oſtia, aſpiciens rex ſuper menſam,
exclamavit voce magnâ; Magnus es Bel:
& non eſt apud te ullus dolus. Et riſit Daniel, 18
& tenuit regem, ne ingrederetur intró: & dixit;
Vide nunc pavimentum, & animadverte, cujus
veſtigia ſunt hæc. Et dixit rex; Video veſtigia 19
virorum, & mulierum, & parvulorum. Et
iratus rex Tunc apprehendit ſacerdotes, & uxores, 20
& filios eorum, & oſtenderunt ei abſcondita
oſtia, per quæ ingrediebantur, & conſumebant
quæ erant ſuper menſam, Occîdit 21
ergò illos rex: & tradidit Bel in poteſtatem Danielis:
qui ſubvertit eum, & templum ejus.
Et erat draco (g) magnus: & colebant illum 22
Babylonii. Et dixit rex Danieli; Nunquid & 23
hunc dices æreum eſſe? Ecce vivit, & comedit,
& bibit: non potes dicere, quia iſte non ſit
Deus vivens. Adora ergò eum. Dixitque Daniel; 24
Dominum Deum meum adorabo: quia ipſe
eſt Deus vivens. Tu autem, rex, da mihi poteſtatem: 25
& interficiam draconem, abſque gladio,
& fuſte. Et ait rex; Do tibi.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܠܕܢܝܐܝܠ. ܫܠܝܡܝܢ ܚܬܡܐ ܕܕܢܝܐܝܠ. ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܫܠܝܡܝܢ ܡܪܝ 16
ܡܠܟܐ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܦܬܚ ܬܪܥܐ. ܚܙܐ ܡܠܟܐ ܥܠ ܦܬܘܪܐ: ܘܚܙܐ ܕܐܟܝܠ ܟܠܡܕܡ 17
ܕܐܬܬܣܝܡ ܗܘܐ ܠܒܝܠ. ܘܩܥܐ ܡܠܟܐ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܡܢ ܬܪܥܐ ܠܒܪ. ܘܐܡܪ. ܪܒ ܐܢܬ ܒܝܠ. ܘܠܝܬ
ܥܡܟ ܢܟܠܐ ܐܦܠܐ ܩܠܝܠ. * ܗܝܕܝܢ ܕܢܝܐܝܠ ܚܙܐ ܘܐܚܕܗ ܠܡܠܟܐ ܕܠܐ ܢܥܘܠ ܠܙܒܢ 18
ܙܒܢܐ. ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܠܡܠܟܐ. ܚܙܝ ܡܪܝ ܡܠܟܐ. ܘܐܣܬܟܠ ܒܐܪܥܐ. ܥܩܒܬܐ
ܗܠܝܢ ܕܡܢ ܐܢܘܢ * ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܚܙܐ ܐܢܐ ܒܐܪܥܐ ܥܩܒܬܐ ܕܓܒܪܐ ܘܕܢܫܐ 19
ܘܕܛܠܝܐ. ܘܐܬܚܡܬ ܡܠܟܐ. * ܘܐܚܕ ܐܢܘܢ ܠܟܘܡܪܐ ܘܠܢܫܝܗܘܢ ܘܠܒܢܝܗܘܢ. 20
ܘܚܘܝܘܗܝ ܠܡܠܟܐ ܡܥܠܢܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܒܛܘܫܝܐ: ܗܘ ܕܒܗ ܥܐܠܝܢ ܗܘܘ
ܘܢܦܩܝܢ: ܘܐܟܠܝܢ ܗܘܘ ܡܕܡ ܕܡܬܬܣܝܡ ܗܘܐ ܒܦܬܘܪܐ ܕܒܝܠ. * ܘܩܛܠ ܐܢܘܢ 21
ܡܠܟܐ ܠܟܠܗܘܢ. ܘܠܒܝܠ ܝܗܒܗ ܡܘܗܒܬܐ ܠܕܢܝܐܝܠ. ܘܬܒܪܗ ܕܢܝܐܝܠ
ܘܥܩܪܗ ܠܗܝܟܠܗ.

* ܫܠܡ ܕܕܢܝܐܝܠ *

* ܬܘܒ ܕܬܢܝܢܐ. *

* ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܬܘܒ ܬܡܢ ܬܢܝܢܐ ܪܒܐ. ܕܣܓܕܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܒܒܠܝܐ. * ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ 22
ܠܕܢܝܐܝܠ. ܗܫܐ ܥܠ ܗܢܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܬ ܕܬܐܡܪ ܕܠܐ ܗܘܐ ܐܠܗܐ ܗܘ. 23
ܣܓܘܕ ܠܗ ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܗܘ ܚܝܐ. * ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܠܡܠܟܐ. ܐܢܐ ܠܡܪܝܐ ܗܘ 24
ܐܠܗܐ ܣܓܕ ܐܢܐ ܡܛܠ ܕܗܘ ܐܠܗܐ ܚܝܐ. * ܐܢܬ ܕܝܢ ܡܠܟܐ: ܗܒ ܠܝ ܫܘܠܛܢܐ 25
ܥܠܘܗܝ. ܘܐܢܐ ܐܩܛܠ ܠܗܢܐ ܬܢܝܢܐ ܕܠܐ ܣܝܦܐ ܘܕܠܐ ܚܘܛܪܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ
ܡܠܟܐ ܝܗܝܒ ܠܟ.

Dixitque rex Danieli; Salva ſigilla Daniel? 16
Et dixit; Salva, domine rex. Cumque
aperuiſſet portam, proſpiciens rex 17
menſam, et videns conſumpta eſſe omnia
quæ appoſita fuerant Bilo, elatâ voce
magna, à porta exteriùs, dixit; Magnus
es Bil; Nec eſt apud te fraudis vel
minimum. Tunc videns Daniel tenuit 18
Regem, ne introiret ad tempus:
dixitque Daniel regi; Vide Domine
rex, & conſidera ſolum: Veſtigia hæc
quorumnam ſunt? Dixitque rex, Video 19
in ſolo veſtigia virorum & mulierum
& puerorum: et iratus eſt rex.
Et apprehendit Sacerdotes, uxoreſque 20
& liberos eorum, & oſtenderunt Regi
introitum quem in occulto habebant,
per quem ingredientes & egredientes
conſumebant quod in menſâ Bili apponebatur.
Et occîdit eos omnes rex, 21
& Bel dono dedit Danieli: Confregitque
Daniel eum, & deſtruxit templum ejus.

Finis Danielis.

Sequitur Res Draconis.

Erat autem ibi præterea Draco magnus, 22
quem adorabant Babylonii. 23
Dixitque rex Danieli; Jam, de hoc non
potes dicere, Quod non ſit Deus: Adora
ipſum quia Deus vivus eſt. Et dixit 24
Daniel Regi; Ego Dominum Deum
adoro: Is enim ipſe Deus vivus
eſt. Tu autem O rex, da mihi poteſtatem 25
in eum, & occidam Draconem
hunc, ſine gladio aut baculo. Dixitque
rex; Data eſt tibi.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* فقال الملك * الختوم صحاح يا دانيال * فقال صحاح ايها الملك * وكان لما فتح الباب * تطلع 16 17
الملك الى المايدة * وصرخ بصوت عظيم عظيم انت يا بيل * وليس عندك غش ولا قليل *
* فضحك دانيال * وامسك الملك ان لا يدخل الى داخل * وقال انظر الارض * واعرف هذه 18
الاثار لمن * فقال الملك ارى اقدام رجال ونساء وصبيان * فحنق الملك حينيذ * واخذ 19 20
الكهنة ونساهم واولادهم * واظهروا له الطرق المخفية التي منها يدخلون وياكلون ما على
المايدة * فقتلهم الملك * واعطى بيل هبة لدانيال * فهدمه وهيكله * 21

* خبر التنين *

* وكان تنين عظيم في موضع * وعبده البابليون * فقال الملك لدانيال * هل وهذا تقول انه 22 23
نحاس هو * هوذا هو حي وياكل ويشرب * ولا تستطيع ان تقول ان هذا ليس هو اله حي * فاسجد له *
* فقال دانيال * للرب الهي اسجد * لانه هو الاله الحي * وانت ايها الملك اعطني سلطانا * 24 25
فاقتل التنين بغير سيف وعصا * فقال الملك اعطي لك *

*Dixit rex, Sigilla integra ſunt ô Daniel? 16
qui dixit, Integra O rex. Et ubi
primùm januam aperuiſſet, rex menſam 17
intuitus exclamavit voce magnâ, Magnus
es O Bil, & ne minimus eſt apud
te dolus. Ridens verò Daniel, detinuit 18
regem ne ingrederetur intrò, & dixit;
Aſpice ſolum, & agnoſce cujus hæc
veſtigia ſint. Dixit rex; Veſtigia virorum, 19
mulierum, ac puerorum video.
Tunc rex indignatus comprehendit ſacerdotes 20
cum uxoribus & liberis eorum
(nam oſtenderat ei vias clandeſtinas
quibus ingreſſi comedebant quæ apponebantur
menſæ,) Peremitque eos rex, 21
& Bilum dono dedit Danieli, qui eum
cum templo ipſius evertit.*

Hiſtoria draconis.

*Erat quoque draco ingens quodam in loco, 22
& colebant eum Babylonii. Dixitque 23
rex Danieli; Num & hunc diceres
æneum eſſe? En vivus eſt, edit ac
bibit, nec dicere potes, hunc non eſſe
Deum vivum: hunc igitur adora. At 24
Daniel, Dominum, inquit, Deum meum
adoro; quoniam ipſe eſt Deus vivus.
Tu verò O rex, da mihi facultatem, & 25
hunc draconem ſine gladio & fuſte interficiam.
Ait rex, Do tibi.*

Verſio VULG. LAT.

26 Tulit ergò Daniel picem, & adipem, & pilos, & coxit
pariter: fecítque maſſas, & dedit in os draconis, &
diruptus eſt draco. Et dixit; Ecce quem colebatis.
27 Quod cùm audîſſent Babylonii, indignati ſunt vehementer:
& congregati adverſùm regem, dixerunt; Judæus
factus eſt rex: Bel deſtruxit, draconem interfecit,
28 & ſacerdotes occîdit. Et dixerunt cùm veniſſent ad regem;
Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te,
29 & domum tuam. Vidit ergò rex quòd irruerent in eum
vehementer: & neceſſitate compulſus tradidit eis Danielem.
30 Qui miſerunt eum in lacum leonum; & erat ibi
31 diebus ſex. Porrò in lacu erant leones ſeptem, & dabantur
eis duo corpora quotidiè, & duæ oves: & tunc
32 non data ſunt eis, ut devorarent Danielem. Erat autem
Habacuc propheta in Judæa, & ipſe coxerat pulmentum,
& intriverat panes in alveolo: & ibat in campum
33 ut ferret meſſoribus. Dixítque Angelus Domini ad Habacuc;
Fer prandium, quod habes, in Babylonem Danieli,
34 qui eſt in lacu leonum. Et dixit Habacuc; Domine,
35 Babylonem non vidi, & lacum neſcio. Et apprehendit
eum Angelus Domini in vertice ejus, & portavit
eum capillo capitis ſui, poſuítque eum in Babylone
ſupra lacum in impetu ſpiritûs ſui.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

26 Καὶ ἔλαβεν (α) ὁ Δανιὴλ πίσσαν καὶ στέαρ καὶ τρίχας, καὶ ἥψησεν
ἐπιτοαυτὸ· καὶ ἐποίησε μάζας, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ στόμα τοῦ δράκοντος,
καὶ φαγὼν διεῤῥάγη ὁ δράκων. καὶ εἶπεν, (β) Ἴδετε τὰ σεβάσματα
27 ὑμῶν. Καὶ ἐγένετο, ὡς ἤκουσαν οἱ Βαβυλώνιοι, ἠγανάκτησαν
28 λίαν, καὶ συνεστράφησαν ἐπὶ τὸν βασιλέα, Καὶ
(γ) εἶπαν, Ἰουδαῖος γέγονεν ὁ βασιλεὺς, τὸν Βὴλ (δ) κατέσπασε,
καὶ τὸν δράκοντα ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς ἱερεῖς κατέσφαξε. καὶ εἶπαν ἐλθόντες
πρὸς τὸν βασιλέα, Παράδος ἡμῖν τὸν Δανιήλ· εἰ δὲ μὴ, ἀποκτενοῦμέν
29 σε, καὶ τὸν οἶκόν σου. Καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐπείγουσιν αὐτὸν
σφόδρα, καὶ ἀναγκασθεὶς (ε) ὁ βασιλεὺς παρέδωκεν αὐτοῖς τὸν Δανιήλ.
30 Οἱ δὲ (ζ) ἔβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας
31 ἕξ. Ἦσαν δὲ ἐν τῷ λάκκῳ ἑπτὰ λέοντες, καὶ ἐδίδοτο αὐτοῖς
τὴν ἡμέραν δύο σώματα καὶ δύο πρόβατα· τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς,
32 ἵνα καταφάγωσι τὸν Δανιήλ. Καὶ ἦν Ἀμβακοὺμ ὁ προφήτης ἐν
τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ (η) αὐτὸς ἥψησεν ἕψεμα, καὶ ἐνέθρυψεν ἄρτους εἰς
σκάφην, καὶ (θ) ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς.
33 Καὶ εἶπεν (ι) ὁ ἄγγελος κυρίου τῷ Ἀμβακοὺμ, Ἀπένεγκε τὸ
ἄριστον ὃ ἔχεις εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιὴλ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.
34 Καὶ εἶπεν Ἀμβακοὺμ, Κύριε, Βαβυλῶνα οὐχ ἑώρακα, καὶ
35 τὸν λάκκον οὐ γινώσκω (κ). Καὶ ἐπελάβετο ὁ ἄγγελος (λ) κυρίου
τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, καὶ βαστάσας τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἔθηκεν αὐτὸν
εἰς Βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκκου, ἐν τῷ ῥοίζῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.

MS.A. (α) Δανιὴλ πίσσαν καὶ στῆρ (β) Ἰδοὺ δὴ τὰ (γ) εἶπον, (δ) κατέστρεψεν, (ε) παρέδωκεν (ζ) ἐνέβαλον (η) οὗτος (θ) ἐπορεύθη (ι) ἄγγελος κυρίου πρὸς Ἀμβακοὺμ, (κ) ποῦ ἐστίν. (λ) τῆς χειρὸς αὐτοῦ,

*Tulit ergò Daniel picem, & adipem, & pilos, 26
& coxit pariter, fecitque maſſas: & dedit in
os draconis: & comedens diruptus eſt draco.
Et dixit; Videte ea quæ vos colitis. Et factum 27
eſt, ut audierunt Babylonii; indignati
ſunt vehementer: & congregati adverſùs regem
dixerunt; Judæus factus eſt rex: Bel deſtruxit,
& draconem interfecit, & ſacerdotes
occîdit. Et dixerunt, cùm veniſſent ad regem; 28
Trade nobis Danielem: alioquin interficiemus
te, & domum tuam. Vidit ergò rex, 29
quòd irruerent in eum vehementer: & neceſſitate
compulſus rex tradidit eis Danielem.
Qui miſerunt eum in lacum leonum: & erat 30
ibi diebus ſex. Porrò in lacu erant leones ſeptem: 31
& dabantur eis duo corpora quotidiè, &
duæ oves: tunc autem non ſunt data eis; ut
devorarent Danielem. Erat autem Ambacum 32
propheta in Judæa: & ipſe coxerat pulmentum,
& intriverat panes in alveolo, & ibat
in campum, ut ferret meſſoribus. Dixítque angelus 33
Domini ad Ambacum; Fer prandium,
quod habes, in Babylonem, Danieli in lacum leonum.
Et dixit Ambacum; Domine, Babylonem 34
non vidi: & lacum neſcio. Et apprehendit 35
angelus Domini verticem ejus: & portans
capillo capitis ejus, poſuit eum in Babylonem
ſuper lacum in impetu ſpiritûs ſui.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܢܣܒ ܕܢܝܐܝܠ ܙܦܬܐ ܘܬܪܒܐ ܘܣܥܪܐ. ܘܒܫܠ ܐܢܘܢ ܐܟܚܕܐ. ܘܥܒܕ ܡܢܗܘܢ ܐܦܬܐ. 26
ܘܪܡܐ ܐܢܝܢ ܒܦܘܡܗ ܕܬܢܝܢܐ ܘܒܠܥ ܐܢܝܢ ܬܢܝܢܐ ܘܐܬܦܠܓ ܘܡܝܬ. ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ .. ܗܐ
ܚܙܘ ܕܣܓܕܝܢ ܗܘܝܬܘܢ ܒܒܠܝܐ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܫܡܥܘ ܒܒܠܝܐ ܐܬܒܐܫ ܠܗܘܢ ܛܒ. ܘܐܬܟܢܫܘ 27
ܥܠ ܡܠܟܐ. ܘܐܬܗܦܟܘ ܥܠܘܗܝ. ܘܐܡܪܝܢ ܚܕ ܠܚܕ. * ܝܗܘܕܝܐ ܗܘܐ ܠܗ ܡܠܟܐ. ܠܒܝܠ 28
ܬܒܪ. ܘܠܬܢܝܢܐ ܗܐ ܩܛܠ. ܘܠܟܘܡܪܐ ܩܛܠ ܐܢܘܢ. ܘܐܬܘ ܠܘܬ ܡܠܟܐ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ. ܐܘ
ܐܫܠܡ ܠܢ ܠܕܢܝܐܝܠ ܐܘ ܩܛܠܝܢ ܠܢ ܠܟ ܘܠܒܝܬܟ. * ܘܚܙܐ ܡܠܟܐ ܕܩܡܘ ܠܗܘܢ ܟܠܗܘܢ 29
ܟܚܕܐ ܐܬܥܨܝ. ܘܐܬܐܠܨ ܠܗ. ܘܐܫܠܡ ܐܢܘܢ ܠܗܘܢ ܠܕܢܝܐܝܠ. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ 30
ܕܩܒܠܘܗܝ ܠܕܢܝܐܝܠ. ܘܐܙܠܘ ܐܪܡܝܘܗܝ ܒܓܘܒܐ ܕܐܪܝܘܬܐ. ܘܗܘܐ ܬܡܢ ܫܬܐ ܝܘܡܝܢ.
ܕܢܐܟܠܘܢܝܗܝ ܐܪܝܘܬܐ ܟܕ ܟܦܢܝܢ. * ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܒܗܘ ܓܘܒܐ ܗܘ. ܫܒܥܐ ܐܪܝܘܬܐ. ܘܝܗܒܝܢ 31
ܗܘܘ ܠܗܘܢ: ܬܪܬܝܢ ܦܓܪܝܢ ܒܝܘܡܐ ܘܬܪܝܢ ܕܟܪܝܢ. ܘܒܗܢܘܢ ܝܘܡܬܐ. ܠܐ ܝܗܒܘ
ܠܗܘܢ ܡܕܡ ܕܢܐܟܠܘܢ. ܕܢܟܦܢܘܢ ܘܢܐܟܠܘܢܝܗܝ ܠܕܢܝܐܝܠ. * ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܚܒܩܘܩ 32
ܢܒܝܐ ܒܝܗܘܕ. ܘܒܫܠ ܗܘܐ ܒܘܫܠܐ. ܘܦܫܬ ܦܬܐ ܒܡܐܢܐ. ܘܪܡܐ ܒܗ. ܘܐܙܠ ܠܚܩܠܐ
ܠܚܨܘܕܐ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܠܐܟܐ ܕܡܪܝܐ. ܐܘܒܠ. ܡܐܟܘܠܬܐ ܗܕܐ ܕܠܘܬܟ ܠܕܢܝܐܝܠ 33
ܕܪܡܐ ܒܓܘܒܐ ܕܐܪܝܘܬܐ ܒܒܒܠ. * ܐܡܪ ܚܒܩܘܩ. ܡܪܝ. ܠܐ ܚܙܝܬ ܠܒܒܠ. ܘܠܓܘܒܐ 34
ܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܠܗ. * ܘܐܪܡܝ ܡܠܐܟܐ ܐܝܕܗ ܥܠ ܪܝܫܗ ܕܚܒܩܘܩ ܘܫܩܠܗ ܒܣܥܪܐ ܕܪܝܫܗ: 35
ܘܣܡܗ ܒܒܒܠ ܥܠ ܓܘܒܐ. ܒܚܝܠܐ ܕܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ.

Sumſítque Daniel picem, & pilos, & 26
adipem, coxítque ſimul, fecítque ex eis
placentas, injecítque in os Draconis, deglutivítque
eas Draco, & diſruptus, &
mortuus eſt. Dixítque Daniel; Ecce, videte,
quæ colitis, O Babylonii! Factúmque 27
eſt, cùm audirent Babylonii,
magnopere ipſis diſplicuit: Et congregati
ſunt adverſus regem, in eúmque
converſi, dixerunt alter ad alterum; Rex 28
Judæus factus eſt: Confregit Bil; et Draconem,
ecce, occîdit; et ſacerdotes interfecit:
Et venientes, ad regem dixerunt;
Aut trade nobis Danielem, aut occidemus
te & familiam tuam, Vidénſque eos 29
rex ſibi omnes ſimul inſtantes, arctatus
eſt; et coactus tradidit ipſis Danielem.
Illi autem acceptum Danielem, euntes, in 30
foveam leonum projecerunt. Fuítque ibi
dies ſex, ut eſurientes leones ipſum devorarent.
Erant auté in iſtâ foveâ ſeptem 31
leones, quibus dabant quotidiè bina
corpora, binóſque arietes: Illis autem
diebus nihil ipſis dederunt quod ederent,
ut famelici, comederent Danielem. Erat 32
autem Prophera Habakuk in Judæâ, qui
pultem coxerat, & intriverat fruſta panis
in patinam, injectâ *pulte*, ibátq; in agrum
ad meſſores. Dixitq; ei Angelus Domini; 33
Adduc cibum hunc qui apud te eſt ad
Danielé, qui projectus eſt in foveam leonum
Babylone. Dixítq; Habakuk, Domine, 34
Babylonem non vidi, nec foveam
novi. Injecítque Angelus manum ſuam 35
in caput Habakuk, ſublatúmque eum
capillo capitis, poſuit in Babilone ſupra
foveam, viribus Spiritûs ſancti.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* فاخذ دانيال زفتا وشحما وشعرا * فطبخهم وصنعهم ارغفة * واعطاهم لفم التنين * 26
فانشق التنين * وقال انظروا معبوداتكم * وكان لما سمع البابليون * تعصبوا واجتمعوا 27
على الملك * وقالوا الملك صار يهوديا * هدم بيل * وقتل التنين * وذبح الكهنة * وجاوا 28
الى الملك وقالوا * اسلم لنا دانيال * والا نقتلك وبيتك * فراى الملك انهم وثبوا عليه 29
جدا * ومضطرا سلم لهم دانيال * فطرحوه في جب الاسد * وكان هناك ستة ايام * وكان 30 31
في الجب سبعة اسد * يعطوهم كل يوم جسدين وخروفين * وحينيذ لم يعطوها * لكي
تاكل دانيال * وحبقوق النبي كان في اليهودية * وهو طبخ طبيخا * وثرد خبزا في جفنة * ومضى 32
الى البقعة ليقدمها للحصادين * فقال ملاك الرب لحبقوق * ود هذا الطعام الذي لك الى بابل 33
لدانيال في جب الاسد * فقال حبقوق * يا سيدي بابل لم اراها * والجب لم اعرف اين هو * 34
* فاخذ ملاك الرب بناصيته * وحمله بشعر راسه * ووضعه في بابل فوق الجب بتاييد روحه * 35

*Accipiens ergò Daniel picem, ſevū, & pilos, 26
coxit eos, in panes compoſuit, & indidit
ori draconis; unde diſruptus eſt draco.
Tunc dixit, Videte numina veſtra. Quæ 27
cùm audîſſent Babylonii, coiverunt, ſeſéq;
contra regem congregaverunt, & dixerunt;
Rex iſte Judæus factus eſt: Bilum
evertit, Draconem peremit, & ſacerdotes
jugulavit. Poſtea venientes ad regem, 28
dixerunt; Trade nobis Danielem, ſin minus
occidemus te, & domum tuam. Videns 29
itaque rex eos ferociter in ſe irruentes,
neceſſitate compulſus, tradidit eis
Danielem. Illi verò conjecerunt eum in 30
foveam leonum, & manſit ibi ſex dies.
Erant autem in illa fovea ſeptem leones, 31
quibus dabantur quotidie duo corpora,
& agni duo: ſed tunc data non ſunt eis,
ut Danielem devorarent. Porrò Habacuc 32
propheta erat in Judæa, atque is
pultem coxerat, & panem intriverat in
diſco, & abibat in agrum ut ferret meſſoribus.
Dixit ergò Angelus Domini ad 33
Habacuc; Hunc cibum quem habes, defer
Danieli Babylonem in foveam leonum.
Reſpondit Habacuc; O domine, Babylonem 34
non vidi, & fovea illa ubi ſit ignoro.
Tunc apprehendens Angelus Domini cæſariem 35
ejus, tulit eum comâ capitis ejus,
poſuitque Babylone ſuper foveam illam,
adjuvante ſpiritu ſuo.*

Verſio VULG. LAT.

36 Et clamavit Habacuc, dicens; Daniel ſerve Dei, tolle
37 prandium, quod miſit tibi Deus. Et ait Daniel; Recor-
38 datus es mei, Deus, & non dereliquiſti diligentes te. Sur-
génſque Daniel comêdit. Porrò Angelus Domini reſti-
39 tuit Habacuc confeſtim in loco ſuo. Venit ergò rex die
ſeptimo ut lugeret Danielem: & venit ad lacum, & in-
40 troſpexit, & ecce Daniel ſedens in medio leonum. Et
exclamavit voce magnâ rex, dicens; Magnus es, Domine Deus Danielis. Et extraxit eum de lacu leonum.
41 Porrò illos, qui perditionis ejus cauſa fuerant, intromiſit in lacum, & devorati ſunt in momento coram
42 eo. Tunc rex ait; Paveant omnes habitantes in univerſa terra Deum Danielis: quia ipſe eſt ſalvator, faciens ſigna & mirabilia in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

36 Καὶ (μ) ἐβόησεν Ἀμβακὺμ, λέγων, Δανιὴλ, Δανιὴλ, λάβε τὸ
37 ἄριστον ὃ ἀπέστειλέ σοι ὁ θεός. Καὶ εἶπε Δανιὴλ, Ἐμνήσθης
38 γάρ μου ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπῶντάς σε. Καὶ ἀναστὰς
Δανιὴλ, ἔφαγε. ὁ δὲ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἀπεκατέστησε τὸν Ἀμβα-
39 κὺμ παραχρῆμα (ν) εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἦλθε
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ πενθῆσαι τὸν Δανιὴλ, καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν
40 λάκκον, καὶ ἐνέβλεψε, καὶ ἰδοὺ, Δανιὴλ καθήμενος. Καὶ ἀναβοήσας φωνῇ μεγάλῃ, εἶπε, Μέγας εἶ κύριε ὁ θεὸς τοῦ Δανιὴλ,
41 καὶ οὐκ ἔστιν (ξ) ἄλλος πλὴν σοῦ. καὶ ἀνέσπασεν αὐτόν. Τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον· καὶ κατεβρώθησαν παραχρῆμα ἐνώπιον αὐτοῦ. (†)

MS.A. (μ) ἐβόησεν, λέγων, (ν) ἐπὶ τὸ (ξ) πλὴν σοῦ ἄλλος.

(†) Τέλος Δανιὴλ προφήτου

Et clamavit Ambacum, dicens; Daniel, 36
Daniel, tolle prandium, quod miſit tibi Deus.
Et ait Daniel; Recordatus es quippe mei, 37
Deus: & non dereliquiſti diligentes te. Surgénſ- 38
que Daniel comêdit. Porrò angelus Dei reſti-
tuit Ambacum confeſtim in locum ejus. Rex 39
autem venit die ſeptimo, ut lugeret Danielem,
& venit ad lacum, & introſpexit: & ecce
Daniel ſedens. Et exclamans voce magnâ dixit; 40
Magnus es, Domine Deus Danielis: & non
eſt alius præter te. Et extraxit eum. Porrò 41
illos, qui perditionis ejus cauſa fuerant,
intromiſit in lacum: & devorati ſunt in momento coram eo.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 ܘܩܥܐ ܚܒܩܘܩ ܘܐܡܪ. ܕܢܝܐܝܠ ܕܢܝܐܝܠ : ܩܘܡ ܣܒ ܫܪܘܬܐ ܗܕܐ ܕܫܕܪ ܠܟ ܐܠܗܐ. *
37 ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ . ܐܬܕܟܪܢܝ ܐܠܗܐ. ܘܠܐ ܫܒܩ ܛܝܒܘܬܗ ܡܢܝ. ܝܕܥ ܐܢܐ ܕܠܐ ܫܒܩܬ *
38 ܐܢܬ ܠܐܝܠܝܢ ܕܪܚܡܝܢ ܠܟ. * ܘܩܡ ܕܢܝܐܝܠ ܐܟܠ. ܘܫܩܠܗ ܡܠܐܟܐ ܠܚܒܩܘܩ ܥܡܗ
39 ܫܥܬܐ. ܘܐܩܝܡܗ ܒܐܬܪܐ ܕܡܢܗ ܗܘܐ ܫܩܠܗ. * ܘܐܬܐ ܡܠܟܐ ܒܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ
ܠܡܒܟܐ ܥܠ ܕܢܝܐܝܠ ܡܛܠ ܕܟܪܝܐ ܗܘܐ ܠܗ ܥܠ ܕܢܝܐܝܠ. ܘܐܬܐ ܠܘܬ ܓܘܒܐ. ܘܚܪ
40 ܒܓܘܒܐ. ܘܚܙܝܗܝ ܠܕܢܝܐܝܠ. ܟܕ ܝܬܒ. * ܘܩܥܐ ܒܩܠܐ ܪܒܐ ܘܐܡܪ. ܪܒ ܗܘ ܐܠܗܗ
41 ܕܕܢܝܐܝܠ. ܘܐܣܩܘܗܝ ܡܢ ܓܘܒܐ ܠܕܢܝܐܝܠ. * ܘܠܒܥܠܕܒܒܘܗܝ ܕܕܢܝܐܝܠ ܗܢܘܢ
ܕܐܟܠܘ ܩܪܨܘܗܝ. ܘܒܥܝܢ ܗܘܘ ܠܡܩܛܠܗ. ܐܪܡܝ ܐܢܘܢ ܒܓܘܒܐ. ܘܡܚܕܐ ܐܟܠܘ
ܐܢܘܢ ܐܪܝܘܬܐ. ܩܕܡܘܗܝ ܕܡܠܟܐ ܘܩܕܡ ܕܢܝܐܝܠ.

Et clamans Habakuk dixit; Daniel, 36
Daniel: ſurgens cape prandium hoc
quod Deus tibi miſit. Dixítque Daniel; 37
Recordatus eſt meî Dominus, nec dimiſit
miſericordiam ſuam à me. Novi enim
quod non deſeris eos, qui te amant. Sur- 38
génſque Daniel edit: Sublatúmque ſimul Habakuk, ſtatuit Angelus Domini
eodem in loco, è quo eum prius ſuſtulerat. Venit autem rex die ſeptimo ut 39
lugeret Danielem: Dolebat enim ei de
Daniele. Venienſque ad foveam, &
proſpiciens in eam, vidit Danielem ſedentem. Editâque voce magnâ, dixit; 40
Magnus eſt Deus Danielis. Et extulerunt de fovea Danielem: Inimicos au- 41
tem Danielis, qui accuſaverant ipſum,
& interficere ipſum voluerunt, in foveam
conjecerunt: ſtatímque devorârunt ipſos
leones coram rege, & Daniele.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

36 وصرخ حبقوق قايلاً * يا دانيال يا دانيال * خذ الطعام الذي ارسله لك الله * فقال دانيال * 37
38 انك اللهم ذكرتني * ولم تترك الذين يحبونك * وقام دانيال واكل * وملاك الله اعاد
39 حبقوق من ساعته الى موضعه * والملك اتى في اليوم السابع ليبكي دانيال * واتى الى
40 الجب * فنظر واذا دانيال جالس * فصرخ الملك بصوت عظيم وقال * عظيم انت ايها
41 الرب اله دانيال * وليس اخر غيرك * وسله * والذين كانوا سبب هلاكه * القاهم في الجب *
فاكلوا من ساعتهم امامه *

* تمت نبوة دانيال النبي * بركاته تكون معنا * امين *

Clamavítque Habacuc, dicens; O Da- 36
niel, O Daniel, accipe cibum quem mittit tibi Deus. Dixit Daniel; Equidem 37
ô Deus recordatus es meî, neque deſtituis eos qui te diligunt: Simul ſurre- 38
xit Daniel, & comedit. Angelus autem
Dei confeſtim reſtituit Habacuc in locum ſuum. Rex verò venit die ſepti- 39
mo ad lugendum Danielem: ſed cùm
veniſſet ad foveam, & aſpexiſſet, ecce
Daniel ſedebat. Quamobrem excla- 40
mans rex altâ voce, dixit: Summus
es tu ô Domine Deus Danielis, nec alius
eſt præter te. Et extraxit eum: Illos 41
autem qui fuerant cauſa perditionis ejus, projecit in foveam; qui protinus
devorati ſunt, illo præſente.

Abſoluta eſt Prophetia Danielis Prophetæ, cujus benedictiones adſint nobis, Amen,

---

Verſio VULG. LAT.

LIBER PRIMUS
MACHABÆORUM.

CAPUT PRIMUM.

1 ET factum eſt, poſtquàm percuſſit Alexander Philippi Macedo, qui primus regnavit in Græcia, egreſſus de terra Cethim, Darium regem Perſarum &
2 Medorum: Conſtituit prælia multa, & obtinuit
3 omnium munitiones, & interfecit reges terræ, Et
pertranſiit uſque ad fines terræ: & accepit ſpolia
multitudinis Gentium: & ſiluit terra in conſpectu
4 ejus. Et congregavit virtutem, & exercitum fortem
5 nimis: & exaltatum eſt, & elevatum cor ejus: Et
obtinuit regiones Gentium, & tyrannos: & facti
6 ſunt illi in tributum. Et poſt hæc decidit in lectum,
7 & cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros ſuos
nobiles, qui ſecum erant nutriti à juventute: & di-
8 viſit illis regnum ſuum, cùm adhuc viveret. Et regnavit Alexander annis duodecim, & mortuus eſt.
9 Et obtinuerunt pueri ejus regnum, unuſquiſque in
10 loco ſuo: Et impoſuerunt omnes ſibi diademata
poſt mortem ejus, & filii eorum poſt eos annis mul-
11 tis, & multiplicata ſunt mala in terra. Et exiit ex
eis radix peccatrix, Antiochus Illuſtris, filius Antiochi regis, qui fuerat Romæ obſes: & regnavit in
anno centeſimo trigeſimo ſeptimo regni Græcorum.
12 In diebus illis exierunt ex Iſrael filii iniqui, & ſuaſerunt multis, dicentes; Eamus, & diſponamus teſtamentum cum Gentibus, quæ circa nos ſunt: quia ex
quo receſſimus ab eis, invenerunt nos multa mala.
13 Et bonus viſus eſt ſermo in oculis eorum. Et de-
14 ſtinaverunt aliqui de populo, & abierunt ad regem:
& dedit illis poteſtatem ut facerent juſtitiam Gen-
15 tium. Et ædificaverunt gymnaſium in Jeroſoly-
16 mis ſecundùm leges Nationum: Et fecerunt ſibi
præputia, & receſſerunt à teſtamento ſancto, & juncti ſunt Nationibus, & venundati ſunt ut facerent
17 malum. Et paratum eſt regnum in conſpectu Antiochi, & cœpit regnare in terra Ægypti, ut regnaret ſuper duo regna.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ ΠΡΩ'ΤΟΣ.

ΚΕΦ. α'.

1 ΚΑὶ ἐγένετο μετὰ τὸ πατάξαι Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τὸν Μακεδόνα, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς Χεττιεὶμ, καὶ ἐπάταξε τὸν Δαρεῖον βασιλέα Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ (α) πρότερος
2 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ συνεστήσατο πολέμους πολλοὺς, καὶ ἐκράτησεν
3 (β) ὀχυρωμάτων πολλῶν, καὶ ἔσφαξε βασιλεῖς τῆς γῆς. Καὶ διῆλθεν
ἕως ἄκρων τῆς γῆς, καὶ ἔλαβε σκῦλα πλήθους ἐθνῶν· καὶ ἡσύχασεν
4 ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ὑψώθη, καὶ ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ. Καὶ
5 (γ) συνήγαγε δύναμιν ἰσχυρὰν σφόδρα. Καὶ ἦρξε χωρῶν, καὶ ἐθνῶν,
6 καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. Καὶ μετὰ ταῦτα ἔπεσεν
7 ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ ἔγνω ὅτι ἀποθνήσκει. Καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας
αὐτοῦ τοὺς ἐνδόξους τοὺς (δ) συντρόφους αὐτοῦ ἀπὸ νεότητος, καὶ διεῖλεν
8 αὐτοῖς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ. Καὶ ἐβασίλευσεν Ἀλέ-
9 ξανδρος ἔτη δώδεκα, καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ
10 ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. Καὶ ἐπέθεντο πάντες διαδήματα μετὰ τὸ
ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν ἔτη πολλὰ, καὶ ἐπλήθυναν
11 κακὰ ἐν τῇ γῇ. Καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ῥίζα ἁμαρτωλὸς Ἀντίοχος
(ε) Ἐπιφανὴς, υἱὸς Ἀντιόχου (ζ) βασιλέως, ὃς ἦν ὅμηρα ἐν τῇ
Ῥώμῃ· καὶ ἐβασίλευσεν (η) ἐν ἔτει ἑκατοστῷ καὶ (θ) τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ
12 βασιλείας Ἑλλήνων. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθον ἐξ Ἰσραὴλ (ι) υἱοὶ
παράνομοι, καὶ ἀνέπεισαν πολλοὺς, λέγοντες, Πορευθῶμεν, καὶ διαθώμεθα διαθήκην μετὰ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν, ὅτι ἀφ' ἧς ἐχωρίσθημεν
13 (κ) ἀπ' αὐτῶν, εὗρεν ἡμᾶς κακὰ πολλά. Καὶ ἠγαθύνθη ὁ λόγος
14 ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. Καὶ προεθυμήθησάν τινες ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ
ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ (λ) ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν ποιῆσαι
15 τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν. Καὶ ᾠκοδόμησαν γυμνάσιον ἐν Ἱεροσο-
16 λύμοις κατὰ τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν. Καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς (μ) ἀκροβυστίας, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ διαθήκης ἁγίας, καὶ (ν) ἐζευγίσθησαν τοῖς
17 ἔθνεσι, καὶ ἐπράθησαν (ξ) τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρόν. Καὶ ἡτοιμάσθη
ἡ βασιλεία (ο) ἐναντίον Ἀντιόχου· καὶ ὑπέλαβε βασιλεῦσαι (π) τῆς
Αἰγύπτου, ὅπως βασιλεύσῃ ἐπὶ τὰς δύο βασιλείας.

MS.A. Μακκαβαίων α'. (α) πρότερον (β) ὀχυρωμάτων, καὶ ἔσφαξεν βασιλεῖς. Καὶ διῆλθεν (γ) συνῆξεν (δ) συνεκτρόφους (ε) Ἐπιφανεὶς, (ζ) τοῦ βασιλέως, (η) ἔτι (θ) ἑβδόμῳ καὶ τριακοστῷ (ι) υἱὸς παράνομος, (κ) ὑπ' (λ) ἔδωκαν (μ) ἀκροβυστίαν, (ν) ἐζευγίσθησαν (ξ) ποιῆσαι πονηρόν. (ο) ἐνώπιον (π) γῆς

MACCABÆORUM PRIMUS.

CAP. I.

ET factum eſt, poſtquàm percuſſit Alexander 1
Philippi Macedo, qui egreſſus eſt de terra Chettiim, & percuſſit Darium regem Perſarum,
& Medorum; & regnavit pro eo primus in
Græcia: Et conſtituit prælia multa, & obti- 2
nuit muni:iones multas, & interfecit reges terræ. Et pertranſiit uſque ad fines terræ: & 3
accepit ſpolia multitudinis gentium. Et ſiluit
terra in conſpectu ejus. Et exaltatum eſt, &
elevatum cor ejus: Et congregavit virtutem 4
fortem valdè: Et obtinuit (a) regiones, & 5
gentes, & (b) tyrannos: & facti ſunt illi in
tributum. Et poſt hæc decidit in lectum, & 6
cognovit, quia moritur. Et vocavit pueros 7
ſuos nobiles, qui ſecum erant nutriti à juventute; & diviſit illis regnum ſuum, cùm adhuc
viveret. Et regnavit Alexander annis duode- 8
cim: & mortuus eſt. Et obtinuerunt pueri ejus 9
regnum unuſquiſque in loco ſuo. Et impoſuerunt 10
omnes ſibi diademata poſt mortem ejus: &
filii eorum poſt eos annis multis: et multiplicata
ſunt mala in terra. Et exiit ex eis radix pec- 11
catrix, Antiochus Illuſtris, filius Antiochi regis,
qui fuerat obſes Romæ: et regnavit in anno
centeſimo trigeſimo ſeptimo regni Græcorum. In 12
diebus illis exierunt ex Iſrael filii iniqui, &
ſuaſerunt multis, dicentes; Eamus, et diſponamus teſtamentum cum gentibus, quæ circa nos
ſunt: quia ex quo receſſimus ab eis; invenerunt
nos mala multa. Et bonus eſt viſus ſermo 13
in oculis eorum. Et deſtinaverunt quidam de 14
populo, et abierunt ad regem: et dedit illis
poteſtatem faciendi juſtitias gentium. Et ædifi- 15
caverunt gymnaſium in Hieroſolymis ſecundùm
leges nationum: Et fecerunt ſibi præputia: et 16
receſſerunt à teſtamento ſancto: et juncti ſunt
nationibus: et venundati ſunt, ut facerent malum. Et paratum eſt regnum in conſpectu An- 17
tiochi: et conſilium cepit regnare in Ægypto; ut
regnaret ſuper duo regna.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܬܘܒ ܟܬܒܐ ܕܡܩܒܝܐ. * ܫܪܒܐ ܩܕܡܝܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ̄ *

1 * ܘܗܘܐ ܡܢ ܒܬܪ ܕܩܛܠ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܒܪ ܦܝܠܝܦܘܣ ܡܩܕܘܢܝܐ. ܕܢܦܩ ܡܢ ܐܪܥܐ
ܕܟܬܝܐ: ܘܡܚܝܗܝ ܘܩܛܠܗ ܠܕܪܝܘܫ ܡܠܟܐ ܕܦܪܣܝܐ. ܘܕܡܕܝܐ: ܘܐܡܠܟ
2 ܚܠܦܘܗܝ. ܟܕ ܡܠܟ ܩܕܡ ܒܗܠܕܐ. * ܘܥܒܕ ܩܪܒܐ ܪܘܪܒܐ. ܘܐܚܕ ܚܣܢܐ ܣܓܝܐܐ.
3 4 * ܘܫܬܩܬ ܘܐܬܬܢܝܚܬ ܐܪܥܐ ܩܕܡܘܗܝ. * ܘܐܬܥܠܝ ܘܐܬܬܪܝܡ ܠܒܗ: * ܘܟܢܫ ܠܗ
5 ܚܝܠܐ ܪܒܐ ܘܣܓܝܐܐ. ܘܐܬܚܝܠ ܥܠ ܥܡܡܐ ܘܥܠ ܐܬܘܬܐ ܘܥܠ ܛܘܪܢܐ. ܘܗܘܘ ܠܗ
6 ܡܫܬܥܒܕܝܢ ܒܡܕܐܬܐ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܠܝܢ. ܢܦܠ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܒܡܫܟܒܐ. ܘܝܕܥ ܕܡܐܬ
7 ܗܘܐ. * ܘܩܪܐ ܠܥܒܕܘܗܝ ܡܝܩܪܐ. ܗܢܘܢ ܕܐܬܪܒܝܘ ܥܡܗ ܡܢ ܛܠܝܘܬܗ. ܘܦܠܓ
8 ܠܗܘܢ ܡܠܟܘܬܗ ܟܕ ܗܘ ܚܝ. * ܘܡܠܟ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܬܪܬܥܣܪܐ ܫܢܝܢ. ܘܡܝܬ.
9 10 * ܘܐܚܕܘ ܥܒܕܘܗܝ ܟܠܚܕ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܐܬܪܗ. * ܘܣܡܘ ܟܠܗܘܢ ܬܐܓܐ ܡܢ ܒܬܪ ܡܘܬܗ.
11 ܘܐܦ ܒܢܝܗܘܢ ܡܢ ܒܬܪܗܘܢ ܫܢܝܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܘܐܣܓܝܘ ܒܝܫܬܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܘܢܦܩ
ܡܢܗܘܢ. ܥܩܪܐ ܚܛܝܬܐ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܡܠܟܐ. ܐܦܝܦܢܘܣ. ܒܪܗ ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ ܡܠܟܐ
ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܐܡܝܪܐ ܒܪܗܘܡܝ. ܘܐܡܠܟ. ܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܘܫܒܥ ܕܡܠܟܘܬܐ
12 ܕܝܘܢܝܐ. * ܒܗܘܢ ܕܝܢ ܒܝܘܡܬܐ. ܢܦܩܘ ܡܢ ܐܝܣܪܝܠ ܒܢܝܢܫܐ ܒܢܝ ܥܘܠܐ. ܘܐܦܝܣܘ
ܠܣܓܝܐܐ ܟܕ ܐܡܪܝܢ ܠܗܘܢ. ܢܐܙܠ ܘܢܩܝܡ ܩܝܡܐ ܥܡ ܥܡܡܐ ܕܚܕܪܝܢ ܠܢ.
13 ܡܛܠ ܕܡܢ ܝܘܡܐ ܕܦܪܫܢ ܡܢܗܘܢ. ܐܫܟܚܢ ܒܝܫܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. * ܘܫܦܪܬ ܡܠܬܐ
14 ܒܥܝܢܝܗܘܢ. * ܘܐܬܢܨܒܘ ܐܢܫܐ ܡܢ ܥܡܐ ܘܐܙܠܘ ܠܘܬ ܡܠܟܐ. ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ ܡܠܟܐ
15 ܫܘܠܛܢܐ ܕܢܥܒܕܘܢ ܐܝܟ ܢܡܘܣܐ ܕܥܡܡܐ. * ܘܒܢܘ ܒܢܝ ܥܘܠܐ ܐܣܛܕܝܘܢ. ܒܐܘܪܫܠܡ ܐܝܟ
16 ܢܡܘܣܗܘܢ ܕܥܡܡܐ. * ܘܡܫܟܘ ܠܗܘܢ ܥܘܪܠܘܬܐ. ܘܐܪܚܩܘ ܡܢ ܕܝܬܝܩܐ ܩܕܝܫܬܐ.
17 ܘܐܬܚܠܛܘ ܒܥܡܡܐ. ܘܐܫܬܥܒܕܘ ܠܡܥܒܕ ܒܝܫܬܐ. * ܘܐܬܛܝܒܬ ܘܐܬܩܢܬ ܡܠܟܘܬܐ ܩܕܡ
ܐܢܛܝܘܟܘܣ. ܘܨܒܐ ܕܢܡܠܘܟ ܐܦ ܥܠ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܐܝܟܢܐ ܕܢܡܠܘܟ ܥܠ ܬܪܬܝܗܝܢ ܡܠܟܘܬܐ.

SEQUITUR LIBER
MACHABÆORUM.
VOLUMEN PRIMUM.

CAPUT PRIMUM.

FUit autem poſtquam interfecit Alexander 1
filius Philippi Macedo, qui egreſſus eſt è terra Chetæorũ, percuſſit inquam, & interfecit
Dariũ regem Perſarũ & Medorũ; ut regnaret
loco ipſius, quum priùs regnâſſet in Elda. Fe- 2
cit enim prælia magna, & obtinuit munitiones multas; Adeóque ſiluit & quievit terra 3
coram eo. Unde intumeſcente & inſoleſcen- 4
te animo ipſius, Congregavit ſibi exercitum 5
maximum & copioſiſſimum, & potitus eſt
populorum, gentium, atque tyrannorum,
fuerúntque illi tributarii. Poſthæc autem in- 6
cidit Alexander in lectum; & intelligens ſe
moriturum, Vocavit ſervos ſuos glorioſos 7
qui educati fuerant cum ipſo à pueritia, &
diviſit eis regnum ſuum dum adhuc viveret.
Cùm ergo regnâſſet Alexander duodecim 8
annis, & mortuus eſſet; Occupaverunt ſer- 9
vi ejus, quiſque regionem ſuam: Et impo- 10
ſuerunt ſibi diademata poſt mortem illius, ac
filii eorum poſt eos, annis multis; qui multiplicaverunt mala ſuper terram. Prodiit 11
autem ex iis radix peccatrix Antiochus rex,
Epiphanius filius Antiochi regis qui fuerat
legatus Romæ; regnavítque anno centeſimo
trigeſimo ſeptimo regni Græcorum. Illis 12
autem diebus prodierunt ex Iſraële homines
impii, & perſuaſerunt multis, dicentes eis;
Eamus & conſtituamus fœdus cum populis
adjacentibus nobis: nam ex quâ die ſeparavimus nos ab eis, invenimus mala multa.
Qui ſermo cùm placuiſſet eis, Expediti fue- 13
runt è populo quidam, qui profecti ſunt ad 14
regem: deditque eis rex facultatem faciendi
ſecundùm ritus gentium: Quamobrem ædi- 15
ficaverunt iniqui palæſtram in Jeruſalem ſecundùm ritum gentium: Protraxerunt ſibi 16
præputium, receſſerunt à fœdere ſancto,
immiſcuerunt ſe gentibus, & delectabantur
mala facere. Comparato diſpoſitóque regno 17
coram Antiocho, voluit etiam regnare
ſuper terram Ægypti; ut regnaret ſuper
utrumque regnum.

Verſio VULG. LAT.

18 Et intravit in Ægyptum in multitudine gravi, in curribus, & elephantis, & equitibus, & copioſa navium
19 multitudine : Et conſtituit bellum adversùs Ptolemæum regem Ægypti, & veritus eſt Ptolemæus à fa-
20 cie ejus, & fugit, & ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit civitates munitas in terra Ægypti : &
21 accepit ſpolia terræ Ægypti. Et convertit Antiochus, poſtquàm percuſſit Ægyptum in centeſimo & quadra-
22 geſimo tertio anno: & aſcendit ad Iſrael, Et aſcendit
23 Jeroſolymam in multitudine gravi. Et intravit in ſanctificationem cum ſuperbia, & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & univerſa vaſa ejus, & menſam propoſitionis, & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum, quod in facie templi erat : & comminuit o-
24 mnia. Et accepit argentum, & aurum, & vaſa concupiſcibilia : & accepit theſauros occultos, quos inve-
25 nit : & ſublatis omnibus abiit in terram ſuam. Et fecit cædem hominum, & locutus eſt in ſuperbia ma-
26 gna. Et factus eſt planctus magnus in Iſrael, & in o-
27 mni loco eorum : Et ingemuerunt principes, & ſeniores : virgines, & juvenes infirmati ſunt : & ſpecioſi-
28 tas mulierum immutata eſt. Omnis maritus ſumpſit lamentum : & quæ ſedebant in thoro maritali, luge-
29 bant : Et commota eſt terra ſuper habitantes in ea,
30 & univerſa domus Jacob induit confuſionem. Et poſt duos annos dierum, miſit rex principem tributorum in civitates Juda, & venit Jeruſalem cum turba
31 magna. Et locutus eſt ad eos verba pacifica in do-
32 lo : & crediderunt ei. Et irruit ſuper civitatem repentè, & percuſſit eam plagâ magnâ, & perdidit po-
33 pulum multum ex Iſrael. Et accepit ſpolia civitatis : & ſuccendit eam igni, & deſtruxit domos ejus, & muros ejus in circuitu : Et captivas duxerunt
34 mulieres : & natos, & pecora poſſederunt. Et ædi-
35 ficaverunt civitatem David muro magno & firmo, &
36 turribus firmis, & facta eſt illis in arcem : Et poſuerunt illìc gentem peccatricem, viros iniquos, & convaluerunt in ea: & poſuerunt arma, & eſcas, & con-
37 gregaverunt ſpolia Jeruſalem : Et repoſuerunt illìc: & facti ſunt in laqueum magnum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α'.

18 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Αἴγυπτον (ρ) ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, ἐν ἅρμασι, (σ) ϗ ἐν
19 ἐλέφασι ϗ ἐν ἱππεῦσι, ϗ ἐν στόλῳ μεγάλῳ. Καὶ συνεστήσατο πόλεμον πρὸς Πτολεμαῖον (τ) βασιλέα Αἰγύπτου. ϗ ἐνετράπη Πτολεμαῖος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ϗ ἔφυγε· ϗ (υ) ἔπεσον τραυματίαι πολλοί.
20 Καὶ κατελάβοντο τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς ἐν γῇ Αἰγύπτῳ· ϗ ἔλαβε
21 τὰ σκῦλα γῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἐπέστρεψεν Ἀντίοχος μετὰ τὸ πατάξαι Αἴγυπτον ἐν τῷ ἑκατοστῷ ϗ (φ) τεσσαρακοστῷ ϗ τρίτῳ ἔτει· ϗ
22 ἀνέβη ἐπὶ Ἰσραήλ, Καὶ (χ) ἀνέβη εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ.
23 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἁγίασμα ἐν ὑπερηφανείᾳ, ϗ ἔλαβε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, ϗ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτός, ϗ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, Καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως, ϗ τὰ σπονδεῖα, ϗ τὰς φιάλας, ϗ τὰς θυΐσκας τὰς χρυσᾶς, ϗ τὸ καταπέτασμα, ϗ τοὺς στεφάνους, ϗ τὸν κόσμον τὸν χρυσοῦν τὸν κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ϗ
24 ἐλέπισε πάντα. Καὶ ἔλαβε τὸ ἀργύριον, ϗ τὸ χρυσίον, ϗ τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητά· ϗ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους οὓς εὗρε.
25 καὶ λαβὼν πάντα ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Καὶ (ψ) ἐποίησε φονοκτο-
26 νίαν, ϗ (ω) ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν μεγάλην. Καὶ ἐγένετο πένθος
27 μέγα ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν. Καὶ ἐστέναξαν ἄρχοντες ϗ πρεσβύτεροι, παρθένοι ϗ νεανίσκοι ἠσθένησαν, ϗ τὸ κάλλος τῶν
28 γυναικῶν ἠλλοιώθη. Πᾶς νυμφίος ἀνέλαβε θρῆνον, (α) ϗ καθη-
29 μένη ἐν παστῷ ἐγένετο ἐν πένθει. Καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ ἐπὶ τοὺς κατοι-
30 κοῦντας αὐτήν· ϗ πᾶς ὁ οἶκος Ἰακὼβ ἐνεδύσατο αἰσχύνην. (β) Καὶ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα (γ) φορολογίας εἰς τὰς πόλεις Ἰούδα, ϗ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ.
31 Καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς λόγους εἰρηνικοὺς ἐν δόλῳ· ϗ (δ) ἐνεπίστευ-
32 σαν αὐτῷ. Καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐξάπινα, ϗ ἐπάταξεν αὐτὴν πληγὴν μεγάλην, ϗ ἀπώλεσε λαὸν πολὺν ἐξ Ἰσραήλ.
33 Καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα τῆς πόλεως, ϗ ἐνεπύρισεν αὐτὴν πυρί, Καὶ καθ-
34 εῖλε τοὺς οἴκους αὐτῆς ϗ τὰ τείχη αὐτῆς κύκλῳ. Καὶ (¨) ᾐχμαλώτευσαν
35 τὰς γυναῖκας ϗ τὰ τέκνα, ϗ τὰ κτήνη ἐκληρονόμησαν. Καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν Δαυὶδ τείχει μεγάλῳ ϗ (ᵃ) ἰσχυρῷ, πύργοις ὀχυροῖς,
36 ϗ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν. Καὶ ἔθηκαν ἐκεῖ ἔθνος ἁμαρτωλόν, ἄνδρας παρανόμους, ϗ ἐνίσχυσαν ἐν αὐτῇ. Καὶ παρέθεντο ὅπλα ϗ
37 (ε) τροφάς, ϗ συναγαγόντες τὰ σκῦλα Ἱερουσαλήμ, Ἀπέθεντο ἐκεῖ· ϗ (ζ) ἐγένοντο εἰς μεγάλην παγίδα.

MS. A. (ρ) ὄχλῳ (σ) ϗ ἐλέφανσιν (τ) τὸν βασιλέα (υ) ἔπεσαν (φ) τεσσαρακοστῷ (χ) Ἱεροσόλυμα (ψ) ἐποίησαν (ω) ἐλάλησαν (α) καθημένη (β) Μετὰ δύο (γ) φορολογίας (δ) ἐπίστευσαν, (¨) ᾐχμαλώτευσεν (ᵃ) ὀχυρῷ, (ε) τροφήν, (ζ) ἐγένετο

Interp. LAT.

Et intravit in Ægyptum in multitudine gravi, 18
in curribus, & elephantis, & equitibus, & in
claſſe magna. Et (c) conſtituit bellum adverſus 19
Ptolemæum regem Ægypti : & veritus eſt
Ptolemæus à facie ejus, & fugit : & ceciderunt
vulnerati multi. Et comprehenderunt civitates 20
munitas in terra Ægypti : & accepit ſpolia terræ
Ægypti. Et convertit Antiochus, poſtquàm per- 21
cuſſit Ægyptum in centeſimo & quadrageſimo &
tertio anno. Et aſcendit ad Iſrael, Et (d) aſcen- 22
dit in Hieruſalem in multitudine gravi. Et 23
(e) intravit in ſanctificationem cum ſuperbia :
& accepit altare aureum, & candelabrum
luminis, & univerſa vaſa ejus, & menſam
propoſitionis, & libatoria, & phialas, & mortariola
aurea, & velum, & coronas, & ornamentum
aureum, quod in facie templi erat : &
comminuit omnia. Et accepit argentum, & 24
aurum, & vaſa concupiſcibilia : & accepit
theſauros occultos, quos invenit. Et ſublatis
omnibus abiit in terram ſuam. Et fecit cædem 25
hominum : & locutus eſt ſuperbiam magnam.
Et factus eſt planctus magnus in Iſrael in omni 26
loco eorum. Et ingemuerunt principes, & ſe- 27
niores : virgines & juvenes infirmati ſunt : &
ſpecioſitas mulierum immutata eſt. Omnis ſpon- 28
ſus ſumpſit lamentum : & quæ ſedebat in toro
maritali, lugebat. Et commota eſt terra ſuper 29
habitantes in ea : & univerſa domus Jacob induit
confuſionem. Et poſt duos annos dierum 30
miſit rex principem tributorum in civitates Juda
: & venit Hieruſalem cum turba magna :
Et locutus eſt ad eos verba pacifica in dolo : & 31
crediderunt ei. Et irruit ſuper civitatem re- 32
pentè : & percuſſit eam plagâ magnâ : & perdidit
populum multum ex Iſrael. Et accepit ſpolia 33
civitatis, & ſuccendit eam igni, et deſtruxit
domos ejus, et muros ejus in circuitu. Et capti- 34
vas fecerunt mulieres, et natos : et pecora poſ-
ſederunt. Et ædificaverunt civitatem David 35
muro magno, et firmo, turribus firmis : et facta
eſt illis in arcem. Et poſuerunt illìc gentem pec- 36
catricem, viros iniquos : et convaluerunt in ea.
Et poſuerunt arma, et eſcas ; et congregaverunt
ſpolia Hieruſalem, Et repoſuerunt illìc. Et facti 37
ſunt in laqueum magnum :

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]

* Itaque ingreſſus eſt Antiochus in Ægyptum 18
cum exercitu potenti & magno, cum curribus,
elephantis, equitibus, ſaſtúque maximo :
Commiſſâque pugnâ cum Ptolomæo 19
rege Ægypti, victus eſt Ptolomæus ante illum ;
& fugerunt, atque ceciderunt confoſſi
multi. Et occupaverunt urbes munitas 20
Ægypti, & acceperunt ſpolia terræ Ægypti.
Reverſus Antiochus poſtquàm percuſſit Æ- 21
gyptum anno centeſimo quadrageſimo ter-
tio, Aſcendit etiam contra Iſraëlem ; & 22
perveniens Jeroſolymam potenti cum exer-
citu, Ingreſſus eſt ſanctuarium cum inſo- 23
lentia, abſtulítque altare aureum, candelabrum
luminis, cum omnibus inſtrumentis fabricæ
ejus, menſam panis faciei, libatoria,
phialas, inſtrumenta ſacrificiorum & oblationum
aurea, faciem portæ, coronas, omnē
denique ornatum aureum qui erat in parietibus
templi ; totúmque opus decruſtavit:
Abſtulit quoque aurum & argentum, omni- 24
áque vaſa exquiſita : abſtulit theſauros reconditos
quos invenit : omnia demum abſtulit
Antiochus, redíitque in terram ſuam.
* Exercuit cædem magnam, & locutus eſt ma- 25
gna cum inſolentia. Fuítque planctus magnus 26
in Iſraële, in omnibus habitationibus eorum :
Et gemuerunt principes ; & ſenes, 27
juvenes, ac virgines infirmati ſunt : & immutata
eſt pulchritudo mulierum. Omnis 28
ſponſus aſſumpſit ſibi luctum ; & quæ ſedebat
intra thalamum, luxit. Commota eſt 29
terra ſuper habitatores ſuos ; & tota domus
Jacobi induerunt pudorem. Poſt duos au- 30
tem annos miſit rex Antiochus exactorem
tributorum in terram Judææ ; qui veniens Jeruſalem
cum exercitu potenti & magno,
Locutus eſt verbis pacificis doloſé : & cre- 31
diderunt ei. Ipſe verò irruit in urbem re- 32
pentè, percuſsítque eam cæde magnâ, peremit
populum numeroſum ex Iſraëlitis, Ac- 33
cepit ſpolia urbis, ſuccendit eam igni, deſtruxit
domos, & murum ejus per circuitum,
Captivos duxit mulieres, & filios eorum, & 34
jumenta eorum, & acquiſiêrunt ex eis poſſeſſionem.
Poſteà ædificaverunt urbem Da- 35
vidis muro magno ac munito, & turribus
fortiſſimis, fuitque eis pro munitione :
Et collocaverunt in ea gentem peccatricem, 36
homines iniquos, qui ſe confirmaverunt in
ea : Et comportaverunt in eam arma lan- 37
ceáſque : & congregaverunt cuncta ſpolia
Jeroſolymorum, & poſuerunt illic ; fuitque
laqueo magno :

Verſio VULG. LAT.

38 Et factum eſt hoc ad inſidias ſanctificationi, & in
39 diabolum malum in Iſrael : Et effuderunt ſanguinem innocentem per circuitum ſanctificationis, &
40 contaminaverunt ſanctificationem. Et fugerunt habitatores Jeruſalem propter eos, & facta eſt habitatio exterorum, & facta eſt extera ſemini ſuo, & nati
41 ejus reliquerunt eam. Sanctificatio ejus deſolata eſt ſicut ſolitudo, dies feſti ejus converſi ſunt in luctum, ſabbata ejus in opprobrium, honores ejus in nihilum.
42 Secundùm gloriam ejus multiplicata eſt ignominia
43 ejus : & ſublimitas ejus converſa eſt in luctum. Et ſcripſit rex Antiochus omni regno ſuo, ut eſſet omnis populus, unus : & relinqueret unuſquiſque legem
44 ſuam. Et conſenſerunt omnes Gentes ſecundùm
45 verbum regis Antiochi ? Et multi ex Iſrael conſenſerunt ſervituti ejus, & ſacrificaverunt idolis, & co-
46 inquinaverunt ſabbatum. Et miſit Rex libros per manus nuntiorum in Jeruſalem, & in omnes civitates
47 Juda : ut ſequerentur leges Gentium terræ : Et prohiberent holocauſta, & ſacrificia, & placationes fie-
48 ri in templo Dei : Et prohiberent celebrari ſabba-
49 tum, & dies ſolennes : Et juſſit coinquinari ſancta,
50 & ſanctum populum Iſrael. Et juſſit ædificari aras, & templa, & idola, & immolari carnes ſuillas, &
51 pecora communia, Et relinquere filios ſuos incircumciſos, & coinquinari animas eorum in omnibus immundis, & abominationibus, ita ut obliviſcerentur legem, & immutarent omnes juſtificationes Dei.
52 Et quicunque non feciſſent ſecundùm verbum re-
53 gis Antiochi, morerentur. Secundùm omnia verba hæc ſcripſit omni regno ſuo : & præpoſuit prin-
54 cipes populo, qui hæc fieri cogerent. Et juſſerunt
55 civitatibus Juda ſacrificare. Et congregati ſunt multi de populo, ad eos qui dereliquerant legem Domi-
56 ni : & fecerunt mala ſuper terram : Et effugaverunt populum Iſrael in abditis, & in abſconditis fugi-
57 tivorum locis. Die quintadecimâ menſis Caſleu, quinto & quadrageſimo & centeſimo anno, ædificavit rex Antiochus abominandum idolum deſolationis ſuper altare Dei, & per univerſas civitates Juda in circuitu
58 ædificaverunt aras : Et ante januas domorum, & in
59 plateis incendebant thura, & ſacrificabant : Et libros legis Dei combuſſerunt igni, ſcindentes eos :

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α'.

38 Καὶ ἐγένετο εἰς ἔνεδρον τῷ ἁγιάσματι, ϗ εἰς διάβολον πονηρὸν
39 τῷ Ἰσραὴλ διαπαντός. Καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον κύκλῳ τοῦ ἁγιά-
40 σματος, ϗ ἐμόλυναν τὸ ἁγίασμα. Καὶ ἔφυγον οἱ κάτοικοι Ἱερουσαλὴμ δι' αὐτούς, ϗ ἐγένετο κατοικία ἀλλοτρίων· ϗ ἐγένετο ἀλλοτρία τοῖς (ᵈ) γενήμασιν αὐτῆς, ϗ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐγκατέλιπον
41 αὐτήν. Τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἔρημος, αἱ ἑορταὶ αὐτῆς ἐστράφησαν εἰς πένθος, τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν, (η) ἡ
42 τιμὴ αὐτῆς εἰς ἐξουδένωσιν. Κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐπληθύνθη (θ)
43 ἡ ἀτιμία αὐτῆς, ϗ τὸ ὕψος αὐτῆς ἐστράφη εἰς πένθος. Καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς (ι) Ἀντίοχος πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ εἶναι πάντας
44 (κ) λαὸν ἕνα, καὶ ἐγκαταλιπεῖν ἕκαστον τὰ νόμιμα αὐτοῦ. Καὶ
45 (ᵃ) ἐπεδέξατο πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. Καὶ πολλοὶ ἀπὸ Ἰσραὴλ (λ) εὐδόκησαν τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ, ϗ ἔθυσαν
46 τοῖς εἰδώλοις, ϗ ἐβεβήλωσαν τὸ (μ) σάββατον. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς βιβλία ἐν χειρὶ ἀγγέλων εἰς Ἱερουσαλὴμ ϗ τὰς πόλεις
47 Ἰούδα, πορευθῆναι ὀπίσω νομίμων ἀλλοτρίων τῆς γῆς, Καὶ
48 κωλῦσαι ὁλοκαυτώματα ϗ (ν) θυσίαν ϗ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος,
49 Καὶ βεβηλῶσαι σάββατα ϗ ἑορτάς, Καὶ μιᾶναι ἁγίασμα ϗ ἁγίους,
50 (ᵗ) Οἰκοδομῆσαι βωμούς, ϗ τεμένη, ϗ (ξ) εἰδωλεῖα, ϗ θύειν ὕεια,
51 ϗ κτήνη κοινά, Καὶ ἀφιέναι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀπεριτμήτους, βδελύξαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαθάρτῳ ϗ (ο) βεβηλώσει, ὥστε ἐπιλαθέσθαι τοῦ νόμου, ϗ ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα.
52 Καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήσῃ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως, ἀποθανεῖται. Κατὰ
53 πάντας τοὺς λόγους τούτους ἔγραψε (π) πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, ϗ ἐποί-
54 ησεν ἐπισκόπους ἐπὶ πάντα τὸν λαόν. Καὶ ἐνετείλατο ταῖς πόλεσιν Ἰούδα
55 θυσιάζειν κατὰ πόλιν ϗ πόλιν. Καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτοὺς πολλοί, πᾶς ὁ ἐγκαταλιπὼν τὸν νόμον· ϗ ἐποίησαν
56 κακὰ ἐν τῇ γῇ, Καὶ ἔθεντο τὸν Ἰσραὴλ ἐν (ρ) κρυφοῖς ἐν παντὶ
57 φυγαδευτηρίῳ αὐτῶν. Καὶ (σ) τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ Χασελεῦ, τῷ πέμπτῳ ϗ (τ) τεσσαρακοστῷ ϗ ἑκατοστῷ ἔτει ᾠκοδόμησαν βδέλυγμα ἐρημώσεως ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ϗ ἐν πόλεσιν Ἰούδα κύκλῳ
58 ᾠκοδόμησαν βωμούς. Καὶ ἐπὶ τῶν (υ) θυρῶν τῶν οἰκιῶν, ϗ ἐν ταῖς πλα-
59 τείαις ἐθυμίων. Καὶ τὰ βιβλία τοῦ νόμου ἃ εὗρον, ἐνεπύρισαν πυρὶ κατασχίσαντες.

MS. A. (ᵈ) γενήμασιν (η) τιμὴ αὐτῆς εἰς ἐξουδένωσιν. (θ) ἀτιμασμὸς (ι) πάσῃ τῇ (κ) εἰς λαὸν (ᵃ) ἐπεδέξαντο (λ) ηὐδόκησαν (μ) ἁγίασμα. (ν) θυσίας (ᵗ) Ὠκοδόμησαν (ξ) εἴδωλα, (ο) βεβηλῶσαι, (π) τῇ βασιλείᾳ (ρ) κρυφίοις (σ) πεντεκαιδεκάτῃ (τ) τεσσαρακοστῷ ἔτει (υ) θυρίδων

Interp. LAT.

Et factum eſt hoc ad inſidias ſanctificationis, 38
& in diabolum malum Iſraeli ſemper. Et effu- 39
derunt ſanguinem innocentem per circuitum ſanctificationis :
& contaminaverunt ſanctificationem.
Et fugerunt habitatores Hieruſalem 40
propter eos : & facta eſt habitatio exterorum :
& facta eſt extera geniminibus ſuis : & nati
ejus reliquerunt eam. Sanctificatio ejus de- 41
ſolata eſt, ſicut ſolitudo: dies feſti ejus converſi
ſunt in luctum, ſabbata ejus in opprobrium,
honor ejus in nihilum. Secundùm gloriam ejus 42
multiplicata eſt ignominia ejus : & ſublimitas
ejus converſa eſt in luctum. Et ſcripſit rex 43
Antiochus omni regno ſuo, ut eſſent omnes populus
unus, & relinqueret unuſquiſque leges
ſuas. Et conſenſerunt omnes gentes ſecundùm 44
verbum regis. Et multi ex Iſrael conſenſerunt 45
religioni ejus, & ſacrificaverunt idolis, &
coinquinaverunt ſabbatum. Et miſit rex libros 46
per manum nuntiorum in Hieruſalem, & civitates
Juda, ut ſequerentur leges exterorum terræ :
Et prohiberent holocauſta, & ſacrificium, 47
& libationem ex ſanctificatione : Et coinqui- 48
narent ſabbata, & dies ſolennes, Et pollue- 49
rent ſanctificationem, & ſanctos : Ædifica- 50
rent aras, & (f) templa, & idolia, & immolarent
ſuilla, & pecora communia : Et relin- 51
querent filios ſuos incircumciſos, coinquinarent
animas eorum in omni immunditia, & abominatione ;
ita ut obliviſcerentur legem, & immutarent
omnes juſtificationes. Et quicunque 52
non fecerit ſecundùm verbum regis ; morietur.
Secundùm omnia verba hæc ſcripſit omni regno 53
ſuo: & fecit (g) viſitatores ſuper omnem populum.
Et juſſit civitatibus Juda ſacrificare per 54
civitatē, & civitatē. Et congregati ſunt de popu- 55
lo ad eos multi, omnis qui dereliquerat legem, &
fecerant mala ſuper terram. Et poſuerunt Iſrael in 56
abditis in omni confugio eorum. Et die quintade- 57
cimâ Caſleu, quinto & quadrageſimo & * centeſimo
anno, ædificaverunt abominationem deſolationis
ſuper altare: & in civitatibus Juda in
circuitu ædificaverunt aras : Et ante januas 58
domorum, & in plateis incendebant thura. Et 59
libros legis, quos invenerunt, combuſſerunt igni,
ſcindentes eos.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]

* Fuit enim obici Sanctuario, & ſcandalo at- 38
que offendiculis pernicioſis Iſraeli, omni
tempore. Effuderunt ſanguinem innoxium 39
circa Sanctuarium, & polluerunt ipſum Sanctuarium.
Itaque fugerunt causâ iſtorum 40
incolæ Jeruſalem, & facta eſt habitatio exterorum,
fuítque extera natis ſuis, & filii
ejus dereliquerunt eam. Sanctuarium de- 41
ſolatum eſt veluti deſertum, ſolennitates
ejus verſæ ſunt in luctum, ſabbatha ejus in
probrum, & honor ejus in ignominiam,
Quanta fuerat gloria ejus, tantùm crevit 42
ignominia ejus, & celſitudo ejus verſa eſt
in humilitatem. Cùm autem ſcripſiſſet rex 43
Antiochus toti regno ſuo, ut coaleſcerent
omnes in populum unum, & derelinqueret
quiſque ritus ſuos ; Conſenſerunt omnes 44
gentes facere juxta verbum regis. Et mul- 45
ti ex Iſraëlitis libenter ſe ſubdiderunt obſequio
ejus, ſacrificaverunt idolis ejus, &
profanaverunt ſabbathum. Miſit etiam 46
rex Antiochus per nuntios ſuos in Jeruſalem,
& in civitates Judæ, ut ſequerentur
ritus alienos terræ : Et ut interdiceren- 47
* tur ſacrificia, libamina, & oblationes in Sanctuario :
Ut profanarentur ſabbatha, & 48
* dies feſti : Sanctuarium & Sanctum pol 49
luerentur : Altaria & ædes idolorum ex- 50
truerentur : erigerentur ſimulachra, ſues &
animantia immunda mactarentur : Ut di- 51
mitterent filios ſuos incircunciſos, & contaminarent
ſeipſos omnigenis immunditiis :
ita demum profanaret eos, ut obliviſcerentur
legis, & immutarent omnia
ſtatuta. Quiſquis autem non faceret ſecun- 52
dùm verbum regis, moreretur. In hanc ſen- 53
tentiam ſcripſit toti regno ſuo, & præfecit
inſpectores toti populo. Juſſit etiam urbibus 54
Judæorum, ut ſacrificarent in ſingulis urbibus.
Ita congregati ſunt ad eos multi ex po- 55
pulo, quicunque legem deſeruerant, & fecerunt
mala multa in terra : Ponentes Iſ- 56
raëlem in abditis, in omni loco perfugii eorum.
Decimâ quintâ menſis Kanun prio- 57
ris, annó centeſimo quadrageſimo quinto,
ædificaverunt abominationem deſolationis
ſuper altare in urbe Judæ, & ædificaverunt
aras circa illud : Et ad oſtia domorum & 58
in plateis ſacrificabant. Libros legis 59
quos invenerunt, laceraverunt, & igne com-
* buſſerunt.

Verſio VULG. LAT.

60 Et apud quemcunque inveniebantur libri teſtamenti Domini, & quicunque obſervabat legem Domini, 61 ſecundùm edictum regis trucidabant eum. In virtute ſua faciebant hæc populo Iſrael, qui inveniebatur 62 in omni menſe & menſe in civitatibus. Et quintâ & vigeſimâ die menſis ſacrificabant ſuper aram, quæ 63 erat contra altare. Et mulieres, quæ circumcidebant filios ſuos, trucidabantur ſecundùm juſſum re- 64 gis Antiochi, Et ſuſpendebant pueros à cervicibus per univerſas domos eorum: & eos, qui circumcide- 65 rant illos, trucidabant. Et multi de populo Iſrael definierunt apud ſe, ut non manducarent immunda: & elegerunt magìs mori, quàm cibis coinquinari im- 66 mundis: Et noluerunt infringere legem Dei ſan- 67 ctam, & trucidati ſunt: Et facta eſt ira magna ſuper populum valdé.

CAP. II.

1 In diebus illis ſurrexit Mathathias filius Joannis, filii Simeonis, ſacerdos ex filiis Joarib ab Jeruſalem, & 2 conſedit in monte Modin: Et habebat filios quin- 3 que, Joannem qui cognominabatur Gaddis: Et Si- 4 monem, qui cognominabatur Thaſi: Et Judam, qui 5 vocabatur Machabæus: Et Eleazarum, qui cognominabatur Abaron: & Jonathan, qui cognomina- 6 batur Apphus. Hi viderunt mala, quæ fiebant in po- 7 pulo Juda, & in Jeruſalem. Et dixit Mathathias; Væ mihi, ut quid natus ſum videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis ſanctæ, & ſedere illic, 8 cùm datur in manibus inimicorum? Sancta in manu extraneorum facta ſunt: templum ejus ſicut homo 9 ignobilis. Vaſa gloriæ ejus captiva abducta ſunt: trucidati ſunt ſenes ejus in plateis, & juvenes ejus ceci- 10 derunt in gladio inimicorum. Quæ gens non hæredi- 11 tavit regnum ejus, & non obtinuit ſpolia ejus? Omnis compoſitio ejus ablata eſt. Quæ erat libera, facta eſt 12 ancilla. Et ecce ſancta noſtra, & pulchritudo noſtra, & claritas noſtra deſolata eſt, & coinquinaverunt ea 13 Gentes. Quò ergò nobis adhuc vivere? Et ſcidit ve- 14 ſtimenta ſua Mathathias, & filii ejus: & operuerunt ſe 15 ciliciis, & planxerunt valdé. Et venerunt illuc qui miſſi erant à rege Antiocho, ut cogerent eos, qui confugerant in civitatem Modin, immolare, & accendere thura, & à lege Dei diſcedere.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

60 Καὶ ὅπου εὑρίσκετο παρά τινι βιβλίον διαθήκης, καὶ εἴ τις συνευδόκει τῷ νόμῳ, τὸ σύγκριμα τοῦ βασιλέως ἐθανάτου αὐτόν. 61 Ἐν ἰσχύϊ αὐτῶν ἐποίουν (ᵈ) οὕτως τῷ Ἰσραὴλ τοῖς εὑρισκομένοις ἐν 62 παντὶ μηνὶ καὶ μηνὶ ἐν ταῖς πόλεσι. Καὶ (φ) τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι 63 τοῦ μηνὸς θυσιάζοντες ἐπὶ τὸν βωμὸν ὃς ἦν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Καὶ τὰς γυναῖκας τὰς περιτετμηκυίας τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐθανάτωσαν κατὰ 64 τὸ πρόσταγμα. Καὶ ἐκρέμασαν τὰ βρέφη ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν, καὶ τοὺς (χ) οἴκους αὐτῶν προενόμευσαν, καὶ τοὺς περιτετμηκότας αὐτοὺς 65 ἐθανάτωσαν. Καὶ πολλοὶ ἐν Ἰσραὴλ ἐκραταιώθησαν, καὶ ὠχυρώθησαν 66 ἐν (ψ) ἑαυτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν κοινά. καὶ ἐπελέξαντο ἀποθανεῖν, 67 ἵνα μὴ μιανθῶσι τοῖς βρώμασι, Καὶ μὴ (ᵈ) βεβηλώσωσι διαθήκην ἁγίαν· καὶ ἀπέθανον. Καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη ἐπὶ Ἰσραὴλ σφόδρα.

MS.A. (ᵈ) οὕτω (φ) πέμπτῃ (χ) οἰκίους αὐτῶν, καὶ τοὺς περιτετμηκότας αὐτούς. Καὶ πολλοὶ ἐν Ἰσραὴλ * ἐκρεμάσθησαν, καὶ ὀχυρώθησαν (ψ) αὐτοῖς (ᵈ) βεβηλώσουσιν

ΚΕΦ. β'.

1 ἘΝ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνέστη Ματταθίας Ἰωάννου τοῦ Συμεὼν, ἱερεὺς τῶν υἱῶν (α) Ἰωαρὶβ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκάθισεν ἐν (ᵈ) Μωδεΐν. 2 Καὶ αὐτῷ υἱοὶ πέντε, (β) Ἰωαννὰν ὁ ἐπικαλούμενος (γ) Καδδὶς, 3 Σίμων ὁ καλούμενος (δ) Θασσὶ, Ἰούδας ὁ (˜) ἐπικαλούμενος Μακκα- 4 βαῖος, Ἐλεάζαρ ὁ (ε) ἐπικαλούμενος Αὐαρὰν, (ζ) Ἰωνάθαν ὁ ἐπι- 5 καλούμενος Ἀπφοῦς. Καὶ εἶδε τὰς βλασφημίας τὰς γινομένας 6 ἐν Ἰούδα καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ, 7 Καὶ εἶπεν, (η) Οἴμοι, ἱνατί τοῦτο (ᵈ) ἐγεννήθην ἰδεῖν (θ) τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὸ σύντριμμα τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ καθίσαι ἐκεῖ ἐν τῷ δοθῆναι αὐτὴν ἐν χειρὶ 8 ἐχθρῶν, (ι) Καὶ τὸ ἁγίασμα ἐν χειρὶ ἀλλοτρίων; ἐγένετο ὁ ναὸς 9 αὐτῆς ὡς ἀνὴρ (κ) ἄδοξος, Τὰ σκεύη τῆς δόξης (λ) αὐτῆς αἰχμάλωτα ἀπήχθη, ἀπεκτάνθη τὰ νήπια αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις (μ), 10 οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ῥομφαίᾳ ἐχθροῦ. Ποῖον ἔθνος οὐκ ἐκληρονόμησε (ν) βασιλείαν αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐκράτησε τῶν σκύλων αὐτῆς; 11 Πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφῃρέθη, ἀντὶ ἐλευθέρας (ξ) ἐγένετο εἰς 12 δούλην. Καὶ ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ ἡ καλλονὴ ἡμῶν καὶ ἡ δόξα 13 ἡμῶν ἠρημώθη, καὶ ἐβεβήλωσαν αὐτὰ (ο) τὰ ἔθνη. Ἱνατί 14 ἡμῖν ἔτι ζῆν; Καὶ διέῤῥηξε Ματταθίας καὶ (ᵛ) υἱοὶ αὐτοῦ τὰ ἱμάτια 15 αὐτῶν, καὶ περιεβάλοντο σάκκους, καὶ ἐπένθησαν σφόδρα. Καὶ ἦλθον οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ καταναγκάζοντες τὴν ἀποστασίαν, εἰς (π) Μωδεΐν τὴν πόλιν, ἵνα θυσιάσωσι.

MS.A. (α) Ἰωαρεὶμ, (ᵈ) Μωδεείν. (β) Ἰωάννης (γ) Γαδδὶς, (δ) Θασσὶς, (˜) καλούμενος ε, καλούμενος (ζ) Ἰωνάθας ὁ καλούμενος Σαπφοῦς. (η) Οἴμμοι, (ᵈ) ἐγεννήθην (θ) τὰ συντρίμματα (ι) Τὸ ἁγίασμα (κ) ἔνδοξος, (λ) αἰχμάλωτα (μ) αὐτῆς, (ν) βασιλείαν, καὶ (ξ) ἐγενήθη (ο) ἔθνη. (ᵛ) οἱ υἱοὶ (π) Μωδεείν

Interp. LAT.

Et apud quemcunque inveniebatur liber teſtamenti, & ſi quis conſentiebat legi; edictum regis (h) occidebat illum. 60 *In virtute ſua faciebant ſic Iſraeli, his, qui inveniebantur in omni menſe, & menſe in civitatibus.* 61 *Et quintâ & vigeſimâ menſis ſacrificabant ſuper aram quæ erat (i) ſuper altare.* 62 *Et mulieres, quæ circuncidebant filios ſuos, trucidabant juxta edictum:* 63 *Et ſuſpendebant pueros à cervicibus ipſorum, & domos eorum diripiebant; & eos, qui circunciderant illos, trucidabant.* 64 *Et multi in Iſrael confirmârunt ſe, & munierunt in ſeipſis, ut non manducarent communia.* 65 *Et elegerunt magìs mori, ut non coinquinarentur cibis, Et non polluerent teſtamentum ſanctum.* 66 *Et mortui ſunt: Et facta eſt ira magna ſuper Iſrael valdé.* 67

CAP. II.

In diebus illis ſurrexit Mattathias, filius Joannis, filii Symeonis, ſacerdos ex filiis Joarib ab Jeruſalem: & conſedit in Modin. 1 *Et habebat filios quinque: Joannem, qui cognominabatur Caddis;* 2 *Simonem, qui vocabatur Thaſſi;* 3 *Judam, qui cognominabatur Maccabæus;* 4 *Eleazarum, qui cognominabatur Auaran;* 5 *Jonathan, qui cognominabatur Apphus. Et vidit blaſphemias, quæ fiebant in Juda, & in Hieruſalem,* 6 *Et dixit; Væ mihi: ut quid natus ſum videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis ſanctæ, & ſedere illic, cùm datur in manu inimicorum,* 7 *Et Sanctuarium in manu extraneorum? Factum eſt templum ejus, ſicut homo ignobilis:* 8 *Vaſa gloriæ ejus captiva abducta ſunt: trucidati ſunt infantes ejus in plateis; juvenes ejus in gladio inimici.* 9 *Quæ gens non hæreditavit regnum ejus, & non obtinuit ſpolia ejus?* 10 *Omnis compoſitio ejus ablata eſt: quæ erat libera, facta eſt ancilla.* 11 *Et ecce ſancta noſtra, & pulchritudo noſtra, et claritas noſtra deſolata eſt: & coinquinaverunt ea gentes.* 12 *Quò ergò nobis adhuc vivere?* 13 *Et ſcidit veſtimenta ſua Mattathias, & filii ejus: & operuerunt ſe ciliciis, & planxerunt valdé.* 14 *Et venerunt qui miſſi erant à rege, qui cogebant ad apoſtaſiam, in Modin civitatem; ut ſacrificarent.* 15

(θ) τὰ συντρίμματα (ι) Τὸ ἁγίασμα (κ) ἔνδοξος, (λ) αἰχμάλωτα (μ) αὐτῆς, (ν) βασιλείαν, καὶ (ξ) ἐγενήθη (ο) ἔθνη. (ᵛ) οἱ υἱοὶ (π) Μωδεείν

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

60 [illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
63 [illegible]
64 [illegible]
65 [illegible]
66 [illegible]
67 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

Et ubicunque inveniebatur liber legis *apud aliquem*, aut quiſquis oblectabatur ipſâ lege; hæc erat ſententia regis, ut moreretur. 60 Atq; ita violenter cogebant Iſraelitas omnes qui extabant in urbibus, ſingulis menſibus. 61 Vigeſimâ quintâ ejuſdem menſis, cùm ſacrificarent ſuper aram illâ quæ erat ſuper altare, 62 Venire jubebant mulieres illas quæ circumciderant filios ſuos, & occidebant eas ſecundùm edictum, 63 Suſpendentes filios earum de collis ipſarum; domos earum diripiebant; & eos qui circumciderant illos, trucidabant. 64 Multi tamen ex Iſraelitis confortati & corroborati ſunt, ne comederent quod erat immundum: 65 Eligentes ſibi mori potiùs, quàm polluere ſe cibis, & ſanctum fœdus profanare; 66 & mortui ſunt. Ita fuit ira magna in Iſraele. 67

CAP. II.

Iis diebus ſurrexit Mathitha, filius Johannis, filii Simeonis, ſacerdos (de filiis Jonadab) ex Jeruſalem, & habitavit in Moraim. 1 Is habebat quinque filios, Johannem qui cognominabatur Gadi, 2 Simeon qui cognominabatur Tharſi, 3 Juda qui cognominabatur Macbi, 4 Eliazar qui cognominabatur Horan, 5 & Jonathan qui cognominabatur Haphus. Is videns blaſphemias quæ committebantur in Juda, & in Jeruſalem, 6 Dixit, Heu mihi: quare natus ſum ut viderem confractionem filiæ populi mei, & urbis ſanctæ, ibique ſediſſe extraneos? quandoquidem tradita eſt in manum inimicorum, 7 Et ſanctuarium ejus in manum extraneorum. 8 Fuit aliquando templum ejus ut vir glorioſus, Nunc autem vaſa gloriæ ejus abierunt in captivitatem: 9 infantes ejus interfecti ſunt in plateis ejus, & juvenes lanceâ hoſtis. Quæ gens 10 non obtinuit *aliquid* in regno ejus, & accepit de ſpoliis ejus? Omnis ornatus ejus 11 ablatus eſt ab ea, & pro libertate ejus redacta eſt in ſervitutem: Et ecce ſanctuari- 12 um noſtrum, & ornatus, atque gloria noſtra verſa ſunt in deſolationem, & contaminarunt eas gentes. 13 Quid jam prodeſt nobis vivere? Et lacerantes Mathitha & filii ejus 14 veſtimenta ſua, induerunt ſaccos, & luxerunt vehementer. Deinde venientibus mi- 15 niſtris regis, qui cogebant ad apoſtaſiam, in urbem Moraim, ut ſacrificarent;

Verſio VULG. LAT.

16 Et multi de populo Iſrael conſentientes acceſſerunt ad eos: ſed Mathathias, & filii ejus conſtanter ſtete- 17 runt. Et reſpondentes qui miſſi erant ab Antiocho, dixerunt Mathathiæ; Princeps & clariſſimus & magnus 18 es in hac civitate, & ornatus filiis & fratribus. Ergò accede prior, & fac juſſum regis, ſicut fecerunt omnes Gentes, & viri Juda, & qui manſerunt in Jeruſalem: & eris tu & filii tui, inter amicos regis, & amplifica- 19 tus auro & argento, & muneribus multis. Et reſpondit Mathathias, & dixit magnâ voce; Et ſi omnes Gentes regi Antiocho obediunt, ut diſcedat unuſquiſque à ſervitute legis patrum ſuorum, & conſentiat mandatis 20 ejus: Ego & filii mei, & fratres mei, obediemus le- 21 gi patrum noſtrorum. Propitius ſit nobis Deus, non 22 eſt nobis utile relinquere legem & juſtitias Dei: Non audiemus verba regis Antiochi, nec ſacrificabimus tranſgredientes legis noſtræ mandata, ut eamus alterâ 23 viâ. Et ut ceſſavit loqui verba hæc, acceſſit quidam Judæus in omnium oculis ſacrificare idolis ſuper aram 24 in civitate Modin, ſecundùm juſſum regis: Et vidit Mathathias, & doluit, & contremuerunt renes ejus, & accenſus eſt furor ejus ſecundùm judicium legis, 25 & inſiliens trucidavit eum ſuper aram: Sed & virum quem rex Antiochus miſerat, qui cogebat immolare, 26 occîdit in ipſo tempore, & aram deſtruxit. Et zelatus eſt legem, ſicut fecit Phinees Zamri filio Salomi. 27 Et exclamavit Mathathias voce magnâ in civitate, dicens; Omnis, qui zelum habet legis ſtatuens teſta- 28 mentum, exeat poſt me. Et fugit ipſe, & filii ejus in montes, & reliquerunt quæcunque habebant in 29 civitate. Tunc deſcenderunt multi quærentes judi- 30 cium, & juſtitiam, in deſertum: Et ſederunt ibi ipſi, & filii eorum, & mulieres eorum, & pecora eo- 31 rum: quoniam inundaverunt ſuper eos mala. Et renuntiatum eſt viris regis, & exercitui, qui erat in Jeruſalem civitate David, quoniam diſceſſiſſent viri quidam, qui diſſipaverunt mandatum regis, in loca occulta in deſerto, & abiiſſent poſt illos multi. 32 Et ſtatim perrexerunt ad eos, & conſtituerunt ad- 33 verſùs eos prælium in die ſabbatorum, Et dixerunt ad eos; Reſiſtitis & nunc adhuc? exite, & facite ſecundùm verbum regis Antiochi, & vivetis.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

16 Καὶ πολλοὶ ἀπὸ Ἰσραὴλ πρὸς αὐτοὺς (ρ) προσῆλθον· καὶ Ματτα- 17 θίας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνήχθησαν. Καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ (σ) εἶπον τῷ Ματταθίᾳ, λέγοντες, Ἄρχων καὶ ἔνδοξος καὶ μέγας εἶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ἐστηριγμένος ἐν υἱοῖς 18 καὶ ἀδελφοῖς. Νῦν (τ) οὖν πρόσελθε πρῶτος, καὶ ποίησον τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ὡς ἐποίησαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ (υ) ἄνδρες Ἰούδα, καὶ οἱ καταλειφθέντες ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ἔσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου τῶν φίλων τοῦ βασιλέως, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου δοξασθήσεσθε 19 ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ, καὶ ἀποστολαῖς πολλαῖς. Καὶ ἀπεκρίθη Ματταθίας, καὶ εἶπε φωνῇ μεγάλῃ, Εἰ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐν οἴκῳ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως ἀκούουσιν αὐτοῦ, ἀποστῆναι ἕκαστος ἀπὸ λατρείας πατέρων αὐτοῦ, καὶ ᾑρετίσαντο ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ, 20 (φ) Ἀλλ' ἐγὼ καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν 21 διαθήκῃ πατέρων ἡμῶν. Ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν νόμον καὶ δι- 22 καιώματα. (χ) Τῶν λόγων τοῦ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα, (ᵈ) τοῦ 23 παρελθεῖν τὴν λατρείαν ἡμῶν, δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. Καὶ ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, προσῆλθεν ἀνὴρ Ἰουδαῖος ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων, (†) θυσιάσαι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ (ψ) τοῦ ἐν Μωδεΐν κατὰ 24 τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. Καὶ εἶδε Ματταθίας καὶ ἐζήλωσε, καὶ ἐτρόμησαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκε θυμὸν κατὰ τὸ κρίμα, 25 καὶ δραμὼν ἔσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. Καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ βασιλέως τὸν ἀναγκάζοντα θύειν, ἀπέκτεινεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, 26 καὶ τὸν βωμὸν καθεῖλε. Καὶ ἐζήλωσε τῷ νόμῳ καθὼς ἐποίησε 27 (ω) Φινεὲς τῷ Ζαμβρεὶ υἱῷ Σαλώμ. Καὶ ἀνέκραξε Ματταθίας ἐν τῇ πόλει φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, Πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ (α) καὶ 28 ἱστῶν διαθήκην, ἐξελθέτω ὀπίσω μου. Καὶ ἔφυγον αὐτὸς καὶ οἱ 29 υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐγκατέλιπον ὅσα εἶχον ἐν τῇ πόλει. Τότε κατέβησαν πολλοὶ ζητοῦντες δικαιοσύνην καὶ κρίμα, εἰς τὴν ἔρη- 30 μον, Καθίσαι ἐκεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ὅτι (β) ἐπληθύνθη ἐπ' αὐτοὺς τὰ 31 κακά. Καὶ ἀνηγγέλη τοῖς ἀνδράσι τοῦ βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν αἳ ἦσαν ἐν Ἱερουσαλὴμ πόλει Δαυὶδ, ὅτι κατέβησαν ἄνδρες, οἵτινες διεσκέδασαν τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, εἰς τοὺς κρύφους ἐν 32 τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἔδραμον ὀπίσω αὐτῶν πολλοί. Καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς παρενέβαλον ἐπ' αὐτοὺς, καὶ (γ) συνεστήσαντο πρὸς αὐτοὺς 33 πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, Καὶ (*) εἶπον πρὸς αὐτοὺς, Ἕως τοῦ νῦν (δ) ἱκανόν· ἐξέλθετε καὶ ποιήσατε κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ζήσεσθε.

MS.A. (ρ) προσῆλθαν· (σ) εἶπαν (τ) πρόσελθε (υ) ἄρχοντες (φ) Κἀγὼ (χ) τὸν μονόν (ᵈ) παρελθεῖν (†) θυμιᾶσαι (ψ) ἐν Μωδεεὶμ

(ω) Φινεὼς (α) εἰςῶν (β) ἐσκληρύνθη (γ) συνεστείλαντο (*) εἶπαν (δ) ἐξελθόντες ποιήσατε

Interp. LAT.

Et multi de Iſrael acceſſerunt ad eos. Et Mattathias, & filii ejus congregati ſunt. 16 *Et reſponderunt, qui miſſi erant à rege, & dixerunt Mattathiæ, dicentes; Princeps, & clariſſimus, & magnus es in civitate hac, & confirmatus in filiis, & fratribus:* 17 *Nunc ergò accede primus, & fac juſſum regis, ſicut fecerunt omnes gentes, & viri Juda, & qui remanſerunt in Hieruſalem. Et eris tu, & domus tua, inter amicos regis: & tu, & filii tui glorificabimini argento, & auro, & muneribus multis.* 18 *Et reſpondit Mattathias & dixit magnâ voce; Et ſi omnes gentes, quæ ſunt in domo regni regis, obediunt ei, ut diſcedat unuſquiſque à ſervitute legis patrum ſuorum, & conſenſerunt mandatis ejus;* 19 *Attamen ego, & filii mei, & fratres mei ambulabimus in teſtamento patrum noſtrorum.* 20 *(a) Propitius ſit nobis, relinquere legem, & juſtificationes.* 21 *Non audiemus verba regis, tranſgredientes religionem noſtram, in dexteram vel in ſiniſtram.* 22 *Et, ut ceſſavit loqui verba hæc; acceſſit vir Judæus in oculis omnium ſacrificare ſuper aram, quæ in Modin; ſecundùm juſſum regis.* 23 *Et vidit Mattathias, & zelavit: & contremuerunt renes ejus, & affectus eſt furore ſecundùm judicium: & currens jugulavit eum ſuper aram.* 24 *Et virum regis, qui cogebat immolare,* 25 *occidit in tempore illo, & aram deſtruxit:* 26 *Et zelatus eſt legem, ſicut fecit Phinees Zambri filio Salom.* 27 *Et exclamavit Mattathias in civitate voce magnâ, dicens; Omnis qui zelum habet legis, & ſtatuit teſtamentum; exeat poſt me.* 28 *Et fugerunt ipſe & filii ejus, in montes: & reliquerunt quæcunque habebant in civitate.* 29 *Tunc deſcenderunt multi quærentes juſtitiam, & judicium, in deſertum,* 30 *Sedentes ibi, ipſi & filii eorum, & mulieres eorum, & pecora eorum: quoniam inundaverunt ſuper eos mala.* 31 *Et renuntiatum eſt viris regis, & exercitibus, qui erant in Hieruſalem civitate David, quoniam deſcenderunt viri quidam, qui diſſipaverant mandatum regis, in loca occulta in deſerto: & cucurrerunt poſt eos multi:* 32 *Et aſſecuti eos caſtrametati ſunt ſuper eos, & conſtituerunt adverſùs eos prælium in die ſabbatorum:* 33 *Et dixerunt ad eos; Uſque nunc ſufficiat. Exite, & facite ſecundùm verbum regis, et vivetis.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]

Multi ex Iſraele venerunt ad eos: etiam Mathitha, & ii qui erant cum ipſo, congregati ſunt. 16 Et reſpondentes miniſtri regis, dixerunt Mathithæ; Tu es caput, princeps, & glorioſus in hac urbe, qui confortas & confirmas filios ac fratres. 17 Nunc itaque accede tu prior, & fac mandatum regis, quemadmodum fecerunt omnes populi & viri Judæ, qui ſuperſtites manſerunt in Jeruſalem: eriſque tu, ac filii tui inter amicos regis, & tu, ac filii tui honorabimini auro & argento, & reliquis aliis muneribus. 18 Reſpondens Mathitha elatâ voce ait, Tametſi omnes populi ſubditi dominio regis obtemperant ei, recedendo à cultu majorum ſuorum, & conſentiendo mandatis ejus; 19 Ego verò & filii fratreſque mei ambulabimus in fœdere majorum noſtrorum. 20 Abſit ut relinquamus legem Domini & mandata ejus. 21 Non obtemperabimus verbo regis, ut tranſgrediamur fœdus & cultum noſtrum, aut ab iis declinemus dextrorſum, aut ſiniſtrorſum. 22 Cúmque ceſſâſſet Mathitha proloqui ſermones iſtos, acceſſit vir quidam Judæus, præſente univerſo populo, ad ſacrificandum ſuper aram, quæ erat in Moraim, ſecundùm præceptum regis. 23 Quod videns Mathitha, zelo commotus eſt, & contremiſcentibus renibus ejus efferbuit indignatione tanquam judex & accurrens interfecit illum ſuper aram. 24 Quin etiam principem illum regium qui cogebat ad ſacrificandum, occidit eodem momento, & aram deſtruxit. 25 Et zelo affectus eſt Mathitha pro lege, quemadmodū fecerat Phinehes Zamri filio Sallu. 26 Deinde exclamavit Mathitha in urbe altâ voce, et dixit; Quicunq; zelotypus eſt legis, tenetq; fœdus, ſequatur me. 27 Et fugerunt ipſe, & filii ejus ad montem, deſerentes quicquid poſſidebant in urbe. 28 Tunc deſcenderunt multi qui quærebant juſtitiam & judicium, ad terram deſerti, 29 Ut illic habitarent cum uxoribus, liberis, ac jumentis ſuis, eò quòd multiplicata fuiſſent ſuper eos mala. 30 Cùm autem dictum fuiſſet miniſtris regis, & copiis quæ erant Jeroſolymis in urbe Davidis, deſcendiſſe homines illos qui mandatum regis infregerant, & verſari in latebris deſerti; 31 Cucurrerunt ſuper eos multi, & aſſecuti ſunt eos, & prælium inierunt adverſùs eos in die ſabbathi: 32 & dixerunt eis; Sat eſt vobis hucuſque, proceſſiſſe; egredimini & facite ſecundùm præceptum regis, & vivite. 33

Verſio VULG. LAT.

34 Et dixerunt; Non exibimus, neque faciemus verbum
35 regis, ut polluamus diem ſabbatorum. Et conci-
36 taverunt adverſùs eos prælium. Et non reſponde-
runt eis, nec lapidem miſerunt in eos, nec oppilave-
37 runt loca occulta, Dicentes; Moriamur omnes in
ſimplicitate noſtra: & teſtes erunt ſuper nos cœ-
38 lum, & terra, quòd injuſtè perditis nos. Et intule-
runt illis bellum ſabbatis: & mortui ſunt ipſi, &
uxores eorum, & filii eorum, & pecora eorum, uſque
39 ad mille animas hominum. Et cognovit Matha-
thias, & amici ejus, & luctum habuerunt ſuper eos
40 valdè. Et dixit vir proximo ſuo; Si omnes feceri-
mus ſicut fratres noſtri fecerunt, & non pugnaveri-
mus adverſùs gentes pro animabus noſtris, & juſtifi-
cationibus noſtris: nunc citiùs diſperdent nos à ter-
41 ra. Et cogitaverunt in die illa, dicentes; Omnis
homo quicunque venerit ad nos in bello die ſabba-
torum, pugnemus adverſùs eum: & non moriemur
omnes, ſicut mortui ſunt fratres noſtri in occultis.
42 Tunc congregata eſt ad eos ſynagoga Aſſidæorum
fortis viribus ex Iſrael omnis voluntarius in lege:
43 Et omnes, qui fugiebant à malis, additi ſunt ad eos,
44 & facti ſunt illis ad firmamentum. Et collegerunt
exercitum, & percuſſerunt peccatores in ira ſua, &
viros iniquos in indignatione ſua: & cæteri fugerunt
45 ad nationes, ut evaderent. Et circuivit Mathathias,
46 & amici ejus, & deſtruxerunt aras: Et circumde-
derunt pueros incircumciſos quotquot invenerunt in
47 finibus Iſrael: & in fortitudine. Et perſecuti ſunt
filios ſuperbiæ, & proſperatum eſt opus in manibus
48 eorum: Et obtinuerunt legem de manibus gentium,
& de manibus regum: & non dederunt cornu pec-
49 catori. Et appropinquaverunt dies Mathathiæ mo-
riendi, & dixit filiis ſuis; Nunc confortata eſt ſuper-
bia, & caſtigatio, & tempus everſionis, & ira indi-
50 gnationis. Nunc ergò, ô filii, æmulatores eſtote le-
gis, & date animas veſtras pro teſtamento patrum ve-
51 ſtrorum, Et mementote operum patrum, quæ fece-
runt in generationibus ſuis: & accipietis gloriam
52 magnam, & nomen æternum. Abraham nónne in
tentatione inventus eſt fidelis, & reputatum eſt ei ad
53 juſtitiam? Joſeph in tempore anguſtiæ ſuæ cuſtodi-
vit mandatum & factus eſt Dominus Ægypti.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

34 Καὶ (γ) εἶπον, Οὐκ ἐξελευσόμεθα, οὐδὲ (ᵈ) ποιήσομεν τὸν λόγον τοῦ
35 βασιλέως, (δ) τοῦ βεβηλῶσαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων. Καὶ ἐτά-
36 χυναν ἐπ' αὐτοὺς πόλεμον. Καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς, οὐδὲ λίθον
37 ἐνετίναξαν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐνέφραξαν τοὺς κρύφους, Λέγοντες, Ἀπο-
θάνωμεν (ε) πάντες ἐν τῇ ἁπλότητι ἡμῶν· μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ
38 οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ὅτι ἀκρίτως ἀπόλλυτε ἡμᾶς. Καὶ ἀνέστησαν
ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς σάββασι, καὶ ἀπέθανον αὐτοὶ καὶ αἱ
γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ἕως χιλί-
39 ων ψυχῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἔγνω Ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ,
40 καὶ ἐπένθησαν ἐπ' αὐτοὺς ἕως σφόδρα. Καὶ εἶπεν ἀνὴρ (ζ) τῷ
πλησίον αὐτοῦ, Ἐὰν πάντες ποιήσωμεν ὡς οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν
ἐποίησαν, καὶ μὴ πολεμήσωμεν (η) πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ (θ) τῶν ψυ-
χῶν ἡμῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν, νῦν τάχιον ἡμᾶς (ι) ἐξολο-
41 θρεύσουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ ἐβουλεύσαντο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
λέγοντες, Πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς εἰς πόλεμον
τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, πολεμήσωμεν κατέναντι αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ
ἀποθάνωμεν πάντες καθὼς ἀπέθανον οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς
42 κρύφοις. Τότε συνήχθησαν πρὸς αὐτοὺς συναγωγὴ (κ) Ἰουδαί-
ων, ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ Ἰσραήλ, πᾶς ὁ ἑκουσιαζόμενος τῷ
43 νόμῳ. Καὶ πάντες οἱ φυγαδεύοντες ἀπὸ τῶν κακῶν προσετέθησαν
44 αὐτοῖς, καὶ ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς στήριγμα. Καὶ συνεστήσαντο
δύναμιν, καὶ ἐπάταξαν ἁμαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ (λ) αὐτῶν, καὶ ἄνδρας ἀνό-
μους ἐν θυμῷ αὐτῶν· καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι.
45 Καὶ ἐκύκλωσε Ματταθίας καὶ οἱ (ᵛ) φίλοι αὐτοῦ, καὶ καθεῖλον τοὺς
46 βωμούς. Καὶ περιέτεμον τὰ παιδάρια τὰ ἀπερίτμητα ὅσα
47 (μ) εὗρον ἐν ὁρίοις Ἰσραὴλ ἐν ἰσχύϊ. Καὶ ἐδίωξαν τοὺς υἱοὺς τῆς
48 ὑπερηφανίας, καὶ (†) κατευοδώθη τὸ ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν. Καὶ
ἀντελάβοντο τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς τῶν ἐθνῶν καὶ ἐκ χειρὸς τῶν βα-
49 σιλέων· καὶ οὐκ ἔδωκαν κέρας τῷ ἁμαρτωλῷ. Καὶ ἤγγισαν αἱ
ἡμέραι τοῦ Ματταθίου ἀποθανεῖν, καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, Νῦν
ἐστηρίχθη ὑπερηφανία καὶ ἐλεγμὸς καὶ καιρὸς καταστροφῆς καὶ ὀργὴ θυ-
50 μοῦ. Καὶ νῦν τέκνα ζηλώσατε τῷ νόμῳ, καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν
51 ὑπὲρ διαθήκης πατέρων ἡμῶν. Μνήσθητε τῶν πατέρων ἡμῶν τὰ ἔρ-
γα ἃ ἐποίησαν (ν) ἐν ταῖς γενεαῖς αὐτῶν, καὶ δέξασθε δόξαν μεγάλην
52 καὶ (ξ) ὄνομα αἰώνιον. Ἀβραὰμ (ο) οὐχὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός,
53 καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ (π) εἰς δικαιοσύνην; Ἰωσὴφ ἐν καιρῷ στενοχω-
ρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολήν, καὶ ἐγένετο κύριος Αἰγύπτου.

MS.A. (γ) εἶπαν, (ᵈ) ποιήσωμεν (δ) βεβηλῶσαι (ε) οἱ πάντες (ζ) πρὸς τὸν πλησίον (η) εἰς (θ) τῆς ψυχῆς (ι) ὀλεθρεύσουσιν (κ) Ἀσιδέων, ἰσχυραὶ (λ) αὐτῶν, ἄνδρας (ᵛ) υἱοὶ (μ) εὗρεν (†) κατευοδώθη (ν) ταῖς γενεαῖς (ξ) * δόξαν (ο) οὐκ (π) δικαιοσύνῃ;

Interp. L A T.

Et dixerunt; Non exibimus, neque faciemus 34
verbum regis, ut polluamus diem ſabbatorum. 35
Et concitaverunt adverſùs eos prælium. Et 36
non reſponderunt eis, nec lapidem miſerunt in
eos, nec oppilaverunt loca occulta: Dicentes; 37
Moriamur omnes in ſimplicitate noſtra. Teſtis
eſt ſuper nos cœlum, & terra, quòd injuſtè per-
ditis nos. Et intulerunt illis bellum ſabbatis; 38
& mortui ſunt ipſi, & uxores eorum, & filii
eorum, & pecora eorum, uſque ad mille animas
hominum. Et cognovit Mattathias, & amici 39
ejus: & luctum habuerunt ſuper eos uſque val-
dè. Et dixit vir proximo ſuo; Si omnes fece- 40
rimus, ſicut fratres noſtri fecerunt, & non pu-
gnaverimus adverſùs gentes pro animabus no-
ſtris, & juſtificationibus noſtris; nunc citiùs
diſperdent nos à terra. Et cogitaverunt in die 41
illa, dicentes; Omnis homo, quicunque vene-
rit ad nos in bello, die ſabbatorum; pugnemus
adverſùs eum: & non moriamur omnes, ſicut
mortui ſunt fratres noſtri in occultis. Tunc 42
congregata eſt ad eos ſynagoga (b) Judæorum,
fortes viribus ex Iſrael, omnis voluntarius in
lege. Et omnes qui fugiebant à malis, additi 43
ſunt ad eos: & facti ſunt illis ad firmamen-
tum. Et collegerunt exercitum, & percuſſe- 44
runt peccatores in ira ſua; & viros iniquos
in indignatione ſua. Et cæteri fugerunt ad na-
tiones, ut evaderent. Et circuivit Mattathias, 45
& amici ejus, & deſtruxerunt aras. Et cir- 46
cunciderunt pueros incircuncíſos, quotquot inve-
nerunt in finibus Iſrael, in fortitudine. Et 47
perſecuti ſunt filios ſuperbiæ; & proſperatum
eſt opus in manibus eorum. Et obtinuerunt le- 48
gem de manu gentium, & de manu regum: &
non dederunt cornu peccatori. Et appropinqua- 49
verunt dies Mattathiæ moriendi: & dixit
filiis ſuis; Nunc confortata eſt ſuperbia, & 50
caſtigatio, & tempus everſionis, & ira indi-
gnationis. Nunc ergò, filii, æmulatores eſtote legis:
& date animas veſtras pro teſtamento patrum
noſtrorum. Mementote operum patrum noſtro- 51
rum, quæ fecerunt in generationibus ſuis: & ac-
cipite gloriam magnam, & nomen æternum. A- 52
braam nónne in tentatione inventus eſt fidelis, et
reputatum eſt ei ad juſtitiam? Joſeph in tem- 53
pore anguſtiæ ſuæ cuſtodivit mandatum: &
factus eſt dominus Ægypti.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]

Qui dixerunt, Non egrediemur, neque faciemus verbum regis, ſolvendo & irritum faciendo diem ſabbathi. 34
Itaque acceleraverunt in eos prælium. 35
Sed nullum reddiderunt eis reſponſum, neque lapidem jecerunt in eos, neque clauſerunt ante faciem eorum latebras: 36
ſed dixerunt, Moriemur omnes in ſimplicitate noſtrâ: & ecce atteſtantur pro nobis cœlum ac terra, quòd ſine jure perditis nos. 37
Ita inſurgentes in eos die ſabbathi, peremerunt eos, & uxores, liberos, ac jumenta eorum, animas humanas circiter mille. 38
Quod audientes Mathitha & amici ejus, luxerunt eos luctu magno. 39
Et dixerunt alter alteri, Si fecerimus omnes quemadmodum fecerunt fratres noſtri, & non dimicaverimus contra gentes pro vita & lege noſtrâ; brevi perdent, auferentque nos de terra. 40
Et inito eâ die conſilio, dixerunt; Quiſquis venerit contra nos in prælium die ſabbathi, pugnabimus adverſùs eum, ne moriamur omnes, quemadmodum mortui ſunt omnes fratres noſtri in latebris. 41
Tunc congregati ſunt ad hos Mathithæos congregatio Iſraëlitarum ex Iſraële, valentes robore, quicunque adhærebant legi: 42
Et adjunxerunt ſe eis omnes illi qui fugiebant mala, fueruntque eis confirmationi. 43
Et compoſito exercitu, peremerunt iniquos in ira ſuâ, & tranſgreſſores legis in æſtu ſuo: reliqui autem fugerunt inter gentes, ut ſervarentur. 44
Et obeuntes Mathitha & amici ejus 45
deſtruxerunt aras, Et circunciderunt infantes qui nondum circunciſi fuerant, quos invenerunt in terminis Iſraëlis, fortiter ac generosè: 46
Et perſecuti ſunt ſuperbos: & proſperè ſucceſſit negotium in manibus eorum. 47
Ita aſſeruerunt legem de manu gentium, & de manu regum earum; & non permiſerunt ut attolleretur cornu improbi. 48
Verùm appropinquantibus diebus Mathithæ ut moreretur, dixit filiis ſuis; Nunc confirmata eſt ſuperbia & caſtigatio, & tempus deſtructionis, & æſtuans ira. 49
Nunc filii mei, zelotypi eſtote legis, & exponite animam veſtram pro fœdere majorum noſtrorum, 50
Quod exercentes in ævis ſuis, comparaverunt ſibi gloriam magnam & nomen æternum. 51
Abraham nonne in tentatione inventus eſt fidelis, & aſcriptum eſt ei ad juſtitiam? 52
Joſeph tempore calamitatis ſuæ ſervavit præceptum, & factus eſt dominus Ægypti. 53

Verſio VULG. LAT.

54 Phinees pater noſter, zelando zelum Dei, accepit te-
55 ſtamentum ſacerdotii æterni. Jeſus dum implevit
56 verbum, factus eſt dux in Iſrael. Caleb, dum te-
57 ſtificatur in eccleſia, accepit hæreditatem. David in
ſua miſericordia conſecutus eſt ſedem regni in ſecu-
58 la. Elias dum zelat zelum legis, receptus eſt in
59 cœlum. Ananias & Azarias & Miſael credentes,
60 liberati ſunt de flamma. Daniel in ſua ſimplicita-
61 te liberatus eſt de ore leonum. Et ita cogitate per
generationem & generationem: quia omnes qui
62 ſperant in eum, non infirmantur. Et à verbis viri
peccatoris ne timueritis: quia gloria ejus, ſtercus
63 & vermis eſt: Hodiè extollitur, & cras non in-
venietur: quia converſus eſt in terram ſuam, &
64 cogitatio ejus periit. Vos ergò, filii, confortamini,
& viriliter agite in lege: quia in ipſa glorioſi eri-
65 tis. Et ecce Simon frater veſter, ſcio quòd vir
conſilii eſt: ipſum audite ſemper, & ipſe erit vo-
66 bis pater. Et Judas Machabæus fortis viribus à ju-
ventute ſua, ſit vobis princeps militiæ, & ipſe a-
67 get bellum populi. Et adducetis ad vos omnes
factores legis: & vindicate vindictam populi ve-
68 ſtri. Retribuite retributionem Gentibus, & inten-
69 dite in præceptum legis. Et benedixit eos, &
70 appoſitus eſt ad patres ſuos. Et defunctus eſt an-
no centeſimo & quadrageſimo ſexto: & ſepultus
eſt à filiis ſuis in ſepulchris patrum ſuorum in
Modin, & planxerunt eum omnis Iſrael planctu
magno.

CAP. III.

1 Et ſurrexit Judas, qui vocabatur Machabæus,
2 filius ejus pro eo: Et adjuvabant eum omnes
fratres ejus, & univerſi qui ſe conjunxerant pa-
tri ejus, & præliabantur prælium Iſrael cum læti-
3 tia. Et dilatavit gloriam populo ſuo, & induit
ſe loricam ſicut gigas, & ſuccinxit ſe arma belli-
ca ſua in præliis, & protegebat caſtra gladio ſuo.
4 Similis factus eſt leoni in operibus ſuis, & ſicut
catulus leonis rugiens in venatione.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

54 Φινεὲς ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον, ἔλαβε διαθήκην ἱερω-
55 σύνης (ρ) αἰωνίας. Ἰησοῦς ἐν τῷ πληρῶσαι λόγον, ἐγένετο κριτὴς
56 ἐν Ἰσραήλ. Χαλὲβ ἐν τῷ ἐπιμαρτύρασθαι (σ) ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
57 ἔλαβε γῆς κληρονομίαν. Δαυὶδ ἐν τῷ (τ) ἐλέει αὐτοῦ, ἐκληρο-
58 νόμησε θρόνον βασιλείας (υ) εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ἠλίας ἐν τῷ
59 ζηλῶσαι ζῆλον νόμου, ἀνελήφθη (ᵈ) ἕως εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀνανίας,
60 Ἀζαρίας, Μισαήλ, πιστεύσαντες ἐσώθησαν ἐκ φλογός. Δανιὴλ ἐν
61 τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ (φ) ἐρρύσθη ἐκ στόματος λεόντων. Καὶ οὕτως
ἐννοήθητε κατὰ (χ) γενεὰν καὶ γενεάν, ὅτι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ'
62 αὐτὸν οὐκ ἀσθενήσουσι. Καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ μὴ
63 φοβηθῆτε, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ εἰς κοπρίαν καὶ εἰς σκώληκας. Σήμερον
ἐπαρθήσεται, (ψ) καὶ αὔριον οὐ μὴ εὑρεθῇ, ὅτι (ω) ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χοῦν
64 αὐτοῦ, καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ ἀπώλετο. Καὶ ὑμεῖς τέκνα (α) ἰσχύσα-
65 τε καὶ ἀνδρίζεσθε ἐν τῷ (˜) νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ δοξασθήσεσθε. Καὶ
ἰδοὺ Συμεὼν ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βουλῆς ἐστιν, αὐτοῦ ἀκού-
66 ετε πάσας τὰς ἡμέρας, αὐτὸς ὑμῖν ἔσται εἰς πατέρα. Καὶ Ἰούδας
(β) Μακκαβαῖος ἰσχυρὸς δυνάμει ἐκ νεότητος αὐτοῦ, οὗτος ὑμῖν ἔσται
67 (γ) ἄρχων στρατιᾶς, καὶ πολεμήσει πόλεμον λαῶν. Καὶ ὑμεῖς
(†) προσάξετε πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς ποιητὰς τοῦ νόμου, καὶ ἐκδικήσα-
68 τε ἐκδίκησιν τοῦ λαοῦ ὑμῶν. (δ) Ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα τοῖς
69 ἔθνεσι, καὶ προσέχετε εἰς (ε) τὰ προστάγματα τοῦ νόμου. Καὶ (ζ)
70 εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ. Καὶ
ἀπέθανεν ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ (η) τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. καὶ
ἔθαψαν αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τάφοις πατέρων (θ) αὐτῶν ἐν Μωδεΐν,
καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν.

MS.A. (ρ) ἁγίας. (σ) τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔλαβεν γῆν κληρονομίαν. (τ) ἐλέει (υ) αἰωνίας. (ᵈ) ὡς (φ) ἐρύσθη (χ) γενεάν, ὅτι πάντες (ψ) καὶ οὐ μὴ (ω) ἐπέστρεψεν (α) ἰσχύεται (˜) νόμῳ ὑμῶν, ὅτι (β) ὁ Μακκαβαῖος αὐτὸς ἰσχυρὸς ἐν δυνάμει * αὐτὸς ἐκ (γ) εἰς ἄρχοντα στρατείας, καὶ πολεμήσετε (†) προσάξεται (δ) Ἀνταποδίδοτε (ε) προστάγματα (ζ) ηὐλόγησεν (η) τεσσαρακοστῷ (θ) αὐτοῦ ἐν Μωδεείν,

ΚΕΦ. γ'.

1 Καὶ ἀνέστη Ἰούδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος, υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐ-
2 τοῦ. Καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες ὅσοι
ἐκολλήθησαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τὸν πόλεμον Ἰσραὴλ μετ'
3 εὐφροσύνης. Καὶ ἐπλάτυνε δόξαν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἐνεδύσατο
θώρακα ὡς γίγας, καὶ συνεζώσατο τὰ σκεύη (α) αὐτοῦ τὰ πολεμικά·
4 καὶ συνεστήσατο πολέμους σκεπάζων παρεμβολὴν ἐν ῥομφαίᾳ. Καὶ
ὡμοιώθη λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὡς σκύμνος ἐρευγόμενος
εἰς θήραν.

MS.A. (α) τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ· πολέμους συνεστήσατο

Interp. L A T.

Phinees pater noſter zelando zelum accepit te- 54
ſtamentum ſacerdotii æterni. Jeſus, dum im- 55
plevit verbum, factus eſt judex in Iſrael. Ca- 56
leb, dum teſtificatur in Eccleſia, accepit terræ
hæreditatem. David in ſua miſericordia con- 57
ſecutus eſt ſedem regni in ſeculum ſeculi. He- 58
lias, dum zelat zelum legis, receptus eſt uſque
in cœlum. Ananias, Azarias, Miſael, creden- 59
tes liberati ſunt de flamma. Daniel in ſua ſim- 60
plicitate liberatus eſt de ore leonum. Et ita 61
cogitate per generationem, & generationem, quia
omnes qui ſperant in eum, non infirmabuntur.
Et à verbis viri peccatoris ne timueritis: quia 62
gloria ejus in ſtercus, & in vermes: Hodiè 63
extolletur, & cras non invenietur: quia rever-
ſus eſt in pulverem ſuum, & cogitatio ejus
periit. Vos ergò, filii, confortamini & viriliter 64
agite in lege, quia in ipſa glorioſi eritis. Et 65
ecce Symeon frater veſter, ſcio quòd vir conſilii
eſt: ipſum audite omnibus diebus: ipſe vobis
erit in patrem. Et Judas Maccabæus fortis 66
viribus à juventute ſua, hic vobis erit princeps
militiæ, & bellabit (c) bellum populorum.
Et vos adducite ad vos omnes factores legis: 67
& vindicate vindictam populi veſtri. Retri- 68
buite retributionem gentibus: & intendite in
præcepta legis. Et benedixit eos: & appoſi- 69
tus eſt ad patres ſuos. Et defunctus eſt ſexto 70
& quadrageſimo & centeſimo anno: & ſepul-
tus eſt à filiis ſuis in ſepulchris patrum ſuorum
in Modin: & planxerunt eum omnis Iſrael
planctu magno.

CAP. III.

Et ſurrexit Judas, qui vocabatur Macca- 1
bæus, filius ejus pro eo. Et adjuvabant 2
eum omnes fratres ejus, et univerſi qui ſe
conjunxerant patri ejus, et præliabantur præ-
lium Iſrael cum lætitia. Et dilatavit gloriam 3
populo ſuo; et induit ſe loricam, ſicut gigas,
et ſuccinxit ſe arma bellica ſua: et commiſit
prælia protegens caſtra in gladio. Et ſimilis 4
factus eſt leoni in operibus ſuis, et ſicut
catulus leonis rugiens in venationem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
63 [illegible]
64 [illegible]
65 [illegible]
66 [illegible]
67 [illegible]
68 [illegible]
69 [illegible]
70 [illegible]

Phinehes pater noſter pro zelo quo affectus eſt, obtinuit fœdus & ſacerdotium æternum. 54
Jeſus perficiendo verbum, factus eſt judex ſuper Iſraëlem. 55
Chaleb teſtimonium reddendo apud congregationem, acquiſivit terram hæreditatis. 56
David per clementiam obtinuit thronum regni ſempiterni. 57
Elia zelum habendo pro lege, elatus eſt in cœlum. 58
Hanania, Azaria, & Miſael, quòd crediderint, erepti fuerunt è flammâ ignis. 59
Daniel propter ſimplicitatem ſuam ereptus eſt ex ore leonum. 60
Ita cogitate quomodo in ſingulis quibuſque generationibus, quicunque ſperaverunt in eo, nunquam depreſſi, aut infirmati ſunt. 61
Verba viri iniqui ne pertimeſcatis; nam gloria ejus in ſtercus & vermem abitura eſt: 62
Hodie extollitur, cras autem non erit: quoniàm redibit in pulverem ſuum, & conſilium ejus peribit. 63
Vos ergo filii mei, confortamini & corroboramini in lege, quia per ipſam acquiretis gloriam. 64
Ecce Simeonem fratrem veſtrum novi eſſe virum conſilii atque prudentiæ; ipſi obedite cunctis diebus veſtris, ipſéque ſit vobis caput & rector. 65
Juda verò Macbæus valens robore à pueritia ſua, ipſe ſit vobis dux & rector bellorum, ipſéque bellum gerat contra gentes. 66
Et vos, adducite ad vos omnes factores legis, & ſumite vindictam populi veſtri: 67
Et retribuite retributionem gentibus, & reſpicite ad mandata legis. 68
Cúmque benedixiſſet eis, collectus eſt ad majores ſuos. 69
Ita mortuus eſt Mathitha anno centeſimo quadrageſimo octavo regni, & ſepelierunt eum filii ipſius in ſepulchro patrum ejus in Moraim: & planxerunt eum omnes Iſraëlitæ planctu magno. 70

CAP. III.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

Itaque ſurrexit pro eo filius ejus Juda Macbæus: 1
Et adjuvabant eum omnes fratres ejus, & omnes ii qui adhærebant patri ejus: & gerebant prælium Iſraëlis libenti hilarique animo. 2
Et magnam multamque gloriam conciliavit Juda populo ſuo; nam indutus loricam ut gigas, & inſtrumentis ſuis bellicis accinctus, prælia geſſit, & caſtra jugulavit gladio ſuo: 3
Et ſimilis effectus leoni in operibus ſuis, & ut catulus leonis rugiens ad prædam; 4

Verſio VULG. LAT.

5 Et perſecutus eſt iniquos perſcrutans eos: & qui conturbabant populum ſuum, eos ſuccendit flam-
6 mis: Et repulſi ſunt inimici ejus præ timore ejus, & omnes operarii iniquitatis conturbati ſunt:
7 & directa eſt ſalus in manu ejus. Et exacerbabat reges multos, & lætificabat Jacob in operibus ſuis, & in ſeculum memoria ejus in benedictione.
8 Et perambulavit civitates Juda, & perdidit impios
9 ex eis, & avertit iram ab Iſrael. Et nominatus eſt uſque ad noviſſimum terræ, & congregavit per-
10 euntes. Et congregavit Apollonius Gentes, & à Samaria virtutem multam & magnam, ad bellan-
11 dum contra Iſrael. Et cognovit Judas, & exiit obviàm illi: & percuſſit, & occîdit illum: & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt.
12 Et accepit ſpolia eorum: & gladiū Apollonii abſtulit
13 Judas, & erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitûs Syriæ, quòd congregavit Judas congregationem fidelium & eccle-
14 ſiam ſecum, Et ait; Faciam mihi nomen, & glorificabor in regno, & debellabo Judam, & eos qui cum ipſo ſunt, qui ſpernebant verbum regis.
15 Et præparavit ſe: & aſcenderunt cum eo caſtra impiorum, fortes auxiliarii, ut facerent vindictam
16 in filios Iſrael. Et appropinquaverunt uſque ad Bethoron: & exivit Judas obviàm illi cum paucis.
17 Ut autem viderunt exercitum venientem ſibi obviàm, dixerunt Judæ; Quomodò poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam for-
18 tem, & nos fatigati ſumus jejunio hodié? Et ait Judas; Facile eſt concludi multos in manus paucorum: & non eſt differentia in conſpectu Dei
19 cœli liberare in multis, & in paucis: Quoniam non in multitudine exercitûs victoria belli, ſed de
20 cœlo fortitudo eſt. Ipſi veniunt ad nos in multitudine contumaci & ſuperbia, ut diſperdant nos, & uxores noſtras, & filios noſtros, & ut ſpoli-
21 ent nos: Nos verò pugnabimus pro animabus
22 noſtris, & legibus noſtris: Et ipſe Dominus conteret eos ante faciem noſtram: vos autem ne timueritis eos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

5 Καὶ ἐδίωξεν ἀνόμους ἐξερευνῶν, ϗ τοὺς ταράσσοντας (†) τὸν λαὸν
6 αὐτοῦ ἐφλόγισε. Καὶ συνεστάλησαν οἱ ἄνομοι ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ, ϗ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας συνεταράχθησαν, ϗ εὐωδώθη σωτη-
7 ρία ἐν χειρὶ αὐτοῦ. Καὶ (β) ἐπίκρανε βασιλεῖς πολλούς, ϗ (γ) εὔφρανε τὸν Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ
8 μνημόσυνον αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν. Καὶ διῆλθεν ἐν πόλεσιν Ἰούδα, ϗ (δ) ἐξωλόθρευσεν ἀσεβεῖς (ε) ἐξ αὐτῆς, ϗ ἀπέστρεψεν ὀργὴν
9 ἀπὸ Ἰσραήλ. Καὶ ὠνομάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ϗ συνήγαγεν
10 ἀπολλυμένους. Καὶ συνήγαγεν Ἀπολλώνιος ἔθνη, ϗ ἀπὸ Σαμα-
11 ρείας δύναμιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι πρὸς Ἰσραήλ. Καὶ ἔγνω Ἰούδας, ϗ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, ϗ (ζ) ἀπέκτεινεν αὐτόν· ϗ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπίλοι-
12 ποι ἔφυγον. Καὶ (η) ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, ϗ τὴν μάχαιραν Ἀπολλωνίου ἔλαβεν Ἰούδας, καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς
13 ἡμέρας. Καὶ ἤκουσε Σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως Συρίας, ὅτι ἤθροισεν Ἰούδας ἄθροισμα, ϗ ἐκκλησίαν πιστῶν μετ' αὐτοῦ (θ)
14 ἐκπορευομένων εἰς πόλεμον. Καὶ εἶπε, Ποιήσω ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασθήσομαι ἐν τῇ βασιλείᾳ, ϗ πολεμήσω τὸν Ἰούδαν ϗ τοὺς σὺν
15 αὐτῷ, (ι) τοὺς ἐξουδενοῦντας τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. Καὶ (κ) προσέθετο τοῦ ἀναβῆναι· ϗ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ παρεμβολὴ ἀσεβῶν ἰσχυρὰ
16 βοηθῆσαι αὐτῷ, ϗ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ. Καὶ (λ) ἤγγισαν ἕως ἀναβάσεως (μ) Βαιθωρῶν· καὶ ἐξῆλθεν Ἰούδας
17 εἰς συνάντησιν (*) αὐτῶν ὀλιγοστός. Ὡς δὲ (ν) ἴδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχομένην εἰς συνάντησιν (ξ) αὐτοῖς, εἶπον τῷ Ἰούδᾳ, Πῶς δυνησόμεθα ὀλιγοστοὶ ὄντες πολεμῆσαι πρὸς πλῆθος (ο) τοσοῦτον
18 ἰσχυρόν; καὶ ἡμεῖς ἐκλελύμεθα ἀσιτοῦντες σήμερον. Καὶ εἶπεν Ἰούδας, Εὔκοπόν ἐστι συγκλεισθῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων. ϗ οὐκ ἔστι διαφορὰ ἐναντίον (π) τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ σώζειν ἐν
19 πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. Ὅτι οὐκ ἐν πλήθει δυνάμεως νίκη πολέ-
20 μου ἐστίν, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (ρ) ἡ ἰσχύς. Αὐτοὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς (σ) ἐν πλήθει ὕβρεως καὶ ἀνομίας, τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς ϗ τὰς
21 γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, τοῦ σκυλεῦσαι ἡμᾶς. Ἡμεῖς
22 δὲ πολεμοῦμεν περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ϗ τῶν νομίμων ἡμῶν. Καὶ αὐτὸς συντρίψει αὐτοὺς πρὸ προσώπου ἡμῶν· ὑμεῖς δὲ μὴ φοβεῖσθε ἀπ' αὐτῶν.

MS.A. (†) τὸν * αὐτοῦ (β) ἐπίκρανεν (γ) ηὔφρανεν (δ) ἐξωλόθρευσεν (ε) ἐπ' αὐτῆς, (ζ) ἀπέκτεινεν· καὶ ἔπεσον (η) ἔλαβον τὰ σκεύη (θ) καὶ ἐκπορευομένων (ι) καὶ τοὺς (κ) προσέθετο, καὶ ἀνέβη (λ) ἤγγισεν (μ) Μεθωρῶν (*) αὐτῷ (ν) ἴδαν (ξ) αὐτῷ, εἶπαν τῷ Ἰούδᾳ, Τί δυνησόμεθα (ο) τοσοῦτο; καὶ ἡμεῖς (π) τοῦ οὐρανοῦ (ρ) ἰσχύς. (σ) πλήθη

Interp. LAT.

Et perſecutus eſt iniquos, perſcrutans: & qui 5
conturbabant populum ſuum, eos ſuccendit flammis. Et compulſi ſunt iniqui à timore ejus: 6
& omnes operarii iniquitatis conturbati ſunt: & directa eſt ſalus in manu ejus. Et exa- 7
cerbabat reges multos: & lætificabat Jacob in operibus ſuis: & in ſeculum memoria ejus in benedictione. Et perambulabat civitates Ju- 8
da, & perdidit impios ex ea: & avertit iram ab Iſrael. Et nominatus eſt uſque ad noviſſi- 9
mum terræ: & congregavit pereuntes. Et 10
congregavit Apollonius gentes, & à Samaria virtutem magnam ad bellandum contra Iſrael. Et cognovit Judas, & exivit obviàm illi: & 11
percuſſit illum, & occidit illum: & ceciderunt vulnerati multi: & reliqui fugerunt. Et ac- 12
cepit ſpolia eorum: & gladium Apollonii abſtulit Judas: & erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitûs 13
Syriæ, quòd congregavit Judas congregationem & eccleſiam fidelium ſecum exeuntium in prælium: Et ait; Faciam mihi nomen, & glorifi- 14
cabor in regno: & debellabo Judam, & eos qui cum ipſo ſunt, qui ſpernebant verbum regis. Et præparavit ſe ad aſcendendum: & aſcen- 15
derunt cum eo caſtra impiorum fortia auxiliari ei, & facere vindictam in filios Iſrael. Et 16
appropinquaverunt uſque ad aſcenſum Bathoron. Et exivit Judas obviàm illis cum paucis. Ut autem viderunt exercitum venientem 17
ſibi obviàm, dixerunt Judæ; Quomodò poterimus pauci pugnare contra multitudinem hanc tantam, fortem; & nos fatigati ſumus jejunio hodié? Et ait Judas; Facile eſt concludi mul- 18
tos in manibus paucorum: & non eſt differentia in conſpectu (a) Dei cœli, liberare in multis, aut in paucis; Quoniam non in multitu- 19
dine exercitûs victoria belli eſt: ſed de cœlo fortitudo. Ipſi veniunt ad nos in multitudine 20
contumeliæ, & iniquitatis; ut diſperdant nos, & uxores noſtras, & filios noſtros, ut ſpolient nos. Nos verò pugnamus pro animabus 21
noſtris, & legibus noſtris. Et ipſe conteret eos 22
ante faciem noſtram. Vos autem ne timueritis eos.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

Sedulò perſecutus eſt iniquos; & eos qui 5
conterebant populum ſuum, flammis exuſſit: Adeò ut fugerent & exterrerentur ini- 6
qui metu ipſius, & omnes flagitioſi perturbarentur, & oriretur ſalus per manum
ipſius. Sic exaſperans & affligens reges 7
multos, lætitia & jucunditate affecit Iſraëlem operibus ſuis; ita ut in ſeculum uſque perduratura ſit memoria ejus in benedictionem. Et perluſtrans urbes Judæ, per- 8
didit ex eis impios, & receſſit ira ab Iſraële, Factus eſt celebris uſque ad extre- 9
ma terræ, & congregavit diſperſos. Quam- 10
obrem congregavit Apollonius gentes, & ex Samaria copias multas, ut pugnaret adversùs Iſraëlem. Quod cùm cognoviſſet 11
Juda, proceſſit obviam illis, & percuſſit ac proſtravit eum: & cadentibus ex eis confoſſis multis, reliqui fugerunt: Et 12
ceperunt ſpolia eorum: quin etiam gladium Apollonii accepit Juda, eoque bellum gerebat cunctis diebus. Audiens 13
autem Hiron dux copiarum Syriæ collegiſſe Judam cœtum fidelium apud ſe, prodeuntium ad bellum; dixit: Com- 14
parabo mihi nomen, & glorioſus reddar in regno, debellans Judam, & eos qui ſunt cum ipſo, eos qui deſpiciunt verbum regis. Cum itaque adjeciſſet aſcendere, 15
& aſcendiſſet cum eo claſſis magna & valida hominum impiorum in auxilium ejus, ad exercendam ultionem in filios Iſraëlis, Perveniſſétque uſque ad clivum Beth horo- 16
nis; proceſſit Juda obviam ei cum paucis hominibus. At cùm vidiſſent hi qui 17
erant cum Juda claſſem venientem obviam ſibi, dixerunt Judæ; Quomodo poterimus cùm pauci ſimus, pugnare adversùs totum hunc exercitum validiſſimum, quum nos præſertim languidi ſimus, quòd nil comederimus hodiè? Quibus dixit Ju- 18
da, Facile hoc eſt, ut tradantur multi in manum paucorum, nec ullus eſt obex coram habitatore cœli, per multos ſervare, an per paucos. Neque enim robore mul- 19
to reportatur victoria certaminis, ſed è cœlo quidem datur robur. Iſti adoriuntur 20
nos cum multitudine exercitûs, iniquitatis, & injuriarum, ut tollant deleántq; nos cum uxoribus & filiis noſtris, & ut nos prædentur. Nos verò pugnamus pro anima- 21
bus noſtris & lege noſtrâ. Dominus con- 22
teret eos coram nobis: vos ergò ne metuatis eos.

Verſio VULG. LAT.

23 Ut ceſſavit autem loqui, inſiluit in eos ſubitò: & contritus eſt Seron, & exercitus ejus in conſpectu
24 ipſius: Et perſecutus eſt eum in deſcenſu Bethoron uſque in campum, & ceciderunt ex eis octingenti vi-
25 ri: reliqui autem fugerunt in terram Philiſthiim. Et cecidit timor Judæ, ac fratrum ejus, & formido, ſuper
26 omnes gentes in circuitu eorum. Et pervenit ad regem nomen ejus, & de præliis Judæ narrabant o-
27 mnes gentes. Ut audivit autem rex Antiochus ſermones iſtos, iratus eſt animo: & miſit, & congregavit exercitum univerſi regni ſui, caſtra fortia valdè:
28 Et aperuit ærarium ſuum, & dedit ſtipendia exercitui in annum: & mandavit illis ut eſſent parati ad
29 omnia. Et vidit quòd defecit pecunia de theſauris ſuis, & tributa regionis modica propter diſſenſionem, & plagam, quam fecit in terra, ut tolleret le-
30 gitima, quæ erant à primis diebus. Et timuit ne non haberet ut ſemel & bis, in ſumptus & donaria, quæ dederat antè largâ manu: & abundaverat ſuper re-
31 ges, qui ante eum fuerant. Et conſternatus erat animo valdè, & cogitavit ire in Perſidem, & accipere tributa regionum, & congregare argentum
32 multum. Et reliquit Lyſiam hominem nobilem de genere regali, ſuper negotia regia, à flumine Eu-
33 phrate uſque ad flumen Ægypti: Et ut nutriret An-
34 tiochum filium ſuum, donec rediret. Et tradidit ei medium exercitum, & elephantos: & mandavit ei de omnibus quæ volebat, & de inhabitantibus Ju-
35 dæam & Jeruſalem: Et ut mitteret ad eos exercitum, ad conterendam & extirpandam virtutem Iſrael, & reliquias Jeruſalem, & auferendam memo-
36 riam eorum de loco: Et ut conſtitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum,
37 & ſorte diſtribueret terram eorum. Et rex aſſumpſit partem exercitûs reſidui, & exivit ab Antiochia civitate regni ſui, anno centeſimo & quadrageſimo ſeptimo: & transfretavit Euphraten flu-
38 men, & perambulabat ſuperiores regiones. Et elegit Lyſias Ptolemæum filium Dorymini, & Nicanorem, & Gorgiam, viros potentes ex amicis regis:

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

23 Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, ἐνήλατο (τ) εἰς αὐτοὺς ἄφνω, καὶ συνετρίβη
24 Σήρων ϗ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ἐδίωκον (υ) αὐτὸν ἐν τῇ καταβάσει Βαιθωρῶν ἕως τοῦ πεδίου. καὶ ἔπεσον ἀπ' αὐτῶν εἰς
25 ἄνδρας ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον εἰς γῆν Φυλιστιείμ. Καὶ ἤρξατο ὁ φόβος Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ϗ ἡ (φ) πτόησις ἐπιπί-
26 πτειν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν. Καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ϗ ὑπὲρ τῶν παρατάξεων Ἰούδα ἐξηγεῖτο πᾶν
27 ἔθνος. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ὠργίσθη θυμῷ. ϗ ἀπέστειλε ϗ συνήγαγε τὰς δυνάμεις πάσας τῆς
28 βασιλείας αὐτοῦ, παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφόδρα. Καὶ ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτοῦ, ϗ ἔδωκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ εἰς (χ) ἐνιαυτόν· ϗ ἐνετείλατο (ψ) εἶναι αὐτοὺς ἑτοίμους εἰς πᾶσαν χρείαν.
29 Καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν θησαυρῶν, ϗ οἱ (ω) φόροι τῆς χώρας ὀλίγοι, χάριν τῆς διχοστασίας ϗ πληγῆς ἧς κατεσκεύασεν ἐν τῇ γῇ, τοῦ ἆραι τὰ νόμιμα ἃ ἦσαν ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώ-
30 των. Καὶ εὐλαβήθη μὴ οὐκ (*) ἔχῃ ὡς ἅπαξ ϗ δὶς εἰς τὰς δαπάνας ϗ τὰ δόματα ἃ ἐδίδου (α) ἔμπροσθεν δαψιλεῖ χειρί, (β) ϗ ἐπερίσ-
31 σευσεν ὑπὲρ τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἔμπροσθεν. Καὶ ἠπορεῖτο τῇ ψυχῇ αὐτοῦ σφόδρα, ϗ (γ) ἐβουλεύσατο τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Περσίδα, ϗ λαβεῖν τοὺς φόρους τῶν χωρῶν, ϗ συναγαγεῖν ἀργύριον (δ)
32 πολύ. Καὶ κατέλιπε Λυσίαν ἄνθρωπον ἔνδοξον ϗ ἀπὸ γένους τῆς βασιλείας, ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
33 Εὐφράτου, ἕως τῶν ὁρίων Αἰγύπτου. Καὶ τρέφειν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν
34 αὐτοῦ ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν. Καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων ϗ τοὺς ἐλέφαντας· ϗ ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ πάντων ὧν ἐβούλετο, ϗ περὶ (ε) τῶν κατοικούντων τὴν Ἰουδαίαν ϗ Ἱερουσαλήμ,
35 Ἀποστεῖλαι ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν, τοῦ (ζ) ἐκτρίψαι ϗ ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν Ἰσραήλ, ϗ τὸ κατάλειμμα Ἱερουσαλήμ, ϗ ἆραι τὸ μνημόσυνον (η)
36 αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τόπου, Καὶ κατοικῆσαι υἱοὺς (θ) ἀλλογενεῖς ἐν πᾶσι
37 τοῖς ὁρίοις αὐτῶν, ϗ (ι) κατακληροδοτῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. Καὶ ὁ βασιλεὺς παρέλαβε τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων τὰς καταλειφθείσας, ϗ ἀπῆρεν ἀπὸ Ἀντιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας αὐτοῦ, ἔτους ἑβδόμου καὶ (κ) τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ· καὶ διεπέρασε τὸν
38 Εὐφράτην ποταμόν, ϗ διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας. Καὶ ἐπέλεξε Λυσίας Πτολεμαῖον τὸν Δορυμένους, (λ) καὶ Νικάνορα, ϗ Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέως.

MS.A. (τ) ἐπ' (υ) αὐτοὺς (φ) πτόη ἐπέπεσεν (χ) τὸν ἐνιαυτόν. (ψ) αὐτοῖς εἰς ἐνιαυτὸν εἶναι ἑτοίμους (ω) φόροι (*) ἔχει (α) ἔμπροσθεν δαψιλῇ (β) Καὶ ἠπορεῖτο (γ) ἐβουλεύσατο (δ) πολλύν. (ε) πάντων τῶν (ζ) ἐκτρίψαι (η) αὐτοῦ (θ) ἀλλοτρίους (ι) καὶ κατακληρονομῆσαι (κ) τεσσερακοστοῦ (λ) Νικάνορα,

Interp. LAT.

Ut ceſſavit autem loqui; inſiluit in eos ſubitò: 23
& contritus eſt Seron, & exercitus ejus in conſpectu ipſius. Et perſecutus eſt eum in deſcen- 24
ſu Batboron uſque in campum: & ceciderunt ex eis octingenti circiter viri: reliqui autem fugerunt in terram Phyliſtiim. Et cœpit timor 25
Judæ; & fratrum ejus, & formido, cadere ſuper gentes quæ in circuitu eorum. Et perve- 26
nit uſque ad regem nomen ejus: & de præliis Judæ narrabant omnes gentes. Ut audivit au- 27
tem rex Antiochus ſermones iſtos; iratus eſt animo: & miſit, & congregavit exercitum univerſum regni ſui, caſtra fortia valdè. Et 28
aperuit ærarium ſuum, et dedit ſtipendia exercitui ſuo in annum: & mandavit, ut (b) eſſent parati ad omnem uſum. Et vidit, quod defecit 29
pecunia de theſauris, & (c) collectores tributorum regionis pauci propter diſſenſionem; & plagam, quam fecit in terra; ut tolleret legitima quæ erant à primis diebus. Et timuit, ne 30
non haberet, ut ſemel, & bis, in ſumptus, & donaria, quæ dederat antè largâ manu: & abundaverat ſuper reges qui anteà fuerant. Et 31
conſternatus erat animo ſuo valdè: & cogitavit ire in Perſidem, & accipere tributa regionum, & congregare argentum multum. Et 32
reliquit Lyſiam, hominem nobilem, & de genere regali, ſuper negotia regia à flumine Euphrate uſque ad fines Ægypti: Et ut nutriret Antio- 33
chum filium ſuum, donec rediret. Et tradidit ei 34
dimidium exercituum, & elephantos, & mandavit ei de omnibus quæ volebat, & de inhabitantibus Judæam, & Hieruſalem: Ut mit- 35
teret ad eos exercitum ad conterendam & extirpandam virtutem Iſrael, & reliquias Hieruſalem, & auferendam memoriam eorum de loco: Et ut conſtitueret habitatores filios ali- 36
enigenas in omnibus finibus eorum, & ſorte diſtribueret terram eorum. Et rex aſſumpſit 37
dimidium exercitûs reſiduum: & exivit ab Antiochia, à civitate regni ſui, anno ſeptimo & quadrageſimo et centeſimo: et transfretavit Euphratem flumen: et perambulabat ſuperiores regiones. Et elegit Lyſias Ptolemæum filium 38
Dorymenis, et Nicanorem, et Gorgiam, viros potentes, ex amicis regis.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
[illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
[illegible]
[illegible]
38 [illegible]
[illegible]

Cúmque deſiiſſet Juda loqui, exiliens irruit 23
in eos repentè, corruitque Hiron, & militia ipſius coram illo: Et perſecuti ſunt eum 24
Judæi in declivi Beth-horonis ad planitiem uſque; & ceciderunt ex eis fermè octingenti viri, reliqui verò fugerunt in regionem Palæſtinorum. Ita cœpit metus Judæ & 25
fratrum ipſius, eorúmque formido, irruere in omnes populos circumiacentes: Et per- 26
venit nomen ejus ad regem uſque: & geſta Judæ narrabant omnes gentes. Ut au- 27
tem audivit Antiochus verba iſta, irâ percitus eſt; & mittens congregavit totum exercitum regni ſui, militiam ingentem ac validam: Apertiſq; theſauris ſuis dedit ſtipen- 28
dia copiis ſuis in annum unum, præcipiens eis, ut parati et expediti eſſent ad omne opus.
Sed videns deficere ſibi pecuniam ex ærario 29
ſuo, & coactiones pecuniæ terræ modicas eſſe propter ſeditionem & plagam quam fecerat in terra, quódque voluiſſet abolere priſtinos ritus majorum eorum; Veritúſ- 30
que quin ſuppeteret ſibi quod daret ſecundâ vice (non deſiſtebat enim donare largâ manu, pluſquam reges qui præceſſerant 31
eum) Ac proinde animo valdè afflictus; cogitavit Antiochus de eundo Perſidem ad exigendum tributa terræ, & colligendum pecuniam multam. Itaque reliquit Lyſi- 32
am virum glorioſum, qui erat è genere regio, præfectum negotiis regis, à fluvio Euphrate uſque ad terminum Ægypti; Et ad 33
educandum filium ſuum Antiochum uſq; ad reditum & adventum ſuum. Et tradidit ei 34
elephantos et dimidium exercitûs ſui, deditque mandata de omnibus iis quæ volebat, & de habitatoribus Judææ & Jeruſalem, Ut mitteret in eos exercitum, & deleret 35
abſumeretque nomen Iſraëlis, perderet reliquias Jeruſalem, tolleretque memoriam eorum ex eo loco, Collocaret alie- 36
nigenas in omnibus finibus eorum, & terram eorum daret in hæreditatem. Rex au- 37
tem abduxit dimidium exercitûs quod reliquum erat, & profectus eſt Antiochiâ urbe ſuâ regiâ: & anno centeſimo quadrageſimo ſeptimo, trajiciens fluvium Euphratem perluſtrabat regiones ſuperiores.
Porrò Lyſias elegit Ptolomæum filium 38
Dorymenis, & Nicanorem, & Gorgiam homines potentes, ex amicis regis;

Verſio VULG. LAT.

5 Et perſecutus eſt iniquos perſcrutans eos: & qui conturbabant populum ſuum, eos ſuccendit flammis: 6 Et repulſi ſunt inimici ejus præ timore ejus, & omnes operarii iniquitatis conturbati ſunt: 7 & directa eſt ſalus in manu ejus. Et exacerbabat reges multos, & lætificabat Jacob in operibus ſuis, & in ſeculum memoria ejus in benedictione. 8 Et perambulavit civitates Juda, & perdidit impios 9 ex eis, & avertit iram ab Iſrael. Et nominatus eſt uſque ad noviſſimum terræ, & congregavit per- 10 euntes. Et congregavit Apollonius Gentes, & à Samaria virtutem multam & magnam, ad bellan- 11 dum contra Iſrael. Et cognovit Judas, & exiit obviàm illi: & percuſſit, & occidit illum: & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt. 12 Et accepit ſpolia eorum: & gladiū Apollonii abſtulit 13 Judas, & erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitûs Syriæ, quòd congregavit Judas congregationem fidelium & eccle- 14 ſiam ſecum, Et ait; Faciam mihi nomen, & glorificabor in regno, & debellabo Judam, & eos qui cum ipſo ſunt, qui ſpernebant verbum regis. 15 Et præparavit ſe: & aſcenderunt cum eo caſtra impiorum, fortes auxiliarii, ut facerent vindictam 16 in filios Iſrael. Et appropinquaverunt uſque ad Bethoron: & exivit Judas obviàm illi cum paucis. 17 Ut autem viderunt exercitum venientem ſibi obviàm, dixerunt Judæ; Quomodò poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam for- 18 tem, & nos fatigati ſumus jejunio hodié? Et ait Judas; Facile eſt concludi multos in manus paucorum: & non eſt differentia in conſpectu Dei 19 cœli liberare in multis, & in paucis: Quoniam non in multitudine exercitûs victoria belli, ſed de 20 cœlo fortitudo eſt. Ipſi veniunt ad nos in multitudine contumaci & ſuperbia, ut diſperdant nos, & uxores noſtras, & filios noſtros, & ut ſpoli- 21 ent nos: Nos verò pugnabimus pro animabus 22 noſtris, & legibus noſtris: Et ipſe Dominus conteret eos ante faciem noſtram: vos autem ne timueritis eos.

MACHABÆORUM I.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

5 Καὶ ἐδίωξεν ἀνόμους ἐξερευνῶν, ϗ τοὺς ταράσσοντας (†) τὸν λαὸν 6 αὐτοῦ ἐφλόγισε. Καὶ συνεστάλησαν οἱ ἄνομοι ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ, ϗ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας συνεταράχθησαν, ϗ εὐωδώθη σωτη- 7 ρία ἐν χειρὶ αὐτοῦ. Καὶ (β) ἐπίκρανε βασιλεῖς πολλοὺς, ϗ (γ) εὔφρανε τὸν Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ 8 μνημόσυνον αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν. Καὶ διῆλθεν ἐν πόλεσιν Ἰούδα, ϗ (δ) ἐξωλόθρευσεν ἀσεβεῖς (ε) ἐξ αὐτῆς, ϗ ἀπέστρεψεν ὀργὴν 9 ἀπὸ Ἰσραήλ. Καὶ ὠνομάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ϗ συνήγαγεν 10 ἀπολλυμένους. Καὶ συνήγαγεν Ἀπολλώνιος ἔθνη, ϗ ἀπὸ Σαμα- 11 ρείας δύναμιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι πρὸς Ἰσραήλ. Καὶ ἔγνω Ἰούδας, ϗ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, ϗ (ζ) ἀπέκτεινεν αὐτόν· ϗ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ, καὶ οἱ ἐπίλοι- 12 ποι ἔφυγον. Καὶ (η) ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, ϗ τὴν μάχαιραν Ἀπολλωνίου ἔλαβεν Ἰούδας, καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς 13 ἡμέρας. Καὶ ἤκουσε Σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως Συρίας, ὅτι ἤθροισεν Ἰούδας ἄθροισμα, ϗ ἐκκλησίαν πιστῶν μετ' αὐτοῦ (θ) 14 ἐκπορευομένων εἰς πόλεμον. Καὶ εἶπε, Ποιήσω ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασθήσομαι ἐν τῇ βασιλείᾳ, ϗ πολεμήσω τὸν Ἰούδαν ϗ τοὺς σὺν 15 αὐτῷ, (ι) τοὺς ἐξουδενοῦντας τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. Καὶ (κ) προσέθετο τοῦ ἀναβῆναι· ϗ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ παρεμβολὴ ἀσεβῶν ἰσχυρὰ 16 βοηθῆσαι αὐτῷ, ϗ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ. Καὶ (λ) ἤγγισαν ἕως ἀναβάσεως (μ) Βαιθωρῶν· καὶ ἐξῆλθεν Ἰούδας 17 εἰς συνάντησιν (“) αὐτῶν ὀλιγοστός. Ὡς δὲ (ν) ἴδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχομένην εἰς συνάντησιν (ξ) αὐτοῖς, εἶπον τῷ Ἰούδᾳ, Πῶς δυνησόμεθα ὀλιγοστοὶ ὄντες πολεμῆσαι πρὸς πλῆθος (ο) τοσοῦτον 18 ἰσχυρόν; καὶ ἡμεῖς ἐκλελύμεθα ἀσιτοῦντες σήμερον. Καὶ εἶπεν Ἰούδας, Εὔκοπόν ἐστι συγκλεισθῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων. ϗ οὐκ ἔστι διαφορὰ ἐναντίον (π) τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ σώζειν ἐν 19 πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. Ὅτι οὐκ ἐν πλήθει δυνάμεως νίκη πολέ- 20 μου ἐστὶν, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (ρ) ἡ ἰσχύς. Αὐτοὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς (σ) ἐν πλήθει ὕβρεως καὶ ἀνομίας, τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς ϗ τὰς 21 γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, τοῦ σκυλεῦσαι ἡμᾶς. Ἡμεῖς 22 δὲ πολεμοῦμεν περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ϗ τῶν νομίμων ἡμῶν. Καὶ αὐτὸς συντρίψει αὐτοὺς πρὸ προσώπου ἡμῶν· ὑμεῖς δὲ μὴ φοβεῖσθε ἀπ' αὐτῶν.

MS.A. (†) τὸν * αὐτοῦ (β) ἐπίκραναν (γ) ηὔφραναν (δ) ἐξωλόθρευσεν (ε) ἐπ' αὐτῆς, (ζ) ἀπέκτεινεν· καὶ ἔπεσον (η) ἔλαβον τὰ σκεύη (θ) καὶ ἐκπορευομένων (ι) καὶ τοὺς (κ) προσέθετο, καὶ ἀνέβη (λ) ἤγγισεν (μ) Μεθωρῶν (“) αὐτῷ (ν) ἴδαν (ξ) αὐτῷ, εἶπαν τῷ Ἰούδα, Τί δυνησόμεθα (ο) τοσοῦτο; καὶ ἡμεῖς (π) τοῦ οὐρανοῦ (ρ) ἰσχύς. (σ) πλήθει

Interp. LAT.

Et perſecutus eſt iniquos, perſcrutans: & qui conturbabant populum ſuum, eos ſuccendit flammis. 5 *Et compulſi ſunt iniqui à timore ejus:* 6 *& omnes operarii iniquitatis conturbati ſunt: & directa eſt ſalus in manu ejus. Et exacerbabat reges multos: & lætificabat Jacob in operibus ſuis: & in ſeculum memoria ejus in benedictione.* 7 *Et perambulabat civitates Juda, & perdidit impios ex ea: & avertit iram ab Iſrael.* 8 *Et nominatus eſt uſque ad noviſſimum terræ: & congregavit pereuntes.* 9 *Et congregavit Apollonius gentes, & à Samaria virtutem magnam ad bellandum contra Iſrael.* 10 *Et cognovit Judas, & exivit obviàm illi: & percuſſit illum, & occidit illum: & ceciderunt vulnerati multi: & reliqui fugerunt.* 11 *Et accepit ſpolia eorum: & gladium Apollonii abſtulit Judas: & erat pugnans in eo omnibus diebus.* 12 *Et audivit Seron princeps exercitûs Syriæ, quòd congregavit Judas congregationem & eccleſiam fidelium ſecum exeuntium in prælium:* 13 *Et ait; Faciam mihi nomen, & glorificabor in regno: & debellabo Judam, & eos qui cum ipſo ſunt, qui ſpernebant verbum regis.* 14 *Et præparavit ſe ad aſcendendum: & aſcenderunt cum eo caſtra impiorum fortia auxiliari ei, & facere vindictam in filios Iſrael.* 15 *Et appropinquaverunt uſque ad aſcenſum Bathoron.* 16 *Et exivit Judas obviàm illis cum paucis.* *Ut autem viderunt exercitum venientem ſibi obviàm, dixerunt Judæ; Quomodò poterimus pauci pugnare contra multitudinem hanc tantam, fortem; & nos fatigati ſumus jejunio hodié?* 17 *Et ait Judas; Facile eſt concludi multos in manibus paucorum: & non eſt differentia in conſpectu (a) Dei cœli, liberare in multis, aut in paucis;* 18 *Quoniam non in multitudine exercitûs victoria belli eſt: ſed de cœlo fortitudo.* 19 *Ipſi veniunt ad nos in multitudine contumeliæ, & iniquitatis; ut diſperdant nos, & uxores noſtras, & filios noſtros, ut ſpolient nos.* 20 *Nos verò pugnamus pro animabus noſtris, & legibus noſtris.* 21 *Et ipſe conteret eos ante faciem noſtram. Vos autem ne timueritis eos.* 22

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Sedulò perſecutus eſt iniquos; & eos qui conterebant populum ſuum, flammis exuſſit: 5 Adeò ut fugerent & exterrerentur iniqui metu ipſius, & omnes flagitioſi perturbarentur, & oriretur ſalus per manum ipſius. 6 Sic exaſperans & affligens reges multos, lætitia & jucunditate affecit Iſraëlem operibus ſuis; ita ut in ſeculum uſque perduratura ſit memoria ejus in benedictionem. 7 Et perluſtrans urbes Judæ, perdidit ex eis impios, & receſſit ira ab Iſraële, 8 Factus eſt celebris uſque ad extrema terræ, & congregavit diſperſos. 9 Quamobrem congregavit Apollonius gentes, & ex Samaria copias multas, ut pugnaret adversùs Iſraëlem. 10 Quod cùm cognoviſſet Juda, proceſſit obviam illis, & percuſſit ac proſtravit eum: & cadentibus ex eis confoſſis multis, reliqui fugerunt: 11 Et ceperunt ſpolia eorum: quin etiam gladium Apollonii accepit Juda, eoque bellum gerebat cunctis diebus. 12 Audiens autem Hiron dux copiarum Syriæ collegiſſe Judam cœtum fidelium apud ſe, prodeuntium ad bellum; 13 dixit: Comparabo mihi nomen, & glorioſus reddar in regno, debellans Judam, & eos qui ſunt cum ipſo, eos qui deſpiciunt verbum regis. 14 Cum itaque adjeciſſet aſcendere, & aſcendiſſet cum eo claſſis magna & valida hominum impiorum in auxilium ejus, ad exercendam ultionem in filios Iſraëlis, 15 Perveniſſétque uſque ad clivum Beth horonis; proceſſit Juda obviam ei cum paucis hominibus. 16 At cùm vidiſſent hi qui erant cum Juda claſſem venientem obviam ſibi, dixerunt Judæ; Quomodo poterimus cùm pauci ſimus, pugnare adverſùs totum hunc exercitum validiſſimum, quum nos præſertim languidi ſimus, quòd nil comederimus hodiè? 17 Quibus dixit Juda, Facile hoc eſt, ut tradantur multi in manum paucorum, nec ullus eſt obex coram habitatore cœli, per multos ſervare, an per paucos. 18 Neque enim robore multo reportatur victoria certaminis, ſed è cœlo quidem datur robur. 19 Iſti adoriuntur nos cum multitudine exercitûs, iniquitatis, & injuriarum, ut tollant deleántq; nos cum uxoribus & filiis noſtris, & ut nos prædentur. 20 Nos verò pugnamus pro animabus noſtris & lege noſtrâ. 21 Dominus conteret eos coram nobis: vos ergò ne metuatis eos. 22

Verſio VULG. LAT.

23 Ut ceſſavit autem loqui, inſiluit in eos ſubitò: & contritus eſt Seron, & exercitus ejus in conſpectu 24 ipſius: Et perſecutus eſt eum in deſcenſu Bethoron uſque in campum, & ceciderunt ex eis octingenti vi- 25 ri: reliqui autem fugerunt in terram Philiſthiim. Et cecidit timor Judæ, ac fratrum ejus, & formido, ſuper 26 omnes gentes in circuitu eorum. Et pervenit ad regem nomen ejus, & de præliis Judæ narrabant o- 27 mnes gentes. Ut audivit autem rex Antiochus ſermones iſtos, iratus eſt animo: & miſit, & congregavit exercitum univerſi regni ſui, caſtra fortia valdé: 28 Et aperuit ærarium ſuum, & dedit ſtipendia exercitui in annum: & mandavit illis ut eſſent parati ad 29 omnia. Et vidit quòd defecit pecunia de theſauris ſuis, & tributa regionis modica propter diſſenſionem, & plagam, quam fecit in terra, ut tolleret le- 30 gitima, quæ erant à primis diebus. Et timuit ne non haberet ut ſemel & bis, in ſumptus & donaria, quæ dederat antè largâ manu: & abundaverat ſuper re- 31 ges, qui ante eum fuerant. Et conſternatus erat animo valdè, & cogitavit ire in Perſidem, & accipere tributa regionum, & congregare argentum 32 multum. Et reliquit Lyſiam hominem nobilem de genere regali, ſuper negotia regia, à flumine Eu- 33 phrate uſque ad flumen Ægypti: Et ut nutriret An- 34 tiochum filium ſuum, donec rediret. Et tradidit ei medium exercitum, & elephantos: & mandavit ei de omnibus quæ volebat, & de inhabitantibus Ju- 35 dæam & Jeruſalem: Et ut mitteret ad eos exercitum, ad conterendam & extirpandam virtutem Iſrael, & reliquias Jeruſalem, & auferendam memo- 36 riam eorum de loco: Et ut conſtitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, 37 & ſorte diſtribueret terram eorum. Et rex aſſumpſit partem exercitûs reſidui, & exivit ab Antiochia civitate regni ſui, anno centeſimo & quadrageſimo ſeptimo: & transfretavit Euphraten flu- 38 men, & perambulabat ſuperiores regiones. Et elegit Lyſias Ptolemæum filium Dorymini, & Nicanorem, & Gorgiam, viros potentes ex amicis regis:

MACHABÆORUM I.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

23 Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, ἐνήλατο (τ) εἰς αὐτοὺς ἄφνω, καὶ συνετρίβη 24 Σήρων ϗ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ἐδίωκον (υ) αὐτὸν ἐν τῇ καταβάσει Βαιθωρῶν ἕως τοῦ πεδίου. καὶ ἔπεσον ἀπ' αὐτῶν εἰς 25 ἄνδρας ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον εἰς γῆν Φυλιστιείμ. Καὶ ἤρξατο ὁ φόβος Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ϗ ἡ (φ) πτόησις ἐπιπί- 26 πτειν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν. Καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ϗ ὑπὲρ τῶν παρατάξεων Ἰούδα ἐξηγεῖτο πᾶν 27 ἔθνος. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ὠργίσθη θυμῷ. ϗ ἀπέστειλε ϗ συνήγαγε τὰς δυνάμεις πάσας τῆς 28 βασιλείας αὐτοῦ, παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφόδρα. Καὶ ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτοῦ, ϗ ἔδωκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ εἰς (χ) ἐνιαυτόν· ϗ ἐνετείλατο (ψ) εἶναι αὐτοὺς ἑτοίμους εἰς πᾶσαν χρείαν. 29 Καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν θησαυρῶν, ϗ οἱ (ω) φορολόγοι τῆς χώρας ὀλίγοι, χάριν τῆς διχοστασίας ϗ πληγῆς ἧς κατεσκεύασεν ἐν τῇ γῇ, τοῦ ἆραι τὰ νόμιμα ἃ ἦσαν ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώ- 30 των. Καὶ εὐλαβήθη μὴ οὐκ (“) ἔχῃ ὡς ἅπαξ ϗ δὶς εἰς τὰς δαπάνας ϗ τὰ δόματα ἃ ἐδίδου (α) ἔμπροσθεν δαψιλεῖ χειρὶ, (β) ϗ ἐπερίσ- 31 σευσεν ὑπὲρ τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἔμπροσθεν. Καὶ ἠπορεῖτο τῇ ψυχῇ αὐτοῦ σφόδρα, ϗ (γ) ἐβουλεύσατο τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Περσίδα, ϗ λαβεῖν τοὺς φόρους τῶν χωρῶν, ϗ συναγαγεῖν ἀργύριον (δ) 32 πολύ. Καὶ κατέλιπε Λυσίαν ἄνθρωπον ἔνδοξον ϗ ἀπὸ γένους τῆς βασιλείας, ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ 33 Εὐφράτου, ἕως τῶν ὁρίων Αἰγύπτου. Καὶ τρέφειν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν 34 αὐτοῦ ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν. Καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων ϗ τοὺς ἐλέφαντας· ϗ ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ πάντων ὧν ἐβούλετο, ϗ περὶ (ε) τῶν κατοικούντων τὴν Ἰουδαίαν ϗ Ἱερουσαλήμ, 35 Ἀποστεῖλαι ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν, τοῦ (ζ) ἐκτρίψαι ϗ ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν Ἰσραὴλ, ϗ τὸ κατάλειμμα Ἱερουσαλὴμ, ϗ ἆραι τὸ μνημόσυνον (η) 36 αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τόπου, Καὶ κατοικῆσαι υἱοὺς (θ) ἀλλογενεῖς ἐν πᾶσι 37 τοῖς ὁρίοις αὐτῶν, ϗ (ι) κατακληροδοτῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. Καὶ ὁ βασιλεὺς παρέλαβε τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων τὰς καταλειφθείσας, ϗ ἀπῆρεν ἀπὸ Ἀντιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας αὐτοῦ, ἔτους ἑβδόμου καὶ (κ) τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ· καὶ διεπέρασε τὸν 38 Εὐφράτην ποταμὸν, ϗ διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας. Καὶ ἐπέλεξε Λυσίας Πτολεμαῖον τὸν Δορυμένους, (λ) καὶ Νικάνορα, ϗ Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέως.

MS.A. (τ) ἐπ' (υ) αὐτοὺς (φ) πτόη ἔπιπτεν (χ) τὸν ἐνιαυτόν. (ψ) αὐτοῖς εἰς ἐνιαυτὸν εἶναι ἑτοίμους (ω) φόροι (“) ἔχει (α) ἔνπροσθεν δαψιλῇ (β) Καὶ ἠπορεῖτο (γ) ἐβουλεύσατο (δ) πολύν. (ε) πάντων τῶν (ζ) ἐκτρίψαι (η) αὐτοῦ (θ) ἀλλοτρίους (ι) κατακληρονομῆσαι (κ) τεσσερακοστοῦ (λ) Νικάνορα,

Interp. LAT.

Ut ceſſavit autem loqui; inſiluit in eos ſubitò: 23 *& contritus eſt Seron, & exercitus ejus in conſpectu ipſius.* *Et perſecutus eſt eum in deſcenſu Bæthoron uſque in campum:* 24 *& ceciderunt ex eis octingenti circiter viri: reliqui autem fugerunt in terram Phyliſtiim.* *Et cœpit timor Judæ, & fratrum ejus, & formido, cadere ſuper gentes quæ in circuitu eorum.* 25 *Et pervenit uſque ad regem nomen ejus: & de præliis Judæ narrabant omnes gentes.* 26 *Ut audivit autem rex Antiochus ſermones iſtos; iratus eſt animo: & miſit, & congregavit exercitum univerſum regni ſui, caſtra fortia valdé.* 27 *Et aperuit ærarium ſuum, et dedit ſtipendia exercitui ſuo in annum: & mandavit, ut (b) eſſent parati ad omnem uſum.* 28 *Et vidit, quòd defecit pecunia de theſauris, & (c) collectores tributorum regionis pauci propter diſſenſionem; & plagam, quam fecit in terra; ut tolleret legitima quæ erant à primis diebus.* 29 *Et timuit, ne non haberet, ut ſemel, & bis, in ſumptus, & donaria, quæ dederat antè largâ manu: & abundaverat ſuper reges qui anteà fuerant.* 30 *Et conſternatus erat animo ſuo valdé: & cogitavit ire in Perſidem, & accipere tributa regionum, & congregare argentum multum.* 31 *Et reliquit Lyſiam, hominem nobilem, & de genere regali, ſuper negotia regia à flumine Euphrate uſque ad fines Ægypti:* 32 *Et ut nutriret Antiochum filium ſuum, donec rediret.* 33 *Et tradidit ei dimidium exercituum, & elephantos, & mandavit ei de omnibus quæ volebat, & de inhabitantibus Judæam, & Hieruſalem:* 34 *Ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam & extirpandam virtutem Iſrael, & reliquias Hieruſalem, & auferendam memoriam eorum de loco:* 35 *Et ut conſtitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, & ſorte diſtribueret terram eorum.* 36 *Et rex aſſumpſit dimidium exercitûs reſiduum: & exivit ab Antiochia, à civitate regni ſui, anno ſeptimo & quadrageſimo et centeſimo: et transfretavit Euphratem flumen: et perambulabat ſuperiores regiones.* 37 *Et elegit Lyſias Ptolemæum filium Dorymenis, et Nicanorem, et Gorgiam, viros potentes, ex amicis regis.* 38

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Cúmque deſiiſſet Juda loqui, exiliens irruit in eos repentè, corruitque Hiron, & militia ipſius coram illo: 23 Et perſecuti ſunt eum Judæi in declivi Beth-horonis ad planitiem uſque; & ceciderunt ex eis fermè octingenti viri, reliqui verò fugerunt in regionem Palæſtinorum. 24 Ita cœpit metus Judæ & fratrum ipſius, eorúmque formido, irruere in omnes populos circuniacentes: 25 Et pervenit nomen ejus ad regem uſque: & geſta Judæ narrabant omnes gentes. 26 Ut autem audivit Antiochus verba iſta, irâ percitus eſt; & mittens congregavit totum exercitum regni ſui, militiam ingentem ac validam: 27 Apertiſq; theſauris ſuis dedit ſtipendia copiis ſuis in annum unum, præcipiens eis, ut parati et expediti eſſent ad omne opus. 28 Sed videns deficere ſibi pecuniam ex ærario ſuo, & coactiones pecuniæ terræ modicas eſſe propter ſeditionem & plagam quam fecerat in terra, quódque voluiſſet abolere priſtinos ritus majorum eorum; 29 Veritúſque quin ſuppeteret ſibi quod daret ſecundâ vice (non deſiſtebat enim donare largâ manu, pluſquam reges qui præceſſerant eum) 30 Ac proinde animo valdè afflictus; 31 cogitavit Antiochus de eundo Perſidem ad exigendum tributa terræ, & colligendum pecuniam multam. Itaque reliquit Lyſiam virum glorioſum, qui erat è genere regio, præfectum negotiis regis, à fluvio Euphrate uſque ad terminum Ægypti; 32 Et ad educandum filium ſuum Antiochum uſq; ad reditum & adventum ſuum. 33 Et tradidit ei elephantos et dimidium exercitûs ſui, deditque mandata de omnibus iis quæ volebat, & de habitatoribus Judææ & Jeruſalem, 34 Ut mitteret in eos exercitum, & deleret abſumeretque nomen Iſraëlis, perderet reliquias Jeruſalem, tolleretque memoriam eorum ex eo loco, 35 Collocaret alienigenas in omnibus finibus eorum, & terram eorum daret in hæreditatem. 36 Rex autem abduxit dimidium exercitûs quod reliquum erat, & profectus eſt Antiochiâ urbe ſuâ regiâ: & anno centeſimo quadrageſimo ſeptimo, trajiciens fluvium Euphratem perluſtrabat regiones ſuperiores. 37 Porrò Lyſias elegit Ptolomæum filium Dorymenis, & Nicanorem, & Gorgiam, homines potentes, ex amicis regis; 38

Verſio VULG. LAT.

39 Et miſit cum eis quadraginta millia virorum, & ſe-
ptem millia equitum, ut venirent in terram Juda, &
40 diſperderent eam ſecundùm verbum regis. Et pro-
ceſſerunt cum univerſa virtute ſua, & venerunt, &
41 applicuerunt Emmaum in terra campeſtri. Et audi-
erunt mercatores regionum nomen eorum: & acce-
perunt argentum & aurum multum valdè, & pue-
ros: & venerunt in caſtra, ut acciperent filios Iſrael
in ſervos: & additi ſunt ad eos exercitus Syriæ, &
42 terræ alienigenarum. Et vidit Judas, & fratres e-
jus, quia multiplicata ſunt mala, & exercitus appli-
cabant ad fines eorum: & cognoverunt verba regis,
quæ mandavit populo facere in interitum & conſum-
43 mationem: Et dixerunt unuſquiſque ad proximum
ſuum; Erigamus dejectionem populi noſtri, & pu-
44 gnemus pro populo noſtro, & ſanctis noſtris. Et
congregatus eſt conventus ut eſſent parati in præ-
lium; & ut orarent, & peterent miſericordiam &
45 miſerationes. Et Jeruſalem non habitabatur, ſed
erat ſicut deſertum: non erat qui ingrederetur & e-
grederetur de natis ejus: & ſanctum conculcabatur:
& filii alienigenarum erant in arce, ibi erat habita-
tio Gentium: & ablata eſt voluptas à Jacob, & de-
46 fecit ibi tibia & cithara. Et congregati ſunt, &
venerunt in Maſpha contra Jeruſalem: quia locus
47 orationis erat in Maſpha antè in Iſrael. Et jejuna-
verunt illâ die, & induerunt ſe ciliciis, & cinerem im-
poſuerunt capiti ſuo, & diſciderunt veſtimenta ſua:
48 Et expanderunt libros legis, de quibus ſcrutabantur
49 Gentes ſimilitudinem ſimulachrorum ſuorum: Et
attulerunt ornamenta ſacerdotalia, & primitias, &
decimas: & ſuſcitaverunt Nazaræos, qui impleverant
50 dies: Et clamaverunt voce magnâ in cœlum, di-
centes; Quid faciemus iſtis, & quò eos ducemus?
51 Et ſancta tua conculcata ſunt, & contaminata ſunt, &
ſacerdotes tui facti ſunt in luctum, & in humilitatem.
52 Et ecce Nationes convenerunt adverſùm nos ut nos
53 diſperdant: tu ſcis quæ cogitant in nos. Quomodò
poterimus ſubſiſtere ante faciem eorum, niſi tu, Deus,
54 adjuves nos? Et tubis exclamaverunt voce magnâ.
55 Et poſt hæc conſtituit Judas duces populi, tribunos,
& centuriones, & pentacontarchos, & decuriones.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

39 Καὶ ἀπέστειλε μετ' αὐτῶν (μ) τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ
(ν) ἑπτακισχιλίαν ἵππον, τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ κατα-
40 φθεῖραι αὐτὴν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. Καὶ ἀπῆραν σὺν πάσῃ
τῇ δυνάμει αὐτῶν, καὶ ἦλθον, καὶ (ξ) παρενέβαλον πλησίον
41 Ἐμμαοὺμ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ. Καὶ ἤκουσαν οἱ ἔμποροι τῆς χώρας
τὸ ὄνομα αὐτῶν, καὶ ἔλαβον ἀργύριον καὶ χρυσίον (ο) πολὺ σφόδρα
καὶ παῖδας, καὶ ἦλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν τοῦ λαβεῖν τοὺς υἱοὺς
Ἰσραὴλ εἰς παῖδας· καὶ (π) προσετέθησαν πρὸς αὐτοὺς δύναμις
42 Συρίας καὶ γῆς ἀλλοφύλων. Καὶ εἶδεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
ὅτι ἐπληθύνθη τὰ κακὰ, καὶ αἱ δυνάμεις παρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς
ὁρίοις αὐτῶν· καὶ ἐπέγνωσαν τοὺς λόγους (ρ) τοῦ βασιλέως οὓς ἐνε-
43 τείλατο ποιῆσαι τῷ λαῷ εἰς ἀπώλειαν καὶ συντέλειαν· Καὶ (σ)
εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, Ἀναστήσωμεν τὴν καθαίρεσιν
τοῦ λαοῦ ἡμῶν, (τ) καὶ πολεμήσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν
44 ἁγίων. Καὶ (υ) συνηθροίσθη ἡ συναγωγὴ τοῦ εἶναι ἑτοίμους εἰς πό-
45 λεμον, καὶ τοῦ προσεύξασθαι, καὶ αἰτῆσαι ἔλεον καὶ οἰκτιρμούς. Καὶ
Ἱερουσαλὴμ ἦν ἀοίκητος ὡς ἔρημος, οὐκ ἦν ὁ εἰσπορευόμενος
καὶ ἐκπορευόμενος ἐκ τῶν (φ) γεννημάτων αὐτῆς· καὶ τὸ ἁγία-
σμα καταπατούμενον, καὶ υἱοὶ ἀλλογενῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ, (χ) κατά-
λυμα τοῖς ἔθνεσι· καὶ ἐξήρθη τέρψις ἐξ Ἰακὼβ, καὶ ἐξέλιπεν
46 αὐλὸς καὶ κινύρα. Καὶ συνήχθησαν, καὶ ἤλθοσαν εἰς Μασσηφὰ
κατέναντι Ἱερουσαλὴμ, ὅτι τόπος προσευχῆς εἰς Μασσηφὰ τὸ
47 πρότερον τῷ Ἰσραήλ. Καὶ ἐνήστευσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ περιεβάλον-
το σάκκους καὶ σποδὸν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμά-
48 τια αὐτῶν· Καὶ ἐξεπέτασαν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου, περὶ ὧν ἐξηρεύ-
49 νων τὰ ἔθνη τὰ ὁμοιώματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν. Καὶ ἤνεγκαν
τὰ ἱμάτια τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὰ (ψ) πρωτογεννήματα, καὶ τὰς δεκά-
50 τας· καὶ ἤγειραν τοὺς Ναζιραίους, οἳ ἐπλήρωσαν τὰς ἡμέρας. Καὶ ἐβόη-
σαν φωνῇ εἰς τὸν οὐρανὸν, λέγοντες, Τί ποιήσωμεν τούτοις, καὶ ποῦ αὐτοὺς
51 ἀπαγάγωμεν; Καὶ τὰ ἅγιά σου καταπεπάτηται, καὶ βεβήλωται· καὶ οἱ
52 ἱερεῖς σου ἐν πένθει καὶ ταπεινώσει. Καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη συνῆκται ἐφ'
53 ἡμᾶς τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς. σὺ οἶδας ἃ λογίζονται ἐφ' ἡμᾶς. Πῶς
δυνησόμεθα ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, ἐὰν μὴ σὺ βοηθήσῃς
54 ἡμῖν; Καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ.
55 Καὶ μετὰ τοῦτο κατέστησεν Ἰούδας ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, χιλιάρχους, καὶ
ἑκατοντάρχους, καὶ πεντηκοντάρχους, καὶ (ω) δεκάρχους.

MS.A. (μ) τεσσεράκοντα (ν) ἑπτακισχίλιον (ξ) παρέβαλον πλησίον
Ἀμμαοὺμ (ο) πολὺν (π) προσεγενήθησαν (ρ) τῆς βασιλείας (σ) εἶπαν (τ)
καὶ τῶν ἁγίων. Καὶ (υ) ἠθροίσθησαν (φ) γενημάτων (χ) κατάλυμα ἐν
τοῖς (ψ) πρωτογενήμασι, (ω) δεκαδάρχους. Καὶ εἶπεν

Interp. LAT.

Et miſit cum eis quadraginta millia virorum, & 39
ſeptem millia equitum, ut venirent in terram
Juda, & diſperderent eam ſecundùm verbum re-
gis. Et proceſſerunt cum univerſa virtute ſua, 40
& venerunt, & applicuerunt prope Emmaum
in terra campeſtri. Et audierunt mercatores re- 41
gionis nomen eorum: & acceperunt argentum,
& aurum multum valdè, & pueros: & venerunt
in caſtra; ut acciperent filios Iſrael in ſervos.
Et additi ſunt ad eos exercitus Syriæ, & terræ
alienigenarum. Et vidit Judas, & fratres ejus, 42
quia multiplicata ſunt mala, & exercitus ca-
ſtrametabantur in finibus ipſorum, & cognove-
runt verba regis, quæ mandavit populo facere in
interitum, & conſummationem. Et dixit unuſ- 43
quiſque ad proximum ſuum; Erigamus dejecti-
onem populi noſtri, & pugnemus pro populo no-
ſtro, & ſanctis. Et congregatus eſt conventus, 44
ut eſſent parati in prælium, & ut orarent, & pe-
terent miſericordiam, & miſerationes. Et Hie- 45
ruſalem erat inhabitata, ſicut deſertum: non
erat qui ingrederetur, & egrederetur, de natis
ejus: & ſanctum conculcabatur: & filii ali-
enigenarum erant in arce: ibi erat habitatio gen-
tibus. Et ablata eſt voluptas à Jacob: & defecit
tibia, & cithara. Et congregati ſunt, & ve- 46
nerunt in Maſſepha contra Hieruſalem: quia
locus orationis erat in Maſſepha anteà Iſraeli.
Et jejunaverunt illâ die, & induerunt ſe cili- 47
ciis, & cinere ſuper capita ſua, & diſciderunt
veſtimenta ſua. Et expanderunt (d) librum legis, 48
de quibus ſcrutabantur gentes ſimilitudines
ſimulachrorum ſuorum. Et attulerunt veſtimen- 49
ta ſacerdotalia, & primitias, & decimas. Et
ſuſcitaverunt Naziræos: qui impleverunt dies.
Et clamaverunt voce in cœlum, dicentes; Quid 50
faciemus iſtis, & quò eos ducemus? Et ſancta 51
tua conculcata ſunt, & contaminata ſunt: &
ſacerdotes tui in luctu, & humilitate. Et ecce 52
nationes convenerunt adverſùm nos; ut nos diſ-
perdant. Tu ſcis quæ cogitant in nos. Quomo- 53
dò poterimus ſubſiſtere ante faciem eorum; niſi
tu adjuves nos? Et cecinerunt tubis; & excla- 54
maverunt voce magnâ. Et poſt hæc conſtituit 55
Judas duces populi, tribunos, & centuriones,
& pentacontarchos, & decuriones.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
[illegible]
[illegible]
42 [illegible]
[illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
[illegible]
[illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]

Et miſit cum eis decem millia peditum & 39
ſeptem millia equitum, ut irent in terram
Judæ ad vaſtandum eam ſecundùm verbum
regis. Ptolomenſes itaque profecti cum 40
univerſo exercitu ſuo, venerunt & caſtra-
metati ſunt ad latus Emaus in terra campe-
ſtrium. Horum famam cùm audîſſent mer- 41
catores terræ, aſſumpſerunt argentum & au-
rum multum, catenaſque, & compedes, &
venerunt ad caſtra, ad accipiendum Iſraë-
litas in ſervos, quibuſcum adjunxerunt ſe
copiæ Syriæ & populus Palæſtinorum. Vi- 42
dens ergo Juda & fratres ejus quòd multi-
plicata eſſent mala, & exercitus vallâſſet
terminos ſuos; reſcientes etiam verba re-
gis quæ mandaverat de populo perdendo
atque delendo: dixerunt alter alteri, Re- 43
ſtauremus deſtructionem populi noſtri, &
pugnemus pro populo & ſanctuario noſtro.
Et congregatus eſt cœtus eorum, ut eſſet pa- 44
ratus ad pugnam, & ad orandum, petendúm-
que miſericordiam & clementiam. Quoni- 45
am verò Jeruſalem erat deſerta, inhabitata,
nulluſque natorum ejus erat qui ingredere-
tur aut egrederetur in ea, ſanctuarium ejus
conculcabatur, alienigenæ habitabant in
arce ipſius, eratque diverſorium gentium,
& ablata erat lætitia à Jacobo, & defe-
cerant ab eo citharæ fidéſque: Ideò con- 46
gregaverunt ſe, & ingreſſi ſunt in Maſphiam
è regione Jeruſalem, quia locus orationis
fuerat olim Maſphia Iſraëlitis. Et jejunantes 47
eo die, ſeſéque ciliciis tegentes, impoſue-
runt pulverem capitibus ſuis, lacerârunt ve-
ſtimenta ſua, Expanderunt volumen legis, 48
& expoſuerunt coram Sancto, causâ genti-
um quæ cogebant eos ad gerendum ſe inſtar
ipſarum. Attulerunt etiam veſtes ſacerdota- 49
les, & primitias proventuum, ac decimas:
excitaverunt Nazaræos illos qui perfecerant
dies abſtinentiæ ſuæ: Exclamaverunt ad 50
habitatorem cœli, & dixerunt; Quid faci-
emus iſtis, aut quò transferemus eos? Et 51
ecce ſanctuarium tuum conculcatur & con-
taminatur, & ſacerdotes tui in luctu & hu-
militate verſantur: Et ecce gentes congre- 52
gatæ ſunt adversùm nos, ut tollant nos, tu
nôſti quid machinantur contra nos. Quo- 53
modo poterimus reſiſtere eis, niſi tu opem
feras nobis? Clanxeruntque buccinis, & 54
exclamaverunt elatâ voce. Poſthæc conſti- 55
tuit Juda duces populi, tribunos, centurio-
nes, & duces quinquagenorum.

Verſio VULG. LAT.

56 Et dixit his, qui ædificabant domos, & ſponſabant u-
xores, & plantabant vineas, & formidoloſis, ut redi-
rent unuſquiſque in domum ſuam ſecundùm legem.
57 Et moverunt caſtra, & collocaverunt ad Auſtrum Em-
58 maum. Et ait Judas; Accingimini, & eſtote filii po-
tentes, & eſtote parati in mane, ut pugnetis adverſùs
Nationes has, quæ convenerunt adverſùs nos, diſper-
59 dere nos & ſancta noſtra: Quoniam melius eſt nos
mori in bello, quàm videre mala gentis noſtræ, & ſan-
60 ctorum. Sicut autem fuerit voluntas in cœlo, ſic fiat.

CAP. IV.

1 ET aſſumpſit Gorgias quinque millia virorum, &
2 mille equites electos: & moverunt caſtra noctę, Ut
applicarent ad caſtra Judæorum, & percuterent eos
3 ſubitò: & filii, qui erant ex arce, erant illis duces. Et
audivit Judas, & ſurrexit ipſe, & potentes, percutere
4 virtutem exercituum regis, qui erant in Emmaum.
5 Adhuc enim diſperſus erat exercitus à caſtris. Et ve-
nit Gorgias in caſtra Judæ noctu, & neminem inve-
nit, & quærebat eos in montibus: quoniam dixit;
6 Fugiunt hi à nobis. Et cùm dies factus eſſet, apparuit
Judas in campo cum tribus millibus virorum tantùm,
7 qui tegumenta & gladios non habebant: Et viderunt
caſtra Gentium valida, & loricatos, & equitatus in
8 circuitu eorum, & hi docti ad prælium. Et ait Judas
viris, qui ſecum erant; Ne timueritis multitudinem
9 eorum, & impetum eorum ne formidetis. Memento-
te qualiter ſalvi facti ſunt patres noſtri in mari rubro,
10 cùm ſequeretur eos Pharao cum exercitu multo. Et
nunc clamemus in cœlum; & miſerebitur noſtrî Do-
minus, & memor erit teſtamenti patrum noſtrorum,
& conteret exercitum iſtum ante faciem noſtram ho-
11 diè: Et ſcient omnes gentes, quia eſt qui redimat &
12 liberet Iſrael. Et elevaverunt alienigenæ oculos ſuos,
13 & viderunt eos venientes ex adverſo. Et exierunt de
caſtris in prælium, & tubâ cecinerunt hi qui erant cum
14 Juda. Et congreſſi ſunt, & contritæ ſunt Gentes, &
15 fugerunt in campum. Noviſſimi autem omnes cecide-
runt in gladio, & perſecuti ſunt eos uſque Gezeron,
& uſque in campos Idumææ, & Azoti, & Jamniæ: &
ceciderunt ex illis uſque ad tria millia virorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

56 Καὶ εἶπον τοῖς οἰκοδομοῦσιν (˝) οἰκίας, καὶ μνηστευομένοις γυναῖκας, καὶ
φυτεύουσιν ἀμπελῶνας, καὶ δειλοῖς, ἀποστρέφειν ἕκαστον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
57 κατὰ τὸν νόμον. Καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ, καὶ (α) παρενέβαλε κατὰ Νό-
58 τον Ἐμμαούμ. Καὶ εἶπεν Ἰούδας, Περιζώσασθε, καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυ-
νατοὺς, καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι εἰς τὸ πρωῒ τοῦ πολεμῆσαι ἐν τοῖς ἔθνεσι τού-
τοις, τοῖς ἐπισυνηγμένοις ἐφ' ἡμᾶς ἐξᾶραι ἡμᾶς, καὶ τὰ ἅγια ἡμῶν.
59 Ὅτι κρεῖσσον ἡμᾶς ἀποθανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ, ἢ (β) ἐπιδεῖν ἐπὶ τὰ κα-
60 κὰ τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων. Ὡς δ' ἂν ᾖ θέλημα ἐν οὐρανῷ,
(˝) οὕτω ποιήσει. MS.A. (˝) οἰκείαν,
(α) παρενεβάλοσαν κατὰ Νότου Ἀμμαούμ. (β) ἐφιδεῖν (˝) οὕτως,

ΚΕΦ. Δ'.

1 ΚΑὶ παρέλαβε Γοργίας πεντακισχιλίους ἄνδρας καὶ χιλίαν ἵππον
2 ἐκλεκτὴν, καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ νυκτὸς, Ὥστε ἐπιβαλεῖν ἐπὶ
τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ πατάξαι αὐτοὺς ἄφνω· καὶ οἱ υἱοὶ
3 τῆς ἄκρας ἦσαν αὐτῷ ὁδηγοί. Καὶ ἤκουσεν Ἰούδας, καὶ ἀπῆρεν αὐ-
τὸς καὶ οἱ δυνατοὶ πατάξαι τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως τὴν ἐν Ἐμ-
4 μαοὺμ, Ἕως ἔτι αἱ δυνάμεις ἐσκορπισμέναι ἦσαν ἀπὸ τῆς παρεμβο-
5 λῆς. Καὶ ἦλθε Γοργίας εἰς τὴν παρεμβολὴν Ἰούδα νυκτὸς, καὶ οὐδένα
εὗρε. καὶ ἐζήτει αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὅτι εἶπε, Φεύγουσιν οὗτοι ἀφ'
6 ἡμῶν. Καὶ ἅμα (α) τῇ ἡμέρᾳ, ὤφθη Ἰούδας ἐν τῷ πεδίῳ ἐν τρισχιλί-
οις ἀνδράσι· πλὴν καλύμματα καὶ (β) μαχαίρας οὐκ εἶχον καθὼς ἠβού-
7 λοντο. Καὶ εἶδον παρεμβολὴν ἐθνῶν ἰσχυρὰν, τεθωρακισμένην,
8 καὶ ἵππον κυκλοῦσαν αὐτὴν, καὶ οὗτοι διδακτοὶ πολέμου. Καὶ εἶπεν
Ἰούδας τοῖς ἀνδράσι τοῖς μετ' αὐτοῦ, Μὴ φοβεῖσθε τὸ πλῆθος αὐτῶν,
9 καὶ τὸ ὅρμημα αὐτῶν μὴ (γ) δειλωθῆτε. Μνήσθητε (˝) πῶς ἐσώθησαν
οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ, ὅτε ἐδίωξεν αὐτοὺς Φαραὼ
10 ἐν δυνάμει. Καὶ νῦν βοήσωμεν εἰς (δ) τὸν οὐρανὸν, εἴπως ἐλεήσει
ἡμᾶς, καὶ μνησθήσεται διαθήκης (ε) πατέρων ἡμῶν, καὶ συντρίψει τὴν παρ-
11 εμβολὴν ταύτην κατὰ πρόσωπον ἡμῶν σήμερον. Καὶ (˝) γνώσεται πάν-
12 τα τὰ ἔθνη, ὅτι ἐστὶν ὁ λυτρούμενος καὶ σώζων τὸν Ἰσραήλ. Καὶ ἦραν
οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ (ζ) ἴδον αὐτοὺς ἐρχομένους
13 ἐξεναντίας, Καὶ (η) ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς εἰς πόλεμον· καὶ
14 ἐσάλπισαν οἱ (θ) μετὰ Ἰούδα. Καὶ συνῆψαν, καὶ συνετρίβησαν τὰ ἔθνη,
15 καὶ ἔφυγον εἰς τὸ πεδίον. Οἱ δὲ ἔσχατοι πάντες (ι) ἔπεσον ἐν ῥομ-
φαίᾳ. καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως (κ) Γαζηρὼν καὶ ἕως τῶν πεδίων τῆς
(λ) Ἰδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ (μ) Ἰαμνίας, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς
ἄνδρας τρισχιλίους.

MS. A. (α) ἡμέρᾳ, (β) μάχαιραν (γ) δειλωθῆτε. (˝) ὡς (δ) οὐρανὸν, ἐὰν
θελήσει (ε) πατέρων, καὶ (˝) γνώσονται (ζ) ἴδαν αὐτοὺς ἐρχομένους (η)
ἐξῆλθαν (θ) παρὰ Ἰούδα. (ι) ἔπεσαν (κ) Γαζηρῶν (λ) * Ἰουδαίας
(μ) Ἰαμνείας, καὶ ἔπεσαν

Interp. LAT.

Et dixerunt his qui ædificabant domos, & ſponſa- 56
bant uxores, & plantabant vineas, & formidoloſis,
ut redirent unuſquiſque in domum ſuam, ſecun-
dùm legem. Et moverunt caſtra, & collocave- 57
runt ad Auſtrum Emmaum. Et ait Judas; 58
Accingimini, & eſtote filii potentes, & eſtote
parati in mane, ut pugnetis adverſùs nationes
has quæ convenerunt ſuper nos diſperdere nos, &
ſancta noſtra. Quoniam melius eſt nos mori in 59
bello, quàm videre mala gentis noſtræ, & ſancto-
rum. Sicut autem fuerit voluntas in cœlo, ſic 60
faciat.

CAP. IV.

ET (a) aſſumpſit Gorgias quinque millia viro- 1
rum, & mille equites electos: & moverunt ca-
ſtra nocte: Ut applicarent ad caſtra Judæorum, 2
& percuterent eos ſubitò. Et filii arcis erant illi
duces itineris. Et audivit Judas, & ſurrexit 3
ipſe, & potentes, percutere virtutem regis, quæ
erat in Emmaum: Adhuc enim diſperſi erant 4
exercitus à caſtris. Et venit Gorgias in caſtra 5
Judæ noctu, & neminem invenit. Et quærebat
eos in montibus: quoniam dixit; Fugiunt hi à
nobis. Et ſimul cum die apparuit Judas in 6
campo cum tribus millibus virorum: (b) tantùm
tegumenta, & gladios non habebant, ſicut vole-
bant. Et viderunt caſtra gentium valida, lori- 7
cata, & equitatum in circuitu eorum: & hi
docti ad prælium. Et ait Judas viris, qui ſe- 8
cum erant; Ne timueritis multitudinem eorum,
& impetum eorum ne formidetis. Mementote, 9
qualiter ſalvati ſunt patres noſtri in mari rubro,
cùm ſequeretur eos Pharao cum exercitu. Et 10
nunc clamemus in cœlum, ſi quo modo miſerebitur
noſtrî, & memor erit teſtamenti patrum noſtrorum,
& conteret exercitum iſtum ante faciem noſtram
hodiè. Et ſcient omnes gentes, quia eſt qui redi- 11
mat & liberet Iſrael. Et elevaverunt alieni- 12
genæ oculos ſuos, & viderunt eos venientes ex
adverſo: Et exierunt de caſtris in prælium. 13
Et tubâ cecinerunt qui erant (c) cum Juda:
Et congreſſi ſunt: & contritæ ſunt gentes, & fu- 14
gerunt in campum. Noviſſimi autem omnes ce- 15
ciderunt in gladio. Et perſecuti ſunt eos uſque
(d) Gazeron, & uſque in campos Idumææ, &
Azoti, & Jamniæ: & ceciderunt ex illis ad
tria millia virorum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
[illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Dixitque iis qui ædificabant ſibi domos, de- 56
ſponderant ſibi uxores, plantaverant ſibi vi-
neas, timidiſque, ut reverterentur quiſque
domum ſuam, prout ait lex. Tum profecta 57
ſunt caſtra, & metati ſunt ad plagam auſtra-
lem Emaus. Et dixit Juda, Accingimini, & 58
eſtote ſtrenui, ſitiſque parati manè ad bel-
landum contra gentes iſtas, quæ congregatæ
ſunt adverſùm nos, ut tollant nos & ſanctu-
arium noſtrum. Conſultius enim eſt nobis 59
occumbere in bello, quàm videre malum po-
puli noſtri, & ſanctuarii noſtri. Prout autem 60
fuerit voluntas coram habitante in cœlo,
ſic faciat.

CAP. IV.

DIxit autem Gorgia ſecum quinque mil- 1
lia peditum, & equites mille ſelectos: & pro-
fecta ſunt hæc ipſius caſtra noctu: Ut incau- 2
ta occuparent caſtra Judæ noctu, & trucida-
rent eos ex improviſo: & hi qui habitabant
in arce, ipſi fuerunt ductores eorum. Quod 3
audiens Juda, profectus eſt ipſe cum copiis
quæ ſecum erant, ad opprimendum exerci-
tum regis qui erat in Emaus, Dum diſper- 4
ſus eſſet exercitus ejus à caſtris ſuis. Veniens 5
itaq; Gorgia in caſtra Judæ, cùm neminem
inveniſſet, quæſivit eos in montibus; dicebat
enim, Fugerunt iſti à nobis. Sed illuceſcen- 6
te die, conſpectus eſt Juda in planitie cum
tribus millibus peditum, nihil habentibus
præter gladios & clypeos tantùm, prout
voluerant. Cùm itaque vidiſſent caſtra for- 7
tiſſimè armis præcincta, ſtipata equitibus, at-
que iis quidem belli peritis; Dixit Juda vi- 8
ris qui ſecum erant, Ne metuite multitudi-
nem iſtorum, & ab inſtructione eorum ne
trepidate. Mementote quomodò liberati fu- 9
erint majores noſtri in mari Suph, quando
perſequebatur eos Pharaon magno cum ex-
ercitu. Et nunc clamemus ad habitatorem 10
cœli; fortè miſerebitur noſtri, & recorda-
bitur Dominus fœderis majorum noſtrorum,
contereteque caſtra hæc coram nobis hodie: 11
Ut diſcant omnes gentes, eſſe qui liberet, ſer-
vetque Iſraëlem. Attollentes autem Palæ- 12
ſtini oculos ſuos, & videntes eos obviam
ſibi venientes; Proceſſerunt è caſtris ſuis 13
ad bellum. Clanxerúntque buccinis Judæi,
Et proceſſerunt adverſùs eos: & profligatæ 14
fuerunt gentes illæ, fugerúntque ad plani-
tiem; Reliqui verò qui remanſerant, gladio 15
ceciderunt: & perſecuti ſunt illos uſque
ad Gazar, uſque ad planitiem Adum, uſque
ad Azam, & uſque ad Jamnin, cecide-
runtque ex eis, quaſi tria millia virorum.

Versio VULG. LAT.

16 Et reverſus eſt Judas, & exercitus ejus, ſequens
17 eum. Dixitque ad populum ; Non concupiſcatis
18 ſpolia : quia bellum contra nos eſt, Et Gorgias
& exercitus ejus prope nos in monte : ſed ſtate
nunc contra inimicos noſtros, & expugnate eos, &
19 ſumetis poſteà ſpolia ſecuri. Et adhuc loquente
Judâ hæc, ecce apparuit pars quædam proſpiciens
20 de monte. Et vidit Gorgias quòd in fugam con-
verſi ſunt ſui, & ſuccenderunt caſtra : fumus enim,
21 qui videbatur, declarabat quod factum eſt. Qui-
bus illi conſpectis timuerunt valdè, aſpicientes
ſimul & Judam, & exercitum in campo paratum
22 ad prælium. Et fugerunt omnes in campum alie-
23 nigenarum : Et Judas reverſus eſt ad ſpolia caſtro-
rum, & acceperunt aurum multum, & argentum,
& hyacinthum, & purpuram marinam, & opes
24 magnas. Et converſi, hymnum canebant, & be-
nedicebant Deum in cœlum, quoniam bonus eſt,
25 quoniam in ſeculum miſericordia ejus. Et facta
26 eſt ſalus magna in Iſrael in die illa. Quicunque
autem alienigenarum evaſerunt, venerunt, & nun-
tiaverunt Lyſiæ univerſa quæ acciderant. Quibus
auditis, conſternatus animo deficiebat : quòd
qualia voluit, talia contigerunt Iſrael, & qua-
rex. Et ſequenti anno congregavit
virorum electorum ſexaginta millia, & equi-
quinque millia, ut debellaret eos. Et vene-
Judæam, & caſtra poſuerunt in Bethoron,
occurrit illis Judas cum decem millibus viris.
viderunt exercitum fortem, & oravit, & dixit ;
Benedictus es, Salvator Iſrael, qui contriviſti impe-
tum potentis in manu ſervi tui David, Et tradi-
diſti caſtra alienigenarum in manu Jonathæ filii
Saul, & armigeri ejus. Conclude exercitum iſtum
in manu populi tui Iſrael, & confundantur in ex-
ercitu ſuo & equitibus. Da illis formidinem, &
tabefac audaciam virtutis eorum, & commoveantur
contritione ſuâ. Dejice illos gladio diligen-
tium te : & collaudent te omnes, qui noverunt
34 nomen tuum in hymnis. Et commiſerunt prælium :
& ceciderunt de exercitu Lyſiæ quinque millia virorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

16 Καὶ ἐπέστρεψεν Ἰούδας καὶ ἡ δύναμις ἀπὸ τοῦ διώκειν ὄπισθεν αὐτῶν,
17 Καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαὸν, Μὴ ἐπιθυμήσητε τῶν σκύλων, ὅτι πόλε-
18 μος ἐξεναντίας ἡμῶν, Καὶ Γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν τῷ ὄρει
ἐγγὺς ἡμῶν· ἀλλὰ στῆτε νῦν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ πολε-
μήσατε αὐτοὺς, καὶ μετὰ ταῦτα (ν) λήψεσθε τὰ σκῦλα μετὰ παῤῥησίας.
19 Ἔτι λαλοῦντος Ἰούδα ταῦτα, ὤφθη μέρος τι ἐκκύπτον ἐκ τοῦ ὄρους.
20 Καὶ εἶδεν ὅτι (ξ) τετρόπωνται, καὶ ἐμπυρίζουσι οἱ περὶ Ἰούδαν τὴν παρεμ-
21 βολήν, ὁ γὰρ καπνὸς (ο) θεωρούμενος ἐνεφάνιζε τὸ γεγονός. Οἱ δὲ ταῦ-
τα (ο) συνιδόντες ἐδειλώθησαν σφόδρα· συνιδόντες δὲ (π) τὴν Ἰούδα
22 παρεμβολὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἑτοίμην εἰς παράταξιν, Ἔφυγον πάντες
23 εἰς γῆν ἀλλοφύλων. Καὶ (π) ἀνέστρεψεν Ἰούδας ἐπὶ τὴν σκυλείαν
τῆς παρεμβολῆς· καὶ (ρ) ἔλαβον χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον καὶ
24 ὑάκινθον καὶ πορφύραν (σ) θαλασσίαν καὶ πλοῦτον μέγαν. Καὶ
(τ) ἐπιστραφέντες ὕμνουν καὶ εὐλόγουν εἰς οὐρανὸν τὸν κύριον, ὅτι καλὸν,
25 ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ (υ) ἐγενήθη σωτηρία μεγάλη
26 τῷ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Ὅσοι δὲ τῶν ἀλλοφύλων διεσώ-
θησαν, παραγενηθέντες ἀπήγγειλαν τῷ Λυσίᾳ πάντα τὰ συμβε-
27 βηκότα. Ὁ δὲ ἀκούσας (φ) συνεχύθη καὶ ἠθύμει, ὅτι οὐχ οἷα ἤθε-
λε, τοιαῦτα γεγόνει τῷ Ἰσραὴλ, καὶ οὐχ οἷα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βα-
28 σιλεὺς, (χ) τοιαῦτα ἐξέβη. Καὶ ἐν τῷ ἐχομένῳ ἐνιαυτῷ συν-
ελόχησεν (ψ) ὁ Λυσίας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἑξήκοντα χιλιάδας καὶ
29 πεντακισχιλίαν ἵππον, ὥστε ἐκπολεμῆσαι αὐτούς. Καὶ ἦλθον
εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ παρενέβαλον ἐν Βαιθσούροις, καὶ συνήντη-
30 σεν αὐτοῖς Ἰούδας ἐν δέκα χιλιάσιν ἀνδρῶν. Καὶ εἶδε τὴν παρ-
εμβολὴν ἰσχυρὰν, καὶ προσηύξατο, καὶ εἶπεν, Εὐλογητὸς εἶ ὁ
σωτὴρ (ω) τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ συντρίψας τὸ ὅρμημα τοῦ δυνατοῦ ἐν χει-
ρὶ τοῦ δούλου σου Δαυὶδ, καὶ παρέδωκας τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων εἰς
χεῖρας (α) Ἰωνάθαν υἱοῦ Σαοὺλ, καὶ τοῦ αἴροντος τὰ σκεύη αὐτοῦ.
31 Σύγκλεισον τὴν παρεμβολὴν ταύτην (β) ἐν χειρὶ λαοῦ σου Ἰσραὴλ,
32 καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἐπὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἵππῳ αὐτῶν. Δὸς αὐτοῖς
δειλίαν, καὶ τῆξον θράσος ἰσχύος αὐτῶν, καὶ σαλευθήτωσαν τῇ
33 συντριβῇ αὐτῶν. Κατάβαλε αὐτοὺς ῥομφαίᾳ ἀγαπώντων σε, καὶ
αἰνεσάτωσάν σε πάντες οἱ (γ) εἰδότες τὸ ὄνομά σου ἐν ὕμνοις.
34 Καὶ συνέβαλον ἀλλήλοις, καὶ ἔπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς Λυσίου εἰς
πεντακισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔπεσον ἐξ ἐναντίας αὐτῶν.

MS.A. (ν) λάβετε σκῦλα καὶ μετὰ παῤῥησίας. Ἔτι πληροῦντος
Ἰούδου (ξ) τετρόπωται, καὶ ἐνπυρίζουσιν τὴν (ο) ὁ θεωρούμενος
(π) συνιδόντες (π) ἐπέστρεψεν (ρ) ἔλαβον χρυσίον
καὶ ἀργύριον πολὺ, καὶ (σ) θαλασσίαν (τ) ἐπιστρέψαντες ὕμνουν
καὶ ηὐλόγουν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅτι καλὸς ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα (υ) ἐγενήθη
(φ) πάντα γέγονεν (χ) ἐξέβη. (ψ) ἀνδρῶν (ω) Ἰσραὴλ, (α) Ἰωνάθου (β) εἰς χεῖρας (γ) ἰδόντες

Interp. LAT.

Et reverſus eſt Judas, & exercitus à ſequendo 16
poſt eos, Dixitque ad populum ; Non concupi- 17
ſcatis ſpolia : quia bellum contra nos eſt : Et Gor- 18
gias, & exercitus [ejus] prope nos in monte. Sed
ſtate nunc contra inimicos noſtros, & expugnate
eos : & ſumetis poſteà ſpolia ſecuré. Adhuc lo- 19
quente Judâ hæc, apparuit pars quædam proſpi-
ciens de monte : Et vidit quòd in fugam con- 20
verſi ſunt, & ſuccendunt, (e) qui circa Judam,
caſtra : fumus enim qui videbatur, declarabat
quod factum eſt. Quibus illi conſpectis timu- 21
erunt valdé : aſpicientes autem ſimul & Judæ
exercitum in campo paratum ad prælium, Fu- 22
gerunt omnes in terram alienigenarum. Et 23
Judas reverſus eſt ad ſpolia caſtrorum : & ac-
ceperunt aurum multum, & argentum, & hya-
cinthum, & purpuram marinam, & opes ma-
gnas. Et converſi hymnum canebant, & bene- 24
dicebant Dominum in cœlum, quoniam bonum,
quoniam in ſeculum miſericordia ejus. Et facta 25
eſt ſalus magna Iſraeli in die illa. Quicunque 26
autem alienigenarum evaſerunt ; advenientes
nuntiaverunt Lyſiæ univerſa quæ acciderant.
Quibus ille auditis, conſternatus animo deficie- 27
bat : quòd non qualia voluit, talia contigerunt
Iſraeli : & non qualia mandavit ei rex, talia
evenerunt. Et in (f) proximo anno congregavit 28
Lyſias virorum electorum ſexaginta millia, &
equitum quinque millia ; ut debellaret eos. Et 29
venerunt in (g) Idumæam, & caſtra poſuerunt
in Bethſuris. Et occurrit illis Judas cum de-
cem millibus viris. Et vidit exercitum for- 30
tem, & oravit, & dixit ; Benedictus es, Salvator
Iſrael, qui contriviſti impetum potentis in ma-
nu ſervi tui David, & tradidiſti caſtra ali-
enigenarum in manus Jonathæ filii Saul, & ar-
migeri ejus. Conclude exercitum iſtum in manu 31
populi tui Iſrael : & confundatur in virtute, &
equitatu ſuo. Da illis formidinem, & tabefac 32
audaciam virtutis eorum ; & commoveantur
contritione ſuâ. Dejice illos gladio diligenti- 33
um te : & collaudent te omnes qui noverunt no-
men tuum, in hymnis. Et commiſerunt prælium 34
inter ſe : & ceciderunt de exercitu Lyſiæ ad
quinque millia virorum : & ceciderunt ex ad-
verſo ipſorum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]

* Reverſus autem Juda cum exercitu ſuo ab 16
iis quos perſequebantur, Dixit populo, 17
Ne concupiſcatis ſpolia ; nam adhuc bel-
lum viget coram nobis, Et Gorgia cum 18
exercitu ſuo in montibus ſunt, nec procul
diſtant à nobis : ſed ſtate nunc adverſùm
inimicos noſtros, ut expugnetis eos, ac poſt-
eà ſpolia eorum liberè ſumetis. Dum Juda 19
talia loqueretur, proſpexerunt è montibus
quidam ex iis qui erant cum Gorgia, Et 20
viderunt eum devictum eſſe, & Judæos
comburentes caſtra ipſorum : fumus enim
qui conſpiciebatur, factum demonſtra-
bat. Cùm autem hæc vidiſſent, timue- 21
runt valdè : & videntes adhuc caſtra Ju-
dæ in planitie ad prælium inſtructa,
Fugerunt omnes in terram Paleſtinorum. 22
Tunc reverſus Juda ad ſpolia caſtrorum, 23
accepit aurum multum, & argentum, la-
pides pretioſos hyacinthi, purpuras mari-
nas, & divitias magnas. Ita redeuntes 24
laudabant & gratias agebant Domino
qui in cœlis eſt, quòd bonus eſſet, &
in æternum miſerationes ejus. Factáque 25
eſt ſalus Iſraëli eo die. Reliqui verò 26
qui remanſerant è Paleſtinis, venientes
indicaverunt Lyſiæ quod acciderat. Is 27
autem cùm audîſſet, languore mœroré-
que magno captus eſt, quòd non prout
optabat ita eveniſſet Iſraëli, neque pro-
ut mandaverat ſibi rex, ita feciſſet. An- 28
no autem ſequente, collegit Lyſia viro-
rum ſelectorum ſexies mille equites, ut
debellarent Iſraëlem. Et venientes in 29
Adum, caſtra fixerunt in Beth-ſure, oc-
currítque eis Juda cum decies mille vi-
ris : Et videns caſtra munitiſſima ho- 30
ſtium ſuorum, oravit ac dixit ; Benedi-
ctus ſis ſervator Iſraëlis ; qui contriviſti
confidentiam gigantis per manum Davi-
dis ſervi tui, & tradidiſti caſtra Palæſti-
norum in manum Jonathæ filii Saulis,
& bajuli armorum ejus ; Nunc etiam 31
conclude caſtra hæc in manu populi tui
Iſraëlis, & erubeſcant in robore & equi-
tibus ſuis : Injice in eos timorem, & 32
contere fortitudinem exercitus eorum, &
concutiantur contritione ſuâ : Dejice il- 33
los gladiis dilectorum tuorum, ut laudi-
bus te celebrent omnes cognoſcentes no-
men tuum. Tum unâ congreſſi ſunt, & 34
ceciderúntque de caſtris Lyſiæ ferè quin-
que millia virorum, & profligati ſunt co-
ram eis.

Verſio VULG. LAT.

35 Videns autem Lyſias fugam ſuorum, & Judæorum
audaciam, & quòd parati ſunt aut vivere, aut mori
fortiter, abiit Antiochiam, & elegit milites, ut mul-
36 tiplicati rurſus venirent in Judæam. Dixit autem
Judas, & fratres ejus ; Ecce contriti ſunt inimici no-
ſtri : aſcendamus nunc mundare ſancta, & renova-
37 re. Et congregatus eſt omnis exercitus, & aſcen-
38 derunt in montem Sion. Et viderunt ſanctificatio-
nem deſertam, & altare profanatum, & portas ex-
uſtas, & in atriis virgulta nata ſicut in ſaltu vel mon-
39 tibus, & paſtophoria diruta. Et ſciderunt veſti-
menta ſua, & planxerunt planctu magno, & impo-
40 ſuerunt cinerem ſuper caput ſuum. Et ceciderunt
in faciem ſuper terram, & exclamaverunt tubis ſi-
41 gnorum, & clamaverunt in cœlum. Tunc ordina-
vit Judas viros, ut pugnarent adverſùs eos qui erant
42 in arce, donec emundarent ſancta. Et elegit ſacer-
dotes ſine macula : voluntatem habentes in lege Dei :
43 Et mundaverunt ſancta, & tulerunt lapides contami-
44 nationis in locum immundum. Et cogitavit de al-
tari holocauſtorum, quod profanatum erat, quid de
45 eo faceret. Et incidit illis conſilium bonum, ut de-
ſtruerent illud : ne fortè illis eſſet in opprobrium,
quia contaminaverunt illud Gentes, & demoliti ſunt
46 illud. Et repoſuerunt lapides in monte domûs in
loco apto, quoadusque veniret propheta, & reſpon-
47 deret de eis. Et acceperunt lapides integros ſecun-
dùm legem, & ædificaverunt altare novum, ſecun-
48 dùm illud quod fuit priùs : Et ædificaverunt ſan-
cta, & quæ intra domum erant intrinſecus : & ædem,
49 & atria ſanctificaverunt. Et fecerunt vaſa ſancta no-
va, & intulerunt candelabrum, & altare incenſorum,
50 & menſam in templum. Et incenſum poſuerunt ſu-
per altare, & accenderunt lucernas, quæ ſuper can-
51 delabrum erant, & lucebant in templo. Et poſuerunt
ſuper menſam panes, & appenderunt vela, & conſum-
52 maverunt omnia opera quæ fecerant. Et ante matu-
tinum ſurrexerunt quintâ & vigeſimâ die menſis noni
(hic eſt menſis Caſleu) centeſimi quadrageſimi octavi
53 anni : Et obtulerunt ſacrificium ſecundùm legem, ſu-
per altare holocauſtorum novum quod fecerunt.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

35 Ἰδὼν δὲ Λυσίας τὴν γενομένην τροπὴν τῆς αὐτοῦ συντάξεως, τῆς δὲ Ἰούδα
τὸ γεγενημένον θάρσος, καὶ ὡς ἕτοιμοί εἰσιν ἢ ζῆν ἢ (δ) τεθνάναι γεν-
ναίως, ἀπῆρεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἐξενολόγει· καὶ (ε) πλεονάσας
τὸν γενηθέντα στρατὸν, ἐλογίζετο πάλιν παραγενέσθαι εἰς τὴν Ἰουδαίαν.
36 Εἶπε δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Ἰδοὺ συνετρίβησαν οἱ ἐχθροὶ
37 ἡμῶν, ἀναβῶμεν καθαρίσαι τὰ ἅγια καὶ ἐγκαινίσαι. Καὶ συνήχθη
38 ἡ παρεμβολὴ πᾶσα, καὶ ἀνέβησαν εἰς ὄρος Σιών. Καὶ εἶδον τὸ
ἁγίασμα (ζ) ἠρημωμένον, καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβηλωμένον,
καὶ τὰς πύλας κατακεκαυμένας, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυτὰ πεφυ-
κότα ὡς ἐν δρυμῷ ἢ ὡς ἐν ἑνὶ τῶν ὀρέων, καὶ τὰ παστο-
39 φόρια καθῃρημένα. Καὶ διέῤῥηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκό-
ψαντο κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπέθεντο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν.
40 Καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι
41 τῶν σημασιῶν, καὶ ἐβόησαν εἰς (η) τὸν οὐρανόν. Τότε ἐπέταξεν Ἰούδας
(ϑ) ἄνδρας πολεμεῖν τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ, ἕως (θ) ἂν καθαρίσῃ τὰ ἅγια.
42 Καὶ ἐπέλεξεν ἱερεῖς ἀμώμους, θελητὰς νόμου. Καὶ ἐκαθάρισαν
43 τὰ ἅγια, καὶ ἦραν τοὺς λίθους τοῦ μιασμοῦ εἰς τόπον ἀκάθαρτον.
44 Καὶ ἐβουλεύσαντο περὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ βεβη-
45 λωμένου, τί αὐτῷ ποιήσωσι. Καὶ (ι) ἐπέπεσεν αὐτοῖς βουλὴ ἀ-
γαθὴ, καθελεῖν αὐτὸ, μήποτε γένηται αὐτοῖς εἰς ὄνειδος, ὅτι ἐμίαναν
46 τὰ ἔθνη αὐτό. Καὶ καθεῖλον τὸ θυσιαστήριον, Καὶ ἀπέθεντο τοὺς λίθους
ἐν τῷ ὄρει τοῦ οἴκου, ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ, μέχρι τοῦ παραγενηθῆναι προφή-
47 την τοῦ ἀποκριθῆναι περὶ αὐτῶν. Καὶ (κ) ἔλαβον λίθους ὁλοκλήρους κατὰ
τὸν νόμον, καὶ (λ) ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστήριον καινὸν κατὰ τὸ πρότε-
48 ρον. Καὶ ᾠκοδόμησαν τὰ ἅγια καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ τὰς αὐλὰς
49 (μ) ἡγίασαν. Καὶ ἐποίησαν (ν) σκεύη ἅγια καινὰ, καὶ εἰσήνεγκαν
τὴν λυχνίαν καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν (ξ) θυμιαμάτων καὶ τὴν τράπεζαν εἰς
50 τὸν ναόν. Καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξῆψαν τοὺς
51 λύχνους τοὺς ἐπὶ τῆς λυχνίας, καὶ ἔφαινον ἐν τῷ ναῷ. Καὶ ἐπέθηκαν
ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἄρτους, καὶ ἐξεπέτασαν τὰ καταπετάσματα, καὶ
52 ἐτέλεσαν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν. Καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωῒ τῇ
πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου (οὗτος ὁ μὴν (ο) Χασελεῦ) τοῦ ὀγδόου
53 καὶ (ο) τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους. Καὶ ἀνήνεγκαν θυσίαν κατὰ
τὸν νόμον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων τὸ καινὸν ὃ ἐποίη-
σαν.

MS.A. (δ) τεθνηκέναι (ε)* πλεονας τὸ πάλιν γενηθέντα παραγενέσθαι
(ζ) ἠρημωμένον, (η) οὐρανόν. (ϑ) ἀνδράσιν (θ) καθαρίσῃ (ι) ἔπεσεν
(κ) ἔλαβεν (λ) ᾠκοδόμησεν θυσιαστήριον (μ) ἡγίασεν. (ν) τὰ σκεύη τὰ ἅγια
(ξ) θυμιαμάτων, καὶ (ο) Χασιλεὺ (ο) τεσσαρακοστοῦ

Interp. LAT.

Videns autem Lyſias fugam aciei ſuæ, ejus 35
autem, quæ Judæ audaciam, & quòd parati ſunt
aut vivere, aut mori generoſè ; abiit Antio-
chiam, & colligebat externos milites : & cùm
multiplicâſſet priorem exercitum, cogitabat
rurſus venire in Judæam. Dixit autem Judas, 36
& fratres ejus ; Ecce contriti ſunt inimici noſtri :
aſcendamus mundare ſancta, & renovare. Et 37
congregatus eſt omnis exercitus : & aſcenderunt
in montem Sion. Et viderunt ſanctificationem 38
deſertam, & altare prophanatum, & portas
exuſtas, & in atriis virgulta nata, ſicut in ſal-
tu, vel ſicut in uno ex montibus, & paſtophoria
diruta. Et ſciderunt veſtimenta ſua, & plan- 39
xerunt planctu magno, & impoſuerunt cinerem
ſuper caput ſuum : Et ceciderunt in faciem ſuper 40
terram. Et exclamaverunt tubis ſignorum, &
clamaverunt in cœlum. Tunc ordinavit Judas 41
viros, ut pugnarent adverſùs eos qui erant in
arce ; donec emundaret ſancta. Et elegit ſa- 42
cerdotes ſine macula, voluntatem habentes in
lege. Et mundaverunt ſancta, & tulerunt 43
lapides contaminationis in locum immundum.
Et cogitaverunt de altari holocauſtorum, quod 44
prophanatum erat, quid de eo facerent. Et in- 45
cidit (h) illis conſilium bonum, ut deſtruerent
illud, ne fortè illis eſſet in opprobrium : quia
contaminaverant illud gentes. Et demoliti ſunt al-
tare : Et repoſuerunt lapides in monte domûs, in loco 46
apto, quoadusque veniret propheta, et reſponderet
de eis. Et acceperunt lapides integros ſecundùm 47
legem : Et ædificaverunt altare novum ſecundùm
illud, quod fuit priùs. Et ædificaverunt ſancta, 48
et quæ intra domum, et atria ſanctificaverunt :
Et fecerunt vaſa ſancta nova ; et intulerunt can- 49
delabrum, et altare incenſorum, et menſam in
templum. Et incenſum poſuerunt ſuper altare, 50
et accenderunt lucernas, quæ ſupra candela-
brum erant : et lucebant in templo. Et po- 51
ſuerunt ſuper menſam panes : et expanderunt
velamina : et conſummaverunt omnia opera quæ
fecerant. Et ante matutinum ſurrexerunt quintâ 52
et vigeſimâ die menſis noni : hic eſt menſis Cha-
ſleu octavi et quadrageſimi et centeſimi anni.
Et obtulerunt ſacrificium ſecundùm legem ſu- 53
per altare holocauſtorum novum, quod fecerant.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

35 [illegible]

* Cùm autem videret Lyſia devicta caſtra 35
ſua, caſtra verò Judæ confortata & genero-
ſè parata ad moriendum aut vivendum ; pro-
fectus inde contulit ſe Antiochiam : & coa-
ctis ſibi copiis permultis, diſpoſuit ſeſe :
cogitabat enim denuò aggredi Judæam.
Dixit autem Juda fratribus ſuis ; Ecce pro- 36
fligati ſunt inimici noſtri, aſcendamus &
purgemus Sanctuarium, ac renovemus il-
lud. Quamobrem congregata tota caſtra, 37
aſcenderunt ad montem Sionis : Ubi vi- 38
dentes Sanctuarium deſtructum, altare de-
molitum, portas exuſtas, in atriis natas ar-
bores ut in ſaltu, aut velut in aliquo monti-
um, omnia denique ornamenta deſtructa ;
Sciderunt veſtimenta ſua, planxerunt plan- 39
ctum magnum, impoſuerunt pulverem capi-
tibus ſuis, Prociderunt in facies ſuas ſu- 40
per terram, clanxerunt tubis peculiaribus, &
clamaverunt ad habitatorem cœli. Tunc 41
præcepit Juda, & conſtituit viros ad bellan-
dum & oppugnandum eos qui habitabant
in arce, tantiſperdum ipſe mundaret San-
ctuarium. Electíſque ſacerdotibus imma- 42
culatis legíſque amantibus, mundavit San-
ctuarium. Et ablatos lapides abominatio- 43
nis collocavit in loco immundo. Deinde 44
conſilium inierunt de altari oblationum
quod contaminatum fuerat, quid ei factu-
ri eſſent ; Accidit eis conſilium bonum 45
diſſolvendi illud, ne unquam foret eis pro-
bro ; quia contaminaverant illud gentes.
Itaque diſſoluto altari, poſuerunt lapides 46
in loco peculiari, ad latus circuitûs ædis ;
donec veniret propheta & diceret, quid fa-
ciendum eſſet eis : Aſſumptíſque lapidi- 47
bus integris, prout ſcriptum eſt in lege,
ædificaverunt altare quemadmodum erat
antea. Deinde ædificaverunt Sanctuarium, 48
& omnia interiora domûs, & atria conſe-
craverunt : Fecerunt vaſa Sanctuarii no- 49
va, intulerunt candelabrum, & altare thy-
miamatum, ac menſam in templum : Sa- 50
crificaverunt ſuper altare, accenderunt lu-
cernas ſuper candelabrum, & lucebant in
templo : Impoſuerunt menſæ panem, ap- 51
penderunt aulæa portarum, & perfecerunt
omnia opera ſua. Tum ſurgentes dilucu- 52
lò diei vigeſimæ quintæ menſis noni, qui
eſt Kanun prior, anno centeſimo quadra-
geſimo octavo regni ; Obtulerunt ſacri- 53
ficia ſecundùm legem ſuper altare holo-
cauſtorum illud novum, quod fecerant.

Verſio VULG. LAT.

54 Secundùm tempus & ſecundùm diem, in qua contaminaverunt illud gentes, in ipſa renovatum eſt in canticis, & citharis, & cinyris, & in cymbalis. 55 Et cecidit omnis populus in faciem, & adoraverunt, & benedixerunt in cœlum eum, qui proſperavit eis. 56 Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, & obtulerunt holocauſta cum lætitia, & ſacrificium ſalutaris & laudis. 57 Et ornaverunt faciem templi coronis aureis & ſcutulis: & dedicaverunt portas, & paſtophoria, & impoſuerunt eis januas. 58 Et facta eſt lætitia in populo magna valdè, & averſum eſt opprobrium Gentium. 59 Et ſtatuit Judas, & fratres ejus, & univerſa Eccleſia Iſrael, ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus ſuis, ab anno in annum, per dies octo, à quinta & vigeſima die menſis Caſleu, cum lætitia & gaudio. 60 Et ædificaverunt in tempore illo montem Sion, & per circuitum muros altos, & turres firmas, ne quando venirent Gentes, & conculcarent eum, ſicut anteà fecerunt. 61 Et collocavit illic exercitum, ut ſervarent eum, & munivit eum ad cuſtodiendam Bethſuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumææ.

CAP. V.

1 Et factum eſt, ut audierunt Gentes in circuitu, quia ædificatum eſt altare & ſanctuarium ſicut priùs, iratæ ſunt valdè: 2 Et cogitabant tollere genus Jacob, qui erant inter eos, & cœperunt occidere de populo, & perſequi. 3 Et debellabat Judas filios Eſau in Idumæa, & eos qui erant in Acrabathane, quia circumſedebant Iſraelitas, & percuſſit eos plagâ magnâ. 4 Et recordatus eſt malitiam filiorum Bean, qui erant populo in laqueum, & in ſcandalum, inſidiantes ei 5 in via. Et concluſi ſunt ab eo in turribus, & applicuit ad eos, & anathematizavit eos, & incendit tur- 6 res eorum igni, cum omnibus qui in eis erant. Et tranſivit ad filios Ammon, & invenit manum fortem, & populum copioſum, et Timotheum ducem ipſo- 7 rum: Et commiſit cum eis prælia multa, et contriti ſunt in conſpectu eorum, et percuſſit eos:

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

54 Κατὰ τὸν καιρὸν (π) ϗ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐβεβήλωσαν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκείνῃ ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς ϗ κιθάραις ϗ κινύραις, ϗ 55 ἐν κυμβάλοις. Καὶ ἔπεσον πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρόσωπον, ϗ προσεκύνησαν, ϗ (ʹ) εὐλόγησαν εἰς οὐρανὸν τὸν εὐοδώσαντα (ρ) αὐτοῖς. 56 Καὶ ἐποίησαν τὸν (˜) ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέρας ὀκτὼ, ϗ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ᾽ εὐφροσύνης, ϗ ἔθυσαν θυσίαν 57 (σ) σωτηρίου ϗ αἰνέσεως. Καὶ κατεκόσμησαν τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ στεφάνοις χρυσοῖς ϗ ἀσπιδίσκαις, ϗ (τ) ἐνεκαίνισαν τὰς πύλας 58 ϗ τὰ παστοφόρια, ϗ ἐθύρωσαν αὐτά. Καὶ ἐγενήθη εὐφροσύνη μεγάλη 59 ἐν τῷ λαῷ σφόδρα, ϗ ἀπεστράφη ὄνειδος ἐθνῶν. Καὶ ἔστησεν Ἰούδας ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ϗ πᾶσα (υ) ἡ ἐκκλησία Ἰσραὴλ, ἵνα ἄγωνται (φ) αἱ ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν ἐνιαυτὸν κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἡμέρας ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πέμπτης ϗ εἰκάδος τοῦ μηνὸς Χασελεῦ, μετ᾽ 60 εὐφροσύνης ϗ χαρᾶς. Καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ ὄρος Σιὼν, κυκλόθεν τείχη ὑψηλὰ ϗ πύργους (ʷ) ὀχυροὺς, μήποτε παραγενηθέντα τὰ ἔθνη καταπατήσωσιν αὐτὰ, ὡς ἐποίησαν πρότερον. 61 Καὶ (ᵛ) ἐπέταξεν ἐκεῖ δύναμιν τηρεῖν αὐτὸ, ϗ ὠχύρωσαν αὐτὸ τηρεῖν τὴν (χ) Βαιθσούραν, τοῦ ἔχειν τὸν λαὸν ὀχύρωμα κατὰ πρόσωπον τῆς Ἰδουμαίας.

MS. A. (π) κατὰ τὴν (ʹ) ηὐλόγησαν (ρ) αὐτοὺς. (˜) ἐγκαινιασμὸν (σ) σωτηρίους ** [ἡμέρας ὀκτὼ, ϗ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ᾽ εὐφροσύνης, ϗ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου] ϗ αἰνέσεως. (τ) ἐνεκαίνισαν (υ) ἐκκλησία (φ) ἡμέραι (ʷ) ἰσχυροὺς, (ᵛ) ἀπέταξαν (χ) Βεθσούρα

ΚΕΦ. ε΄.

1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ ἔθνη κυκλόθεν ὅτι ᾠκοδομήθη τὸ θυσιαστήριον, ϗ ἐνεκαινίσθη τὸ ἁγίασμα ὡς τὸ πρότερον, ϗ (α) ὠργίσθησαν σφόδρα. 2 Καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ ἆραι τὸ γένος Ἰακὼβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐτῶν, ϗ ἤρξαντο τοῦ θανατοῦν ἐν τῷ λαῷ ϗ ἐξαίρειν. 3 Καὶ ἐπολέμει Ἰούδας πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἡσαῦ ἐν τῇ (β) Ἰδουμαίᾳ τὴν Ἀκραβαττήνην, ὅτι περιεκάθηντο τὸν Ἰσραὴλ, ϗ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην, ϗ συνέστειλεν αὐτοὺς, ϗ ἔλαβε τὰ (ʹ) σκῦλα αὐτῶν. 4 Καὶ ἐμνήσθη τῆς κακίας υἱῶν Βαιὰν, οἳ ἦσαν τῷ λαῷ εἰς παγίδα ϗ εἰς σκάνδαλον ἐν τῷ ἐνεδρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς. Καὶ 5 (γ) συνεκλείσθησαν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐν τοῖς πύργοις, ϗ παρενέβαλεν ἐπ᾽ αὐτοὺς, ϗ ἀνεθεμάτισεν (δ) αὐτοὺς, ϗ ἐνεπύρισε τοὺς πύργους 6 αὐτῆς ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐνοῦσι. Καὶ διεπέρασεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν, ϗ εὗρε χεῖρα κραταιὰν ϗ λαὸν πολὺν, ϗ Τιμόθεον 7 ἡγούμενον αὐτῶν. Καὶ συνῆψε πρὸς αὐτοὺς πολέμους πολλοὺς, ϗ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ, ϗ ἐπάταξεν αὐτούς.

MS. A. (α) ὠργίσθη (β)* Ἰουδαίᾳ τὴν Ἀκραβαττήνην, (ʹ)* ἄσκυλα (δ)* ἑαυτοὺς,

Interp. LAT.

Secundùm tempus, & ſecundùm diem, in qua contaminaverunt illud gentes; in ipſa renovatum eſt in canticis, et citharis, et cinyris, et in cymbalis. 54 *Et cecidit omnis populus in faciem; & adoraverunt, & benedixerunt in cœlum, eum qui proſperavit eis.* 55 *Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo: & obtulerunt holocauſta cum lætitia: & ſacrificaverunt ſacrificium ſalutaris, & laudis.* 56 *Et ornaverunt faciem templi coronis aureis, & ſcutulis: & dedicaverunt portas, & paſtophoria: & impoſuerunt eis januas.* 57 *Et facta eſt lætitia in populo magna valdè: & averſum eſt opprobrium gentium.* 58 *Et ſtatuit Judas, & fratres ejus, & univerſa Eccleſia Iſrael, ut agantur dies dedicationis altaris in temporibus ſuis ab anno in annum per dies octo à quinta & vigeſima die menſis Chaſleu, cum lætitia, & gaudio.* 59 *Et ædificaverunt in tempore illo montem Sion, per circuitum muros altos, & turres firmas; ne quando venirent gentes, & conculcarent ea, ſicut anteà fecerant.* 60 *Et collocavit illic exercitum, ut ſervaret eum: & munierunt eum ad cuſtodiendam Baithſuram; ut haberet populus munitionem contra faciem Idumææ.* 61

(φ) ἡμέραι (ʷ) ἰσχυροὺς, (ᵛ) ἀπέταξαν (χ) Βεθσούρα

CAP. V.

Et factum eſt, ut audierunt gentes in circuitu, quia ædificatum eſt altare, & renovatum eſt ſanctuarium, ſicut priùs; iratæ ſunt valdè. 1 *Et cogitabant tollere genus Jacob, qui erant inter eos: & cœperunt occidere de populo, & tollere.* 2 *Et beliabat Judas adverſùs filios Eſau in Idumæa ipſam Acrabattinam: quia circunſedebant Iſraelitas: & percuſſit eos plagâ magnâ: & compreſſit eos, & cepit ſpolia eorum.* 3 *Et recordatus eſt malitiæ filiorum Baan, qui erant populo in laqueum, et in ſcandalum, inſidiantes ei in viis.* 4 *Et concluſi ſunt ab eo in turribus: et applicuit ad eos: et anathematizavit eos, et incendit turres (ʹ) ejus igni cum omnibus qui in eis erant.* 5 *Et tranſivit ad filios Ammon, et invenit manum fortem, et populum copioſum, et Timotheum ducem ipſorum.* 6 *Et commiſit cum eis prælia multa: et contriti ſunt in conſpectu ejus: & percuſſit eos.* 7

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]

Quibus diebus, quibuſque temporibus contaminaverunt illud gentes, eodem die facta fuit renovatio ejus cum pſalteriis, citharis, fidibúſque. Et procidentes univerſus populus in facies ſuas adoraverunt & benedixerunt habitatorem cœli, qui complanaverat & præparaverat viam ipſorum. Et celebraverunt renovationem altaris octo diebus, & obtulerunt ſacrificia cum jucunditate, & ſacrificaverunt ſacrificia ſalutis & laudis. Ornaverunt etiam anteriorem templi faciem coronis aureis & ſcutulis, renovarunt portas & omnia inſtrumenta ornatûs. Denique fuit jucunditas magna, & lætitia plurima populo, & averſum eſt opprobrium gentium. Et ſtatuit Juda & fratres ejus, totúſque cœtus Iſraëlis, ut agerentur dies renovationis altaris ſingulis temporibus annuatim, octo diebus, à quinto & vigeſimo die menſis Conun prioris, cum jucunditate & lætitia. Et ædificaverunt eodem tempore monti Sionis circunquaque muros altos & turres munitas, nequando venientes gentes conculcarent eum, ut fecerant antea; Ponentes ibi exercitum ut cuſtodiret eum: & munierunt Beth-ſure, ut haberet populus munitionem contra Idumæam.

* [illegible] *

CAP. V.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Fuit autem ut cùm audiſſent gentes quæ circumjacebant eis, ædificatum eſſe altare, & Sanctuarium renovatum ut antea; iratæ ſunt vehementer: Et cogitantes aſcendere & delere ſemen Jacobi, eos qui habitabant inter ipſas, inciperent occidere & necem inferre populo. Verùm Juda bellum gerebat adverſus filios Eſau in Edom in Ecrabath, quia cum Iſraëlitis degebant: & percuſſit eos plagâ magnâ, diſperſit illos, tulitque ſpolia eorum. Deinde recordatus malorum filiorum Beanis, qui fuerant populo in laqueos & offendicula, ſtruentes eis inſidias in itineribus; Concluſit illos in turres, obſedit illos, anathemati devovit illos, & igne ſuccendit turres illius *regionis*, cum omnibus quæ erant in eis. Inde tranſivit Juda contra Ammonitas, ubi invenit populum fortem & manum validam, quorum Timotheus dux erat. Habitiſque cum eis bellis graviſſimis, tandem profligati fuerunt ante conſpectum ipſius, & percuſſit eos.

Verſio VULG. LAT.

8 Et cepit Gazer civitatem, & filias ejus, & reverſus 9 eſt in Judæam. Et congregatæ ſunt gentes quæ ſunt in Galaad, adverſùs Iſraelitas qui erant in finibus eorum, ut tollerent eos: & fugerunt in Datheman mu- 10 nitionem, Et miſerunt literas ad Judam & fratres ejus, dicentes; Congregatæ ſunt adverſùm nos gen- 11 tes per circuitum, ut nos auferant: Et parant venire, & occupare munitionem, in quam confugimus: 12 & Timotheus eſt dux exercitûs eorum. Nunc ergò veni, & eripe nos de manibus eorum, quia cecidit 13 multitudo de nobis. Et omnes fratres noſtri, qui erant in locis Tubin, interfecti ſunt: & captivas duxerunt uxores eorum, & natos, & ſpolia, & pere- 14 merunt illîc ferè mille viros. Et adhuc epiſtolæ legebantur, & ecce alii nuntii venerunt de Galilæa con- 15 ſciſſis tunicis, nuntiantes ſecundùm verba hæc: Dicentes conveniſſe adverſùm ſe à Ptolemaida, & Tyro, & Sidone: & repleta eſt omnis Galilæa alienige- 16 nis, ut nos conſumant. Ut audivit autem Judas, & populus ſermones iſtos, convenit Eccleſia magna cogitare quid facerent fratribus ſuis, qui in tribulatio- 17 ne erant, & expugnabantur ab eis. Dixítque Judas Simoni fratri ſuo; Elige tibi viros, & vade, & libera fratres tuos in Galilæa: ego autem & frater 18 meus Jonathas ibimus in Galaaditim. Et reliquit Joſephum filium Zachariæ & Azariam, duces populi, cum reſiduo exercitu in Judæa ad cuſtodiam: 19 Et præcepit illis, dicens; Præſtote populo huic: & nolite bellum committere adverſùm gentes, do- 20 nec revertamur. Et partiti ſunt Simoni viri tria millia, ut iret in Galilæam: Judæ autem octo mil- 21 lia in Galaaditim. Et abiit Simon in Galilæam, & commiſit prælia multa cum gentibus: & contritæ ſunt gentes à facie ejus, & perſecutus eſt eos 22 uſque ad portam Ptolemaidis: & ceciderunt de Gentibus ferè tria millia virorum, & accepit ſpo- 23 lia eorum. Et aſſumpſit eos, qui erant in Galilæa, & in Arbatis, cum uxoribus, & natis, & omnibus quæ erant illis, & adduxit in Judæam cum 24 lætitia magna. Et Judas Machabæus & Jonathas frater ejus tranſierunt Jordanem, & abierunt viam trium dierum per deſertum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

8 Καὶ (ε) προκατελάβετο τὴν Ἰαζὴρ ϗ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, ϗ ἀνέ- 9 στρεψεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Καὶ ἐπισυνήχθησαν τὰ ἔθνη τὰ ἐν τῇ (ζ) Γαλαὰδ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν τοῦ 10 ἐξᾶραι αὐτούς. ϗ ἔφυγον εἰς (η) Διάθεμα τὸ ὀχύρωμα. Καὶ ἀπέστειλαν γράμματα πρὸς Ἰούδαν ϗ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, λέγοντες, Ἐπισυνηγμένα ἐστὶν ἐφ᾽ ἡμᾶς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς, 11 Καὶ ἑτοιμάζονται ἐλθεῖν ϗ προκαταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα εἰς ὃ κατε- 12 φύγομεν, ϗ Τιμόθεος ἡγεῖται τῆς (θ) δυνάμεως αὐτῶν. Νῦν οὖν ἐλθὼν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν πλῆθος. 13 Καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ὄντες ἐν τοῖς (ʹ) Τωβίου τεθανάτωνται, ϗ (˜) ᾐχμαλωτίκασι τὰς γυναῖκας αὐτῶν ϗ τὰ τέκνα αὐτῶν ϗ τὴν ἀπο- 14 σκευὴν, ϗ ἀπώλεσαν ἐκεῖ ὡς μίαν (ι) χιλιαρχίαν ἀνδρῶν. Ἔτι αἱ ἐπιστολαὶ ἀνεγινώσκοντο, ϗ ἰδοὺ ἄγγελοι ἕτεροι παρεγένοντο ἐκ τῆς Γαλιλαίας διερρηχότες τὰ ἱμάτια, ἀπαγγέλλοντες κατὰ τὰ ῥήματα 15 ταῦτα, Λέγοντες (κ) ἐπισυνῆχθαι ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος ϗ Τύρου ϗ Σιδῶνος ϗ (λ) πᾶσαν Γαλιλαίαν ἀλλοφύλων, τοῦ ἐξαναλῶσαι 16 ἡμᾶς. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰούδας ϗ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, ἐπισυνήχθη ἐκκλησία μεγάλη, (μ) βουλεύσασθαι τί ποιήσωσι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν 17 τοῖς οὖσιν ἐν θλίψει, ϗ πολεμουμένοις ὑπ᾽ (ν) αὐτῶν. Καὶ εἶπεν Ἰούδας Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας, ϗ πορεύου ϗ ῥῦσαι τοὺς ἀδελφούς σου (ξ) τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· ἐγὼ δὲ ϗ 18 Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός μου πορευσόμεθα εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. Καὶ κατέλιπεν Ἰώσηπον τὸν τοῦ Ζαχαρίου, ϗ Ἀζαρίαν, (ο) ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, μετὰ 19 τοῦ ἐπιλοίπου τῆς δυνάμεως, ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ εἰς τήρησιν. Καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, Πρόστητε τοῦ λαοῦ τούτου, ϗ μὴ συνάψητε πόλεμον 20 πρὸς τὰ ἔθνη ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς. Καὶ ἐμερίσθησαν Σίμωνι ἄνδρες τρισχίλιοι τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Γαλιλαίαν, Ἰούδᾳ δὲ ἄνδρες ὀκτα- 21 κισχίλιοι εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. Καὶ ἐπορεύθη Σίμων εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ϗ συνῆψε πολέμους πολλοὺς πρὸς τὰ ἔθνη, ϗ συνετρίβη τὰ ἔθνη 22 ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως (π) τῆς πύλης Πτολεμαΐδος. ϗ ἔπεσον ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς τρισχιλίους ἄνδρας, ϗ ἔλαβεν τὰ 23 σκῦλα αὐτῶν. Καὶ παρέλαβε (ρ) τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ϗ ἐν Ἀρβάττοις σὺν ταῖς γυναιξὶ ϗ τοῖς τέκνοις, ϗ πάντα ὅσα ἦν αὐτοῖς, ϗ (σ) ἤγαγεν 24 εἰς τὴν Ἰουδαίαν μετ᾽ εὐφροσύνης μεγάλης. Καὶ Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος ϗ Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην, ϗ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

MS. A. (ε) περιεκαλέσατο τὴν Ἰαζὴν (ζ) Γαλααδίτῃ (η) Δάθεμα (θ) παρεμβολῆς (ʹ) Τωβίου (˜) ᾐχμαλωτίκασι (ι) χιλιάδα (κ) ἐπισυνήχθαι (λ) πᾶσαν Γαλιλαίαν (μ) βουλεύσασθαι (ν) αὐτῶν. (ξ) ἐν τῇ (ο) ἡγούμενον (π) πόλεως (ρ) τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ϗ ἐν Ἀρβάττοις (σ) ἤγαγον

Interp. LAT.

Et cepit Gazer, & filias ejus: & reverſus eſt in Judæam. 8 *Et congregatæ ſunt gentes, quæ in Galaad, adverſùs Iſraelitas, qui erant in finibus eorum, ut tollerent eos. Et fugerunt in Dathema munitionem;* 9 *Et miſerunt literas ad Judam, & fratres ejus, dicentes; Congregatæ ſunt adverſùm nos gentes, quæ in circuitu noſtro, ut nos auferant:* 10 *Et parant venire, & occupare munitionem, in quam confugimus: & Timotheus eſt dux exercitûs eorum.* 11 *Nunc ergò veni, & eripe nos de manibus eorum: quia cecidit multitudo de nobis:* 12 *Et omnes fratres noſtri, qui erant in locis Tobiu, interfecti ſunt; & captivas duxerunt uxores eorum, & natos eorum, & ſupellectilem: & peremerunt illic ferè mille viros.* 13 *Adhuc epiſtolæ legebantur: & ecce alii nuntii venerunt de Galilæa conſciſſis veſtibus, nuntiantes ſecundùm verba hæc,* 14 *Dicentes conveniſſe adverſùm ſe à Ptolemaide, & Tyro, & Sidone, & omni Galilæa alienigenarum, ut nos conſumant.* 15 *Ut audivit autem Judas, & populus ſermones iſtos; convenit eccleſia magna cogitare quid facerent fratribus ſuis, qui in tribulatione erant, & expugnabantur ab eis.* 16 *Dixitque Judas Simoni fratri ſuo; Elige tibi viros, & vade, & libera fratres tuos, qui in Galilæa. Ego autem, & Jonathan frater meus, ibimus in Galaaditin.* 17 *Et reliquit Joſephum filium Zachariæ, & Azariam, duces populi, cum reſiduo exercitu in Judæa ad cuſtodiam.* 18 *Et præcepit illis, dicens; Præſtote populo huic: & nolite bellum committere adverſùm gentes, donec nos revertamur.* 19 *Et diſtributa ſunt Simoni virorum tria millia, ut iret in Galilæam: Judæ autem octo millia virorum in Galaaditim.* 20 *Et abiit Simon in Galilæam: & commiſit prælia multa cum gentibus: & contritæ ſunt gentes à facie ejus: & perſecutus eſt eos uſque ad portam Ptolemaidis.* 21 *Et ceciderunt de gentibus ferè tria millia virorum: & accepit ſpolia eorum.* 22 *Et aſſumpſit eos qui erant in Galilæa, & in Arbattis, cum uxoribus, & natis, & omnibus quæ erant illis: & adduxit in Judæam cum lætitia magna.* 23 *Et Judas Maccabæus, et Jonathan frater ejus tranſierunt Jordanem, et abierunt viam trium dierum in deſerto:* 24

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

Captâque Jazere & filiabus ejus, demum reverſus eſt Juda in Edom. 8 Et congregatis gentibus quæ erant in Galaad, contra Iſraëlitas illos qui erant in finibus ſuis, ut delerent eos; 9 Fugerunt hi ad Ramatham munitionem, miſerúntque epiſtolas ad Judam & fratres ejus, dicentes ei; 10 Congregatæ ſunt contra nos gentes quæ nos circumſtant, ad delendum nos, & ecce parant ſe ad veniendum, & capiendam munitionem hanc ad quam confugimus, & Timotheus eſt dux earum. 11 Nunc ergò veni & eripe nos è manibus earum: nam cecidit è nobis populus multus. 12 Et omnes fratres noſtri qui erant in Tobin, mortui ſunt, & captivas abduxerunt uxores eorum, & filios, atq; omnem ſupellectilem ipſorũ, & perdiderunt ibi ferè mille animas. 13 Dum epiſtolæ iſtæ legerentur, ecce nuntii præcones alii venerunt è Galilæa, qui ſciſſis veſtibus talia verba nuntiabant, 14 Ac dicebant, Congregatas eſſe contra nos, totámque Galilæam, gentes exteras ad delendum & abſumendum nos. 15 Cùm autem audiſſent Juda totúſque populus hujuſmodi ſermones, congregati ſunt cœtu magno, ut conſilium inirent quid agendum eſſet fratribus ſuis qui verſabantur in calamitate, qui vexabantur ab illis. 16 Tunc dixit Juda Simoni fratri ſuo, Congrega tibi viros, & vade, libera fratres tuos qui ſunt in Galilæa: ego verò & Jonathan frater meus ibimus in Galaad. 17 Et relictis Joſepho filio Zachariæ, & Azaria duce populi, cum reliquo exercitu qui erat in Judæa, ut eſſent cuſtodes; 18 Præcepit eis, & dixit eis; Videte, curam gerite hujus populi, & ne bellum committatis adverſùm gentes, donec revertamur ac veniamus. 19 Itaque ſegregati fuerunt cum Simone ter mille viri, ut abirent cum eo in Galilæam: cum Juda verò octies mille viri. 20 Et profectus Simon in Galilæam commiſit prælia magna cum gentibus, & profligatæ ſunt gentes à conſpectu ejus, & perſecutus eſt eas uſque ad Ptolomaidem: 21 Et ceciderunt è gentibus ferè tria millia virorum, ceperúntque ſpolia earum: 22 Et tulit Simon eos qui erant in Galilæa, quique in Ardabor, cum uxoribus, & liberis eorum, & ſupellectili eorum, adduxitque in Judæam ſumma cum jucunditate. 23 Juda verò Machabæus, & Jonathan frater ejus trajecto Jordane, abierunt itinere trium dierum in deſerto: 24

Versio VULG. LAT.

25 Et occurrerunt eis Nabuthæi, & susceperunt eos pacificè, & narraverunt eis omnia, quæ acciderant fratribus eorum in Galaaditide, 26 Et quia multi ex eis comprehensi sunt in Barasa, & Bosor, & in Alimis, & in Casphor, & Mageth, & Carnaim: hæ omnes civitates munitæ, & magnæ. 27 Sed in cæteris civitatibus Galaaditidis tenentur comprehensi, & in crastinum constituerunt admovere exercitum civitatibus his, & comprehendere, & tollere eos in una die. 28 Et convertit Judas, & exercitus ejus, viam in desertum Bosor repentè, & occupavit civitatem: & occidit omnem masculum in ore gladii, & accepit omnia spolia eorum, & succendit eam igni. 29 Et surrexerunt indè nocte, & ibant usque ad munitionem. 30 Et factum est diluculò, cùm elevâssent oculos suos, ecce populus multus, cujus non erat numerus, portantes scalas & machinas, ut comprehenderent munitionem, & expugnarent eos. 31 Et vidit Judas quia cœpit bellum, & clamor belli ascendit ad cœlum sicut tuba, & clamor magnus de civitate: 32 Et dixit exercitui suo; Pugnate hodiè pro fratribus vestris. 33 Et venit tribus ordinibus post eos, & exclamaverunt tubis, & clamaverunt in oratione. 34 Et cognoverunt castra Timothei quia Machabæus est, & refugerunt à facie ejus: & percusserunt eos plagâ magnâ, & ceciderunt ex eis in die illa ferè octo millia virorum. 35 Et divertit Judas in Maspha, & expugnavit, & cepit eam: & occîdit omnem masculum ejus, & sumpsit spolia ejus, & succendit eam igni. 36 Indè perrexit, & cepit Casbon, & Mageth, & Bosor, & reliquas civitates Galaaditidis. 37 Post hæc autem verba congregavit Timotheus exercitum alium, & castra posuit contra Raphon trans torrentem, 38 Et misit Judas speculari exercitum: & renuntiaverunt ei, dicentes; Quia convenerunt ad eum omnes gentes, quæ in circuitu nostro sunt, exercitus multus nimis: 39 Et Arabas conduxerunt in auxilium sibi, & castra posuerunt trans torrentem, parati ad te venire in prælium. Et abiit Judas obviàm illis. 40 Et ait Timotheus principibus exercitûs sui; Cùm appropinquaverit Judas, & exercitus ejus ad torrentem aquæ: si transierit ad nos prior, non poterimus sustinere eum: quia potens poterit adversùm nos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α΄.

25 Καὶ συνήντησαν τοῖς Ναβαταίοις, ϗ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνικῶς, ϗ διηγήσαντο αὐτοῖς ἅπαντα τὰ (τ) συμβάντα τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν 26 ἐν τῇ Γαλααδίτιδι. Καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνειλημμένοι εἰσὶν εἰς Βόσορα, ϗ (υ) Βοσὸρ, ἐν Ἀλέμοις, Χασφὼρ, Μακὲδ, ϗ Καρναΐν· 27 πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται ὀχυραὶ ϗ μεγάλαι· Καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδός εἰσι συνειλημμένοι, (φ) ϗ εἰς αὔριον τάσσονται παρεμβαλεῖν ἐπὶ τὰ ὀχυρώματα, ϗ καταλαβέσθαι, ϗ ἐξᾶραι πάντας 28 (χ) τούτους ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. Καὶ ἀπέστρεψεν Ἰούδας ϗ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὁδὸν εἰς τὴν ἔρημον εἰς Βοσὸρ ἄφνω· ϗ κατελάβετο τὴν πόλιν, ϗ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας, ϗ ἔλαβε πάντα τὰ 29 σκῦλα αὐτῶν, ϗ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί. Καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν νυκτὸς, 30 ϗ ἐπορεύετο ἕως ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα. Καὶ ἐγένετο ἑωθινὴ, ϗ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ϗ ἰδοὺ λαὸς πολὺς (ψ) οὗ οὐκ ἦν ἀριθμὸς, αἴροντες κλίμακας ϗ μηχανὰς καταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα, ϗ ἐπολέμουν 31 αὐτούς· Καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι ἦρκται ὁ πόλεμος, ϗ ἡ κραυγὴ τῆς 32 πόλεως ἀνέβη (ω) εἰς τὸν οὐρανὸν σάλπιγξι ϗ φωνῇ μεγάλῃ. Καὶ εἶπε τοῖς ἀνδράσι τῆς δυνάμεως, Πολεμήσατε σήμερον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν (α) ὑ-33 μῶν. Καὶ ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν ἀρχαῖς ἐξόπισθεν αὐτῶν, ϗ (β) ἐσάλπισαν 34 ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐβόησαν ἐν προσευχῇ. Καὶ ἐπέγνω ἡ παρεμβολὴ Τιμοθέου ὅτι (γ) Μακκαβαῖός ἐστι, ϗ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ϗ ἐπάταξεν αὐτοὺς (δ) πληγὴν μεγάλην, ϗ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς 35 ὀκτακισχιλίους ἄνδρας. Καὶ ἀπέκλινεν εἰς (ε) Μασφὰ, ϗ ἐπολέμησεν αὐτὴν, ϗ (ζ) προκατελάβετο αὐτὴν, ϗ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς, ϗ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῆς, ϗ ἐνέπρησεν αὐτὴν (η) πυρί. 36 Ἐκεῖθεν ἀπῆρε, ϗ προκατελάβετο τὴν (θ) Χασφὼν, Μακὲδ, Βοσὸρ, 37 ϗ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος. Μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα συνήγαγε Τιμόθεος παρεμβολὴν ἄλλην, ϗ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον Ῥαφὼν ἐκ πέραν τοῦ χειμάρρου. Καὶ ἀπέστειλεν Ἰούδας (ᶥ) κατασκοπεῦσαι 38 τὴν παρεμβολήν· ϗ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες, (ι) Ἐπισυνηγμένα εἰσὶ πρὸς αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν, δύναμις πολλὴ σφό-39 δρα. Καὶ (κ) Ἄραβας μεμίσθωνται εἰς βοήθειαν αὐτοῖς, ϗ (λ) παρεμβάλλουσι πέραν τοῦ χειμάρρου ἕτοιμοι τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ σὲ εἰς πόλεμον. 40 ϗ ἐπορεύθη Ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῶν. Καὶ εἶπε Τιμόθεος τοῖς ἄρχουσι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, Ἐν τῷ ἐγγίζειν Ἰούδαν ϗ τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χείμαρρον τοῦ ὕδατος, ἐὰν διαβῇ πρὸς ἡμᾶς πρότερος, οὐ δυνησόμεθα (ᵘ) ὑποστῆναι αὐτὸν, ὅτι δυνάμενος δυνήσεται πρὸς ἡμᾶς.

MS. A. (τ) συμβεβηκότα (υ) Βοσὸρ, ἐν Ἀλαίμοις, Κασφὼρ, Μακὲβ, ϗ Καρνεΐν· (φ) εἰς αὔριον (χ) αὐτοὺς (ψ) ὃς (ω) ἕως τοῦ οὐρανοῦ (α) ἡμῶν. (β) ἐσάλπισεν (γ) ὁ Μακκαβαῖος (δ) πληγῇ μεγάλῃ, (ε) Μασφὰ, (ζ) κατελάβετο (η) ἐν πυρί. (θ) Χασφὼθ, (ᶥ) κατασκοπῆσαι (ι) Ἐπισυνηγμένοι (κ) Ἄραβες (λ) παρεμβάλλουσιν (ᵘ) ὑποστῆναι

Interp. LAT.

25 Et facti sunt obviàm Nabatheis: & occurrerunt eis pacificè: et narraverunt eis omnia quæ acciderant fratribus eorum in Galaaditide: 26 Et quia multi ex eis comprehensi sunt in Bosora, et Bosor, in Alimis, Chasphor, Maced, et Carnain: hæ omnes civitates munitæ, et magnæ: 27 Et in cæteris civitatibus Galaditidis tenentur comprehensi: et in crastinum constituunt admovere exercitum ad munitiones, et comprehendere, et tollere omnes hos in una die. 28 Et convertit Judas, et exercitus ejus viâ in desertum in Bosor repentè: et occupavit civitatem: et occîdit omnem masculum in ore gladii, et accepit omnia spolia eorum: et succendit eam igni. 29 Et surrexit indè nocte: et ibat usque ad munitionem. 30 Et factum est (b)diluculum: et elevaverunt oculos suos; et ecce populus multus, cujus non erat numerus, portantes scalas et machinas, ut comprehenderent munitiones: et expugnabant eos. 31 Et vidit Judas, quia cœpit bellum: et clamor civitatis ascendit ad cœlum tubis, et voce magnâ. 32 Et dixit viris exercitûs; Pugnate hodiè pro fratribus vestris. 33 Et exiit tribus ordinibus post eos: et exclamaverunt tubis, et clamaverunt in oratione. 34 Et cognoverunt castra Timothei, quia Maccabæus est: et refugerunt à facie ejus. Et percussit eos plagâ magnâ: et ceciderunt ex eis in die illa ferè octo millia virorum. 35 Et divertit in Maspha, et expugnavit eam, et cepit eam, et occîdit omnem masculum ejus: et sumpsit spolia ejus: et succendit eam igni. 36 Indè perrexit, et cepit Chasphon, Maced, Bosor, et reliquas civitates Galaaditidis. 37 Post hæc autē verba congregavit Timotheus exercitum alium, et castra posuit contra faciem Raphon trans torrentem. 38 Et misit Judas speculari exercitum: et nuntiaverunt ei, dicentes; Convenerunt ad eos omnes gentes, quæ in circuitu nostro sunt, exercitus multus nimis. 39 Et Arabas conduxit in auxilium sibi: et castra posuerunt trans torrentem, parati ad te venire in prælium. Et abiit Judas obviàm illis. 40 Et ait Timotheus principibus exercitûs sui; Cùm appropinquaverit Judas, et exercitus ejus, ad torrentem aquæ; si transierit ad nos prior; non poterimus sustinere eum: quia potens poterit adversùm nos.

(δ) πληγῇ μεγάλῃ, (ε) Μασφὰ, (ζ) κατελάβετο (ι) Ἐπισυνηγμένοι (κ) Ἄραβες (λ) παρεμβάλλουσιν (ᵘ) ὑποστῆναι

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

25 Ubi occurrerunt eis Nabatæi, & pacificè suscipientes eos, narraverunt eis quicquid acciderat fratribus eorum in Galaad; 26 Et multos ex ipsis conclusos esse in Bosra, in Bosira, in Olim, in Chesphor, in Macor, & in Carna, quæ omnes urbes magnæ sunt ac munitæ: 27 In reliquis etiam urbibus quæ sunt in Galaad, eos esse conclusos, & postridiè paratos esse ad obsidendas munitiones & destruendas eas, & illos omnes unicâ die perdendos. 28 Quapropter reversus Juda cum universis copiis suis per viam deserti Bosræ, irruerunt ex improviso in urbem, occiderunt in ea omnem masculum acie gladii, ceperunt omnia spolia eorum, eamque succenderunt igni. 29 Inde verò nocte movens Juda, contulerunt se usque ad munitionem. 30 Sed ad auroram diei sublatis oculis viderunt, & ecce populus multus & innumerus scalas funésque portabant admovebántque ad occupandam munitionem. 31 Videns itaque Juda grave esse prælium, & clamorem urbis ad cœlum usque ascendisse, vocem urbis, atque perturbationem plurimam; 32 dixit Juda viris militibus; Pugnate hodiè pro fratribus vestris. 33 Tum procedens Juda cum tribus ducibus à tergo illorum, clanxerunt tubis, & cum oratione clamaverunt. 34 Agnoscentes autem copiæ Timothei, quòd is esset Macabæus, fugerunt à conspectu ipsius: quare percussit eos plagâ magnâ, adeò ut occubuerint ex eis illâ die ferè octo millia virorum. 35 Inde declinans Juda ad Olim, prælium inivit cum ea, omnem masculum qui erat in ea cecîdit, spolia abstulit, eamque igne combusserunt. 36 Inde movens Juda occupârunt Echsephorem, Macorem, Boseriam, & reliquas urbes quæ erant in Galaade. 37 Post hæc autem congregavit Timotheus copias alteras, & castrametatus est prope Raphin ad latus fluminis. 38 Juda verò misit *quosdam* ut explorarent copias, qui redeuntes dixerunt ei; Congregatæ sunt adversùm te omnes gentes circunjacentes nobis, exercitus magnus ac validus: 39 Quin etiam Arabes mercede conducti sunt ab eis ad auxilium, & castra habent ad latus fluminis, paratíque sunt adoriri te certamine. Igitur abeunte Juda obviàm illis, 40 Dixit Timotheus ducibus exercitûs sui; Cùm appropinquaverit Juda cum copiis suis ad latus ripæ fluminis, si prior transierit ad nos, non poterimus ei resistere, quia omninò prævalebit viribus nostris:

Versio VULG. LAT.

41 Si verò timuerit transire, & posuerit castra extra flumen, transfretemus ad eos, & poterimus adversùs illum. 42 Ut autem appropinquavit Judas ad torrentem aquæ, statuit scribas populi secus torrentem, & mandavit eis, dicens, Neminem hominum reliqueritis: sed veniant omnes in prælium. 43 Et transfretavit ad illos prior, & omnis populus post eum: & contritæ sunt omnes gentes à facie eorum, & projecerunt arma sua, & fugerunt ad fanum, quod erat in Carnaim. 44 Et occupavit ipsam civitatem, & fanum succendit igni, cum omnibus qui erant in ipso: & oppressa est Carnaim, & non potuit sustinere contra faciem Judæ. 45 Et congregavit Judas universos Israelitas, qui erant in Galaaditide, à minimo usque ad maximum, & uxores eorum, & natos, & exercitum magnum valdè, ut venirent in terram Juda. 46 Et venerunt usque Ephron: & hæc civitas magna in ingressu posita, munita valdè, & non erat declinare ab ea dexterâ vel sinistrâ, sed per mediam iter erat. 47 Et incluserunt se qui erant in civitate, & obstruxerunt portas lapidibus: 48 & misit ad eos Judas verbis pacificis, Dicens; Transeamus per terram vestram, ut eamus in terram nostram: & nemo vobis nocebit: tantùm pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire. 49 Et præcepit Judas prædicare in castris, ut applicarent unusquisque in quo erat loco. 50 Et applicuerunt se viri virtutis: & oppugnavit civitatem illam totâ die, & totâ nocte, & tradita est civitas in manu ejus: 51 Et peremerunt omnem masculum in ore gladii, & eradicavit eam, & accepit spolia ejus, & transivit per totam civitatem super interfectos. 52 Et transgressi sunt Jordanem in campo magno, contra faciem Bethsan. 53 Et erat Judas congregans extremos, & exhortabatur populum per totam viam, donec venirent in terram Juda. 54 Et ascenderunt in montem Sion cum lætitia & gaudio, & obtulerunt holocausta, quòd nemo ex eis cecidisset, donec reverterentur in pace. 55 Et in diebus, quibus erat Judas & Jonathas in terra Galaad, & Simon frater ejus in Galilæa contra faciem Ptolemaidis, 56 Audivit Josephus Zachariæ filius, & Azarias princeps virtutis, res benè gestas, & prælia quæ facta sunt.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α΄.

41 Ἐὰν δὲ δειλανθῇ, ϗ παρεμβάλῃ πέραν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσομεν 42 πρὸς (μ) αὐτὸν, ϗ δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν. Ὡς δὲ ἤγγισεν Ἰούδας ἐπὶ τὸν χείμαρρον τοῦ ὕδατος, ἔστησε τοὺς γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ χειμάρρου, ϗ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, Μὴ ἀφῆτε (ν) πάντα ἄνθρωπον παρεμ-43 βαλεῖν, (ᵈ) ἀλλ' ἐρχέσθωσαν πάντες εἰς τὸν πόλεμον. Καὶ διεπέρασεν (ξ) ἐπ' αὐτοὺς πρότερος, ϗ πᾶς ὁ λαὸς (ο) ὄπισθεν αὐτοῦ. ϗ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, ϗ (π) ἔρριψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν, ϗ 44 ἔφυγον εἰς τὸ τέμενος ἐν Καρναΐν. Καὶ προκατελάβοντο τὴν πόλιν, ϗ τὸ τέμενος ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς (ρ) ἐν αὐτῷ. ϗ ἐτροπώθη ἡ Καρναΐν, ϗ οὐκ (σ) ἐδύναντο ἔτι ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον 45 Ἰούδα. Καὶ συνήγαγεν Ἰούδας πάντα Ἰσραὴλ τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ϗ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ϗ τὰ τέκνα αὐτῶν, ϗ τὴν ἀποσκευὴν, παρεμβολὴν μεγάλην 46 σφόδρα, ἐλθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα. Καὶ ἦλθον ἕως Ἐφρὼν· ϗ αὕτη ἡ πόλις μεγάλη (τ) ἐπὶ τῆς εἰσόδου ὀχυρὰ σφόδρα· οὐκ ἦν ἐκκλῖναι ἀπ' 47 αὐτῆς δεξιὰν ἢ ἀριστερὰν, ἀλλ' ἢ διὰ μέσου αὐτῆς πορεύεσθαι. Καὶ ἀπέκλεισαν αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς πόλεως, ϗ ἐνέφραξαν τὰς πύλας λίθοις. 48 Καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς Ἰούδας λόγοις εἰρηνικοῖς, Λέγων, (υ) Διελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν ἡμῶν, ϗ οὐδεὶς κακοποιήσει ὑμᾶς, πλὴν τοῖς ποσὶ παρελευσόμεθα. ϗ οὐκ ἠβούλοντο ἀνοῖξαι αὐτῷ. 49 Καὶ ἐπέταξεν Ἰούδας κηρύξαι ἐν τῇ παρεμβολῇ, τοῦ παρεμβαλεῖν 50 ἕκαστον ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ. Καὶ παρενέβαλον οἱ ἄνδρες τῆς (φ) δυνάμεως, ϗ ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ϗ ὅλην τὴν νύκτα, ϗ 51 παρεδόθη ἡ πόλις ἐν χερσὶν αὐτοῦ. Καὶ ἀπώλεσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας, ϗ (χ) ἐξεῤῥίζωσεν αὐτὴν, ϗ ἔλαβε τὰ σκῦλα (ᵃ) αὐτῆς, ϗ διῆλθε διὰ τῆς πόλεως ἐπάνω τῶν 52 ἀπεκταμμένων. Καὶ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην εἰς τὸ πεδίον τὸ μέγα 53 κατὰ πρόσωπον Βαιθσάν. Καὶ ἦν Ἰούδας ἐπισυνάγων τοὺς ἐσχατίζοντας, ϗ παρακαλῶν τὸν λαὸν κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν, (ψ) ἕως οὗ ἦλθον εἰς 54 γῆν Ἰούδα. Καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος Σιὼν ἐν εὐφροσύνῃ ϗ χαρᾷ, ϗ προσήγαγον ὁλοκαυτώματα, ὅτι οὐκ ἔπεσεν ἐξ αὐτῶν οὐθεὶς ἕως τοῦ 55 ἐπιστρέψαι ἐν εἰρήνῃ. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἦν Ἰούδας ϗ Ἰωνάθαν ἐν τῇ Γαλαὰδ, ϗ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατὰ πρόσωπον 56 Πτολεμαΐδος, Ἤκουσεν Ἰωσὴφ ὁ τοῦ (ᵅ) Ζαχαρίου, ϗ Ἀζαρίας, ἄρχοντες (ω) τῆς δυνάμεως, τῶν ἀνδραγαθιῶν ϗ τοῦ πολέμου οἷα ἐποίησαν,

MS. A. (μ) αὐτόν. Ὡς δὲ (ν) ἄνθρωπον (ᵈ) ἀλλὰ (ξ) πρὸς αὐτοὺς πρότερον, (ο) αὐτοῦ ἔμπροσθεν (π) ἔρριψαν πάντα τὰ ὅπλα (ρ) οὖσιν ἐν (σ) ἐδύνατο (τ) *αἱ τῆς εἰσόδου ἰσχυρά (υ) Διελεύσομαι εἰς τὴν γῆν σου (φ)* πόλεως, (χ) ἐξερίζωσεν (ᵃ) τῆς πόλεως, (ψ) ἕως ἦλθεν (ᵅ) Ζαχαρία, ϗ Ζαχαρίας, (ω) τῶν δυνάμεων, τῶν ἀνδραγαθιῶν

Interp. LAT.

41 Si verò timuerit, & posuerit castra ultra flumen; transfretabimus ad eum, & poterimus adversùs illum. 42 Ut autem appropinquavit Judas ad torrentem aquæ, statuit scribas populi secus torrentem: & mandavit eis, dicens; Neminem hominum reliqueritis in castris: sed veniant omnes in prælium. 43 Et transfretavit ad illos prior, et omnis populus post eum. Et contritæ sunt omnes gentes à facie ejus: et projecerunt arma sua, et fugerunt ad phanum, quod erat in Carnain. 44 Et occupaverunt ipsam civitatem: et phanum succenderunt igni cum omnibus quæ erant in ipso. Et oppressa est Carnain: et non potuerunt ultra sustinere contra faciem Juda. 45 Et congregavit Judas universos Israelitas, qui erant in Galaaditide à minimo usque ad maximum, et uxores eorum, et natos eorum, et apparatum, castra magna valdè, ut venirent in terram Juda. 46 Et venerunt usque ad Ephron: et hæc civitas magna in ingressu munita valdè: non erat declinare ab ea ad dexteram vel sinistram: sed per medium ejus iter erat. 47 Et incluserunt se, qui erant de civitate, et obstruxerunt portas lapidibus. 48 Et misit ad eos Judas verba pacifica, Dicens; Transibimus per terram tuam, ut eamus in terram nostram: et nemo vobis nocebit: tantùm pedibus transibimus. Et nolebant ei aperire. 49 Et præcepit Judas prædicari in castris, ut applicarent unusquisque, in quo erat loco. 50 Et applicuerunt viri virtutis: et oppugnaverunt civitatem, totâ die illâ, et totâ nocte. Et tradita est civitas in manibus ejus. 51 Et peremit omnem masculum in ore gladii: et eradicavit eam: et accepit spolia ejus: et transivit per civitatem super interfectos. 52 Et transgressi sunt Jordanem in campum magnum contra faciem Bathsan. 53 Et erat Judas congregans extremos, et exhortabatur populum per totam viam, donec venerunt in terram Juda. 54 Et ascenderunt in montem Sion cum lætitia, et gaudio: et obtulerunt holocausta; quòd nemo ex eis cecidisset, donec reverterentur in pace. 55 Et in diebus, quibus erat Judas et Jonathan in Galaad, et Simon frater ejus in Galilæa contra faciem Ptolemaidis, 56 Audivit Joseph Zachariæ filius, et Azarias, principes virtutis, res benè gestas, et prælia, quæ facta sunt.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

41 At si formidaverit castráque fixerit ab illa parte fluminis, transeamus ad eum, & prævalebimus viribus ejus. 42 Itaque cùm appropinquâsset Juda ad flumen, statuit scribas populi secus flumen, præcepítque eis, & dixit illis; Nemini permiseritis in castris degere, sed veniant omnes in prælium: 43 Trajecitque ipse prior in illos, totúsque populus post ipsum: & profligatæ sunt gentes illæ à conspectu ipsius, projectísque armis suis fugerunt ad fanum idolorum quod erat in Carna. 44 Sed captâ urbe, fanum idolorum igni succenderunt cum iis omnibus quæ erant in ipso: & devicta fuit Carna, ita ut non posset ampliùs resistere Judæ. 45 Tum collegit Juda cunctos Israelitas qui erant in Galaad, à parvo ad magnum usque, uxores & liberos eorum, totámque supellectilem eorum, castra magna & ingentia, ut venirent in terram Judæ. 45 Cùm autem venisset Ophram usque (porrò hæc est urbs magna, super viâ sita, valde munita, à qua deflecti non poterat dextrorsum aut sinistrorsum, sed per medium ejus transeundum,) 47 Clauserunt ánte facies eorum incolæ civitatis, 48 Et obstruxerunt portas ejus lapidibus. 49 Misit verò ad eos Juda verbis pacificis, & dixit eis; 50 Transibo per terram vestram ut redeam in patriam meam, nemoque damnum vobis inferet, sed tantùm pedibus nostris transibimus: at noluerunt aperire eis. 51 Quamobrem mandavit Juda ut prædicaretur in castris, castrametandū esse unicuique contra locum suum: & castrametati sunt viri exercitûs, impugnaverúntque urbem toto die illo, totáque nocte: tum demum tradita est urbs in manus ejus: 52 Perdidítque ex ea omnem masculum acie gladii, & funditùs everterunt eam, ceperunt spolia ejus, & pervaserunt per mediam urbem super occisos: inde trajecerunt Jordanem ad planitiem magnam è regione Beth-jasanis. 53 Juda verò congregabat extremos, & consolabatur populum toto in itinere, donec pervenissent ad terram Judææ. 54 Et ascendentes in montem Sionis cum jucunditate & lætitia, obtulerunt sacrificia et holocausta, quòd ne unus quidem ex eis cecidisset, & pacificè reversi essent. 55 Iis diebus quibus erant Juda & Jonathan frater ejus in terra Galaad, & Simon frater ejus in Galilæa contra Ptolomaidem: 56 Audiens Joseph filius Zachariæ, & Azaria duces copiarum, fortitudinem, præclara facinora, & bella Judæ, dixerunt;

Verſio VULG. LAT.

57 Et dixit; Faciamus & ipſi nobis nomen, & eamus
pugnare adverſùs gentes, quæ in circuitu noſtro
58 ſunt. Et præcepit his qui erant in exercitu ſuo,
59 & abierunt Jamniam. Et exivit Gorgias de civitate,
60 & viri ejus obviàm illis in pugnam. Et fugati
ſunt Joſephus & Azarias uſque ad fines Judææ:
& ceciderunt illo die de populo Iſrael ad
duo millia viri, & facta eſt fuga magna in populo:
61 Quia non audierunt Judam & fratres ejus,
62 exiſtimantes fortiter ſe facturos. Ipſi autem non
erant de ſemine virorum illorum, per quos ſalus
63 facta eſt in Iſrael. Et viri Juda magnificati ſunt
valdè in conſpectu omnis Iſrael, & gentium omnium
64 ubi audiebatur nomen eorum. Et convenerunt
65 ad eos fauſta acclamantes. Et exivit Judas,
& fratres ejus, & expugnabant filios Eſau, in
terra quæ ad Auſtrum eſt, & percuſſit Chebron
& filias ejus: & muros ejus & turres ſuccendit igni
66 in circuitu. Et movit caſtra ut iret in terram alienigenarum,
67 & perambulabat Samariam. In die
illo ceciderunt ſacerdotes in bello, dum volunt
fortiter facere, dum ſine conſilio exeunt in prælium.
68 Et declinavit Judas in Azotum in terram
alienigenarum, & diruit aras eorum, & ſculptilia
deorum ipſorum ſuccendit igni: & cepit ſpolia civitatum,
& reverſus eſt in terram Juda.

CAP. VI.

1 Et rex Antiochus perambulabat ſuperiores regiones,
& audivit eſſe civitatem Elymaidem in
Perſide nobiliſſimam, & copioſam in argento &
2 auro, Templúmque in ea locuples valdé: & illic
velamina aurea, & loricæ, & ſcuta, quæ reliquit
Alexander Philippi, rex Macedo, qui regnavit primus
3 in Græcia, Et venit, & quærebat capere civitatem,
& deprædari eam: & non potuit, quoniam
innotuit ſermo his qui erant in civitate:
4 Et inſurrexerunt in prælium, & fugit indè, &
abiit cum triſtitia magna, & reverſus eſt in Babyloniam.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

57 Καὶ (α) εἶπεν, Ποιήσωμεν ϗ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ὄνομα, ϗ πορευθῶμεν
58 πολεμῆσαι πρὸς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν. Καὶ παρήγγειλαν τοῖς
ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς μετ' αὐτῶν, ϗ ἐπορεύθησαν ἐπὶ Ἰάμνειαν.
59 Καὶ ἐξῆλθε Γοργίας ἐκ τῆς πόλεως, ϗ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς συνάντησιν
60 αὐτοῖς εἰς πόλεμον. Καὶ ἐτροπώθη (β) Ἰώσηφος ϗ Ἀζαρίας,
ϗ ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας. ϗ ἔπεσον ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λαοῦ (γ) τοῦ Ἰσραὴλ εἰς δισχιλίους ἄνδρας. καὶ ἐγενήθη
61 τροπὴ μεγάλη ἐν τῷ (δ) λαῷ Ἰσραὴλ, Ὅτι οὐκ ἤκουσαν (ε) Ἰούδα ϗ
62 τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, οἰόμενοι ἀνδραγαθῆσαι (ζ). Αὐτοὶ δὲ οὐκ ἦσαν
ἐκ τοῦ σπέρματος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἷς ἐδόθη σωτηρία Ἰσραὴλ
63 διὰ χειρὸς αὐτῶν. Καὶ ὁ ἀνὴρ Ἰούδας ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐδοξάσθησαν
σφόδρα ἐναντίον παντὸς Ἰσραὴλ, ϗ τῶν ἐθνῶν πάντων, οὗ ἠκούετο
64 τὸ ὄνομα αὐτῶν. Καὶ ἐπισυνήγοντο πρὸς αὐτοὺς εὐφημοῦντες.
65 Καὶ ἐξῆλθεν Ἰούδας ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ϗ ἐπολέμουν τοὺς υἱοὺς Ἡσαῦ
ἐν τῇ γῇ πρὸς Νότον, ϗ ἐπάταξε τὴν Χεβρὼν ϗ τὰς θυγατέρας αὐτῆς,
ϗ καθεῖλε τὸ ὀχύρωμα αὐτῆς, ϗ τοὺς πύργους αὐτῆς (ʹ) ἐνέπρησε κυκλόθεν.
66 Καὶ ἀπῆρε τοῦ πορευθῆναι εἰς γῆν ἀλλοφύλων, ϗ διεπορεύετο
67 τὴν Σαμάρειαν. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ (η) ἔπεσον ἱερεῖς ἐν πολέμῳ
βουλόμενοι ἀνδραγαθῆσαι, ἐν τῷ (θ) αὐτοὺς ἐξελθεῖν εἰς (ʹ) πόλεμον
68 ἀβουλεύτως. Καὶ ἐξέκλινεν Ἰούδας εἰς Ἄζωτον γῆν ἀλλοφύλων, ϗ
καθεῖλε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, ϗ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατέκαυσε
(ι) πυρὶ, ϗ ἐσκύλευσε τὰ σκῦλα τῶν πόλεων, ϗ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν
(κ) γῆν Ἰούδα.

MS.A. (α) εἶπαν, Ποιήσομεν (β) Ἰώσηπος (γ) * σου (δ) λαῷ, Ὅτι οὐκ
(ε) Ἰούδου (ζ) αὐτόν. (ʹ) ἐνεπύρισεν (η) ἔπεσον ἱερεῖς πολέμῳ βουλόμενοι αὐτοὶ
(θ) αὐτὸν (ʹ) τὸν πόλεμον (ι) ϗ ἐσκύλευσεν (κ) Ἰουδαίαν.

ΚΕΦ. ϛ'.

1 Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας, ϗ ἤκουσεν
ὅτι ἐστὶν (α) Ἐλυμαῒς ἐν τῇ Περσίδι πόλις ἔνδοξος πλούτῳ,
2 (β) ἀργυρίῳ τε ϗ χρυσίῳ, Καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ πλούσιον σφόδρα,
ϗ ἐκεῖ καλύμματα χρυσᾶ, ϗ θώρακες, ϗ ὅπλα ἃ κατέλιπεν ἐκεῖ
Ἀλέξανδρος ὁ (γ) Φιλίππου, βασιλεὺς ὁ Μακεδὼν, ὃς ἐβασίλευσε
3 (δ) πρῶτος ἐν τοῖς Ἕλλησι. Καὶ ἦλθε ϗ ἐζήτει (ε) καταλαβέσθαι τὴν
πόλιν, ϗ προνομεῦσαι αὐτὴν, ϗ οὐκ ἠδυνάσθη, ὅτι ἐγνώσθη ὁ λόγος
4 τοῖς ἐκ τῆς πόλεως. Καὶ ἀνέστησαν αὐτῷ εἰς πόλεμον, ϗ ἔφυγε ϗ
(ζ) ἀπῆρεν ἐκεῖθεν μετὰ λύπης μεγάλης, ἀποστρέψαι εἰς Βαβυλῶνα.

MS.A. (α) ἐν Ἐλυμὲς (β) ἀργυρίῳ ϗ (γ) τοῦ Φιλίππου, ὁ βασιλεὺς
(δ) τοῖς Ἕλλησι πρῶτος. (ε) καταλαβεῖν (ζ) ἀπῆλθεν

Interp. LAT.

Et dixit; Faciamus & ipſi nobis nomen, & 57
eamus pugnare adverſùm gentes, quæ in circuitu
noſtro ſunt. Et præceperunt his qui erant in 58
exercitu ſuo: & abierunt Jamniam. Et exivit 59
Gorgias de civitate, & viri ejus obviàm illis
in pugnam. Et fugati ſunt Joſeph, & Azarias, 60
& propulſati uſque in fines Judææ. Et ceciderunt
die illâ de populo Iſrael ad duo millia viri: &
facta eſt plaga magna in populo Iſrael: Quia non 61
audierunt Judam, & fratres ejus, exiſtimantes
fortiter ſe facturos. Ipſi autem non erant de 62
ſemine virorum illorum, quibus data eſt ſalus
Iſrael per manum eorum. Et vir Judas, & fratres 63
ejus glorificati ſunt valdè in conſpectu omnis
Iſrael, & gentium omnium, ubi audiebatur nomen
eorum. Et convenerunt ad eos fauſta acclamantes. 64
Et exivit Judas, & fratres ejus: 65
& expugnabant filios Eſau in terra, quæ ad
Auſtrum eſt: & percuſſit Chebron, & filias
ejus: & deſtruxit munitionem ejus: & turres
ejus ſuccendit in circuitu. Et movit caſtra, 66
ut iret in terram alienigenarum: & perambulabat
Samariam. In die illa ceciderunt ſacerdotes 67
(c) in bello, dum volunt fortiter facere, dum
ſine conſilio exeunt in prælium. Et declinavit 68
Judas in Azotum terram alienigenarum: & diruit
aras eorum: & ſculptilia deorum eorum
ſuccendit igni: & cepit ſpolia civitatum: &
reverſus eſt in terram Juda.

CAP. VI.

Et rex Antiochus perambulabat ſuperiores regiones: 1
& audivit eſſe Elymaidem in Perſide
civitatem nobiliſſimam divitiis, argentóque, &
auro: Templúmque, quod in ea, locuples valdé: 2
& illic velamina aurea, & loricæ, & ſcuta,
quæ reliquit ibi Alexander Philippi, rex Macedo,
qui regnavit primus in Græcis. Et venit, & 3
quærebat capere civitatem, & deprædari eam:
& non potuit; quoniam innotuit ſermo his qui
erant de civitate. Et inſurrexerunt in eum in 4
prælium: et fugit, et abiit indè cum triſtitia
magna, ut reverteretur Babyloniam.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

57–68 [illegible]

Comparemus nos etiam nobis nomen, & eamus 57
pugnatum contra gentes quæ circunſtant
nos: Præceptóque dato copiis quæ ſecum 58
erant, abierunt ad Jamnin. Sed egreſſi ſunt 59
Gorgia ex urbe & viri qui cum eo erant, adverſùs
eos in prælium: Et devicti ſunt Joſeph 60
& Azaria, & perſecutus eſt eos uſque
ad limites Edom, ceciderúntque eo die ex
populo Iſraëlitico fermè duo millia virorum,
& fuit contritio magna in Iſraële:
Eò quòd non obtemperâſſent Judæ & fratribus 61
ejus, volentes etiam ipſi comparare ſibi
nomen & claritatem. Iſti verò non erant 62
de ſemine virorum illorum quorum operâ
præſtiterat Deus ſalutem in Iſraële. Ita Juda 63
& fratres ejus magis laudati fuerunt apud
omnes Iſraelitas, & inter cunctas gentes:
& ubicunque audiebatur fama illorum.
Congregabantur, & venientes celebrabant 64
eos. Deinde procedens Juda & fratres ejus, 65
pugnabant contra filios Eſau in terra
Auſtrali: & percuſſerunt Hebronem & filias
ejus, Arces ejus everterunt, & turres 66
ejus igne ſuccenderunt per circuitum. Tum
profectus eſt inde Juda ut abiret in terram
Palæſtinorum, tranſivítque per Samariam.
Eo die ceciderunt ſacerdotes in bello præſtare 67
volentes præclara facinora, & procedentes
ad bellum ſine conſilio. Et declinavit 68
Juda in Azotum quæ eſt in terra Palæſtinorum,
& demoliti ſunt aras eorum, ſculptilia
idolorum eorum igne combuſſerunt,
diripuerunt ſpolia urbium, & reverſi ſunt
in Judæam.

* [illegible] *

1–4 [illegible]

CAP. VI.

Rex autem Antiochus perluſtrans regiones 1
ſuperiores, audivit eſſe in Perſide Ilam
urbem nobilem divitiis auri & argenti. Et 2
templum loci idolorum ejus eſſe valde opulentum,
ibique extare galeas aureas, thoraces,
& vaſa bellica, quæ reliquerat ibi
Alexander Philippi filius rex Macedo, is qui
primus fuerat rex Græcorum. Quamobrem 3
venit animo capiendi eam urbem atque diripiendi:
ſed non potuit, quoniam re civibus
urbis patefactâ, Reſtiterunt ei cives illius 4
bello; ita ut fugiens proficiſceretur
inde magna cum triſtitia, ut Babylonem remearet.

Verſio VULG. LAT.

5 Et venit qui nuntiaret ei in Perſide, quia fugata ſunt
6 caſtra, quæ erant in terra Juda: Et quia abiit Lyſias
cum virtute forti in primis, & fugatus eſt à facie
Judæorum, & invaluerunt armis, & viribus, & ſpoliis
multis, quæ ceperunt de caſtris, quæ exciderunt:
7 Et quia diruerunt abominationem, quam ædificaverat
ſuper altare, quod erat in Jeruſalem, & ſanctificationem,
ſicut priùs, circumdederunt muris excelſis,
8 ſed & Bethſuram civitatem ſuam. Et factum
eſt ut audivit rex ſermones iſtos, expavit, & commotus
eſt valdé: & decidit in lectum, & incidit in languorem
præ triſtitia, quia non factum eſt ei ſicut cogitabat.
9 Et erat illic per dies multos: quia renovata
eſt in eo triſtitia magna, & arbitratus eſt ſe
10 mori. Et vocavit omnes amicos ſuos, & dixit illis;
Receſſit ſomnus ab oculis meis, & concidi, & corrui
11 corde præ ſolicitudine: Et dixi in corde meo;
In quantam tribulationem deveni, & in quos fluctus
triſtitiæ, in qua nunc ſum: qui jucundus eram, &
12 dilectus in poteſtate mea! Nunc verò reminiſcor
malorum, quæ feci in Jeruſalem, unde & abſtuli omnia
ſpolia aurea & argentea, quæ erant in ea, &
13 miſi auferre habitantes Judæam ſine cauſa. Cognovi
ergò quia propterea invenerunt me mala iſta: &
14 ecce pereo triſtitiâ magnâ in terra aliena. Et vocavit
Philippum, unum de amicis ſuis, & præpoſuit
15 eum ſuper univerſum regnum ſuum: Et dedit ei
diadema, & ſtolam ſuam, & annulum, ut adduceret
Antiochum filium ſuum, & nutriret eum, & regnaret.
16 Et mortuus eſt illic Antiochus rex, anno
17 centeſimo quadrageſimo nono. Et cognovit Lyſias
quoniam mortuus eſt rex, & conſtituit regnare Antiochum
filium ejus, quem nutrivit adoleſcentem:
18 & vocavit nomen ejus Eupator. Et hi qui erant in
arce, concluſerant Iſrael in circuitu ſanctorum: &
quærebant eis mala ſemper, & firmamentum Gentium.
19 Et cogitavit Judas diſperdere eos: & con-
20 vocavit univerſum populum, ut obſiderent eos. Et
convenerunt ſimul, & obſederunt eos, anno centeſimo
quinquageſimo, & fecerunt baliſtas & machinas.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

5 Καὶ ἦλθεν ἀπαγγέλλων τις αὐτῷ εἰς τὴν Περσίδα, ὅτι τετρόπωνται
6 αἱ παρεμβολαὶ αἱ πορευθεῖσαι εἰς γῆν Ἰούδα, Καὶ ἐπορεύθη Λυσίας
δυνάμει ἰσχυρᾷ ἐν πρώτοις, ϗ ἀνετράπη ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ϗ
ἐνίσχυσαν ὅπλοις (η) ϗ δυνάμει ϗ σκύλοις πολλοῖς οἷς ἔλαβον ἀπὸ
7 τῶν παρεμβολῶν ὧν ἐξέκοψαν, Καὶ (θ) καθεῖλον τὸ βδέλυγμα ὃ
ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ, ϗ τὸ ἁγίασμα
καθὼς τὸ πρότερον ἐκύκλωσαν τείχεσιν ὑψηλοῖς, ϗ τὴν (ι) Βαιθσοῦραν
8 πόλιν αὐτοῦ. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους,
ἐθαμβήθη ϗ ἐσαλεύθη σφόδρα· ϗ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην, ϗ ἐνέπεσεν
εἰς ἀρρωστίαν ἀπὸ τῆς λύπης, ὅτι οὐκ ἐγένετο αὐτῷ καθὼς
9 ἐνεθυμεῖτο. Καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας πλείους, ὅτι ἀνεκαινίσθη ἐπ' αὐτὸν
10 λύπη μεγάλη, ϗ ἐλογίσατο ὅτι ἀποθνήσκει. Καὶ ἐκάλεσε πάντας
τοὺς φίλους αὐτοῦ, ϗ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἀφίσταται (κ) ὁ ὕπνος ἀπὸ
11 τῶν ὀφθαλμῶν μου, ϗ συμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερίμνης. Καὶ
εἶπα τῇ καρδίᾳ (λ) μου, Ἕως τίνος θλίψεως ἦλθον ϗ κλύδωνος
μεγάλου, ἐν ᾧ νῦν εἰμι; ὅτι χρηστὸς ϗ ἀγαπώμενος ἤμην ἐν τῇ
12 ἐξουσίᾳ μου. Νῦν δὲ (μ) μιμνήσκομαι τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν
Ἱερουσαλὴμ, ϗ ἔλαβον πάντα τὰ σκεύη (ν) τὰ χρυσᾶ ϗ τὰ ἀργυρᾶ
τὰ ἐν αὐτῇ, ϗ ἐξαπέστειλα (ξ) ἐξᾶραι τοὺς κατοικοῦντας Ἰούδα διακενῆς.
13 Ἔγνων (ο) οὖν ὅτι χάριν τούτου εὗρόν με τὰ κακὰ ταῦτα·
14 ϗ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι λύπῃ μεγάλῃ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. Καὶ ἐκάλεσε
Φίλιππον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ, ϗ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς
15 βασιλείας αὐτοῦ. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα ϗ τὴν στολὴν αὐτοῦ ϗ
τὸν δακτύλιον, τοῦ ἀγαγεῖν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ϗ ἐκθρέψαι
16 αὐτὸν τοῦ (π) βασιλεύειν. Καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς
17 ἔτους ἐνάτου ϗ (ʹ) τεσσαρακοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ. Καὶ ἐπέγνω Λυσίας
ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεὺς, ϗ κατέστησε βασιλεύειν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, ὃν ἐξέθρεψε νεώτερον, ϗ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ
18 (ρ) Εὐπάτορα. Καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄκρας ἦσαν συγκλείοντες τὸν Ἰσραὴλ κύκλῳ
19 τῶν ἁγίων, ϗ ζητοῦντες (σ) τὰ κακὰ δι' ὅλου, ϗ στήριγμα τοῖς ἔθνεσι.
Καὶ ἐλογίσατο Ἰούδας ἐξᾶραι αὐτούς· καὶ ἐξεκκλησίασε πάντα τὸν
20 λαὸν τοῦ περικαθίσαι ἐπ' (τ) αὐτούς. Καὶ συνήχθησαν ἅμα, καὶ περιεκάθισαν
ἐπ' αὐτοὺς ἔτους πεντηκοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ, ϗ ἐποίησεν ἐπ' αὐτοὺς
(ʹ) βελοστάσεις ϗ μηχανάς.

MS. A. (η) οἷς ἔλαβον (θ) καθεῖλαν (ι) Βεθσοῦρα (κ) ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν μου ὁ ὕπνος, (λ) Ἕως τίνος (μ) μνήσκομαι (ν) τὰ ἀργυρᾶ ϗ
τὰ χρυσᾶ (ξ) τοῦ ἐξᾶραι (ο) ὅτι χάριν (π) * μὴ βασιλεύειν. (ʹ) τεσσαρακοστοῦ
(ρ) Εὐπάτωρ. (σ) κακὰ (τ) αὐτοὺς, ἔτους πεντηκοστοῦ (ʹ) βελοστασίας

Interp. LAT.

Et venit qui nuntiaret ei in Perſide; quia fugata 5
ſunt caſtra, quæ iverant in terram Juda;
Et ivit Lyſias cum virtute forti in primis, & 6
fugatus eſt à facie eorum; & invaluerunt armis,
& viribus, & ſpoliis multis, quæ ceperunt de
caſtris, quæ exciderunt: Et diruerunt abominationem, 7
quam ædificaverat ſuper altare, quod
erat in Hieruſalem; et ſanctificationem, ſicut
priùs, circundederunt muris excelſis, et Bæthſuram
civitatem ſuam. Et factum eſt, ut audivit 8
rex ſermones iſtos; expavit, et commotus eſt
valdé: et decidit in lectum, et incidit in languorem
præ triſtitia, quia non eſt factum ſibi,
ſicut cogitabat. Et erat illic per dies multos: 9
quia renovata eſt in eo triſtitia magna: et arbitratus
eſt ſe mori. Et vocavit omnes amicos 10
ſuos, et dixit illis; Receſſit ſomnus ab oculis
meis, et concidi corde præ ſollicitudine: Et 11
dixi in corde meo; In quantam tribulationem
deveni, et tempeſtatem magnam, in qua nunc ſum?
quia jucundus eram, et dilectus in poteſtate
mea. Nunc verò reminiſcor malorum, quæ feci 12
in Hieruſalem, et abſtuli omnia vaſa aurea, et
argentea, quæ erant in ea: et miſi auferre habitantes
Judæam, ſine cauſa. Cognovi ergò, 13
quia propterea invenerunt me mala iſta: et ecce
pereo triſtitiâ magnâ in terra aliena. Et vocavit 14
Philippum unum de amicis ſuis, et præpoſuit
eum ſuper univerſum regnum ſuum: Et dedit 15
ei diadema, et ſtolam ſuam, et annulum; ut
adduceret Antiochum filium ſuum, et nutriret
eum, ut regnaret. Et mortuus eſt illic Antiochus 16
rex anno nono et quadrageſimo et centeſimo.
Et cognovit Lyſias, quoniam mortuus eſt rex, et 17
conſtituit regnare Antiochum filium ſuum pro ſe,
quem nutrivit adoleſcentem, et vocavit nomen
ejus Eupatorem. Et qui erant in arce, con- 18
cluſerant Iſrael in circuitu ſanctorum, et quærebant
mala ſemper,(a) et firmamentum gentibus.
Et cogitavit Judas diſperdere eos: et convocavit 19
univerſum populum, ut obſiderent eos. Et con- 20
venerunt ſimul, et obſederunt eos anno centeſimo
quinquageſimo. Et fecit ſuper eos baliſtas, et
machinas.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5–20 [illegible]

Venerunt etiam *quidam*, & dixerunt Antiocho 5
in Perſide, devictas eſſe copias ejus
illas quæ profectæ fuerunt in Judæam. Et 6
quomodo abiiſſet Lyſia primùm magno cum
exercitu, devictúſque eſſet ab eis: & invaluiſſent
armis Judæi, copiis, ſpoliiſque
permultis, quæ ceperant à caſtris quæ devicerant:
Evertiſſent abominationem illam 7
quæ ædificata fuerat ſuper altare Jeroſolymitanum:
Sanctuarium cinxiſſent muris ingentibus
ut antea, & Beth-ſuram urbem
ſuam reædificaſſent. Et factum eſt, cùm audiſſet 8
rex hujuſmodi ſermones, ut obſtupeſceret
ac magnopere turbaretur, decumberétque
ſuper lectum ſuum; & ægrotaret
præ triſtitia; eò quòd res pro votis ejus
minimè ſucceſſiſſet. Fuit ergo ibi diebus 9
multis, quia renovata fuerat in ipſo triſtitia
ipſius. Et arbitratus Antiochus ſe moriturum, 10
advocavit omnes amicos ſuos, &
dixit eis; Receſſit ſomnus ab oculis meis,
& cor meum contabuit in præcordiis meis
præ nimia anxietate. Et dixi cordi meo, 11
Ad quantam uſque calamitatem deveni, tantámque
tempeſtatem quâ jactor! Nam jucundus 12
eram atque dilectus in dominio meo:
nunc autem ecce recordor malorum quæ
commiſi in Jeruſalem, accipiens vaſa aurea
& argentea quæ erant in ipſa, & mittens
ut delerentur habitatores Judææ gratis.
Equidem novi has ob res accidiſſe mihi 13
omnia iſta mala: & ecce multam ob triſtitiam
pereo in terra aliena. Tum advocans 14
Antiochus Philippum unum ex amicis
ſuis, præfecit eum toti regno ſuo; Dedítque 15
ei diadema, ſtolam ſuam, annulúmque ſuum,
ut deferret ea Antiocho filio ſuo, & nutriret
eum ut eſſet rex. Ita mortuus eſt illic 16
Antiochus rex, anno centeſimo quadrageſimo nono.
Et cognoſcens Lyſia mortuum 17
eſſe regem, ſtatuit Antiochum filium ejus
in regno ipſius, quem ipſe educaverat inde
ab ejus pueritia, vocavítque nomen ejus
Eupatorem. Illi autem qui degebant in 18
arce, concludebant Iſraëlem ex omni parte
Sanctuarii, & ſtudebant omnia ei inferre
mala, erántque auxilio gentibus. Quapropter 19
decrevit Juda tollere eos, congregavítque
univerſum populum, ut obſiderent eos. Itaque
ſimul congregati, obſederunt 20
eos anno centeſimo quinquageſimo,
& fecerunt adverſùs eos turrim & machinam
ad impugnandum eos.

Verſio VULG. LAT.

21 Et exierunt quidam ex eis qui obſidebantur, &
22 adjunxerunt ſe illis aliqui impii ex Iſrael, Et ab-
ierunt ad regem, & dixerunt; Quouſque non facis
23 judicium, & vindicas fratres noſtros? Nos decre-
vimus ſervire patri tuo, & ambulare in præceptis
24 ejus, & obſequi edictis ejus: Et filii populi no-
ſtri propter hoc alienabant ſe à nobis, & quicunque
inveniebantur ex nobis, interficiebantur, & hæ-
25 reditates noſtræ diripiebantur. Et non ad nos tan-
tùm extenderunt manum, ſed & in omnes fines no-
26 ſtros. Et ecce applicuerunt hodiè ad arcem Jeruſa-
lem occupare eam, & munitionem Bethſuram muni-
27 erunt: Et niſi præveneris eos velociùs, majora
28 quàm hæc facient, & non poteris obtinere eos. Et
iratus eſt rex, ut hæc audivit: & convocavit omnes
amicos ſuos, & principes exercitûs ſui, & eos qui
29 ſuper equites erant. Sed & de regnis aliis, & de
inſulis maritimis, venerunt ad eum exercitus condu-
30 ctitii. Et erat numerus exercitûs ejus, centum mil-
lia peditum, & viginti millia equitum, & elephanti
31 trigintaduo, docti ad prælium. Et venerunt per
Idumæam, & applicuerunt ad Bethſuram, & pugna-
verunt dies multos, & fecerunt machinas: & exie-
runt, & ſuccenderunt eas igni, & pugnaverunt viri-
32 liter. Et receſſit Judas ab arce, & movit caſtra ad
33 Bethzacharam contra caſtra regis. Et ſurrexit rex
ante lucem, & concitavit exercitus in impetum con-
tra viam Bethzacharam: & comparaverunt ſe exer-
34 citus in prælium, & tubis cecinerunt: Et elephan-
tis oſtenderunt ſanguinem uvæ & mori, ad acuen-
35 dos eos in prælium: Et diviſerunt beſtias per le-
giones: & aſtiterunt ſingulis elephantis mille viri
in loricis concatenatis, & galeæ æreæ in capitibus
eorum: & quingenti equites ordinati unicuique be-
36 ſtiæ electi erant. Hi ante tempus ubicunque erat
beſtia, ibi erant: & quocunque ibat, ibant, & non
diſcedebant ab ea.

MAKKABAIΩN Α'.

21 Καὶ ἐξῆλθον ἐξ (υ) αὐτῶν ἐκ τοῦ συγκλεισμοῦ, καὶ ἐκολλήθησαν
22 αὐτοῖς τινες τῶν ἀσεβῶν ἐξ Ἰσραὴλ, Καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν
βασιλέα, καὶ (φ) εἶπον, Ἕως πότε οὐ ποιήσῃ κρίσιν, καὶ ἐκδικήσεις
23 τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν; Ἡμεῖς εὐδοκοῦμεν δουλεύειν τῷ πατρί σου,
καὶ πορεύεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις, καὶ κατακολουθεῖν τοῖς
24 προστάγμασιν αὐτοῦ. (χ) Καὶ περιεκάθηντο εἰς τὴν ἄκραν υἱοὶ
τοῦ λαοῦ ἡμῶν, χάριν τούτου (ψ) καὶ ἀλλοτριοῦνται ἀφ' ἡμῶν. πλὴν ὅσοι
εὑρίσκοντο ἀφ' ἡμῶν, ἐθανατοῦντο, καὶ αἱ κληρονομίαι ἡμῶν διηρπά-
25 ζοντο. Καὶ οὐκ ἐφ' ἡμᾶς μόνον ἐξέτειναν χεῖρα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ
26 πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι σήμερον ἐπὶ
τὴν ἄκραν ἐν Ἱερουσαλὴμ, τοῦ καταλαβέσθαι αὐτὴν, καὶ τὸ ἁγίασμα,
27 καὶ τὴν Βαιθσούραν (ʹ) ὠχύρωσαν. Καὶ ἐὰν μὴ προκαταλάβῃ αὐτοὺς
διὰ τάχους, μείζονα τούτων ποιήσουσι, καὶ οὐ (˜) δυνήσῃ τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν.
28 Καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς ὅτε ἤκουσε, καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς
φίλους αὐτοῦ, (ω) καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν
29 (α) ἡνιῶν. Καὶ ἀπὸ βασιλειῶν ἑτέρων καὶ ἀπὸ νήσων θαλασσῶν
30 ἦλθον πρὸς αὐτὸν δυνάμεις μισθωταί. Καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῆς δυνά-
μεων αὐτοῦ ἑκατὸν χιλιάδες (β) τῶν πεζῶν, καὶ εἴκοσι χιλιάδες
31 (γ) ἵππων, καὶ ἐλέφαντες δύο καὶ τριάκοντα εἰδότες πόλεμον. Καὶ
ἤλθοσαν διὰ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ παρενεβάλοσαν ἐπὶ (δ) Βαιθσούραν,
καὶ ἐπολέμησαν (ε) ἡμέρας πολλὰς, καὶ ἐποίησαν μηχανάς· καὶ
ἐξῆλθον, καὶ ἐνεπύρισαν (ζ) αὐτὰς ἐν πυρὶ, καὶ ἐπολέμησαν ἀν-
32 δρωδῶς. Καὶ ἀπῆρεν Ἰούδας ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ παρενέβαλεν
33 εἰς Βαιθζαχαρία ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως. Καὶ
ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς πρωῒ, καὶ ἀπῆρε τὴν παρεμβολὴν ἐν ὁρμήματι
αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν Βαιθζαχαρία, καὶ διεσκευάσθησαν αἱ δυνάμεις
34 εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. Καὶ τοῖς ἐλέφασιν
ἔδειξαν αἷμα σταφυλῆς καὶ μόρων, τοῦ παραστῆσαι αὐτοὺς εἰς τὸν πόλε-
35 μον. Καὶ διεῖλον τὰ θηρία εἰς τὰς (˝) φάλαγγας, καὶ παρέστησαν
(η) ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας (˙) τεθωρακισμένους ἐν ἁλυσιδωτοῖς,
καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, καὶ (θ) πεντακόσιοι
36 ἵπποι διατεταγμένοι ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλελεγμένοι. Οὗτοι πρὸ
καιροῦ, οὗ (ι) ἐὰν ἦν τὸ θηρίον, ἦσαν, καὶ οὗ (κ) ἐὰν ἐπορεύετο, ἐπορεύοντο
ἅμα, οὐκ ἀφίσταντο ἀπ' αὐτοῦ.

MS. A. (υ) αὐτοῦ (φ) εἶπαν, Ἕως πότε οὐ ποιήσεις (χ) ὅτι* οἱ τοῦ λαοῦ ἡμῶν
(ψ) ἠλλοτριοῦντο (ʹ) ὀχύρωσαν. (˜) Δυνήσει (ω) ἄρχοντας δυνάμεως (α)
μονιῶν. Καὶ ἀπὸ βασιλέων (β) πεζῶν, (γ) τῶν ἵππων, (δ) Βεθσούρᾳ,
(ε) ἐπὶ ἡμέρας (ζ) αὐτοὺς (˝) φάραγγας, (η) ἐφ' ἑκάστῳ (˙) τεθωρακισμένοις (θ) πεντακοσία ἵππος διατεταγμένη
ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλελεγμένη. (ι) ἂν ᾖ (κ) ἂν ἐπορεύετο,

Interp. LAT.

Et exierunt [quidam] ex eis de clauſura: & 21
adjunxerunt ſe illis aliqui impii ex Iſrael: Et 22
abierunt ad regem, & dixerunt; Quouſque
non facies judicium, & vindicabis fratres no-
ſtros? Nos decrevimus ſervire patri tuo, & 23
ambulare in præceptis ejus, & obſequi edictis
ejus. Et (b) obſeſſi ſunt in arce filii populi 24
noſtri: propter hoc & alienant ſe à nobis: &
quicunque inveniebantur ex nobis, interficieban-
tur, & hæreditates noſtræ diripiebantur. Et 25
non ad nos tantùm extenderunt manum, ſed
& in omnes fines noſtros. Et ecce applicue- 26
runt hodiè ad arcem in Hieruſalem occupare
eam; & ſanctificationem, & Bæthſuram
munierunt. Et, niſi præveneris eos velociùs; 27
majora, quàm hæc, facient, & non poteris
obtinere eos. Et iratus eſt rex, ut audivit: 28
& convocavit omnes amicos ſuos, & principes
exercitûs ſui, & eos qui ſuper equites erant.
Et de regnis aliis, & de inſulis maritimis 29
venerunt ad eum exercitus conductitii. Et 30
erat numerus exercituum ejus centum millia
peditum, & viginti millia equitum, & ele-
phanti triginta duo docti ad prælium. Et 31
venerunt per Idumæam, & applicuerunt ad
Bæthſuram: & pugnaverunt dies multos: &
fecerunt machinas. Et exierunt, & ſuccende-
runt eas igni, & pugnaverunt viriliter. Et 32
receſſit Judas ab arce, & movit caſtra ad
Bæthzacharia contra caſtra regis. Et ſurrexit 33
rex ante lucem, & concitavit exercitum in
impetu ejus contra viam Bæthzacharia. Et
comparaverunt ſe exercitus in prælium, &
tubis cecinerunt. Et Elephantis oſtenderunt 34
ſanguinem uvæ, & mororum, ad acuendos
eos in prælium. Et diviſerunt beſtias in 35
legiones, & ſtatuerunt ſingulis elephantis mille
viros in loricis concatenatis: & galeæ æreæ
in capitibus eorum: & quingenti equites ordi-
nati unicuique beſtiæ electi. Hi ante tempus, 36
ubicunque erat beſtia, ibi erant; & quocunque
ibat, ibant ſimul, non diſcedebant ab ea.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Et egreſſis quibuſdam illorum è clauſura, 21
adhæſerunt illis quidam impii ex Iſraële;
qui abeuntes ad regem, dixerunt ei;
Quouſque non exercebis judicium & ul- 22
tionem contra fratres noſtros? Nos 23
ultrò volebamus ſervitutem exhibere pa-
tri tuo, obſequi omnibus mandatis e-
jus, & cunctis placitis ejus hærere: at
ecce populares noſtri obſident arcem
hanc ob cauſam, & cenſemur ab eis
veluti extranei, Quemcunque reperi- 24
unt è nobis, occîdunt, & poſſeſſio noſtra
diripitur ab eis. Et non in nos tantùm ex- 25
tenderunt manus, ſed etiam in omnes ter-
minos ſuos. Et ecce caſtra habent hodiè 26
contra arcem quæ eſt in Jeruſalem, ut capiant
eam: & Sanctuarium atque Beth-ſuram mu-
niverunt. Et niſi celeriter præoccupetis 27
eos, his majora & plura facient, neque præ-
pollebitis viribus eorum. Iratus eſt rex 28
cùm hæc audiſſet, convocavítque omnes a-
micos ſuos, & duces copiarum ſuarum, &
eos qui præerant curribus. Et ex aliis re- 29
gnis, multíſque ex inſulis venerunt ad eum
copiæ ab eo conductæ: Adeò ut eſſet 30
numerus exercitûs ejus centum millia pe-
ditum, & viginti millia equitum, elephan-
torúmque triginta duorum, belli perito-
rum. Tum venientes per Edom, caſtra 31
poſuerunt contra Beth-ſuram, & oppugna-
verunt eam diebus multis, fabricatis ma-
chinis: at egreſſi *cives*, combuſſerunt eas
igni, & ſtrenuè dimicaverunt. Movens 32
itaque Juda ab arce, caſtrametatus eſt pro-
pe Beth-Zachariam ex adverſo caſtrorum
regis. Et rex manè ſurgens, duxit caſtra 33
impetu per viam Beth-Zachariæ: diſpoſi-
tóque ad bellum exercitu, clanxerunt tu-
bis. Et cùm oſtendiſſent elephantis ſan- 34
guinem uvæ & mororum, & paraſſent eos ad
bellum; Diviſerunt eos in phalangas, & 35
tradiderunt cuique elephanto mille viros
veſtitos loricis ferreis, & galeas æreas ge-
ſtantes capitibus ſuis: & quingenti equi-
tes comitabantur unumquemque elephan-
tum; Hi multò ante delecti fuerant, & 36
quocunque proficiſcebatur unus ex illis
elephantis, ibi aderant etiam iſti, nec re-
cedebant ab eo.

Verſio VULG. LAT.

37 Sed & turres ligneæ ſuper eos firmæ protegentes
ſuper ſingulas beſtias: & ſuper eas machinæ: &
ſuper ſingulas viri virtutis trigintaduo, qui pu-
38 gnabant deſuper, & Indus magiſter beſtiæ. Et
reſiduum equitatum hinc & indè ſtatuit in duas
partes, tubis exercitum commovere, & perurgere
39 conſtipatos in legionibus ejus. Et ut refulſit Sol
in clypeos aureos, & æreos, reſplenduerunt mon-
tes ab eis, & reſplenduerunt ſicut lampades ignis.
40 Et diſtincta eſt pars exercitûs regis per montes ex-
celſos, & alia per loca humilia: & ibant cautè
41 & ordinatè. Et commovebantur omnes inhabitan-
tes terram à voce multitudinis, & inceſſu turbæ,
& colliſione armorum: erat enim exercitus ma-
42 gnus valdè, & fortis. Et appropiavit Judas, &
exercitus ejus in prælium: & ceciderunt de exer-
43 citu regis ſexcenti viri. Et vidit Eleazar filius
Saura unam de beſtiis loricatam loricis regis: &
erat eminens ſuper cæteras beſtias: & viſum eſt
44 ei quòd in ea eſſet rex: Et dedit ſe ut libera-
ret populum ſuum, & acquireret ſibi nomen æ-
45 ternum. Et concurrit ad eam audacter in medio
legionis, interficiens à dextris & à ſiniſtris, & ca-
46 debant ab eo huc atque illuc. Et ivit ſub pedes
elephantis, & ſuppoſuit ſe ei, & occîdit eum: &
cecidit in terram ſuper ipſum, & mortuus eſt il-
47 lîc. Et videntes virtutem regis, & impetum ex-
48 ercitûs ejus, diverterunt ſe ab eis. Caſtra autem
regis aſcenderunt contra eos in Jeruſalem, & ap-
plicuerunt caſtra regis ad Judæam & montem Sion.
49 Et fecit pacem cum his qui erant in Bethſura: &
exierunt de civitate, quia non erant eis ibi ali-
50 menta concluſis, quia ſabbata erant terræ. Et
comprehendit rex Bethſuram: & conſtituit illîc cu-
51 ſtodiam ſervare eam. Et convertit caſtra ad lo-
cum ſanctificationis dies multos: & ſtatuit illîc
baliſtas, & machinas, & ignis jacula, & tormen-
ta ad lapides jactandos, & ſpicula, & ſcorpios
52 ad mittendas ſagittas, & fundibula. Fecerunt au-
tem & ipſi machinas adverſùs machinas eorum, &
pugnaverunt dies multos.

MAKKABAIΩN Α'.

37 Καὶ πύργοι ξύλινοι ἐπ' αὐτοὺς ὀχυροὶ σκεπαζόμενοι ἐφ' ἑκάστου
θηρίου, ἐζωσμένοι ἐπ' (ʹ) αὐτοῦ μηχαναῖς· καὶ ἐφ' ἑκάστου ἄνδρες
(λ) δυνάμεως δύο καὶ τριάκοντα οἱ πολεμοῦντες ἐπ' (μ) αὐ-
38 τοῖς, καὶ ὁ Ἰνδὸς αὐτοῦ. Καὶ τὴν ἐπίλοιπον ἵππον ἔνθεν καὶ
ἔνθεν (ν) ἔστησαν ἐπὶ τὰ δύο μέρη τῆς παρεμβολῆς, κατασείοντες
39 καὶ καταφρασσόμενοι ἐν ταῖς (˜) φάραγξιν. Ὡς δὲ ἔστιλβεν ὁ ἥλιος
ἐπὶ τὰς (˝) χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ἔστιλβε τὰ ὄρη ἀπ' αὐτῶν,
40 καὶ κατηύγαζεν ὡς λαμπάδες πυρός. Καὶ ἐξετάθη μέρος τι τῆς
παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καὶ τινὲς ἐπὶ
41 (˙) ταπεινά· καὶ ἤρχοντο ἀσφαλῶς καὶ τεταγμένως. Καὶ ἐσαλεύοντο
πάντες οἱ ἀκούοντες φωνῆς πλήθους αὐτῶν, καὶ ὁδοιπορείας τοῦ
πλήθους, καὶ (ξ) συγκρουσμοῦ τῶν ὅπλων· ἦν γὰρ ἡ παρεμβο-
42 λὴ μεγάλη σφόδρα καὶ ἰσχυρά. Καὶ ἤγγισεν Ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ
αὐτοῦ εἰς παράταξιν· καὶ (ο) ἔπεσον ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως
43 ἑξακόσιοι ἄνδρες. Καὶ εἶδεν Ἐλεάζαρ ὁ Σαυαρὰν ἓν τῶν θηρίων
τεθωρακισμένον (π) θώραξι βασιλικῷ, καὶ ἦν ὑπεράγον πάντα τὰ
44 θηρία, καὶ ὤφθη ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστιν ὁ βασιλεύς. Καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν
45 τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ περιποιῆσαι (ρ) ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. Καὶ
ἐπέδραμεν αὐτῷ θράσει εἰς μέσον τῆς (σ) φάλαγγος, καὶ ἐθανάτου
46 δεξιὰ καὶ εὐώνυμα, καὶ ἐσχίζοντο ἀπ' αὐτοῦ ἔνθα καὶ ἔνθα. Καὶ εἰσέδυ
ὑπὸ τὸν ἐλέφαντα, καὶ ὑπέθηκεν αὐτῷ, καὶ ἀνεῖλεν αὐτὸν, καὶ ἔπε-
47 σεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. Καὶ ἴδον τὴν
ἰσχὺν τῆς βασιλείας καὶ (τ) τὸ ὅρμημα τῶν δυνάμεων, καὶ ἐξέκλιναν
48 ἀπ' αὐτῶν. (υ) Οἱ δὲ ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως (˝) ἀνέβαινον
εἰς συνάντησιν αὐτῶν εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ παρενέβαλεν ὁ βασιλεὺς
49 εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ εἰς τὸ ὄρος Σιών. Καὶ ἐποίησεν (φ) εἰρήνην
μετὰ τῶν ἐκ Βαιθσούρων· καὶ (χ) ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐ-
τοῖς ἐκεῖ διατροφὴ τοῦ συγκεκλεῖσθαι ἐν αὐτῇ, ὅτι σάββατον ἦν τῇ
50 γῇ. Καὶ κατελάβετο (ψ) βασιλεὺς τὴν Βαιθσούραν, καὶ ἀπέταξεν ἐκεῖ
51 φρουρὰν τηρεῖν αὐτήν. Καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὸ ἁγίασμα ἡμέρας
πολλὰς, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βελοστάσεις καὶ μηχανὰς καὶ πυροβόλα καὶ λι-
52 θόβολα καὶ σκορπίδια εἰς τὸ βάλλεσθαι βέλη, καὶ σφενδόνας. Καὶ
ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχανὰς πρὸς τὰς μηχανὰς αὐτῶν, καὶ ἐπολέμησαν
ἡμέρας πολλάς.

MS. A. (ʹ) αὐτοὺς (λ) δύο καὶ τριάκοντα (μ) αὐτοὺς, (ν) ἔστησαν
(˜) φάλαγξιν. (˝) χρυσᾶς ἀσπίδας (˙) τὰ ταπεινά (ξ) συγκρουσμοὺς (ο)
ἔπεσαν (π) θώραξιν βασιλικοῖς, (ρ) αὐτῷ (σ) φάραγγος, (τ) τὰ
ὁρμήματα (υ) Καὶ ἐκ (˝) ἀνέβαινον (φ)* μετὰ τῶν (χ) ἐξῆλθεν
(ψ) ὁ βασιλεὺς

Interp. LAT.

Et turres ligneæ ſuper eos firmæ, protegentes 37
ſuper unamquamque beſtiam, accinctæ ſuper
eam machinis: & ſuper unamquamque viri
virtutis triginta duo, qui pugnabant in eis, &
magiſter ejus. Et reſiduum equitatum hinc & 38
indè ſtatuerunt in duas partes caſtrorum, com-
moventes, & conſtipati in (c) vallibus. Ut 39
autem refulſit Sol in clypeos aureos, & æreos;
reſplenduerunt montes ab eis, & reſplendue-
runt ſicut lampades ignis. Et extendit ſe pars 40
quædam exercitûs regis per montes excelſos, &
quidam per loca humilia: & ibant cautè, &
ordinatè. Et commovebantur omnes audientes 41
vocem multitudinis eorum, & inceſſum tur-
bæ, & colliſionem armorum. Erat enim exer-
citus magnus valdè, & fortis. Et appro- 42
piavit Judas, & exercitus ejus, in prælium:
& ceciderunt de exercitu regis ſexcenti viri.
Et vidit Eleazar filius Savaran unam de be- 43
ſtiis loricatam loricâ regis: & erat eminens
ſuper cæteras beſtias: & viſum eſt, quòd in ea
eſſet rex. Et dedit ſe, ut liberaret populum 44
ſuum, & acquireret ſibi nomen æternum. Et 45
cucurrit ad eam audacter in medium legionis
interficiens à dextris & ſiniſtris: & ſcinde-
bantur ab eo hinc & indè. Et ſubiit ſub ele- 46
phantum, & ſuppoſuit ſe ei, & occîdit eum:
& cecidit in terram ſuper ipſum, & mortuus
eſt illic. Et videntes virtutem regni, & im- 47
petum exercituum, diverterunt ſe ab eis. Qui 48
autem erant de caſtris regis, aſcenderunt con-
tra eos in Hieruſalem: & applicuit rex ad
Judæam, & montem Sion: Et fecit pacem 49
cum his qui erant in Bæthſuris. Et exierunt
de civitate: quia non erant eis ibi alimenta
concluſis in ea: quia Sabbatum erat terræ. Et 50
comprehendit rex Bæthſuram: & conſtituit ibi
cuſtodiam, ſervare eam. Et caſtra habuit ad 51
locum ſanctificationis dies multos. Et ſtatuit
illîc baliſtas, et machinas, et ignis jacula, et
tormenta ad lapides jactandos, et ſcorpios ad
mittendas ſagittas, et fundibula. Fecerunt 52
autem et ipſi machinas adverſùs machinas
eorum: et pugnaverunt dies multos.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Erant quoque iis impoſitæ turres ligneæ 37
ingentes, obtegentes unumquemque ele-
phantum, adeoque erant machinis accincti:
& ſuper unumquemque eorum, viri bellato-
res triginta, qui bellabant ſuper eum, nec-
non gubernator ejus. Reliquos autem equites 38
hinc inde ſtatuerunt in utrâque extremitate
caſtrorum, bellantes & oſtentantes nitorem
armorum ſuorum inter phalangas. Fiebat 39
enim ut oriente ſole, & ſuper clypeos au-
reos æneoſque fulgente, ſplenderent fulge-
rentque montes ab eis, ceu lampades ignitæ.
Pars autem exercitûs ejus ordine diſpoſita 40
ſtabat ſuper montes excelſos, pars verò ſu-
per montes exiguos: atque ita procedebant
ſecurè in ordinibus ſuis: Et commoveban- 41
tur omnes qui audiebant vocem exercitûs
eorum, & inceſſum multitudinis eorum, ſo-
nitumque armorum; erat quippe exercitus
maximus & admodum fortis. Verùm acce- 42
dente Juda cum exercitu ſuo in prælium,
ceciderunt è caſtris regis ſexcenti viri. Vi- 43
dens autem Eliazar qui vocabatur Horam,
unum ex elephantis accinctum armis regiis,
& omnium elephantorum præſtantiſſimum;
ratus in eo regem adeſſe, Expoſuit ſeipſum 44
ut ſervaret populum ſuum, & compa-
raret ſibi nomen æternum. Incurrens 45
enim in illum viriliter ac generosè inter
exercitus & phalangas, & dextrorſum at-
que ſiniſtrorſum occidens, ita ut fugerent
à conſpectu ejus hinc inde: Subiit ſub 46
elephantum illum, & ventrem ejus gladio
feriens, occîdit illum, corruitque ſuper eum
in terram, & mortuus eſt ibi. Cúmque vi- 47
diſſet Juda potentiam regiam, & apparatum
exercitûs, declinavit ab eis. E caſtris au- 48
tem regis aſcendebant quidam contra eos
in Jeruſalem, quòd rex caſtra poſuiſſet
contra Judæam & montem Sionis. Nam 49
pace initâ cum his qui erant in Bethſura,
egreſſi ſunt ex urbe, eò quòd non haberent
commeatum ut concluſi manerent in ea, quia
ſabbatum erat terræ. Captâ rex igitur Beth- 50
ſurâ, ſtatuit ibi cuſtodiam ad ſervandam
illam: Tum caſtra poſuit contra Sanctua- 51
rium, oppugnavitque illud multis die-
bus: & erexit ibi turres & machinas
ad pugnandum contra eos, & ad eja-
culandum baliſtis ſagittas, lapides, ig-
nemque. Fecerunt autem illi quoque 52
machinas contra machinas eorum, & præ-
liati ſunt diebus multis.

Verſio VULG. LAT.

53 Eſcæ autem non erant in civitate, eò quòd ſeptimus
annus eſſet: & qui remanſerant in Judæa de Genti-
bus, conſumpſerant reliquias eorum, quæ repoſitæ
54 fuerant. Et remanſerunt in ſanctis viri pauci, quo-
niam obtinuerat eos fames: & diſperſi ſunt unuſquiſ-
55 que in locum ſuum. Et audivit Lyſias quòd Philip-
pus, quem conſtituerat rex Antiochus, cùm adhuc vi-
veret, ut nutriret Antiochum filium ſuum, & regna-
56 ret, Reverſus eſſet à Perſide, & Media, & exercitus
qui abierat cum ipſo, & quia quærebat ſuſcipere re-
57 gni negotia: Feſtinavit ire, & dicere ad regem, &
duces exercitûs; Deficimus quotidiè, & eſca nobis
modica eſt, & locus, quem obſidemus, eſt munitus,
58 & incumbit nobis ordinare de regno. Nunc itaque
demus dexteras hominibus iſtis, & faciamus cum illis
59 pacem, & cum omni gente eorum: Et conſtitua-
mus illis ut ambulent in legitimis ſuis ſicut priùs, pro-
pter legitima enim ipſorum quæ deſpeximus, irati
60 ſunt, & fecerunt omnia hæc. Et placuit ſermo in
conſpectu regis & principum: & miſit ad eos pacem
61 facere, & receperunt illam. Et juravit illis rex, &
62 principes: & exierunt de munitione. Et intravit
rex montem Sion, & vidit munitionem loci: & rupit
citiùs juramentum, quod juravit: & mandavit deſtru-
63 ere murum in gyro. Et diſceſſit feſtinanter, & rever-
ſus eſt Antiochiam, & invenit Philippum dominan-
tem civitati: & pugnavit adverſùs eum, & occupavit
civitatem.

CAP. VII.

1 ANno centeſimo quinquageſimo primo, exiit De-
metrius Seleuci filius ab urbe Roma, & aſcendit cum
paucis viris in civitatem maritimam, & regnavit il-
2 lìc. Et factum eſt, ut ingreſſus eſt domum regni pa-
trum ſuorum, comprehendit exercitus Antiochum &
3 Lyſiam, ut adducerent eos ad eum. Et res ei inno-
tuit: & ait; Nolite mihi oſtendere faciem eorum. Et
4 occîdit eos exercitus. Et ſedit Demetrius ſuper ſedem
5 regni ſui: Et venerunt ad eum viri iniqui & impii
ex Iſrael: & Alcimus dux eorum, qui volebat fieri
6 ſacerdos. Et accuſaverunt populum apud regem, di-
centes; Perdidit Judas, & fratres ejus, omnes amicos
tuos, & nos diſperſit de terra noſtra.

ΜΑΚΚΑΒΑΪ́ΩΝ Α΄.

53 Βρώματα δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς (ω) ἀγγείοις, διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος
εἶναι, καὶ οἱ ἀνασωζόμενοι εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν
54 κατέφαγον τὸ ὑπόλειμμα τῆς παραθέσεως. Καὶ ὑπελείφθησαν
ἐν τοῖς ἁγίοις ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός·
55 καὶ ἐσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Καὶ ἤκουσε Λυσίας,
ὅτι Φίλιππος, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος ἔτι (α) ζῶν,
56 ἐκθρέψαι Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸ βασιλεῦσαι αὐτὸν, Ἀπέ-
στρεψεν ἀπὸ τῆς Περσίδος καὶ Μηδείας, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ πορευ-
θεῖσαι τοῦ βασιλέως μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι ζητεῖ παραλαβεῖν τὰ (β)
57 πράγματα. Καὶ κατέσπευσεν τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα
καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως, καὶ τοὺς ἄνδρας, Ἐκλείπομεν καθ'
ἡμέραν, καὶ ἡ τροφὴ ἡμῖν ὀλίγη, καὶ ὁ τόπος οὗ παρεμβάλλομέν ἐστιν
58 ὀχυρὸς, καὶ ἐπίκειται ἡμῖν τὰ τῆς βασιλείας. Νῦν οὖν δῶμεν δεξιὰν
τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, καὶ ποιήσωμεν μετ' αὐτῶν εἰρήνην καὶ
59 μετὰ παντὸς ἔθνους αὐτῶν, Καὶ στήσωμεν αὐτοῖς τοῦ πορεύεσθαι τοῖς
νομίμοις αὐτῶν, ὡς τὸ πρότερον· χάριν γὰρ τῶν νομίμων αὐτῶν ὧν
60 διεσκεδάσαμεν, ὠργίσθησαν, καὶ ἐποίησαν ταῦτα πάντα. Καὶ ἤρεσεν
ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπέστειλε
61 πρὸς αὐτοὺς εἰρηνεῦσαι, καὶ (γ) ἐπεδέξαντο. Καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς
ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες· ἐπὶ τούτοις ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὀχυρώμα-
62 τος. Καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ὄρος Σιὼν, καὶ εἶδε τὸ
ὀχύρωμα τοῦ τόπου· καὶ ἠθέτησε τὸν ὁρκισμὸν ὃν ὤμοσε, καὶ ἐνετεί-
63 λατο (δ) καθελεῖν τὸ τεῖχος κυκλόθεν. Καὶ (ε) ἀπῆρε κατὰ σπουδὴν,
καὶ ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ εὗρε Φίλιππον κυριεύοντα τῆς
πόλεως, καὶ ἐπολέμησε πρὸς αὐτὸν, καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν βίᾳ.

MS.A. (ω) ἁγίοις, (α) ζῶντος αὐτοῦ, (β) τῶν πραγμάτων. Καὶ
κατέσπευδον καὶ ἐπενύσσοντο τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ εἶπεν (γ) ἐπεδέξατο.
(δ) καὶ καθεῖλεν (ε) ἀπῆραν

ΚΕΦ. ζ΄.

1 Ἔτους ἑνὸς καὶ (α)* πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθε Δημήτριος ὁ τοῦ Σε-
λεύκου ἐκ Ῥώμης, καὶ ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν ὀλίγοις εἰς πόλιν παρα-
2 θαλασσίαν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. Καὶ ἐγένετο ὡς εἰσεπορεύετο εἰς
οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ, συνέλαβον αἱ δυνάμεις τὸν Ἀντίοχον
3 καὶ τὸν Λυσίαν (α) ἄγειν αὐτοὺς αὐτῷ. Καὶ ἐγνώσθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα,
4 καὶ εἶπε, Μή μοι δείξητε τὰ πρόσωπα αὐτῶν. Καὶ ἀπέκτειναν αὐ-
τοὺς αἱ δυνάμεις, καὶ ἐκάθισε Δημήτριος ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐ-
5 τοῦ. Καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ἄνδρες ἄνομοι καὶ ἀσεβεῖς ἐξ
6 Ἰσραὴλ, καὶ (β) Ἄλκιμος ἡγεῖτο αὐτῶν, βουλόμενος ἱερατεύειν. Καὶ
κατηγόρησαν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, λέγοντες, Ἀπώλεσεν Ἰούδας καὶ οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ (˜) τοὺς φίλους σου, καὶ ἡμᾶς (γ) ἐσκόρπισαν ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν.

MS. A. (α)* πεντηκοστοῦ ἐξῆλθεν (α) ἀγαγεῖν (β) Ἄλκιμος (˜) πάντας τοὺς (γ) ἐσκόρπισεν

Interp. LAT.

Eſcæ autem non erant in vaſis, eò quòd ſeptimus 53
annus eſſet: & qui evaſerant in Judæam de
gentibus, comederant reliquias eorum quæ repoſi-
ta fuerant. Et remanſerunt in ſanctis viri pau- 54
ci; quoniam obtinuerat eos fames: & diſperſi
ſunt unuſquiſque in locum ſuum. Et audivit 55
Lyſias, quòd Philippus, quem conſtituerat rex
Antiochus, cùm adhuc viveret, ut nutriret
Antiochum filium ſuum ad faciendum illum re-
gnare, Reverſus eſt à Perſide, & Media, & exer- 56
citus regis, qui abierant cum ipſo, & quia quæ-
rit ſuſcipere negotia. Et feſtinavit ire, & (d) 57
dicere ad regem, & duces exercitûs, & viros;
Deficimus quotidiè, & eſca nobis modica eſt, &
locus, quem obſidemus, eſt munitus: & incum-
bunt nobis negotia regni. Nunc igitur demus 58
dexteram hominibus iſtis, & faciamus cum illis
pacem, & cum omni gente eorum: Et conſtitu- 59
amus illis, ut ambulent in legitimis ſuis, ſic-
ut priùs. Propter legitima enim ipſorum, quæ
diſperſimus, irati ſunt, & fecerunt omnia hæc.
Et placuit ſermo in conſpectu regis, & princi- 60
pum. Et miſit ad eos pacem facere: & accepe-
runt. Et juravit illis rex, & principes: tunc 61
exierunt de munitione. Et intravit rex in mon- 62
tem Sion, & vidit munitionem loci: & rupit
juramentum, quod juravit, & mandavit de-
ſtruere murum in gyro. Et diſceſſit feſtinanter, 63
& reverſus eſt Antiochiam: & invenit Phi-
lippum dominantem civitati: & pugnavit ad-
verſùs eum, & occupavit civitatem vi.

CAP. VII.

ANno uno & quinquageſimo, & centeſimo, 1
exiit Demetrius Seleuci filius è Roma: & a-
ſcendit cum paucis viris in civitatem mariti-
mam: & regnavit illic. Et factum eſt, ut ingreſ- 2
ſus eſt domum regni patrum ſuorum, comprehen-
dit exercitus Antiochum, & Lyſiam, ut adduce-
rent eos ad eum. Et res ei innotuit, & ait; 3
Nolite mihi oſtendere facies eorum. Et occîdit 4
eos exercitus. Et ſedit Demetrius ſuper ſedem re-
gni ſui. Et venerunt ad eum omnes viri iniqui, 5
& impii ex Iſrael: et Alcimus dux erat eorum, qui
et volebat fieri ſacerdos. Et accuſaverunt populum 6
apud regem, dicentes; Perdidit Judas, & fratres
ejus, amicos tuos: & nos diſperdiderunt de terra
noſtra.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

53 [illegible]

54 [illegible]

55 [illegible]

56 [illegible]

57 [illegible]

58 [illegible]

59 [illegible]

60 [illegible]

61 [illegible]

62 [illegible]

63 [illegible]

1 [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

Sed cùm commeatus non eſſet in Sanctua- 53
rio, quoniam annus erat ſeptimus; & qui
evaſerant è gentibus, comederant reſiduum
annonæ eorum: Remanſerunt in Sanctu- 54
ario homines pauci, quia prævalente eis fa-
me, diſperſi ſunt quiſque in locum ſuum.
Audiens autem Lyſia Philippum illum cui 55
provinciam demandaverat Antiochus dum
viveret, educandi filium ſuum, eumque re-
gem conſtituendi; Reverſum eſſe è Perſide 56
& Media ſtipatum copiis omnibus quæ pro-
fectæ fuerant cum rege, & velle uſurpare
negotia regni, ac feſtinum ſe conferre: Di- 57
xit Lyſia regi & ducibus exercitûs, atque
principibus populi; Conſumimur hîc, &
alimenta pauca ſunt nobis, hujus loci quem
obſidemus, arx munitiſſima eſt, & negotia
regni nobis incumbunt: Demus ergo dex- 58
teram hominibus iſtis, pacemque ineamus
cum eis, & cum tota gente ipſorum: Et con- 59
ſtituamus eis ut ambulent in legibus ſuis, ut
antea: nam quia leges eorum abrogavimus,
indignati ſunt; & irati fecerunt hæc omnia.
Placuit ſermo coram rege & principibus 60
ejus, miſitque ad eos ut pacem iniret cum
eis; & acquieverunt eis: Cúmq; juràſſet eis 61
rex, et principes ejus, icciro egreſſi ſunt ex
arce ſua. At ingreſſus rex in montem Sionis, 62
cùm vidiſſet munitionem loci, reſcidit juſju-
randum quod juraverat, præcepitque ut de-
ſtruerent murum circunquaque. Tum inde 63
profectus, & Antiochiam diligenter rever-
ſus, invenit Philippum urbem à ſe vi rapu-
iſſe.

CAP. VII.

ANno centeſimo quinquageſimo primo, 1
egreſſus Demetrius Seleuci filius Româ,
aſcendit paucis cum hominibus contra urbes
litoribus maris adjacentes, & regnavit illic.
Fuit autem ut cùm ingrederetur in domum 2
regiam patrum ſuorum, caperent duces co-
piarum Antiochum & Lyſiam, ut perduce-
rent eos ad ipſum. At re ab eo cognitâ, 3
dixit; Ne oſtendatis mihi facies eorum:
Quare occiderunt eos copiæ. Itaque ſeden- 4
te Demetrio ſupèr ſolio regni ſui, Conflu- 5
xerunt ad eum omnes viri ſcelerati & im-
pii ex Iſraële: & Elcimus erat dux eorum,
qui volebat eſſe ſummus ſacerdos. Is accu- 6
ſavit populum apud regem, & ait; Perdi-
dit Juda cum fratribus ſuis amicos tuos, &
nos diſperſerunt è terra.

Verſio VULG. LAT.

7 Nunc ergò mitte virum, cui credis, ut eat, & videat
exterminium omne, quod fecit nobis, & regionibus
regis: & puniat omnes amicos ejus, & adjutores
8 eorum. Et elegit rex ex amicis ſuis Bacchidem, qui
dominabatur trans flumen, magnum in regno, & fi-
9 delem regi: & miſit eum, Ut videret exterminium,
quod fecit Judas: ſed & Alcimum impium conſtituit
in ſacerdotium, & mandavit ei facere ultionem in fi-
10 lios Iſrael. Et ſurrexerunt, & venerunt cum exer-
citu magno in terram Juda: & miſerunt nuntios, &
locuti ſunt ad Judam, & ad fratres ejus, verbis pacifi-
11 cis in dolo. Et non intenderunt ſermonibus eorum:
viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno.
12 Et convenerunt ad Alcimum & Bacchidem congre-
13 gatio ſcribarum requirere quæ juſta ſunt: Et pri-
mi, Aſſidæi qui erant in filiis Iſrael, & exquirebant
14 ab eis pacem. Dixerunt enim; Homo ſacerdos de
15 ſemine Aaron venit, non decipiet nos. Et locutus
eſt cum eis verba pacifica: & juravit illis, dicens;
Non inferemus vobis malum, neque amicis veſtris.
16 Et crediderunt ei: & comprehendit ex eis ſexaginta
viros, & occîdit eos in una die, ſecundùm verbum
17 quod ſcriptum eſt; Carnes Sanctorum tuorum, &
ſanguinem ipſorum effuderunt in circuitu Jeruſalem,
18 & non erat qui ſepeliret. Et incubuit timor & tre-
mor in omnem populum: quia dixerunt; Non eſt ve-
ritas & judicium in eis: tranſgreſſi ſunt enim conſti-
19 tutum, & juſjurandum quod juraverunt. Et movit
Bacchides caſtra ab Jeruſalem, & applicuit in Beth-
zecha: & miſit, & comprehendit multos ex eis qui à
ſe effugerant, & quoſdam de populo mactavit, & in
20 puteum magnum projecit. Et commiſit regionem
Alcimo, & reliquit cum eo auxilium in adjutorium
21 ipſi. Et abiit Bacchides ad regem: Et ſatis agebat
22 Alcimus pro principatu ſacerdotii ſui. Et convene-
runt ad eum omnes, qui perturbabant populum ſuum,
& obtinuerunt terram Juda, & fecerunt plagam ma-
23 gnam in Iſrael. Et vidit Judas omnia mala quæ fe-
cit Alcimus, & qui cum eo erant, filiis Iſrael, multò
24 plus quàm Gentes. Et exiit in omnes fines Judææ in
circuitu, & fecit vindictam in viros deſertores, & ceſ-
ſaverunt ultrà exire in regionem.

ΜΑΚΚΑΒΑΪ́ΩΝ Α΄.

7 Νῦν οὖν ἀπόστειλον ἄνδρα ᾧ πιστεύεις, καὶ πορευθεὶς ἰδέτω τὴν (ᵃ) ἐξολό-
θρευσιν πᾶσαν ἣν ἐποίησεν ἡμῖν καὶ τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως, καὶ (δ) κολα-
8 σάτω αὐτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπιβοηθοῦντας αὐτοῖς. Καὶ ἐπέλεξεν ὁ
βασιλεὺς τὸν (ε) Βακχίδην τῶν φίλων τοῦ βασιλέως, κυριεύοντα ἐν τῷ
πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πιστὸν τῷ βασιλεῖ.
9 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν, Καὶ Ἄλκιμον τὸν ἀσεβῆ, καὶ (ζ) ἔστησεν αὐτῷ
τὴν ἱερωσύνην, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς
10 υἱοῖς Ἰσραήλ. Καὶ (η) ἀπῆραν, καὶ ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς
γῆν Ἰούδα. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς Ἰούδαν, καὶ (θ) τοὺς ἀδελ-
11 φοὺς αὐτοῦ, λόγοις εἰρηνικοῖς μετὰ δόλου. Καὶ οὐ (ι) προσέσχον τοῖς
12 λόγοις αὐτῶν, ἰδον γὰρ ὅτι ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς. Καὶ
ἐπισυνήχθησαν πρὸς (κ) Ἄλκιμον καὶ Βακχίδην συναγωγὴ γραμματέων
13 ἐκζητῆσαι δίκαια. Καὶ πρῶτοι οἱ Ἀσιδαῖοι ἦσαν ἐν υἱοῖς Ἰσ-
14 ραὴλ, καὶ ἐπεζήτουν (ᵛ) παρ' αὐτῶν εἰρήνην· Εἶπαν γάρ, Ἄνθρωπος
ἱερεὺς ἐκ σπέρματος Ἀαρὼν ἦλθεν ἐν ταῖς δυνάμεσι, καὶ οὐκ ἀδική-
15 σει ἡμᾶς. Καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτῶν (λ) λόγους εἰρηνικοὺς, καὶ ὤμοσεν
αὐτοῖς, λέγων, Οὐκ ἐκζητήσομεν ὑμῖν κακὸν, καὶ τοῖς φίλοις ὑμῶν.
16 Καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ· καὶ συνέλαβεν ἐξ αὐτῶν ἑξήκοντα ἄνδρας, καὶ
ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ (μ) τὸν λόγον ὃν ἔγραψε,
17 Σάρκας ὁσίων σου καὶ αἷμα αὐτῶν ἐξέχεαν κύκλῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ
18 οὐκ ἦν αὐτοῖς ὁ θάπτων. Καὶ ἐπέπεσεν αὐτῶν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος
(ν) ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν, ὅτι εἶπαν, Οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια καὶ
19 (ξ) κρίσις· παρέβησαν γὰρ τὴν στάσιν καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσαν. Καὶ ἀπῆρε
Βακχίδης ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν Βηζὲθ, καὶ ἀπέ-
στειλε καὶ συνέλαβε πολλοὺς ἀπὸ τῶν (ο) ἀπ' αὐτοῦ αὐτομολησάντων
ἀνδρῶν, καὶ τινας τοῦ λαοῦ, καὶ ἔθυσεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ τὸ μέγα.
20 Καὶ κατέστησε τὴν χώραν τῷ Ἀλκίμῳ, καὶ ἀφῆκε μετ' αὐτοῦ δύναμιν
21 τοῦ βοηθεῖν αὐτῷ. καὶ ἀπῆλθε Βακχίδης πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ
22 ἠγωνίσατο Ἄλκιμος περὶ τῆς (˜) ἀρχιερωσύνης. Καὶ συνήχθησαν πρὸς
αὐτὸν πάντες οἱ ταράσσοντες τὸν λαὸν αὐτῶν, καὶ κατεκράτησαν γῆν
23 Ἰούδα, καὶ ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην ἐν Ἰσραήλ. Καὶ εἶδεν Ἰούδας
πᾶσαν τὴν κακίαν ἣν ἐποίησεν (˝) Ἄλκιμος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν υἱοῖς
24 Ἰσραὴλ, ὑπὲρ τὰ ἔθνη· Καὶ ἐξῆλθεν εἰς πάντα τὰ ὅρια τῆς Ἰου-
δαίας (π) κυκλόθεν, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἀνδράσι (ρ) τοῖς
αὐτομολήσασι, καὶ ἀνεστάλησαν τοῦ (σ) πορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν.

MS.A. (ᵃ) ἐξολόθρευσιν ἅπασαν (δ) ἐκολάσατο (ε) Βαραχχίδην (ζ)
ἔστησαν (η) ἀπῆλθεν, (θ) πρὸς τοὺς (ι) προσεῖχον (κ) Ἄλκιμον (ᵛ) παρ'
(λ) εἰρηνικοὺς λόγους, (μ) τοὺς λόγους οὓς (ν) εἰς (ξ)* κρίσει (ο) μετ' αὐτοῦ
(˜) ἀρχιερωσύνης. (˝) Ἄλκιμος (π) καὶ κυκλόθεν, (ρ) καὶ τοῖς (σ)
πορευθῆναι εἰς χώραν.

Interp. LAT.

Nunc ergò mitte virum, cui credis, & profectus 7
videat exterminium omne quod fecit nobis, &
regioni regis: & puniat eos, & omnes adjuto-
res eorum. Et elegit rex Bacchidem ex amicis 8
regis, qui dominabatur trans flumen, & ma-
gnum in regno, & fidelem regi. Et miſit eum,
Et Alcimum impium: & ſtatuit ei ſacerdotium: 9
& mandavit ei facere ultionem in filios Iſrael. Et 10
ſurrexerunt, & venerunt cum exercitu magno
in terram Juda. Et miſit nuntios ad Judam, &
fratres ejus, verbis pacificis cum dolo. Et non 11
intenderunt ſermonibus eorum. Viderunt enim,
quia venerant cum exercitu magno. Et con- 12
venerunt ad Alcimum & Bacchidem congregatio
ſcribarum, requirere quæ juſta ſunt. (a) Et pri- 13
mi Aſidæi erant in filiis Iſrael: & exquirebant
ab eis pacem. Dixerunt enim; Homo ſacerdos 14
de ſemine Aaron venit in exercitu: & non no-
cebit nobis. Et locutus eſt cum eis verba pa- 15
cifica, & juravit illis, dicens; Non quæremus
vobis malum, neque amicis veſtris. Et credi- 16
derunt ei. Et comprehendit ex eis ſexaginta
viros: & occîdit eos in una die ſecundùm ver-
bum, quod (b) ſcripſit; Carnes Sanctorum tuo- 17
rum, & ſanguinem ipſorum effuderunt in circui-
tu Hieruſalem; & non erat eis qui ſepeliret. Et 18
incubuit eorum timor, & tremor in omnem
populum: quia dixerunt; Non eſt veritas, &
judicium in eis. Tranſgreſſi ſunt enim conſtitu-
tum, & juſjurandum, quod juraverunt. Et 19
movit Bacchides caſtra ab Hieruſalem, & ap-
plicuit in Bezeth: & miſit, & comprehendit
multos ex viris, qui à ſe refugerant, & quoſdam
de populo: & mactavit eos in puteum ma-
gnum. Et commiſit regionem Alcimo: & reli- 20
quit cum eo exercitum in adjutorium ipſi. Et
abiit Bacchides ad regem. Et ſatagebat Alci- 21
mus pro principatu ſacerdotii. Et convenerunt 22
ad eum omnes qui perturbabant populum ſuum:
& obtinuerunt terram Juda: & fecerunt
plagam magnam in Iſrael. Et vidit Judas 23
omnia mala, quæ fecit Alcimus, & qui cum
eo erant, filiis Iſrael, pluſquàm (c) gentes. Et 24
exiit in omnes fines Judææ in circuitu, & fecit
vindictam in viros deſertores: & ceſſaverunt
ire in regionem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

10 [illegible]

11 [illegible]

12 [illegible]

13 [illegible]

14 [illegible]

15 [illegible]

16 [illegible]

17 [illegible]

18 [illegible]

19 [illegible]

20 [illegible]

21 [illegible]

22 [illegible]

23 [illegible]

24 [illegible]

Jam mitte virum tibi fidum, qui abeat, vi- 7
deàtque totam perditionem quam fecerunt
nobis & regioni regis, & quomodo excru-
ciaverit illos & omnes adjutores eorum.
Elegit ergò rex Bacherium amicum ſuum 8
qui præerat regioni transfluviali, & ma-
gnus ac fidus erat in regno ſuo; Miſitque 9
eum & Elcimum impium cui inſtituit ſacer-
dotium; præcepítque ei ut exerceret vin-
dictam in filios Iſraëlis. Itaque profecti 10
venerunt in terram Judæ multo cum exerci-
tu, miſitque legatum ad Judam & fratres
ejus verbis pacificis cum dolo. Sed non 11
attenderunt, neque animum adhibuerunt
verbis eorum, viderant enim illos veniſſe
ad ſe magno cum exercitu. Et convene- 12
runt apud Elcimum & Bacherium cœtus
Scribarum ad exquirendam & petendam
æquitatem: Et præcipui, erant cantores 13
inter filios Iſraëlis, & petebant ab eis pa-
cem. Dicebant enim; Vir ſacerdos de ſe- 14
mine Aharonis venit cum exercitu, neque
lædent nos. Ille verò allocutus eſt eos ver- 15
bis pacificis, & juravit eis, dixítque;
Non procurabimus neque machinabimur
malum contra vos & amicos veſtros. Sed 16
cùm crediſſent ei, prehendit ex eis ſexa-
ginta viros, & peremit eos eodem die, ſe-
cundùm verbum quod dixit propheta:
Carnem ſanctorum tuorum, & ſanguinem 17
eorum effuderunt circum Jeruſalem, &
non eſt eis qui ſepeliat. Et occupavit ter- 18
ror eorum totum populum, dicebant enim;
Non ineſt his veritas neque jus, quando-
quidem tranſgreſſi ſunt jus & juramentum
ac pactum quod inierant. Deinde movens 19
Bacherius de Jeruſalem, caſtra poſuerunt
contra Beth-dara: & mittens prehendit ex
hominibus qui rebellaverant in eum, ac
etiam *quoſdam* è populo, & jugulavit eos
juxta puteum magnum. Tum committens 20
regionem Elcimo, & relictis apud eum
copiis in præſidium ejus, venit Bacherius
ad regem. Elcimus autem contendebat de 21
principatu ſacerdotii: Et convenerunt ad 22
eum omnes ii qui conturbabant gentem ſu-
am, & occupaverunt terram Judæ, & fe-
cerunt plagam magnam in Iſraële. Videns 23
itaque Juda totum malum quod intulerant
Elcimus & comites ejus filiis Iſraëlis, de-
teriùs quàm gentes ipſæ; Prodiens ad 24
omnes terminos Judææ circunquaque,
exercuit judicium in viros illos qui re-
bellaverant, & miſſi fuerant ad curſitan-
dum per regionem.

Verſio VULG. LAT.

25 Vidit autem Alcimus quòd prævaluit Judas, & qui cum eo erant: & cognovit quia non poteſt ſuſtinere eos, & regreſſus eſt ad regem, & accuſavit eos multis
26 criminibus. Et miſit rex Nicanorem, unum ex principibus ſuis nobilioribus: qui erat inimicitias exercens contra Iſrael: & mandavit ei evertere popu-
27 lum. Et venit Nicanor in Jeruſalem cum exercitu magno, & miſit ad Judam & ad fratres ejus verbis
28 pacificis cum dolo, Dicens; Non ſit pugna inter me & vos: veniam cum viris paucis, ut videam facies
29 veſtras cum pace. Et venit ad Judam, & ſalutaverunt ſe invicèm & pacificé: & hoſtes parati erant ra-
30 pere Judam. Et innotuit ſermo Judæ, quoniam cum dolo venerat ad eum: & conterritus eſt ab eo, &
31 ampliùs noluit videre faciem ejus. Et cognovit Nicanor quoniam denudatum eſt conſilium ejus: & exivit obviàm Judæ in pugnam juxta Capharſalama.
32 Et ceciderunt de Nicanoris exercitu ferè quinque
33 millia viri, & fugerunt in civitatem David. Et poſt hæc verba aſcendit Nicanor in montem Sion: & exierunt de ſacerdotibus populi ſalutare eum in pace, & demonſtrare ei holocautomata, quæ offerebantur pro
34 rege. Et irridens ſprevit eos, & polluit: & locutus
35 eſt ſuperbè. Et juravit cum ira, dicens; Niſi traditus fuerit Judas, & exercitus ejus in manus meas, continuò cum regreſſus fuero in pace, ſuccendam do-
36 mum iſtam. Et exiit cum ira magna. Et intraverunt ſacerdotes, & ſteterunt ante faciem altaris & templi:
37 & flentes dixerunt; Tu, Domine, elegiſti domum iſtam ad invocandum nomen tuum in ea, ut eſſet do-
38 mus orationis & obſecrationis populo tuo. Fac vindictam in homine iſto, & exercitu ejus, & cadant in gladio: memento blaſphemias eorum, & ne dederis
39 eis ut permaneant. Et exiit Nicanor ab Jeruſalem, & caſtra applicuit ad Bethoron: & occurrit illi ex-
40 ercitus Syriæ. Et Judas applicuit in Adarſa cum tri-
41 bus millibus viris: & oravit Judas, & dixit; Qui miſſi erant à rege Sennacherib, Domine, quia blaſphemaverunt te, exiit angelus, & percuſſit ex eis centum octogintaquinque millia:

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

25 Ὡς δὲ εἶδεν Ἄλκιμος ὅτι ἐνίσχυσεν Ἰούδας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔγνω (ʼ)ὅτι οὐ δύναται ὑποστῆναι αὐτοὺς, καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ
26 κατηγόρησεν αὐτῶν πονηρά. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Νικάνορα, ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τῶν ἐνδόξων, καὶ μισοῦντα καὶ ἐχθραίνοντα
27 τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ἐξᾶραι τὸν λαόν. Καὶ ἦλθε Νικάνωρ εἰς Ἱερουσαλὴμ δυνάμει πολλῇ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς Ἰούδαν καὶ
28 τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μετὰ δόλου λόγοις εἰρηνικοῖς, Λέγων, Μὴ ἔστω μάχη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν· ἥξω ἐν ἀνδράσιν ὀλίγοις, ἵνα (τ)
29 ὑμῶν ἴδω τὰ πρόσωπα μετ' εἰρήνης. Καὶ ἦλθε πρὸς Ἰούδαν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους εἰρηνικῶς. καὶ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἕτοιμοι ἐξαρ-
30 πάσαι τὸν Ἰούδαν. Καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος τῷ Ἰούδᾳ, ὅτι μετὰ δόλου ἦλθεν ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐπτοήθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἔτι ἰδεῖν τὸ
31 πρόσωπον αὐτοῦ. Καὶ ἔγνω Νικάνωρ ὅτι ἀπεκαλύφθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ (υ) Ἰούδᾳ ἐν πολέμῳ κατὰ Χαφαρσαλα-
32 μά. Καὶ (φ) ἔπεσον τῶν παρὰ Νικάνορος (") ὡσεὶ πεντακισχίλιοι
33 ἄνδρες, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν Δαυίδ. Καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀνέβη Νικάνωρ εἰς τὸ ὄρος Σιών. καὶ (χ) ἐξῆλθον ἀπὸ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ ἀσπάσασθαι αὐτὸν εἰρηνικῶς, καὶ δεῖξαι αὐτῷ τὴν ὁλοκαύτωσιν τὴν προσφερομένην ὑπὲρ
34 τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτοὺς, καὶ κατεγέλασεν αὐτῶν,
35 καὶ ἐμίανεν αὐτοὺς, καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφάνως. Καὶ ὤμοσε μετὰ θυμοῦ, λέγων, Ἐὰν μὴ παραδοθῇ Ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ (ψ) εἰς χεῖράς μου τὸ νῦν, καὶ ἔσται ἐὰν ἐπιστρέψω ἐν εἰρήνῃ, ἐμπυριῶ τὸν οἶ-
36 κον τοῦτον. καὶ ἐξῆλθε μετὰ (ω) θυμοῦ μεγάλου. Καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς, καὶ ἔστησαν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ (") ἔκλαυσαν, καὶ
37 εἶπον, Σὺ (α) κύριε ἐξελέξω τὸν οἶκον τοῦτον ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου ἐπ' (β) αὐτῷ, εἶναι οἶκον προσευχῆς καὶ δεήσεως τῷ λαῷ
38 σου. Ποίησον ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτοῦ, καὶ (") πεσέτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ· μνήσθητι τῶν δυσφημιῶν αὐ-
39 τῶν, καὶ μὴ δῷς αὐτοῖς μονήν. Καὶ ἐξῆλθε Νικάνωρ ἐξ Ἱερουσαλὴμ, καὶ (γ) παρενέβαλεν ἐν Βαιθωρὼν, καὶ συνήντησεν αὐτῷ
40 δύναμις Συρίας. Καὶ Ἰούδας παρενέβαλεν ἐν Ἀδασὰ ἐν τρισχι-
41 λίοις ἀνδράσι· καὶ προσηύξατο Ἰούδας, καὶ εἶπεν, Οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως (δ) Ἀσσυρίων ὅτε ἐδυσφήμησαν, ἐξῆλθεν ἄγγελός (ε) σου κύριε, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας.

MS.A. (ʼ)ὅτι * δύναται (τ) ἴδω ὑμῶν (υ) Ἰούδᾳ κατὰ Χαφαρσαραμά. (φ) ἔπεσαν (") ὡς * πεντακισχιλίους (χ) ἐξῆλθαν (ψ) τὸ νῦν εἰς χεῖράς μου, (ω) θυμοῦ. Καὶ εἰσῆλθον (") * ἔκλαυσεν, καὶ εἶπαν, (α) ἐξελέξω (β) αὐτὸν, (") πεσάτωσαν (γ) παρενέβαλον (δ) ὅτε ἐδυσφήμησαν (ε) σου, καὶ

Interp. LAT.

Ut autem vidit Alcimus, quòd prævaluit Judas, 25
& qui cum eo erant, & cognovit, quia non poteſt ſuſtinere eos; & regreſſus eſt ad regem: Et accuſavit eos criminibus. Et miſit rex Nicanorem 26
unum ex principibus ſuis nobilioribus, & qui odio habebat, & inimicitias exercebat contra Iſrael: & mandavit ei evertere populum. Et 27
venit Nicanor in Hieruſalem cum exercitu magno: & miſit ad Judam, & fratres ejus, cum dolo verbis pacificis; Dicens: Non ſit pugna 28
inter me & vos. Veniam cum viris paucis; ut videam facies veſtras cum pace. Et venit ad 29
Judam: & ſalutaverunt ſe invicèm pacificè: & hoſtes parati erant rapere Judam. Et inno- 30
tuit ſermo Judæ; quoniam cum dolo venerat ad eum: & conterritus eſt ab eo, & ampliùs noluit videre faciem ejus. Et cognovit Nicanor, quoni- 31
am denudatum eſt conſilium ejus: & exivit obviàm Judæ in pugnam juxta Chapharſalama. Et ceciderunt de Nicanoris exercitu ferè quinque 32
mille viri: & fugerunt in civitatem David. Et poſt hæc verba aſcendit Nicanor in montem 33
Sion: & exierunt de ſacerdotibus è ſanctis, & de ſenioribus populi ſalutare eum in pace, & demonſtrare ei holocauſtomata, quæ offerebantur pro 34
rege. Et irridens ſprevit eos, & polluit eos, & locutus eſt ſuperbè. Et juravit cum ira, di- 35
cens; Niſi traditus fuerit Judas, & exercitus ejus in manus meas nunc; & erit, cùm regreſſus fuero in pace, ſuccendam domum iſtam. Et exiit cum ira magna. Et intraverunt ſacerdotes, & 36
ſteterunt ante faciem altaris, & templi: & flentes dixerunt; Tu, Domine, elegiſti domum iſtam 37
ad invocandum nomen tuum in ea, ut eſſet domus orationis, & obſecrationis populo tuo. Fac 38
vindictam in homine iſto, & exercitu ejus: & cadant in gladio. Memento blaſphemias eorum: & ne dederis eis ut permaneant. Et exiit Nica- 39
nor ab Hieruſalem: & caſtra applicuit ad Bæthoron: et occurrit illi exercitus Syriæ. Et Ju- 40
das applicuit in Adaſa cum tribus millibus viris. Et oravit Judas, & dixit; Qui miſſi erant 41
à rege Aſſyriorum, quando blaſphemaverunt; exiit angelus tuus, Domine, et percuſſit ex eis centum octoginta quinque millia.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

25 * [illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
[illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
[illegible]

Ut autem vidit Elcimus prævaluiſſe Judam & 25
comites ejus; & agnovit ſe non poſſe reſiſtere eis; reverſus eſt ad regem, & accuſavit eos multis criminibus. Quamobrem miſit 26
rex Demetrius Nicanorem unum ex honeſtioribus principibus ſuis, qui odio & inimicitiâ proſequebatur populum Iſraëliticum, & mandavit ei ut deleret tolleretque populum. Veniens itaque Nicanor Jeroſolymam 28
multo cum exercitu, miſit ad Judam & fratres ejus verbis pacificis ſub dolo, dixitque eis: Ne eſto jurgium inter me & vos: paucis cum viris veni ad videndum facies veſtras pacificè. Ita venerunt ad Judam, & 29
ſalutarunt alter alterum: copiæ tamen paratæ erant ad abripiendum Judam. Sed re 30
innoteſcente Judæ, quod *ſcilicet* cum dolo veniſſent ad ſe; receſſit ab eo, nec voluit in poſterum videre faciem ejus. Agnoſcens 31
itaque Nicanor detectum eſſe conſilium, proceſſit in occurſum Judæ è regione oppidi pacis: Cecideruntque de viris qui 32
erant cum Nicanore, quaſi quingenti: tum fugerunt in urbem Davidis. His rebus geſtis, 33
aſcendit Nicanor in montem Sionis, egreſſique ſunt ſacerdotes è Sanctuario, & *quidam* è ſenioribus populi, ut ſalutarent eum, & ſignificarent ei holocauſta & ſacrificia quæ offerebant pro rege. Verùm ſub- 34
ſannans & irridens eos contempſit eos, & locutus eſt inſolenter. Juravitque cum furo- 35
re, & ait; Niſi tradat ſe nunc Juda & exercitus ejus in manus meas, cùm rediero incolumis, amburam domum iſtam: & egreſſus eſt magno furore percitus. Ingreſſi 36
verò ſacerdotes, ſteterunt ante altare & ſcamnum, & fleverunt dicentes; Tu Do- 37
mine, elegiſti tibi domum iſtam, ut vocetur nomen tuum ſuper illam, & ſit domus orationis & precationis populo tuo. Fac 38
ultionem de viro iſto & de exercitu ejus, cadantque gladio: recordare blaſphemias eorum, & ne præſtes eis robur & conſiſtentiam. Egreſſus autem Nicanor Jeroſoly- 39
mis, caſtra poſuit ad Beth-horonem, occurritque illi exercitus Syriæ: Juda verò 40
caſtra poſuit ad Arſam cum tribus millibus virorum. Oravitque Juda, & ait; Do- 41
mine, tu is es, in quem cùm blaſphemâſſet exercitus regis Aſſur, egreſſus eſt Angelus tuus, & occîdit centum illâ & octoginta quinque millia.

Verſio VULG. LAT.

42 Sic contere exercitum iſtum in conſpectu noſtro hodié: & ſciant cæteri quia malè locutus eſt ſuper ſancta tua: & judica illum ſecundùm malitiam illius.
43 Et commiſerunt exercitus prælium tertiadecimâ die menſis Adar: & contrita ſunt caſtra Nicanoris, &
44 cecidit ipſe primus in prælio. Ut autem vidit exercitus ejus quia cecidiſſet Nicanor, projecerunt arma
45 ſua, & fugerunt: Et perſecuti ſunt eos viam unius diei, ab Adazer uſquequò veniatur in Gazara, & tu-
46 bis cecinerunt poſt eos cum ſignificationibus: Et exierunt de omnibus caſtellis Judææ in circuitu, & ventilabant eos cornibus; & convertebantur iterùm ad eos, & ceciderunt omnes gladio, & non eſt re-
47 lictus ex eis nec unus. Et acceperunt ſpolia eorum in prædam: & caput Nicanoris amputaverunt, & dexteram ejus, quam extenderat ſuperbè, & attule-
48 runt & ſuſpenderunt contra Jeruſalem. Et lætatus eſt populus valdè, & egerunt diem illam in lætitia
49 magna. Et conſtituit agi omnibus annis diem iſtam,
50 tertiadecimâ die menſis Adar. Et ſiluit terra Juda dies paucos.

CAP. VIII.

1 ET audivit Judas nomen Romanorum, quia ſunt potentes viribus, & acquieſcunt ad omnia, quæ poſtulantur ab eis: & quicunque acceſſerunt ad eos, ſtatuerunt cum eis amicitias, & quia ſunt potentes
2 viribus. Et audierunt prælia eorum, & virtutes bonas, quas fecerunt in Galatia, quia obtinuerunt eos,
3 & duxerunt ſub tributum: Et quanta fecerunt in regione Hiſpaniæ, & quòd in poteſtatem redegerunt metalla argenti & auri quæ illîc ſunt, & poſſe-
4 derunt omnem locum conſilio ſuo, & patientiâ: Locáque quæ longè erant valdè ab eis, & Reges qui ſupervenerant eis ab extremis terræ, contriverunt, & percuſſerunt eos plagâ magnâ: cæteri autem dant
5 eis tributum omnibus annis. Et Philippum & Perſen Ceteorum regem, & cæteros qui adverſùm eos arma tulerant, contriverunt in bello, & obtinuerunt
6 eos: Et Antiochum magnum regem Aſiæ, qui eis pugnam intulerat habens centum viginti elephantos, & equitatum, & currus, & exercitum magnum valdè, contritum ab eis.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

42 (ζ)Οὕτω σύντριψον τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐνώπιον ἡμῶν σήμερον, καὶ γνώτωσαν οἱ ἐπίλοιποι, ὅτι κακῶς (η) ἐλάλησεν ἐπὶ τὰ ἅγιά
43 σου, καὶ κρῖνον αὐτὸν κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ. Καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς Ἀδάρ, καὶ συνετρίβη ἡ παρεμβολὴ Νικάνορος, καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν
44 τῷ πολέμῳ. Ὡς δὲ εἶδεν ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὅτι ἔπεσε Νικάνωρ,
45 ῥίψαντες τὰ ὅπλα αὐτῶν ἔφυγον. Καὶ κατεδίωκον αὐτοὺς ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ Ἀδασὰ ἕως τοῦ ἐλθεῖν εἰς Γάζηρα, καὶ ἐσάλπι-
46 σαν ὀπίσω αὐτῶν ταῖς σάλπιγξι τῶν σημασιῶν. Καὶ ἐξῆλθον ἐκ πασῶν τῶν κωμῶν τῆς Ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ὑπερεκέρων αὐτοὺς, καὶ ἀνέστρεφον οὗτοι πρὸς τούτους· καὶ (θ)ἔπεσον πάντες ῥομφαίᾳ, καὶ οὐ
47 κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. Καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα καὶ τὴν προνομὴν, καὶ τὴν κεφαλὴν Νικάνορος (ι) ἀφεῖλον, καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἣν ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως, καὶ ἤνεγκαν, καὶ ἐξέτειναν
48 παρὰ τὴν Ἱερουσαλήμ. Καὶ (ʼ) εὐφράνθη ὁ λαὸς σφόδρα, καὶ ἤγαγον
49 τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν εὐφροσύνης (κ) μεγάλης. Καὶ ἔστησε τοῦ (λ) ἄγειν κατ' ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν ταύτην (μ) τὴν τρισκαιδεκάτην
50 τοῦ Ἀδάρ. Καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ Ἰούδα ἡμέρας ὀλίγας.

MS.A. (ζ)Οὕτως * συνέτριψεν (η) ἐλάλησεν (θ) ἔπεσαν (ι) ἀφεῖλαν, (ʼ)ηὐφράνθη (κ) μεγάλην. (λ) ἀγαγεῖν κατ' (μ) τῇ τρισκαιδεκάτῃ

ΚΕΦ. η'.

1 ΚΑὶ ἤκουσεν Ἰούδας τὸ ὄνομα τῶν Ῥωμαίων, ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ (α) ἰσχύϊ, καὶ αὐτοὶ εὐδοκοῦσιν ἐν πᾶσι τοῖς (") προστιθεμένοις αὐτοῖς, (β) καὶ ὅσοι ἂν προσέλθωσιν αὐτοῖς, ἱστῶσιν αὐτοῖς φιλί-
2 αν, καὶ ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ· Καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους αὐτῶν, καὶ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ποιοῦσιν ἐν τοῖς Γαλάταις, καὶ
3 ὅτι κατεκράτησαν αὐτῶν καὶ ἤγαγον αὐτοὺς ὑπὸ φόρον, Καὶ ὅσα ἐποίησαν ἐν χώρᾳ (γ) Ἱσπανίας, τοῦ κατακρατῆσαι τῶν μετάλλων τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου τοῦ ἐκεῖ· καὶ κατεκράτησαν τοῦ τόπου
4 παντὸς τῇ βουλῇ αὐτῶν καὶ τῇ μακροθυμίᾳ, Καὶ ὁ τόπος ἦν μακρὰν ἀπέχων ἀπ' αὐτῶν σφόδρα· καὶ τῶν βασιλέων τῶν ἐπελθόντων ἐπ' αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς (†) συνέτριψαν αὐτοὺς, καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην, καὶ οἱ ἐπίλοιποι διδόασιν αὐτοῖς
5 φόρον κατ' ἐνιαυτόν· Καὶ τὸν Φίλιππον καὶ τὸν Περσέα Κιτιέων βασιλέα, καὶ τοὺς ἐπηρμένους ἐπ' αὐτοὺς, συνέτριψαν αὐτοὺς (δ)
6 ἐν πολέμῳ, καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν· Καὶ Ἀντίοχον τὸν μέγαν βασιλέα τῆς Ἀσίας, τὸν πορευθέντα ἐπ' αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν εἴκοσι ἐλέφαντας καὶ ἵππον καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν πολλὴν σφόδρα, καὶ συνετρίβη ἀπ' αὐτῶν·

MS.A. (α)ἐν ἰσχύϊ, (")προστιθεμένοις (β) καὶ ὅσοι ἐὰν προσέλθωσιν αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἐὰν (γ) Σπανίας, (†) ἕως συνέτριψαν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν (δ) πολέμῳ,

Interp. LAT.

Sic contere exercitum iſtum in conſpectu noſtro 42
hodiè: & ſciant cæteri quia malè locuti ſunt ſuper ſancta tua: & judica illum ſecundùm malitiam illius. Et commiſerunt exercitus 43
prælium tertiadecimâ die menſis Adar: & contrita ſunt caſtra Nicanoris: & cecidit ipſe primus in prælio. Ut autem vidit exercitus ejus, 44
quia cecidiſſet Nicanor; projecerunt arma ſua, & fugerunt. Et perſecuti ſunt eos viam unius 45
diei ab Adaſa, uſquequò veniatur in Gazera. Et cecinerunt poſt eos tubis ſignificationum; Et 46
exierunt de omnibus pagis Judææ in circuitu; & ventilabant eos in cornibus: & convertebantur iſti ad iſtos. Et ceciderunt omnes gladio: & non eſt relictus ex eis nec unus. Et accepe- 47
runt ſpolia, & prædam: & caput Nicanoris amputaverunt, & dexteram ejus, quam extenderat ſuperbè: & attulerunt, & ſuſpenderunt contra Hieruſalem. Et lætatus eſt populus valdè: & 48
egerunt diem illam diem lætitiæ magnæ. Et 49
conſtituerunt agi ſingulis annis diem iſtam (d) tertiam decimam Adar. Et ſiluit terra Juda dies 50
paucos.

CAP. VIII.

ET audivit Judas nomen Romanorum, quia 1
ſunt potentes viribus: & ipſi benè ſentiunt in iis qui ſe ad ipſos applicant: & quicunque acceſſerint ad eos, ſtatuunt cum illis amicitiam, & quia ſunt potentes viribus. Et narraverunt ei prælia 2
eorum, & virtutes bonas, quas faciunt in Galatis, & quia obtinuerunt eos, & duxerunt ſub tributum: Et quanta fecerunt in regione Hiſpaniæ, 3
in poteſtatem redigendo metalla argenti, & auri, quod illîc eſt: & poſſederunt omnem locum conſilio ſuo, & patientiâ: Et locus erat longè di- 4
ſtans ab eis valdè: & reges, qui ſupervenerant eis ab extremis terræ, (a) contriverunt, & percuſſerunt eos plagâ magnâ: cæteri autem dant eis tributum quolibet anno; Et Philippum, & 5
Perſea Citieorum regem, & qui adverſùs eos arma tulerant, contriverunt in bello, & obtinuerunt eos; Et Antiochum magnum regem Aſiæ, 6
qui eis pugnam intulerat, habens centum viginti Elephantes, & equitatum, & currus, & exercitum magnum valdè, contritum ab eis:

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

42 * [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
[illegible]
46 [illegible]
[illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]

* ܩܦܠܐܘܢ * ܚ *

1 * [illegible]
[illegible]
2 * [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Ita contere & confringe exercitum hunc 42
hodie coram nobis, ut cognoſcant reliqui exteri hos malè oblocutos eſſe de Sanctuario tuo: & judica eos ſecundùm malitiam ipſorum. Cœperunt itaque caſtra dimi- 43
care decimâ tertiâ menſis Adar, & confractus eſt exercitus Nicanoris, ipſeque primus occubuit in bello. Cùm autem vidiſ- 44
ſet exercitus Nicanoris eum occubuiſſe, abjectis armis ſuis fugerunt. Sed perſecuti 45
ſunt eos Judæi itinere diurno, ab Arſa quouſque devenerint ad Geziram; & clanxerunt poſt eos tubis peculiaribus. Et egreſ- 46
ſi ex omnibus oppidis Judæ, cogebant reducebantque illos unum ad alterum, donec occumberent omnes acie gladii, ita ut ne unus quidem ex eis reliquus maneret. Et 47
acceperunt ſpolia & prædam eorum; caput autem Nicanoris & dexteram ejus quam inſolenter levaverat, amoventes detulerunt & ſuſpenderunt in Jeruſalem. Et ga- 48
viſus eſt populus vehementer, & celebrârunt diem illum cum jucunditate & lætitia. 49
Et inſtituerunt, ut celebrarent eum quotannis decimâ tertiâ menſis Adar. Ita quievit 50
terra Judæ paucis diebus.

CAP. VIII.

Audiens autẽ Juda famam Romanorum, 1
eos eſſe valentes robore, & gratos habere omnes qui ſe jungebant eis, & cum iis omnibus qui accedebant ad eos, amicitias inire: (Narratum enim fuerat ei de forti- 2
tudine ipſorum, deque præliis quæ geſſerant in Galatia, & quomodo prævaluiſſent eis, & effeciſſent eos ſibi tributarios: De 3
rebus etiam quas præſtiterant in regione Hiſpaniæ, & quomodo obtinuiſſent metalla auri & argenti quæ ſunt ibi: Et conſi- 4
liis atque longanimitate ſuâ poſſediſſent omnem locum, licet locus ille longè diſſitus eſſet ab eis; quomodo etiam contriviſſent reges qui venerant adversùs eos ab extremis terræ, & percuſſiſſent eos plagâ magnâ; reliqui verò redderent eis tributum quotannis: Philippum quoque, 5
& regem Cetæorum, & eos qui ſe extulerant in eos, ſubegiſſent belliſque contriviſſent atque deviciſſent: Necnon Antiochi 6
regis Macedonis, qui bello invaſerat eos, habens ſecum centum viginti elephantos, equites, currus, & exercitum copioſum validumque; totum exercitum contriviſſent;

Verſio VULG. LAT.

7 Et quia ceperunt eum vivum, & ſtatuerunt ei ut daret
ipſe, & qui regnarent poſt ipſum, tributum magnum,
8 & daret obſides, & conſtitutum, Et regionem
Indorum, & Medos, & Lydos, de optimis regionibus
eorum : & acceptas eas ab eis, dederunt Eumeni
9 regi. Et quia qui erant apud Helladam, voluerunt
10 ire, & tollere eos : & innotuit ſermo his, Et
miſerunt ad eos ducem unum, & pugnaverunt contra
illos, & ceciderunt ex eis multi, & captivas duxerunt
uxores eorum, & filios, & diripuerunt eos,
& terram eorum poſſederunt, & deſtruxerunt muros
eorum, & in ſervitutem illos redegerunt uſque in
11 hunc diem : Et reſidua regna, & inſulas, quæ aliquando
reſtiterant illis, exterminaverunt, & in poteſtatem
12 redegerunt. Cum amicis autem ſuis, &
qui in ipſis requiem habebant, conſervaverunt amicitiam,
& obtinuerunt regna; quæ erant proxima,
& quæ erant longé : quia quicunque audiebant
13 nomen eorum, timebant eos. Quibus verò
vellent auxilio eſſe ut regnarent, regnabant : quos
autem vellent, regno deturbabant : & exaltati ſunt
14 valdé. Et in omnibus iſtis nemo portabat diadema,
nec induebatur purpurâ, ut magnificaretur in
15 ea. Et quia curiam fecerunt ſibi, & quotidiè
conſulebant trecentos viginti, conſilium agentes
ſemper de multitudine, ut quæ digna ſunt, gerant:
16 Et committunt uni homini magiſtratum ſuum per
ſingulos annos dominari univerſæ terræ ſuæ, & omnes
obediunt uni, & non eſt invidia, neque zelus
17 inter eos. Et elegit Judas Eupolemum, filium
Joannis, filii Jacob, & Jaſonem, filium Eleazari,
& miſit eos Romam conſtituere cum illis amicitiam,
18 & ſocietatem : Et ut auferrent ab eis jugum
Græcorum, quia viderunt quòd in ſervitutem
19 premerent regnum Iſrael. Et abierunt Romam
viam multam valdè, & introierunt curiam, & dixerunt;
20 Judas Machabæus, & fratres ejus, &
populus Judæorum miſerunt nos ad vos ſtatuere
vobiſcum ſocietatem & pacem, & conſcribere nos
ſocios & amicos veſtros.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

7 Καὶ ἔλαβον αὐτὸν ζῶντα, ϗ ἔστησαν αὐτοῖς διδόναι αὐτόν τε ϗ
τοὺς βασιλεύοντας μετ' αὐτὸν φόρον μέγαν, (ε) διδόναι ὅμηρα ϗ
8 διαστολήν, Καὶ χώραν τὴν Ἰνδικὴν, ϗ Μηδείαν, ϗ Λυδίαν, καὶ
ἀπὸ τῶν καλλίστων χωρῶν αὐτῶν, ϗ λαβόντες αὐτὰς παρ' αὐτοῦ
9 ἔδωκαν αὐτὰς Εὐμένει τῷ βασιλεῖ· Καὶ ὅτι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος
ἐβουλεύσαντο ἐλθεῖν ϗ ἐξᾶραι αὐτοὺς, καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος
10 αὐτοῖς, Καὶ ἀπέστειλαν ἐπ' αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα, ϗ ἐπολέμησαν
πρὸς αὐτοὺς, ϗ (ζ) ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοὶ, ϗ (η)
ᾐχμαλώτευσαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν ϗ τὰ τέκνα αὐτῶν, ϗ (θ)
προενόμευσαν αὐτοὺς, ϗ κατεκράτησαν τῆς γῆς αὐτῶν, ϗ
καθεῖλον τὰ ὀχυρώματα αὐτῶν, (ι) ϗ κατεδουλώσαντο αὐτοὺς ἕως τῆς
11 ἡμέρας ταύτης· Καὶ τὰς ἐπιλοίπους βασιλείας, ϗ τὰς νήσους,
ὅσοι ποτὲ (¨) ἀντέστησαν αὐτοῖς, κατέφθειραν, ϗ ἐδούλωσαν (κ) αὐτούς·
12 Μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν ϗ τῶν ἐπαναπαυομένων αὐτοῖς
συνετήρησαν (λ) φιλίαν, ϗ κατεκράτησαν τῶν βασιλέων τῶν ἐγγὺς
ϗ τῶν μακρὰν, ϗ ὅσοι (μ) ἤκουον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφοβοῦντο ἀπ'
13 αὐτῶν. (ν) Ὅσοις δ' ἂν βούλωνται βοηθεῖν ϗ βασιλεύειν, (¨) βασιλεύουσιν·
οὓς δ' ἂν βούλωνται, μεθιστῶσι, ϗ ὑψώθησαν σφόδρα·
14 Καὶ ἐν (ξ) πᾶσι τούτοις οὐκ (ο) ἐπέθετο οὐδεὶς αὐτῶν διάδημα, καὶ
15 οὐ περιεβάλοντο πορφύραν, ὥστε ἁδρυνθῆναι ἐν αὐτῇ· Καὶ βουλευτήριον
ἐποίησαν ἑαυτοῖς, ϗ καθ' ἡμέραν ἐβουλεύοντο τριακόσιοι
ϗ εἴκοσι βουλευόμενοι διαπαντὸς περὶ τοῦ πλήθους, τοῦ εὐκοσμεῖν (π)
16 αὐτούς. Καὶ πιστεύουσιν ἑνὶ ἀνθρώπῳ (ρ) τὴν ἀρχὴν αὐτῶν κατ'
ἐνιαυτὸν, ϗ κυριεύειν πάσης τῆς γῆς αὐτῶν, ϗ πάντες ἀκούουσι τοῦ
17 ἑνὸς, ϗ οὐκ ἔστι φθόνος (σ) οὐδὲ ζῆλος ἐν αὐτοῖς· Καὶ ἐπέλεξεν
Ἰούδας τὸν Εὐπόλεμον υἱὸν Ἰωάννου τοῦ (τ) Ἀκκὼς, ϗ Ἰάσονα
υἱὸν Ἐλεαζάρου, ϗ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Ῥώμην, στῆσαι αὐτοῖς
18 φιλίαν ϗ συμμαχίαν, Καὶ τοῦ ἆραι τὸν ζυγὸν (υ) ἀπ' αὐτῶν,
ὅτι ἴδον τὴν βασιλείαν τῶν Ἑλλήνων καταδουλουμένους
19 τὸν Ἰσραὴλ δουλείᾳ. Καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Ῥώμην, ϗ ἡ ὁδὸς
πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον, ϗ ἀπεκρίθησαν,
20 (φ) καὶ εἶπον, Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ϗ τὸ
πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑμᾶς, στῆσαι
μεθ' ὑμῶν συμμαχίαν ϗ εἰρήνην, ϗ γραφῆναι ἡμᾶς συμμάχους
ϗ φίλους ὑμῶν.

MS.A. (ε) καὶ διδόναι (ζ) ἔπεσαν (η) ᾐχμαλώτισαν (θ) ἐπρονόμευσαν (ι) καὶ ἐπρονόμευσαν αὐτοὺς καὶ (¨) ἀνέστησαν (κ) αὐτοῖς (λ) αὐτοῖς φιλίαν, (μ) ἤκουσαν (ν) Οἷς δ' ἂν (¨) βασιλεύουσιν (ξ) ἅπασιν (ο) ἐπέθεντο (π) ἑαυτούς. (ρ) ἄρχειν (σ) οὔτε (τ) Ἀκχὼς, (υ) αὐτῶν, (φ) Ἰούδας ὁ καὶ Μακκαβαῖος

Interp. LAT.

Et ceperunt eum vivum : & ſtatuerunt, ut ipſis 7
daret & ipſe, & qui regnarent poſt ipſum, tributum
magnum, daret obſides, & conſtitutum,
Et regionem Indicam, & Mediam, & Lydiam, 8
& de optimis regionibus (b)eorum : & acceptas
eas ab eo dederunt Eumeni regi : Et quia 9
qui erant ex Hellade, conſilium inierunt
ire, & tollere eos, & innotuit ſermo his, Et 10
miſerunt in eos ducem unum, & pugnaverunt
contra illos : & ceciderunt ex eis interfecti
multi, & captivas duxerunt uxores eorum, &
filios eorum, & diripuerunt eos : & terram eorum
poſſederunt, & deſtruxerunt munitiones
eorum, & in ſervitutem redegerunt eos uſque in
hunc diem : Et reſidua regna, & inſulas, quæ 11
aliquando reſtiterant illis, exterminaverunt,
& in ſervitutem redegerunt eos : Cum amicis 12
autem ſuis, & qui in ipſis requiem habebant,
conſervaverunt amicitiam, & obtinuerunt regna,
quæ erant proxima, & quæ erant longe :
& quicunque audiebant nomen eorum, timebant
eos : Quibus verò vellent auxilio eſſe, 13
ut regnarent ; regnabant : quos autem vellent,
regno deturbabant : & exaltati ſunt valdé. Et 14
in omnibus iſtis nemo eorum portabat diadema,
nec induebatur purpurâ, ut magnificaretur
in ea. Et curiam fecerunt ſibi, & quotidiè 15
conſultabant trecenti & viginti, conſilium
agentes ſemper de multitudine, ut rectè gubernent
eos : Et committunt uni homini magiſtratum 16
ſuum per ſingulos annos, & ut dominetur
univerſæ terræ ipſorum : & omnes obediunt uni :
& non eſt invidia, neque zelus inter eos. Et 17
elegit Judas Eupolemum filium Joannis filii
Accos, & Jaſonem filium Eleazari : & miſit
eos Romam, conſtituere cum illis amicitiam, &
ſocietatem, Et ut auferrent jugum ab eis : 18
quia viderunt regnum Græcorum, quod ſervitute
premeret Iſrael. Et abierunt Romam, & via 19
multa valdé : & introierunt in curiam, &
reſponderunt, & dixerunt ; Judas Maccabæus, 20
& fratres ejus, & populus Judæorum
miſerunt nos ad vos, ſtatuere vobiſcum ſocietatem,
et pacem, et conſcribere nos ſocios, et amicos veſtros.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
[illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
[illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]

Ipſúmque vivum cepiſſent, & ſtatuiſſent ut 7
tam ipſe quàm reges ſucceſſores ejus tributum
magnũ redderent quotannis,& ut darét
obſides & diviſiones; Nempe regionem Indiæ, 8
Mediæ,ac Lydiæ de regionibus ipſius,regiones
ſelectiſſimas; quas cùm accepiſſent ab
eo, dederunt Eunemio regi. Item cùm è 9
Græcia venire voluiſſent,ut delerent & conſumerent
eos, re ab eis cognitâ, Miſerint in 10
eos unum è ducibus, qui bellaverit adversùs
eos, & ceciderint ex eis interfecti multi, captivos
abduxerint uxores & liberos eorum,
diripuerint eos,obtinuerint atque diviſerint
terrã eorũ,arces eorum deſtruxerint, & ſubjecerint
eos ad hunc uſq; diem: Reliqua regna 11
& inſulas,deniq; eos omnes qui reſtiterant
eis, perdiderint, diripuerint, captivos
abduxerint, & in ſervitutem redegerint.
Cum amicis verò ſuis & cum iis qui acquieſcunt 12
eis,ſervent amicitiam: & obtinuerint
atque ſuperaverint reges longinquos & propinquos:
quicunque audiebant famam illorum,
metuerent ab eis : & quoſcunque vellent
adjuvare & regnare,ii regnent : Quoſcunque 13
verò deprimere vellent, ii humiles
eſſent: denique ſummoperè exaltati & magnificati
ſint: Nemo tamen illorum diadema 14
ſibi nexuiſſet, neque purpureis indutus eſſet,
ut iis magnificaret ſeſe; Sed feciſſent ſibi 15
Senatum,& quotidiè conſilium ſimul inirent
trecenti viginti viri conſiliarii, & cogitarent
quomodo curam agerent & regerent populum:
Deferrent principatum uni viro in 16
annum, qui præciperet & dominaretur in
tota terra eorum: & omnes ita obtemperarent
uni illi viro, ut nulla eſſet inter eos invidia
aut æmulatio) Elegit Juda Eupolemum 17
filium Johannis filii Acoſi, & Jaſonem
filium Lazari, miſitque eos Romam ad ſtatuendum
cum eis amicitiam & auxilium, 18
Et ut tollerent ab eis jugum; nam regnum
Græcorum Iſraëlem ſervitute premebat.
Itaque Eupolemi caterva Romam profecti
(iter autem maximum erat) & ſenatum illis
ingreſſi, reſponderunt & dixerunt illis;
Juda Machabæus, & fratres ejus, ac 20
populus Judæorum nos miſerunt ad vos, ut
conſtituamus vobiſcum *mutuum* auxilium &
amicitiam, & ut ſcribatis nos in amicos &
adjutores veſtros.

Verſio VULG. LAT.

21 Et placuit ſermo in conſpectu eorum. Et hoc reſcriptum
22 eſt, quod reſcripſerunt in tabulis æreis, & miſerunt
in Jeruſalem, ut eſſet apud eos ibi memoriale
23 pacis & ſocietatis. BENE SIT ROMANIS,
& genti Judæorum, in mari & in terra in æternum :
24 gladiúſque & hoſtis procul ſit ab eis. Quòd ſi inſtiterit
bellum Romanis priùs, aut omnibus ſociis eorum
25 in omni dominatione eorum : Auxilium feret
gens Judæorum, prout tempus dictaverit, corde pleno
26 : Et præliantibus non dabunt, neque ſubminiſtrabunt
triticum, arma, pecuniam, naves, ſicut placuit
Romanis : & cuſtodient mandata eorum, nihil
27 ab eis accipientes. Similiter autem & ſi genti Judæorum
priùs acciderit bellum, adjuvabunt Romani
28 ex animo, prout eis tempus permiſerit : Et adjuvantibus
non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, ſicut
placuit Romanis : & cuſtodient mandata eorum
29 abſque dolo. Secundùm hæc verba conſtituerunt
30 Romani populo Judæorum. Quòd ſi poſt hæc verba
hi aut illi addere aut demere ad hæc aliquid voluerint,
facient ex propoſito ſuo : & quæcunque addiderint,
31 vel dempſerint, rata erunt. Sed & de malis,
quæ Demetrius rex fecit in eos, ſcripſimus ei, dicentes;
Quarè gravâſti jugum tuum ſuper amicos noſtros,
32 & ſocios Judæos? Si ergò iterùm adierint
nos, adverſùm te faciemus illis judicium, & pugnabimus
tecum mari terrâque.

CAP. IX.

1 INtereà ut audivit Demetrius, quia cecidit Nicanor
& exercitus ejus in prælio, appoſuit Bacchidem &
Alcimum rurſum mittere in Judæam, & dextrum cornu
2 cum illis. Et abierunt viam, quæ ducit in Galgala,
& caſtra poſuerunt in Maſaloth, quæ eſt in Arbellis
: & occupaverunt eam, & peremerunt animas hominum
3 multas. In menſe primo anni centeſimi &
quinquageſimi ſecundi, applicuerunt exercitum ad Jeruſalem
4 : Et ſurrexerunt, & abierunt in Beream viginti
5 millia virorum, & duo millia equitum. Et Judas
poſuerat caſtra in Laiſa, & tria millia viri electi
cum eo :

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

21 Καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον αὐτῶν. Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τ(χ)
22 ἐπιστολῆς ἧς ἀντέγραψεν ἐπὶ δέλτοις χαλκαῖς, ϗ ἀπέστειλεν εἰς Ἱερουσαλὴμ
εἶναι παρ' αὐτοῖς ἐκεῖ μνημόσυνον εἰρήνης ϗ συμμαχίας·
23 Καλῶς γένοιτο Ῥωμαίοις ϗ τῷ ἔθνει (ψ) Ἰουδαίων ἐν τῇ θαλάσσῃ ϗ
ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα, ϗ ῥομφαία καὶ ἐχθρὸς μακρυνθείη ἀπ'
24 αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἐνστῇ πόλεμος (¨) ἐν Ῥώμῃ προτέρᾳ ἢ πᾶσι τοῖς συμμάχοις
25 αὐτῶν ἐν πάσῃ κυριείᾳ αὐτῶν, Συμμαχήσει τὸ ἔθνος τῶν
26 Ἰουδαίων, ὡς ἂν ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ αὐτοῖς, καρδίᾳ πλήρει. Καὶ
τοῖς πολεμοῦσιν οὐ δώσουσιν οὐδὲ ἐπαρκέσουσι σῖτον, ὅπλα, ἀργύριον,
πλοῖα, ὡς ἔδοξε (ω) Ῥωμαίοις· ϗ φυλάξονται τὰ φυλάγματα αὐτῶν
27 (α) οὐθὲν λαβόντες. Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει Ἰουδαίων
συμβῇ προτέροις πόλεμος, συμμαχήσουσιν οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ ψυχῆς,
28 ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ. Καὶ τοῖς συμμαχοῦσιν οὐ δοθήσεται
σῖτος, ὅπλα, ἀργύριον, (¨) πλοῖα, ὡς ἔδοξε Ῥώμῃ· ϗ φυλάξονται
29 τὰ φυλάγματα (β) αὐτῶν, ϗ οὐ μετὰ δόλου. Κατὰ τοὺς λόγους
30 τούτους (γ) ἔστησαν Ῥωμαῖοι τῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων. Ἐὰν δὲ μετὰ τοὺς
λόγους τούτους βουλεύσωνται οὗτοι ϗ οὗτοι προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ποιήσονται
ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν, ϗ ὃ ἐὰν προσθῶσιν ἢ ἀφέλωσιν, ἔσται κύρια.
31 Καὶ περὶ τῶν κακῶν ὧν ὁ βασιλεὺς Δημήτριος συντελεῖται
εἰς αὐτοὺς, ἐγράψαμεν αὐτῷ, λέγοντες, Διατί ἐβάρυνας τὸν ζυγόν
32 σου ἐπὶ τοὺς φίλους ἡμῶν τοὺς συμμάχους Ἰουδαίους; Ἐὰν οὖν ἔτι ἐντύχωσι
κατὰ σοῦ, ποιήσομεν αὐτοῖς τὴν κρίσιν, ϗ πολεμήσομέν σε διὰ
τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τῆς ξηρᾶς.

MS.A. (χ) γραφῆς ἀντέγραψαν ἐπὶ *δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλαν (ψ) τῶν Ἰουδαίων (¨) Ῥώμῃ (ω) Ῥώμῃ (α) *ὅθεν (¨) ὡς (β) ταῦτα, καὶ (γ) οὕτως ἔστησαν

ΚΕΦ. θ΄.

1 Καὶ ἤκουσε Δημήτριος ὅτι (α) ἔπεσε Νικάνωρ ϗ αἱ δυνάμεις
αὐτοῦ (β) ἐν πολέμῳ, ϗ προσέθετο τὸν Βακχίδην ϗ τὸν Ἄλκιμον
ἐκ δευτέρου ἀποστεῖλαι εἰς γῆν Ἰούδα, ϗ τὸ δεξιὸν κέρας μετ' αὐτῶν.
2 Καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς Γάλγαλα, ϗ (γ) παρενέβαλον ἐπὶ
Μαισαλὼθ τὴν ἐν Ἀρβήλοις, ϗ προκατελάβοντο αὐτὴν, καὶ (δ)
3 ἀπώλεσαν ψυχὰς ἀνθρώπων πολλάς. Καὶ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου
ἔτους (ε) τοῦ δευτέρου ϗ πεντηκοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ παρενέβαλον (ζ) ἐπὶ
4 Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἀπῆραν ϗ ἐπορεύθησαν εἰς Βερέαν ἐν εἴκοσι
5 χιλιάσιν ἀνδρῶν ϗ (η) δισχιλίᾳ ἵππῳ. Καὶ Ἰούδας ἦν παρεμβεβληκὼς
ἐν (θ) Ἐλεασά, ϗ τρισχίλιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ' αὐτοῦ.

MS.A. (α) *ἐποίησεν (β) *πόλεμον, (γ) παρενεβάλοσαν ἐπὶ Μεσαλὼθ (δ) ἀπώλεσεν (ε) δευτέρου (ζ) εἰς (η) δισχιλιάσιν ἵππων. (θ) Ἀλασά,

Interp. LAT.

Et placuit ſermo in conſpectu eorum. Et hoc eſt 21
reſcriptum epiſtolæ, quam reſcripſerunt in tabulis 22
æreis, & miſerunt in Hieruſalem, ut eſſet apud
eos ibi memoriale pacis, & ſocietatis : Bene 23
ſit Romanis, & genti Judæorum, in mari & in
terra in æternum : gladiúſque & hoſtis procul
ſit ab eis. Quod ſi inſtiterit bellum Romanis 24
priùs, aut omnibus ſociis eorum in omni dominatione eorum. ; Auxilium feret gens Judæorum, 25
prout tempus dictaverit eis, corde pleno : Et 26
præliantibus non dabunt, neque ſubminiſtrabunt
triticum, arma, pecuniam, naves ; ſicut placuit
Romanis : & cuſtodient (c) mandata eorum,
nihil accipientes. Similiter autem, ſi genti 27
Judæorum priùs acciderit bellum ; adjuvabunt
Romani ex animo, prout eis tempus permiſerit : Et adjuvantibus non dabitur triticum, 28
arma, pecunia, naves ; ſicut placuit Romanis :
& cuſtodient mandata eorum, & abſque dolo.
Secundùm hæc verba conſtituerunt Romani 29
populo Judæorum. Quòd ſi poſt hæc verba hi 30
& illi addere, aut demere voluerint ; facient
ex propoſito ſuo : & quæcunque addiderint, vel
dempſerint, rata erunt. Et de malis quæ Demetrius 31
rex facit in ipſos, ſcripſimus ei, dicentes ; Quarè gravâſti jugum tuum ſuper amicos
noſtros ſocios Judeos ? Si ergò iterum adierint 32
nos adverſùm te ; faciemus illis judicium :
& pugnabimus tecum mari terrâque.

CAP. IX.

ET audivit Demetrius, quia cecidit Nicanor, 1
& exercitus ejus, in prælio : & appoſuit, Bacchidem & Alcimum rurſùm mittere in Judæam, &
dextrum cornu cum illis. Et abierunt viam, 2
quæ ducit in Galgala : & caſtra poſuerunt ſuper
Maſaloth, quæ eſt in Arbelis : & occupaverunt eam : & peremerunt animas hominum multas.
Et menſe primo anni ſecundi & quinquageſimi & centeſimi applicuerunt exercitum ad 3
Hieruſalem Et ſurrexerunt & abierunt in Beream viginti millia virorum, & duo millia 4
equitum. Et Judas poſuerat caſtra in Eleaſa ; 5
& tria millia viri electi cum eo.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
[illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
[illegible]

Placuit èis res. Atque hoc eſt exemplar 21
epiſtolæ quam ſcripſerunt in tabula ænea, 22
miſeruntque Jeroſolymam ut eſſet in monimentum
amicitiæ, auxilii, & pacis : Bene 23
optiméque ſit Judæ & populo Judæorum
mari terrâque in perpetuum, & gladius atque
hoſtis longè ſit ab eis. Quòd ſi bellum 24
concitetur in Romanos priùs, aut in
adjutores eorum, aut in quemcunque locum
ditionis eorum ; Veniet ad auxilium eorum 25
populus Judæorum, prout tempus requiſierit,
corde pleno : Hoſtibus oppugnantibus 26
eos non præbebunt refocillationem, atque
negabunt eis frumentum, arma, argentum,
ac naves, prout placuerit Romanis :
& cuſtodient mandata eorum, nihil accipientes
ab eis. Quòd ſi genti Judæorum contigerit 27
priùs bellum, pugnabunt & auxiliabuntur
eis Romani ex toto animo ſuo, prout
tempus poſtulaverit : Et pugnantibus 28
bellumque gerentibus in eos, non ſuppeditabuntur
frumentum, arma, argentum, aut
naves, ut placuerit Romanis : & cuſtodient
mandata eorum, nihil accipientes ab
eis : idque ſine dolo. In hæc verba ſtatuerunt 29
fœdus Romani cum cœtu Judæorum.
Quòd ſi poſt has res voluerint iſti aut illi 30
addere aut detrahere, facient quicquid placuerit
mentibus eorum: & quicquid detraxerint
aut addiderint, fas eis eſto. Quòd 31
autem ad mala quibus affecit vos Demetrius
rex, ſcripſimus & miſimus ad eum ; Quare
grave durumq; jugũ tuũ imponis amicis &
adjutoribus noſtris Judæis ? Si inpoſterum 32
de te querantur, faciemus eis ultionem &
jus, teque mari terrâve oppugnabimus.

CAP. IX.

AUdiens autem Demetrius cecidiſſe Nicanorem 1
& exercitum ejus in bello, perrexit
etiam mittere Bachirium & Alcimum
ſecundò in terram Judæorum, & copias
dexteras cum ipſis. Profecta igitur gens 2
Bacherii per viam Geladis, obſederunt
Maſaloth quæ eſt in Arbella : & quum
cepiſſent eam, perdiderunt animas hominum
multorum. Anno verò centeſimo 3
quinquageſimo ſecundo, menſe primo, obſederunt
Jeruſalem. Et inde moventes abierunt 4
in Biraih cum viginti millibus
peditum & duobus millibus equitum. Juda 5
verò caſtra metatus eſt in Elſa, habens
ſecum ter mille viros electos ;

Verſio VULG. LAT.

6 Et viderunt multitudinem exercitûs quia multi ſunt,
& timuerunt valdé : & multi ſubtraxerunt ſe de ca-
ſtris, & non remanſerunt ex eis niſi octingenti viri.
7 Et vidit Judas quòd defluxit exercitus ſuus, & bel-
lum perurgebat eum, & confractus eſt corde, quia
non habebat tempus congregandi eos, & diſſolutus
8 eſt. Et dixit his qui reſidui erant ; Surgamus, &
eamus ad adverſarios noſtros, ſi poterimus pugnare
9 adverſùs eos. Et avertebant eum, dicentes ; Non
poterimus, ſed liberemus animas noſtras modò, &
revertamur ad fratres noſtros, & tunc pugnabimus
10 adverſùs eos : nos autem pauci ſumus. Et ait Ju-
das ; Abſit iſtam rem facere ut fugiamus ab eis : &
ſi appropiavit tempus noſtrum, moriamur in virtute
propter fratres noſtros, & non inferamus crimen glo-
11 riæ noſtræ. Et movit exercitus de caſtris, & ſtete-
runt illis obviám : & diviſi ſunt equites in duas par-
tes, & fundibularii & ſagittarii præibant exerci-
12 tum, & primi certaminis omnes potentes. Bacchi-
des autem erat in dextro cornu, & proximavit legio
13 ex duabus partibus, & clamabant tubis : Exclama-
verunt autem & hi, qui erant ex parte Judæ, etiam
ipſi, & commota eſt terra à voce exercituum : &
commiſſum eſt prælium à manè uſque ad veſperam.
14 Et vidit Judas, quod firmior eſſet pars exercitûs Bac-
chidis in dextris, & convenerunt cum ipſo omnes
15 conſtantes corde : Et contrita eſt dextera pars ab
16 eis, & perſecutus eſt eos uſque ad montem Azoti. Et
qui in ſiniſtro cornu erant, viderunt quòd contritum
eſt dextrum cornu, & ſecuti ſunt poſt Judam, & eos
17 qui cum ipſo erant, à tergo: Et ingravatum eſt præli-
18 um, & ceciderunt vulnerati multi ex his & ex illis. Et
19 Judas cecidit, & cæteri fugerunt. Et Jonathas & Si-
mon tulerunt Judam fratrem ſuũ, & ſepelierunt eum
20 in ſepulchro patrum ſuorum in civitate Modin, Et fle-
verunt eum omnis populus Iſrael planctu magno, &
21 lugebant dies multos. Et dixerunt ; Quomodò ce-
cidit potens, qui ſalvum faciebat populum Iſrael !
22 Et cætera verba bellorum Judæ, & virtutum quas fe-
cit, & magnitudinis ejus, non ſunt deſcripta : multa
enim erant valdé.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

6 Καὶ ἴδον τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως ὅτι πολλοί εἰσι, καὶ ἐφοβήθη-
σαν σφόδρα· καὶ (˜) ἐξερρύησαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, οὐ κατε-
7 λείφθησαν ἐξ αὐτῶν ἀλλ' ἢ ὀκτακόσιοι ἄνδρες. Καὶ εἶδεν Ἰούδας,
ὅτι ἀπερρύη ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ πόλεμος ἔθλιβεν αὐτόν· ϗ
συνετρίβη τῇ καρδίᾳ, ὅτι οὐκ εἶχε καιρὸν συναγαγεῖν αὐτούς.
8 καὶ ἐξελύθη, Καὶ εἶπε τοῖς καταλειφθεῖσιν, Ἀναστῶμεν ϗ ἀναβῶμεν
ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους (˜) ἡμῶν, ἐὰν ἄρα δυνώμεθα πολεμῆσαι αὐτούς.
9 Καὶ ἀπέστρεφαν αὐτὸν, λέγοντες, Οὐ μὴ (¨) δυνώμεθα, ἀλλ' ἢ σώζωμεν
τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τὸ νῦν, (ι) ϗ ἐπιστρέψωμεν μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν,
10 καὶ πολεμήσωμεν πρὸς αὐτούς, ἡμεῖς δὲ ὀλίγοι. Καὶ εἶπεν Ἰού-
δας, Μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο, φυγεῖν ἀπ' αὐτῶν,
(κ) ϗ εἰ ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, ϗ ἀποθάνωμεν (λ) ἐν ἀνδρείᾳ
χάριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ϗ μὴ καταλίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν.
11 Καὶ ἀπῆρεν ἡ δύναμις ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, ϗ ἔστησαν εἰς συνάν-
τησιν αὐτοῖς, ϗ ἐμερίσθη ἡ ἵππος εἰς δύο μέρη, ϗ οἱ σφενδονῆται
ϗ οἱ τοξόται προεπορεύοντο τῆς δυνάμεως, καὶ οἱ πρωταγωνισταὶ
12 πάντες οἱ δυνατοί. Βακχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, ϗ ἤγγι-
13 σεν ἡ φάλαγξ ἐκ τῶν δύο μερῶν, ϗ ἐφώνουν ταῖς σάλπιγξι. Καὶ ἐσάλ-
πισαν (μ) οἱ παρὰ Ἰούδα ϗ αὐτοὶ ταῖς σάλπιγξι, ϗ (ν) ἐσαλεύθη ἡ
γῆ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν παρεμβολῶν. ϗ ἐγένετο ὁ πόλεμος (ξ) συν-
14 ημμένος ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας. Καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι Βακ-
χίδης ϗ τὸ στερέωμα τῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς· ϗ συνῆλ-
15 θον αὐτῷ πάντες οἱ εὔψυχοι τῇ καρδίᾳ. Καὶ συνετρίβη τὸ δε-
ξιὸν κέρας ἀπ' αὐτῶν, ϗ (ο) ἐδίωκον ὀπίσω αὐτῶν ἕως Ἀζώτου
16 ὄρους. Καὶ οἱ εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρας ἴδον ὅτι συνετρίβη τὸ δεξιὸν
κέρας, καὶ ἐπέστρεψαν κατὰ πόδας Ἰούδα ϗ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
17 ὄπισθεν. Καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος, καὶ (π) ἔπεσον τραυματίαι
18 πολλοὶ ἐκ τούτων ϗ ἐκ τούτων. Καὶ Ἰούδας ἔπεσε, ϗ οἱ λοιποὶ
19 ἔφυγον. Καὶ ἦραν Ἰωνάθαν καὶ Σίμων Ἰούδαν τὸν ἀδελφὸν (ρ) αὐ-
τῶν, ϗ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν Μωδεΐμ.
20 Καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν (σ), ϗ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπε-
21 τὸν μέγαν, ϗ ἐπένθουν ἡμέρας πολλάς, καὶ (τ) εἶπον, Πῶς ἔπεσε
22 δυνατὸς, σώζων τὸν Ἰσραήλ ; Καὶ τὰ (υ) περισσὰ τῶν λόγων Ἰού-
δα, ϗ τῶν πολέμων, ϗ τῶν ἀνδραγαθιῶν ὧν ἐποίησε, ϗ τῆς με-
γαλωσύνης (ϛ) αὐτῶν, οὐ κατεγράφη, πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα.

MS. A. (˜) ἐξερρύησαν (˜) ἡμῖν, (¨) δυνησώμεθα, (ι) ἐπιστρέψωμεν (κ) καὶ ἤγγικεν (λ) ἀνδρείᾳ (μ) καὶ οἱ παρὰ Ἰούδου (ν) ἐσείσθη ἡ γῆ ἀπὸ τῶν παρεμβολῶν αὐτῶν. (ξ) συνηγμένος (ο) ἐδίωκεν (π) ἔπεσαν (ρ) αὐτοῦ, (σ) ἐκεῖ, καὶ (τ) εἶπαν, (υ)* περισσὰ τῶν λόγων Ἰούδου, (ϛ) αὐτοῦ

Interp. L A T.

Et viderunt multitudinem exercituum, quia multi 6
ſunt : & timuerunt valdé : & multi ſubtra-
xerunt ſe de caſtris: non remanſerunt ex eis, niſi
octingenti viri. Et vidit Judas, quod defluxit 7
exercitus ſuus, & bellum perurgebat eum : &
confractus eſt corde ; quia non habebat tempus
congregandi eos. Et diſſolutus eſt : Et dixit his 8
qui reſidui erant ; Surgamus, & aſcendamus ſuper
adverſarios noſtros ; ſi fortè poſſimus debellare
eos. Et avertebant eum, dicentes ; Non poteri- 9
mus: Sed liberemus animas noſtras modò ; & (a)
revertamur cum fratribus noſtris : & pugnabi-
mus adverſùs eos. Nos autem pauci ſumus. Et ait 10
Judas ; Abſit mihi iſtam rem facere, ut fugiamus
ab eis. Et, ſi appropiavit tempus noſtrum ; moria-
mur in virtute propter fratres noſtros. : & non re-
linquamus crimen gloriæ noſtræ. Et movit exer- 11
citus de caſtris, & ſteterunt illis obviám. Et di-
viſi ſunt equites in duas partes : & fundibularii
& ſagittarii præibant exercitum : & primi cer-
taminis omnes potentes. Bacchides autem erat 12
in dextro cornu : & proximavit legio ex duabus
partibus, & clamabant tubis. Exclamaverunt 13
autem & hi qui erant ex parte Judæ, etiam
ipſi tubis : & commota eſt terra à voce exerci-
tuum : & commiſſum eſt prælium à mane uſque
ad veſperam. Et vidit Judas, quòd Bacchides, 14
& firmior pars exercitûs eſt in dextris : & con-
venerunt cum ipſo omnes conſtantes corde : Et 15
contritum eſt dexterum cornu ab eis : & perſecuti
ſunt eos uſque ad montem Azoti. Et, (b) qui in ſini- 16
ſtro cornu erant, viderunt, quod contritum eſt dex-
trum cornu : & converterunt ſe ad pedes Judæ,
& eorum, qui cum ipſo erant à tergo. Et ingra- 17
vatum eſt prælium: & ceciderunt vulnerati multi
ex his & ex illis. Et Judas cecidit, & cæ- 18
teri fugerunt. Et Jonathas & Simon tulerunt 19
Judam fratrem ſuum : & ſepelierunt eum in
ſepulchro patrum ejus in Modeim. Et plorave- 20
runt eum, & fleverunt cum omnis [populus] Iſrael
planctu magno : & lugebant dies multos : &
dixerunt ; Quomodò cecidit potens, qui ſalvum 21
faciebat [populum] Iſrael ? Et cætera verborum 22
Judæ, & bellorum, & virtutum, quas fecit, &
magnitudinis ejus non ſunt deſcripta : multa
enim erant valdé.

λόγων Ἰούδου, (ϛ) αὐτοῦ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

* Qui videntes exercitum hoſtium ſuorum in- 6
gentem valdé, timuerunt admodum ; & dif-
fluentibus multis ab exercitu, non reman-
ſerunt niſi octingenti ſolùm viri. Videns 7
itaque Juda diſſipatum exercitum ſuum, ſe-
que bello urgeri ; confractus eſt animo,
adeoque diſſolutus, quòd non eſſet ei tem-
pus congregandi eos. Quamobrem dixit 8
iis qui remanſerant apud ipſum ; Agite, a-
ſcendamus contra inimicos noſtros ; fortè
poterimus oppugnare eos. Sed averte- 9
runt ſe ab eo, dicentes ; Non poſſumus :
verùm nunc ſervemus animas noſtras, tum
redeuntes veniemus cum fratribus noſtris, &
oppugnabimus eos : nam pauci ſumus.
Dixit Juda ; Abſit à me ut hoc faciam, & 10
fugiam à conſpectu eorum : & quidem ſi
propè eſt tempus noſtrum, generoſè mori-
amur pro fratribus noſtris, & ne relin-
quamus vitium in gloria noſtra. Sic mo- 11
vens exercitus è caſtris, ſtitit ſe ad certa-
men : & diviſis equitibus in duas partes,
ſagittarii & fundis jaculantes præcedebant
exercitum unà cum omnibus belligeris &
fortioribus. Bacherius autem erat in ala 12
dextera : & accedentes phalanges ab utro-
que latere, clangebant tubis. Clanxerunt 13
etiam Judæ ſodales tubis ſuis, & commota
eſt terra clamore caſtrorum : cœperunt
dimicare à matutino ad veſperam uſque.
Sed videns Juda quòd Bacherius & robur 14
exercitûs eſſet in latere dextro, expoſue-
runt ſe ſodales ejus toto animo ſuo : Et 15
confractum atque contritum fuit à conſpe-
ctu eorum latus illud dexterum, & perſe-
cutus eſt eos uſq; ad montem Zotum. Hi au- 16
tem qui erant à latere ſiniſtro, cùm vidiſſent
ſuperatũ eſſe latus dexterũ; reverſi ſunt poſt
Judam, & comites ejus à tergo ipſorum : Ita 17
ingraveſcente bello ceciderunt ex his & ex
illis. Juda quoque cecidit ; & qui reliqui 18
ſupererant, fugerunt. Tulerunt autem Jo- 19
nathan & Simon Judam fratrem ſuum, &
ſepelierunt cum in ſepulchro majorum ejus
in Moraim. Et fleverunt planxeruntque 20
Judam omnes Iſraëlitæ ; & doluerunt de eo
dolore maximo diebus multis, & dixerunt ;
Quomodo cecidit fortis ac potens, ſerva- 21
tor Iſraëlis ? Reliquæ res Judæ, & bella 22
ejus, præclara facinora ipſius, & robur at-
que fortitudo ipſius non ſunt deſcripta ;
nam multa admodum erant.

Verſio VULG. LAT.

23 Et factum eſt : poſt obitum Judæ emerſerunt iniqui
in omnibus finibus Iſrael, & exorti ſunt omnes qui
24 operabantur iniquitatem. In diebus illis facta eſt fa-
mes magna valdè, & tradidit ſe Bacchidi omnis re-
25 gio eorum cum ipſis. Et elegit Bacchides viros im-
26 pios, & conſtituit eos dominos regionis : Et exqui-
rebant, & perſcutabantur amicos Judæ, & adduce-
bant eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos, & il-
27 ludebat. Et facta eſt tribulatio magna in Iſrael,
qualis non fuit ex die, quâ non eſt viſus propheta in
28 Iſrael. Et congregati ſunt omnes amici Judæ. & di-
29 xerunt Jonathæ ; Ex quo frater tuus Judas defunctus
eſt, vir ſimilis ei non eſt, qui exeat contra inimicos
noſtros, Bacchidem, & eos qui inimici ſunt gentis
30 noſtræ. Nunc itaque te hodiè elegimus eſſe pro eo
nobis in principem, & ducem ad bellandum bellum
31 noſtrum. Et ſuſcepit Jonathas tempore illo princi-
32 patum, & ſurrexit loco Judæ fratris ſui. Et cogno-
33 vit Bacchides, & quærebat eum occidere. Et cog-
novit Jonathas, & Simon frater ejus, & omnes qui
cum eo erant : & fugerunt in deſertum Thecuæ, &
34 conſederunt ad aquam lacûs Aſphar. Et cognovit
Bacchides, & die ſabbatorum venit ipſe, & omnis
35 exercitus ejus, trans Jordanem. Et Jonathas miſit
fratrem ſuum ducem populi, & rogavit Nabuthæos
amicos ſuos, ut commodarent illis apparatum ſuum,
36 qui erat copioſus. Et exierunt filii Jambri ex Ma-
daba, & comprehenderunt Joannem, & omnia quæ
37 habebat, & abierunt habentes ea. Poſt hæc verba,
nuntiatum eſt Jonathæ, & Simoni fratri ejus, quia fi-
lii Jambri faciunt nuptias magnas, & ducunt ſponſam
ex Madaba, filiam unius de magnis principibus Cha-
38 naan, cum ambitione magna. Et recordati ſunt ſan-
guinis Joannis fratris ſui : & aſcenderunt, & abſcon-
39 derunt ſe ſub tegumento montis. Et elevaverunt
oculos ſuos, & viderunt ; & ecce tumultus, & appa-
ratus multus : & ſponſus proceſſit, & amici ejus, &
fratres ejus obviàm illis cum tympanis & muſicis, &
armis multis.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

23 Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν (φ) Ἰούδα, ἐξέκυψαν οἱ ἄνομοι ἐν πᾶσι
τοῖς ὁρίοις Ἰσραήλ, ϗ ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀδικίαν.
24 Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγενήθη λιμὸς (χ) μέγας σφόδρα, ϗ ηὐτομό-
25 λησεν ἡ χώρα μετ' αὐτῶν. Καὶ ἐξέλεξε Βακχίδης τοὺς ἀσεβεῖς ἄν-
26 δρας, ϗ κατέστησεν αὐτοὺς κυρίους τῆς χώρας. Καὶ ἐξεζήτουν ϗ
(ψ) ἐξηρεύνων τοὺς φίλους (ω) Ἰούδα, ϗ ἦγον αὐτοὺς πρὸς Βακχίδην.
27 ϗ (α) ἐξεδίκει ἐν αὐτοῖς, ϗ ἐνέπαιζεν αὐτοῖς. Καὶ ἐγένετο θλίψις
μεγάλη ἐν τῷ Ἰσραήλ, ἥτις οὐκ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη
28 προφήτης (β) ἐν αὐτοῖς. Καὶ ἠθροίσθησαν πάντες οἱ φίλοι (γ) Ἰούδα,
29 ϗ εἶπον τῷ Ἰωνάθαν, Ἀφ' οὗ ὁ ἀδελφός σου Ἰούδας τετελεύτηκε, ϗ
ἀνὴρ ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ϗ Βακχίδην,
30 ϗ ἐν τοῖς ἐχθραίνουσι τοῦ ἔθνους ἡμῶν· Νῦν οὖν σε ᾑρετισάμεθα σήμε-
ρον, τοῦ εἶναι ἀντ' αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἄρχοντα, ϗ ἡγούμενον, τοῦ πολεμῆσαι
31 τὸν πόλεμον ἡμῶν. Καὶ ἐπεδέξατο Ἰωνάθαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν
32 (δ) ἥγησιν, ϗ ἀνέστη ἀντὶ (ε) Ἰούδα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Καὶ ἔγνω
33 Βακχίδης, ϗ ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι. Καὶ ἔγνω Ἰωνάθαν, ϗ
Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ϗ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ, ϗ ἔφυγον εἰς τὴν
ἔρημον Θεκωέ, ϗ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ λάκκου (ζ) Ἀσφάρ.
34 Καὶ ἔγνω Βακχίδης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ϗ ἦλθεν αὐτὸς, ϗ
35 πᾶν τὸ στράτευμα αὐτοῦ πέραν τοῦ (η) Ἰορδάνου. Καὶ ἀπέστειλεν
Ἰωνάθαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ ὄχλου, ϗ παρεκά-
λεσε τοὺς (θ) Ναβαταίους φίλους αὐτοῦ παραθέσθαι αὐτοῖς τὴν ἀπο-
36 σκευὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. Καὶ ἐξῆλθον (ι) υἱοὶ Ἰαμβρὶ ἐκ Μη-
δαβά, ϗ συνέλαβον Ἰωάννην, ϗ πάντα ὅσα εἶχεν, ϗ ἀπῆλθον
37 ἔχοντες. Μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἀπήγγειλαν (κ) τῷ
Ἰωνάθαν ϗ Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ὅτι (λ) οἱ υἱοὶ Ἰαμβρὶ
ποιοῦσι γάμον μέγαν, ϗ ἄγουσι τὴν νύμφην ἀπὸ Ναδαβάθ,
θυγατέρα ἑνὸς τῶν (μ) μεγιστάνων μεγάλων τῶν Χαναάν, μετὰ παρα-
38 πομπῆς μεγάλης. Καὶ ἐμνήσθησαν Ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν,
ϗ ἀνέβησαν, ϗ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ὄρους. Καὶ
39 ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ϗ (ν) ἴδον, ϗ ἰδοὺ θροῦς, ϗ ἀπο-
σκευὴ πολλή, ϗ ὁ νυμφίος ἐξῆλθε, ϗ οἱ φίλοι αὐτοῦ, ϗ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτῶν μετὰ τυμπάνων, ϗ μουσικῶν, ϗ ὅπλων
πολλῶν.

MS. A. (φ) Ἰούδου, (χ) μεγάλη σφόδρα, ϗ αὐτομόλησεν (ψ) ἐξηραύνων (ω) Ἰούδου, (α) ἐξεδίκει αὐτούς, ϗ ἐνέπαιζον (β) αὐτοῖς. (γ) Ἰούδου, (δ) * ἡγησιν, (ε) Ἰούδου (ζ) Ἀσφάλ. (η) Ἰορδάνη. Καὶ ἀπέστειλεν τὸν ἀδελφὸν (θ) Ναβαταίους (ι) οἱ υἱοὶ Ἰαμβρεὶν (κ) Ἰωνάθαν, (λ) υἱοὶ Ἰαμβρὶν (μ) μεγάλων μεγιστάνων Χαναάν, (ν) ἴδαν,

Interp. LAT.

Et factum eſt poſt obitum Judæ, emerſerunt ini- 23
qui in omnibus finibus Iſrael : & exorti
ſunt omnes qui operabantur iniquitatem. In 24
diebus illis facta eſt fames magna valdè, &
tradidit ſe regio cum ipſis. Et elegit Bacchides 25
viros impios, & conſtituit eos dominos regionis.
Et exquirebant, & perſcrutabantur amicos Judæ, 26
& adducebant eos ad Bacchidem : & vindica-
bat in illos, & illudebat eis. Et facta eſt tri- 27
bulatio magna in Iſrael : qualis non fuit ex die
quâ non eſt viſus propheta inter eos. Et con- 28
gregati ſunt omnes amici Judæ, & dixerunt Jo-
nathæ ; Ex quo frater tuus Judas defunctus eſt ; 29
et vir ſimilis ei non eſt, qui exeat contra inimicos,
& Bacchidem, & in eos qui inimici ſunt gen-
tis noſtræ : Nunc itaque te hodiè elegimus, eſſe 30
pro eo nobis in principem, & ducem ad bellandum
bellum noſtrum. Et ſuſcepit Jonathas tempore 31
illo principatum : & ſurrexit loco Judæ fratris
ſui. Et cognovit Bacchides ; & quærebat eum 32
occidere. Et cognovit Jonathas, & Simon frater 33
ejus, & omnes qui cum eo erant : & fugerunt
in deſertum Thecoe : & conſederunt ad aquam
lacûs Aſphar. Et cognovit Bacchides die ſabba- 34
torum, & venit ipſe, & omnis exercitus ejus
trans Jordanem. Et Jonathas miſit fratrem 35
ſuum ducem populi : & rogavit Navathæos
amicos ſuos, ut commodarent ſibi apparatum
ſuum, qui erat copioſus. Et exierunt filii Zam- 36
bri ex Medaba, & comprehenderunt Joannem,
& omnia quæ habebat, & abierunt habentes.
Poſt hæc autem verba renuntiatum eſt Jonathæ 37
& Simoni fratri ejus ; quia filii Zambri fa-
ciunt nuptias magnas, & ducunt ſponſam ex
Nadibath, filiam unius de magnis principibus
Chanaan, cum ambitione magna. Et recordati 38
ſunt (c) Joannis fratris ſui : & aſcenderunt,
& abſconderunt ſe ſub tegumento montis. Et 39
elevaverunt oculos ſuos, & viderunt : & ecce
tumultus, & apparatus multus : & ſponſus
proceſſit, et amici ejus, & fratres ejus, ob-
viàm illis cum tympanis, & muſicis, & armis
multis.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]

* Fuit autem poſt obitum Judæ, ut emerge- 23
rent & apparerent viri iniqui in omnibus
terminis Iſraëlis, & conſpicerentur omnes
impii & tranſgreſſores legis. Iiſdem quo- 24
que diebus accidit fames magna, quâ de-
ſtructa eſt regio cum ipſis. Elegit vero Ba- 25
cherius homines impios, & conſtituit eos
dominos atque præfectos regionis : Qui 26
perveſtigantes & exquirentes amicos Judæ,
adducebant eos ad Bacherium ; atque is
illudebat eis & excruciabat eos. Ita fuit 27
afflictio maxima Iſraëli, qualis non fuerat
viſa inde à die quo non eſt viſus propheta
inter ipſos. Quare congregati omnes ami- 28
ci Judæ, dixerunt Jonathani ; Ab eo die 29
quo mortuus eſt Juda frater tuus, non eſt
vir ſimilis ei, qui procedat contra ini-
micos noſtros, contra Bacherium, & con-
tra eos omnes qui oppugnant & oderunt
nos è popularibus noſtris. Jam ergò per- 30
placet nobis hodie, ut ſis nobis princeps
& rector ad gerendum bella noſtra. Et 31
acquievit Jonathan eo tempore, fuitque
dux, & ſurrexit loco Judæ fratris ſui.
Quod reſcivit Bacherius, volebat inter- 32
ficere eum. Sed cognoſcens Jonathan & 33
Simon frater ejus, & omnes qui erant
cum eo, fugerunt in deſertum Tecoæ, &
caſtra poſuerunt ad aquas putei Aſpharis.
Quod ubi reſcivit Bacherius die ſabbathi, 34
venit ipſe cum toto exercitu ſuo ad ulte-
riores partes fluminis Jordanis. Interea mi- 35
ſerat Jonathan fratrem ſuum ut
eſſet dux populi, rogaretque Nabatæos ami-
cos ſuos, ut deponeret apud ipſos totam
ſuppellectilem ſuam ; Sed egreſſi filii Am- 36
bri de Madeba, comprehenderunt Johan-
nem & omnes qui erant cum ipſo, & ab-
ducentes abierunt. His autem rebus geſtis, 37
dictum fuit Jonathani & Simoni fratri ejus,
filios Ambri facere convivium magnum,
& ſponſam adducere è Nabat filiam præ-
cipui cujuſdam inter magnates Chanaanis,
maxima cum pompa, plurimóque populo.
Quare recordatus Jonathan Johannis fratris 38
ſui, aſcenderunt abdideruntque ſe ſub alta
montis : Et cùm ſublatis oculis ſuis aſpe- 39
xiſſent, & ecce tumultus turbæ plurimæ, &
ſponſus cum amicis ſuis (exierant enim
amici & fratres ejus in occurſum ejus cum
citharis & ſiſtris, multiſque inſtrumentis
bellicis)

Verſio VULG. LAT.

40 Et ſurrexerunt ad eos ex inſidiis, & occiderunt eos,
& ceciderunt vulnerati multi, & reſidui fugerunt in
41 montes : & acceperunt omnia ſpolia eorum : Et
converſæ ſunt nuptiæ in luctum, & vox muſicorum
42 ipſorum in lamentum. Et vindicaverunt vindictam
ſanguinis fratris ſui : & reverſi ſunt ad ripam Jor-
43 danis. Et audivit Bacchides, & venit die ſabbato-
44 rum uſque ad oram Jordanis in virtute magna. Et
dixit ad ſuos Jonathas; Surgamus, & pugnemus con-
tra inimicos noſtros : non eſt enim hodiè ſicut heri
45 & nudiuſtertiùs. Ecce enim bellum ex adverſo, a-
qua verò Jordanis hinc & indè, & ripæ, & paludes,
46 & ſaltus : & non eſt locus divertendi. Nunc ergò
clamate in cœlum, ut liberemini de manu inimico-
47 rum veſtrorum. Et commiſſum eſt bellum. Et ex-
tendit Jonathas manum ſuam percutere Bacchidem,
48 & divertit ab eo retró : Et diſſiliit Jonathas, &
qui cum eo erant, in Jordanem, & tranſnataverunt
49 ad eos Jordanem. Et ceciderunt de parte Bacchi-
dis die illâ mille viri. Et reverſi ſunt in Jeruſalem,
50 Et ædificaverunt civitates munitas in Judæa, muniti-
onem, quæ erat in Jericho, & in Ammaum, & in
Bethoron, & in Bethel, & Thamnata, & Phara, &
51 Thopo muris excelſis, & portis, & ſeris. Et po-
ſuit cuſtodiam in eis, ut inimicitias exercerent in
52 Iſrael : Et munivit civitatem Bethſuram, & Ga-
zaram, & arcem, & poſuit in eis auxilia, & ap-
53 paratum eſcarum : Et accepit filios principum re-
gionis obſides, & poſuit eos in arce in Jeruſalem
54 in cuſtodiam. Et anno centeſimo quinquageſimo
tertio, menſe ſecundo, præcepit Alcimus deſtrui
muros domûs ſanctæ interioris, & deſtrui opera
55 prophetarum : & cœpit deſtruere. In tempore il-
lo percuſſus eſt Alcimus : & impedita ſunt opera
illius, & occluſum eſt os ejus, & diſſolutus eſt pa-
ralyſi, nec ultrà potuit loqui verbum, & mandare
56 de domo ſua. Et mortuus eſt Alcimus in tempo-
57 re illo cum tormento magno. Et vidit Bacchides
quoniam mortuus eſt Alcimus : & reverſus eſt ad
regem, & ſiluit terra annis duobus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α′.

40 Καὶ ἐξανέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου (ξ) οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθαν, ϗ ἀπέκτειναν αὐτούς, ϗ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, ϗ οἱ ἐπίλοιποι
41 ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος. ϗ ἔλαβον πάντα τὰ (ⁿ)σκῦλα αὐτῶν. Καὶ μετεστράφη ὁ γάμος εἰς πένθος, ϗ (ο) ἡ φωνὴ μουσικῶν αὐτῶν εἰς θρῆνον.
42 Καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδίκησιν αἵματος ἀδελφοῦ αὐτῶν, ϗ ἀπέ-
43 στρεψαν εἰς τὸ (π) ἕλος τοῦ Ἰορδάνου. Καὶ ἤκουσε Βακχίδης, ϗ ἦλθε τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἕως τῶν κρηπίδων τοῦ Ἰορδάνου ἐν δυνάμει πολλῇ.
44 Καὶ εἶπεν Ἰωνάθαν τοῖς (ρ) παρ' αὐτοῦ, Ἀναστῶμεν νῦν ϗ πολεμήσωμεν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, οὐ γάρ ἐστι σήμερον ὡς ἐχθὲς ϗ τρίτην
45 ἡμέραν. Ἰδοὺ γὰρ ὁ πόλεμος ἐξεναντίας ἡμῶν ϗ ἐξόπισθεν ἡμῶν· τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου ἔνθεν ϗ ἔνθεν, ϗ ἕλος ϗ δρυμός, (σ) οὐκ ἔστι
46 τόπος τοῦ ἐκκλῖναι. Νῦν οὖν κεκράξατε εἰς οὐρανόν, ὅπως διασω-
47 θῆτε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν (τ) ὑμῶν. ϗ συνῆψεν ὁ πόλεμος. Καὶ ἐξέτεινεν Ἰωνάθαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ πατάξαι τὸν Βακχίδην, ϗ ἐξέκλι-
48 νεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. Καὶ ἐνεπήδησεν Ἰωνάθαν ϗ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν Ἰορδάνην, ϗ διεκολύμβησαν εἰς τὸ πέραν. ϗ οὐ διέβησαν ἐπ'
49 αὐτοὺς τὸν Ἰορδάνην. Καὶ (υ) διέπεσον παρὰ Βακχίδου τῇ ἡμέρᾳ
50 ἐκείνῃ εἰς χιλίους ἄνδρας. καὶ (ᵈ) ἐπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλήμ, Καὶ (φ) ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, τὸ ὀχύρωμα τὸ ἐν Ἱεριχώ, ϗ τὴν Ἐμμαούμ, ϗ τὴν Βαιθωρών, ϗ τὴν Βαιθήλ, ϗ τὴν Θαμναθὰ (χ) Φαραθωνί, ϗ τὴν Τεφὼν ἐν τείχεσιν ὑψηλοῖς ϗ πύλαις ϗ
51 μοχλοῖς. Καὶ (ψ) ἔθετο φρουρὰν ἐν αὐτοῖς τοῦ ἐχθραίνειν τῷ Ἰσραήλ.
52 Καὶ (ω) ὠχύρωσε τὴν πόλιν τὴν ἐν Βαιθσούρᾳ, ϗ τὴν Γάζαρα, ϗ τὴν ἄκραν, ϗ (α) ἔθετο ἐν αὐταῖς δυνάμεις ϗ παραθέσεις βρω-
53 μάτων. Καὶ (β) ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν ἡγουμένων τῆς χώρας ὅμηρα,
54 ϗ (γ) ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν φυλακῇ. Καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ ϗ πεντηκοστῷ ϗ (δ) ἑκατοστῷ, μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἐπέταξεν Ἄλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖχος τῆς αὐλῆς τῶν ἁγίων τῆς ἐσωτέρας, ϗ καθεῖλε τὰ ἔργα τῶν προφητῶν, ϗ ἐνήρξατο τοῦ καθαι-
55 ρεῖν. Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήγη Ἄλκιμος, ϗ ἐνεποδίσθη τὰ ἔργα αὐτοῦ, ϗ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ, ϗ παρελύθη, ϗ οὐκ ἐδύνατο
56 ἔτι λαλῆσαι λόγον ϗ ἐντείλασθαι περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Καὶ ἀπέθανεν
57 Ἄλκιμος ἐν τῷ καιρῷ (ε) ἐκείνῳ μετὰ βασάνου μεγάλης. Καὶ εἶδε Βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν Ἄλκιμος, ϗ ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα, ϗ ἡσύχασεν ἡ γῆ Ἰούδα ἔτη δύο.

MS.A.(ξ) ϗ ἀπέκλεισαν (ⁿ) σκεύη (ο) φωνὴ (π)*ὄρος (ρ) ἀδελφοῖς αὐτοῦ, (σ) ϗ οὐκ (τ) ἡμῶν. (υ)*διέβησαν παρὰ Βακχίδου (ᵈ) ἀπέστρεψαν (φ) ᾠκοδόμησαν (χ) Φαραθών, (ψ) ἔθεντο (ω) ὀχύρωσαν τὴν πόλιν ϗ Βεθσούραν, ϗ Γαζάραν, (α) ἔθεντο (β) ἔλαβον (γ) ἔθεντο (δ)*ἐνάτῳ, τῷ μηνὶ (ε)*ἐκείνου

Interp. LAT.

Et ſurrexerunt in eos ex inſidiis illi qui erant 40
circa Jonatham, & occiderunt eos : & ceci-
derunt vulnerati multi : & reſidui fugerunt
in montem. Et acceperunt omnia ſpolia eorum :
Et converſæ ſunt nuptiæ in luctum : et vox 41
muſicorum ipſorum in lamentum : Et vindicave- 42
runt vindictam ſanguinis fratris ſui : et reverſi
ſunt ad ripam Jordanis. Et audivit Bacchides, 43
et venit die ſabbatorum uſque ad oras Jordanis
in virtute magna. Et dixit ad ſuos Jonathas; 44
Surgamus nunc, et pugnemus pro animabus no-
ſtris. Non eſt enim hodiè, ſicut herì, et nudiuſter-
tiùs. Ecce enim bellum ex adverſo nobis, et à 45
tergo nobis : aqua verò Jordanis hinc et indè,
et palus, et ſaltus : non eſt locus divertendi.
Nunc ergò clamate in cœlum, ut liberemini de 46
manu inimicorum veſtrorum. Et commiſſum eſt
prælium. Et extendit Jonathas manum ſuam 47
percutere Bacchidem : et divertit ab eo retró.
Et inſiliit Jonathas, et qui cum eo erant, in 48
Jordanem : et tranſnataverunt in ulteriora :
et non tranſierunt ad eos Jordanem. Et ceci- 49
derunt de parte Bacchidis die illâ ferè mille
viri. Et reverſus eſt in Hieruſalem. Et ædifi- 50
cavit civitates munitas in Judæa, munitionem,
quæ in Hiericho, et Emmaum, et Bæthoron, et
Bæthel, et Thamnatha Pharathoni, et Tephon,
muris excelſis, et portis, et ſeris. Et poſuit 51
cuſtodiam in eis, ut inimicitias exercerent in
Iſrael. Et munivit civitatem, quæ in Bath- 52
ſura, et Gazaram, et arcem : et poſuit in eis
præſidia, et apparatus eſcarum. Et accepit fi- 53
lios principum regionis obſides : et poſuit eos in
arce in Hieruſalem in cuſtodia. Et anno cen- 54
teſimo quinquageſimo tertio, menſe ſecundo,
præcepit Alcimus deſtrui murum atrii ſanctorum
interioris : et deſtruxit opera prophetarum :
Et cœpit deſtruere. In tempore illo percuſſus 55
eſt Alcimus : et impedita ſunt opera illius : et
occluſum eſt os ejus : et diſſolutus eſt paralyſi,
nec ultrà potuit loqui verbum, et mandare de
domo ſua. Et mortuus eſt Alcimus in tempore 56
illo cum tormento magno. Et vidit Bacchides, 57
quoniam mortuus eſt Alcimus : et reverſus
eſt ad regem, et ſiluit terra Juda annis duo-
bus.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]

Inſurrexerunt in eos ex inſidiis comites Jo- 40
nathanis, & occiderunt eos, adeò ut cade-
rent confoſſi multi, & reliqui fugerent ad
montes; cepérúntque omnia ſpolia eorum.
Ita verſum eſt convivium in luctum, & vox 41
muſices eorum in lamentum. Illi autem 42
ſumptâ vindictâ ſanguinis fratris ſui, reverſi
ſunt in ulteriorem partem Jordanis. Audi- 43
ens itaque Bacherius rediiſſe Jonathanem,
venit ad terminos Jordanis die ſabbathi nu-
meroſo cum exercitu. Tunc ait Jonathan 44
iis qui ſecum erant; Surgite, pugnemus pro
animabus noſtris; non enim eſt hodierna
dies, ut herì & antehac: Nam ecce bel- 45
lum paratum eſt contra nos ex adverſo no-
ſtrî & à tergo noſtro, & aquæ Jordanis cir-
cunſtant nos hinc inde, & ſaltus in medio,
nec patet locus declinandi ab eo. Clamate 46
jam ad Cœlicolam, quonam pacto eripiendi
ſitis è manu inimicorum veſtrorum. Com- 47
miſſo itaque certamine extulit Jonathan ma-
num ſuam ut percuteret Bacherium, at is de-
clinavit ab illo retrorſum. Tunc reverſi 48
tranſnatârunt Jordanem Jonathan & qui e-
rant cum eo : illi verò non trajecerunt poſt
eos. Ceciderunt autem è comitibus Ba- 49
cherii eo die, quaſi mille viri. Inde rever- 50
ſus Bacherius in Jeruſalem, extruxit urbes
munitas in Judæa, arcem quæ erat in Jeri-
cho, & Emaus, & Beth-horonem, & Beth-
il, & Temnath, & Perath, & Taphum,
muris altis, & portis, vectibúſque : Et 51
ſtatuit in eis cuſtodes ad inimicitiam Iſraë-
lis. Munivit quoque Beth-ſuram urbem, & 52
Geziram, nec non munitionem : & collo-
cavit in eis copias, condidítque eis comme-
atum in illis. Et accepit Bacherius filios 53
principum terræ illius obſides, & poſuit eos
in cuſtodia in arce Jeroſolymorum. Anno 54
centeſimo quinquageſimo tertio, menſe ſe-
cundo, præcepit Elcimus ut deſtrueretur
murus atrii interioris Sanctuarii, & evertit
opera prophetarum : cœpítque animo ab-
ſolvendi. Sed eodem momento percuſſus 55
fuit Elcimus, ita ut ceſſarent functiones e-
jus, & diſſolveretur, occluderetur os ejus,
nec ullum verbum loqui poſſet, aut præce-
pta mandare de domo ſua : Adeóque mor- 56
tuus fuit Elcimus eodem momento magnis
cum cruciatibus. Videns itaque Bacherius 57
Elcimum mortuum eſſe, reverſus eſt ad re-
gem; atque ita quievit ſiluitque terra Judæ
duobus annis.

Verſio VULG. LAT.

58 Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes; Ecce Jona-
thas, & qui cum eo ſunt, in ſilentio habitant confi-
denter : nunc ergò adducamus Bacchidem, & com-
59 prehendet eos omnes unâ nocte. Et abierunt, &
60 conſilium ei dederunt. Et ſurrexit ut veniret cum
exercitu multo : & miſit occultè epiſtolas ſociis
ſuis, qui erant in Judæa, ut comprehenderent Jona-
than, & eos qui cum eo erant : ſed non potuerunt,
61 quia innotuit eis conſilium eorum. Et apprehendit
de viris regionis, qui principes erant malitiæ, quin-
62 quaginta viros, & occidit eos : Et receſſit Jona-
thas, & Simon, & qui cum eo erant, in Bethbeſſen,
quæ eſt in deſerto : & extruxit diruta ejus, & firma-
63 verunt eam. Et cognovit Bacchides, & congrega-
vit univerſam multitudinem ſuam : & his, qui de Ju-
64 dæa erant, denuntiavit. Et venit, & caſtra poſuit
deſuper Bethbeſſen : & oppugnavit eam dies mul-
65 tos, & fecit machinas. Et reliquit Jonathas Simo-
nem fratrem ſuum in civitate, & exiit in regionem,
66 & venit cum numero. Et percuſſit Odaren, & fra-
tres ejus, & filios Phaſeron in tabernaculis ipſorum :
67 & cœpit cædere, & creſcere in virtutibus. Simon
verò & qui cum ipſo erant, exierunt de civitate, &
68 ſuccenderunt machinas. Et pugnaverunt contra
Bacchidem, & contritus eſt ab eis : & afflixerunt eum
valdè, quoniam conſilium ejus, & congreſſus ejus erat
69 inanis. Et iratus contra viros iniquos, qui ei con-
ſilium dederant ut veniret in regionem ipſorum, mul-
tos ex eis occidit : ipſe autem cogitavit cum reli-
70 quis abire in regionem ſuam. Et cognovit Jona-
thas, & miſit ad eum legatos componere pacem
71 cum ipſo, & reddere ei captivitatem. Et libenter
accepit, & fecit ſecundùm verba ejus, & juravit
ſe nihil facturum ei mali omnibus diebus vitæ e-
72 jus. Et reddidit ei captivitatem, quam priùs erat
prædatus de terra Juda : & converſus abiit in ter-
ram ſuam, & non appoſuit ampliùs venire in fines
73 ejus. Et ceſſavit gladius ex Iſrael : & habitavit
Jonathas in Machmas, & cœpit Jonathas ibi judi-
care populum, & exterminavit impios ex Iſrael.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α′.

58 Καὶ ἐβουλεύσαντο (ϛ) πάντες οἱ ἄνομοι, λέγοντες, Ἰδοὺ Ἰωνάθαν ϗ οἱ παρ' αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ κατοικοῦσι πεποιθότες· νῦν οὖν ἄξομεν τὸν Βακχίδην, ϗ συλλήψεται αὐτοὺς πάντας ἐν νυκτὶ μιᾷ.
59 Καὶ πορευθέντες συνεβουλεύσαντο αὐτῷ.
60 Καὶ ἀπῆρε τοῦ ἐλθεῖν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, ϗ ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς λάθρα πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὅπως συλλάβωσι τὸν Ἰωνάθαν, ϗ τοὺς (ζ) μετ' αὐτοῦ, ϗ οὐκ ἐδύναντο, ὅτι ἐγνώσθη
61 αὐτοῖς ἡ βουλὴ αὐτῶν. Καὶ (η) συνέλαβον ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας τῶν ἀρχηγῶν τῆς κακίας, εἰς πεντήκοντα ἄνδρας, ϗ (θ) ἀπέ-
62 κτειναν αὐτούς. Καὶ ἐξεχώρησεν Ἰωνάθαν, ϗ Σίμων, ϗ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς Βαιθβασὶ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ϗ ᾠκοδόμησε τὰ
63 καθῃρημένα αὐτῆς, ϗ (ι) ἐστερέωσαν αὐτήν. Καὶ ἔγνω Βακχίδης, ϗ συνήγαγε πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ, ϗ τοῖς ἐκ τῆς
64 Ἰουδαίας παρήγγειλε. Καὶ ἐλθὼν παρενέβαλεν ἐπὶ Βαιθβασί, ϗ
65 ἐπολέμησεν αὐτὴν ἡμέρας πολλάς, ϗ ἐποίησε μηχανάς. Καὶ ἀπέλιπεν Ἰωνάθαν Σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, καὶ
66 ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν, ϗ (κ) ἐξῆλθεν ἐν ἀριθμῷ. Καὶ ἐπάταξεν (λ) Ὀδοαρρὴν, ϗ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς Φασιρὼν ἐν τῷ σκηνώματι αὐτῶν, καὶ ἤρξατο τύπτειν, ϗ ἀναβαίνειν
67 ἐν (μ) δυνάμεσι. Καὶ Σίμων, ϗ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ
68 τῆς πόλεως, ϗ ἐνεπύρισαν τὰς μηχανάς. Καὶ ἐπολέμησαν πρὸς τὸν Βακχίδην, ϗ συνετρίβη ὑπ' αὐτῶν, ϗ ἔθλιβον αὐτὸν
69 σφόδρα, ὅτι ἦν ἡ βουλὴ αὐτοῦ ϗ ἡ ἔφοδος αὐτοῦ κενή. Καὶ (ν) ὠργίσθη θυμῷ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀνόμοις τοῖς συμβουλεύσασιν αὐτῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν χώραν, ϗ ἀπέκτειναν ἐξ αὐτῶν πολλούς, ϗ ἐβου-
70 λεύσατο τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Καὶ ἐπέγνω Ἰωνάθαν, ϗ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, τοῦ συνθέσθαι πρὸς αὐτὸν εἰρήνην,
71 ϗ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν αἰχμαλωσίαν. Καὶ ἀπεδέξατο, ϗ ἐποίησε κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ, ϗ ὤμοσεν αὐτῷ μὴ ἐκζητῆσαι αὐτῷ κακὸν
72 πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλώτευσε πρότερον ἐκ γῆς Ἰούδα· ϗ ἀποστρέψας ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, ϗ οὐ προσέθετο ἔτι ἐλθεῖν εἰς
73 τὰ ὅρια αὐτῶν. Καὶ κατέπαυσε ῥομφαία ἐξ Ἰσραήλ. ϗ ᾤκησεν Ἰωνάθαν ἐν Μαχμάς· ϗ ἤρξατο Ἰωνάθαν κρίνειν τὸν λαόν, ϗ ἠφάνισε τοὺς ἀσεβεῖς ἐξ Ἰσραήλ.

MS.A. (ϛ) οἱ ἄνομοι πάντες, (ζ) σὺν αὐτῷ, ϗ οὐκ ἠδύνατο, (η) συνέλαβεν (θ) ἀπέκτεινεν (ι) ἐστερέωσεν (κ) ἦλθεν ἀριθμῷ. (λ) Ὀδομηρὰ, (μ) τῇ δυνάμει. (ν) ὠργίσθη

Interp. LAT.

Et cogitaverunt omnes iniqui, dicentes; Ecce 58
Jonathas, & qui cum eo ſunt, in ſilentio habi-
tant confidenter. Nunc ergò adducamus Bacchi-
dem : & comprehendet eos omnes unâ nocte.
Et abierunt, & conſilium ei dederunt. Et ſur- 59
rexit, ut veniret cum exercitu multo : & miſit 60
occultè epiſtolas omnibus ſociis ſuis, qui erant in
Judæa; ut comprehenderent Jonatham, & eos
qui cum eo erant : & non potuerunt, quia innotuit
eis conſilium eorum. Et apprehenderunt de viris 61
regionis, qui principes erant malitiæ, ad quin-
quaginta viros, & occiderunt eos. Et receſſit 62
Jonathas, & Simon, & qui cum eo erant, in
Bæthbaſi, quæ eſt in deſerto : & extruxit diruta
ejus : & firmaverunt eam. Et cognovit Bac- 63
chides, & congregavit univerſam multitudinem
ſuam, & his qui de Judæa erant, denuntiavit.
Et venit, & caſtra poſuit deſuper Bethbaſi : 64
& oppugnavit eam dies multos, & fecit machi-
nas. Et reliquit Jonathas Simonem fratrem 65
ſuum in civitate, & exivit in regionem, &
exivit in numero. Et percuſſit Odoarrem, & 66
fratres ejus, & filios Phaſiron, in tabernaculo
eorum : & cœpit cædere, & aſcendere in vir-
tutibus. Simon verò, & qui cum eo erant, 67
exierunt de civitate, & ſuccenderunt machi-
nas. Et (d) pugnaverunt contra Bacchidem : 68
& contritus eſt ab eis : & afflixerunt eum
valdè : quoniam conſilium ejus, et egreſſus ejus
erat inanis. Et iratus eſt furore contra viros 69
iniquos, qui ei conſilium dederant, ut veniret
in regionem : & (e) occiderunt ex eis multos :
ipſe autem cogitavit abire in terram ſuam. Et 70
cognovit Jonathas, & miſit ad eum legatos
componere pacem cum ipſo, et reddere ei captivi-
tatem. Et libenter accepit, et fecit ſecundùm 71
verba ejus : et juravit ei non ſe quæſiturum ei
malum omnibus diebus vitæ ejus. Et reddidit 72
ei captivitatem, quam priùs erat prædatus de
terra Juda. Et converſus abiit in terram ſuam :
et non appoſuit ampliùs venire in fines eorum. 73
Et ceſſavit gladius ex Iſrael. Et habitavit Jo-
nathas in Machmas : et cœpit Jonathas judi-
care populum : et exterminavit impios ex Iſ-
rael.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
63 [illegible]
64 [illegible]
65 [illegible]
66 [illegible]
67 [illegible]
68 [illegible]
69 [illegible]
70 [illegible]
71 [illegible]
72 [illegible]
73 [illegible]

Porrò conſilium ineuntes omnes iniqui ho- 58
mines, dixerunt; Ecce Jonathan & qui
cum eo ſunt, quieti ſedent confidenter :
nunc adducamus Bacherium, qui compre-
hendat eos unâ nocte. Et abeuntes conſi- 59
lium dederunt ei. Movit ergo Bacherius 60
ut veniret cum exercitu magno : miſitque
clàm epiſtolas ad omnes adjutores ſuos qui
erant in Judæa, ut caperent Jonathanem &
omnes ſodales ejus. At non potuerunt,
quia eorum conſilio Jonathani detecto,
Comprehenderunt quinquaginta viros ex 61
incolis terræ, illius præcipuis auctoribus
ſceleris, & occiderunt eos. Inde ſece- 62
dens Jonathan & Simon cum ſodalibus
ſuis ad Beth-jaſan quæ eſt in deſerto, re-
ſtauraverunt ruinas ejus, & firmaverunt
eam. Quod cognoſcens Bacherius coëgit 63
totam militiam ſuam, recenſuit eos qui
erant in Judæa. Et egreſſus obſedit Beth- 64
jaſanem, oppugnavítque eam diebus mul-
tis, & fecit machinas. Jonathan autem 65
relinquens Simonem fratrem ſuum in urbe,
proceſſit ipſe in regionem : proceſſit, in-
quam, certo cum *militum* numero. Per- 66
cuſſítque Oduram & fratres ejus, & filios
Peſironis in tentoriis eorum. Cúmque 67
cœpiſſent percutere & progredi inter co-
pias, egreſſus eſt etiam Simon cum ſociis
ſuis ex urbe, & combuſſerunt machinas.
Ita pugnaverunt contra Bacherium, & 68
contritus eſt ab eis, & afflixerunt eum val-
dé. Quoniam *igitur* conſilium & adven-
tus ejus fuit inanis; Irâ percitus eſt Ba- 69
cherius in viros illos iniquos, qui conſilium
dederant ei, ut veniret adverſùs regionem
illam, & occîdit multos ex eis : tum cogi-
tavit redire in terram ſuam. Quod ſciens 70
Jonathan, miſit ad eum nuntios, ut pacem
cum eo componerent, & redderet eis
captivos eorum. Acquievit Bacherius, fe- 71
cítque juxta ſermones ejus, & juravit ei ſe
non læſurum eum cunctis diebus vitæ ſuæ :
Et redditis ei captivis illis quos anteà ab- 72
duxerat è terra Judæ, reverſus abiit Ba-
cherius in terram ſuam, neque perrexit
ampliùs videre terminos eorum. Ita qui- 73
eſcente gladio ab Iſraële, habitavit Jona-
than in Machmas : cœpítque Jonathan ju-
dicare populum Iſraëliticum, & homi-
nes impios ex eo conſumere atque de-
lere.

Verſio VULG. LAT.

CAP. X.

1 ET anno centeſimo ſexageſimo aſcendit Alexander Antiochi filius, qui cognominatus eſt Nobilis: & occupavit Ptolemaidam: & receperunt eum, & re-
2 gnavit illîc. Et audivit Demetrius rex, & congregavit exercitum copioſum valdè, & exivit obviàm
3 illi in prælium. Et miſit Demetrius epiſtolam ad Jo-
4 nathan verbis pacificis, ut magnificaret eum. Dixit enim; Anticipemus facere pacem cum eo, priuſquàm
5 faciat cum Alexandro adverſùm nos: Recordabitur enim omnium malorum, quæ fecimus in eum, & fra-
6 trem ejus, & in gentem ejus. Et dedit ei poteſtatem congregandi exercitum, & fabricare arma, & eſſe ipſum ſocium ejus: & obſides, qui erant in arce, juſſit
7 tradi ei. Et venit Jonathas in Jeruſalem, & legit epiſtolas in auditu omnis populi, & eorum qui in arce
8 erant. Et timuerunt timore magno, quoniam audierunt quòd dedit ei rex poteſtatem congregandi exer-
9 citum. Et traditi ſunt Jonathæ obſides, & reddidit
10 eos parentibus ſuis: Et habitavit Jonathas in Jeru-
11 ſalem, & cœpit ædificare & innovare civitatem. Et dedit facientibus opera, ut extruerent muros, & montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitio-
12 nem: & ita fecerunt. Et fugerunt alienigenæ, qui erant in munitionibus quas Bacchides ædificaverat:
13 Et reliquit unuſquiſque locum ſuum, & abiit in ter-
14 ram ſuam: Tantùm in Bethſura remanſerunt aliqui, ex his qui reliquerant legem & præcepta Dei: erat
15 enim hæc eis ad refugium. Et audivit Alexander rex promiſſa, quæ promiſit Demetrius Jonathæ: & narraverunt ei prælia, & virtutes, quas ipſe fecit, & fratres
16 ejus, & labores, quos laboraverunt. Et ait; Numquid inveniemus aliquem virum talem? & nunc faciemus
17 eum amicum, & ſocium noſtrum. Et ſcripſit epiſtolam,
18 & miſit ei ſecundùm hæc verba, dicens; REX Ale-
19 xander fratri Jonathæ ſalutem. Audivimus de te, quòd vir potens ſis viribus, & aptus es ut ſis amicus no-
20 ſter: Et nunc conſtituimus te hodiè ſummum ſacerdotem gentis tuæ, & ut amicus voceris regis, (& miſit ei purpuram, & coronam auream,) & quæ noſtra ſunt ſentias nobiſcum, & conſerves amicitias ad nos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

ΚΕΦ. ι'.

1 ΚΑὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ ϗ ἑκατοστῷ ἀνέβη Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Ἀντιόχου ὁ Ἐπιφανής, ϗ κατελάβετο (α)Πτολεμαΐδα, ϗ (β) ἐπεδέξαντο αὐτόν,
2 ϗ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. Καὶ ἤκουσε Δημήτριος ὁ βασιλεύς, ϗ συνήγαγε δυνάμεις πολλὰς σφόδρα, ϗ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ εἰς πόλε-
3 μον. Καὶ ἀπέστειλε (γ) Δημήτριος πρὸς Ἰωνάθαν ἐπιστολὰς λόγοις
4 εἰρηνικοῖς, ὥστε μεγαλῦναι αὐτόν. Εἶπε γάρ, Προφθάσωμεν τοῦ εἰρήνην θεῖναι μετ᾽ (δ) αὐτοῦ, πρὶν ἢ θεῖναι αὐτὸν μετὰ Ἀλεξάνδρου καθ᾽ ἡμῶν.
5 Μνησθήσεται γὰρ πάντων τῶν κακῶν ὧν συνετελέσαμεν πρὸς αὐτόν, ϗ εἰς
6 τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ϗ εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυνάμεις, ϗ κατασκευάζειν ὅπλα, ϗ εἶναι αὐτὸν σύμμαχον
7 αὐτοῦ, ϗ τὰ ὅμηρα τὰ ἐν τῇ ἄκρᾳ εἶπε παραδοῦναι αὐτῷ. Καὶ ἦλθεν Ἰωνάθαν (ε) εἰς Ἱερουσαλήμ, ϗ ἀνέγνω τὰς ἐπιστολὰς εἰς τὰ
8 ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ, ϗ τῶν ἐκ τῆς ἄκρας. Καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν ὅτε ἤκουσαν ὅτι ἔδωκεν (ζ) αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν
9 δυνάμεις. Καὶ παρέδωκαν οἱ ἐκ τῆς ἄκρας Ἰωνάθαν τὰ ὅμηρα, ϗ
10 (η) ἀπέδωκεν αὐτοὺς τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν. Καὶ (θ) ᾤκησεν Ἰωνάθαν
11 ἐν Ἱερουσαλήμ, ϗ ἤρξατο οἰκοδομεῖν, ϗ καινίζειν τὴν πόλιν. Καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα, οἰκοδομεῖν τὰ τείχη, ϗ τὸ ὄρος Σιὼν κυκλόθεν ἐκ λίθων τετραγώνων εἰς ὀχύρωσιν. ϗ ἐποίησαν οὕτως.
12 Καὶ ἔφυγον οἱ ἀλλογενεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν οἷς ᾠκοδόμησε
13 (*)Βακχίδης. Καὶ κατέλιπεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ, ϗ ἀπῆλθεν εἰς
14 τὴν γῆν αὐτοῦ. Πλὴν ἐν (ι) Βαιθσούρᾳ ὑπελείφθησάν τινες τῶν καταλιπόντων τὸν νόμον, ϗ τὰ προστάγματα, ἦν γὰρ αὐτοῖς φυγαδευτήριον.
15 Καὶ ἤκουσεν (κ) Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐπαγγελίας ὅσας ἀπέστειλε Δημήτριος τῷ Ἰωνάθαν, ϗ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους, ϗ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ἐποίησεν αὐτός, ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ϗ τοὺς κόπους
16 οὓς (λ) ἔσχον. Καὶ εἶπε, Μὴ εὑρήσομεν ἄνδρα τοιοῦτον ἕνα; ϗ νῦν
17 ποιήσωμεν αὐτὸν φίλον, ϗ σύμμαχον ἡμῶν. Καὶ ἔγραψεν ἐπιστολάς,
18 ϗ ἀπέστειλεν αὐτῷ κατὰ τοὺς λόγους τούτους, λέγων, Βασιλεὺς Ἀλέ-
19 ξανδρος τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθαν χαίρειν. Ἀκηκόαμεν περὶ σοῦ, ὅτι
20 ἀνὴρ (υ) δυνατὸς ἰσχύϊ, ϗ ἐπιτήδειος εἶ τοῦ εἶναι (μ) ἡμῖν φίλος. Καὶ νῦν καθεστάκαμέν σε σήμερον ἀρχιερέα τοῦ ἔθνους σου, ϗ φίλον βασιλέως καλεῖσθαι· ϗ (ν) ἀπέστειλεν αὐτῷ πορφύραν ϗ στέφανον χρυσοῦν· καὶ φρονεῖν τὰ ἡμῶν, καὶ συντηρεῖν φιλίαν πρὸς ἡμᾶς.

MS. A. (α) Πτολεμαΐδαν, (β) ἐπεδέξατο (γ) πρὸς Ἰωνάθαν ἐπιστολὰς Δημήτριος λόγοις (δ) αὐτῶν, (ε) ἐν (ζ) αὐτοῖς (η) ἀπέδωκαν (θ) *ἤκουσεν (*) ὁ Βακχίδης. (ι) Βεθσούροις (κ) ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος· (λ) ἔσχεν, (υ) ἀγαθὸς (μ) ἡμῖν (ν) ἀπέστειλαν

Interp. LAT.

CAP. X.

ET anno centeſimo ſexageſimo aſcendit Alexander Antiochi filius (a) Epiphanes: et occupavit Ptolemaidam: & receperunt eum: & regnavit 1
illic. Et audivit Demetrius rex, & congregavit exercitum copioſum valdè, et exivit obviàm illi 2
in prælium. Et miſit Demetrius epiſtolas ad Jonatham, verbis pacificis, ut magnificaret eum. 3
Dixit enim; Anticipemus facere pacem cum eo, priuſquàm ipſe faciat cum Alexandro adverſùm 4
nos. Recordabitur enim omnium malorum quæ fecimus in eum, et in fratres ejus, et in gentem 5
ejus. Et dedit ei poteſtatem congregandi exercitum, et fabricare arma, et eſſe ipſum ſocium ejus: 6
et obſides, qui erant in arce, juſſit tradi ei. Et venit Jonathas in Hieruſalem: et legit epiſtolas 7
in auditu omnis populi, et eorum qui in arce erant. Et timuerunt timore magno: quoniam 8
audierunt quòd dedit ei rex poteſtatem congregandi exercitum. Et tradiderunt, qui erant in 9
arce, Jonathæ obſides: et reddidit eos parentibus ſuis. Et habitavit Jonathas in Hieruſalem: et 10
cœpit ædificare, et innovare civitatem. Et dixit 11
facientibus opera, ut extruerent muros, et montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem. Et ita fecerunt. Et fugerunt alienigenæ, 12
qui erant in munitionibus, quas Bacchides ædificaverat: Et reliquit unuſquiſque locum ſuum, 13
et abiit in terram ſuam. Tantùm in Bæthſura 14
remanſerunt aliqui ex his, qui reliquerant legem, et præcepta: erat enim eis refugium. Et audivit 15
Alexander rex promiſſa, quæ miſit Demetrius Jonathæ: et narraverunt ei prælia, et virtutes, quas ipſe fecerat, et fratres ejus, et labores, quos habuerant. Et ait; Nunquìd inveniemus virum 16
unum talem? Et nunc faciemus eum amicum, et ſocium noſtrum. Et ſcripſit epiſtolas, et miſit ei 17
ſecundùm hæc verba, dicens; Rex Alexander 18
fratri Jonathæ ſalutem. Audivimus de te, quòd 19
vir potens ſis viribus, et aptus ut ſis amicus noſter. Et nunc conſtituimus te hodiè ſummum ſa- 20
cerdotem gentis tuæ, & ut amicus regis voceris, (et miſit ei purpuram, et coronam auream,) et ſentias nobiſcum, & conſerves amicitiam ad nos.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝ *

1 * [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]

CAP. X.

ANno centeſimo ſexageſimo, aſcendit 1
Alexander filius Antiochi Epiphanis, filii Antiochi, cepitque Ptolomaidem & occupavit eam: & acceperunt eum *cives*, & regnavit illic. Quod audiens Demetrius 2
rex, congregavit copias multas, & egreſſus eſt obviam illi in prælium. Miſitque De- 3
metrius epiſtolas ad Jonathanem verbis pacificis, ut eum laudibus extolleret. (Dixit 4
enim Demetrius, Anticipemus amicitiam cum eo contrahere, antequam abeat contrahátq; cum Alexandro, & fiat nobis adverſarius: Nam recordatur omnium malorum quæ com- 5
miſimus in eum, & in fratrem gentémque ipſius.) Et dedit ei facultatem congregandi 6
exercitum & arma parandi, ut eſſet ſibi adjutor: & obſides qui erant in arce, juſſit reddi ei. Venit ergò Jonathan Jeroſoly- 7
mam, legitque epiſtolam audiente toto populo & incolis arcis: Et timuerunt timore 8
magno cùm audierunt conceſſam ei à rege facultatem congregandi exercitum: Et red- 9
diderunt arcis incolæ obſides Jonathani, quos reſtituit parentibus eorum. Tunc habitavit 10
Jonathan in Jeruſalem, cœpítque ædificare & inſtaurare urbem: Et dixit Jonathan 11
opificibus, ut ædificarent murum & montem Sionis circumquaque lapidibus quadratis, in munitionem; & fecerunt ita. Quare fuge- 12
runt alienigenæ qui erant in munitionibus illis quas ædificaverat Bacherius: Et relin- 13
quens quiſque locum ſuum, rediit in patriam ſuam. At verò in Beth-ſura remanſerunt 14
quidam ex iis qui deſeruerant leges & præcepta, erat enim illis perfugii locus. Audi- 15
ens autem rex Alexander quæcunque miſerat & ſpoponderat Demetrius Jonathani, cúmq; narrâſſent ei bella & fortia atque præclara facinora quæ præſtiterat ipſe & fratres ejus; Dixit, Num reperiemus talem virum? imò 16
nunc faciamus eum nobis amicum & adjutorem. Proinde ſcripſit ac miſit ei epiſtolam 17
in hæc verba: Alexander rex Jonathani fra- 18
tri meo ſalutem. Audivimus de te quòd 19
ſis vir ſtrenuus, & nobis idoneus ut ſis amicus noſter. Itaque conſtituimus te hodie 20
ſummum ſacerdotem populi tui, ut voceris Amicus regis: miſit quoque ei purpuram & coronas aureas: dixit enim, Erit illi conſenſus cum conſilio noſtro, & ſervabit amicitiam erga nos.

Verſio VULG. LAT.

21 Et induit ſe Jonathas ſtolâ ſanctâ ſeptimo menſe, anno centeſimo ſexageſimo, in die ſolenni ſcenopegiæ:
22 & congregavit exercitum, & fecit arma copioſa. Et audivit Demetrius verba iſta, & contriſtatus eſt nimis,
23 & ait; Quid hoc fecimus, quòd præoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam Judæorum ad mu-
24 nimen ſuî? Scribam & ego illis verba deprecatoria, & dignitates, & dona: ut ſint mecum in adjutorium.
25 Et ſcripſit eis in hæc verba: Rex Demetrius genti Ju-
26 dæorum ſalutem: Quoniam ſervâſtis ad nos pactum, & manſiſtis in amicitia noſtra, & non acceſſiſtis ad
27 inimicos noſtros, audivimus, & gaviſi ſumus. Et nunc perſeverate adhuc conſervare ad nos fidem, & retribuemus vobis bona pro his quæ feciſtis nobiſcum:
28 Et remittemus vobis præſtationes multas, & dabimus
29 vobis donationes. Et nunc abſolvo vos & omnes Judæos à tributis, & pretia ſalis indulgeo, & coro-
30 nas remitto, & tertias ſeminis: Et dimidiam partem fructûs ligni, quod eſt portionis meæ, relinquo vobis ex hodierno die, & deincèps, ne accipiatur à terra Juda, & à tribus civitatibus, quæ additæ ſunt illi ex Samaria & Galilæa, ex hodierna die & in to-
31 tum tempus: Et Jeruſalem ſit ſancta & libera cum
32 finibus ſuis: & decimæ & tributa ipſius ſint. Remitto etiam poteſtatem arcis, quæ eſt in Jeruſalem: & do eam ſummo ſacerdoti, ut conſtituat in ea viros
33 quoſcunque ipſe elegerit, qui cuſtodiant eam. Et omnem animam Judæorum, quæ captiva eſt à terra Juda in omni regno meo, relinquo liberam gratis, ut o-
34 mnes à tributis ſolvantur, etiam pecorum ſuorum. Et omnes dies ſolennes, & ſabbata, & neomeniæ, & dies decreti, & tres dies ante diem ſolennem, & tres dies poſt diem ſolennem, ſint omnes immunitatis & remiſſionis omnibus Judæis, qui ſunt in regno meo:
35 Et nemo habebit poteſtatem agere aliquid, & movere negotia adverſùs aliquem illorum, in omni cauſa.
36 Et adſcribantur ex Judæis in exercitu regis ad triginta millia virorum: & dabuntur illis copiæ ut oportet omnibus exercitibus regis, & ex eis ordinabuntur qui
37 ſint in munitionibus regis magni: Et ex his conſtituentur ſuper negotia regni, quæ aguntur ex fide, & principes ſint ex eis, & ambulent in legibus ſuis, ſicut præcepit rex in terra Juda.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

21 Καὶ ἐνεδύσατο Ἰωνάθαν τὴν ἁγίαν στολὴν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἔτους ἑξηκοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας, ϗ συνήγαγε δυνάμεις, ϗ
22 κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά. Καὶ ἤκουσε Δημήτριος τοὺς λόγους τούτους,
23 ϗ ἐλυπήθη, ϗ εἶπε, Τί τοῦτο ἐποιήσαμεν, ὅτι προέφθακεν ἡμᾶς ὁ Ἀλέξανδρος τὴν φιλίαν (ξ) καταλαβέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις εἰς στήριγμα;
24 Γράψω (ο) αὐτοῖς κἀγὼ λόγους παρακλήσεως, ϗ ὕψους, ϗ δομάτων,
25 ὅπως ὦσι σὺν ἐμοὶ εἰς βοήθειαν. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς κατὰ τοὺς λόγους τούτους· Βασιλεὺς Δημήτριος τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν.
26 Ἐπεὶ συνετηρήσατε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, ϗ ἐνεμείνατε τῇ φιλίᾳ ἡμῶν, ϗ οὐ προσεχωρήσατε τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἠκούσαμεν,
27 ϗ ἐχάρημεν. Καὶ νῦν ἐμμείνατε ἔτι τοῦ συντηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς πίστιν, ϗ ἀνταποδώσομεν ὑμῖν ἀγαθά, ἀνθ᾽ ὧν ποιεῖτε μεθ᾽ ἡμῶν.
28 Καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα πολλά, ϗ δώσομεν ὑμῖν δόματα. Καὶ
29 νῦν ἀπολύω ὑμᾶς, ϗ ἀφίημι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῶν φόρων, ϗ τῆς τιμῆς τοῦ ἁλός, ϗ ἀπὸ τῶν στεφάνων, ϗ ἀντὶ τοῦ τρίτου τῆς σπορᾶς,
30 Καὶ ἀντὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τοῦ ἐπιβάλλοντός μοι λαβεῖν, ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμερον ϗ ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ τῆς γῆς Ἰούδα, ϗ ἀπὸ τῶν τριῶν νομῶν τῶν προστιθεμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος ϗ
31 Γαλιλαίας, (π) ϗ ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας ϗ εἰς τὸν (υ)αἰῶνα χρόνον. Καὶ Ἱερουσαλὴμ ἤτω ἁγία ϗ (υ)ἀφειμένη, ϗ τὰ ὅρια αὐτῆς, αἱ δεκάται ϗ τὰ
32 τέλη. Ἀφίημι ϗ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἄκρας τῆς ἐν Ἱερουσαλήμ, ϗ δίδωμι τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως ἂν (ρ)καταστήσῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρας οὓς ἂν ἐκλέξηται
33 αὐτὸς τοῦ φυλάσσειν αὐτήν. Καὶ πᾶσαν ψυχὴν Ἰουδαίων τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν ἀπὸ γῆς Ἰούδα εἰς πᾶσαν βασιλείαν μου ἀφίημι ἐλευθέραν δωρεάν· ϗ πάντες ἀφιέτωσαν τοὺς φόρους ϗ (ϛ) τῶν κτηνῶν αὐ-
34 τῶν. Καὶ πᾶσαι αἱ ἑορταὶ ϗ τὰ σάββατα ϗ νουμηνίαι, ϗ ἡμέραι ἀποδεδειγμέναι, ϗ τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς ϗ τρεῖς ἡμέραι μετὰ ἑορτήν, ἔστωσαν πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀτελείας ϗ ἀφέσεως πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς οὖσιν ἐν (σ) τῇ βασιλείᾳ μου.
35 Καὶ οὐχ ἕξει ἐξουσίαν οὐδεὶς πράσσειν ϗ παρενοχλεῖν τινα αὐτῶν
36 περὶ παντὸς πράγματος. Καὶ προσγραφήτωσαν τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως εἰς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, ϗ δοθήσεται αὐτοῖς ξένια ὡς καθήκει πάσαις ταῖς δυνάμεσι τοῦ βασιλέως.
37 Καὶ κατασταθήσεται ἐξ αὐτῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως τοῖς μεγάλοις, ϗ ἐκ τούτων κατασταθήσεται ἐπὶ χρειῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐσῶν εἰς πίστιν· ϗ οἱ ἐπ᾽ αὐτῶν ϗ οἱ ἄρχοντες (τ) ἔστωσαν ἐξ αὐτῶν· ϗ πορευέσθωσαν τοῖς νόμοις αὐτῶν, καθὰ ϗ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐν γῇ Ἰούδα.

MS. A. (ξ) καταλαβέσθαι (ο) κἀγὼ αὐτοῖς (π) ἀπὸ τῆς (υ) ἅπαντα χρόνον. (υ) ἀφειμένη, (ρ) καταστῇ (ϛ) κτηνῶν (σ) πάσῃ τῇ (τ) ἐξ αὐτῶν ἔστωσαν.

Interp. LAT.

Et induit ſe Jonathas ſtolam ſanctam ſeptimo 21
menſe, anni ſexageſimi & centeſimi in die ſolenni Scenopegiæ: & congregavit exercitum, & paravit arma copioſa. Et audivit Demetrius verba 22
iſta, & contriſtatus eſt, & ait; Quìd hoc feci- 23
mus, quòd præoccupavit nos Alexander (b) componere amicitiam cum Judæis ad munimen? Scri- 24
bam et ego illis verba deprecatoria & dignitatis, & donorum; ut ſint mecum in adjutoriũ. Et ſcripſit
eis in hæc verba; Rex Demetrius genti Judæorum 25
ſalutem. Quoniam ſervâſtis ad nos pacta, & man- 26
ſiſtis in amicitia noſtra, & non acceſſiſtis ad inimicos noſtros; audivimus, & gaviſi ſumus. Et nunc 27
perſeverate adhuc conſervare ad nos fidem: & retribuemus vobis bona pro his quæ facitis nobiſcum: Et remittemus vobis remiſſiones multas: 28
& dabimus vobis donationes. Et nunc abſolvo 29
vos, & demitto omnes Judæos, à tributis, & pretio ſalis, & à coronis: & pro tertia parte ſeminis, Et pro dimidia parte fructûs ligni, quod 30
eſt portionis meæ, dimitto ex hodierna die, & deincèps accipere à terra Juda, & à tribus (c) civitatibus, quæ additæ ſunt illi ex Samaritide, & Galilæa, & ex hodierna die, & in ſempiternum tempus. Et Hieruſalem ſit ſancta, & 31
libera, & fines ejus, & decimæ, & vectigalia. Remitto etiam poteſtatem arcis, quæ eſt in Hie- 32
ruſalem, & do ſummo ſacerdoti: ut conſtituat in ea viros, quoſcunque ipſe elegerit, qui cuſtodiant eam. Et omnem animam Judæorum, quæ capti- 33
va eſt à terra Juda in omni regno meo, relinquo liberam gratis: & omnes à tributis ſolvantur etiam pecorum ſuorum. Et omnes dies ſolennes, 34
& ſabbata, & neomeniæ, & dies decreti, & tres dies ante diem ſolennem, & tres dies poſt diem ſolennem, ſint omnes dies immunitatis, & remiſſionis omnibus Judæis, qui ſunt in regno meo. Et nemo habebit poteſtatem agere, & per- 35
turbare aliquem illorum de ulla re. Et aſcriban- 36
tur ex Judæis in exercitum regis ad triginta millia virorum: & dabuntur illis xenia: ut oportet omnibus exercitibus regis. Et ex eis ordina- 37
buntur, qui ſint in munitionibus regis magnis: & ex his conſtituentur ſuper negotia regni, quæ aguntur ex fide, & qui ſunt ſuper eos, & principes ſint ex eis. Et ambulent in legibus ſuis; ſicut & præcepit rex in terra Juda.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 * [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 * [illegible]
35 [illegible]
36 * [illegible]
37 [illegible]

Sic induit Jonathan ſtolam ſanctam menſe 21
ſeptimo, anno centeſimo ſexageſimo, feſto tabernaculorum, congregavit exercitum, & paravit arma permulta. Audiens autem De- 22
metrius hæc verba, contriſtatus eſt, Et di- 23
xit, Quid fecimus, quòd anticipavit nos Alexander ad contrahendam cum Judæis amicitiam, ut ſint ſibi adjutores? Scribam il- 24
lis ego etiam verba deprecationis & magnificationis atque donorum, ut ſint nobis adjutorio. Et miſit ad eos hujuſmodi verba: 25
Demetrius rex genti Judæorum ſalutem. Quòd perſtiteritis in fœdere nobiſcum ini- 26
to, & ſervaveritis amicitiam erga nos, nec adhæſeritis inimicis noſtris, audivimus & gaviſi ſumus. Nunc itaque permanete in 27
eodem erga nos animo, & rependemus vobis bona multa, prout præſtitiſtis erga nos: Dimittemúſque vobis tributa multa, dabi- 28
múſque vobis munera multa. Quin jam 29
vos abſolvo, & remitto omnibus Judæis, à tributis, & à pretio ſalis, & à corona. Ter- 30
tiam quoque partem ſeminis, & quod ad me pertinebat de fructibus arborum, deſino ab hac die & deinceps percipere de terra Judæorum: Item dimitto tria vectigalia quæ impoſita fuerant ei *exigenda* ex Samaria & ex Galilæa, ab hodierno die & deinceps. Et Je- 31
ruſalem eſto ſancta & immunis cum omnibus terminis ſuis: & decimas atque tributa dimitto. Poteſtatem quoque do ſummo ſa- 32
cerdoti in arcem Jeroſolymæ, ut conſtituat ſuper eam viros ad cuſtodiendum eam, & prout ipſe voluerit. Prætereà omnem ani- 33
mam Judæorum quam abduxi captivam è terra Judææ in totum regnum meum, dimitto liberam gratis. Item unuſquiſque dimitti- 34
to vectigalia ipſorum pro jumentis eorum. Et omnes ſolennitates & ſabbatha ejus, initia menſium, dies celebres, tréſque poſt ſolennitatem dies, ſunto liberi & immunes à vectigalibus cunctis Judæis qui commorantur in regno meo. Nemini eſto facultas 35
exigendi aut cogendi quenquam eorum pro ulla re. Prætereà inſcribuntor ex Judæis in 36
copias regias tria millia, quibus dabuntur ſtipendia prout decet copias regias: Et 37
horum quidam præficiuntor munitionibus regis magnis, & rectores ac duces eorum ſunto ex ipſis, gerántque ſe juxta leges ſuas, quemadmodum præcepit rex, in terra Judææ.

Verſio VULG. LAT.

38 Et tres civitates, quæ additæ ſunt Judææ ex regione Samariæ, cum Judæa reputentur: ut ſint ſub uno, & non obediant alii poteſtati, niſi ſummi ſacerdotis. 39 Ptolemaida, & confines ejus, quas dedi donum ſanctis, qui ſunt in Jeruſalem, ad neceſſarios ſumptus 40 ſanctorum. Et ego do ſingulis annis quindecim millia ſiclorum argenti de rationibus regis, quæ me 41 contingunt: Et omne quod reliquum fuerit, quod non reddiderant qui ſuper negotia erant annis pri- 42 oribus, ex hoc dabunt in opera domûs. Et ſuper hæc quinque millia ſiclorum argenti, quæ accipiebant de ſanctorum ratione per ſingulos annos: & hæc ad ſacerdotes pertineant, qui miniſterio fungun- 43 tur. Et quicunque confugerint in templum, quod eſt Jeroſolymis, & in omnibus finibus ejus, obnoxii regi in omni negotio dimittantur, & univerſa, quæ 44 ſunt eis in regno meo, libera habeant. Et ad ædificanda vel reſtauranda opera ſanctorum, ſumptus da- 45 buntur de ratione regis: Et ad extruendos muros Jeruſalem, & communiendos in circuitu, ſumptus dabuntur de ratione regis, & ad conſtruendos muros 46 in Judæa. Ut audivit autem Jonathas & populus ſermones iſtos, non crediderunt eis, nec receperunt eos: quia recordati ſunt malitiæ magnæ, quam fecerat in 47 Iſrael, & tribulaverat eos valdè. Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipſe fuerat eis princeps ſermonum pacis, & ipſi auxilium ferebant omnibus diebus. 48 Et congregavit rex Alexander exercitum magnum, & 49 admovit caſtra contra Demetrium. Et commiſerunt prælium duo reges, & fugit exercitus Demetrii, & inſecutus eſt eum Alexander, & incubuit ſuper eos. 50 Et invaluit prælium nimis, donec occidit Sol: & ce- 51 cidit Demetrius in die illa. Et miſit Alexander ad Ptolemæum regem Ægypti legatos ſecundùm hæc 52 verba, dicens; QUONIAM regreſſus ſum in regnum meum, & ſedi in ſede patrum meorum, & obtinui principatum, & contrivi Demetrium, & poſ- 53 ſedi regionem noſtram, Et commiſi pugnam cum eo, & contritus eſt ipſe, & caſtra ejus, à nobis, & ſedimus in ſede regni ejus:

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

38 Καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς τοὺς προστεθέντας τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώρας Σαμαρείας, προστεθήτω τῇ Ἰουδαίᾳ πρὸς τὸ λογισθῆναι τοῦ γενέσθαι ὑφ' ἕνα, τοῦ 39 μὴ ὑπακοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας ἀλλ' ἢ τοῦ ἀρχιερέως. Πτολεμαΐδα καὶ τὴν προσκυροῦσαν αὐτῇ δέδωκα δόμα τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰς 40 τὴν (υ) προσήκουσαν δαπάνην τοῖς ἁγίοις. Κἀγὼ δίδωμι κατ' ἐνιαυτὸν δεκαπέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βασιλέως, 41 ἀπὸ τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων. Καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν (φ) οἱ ἀπὸ τῶν χρειῶν, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν (¨) δώ- 42 σουσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου. Καὶ ἐπὶ τούτοις πεντακισχιλίους σίκλους ἀργυρίου, οὓς ἐλάμβανον ἀπὸ τῶν χρειῶν (χ) τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ' ἐνιαυτόν, καὶ ταῦτα ἀφίεται διὰ τὸ ἀνήκειν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λει- 43 τουργοῦσι. Καὶ ὅσοι ἐὰν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ, (ψ) ὀφείλοντες βασιλικὰ, καὶ πᾶν πρᾶγμα, 44 ἀπολελύσθωσαν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. Καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι καὶ τοῦ ἐπικαινισθῆναι τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται 45 ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως. Καὶ τοῦ (ω) οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη Ἱερουσαλὴμ καὶ ὀχυρῶσαι κυκλόθεν, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ 46 βασιλέως, καὶ τοῦ (ω) οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη τὰ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, οὐκ (α) ἐπίστευσαν αὐτοῖς οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπεμνήσθησαν τῆς κακίας τῆς μεγάλης ἧς ἐποίησεν 47 ἐν Ἰσραήλ, καὶ ἔθλιψεν αὐτοὺς σφόδρα. Καὶ (˜) εὐδόκησαν ἐν Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχηγὸς λόγων εἰρηνικῶν, καὶ συνε- 48 μάχουν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ συνήγαγεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας, καὶ παρενέβαλεν ἐξεναντίας Δημητρίου. 49 Καὶ συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ (ᵈ) Δημητρίου, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ (ᶜ) Ἀλέξανδρος, καὶ ἴσχυσεν ἐπ' αὐτούς. 50 Καὶ ἐστερέωσε (ˢ) τὸν πόλεμον σφόδρα ἕως ἔδυ ὁ ἥλιος, καὶ ἔπεσεν ὁ Δη- 51 μήτριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Καὶ ἀπέστειλεν Ἀλέξανδρος πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου πρέσβεις κατὰ τοὺς λόγους τούτους, λέγων, 52 Ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς (β) γῆν βασιλείας μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ θρόνου πατέρων μου, καὶ ἐκράτησα τῆς ἀρχῆς, καὶ συνέτριψα τὸν Δημήτριον, καὶ 53 ἐπεκράτησα τῆς χώρας ἡμῶν· Καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν μάχην, καὶ συνετρίβη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ·

MS. A. (υ) προσκαθήκουσαν (φ) ἀπὸ τῶν (¨) δώσουσιν (χ) ὡς ἐν τοῖς πρώτοις * ἔθεσιν τοῦ ἁγίου (ψ) ὀφείλων (ω) οἰκοδομῆσαι τὰ τείχη ἐν τῷ (α) ἐπίστευσεν (˜)* εὐδόκησεν Ἀλεξάνδρῳ (ᵈ)* Ἀλεξάνδρου (ᶜ)* Δημήτριος (ˢ) πόλεμον (β) τῆς βασιλείας

Interp. LAT.

Et tres civitates, quæ additæ ſunt Judææ in 38 regione Samariæ, addat Judææ (d) ad hoc, ut reputentur eſſe ſub uno, ut non obediant alienæ poteſtati, niſi ſummo ſacerdoti. Ptolemaidam, 39 & regionem addictam ei, dedi donum ſanctis qui ſunt in Hieruſalem ad neceſſarios ſumptus ſanctorum. Et ego do per ſingulos annos quindecim 40 millia ſiclorum argenti de rationibus regis, ex locis quæ me contingunt. Et omne reliquum, quod 41 non reddiderant, qui ſuper negotia erant, ut in primis annis, ex hoc nunc dabunt in opera domûs. Et ſuper hæc quinque millia ſiclorum argenti, quos 42 accipiebant de negotiis (e) ſanctuarii de ratione per ſingulos annos: Et hæc remittuntur, eò quòd ipſa pertineant ad ſacerdotes, qui miniſterio funguntur. Et quicunque confugerit in templum, quod 43 eſt Hieroſolymis, & omnes fines ejus, debentes regalia, & quamlibet rem, dimittantur, & univerſa quæ ipſi habent in regno meo. Et ad ædifi- 44 canda & inſtauranda opera ſanctorum etiam ſumptus dabuntur de ratione regis. Et ad extruendos 45 muros Hieruſalem, & communiendum in circuitu, etiam ſumptus dabuntur de ratione regis, & ad conſtruendos muros, qui in Judæa. Ut au- 46 divit autem Jonathas, & populus ſermones iſtos; non crediderunt eis, nec receperunt: quia recordati ſunt malitiæ magnæ, quam fecerat in Iſrael, & tribulaverat eos valdè. Et complacuit eis in 47 Alexandrum; quia ipſe fuerat eis princeps ſermonum pacis: & ei auxilium ferebant omnibus 48 diebus. Et congregavit Alexander rex exercitum magnum, & admovit caſtra contra Demetrium. Et commiſerunt prælium duo reges, & fugit exer- 49 citus Demetrii: & inſecutus eſt eum Alexander, & invaluit ſuper eos: Et confirmavit prælium 50 nimis, donec occidit Sol, & cecidit Demetrius in die illa. Et miſit Alexander ad Ptolemæum 51 regem Ægypti legatos ſecundùm hæc verba, dicens; Quoniam regreſſus ſum in terram regni 52 mei, & ſedi in ſede patrum meorum, & obtinui principatum, & contrivi Demetrium, & poſſedi regionem noſtram: Et commiſi pugnam cum eo, 53 & contritus eſt ipſe, & caſtra ejus à nobis: & ſedimus in ſede regni ejus:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

38 [illegible]

39 [illegible]

40 [illegible]

41 [illegible]

42 [illegible]

43 [illegible]

44 [illegible]

45 [illegible]

46 [illegible]

47 [illegible]

48 [illegible]

49 [illegible]

50 [illegible]

51 [illegible]

52 [illegible]

53 [illegible]

Tria quoque vectigalia quæ impoſita fue- 38 rant Judæ è terra Samariæ & Galilææ *percipienda*, ipſi Judæ conceduntor; ut ſint omnes ſub eadem poteſtate, nec ullus alius dominetur eis, niſi ſoli ſummi pontifices. Ptolemaidam verò totúmque dominium 39 ejus dono dedi ſanctis qui ſunt in Jeruſalem, pro ſumptibus Sanctuarii. Item ego 40 do quotannis quindena millia argenteorum ex ærario regis. Et quicquid mihi debetur 41 ex iis rebus quæ non fuerunt mihi redditæ ut populis præcedentibus, deinceps detur ad opus domûs. Præterea quinque millia ar- 42 genteorum quæ repetebam quotannis ex negotiis Sanctuarii, dimitto; quia pertinent ad ſacerdotes qui miniſtrant templo. Quicun- 43 que confugerint ſeſéque receperint in templum quod eſt Jeroſolymis, & quicunque in omnibus terminis ejus obnoxii fuerint alicui culpæ contra regem, aut ob rem quampiam; abſolvuntor cum omnibus iis quæ habent in regno meo. Item ædificetur & reſtauretur 44 Sanctuarium. Et ut extruatur murus Jeruſa- 45 lem atque firmetur circumquaque: ſumptus autem ſuppeditabuntur eis è domo regis: atq; ut ædificent muros Jeroſolymorũ. Quum 46 autem audîſſet Jonathan & populus hujuſmodi verba quæ miſit Demetrius, non crediderunt ei, neque acquieverunt: quippe qui recordarentur omnium malorum quibus afficerat Iſraëlem, quòdque vehementer afflixerat eos: Sed acquieverunt Alexandro, 47 quoniam ipſe fuit apud eos primus auctor verborum pacis. Deinde congregavit rex 48 Alexander exercitum magnum, & caſtra poſuit adverſus Demetrium: Et prælium 49 committentibus hiſce duobus regibus, fugit exercitus Demetrii: Et inſecutus eſt eos Alexander, & prævaluit eis. Et prælio mul- 50 tùm ingraveſcente uſquedum ſol occumberet, cecidit etiam Demetrius eo die. Eo- 51 dem die miſit Alexander ad Ptolomæum regem Ægypti legatos in hanc ſententiam: Quoniam reverſus ſum ad regnum meum, 52 inſedi throno majorum meorum, & principatum obtinui, fractóque Demetrio prævalui, & regiones noſtras obtinui: (Pu- 53 gnavi enim contra eum, & contritus eſt ipſe & exercitus ejus coram me, inſedique folio regni ipſius)

Verſio VULG. LAT.

54 Et nunc ſtatuamus ad invicèm amicitiam: & da mihi filiam tuam uxorem; & ego ero gener tuus, & dabo 55 tibi dona, & ipſi digna te. Et reſpondit rex Ptolemæus, dicens; FOELIX dies, in qua reverſus es ad terram patrum tuorum, & ſediſti in ſede regni eo- 56 rum. Et nunc faciam tibi quod ſcripſiſti: ſed occurre mihi Ptolemaidam, ut videamus invicèm nos, 57 & ſpondeam tibi ſicut dixiſti. Et exivit Ptolemæus de Ægypto, ipſe, & Cleopatra filia ejus, & venit Ptolemaidam anno centeſimo ſexageſimo ſecundo. 58 Et occurrit ei Alexander rex, & dedit ei Cleopatram filiam ſuam: & fecit nuptias ejus Ptolemaidæ, ſicut 59 reges, in magna gloria. Et ſcripſit rex Alexander Jo- 60 nathæ, ut veniret obviàm ſibi. Et abiit cum gloria Ptolemaidam, & occurrit ibi duobus regibus, & dedit illis argentum multum, & aurum, & dona: & in- 61 venit gratiam in conſpectu eorum. Et convenerunt adverſùs eum viri peſtilentes ex Iſrael, viri iniqui interpellantes adverſùs eum; & non intendit ad eos 62 rex. Et juſſit ſpoliari Jonathan veſtibus ſuis, & indui eum purpurâ: & ita fecerunt. Et collocavit eum 63 rex ſedere ſecum. Dixítque principibus ſuis; Exite cum eo in medium civitatis, & prædicate, ut nemo adverſùs eum interpellet de ullo negotio, nec quiſquã 64 ei moleſtus ſit de ulla ratione. Et factum eſt, ut viderunt qui interpellabant gloriam ejus, quæ prædicabatur, & opertum eum purpurâ, fugerunt omnes: 65 Et magnificavit eum rex, & ſcripſit eum inter primos amicos, & poſuit eum ducem, & participem 66 principatûs. Et reverſus eſt Jonathas in Jeruſalem 67 cum pace, & lætitia. In anno centeſimo ſexageſimo quinto, venit Demetrius filius Demetrii à Creta 68 in terram patrum ſuorum. Et audivit Alexander rex, & contriſtatus eſt valdè, & reverſus eſt Antio- 69 chiam. Et conſtituit Demetrius rex Apollonium ducem, qui præerat Cœleſyriæ: & congregavit exercitum magnum, & acceſſit ad Jamniam: & miſit 70 ad Jonathan ſummum ſacerdotem, Dicens; Tu ſolus reſiſtis nobis: ego autem factus ſum in deriſum, & in opprobrium, propterea quia tu poteſtatem adverſum nos exerces in montibus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

54 Καὶ (γ) νῦν στήσωμεν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, καὶ νῦν δός μοι τὴν θυγατέρα σου εἰς γυναῖκα, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι, καὶ δώσω σοι δόματα, καὶ αὐτῇ 55 ἄξια σου. Καὶ ἀπεκρίθη Πτολεμαῖος ὁ βασιλεύς, λέγων, Ἀγαθὴ ἡμέρα ἐν ᾗ ἀνέστρεψας εἰς γῆν πατέρων σου, καὶ ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου 56 βασιλείας αὐτῶν. Καὶ νῦν ποιήσω σοι ἃ ἔγραψας, (δ) ἀλλ' ἀπάντησον εἰς Πτολεμαΐδα, ὅπως ἴδωμεν ἀλλήλους, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι καθὼς 57 εἴρηκας. Καὶ ἐξῆλθε Πτολεμαῖος ἐξ Αἰγύπτου αὐτὸς καὶ Κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, καὶ (ε) εἰσῆλθον εἰς Πτολεμαΐδα ἔτους δευτέρου καὶ ἑξη- 58 κοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. Καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ Κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸν γάμον 59 αὐτῆς ἐν Πτολεμαΐδι, καθὼς οἱ βασιλεῖς ἐν δόξῃ μεγάλῃ. Καὶ ἔγραψεν (ζ) Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τῷ Ἰωνάθαν ἐλθεῖν εἰς συνάν- 60 τησιν αὐτῷ. Καὶ ἐπορεύθη μετὰ δόξης εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀπήντησε τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ (η) δόματα πολλά, καὶ εὗρε χάριν ἐναντίον αὐτῶν. 61 Καὶ (θ) ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ Ἰσραήλ, ἄνδρες παράνομοι ἐντυχεῖν κατ' αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέσχεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. 62 Καὶ προσέταξεν (ι) ὁ βασιλεύς, καὶ (κ) ἐξέδυσαν Ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ (λ) ἐνέδυσαν αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐκάθισεν 63 αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετ' αὐτοῦ, Καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ, Ἐξέλθετε μετ' αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ κηρύξατε τοῦ μηδένα ἐντυγχάνειν (μ) κατ' αὐτοῦ περὶ μηδενὸς πράγματος, καὶ μηδεὶς αὐτῷ (ν) παρενοχλείτω 64 περὶ παντὸς λόγου. Καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν αὐτοῦ καθὼς (ν) ἐκήρυξαν, καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν (ξ) πορφύραν, καὶ 65 ἔφυγον πάντες. Καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψεν αὐτὸν 66 τῶν πρώτων φίλων, καὶ ἔθετο αὐτὸν στρατηγὸν καὶ μεριδάρχην. Καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωνάθαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετ' εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης. 67 Καὶ ἐν ἔτει πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἦλθε Δημήτριος (ο) υἱὸς 68 Δημητρίου ἐκ Κρήτης εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ. Καὶ ἤκουσεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, καὶ ἐλυπήθη σφόδρα, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιό- 69 χειαν. Καὶ κατέστησε Δημήτριος Ἀπολλώνιον τὸν ὄντα ἐπὶ κοίλης Συρίας, καὶ συνήγαγε δύναμιν μεγάλην, καὶ παρενέβαλεν ἐν Ἰαμνείᾳ· 70 καὶ ἀπέστειλε πρὸς Ἰωνάθαν τὸν ἀρχιερέα, λέγων, Σὺ μονώτατος ἐπαίρῃ ἐφ' ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ ἐγενήθην εἰς καταγέλωτα καὶ (π) εἰς ὀνειδισμὸν διὰ σέ· καὶ διατί σὺ ἐξουσιάζῃ ἐφ' ἡμᾶς ἐν τοῖς ὄρεσι;

MS. A. (γ) Συνστήσωμεν πρὸς αὐτὸν (δ) ἀλλὰ (ε) ἦλθεν (ζ) ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἰωνάθῃ (η) * δυνατὰ (θ) συνήχθησαν ἐπ' αὐτὸν (ι) αὐτοῖς (κ) ἐξέδυσε (λ) ἐνέδυσε (μ) καθ' αὐτοῦ (ν) ἐνοχλείτω (ν) ὑπήκουσεν (ξ) ἐνδεδυμένον (ο) ὁ υἱὸς (π) ὀνειδισμὸν διὰ σέ, (ϱ) διατί σὺ ἐξουσιάζῃ

Interp. LAT.

Et nunc ſtatuamus adinvicèm amicitiam: & 54 nunc da mihi filiam tuam uxorem, & ero gener tuus, & dabo tibi dona, & ipſi digna te. Et reſpondit Ptolemæus rex, dicens; Fœlix dies, 55 in qua reverſus es ad terram patrum tuorum, & ſediſti in ſede regni eorum. Et nunc faciam tibi, 56 quæ ſcripſiſti. Sed occurre in Ptolemaidam, ut videamus invicèm nos, & contraham tecum affinitatem, ſicut dixiſti. Et exivit Ptolemæus de Æ- 57 gypto, ipſe, & Cleopatra filia ejus, et venerunt Ptolemaidam anno centeſimo ſexageſimo ſecundo. Et occurrit ei Alexander rex: & dedit ei Cleo- 58 patram filiam ſuam: & fecit nuptias ejus Ptolemaidæ, ſicut reges in magna gloria. Et ſcripſit 59 Alexander rex Jonathæ, ut veniret obviàm ſibi. Et abiit cum gloria Ptolemaidam, & occurrit 60 duobus regibus: & dedit illis argentum, et aurum, et amicis eorum, et dona multa: et invenit gratiam in conſpectu eorum, Et convenerunt ad- 61 verſùs eum viri peſtilentes ex Iſrael, viri iniqui interpellantes adverſùs eum: et non intendit ad eos rex. Et juſſit rex ſpoliari Jonatham veſti- 62 bus ſuis, et indui eum purpurâ. Et ita fecerunt. Et fecit eum rex ſedere ſecum, Dixítque princi- 63 pibus ſuis; Exite cum eo in medium civitatis, et prædicate, ut nemo adverſùs eum interpellet de ullo negotio, nec quiſquam ei moleſtus ſit de ulla ratione. Et factum eſt, ut viderunt, qui inter- 64 pellabant, gloriam ejus, ſicut prædicaverant; et opertum eum purpurâ; fugerunt omnes. Et ma- 65 gnificavit eum rex, et ſcripſit eum inter primos amicos: et poſuit eum ducem, et participem principatûs. Et reverſus eſt Jonathas in Hieruſalem 66 cum pace, et lætitia. Et in anno centeſimo ſexa- 67 geſimo quinto venit Demetrius filius Demetrii à Creta in terram patrum ſuorum. Et audivit 68 Alexander rex, et contriſtatus eſt valdè: et reverſus eſt Antiochiam. Et conſtituit ducem De- 69 metrius Apollonium, qui præerat Cœleſyriæ, et congregavit exercitum magnum, et poſuit caſtra ad Jamniam: et miſit ad Jonatham ſummum ſacerdotem, dicens; Tu omnino ſolus elevaris ſu- 70 per nos: ego autem factus ſum in deriſum, et in opprobrium propter te. Et (g) cur tu poteſtatem adverſùm nos exerces in montibus?

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

54 [illegible]

55 [illegible]

56 [illegible]

57 [illegible]

58 [illegible]

59 [illegible]

60 [illegible]

61 [illegible]

62 [illegible]

63 [illegible]

64 [illegible]

65 [illegible]

66 [illegible]

67 [illegible]

68 [illegible]

69 [illegible]

70 [illegible]

Statuamus jam alter cum altero amicitiam, 54 & da mihi filiam tuam in uxorem, ſimque gener tuus; dabóque tibi munera te digna. Reſpondit Ptolomæus rex, & dixit; Fauſtus 55 ſit ille dies quo reverſus es in terram majorum tuorum, & inſediſti throno regni: Et 56 nunc facturus ſum tibi quicquid *ad me* miſiſti, ſed veni Ptolemaidam ut ibi videamus alter alterum, & dabo tibi filiam meam, ut propoſuiſti. Egreſſus itaque Ptolomæus ex 57 Ægypto ipſe & Cleopatra filia ipſius, venerunt Ptolemaidam anno centeſimo ſexageſimo ſecundo: Occurrítque ei rex Alexan- 58 der: & dedit illi Cleopatram filiam ſuam: & fecerunt convivium in Ptolemaida more regum ſummo cum ſplendore. Scripſerat 59 autem rex Alexander Jonathani ut obviàm veniret ei: Abiítque Jonathan cum faſtu 60 Ptolemaidam, & occurrit utrique regi, qui dederunt ei aurum, argentum atque munera, necnon amicis ejus, & adeptus eſt gratiam in oculis eorum. Congregati ſunt autem 61 ad eum quidam maligni ex Iſraële, viri iniqui, ad accuſandum Jonathanem: ſed non reſpexit eos rex, neque accepit illos. Dein- 62 de præcipiente rege, exuerunt Jonathanem veſtibus ejus, & induerunt eum purpurâ: Et cùm ita feciſſet ei, ſedere juſſit eum rex 63 ſecum: tum edixit principibus ſuis; Exite cum eo mediam in urbem, & proclamate ne quiſquam accuſet eum ulla de re, néve moleſtus ſit ipſi ullam ob cauſam. Cùm ergò 64 vidiſſent ii qui Jonathanem criminabantur, gloriam ejus qualem proclamaverant præ- [illegible] ipſum purpureis indutum, fugerunt omnes. Poſtquam rex gloria affeciſſet 65 Jonathanem, & conſcripſiſſet eum inter præcipuos amicos ſuos, & collocaſſet eum ducem exercitûs & principem populi; Re- 66 verſus eſt Jonathan in Jeruſalem cum pace & jucunditate. Anno verò centeſimo ſex- 67 ageſimo quinto, venit Demetrius filius Demetrii è Creta in terram majorum ſuorum: Quo audito, rex Alexander contriſtatus eſt 68 admodùm, & reverſus eſt Antiochiam. Præfecit autem Demetrius Apollonium il- 69 lum qui præpoſitus erat Aſſyriæ, qui cum exercitu copioſo, caſtrametatus eſt contra Jamnin: tum miſit ad Jonathanem ſummum ſacerdotem, & dixit ei: Tu ſolus 70 efferris in nos, & ego factus ſum improperio & ludibrio propter te: & qua de cauſa dominatum exerces in nos in terminis noſtris?

Verſio VULG. LAT.

71 Nunc ergò ſi confidis in virtutibus tuis, deſcende ad
nos in campum, & comparemus illîc invicém : quia
72 mecum eſt virtus bellorum. Interroga, & diſce quis
ſum ego, & cæteri, qui auxilio ſunt mihi, qui & dicunt
quia non poteſt ſtare pes veſter ante faciem noſtram,
quia bis in fugam converſi ſunt patres tui in
73 terra ſua : Et nunc quomodò poteris ſuſtinere equitatum
& exercitum tantum in campo, ubi non eſt
74 lapis, neque ſaxum, neque locus fugiendi ? Ut audivit
autem Jonathas ſermones Apollonii, motus eſt
animo : & elegit decem millia virorum, & exiit ab
Jeruſalem, & occurrit ei Simon frater ejus in adju-
75 torium : Et applicuerunt caſtra in Joppen, & excluſit
eum à civitate (quia cuſtodia Apollonii Joppe
76 erat) & oppugnavit eam. Et exterriti qui erant in
civitate, aperuerunt ei, & obtinuit Jonathas Joppen.
77 Et audivit Apollonius, & admovit tria millia equitum,
78 & exercitum multum. Et abiit Azotum tanquam
iter faciens, & ſtatim exiit in campum, eò quòd
haberet multitudinem equitum, & confideret in eis.
Et inſecutus eſt eum Jonathas in Azotum, & commiſerunt
79 prælium. Et reliquit Apollonius in caſtris
80 mille equites poſt eos occulté. Et cognovit Jonathas
quoniam inſidiæ ſunt poſt ſe, & circuierunt caſtra
ejus, & ejecerunt jacula in populum à manè uſque
81 ad veſperam. Populus autem ſtabat, ſicut præceperat
82 Jonathas : & laboraverunt equi eorum. Et
ejecit Simon exercitum ſuum, & commiſit contra legionem
: equites enim fatigati erant : & contriti
83 ſunt ab eo, & fugerunt. Et qui diſperſi ſunt per
campum, fugerunt in Azotum, & intraverunt in Bethdagon
84 idolum ſuum, ut ibi ſe liberarent. Et ſuccendit
Jonathas Azotum, & civitates, quæ erant in circuitu
ejus, & accepit ſpolia eorum, & templum Dagon
: & omnes, qui fugerunt in illud, ſuccendit igni.
85 Et fuerunt qui ceciderunt gladio, cum his qui ſuccenſi
86 ſunt, ferè octo millia virorum. Et movit indè Jonathas
caſtra, & applicuit ea Aſcalonem : & exierunt de
87 civitate obviàm illi in magna gloria. Et reverſus
eſt Jonathas in Jeruſalem cum ſuis, habentibus ſpolia
88 multa. Et factum eſt : ut audivit Alexander rex ſermones
iſtos, addidit adhuc glorificare Jonathan.

71 Νῦν οὖν εἰ πέποιθας ἐπὶ ταῖς δυνάμεσί σου, κατάβηθι πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ
πεδίον, καὶ συγκριθῶμεν ἑαυτοῖς ἐκεῖ, ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐστι δύναμις τῶν
72 πόλεων. Ἐρώτησον καὶ μάθε τίς εἰμι καὶ οἱ λοιποὶ οἱ βοηθοῦντες
ἡμῖν, καὶ λέγουσιν, Οὐκ ἔστιν ὑμῖν στάσις ποδὸς κατὰ πρόσωπον ἡμῶν·
73 ὅτι δὶς ἐτροπώθησαν οἱ πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. Καὶ νῦν οὐ δυνήσῃ
ὑποστῆναι τὴν ἵππον καὶ δύναμιν τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅπου οὐκ ἔστι λίθος
74 οὐδὲ κόχλαξ οὐδὲ τόπος (ρ) τοῦ φυγεῖν. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν
τῶν λόγων Ἀπολλωνίου, ἐκινήθη τῇ διανοίᾳ, καὶ ἐπέλεξε δέκα χιλιάδας
ἀνδρῶν, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ συνήντησεν αὐτῷ Σίμων ὁ ἀδελφὸς
75 αὐτοῦ ἐπὶ βοήθειαν αὐτοῦ. Καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ Ἰόππην, καὶ ἀπέκλεισαν
αὐτὸν (σ) ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι φρουρὰ Ἀπολλωνίου ἐν Ἰόππῃ, καὶ ἐπολέμησαν
76 αὐτήν. Καὶ φοβηθέντες ἤνοιξαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκυρίευσεν
77 Ἰωνάθαν Ἰόππης. Καὶ ἤκουσεν Ἀπολλώνιος, καὶ παρενέβαλε τρισχιλίαν
78 ἵππον, καὶ δύναμιν πολλήν· Καὶ ἐπορεύθη εἰς Ἄζωτον ὡς διοδεύων,
καὶ ἅμα (τ) προῆγεν εἰς τὸ πεδίον, (υ) διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πλῆθος
ἵππου καὶ πεποιθέναι (φ) ἐπ' αὐτῇ. καὶ κατεδίωξεν Ἰωνάθαν ὀπίσω αὐτοῦ
79 εἰς Ἄζωτον, καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ (χ) εἰς πόλεμον. Καὶ ἀπέλιπεν
80 Ἀπολλώνιος χιλίαν ἵππον (ψ) ἐν κρυπτῷ κατόπισθεν αὐτῶν. Καὶ ἔγνω
Ἰωνάθαν ὅτι ἐστὶν ἔνεδρον κατόπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοῦ τὴν παρεμβολήν,
καὶ ἐξετίναξαν τὰς σχίζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ πρωΐθεν ἕως (ω) ἑσπέρας.
81 Ὁ δὲ λαὸς εἱστήκει, καθὼς ἐπέταξεν Ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπίασαν
82 οἱ ἵπποι αὐτῶν. Καὶ εἵλκυσε Σίμων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ συνῆψε
πρὸς τὴν φάλαγγα· ἡ γὰρ ἵππος ἐξελύθη· καὶ συνετρίβησαν (α) ὑπ'
83 αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. Καὶ ἡ ἵππος ἐσκορπίσθη ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον
εἰς Ἄζωτον, καὶ εἰσῆλθον εἰς Βηθδαγὼν τὸ εἰδωλεῖον αὐτῶν, τοῦ σωθῆναι.
84 Καὶ ἐνεπύρισεν Ἰωνάθαν τὴν Ἄζωτον καὶ τὰς πόλεις τὰς
κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὸ ἱερὸν Δαγών, (β) καὶ
85 τοὺς συμφυγόντας εἰς αὐτὸ ἐνεπύρισε πυρί. Καὶ ἐγένοντο οἱ πεπτωκότες
86 μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρισθεῖσιν εἰς ἄνδρας ὀκτακισχιλίους. Καὶ
ἀπῆρεν ἐκεῖθεν Ἰωνάθαν, καὶ παρενέβαλεν (γ) ἐπὶ Ἀσκάλωνα, καὶ ἐξῆλθον
87 οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτῷ ἐν δόξῃ μεγάλῃ. Καὶ
ἐπέστρεψεν Ἰωνάθαν (δ) εἰς Ἱερουσαλὴμ σὺν τοῖς παρ' αὐτοῦ, ἔχοντες
88 σκῦλα πολλά. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς
τοὺς λόγους τούτους, καὶ προσέθετο δοξάσαι τὸν Ἰωνάθαν.

MS.A. (ρ) τοῦ φυγεῖν. (σ) οἱ ἐκ (τ) προσῆγεν (υ) καὶ διὰ (φ) ἐπ' αὐτήν. καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς (χ) ὀπίσω αὐτοῦ εἰς (ψ) κρυπτῶς (ω) δείλης. (α) ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγαν. (β) καὶ τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἐνεπύρισεν ἐν πυρί. Καὶ (γ) εἰς (δ) σὺν τοῖς

Interp. LAT.

*Nunc ergò, ſi confidis in virtutibus tuis, deſcende 71
ad nos in campum, & comparemus nos
illîc invicém : quia mecum eſt virtus (b) civitatum.
Interroga, & diſce, quis ſum ego, & 72
cæteri, qui auxilio ſunt mihi, & dicunt; Non poteſt
ſtare pes veſter ante faciem noſtram : quia
bis in fugam converſi ſunt patres tui in terra ſua.
Et nunc non poteris ſuſtinere equitatum, & exercitum 73
talem in campo, ubi non eſt lapis, neque
ſaxum, neque locus fugiendi. Ut audivit autem 74
Jonathas ſermones Apollonii; motus eſt animo :
& elegit decem millia virorum, & exiit ab Hieruſalem
: & occurrit ei Simon frater ejus in adjutorium
ejus. Et applicuit caſtra in Joppen. 75
Et excluſerunt eum à civitate; quia cuſtodia
Apollonii in Joppe erat. Et oppugnaverunt eam.
Et exterriti qui erant in civitate, aperuerunt : 76
& obtinuit Jonathas Joppen. Et audivit Apollonius 77
: & admovit tria millia equitum, &
exercitum multum : Et abiit Azotum, tanquam 78
iter faciens : & ſtatim exiit in campum, eò quòd
haberet multitudinem equitum, & confideret in
eos. Et inſecutus eſt eum Jonathas in Azotum :
& commiſerunt exercitus prælium. Et reliquit 79
Apollonius mille equites occultè poſt eos. Et 80
cognovit Jonathas, quoniam inſidiæ ſunt poſt
ſe, & circumierunt caſtra ejus, & ejecerunt jacula
in populum à mane uſque ad veſperam. Populus 81
autem ſtabat, ſicut præceperat Jonathas.
Et laboraverunt equi eorum. Et emiſit Simon 82
exercitum ſuum, & commiſit contra legionem :
equites enim fatigati erant. Et contriti ſunt ab
eo, et fugerunt : Et equitatus diſperſus eſt in campo 83
: & fugerunt in Azotum : & intraverunt in
Bethdagon Idolium ſuum, ut ſalvarent ſe. Et 84
ſuccendit Jonathas Azotum, & civitates, quæ
erant in circuitu ejus : & accepit ſpolia eorum :
& templum Dagon, & eos, qui confugerant in
illud, ſuccendit igni. Et fuerunt, qui ceciderunt 85
gladio, cum his qui ſuccenſi ſunt, ferè octo millia
virorum. Et movit indè Jonathas caſtra, & applicuit 86
ea Aſcalonem : & exierunt, qui de civitate,
obviàm illi, in magna gloria. Et reverſus eſt Jonathas 87
in Hieruſalem cum ſuis, habentes ſpolia
multa. Et factum eſt, ut audivit Alexander rex 88
ſermones iſtos, addidit adhuc glorificare Jonatham.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Jam ſi confidis copiis tuis, deſcende ad nos 71
in planitiem, ibique alter alterius aſpectui
occurramus; nam mecum eſt potentia urbium.
Sciſcitare, & vide quis ego ſim, & qui 72
ſint adjutores noſtri; qui referent non eſſe
vobis conſiſtentiam pedum coram nobis: nam
bis victi fuerunt majores tui in terra ſua: Et 73
nunc non ſunt tibi vires ſuſtinendi copias
noſtras & equites noſtros in planitie, ubi
neque lapis, neque ſaxum eſt, neque locus
effugiendi. Cùm igitur audîſſet Jonathan 74
ſermones Apollonii, iratus atque commotus
eſt animo, delegítque decem millia virorum
ex Jeruſalem, & occurrit ei Simon frater ejus
in auxilium ipſius : Et caſtra poſuit Jonathan 75
contra Joppen, at clauſerunt urbem
cives ejus, quia præſidium Apollonii erat in
ea : Et cùm cives urbis oppugnâſſent eos, 76
tandem aperuerunt eis, & potitus eſt Jonathan
Joppe. Quod audiens Apollonius, 77
aſſumpſit tria millia equitum & copias permultas,
abiítque in Azotum quaſi tranſiens,
& prævenit eos in planitie, propter militiam
equitum quam ſecum habebat, cui confidebat.
Et perſecutus eſt eum Jonathan à 78
tergo ad Azotum uſque, & congreſſæ ſunt
acies ſimul ad prælium, Reliquerat autem 79
Apollonius mille equites à tergo eorum in
inſidiis. Sed cognoſcente Jonathane inſidias 80
eſſe à tergo ſuo, circundederunt caſtra
illius : cùmque jaculati eſſent adeò ut deficerent
jacula populi illius, à manè ad flexum
uſque *diei*, Populus tamen conſiſtebat, ut 81
mandaverat Jonathan. Demum fatigatis equitibus
eorum, Traxit Simon exercitum 82
ſuum, bellúmque commiſit cum phalangibus,
quouſque diſſoluti equites, et copiæ frangerentur,
& fugerent à conſpectu ipſius. Equitibus 83
itaque per planitiem diſſipatis, &
fugientibus in Azotum, ingreſſiſq; ædem Dagonis
idoli ſui ut eriperent ſeſe; Succendit 84
Jonathan ædem idoli eorum, & eos qui fugegerant
ut ſe reciperent in ædem Dagonis, ſuccendit
unà cum illa: & Azotum urbéſque ipſi
adjacentes igne combuſſit, abſtulítque ſpolia
earum. Fuerunt autem qui ceciderunt 85
cum iis qui combuſti ſunt, quaſi octo millia
virorum. Movens inde Jonathan, caſtra poſuit 86
contra Aſcalonem: & proceſſerunt incolæ
urbis in occurſum ejus cum gloria magna.
Poſtea reverſus eſt Jonathan in Jeruſalem 87
unà cum ſociis ſuis, habentes ſpolia opima.
Cùm autem audiſſet Alexander rex res iſtas, 88
ampliore gloriâ Jonathanem affecit.

Verſio VULG. LAT.

89 Et miſit ei fibulam auream, ſicut conſuetudo eſt dari
cognatis regum. Et dedit ei Accaron, & omnes fines
ejus, in poſſeſſionem.

CAP. XI.

1 ET rex Ægypti congregavit exercitum, ſicut arena
quæ eſt circa oram maris, & naves multas : & quærebat
obtinere regnum Alexandri dolo, & addere illud
2 regno ſuo. Et exiit in Syriam verbis pacificis,
& aperiebant ei civitates, & occurrebant ei : quia
mandaverat Alexander rex exire ei obviàm, eò quòd
3 ſocer ſuus eſſet. Cùm autem introiret civitatem
Ptolemæus, ponebat cuſtodias militum in ſingulis
4 civitatibus. Et ut appropiavit Azoto, oſtenderunt
ei templum Dagon ſuccenſum igni, & Azotum &
cætera ejus demolita, & corpora projecta, & eorum
qui cæſi erant in bello tumulos, quos fecerant ſecus
5 viam. Et narraverunt regi quia hæc fecit Jonathas,
6 ut invidiam facerent ei : & tacuit rex. Et occurrit
Jonathas regi in Joppen cum gloria, & invicèm ſe
7 ſalutaverunt, & dormierunt illîc. Et abiit Jonathas
cum rege uſque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus:
8 & reverſus eſt in Jeruſalem. Rex autem Ptolemæus
obtinuit dominium civitatum uſque Seleuciam maritimam,
& cogitabat in Alexandrum conſilia mala.
9 Et miſit legatos ad Demetrium, dicens; VENI,
componamus inter nos pactum, & dabo tibi filiam
meam, quam habet Alexander, & regnabis in regno
10 patris tui. Pœnitet enim me quòd dederim illi filiam
11 meam : quæſivit enim me occidere. Et vituperavit
eum, propterea quòd concupierat regnum
12 ejus. Et abſtulit filiam ſuam, & dedit eam Demetrio,
& alienavit ſe ab Alexandro, & manifeſtatæ
13 ſunt inimicitiæ ejus. Et intravit Ptolemæus Antiochiam,
& impoſuit duo diademata capiti ſuo, Ægypti
14 & Aſiæ. Alexander autem rex erat in Cilicia
illis temporibus : quia rebellabant qui erant in
15 locis illis. Et audivit Alexander, & venit ad eum
in bellum : & produxit Ptolemæus rex exercitum, &
occurrit ei in manu valida, & fugavit eum.

89 Καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς (ε) συγγενέσι
τῶν βασιλέων· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν Ἀκκαρὼν καὶ πάντα τὰ
ὅρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν. MS.A. (ε) συγγενεῦσιν

ΚΕΦ. ια'.

1 ΚΑὶ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἤθροισε δυνάμεις πολλάς, ὡς (α) τὴν
ἄμμον τὴν περὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ πλοῖα πολλά· καὶ ἐζήτησε
κατακρατῆσαι τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου δόλῳ, καὶ προσθεῖναι
2 αὐτὴν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Καὶ ἐξῆλθεν εἰς Συρίαν λόγοις εἰρηνικοῖς,
καὶ ἤνοιγον αὐτῷ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων, καὶ συνήντων αὐτῷ, ὅτι
ἐντολὴ ἦν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως συναντᾷν αὐτῷ, διὰ τὸ πενθερὸν
3 αὐτοῦ εἶναι. Ὡς δὲ εἰσεπορεύετο εἰς τὰς πόλεις (β) ὁ Πτολεμαῖος,
4 ἀπέτασσε τὰς δυνάμεις φρουρὰν ἐν ἑκάστῃ πόλει. Ὡς δὲ
ἤγγισεν Ἀζώτου, ἔδειξαν αὐτῷ τὸ ἱερὸν Δαγὼν (γ) ἐμπεπυρισμένον,
καὶ Ἄζωτον, καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς καθῃρημένα, καὶ τὰ
σώματα ἐῤῥιμμένα, καὶ τοὺς ἐμπεπυρισμένους οὓς ἐνεπύρισεν ἐν τῷ
5 πολέμῳ· ἐποίησαν γὰρ θημωνίας αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. Καὶ διηγήσαντο
τῷ βασιλεῖ ἃ ἐποίησεν Ἰωνάθαν, εἰς τὸ (′) ψογῆσαι αὐτόν.
6 καὶ ἐσίγησεν ὁ βασιλεύς. Καὶ συνήντησεν Ἰωνάθαν τῷ βασιλεῖ εἰς
Ἰόππην μετὰ δόξης, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, καὶ ἐκοιμήθησαν
7 ἐκεῖ. Καὶ ἐπορεύθη Ἰωνάθαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως τοῦ ποταμοῦ
8 τοῦ καλουμένου Ἐλευθέρου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλήμ. Ὁ δὲ
βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἐκυρίευσε τῶν πόλεων τῆς παραλίας ἕως
Σελευκείας τῆς παραθαλασσίας, καὶ διελογίζετο περὶ Ἀλεξάνδρου
9 λογισμοὺς πονηρούς. Καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς Δημήτριον (δ) τὸν
βασιλέα, λέγων, Δεῦρο συνθώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς διαθήκην, καὶ
δώσω σοι τὴν θυγατέρα μου ἣν ἔχει Ἀλέξανδρος, καὶ βασιλεύσεις
10 τῆς βασιλείας τοῦ πατρός σου. Μεταμεμέλημαι γὰρ δοὺς αὐτῷ τὴν
11 θυγατέρα μου, ἐζήτησε γὰρ ἀποκτεῖναί με. Καὶ (″) ἐψόγησεν αὐτὸν
12 χάριν τοῦ ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Καὶ ἀφελόμενος
αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἔδωκεν αὐτὴν τῷ Δημητρίῳ, καὶ ἠλλοιώθη (ε)
13 τῷ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐφάνη ἡ ἔχθρα αὐτῶν. Καὶ εἰσῆλθε Πτολεμαῖος
εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ περιέθετο (ζ) δύο διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν
14 αὐτοῦ, τὸ τῆς Ἀσίας καὶ Αἰγύπτου. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν (η) ἐν
Κιλικίᾳ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ὅτι ἀπεστάτουν οἱ ἀπὸ τῶν τόπων
15 ἐκείνων. Καὶ ἤκουσεν Ἀλέξανδρος, καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν (θ) πολέμῳ.
καὶ ἐξήγαγε Πτολεμαῖος (ι) τὴν δύναμιν, καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ
ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτόν.

MS.A. (α) ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ (β) Πτολεμαΐδος, (γ) ἐνεπυρισμένον, (′) ψογίσαι (δ) βασιλέα, (″) ἐψόγισεν (ε) τὸ πρόσωπον Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐφάνη ἔχθρα (ζ) τὸ διάδημα τῆς Ἀσίας, καὶ περιέθετο δύο (η) εἰς Κιλικίαν (θ) ἐν πολέμῳ. (ι) καὶ ἀπήντησεν

Interp. LAT.

*Et miſit ei fibulam auream, ſicut conſuetudo eſt 89
dari cognatis regum. Et dedit ei Accaron, &
omnes fines ejus, in poſſeſſionem.*

CAP. XI.

*ET rex Ægypti congregavit exercitus multos, 1
ſicut arenam, quæ eſt circa oram maris, &
naves multas : & quærebat obtinere regnum
Alexandri dolo, & addere illud regno ſuo. Et 2
exiit in Syriam, verbis pacificis : & aperiebant
ei illi qui de civitatibus, & occurrebant ei: quia
mandaverat Alexander rex exire ei obviàm, eò
quòd ſocer ſuus eſſet. Ut autem introibat in civitates 3
(a) Ptolemæus; ponebat cuſtodias militum
in ſingulis civitatibus. Ut autem appropiavit 4
Azoto; oſtenderunt ei templum Dagon ſuccenſum
igni, & Azotum, & ſuburbana ejus deſtructa,
& corpora projecta, & combuſtos, quos combuſſerat
in bello. Fecerant enim tumulos eorum in
via ejus : Et narraverunt regi quæ fecerat Jonathas, 5
ut criminarentur eum. Et tacuit rex. Et 6
occurrit Jonathas regi in Joppen cum gloria : &
invicèm ſe ſalutaverunt : & dormierunt illîc.
Et abiit Jonathas cum rege uſque ad fluvium, 7
qui vocabatur Eleutherus : & reverſus eſt in
Hieruſalem. Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium 8
civitatum maritimæ uſque Seleuciam
maritimam : & cogitabat in Alexandrum conſilia
mala. Et miſit legatos ad Demetrium regem, 9
dicens; Veni, componamus inter nos
pactum : & dabo tibi filiam meam quam habet
Alexander: & regnabis in regno patris tui. Pœnitet 10
enim me, quod dederim illi filiam meam.
Quæſivit enim me occidere. Et vituperavit 11
eum, propterea quòd ipſe concupierat regnum ejus.
Et abſtulit filiam ſuam, & dedit eam Demetrio 12
: & alienavit ſe ab Alexandro ; & manifeſtatæ
ſunt inimicitiæ eorum. Et intravit Ptolemæus 13
Antiochiam : & impoſuit duo diademata
capiti ſuo, Ægypti, & Aſiæ. Alexander autem 14
rex erat in Cilicia illis temporibus : quia rebellabant
qui erant in locis illis. Et audivit 15
Alexander : & venit ad eum in bellum. Et produxit
Ptolemæus exercitum : & occurrit ei in
manu valida, & fugavit eum.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Et miſit ei fibulam auream, prout mos eſt 89
dari cognatis regis, dedítque illi Ecronem
& omnes terminos ejus in hæreditatem.

CAP. XI.

REx autem Ægypti congregatis ſibi copiis 1
multis, arenæ quæ jacet ſuper litore
maris comparandis, plurimíſque navibus;
voluit obtinere regnum Alexandri dolo, ut
adjungeret illud regno ſuo. Quare illi in 2
Syriam pacificis verbis prodeunti aperiebant
cives urbium, occurrentes ipſi; quòd
Alexander præcepiſſet ut occurrerent ei
quaſi ſocero ſuo. Verùm Ptolomæus urbem 3
aliquam ingrediens, relinquebat copias
& cuſtodes in iis omnibus. Quum 4
autem perveniſſet Azotum, oſtenderunt ei
ædem Dagonis idoli exuſtam, & Azotum
omniáque ipſi adjacentia deſtructa, corpora
projecta, & incendia illa quæ flagraverat
Jonathan in bellis, fecerátque varios
tumulos in via : Et narraverunt regi 5
quicquid fecerat quaſi in opprobrium ipſius
: quæ cùm audîſſet rex, conticuit.
Occurrit autem Jonathan regi magna cum 6
gloria, & poſtquam ſalutem precati eſſent
alter alteri, & pernoctâſſent ibi, Abiiſſétque 7
Jonathan cum rege uſque ad fluvium
qui vocatur Ingenuus; reverſus eſt Jeroſolymam..
Ptolomæus autem rex potitus 8
omnium urbium quæ erant in tractu
maritimo, uſque ad Seleuciam quæ jacet
ſecus mare; machinabatur in Alexandrum
conſilium pernicioſum. Quamobrem miſſis 9
epiſtolis ad Demetrium regem, dixit ei;
Age, ſtatuamus fœdus alter cum altero,
daboque tibi filiam meam quam duxit Alexander,
& regnabis in regno patris tui.
Pœnitet enim me dediſſe illi filiam meam : 10
nam voluit interficere me, Illam verò 11
ſpernit ac parvipendit: nimirum concupiſcebat
regnum ejus. Itaque ablatam ab 12
eo filiam ſuam dedit Demetrio, & alienatus
eſt ab Alexandro, & declarata eſt inimicitia.
Et ingreſſus Ptolomæus Antiochiam, 13
impoſuit ſibi diadema Aſiæ, impoſuítque
duo diademata capiti ſuo, ab
Aſia in Ægyptum uſque. Rex autem Alexander 14
erat eo tempore in Cilicia, quia
rebellârant in eum incolæ loci illius. Quod 15
audiens Alexander, venit ad debellandum
eum: ſed procedens Ptolomæus adverſus
eum copioſo cum exercitu & manu validâ,
vicit Alexandrum :

Verſio VULG. LAT.

16 Et fugit Alexander in Arabiam, ut ibi protegeretur:
17 rex autem Ptolemæus exaltatus eſt. Et abſtulit Zab-
18 diel Arabs caput Alexandri, & miſit Ptolemæo. Et
rex Ptolemæus mortuus eſt in die tertia: & qui e-
rant in munitionibus, perierunt ab his qui erant in-
19 tra caſtra. Et regnavit Demetrius anno centeſimo
20 ſexageſimo ſeptimo. In diebus illis congregavit Jo-
nathas eos qui erant in Judæa, ut expugnarent arcem,
quæ eſt in Jeruſalem: & fecerunt contra eam machi-
21 nas multas. Et abierunt quidam qui oderant gentem
ſuam viri iniqui ad regem Demetrium, & nuntiave-
22 runt ei quòd Jonathas obſideret arcem. Et ut au-
divit, iratus eſt: & ſtatim venit ad Ptolemaidam, &
ſcripſit Jonathæ ne obſideret arcem, ſed occurreret
23 ſibi ad colloquium feſtinató. Ut audivit autem Jo-
nathas, juſſit obſidere: & elegit de ſenioribus Iſ-
24 rael, & de ſacerdotibus, & dedit ſe periculo. Et
accepit aurum, & argentum, & veſtem, & alia xe-
nia multa, & abiit ad Regem Ptolemaidam, & in-
25 venit gratiam in conſpectu ejus. Et interpella-
26 bant adverſùs eum quidam iniqui ex gente ſua. Et
fecit ei rex, ſicut fecerat ei qui ante eum fuerant:
& exaltavit eum in conſpectu omnium amicorum
27 ſuorum, Et ſtatuit ei principatum ſacerdotii, &
quæcunque alia habuit priùs pretioſa, & fecit eum
28 principem amicorum. Et poſtulavit Jonathas à re-
ge, ut immunem faceret Judæam, & tres toparchias,
& Samariam, & confines ejus: & promiſit ei ta-
29 lenta trecenta. Et conſenſit rex: & ſcripſit Jona-
thæ epiſtolas de his omnibus, hunc modum continen-
30 tes: REX Demetrius fratri Jonathæ ſalutem, &
31 genti Judæorum. Exemplum epiſtolæ, quam ſcripſi-
mus Laſtheni parenti noſtro de vobis, miſimus ad
32 vos ut ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni parenti ſa-
33 lutem. Genti Judæorum, amicis noſtris, & conſer-
vantibus quæ juſta ſunt apud nos, decrevimus bene-
facere propter benignitatem ipſorum, quam erga nos
34 habent. Statuimus ergò illis omnes fines Judææ, &
tres civitates, Lydan, & Ramathan, quæ additæ ſunt
Judææ ex Samaria, & omnes confines earum, ſeque-
ſtrari omnibus ſacrificantibus in Jeroſolymis, pro his
quæ ab eis priùs accipiebat rex per ſingulos annos,
& pro fructibus terræ & pomorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

16 Καὶ ἔφυγεν Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἀραβίαν, τοῦ σκεπασθῆναι αὐτὸν
17 ἐκεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὑψώθη. Καὶ ἀφεῖλε Ζαβδιὴλ ὁ
18 Ἄραψ τὴν κεφαλὴν Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπέστειλε τῷ Πτολεμαίῳ. Καὶ
ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ οἱ ὄντες
19 ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν (κ) ἀπώλοντο ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. Καὶ
20 ἐβασίλευσε Δημήτριος ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. Ἐν
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνήγαγεν Ἰωνάθαν τοὺς ἐκ τῆς Ἰουδαίας, τοῦ ἐκ-
πολεμῆσαι τὴν ἄκραν τὴν ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ (λ) ἐποίησεν ἐπ' αὐτὴν μη-
21 χανὰς πολλάς. Καὶ ἐπορεύθησάν τινες μισοῦντες τὸ ἔθνος αὐτῶν,
ἄνδρες παράνομοι, πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι Ἰω-
22 νάθαν περικάθηται τὴν ἄκραν. Καὶ ἀκούσας ὠργίσθη. ὡς δὲ ἤκουσεν,
εὐθέως ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἔγραψεν Ἰωνάθαν, τοῦ
μὴ περικαθῆσθαι (μ) τῇ ἄκρᾳ, καὶ τοῦ ἀπαντῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμμί-
23 σγειν εἰς Πτολεμαΐδα τῆς ταχίστης. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν, ἐκέλευ-
σε περικαθῆσθαι, καὶ ἐπέλεξε τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ, καὶ τῶν ἱερέων,
24 καὶ ἔδωκεν (ν) ἑαυτὸν τῷ κινδύνῳ. Καὶ λαβὼν ἀργύριον, καὶ χρυσίον, καὶ
ἱματισμόν, καὶ ἕτερα ξένια πλείονα, (ξ) ἐπορεύθη πρὸς τὸν βασιλέα εἰς
25 Πτολεμαΐδα, καὶ εὗρε χάριν (ο) ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ἐνετύγχανον κατ'
26 αὐτοῦ τινες ἄνομοι (π) τῆς ἐκ τοῦ ἔθνους. Καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ὁ βασι-
λεὺς καθὼς ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν ἐναντίον
27 πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ. Καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ ὅσα
ἄλλα εἶχε τίμια τοπρότερον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων
28 ἡγεῖσθαι. Καὶ ἠξίωσεν Ἰωνάθαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν Ἰουδαίαν
ἀφορολόγητον, καὶ τὰς τρεῖς τοπαρχίας, καὶ τὴν Σαμαρεῖτιν, καὶ (ρ) ἐπηγ-
29 γείλατο αὐτῷ τάλαντα τριακόσια. Καὶ εὐδόκησεν ὁ βασιλεύς, καὶ
ἔγραψε τῷ Ἰωνάθαν ἐπιστολὰς περὶ πάντων τούτων ἐχούσας τὸν τρόπον
30 τοῦτον. Βασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν, καὶ ἔθνει
31 Ἰουδαίων. Τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν Λασθένει τῷ
συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γεγράφαμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὅπως εἰδῆτε.
32 Βασιλεὺς Δημήτριος Λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. Τῷ ἔθνει τῶν
33 Ἰουδαίων φίλοις ἡμῶν, καὶ συντηροῦσι τὰ πρὸς ἡμᾶς δίκαια ἐκρίναμεν
34 ἀγαθοποιῆσαι χάριν (σ) τῆς ἐξ αὐτῶν εὐνοίας πρὸς ἡμᾶς. Ἑστάκαμεν
οὖν αὐτοῖς (τ) τά τε ὅρια τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοὺς τρεῖς νομούς, Ἀφαίρεμα, καὶ
(υ) Λύδδαν, καὶ Ῥαμαθέμ, οἵτινες προσετέθησαν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς
Σαμαρείτιδος, καὶ πάντα τὰ συγκυροῦντα αὐτοῖς πᾶσι τοῖς θυσιά-
ζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀντὶ τῶν βασιλικῶν ὧν ἐλάμβανεν ὁ βασι-
λεὺς παρ' αὐτῶν τοπρότερον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν (φ) γενημάτων
τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τῶν ἀκροδρύων.

MS.A. (κ) αὐτοῦ (λ) ἐποίησαν (μ) καὶ τοῦ (ν) αὐτὸν (ξ) καὶ ἐπορεύθη (ο) ἐναντίον (π) τῶν (ρ) ἐπηγγείλατο (σ) τῆς ἑαυτῶν (τ) τὰ (υ) Λύδδα, καὶ Ραθαμεὶν προσετέθησαν (φ) γενημάτων τῆς γῆς, καὶ τῶν

Interp. LAT.

Et fugit Alexander in Arabiam, ut ibi protege- 16
retur. Rex autem Ptolemæus exaltatus eſt. Et 17
abſtulit Zabdiel Arabs caput Alexandri, & miſit
Ptolemæo. Et rex Ptolemæus mortuus eſt in die 18
tertia: & qui erant in munitionibus, perierunt
ab iis qui in munitionibus. Et regnavit Deme- 19
trius anno centeſimo ſexageſimo ſeptimo. In die- 20
bus illis congregavit Jonathas eos qui erant de
Judæa, ut expugnarent arcem quæ erat in Hieru-
ſalem: & fecit contra eam machinas multas. Et 21
abierunt quidam, qui oderant gentem ſuam, viri
iniqui, ad regem: & renuntiaverunt ei, quòd Jo-
nathas obſideret arcem. Et audiens, iratus eſt. 22
Ut autem audivit, ſtatim iter faciens venit Ptole-
maidam, & ſcripſit Jonathæ, ne obſideret arcem,
ſed occurreret ſibi ad colloquium in Ptolemai-
dam feſtinató. Ut audivit autem Jonathas, juſſit 23
obſidere: & elegit de ſenioribus Iſrael, & de ſa-
cerdotibus: & dedit ſe periculo. Et accepit ar- 24
gentum et aurum, & veſtem, & alia xenia multa:
& abiit ad regem in Ptolemaidam: & invenit
gratiam in conſpectu ejus. Et interpellabant ad- 25
verſùs eum quidam iniqui ex gente. Et fecit ei 26
rex, ſicut fecerant ei qui ante eum fuerant: &
exaltavit eum in conſpectu omniũ amicorum ſuo-
rum. Et ſtatuit ei principatũ ſacerdotii, & quæ- 27
cunque alia habuit priùs pretioſa: & fecit eum
principem amicorum. Et poſtulavit Jonathas à 28
rege, ut immunem faceret Judæam, & tres Topar-
chias & (b) Samaritidem: & promiſit ei talenta
trecenta. Et conſenſit rex: & ſcripſit Jonathæ 29
epiſtolas de his omnibus, hunc modum continentes:
Rex Demetrius Jonathæ fratri ſalutem, & genti 30
Judæorum. Exemplum epiſtolæ, quam ſcripſimus 31
Laſtheni cognato noſtro de vobis, ſcripſimus etiam
ad vos, ut ſciretis. Rex Demetrius Laſtheni pa- 32
renti ſalutem. Genti Judæorum, amicis noſtris, 33
& conſervantibus quæ juſta ſunt erga nos, decre-
vimus benefacere propter benevolentiã quæ ab i-
pſis præſtatur erga nos. Statuimus ergò illis fines 34
Judææ, & tres civitates, (c) Aphærema, et Lyddã,
& Rhamathẽ, quæ additæ ſunt Judææ ex Sama-
ritide; & omnia pertinentia ad ipſas omnibus ſa-
crificantibus in Hieroſolymis, pro regalibus, quæ ab
eis priùs accipiebat rex per ſingulos annos de
fructibus terræ, & de fructibus arborum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]

Fugitque Alexander in Arabiam, ut prote- 16
geretur illic: Ptolomæus autem rex exalta-
tus eſt. Deinde tollens Zariel Arabs caput 17
Alexandri, miſit illud Ptolomæo. Sed rex 18
etiam Ptolomæus mortuus eſt poſt triduum,
& ex his quos reliquerat in munitionibus,
mortui ſunt in iiſdem munitionibus. Ita 19
regnavit Demetrius anno centeſimo ſexa-
geſimo ſeptimo. Iis diebus congregavit 20
Jonathan populum ex Juda, ut oppugna-
ret habitantes in arce quæ erat in Jeruſa-
lem, fecitque contra eam machinas mul-
tas. Sed abeuntes quidam odio habentes 21
gentem ſuam, iniqui, ad regem, dixerunt
ei; Ecce Jonathan obſidet arcem. Quod 22
cùm audiſſet rex, iratus eſt; & ſtatim ut
audivit, profectus eſt & venit Ptolemai-
dem, ſcripſitque Jonathani ne obſiderent
arcem, ſed veniret ipſe quamprimùm ob-
viam ſibi Ptolemaidem. Ut autem audivit 23
Jonathan, præcepit ut obſiderent arcem:
tum eligens *quoſdam* è ſacerdotibus & ſe-
nioribus Iſraëlis, expoſuit ſeipſum pericu-
lo: Et accipiens aurum, argentum, ve- 24
ſtes, aliaque munera, abiit Ptolemaidem
ad regem, & nactus eſt gratiam apud
eum: Et quamvis accuſarent eum qui- 25
dam iniqui ex popularibus; Tamen 26
fecit ei rex quemadmodum fecerat ei
anteceſſor ipſius, & exaltavit eum coram
omnibus amicis ſuis, Deditque ei ſacerdo- 27
tium & omnes honores quos priùs habebat,
& magnificavit eum, aſcripſitque eum in-
ter amicos ſuos majores & honeſtiores.
Tum deprecante Jonathane regem ut Ju- 28
dæam faceret immunem tributi, necnon
tres præfectos provinciæ, & Samariam,
promittendo illi trecenta talenta: Ac- 29
quievit rex, & ſcripſit Jonathani epiſtolas
de omnibus iis quæ poſtulaverat; ſcripſit
autem in eis ſic: Demetrius rex Jonathani 30
fratri meo & genti Judæorum ſalutem.
Exemplar epiſtolæ quam ſcripſimus Laſthe- 31
ni conſanguineo noſtro de vobis, ſcri-
bimus etiam vobis, ut vos etiam ſciatis.
Demetrius rex Laſtheni patri meo ſalutem. 32
Populo amico noſtro, & ſinceritatem erga 33
nos ſervanti, volumus gratiam præſtare
propter animum ipſorum erga nos. Con- 34
ſtituimus autem eis, & dedimus eis termi-
nos Judææ cum tribus vectigalibus Aphrem
Lydda & Ramathaim, quæ adjecta fuerant
Judææ ex Samaria, cumque omnibus ditio-
nibus earum, ad ſacrificium quod fit Jero-
ſolymis: pro tributis regis quæ exigebat
ab eis antea de ſemine terræ, deque fructi-
bus arborum.

Verſio VULG. LAT.

35 Et alia quæ ad nos pertinebant decimarum & tribu-
torum, ex hoc tempore remittimus eis: & areas ſa-
36 linarum, & coronas quæ nobis deferebantur, Omnia
ipſis concedimus: & nihil horum irritum erit ex hoc,
37 & in omne tempus. Nunc ergò curate facere horum
exemplum, & detur Jonathæ; & ponatur in monte
38 ſancto, in loco celebri. Et videns Demetrius rex quòd
ſiluit terra in conſpectu ſuo, & nihil ei reſiſtit, dimi-
ſit totum exercitum ſuum, unumquemque in locum
ſuum, excepto peregrino exercitu, quem contraxit
ab inſulis Gentium: & inimici erant ei omnes exer-
39 citus patrum ejus. Tryphon autem erat quidam par-
tium Alexandri priùs: & vidit quoniam omnis exer-
citus murmurabat contra Demetriũ, & ivit ad Emal-
chuel Arabem, qui nutriebat Antiochum filium Ale-
40 xandri: Et aſſidebat ei, ut traderet eum ipſi, ut re-
gnaret loco patris ſui: & enuntiavit ei quanta fecit
Demetrius, & inimicitias exercituum ejus adverſùs
41 illum. Et manſit ibi diebus multis. Et miſit Jonathas
ad Demetrium regem, ut ejiceret eos, qui in arce erant
in Jeruſalem, & qui in præſidiis erant: quia impu-
42 gnabant Iſrael. Et miſit Demetrius ad Jonathan, di-
cens; Non hæc tantùm faciam tibi, & genti tuæ: ſed
gloriâ illuſtrabo te, & gentem tuam, cùm fuerit op-
43 portunum. Nunc ergò rectè feceris, ſi miſeris in au-
xilium mihi viros: quia diſceſſit omnis exercitus meus.
44 Et miſit ei Jonathas tria millia virorum fortium Anti-
ochiam: & venerunt ad regem, & delectatus eſt rex
45 in adventu eorum. Et convenerunt qui erant de civi-
tate, centum viginti millia virorum, & volebant in-
46 terficere regem. Et fugit rex in aulam: & occupave-
runt qui erant de civitate itinera civitatis, & cœpe-
47 runt pugnare. Et vocavit rex Judæos in auxilium, &
convenerunt omnes ſimul ad eum, & diſperſi ſunt o-
48 mnes per civitatem: Et occiderunt in illa die cen
tum millia hominum, & ſuccenderunt civitatem, &
ceperunt ſpolia multa in die illa, & liberaverunt re-
49 gem. Et viderunt qui erant de civitate, quòd obti-
nuiſſent Judæi civitatem ſicut volebant: & infirmati
ſunt mente ſuâ, & clamaverunt ad regem cum preci-
bus, dicentes;

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

35 Καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν τῶν δεκατῶν, καὶ τῶν τελῶν τῶν
ἀνηκόντων ἡμῖν, καὶ τὰς τοῦ ἁλὸς λίμνας, καὶ τοὺς ἀνήκοντας ἡμῖν στεφά-
36 νους, Πάντα (χ) ἐπαρκέσομεν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀθετηθήσεται οὐδὲ
37 ἓν τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν (ψ) καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. Νῦν οὖν ἐπιμελέσθε
τοῦ ποιῆσαι τούτων ἀντίγραφον· καὶ δοθήτω Ἰωνάθαν, καὶ τεθήτω ἐν (ω) τῷ
38 ὄρει τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ (α) ἐπισήμῳ. Καὶ εἶδε Δημήτριος ὁ βασιλεὺς
ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ (β) οὐδὲν αὐτῷ ἀνθειστήκει, καὶ
ἀπέλυσε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἕκαστον (γ) εἰς τὸν ἴδιον τόπον,
πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων ὧν ἐξενολόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐ-
θνῶν· καὶ (δ) ἤχθραναν αὐτῷ πᾶσαι αἱ δυνάμεις (ε) τῶν πατέρων αὐτοῦ.
39 Τρύφων δὲ ἦν τῶν παρὰ Ἀλεξάνδρου τοπρότερον, καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι αἱ
δυνάμεις καταγογγύζουσι (ζ) τοῦ Δημητρίου, καὶ ἐπορεύθη πρὸς (η) Εἱμαλ-
κουαὶ τὸν Ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν Ἀντίοχον τὸ παιδάριον τὸ τοῦ Ἀλε-
40 ξάνδρου· Καὶ προσήδρευεν αὐτῷ, ὅπως παραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ, ὅπως
βασιλεύσῃ ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ (θ) ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα συνετέ-
λεσε Δημήτριος, καὶ τὴν ἔχθραν ἣν ἐχθραίνουσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις
41 αὐτοῦ. καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. Καὶ ἀπέστειλεν Ἰωνάθαν πρὸς
Δημήτριον τὸν βασιλέα, ἵνα ἐκβάλῃ τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐξ Ἱερουσαλήμ,
42 καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν, ἦσαν γὰρ πολεμοῦντες τὸν Ἰσραήλ. Καὶ
ἀπέστειλε Δημήτριος πρὸς Ἰωνάθαν, λέγων, Οὐ μόνον ταῦτα ποιήσω
σοι καὶ τῷ ἔθνει σου, (ʼ) ἀλλὰ δόξῃ δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος σου, ἐὰν
43 εὐκαιρίας τύχω. Νῦν οὖν ὀρθῶς ποιήσεις ἀποστείλας (˝) μοι ἄνδρας οἳ
44 (ι) συμμαχήσουσιν, ὅτι ἀπέστησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις μου. Καὶ ἀπέ-
στειλεν Ἰωνάθαν ἄνδρας τρισχιλίους δυνατοὺς ἰσχύϊ (˜) αὐτῷ εἰς Ἀντιό-
χειαν, καὶ ἦλθοσαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ (*) εὐφράνθη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ
45 τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. Καὶ ἐπισυνήχθησαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς μέσον τῆς
πόλεως (κ) εἰς δώδεκα μυριάδας ἀνδρῶν, καὶ ἠβούλοντο ἀνελεῖν τὸν
46 βασιλέα. Καὶ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλήν, καὶ κατελάβοντο οἱ
ἐκ τῆς πόλεως τὰς διόδους τῆς πόλεως, καὶ ἤρξαντο (λ) πολεμεῖν.
47 Καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ βοήθειαν, καὶ ἐπισυνή-
χθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες ἅμα· καὶ διεσπάρησαν ἐν τῇ (μ) πόλει
48 πάντες ἅμα· Καὶ ἀπέκτειναν ἐν τῇ πόλει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυρι-
49 άδας δέκα. καὶ ἐνεπύρισαν τὴν πόλιν, καὶ ἐλάβοσαν σκῦλα πολλὰ ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἔσωσαν τὸν βασιλέα. Καὶ ἴδον οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως
ὅτι κατεκράτησαν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς πόλεως, ὡς ἠβούλοντο, καὶ ἠσθένησαν ταῖς
διανοίαις αὐτῶν, καὶ ἐκέκραξαν πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ δεήσεως, λέγοντες,

MS.A. (χ) ἐπαρκέσομεν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀθετήσεται οὐδὲ (ψ) ἐπὶ τὸν (ω) ὄρει (α) ἐπιδήλῳ, ἐπισήμῳ. (β) οὐθὲν (γ) ἴδιον (δ) ἤχθρασαν αὐτῶν (ε) αἱ ἀπὸ τῶν πατέρων. Τρύφων (ζ) κατὰ τοῦ (η) Σιμαλκουὴ (θ) ἀπήγγειλαν (ʼ) ἀλλ' ἢ (˝) ἡμῖν (ι) συμμαχήσουσίν μοι, (˜) αὐτῶν (*) ηὐφράνθη (κ) ἄνδρας δώδεκα μυριάδας, καὶ (λ) ἐκπολεμεῖν. (μ) πόλει· Καὶ ἀπέκτειναν

Interp. LAT.

Et alia quæ ad nos pertinebant ex hoc tempore de- 35
cimarum, & tributorum pertinentium ad nos, &
ſalis ſtagna, & pertinentes ad nos coronas, Omnia 36
liberaliter ipſis remittimus. Et nihil horum irri-
tum erit ex hoc & in omne tempus. Nunc ergò 37
curate facere horum exemplum: & detur Jona-
thæ, & ponatur in monte ſancto in loco celebri. Et 38
videns Demetrius rex, quòd ſiluit terra in con-
ſpectu ſuo, & nihil ei reſiſtebat, dimiſit omnes ex-
ercitus ſuos, unumquemque in locum ſuum, excepto
peregrino exercitu, quem traxit ab inſulis genti-
um: & inimici erant ei omnes exercitus patrum
ejus. Tryphon autem erat quidam partium Ale- 39
xandri priùs: & vidit, quoniam omnes exercitus
murmuraverunt contra Demetrium; & ivit ad
Emalcue Arabem, qui nutriebat Antiochum filium
Alexandri. Et aſſidebat ei, ut traderet eum ipſi, 40
ut regnaret in loco patris ſui. Et enuntiavit ei
quanta fecit Demetrius, & inimicitias exercituũ
ejus adverſùs illum: & manſit ibi diebus multis.
Et miſit Jonathas ad Demetrium regem, ut ejice- 41
ret eos qui in arce erant, in Hieruſalem, & qui in
præſidiis erant: quia impugnabant Iſrael. Et mi- 42
ſit Demetrius ad Jonathan, dicens; Non hæc tan-
tùm faciam tibi, & genti tuæ, ſed gloriâ illuſtra-
bo te, & gentem tuam, ſi opportunitatem nactus
fuero. Nunc ergò rectè feceris; ſi miſeris in au- 43
xilium mihi viros: quoniam diſceſſerunt omnes
exercitus mei. Et miſit ei Jonathas tria millia 44
virorum fortium Antiochiam: & venerunt ad re-
gem: & delectatus eſt rex in adventu eorum. Et 45
convenerunt qui erant de civitate, in medium
civitatis, ad centum viginti millia virorum: &
volebant interficere regem. Et fugit rex in au- 46
lam: & occupaverunt, qui erant de civitate, iti-
nera civitatis, & cœperunt pugnare. Et vocavit 47
rex Judæos in auxilium: & convenerunt omnes
ſimul ad eum: et diſperſi ſunt in civitate (d) omnes
ſimul: Et occiderunt in civitate in illa die ad 48
centum millia: & ſuccenderunt civitatem, & ce-
perunt ſpolia multa in illa die, & liberaverunt
regem. Et viderunt, qui erant de civitate, quòd 49
obtinuiſſent Judæi civitatem, ſicut volebant; &
infirmati ſunt mente ſuâ, & clamaverunt ad re-
gem cum precibus, dicentes;

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]

Reliqua etiam quæ proveniebant nobis ex 35
decimis, vectigalibus, ſtagnis ſalis & coro-
nis ad nos pertinentibus, omnia dimiſimus
eis: Et nulla harum rerum violetur ex hoc & 36
deinceps. Et nunc cura ut horum exemplar 37
deſcribas, deſque Jonathani, & ponatur in
loco celebri & aperto, in monte ſancto.
Videns autem Demetrius ſilentem & quie 38
tam eſſe terram coram ipſo, & neminem
adverſari ſibi; dimiſit omnes copias, quem-
que in locum ſuum, præter illas quas ele-
git ex inſulis gentium: unde conceperunt
in eum inimicitiam omnes copiæ majorum
ipſius. Triphon autem qui fuerat olim ex 39
Alexandri familia, videns omnes copias
murmurare contra Demetrium, contulit ſe
ad Malchum Arabem qui educabat Antio-
chum filium Alexandri; Dixitque ei ut tra- 40
deret illum ſibi quatenus regem conſtitue-
ret eum pro patre ipſius: ſignificans ei quic-
quid fecerat Demetrius, & inimicitiã quam
contraxerant cum eo copiæ ipſius: man-
ſitque ibi dies multos. Miſit verò Jona- 41
than ad Demetrium regem ut ejiceret ha-
bitatores arcis ex Jeruſalem, & habitato-
res munitionum: oppugnabant enim Iſra-
ëlem. Et remiſit Demetrius ad Jonatha- 42
nem, & dixit ei; Non ſolùm hæc facturus
ſum tibi & genti tuæ, ſed etiam gloriâ affe-
cturus te, gentemque tuam, ubi commodita-
tem nactus fuero. Nunc autem rectè fece- 43
ris, ſi miſeris ad me viros in auxilium me-
um; nam defecerunt à me omnes copiæ.
Miſit ergò Jonathan ter mille viros ſtrenu- 44
iſſimos Antiochiam, quibus ad regem per-
venientibus gaviſus eſt rex de adventu eo-
rum. Et congregati omnes cives urbis qua- 45
ſi duodecim myriades intra urbem, vole-
bant interficere regem Demetrium: Sed 46
fugiente rege, & in atrium ingreſſo, occu-
paverunt cives urbis omnes exitus urbis, &
pugnare cœperunt. Quum autem advo- 47
câſſet rex Judæos ad auxilium ſuum, iique
omnes ſimul congregati eſſent ad eum: di-
ſperſerunt ſe omnes per urbem, Et occide- 48
runt in urbe eo die fermè decem myriades,
incenderunt urbem, & abſtulerunt eo die
ſpolia multa, regemque ſervaverunt. Qua- 49
re videntes cives urbis prævaluiſſe Judæos,
& totam urbem obtinuiſſe pro libitu; de-
bilitatæ ſunt mentes eorum, & ſupplices
clamaverunt ad regem, dicentes;

Verſio VULG. LAT.

50 Da nobis dextras, & ceſſent Judæi oppugnare nos & 51 civitatem. Et projecerunt arma ſua, & fecerunt pacem, & glorificati ſunt Judæi in conſpectu regis, & in conſpectu omnium qui erant in regno ejus, & nominati ſunt in regno: & regreſſi ſunt in Jeruſalem 52 habentes ſpolia multa. Et ſedit Demetrius rex in 53 ſede regni ſui: & ſiluit terra in conſpectu ejus. Et mentitus eſt omnia quæcunque dixit, & abalienavit ſe à Jonatha, & non retribuit ei ſecundùm beneficia 54 quæ ſibi tribuerat, & vexabat eum valdé. Poſt hæc autem reverſus eſt Tryphon, & Antiochus cum eo puer adoleſcens, & regnavit, & impoſuit ſibi dia- 55 dema. Et congregati ſunt ad eum omnes exercitus, quos diſperſerat Demetrius, & pugnaverunt contra 56 eum: & fugit, & terga vertit. Et accepit Tryphon 57 beſtias, & obtinuit Antiochiam: Et ſcripſit Antiochus adoleſcens Jonathæ, dicens; Conſtituo tibi ſacerdotium, & conſtituo te ſuper quatuor civitates, ut 58 ſis de amicis regis. Et miſit illi vaſa aurea in miniſterium, & dedit ei poteſtatem bibendi in auro, & 59 eſſe in purpura, & habere fibulam auream: Et Simonem fratrem ejus conſtituit ducem à terminis Tyri 60 uſque ad fines Ægypti. Et exiit Jonathas, & perambulabat trans flumen civitatis: & congregatus eſt ad eum omnis exercitus Syriæ in auxilium, & venit Aſcalonem, & occurrerunt ei honorificè de civitate. 61 Et abiit indè Gazam: & concluſerunt ſe qui erant in Gazæ: & obſedit eam, & ſuccendit quæ erant in cir- 62 cuitu civitatis, & prædatus eſt ea. Et rogaverunt Gazenſes Jonathan, & dedit illis dexteram: & accepit filios eorum obſides, & miſit illos in Jeruſalem: 63 & perambulavit regionem uſque Damaſcum. Et audivit Jonathas quòd prævaricati ſunt principes Demetrii in Cades, quæ eſt in Galilæa, cum exercitu 64 multo, volentes eum removere à negotio regni: Et occurrit illis: fratrem autem ſuum Simonem reliquit 65 intra provinciam. Et applicuit Simon ad Bethſuram, & expugnabat eam diebus multis, & conclu- 66 ſit eos. Et poſtulaverunt ab eo dextras accipere, & dedit illis: & ejecit eos indè, & cepit civitatem, & poſuit in ea præſidium.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

50 Δὸς ἡμῖν δεξιὰς, ϗ παυσάσθωσαν οἱ Ἰουδαῖοι πολεμοῦντες ἡμᾶς ϗ 51 τὴν πόλιν. Καὶ (ν) ἔρριψαν τὰ ὅπλα, ϗ ἐποίησαν εἰρήνην· ϗ ἐδοξάσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐναντίον τοῦ βασιλέως, ϗ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔχοντες σκῦλα 52 πολλά. Καὶ ἐκάθισε (ξ) Δημήτριος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου τῆς βα- 53 σιλείας αὐτοῦ, ϗ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ἐψεύσατο πάντα ὅσα εἶπε, καὶ ἠλλοτριώθη τῷ Ἰωνάθαν, ϗ οὐκ ἀνταπέδωκε (ο) κατὰ τὰς 54 εὐνοίας ἃς ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, ϗ (π) ἔθλιβεν αὐτὸν σφόδρα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστρεψε Τρύφων ϗ Ἀντίοχος μετ' αὐτοῦ παιδάριον νεώ- 55 τερον· ϗ ἐβασίλευσε ϗ ἐπέθετο διάδημα. Καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις ἃς (ρ) ἀπεσκόρπισε Δημήτριος, καὶ ἐπολέ- 56 μησαν πρὸς αὐτὸν, ϗ ἔφυγε ϗ ἐτροπώθη. Καὶ ἔλαβε Τρύφων τὰ 57 θηρία, ϗ κατεκράτησεν Ἀντιοχείας. Καὶ ἔγραψεν Ἀντίοχος ὁ νεώτερος (σ) τῷ Ἰωνάθαν, λέγων, Ἵστημί σοι τὴν ἀρχιερωσύνην, ϗ καθίστημί σε ἐπὶ τῶν τεσσάρων νομῶν, ϗ εἶναί σε τῶν φίλων τοῦ βασιλέως. 58 Καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ χρυσώματα ϗ διακονίαν, ϗ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν πίνειν ἐν χρυσώμασι, καὶ εἶναι ἐν πορφύρᾳ, ϗ ἔχειν πόρπην 59 χρυσῆν. Καὶ Σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησε στρατηγὸν ἀπὸ τῆς 60 κλίμακος Τύρου ἕως τῶν ὁρίων Αἰγύπτου. Καὶ ἐξῆλθεν Ἰωνάθαν, ϗ διεπορεύετο πέραν τοῦ ποταμοῦ, ϗ ἐν ταῖς πόλεσι, ϗ ἠθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις Συρίας εἰς συμμαχίαν, ϗ ἦλθεν εἰς Ἀσκά- 61 λωνα, ϗ ἀπήντησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐνδόξως. Καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς Γάζαν, ϗ ἀπέκλεισαν οἱ ἀπὸ Γάζης, ϗ περιεκάθισε περὶ αὐτὴν, ϗ ἐνεπύρισε τὰ περιπόλια αὐτῆς (τ) πυρὶ, καὶ ἐσκύλευσεν (υ) 62 αὐτά. Καὶ ἠξίωσαν οἱ ἀπὸ Γάζης (φ) τὸν Ἰωνάθαν, ϗ ἔδωκεν αὐτοῖς δεξιὰς, καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς (χ) ἀρχόντων αὐτῶν εἰς ὅμηρα, ϗ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Ἱερουσαλὴμ, ϗ διῆλθε τὴν χώραν ἕως Δαμασκοῦ. 63 Καὶ ἤκουσεν Ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου εἰς (ψ) Κάδης τὴν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, μετὰ δυνάμεως πολλῆς, βουλόμενοι 64 μεταστῆσαι αὐτὸν τῆς χρείας. Καὶ συνήντησεν αὐτοῖς, τὸν δὲ 65 ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα κατέλιπεν ἐν τῇ χώρᾳ. Καὶ παρενέβαλε Σίμων (') ἐπὶ Βαιθσούρα, καὶ ἐπολέμει αὐτὴν ἡμέρας πολλὰς, ϗ συνέ- 66 κλεισεν αὐτήν. Καὶ ἠξίωσαν αὐτὸν τοῦ δεξιὰς λαβεῖν, ϗ ἔδωκεν αὐτοῖς, ϗ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν, καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν, ϗ ἔθετο ἐπ' (ω) αὐτῇ φρουράν.

MS. A. (ν) ἔρριψαν (ξ) ὁ βασιλεὺς Δημήτριος (ο) τὰς εὐνοίας (π) ἔθλιψεν (ρ) ἀπεσκόρπισεν (σ) Ἰωνάθᾳ, (τ) ἐν πυρὶ, (υ) αὐτάς. (φ) Ἰωνάθαν, (χ) τῶν ἀρχόντων (ψ) Κήδες (') ἐν (ω) αὐτὴν

Interp. L A T.

Da nobis dexteras: & ceſſent Judæi oppugnare 50 nos, & civitatem. Et projecerunt arma, & 51 fecerunt pacem. Et glorificati ſunt Judæi in conſpectu regis, & in conſpectu omnium qui erant in regno ejus: & regreſſi ſunt in Hieruſalem habentes ſpolia multa. Et ſedit Demetrius rex in 52 ſede regni ſui, & ſiluit terra in conſpectu ejus. Et mentitus eſt omnia quæcunque dixit: & ab- 53 alienavit ſe à Jonatha: & non retribuit ſecundùm beneficia quæ ſibi tribuerat: & vexabat eum valdé. Poſt hæc autem reverſus eſt 54 Tryphon, & Antiochus cum eo puer adoleſcens. Et regnavit & impoſuit ſibi diadema. Et con- 55 gregati ſunt ad eum omnes exercitus, quos diſperſerat Demetrius: & pugnaverunt contra eum: & fugit, & terga vertit. Et accepit Tryphon 56 beſtias, & obtinuit Antiochiam. Et ſcripſit 57 Antiochus adoleſcens Jonathæ, dicens; Conſtituo tibi ſummum ſacerdotium: & conſtituo te ſuper quatuor civitates, & ut ſis de amicis regis. Et 58 miſit illi vaſa aurea, & miniſterium: & dedit ei poteſtatem bibendi in auro, & eſſe in purpura, & habere fibulam auream. Et Si- 59 monem fratrem ejus conſtituit ducem ab aſcenſu Tyri uſque ad fines Ægypti. Et exiit Jona- 60 thas: & perambulabat trans fluvium, & in civitatibus: & congregati ſunt ad eum omnes exercitus Syriæ in auxilium. Et venit Aſcalonem: & occurrerunt ei illi qui de civitate, honorificé. Et abiit indè Gazam: & conclu- 61 ſerunt ſe qui erant Gazæ: & obſedit eam: & ſuccendit igni quæ erant in circuitu civitatis, & prædatus eſt ea. Et rogaverunt Gazenſes 62 Jonathan: & dedit illis dexteras: & accepit filios principum eorum obſides: & miſit illos in Hieruſalem. Et perambulavit regionem uſque Damaſcum. Et audivit Jonathas, quòd ade- 63 rant principes Demetrii in Cades, quæ eſt in Galilæa, cum exercitu multo, volentes removere eum à (e) provincia. Et occurrit illis: fratrem 64 autem ſuum Simonem reliquit in provincia. Et 65 applicuit Simon ad Bæthſuram: & oppugnabat eam diebus multis: Et concluſit eam. Et 66 poſtulaverunt ab eo dexteras accipere: & dedit illis: & ejecit eos indè, & cepit civitatem, & poſuit in ea præſidium.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
63 [illegible]
64 [illegible]
65 [illegible]
66 [illegible]

Da nobis dexteras, ceſſentque à nobis 50 Judæi qui nos & urbem oppugnant. Et 51 abjicientes arma ſua, dederunt dexteras, & inierunt pacem. Judæi verò majorem gloriam adepti apud regem & apud omnem cœtum, reverſi ſunt Jeroſolymam, habentes ſecum multa ſpolia. Ita 52 ſedit rex Demetrius ſuper throno regni ſui, & ſiluit quievitque terra coram eo. Sed mentitus eſt in omnibus quæ dixe- 53 rat: nam abalienatus eſt à Jonathane, nihilque dedit ei ex his quæ promiſerat ipſi; imò gratìs opprimebat eum. Ve- 54 rùm poſthæc reverſus Triphon unâ cum Antiocho puero parvulo regnavit, aſſumpſitque diadema. Et congregatæ ſunt 55 ad eum omnes copiæ quas diſperſerat Demetrius. Et abſtulit Triphon omnes 56 beſtias ejus, cepitque Antiochiam. Tum 57 ſcripſit Antiochus parvulus Jonathani, dicens; Confirmo tibi principatum ſacerdotii, & præficio te quatuor tributis, & *volo*, ut ſis ex amicis regis: Et miſit 58 ei vaſa aurea & miniſterium, deditque ei facultatem bibendi aureo *vaſe*, & induendi purpuram fibulâ aureâ inſignitam, Simonem quoque fratrem ejus principem 59 conſtituit à terminis Tyri uſque ad terminum Ægypti. Deinde egreſſus Jona- 60 than perluſtrabat regionem transfluvialem & urbes: & congregatæ ſunt ad eum omnes copiæ Syriæ in auxilium ipſius. Deinde veniente Jonathane Aſcalonem, 61 occurerunt ei cives urbis magna cum gloria. Inde abiit Azam, ubi occludentibus Azanis, obſederunt eam, igneq combuſſerunt eam cum omnibus ſuburbiis ejus, & diripuerunt eam. Sed rogantibus Azanis 62 Jonathanem, dedit eis dexteras; & acceptos filios eorum obſides miſit in Jeruſalem, luſtravitque terram Damaſcum uſque. Audiens autem Jonathan veniſſe 63 principes Demetrii in Cades quæ eſt in Galilæa multo cum exercitu, volentes eum avocare à negotiis ejus, Abiit & occurrit 64 illis: Simoneum verò fratrem ejus reliquerunt in regione illa. Obſeditque Simon 65 Beth-ſuram, & ubi oppugnaſſet eos diebus multis, & concluſiſſet habitatores ejus; Rogaverunt eum ut daret ſibi dexteras; 66 Quare iis inde expulſis, cepit urbem, poſuitque in ea præſidium.

Verſio VULG. LAT.

67 Et Jonathas, & caſtra ejus applicuerunt ad aquam Ge- 68 neſar, & ante lucem vigilaverunt in campo Aſor. Et ecce caſtra alienigenarum occurrebant in campo, & tendebant ei inſidias in montibus: ipſe autem occur- 69 rit ex adverſo. Inſidiæ verò exurrexerunt de locis 70 ſuis, & commiſerunt prælium. Et fugerunt qui erant ex parte Jonathæ omnes, & nemo relictus eſt ex eis, niſi Mathathias filius Abſolomi, & Judas filius Cal- 71 phi, princeps militiæ exercitûs. Et ſcidit Jonathas veſtimenta ſua, & poſuit terram in capite ſuo, & ora- 72 vit. Et reverſus eſt Jonathas ad eos in prælium, & con- 73 vertit eos in fugam, & pugnaverunt. Et viderunt qui fugiebant partis illius, & reverſi ſunt ad eum, & inſequebantur cum eo omnes uſque Cades ad caſtra ſua, 74 & pervenerunt uſque illuc. Et ceciderunt de alienigenis in die illa tria millia virorum: & reverſus eſt Jonathas in Jeruſalem.

CAP. XII.

1 ET vidit Jonathas quia tempus eum juvat, & elegit viros, & miſit eos Romam, ſtatuere & renovare cum 2 eis amicitiam: Et ad Spartiatas, & ad alia loca miſit 3 epiſtolas ſecundùm eandem formam. Et abierunt Romam, & intraverunt curiam, & dixerunt; Jonathas ſummus ſacerdos, & gens Judæorum miſerunt nos, ut renovaremus amicitiam & ſocietatem ſecundùm pri- 4 ſtinum. Et dederunt illis epiſtolas ad ipſos per loca, 5 ut deducerent eos in terram Juda cum pace. Et hoc eſt exemplum epiſtolarum, quas ſcripſit Jonathas 6 Spartiatis: JONATHAS ſummus ſacerdos, & ſeniores gentis, & ſacerdotes, & reliquus populus Ju- 7 dæorum, Spartiatis fratribus ſalutem. Jampridem miſſæ erant epiſtolæ ad Oniam ſummum ſacerdotem ab Ario, qui regnabat apud vos, quoniam eſtis fratres noſtri, ſicut reſcriptum continet, quod ſubjectum eſt. 8 Et ſuſcepit Onias virum, qui miſſus fuerat, cum honore: & accepit epiſtolas, in quibus ſignificabatur 9 de ſocietate & amicitia. Nos, cùm nullo horum indigeremus, habentes ſolatio ſanctos libros, qui ſunt 10 in manibus noſtris, Maluimus mittere ad vos renovare fraternitatem, & amicitiã, ne fortè alieni efficiamur à vobis: multa enim tempora tranſierũt, ex quo miſiſtis 11 ad nos. Nos ergò in omni tempore ſine intermiſſione in diebus ſolennibus, & cæteris quib⁹ oportet, memores ſumus veſtrî in ſacrificiis quæ offerimus, & in obſervationibus, ſicut fas eſt & decet meminiſſe fratrum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

67 Καὶ Ἰωνάθαν, ϗ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ (α) Γεν- 68 νησὰρ, ϗ ὤρθρισαν τοπρωῒ εἰς τὸ πεδίον Νασώρ. Καὶ ἰδοὺ παρεμβολὴ ἀλλοφύλων ἀπήντα αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐξέβαλον ἔνεδρον 69 ἐπ' αὐτὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν, αὐτοὶ δὲ ἀπήντησαν ἐξεναντίας. Τὰ δὲ ἔνε- 70 δρα ἐξανέστησαν ἐκ τῶν τόπων (') αὐτῶν, καὶ συνῆψαν πόλεμον. Καὶ ἔφυγον οἱ παρὰ (β) Ἰωνάθαν πάντες, οὐδὲ εἷς κατελείφθη ἀπ' αὐτῶν, πλὴν Ματταθίας ὁ τοῦ (γ) Ἀβεσσαλώμου, ϗ Ἰούδας ὁ τοῦ Χαλφὶ, ἄρχοντες τῆς 71 στρατιᾶς τῶν δυνάμεων. Καὶ διέρρηξεν Ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ϗ 72 (δ) ἐπέθηκε γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ϗ προσηύξατο. Καὶ (ε) ὑπέ- 73 στρεψε πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτοὺς, ϗ ἔφυγον. Καὶ ἴδον οἱ φεύγοντες (ζ) οἱ παρ' αὐτοῦ, ϗ ἐπέστρεψαν πρὸς αὐτὸν, ϗ ἐδίωκον μετ' αὐτοῦ ἕως Κάδης ἕως τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, καὶ παρενέβα- 74 λον ἐκεῖ. Καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἄνδρας τρισχιλίους. ϗ ἐπέστρεψεν Ἰωνάθαν εἰς Ἱερουσαλήμ.

MS.A. (α) τοῦ Γεννησὰρ, (') ἑαυτῶν, (β) Ἰωνάθου (γ) Ἀψαλώμου, (δ) ἐπέθετο (ε) ἐπέστρεψεν (ζ) παρ' αὐτοῦ,

ΚΕΦ. ιβ'.

1 ΚΑὶ εἶδεν Ἰωνάθαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συνεργεῖ, ϗ ἐπέλεξεν ἄνδρας, ϗ ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην, στῆσαι καὶ (α) ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φι- 2 λίαν. Καὶ πρὸς Σπαρτιάτας, ϗ τόπους ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς κα- 3 τὰ (') τὰ αὐτά. Καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Ῥώμην, ϗ (") εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον, ϗ (β) εἶπον, Ἰωνάθαν ὁ ἀρχιερεὺς, ϗ τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων, (γ) ἀπέστειλεν ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν αὐτοῖς, ϗ τὴν συμ- 4 μαχίαν κατὰ τὸ πρότερον. Καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς κατὰ τόπον, ὅπως προπέμπωσιν αὐτοὺς εἰς γῆν Ἰούδα μετ' εἰρήνης. 5 Καὶ τοῦτο (δ) τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἔγραψεν Ἰωνάθαν τοῖς 6 Σπαρτιάταις· Ἰωνάθαν ἀρχιερεὺς (ε), ϗ ἡ γερουσία τοῦ ἔθνους, ϗ οἱ ἱερεῖς, καὶ ὁ λοιπὸς δῆμος τῶν Ἰουδαίων, Σπαρτιάταις τοῖς ἀδελ- 7 φοῖς χαίρειν. Ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν ἐπιστολαὶ πρὸς Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα παρὰ Δαρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ἀδελφοὶ 8 ἡμῶν, ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται. Καὶ ἐπεδέξατο Ὀνίας τὸν ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμένον ἐνδόξως, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς ἐν αἷς διεσαφεῖτο 9 περὶ συμμαχίας, ϗ φιλίας. Καὶ ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς τούτων ὄντες, παράκλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν, 10 Ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν ἀνανεώσασθαι, πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριωθῆναι ὑμῶν· πολλοὶ γὰρ καιροὶ διῆλθον 11 ἀφ' οὗ ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς. Ἡμεῖς οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδιαλείπτως (ζ) ἔν τε ταῖς ἑορταῖς, καὶ (η) ταῖς λοιπαῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνησκόμεθα ὑμῶν, ἐφ' ὧν προσφέρομεν θυσιῶν, ϗ ἐν ταῖς προσευχαῖς, ὡς δέον ἐστὶ καὶ πρέπον μνημονεύειν ἀδελφῶν.

MS.A. (α) ἀνανεῶσαι (') ταῦτα. (") ἐπορεύθησαν (β) εἶπαν, (γ) ἀπέστειλαν (δ) ἀντίγραφον (ε) τοῦ ἔθνους, καὶ ἡ γερουσία, καὶ οἱ (ζ) ἐν ταῖς (η) ἐν ταῖς

Interp. LAT.

Et Jonathas, & caſtra ejus applicuerunt ad aquã 67 Genneſar: & ante lucem ſurrexerunt in campo Nazor. Et ecce caſtra alienigenarũ occurrebant 68 ei in campo, & tetenderant inſidias ei in montibus: ipſi autem occurrerunt ex adverſo: Inſidiæ 69 verò exurrexerunt de locis ſuis, & commiſerunt prælium. Et fugerunt, qui erant ex parte Jonathæ, omnes: & nemo relictus eſt ex eis, niſi Mattathias filius Abeſſalomi, & Judas filius Calphi, principes militiæ exercituũ. Et ſcidit Jonathas 71 veſtimenta ſua, & poſuit terram in capite ſuo, & oravit. Et reverſus eſt ad eos in prælium: & 72 convertit eos in fugam: & fugerunt. Et viderunt 73 qui fugiebant partis illius, & reverſi ſunt ad eum, & inſequebantur cum eo uſq; Cades, uſque ad caſtra eorum: & caſtrametati ſunt illic. Et ceciderunt de alienigenis in die illa ad tria millia vi- 74 rorum. Et reverſus eſt Jonathas in Hieruſalem.

CAP. XII.

ET vidit Jonathas, quia tempus eum juvat: & 1 elegit viros, & miſit Romam, ſtatuere & renovare cum eis amicitiam. Et ad Spartiatas, & alia 2 loca, miſit epiſtolas, ſecundùm eandem formam. Et 3 abierunt Romam, & intraverunt curiam, & dixerunt; Jonathas, ſummus ſacerdos, & gens Judæorum, miſerunt nos, ut renovaremus amicitiam cum ipſis & ſocietatem ſecundùm priſtinum. Et 4 dederunt illis epiſtolas (a) ad ipſos per loca, ut deducerent eos in terram Juda cum pace. Et hoc eſt 5 exemplum epiſtolarum, quas ſcripſit Jonathas Spartiatis: Jonathas ſummus ſacerdos, & ſe- 6 niores gentis, & ſacerdotes, & reliquus populus Judæorũ, Spartiatis fratribus ſalutem. Jam pri- 7 dem miſſæ erant epiſtolæ ad Oniam ſummum ſacerdotem, à Dario, qui regnabat apud vos, quoniam eſtis fratres noſtri, ſicut exemplum ſubjectum eſt. Et ſuſcepit Onias virum, qui miſſus fuerat cum 8 honore: & accepit epiſtolas, in quibus ſignificabatur de ſocietate, et amicitia. Et nos igitur, cũ nullo 9 horũ indigeremus, ſolatio habentes ſanctos libros, qui ſunt in manibus noſtris, Aggreſſi ſumus mit- 10 tere ad vos renovare fraternitatem, & amicitiam; ne alieni efficiamur à vobis. Multa enim tempora tranſierũt, ex quo miſiſtis ad nos. Nos ergò in omni 11 tempore, ſine intermiſſione & in diebus ſolennibus, & cæteris quibus oportet, memores ſumus veſtrî in ſacrificiis, quæ offerimus, & in orationibus, ſicut fas eſt, & decet meminiſſe fratrum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

67 [illegible]
68 [illegible]
69 [illegible]
70 [illegible]
71 [illegible]
72 [illegible]
73 [illegible]
74 [illegible]

* [illegible] *

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

Jonathan verò & exercitus ejus caſtrameta- 67 ti ſunt ad aquas Geneſar, & prætervertit manè ad planitiem Aſoris: Cùm ecce ex- 68 ercitus Palæſtinorum occurrit ei in eadem planitie, & emiſerunt in eum inſidias. Qui- 69 bus à tergo illorum exurgentibus, bellumque miſcentibus; Fugerunt omnes mili- 70 tes Jonathanis, nemine eorum cum ipſo manente, præter Mathitham filium Abiſalomi, & Judam filium Haphi, & præcipuos duces militiæ. Tunc Jonathan lacerans 71 veſtimenta ſua, & pulverem capiti ſuo imponens, oravit; Reverſúſque ad eos in 72 prælium, devicit eos, ita ut fugerent. Vi- 73 dentes autem hos fugientes, illi qui erant cũ ipſo, reverſi venerunt ad eum, & perſecuti ſunt eos uſque ad Seleuc *ubi erant* caſtra eorum; ibique caſtrametati ſunt: Et ceci- 74 derunt è Palæſthinis eo die, quaſi tria millia virorũ: tum rediit Jonathan Jeroſolymã.

CAP. XII.

VIdens itaque Jonathan tempus hoc eſſe 1 ſibi adjumento, elegit viros, miſitque Romam ad ſtatuendam & renovandam cum eis amicitiam: Ad Spartiatas quoque & alia 2 loca miſit epiſtolas eodem modo. Ergò Ro- 3 mam profecti & Senatum eorum ingreſſi, dixerunt eis; Jonathan ſummus ſacerdos & gens Judæorum miſerunt nos ad renovandam amicitiam & auxilium ut antea. Et ac- 4 ceperunt eos Romani cum gaudio, dederúntque eis literas, ut ubicunque commorarentur, deducerent eos cum pace in terram Judææ. Porrò hoc eſt exemplar epiſtolæ 5 quam miſit Jonathan Spartiatis; Jonathan 6 ſumm⁹ ſacerdos, & ſeniores, atq; ſacerdotes, totáq; gens Judæorũ, Spartiatis fratrib⁹ noſtris ſalutem. Etiã nuper miſſæ ſunt literæ à 7 Dario rege veſtro ad Honiam ſummum ſacerdotem, vos eſſe fratres noſtros, ut eædem literæ declarant. Et accepit Honia virum 8 illum qui miſſus fuerat, honorificè; accepítque literas illas quæ ſcriptæ erant de auxilio deque amicitia. Nos autem his rebus 9 minimè confiſi (nam conſolationi ſunt nobis libri ſacri quos præ manibus habemus) Propterea voluimus ad vos mittere ad re- 10 novandam amicitiam & concordiã quã vobiſcũ habemus, ne ſimus vobis quaſi alieni; nam ecce tempus multũ elapſum eſt ex quo miſiſtis ad nos. Nos quidẽ omni tempore in- 11 defeſsè, feſtis & diebus celebrioribus recordamur veſtri in omnibus ſacrificiis quæ offerimus, & in omnibus orationibus, prout oportet ac decet quempiam meminiſſe fratrum ſuorum.

Verſio VULG. LAT.

12 Lætamur itaque de gloria veſtra. Nos autem cir-13 cumdederunt multæ tribulationes, & multa prælia, & impugnaverunt nos reges, qui ſunt in circuitu no-14 ſtro. Noluimus ergò vobis moleſti eſſe, neque cæ-15 teris ſociis & amicis noſtris, in his præliis. Habuimus enim de cœlo auxilium, & liberati ſumus nos, & hu-16 miliati ſunt inimici noſtri. Elegimus itaque Numenium Antiochi filium, & Antipatrem Jaſonis filium, & miſimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam 17 & ſocietatem priſtinam. Mandavimus itaque eis ut veniant etiam ad vos, & ſalutent vos: & reddant vobis epiſtolas noſtras de innovatione fraternitatis 18 noſtræ. Et nunc benè facietis reſpondentes nobis 19 ad hæc. Et hoc eſt reſcriptum epiſtolarum, quod 20 miſerat Oniæ: Arius, rex Spartiatarum, Oniæ ſa-21 cerdoti magno ſalutem. Inventum eſt in ſcriptura de Spartiatis & Judæis, quoniam ſunt fratres, & 22 quòd ſunt de genere Abraham. Et nunc ex quo hæc cognovimus, benè facitis ſcribentes nobis de pace 23 veſtra. Sed & nos reſcripſimus vobis; Pecora noſtra, & poſſeſſiones noſtræ, veſtræ ſunt; & veſtræ, 24 noſtræ: mandavimus itaque hæc nuntiari vobis. Et audivit Jonathas, quoniam regreſſi ſunt principes Demetrii cum exercitu multo ſupra quàm priùs, pu-25 gnare adverſùs eum. Et exiit ab Jeruſalem, & occurrit eis in Amathite regione: non enim dederat 26 eis ſpatium ut ingrederentur regionem ejus. Et miſit ſpeculatores in caſtra eorum: & reverſi renuntiaverunt quòd conſtituunt ſupervenire illis noctè. 27 Cùm occidiſſet autem Sol, præcepit Jonathas ſuis vigilare, & eſſe in armis paratos ad pugnam totâ noctè, & poſuit cuſtodes per circuitum caſtrorum. 28 Et audierunt adverſarii quòd paratus eſt Jonathas cum ſuis in bello: & timuerunt, & formidaverunt in corde ſuo: & accenderunt focos in caſtris ſuis. 29 Jonathas autem, & qui cum eo erant, non cognoverunt uſque manè: videbant autem luminaria arden-30 tia. Et ſecutus eſt eos Jonathas, & non comprehendit eos: tranſierant enim flumen Eleutherum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

12 Εὐφραινόμεθα δὲ ἐπὶ τῇ δόξῃ ὑμῶν. Ἡμᾶς δὲ ἐκύκλωσαν πολλαὶ 13 θλίψεις, καὶ πόλεμοι πολλοί, καὶ ἐπολέμησαν ἡμᾶς οἱ βασιλεῖς οἱ 14 κύκλῳ ἡμῶν. (θ) Καὶ οὐκ ἠβουλόμεθα οὖν παρενοχλῆσαι ὑμῖν, καὶ (ι) τοῖς λοιποῖς συμμάχοις, καὶ φίλοις ἡμῶν, ἐν τοῖς πολέμοις 15 τούτοις. Ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ (κ) οὐρανοῦ βοήθειαν βοηθοῦσαν ἡμῖν, καὶ (λ) ἐῤῥύσθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. 16 Ἐπελέξαμεν οὖν Νουμήνιον Ἀντιόχου καὶ Ἀντίπατρον (ͷ) Ἰάσονος, καὶ ἀπεστάλκαμεν πρὸς Ῥωμαίους ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς 17 φιλίαν, καὶ συμμαχίαν τὴν (μ) προτέραν. Ἐνετειλάμεθα οὖν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς πορευθῆναι, καὶ ἀσπάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν 18 τὰς παρ' ἡμῶν ἐπιστολὰς περὶ τῆς ἀνανεώσεως καὶ τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν. 19 Καὶ νῦν καλῶς (ν) ποιήσετε ἀντιφωνήσαντες ἡμῖν πρὸς ταῦτα. Καὶ 20 τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν (ξ) ὧν ἀπέστειλεν. Ὀνιάρης βασι-21 λεὺς Σπαρτιατῶν Ὀνίᾳ ἱερεῖ μεγάλῳ (ο) χαίρειν. Εὑρέθη ἐν γραφῇ περί τε τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Ἰουδαίων, ὅτι (π) εἰσὶν ἀδελφοί, καὶ ὅτι 22 εἰσὶν ἐκ γένους Ἀβραάμ. Καὶ νῦν ἀφ' οὗ ἔγνωμεν ταῦτα, καλῶς 23 ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης ὑμῶν. Καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν ὑμῖν, Τὰ κτήνη ὑμῶν καὶ ἡ ὕπαρξις ὑμῶν ἡμῖν ἐστι, καὶ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστιν. ἐντελλόμεθα οὖν ὅπως ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ 24 ταῦτα. Καὶ ἤκουσεν Ἰωνάθαν ὅτι ἐπέστρεψαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου μετὰ δυνάμεως πολλῆς ὑπὲρ τὸ πρότερον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν. 25 Καὶ ἀπῆρεν ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν Ἀμαθῖτιν χώραν· οὐ γὰρ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀνοχὴν (ρ) ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐ-26 τοῦ. Καὶ ἀπέστειλε κατασκόπους εἰς τὴν παρεμβολὴν (σ) αὐτῶν, καὶ (τ) ἀπέστρεψαν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, ὅτι (υ) οὕτω τάσσονται ἐπιπεσεῖν ἐπ' 27 αὐτοὺς τὴν νύκτα. Ὡς δὲ ἔδυ ὁ ἥλιος, ἐπέταξεν Ἰωνάθαν τοῖς παρ' αὐτοῦ γρηγορεῖν, καὶ εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, (φ) καὶ ἑτοιμάζεσθαι εἰς πόλεμον δι' ὅλης τῆς νυκτός, καὶ ἐξέβαλε προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμβο-28 λῆς. Καὶ ἤκουσαν οἱ ὑπεναντίοι ὅτι ἡτοίμασται Ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ εἰς πόλεμον, καὶ ἐφοβήθησαν καὶ (χ) ἔπτηξαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, 29 καὶ ἀνέκαυσαν πυρὰς ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν. Ἰωνάθαν δὲ καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν ἕως πρωΐ, ἔβλεπον γὰρ τὰ φῶτα καιόμενα. 30 Καὶ (ψ) κατεδίωξεν Ἰωνάθαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ οὐ κατέλαβεν αὐτούς, διέβησαν γὰρ τὸν Ἐλεύθερον ποταμόν.

MS.A. (θ) Οὐκ (ι) τοὺς λοιποὺς συμμάχους, καὶ φίλους (κ) οὐρανῶν (λ) ἐῤῥύσθημεν (ͷ) Ἰάσονος, (μ) πρότερον. (ν) ἐποιήσατε (ξ) ἀπέστειλαν. Ὀνιάρης (ο) χαίρειν. (π) ἀδελφοί εἰσι, (ρ) ἐμβατεῦσαι (σ) αὐτῶν, (τ) ἀπέστρεψαν, (υ) οὕτως (φ) ἑτοιμάζεσθαι (χ) ἔπηξαν τὴν καρδίαν (ψ) κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ οὐ κατέλαβεν

Interp. L A T.

Lætamur itaque de gloria veſtra. Nos autem 12 circumdederunt multæ tribulationes, & multa 13 prælia, & impugnaverunt nos reges, qui ſunt in circuitu noſtro. Et noluimus ergò vobis moleſti 14 eſſe, neque cæteris ſociis & amicis noſtris, in his præliis. Habemus enim auxilium quod è 15 cœlo, adjuvans nos, & liberati ſumus ab inimicis noſtris: & humiliati ſunt inimici noſtri. Elegimus itaque Numenium Antiochi filium, & 16 Antipatrum Jaſonis filium: & miſimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam, & ſocietatem priſtinam. Mandavimus itaque eis, ut 17 veniant etiam ad vos, & ſalutent vos, & reddant vobis epiſtolas noſtras de innovatione (b) etiam fraternitatis noſtræ. Et nunc benè fa-18 cietis reſpondentes nobis ad hæc. Et hoc re-19 ſcriptum epiſtolarum, quas (c) miſit Oniares. Rex Spartiatarum Oniæ ſacerdoti magno ſalu-20 tem. Inventum eſt in ſcriptura de Spartiatis, 21 & Judæis, quoniam ſunt fratres, & quia ſunt de genere Abraam. Et nunc, ex quo hæc cogno-22 vimus, benè facietis ſcribentes nobis de pace veſtra. Sed & nos reſcribimus vobis; Peco-23 ra veſtra, & poſſeſſiones veſtræ noſtræ ſunt; & noſtræ, veſtræ. Mandamus itaque hæc nuntiari vobis. Et audivit Jonathas, quoniam regreſſi 24 ſunt principes Demetrii cum exercitu multo, ſuper quàm priùs, pugnare adverſùs eum. Et 25 exiit ab Hieruſalem, & occurrit eis in Amathite regione: Non enim dederat eis ſpatium, ut ingrederentur regionem ejus. Et miſit ſpeculatores in 26 caſtra eorum: & reverſi renuntiaverunt ei, quòd conſtituunt ſupervenire illis noctè. Cùm 27 occidiſſet autem Sol; præcepit Jonathas ſuis vigilare, & eſſe in armis, & paratos eſſe ad pugnam totâ noctè. Et emiſit cuſtodes per circuitum caſtrorum. Et audierunt adverſarii, quòd 28 paratus eſt Jonathas cum ſuis in prælium: & timuerunt, & formidaverunt corde ſuo: & accenderunt pyras in caſtris (d) ſuis. Jonathas 29 autem, & qui cum eo erant, non cognoverunt uſque mane. Videbant enim luminaria accenſa. Et ſecutus eſt eos Jonathas, & non 30 comprehendit eos: tranſierant enim flumen Eleutherum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible] 23 [illegible] 24 [illegible] 25 [illegible] 26 [illegible] 27 [illegible] 28 [illegible] 29 [illegible] 30 [illegible]

Et vehementer gaudemus de gloria ve- 12 ſtra. Nos verò licèt circundati calamitati- 13 bus plurimis & bellis graviſſimis quibus oppugnaverunt nos omnes reges circunjacentes nobis; Noluimus tamen inferre 14 moleſtiam vobis neque cæteris amicis & adjutoribus noſtris in cunctis bellis noſtris. Habemus enim auxilium de cœlo 15 quod opitulatur nobis, liberavit nos ab inimicis noſtris, & humiliavit eos coram nobis. Etenim elegimus Eumenium filium 16 Antiochi, & Antipatrum filium Aſionis, & miſimus eos ad Romanos, ut renovarent auxilium & amicitiam cum eis. Iiſdémque 17 mandavimus ut ad vos quoque irent; & ſalutarent vos, ac redderent vobis epiſtolas noſtras de renovatione fraternitatis vobiſcum. Et nunc rectè feceritis, ſi 19 de his reſponſum reſcribatur nobis. Cæ- 20 terùm hoc eſt exemplum epiſtolæ quam ſcripſerat Anris rex Spartiatarum. Honiæ ſummo ſacerdoti ſalutem. Inventum eſt 21 in libro apud Spartiatas de Judæis, eſſe eos fratres, & eſſe ipſos de ſemine Abrahami. Jam ergò ex his quæ novimus, 22 rectè feceritis, ſi ſcribatis nobis de ſalute veſtra. Nos quidem ſcribimus vobis de 23 his omnibus quæ apud nos ſunt; quia quicquid veſtrum eſt, noſtrum eſt; & quicquid noſtrum eſt, veſtrum eſt: mandavimus autem eis ut hæc omnia dicerent vobis. Interim audiens Jonathan reverſos 24 eſſe duces copiarum Demetrii majore & copioſiore cum exercitu quàm præcedente, ut oppugnarent eum; Movit Jonathan è 25 Jeruſalem, occurritque eis in terra Hamathæorum; non enim concedebat illis tempus, conculcare terram ipſius. Et 26 miſit ſpeculatores in caſtra illorum, qui reverſi dixerunt ei; Ita machinantur, occupare ſcilicet vos *incautos*. Quum itaque ſol 27 occubuiſſet, præcepit Jonathan iis qui erant cum ipſo ut vigilarent totâ nocte, & prompta parataque haberent arma ſua: emiſitque cuſtodias extra caſtra circumquaque. Audientes verò hoſtes eorum 28 paratum eſſe Jonathanem & ſocios ejus ad bellum, timuerunt & trepidaverunt in corde ſuo, & relicto igne in caſtris ſuis, fugerunt. Sed Jonathan & ſocii ejus neſci- 29 êrunt ad matutinum uſque; videbant enim ignem ardentem. Tunc perſecutus eſt eos 30 Jonathan, at non aſſecutus eſt eos; trajecerant enim fluvium, qui vocatur Ingenuus.

Verſio VULG. LAT.

31 Et divertit Jonathas ad Arabas, qui vocantur Zaba-32 dæi, & percuſſit eos, & accepit ſpolia eorum. Et junxit, & venit Damaſcum, & perambulabat omnem 33 regionem illam. Simon autem exiit, & venit uſque ad Aſcalonem, & ad proxima præſidia: & declina-34 vit in Joppen, & occupavit eam: (Audivit enim quòd vellent præſidium tradere partibus Demetrii,) 35 & poſuit ibi cuſtodes ut cuſtodirent eam. Et reverſus eſt Jonathas, & convocavit ſeniores populi, & 36 cogitavit cum eis ædificare præſidia in Judæa, Et ædificare muros in Jeruſalem, & exaltare altitudinem magnam inter medium arcis & civitatis, ut ſepararet eam à civitate, ut eſſet ipſa ſingulariter, & neque 37 emant, neque vendant. Et convenerunt, ut ædificarent civitatem: & cecidit murus, qui erat ſuper torrentem ab ortu Solis, & reparavit eum, qui vocatur 38 Caphetetha: Et Simon ædificavit Adiada in Sephela, & munivit eam, & impoſuit portas & ſeras. 39 Et cùm cogitâſſet Tryphon regnare Aſiæ, & aſſumere diadema, & extendere manum in Antiochum re-40 gem: Timens ne fortè non permitteret eum Jonathas, ſed pugnaret adverſùs eum, quærebat comprehendere eum, & occidere. Et exurgens abiit in Beth-41 ſan. Et exivit Jonathas obviàm illi cum quadraginta millibus virorum electorum in prælium, & venit 42 Bethſan. Et vidit Tryphon quia venit Jonathas cum exercitu multo ut extenderet in eum manus, & 43 timuit. Et excepit eum cum honore, & commendavit eum omnibus amicis ſuis, & dedit ei munera: & præcepit exercitibus ſuis ut obedirent ei, ſicut ſibi. 44 Et dixit Jonathæ; Ut quid vexâſti univerſum popu-45 lum, cùm bellum nobis non ſit? Et nunc remitte eos in domos ſuas: elige autem tibi viros paucos, qui tecum ſint, & veni mecum Ptolemaidam, & tradam eam tibi, & reliqua præſidia, & exercitum, & univerſos præpoſitos negotii, & converſus abi-46 bo: propterea enim veni. Et credidit ei, & fecit ſicut dixit: & dimiſit exercitum, & abierunt in ter-47 ram Juda. Retinuit autem ſecum tria millia virorum: ex quibus remiſit in Galilæam duo millia, mille autem venerunt cum eo.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

31 Καὶ ἐξέκλινεν Ἰωνάθαν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας τοὺς καλουμένους (ͷ) Ζαβεδαί-32 ους, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. Καὶ ἀναζεύξας 33 ἦλθεν εἰς Δαμασκόν, καὶ διώδευσεν ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ. Καὶ Σίμων ἐξῆλθε, καὶ διώδευσεν ἕως Ἀσκάλωνος, καὶ (ω) τῶν πλησίον ὀχυρωμάτων, καὶ ἐξέκλινεν εἰς Ἰόππην, καὶ προκατελάβετο αὐτήν. 34 Ἤκουσε γὰρ ὅτι βούλονται τὸ ὀχύρωμα παραδοῦναι τοῖς παρὰ Δημητρίου, 35 καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ὅπως φυλάσσωσιν αὐτήν. Καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωνάθαν, καὶ ἐξεκκλησίασε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, καὶ ἐβουλεύσατο 36 μετ' αὐτῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι ὀχυρώματα ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, Καὶ προσυψῶσαι τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ, καὶ ὑψῶσαι ὕψος μέγα ἀναμέσον τῆς ἄκρας καὶ τῆς πόλεως, εἰς τὸ (α) διαχωρίζειν αὐτὴν τῆς πόλεως, ἵνα ᾖ 37 αὕτη κατὰ μόνας, ὅπως μήτε ἀγοράζωσι μήτε πωλῶσι. Καὶ συνήχθησαν τοῦ οἰκοδομεῖν (β) τὴν πόλιν, καὶ ἤγγισε τοῦ τείχους τοῦ χειμάῤῥου τοῦ 38 ἐξ ἀπηλιώτου, καὶ (γ) ἐπεσκεύασαν τὸ καλούμενον Χαφεναθά. Καὶ Σίμων ᾠκοδόμησε τὴν Ἀδιδὰ ἐν τῇ Σεφηλᾷ, καὶ ὠχύρωσεν θύρας, καὶ 39 μοχλούς. Καὶ ἐζήτησε Τρύφων βασιλεῦσαι τῆς Ἀσίας, καὶ περιθέσθαι τὸ 40 διάδημα, καὶ ἐκτεῖναι (δ) χεῖρα ἐπ' Ἀντίοχον τὸν βασιλέα. Καὶ (ε) ἐφοβήθη μήποτε οὐκ ἐάσῃ αὐτὸν Ἰωνάθαν, καὶ μήποτε πολεμήσῃ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐζήτει πόρον τοῦ συλλαβεῖν (ζ) τὸν Ἰωνάθαν τοῦ ἀπο-41 λέσαι αὐτόν, καὶ ἀπάρας ἦλθεν εἰς Βαιθσάν. Καὶ ἐξῆλθεν Ἰωνάθαν εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ ἐν (ͷ) τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐπιλελεγμέναις 42 εἰς παράταξιν, καὶ ἦλθεν εἰς Βαιθσάν. Καὶ εἶδε Τρύφων ὅτι πάρεστι (η) Ἰωνάθαν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπ' αὐτὸν 43 (θ) εὐλαβήθη. Καὶ ἐπεδέξατο αὐτὸν ἐνδόξως, καὶ συνέστησεν αὐτὸν πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόματα, καὶ ἐπέταξε (ι) ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ ὑπακούειν αὐτῷ ὡς ἑαυτῷ. Καὶ εἶπε τῷ Ἰωνάθαν, Ἱνατί 44 ἔκοψας πάντα τὸν λαὸν τοῦτον, πολέμου μὴ ἐνεστηκότος ἡμῖν; Καὶ νῦν 45 ἀπόστειλον αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, (ͷ) ἐπίλεξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας ὀλίγους οἵτινες ἔσονται μετὰ σοῦ, καὶ δεῦρο μετ' ἐμοῦ εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ παραδώσω σοι αὐτὴν καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα καὶ τὰς δυνάμεις τὰς (κ) λοιπὰς καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τῶν χρειῶν, καὶ ἐπιστρέψας ἀπελεύσομαι, 46 τούτου γὰρ χάριν πάρειμι. Καὶ ἐμπιστεύσας αὐτῷ ἐποίησε καθὼς 47 εἶπε, καὶ ἐξαπέστειλε τὰς δυνάμεις, καὶ ἀπῆλθον εἰς γῆν Ἰούδα. Κατέλιπε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας τρισχιλίους, (λ) ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, χίλιοι δὲ συνῆλθον αὐτῷ.

MS.A. (ͷ) Ζεβαδαίους, (ω) τὰ πλησίον ὀχυρώματα, (α) διαχωρῆσαι (β) καὶ ἔπεσεν τοῦ τείχους (γ) ἐπεσκεύασεν (δ) χεῖρας (ε) φυλαβηθῇ (ζ) αὐτὸν τοῦ ἀποκλεῖναι. καὶ (ͷ) τεσσεράκοντα (η) μετὰ δυνάμεως (θ) ηὐλαβήθη. (ι) τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ ταῖς (ͷ) ἐπίλεξον (κ) πόλεις (λ) * ὡς

Interp. L A T.

Et divertit Jonathas ad Arabas, qui vocaban- 31 tur Zabedæi: & percuſſit eos, & accepit ſpolia eorum. Et junxit, & venit Damaſcum: & 32 perambulavit omnem regionem. Et Simon exiit, 33 & venit uſque Aſcalonem, & ad proxima præſidia: & declinavit in Joppen, & occupavit eam. Audivit enim, quòd vellent præſidium tra- 34 dere partibus Demetrii: & poſuit ibi cuſtodiam, ut cuſtodirent eam. Et reverſus eſt Jonathas, 35 & convocavit ſeniores populi, & cogitavit cum eis ædificare præſidia in Judæa, Et exaltare 36 muros Hieruſalem, & exaltare altitudinem magnam inter medium arcis, & civitatis, ut ſepararet eam à civitate: ut eſſet ipſa ſingulariter, ut neque emant, neque vendant. Et conve- 37 nerunt, ut ædificarent civitatem: & (e) appropinquavit muro torrentis, qui eſt à Subſolano: & reparaverunt eum qui vocatur Chaphenatha. Et 38 Simon ædificavit Adida in (f) Sephela: & munivit portas, & ſeras. Et quæſivit Tryphon 39 regnare Aſiæ, & aſſumere diadema, & extendere manum in Antiochum regem. Et timens, ne fortè 40 non permitteret eum Jonathas, & ne fortè pugnaret adverſùs eum, quærebat viam comprehendendi Jonatham, ut occideret eum. Et exurgens venit in Bæthſan. Et exiit Jonathas obviàm ei cum 41 quadraginta millibus virorum electis in prælium: & venit in Bæthſan. Et vidit Tryphon, 42 quia adeſt Jonathas cum exercitu multo: & extendere manus in eum timuit. Et excepit eum 43 cum honore, & commendavit eum omnibus amicis ſuis, & dedit ei munera, & præcepit exercitibus ſuis, ut obedirent ei, ſicut ſibi. Et 44 dixit Jonathæ; Ut quid vexâſti univerſum populum iſtum; cùm bellum nobis non ſit? Et 45 nunc remitte eos in domos ſuas: elige autem tibi viros paucos, qui tecum ſint: & veni mecum Ptolemaidam: & tradam eam tibi, & reliqua præſidia, & reliquos exercitus, & univerſos præpoſitos negotiis: & converſus abibo. Pro- 46 pterea enim veni. Et credidit ei, et fecit, ſicut dixit: et dimiſit exercitus: et abierunt in terram, Juda. Retinuit autem ſecum tria millia 47 virorum: ex quibus remiſit in Galilæam duo millia: mille autem venerunt cum eo.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 [illegible] 32 [illegible] 33 [illegible] 34 [illegible] 35 [illegible] 36 [illegible] 37 [illegible] 38 [illegible] 39 [illegible] 40 [illegible] 41 [illegible] 42 [illegible] 43 [illegible] 44 [illegible] 45 [illegible] 46 [illegible] 47 [illegible]

Inde reverſus eſt Jonathan adverſùs Ara- 31 bas illos qui vocantur Zebidæi, & percuſſit eos, accepitque ſpolia eorum. Inde mo- 32 vens venit Damaſcum, luſtravitque regiones. Interea Simon egreſſus abiit ad Aſca- 33 lonem uſque, & ad arces circuniacentes: tum deflectens ad Joppen, occupavit eam, (Audierat enim eos velle arcem illam tra- 34 dere Demetrianis) & collocavit ibi præſidium ut cuſtodirent eam. Reverſus Jona- 35 than congregavit ſeniores populi, & conſilium inivit cum eis ædificandi in Judæa munitiones, & elevandi muros Jeruſalem. Fecerunt ergò molem magnam inter arcem 36 & urbem, adeoque ſeparata manſit ab urbe, ut urbs citra illam eſſet, nec emere aut vendere *poſſent*. Et cùm congregati eſſent 37 ad extruendam urbem, corruit pars muri prope torrentem Orientalem, & obruit collem qui vocatur Cheſpanaita *(i. argenteus.)* Simon verò ædificavit Adiram in Sa- 38 phia, & munivit eam portis & vectibus. Volebat autem Triphon regnare ſuper Aſi- 39 am & imponere ſibi diadema, manumque extendere in Antiochum regem. Sed ti- 40 mens ne fortè Jonathan non permitteret ei, aut oppugnaret ipſum; quærebat ſibi occaſionem capiendi Jonathanem & perdendi eum: & movens venit Beth-jaſanem. Proceſſitque Jonathan cum quadraginta 41 millibus viris delectis ad prælium, & egreſſus venit Beth-jaſaneni. Videns itaque 42 Triphon adveniſſe Jonathanem magno cum exercitu, & timens extendere manum in eum coram omnibus amicis ſuis, deditque ei munera: dixitque amicis ſuis, & dederunt hi quoque munera ipſi & militibus ejus: & 43 præcepit ei ut obediret ei, quemadmodum ſibi. Tum dixit Jonathani, Quare vexâſti 44 totum hunc populum, cùm bellum non ſit nobis? Remitte igitur eos quemque domum ſuam, & delige tibi homines 45 paucos qui tecum ſint, & veni mecum Ptolomaidem, ut tradam eam tibi cum reliquis arcibus, & reliquis copiis, & omnibus iis qui præſunt negotiis; ut reverſus abeam: ad hoc enim veni. Fidem adhibuit ei, & 46 fecit quemadmodum dixerat ipſi; nam remiſit exercitum ſuum Jonathan, qui reverſi ſunt in terram Judæ; Reliquit autem apud 47 ſe ter mille viros: atque horum bis millibus in Galilæa relictis, mille abierunt cum eo.

Verſio VULG. LAT.

48 Ut autem intrâvit Ptolemaidam Jonathas, clauſerunt portas civitatis Ptolemenſes: & comprehenderunt eum: & omnes qui cum eo intraverant, gladio interfecerunt. 49 Et miſit Tryphon exercitum & equites in Galilæam, & in campum magnum, ut perderent omnes ſocios Jonathæ. 50 At illi cùm cognoviſſent quia comprehenſus eſt Jonathas, & periit, & omnes qui cum eo erant, hortati ſunt ſemetipſos, & exierunt parati in prælium. 51 Et videntes hi, qui inſecuti fuerant, quia pro anima res eſt illis, reverſi ſunt: 52 Illi autem venerunt omnes cum pace in terram Juda. Et planxerunt Jonathan, & eos qui cum ipſo fuerant, valdé: & luxit Iſrael luctu magno. 53 Et quæſierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu eorum, conterere eos: dixerunt enim; 54 Non habent principem, & adjuvantem: nunc ergò expugnemus illos, & tollamus de hominibus memoriam eorum.

CAP. XIII.

1 ET audivit Simon quòd congregavit Tryphon exercitum copioſum, ut veniret in terram Juda, & attereret eam. 2 Videns quia in tremore populus eſt, & in timore, aſcendit Jeruſalem, & congregavit populum: 3 Et adhortans dixit; Vos ſcitis quanta ego, & fratres mei, & domus patris mei, fecimus pro legibus & pro ſanctis prælia, & anguſtias quales vidimus: 4 Horum gratiâ perierunt fratres mei omnes propter Iſrael, & relictus ſum ego ſolus. 5 Et nunc non mihi contingat parcere animæ meæ in omni tempore tribulationis: non enim melior ſum fratribus meis. 6 Vindicabo itaque gentem meam, & ſancta, natos quoque noſtros, & uxores: quia congregatæ ſunt univerſæ gentes conterere nos inimicitiæ gratiâ. 7 Et accenſus eſt ſpirit⁹ populi ſimul ut audivit ſermones iſtos: 8 Et reſponderunt voce magnâ, dicentes; Tu es dux noſter loco Judæ & Jonathæ fratris tui: 9 Pugna prælium noſtrum: & omnia, quæcunque dixeris nobis, faciemus. 10 Et congregans omnes viros bellatores, acceleravit conſummare univerſos muros Jeruſalem, & munivit eam in gyro. 11 Et miſit Jonathan filium Abſalomi, & cum eo exercitum novum, in Joppen; & ejectis his, qui erant in ea, remanſit illìc ipſe. 12 Et movit Tryphon à Ptolemaida cum exercitu multo, ut veniret in terram Juda, & Jonathas cum eo in cuſtodia.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

48 Ὡς δὲ εἰσῆλθεν Ἰωνάθαν εἰς Πτολεμαΐδα, ἀπέκλεισαν οἱ (μ) Πτολεμαεῖς τὰς πύλας, καὶ συνέλαβον αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς (ν) εἰσελθόντας μετ' αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ. 49 Καὶ ἀπέστειλε Τρύφων δυνάμεις, καὶ ἵππον εἰς (ξ) τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὸ πεδίον τὸ μέγα, τοῦ ἀπολέσαι πάντας 50 τοὺς παρὰ (τ) Ἰωνάθαν. Καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι συνελήφθη (ο) Ἰωνάθαν καὶ ἀπόλωλε, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ παρεκάλεσαν ἑαυτοὺς, καὶ ἐπορεύοντο 51 συνεστραμμένοι ἕτοιμοι εἰς πόλεμον. Καὶ ἰδόντες οἱ διώκοντες ὅτι περὶ 52 ψυχῆς (π) αὐτοῖς ἐστι, καὶ ἐπέστρεψαν. Καὶ ἦλθον πάντες μετ' εἰρήνης εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ ἐπένθησαν τὸν Ἰωνάθαν, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ ἐπένθησε πᾶς Ἰσραὴλ πένθος μέγα. 53 Καὶ ἐζήτησαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν ἐκτρῖψαι αὐτούς· εἶπον 54 γὰρ, Οὐκ ἔχουσιν (ρ) ἄρχοντα καὶ βοηθοῦντα· νῦν οὖν πολεμήσωμεν αὐτοὺς, καὶ (σ) ἐξάρωμεν ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

MS.A. (μ) Πτολεμαΐται (ν) συνελθόντας (ξ) Γαλιλαίαν, εἰς τὸ (τ) Ἰωνάθου. (ο) καὶ ἀπόλωλεν, (π) ἐστιν αὐτοῖς, (ρ) ἄνδρα ἄρχοντα (σ) ἐξαροῦμεν

ΚΕΦ. ιγ΄.

1 ΚΑὶ ἤκουσε Σίμων ὅτι συνήγαγε Τρύφων δύναμιν πολλὴν τοῦ ἐλθεῖν 2 εἰς γῆν Ἰούδα, (α) καὶ ἐκτρῖψαι αὐτήν. Καὶ εἶδε τὸν λαὸν ὅτι ἐστὶν ἔντρομος, καὶ (β) ἔμφοβος, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤθροισε τὸν λαόν. 3 Καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ (γ) εἶπεν αὐτοῖς, Αὐτοὶ οἴδατε ὅσα ἐγὼ, καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ (δ) ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ἐποιήσαμεν περὶ τῶν νόμων, 4 καὶ τῶν ἁγίων, καὶ τοὺς πολέμους, καὶ τὰς (ε) στενοχωρίας ἃς εἴδομεν. Τούτου χάριν ἀπώλοντο οἱ ἀδελφοί μου πάντες χάριν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ κατελείφθην 5 ἐγὼ μόνος. Καὶ νῦν μή μοι γένοιτο φείσασθαί μου τῆς ψυχῆς 6 ἐν παντὶ καιρῷ θλίψεως, οὐ γάρ εἰμι κρείσσων τῶν ἀδελφῶν μου. Πλὴν ἐκδικήσω περὶ τοῦ ἔθνους μου, καὶ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ περὶ τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν τέκνων ἡμῶν, ὅτι συνήχθησαν πάντα τὰ ἔθνη ἐκτρῖψαι ἡμᾶς 7 ἔχθρας χάριν. Καὶ ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ (ζ) ἅμα τῷ 8 ἀκοῦσαι τῶν λόγων τούτων, Καὶ ἀπεκρίθησαν φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες, Σὺ εἶ ἡμῶν ἡγούμενος ἀντὶ (η) Ἰούδα, καὶ (θ) Ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ 9 σου. Πολέμησον τὸν πόλεμον ἡμῶν, καὶ πάντα ὅσα (ι) ἂν εἴπῃς ἡμῖν, ποιήσομεν. 10 Καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστὰς, καὶ ἐτάχυνε τοῦ τελέσαι τὰ τείχη Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν. 11 Καὶ ἀπέστειλεν Ἰωνάθαν τὸν τοῦ (κ) Ἀβεσσαλώμου, καὶ μετ' αὐτοῦ δύναμιν ἱκανὴν εἰς Ἰόππην, καὶ ἐξέβαλε τοὺς (λ) ὄντας ἐν αὐτῇ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ 12 ἐν αὐτῇ. Καὶ ἀπῆρε Τρύφων ἀπὸ Πτολεμαΐδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰσελθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ Ἰωνάθαν μετ' αὐτοῦ ἐν φυλακῇ.

MS.A. (α) τοῦ ἐκτρῖψαι (β) ἔκφοβος, (γ) * εἶπεν (δ) οἶκος (ε) στενοχωρίας. Τούτου χάριν (ζ) αὐτοῦ ἀκοῦσαι (η) * Ἰούδου, (θ) Ἰωνάθου (ι) ἐὰν (κ) Ἀψαλώμου, (λ) ἐν αὐτῇ ὄντας,

Interp. LAT.

Ut autem intravit Ptolemaidam Jonathas; clauſerunt portas Ptolemenſes, & comprehenderunt eum: & omnes qui cum eo intraverunt, gladio interfecerunt. 48 *Et miſit Tryphon exercitum, & equites in Galilæam, & campum magnum, ut perderent omnes ſocios Jonathæ.* 49 *At illi, cùm cognoviſſent, quia comprehenſus eſt Jonathas, & periit, & qui cum eo erant; hortati ſunt ſemetipſos, & exierunt conglobati parati in prælium.* 50 *Et videntes hi, qui inſecuti fuerant, quia pro anima res eſt illis, reverſi ſunt.* 51 *Et venerunt omnes cum pace in terram Juda: & planxerunt Jonatham, & eos qui cum ipſo erant: & timuerunt valdè: & luxit univerſus Iſrael luctu magno.* 52 *Et quæſierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu eorum, conterere eos.* 53 *Dixerunt enim; Non habent principem, & adjuvantem. Nunc ergò expugnemus illos, & tollamus de hominibus memoriam eorum.* 54

CAP. XIII.

ET audivit Simon, quòd congregavit Tryphon exercitum copioſum, ut veniret in terram Juda, & attereret eam. 1 *Et videns, quia in tremore populus eſt, & in timore, aſcendit Hieruſalem, & congregavit populum:* 2 *Et adhortans eos dixit eis;* 3 *Vos ipſi ſcitis, quanta ego, & fratres mei, & domus patris mei, fecimus pro legibus, & pro ſanctis, & prælia, & anguſtias, quas vidimus.* *Hujus rei gratiâ perierunt fratres mei omnes propter Iſrael: & relictus ſum ego ſolus.* 4 *Et nunc non mihi contingat parcere animæ meæ in omni tempore tribulationis: non enim melior ſum fratribus meis.* 5 *Quinimò vindicabo gentem meam, & ſancta, uxores quoque, & natos noſtros: quia congregatæ ſunt univerſæ gentes conterere nos inimicitiæ gratiâ.* 6 *Et accenſus eſt ſpiritus populi, ſimul ut audivit ſermones iſtos:* 7 *Et reſponderunt voce magnâ, dicentes; Tu es dux noſter loco Judæ, & Jonathæ fratris tui:* 8 *Pugna prælium noſtrum: & omnia quæcunque dixeris nobis, faciemus.* 9 *Et congregavit omnes viros bellatores: & acceleravit conſummare muros Hieruſalē, & munivit eam in gyro.* 10 *Et miſit Jonatham filiū Abeſſalomi, & cum eo exercitū, qui ſatis eſſet, in Joppen: & ejectis his qui erant in ea, remanſit illìc ipſe.* 11 *Et movit Tryphon à Ptolemaida cum exercitu multo, ut veniret in terram Juda: & Jonathas cum eo in cuſtodia.* 12

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

Sed cùm ingreſſus eſſet Jonathan urbem Ptolomaidem, concluſerunt eum illic; & eos omnes qui ingreſſi fuerant cum eo, peremerunt gladio. 48 Tum miſit Triphon copias & equites in Galilæam & in planitiem magnam, ad perdendum omnes Judæos illos: 49 Qui ſcientes comprehenſum eſſe Jonathanem, & periiſſe tam ipſum quàm omnes qui erant cum eo; confortârunt & conſolati ſunt ſeipſos, & redibant collecti in prælium. 50 Videntes autem perſecutores eorum eos amaritudine tactos ad animam uſque, & totis viribus dimicare; regreſſi ſunt ab eis. 51 Ita pervenerunt omnes incolumes in terram Judææ, & luxerunt Jonathanem & comites ejus, timueruntque timore magno: 52 luxit etiam totus Iſrael luctu magno. 53 Tum volebant omnes gentes quæ circum illos erant, conſumere eos: 54 Dicebant enim; Non habent principem qui adjuvet eos, agite nunc, oppugnemus eos, & auferamus memoriam eorum ex hominibus.

CAP. XIII.

AUdiens autem Simon congregâſſe Triphonem exercitum copioſum, ut veniret in terram Judææ & deleret eam; 1 Et videns populum timidum ac trepidum: aſcendit Jeroſolymam, congregavitque populum: 2 Et conſolatus eſt eos, dicens eis: 3 Nôſtis quanta fecerim ego & fratres mei, totaque familia mea paterna, pro lege & pro Sanctuario, bella & calamitates quas experti ſumus: 4 Ob id enim mortui ſunt omnes fratres mei causâ totius Iſraëlis, & remanſi ego ſolus. 5 Et nunc abſit à me ut parcam animæ meæ toto tempore calamitoſo, quia non ſum præſtantior fratribus meis. 6 Verùm pugnabo pro gente noſtra, pro Sanctuario noſtro, & pro liberis noſtris; quandoquidem congregatæ ſunt omnes gentes ad conſumendum nos, ob inimicitiam ſuam. 7 Ita expergefactus et accenſus eſt ſpiritus populi, ſtatim atq; audierunt verba illius; & reſpondentes elatâ voce, dixerunt illi; 8 Tu es dux noſter loco Judæ & Jonathanis fratrum tuorum. 9 Gere bella noſtra, & quicquid edixeris nobis, exequemur. 10 Itaque congregavit Simon omnes viros bellatores, & acceleravit abſolvere atque perficere murum Jeroſolymorū, munivitque totum circunquaque. 11 Et miſit Jonathanem filium Abiſalomi, & cum eo exercitum numeroſum in Joppen; qui ejectis iis qui erant in ea, manſit illic ipſe. 12 Movit autē Triphon è Ptolomaide multo cum exercitu, ut ingrederetur in terrā Judæ, habens Jonathanem ſecum in cuſtodia:

Verſio VULG. LAT.

13 Simon autem applicuit in Addus contra faciem campi. 14 Et ut cognovit Tryphon quia ſurrexit Simon loco fratris ſui Jonathæ: & quia commiſſurus eſſet cum eo prælium, miſit ad eum legatos, 15 Dicens; Pro argento, quod debebat frater tuus Jonathas in ratione regis, propter negotia quæ habuit, detinuimus eum. 16 Et nunc mitte argenti talenta centum, & duos filios ejus obſides, ut non dimiſſus fugiat à nobis, & remittemus eum. 17 Et cognovit Simon quia cum dolo loqueretur ſecum, juſſit tamen dari argentum, & pueros: ne inimicitiam magnam ſumeret ad populum Iſrael, dicentem; 18 Quia non miſit ei argentum, & pueros, propterea periit. 19 Et miſit pueros, & centum talenta: & mentitus eſt, & non dimiſit Jonathan. 20 Et poſt hæc venit Tryphon intra regionem, ut contereret eam: & gyraverunt per viam quæ ducit Ador: & Simon, & caſtra ejus ambulabant in omnem locum quocunque ibant. 21 Qui autem in arce erant, miſerunt ad Tryphonem legatos, ut feſtinaret venire per deſertum, & mitteret illis alimonias. 22 Et paravit Tryphon omnem equitatum, ut veniret illâ nocte: erat autem nix multa valdè, & non venit in Galaaditim. 23 Et cùm appropinquâſſet Baſcaman, 24 occîdit Jonathan & filios ejus illìc. 25 Et convertit Tryphon, & abiit in terram ſuam. Et miſit Simon, & accepit oſſa Jonathæ fratris ſui, & 26 ſepelivit ea in Modin civitate patrum ejus. Et planxerunt eum omnis Iſrael planctu magno, & luxerunt eum dies multos. 27 Et ædificavit Simon ſuper ſepulchrum patris ſui & fratrum ſuorum ædificium altum viſu, lapide polito retrò & antè: 28 Et ſtatuit ſeptem pyramidas, unam contra unam patri & matri, & quatuor fratribus: 29 Et his circumpoſuit columnas magnas; & ſuper columnas arma, ad memoriam æternam; & juxta arma naves ſculptas, 30 quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare. Hoc eſt ſepulchrum, quod fecit in Modin, uſque in hunc diem. 31 Tryphon autem cùm iter faceret cum Antiocho rege adoleſcente, dolo occîdit eum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

13 Σίμων δὲ παρενέβαλεν ἐν (μ) Ἀδιδὰ κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου. 14 Καὶ ἐπέγνω Τρύφων ὅτι ἀνέστη Σίμων ἀντὶ (ν) Ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνάπτειν αὐτῷ μέλλει (ξ) πόλεμον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς 15 αὐτὸν πρέσβεις, Λέγων, Περὶ ἀργυρίου οὗ ὤφειλεν Ἰωνάθαν (ο) ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασιλικὸν δι' ἃς εἶχε χρείας συνέχομεν αὐτόν. 16 Καὶ νῦν ἀπόστειλον ἀργυρίου (π) τάλαντα ἑκατὸν, καὶ δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὅμηρα, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς (τ) ἀποστατήσῃ ἀφ' ἡμῶν, καὶ ἀφήσομεν αὐτόν. 17 Καὶ ἔγνω Σίμων ὅτι δόλῳ λαλοῦσι πρὸς αὐτὸν, καὶ πέμπει τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ παιδάρια, (ρ) μήποτε ἔχθραν ἄρῃ μεγάλην πρὸς τὸν λαὸν, 18 (σ) λέγων, Ὅτι οὐκ ἀπέστειλα αὐτῷ τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ παιδάρια, 19 (τ) καὶ ἀπώλετο. Καὶ ἀπέστειλε τὰ παιδάρια, καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα. 20 καὶ διεψεύσατο, καὶ οὐκ ἀφῆκε τὸν Ἰωνάθαν. Καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθε Τρύφων τοῦ ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν (υ) χώραν, καὶ ἐκτρῖψαι αὐτήν, καὶ ἐκύκλωσεν ὁδὸν τὴν εἰς Ἄδωρα. Καὶ Σίμων, καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ 21 ἀντιπαρῆγεν αὐτῷ εἰς πάντα τόπον οὗ (φ) ἂν ἐπορεύετο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἀπέστελλον (χ) πρὸς Τρύφωνα πρεσβευτὰς κατασπεύδοντας αὐτὸν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς (ψ) αὐτοὺς διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἀποστεῖλαι αὐτοῖς 22 τροφάς. Καὶ ἡτοίμασε Τρύφων πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ (ω) ἐλθεῖν ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ ἦν χιὼν πολλὴ σφόδρα, καὶ οὐκ ἦλθε διὰ τὴν χιόνα. 23 καὶ ἀπῆρε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. Ὡς δὲ ἤγγισε (α) τῇ 24 Βασκαμᾷ, ἀπέκτεινε τὸν Ἰωνάθαν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. Καὶ ἐπέστρεψε 25 Τρύφων, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Καὶ ἀπέστειλε Σίμων, καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ Ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔθαψεν (β) αὐτὰ ἐν Μω- 26 δεῒν πόλει τῶν πατέρων αὐτοῦ. Καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ 27 κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπένθησαν αὐτὸν ἡμέρας πολλάς. Καὶ ᾠκοδόμησε Σίμων ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν τῇ ὁράσει λίθῳ (γ) ξεστῷ ἐκ τῶν ὄπισθεν καὶ ἐκ τῶν (δ) ἔμπροσθεν. 28 Καὶ ἔστησεν (ε) ἐπ' αὐτὰ ἑπτὰ πυραμίδας, μίαν κατέναντι 29 τῆς μιᾶς, τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ (ζ) τοῖς τέσσαρσιν ἀδελφοῖς. Καὶ ταύταις ἐποίησε μηχανήματα, περιθεὶς στύλους μεγάλους, καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς στύλοις πανοπλίας εἰς ὄνομα αἰώνιον, καὶ παρὰ τῶν πανοπλιῶν πλοῖα ἐγγεγλυμμένα, εἰς τὸ θεωρεῖσθαι ὑπὸ πάντων τῶν πλεόντων 30 τὴν θάλασσαν. Οὗτος ὁ τάφος ὃν ἐποίησεν ἐν (η) Μωδεῒν, ἕως 31 τῆς ἡμέρας ταύτης. Ὁ δὲ Τρύφων ἐπορεύετο δόλῳ μετὰ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τοῦ νεωτέρου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν,

MS.A. (μ) Ἀδίδοις (ν) Ἰωνάθου (ξ) εἰς πόλεμον, (ο) ἀδελφός (π) ἑκατὸν τάλαντα, (τ) ἀποστατήσει (ρ) καὶ μήποτε (σ) λέγοντες, (τ) ἀπώλετο. (υ) πόλιν, (φ) ἐπορεύετο. (χ) πρεσβευτὰς καὶ κατασπεύδοντας (ψ) αὐτὸν (ω) ἐλθεῖν· καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν χιὼν (α) τῆς Βασκαμᾶ (β) αὐτὸν ἐν Μωδεείμ (γ) ξυστῷ (δ) * ὄπισθεν. (ε) ἑπτὰ (ζ) τέσσαρσιν (η) Μωδεείμ,

Interp. LAT.

Simon autem applicuit in Adida contra faciem campi. 13 *Et cognovit Tryphon, quia ſurrexit Simon loco Jonathæ fratris ſui, & quia commiſſurus eſſet cum eo prælium: & miſit ad eum legatos,* 14 *Dicens; Pro argento, quod debebat frater tuus Jonathas in ratione regis propter negotia quæ habuit, (a) detinemus eum.* 15 *Et nunc mitte argenti talenta centum, & duos filios ejus obſides, ut dimiſſus non recedat à nobis: & remittemus eum.* 16 *Et cognovit Simon, quia cum dolo loquerentur ſecum. Mittit tamen argentum, & pueros; ne inimicitiam magnam ſumeret ad populum, dicentem;* 17 *Quia non miſit ei argentum, & pueros; & periit.* 18 *Et miſit pueros, & centum talenta. Et mentitus eſt, & non dimiſit Jonatham.* 19 *Et poſt hæc venit Tryphon, ut intraret in regionem, & contereret eam: & gyravit per viam, quæ ducit in Adora. Et Simon, & caſtra ejus opponebant ſe ei, in omnem locum quocunque ibat.* 20 *Qui autem in arce erant, miſerunt ad Tryphonem legatos, qui urgerent eum, ut veniret ad eos per deſertum, & mitteret illis alimonias.* 21 *Et paravit Tryphon omnem equitatum ſuum, ut veniret illâ nocte, & fuit nix multa valdè: & non venit propter nivem.* 22 *Et movit caſtra, & venit in Galaaditim. Ut autem appropinquavit ad Baſcaman; occidit Jonatham:* 23 *& ſepultus eſt illic.* 24 *Et convertit Tryphon, & abiit in terram ſuam.* 25 *Et miſit Simon, & accepit oſſa Jonathæ fratris ſui: & ſepelivit ea in Modin civitate patrum ejus.* 26 *Et planxerunt eum omnis Iſrael planctu magno, & luxerunt eum dies multos.* 27 *Et ædificavit Simon ſuper ſepulchrum patris ſui, & fratrum ſuorum: & exaltavit illud ad aſpectum lapide polito retrò, & antè.* 28 *Et ſtatuit (b) ſuper ea ſeptem pyramidas, unam contra unam, patri et matri, et quatuor fratribus.* 29 *Et his fecit machinamenta, circumponens columnas magnas: et fecit ſuper columnas arma ad nomen æternum, et juxta arma naves ſculptas, ut viderentur ab omnibus navigantibus mare.* 30 *Hoc eſt ſepulchrum, quod fecit in Modin uſque in hunc diem.* 31 *Tryphon autem iter faciebat dolo cum Antiocho rege adoleſcente, et occidit eum:*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]

Simon verò caſtra fixit ſecus Adiram è regione planitiei. 13 Et ſciens Triphon ſurrexiſſe Simonem loco Jonathanis fratris ſui, eumque paratum eſſe ad pugnandum adverſum ſe; 14 miſit ad eum legatos, & dixit ei; Propter pecuniam illam quam debebat frater tuus in domo regia cauſâ negotiorum quæ gerebat, detinemus eum: 15 Sed nunc mitte centum argenti talenta, & duos filios ejus obſides; ne cùm dimiſerimus eum, deflectat recedâtque à nobis: & dimittemus eum. 16 Et licet nôſſet Simon doloſè eos loqui ſecum, tamen miſit pecuniam & pueros, ne fortè contraheret inimicitiam magnam cum Iſraëlitis dicentibus; 17 Quia non miſit pecuniam & pueros illos, periit. 18 Miſit ergò pueros & centum talenta: ſed *ille* mentitus eſt, neque remiſit Jonathanem. 19 Poſt hæc venit Triphon ad peragrandam regionem Judææ, ut deleret eam, abiitque per viam Adoir: Simon verò cum exercitu ſuo præveniebat quocunq; ille abibat. 20 Porrò habitatores arcis miſerunt ad Triphonem legatos, ut veniret ad ipſos diligenter per deſertum, & mitteret ipſis annonam. 21 Paravit ergò Triphon omnes equites ſuos, ut veniret eâdem nocte; ſed cùm multum ninxiſſet, non potuit venire propter nivem: deinde movens venit Galaadem. 22 Cùm autem perveniſſet Triphon ad Baſcamas, interfecit Jonathanem, qui ſepultus fuit illic: 23 Inde reverſus Triphon abiit in terram ſuam. 24 Mittênſque Simon tulit oſſa Jonathanis fratris ſui, & ſepelivit eum in Moraim, in urbe majorum ſuorum. 25 Et planxerunt luxerûntque eum omnes Iſraëlitæ diebus multis. 26 Et ædificium fecit Simon ſupra ſepulchrum patris ſui & fratrum ſuorum, extulítque ornatum illius lapidibus elaboratis, utrâque parte ſculptis: 27 Et erexit ſeptē *monumenta*, unum ex adverſo alterius; patri matríque ſuæ, & quatuor fratribus ſuis: 28 Et ſtruxit machinas, erexítque illis columnas magnas, & columnis inſculpſit omnia inſtrumenta armorum bellicorum, ad nomen æternum: & ad latus inſtrumentorum bellicorum fecit naves ſculptas, quas ita extulit ut conſpicerentur ab omnibus mare ſulcantibus. 29 Hoc ſepulchrum quod fecit Simon, extat in Moraim ad hunc uſque diem. 30 Cæterum Triphon doloſè ambulabat cum Antiocho rege magno: tum demum interfecit illum; 31

Verſio VULG. LAT.

32 Et regnavit loco ejus, & impoſuit ſibi diadema Aſiæ, 33 & fecit plagam magnam in terra. Et ædificavit Simon præſidia Judææ, muniens ea turribus excelſis, & muris magnis, & portis, & ſeris: & poſuit alimenta in munitionibus. 34 Et elegit Simon viros, & miſit ad Demetrium regem, ut faceret remiſſionem regioni: quia actus omnes Typhonis per direptionem 35 fuerant geſti. Et Demetrius rex ad verba iſta reſpondit ei, 36 & ſcripſit epiſtolam talem: REX Demetrius Simoni ſummo ſacerdoti: & amico regum, 37 & ſenioribus & Genti Judæorum, ſalutem. Coronam auream, & bahem, quem miſiſtis, ſuſcepimus: & parati ſumus facere vobiſcum pacem magnam, & ſcribere præpoſitis regis remittere vobis quæ in-38 dulſimus. Quæcunque enim conſtituimus, vobis conſtant. 39 Munitiones, quas ædificaſtis, vobis ſint. Remittimus quoque ignorantias, & peccata uſque in hodiernum diem, & coronã quam debebatis: & ſi quid aliud erat tributarium in Jeruſalem, jam non ſit tributarium. 40 Et ſi qui ex vobis apti ſunt conſcribi inter noſtros, 41 conſcribantur, & ſit inter nos pax. Anno centeſimo ſeptuageſimo ablatum eſt jugum Gentium ab Iſrael. 42 Et cœpit populus Iſrael ſcribere in tabulis & geſtis publicis; Anno primo ſub Simone ſummo ſacerdote, 43 magno duce, & principe Judæorum. In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, & circumdedit eam caſtris, & fecit machinas, & applicuit ad civitatem, & 44 percuſſit turrem unam, & comprehendit eam. Et eruperant qui erant intra machinam in civitatem: & 45 factus eſt motus magnus in civitate. Et aſcenderunt qui erant in civitate, cùm uxoribus & filiis ſupra murum, ſciſſis tunicis ſuis, & clamaverunt voce magnâ, 46 poſtulantes à Simone dextras ſibi dari, Et dixerunt; Non nobis reddas ſecundùm malitias noſtras, ſed 47 ſecundùm miſericordias tuas. Et flexus Simon, non debellavit eos; ejecit tamen eos de civitate, & mundavit ædes in quibus fuerant ſimulachra, & tunc intravit in eam cum hymnis benedicens Dominum: 48 Et ejectâ ab ea omni immunditiâ, collocavit in ea viros qui legem facerent: & munivit eam, & fecit ſibi habitationem.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α'.

32 Καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ϗ περιέθετο (θ) διάδημα τῆς Ἀσίας, ϗ 33 ἐπέθηκε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ᾠκοδόμησε Σίμων (ι) τὰ ὀχυρώματα τῆς Ἰουδαίας, ϗ περιετείχισε πύργοις ὑψηλοῖς, ϗ τείχεσι μεγάλοις, (κ) ϗ πύλαις, ϗ μοχλοῖς, ϗ ἔθετο βρώματα ἐν τοῖς 34 ὀχυρώμασι. Καὶ (λ) ἐπέλεξε Σίμων ἄνδρας, ϗ ἀπέστειλε πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα τοῦ ποιῆσαι ἄφεσιν τῇ χώρᾳ, ὅτι πᾶσαι 35 αἱ πράξεις Τρύφωνος ἦσαν (μ) ἁρπαγαί. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ Δημήτριος ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους, ϗ ἀπεκρίθη αὐτῷ, 36 ϗ ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστολὴν τοιαύτην· Βασιλεὺς Δημήτριος Σίμωνι ἀρχιερεῖ ϗ φίλῳ βασιλέων, ϗ πρεσβυτέροις, ϗ ἔθνει Ἰουδαίων χαίρειν. 37 Τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, ϗ τὴν (ν) βαΐνην ἣν ἀπεστείλατε, κεκομίσμεθα, ϗ ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ποιεῖν ὑμῖν εἰρήνην μεγάλην, ϗ γράφειν 38 τοῖς ἐπὶ τῶν χρειῶν τοῦ (ʺ) ἀφιέναι ὑμῖν ἀφέματα. Καὶ ὅσα (ξ) ἐστήκαμεν πρὸς ὑμᾶς ἕστηκε, ϗ τὰ ὀχυρώματα ἃ (ʺ) ᾠκοδομήκατε ὑπαρχέτω 39 ὑμῖν. Ἀφίεμεν δὲ (ο) ἀγνοήματα ϗ τὰ ἁμαρτήματα ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, ϗ τὸν στέφανον ὃν ὠφείλετε, ϗ εἴ τι ἄλλο ἐτελωνεῖτο 40 ἐν Ἱερουσαλήμ, μηκέτι τελωνείσθω. Καὶ εἴ τινες ἐπιτήδειοι ὑμῶν γραφῆναι εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς, ἐγγραφέσθωσαν, ϗ γινέσθω ἀναμέσον ἡμῶν 41 εἰρήνη. Ἔτους (π) ἑβδομηκοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ ἤρθη ὁ ζυγὸς τῶν ἐθνῶν 42 ἀπὸ τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ἤρξατο ὁ λαὸς Ἰσραὴλ γράφειν ἐν ταῖς συγγραφαῖς ϗ συναλλάγμασιν, Ἔτους πρώτου ἐπὶ Σίμωνος ἀρχιερέως μεγάλου 43 ϗ στρατηγοῦ ϗ ἡγουμένου Ἰουδαίων. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παρενέβαλε (ρ) Σίμων ἐπὶ Γάζαν, ϗ ἐκύκλωσεν αὐτὴν παρεμβολαῖς, ϗ ἐποίησεν (σ) ἑλεπόλεις ϗ προσήγαγε τῇ πόλει, ϗ ἐπάταξε πύργον ἕνα ϗ 44 κατελάβετο. Καὶ ἐξήλλοντο οἱ ἐν τῇ (τ) ἑλεπόλει εἰς τὴν πόλιν, ϗ 45 ἐγένετο κίνημα μέγα ἐν τῇ πόλει. Καὶ ἀνέβησαν οἱ ἐν τῇ πόλει σὺν ταῖς γυναιξὶ ϗ τοῖς τέκνοις ἐπὶ τὸ τεῖχος διερρηχότες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ϗ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ, ἀξιοῦντες Σίμωνα δεξιὰς 46 αὐτοῖς δοῦναι, Καὶ (υ) εἶπον, Μὴ (ʺ) ἡμῖν χρήσῃ κατὰ τὰς πονηρίας 47 ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔλεός σου. Καὶ συνελύθη (φ) Σίμων αὐτοῖς, ϗ οὐκ ἐπολέμησεν αὐτούς· ϗ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως, ϗ ἐκαθάρισε τὰς οἰκίας ἐν αἷς ἦν τὰ εἴδωλα, ϗ οὕτως εἰσῆλθεν εἰς 48 αὐτὴν ὑμνῶν ϗ εὐλογῶν. Καὶ ἐξέβαλεν ἐξ αὐτῆς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, ϗ (χ) κατῴκισεν ἐκεῖ ἄνδρας οἵτινες τὸν νόμον ποιοῦσι, ϗ προσωχύρωσεν αὐτήν, ϗ ᾠκοδόμησεν ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ οἴκησιν.

MS. A. (θ) τὸ διάδημα (ι) τὸ ὀχύρωμα (κ)* ϗ πύργοις, ϗ πύλαις, (λ) ἐπιλέξατο (μ) ἁρπαγαί. (ν) βαῒν (ʺ) ἀφεῖναι (ξ) ἐστήκαμεν (ʺ) ᾠκοδομήκατε (ο) ὑμῖν ἀγνοήματα (π) ἑκατοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ (ρ) ἐπὶ Γάζαν, (σ) ϗ προσήγαγεν (τ) πόλει (υ) εἶπαν, (ʺ) ἢ μὴν (φ) αὐτοῖς Σίμων, (χ) κατοίκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας

Interp. LAT.

32 Et regnavit loco ejus: & impoſuit ſibi diadema Aſiæ: & fecit plagam magnam in terra. 33 Et ædificavit Simon præſidia Judææ, muniens ea turribus excelſis, & muris magnis, & portis, & ſeris: & poſuit alimenta in munitionibus. 34 Et elegit Simon viros, & miſit ad Demetrium regem ut faceret remiſſionem regioni: quia omnes actus Tryphonis fuerant direptiones. 35 Et miſit ei Demetrius rex ſecundùm verba iſta; & reſpondit ei, & ſcripſit ei epiſtolam talem: 36 Rex Demetrius Simoni ſummo ſacerdoti, et amico regum, et ſenioribus, et genti Judæorum ſalutem. 37 Coronam auream, et bainem, quam miſiſtis, accepimus: et parati ſumus facere vobiſcum pacem magnam, et ſcribere iis qui præſunt negotiis, remittere vobis remiſſiones. 38 Et quæcunque conſtituimus vobis, conſtant: et munitiones, quas ædificâſtis, vobis ſint. 39 Remittimus quoque ignorantias, et peccata uſque in hodiernum diem, et coronam, quam debebatis: et ſiquid aliud erat tributarium in Hieruſalem; non ſit amplius tributarium: 40 Et ſi qui ex vobis apti ſunt conſcribi inter eos qui circa nos; conſcribantur: et ſit inter nos pax. 41 Anno centeſimo ſeptuageſimo ablatum eſt jugum gentium ab Iſrael. 42 Et cœpit populus Iſrael ſcribere in ſyngraphis, et contractibus; Anno primo ſub Simone ſummo ſacerdote magno, et duce, et principe Judæorum. 43 In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, et circumdedit eam caſtris: et fecit machinas, et admovit civitati, et percuſſit turrim unam, et comprehendit. 44 Et eruperunt, qui erant in machina, in civitatem: et factus eſt motus magnus in civitate. 45 Et aſcenderunt qui erant in civitate, cum uxoribus et filiis, ſupra murum, ſciſſis tunicis ſuis, et clamaverunt voce magnâ, poſtulantes à Simone dexteras ſibi dari: 46 Et dixerunt; Non nobis utaris ſecundùm malitias noſtras, ſed ſecundùm miſericordiam tuam. 47 Et flexus eis Simon non debellavit eos: ejecit tamen eos de civitate: et emundavit domos, in quibus fuerant ſimulachra: et ſic intravit in eam hymnos canens, et benedicens. 48 Et ejectâ ab ea omni immunditiâ collocavit ibi viros, qui legem facerent: et munivit eam: et ædificavit ſibi in ea habitationem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

32 Et regnavit loco ipſius, aſſumpſitq; diadema Aſiæ, & fecit plagam magnam in terra. 33 Ædificavit quoq; Simon munitiones Judææ, cinxitque turribus altis, muris ingentibus, & portis, ac vectibus, & poſuit annonam in munitionibus. 34 Tum elegit Simon viros, miſitque ad Demetrium regem, ut indulgentiâ uteretur erga regionem, eò quòd omnes actiones Triphonis eſſent rapinæ. 35 Remiſitque rex Demetrius talia verba, & ſcripſit ei per epiſtolam hujuſmodi reſponſum: 36 Demetrius rex Simoni ſummo ſacerdoti & amico regis, ſenioribúſque & genti Judæorum ſalutem.

A ver, 36. ad 41. ſupplevimus ex MSS. *Uſſer. & Poc.*

37 Coronam auream, & veſtem quam miſiſtis nobis, accepim⁹: & parati ſumus facere vobiſcum pacem magnã, & ſcribere præfectis negotiorum, ut remittant vobis vectigalia. 38 Et quæcunque miſimus vobis, firma ſint: & munitiones quas ædificaviſtis, vobis ſunto. 39 Et remittimus etiam peccata & ſtultitias uſq; in hodiernum diem, & coronam quam debebatis: & quicunque tributum pendebat in Iſraële, ampliùs ne pendito. 40 Et ſiqui ex vobis lubentes ſunt conſcribi inter noſtros, conſcribantur, & pax ſit inter nos. 41 Anno centeſimo ſeptuageſimo ſublatum eſt jugum gentium ab Iſraële; 42 Cœpítque populus ſcribere, accipere, & dare anno primo ſub nomine Simonis ſummi ſacerdotis, principis, ducis, & rectoris Judæorum. 43 Iis temporibus obſedit Simon Azam, & vallavit eam copiis; factíſque turribus ligneis ingentibus, acceſſit ad murum urbis; & deſtructâ unâ turrium, occupavit urbem. 44 Nam exilientibus & è lignea turri egredientibus viris bellatoribus, & in urbem erumpentibus; fuit perturbatio magna intra urbem. 45 Quamobrem aſcenderunt cives urbis cum uxoribus & liberis ſuis diſciſſis veſtibus, exclamantes altâ voce, & Simonem rogantes, ut daret eis dexteras, 46 Atque dicentes; Ne agas nobiſcum ſecundum nequitiâ noſtram, ſed pro tua bonitate. 47 Itaque reliquit eos Simon, nec oppugnavit eos; ſed ejecit eos ab urbe, tum purgavit domos ubi erant ſimulacra, & ſic ingreſſus eſt eam laudans ac benedicens. 48 Cùmq; ejeciſſet ex ea omnem immunditiem, collocavit ibi viros amatores legis; & arcem ædificavit in ea, fecítque in ea ſibi domum.

Verſio VULG. LAT.

49 Qui autem erant in arce Jeruſalem, prohibebantur egredi & ingredi regionem, & emere, ac vendere: & eſurierunt valdè, & multi ex eis fame perierunt. 50 Et clamaverunt ad Simonem ut dextras acciperent: & dedit illis: & ejecit eos indè, & mundavit arcem à contaminationibus: 51 Et intraverunt in eam tertiâ & vigeſimâ die ſecundi menſis, anno centeſimo ſeptuageſimo primo, cum laude, & ramis palmarum, & cinyris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus eſt inimicus magnus ex Iſrael. 52 Et conſtituit ut omnibus annis agerentur dies hi cum 53 lætitia. Et munivit montem templi, qui erat ſecus 54 arcem, & habitavit ibi ipſe, & qui cum eo erant. Et vidit Simon Joannem filium ſuum, quòd fortis prælii vir eſſet: & poſuit eum ducem virtutum univerſarum: & habitavit in Gazaris.

CAP. XIV.

1 ANno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo congregavit rex Demetrius exercitum ſuum, & abiit in Mediam ad contrahenda ſibi auxilia, ut expugnaret Tryphonem. 2 Et audivit Arſaces rex Perſidis, & Mediæ, quia intravit Demetrius confines ſuos, & miſit unum de principibus ſuis ut comprehenderet eum vivum, & adduceret eum ad ſe. 3 Et abiit, & percuſſit caſtra Demetrii: & comprehendit eum, & duxit eum ad Arſacem, & poſuit eum in cuſtodiam. 4 Et ſiluit omnis terra Juda omnibus diebus Simonis, & quæſivit bona genti ſuæ: & placuit illis poteſtas ejus, & 5 gloria ejus, omnibus diebus. Et cum omni gloria ſua accepit Joppen in portum, & fecit introitum in 6 inſulis maris. Et dilatavit fines gentis ſuæ, & ob-7 tinuit regionem. Et congregavit captivitatem multam, & dominatus eſt Gazaræ, & Bethſuræ, & arci: & abſtulit immunditias ex ea, & non erat qui reſi-8 ſteret ei. Et unuſquiſque colebat terram ſuam cum pace: & terra Juda dabat fructus ſuos, & ligna cam-9 porum fructum ſuum. Seniores in plateis ſedebant omnes, & de bonis terræ tractabant, & juvenes in-10 duebant ſe gloriam & ſtolas belli. Et civitatibus tribuebat alimonias, & conſtituebat eas ut eſſent vaſa munitionis, quoaduſque nominatum eſt nomen glo-11 riæ ejus uſque ad extremum terræ. Fecit pacem ſuper terram, & lætatus eſt Iſrael lætitiâ magnâ.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α'.

49 Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐκωλύοντο (ψ) ἐκπορεύεσθαι ϗ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν, ϗ ἀγοράζειν ϗ πωλεῖν, ϗ ἐπείνασαν σφόδρα, 50 ϗ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ τῷ λιμῷ. Καὶ ἐβόησαν πρὸς Σίμωνα δεξιὰς λαβεῖν, ϗ ἔδωκεν αὐτοῖς, ϗ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν, 51 ϗ ἐκαθάρισε τὴν ἄκραν ἀπὸ τῶν μιασμάτων. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν τῇ τρίτῃ ϗ εἰκάδι τοῦ δευτέρου μηνὸς ἔτους ἑνὸς ϗ ἑβδομηκοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ μετὰ αἰνέσεως ϗ βαΐων, ϗ ἐν κινύραις, ϗ ἐν κυμβάλοις, ϗ ἐν νάβλαις, ϗ ἐν ὕμνοις, ϗ ἐν ᾠδαῖς, ὅτι συνετρίβη 52 ἐχθρὸς μέγας ἐξ Ἰσραήλ. Καὶ ἔστησε κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ ἄγειν 53 τὴν ἡμέραν (ω) ταύτην μετ' εὐφροσύνης. Καὶ προσωχύρωσε τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ τὸ παρὰ τὴν ἄκραν, ϗ ᾤκει ἐκεῖ αὐτὸς ϗ οἱ παρ' αὐτοῦ. 54 Καὶ εἶδε Σίμων τὸν Ἰωάννην (α) υἱὸν αὐτοῦ, ὅτι ἀνήρ ἐστι, ϗ ἔθετο αὐτὸν ἡγούμενον τῶν δυνάμεων πασῶν, ϗ ᾤκει ἐν Γαζάροις.

MS. A. (ψ) ἐκπορεύεσθαι* εἰς τὴν χώραν, (ω) ταύτην. Καὶ προσωχύρωσεν (α) τὸν υἱὸν

ΚΕΦ. ιδ'.

1 ΚΑὶ ἐν ἔτει δευτέρῳ ϗ ἑβδομηκοστῷ ϗ ἑκατοστῷ, συνήγαγε Δημήτριος ὁ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ· ϗ ἐπορεύθη εἰς Μηδίαν τοῦ (α) ἐπισπάσασθαι βοήθειαν αὐτῷ, ὅπως πολεμήσῃ τὸν Τρύφωνα. 2 Καὶ ἤκουσεν Ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς (ʺ) τῆς Περσίδος ϗ Μηδίας, ὅτι ἦλθε Δημήτριος εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ, ϗ ἀπέστειλεν ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ 3 συλλαβεῖν αὐτὸν ζῶντα. Καὶ ἐπορεύθη ϗ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν Δημητρίου, ϗ συνέλαβεν αὐτόν, ϗ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς Ἀρσάκην, 4 καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν φυλακῇ. Καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ (β) Ἰούδα πάσας τὰς ἡμέρας Σίμωνος· καὶ ἐζήτησεν ἀγαθὰ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ ἐξουσία αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. 5 Καὶ μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ ἔλαβε τὴν Ἰόππην εἰς λιμένα, καὶ 6 ἐποίησεν εἴσοδον ταῖς νήσοις τῆς θαλάσσης. Καὶ ἐπλάτυνε τὰ ὅρια τῷ 7 ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἐκράτησε τῆς χώρας. Καὶ συνήγαγεν αἰχμαλωσίαν πολλήν, καὶ ἐκυρίευσε Γαζάρων καὶ Βαιθσούρων καὶ τῆς ἄκρας· καὶ ἐξῆρε τὰς ἀκαθαρσίας ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντικείμενος αὐτῷ. 8 Καὶ ἦσαν γεωργοῦντες τὴν γῆν αὐτῶν μετ' εἰρήνης, καὶ ἡ γῆ ἐδίδου τὰ (γ) γενήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων τὸν καρπὸν αὐτῶν. 9 Πρεσβύτεροι ἐν ταῖς πλατείαις ἐκάθηντο, πάντες περὶ ἀγαθῶν (δ) ἐκοινολογοῦντο, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐνεδύσαντο δόξας καὶ στολὰς πολέμου. 10 Ταῖς πόλεσιν ἐχορήγησε βρώματα, καὶ ἔταξεν αὐτὰς ἐν σκεύεσιν ὀχυρώσεως, ἕως ὅτου ὠνομάσθη τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ ἕως ἄκρου 11 (ʺ) τῆς γῆς. Ἐποίησε τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ (ε) εὐφράνθη Ἰσραὴλ εὐφροσύνην μεγάλην.

MS. A. (α) ἐπισπάσασθαι βοήθειαν ἑαυτῷ, (ʺ) Περσίδος (β) πάσας (γ) γενήματα (δ) ἐκοινολόγουν, (ʺ) γῆς. (ε) ηὐφράνθη

Interp. LAT.

49 Qui autem erant in arce in Hieruſalem, prohibebantur egredi & ingredi regionem, & emere, ac vendere: & eſurierunt valdè: & multi ex eis fame perierunt. 50 Et clamaverunt ad Simonem, ut dexteras acciperent: & dedit illis: & ejecit eos indè, & mundavit arcem à contaminationibus. 51 Et intravit in eam tertiâ & vigeſimâ die ſecundi menſis anno centeſimo ſeptuageſimo primo cum laude, & ramis, & cynaris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis: quia contritus eſt inimicus magnus ex Iſrael. 52 Et conſtituit ut omnibus annis ageretur dies hæc cum lætitia. 53 Et munivit montem templi, qui erat ſecus arcem: & habitavit ibi ipſe; et qui cum eo erant. 54 Et vidit Simon Joannem filium ſuum, quòd vir eſſet: & poſuit eum ducem virtutum univerſarum: et habitabat in Gazaris.

CAP. XIV.

1 ET anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo congregavit Demetrius rex exercitus ſuos: & abiit in Mediam ad contrahenda ſibi auxilia; ut expugnaret Tryphonem. 2 Et audivit Arſaces rex Perſidis, & Mediæ, quia intravit Demetrius fines ſuos: & miſit unum de principibus ſuis, ut comprehenderet eum vivum. 3 Et abiit, & percuſſit caſtra Demetrii: & comprehendit eum: et duxit eum ad Arſacem: et poſuit eum in cuſtodia. 4 Et ſiluit terra Juda omnibus diebus Simonis. Et quæſivit bona genti ſuæ: et placuit illis poteſtas ejus, et gloria ejus omnibus diebus. 5 Et cum omni gloria ſua accepit Joppen in portum: & fecit introitum inſulis maris: 6 Et dilatavit fines genti ſuæ, et obtinuit regionem: 7 Et congregavit captivitatem multam, et dominatus eſt Gazaræ, et Bethſuræ, et arci: et abſtulit immunditias ex ea: et non erat qui reſiſteret ei. 8 Et erant colentes terram ſuam cum pace: et terra dabat fructus ſuos, et ligna camporum fructum ſuum. 9 Seniores in plateis ſedebant, omnes de bonis communiter tractabant: et juvenes induebant ſe glorias, et ſtolas belli. 10 Civitatibus tribuebat alimonias: et conſtituit eas in vaſis munitionis; quoaduſque nominatum eſt nomen gloriæ ejus uſque ad extremum terræ. 11 Fecit pacem ſuper terram: et lætatus eſt Iſrael lætitiâ magnâ.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

49 Habitatores autem arcis quæ erat in Jeruſalem, prohibebantur ingredi & egredi, emere ac vendere; adeò ut multùm eſurirent, & multi ex eis fame perirent. 50 Sed Simonem rogantibus ut daret illis dexteras, dedit illis: & ejiciens illos indè, mundavit arcem omnibus immunditiis. 51 Et ingreſſi ſunt arcem vigeſimâ tertiâ menſis ſecundi, anno centeſimo ſeptuageſimo primo, cum lætitia & canticis, hoſannis, citharis, fidibúſque; eò quòd attritus eſſet hoſtis magnus ab Iſraële, & deſiiſſent alienigenæ oppugnare Iſraëlem. 52 Et ſtatuerunt ut celebraretur ea dies quotannis, cum jucunditate & lætitia. 53 Et confirmârunt ſtationes præſidiarias templi, quæ erant à latere arcis, ibique habitabat Simon, ejúſque familia cum ipſo. 54 Tum videns Simon Johannem filium ſuum ſtrenuum eſſe, conſtituit eum ducem copiarum omnium; & habitavit ipſe in Gazira.

CAP. XIV.

1 ANno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, congregavit Demetrius copias ſuas, abiítque in Mediam, ut coacto ſibi exercitu Triphonem debellaret. 2 Audiens autem Arſaces rex Perſidis & Mediæ veniſſe Demetrium ad terminos ſuos, miſit unum è principibus ſuis ad capiendum eum vivum: 3 Qui profectus percuſſit exercitum Demetrii, captúmque perduxit ad Arſacem, 4 Et ſiluit quievítque terra cunctis diebus Simonis: fecítque bona genti ſuæ, & placuit illis dominium & gloria ipſius, cunctis diebus ejus. 5 Et profectus Joppen ad portum, fecit aditum navibus maris: 6 Dilatavit ampliavítque terminos gentis ſuæ, & obtinuit totam terram: 7 Congregavit captivos multos, & potitus eſt Gaziræ, & Beth-ſuræ, atque arcis; & delevit abſtulítque ab eis omnem immunditiem, nemine reſiſtente. 8 Ita laborabant colebántque tellurem ſuam pacificè, & tellus reddebat proventus, & arbores terræ fructus ſuos: 9 Senes in plateis ſedebant, & omnes de bonis rebus conſilium habebant: juvenes induebantur gloriâ, non veſtimentis militaribus: 10 Suppeditabat annonam urbibus, eáſque muniebat inſtrumentis munitionum: adeóque celebrabatur fama gloriæ ipſius in cunctis finibus terræ: 11 Conciliavit pacem in terra: & jucundabatur Iſraël jucunditate magnâ:

Versio VULG. LAT.

12 Et sedit unusquisque sub vite sua, & sub ficulnea
13 sua: & non erat qui eos terreret. Defecit impugnans
eos super terram: reges contriti sunt in diebus
14 illis. Et confirmavit omnes humiles populi sui, &
legem exquisivit, & abstulit omnem iniquum & malum:
15 Sancta glorificavit, & multiplicavit vasa sanctorum.
16 Et auditum est Romæ quia defunctus esset
Jonathas, & usque in Spartiatas: & contristati sunt
17 valdè. Ut audierunt autem quòd Simon frater ejus
factus esset summus sacerdos loco ejus, & ipse obtineret
18 omnem regionem, & civitates in ea; Scripserunt
ad eum in tabulis æreis, ut renovarent amicitias
& societatem, quam fecerant cum Juda, & cum
19 Jonatha fratribus ejus. Et lectæ sunt in conspectu
ecclesiæ in Jerusalem. Et hoc exemplum epistolarum,
20 quas Spartiatæ miserunt: SPARTIANORUM
principes, & civitates, Simoni Sacerdoti magno, &
senioribus, & sacerdotibus, & reliquo populo Judæorum,
21 fratribus, salutem. Legati, qui missi sunt ad
populum nostrum, nuntiaverunt nobis de vestra gloria,
& honore, ac lætitia: & gavisi sumus in introitu
22 eorum. Et scripsimus quæ ab eis erant dicta in conciliis
populi, sic: Numenius Antiochi, & Antipater
Jasonis filius, legati Judæorum, venerunt ad nos, renovantes
23 nobiscum amicitiam pristinam. Et placuit
populo excipere viros gloriosè, & ponere exemplum
sermonum eorum in segregatis populi libris, ut sit
ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem
24 horum scripsimus Simoni magno sacerdoti. Post
hæc autem misit Simon Numenium Romam, habentem
clypeum aureum magnum, pondo mnarum mille, ad
statuendā cum eis societatem. Cùm autē audisset populus
25 Romanus Sermones istos, dixerunt; Quam gratiarum
actionem reddemus Simoni, & filiis ejus?
26 Restituit enim ipse fratres suos, & expugnavit inimicos
Israel ab eis: & statuerunt ei libertatem, & descripserunt
in tabulis æreis, & posuerunt in titulis
27 in monte Sion. Et hoc est exemplum scripturæ:
OCTAVA decimâ die mensis Elul, anno centesimo
septuagesimo secundo, anno tertio sub Simone
sacerdote magno in Asaramel.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

12 Καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὴν συκῆν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν
13 ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. Καὶ ἐξέλιπεν (ζ) ὁ πολεμῶν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οἱ
14 βασιλεῖς (η) συνετρίβησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. Καὶ ἐστήριξε πάντας
τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· τὸν νόμον ἐξεζήτησε, καὶ ἐξῆρε πάντα ἄνομον
15 καὶ πονηρόν. Τὰ ἅγια ἐδόξασε, καὶ ἐπλήθυνε τὰ σκεύη τῶν ἁγίων.
16 Καὶ (θ) ἠκούσθη ἐν Ῥώμῃ ὅτι ἀπέθανεν Ἰωνάθαν, καὶ ἕως Σπάρτης, καὶ
17 ἐλυπήθησαν σφόδρα. Ὡς δὲ ἤκουσαν ὅτι Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ γέγονεν
ἀντ' αὐτοῦ ἀρχιερεύς, καὶ ἐπικρατεῖ τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ,
18 (ι) Ἔγραψαν πρὸς αὐτὸν δέλτοις χαλκαῖς, τοῦ ἀνανεώσασθαι πρὸς αὐτὸν
φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν ἣν ἔστησαν πρὸς Ἰούδαν καὶ Ἰωνάθαν τοὺς ἀδελφοὺς
19 αὐτοῦ. Καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπιον (ᵈ) τῆς ἐκκλησίας ἐν Ἱερουσαλήμ.
καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστειλαν οἱ Σπαρτιᾶται·
20 Σπαρτιατῶν ἄρχοντες καὶ ἡ πόλις Σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ, καὶ
τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων
21 ἀδελφοῖς χαίρειν. Οἱ πρεσβευταὶ οἱ ἀποσταλέντες πρὸς
τὸν δῆμον ἡμῶν ἀπήγγειλαν ἡμῖν περὶ τῆς δόξης ὑμῶν καὶ τιμῆς,
22 καὶ (κ) εὐφράνθημεν ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. Καὶ (λ) ἀνεγράψαμεν
τὰ ὑπ' αὐτῶν εἰρημένα ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ δήμου οὕτως, Νουμήνιος
Ἀντιόχου καὶ Ἀντίπατρος (ᵘ) Ἰάσωνος πρεσβευταὶ Ἰουδαίων ἦλθον
23 πρὸς ἡμᾶς ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν. Καὶ ἤρεσε τῷ δήμῳ
ἐπιδέξασθαι τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως, καὶ τοῦ θέσθαι τὸ ἀντίγραφον
τῶν λόγων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀποδεδειγμένοις (μ) τοῦ δήμου βιβλίοις,
τοῦ (ν) ἔχειν μνημόσυνον τὸν δῆμον τῶν Σπαρτιατῶν. τὸ δὲ ἀντίγραφον
24 τούτων (ξ) ἐγράψαμεν Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ. Μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε
Σίμων τὸν Νουμήνιον εἰς Ῥώμην ἔχοντα ἀσπίδα χρυσῆν μεγάλην
(ο) ὁλκῆς μνῶν χιλίων εἰς τὸ στῆσαι πρὸς αὐτοὺς τὴν συμμαχίαν.
25 Ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ δῆμος τῶν λόγων τούτων, (π) εἶπον, Τίνα χάριν ἀπο-
26 δώσομεν Σίμωνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ; Ἐστήρισε γὰρ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν τοὺς ἐχθροὺς
Ἰσραὴλ ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔστησαν αὐτῷ ἐλευθερίαν. καὶ (ρ) κατέγραψαν
27 ἐν δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἔθεντο ἐν (σ) στήλαις ἐν ὄρει Σιών. Καὶ τοῦτο
τὸ ἀντίγραφον τῆς γραφῆς· Ὀκτωκαιδεκάτῃ Ἐλοὺλ, ἔτους δευτέρου
(τ) καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ· καὶ τοῦτο τρίτον ἔτος ἐπὶ Σίμωνος
(υ) ἀρχιερέως ἐν Σαραμὲλ,

MS. A. (ζ) πολεμῶν (η) αὐτῶν (θ) ἤκουσεν (ι) Καὶ ἔγραψαν (ᵈ) ἐκκλησίας (κ) ηὐφράνθημεν (λ) ἀναγραψόμενοι (ᵘ) Ἰάσονος (μ) τῷ δήμῳ (ν) μνημόσυνον ἔχειν (ξ) ἔγραψαν (ο) ὁλκὴν (π) εἶπαν, (ρ) κατέγραψεν (σ) στήλῃ (τ) ἑβδομηκοστοῦ (υ) τοῦ ἀρχιερέως

Interp. LAT.

Et sedit unusquisque sub vite sua, & ficu sua: 12
& non erat qui eos terreret. Et defecit impugnans 13
eos super terram: & reges contriti sunt
in diebus illis. Et confirmavit omnes humiles 14
populi sui: legem exquisivit, & abstulit omnem
iniquum, & malum: Sancta glorificavit, 15
& multiplicavit vasa sanctorum. Et auditum 16
est Romæ, quia defunctus esset Jonathas: &
usque in Spartam: & contristati sunt valdé.
Ut audierunt autem, quia Simon frater ejus 17
factus esset summus sacerdos loco ejus, & ipse
obtineret regionem, & civitates quæ in ea;
Scripserunt ad eum tabulis æreis, ut renovarent 18
cum eo amicitiam, & societatem, quam statuerant
cum Juda & Jonatha fratribus ejus. Et 19
lectæ sunt in conspectu Ecclesiæ in Hierusalem.
Et hoc, exemplum epistolarum, quas Spartiatæ
miserunt. Spartiatarum principes, & civitas 20
Simoni sacerdoti magno, & senioribus, &
sacerdotibus, & reliquo populo Judæorum, fratribus,
salutem. Legati, qui missi sunt ad populum 21
nostrum, nuntiaverunt nobis de vestra
gloria, & honore: & gavisi sumus in introitu
eorum. Et scripsimus, quæ ab eis erant dicta, 22
in conciliis populi, sic: Numenius Antiochi,
& Antipater Jasonis filius legati Judæorum
venerunt ad nos: renovantes nobiscum amicitiam
[pristinam.] Et placuit populo excipere 23
viros gloriosè, & ponere exemplum
sermonum eorum in segregatis populi libris,
ut sit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum
autem horum (a) scripsimus Simoni summo
sacerdoti. Post hæc misit Simon Numenium 24
Romam, habentem clypeum aureum magnum,
pondo minarum mille, ad statuendam cum eis
societatem. Cùm autem audisset populus Sermones 25
istos, dixerunt; Quas gratias reddemus
Simoni, & filiis ejus? Firmavit enim ipse, & 26
fratres ejus, & domus fratris ejus: et expugnaverunt
inimicos Israel à se, & statuerunt ei libertatem.
Et descripserunt in tabulis æreis: & posuerunt
in titulis in monte Sion. Et hoc est exemplum 27
scripturæ: Octavâ decimâ die [mensis] Elul, anno
centesimo septuagesimo secundo, (& hic annus
tertius sub Simone sacerdote magno) in Saramel.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

Nam sedebat quisque sub vitibus suis & sub 12
ficis suis, nemine eos deterrente; Quia nimirum 13
consumpti fuerant & evanuerant ab
eis hostes, & bellatores de terra, reges quoque
ipsi contriti fuerant iis diebus. Mittens 14
etiam confirmabat omnes pauperes populi
sui, & delebat auferebátque omnem impietatem,
iniquitatem, & scelus: Legem visitabat, 15
Sanctuarium glorificabat, & multiplicabat
vasa Sanctuarii. Ubi verò audîssent 16
Romani mortuum esse Jonathanem, idque à
Spartiatis auditum esset, affecti sunt magno
mœrore. Sed cùm audîssent Simonem fratrem 17
ejus factum esse loco ipsius summum sacerdotem,
& obtinere regionem, ac civitates,
omniáque quæ in iis sunt; Scripserunt 18
ad eum tabulâ æneâ ad renovandum apud
eum amicitiam & auxilium, quod statuerant
cum Juda & cum Jonathane fratribus ejus:
Quæ lecta fuit coram cœtu in Jerusalem. 19
Atque hoc est exemplar epistolæ quam miserunt 20
Spartiatæ: Principes Spartiatarū & urbes,
Simoni summo sacerdoti excelso, & senioribus,
atque sacerdotibus, necnon reliquo
Judæorum populo fratribus nostris salutem.
A versu 21. ad 24. supplevimus ex MSS.
Usser. & Poc. Seniores qui missi sunt 21
ad nos renuntiaverunt *nobis* de rebus vestris,
tum de vestro honore, tum de gloria, adeo ut
de adventu eorum valdè lætati sumus. Et rescripsimus 22
quæcunque ab ipsis dicta sunt in
conciliis populi nostri sic: Jaumenis Antiochi,
& Antipater Jasonis filius seniores Judæorum
venerunt ad nos renovantes suam nobiscum
amicitiam: Et placuit populo ipsos 23
benevolè fore excipiendos: proinde viros illos
gloriosè exceperunt, & posuerunt exemplar
epistolarum suarum in *publico* scriptorū
thesauro, ut essent in monumentum populo
Spartiatarum. Exemplar autem horū, suarumque
transactionum scripserunt Simoni principi
sacerdotum. Posthæc autem misit Simon 24
Numenium Romam, portantem clypeum
magnum aureum mille minarum, ad statuendum
cum eis auxilium. Cùm autem exaudisset 25
populus res istas, dixerunt; Quid rependemus
Simoni summo sacerdoti & filiis
ejus? Nam animosè se gesserunt ipse & fratres 26
ejus, totaque paterna domus ejus; & bellantes
adversum hostes Israëlis, propulsaverunt
eos ab ipsis, & obtinuerunt eos. Et statuentes 27
Simoni nobilitatem, scripserunt in
tabula ænea, imposuerúntque columnæ in
monte Sionis. *Desunt versus 8. in
edit. Parisiens. quos supplevimus ex MSS.
Usser. & Poc.* Atque hoc est exemplar
Scripturæ. *Die* decimo octavo Elulis, anno
centesimo septuagesimo secundo, iste tertius
est annus, Simone *sacerdote* summo Israëlis,

Versio VULG. LAT.

28 In conventu magno sacerdotum, & populi, & principum
gentis, & seniorum regionis, nota facta sunt
hæc: Quoniam frequenter facta sunt prælia in regione
29 nostra. Simon autem Mathathiæ filius ex filiis
Jarib, & fratres ejus dederunt se periculo, & restiterunt
adversariis gentis suæ, ut starent sancta ipsorum,
& lex: & gloriâ magnâ glorificaverunt gentem suam.
30 Et congregavit Jonathas gentem suam, & factus est
illis sacerdos magnus, & appositus est ad populum
31 suum. Et voluerunt inimici eorum calcare & atterere
regionem ipsorum, & extendere manus in sancta
32 eorum. Tunc restitit Simon, & pugnavit pro
gente sua, & erogavit pecunias multas, & armavit
33 viros virtutis gentis suæ, & dedit illis stipendia: Et
munivit civitates Judææ, & Bethsuram, quæ erat in
finibus Judææ, ubi erant arma hostium anteá: & posuit
34 illic præsidium viros Judæos. Et Joppen munivit,
quæ erat ad mare; & Gazaram, quæ est in finibus
Azoti, in qua hostes anteà habitabant, & collocavit
illîc Judæos: & quæcunque apta erant ad
35 correptionem eorum, posuit in eis. Et vidit populus
actum Simonis, & gloriam quam cogitabat facere
genti suæ, & posuerunt eum ducem suum, & principem
sacerdotum, eò quòd ipse fecerat hæc omnia,
& justitiam, & fidem, quam conservavit genti suæ,
& exquisivit omni modo exaltare populum suum.
36 Et in diebus ejus prosperatum est in manibus ejus,
ut tollerentur gentes de regione ipsorum, & qui in
civitate David erant in Jerusalem, in arce, de qua
procedebant, & contaminabant omnia quæ in circuitu
sanctorum sunt, & inferebant plagam magnam
37 castitati: Et collocavit in ea viros Judæos ad
tutamentum regionis, & civitatis, & exaltavit muros
38 Jerusalem. Et rex Demetrius statuit illi summum
39 sacerdotium. Secundùm hæc fecit eum amicum
40 suum, & glorificavit eum gloriâ magnâ. Audivit
enim quòd appellati sunt Judæi à Romanis amici, &
socii, & fratres, & quia susceperunt legatos Simonis
gloriosè:

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

28 Ἐπὶ συναγωγῆς μεγάλης (ᵈ) ἱερέων, καὶ λαοῦ, καὶ ἀρχόντων ἔθνους, καὶ
τῶν πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώρισεν ἡμῖν, ἐπεὶ πολλάκις
29 ἐγενήθησαν πόλεμοι ἐν τῇ χώρᾳ· Σίμων δὲ ὁ υἱὸς Ματταθίου
ὁ υἱὸς τῶν υἱῶν (φ) Ἰαρὶβ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔδωκαν
ἑαυτοὺς τῷ κινδύνῳ, καὶ ἀντέστησαν τοῖς ὑπεναντίοις τοῦ ἔθνους αὐτῶν,
ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐτῶν, καὶ ὁ νόμος, καὶ δόξῃ μεγάλῃ ἐδόξασαν
30 τὸ ἔθνος αὐτῶν. Καὶ ἤθροισεν Ἰωνάθαν τὸ ἔθνος αὐτῶν, καὶ
(ᵃ) ἐγενήθη αὐτοῖς ἀρχιερεύς, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
31 Καὶ ἐβουλήθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν
αὐτῶν, τοῦ ἐκτρῖψαι (χ) τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἐκτεῖναι
32 (ψ) χεῖρας ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν. Τότε ἀνέστη Σίμων, καὶ ἐπολέμησε
περὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἐδαπάνησε χρήματα πολλὰ τῶν
ἑαυτοῦ, καὶ ὡπλοδότησε τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ
33 ἔδωκεν αὐτοῖς ὀψώνια. Καὶ ὠχύρωσε τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας, καὶ
τὴν Βαιθσούραν τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας, οὗ ἦν τὰ ὅπλα τῶν πολεμίων
34 τὸ πρότερον, καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ἄνδρας Ἰουδαίους. Καὶ Ἰόππην
ὠχύρωσε τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν (ω) Γάζαρα τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων Ἀζώτου,
ἐν ᾗ (α) ᾤκουν οἱ πολέμιοι τὸ πρότερον ἐκεῖ, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ Ἰουδαίους,
καὶ ὅσα ἐπιτήδεια (β) ἦν πρὸς τὴν τούτων ἐπανόρθωσιν ἔθετο
35 ἐν αὐτοῖς. Καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὴν (γ) πρᾶξιν τοῦ Σίμωνος, καὶ τὴν
δόξαν ἣν ἐβουλεύσατο ποιῆσαι τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἡγούμενον
αὐτῶν καὶ ἀρχιερέα, διὰ τὸ (δ) αὐτὸν πεποιηκέναι πάντα ταῦτα,
καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν πίστιν ἣν συνετήρησε τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ
36 (ᵘ) ἐζήτησε παντὶ τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις
αὐτοῦ (ᵃ) εὐωδώθη ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τοῦ ἐξαρθῆναι τὰ ἔθνη ἐκ τῆς
χώρας αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Δαυὶδ τοὺς ἐν Ἱερουσαλήμ, οἳ
ἐποίησαν ἑαυτοῖς (ε) ἄκραν, ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο καὶ ἐμίαινον κύκλῳ
37 τῶν ἁγίων, καὶ (ζ) ἐποίουν πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ ἁγνείᾳ. Καὶ (ᵘ) κατῴκισεν
ἐν αὐτῇ ἄνδρας Ἰουδαίους, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν πρὸς
ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως, καὶ ὕψωσε τὰ τείχη Ἱε-
38 ρουσαλήμ. Καὶ ὁ βασιλεὺς Δημήτριος ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερω-
39 σύνην Κατὰ ταῦτα, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν φίλων αὐτοῦ,
40 καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν δόξῃ μεγάλῃ. (η) Ἤκουσε γὰρ ὅτι (θ)
προσηγόρευνται οἱ Ἰουδαῖοι ὑπὸ Ῥωμαίων φίλοι καὶ σύμμαχοι
καὶ (ι) ἀδελφοί, καὶ ὅτι ἀπήντησαν τοῖς πρεσβευταῖς Σίμωνος ἐνδόξως.

MS. A. (ᵈ) ἱερέων. (φ) Ἰωαρὶβ, ἀπὸ (ᵃ) ἐγένετο (χ) τῆς (ψ) τὰς χεῖρας (ω) Γάζαρα (α) ᾤκουν (β) πρὸς τῇ τούτων ἐπανορθώσει (γ) πίστιν (δ) πεποιηκέναι αὐτὸν ταῦτα πάντα, (ᵘ) ἐζήτησεν (ᵃ) εὐωδώθη (ε) ἄκραν, (ζ) ἐποίει (ᵘ) κατῴκισεν (η) Ἤκουσε (θ) προσαγορεύονται Ἰουδαῖοι (ι) οἱ ἀδελφοί,

Interp. LAT.

In conventu magno sacerdotum, & populi, & 28
principum gentis, & seniorum regionis, innotuit
nobis, quoniam frequenter facta sunt prælia
in regione. Simon autem filius Mattathiæ filius 29
ex filiis Jarib, & fratres ejus dederunt
seipsos periculo, & restiterunt adversariis gentis
suæ, ut starent sancta ipsorum & lex: & gloriâ
magnâ glorificaverunt gentem suam: Et congregavit 30
Jonathas gentem suam, & factus est illis
sacerdos magnus: & appositus est ad populum
suum: Et voluerunt inimici eorum penetrare in 31
regionem ipsorum, ut attererent regionem ipsorum,
& extenderent manus in sancta ipsorum.
Tunc surrexit Simon, & pugnavit pro gente sua, 32
& erogavit pecunias multas ex suis, & armavit
viros virtutis gentis suæ, & dedit illis stipendia:
Et munivit civitates Judeæ, & 33
Bethsuram, quæ in finibus Judeæ, ubi erant
arma hostium anteà: & posuit illic præsidium 34
viros Judeos: Et Joppen munivit, quæ ad
mare, & Gazaram, quæ est in finibus Azoti,
in qua hostes anteà habitabant: & collocavit
illic Judeos: & quæcunque apta erant ad correctionem 35
horum, posuit in eis. Et vidit populus
(b) actum Simonis, & gloriam, quam cogitabat
facere genti suæ: & posuerunt eum ducem
suum, & principem sacerdotum, eò quòd
ipse fecerit hæc omnia, & justitiam, & fidem,
quam conservavit genti suæ, et exquisivit 36
omni modo exaltare populum suum. Et in diebus
ejus prosperatū est in manibus ejus, ut tollerentur
gentes de regione ipsorum, et qui in civitate David
erant in Hierusalem, qui fecerant sibi arcem,
de qua procedebant, et contaminabant in circuitu
sanctorum, et inferebant plagam magnam castitati.
Et collocavit in ea viros Judeos: et munivit eam 37
ad tutamentum regionis, et civitatis: et exaltavit
muros Hierusalem. Et rex Demetrius 38
statuit illi summum sacerdotium Secundùm 39
hæc, et fecit eum ex amicis suis, et glorificavit
eum gloriâ magnâ. Audivit enim, quòd appellati 40
sunt Judæi à Romanis amici, et socii, et
fratres, et quia obviàm ierant (c) legatis Simonis
gloriosè:

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]

In conventu magno sacerdotum, & populi, 28
& principum gentis, seniorúmque regionis,
innotuit nobis, quoniam frequenter
facta sunt prælia in regione: Quippe Simon 29
Mattithiæ filius ex posteris Jonadab,
& fratres ejus, exposuerunt seipsos periculo,
resistentes adversariis gentis suæ, ut hoc
pacto staret lex eorum, & locus sanctus eorum,
& gloriâ magnâ glorificaverunt gentem
suam. Nam congregans Jonathan gentem 30
suam, factus est eis sacerdos summus:
eóque ad populum suum apposito, Voluerunt 31
inimici eorum invadere regionem
ipsorum, ut absumerent eam, manúsque
extenderent in locum sanctum
eorum: Tunc surgens Simon, propugnavit 32
gentem suam, & expendens pecunias
multas de suo, arma dedit viris copiarum,
popularibus suis, & largitus est eis munera,
Munivítque civitates Judææ, & 33
Beth-suram quæ erat in finibus Judææ, ubi
posita erant anteà arma civitatum, & constituit
ibi præsidiarios viros Judæos. Joppen 34
etiam ad mare sitam munivit arce, &
Gazaram ad terminos Azoti, ubi priùs hostes
habitaverant, & collocavit illic Judæos,
& quæcunque commoda erant eis vel ad
alimentum, vel ad stabilimentum, pro eis
illic disposuit. Videns itaque populus 35
præclara facta Simonis & gloriam quam
volebat comparare genti suæ, instituerunt
eum sibi ducem & summum sacerdotem,
eò quòd ipse hæc omnia præstaret; *videns*
etiam justitiam & fidem quam servaverat
genti suæ, & quòd in rebus omnibus
quæ occurrebant, voluisset exaltare populum
suum: In diebus ejus rectificata 36
esset via, operâ ipsius; ita ut gentes consumpsisset
è terra ipsorum: & eos etiam
qui erant in urbe Davidis & in Jerusalem,
delevisset & illinc abstulisset, qui fecerant
sibi arcem, unde exeuntes contaminabant
adjacentia Sanctuario *loca*, & faciebant
plagam magnam in Sanctuario: Et collocasset 37
in ea Simon viros Judæos, eámque
munitionibus firmasset, ut esset asylo urbi
& regioni: & exaltasset elevássetque murum
Jerosolymorum, Demetrius quoque 38
rex confirmavit eidem Simoni principatum
sacerdotii. Conscripsit eum inter amicos 39
regis, & cohonestavit illum gloriâ magnâ.
Nam auditum fuerat quòd appellarentur 40
Judæi à Romanis fratres, amici, & adjutores,
& quòd occurrissent legatis Simonis
honorificè;

Versio VULG. LAT.

41 Et quia Judæi, & ſacerdotes eorum conſenſerunt eum
eſſe ducem ſuum, & ſummum ſacerdotem in æternum,
42 donec ſurgat propheta fidelis: Et ut ſit ſuper eos dux,
& ut cura eſſet illi pro ſanctis, & ut conſtitueret præ-
poſitos ſuper opera eorum, & ſuper regionem, & ſu-
43 per arma, & ſuper præſidia: Et cura ſit illi de ſanctis:
& ut audiatur ab omnibus, & ſcribantur in nomine
ejus omnes conſcriptiones in regione: & ut operiatur
44 purpurâ, & auro: Et ne liceat ulli ex populo, & ex
ſacerdotibus, irritum facere aliquid horum, & con-
tradicere his quæ ab eo dicuntur, aut convocare con-
ventum in regione ſine ipſo: & veſtiri purpurâ, & uti
45 fibulâ aureâ. Qui autem fecerit extra hæc, aut irri-
46 tum fecerit aliquid horum, reus erit. Et complacuit
omni populo ſtatuere Simonem: & facere ſecundùm
47 verba iſta. Et ſuſcepit Simon, & placuit ei ut ſummo
ſacerdotio fungeretur, & eſſet dux & princeps gentis
48 Judæorum, & ſacerdotum, & præeſſet omnibus. Et
ſcripturam iſtam dixerunt ponere in tabulis æreis, &
ponere eas in peribolo ſanctorum, in loco celebri:
49 Exemplum autem eorum ponere in ærario, ut habeat
Simon, & filii ejus.

CAP. XV.

1 ET miſit rex Antiochus filius Demetrii epiſtolas ab
inſulis maris Simoni ſacerdoti & principi gentis Ju-
2 dæorum, & univerſæ genti: Et erant continentes
hunc modum: REX Antiochus Simoni ſacerdoti
3 magno, & genti Judæorum, ſalutem. Quoniam qui-
dam peſtilentes obtinuerunt regnum patrum noſtro-
rum, volo autem vendicare regnum, & reſtituere il-
lud ſicut erat anteá: & electam feci multitudinem ex-
4 ercitûs, & feci naves bellicas. Volo autem procede-
re per regionem, ut ulciſcar in eos, qui corruperunt
regionem noſtram, & qui deſolaverunt civitates mul-
5 tas in regno meo. Nunc ergò ſtatuo tibi omnes oblati-
ones, quas remiſerũt tibi ante me omnes reges, & quæ-
6 cunque alia dona remiſerunt tibi: Et permitto tibi
facere percuſſuram proprii numiſmatis in regione tua:
7 Jeruſalem autem ſanctam eſſe & liberam: & omnia
arma quæ fabricata ſunt, & præſidia quæ conſtruxiſti,
quæ tenes, maneant tibi.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

41 Καὶ ὅτι (κ) εὐδόκησαν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ ἱερεῖς, τοῦ εἶναι Σίμωνα ἡγού-
μενον, καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἕως τοῦ ἀναστῆναι προφήτην πιστόν·
42 Καὶ τοῦ εἶναι ἐπ᾽ αὐτῶν στρατηγόν, καὶ ὅπως (ʰ) μέλοι αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων
καθιστάναι (λ) αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῆς χώρας, καὶ ἐπὶ τῶν ὅπλων,
43 καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων· Καὶ ὅπως (μ) μέλοι αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ
ὅπως ἀκούηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὅπως γράφωνται ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
πᾶσαι συγγραφαὶ ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ὅπως (ᵃ) περιβάληται πορφύραν, καὶ
44 χρυσοφορῇ. Καὶ οὐκ (ν) ἐξέσται οὐδενὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων ἀθετῆσαί τι
τούτων, καὶ ἀντειπεῖν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ ῥηθησομένοις, καὶ ἐπισυστρέψαι
συστροφὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ αὐτοῦ, καὶ (ξ) περιβάλλεσθαι πορφύραν,
45 καὶ ἐμπορπᾶσθαι πόρπην χρυσῆν. Ὃς δ᾽ ἂν παρὰ ταῦτα ποιήσῃ
46 ἢ ἀθετήσῃ τι τούτων, ἔνοχος ἔσται. Καὶ εὐδόκησε πᾶς ὁ λαὸς
47 θέσθαι Σίμωνι, (ο) καὶ ποιῆσαι κατὰ τοὺς λόγους τούτους. Καὶ ἐπεδέξατο
Σίμων, καὶ εὐδόκησεν (π) ἀρχιερατεύειν, καὶ εἶναι στρατηγός, καὶ ἐθνάρ-
48 χης τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἱερέων, καὶ τοῦ προστατῆσαι πάντων. Καὶ τὴν γρα-
φὴν ταύτην (ρ) εἶπον θέσθαι ἐν δέλτοις χαλκαῖς, καὶ (σ) στῆσαι αὐτὰς
49 ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων ἐν τόπῳ (τ) ἐπισήμῳ, Τὰ δὲ ἀντίγραφα αὐ-
τῶν θέσθαι ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, ὅπως ἔχῃ Σίμων, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

MS. A. (κ) οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς εὐδόκησαν, τοῦ εἶναι αὐτῶν Σίμωνα (ʰ) μέλῃ (λ) δι᾽ αὐτοῦ (μ) μέλῃ (ᵃ) περιβάλληται (ν) ἔξεστιν (ξ) περιβαλέσθαι (ο) ποιῆσαι (π) ἀρχιερατεῦσαι, (ρ) εἶπαν (σ) θῆσαι (τ) πιστῷ,

ΚΕΦ. ιε.

1 ΚΑὶ ἀπέστειλεν (α) ὁ Ἀντίοχος υἱὸς Δημητρίου τοῦ βασιλέως ἐπι-
στολὰς ἀπὸ τῶν νήσων τῆς θαλάσσης Σίμωνι ἱερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν Ἰουδαίων,
2 καὶ παντὶ τῷ ἔθνει. Καὶ ἦσαν περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον· Βασι-
λεὺς Ἀντίοχος Σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ, καὶ ἐθνάρχῃ, καὶ ἔθνει Ἰου-
δαίων χαίρειν. (β) Ἐπειδὴ ἄνδρες λοιμοὶ κατεκράτησαν τῆς βασι-
3 λείας τῶν πατέρων ἡμῶν, (γ) βούλομαι δὲ ἀντιποιήσασθαι τῆς βασι-
λείας, ὅπως ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν (δ) πρότερον, ἐξενολόγησα
4 δὲ πλῆθος δυνάμεων, καὶ κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά, Βούλομαι
δὲ ἐκβῆναι κατὰ τὴν χώραν, ὅπως μετέλθω τοὺς κατεφθαρκότας
5 τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ τοὺς ἠρημωκότας πόλεις πολλὰς ἐν
τῇ βασιλείᾳ· Νῦν οὖν ἵστημί σοι πάντα τὰ ἀφαιρέματα ἃ ἀφῆκάν
6 σοι οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἄλλα (ε) δόματα ἀφῆκάν σοι.
7 Καὶ ἐπέτρεψά σοι ποιῆσαι κόμμα ἴδιον νόμισμα (ζ) τῇ χώρᾳ σου,
Ἱερουσαλὴμ δὲ καὶ τὰ ἅγια εἶναι ἐλεύθερα· καὶ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα (η) κατε-
σκεύασας, καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδόμησας, ὧν κρατεῖς, μενέτω σοι.

MS. A. (α) Ἀντίοχος (β) Ἐπειδή τινες λοιμοὶ (γ) βουλόμεθα (δ) τὸ πρότερον, (ε) ἀφαιρέματα ἀφῆκάν σοι, Ποιῆσαι (ζ) τῆς χώρας (η) * κατεσκεύασες,

Interp. LAT.

Et quia Judæi, & ſacerdotes eorum, conſenſe- 41
runt Simonem eſſe ducem, & ſummum ſacerdotem
in æternum, donec ſurgat propheta fidelis: Et, 42
ut ſit ſuper eos dux, & ut cura eſſet illi pro
ſanctis, ut conſtitueret (d) eos ſuper opera eo-
rum, & ſuper regionem, & ſuper arma, &
ſuper præſidia: Et, ut cura ſit illi de ſanctis, 43
& ut audiatur ab omnibus: & ſcribantur in no-
mine ejus omnes conſcriptiones in regione, & ut
operiatur purpurâ, & auro. Et ne liceat ulli 44
ex populo, & ex ſacerdotibus, irritum facere a-
liquid horum, & contradicere his quæ ab ipſo
dicentur, & convocare conventum in regione ſine
ipſo, & veſtiri purpurâ, & uti fibulâ aureâ.
Qui autem fecerit extra hæc, aut irritum fecerit 45
aliquid horum; reus erit. Et complacuit omni 46
populo ſtatuere Simoni, & facere ſecundùm
verba iſta. Et ſuſcepit Simon, & placuit ei, 47
ut ſummo ſacerdotio fungeretur, & eſſet dux, &
princeps gentis Judæorum, & ſacerdotum, &
præeſſet omnibus. Et ſcripturam iſtam dixerunt 48
ponere in tabulis æreis, & ponere eas in peribolo
ſanctorum, in loco celebri: Exempla autem 49
earum poni in ærario; ut habeat Simon, &
filii ejus.

CAP. XV.

ET miſit Antiochus filius Demetrii regis epi- 1
ſtolas ab inſulis maris, Simoni ſacerdoti, &
principi gentis Judæorum, et univerſæ genti. Et 2
erant continentes hunc modum: Rex Antiochus
Simoni ſacerdoti magno, et principi gentis, et
genti Judæorum ſalutem. Quoniam viri peſti- 3
lentes obtinuerunt regnum patrum noſtrorum, volo
autem vendicare regnum, ut reſtituam illud,
ſicut erat anteà, et electam feci multitudinem
exercitûs, et paravi naves bellicas, Volo autem 4
procedere per regionem, ut ulciſcar eos, qui corru-
perunt regionem noſtram, et qui deſolaverunt ci-
vitates multas in regno; Nunc ergò ſtatuo tibi 5
omnes oblationes, quas remiſerunt tibi reges,
qui ante me, & quæcunque alia dona remiſerunt
tibi. Et permiſi tibi facere percuſſuram proprii 6
nomiſmatis in regione tua. Hieruſalem autem 7
et ſancta eſſe libera: Et omnia arma, quæ fa-
bricâſti, et præſidia, quæ conſtruxiſti, quæ tenes,
maneant tibi.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Quódque voluiſſent Judæi & ſacerdotes ut 41
eſſet dux & ſummus ſacerdos in perpetu-
um: Donec exurgeret propheta fidelis, 42
ipſe eſſet dux eorum, & curam ageret
Sanctuarii; præficiendo eos muneribus,
armis, & arcibus eorum; Utque curam 43
gereret Sanctuarii: ut omnes obedirent
ei: ut ſcriberentur de nomine ipſius
omnes ſcripturæ dandi & accipiendi, quæ
fiebant in regione ipſius: ut indueretur
purpurâ & auro: Non liceret ſacerdoti- 44
bus neque ulli ex populo violare quic-
quam ex iſtis, aut obſiſtere ulli mandato-
rum ejus, aut quenquam ullum ſuſcipere
negotium ipſo inſcio, aut indui purpurâ,
& geſtare fibulam auream: Quicunque 45
prætergreſſus fuerit, aut violaverit quic-
quam horum, reus foret. Et placuit uni- 46
verſo populo ut hæc omnia fierent Simoni,
& ut facerent ſecundùm res iſtas. Acce- 47
pítque Simon, & placuit ei eſſe ſummum
ſacerdotem & ducem ac principem po-
puli Judaici & ſacerdotum, omniúmque
curam gerere. Tum dixerunt exarandam 48
eſſe hanc ſcripturam in tabula ænea, Et 49
in Sanctuario collocandam in loco cele-
bri: eorum autem exemplar ponendum in
ærario, & inſervirent Simoni & filiis ejus.

CAP. XV.

MIſit autem Antiochus filius Demetrii 1
regis literas ex inſulis maris ad Simonem
ſummum ſacerdotem, & principem gentis
Judaicæ, totúmque populum: In quibus 2
ſcriptum erat; Antiochus rex Simoni ſum-
mo ſacerdoti eminentiſſimo, & principi
gentis Judaicæ, ſalutem. Quia maligni 3
quidam uſurpaverunt regnum majorum
meorum: Nunc autem ego volo ſurgere 4
& vindicare atque repetere illud ab ipſis,
illúdque reſtituere ut anteà; congregavi
exercitum copioſum, & inſtruxi naves bel-
licas. Volo igitur egredi per regionem, &
invadere eos qui corruperunt terram no-
ſtram, & perdiderunt urbes multas in
regno. Nunc itaque relinquo tibi omnia 5
tributa quæ dimiſerunt reges anteceſſores
mei, cunctáque dona quæ dederunt: Item 6
do tibi facultatem decidendi ſententias &
condendi præcepta prout volueris: Jero- 7
ſolyma verò & Sanctuarium ſunto immu-
nia: & omnia arma quæ parâſti, & arces
quas ædificâſti, quas obtines, tua ſunto.

Verſio VULG. LAT.

8 Et omne debitum regis, & quæ futura ſunt regi, ex
9 hoc & in totum tempus remittuntur tibi. Cùm au-
tem obtinuerimus regnum noſtrum, glorificabimus
te, & gentem tuam, & templum gloriâ magnâ, ita
10 ut manifeſtetur gloria veſtra in univerſa terra. An-
no centeſimo ſeptuageſimo quarto exiit Antiochus in
terram patrum ſuorum, & convenerunt ad eum o-
mnes exercitus, ita ut pauci relicti eſſent cum Try-
11 phone. Et inſecutus eſt eum Antiochus rex, & ve-
12 nit Doram fugiens per maritimam. Sciebat enim
quòd congregata ſunt mala in eum, & reliquit eum
13 exercitus. Et applicuit Antiochus ſuper Doram cum
centum viginti millibus virorum belligeratorum, &
14 octo millibus equitum: Et circuivit civitatem, &
naves à mari acceſſerunt: & vexabant civitatem à
terra & mari, & neminem ſinebant ingredi vel egre-
15 di. Venit autem Numenius, & qui cum eo fuerant,
ab urbe Roma, habentes epiſtolas regibus & regio-
16 nibus ſcriptas, in quibus continebantur hæc: LU-
CIUS conſul Romanorum, Ptolemæo regi ſalutem.
17 Legati Judæorum venerunt ad nos amici noſtri, reno-
vantes priſtinam amicitiam & ſocietatem, miſſi à Si-
mone principe Sacerdotum, & populo Judæorum.
18 Attulerunt autem & clypeum aureum mnarum mille.
19 Placuit itaque nobis ſcribere regibus, & regionibus,
ut non inferant illis mala, neque impugnent eos, &
civitates eorum, & regiones eorum: & ut non fe-
20 rant auxilium pugnantibus adverſùs eos. Viſum au-
21 tem eſt nobis accipere ab eis clypeum. Si qui ergò
peſtilentes refugerunt de regione ipſorum ad vos,
tradite eos Simoni principi ſacerdotum, ut vindicet
22 in eos ſecundùm legem ſuam. Hæc eadem ſcripta
ſunt Demetrio regi, & Attalo, & Ariarathi, & Ar-
23 ſaci, Et in omnes regiones: & Lampſaco, & Spar-
tiatis, & in Delum, & in Myndum, & in Sicyonem,
& in Cariam, & in Samum, & in Pamphyliam, &
in Lyciam, & in Alicarnaſſum, & in Coo, & in Si-
den, & in Aradon, & in Rhodum, & in Phaſelidem,
& in Gortynam, & Gnidum, & Cyprum, & Cyre-
24 nen. Exemplum autem eorum ſcripſerunt Simoni
principi ſacerdotum, & populo Judæorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

8 Καὶ πᾶν ὀφείλημα βασιλικόν, καὶ τὰ ἐσόμενα βασιλικά, ἀπὸ
9 τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀφιέσθω σοι. Ὡς δ᾽ ἂν (θ) κρα-
τήσωμεν τῆς βασιλείας ἡμῶν, (ʰ) δοξάσομέν σε, καὶ τὸ ἔθνος σου, καὶ
τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγάλῃ, ὥστε φανερὰν γενέσθαι τὴν δόξαν ὑμῶν ἐν πάσῃ
10 τῇ γῇ. Ἔτους τετάρτου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν Ἀν-
τίοχος εἰς τὴν γῆν (ι) πατέρων αὐτοῦ, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτὸν
πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ὥστε ὀλίγους εἶναι (κ) τοὺς καταλειφθέντας σὺν
11 Τρύφωνι. Καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν Ἀντίοχος ὁ βασιλεύς, καὶ ἦλθε
12 (λ) φεύγων εἰς Δωρᾶ τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Εἶδε γὰρ ὅτι συνῆκται ἐπ᾽
13 αὐτὸν τὰ κακά, καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν αἱ δυνάμεις. Καὶ παρενέβαλεν
Ἀντίοχος ἐπὶ Δωρᾶ, καὶ σὺν αὐτῷ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν πολε-
14 μιστῶν, καὶ ὀκτακισχιλία ἵππος. Καὶ ἐκύκλωσε τὴν πόλιν, καὶ τὰ
πλοῖα ἀπὸ θαλάσσης συνῆψαν, καὶ (μ) ἔθλιβε τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς,
καὶ (ʰ) τῆς θαλάσσης, καὶ οὐκ εἴασεν οὐδένα ἐκπορεύεσθαι, καὶ εἰσπορεύεσθαι.
15 Καὶ ἦλθε Νουμήνιος, καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ, ἐκ Ῥώμης, ἔχοντες ἐπιστολὰς
16 τοῖς βασιλεῦσι, καὶ ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐγέγραπτο τάδε· Λεύκιος
17 ὕπατος Ῥωμαίων Πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαίρειν. Οἱ πρεσβευταὶ
τῶν Ἰουδαίων (ʳ) ἦλθον πρὸς ἡμᾶς φίλοι ἡμῶν, καὶ σύμμαχοι, ἀνανεούμενοι
τὴν ἐξ ἀρχῆς φιλίαν, καὶ συμμαχίαν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Σίμωνος
18 τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἰουδαίων. Ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν
19 ἀπὸ μνῶν (ν) χιλίων. Ἤρεσεν οὖν ἡμῖν γράψαι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ
ταῖς χώραις, ὅπως μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακά, καὶ μὴ πολεμήσωσιν
αὐτούς, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ (ξ) τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ
20 (ο) συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτούς. Ἔδοξε δὲ ἡμῖν δέξασθαι
21 τὴν ἀσπίδα παρ᾽ αὐτῶν. Εἴ τινες οὖν λοιμοὶ διαπεφεύγασιν ἐκ τῆς
χώρας αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς, παράδοτε αὐτοὺς (π) Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ,
22 ὅπως (ρ) ἐκδικήσῃ ἐν αὐτοῖς κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν. Καὶ (σ) τὰ
αὐτὰ ἔγραψε Δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ Ἀττάλῳ, (τ) Ἀριαράθῃ,
23 καὶ Ἀρσάκῃ, Καὶ εἰς πάσας τὰς χώρας, καὶ (υ) Σαμψάμῃ, καὶ Σπαρ-
τιάταις, καὶ εἰς Δῆλον, καὶ εἰς Μύνδον, καὶ εἰς (φ) Σικυῶνα, καὶ εἰς
τὴν (χ) Καρίαν, καὶ εἰς Σάμον, καὶ εἰς τὴν Παμφυλίαν, καὶ (ψ) εἰς
τὴν Λυκίαν, καὶ εἰς Ἁλικαρνασσόν, καὶ εἰς (ω) Ῥόδον, καὶ εἰς Φασηλίδα,
καὶ εἰς Κῶ, καὶ εἰς Σίδην, καὶ εἰς Ἄραδον, (α) καὶ εἰς Γόρτυναν, καὶ Κνί-
24 δον, καὶ Κύπρον, καὶ Κυρήνην. Τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῶν (ʺ) ἔγραψαν
Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ.

MS. A. (θ) καταστήσωμεν τὴν βασιλείαν (ʰ) δοξάσομεν (ι) τῶν πατέρων (κ) σὺν Τρύφωνι. (λ) εἰς Δωρᾶ φεύγων τὴν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. Ἤδει γὰρ ὅτι ἐπισυνῆκται ἐπ᾽ αὐτὸν κακά, (μ) συνέθλιβεν (ʰ) ἀπὸ τῆς (ʳ) ἦλθον (ν) πεντακισχιλίων. (ξ) τὰς χώρας (ο) συμμαχῶσιν τοῖς πολεμοῦσιν (π) τῷ Σίμωνι (ρ) ἐκδικήσει αὐτοὺς (σ) ταῦτα (τ) καὶ Ἀράθῃ, (υ) Σαμψάκῃ, (φ) Συκιῶνα, (χ) Καρίδα, (ψ) Λυκίαν, (ω) Κῶ, (α) καὶ εἰς Ῥόδον, καὶ εἰς τὴν βασιλείδαν, καὶ Γόρτυναν, (ʺ) ἔγραψεν

Interp. LAT.

Et omne debitum regium, & quæ futura ſunt 8
regia ex hoc & in omne tempus remittantur tibi.
Cùm autem obtinuerimus regnum noſtrum, glo- 9
rificabimus te, & gentem tuam, & templum,
gloriâ magnâ: ita ut manifeſtetur gloria veſtra
in univerſa terra. Anno centeſimo ſeptuageſimo 10
quarto exiit Antiochus in terram patrum ſuo-
rum: & convenerunt ad eum omnes exercitus;
ita ut pauci relicti eſſent cum Tryphone. Et 11
inſecutus eſt eum Antiochus rex: & venit
(a) fugiens in Doram, quæ ad mare. Sciebat 12
enim quòd congregata ſunt mala in eum, & re-
liquit eum exercitus. Et applicuit Antiochus 13
ſuper Doram cum centum viginti millibus viro-
rum belligeratorum, & octo millibus equitum.
Et circuivit civitatem: & naves à mari ac- 14
ceſſerunt, & vexabat civitatem à terra, & mari:
& neminem ſinebat egredi, vel ingredi. Venit 15
autem Numenius, & qui cum eo fuerunt,
ab urbe Roma habentes epiſtolas regibus, &
regionibus: in quibus continebantur hæc: Lu- 16
cius conſul Romanorum Ptolemæo regi ſalutem.
Legati Judæorum venerunt ad nos amici noſtri, 17
& ſocii, renovantes priſtinam amicitiam, &
ſocietatem, miſſi à Simone principe ſacerdotum,
et populo Judæorum. Attulerunt autem clypeum 18
aureum minarum mille. Placuit itaque nobis 19
ſcribere regibus, et, regionibus, ut non quærant eis
mala, neque impugnent eos, et civitates eorũ, et re-
gionem eorũ, et ut non ferant auxiliũ pugnantibus
adverſùs eos. Viſum autem eſt nobis accipere 20
ab eis clypeum. Si qui ergò peſtilentes fugerint 21
de regione ipſorum ad vos, tradite eos Simoni
principi ſacerdotum; ut vindicet in eos ſecun-
dùm legem ſuam. (b) Hæc eadem ſcripſit De- 22
metrio regi, et Attalo, Ariarathæ, et Arſaci,
Et in omnes regiones; et Sampſamæ, et Spartia- 23
tis, et in Delum, et in Myndum, et in Sicyonem,
et in Cariam, et in Samum, et in Pamphyliam,
et in Lyciam, et in Alicarnaſſum, et Rhodum,
et Phaſelida, et Coo, et Siden, et Aradon, et
Gortynam, et Cnidum, et Cyprum, et Cyrenen.
Exemplum autem earum ſcripſerunt Simoni prin- 24
cipi ſacerdotum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

Omne debitum regi, & quæcunq; provenie- 8
bant regi, omnia dimittuntor ex hoc *et* impo-
ſterum. Cùm autem ſtabilitum fuerit regnum 9
noſtrum, te ac templum gentémque tuam
tantâ gloriâ proſequemur, ut clara ſit glo-
ria veſtra in tota terra. Anno centeſimo 10
ſeptuageſimo quarto, prodeunte Antiocho
ad terram majorum ſuorum, convenerunt
ad eum omnes copiæ, ita ut non remane-
rent apud Tryphonem niſi homines per-
pauci. Et perſecutus eſt eum rex Antiochus, 11
& venit Tryphon fugiens Rodam quæ ſita eſt
ad oras maritimas: Videbat enim multi- 12
plicata ſuper ſe mala, & deſtitutum ſe eſſe
militibus. Itaque caſtra poſuit Antiochus 13
contra Rodam, ſecum habens duodecim
myriadas virorum bellatorum, & octo mil-
lia equitum; Obſedítque urbem: & ad- 14
hibitis navibus urgebat eam mari terráque,
neque ſinebat quenquam ingredi aut egre-
di. Interim remeavit Numenius & comi- 15
tes ejus Româ, deferentes ſecum literas ad
reges atque regiones, in quibus ita ſcriptum
erat: Lucius Conſul Romanus Ptolomæo 16
regi ſalutem. Venerunt ad nos ſeniores 17
Judæorum amicorum & adjutorum noſtro-
rum, ad renovandam amicitiam & auxilium
priſtinum, miſſi à ſummo ſacerdote & gente
Judæorum. Attulerunt autem nobis ſecum 18
clypeum aureum mille minarum. Placuit 19
autem nunc ſcribere regibus atque regio-
nibus, ne quiſquam malum ipſis intentet,
neque oppugnent eos, aut urbes eorum,
aut regiones eorum, neque ſint adjumento
iis qui oppugnant eos. Et placuit nobis 20
accipere ab eis etiam clypeum. Omnes 21
igitur homines improbos qui fugerunt è
terra ſua, ſéque receperunt ad vos; tra-
dite Simoni ſummo Sacerdoti, ut exerceat
in eos judicium, & ultionem juxta legem
ipſorum. Similia quoque his verba ſcripſit 22
Demetrio regi, & Attalo, Adirathæ, Ar- 23
ſaci, omnibúſque regionibus, & Samſano,
& Spartiatis, Delo, Mindo, Seciano, Ca-
riæ, Samo, Pamphiliæ, Lyciæ, Alicarnaſſo,
Rhodo, Phaleſæ, Cao, Sidæ, Durtinæ, Cni-
do, Cypro, Aduro, & Cyrenenſibus: Ex- 24
emplum autem horum ſcripſit ad Simonem
ſummum Sacerdotem.

Verſio VULG. LAT.

25 Antiochus autem rex applicuit caſtra in Doram ſecundò, admovens ei ſemper manus, & machinas
26 faciens: & concluſit Tryphonem, ne procederet. Et
miſit ad eum Simon duo millia virorum electorum
in auxilium, & argentum, & aurum, & vaſa copioſa:
27 Et noluit ea accipere, ſed rupit omnia, quæ
28 pactus eſt cum eo anteà, & alienavit ſe ab eo. Et
miſit ad eum Athenobium unum de amicis ſuis, ut
tractaret cum ipſo, dicens; Vos tenetis Joppen, &
Gazaram, & arcem quæ eſt in Jeruſalem, civitates
29 regni mei: Fines earum deſolâſtis, & feciſtis plagam
magnam in terra, & dominati eſtis per loca
30 multa in regno meo. Nunc ergò tradite civitates,
quas occupâſtis; & tributa locorum, in quibus dominati
31 eſtis extra fines Judææ. Sin autem, date pro
illis quingenta talenta argenti, & exterminii, quod
exterminâſtis, & tributorum civitatum alia talenta
quingenta: ſin autem, veniemus, & expugnabimus
32 vos. Et venit Athenobius amicus regis in Jeruſalem,
& vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro
& argento, & apparatum copioſum: & obſtupuit:
33 & retulit ei verba regis. Et reſpondit ei Simon,
& dixit ei; Neque alienam terram ſumpſimus, neque
aliena detinemus: ſed hæreditatem patrum noſtrorum,
quæ injuſtè ab inimicis noſtris aliquo tempore
34 poſſeſſa eſt. Nos verò tempus habentes, vindicamus
35 hæreditatem patrum noſtrorum. Nam de Joppe
& Gazara quæ expoſtulas, ipſi faciebant in populo
plagam magnam, & in regione noſtra: horum damus
talenta centum. Et non reſpondit ei Athenobius
36 verbum. Reverſus autem cum ira ad regem, renuntiavit
ei verba iſta, & gloriam Simonis, & univerſa
37 quæ vidit: & iratus eſt rex irâ magnâ. Tryphon
38 autem fugit navi in Orthoſiada. Et conſtituit
rex Cendebæum ducem maritimum, & exercitum peditum
39 & equitum dedit illi. Et mandavit illi movere
caſtra contra faciem Judææ: & mandavit ei
ædificare Gedorem, & obſtruere portas civitatis, &
debellare populum. Rex autem perſequebatur Tryphonem.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

25 Ἀντίοχος δὲ ὁ βασιλεὺς παρενέβαλεν ἐπὶ Δωρᾶ ἐν τῇ δευτέρᾳ,
προσάγων διαπαντὸς αὐτῇ τὰς χεῖρας, καὶ μηχανὰς ποιούμενος, καὶ συνέκλεισε
26 τὸν Τρύφωνα (β) τοῦ μὴ εἰσπορεύεσθαι, καὶ ἐκπορεύεσθαι. Καὶ ἀπέστειλεν
αὐτῷ Σίμων δισχιλίους ἄνδρας ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι αὐτῷ, καὶ ἀργύριον
27 καὶ χρυσίον, καὶ σκεύη ἱκανά. Καὶ οὐκ ἠβούλετο αὐτὰ δέξασθαι, (")
ἀλλ' ἠθέτησε πάντα ὅσα (γ) συνέθετο αὐτῷ πρότερον, καὶ ἠλλοτριοῦτο
28 αὐτῷ. Καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν Ἀθηνόβιον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ (˜) κοινολογησάμενον
αὐτῷ, λέγων, Ὑμεῖς κατακρατεῖτε τῆς Ἰόππης καὶ (δ)
29 Γαζάρων καὶ τῆς (ε) ἄκρας τῆς ἐν Ἱερουσαλήμ, πόλεις τῆς βασιλείας μου. Τὰ ὅρια
αὐτῶν ἠρημώσατε, καὶ ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκυριεύσατε
30 τόπων πολλῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. Νῦν οὖν παράδοτε τὰς
πόλεις ἃς κατελάβεσθε, καὶ τοὺς φόρους τῶν τόπων ὧν κατεκυριεύσατε
31 (ζ) ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας. Εἰ δὲ μή, δότε ἀντ' αὐτῶν πεντακόσια
τάλαντα ἀργυρίου, καὶ τῆς καταφθορᾶς ἧς κατεφθάρκατε, καὶ
τῶν φόρων τῶν πόλεων ἄλλα τάλαντα πεντακόσια· εἰ δὲ μή, παραγενόμενοι
32 (η) ἐκπολεμήσομεν ὑμᾶς. Καὶ ἦλθεν Ἀθηνόβιος φίλος τοῦ βασιλέως
εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εἶδε τὴν δόξαν Σίμωνος, καὶ κυλικεῖον μετὰ
χρυσωμάτων, καὶ ἀργυρωμάτων, καὶ παράστασιν ἱκανήν, καὶ ἐξίστατο,
33 καὶ ἀπήγγειλεν (θ) αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως. Καὶ ἀποκριθεὶς
Σίμων εἶπεν αὐτῷ, Οὔτε γῆν ἀλλοτρίαν εἰλήφαμεν, οὔτε ἀλλοτρίων
κεκρατήκαμεν, ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑπὸ δὲ
34 ἐχθρῶν ἡμῶν (ι) ἔν τινι καιρῷ ἀκρίτως κατεκρατήθη. Ἡμεῖς δὲ καιρὸν
35 ἔχοντες ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας (κ) τῶν πατέρων ἡμῶν. Περὶ δὲ
Ἰόππης καὶ (λ) Γαζάρων ὧν αἰτεῖς, αὗται ἐποίουν ἐν τῷ λαῷ πληγὴν
μεγάλην (μ) κατὰ τὴν χώραν ἡμῶν, τούτων δώσομεν τάλαντα ἑκατόν.
36 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ (ν) Ἀθηνόβιος λόγον. Ἀπέστρεψε δὲ μετὰ
θυμοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τούτους, καὶ
τὴν δόξαν Σίμωνος, καὶ πάντα ὅσα εἶδε. καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς
37 ὀργὴν μεγάλην. Τρύφων δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφυγεν εἰς (ξ) Ὀρθωσιάδα.
38 Καὶ κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν Κενδεβαῖον (ο) στρατηγὸν
39 τῆς παραλίας, καὶ δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἱππικὰς ἔδωκεν αὐτῷ. Καὶ
ἐνετείλατο αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατὰ πρόσωπον τῆς Ἰουδαίας· καὶ ἐνετείλατο
αὐτῷ οἰκοδομῆσαι τὴν Κεδρών, καὶ ὀχυρῶσαι τὰς (ᶜ) πύλας, καὶ
ὅπως (π) πολεμήσῃ τὸν λαόν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδίωκε τὸν Τρύφωνα.

MS. A. (β) τοῦ εἰσπορεύεσθαι, (") ἀλλὰ (γ) ἐσυνέθετο (˜) κοινολογησόμενον (δ) Γαζαρίων (ε) ἄκρας ἐν (ζ) τῶν ὁρίων τῶν ἐκ τῆς (η) ἐκπολεμήσουσιν (θ) αὐτοῖς (ι) ἀκρίτως ἔν τινι καιρῷ (κ) ἡμῶν καὶ τῶν (λ) Γαζαρίων ἐτεῖς, (μ) καὶ τῇ γῇ ἡμῶν, (ν) λόγον. (ξ) Ὀρθωσίαν. (ο) ἐπιστρατηγὸν (ᶜ) πόλεις, (π) πολεμῇ

Interp. LAT.

Antiochus autem rex applicuit caſtra in Doram 25
ſecundò, admovens ei ſemper manus, & machinas
faciens, & concluſit Tryphonem, ne ingrederetur,
& egrederetur. Et miſit ad eum Simon 26
duo millia virorum electorum in auxilium ejus,
& argentum & aurum, & vaſa copioſa. Et 27
noluit ea accipere, ſed rupit omnia quæ pactus
eſt cum eo anteà, & alienavit ſe ab eo. Et miſit 28
ad eum Athenobium unum de amicis ſuis, ut
tractaret cum ipſo, dicens; Vos tenetis Joppem,
& Gazaram, & arcem, quæ eſt in Hieruſalem,
civitates regni mei: Fines earum deſolâſtis & 29
feciſtis plagam magnam in terra, & dominati
eſtis locorum multorum in regno meo. Nunc ergò 30
tradite civitates, quas occupâſtis, & tributa
locorum, in quibus dominati eſtis extra fines Judææ.
Sin autem; date pro illis quingenta talenta 31
argenti, & exterminii, quod exterminâſtis,
& tributorum civitatum alia talenta quingenta.
Sin autem; veniemus, & expugnabimus vos.
Et venit Athenobius amicus regis in Hieruſalem: 32
& vidit gloriam Simonis, & abacum cum vaſis
aureis, & argenteis, & apparatum copioſum: &
obſtupuit, & retulit ei verba regis. Et reſpondit 33
Simon, & dixit ei; Neque alienam terram
ſumpſimus: neque aliena detinuimus, ſed hæreditatem
patrum noſtrorum: ab inimicis autem
noſtris injuſtè aliquo tempore poſſeſſa eſt. Nos 34
verò tempus habentes, vindicamus hæreditatem
patrum noſtrorum. Nam de Joppe, & Gaza, 35
quæ expoſtulas; ipſæ faciebant in populo plagam
magnam (c) per regionem noſtram: harum dabimus
talenta centum. Et non reſpondit ei Athenobius
verbum. Reverſus autem cum ira ad 36
regem renuntiavit ei verba iſta, & gloriam
Simonis, & univerſa quæ vidit. Et iratus eſt
rex irâ magnâ. Tryphon autem conſcendens navim 37
fugit in Orthoſiada. Et conſtituit rex Cendebæum 38
ducem maritimæ: & exercitum peditum
& equitum dedit illi. Et mandavit illi
admovere caſtra contra faciem Judææ: Et 39
mandavit ei ædificare Cedronem, & munire portas,
& ut debellet populum. Rex autem perſequebatur
Tryphonem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Verùm Antiochus obſeſſâ Rodâ, ſequenti 25
die fecit machinas, & proximè acceſſit ad
eam, & Triphonem undique concluſit, ita
ut egredi non poſſet. Et miſit ad eum Si- 26
mon duo millia virorum electorum in auxilium
ejus, & aurum, argentum, vaſáque
multa: At noluit accipere ea, ſed men- 27
titus eſt in omnibus iis quæ promiſerat
anteà, & abalienatus eſt ab eo; Miſítque 28
ad eum quendam ex amicis ſuis Athenobium,
cui mandavit ſeorſim quid iret
acturus, & ut diceret eis; Vos tenetis Joppen,
& Gazerem, & arces quæ ſunt in Jeruſalem,
urbes regni mei: Deſtruxiſtis 29
terminos earum, & feciſtis plagam magnam
in terra, & uſurpâſtis loca multa
ditionis regni mei. Nunc itaque tradite 30
urbes quas occupâſtis, & tributa locorum
illorum quæ uſurpâſtis extra terminos Judææ:
Sin minus date pro eis quingenta 31
talenta argenti, & pro vaſtatione quam
vaſtâſtis, & vectigalibus urbium, quingenta
alia talenta: Quòd ſi non dederitis,
veniemus oppugnatum vos. Veniens 32
igitur Athenobius amicus regis Jeroſolymam,
vidit gloriam Simonis, & miniſterium
aureum & argenteum, vaſáque pretioſa
præſtantiſſima, retulítque Simoni verba
regis. Reſpondit Simon, & dixit ei; 33
Neque terram alienam occupavimus, neque
quicquam detinemus quod non ſit noſtrum,
ſed tantùm hæreditatem majorum noſtrorum:
quondam enim uſurpata fuerat ab
hoſtibus injuſtè & imprudenter, Nunc 34
autem occaſionem nacti recuperavimus hæreditatem
majorum noſtrorum. Quod au- 35
tem ad Joppen & Gazarem quas petis, hæ
inflígebant plagam magnam populo, &
terræ noſtræ: pro his dabimus talenta centum:
ſed non reddidit ei reſponſum Athenobius.
Reverſus autem cum ira ad regem, 36
renuntiavit ei omnes res iſtas, & gloriam
Simonis, & quicquid viderat, æſtuavítque
rex irâ magnâ. Triphon autem conſcenſâ 37
navi, fugit Orthoſiam. Et conſtituit rex 38
Cendebæum ducem ſuper Pharhelum, commiſítque
ei copias equitum, peditúmque:
Et dixit ei, ut caſtra poneret adverſus Judæam,
& mandavit ei ut ædificaret Hebronem,
muniretque portas ejus, & pugnaret
adverſus populum: Rex verò perſecutus
eſt Triphonem.

Verſio VULG. LAT.

40 Et pervenit Cendebæus Jamniam, & cœpit irritare
plebem, & conculcare Judæam, & captivare popu-
41 lum, & interficere, & ædificare Gedorem. Et collocavit
illic equites, & exercitum: ut egreſſi perambularent
viam Judææ, ſicut conſtituit ei rex.

CAP. XVI.

1 ET aſcendit Joannes de Gazaris, & nuntiavit Simoni
patri ſuo quæ fecit Cendebæus in populo ipſorum.
2 Et vocavit Simon duos filios ſeniores, Judam
& Joannem, & ait illis; Ego, & fratres mei, & domus
patris mei, expugnavimus hoſtes Iſrael ab adoleſcentia
uſque in hunc diem: & proſperatum eſt in
3 manibus noſtris liberare Iſrael aliquoties. Nunc
autem ſenui; ſed eſtote loco meo, & fratris mei, &
egreſſi pugnate pro gente noſtra: auxilium verò de
4 cœlo vobiſcum ſit. Et elegit de regione viginti
millia virorum belligeratorum, & equites; & profecti
5 ſunt ad Cendebæum: & dormierunt in Modin. Et
ſurrexerunt manè, & abierunt in campum: & ecce
exercitus copioſus in obviàm illis peditum, & equitũ,
6 & fluvius torrens erat inter medium ipſorum. Et admovit
caſtra contra faciem eorum ipſe, & populus
ejus, & vidit populum trepidantem ad transfretandum
torrentem, & transfretavit primus: & viderunt
7 eum viri, & tranſierunt poſt eum. Et diviſit populum,
& equites in medio peditum: erat autem equitatus
8 adverſariorum copioſus nimis. Et exclamaverunt
ſacris tubis, & in fugam converſus eſt Cendebæus,
& caſtra ejus: & ceciderunt ex eis multi vulnerati:
9 reſidui autem in munitionem fugerunt. Tunc
vulneratus eſt Judas frater Joannis: Joannes autem
inſecutus eſt eos, donec venit Cedronem, quam ædificavit:
10 Et fugerunt uſque ad turres, quæ erant in
agris Azoti, & ſuccendit eas igni. Et ceciderunt ex
illis duo millia virorum, & reverſus eſt in Judæam in
11 pace. Et Ptolemæus filius Abobi conſtitutus erat
dux in campo Jericho, & habebat argentum & aurum
12 multum. Erat enim gener ſummi ſacerdotis.
13 Et exaltatum eſt cor ejus, & volebat obtinere regionem,
& cogitabat dolum adverſùs Simonem, & filios
ejus, ut tolleret eos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

40 Καὶ παρεγενήθη Κενδεβαῖος εἰς Ἰάμνειαν, καὶ ἤρξατο τοῦ ἐρεθίζειν
τὸν λαόν, καὶ ἐμβατεύειν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν
41 καὶ φονεύειν. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν (ς) Κεδρών· Καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς
καὶ δυνάμεις, ὅπως ἐκπορευόμενοι ἐξοδεύωσι τὰς ὁδοὺς τῆς Ἰουδαίας,
καθὰ συνέταξεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς.

ΚΕΦ. ιϛ'.

1 ΚΑὶ ἀνέβη Ἰωάννης ἐκ Γαζάρων, καὶ ἀπήγγειλε Σίμωνι τῷ πατρὶ
2 αὐτοῦ ἃ συνετέλει Κενδεβαῖος. Καὶ ἐκάλεσε Σίμων τοὺς δύο υἱοὺς
αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους Ἰούδαν καὶ Ἰωάννην, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ καὶ οἱ
ἀδελφοί μου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ἐπολεμήσαμεν τοὺς (") πολεμίους
Ἰσραὴλ ἀπὸ νεότητος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ εὐωδώθη ἐν ταῖς
3 χερσὶν ἡμῶν ῥύσασθαι τὸν Ἰσραὴλ πλεονάκις. Νῦν δὲ γεγήρακα,
καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἐλέει ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσι· γίνεσθε ἀντ' ἐμοῦ,
καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐξελθόντες ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἡ
4 δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βοήθεια (α) ἔστω μεθ' ὑμῶν. Καὶ ἐπέλεξεν ἐκ τῆς χώρας
εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πολεμιστῶν, καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ
5 τὸν Κενδεβαῖον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν (˜) Μωδεΐν. Καὶ ἀναστάντες τοπρωῒ
ἐπορεύοντο εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἰδοὺ δύναμις πολλὴ εἰς συνάντησιν
6 αὐτοῖς (β) πεζική, καὶ ἱππεῖς, καὶ (γ) ἦν χειμάρρους ἀναμέσον αὐτῶν. Καὶ
παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον αὐτῶν αὐτός, καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ. καὶ εἶδε τὸν
λαὸν δειλούμενον διαπεράσαι τὸν χειμάρρουν, καὶ διεπέρασε πρῶ-
7 τος, καὶ ἴδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες, καὶ (δ) διεπέρασαν κατόπισθεν αὐτοῦ. Καὶ
διεῖλε τὸν λαόν, καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐν μέσῳ τῶν πεζῶν· ἡ δὲ ἵππος τῶν
8 ὑπεναντίων πολλὴ σφόδρα. Καὶ ἐσάλπισαν ταῖς (ε) ἱεραῖς σάλπιγξι,
καὶ ἐτροπώθη Κενδεβαῖος καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον ἐξ (ζ) αὐτῶν
τραυματίαι πολλοί· οἱ δὲ καταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὸ ὀχύρω-
9 μα. Τότε ἐτραυματίσθη Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου· Ἰωάννης δὲ
10 κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως (") ἦλθεν εἰς Κεδρὼν ἣν ᾠκοδόμησε. Καὶ
ἔφυγον (η) ἕως εἰς τοὺς πύργους τοὺς ἐν (θ) τοῖς ἀγροῖς Ἀζώτου, καὶ
ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ (ι) ἔπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς ἄνδρας (κ)
11 δισχιλίους· καὶ ἀπέστρεψεν εἰς (λ) γῆν Ἰούδα μετ' εἰρήνης. Καὶ Πτολεμαῖος
ὁ τοῦ Ἀβούβου ἦν καθεσταμένος στρατηγὸς εἰς τὸ πεδίον Ἱερι-
12 χῶ, καὶ εἶχεν ἀργύριον, καὶ χρυσίον πολύ. Ἦν γὰρ γαμβρὸς
13 τοῦ ἀρχιερέως. Καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἠβουλήθη κατακρατῆσαι
τῆς χώρας, καὶ ἐβουλεύετο δόλῳ κατὰ Σίμωνος, καὶ (μ) τῶν υἱῶν
αὐτοῦ, ἆραι αὐτούς.

MS.A. (") πολέμους (α) ἤτω (˜) Μωδεείμ. (β) πεζικοί, (γ) χειμάρρους ἦν (δ) διεπέρασεν (ε) σάλπιγξιν, (ζ) αὐτοῦ (") ἐλθεῖν (η) εἰς τοὺς (θ) τῷ ἀγρῷ (ι) ἔπεσε (κ) χιλίους· (λ) τὴν Ἰουδαίαν (μ) κατὰ τῶν

Interp. LAT.

Et pervenit Cendebæus Jamniam: & cœpit irritare 40
plebem, & penetrare in Judæam, & captivare
populum, & interficere. Et ædificavit Cedronem:
Et collocavit illic equites, & exercitus; ut egreſſi 41
perambularent vias Judææ; ſicut conſtituit ei rex.

CAP. XVI.

ET aſcendit Joannes de Gazaris: & nuntiavit 1
Simoni patri ſuo, quæ faciebat Cendebæus. Et 2
vocavit Simon duos filios ſuos ſeniores, Judam,
& Joannem, & ait illis; Ego, & fratres mei,
& domus patris mei, expugnavimus hoſtes
Iſrael ab adoleſcentia uſque in hunc diem: &
proſperatum eſt in manibus noſtris liberare Iſrael
ſæpenumerò. Nunc autem ſenui: & vos autem 3
in miſericordia ſufficientes eſtis in annis. Eſtote
loco meo, & fratris mei: & egreſſi pugnate pro
gente noſtra. Auxilium verò de cœlo vobiſcum
ſit. Et elegit de regione viginti millia virorum 4
belligeratorum, & equites: & profecti ſunt
ad Cendebæum, & dormierunt in Modin. Et 5
ſurrexerunt manè, & abierunt in campum. Et
ecce exercitus copioſus in obviàm illis, peditum
& equitum: & torrens erat inter medium
ipſorum. Et admovit caſtra contra faciem eorum, 6
ipſe, & populus ejus. Et vidit populum trepidantem
ad transfretandum torrentem: & transfretavit
primus: & viderunt eum viri, & tranſierunt
poſt eum. Et diviſit populum, & equites in 7
medio peditum. Erat autem equitatus adverſariorum
copioſus nimis. Et exclamaverunt ſacris 8
tubis: & in fugam converſus eſt Cendebæus,
& caſtra ejus: & ceciderunt ex eis multi vulnerati:
reſidui autem in munitionem fugerunt.
Tunc vulneratus eſt Judas frater Joannis. Joan- 9
nes autem inſecutus eſt eos, donec venit Cedronem,
quam ædificavit. Et fugerunt uſque ad 10
turres, quæ erant in agris Azoti: & ſuccendit
eam igni. Et ceciderunt ex illis ad duo millia
virorum: & reverſus eſt in terram Juda cum
pace. Et Ptolemæus filius Abubi conſtitutus 11
erat dux in campo Hiericho: & habebat argentum,
& aurum multum. Erat enim gener ſummi 12
ſacerdotis. Et exaltatum eſt cor ejus: & 13
volebat obtinere regionem: & cogitabat dolum
adverſùs Simonem, & filios ejus, ut tolleret eos.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Cendebius ergò Jamniam veniens, cœpit 40
laceſſere & minitari populo; & ingrediebatur
ibátque in Judæam, occidebat, & captivos
abducebat. Ædificatâ quoque Hebro- 41
ne Cendebius, poſuit ibi copias equitum
peditúmque, quæ procedentes percurrebant
viam Judææ, prout mandaverat illi rex.

CAP. XVI.

QUare aſcendens Johannes è Gazare, in- 1
dicavit patri ſuo quicquid fecerat Cendebius.
Et is accerſitis duobus filiis ſuis majo- 2
ribus, *nempè* Juda & Johanne; dixit eis;
Ego & fratres mei, domúſque mea paterna
geſſimus bella Iſraëlis à pueritia noſtra ad
hodiernum uſque diem, & conceſſum eſt nobis
ut ſæpe liberaremus Iſraëlem. Nunc 3
autem ſenui, vos verò per miſericordiam
Dei valentes eſtis: Surgite, & ſuccedite loco
meo & loco fratrum meorum, & prodeuntes
pugnate pro gente noſtra; &
auxilium de cœlo vobis adeſto. Tum deli- 4
gens Johannes è regione viginti millia virorum
electiſſimorum ad bellum, cum equitibus,
profecti ſunt contra Cendebium, &
pernoctârunt in Moraim. Inde manè ſur- 5
gentes, dum procederent per planitiem, en
exercitus numeroſus occurrit eis peditum
equitúmque: ſed torrens erat inter ipſos.
Cúmque caſtra poſuiſſet ex adverſo illorum 6
ipſe & populus ejus, viderétque populum
timentem trajicere torrentem, trajecit ipſe
primus: quem videntes trajeciſſe, trajecerunt
etiam ipſi poſt eum. Tum diviſit po- 7
pulum, & equites collocavit inter acies eorum
(equites autem inimicorum, multò plures
erant) Et clanxerunt tubis, victúſque 8
eſt Cendebius cum exercitu ipſius, & ceciderunt
ex eis confoſſi multi; qui autem reliqui
manſerunt, fugerunt ad arces. Juda 9
verò frater Johannis vulneratus eſt: ſed Johannes
perſecutus eſt eos uſque ad Hebronem,
quam ædificaverat. Fugienti- 10
bus autem illis ad turrim quæ erat in Azoto,
ſuccenderunt illam igni: & ceciderunt ex
illis quaſi tria millia virorum: comites verò
Johannis reverſi ſunt in Judæam incolumes.
Verùm Ptolomæus filius Habubi, qui 11
conſtitutus fuerat dux & gubernator in planitie
Jerichuntis, & poſſidebat aurum &
argentum multum: Erat enim gener ſummi 12
ſacerdotis. Hujus cùm elatus eſſet ani- 13
mus, & vellet obtinere & dominari ſuper
terram: machinabatur dolum in Simonem
& filios ejus, quonam pacto interficeret
eos.

Verſio VULG. LAT.

14 Simon autem, perambulans civitates quæ erant in regione Judææ, & ſolicitudinem gerens earum, deſcendit in Jericho ipſe, & Mathathias filius ejus, & Judas, anno centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo, menſe undecimo: hic eſt menſis Sabath. 15 Et ſuſcepit eos filius Abobi in munitiunculam, quæ vocatur Doch, cum dolo, quam ædificavit: & fecit eis convivium magnum, & abſcondit illic viros. 16 Et cùm inebriatus eſſet Simon, & filii ejus, ſurrexit Ptolemæus cum ſuis, & ſumpſerunt arma ſua, & intraverunt in convivium, & occiderunt eum, & duos filios ejus, & quoſdam pueros ejus. 17 Et fecit deceptionem magnam in Iſrael, 18 & reddidit mala pro bonis. Et ſcripſit hæc Ptolemæus, & miſit regi, ut mitteret ei exercitum in auxilium, & traderet ei regionem, & civitates eorum, & tributa. 19 Et miſit alios in Gazaram tollere Joannem: & tribunis miſit epiſtolas, ut venirent ad ſe, & 20 daret eis argentum, & aurum, & dona. Et alios miſit occupare Jeruſalem, & montem templi. 21 Et præcurrens quidam, nuntiavit Joanni in Gazara, quia periit pater ejus, & fratres ejus, & quia miſit te quoque interfici. 22 Ut audivit autem, vehementer expavit: & comprehendit viros, qui venerant perdere eum, & occidit eos: cognovit enim quia quærebant eum perdere. 23 Et cætera ſermonum Joannis, & bellorum ejus, & bonarum virtutum, quibus fortiter geſſit, & ædificii murorum, quos extruxit, & rerum geſtarum ejus: 24 Ecce hæc ſcripta ſunt in libro dierum ſacerdotii ejus, ex quo factus eſt princeps ſacerdotum poſt patrem ſuum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

14 Σίμων δὲ ἦν ἐφοδεύων τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ φροντίζων (υ) τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν, καὶ κατέβη εἰς Ἱεριχὼ αὐτὸς, καὶ Ματταθίας καὶ Ἰούδας (ξ) οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, ἐν μηνὶ ἑνδεκάτῳ, οὗτος ὁ μὴν Σαβάτ. 15 Καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς ὁ τοῦ Ἀβούβου εἰς τὸ ὀχυρωμάτιον τὸ καλούμενον Δὼκ, μετὰ δόλου, ὃ ᾠκοδόμησε, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον (ο) μέγαν, καὶ ἐνέκρυψεν ἐκεῖ ἄνδρας. 16 Καὶ ὅτε ἐμεθύσθη Σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐξανέστη Πτολεμαῖος καὶ οἱ (") παρ' αὐτοῦ, καὶ ἔλαβοσαν τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ ἐπεισήλθοσαν τῷ Σίμωνι εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ ἀπέκτειναν αὐτὸν καὶ τοὺς (ο) δύο υἱοὺς αὐτοῦ, καί τινας τῶν παιδαρίων αὐτοῦ. 17 Καὶ ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην, καὶ (π) ἀπέδωκε κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. 18 Καὶ ἔγραψε ταῦτα Πτολεμαῖος, καὶ ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις εἰς βοήθειαν, καὶ παραδῷ (ρ) αὐτῷ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ τὰς πόλεις. 19 Καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους εἰς Γάζαρα ἆραι τὸν Ἰωάννην, καὶ τοῖς χιλιάρχοις ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ δόματα. 20 Καὶ ἑτέρους ἀπέστειλε καταλαβέσθαι τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ. 21 Καὶ (") προδραμών τις ἀπήγγειλεν Ἰωάννῃ εἰς Γάζαρα, ὅτι ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀπέσταλκε καὶ σὲ ἀποκτεῖναι. 22 Καὶ ἀκούσας ἐξέστη σφόδρα· καὶ συνέλαβε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, (σ) ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι. 23 Καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ἰωάννου, καὶ τῶν πολέμων αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν αὐτοῦ ὧν (") ἠνδραγάθησε, καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχέων ὧν ᾠκοδόμησε, καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ, 24 Ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ (τ) βιβλίῳ ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ. (†) ΤΕΛΟΣ Α'.

MS.A. (υ) τὰς (ξ) καὶ οἱ (ο) μέγα, (") μετ' αὐτοῦ, (ο) υἱοὺς (π) ἀνταπέδωκεν (ρ) τὴν χώραν (") * προδραμὼν ἀπήγγειλεν Ἰωάννης εἰς (σ) ἔγνω γὰρ ὅτι ἐζήτησαν (") ἠνδραγάθησεν, καὶ τῆς ᾠκοδομῆς (τ) βιβλίου (†) Μακκαβαίων Α'.

Interp. L A T.

14 *Simon autem perambulans civitates, quæ erant in regione, & ſolicitudinem gerens de cura earum, deſcendit in Hiericho, ipſe, & Mattathias, & Judas, filii ejus, anno centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo menſe undecimo: hic eſt menſis Sabat. 15 Et ſuſcepit eos filius Abubi in munitiunculam, quæ vocatur Doc, cum dolo, quam ædificavit: & fecit eis convivium magnum: & abſcondit illic viros. 16 Et cùm inebriatus eſſet Simon, & filii ejus; ſurrexit Ptolemæus cum ſuis: & ſumpſerunt arma ſua, & irruerunt in Simonem in convivio, & occiderunt eum; & duos filios ejus, & quoſdam pueros ejus. 17 Et fecit deceptionem magnam, & reddidit mala pro bonis. 18 Et ſcripſit hæc Ptolemæus, & miſit regi, ut mitteret ei exercitum in auxilium, & traderet ei regionem, & civitates eorum. 19 Et miſit alios in Gazaram tollere Joannem: & tribunis miſit epiſtolas, ut venirent ad ſe, ut daret eis argentum, & aurum, & dona. 20 Et alios miſit occupare Hieruſalē,* & montem templi. 21 *Et præcurrens quidam nuntiavit Joanni in Gazara, quia periit pater ejus, & fratres ejus, & quia miſit te quoque interficere. 22 Ut audivit autem; vehementer expavit: & comprehendit viros qui venerant perdere eum, & occidit eos. Cognovit enim quia quærebant perdere eum. 23 Et cætera ſermonum Joannis, & bellorum ejus, & bonarum actionum ejus, quas fortiter egit, & ædificii murorum, quos extruxit, & rerum geſtarum ejus, 24 Ecce hæc ſcripta ſunt in libro dierum ſacerdotii ejus; ex quo factus eſt princeps ſacerdotum poſt patrem ſuum.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

14 Interea Simon obibat inviſens urbes regionis, & providens iis omnibus quæ neceſſaria erant illis: cumque deſcendiſſent Jerichuntem ipſe & Mathitha atque Juda filii ejus, anno centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo, menſe undecimo qui eſt Sebat; 15 Excepit eos Ptolomæus Habubi filius doloſè in arce quadam quæ vocatur Doac, quam ipſe ædificaverat, fecitque eis convivium magnum, & abſcondit ibi viros. 16 Cúmque bibiſſent & jucundati eſſent Simon & filii ejus, exurgens Ptolomæus & qui erant cum ipſo, ceperunt arma illorum; & adorti Simonem in convivio, interfecerunt eum, & filios ejus, cum nonnullis ex ſervis ejus. 17 Ita commiſit ſcelus magnum, & rependit malum pro bono. 18 Tum ſcripſit miſitque hæc Ptolemæus ad regem, ut mitteret ipſi copias ad auxilium, quatenus traderet ei regiones & urbes. 19 Miſit etiam viros alios in Gazarem, ut occiderent Johannem: chiliarchis autem ſcripſit ut venirent ad ſe, ut daret ipſis aurum, argentum, & munera. 20 Alios verò miſit ad occupandum Jeroſolymam & montem templi. 21 Et abeuntes quidam indicârunt Johanni in Gazare, mortuos eſſe patrem & fratres ejus: & miſit *inquiunt* ad occidendum te quoque. 22 Quibus auditis Johannes, extimuit obſtupuitque vehementer, & comprehendens viros qui abierant adversùs eum, interfecit illos: cognoverat enim Johannes velle eos ipſum interficere. 23 Reliqua facta Johannis, & bella, atque victoriæ quas reportavit ac vicit, ædificium muri quem extruxit, & geſta ipſius; 24 Ecce hæc ſcripta ſunt in libro dierum ſummi ſacerdotii ipſius: nam fuit ſummus Sacerdos loco patris ſui poſt ipſum.

Libri Machabaeorum finis.

Verſio VULG. LAT.

LIBER SECUNDUS

MACHABÆORUM.

CAP. PRIMUM.

1 Fratribus, qui ſunt per Ægyptum, Judæis, ſalutem dicunt fratres, qui ſunt in Jeroſolymis, Judæi, & qui in regione Judææ, & pacem bonam. 2 Benefaciat vobis Deus, & meminerit teſtamenti ſui, quod locutus eſt ad Abraham, & Iſaac, & Jacob, ſervorũ ſuorum fideliũ: 3 Et det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus voluntatem, corde magno, & animo volenti.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΚΕΦ. α'.

1 Τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς κατ' Αἴγυπτον Ἰουδαίοις χαίρειν. οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Ἰουδαίας, εἰρήνην ἀγαθήν. 2 Καὶ ἀγαθοποιήσαι ὑμῖν ὁ Θεὸς, καὶ (α) μνησθείη τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν πιστῶν. 3 Καὶ δῴη ὑμῖν καρδίαν πᾶσιν εἰς τὸ σέβεσθαι αὐτὸν, καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελήματα καρδίᾳ μεγάλῃ, καὶ ψυχῇ βουλομένῃ.

MS.A. Μακκαβαίων Β'. (α) μνησθῆναι

MACCABAEORUM SECUNDUS.

CAP. I.

1 *Fratribus, qui ſunt per Ægyptum, Judæis Salutem. Fratres, qui ſunt in Hieroſolymis Judæi, & qui in regione Judææ, pacem bonam. 2 Et benefaciat vobis Deus, & meminerit teſtamenti ſui, quod ad Abraam, & Iſaac, & Jacob ſervos ſuos fideles. 3 Et det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus voluntatem corde magno, & animo volenti.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Sequitur liber ſecundus

MACHABÆORUM.

CAP. I.

1 Fratres Judæi qui *ſunt* Jeroſolymis, & in terra Judæ, fratribus Judæis qui *ſunt* in Ægypto, ſalutem Pax & gratia vobiſcum *ſit*. 2 Et benefaciat vobis Deus, & recordetur fœderis ſui, quod iniuit cum Abrahamo, & Iſaaco, & Jacobo ſervis ſuis fidelibus. 3 Et det vobis omnibus cor *ut* timeatis ipſum, & faciatis mandata ejus corde pleno, & animo valenti.

Verſio VULG. LAT.

4 Adaperiat cor veſtrum in lege ſua, & in præceptis ſuis, & faciat pacem. 5 Exaudiat orationes veſtras, & reconcilietur vobis, nec vos deſerat in tempore malo. 6 Et nunc hîc ſumus orantes pro vobis. 7 Regnante Demetrio, anno centeſimo ſexageſimo nono, nos Judæi ſcripſimus vobis in tribulatione, & impetu, qui supervenit nobis in iſtis annis, ex quo receſſit Jaſon à ſancta terra, & à regno. 8 Portam ſuccenderunt, & effuderunt ſanguinem innocentem: & oravimus ad Dominum, & exauditi ſumus, & obtulimus ſacrificium, & ſimilaginem, & accendimus lucernas, & propoſuimus panes. 9 Et nunc frequentate dies ſcenopegiæ menſis Caſleu. 10 Anno centeſimo octogeſimo octavo, populus, qui eſt Jeroſolymis, & in Judæa, Senatúſq; & Judas, Ariſtobolo magiſtro Ptolemæi regis, qui eſt de genere chriſtorum ſacerdotum, & his, qui in Ægypto ſunt Judæis, ſalutem & ſanitatem. 11 De magnis periculis à Deo liberati, magnificè gratias agimus ipſi, 12 utpotè qui adversùs talem regem dimicavimus. Ipſe enim ebullire fecit de Perſide eos, qui pugnaverunt 13 contra nos, & ſanctam civitatem. Nam cùm in Perſide eſſet dux ipſe, & cum ipſo immenſus exercitus, cecidit in templo Naneæ, conſilio deceptus ſacerdotum 14 Naneæ. Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus, & amici ejus, & ut acciperet pecunias 15 multas dotis nomine. Cúmque propoſuiſſent eas ſacerdotes Naneæ, & ipſe cum paucis ingreſſus eſſet in-16 tra ambitum fani, clauſerunt templum, Cùm intrâſſet Antiochus: apertóque occulto aditu templi, mittentes lapides percuſſerunt ducem, & eos qui cum eo erant, & diviſerunt membratim, & capitibus amputa-17 tis forâs projecerunt. Per omnia benedictus Deus, 18 qui tradidit impios. Facturi igitur quintâ & vigeſimâ die menſis Caſleu purificationem templi, neceſſarium duximus ſignificare vobis: ut & vos quoque agatis diem ſcenopegiæ, & diem ignis qui datus eſt quando Nehemias ædificato templo & altari obtulit ſacrificia. 19 Nam cùm in Perſidem ducerentur patres noſtri; ſacerdotes, qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occultè abſconderunt in valle, ubi erat puteus altus & ſiccus, & in eo contutati ſunt eum, ita ut omnibus ignotus eſſet locus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

4 Καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασι, καὶ εἰρήνην ποιήσαι. 5 Καὶ (β) ἐπακούσαι ὑμῶν τῶν δεήσεων, καὶ καταλλαγείη ὑμῖν, καὶ μὴ ὑμᾶς ἐγκαταλίποι ἐν καιρῷ πονηρῷ. 6 Καὶ νῦν ὧδέ ἐσμεν προσευχόμενοι περὶ ὑμῶν. 7 Βασιλεύοντος Δημητρίου ἔτους ἑκατοστοῦ ἑξηκοστοῦ (") ἐννάτου, ἡμεῖς οἱ Ἰουδαῖοι (γ) γεγράφαμεν ὑμῖν ἐν τῇ θλίψει, καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις, ἀφ' οὗ ἀπέστη Ἰάσων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁγίας γῆς, καὶ τῆς βασιλείας· 8 Καὶ ἐνεπύρισαν τὸν πυλῶνα, καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῶον. καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου, καὶ εἰσηκούσθημεν, (") καὶ προσηνέγκαμεν θυσίαν, καὶ σεμίδαλιν, καὶ (δ) ἐξήψαμεν τοὺς λύχνους, καὶ προεθήκαμεν τοὺς ἄρτους. 9 Καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ 10 Χασελεῦ μηνός. Ἔτους (ε) ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου (ζ) οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἡ γερουσία, καὶ Ἰούδας Ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ὄντι δὲ ἀπὸ τοῦ τῶν χριστῶν ἱερέων γένους, καὶ τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ Ἰουδαίοις, χαίρειν καὶ 11 ὑγιαίνειν. Ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ σεσωσμένοι, μεγάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὡς ἂν πρὸς βασιλέα παρατασσόμενοι. 12 Αὐτὸς γὰρ ἐξέβρασε τοὺς (η) παραταξαμένους ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει. 13 Εἰς (θ) γὰρ τὴν Περσίδα γενόμενος ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἀνυπόστατος δοκοῦσα εἶναι δύναμις, κατεκόπησαν ἐν τῷ τῆς Ναναίας ἱερῷ, παραλογισαμένων τῶν περὶ τὴν Ναναίαν ἱερέων. 14 Ὡς γὰρ (ι) συνοικήσων αὐτῇ παρεγένετο εἰς τὸν τόπον ὅ τε Ἀντίοχος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φίλοι, χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ χρήματα (κ) εἰς φερνῆς λόγον. 15 Καὶ προθέντων αὐτὰ τῶν ἱερέων (") τῆς Ναναίας, κἀκείνου προσελθόντος μετ' ὀλίγων εἰς τὸν περίβολον τοῦ τεμένους, συγκλείσαντες τὸ ἱερὸν, 16 Ὡς εἰσῆλθεν Ἀντίοχος, ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύραν, βάλλοντες πέτρους συνεκεραύνωσαν τὸν ἡγεμόνα, καὶ μέλη ποιήσαν-17 τες, καὶ τὰς κεφαλὰς (λ) ἀφελόντες, τοῖς ἔξω παρέρριψαν. Κατὰ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ Θεὸς, ὃς (") παρέδωκε τοὺς ἀσεβήσαντας. 18 Μέλλοντες (") οὖν ἄγειν ἐν τῷ Χασελεῦ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἱεροῦ, δέον ἡγησάμεθα διασαφῆσαι ὑμῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄγητε (') τῆς σκηνοπηγίας καὶ τοῦ πυρὸς, ὅτε Νεεμίας (') οἰκοδομήσας τό τε (-) ἱερὸν 19 καὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀνήνεγκε (") θυσίαν. Καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν Περσικὴν ἤγοντο (") οἱ πατέρες ἡμῶν, (μ) οἱ τότε εὐσεβεῖς ἱερεῖς λαβόντες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου λαθραίως, κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν (ν) ἔχοντος ἀνύδρου, ἐν ᾧ κατησφαλίσαντο, ὥστε πᾶσιν ἄγνωστον εἶναι τὸν τόπον.

MS. A. (β) ὑπακούσαι (") ἐνάτου, (γ) γεγράφαμεν (") προσηνέγκαμεν (δ) ἐξῆψαμεν (ε) * ὀγδοηκοστοῦ (ζ) ἐν Ἱεροσολύμοις, (η) παραταττομένους (θ) τὴν Περσίδα γενόμενος γὰρ ὁ (ι) συνοικῶν (κ) πλείονα εἰς (") τοῦ Ναναίου, (λ) τοῖς ἔξω παραρρίψαντες. (") ἔδωκεν (") ἄγειν (') σκηνοπηγίας (') ὁ (-) τὸ (") θυσίας. (") ἡμῶν οἱ πατέρες, (μ) οἵτε (ν) ἔχοντες ἄνυδρον,

Interp. L AT.

4 *Et adaperiat cor veſtrum in lege ſua, & in præceptis: & faciat pacem; 5 Et exaudiat orationes veſtras, & reconcilietur vobis, nec vos deſerat in tempore malo. 6 Et nunc hîc ſumus orantes pro vobis. 7 Regnante Demetrio anno centeſimo ſexageſimo nono, nos Judæi ſcripſimus vobis in tribulatione & impetu, qui ſupervenit nobis in iſtis annis; ex quo receſſit Jaſon, & qui cum eo, à ſancta terra, et à regno, 8 Et portam ſuccenderunt, & effuderunt ſanguinem innocentem. Et oravimus ad Dominum: & exauditi ſumus: et obtulimus ſacrificium, et ſimilaginem, et accendimus lucernas, et propoſuimus panes. 9 Et nunc, ut agatis dies ſcenopegiæ menſis Chaſleu. 10 Anno centeſimo octogeſimo octavo, qui ſũt in Hieroſolymis, et qui in Judæa, Senatuſq; et Judas, Ariſtobulo magiſtro Ptolemæi regis, qui eſt de genere chriſtorum ſacerdotum, & his qui in Ægypto ſunt, Judæis, ſalutem, & ſanitatem. 11 De magnis periculis à Deo liberati, magnificè gratias agimus ei, ut potè qui adverſùs regem dimicamus. 12 Ipſe enim ebullire fecit eos qui pugnaverunt in ſancta civitate. 13 Nam cùm in Perſide eſſet dux ipſe, & qui cum ipſo exercitus, qui intolerabilis videbatur eſſe; percuſſi ſunt in templo Nanææ, fraude utentibus iis qui circa Nanæam, ſacerdotibus. 14 Et enim quaſi cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus, & amici ejus, ut acciperet pecunias dotis nomine. 15 Cúmque propoſuiſſent eas ſacerdotes Nanææ, & ipſe cum paucis ingreſſus eſſet intra ambitum phani, clauſerunt templum. 16 Cùm autem intrâſſet Antiochus, aperto occulto oſtio laquearis, mittentes lapides, percuſſerunt ducem, & diviſerunt membratim, & capitibus amputatis, ad eos qui foris erant, projecerunt. 17 Per omnia benedictus Deus noſter, qui tradidit impios. 18 Facturi igitur quintâ & vigeſimâ die menſis Chaſleu purificationem templi, neceſſarium duximus ſignificare vobis; ut & vos quoq; agatis [diem] ſcenopegiæ, et ignis: quando Neemias ædificato templo, & altari, obtulit ſacrificium. 19 Nam cùm in Perſidem ducerentur patres noſtri; ſacerdotes, qui tunc erant (a) cultores Dei, acceperunt de igne altaris occultè, & abſconderunt in cavitate putei ſitum habentis ſiccum: in quo contutati ſunt eum; ita ut omnibus ignotus eſſet locus.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

4 Et aperiat aures & corda veſtra legibus & præceptis ſuis: Et pacem faciat vobiſcum, 5 Et exaudiat ſupplicationem veſtram, & acceptos vos habeat, neque deſerat vos temporibus malis. 6 Nunc autem nos hîc preces fundimus pro vobis. 7 Anno autem centeſimo ſexageſimo nono, *regnante* Demetrio, nos Judæi ſcripſimus vobis in anguſtiis & preſſuris quæ acciderunt his annis, ex quo miſſus eſt Jaſon, & qui cum eo, à regno, in terram ſanctam. 8 Et *incenderunt* januas; & *fuderunt* ſanguinem innocentem. Et oravimus & precati ſumus à Domino, & exaudivit vocem noſtram. Et obtulimus oblationem & ſimilam, & accendimus luminaria, & panes propoſitionis propoſuimus. 9 Nunc autem agite dies Scenopegii menſis Conun prioris. 10 Anno centeſimo octogeſimo octavo; Qui Jeroſolymis ſunt & in Judæa, cum ſenioribus Judæorum, Ariſtobulo doctori Regis Ptolemæi, qui eſt de familia Sacerdotum Unctorum, Judæis item qui in Ægypto ſunt, ſalvere & valere. 11 Multùm magnoque opere confitemur Domino, qui aſtitit nobis, & liberavit nos ex omnibus anguſtiis quæ ſupervenerunt nobis. 12 Cùm enim veniſſet in nos Rex, ad bellum contra civitatem ſanctam gerendam, depulit eum, & in Perſiam ejecit. 13 Cùm enim eò veniſſet ipſe & totus exercitus ejus, qui putabatur inſuperabilis, interfectus eſt in templo Nanææ, dolo ipſos capientibus & ligantibus ſacerdotibus Nanææ. 14 Ipſe enim Antiochus & amici ejus eò profectus fuerat, quaſi ipſam uxorem ducturus, ut opes magnas acquireret ratione dotis. 15 Sacerdotes autem Nanææ dolo ipſi aſſenſi ſunt. Cùm autem ingreſſus eſſet murum templi cum paucis; Apertâ parvâ portâ intraverunt contra eum, 16 jactiſque in eum lapidibus interfecerunt eum, & reſectum caput ejus ad eos qui foris erant projecerunt. 17 In omnibus autem benedictus ſit Deus noſter, qui impios illos tradidit. 18 Quoniam igitur acturi ſumus mundationem Templi viceſimâ quintâ Conun prioris, vobis idpſum notum facere voluimus, ut & ipſi eam agatis inſtar Feſti Scenopegiæ. Sed & de igni ad vos verba faciemus: Cùm ædificaret Nehemias Templum & Altare, offerretque oblationes; 19 Et cùm irent Patres in Perſiam, Sacerdotes juſti qui erant tunc temporis acceperunt clam de igni altaris, & abſconderunt in puteo, in quo non erat aqua, & occultârunt, ne cui homini notus eſſet locus ejus.

Verſio VULG. LAT.

20 Cùm autem præteriſſent anni multi, & placuit Deo ut mitteretur Nehemias à rege Perſidis: nepotes ſacerdotum illorum, qui abſconderant, miſit ad requirendum ignem: & ſicut narraverunt nobis, non in-
21 venerunt ignem, ſed aquam craſſam. Et juſſit eos haurire, & afferre ſibi: & ſacrificia, quæ impoſita erant, juſſit ſacerdos Nehemias aſpergi ipſa aquâ, &
22 ligna, & quæ erant ſuperpoſita. Utque hoc factum eſt, & tempus affuit, quo Sol refulſit, qui priùs erat in nubilo, accenſus eſt ignis magnus, ita ut omnes mira-
23 rentur. Orationem autem faciebant omnes ſacerdotes, dum conſummaretur ſacrificium, Jonathâ incho-
24 ante, cæteris autem reſpondentibus. Et Nehemiæ erat oratio hunc habens modum: DOMINE Deus, omnium creator, terribilis & fortis, juſtus &
25 miſericors, qui ſolus es bonus rex, Solus præſtans, ſolus juſtus, & omnipotens, & æternus, qui liberas Iſrael de omni malo, qui feciſti patres electos, & ſan-
26 ctificâſti eos: Accipe ſacrificium pro univerſo populo tuo Iſrael, & cuſtodi partem tuam, & ſanctifica.
27 Congrega diſperſionem noſtram, libera eos qui ſerviunt Gentibus, & contemptos & abominatos reſpice:
28 ut ſciant Gentes quia tu es Deus noſter. Afflige opprimentes nos, & contumeliam facientes in ſuperbia.
29 Conſtitue populum tuum in loco ſancto tuo, ſicut
30 dixit Moyſes. Sacerdotes autem pſallebant hymnos,
31 uſquequò conſumptum eſſet ſacrificium. Cùm autem conſumptum eſſet ſacrificium, ex reſidua aqua Nehe-
32 mias juſſit lapides majores perfundi. Quod ut factum eſt, ex eis flamma accenſa eſt: ſed ex lumine,
33 quod refulſit ab altari, conſumpta eſt. Ut verò manifeſtata eſt res, renuntiatum eſt regi Perſarum, quòd in loco, in quo ignem abſconderant hi qui tranſlati fuerant ſacerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias,
34 & qui cum eo erant, purificaverunt ſacrificia. Conſiderans autem rex, & rem diligenter examinans, fe-
35 cit ei templum, ut probaret quod factum erat. Et cùm probâſſet, ſacerdotibus donavit multa bona, & alia atque alia munera, & accipiens manu ſuâ, tribu-
36 ebat eis. Appellavit autem Nehemias hunc locum Nephthar, quod interpretatur, Purificatio. Vocatur autem apud plures, Nephi.

MACHABÆORUM II.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β'.

20 Διελθόντων δὲ ἐτῶν ἱκανῶν, ὅτε ἔδοξε τῷ θεῷ, ἀποσταλεὶς Νεεμίας (ξ) ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίδος, τοὺς ἐκγόνους τῶν ἱερέων τῶν ἀποκρυψάντων ἔπεμψεν ἐπὶ τὸ πῦρ. (ο) ὡς δὲ διεσάφη-
21 σαν ἡμῖν μὴ εὑρηκέναι πῦρ, ἀλλὰ ὕδωρ παχύ, Ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποβάψαντας φέρειν. ὡς δὲ ἀνηνέχθη τὰ τῶν θυσιῶν, ἐκέλευσε τοὺς ἱερεῖς Νεεμίας (π) ἐπιῤῥᾶναι τῷ ὕδατι τά τε ξύλα, καὶ
22 τὰ ἐπικείμενα. Ὡς δὲ (ρ) ἐγένετο τοῦτο, καὶ χρόνος διῆλθεν ὅτε ἥλιος ἀνέλαμψε (σ) πρότερον ἐπινεφὴς ὤν, ἀνήφθη πυρὰ με-
23 γάλη, ὥστε θαυμάσαι πάντας. Προσευχὴν δὲ ἐποιήσαντο οἱ ἱερεῖς δαπανωμένης τῆς θυσίας, οἵ τε ἱερεῖς, καὶ πάντες, κατ-
24 αρχομένου Ἰωνάθου, (τ) τῶν δὲ λοιπῶν ἐπιφωνούντων, Ὡς Νεεμίου. ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τὸν τρόπον ἔχουσα τοῦτον· (υ) Κύριε κύριε ὁ θεὸς ὁ πάντων κτίστης, ὁ φοβερὸς, καὶ (φ) ἰσχυρὸς, καὶ δί-
25 καιος, καὶ ἐλεήμων, ὁ μόνος βασιλεὺς καὶ χρηστὸς, Ὁ μόνος χορηγὸς, ὁ μόνος δίκαιος, καὶ παντοκράτωρ, καὶ αἰώνιος, ὁ διασώζων τὸν Ἰσραὴλ ἐκ παντὸς κακοῦ, ὁ ποιήσας
26 τοὺς πατέρας ἐκλεκτοὺς, καὶ ἁγιάσας αὐτούς, Πρόσδεξαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ σου Ἰσραὴλ, καὶ διαφύλαξον
27 τὴν μερίδα σου καὶ καθαγίασον. Ἐπισυνάγαγε τὴν διασπορὰν ἡμῶν, ἐλευθέρωσον τοὺς δουλεύοντας ἐν τοῖς ἔθνεσι, τοὺς ἐξουθενημένους, καὶ βδελυκτοὺς ἔπιδε, καὶ γνώτωσαν τὰ ἔθνη ὅτι
28 σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν. Βασάνισον τοὺς καταδυναστεύοντας, καὶ
29 ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπερηφανίᾳ. Καταφύτευσον τὸν λαόν σου εἰς
30 τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου, καθὼς εἶπε (χ) Μωυσῆς. Οἱ δὲ ἱερεῖς
31 ἐπέψαλλον τοὺς ὕμνους. Καθὼς δὲ ἀνηλώθη τὰ τῆς θυσίας, καὶ τὸ περιλειπόμενον ὕδωρ ὁ Νεεμίας ἐκέλευσε λίθους μείζονας
32 καταχεῖν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, φλὸξ ἀνήφθη· τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ
33 θυσιαστηρίου ἀντιλάμψαντος φωτὸς ἐδαπανήθη. Ὡς δὲ φανερὸν ἐγενήθη τὸ πρᾶγμα, καὶ διηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν, ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ πῦρ (ψ) ἀπέκρυψαν οἱ μεταχθέντες ἱερεῖς, τὸ ὕδωρ ἐφάνη, ἀφ' οὗ καὶ οἱ περὶ τὸν Νεεμίαν ἥγνισαν (ω) τὰ τῆς
34 θυσίας. Περιφράξας δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερὸν ἐποίησε, δοκιμάσας
35 τὸ πρᾶγμα. Καὶ (α) οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς πολλὰ διάφορα
36 ἐλάμβανε καὶ μετεδίδου. Προσηγόρευσαν δὲ οἱ περὶ τὸν Νεεμίαν τοῦτο Νέφθαρ, ὃ διερμηνεύεται Καθαρισμός· καλεῖται δὲ παρὰ τοῖς πολλοῖς (β) Νεφθαεί.

MS. A. (ξ) ἀπὸ (ο) ὡς διεσάφισαν (π) ἐπιρᾶναι (ρ) ἐγένετο, καὶ (σ) ἐπινεφὴς (τ) τῶν τε (υ) Κύριος ὁ θεὸς (φ) ὁ ἰσχυρὸς, (χ) Μωσῆς. (ψ) ἔκρυψαν (ω) τὰς θυσίας. (α) εἷς ὁ βασιλεὺς (β) Νεφθάρ.

Interp. LAT.

Cùm autem præteriiſſent anni multi, quando placuit Deo, miſſus Neemias à rege Perſidis, nepotes ſacerdotum illorum, qui abſconderant, 20
miſit ad ignem. Ut autem narraverunt nobis, non inveniſſe ignem, ſed aquam craſſam; Juſ- 21
ſit eos haurientes ferre. Ut autem oblata ſunt ea quæ ad ſacrificia; juſſit ſacerdotes Neemias aſpergere aquâ ipſa, & ligna, & quæ erant ſuperpoſita. Utque hoc factum eſt, & 22
tempus affuit quo Sol refulſit, qui priùs erat in nubilo; accenſus eſt ignis magnus; ita ut omnes mirarentur. Orationem autem facie- 23
bant ſacerdotes, dum conſummaretur ſacrificium, & ſacerdotes, & omnes Jonathâ inchoante, cæteris autem reſpondentibus, ut Neemia. 24
Erat autem oratio hunc habens modum: Domine, Domine Deus, omnium creator, terribilis, & fortis, & juſtus, & miſericors: qui ſolus es rex, & bonus, Solus præſtans, ſolus ju- 25
ſtus, & omnipotens, & æternus: qui liberas Iſrael de omni malo: qui feciſti patres electos, & ſanctificâſti eos: Accipe ſacrificium pro 26
univerſo populo tuo Iſrael: & cuſtodi partem tuam, & ſanctifica. Congrega diſperſionem no- 27
ſtram, libera eos qui ſerviunt in gentibus: & contemptos & abominatos reſpice: Et ſciant gentes, quia tu es Deus noſter. Afflige oppri- 28
mentes, & contumeliam facientes in ſuperbia. Planta populum tuum in loco ſancto tuo, ſicut 29
dixit Moyſes. Sacerdotes autem pſallebant hy- 30
mnos. Cùm autem conſumptum eſſet ſacrificium; 31
ex reſidua aqua juſſit Neemias lapides majores perfundi. Quod ut factum eſt, flamma accenſa 32
eſt: ſed lumine refulgente, ab altari conſumpta eſt. Ut verò manifeſtata eſt res; nuntiatum eſt re- 33
gi, quòd in loco, in quo ignem abſconderant hi qui tranſlati fuerant ſacerdotes, aqua apparuit; de qua (b) Neemias, & qui cum eo erant, purificaverunt quæ ad ſacrificium. Circumſepiens 34
autem rex (c) templum fecit, ut rem probaret. Et quibus gratificabatur rex, multa eximia 35
accipiebat, & tribuebat. Appellavit autem 36
Neemias hunc locum Nephthar, quod interpretatur, Purificatio. Vocatur autem apud plures, Nephthai.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
[illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
[illegible]

Cùm autem tranſiiſſent anni multi, & Deo viſum eſſet, miſſus eſt Nehemias à rege Perſiæ, cum filiis Sacerdotum illorum qui abſconderant ignem, Et miſit eos ut afferrent ignem. Et venientes dixerunt non inveniſſe ſe igné, ſed aquas turbidas. Et juſſit eos tollere indè & afferre. 20 21
Cúmq; aſcendiſſent ſacrificia et oblationes, præcepit Nehemias Sacerdotibus ut aſpergerent eis ligna & ſacrificia: Cúmq; ita 22
feciſſent, effulſit ſol anteà nubibus involutus, poſtquam tranſiiſſet modicum tempus, & tunc accenſus eſt ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. Sacerdotes au- 23
tem ſtabant orantes donec perfectum eſſet miniſterium ignis. Sacerdotes autem & Jonathan & reliqui deſcendentes dixerunt quod precibus Nehemiæ accenſus eſt *ignis*.
Fuit autem oratio ejus in hunc modum; 24
Domine Deus Omnipotens, & Creator omnium, terribilis & potens, juſte & miſericors, ſolus Rex & bonus ſolus, Solus 25
nutritius, juſtus, in ſecula vivens, Omnipotens Redemtor Iſraëlis de omnibus malis, qui elegiſti Patres noſtros, & ſanctificâſti eos, Accipe oblationem hanc, pro 26
toto populo tuo Iſraële, & cuſtodi & ſanctifica partem tuam & hæreditatem tuam:
Et congrega diſperſionem noſtram, & libe- 27
ra illos qui ſervituti addicti ſunt inter Gentes immundas & reprobas: & intuere nos, & ſciant Gentes te eſſe Deum noſtrum. Et crucia illos qui attollunt ſe, & 28
ſervitute nos premunt cum ſuperbia: Et 29
firma populum tuum in loco tuo ſancto, ſicut dixit Moſes. Sacerdotes autem ſtan- 30
tes pſallebant hymnis. Cúmque perfecta 31
eſſent ſacrificia & oblationes, reſiduas aquas reponi juſſit Nehemias, & circundari locum lapidibus magnis. Quo facto 32
accenſa eſt flamma ignis, eouſque ut conſumeretur lux ignis qui erat ſuper altari.
Cùm autem innotuiſſet hoc, & revelatum 33
eſſet Regi Perſarum; In loco, nempe, ubi abſconderunt ignem qui deportabantur, inventam eſſe aquam turbidam, eâque conſecrâſſe Nehemiam & qui cum ipſo erant, oblationes & ſacrificia; Acceſſit 34
Rex ad locum, & re examinatâ, in eo Templum extruxit, Et dedit eis Rex do- 35
na magna & eximia: Quæ illi accepta dederunt eis quibus opus erat. Vocârunt au- 36
tem eam *aquam* domeſtici Nehemiæ Gunaphtar; quod interpretatur Mundatio: Apud vulgus autem appellatur Naphtai.

Verſio VULG. LAT.

CAP. II.

1 INvenitur autem in deſcriptionibus Jeremiæ prophetæ, quòd juſſit eos ignem accipere qui tranſmigrabant: ut ſignificatum eſt, & ut mandavit tranſmi-
2 gratis. Et dedit illis legem ne obliviſcerentur præcepta Domini, & ut non exerrarent mentibus videntes ſimulachra aurea & argentea, & ornamenta eo-
3 rum. Et alia hujuſmodi dicens, hortabatur ne legem
4 amoverent à corde ſuo. Erat autem in ipſa ſcriptura, quomodò tabernaculum & arcam juſſit propheta divino reſponſo ad ſe facto comitari ſecum, uſquequò exiit in montem, in quo Moyſes aſcendit, & vi-
5 dit Dei hæreditatem. Et veniens ibi Jeremias invenit locum ſpeluncæ: & tabernaculum, & arcam, &
6 altare incenſi intulit illuc, & oſtium obſtruxit. Et acceſſerunt quidam ſimul, qui ſequebantur, ut nota-
7 rent ſibi locum: & non potuerunt invenire. Ut autem cognovit Jeremias, culpans illos, dixit; Quòd ignotus erit locus, donec congreget Deus congrega-
8 tionem populi, & propitius fiat: Et tunc Dominus oſtendet hæc, & apparebit majeſtas Domini, & nubes erit, ſicut & Moyſi manifeſtabatur, & ſicut cùm Salomon petiit ut locus ſanctificaretur magno Deo,
9 manifeſtabat hæc. Magnificè etenim ſapientiam tractabat: & ut ſapientiam habens, obtulit ſacrifi-
10 cium dedicationis & conſummationis templi. Sicut & Moyſes orabat ad Dominum, & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit holocauſtum, ſic & Salemon oravit, & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit ho-
11 locauſtum. Et dixit Moyſes, Eò quòd non ſit come-
12 ſtum quod erat pro peccato, conſumptum eſt. Similiter & Salomon octo diebus celebravit dedicatio-
13 nem. Inferebantur autem in deſcriptionibus & commentariis Nehemiæ hæc eadem: & ut conſtiuens Bibliothecam congregavit de regionibus libros, & Prophetarum, & David, & epiſtolas regum, & de do-
14 nariis. Similiter autem & Judas ea, quæ deciderant per bellum, quod nobis acciderat, congregavit o-
15 mnia, & ſunt apud nos. Si ergò deſideratis hæc,
16 mittite qui perferant vobis. Acturi itaque purificationem ſcripſimus vobis: benè ergò facietis, ſi egeritis hos dies.

MACHABÆORUM II.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β'.

ΚΕΦ. β'.

1 Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς Ἱερεμίας ὁ προφήτης, ὅτι ἐκέλευσε τοῦ πυρὸς λαβεῖν τοὺς (α) μεταγινομένους, ὡς σεσήμανται, καὶ
2 ὡς ἐνετείλατο τοῖς μεταγενομένοις ὁ προφήτης, Δοὺς αὐτοῖς τὸν νόμον, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προσταγμάτων τοῦ κυρίου, καὶ ἵνα μὴ ἀποπλανηθῶσι ταῖς διανοίαις, βλέποντες ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ ἀρ-
3 γυρᾶ, καὶ τὸν περὶ αὐτὰ κόσμον. Καὶ ἕτερα τοιαῦτα λέγων, παρ-
4 εκάλει μὴ ἀποστῆναι τὸν νόμον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν. Ἦν δὲ ἐν τῇ γραφῇ, ὡς τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκέλευσεν ὁ προφήτης, χρηματισμοῦ γενηθέντος, αὐτῷ συνακολουθεῖν, ὡς δὲ ἐξῆλθεν
5 εἰς τὸ ὄρος οὗ ὁ Μωυσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν. Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἱερεμίας εὗρεν οἶκον ἀντρώδη, καὶ τὴν σκηνὴν, καὶ τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος εἰσήνεγκεν ἐκεῖ, καὶ τὴν
6 θύραν ἐνέφραξε. Καὶ (β) προσελθόντες τινὲς τῶν συνακολουθούντων ὥστε
7 (γ) ἐπισημήνασθαι τὴν ὁδὸν, καὶ οὐκ (δ) ἠδυνήθησαν εὑρεῖν. Ὡς δὲ ὁ Ἱερεμίας ἔγνω, μεμψάμενος αὐτοῖς εἶπεν, Ὅτι καὶ ἄγνωστος ὁ τόπος ἔσται ἕως ἂν (ε) συναγάγῃ ὁ θεὸς ἐπισυναγωγὴν τοῦ λαοῦ, καὶ (ζ) ἵλεως
8 γένηται. Καὶ τότε ὁ κύριος ἀναδείξει ταῦτα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα τοῦ κυρίου καὶ ἡ νεφέλη, (η) ὡς καὶ ἐπὶ Μωυσῇ ἐδηλοῦτο, ὡς καὶ ὁ Σαλωμὼν
9 ἠξίωσεν ἵνα ὁ τόπος καθαγιασθῇ μεγάλως. Διεσαφεῖτο δὲ καὶ ὡς σοφίαν ἔχων ἀνήνεγκε θυσίαν ἐγκαινισμοῦ, καὶ τῆς τελειώ-
10 σεως τοῦ ἱεροῦ. Καθὼς καὶ Μωυσῆς προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ τῆς θυσίας ἐδαπάνησεν· οὕτως (θ) καὶ Σαλωμὼν προσηύξατο, καὶ καταβὰν τὸ πῦρ ἀνήλωσε τὰ
11 ὁλοκαυτώματα. Καὶ εἶπε (ι) Μωυσῆς, Διὰ τὸ μὴ βεβρῶσθαι τὸ περὶ
12 τῆς ἁμαρτίας, ἀνηλώθη. Ὡσαύτως καὶ ὁ Σαλωμὼν (κ) τὰς ὀκτὼ
13 ἡμέρας ἤγαγεν. Ἐξηγοῦντο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς, καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματισμοῖς τοῖς κατὰ τὸν Νεεμίαν τὰ αὐτὰ, καὶ ὡς καταβαλλόμενος βιβλιοθήκην, ἐπισυνήγαγε τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ (λ) προφητῶν, καὶ τὰ τοῦ Δαυίδ, καὶ ἐπιστολὰς βασιλέων περὶ ἀνα-
14 θεμάτων. Ὡσαύτως δὲ καὶ Ἰούδας, τὰ διαπεπτωκότα διὰ τὸν (μ) πόλεμον τὸν γεγονότα ἡμῖν ἐπισυνήγαγε (ν) πάντα, καὶ ἔστι παρ'
15 ἡμῖν. Ὧν οὖν ἐὰν χρείαν ἔχητε, τοὺς ἀποκομιοῦντας ὑμῖν ἀπο-
16 στέλλετε. Μέλλοντες οὖν ἄγειν τὸν καθαρισμὸν, ἐγράψαμεν ὑμῖν· καλῶς οὖν ποιήσετε (ξ) ἄγοντες τὰς ἡμέρας.

MS.A. (α) μεταγενομένους, (β) πρόσελθόν τινες (γ) ἐπισημάνασθαι (δ) ἐδυνήθησαν (ε) συνάγῃ (ζ) ἵλεος (η) ὡς ἐπὶ Μωσῇ (θ) Σαλωμὼν προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ (ι) Μωσῆς, (κ) μετὰ ὀκτὼ (λ) προφητῶν βιβλία, καὶ (μ) γεγονότα πόλεμον (ν) ταῦτα, καὶ (ξ) ἄγειν

Interp. LAT.

CAP. II.

INvenitur autem in deſcriptionibus Hieremias 1
propheta, quòd juſſit eos ignem accipere, qui tranſmigrabantur, ut ſignificatum eſt; & ut mandavit tranſmigratis propheta, Dans eis legem, 2
ne obliviſcerentur præcepta Domini, & ut non exerrarent mentibus; videntes ſimulachra aurea, & argentea: & ornamenta eorum. Et alia 3
hujuſmodi dicens, hortabatur ne legem amoverent à corde ſuo. Erat autem in ipſa ſcriptura, 4
quomodò tabernaculum & arcam juſſit propheta divino reſponſo ad ſe facto comitari ſecum, uſquequò exiit in montem, in quo Moyſes aſcendit, & vidit Dei hæreditatem. Et veniens Hie- 5
remias invenit domum ſpeluncæ: & tabernaculum, & arcam, & altare incenſi intulit illuc: & oſtium obſtruxit. Et acceſſerunt quidam ex 6
his qui ſimul ſequebantur, ut notarent viam: & non potuerunt invenire. Ut autem cognovit 7
Hieremias, culpans illos dixit; Quòd ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, & propitius fiat: Et tunc Dominus o- 8
ſtendet hæc: & apparebit majeſtas Domini, & nubes, ſicut & in Moyſe manifeſtabatur, & ſicut Salomon petiit, ut locus ſanctificaretur magnificè. Manifeſtabatur autem, & ut ſapientiam 9
habens obtulit ſacrificium dedicationis, & conſummationis templi: Sicut & Moyſes oravit; 10
ad Dominum, & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit holocauſtum. Sic & Salomon oravit; & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit holocauſta. Et dixit Moyſes; Eò quòd non ſit comeſtum, 11
quod erat pro peccato, conſumptum eſt. Similiter 12
& Salomon octo diebus celebravit. Narraban- 13
tur autem & in deſcriptionibus, & in commentariis, qui ſecundùm Neemiam, hæc eadem: & qualiter conſtruens bibliothecam congregavit, quæ de regibus, & prophetis, & quæ ipſius David, & epiſtolas regum de donariis. Similiter 14
autem & Judas, quæ deciderant per bellum, quod nobis acciderat, congregavit omnia, & ſunt apud nos. Si ergò deſideratis hæc; mittite qui perferant 15
vobis. Acturi itaque purificationem, ſcripſimus 16
vobis. Benè ergò feceritis; ſi egeritis hos dies.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

CAP. II.

INvenitur autem in ſcripto Jeremiæ 1
Prophetæ, quod præceperit eis qui poſt futuri eſſent, ut ignem acciperent: Sicut declarat & præcepit poſt futuris propheta; Et legem eis dedit, ne oblivi- 2
ſcerentur præcepta Domini, nec converterentur cogitationes ipſorum, cùm viderent ſimulachra aurea & argentea, ornatúmque ipſorum: Et hujuſmodi alia 3
dicebat, petebátque ab eis ne ſeponerent legé à corde ſuo. Continebatur autem in 4
hoc libro ſecundùm revelationem ſibi factam, præcepiſſe prophetam, ut comitaretur ſe arca & tabernaculum. Cùm autem aſcendiſſet in montem, in quem aſcendens Moſes viderat hæreditatem Domini; Venit Jeremias & reperit domum 5
ſpeluncæ; Et ingreſſus repoſuit ibi tabernaculum & arcam & altare ſuffitûs, & oſtium obſtruxit. Et egreſſi quidam 6
ex eis qui cum eo venerant, ut viam & locum agnoſcerent, non potuerunt.
Quod cùm reſciviſſet Jeremias, reprehen- 7
dit eos; & dixit; Non cognitū iri locum, donec congregaret Dominus ſynagogam populi, & propitius eſſet eis. Tunc 8
iſta revelabit eis Dominus, & apparebit gloria Domini, & nubes, ſicut revelata eſt ſuper Moſem, ſicut & Solomon petiit ut magnopere locus ſanctificaretur. Lo- 9
quebatur autem, & ſecundùm ſapientiam quæ ipſi erat, offerebat oblationes & ſacrificia initiati & conditi Templi. Sicut 10
& Moſes oravit ad Dñm, & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit ſacrificia & oblationes: ſic etiam oravit & Solomon, & deſcendit ignis & conſumpſit ſacrificia & holocauſta. Dicebat enim Moſes; 11
Quia non eſt comeſtus hircus pro peccato, conſumptus eſt igne: Sic etiam de- 12
nuò Solomon octo dies egit. Narrabant 13
autem in libris & commentariis, eadem feciſſe Nehemiam, & congregâſſe ordinâſſéque libros regnorum & prophetarum, & Davidis, epiſtolas etiam regum de oblationibus & ſacrificiis. Eodem au- 14
tem modo & Judas, quæ diſperſa erant propter bella quæ fuerunt apud nos collegit univerſa, & penes nos ſunt. Si 15
quid igitur eorum requiritis mittentes accipite vobis. Quoniam igitur feſtum 16
mundationis acturi ſumus, ſcripſimus vobis, ut & vos agatis.

Verſio VULG. LAT.

17 Deus autem, qui liberavit populum ſuum, & reddi-
dit hæreditatem omnibus, & regnum, & ſacerdoti-
18 um, & ſanctificationem, Sicut promiſit in lege,
ſperamus quòd citò noſtri miſerebitur, & con-
19 gregabit de ſub cœlo in locum ſanctum. Eripuit
enim nos de magnis periculis, & locum purgavit.
20 De Juda verò Machabæo, & fratribus ejus, & de tem-
21 pli magni purificatione, & de aræ dedicatione; Sed
& de præliis, quæ pertinent ad Antiochum Nobilem,
22 & filium ejus Eupatorem; Et de illuminationibus
quæ de cœlo factæ ſunt ad eos, qui pro Judæis forti-
ter fecerunt, ita ut univerſam regionem, cùm pauci
eſſent, vindicarent, & barbaram multitudinem fuga-
23 rent, Et famoſiſſimum in toto orbe templum recu-
perarent, & civitatem liberarent, & leges, quæ abo-
litæ erant, reſtituerentur, Domino cum omni tran-
24 quillitate propitio facto illis; Itémque ab Jaſone
Cyrenæo quinque libris comprehenſa, tentavimus nos
25 uno volumine breviare. Conſiderantes enim multi-
tudinem librorum, & difficultatem volentibus aggre-
di narrationes hiſtoriarum propter multitudinem re-
26 rum, Curavimus volentibus quidem legere, ut eſſet
animi oblectatio: ſtudioſis verò, ut faciliùs poſſint
memoriæ commendare: omnibus autem legentibus
27 utilitas conferatur. Et nobis quidem ipſis, qui hoc
opus breviandi cauſâ ſuſcepimus, non facilem labo-
rem, immò verò negotium plenum vigiliarum & ſu-
28 doris aſſumpſimus. Sicut hi qui præparant convi-
vium, & quærunt aliorum voluntati parêre propter
29 multorum gratiam, libenter laborem ſuſtinemus.
Veritatem quidem de ſingulis, auctoribus conceden-
tes, ipſi autem ſecundùm datam formam brevitati ſtu-
dentes.

17 Ὁ δὲ θεὸς ὁ σώσας τὸν πάντα λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀποδοὺς τὴν
κληρονομίαν (α) πᾶσι, καὶ τὸ βασίλειον, καὶ τὸ ἱεράτευμα, καὶ
18 τὸν ἁγιασμὸν, Καθὼς ἐπηγγείλατο διὰ τοῦ νόμου· ἐλπίζομεν
γὰρ ἐπὶ τῷ θεῷ ὅτι ταχέως ἡμᾶς (β) ἐλεήσει, καὶ ἐπισυνάξει
19 ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὸν ἅγιον τόπον. (γ) Ἐξείλετο γὰρ
20 ἡμᾶς ἐκ μεγάλων κακῶν, καὶ τὸν τόπον (δ) ἐκαθάρισε. Τὰ δὲ
κατὰ τὸν Ἰούδαν τὸν Μακκαβαῖον, καὶ τοὺς τούτου ἀδελφοὺς, καὶ
τὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ (ε) μεγάλου καθαρισμὸν, καὶ τὸν τοῦ βωμοῦ ἐγκαι-
21 νισμὸν, Ἔτι τε τοὺς πρὸς Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ, καὶ τὸν
22 τούτου υἱὸν Εὐπάτορα πολέμους, Καὶ τὰς ἐξ οὐρανοῦ γενομένας
ἐπιφανείας τοῖς ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ φιλοτίμως ἀνδραγαθήσασιν,
(ζ) ὥστε τὴν ὅλην χώραν ὀλίγους ὄντας λεηλατεῖν, καὶ τὰ βάρβα-
23 ρα πλήθη διώκειν, Καὶ τὸ περιβόητον καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην
ἱερὸν ἀνακομίσασθαι, καὶ τὴν πόλιν ἐλευθερῶσαι, καὶ τοὺς μέλ-
λοντας καταλύεσθαι νόμους ἐπανορθῶσαι, τοῦ κυρίου μετὰ πάσης
24 ἐπιεικείας (η) ἵλεω γενομένου αὐτοῖς, (θ) Τὰ ὑπὸ Ἰάσωνος τοῦ (ι) Κυ-
ρηναίου δεδηλωμένα διὰ πέντε βιβλίων, πειρασόμεθα δι' ἑνὸς
25 συντάγματος ἐπιτεμεῖν. Συνορῶντες γὰρ τὸ χύμα τῶν
ἀριθμῶν, καὶ τὴν οὖσαν δυσχέρειαν τοῖς θέλουσιν εἰσκυκλεῖσθαι
26 τοῖς τῆς ἱστορίας διηγήμασι διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὕλης, Ἐ-
φροντίσαμεν τοῖς μὲν βουλομένοις ἀναγινώσκειν ψυχαγωγίαν,
τοῖς δὲ φιλοφρονοῦσιν εἰς τὸ διὰ μνήμης ἀναλαβεῖν εὐκοπίαν,
27 πᾶσι δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὠφέλειαν. Καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὴν
κακοπάθειαν (κ) ἐπιδεδεγμένοις τῆς ἐπιτομῆς οὐ ῥᾴδιον, ἱδρῶτος
28 δὲ καὶ ἀγρυπνίας τὸ πρᾶγμα. Καθάπερ τῷ παρασκευάζοντι
συμπόσιον, καὶ ζητοῦντι τὴν ἑτέρων λυσιτέλειαν οὐκ (λ) εὐχερὲς μὲν,
ὅμως διὰ τὴν τῶν πολλῶν εὐχαριστίαν, ἡδέως τὴν κακοπά-
29 θειαν ὑποίσομεν, Τὸ μὲν διακριβοῦν περὶ ἑκάστων τῷ συγγραφεῖ
παραχωρήσαντες, τὸ δὲ ἐπιπορεύεσθαι τοῖς ὑπογραμμοῖς τῆς ἐπι-
τομῆς (μ) διαπονοῦντες.

MS. A. (α) αὐτοῦ πᾶσιν, (β) ἐλεήσῃ, (γ) Ἐξείλατο (δ) ἐκαθέρισεν. (ε) μεγίστου (ζ) ὡς (η) ἵλεως (θ) Ὑπὸ (ι) Κυρηναίου (κ) ἐπιδεδεγμένοις (λ) εὐχερὲς, ὅμως (μ)* ἀτονοῦντες

Interp. LAT.

*Deus autem qui liberavit populum ſuum, & 17
reddidit hæreditatem omnibus, & regnum, &
ſacerdotium, & ſanctificationem, Sicut pro- 18
miſit in lege; (a) ſperamus enim in Deo, quòd
citò noſtri miſerebitur, & congregabit [nos] de
ea quæ ſub cœlo, in locum ſanctum. Eripuit 19
enim nos de magnis periculis, & locum pur-
gavit. De Juda verò Maccabæo, & fratribus 20
ejus, & de templi magni purificatione, & de
aræ dedicatione, Sed & de præliis quæ per- 21
tinent ad Antiochum Nobilem, & filium ejus
Eupatorem, Et de illuminationibus, quæ de 22
cœlo factæ ſunt ad eos qui pro Judaiſmo abun-
dè fortiter fecerunt, ita ut univerſam regio-
nem, cùm pauci eſſent, popularentur, & barba-
ram multitudinem fugarent, Et famoſiſſimum 23
in toto orbe templum recuperarent, & civita-
tem liberarent, & leges, quæ futurum erat ut
abolerentur, reſtituerent, Domino cum omni
tranquillitate propitio facto illis; Quæ ab 24
Jaſone Cyrenæo quinque libris declarata ſunt;
tentavimus nos uno volumine breviare. Con- 25
ſiderantes enim effuſionem numerorum, & diffi-
cultatem quæ adeſt volentibus aggredi narrati-
ones hiſtoriarum, propter multitudinem rerum;
Curavimus, volentibus quidem legere, ut eſſet 26
animi oblectatio, ſtudioſis verò, ut faciliùs
poſſint memoriæ commendare, omnibus autem
legentibus utilitas conferatur. Et nobis qui- 27
dem, qui laborem breviandi ſuſcepimus, non fa-
cile, ſed ſudoris & vigiliarum negotium eſt;
(Sicut ei qui præparat convivium, & quæren- 28
ti aliorum utilitatem, non facile quidem eſt:)
tamen propter multorum gratiam libenter labo-
rem ſuſtinebimus, Subtilem quidem & exqui- 29
ſitam de ſingulis tractationem hiſtoriographo
concedentes, perſequi autem delineationes epi-
tomes (b) ſtudentes.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܠܗܐ ܕܝܢ ܕܦܪܩܗ ܠܥܡܗ ܒܟܠ ܡܕܡ. ܘܝܗܒ ܝܪܬܘܬܐ ܠܟܠܢܫ. ܘܡܠܟܘܬܐ 17
ܘܟܗܢܘܬܐ ܘܩܘܕܫܐ. * ܐܝܟ ܕܐܫܬܘܕܝ ܒܝܕ ܢܡܘܣܐ : ܗܘ ܕܒܗ ܡܣܒܪܝܢܢ : 18
ܕܥܓܠ ܢܪܚܡ ܥܠܝܢ. ܘܢܟܢܫܢ ܡܢ ܬܚܝܬ ܫܡܝܐ ܠܐܬܪܐ ܩܕܝܫܐ. * ܦܪܩܢ ܓܝܪ 19
ܡܢ ܒܝ̈ܫܬܐ ܣܓܝ̈ܐܬܐ. ܘܕܟܝ ܠܗ ܠܐܬܪܐ. * ܥܠ ܝܗܘܕܐ ܕܝܢ ܡܩܒܝܐ ܘܥܠ ܐܚܘܗܝ 20
ܘܥܠ ܕܘܟܝܗ ܕܗܝܟܠܐ ܪܒܐ ܘܡܫܒܚܐ. ܘܥܠ ܚܘܕܬܗ ܕܡܕܒܚܐ. * ܘܬܘܒ ܐܦ 21
ܥܠ ܩܪ̈ܒܐ. ܕܗܘܘ ܡܢ ܡܠܟܐ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܐܦܝܦܢܘܣ. ܘܒܪܗ ܐܘܦܛܪ : * ܘܥܠ 22
ܬܕܡܪ̈ܬܐ ܕܗܘܝ ܓܠܝܐܝܬ ܡܢ ܫܡܝܐ. ܥܠ ܐܝܠܝܢ ܕܚܠܦ ܝܗܘܕܝܐ ܓܢܒܪܐܝܬ
ܡܬܟܬܫܝܢ ܗܘܘ. ܐܝܟܢܐ ܕܒܡܢܝܢܐ ܙܥܘܪܐ ܗܘܘ ܢܪܕܦܘܢ ܠܟܠܗܘܢ ܥܡܡ̈ܐ
ܕܐܪܥܐ. ܐܝܠܝܢ ܕܒܚܡܬܐ ܘܒܫܢܝܘܬܐ ܐܬܝܢ ܗܘܘ ܥܠܝܗܘܢ. ܘܢܪܕܦܘܢ ܘܢܒܕܪܘܢ
ܐܢܘܢ. * ܘܐܝܟܢܐ ܕܢܗܘܐ ܗܝܟܠܐ ܡܫܒܚܐ : ܗܘ ܕܡܫܬܒܚ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܒܫܝܢܐ 23
ܘܒܫܠܝܐ ܢܫܬܡܠܐ. ܘܡܕܝܢܬܐ ܬܫܬܚܪܪ ܡܢ ܫܘܥܒܕܐ ܕܥܡܡ̈ܐ. ܘܢܡܘ̈ܣܐ
ܕܩܪܝܒܝܢ ܗܘܘ ܠܡܬܒܕܪܘ. ܢܬܟܢܫܘܢ ܘܢܬܛܟܣܘܢ ܒܨܒܝܢܗ ܕܡܪܝܐ ܘܒܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕܗܘܘ
ܥܡܗܘܢ. * ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܟܠܗܝܢ ܕܗܘܝ ܘܐܬܟܬܒܝ ܒܚܡܫܐ ܟܬܒ̈ܝܢ. ܡܢ ܐܝܣܘܢ 24
ܩܘܪܝܢܝܐ. ܐܬܟܬܠ ܠܝ ܒܥܡܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܕܒܟܬܒܐ ܚܕ ܐܟܬܘܒ ܐܢܝܢ ܒܦܣܝܩܬܐ.
* ܟܕ ܚܙܝܢ ܓܝܪ ܡܢܝܢܐ ܕܦܬܓܡ̈ܐ ܕܡܬܦܫܛܝܢ ܘܕܥܠܝܠܝܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܒܥܝܢ ܕܢܕܥܘܢ 25
ܠܫܥܝܬܐ ܕܣܘܥܪ̈ܢܐ. ܘܥܠ ܬܫܥܝܬܐ ܕܡܠܬܐ ܡܛܠ ܫܘܥܝܐ ܕܦܬܓܡ̈ܐ ܣܓܝ̈ܐܐ ܒܨܦܬܐ
ܕܟܬܝܒܢ. ܐܬܚܙܝ ܠܢ ܒܥܡܠܐ ܕܢܟܬܘܒ ܒܦܣܝܩܬܐ ܘܒܛܟܣܐ. * ܕܐܝܠܝܢ ܕܩܪܝܢ 26
ܢܬܒܣܡܘܢ ܒܫܪܪܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܨܒܝܢ ܕܢܕܟܪܘܢ ܒܡܬܥܗܕܢܘܬܐ ܕܫܪܒܐ ܢܚܘܕܘܢ ܕܠܐ ܥܡܠܐ
ܠܩܪ̈ܘܝܐ ܕܝܢ ܟܠܗܘܢ ܐܝܟ ܕܢܚܙܘܢ. ܢܬܚܙܐ ܠܗܘܢ ܥܘܕܪܢܐ ܓܠܝܐ.
* ܠܢ ܕܝܢ ܕܐܬܚܙܝ ܠܢ ܗܠܝܢ ܘܟܬܒܢ ܒܦܣܝܩܬܐ. ܠܐ ܦܫܝܩܐ ܗܘܬ 27
ܠܢ ܗܕܐ. ܐܠܐ ܒܕܘܘܢܐ ܘܒܥܡܠܐ ܘܠܐܘܬܐ. ܘܫܗܪܐ ܣܓܝܐܐ. ܦܫܩܢ ܘܐܬܒܝܢ
ܘܟܬܒܢ ܒܦܣܝܩܬܐ. * ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܕܐܢܫ ܕܨܒܐ ܕܢܛܝܒ ܘܢܬܩܢ ܫܪܘܬܐ 28
ܘܢܫܦܪ ܠܣܓܝ̈ܐܐ. ܠܗ ܕܝܢ ܠܐ ܦܫܝܩܐ ܗܘܬ : ܐܠܐ ܡܛܠ ܕܨܒܐ ܕܢܫܦܪ
ܘܢܢܝܚ ܠܐܝܠܝܢ ܕܩܪܝܢ. ܣܝܒܪ ܒܦܨܝܚܘܬܐ ܠܥܡܠܐ ܘܠܐܘܬܐ. ܗܟܢܐ ܐܦ
ܚܢܢ ܡܛܠ ܕܢܫܦܪ ܘܢܢܝܚ ܠܣܓܝ̈ܐܐ. ܣܝܒܪܢ ܒܦܨܝܚܘܬܐ ܥܡܠܐ ܘܠܐܘܬܐ.
ܘܩܒܠܢ ܥܡܠܐ ܣܓܝܐܐ. * ܘܡܛܠ ܕܨܒܝܢܢ ܥܠ ܟܠܗܝܢ ܠܡܟܬܒ. ܡܢ ܗܕܐ 29
ܐܫܬܒܩܢ. ܘܨܒܝܢ ܕܒܚܦܝܛܘܬܐ ܘܒܡܠܦܢܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܕܢܐܡܪ ܒܦܣܝܩܬܐ ܡܠܝܢ ܕܡܬܟܬܒܢ ܘܡܬܡܠܠܢ.

Deus autem qui redemit populum ſu- 17
um in omnibus, & dedit hæreditatem
omnibus hominibus, & regnum & ſa-
cerdotium, & ſanctificationem. Sic- 18
ut pollicitus eſt per Legem; ipſe
in quo ſperamus, quòd citò miſerebitur
noſtri, & congregabit nos de ſub cœ-
lis in locum ſanctum: Eripuit enim 19
nos de magnis malis, & locum purga-
vit. De Juda autem Maccabæo, & fra- 20
tribus ejus, deque mundatione Templi
magni & famigerati, & dedicatione Alta-
ris; Præterea, de bellis ab Antiocho 21
Epiphane filióque ejus Antiocho Eupa-
tore illatis, Et de mirandis cælitùs pa- 22
làm factis, pro eis qui pro Judæis viri-
liter pugnabant, ita ut numero pauco
omnes terrarum populos qui cum fervore
& inſania in eos irruebant, perſeque-
rentur, & diſpergerent, Ita ut templum 23
ac Sanctuarium totâ terrâ famigeratum,
pacatum ac quietum evaderet, & urbs à
ſervitute Gentium liberaretur, & leges
quæ propè erant ut diſpergerentur collige-
rent, & ordinarent, voluntate Domini
& miſericordiâ quæ ipſis adfuit; Hæc 24
igitur omnia quæ acciderunt, & ſcripta
ſunt quinque libris à Jaſone Cyrenæo, curæ
mihi fuit labore magno, uno in libro
brevibus conſcribere. Cùm enim videre- 25
mus diffuſum verſuum numerum difficul-
tati eſſe quærentibus de rerum hiſtoria,
deque narratione verboſa, propter mul-
torum verſuum narrationem, curæ nobis
fuit, cum labore ea brevibus, ſed ordi-
ne exponere; Ut legentium animos de- 26
lectemur veritate: Utque quibus ſtudio
eſt memoriam rerum aſſequi, teneant ſi-
ne difficultate: lectoribus autem univer-
ſis manifeſtum adjumentum appareat.
Nobis autem, quibus hæc res curæ fuit, 27
quique hæc breviter ſcripſimus, non fuit
facile hoc facere, ſed cum ſudore & labo-
re laſſitudinéque & vigiliis multis con-
tulimus, digeſſimúſque & breviter ſcri-
pſimus. Ut enim qui inſtruere cupit, & 28
parare convivium, multiſque placere, ipſi
quidem non eſt facile, ſed quia placere
ſtudet, & animi remiſſionem eis qui vo-
cati ſunt conciliare, libenter in ſe labo-
rem & ſolicitudinem ſuſcipit; Sic &
nos, ut placeamus, & remiſſionem ani-
mi conciliemus multis, libenter laborem
& ſolicitudinem in nos ſuſcepimus, &
ærumnam magnam ſubivimus. Igitur, 29
ut de omnibus quæ narrantur ſcriben-
dum vobis ſit, hinc excuſati ſimus: di-
ligenter autem & ſtudioſè ea breviter
dicere cupimus, quæ multis ſcripta &
dicta ſunt.

Verſio VULG. LAT.

30 Sicut enim novæ domûs architecto de univerſa ſtru-
ctura curandum eſt: ei verò qui pingere curat, quæ
apta ſunt ad ornatum, exquirenda ſunt: ita æſtiman-
31 dum eſt & in nobis. Etenim intellectum colligere,
& ordinare ſermonem, & curioſiùs partes ſingulas
32 quaſque diſquirere, hiſtoriæ congruit auctori: Bre-
vitatem verò dictionis ſectari, & executiones rerum
33 vitare, brevianti concedendum eſt. Hinc ergò nar-
rationem incipiemus: de præfatione tantum dixiſſe
ſufficiat: ſtultum etenim eſt ante hiſtoriam effluere, in
ipſa autem hiſtoria ſuccingi.

CAP. III.

1 IGitur cùm ſancta civitas habitaretur in omni pa-
ce, leges etiam adhuc optimè cuſtodirentur, propter
Oniæ pontificis pietatem, & animos odio habentes
2 mala, Fiebat ut & ipſi reges & principes locum
ſummo honore dignum ducerent, & templum maxi-
3 mis muneribus illuſtrarent: Ita ut Seleucus Aſiæ rex
de reditibus ſuis præſtaret omnes ſumptus ad mini-
4 ſterium ſacrificiorum pertinentes. Simon autem de
tribu Benjamin præpoſitus templi conſtitutus, con-
tendebat, obſiſtente ſibi principe ſacerdotum, ini-
5 quum aliquid in civitate moliri. Sed cùm vincere
Oniam non poſſet, venit ad Apollonium Tharſeæ fi-
lium, qui eo tempore erat dux Cœleſyriæ, & Phœ-
6 nicis: Et nuntiavit ei, pecuniis innumerabilibus
plenum eſſe ærarium Jeroſolymis, & communes co-
pias immenſas eſſe, quæ non pertinent ad rationem ſa-
crificiorum: eſſe autem poſſibile ſub poteſtate regis
7 cadere univerſa. Cúmque retuliſſet ad regem Apol-
lonius de pecuniis quæ delatæ erant, ille accitum He-
liodorum, qui erat ſuper negotia ejus, miſit cum man-
8 datis, ut prædictam pecuniam tranſportaret. Sta-
tímque Heliodorus iter eſt aggreſſus, ſpecie quidem
quaſi per Cœleſyriam & Phœnicem civitates eſſet
peragraturus, re vera autem regis propoſitum perfe-
9 cturus. Sed, cùm veniſſet Jeroſolymam, & benignè
à ſummo ſacerdote in civitate eſſet exceptus, narra-
vit de dato indicio pecuniarum: &, cujus rei gratiâ
adeſſet, aperuit: interrogabat autem, ſi verè hæc ita
eſſent.

30 Καθάπερ γὰρ τῆς καινῆς οἰκίας ἀρχιτέκτονι τῆς ὅλης καταβολῆς φροντι-
στέον, τῷ δὲ (α) ἐγκαίειν καὶ ζωγραφεῖν ἐπιχειροῦντι, τὰ ἐπιτήδεια
31 πρὸς διακόσμησιν ἐξεταστέον· (β) οὕτω δοκῶ καὶ ἐπὶ ἡμῶν. Τὸ μὲν ἐμβα-
τεύειν, καὶ (γ) περὶ πάντων ποιεῖσθαι λόγον, καὶ πολυπραγμονεῖν ἐν τοῖς
32 κατὰ μέρος, τῷ τῆς ἱστορίας (δ) ἀρχηγέτῃ καθήκει. Τὸ δὲ σύντο-
μον τῆς λέξεως μεταδιώκειν, καὶ τὸ ἐξεργαστικὸν τῆς πραγματείας
33 παραιτεῖσθαι, (ε) τῷ τὴν μετάφρασιν ποιουμένῳ συγχωρητέον. Ἐντεῦ-
θεν οὖν ἀρξώμεθα τῆς διηγήσεως, τοῖς προειρημένοις τοσοῦτον ἐπιζεύ-
ξαντες· εὔηθες γὰρ τὸ μὲν πρὸ τῆς ἱστορίας πλεονάζειν, τὴν δὲ ἱστορίαν
(ζ) ἐπιτεμεῖν.

MS.A. (α) ἐγκαινίζειν (β) οὕτως δοκῶν καὶ ἐπὶ ἡμῶν. (γ) * περίπατον ποιεῖσθαι λόγῳ, καὶ πολυπραγμονεῖ ἐν ταῖς (δ) ἀρχηγενήτῃ (ε) τὴν τῶν μετάφρασιν ποιουμένων (ζ) ἐπιτέμνειν.

ΚΕΦ. γ'.

1 Τῆς (α) ἁγίας τοίνυν πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάσης εἰρήνης, καὶ τῶν
νόμων (β) ὅτι κάλλιστα συντηρουμένων διὰ τὴν Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως εὐσέβει-
2 άν τε καὶ μισοπονηρίαν, Συνέβαινε καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς τιμᾶν τὸν τόπον,
3 καὶ τὸ ἱερὸν ἀποστολαῖς ταῖς κρατίσταις δοξάζειν, Ὥστε καὶ Σέλευκον
τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα χορηγεῖν ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πάντα (γ)
4 τὰ πρὸς τὰς λειτουργίας τῶν θυσιῶν (δ) ἐπιβάλλοντα δαπανήματα. Σί-
μων δέ τις ἐκ τῆς Βενιαμὶν φυλῆς προστάτης τοῦ ἱεροῦ καθεσταμένος,
5 διηνέχθη τῷ ἀρχιερεῖ (ε) περὶ τῆς κατὰ τὴν πόλιν παρανομίας. Καὶ νική-
σαι τὸν Ὀνίαν μὴ δυνάμενος, ἦλθε πρὸς Ἀπολλώνιον Θρασαίου, τὸν
6 κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγόν· Καὶ προσ-
ήγγειλε περὶ τῶν χρημάτων ἀμυθήτων γέμειν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις γαζο-
φυλάκιον ὥστε τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων (ζ) ἐναρίθμητον εἶναι, καὶ μὴ προσή-
κειν αὐτὰ πρὸς τὸν τῶν θυσιῶν λόγον, εἶναι δὲ δυνατὸν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως
7 ἐξουσίαν (η) πεσεῖν ἅπαντα ταῦτα. Συμμίξας δὲ (θ) ὁ Ἀπολλώνιος τῷ
βασιλεῖ, περὶ τῶν μηνυθέντων αὐτῷ χρημάτων ἐνεφάνισεν. ὁ δὲ (ι) προχει-
ρισάμενος Ἡλιόδωρον τὸν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἀπέστειλε δοὺς ἐντολὰς,
8 τὴν τῶν προειρημένων χρημάτων ἐκκομιδὴν ποιήσασθαι. Εὐθέως δὲ ὁ Ἡλι-
όδωρος ἐποιεῖτο τὴν πορείαν, τῇ μὲν ἐμφάσει ὡς τὰς κατὰ κοίλην
Συρίαν καὶ Φοινίκην πόλεις (κ) ἐφοδεύσων, τῷ πράγματι δὲ τὴν τοῦ βασι-
9 λέως πρόθεσιν (λ) ἐπιτελέσων. Παραγενηθεὶς δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ φι-
λοφρόνως (μ) ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πόλεως ἀποδεχθεὶς, ἀνέθετο περὶ
τοῦ γεγονότος ἐμφανισμοῦ, καὶ τίνος ἕνεκεν πάρεστι (ν) διεσάφησεν· ἐπυν-
θάνετο δὲ εἰ ταῖς ἀληθείαις ταῦτα οὕτως ἔχοντα τυγχάνει.

MS.A. (α) ἁγίας πόλεως (β) ὅτι (γ) τὰς (δ) ἐπιβάλλοντας (ε) τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἀγορανομίας. (ζ) ἀναρίθμητον, καὶ μὴ προσενεγκεῖν (η) παισὶν ταῦτα. (θ) Ἀπολλώνιος (ι) προχειρησάμενος (κ) ἐφόδευσε, (λ) ἐπιτελεῖν. (μ) ὁ ἀρχιερεὺς (ν) διεσάφησεν.

Interp. LAT.

*Sicut enim novæ domûs architecto de univerſa 30
ſtructura curandum eſt, ei verò qui inurere &
pingere aggreditur, quæ apta ſunt ad ornatum,
exquirenda ſunt; ita æſtimo & in nobis. Nam pe- 31
netrare quidem, & de omnibus facere ſermonem,
& curioſiùs ſingulas quaſque partes diſquirere,
hiſtoriæ congruit auctori. Brevitatem verò di- 32
ctionis ſectari, & ſubtilem executionem rerum
vitare brevianti concedendum eſt. Hinc ergò 33
narrationem incipiemus, prædictis hactenus con-
nectentes. Stultum enim eſt ante hiſtoriam effluere,
re, in ipſa autem hiſtoria ſuccingi.*

CAP. III.

*IGitur cùm ſancta civitas habitaretur cum o- 1
mni pace, leges autem adhuc optimè cuſtodiren-
tur propter Oniæ pontificis pietatem, & odium
malorum: Fiebat ut & ipſi reges locum hono- 2
rarent, & templum maximis muneribus illuſtra-
rent: Ita ut Seleucus Aſiæ rex de reditibus ſu- 3
is præſtaret omnes ſumptus ad miniſteria ſacrifi-
ciorum pertinentes. Simon autem quidam de 4
tribu Benjamin præpoſitus templi conſtitutus,
contendebat cum principe ſacerdotum de ea quæ
in civitate fiebat, (a) legum tranſgreſſione. Sed 5
cùm vincere Oniam non poſſet; venit ad Apollo-
nium Thraſeæ filium, qui illo tempore erat dux
Cœleſyriæ, & Phœnicis: Et nuntiavit pe- 6
cuniis immenſis plenum eſſe ærarium Hieroſolymis,
ita ut multitudo (b) communium copiarum eſſet
innumerabilis, & ea non pertinere ad rationem
ſacrificiorum, eſſe autem poſſibile ſub poteſtate
regis cadere univerſa hæc. Collocutus autem 7
Apollonius cum rege, de indicatis ſibi pecuniis
aperuit. Ille verò eligens Heliodorum, qui erat
ſuper negotia ejus, miſit cum mandatis, ut præ-
dictam pecuniam aſportaret. Statímque Helio- 8
dorus iter eſt aggreſſus, ſpecie quidem quaſi eas
quæ per Cœleſyriam & Phœnicen, civitates eſſet
peregraturus, reverà autem regis propoſitum per-
fecturus. Sed cùm veniſſet Hieroſolymam, & 9
benignè à ſummo ſacerdote civitatis eſſet exce-
ptus, narravit de dato indicio, & cujus rei gra-
tiâ adeſſet, aperuit. Interrogabat autem, ſi ve-
rè hæc ita eſſent.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܕܠܐܪܕܝܟܠܐ ܟܕ ܒܢܐ ܒܝܬܐ. ܒܗ ܗܘ ܒܛܝܠܐ ܥܠ ܟܠܗ 30
ܠܬܘܩܢܗ ܕܒܢܝܢܐ : ܠܐܝܢܐ ܕܝܢ ܕܒܨܘܪ̈ܬܐ ܘܒܨܒ̈ܥܐ ܡܨܒܬ ܠܗ. ܟܠ ܡܕܡ ܕܡܬܒܥܐ
ܡܬܒܥܐ ܠܗ ܠܟܠ ܬܘܩܢܗ ܕܒܝܬܐ. ܗܟܢܐ ܣܒܪ ܐܢܐ ܕܐܝܬܝܗ ܐܦ ܠܘܬܢ
* ܕܥܠ ܟܠܚܕ ܓܝܪ ܠܡܒܥܐ. ܘܠܡܒܩܝܘ ܘܟܠܗܝܢ ܐܟܚܕܐ. ܕܝܠܗ ܗܘ 31
ܕܡܟܬܒܢܐ. * ܪܝܫ̈ܐ ܕܝܢ ܕܡܠܐ ܕܨܒܘܬܐ ܢܕܩܘܩ. ܘܢܫܬܒܩ ܡܢ ܣܓܝ̈ܐܬܐ : 32
ܠܗܢܐ ܗܘ ܕܒܦܣܝܩܬܐ ܣܓܝ̈ܐܬܐ ܒܩܠܝܠܐ ܡܫܬܥܐ. * ܡܢ ܗܪܟܐ ܗܟܝܠ 33
ܢܫܪܐ ܥܠ ܫܘܥܝܐ ܕܐܝܠܝܢ ܕܩܕܡ ܐܡܝ̈ܪܢ ܘܦܣܝܩܬܐ ܕܡܬܬܚܕܢ. ܫܦܝܪ ܗܘ
ܓܝܪ ܕܢܐܡܪ ܠܫܘܥܝܐ: ܐܝܟ ܕܢܣܓܐ ܘܢܛܝܒ ܘܢܦܝܣ. ܫܘܥܝܐ ܕܝܢ ܠܗ ܠܡܫܬܥܝܢܘܬܐ ܒܦܣܝܩܬܐ
ܢܫܬܥܐ.

* ܫܠܡ * ܒ *

* ܟܕ ܡܬܝܬܒܐ ܗܘܬ ܡܕܝܢܬܐ ܒܫܠܝܐ ܘܒܫܝܢܐ ܩܕܝܫܬܐ ܗܝ. ܘܢܡܘ̈ܣܐ ܫܦܝܪ ܡܬܢܛܪܝܢ 1
ܗܘܘ. ܡܛܠ ܟܐܢܘܬܗ ܕܚܘܢܝܐ ܪܒ ܟܘܡܪ̈ܐ. ܘܣܢܐ ܗܘܐ ܒܝ̈ܫܬܐ. * ܐܦ ܡܠܟܐ 2
ܓܝܪ ܕܢܝܩܪܘܢܗ ܠܗܝܟܠܐ ܘܠܐܬܪܐ. ܒܐܝܩܪ̈ܐ ܘܒܩܘܪ̈ܒܢܐ ܣܓܝ̈ܐܐ ܘܡܫܒܚܐ.
* ܐܝܟ ܕܐܦ ܣܠܘܩܘܣ ܡܠܟܐ ܕܐܣܝܐ. ܟܠ ܡܐ ܕܗܘܐ ܡܢ ܕܝܠܗ ܝܗܒ ܗܘܐ ܕܐܙܠ ܗܘܐ 3
ܠܬܫܡܫܬܐ ܕܩܘܪ̈ܒܢܐ. * ܫܡܥܘܢ ܕܝܢ ܕܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܡܢ ܫܒܛܐ ܕܒܢܝܡܝܢ. 4
ܡܩܒܠ ܗܘܐ ܠܟܗܢܐ ܡܛܠ ܕܡܥܕܪ ܗܘܐ ܠܥܘܠܐ ܕܗܘܐ ܗܘܐ ܒܡܕܝܢܬܐ.
ܘܟܕ ܠܐ ܐܫܟܚ ܠܡܙܟܝܘ ܠܚܘܢܝܐ ܪܒ ܟܘܡܪ̈ܐ. ܐܙܠ ܠܘܬ ܐܦܘܠܘܢܝܘܣ ܒܪ 5
ܬܪܣܝܣ. ܗܘ ܕܒܗܘ ܙܒܢܐ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܪܫܐ ܘܡܕܒܪܢܐ ܕܣܘܪܝܐ ܘܦܘܢܝܩܐ.
* ܘܐܘܕܥܗ ܥܠ ܓܙܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܒܗܝܟܠܐ ܕܐܘܪܫܠܡ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܕܠܐ ܡܬܡܢܐ 6
ܘܠܐ ܡܬܡܢܝܢ ܥܘܬܪ̈ܐ ܕܐܝܬ ܬܡܢ. ܘܐܡܪ ܕܠܐ ܙܕܩ ܕܢܬܩܪܒܘܢ ܒܩܘܪ̈ܒܢܐ
ܘܕܒܚ̈ܐ ܘܩܘܪ̈ܒܢܐ. ܐܠܐ ܕܢܗܘܘܢ ܠܫܘܠܛܢܐ ܕܡܠܟܐ. * ܐܙܠ ܕܝܢ ܐܦܘܠܘܢܝܘܣ 7
ܘܐܘܕܥܗ ܠܡܠܟܐ : ܥܠ ܓܙܐ ܘܥܘܬܪܐ ܕܐܬܐܡܪ ܠܗ. ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܩܪܐ ܠܗ
ܠܗܠܝܘܕܘܪܘܣ ܗܘ ܕܪܫܐ ܗܘܐ ܥܠ ܨܒܘ̈ܬܐ. ܘܫܕܪܗ ܘܦܩܕܗ ܕܢܣܒ ܘܢܝܬܐ ܠܗ
ܓܙܐ ܘܥܘܬܪܐ ܕܐܬܚܘܝ ܠܗ. * ܘܡܚܕܐ ܗܠܝܘܕܘܪܘܣ ܢܦܩ ܗܘܐ ܘܐܙܠ ܥܠ 8
ܡܕܝܢ̈ܬܐ ܕܣܘܪܝܐ ܘܦܘܢܝܩܐ. ܘܡܣܪܗܒ ܗܘܐ ܕܢܥܒܪ ܘܢܥܒܕ ܦܘܩܕܢܗ ܕܡܠܟܐ.
* ܘܟܕ ܐܬܐ ܕܝܢ ܗܠܝܘܕܘܪܘܣ ܠܐܘܪܫܠܡ ܐܬܩܒܠ ܒܐܝܩܪܐ ܪܒܐ ܡܢ ܪܒ ܟܘܡܪ̈ܐ. ܘܡܢ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܚܘܝ ܐܢܘܢ ܥܠ ܡܕܡ 9
ܕܡܛܠܬܗ ܐܬܐ. ܕܐܬܐܡܪ ܠܡܠܟܐ. ܘܫܐܠ ܐܢܘܢ ܕܐܢ ܗܟܢܐ ܐܝܬܝܗ ܫܪܝܪܐܝܬ.

Sicut enim architecto, cùm domum ædifi- 30
cat, de tota ædificii ſtructura cura eſt,
Ei autem qui figuris & coloribus ornat,
quærendum eſt quicquid uſui eſt ad orna-
tum domûs; Ita & nobis rem ſe habe-
re puto. De ſingulis enim inquirere & 31
inveſtigare, & omnia ſimul ſcribere,
auctoris eſt. Capita autem rerum per- 32
ſequi, & à ſcribendo multis excuſatum
eſſe, ei concedendum eſt, qui breviter
multa paucis exponit. Hinc igitur inci- 33
piamus narrationem eorum quæ prædi-
cta ſunt; & breviter compoſita: Ut
enim quis ante narrandum multis propo-
nat, & conciliet, narrationem autem i-
pſam breviter exponat, rectum eſt.

CAP. III.

HAbitante quietè & pacificè civitate 1
Sanctâ, & legibus benè obſervatis, ob ju-
ſtitiam Chuniæ Sacerdotis ſummi, & quòd
mala odio haberet, Etiam Regem ipſum 2
templum & locum glorificare contigit
honoribus & oblationibus multis & glo-
rioſis: Adeò ut Seleucus Rex Aſiæ quic- 3
quid ad oblationum miniſterium pertine-
ret, de ſuo largiretur. Simon autem qui 4
erat de tribu Benjamin, Templo præfe-
ctus, reſiſtebat Sacerdoti; quippe, qui
auxilio eſſet iniquitati quæ in civitate ex-
ercebatur. Et cùm Chuniæ ſacerdoti 5
ſummo prævalere non poſſet, profectus eſt
ad Apollonium filium Thraſiſi, tunc tem-
poris præfectum & ducem Syriæ & Phœ-
nices; Et indicavit ipſi de gaza quæ eſſet 6
in templo Jeroſolymitano: Immenſam eſſe
dicens, nec numerari poſſe divitias quæ
ibi eſſent: Neque eas in rationem ſacri-
ficiorum & oblationum adduci poſſe, ſed
in poteſtate Regis eſſe debere. Profectus 7
autem Apollonius indicavit Regi, quod de
gaza hac & divitiis dictum ſibi fuerat: &
rex vocatum Heliodorum rebus præfe-
ctum, miſit cum mandatis ut gazam oēm
& opes de quibus indicatum ſibi fuerat, ac-
ciperet & ad ſe afferret. Heliodorus autē 8
ſtatim profectus obibat civitates Syriæ &
Phœnices, feſtinans tranſire, ut Regis
præceptum perficeret. Veniens autem 9
Jeroſolyma Heliodorus, cum honore ma-
gno à Sacerdote ſummo & civitate acce-
ptus eſt. Et declaravit ipſis id cujus
causâ miſſus eſſet, quod regi indicatum
fuerat: Et ab ipſis quæſivit, num verè
hæc ita ſe haberent.

Verſio VULG. LAT.

10 Tunc ſummus ſacerdos oſtendit depoſita eſſe hæc, &
11 victualia viduarum & pupillorum: Quædam verò
eſſe Hircani Tobiæ viri valdè eminentis, in his quæ
detulerat impius Simon: univerſa autem argenti ta-
12 lenta eſſe quadringenta, & auri ducenta. Decipi
verò eos, qui crediddiſſent loco & templo, quod per
univerſum mundum honoratur, pro ſui veneratione
13 & ſanctitate omnino impoſſibile eſſe. At ille pro his
quæ habebat in mandatis à rege, dicebat omni gene-
14 re regi ea eſſe deferenda. Conſtitutâ autem die in-
trabat de his Heliodor⁹ ordinaturus. Non modica ve-
15 rò per univerſam civitatem erat trepidatio. Sacerdo-
tes autem ante altare cum ſtolis ſacerdotalibus jacta-
verunt ſe, & invocabant de cœlo eum, qui de depo-
ſitis legem poſuit, ut his, qui depoſuerant ea, ſalva
16 cuſtodiret. Jam verò qui videbat ſummi ſacerdotis
vultum, mente vulnerabatur: facies enim & color
17 immutatus, declarabat internum animi dolorem. Cir-
cumfuſa enim erat mœſtitia quædam viro, & horror
corporis, per quem manifeſtus aſpicientibus dolor
18 cordis ejus efficiebatur. Alii etiam gregatim de do-
mibus confluebant, publicâ ſupplicatione obſecran-
tes, pro eo quòd in contemptum locus eſſet venturus.
19 Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas con-
fluebant: ſed & virgines, quæ concluſæ erant, procur-
rebant ad Oniam, aliæ autem ad muros, quædam verò
20 per feneſtras aſpiciebant: Univerſæ autem proten-
21 dentes manus in cœlum deprecabantur. Erat enim
miſera commiſtæ multitudinis, & magni ſacerdotis in
22 agone conſtituti expectatio. Et hi quidem invoca-
bant omnipotentem Deum, ut credita ſibi, his qui cre-
23 diderant, cum omni integritate conſervarentur. He-
liodorus autem, quod decreverat, perficiebat eodem
24 loco ipſe cum ſatellitibus circa ærarium præſens. Sed
Spiritus omnipotentis Dei magnā fecit ſuæ oſtenſio-
nis evidentiam, ita ut omnes, qui auſi fuerant parēre
ei, ruentes Dei virtute, in diſſolutionem & formidi-
nem converterentur.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β′.

10 Τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὑποδείξαντος (α) παραθήκας εἶναι χηρῶν τε καὶ
11 ὀρφανῶν, Τινὰ δὲ καὶ Ὑρκανοῦ τοῦ Τωβίου σφόδρα ἀνδρὸς ἐν ὑπερο-
χῇ κειμένου, οὐχ (β) ὥσπερ ἦν διαβάλλων ὁ δυσσεβὴς Σίμων, τὰ
δὲ πάντα ἀργυρίου τετρακόσια τάλαντα, χρυσίου δὲ διακόσια,
12 (γ) Ἀδικηθῆναι δὲ τοὺς πεπιστευκότας τῇ τοῦ τόπου ἁγιωσύνῃ, καὶ τῇ
τοῦ τετιμημένου κατὰ τὸν σύμπαντα κόσμον ἱεροῦ σεμνότητι καὶ
13 ἀσυλίᾳ, (δ) πάντως ἀμήχανον εἶναι. (ε) Ὁ δὲ Ἡλιόδωρος δι᾽ ἃς εἶχε
βασιλικὰς ἐντολάς, πάντως ἔλεγεν εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναληπτέα
14 ταῦτα εἶναι. Ταξάμενος δὲ ἡμέραν εἰσῄει τὴν περὶ τούτων ἐπίσκε-
ψιν οἰκονομήσων· ἦν δὲ οὐ μικρὰ καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν ἀγωνία.
15 Οἱ δὲ ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν ταῖς ἱερατικαῖς στολαῖς ῥίψαντες
ἑαυτούς, ἐπεκαλοῦντο εἰς οὐρανὸν τὸν περὶ (ζ) παραθήκης νομοθετήσαντα
16 τοῖς παρακαταθεμένοις ταῦτα σῶα διαφυλάξαι. Ἦν δὲ ὁρῶντα
τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἰδέαν, τιτρώσκεσθαι τὴν διάνοιαν· ἡ γὰρ ὄψις
καὶ τὸ τῆς χρόας παρηλλαγμένον ἐνέφαινε τὴν κατὰ ψυχὴν ἀγωνίαν.
17 Περιεκέχυτο γὰρ περὶ τὸν ἄνδρα δέος τι καὶ φρικασμὸς σώματος, (η)
δι᾽ ὧν πρόδηλον (θ) ἐγένετο τοῖς θεωροῦσι τὸ κατὰ καρδίαν ἐνεστὸς ἄλ-
18 γος. Οἱ δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀγεληδὸν ἐξεπήδων ἐπὶ πάνδημον
ἱκετείαν, διὰ τὸ (ι) μέλλειν εἰς καταφρόνησιν ἔρχεσθαι τὸν τόπον.
19 Ὑπεζωσμέναι δὲ ὑπὸ τοὺς μαστοὺς αἱ γυναῖκες σάκκους κατὰ τὰς
ὁδοὺς (κ) ἐπλήθυνον. αἱ δὲ κατάκλειστοι τῶν παρθένων, αἱ μὲν συνέτρεχον
ἐπὶ τοὺς πυλῶνας, αἱ δὲ ἐπὶ τὰ τείχη, τινὲς δὲ διὰ τῶν θυρί-
20 δων (λ) διεξέκυπτον. Πᾶσαι δὲ προτείνουσαι τὰς χεῖρας εἰς τὸν
21 οὐρανόν, ἐποιοῦντο τὴν λιτανείαν. Ἐλεεῖν (μ) δ᾽ ἦν τὴν τοῦ πλήθους παμ-
μιγῆ πρόπτωσιν, τήν τε τοῦ μεγάλως (ν) διαγωνιῶντος ἀρχιερέως
22 προσδοκίαν. Οἱ μὲν οὖν ἐπεκαλοῦντο τὸν (ξ) παντοκράτορα θεὸν
τὰ πεπιστευμένα τοῖς πεπιστευκόσι σῶα διαφυλάσσειν μετὰ πάσης
23 ἀσφαλείας. Ὁ δὲ Ἡλιόδωρος τὸ διεγνωσμένον ἐπετέλει.
αὐτόθι δὲ αὐτοῦ σὺν τοῖς δορυφόροις κατὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἤδη παρ-
24 όντος, Ὁ τῶν (ο) πατέρων κύριος καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστης ἐπιφά-
νειαν μεγάλην ἐποίησεν, ὥστε πάντας τοὺς κατατολμήσαντας συνελθεῖν,
καταπλαγέντας τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, εἰς ἔκλυσιν καὶ δειλίαν τραπῆναι.

MS.A. (α) παρακαταθήκας (β) οὕτως διαβάλλων (γ) Ἀδικῆσαι τε (δ) παντελῶς (ε) *Ὁ δ᾽ ἕτερος (ζ) παρακαταθήκας (η) δι᾽ ἣν (θ) ἐγένετο (ι) μὴ μέλλειν (κ) ἐπλήθυνον. (λ) διέκυπτον. (μ) δὲ τὴν (ν) ἀγωνιῶντος (ξ) παντοκράτορα κύριον τὰ (ο) πνευμάτων καὶ πάσης.

Interp. LAT.

Tunc ſummus ſacerdos oſtendit depoſita eſſe vi- 10
duarum & pupillorum, Quædam verò etiam 11
Hyrcani Tobiæ viri valdè eminentis, non ſicut de-
tulerat impius Simon, univerſa autem argenti ta-
lenta eſſe quadringinta, & auri ducenta; Frau- 12
dari verò eos qui crediddiſſent loci ſanctitati, &
honorati per univerſum mundum templi majeſta-
ti, & ſecuritati, (c) omninò impoſſibile eſſe. At 13
Heliodorus pro his quæ habebat in mandatis à
rege, omninò dicebat in (d) regium fiſcum refe-
renda hæc eſſe. Conſtitutâ autem die intrabat de 14
his viſitationem ordinaturus. Non modica verò
per univerſam civitatem erat trepidatio. Sa- 15
cerdotes autem ante altare cum ſtolis ſacerdotali-
bus jactantes ſe, invocabant in cælum eum qui
de depoſito legem poſuit; ut his qui depoſuerant,
ea ſalva cuſtodiret. Jam verò, qui videret 16
ſummi ſacerdotis vultum, mente vulnerabatur.
Facies enim & color immutatus declarabat eam,
quæ in animo, agoniam. Circunfuſa enim erat 17
mæſtitia quædam viro, & horror corporis; per
quæ manifeſtus aſpicientibus dolor cordis ejus
efficiebatur. Alii autem de domibus gregatim 18
proſiliebant ad publicam ſupplicationem, pro eo
quòd in contemptum locus eſſet venturus. Ac- 19
cinctæq; mulieres ciliciis ſub (e) mammis, per
vias confluebant. Sed & virgines, quæ con-
cluſæ erant, aliæ quidem concurrebant ad januas,
aliæ autem ad muros, aliquæ verò per feneſtras
aſpiciebant. Univerſæ autem protendentes ma- 20
nus in cælum, deprecabantur. Erat autem mi- 21
ſerabilis commiſtæ multitudinis ruina, & ſummi
ſacerdotis in magna agonia conſtituti expectatio.
Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut 22
credita ſalva his qui crediderant, cum omni inte-
gritate conſervaret. Heliodorus autem, quod de- 23
creverat, perficiebat. Ibi autem ipſo cum ſatelli-
tibus ad ærarium jam præſente, Patrum domi- 24
nus, & omnis poteſtatis dominator magnam fecit
oſtenſionem; ita ut omnes, qui auſi fuerant con-
venire, obſtupeſcentes Dei virtutem, in diſſolu-
tionem & formidinem converterentur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10–24 [illegible]

Dixit autem ei, & oſtendit ſacerdos 10
ſummus depoſita eſſe pupillorum & 11
viduarum. Partim autem Hyrcani To-
biæ filii, viri honorati & divitis, ne-
que juxta quod per calumniam ve-
niens dixerat Simon ille impius: Sed
rem totam, talenta eſſe argenti quadrin-
genta, auri ducenta: Fieri autem non 12
poſſe, ut per vim & rapinam ſpoliarentur
qui crediderant ſanctitati loci, & reveren-
tiæ Templi, nominique ejus maximo, perq;
totum orbem, quaſi Aſyli & à latrocinio
immunis, glorioſo. Heliodorus autem, 13
propter mandatum regis, in Regiam affe-
renda hæc, ibique reponenda dicebat. Et 14
conſtituit ipſis diem, quo ingrediens ea
inſpiceret, & in poteſtatem ſuam accipe-
ret. Non erat igitur exigua per totam 15
civitatem agonia. Sacerdotes autem ſa-
cerdotalia induti projiciebant ſe in terram,
& clamabant petebántque à Legiſlato-
re, depoſita dominis ſuis tutò conſer-
vari. At qui ſacerdotem ſummum vide- 16
bant omnibus colliqueſcebant corda: Oris
enim ſpecies & vultûs immutatio paſſio-
nem animi indicabat. Effuſa enim dif- 17
fluebat in virum gratia, & ſpeciei pul-
chritudo in corpus ejus, propterea dolor
quem in animo patiebatur, notus evade-
bat. Præterea procedebant de ædibus per 18
cœtus, petebántque & ſupplicabant
pro Templo, ne riſui eſſet & ludibrio.
Succinctæ autem ſaccis lumbos mulieres 19
errabant per vias: et concluſæ virgines,
hæ quidam ad portas currebant, illæ ad
muros, aliæ per feneſtras perſpiciebant.
Omnes autem paſſis manibus clamantes 20
habitatori cœlorum ſupplicabant. Erat 21
autem miſeratione dignum videre contri-
tionem & afflictionem populi, agoniám-
que, & anguſtias, & expectationem ſum-
mi Sacerdotis. Clamantes autem omnes 22
petebant à Deo Omnipotente, ut quæ
credita eſſent, eis qui crediddiſſent, inſtar
depoſitorum, cum omni cautione conſer-
varentur. Heliodorus autem ſolicitus 23
erat ut perficeret negotium cujus cauſâ
venerat. Incipiebátque ingredi Gazophy-
lacium armatus cum ſatellitibus: Et ſtatim 24
apparuit Dñs Spirituum, & Deus omnis
virtutis, omníſq; dominii, ac fecit eis mi-
raculum & revelationem magnam, ita ut
omnes qui auſi fuerant introire, ſolverentur
& caderent præ ſtupore virtutis divinæ,
quæ apparuit ſuper eos.

Verſio VULG. LAT.

25 Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens
ſeſſorem, optimis operimentis adornatus: iſque cum
impetu Heliodoro priores calces eliſit: qui autem ei
26 ſedebat, videbatur arma habere aurea. Alii etiam
apparuerunt duo juvenes virtute decori, optimi glo-
riâ, ſpecioſique amictu: qui circumſteterunt eum,
& ex utraque parte flagellabant, ſine intermiſſione
27 multis plagis verberantes. Subitò autem Heliodo-
rus concidit in terram, eúmque multâ caligine cir-
cumfuſum rapuerunt, atque in ſella geſtatoria poſi-
28 tum ejecerunt. Et is, qui cum multis curſoribus &
ſatellitibus prædictum ingreſſus eſt ærarium, porta-
batur nullo ſibi auxilium ferente, manifeſtâ Dei co-
29 gnitâ virtute: Et ille quidem per divinam virtutem
jacebat mutus, atque omni ſpe & ſalute privatus.
30 Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat
locum ſuum: & templum, quod paulò antè timore
ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Do-
31 mino, gaudio & lætitiâ impletum eſt. Tunc verò
ex amicis Heliodori quidam rogabant confeſtim Oni-
am, ut invocaret Altiſſimum, ut vitam donaret ei,
32 qui in ſupremo ſpiritu erat conſtitutus. Conſiderans
autem ſummus ſacerdos, ne fortè rex ſuſpicaretur ma-
litiam aliquam ex Judæis circa Heliodorum conſum-
matam, obtulit pro ſalute viri hoſtiam ſalutarem.
33 Cúmque ſummus ſacerdos exoraret, iidem juvenes
eiſdem veſtibus amicti, aſtantes Heliodoro, dixerunt;
Oniæ ſacerdoti gratias age: nam propter eum Domi-
34 nus tibi vitam donavit. Tu autem à Deo flagellatus,
nuntia omnibus magnalia Dei, & poteſtatem. Et his
35 dictis, non comparuerunt. Heliodorus autem, ho-
ſtiâ Deo oblatâ, & votis magnis promiſſis ei, qui vi-
vere illi conceſſit, & Oniæ gratias agens, recepto ex-
36 ercitu, repedabat ad regem. Teſtabatur autem o-
mnibus ea quæ ſub oculis ſuis viderat opera magni
37 Dei. Cùm autem rex interrogâſſet Heliodorum,
quis eſſet aptus adhuc ſemel Jeroſolymam mitti, ait;

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β′.

25 Ὤφθη γάρ (α) τις ἵππος αὐτοῖς φοβερὸν ἔχων τὸν ἐπιβάτην, καὶ καλ-
λίστῃ σαγῇ διακεκοσμημένος, φερόμενος δὲ ῥύδην (β) ἐνέσεισε τῷ
Ἡλιοδώρῳ τὰς (γ) ἐμπροσθίους ὁπλάς. ὁ δὲ ἐπικαθήμενος ἐφαίνετο
26 χρυσῆν πανοπλίαν ἔχων. Ἕτεροι δὲ δύο (δ) προσεφάνησαν αὐτῷ
νεανίαι, τῇ ῥώμῃ μὲν ἐκπρεπεῖς, κάλλιστοι δὲ (ε) τῇ δόξῃ, διαπρε-
πεῖς δὲ τὴν περιβολήν· οἳ καὶ περιστάντες ἐξ ἑκατέρου μέρους, ἐμα-
στίγουν αὐτὸν ἀδιαλείπτως, πολλὰς (ζ) ἐπιρριπτοῦντες αὐτῷ πληγάς.
27 Ἄφνω δὲ πεσόντα πρὸς τὴν γῆν, καὶ πολλῷ σκότει περιχυθέντα, συναρ-
28 πάσαντες, καὶ εἰς φορεῖον ἐνθέντες, Τὸν ἄρτι μετὰ πολλῆς παρα-
δρομῆς καὶ πάσης δορυφορίας εἰς τὸ προειρημένον εἰσελθόντα γαζοφυ-
λάκιον, ἔφερον ἀβοήθητον (η) ἑαυτῷ καθεστῶτα, φανερῶς τὴν τοῦ
29 θεοῦ δυναστείαν ἐπεγνωκότες. Καὶ ὁ μὲν διὰ τὴν θείαν ἐνέργειαν
30 ἄφωνος καὶ πάσης ἐστερημένος ἐλπίδος καὶ σωτηρίας (θ) ἔρριπτο. Οἱ
δὲ τὸν κύριον εὐλόγουν τὸν παραδοξάζοντα τὸν ἑαυτοῦ τόπον· καὶ τὸ
μικρῷ πρότερον δέους καὶ ταραχῆς γέμον ἱερόν, τοῦ παντοκράτορος
31 ἐπιφανέντος κυρίου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης (ι) ἐπεπλήρωτο. Ταχὺ δέ
τινες τῶν τοῦ Ἡλιοδώρου συνήθων ἠξίουν τὸν Ὀνίαν ἐπικαλέσασθαι
τὸν ὕψιστον, καὶ τὸ ζῆν χαρίσασθαι τῷ παντελῶς ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ
32 κειμένῳ. Ὕποπτος δὲ γενόμενος ὁ ἀρχιερεύς, μήποτε διάληψιν
ὁ βασιλεὺς σχῇ, κακουργίαν τινὰ περὶ τὸν Ἡλιόδωρον ὑπὸ τῶν Ἰου-
δαίων συντετελέσθαι, προσήγαγε θυσίαν ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας.
33 Ποιουμένου δὲ τοῦ ἀρχιερέως τὸν ἱλασμόν, οἱ αὐτοὶ νεανίαι πά-
λιν ἐφάνησαν τῷ Ἡλιοδώρῳ ἐν ταῖς αὐταῖς ἐσθήσεσιν ἐστολισμένοι,
καὶ στάντες (κ) εἶπον, Πολλὰς (λ) τῷ Ὀνίᾳ τῷ ἀρχιερεῖ χάριτας ἔχε,
34 διὰ γὰρ αὐτόν σοι κεχάρισται τὸ ζῆν (μ) ὁ κύριος. Σὺ δὲ (ν) ὑπ᾽ αὐτοῦ
μεμαστιγωμένος (ξ) διάγγελλε πᾶσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ κράτος.
35 ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο. Ὁ δὲ Ἡλιόδωρος θυσίαν
(ο) ἀνενέγκας τῷ κυρίῳ, καὶ εὐχὰς μεγίστας εὐξάμενος τῷ τὸ ζῆν
περιποιήσαντι, καὶ τὸν Ὀνίαν ἀποδεξάμενος, ἀνεστρατοπέδευσε
36 πρὸς τὸν βασιλέα. Ἐξεμαρτύρει δὲ πᾶσιν ἅπερ ἦν ὑπ᾽ ὄψιν
37 τεθεαμένος ἔργα τοῦ μεγίστου θεοῦ. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐπερωτήσαν-
τος τὸν Ἡλιόδωρον, ποῖός τις εἴη ἐπιτήδειος ἔτι ἅπαξ διαπεμ-
φθῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔφησεν,

MS.A. (α) *τοῖς ἵπποις (β) ἔσεισεν (γ) ἐμπροσθίους (δ) ἐφάνησαν (ε) τὴν γλῶσσαν, (ζ) ἐπιτείνοντες (η) αὐτὸν τοῖς *χόλοις καθεστῶτα, φανερῶς τὴν δυναστείαν ἐπεγνωκότα. (θ) ἔκειτο. (ι) ἐπλήρωτο. (κ) εἶπαν, (λ) Ὀνίᾳ (μ) κύριος. (ν) ἐξ οὐρανοῦ (ξ) διάγγελλε (ο) ἀνενεγκὼν τῷ θεῷ,

Interp. LAT.

Apparuit enim illis quidam equus, terribilem 25
habens ſeſſorem, & optimo operimento adorna-
tus: invectus autem cum impetu incuſſit He-
liodoro anteriores ungulas. Qui autem ei inſi-
debat, videbatur arma habere aurea. Alii 26
autem duo apparuerunt ei juvenes, virtute de-
cori, optimi gloriâ, ſpecioſique amictu: qui
etiam circunſtantes ex utraque parte flagellabant
eum ſine intermiſſione, multas inferentes ei pla-
gas. Subitò autem concidentem in terram, & 27
multâ caligine circumfuſum, rapientes, et
in ſellam geſtatoriam imponentes, Eum qui nuper 28
cum multo curſorum comitatu, & omni ſatellitio
prædictum ingreſſus erat ærarium, portabant
nullius ſibi ipſi auxilii ferendi (f) compotem,
manifeſtò Dei poteſtatem cognoſcentes. Et ille 29
quidem per divinam virtutem jacebat mutus,
atque omni ſpe & ſalute privatus. Hi autem 30
Dominum benedicebant, qui magnificabat locum
ſuum. Et templum, quod paulo antè timore ac
tumultu erat plenum, apparente omnipotente
Domino, gaudio & lætitiâ impletum eſt. Con- 31
feſtim verò ex amicis Heliodori quidam roga-
bant Oniam, ut invocaret Altiſſimum, & vitam
donaret ei qui omnino in ſupremo ſpiritu erat
conſtitutus. Suſpicatus autem ſummus ſacerdos, 32
ne forte rex ſuſpicaretur maleficium aliquod circa
Heliodorum à Judæis eſſe conſummatum, ob-
tulit hoſtiam pro viri ſalute. Faciente autem 33
ſummo ſacerdote propitiationem, iidem juvenes
rurſus apparuerunt Heliodoro eiſdem veſtibus
amicti: & ſtantes dixerunt; Multas Oniæ
ſacerdoti gratias habe: nam propter eum tibi
Dominus vitam donavit. Tu autem ab (g) eo 34
flagellatus nuntia omnibus magnam Dei poteſta-
tem. Et his dictis non comparuerunt. Helio- 35
dorus autem hoſtiâ Domino oblatâ, & votis
maximis promiſſis ei qui vivere conceſſit, &
Oniæ gratias agens, rediit cum exercitu ad re-
gem. Teſtabatur autem omnibus ea quæ ſub 36
oculis ſuis viderat, opera maximi Dei. Cùm 37
autem rex interrogâſſet Heliodorum, quis eſſet
aptus adhuc ſemel Hieroſolymam mitti, ait;

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25–37 [illegible]

Apparuit enim ipſis equus quidam ro- 25
buſtus, ſeſſorem habens virum ſpecie valdè
formoſum, & amictu veſtitûs glorioſum:
Veniebat autem cum impetu, & ſonitum
pulſationis armorum ſuorum in Heliodo-
rum incutiebat. Videbatur autem inſeſſor
ejus armis aureis accinctus. Apparuerunt 26
autem cum ipſo duo alii juvenes ſpecie
formoſi, & viribus glorioſi, veſtibúſque
decori & ſtupendi, ſtabántque ab utroque
latere Heliodori, & flagellabant ipſum fla-
gellis magnis. Cecidítque repentè in ter- 27
ram, circumfuſus caligine magnâ: & ſub-
latum eum extulerunt extra in atrium.
Qui paulò anteà cum ſuperbia & copiis 28
magnis ingreſſus erat in Gazophylacium,
nunc autem projectus ſine viribus, nec ſibi
ipſi opem ferre valebat. Et palàm appa- 29
ruit virtus Dei, & projectus erat quaſi re-
ſolutus operatione veritatis, ſine ſpe vi-
tæ aut expectatione. Populus autem be- 30
nedicebat Deum qui fecerat glorioſa pro
loco templi, quod cum paulò anteà plenum
fuerat commotione & trepidatione, opere
& revelatione Dei omnipotentis plenum
factum fuerat hilaritate & gaudio. Ibi 31
ſtatim acceſſerunt ex amicis Heliodori qui-
dam, & à Chunia petierunt, ut oraret &
à Domino peteret, ut vitam daret ei qui
omninò projectus ſine ſpe jacebat. Cogi- 32
tans autem apud ſe ſummus ſacerdos, ne
fortè putaret rex operationem aliquam in-
ſtitutam fuiſſe à Judæis adverſùs Heliodo-
rum, obtulit ſacrificium pro ſalute viri.
Cùm autem ſtans ſummus ſacerdos propi- 33
tiationem faceret pro eo, rurſus appa-
ruerunt Heliodoro iſti duo juvenes eiſ-
dem quibus anteà veſtibus amicti, & dixe-
runt ei; Magnam gratiam accepit Chuni-
as princeps ſacerdotum: propter eum
enim indulſit tibi Dominus vitam. Tu 34
autem à Deo flagellatus, abi & prædica
omnibus hominibus magnitudinem & vi-
res poteſtatis ejus. Et his dictis non ap-
paruerunt amplius. Heliodorus autem ob- 35
tulit oblationes Deo, & ſupplicavit & oravit
coram eo oratione magnâ, quòd ipſi vitam
reddiderat: Chuniam autem magnopere
honoravit: Itaque reverſus ad regem di-
ſceſſit, cum toto comitatu ſuo. Teſta- 36
batur autem & prædicabat univerſis ope-
ra & virtutem fortem Domini, qui ipſi
coram oculis apparuerat. Rex autem 37
quærebat ab Heliodoro de hac re quo-
modo facta fuerat: Volebátque adhuc
vice alterâ mittere Jeroſolyma:

Verſio VULG. LAT.

38 Si quem habes hoſtem, aut regni tui inſidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, ſi tamen evaſerit: eò quòd in loco ſit verè Dei quædam virtus. 39 Nam ipſe, qui habet in cœlis habitationem, viſitator & adjutor eſt loci illius, & venientes ad malefacien- 40 dum percutit, ac perdit. Igitur de Heliodoro, & ærarii cuſtodia, ita res ſe habet.

CAP. IV.

1 SImon autem prædictus, pecuniarum & patriæ delator, malè loquebatur de Onia, tanquam ipſe Heliodorum inſtigâſſet ad hæc, & ipſe fuiſſet incentor malo- 2 rum: Proviſorémque civitatis, ac defenſorem gentis ſuæ, & æmulatorem legis Dei audebat inſidiato- 3 rem regni dicere. Sed, cùm inimicitiæ in tantum procederent, ut etiam per quoſdam Simonis neceſſa- 4 rios homicidia fierent: Conſiderans Onias periculum contentionis, & Apollonium inſanire, utpotè ducem Cœleſyriæ & Phœnicis, ad augendam mali- 5 tiam Simonis, ad regem ſe contulit, Non ut civium accuſator, ſed communem utilitatem apud ſemet- 6 ipſum univerſæ multitudinis conſiderans. Videbat enim ſine regali providentia impoſſibile eſſe pacem rebus dari, nec Simonem poſſe ceſſare à ſtultitia ſua. 7 Sed poſt Seleuci vitæ exceſſum, cùm ſuſcepiſſet regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambie- 8 bat Jaſon frater Oniæ ſummum ſacerdotium: Adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta ſexa- 9 ginta, & ex reditibus aliis talenta octoginta. Super hæc promittebat & alia centum quinquaginta, ſi poteſtati ejus concederetur gymnaſium & ephebiam ſibi conſtituere, & eos, qui in Jeroſolymis erant, Antio- 10 chenos ſcribere. Quod cùm rex annuiſſet, & obtinuiſſet principatum, ſtatim ad gentilem ritum contribules ſuos transferre cœpit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

38 Εἴ τινα ἔχεις πολέμιον ἢ πραγμάτων ἐπίβουλον, πέμψον αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μεμαστιγωμένον αὐτὸν προσδέξῃ, ἐάνπερ καὶ (α) διασωθείη, διὰ τὸ 39 περὶ τὸν τόπον ἀληθῶς εἶναί τινα Θεοῦ δύναμιν. Αὐτὸς γὰρ ὁ τὴν κατοικίαν ἐπουράνιον ἔχων, ἐπόπτης ἐστὶ καὶ βοηθὸς ἐκείνου τοῦ τόπου, 40 καὶ τοὺς παραγινομένους ἐπὶ κακώσει, τύπτων (β) ἀπόλλυσιν. Καὶ τὰ μὲν (γ) κατὰ Ἡλιόδωρον, καὶ τὴν τοῦ γαζοφυλακίου τήρησιν οὕτως ἐχώρησεν.

MS. A. (α) διασωθῇ, (β) ἀπολλύει. (γ) κατ' Ἡλιόδωρον

ΚΕΦ. Δ'.

1 Ὁ δὲ προειρημένος Σίμων ὁ τῶν χρημάτων καὶ τῆς πατρίδος ἐνδείκτης γεγονὼς, ἐκακολόγει τὸν Ὀνίαν, ὡς (α) αὐτός τε εἴη τὸν Ἡλιόδωρον ἐπισεσεικὼς, καὶ τῶν κακῶν δημιουργὸς καθεστηκώς. 2 Καὶ τὸν εὐεργέτην τῆς πόλεως, καὶ τὸν κηδεμόνα τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ ζηλωτὴν τῶν νόμων, ἐπίβουλον τῶν πραγμάτων ἐτόλμα λέγειν. 3 Τῆς δὲ ἔχθρας ἐπὶ τοσοῦτον προβαινούσης, ὥστε καὶ διά τινος τῶν ὑπὸ τοῦ Σίμωνος δεδοκιμασμένων φόνους συντελεῖσθαι, 4 Συνορῶν (β) ὁ Ὀνίας τὸ χαλεπὸν τῆς φιλονεικίας, καὶ Ἀπολλώνιον μαίνεσθαι, (γ) ὡς τὸν κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν, συναύξοντα τὴν κακίαν τοῦ Σίμωνος. 5 (δ) ὡς τὸν βασιλέα (ε) διεκομίσθη, οὐ γενόμενος τῶν πολιτῶν κατήγορος, τὸ δὲ (ζ) συμφέρον κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν παντὶ τῷ 6 πλήθει σκοπῶν. Ἑώρα γὰρ ἄνευ βασιλικῆς προνοίας ἀδύνατον εἶναι τυχεῖν εἰρήνης (η) ἔτι τὰ πράγματα, καὶ τὸν Σίμωνα 7 παῦλαν οὐ ληψόμενον τῆς ἀνοίας. Μεταλλάξαντος δὲ τὸν βίον Σελεύκου, καὶ παραλαβόντος τὴν βασιλείαν Ἀντιόχου τοῦ προσαγορευθέντος Ἐπιφανοῦς, ὑπενόθευσεν Ἰάσων ὁ ἀδελφὸς Ὀνίου τὴν 8 ἀρχιερωσύνην, Ἐπαγγειλάμενος τῷ βασιλεῖ δι' ἐντεύξεως ἀργυρίου τάλαντα ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, καὶ προσόδου τινὸς ἄλλης 9 τάλαντα ὀγδοήκοντα. Πρὸς δὲ τούτοις ὑπισχνεῖτο καὶ ἕτερα (θ) διαγράψαι πεντήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν, ἐὰν (ι) συγχωρηθῇ διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, γυμνάσιον καὶ ἐφηβίαν αὐτῷ συστήσασθαι, καὶ τοὺς ἐν 10 Ἱεροσολύμοις Ἀντιοχεῖς ἀναγράψαι. Ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς ἀρχῆς κρατήσας, εὐθέως (κ) ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τοὺς ὁμοφύλους (λ) μετῆγε.

MS. A. (α) οὗτος (β) Ὀνίας (γ) *ἕως τῶν κοίλης Φοινίκης καὶ Συρίας στρατηγὸν συναύξαντο (δ) πρὸς τὸν (ε) διεκομίσθη, (ζ) σύμφορον κοινῇ, καὶ καθ' (η) ἐπὶ τὰ (θ) διαχάρειν (ι) ἐπιχορηγηθῇ (κ) πρὸς τὸν (λ) μετέστησε.

Interp. L A T.

Si quem habes hoſtem, aut rerum inſidiatorem; mitte eum illuc: & flagellatum eum recipies, ſi tamen evaſerit: eò quòd in loco ſit verè Dei quædam virtus. Nam ipſe qui habet (b) ſupercœleſtem habitationem, viſitator & adjutor eſt loci illius: & venientes ad malefaciendum percutit, & perdit. Igitur de Heliodoro, & ærarii cuſtodia, ita res ſe habet. 38 39 40

CAP. IV.

Simon autem prædictus, pecuniarum & patriæ delator factus, malè loquebatur de Onia, tanquam ipſe Heliodorum inſtigâſſet, & malorum artifex fuiſſet: Benefactorémque civitatis, & proviſorem gentis ſuæ, & æmulatorem legum, audebat inſidiatorem rerum dicere. Sed cùm inimicitiæ in tantum procederent, ut etiam per quendam ex iis qui à Simone probati erant, homicidia fierent; Conſiderans Onias periculum contentionis, & Apollonium inſanire, ut potè ducem Cœleſyriæ, & Phœnicis, augentem malitiam Simonis; ad regem ſe contulit, Non civium accuſator factus, ſed communem utilitatem (a) apud ſemetipſum univerſæ multitudinis conſiderans. Videbat enim ſine regali providentia impoſſibile eſſe pacem ulteriùs rebus dari, nec Simonem ceſſaturum à ſtultitia. Sed poſt Seleuci vitæ exceſſum, cùm ſuſcepiſſet regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Jaſon frater Oniæ ſummum Sacerdotium; Adito rege promittens ei argenti talenta trecenta ſexaginta, & ex reditu quodam alio talenta octoginta. Super hæc autem promittebat alia centum quinquaginta ſe tributurum; ſi per poteſtatem ejus (b) concederetur gymnaſium & ephebiam ſibi conſtituere, & eos qui in Hieroſolymis erant, Antiochenos ſcribere. Quod cùm rex annuiſſet, et obtinuiſſet principatum; ſtatim ad gentilem ritum contribules transferre cœpit. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

38 [illegible]

39 [illegible]

40 [illegible]

* [illegible] *

1 [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

10 [illegible]

Cui dixit Heliodorus, Si quis eſt reus tibi, & rerum tuarum hoſtis, eum mitte illuc, ut accipias flagellatum & tortum, ſi tamen adhuc vivum: Quia verè virtus Dei in illo loco eſt. 38 Qui enim in cœlis habitat, viſitat & cuſtodit locum illum; & qui veniunt ut malum ipſi faciant, eos flagellat, cruciat, ac perdit. 39 Et de rebus quidem Heliodori, & conſervatione Gazophylacii, ita res fuit. 40

CAP. IV.

SImon autem iſte malus, quem ſupra diximus, indicem & proditorem urbis & Gazophylacii fuiſſe, calumniabatur Chuniam, & verbis innuebat, omnium quæ Heliodoro acciderant ipſum geſtorem fuiſſe, omniúmque quæ evenerant malorum opificem: 1 Et de eo qui bona civitatis procurabat, & pro popularibus ſollicitus erat, & onus legis portabat, audebat dicere, eum omnium malorum opificem fuiſſe. 2 Creſcebat autem eo uſque malum inimicitiarum ipſius, ut cædes multæ ab eis fierent qui à Simone inſtigabantur. 3 Videns igitur Chunias zelum malefaciendi & Apollonium Syriæ & Phœnices præfectum ac ducem, ſtudio adjuvandi incaleſcentem, addere malis Simonis; 4 Adeò ut ad regem uſque diffamaretur quaſi accuſator & proditor civium ſuorum; circumſpiciebat propterea Chunias & conſiderabat, quomodo popularibus opitularetur. 5 Conſiderans autem videbat nullam reliquam eſſe pacis habendæ rationem, præter Dei gratiam & miſericordiam, nec inſtaurari res poſſe abſque Deo, nec quieſcere Simonem à malo ſuo & zelo, niſi cœlitùs auxilium accederet. 6 Mortuo autem rege Seleuco, cùm poſt eum accepiſſet regnum Antiochus qui Epiphanes dictus eſt, dolo profectus, Chuniæ ſummi ſacerdotis frater Jaſon, accepit à rege poteſtatem ſacerdotii ſummi; 7 Pollicitus ipſi dare talenta argenti ter centum ſexaginta, aliſque de cauſis octoginta. 8 Pollicitus præterea centum ſexaginta alia, ſi concederet ipſi rex ædificare gymnaſium Jeroſolymis, more Græcorum, & inſtituere Agones certaminum quæ in ſtadio certabantur, & ut Jeroſolymæ Antiochienſes ſcriberentur. 9 Cùmque regi perſuaſiſſet, & obtinuiſſet ſummum ſacerdotium, & principatum in malo, ſtatim convertit omnes populares ſuos ad ſtudium Gentiliſmi. 10

Verſio VULG. LAT.

11 Et amotis his, quæ humanitatis cauſâ Judæis à regibus fuerant conſtituta, per Joannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia & ſocietate functus eſt legatione legitimâ, civium jura deſtituens, 12 prava inſtituta ſanciebat. Etenim auſus eſt ſub ipſa arce gymnaſium conſtituere, & optimos quoſque e- 13 phebororum in lupanaribus ponere. Erat autem hoc non initium, ſed incrementum quoddam, & profectus gentilis & alienigenæ converſationis, propter impii & non ſacerdotis Jaſonis nefarium & inaudi- 14 tum ſcelus: Ita ut ſacerdotes jam non circa altaris officia dediti eſſent, ſed contempto templo, & ſacrificiis neglectis feſtinarent participes fieri palæſtræ, & 15 præbitionis ejus injuſtæ, & in exercitiis diſci. Et patrios quidem honores nihil habentes, Græcas glorias 16 optimas arbitrabantur: Quarum gratiâ periculoſa eos contentio habebat, & eorum inſtituta æmulabantur, ac per omnia his conſimiles eſſe cupiebant, quos 17 hoſtes & peremptores habuerant. In leges enim divinas impiè agere impunè non cedit: ſed hoc tempus 18 ſequens declarabit. Cùm autem quinquennalis agon 19 Tyri celebraretur, & rex præſens eſſet, Miſit Jaſon facinoroſus ab Jeroſolymis viros peccatores, portantes argenti didrachmas trecentas in ſacrificium Herculis: quas poſtulaverunt hi qui aſportaverant ne in ſacrificiis erogarentur, quia non oporteret, ſed in alios 20 ſumptus eas deputari. Sed hæ oblatæ ſunt quidem ab eo, qui miſerat, in ſacrificium Herculis: propter præſentes autem datæ ſunt in fabricam navium trire- 21 mium. Miſſo autem in Ægyptum Apollonio Mneſthei filio, propter primates Ptolemæi Philometoris regis, cùm cognoviſſet Antiochus alienum ſe à negotiis regni effectum, propriis utilitatibus conſulens, profectus indè venit Joppen, & indè Jeroſolymam. 22 Et magnificè ab Jaſone & civitate ſuſceptus, cum facularum luminibus & laudibus ingreſſus eſt: & indè in Phœnicen exercitum convertit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

11 Καὶ τὰ κείμενα τοῖς Ἰουδαίοις φιλάνθρωπα βασιλικὰ διὰ Ἰωάννου τοῦ πατρὸς Εὐπολέμου, τοῦ ποιησαμένου τὴν πρεσβείαν ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, (α) παρώσατο· καὶ τὰς μὲν (β) νομίμους καταλύων πολιτείας, παρανόμους ἐθισμοὺς ἐκαίνιζεν. 12 Ἀσμένως γὰρ ὑπ' αὐτὴν (γ) τὴν ἀκρόπολιν γυμνάσιον καθίδρυσε, 13 καὶ τοὺς κρατίστους τῶν ἐφήβων ὑποτάσσων, ὑπὸ πέτασον (δ) ἤγαγεν. Ἦν δ' οὕτως ἀκμή (ε) τις Ἑλληνισμοῦ, καὶ πρόσβασις ἀλλοφυλισμοῦ διὰ τὴν τοῦ ἀσεβοῦς καὶ οὐκ ἀρχιερέως Ἰάσωνος (ζ) ὑπερβάλλουσαν ἀναγνείαν, 14 Ὥστε μηκέτι περὶ τὰς τοῦ θυσιαστηρίου λειτουργίας προθύμους εἶναι τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ (η) τοῦ μὲν ναοῦ καταφρονοῦντες, καὶ τῶν θυσιῶν ἀμελοῦντες, ἔσπευδον μετέχειν τῆς ἐν (θ) παλαίστρᾳ παρανόμου χορηγίας, μετὰ τὴν 15 τοῦ δίσκου (ι) πρόκλησιν. Καὶ τὰς μὲν (κ) πατρῴους τιμὰς ἐν οὐδενὶ (λ) τιθέ- 16 μενοι, τὰς δὲ Ἑλληνικὰς δόξας (μ) καλλίστας ἡγούμενοι. Ὧν (ν) χάριν περιέσχεν αὐτοὺς χαλεπὴ περίστασις, καὶ ὧν ἐζήλουν τὰς ἀγωγὰς, καὶ (ξ) καθάπαν ἤθελον ἐξομοιοῦσθαι, (ο) τούτους πολεμίους καὶ τιμωρητὰς ἔσχον. 17 Ἀσεβεῖν γὰρ εἰς τοὺς θείους νόμους οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ ταῦτα ὁ ἀκόλουθος 18 καιρὸς δηλώσει. Ἀγομένου δὲ πενταετηρικοῦ ἀγῶνος ἐν Τύρῳ, καὶ 19 τοῦ βασιλέως παρόντος, Ἀπέστειλεν Ἰάσων ὁ μιαρὸς θεωροὺς (π) ἀπὸ Ἱεροσολύμων, (ρ) Ἀντιοχεῖς ὄντας, παρακομίζοντας ἀργυρίου δραχμὰς (σ) τριακοσίας εἰς τὴν τοῦ Ἡρακλέους θυσίαν· ἃς καὶ ἠξίωσαν οἱ (τ) παρακομίσαντες μὴ χρῆσθαι (υ) πρὸς θυσίαν διὰ τὸ μὴ κα- 20 θήκειν, εἰς ἑτέραν δὲ καταθέσθαι δαπάνην. Ἔπεμψεν οὖν ταῦτα, διὰ μὲν τὸν ἀποστείλαντα εἰς τὴν τοῦ Ἡρακλέους θυσίαν, ἕνεκεν δὲ 21 τῶν παρακομιζόντων, εἰς τὰς τῶν τριήρεων κατασκευάς. Ἀποσταλέντος δὲ εἰς Αἴγυπτον Ἀπολλωνίου τοῦ Μενεσθέως (φ) διὰ τὰ πρωτοκλίσια Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος βασιλέως, μεταλαβὼν Ἀντίοχος ἀλλότριον αὐτὸν τῶν (χ) αὐτοῦ γεγονέναι πραγμάτων, τῆς κατ' αὐτὸν ἀσφαλείας ἐφρόντιζεν· ὅθεν εἰς (ψ) Ἰόππην παραγενόμενος, κατήντησεν εἰς Ἱε- 22 ροσόλυμα. (ω) Μεγαλοπρεπῶς δὲ ὑπὸ τοῦ (α) Ἰάσωνος καὶ τῆς πόλεως (β) παραδεχθεὶς, μετὰ δᾳδουχίας καὶ βοῶν (γ) εἰσεπορεύθη, εἶθ' οὕτως εἰς τὴν Φοινίκην κατεστρατοπέδευσε.

MS.A. (α) παρώσας· (β) νομίμας (γ) ἀκρόπολιν (δ) ἤγαγεν. (ε) τοῦ (ζ) ὑπερβάλλουσαν* ἀγνείαν, (η) τοὺς μὲν ναοῦ καταφρονοῦντας, (θ) παλαίστρῃ (ι) πρόσκλησιν. (κ) πατρῴας (λ) τιθέμενοι, (μ)* καλλίστοις (ν) καὶ χάριν (ξ) καθὸ ἅπαν (ο) τοὺς πολεμίους (π) ὡς ἀπὸ (ρ) Ἀντιοχείας, παρακομίζοντας (σ) τριακοσίους (τ) παρακομίζοντες (υ) εἰς θυσίαν

** ἕνεκα δὲ τῶν παρόντων, εἰς τὰς τῶν τριηρέων (φ) ὡς διὰ τὰ πρωτοκλήσια τοῦ Φιλομήτορος (χ) αὐτοῦ γεγονότων (ψ) Ἰόππην (ω) Μεγαλομερῶς (α) Ἰάσονος (β) ὑποδεχθεὶς, (γ) εἰσεδέχθη,

Interp. L A T.

Et amotis his quæ humanitate regiâ Judæis fuerant conſtituta per Joannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia & ſocietate functus eſt legatione, legitima quidem civium jura diſſolvens, prava inſtituta innovabat. 11 *Alacriter enim ſub ipſa arce gymnaſium conſtituit, & optimos quoſque ephebororum ſubjiciens, ſub velum duxit.* 12 *Erat autem ſic vigor quidam gentilitatis; & profectus alienigenæ converſationis, propter impii, & non ſacerdotis, Jaſonis eximium ſcelus:* 13 *Ita ut ſacerdotes jam non circa altaris officia dediti eſſent, ſed contempto templo, & ſacrificiis neglectis, feſtinarent participes fieri ejus quæ in palæſtra fiebat, præbitionis iniquæ, poſt diſci provocationem.* 14 *Et patrios quidem honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur.* 15 *Quarum rerum gratiâ occupavit eos grave infortunium: & quorum inſtituta æmulabantur, ac per omnia conſimiles eſſe cupiebant, hos hoſtes & punitores habuerunt.* 16 *In leges enim divinas impiè agere non facile eſt. Sed hæc tempus ſequens delarabit.* 17 *Cùm autem quinquennalis agon Tyri celebraretur, & rex præſens eſſet;* 18 *Miſit Jaſon facinoroſus miniſtros ab Hieroſolymis, qui erant Antiocheni, portantes argenti drachmas trecentas in ſacrificium Herculis, quas etiam poſtulaverunt hi qui aſportaverant, ne in ſacrificium erogarentur, quia non oporteret, ſed in alium ſumptum deputarentur.* 19 *Miſit igitur hæc, quantum quidem ad ſe qui mittebat, pertinebat, in ſacrificium Herculi, propter eos autem qui portabant, in fabricam triremium.* 20 *Miſſo autem in Ægyptum Apollonio Maeſthei filio, propter primates Ptolemæi Philometoris regis, cùm cognoviſſet Antiochus alienum ſe (c) à negotiis ipſis effectum, propriæ ſecuritati conſuluit. Quarè Joppen veniens profectus eſt Hieroſolymam.* 21 *Magnificè autem à Jaſone & civitate ſuſceptus, cum facularum luminibus, & acclamationibus introductus eſt: & indè in Phœnicem exercitum convertit.* 22

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 [illegible]

12 [illegible]

13 [illegible]

14 [illegible]

15 [illegible]

16 [illegible]

17 [illegible]

18 [illegible]

19 [illegible]

20 [illegible]

21 [illegible]

22 [illegible]

Et quæ miſericordiâ Dei Judæis conſtituta fuerant & ordinata per Joannem patrem Eupolemi, qui legatus ad Romanos de pace profectus fuerat; Hæc ille amovit & abolevit: Solutiſque ritibus & legibus veritatis, leges moréſque malos ponebat & innovabat. 11 Studioſè enim & feſtinatò ſub muro Jeroſolymorum gymnaſium ſtruxit, & viribus robuſtos ſubegit, & ſubter pileum traduxit. 12 Ea autem fuit ad Gentilitatem, ſtultitiámque Helleniſmi, & errorem nationum feſtinatio, per Jaſonem illum impium non ſummum ſacerdotem, adeoque creſcebat immunditia; 13 Ut ſacerdotibus non ultra curæ eſſet miniſterium altaris, ſacrificiorúmque & oblationum, ſed templum & miniſterium ejus ſpernerent, feſtinarent autem ſpectare & delectari certaminibus impiis, & præbitionibus certaminis athleticæ: 14 Et ſpernebant gloriam vultûs paterni, & delectabantur inani gloriâ rituum Gentilium. 15 Propterea occupavit eos malum: Et quorum æmulabantur inſtituta, quoſque in omnibus imitari ſtudebant, hi ipſis converſi, hoſtes facti ſunt, perque eos punita ſunt opera eorum. 16 In legem enim ſanctam impiè agere, bonum non eſt, neque convenit: Sed hæc ſemper ſuo tempore nota facit. 17 Cùm autem ageretur agon certaminum quem Tyri per quinquennia agebant, venit ſpectandi cauſâ & rex. 18 Et miſit Jaſon ille abominandus & immundus Jeroſolymis ſpectatores, qui Antiochienſes erant: Per quos etiam ter mille trecentos argenteos miſit ad ſacrificium Herculis afferendos. Noluerunt autem qui pecunia afferebant impendi eam in miniſterium ſacrificii, quod hoc fieri non oporteret, ſed conſenſerunt ut in aliarum rerum expenſas erogaretur. 19 Cecidit autem quoad eum qui miſit, in hunc uſum; Quod eos autem qui conſenſerant ſimpliciter hoc modo rem gerere, in miniſterium diverſum. 20 Miſſo autem Apollonio Meneſtheris filio, majoris honoris ergò, ad Philometorem Ægypti regem, putabat eum apud ſe Antiochus alienum à regni ſui rebus, & ſibi cavebat: Propterea veniens Joppam negotiorum cauſâ, inde aſcendit Jeroſolymam. 21 Exceptus autem eſt à Jaſone honore eximio, & à civitate honore & acclamatione, & poſtea inde in Phœnicem profectus eſt. 22

Verſio VULG. LAT.

23 Et poſt triennii tempus miſit Jaſon Menelaum, ſupra-
dicti Simonis fratrem, portantem pecunias regi, & de
24 negotiis neceſſariis reſponſa perlaturum. At ille com-
mendatus regi, cùm magnificâſſet faciem poteſtatis
ejus, in ſemetipſum retorſit ſummum ſacerdotium, ſu-
25 perponens Jaſoni talenta argenti trecenta. Acce-
ptiſque à rege mandatis venit, nihil quidem habens
dignum ſacerdotio; animos verò crudelis tyranni, &
26 feræ belluæ iram gerens. Et Jaſon quidem, qui pro-
prium fratrem captivaverat, ipſe deceptus profugus
27 in Ammanitem expulſus eſt regionem. Menelaus au-
tem principatum quidem obtinuit: de pecuniis verò
regi promiſſis, nihil agebat, cùm exactionem faceret
28 Soſtratus, qui arci erat præpoſitus: (Nam ad hunc
exactio vectigalium pertinebat) quam ob cauſam u-
29 trique ad regem ſunt evocati. Et Menelaus amotus
eſt à ſacerdotio, ſuccedente Lyſimacho fratre ſuo:
30 Soſtratus autem prælatus eſt Cypriis. Et cùm hæc
agerentur, contigit, Tharſenſes & Mallotas ſeditio-
nem movere, eò quòd Antiochidi regis concubinæ
31 dono eſſent dati. Feſtinanter itaque rex venit ſeda-
re illos, relicto ſuffecto uno ex comitibus ſuis Andro-
32 nico. Ratus autem Menelaus accepiſſe ſe tempus op-
portunum, aurea quædam vaſa è templo furatus do-
navit Andronico, & alia vendiderat Tyri, & per vi-
33 cinas civitates. Quod cùm certiſſimè cognoviſſet
Onias, arguebat eum, ipſe in loco tuto ſe continens
34 Antiochiæ ſecus Daphnem. Unde Menelaus accedens
ad Andronicum, rogabat ut Oniam interficeret. Qui
cùm veniſſet ad Oniam, & datis dextris cum jureju-
35 rando (quamvis eſſet ei ſuſpectus) ſuaſiſſet de Aſylo
procedere, ſtatim eum peremit, non veritus juſtitiam.
Ob quam cauſam non ſolùm Judæi, ſed aliæ quoque
nationes indignabantur, & moleſtè ferebant de nece
tanti viri injuſta.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β′.

23 Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον ἀπέστειλεν Ἰάσων Μενέλαον τὸν τοῦ προση-
μαινομένου Σίμωνος ἀδελφὸν, παρακομίζοντα τὰ χρήματα τῷ βα-
σιλεῖ, καὶ περὶ πραγμάτων ἀναγκαίων ὑπομνηματισμοὺς(α)τελέσοντα.
24 Ὁ δὲ συσταθεὶς τῷ βασιλεῖ, καὶ δοξάσας αὐτὸν τῷ προσώπῳ τῆς
ἐξουσίας, εἰς ἑαυτὸν κατήντησε (β) τὴν ἀρχιερωσύνην, ὑπερβαλὼν τὸν
25 Ἰάσωνα τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια. Λαβὼν δὲ τὰς βασιλικὰς
ἐντολὰς(γ)παρεγένετο, τῆς μὲν ἀρχιερωσύνης οὐδὲν ἄξιον φέρων,
26 θυμοὺς δὲ ὠμοῦ τυράννου, καὶ θηρὸς βαρβάρου ὀργὰς ἔχων. Καὶ ὁ
μὲν Ἰάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπονοθεύσας, (δ)ὑπονοθευθεὶς ὑφ'
27 ἑτέρου φυγὰς εἰς τὴν Ἀμμανῖτιν χώραν συνήλασο. Ὁ δὲ Μενέ-
λαος τῆς μὲν ἀρχῆς ἐκράτει, τῶν δὲ ἐπηγγελμένων τῷ βασιλεῖ
28 χρημάτων οὐδὲν εὐτάκτει, Ποιουμένου δὲ τὴν ἀπαίτησιν Σωστράτου
τοῦ τῆς ἀκροπόλεως ἐπάρχου· πρὸς τοῦτον γὰρ ἦν ἡ τῶν (ε)φόρων πρᾶξις·
29 δι' ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσεκλήθησαν. Καὶ ὁ μὲν
Μενέλαος ἀπέλιπε τῆς ἀρχιερωσύνης διάδοχον Λυσίμαχον τὸν ἑαυτοῦ
30 ἀδελφὸν, Σώστρατος δὲ, Κράτητα τὸν ἐπὶ τῶν Κυπρίων. Τοιούτων
δὲ συνεστηκότων, συνέβη Ταρσεῖς καὶ Μαλλώτας στασιάζειν, διὰ τὸ
31 Ἀντιοχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βασιλέως ἐν δωρεᾷ(ζ)δεδόσθαι. Θᾶττον οὖν ὁ
βασιλεὺς ἧκε καταστεῖλαι τὰ πράγματα, καταλιπὼν τὸν διαδεχόμενον
32 Ἀνδρόνικον, τῶν ἐν ἀξιώματι κειμένων. Νομίσας δὲ ὁ Μενέλαος
εἰληφέναι καιρὸν εὐφυῆ, χρυσώματά τινα τῶν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος
ἐχαρίσατο τῷ Ἀνδρονίκῳ, καὶ ἕτερα ἐτύγχανε πεπρακὼς εἴς τε
33 Τύρον, καὶ τὰς κύκλῳ πόλεις. (η)Ἃ καὶ σαφῶς ἐπεγνωκὼς ὁ Ὀνίας,
(θ) παρήλεγχεν ἀποκεχωρηκὼς εἰς ἄσυλον τόπον, ἐπὶ Δάφνης τῆς
34 πρὸς(ι)Ἀντιόχειαν κειμένης. Ὅθεν ὁ Μενέλαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν
Ἀνδρόνικον, παρεκάλει χειρώσασθαι τὸν Ὀνίαν. ὁ δὲ παραγενόμενος
ἐπὶ τὸν Ὀνίαν, καὶ πεισθεὶς ἐπὶ δόλῳ, καὶ δεξιὰς (κ) μεθ' ὅρκων δοὺς,
καίπερ ἐν ὑποψίᾳ κείμενος ἔπεισεν ἐκ τοῦ ἀσύλου προελθεῖν, ὃν καὶ
35 παραχρῆμα παρέκλεισεν, οὐκ αἰδεσθεὶς τὸ δίκαιον. Δι' ἣν αἰτίαν
οὐ μόνον Ἰουδαῖοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐδείναζον, καὶ ἐδυσ-
φόρουν ἐπὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἀδίκῳ φόνῳ.

MS. A. (α) τελέσοντας. (β) ἀρχιερωσύνην, (γ) παραγίνετο, (δ) ὑπονομευθεὶς (ε) διαφόρων (ζ) δέδοσθαι. (η) Καὶ σαφῶς (θ) ἀπήλεγξεν (ι) Ἀντιοχείας (κ) θεὶς μετ' ὅρκων, δοὺς δεξιὰν, καίπερ

Interp. LAT.

Poſt triennii autem tempus miſit Jaſon Menelaum 23
ſupradicti Simonis fratrem, portantem pecunias
regi, & de negotiis neceſſariis commonitiones
facturum. At ille commendatus regi, & (d)ma- 24
gnificans ſe facie poteſtatis, in ſemetipſum retorſit
ſummum ſacerdotium, ſuperans Jaſonem talentis
argenti trecentis. Acceptiſque à rege mandatis 25
venit, nihil quidem habens dignum ſacerdotio,
animos verò crudelis tyranni, & feræ barbaræ
iras gerens. Et Jaſon quidem, qui proprium 26
fratrem circumvenerat, circumventus ab alio,
profugus in Ammanitem expulſus eſt regionem.
Menelaus autem principatum quidem obtinuit: 27
de pecuniis verò regi promiſſis nihil benè diſpone-
bat; Cùm exactionem faceret Soſtratus, qui 28
arci erat præpoſitus. Nam ad hunc exactio
(e) vectigalium pertinebat. Quam ob cauſam
utrique à rege ſunt evocati. Et Menelaus qui- 29
dem reliquit ſacerdotii ſucceſſorem Lyſimachum
fratrem ſuum: Soſtratus autem Cratetem, qui
erat præpoſitus Cypriis. His autem conſtitutis, 30
contigit Tharſenſes & Mallotas ſeditionem move-
re, eò quòd Antiochidi regis concubinæ dono eſſent
dati. Feſtinanter itaque rex venit ſedare res, 31
relinquens ſuffectum Andronicum, ex eis qui in
dignitate poſiti erant. Ratus autem Menelaus 32
accepiſſe ſe tempus opportunum, aurea quædam
vaſa templi furatus donavit Andronico, & alia
vendiderat Tyri, & per circumjacentes civitates.
Quæ cùm certiſſimè cognoviſſet Onias, arguebat, 33
in loco tuto ſe continens in Daphne, quæ ad An-
tiochiam poſita eſt. Unde Menelaus aſſumens 34
ſeorſùm Andronicum hortabatur, ut Oniam inter-
ficeret. Ille autem veniens ad Oniam, & ſua-
dens cum dolo, & dexteram dans cum jureju-
rando, quamvis eſſet ſuſpectus, perſuaſit de aſylo
procedere: quem etiam ſtatim in carcere peremit;
non veritus juſtitiam. Ob quam cauſam non ſo- 35
lùm Judæi, ſed etiam multi ex aliis nationibus
indignabantur, & moleſtè ferebant de nece viri
injuſta.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Poſt tres autem annos, miſit Jaſon Mene- 23
laum fratrem Simonis illius impii, ut af-
ferret donum regi, quod traditurum ſe ei
ſpoponderat, & illum allocuturum de
magni momenti negotiis, quæ in quæſti-
one erant ipſis. Profectus autem, cùm 24
glorioſum ſe regi ſtitiſſet, petiit ſummum
ſacerdotium: Et dolo uſus adverſùs Jaſo-
nem, ſuperavit eum dono talentorum ter
centum. Accepto igitur mandato regis, 25
venit qui nihil dignum ſummo ſacerdotio
fecerat, ſed iram & furorem induerat,
cogitatione inſani zeli repletus. Et Jaſon 26
quidem, qui proprium fratrem circumve-
nerat, ipſe ab alio circumventus, fugiens
in Ammonitidem profectus eſt. Et Me- 27
nelaus quidem principatum tenuit: quod
autem regi pollicitus erat præſtare non
poterat. Exigente autem illud Soſtrato 28
qui arci præfectus erat, (cui numorum
exigendorum poteſtas commiſſa erat) hu-
jus rei cauſâ ambo ad regem evocati
ſunt. Menelaus quidem ſummi ſacerdotii 29
vicarium reliquit Lyſimachum fratrem ſu-
um: Soſtratus autem Cratetem Cypriis
præfectum. Hæc cum ita ſe haberent, 30
contigit tumultuari Tarſenſes & Mallotas,
quòd Antiochia pellici regis data eſſet.
Quibus auditis, profectus feſtinatò rex 31
venit ut ipſos componeret. Reliquit au-
tem ibi vicarium Andronici rebus hono-
ratis præfecti. Putans autem Menelaus in- 32
ventum ſibi locum, furatus aurea templi
vaſa quædam Andronico dedit, alia Tyrum
& ad circumjacentes civitates miſſa vendi-
diſſe deprehenſus eſt. Quæ cùm verè re- 33
ſciviſſet Chunias, correpto ipſo, Daph-
nen, quæ juxta Antiochiam eſt, ſeceſſit.
Propterea, clàm profectus ad Androni- 34
cum Menelaus petebat ab ipſo, ut Chuni-
am occideret: Ipſe autem ad Chuniam
veniens, dolo pacificè cum ipſo locutus
eſt, & deprecantibus ipſis cum juramentis
dextram dedit. Perſuaſerunt autem ipſi
de aſylo progredi, & hæſitans animo proceſſit,
egreſſum autem ſtatim interfecit, non eru-
beſcens juſtitiam ejus. Quare non ſolum 35
Judæi exprobrabant ipſi, & maledicebant,
ſed & ex Gentilibus multi per contumeliam
ipſi maledicebant, propter cædem viri
impiè factam.

Verſio VULG. LAT.

36 Sed regreſſum regem de Ciliciæ locis, adierunt Judæi
apud Antiochiam, ſimul & Græci, conquerentes de
37 iniqua nece Oniæ. Contriſtatus itaque animo An-
tiochus propter Oniam, & flexus ad miſericordiam,
lachrymas fudit, recordatus defuncti ſobrietatem, &
38 modeſtiam. Accenſíſque animis, Andronicum pur-
purâ exutum, per totam civitatem jubet circumduci:
& in eodem loco, in quo in Oniam impietatem com-
miſerat, ſacrilegum vitâ privari, Domino illi condi-
39 gnam retribuente pœnam. Multis autem ſacrilegiis
in templo à Lyſimacho commiſſis Menelai conſilio,
& divulgatâ famâ, congregata eſt multitudo adver-
40 ſùm Lyſimachum, multo jam auro exportato. Tur-
bis autem inſurgentibus, & animis irâ repletis, Ly-
ſimachus armatis ferè tribus millibus iniquis mani-
bus uti cœpit, duce quodam tyranno, ætate pariter
41 & dementiâ provecto. Sed, ut intellexerunt cona-
tum Lyſimachi, alii lapides, alii fuſtes validos arri-
puêre: quidam verò cinerem in Lyſimachum jecêre.
42 Et multi quidem vulnerati, quidam autem & proſtrati,
omnes verò in fugam converſi ſunt: ipſum etiam ſa-
43 crilegum ſecus ærarium interfecerunt. De his ergò
44 cœpit judicium adverſùs Menelaum agitari. Et cùm
veniſſet rex Tyrum, ad ipſum negotium detulerunt
45 miſſi tres viri à ſenioribus. Et cùm ſuperaretur Me-
nelaus, promiſit Ptolemæo multas pecunias dare ad
46 ſuadendum regi. Itaque Ptolemæus in quodam atrio
poſitum quaſi refrigerandi gratiâ regem adiit, & de-
47 duxit à ſententia: Et Menelaum quidem univerſæ
malitiæ reum criminibus abſolvit: miſeros autem,
qui, etiamſi apud Scythas cauſam dixiſſent, inno-
48 centes judicarentur, hos morte damnavit. Citò
ergò injuſtam pœnam dederunt, qui pro civitate,
& populo, & ſacris vaſis, cauſam proſecuti ſunt.
49 Quam ob rem Tyrii quoque indignati, erga ſepultu-
ram eorum liberaliſſimi extiterunt.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β′.

36 Τοῦ δὲ βασιλέως ἐπανελθόντος ἀπὸ τῶν κατὰ Κιλικίαν τόπων, ἐνε-
τύγχανον οἱ κατὰ πόλιν Ἰουδαῖοι συμμισοπονηρούντων, καὶ τῶν Ἑλ-
37 λήνων, ὑπὲρ τοῦ παρὰ λόγον τὸν Ὀνίαν(α)ἀπεκτάνθαι. Ψυχικῶς
οὖν ὁ Ἀντίοχος(β)ἐπιλυπηθεὶς, καὶ τραπεὶς(γ)εἰς ἔλεον, καὶ δακρύσας
38 διὰ τὴν τοῦ μετηλλαχότος σωφροσύνην, καὶ πολλὴν εὐταξίαν, Καὶ
πυρωθεὶς τοῖς θυμοῖς, παραχρῆμα τὴν τοῦ Ἀνδρονίκου πορφύραν
περιελόμενος, καὶ τοὺς χιτῶνας (δ) περιρρήξας, περιαγαγὼν καθ'
ὅλην τὴν πόλιν, ἐπ' αὐτὸν τὸν τόπον(ε)οὗπερ εἰς τὸν Ὀνίαν ἠσέβησεν,
ἐκεῖ τὸν μιαιφόνον ἀπεκόσμησε, τοῦ κυρίου τὴν ἀξίαν αὐτῷ(ζ)κόλασιν
39 ἀποδόντος. Γενομένων δὲ πολλῶν ἱεροσυλημάτων κατὰ τὴν πόλιν
ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου μετὰ τῆς (η) Μενελάου γνώμης, καὶ διαδοθείσης ἔξω
τῆς φήμης, ἐπισυνήχθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸν Λυσίμαχον, χρυσωμάτων
40 ἤδη πολλῶν διενηνεγμένων. Ἐπεγειρομένων δὲ τῶν ὄχλων, καὶ ταῖς ὀρ-
γαῖς(θ)διεμπιμπλαμένων, καθοπλίσας ὁ Λυσίμαχος πρὸς τρισχιλίους,
κατήρξατο χειρῶν ἀδίκων, προηγησαμένου τινὸς (ι)Τυράννου προ-
41 βεβηκότος τὴν ἡλικίαν, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὴν (κ)ἄνοιαν. Συνιδόντες
δὲ καὶ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Λυσιμάχου, συναρπάσαντες οἱ μὲν πέτρους, οἱ δὲ
ξύλων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τῆς παρακειμένης σποδοῦ δρασσόμενοι, φύρδην
42 ἐνετίνασσον εἰς τοὺς περὶ τὸν Λυσίμαχον. Δι' ἣν αἰτίαν πολλοὺς
μὲν αὐτῶν τραυματίας ἐποίησαν, τινὰς (λ)δὲ καὶ κατέβαλον, πάντας
δὲ εἰς φυγὴν συνήλασαν, αὐτὸν δὲ τὸν ἱερόσυλον παρὰ τὸ γαζοφυλά-
43 κιον ἐχειρώσαντο. Περὶ δὲ τούτων ἐνέστη κρίσις(μ) πρὸς τὸν Μενέλαον.
44 Καταντήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς Τύρον, ἐπ' αὐτοῦ τὴν δικαιολογί-
45 αν ἐποιήσαντο οἱ πεμφθέντες(ν)ἄνδρες τρεῖς ὑπὸ τῆς γερουσίας. Ἤδη
δὲ λελειμμένος ὁ Μενέλαος ἐπηγγείλατο χρήματα ἱκανὰ τῷ Πτολε-
46 μαίῳ(ξ)τοῦ Δορυμένους πρὸς τὸ πεῖσαι τὸν βασιλέα. Ὅθεν ἀπολαβὼν ὁ
Πτολεμαῖος εἴς τι περίστυλον ὡς(ο)ἀναψύξοντα τὸν βασιλέα, μετέθηκε.
47 Καὶ τὸν μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴτιον Μενέλαον ἀπέλυσε τῶν(π)κατηγορημά-
των, τοῖς δὲ ταλαιπώροις, οἵτινες εἰ καὶ ἐπὶ Σκυθῶν ἔλεγον,
48 ἀπελύθησαν(ρ)ἂν ἀκατάγνωστοι, τούτοις θάνατον ἐπέκρινε. Ταχέως
οὖν τὴν ἄδικον ζημίαν ὑπέσχον οἱ (σ)ὑπὲρ πόλεως καὶ δήμων καὶ τῶν
49 ἱερῶν σκευῶν(τ)προηγορήσαντες. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ Τύριοι(υ)μισο-
πονηρήσαντες τὰ πρὸς τὴν κηδείαν αὐτῶν(φ)μεγαλοπρεπῶς ἐχορήγησαν.

MS. A. (α) ἀπεκτόνησεν. (β) ὑπολυπηθεὶς, (γ) ἐπὶ ἔλεος, (δ) περιρήξας, (ε) οὗ περὶ τὸν (ζ) * κολασιν (η) τοῦ Μενελάου (θ) διεμπιπλαμένων, (ι) Αὐράνου (κ)* ἄγνοιαν. Συνειδότες (λ) δὲ κατέβαλον, (μ) ἐπὶ τὸν (ν) τρεῖς ἄνδρες (ξ) Δορυμένου πρὸς τὸ * πεσαι (ο) ἀναψύχοντα (π) κατηγορημένων, (ρ) ἀκατάγνωστοι, (σ) περὶ (τ) προηγορήσαντες. (υ) μισοπονηρούσαντες (φ) μεγαλομερῶς

Interp. LAT.

Sed regreſſum regem de Ciliciæ locis, adierunt Judæi 36
qui per civitatem, ex iis qui ſimul ſcelus oderant, &
Græci, de eo quòd præter rationem Onias interfectus
fuerat. Contriſtatus itaque animo Antiochus, & 37
flexus ad miſericordiam, & lachrymas fundens, pro-
pter defuncti ſobrietatem, & magnam modeſtiam,
Accenſúſque animis, confeſtim Andronico purpuram 38
auferens, & veſtes ſcindens, circumducens per totam
civitatem, in eodem loco, in quo in Oniam impieta-
tem commiſerat, ibi homicidam è mundo ſuſtulit,
Domino illi condignam retribuente pœnam. Multis 39
autem ſacrilegiis per civitatem à Lyſimacho com-
miſſis Menelai conſilio, & divulgatâ famâ, con-
gregata eſt multitudo adverſùs Lyſimachum, multis
jam vaſis aureis exportatis. Turbis autem inſur- 40
gentibus, & irâ repletis, Lyſimachus armatis ferè
tribus millibus, iniquis manibus uti cœpit, duce
quodam (f)Tyranno: ætate pariter & (g) dementiâ
provecto. Intelligentes autem & conatum Lyſima- 41
chi, alii lapides, alii fuſtes validos arripuêre: qui-
dam verò ex vicino cinere apprehendentes, mixtum
in (h)eos qui circa Lyſimachum, jecerunt. Quam 42
ob cauſam multos quidem eorum vulnerârunt, quoſ-
dam autem & proſtraverunt, omnes verò in fugam
compulerunt: ipſum verò ſacrilegum apud ærarium
interfecerunt. De his autem inſtabat judicium 43
adverſùs Menelaum. At, cùm veniſſet rex Tyrum, 44
ad ipſum retulerunt judicium miſſi tres viri à ſenio-
ribus. Et cùm jam ſuperaretur Menelaus, promiſit 45
pecunias multas Ptolemæo Dorymenis filio, ut ſua-
deret regi. Itaque Ptolemæus adiens in quodam 46
atrio, quaſi refrigerandi gratiâ, poſitum regem, de-
duxit à ſententia: Et Menelaum quidem univerſæ 47
malitiæ reum criminibus abſolvit; miſeros autem,
qui etiamſi apud Scythas cauſam dixiſſent, abſoluti
eſſent innocentes judicati, hos morte damnavit.
Citò ergò injuſtam pœnam dederunt, qui pro civitate, 48
& populis, & ſacris vaſis cauſam perſecuti ſunt.
Quamobrèm Tyrii quoque in malefactum indignati, 49
quæ ad ſepulturam eorum pertinebant, magnificè
ſuppeditaverunt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Reverſum autem regem de locis Ciliciæ, 36
adibant Judæi ex omnibus civitatibus,
de iniquitate quæ in occidendo Chuniâ
facta fuerat: quos & multi Græci ad-
juvabant, quòd diſpliceret ipſis cædes
Chuniæ contra jus facta. Audiens au- 37
tem rex Antiochus ex animo doluit,
flevítque multùm, & reſolutus eſt do-
lore ſuo, propter mortem viri juſti,
modeſti, ac humilis, pacificique & boni.
Irâque magnâ accenſus, præcepit ſpoli- 38
ari purpurâ ſuâ Andronicum, & ſciſſis
veſtibus, traductum per totam civitatem,
in loco ubi impietatem in Chuniam
commiſerat interfecit impium, reddi-
dítque ipſi Dominus quam commeri-
tus fuerat pœnam. Congregati autem 39
Jeroſolymitani in civitate, conſcio Me-
nelao, adverſùs Lyſimachum, de auro
multo quod ſuſtulerat, ipſum interroga-
bant. Quâ famâ extra *urbem* auditâ, ve- 40
nerunt multi contra Lyſimachum: Vi-
dente autem Lyſimacho clamare turbas
& incaleſcere, arma ſumpſerunt cum Ly-
ſimacho viri quaſi tria millia: Et ma-
nibus impiis cædem cœpit: Fuit autem
ipſi adjutor, & princeps ſicariorum im-
mundus quidam & abominandus, ætate
provectus, ſenſu animi valdè alienato.
Videntes autem impetum & malitiam 41
Lyſimachi, arreptis lapidibus & fuſti-
bus, partim autem cineribus, pavorem
incuſſerunt & tumultum Lyſimachianis,
eiſque qui ab ipſo erant. Et ipſorum 42
quidem multos interfectos ſtraverunt,
alios terræ affixerunt, reliquis autem
fugientibus, ipſum templi expilatorem
juxta gazophylacium occiderunt. Ad- 43
verſùs hos autem ſtetit in judicio Me-
nelaus; Cúmque rex Tyrum veniſſet, 44
coram eo cauſam dixerunt tres viri, à
ſenioribus ſynagogæ miſſi. Et cùm 45
jam vinci ſe videret Menelaus, promi-
ſit dona multa Ptolemæo, ut perſuade-
ret regi: Et acceptum regem Ptolo- 46
mæus ſeduxit ab eis paululum, quaſi re-
quieſcendi cauſâ, & animum ejus mu-
tavit. Et Menelaum, qui omnium ma- 47
lorum cauſa fuerat, abſolvit ab accu-
ſatoribus ſuis, pauperes autem illos ac
miſeros, qui etiamſi coram Scythis cau-
ſam dixiſſent, abſoluti fuiſſent, morte
damnavit. Statimque impoſita eſt mul- 48
cta civibus, quaſi pro injuria pendenda
pro civitate, & populo, & vaſis ſacris.
Quare & Tyriis ipſis diſplicuit judicium 49
iniquum, quòd ſine cauſa viros interfe-
ciſſet, qui & acceptos ipſos ſepeli-
verunt cum honore magno.

Versio VULG. LAT.

50 Menelaus autem, propter eorum, qui in potentia erant,
avaritiam, permanebat in potestate, crescens in
malitia ad insidias civium.

CAP. V.

1 Eodem tempore Antiochus secundam profectionem
2 paravit in Ægyptum. Contigit autem per
universam Jerosolymorum civitatem videri diebus
quadraginta per aëra equites discurrentes, auratas stolas
3 habentes, & hastis, quasi cohortes, armatos, Et
cursus equorum per ordines digestos, & congressiones
fieri cominùs, & scutorum motus, & galeatorum
multitudinem gladiis districtis, & telorum jactus, &
aureorum armorum splendorem, omnísque generis
4 loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum
5 monstra converti. Sed cùm falsus rumor exîsset, tanquam
vitâ excessisset Antiochus, assumptis Jason non
minùs mille viris, repentè aggressus est civitatem: &
civibus ad murum convolantibus, ad ultimum apprehensâ
6 civitate, Menelaus fugit in arcem: Jason verò
non parcebat in cæde civibus suis, nec cogitabat prosperitatem
adversùm cognatos malum esse maximum,
arbitrans hostium & non civium se trophæa capturum.
7 Et principatum quidem non obtinuit, finem
verò insidiarum suarum confusionem accepit, & profugus
8 iterùm abiit in Ammanitem. Ad ultimum,
in exitium sui conclusus ab Areta Arabum tyranno,
fugiens de civitate in civitatem, omnibus
odiosus, ut refuga legum & execrabilis, ut patriæ &
9 civium hostis, in Ægyptum extrusus est: Et qui multos
de patria sua expulerat, peregrè periit, Lacedæmonas
profectus, quasi pro cognatione ibi refugium
10 habiturus: Et qui insepultos multos abjecerat,
ipse & illamentatus, & insepultus abjicitur, sepulturâ
neque peregrinâ usus, neque patrio sepulchro
participans.

MACHABÆORUM II.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

50 Ὁ δὲ Μενέλαος διὰ τὰς τῶν κρατούντων πλεονεξίας, ἔμενεν ἐπὶ (α) τῆς
ἀρχῆς, ἐπιφυόμενος τῇ κακίᾳ, μέγας τῶν πολιτῶν ἐπίβουλος
καθεστώς.

MS. A. (α) τῇ ἀρχῇ,

ΚΕΦ. ε΄.

1 Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν δευτέραν ἔφοδον ὁ Ἀντίοχος εἰς
2 Αἴγυπτον ἐστείλατο. Συνέβη δὲ καθ' ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας
(α) τεσσαράκοντα φαίνεσθαι διὰ (β) τοῦ ἀέρος τρέχοντας ἱππεῖς
διαχρύσους στολὰς ἔχοντας, καὶ λόγχας σπειρηδὸν (γ) ἐξωπλισμένους,
3 Καὶ ἴλας ἵππων διατεταγμένας, καὶ προσβολὰς γινομένας,
καὶ καταδρομὰς ἑκατέρων, καὶ ἀσπίδων κινήσεις, καὶ (δ) καμάκων
πλήθη, καὶ μαχαιρῶν σπασμούς, καὶ βελῶν βολάς, καὶ
4 χρυσῶν κόσμων ἐκλάμψεις, καὶ παντοίους θωρακισμούς. Διὸ
5 πάντες ἠξίουν ἐπ' ἀγαθῷ τὴν ἐπιφάνειαν (ε) γεγενῆσθαι. Γενομένης
δὲ λαλιᾶς ψευδοῦς, ὡς (ζ) μετηλλαχότος τὸν βίον Ἀντιόχου,
παραλαβὼν ὁ Ἰάσων οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων, αἰφνιδίως ἐπὶ τὴν πόλιν
συνετελέσατο ἐπίθεσιν. Τῶν δὲ ἐπὶ τῷ τείχει συνελασθέντων, καὶ
τέλος ἤδη καταλαμβανομένης τῆς πόλεως, ὁ Μενέλαος εἰς τὴν
6 ἀκρόπολιν ἐφυγάδευσεν. Ὁ δὲ Ἰάσων ἐποιεῖτο σφαγὰς (η) τῶν πολιτῶν
τῶν ἰδίων ἀφειδῶς, οὐ συννοῶν τὴν εἰς (θ) τοὺς συγγενεῖς εὐημερίαν,
δυσημερίαν εἶναι τὴν μεγίστην· δοκῶν δὲ πολεμίων καὶ (ι) οὐχ ὁμοεθνῶν
7 τρόπαια καταβάλλεσθαι. Τῆς μὲν ἀρχῆς οὐκ ἐκράτησε, τὸ δὲ
τέλος τῆς ἐπιβουλῆς αἰσχύνην λαβών, φυγὰς πάλιν εἰς τὴν Ἀμμανῖτιν
8 (κ) ἀπῆλθεν. Πέρας οὖν κακῆς (λ) ἀναστροφῆς ἔτυχεν ἐγκλεισθεὶς
πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων τύραννον, πόλιν ἐκ πόλεως
φεύγων, διωκόμενος ὑπὸ πάντων, (μ) καὶ στυγούμενος ὡς τῶν νόμων
ἀποστάτης, καὶ βδελυσσόμενος ὡς πατρίδος καὶ πολιτῶν δήμιος,
9 εἰς Αἴγυπτον (ν) συνεβράσθη. Καὶ ὁ (ξ) συχνοὺς τῆς πατρίδος
ἀποξενώσας, ἐπὶ ξένης ἀπώλετο πρὸς Λακεδαιμονίους
10 ἀναχθείς, ὡς διὰ τὴν συγγένειαν τευξόμενος σκέπης. Καὶ
ὁ πλῆθος ἀτάφων ἐκρίψας ἀπένθητος ἐγενήθη, καὶ κηδείας οὐδ'
(ο) ἡστινοσοῦν οὔτε πατρῴου (π) τάφου μετέσχε.

MS. A. (α) τεσσεράκοντα (β) τῶν ἀέρων (γ) ἐξωπλισμένους, καὶ μαχαιρῶν σπασμούς, Καὶ εἴλας (δ)* καμάτων πλήθη,
καὶ βελῶν βολάς, καὶ χρυσέων (ε) γεγενῆσθαι. (ζ) μετηλλαχόντος Ἀντιόχου τὸν βίον, (η) τῆς πόλεως (θ) τὴν (ι) οὐκ (κ) παρῆλθεν.
(λ) καταστροφῆς (μ) στυγούμενος (ν) ἐξεβράσθη. (ξ) συγχεῦς (ο) ἤστινος οὔτε (π) νομοῦ

Interp. LAT.

Menelaus autem, propter eorum qui in potentia 50
erant, avaritiam, permanebat in principatu,
crescens in malitia, magnus civium insidiator
constitutus.

CAP. V.

Circa hoc autem tempus Antiochus secundam 1
profectionem paravit in Ægyptum. Contigit autem 2
per universam civitatem ferè per dies quadraginta
videri per aëra equites currentes, auratas
stolas habentes, & hastis, quasi cohortes, armatos,
Et turmas equorum per ordinem digestas, 3
& congressiones fieri, & incursiones utrinque,
& scutorum motus, & spiculorum multitudines,
& gladiorum eductiones, & telorum jactus, &
aureorum ornamentorum splendores, omnisque generis
loricas. Quamobrèm omnes rogabant in bonum 4
ostenta converti. Sed cùm falsus rumor exisset, 5
tanquam vitâ excessisset Antiochus; assumptis
Jason non minùs mille viris, aggressus est civitatem
repenté. His autem ad murum compulsis,
& ad ultimum jam apprehensâ civitate, Menelaus
fugit in arcem. Jason verò non parcebat in cæde 6
civibus suis, non cogitans, prosperitatem adversùs
cognatos, calamitatem esse maximam. Arbitrans
autem, hostium & non civium se trophæa
dejicere, Principatum quidem non obtinuit, finem 7
verò insidiarum confusionem accipiens, profugus
iterùm abiit in Ammanitem. Itaque ad ultimum 8
nactus malum (a) reditum, est inclusus apud Aretam
Arabum tyrannum, fugiens de civitate in
civitatem, expulsus ab omnibus, odiosus & refuga
legum, & execrabilis ut patriæ & civium
hostis, in Ægyptum extrusus est: Et qui multos 9
de patria expellendo peregrinos fecerat, peregrè
periit, ad Lacedæmonas delatus, quasi pro cognatione
refugium habiturus. Et qui insepultos multos 10
abjecerat; (b) illamentatus fuit, neque exequiis
ullis omninò, neque patrio sepulchro participavit.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

50 [illegible]

* ܩܦܠܐܘܢ * ܗ *

1 2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

10 [illegible]

Menelaus autem misit qui exigerent 50
mulctam iniquam quam promiserat,
crescebátque malitiâ & fortificabatur,
magnúsque civibus suis adversarius
fuit.

CAP. V.

Hoc eodem tempore profectus est 1
secundò Antiochus in Ægyptum. Contigit 2
autem, per totam civitatem, quasi
quadraginta diebus videri discurrentes
in aëre equites, indutos stolis aureis,
hastas tenentes, & panopliis accinctos:
Frænati erant equi eorum, & huc illuc 3
discurrebant, sublatis scutis, gladiis evaginatis,
tensísque arcubus, loricas
induti, omniáque quibus pugnatur arma
ex auro accincti, splendebant autem
simul omnes & fulgebant. Populus 4
autem omnis precibus petebat,
hoc ostentum in bonum converti. Eodem 5
tempore fama invaluit de Antiocho,
mortuum eum esse: Et Jason,
assumptis quasi mille viris, repentè venit,
impetumq; in civitatem fecit, premebátque,
& invalescebat in civitatem, & multi
è populo cursu ascendebant in murum,
quia propè erat civitas ut periret,
Menelaus autem in arcem fugiens
ascendit. Jason autem cives suos interficiebat, 6
non respiciens impius, nec
considerans, gaudium suum tristitiam
plenam esse, & dolorem magnum,
Qui bellum & cædem magnam civium 7
suorum & gentis suæ faciebat, & his
omnibus factis principatum tenere non
potuit, sed extremum ejus pudor fuit,
& dimisso *principatu* rursus in Ammonitidem
fugit. Finis ejus demùm malus 8
& amarus fuit; captus enim ab
Aretâ Arabum rege, evasit inde, &
fugiens de civitate in civitatem, persequentibus
omnibus tanquam apostatam
legis, & spernentibus contemnentibúsque
tanquam civitatis & populi
sui proditorem, cum pudore magno
in Ægyptum fugit. Utque fimus de 9
ædibus projicitur, sic de loco suo ejectus,
Lacedæmone, in terra peregrina periit,
eò profectus, tanquam ad cognatos, ut
refugium inveniret apud eos; Ibíque 10
mortuus, non est dignus habitus sepulchro
parentum, non fletu, non luctu,
non illis omnibus quibus sepeliuntur
homines.

Versio VULG. LAT.

11 His itaque gestis, suspicatus est rex societatem deserturos
Judæos, & ob hoc profectus ex Ægypto efferatis
12 animis, civitatem quidem armis cepit. Jussit
autem militibus interficere, nec parcere occursantibus,
13 & per domos ascendentes trucidare. Fiebant
ergò cædes juvenum ac seniorum, & mulierum & natorum
exterminia, virginúmque & parvulorum neces.
14 Erant autem toto triduo octoginta millia interfecti,
quadraginta millia vincti, non minus autem venundati.
15 Sed nec ista sufficiunt: ausus est etiam intrare
templum universâ terrâ sanctius, Menelao ductore,
16 qui legum & patriæ fuit proditor: Et scelestis
manibus sumens sancta vasa, quæ ab aliis regibus
& civitatibus erant posita ad ornatum loci, & gloriam,
17 contrectabat indignè, & contaminabat. Ita alienatus
mente Antiochus, non considerabat, quòd
propter peccata habitantium civitatem, modicùm
Deus fuerat iratus: propter quod & accidit circa locum
18 despectio: Alioquin nisi contigisset eos multis
peccatis esse involutos, sicut Heliodorus, qui missus
est à Seleuco rege ad expoliandum ærarium, etiam
hic statim adveniens flagellatus, & repulsus utique
19 fuisset ab audacia. Verùm non propter locum, gentem;
20 sed propter gentem, locum Deus elegit. Ideóque
& ipse locus particeps factus est populi malorum:
posteà autem fiet socius bonorum, & qui derelictus
in ira Dei omnipotentis est, iterùm in magni
Domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur.
21 Igitur Antiochus mille & octingentis ablatis
de templo talentis, velociter Antiochiam regressus
est, existimans se præ superbia terram ad navigandum,
pelagus verò ad iter agendum deducturum propter
22 mentis elationem. Reliquit autem & præpositos
ad affligendam gentem: Jerosolymis quidem Philippum
genere Phrygem, moribus crudeliorem eo ipso,
23 à quo constitutus est: In Garizim autem Andronicum
& Menelaum, qui graviùs quàm cæteri imminebant
civibus.

MACHABÆORUM II.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

11 Προσπεσόντων δὲ τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν γεγονότων, διέλαβεν ἀποστατεῖν
τὴν Ἰουδαίαν· ὅθεν ἀναζεύξας ἐξ Αἰγύπτου τεθηριωμένος
12 τῇ ψυχῇ, ἔλαβε τὴν μὲν πόλιν (α) δοριάλωτον. Καὶ ἐκέλευσε τοῖς
στρατιώταις κόπτειν ἀφειδῶς τοὺς ἐμπίπτοντας, καὶ τοὺς (β) εἰς τὰς οἰκίας
13 ἀναβαίνοντας κατασφάζειν. Ἐγίνοντο δὲ νέων καὶ πρεσβυτέρων
ἀναιρέσεις, (γ) ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ἀφανισμός, παρθένων
14 τε καὶ νηπίων σφαγαί. Ὀκτὼ δὲ μυριάδες ἐν ταῖς πάσαις ἡμέραις
τρισὶ κατεφθάρησαν, (δ) τέσσαρες μὲν ἐν χειρῶν (ε) νομαῖς, οὐχ ἧττον δὲ
15 τῶν ἐσφαγμένων ἐπράθησαν. (ζ) Καὶ οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ τούτοις, κατετόλμησεν
εἰς τὸ πάσης τῆς γῆς ἁγιώτατον ἱερὸν εἰσελθεῖν, ὁδηγὸν
ἔχων τὸν Μενέλαον, τὸν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος προδότην
16 γεγονότα. Καὶ ταῖς μιαραῖς χερσὶ τὰ ἱερὰ σκεύη λαμβάνων,
καὶ τὰ (η) ὑπ' ἄλλων βασιλέων ἀνατεθέντα πρὸς αὔξησιν καὶ δόξαν
17 τοῦ τόπου καὶ τιμήν, ταῖς βεβήλοις χερσὶ (θ) συσσύρων ἐπεδίδου. Καὶ
ἐμετεωρίζετο τὴν διάνοιαν ὁ Ἀντίοχος, οὐ συνορῶν ὅτι διὰ τὰς
ἁμαρτίας τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἀπώργισται βραχέως ὁ δεσπότης,
18 διὸ γέγονε περὶ τὸν τόπον παρόρασις. Εἰ δὲ μὴ (ι) συνέβαινε προσενέχεσθαι
πολλοῖς ἁμαρτήμασι, καθάπερ (κ) ὁ Ἡλιόδωρος ὁ πεμφθεὶς
ὑπὸ Σελεύκου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ γαζοφυλακίου,
19 οὗτος προαχθεὶς παραχρῆμα μαστιγωθεὶς ἀνετράπη τοῦ θράσους. Ἀλλ'
οὐ διὰ τὸν τόπον τὸ ἔθνος, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔθνος τὸν τόπον ὁ Κύριος
20 ἐξελέξατο. Διόπερ καὶ αὐτὸς ὁ τόπος συμμετασχὼν (λ) τῶν τοῦ ἔθνους
δυσπετημάτων γενομένων, ὕστερον εὐεργετημάτων (μ) ὑπὸ τοῦ Κυρίου
ἐκοινώνησε· καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῇ τοῦ παντοκράτορος ὀργῇ, πάλιν
ἐν τῇ τοῦ μεγάλου δεσπότου καταλλαγῇ μετὰ πάσης δόξης ἐπανωρθώθη.
21 Ὁ (ν) γοῦν Ἀντίοχος ὀκτακόσια πρὸς τοῖς χιλίοις ἀπενεγκάμενος
ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάλαντα, θᾶττον εἰς (ξ) Ἀντιόχειαν ἐχωρίσθη,
οἰόμενος ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας τὴν μὲν γῆν (ο) πλωτήν, καὶ τὸ πέλαγος
22 πορευτὸν θέσθαι διὰ τὸν μετεωρισμὸν τῆς καρδίας. Κατέλιπε δὲ καὶ
ἐπιστάτας τοῦ κακοῦν τὸ γένος, ἐν μὲν Ἱεροσολύμοις Φίλιππον, τὸ μὲν
23 γένος Φρύγα, τὸν δὲ τρόπον βαρβαρώτερον ἔχοντα τοῦ καταστήσαντος.
Ἐν δὲ Γαριζὶν Ἀνδρόνικον, πρὸς δὲ τούτοις Μενέλαον, ὃς
χείριστα τῶν ἄλλων ὑπερῄρετο τοῖς πολίταις,

MS. A. (α) δυσάλωτον. (β) ἐν ταῖς οἰκίαις (γ) ἀνήβων τε (δ) τέσσαρας (ε) νομοῖς, (ζ) Οὐκ (η) ὑπὸ πολλῶν βασιλέων ἀνασταθέντα (θ)
συνσύρων. Καὶ (ι) συνέβη προσενέχεσθαι (κ) ἦν ὁ (λ) τοῦ (μ) ἐκοινώνησαν· καὶ ὁ καταληφθεὶς (ν) οὖν (ξ) τὴν Ἀντιόχειαν (ο)* πρώτην,

Interp. LAT.

Cùm innotuissent autem regi, pro his rebus gestis 11
suspicatus est societatem deserturos Judæos: & ob
hoc profectus ex Ægypto, efferatus animo, civitatem
quidem armis cepit. Jussit autem militibus 12
interficere occursantes, nemini parcendo, & eos qui
in domos ascenderent, trucidare. Fiebant ergò cædes 13
juvenum ac seniorum, virorúmque & mulierum,
& natorum exterminium, virginumque &
parvulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta 14
millia interfecti, quadraginta quidem millia
in ipso manuum conflictu. Non minus autem jugulatis
venundati. Non contentus autem his, ausus 15
est intrare templum universæ terræ sanctissimum,
Menelao ductore, qui legum & patriæ fuit proditor:
Et scelestis manibus sumens sancta vasa, etiam quæ 16
ab aliis (c) regibus erant posita ad augmentum, &
gloriam loci, & honorem, prophanis manibus contrectans
procedebat. Et elevatus est mente Antiochus, 17
non considerans, quòd propter peccata habitantium
civitatem, modicum Dominus fuerat iratus:
propter quod accidit circa locum despectio.
Alioquin, nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos; 18
sicut Heliodorus, qui missus est à Seleuco
rege ad visitationem ærarii, hic adveniens statim
flagellatus, repulsus fuisset ab audacia. Verùm 19
non propter locum gentem, sed propter gentem locum
Dominus elegit. Ideóque & ipse locus particeps factus 20
malorum gentis, quæ acciderunt, posteà beneficiorum
à Domino particeps fuit: & qui derelictus
in ira Omnipotentis fuit; iterùm in magni Domini
reconciliatione cum summa gloria exaltatus est.
Igitur Antiochus mille & octingentis ablatis de 21
templo talentis, velociter Antiochiam regressus est,
existimans præ superbia se terram quidem navigabilem,
pelagus verò deambulabile facturum propter
cordis elationem. Reliquit autem & præpositos ad 22
affligendam gentem, Hierosolymis quidem Philippum,
genere quidem Phrygem, moribus autem magis barbarum
eo ipso à quo constitutus est: In Garizin 23
autem Andronicum: præterea verò Menelaum, qui
graviùs quàm cæteri, imminebat civibus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 [illegible]

12 [illegible]

13 [illegible]

14 [illegible]

15 [illegible]

16 [illegible]

17 [illegible]

18 [illegible]

19 20 [illegible]

21 [illegible]

22 [illegible]

23 [illegible]

Cùm autem de his omnibus quæ acciderant 11
regi misissent, putabat defectionem
struere Judæam. Festinatò igitur ex
Ægypto reversus cum ira & furore, multos
in civitate gladio interfecit. Præceperat 12
enim servis suis, ut omnes qui
in manus suas caderent, occiderent sine
misericordia: sed & in domos ingressi
interficiebant. Facta est itaq; cædes senum 13
& puerorũ, juvenum & virginum:
filiíque ac filiæ cum parvulis interibant.
Adeò ut tribs diebs interierint perditáq; 14
sint octoginta millia, cæsis quadraginta,
reliquis in servitutem venundatis. Neq; 15
hisce omnibus contentus rex, ausus est
præterea ingredi templum illud magnum
& sanctum, per totam terram gloriosum;
Dux enim ei erat Menelaus, legis traditor
& terræ suæ. Accipiénsque manibus 16
immundis vasa sancta, etiam quæ
ab aliis regibus data fuerant, quæque à
civitatibus reposita in honorem & magnitudinem
& gloriam templi, per totum
Sanctuarium in honorem ejus, manibus
suis immundis accipiens dedit
eis. Elatus autem superbiâ mentis suæ 17
Antiochus non respiciebat neque considerabat,
propter peccata incolarum
civitatis iratum Dominum, in tempus
exiguum aspectum suum à loco avertisse.
Nam si peccatis multis impliciti 18
non fuissent, non hæc passi fuissent, nec
tulissent. Ut cùm missus est à Seleuco rege
Heliodorus propter thesaurum Gazophylacii:
Quò cùm ingredi vellet, immissi
sunt ipsi flagellatores amari, itaque
à cogitatione sua altâ humiliatus, reversus
est. Non enim propter locum, populum, 19
sed propter populum locum elegit
Dominus. Propterea cum populo, 20
locus etiam malorum populi vindictam
tulit: Et postea cùm existeret redemptiò
à Domino, bonorum ipsius particeps
factus est. Templum quòd Dei
irâ relictum fuerat, rursus consilio Altissimi
honori magno restitutum est.
Antiochus autem mille octingenta talenta 21
de templo sustulit, & festinans
subitò Antiochiam profectus est: Putavítque
præ superbia suâ terram se in
mare versurum, mare autem in aridam,
adeò multùm animi superbiâ sublatus
erat. Reliquit autem præfectos qui 22
Gentem nostram affligerent, Jerosolymis
autem Philippum genere Phrygem,
mente immundum, tyrannum, & abominandum,
pejorem eo qui ipsum reliquerat.
Gazaris autem Andronicum, 23
cúmque ipsis Menelaum misit, qui utrumque
iniquitate & superbiâ maleficiisque
in cives suos superabat.

Verſio VULG. LAT.

24 Cúmque appoſitus eſſet contra Judæos, miſit odioſum principem Apollonium cum exercitu viginti & duobus millibus, præcipiens ei omnes perfectæ ætatis in-
25 terficere, mulieres ac juvenes vendere. Qui cùm veniſſet Jeroſolymam, pacem ſimulans, quievit uſque ad diem ſanctum ſabbati: & tunc feriatis Judæis, arma
26 capere ſuis præcepit. Omnéſque qui ad ſpectaculum proceſſerant, trucidavit: & civitatem cum armatis diſcurrens, ingentem multitudinem peremit.
27 Judas autē Machabæus, qui decimus fuerat, ſeceſſerat in deſertum locum, ibíque inter feras vitam in montibus cum ſuis agebat: & fœni cibò veſcentes, demorabantur, ne participes eſſent coinquinationis.

CAP. VI.

1 SEd non poſt multum temporis, miſit rex ſenem quendam Antiochenum, qui compelleret Judæos, ut
2 ſe transferrent à patriis & Dei legibus: Contaminare etiam quod in Jeroſolymis erat templū, & cognominare Jovis Olympii: & in Gazirim, prout erant hi, qui locum inhabitabant, Jovis Hoſpitalis.
3 Peſſima autem & univerſis gravis erat malorum in-
4 curſio: Nam templum luxuriâ & comeſſationibus Gentium erat plenum, & ſcortantium cum meretricibus, ſacratíſque ædibus mulieres ſe ultrò ingere-
5 bant, intrò ferentes ea, quæ non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legibus prohibebantur.
6 Neque autem ſabbata cuſtodiebantur, neque dies ſolennes patrii ſervabantur, nec ſimpliciter Judæum ſe
7 eſſe quiſquam confitebatur. Ducebantur autem cum amara neceſſitate in die natalis regis ad ſacrificia: &, cùm Liberi ſacra celebrarentur, cogebantur hederâ
8 coronati Libero circuire. Decretum autem exiit in proximas Gentilium civitates, ſuggerentibus Ptolemæis, ut pari modo & ipſi adverſùs Judæos agerent,
9 ut ſacrificarent: Eos autem, qui nollent tranſire ad inſtituta Gentium, interficerent: erat ergò videre miſeriam.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Βʹ.

24 Ἀπεχθῆ δὲ πρὸς τοὺς πολίτας Ἰουδαίους ἔχων διάθεσιν, ἔπεμψε δὲ τὸν μυσάρχην Ἀπολλώνιον μετὰ στρατεύματος (α) δισμυρίων
25 πρὸς τοῖς δισχιλίοις, προστάξας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατασφάξαι, τὰς δὲ γυναῖκας ϗ (β) νεωτέρους πωλεῖν. Οὗτος δὲ παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, ϗ τὸν εἰρηνικὸν ὑποκριθεὶς, ἐπέσχεν ἕως
26 τῆς ἁγίας ἡμέρας τοῦ σαββάτου· ϗ λαβὼν ἀργοῦντας τοὺς Ἰουδαίους, τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν ἐξοπλησίαν παρήγγειλε. Καὶ τοὺς (γ) ἐξελθόντας
27 πάντας ἐπὶ τὴν θεωρίαν συνεξεκέντησε, ϗ εἰς τὴν πόλιν σὺν τοῖς ὅπλοις εἰσδραμὼν ἱκανὰ (δ) κατέστρωσε πλήθη. Ἰούδας δὲ (ε) ὁ Μακκαβαῖος δέκατός που (ζ) γενηθεὶς, ϗ ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἔρημον, θηρίων τρόπον ἐν τοῖς ὄρεσι διέζη σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ, ϗ τὴν χορτώδη τροφὴν σιτούμενοι διετέλουν, πρὸς τὸ μὴ μετασχεῖν τοῦ μολυσμοῦ.

MS.A. (α) δισμυρίους δὲ τοῖς (β) τοὺς νεωτέρους (γ) ἐλθόντας (δ) κατέστησεν (ε) ὁ καὶ Μακκαβαῖος (ζ) γεννηθεὶς, καὶ ἀναχωρήσας ἐν τοῖς ὄρεσιν θηρίων τρόπον διέζη

ΚΕΦ. ϛʹ.

1 Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γέροντα Ἀθηναῖον, ἀναγκάζειν τοὺς Ἰουδαίους μεταβαίνειν (α) ἐκ τῶν πατρῴων
2 νόμων, ϗ τοῖς τοῦ Θεοῦ (β) νόμοις μὴ πολιτεύεσθαι, Μολῦναι δὲ ϗ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεὼν, ϗ προσονομάσαι Διὸς Ὀλυμπίου, ϗ τὸν ἐν (γ) Γαριζὶν, καθὼς ἐτύγχανον οἱ τὸν τόπον οἰκοῦντες, (δ) Διὸς
3 Ξενίου. Χαλεπὴ δὲ ϗ τοῖς (ε) ὄχλοις ἦν καὶ δυσχερὴς ἡ ἐπίτασις τῆς
4 κακίας. Τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτίας ϗ (ζ) κώμων ἐπεπληροῦτο ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ῥαθυμούντων μεθ' ἑταιρῶν, ϗ ἐν τοῖς ἱεροῖς (η) περιβόλοις γυναιξὶ πλησιαζόντων, ἔτι δὲ τὰ μὴ καθήκοντα ἔνδον (θ) φερόντων.
5 Τὸ δὲ θυσιαστήριον τοῖς (ι) ἀποδιεσταλμένοις ἀπὸ τῶν νόμων ἀθεμίτοις
6 ἐπεπλήρωτο. Ἦν δ' οὔτε σαββατίζειν, οὔτε πατρῴους ἑορτὰς
7 διαφυλάττειν, οὔτε ἁπλῶς Ἰουδαῖον ὁμολογεῖν εἶναι. (κ) Ἤγοντο δὲ μετὰ πικρᾶς ἀνάγκης εἰς τὴν κατὰ μῆνα τοῦ βασιλέως γενέθλιον ἡμέραν ἐπὶ σπλαγχνισμόν· γενομένης δὲ Διονυσίων ἑορτῆς, (λ) ἠναγκάζοντο
8 οἱ Ἰουδαῖοι κισσοὺς ἔχοντες πομπεύειν τῷ Διονύσῳ. Ψήφισμα δὲ ἐξέπεσεν εἰς τὰς (μ) ἀστυγείτονας πόλεις Ἑλληνίδας, Πτολεμαίων ὑποθεμένων τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἄγειν ϗ σπλαγ-
9 χνίζειν. Τοὺς δὲ μὴ προαιρουμένους μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ Ἑλληνικὰ, κατασφάζειν. παρῆν οὖν ὁρᾶν τὴν ἐνεστῶσαν ταλαιπωρίαν.

MS.A. (α) ἀπὸ τῶν πατρίων (β) νόμου (γ) Γαριζεὶ, (δ) Διοξενίου. (ε) * ὅλοις ἦν δυσχερὴς (ζ) κώμων ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπεπληροῦτο ῥαθυμούντων (η) * περιβόλων (θ) εἰσφερόντων. (ι) ἀποδιεσταλμένων (κ) Ἦγον (λ) ἠνεγκάζοντο κισσοὺς (μ) * ἀστυγεῖς Ἑλληνίδας πόλις, Πτολεμαὶς ὑποθεμένου

Interp. LAT.

Inimicè autem erga cives Judæos affectus, miſit 24 *verò odioſum principem Apollonium, cum exercitu viginti & duorum millium, præcipiens omnes perfectæ ætatis interficere, mulieres autem ac juvenes vendere. Qui cùm veniſſet Hieroſolymam,* 25 *& pacificum ſe ſimulâſſet; quievit uſque ad diem ſanctum ſabbati: & nactus feriatos Judæos, arma capere ſuis præcepit: Omneſque ſimul qui ad ſpe-* 26 *ctaculum proceſſerant, trucidavit: & civitatem cum armatis diſcurrens, ingentem multitudinem peremit. Judas autem Maccabæus, qui decimus* 27 *fuerat, & ſeceſſerat in deſertum, ferarum more vitam in montibus cum ſuis agebat: & fœni cibo veſcentes demorabantur, ne participes eſſent coinquinationis.*

CAP. VI.

SEd non poſt multum tempus miſit rex ſenem Athe- 1 *nienſem, compellere Judæos, ut ſe transferrent à patriis legibus: nec ſe Dei legibus regerent: Con-* 2 *taminare etiam quod in Hieroſolymis erat, templum, & cognominare Jovis Olympii, & quod in Garizin, prout erant hi qui locum inhabitabant, Jovis Hoſpitalis. Difficilis autem etiam turbis erat, & gra-* 3 *vis malorum incurſio. Nam templum luxuriâ &* 4 *comeſſationibus erat plenum à gentibus ſcortantibus cum ſodalibus, & in ſacris ſeptis cum mulieribus ſe miſcentibus; præterea verò intrò ferentibus ea quæ non licebant. Altare etiam plenum erat illicitis,* 5 *quæ legibus prohibebantur. Neque autem ſabbata* 6 *cuſtodire erat, neque dies ſolennes patrios ſervare, neque omninò ſe Judæum confiteri. Ducebantur* 7 *autem cum amarâ neceſſitate, in die qui per menſem natali regis ad viſcerationem; & cùm celebraretur Bacchanalium ſolennitas, cogebantur Judæi hederas habentes, pompam agere Baccho. Decretum* 8 *autem exiit in proximas civitates Græcas, (a) ſuggerentibus Ptolemæis, eandem rationem contra Judæos adhibere, & ſacrificare: Eos autem, qui* 9 *nollent tranſire ad Græcos ritus, jugulare. Erat ergò videre præſentem miſeriam.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

Antiochus autem præ furore dura co- 24 gitans de Judæis, Apollonium omnium immundorum principem miſit cum exercitu viginti duorum millium, ut ſenes ætate provectos occiderent, mulieres autem junioréſque venderent. Hic 25 Jeroſolyma veniens dolo, cum ipſis pacifica locutus eſt: Cúmque diem ſanctum ſabbati expectâſſet, videns Judæos otium agere, armavit omnes qui cum ipſo erant: Præcepitque ut omnes, 26 qui, tanquam ad ſpectaculum civitatem egreſſi erant, interficerent: Et ad ci- 27 vitatem currens, armatúſque ingreſſus ipſe & exercitus ejus, interfecit populum multum. Judas autem Maccabæus 28 novem aliis comitatus, ſecedens in eremum abiit: qui ferarum inſtar, in montibus habitantes, radicibus herbarum terræ victitabant, ne pollutionis participes eſſent.

CAP. VI.

POſt paulum autem temporis miſit 1 rex alium quendam Athenienſem, ut cogeret Judæos tranſgredi leges & præcepta patrum ſuorum, neque vitam ex lege Dei inſtituerent: Templum autem 2 Jeroſolymitanum polluerent & dei cœlorum Olympii, nominarent, Gaziratanum autem, dei cœlorum Hoſpitalis; prout hoſpites erant qui locum habitabant. Dura enim & amara erat triſtitia & 3 afflictio quæ omnibus acciderat. Tem- 4 plum enim odoribus, & conviviis, & hilaritatibus Gentilibus plenum erat, magnoperéque ipſum ſpernebant, etiam cum mulieribus per totum peribolum coëuntes, & quæ nefas erat, inferentes. Altare autem quod ſeparationi legali 5 inſtitutum fuerat, plenum erat omni pollutione & immunditiâ. Adeò au- 6 tem invaluerat afflictio, ne quis ſabbatum poſſet, vel feſta patrum agere & obſervare: vel verbis Judæum ſe profiteri. Singulis autem menſibus, in 7 natali regis, vi amarâ adigebant eos ad ſacrificandum. Fuit autem feſtum quoddam Dionyſiorū: & cogebant ipſos ſumtis thyrſis circumire ludentes die Dionyſiorum. Miſit etiam præceptum 8 ad urbes Gentilium quæ propè erant, & Ptolemaidem, quæ eodem modo Judæos affligebant, *ut qui* auſcultarent ipſis, & facerent quæ vellent, eis miſericordiam impenderent; Qui autem ad ſep- 9 ſum Gentilem converti nollent, interficerent: Ut autem videat quis & affligatur ſuper mœrore & afflictione ejus:

Verſio VULG. LAT.

10 Duæ enim mulieres delatæ ſunt natos ſuos circumciḍiſſe: quas, infantibus ad ubera ſuſpenſis, cùm publicè per civitatem circumduxiſſent, per muros præci-
11 pitaverunt. Alii verò ad proximas coëuntes ſpeluncas, & latenter ſabbati diem celebrantes, cùm indicati eſſent Philippo, flammis ſuccenſi ſunt, eò quòd verebantur, propter religionem & obſervantiam,
12 manu ſibimet auxilium ferre. Obſecro autem eos, qui hunc librum lecturi ſunt, ne abhorreſcant propter adverſos caſus, ſed reputent, ea quæ acciderunt, non ad interitum, ſed ad correptionem eſſe ge-
13 neris noſtri. Etenim multo tempore non ſinere peccatoribus ex ſententia agere, ſed ſtatim ultiones ad-
14 hibere, magni beneficii eſt indicium. Non enim, ſicut in aliis nationibus, Dominus patienter expectat, ut eas, cùm judicii dies advenerit, in plenitudine pec-
15 catorum puniat: Ita & in nobis ſtatuit, ut peccatis noſtris in finem devolutis, ita demum in nos vindicet.
16 Propter quod nunquam quidem à nobis miſericordiam ſuam amovet: corripiens verò in adverſis, po-
17 pulum ſuum non derelinquit. Sed hæc nobis ad communionem legentium dicta ſint paucis. Jam au-
18 tem veniendum eſt ad narrationem. Igitur Eleazarus unus de primoribus ſcribarum, vir ætate provectus, & vultu decorus, aperto ore hians compelleba-
19 tur carnem porcinam manducare. At ille glorioſiſſimam mortem magìs quàm odibilem vitam comple-
20 ctens, voluntariè præibat ad ſupplicium. Intuens autem quemadmodùm oportet accedere; patienter ſuſtinens, deſtinavit non admittere illicita propter vi-
21 tæ amorem. Hi autem qui aſtabant, iniquâ miſeratione commoti, propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum ſecretò rogabant afferri carnes, quibus veſci ei licebat, ut ſimularetur manducâſſe, ſicut rex
22 imperaverat, de ſacrificii carnibus: Ut, hoc facto, à morte liberaretur: & propter veterem viri amici-
23 tiam, hanc in eo faciebant humanitatem. At ille cogitare cœpit ætatis ac ſenectutis ſuæ eminentiam dignam, & ingenitæ nobilitatis canitiem, atque à puero optimæ converſationis actus: & ſecundùm ſanctæ & à Deo conditæ legis conſtituta, reſpondit citò, dicens; præmitti ſe velle in infernum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Βʹ.

10 Δύο γὰρ γυναῖκες (α) ἀνηνέχθησαν περιτετμηκυῖαι τὰ (β) τέκνα αὐτῶν· τούτων δὲ ἐκ τῶν μαστῶν κρεμάσαντες τὰ βρέφη, καὶ δημοσίᾳ περιαγαγόντες αὐτὰς τὴν πόλιν, κατὰ τοῦ τείχους ἐκρήμνισαν.
11 Ἕτεροι δὲ πλησίον συνδραμόντες εἰς τὰ σπήλαια, λεληθότως ἄγειν τὴν ἑβδομάδα, μηνυθέντες τῷ Φιλίππῳ συνεφλογίσθησαν, διὰ τὸ εὐλαβῶς ἔχειν βοηθῆσαι (γ) ἑαυτοῖς κατὰ τὴν δόξαν τῆς
12 σεμνοτάτης ἡμέρας. Παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῇδε τῇ βίβλῳ, μὴ συστέλλεσθαι διὰ τὰς συμφορὰς, λογίζεσθαι δὲ τὰς τιμωρίας μὴ πρὸς ὄλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παιδείαν τοῦ γένους ἡμῶν εἶναι.
13 Καὶ (δ) τὸ μὴ πολὺν χρόνον ἐᾶσθαι τοὺς δυσσεβοῦντας, ἀλλ' εὐθέως
14 περιπίπτειν (ε) ἐπιτιμίοις, μεγάλης εὐεργεσίας σημεῖόν ἐστιν. Οὐ γὰρ, καθάπερ ϗ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ δεσπότης, (ζ) μέχρι τοῦ καταντήσαντας αὐτοὺς πρὸς ἐκπλήρωσιν ἁμαρτι-
15 ῶν, (η) κολάσαι, Οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔκρινεν εἶναι, Ἵνα μὴ πρὸς τέλος ἀφικομένων ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν, ὕστερον ἡμᾶς ἐκδικᾷ.
16 Διόπερ οὐδέ ποτε μὲν τὸν (θ) ἔλεον αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν ἀφίστησι· παιδεύ-
17 ων δὲ μετὰ συμφορᾶς, οὐκ ἐγκαταλείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν. Πλὴν ἕως ὑπομνήσεως (ι) ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω· δι' ὀλίγων (κ) δ' ἐλευστέον ἐπὶ
18 τὴν διήγησιν. Ἐλεάζαρός τις τῶν πρωτευόντων γραμματέων, ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ϗ τὴν πρόσοψιν τοῦ προσώπου (λ) κάλλιστος τυγχάνων, ἀναχανὼν ἠναγκάζετο φαγεῖν ὕειον
19 κρέας. Ὁ δὲ τὸν μετ' εὐκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν μετὰ μύσους βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸ τύμπανον προσῆγε,
20 Προπτύσας δὲ, καθ' ὃν ἔδει τρόπον προσέρχεσθαι τοὺς ὑπομένοντας (μ) ἀμύνεσθαι, ὧν οὐ θέμις (ν) γεύσασθαι διὰ τὴν πρὸς τὸ
21 ζῆν φιλοστοργίαν. Οἱ δὲ πρὸς τῷ παρανόμῳ σπλαγχνισμῷ τεταγμένοι, διὰ τὴν ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων πρὸς τὸν ἄνδρα γνῶσιν, (ξ) ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ' ἰδίαν (ο) παρεκάλουν, ἐνέγκαντα κρέα οἷς καθῆκον αὐτῷ (π) χρήσασθαι δι' αὐτοῦ παρασκευασθέντα, (ρ) ὑποκριθῆναι δὲ ὡς ἐσθίοντα τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως (σ) προστεταγμένα τῶν
22 ἀπὸ τῆς θυσίας κρεῶν, Ἵνα τοῦτο πράξας ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου,
23 ϗ διὰ τὴν ἀρχαίαν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν (τ) τύχῃ φιλανθρωπίας. Ὁ δὲ λογισμὸν ἀστεῖον ἀναλαβὼν ϗ ἄξιον τῆς ἡλικίας, ϗ τῆς τοῦ (υ) γήρως ὑπεροχῆς, ϗ τῆς (φ) ἐπικτήτου ϗ ἐπιφανοῦς (χ) πολιᾶς, ϗ τῆς ἐκ παιδὸς καλλίστης ἀνατροφῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἁγίας ϗ θεοκτίστου νομοθεσίας, ἀκολούθως ἀπεφήνατο, ταχέως λέγων προπέμπειν εἰς τὸν ᾅδην.

MS.A. (α) ἀνήχθησαν (β) τέκνα· τούτων (γ) αὐτοῖς κατὰ δόξαν (δ) γὰρ τὸ (ε) τοῖς ἐπιτιμίοις, (ζ) μέχρι τοῦ καταντήσαντος (η) κολάσῃ, Οὕτως (θ) ἔλεον ἀφ' (ι) ταῦτ' (κ) δὲ (λ) κάλλιστος, ἀναχανὼν (μ) ἀμύνασθαι, (ν) γεύσασθαι πρὸς (ξ) ἀπολαμβάνοντες (ο) ἐνεκάλουν, (π) χρᾶσθαι (ρ) ὑποκρῖναι (σ) τεταγμένα (τ) τύχοι (υ) γήρως (φ) ἐπικτήτου (χ) * πολιτείας,

Interp. LAT.

Duæ enim mulieres (b) delatæ ſunt natos ſuos 10 *circuncidiſſe: quas ad ubera infantibus ſuſpenſis cùm publicè per civitatem circunduxiſſent, per murum præcipitaverunt. Alii verò ad proxi-* 11 *mas concurrentes ſpeluncas, ut latenter ſeptimam diem celebrarent, cùm indicati eſſent Philippo, ſimul ſuccenſi ſunt, eò quòd verebantur propter gloriam honoratiſſimæ diei ſibimet auxilium ferre. Obſecrò autem eos qui hunc librum* 12 *lecturi ſunt, ne abhorreſcant propter adverſos caſus, ſed reputent ſupplicia non ad interitum, ſed ad correptionem eſſe generis noſtri. Atqui non* 13 *multo tempore ſini impiè agere, ſed ſtatim incidere in ſupplicia, magni beneficii eſt indicium. Non enim ſicut & in aliis nationibus, Domi-* 14 *nus patienter expectat, donec eos cùm ad plenitudinem peccatorum devenerint, puniat, Ita* 15 *& in nobis ſtatuit: ne peccatis noſtris ad finem pervenientibus, demum in nos vindicet. Propter* 16 *quod nunquam quidem à nobis miſericordiam ſuam amovet: corripiens verò cum calamitate, populum ſuum non derelinquit. Sed hæc nobis* 17 *ad commonitionem dicta ſint. Per pauca autem (c) veniendum eſt ad narrationem. Ele-* 18 *azarus unus de primoribus ſcribarum, vir jam provectus ætate, & vultû maximè decorus, hians compellebatur carnem porcinam mandu-* 19 *care. At ille glorioſam mortem magìs quàm odibilem vitam complectens, voluntariè ad ſupplicium accedebat, Expuens autem (quemad-* 20 *modùm oportebat accedere eos qui ſuſtinebant puniri;) ea quæ non licebat guſtare propter vitæ amorem. Qui autem iniquo ſacrificio aſſiſte-* 21 *bant, propter antiquam viri notitiam, aſſumentes eum ſeorſùm, hortabantur, afferentem carnes quibus veſci ei licebat, à ſe paratas, ſimulare tantùm, quaſi manducaret quæ à rege erant imperata de ſacrificii carnibus, ut hoc* 22 *facto à morte liberaretur, & propter veterem erga ipſos amicitiam conſequeretur humanitatem. At ille civile conſilium capiens, dignúmque æ-* 23 *tate, ac ſenectutis eminentiâ, & adjunctâ illuſtrique canicie, & optimâ à puero educatione, potiùs autem ſanctâ, & à Deo conditâ legum conſtitutione, congruenter reſpondit, citò dicens præire ſe in infernum.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

Adduxerunt enim duas mulieres qui 10 circunciderant filios ſuos, quas filiis ad ubera appenſis per totam civitatem traduxerunt, tandem autē aſcendentes de muro projecerunt. Alii autē fugien- 11 tes venerunt ad ſpeluncas, ut ibi clam ſabbatizarent. Et venientes indicârunt Philippo: Et euntes incenderunt ipſos, verentes, glorioſâ ſabbati die opem ſibi ferre. Obſecro autem eos qui le- 12 gunt hunc librum, ne metu trepident commoveantúrque de eo quod accidit; Sed reputent, judicium quod nobis ſupervenit, non quaſi ad interitum, ſed caſtigationem populi fuiſſe. Nam hoc, ꝙ nō permiſſū fuit ipſis longo 13 tempore impia iſta facere, ſed ſtatim in damnationes multas inciderint, bo- 14 nitatis magnæ ſignum eſt. Non enim, ut alias gentes patienter expectat Dominus, donec completa fuerint peccata ipſorum, ut tandem ipſis pœnam reddat; Ita & erga nos ſe gerit: 15 ſed exemplò punit nos ne nos in fine torqueat. Nunquam igitur à 16 nobis miſericordiam ſuam amovet, caſtigat enim peccatores, ſed non deſerit populum ſuum. Sed hæc com- 17 monitionis causâ ſufficiant, revertamur dehinc ad narrationem. Eleazar Prin- 18 ceps Scribarum, vir ſenex, oris aſpectu deſiderabili, pulchróque admodum, cogebatur edere carnes porcinas. At 19 ille mortē cum dolore glorioſè elegit, potiùs quàm exigui temporis cum pudore quietem. Sponte igitur accedens 20 tradidit ſe quæſtionibus & torturis, quomodo tradere ſe convenit viris patientibus, ne polluantur edendo quæ nefas eſt, propter vitam & ſpem ipſis paratam. Præfecti autem à Rege quæ- 21 ſtionibus & flagellationibus iniquis, ſeductum Eleazarum (quod ipſis à multo tempore notus eſſet) rogârunt ut afferret quas vellet carnes ſibi paratas & ederet: Dolo ſcilicet ſimulans, & verbis innuens, quaſi ex præcepto Regis idolothyto veſceretur; Ut hoc 22 facto morte abſolveretur, & propter amicitiam ipſorum aliquam miſericordiam experiretur. Ipſe autem cogita- 23 tionem iniens fortem & glorioſam, dignámque ſenio ſuo & ætate honorabili, eruditionéque ac inſtitutione divinâ à juventute, reſpondens dixit; Statim & feſtinatò comitantes me ad inferos dimittite:

Verſio VULG. LAT.

24 Non enim ætati noſtræ dignum eſt, inquit, fingere: ut multi adoleſcentium, arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum tranſiſſe ad vitam alienigenarum: 25 Et ipſi propter meam ſimulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur; & per hoc, maculam atque execrationem meæ ſenectuti conquiram. 26 Nam, etſi in præſenti tempore ſuppliciis hominum eripiar, ſed manum Omnipotentis nec vivus, 27 nec defunctus effugiam. Quamobrèm fortiter vitâ 28 excedendo, ſenectute quidem dignus apparebo: Adoleſcentibus autem exemplum forte relinquam, ſi prompto animo, ac fortiter pro graviſſimis ac ſanctiſſimis legibus honeſtâ morte perfungar. His dictis, 29 confeſtim ad ſupplicium trahebatur. Hi autem, qui eum ducebant, & paulò antè fuerant mitiores, in iram converſi ſunt propter ſermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. 30 Sed, cùm plagis perimeretur, ingemuit, & dixit; Domine, qui habes ſanctam ſcientiam, manifeſtè tu ſcis, quia, cùm à morte poſſem liberari, duros corporis ſuſtineo dolores: ſecundùm animam verò propter ti-31 morem tuum libenter hæc patior. Et iſte quidem hoc modo vitâ deceſſit, non ſolùm juvenibus, ſed & univerſæ genti memoriam mortis ſuæ ad exemplum virtutis & fortitudinis derelinquens.

CAP. VII.

1 Contigit autem & ſeptem fratres unà cum matre ſua apprehenſos, compelli à rege edere contra fas car-2 nes porcinas, flagris & taureis cruciatos. Unus autem ex illis, qui erat primus, ſic ait; Quid quæris, & quid vis diſcere à nobis? parati ſumus mori, magis 3 quàm patrias Dei leges prævaricari. Iratus itaque rex, juſſit ſartagines & ollas æneas ſuccendi: quibus 4 ſtatim ſuccenſis, Juſſit, ei qui prior fuerat locutus, amputari linguam: &, cute capitis abſtractâ, ſummas quoque manus & pedes ei præſcindi, cæteris ejus fratribus & matre inſpicientibus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β'.

24 Οὐ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἄξιόν ἐστιν ὑποκριθῆναι, ἵνα πολλοὶ τῶν νέων ὑπολαβόντες Ἐλεάζαρον τὸν ἐνενηκονταετῆ (α) μεταβεβηκέναι εἰς ἀλλοφυλισμὸν, 25 Καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν, καὶ διὰ τὸ μικρὸν καὶ (β) ἀκαριαῖον ζῆν πλανηθῶσι δι᾽ ἐμὲ, καὶ μύ-26 σος καὶ κηλῖδα τοῦ γήρως (γ) κατακτήσομαι. Εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐξελοῦμαι τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ τὰς τοῦ παντο-27 κράτορος χεῖρας οὔτε ζῶν οὔτε ἀποθανὼν ἐκφεύξομαι. Διόπερ ἀνδρείως μὲν νῦν διαλλάξας τὸν βίον, τοῦ μὲν γήρως ἄξιος φανήσο-28 μαι, Τοῖς δὲ νέοις ὑπόδειγμα γενναῖον καταλελοιπὼς, εἰς τὸ προθύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τῶν σεμνῶν καὶ ἁγίων νόμων ἀπευθανατί-29 ζειν. τοσαῦτα δὲ (δ) εἰπὼν, ἐπὶ τὸ τύμπανον εὐθέως ἦλθε. Τῶν δὲ ἀγόντων (ε) τὴν μικρῷ πρότερον εὐμένειαν (ζ) πρὸς αὐτὸν εἰς δυσμένειαν μεταβαλόντων διὰ τὸ τοὺς προειρημένους λόγους, ὡς αὐτοὶ διελάμ-30 βανον, ἀπόνοιαν εἶναι. Μέλλων δὲ ταῖς πληγαῖς τελευτᾷν, ἀναστενάξας εἶπε, Τῷ κυρίῳ τῷ τὴν ἁγίαν γνῶσιν ἔχοντι φανερόν ἐστιν, ὅτι δυνάμενος ἀπολυθῆναι τοῦ θανάτου, σκληρὰς ὑποφέρω κατὰ τὸ σῶμα ἀλγηδόνας μαστιγούμενος, κατὰ ψυχὴν δὲ ἡδέως διὰ τὸν αὐτοῦ 31 φόβον ταῦτα πάσχω. Καὶ οὗτος οὖν τοῦτον τὸν τρόπον μετήλλαξεν, οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις τοῦ ἔθνους τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών.

MS.A. (α) μεταβῆναι (β) ἀκαριαῖον (γ) κατακλήσωμαι. (δ) εἰπὼς, (ε) πρὸς αὐτὸν τὴν (ζ) ἢ δυσμένειαν διὰ τῶν προειρημένων λόγων, ὡς αὐτοὶ ὑπελάμβανον,

ΚΕΦ. ζ'.

1 Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ τῆς μητρὸς συλληφθέντας ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων ὑείων κρεῶν ἐφάπτεσθαι, 2 μάστιξι καὶ νευραῖς αἰκιζομένους. Εἷς δὲ αὐτῶν γενόμενος προήγορος, (α) οὕτως ἔφη, Τί μέλλεις ἐρωτᾷν, καὶ μανθάνειν (β) παρ᾽ ἡμῶν; ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμὲν (γ) ἢ παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. 3 Ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς, προσέταξε τήγανα, καὶ λέβη-4 τας ἐκπυροῦν. τῶν δὲ (δ) ἐκπυρωθέντων, παραχρῆμα Τὸν γενόμενον αὐτῶν προήγορον προσέταξε γλωσσοτομεῖν, καὶ περισκυθίσαντας ἀκρωτηριάζειν, τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, καὶ τῆς μητρὸς, συνορώντων.

MS.A. (α) εἶπεν, Μέλλεις (β) ἡμῶν; (γ) ἢ πατρῴους νόμους παραβαίνειν. (δ) παραχρῆμα ἐκπυρωθέντων, Τὸ

Interp. LAT.

Non enim ætate noſtrâ dignum eſt fingere: ut multi adoleſcentes, arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum tranſiſſe ad vitam alienigenarum, 24 Et ipſi propter meam ſimulationem, & propter modicam & brevem vitam, decipiantur propter me, 25 & execrationem ac maculam ſenectuti conquiram. Nam etſi in præſenti tempore ſuppliciis hominum eripiar: ſed manus Omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam. 26 Quamobrèm fortiter nunc vitâ excedendo, ſenectute quidem dignus apparebo, 27 Adoleſcentibus autem exemplum generoſum relinquam, ad promptè ac generoſè pro graviſſimis ac ſanctis legibus honeſtâ morte perfungendum. 28 His autem dictis, confeſtim ad ſupplicium venit. Hi autem qui eum ducebant, 29 eam, quam paulò antè erga ipſum mititatem habebant, in aſperitatem converterant, eò quòd prædicti ſermones, ut ipſi arbitrabantur, arrogantiæ pleni eſſent. Sed cùm ei ſub plagis moriendum 30 eſſet; ingemuit, & dixit; Domino, qui habet ſanctam ſcientiam, manifeſtum eſt, quia, cùm à morte poſſem liberari; duros corpore ſuſtineo dolores flagellatus; ſecundùm animam verò propter ipſius timorem libenter hæc patior. Et iſte quidem 31 hoc modo vitâ deceſſit, non ſolùm juvenibus, ſed & plurimis gentis mortem ſuam exemplum fortitudinis, & memoriale virtutis, relinquens.

CAP. VII.

Contigit autem & ſeptem fratres unà cum 1 matre apprehenſos compelli à rege de illicitis carnibus porcinis tangere, flagris & taureis cruciatos. Unus autem ex illis factus primus conci-2 onator, ſic ait; Quid vis quærere & diſcere à nobis? Parati enim ſumus mori magis, quàm patrias leges prævaricari. Iratus itaque rex, juſſit 3 ſartagines & ollas æneas ſuccendi. Quibus ſuccenſis, ſtatim Juſſit ei ex ipſis, qui prior fuerat 4 locutus, amputari linguam; & excoriato extremas quoque partes præcidi, cæteris fratribus, & matre inſpicientibus.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
30 [illegible]
[illegible]
[illegible]
31 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Neque enim annis meis convenit ut per 24 hypocriſin ſimulem, dicántque juvenes multi Eleazarum nonaginta annos natum ad Gentiliſmum converſum; Ipſique propter hypocriſin meam, tem-25 poriſque exigui vitam errantes pereant; Ego, autem opprobrio & irriſioni ſim, ſpernarque & contemnar in ſenectute meâ. Si potuero mortem 26 hanc quæ ad tempus ab hominibus irrogatur evadere, manus dei nec vivus nec mortuus evadere potero. Pro-27 pterea igitur, fortiter & viriliter mundo digrediens, reddam ſenectuti meæ honorem ipſâ dignum, Juventuti au-28 tem exemplum fortitudinis virilis relinquam, & confortationem, ut cum gaudio tradant ſe afflictionibus & tormentis, mortique pro lege modeſta ſancta & glorioſa. Quibus dictis ſta-29 tim ad tormenta & dolores ipſum abripuerunt. Qui autem paulò anteà quaſi amici ipſi fuerant, in inimicos converſi ſunt, propter verba hæc quæ locutus erat, quæ per ſuperbiam & arrogantiam dicta putabant. Cœpe-30 rúntque ipſum flagellare: & cùm propè eſſet ut moreretur tormentis, ingemiſcens dixit; Notum hoc eſt coram Domino, qui cognitionem ſanctam habet, quòd cùm poſſem morte hac abſolvi & liberari, afflictiones has & tormenta & dolores corpore ſuſtineo, animo autem gaudeo, quòd propter legem & timorem ejus hæc tolero. Itaque his dictis de mundo e-31 greſſus eſt, relicto non ſolum juventuti, ſed & multis de populo noſtro morte ſuâ exemplo, & demonſtratione fortitudinis & virtutis, gloriæque commonitione & recordatione.

[illegible]

1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]

CAP. VII.

Contigit autem comprehendentes ſe-1 ptē fratres cum matre ſuâ cogi à rege, ad immundas porcinas comedendas. Attuleruntque & præpoſuerunt ipſis flagella reliquáque torturæ & cruciatûs inſtrumenta. Quorum unus, ipſorum 2 primus, reſpondens, ſic dixit regi; Quid à nobis diſcere vis? Parati enim ſumus mori potiùs quàm legem patrum noſtrorum tranſgredi: Quo audito 3 vehementer incenſus rex, ſartagines & ollas ſuccendi juſſit: Quibus ſuccenſis, 4 ei qui ipſorum primus fuerat linguam excindi juſſit, & extrema membrorum præſcindi, ſtantibus intuentibuſq; cum matre ac fratribus.

Verſio VULG. LAT.

5 Et, cùm jam per omnia inutilis factus eſſet, juſſit ignē admoveri, & adhuc ſpirantem torreri in ſartagine: in qua cùm diu cruciaretur, cæteri unà cum matre in-6 vicèm ſe hortabantur mori fortiter, Dicentes; Dominus Deus aſpiciet veritatem, & conſolabitur in nobis, quemadmodùm in proteſtatione Cantici declara-7 ravit Moyſes; Et in ſervis ſuis conſolabitur. Mortuo itaque illo primo, hoc modo, ſequentem deducebant ad illudendum: &, cute capitis ejus cum capillis abſtractâ, interrogabant, ſi manducaret priùs, quàm toto corpore per membra ſingula puniretur. 8 At ille, reſpondens patriâ voce, dixit; Non faciam. Propter quod & iſte, ſequenti loco, primi tormenta 9 ſuſcepit: Et in ultimo ſpiritu conſtitutus, ſic ait; Tu quidem, ſceleſtiſſime, in præſenti vita nos perdis: ſed Rex mundi defunctos nos pro ſuis legibus in æter-10 næ vitæ reſurrectione ſuſcitabit. Poſt hunc tertius illuditur, & linguam poſtulatus citò protulit, & ma-11 nus conſtanter extendit: Et cum fiducia ait; E cœlo iſta poſſideo, ſed propter Dei leges nunc hæc ipſa deſpicio, quoniam ab ipſo me ea recepturum ſpero: 12 Ita ut rex, & qui cum ipſo erant, mirarentur adoleſcentis animum, quòd tanquam nihilum duceret cru-13 ciatus. Et hoc ita defuncto, quartum vexabant ſi-14 militer torquentes. Et, cùm jam eſſet ad mortem, ſic ait; Potius eſt ab hominibus morti datos ſpem expectare à Deo, iterùm ab ipſo reſuſcitandos: tibi enim 15 reſurrectio ad vitam non erit. Et cùm admoviſſent quintum, vexabant eum. At ille reſpiciens in eum, di-16 xit; Poteſtatem inter homines habens, cùm ſis corruptibilis, facis quod vis: noli autem putare genus no-17 ſtrum à Deo eſſe derelictum. Tu autem patienter ſuſtine, & videbis magnam poteſtatem ipſius, qualiter te 18 & ſemen tuum torquebit. Poſt hunc ducebant ſextum, & is, mori incipiens, ſic ait; Noli fruſtrà errare: nos enim propter noſmetipſos hæc patimur, peccantes in Deum noſtrum, & digna admiratione facta 19 ſunt in nobis: Tu autem ne exiſtimes tibi impunè futurum, quòd contra Deum pugnare tentaveris.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β'.

5 Ἄχρηστον δὲ αὐτὸν τοῖς (α) ὅλοις γενόμενον, ἐκέλευσε τῇ πυρᾷ προσάγειν ἔμπνουν, καὶ τηγανίζειν. τῆς δὲ ἀτμίδος ἐφ᾽ ἱκανὸν (β) διαδιδούσης τοῦ τηγάνου, ἀλλήλους παρεκάλουν σὺν τῇ μητρὶ γενναίως τελευτᾷν, 6 Λέγοντες οὕτως, Ὁ κύριος ὁ θεὸς ἐφορᾷ, καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ᾽ ἡμῖν παρακαλεῖται, καθάπερ διὰ τῆς κατὰ πρόσωπον ἀντιμαρτυρούσης ᾠδῆς διεσάφησε (γ) Μωϋσῆς, λέγων, Καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθή-7 σεται. Μεταλλάξαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν τρόπον τοῦτον, τὸν δεύτερον ἦγον ἐπὶ τὸν ἐμπαιγμόν· καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα σὺν ταῖς θριξὶ (δ) περισύραντες, ἐπηρώτων, Εἰ φάγεσαι πρὸ τοῦ τιμωρηθῆναι (ε) τὸ σῶ-8 μα κατὰ μέλος; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς τῇ πατρίῳ φωνῇ (ζ) εἶπεν, Οὐχί. 9 Διόπερ καὶ οὗτος τὴν ἑξῆς ἔλαβε βάσανον, ὡς ὁ πρῶτος. Ἐν ἐσχάτῃ δὲ πνοῇ γενόμενος, εἶπε, Σὺ μὲν ἀλάστωρ ἐκ τοῦ παρόντος ἡμᾶς ζῆν ἀπολύεις, ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ 10 τῶν αὐτοῦ νόμων εἰς αἰώνιον (η) ἀναβίωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστήσει. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τρίτος ἐνεπαίζετο, καὶ τὴν γλῶσσαν αἰτηθεὶς ταχέ-11 ως (θ) προέβαλε, καὶ τὰς χεῖρας (ι) εὐθαρσῶς προέτεινε, Καὶ γενναίως εἶπεν, Ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα (κ) κέκτημαι, καὶ διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους 12 ὑπερορῶ ταῦτα, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ταῦτα πάλιν ἐλπίζω (λ) κομίσασθαι. Ὥστε αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐκπλήσσεσθαι τὴν τοῦ νεανίσκου 13 ψυχὴν, ὡς ἐν οὐδενὶ τὰς ἀλγηδόνας ἐτίθετο. Καὶ τούτου δὲ μεταλλά-14 ξαντος, τὸν τέταρτον ὡσαύτως ἐβασάνιζον αἰκιζόμενοι. Καὶ γενόμενος (μ) πρὸς τὸ τελευτᾷν, οὕτως ἔφη, Αἱρετὸν μεταλλάσσοντας (ν) ὑπ᾽ ἀνθρώπων τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ προσδοκᾷν ἐλπίδας, πάλιν ἀναστήσεσθαι ὑπ᾽ 15 αὐτοῦ. σοὶ μὲν γὰρ ἀνάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται. Ἐχομένως δὲ τὸν 16 πέμπτον προσάγοντες ᾐκίζοντο. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἰδὼν, εἶπεν, Ἐξουσίαν ἐν ἀνθρώποις ἔχων (ξ) φθαρτὸς ὢν, ὃ θέλεις ποιεῖς· μὴ δόκει δὲ τὸ 17 γένος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καταλελεῖφθαι. Σὺ δὲ καρτέρει, καὶ θεώρει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ κράτος, ὡς σὲ καὶ τὸ σπέρμα σου (ο) βασα-18 νίσει. Μετὰ δὲ τοῦτον ἦγον τὸν ἕκτον, καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν, ἔφη, Μὴ πλανῶ (π) μάτην, ἡμεῖς γὰρ δι᾽ ἑαυτοὺς ταῦτα πάσχομεν (ρ) ἁμαρτάνοντες εἰς τὸν ἑαυτῶν θεὸν, (σ) διὸ ἄξια θαυμασμοῦ γέγονε. 19 Σὺ δὲ μὴ νομίσῃς ἀθῷος ἔσεσθαι, θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας.

MS.A. (α) λοιποῖς (β) διδούσης (γ) Μωσῆς, (δ) περισύραντες, ἐπηρώτων, Εἰ φάγεσαι (ε) κατὰ μέλος τὸ σῶμα; (ζ) προσεῖπεν, (η) * ἡμᾶς ἀναβίωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστήσει. (θ) προέβαλλεν, (ι) εὐθαρσέως (κ) * κέκληται, (λ) κομίζεσθαι. (μ) πρὸς τῷ (ν) ἀπὸ (ξ) ὃ θέλεις ποιεῖς, φθαρτὸς ὤν· (ο) βασανιεῖ. (π) μᾶλλον, (ρ) ἁμαρτόντες (σ) ἄξια

Interp. LAT.

Et cùm jam per omnia inutilis factus eſſet; juſ-5 ſit pyræ admoveri ſpirantem, & torreri in ſartagine. Vapore autem multùm ſe dilatante ex ſartagine; invicèm ſe cum matre hortabantur mori fortiter, Dicentes ſic; Dominus Deus aſpicit, & 6 verè conſolatur in nobis; quemadmodùm per Canticum illud, quod in faciem proteſtatur, declaravit Moyſes, dicens; Et in ſervis ſuis conſolabitur. Mortuo itaque illo primo hoc modo, ſecun-7 dum deducebant ad ludibrium, & cute capitis cum capillis abſtractâ, interrogabant; Si manducabis, priuſquàm corpus per ſingula membra cruciētur? At ille reſpondens patriâ voce dixit; 8 Non. Propter quod & iſte reliquum tormentum ſuſcepit, ſicut primus. In ultimo autem ſpiritu 9 conſtitutus ait; Tu quidem, ſceleſte, à præſenti nos vita abſolvis: ſed rex mundi defunctos nos pro ſuis legibus in æternam reſurrectionem vitæ nos ſuſcitabit. Poſt hunc autem tertius illude-10 batur: & linguam poſtulatus, citò protulit, & manus conſtanter extendit, Et generoſè ait; 11 E cœlo iſta poſſedi; & propter ejus leges hæc ipſa deſpicio: & ab ipſo ea me rurſùs recepturum ſpero: Ita ut ipſe rex, & qui cum eo erant, mi-12 rarentur adoleſcentis animum, quòd nihil duceret cruciatus. Et hoc defuncto, quartum vexa-13 bant ſimiliter torquentes. Et cùm jam eſſet ad 14 mortem, ſic ait; Eligibile eſt ab hominibus (a) morti datos, eas, quæ ſunt à Deo, ſpes expectare, iterùm ab ipſo reſuſcitandos. Tibi enim reſurrectio ad vitam non erit. Deincèps autem cùm ad-15 moviſſent quintum, vexabant eum. At ille reſpiciens in eum, dixit; Poteſtatem inter homines 16 habens, cùm ſis corruptibilis, facis quod vis: Noli autem putare genus noſtrum à Deo eſſe derelictum. Tu autem ſuſtine, & vide magnam pote-17 ſtatem ipſius, qualiter te & ſemen tuum torquebit. Poſt hunc ducebant ſextum; & is mori inci-18 piens ait; Noli fruſtrà errare. Nos enim propter nos ipſos hæc patimur, (b) peccantes in Deum noſtrum: (c) quarè digna admiratione facta ſunt. Tu autem ne exiſtimes tibi impunè futurum, quòd 19 contra Deum pugnare tentaveris.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
[illegible]

Cùm autem omnia membra ipſius in-5 utilia reddidiſſent, præcepit adductum vivū in ſartaginē ignis projici; aſcendente autem vapore multo ex uſtione corporis ejus, orabant fratres alter alterum & matrem, dicentes; Moriamur fortiter, intuente Domino 6 Deo, & verè de nobis conſolationem capiente, ut in cantico ſuo dicit Moſes; Eum de ſervis ſuis conſolationem capere. Abſoluto autem primo, deq; 7 ſeculo egreſſo, ſecundum ad flagella & ludibria adduxerunt: & ſublatum cum cute capitis capillitium cùm exuiſſent, interrogabant, num edere vellet, priuſquam totum corpus inutile redderetur. At ille reſpondens lin-8 guâ patriâ, dixit; Non edam. Propterea illum etiam per tormenta occiderunt. Et cùm propè eſſet morti, 9 dixit; Tu impie, vitâ temporali abſolvis nos: Rex autem ſeculorum, propter cujus legem morimur, exaltabit nos ad vitam æternam. Poſt-10 ea adduxerunt tertium illudentes & torquentes ipſum: Præcepítque ut linguam ejus exſcinderent, quam ipſe ſtatim exeruit, libentérque paſſis manibus reſpondens, dixit viriliter; Hæc 11 ab habitatore cœli accepi, eáque propter legem ipſius libenter trado, ſperans ab ipſo recepturum. Adeò ut 12 rex & qui cum eo erant, ſtuperent fortitudinem animi invenis iſtius tantam, ut ne minimo quidem flagella & tormenta reputaret. Et cùm defunctus 13 eſſet, quartum adduxerunt, quem etiam torturis affligebant. Cùm autem propè 14 eſſet ut moreretur reſpondens, dixit; Utilis eſt mors cum dolore ab hominibus illata, propter ſpem vitæ reſurrectionis, quæ à Deo eſt, in ſeculo futuro: Tibi enim reſurrectio ad vitam non erit. Et cùm hic defunctus eſſet, adduxerunt 15 quintum: quem flagellârunt & torſerunt: Is autem regem intuens, dixit ei; Poteſtatem in homines habes, & 16 cùm corruptibilis ſis, quod vis, facis, Noli autem putare genus noſtrū à Deo deſertum eſſe, Sed expecta, & videbis 17 potentem ejus magnitudinem, quomodo te, ac ſemen tuum poſthac torquebit. Et poſt hunc, adduxerunt ſex-18 tum: Is morti propinquus reſpondens, dixit; Noli inaniter errare. Nos enim propter noſipſos hæc ſuſtinemus, quia peccavimus Deo: ideo in ſtupendam gloriam evaſimus: Tu autem noli 19 te victurum putare, qui in Deum pugnare voluiſti.

Verſio VULG. LAT.

20 Supra modum autem mater mirabilis, & bonorum
memoriâ digna, quæ pereuntes ſeptem filios ſub unius diei tempore conſpiciens, bono animo ferebat,
21 propter ſpem quam in Deum habebat: Singulos
illorum hortabatur voce patriâ fortiter, repleta ſapientiâ: &, fœmineæ cogitationi maſculinum animum
22 inſerens, Dixit ad eos; Neſcio qualiter in utero
meo apparuiſtis: neque enim ego ſpiritum & animam
donavi vobis & vitam, & ſingulorum membra non
23 ego ipſa compegi: Sed enim mundi Creator, qui
formavit hominis nativitatem, quíque omnium invenit originem, & ſpiritum vobis iterùm cum miſericordia reddet & vitam, ſicut nunc voſmetipſos de-
24 ſpicitis propter leges ejus. Antiochus autem, contemni ſe arbitratus, ſimul & exprobrantis voce deſpectâ, cùm adhuc adoleſcentior ſupereſſet, non ſolùm verbis hortabatur, ſed & cum juramento affirmabat, ſe divitem & beatum facturum, & tranſlatum
à patriis legibus amicum habiturum, & res neceſſa-
25 rias ei præbiturum. Sed ad hæc cùm adoleſcens nequaquam inclinaretur, vocavit rex matrem, & ſuade-
26 bat ei ut adoleſcenti fieret in ſalutem. Cùm autem
multis eam verbis eſſet hortatus, promiſit ſuaſuram
27 ſe filio ſuo. Itaque inclinata ad illum, irridens crudelem tyrannum, ait patriâ voce; Fili mi, miſerere
meî, quæ te in utero novem menſibus portavi, & lac
triennio dedi & alui, & in ætatem iſtam perduxi.
28 Peto, nate, ut aſpicias ad cœlum & terram, & ad omnia quæ in eis ſunt: & intelligas, quia ex nihilo fe-
29 cit illa Deus, & hominum genus: Ita fiet, ut non
timeas carnificem iſtum; ſed dignus fratribus tuis effectus particeps, ſuſcipe mortem, ut in illa miſeratio-
30 ne cum fratribus tuis te recipiam. Cùm hæc illa
adhuc diceret, ait adoleſcens; Quem ſuſtinetis? non
obedio præcepto regis, ſed præcepto legis, quæ data eſt nobis per Moyſen.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

20 Ὑπεραγόντως δὲ ἡ μήτηρ (α) θαυμαστὴ καὶ μνήμης ἀγαθῆς ἀξία,
ἥτις ἀπολλυμένους υἱοὺς ἑπτὰ συνορῶσα μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας,
21 εὐψύχως ἔφερε διὰ τὰς ἐπὶ κύριον ἐλπίδας. Ἕκαστον
δὲ (β) αὐτῶν παρεκάλει τῇ πατρίῳ φωνῇ, γενναίῳ (γ) πεπληρωμένη
φρονήματι, καὶ τὸν θῆλυν λογισμὸν ἄρσενι θυμῷ διεγείρασα,
22 Λέγουσα πρὸς αὐτούς, Οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς τὴν ἐμὴν ἐφάνητε
κοιλίαν, οὐδὲ ἐγὼ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην,
23 καὶ τὴν ἑκάστου στοιχείωσιν οὐκ ἐγὼ διερρύθμισα. Τοιγαροῦν
ὁ τοῦ κόσμου κτίστης ὁ πλάσας ἀνθρώπου γένεσιν, καὶ
πάντων ἐξευρὼν γένεσιν, καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν
πάλιν (δ) ἀποδώσει μετ' ἐλέους, ὡς νῦν ὑπερορᾶτε ἑαυτοὺς διὰ τοὺς
24 αὐτοῦ νόμους. Ὁ δὲ Ἀντίοχος οἰόμενος καταφρονεῖσθαι, καὶ τὴν
ὀνειδίζουσαν ὑφορώμενος φωνήν, ἔτι τοῦ νεωτέρου περιόντος, οὐ
μόνον διὰ λόγων ἐποιεῖτο τὴν παράκλησιν, ἀλλὰ καὶ δι' ὅρκων
ἐπίστου, ἅμα πλουτιεῖν καὶ μακαριστὸν ποιήσειν (ε) μεταθέμενον ἀπὸ τῶν
25 πατρίων νόμων, καὶ φίλον ἕξειν, καὶ χρείας ἐμπιστεύσειν. Τοῦ δὲ
νεανίου μηδαμῶς προσέχοντος, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς
τὴν μητέρα, παρῄνει (ζ) τοῦ μειρακίου γενέσθαι σύμβουλον ἐπὶ σωτηρίᾳ.
26 Πολλὰ δὲ αὐτοῦ παραινέσαντος, ἐπεδέξατο πείσειν τὸν
27 υἱόν. Προσκύψασα δὲ αὐτῷ, χλευάσασα τὸν ὠμὸν τύραννον,
οὕτως ἔφησε τῇ (η) πατρίῳ φωνῇ, Υἱὲ ἐλέησόν με τὴν ἐν γαστρὶ περιενέγκασάν
σε μῆνας ἐννέα, καὶ θηλάσασάν σε ἔτη τρία, καὶ ἐκθρέψασάν
σε καὶ ἀγαγοῦσαν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ τροφοφορήσασαν.
28 Ἀξιῶ σε τέκνον ἀναβλέψαντα εἰς τὸν οὐρανὸν
καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα ἰδόντα, γνῶναι ὅτι
(θ) ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν αὐτὰ ὁ θεός, καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων
29 γένος (ι) Οὕτως γεγένηται. μὴ φοβηθῇς τὸν δήμιον τοῦτον, ἀλλὰ
τῶν ἀδελφῶν (κ) ἄξιος γενόμενος, ἐπίδεξαι τὸν θάνατον, ἵνα ἐν
30 τῷ ἐλέει σὺν τοῖς ἀδελφοῖς σου (λ) κομίσωμαί σε. Ἔτι δὲ ταύτης
(μ) καταληγούσης ὁ νεανίας εἶπε, Τίνα μένετε; οὐχ ὑπακούω τοῦ προστάγματος
τοῦ βασιλέως· τοῦ δὲ προστάγματος ἀκούω τοῦ νόμου τοῦ
δοθέντος τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ (ν) Μωϋσέως.

MS. A. (α) ἀγαθὴ (β) τῶν ἀνθρώπων παρεκάλει (γ) * πεπληρωμένῳ (δ) ἀποδίδωσιν (ε) καὶ μεταθέμενον ἀπὸ τῶν πατρίων *, καὶ (ζ) γενέσθαι τοῦ μειρακίου (η) πατρίῳ (θ) οὐκ ἐξ ὄντων (ι) Οὕτω γίνεται. (κ) σου ἄξιος (λ) κομίσαι μέ σε. (μ) καταληγούσης (ν) Μωσῆν.

Interp. LAT.

Supra modum autem mater mirabilis, & benè 20
memoriâ digna: quæ pereuntes ſeptem filios ſub unius diei tempore conſpiciens, bono animo ferebat, propter ſpes quas in Domino habebat: Sin- 21
guloſque illorum hortabatur, voce patriâ, forti repleta ſapientiâ, & fœmineæ cogitationi maſculinum animum inſerens, Dicens ad eos; 22
Neſcio, qualiter in utero meo apparuiſtis: neque ego ſpiritum & vitam donavi vobis: & ſingulorum compagem non ego compoſui. Sed enim 23
mundi creator, qui formavit hominis nativitatem, quique omnium invenit originem, & ſpiritum vobis iterùm cum miſericordia reddet, & vitam; ſicut nunc voſmetipſos deſpicitis propter leges ejus. Antiochus autem contemni ſe 24
arbitratus, ſimul & exprobrantis voce deſpectâ, cùm adhuc adoleſcentior ſupereſſet; non ſolùm verbis hortabatur; ſed & cum juramento affirmabat, divitem ſe & beatum illum facturum tranſlatum à patriis legibus, & amicum habiturum, & negotia crediturum. Sed adoleſcen- 25
te nequaquam attendente, advocavit rex matrem, & ſuadebat ei ut adoleſcenti fieret conſultrix in ſalutem. Cùm autem multis eam 26
eſſet hortatus; promiſit ſuaſuram ſe filio. Ita- 27
que inclinata ad illum, irridens (d) crudelem tyrannum, ſic ait patriâ voce; Fili, miſerere meî, quæ te in utero novem menſibus portavi, & lac triennio dedi, & alui te, & in iſtam ætatem perduxi, & moleſtias educationis ſuſtinui. *Obſecro te, nate, ut aſpiciens ad* 28
cœlum, & terram, & omnia quæ in eis ſunt, videns, intelligas, quia cùm non eſſent, fecit ea Deus; & hominum genus (e) Sic factum eſt. 29
Ne timeas carnificem iſtum: ſed dignus fratribus effectus ſuſcipe mortem; ut in ipſa miſeratione cum fratribus tuis te recipiam. Cùm hæc adhuc peroraret, ait adoleſcens; 30
Quem ſuſtinetis? Non obedio præcepto regis: ſed præceptum audio legis, quæ data eſt patribus noſtris per Moyſem.

(ν) Μωσῆν.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

Supra modú autē glorioſa mater ipſorū, 20
memoriâ & commemoratione benedictâ digna; Quæ cùm ſeptem filios ſuos uno die interire videret, cum gaudio tulit, propter ſpem futuram apud
Deum, Et à ſingulis ipſorum petebat 21
patriâ linguâ in hæc verba; Miſerere meî, fili mi: plena cū eſſet forti ſenſu, & fœmineam cogitationem irâ in ſenſum virilem excitâſſet. Et ſupplicans ipſis 22
dicebat; Filii mei: Ego non novi quomodo in ventre meo comparuiſtis: Nec vitam aut ſpiritum vobis dedi ego: Nec ſpeciem aut formam ſingulorum compoſui; Sed creator mundi, 23
qui genus humanum finxit, & ſenſus cogitationéſque ipſorum inveſtigat; ipſe reſtituet vobis vitam ac ſpiritum per miſericordiam ſuam, propterea quod tradidiſtis corpora veſtra propter leges ejus ſanctas. Antiochus au- 24
tem ſperni ſe videns, & contemptui eſſe, avertebat ſe à voce exprobrantis, ſpeciem ejus induens, qui non audiret; Et juvenē unum adhuc manentē, non verbis rogando ſuadebat, ſed & juramentis multis affirmabat, ſi ipſe auſcultaret, & à ſenſu patrum ſuorum diſcederet, valdè locupletaturū ſeipſum, & amicum ſuum facturum, & res regni ipſi crediturum. Cùm autem non 25
attenderet juvenis, ſed diſſimularet verba ejus, vocavit rex matrem, & ſuaſit ipſi, ut filio conſilium daret, ne moreretur. Cúmq; multa verba faceret, 26
dixit; Se ipſi ſuaſuram. Et ad pedes 27
filii ſui procidens, orabat ipſum, ludibrio habens tyrannum, & abominandum: Et linguâ patriâ ipſi dice- 28
bat; Miſerere meî, fili mi, quæ te novem menſibus in utero geſtavi, & tribus annis lactavi, & educavi te, & ad hanc ſtaturam adduxi: obſecro te, fili, reſpice ad cœlum & terram, & quicquid in eis eſt, & conſidera ac vide Deum ea ex eo, quod non eſt, feciſſe: Etiam genus humanum eodem modo extitiſſe. Noli igitur damnatum 29
hunc timere, ſed fratribus tuis dignus eſto, & mortem in te ſuſcipe, ut per miſericordiam quæ in te fiat, recipiam te cum fratribus tuis. Stante au- 30
tem eâ, & hæc ab ipſo petente, reſpondit juvenis, & dixit; Quid expectatis? Non auſcultabo præcepto regis, ſed legibus patriis per Moſen datis.

Verſio VULG. LAT.

31 Tu verò, qui inventor omnis malitiæ factus es in
32 Hebræos, non effugies manum Dei. Nos enim pro
33 peccatis noſtris hæc patimur. Et, ſi nobis propter
increpationem & correptionem Dominus Deus noſter modicùm iratus eſt: ſed iterùm reconciliabitur
34 ſervis ſuis. Tu autem, ô ſceleſte, & omnium hominum flagitioſiſſime, noli fruſtrà extolli vanis ſpebus,
35 in ſervos ejus inflammatus. Nondum enim omnipotentis Dei, & omnia inſpicientis, judicium effugi-
36 ſti. Nam fratres mei, modico nunc dolore ſuſtentato, ſub teſtamento æternæ vitæ effecti ſunt: tu verò
37 judicio Dei juſtas ſuperbiæ tuæ pœnas exolves. Ego
autem, ſicut & fratres mei, animam & corpus meum
trado pro patriis legibus: invocans Deum maturiùs
genti noſtræ propitium fieri, téque cum tormentis &
38 verberibus confiteri quòd ipſe eſt Deus ſolus. In
me verò & in fratribus meis deſinet Omnipotentis
ira, quæ ſuper omne genus noſtrum juſtè ſuperducta
39 eſt. Tunc rex accenſus irâ, in hunc ſuper omnes
40 crudeliùs deſævit, indignè ferens ſe deriſum. Et hic
itaque mundus obiit, per omnia in Domino confi-
41 dens. Noviſſimè autem poſt filios & mater conſum-
42 pta eſt. Igitur de ſacrificiis, & de nimiis crudelitatibus ſatis dictum eſt.

CAP. VIII.

1 Judas verò Machabæus, & qui cum illo erant, introibant latenter in caſtella: & convocantes cognatos & amicos, & eos, qui permanſerunt in Judaiſmo, aſſumentes, eduxerunt ad ſe ſex millia virorum.
2 Et invocabant Dominum, ut reſpiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur: & miſereretur
3 templo, quod contaminabatur ab impiis: Miſereretur etiam exterminio civitatis, quæ eſſet illicò complananda, & vocem ſanguinis ad ſe clamantis audi-
4 ret: Memoraretur quoque iniquiſſimas mortes
parvulorum innocentum, & blaſphemias nomini ſuo
illatas, & indignaretur ſuper his.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

31 Σὺ δὲ πάσης κακίας εὑρετὴς γενόμενος εἰς τοὺς Ἑβραίους, οὐ μὴ δια-
32 φύγῃς τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ. Ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας
33 πάσχομεν. Εἰ δὲ χάριν ἐπιπλήξεως καὶ παιδείας ὁ ζῶν κύριος ἡμῶν
βραχέως ἐπώργισται, καὶ πάλιν καταλλαγήσεται τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις.
34 Σὺ δὲ ὦ ἀνόσιε, καὶ πάντων ἀνθρώπων μιαρώτατε, μὴ μάτην
μετεωρίζου (α) φρυαττόμενος ἀδήλοις ἐλπίσιν, ἐπὶ τοὺς (β) δούλους
35 αὐτοῦ ἐπαιρόμενος χεῖρα. Οὔπω γὰρ τὴν τοῦ παντοκράτορος ἐπόπτου θεοῦ
36 κρίσιν ἐκπέφευγας. Οἱ μὲν γὰρ νῦν ἡμέτεροι ἀδελφοὶ βραχὺν
(γ) ὑπενέγκαντες πόνον, (δ) ἀενάου ζωῆς ὑπὸ διαθήκην θεοῦ πεπτώ-
κασι· σὺ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει δίκαια τὰ πρόστιμα τῆς ὑπερηφα-
37 νίας ἀποίσῃ. Ἐγὼ δὲ καθάπερ οἱ (ε) ἀδελφοί μου, καὶ σῶμα, καὶ
(ζ) ψυχὴν προδίδωμι περὶ τῶν πατρίων νόμων, (η) ἐπικαλούμενος τὸν
θεὸν (θ) ἵλεων ταχὺ τῷ ἔθνει γενέσθαι, καὶ σὲ μετὰ ἐτασμῶν καὶ
38 μαστίγων ἐξομολογήσασθαι, διότι μόνος αὐτὸς θεός ἐστιν. Ἐν
ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου (ι) στῆναι τὴν τοῦ παντοκράτορος ὀργὴν
39 τὴν ἐπὶ (κ) τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος δικαίως (λ) ἐπηγμένην. Ἔκθυμος δὲ
γενόμενος ὁ βασιλεύς, τούτῳ παρὰ τοὺς ἄλλους χειρίστως ἀπήντησε,
40 πικρῶς φέρων ἐπὶ τῷ μυκτηρισμῷ. Καὶ οὗτος οὖν (μ) καθαρὸς τὸν βίον
41 μετήλλαξε, παντελῶς ἐπὶ τῷ κυρίῳ πεποιθώς. Ἐσχάτη δὲ τῶν υἱῶν
42 ἡ μήτηρ ἐτελεύτησε. Τὰ μὲν οὖν περὶ (ν) σπλαγχνισμούς, καὶ τὰς
ὑπερβαλλούσας αἰκίας ἐπὶ τοσοῦτον δεδηλώσθω.

MS. A. (α) * φρυττόμενος (β) οὐρανίους παῖδας ἐπαιρόμενος (γ) ἐπενέγκαντες (δ) ἀενάου (ε) ἀδελφοί, καὶ (ζ) * τύχην (η) ἐπικαλέμενοι (θ) ἵλεως (ι) στῆσαι (κ) * τοῦ (λ) ἐπημμένην. (μ) καθαρῶς μετήλλαξεν, (ν) τοὺς * σπλαγχισμούς,

ΚΕΦ. η'.

1 Ἰούδας δὲ (α) ὁ Μακκαβαῖος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, παρεισπορευόμενοι
λεληθότως εἰς τὰς κώμας, προσεκαλοῦντο τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς
μεμενηκότας ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ (β) προσλαβόμενοι, συνήγαγον εἰς
2 ἑξακισχιλίους. Καὶ ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον (γ) ἐπιδεῖν ἐπὶ τὸν ὑπὸ
πάντων (δ) καταπατούμενον λαόν, οἰκτεῖραι δὲ καὶ τὸν ναόν, τὸν
3 ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα. Ἐλεῆσαι δὲ καὶ
τὴν καταφθειρομένην πόλιν καὶ μέλλουσαν ἰσόπεδον γίνεσθαι, καὶ
4 τῶν (ε) καταβοώντων πρὸς αὐτὸν αἱμάτων εἰσακοῦσαι, (ζ) Μνησθῆναι
δὲ καὶ τῆς τῶν ἀναμαρτήτων νηπίων παρανόμου ἀπωλείας, καὶ
περὶ τῶν γενομένων εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ βλασφημιῶν, καὶ μισοπονηρῆσαι.

MS.A. (α) ὁ καὶ Μακκαβαῖος καὶ (β) προσλαμβανόμενοι, (γ) ἐφιδεῖν τὸν (δ) καταπονούμενον (ε) καταβοώντων (ζ) Καὶ μνησθῆναι δὲ καὶ τῆς τῶν * ἁμαρτητων

Interp. LAT.

Tu verò, qui omnis malitiæ inventor factus es in 31
Hebræos, non effugies manus Dei. Nos autem 32
pro peccatis noſtris patimur. Et, ſi nobis propter 33
increpationem & correptionem vivens Dominus noſter modicùm iratus eſt; ſed iterum reconciliabitur ſervis ſuis: Tu autem, ô ſceleſte, & omni- 34
um hominum flagitioſiſſime, noli fruſtrà extolli fremens vanis ſpebus, in (f) ſervos ejus elevans manum. Nondùm enim omnipotentis inſpectoris 35
Dei judicium effugiſti. Nam fratres quidem no- 36
ſtri, modico nunc dolore ſuſtentato, æternæ vitæ ſub teſtamento Dei ceciderunt: tu verò judicio Dei juſtas ſuperbiæ pœnas exolves. Ego autem, 37
ſicut fratres mei, & corpus, & animam trado pro patriis legibus, invocans Deum maturiùs genti propitium fieri, téque cum tormentis & verberibus confiteri, quòd ipſe eſt Deus ſolus; In 38
me verò & fratribus meis deſinere Omnipotentis iram, quæ ſuper omne genus noſtrum juſtè ſuperducta eſt. Tunc rex accenſus irâ, in hunc ſuper 39
cæteros crudeliſſimè deſævit, indignè ferens ſe deriſum. Et hic itaque mundus obiit, per omnia 40
in Domino confidens. Noviſſimè autem poſt filios 41
mater conſumpta eſt. Quæ igitur ad ſacrificia, 42
& nimias crudelitates, hucuſque declarata ſint.

CAP. VIII.

JUDAS verò Maccabæus, & qui cum illo erant, 1
introibant latenter in caſtella: & convocantes cognatos, & eos qui permanſerant in Judaiſmo, aſſumentes, collegerunt ad ſex mille viros. Et in- 2
vocabant Dominum, ut reſpiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur; & miſereretur etiam templo, quod ab impiis hominib⁹ erat contaminatū:
Miſereretur etiam exterminatæ civitati, & quæ 3
eſſet illicò complananda; & ſanguines ad ſe clamantes exaudiret: Memoraretur quoque ini- 4
quiſſimam mortem parvulorum innocentium, & blaſphemias nomini ſuo illatas, & ſuper ſceleribus indignaretur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

Tu autem qui multa mala excogitâ- 31
ſti & feciſti Hebræis, non effugies manus Dei. Nos enim propter peccata 32
noſtra hæc ſuſtinemus; Et quaſi ad 33
correptionem & caſtigationem: Iratúſque nobis modicum temporis Dominus Deus noſter, reconciliabitur ſervis ſuis. Tu autem impie & immun- 34
de, omniúmque hominum abominandiſſime, noli te extollere, & ſpe vanâ in ſervos Dei ſuperbire. Non- 35
dum enim judicium Dei omnipotentis effugiſti. Fratres enim mei, to- 36
leratis parvo tempore afflictionibus, vitâ ac luce in gloriâ regni Dei, cum ipſo fruuntur. Tu autem, recto Dei judició, vindictam operum tuorum ſuſtinebis, prout dignus es. Ego qui- 37
dem & fratres mei, animam & corpus pro lege patrum trado, obſecrans Deum, ut citò concilietur & propitius ſit populo noſtro; tu autem cruciatu & tormentis examinatus fatearis, illum ſolum Deum eſſe: Et in me, fra- 38
tribúſque meis deficiat ira Excelſi, quæ in populum noſtrum meritò ſupervenit. His autem auditis magnopere 39
accenſus rex, ultra modum acerbè torſit ipſum ſupra fratres, & cruciavit. Verùm & hic etiam mundus è 40
ſeculo deceſſit, perfectè Domino confiſus. Poſt omnes autem mortua eſt 41
& mater ipſorum. De quæſtioni- 42
bus igitur, & tormentis flagellationibúſque magnis & duris, hucuſque dicendi terminus promotus ſit.

CAP. VIII.

Judas autem Maccabæus & qui cum 1
eo erant clàm ingreſſi civitates congregabant cognatos ſuos, & qui manſerant in lege Judaiſmi, & coacta ſunt
ad ſex millia virorū. Et oraverunt 2
Dn̄m ut reſpiceret populum à multis conculcatum, miſereretúrque Templi
ab impiis polluti; Redimerétque ci- 3
vitatem exterminatam, & penè in deſertum converſam, intueretúrque etiam occiſos, quorum ſine cauſa fuſus
ſanguis fuerat; Et recordaretur par- 4
vulos peccati expertes, qui per iniquitatem interierant, & blaſphemias quas nomini ſuo intulerant, & exurgeret in ipſos in zelo furoris.

Verſio VULG. LAT.

5 At Machabæus, congregatâ multitudine, intolerabilis gentibus efficiebatur: ira enim Domini in miſericordiam converſa eſt. 6 Et ſuperveniens caſtellis & civitatibus improviſus, ſuccendebat eas: & opportuna loca occupans, non paucas hoſtium ſtrages dabat: 7 Maximè autem noctibus ad hujuſcemodi excurſus ferebatur, & fama virtutis ejus ubîque diffundebatur. 8 Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire, ac frequentiùs res ei cedere proſperè, ad Ptolemæum ducem Cœleſyriæ & Phœnicis ſcripſit, ut auxilium ferret regis negotiis. 9 At ille velociter miſit Nicanorem Patrocli de primoribus amicum, datis ei de permiſtis gentibus, armatis non minùs viginti millibus, ut univerſum Judæorum genus deleret, adjuncto ei & Gorgiâ viro militari, & in bellicis rebus experientiſſimo. 10 Conſtituit autem Nicanor, ut regi tributum, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum, de captivitate Judæorum ſuppleret: 11 Statímque ad maritimas civitates miſit, convocans ad coëmptionem Judaicorum mancipiorum, promittens ſe nonaginta mancipia talento diſtracturum, non reſpiciens ad vindictam, quæ eum ab Omnipotente eſſet conſecutura. 12 Judas autem ubi comperit, indicavit his qui ſecum 13 erant Judæis, Nicanoris adventum. Ex quibus quidam formidantes, & non credentes Dei juſtitiæ, in 14 fugam vertebantur: Alii verò ſi quid eis ſupererat vendebant, ſimúlque Dominum deprecabantur, ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos, priuſquàm 15 cominùs veniret, vendiderat; Et ſi non propter eos, propter teſtamentum tamen quod erat ad patres eorum, & propter invocationem ſancti & magnifici 16 nominis ejus ſuper ipſos. Convocatis autem Machabæus ſeptem millibus, qui cum ipſo erant, rogabat ne hoſtibus reconciliarentur, neque metuerent iniquè venientium adverſùm ſe hoſtium multitudinem, ſed fortiter contenderent,

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

5 Γενόμενος δὲ (α) ἐν συστήματι ὁ Μακκαβαῖος, ἀνυπόστατος ἤδη τοῖς 6 ἔθνεσιν ἐγίνετο, τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου εἰς ἔλεον (β) τραπείσης. Πόλεις δὲ καὶ (γ) κώμας ἀπροσδοκήτως ἐρχόμενος ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἐπικαίρους τόπους ἀπολαμβάνων, οὐκ ὀλίγους τῶν πολεμίων (δ) ἐνίκα τροπού- 7 μενος. Μάλιστα τὰς νύκτας πρὸς τὰς τοιαύτας (ε) ἐπιβουλὰς συνεργοὺς ἐλάμβανε· καὶ (ζ) λαλιά τις τῆς εὐανδρίας αὐτοῦ (η) διεχεῖτο παν- 8 ταχῆ. Συνορῶν δὲ ὁ Φίλιππος κατὰ μικρὸν εἰς προκοπὴν (θ) ἐρχόμενον τὸν ἄνδρα, πυκνότερον δὲ ἐν ταῖς εὐημερίαις προβαίνοντα, πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν 9 ἔγραψεν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμασιν. Ὁ δὲ ταχέως προχειρισάμενος, Νικάνορα τὸν τοῦ Πατρόκλου, τῶν πρώτων φίλων, ἀπέστειλεν, ὑποτάξας παμφύλων ἔθνη οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυρίων, (ι) τὸ σύμπαν τῶν Ἰουδαίων ἐξᾶραι γένος. Συνέστησε δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίαν ἄνδρα στρατηγὸν, καὶ ἐν πολεμικαῖς χρείαις 10 (κ) πεῖραν ἔχοντα. Διεστήσατο δὲ ὁ Νικάνωρ τὸν φόρον τῷ βασιλεῖ τοῖς Ῥωμαίοις ὄντα ταλάντων δισχιλίων ἐκ τῆς τῶν 11 Ἰουδαίων αἰχμαλωσίας ἐκπληρώσειν. Εὐθέως δὲ εἰς τὰς παραθαλασσίους πόλεις ἀπέστειλε (λ) προσκαλούμενος ἐπ' ἀγορασμὸν (μ) Ἰουδαϊκῶν σωμάτων, (ν) ὑπισχνούμενος ἐνενήκοντα σώματα ταλάντου παραχωρήσειν· οὐ προσδεχόμενος τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος μέλλουσαν 12 (ξ) παρακολουθήσειν ἐπ' αὐτῷ δίκην. Τῷ δὲ Ἰούδᾳ προσέπεσε περὶ τῆς τοῦ Νικάνορος ἐφόδου· καὶ μεταδόντος (ο) αὐτοῦ τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν 13 παρουσίαν τοῦ στρατοπέδου, Οἱ δειλανδροῦντες καὶ ἀπιστοῦντες τὴν τοῦ 14 θεοῦ δίκην, (π) διεδίδρασκον, καὶ ἐξετόπιζον ἑαυτούς. Οἱ δὲ τὰ περιλελειμμένα πάντα ἐπώλουν, ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον (ρ) ἠξίουν ῥύσασθαι 15 τοὺς ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς Νικάνορος πρὶν συντυχεῖν πεπραμένους· Καὶ εἰ μὴ δι' αὐτούς, ἀλλὰ διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν διαθήκας, καὶ (σ) ἕνεκεν τῆς ἐπ' (τ) αὐτοὺς ἐπικλήσεως τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγα- 16 λοπρεποῦς ὀνόματος αὐτοῦ. Συναγαγὼν δὲ ὁ Μακκαβαῖος τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας (υ) τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους, παρεκάλει μὴ καταπλαγῆναι (φ) τοὺς πολεμίους, μηδὲ εὐλαβεῖσθαι τὴν τῶν ἀδίκως παραγινομένων ἐπ' αὐτοὺς ἐθνῶν πολυπλήθειαν, ἀγωνίσασθαι δὲ γενναίως,

MS.A. (α) ὁ Μακκαβαῖος ἐν συστήματι, (β) * τραπεῖσιν. (γ) χώρας (δ) τροπούμενος. (ε) ἐπιβολὰς (ζ) λαλιὰν τῆς (η) διηχεῖτο (θ) * ἐρχόμενος (ι) τὸ πᾶν τῆς Ἰουδαίας (κ) ἔχοντα πεῖραν. (λ) παρακαλούμενος (μ) Ἰουδαίων (ν) ὑπισχνούμενος, (ξ) παρακολουθοῦσαν αὐτῷ (ο) τοῖς σὺν (π) διεδίδρασκον ἑαυτοὺς καὶ ἐξετόπιζον. (ρ) * ἤξιον (σ) ἕνεκα (τ) αὐτοῦ (υ) ἀριθμὸν (φ) τοῖς δεσμίοις,

Interp. LAT.

At Maccabæus congregatâ multitudine, intolerabilis jam gentibus efficiebatur, irâ Domini in miſericordiam converſâ. 5 *Et ſuperveniens civitatibus, & caſtellis improviſus, ſuccendebat eas: & opportuna loca occupans; non paucas hoſtium ſtrages dabat:* 6 *Maximè autem noctes ad hujuſcemodi incurſiones adjutrices aſſumebat. Et fama quædam virtutis ejus ubique diffundebatur.* 7 *Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire, ac frequentiùs ei res cedere proſperè, ad Ptolemæum ducem Cœleſyriæ & Phœnicis ſcripſit, ut auxilium ferret regis negotiis.* 8 *At ille velociter deligens, Nicanorem Patrocli, de primoribus amicorum, miſit, ſubdens de permiſtis gentibus non minùs viginti millibus; ut univerſum Judæorum genus deleret. Adjunxit autem ei & Gorgiam virum militarem, & in bellicis rebus experientiſſimum.* 9 *Conſtituit autem Nicanor, tributum, quod à rege Romanis dandum erat, duo millia talentorum, de captivitate Judæorum ſupplere:* 10 *Statimque ad maritimas civitates miſit, convocans ad coëmptionem (a) Judaicorum mancipiorum, promittens ſe nonaginta mancipia talento traditurum, non reſpiciens ad vindictam, quæ eum ab Omnipotente eſſet conſecutura.* 11 *Judæ autem allatum fuit de Nicanoris adventu: &, cùm indicâſſet his qui ſecum erant, exercitûs adventum;* 12 *Qui formidabant, & non credebant Dei juſtitiæ, diffugiebant, & ſeſe de loco removebant.* 13 *Alii verò, quæ ſupererant, omnia vendebant: ſimúlque Dominum deprecabantur, ut eriperet eos, ab impio Nicanore, priuſquàm cominùs veniret, venditos:* 14 *Et, ſi non propter eos, propter teſtamentum tamen, quod erat ad patres eorum, & propter invocationem ſancti & magnifici nominis ejus ſuper ipſos.* 15 *Congregatis autem Maccabæus ſex millibus, qui cum ipſo erant, hortabatur ne terrerentur ab hoſtibus, neque metuerent iniquè venientium adverſùm ſe gentium multitudinem, ſed fortiter contenderent,* 16

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Confirmatus igitur & corroboratus cum cœtu populi ſui Maccabæus, timorem ſui & trepidationem gentibus omnibus incuſſit: Converſa enim fuerat ira Domini erga ipſos in miſericordiam. 5 Ingreſſus igitur derepentè urbes & oppida perdebat, locáque ipſis propinqua capiebat, victóſque bello multos interficiebat; 6 Præſertim autem noctu in multos incidens proterebat, & in omni loco divulgabatur nomen ejus & virtus. 7 Videns autem Philippus creſcere Maccabæum & famigerari, & in omnibus congreſſibus ſuis ſuperiorem diſcedere & victorem, ſcripſit Ptolemæo præfecto ac duci Syriæ & Phœnices, ut ſuccurreret rebus regis. 8 Ptolemæus autem ſtatim Nicanorem Patrocli filium, ex primis amicorum ſuorum cum mandatis miſit, (tradito ei quaſi viginti milliũ exercitu) ut univerſum Judæorũ gen⁹ deleret: miſit etiam cum ipſo Gorgiam præfectum ac ducem, virúmque certaminum & bellorum expertum. 9 Pollicitus autem fuerat Nicanor regi & confirmaverat, illaturum ſe in ærarium regis, de captivitate Judæorum, bis mille talenta. 10 Et ſtatim ad urbes maritimas mittens, advocavit eos, ut Judæos in captivitatem emerent, nonaginta pro talento daturum ſe pollicitus: judiciũ Dei omnipotentis, aſſecuturum ſe, non reſpiciems nec expectans. 11 Venientes autem indicârunt Judæ de adventu Nicanoris, de copiis exercitûs ejus narrantes: 12 Quibus auditis, Judæorum multi timore de judicio juſto Dei dubitantes, cœperunt huc illuc diffugere. 13 Alii, quod ipſis reliquum fuerat vendiderunt, omnes autem univerſim Domino ſupplicabant, ut redimeret eos à manibus impii Nicanoris, qui ipſos, priuſquam veniens videret, vendiderat: 14 Etſi non propter ipſos, tamen propter fœdus quod ſtatuerat cum patribus ſuis, & propter nomen ſuum magnum, & ſanctum & glorioſum, quo vocabantur. 15 Coactos autem eos qui ſecum erant, numero quaſi ſex mille viri, Judas Maccabæus orabat & corroborabat, ne prælium timerent, neque trepidarent nec commoverentur, propter multitudinem Gentium quæ in ipſos veniebant per iniquitatem. 16

Verſio VULG. LAT.

17 Ante oculos habentes contumeliam, quæ loco ſancto ab his injuſtè eſſet illata, itémque & ludibrio habitæ civitatis injuriam, adhuc etiam veterum in- 18 ſtituta convulſa. Nam illi quidem armis confidunt, ait, ſimul & audaciâ: nos autem in omnipotente Domino, qui poteſt & venientes adverſùm nos, & univerſum mundum uno nutu delere, confidi- 19 mus. Admonuit autem eos & de auxiliis Dei, quæ facta ſunt erga parentes: & quòd ſub Sennacherib 20 centum octogintaquinque millia perierunt: Et de prælio, quod eis adverſùs Galatas fuit in Babylonia, ut omnes, ubi ad rem ventum eſt, Macedonibus ſociis hæſitantibus, ipſi ſex millia ſoli peremerunt centum viginti millia, propter auxilium illis datum de cœlo, & beneficia pro his plurima 21 conſecuti ſunt. His verbis conſtantes effecti ſunt, 22 & pro legibus & patria mori parati. Conſtituit itaque fratres ſuos duces utrique ordini, Simonem, & Joſephum, & Jonatham, ſubjectis unicuique mille- 23 nis & quingentenis. Ad hoc etiam ab Eſdra lecto illis ſancto libro, & dato ſigno adjutorii Dei, in pri- 24 ma acie ipſe dux commiſit cum Nicanore. Et facto ſibi adjutore Omnipotente, interfecerunt ſuper novem millia hominum: majorem autem partem exercitûs Nicanoris vulneribus debilem factam fuge- 25 re compulerunt. Pecuniis verò eorum, qui ad emptionem ipſorum venerant, ſublatis, ipſos uſque- 26 quaque perſecuti ſunt, Sed reverſi ſunt horâ concluſi: nam erat ante ſabbatum: quam ob cauſam non 27 perſeveraverunt inſequentes. Arma autem ipſorum & ſpolia congregantes, ſabbatum agebant: benedicentes Dominum, qui liberavit eos in iſto 28 die, miſericordiæ initium ſtillans in eos. Poſt ſabbatum verò debilibus, & orphanis, & viduis diviſerunt ſpolia: & reſidua ipſi cum ſuis habuere.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

17 Πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες τὴν ἀνόμως εἰς τὸν ἅγιον τόπον συντετελεσμένην ὑπ' αὐτῶν ὕβριν, καὶ τὸν τῆς ἐμπεπαιγμένης πόλεως αἰκι- 18 σμὸν, ἔτι δὲ τὴν τῆς προγονικῆς πολιτείας κατάλυσιν. Οἱ μὲν γὰρ ὅπλοις (α) πεποίθασιν ἅμα καὶ τόλμαις, (β) ἔφησεν, ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῷ παντοκράτορι θεῷ δυναμένῳ καὶ τοὺς ἐρχομένους ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὸν ὅ- 19 λον κόσμον (γ) ἐν ἑνὶ νεύματι (δ) καταβαλεῖν, πεποίθαμεν. Προσαναλεξάμενος δὲ αὐτοῖς καὶ τὰς ἐπὶ τῶν προγόνων γενομένας ἀντιλήψεις, καὶ τὴν ἐπὶ Σενναχηρεὶμ (ε) τῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε (ζ) 20 χιλιάδων ὡς ἀπώλοντο, Καὶ τὴν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ τὴν πρὸς (η) αὐτοὺς Γαλάτας παράταξιν γενομένην, ὡς οἱ πάντες ἐπὶ τὴν χρείαν ἦλθον ὀκτακισχίλιοι σὺν Μακεδόσι τετρακισχιλίοις· τῶν Μακεδόνων ἀπορουμένων, οἱ (θ) ὀκτακισχίλιοι τὰς δώδεκα μυριάδας ἀπώλεσαν διὰ τὴν (ι) γενομένην αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοήθειαν, καὶ ὠφέλειαν πολλὴν ἔλα- 21 βον. Ἐφ' οἷς εὐθαρσεῖς αὐτοὺς παραστήσας, καὶ ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν, τετραμερές τι (κ) τὸ στράτευμα 22 ἐποίησε· Τάξας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ προηγουμένους ἑκατέρας τάξεως, Σίμωνα καὶ (λ) Ἰώσηπον καὶ Ἰωνάθαν, ὑποτάξας ἑκάστῳ 23 χιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, Ἔτι δὲ καὶ Ἐλεάζαρον, (μ) παραγνοὺς τὴν ἱερὰν βίβλον, καὶ δοὺς σύνθημα θεοῦ βοηθείας, τῆς πρώτης (ν) σπεί- 24 ρας αὐτὸς προηγούμενος, συνέβαλε τῷ Νικάνορι. Γενομένου δὲ αὐτοῖς τοῦ παντοκράτορος συμμάχου, κατέσφαξαν τῶν πολεμίων ὑπὲρ τοὺς ἐννακισχιλίους, τραυματίας δὲ καὶ τοῖς μέλεσιν (ξ) ἀναπήρους τὸ πλεῖστον μέρος τῆς τοῦ Νικάνορος (ο) στρατιᾶς ἐποίη- 25 σαν, πάντας δὲ (π) φυγεῖν ἠνάγκασαν. Τὰ δὲ χρήματα τῶν (ρ) παραγεγονότων ἐπὶ τὸν ἀγορασμὸν αὐτῶν ἔλαβον. Συνδιώ- 26 ξαντες δὲ αὐτοὺς ἐφ' ἱκανόν, Ἀνέλυσαν (σ) ὑπὸ τῆς ὥρας συγκλειόμενοι. Ἦν γὰρ ἡ πρὸ τοῦ (τ) σαββάτου, δι' ἣν αἰτίαν οὐκ 27 (υ) ἐμακροθύμησαν κατατρέχοντες αὐτούς. Ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς, καὶ τὰ σκῦλα ἐκδύσαντες τῶν πολεμίων, περὶ τὸ σάββατον ἐγίνοντο, περισσῶς εὐλογοῦντες, καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ κυρίῳ τῷ διασώσαντι (φ) αὐτοὺς εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀρχὴν ἐλέους 28 τάξαντος αὐτοῖς. Μετὰ δὲ τὸ σάββατον τοῖς ᾐκισμένοις, καὶ ταῖς χήραις, καὶ ὀρφανοῖς, μερίσαντες ἀπὸ τῶν σκύλων, τὰ λοιπὰ αὐτοὶ, καὶ τὰ παιδία, (χ) ἐμερίσαντο.

MS.A. (α) πεποίθοσιν (β) ἔφησε, (γ) ἑνὶ (δ) * καταλαβεῖν, (ε) ἑκατὸν (ζ) χιλιάδες (η) τοὺς Γαλάτας (θ) ἑξακισχίλιοι (ι) γενομένην (κ) ἐποίησεν τὸ στράτευμα· Τάξας ἀδελφοὺς (λ) Ἰώσηπον καὶ Ἰωνάθην, (μ) παραναγνοὺς (ν) σπείρης (ξ) ἀναπήρους τὸ πλεῖον (ο) στρατείας, πάντας (π) φεύγειν ἠνάγκασεν. (ρ) παραγενομένων (σ) ἀπὸ τῆς χώρας (τ) σαββάτου δίκη, δι' ἣν (υ) ἐμακροτόνησε (φ) εἰς τὴν (χ) διεμερίσαντο.

Interp. LAT.

Ante oculos habentes contumeliam, quæ loco ſancto injuſtè ab his eſſet illata, itémque ludibrio habitæ civitatis injuriam, adhuc etiam avitæ reipublicæ diſſolutionem. 17 *Nam illi quidem armis confidunt, ait, ſimul & audaciâ, nos autem in omnipotente Deo, qui poteſt & advenientes adverſùm nos, & univerſum mundum uno nutu delere, confidimus:* 18 *Admonens etiam eos & de auxiliis, quæ facta ſunt erga parentes, & de illo, quòd ſub Sennacherim centum octoginta quinque millia perierunt:* 19 *Et de prælio, quod eis adverſùs Galatas fuit in Babylonia, quomodò omnes ad rem venerunt octo mille cum Macedonibus quatuor millibus: Macedonibus hæſitantibus, ipſi octo mille peremerunt centum viginti millia, propter auxilium illis datum de cœlo: Et utilitatem multam acceperunt.* 20 *His verbis cùm benefidentes illos effeciſſet, paratóſque pro legibus & patria mori; quadripertitum exercitum fecit,* 21 *Conſtituens etiam fratres ſuos duces utrique ordini, Simonem, & Joſephum, & Jonathan, ſubjectis unicuique millenis & quingentenis.* 22 *Adhuc etiam, cùm (c) juſſiſſet Eleazarum legere ſacrum librum, & dediſſet teſſeram adjutorii Dei, primæ aciei ipſe dux commiſit cum Nicanore.* 23 *Et facto ſibi adjutore Omnipotente, interfecerunt ſuper novem millia hoſtium: vulneratos autem, & membris mutilos majorem partem exercitûs Nicanoris fecerunt: omnes autem fugere compulerunt:* 24 *Pecunias verò eorum, qui ad emptionem ipſorum venerant, tulerunt.* 25 *Perſecuti autem eos multùm, Reverſi ſunt ab hora concluſi. Nam erat ante ſabbatum: quam ab cauſam non diu perſeveraverunt inſequentes illos.* 26 *Arma autem ipſorum congregantes, & ſpolia exuentes hoſtium, ſabbatum agebant, valdè benedicentes, & confitentes Domino, qui liberavit eos in iſto die, principium miſericordiæ (d) ſtatuenda in eos.* 27 *Poſt ſabbatum verò, debilibus, & viduis, & orphanis diſtribuerunt de ſpoliis: reſidua ipſi, & pueri, partiti ſunt.* 28

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Dicebátque ipſis; Reſpicite ac intuemini quâ affectus eſt contumeliâ ab ipſis per injuriam locus ſanctus, & expoſitis vitis veſtris pugnate viriliter. 17 Monebátq; ipſos factæ ab ipſis civitati, per contemptum contumeliæ: præterea, ſolutarum per ipſos, legum patriarum: Et dicebat eis; Hi armis 18 & viribus carnis fidunt, nos autem Domino Deo noſtro omnipotenti confidimus, qui viribus pollet, ut non hoſtes noſtros tantùm, ſed totum orbem oris ſpiritu deſtruat. Commemorabat ipſis etiam quæ cum patribus effectæ fuerant in dieb⁹ corũ redemptiones, quæq; tempore Sennacherib, quóq; modo interierint centum octoginta quinque millia; 19 Et prælium quod cum Gallis factum fuerat, qui cum robore exercitûs octoginta millium ipſos aggreſſi fuerant, præter quadraginta alia Macedonum millia, qui auxilio ipſis venerant: Et quod egreſſi in ipſos cum exercitu exiguo vicerunt ipſos, propter auxilium cælitùs eis factum. 20 Quibus auditis confortati, & adjuti, & corroborati tradiderunt ſeipſos viriliter pro legibus & loco ſuo: 21 & exercitu in quatuor partibus diviſo, Fratres ſuos, Simeonem, Joſephũ & Jonathan, ſingulis partibus capita & duces præfecit, traditis ſingulis mille quingintis viris. 22 Eliezarum etiã præterea juſſit legere populo legem ſanctam, & teſſeram ſalutarem edere auxilii divini, & primæ quidem partis caput ipſe ac dux erat. 23 Cœpitque cum Nicanore congredi: 24 Et Deus omnipotens ipſis auxilio fuit de cœlo, & occiderunt ex eis quaſi novem millia, pleriſque autem exercitûs eorum manus præciderunt, vel oculos eruerunt, vel membra inutilia reddiderunt: toti⁹ autem exercitûs reſidui fugerunt. Ceperúntque divitias omnes 25 illorum qui ipſos vendituri venerant: & perſecuti ipſos multùm, ita reverſi ſunt, quia feſtinabant. Propè enim 26 erat tempus introitûs Sabbati, propterea non perſeverârunt inſequi ipſos. Spoliârunt autem & tulerunt quicquid apud ipſos erat: 27 Reverſique ſunt ut venirent & Sabbatum agerent, confitentes & laudantes magnopere Dominum, qui fecerat ipſis ſalutem die iſto, & miſericordiam erga ipſos fecere cœperat. Poſt diem autem Sabbati diſtribuerunt de præda ipſorum 28 ærumnoſis, egenis, pupillis & viduis: Reſiduum inter ſe ipſi, ac adoleſcentes qui cum ipſis erant, diviſerunt.

Verſio VULG. LAT.

29 His itaque geſtis, & communiter ab omnibus factâ obſecratione, miſericordem Dominum poſtulabant,
30 ut in finem ſervis ſuis reconciliaretur. Et ex his, qui cum Timotheo & Bacchide erant contra ſe contendentes, ſuper viginti millia interfecerunt, & munitiones excelſas obtinuerunt: & plures prædas diviſerunt, æquam portionem debilibus, pupillis, &
31 viduis, ſed & ſenioribus facientes. Et cùm arma eorum diligenter collegiſſent, omnia compoſuerunt in locis opportunis, reſidua verò ſpolia Jeroſolymam
32 detulerunt: Et Philarchen, qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum ſceleſtum, qui in multis Judæos
33 afflixerat. Et cùm epinicia agerent Jeroſolymis, eum, qui ſacras januas incenderat, id eſt, Calliſthenem, cùm in quoddam domicilium refugiſſet, incenderunt, dignâ ei mercede pro impietatibus ſuis red-
34 ditâ. Facinoroſiſſimus autem Nicanor, qui mille negotiantes ad Judæorum venditionem adduxerat,
35 Humiliatus auxilio Domini, ab his quos nullos exiſtimaverat, depoſitâ veſte gloriæ, per mediterranea fugiens, ſolus venit Antiochiam, ſummam infœlicita-
36 tem de interitu ſui exercitûs conſecutus. Et qui promiſerat Romanis ſe tributum reſtituere de captivitate Jeroſolymorum, prædicabat nunc protectorem Deum habere Judæos, & ob ipſum invulnerabiles eſſe, eò quòd ſequerentur leges ab ipſo conſtitutas.

CAP. IX.

1 EOdem tempore Antiochus inhoneſtè revertebatur de Perſide.
2 Intraverat enim in eam, quæ dicitur Perſepolis, & tentavit expoliare templum, & civitatem opprimere: ſed multitudine ad arma concurrente, in fugam verſi ſunt: & ita contigit ut
3 Antiochus poſt fugam turpiter rediret. Et cùm veniſſet circa Ecbatanam, recognovit quæ erga Nicanorem & Timotheum geſta ſunt.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

29 Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι, καὶ κοινὴν ἱκετείαν ποιησάμενοι, τὸν ἐλεήμονα κύριον ἠξίουν, εἰς τέλος καταλλαγῆναι τοῖς αὐτοῦ
30 δούλοις. Καὶ (α) τῶν περὶ Τιμόθεον καὶ Βακχίδην (β) συνερειζόντων, ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους αὐτῶν ἀνεῖλον, καὶ (γ) ὀχυρωμάτων ὑψηλῶν εὖ μάλα ἐγκρατεῖς ἐγένοντο· καὶ λάφυρα (δ) πλεῖστα ἐμερίσαντο, ἰσομοίρους (ε) ἑαυτοὺς καὶ τοῖς ᾐκισμένοις, καὶ ὀρφανοῖς, καὶ χή-
31 ραις, ἔτι δὲ καὶ πρεσβυτέροις, ποιήσαντες. Ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς, ἐπιμελῶς πάντα συνέθηκαν εἰς τοὺς ἐπικαίρους
32 τόπους, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν σκύλων ἤνεγκαν εἰς Ἱεροσόλυμα. Τὸν δὲ Φυλάρχην τῶν περὶ Τιμόθεον ἀνεῖλον, ἀνοσιώτατον ἄν-
33 δρα καὶ πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐπιλελυπηκότα. Ἐπινίκια δὲ (ζ) ἄγοντες ἐν τῇ πατρίδι, τοὺς ἐμπρήσαντας τοὺς (η) ἱεροὺς πυλῶνας, Καλλισθένην, (θ) καί τινας ἄλλους ὑφῆψαν εἰς ἓν οἰκίδιον πεφευγό-
34 τας, οἵτινες ἄξιον τῆς δυσσεβείας (ι) ἐκομίσαντο μισθόν. Ὁ δὲ (κ) τρισαλιτήριος Νικάνωρ, ὁ (λ) τοὺς χιλίους ἐμπόρους ἐπὶ τὴν πρᾶσιν
35 τῶν Ἰουδαίων ἀγαγὼν, Ταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν (μ) κατ᾽ αὐτὸν νομιζομένων ἐλαχίστων εἶναι, τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ, τὴν δοξικὴν ἀποθέμενος ἐσθῆτα, διὰ τῆς μεσογείου, (ν) δραπέτου τρόπον ἔρημον ἑαυτὸν ποιήσας, ἧκεν εἰς Ἀντιόχειαν, (ξ) ὑπεράγαν δυσημερή-
36 σας ἐπὶ τῇ τοῦ στρατοῦ διαφθορᾷ. Καὶ ὁ τοῖς Ῥωμαίοις ἀναδεξάμενος φόρον ἀπὸ τῆς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις αἰχμαλωσίας κατορθώσασθαι, κατήγγελλεν ὑπέρμαχον ἔχειν (ο) τὸν θεὸν τοὺς Ἰουδαίους, καὶ διὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀτρώτους εἶναι τοὺς Ἰουδαίους, διὰ τὸ ἀκολουθεῖν (π) τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ προτεταγμένοις νόμοις.

MS.A. (α) τοῖς (β) συνερείσαντες, (γ) τὸ ὀχύρωμα τῶν ὑψηλῶν (δ) πλεῖον (ε) αὐτοῖς (ζ) ἄγοντας (η) * ἱεροὺς (θ) ὑφ᾽ * εἰς ἓν οἰκεῖον πεφευγότα, καὶ τὸν ἄξιον (ι) ἐκομίσατο (κ) τρισαλητήριος (λ) τρισχιλίους (μ) καθ᾽ αὐτὸν (ν) * τρεπέτου τόπον (ξ) ὑπὲρ ἅπαν * εὐημερηκὼς (ο) τοὺς Ἰουδαίους, (π) τοῖς ἑαυτοῦ προστεταγμένοις

ΚΕΦ. Θ'.

1 ΠΕρὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύγχανεν Ἀντίοχος ἀναλελυκὼς
2 ἀκόσμως ἐκ τῶν (α) κατὰ τὴν Περσίδα τόπων. Εἰσεληλύθει γὰρ εἰς τὴν λεγομένην Περσέπολιν, καὶ ἐπεχείρησεν ἱεροσυλεῖν, καὶ τὴν πόλιν συνέχειν. διὸ δὴ τῶν πληθῶν ὁρμησάντων, ἐπὶ τὴν τῶν ὅπλων βοήθειαν ἐτράπησαν· καὶ συνέβη τροπωθέντα τὸν Ἀντίοχον ὑπὸ
3 τῶν ἐγχωρίων, ἀσχήμονα τὴν ἀναζυγὴν ποιήσασθαι. Ὄντι δὲ αὐτῷ κατ᾽ Ἐκβάτανα, προσέπεσε τὰ κατὰ Νικάνορα, καὶ τοὺς περὶ Τιμόθεον, γεγονότα. MS.A. (α) περὶ τὴν

Interp. LAT.

His itaque geſtis, & communi factâ obſecratione, miſericordem Dominum poſtulabant, ut in finem ſervis ſuis reconciliaretur. Et ex his qui cum Timotheo & Bacchide erant, (e) contra ſe contendentes ſuper viginti millia interfecerunt, & munitiones excelſas valdè obtinuerunt, & plures prædas diviſerunt, æquam ſecum portionem debilibus, pupillis, & viduis, ſed & ſenioribus facientes. Et cùm arma eorum collegiſſent, diligenter omnia compoſuerunt in locis opportunis: Reſidua verò ſpolia Hieroſolymam detulerunt. Et Phylarchen, qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum ſceleſtiſſimum, & qui in multis Judæos afflixerat. Et cùm epinicia agerent in patria; eos qui ſacras januas incenderunt, id eſt, Calliſthenem, (f) & quoſdam alios, cùm in quoddam domicilium refugiſſent, incenderunt: & dignam impietate reportârunt mercedem. Facinoroſiſſimus autem Nicanor, qui mille negotiantes ad Judæorum venditionem adduxerat, Humiliatus auxilio Domini ab his quos nullos exiſtimaverat, depoſitâ veſte gloriæ per mediterranea fugitivi modo ſolitarium ſe faciens, venit Antiochiam, ſummam infœlicitatem de interitu exercitûs conſecutus. Et qui promiſerat Romanis ſe tributum reſtituere de eorum qui in Hieroſolymis, captivitate, prædicabat protectorem Deum habere Judæos, & hoc modo invulnerabiles eſſe Judæos, eò quòd ſequerentur leges ab ipſo conſtitutas. 29 30 31 32 33 34 35 36

CAP. IX.

CIRCA illud autem tempus Antiochus inhoneſtè revertebatur ex iis qui circa Perſidem, locis. 1 *Intraverat enim in eam quæ dicitur Perſepolis; & tentavit ſpoliare templa, & civitatem opprimere. Sed multitudine ad armorum auxilium concurrente, in fugam verſi ſunt: & contigit ut fugatus Antiochus à regionis habitatoribus turpiter rediret.* 2 *Et cùm eſſet Ecbatanis, allata ſunt, quæ erga Nicanorem & Timotheum geſta ſunt.* 3

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Cúmque ita feciſſent, clamârunt omnes & precati ſunt coram Domino miſericorde, ut tandem reconciliaretur ſervis ſuis. 29 Tum venerunt contra ipſos Timotheus & Bicrius, & interfecerunt ex ipſis ſupra triginta millia, & ſubegerunt & ceperunt munitiones magnas & fortes, ceperúntque ac diviſerunt prædam multam: Pupillis etiam, viduis & egenis qui in populo erant diſtribuerunt, diviſerúntque ibi etiam ſenibus. 30 Sumptáque omnia arma eorum collegerunt, & in locis notis repoſuerunt: 31 Reliquam autem prædam Jeroſolyma ad principem populi attulerunt. Et ex domeſticis Timothei impium quendam occiderunt, qui multum preſſerat Judæos. 32 Cùm autem in terram ſuam reverſi, victoriam belli hujus celebrarent, adductum Calliſthenem & qui cum eo erant, in domo quadam igni incenderunt, propterea quòd januas ſacras incenderant, & demoliti fuerant; & vindictam dignam malis impietatis ſuæ operibus reportârunt. 33 Nicanor autem ille damnatus & immundus, apud quem mille mercatores erant qui Judæos emerent, 34 Afflictus cecidit ſub eis quos minores ſe viribus putaverat, à Deo autem adjuti fuerant: Et glorioſâ ſuâ veſte dimiſſâ, inſtar ſervi fugiens Antiochiam venit, dolore & pudore multo affectus ob exercitûs ſui jacturam. 35 Qui pollicitus fuerat Romanis tributum ſe ipſis ex captivitate Jeroſolymâ confecturum, prædicabat & dicebat; Deũ Judæis adjutorẽ eſſe ac propterea vinci eos non poſſe, quòd in præceptis ejus ambularent. 63

CAP. IX.

EOdem tempore contigit reverti & aſcendere è Perſide Antiochum regem, cum confuſione & pudore multo. 1 Deſcenderat enim Perſopolim quæ dicitur, urbem capere ſtudens, & templum quod in ea erat ſpoliare. 2 Quòd cùm acies vidiſſent, coacti ſunt adverſùs eum cum exercitu magno, & vicerunt totum exercitum ejus. Et cùm ſe victum videret, rediit confuſus cum toto exercitu ſuo: Cúmque propè eſſet Antiochus ut veniret Batnan, indicârunt ei de rebus Nicanoris & Timothei. 3

Verſio VULG. LAT.

4 Elatus autem in ira, arbitrabatur ſe, injuriam illorum qui ſe fugaverant, poſſe in Judæos retorquere: ideóque juſſit agitari currum ſuum, ſine intermiſſione agens iter, cœleſti eum judicio perurgente, eò quòd ita ſuperbè locutus eſt ſe venturum Jeroſolymam, &
5 congeriem ſepulchri Judæorum eam facturum. Sed qui univerſa conſpicit Dominus Deus Iſrael, percuſſit eum inſanabili & inviſibili plagâ. Ut enim finivit hunc ipſum ſermonem, apprehendit eum dolor dirus
6 viſcerum, & amara internorum tormenta: Et quidem ſatis juſtè, quippe qui multis & novis cruciatibus aliorum torſerat viſcera, licèt ille nullo modo à
7 ſua malitia ceſſaret. Super hoc autem ſuperbiâ repletus, ignem ſpirans animo in Judæos, & præcipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere, & gravi corporis colliſione
8 membra vexari. Iſque qui ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, ſupra humanum modum ſuperbiâ repletus, & montium altitudines in ſtatera appendere, nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur, manifeſtam Dei virtutem in ſemetipſo
9 conteſtans: Ita ut de corpore impii vermes ſcaturirent, ac viventis in doloribus carnes ejus effluerent, odore etiam illius & fœtore exercitus gravaretur.
10 Et qui paulò antè ſidera cœli contingere ſe arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fœ-
11 toris portare. Hinc igitur cœpit ex gravi ſuperbia deductus ad agnitionem ſuî venire, divinâ admonitus plagâ, per momenta ſingula doloribus ſuis augmenta
12 capientibus. Et cùm nec ipſe jam fœtorem ſuum ferre poſſet, ita ait; Juſtum eſt ſubditum eſſe Deo, & mor-
13 talem non paria Deo ſentire. Orabat autem hic ſceleſtus Dominum, à quo non eſſet miſericordiam con-
14 ſecuturus. Et civitatem, ad quam feſtinans veniebat ut eam ad ſolum deduceret, ac ſepulchrum congeſto-
15 rum faceret, nunc optat liberam reddere: Et Judæos, quos nec ſepulturâ quidem ſe dignos habiturum, ſed avibus ac feris diripiendos traditurum, & cum parvulis exterminaturum dixerat, æquales nunc Athenienſibus facturum pollicetur.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

4 Ἐπαρθεὶς δὲ τῷ θυμῷ ᾤετο καὶ τὴν τῶν πεφυγαδευκότων αὐτὸν κακίαν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐναπερείσασθαι· διὸ συνέταξε τὸν ἁρματηλάτην ἀδιαλείπτως ἐλαύνοντα (α) κατανύειν τὴν πορείαν, τῆς ἐξ οὐρανοῦ δὴ κρίσεως συνούσης αὐτῷ. (β) οὕτω γὰρ ὑπερηφάνως εἶπε, Πολυάνδριον Ἰουδαίων Ἱεροσόλυμα ποιήσω παραγενόμενος ἐκεῖ.
5 Ὁ δὲ (γ) παντεπόπτης κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπάταξεν αὐτὸν ἀνιάτῳ καὶ ἀοράτῳ πληγῇ· ἄρτι δὲ αὐτοῦ καταλήξαντος τὸν λόγον, ἔλαβεν αὐτὸν ἀνήκεστος τῶν σπλάγχνων ἀλγηδὼν, καὶ πικραὶ τῶν
6 ἔνδον βάσανοι, Πάνυ δικαίως, τὸν πολλαῖς καὶ ξενιζούσαις συμ-
7 φοραῖς ἑτέρων σπλάγχνα βασανίσαντα. Ὁ δ᾽ οὐδαμῶς τῆς ἀγερωχίας ἔληγεν· ἔτι δὲ καὶ τῆς ὑπερηφανίας ἐπεπλήρωτο, πῦρ πνέων τοῖς θυμοῖς ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ κελεύων ἐποξύνειν τὴν πορείαν. Συνέβη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρματος φερομένου ῥοίζῳ, καὶ (δ) δυσχερεῖ πτώματι περιπεσόντα, πάντα τὰ
8 μέλη τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι. Ὁ δ᾽ (ε) ἄρτι δοκῶν τοῖς τῆς θαλάσσης (ζ) κύμασιν ἐπιτάσσειν, διὰ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀλαζονείαν, καὶ πλάστιγγι τὰ τῶν ὀρέων οἰόμενος (η) ὕψη στήσειν, κατὰ γῆν γενόμενος, ἐν φορείῳ παρεκομίζετο, φανερὰν
9 τοῦ θεοῦ πᾶσι τὴν δύναμιν ἐνδεικνύμενος· Ὥστε καὶ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ δυσσεβοῦς σκώληκας ἀναζεῖν, καὶ ζῶντος ἐν ὀδύναις καὶ ἀλγηδόσι τὰς σάρκας αὐτοῦ διαπίπτειν, ὑπὸ δὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ
10 πᾶν τὸ στρατόπεδον βαρύνεσθαι (θ) τῇ σαπρίᾳ. Καὶ τὸν μικρῷ πρότερον τῶν οὐρανίων ἄστρων ἅπτεσθαι δοκοῦντα, παρακομίζειν
11 οὐδεὶς ἐδύνατο, διὰ τὸ τῆς ὀσμῆς ἀφόρητον βάρος. Ἐνταῦθα οὖν ἤρξατο τὸ πολὺ τῆς ὑπερηφανίας (ι) λήγειν τεθραυσμένος, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔρχεσθαι θείᾳ μάστιγι κατὰ στιγμὴν ἐπιτεινόμενος
12 ταῖς ἀλγηδόσι. Καὶ μηδὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ (κ) δυνάμενος ἀνέχεσθαι, ταῦτ᾽ ἔφη, Δίκαιον ὑποτάσσεσθαι τῷ θεῷ, καὶ μὴ θνητὸν ὄντα
13 (λ) ἰσόθεα φρονεῖν ὑπερηφάνως. Ηὔχετο δὲ ὁ μιαρὸς πρὸς τὸν οὐκέτι
14 αὐτὸν ἐλεήσοντα δεσπότην, (μ) οὕτω λέγων, Τὴν μὲν ἁγίαν πόλιν ἣν σπεύδων παρεγίνετο ἰσόπεδον ποιῆσαι, καὶ πολυάνδριον
15 οἰκοδομῆσαι, ἐλευθέραν ἀναδεῖξαι· Τοὺς δὲ Ἰουδαίους (ν) οὓς διεγνώκει μηδὲ ταφῆς ἀξιῶσαι, οἰωνοβρώτους (ξ) δὲ σὺν τοῖς νηπίοις (ο) ἐκριψεῖν θηρίοις, πάντας αὐτοὺς ἴσους Ἀθηναίοις ποιήσειν·

MS. A. (α) καταλύειν (β) οὕτως (γ) παντεπόπτης (δ) δυσχερῆ (ε) ἀντιδοκῶν (ζ) κύμασιν * διὰ τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων ὑπερηφανίαν, καὶ πλάστιγγι τῶν (η) ὕψει (θ) τὴν σαπρίαν. (ι) λήγειν τεθραυσμένος, (κ) ἀνέχεσθαι δυνάμενος, (λ) ὑπερήφανα φρονεῖ. (μ) οὕτως (ν) ὡς (ξ) σὺν τοῖς (ο) ἐκριψεῖ

Interp. LAT.

Elatus autem irâ, arbitrabatur ſe etiam illorum qui ſe fugaverant, injuriam in Judæos retorquere: ideóque juſſit aurigam ſine intermiſſione agitantem expedire iter, cœleſti cum judicio jam perurgente. Sic enim ſuperbè locutus erat; Congeriem ſepulchri Judæorum faciam Hieroſolymam, cùm illuc venero. 4 *Sed, qui (a) univerſa conſpicit Dominus Deus Iſrael, percuſſit eum inſanabili & inviſibili plagâ. Ut enim finivit hunc ipſum ſermonem; apprehendit eum dolor dirus viſcerum, & amara internorum tormenta,* 5 *Valdè juſtè; quippe qui multis et novis cruciatibus aliorum torſerat viſcera.* 6 *Ille autem nullo modo ab inſolentia ceſſabat: Adhuc autem, & ſuperbiâ repletus erat, ignem ſpirans animo in Judæos, & præcipiens accelerari iter. Contigit autem & cadere ipſum de curru, qui impetu ferebatur, & gravi ruinâ decidentem omnibus corporis membris diſtorqueri.* 7 *Iſque, qui nuper ſibi videbatur fluctibus maris imperare, ſupra humanum modum ſuperbiâ repletus, & montium altitudines in ſtatera putabat apprehendere, humiliatus ad terram, in geſtatorio portabatur, manifeſtam Dei virtutem omnibus conteſtans:* 8 *Ita, ut de corpore impii vermes etiam ſcaturirent, & viventis in doloribus & cruciatibus carnes ejus diffluerent; odore etiam illius univerſus exercitus gravaretur ob putredinem.* 9 *Et cum, qui paulò antè ſydera cœli ſe contingere arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerabilem odoris gravitatem portare.* 10 *Hic igitur cœpit à magnitudine ſuperbiæ deſiſtere, vulneratus; & ad agnitionem venire, divino flagello per momenta ſingula doloribus ſuis augmenta capientibus.* 11 *Et cùm nec ipſe jam fœtorem ſuum ferre poſſet, hæc ait; Juſtum eſt ſubditum eſſe Deo, & mortalem non paria Deo ſentire ſuperbè.* 12 *Orabat autem hic ſceleſtus Dominum, à quo non eſſet ampliùs miſericordiam conſecuturus, ſic dicens;* 13 *Ipſam quidem ſanctam civitatem, ad quam feſtinans veniebat, ut eam ad ſolum deduceret, ac ſepulchrorum congeriem faceret, liberam redditurum;* 14 *Judæos autem quos ne ſepulturâ quidem ſe dignos habiturum, ſed avibus devorandos unà cum parvulis projecturum feris dixerat, omnes æquales Athenienſibus facturum:* 15

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Quibus auditis, confirmatus & elatus furore majorem in modum, cogitabat quicquid in Perſide ſibi fecerant, venientem ſe de Judæis exacturum. Juſſitque aurigam validè ac cum feſtinatione agitare currum ut citò aſcenderet: Et ſic dicebat; Civitatem Judæorum Jeroſolyma diruam, faciámque habitaculum Gentium. 4 Statímque obviam ipſi factum eſt judicium Domini Dei Iſraëlis omnipotentis: percuſſitque ipſum plagâ amarâ *et* inviſibili. Cúmq; egreſſum quæreret omnis ſermo ejus, apprehendit eum dolor amarus & durus inteſtinorum ac viſcerum: 5 Juſtam vindictam accipientem, qui doloribus tormentíſque ac cruciatibus multis cruciaverat, torſerátque viſcera aliorum. 6 Cúmque hæc omnia ipſi accidiſſent, adhuc confortabatur & elevabat ſe cogitatione ſuâ. Plenúſque furore inſtar ignis adverſùs Judæos accenſo, ſupra modum velociter agere aurigæ ſuo præcepit: curſûs autem currûs ſui impetu excuſſus eſt, & excidit eo, caſu duro & amaro, fractis omnibus membris ejus. 7 Qui autem paulò anteà præcepturum ſe fluctibus maris putabat, præ ſuperbiâ quâ omnes homines ſuperabat, & montes omnes altos depreſſurum, projectus in terram, palàm omnibus virtutem Dei demonſtrabat. 8 Adeò autem dura erant quæ patiebatur impius, ut ex corpore ejus ebullirent vermes, & vivi caro deflueret & ab ipſo decideret, adeóque fœteret corporis ejus odor, ut ne quis de exercitu ejus ferre poſſet. 9 Et qui paulò antè etiam ſtellis cœli imperatuũ ſe putabat, ad eũ nemo appropinquare poterat, propter fœtorem ejus. 10 Hinc autem de magnitudine ſuperbiæ ſuæ decedere cœpit, & humiliatus ad veri cognitionem reſpexit, cruciatus cœlitùs, ac omnibus plagis tortus. 11 Cúmque odorem ſuum ferre non poſſet, reſpondens ſic dixit; Oportet hominem ſubjici Deo: Non autem, mortalis qui ſit, cogitationem adverſùs Deum cogitare. 12 Orabat autem impius, & ſupplicabat Domino, qui miſericordiam ultra aſſecuturus non erat, ſic dicens; 13 Urbem ſanctam, quò feſtinabam iter, ut eam diruerem, & facerem omnium Gentium habitaculum; eam ædificabo liberámque faciam: 14 De Judæis autem ſic dicebat; Cogitabam de eis, ne ſepultum quidem iri eos, ſed volucri cœli, & feræ terræ pabulum fore, cum uxoribus liberíſque ſuis: Hos omnes Athenienſes faciam. 15

Versio VULG. LAT.

16 Templum etiam ſanctum, quod priùs expoliaverat, optimis donis ornaturum, & ſancta vaſa multiplicaturum, & pertinentes ad ſacrificia ſumptus de redditibus
17 ſuis præſtaturum: Super hæc, & Judæum ſe futurum, & omnem locum terræ perambulaturum,
18 & prædicaturum Dei poteſtatem. Sed non ceſſantibus doloribus (ſupervenerat enim in eum juſtum Dei judicium) deſperans ſcripſit ad Judæos in modum deprecationis epiſtolam hæc continentem:
19 OPTIMIS civibus Judæis plurimam ſalutem, & benè valere, & eſſe felices, rex & princeps Antio-
20 chus. Si benè valetis, & filii veſtri, & ex ſenten-
21 tia vobis cuncta ſunt, maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate conſtitutus, veſtrî autem memor benignè, reverſus de Perſidis locis, & infirmitate gravi apprehenſus, neceſſarium duxi pro communi
22 utilitate curam habere: Non deſperans memetipſum, ſed ſpem multam habens effugiendi infirmi-
23 tatem. Reſpiciens autem quòd & pater meus, quibus temporibus in locis ſuperioribus ducebat exercitum, oſtendit qui poſt ſe ſuſciperet principatum:
24 Ut ſi quid contrarium accideret, aut difficile nuntiaretur, ſcientes hi qui in regionibus erant, cui eſſet
25 rerum ſumma derelicta, non turbarentur. Ad hæc conſiderans de proximo potentes quoſque & vicinos temporibus inſidiantes, & eventum expectantes, deſignavi filium meum Antiochum regem, quem ſæpè recurrens in ſuperiora regna multis veſtrûm commendabam: & ſcripſi ad eum quæ ſubjecta ſunt.
26 Oro itaque vos & peto, memores beneficiorum publicè & privatim, ut unuſquiſque conſervet fidem
27 ad me & ad filium meum. Confido enim, eum modeſtè & humanè acturum, & ſequentem propoſitum
28 meum, & communem vobis fore. Igitur homicîda & blaſphemus peſſimè percuſſus, & ut ipſe alios tractaverat, peregrè in montibus miſerabili obitu
29 vitâ functus eſt. Transferebat autem corpus Philippus collactaneus ejus: qui metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit.

MACHABÆORUM II.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

16 Ὃν δὲ πρότερον ἐσκύλευσεν ἅγιον (α) νεὼν, καλλίστοις ἀναθήμασι κοσμήσειν, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πολυπλάσια πάντα ἀποδώσειν, τὰς δὲ ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς θυσίας συντάξεις ἐκ τῶν ἰδίων
17 προσόδων χορηγήσειν· Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ (β) Ἰουδαῖον ἔσεσθαι, καὶ πάντα τόπον οἰκητὸν (γ) ἐπελεύσεσθαι καταγγέλλοντα τὸ τοῦ Θεοῦ
18 κράτος. Οὐδαμῶς δὲ ληγόντων τῶν πόνων, ἐπεληλύθει γὰρ ἐπ' αὐτὸν δικαία ἡ τοῦ Θεοῦ κρίσις, τὰ κατ' αὐτὸν ἀπελπίσας, ἔγραψε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν, (δ) ἱκετη-
19 ρίας τάξιν ἔχουσαν, περιέχουσαν δὲ οὕτως· Τοῖς χρηστοῖς Ἰουδαίοις τοῖς πολίταις πολλὰ χαίρειν, καὶ ὑγιαίνειν, καὶ εὖ πράττειν,
20 (ε) βασιλεὺς, καὶ στρατηγὸς Ἀντίοχος. Εἰ ἔρρωσθε, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰ ἴδια κατὰ γνώμην (ζ) ἐστὶν ὑμῖν, εὔχομαι μὲν τῷ Θεῷ τὴν
21 μεγίστην χάριν, εἰς οὐρανὸν τὴν ἐλπίδα ἔχων. Κἀγὼ δὲ ἀσθενῶς διεκείμην, ὑμῶν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὔνοιαν (η) ἂν ἐμνημόνευον φιλοστόργως. (θ) ἐπανάγων ἐκ τῶν περὶ τὴν Περσίδα τόπων, καὶ περιπεσὼν ἀσθενείᾳ δυσχέρειαν ἐχούσῃ, ἀναγκαῖον ἡγησάμην φροντίσαι τῆς κοινῆς πάντων (ι) ἀσφαλείας.
22 Οὐκ ἀπογινώσκων τὰ (κ) κατ' ἐμαυτὸν, ἀλλὰ ἔχων πολλὴν ἐλπίδα ἐκφεύξεσθαι τὴν ἀσθέ-
23 νειαν, Θεωρῶν δὲ ὅτι καὶ ὁ πατὴρ καθ' οὓς καιροὺς εἰς τοὺς ἄνω
24 τόπους ἐστρατοπέδευσεν, ἀνέδειξε τὸν (λ) διαδεξόμενον, Ὅπως ἐάν τι παράδοξον ἀποβαίνῃ, (μ) ἢ καὶ προσαγγελθῇ τι δυσχερὲς, εἰδότες οἱ κατὰ τὴν χώραν ᾧ καταλέλειπται τὰ πράγματα, μὴ ἐπι-
25 ταράσσωνται· Πρὸς δὲ τούτοις κατανοῶν τοὺς παρακειμένους δυνάστας, καὶ γειτνιῶντας (ν) τῇ βασιλείᾳ τοῖς καιροῖς ἐπέχοντας, (ξ) προσδεχομένους τὸ ἀποβησόμενον, ἀναδέδειχα τὸν (ο) υἱόν μου Ἀντίοχον βασιλέα, ὃν πολλάκις ἀνατρέχων εἰς τὰς ἐπάνω σατραπείας τοῖς πλείστοις ὑμῶν (π) παρακατετιθέμην καὶ συνίστων· γέγρα-
26 φα δὲ πρὸς αὐτὸν τὰ ὑπογεγραμμένα· Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς καὶ ἀξιῶ, μεμνημένους τῶν εὐεργεσιῶν κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, ἕκαστον συν-
27 τηρεῖν τὴν οὖσαν εὔνοιαν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν (ρ) υἱόν μου. Πέπεισμαι γὰρ αὐτὸν ἐπιεικῶς καὶ φιλανθρώπως (σ) παρακολουθοῦντα τῇ ἐμῇ προαι-
28 ρέσει, συμπεριενεχθήσεσθαι ὑμῖν. Ὁ μὲν οὖν ἀνδροφόνος καὶ βλάσφημος τὰ χείριστα παθὼν, ὡς ἑτέρους διέθηκεν, ἐπὶ ξένης
29 ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκτίστῳ μόρῳ κατέστρεψε τὸν βίον. Παρεκομίζετο δὲ τὸ σῶμα Φίλιππος ὁ σύντροφος αὐτοῦ· ὃς καὶ (τ) διευλαβηθεὶς τὸν υἱὸν Ἀντιόχου, πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα εἰς Αἴγυπτον διεκομίσθη.

Interp. LAT.

Templum etiam ſanctum, quod priùs expoliaverat, optimis donis ornaturum, & ſacra vaſa multipliciter omnia reſtituturum; & pertinentes ad ſacrificia ſumptus de reditibus ſuis præſtiturum: 16
Super hæc & Judæum ſe futurum, & omnem locum habitabilem perambulaturum, prædicantem Dei poteſtatem. 17
Sed non ceſſantibus doloribus, (ſupervenerat enim in eum juſtum Dei judiciũ,) de ſe deſperans ſcripſit ad Judæos ſubſcriptam epiſtolam, deprecationis quidem modum habentem; hæc autem continentem: 18
Optimis Judæis civibus plurimam ſalutem, & benè valere, & eſſe fœlices, rex & princeps Antiochus. 19
Si benè valetis, & filii, & veſtra ex ſententia vobis ſunt; (b) ago quidem Deo maximas gratias; in cœlo ſpem habens. 20
Et ego, in infirmitate autem conſtitutus, veſtri honoris & benevolentiæ memor eram benignè. Reverſus autem de Perſidis locis, & in infirmitate gravi apprehenſus neceſſarium duxi communis omnium ſecuritatis curam habere. 21
Non deſperans memetipſum, ſed ſpem multam habens effugiendi infirmitatem, 22
Reſpiciens autem, quòd & pater meus, quibus temporibus in loca ſuperiora duxit exercitum, declaravit ſucceſſorem, 23
Ut, ſi quid præter opinionem accideret, aut etiam difficile quid nuntiaretur, ſcientes hi qui in regionibus, cui eſſet rerum ſumma relicta, non turbarentur: 24
Ad hæc autem conſiderans proximos dynaſtas, & vicinos regno, temporibus attendentes, & eventum expectantes; deſignavi filium meum Antiochum regem: quem ſæpè recurrens in ſuperiora regna multis veſtrûm deponebam, & commendabam. Scripſi autem ad eum, quæ ſubjecta ſunt. 25
Oro itaque vos, & peto, memores beneficiorum publicè & privatim, ut unuſquiſque conſervet præſentem benevolentiam ad me, & filium meum. 26
Confido enim eum, modeſtè & humanè, ſequentem propoſitum meum, converſaturum vobiſcum. 27
Igitur homicîda & blaſphemus peſſima paſſus; ut alios tractaverat, in peregrina terra in montibus miſero obitu vitâ exceſſit. 28
Transferebat autem corpus Philippus collactaneus ejus: qui etiam metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit. 29

MS. A. (α) νεὼ, (β) Ἰουδαῖος (γ) ἐπελεύσεσθαι καταγγέλλοντας (δ) ἔχουσαν ἱκετηρίας τάξιν, (ε) βασιλεὺς Ἀντίοχος καὶ στρατηγός. Ἔρρωσθε (ζ) ἔσται ὑμῖν, εἰς οὐρανὸν τὴν ἐλπίδα ἔχων. Τοῖς (η) ἐμνημόνευον (θ) ἐπαναγαγὼν ἐκ τῶν κατὰ τὴν (ι) ὑμῶν ἀσφαλείας. (κ) καθ' ἑαυτὸν, (λ) διαδεξόμενον, (μ) καὶ προσαπέλθῃ (ν) τῆς βασιλείας (ξ) καὶ προσδεχομένους τὸ (ο) υἱὸν Ἀντίοχον (π) παρακατετιθέμην (ρ) υἱόν. Πέπεισμαι (σ) συνακολουθήσειν (τ) εὐλαβηθεὶς.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Templum ſanctum quod olim ſpernebã, coronabo, omnibúſq; ornamentis ornabo, vaſáque ſacra multiplicia dabo, impenſámq; quotidianam ſacrificiorum & oblationum de meo præbebo. 16
Et ultrà hæc *omnia* Judæus fiam, & quocunque ibo, magnitudinem poteſtatis Dei prædicabo. 17
His omnibus cùm non ceſſarent dolores ejus, (aſſecutum enim eum fuerat juſtum Dei judicium) de ſe ſperans, ſcripſit Judæis ſupplicationis literas in hanc formam; 18
Antiochus rex & imperator, bonis Judæis, civibus meis pacem, ac quietem, ac valetudinem, ipſis ac liberis. 19
Preces fundo, ſupplicóque Deo qui eſt in cœlis, in quo ſpero pro magna ejus bonitate; 20
Quòd cùm ægrotâſſem, veſtrî recordatus ſim, ut honorem ac quietem multam vobis reddam. Fervebat enim mihi mens amore veſtrî, ex quo de Perſide aſcendi; Cùm autem propè eſſem ut *ad vos* pervenirem, in infirmitatem duram & amaram incidi: Placuit autem mihi ſuper omnia veſtrî curam gerere: 21
Quippe, qui non novi quid mihi accidere poſſit; ſpem tamen habeo evaſurum me ex hac infirmitate. 22
Video autem & patrem, quum in regiones ſuperiores aſcenderet, declarâſſe ſucceſſorem: 23
Ut ſi quid abominandum accideret, ſcientes qui per loca *habitant* quis conſtitutus ſit, non confligant inter ſe. 24
Et ego autem videns magnates regni mei paratos inſurgere in regnum, & quid accidet expectantes, Antiochum filium meũ regem declaravi & conſtitui, quem ſæpius, in ſuperiores regiones profecturus, vobis commendavi. Scripſi autem & ei hæc quæ ſcripta ſunt: 25
Peto igitur à vobis, & vobis ſuadeo, ut memores beneficiorum meorum erga vos univerſos ac ſingulos, amorem & dilectionem fraternam erga filium meum conſervetis. 26
Novi enim ipſum menti meæ conſentientem, cum facilitate ac dilectione verſaturum vobiſcum. 27
Igitur homicida Antiochus impiúſque ac blaſphemus mortuus eſt inter montes in terra peregrina, in tormentis & plagis & cruciatibus multis, ſicut & ipſe alios cruciaverat. 28
Philippus filius nutricii ejus corpus ejus ſuſtulit ut ſecum afferret. Cùm autem pervenire cœperat, à filio Antiochi ſibi metuens, fugiens evaſit ad Ptolemæum filium Philometoris in Ægyptum, 29

Versio VULG. LAT.

CAP. X.

1 MAchabæus autem, & qui cum eo erant, Domino ſe protegente, templum quidem, & civitatem re-
2 cepit: Aras autem, quas alienigenæ per plateas ex-
3 truxerant, itémque delubra demolitus eſt. Et purgato templo, aliud altare fecerunt: & de ignitis lapidib⁹ igne concepto ſacrificia obtulerunt poſt biennium, & incenſum, & lucernas, & panes propoſitionis po-
4 ſuerunt. Quibus geſtis, rogabant Dominum proſtrati in terram, ne ampliùs talibus malis inciderent: ſed &, ſi quando peccâſſent, ut ab ipſo mitiùs corriperentur, & non barbaris ac blaſphemis hominibus trade-
5 rentur. Quo die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eâdem die purificationem fieri,
6 vigeſimâ quintâ menſis, qui fuit Caſleu. Et cùm lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quòd ante modicum temporis, diem ſolennem tabernaculorum in montibus & in ſpeluncis
7 more beſtiarum egerant. Propter quod thyrſos, & ramos virides, & palmas præferebant ei, qui proſpe-
8 ravit mundari locum ſuum. Et decreverunt communi præcepto & decreto, univerſæ genti Judæorum, o-
9 mnibus annis agere dies iſtos. Et Antiochi quidem, qui appellatus eſt Nobilis, vitæ exceſſus ita ſe habuit.
10 Nunc autem de Eupatore Antiochi impii filio, quæ geſta ſunt narrabimus, breviantes mala, quæ in bellis
11 geſta ſunt. Hic enim ſuſcepto regno, conſtituit ſuper negotia regni Lyſiam quendam, Phœnicis & Sy-
12 riæ militiæ principem. Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, juſti tenax erga Judæos eſſe conſtituit, & præcipuè propter iniquitatem quæ facta erat in
13 eos, & pacificè agere cum eis. Sed ob hoc accuſatus ab amicis apud Eupatorem, cùm frequenter proditor audiret, eò quòd Cyprum creditam ſibi à Philometore deſeruiſſet, & ad Antiochum Nobilem tranſlatus etiam ab eo receſſiſſet, veneno vitam finivit.

MACHABÆORUM II.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

ΚΕΦ. Ι'.

1 ΜΑκκαβαῖος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, (α) τοῦ κυρίου προάγοντος
2 αὐτοὺς, τὸ μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο, καὶ τὴν πόλιν, Τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀγορὰν βωμοὺς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων (β) δεδημιουργημένους, ἔτι δὲ τεμένη
3 (γ) καθεῖλον. Καὶ τὸν (δ) νεὼν καθαρίσαντες, ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν, καὶ πυρώσαντες λίθους, καὶ πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες, ἀνήνεγκαν (ε) θυσίαν μετὰ διετῆ χρόνον, καὶ θυμίαμα καὶ λύχνους, καὶ
4 τῶν ἄρτων τὴν πρόθεσιν ἐποιήσαντο. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἠξίωσαν τὸν κύριον πεσόντες ἐπὶ κοιλίαν, μηκέτι (ζ) περιπεσεῖν τοιούτοις κακοῖς, ἀλλ' ἐάν ποτε καὶ ἁμάρτωσιν, ὑπ' αὐτοῦ (η) μετ' ἐπιεικείας παιδεύεσθαι, καὶ μὴ βλασφήμοις καὶ βαρβάροις ἔθνεσι παρα-
5 δίδοσθαι. Ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ὁ νεὼς ὑπὸ ἀλλοφύλων ἐβεβηλώθη, συνέβη κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν καθαρισμὸν γενέσθαι τοῦ ναοῦ, τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, (θ) ὅς ἐστι Χασελεῦ.
6 Καὶ μετ' εὐφροσύνης ἦγον ἡμέρας ὀκτὼ σκηνωμάτων τρόπον, μνημονεύοντες ὡς πρὸ μικροῦ χρόνου τὴν τῶν σκηνῶν ἑορτὴν ἐν τοῖς
7 ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις θηρίων τρόπον ἦσαν νεμόμενοι. Διὸ θύρσους καὶ κλάδους ὡραίους, ἔτι (ι) δὲ φοίνικας ἔχοντες, ὕμνους ἀνέ-
8 φερον τῷ εὐοδώσαντι καθαρισθῆναι τὸν ἑαυτοῦ τόπον. (κ) Ἐδογμάτισαν δὲ μετὰ κοινοῦ προστάγματος καὶ ψηφίσματος παντὶ τῷ τῶν
9 Ἰουδαίων ἔθνει κατ' ἐνιαυτὸν ἄγειν (λ) τάσδε τὰς ἡμέρας. Καὶ τὰ μὲν τῆς Ἀντιόχου τοῦ προσαγορευθέντος Ἐπιφανοῦς τελευτῆς οὕτως
10 εἶχε. Νυνὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν (μ) Εὐπάτορα Ἀντίοχον, υἱὸν δὲ τοῦ ἀσεβοῦς γενόμενον, δηλώσομεν, αὐτὰ συντέμνοντες (ν) τὰ τῶν πολέμων
11 κακά. Αὐτὸς γὰρ παραλαβὼν (ξ) βασιλείαν, ἀνέδειξεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων Λυσίαν τινὰ, κοίλης δὲ Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν
12 πρώταρχον. Πτολεμαῖος γὰρ ὁ καλούμενος Μάκρων τὸ δίκαιον συντηρεῖν προηγούμενος (ο) εἰς τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὴν γεγονυῖαν (π) εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν, καὶ ἐπειρᾶτο τὰ πρὸς αὐτοὺς εἰρηνικῶς
13 διεξάγειν. Ὅθεν κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν φίλων πρὸς τὸν Εὐπάτορα, καὶ προδότης παρέκαστα ἀκούων, διὰ τὸ τὴν Κύπρον ἐμπιστευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Φιλομήτορος ἐκλιπεῖν, καὶ πρὸς Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ ἀναχωρῆσαι, (ρ) μήτ' εὐγενῆ τὴν (σ) ἐξουσίαν ἔχων, ὑπ' ἀθυμίας φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλιπε τὸν βίον.

Interp. LAT.

CAP. X.

MAccabæus autem, & qui cum eo erant, Domino procedente eos, templum quidem & civitatem receperunt: 1
Aras autem, quas alienigenæ ad forum extruxerant, itémque delubra demoliti ſunt. 2
Et purgato templo aliud altare fecerunt: & cùm ignivîſſent lapides, & ex his ignem accepiſſent, ſacrificium obtulerunt poſt biennium: & incenſum, & lucernas, & panum propoſitionem fecerunt. 3
Quibus geſtis, rogaverunt Dominum, proſtrati ſuper ventrem; ne ampliùs talibus malis inciderent; ſed, & ſi quando peccâſſent, ab ipſo cum manſuetudine corriperentur, & non blaſphemis ac barbaris gentibus traderentur. 4
Quâ die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat; contigit eâdem die purificationem templi fieri vigeſimâ & quintâ ejuſdem menſis, qui eſt Chaſleu. 5
Et cum lætitia dies octo egerunt in modum tabernaculorum; recordantes quòd ante modicum temporis diem ſolennem tabernaculorum in montibus & in ſpeluncis more beſtiarum ſolitarii egerant. 6
Propter quod thyrſos & ramos virides, itémque palmas habentes, hymnos referebant ei qui proſperavit mundari locum ſuum. 7
Et decreverunt communi præcepto & decreto, univerſæ genti Judæorum omnibus annis agere dies iſtos. 8
Et Antiochi quidem, qui appellatus eſt Nobilis, vitæ exceſſus ita ſe habuit. 9
Nunc autem, quæ ad Antiochum Eupatorem pertinent, qui quidem impii filius (a) fuit, narrabimus, ipſa breviantes (b) bellorum mala. 10
Hic enim ſuſcepto regno, conſtituit ſuper negotia Lyſiam quendam Cæleſyriæ & Phœnicis ducem primarium. 11
Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, juſtitiam conſervare eligens erga Judæos, propter iniquitatem quæ facta erat in eos, etiam conabatur, quæ ad illos pertinebant, pacificè tranſigere. 12
Unde accuſatus ab amicis apud Eupatorem, & frequenter proditor audiens, (eò quòd Cyprum creditam ſibi à Philometore deſeruiſſet, & ad Antiochum Nobilem tranſiiſſet,) (c) neque nobilem poteſtatem habens, præ triſtitia veneno ſumpto vitam reliquit. 13

MS. A. (α) τῷ τοῦ (β) δεδημιουργημένους (γ) καθεῖλαν. (δ) ναὸν (ε) θυσίας (ζ) περιπεσεῖν (η) μετὰ ἐπιεικείας* μὴ βλασφήμοις (θ) τοῦ Χασελεῦ. (ι) δὲ καὶ φοίνικας ἔχοντες, ὑμνοχαρίστου τῷ εὐοδώσαντι καθαρίσαι τὸν (κ) Ἐδογμάτισάν τε (λ) τὰς * δεκάτας ἡμέρας. (μ) * ὕπατον (ν) τὰ συνέχοντα τῶν * πόλεων κακά. Οὗτος (ξ) τὴν βασιλείαν, (ο) πρὸς τοὺς (π) πρὸς αὐτοὺς ἀδικίαν ἐπειρᾶτο (ρ) μήτε (σ) ἐξουσίαν *, εὐγεννασίας φαρμακεύσας

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

CAP. X.

MAccabæus autem & qui cum ipſo erant, Dei auxilio ipſos adjuvantis, ceperunt templum & urbem; 1
Deſtruxerúntque altaria & idola quæ ædificaverant gentes in plateis ejus. 2
Et mundârunt templum, fecerúntque altare aliud, (lapides enim per ignem traduxerunt) ſumptóque ex eis igne, ſacrificia & oblationes adoleverunt poſt duos annos. Fecerúntque lucernas & candelabra, & thymiamata & panes propoſitionis. 3
Cúmque hæc feciſſent, procidentes in faciem orabant, ſupplicabántque Domino, ne rurſus in has anguſtias & cruciatus venirent: Sed ſi quando ipſos peccare contingeret, ab ipſo caſtigarentur, nec traderentur gentibus incircumciſis, immundis & blaſphemis. 4
Quo die autem pollutum fuerat templum à nationibus, eodem ipſum mundari contigit, vigeſimo quinto menſis qui Conun prior dicitur. 5
Et cum gaudio tripudiíſque multis egerunt quotannis feſtum inſtar Scenopegiæ octo dies, recordantes paulò antè in Scenopegia, montes & ſpeluncas habitâſſe ſe, ferarum inſtar paſcentes. 6
Propterea palmarum ramos tenentes, cantabant & confitebantur ei qui ſalutem ſibi fecerat, viréſque mundando ſanctificandóque loco ſuo ſuppeditaverat. 7
Cogitârunt autem ſimul omnes agi quotannis hos dies, per totam ſynagogam Judæorum. 8
Et mors quidem Antiochi, qui Epiphanes dictus fit, hunc finem habuit. 9
Nunc autem de Antiocho Eupatore filio impii dicemus; brevibus ſcilicet, de multis malis quæ in præliis evenerunt. 10
Conſtitutus enim in regno paterno, præfecit rebus ſuis Lyſiam, olim præfectum factum ad ducem Syriæ & Phœnices. 11
Ptolemæus autem qui Macedo dictus erat, amicitiam cum Judæis conſervabat, angebatúrque animo propter mala quæ apud ipſos contigerant, & pacem erga eos agere volebat. 12
Sed profectò quidam ex amicis ejus accuſabant eum Eupatori, proditorem perpetuò appellantes, quod creditam ſibi à Philometore Cyprum relinquens, ad Antiochum Epiphanem veniſſet: Quare nec magnitudinem nec honorem in regno invenit: Et cùm hæc omnia ſibi accidiſſe videret, veneno ſe ipſum ſuſtulit. 13

Verſio VULG. LAT.

14 Gorgias autem, cùm eſſet dux locorum, aſſumptis 15 advenis frequenter Judæos debellabat. Judæi verò, qui tenebant opportunas munitiones, fugatos ab 16 Jeroſolymis ſuſcipiebant, & bellare tentabant. Hi verò qui erant cum Machabæo, per orationes Dominum rogantes ut eſſet ſibi adjutor, impetum fecerunt 17 in munitiones Idumæorum: Multâque vi inſiſtentes, loca obtinuerunt, occurrentes interemerunt, & omnes ſimul non minùs viginti millibus trucidave- 18 runt. Quidam autem, cùm confugiſſent in duas turres valdè munitas, omnem apparatum ad repu- 19 gnandum habentes, Machabæus ad eorum expugnationem, relicto Simone, & Joſepho, itémque Zachæo, eíſque qui cum ipſis erant ſatis multis, ipſe ad eas, quæ ampliùs perurgebant, pugnas conver- 20 ſus eſt. Hi verò qui cum Simone erant, cupiditate ducti, à quibuſdam qui in turribus erant, ſuaſi ſunt pecuniâ: & ſeptuaginta millibus didrachmis acce- 21 ptis, dimiſerunt quoſdam effugere. Cùm autem Machabæo nuntiatum eſſet quod factum eſt, principibus populi congregatis, accuſavit, quòd pecuniâ fratres vendidiſſent, adverſariis eorum dimiſſis. 22 Hos igitur proditores factos interfecit, & confeſtim 23 duas turres occupavit. Armis autem ac manibus omnia proſperè agendo, in duabus munitionibus 24 plus quàm viginti millia peremit. At Timotheus, qui priùs à Judæis fuerat ſuperatus, convocato exercitu peregrinæ multitudinis, & congregato equitatu Aſiano, advenit quaſi armis Judæam capturus. 25 Machabæus autem, & qui cum ipſo erant, appropinquante illo, deprecabantur Dominum, caput terrâ 26 aſpergentes, lumbóſque ciliciis præcincti, Ad altaris crepidinem provoluti, ut ſibi propitius, inimicis autem eorum eſſet inimicus, & adverſariis adver- 27 ſaretur, ſicut lex dicit. Et ita poſt orationem, ſumptis armis, longiùs de civitate procedentes, & proximi hoſtibus effecti, reſederunt.

14 Γοργίας δὲ γενόμενος στρατηγὸς τῶν (α) τόπων, ἐξενοτρόφει, καὶ παρ' ἕκαστα πρὸς τοὺς (β) Ἰουδαίους ἐπολεμοτρόφει. Ὁμοῦ δὲ (γ) τούτῳ καὶ 15 οἱ Ἰδουμαῖοι ἐγκρατεῖς ἐπικαίρων ὀχυρωμάτων ὄντες, ἐγύμναζον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τοὺς (δ) φυγαδευθέντας ἀπὸ Ἱεροσολύμων προσ- 16 λαβόμενοι πολεμοτροφεῖν ἐπεχείρουν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον ποιησάμενοι (ε) λιτανείαν, καὶ ἀξιώσαντες τὸν θεὸν σύμμαχον αὐ- 17 τοῖς γενέσθαι, ἐπὶ τὰ τῶν Ἰδουμαίων ὀχυρώματα ὥρμησαν. Οἷς καὶ προσβαλόντες εὐρώστως, ἐγκρατεῖς ἐγένοντο τῶν τόπων, πάντας τε τοὺς ἐπὶ τῷ τείχει μαχομένους ἠμύναντο· (ζ) κατέσφαζον δὲ τοὺς ἐμπίπτοντας, ἀνεῖλον δὲ οὐκ ἔλαττον τῶν δισμυρίων. 18 Συμφυγόντων δὲ οὐκ ἔλαττον τῶν ἐνακισχιλίων εἰς δύο πύργους ὀχυροὺς εὖ μάλα καὶ πάντα τὰ πρὸς πολιορκίαν ἔχοντας, 19 Ὁ Μακκαβαῖος εἰς ἐπείγοντας τόπους, ἀπολιπὼν Σίμωνα καὶ (η) Ἰώσηπον, ἔτι δὲ καὶ Ζακχαῖον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἱκανοὺς πρὸς 20 τὴν τούτων πολιορκίαν, αὐτὸς ἐχωρίσθη. Οἱ δὲ περὶ τὸν Σίμωνα φιλαργυρήσαντες ὑπό τινων τῶν ἐν τοῖς πύργοις ἐπείσθησαν ἀργυρίῳ· ἑπτάκις δὲ (θ) μυριάδας δραχμὰς λαβόντες, εἴασάν 21 τινας διαρρυῆναι. (ι) Προσαγγελθέντος δὲ τῷ Μακκαβαίῳ περὶ τοῦ γεγονότος, συναγαγὼν τοὺς ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, κατηγόρησεν ὡς ἀργυρίου (κ) πεπράκασι τοὺς ἀδελφοὺς, τοὺς πολεμίους κατ' 22 αὐτῶν ἀπολύσαντες. Τούτους μὲν οὖν προδότας γενομένους ἀπ- 23 έκτεινε, καὶ παραχρῆμα τοὺς δύο πύργους κατελάβετο. Τοῖς δὲ ὅπλοις τὰ πάντα ἐν ταῖς χερσὶν εὐοδούμενος, ἀπώλεσεν ἐν 24 τοῖς δυσὶν ὀχυρώμασι πλείους τῶν δισμυρίων. Τιμόθεος δὲ ὁ (λ) πρότερον ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, συναγαγὼν ξένας δυνάμεις παμπληθεῖς, καὶ τοὺς τῆς Ἀσίας γενομένους ἵππους συναθροίσας οὐκ ὀλίγους, παρῆν ὡς δοριάλωτον ληψόμενος τὴν Ἰουδαί- 25 αν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον, συνεγγίζοντος αὐτοῦ, πρὸς (μ) ἱκετείαν τοῦ θεοῦ ἐτράπησαν, γῇ τὰς κεφαλὰς καταπάσαντες, καὶ 26 τὰς ὀσφύας σάκκοις ζώσαντες, Ἐπὶ τὴν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κρηπῖδα προσπεσόντες, ἠξίουν (ν) ἵλεων αὐτοῖς γενόμενον ἐχθρεῦσαι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ ἀντικεῖσθαι τοῖς ἀντικειμένοις, 27 καθὼς (ξ) ὁ νόμος διασαφεῖ. Γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς δεήσεως, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, προῆγον ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ πλεῖον· (ο) συνεγγίσαντες δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐφ' ἑαυτῶν ἦσαν.

MS. A. (α) * τρόπων, (β) ἰδίοις (γ) τούτῳ (δ) φυγαδεύσαντας, (ε) λιτανείαν, (ζ) κατέσφαζόν τε (η) Ἰώσηππον, ἔτι δὲ Ζακχαῖον (θ) μυρίας (ι) Προσαγγέλλοντες (κ) πέπρακεν (λ) πρῶτον (μ) ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ, γῇ (ν) ἵλεως (ξ) καὶ ὁ (ο) συνεγγίσαντος

Interp. L A T.

Gorgias autem, cùm eſſet dux locorum, aſſumptis advenis, aſſiduè contra Judæos bellum nutriebat. 14 *Simul autem cum hoc & Idumæi, qui tenebant opportunas munitiones, exercebant Judæos, & fugatos ab Hieroſolymis ſuſcipientes, bellum nutrire tentabant.* 15 *Hi verò qui erant cum Maccabæo, facientes ſupplicationem, & Deum rogantes ut eſſet ſibi adjutor, impetum fecerunt in munitiones Idumæorum:* 16 *Quibus & inſiſtentes multâ vi, loca obtinuerunt, omnéſque qui in muro pugnabant, ulti ſunt, accurrentes autem (d) interemerunt: interfecerunt autem non minùs viginti millibus.* 17 *Cùm autem (e) confugiſſent non minùs novem millibus in duas turres valdè munitas, & omnia quæ adverſùs expugnationem, habentes,* 18 *Maccabæus ad eorum expugnationem relicto Simone, & Joſepho, itémque Zacchæo, eíſque qui cum ipſo erant, ſatìs multis, ipſe ad loca, quæ perurgebant, converſus eſt.* 19 *Hi verò qui cum Simone erant, argenti cupiditate ducti, à quibuſdam, qui in turribus erant, ſuaſi ſunt pecuniâ: & ſeptuaginta millibus drachmis acceptis, dimiſerunt quoſdam effugere.* 20 *Cùm autem Maccabæo nuntiatum eſſet, quod factum eſt, principibus populi congregatis, accuſavit, quòd pecuniâ fratres vendidiſſent, adverſariis contra eos dimiſſis.* 21 *Hos igitur proditores factos interfecit,* 22 *& confeſtim duas turres occupavit.* 23 *Armis autem omnia in manibus proſperè agens, in duabus munitionibus pluſquàm viginti millia peremit.* *At Timotheus, qui priùs à Judæis fuerat ſuperatus, convocato magno exercitu peregrinæ multitudinis, & congregato Aſiano equitatu non pauco, advenit quaſi armis Judæam captur⁹.* 24 *Maccabæus autem, & qui cum ipſo erant, appropinquante illo, ad ſupplicationem Dei ſe verterunt, caput terrâ aſpergentes, lumbóſque ciliciis præcincti,* 25 *Ad eam quæ eſt ante altare, crepidinem provoluti, rogabant, ut propitius ſibi factus, inimicis ipſorum eſſet inimicus, & adverſariis adverſaretur, ſicut lex dicit.* 26 *Et ita poſt orationem ſumptis armis, longiùs de civitate proceſſerunt: proximi autem hoſtibus effecti reſederunt.* 27

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
[illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Gorgias autem ejus loco præfectus & dux conſtitutus, coactis ad ſe turbis multis, perpetuò cum Judæis bellabat. 14 Idumæi etiam ipſi adjuncti, venientes pugnabant adverſùs munita loca ſibi propinqua, Judæóſque valdè conterebant, & ſuſcipientes eos qui ab Jeroſolymis fugiebant, bellum cum Iſraële agere parabant. 15 Maccabæus autem cum ſuis cum clamore precantes, ſupplicabant Deo majorem in modum, ut ſibi auxilio eſſet. 16 Et ad arces Idumæorum rectâ profecti, fortiter cum ipſis ac viriliter pugnarunt, ita ut ipſas ſubigere valuerunt, interfectis iis qui de muro pugnabant: occiderúntque quaſi viginti millia. 17 Fugerunt autem quaſi novem millia, & ingreſſi ſunt duas arces magnas & robuſtas. 18 Judas autem Maccabæus ad ea loca profectus quæ urgebant, reliquit Simeonem, Joſephum & Zacchæum multóſque eorum qui ipſi aderant, ut obſidentes pugnarent in arces, donec eos captivos facerent. 19 Profecto inde Judâ, eorum qui cum Simone erant quidam, torti amore pecuniæ ab eis qui in arce erant, acceptis ab eis ſeptuaginta mille argenteis, quoſdam eorum aufugere permiſerunt. 20 Quod cùm Maccabæo palàm factum eſſet, coactos populi duces arguit, quòd fratres pecuniâ vendidiſſent, dimiſſis hoſtibus ipſorum. 21 Interfectíſque proditoribus arces citò ſubegit; cùm paucos admodum haberet: 22 Et in duobus iſtis arcibus ſupra viginti millia interfecit. 23 Timotheus autem qui à Judæis initio victus fuerat, coacto exercitu peregrino magno ac robuſto, fortibúſque Aſiæ, equitibúſque multis, Jeroſolyma venit, Judæam vaſtaturum ſe ſperans, ac quicquid in ea eſſet capturum. 24 Maccabæus autem cum ſuis audito propè eum eſſe ut veniret, ad clamorem & preces coram Deo converſi, pulvere capitibus inſperſo, cinctíſque ſacco lumbis; 25 Coram altari projecti petebant à Domino ut ipſis propitius eſſet, opémque ferret, & cum inimicis eorum pugnaret, hoſtibúſque adverſaretur, ut lex dicit. 26 Finitis orationibus ſupplicationibúſque armis captis, cum fiduciâ adverſùs eos profecti ſunt: & cùm ad prælium veniſſent, taciti apud ſe erant. 27

Verſio VULG. LAT.

28 Primo autem Solis ortu utrique commiſerunt: iſti quidem victoriæ & proſperitatis ſponſorem cum virtute Dominum habentes: illi autem ducem belli ani- 29 mum habebant. Sed, cùm vehemens pugna eſſet, apparuerunt adverſariis de cœlo viri quinque in equis, frænis aureis decori, ducatum Judæis præſtan- 30 tes: Ex quibus duo Machabæum medium habentes, armis ſuis circumſeptum incolumem conſervabant: in adverſarios autem tela & fulmina jaciebant, ex quo & cæcitate confuſi, & repleti perturbatione ca- 31 debant. Interfecti ſunt autem viginti millia quin- 32 genti, & equites ſexcenti. Timotheus verò confugit in Gazaram præſidium munitum, cui præerat 33 Chæreas. Machabæus autem, & qui cum eo erant, 34 lætantes obſederunt præſidium diebus quatuor. At hi qui intùs erant, loci firmitate confiſi, ſupra modum maledicebant, & ſermones nefandos jactabant. 35 Sed cùm dies quinta illuceſceret, viginti juvenes ex his qui cum Machabæo erant, accenſi animis propter blaſphemiam, viriliter acceſſerunt ad murum, & fe- 36 roci animo incedentes aſcendebant: Sed & alii ſimiliter adſcendentes, turres portáſque ſuccendere aggreſſi ſunt, atque ipſos maledicos vivos concrema- 37 re. Per continuum autem biduum præſidio vaſtato, Timotheum occultantem ſe, in quodam repertum loco peremerunt: & fratrem illius Chæream & A- 38 pollophanem occiderunt. Quibus geſtis, in hymnis & confeſſionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Iſrael, & victoriam dedit illis.

CAP. XI.

1 SEd parvo pôſt tempore, Lyſias procurator regis, & propinquus, ac negotiorum præpoſitus, graviter ferens de his quæ acciderant,

28 Ἄρτι δὲ τῆς ἀνατολῆς (α) διαχεομένης, προσέβαλον ἑκάτεροι· οἱ μὲν (β) ἔγγυον ἔχοντες εὐημερίας καὶ νίκης (γ) μετ' ἀρετῆς τὴν ἐπὶ τὸν κύριον καταφυγὴν, οἱ δὲ καθηγεμόνα τῶν ἀγώνων τιθέμενοι 29 τὸν θυμόν. (δ) Γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ' ἵππων χρυσοχαλίνων (ε) ἄνδρες πέντε 30 διαπρεπεῖς, καὶ ἀφηγούμενοι τῶν Ἰουδαίων οἱ δύο, Καὶ τὸν Μακκαβαῖον μέσον λαβόντες, καὶ σκεπάζοντες ταῖς ἑαυτῶν πανοπλίαις ἄτρωτον (ζ) διεφύλαττον· εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ κεραυνοὺς (η) ἐξερρίπτουν· διὸ συγχυθέντες ἀορασίᾳ, (θ) κατεκόπτοντο ταραχῆς πεπληρωμένοι. 31 Κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι 32 πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακόσιοι. Αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος συνέφυγεν εἰς Γάζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα, εὖ 33 μάλα φρούριον, στρατηγοῦντος ἐκεῖ Χαιρέου. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον (ι) ἀσμενοι περιεκάθισαν τὸ φρούριον ἡμέρας (κ) τέσσαρας. 34 Οἱ δὲ ἔνδον τῇ ἐρυμνότητι τοῦ τόπου πεποιθότες, ὑπέραγαν ἐβλα- 35 σφήμουν καὶ λόγους ἀθεμίτους (λ) προΐεντο. Ὑποφαινούσης δὲ τῆς πέμπτης ἡμέρας, (μ) εἴκοσι νεανίαι τῶν περὶ τὸν Μακκαβαῖον πυρωθέντες τοῖς θυμοῖς διὰ τὰς βλασφημίας, προσβαλόντες τῷ τείχει, ἀρρενωδῶς καὶ θηριώδει θυμῷ τὸν ἐμπίπτοντα ἔκοπτον. 36 Ἕτεροι δὲ ὁμοίως προσαναβάντες ἐν τῷ περισπασμῷ πρὸς τοὺς ἔνδον, ἐνεπίμπρων τοὺς πύργους, καὶ πυρὰς (ν) ἀνάψαντες ζῶντας 37 τοὺς βλασφήμους κατέκαιον. Οἱ δὲ τὰς πύλας διέκοπτον, εἰσδεξάμενοι δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν, προκατελάβοντο τὴν πόλιν, καὶ τὸν Τιμόθεον ἀποκεκρυμμένον ἔν τινι λάκκῳ κατέσφαξαν, 38 καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν Χαιρέαν, καὶ τὸν (ξ) Ἀπολλοφάνη. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι, μεθ' ὕμνων καὶ (ο) ἐξομολογήσεων εὐλόγουν τῷ κυρίῳ τῷ μεγάλως εὐεργετοῦντι τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τὸ νῖκος αὐτοῖς διδόντι.

MS. A. (α) διαχυθείσης, προσέβαλλον (β) ἓν ἔγγυον (γ) μετὰ (δ) Γενομένης (ε) πέντε ἄνδρες (ζ) διεφύλαττον· εἰς δὲ τοὺς ἐναντίους (η) ἐξερρίπτουν (θ) διεκόπτοντο (ι) ἀσμένως (κ) * τεσσαράκοντα. (λ) προΐεντες. Ὑποφαινούσης (μ) καὶ εἰκάσης, (ν) ἀνάψαντες (ξ) Ἀπολλοφάνην. (ο) ἐξομολογήσεως

ΚΕΦ. ια'.

1 ΜΕτ' ὀλίγον δὲ παντελῶς (α) χρόνον Λυσίας ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως καὶ συγγενὴς, καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λίαν βαρέως φέρων ἐπὶ τοῖς γεγονόσι,

MS. A. (α)* χρονίσκον

Interp. L A T.

Primo autem Solis ortu utrique commiſerunt, 28 *iſti quidem proſperitatis & victoriæ ſponſorem cum virtute refugium in Dominum habentes, illi autem ducem certaminum ſtatuentes furorem.* *Sed cùm vehemens pugna eſſet, apparuerunt adverſariis de cœlo viri quinque in equis auro frænatis decori, & ducatum Judæis præſtantes duo,* 29 *Et Maccabæum aſſumentes medium, & armis ſuis tegentes invulneratum conſervabant, in adverſarios autem tela, & fulmina jaciebant: ex quo cæcitate confuſi intercidebantur repleti perturbatione.* 30 *Interfecti ſunt autem viginti millia quingenti, & equites ſexcenti.* 31 *Ipſe verò Timotheus confugit in Gazaram dictum præſidium valdè munitum, cui præerat Chæreas.* 32 *Maccabæus autem, & qui cum eo erant, lætantes obſederunt præſidium diebus quatuor.* 33 *At hi qui intùs erant, loci firmitate confiſi, ſupra modum blaſphemabant, & ſermones nefandos jactabant.* 34 *Sed cùm dies quinta illuceſceret; viginti juvenes ex his qui cum Maccabæo erant, accenſi animis propter blaſphemias, viriliter acceſſerunt ad murum, & feroci animo occurrentem cædebant.* 35 *Sed & alii ſimiliter aſcendentes in circumflexione adverſùs eos qui intùs erant, incendebant turres, & pyras incendentes, ipſos blaſphemos vivos concremârunt.* 36 *Alii autem portas interciderunt: & intromittentes reliquam aciem, occupaverunt civitatem, & Timotheum occultantem ſe in quodam lacu peremerunt, & fratrem illius Chæream, & Apollophanem.* 37 *Quibus geſtis, cum hymnis & confeſſionibus benedicebant Dominum, qui magnificè benefaciebat Iſrael, & victoriam ipſis dabat.* 38

CAP. XI.

SED parvo prorſùs pôſt tempore Lyſias procurator regis, & propinquus, ac negotiorum præpoſitus, valdè graviter ferens de his quæ acciderant, 1

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]
[illegible]
30 [illegible]
[illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 34 [illegible]
[illegible]
[illegible]
35 [illegible]
[illegible]
[illegible]
36 [illegible]
[illegible]
37 [illegible]
[illegible]
38 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Aſcendente autem die, & oriente Sole, cœperunt partes committere prælium: 28 Hi quidem Deo fiſi, qui ipſis victoriam ac ſalutem procurabat, illi copiarum ſuarum duci. Facto autem prælio magno & forti, de cœlo apparuerunt hoſtib⁹ quinq; equites ſpecioſi & glorioſi, equis auro frænatis, adjuvantes Judæos. 29 Judam autem Maccabæum in medio ſuî terentes, protegebant orâ armorum ſuorum, & ab omni ictu conſervabant, hoſtibus ſagittas & jacula conjicientibus: quæ cùm viderunt, caligantibus oculis, ſoluta eſt tota acies ipſorum. 30 Et interfecerunt ex ipſis peditum viginti mille quingentos, equites ſexcentos. 31 Timotheus autem ad arcem difficilem atque fortem fugit quam Gazara dicunt, quam pro carcere habuerat Chœreas, olim ejus loci præfectus ac dux. 32 Maccabæani autem cum fiduciâ locum obſederunt quatuor dies. 33 Qui autem in eo erant, confiſi robori ejus ac munitioni majorem in modum, Judam Maccabæum cum ſuis probris ac maledictis afficiebant dicta impura & obſcæna proferentes. 34 Cùm autem illuceſceret in diê quintum, ex Maccabæanis viginti juvenes zelum induti, & furore incenſi propter blaſphemias eorum, curſu arcem petiverunt, & inſilientes viriliter inſtar ferarum validarum, quicquid occurrebat interficiebant. 35 Alii autem ſaltu aſcendentes, eos qui in turribus erant incendebant, & accenſo igne blaſphemos illos vivos exurebant: 36 Alii portas perfregerunt, itáque civitatem ingreſſi ſubegerunt, Timotheúmque in fovea quadam occultatum cùm inveniſſent, occiderunt ibi, ejuſque fratres Chæream & Apollonium cum eo. 37 Quibus geſtis, cum hymnis & canticis Deo benedicebant, qui magnam miſericordiam erga Iſraëlem oſtendiſſet, & ipſis victoriam dediſſet. 38

[illegible]

CAP. XI.

1 [illegible]
[illegible]

POſt tempus autem exiguum, Lyſias procurator & cognatus regis, auditis quæ acciderant omnibus, incenſus eſt & exacerbatus majorem in modum. 1

Verſio VULG. LAT.

2 Congregatis octoginta millibus, & equitatu univer-
ſo, veniebat adverſùs Judæos, exiſtimans ſe civitatem
quidem captam Gentibus habitaculum facturum,
3 Templum verò in pecuniæ quæſtum, ſicut cætera de-
lubra gentium, habiturum, & per ſingulos annos ve-
4 nale ſacerdotium: Nuſquam recogitans Dei pote-
ſtatem, ſed mente effrænatus, in multitudine pedi-
tum, & in millibus equitum, & in octoginta ele-
5 phantis confidebat. Ingreſſus autem Judæam, &
appropians Bethſuræ, quæ erat in anguſto loco, ab
Jeroſolyma intervallo quinque ſtadiorum, illud præ-
6 ſidium expugnabat. Ut autem Machabæus, & qui
cum eo erant, cognoverunt expugnari præſidia, cum
fletu & lachrymis rogabant Dominum, & omnis tur-
ba ſimul, ut bonum angelum mitteret ad ſalutem Iſ-
7 rael. Et ipſe primus Machabæus, ſumptis armis,
cæteros adhortatus eſt ſimul ſecum periculum ſubire,
8 & ferre auxilium fratribus ſuis. Cúmque pariter
prompto animo procederent, Jeroſolymis apparuit
præcedens eos eques in veſte candida, armis aureis
9 haſtam vibrans. Tunc omnes ſimul benedixerunt
miſericordem Dominum, & convaluerunt animis:
non ſolùm homines, ſed & beſtias ferociſſimas, &
10 muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prom-
pti, de cœlo habentes adjutorem, & miſerantem ſu-
11 per eos Dominum. Leonum autem more impetu ir-
ruentes in hoſtes, proſtraverunt ex eis undecim mil-
12 lia peditum, & equitum mille ſexcentos: Univer-
ſos autem in fugam verterunt, plures autem ex eis
vulnerati nudi evaſerunt. Sed & ipſe Lyſias turpiter
13 fugiens evaſit. Et quia non inſenſatus erat, ſecum
ipſe reputans, factam erga ſe diminutionem, & intel-
ligens invictos eſſe Hebræos, omnipotentis Dei au-
14 xilio innitentes, miſit ad eos: Promiſítque ſe con-
ſenſurum omnibus quæ juſta ſunt, & regem compul-
15 ſurum amicum fieri. Annuit autem Machabæus pre-
cibus Lyſiæ, in omnibus utilitati conſulens: & quæ-
cunque Machabæus ſcripſit Lyſiæ de Judæis, ea rex
16 conceſſit. Nam erant ſcriptæ Judæis epiſtolæ à Ly-
ſia quidem hunc modum continentes: LYSIAS
populo Judæorum Salutem.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

2 Συναθροίσας περὶ τὰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ τὴν ἵππον (α) πᾶσαν, παρε-
γένετο ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, λογιζόμενος τὴν μὲν πόλιν Ἕλλησιν οἰκη-
3 τήριον ποιήσειν, Τὸ δὲ ἱερὸν ἀργυρολόγητον καθὼς τὰ λοιπὰ
τῶν ἐθνῶν τεμένη, πρατὴν (β) δὲ τὴν ἀρχιερωσύνην κατ' ἔτος
4 ποιήσειν, Οὐδαμῶς ἐπιλογιζόμενος τὸ τοῦ Θεοῦ κράτος, πε-
φρενωμένος δὲ ταῖς μυριάσι τῶν (γ) πεζῶν καὶ ταῖς χιλιάσι τῶν ἱππέων
5 καὶ τοῖς ἐλέφασι τοῖς ὀγδοήκοντα. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν Ἰου-
δαίαν, καὶ συνεγγίσας (δ) τῷ Βαιθσούρα, ὄντι μὲν ἐρυμνῷ (ε) χωρίῳ,
ἀπὸ δὲ Ἱεροσολύμων ἀπέχοντι ὡσεὶ (ζ) σταδίους πέντε, τοῦτο ἔθλι-
6 βεν. Ὡς δὲ μετέλαβον οἱ περὶ τὸν Μακκαβαῖον πολιορκοῦντα αὐτὸν
τὰ ὀχυρώματα, (η) μετ' ὀδυρμῶν καὶ δακρύων ἱκέτευον σὺν τοῖς ὄ-
χλοις τὸν κύριον, ἀγαθὸν ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς σωτηρίαν τῷ Ἰσραήλ.
7 Αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ Μακκαβαῖος ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα προετρέ-
ψατο τοὺς ἄλλους, ἅμα αὐτῷ διακινδυνεύοντας, ἐπιβοηθεῖν τοῖς
8 ἀδελφοῖς αὐτῶν. Ὁμοῦ δὲ καὶ προθύμως (θ) ἐξώρμησαν. αὐτόθι
δὲ καὶ πρὸς τοῖς Ἱεροσολύμοις ὄντων, ἐφάνη προηγούμενος
αὐτῶν ἔφιππος ἐν λευκῇ ἐσθῆτι, πανοπλίαν χρυσῆν κραδαί-
9 νων. Ὁμοῦ δὲ πάντες εὐλόγησαν τὸν ἐλεήμονα Θεόν, καὶ ἐπερ-
ρώσθησαν ταῖς ψυχαῖς, οὐ μόνον ἀνθρώπους (ι) ἀλλὰ καὶ θῆρας τοὺς ἀ-
10 γριωτάτους, καὶ σιδηρᾶ τείχη τιτρώσκειν ὄντες ἕτοιμοι. (κ) Προσ-
ῆγον ἐν διασκευῇ τὸν ἀπ' οὐρανοῦ σύμμαχον ἔχοντες, ἐλεή-
11 σαντος αὐτοὺς τοῦ κυρίου. (λ) Λεοντηδὸν δὲ ἐντινάξαντες εἰς τοὺς
πολεμίους, κατέστρωσαν αὐτῶν χιλίους πρὸς τοῖς μυρίοις,
12 ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους (μ) πρὸς τοῖς χιλίοις· Τοὺς δὲ πάντας ἠνάγ-
κασαν (ν) φυγεῖν. οἱ πλείονες δὲ αὐτῶν τραυματίαι γυμνοὶ διεσώ-
13 θησαν· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Λυσίας αἰσχρῶς φεύγων διεσώθη. Οὐκ
ἄνους δὲ ὑπάρχων, πρὸς ἑαυτὸν ἀντιβάλλων τὸ γεγονὸς περὶ
(ξ) ἑαυτὸν ἐλάττωμα, καὶ συννοήσας ἀνικήτους εἶναι τοὺς Ἑβραίους, (ο) τοῦ
πάντα δυναμένου Θεοῦ συμμαχοῦντος αὐτοῖς, προσαποστείλας
14 (π) Ἔπεισε συλλύσασθαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, καὶ διότι καὶ τὸν βασι-
15 λέα πείσειν φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζειν γενέσθαι. Ἐπένευσε δὲ
ὁ Μακκαβαῖος ἐπὶ πᾶσιν οἷς ὁ Λυσίας παρεκάλει τοῦ συμφέ-
ροντος φροντίζων. ὅσα γὰρ ὁ Μακκαβαῖος ἐπέδωκε τῷ Λυσίᾳ
16 διὰ γραπτῶν περὶ τῶν Ἰουδαίων, συνεχώρησεν (ρ) ὁ βασιλεύς. Ἦσαν
γὰρ αἱ γεγραμμέναι τοῖς Ἰουδαίοις ἐπιστολαὶ παρὰ μὲν Λυσίου περιέ-
χουσαι τὸν τρόπον τοῦτον· Λυσίας τῷ πλήθει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν.

Interp. LAT.

Congregatis octoginta circiter millibus, & equitatu 2
univerſo, veniebat adverſùm Judæos, exiſtimans
ſe civitatem quidem Græcis habitaculum facturum, 3
Templum verò in pecuniæ quæſtum, ſicut cætera de-
lubra gentium, venale autem per ſingulos annos ſum-
mum ſacerdotium facturum, Nuſquam recogitans 4
Dei poteſtatem, ſed mente effrænatus ob myriades
peditum, & millia equitum, et elephantos octoginta.
Ingreſſus autem Judæam, & appropians Bæth- 5
ſuræ, munito quidem loco, diſtanti autem ab Hie-
roſolyma quaſi ſtadiis quinque, illud vexabat. Ut 6
autem Maccabæus, & qui cum eo erant, cognove-
runt expugnari ab illo præſidia, cum fletu & la-
chrymis rogabant unà cum turbis Dominum, ut bo-
num angelum mitteret ad ſalutem Iſrael. Et ipſe 7
primus Maccabæus ſumptis armis cæteros exhorta-
tus eſt ſimul ſecum periculum ſubire, & ferre auxi-
lium fratribus ſuis. Pariter autem & prompto 8
animo proceſſerunt. Ibidem verò, cùm etiam apud
Hieroſolymam eſſent; apparuit præcedens eos eques
in veſte candida, armaturam auream vibrans. Tunc 9
omnes ſimul benedixerunt miſericordem Deum, &
convaluerunt animis, non ſolùm homines, ſed &
beſtias ferociſſimas & muros ferreos parati ſcrire.
Ibant prompti, de cœlo habentes adjutorem, miſe- 10
rante ſuper eos Domino. Leonum autem more irruen- 11
tes in hoſtes, proſtraverunt ex eis undecim millia,
equitum verò mille ſexcentos: Univerſos autem in 12
fugam verterunt: plures autem ex eis vulnerati,
nudi evaſerunt: ſed & ipſe Lyſias turpiter fugiens
evaſit. Et quia non inſenſatus erat, ſecum ipſe re- 13
putans factam circa ſe diminutionem, & intelligens
invictos eſſe Hebræos, omnipotente Deo auxilium
eis ferente, miſit ad eos: Perſuaſitque ſe conſen- 14
ſurum omnibus quæ juſta ſunt, ideóque regem etiam
compulſurum amicum fieri. Annuit autem Mac- 15
cabæus precibus Lyſiæ, in omnibus utilitati conſu-
lens. Quæcunque enim Maccabæus tradidit Lyſiæ
per ſcripta de Judæis, ea rex conceſſit. Nam erant 16
ſcriptæ Judæis epiſtolæ à Lyſia ſiquidem hunc mo-
dum continentes. Lyſias populo Judæorum Salu-
tem.

MS. A. (α) ἅπασαν, παρεγένετο (β) δὲ κατ' ἔτος τὴν ἀρχιερωσύνην ποιήσειν, (γ)* πεδῶν (δ) Βεθσουρῶν, (ε)* χωρίων, Ἱεροσολύμων δὲ ἀπέχοντι (ζ) σχοίνους πέντε, (η) μετὰ (θ) ἐξώρμησαν. αὐτόθι δὲ πρὸς (ι) θῆρας δὲ τοὺς (κ) Προσῆγον (λ) Λεόντινον (μ) πρὸς χιλίοις· (ν) φεύγειν. (ξ) αὐτὸν ἐλάττωμα, (ο) τοῦ δυναμένου (π) * Ἔπεισε συλλύσασθαι (ρ) ὁ γραμματεύς. Ἦσαν γὰρ γεγραμμέναι

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]

Et coacto pluſquam octoginta millium 2
exercitu, equitibúſqme multis, venit
adverſùs Judæos: putabant autem ur-
bem ipſam gentibus habitandam; Tem- 3
plum autem pecuniæ exigendæ aſſigna-
turum, inſtar reliquornm Idoliorum,
Sacerdotium autem ſummum ſoluturum
& aboliturum: Nec recordatus eſt, nec 4
ob oculis poſuit Dei magnitudinẽ ac ju-
dicium, ſed ſuperbiâ elatus eſt, & myria-
dibus exercitûs ſui fidebat, equitúm-
que millibus & elephantis. Et ingreſ- 5
ſus Judæam Bethſuræque appropinquans
ad urbem quandam magnam caſtra
poſuit, diſtantem Jeroſolymis quaſi XII
milliaria & quinq; ſtadia, et arctare cœ-
pit. Maccabæani autem, audito præ- 6
dari ipſum cœpiſſe, & arces ſubigere,
cum fletu & lachrymis à Domino pete-
bant, ut Angelum bonum mitteret re-
dimendo Iſraëli. Primus autem Mac- 7
cabæus ſumptis armis incitavit & con-
fortavit ſocios, ut ſociis auxilium fer-
rent, in anguſtiis hoſtilibus conſtitutis.
Profectiq; ſimul omnes corde prompti, 8
cùm eſſent juxta Jeroſolyma, apparuit
ipſis dux eorum veſtitu albo, equo in-
ſidens, arma aurea indutus, quibus ful-
gebat, quæque vibrabat: Statímque 9
omnes elatâ voce benedixerunt De-
um cœli miſericordem: corroborati a-
nimis & certiores facti, non homines
tantum ſe everſuros, ſed & feras ſyl-
veſtrés & muros ferreos deſtructuros,
Profectiq; cum fiducia, credebant Deum 10
ipſis propitiũ & adjutorium eſſe; Inſtar 11
leonum in hoſtes incurrentes ſuſtule-
runt ex ipſis quaſi undecim millia, e-
quitéſque mille ſexcentos; Fugienti- 12
bus autem reliquis, vulnerati quidam
ex ipſis fugerunt nudi, ipſe etiam Ly-
ſias cum pudore multo fugiens evaſit.
Et cùm Lyſias apud ſe eſſet, cogitarétque 13
quod ſibi acciderat, venit ipſi in men-
tem & dixit, inſuperabiles eſſe Ebræ-
os, quòd ipſis Deus fortis auxilio ſit:
miſitque ad eos; Et amicitiam cum 14
ipſis facere voluit, dixitque regem et-
iam coacturum ſe ut amicus ipſis fieret.
Annuit autẽ Maccabæus eis quæ petebat 15
Lyſias; quòd, quæ uſui eſſent, fieri vel-
let & quicquid Maccabæus de Judæis
ſcripto ad Lyſiam miſerat, indulſerat
ipſis rex. Erant autem epiſtolæ quas 16
Lyſias Judæis ſcripſit, in hunc modum;
Lyſias, Synagogæ Judæorum Salutem:

Verſio VULG. LAT.

17 Joannes & Abeſalom, qui miſſi fuerant à vobis, tra-
dentes ſcripta, poſtulabant ut ea, quæ per illos ſigni-
18 ficabantur, implerem. Quæcunque igitur regi po-
tuerunt perferri, expoſui: & quæ res permittebat,
19 conceſſit. Si igitur in negotiis fidem conſervave-
ritis, & deincèps bonorum vobis cauſa eſſe tenta-
20 bo. De cæteris autem per ſingula verbo mandavi,
& iſtis, & his qui à me miſſi ſunt, colloqui vobiſ-
21 cum. Benè valete. Anno centeſimo quadrageſimo
octavo, menſis Dioſcori die vigeſimâ & quartâ.
22 Regis autem epiſtola iſta continebat: REX Anti-
23 ochus Lyſiæ fratri Salutem Patre noſtro inter deos
tranſlato, nos volentes eos, qui ſunt in regno noſtro,
ſine tumultu agere, & rebus ſuis adhibere diligenti-
24 am, Audivimus Judæos non conſenſiſſe patri meo
ut transferrentur ad ritum Græcorum, ſed tenere
velle ſuum inſtitutum, ac propterea poſtulare à no-
25 bis concedi ſibi legitima ſua. Volentes igitur hanc
quoque gentem quietam eſſe, ſtatuentes judicavi-
mus, templum reſtitui illis, ut agerent ſecundùm ſuo-
26 rum majorum conſuetudinem. Benè igitur feceris,
ſi miſeris ad eos, & dexteram dederis: ut cognitâ
noſtrâ voluntate, bono animo ſint, & utilitatibus pro-
27 priis deſerviant. Ad Judæos verò regis epiſtola ta-
lis erat: REX Antiochus ſenatui Judæorum, & cæ-
28 teris Judæis Salutem. Si valetis, ſic eſtis ut volu-
29 mus: ſed & ipſi benè valemus. Adiit nos Mene-
laus, dicens velle vos deſcendere ad veſtros, qui ſunt
30 apud nos. His igitur, qui commeant uſque ad diem
trigeſimum menſis Xanthici, damus dextras ſecurita-
31 tis, Ut Judæi utantur cibis & legibus ſuis, ſicut &
priús: & nemo eorum ullo modo moleſtiam patia-
32 tur de his quæ per ignorantiam geſta ſunt. Miſimus
33 autem & Menelaum, qui vos alloquatur. Valete.
Anno centeſimo quadrageſimo octavo, Xanthici men-
34 ſis quintadecimâ die. Miſerunt autem etiam Roma-
ni epiſtolam, ita ſe habentem: QUINTUS
Memmius & Titus Manilius, legati Romanorum, po-
35 pulo Judæorum Salutem. De his, quæ Lyſias cogna-
tus regis conceſſit vobis, & nos conceſſimus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

17 Ἰωάννης καὶ Ἀβεσσαλὼμ οἱ πεμφθέντες παρ' ὑμῶν, ἐπιδόντες
τὸν ὑπογεγραμμένον χρηματισμόν, ἠξίουν περὶ τῶν δι' αὐτοῦ
18 σημαινομένων. Ὅσα μὲν οὖν ἔδει καὶ τῷ βασιλεῖ προσενε-
χθῆναι, διεσάφησα, ἃ δὲ ἦν ἐνδεχόμενα, συνεχώρησεν.
19 Ἐὰν μὲν οὖν συντηρήσητε τὴν εἰς τὰ πράγματα εὔνοιαν, καὶ
εἰς τὸ λοιπὸν πειράσομαι (α) παραίτιος ὑμῖν ἀγαθῶν γενέσθαι.
20 Ὑπὲρ δὲ (β) τῶν κατὰ μέρος ἐντέταλμαι τούτοις τε καὶ τοῖς παρ'
21 ἐμοῦ διαλεχθῆναι ὑμῖν. Ἔρρωσθε. ἔτους ἑκατοστοῦ (γ) τεσσαρακο-
22 στοῦ ὀγδόου, Διοσκορινθίου (δ) εἰκοστῇ τετάρτῃ. Ἡ δὲ τοῦ βασι-
λέως ἐπιστολὴ περιεῖχεν οὕτως· Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῷ ἀδελ-
23 φῷ Λυσίᾳ χαίρειν. Τοῦ πατρὸς ἡμῶν εἰς θεοὺς μεταστάντος,
(ε) βουλόμενοι τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας ἀταράχους ὄντας γενέσθαι
24 πρὸς τὴν τῶν (ζ) ἰδίων ἐπιμέλειαν, Ἀκηκοότες τοὺς Ἰουδαίους μὴ
συνευδοκοῦντας τῇ τοῦ πατρὸς (η) ἐπὶ τὰ Ἑλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ
τὴν ἑαυτῶν ἀγωγὴν (θ) αἱρετίζοντας, καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοῦντας
25 συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ (ι) νόμιμα αὐτῶν· Αἱρούμενοι οὖν καὶ
τοῦτο τὸ ἔθνος ἐκτὸς ταραχῆς εἶναι, κρίνομεν τό, τε (κ) ἱερὸν
αὐτοῖς ἀποκατασταθῆναι, καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν προ-
26 γόνων αὐτῶν ἔθη. Εὖ οὖν ποιήσεις διαπεμψάμενος πρὸς αὐ-
τοὺς καὶ δοὺς δεξιάς, ὅπως (λ) εἰδότες τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν,
εὔθυμοί τε ὦσι, καὶ ἡδέως διαγίνωνται (μ) πρὸς τῇ τῶν ἰδίων
27 ἀντιλήψει. Πρὸς δὲ τὸ ἔθνος ἡ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ (ν) τοι-
αύτη ἦν· Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῇ γερουσίᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ
28 τοῖς ἄλλοις Ἰουδαίοις χαίρειν. (ξ) Εἰ ἔρρωσθε, εἴη ἂν ὡς βουλό-
29 μεθα· καὶ αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. Ἐνεφάνισεν ἡμῖν (ο) ὁ Μενέλαος
30 βούλεσθαι κατελθόντας ὑμᾶς γίνεσθαι πρὸς τοῖς ἰδίοις. Τοῖς
οὖν (π) καταπορευομένοις μέχρι τριακάδος Ξανθικοῦ ὑπάρξει δεξιὰ
31 μετὰ τῆς (ρ) ἀδείας, Χρῆσθαι τοὺς Ἰουδαίους τοῖς ἑαυτῶν δαπανή-
μασι καὶ νόμοις καθὰ καὶ τὸ πρότερον, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν κατ'
32 οὐδένα τρόπον παρενοχληθήσεται περὶ τῶν ἠγνοημένων. Πέπομ-
33 φα δὲ καὶ τὸν Μενέλαον (σ) παρακαλέσοντα ὑμᾶς. Ἔρρωσθε. ἔτους
34 ἑκατοστοῦ (τ) τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανθικοῦ (υ) πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ. Ἔ-
πεμψαν δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως·
Κόϊντος Μέμμιος, Τίτος (φ) Μάνλιος, πρεσβῦται Ῥωμαίων, τῷ
35 δήμῳ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. Ὑπὲρ ὧν Λυσίας ὁ συγγενὴς τοῦ βα-
σιλέως συνεχώρησεν ὑμῖν, καὶ ἡμεῖς συνευδοκοῦμεν.

Interp. LAT.

Joannes, & Abeſſalom, qui miſſi fuerant à vo 17
bis, tradentes ſubſcriptum reſponſum, rogabant
pro iis quæ per illud ſignificabantur. Quæcun- 18
que igitur regi etiam oportebat perferri; expoſui:
quæ autem res permittebat, (a) conceſſit. Si 19
igitur in negotiis fidem conſervaveritis; &
deincèps bonorum vobis cauſa eſſe tentabo. De 20
ſingulis autem quibuſque rebus mandavi & iſtis
& his qui miſſi ſunt à me, colloqui vobiſcum. Be- 21
nevalete. Anno centeſimo quadrageſimo octavo
Dioſcorinthii die vigeſimâ quartâ. Regis au- 22
tem epiſtola hæc continebat: Rex Antiochus,
Lyſiæ fratri Salutem. Patre noſtro inter deos 23
tranſlato, nos (b) volentes, eos qui ſunt in re-
gno, ſine tumultu degentes rebus ſuis adhibere di-
ligentiam, Cùm audiſſemus Judæos non conſentire 24
ei quæ à patre juſſa fuit, ad Græcorum ritum
tranſlationi, ſed tenere velle ſuum inſtitutum,
ac propterea poſtulare concedi ſibi legitima ſua;
Volentes igitur hanc quoque gentem quietam eſſe, 25
judicamus & templum reſtitui illis, & ut agant
ſecundùm ſuorum majorum conſuetudinem. Benè 26
igitur feceris, ſi miſeris ad eos & dexteram dede-
ris; ut cognitâ noſtrâ voluntate, & bono animo
ſint, & jucundè rebus propriis deſerviant. Ad 27
gentem verò ipſam regis epiſtola talis erat.
Rex Antiochus ſenatui Judæorum, & cæteris
Judæis Salutem. Si valetis; ſic eſt, ut vo- 28
lumus: ſed & ipſi benè valemus. Significa- 29
vit nobis Menelaus velle vos deſcendere, &
eſſe cum propriis. His igitur qui commeant, 30
uſque ad diem trigeſimum menſis Xanthici erit
dextera cum ſecuritate: Ut Judæi utantur 31
cibis, & legibus ſuis, ſicut & priùs: &
nemo eorum ullo modo moleſtiam patiatur
de his quæ per ignorantiam geſta ſunt. Mi- 32
ſi autem & Menelaum, qui vos alloqua-
tur. Valete: Anno centeſimo quadrageſimo octa- 33
vo, Xanthici menſis quintadecimâ die. Miſe- 34
runt autem etiam Romani ad eos epiſtolam ita
habentem. Quintus Memmius, Titus (c) Man-
lius, legati Romanorum, populo Judæorum Sa-
lutem. De his quæ Lyſias cognatus regis con- 35
ceſſit vobis, & nos conſentimus.

MS.A. (α) παραίτιος ἀγαθῶν (β) τῶν κατὰ (γ) τεσσαρακοστοῦ (δ) τετάρτῃ καὶ εἰκάδι. (ε) βουλομένους (ζ) Ἰουδαίων (η) εἰς τὰ (θ) αἱρετίζοντας ἀξίουν (ι) νόμιμα· Αἱρούμενοι (κ) ἱερὸν ἀποκατασταθῆναι αὐτοῖς, (λ) ἰδότας (μ) πρὸς τῇ τῶν ἰδίων ἀντιλήψει. (ν) τοιάδε (ξ) Ἔρρωσθαι, (ο) Μενέλαος βουλόμενος κατελθόντας * ἡμᾶς (π) * καταπορευόμενος (ρ) * ἰδίας, (σ) παρακαλέσαντα (τ) τεσσαρακοστοῦ (υ) πεντεκαιδεκάτῃ. * Ἐπέμψαμεν (φ) Μάνιος.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
[illegible]
35 [illegible]

Juchanan & Abiſalom à vobis miſſi, 17
traditis literis, de eo quod in eis ſcri-
ptum erat poſtulârunt: Quod igitur 18
ad regem referendum fuit, retuli &
dixi ei: Quodque ipſum concedere
æquum fuit, conceſſit. Quare ſi con- 19
ferretis amicitiam quam habetis nobiſ-
cum, omnium vobis bonorum cauſa ero.
De eis autem de quibus miſiſtis, ſcri- 20
pſi & mandavi omnia ſecundùm volun-
tatem veſtram fieri. Anno centeſimo 21
quadrageſimo octavo, viceſimo quarto
Tiſri poſterioris. Venit à rege epi- 22
ſtola, in hunc modum ſcripta; An- 23
tiochus rex, Lyſiæ fratri, Salutem; Pa-
tre in deos tranſlato, regnum noſtrum
ſine motu eſſe cupio: ſcripſi igitur de
negotio Judæorum; Eò quòd accepi 24
de eis, quod nolint annuere voluntati
patris mei de Helleniſmo; ſed in legi-
bus ſuis perſeverare velint, & propter-
ea leges ſibi ſuas concedi poſtulant.
Nos etiam populum illum ſine pertur- 25
batione ac timore degere volumus, tem-
plúmque ipſis ſuum reſtitui, & ſecun-
dùm leges moreſque patrios degere i-
pſos ac vivere. Si igitur ad eos mi- 26
ſeris, fidémque dederis, & mentem er-
ga eos noſtram videntes læti ac quie-
ti operibus ſe ſuis accingant, rectè fe-
ceris. Ad Judæos autem epiſtola regis 27
ſic ſcripta erat: Antiochus rex Sena-
tui, reliquiſque Judæis, ſalvere ac va-
lere, Sicut & cupimus: nos autem et- 28
iam valemus. Retulit ad nos Menelaus 29
de vobis, quod quieti operibus veſtris
& negotiis adeſſe cupitis, ſecundùm
leges veſtras agentes. Nos etiam, fidè 30
datâ, remittimus quod erratum fuerit,
uſque ad finem menſis Niſan. Vivant 31
igitur Judæi legibus ſuis ut olim, nec
quiſquam eis de re quaquam moleſtus
ſit. Miſi autem Menelaum, qui vos 32
horum certiores faciat. Valete. An- 33
no centeſimo quadrageſimo octavo, de-
cimo quinto Niſan. Miſerunt autem 34
& Romani Judæis epiſtolam, ſic ſcri-
ptam; QUINTUS Memiſtitus & Ma-
nius Senatores Romanorum, cœtui
Judæorum Salutem; Quæcunque con- 35
ceſſit vobis Lyſias cognatus regis, eis
nos etiam conſentimus.

Verſio VULG. LAT.

36 De quibus autē ad regem judicavit referendum, con-
feſtim aliquem mittite, diligentiùs inter vos confe-
rentes, ut decernamus, ſicut congruit vobis : nos
37 enim Antiochiam accedimus. Idcóque feſtinate re-
ſcribere, ut nos quoque ſciamus cujus eſtis volunta-
38 tis. Benè valete. Anno centeſimo quadrageſimo
octavo, quintadecimâ die menſis Xanthici.

CAP. XII.

1 His factis pactionibus, Lyſias pergebat ad regem,
2 Judæi autem agriculturæ operam dabant. Sed hi
qui reſederant, Timotheus, & Apollonius Gennæi
filius, ſed & Hieronymus, & Demophon ſuper hos,
& Nicanor Cypriarches, non ſinebant eos in ſilen-
3 tio agere, & quietè. Joppitæ verò tale quoddam
flagitium perpetrârunt : rogaverunt Judæos, cum
quibus habitabant, aſcendere ſcaphas, quas para-
verant, cum uxoribus & filiis, quaſi nullis inimici-
4 tiis inter eos ſubjacentibus. Secundùm commune
itaque decretum civitatis, & ipſis acquieſcentibus,
pacíſque cauſâ nihil ſuſpectum habentibus : cùm in
altum proceſſiſſent, ſubmerſerunt non minùs ducen-
5 tos. Quam crudelitatem Judas in ſuæ gentis homi-
nes factam ut cognovit, præcepit viris, qui erant cum
6 ipſo : & invocato juſto judice Deo, Venit adver-
ſùs interfectores fratrum, & portum quidem noctu
ſuccendit, ſcaphas exuſſit, eos autem, qui ab igne
7 refugerant, gladio peremit. Et cùm hæc ita egiſ-
ſet, diſceſſit quaſi iterum reverſurus, & univerſos
8 Joppitas eradicaturus. Sed cùm cognoviſſet & eos,
qui erant Jamniæ, velle pari modo facere habitanti-
9 bus ſecum Judæis, Jamnitis quoque nocte ſuperve-
nit, & portum cum navibus ſuccendit : ita ut lumen
ignis appareret Jeroſolymis à ſtadiis ducentis qua-
10 draginta. Indè cùm jam abiiſſent novem ſtadiis, &
iter facerent ad Timotheum, commiſerunt cum eo A-
rabes, quinque millia viri, & equites quingenti.
11 Cúmque pugna valida fieret, & auxilio Dei proſperè
ceſſiſſet, reſidui Arabes victi petebant à Juda dextrā
ſibi dari, promittentes ſe paſcua daturos, & in cæte-
ris profuturos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

36 Ἃ δὲ ἔκρινε(α) προσανενεχθῆναι τῷ βασιλεῖ, πέμψατέ τινα παρα-
χρῆμα ἐπισκεψάμενοι περὶ τούτων,(β) ἵνα ἐκθῶμεν ὡς καθήκει(γ) ὑμῖν·
37 ἡμεῖς γὰρ προσάγομεν πρὸς Ἀντιόχειαν. Διὸ σπεύσατε, καὶ πέμψατέ
38 τινας, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐπιγνῶμεν ὁποίας ἐστὲ γνώμης. Ὑγιαίνετε. Ἔτους
ἑκατοστοῦ(δ) τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανθικοῦ(ε) πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ.

MS.A. (α) προσανενήνεχθαι (β) ἵν' ἔχωμεν (γ) ἡμῖν· (δ) τεσσαρακοστοῦ (ε) πεντεκαιδεκάτῃ.

ΚΕΦ. ιβ'.

1 Γενομένων(α) τῶν συνθηκῶν τούτων, ὁ μὲν Λυσίας ἀπῄει πρὸς τὸν βα-
2 σιλέα, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι περὶ τὴν γεωργίαν ἐγίνοντο. Τῶν δὲ κατὰ
τόπον στρατηγῶν Τιμόθεος καὶ Ἀπολλώνιος ὁ τοῦ Γενναίου, ἔτι δὲ Ἱε-
ρώνυμος καὶ Δημοφῶν, πρὸς δὲ τούτοις Νικάνωρ ὁ Κυπριάρχης, οὐκ
3 εἴων αὐτοὺς(β) εὐσταθεῖς, καὶ τὰ τῆς ἡσυχίας ἄγειν. Ἰοππῖται δὲ
τηλικοῦτο συνετέλεσαν τὸ δυσσέβημα. παρακαλέσαντες(γ) τοὺς σὺν αὐ-
τοῖς οἰκοῦντας Ἰουδαίους ἐμβῆναι εἰς τὰ(δ) παρασταθέντα ὑπ' αὐ-
τῶν σκάφη σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ὡς μηδεμιᾶς ἐνεστώσης πρὸς
4 αὐτοὺς δυσμενείας, (ε) Κατὰ δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψήφισμα, καὶ
τούτων ἐπιδεξαμένων ὡς ἂν εἰρηνεύειν θελόντων, καὶ μηδὲν ὕπο-
πτον ἐχόντων,(ζ) ἐπαναχθέντας αὐτοὺς ἐβύθισαν, ὄντας οὐκ ἐλάττους τῶν
5 διακοσίων. Μεταλαβὼν δὲ(η) Ἰούδας τὴν γεγονυῖαν εἰς τοὺς ὁμοε-
θνεῖς ὠμότητα, παραγγείλας τοῖς περὶ αὐτὸν ἀνδράσι, καὶ ἐπικα-
6 λεσάμενος τὸν δίκαιον κριτὴν Θεόν,(θ) Παρεγένετο ἐπὶ τοὺς μιαιφόνους
τῶν ἀδελφῶν·(ι) καὶ τὸν μὲν λιμένα νύκτωρ ἐνέπρησε, καὶ τὰ σκάφη κατέ-
7 φλεξε, τοὺς δὲ ἐκεῖ συμφυγόντας ἐξεκέντησε. Τοῦ δὲ χωρίου
συγκλεισθέντος, (κ) ἀνέλυσεν, ὡς πάλιν ἥξων καὶ τὸ σύμπαν τῶν
8 Ἰοππιτῶν ἐκριζῶσαι πολίτευμα. Μεταλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν Ἰα-
μνείᾳ τὸν αὐτὸν ἐπιτελεῖν βουλομένους τρόπον τοῖς(λ) παροικοῦσιν Ἰου-
9 δαίοις, Καὶ τοῖς Ἰαμνίταις νυκτὸς ἐπιβαλὼν, ὑφῆψε τὸν λιμένα σὺν
τῷ στόλῳ, ὥστε(μ) φαίνεσθαι τὰς αὐγὰς τοῦ φέγγους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα,
10 σταδίων ὄντων διακοσίων(ν) τεσσαράκοντα. Ἐκεῖθεν δὲ (ξ) ἀποσπασθέν-
των σταδίους ἐννέα, ποιουμένων τὴν πορείαν ἐπὶ τὸν Τιμόθεον,(ο) προσέβα-
λον Ἄραβες αὐτῷ οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ πεντα-
11 κόσιοι. Γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἰούδαν διὰ
τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ βοήθειαν εὐημερησάντων,(π) ἐλαττωθέντες οἱ Νομάδες
Ἄραβες ἠξίουν δοῦναι τὸν Ἰούδαν δεξιὰν αὐτοῖς, ὑπισχνούμενοι
καὶ βοσκήματα δώσειν, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὠφελήσειν αὐτούς.

MS.A. (α) δὲ τῶν (β) εὐσταθῶν, καὶ * τὰς ἡσυχίας (γ) τοὺς ἐν ἑαυτοῖς (δ) παρακατασταθέντα (ε) Μετὰ δὲ (ζ) ἀχθέντας (η) ὁ Ἰούδας (θ) Παραγενόμενος (ι) τὸν μὲν * ἐνιμενα (κ)* ἀνέχωσεν, πάλιν (λ) κατοικοῦσιν (μ) ἐπιφαίνεσθαι (ν) τεσσεράκοντα. (ξ) ἀποσπάσαντες (ο) ἐπέβαλλον (π) ἐλαττονωθέντες Νομάδες ἠξίουν

Interp. LAT.

De quibus autem ad regem judicavit referendum; 36
confeſtim aliquem mittite conſideraturum de his,
ut decernamus, ſicut congruit vobis. Nos enim 37
Antiochiam accedimus. Ideò feſtinate, &
mittite aliquos; ut nos quoque ſciamus, cujus
eſtis voluntatis. Valete : Anno centeſimo qua- 38
drageſimo octavo quintadecimâ die menſis Xanthici.

CAP. XII.

His autem factis pactionibus, Lyſias quidem 1
pergebat ad regem; Judæi autem agriculturæ
operam dabant. Ex ducibus autem qui erant 2
per loca, Timotheus, & Apollonius Gennæi filius, ſed & Hieronymus, & Demophon, præter
hos autem Nicanor Cypriarches, non ſinebant
eos in quiete agere, & ſilentio. Joppitæ verò ta- 3
le quoddam flagitium perpetraverunt. Cùm rogâſſent eos qui ſecum habitabant, Judæos, aſcendere in paratas ab ipſis ſcaphas, cum uxoribus
& filiis, quaſi nullis inimicitiis erga eos ſubjacentibus, Secundùm autem commune decretum 4
civitatis, & his acquieſcentibus, tanquam pacificè agere volentibus, nihilque ſuſpectum habentibus, eos cùm in altum proceſſiſſent, ſubmerſerunt, cùm eſſent non minùs ducenti. Quam 5
crudelitatem Judas in ſuæ gentis homines factam ut cognovit; præcipiens viris qui erant cum
ipſo, & invocato juſto judice Deo, Venit ad- 6
verſùs interfectores fratrum : & portum quidem
nocte ſuccendit, & ſcaphas exuſſit, eos autem, qui illuc refugerant, peremit. Ipſâ au- 7
tem regione concluſâ, diſceſſit quaſi iterum reverſurus, & univerſam Joppitarum rempublicam
eradicaturus. Sed cùm cognoviſſet, & eos qui 8
erant Jamniæ, velle pari modo facere habitantibus ſecum Judæis; Jamnitis quoque nocte 9
ſupervenit, & portum cum navibus ſuccendit;
ita ut lumen ignis appareret Hieroſolymis ab ſtadiis ducentis quadraginta. Indè autem cùm ab- 10
iiſſent novem ſtadiis, & iter facerent contra
Timotheum; commiſerunt cum eo Arabes non
pauciores quinque millibus, & equites quingenti.
Cúmque pugna valida facta eſſet, & his, qui cir- 11
ca Judam, auxilio Dei proſperè ceſſiſſet; victi
Nomades Arabes petebant à Juda dextras ſibi
dari, promittentes ſe & paſcua daturos, & in
cæteris profuturos ipſis.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

Quæ autem ad regem de vobis retulit; 36
de eis, qui agant veſtro nomine mittite, ut fiat quod gratum ſit vobis, in
omnibus quæ vultis. Antiochiam enim
profecturi ſumus: Feſtinatò igitur ad nos 37
mittite qui nos certiores faciant quomodo agatis. Anno centeſimo quadra- 38
geſimo octavo, quintodecimo Niſan.

CAP. XII.

His rebus geſtis, profectus Lyſias ad 1
regem diſceſſit, Judæi autem ad agros
ſuos colendos converſi ſunt. Præfecti 2
autem & duces qui in locis erant, Timotheus & Apollonius Gannæi filius,
& Hieronymus & Ramphon & Nicanor, Cypriíque cum eis quietos illos
ac pacatos non ſinebant. Joppenſes 3
autem magnum flagitium ſic fecerunt:
Judæis qui cum ipſis erant perſuaſerunt
ſcaphas habitare cum uxoribus & liberis : nullis intercedentibus inter eos
inimicitiis, aut litibus, Sed omnibus 4
concives ſe reputantibus : quibus conſentientibus, quaſi ſcilicet qui pacem
agere cuperent, nec quicquam in mente repoſitum gererent, ingreſſos quaſi
ducentos ſubmerſerunt in medio mari.
Cùm igitur audîſſet Judas malum & 5
iniquitatem factam popularibus ſuis,
præcepit eis qui ſecum erant, & precatus cum clamore Deum judicem juſtum; Venit in fratricidas, portúmque 6
ipſorum noctu incendit, cum navibus
qui in eo erant, & qui in eis inventi
ſunt, interfecit. Quod cùm perſenſiſ- 7
ſent cives, clauſerunt portas : ipſe autem reverſus diſceſſit, quòd aliam in
eos expeditionem meditaretur, quâ Joppam cum incolis funditus everteret.
Cùm autem perſenſiſſet Jamnitas etiam 8
idem facere cupere Judæis inquilinis
ſuis; Noctu eò profectus incendit por- 9
tum ipſorum cum omnibus quæ in eo
erant, ita ut fulgor ignis incendii Jeroſolyma uſq; conſpiceretur, ducentorum
& quadraginta ſtadiorum intervallo.
Digreſſos inde quaſi novem ſtadia, 10
quaſi adverſùs Timotheum proficiſcerentur, aggreſſi ſunt Arabum pedites
ad quinque millia, cum equitibus quingentis. Facto autem prælio & pugnâ 11
magnâ, vicerunt Maccabæani, propter
Dei qui ipſis adfuerat auxilium : victi
autem Nomades petierunt à Juda ut
dextram ſibi daret, paſcua etiam ſe
ipſi daturos pollicentes.

Verſio VULG. LAT.

12 Judas autem, arbitratus verè in multis eos utiles,
promiſit pacem : dextríſque acceptis, diſceſſêre ad
13 tabernacula ſua. Aggreſſus eſt autem & civitatem
quandam firmam, pontibus muríſque circumſeptam,
quæ à turbis habitabatur Gentium promiſcuarum,
14 cui nomen Caſphin. Hi verò qui intùs erant, con-
fidentes in ſtabilitate murorum, & apparatu alimo-
niarum, remiſſiùs agebant, maledictis laceſſentes Ju-
dam, & blaſphemantes, ac loquentes quæ fas non eſt.
15 Machabeus autem, invocato magno mundi principe,
qui ſine arietibus & machinis temporibus Jeſu præ-
16 cipitavit Jericho, irruit ferociter muris : Et captâ
civitate per Domini voluntatem, innumerabiles cæ-
des fecit, ita ut adjacens ſtagnum ſtadiorum duorum
latitudinis, ſanguine interfectorum fluere videretur.
17 Indè diſceſſerunt ſtadia ſeptingenta quinquaginta, &
venerunt in Characa ad eos, qui dicuntur Tubianæi,
18 Judæos : Et Timotheum quidem in illis locis non
comprehenderunt, nullóque negotio perfecto re-
greſſus eſt, relicto in quodam loco firmiſſimo præſi-
19 dio. Doſitheus autem & Soſipater, qui erant du-
ces cum Machabæo, peremerunt à Timotheo relictos
20 in præſidio, decem millia viros. At Machabæus, or-
dinatis circum ſe ſex millibus, & conſtitutis per co-
hortes, adverſùs Timotheum proceſſit, habentem
ſecum centum viginti millia peditum, equitúmque
21 duo millia quingentos. Cognito autem Judæ ad-
ventu, Timotheus præmiſit mulieres, & filios, & re-
liquum apparatum, in præſidium, quod Carnion di-
citur : erat enim inexpugnabile, & acceſſu difficile
22 propter locorum anguſtias. Cùmque cohors Judæ
prima apparuiſſet, timor hoſtibus incuſſus eſt, ex
præſentia Dei, qui univerſa conſpicit, & in fugam
verſi ſunt alius ab alio, ita ut magìs à ſuis dejice-
rentur, & gladiorum ſuorum ictibus debilitaren-
tur.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

12 Ἰούδας δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς ἐν πολλοῖς αὐτοὺς χρησίμους,(α) ἐπε-
χώρησεν εἰρήνην ἄξειν πρὸς αὐτούς. καὶ λαβόντες δεξιάς, εἰς τὰς
13 σκηνὰς(β) αὐτῶν ἐχωρίσθησαν. Ἐπέβαλε δὲ καὶ ἐπί τινα πόλιν
γεφυροῦν ὀχυρὰν καὶ τείχεσι περιπεφραγμένην, καὶ παμμιγέσιν
14 ἔθνεσι κατοικουμένην, ὄνομα δὲ Κάσπιν. Οἱ δ' ἔνδον πεποιθό-
τες τῇ τῶν τειχῶν(γ) ἐρυμνότητι, τῇ τε τῶν βρωμάτων παραθέσει,
ἀναγωγότερον ἐχρῶντο, τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν λοιδοροῦντες, καὶ προσ-
15 έτι βλασφημοῦντες, καὶ λαλοῦντες ἃ μὴ θέμις. Οἱ (δ) δὲ περὶ
τὸν Ἰούδαν ἐπικαλεσάμενοι τὸν μέγαν τοῦ κόσμου δυνάστην, τὸν ἄτερ
κριῶν καὶ μηχανῶν ὀργανικῶν κατακρημνίσαντα τὴν Ἱεριχὼ κα-
16 τὰ τοὺς Ἰησοῦ χρόνους, ἐνέσεισαν θηριωδῶς τῷ τείχει. Κα-
ταλαβόμενοί τε τὴν πόλιν τῇ τοῦ Θεοῦ θελήσει, ἀμυθήτους ἐποιή-
σαντο σφαγάς, ὥστε τὴν παρακειμένην λίμνην τὸ πλάτος ἔχουσαν
17 (ε) σταδίων δύο, κατάρρυτον αἵματι πεπληρωμένην φαίνεσθαι. Ἐκεῖ-
θεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα διήνυσαν
18 εἰς τὸν Χάρακα,(ζ) πρὸς τοὺς λεγομένους Τουβιηνοὺς Ἰουδαίους. Καὶ Τι-
μόθεον μὲν ἐπὶ τῶν τόπων οὐ κατέλαβον,(η) ἄπρακτον τότε ἀπὸ τῶν
τόπων ἐκλελυκότα, καταλελοιπότα δὲ φρουρὰν ἔν τινι τόπῳ, καὶ
19 μάλα ὀχυράν. Δοσίθεος δὲ καὶ Σωσίπατρος τῶν περὶ τὸν Μακκα-
βαῖον ἡγεμόνων,(θ) ἐξοδεύσαντες ἀπώλεσαν τοὺς ὑπὸ Τιμοθέου κατα-
20 λειφθέντας ἐν τῷ ὀχυρώματι πλείους τῶν μυρίων ἀνδρῶν. Ὁ δὲ
Μακκαβαῖος διατάξας(ι) τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν σπειρηδὸν, κατέστησεν αὐ-
τοὺς ἐπὶ τῶν σπειρῶν, καὶ ἐπὶ τὸν Τιμόθεον ὥρμησεν ἔχοντα περὶ
αὐτὸν μυριάδας δώδεκα πεζῶν, ἱππεῖς δὲ(λ) χιλίους πρὸς τοῖς
21 πεντακοσίοις. Τὴν δὲ ἔφοδον μεταλαβὼν(μ) Ἰούδα, ὁ Τιμόθεος
προεξαπέστειλεν τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὴν ἄλλην ἀπο-
σκευὴν εἰς τὸ λεγόμενον Καρνίον· ἦν γὰρ δυσπολιόρκητον καὶ δυσ-
πρόσιτον τὸ χωρίον διὰ (ν) τὴν τῶν πάντων τῶν τόπων στενότητα.
22 Ἐπιφανείσης δὲ τῆς (ξ) Ἰούδα σπείρας πρώτης, καὶ γενομένου δέους ἐπὶ
τοὺς πολεμίους, φόβου τε ἐκ τῆς τοῦ (ο) πάντα ἐφορῶντος ἐπιφανείας
(π) γενομένου ἐπ' αὐτούς, (ρ) εἰς φυγὴν ὥρμησαν ἄλλος ἀλλαχῇ
φερόμενος, ὥστε πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰδίων βλάπτεσθαι, καὶ ταῖς τῶν ξιφῶν
ἀκμαῖς ἀναιρεῖσθαι.

MS.A. (α) ὑπεχώρησεν (β) ἐχωρίσθησαν. (γ) εὐρυμνότητι, (δ) δὲ τὸν (ε) σταδίους δύο, καταρρεῖν τὸ αἷμα (ζ) καὶ πρὸς τοὺς λεγομένους Τυβίνους (η) ἄπρακτον τότε ἐκ τῶν (θ) ἐξοδεύσαντες τοὺς ὑπὸ Τιμοθέου ἀπολειφθέντας καταλειφθέντας (ι) τὴν περὶ αὐτὸν στρατιὰν (κ) ὥρμησε (λ) τειχιλίους καὶ πρὸς τοῖς ἑπτακισχιλίοις. (μ) Ἰδοὺ, προεξαπέστειλεν ὁ Τιμόθεος τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην (ν) τὴν πάντων (ξ) Ἰούδου σπείρης, πρώτου (ο) τὰ πάντα (π) γενομένης (ρ) εἰς φυγὴν

Interp. LAT.

Judas autem arbitratus verè in multis eos utiles, 12
conceſſit pacem acturum ſe cum eis : dextríſque
acceptis diſceſſêre ad tabernacula ſua. Aggreſſus 13
eſt autem & civitatem quandam firmam pontibus, muríſque circumſeptam, quæ à turbis habitabatur gentium promiſcuarum : cui nomen Caſpis.
Hi verò qui intùs erant, confidentes in ſtabilita- 14
te murorum, & apparatu alimoniarum, remiſſiùs
agebant, maledictis laceſſentes Judam, & prætereà blaſphemantes, & loquentes quæ fas non eſt.
Qui autem circa Judā erant, invocato magno 15
mundi principe, qui ſine arietibus & machinis
temporibus Jeſu præcipitavit Hiericho, irruerunt ferociter in muros. Et captâ civitate per 16
Dei voluntatem, innumerabiles cædes fecerunt :
ita ut adjacens ſtagnū ſtadiorū duorū latitudinis
repletū ſanguine fluere videretur. Inde autē diſce- 17
dentes ſtadia ſeptingenta quinquaginta venerūt
in Characa, ad eos qui dicuntur Tubieni, Judæos.
Et Timotheum quidem in illis locis non compre- 18
henderunt, nullis rebus geſtis tunc à locis illis regreſſum, relicto autem in quodam loco firmiſſimo
præſidio. Doſitheus autem, & Soſipater, ex iis 19
ducibus qui cum Maccabæo, exeuntes, peremerunt à Timotheo relictos in præſidio plures quàm
decem millia viros. At Maccabæus ordinato 20
exercitu ſuo per cohortes, conſtituit eos ſuper cohortes, & adverſùs Timotheum proceſſit habentem, cum centum viginti millia peditum, equitúmque duo millia quingentos. Cognito autem 21
Judæ adventu Timotheus præmiſit mulieres, &
filios, & reliquum apparatum, in locum qui
Carnion dicitur. Erat enim inexpugnabile, &
acceſſu difficile caſtellum, propter omnium locorum anguſtias. Cùmque cohors Judæ prima ap- 22
paruiſſet, & exorto timore in hoſtibus ac terrore, ex præſentia illius qui univerſa conſpicit; in
fugam verſi ſunt, alius aliò delatus : ita ut ſæpè
à ſuis læderentur, & gladiorum mucronibus trajicerentur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

Judas autem cogitans eos ſibi multis 12
in rebus utiles eſſe, annuit pacem cum
illis agere : Acceptâque dextrâ, profecti ad tentoria ſua diſceſſerunt. Ju- 13
das autem in civitatem quandam impetum fecit fortem & firmis muris circundatam, quam multæ gentes habitabant, nomine Gaſpin. Incolæ au- 14
tem murorum firmitati confiſi, armíſque, quæ multa eis repoſita erant in
ea ſupra modum elati Maccabæanos
probris & contumeliis afficiebant, dictis immundis, quibus nefas eſt eos impetentes. Maccabæani autem Deum 15
ſeculorum omnipotentem cum clamore precati, qui diebus Joſuæ, muros
Jericho ſine petris aut machinis aut
artificio humano deſtruxit, accedentes
ferarum inſtar in muros impetum fecerunt. Deique voluntate muro diru- 16
to civitatem ſubegerunt, multis in ea
interfectis, ita ut lacus ipſis propinquus, continens quaſi duo ſtadia, tota
ſanguine inficeretur. Inde digreſſi, 17
confectis ſtadiis quaſi ſeptingentis quinquaginta, Charocem, ad Judæos qui
Tubieni dicuntur, ingreſſi ſunt. Et 18
Timotheum quidem in loco invenerunt ſine exercitu, manibus remiſſis
quòd copias non haberet, reliquerat
autem in arce quadam magna & forti cuſtodiam. Profecti autem ex Mac- 19
cabæanis præfecti ac duces Doſitheus &
Soſipater, relictos in arce à Timotheo
ſupra decē mille interfecerunt. Macca- 20
bæus autē collectū exercitū cùm per cohortes diviſiſſet, ſingulíſq; cohortibus
duces præfeciſſet, contra Timotheum
profectus eſt, adverſùs ſe, cum centum
triginta peditum millibus, equitum bis
mille quingentis, venientem. Timo- 21
theus cùm de Maccabæanis inaudiviſſet, dimiſit uxores & liberos omniáque impedimenta ipſorum ad civitatem quæ dicitur Karna, quòd difficile
acceſſu eſſet caſtellū, & munitū, nec facile ſubigi poſſet, aut ſpoliari, quòd
anguſtos ab omni parte aditus haberet. Viſâ autem primâ acie Macca- 22
bæi, cecidit timor pavorque in hoſtes
voluntate Dei omnipotentis, qui adverſùm ſe illis oſtendit, cúmque in
pedes ſe dediſſent, in ſuam quiſque
partem fugerunt, ita ut alter in alterum incurreret & aſcenderet, alteráq;
ab altero confoederetur, membríſque
impotens redderetur, quòd gladios nudos haberent.

Verſio VULG. LAT.

23 Judas autem vehementer inſtabat puniens profanos, 24 & proſtravit ex eis triginta millia virorum. Ipſe verò Timotheus incidit in partes Doſithei & Soſipatris: & multis precibus poſtulabat ut vivus dimitteretur, eò quòd multorum ex Judæis parentes haberet, ac fratres, quos morte ejus decipi eveniret. 25 Et cùm fidem dediſſet reſtiturum ſe eos ſecundùm conſtitutum, illæſum eum dimiſerunt, propter fratrum ſalutem. 26 Judas autem egreſſus eſt ad Carnion, interfectis vigintiquinque millibus. 27 Poſt horum fugam & necem, movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diverſarum gentium habitabat: & robuſti juvenes pro muris conſiſtentes fortiter repugnabant: in hac autem machinæ multæ, & telorum erat apparatus. 28 Sed, cùm Omnipotentem invocâſſent, qui poteſtate ſuâ vires hoſtium confringit, ceperunt civitatem: & ex eis qui intùs erant, vigintiquinque millia proſtraverunt. 29 Indè ad civitatem Scytharum abierunt, quæ ab Jeroſolymis ſexcentis ſtadiis aberat. 30 Conteſtantibus autem his, qui apud Scythopolitas erant, Judæis, quòd benignè ab eis haberentur, etiam temporibus infœlicitatis quòd modeſtè ſecum egerint: 31 Gratias agentes eis, & exhortati etiam de cætero erga genus ſuum benignos eſſe, venerunt Jeroſolymam die ſolenni ſeptimanarum inſtante. 32 Et poſt Pentecoſten abierunt contra Gorgiam præpoſitum Idumææ. 33 Exivit autem cum peditibus tribus millibus, & equitibus quadringentis. 34 Quibus congreſſis, contigit paucos ruere Judæorum. 35 Doſitheus verò quidam de Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam tenebat: &, cùm vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit in eum, humerúmque ejus amputavit: atque ita Gorgias effugit in Mareſa. 36 At illis, qui cum Eſdrin erant, diutiùs pugnantibus & fatigatis, invocavit Judas 37 Dominum adjutorem & ducem belli fieri: Incipiens voce patriâ, & cum hymnis clamorem extollens, fugam Gorgiæ militibus incuſſit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

23 Ἐποιεῖτο δὲ τὸν διωγμὸν (α) εὐτονώτερον Ἰούδας, συγκεντῶν τοὺς (β) ἀλιτηρίους, διέφθειρέ τε εἰς μυριάδας τρεῖς ἀνδρῶν. 24 Αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος ἐμπεσὼν τοῖς περὶ τὸν Δοσίθεον καὶ Σωσίπατρον, ἠξίου μετὰ πολλῆς γοητείας ἐξαφεῖναι σῶον αὐτόν· διὰ τὸ πλειόνων μὲν γονεῖς, ὧν δὲ ἀδελφοὺς ἔχειν, καὶ τούτους ἀλογηθῆναι (γ) συμβήσεται. 25 Πιστώσαντος δὲ αὐτοῦ διὰ πλειόνων τὸν ὁρισμὸν (δ) ἀποκαταστῆσαι τούτους ἀπημάντους, ἀπέλυσαν αὐτὸν ἕνεκα τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας. 26 Ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ τὸ Καρνίον καὶ τὸ (ε) Ἀταργατεῖον, κατέσφαξε μυριάδας σωμάτων (ζ) δύο καὶ πεντακισχιλίους. 27 Καὶ μετὰ τὴν τούτων τροπὴν καὶ ἀπώλειαν (η) ἐπεστράτευσεν Ἰούδας καὶ ἐπὶ Ἐφρὼν, πόλιν ὀχυράν, (θ) ἐν ᾗ κατῴκει Λυσίας, καὶ πάμφυλα πλήθη· νεανίαι δὲ πρὸ τῶν τειχῶν καθεστῶτες ῥωμαλέοι ἀπεμάχοντο εὐρώστως, ἐνθάδε ὀργάνων καὶ βελῶν πολλαὶ παραθέσεις ὑπῆρχον. 28 Ἐπικαλεσάμενοι δὲ τὸν δυνάστην τὸν μετὰ κράτους συντρίβοντα τὰς τῶν πολεμίων (ι) ἀλκάς, ἔλαβον τὴν πόλιν ὑποχείριον, (κ) καὶ κατέστρωσαν τῶν 29 ἔνδον εἰς μυριάδας (λ) δύο καὶ πεντακισχιλίους. Ἀναζεύξαντες δὲ ἐκεῖθεν, ὥρμησαν ἐπὶ Σκυθῶν πόλιν, ἀπέχουσαν ἀπὸ Ἱεροσολύμων 30 σταδίους ἑξακοσίους. Ἀπομαρτυρησάντων δὲ τῶν ἐκεῖ (μ) κατοικούντων Ἰουδαίων, ἣν οἱ Σκυθοπολῖται ἔσχον πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, καὶ ἐν τοῖς 31 τῆς ἀτυχίας καιροῖς ἥμερον (ν) ἀπάντησιν ἐποιοῦντο, Εὐχαριστήσαντες αὐτοῖς, καὶ προσπαρακαλέσαντες καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ γένος εὐμενεῖς εἶναι, (ξ) παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα, τῆς τῶν ἑβδομάδων 32 ἑορτῆς οὔσης ὑπογύου. Μετὰ δὲ τὴν λεγομένην Πεντηκοστὴν, ὥρμη-33 σαν ἐπὶ Γοργίαν τὸν τῆς Ἰδουμαίας στρατηγόν. Ἐξῆλθεν δὲ μετὰ πεζῶν 34 τρισχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων. (ο) Καὶ παραταξαμένων συν-35 έβη πεσεῖν ὀλίγους τῶν Ἰουδαίων. Δοσίθεος δέ τις τῶν τοῦ Βακήνορος, ἔφιππος ἀνὴρ καὶ καρτερὸς, εἴχετο τοῦ Γοργίου, καὶ λαβόμενος τῆς χλαμύδος, ἦγεν αὐτὸν εὐρώστως, καὶ (π) βουλόμενος τὸν κατάρατον λαβεῖν ζωγρίαν, τῶν (ρ) ἱππέων Θρᾳκῶν τινος ἐπενεχθέντος 36 αὐτῷ καὶ τὸν ὦμον καθελόντος, διέφυγεν (σ) ὁ Γοργίας εἰς Μαρισά. Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἔσδριν ἐπὶ πλεῖον μαχομένων, καὶ κατακόπων ὄντων, ἐπικαλεσάμενος (τ) ὁ Ἰούδας τὸν κύριον σύμμαχον φανῆναι καὶ προοδη-37 γὸν (υ) τοῦ πολέμου, Καταρξάμενος τῇ πατρίῳ φωνῇ τὴν μεθ᾿ ὕμνων κραυγὴν, (φ) ἀναβοήσας, καὶ ἐνσείσας ἀπροσδοκήτως τοῖς περὶ τὸν Γοργίαν, τροπὴν αὐτῶν ἐποιήσατο.

MS.A. (α) εὐτονώτερον* ον Ἰούδας, (β) ἀλητηρίους, διέφθειρεν δὲ (γ) συμβήσεται. Πιστώσαντος (δ) ἀποκαταστῆσαι (ε) Ἀτεργατεῖον, (ζ) δυοπεντακισχιλίους. Μετὰ δὲ τὴν (η) ἐπιστράτευσιν καὶ (θ) ἐν ᾗ πάμφυλα ἐν αὐτῇ πλήθη· νεανίαι δὲ ῥωμαλαῖοι πρὸ τῶν τειχῶν καθεστῶτες εὐρώστως ἀπεμάχοντο, ἔνθα ὀργάνων (ι) ὁλκὰς, (κ) κατέστρωσαν δὲ τῶν (λ) δυοπεντακισχιλίους. Ἀναζεύξαντές τε (μ) καθεστώτων (ν) ἀπάντησιν, Εὐχαριστήσαντες, καὶ (ξ) παρεγενήθησαν (ο) Παραταξαμένους δὲ (π) βουλόμενοι (ρ) ἱππέων τινὸς Θρᾳκῶν (σ) Γοργίας (τ) Ἰούδας (υ)* φανῆναι τοῦ (φ) ἐνσείσας (χ) ἐποιήσατο αὐτῶν.

Interp. LAT.

23 Judas autem vehementer inſtabat, trucidans prophanos, & proſtravit ad triginta millia virorum. 24 Ipſe verò Timotheus incidit in partes Doſithei, & Soſipatris & multis precibus poſtulabat, ut vivus dimitteretur; eò quòd plurium quidem parentes, aliorum verò fratres haberet, quos morte ejus (a) decipi eveniret. 25 Cùm autem multis modis firmâſſet hoc conſtitutum, reſtiturum ſe eos illæſos; dimiſerunt eum propter fratrum ſalutem. 26 Egreſſus autem in Carnion, & (b) Atergatæum, interfecit viginti quinque millia corporum. 27 Poſt horum autem fugam, & necem, movit exercitum Judas etiam ſuper Ephron civitatem munitam, in qua habitabat Lyſias, & multitudo diverſarum gentium: & robuſti juvenes pro muris conſiſtentes fortiter repugnabant: in hac autem machinarum & telorum multus erat apparatus. 28 Sed cùm Omnipotentem invocâſſent, qui cum poteſtate vires hoſtium confringit; ceperunt civitatem, & ex eis qui intùs erant, ad viginti quinque millia proſtraverunt. 29 Indè autem abeuntes ad civitatem Scytharum proceſſerunt, quæ ab Hieroſolymis, ſexcentis ſtadiis aberat. 30 Conteſtantibus autem his qui ibi erant, Judæis, quòd benignè à Scythopolitis haberentur, & temporibus infælicitatis manſuetè ſecum egerint; 31 Gratias agentes, & exhortati etiam de cætero erga genus ipſum benignos eſſe, venerunt Hieroſolymam die ſolenni ſeptimanarum inſtante. 32 Poſt eam verò, quæ dicitur Pentecoſte, abierunt contra Gorgiam præpoſitum Idumææ. 33 Exivit autem cum peditibus tribus millibus, & equitibus quadringentis. 34 Quibus congreſſis contigit paucos cadere Judæorum. 35 Doſitheus verò quidam de iis qui Bacenoris, eques vir, & fortis, Gorgiam tenuit, & apprehendens eum chlamyde ducebat eum fortiter: & cùm vellet ſceleratum illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit in eum, humerúmque amputavit: atq; ita Gorgias effugit in Mareſa. 36 At illis, qui cum Eſdrin erant, diutiùs pugnantib' & fatigatis; cùm invocâſſet Judas Dominum, ut adjutorem ſe oſtenderet, & ducem belli, 37 Incipiens patriâ voce cum hymnis clamorem, exclamans & irruens improvisò in eos qui circa Gorgiam, in fugam eos vertit.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]

23 Judas autem fortiter perſequens, impios cædebat, ita ut triginta millia ex eis interficeret. 24 Timotheus autem in Doſitheanos & Soſipatrianos incidit, comprehenſúſque petebat ab eis ſupplicabátque ut vivum dimitterent. 25 Qui ipſum, quod apud eum eſſent fratres cognatíque multorum, quos vivos ſe dimiſſurum pollicebatur, verecundiâ erga ipſũ, propter vitas fratrũ ſuorum, vivum dimiſerunt. 26 Judas Maccabæus autem egreſſus adverſùs locũ qui dicitur Karna, & Atergata, interfecit ibi viginti quinque millia. 27 Victis his & occiſis, confirmatus Judas cum exercitu ſuo, profectus eſt Ephronem civitatem fortem, in qua morabatur Lyſias, cum cœtu qui ex multis Gentibus conſtabat, & adoleſcentibus robuſtis; Qui fortiter pugnabant pro muro, jaculis & lanceis omníque telo bellico. 28 Supplicantibus autem Deo cum clamore Maccabæanis, qui conterere poteſt & confringere omne robur hoſtile, tradidit civitatem in manus eorum; Quam ingreſſi ſubegerunt, occiſis in ea quaſi viginti quinq; millibus. 29 Inde digreſſi venerunt ad Baiſhan, ab Jeroſolymis quaſi ſexcenta ſtadia diſſitam. 30 Quam qui habitabant Judæi, profeſſi ſunt magnam ſibi cives quietem præſtitiſſe, etiam honoris ſui tenaces. 31 Maccabæani autem benignitatem ipſorum gratam habentes occurrerunt ipſis cum pace; Indè Jeroſolyma conceſſerunt ad agendum feſtum Azymorum. 32 Et poſt Pentecoſten, adverſùs Gorgiam profecti ſunt, præfectum ac ducem Idumæorum. 33 Profectus autem eſt adverſùs eos cum tribus peditum millibus equitibúſq; quadringentis. 34 Et cùm pugnare cœpiſſent, ceciderunt quidam ex Idumæis. 35 Et Doſitheus quidam ex Tubienis eques, vir fortis, prehenſum chlamyde ſuâ Gorgiam trahebat in vallem, vivum abducere damnatum illum ſtudens; Occurrens autem ex ſervis ejus Thrax quidam, percuſſum eum in humerum interfecit, Gorgias autem Samariam evaſit. 36 Azreanis autem vehementiùs pugnantibus, & interficientibus, clamans ad Dominum fortem Judas; ut auxilio ipſis eſſet, impetum præſens in eos fecit, Hymnos voce patriâ cantans: 37 cúmque cœpiſſet interficere ex ipſis quoſdam, victi Gorgiani fugerunt.

Verſio VULG. LAT.

38 Judas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam: &, cùm ſeptima dies ſuperveniret, ſecundùm conſuetudinem purificati, in eodem loco ſabbatum egerunt. 39 Et ſequenti die venit cum ſuis Judas, ut corpora proſtratorum tolleret, & cum parentibus poneret in ſepulchris paternis. 40 Invenerunt autem ſub tunicis interfectorum de donariis idolorum, quæ apud Jamniam fuerunt, à quibus lex prohibet Judæos: omnibus ergò manifeſtum factum eſt, 41 ob hanc cauſam eos corruiſſe. Omnes itaque benedixerunt juſtum judicium Domini, qui occulta fecerat manifeſta. 42 Atque ita ad preces converſi, rogaverunt, ut id quod factum erat delictum oblivioni traderetur. At verò fortiſſimus Judas hortabatur populum conſervare ſe ſine peccato, ſub oculis videntes quæ facta ſunt pro peccatis eorum qui proſtrati ſunt. 43 Et factâ collatione, duodecim millia drachmas argenti miſit Jeroſolymam offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium, benè & religioſè de reſurrectione 44 cogitans: (Niſi enim eos, qui ceciderant, reſurrecturos ſperaret, ſuperfluum videretur & vanum orare 45 pro mortuis:) Et quia conſiderabat quòd hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam 46 haberent repoſitam gratiam. Sancta ergò & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis ſolvantur.

CAP. XIII.

1 ANno centeſimo quadrageſimo nono, cognovit Judas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine 2 adverſùs Judæam, Et cum eo Lyſiam procuratorem & præpoſitum negotiorum, ſecum habentem peditum centum decem millia, & equitum quinque millia, & elephantos viginti duos, currus cum falcibus 3 trecentos. Commiſcuit autem ſe illis & Menelaus: & cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patriæ ſalute, ſed ſperans ſe conſtitui in principatum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

38 Ἰούδας δὲ ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα, (α) ἧκεν εἰς Ὀδολλὰμ πόλιν. Τῆς δὲ ἑβδομάδος ἐπιβαλλούσης, κατὰ τὸν ἐθισμὸν ἁγνισθέντες 39 αὐτόθι τὸ σάββατον (β) διήγαγον. Τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν καθ᾿ ὃν (γ) τρόπον τὸ τῆς χρείας ἐγεγόνει, (δ) τὰ τῶν προπεπτωκότων σώματα ἀνακομίσασθαι, καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν ἀποκατα-40 στῆσαι εἰς τοὺς πατρῴους τάφους. Εὗρον δὲ ἑκάστου τῶν τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ Ἰαμνείας εἰδώλων, ἀφ᾿ ὧν ὁ νόμος ἀπείργει τοὺς Ἰουδαίους. τοῖς δὲ πᾶσι σαφὲς ἐγένετο 41 διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν τούσδε πεπτωκέναι. Πάντες οὖν εὐλογήσαντες (ε) τοῦ δικαιοκρίτου κυρίου τοῦ τὰ κεκρυμμένα φανερὰ ποι-42 οῦντος, Εἰς (ζ) ἱκετείαν ἐτράπησαν, ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλειφθῆναι. ὁ δὲ γενναῖος Ἰούδας παρεκάλεσε τὸ πλῆθος συντηρεῖν (η) ἑαυτοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι, ὑπ᾿ ὄψιν ἑωρακότας τὰ γεγονότα, διὰ τὴν τῶν προπεπτωκότων (θ) ἁμαρτίαν. 43 Ποιησάμενός τε (ι) κατ᾿ ἀνδρολογίαν κατασκευάσματα εἰς ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα προσαγαγεῖν περὶ ἁμαρτίας θυσίαν, πάνυ καλῶς καὶ ἀστείως (κ) πράττων, ὑπὲρ ἀναστά-44 σεως (λ) διαλογιζόμενος· Εἰ γὰρ μὴ τοὺς προπεπτωκότας ἀναστῆναι προσεδόκα, (μ) περισσὸν ἂν ἦν, καὶ ληρῶδες ὑπὲρ νεκρῶν (ν) προσ-45 εύχεσθαι· Εἶτ᾿ ἐμβλέπων τοῖς μετ᾿ εὐσεβείας κοιμωμένοις κάλλι-46 στον ἀποκείμενον (ξ) χαριστήριον· Ὁσία καὶ εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια. ὅθεν περὶ τῶν τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσατο, τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῆναι.

MS. A. (α) ἧκεν (β) διῆγεν. (γ) χρόνον (δ) τὰ σώματα τῶν προπεπτωκότων (ε) τὰ τοῦ (ζ) ἱκεσίαν (η) αὐτοὺς (θ) * ἁμαρτημάτων. (ι) κατ᾿ ἀνδρολόγιον εἰς ἀργυρίου (κ) πράττειν, (λ) ἀναλογιζόμενος· Εἰ μὴ γὰρ (μ) περισσὸν, καὶ (ν) εὔχεσθαι· Εἶτε (ξ) εὐχαριστήριον·

ΚΕΦ. ιγ'.

1 Τῷ δὲ ἐνάτῳ καὶ (α) τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, Ἀντίοχον τὸν Εὐπάτορα παραγενέσθαι σὺν πλή-2 θεσιν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, Καὶ σὺν αὐτῷ Λυσίαν τὸν ἐπίτροπον καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἕκαστον ἔχοντα δύναμιν Ἑλληνικὴν πεζῶν μυριάδας ἕνδεκα, καὶ ἱππεῖς πεντακισχιλίους τριακοσίους, καὶ ἐλέ-3 φαντας εἰκοσιδύο, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα τριακόσια. (β) Καὶ Μενέλαος δὲ συνέμιξεν αὐτοῖς, καὶ παρεκάλει μετὰ πολλῆς εἰρωνείας τὸν Ἀντίοχον, οὐκ ἐπὶ (γ) σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος, οἰόμενος δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς (δ) κατασταθήσεσθαι.

MS:A. (α) τεσσαρακοστῷ (β) Συνέμιξεν δὲ αὐτοῖς καὶ Μενέλαος, καὶ (γ) σωτηρίας (δ) κατασταθήσεται.

Interp. LAT.

38 Judas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam. Et cùm ſeptima dies ſuperveniret; ſecundùm conſuetudinem purificati in eodem loco ſabbatum egerunt. 39 Et ſequenti die venit cum ſuis Judas, eo quo oportebat, tempore, ut corpora proſtratorum tolleret, & cum cognatis reponeret in ſepulchris paternis. 40 Invenerunt autem ſub tunicis mortuorum quorumque de ſacris Idolorum, quæ de Jamnia: à quibus lex prohibet Judæos. Omnibus ergò manifeſtum factum eſt ob hanc cauſam eos corruiſſe. 41 Omnes itaque benedixerunt juſtum judicem Dominum, qui occulta facit manifeſta. 42 Atque ita ad preces converſi (c) rogaverunt, ut id quod factum erat, delictum, perfectè deleretur. At verò fortiſſimus Judas hortabatur populum conſervare ſe ſine peccato, ſub oculis videntes quæ facta ſunt peccato eorum qui proſtrati ſunt. 43 Et factâ viritim collatione, ad duo millia drachmas argenti miſit Hieroſolymam offerri pro peccato ſacrificium, valdè benè, & religioſè faciens, de reſurrectione cogitans: 44 (Niſi enim eos qui ceciderant, reſurrecturos ſperaret; ſuperfluum & vanum eſſet orare pro mortuis:) 45 Deinde conſiderans, his qui cum pietate dormiunt, optimam eſſe repoſitam gratiam. 46 Sancta & pia conſideratio. Quarè pro defunctis propitiationem fecit, ut à peccato ſolverentur.

CAP. XIII.

1 ANno centeſimo quadrageſimo nono cognovit Judas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adverſùs Judæam, 2 Et cum eo Lyſiam procuratorem, & præpoſitum negotiorum, unumquemque habentem exercitum Græcum, peditum centum decem millia, & equites quinque millia trecentos, & elephantes viginti duos, currus autem cum falcibus trecentos. 3 Commiſcuit autem ſe illis & Menelaus, & hortabatur cum multa ironia Antiochum, non pro patriæ ſalute, ſed ſperans ſe conſtitui in principatum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]

[illegible]

1 2 [illegible]
3 [illegible]

38 Indè profectus cum exercitu Judas, ad civitatem Dullam venit: Accedentéque Sabbato, pro more ſuo ſanctificati Sabbatum in loco ſuo egerunt. 39 Die craſtino Judam accedentes, allocuti ſunt, ut ſublata eorum qui occiderant cadavera in ſepulchris paternis ſepelirent. 40 Et invenerunt ſub veſtibus ſingulorum aurum abſconditum Idolis Jamniæ *ablatum*, quorum ſacra vetabat lex à Judæis conſervari, omnibúſque notum evaſit, & creditum eſt ob hanc rem cecidiſſe eos. 41 Et benedixerunt omnes, & confeſſi ſunt juſtũ Dei judiciũ, qui abſcondita propterea palã facit. 42 Cœperúntq; omnes orare, & à Deo petere, ne in ipſos propterea ſcriberetur peccatũ completum. Judas autẽ ille fortis populũ omnẽ orabat, ut cuſtodirent ſe, & caverent *ſibi* à peccatis: dicens eis; Quid his acciderit, oculis veſtris vidiſtis. 43 Et impoſuit toti populo ut pecuniam darent: Collectóſque ter mille argenteos Jeroſolyma miſit, ut pro eis oblationes offerrent; Rectè ac juſtè faciens propter ſpem reſurrectionis à mortuis. 44 Niſi enim expectaretur & ſperaretur reſurrectio à mortuis, fatuum eſſet ac ſtultum pro mortuis, oblatis ſacrificiis orare: 45 Intuebatur enim & expectabat mercedem ac ſpem requiémque iis paratam qui ſanctè obdormiunt: 46 Propterea miſit, qui, pro peccatis eorum qui obdormierant propitiationem facerent.

CAP. XIII.

1 ANno autem centeſimo quadrageſimo nono venit adverſùs Judæos Antiochus Eupator; 2 Cúmque eo Lyſias rebus præfectus, cum exercitu ex multis gentibus conſtante, centum decem millium peditum, equitum quinque millium ter centum, elephantorum viginti duo, curruum ſcutis munitorum ad prælium, tercentum. 3 Commiſcuit autem ſe cum eis & Menelaus, petebátque & ſupplicabat Antiocho, ut iret ad locum ſuum & cives ſuos deſtruendos, non autem auxilio eis: Quod expectaret, profectum ſe in principatu conſtitutum iri.

Versio VULG. LAT.

4 Sed Rex regum ſuſcitavit animos Antiochi in peccatorem : & ſuggerente Lyſiâ hunc eſſe cauſam o-
mnium malorum, juſſit (ut eis eſt conſuetudo) ap-
5 prehenſum in eodem loco necari. Erat autem in
eodem loco turris quinquaginta cubitorum, agge-
ſtum undique habens cineris : hæc proſpectum ha-
6 bebat in præceps. Indè in cinerem dejici juſſit
ſacrilegum, omnibus eum propellentibus ad inte-
7 ritum. Et tali lege prævaricatorem legis contigit
8 mori, nec terræ dari Menelaum. Et quidem ſatis
juſtè : nam quia multa erga aram Dei delicta com-
miſit, cujus ignis & cinis erat ſanctus, ipſe in ci-
9 neris morte damnatus eſt. Sed rex mente effrænatus veniebat, nequiorem ſe patre ſuo Judæis oſten-
10 ſurus. Quibus Judas cognitis, præcepit populo ut
die ac nocte Dominum invocarent, quò, ſicut ſem-
11 per, & nunc adjuvaret eos : Quippe qui lege, &
patriâ, ſanctóque templo privari vererentur : ac
populum, qui nuper paululùm reſpirâſſet, ne fineret
12 blaſphemis rurſus nationibus ſubdi. Omnibus
itaque ſimul id facientibus, & petentibus à Domi-
no miſericordiam, cum fletu & jejuniis, per tri-
duum continuum proſtratis, hortatus eſt eos Judas
13 ut ſe præpararent. Ipſe verò cum ſenioribus co-
gitavit, priùs quàm rex admoveret exercitum ad Ju-
dæam, & obtineret civitatem, exire, & Domini
14 judicio committere exitum rei. Dans itaque po-
teſtatem omnium Deo mundi creatori, & exhorta-
tus ſuos ut fortiter dimicarent, & uſque ad mortem
pro legibus, templo, civitate, patria, & civibus ſta-
15 rent, circa Modin exercitum conſtituit. Et dato
ſigno ſuis Dei victoriæ, juvenibus fortiſſimis ele-
ctis, nocte aggreſſus aulam regiam, in caſtris inter-
fecit viros quatuor millia, & maximum elephanto-
16 rum cum his qui ſuperpoſiti fuerant : Summóque
metu ac perturbatione hoſtium caſtra replentes, re-
17 bus proſperè geſtis, abierunt. Hoc autem factum
eſt die illuceſcente, adjuvante eum Domini prote-
ctione.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

4 Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἐξήγειρε τὸν θυμὸν τοῦ Ἀντιόχου ἐπὶ τὸν ἀ-
λιτήριον, καὶ Λυσίου ὑποδείξαντος τοῦτον (α)αἴτιον εἶναι πάντων τῶν κακῶν,
προσέταξεν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ, προσαπολέσαι, ἀγαγόντας
5 αὐτὸν εἰς Βέροιαν. Ἔστι δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεντήκοντα (β)πηχῶν
πλήρης (γ)σποδοῦ, οὗτος δὲ ὄργανον εἶχε περιφερὲς πάντοθεν ἀπόκρη-
6 μνον εἰς τὴν σποδόν. Ἐνταῦθα τὸν ἱεροσυλίας (δ)ἔνοχον ὄντα, ἢ
καί τινων ἄλλων κακῶν ὑπεροχὴν πεποιημένον, ἅπαντες προσ-
7 ωθοῦσιν εἰς ὄλεθρον. Τοιούτῳ μόρῳ τὸν παράνομον συνέβη θανεῖν,
8 μηδὲ τῆς γῆς (ε)τυχόντα Μενέλαον· Πάνυ δικαίως. ἐπεὶ γὰρ συνετελέ-
σατο πολλὰ περὶ τὸν βωμὸν ἁμαρτήματα, οὗ τὸ πῦρ ἁγνὸν ἦν καὶ
9 ἡ σποδὸς, ἐν σποδῷ τὸν θάνατον ἐκομίσατο. Τοῖς δὲ φρονήμασιν ὁ
βασιλεὺς(ζ)βεβαρβαρωμένος ἤρχετο, τὰ χείριστα τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς
10 αὐτοῦ γεγονότων ἐνδειξόμενος τοῖς Ἰουδαίοις. Μεταλαβὼν δὲ
Ἰούδας ταῦτα, παρήγγειλε τῷ πλήθει δι᾽ ἡμέρας καὶ νυκτὸς (η)ἐπικαλεῖ-
11 σθαι τὸν κύριον, εἴποτε (θ) ἄλλοτε, καὶ νῦν ἐπιβοηθεῖν Τοῖς τοῦ νόμου καὶ
πατρίδος καὶ ἱεροῦ ἁγίου στερεῖσθαι μέλλουσι, καὶ τὸν ἄρτι βραχέως
ἀνεψυχότα λαὸν μὴ ἐᾶσαι τοῖς δυσφήμοις ἔθνεσιν ὑποχειρίους
12 γενέσθαι. Πάντων δὲ τὸ αὐτὸ ποιησάντων ὁμοῦ καὶ καταξιωσάν-
των τὸν ἐλεήμονα κύριον μετὰ κλαυθμοῦ καὶ νηστειῶν καὶ προπτώσεως (ι)ἐφ᾽
ἡμέρας τρεῖς ἀδιαλείπτως, παρακαλέσας αὐτοὺς ὁ Ἰούδας ἐκέλευσε
13 παραγίνεσθαι. Καθ᾽ ἑαυτὸν δὲ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις γενόμενος,
ἐβουλεύσατο πρὶν εἰσβαλεῖν (κ)τοῦ βασιλέως τὸ στράτευμα εἰς τὴν Ἰου-
δαίαν, (λ) καὶ γενέσθαι τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς, ἐξελθόντας κρῖναι
14 τὰ πράγματα τῇ τοῦ (μ)κυρίου βοηθείᾳ. Δοὺς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῷ
(ν)κτίστῃ τοῦ κόσμου, παρακαλέσας τοὺς σὺν αὐτῷ γενναίως ἀγωνίσα-
σθαι μέχρι θανάτου περὶ (ξ)νόμων, περὶ ἱεροῦ, πόλεως, πατρίδος,
15 πολιτείας, (ο)ἐποιήσατο περὶ Μωδεῒν τὴν στρατοπεδείαν. Δοὺς δὲ
τοῖς περὶ αὐτὸν σύνθημα Θεοῦ (π)νίκης, μετὰ νεανίσκων ἀρίστων κεκρι-
μένων ἐπιβαλὼν νύκτωρ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν, (ρ)ἐν τῇ παρεμβολῇ
ἀνεῖλεν εἰς ἄνδρας (σ)τετρακισχιλίους, καὶ τὸν πρωτεύοντα τῶν ἐλεφάντων
16 σὺν τῷ κατ᾽ οἰκίαν (τ)ὄχλῳ συνέθηκε, Καὶ τὸ τέλος τὴν παρεμβολὴν
17 (υ)δέους καὶ ταραχῆς ἐπλήρωσαν, καὶ ἐξέλυσαν εὐημεροῦντες. Ὑπο-
φαινούσης δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας (φ)τοῦτ᾽ ἐγεγόνει, διὰ τὴν ἐπαρήγουσαν αὐτῷ
(χ)τοῦ κυρίου σκέπην.

MS.A. (α) αἴτιον τῶν κακῶν εἶναι καὶ πάντων, προσέταξεν (β)πήχεων (γ) σποδοῦ, ὄργανον δὲ εἶχεν (δ) ἔνοχον, ἢ καὶ (ε) τυγχάνοντα (ζ) βεβαρημένος (η)ἐπικαλέσασθαι (θ)καὶ ἄλλοτε, (ι) ἐπὶ (κ) τὸ στράτευμα τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν (λ) γενέσθαι (μ) Θεοῦ βοηθείᾳ. (ν) κυρίῳ τοῦ (ξ) νόμων, ἱεροῦ, (ο) περὶ δὲ Μωδεῒμ ἐποιήσατο τὴν στρατιάν. Ἀναδοὺς(π)νίκην, (ρ)τὴν παρεμβολὴν (σ) δισχιλίους, (τ)ὄντι συνέθηκεν, (υ)δέους(φ)τοῦτο(χ)παρὰ κυρίῳ

Interp. LAT.

Sed rex regum ſuſcitavit animos Antiochi 4
in peccatorem : & ſuggerente Lyſiâ hunc eſſe cau-
ſam omnium malorum, juſſit, ut eſt conſuetudo in
loco, necare, adducentes illum in Berœam. Eſt 5
autem in loco turris quinquaginta cubitorum,
aggeſtum habens cineris : hæc autem inſtrumen-
tum habebat rotundum undique præceps in ci-
nerem. Hic ſacrilegii reum, & quorundam etiam 6
aliorum malorum ſummitatem factum, omnes pro-
pellunt ad interitum. Tali lege prævaricato- 7
rem legis contigit mori, neque etiam terram
nactum Menelaum : Valdè juſtè. Nam quia mul- 8
ta erga aram delicta commiſit, cujus ignis, &
cinis erat ſanctus ; in cinere mortem reportavit.
Sed rex ſuperbiâ barbarus factus veniebat, 9
peſſima eorum, quæ ſub patre ipſius facta fuerant,
Judæis repræſentaturus. Quibus Judas cogni- 10
tis præcepit populo, ut die ac nocte Dominum
invocarent, ſiquando & aliàs, etiam nunc ad-
juvaret eos : Qui lege, & patriâ, & ſancto templo 11
privandi eſſent, ac populum, qui nuper paululùm
reſpirâſſet, ne ſineret blaſphemis nationibus ſubdi.
Omnibus itaq; ſimul idem facientibus et obſecran- 12
tibus miſericordē Dominū cum fletu, & jejuniis,
& proſtratione per triduum continuum ; hortatus
eos Judas juſſit venire. Ipſe autem ſeorſùm cum 13
ſenioribus, conſilium cepit, priuſquàm rex admo-
veret exercitum ad Judæam, & obtinerent civi-
tatem, egreſſos dijudicare res Domini auxilio.
Dans itaque procurationem creatori mundi, hor- 14
tatus ſuos, ut fortiter dimicarent uſque ad mor-
tem pro legibus, pro templo, civitate, patria, re-
publica, circa Modin exercitum conſtituit. Et 15
dato ſigno ſuis Dei victoriæ, cum juvenibus for-
tiſſimis electis, nocte aggreſſus aulam regiam, in
caſtris interfecit ad viros(a)quatuor millia, &
maximum elephantorum cum ea quæ in domo,
turba coacervavit : Ac demum metu ac pertur- 16
batione caſtra repleverunt, rebúſque proſperè
geſtis abierunt. Hoc autem factum eſt die jam 17
illuceſcente, adjuvante eum Domini prote-
ctione.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Dominus autem Rex regum excita- 4
vit iram Antiochi adverſùs damna-
tum illum Menelaum, propterea quòd
notum ipſi fecerat Lyſias, illum o-
mnium malorum auctorem eſſe...... Hoc 7
cruciatu mortuus eſt damnatus ille ac
impius ille Menelaus, ne dignus qui-
dem habitus qui terrâ conderetur. Et 8
juſtam vindictam tulit : quia in alta-
re malum feciſſet, ubi ignis erat ſa-
cer, & cinis ; propterea in cinere mor-
tem ſubiit. Rex autem adhuc in fu- 9
rore, & mente erga Judæos durâ po-
ſitus, cogitabat facere eis mala multa,
ſupra patrem ſuum. Judæ autem cùm 10
palàm factus eſſet adventus regis, &
mens, præcepit populo ut precibus
invigilarent die ac nocte, clamantes
ad Dominum, ut auxilio ipſis eſſet, &
& eriperet eos, nunc, & ſemper, è
manu gentium ; Qui ipſos à lege, & 11
loco temploque ſancto abducere ſtu-
debant ; nec populum hunc, qui par-
vo tempore quieverat & reſpirave-
rat, ſervum fieri ſineret gentium im-
piarum & incircumciſarum. Omnes 12
igitur ſic precati ſunt & clamârunt,
ſupplicantes fletu multo Deo miſeri-
di, cum tribus diebus jejunâſſent ſine
intermiſſione in facies proſtrati, &
clamantes : & poſt tres dies, conſola-
tus eos Judas, oravit ut cibum ſume-
rent. Secedénſque ad ſeniores Ju- 13
das, cum eis conſilium cepit, dixítque ;
Priuſquam ingrediatur Judæam exer-
citus regis, ſubigátque, & prævaleat
civitati, egreſſi inſpiciamus res & or-
dinemus, auxilio Dei. Et Deo crea- 14
tori orbis commendato *rerum* ductu,
eos qui ſecum erant oravit, ut virili-
ter pugnarent, traderéntque ſeipſos
etiam ad mortem uſque, pro lege &
templo & civitate, & loco, & gente :
coactíſque omnibus copiis, in Murim
paratus ſubſtitit. Signóque ſuis dato 15
Salutis Dei, ductis ſecum adoleſcen-
tibus fortitudine eximiis, adverſùs ca-
ſtra profectus eſt. Factóque noctu in 16
prætorium regis impetu, interfecit ibi
tria millia, cum præfecto elephantis,
omnémque qui cum eo erat appara-
tum contrivit, & disjecit : Totíſque
caſtris trepidatione & tumultu com-
pletis, reverſi ſunt indè cum hilarita-
te & gaudio. Hoc autem factum eſt 17
cùm illuceſceret aurora, viribus &
auxilio Domini, qui ipſos protegebat.

Verſio VULG. LAT.

18 Sed rex, accepto guſtu audaciæ Judæorum, arte dif-
19 ficultatem locorum tentabat : Et Bethſuræ, quæ e-
rat Judæorum præſidium munitum, caſtra admove-
bat : ſed fugabatur, impingebat, minorabatur.
20 His autem, qui intùs erant, Judas neceſſaria mitte-
21 bat. Enuntiavit autem myſteria hoſtibus Rhodocus
quidam de Judaico exercitu, qui requiſitus compre-
22 henſus eſt, & concluſus. Iterùm rex ſermonem ha-
buit ad eos qui erant in Bethſuris : dextram dedit :
23 accepit : abiit. Commiſit cum Juda : ſuperatus eſt.
Ut autem cognovit rebellâſſe Philippum Antiochiæ,
qui relictus erat ſuper negotia, mente conſternatus,
Judæos deprecans, ſubditúſque eis, jurat de omni-
bus quibus juſtum viſum eſt : & reconciliatus obtu-
lit ſacrificium, honoravit templum, & munera po-
24 ſuit. Machabæum amplexatus eſt, & fecit eum à
Ptolemaide uſque ad Gerrenos ducem & principem.
25 Ut autem venit Ptolemaidam, graviter ferebant Pto-
lemenſes amicitiæ conventionem, indignantes ne
26 fortè fœdus irrumperent. Tunc aſcendit Lyſias
tribunal, & expoſuit rationem, & populum ſedavit,
regreſſúſque eſt Antiochiam : & hoc modo regis pro-
fectio & reditus proceſſit.

CAP. XIV.

1 Sed poſt triennii tempus, cognovit Judas, & qui
cum eo erant, Demetrium Seleuci, cum multitudine
valida, & navibus, per portum Tripolis aſcendiſſe
2 ad loca opportuna, Et tenuiſſe regiones adverſùs
3 Antiochum, & ducem ejus Lyſiam. Alcimus autem
quidam, qui ſummus ſacerdos fuerat, ſed voluntariè
coinquinatus eſt temporibus commiſtionis, conſide-
rans nullo modo ſibi eſſe ſalutem, neque acceſſum
4 ad altare, Venit ad regem Demetrium, centeſimo
quinquageſimo anno, offerens ei coronam auream,
& palmam, ſuper hæc & thallos, qui templi eſſe vi-
debantur. Et ipſâ quidem die ſiluit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

18 Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰληφὼς (α)γεῦσιν τῆς τῶν Ἰουδαίων εὐτολμίας, κατ-
19 επείραζε διὰ μεθόδων τοὺς τόπους. Καὶ ἐπὶ (β) Βαιθσούρα φρούριον
ὀχυρὸν τῶν Ἰουδαίων προσῆγεν (γ) καὶ ἐτροποῦτο, προσέκρουεν,
20 ἠλαττονοῦτο. Τοῖς δὲ ἔνδον Ἰούδας τὰ δέοντα εἰσέπεμψε.
21 Προσήγγειλε δὲ τὰ μυστήρια τοῖς πολεμίοις Ῥόδοκος ἐκ τῆς
Ἰουδαϊκῆς τάξεως· (δ) ἀνεζητήθη δὲ, καὶ κατελήφθη, καὶ κατεκλεί-
22 σθη. Ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν (ε) Βαιθσούρα, δεξιὰν
23 ἔδωκεν, ἔλαβεν, ἀπῄει, Προσέβαλε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν,
ἥττων ἐγένετο, μετέλαβεν ἀπονενοῆσθαι τὸν Φίλιππον ἐν
Ἀντιοχείᾳ τὸν ἀπολελειμμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων, συνεχύθη,
τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλεσεν, ὑπετάγη, καὶ ὤμοσεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς
δικαίοις, συνελύθη, καὶ θυσίαν προσήγαγεν, ἐτίμησε τὸν νεὼ,
24 καὶ τὸν τόπον ἐφιλανθρώπησε, Καὶ τὸν Μακκαβαῖον (ζ)ἀπεδέξα-
το, κατέλιπε στρατηγὸν ἀπὸ Πτολεμαΐδος ἕως τῶν (η) Γερρηνῶν
25 ἡγεμονίδην, Ἦλθεν εἰς Πτολεμαΐδα· (θ) ἐδυσφόρουν περὶ τῶν
συνθηκῶν οἱ Πτολεμαεῖς, (ι)ἐδείναζον γὰρ ὑπὲρ ὧν ἠθέλησαν ἀθε-
26 τεῖν τὰς διαστάσεις. Προσῆλθεν ἐπὶ τὸ βῆμα Λυσίας, ἀπε-
λογήσατο ἐνδεχομένως, συνέπεισε, (κ) κατεπράϋνεν, εὐμενεῖς
ἐποίησεν, ἀνέζευξεν εἰς Ἀντιόχειαν. οὕτω τὰ (λ) τοῦ βασιλέως τῆς
ἐφόδου καὶ τῆς ἀναζυγῆς ἐχώρησε.

MS. A.(α)γεῦμα (β) Βαιθσούροις φρούριον ὀλίγον τῶν(γ)ἐτροποῦτο, προσενέκρουσεν (δ) ἀνεζητήθη, καὶ (ε) Βαιθσούροις, (ζ) ἐπεδέξατο, (η) Γεννηρῶν (θ) ἐδυσφόρων (ι) ἐδιλίαζον γὰρ ὑπεράγαν ἠθέλησαν (κ) καὶ κατεπράϋνεν, (λ) τῆς ἐφόδου τοῦ βασιλέως

ΚΕΦ. ιδ΄.

1 Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, Δη-
μήτριον τὸν τοῦ Σελεύκου διὰ τοῦ κατὰ Τρίπολιν λιμένος εἰσπλεύσαν-
2 τα μετὰ πλήθους ἰσχυροῦ καὶ στόλου, Κεκρατηκέναι τῆς χώρας, ἐπανε-
3 λόμενον Ἀντίοχον καὶ τὸν τούτου ἐπίτροπον Λυσίαν. Ἄλκιμος δέ τις
(α)προγενόμενος ἀρχιερεὺς, ἑκουσίως δὲ (β) μεμολυμμένος ἐν τοῖς
τῆς (γ)ἐπιμιξίας χρόνοις, συννοήσας ὅτι καθ᾽ ὁντιναοῦν τρόπον οὐκ
ἔστιν αὐτῷ σωτηρία, οὐδὲ πρὸς (δ) ἅγιον θυσιαστήριον ἔτι πρόσοδος,
4 (ε)Ἧκε πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον (ζ) πρώτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ
ἑκατοστῷ ἔτει, προσάγων αὐτῷ στέφανον χρυσοῦν καὶ φοίνικα, πρὸς δὲ
τούτοις (η) τῶν νομιζομένων θαλλῶν τοῦ ἱεροῦ· καὶ τὴν ἡμέραν ἐ-
κείνην ἡσυχίαν ἔσχε.

MS.A. (α) προγεγονὼς (β) μεμολυσμένος (γ) *ἀμιξίας (δ) τὸ ἅγιον (ε) Ἦλθεν (ζ) ὡς πρώτῳ καὶ ἑκατοστῷ, καὶ πεντηκοστῷ ἔτει, (η) τοῖς νομιζομένοις

Interp. LAT.

Sed rex accepto guſtu audaciæ Judæorum, arte 18
tentabat loca. Et Bæthſuræ, quæ erat Judæ- 19
orum præſidium, caſtra admovit : ſed fugaba-
tur, impingebat, minorabatur. His autem, qui 20
intùs erant, Judas neceſſaria mittebat. E- 21
nuntiavit autem myſteria hoſtibus Rodocus de
Judaico exercitu : qui requiſitus, comprehen-
ſus eſt, & concluſus. Iterum rex ſermonem 22
habuit ad eos qui erant in Bæthſura : dexteram
dedit, accepit, abiit, Commiſit cum Juda, 23
ſuperatus eſt ; cognovit rebellâſſe Philippum
Antiochiæ ; qui relictus erat ſuper negotia ;
confuſus eſt : Judæos deprecatus eſt, ſubdi-
tuſque eis juravit de omnibus quæ juſta erant,
& reconciliatus obtulit ſacrificium, honora-
vit templum, & in locum humaniter ſe geſſit :
Et Macchabæum amplexatus eſt : reliquit à 24
Ptolemaide uſque ad Gerrenos ducem princi-
pem : Venit Ptolemaidam. Graviter ferebant 25
conventiones Ptolomeenſes : indignabantur enim
pro quibus voluerant rumpere fœdera. Ac- 26
ceſſit Lyſias ad tribunal, expoſuit rationem,
quantum fieri potuit, perſuaſit, ſedavit, tran-
quillos fecit, regreſſus eſt in Antiochiam.
Hoc modo regis profectio & reditus pro-
ceſſit.

CAP. XIV.

Sed poſt triennii tempus cognovit Judas, & 1
qui cum eo erant, Demetrium Seleuci, per
portum, qui ad Tripolim, adnavigantem cum
multitudine valida, & claſſe, Tenuiſſe regio- 2
nem, poſtquàm occidiſſet Antiochum, & ejus
procuratorem Lyſiam. Alcimus autem qui- 3
dam, qui ſummus ſacerdos fuerat, ſed volun-
tariè coinquinatus temporibus commiſtionis,
conſiderans nullo modo ſibi eſſe ſalutem, neque
acceſſum ultrà ad ſanctum altare, Venit ad 4
regem Demetrium quaſi centeſimo quinquageſi-
mo primo anno, offerens ei coronam auream,
& palmam, ſuper hæc autem thallos, qui
templi eſſe videbantur. Et illâ quidem die
ſiluit.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Rex autem ex hoc guſtu fortitudinem 18
Judæorum animíque promptitudinem
videns, arte ipſos ac dolo ſubigere
cupiebat. Miſítque ad Bethſuram 19
munimentum Judæorum cuſtodiam,
qui cum ipſis confligentes victi ſunt,
multóque inferiores tulerunt. Judas 20
autem, obſeſſis cibaria quibus opus
erat, miſit. Et Durocus Judæâ pro- 21
fectus, ſecretum ipſorum hoſtibus e-
nuntiavit, quem præcepto Judæ inven-
tum interfecerunt. Iteratò collocutus 22
rex, prope Bethſuram veniens, datâ
acceptâque dexterâ profectus diſceſſit.
profectíque Maccabæani pugnârunt
cum eo, victúſque reverſus eſt. Su- 23
ſpectans Philippum, quem rebus Anti-
ochienſibus præfecerat, defectionem
à ſe parare, pacem fecit cum Judæis,
ſubjecitque ſe ipſis, & juravit ipſis,
firmavitque cum ipſis amicitiam, ob-
lationéſque obtulit, & templum valdè
honoravit, locúmque dilexit, Et Mac- 24
cabæum amplexatus eſt.
Reliquit autem præfectum ac ducem, à 25
Ptolemaide uſque ad Gazara, Hege-
monidem. Ptolemaidem venit : gra-
viter tulerunt Ptolemaidenſes fœdus
quod cum Judæis fecerat ; magnoperè
ipſi irati ſunt : ſolvere voluerunt pa-
ctum quod cum ipſis fecerat : Acceſ- 26
ſit ad tribunal Lyſias, mentem ſuam
ipſis expoſuit, perſuaſit ipſis, pacavit
eos, indè profectus eſt Antiochiam.
Iter enim adventúſque regis ita fuit.

CAP. XIV.

Poſt tres autem annos venit adver- 1
ſus Maccabæanos Demetrius Seleuci fi-
lius ingreſſus portum Elas, cum exer-
citu magno & forti, ſupra modum ar-
mis inſtructus ; Et totam terram ca- 2
perat, quia Antiochum & Lyſiam domo
ejus præfectum interfecerat. Alcimus 3
autè qui anteà fuerat ſacerdos princeps,
tempore autem commixtionis conſum-
matam in ſe pollutionem admiſerat,
conſiderans & videns nullo modo ſi-
bi ullam ſpem reliquam eſſe, nec poſſe
ſe ad altare accedere ; Profectus ad 4
Demetrium, anno centeſimo quinqua-
geſimo primo, attulit ei coronam ſpi-
cámque auream, & ramos palmarum
ex eis qui in templo ſunt, & die qui-
dem iſto quievit.

Verſio VULG. LAT.

5 Tempus autem opportunum dementiæ ſuæ nactus,
convocatus à Demetrio ad conſilium, & interrogatus
6 quibus rebus & conſiliis Judæi niterentur, Reſpondit;
Ipſi qui dicuntur Aſſidæi Judæorum, quibus præeſt
Judas Machabæus, bella nutriunt, & ſeditiones
7 movent, nec patiuntur regnum eſſe quietum. Nam
& ego defraudatus parentum gloriâ (dico autem
8 ſummo ſacerdotio) huc veni: Primò quidem utilitatibus
regis fidem ſervans, ſecundò autem etiam
civibus conſulens: nam illorum pravitate univerſum
9 genus noſtrum non minimè vexatur. Sed oro his
ſingulis, ô rex, cognitis, & regioni, & generi, ſecundùm
humanitatem tuam pervulgatam omnibus, pro-
10 ſpice. Nam, quamdiu ſupereſt Judas, impoſſibile
11 eſt, pacem eſſe negotiis. Talibus autem ab hoc
dictis, & cæteri amici, hoſtiliter ſe habentes ad-
12 verſùs Judam, inflammaverunt Demetrium. Qui
ſtatim Nicanorem præpoſitum elephantorum ducem
13 miſit in Judæam: Datis mandatis, ut ipſum quidem
Judam caperet; eos verò, qui cum illo erant, diſpergeret,
& conſtitueret Alcimum maximi templi
14 ſummum ſacerdotem. Tunc gentes, quæ de Judæa
fugerant Judam, gregatim ſe Nicanori miſcebant;
miſerias & clades Judæorum, proſperitates rerum
15 ſuarum exiſtimantes. Audito itaque Judæi Nicanoris
adventu, & conventu nationum, conſperſi terrâ
rogabant eum, qui populum ſuum conſtituit, ut
in æternum cuſtodiret, quique ſuam portionem ſi-
16 gnis evidentibus protegit. Imperante autem duce,
ſtatim indè moverunt, convenerúntque ad ca-
17 ſtellum Deſſau. Simon verò frater Judæ commiſerat
cum Nicanore: ſed conterritus eſt repentino
18 adventu adverſariorum. Nicanor tamen, audiens
virtutem comitum Judæ, & animi magnitudinem,
quam pro patriæ certaminibus habebant, ſanguine
judicium facere metuebat.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

5 Καιρὸν δὲ λαβὼν τῆς ἰδίας ἀνοίας συνεργὸν, προσκληθεὶς εἰς συνέδριον
ὑπὸ τοῦ Δημητρίου, καὶ ἐπερωτηθεὶς, ἐν τίνι διαθέσει καὶ
6 βουλῇ (α) καθεστήκασιν οἱ Ἰουδαῖοι, Πρὸς ταῦτα ἔφη, Οἱ λεγόμενοι
τῶν Ἰουδαίων Ἀσιδαῖοι, ὧν ἀφηγεῖται Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος,
πολεμοτροφοῦσι καὶ στασιάζουσιν, οὐκ ἐῶντες τὴν βασιλείαν
7 εὐσταθείας τυχεῖν. Ὅθεν ἀφελόμενος τὴν προγονικὴν δόξαν, (β) λέγω
8 δὴ τὴν ἀρχιερωσύνην, (γ) δεῦρο νῦν ἐλήλυθα, Πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῶν
ἀνηκόντων τῷ βασιλεῖ γνησίως φρονῶν, δεύτερον δὲ καὶ τῶν
ἰδίων πολιτῶν (δ) στοχαζόμενος· τῇ μὲν γὰρ τῶν προειρημένων
9 ἀλογιστίᾳ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος οὐ μικρῶς ἀκληρεῖ. Ἕκαστα δὲ
τούτων ἐπεγνωκὼς σὺ βασιλεῦ, καὶ τῆς χώρας καὶ τοῦ περιϊσταμένου
γένους ἡμῶν (ε) προνοήθητι, καθ᾽ ἣν ἔχεις πρὸς ἅπαντας εὐαπάντη-
10 τον φιλανθρωπίαν. Ἄχρι γὰρ Ἰούδας περίεστιν, ἀδύνατον εἰ-
11 ρήνης τυχεῖν τὰ πράγματα. Τοιούτων δὲ ῥηθέντων ὑπὸ τούτου,
θᾶττον οἱ λοιποὶ φίλοι δυσμενῶς ἔχοντες τὰ πρὸς τὸν Ἰούδαν προσ-
12 επύρωσαν τὸν Δημήτριον. (ζ) Προσκαλεσάμενος δὲ εὐθέως (η) Νικάνορα
τὸν γενόμενον ἐλεφαντάρχην, καὶ στρατηγὸν ἀναδείξας τῆς
13 Ἰουδαίας, ἐξαπέστειλε, Δοὺς (θ) ἐντολὰς, αὐτὸν μὲν τὸν (ι) Ἰούδαν ἐπανελέσθαι,
τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ σκορπίσαι, καταστῆσαι δὲ Ἄλκιμον
14 ἀρχιερέα τοῦ μεγίστου ἱεροῦ. (κ) Τὰ δὲ ἐκ τῆς Ἰουδαίας πεφυγαδευκότα
τὸν Ἰούδαν ἔθνη συνέμισγον ἀγεληδὸν τῷ Νικάνορι, τὰς
τῶν Ἰουδαίων ἀτυχίας καὶ συμφορὰς, ἰδίας εὐημερίας δοκοῦντες
15 ἔσεσθαι. Ἀκούσαντες δὲ τὴν τοῦ Νικάνορος ἔφοδον καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν
ἐθνῶν, καταπασάμενοι γῆν (λ) ἐλιτάνευον τὸν ἄχρι αἰῶνος συστήσαντα
τὸν (μ) ἑαυτοῦ λαὸν, ἀεὶ δὲ μετ᾽ ἐπιφανείας (ν) ἀντιλαμβανόμενον τῆς
16 ἑαυτοῦ μερίδος. Προστάξαντος δὲ τοῦ ἡγουμένου, ἐκεῖθεν εὐθέως
17 (ξ) ἀνέζευξαν, καὶ συμμίσγουσιν αὐτοῖς ἐπὶ κώμην Δεσσαοῦ. Σίμων
δὲ ὁ ἀδελφὸς Ἰούδα συμβεβληκὼς ἦν τῷ Νικάνορι, (ο) βραχέως δὲ
18 διὰ τὴν αἰφνίδιον τῶν ἀντιπάλων ἀφασίαν ἐπταικώς. Ὅμως δὲ
ἀκούων ὁ Νικάνωρ ἣν εἶχον οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν ἀνδραγαθίαν, καὶ ἐν
τοῖς (π) ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν εὐψυχίαν, (ρ) ἐπευλαβεῖτο τὴν
κρίσιν δι᾽ αἱμάτων ποιήσασθαι.

MS.A. (α) *καθέστηκεν (β) λέγων (γ) δεύτερον (δ) στοχασάμενος· (ε) προσνοήθητι, (ζ) Προχειρισάμενος (η) τὸν Νικάνορα (θ) ἐπιστολὰς, (ι) Ἰούδα (κ) Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας πεφυγαδευκότες (λ) ἐλιτάνευσαν (μ) αὐτοῦ (ν) ἀντιλαμβανόμενος (ξ) ἀναζεύξας συνμίσγει (ο) βραδέως (π) περὶ τῆς (ρ) ὑπευλαβεῖτο

Interp. LAT.

Tempus autem opportunum dementiæ ſuæ nactus, 5
convocatus à Demetrio ad conſilium, & interrogatus,
quâ diſpoſitione & conſilio Judæi niterentur,
Ad hæc reſpondit; Ipſi, qui dicuntur 6
Aſidæi Judæorum, quibus præeſt Judas Maccabæus,
bella nutriunt, & ſeditiones movent,
nec patiuntur regnum eſſe quietum. Quarè de- 7
fraudatus majorum gloriâ, (dico autem ſummo
ſacerdotio,) huc nunc veni, Primò quidem de 8
rebus ad regem ſpectantibus legitimè ſentiens, ſe-
cundò autem etiam propriis civibus conſulens.
Nam illorum pravitate univerſum genus noſtrum
non minimè vexatur. Sed his ſingulis, ô rex, 9
cognitis, & regioni, & obſeſſo generi noſtro pro-
ſpice pro ea quam erga omnes habes obviam hu-
manitatem. Nam quamdiu ſupereſt Judas; im- 10
poſſibile eſt pacem eſſe negotiis. Talibus au- 11
tem ab hoc dictis, citò cæteri amici hoſtiliter ſe
habentes adverſùs Judam inflammaverunt De-
metrium. Advocans autem confeſtim Nicanorem 12
præpoſitum elephantorum, & ducem declarans
Judææ, miſit: Datis mandatis, ut ipſum qui- 13
dem Judam occideret; eos verò qui cum illo
erant, diſpergeret, & conſtitueret Alcimum ma-
ximi templi ſummum ſacerdotem. Tunc gentes, 14
quæ de Judæa fugerant Judam, gregatim ſe Ni-
canori miſcebant, miſerias & clades Judæorum,
proſperitates rerum ſuarum æſtimantes fore. Au- 15
dito itaque Nicanoris adventu, & conventu na-
tionum, conſperſi terrâ, rogabant eum qui popu-
lum ſuum conſtituit in æternum, quique ſuam
portionem ſignis evidentibus protegebat. Impe- 16
rante autem duce, ſtatim indè moverunt, & com-
miſcent ſe eis ad caſtellum Deſſau. Simon verò 17
frater Judæ commiſerat cum Nicanore, paulu-
lùm verò ob repentinum adverſariorum adventum
timore prolapſus. Nicanor tamen audiens virtu- 18
tem comitum Judæ, & animi magnitudinem,
quam in certaminibus pro patria habebant; ſan-
guine judicium facere metuebat.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Cùm autē inveniſſet Alcimus locum au- 5
daciæ & impietati ſuæ, vocatus à Demetrio
ad conſeſſū, interrogante eū verbis
rege; Quâ mente ac cogitatione muni-
rent ſe adeò Judæi; Reſpondens dixit ei; 6
Judæorum illi qui Zelatores dicuntur,
quibus præeſt Judas Maccabæus, defe-
ctiones concitant, belláque confirmant,
nec regnum pacatum eſſe ſinunt.
Quare ego etiam relicto honore pa- 7
terno, ſacerdotum principatu, veni ec-
ce ad te bis: Quia onus ſolicitudi- 8
nis rerum regis in me ſuſcepi: deindè
propter filios populi noſtri: video
enim elationem & ſuperbiam horum
quos prædixi, quomodo conterant po-
pulum noſtrum, ne minimo quidem
tempore quieſcere eum ſinentes. Tu 9
autem rex hæc cùm reſciveris, ſuſci-
pe onus terræ gentíſque noſtræ mœſtæ
& afflictæ, ſecundùm humanitatem
quam habes erga omnes homines. Vi- 10
vo enim Judâ, ut in terra noſtra pax
ſit, fieri non poteſt. Quæ cùm ab 11
eo rex accepiſſet, confeſtim amici re-
gis etiam, quòd cum Juda inimicitias
gererent, incenderunt iram Demetrii
adverſùs eum. Statim igitur Deme- 12
trius, vocato Nicanore, qui elephantis
præerat, præfecto ac duce, epiſtolis ei
datis miſit cum mandatis; Ut Judam 13
interficeret, eos qui cum eo erant diſ-
pergeret, Alcimúmque in ſummo tem-
pli magni & glorioſi ſacerdotio con-
ſtitueret. Tunc gentes quæ de Ju- 14
dæa exulabant, venientes cum Nica-
nore ſe commiſcebant, læti & gau-
dentes de anguſtiis ac dolore quæ
Maccabæanis accidebant. Qui cum 15
de adventu Nicanoris, deque ſuſurris
gentium accepiſſent, injecto capitibus
pulvere clamantes orabant coram eo
qui ſemper ipſis auxilio fuerat, ſem-
pérque palam hæreditatem ſuam redi-
mit. Cúmq; præcipiente Juda, armis 16
ſe accinxiſſent, illicò profecti occurre-
runt ipſis ad oppidum cui nomen Deſ-
ſu. Et cùm frater Judæ Simeon fe- 17
ſtinatò in Nicanorem impetum feciſſet,
turbati ſunt ab eo, propter repenti-
num in ipſum incurſum. Nicanor 18
autem auditâ Maccabæorum fortitudi-
ne, & victoriis, & quo pacto pro
populo & loco ſe ſuo traderent, no-
luit cæde & ſanguine decernere,

Verſio VULG. LAT.

19 Quam ob rem præmiſit Poſidonium, & Theodotium,
20 & Matthiam, ut darent dextras atque acciperent. Et
cùm diu de his conſilium ageretur, & ipſe dux ad
multitudinem retuliſſet, omnium una fuit ſententia
21 amicitiis annuere. Itaque diem conſtituerunt, quâ
ſecretò inter ſe agerent: & ſingulis ſellæ prolatæ
22 ſunt, & poſitæ. Præcepit autem Judas armatos eſſe
locis opportunis, ne fortè ab hoſtibus repentè mali
aliquid oriretur: & congruum colloquium fecerunt.
23 Morabatur autem Nicanor Jeroſolymis, nihílque iniquè
agebat, gregéſque turbarum, quæ congregatæ
24 fuerant, dimiſit. Habebat autem Judam ſemper cha-
25 rum ex animo, & erat viro inclinatus. Rogavítque
eum ducere uxorem, filióſque procreare. Nuptias
26 fecit: quietè egit, communitérque vivebant. Alcimus
autem, videns charitatem illorum ad invicèm,
& conventiones, venit ad Demetrium, & dicebat,
Nicanorem rebus alienis aſſentire, Judámque regni
27 inſidiatorem ſucceſſorem ſibi deſtinâſſe. Itaque rex
exaſperatus, & peſſimis hujus criminationibus irritatus,
ſcripſit Nicanori, dicens; Graviter quidem ſe
ferre de amicitiæ conventione, jubere tamen Macha-
28 bæum citiùs vinctum mittere Antiochiam. Quibus
cognitis, Nicanor conſternabatur, & graviter ferebat,
ſi ea, quæ convenerant, irrita faceret, nihil læſus
29 à viro: Sed, quia regi reſiſtere non poterat, opportunitatem
obſervabat, quâ præceptum perficeret.
30 At Machabæus, videns ſecum auſteriùs agere Nicanorem,
& conſuetum occurſum ferociùs exhibentem,
intelligens non ex bono eſſe auſteritatem iſtam,
paucis ſuorum congregatis, occultavit ſe à Nicanore.
31 Quod cùm ille cognovit fortiter ſe à viro præventum,
venit ad maximum & ſanctiſſimum templum:
& ſacerdotibus ſolitas hoſtias offerentibus, juſſit ſibi
32 tradi virum. Quibus cum juramento dicentibus neſcire
ſe ubi eſſet qui quærebatur, extendens manum
ad templum,

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

19 Διόπερ ἔπεμψε Ποσειδώνιον καὶ Θεόδοτον καὶ Ματταθίαν, δοῦναι καὶ
20 λαβεῖν δεξιάς. Πλείονος δὲ γενομένης περὶ τούτων ἐπισκέψεως, καὶ
τοῦ (α) ἡγεμόνος τοῖς πλήθεσιν ἀνακοινωσαμένου, καὶ φανείσης (β) ὁμο-
21 ψήφου γνώμης, ἐπένευσαν ταῖς συνθήκαις. Ἐτάξαντο δὲ ἡμέραν
ἐν ᾗ κατ᾽ ἰδίαν ἥξουσιν εἰς τὸ αὐτό· καὶ (γ) προῆλθε, καὶ παρ᾽
22 ἑκάστου διαφόρους ἔθεσαν δίφρους. Διέταξεν Ἰούδας ἐνόπλους
ἑτοίμους ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις, μήποτε ἐκ τῶν πολεμίων αἰ-
φνιδίως κακουργία γένηται. τὴν ἁρμόζουσαν ἐποιήσαντο κοινολογίαν.
23 (δ) Διέτριβεν δὲ ὁ Νικάνωρ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ ἔπραττεν οὐθὲν
24 ἄτοπον· τοὺς δὲ συναχθέντας ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυσε. Καὶ εἶ-
χε τὸν Ἰούδαν διαπαντὸς ἐν προσώπῳ, ψυχικῶς τῷ ἀνδρὶ
25 προσεκέκλιτο. Παρεκάλεσεν αὐτὸν γῆμαι καὶ παιδοποιήσα-
26 σθαι. ἐγάμησεν, εὐστάθησεν, ἐκοινώνησε βίου. Ὁ δὲ Ἄλκιμος
συνιδὼν τὴν πρὸς ἀλλήλους εὔνοιαν καὶ τὰς γενομένας συνθή-
κας, (ε) ἀναλαβὼν, ἧκε πρὸς τὸν Δημήτριον, καὶ ἔλεγε τὸν Νικάνο-
ρα ἀλλότρια φρονεῖν τῶν πραγμάτων· τὸν γὰρ ἐπίβουλον τῆς βα-
27 σιλείας (ζ) Ἰούδαν διάδοχον ἀναδέδειχεν ἑαυτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς
ἔκθυμος γενόμενος, καὶ ταῖς τοῦ παμπονήρου (η) ἐρεθισθεὶς διαβο-
λαῖς, ἔγραψε Νικάνορι φάσκων, Ὑπὲρ μὲν τῶν συνθηκῶν βαρέ-
ως φέρειν, κελεύων δὲ τὸν Μακκαβαῖον δέσμιον ἐξαποστέλλειν (θ) τα-
28 χέως εἰς Ἀντιόχειαν. Προσπεσόντων δὲ τούτων τῷ Νικάνορι,
συνεκέχυτο καὶ δυσφόρως ἔφερεν, εἰ τὰ διεσταλμένα ἀθετήσει μη-
29 δὲν τὸν ἄνδρα ἠδικηκότος. Ἐπεὶ δὲ τῷ βασιλεῖ ἀντιπράττειν
30 οὐκ ἦν, εὔκαιρον ἐτήρει στρατηγήματι (ι) τοῦτ᾽ ἐπιτελέσαι. Ὁ δὲ
Μακκαβαῖος αὐστηρότερον (κ) διεξάγοντα συνιδὼν τὸν Νικάνορα
(λ) πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν (μ) εἰθισμένην ἀπάντησιν (ν) ἀγροικοτέραν
ἐσχηκότα, νοήσας οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου τὴν αὐστηρίαν εἶναι, συστρέψας οὐκ
31 ὀλίγους τῶν περὶ (ξ) ἑαυτὸν, συνεκρύπτετο τὸν Νικάνορα. Συγ-
γνοὺς δὲ ὁ ἕτερος ὅτι γενναίως ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐστρατήγηται, πα-
ραγενόμενος ἐπὶ τὸ μέγιστον καὶ ἅγιον ἱερὸν, τῶν ἱερέων τὰς καθη-
32 κούσας θυσίας προσαγόντων, ἐκέλευσε παραδιδόναι τὸν ἄνδρα. Τῶν
δὲ μεθ᾽ ὅρκων φασκόντων μὴ γινώσκειν ποῦ ποτ᾽ ἐστὶν ὁ ζητούμενος,
προτείνας τὴν δεξιὰν (ο) εἰς τὸν νεὼν,

MS.A. (α) ἡγουμένου (β ὁμοιοψήφου συγγνώμης, (γ) προῆλθεν παρ᾽ ἑκάστου δίφραξ ἔθεσαν (δ) Διέτριβεν ὁ (ε) λαβὼν, (ζ) αὐτοῦ Ἰούδαν διάδοχον ἀπέδειξεν. Ὁ δὲ (η) διαβολαῖς ἐρεθισθεὶς, ἔγραψεν Νικάνορι, Ὑπὲρ μὲν τῶν συνθηκῶν, φάσκων, βαρέως (θ) εἰς Ἀντιόχειαν ταχέως. (ι) τοῦ ἐπιτελέσαι, (κ) διεξαγαγόντα (λ) τὰ πρὸς (μ) ἠθισμένην (ν) ἀγροικότερον (ξ) αὐτὸν, (ο) ἐπὶ

Interp. LAT.

Quamobrèm miſit Poſidonium, & Theodotum, & 19
Mattathiam, ut darent dextras, atque accipe-
rent. Et cùm diu de his conſilium ageretur, & 20
ipſe dux ad multitudinem retuliſſet, & omni-
um una appareret ſententia, annuerunt conven-
tionibus. Itaque diem conſtituerunt, quâ ſecre- 21
tò inter ſe agerent: & (a) proceſſit, & ab uno-
quoque diverſas poſuerunt ſellas. Diſpoſuit au- 22
tem Judas armatos paratos in opportunis locis:
ne fortè ab hoſtibus repentè mali aliquid oriretur.
Congruum colloquium fecerunt. Morabatur au- 23
tem Nicanor Hieroſolymis, nihilque iniqui
agebat, gregéſque turbarum, quæ congregatæ
fuerant, dimiſit: Habebat autem ſemper 24
Judam in conſpectu: ex animo erat viro incli-
natus: Rogavitque eum ducere uxorem, filióſ- 25
que procrearet. Nuptias fecit, quietè egit, com-
muniter vivebant. Alcimus autem videns cha-
ritatem illorum ad invicèm, & factas conventi- 26
ones aſſumens, venit ad Demetrium, & dicebat
Nicanorem aliena ſentire à (b) rebus: Judam
enim regni inſidiatorem ſucceſſorem ſibi deſigna-
vit. Itaque rex exaſperatus, & peſſimi hujus 27
criminationibus irritatus, ſcripſit Nicanori, di-
cens; Graviter quidem ſe ferre de conventioni-
bus, jubens autem Maccabæum citiùs vinctum
mittere Antiochiam. Quibus cognitis Nicanor 28
confuſus erat, & graviter ferebat, ſi ea quæ con-
venerant, irrita faceret, nullâ à viro factâ in-
juriâ. Sed quia regi reſiſtere non poterat; op- 29
portunitatem obſervabat, ut id ſtratagemate per-
ficeret. At Maccabæus videns ſecum auſteriùs 30
agere Nicanorem, & conſuetum occurſum feroci-
ùs exhibentem, intelligens non ex bono eſſe au-
ſteritatem iſtam, non paucis ſuorum congregatis,
occultabat ſe à Nicanore. Quod cùm ille cogno- 31
vit, fortiter ſe à viro aſtutiâ præventum; venit
ad maximum & ſanctum templum, & ſacerdo-
tibus ſolitas hoſtias offerentibus juſſit tradere vi-
rum. Quibus cum juramento dicentibus neſci- 32
re ſe, ubi eſſet qui quærebatur, extendens dexte-
ram ad templum,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Sed miſit Poſidonium, Theodotum & 19
Mattitham qui dextram darent & ac-
ciperent. Quod cùm accepiſſet Ju- 20
das, conſilio cum populo capto, col-
latíſque ſententiis, quòd viderent ver-
ba hæc eſſe pacifica, pacem cum eo
fieri annuit. Statutúſque eſt dies quo 21
alter alterum viderent: circundati au-
tem erant utrinque, qui arma induti e-
rant, Præceperátque ſuis Judas, accin-
gi armis; Staréque paratos in locis 22
quos cavebant, ne fortè derepentè do-
lus aliquis exiſteret: videruntque al-
ter alterum cum pace multa, quæque
ad quietem attinent, locuti ſunt. Mo- 23
rabatur autem Nicanor Jeroſolymis, nec
quicquam mali faciebat, gentibus, quæ
ad eum ſe aggregaverant, dimiſſis: Ju- 24
dámque amore multo complectebatur,
eratque perpetuò cum eo, vultu hila-
ri. Petiit ab eo, perſuaſítque, ut uxo- 25
re ſumptâ ſuſciperet liberos: uxorem
ſumpſit, & communicavit ſeculo. Alci- 26
mus autem, videns amoris ejus inte-
gritatem qui ipſis inter ſe erat, Ni-
canori & Judæ, profectus ad regem
Demetrium, dixit ei de Nicanore; Fa-
ctus eſt à regno omnibúſque rebus tu-
is alienus: Judam enim, regni tui ho-
ſtem, ſocium ſibi ac amicum fecit.
Cúmque rex calumnias inimici ac- 27
cepiſſet, incenſus furore multo, ſcri-
pſit Nicanori, de amicitia cum Juda
ſuo, aſperé: Juſſítque ut ligatum vin-
culis Maccabæum ſtatim Antiochiam
mitteret. Nicanor, epiſtolâ acceptâ, 28
linquente animo anguſtiis preſſus eſt,
ut qui erga Judam, qui nihil in pacta
commiſerat, mutari nollet. Sed regis 29
præcepto repugnari non poterat: Quæ-
rebátque quâ occaſione ipſum prehen- 30
deret. Maccabæus autem videns vul-
tum erga ſe Nicanoris non eundem eſ-
ſe qui pridem, ſed triſtem, & ab eo di-
verſū qui ſemper fuerat, planè mutatū
eum erga ſe eſſe perſpexit: coactíſ-
que ſuorum non paucis, à Nicanore
digreſſus eſt. Cui cùm paratum eſſe 31
Judam; copiíſque cinctum, innotuiſſet,
ingreſſus templum magnum & ſanctum,
ſtantibus ſacerdotibus, & oblatione
offerentibus; Cedo mihi, inquit Ju-
dam. Qui cùm jurati reſpondiſſent; 32
Non vidiſſe ſe ipſum, nec ubi ſit noſſe;
manu è regione templi elatâ,

Versio VULG. LAT.

33 Juravit, dicens; Nisi Judam mihi vinctum tradideritis,
istud Dei fanum in planitiem deducam, & altare
effodiam, & templum hoc Libero patri consecrabo.
34 Et his dictis, abiit. Sacerdotes autem protendentes
manus in cœlum, invocabant eum, qui
semper propugnator esset gentis ipsorum, hæc dicentes;
35 Tu, Domine universorum, qui nullius indiges,
voluisti templum habitationis tuæ fieri in nobis.
36 Et nunc, sancte sanctorum omnium Domine, conserva
in æternum impollutam domum istam, quæ
37 nuper mundata est. Razias autem quidam de senioribus
ab Jerosolymis delatus est Nicanori, vir
amator civitatis, & benè audiens: qui pro affectu
38 Pater Judæorum appellabatur. Hic multis temporibus
continentiæ propositum tenuit in Judaismo,
corpúsque & animam tradere contentus pro perseverantia.
39 Volens autem Nicanor manifestare odium,
quod habebat in Judæos, misit milites quingentos,
40 ut eum comprehenderent. Putabat enim,
si illum decepisset, se cladem Judæis maximam illaturum.
41 Turbis autem irruere in domum ejus, &
januam disrumpere, atque ignem admovere cupientibus,
cùm jam comprehenderetur, gladio se
42 petiit; Eligens nobiliter mori potiùs, quàm subditus
fieri peccatoribus, & contra natales suos indignis
43 injuriis agi. Sed, cùm per festinationem
non certo ictu plagam dedisset, & turbæ intra ostia
irrumperent, recurrens audacter ad murum, præcipitavit
44 semetipsum viriliter in turbas; Quibus velociter
locum dantibus casui ejus, venit per mediam
45 cervicem: Et cùm adhuc spiraret, accensus animo,
surrexit: & cùm sanguis ejus magno fluxu deflueret,
& gravissimis vulneribus esset saucius, cursu
turbam pertransiit:

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

33 (α)Ταῦτα ὤμοσεν, Ἐὰν μὴ δέσμιόν μοι τὸν Ἰούδαν παραδῶτε, (β)τόνδε
τοῦ θεοῦ σηκὸν εἰς πεδίον ποιήσω, καὶ τὸ θυσιαστήριον κατασκάψω, καὶ
34 ἱερὸν ἐνταῦθα τῷ (γ)Διονύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστήσω. Τοσαῦτα δὲ εἰπὼν
ἀπῆλθεν. οἱ δὲ ἱερεῖς προτείναντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν,
ἐπεκαλοῦντο τὸν διαπαντὸς ὑπέρμαχον τοῦ ἔθνους ἡμῶν,
35 ταῦτα λέγοντες, Σὺ κύριε τῶν ὅλων ἀπροσδεὴς ὑπάρχων,
(δ) εὐδόκησας ναὸν τῆς σῆς (ε) κατασκηνώσεως ἐν ἡμῖν γενέσθαι.
36 Καὶ νῦν ἅγιε παντὸς ἁγιασμοῦ κύριε, διατήρησον εἰς αἰῶνα
37 ἀμίαντον τόνδε τὸν προσφάτως (ζ) κεκαθαρισμένον οἶκον. Ῥαζὶς
δέ τις τῶν ἀπὸ Ἱεροσολύμων πρεσβυτέρων, ἐμηνύθη τῷ Νικάνορι,
ἀνὴρ φιλοπολίτης καὶ σφόδρα καλῶς ἀκούων, καὶ κατὰ
38 τὴν εὔνοιαν Πατὴρ τῶν Ἰουδαίων προσαγορευόμενος. Ἦν γὰρ
ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις τῆς ἀμιξίας (η) κρίσιν εἰσενηνεγμένος
Ἰουδαϊσμοῦ, καὶ σῶμα, καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ παραβεβλημένος
39 μετὰ πάσης ἐκτενίας. Βουλόμενος δὲ Νικάνωρ
πρόδηλον ποιῆσαι ἣν εἶχε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους δυσμένειαν,
ἀπέστειλε στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους συλλαβεῖν αὐτόν.
40 Ἔδοξε γὰρ, ἐκεῖνον συλλαβὼν, τούτοις (θ) ἐργάσασθαι συμφοράν.
41 Τῶν δὲ πληθῶν μελλόντων τὸν πύργον καταλαβέσθαι, καὶ τὴν
αὐλαίαν θύραν βιαζομένων, καὶ κελευόντων πῦρ προσάγειν καὶ
τὰς θύρας ὑφάπτειν, περικατάληπτος γενόμενος ὑπέθηκεν
42 ἑαυτῷ (ι) ξίφος, Εὐγενῶς θέλων ἀποθανεῖν, ἤπερ τοῖς ἀλιτηρίοις
ὑποχείριος γενέσθαι, καὶ τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀναξίως
43 ὑβρισθῆναι. Τῇ δὲ πληγῇ μὴ (κ) καταδικτήσας διὰ τὴν τοῦ ἀγῶνος
σπουδὴν, καὶ τῶν ὄχλων (λ) εἴσω τῶν θυρωμάτων (μ) εἰσβαλόντων,
ἀναδραμὼν γενναίως ἐπὶ τὸ τεῖχος, κατεκρήμνισεν
44 ἑαυτὸν (ν) ἀνδρείως εἰς τοὺς ὄχλους. Τῶν δὲ ταχέως ἀναποδισάντων,
γενομένου διαστήματος ἦλθε κατὰ μέσον τὸν κενεῶνα.
45 Ἔτι δὲ ἔμπνους ὑπάρχων καὶ πεπυρωμένος τοῖς θυμοῖς, ἐξαναστὰς
φερομένων κρουνηδὸν τῶν αἱμάτων, καὶ (ξ) δυσχερῶν ὄντων
τῶν τραυμάτων, δρόμῳ τοὺς ὄχλους (ο) διελθὼν,

MS. A. (α) Ὤμοσεν ταῦτα, (β) τόνδε τὸν τοῦ (γ) Διανύσῳ (δ) ηὐδόκησας (ε) σκηνώσεως (ζ) κεκαθαρισμένον (η) κρίσεις (θ) ἐνεργάσασθαι (ι) τὸ ξίφος, (κ) κατευθυκτήσας (λ) ἔσω (μ) εἰσβαλλόντων, (ν) ἀνδρωδῶς (ξ) δυσχερῶν τῶν τραυμάτων ὄντων, (ο) * διελθόντων,

Interp. L A T.

Juravit hæc; Nisi Judam mihi vinctum tradideritis, 33
istud Dei phanum in planitiem deducam,
& altare effodiam, & templum hîc Libero
illustre erigam. Et his dictis abiit. Sacerdotes 34
autem protendentes manus in cœlum,
invocabant eum qui semper protector esset gentis
nostræ, hæc dicentes; Tu, Domine universorum, 35
qui nullius indiges, voluisti templum habitationis
tuæ fieri in nobis. Et nunc, sancte 36
omnis sanctitatis Domine, conserva in æternum
impollutam domum istam, quæ nuper mundata
est. Razias autem quidam de senioribus 37
ab Hierosolymis delatus est Nicanori, vir
amator civitatis, & valdè benè audiens, &
qui pro bono affectu, Pater Judæorum appellabatur.
Hic enim superioribus temporibus continentiæ 38
propositum tenuerat Judaismi, corpúsque
& animam pro Judaismo tradiderat
cum omni perseverantia. Volens autem Nicanor 39
manifestare odium, quod habebat in Judæos,
misit milites supra quingentos, ut eum comprehenderent:
Putabat enim, si illum cepisset, 40
cladem se istis allaturum. Turbis autem 41
jam occupaturis turrim, & aulæ ostio vim
facientibus, & ignem admovere jubentibus,
& portas incendi, undique comprehensus gladium
sibi supposuit, Eligens nobiliter mori 42
potiùs, quàm subditus fieri peccatoribus, &
nobilitate suâ indignis injuriis affici. Sed 43
cùm per contentionis festinationem non recto
ictu plagam dedisset, & turbæ intra ostia
irrupissent; recurrens generosè ad murum,
præcipitavit semetipsum viriliter in turbas.
Quibus velociter locum dantibus, facto spatio
venit per medium ventrem. Et cùm adhuc 44
spiraret, & animo esset accensus, surgens, 45
cum sanguis instar fontis deflueret, &
gravissima essent vulnera; cursu turbas pertransiens,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܝܡܐ ܠܗܘܢ ܗܟܢܐ. ܕܐܠܐ ܡܫܠܡܝܬܘܢ ܠܝ ܠܝܗܘܕܐ ܟܕ ܐܣܝܪ. ܠܗܢܐ ܗܝܟܠܐ ܕܐܠܗܐ 33
ܐܫܘܝܘܗܝ ܥܡ ܐܪܥܐ. ܘܡܕܒܚܐ ܐܣܚܘܦ ܘܐܒܢܐ ܒܕܘܟܬܗ ܠܕܝܘܢܘܣܝܘܣ. ܗܝܟܠܐ
ܡܝܬܪܐ. * ܘܟܕ ܐܡܪ ܗܠܝܢ ܐܙܠ. ܟܗܢܐ ܕܝܢ ܦܪܣܘ ܐܝܕܝܗܘܢ ܠܘܬ ܥܡܘܪܐ 34
ܕܫܡܝܐ ܘܩܥܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܟܫܦܝܢ ܡܢ ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܡܥܕܪܢܐ ܠܥܡܗ ܘ
ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ. * ܐܢܬ ܡܪܝܐ ܕܟܠ. ܕܠܐ ܡܕܡ ܠܐ ܣܢܝܩ ܐܢܬ. ܐܢܬ ܐܨܛܒܝܬ 35
ܕܬܓܒܐ ܠܟ ܐܬܪܐ ܠܒܝܬ ܡܩܕܫܟ. ܕܬܫܪܐ ܫܘܒܚܟ ܒܝܢܬܢ. * ܘܗܫܐ ܡܪܝܐ ܩܕܝܫܐ 36
ܕܟܠ ܩܕܝܫܐ. ܐܢܬ ܛܪ ܠܗܢܐ ܐܬܪܐ ܘܠܗܝܟܠܐ ܕܠܐ ܛܘܠܫܐ. ܕܗܫܐ
ܐܬܕܟܝ ܘܣܟܘܪ ܦܘܡܐ ܕܥܘܠܐ. * ܓܒܪܐ ܕܝܢ ܚܕ ܕܫܡܗ ܗܘܐ 37
ܪܓܫ. ܡܢ ܩܫܝܫܐ ܕܐܘܪܫܠܡ. ܐܬܐܡܪ ܗܘܐ ܠܘܬ ܢܝܩܢܘܪ ܕܪܚܡܐ ܗܘ ܕܡܕܝܢܬܗ
ܘܫܡܥܐ ܛܒܐ ܝܬܝܪ ܗܘܐ ܠܗ. ܘܡܛܠ ܪܚܡܬܗ ܛܒܬܐ ܘܒܣܝܡܬܐ.
ܐܒܐ ܗܘܐ ܡܬܩܪܐ ܕܝܗܘܕܝܐ. * ܩܕܡܝܢ ܕܝܢ ܡܬܩܪܐ ܗܘܐ ܠܕܝܢܐ. ܕܠܐ ܫܒܩ 38
ܗܘܐ ܕܢܗܘܐ ܚܛܗܐ ܒܥܡܐ ܝܗܘܕܝܐ. ܐܫܠܡ ܗܘܐ ܕܝܢ ܢܦܫܗ ܘܦܓܪܗ ܒܟܠ
ܨܠܘܬܐ ܘܒܥܘܬܐ ܚܠܦ ܝܗܘܕܝܘܬܐ. * ܢܝܩܢܘܪ ܕܝܢ ܡܛܠ ܕܪܕܐ ܗܘܐ ܕܢܓܠܐ 39
ܣܢܝܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗ ܥܡ ܝܗܘܕܝܐ. ܫܕܪ ܐܝܟ ܚܡܫܡܐܐ ܡܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܢܐܚܕܘܢܝܗܝ.
*ܐܡܪ ܗܘܐ ܓܝܪ ܕܟܕ ܢܐܚܘܕ ܠܗ. ܒܥܩܬܐ ܪܒܬܐ ܐܥܒܕ ܠܝܗܘܕܝܐ. * ܟܕ ܕܝܢ ܐܬܐ 40 41
ܟܢܫܐ ܘܚܕܪܘܗ ܠܕܪܬܐ. ܒܥܝܢ ܗܘܘ ܕܢܦܬܚܘܢ ܬܪܥܐ. ܘܢܘܩܕܘܢ ܐܢܘܢ ܒܢܘܪܐ.
ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܚܙܐ ܕܩܪܝܒܝܢ ܠܡܐܚܕܗ. ܢܣܒ ܣܦܣܪܐ ܘܡܚܐ ܠܟܪܣܗ. * ܡܛܠ 42
ܕܨܒܐ ܗܘܐ ܕܒܚܐܪܘܬܐ ܢܡܘܬ. ܘܠܐ ܢܫܬܠܡ ܠܪܫܝܥܐ ܘܥܘܠܐ. ܕܢܨܥܪܘܢ ܐܢܘܢ
ܠܣܝܒܘܬܗ. * ܘܠܐ ܥܒܕܐ ܡܚܘܬܗ. ܡܛܠ ܙܘܥܐ ܕܣܘܪܗܒܐ. ܘܟܕ ܥܠܘ 43
ܟܢܫܐ ܠܬܪܥܐ ܕܕܪܬܐ. ܫܘܪ ܘܣܠܩ ܠܗ ܠܫܘܪܐ. ܓܢܒܪܐܝܬ ܘܚܝܠܬܢܐܝܬ.
ܘܢܦܠ ܒܡܨܥܬܗܘܢ. * ܘܗܢܘܢ ܟܕ ܚܙܘ. ܦܢܘ ܘܝܗܒܘ ܠܗ ܐܬܪܐ. 44
* ܘܟܕ ܒܚܝܐ ܗܘ ܗܘܐ ܘܡܬܚܡܬ ܗܘܐ ܒܚܣܡܐ ܕܚܡܬܐ. ܫܘܪ ܘܩܡ ܟܕ ܕܡܐ 45
ܗܘܐ ܪܕܐ ܡܢܗ ܣܓܝܐܐ. ܡܛܠ ܕܩܫܝܢ ܗܘܘ ܡܚܘܬܗ. ܘܟܕ ܪܗܛ ܥܒܪ
ܒܓܘ ܟܢܫܐ.

Sic ipsis juravit; Nisi mihi vinctum 33
Judam tradatis, hoc Dei templum solo
æquabo, destructóq; altari, illustre
templũ ejus loco Dionysio ædificabo.
Et his dictis discessit. Sacerdotes autem 34
passis ad habitatorem cœli manibus,
cum clamore petebant ab eo
qui semper auxilio fuerat populo suo,
dicentes; Tu Domine omnium, nullius 35
indigens, voluisti eligere locum
templo tuo, ut inter nos majestatem
tuam collocares. Et nunc Domine, 36
omnium sanctorum Sancte, tu custodies
locum hunc ac templum, hoc
tempore repurgatum, à macula immunem:
& omne os impiorum obtura.
Vir autem quidam nomine Ragesh, 37
ex senioribus Jerosolymorum,
delatus est ad Nicanorem, quod amator
esset civitatis suæ, famâque supra
modum bonâ, qui, propter animum
bonum & benignum, vocaretur, Pater
Judæorum. Olim autem in judicium 38
vocatus fuerat, quòd non sineret
peccatum fieri in populo Judaico,
traditâ animâ & corpore, cum omnibus
precibus & supplicationibus, pro
Judaismo. Nicanor autem, odium quo 39
Judæos prosequebatur palam facere
studens, de servis suis quasi quingentos
misit ut eum caperent. Dicebat 40
enim; Hoc capto, ægrè admodum
faciam Judæis. Veniens igitur turba 41
cùm atrium circundedisset, portas aperire
studebat ignéque incendere.
Ipse cùm propè esse eos cerneret, ut
ipsum caperent, sumpto gladio ventrem
percussit: Eò quòd liber mori 42
mallet, quàm impiis & iniquis
tradi, qui senectutem ejus honorandam,
probro afficerent. Non respondente 43
autem plagâ ipsius, propter festinationis
trepidationem, turbis atrii
portam ingressis, exiliens & in
murum viriliter fortitérque ascendens,
in medios ipsos se projecit.
Qui cùm hoc viderent, decedentes, 44
locũ dederunt. Ipse autẽ adhuc vivus,
zelo indignationis accensus, exiliens
substitit, effluente à se sanguine
multo, propter asperitatem vulnerum:
cursúque cùm turbas pertransiisset,

Versio VULG. LAT.

46 Et stans supra quandam petram præruptam, & jam
exsanguis effectus, complexus intestina sua, utrisque
manibus projecit super turbas, invocans Dominatorem
vitæ ac spiritûs, ut hæc illi iterùm redderet:
atque ita vitâ defunctus est.

CAP. XV.

1 Nicanor autem, ut comperit Judam esse in locis
Samariæ, cogitavit cum omni impetu die sabbati
2 committere bellum. Judæis verò, qui illum per necessitatem
sequebantur, dicentibus; Ne ita ferociter
& barbarè feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis,
3 & honora eum, qui universa conspicit: Ille
infelix interrogavit, Si est potens in cœlo, qui imperavit
4 agi diem sabbatorum. Et respondentibus
illis; Est Dominus vivus ipse in cœlo potens, qui
5 jussit agi septimam diem. At ille ait; Et ego potens
sum super terram, qui impero sumi arma, &
negotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium
6 perficeret. Et Nicanor quidem cum summa
superbia erectus, cogitaverat commune trophæum
7 statuere de Juda. Machabæus autem semper confidebat
cum omni spe auxilium sibi à Deo affuturum.
8 Et hortabatur suos ne formidarent ad adventum
nationum, sed in mente haberent adjutoria sibi
facta de cœlo, & nunc sperarent ab Omnipotente
9 sibi affuturam victoriam. Et allocutus eos de lege
& prophetis, admonens etiam certamina quæ fecerant
10 priùs, promptiores constituit eos: Et ita
animis eorum erectis, simul ostendebat Gentium
11 fallaciam, & juramentorum prævaricationem. Singulos
autem illorum armavit, non clypei & hastæ
munitione, sed sermonibus optimis, & exhortationibus,
exposito digno fide somnio, per quod universos
lætificavit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

46 Καὶ στὰς ἐπί τινος πέτρας (α)ἀπορρωγάδος, παντελῶς ἔξαιμος ἤδη
(β)γενόμενος, προβαλὼν τὰ ἔντερα, καὶ λαβὼν ἑκατέραις ταῖς
χερσὶν, ἐνέσεισε τοῖς ὄχλοις· καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δεσπόζοντα
τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος, (γ)ταῦτα αὐτῷ πάλιν ἀποδοῦναι,
τόνδε τὸν τρόπον μετήλλαξεν.

MS.A. (α)ἀπορρωγὸς, (β) γινόμενος, (γ) τὰ αὐτὰ

ΚΕΦ. ιε'.

1 Ὁ δὲ Νικάνωρ μεταλαβὼν τοὺς περὶ τὸν Ἰούδαν ὄντας ἐν τοῖς
κατὰ Σαμάρειαν τόποις, ἐβουλεύσατο τῇ τῆς καταπαύσεως ἡμέρᾳ
2 μετὰ πάσης ἀσφαλείας αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν. Τῶν δὲ (α) κατ' ἀνάγκην
συνεπομένων αὐτῷ Ἰουδαίων, λεγόντων, Μηδαμῶς οὕτως ἀγρίως καὶ
βαρβάρως ἀπολέσῃς, δόξαν δὲ ἀπομέρισον τῇ προτετιμημένῃ ὑπὸ τοῦ
3 πάντα ἐφορῶντος μεθ' ἁγιότητος ἡμέρᾳ. Ὁ δὲ (β) τρισαλιτήριος ἐπηρώτησεν,
Εἰ ἔστιν ἐν οὐρανῷ (γ) δυνάστης ὁ προστεταχὼς ἄγειν τὴν τῶν σαββάτων
4 ἡμέραν; Τῶν (δ) δὲ ἀποφηναμένων, Ἔστιν ὁ κύριος ζῶν αὐτὸς
5 ἐν οὐρανῷ δυνάστης, ὁ κελεύσας ἄγειν τὴν ἑβδομάδα. Ὁ δὲ ἕτερος,
(ε) Κἀγώ φησι, δυνάστης ἐπὶ τῆς γῆς ὁ προστάσσων αἴρειν
(ζ) ὅπλα, καὶ τὰς βασιλικὰς χρείας ἐπιτελεῖν. ὅμως οὐ κατέσχεν
6 ἐπιτελέσαι τὸ σχέτλιον αὐτοῦ βούλημα. Καὶ ὁ μὲν Νικάνωρ
μετὰ πάσης (η) ἀλαζονείας ὑψαυχενῶν, διεγνώκει κοινὸν τῶν περὶ
7 τὸν Ἰούδαν συστήσασθαι (θ) τρόπαιον. Ὁ δὲ Μακκαβαῖος ἦν ἀδιαλείπτως
πεποιθὼς μετὰ πάσης ἐλπίδος ἀντιλήψεως
8 τεύξασθαι παρὰ τοῦ κυρίου. Καὶ παρεκάλει τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ
δειλιᾷν τὴν τῶν ἐθνῶν ἔφοδον, (ι) ἔχοντας δὲ κατὰ νοῦν τὰ προγεγονότα
αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοηθήματα, καὶ τανῦν προσδοκᾷν
τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος (κ) ἐσομένην αὐτοῖς νίκην καὶ βοήθειαν.
9 Καὶ παραμυθούμενος αὐτοὺς ἐκ τοῦ νόμου, καὶ τῶν προφητῶν,
(λ) προσυπομνήσας δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀγῶνας οὓς ἦσαν ἐκτετελεκότες,
10 προθυμοτέρους αὐτοὺς κατέστησε. Καὶ τοῖς θυμοῖς διεγείρας
αὐτοὺς, παρήγγειλεν, ἅμα παρεπιδεικνὺς τὴν τῶν ἐθνῶν ἀθεσίαν
11 καὶ τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν. Ἕκαστον δὲ αὐτῶν καθοπλίσας,
οὐ τὴν ἀσπίδων καὶ λογχῶν ἀσφάλειαν, ὡς τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς
λόγοις παράκλησιν, καὶ (μ) προσεξηγησάμενος ὄνειρον ἀξιόπιστον (ν) ὕπαρ
τι πάντας εὔφρανεν.

MS.A. (α) κατὰ (β) τρισαλιτήριος * ἐπηρώτησεν, (γ) ὁ δυνάστης (δ) δὲ (ε) * Κάτω φησὶν, (ζ) τὰ ὅπλα, (η) ἀσφαλείας (θ) * τρόπον. (ι) ἔχοντες (κ) ἐσομένην αὐτοῖς νίκην. Καὶ (λ) * προσυμνήσας (μ) προσηγησάμενος (ν) ὑπέρ τι πάντας ηὔφρανεν.

Interp. LAT.

Et stans supra quandam petram (a) præruptam, penitùs 46
jam exanguis effectus, proferens intestina,
& sumens utrisque manibus, projecit super turbas:
& invocans Dominatorem vitæ ac spiritûs,
ut hæc ipsi iterùm redderet, ita vitâ defunctus
est.

CAP. XV.

Nicanor autem ut comperit Judam esse in locis 1
Samariæ; cogitavit quietis die cum omni securitate
in ipsos irruere. Judæis verò, qui illum 2
per necessitatem sequebantur, dicentibus; Ne ita
ferociter & barbarè disperdas, sed honorem tribue
præhonoratæ cum sanctitate ab eo qui universa
conspicit, diei; Ille verò ter scelestus interrogavit; 3
Si est potens in cœlo, qui imperavit agi diem
sabbatorum? Et respondentibus illis; Est Dominus 4
vivus ipse in cœlo potens, qui jussit agi septimam
diem: At ille ait; Et ego potens sum 5
super terram, qui impero sumi arma, & negotia
regis impleri. Tamen non obtinuit, ut miserum
suum consilium perficeret. Et Nicanor quidem 6
cum summa superbia erectus cogitaverat commune
trophæum statuere de Juda, & his qui cum ipso
erant. Maccabæus autem semper confidebat cum 7
omni spe auxilium sibi à Domino affuturum: Et 8
hortabatur suos, ne formidarent adventum nationum,
sed in mente habentes adjutoria sibi anteà
facta de cœlo; & nunc sperarent ab Omnipotente
sibi affuturam victoriam, & (a) auxilium. Et 9
allocutus eos de lege, & prophetis, admonens
etiam eos de certaminibus, quæ confecerant,
promptiores constituit eos. Et animis eorum erectis, 10
admonebat, simul ostendens gentium fallaciam,
& juramentorum prævaricationem; Singulos 11
autem illorum armans, non tam clypeorum
& hastarum munitione, quàm exhortatione per
sermones; etiam exposito fide digno somnio,
magnoperè universos lætificavit.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܩܡ ܠܗ ܥܠ ܟܐܦܐ ܚܕܐ ܪܡܬܐ: ܟܕ ܡܬܦܠܦܠ ܗܘܐ ܟܠܗ ܒܕܡܐ. ܘܐܦܩ ܡܥܘܗܝ ܘܐܚܕ 46
ܐܢܘܢ ܒܬܪܬܝܗܝܢ ܐܝܕܘܗܝ ܘܚܘܝ ܠܥܡܐ. ܘܨܠܝ ܘܒܥܐ ܘܩܪܐ ܠܡܪܝܐ ܕܚܝܐ ܘܕܪܘܚܐ
ܕܢܗܦܟ ܘܢܬܠ ܐܢܘܢ ܠܗ. ܘܗܝܕܝܢ ܢܦܩ ܡܢ ܥܠܡܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܛܘ *

* ܢܝܩܢܘܪ ܕܝܢ ܫܡܥ ܘܝܕܥ ܕܝܗܘܕܐ ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ ܠܘܬ ܣܡܪܝܐ ܐܝܬܝܗܘܢ. ܘܐܬܪܥܝ 1
ܕܒܝܘܡܐ ܕܢܝܚܐ ܕܫܒܬܐ. ܢܪܗܛ ܥܠܝܗܘܢ ܡܢ ܫܠܝܐ. ܒܥܡܐ ܣܓܝܐܐ. * ܝܗܘܕܝܐ ܕܝܢ ܕܐܬܐܠܨܘ 2
ܗܘܘ ܥܡܗ ܒܐܘܠܨܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗ. ܠܐ ܬܥܒܕ ܗܟܢܐ. ܕܬܘܒܕ ܒܩܫܝܘܬܐ ܠܓܒܪܐ
ܕܠܐ ܚܝܒܝܢ. ܐܠܐ ܗܒ ܐܝܩܪܐ ܠܝܘܡܐ ܪܒܐ ܘܩܕܝܫܐ. ܕܩܒܠ ܡܢ ܒܪܘܝܐ ܘܡܬܩܢܢܐ ܕܟܠ.
* ܪܫܝܥܐ ܕܝܢ ܘܛܢܦܐ. ܫܐܠ ܕܐܢ ܐܝܬܘܗܝ ܐܠܗܐ ܚܝܠܬܢܐ ܒܫܡܝܐ. ܗܘ ܕܦܩܕ ܥܠ ܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ. 3
* ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܥܢܘ ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܐܝܬܘܗܝ ܡܪܝܐ ܚܝܐ. ܘܗܘܝܘ ܚܝܠܬܢܐ ܒܫܡܝܐ. ܘܗܘ ܦܩܕ 4
ܕܢܛܪܘܢ ܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ. * ܘܛܢܦܐ ܘܪܫܝܥܐ ܥܢܐ ܘܐܡܪ. ܐܦ ܐܢܐ ܚܝܠܬܢܐ ܐܢܐ ܥܠ ܐܪܥܐ 5
ܕܦܩܕ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܬܫܩܠܘܢ ܙܝܢܐ ܘܬܥܒܕܘܢ ܨܒܝܢܗ ܕܡܠܟܐ. ܘܠܐ ܐܬܟܠܝ ܕܠܐ ܢܫܠܡ ܬܪܥܝܬܗ
ܛܢܦܬܐ. * ܘܡܬܬܪܝܡ ܗܘܐ ܢܝܩܢܘܪ ܘܡܬܥܠܐ ܒܫܘܒܗܪܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܟܕ ܝܕܥ ܗܘܐ ܠܡ 6
ܕܟܢܝܫܝܢ ܐܢܘܢ ܡܩܒܝܐ ܘܡܛܝܒܝܢ. ܗܘܐ ܡܬܥܫܢ ܝܬܝܪ ܡܢ ܟܝܠܐ. * ܝܗܘܕܐ ܕܝܢ 7
[illegible] 8
[illegible]
[illegible]
[illegible] 9
[illegible]
[illegible] 10
[illegible]
[illegible] 11
[illegible]
[illegible]

Stans in lapide quodam alto totus sanguine 46
cruentatus, educta viscera ambabus
manibus tenens ostendit populo:
Oránsque ac supplicans, invocánsque
Dominum vitæ ac spiritûs, ut ea sibi
redderet, restitueretque, tunc de seculo
decessit.

CAP. XV.

Nicanor autem cùm Judam cum suis 1
juxta Samariam esse audiendo didicisset,
die quietis Sabbaticæ in eos derepentè
impetum facere cogitabat cum populo
multo. Judæi autem qui inter magnas 2
angustias ipsi annuebant, dicebant ipsi;
Noli ita facere, ut per duritiem perdas
viros indignos morte: sed honorem
habe diei magno & sancto, qui à conditore
& creatore omnium gloriam accepit.
Impius autem ille & immundus 3
quæsivit, Num esset in cœlo Deus fortis,
qui de die Sabbati præcepisset. Qui cùm 4
respondentes dicerent; Est Dominus vivus,
idemque fortis in cœlis, qui observari
diem Sabbati jussit. Respondit immundus 5
& impius, dicens; Ego etiam
potens sum in terris, qui vos arma capere
jubeo, & voluntatem regis facere:
neque prohibitus est, ne cogitationem
suam immundam perficeret. Elatus 6
autem Nicanor & exaltatus superbiâ
multâ, cùm didicisset Maccabæanos
in unum coactos, paratos esse, supra
modum se corroborabat. Judas autem 7
Maccabæus sperans & perfectè confisus,
factam iri sibi à Deo salutem; Consolando 8
suos alloquebatur, ne timerent
sibi à turbis quæ adversùs ipsos venirent:
monebat autem, & in mentem
ipsis revocabat adjutoria ipsis olim facta
de cœlo, sic dicens; Intuemini &
expectate victoriam quæ à Deo omnipotente
continget, Admonénsque ipsos 9
de lege & prophetis, & commemorans
fortia facta & certamina olim ab
ipsis certata, fortes esse & bono animo
fecit. Excitavítque iram eorum & 10
indignationem, ostendens eis rursus
impietatem gentium & juramentorum
quam transgressi erant transgressionem.
Armavítque & accinxit Judas 11
singulos ipsorum non lanceis, aut clypeis,
sed bonis verbis consolatoriis animatoriísque
ad virtutem: narravítque ipsis
præterea visum quod viderat recipi credíque
dignum.

Verſio VULG. LAT.

12 Erat autem hujuſcemodi viſus: Oniam, qui fuerat ſummus ſacerdos, virum bonum & benignum, verecundum viſu, modeſtum moribus, & eloquio decorum, & qui à puero in virtutibus exercitatus ſit, manus protendentem, orare pro omni populo Judæorum: 13 Poſt hoc apparuiſſe & alium virum, ætate & gloriâ mirabilem, & magni decoris habitudine circa illum: 14 Reſpondentem verò Oniam dixiſſe; Hic eſt fratrum amator, & populi Iſrael: hic eſt, qui multùm orat pro populo, & univerſa ſancta civitate, Jeremias propheta Dei. 15 Extendiſſe autem Jeremiam dextram, & dediſſe Judæ gladium aureum, 16 dicentem; Accipe ſanctum gladium munus à Deo, in quo dejicies adverſarios populi mei Iſrael. 17 Exhortati itaque Judæ ſermonibus bonis valdè, de quibus extolli poſſet impetus, & animi juvenum confortari, ſtatuerunt dimicare & confligere fortiter, ut virtus de negotiis judicaret; eò quòd civitas ſancta & templum periclitarentur. 18 Erat enim pro uxoribus, & filiis, itémque pro fratribus, & cognatis, minor ſolicitudo: maximus verò & primus pro ſanctitate timor erat templi. 19 Sed & eos qui in civitate erant, non minima ſolicitudo habebat pro his qui congreſſuri erant. 20 Et, cùm jam omnes ſperarent judicium futurum, hoſtéſque adeſſent, atque exercitus eſſet ordinatus, beſtiæ equitéſque opportuno in loco compoſiti, 21 Conſiderans Machabæus adventum multitudinis, & apparatum varium armorum, & ferocitatem beſtiarum, extendens manus in cœlum, prodigia facientem Dominum invocavit, qui non ſecundùm armorum potentiam, ſed prout ipſi placet, dat dignis victoriam. 22 Dixit autem invocans hoc modo; Tu Domine, qui miſiſti angelum tuum ſub Ezechia rege Juda, & interfeciſti de caſtris Sennacherib centum octoginta quinque millia: 23 Et nunc Dominator cœlorum mitte angelum tuum bonum ante nos, in timore & tremore 24 magnitudinis brachii tui, Ut metuant qui cum blaſphemia veniunt adverſùs ſanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

12 Ἦν δὲ ἡ τούτου θεωρία τοιάδε· Ὀνίαν τὸν γενόμενον ἀρχιερέα, ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθὸν, αἰδήμονα μὲν τὴν ἀπάντησιν, πρᾶον δὲ τὸν τρόπον, καὶ λαλιὰν προϊέμενον πρεπόντως, καὶ ἐκ παιδὸς ἐκμεμελετηκότα πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς (α) οἰκεῖα, τοῦτον τὰς χεῖρας προτείναντα κατεύχεσθαι τῷ παντὶ τῶν Ἰουδαίων συστήματι. 13 Εἶθ' οὕτως ἐπιφανῆναι ἄνδρα πολιᾷ καὶ δόξῃ διαφέροντα, θαυμαστὴν δέ τινα καὶ μεγαλοπρεπεστάτην εἶναι τὴν περὶ αὐτὸν ὑπεροχήν. 14 Ἀποκριθέντα δὲ τὸν Ὀνίαν εἰπεῖν, Ὁ φιλάδελφος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ προσευχόμενος περὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἁγίας πόλεως, Ἱερεμίας ὁ τοῦ θεοῦ προφήτης. 15 Προτείναντα δὲ (β) τὸν Ἱερεμίαν τὴν δεξιὰν παραδοῦναι τῷ Ἰούδᾳ ῥομφαίαν χρυσῆν, διδόντα δὲ προσφωνῆσαι τάδε, 16 Λάβε τὴν ἁγίαν ῥομφαίαν δῶρον παρὰ τοῦ θεοῦ, δι' ἧς θραύσεις τοὺς ὑπεναντίους. 17 Παρακληθέντες δὲ τοῖς (γ) Ἰούδα λόγοις πάνυ καλοῖς καὶ δυναμένοις ἐπ' ἀρετὴν παρορμῆσαι, καὶ ψυχὰς νέων (δ) ἐπανορθῶσαι, διέγνωσαν μὴ (ε) στρατοπεδεύεσθαι, γενναίως δὲ ἐμφέρεσθαι, καὶ μετὰ πάσης (ζ) εὐανδρίας ἐμπλακέντες κρῖναι τὰ πράγματα, διὰ τὸ καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὰ ἅγια, καὶ τὸ ἱερὸν κινδυνεύειν. 18 Ἦν γὰρ ὁ περὶ γυναικῶν καὶ τέκνων, ἔτι δὲ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἐν ἥττονι μέρει κείμενος (η) αὐτοῖς ἀγὼν, μέγιστος δὲ καὶ πρῶτος ὁ περὶ τοῦ καθηγιασμένου ναοῦ φόβος. 19 Ἦν δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει κατειλημμένοις οὐ πάρεργος ἀγωνία ταρασσομένοις τῆς ἐν ὑπαίθρῳ προσβολῆς. 20 Καὶ πάντων ἤδη προσδοκώντων τὴν ἐσομένην κρίσιν, καὶ ἤδη (θ) συμμιξάντων τῶν πολεμίων, καὶ τῆς στρατιᾶς ἐκταγείσης, καὶ τῶν θηρίων ἐπὶ μέρος εὔκαιρον ἀποκατασταθέντων, τῆς τε ἵππου κατὰ κέρας τεταγμένης, 21 Συνιδὼν ὁ Μακκαβαῖος τὴν τῶν πληθῶν παρουσίαν, καὶ τῶν ὅπλων τὴν ποικίλην παρασκευὴν, τήν τε τῶν (ι) θηρίων ἀγριότητα, προτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπεκαλέσατο τὸν τερατοποιὸν (κ) κύριον τὸν κατόπτην, γινώσκων ὅτι οὐκ ἔστι δι' (λ) ὅπλων ἡ νίκη, καθὼς δὲ ἂν αὐτῷ κριθῇ, τοῖς ἀξίοις περιποιεῖται τὴν νίκην. 22 Ἔλεγε δὲ ἐπικαλούμενος τόνδε τὸν τρόπον· Σὺ δέσποτα ἀπέστειλας τὸν ἄγγελόν σου ἐπὶ Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας, καὶ (μ) ἀνεῖλες ἐκ τῆς παρεμβολῆς Σενναχηρεὶμ εἰς ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας. 23 Καὶ νῦν δυνάστα τῶν οὐρανῶν ἀπόστειλον ἄγγελον ἀγαθὸν ἔμπροσθεν ἡμῶν εἰς δέος καὶ (ν) τρόμον. μεγέθει βραχίονός σου 24 καταπλαγείησαν οἱ μετὰ βλασφημίας (ξ) παραγινόμενοι ἐπὶ τὸν ἅγιόν σου λαόν. καὶ οὗτος μὲν ἐν τούτοις ἔληξεν.

Interp. LAT.

12 Erat autem hujuſmodi viſus: Oniam, qui fuerat ſummus ſacerdos, virum honeſtum & bonum, venerandum viſu, modeſtum moribus, & eloquio decorum, & à puero in omnibus virtutis officiis exercitatum, hunc manus protendentem orare pro omni populo Judæorum: 13 Poſt hoc apparuiſſe ſic virum, canitie & gloriâ eximium, mirabilem verò quandam & maximi decoris eſſe præſtantiam circa illum. 14 Reſpondentem verò Oniam dixiſſe; Hic eſt fratrum amator, qui multùm orat pro populo, & ſancta civitate, Hieremias propheta Dei. 15 Extendiſſe autem Hieremiam dextram, & dediſſe Judæ gladium aureum, & cùm daret, acclamâſſe hæc; 16 Accipe ſanctum gladium, munus à Deo: in quo frangas adverſarios. 17 Exhortati itaque Judæ ſermonibus bonis valdè, & qui poſſeat ad virtutem incitare, & animos juvenum (b) erigere, ſtatuerunt non caſtrametari, ſed generoſè invehi, & cum omni virtute (c) confligentes, de negotiis judicare, eò quòd & civitas, & ſancta, & templum periclitarentur. 18 Erat enim pro uxoribus, & filiis, itémque pro fratribus, & cognatis, minor eis (d) ſolicitudo: maximus verò & primus pro ſanctificato templo erat timor. 19 Sed & eos qui in civitate remanſerant, non minima ſolicitudo habebat, turbatis ipſis illo qui ſub dio, congreſſu. 20 Et cùm omnes jam expectarent judicium futurum, & jam hoſtes adeſſent, atque exercitus eſſet ordinatus, & beſtiæ in opportuna parte conſtituti, & equitatus ad cornua diſpoſitus; 21 Conſiderans Maccabæus adventum multitudinis, & apparatum varium armorum, ac ferocitatem beſtiarum, extendens manus in cœlum, prodigia facientem Dominum (e) inſpectorem invocavit, ſciens, quia (f) victoria non eſt per arma; ſed prout ab ipſo judicatum fuerit, dat dignis victoriam. 22 Dicebat autem invocans hoc modo; Tu, Domine, miſiſti angelum tuum ſub Ezecia rege Judææ, & interfeciſti de caſtris Sennacherim ad centum octoginta quinque millia. 23 Et nunc, Dominator cœlorum, mitte angelum bonum ante nos in timorem, & tremorem. 24 Magnitudine brachii tui Exterreantur qui cum blaſphemia veniunt adverſùs ſanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit.

MS.A. (α) ἴδια, (β) Ἱερεμίαν (γ) Ἰούδου (δ) ἐπανδρῶσαι, (ε) στρατεύεσθαι, (ζ) εὐανδρίας (η) αὐτοῖς, μέγιστος (θ) προσμιξάντων (ι) θηρίων * ἐπὶ μέρος εὔκαιρον ἀγριότητα, ἀνατείνας χεῖρας (κ) κύριον, γινώσκων (λ) ὅπλων, καθὼς δὲ ἐὰν αὐτῷ κρίνῃ, (μ) ἀνεῖλεν (ν) * τρόμον (ξ) παραγενόμενοι

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible] 23 [illegible] 24 [illegible]

12 Erat autem viſi quod viderat narratio hujuſmodi; Vidit Oniam ſacerdotem, qui vir fuerat bonitate clarus, occurſu modeſtus, ingenio humilis, eloquio jucundus & decorus, à pueritia edoctus in omnibus fœderi convenientibus & decoris; Hunc *inquam* per ſomnũ vidit paſſis manibus orantem pro toto populo Judæorum. 13 Præterea poſteà apparuit quidam ſenectute decorâ, cujus aſpectus majeſtaſque decoris qui ipſi inerat, gloriam magnam & excellentem habebat; 14 Et reſpondens Onias dixit eum eſſe Jeremiam prophetam, amatorem fratrum, qui multùm precatus & ſupplicatus fuerat, oraveratque pro populo, & civitate ſanctâ. 15 Et extendens Jeremias dextram, dedit Judæ lanceam auream, dicens ei; 16 Hanc lanceam dono à Deo accipe, quâ ferias & confringas omnes hoſtes tuos. 17 Quibus auditis confortati verbis pulchris Judæ ſocii corroboratiq; (vim enim habebant confirmandi & erigendi muniendique auditores, menteſque juvenum animandi) cogitârunt apud ſe, non confidere ordinibus, copiiſque bellicis, ſed omnibus animi viribus muniti, exponere ſe plenâ mente anguſtiis, pro civitate Temploque ſancto, totoque ſanctuario. 18 De uxoribus enim liberiſque fratribuſque aut cognatis aliquibus minus ſoliciti erant; de templo ſancto graviori curâ affecti. 19 Nec minori erga eos agoniâ affecti erant qui in urbe ſubſtiterant, ne timore tumultûs bellici inferiores evaderent. 20 Omnibuſque decretum inſtans expectantibus, appropinquantes ordinârunt aciem adverſùs eos: Inſtructique diſpoſuerunt elephantes ordine ſuo, equiteſque armati ſteterunt in locis ſuis. 21 Videns autem Judas Maccabæus ordinem & robur exercitûs hoſtilis, copiamque armorum, paratumque ferociæ Elephantorum, elatis ad cœlum manibus clamans Deum oravit, qui ſtupenda opera & potentia facit: noverat enim non contingere victoriam certamine armorum, ſed ei cui ipſe victoriam dare vellet. 22 Dicebatque precibus ſupplicans, in hunc modum; Tu Domine, tempore Ezechiæ Regis Judæ miſiſti Angelum tuum, qui occidit in caſtris Senacheribi centum octoginta quinque millia. 23 Et nunc potens habitator cœli, mitte Angelum ſanctũ ante nos qui projiciat & jaculetur in eos terroré motum & trepidationem; 24 Cadantque robore & majeſtate brachii tui, qui cum blaſphemiis invadunt populum tuum ſanctũ. Et Judas quidem his dictis deſiit,

---

Verſio VULG. LAT.

25 Nicanor autem, & qui cum ipſo erant, cum tubis & canticis admovebant. 26 Judas verò, & qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congreſſi ſunt: 27 Manu quidem pugnantes, ſed Dominum cordibus orantes, proſtraverunt non minùs trigintaquinque millia, præſentiâ Dei magnificè delectati. 28 Cúmque ceſſâſſent, & cum gaudio redirent, cognoverunt Nicanorem ruiſſe cum armis ſuis. 29 Facto itaque clamore, & perturbatione excitatâ, patriâ voce omnipotentem Dominum benedicebant. 30 Præcepit autem Judas, qui per omnia corpore & animò mori pro civibus paratus erat, caput Nicanoris, & manum cum humero abſciſſam, Jeroſolymam perferri. 31 Quò cùm perveniſſet, convocatis contribulibus, & ſacerdotibus ad altare, accerſiit & eos qui in arce erant. 32 Et oſtenſo capite Nicanoris, & manu nefariâ, quam extendens contra domum ſanctam omnipotentis Dei, magnificè gloriatus eſt: 33 Linguam etiam impii Nicanoris præciſam juſſit particulatim avibus dari: manum autem dementis contra templum ſuſpendi. 34 Omnes igitur cœli benedixerunt Dominum, dicentes; Benedictus, qui locum ſuum incontaminatum ſervavit. 35 Suſpendit autem Nicanoris caput in ſumma arce, ut evidens eſſet & manifeſtum ſignum auxilii Dei. 36 Itaque omnes communi conſilio decreverunt nullo modo diem iſtum abſque celebritate præterire: 37 Habere autem celebritatem tertiadecimâ die menſis Adar, quod dicitur voce Syriacâ, pridiè Mardochæi diei. 38 Igitur his erga Nicanorem geſtis, & ex illis temporibus ab Hebræis civitate poſſeſſâ, ego quoque in his faciam finem ſermonis. 39 Et ſi quidem benè, & ut hiſtoriæ competit, hoc & ipſe velim: ſin autem minùs dignè, concedendum eſt mihi. 40 Sicut enim vinum ſemper bibere, aut ſemper aquam, contrarium eſt; alternis autem uti, delectabile: ita legentibus, ſi ſemper exactus ſit ſermo, non erit gratus. Hîc ergò erit conſummatus.

FINIS.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

25 Οἱ δὲ περὶ τὸν Νικάνορα μετὰ σαλπίγγων καὶ παιάνων προσῆγον. 26 Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰούδαν (α) μετ' ἐπικλήσεως καὶ εὐχῶν συνέμιξαν τοῖς πολεμίοις. 27 Καὶ ταῖς μὲν χερσὶν ἀγωνιζόμενοι, (β) ταῖς δὲ καρδίαις πρὸς τὸν θεὸν εὐχόμενοι, κατέστρωσαν οὐδὲν ἧττον μυριάδων τριῶν καὶ πεντακισχιλίων, τῇ τοῦ θεοῦ μεγάλως εὐφρανθέντες (γ) ἐπιφανείᾳ. 28 Γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς χρείας, καὶ μετὰ χαρᾶς ἀναλύοντες, ἐπέγνωσαν προπεπτωκότα Νικάνορα σὺν τῇ πανοπλίᾳ. 29 Γενομένης δὲ κραυγῆς καὶ ταραχῆς, εὐλόγουν τὸν δυνάστην τῇ πατρίῳ φωνῇ. 30 Καὶ προσέταξεν ὁ καθ' ἅπαν σώματι καὶ ψυχῇ πρωταγωνιστὴς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν, ὁ τὴν τῆς ἡλικίας εὔνοιαν εἰς ὁμοεθνεῖς διαφυλάξας, τὴν τοῦ Νικάνορος κεφαλὴν ἀποτεμόντας, καὶ τὴν χεῖρα σὺν τῷ ὤμῳ (δ) φέρειν εἰς Ἱεροσόλυμα. 31 Παραγενόμενος δὲ ἐκεῖ, καὶ (ε) συγκαλέσας τοὺς ὁμοεθνεῖς, καὶ τοὺς ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου στήσας, μετεπέμψατο τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας. 32 Καὶ ἐπιδειξάμενος τὴν τοῦ (ζ) μιαροῦ Νικάνορος κεφαλὴν, καὶ τὴν χεῖρα τοῦ δυσφήμου, ἣν (η) ἐκτείνας ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ παντοκράτορος οἶκον ἐμεγαλαύχησε, 33 Καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ δυσσεβοῦς Νικάνορος ἐκτεμὼν, ἔφη κατὰ (θ) μέρος δώσειν τοῖς ὀρνέοις, 34 (ι) τὰ δ' ἐπίχειρα τῆς ἀνοίας κατέναντι τοῦ ναοῦ κρεμάσαι. Οἱ δὲ πάντες εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησαν τὸν ἐπιφανῆ κύριον, λέγοντες· Εὐλογητὸς ὁ διατηρήσας τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀμίαντον. 35 Ἐξέδησε δὲ τὴν τοῦ (κ) Νικάνορος κεφαλὴν ἐκ τῆς ἄκρας, ἐπίδηλον πᾶσι καὶ φανερὸν τῆς τοῦ κυρίου βοηθείας σημεῖον. 36 (λ) Καὶ ἐδογμάτισαν πάντες μετὰ κοινοῦ ψηφίσματος μηδαμῶς ἐᾶσαι ἀπαρασήμαντον τήνδε τὴν ἡμέραν· 37 Ἔχειν δὲ ἐπίσημον τὴν τρισκαιδεκάτην τοῦ δωδεκάτου μηνὸς, Ἀδὰρ λέγεται τῇ (μ) Συριακῇ φωνῇ, πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς Μαρδοχαϊκῆς ἡμέρας. 38 Τῶν οὖν κατὰ Νικάνορα χωρησάντων (ν) οὕτω, καὶ ἀπ' ἐκείνων τῶν καιρῶν κρατηθείσης τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἑβραίων, καὶ αὐτὸς αὐτόθι (ξ) καταπαύσω τὸν λόγον. 39 Καὶ (ο) εἰ μὲν καλῶς καὶ εὐθίκτως τῇ συντάξει, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἤθελον· εἰ δὲ εὐτελῶς καὶ μετρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. 40 Καθάπερ (π) γὰρ οἶνον κατὰ μόνας πίνειν, ὡσαύτως δὲ καὶ ὕδωρ πάλιν, πολέμιον· ὃν δὲ τρόπον οἶνος ὕδατι συγκερασθεὶς (ρ) ἡδὺς, καὶ ἐπιτερπῆ τὴν χάριν ἀποτελεῖ· οὕτω καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ λόγου τέρπει τὰς ἀκοὰς τῶν ἐντυγχανόντων τῇ συντάξει. ἐνταῦθα δὲ ἔσται ἡ τελευτή. (†)

Interp. LAT.

25 Nicanor autem, & qui cum ipſo erant, cum tubis & canticis admovebant. 26 Judas verò, & qui cum eo erant, cum invocatione & orationibus congreſſi ſunt cum hoſtibus: 27 Et manibus quidem pugnantes, ſed & Dominum cordibus orantes proſtraverunt non minùs triginta quinque millia, præſentiâ Dei magnificè delectati. 28 Cùmque ceſſâſſent ab opere, & cum gaudio redirent; cognoverunt Nicanorem ruiſſe cum armis ſuis. 29 Facto itaque clamore, & tumultu, patriâ voce Omnipotentem benedicebant. 30 Præcepit autem ille, qui per omnia animo & corpore primus pugnator pro civibus erat, qui ætatis benevolentiam in eos qui ejuſdem gentis, conſervabat; caput Nicanoris, & manum cum humero, abſciſſum Hieroſolymam perferri. 31 Quò cùm perveniſſet, convocatis eis qui ejuſdem gentis, & ſacerdotibus, ante altare ſtans, accerſiit eos qui in arce erant. 32 Et oſtenſo capite ſceleſti Nicanoris, & manu nefariâ, quam extendens contra domum ſanctam Omnipotentis, magnificè gloriatus fuerat, 33 Linguâ etiam impii Nicanoris præciſâ, juſſit particulatim avibus dari: præmia autem dementiæ contra templum ſuſpendi. 34 Omnes igitur in cœlum benedicebant præſentem Dominum, dicentes; Benedictus, qui locum ſuum incontaminatum ſervavit. 35 Suſpendit autem Nicanoris (g) caput ex arce, evidens omnibus & manifeſtum ſignum auxilii Dei. 36 Itaque omnes communi conſilio decreverunt nullo modo diem iſtum abſque celebritate præterire, 37 Habere autem celebrem, tertiam decimam diem menſis duodecimi (Adar dicitur Syriacâ voce) pridiè diei Mardochæi. 38 Igitur his erga Nicanorem ſic geſtis, & ex illis temporibus ab Hebræis civitate poſſeſſâ, ego quoque in his finem faciam ſermonis. 39 Et ſi quidem benè, &, ut hiſtoriæ competit; hoc & ipſe velim: ſi autem exiliter, & modicè; hoc pro viribus meis fuit. 40 Sicut enim vinum ſeorſùm bibere, ſimiliter autem rurſus & aquam, contrarium eſt: ſicut autem vinum aquæ miſtum ſuave eſt, & jucundam gratiam perficit; ita etiam hujuſmodi ratio ſtructuræ orationis delectat aures legentium hiſtoriam. Hic ergò erit finis.

MS. A. (α) μετὰ (β) τῶν δὲ * πρὸς (γ) ἐπιμελείᾳ. (δ) περιφέρειν (ε) συγκαλεσάμενος (ζ) μιαροῦ (η) ἐκτετείνας (θ) μέρος * τοῖς (ι) τὰ δ' (κ) Νικάνορος προιομένην ἐκ (λ) Ἐδογμάτισαν δὲ (μ) *Κυριακῇ (ν) οὕτως, (ξ) τὸν λόγον καταπαύσω. (ο) εἰ* πεν καλῶς * εὐθίκτως (π) οἶνον (ρ) ἡδὺ,

(†) Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου πράξεων Ἐπιτομή.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 [illegible] 26 [illegible] 27 [illegible] 28 [illegible] 29 [illegible] 30 [illegible] 31 [illegible] 32 [illegible] 33 [illegible] 34 [illegible] 35 [illegible] 36 [illegible] 37 [illegible] 38 [illegible] 39 [illegible] 40 [illegible]

25 Et Nicanoriani quidem, cum citharis & pſalteriis, tubiſque canentibus appropinquabant: 26 Maccabæani autem cum oratione ac precibus irruerunt in eos: 27 Manibus pugnantes, cordibus autem orantes & clamantes ad Deum: & dejecerunt interfecerúntque eorum triginta quinque millia, exhilarati exultantéſque de auxilio Dei, qui cum ipſis fuerat. 28 Reverſo à prælio cùm quieviſſent, gaudentes & confitentes, cantantéſque Deo, Nicanorem in pugna cecidiſſe didicerunt, cum omnibus ſervis qui propè ipſum ſteterant. 29 Factúſq; eſt in caſtris ejus motus & trepidatio: Maccabæani autem confitentes benedixerunt Domino linguâ patriâ. 30 Ipſe autem qui in omnibus corpus ac animam omnibus afflictionibus pro gente ac civitate ſuâ expoſuerat, libentérque omnibus diebus ſuis præfectus ac dux bellorum populi ſui fuerat, reſectum caput manúmque cum humero Nicanoris Jeroſolyma afferri juſſit. 31 Et cùm veniſſet Jeroſolyma Maccabæus, convocato populo & ſacerdotibus, coram altari, miſit & vocavit cuſtodes arcis; 32 Oſtenſóque ipſis capite impuri iſtius Nicanoris, manúque blaſphematrice, quam elevaverat adverſùs templum Dei omnipotentis cum elatione ſuperbiæ, 33 Exectam è capite linguam impii minutatim concidi juſſit & volucribus dari: Manum autem è regione templi affixit. 34 Tum benedixerunt omnes habitatori cœli, clamantes & dicentes; Benedictus eſto Domine, qui locum tuum mundum conſervâſti. 35 Caput autem impuri affixit loco edito, quem viderent qui in arce erant & ſalutem Domini ſcirent. 36 Statuerúntq; inter ſe ne diem hunc quaſi ſimplicem tranſmitterent. 37 Sed notari ipſis diem decimum tertium menſis duodecimi Adar, qui eſt lingua Aramæâ, pridie die Mordechai. 38 De Nicanore igitur, & de omnibus quæ tempore ejus acciderunt, ſic ſe res habuit. Ab ejus autem tempore tenuerunt Ebræi & compotes facti ſunt civitatum ſuarum. Et mihi quidem hinc ſermonis finis erit. 39 Qui ſi benè & ex arte conditus ſit, hoc eſt quod ego etiam cupio: Si modicè, & exiliter, condonetur mihi hoc. 40 Ut enim ſi quis vinum ſolum bibat, vel aquam ſolam, voluptatem non affert, quod ſi vinum aquâ miſceatur, jucundum evadit, gratiámque ſuam bibentibus impertit; Sic etiam ſermonis compoſitio conditióq; grata eſt & jucunda auditu ſolicitè legentibus, inveſtigantibus ac quærentibus. Hactenus igitur narrationis terminus promotus ſit.

Explicit ſecundus liber Maccabæorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

ΚΕΦ. α'.

1 Ὁ δὲ Φιλοπάτωρ (α) μαθὼν παρὰ τῶν ἀνακομισθέντων τὴν γενομένην τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένων
τόπων ἀφαίρεσιν ὑπὸ Ἀντιόχου, παραγγείλας ταῖς πάσαις δυνάμεσι πεζικαῖς (β) τε καὶ ἱππικαῖς
2 αὐτοῦ, Καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἀρσινόην συμπαραλαβὼν, ἐξώρμησε μέχρι τῶν κατὰ Ῥαφίαν τόπων, ὅπου
3 παρεμβεβλήκεισαν οἱ περὶ Ἀντίοχον. Θεόδοτος δέ τις ἐκπληρῶσαι τὴν ἐπιβουλὴν διανοηθεὶς,
παραλαβὼν τῶν προϋποτεταγμένων αὐτῷ ὅπλων Πτολεμαϊκῶν τὰ κράτιστα, διεκομίσθη νύκτωρ
ἐπὶ τὴν τοῦ Πτολεμαίου σκηνὴν, ὡς μόνος κτεῖναι αὐτὸν, καὶ ἐν τούτῳ διαλῦσαι τὸν πόλεμον.
4 Τοῦτον δὲ (γ) διαγαγὼν Δοσίθεος ὁ Δριμύλου λεγόμενος, τὸ γένος Ἰουδαῖος, ὕστερον δὲ μεταβαλὼν
τὰ νόμιμα, καὶ τῶν πατρίων δογμάτων ἀπηλλοτριωμένος, ἄσημόν τινα κατέκλινεν ἐν
5 τῇ σκηνῇ, ὃν συνέβη κομίσασθαι τὴν ἐκείνου κόλασιν. Γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, καὶ τῶν
πραγμάτων μᾶλλον ἐρρωμένων τῷ Ἀντιόχῳ, ἱκανῶς ἡ Ἀρσινόη ἐπιπορευσαμένη τὰς δυνάμεις
παρεκάλει, μετὰ οἴκτου καὶ δακρύων, τοὺς (δ) πλοκάμους λελυμένη, βοηθεῖν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις
6 καὶ γυναιξὶ θαρραλέως, ἐπαγγελλομένη δώσειν νικήσασιν ἑκάστῳ δύο μνᾶς χρυσίου. (ε) Καὶ οὕτω
συνέβη τοὺς ἀντιπάλους ἐν χειρονομίαις διαφθαρῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ δοριαλώτους συλληφθῆναι.
7 Κατακρατήσας δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἔκρινε τὰς πλησίον πόλεις ἐπελθὼν παρακαλέσαι. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ
8 τοῖς τεμένεσι δωρεὰς ἀπονείμας, εὐθαρσεῖς τοὺς ὑποτεταγμένους κατέστησε. Τῶν δὲ Ἰουδαίων
διαπεμψαμένων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς γερουσίας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἀσπασομένους αὐτὸν,
καὶ ξένια κομιοῦντας, καὶ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι (ζ) συγχαρησομένους, συνέβη μᾶλλον αὐτὸν προθυμηθῆναι
9 ὡς τάχιστα πρὸς αὐτοὺς παραγενέσθαι. Διακομισθεὶς δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ θύσας
10 τῷ (η) μεγίστῳ θεῷ, καὶ χάριτας ἀποδιδοὺς, καὶ τῶν ἑξῆς τι τῷ (θ) τόπῳ ποιήσας, Καὶ δὴ παραγενόμενος
εἰς τὸν τόπον, καὶ τῇ σπουδαιότητι καὶ εὐπρεπείᾳ (ι) καταπλαγεὶς, θαυμάσας δὲ καὶ τὴν τοῦ
11 ἱεροῦ εὐταξίαν, ἐνεθυμήθη βουλεύσασθαι (κ) εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν. Τῶν δὲ εἰπόντων μὴ καθήκειν
γίνεσθαι τοῦτο, διὰ τὸ μηδὲ (λ) τοῖς ἐκ τοῦ ἔθνους ἐξεῖναι εἰσιέναι, μηδὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλ'
ἢ μόνῳ τῷ προηγουμένῳ πάντων ἀρχιερεῖ, καὶ τούτῳ (μ) ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν, οὐδαμῶς ἠβούλετο
πείθεσθαι.

Interp. LAT.

MACCABÆORUM TERTIUS.

CAPUT I.

Philopator autem, ab iis qui retulerant, cognitâ locorum à se possessorum 1
abstractione factâ ab Antiocho, denuntians omnibus exercitibus suis & pedestribus 2
& equestribus, Et sororem Arsinoën secum assumens, processit usque ad ea quæ sunt ad Raphiam, loca; ubi castrametati erant qui circa
Antiochum. Theodotus autem quidam complere insidias cogitans, assumens 3
ex commissis suæ custodiæ armis Ptolemaicis optima, contulit se noctu ad
Ptolemæi tabernaculum, tanquam solus interfecturus eum, & in hoc dissoluturus
bellum. Hunc autem deducens quidam, qui Dositheus Drimyli dicebatur, 4
genere Judæus, posteà autem abjiciens legitima, & à patriis sanctionibus
alienatus, ignobilem quendam decumbere fecerat in tabernaculo:
quem contigit ferre illius supplicium. Facto autem ingenti prælio, & rebus 5
meliùs succedentibus Antiocho, vehementer Arsinoë obambulans exercitus
hortabatur cum ejulatione, & lachrymis, crinibus solutis, ut auxiliarentur
sibiIpsis, & filiis, & uxoribus, audacter, promittens daturam se
vincentibus, cuique duas minas auri. Et ita contigit adversarios in con- 6
serendis manibus perire, multos verò etiam captivos fieri. Compos autem 7
factus propositi, statuit propinquas civitates adiens consolari. Quod cùm
fecisset, & delubris dona tribuisset, bono esse animo subditos fecit. Cùm 8
autem Judæi misissent ad eum ex senatu, & senioribus, salutaturos eum
& munera portaturos, & pro his quæ gesta erant, congratulaturos; factum
est ut magìs ille cuperet quàm citissimè ad eos venire. Cùm autem 9
pervenisset Hierosolymam, & sacrificâsset maximo Deo, & gratias reddidisset,
& eorum, quæ ordine sequebantur, aliquid ipsi loco fecisset, Et jam 10
advenisset ad locum, & sedulitate & decôre stupefactus esset, admiratus verò
etiam sacræ ædis bonam dispositionem cogitavit consilium capere introëundi
in templum. His autem dicentibus non licere hoc fieri, quia neque his qui 11
ex gente, liceret ingredi, neque omnibus sacerdotibus, sed soli omnium præfecto
summo sacerdoti, & hoc in anno semel; ille verò nequaquam acquiescebat,

MSA. (†) Μακκαβαίων λόγος γ'. (α) παρὰ τῶν ἀνακομισθέντων μαθὼν τὴν γενομένην τὴν (β) καὶ ἱππικαῖς, Καὶ (γ) διάγων (δ) * πολέμους (ε) Καί τὸ οὕτως (ζ) χαρισομένους, (η) πρὸς θεῷ, (θ) * τόπον (ι) καταπληγεὶς, (κ) εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν. (λ) τοῖς ἔθνεσιν εἰσιέναι, (μ) καθ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ, ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπείθετο.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܬܘܒ ܣܦܪܐ ܬܠܝܬܝܐ ܕܡܩܒܝܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

* ܦܛܠܡܐܘܣ ܕܝܢ ܦܝܠܘܡܛܘܪ. ܟܕ ܝܠܦ ܗܘܐ ܡܢ ܐܢܫܝܢ ܕܢܦܩܘ ܠܘܬܗ. ܕܐܚܕ ܐܢܛܝܘܟܘܣ 1
ܐܬܪܘܬܐ ܕܐܚܝܕ ܗܘܐ ܒܫܘܠܛܢܗ. ܘܫܩܠ ܐܢܝܢ ܡܢܗ. ܘܦܩܕ ܠܟܠܗ ܚܝܠܗ ܦܪܫܘܗܝ.
ܡܐܢ̈ܐ ܘܪ̈ܓܠܝܐ ܕܢܙܕܝܢܘܢ. * ܘܕܒܪ ܥܡܗ ܠܐܪܣܝܢܘܐ ܚܬܗ. ܘܐܙܠ ܥܕܡܐ ܠܐܬܪܘܬܐ 2
ܕܪܦܝܚ. ܐܝܟܐ ܕܫܪܝܐ ܗܘܬ ܡܫܪܝܬܗ ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ. * ܓܒܪܐ ܕܝܢ ܚܕ ܕܫܡܗ ܗܘܐ 3
ܬܐܘܕܘܛܘܣ. ܟܕ ܪܓܝܓ ܗܘܐ ܕܢܫܠܡ ܢܟܠܗ. ܐܬܡܠܟ ܘܕܒܪ ܥܡܗ ܓܒܪ̈ܐ ܚܝܠܬܢ̈ܐ ܡܢ ܡܙܝܢܐ.
ܐܝܠܝܢ ܕܡܢ ܩܕܡ ܡܫܠܡܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܡܢ ܚܝܠܗ ܕܦܛܠܡܐܘܣ. ܘܐܬܐ ܒܠܠܝܐ ܘܥܠ
ܠܡܫܟܢܗ ܕܦܛܠܡܐܘܣ ܐܝܟ ܕܢܩܛܠܝܘܗܝ ܠܗ ܒܠܚܘܕܘܗܝ. ܘܗܟܢܐ ܢܫܪܐ ܩܪܒܐ.
* ܗܢܘ ܕܝܢ ܟܕ ܐܣܬܟܠ ܕܘܣܝܬܐܘܣ ܒܪ ܕܪܝܡܘܠܘܣ ܕܡܬܩܪܐ ܗܘܐ ܝܗܘܕܝܐ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܟܢ ܕܝܢ 4
ܩܒܠ ܗܘܐ ܢܡܘܣܐ. ܐܬܢܘܟܪ ܗܘܐ ܕܝܢ ܡܢ ܩܝܡܐ ܕܐܒܗ̈ܬܐ. ܗܘ ܗܘܐ ܠܡܣܟܢܐ ܘܐܪܡܝܗ
ܒܡܫܟܢܗ ܕܦܛܠܡܐܘܣ ܚܠܦ ܡܠܟܐ. ܘܠܗ ܓܕܫ ܕܢܬܩܛܠ ܚܠܦ ܡܠܟܐ.
* ܗܘܐ ܗܘܐ ܕܝܢ ܩܪܒܐ ܚܣܝܢܐ. ܘܟܕ ܥܫܝܢܝܢ ܗܘܘ ܨܒܘ̈ܬܗ ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ ܛܒ. ܐܪܣܝܢܘܐ ܕܝܢ 5
ܟܕ ܥܒܪܐ ܗܘܬ ܥܠ ܚܝܠܐ ܟܕ ܣܪܝܐ ܣܥܪܗ. ܘܒܟܝܐ ܗܘܬ ܒܕܡܥ̈ܐ ܣܓܝܐܬܐ ܘܒܬܢܚ̈ܬܐ ܘܒܥܝܐ
ܗܘܬ ܡܢܗܘܢ. ܕܢܥܕܪܘܢ ܠܢܫܝܗܘܢ ܘܠܒܢܝܗܘܢ ܘܠܒ̈ܢܬܗܘܢ. ܘܢܬܟܬܫܘܢ ܒܓܢܒܪܘܬܐ.
ܘܡܫܬܘܕܝܐ ܗܘܬ ܠܗܘܢ. ܕܬܬܠ ܠܟܠ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܬܪܬܝܢ ܡܢܝ̈ܢ ܕܕܗܒܐ ܐܢ ܗܘ
ܕܢܬܟܬܫܘܢ ܘܢܙܟܘܢ. * ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ ܘܢܦܠܘ ܩܕܡܝܗܘܢ ܒܥܠܕܒܒ̈ܝܗܘܢ. 6
ܘܣܓܝ̈ܐܐ ܡܢܗܘܢ ܟܕ ܡܬܟܬܫܝܢ ܐܣܪܘ ܐܢܘܢ. * ܘܟܕ ܙܟܐ ܦܛܠܡܐܘܣ ܐܬܡܠܟ 7
ܕܢܥܠ ܠܡܕ̈ܝܢܬܐ ܕܩܪ̈ܝܒܢ ܠܗ ܘܢܫܪܪ ܐܢܝܢ. ܘܥܒܕ ܕܝܢ ܗܟܢܐ. ܘܐܪܦܝ ܡܟܣ̈ܐ
ܠܗܝܟ̈ܠܐ ܕܦܬܟܪ̈ܝܗܘܢ. ܘܝܗܒ ܠܗܝܢ ܡܘܗ̈ܒܬܐ. ܘܫܪܪ ܘܩܝܡ ܐܢܝܢ ܬܚܝܬ ܐܝܕܗ.
* ܐܦ ܝܗܘ̈ܕܝܐ ܕܝܢ ܫܕܪܘ ܠܘܬܗ ܕܦܝܠܘܡܛܘܪ. ܡܢ ܣܢܗܕܪܝܢ ܕܩܫܝ̈ܫܐ ܕܝܠܗܘܢ ܠܐ̈ܢܫܝܢ ܡܢܗܘܢ. 8
ܕܢܫܐܠܘܢ ܒܫܠܡܗ ܘܢܩܪܒܘܢ ܠܗ ܩܘܪ̈ܒܢܐ ܥܠ ܙܟܘܬܗ. ܘܟܕ ܩܒܠ ܐܢܘܢ ܚܕܝ. ܘܣܓܝ ܪܓ ܠܐܘܪܫܠܡ
ܕܢܐܬܐ ܠܘܬܗ. * ܟܕ ܐܬܐ ܕܝܢ ܠܐܘܪܫܠܡ. ܕܒܚ ܕܒܚ̈ܐ ܠܐܠܗܐ ܪܒܐ ܘܚܝܠܬܢܐ. ܘܐܝܩܪ ܠܐܬܪܐ ܗܢܐ 9
ܒܩܘܪ̈ܒܢܐ ܣܓܝ̈ܐܐ. * ܟܕ ܚܙܐ ܕܝܢ ܒܢܝܢܗ ܕܐܬܪܐ: ܘܛܘܟܣܗ ܘܫܘܒܚܗ ܕܗܝܟܠܐ. 10
ܐܬܚܫܒ ܕܢܥܘܠ ܐܦ ܠܓܘܝܗ ܕܗܝܟܠܐ. * ܘܐܡܪܝܢ ܕܝܢ ܐܡܪܘ ܠܗ. ܠܐ ܫܠܝܛ ܠܟ ܕܬܥܒܕ 11
ܗܕܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܫܠܝܛ. ܠܐ ܠܒܢ̈ܝ ܥܡܢ: ܐܦܠܐ ܠܟܠܗܘܢ ܟܗ̈ܢܐ ܠܡܥܠ. ܐܠܐ ܠܪܝܫܐ ܕܪ̈ܒܝ
ܟܘܡܪ̈ܐ ܒܠܚܘܕ. ܚܕܐ ܙܒܢ ܒܫܢܬܐ. ܗܘ ܕܝܢ ܠܚܕܐ ܡܢ ܗܠܝܢ ܠܐ ܡܬܛܦܝܣ ܗܘܐ.

SEQUITUR
LIBER TERTIUS
MACCABÆORUM.

CAP. I.

Cum autem didicisset Ptolomæus Phi- 1
lometor ab iis qui ad se digressi fuerant,
tenere Antiochum loca sui dominii
quæ sibi eripuerat; cùmque omnem
exercitum suum, equites pedítésque armari
jussisset, Sumptâ secum sorore 2
Arsinöe, ad ea quæ circa Raphin sunt
loca profectus est, ubi castrametabatur
exercitus Antiochi. Vir autem quidam 3
nomine Theodotus, cupiens dolum suum
implere, consilio capto assumpsit secum
armatos viros fortes, qui anteà
traditi sibi fuerant, ex Ptolemæi exercitu;
Et accedens noctu aggressus est
tentorium Ptolomæi, ut ipsum solum
occideret, itáque bellum dissolveret.
Hunc cùm agnovisset Dositheus Drimyli 4
filius, (dictus quidem Judas, sed qui
posteà legem suscepit, alienus autem
erat idem à fœdere patrum) pauperem
quendam in tentorium Ptolemæi injecit,
quem pro rege occîdi contigit.
Facto autem prælio forti, cùm valdè 5
firmæ essent res Antiochi, Arsinöe transiens
per exercitum solutis capillis flens
cum lacrymis multis & suspiriis petebat
ab illis, ut sibi uxoribus liberísque
suis opitularentur fortiter pugnando;
Pollicita illis daturam se singulis duas
auri minas, si pugnando vincerent.
Itáque contigit: ceciderúntque coram 6
ipsis adversarii, & multos eorum pugnantes
ceperunt. Victor Ptolemæus 7
consilium cepit subeundi urbes propinquas,
ut eas confirmaret: Itáque fecit,
templísque idolorum ipsorum remisit
onera ac indulsit, dedítque donaria,
confirmavítque eas ac stabilivit sub
manu suâ. Judæi etiam ad Philome- 8
torem ex senatu presbyterorum suorum
quosdam miserunt, ut ipsum salutarent,
donúmque afferrent pro gratulatione
victoriæ. Quo accepto gavisus, supra
modum cupiebat *Jerosolyma* accedere.
Veniénsque obtulit sacrificia Deo ma- 9
gno & forti, honoravítque locum
multis oblationibus. Cùm enim ædi- 10
ficium loci vidisset, ordinémque templi
ac gloriam, in mentem ipsi venit etiam
in ejus interiora ingredi. Dicentibus 11
autem ei ipsis; Non licet tibi hoc facere:
neque enim eis qui de gente
nostra sunt, ac ne omnibus quidem sacerdotibus
introire permissum est, sed
soli summorum sacerdotum principi,
semel in anno; ipse nulli horum acquiescebat.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

12 Τοῦ τε νόμου (α) προαναγνωσθέντος, οὐδαμῶς ἀπέλιπε προφερόμενος ἑαυτὸν, Δεῖν εἰσελθεῖν,
λέγων, καὶ εἰ ἐκεῖνοι ἐστέρηνται ταύτης τῆς τιμῆς, (β) ἐμὲ οὐ δεῖ. καὶ ἐπυνθάνετο, (γ) διὰ τίνα
13 αἰτίαν εἰσερχόμενον αὐτὸν εἰς πᾶν (δ) τέμενος, οὐθεὶς ἐκώλυσε τῶν παρόντων. Καί τις ἀπερισκέπτως
ἔφη κακῶς αὐτὸ τοῦτο τερατεύεσθαι. (ε) γενομένου δέ φησι τούτου διά τινα αἰτίαν, οὐχὶ
14 (ζ) πάντως εἰσελεύσεσθαι καὶ θελόντων αὐτῶν καὶ μή; Τῶν δὲ ἱερέων (η) ἐν ταῖς ἁγίαις ἐσθῆσι προσπεσόντων,
καὶ δεομένων τοῦ μεγίστου θεοῦ βοηθεῖν (θ) τῇ ἐνεστώσῃ ἀνάγκῃ, καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ κακῶς
ἐπιβαλλομένου μεταθεῖναι, κραυγῆς τε μετὰ δακρύων τὸ ἱερὸν ἐμπλησάντων, οἱ κατὰ τὴν πόλιν
15 ἀπολειπόμενοι, ταραχθέντες ἐξεπήδησαν, ἄδηλον τιθέμενοι τὸ γινόμενον. Αἵ τε κατάκλειστοι
παρθένοι ἐν θαλάμοις σὺν ταῖς τεκούσαις ἐξώρμησαν, (ι) καὶ σποδῷ καὶ κόνει τὰς κεφαλὰς πασάμεναι,
16 γόων τε καὶ στεναγμῶν τὰς πλατείας ἐνεπίμπλων. Αἱ δὲ καὶ προσαρτίως ἐσταλμέναι, τοὺς (κ) πρὸς
ἀπάντησιν διατεταγμένους παστοὺς, καὶ τὴν ἁρμόζουσαν αἰδῶ παραλείπουσαι, δρόμον (λ) ἄτακτον ἐν τῇ
17 πόλει συνίσταντο. Τὰ δὲ νεογνὰ τῶν τέκνων, αἵ τε πρὸς τούτοις μητέρες καὶ τιθηνοὶ παραλιποῦσαι
ἄλλως καὶ ἄλλως, (μ) αἱ μὲν κατ' οἴκους, αἱ δὲ κατὰ τὰς ἀγυιὰς (ν) ἀνεπιστρέπτως εἰς τὸ πανυπέρτατον ἱερὸν
18 ἠθροίζοντο. Ποικίλη δὲ ἦν τῶν εἰς τοῦτο (ξ) συλλεγομένων ἡ δέησις ἐπὶ τοῖς ἀνοσίως ὑπ' ἐκείνου κατεγχειρουμένοις.
19 Σύν τε τούτοις (ο) οἱ τῶν πολιτῶν θρασυνθέντες οὐκ ἠνείχοντο τέλεον αὐτοῦ ἐπικειμένου,
καὶ τὸ τῆς (π) προθέσεως αὐτοῦ ἐκπληροῦν διανοουμένου. φωνήσαντες δὲ τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ ὅπλα
ποιήσασθαι, καὶ θαρραλέως (ρ) ὑπὲρ τοῦ πατρῴου νόμου τελευτᾶν, ἱκανὴν ἐποίησαν ἐν τῷ τόπῳ
20 τραχύτητα, Μόλις (σ) τε ὑπό τε τῶν γεραιῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἀποτραπέντες ἐπὶ τὴν αὐτὴν τῆς
21 δεήσεως (τ) ἔστησαν στάσιν. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος, ὡς ἔμπροσθεν, (υ) ἐν τούτοις ἀνεστρέφετο δεόμενον.
οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα πρεσβύτεροι πολλαχῶς ἐπειρῶντο τὸν ἀγέρωχον αὐτοῦ νοῦν ἐξιστάνειν τῆς
22 ἐντεθυμημένης (φ) βουλῆς. Θρασυνθεὶς δὲ καὶ (χ) πάντα παραπέμψας, ἤδη καὶ πρόσβασιν (ψ) ἐποιεῖτο,
23 τέλος ἐπιθήσειν δοκῶν τῷ προειρημένῳ. Ταῦτ' οὖν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες θεωροῦντες ἐτράπησαν εἰς
τὸ σὺν τοῖς ἡμετέροις ἐπικαλεῖσθαι τὸν πᾶν κράτος ἔχοντα, τοῖς παροῦσιν ἐπαμῦναι, μὴ
24 παριδόντα τὴν ἄνομον καὶ ὑπερήφανον πρᾶξιν. Ἐκ δὲ τῆς πυκνοτάτης τε καὶ ἐμπόνου τῶν ὄχλων
συναγομένης κραυγῆς, ἀνείκαστός τις ἦν βοή.

Interp. LAT.

Spretâque lege non cessabat provehere se, Intrandum omninò dicens; Et, si 12
illi privati sunt hoc honore; me non oportet. Et interrogabat, quam ob
causam, intrantem ipsum in quodcunque phanum, nemo eorum qui aderant,
prohibuisset. Et quidam imprudenter dixit malè hoc ipsum prodigiosum 13
esse. Factum autem hoc fuerit, inquit, quavis de causa; nonne omninò se
intraturum, & volentibus ipsis, & nolentibus? Cùm autem sacerdotes 14
cum omnibus vestibus procidissent, & orarent maximum Deum auxilium
ferre imminenti necessitati, & impetum malè irruentis reprimere, clamoréque
cum lachrymis templum implerent; qui in civitate remanserant, turbati
exilierunt, occultum quid esse, quod fiebat, existimantes: Et in- 15
clusæ virgines in thalamis, cum genitricibus proruperunt, & cinere & pulvere
aspersis capitibus, gemitibus & suspiriis plateas implebant. Et aliæ 16
verò nuper astrictæ, thalamos ad occursum assignatos, & congruum pudorem
relinquentes, cursum inordinatum in civitate faciebant. Infantes autem 17
filii, & cum his matres, & nutrices defatigatæ aliter & aliter, hæ
quidem per domos, hæ verò per vias irrevocabiliter ad eminentissimum
templum congregabantur. Varia autem erat eorum qui in illud convenie- 18
bant, oratio, pro his quæ ab illo injustè tentabantur. Cùm his autem non- 19
nulli ex civibus audaces facti non ferebant illum omninò instantem, &
propositum suum implere statuentem. Clamantes autem se ruituros ad arma,
& audacter pro patria lege obituros, magnam fecerunt in loco asperitatem,
Vixque à senibus & presbyteris cohibiti, ad eandem orationis 20
(a) steterunt stationem. Et turba quidem, ut anteà, in his versabatur 21
orans. Seniores autem, qui erant circa regem, multis modis conabantur
superbam ejus mentem à suscepto consilio removere. Induratus autem, & 22
omnia abjiciens, jam & impetum faciebat, finem putans se impositurum rei
prædictæ. Hæc igitur & qui circa illum erant, spectantes, eò se converte- 23
runt, ut cum nostris invocarent eum qui omnem potestatem habet, ut his
qui aderant, auxilium ferret, non despiciens iniquum & superbum facinus.
Ex densissimi autem & laboriosa turbarum collecta vociferatione, 24
incomparabilis quidam erat clamor.

MS.A. (α) παραγνωσθέντος, * οὐδ' ὡς (β) ἐμὲ δὲ οὐ δεῖ. (γ) * ἄπινα αἰτίαν αὐτὸν εἰσερχόμενον εἰς (δ) τε τέμενος, (ε) γενομένου (ζ) πάντων (η) ἐν πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν προσπεσόντων (θ) τοῖς ἐνεστῶσιν, καὶ τὴν (ι) καὶ ἀπέδωκαν κόνει τὰς κόμας πασάμεναι, γόων καὶ στεναγμῶν ἐνεπίμπλων τὰς πλατείας. (κ) πρὸς * ἄπαν νυμφίων διατεταγμένην, καὶ τὴν ἁρμόζουσαν (λ) ἄτακτον συνίσταντο. (μ) καὶ μὲν (ν) ἀνεπιστρέπτως (ξ) συλλεγέντων (ο) οἱ περὶ τὴν (π) προθέσεως ἐκπληροῦν (ρ) ὑπὸ τοῦ (σ) δὲ (τ) παρέστησαν στάσιν. (υ) τούτοις (φ) ἐπιβουλῆς. (χ) πάντας (ψ) ἤδη ἐποιεῖτο,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܦ ܟܕ ܩܪܘ ܩܕܡܘܗܝ ܢܡܘܣܐ. ܘܠܘ ܗܟܝܠ ܠܐ ܡܬܛܦܝܣ ܗܘܐ. ܐܠܐ ܐܡܪ ܕܘܠܐ ܠܝ ܗܘ ܕܐܥܘܠ 12
ܠܗ. ܘܐܢ ܗܠܝܢ ܓܝܪ ܡܚܣܪܝܢ ܡܢ ܗܢܐ ܐܝܩܪܐ. ܐܢܐ ܠܐ ܡܬܚܣܪ ܐܢܐ ܡܢܗ. ܘܡܫܐܠ ܗܘܐ
ܠܗܘܢ ܘܐܡܪ. ܕܡܛܠ ܡܢܐ ܟܕ ܥܐܠ ܐܢܐ ܠܟܠܗܘܢ ܗܝܟ̈ܠܐ ܕܦܬܟܪ̈ܐ ܐܢܫ ܠܐ ܟܠܐ ܡܢܢܝ ܐܢܫ ܡܢ
ܕܐܝܬ ܬܡܢ. * ܘܥܢܐ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܘܐܡܪ ܠܗ ܒܡܪܚܘܬܐ: ܕܒܝܫܐܝܬ ܗܕܐ ܥܒܕܝܢ ܐܢܬܘܢ. 13
ܗܘ ܕܝܢ ܥܢܐ ܘܐܡܪ. ܐܢ ܨܒܝܬܘܢ ܘܐܢ ܠܐ. ܘܠܐ ܠܝ ܕܐܥܘܠ ܠܗ. * ܟܗ̈ܢܐ ܕܝܢ ܐܠܒܫܘ 14
ܠܢܚ̈ܬܝܗܘܢ ܩܕ̈ܝܫܐ. ܘܢܦܠܘ ܥܠ ܐܦ̈ܝܗܘܢ. ܘܩܥܝܢ ܗܘܘ ܘܒܥܝܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܪܒܐ ܘܚܝܠܬܢܐ.
ܕܢܥܕܪ ܘܢܦܪܘܩ ܐܢܘܢ. ܘܢܗܦܟ ܠܒܣܬܪܗ ܠܡܚܫܒܬܗ ܒܝܫܬܐ. ܘܡܚܫܒܬܗ ܕܥܘܠܐ. ܘܡܠܘܗܝ ܗܘܘ ܕܝܢ
ܠܗܝܟܠܐ ܒܕܡܥ̈ܐ ܘܒܩܠܐ ܕܨܘܚܬܐ. ܒܢ̈ܝ ܡܕܝܢܬܐ ܕܝܢ ܟܠܗܘܢ ܟܕ ܙܝܥܝܢ ܘܪܬܝܚܝܢ. ܢܦܩܝܢ
ܗܘܘ ܘܢܦܩܝܢ. ܘܡܣܟܝܢ ܕܡܢܐ ܢܗܘܐ. * ܘܒܬ̈ܘܠܬܐ ܕܟܠܝ̈ܢ ܗܘ̈ܝ ܥܡ ܐܡܗ̈ܬܗܝܢ ܢܦܩ̈ܢ 15
ܗܘ̈ܝ. ܟܕ ܪܡܝܐ ܥܦܪܐ ܘܩܛܡܐ ܥܠ ܪ̈ܫܝܗܝܢ. ܘܒܒܟܝܬܐ ܘܒܕܡܥ̈ܐ ܘܒܬܢܚ̈ܬܐ ܡܚܕ̈ܪܢ
ܗܘ̈ܝ ܒܫܘ̈ܩܐ. * ܘܟ̈ܠܬܐ ܕܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܗܫܐ ܗܘ̈ܝ ܠܓܒܪ̈ܐ. ܫܒܩܢ ܓܢܘ̈ܢܝܗܝܢ ܕܙܒܢܐ. 16
ܘܐܣܟܡܐ ܕܢܟܦܘܬܐ ܕܠܒܝܫܢ ܗܘ̈ܝ. ܘܪܗܛܢ ܗܘ̈ܝ ܘܡܚܕܪܢ ܒܫܘܩܐ. ܕܠܐ ܒܗܬܬܐ. * ܘܢܫ̈ܐ 17
ܫܒܩܢ ܠܥܘܠܠܝܗܝܢ. ܘܡܬܟܪܟܢ ܗܘ̈ܝ ܗܪܟܐ ܘܬܡܢ ܒܫܘ̈ܩܐ ܘܒܦܠ̈ܛܝܬܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. * ܘܟܠܗ ܕܝܢ 18
ܥܡܐ ܡܬܟܢܫ ܗܘܐ ܘܐܬܐ ܠܗܝܟܠܐ ܡܫܒܚܐ. ܘܩܥܝܢ ܗܘܘ ܘܒܥܝܢ ܕܬܬܒܛܠ ܡܚܫܒܬܗ.
ܘܟܠ ܡܕܡ ܕܐܬܚܫܒ. * ܟܕ ܚܙܘ ܕܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܡܢ ܥܡܐ ܗܘܘ ܕܡܬܚܦܛ ܗܘܐ ܕܢܥܘܠ ܘܠܐ ܡܬܛܦܝܣ ܕܢܬܟܠܐ 19
ܡܢ ܪܥܝܢܗ ܒܝܫܐ. ܐܡܪܘ ܚܕ ܠܚܕ. ܢܣܒ ܡܐܢ̈ܐ. ܘܢܬܟܬܫ ܘܢܡܘܬ ܚܠܦ
ܢܡܘܣܐ. ܘܥܠ ܦܘܩܕܢܐ ܘܩܝܡܐ ܕܐܒܗ̈ܬܐ. ܘܗܘܐ ܫܓܘܫܝܐ ܪܒܐ ܒܐܬܪܐ.
* ܘܡܬܚܫܚܝܢ ܕܝܢ ܟܗ̈ܢܐ ܘܩܫܝ̈ܫܐ. ܘܟܠܝܘ ܠܥܡܐ ܒܩܛܝܪܐ. ܘܐܗܦܟܘ ܐܢܘܢ ܠܘܬ 20
ܨܠܘܬܐ ܘܩܥܬܐ. * ܥܡܐ ܕܝܢ ܟܠܗ ܩܐܡ ܗܘܐ ܩܕܡܝܗܘܢ ܒܨܠܘܬܐ ܘܒܒܥܘܬܐ. 21
ܪܘ̈ܪܒܢܐ ܕܝܢ ܘܡܝܩܪ̈ܐ ܕܐܝܬ ܗܘܘ ܥܡ ܡܠܟܐ. ܡܬܦܪܫܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܟܫܦܝܢ
ܠܗ. ܕܢܗܦܘܟ. ܘܢܬܟܠܐ ܡܢ ܪܥܝܢܗ ܒܝܫܐ. ܘܡܢ ܡܚܫܒܬܗ ܕܥܘܠܐ. * ܗܘ ܕܝܢ ܚܕܐ 22
ܡܢ ܗܠܝܢ ܠܐ ܡܬܛܦܝܣ ܗܘܐ. ܐܠܐ ܡܬܪܝܡ ܗܘܐ ܘܡܫܬܒܗܪ. ܘܫܪܝ ܗܘܐ
ܕܢܥܘܠ ܒܩܫܝܘܬܗ. ܟܕ ܣܒܪ ܗܘܐ ܕܢܫܠܡ ܪܥܝܢܗ. * ܟܕ ܚܙܘ ܕܝܢ ܗܠܝܢ. 23
ܐܦ ܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܚܙܘ ܘܐܬܗܦܟܘ ܡܢ ܕܚܠܬܗܘܢ. ܚܙܝܢ ܗܘܘ ܠܟܠܗ ܥܡܐ.
ܕܩܥܝܢ ܗܘܘ. ܘܩܪܝܢ ܠܗܘ ܕܐܝܬ ܫܘܠܛܢܐ ܥܠ ܟܠ. ܕܢܬܠ ܬܘܪܥܢܐ ܘܒܝܫܬܐ
ܥܠ ܒܥܠܕܒܒ̈ܐ. ܘܠܐ ܢܚܘܪ ܒܐܦܘ̈ܗܝ ܒܥܒܕܐ ܕܥܘܠܐ. ܘܡܢ ܫܘܒܗܪܐ ܘܪܘܡܐ
ܘܒܫܘܥܒܕܐ. ܕܗܘܐ ܕܢܥܒܪ ܢܡܘܣܐ. * ܡܬܟܢܫܝܢ ܗܘܘ ܕܝܢ ܟܠܗܘܢ ܐܟܚܕܐ. 24
ܘܩܥܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܟܫܦܝܢ ܒܩܠܐ ܕܬܢܚܬܐ. ܐܝܟ ܕܠܐ ܡܫܟܚܐ ܕܬܬܐܡܪ ܕܣܓܝ ܐܬܥܫܢ
ܗܘܐ ܩܠܐ.

Cúmq; allatam legē corā eis recitâssent, 12
adhuc non acquievit, sed dixit; Oportet
me introire: Et siquidem hi honore
hoc carent, ego non carebo. Interrogavítque
eos; Quare cùm ingredior
omnia fana idolorum, nemo ex
eis qui inibi sunt me prohibet? Re- 13
spondens autem quidam eorum audacter
dixit; Malè hoc facitis. Ipse autem
respondens dixit; Sive volueritis
sive non, oportet me introire. Sa- 14
cerdotes autem vestes sacras induti cadentes
in facies, clamabant & supplicabant
coram Deo magno ac potenti,
ut adjuvaret eos & salvaret: mentémque
ejus malam & cogitationem
iniquam retrò ageret: impleverúntque
templum lachrymis & voce clamantium.
Cives autem omnes cum motu &
trepidatione exilientes egrediebantur,
quid accideret expectantes. Virginés- 15
que conclusæ cum matribus suis prodibant,
pulveréque ac cinere capitibus
insperso, cum fletu lachrymísque ac
suspiriis plateas circuibant. Sponsæ- 16
que jam viris nuptæ, ejus temporis
thalamos relinquentes, & schema indutûs
modestiæ suæ, sine pudore cursitantes
per plateas errabant. Uxorésque 17
relictis infantibus suis, hàc illàc per
vicos plateásque civitatis circumibant.
Totus autem populus in unum coactus 18
ad templum gloriosum venit, clamans,
oránsque ut consilium ejus, & quæ cogitaverat
omnia irrita fierent. Cùm 19
autem viderent qui de gente erant obstinatum
eum ut intraret, nec pati sibi
persuaderi ut à mente suâ malâ se cohibeat,
dixerunt alter alteri; Sumenda
arma, promptéque & viriliter moriendum
pro lege & fœdere patrio.
Tumultúsque magnus & conculcatio
in loco extitit: Difficiléque surgen- 20
tes sacerdotes & presbyteri vi cohibitum
populum ad preces & clamorem
converterunt. Et populus quidem uni- 21
versus stabat coram eis in oratione &
supplicatione: magnates autem & honorati
qui cum rege erant, divisim petebant,
suadebántque ei, ut à mente
suâ malâ, & cogitatione iniquâ rediret
ac desisteret. Quorum nullo ipsi per- 22
suadebatur, sed exaltatus & elatus, incipiebat
ingredi, duritie suâ; putans
effecturum se cogitationem suam. Quæ 23
cùm fieri, qui cum ipso erant viderent,
conversi præ timore suo, videbant totum
populum nostrum orantem &
invocantem eum qui potestatem habet
in omnia, ut vindictam malam inimicis
retribueret, nec aspectum suum ab
opere iniquo, stud óque superbiæ &
arrogantiæ in transgrediendo legem,
averteret. Coactorum autem in unum 24
omnium, orantiumque ac clamantium
cum voce suspirii, supra quam dici possit,
usque adeò invaluit ea vox.

MAKKABAIΏΝ Γ'.

25 (α)Δοκεῖν γὰρ ἦν μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη καὶ τὸ πᾶν ἔδαφος ἠχεῖν, ἅτε δὴ τῶν πάντων τότε θάνατον ἀλλασσομένων ἀντὶ τῆς τοῦ τόπου βεβηλώσεως.

MS. A. (α)* ηδοκειν

ΚΕΦ. β'.

1 (α)Ὁ μὲν οὖν ἀρχιερεὺς Σίμων ἐξεναντίας τοῦ ναοῦ κάμψας τὰ γόνατα, καὶ τὰς χεῖρας προτείνας
2 εὐτάκτως, ἐποιήσατο τὴν δέησιν τοιαύτην· Κύριε κύριε βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν, καὶ δέσποτα πάσης (β)κτίσεως, ἅγιε ἐν ἁγίοις, μόναρχε, παντοκράτωρ, πρόσχες ἡμῖν καταπονουμένοις ὑπὸ ἀνοσίου
3 καὶ βεβήλου θράσει καὶ (γ)σθένει πεφρυαγμένου. Σὺ γὰρ ὁ κτίσας τὰ πάντα, καὶ τῶν ὅλων ἐπικρατῶν
4 δυνάστης δίκαιος εἶ, καὶ τοὺς ὕβρει καὶ ἀγερωχίᾳ (δ)πράσσοντάς τι κρίνεις. Σὺ τοὺς ἔμπροσθεν ἀδικίαν ποιήσαντας, ἐν οἷς (ε)καὶ γίγαντες ἦσαν ῥώμῃ καὶ θράσει πεποιθότες, διέφθειρας, ἐπα-
5 γαγὼν (ζ)αὐτοῖς ἀμέτρητον ὕδωρ. Σὺ τοὺς ὑπερηφανίαν ἐργαζομένους Σοδομίτας, (η)διαδήλους ταῖς κακίαις γενομένους, πυρὶ καὶ θείῳ κατέφλεξας, παράδειγμα τοῖς ἐπιγινομένοις καταστήσας.
6 Σὺ τὸν θρασὺν Φαραὼ καταδουλωσάμενον τὸν λαόν σου τὸν ἅγιον Ἰσραὴλ, ποικίλαις καὶ πολλαῖς
7 (θ)δοκιμάσας τιμωρίαις, ἐγνώρισας τὴν σὴν (ι)δυναστείαν· Ἐφ' αἷς ἐγνώρισας τὸ μέγα σου κράτος. καὶ ἐπιδιώξαντα αὐτὸν σὺν ἅρμασι καὶ ὄχλων πλήθει, ἐπέκλυσας βάθει θαλάσσης, τοὺς δὲ ἐμπιστεύσαντας ἐπὶ σοὶ τῷ τῆς ἁπάσης κτίσεως δυναστεύοντι, σώους διεκόμισας. οἳ καὶ (κ)συνει-
8 δότες ἔργα σῆς χειρὸς, ᾔνεσάν σε τὸν παντοκράτορα. Σὺ βασιλεῦ κτίσας τὴν (λ)ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον γῆν, ἐξελέξω τὴν πόλιν ταύτην, καὶ (μ)ἁγιάσας τὸν τόπον τοῦτον εἰς ὄνομά σοι τῷ τῶν ἁπάντων ἀπροσδεεῖ, καὶ παρεδόξασας ἐν ἐπιφανείᾳ μεγαλοπρεπεῖ, σύστασιν ποιησάμενος αὐτοῦ
9 πρὸς δόξαν τοῦ μεγάλου καὶ ἐντίμου ὀνόματός σου. Καὶ ἀγαπῶν τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπηγγείλω (ν)δὴ ὅτι ἐὰν γένηται ἡμῶν ἀποστροφὴ, καὶ καταλάβῃ ἡμᾶς στενοχωρία, καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν (ξ)τόπον
10 τοῦτον δεηθῶμεν, εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως ἡμῶν. Καὶ δὴ (ο)πιστὸς εἶ καὶ ἀληθινός. ἐπεὶ δὲ πλεονάκις (π)θλιβέντων τῶν πατέρων ἡμῶν ἐβοήθησας αὐτοῖς ἐν τῇ ταπεινώσει, καὶ ἐρρύσω αὐτοὺς ἐκ
11 (ρ)μεγάλων κινδύνων, Ἰδοὺ δὴ νῦν ἅγιε βασιλεῦ, διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἡμῶν ἁμαρτίας καταπονούμεθα, καὶ ὑποτετάγμεθα τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, καὶ παρείμεθα ἐν ἀδυναμίαις.
12 Ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ καταπτώσει ὁ θρασὺς καὶ βέβηλος οὗτος ἐπιτηδεύει καθυβρίσαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς
13 ἀναδεδειγμένον τῷ ὀνόματι τῆς δόξης σου ἅγιον τόπον. Τὸ μὲν γὰρ (σ)οἰκητήριόν σου οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ ἀνέφικτος ἀνθρώποις ἐστίν. (τ)ἀλλ' ἐπεὶ εὐδοκήσας τὴν δόξαν σου ἐν τῷ λαῷ σου Ἰσραὴλ, ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον.

MS. A. (α)* Κύριε κύριε (β)τῆς κτίσεως (γ)* ἀσθενεῖ πεφρυασμένης. Σὺ γὰρ εἶ ὁ (δ) τι πράσσοντας (ε) γίγαντες (ζ) αὐτοὺς (η) ἀδήλους (θ) ἐδοκίμασας (ι) δύναμιν· (κ) συνιδόντες (λ) ἀπέρατον (μ) ἡγίασας (ν) διότι (ξ) τόπον ἡμῶν δεηθῶμεν, (ο) πιστὸς καὶ (π) καὶ θλιβέντων (ρ)* μελλον κακῶν, Ἰδοὺ δὲ (σ) κατοικητήριον (τ) ἀλλὰ

Interp. LAT.

25 Existimare enim licebat, non modò homines, sed etiam muros, & totum solum resonare, quasi jam omnibus tunc mortem obeuntibus pro loci contaminatione.

CAP. II.

1 Atqui summus sacerdos Simon, ex adverso templi, flectens genua, & manus extendens honestè, talem orationem habebat: 2 Domine, Domine rex cœlorum, & dominator omnis creaturæ, sancte in sanctis, monarcha, Omnipotens, intende nobis oppressis ab impio, & prophano, qui præ audacia & robore intumuit: 3 Tu enim qui creâsti omnia, & omnia imperio tenes, Dominus justus es: & eos qui contumeliâ & superbiâ in agendo utuntur, judicas. 4 Tu illos, qui olim iniquitatem fecerunt, inter quos & gigantes fuerunt, robore & audaciâ freti, perdidisti, superinducens eis immensam aquam. 5 Tu superbiam operantes Sodomitas, conspicuos iniquitatibus factos, igne & sulphure combussisti, exemplum posteris constituens. 6 Tu confidentem illum Pharaonem, qui servitute oppresserat populum tuum sanctum Israel, cùm variis & multis suppliciis examinâsses, notam fecisti potentiam tuam: 7 In quibus declarâsti magnitudinem fortitudinis tuæ: & cum ille persequeretur cum curribus, & turbarum multitudine, obruisti profundo mari: eos autem qui se tibi crediderant, qui omni creaturæ dominaris, salvos traduxisti. Qui etiam cognoscentes opera manûs tuæ, laudaverunt te omnipotentem. 8 Tu rex, qui creâsti interminatam immensámque terram, elegisti civitatem hanc, & sanctificâsti locum hunc ad nomen tibi, nullius rei egenti; & mirum in modum glorificâsti apparitione magnificâ commendationem faciens ejus ad gloriam magni & honorati nominis tui. 9 Et diligens domum Israel, pollicitus utique es, si accidat nobis adversitas, & apprehendat nos angustia, & venientes ad locum hunc oremus, exauditurum te orationem nostram. 10 Et quidem fidelis es, & verax. Quoniam autem sæpe afflictis patribus nostris, auxilium tulisti eis in humilitate, & eruisti eos de magnis periculis; 11 Ecce nunc, sancte rex, propter multa & magna peccata nostra opprimimur, & subjecti sumus inimicis nostris, & collabimur in infirmitatibus. 12 In nostra autem calamitate audax hic & prophanus conatur afficere injuriâ locum hunc sanctum super terram erectum nomini gloriæ tuæ. 13 Nam habitaculum quidem tuum, cœlum cœli est, incomprehensibile hominibus: sed quoniam elegisti gloriam tuam in populo tuo Israel, sanctificâsti locum hunc.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

25 Quasi non homines tantùm sed & muri, & parietes terráque ipsa clamaret: erántque omnium animæ morti traditæ pro templo, ne pollueretur.

CAP. II.

1 Simeon autem sacerdos summus, positis ad altare genibus, passísque manibus, oravit sapienter, sic dicens; 2 Domine, Domine, Rex cœlorum, Domine omnium, Judex, Sancte inter sanctos solus, Princeps, Omnipotens; Intuere nos in angustiis positos ab immundo hoc & polluto, superbóque; virésque infirmas & miseras. 3 Tu enim is es qui creâsti omnia: omniáq; potentiâ tuâ justâ obtines: Tu omnes qui ulla in re exaltant se extollúntque diruis. 4 Tu fortes illos antiquos judicâsti qui iniquè egerũt, etiã gigantes qui cum ipsis erant, viriũ suarũ robori confidẽtes, perdidisti aquis diluvii multis, quæ cohiberi non potuerunt. 5 Tu Sodomitas exaltantes se & extollentes operibus suis, palàm factâ notâque iniquitate ipsorum, igne ac sulphure combussisti: spectaculúmque fecisti stupendum omnibus seculis sequentibus. 6 Tu Pharaonem illum magnum & superbum, qui populum tuũ sanctum Israëlis servitute premebat, cruciâsti & flagellâsti omnibus plagis, notam faciens majestatem tuam. 7 Et ostendens fortitudinẽ potentiæ tuæ: cúmque persequeretur populũ tuũ cum equis & curribus populóq; multo, submersisti eũ & omnes qui cum eo erant profundo mari. Eos autem qui tibi credebant, qui, quicquid vis potes in tota creatura, salvos conservâsti: Qui cùm vidissent opera tua, laudârunt, te Omnipotens. 8 Tu rex qui fecisti terram incomprehensibilem & immensurabilem, nullâ re indigens, elegisti civitatem hanc, & locum hunc sanctificâsti nomini tuo, glorificâstíque eum revelatione majestatis decoris tui: fecistíque ei nomen & exaltationem, in gloriam nominis tui magni & honorandi. 9 Et quòd feceris & amaveris gentem Israelitarum, promisisti eis, si peccando à te averterentur, occurreréntque ipsis angustiæ & dolores, & venientes orarent in loco hoc, auditurum te vocem orationis ipsorum. 10 Jam autem fidus tu & verax es, qui sæpenumerò in angustiis positos patres nostros, ope tuâ ab angustiis liberâsti, & ab omni dolore & periculo redemisti. 11 Et nunc rex sancte, ecce, propter peccata nostra magna multáque, in angustiis & servitute hostium nostrorum positis, & ægritudine nostrâ resolutis nobis, 12 Impius iste, immundúsque & pollutus, locum sanctum electum dicatúmque in terra nomini tuo sancto, probro afficere studet. 13 Habitatio enim tua in cœlis cœlorum est, supra omnes filios hominum; sed quòd gloriam tuam in populo tuo Israële collocare velles, sanctificâsti locum hoc modo.

MAKKABAIΏΝ Γ'.

14 Μὴ ἐκδικήσῃς ἡμᾶς ἐν τῇ τούτων ἀκαθαρσίᾳ, μηδὲ εὐθύνῃς ἡμᾶς ἐν βεβηλώσει· ἵνα μὴ καυχήσωνται οἱ παράνομοι ἐν θυμῷ αὐτῶν, μηδὲ ἀγαλλιάσωνται ἐν ὑπερηφανίᾳ γλώσσης αὐτῶν, λέγοντες, Ἡμεῖς κατεπατήσαμεν τὸν οἶκον τοῦ ἁγιασμοῦ, ὡς καταπατοῦνται οἱ οἶκοι τῶν προσ-
15 οχθισμάτων. Ἀπάλειψον τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ διασκέδασον τὰς (α)ἀμπλακίας ἡμῶν, καὶ ἐπίφανον τὸ ἔλεός σου κατὰ τὴν ὥραν ταύτην. ταχὺ προκαταλαβέτωσαν (β)ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου, καὶ δὸς αἰνέσεις
16 ἐν στόματι τῶν καταπεπτωκότων καὶ συντετριμμένων τὰς ψυχάς, ποιήσας ἡμῖν εἰρήνην. Ἐνταῦθα ὁ πάντων ἐπόπτης θεὸς, (γ)καὶ πρὸ πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακούσας τῆς ἐνθέσμου λιτανείας, τὸν ὕβρει καὶ θράσει μεγάλως ἐπηρμένον ἐμάστιξεν αὐτὸν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν κραδάνας αὐτὸν ὡς κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου, ὥστε κατ' ἐδάφους ἄπρακτον ἔτι, καὶ τοῖς μέλεσι παραλελυμένον, μηδὲ
17 φωνῆσαι δύνασθαι δικαίᾳ (δ)περιπεπληγμένον κρίσει. Ὅθεν οἵ τε φίλοι (ε)καὶ οἱ σωματοφύλακες αὐτοῦ ταχεῖαν καὶ ὀξεῖαν ἰδόντες τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὸν (ζ)εὐθύναν, φοβούμενοι μὴ καὶ τὸ ζῆν ἐκλείπῃ,
18 ταχέως αὐτὸν ἐξείλκυσαν ὑπερβάλλοντι καταπεπληγμένοι φόβῳ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀναλεξάμενος
19 (η)ἑαυτὸν, οὐδαμῶς εἰς μετάμελον ἦλθεν ἐπιτιμηθεὶς, (θ)μετ' ἀπειλῆς δὲ (ι)πικρᾶς ἀνέλυσε. Διακομισθεὶς δὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὰ τῆς κακίας (κ)ἐπαύξων, διὰ δὲ τῶν προαποδεδειγμένων συμποτῶν καὶ ἑταίρων τοῦ παντὸς δικαίου κεχωρισμένων, οὐ μόνον ταῖς ἀναριθμήτοις ἀσελγείαις διηρκέσθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον θράσους προῆλθεν, ὥστε δυσφημίας ἐν τοῖς τόποις συνίστασθαι, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἀτενίζοντας εἰς τὴν τοῦ βασιλέως πρόθεσιν καὶ αὐτοὺς ἕπεσθαι τῇ ἐκείνου
20 θελήσει. Προέθετο (λ)δὲ δημοσίᾳ κατὰ τοῦ ἔθνους διαδοῦναι ψόγον· (μ)καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν αὐλὴν πύργου στήλην ἀναστήσας, (ν)ἐξεκόλαψε γραφὴν, μηδένα τῶν μὴ θυόντων (ξ)εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν εἰσιέναι, πάντας δὲ τοὺς Ἰουδαίους εἰς λαογραφίαν καὶ οἰκετικὴν διάθεσιν ἀχθῆναι, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας βίᾳ
21 φερομένους τοῦ ζῆν μεταστῆσαι, (ο)Τούς τε ἀπογραφομένους (π)χαράσσεσθαι καὶ διὰ πυρὸς εἰς τὸ σῶμα
22 παρασήμῳ Διονύσου κισσοφύλλῳ, οὓς καὶ (ρ)καταχωρεῖται εἰς τὴν προσυνεσταλμένην αὐθεντίαν. Ἵνα δὲ μὴ τοῖς πᾶσιν ἀπεχθόμενος φαίνηται, ὑπέγραψεν, Ἐὰν δέ τινες ἐξ αὐτῶν προαιροῦνται ἐν
23 τοῖς (σ)κατὰ τὰς τελετὰς μεμυημένοις ἀναστρέφεσθαι, τούτους ἰσοπολίτας Ἀλεξανδρεῦσιν εἶναι. Ἔνιοι (τ)μὲν οὖν ἐπὶ πόλεως τὰς τῆς πόλεως εὐσεβείας (υ)ἐπιβάθρας στυγοῦντες, εὐχερῶς ἑαυτοὺς ἐδίδοσαν, ὡς μεγάλης τινὸς κοινωνήσοντες εὐκλείας ἀπὸ τῆς ἐσομένης τῷ βασιλεῖ συναναστροφῆς.

MS A. (α)ἀμβλακίας (β)οἱ οἰκτιρμοί (γ)καὶ προπάτωρ ἅγιος (δ) πεπληγμένον (ε) καὶ σωματοφύλακες ὀξεῖαν (ζ) εὐθύνας (η)αὐτὸν, (θ) μετὰ (ι) πικραθέμενος ἀνέλυσεν. (κ)* ἐπαυτων, διά τε (λ)δημοσίᾳ (μ) ἐπὶ τοῦ (ν) ἐκόλαψεν (ξ) ἐπὶ τὰ (ο)Τούς τε (π) χαράσσεσθαι (ρ) προκαταχωρεῖται (σ) κατὰ τελετὰς μεμυημένοις (τ) μὲν ἐπὶ* πόλεως (υ) ἐπιβάθρα συγχέοντες,

Interp. LAT.

14 Non ulciscaris nos in horum immunditia, neque punias nos in contaminatione: ne glorientur iniqui in furore suo, neque exultent in superbia linguæ suæ, dicentes; Nos conculcavimus domum sanctificationis, sicut conculcantur domus abominationum. 15 Dele peccata nostra, & dissipa errata nostra, & ostende misericordiam tuam in tempore hoc. Citò præoccupent nos miserationes tuæ: & da laudationes in ore prostratorum, & contritorum animis, faciens nobis pacem. 16 Hic omnium inspector Deus, & ante omnes sanctus in sanctis, exauditâ sanctâ supplicatione, eum qui contumeliâ & audaciâ valdè elatus erat, flagellavit; hinc & indè vibrans eum, ut arundinem à vento, ita ut in solo jam inutilis, & membris resolutus, neque loqui posset, justo implicatus judicio. 17 Quamobrem amici, & corporis ejus custodes, cùm celerem & acutam viderent eum apprehendisse pœnam, timentes ne & vitâ deficeret, citò illum extraxerunt, ingenti perculsi timore. 18 Sequenti autem tempore cùm se collegisset, nequaquam ad pœnitentiam venit castigatus: sed cum amara comminatione discessit. 19 Reversus autem in Ægyptum, & malitiam adaugens, per compotores, & sodales jam indicatos, ab omni justitia semotos, non solùm in innumerabilibus libidinibus perseveravit, sed etiam eo temeritatis processit, ut infanda in locis constitueret, & multi ex amicis intendentes in regis propositum etiam ipsi sequerentur illius voluntatem. 20 Proposuit autem publicè contra gentem disseminare vituperationem: & in turri, quæ erat ad aulam, erigens columnam, insculpsit scripturam, Neminem eorum qui non sacrificarent, ad sacra eorum ingredi; omnes autem Judæos in vulgi (b) descriptionem & servilem conditionem abduci; qui autem contradicerent, vi ablatos, vitâ privari: 21 Hos autem descriptos signari etiam per ignem insigni Liberi hederæ folio, ac secedere ob jam (c) coercitam libertatem. 22 Ut autem ne omnibus infensus videretur, subscripsit: sin autem ex eis aliqui elegerint versari cum iis qui secundùm Teletas initiati sunt, hos æquo jure cives cum Alexandrinis esse. 23 Igitur nonnulli quidem in civitate civilis religionis gradus (d) honorantes facilè seipsos dederunt, tanquam magnæ cujusdam gloriæ participes futuri ex ea quæ futura esset cum rege conversatione.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

14 Noli itaque vindictam de nobis sumere per horum impuritatem, neque per eorum immunditiam nos corripere, ne extollantur perversi in impietate suâ, nec lætantes exaltatione linguæ suæ dicant; Conculcavimus sanctuarium sicut conculcantur idolia: 15 Sed dele peccata nostra, & dimitte errores nostros, & serenum ostende vultum tuum erga nos hoc tempore, statímque occurrat nobis misericordia tua Domine: Pone laudes tuas in ore humilium & corde contritorum, & præsta nobis in hoc loco pacem. 16 Dominus autem Deus videns omnia, pater patrum, & sanctus sanctorum, vocem orationis quâ supplicabat audivit, & eum qui paulò anteà gloriabatur & sese extollebat, flagris huc illuc egit, multis angustiis cruciatum, ita ut solutus in terram caderet, totus tremens instar arundinis vento agitatæ, ac ne verbum quidem proferre posset, per justi judicii vindictã quæ ipsũ occupaverat. 17 Adeò ut videntes amici ac custodes ejus asperam ultionem quæ ipsum affecuta erat, metuerent ne moriendo etiam moreretur; igitur timore magno perculsi, tractum eum foràs extulerunt. 18 Post modicum autem tempus, reversâ animâ compos suî factus, à mente suâ durâ recedere noluit, sed minitans ipsis furore magno ac duro, profectus inde discessit. 19 Profectus igitur in Ægyptum Philometor, augescente adhuc & crescente malitiâ ipsius, magnatúmq; ejus omniũ & amicorũ ab omni justitia alienorum, non satis ipsi factum est iniquitatibus ipsorũ innumeris, sed ad eam audaciæ summam venit, ut verba blasphema in locum proferret: multiq; ex amicis ejus, perspectâ regis mente, voluntatem impii affectarentur. 20 Scripsit igitur rex & decretum constituit de gente nostra, factum simulachrum sculptile inter turres palatii posuit; scripto edicens, qui non sacrificaret ipsi, ne in Dei templum introiret: descriptos autem Judæos omnes abductos in servitutem, subigi, in sortem servorum. Quod si qui ex eis repugnarent, abductos eos per vim cum cruciatu necari. 21 Descriptos autẽ multos per ignem signari notâ Dionysii, ut in servitute regis essent. 22 Utque vulgò non videretur, quasi per vim nos constringere, sic scripsit; Quicunque ex eis sensui religionis nostræ communicare voluerint, eos Alexandrinos esse, civitatis regiæ cives. 23 Et pauci quidam eorum quorum mens stabilis non erat in cultu religionis Dei, & fœderis civitatis suæ, prompti se tradiderunt (quasi qui bono suo eximio communicarent) præcepto regis.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

24 Οἱ δὲ πλεῖστοι γενναίᾳ ψυχῇ ἐνίσχυσαν, ϗ οὐ διέστησαν τῆς εὐσεβείας· τά τε χρήματα περὶ τοῦ ζῆν ἀντικαταλλασσόμενοι, ἀδεῶς ἐπειρῶντο ἑαυτοὺς ῥύσασθαι ἐκ τῶν ἀπογραφῶν. (α) εὔελπιδες δὲ καθει-
25 στήκεισαν ἀντιλήψεως τεύξεσθαι, Καὶ τοὺς ἀποχωροῦντας ἐξ αὐτῶν ἐβδελύσσοντο, ϗ ὡς πολεμίους τοῦ ἔθνους ἔκρινον, ϗ τῆς κοινῆς συναναστροφῆς ϗ εὐχρηστίας ἐστέρουν.

MS. A. (α) εὔελπιδές τε

ΚΕΦ. γ'.

1 Ἃ ϗ μεταλαμβάνων ὁ δυσσεβὴς, ἐπὶ τοσοῦτον (α) ἐχόλησεν, ὥστε οὐ μόνον τοῖς (β) κατ' Ἀλεξάνδρειαν (γ) διοργίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ βαρυτέρως ἐναντιωθῆναι,
2 ϗ προστάξαι (δ) σπεύσαντας συναγαγεῖν πάντας ἐπὶ ταυτὸ, ϗ χειρίστῳ μόρῳ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι. Τούτων δὲ (ε) οἰκονομουμένων, φήμη δυσμενὴς (ζ) ἐξηχεῖτο κατὰ τοῦ γένους ἀνθρώποις (η) συμφερομένοις εἰς κακοποίησιν,
3 ἀφορμῆς (θ) διδομένης εἰς διάθεσιν, ὡς ἂν ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτοὺς κωλυόντων. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι τὴν μὲν πρὸς τοὺς βασιλεῖς εὔνοιαν ϗ πίστιν ἀδιάστροφον ἦσαν (ι) διαφυλάσσοντες, σεβόμενοι δὲ τὸν θεὸν καὶ τῷ τούτου νόμῳ πολιτευόμενοι, χωρισμὸν ἐποίουν (κ) ἐπὶ τινων ϗ καταστροφάς· δι' ἣν αἰτίαν (λ) ἐνίοις ἀπεχθεῖς ἐφαίνοντο. τῇ δὲ τῶν δικαίων εὐπραξίᾳ κοσμοῦντες τὴν συναναστροφὴν, ἅ-
4 πασιν ἀνθρώποις εὐδόκιμοι καθειστήκεισαν. Τὴν μὲν οὖν περὶ τοῦ γένους ἐν πᾶσι (μ) θρυλλουμένην εὐπραξίαν οἱ ἀλλόφυλοι οὐδαμῶς διηριθμήσαντο. τὴν δὲ περὶ τῶν προσκυνήσεων ϗ τροφῶν διάστασιν (ν) ἐθρύλλουν, φάσκοντες, Μήτε τῷ βασιλεῖ μήτε ταῖς δυνάμεσιν ὁμοσπόνδους τοὺς ἀνθρώπους (ξ) γίνεσθαι, δυσμενεῖς δὲ εἶναι ϗ μέγα τι τοῖς πράγμασιν ἐναντιουμένους· ϗ οὐ τῷ τυχόντι (ο) περιῆψαν ψόγῳ.
5 Οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν Ἕλληνες οὐδὲν ἠδικημένοι, ταραχὴν ἀπροσδόκητον περὶ τοὺς (π) ἀνθρώπους θεωροῦντες, ϗ συνδρομὰς ἀπροσκόπους γινομένας, βοηθεῖν μὲν οὐκ (ρ) ἔσθενον· τυραννικὴ γὰρ ἦν ἡ
6 διάθεσις· Παρεκάλουν δὲ ϗ δυσφόρως εἶχον, ϗ μεταπεσεῖσθαι ταῦτα ὑπελάμβανον. μὴ γὰρ (σ) οὕτως
7 παροραθήσεσθαι τηλικοῦτο (τ) σύστημα μηδὲν ἠγνοηκός. Ἤδη δὲ καί τινες γείτονές τε ϗ φίλοι ϗ συμπραγματευόμενοι, μυστικῶς τινας ἐπισπώμενοι, πίστεις ἐδίδουν συνασπιεῖν, ϗ πᾶν ἐκτενὲς
8 προσποιήσεσθαι πρὸς ἀντίληψιν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν τῇ κατὰ τὸ παρὸν εὐημερίᾳ γεγαυρωμένος, ϗ οὐ καθορῶν τὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ κράτος, (υ) ὑπολαμβάνων δὲ διηνεκῶς ἐν τῇ αὐτῇ διαμένειν βουλῇ, ἔγραψε κατ' αὐτῶν ἐπιστολὴν τήνδε.

Interp. LAT.

Plerique autem (e) generoso animo seipsos confirmaverunt, & à pietate non recesserunt: & pecunias pro vita commutantes, intrepidè conabantur seipsos liberare à descriptionibus. Bonâ autem spe freti perstabant, auxilium se consecuturos; 24
Et suos illos, qui recesserant, abominabantur, & tanquam hostes gentis judicabant, & communi consuetudine & utilitate privabant. 25

CAP. III.

Quæ cùm comperisset impius; adeò iratus est, ut non solùm iis qui ad Alexandriam, succenseret, sed etiam iis qui in regione, graviùs adversaretur, & juberet festinantes congregare omnes simul, & pessimâ nece vitam ipsis adimere. 1
His autem constitutis, fama inimica pervulgabatur contra ipsum genus, hominibus consentientibus ad maleficium, occasione datâ ad constitutionem, tanquam eos à legitimis prohiberent. 2
At Judæi erga reges quidem benevolentiam & fidem immutabilem conservabant; venerantes autem Deum, & ex ipsius lege rempublicam gerentes, secessionem in aliquibus faciebant, & mutationes: quam ob causam aliquibus odiosi videbantur. Sed justarum actionum functione conversationem ornantes, omnibus hominibus probati extiterunt. 3
Igitur ipsam quidem de genere in omnibus pervulgatam rectè agendi rationem alienigenæ nequaquam recensuerunt: verùm de adorationibus & cibis discrimen pervulgabant, dicentes; Neque regi, neque exercitibus fœderatos esse homines, sed esse odiosos, & majorem in modum negotiis adversari: & non mediocrem excitârunt vituperationem. 4
Græci autem, qui erant in civitate, nullis injuriis affecti tumultum inexpectatum circa homines videntes, & concursus improvisos fieri; auxiliari quidem non poterant (tyrannica enim erat constitutio:) 5
Sed consolabantur, & graviter ferebant, & mutatum hæc iri putabant: non enim sic contemnet talem constitutionem, (f) qui nihil ignoraverit. 6
Jam verò & quidam vicini, & amici, & qui simul negotiabantur, secretò quosdam accersentes, fidem dabant contegendi, & omnem (g) diligentiam ad defensionem. 7
Igitur ille quidem præsenti prosperitate exultans, & non considerans maximi Dei potestatem, putans autem perpetuò in eodem perseverare consilio, scripsit contra eos epistolam hanc: 8

MS. A. (α) ἐξεχόλησεν, (β) κατὰ (γ) ὀργίζεσθαι, (δ) σπεύδοντας (ε) οἰκοδομουμένων, (ζ) ἐξεχεῖτο (η)* συμφερομένοις (θ) διδομένης (ι) φυλάσσοντες. (κ)* ἐπὶ τῷ καταστροφάς. (λ) αἴτιοι (μ) θρυλουμένην (ν) ἐθρύλουν, (ξ) γίνεσθαι, (ο) περιήψαντο φόβῳ. (π) ἄνδρας (ρ) ἴσθανον· (σ) οὕτω παροραθήσεσθαι (τ) σύστημα (υ) ὑπολαμβάνειν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]

25 [illegible]

1 [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

Maxima autem pars populi confortati & corroborati viriliter, non destiterunt nec discesserunt ab omni justitiâ, sed facultates suas pro vitis suis tradiderunt, ut à descriptione se redimerent: sperantes expectantésque redemptum se iri, 14
Eósque qui subducerent se, & ab eis discederent pro pollutis habentes, hostium loco reputabant, privabántque eos vulgus gratiâ conversationis. 25

CAP. III.

Statim autem ut hæc audivit impius, vehementer irâ incensus est, non solum in eos qui Alexandriâ incolebant, sed et plebi quæ regionem habitabat gravis hostis factus, præciperet; coactos statim & derepentè in unum omnes morte durâ & amarâ interfici. 1
Sancito decreto hoc impuro malóque & acerbo, inque totum populum nostrum edito, procurantibus quibusdam qui à lege defecerant, quòd communicare ipsis non sustinerent, 2
Judæi amorem erga regem, prout pactis legibúsque Dei monebantur, conservabant: Sed quod discrimina ciborum observarent, visi sunt multis elati & arrogantes. In omni tamen justitiæ cultu vitam agebant, ita ut eximii & electi ex omni genere humano viderentur. 3
Quod autem ad decretum attinet, quod prodierat de populo nostro, ut numerarentur à gentibus, annumerare ipsos non poterant. Et quod cibis eorum adorationibúsque non annuerent, famam disperserunt de eis, dicentes; Neque regem nos in æstimatione habere, neque servituti exercituum ejus assentiri, sed rebelles esse, multúmque præceptis regis & rebus repugnare: neque benè in nos odium & infamiam protulerunt. 4
Gentes autem quæ in civitate erant; cùm nihil mali in Judæis qui cum ipsis erant, viderent, malum autem viderent & perturbationem quæ ipsis derepentè acciderat, festinatúmque violentiæ cursum; neque ipsis quicquam auxiliari possent propter duritiem & asperitatem edicti de eis publicati; 5
Orabant tamen suadebántque angustiatoribus eorum, cum mœstitia magna, dicentes eis; Nolite tam durè ipsos premere: neque enim fieri potest ut pereat tanta gentis multitudo sine errore. 6
Cœperúntque quidam ex amicis vicinísque ipsorum, eorúmque qui cum ipsis commercia exercebant, suadere dolo affligentibus eos, dicentes; Nos faciemus ut sacrificent. Ipsi autem in oratione & clamore positi sperabant spectabántque futuram sibi salutem. 7
Rex autem superbiens exaltatúsq; & infremens cogitatione suâ elatâ, vim potentiámque Dei magni non intuebatur nec respectabat, sed in eadem cogitatione, ejusdémque potestatis imperio semper substitutum se sperans, epistolam sic in eos scriptam misit: 8

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

9 Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Φιλοπάτωρ τοῖς κατ' Αἴγυπτον, ϗ κατὰ τόπον στρατηγοῖς ϗ στρατιώταις,
10 χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. Ἔρρωμαι δὲ ϗ (α) ἐγὼ αὐτὸς καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν. (β) Ἐκ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν γενομένης ἡμῖν ἐπιστρατείας, ἧς ἴστε ϗ αὐτοὶ, τῇ τῶν (γ) θεῶν πρὸς ἡμᾶς ἀπροπτώτῳ συμμαχίᾳ, ϗ τῇ ἡμετέρᾳ δὲ ῥώμῃ κατὰ λόγον ἐπ' ἄριστον τέλος ἀχθείσης, ἡγησάμεθα μὴ βίᾳ δόρατος, ἐπιεικείᾳ δὲ ϗ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ τιθηνήσασθαι τὰ κατοικοῦντα κοίλην Συρίαν ϗ Φοινίκην
11 ἔθνη, (δ) εὐποιῆσαί τε ἀσμένως. Καὶ τοῖς κατὰ πόλεσιν ἱεροῖς ἀπονείμαντες προσόδους πλείστας, (ε) προήχθημεν καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀναβάντες τιμῆσαι τὸ ἱερὸν τῶν ἀλιτηρίων ϗ μηδέποτε
12 ληγόντων τῆς ἀνοίας. Οἱ δὲ λόγῳ μὲν τὴν ἡμετέραν ἀποδεξάμενοι παρουσίαν, τῷ δὲ πράγματι νόθως, προθυμηθέντων ἡμῶν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, ϗ τοῖς ἐκπρεπέσι ϗ καλλίστοις
13 (ζ) ἀναθήμασι τιμῆσαι, τύφοις φερόμενοι παλαιοτέροις, εἶρξαν ἡμᾶς τῆς εἰσόδου, (η) Ἀπολειπόμενοι τῆς ἡμετέρας ἀλκῆς, δι' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους φιλανθρωπίαν. Τὴν δὲ αὐτῶν εἰς ἡμᾶς δυσμένειαν ἔκδηλον καθιστάντες, ὡς μονώτατοι τῶν ἐθνῶν βασιλεῦσι ϗ τοῖς ἑαυτῶν
14 εὐεργέταις ὑψαυχενοῦντες, οὐδὲν γνήσιον βούλονται φέρειν. Ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοίᾳ συμπεριενεχθέντες, καὶ μετὰ νίκης διακομισθέντες, καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἔθνεσι φιλαν-
15 θρώπως ἀπαντήσαντες, καθὼς ἔπρεπεν ἐποιήσαμεν. Ἐν δὲ τούτοις πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἀμνησικακίαν ἅπασι γνωρίζοντες, διά τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὰ πεπιστευμένα μετὰ ἁπλότητος αὐτοῖς ἀρχῆθεν μυρία (θ) πράγματα τολμήσαντες ἐξαλλοιῶσαι, ἐβουλήθημεν ϗ πολιτείας
16 αὐτοὺς Ἀλεξανδρέων καταξιῶσαι, ϗ μετόχους τῶν ἀεὶ ἱερέων καταστῆσαι. Οἱ δὲ τοὐναντίον ἐκδεχόμενοι, καὶ τῇ συμφύτῳ κακοηθείᾳ τὸ καλὸν ἀπωσάμενοι, διηνεκῶς δὲ εἰς τὸ φαῦλον ἐκνεύοντες, Οὐ μόνον ἀπεστρέψαντο τὴν ἀτίμητον πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγῳ τε καὶ σιγῇ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὀλίγους πρὸς ἡμᾶς γνησίως διακειμένους, παρέκαστα ὑφορώμενοι
17 (ι) διὰ τῆς δυσκλεεστάτης ἐμβιώσεως διὰ τάχους ἡμᾶς καταστρέψαι τὰ (κ) κατορθώματα. Διὸ καὶ τεκμηρίοις καλῶς πεπεισμένοι τούτους κατὰ πάντα δυσνοεῖν ἡμῖν τρόπον, ϗ προνοούμενοι μήποτε αἰφνιδίου μετέπειτα ταραχῆς ἐνστάσης ἡμῖν, τοὺς δυσσεβεῖς τούτους κατὰ νώτου
18 προδότας ϗ βαρβάρους ἔχωμεν πολεμίους, Προστετάχαμεν ἅμα τῷ προσπεσεῖν τὴν ἐπιστολὴν τήνδε, αὐθωρεὶ τοὺς ἐννεμομένους σὺν (λ) γυναιξὶ καὶ τέκνοις μετὰ (μ) ὕβρεων ϗ σκυλμῶν ἀποστεῖλαι πρὸς ἡμᾶς ἐνδεσμοῖς σιδηροῖς πάντοθεν (ν) κατακεκλεισμένους, εἰς ἀνήκεστον ϗ δυσκλεῆ πρέποντα δυσμενέσι φόνον.

Interp. LAT.

Rex Ptolemæus Philopator iis qui per Ægyptum, & per loca, ducibus, & militibus, gaudere, & valere. 9
Valeo autem & ego ipse, & res nostræ. Post factam nobis in Asiam expeditionem, quam ipsi etiam scitis, quæ deorum erga nos improviso consilio; & fortitudine etiam nostrâ secundùm rationem ad optimum finem perducta est, putavimus non violentiâ lanceæ, sed æquitate, & multâ humanitate indulgenter tractare gentes, quæ habitant Cœlesyriam, & Phœnicem, ac libenter benefacere. 10
Et cùm templis, quæ sunt per civitates, tribuissemus reditus multos; venimus etiam Hierosolymam, ascendentes honorare templum scelestorum illorum, & nunquam desistentium ab amentia. 11
Illi autem verbo quidem nostram suscipientes præsentiam, re autem falsò, volentibus nobis introire in templum eorum, & decentibus ac pulcherrimis donis honorare, tumoribus antiquioribus agitati prohibuerunt nos ab ingressu, 12
(Cùm inferiores essent nostris viribus) ob eam quam erga omnes homines habemus, humanitatem. Suam autem erga nos malevolentiam manifestam facientes, quippe soli prorsus gentium contra reges & beneficos suos cervicem erigentes, nihil legitimum ferre volunt. 13
Nos autem cum horum amentia conversati, & cum victoria reversi, & in Ægypto omnibus nationibus humaniter occurrentes, prout decebat, fecimus. 14
In his autem erga gentiles eorum oblivionem injuriarum omnibus notam facientes, propter societatem, & commissa eis antiquitùs cum simplicitate sexcenta negotia aggressi mutare, voluimus Alexandrinorum etiam republicâ eos dignari, & participes semper sacerdotum constituere. 15
Illi autem in contrariam partem accipientes, & insitâ improbitate honestum repellentes, perpetuò autem ad malum proni, non solùm cum ignominia repudiârunt jus civitatis; sed etiam abominantur, & verbo (h) & silentio paucos quosdam ex eis erga nos legitimè affectos, semper suspicantes, ob infamem vitæ rationem citò nos eversuros rectè facta. 16
Quamobrèm argumentis etiam probè persuasi hos omnibus modis contra nos malè sentire, & providentes ne fortè repentinâ post hac turbatione nobis imminente hos à tergo proditores, & barbaros habeamus hostes, 17
Jussimus, simul atque allata fuerit epistola hæc, eâdem horâ eos qui habitant cum uxoribus & filiis, cum contumeliis & vexationibus mittere ad nos vinculis ferreis undique conclusos, ad teiram & infamem inimicis convenientem cædem. 18

MS. A. (α) αὐτὸς ἐγὼ (β) Τῆς (γ) θεῶν ἀπροπτώτῳ συμμαχίᾳ, κατὰ λόγον ἐπὶ τέλος ἀχθείσης, (δ) εὐποιήσαντες *μένως. (ε) προσήχθημεν (ζ) ἀνοίμασιν (η) Λειπόμενοι (θ) πράγματα ἐξαλλοιῶσαι, (ι) μετὰ τῆς (κ) πράγματα. (λ) ταῖς γυναιξὶ (μ) ὕβρεως (ν) καταικεκλεισμένοις,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 [illegible]

10 [illegible]

11 [illegible]

12 [illegible]

13 [illegible]

14 [illegible]

15 [illegible]

16 [illegible]

17 [illegible]

18 [illegible]

Ptolemæus Philometor rex, Imperatoribus, ducibúsque & militibus qui in Ægypto sunt, & per omnia loca, Salvere & valere: Nos autem etiam valemus & res nostræ. 9
Postquam victores à bello Asiatico auxilio deorum invictorum quod nobis adfuit, reversi sumus, cujus nec vos ignari estis, non pressuris neque vi, sed cum mansuetudine multa & humanitate cum gentibus Syriam & Phœnicem colentibus agere voluimus; 10
Quod & fecimus, oblatis omnibus omnium civitatum sacerdotibus, oblationibus multis magnísque: Jerosolyma etiam egressi, templum damnatorum, mentéque semper captorum honorare voluimus. 11
Qui verbo quidem adventum nostrum exceperunt, re autem pro peregrinis nos habuerunt: volentes enim templum ipsorum ingredi, ut donariis illud honoribúsque magnis afficeremus, prohibuerunt nos; 12
Et honore quidem quem ipsis pro humanitate nostra erga omnes habere voluimus, exciderunt: ipsi autem odium erga nos suum manifestò ostenderunt: qui quasi gentibus tantùm imperemus etiam eas qui sibi semper benefaciunt, propter elationem arrogantiámque suam, cum probro accipiunt, nullum erga nos amorem ostendentes. 13
Multùm igitur nobis displicuit hæc eorum audacia & stoliditas, victorésque in Ægyptum reversi, omnes gentes læti ac cum pace excepimus, quod nos facere conveniebat, facientes. 14
Cùm autem erga illos, ipsorúmq; populares, nullam iracundiam aut excandescentiam foveamus, æquanimitate concordiam colentes, res etiam nostras ipsis crediderimus, in eorum manibus relictas, errores ipsis, & quæ olim multoties ausi sunt remittentes, voluimus ipsos Alexandrinos, cives nostros, sociósque sacerdotum patriorum scribere. 15
Ipsi autem, odii intuitu & respectu, propter insitam sibi malignitatem, propulerunt & à se projecerunt bonum: sempérque malum spectantes, non solum à religione sua stulta & probrosa, non discesserunt, nec defecerunt, sed & verbo operéque eos rejiciunt, quos paucos esse amore erga nos integros invenerunt, semper nobis resistentes, 16
Omnéque edictum & legem à nobis positam violantes, nobis in omnibus adversi: adeò ut si bellum nobis in hostes nostros accideret, conjungerent se ipsis impii isti & damnati, hostes ex proditoribus facti. 17
His igitur de causis scripto edicimus, acceptâ hâc epistolâ quamprimùm comprehensos in ea scriptos, cum uxoribus liberisq; ac facultatibus ipsorum, cum ignominia vinculorum ad nos mitti, ferro constrictos omnibúsque angustiis pressos. 18

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

19 Τούτων γὰρ ὁμοῦ κολασθέντων, διειλήφαμεν εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον τελείως ἡμῖν τὰ πράγματα
20 ἐν εὐσταθείᾳ καὶ (α) βελτίστῃ διαθέσει καταστάθήσεσθαι. Ὃς δ' ἂν σκεπάσῃ τινὰ τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ γεραιοῦ μέχρι νηπίου (β) μέχρι τῶν ὑπομασθίων, αἰσχίστοις βασάνοις ἀποτυμπανισθήσεται (γ) πανοικί.
21 Μηνύειν δὲ τὸν βουλόμενον, ἐφ' ᾧ τὴν οὐσίαν τοῦ ἐμπίπτοντος ὑπὸ τὴν εὐθύναν λήψεται, καὶ ἐκ τοῦ (δ) βασιλικοῦ ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, καὶ τῆς (ε) ἐλευθερίας τεύξεται καὶ στεφανωθήσεται.
22 Πᾶς δὲ τόπος οὗ ἐὰν φωραθῇ τὸ σύνολον σκεπαζόμενος Ἰουδαῖος, ἄβατος καὶ πυριφλεγὴς γινέσθω, καὶ πάσῃ θνητῇ φύσει (ζ) κατὰ πάντα ἄχρηστος φανήσεται εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον. καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπιστολῆς τύπος οὕτως ἐγέγραπτο.

MS.A. (α) τῇ βελτίστῃ (β) καὶ μέχρι τῶν ὑπομασθίων, ἐχθίσταις (γ) πανοικίᾳ. (δ) βασιλείου δραχμὰς (ε) ἐλευθερίας στεφανωθήσεται. (ζ) καθάπαξ

ΚΕΦ. Δ'.

1 Πάντη δὲ ὅπου προσέπιπτε τοῦτο τὸ πρόσταγμα, δημοτελὴς συνίστατο τοῖς ἔθνεσιν (α) εὐωχία μετὰ ἀλαλαγμῶν καὶ χαρᾶς, ὡς ἂν τῆς (β) προκατεσκιρρωμένης αὐτοῖς πάλαι κατὰ διάνοιαν, μετὰ παρρησίας (γ) συνεκφαινομένης ἀπεχθείας.
2 Τοῖς δὲ Ἰουδαίοις (δ) ἀνήκεστον πένθος ἦν καὶ (ε) πανόδυρτος μετὰ δακρύων βοὴ, στεναγμοῖς (ζ) πεπυρωμένης τῆς αὐτῶν πάντοθεν καρδίας, ὀλοφυρομένων τὴν ἀπροσδόκητον ἐξαίφνης
3 (η) ἐπικριθεῖσαν αὐτοῖς ὀλεθρίαν. Τίς νομὸς ἢ πόλις, ἢ τίς τὸ σύνολον (θ) οἰκητὸς τόπος, ἢ τίνες ἀγυιαὶ
4 κοπετοῦ καὶ γόων ἐπ' (ι) αὐτοῖς οὐκ ἐνεπιπλῶντο; Οὕτω γὰρ μετὰ (κ) πικρᾶς καὶ ἀνοίκτου ψυχῆς ὑπὸ τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν ὁμοθυμαδὸν ἐξαπεστέλλοντο, ὥστε ἐπὶ ταῖς ἐξάλλοις τιμωρίαις καί τινας τῶν ἐχθρῶν, λαμβάνοντας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν κοινὸν ἔλεον, καὶ λογιζομένους τὴν ἄδηλον τοῦ βίου καταστροφὴν, δακρύειν (λ) αὐτῶν τὴν δυσάθλιον ἐξαποστολήν.
5 Ἤγετο γὰρ (μ) γεραιῶν πλῆθος πολιᾷ πεπυκασμένων, τὴν ἐκ τοῦ γήρως νωθρότητα ποδῶν (ν) ἐπικύφων, ἀνατροπῆς ὁρμῇ
6 βιαίας, ἀπάσης αἰδοῦς ἄνευ πρὸς (ξ) ὀξεῖαν καταχρωμένων πορείαν. Αἱ δὲ ἄρτι πρὸς βίου κοινωνίαν γαμικὸν ὑπεληλυθυῖαι παστὸν νεάνιδες, ἀντὶ τέρψεως μεταλαβοῦσαι γόους, καὶ κόνει τὴν (ο) μυροβρεχῆ πεφυρμέναι κόμην, ἀκαλύπτως δὲ ἀγόμεναι, θρῆνον ἀνθ' ὑμεναίων ὁμοθυμαδὸν ἐξῆρχον, ὡς ἐσπαραγμέναι (π) σκυλμοῖς ἀλλοεθνέσι. δέσμιαι δὲ δημόσιαι μέχρι τῆς εἰς
7 τὸ πλοῖον ἐμβολῆς εἵλκοντο μετὰ βίας. (ρ) Οἵ τε τούτων συζυγεῖς (σ) βρόχοις ἀντὶ στεφέων τοὺς αὐχένας συμπεπλεγμένοι μετὰ ἀκμαίας (τ) καὶ νεανικῆς ἡλικίας, ἀντὶ εὐωχίας καὶ νεωτερικῆς ῥᾳθυμίας τὰς ἐπιλοίπους τῶν γάμων ἡμέρας ἐν θρήνοις διῆγον, παρὰ πόδας ἤδη τὸν ᾅδην ὁρῶντες κείμενον.

MS.A. (α) ἐν εὐωχίᾳ (β) προκατεσκιρρωμένης (γ) νῦν ἐκφερομένης (δ) ἄληκτον πένθος (ε) πανόδυρτος (ζ) πυρουμένης πάντοθεν αὐτῶν τῆς καρδίας, (η) αὐτοῖς ἐπικειθείσης (θ) οἴκησις (μ) γερῶν πλήρης πολιᾶς πεπυκασμένων, (ν) ἐπίκυφον, (ξ) * ὀξεῖαν * καταχρωμεν (ο) μυροβρεχῆ (ι) αὐτοῖς * ; Οὕτως (κ) πικρίας ἀνοίκτου (λ) αὐτῶν τὴν δυσάθλιον (π) * σκύμνοις (ρ) Οἱ δὲ (σ) βρόχους (τ) νεανικῆς

Interp. L A T.

His enim simul punitis, putavimus, in reliquum tempus perfectè nobis res 19 *in bono statu & optima dispositione constitutum iri.* 20 *Quicunque autem quempiam Judæorum texerit à sene usque ad infantem, usque ad lactentes, turpissimis tormentis occidetur cum tota domo:* 21 *Qui autem indicare potuerit, eo ipso substantiam ejus qui incidit in pœnam, accipiet, & de regali argento drachmas bis mille, & libertatem adipiscetur, & coronabitur.* 22 *Omnis autem locus, ubicunque deprehensus fuerit omninò tectus Judæus, invius, & igne combustus fiat, & omni mortali naturæ ad omnia inutilis exstet in sempiternum tempus. Et formula quidem epistolæ sic scripta est.*

CAP. IV.

1 *Ubicunque autem promulgatum fuit hoc edictum; populare convivium constitutum est gentibus cum jubilationibus, & gaudio, tanquam jam (i) antiquitùs indurata in eorum mente, audacter (k) simul se prodente inimicitiâ.* 2 *Judæis autem insanabilis luctus erat, & prorsùs lugubris cum lachrymis clamor, gemitibus undique inflammato ipsorum corde, gementibus improvisam repentè sibi constitutam perniciem.* 3 *Quæ præfectura, aut civitas, aut quis omninò habitatus locus, vel quæ viæ planctu & gemitibus super his non complebantur?* 4 *Sic enim acerbo & immiti animo à ducibus qui per civitates, unanimiter ejiciebantur; ut ad eximia supplicia quidam etiam ex inimicis ante oculos sibi ponentes communem misericordiam, & considerantes incertam vitæ mutationem, flerent miserrimam eorum expulsionem.* 5 *Agebatur enim senum multitudo canitie coopertorum, ob tarditatem, quæ ex ætate, pedibus (m) incurvis, impetu violentæ ejectionis, absque ullo pudore abeuntibus ad citam itionem.* 6 *Quæ autem nuper ad vitæ communionem conjugalem subierant thalamum adolescentulæ, pro delectatione translatæ ad gemitus, & pulvere unguentatam conspersæ comam, apertè autem ductæ lamentationem pro hymenæis unanimiter incipiebant, tanquam laceratæ vexationibus alienigenis. Vinctæ autem populares usque ad ascensum in navim trahebantur cum violentia.* 7 *Ipsique horum conjuges laqueis pro coronis implicati cervices cum florida & juvenili ætate, pro convivio, & juvenili negligentiâ reliquos nuptiarum dies in lamentis agebant, ad pedes jam infernum videntes positum.*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܟܕ ܓܝܪ ܢܣܬܠܩܘܢ ܘܢܐܒܕܘܢ ܗܠܝܢ ܟܠܗܘܢ. ܢܗܘܐ ܠܢ ܫܠܡܐ ܘܫܝܢܐ ܡܫܡܠܝܐ 19
ܕܡܠܟܘܬܢ. ܘܠܟܘܢ ܬܬܝܬܪ ܘܬܬܘܣܦ ܠܡܪܥܝܬܟܘܢ. * ܐܢ ܐܢܫ ܕܝܢ 20
ܢܛܫܐ ܠܗ ܠܝܗܘܕܝܐ: ܠܗ ܠܣܒܐ ܐܘ ܠܥܠܝܡܐ. ܐܘ ܠܝܠܘܕܐ ܐܘ ܠܝܢܘܩܐ. ܒܫܢܩܐ
ܘܒܐܘܠܨܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܢܡܘܬ ܥܡ ܟܠܗ ܒܝܬܗ. * ܘܐܝܢܐ ܕܢܚܘܐ ܥܠܘܗܝ ܢܣܒ ܩܢܝܢܗ. 21
ܕܗܘ ܕܐܫܬܟܚ ܒܗܢܐ ܣܟܠܘܬܐ. ܘܡܢ ܒܝܬ ܓܙܐ ܬܠܬܐ
ܐܠܦܝܢ ܕܟܣܦܐ. ܘܚܐܪܘܬܐ ܘܟܠܝܠܐ ܢܩܒܠ. * ܟܠ ܐܬܪ ܕܝܢ ܕܢܫܬܟܚ ܒܗ ܝܗܘܕܝܐ 22
ܕܡܛܫܐ. ܢܗܘܐ ܢܘܩܕ ܒܢܘܪܐ. ܘܢܗܘܐ ܐܝܟ ܚܘܪܒܐ. ܘܒܢܝܢܫܐ ܕܐܝܬ ܒܗ. ܢܬܒܛܠܘܢ
ܘܢܐܒܕܘܢ ܡܢ ܒܢܝܢܫܐ. ܘܗܕܐ ܕܝܢ ܕܡܠܘܗܝ ܕܐܓܪܬܐ ܗܘܬ ܐܝܟ ܕܟܬܝܒܢ ܗܘܝ.

* ܫܠܡ * ܓ *

* ܘܒܟܠ ܐܬܪ ܕܡܫܬܡܥܐ ܗܘܐ ܗܢܐ ܦܘܩܕܢܐ. ܚܕܘܬܐ ܘܪܒܬܐ ܘܡܘܫܚܬܐ ܗܘܬ ܗܘܬ 1
ܠܗܘܢ ܠܥܡܡܐ. ܐܝܟ ܐܢܫܐ ܕܠܗܘܢ ܡܣܒܪܝܢ ܗܘܘ ܕܢܗܘܐ. ܘܐܬܓܠܝܬ ܠܗܘܢ
ܒܓܠܝܐ ܕܒܥܘܬܗܘܢ. * ܠܝܗܘܕܝܐ ܕܝܢ ܐܒܠܐ ܪܒܐ ܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܘܡܛܠ ܕܩܠܐ ܗܘܘ 2
ܝܗܒܝܢ ܘܡܬܬܢܚܝܢ ܗܘܘ ܣܓܝ. ܕܗܐ ܕܡܬܠܐ ܕܟܐܒܐ ܘܚܫܐ ܥܕܡܐ ܠܠܒܗܘܢ. ܡܛܠ
ܕܐܚܝܕܝܢ ܐܢܘܢ ܐܘܠܨܢܐ ܡܢ ܟܠ ܦܢܝܢ. ܘܡܘܬܐ ܕܡܛܠ ܘܥܝܩܬܐ ܡܢ ܡܚܕܐ. ܐܝܟܐ ܕܠܐ ܡܣܒܪܝܢ
ܗܘܘ ܠܗ. * ܐܝܕܐ ܓܝܪ ܡܕܝܢܬܐ ܐܘ ܐܝܢܐ ܐܬܪܐ ܕܒܢܝܢܫܐ. ܐܘ ܐܝܢܐ ܫܘܩܐ ܐܘ ܐܝܢܐ 3
ܦܠܛܝܐ. ܕܠܐ ܡܠܝܢ ܗܘܝ ܐܒܠܐ ܘܡܪܩܕܢܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. * ܘܒܐܝܕܐ ܓܝܪ ܡܬܬܚܝܢ ܗܘܘ 4
ܡܢ ܐܘܚܕܢܐ. ܕܟܠ ܡܕܝܢܬܐ. ܒܩܛܝܪܐ ܘܒܬܘܠܨܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܡܬܢܓܕܝܢ ܘܡܬܐܠܨܝܢ
ܗܘܘ. ܘܥܕܡܐ ܕܐܦ ܒܥܠܕܒܒܐ ܗܘܘ ܡܬܩܛܢܝܢ ܐܘܠܨܢܗܘܢ. ܕܟܕ ܚܙܝܢ ܒܟܘܪܗܢܗܘܢ ܡܬܩܒܠܝܢ
ܠܗܘܢ. ܘܒܟܝܢ ܗܘܘ ܥܠܝܗܘܢ. * ܣܓܝܐܐ ܗܘܘ ܓܝܪ ܠܣܒܐ ܝܩܝܪܐ ܕܡܬܕܒܪܝܢ 5
ܗܘܘ ܒܨܥܪܐ ܘܒܛܠܘܡܝܐ ܣܓܝܐܐ. ܡܢ ܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܡܝܩܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ. * ܘܟܠܬܐ 6
ܕܗܐ ܐܬܝܗܒ ܗܘܝ ܠܓܒܪܐ: ܫܒܩܝ ܓܢܘܢܐ ܕܥܠܝܡܘܬܗܝܢ. ܘܚܠܦ
ܚܕܘܬܐ ܒܟܝܐ ܘܥܘܝܠܐ. ܘܚܠܦ ܒܣܡܐ. ܒܩܛܡܐ ܗܘܝ ܡܦܠܗܝܢ ܪܫܝܗܝܢ.
ܘܐܣܝܪܢ ܗܘܝ ܒܫܝܫܠܬܐ. ܟܕ ܫܕܝܐ ܡܢܗܝܢ ܐܫܦܪܐ ܘܒܗܬܬܐ ܕܟܠܬܐ. ܟܕ ܡܬܕܒܪܢ
ܘܐܙܠܢ ܒܫܘܩܐ ܥܕܡܐ ܠܐܠܦܐ. ܘܡܬܢܓܕܢ ܒܩܛܝܪܐ. ܘܐܙܠܢ ܒܫܘܩܐ ܕܡܕܝܢܬܐ
ܠܐܠܦܐ. * ܒܥܠܝܗܝܢ ܕܝܢ ܕܗܠܝܢ ܡܬܕܒܪܝܢ ܗܘܘ ܘܐܙܠܝܢ ܒܩܛܝܪܐ. ܘܚܠܦ 7
ܟܠܝܠܐ ܣܝܡܝܢ ܗܘܘ ܩܘܠܪܐ ܕܦܪܙܠܐ ܒܨܘܪܝܗܘܢ. ܘܚܠܦ ܚܕܘܬܐ ܘܒܣܝܡܘܬܐ ܕܥܠܝܡܘܬܐ.
ܘܚܕܘܬܐ ܕܫܪܟܐ ܕܝܘܡܬܐ ܕܡܫܬܘܬܗܘܢ. ܒܐܒܠܐ ܘܒܟܝܐ ܘܒܐܢܚܬܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ
ܚܙܝܢ ܗܘܘ ܠܡܘܬܗܘܢ. ܩܕܡ ܥܝܢܝܗܘܢ.

Qui cùm ſublati interierint, pacatum 19 nobis ac perpetuò tranquillũ regnũ noſtrũ erit, vobiſque augmentum accedet, ad mentem meam accedentibus. Quòd 20 ſi quis Judæum occultaverit, ſive ſenẽ ſive adoleſcentem, infantem vel lactentem, tortus angore cruciatuque multo morietur, cum tota familia ſua: Eiq; 21 qui ipſum inveſtigaverit, erunt ejus facultates qui in hoc errore inventus fuerit; è fiſco autem argenteorum tria millia, cum libertate & coronâ accipiet. Ubicunque autem inventus fu- 22 erit Judæus occultatus, comburetur locus igni, deſertúſque fiet inſtar ſolitudinis, hominéſque qui in eo erunt, membris inutiles facti, de genere humano delebuntur. Et hæc quidem forma verborum eſt quâ ſcriptæ erant epiſtolæ.

CAP. IV.

Ubicunque autem veniret hujus edi- 1 cti fama, gentibus ingens erat gaudium exultatióque & hilaritas: Ut quibus quod ſperarent futurum, id palàm facere conceſſum erat. Judæis 2 autem luctus magnus, voce flentibus ac clamantibus majorem in modum & gementibus: quòd ad cor uſq; eorum pervaſerat doloris paſſio, anguſtiis undique circundatorum, repentinóque interitûs mortiſque decreto, ubi non expectâſſent. Quæ enim civitas, aut 3 quis habitatus *hominibus* locus, quæ plateæ aut vici luctu planctûque multo pleni non erant? Tantâ enim vi 4 & tam amarâ capiebantur à ducibus omnium civitatum, & cruciabantur, adeóque duræ erant & acerbæ anguſtiæ eorum, ut etiam hoſtes eorum videntes, dolerent flerentque ſuper ipſis. Multos enim venerandos ſenes 5 cum ignominia viáque multâ duci videbant, ab eis qui ipſos ne minimùm quidem reverebantur. Sponſæ autem 6 jam viris nuptæ, relictis thalamis adoleſcentiæ ſuæ, ſumptóque pro gaudio, fletu, & aromatum loco, capitibus cinere conſperſis, projecto quaſi à ſe velo & pudore ſponſali, ligatæq; vinctæque ferro à gentibus exteris ducebantur per vim cum preſſurâ, & per plateas ad naves uſque ibant. Con- 7 juges autem ipſarum vi ducti ibant, pro coronis, vinculis ferreis cervicibus injectis, pro gaudio & hilaritate juventutis, próque exultatione reliquorum convivii ſui dierum, in luctu, fletúq; & gemitu poſiti, mortem ſuam ante oculos videntes.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

8 Κατήχθησαν δὲ θηρίων τρόπον (α) ἀγόμενοι σιδηροδέσμοις ἀνάγκαις· οἱ μὲν τοῖς ζυγοῖς τῶν πλοίων προσηλωμένοι τοὺς τραχήλους, οἱ δὲ τοὺς πόδας ἀρρήκτοις κατησφαλισμένοι πέδαις, ἔτι καὶ τῷ (β) καθύπερθε πυκνῷ σανιδώματι (γ) διακειμένῳ τὸ φέγγος ἀποκλειόμενοι, ὅπως πάντοθεν ἐσκοτισμένοι
9 τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀγωγὴν ἐπιβούλων ἐν παντὶ τῷ κατάπλῳ λαμβάνωσι. Τούτων δὲ ἐπὶ τὴν λεγομένην Σχεδίαν ἀχθέντων, καὶ τοῦ παράπλου περανθέντος, καθὼς ἦν δεδογματισμένον τῷ βασιλεῖ, προσέταξεν αὐτοὺς ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως ἱπποδρόμῳ παρεμβαλεῖν, (δ) ἀπλέτῳ καθεστῶτι περιμέτρῳ, καὶ πρὸς παραδειγματισμὸν ἄγαν εὐκαιροτάτῳ καθεστῶτι πᾶσι τοῖς καταπορευομένοις εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοῖς ἐκ τούτων εἰς τὴν χώραν στελλομένοις πρὸς ἐκδημίαν· πρὸς τὸ μηδὲ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ (ε) κοινωνεῖν, μηδὲ τὸ σύνολον καταξιῶσαι
10 (ζ) περιβόλων. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, ἀκούσας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ὁμοεθνεῖς κρυβῇ ἐκπορευομένους πυκνότερον ἀποδύρεσθαι τὴν (η) ἀκλεᾶ τῶν ἀδελφῶν ταλαιπωρίαν, διοργισθεὶς προσέταξε καὶ τούτοις ὁμοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελῶς ὡς ἐκείνοις ποιῆσαι, μὴ λειπομένοις κατὰ μηδένα τρόπον τῆς ἐκείνων τιμωρίας, ἀπογραφῆναι δὲ πᾶν τὸ φῦλον ἐξ ὀνόματος,
11 (θ) Εἰς τὴν ἔμπροσθεν βραχεῖ προδεδηλωμένην τῶν ἔργων (ι) κατάπονον λατρείαν, (κ) στρεβλωθέντας
12 δὲ ταῖς παρηγγελμέναις αἰκίαις τὸ τέλος ἀφανίσαι μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας. Ἐγίνετο μὲν οὖν ἡ τούτων ἀπογραφὴ μετὰ πικρᾶς σπουδῆς καὶ φιλοτίμου προσεδρείας ἀπὸ ἀνατολῶν
13 ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἀνήνυτον λαμβάνουσα τὸ τέλος ἐπ' ἡμέρας (λ) τεσσαράκοντα. Μεγάλως δὲ καὶ διηνεκῶς ὁ βασιλεὺς χαρᾷ πεπληρωμένος, συμπόσια ἐπὶ πάντων τῶν εἰδώλων συνιστάμενος, (μ) πεπλανημένῃ πόρρω τῆς ἀληθείας φρενὶ καὶ βεβήλῳ (ν) στόματι, τὰ μὲν κωφὰ καὶ μὴ δυνάμενα αὐτοῖς λαλεῖν ἢ ἀρήγειν, ἐπαινῶν, (ξ) εἰς δὲ τὸν μέγιστον θεὸν τὰ μὴ καθήκοντα λαλῶν.
14 Μετὰ δὲ τὸ προειρημένον τοῦ χρόνου διάστημα (ο) προσηνέγκαντο οἱ γραμματεῖς τῷ βασιλεῖ, μηκέτι ἰσχύειν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπογραφὴν ποιεῖσθαι διὰ τὴν ἀμέτρητον αὐτῶν πληθὺν, καίπερ ὄντων (π) κατὰ τὴν χώραν ἔτι τῶν πλειόνων, τῶν μὲν κατὰ τὰς οἰκίας ἔτι συνεστηκότων, τῶν δὲ καὶ κατὰ (ρ) τόπον, ὡς ἀδυνάτου καθεστῶτος πᾶσι τοῖς ἐπ' Αἴγυπτον
15 στρατηγοῖς. Ἀπειλήσαντος δὲ αὐτοῖς σκληρότερον ὡς δεδωροκοπημένοις εἰς μηχανὴν τῆς ἐκφυγῆς, συνέβη σαφῶς αὐτὸν περὶ τούτου (σ) πιστωθῆναι, λεγόντων μετὰ ἀποδείξεως, καὶ
16 τὴν χαρτηρίαν ἤδη καὶ τοὺς γραφικοὺς καλάμους ἐν οἷς ἐχρῶντο ἐκλελοιπέναι. Τοῦτο δὲ ἦν ἐνέργεια τῆς τοῦ βοηθοῦντος τοῖς Ἰουδαίοις ἐξ οὐρανοῦ προνοίας ἀνικήτου.

MS. A. (α) * ἀγομένοις (β) κατύπερθε (γ) διακειμένῳ * ὅπως (δ) ἀπλάτῳ (ε) κοινωνεῖν τὸ (ζ) περιβόλῳ. (η) ἀκλαιῆ (θ) Οὐκ εἰς τὴν (ι) κατὰ τρόπον (κ) στρεβλωθέντας δὲ παρηγγελμέναις (λ) τεσσεράκοντα. (μ) * πεπληρωμένῃ (ν) στόματι, κωφὰ (ξ) εἰς δὲ τὰ μὴ καθήκοντα (ο) προσηνέγκαντο (π) ἔτι κατὰ τὴν χώραν τῶν (ρ) τὸν τόπον, ὡς * δυνατοῦ (σ) πεισθῆναι,

Interp. L A T.

8 *Abducebantur autem ferarum more tracti ferreorum vinculorum necessitatibus: hi quidem transtris navium affixi colla, illi autem constricti pedes insolubilibus compedibus, præterea verò desuper densâ tabulâ dispositâ à lumine exclusi, ut undique obtenebratis oculis, vitam insidiatorum in tota navigatione degerent.* 9 *His autem super dictam ratem ductis, & navigatione confectâ, sicut erat sancitum à rege, jussit eos in hippodromo, qui est ante civitatem, castrametari; cujus ingens erat spatium, quique ad manifestum opprobrium valdè erat opportunus, propositus omnibus qui pergebant in civitatem, & qui ex his in regionem proficiscebantur peregrè: ut neque exercitibus ejus communicarent, neque muris omninò dignarentur.* 10 *Postquam verò id factum est, cùm vidisset eos qui in civitate ejusdem gentis essent, clàm egredientes frequentiùs lugere ignominiosam fratrum miseriam; iratus jussit & hos simul eodem modo diligenter fieri, atque illis, nihil minus ullo modo habentibus illorum supplicio: describi autem omne genus ex nomine (n) Ad paulò antè demonstratam operum laboriosam servitutem,* 11 *tortos autem denuntiatis tormentis demum deleri sub unius diei tempus.* 12 *Facta igitur est horum descriptio cum acerbo studio, & ambitiosâ assessione, à Solis ortu usque ad occasum, nondum accipiens finem ad dies quadraginta.* 13 *Magnificè autem & assiduè rex gaudio impletus convivia ad omnia idola celebrans, errante procul à veritate mente, & prophano ore, muta quidem, & quæ non possunt ipsis loqui, neque auxiliari, laudans, in summum autem Deum, quæ non decebat, loquens.* 14 *Post prædictum autem temporis intervallum nuntiaverunt scribæ regi, non posse ulteriùs Judæorum descriptionem fieri propter immensam eorum multitudinem; cum plures adhuc essent per regionem, hi quidem adhuc domi consistentes, illi verò & per loca, ita ut minimè id præstari posset ab omnibus, qui super Ægyptum, ducibus.* 15 *Cùm autem duriùs illis minatus esset, tanquam, qui muneribus corrupti essent ad machinationem fugæ; contigit ei manifestò de hac re fidem fieri, dicentibus illis cum demonstratione, & chartam jam, & scriptorios calamos, quibus utebantur, defecisse.* 16 *Hoc autem erat opus invictæ è cœlo auxiliantis Judæis providentiæ.*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܢܚܬܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܒܐܠܦܐ ܐܝܟ ܚܝܘܬܐ. ܟܕ ܡܫܬܒܩܝܢ ܘܡܬܐܣܪܝܢ 8
ܒܦܪܙܠܐ. ܡܢܗܘܢ ܓܝܪ ܐܣܝܪܝܢ ܗܘܘ ܒܨܘܪܝܗܘܢ. ܘܡܢܗܘܢ ܒܪܓܠܝܗܘܢ. ܘܡܢܗܘܢ
ܡܬܐܣܪܝܢ ܗܘܘ ܘܐܣܝܪܝܢ ܒܕܦܐ ܕܐܠܦܐ. ܕܠܐ ܡܢ ܟܠ ܦܢܝܢ ܢܗܘܐ ܠܗܘܢ ܐܦܢܝܢܐ ܡܢ
ܦܢܝܢ ܓܢܒܝܗܘܢ. ܐܦܠܐ ܕܩܠܝܠ ܦܘܫܩܐ ܢܗܘܐ ܠܗܘܢ ܐܘܣܟܐ. * ܘܟܕ ܢܚܬܘ ܟܠܗܘܢ 9
ܠܐܠܦܐ ܘܐܬܘ ܠܘܬ ܡܠܟܐ. ܦܩܕ ܕܢܬܒܘܢ ܠܒܪ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ ܒܐܬܪܐ ܪܘܝܚܐ.
ܐܝܟ ܕܟܠ ܡܢ ܕܨܒܐ ܢܦܩ ܢܚܙܐ ܐܢܘܢ. ܒܚܣܕܐ ܘܒܨܥܪܐ. ܟܕ ܚܕܝܪܝܢ ܠܗܘܢ ܚܝܠܘܬܐ. ܘܐܚܝܕܝܢ ܘܡܚܕܪܝܢ
ܐܝܟ ܕܠܐ ܢܥܪܘܩ ܐܢܫ ܡܢܗܘܢ. * ܘܟܕ ܗܠܝܢ ܗܘܝ. ܫܩܠ ܐܢܫܐ 10
ܕܢܦܩܝܢ ܗܘܘ ܡܢ ܒܢܝ ܫܪܒܬܗܘܢ ܠܘܬܗܘܢ. ܘܒܟܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܬܢܚܝܢ. ܥܠ
ܐܒܠܐ ܘܒܝܫܬܐ ܕܓܕܫܬ ܠܐܚܝܗܘܢ. ܘܐܬܚܡܬ ܚܡܬܐ ܪܒܬܐ. ܘܦܩܕ ܕܐܦ ܠܗܠܝܢ.
ܕܢܐܣܪܘܢ ܐܢܘܢ ܐܝܟ ܚܒܪܝܗܘܢ. ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܠܗܘܢ ܡܕܡ ܝܬܝܪ ܡܢܗܘܢ.
ܘܟܠܗܘܢ ܢܬܟܬܒܘܢ ܒܫܡܗܝܗܘܢ. * ܒܝܘܡܐ ܕܝܢ ܚܕ ܢܐܒܕ ܐܢܘܢ ܟܠܗܘܢ. 11
* ܘܫܪܝܘ ܗܘܘ ܡܟܬܒܝܢ ܠܗܘܢ ܒܐܘܠܨܢܐ ܩܫܝܐ 12
ܘܡܪܝܪܐ. ܒܣܘܥܪܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܡܢ ܕܢܚܐ ܕܫܡܫܐ ܘܥܕܡܐ ܠܡܥܪܒܐ ܕܝܠܗ. ܘܟܕ ܗܘܐ
ܠܗܘܢ ܙܒܢܐ ܕܐܪܒܥܝܢ ܝܘܡܝܢ ܟܠܗܘܢ. * ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܚܕܐ ܗܘܐ 13
ܘܡܬܒܣܡ. ܘܡܢ ܥܘܝܪܘܬܐ ܘܡܢ ܪܡܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܕܐܬܚܒܫ ܒܗ. ܒܝܬ ܛܥܘܬܐ ܕܝܠܗ. ܡܫܬܘܝܐ ܪܒܐ
ܥܒܕ ܗܘܐ. ܘܒܦܘܡܗ ܡܛܢܦܐ. ܘܒܪܥܝܢܐ ܫܛܝܐ. ܠܣܡܝܐ ܘܠܚܪܫܐ ܕܠܐ
ܚܙܝܢ ܘܠܐ ܫܡܥܝܢ ܡܫܒܚ ܗܘܐ. ܘܠܬܪܝܨܘܬܐ ܘܠܟܐܢܘܬܐ ܫܐܛ ܗܘܐ ܘܡܣܠܐ.
ܘܡܦܩ ܗܘܐ ܡܠܐ ܕܓܘܕܦܐ. * ܡܢ ܒܬܪ ܙܒܢܐ ܕܝܢ ܕܣܝܡ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܠܣܦܪܐ. 14
ܩܪܒܘ ܠܘܬ ܡܠܟܐ ܘܐܡܪܘ ܠܗ: ܠܐ ܡܫܟܚܝܢܢ ܕܢܟܬܘܒ ܠܟܠܗܘܢ ܝܗܘܕܝܐ.
ܡܛܠ ܕܣܓܝܐܝܢ ܐܢܘܢ ܛܒ. ܘܠܐ ܡܬܡܢܝܢ. ܘܡܠܝܐ
ܕܝܠܗܘܢ ܗܝ ܐܪܥܐ. ܘܠܐ ܐܝܬ ܒܝܬܐ ܕܠܐ ܐܝܬ ܒܗ ܡܢܗܘܢ. ܘܫܪܝܪܐܝܬ
ܗܝ. ܕܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܐܘܚܕܢܐ ܕܡܨܪܝܢ ܕܢܡܢܘܢ ܐܢܘܢ. * ܘܟܕ ܫܡܥ ܡܠܟܐ 15
ܗܠܝܢ ܠܗܘܢ. ܐܬܚܡܬ ܥܠܝܗܘܢ ܛܒ. ܐܝܟ ܕܫܘܚܕܐ ܡܢ ܝܗܘܕܝܐ ܢܣܒܘ.
ܘܡܛܠܬܐ ܐܝܟ ܗܕܐ ܕܢܐܡܪܘܢ ܠܗܘܢ ܗܠܝܢ. ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܩܪܒܝܢ ܘܡܬܛܦܝܣܝܢ ܗܘܘ
ܠܗ ܒܫܪܪܐ. ܘܡܚܘܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܟܪܛܝܣܐ ܕܟܬܒܘ ܒܗܘܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ. ܘܐܡܪܝܢ
ܗܘܘ ܠܗ ܕܐܦ ܩܢܝܐ ܚܣܪܘ ܘܐܬܦܣܩܘ. * ܗܕܐ ܕܝܢ ܥܒܕܐ ܗܘܬ 16
ܕܡܥܕܪܢܘܬܐ ܕܚܝܠܗ ܕܐܠܗܐ. ܠܐ ܡܬܙܟܝܢܐ ܠܥܘܕܪܢܐ ܕܝܗܘܕܝܐ.

Deſcendebántque in naves, ferarum in- 8 ſtar ferro ligati vinctíque quidam quidem colla, alii autem pedes, quidam navium tabulis vincti ligatíque, ne qua ex parte aut latere undique preſſis vel minimum quidem laxamenti eſſet. Cúmque in naves deſcendiſ- 9 ſent omnes, & ad regem veniſſent, extra civitatem eos in loco ſpatioſo morari, ut quicunque vellet egrediens videret eos cum probro ignominiáque, copiis militaribus circundatos & circumfuſos, ne quis aufugeret. Quibus 10 geſtis, accepit quoſdam ex gente ipſorum, exeuntes ad ipſos, flere gemereq; mœrorem atq; miſeriam qui fratribus ſuis acciderat: Incenſúſque irâ gravi, hos etiam, ad inſtar ſociorum ſuorum, omnibus anguſtiis conſtringi juſſit, nullâ re ipſis ſuperiores, omnéſque nominibus ſuis deſcriptos: Die conſti- 11 tuto quo omnes funditùs perderet; cœperúntque eos cum afflictione du- 12 râ & amarâ deſcribere feſtinatò admodum, ab Ortu ſolis ad Occaſum conſtituto, deſcribendis omnibus, tempore quadraginta dierum. Rex au- 13 tem lætus hilaríſque cæcitate & arrogantiâ multâ quâ captus erat, convivium magnum in templo idolorum ſuorum agebat, oréque ſuo polluto, ſtolidâque mente cæcos & ſurdos, qui non viderent neque audirent, laudabat, rectitudinem autem & juſtitiam ſpernebat, & rejiciebat, verba blaſphema proferens. Poſt tempus autem 14 ſcribis poſitum, accedentes ad regem, dixerunt ei; Non poſſumus deſcribere omnes Judæos; ſupra modum enim multi ſunt, & innumerabiles, plenáque eſt ipſorum regio, nec domus, in qua non ſit ex eis quiſpiam: denique certum eſt, non poſſe duces Ægypti eos numerare. Rex cùm hoc 15 audiviſſet, excanduit admodum in eos, quaſi donis à Judæis acceptis, prætextum utique hæc dicendi arripuiſſent. Illi autẽ accedebant, & rebus veris ipſi ſuadebant, oſtendentes chartas in quibus deſcripſerant eos, etiam calamos conſumptos defeciſſe, cauſantes; Quòd 16 opus invictæ Dei virtutis erat in auxilium Judæorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γ'.

ΚΕΦ. ε'.

1 Τότε προσκαλεσάμενος Ἕρμωνα τὸν πρὸς τῇ τῶν ἐλεφάντων ἐπιμελείᾳ, βαρείᾳ μεμεστωμένος ὀργῇ καὶ χόλῳ, κατὰ πᾶν ἀμετάθετος, ἐκέλευσεν ὑπὸ τὴν (α) ἐπερχομένην ἡμέραν δαψιλέσι δράκεσι λιβανωτοῦ καὶ οἴνῳ πλείονι ἀκράτῳ ἅπαντας τοὺς ἐλέφαντας ποτίσαι, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακοσίους, καὶ ἀγριωθέντας τῇ τοῦ πόματος (β) ἀφθόνῳ χορηγίᾳ, εἰσαγαγεῖν πρὸς συνάντησιν τοῦ μόρου τῶν Ἰουδαίων. 2 Ὁ μὲν τάδε προστάσσων, ἐτρέπετο πρὸς τὴν εὐωχίαν, συναγαγὼν τοὺς μάλιστα τῶν φίλων καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπεχθῶς ἔχοντας πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὸ προσταγὲν ἀραρότως Ἕρμων συνετέλει. 3 Οἵ τε πρὸς τούτοις λειτουργοὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐξιόντες τὰς τῶν (γ) ταλαιπώρων ἐδέσμευον χεῖρας, τήν τε λοιπὴν ἐμηχανῶντο περὶ αὐτοὺς ἀσφάλειαν, ἔννυχον δόξαντες ὁμοῦ λήψεσθαι τὸ φῦλον πέρας τῆς ὀλεθρίας. 4 Οἱ δὲ πάσης σκέπης ἔρημοι δοκοῦντες εἶναι τοῖς ἔθνεσιν Ἰουδαῖοι, διὰ τὴν πάντοθεν περιέχουσαν αὐτοὺς μετὰ δεσμῶν ἀνάγκην, τὸν παντοκράτορα κύριον καὶ πάσης δυνάμεως δυναστεύοντα, ἐλεήμονα θεὸν αὐτῶν καὶ πατέρα, δυσκαταπαύστῳ βοῇ πάντες μετὰ δακρύων ἐπεκαλέσαντο δεόμενοι, τὴν κατ' αὐτῶν μεταστρέψαι βουλὴν ἀνοσίαν, καὶ ῥύσασθαι αὐτοὺς μετὰ μεγαλομερείας ἐπιφανείας ἐκ τοῦ παρὰ πόδας ἐν ἑτοίμῳ μόρου. 5 Τούτων μὲν οὖν (δ) ἐκτενῶς ἡ λιτανεία ἀνέβαινεν εἰς (ε) οὐρανόν. ὁ δὲ Ἕρμων τοὺς ἀνηλεεῖς ἐλέφαντας ποτίσας πεπληρωμένους τῆς τοῦ οἴνου πολλῆς χορηγίας, καὶ τοῦ λιβάνου μεμεστωμένους, ὄρθριος ἐπὶ τὴν αὐλὴν παρῆν περὶ τούτων προσαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. 6 (ζ) Τοῦτο δ' ἀπ' αἰῶνος χρόνου κτίσμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χαριζομένου πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θελήσῃ, ὕπνου μέρος ἀπέστειλε (η) πρὸς τὸν βασιλέα. 7 Καὶ ἡδίστῳ καὶ βαθεῖ (θ) κατεσχέθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δεσπότου, τῆς ἀθέσμου μὲν προθέσεως πολὺ διεσφαλμένος, 8 τοῦ δὲ ἀμεταθέτου λογισμοῦ μεγάλως διεψευσμένος. (ι) Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι τὴν προσημανθεῖσαν ὥραν διαφυγόντες, τὸν ἅγιον ᾔνουν θεὸν αὐτῶν· καὶ πάλιν ἠξίουν τὸν εὐκατάλλακτον, δεῖξαι (κ) τὸ μεγαλοσθενὲς αὐτοῦ χειρὸς κράτος ἔθνεσιν ὑπερηφάνοις. 9 Μεσούσης δὲ ἤδη (λ) τῆς δεκάτης ὥρας σχεδόν, ὁ πρὸς ταῖς κλήσεσι (μ) τεταγμένος, ἀθρόους τοὺς κλητοὺς ἰδών, ἔνυξε προσελθὼν τὸν βασιλέα. καὶ μόλις διεγείρας, ὑπέδειξε τὸν τῆς συμποσίας καιρὸν ἤδη παρατρέχοντα, τὸν περὶ τούτων λόγον ποιούμενος. ὃν ὁ βασιλεὺς λογισάμενος, καὶ τραπεὶς εἰς τὸν πότον, ἐκέλευσε τοὺς παραγεγονότας (ν) εἰς τὴν συμποσίαν ἄντικρυς (ξ) ἀνακλιθῆναι αὐτοῦ.

MS.A. (α) ἐρχομένην (β) ἀφθόνως (γ) ταλαιπωρούντων (δ) ἡ λιτανεία ἐκτενῶς (ε) τὸν οὐρανόν. (ζ) Τὸ δὲ ἀπ' αἰῶνος κτίσμα χρόνου (η) εἰς τὸν (θ) κατηχέθη (ι) Οἵ τε (κ) μεγαλοσθενοῦς ἑαυτοῦ (λ) δεκάτης (μ) τεταγμένοις, (ν) ἐπὶ τὴν (ξ) ἀνακλῖναι

Interp. LAT.

CAP. V.

Tunc vocans Hermonem præpoſitum elephantorum curæ, gravi plenus irâ & bile, omninò immutabilis, juſſit, in ſequenti die, largis pugillis thure, & vino multo puro omnes potare elephantos, qui erant numero quingenti; & efferatos copioſâ potionis præbitione immittere in occurſum mortis Judæorum. 1 *Ille quidem hæc præcipiens vertit ſe ad convivium, congregans eos maximè ex amicis, & exercitu, qui infenſi erant Judæis. Præpoſitus autem elephantorum, Hermon, quod præceptum erat, aptè perficiebat.* 2 *Ac præterea miniſtri ad veſperam exeuntes, miſerorum manus ligabant, & reliquam ſibi moliebantur circa ipſos cautionem, crepuſculo matutino exiſtimantes ſimul accepturam gentem terminum mortis.* 3 *Qui autem omni protectione deſtituti videbantur gentibus Judæi, eò quòd undique premeret eos cum vinculis neceſſitas, omnipotentem Dominum, & omnipotentiæ dominantem miſericordem Deum ſuum, & patrem, inceſſabili clamore omnes cum lachrymis invocabant, orantes ut removeret impium quod contra ſe conſilium, & ipſos liberaret cum magnifica præſentia, ex ea quæ ad pedes erat in promptu morte.* 4 *Ergò horum quidem ſupplicatio aſſiduè aſcendebat in cœlum: Hermon autem, cum immites elephantos potâſſet, repletos multâ præbitione vini, & thure ſaturatos, diluculò ad aulam affuit, ut hæc nuntiaret regi.* 5 *Hanc autem ab æterno tempore creaturam bonam in nocte & die conceſſam ab eo qui gratificatur omnibus quibuſcunque ipſe voluerit, ſomni partem miſit ad regem:* 6 *Et jucundiſſimâ & profundâ detentus operatione Domini, injuſto quidem propoſito valdè fraudatus, & ab irrevocabili cogitatione magnificè deceptus.* 7 *Judæi autem præſignatam horam fugientes ſanctum laudabant Deum ſuum: & iterum rogabant eum qui facilè reconciliatur, ut demonſtraret robuſtiſſimæ ſuæ manûs potentiam gentibus ſuperbis.* 8 *Cùm autem media jam ferè eſſet decima hora, qui ad vocationes erat ordinatus, confertos videns vocatos, pupugit accedens, regem. Et, cùm vix excitâſſet, oſtendit compotationis tempus jam præterire, eam quæ de his rebus ſolet, rationem faciens. Quam rex reputans, & verſus ad convivium juſſit eos qui venerant ad compotationem, accumbere coram ſe.* 9

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܗ *

1 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible] 4 [illegible] 5 [illegible] 6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible]

CAP. V.

Tunc vocatum Hermonem elephantorum præfectum ac ducẽ, curã eorum habere multã juſſit rex, utpote excandeſcens irâ furoréque incomprehenſibili: dixit ei; Craſtino die omnibus Elephantis (erant autem numero quaſi quingenti) thus merúmque multum da bibendum; calefactos potu multo uſque ad ebrietatem, ut induceret in Judæos immitterétque, ut corrumperent eos ac perderent. 1 Quæ cùm præcepiſſet, converſus eſt ad convivium, vocatis amicis & magnatibus quibus maximè odio erant Judæi. 2 magiſter autem elephantorum nomine Arheret, fecit quod Hermoni præceptum fuerat. Miniſtríque ipſorum 3 ſingulis veſperis egreſſi, ligabant manus afflictorum illorum ac miſerorum, ſolicitè cuſtodientes ipſos cum omni cautione, ſperantes expectantéſque manè abſolutum iri omnium ipſorum interitum. Judæi autem, quibus gen- 4 tes ne minimùm quidem ulla ex parte auxilium eſſe putabant, propter vincula, anguſtiáſque ipſorum amaras, clamantes ſupplicabant orabántque ſine requie, coram Deo omnipotente, Dominóq; omnium virtutum, Deo miſericorde ac patre, cum ſuſpiriis lachrymíſquè multis, ut eriperet ipſos à mente cogitatio réque mala quam in eos agitabant, & ſalutem ſuam in ipſis palàm oſtenderet, liberans eos à morte amara, quæ ipſis parata erat. Horum igitur oratio continuò 5 aſcendebat. Hermo autem elephantos miſereri neſcios potavit ad ebrietatem vino thure mixto: Manéque diei ad aulam venit, hoc ipſum regi ſignificaturus. Miſericors autem regum Rex, 6 ſoporem regi injecerat, ut à veſpera ad horam uſque nonam gravi ſomno dormiret, faciente omnium Dominatore. Itaque tempus perdendis ipſis 7 ſtatutum multùm moratus eſt, irrito conſilio illo ſublimi ac arroganti. Judæi autem ab hora ſibi poſita libe- 8 ratos ſe videntes, confitebantur laudéſque Deo ſuo canebant, ampliùs ſupplicando petentes à Miſericorde, ut perfectè ipſis reconciliatus brachii ſui virtutem & auxilium oſtenderet notámque faceret, in gentes ſuperbas & arrogantes. Inſtante igitur horâ de- 9 cimâ, videns magiſter domûs omnes à rege vocatos ad convivium adeſſe, accedens fodicavit regis latus, víxque experrectum monuit horam convivii adeſſe, de omnibus ſermone injecto, quæ rex facere cogitaverat: qui his auditis, ad convivium profectus, qui aderant convivio è ſui regione accumbere juſſit,

---

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γ'.

10 Οὗ καὶ γενομένου, παρῄνει εἰς εὐωχίαν δόντας ἑαυτούς, τὸ παρὸν τῆς συμποσίας ἐπὶ πολὺ γεραιρομένους εἰς εὐφροσύνην καταθέσθαι μέρος. 11 Ἐπὶ πλεῖον δὲ (α) προβαινούσης τῆς ὁμιλίας, τὸν Ἕρμωνα (β) μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεύς, μετὰ (γ) πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπυνθάνετο, τίνος ἕνεκεν αἰτίας 12 (δ) εἰάθησαν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν παροῦσαν ἡμέραν περιβεβιωκότες. Τοῦ δὲ ὑποδείξαντος (ε) νυκτὸς τὸ προσταγὲν ἐπὶ τέλος ἠγηοχέναι, καὶ τῶν φίλων αὐτῷ προσμαρτυρησάντων, τὴν ὠμότητα χείρο- 13 να (ζ) Φαλάριδος ἐσχηκὼς ἔφη, (η) Τῷ τῆς σήμερον ὕπνῳ χάριν ἔχειν αὐτούς· Ἀνυπερθέτως δὲ εἰς τὴν (θ) ἐπιτέλλουσαν ἡμέραν κατὰ τὸ ὅμοιον ἑτοίμασον τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ τὸν τῶν ἀθεμίτων Ἰουδαίων 14 ἀφανισμόν. Εἰπόντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἱ παρόντες ὁμοῦ (ι) συναινέσαντες, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε. καὶ οὐχ οὕτως εἰς ὕπνον κατεχρήσατο τὸν 15 χρόνον τῆς νυκτός, ὡς εἰς τὸ παντοίους μηχανᾶσθαι τοῖς ταλαιπώροις δοκοῦσιν ἐμπαιγμούς. Ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐκεκράγει ὄρθριος, καὶ τὰ θηρία καθωπλικὼς ὁ Ἕρμων ἐν τῷ μεγάλῳ περιστύλῳ διεκίνει. τὰ δὲ κατὰ τὴν πόλιν πλήθη συνήθροιστο πρὸς τὴν οἰκτροτάτην θεωρίαν, προσδο- 16 κῶντα τὴν πρωΐαν μετὰ σπουδῆς. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι κατὰ τὸν ἀμερῆ ψυχουλκούμενοι χρόνον, (κ) πολυδάκρυον ἱκετείαν ἐν μέλεσι γοεροῖς τείνοντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἐδέοντο τοῦ μεγίστου 17 θεοῦ, πάλιν αὐτοῖς βοηθῆσαι συντόμως. (λ) Οὔπω δὲ ἡλίου βολαὶ (μ) κατεσπείροντο, καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομένου, ὁ Ἕρμων παραστάς, (ν) ἐκάλει πρὸς τὴν ἔξοδον, (ξ) ὑποδεικνύων τὸ πρόθυ- 18 μον τοῦ βασιλέως ἐν ἑτοίμῳ κεῖσθαι. Τοῦ δὲ ἀποδεξαμένου καὶ καταπλαγέντος ἐπὶ τῇ (†) παρανόμῳ ἐξόδῳ, κατὰ (ο) πᾶν ἀγνωσίᾳ κεκρατημένος ἐπυνθάνετο, (π) τί τὸ πρᾶγμα ἐφ' οὗ τοῦτο αὐτῷ μετὰ σπουδῆς τετέλεσται. τοῦτο δὲ ἦν (ρ) ἡ ἐνέργεια τοῦ πάντα δεσπόζοντος θεοῦ, τῶν πρὶν αὐτῷ μεμη- 19 χανημένων λήθην κατὰ διάνοιαν ἐντεθεικότος. (σ) Ὁ δὲ Ἕρμων ὑπεδείκνυε καὶ πάντες οἱ φίλοι, 20 τὰ θηρία καὶ τὰς δυνάμεις (τ) ἡτοιμάσθαι βασιλεῦ κατὰ τὴν σὴν ἐκτενῆ πρόθεσιν. Ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι πληρωθεὶς βαρεῖ χόλῳ, διὰ τὸ περὶ τούτων προνοίᾳ θεοῦ (υ) διεσκεδάσθαι πᾶν αὐτοῦ 21 (φ) τὸ νόημα, ἐνατενίσας μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν, (χ) Εἴ σοι γονεῖς παρῆσαν ἢ παίδων (ψ) γοναί, τήνδε θηρσὶν ἀγρίοις ἐσκεύασα (ω) ἂν δαψιλῆ θοίναν, ἀντὶ τῶν ἀνεγκλήτων, ἐμοὶ καὶ προγόνοις ἐμοῖς ἀποδεδειγμένων ὁλοσχερῆ βεβαίαν πίστιν (α) ἐξόχως, Ἰουδαίων. καίπερ εἰ μὴ διὰ τὴν τῆς συντρο- 22 φίας (β) στοργὴν καὶ τῆς χρείας, τὸ ζῆν ἀντὶ τούτων ἐστερήθης. Οὕτως ὁ Ἕρμων ἀπροσδόκητον (γ) καὶ ἐπικίνδυνον ὑπήνεγκεν ἀπειλήν, καὶ τῇ ὁράσει καὶ τῷ προσώπῳ συνεστάλη. ὁ καθεὶς δὲ τῶν φίλων σκυθρωπῶς ὑπεκρέων, τοὺς συνηθροισμένους ἀπέλυσεν ἕκαστον ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀσχολίαν.

MS. A. (α)* προσκοπτούσης (β) προσκαλεσάμενος (γ)* πικρίας (δ) εἰάθησαν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν περιοῦσαν (ε) ἐπὶ νυκτὸς (ζ) Φαλάριδος (η) Τὸ (θ) ὑποστέλλουσαν (ι)* συνεσαίνοντες, (κ) πολύδακρυν (λ) Οὔπου (μ) κατεπείροντο, (ν) ἐπεκάλει (ξ) ὑποδείγνυει (†) ἀνόμῳ (ο) πάντα (π)* ὅτι τὸ διεσκεμμένον ἐπ' αὐτῷ (ρ) ἐνέργημα (σ) Ὑπεδείκνυεν ὁ Ἕρμων (τ) ἡτοίμασαι (υ) διεσκέδασεν (φ) νόημα, (χ) Ὅπου γονεῖς (ψ) γονοί, (ω) δαψιλῆ (α)* ἐξόχωσιν (β) στοργῆς (γ) ἐπικίνδυνον

Interp. LAT.

Quod etiam cùm factum eſſet, hortabatur, ut epulis ſeſe dantes præſentem compotationis partem multùm celebrantes in lætitia inſumerent. 10 *Longiùs autem procedente convivio, Hermonem accerſens rex, cum acerbis minis interrogabat, quam ob cauſam permiſſi eſſent Judæi præſentem diem ſuperſtites agere.* 11 *Illo autem oſtendente, noctis, quod præceptum erat, ſe ad finem perduxiſſe, & amicis ei teſtimonium dantibus; ille deteriorem Phalaridis crudelitatem habens, dixit; Hodierno ſomno gratiam habeant illi.* 12 *Sine dilatione autem in advenientem diem ſimiliter para elephantos ad ſceleſtorum Judæorum perditionem.* 13 *Cùm dixiſſet autem rex; ultrò omnes qui aderant cum gaudio ſimul collaudantes, in propriam domum unuſquiſque reverſus eſt. Neque tam in ſomno inſumpſerunt tempus noctis, quàm in excogitandis omnis generis ludibriis in eos qui miſeri videbantur.* 14 *Nuper autem gallus cantaverat matutinus, & beſtias cùm armâſſet Hermon, in magno porticu concitabat. Turbæ autem quæ in civitate, convenerant ad maximè miſerabile ſpectaculum, expectantes auroram cum aviditate.* 15 *Judæi autem ad inviſibile tempus animo ſuſpenſi lachrymoſâ ſupplicatione in canticis luctuoſis tendentes manus in cœlum orabant ſummum Deum, ut rurſus ipſis auxiliaretur brevi.* 16 *Nondum autem Solis radii diſſeminabantur, & rege amicos admittente, Hermon adſtans vocabat ad exitum, oſtendens propoſitum regis in promptu eſſe.* 17 *Ille autem, cùm percepiſſet, & obſtupuiſſet ſuper iniquo exitu, ignoratione prorſùs detentus interrogabat, quodnam negotium eſſet, pro quo id ei cum feſtinatione confectum eſſet. Hoc autem erat opus omnium dominantis Dei, eorum quæ anteà ipſi excogitata erant, oblivionem in mentem immitentis.* 18 *Hermon autem ſuggeſſit, & omnes amici, beſtias, & exercitus paratos eſſe, ô rex, juxta tuum inſtans propoſitum.* 19 20 *Ille autem ſuper his quæ dicta erant, repletus bile, eò quòd omnis ejus de his cogitatio per Dei providentiam diſſipata eſſet, intuens cum minis dixit; Si tibi parentes eſſent, aut filiorum fœtus: hunc beſtiis ferocibus apparâſſent copioſum cibum pro inculpatis, & qui majoribus meis perpetuam firmam fidem eximiè præſtiterunt, Judæis. Atqui, niſi intercederet communis educationis amor & utilitatis ratio; vitâ pro his privatus eſſes.* 21 *Ita Hermon improviſam & periculoſam ſubiit comminationem, & aſpectu & vultu demiſſus fuit. Unuſquiſque autem amicorum mœſtè tabeſcens, eos qui congregati erant, dimiſerunt unumquemque ad proprium negotium.* 22

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

10 11 [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible]

10 * Ad hilaritatem eos provocans. 11 Cùm autem ſerò eſſet, potúſque ac ſermo multùm proceſſerat, vocatum Hermonem cum ira dura interrogavit rex, quâ cauſâ evaſiſſent Judæi diem interitui ipſorum deſtinatam. Qui reſpon- 12 dens dixit ei; Quicquid imperaveras paratum in promptu erat: teſtantibus amicis, ita ſe rem habere. Is, his auditis, mentem altam ſuperbámque non demittens, auſus eſt dicere eis; Hodierni diei gratiam ſomno imputent: Cras ſine obſtaculo quæ juſſus es pa- 13 ra, ſintque in promptu elephanti, corrumpendis perdendíſque Judæis. Quæ 14 cùm rex præcepiſſet, læti magnates, ad ſuas quiſque ædes diſcedentes, præ ſolicitudine curâque quâ affecti erant, quomodo Judæos funditùs perderent, ſomnum capere non potuerunt. Cúmque 15 gallus ceciniſſet, propéque eſſet ut illuceſceret, Hermo, inſtructis elephantis ad januam regiæ acceſſit, coactâ totâ civitate ad ſpectandum iniquitatem quæ parata erat ut Judæis accideret, manè diei. Judæi autem 16 horam interitui ſuo ſtatutam inſtare videntes, flentes lachrymis multis manibus ad cœlum paſſis, cum clamore petebant à Deo magno ac potenti, ut citò ipſis auxilium feſtinaret. Rex 17 autem, cùm ante ſolis Ortum ſurrexiſſet, amicóſque expectaret, accedens Hermo traduxit coram eo omnes elephantes, accinctos armatóſque ſecundùm præceptum regis. Quos cùm vi- 18 deret, in omnibus cogitatione cæcus, quaſi mirabundus obſtupuit de exceſſu malorum: Quæſivítque ab eis, num quicquid præceperat ſtudioſè factum eſſet: Quod Dei ductu factum eſt, oblivionem eorum quæ præmeditatus fuerat menti ejus injicientis, Hermo autem cum amicis, accedens 19 dixit regi; Quicquid præcepiſti paratum eſt, ac in promptu, ſive elephantes, ſive copiæ. Ille autem, cùm hæc 20 ab ipſis audiviſſet, irâ magnâ repletus eſt, ita volente Dei miſericordiâ qui totum ejus conſilium irritum fecit. Aſperéque Hermonem intuens, increpanſque verbis duris; dixit ei; Si propinqui tui & de genere tuo fu- 21 iſſent, tam immiſericorditer potâſſes elephantes ac inebriâſſes, ut in amicos mihi charos ac in omnibus fideles Judæos? Quod niſi multa mihi eſſet in omnes humanitas, pro eis tuam vitam perdidiſſes. Itaque Hermo, ut 22 qui non longè ſed parùm à morte aberat, valdè territus eſt, immutato colore, magnóſque illos ſpiritus depoſuit: videntéſque hæc amici ſubduxerunt ſe præ timore magno, dimittentes populum qui cum ipſis erat, ad ſuum quemque locum & negotium.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Γ'.

23 Οἵ τε Ἰουδαῖοι τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀκούσαντες, τὸν ἐπιφανῆ θεὸν καὶ βασιλέα τῶν (α) βασιλέων
24 ᾔνουν, καὶ τῆσδε τῆς βοηθείας αὐτοῦ τετευχότες. Κατὰ δὲ (β) τούτους τοὺς νόμους ὁ βασιλεὺς
συστησάμενος (γ) πάλιν τὸ συμπόσιον, εἰς εὐφροσύνην τραπῆναι παρεκάλει. Τὸν δὲ
Ἕρμωνα προσκαλεσάμενος μετὰ ἀπειλῆς εἶπε, Ποσάκις (δ) σοι δεῖ περὶ τούτων αὐτῶν (ε) προστάττειν
ἀθλιώτατε, τοὺς ἐλέφαντας ἔτι καὶ νῦν καθόπλισον εἰς τὴν αὔριον ἐπὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων
25 ἀφανισμόν. Οἱ δὲ συνανακείμενοι συγγενεῖς τὴν (ζ) ἄστατον διάνοιαν αὐτοῦ θαυμάζοντες, προεφέροντο
τάδε, Βασιλεῦ, μέχρι τίνος (η) ὡς ἀλόγους ἡμᾶς διαπειράζεις, προστάσσων ἤδη τρίτον
αὐτοὺς ἀφανίσαι, καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκ μεταβολῆς ἀναλύων (θ) τὰ σοὶ δεδογμένα;
26 Ὧν χάριν ἡ πόλις διὰ τὴν προσδοκίαν ὀχλεῖ· καὶ πληθύουσα συστροφαῖς, ἤδη καὶ
27 κινδυνεύει πολλάκις διαρπασθῆναι. Ὅθεν ὁ κατὰ πάντα Φάλαρις βασιλεὺς ἐμπληθυνθεὶς
ἀλογιστίας, καὶ τὰς γινομένας πρὸς ἐπισκοπὴν τῶν Ἰουδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολὰς τῆς ψυχῆς
28 παρ' οὐδὲν ἡγούμενος, Ἀτελέστατον (ι) ἐβεβαίωσεν ὅρκον, ὁρισάμενος τούτους μὲν ἀνυπερθέτως
πέμψειν εἰς ᾅδην, ἐν γόνασι καὶ ποσὶ θηρίων ᾐκισμένους, ἐπιστρατεύσαντα δὲ ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν,
ἰσόπεδον πυρὶ καὶ δόρατι (κ) θήσεσθαι διὰ τάχους, καὶ τὸν ἄβατον (λ) αὐτῶν ἡμῖν ναὸν πυρὶ
(μ) πρηνέα ἐν τάχει, καὶ τῶν συντελούντων ἐκεῖ (ν) θυσίας ἔρημον τὸν ἅπαντα χρόνον καταστήσειν.
29 Τότε περιχαρεῖς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς, μετὰ πίστεως διέτασσον τὰς
30 δυνάμεις ἐπὶ τοὺς εὐκαιροτάτους τόπους τῆς πόλεως πρὸς (ξ) τήρησιν. Ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης, τὰ
θηρία σχεδὸν (ο) εἰπεῖν εἰς κατάστημα μανιῶδες ἀγηοχώς, εὐωδεστάτοις πόμασιν (π) οἴνου λιβανωμένοις
φοβεραῖς κατεσκευασμένα σκευαῖς, περὶ τὴν ἕω, τῆς πόλεως ἤδη πλήθεσιν ἀναριθμήτοις
κατὰ τοῦ ἱπποδρόμου (ρ) καταμεμεστωμένης, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν, ἐπὶ τὸ προκείμενον
31 ὤτρυνε τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ ὀργῇ βαρείᾳ γεμίσας δυσσεβῆ φρένα, παντὶ τῷ βάρει σὺν τοῖς
θηρίοις ἐξώρμησε, βουλόμενος ἀτρώτῳ καρδίᾳ καὶ κόραις ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τὴν ἐπίπονον
32 καὶ ταλαίπωρον τῶν προσεσημασμένων καταστροφήν. Ὡς δὲ τῶν ἐλεφάντων ἐξιόντων
περὶ πύλην, καὶ τῆς (σ) συνεπομένης ἐνόπλου δυνάμεως, τῆς τε τοῦ πλήθους πορείας κονιορτὸν
ἰδόντες, καὶ βαρυηχῆ θόρυβον ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, ὑστάτην βίου ῥοπὴν αὐτοῖς ἐκείνην
δόξαντες εἶναι τὸ τέλος

MS.A. (α) βασιλευόντων (β) τοὺς αὐτοὺς νόμους (γ) * παντὸ (δ) δὲ δεῖ σοι περὶ (ε) σοι προστάττειν (ζ) ἀσταθῆ (η) ὡς ἡμᾶς (θ) * τὰς οἰκίας δεδογμένα; (ι) βεβαίως (κ) σήσεσθαι (λ) ἡμῖν αὐτῶν (μ) πρὴν ἐν τάχει τῶν (ν) θυσίαν εἰς τὸν (ξ) τὴν τήρησιν (ο) ὡς εἰπεῖν εἰς κατάστημα (π) οἴνῳ λελιβανωμένῳ φοβερῶς κεκοσμημένα κατασκευαῖς, (ρ) καταμεμεστωμένοις, (σ) ἑπομένης

Interp. L A T.

At Judæi, cùm audiſſent ea quæ à rege, præſentem Deum, & regem regum 23
laudabant, hoc etiam ipſius auxilium aſſecuti. Verùm ſecundùm has ipſas 24
leges rex iterum conſtituens convivium, hortabatur ad lætitiam ſe converterent.
Accerſito autem Hermone, cum minis dixit; Quoties tibi de his ipſis
præcipiendum eſt infœliciſſime? Elephantos adhuc etiam nunc arma in craſtinum
ad Judæorum perditionem. Cognati autem, qui ſimul diſcumbebant, inconſtantem 25
illius mentem admirantes, proferebant hæc; Rex, uſquequò nos tanquam
ſtolidos pertentas, præcipiens jam tertiò illos deleri, & iterùm in rebus
ipſis, mutatione diſſolvens ea quæ tibi decreta ſunt? Quamobrem civitas 26
propter expectationem tumultuatur, & plena coitionum, jam etiam periclitatur
ſæpe (o) diripi. Quocircà rex in omnibus Phalaris impletus ſtoliditate, 27
& factas in ſe ad viſitationem Judæorum mutationes animi pro nihilo ducens,
Impium confirmavit juramentum, ſtatuens hos quidem ſine dilatione 28
mittere in infernum, genibus & pedibus ferarum cruciatos: exercitu autem
ducto contra Judæam, ſolo illam æquaturum igne & haſtâ velociter, & invium
illorum nobis templum igne citò proſtraturum, & ab illic ſacrificantibus
vacuum facturum. Tunc læti diſcedentes amici & cognati, cum fide 29
diſpoſuerunt exercitus opportuniſſimis locis civitatis ad cuſtodiam. Elephantorum 30
autem præpoſitus, cùm feras, quaſi, ut ita dicam, ad inſanam habitudinem
adduxiſſet, odoratiſſimis potionibus vini cum thure miſti horribilibus præparationibus
præparatas, circa auroram, civitate jam turbis innumerabilibus
ad hippodromum refertâ, ingreſſus aulam, ad id quod propoſitum erat, incitavit
regem. Ille autem gravi irâ impletus impium cor, omni mole cum feris 31
exiliit, volens immiti corde, etiam pupillis oculorum ſpectare ærumnoſam
& miſeram eorum qui jam dicti ſunt, ſubverſionem. Ut autem elephantorum 32
exeuntium circa portam, & ſubſequentis armati exercitûs, & multitudinis
euntis pulverem viderunt, & graviſonum tumultum audierunt Judæi,
ultimum illud vitæ momentum finem ſibi eſſe putantes

Verſio *S Y R I A C A* cum Interpretatione *L A T I N A.*

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]

Judæi autem, acceptis regis verbis, 23
cantabant confitebantúrque Domino
Deo regum Regi, qui ipſos reſpexerat,
eíſque auxilio fuerat. Rex hinc diſcedens, 24
ad convivium cum omnibus
amicis profectus, vocato Hermoni dixit
iratus; Quoties præcipiet quis tibi
de his quæ ſpectant ad miſeros
iſtos? Abi, para elephantos,
ut in craſtinum in promptu ſint perdendis
exterminandíſque Judæis. Amici 25
autem cognatíque ejus, qui cum
eo accumbebant, mentem ejus turbatam
ſenſúmque inſtabilem videntes,
reſpondentes, dixerunt ei; Quouſque
nos tentas ô rex! Jam tertiò
perdi eos jubes, qui denuò præcepta
ipſe tua ſolvis: Coactâ etiam 26
civitate ad hoc, & conturbatione
quotidianâ deſolationi univerſæ propinquâ.
Rex, his auditis, elatione ſuperbiâq; 27
plenus, omnióq; cæcus animi,
& obliviſcens auxilia Judæis olim
facta, quibus ter irritum factum fuerat
hactenus conſilium ejus, Irritum juramentum 28
jurans, dixit; Cras ante
omnia, ad inferos eos mittam, cum
patribus & liberis, obtritis furore
conculcationis pedum elephantorum.
Prætereà in Judæam aſcendens, gladio
& igne eam ſtatim peſſundabo ac perdam,
planitieíque æquabo, templúmque
in quod mihi ingreſſum negârunt
comburam igne ſtatim, locúmque ubi
afferunt oblationes, ad inſtar deſerti
deſolabo in perpetuum. Tunc amici 29
cognatíque ejus læti ab ipſo diſcedentes,
quòd, audientibus ipſis, perditurum
ſe eos juramento affirmâſſet.
euntes parârunt congerúntque copias
in plateis civitatis, ut cuſtodirent Judæos.
Præfectus autem elephantis, 30
prout juſſus erat, potando eos inebriavit,
meróque cum thure incenſos in
plateam magnam civitatis adduxit. Populóque
multo extra civitatem coacto,
ad ſpectaculum impium, ingreſſus
præfectus ille elephantis aulam
regis, dixit ei; incendens mentem
ejus. Is autem audiens repletus eſt 31
irâ & furore cogitationéque impiâ,
totúmque cum elephantis exercitum
ducens, omnémque ejus apparatum,
egreſſus eſt, corde duro oculóque
malo intueri cupiens & videre
mortem, malúmque miſerorum & afflictorum.
Egreſſis autem civitatis portam 32
elephantis, hærentéque ipſis populo
multo, cùm viderent Judæi pulverem
quem multus aſcendebat, clamorémque
tumultûs invaleſcentis, putabant
horam fini ſuo abſolvendo adeſſe.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Γ'.

33 Τῆς ἀθλιωτάτης προσδοκίας, εἰς οἶκτον καὶ γόοις τραπέντες, κατεφίλουν ἀλλήλους περιπλεκόμενοι
τοῖς συγγενέσιν ἐπὶ τοὺς τραχήλους ἐπιπίπτοντες, γονεῖς παισὶ καὶ μητέρες νεάνισιν,
34 Ἕτεραι δὲ νεογνὰ πρὸς μαστοὺς ἔχουσαι βρέφη τελευταῖον ἕλκοντα γάλα. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ
35 τὰς ἔμπροσθεν αὐτῶν γεγενημένας ἀντιλήψεις ἐξ οὐρανοῦ συνιδόντες, πρηνεῖς ὁμοθυμαδὸν
ῥίψαντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ νήπια χωρίσαντες τῶν μαστῶν, ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα,
36 τὸν τῆς (α) ἁπάσης δυνάμεως δυνάστην Ἱκετεύοντες, οἰκτεῖραι μετ' ἐπιφανείας αὐτοὺς ἤδη πρὸς
πύλαις ᾅδου καθεστῶτας.

MS. A. (α) ἁπάσης * δυνάστην

ΚΕΦ. ϛ'.

1 Ἐλεάζαρος δέ τις ἀνὴρ ἐπίσημος τῶν ἀπὸ τῆς (α) χώρας ἱερέων, ἐν πρεσβείῳ τὴν ἡλικίαν ἤδη
λελογχὼς, καὶ πάσῃ τῇ κατὰ τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημένος, τοὺς περὶ αὐτὸν καταστείλας πρεσβυτέρους
2 ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἅγιον (β) θεὸν προσηύξατο τάδε· Βασιλεῦ μεγαλοκράτωρ, (γ) ὕψιστε, παντοκράτωρ
θεὲ, τὴν πᾶσαν διακυβερνῶν ἐν οἰκτιρμοῖς κτίσιν, ἔπιδε ἐπὶ Ἀβραὰμ σπέρμα,
(δ) ἐπὶ ἡγιασμένου τέκνα Ἰακὼβ, μερίδος ἡγιασμένης σου λαὸν ἐν ξένῃ γῇ ξένον ἀδίκως (ε) ἀπολλύμενον,
3 πάτερ. Σὺ Φαραὼ πληθύνοντα ἅρμασι, (ζ) τὸν πρὶν Αἰγύπτου ταύτης δυνάστην, ἐπαρθέντα
ἀνόμῳ θράσει καὶ γλώσσῃ (η) μεγαλορρήμονι, σὺν τῇ ὑπερηφάνῳ στρατιᾷ ποντοβρόχους ἀπώλεσας,
4 φέγγος ἐπιφάνας ἐλέους Ἰσραὴλ γένει. Σὺ τὸν ἀναριθμήτοις δυνάμεσι γαυρωθέντα
Σενναχηρεὶμ βαρὺν Ἀσσυρίων βασιλέα, δόρατι τὴν πᾶσαν ὑποχείριον ἤδη λαβόντα
γῆν, καὶ μετεωρισθέντα ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου πόλιν, βαρέα λαλοῦντα κόμπῳ καὶ (θ) θράσει,
5 δέσποτα ἔθραυσας, ἔκδηλον δεικνὺς ἔθνεσι πολλοῖς τὸ σὸν κράτος. Σὺ τοὺς κατὰ τὴν Βαβυλωνίαν
τρεῖς ἑταίρους πυρὶ τὴν ψυχὴν αὐθαιρέτως δεδωκότας εἰς τὸ μὴ λατρεῦσαι τοῖς
κενοῖς, διάπυρον δροσίσας κάμινον, (ι) ἐρρύσω μέχρι τριχὸς ἀπημάντους, (κ) φλόγα πᾶσιν
6 ἐπιπέμψας τοῖς ὑπεναντίοις. Σὺ τὸν διαβολαῖς φθόνου λέουσι κατὰ γῆς ῥιφέντα θηρσὶ
(λ) βορὰν Δανιὴλ εἰς φῶς ἀνήγαγες ἀσινῆ. Τόν τε βυθοτρεφοῦς ἐν γαστρὶ κήτους Ἰωνᾶν τηκόμενον
ἀφειδῶς, ἀπήμαντον πᾶσιν οἰκείοις ἀνέδειξας, πάτερ.

MS. A. (α) χώρας Ἰουδαίων, ἐν (β) θεὸν, καὶ προσηύξατο (γ) ὕψιστα, (δ) ἐπ' (ε) ἀπολλύμενον * ὑπὸ Φαραὼ (ζ) τὸν πρὶν (η) μεγαλορήμονα, (θ) θράσει, σὺ δέσποτα (ι) * ἐρρύσω (κ) φλόγα * σιν (λ) βορὰ (μ) ἀφειδῶν,

Interp. L A T.

Miſerrimæ expectationis, ad miſerationem & gemitus converſi, oſculaban- 33
tur ſe invicèm complicati cognatis, ſuper colla procidentes, parentes pueris,
& matres puellis, Aliæ autem nuper genitos ad ubera habentes infantes 34
ultimum ſugentes lac. Veruntamen & quæ ſibi anteà præbita eſſent 35
de cœlo auxilia, conſcii, pronos unanimiter ſe projicientes, & ſeparatis
infantibus ab uberibus, exclamaverunt voce magnâ valdè, omnis potentiæ
Dominum Suppliciter orantes, ut ipſorum cum præſentia miſereretur, qui 36
jam ad portas inferni eſſent.

C A P. V I.

ELeazarus autem quidam, vir inſignis, ex iis, qui de regione, ſacerdotibus, 1
in ſenio jam ætatem ſortitus, & omni virtute ad vitam pertinente
ornatus, eos qui circa ſe cohibens presbyteros ab invocando ſancto Deo,
precatus eſt hæc: Rex magnipotens, altiſſime, omnipotentes Dee, qui 2
creaturam omnem in miſerationibus gubernas, reſpice in ſemen Abraham, in
filios ſanctificati Jacob, ſanctificatæ portionis tuæ populum in peregrina
terra peregrinum injuſtè pereuntem, pater. Tu Pharaonem abundantem curribus, 3
olim hujus Ægypti dominum elatum iniquâ audaciâ, & linguâ magniloquâ
cum ſuperbo exercitu (p) demerſos ponto perdidiſti, oſtenſo lumine
miſericordiæ generi Iſrael. Tu innumerabilibus exercitibus exultantem 4
Sennacherim gravem Aſſyriorum regem, qui haſtâ univerſam jam ſubjugârat
terram, & elatus ſuper ſanctam civitatem tuam gravia loquebatur faſtu,
& audaciâ, (q) Domine, fregiſti, manifeſtò oſtendens gentibus multis potentiam
tuam. Tu tres illos, qui in Babylonia, ſocios, qui ſpontè animam 5
igni dederant, ne ſervirent vanis, ignitum irrorans caminum liberâſti
uſque ad capillum illæſos, flammâ immiſſâ in omnes adverſarios. Tu 6
calumniis invidiæ per terram leonibus projectum feris cibum Danielem in
lucem revocâſti incolumem. Et in ventre ceti in mari educati durè liqueſcentem
Jonam, illæſum omnibus familiaribus oſtendiſti, pater.

Verſio *S Y R I A C A* cum Interpretatione *L A T I N A.*

33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]

Flentéſque lachrymis multis cognatos 33
quiſque ſuos oſculabatur, alter alterum
amplectentes. Alii lactentes parvulos 34
intuentes, flentes ipſis ingemiſcebant,
quibus hora inſtabat abſolutionis.
Auxilia autem & redemptiones 35
cælitùs olim ipſis factas recordantes,
omnéſq; in terram ſe projicientes, avulſiſque
ab uberibus maternis infantibus,
ſuſpirio & clamore magno & forti
eum qui quicquid vult poteſt, Invocabant, 36
ut ſibi in mortis janua poſitis
miſericordiâ multâ auxilio eſſet.

CAP. VI.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

ELeazar autem quidam ex primogenitis 1
ſacerdotum, vir inſignis, ſenex
annis, & in miniſterio cultûs Dei per
omnia abſolutus, Presbyteros qui ſecum 2
erant orare precaríque Deum
ſanctum juſſit: ipſe autem orans ſic
dixit; Rex potentiâ fortis, excelſe &
omnipotens, qui totam creaturam tuam
cum miſericordia gubernas, intuere
ac reſpice ſemen Abrahami, filióſque
Jacobi ſancti tui, partem ſanctam
quam elegiſti tibi, populum tuum
in terra peregrina hoſpitem, ac
pauperem, ſine cauſa impiè pereuntem.
Tu, Pater, Pharaonem potentem 3
illum Ægypti *regem*, qui multiplicaverat
ſibi currus, elatum & exaltatum
ſuperbiâ magnâ, linguâque
magna proferente, cum exercitu ſuo
forti & excelſo ſubmerſum profundo
mari perdidiſti, lucem miſericordiæ ſemini
Iſraëlis attollens. Tu Sennacheribum 4
Aſſyriæ regem, exaltantem ſe
gloriantémque de exercitu ſuo innumerabili,
qui ſubegerat ceperátque
terras multas, & contra civitatem tuam
ſanctam exaltans ſe, locutus eſt
verba blaſphema & ſuperba, contudiſti
& depreſſiſti Domine, oſtendens
populis multis potentiam ac robur tuum.
Tu tres illos in Babylonia viros, 5
qui tradiderunt ſeipſos igni comburendos,
ne colerent inania & vacua,
conſervâſti in fornace igneo, eduxiſtíque
integros & ſine noxâ uſque ad
pilum capilli, hoſtes autem ipſorum
flamma ignis combuſſit. Tu igitur 6
Danielem per calumniam in foveam
leonum projectum, ut exterminatus interiret,
in lucem ſine noxa produxiſti.
Et Jonam in profundum mare
projectum & à piſce devoratum, flentémque
coram te & orantem, auditâ
de ventre piſcis voce ejus, vivum
ſervâſti, & de ventre piſcis liberâſti,
oſtendens omnibus ſeculis, O pater!
virtutem tuam majeſtatémque.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γʹ.

7 Καὶ νῦν (α)μισύβρει, πολυέλεε, τῶν ὅλων (β)σκεπαστὰ, τὸ τάχος ἐπιφάνηθι (γ)τοῖς ἀπὸ Ἰσραὴλ γένους,
8 (δ)ὑπὸ δὲ ἐβδελυγμένων ἀνόμων ἐθνῶν ὑβριζομένοις. Εἰ δὲ ἀσεβείαις κατὰ τὴν ἀποικίαν ὁ βίος
ἡμῶν ἐνέσχηται, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ ἐχθρῶν χειρὸς, (ε)ὡς προαιρῇ δέσποτα ἀπόλεσον ἡμᾶς μόρῳ.
9 Μὴ τοῖς ματαίοις οἱ ματαιόφρονες εὐλογησάτωσαν ἐπὶ τῇ τῶν ἠγαπημένων σου ἀπωλείᾳ, λέγον-
10 τες, Οὐδὲ ὁ θεὸς αὐτῶν (ζ)ἐῤῥύσατο αὐτούς. Σὺ δὲ ὁ πᾶσαν ἀλκὴν καὶ δυναστείαν ἔχων ἅπασαν,
11 αἰώνιε, νῦν ἔπιδε· Ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς καθ' ὕβριν ἀνόμων ἀλόγιστον ἐκ τοῦ ζῆν (η) μεθισταμέ-
12 νους ἐν ἐπιβούλων τρόπῳ. Πτηξάτω δὲ ἔθνη σὴν δύναμιν ἀνίκητον σήμερον (θ)ἔντιμε, δύνα-
13 μιν ἔχων ἐπὶ (ι)σωτηρίᾳ Ἰακὼβ γένους. Ἱκετεύει σε τὸ πᾶν πλῆθος τῶν νηπίων καὶ οἱ τού-
των γονεῖς μετὰ δακρύων. Δειχθήτω πᾶσιν ἔθνεσιν ὅτι μεθ' ἡμῶν εἶ κύριε, καὶ οὐκ ἀπέστρε-
14 ψας τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν· Ἀλλὰ καθὼς εἶπας, (κ)Ὅτι οὐδ' ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν
15 αὐτῶν ὄντων (λ) ὑπερεῖδες αὐτοὺς, οὕτως ἐπιτέλεσον κύριε. Τοῦ δὲ Ἐλεαζάρου λήγοντος ἄρτι
τῆς προσευχῆς, ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς θηρίοις καὶ παντὶ τῷ τῆς δυνάμεως φρυάγματι κατὰ
16 τὸν ἱππόδρομον παρῆγε. Καὶ θεωρήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, μέγα εἰς οὐρανὸν ἀνέκραξαν, ὥστε καὶ
τοὺς παρακειμένους αὐλῶνας (μ) συνηχήσαντας, ἀκατάσχετον (ν) οἰμωγὴν ποιῆσαι παντὶ τῷ στρατοπέ-
17 δῳ. Τότε ὁ μεγαλόδοξος (ξ)παντοκράτωρ καὶ ἀληθινὸς θεὸς, ἐπιφάνας τὸ ἅγιον αὐτοῦ πρόσ-
ωπον, ἠνέῳξε τὰς οὐρανίους πύλας, ἐξ ὧν δεδοξασμένοι δύο φοβεροειδεῖς ἄγγελοι κατ-
18 έβησαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν τοῖς Ἰουδαίοις, Καὶ ἀντέστησαν, καὶ τὴν δύναμιν τῶν ὑπεναν-
τίων ἐπλήρωσαν ταραχῆς καὶ δειλίας, καὶ ἀκινήτοις ἔδησαν πέδαις. καὶ ὑπόφρικον καὶ τὸ τοῦ
19 βασιλέως σῶμα ἐγενήθη, καὶ λήθη τὸ θράσος αὐτοῦ τὸ βαρύθυμον ἔλαβε. Καὶ ἀπέστρεψαν
τὰ θηρία ἐπὶ τὰς συνεπομένας ἐνόπλους δυνάμεις, καὶ κατεπάτουν αὐτὰς καὶ (ο) ὠλόθρευ-
20 ον. Καὶ μετεστράφη τοῦ βασιλέως ἡ ὀργὴ εἰς οἶκτον καὶ δάκρυα ὑπὲρ τῶν ἔμπροσθεν αὐτῷ
21 (π)μεμηχανημένων. Ἀκούσας γὰρ τῆς κραυγῆς, καὶ συνιδὼν πρηνεῖς ἅπαντας εἰς τὴν ἀπώλειαν, δακρύσας
22 μετὰ ὀργῆς τοῖς φίλοις διηπειλεῖτο, λέγων, Παραβασιλεύετε, καὶ τυράννους (ρ) ὑπερβεβήκατε
ὠμότητι· καὶ ἐμὲ αὐτὸν τὸν ὑμῶν εὐεργέτην ἐπιχειρεῖτε τῆς ἀρχῆς ἤδη καὶ τοῦ πνεύματος μεθιστᾷν,
λάθρα μηχανώμενοι τὰ μὴ συμφέροντα τῇ βασιλείᾳ.

Interp. LAT.

Et nunc osor contumeliæ, multùm misericors, universorum protector, citò ap- 7
pareas his qui de genere Israel, qui contumeliis afficiuntur ab abominatis ini-
quis gentibus. Quòd si impietatibus per ipsam peregrinationem vita nostra 8
constricta est; cùm erueris nos de manu inimicorum, prout elegeris, Domine,
perde nos morte. Non vanis vana sapientes benedicant super dilectorum tuo- 9
rum perditione, dicentes; Neque Deus eorum liberavit eos. Tu autem, qui 10
omne robur, & potentiam omnem habes, æterne, nunc respice: Miserere no- 11
stri, qui per injustam inimicorum injuriam, è vita, more insidiatorum, submo-
vemur. Admirentur autem gentes invictam tuam potentiam hodiè, honorate, 12
qui potestatem habes ad salutem generis Jacob. Supplicat tibi universa mul-
titudo parvulorum, & horum parentes cum lachrymis. Pateat omnibus gentibus, 13
quòd nobiscum es, Domine, & non avertisti faciem tuam à nobis: Sed, sicut 14
dixisti, Neque cùm essent in terra inimicorum suorum, ipsos despecturum, sic per-
fice, Domine. Eleazaro autem finem jam faciente orationis, rex cum feris, & 15
toto exercitûs fremitu ad hippodromum accedebat. Et aspicientes Judæi, ve- 16
hementer exclamârunt in cœlum, ita ut adjacentes etiam convalles simul so-
nantes, continuum fletum facerent universo exercitui. Tunc magnificè glo- 17
riosus, omnipotens, & verax Deus, ostendens sanctam faciem suam, aperuit
cœlestes portas: è quibus incluti duo terribiles angeli descenderunt, mani-
festi omnibus, præterquàm Judæis: Et ex adverso steterunt, & exercitum 18
adversariorum impleverunt turbatione, & formidine, & immobilibus liga-
verunt compedibus. Atqui regis etiam corpus factum est horrens, & obli-
vio gravem ejus audaciam occupavit. Et converterunt se bestiæ super 19
subsequentes armatos exercitus, & conculcabant eos, & exterminabant.
Et versa est regis ira in misericordiam & lachrymas pro his quæ anteà 20
molitus fuerat. Audiens enim vociferationem, & videns præcipites o- 21
mnes ad perditionem, illachrymatus, cum ira amicis minabatur, dicens;
Regios transgredimini mores, & tyrannos superâstis crudelitate: & me be- 22
nefactorem vestrum aggredimini à principatu jam & spiritu removere, clàm
machinantes quæ non conferunt regno.

MS. A. (α) μισοῦβρει, (β) δικαστὰ, τάχος (γ) τοῖς ἁγίοις Ἰσραὴλ (δ) ὑπὸ βδελυγμένων (ε)* ὁ προαιρῇ (ζ) ἐρύσατο (η) μεθισταμένους (θ) * ἐντινιμε, δυνάμει (ι) σωτηρίαν (κ) Οὐδὲ ἐν (λ) ὑπερῖδον (μ) συνεχθήσαντας, (ν) πλὴν ποιῆσαι (ξ) καὶ παντοκράτωρ (ο) ὠλέθρευον. (π) μεμηχανευμένων. (ρ) ὑπερβεβηκότες

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
[illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Nunc igitur misericors Tu, qui omnia alis tuis protegis, nos semen Israëlis, in ignominia angustiísque magnis positos, intuere & respice, ignominiâ à gentibus impiis & immundis affectos. 7
Si peccata & errores nostri testimonium in nos tulerunt, ut ita moriamur; eripe nos Domine, de manu hostium nostrorum: Ipse autem, ut volueris, castiga & perde nos. 8
Ne laudent dementes idola sua vana de morte dilectorum tuorum, ne dicant; Ne Deum quidem potuisse ipsos adjuvare & liberare. 9
Tu autem, Domine, à quo omnis vis & omne robur est, indè ab ipso seculo, respice nunc Domine, 10
Et miserere nostrûm, sine causa per iniquos ac stultos pereuntium. 11
Sed manifestetur hodiè vis tua invicta, timorémque & commotionem gentibus istis injiciat, pungátque corda ipsorum, liberétque semen Israëlis. 12
Ecce enim, petit à te, supplicátque tibi multitudo infantium, propinquíque eorum cum lachrymis & fletu multo: notúmque omnibus gentibus fiat, te nobiscum esse Domino, nec avertisse vultum tuum à nobis: 13
Sed quomodo dixisti; Etiam cùm in terra hostium suorum sunt, non avertam vultum meum ab eis; sic præsta nobis Domine. 14
Cúmque finîsset Eleazar orationem suam, venit rex cum toto exercitu suo, copiísque quæ cum eo erant, ad locum ubi morabantur Judæi. 15
Quibus conspectis, clamârunt Judæi clamore magno usque ad cœlum, ita ut commoveretur tota terra, tremerentque omnes copiæ regis præ sono clamoris ipsorum. 16
Tum Dominus omnipotens, gloriâque magnus, Deúsque veritatis illustravit vultum suum sanctum, aperuítque portas cœli, & descenderunt angeli duo gloriosi & terribiles, omnibus invisi præterquam Judæis solis. 17
Stantésque è regione hostium, omnes copias exercitúmque ipsorum, timore commotionéque & trepidatione repletos, vinxerunt ligarúntque ut non moverent se. Motúmque & trepidationem corpori regis injecerunt, ita ut sensûs sui oblivisceretur sublimis & arrogans qui furore irâque incensus fuerat. 18
Conversi autem in copias ejus elephanti, conculcantes perdebant eos & occidebant. 19
Versúsque est furor regis in misericordiam, flevítque super omnibus quæ facere studuerat, paraverátque. 20
Audiens enim vocem clamoris ipsorum, vidénsque eos in facies projectos quasi interituros, flevit. 21
Iráq; in amicos accensus, dixit eis; Ipsos reges & tyrannos superavit malitia vestra: & vos quidem re agitis quo pacto benefactori vestro principatum auferatis. Videtis enim deficere mihi spiritum: & quæ regno bona non sunt, cogitatis. 22

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γʹ.

23 Τίς τοὺς κρατήσαντας ἡμῶν ἐν πίστει τὰ τῆς χώρας ὀχυρώματα, τῆς οἰκίας ἀποστήσας ἕκαστον ἀλόγως
24 ἤθροισεν ἐνθάδε; Τίς τοὺς ἐξ ἀρχῆς εὐνοίᾳ πρὸς ἡμᾶς κατὰ πάντα διαφέροντας πάντων ἐθνῶν, καὶ
τοὺς χειρίστους πλεονάκις ἀνθρώπων (α) ἐπιδεδεγμένους κινδύνους, οὕτως (β)ἀθέσμοις περιέβαλεν αἰκίαις;
25 Λύσατε, ἐκλύσατε ἄδικα δεσμά· εἰς τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης ἐξαποστείλατε, τὰ (γ)προπεπραγμένα
παραιτησάμενοι. Ἀπολύσατε τοὺς υἱοὺς τοῦ παντοκράτορος ἐπουρανίου θεοῦ ζῶντος, ὃς ἀφ' ἡμετέρων
μέχρι τοῦ νῦν προγόνων ἀπαραπόδιστον (δ) μετὰ δόξης εὐστάθειαν παρέχει τοῖς ἡμετέροις πράγμασιν.
26 Ὁ μὲν οὖν ταῦτα (ε) ἔλεξεν· οἱ δὲ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ λυθέντες, τὸν ἅγιον σωτῆρα θεὸν αὐτῶν εὐλό-
27 γουν, ἄρτι τὸν θάνατον ἐκπεφευγότες. Εἶτα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν (ζ) πόλιν ἀπαλλαγεὶς, τὸν ἐπὶ τῶν
προσόδων προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν οἴνους τε καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς εὐωχίαν ἐπιτήδεια τοῖς
Ἰουδαίοις χορηγεῖν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, κρίνας αὐτοὺς ἐν ᾧ τόπῳ ἔδοξαν τὸν ὄλεθρον ἀναλαμβάνειν,
28 ἐν τούτῳ ἐν εὐφροσύνῃ πάσῃ σωτήρια (η)ἄγειν. Τότε οἱ (θ) πρὶν ἐπονείδιστοι καὶ πλησίον τοῦ ᾅδου,
μᾶλλον (ι)δ' ἐπ' αὐτῷ βεβηκότες, ἀντὶ πικροῦ καὶ (κ) δυσαιάκτου μόρου, κώθωνα σωτήριον συστησάμενοι,
τὸν εἰς πτῶσιν αὐτοῖς καὶ τάφον ἡτοιμασμένον τόπον (λ) κλισίαις κατεμερίσαντο πλήρεις χαρμονῆς.
29 Καταλήξαντες δὲ (μ) θρήνων πανόδυρτον μέλος, ἀνέλαβον ᾠδὴν πάτριον, (ν) τὸν σωτῆρα καὶ τερατοποιὸν
αἰνοῦντες θεόν· (ξ)οἰμωγήν τε πᾶσαν καὶ κωκυτὸν ἀπωσάμενοι, χοροὺς συνίσταντο εὐφροσύνης εἰρηνικῆς
30 σημεῖον. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς περὶ τούτων συμπόσιον βαρὺ συναγαγὼν, ἀδιαλείπτως εἰς
31 οὐρανὸν ἀνθωμολογεῖτο μεγαλομερῶς ἐπὶ τῇ παραδόξῳ γενηθείσῃ αὐτῷ σωτηρίᾳ. Οἵ τε πρὶν
εἰς ὄλεθρον καὶ (ο) οἰωνοβρώτους αὐτοὺς ἔσεσθαι τιθέμενοι, (π) μετὰ χαρᾶς ἀπογραψάμενοι, κατεστέναξαν,
32 αἰσχύνην ἐφ' ἑαυτοῖς (ρ)περιβαλλόμενοι, καὶ τὴν πυρίπνουν τόλμαν (σ) ἀκλεῶς ἐσβεσμένοι. Οἵ τε Ἰουδαῖοι,
καθὼς προειρήκαμεν, συστησάμενοι τὸν προειρημένον χορὸν, μετ' εὐωχίας ἐν ἐξομολογήσεσιν
33 ἱλαραῖς καὶ ψαλμοῖς διῆγον, Καὶ κοινὸν ὁρισάμενοι περὶ τούτων θεσμὸν ἐπὶ πᾶσαν τὴν παροικίαν
αὐτῶν εἰς γενεὰς, τὰς προειρημένας ἡμέρας ἄγειν ἔστησαν εὐφροσύνους, οὐ πότου χάριν καὶ λιχνείας,
34 σωτηρίας δὲ τῆς διὰ θεὸν γενομένης αὐτοῖς. Ἐνέτυχον δὲ τῷ βασιλεῖ, τὴν ἀπόλυσιν αὐτῶν εἰς
35 τὰ ἴδια αἰτούμενοι. Ἀπογράφονται δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ Παχὼν ἕως τῆς τετάρτης
τοῦ Ἐπιφὶ, ἐπὶ ἡμέρας (τ) τεσσαράκοντα· συνίστανται δὲ αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν ἀπὸ πέμπτης τοῦ Ἐπιφὶ ἕως
ἑβδόμης, ἡμέραις τρισίν. ἐν αἷς καὶ μεγαλοδόξως ἐπιφάνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὁ τῶν (υ) ὅλων δυνάστης,
ἀπταίστους αὐτοὺς ἐῤῥύσατο ὁμοθυμαδόν.

Interp. LAT.

Quis eos qui obtinent nostras in fide munitiones regionis, è domo removens 23
stultè congregavit huc? Quis eos qui ab initio benevolentiâ erga nos omnibus 24
in rebus superant omnes gentes, & deterrima sæpe hominum susceperunt peri-
cula, sic iniquis implicuit suppliciis? Solvite, dissolvite injusta vincula: 25
ad propria cum pace dimittite, quæ antè facta sunt, deprecati. Dimittite filios
omnipotentis cœlestis Dei viventis, qui à nostris majoribus hucusque nunc
incolumem cum gloria bonum statum præbet rebus nostris. Ergò ille quidem hæc 26
dixit. Hi autem indivisibili tempore soluti sanctum salvatorem Deum suum
benedicebant, nuper à morte evadentes. Deinde rex in civitatem reversus, 27
præfectum redituum accersens, jussit & vina & cætera ad convivium necessaria
præbere Judæis ad dies septem, statuens eos quo in loco perniciem subire puta-
bant, in hoc cum omni lætitia salutaria celebrare. Tunc qui anteà ignominiosi, 28
& prope infernum erant, quinimò in eum descenderant; pro acerba & lugubri
morte convivium salutare instruentes, paratum ipsis ad ruinam & sepulturam
locum tentoriis convivalibus diviserunt pleni gaudio: Ac desinentes geme- 29
bundum lamentationis canticum, resumpserunt cantum patrium, salvatorem, &
prodigiorum factorem laudantes Deum: fletúmque omnem & planctum remo-
ventes, choros constituerunt pacificæ lætitiæ signum. Eodem autem modo 30
& rex pro his magno congregato symposio, sine intermissione erga cœlum confite-
batur magnificè pro inopinata, quæ sibi obvenerat, salute. Quíque anteà in 31
perniciem & avium escam eos futuros putabant, & cum gaudio descripserant;
gemuerunt confusione in seipsis induti, & ignivomâ audaciâ inglorie extinctâ:
Judæi autem, sicut prædiximus, constituto prædicto choro, cum epulis, in con- 32
fessionibus hilaribus, & psalmis, degebant: Et communi de his latâ lege ad 33
omnem habitationem suam in generationes, prædictos dies agendos decreverunt
lætos, non potationis causâ, & edacitatis, sed salutis sibi per Deum datæ. 34
Adierunt autem regem, dimissionem suam ad propria postulantes. Describunt 35
autem eos à vigesima quinta mensis Pachon usque ad quartam mensis Epiphi, ad
dies quadraginta: statuunt autem eorum perditionem à quinta Epiphi usque ad
septimam diebus tribus. In quibus etiam magna cum gloria patefaciens mi-
sericordiam suam omnium Dominus, incolumes eos liberavit simul.

MS.A. (α) ἐπιδεδεγμένους (β) ἀθέσμως (γ) προσεταγμένα (δ) εὐστάθειαν μετὰ δόξης προφέρει τοῖς (ε) ἐξέλεξεν· (ζ) πόλιν τὴν ἐπὶ (η) ἀγαγεῖν. (θ) τὸ πρὶν (ι) δὲ (κ) δυσαιάκτου (λ) κλισίας κατεμερίσαντο (μ) θρήνων (ν) τὸν Ἰσραὴλ * ὁρα καὶ τερατοποιὸν (ξ) οἰμωγὴν δὲ (ο) οἰνοβρώτους (π) καὶ μετὰ (ρ) περιβαλλόμενοι, καὶ πυρόπνουν (σ) ἀκμαίως (τ) τεσσαράκοντα· (υ) πάντων

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
[illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
[illegible]
[illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
[illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Quis istos qui benevolentiam erga nos conservârunt, custodiverúntque arces nostræ terræ, sic vinctos ferarum instar adduxit? 23
Aut quis istos qui ab initio semper in pace nobiscum fuerunt, & præ omnibus gentibus erga nos benevolentiam conservârunt, & hostibus nostris sæpenumerò restiterunt, tam duris angustiis vinctos astrinxit? 24
Solvite, solvite per injustitiam vinctos, dimittitéque in pace domum quemque suam, quos malo consilio adduximus. Solvite filios Omnipotentis, Dei cœlorum, qui olim cum patribus nostris & nobiscum fuit, servavítque regnum nostrum ab omni contritione & angustiâ, sempérque direxit vias nostras. 25
Quæ cùm rex dixisset, soluti omnes benedixerunt & gratias egerunt Deo redemptori suo, à morte liberati. 26
Posthæc, ingressus urbem rex, Judæis vinum alimentáque per septem dies dari jussit, dicens; Eo loco, quo parata ipsis mors erat & interitus, ibi lætitiam gaudiúmque liberationis suæ agant. 27
Tum qui priùs ignominiâ affecti mortíque propinqui fuerant, imò ad *mortem* pervenerant, pro dolore luctúque amaro, lætitiam salutis suæ agebant, locúmque ipsis paratum in quo cadentes sepelirentur, in accubitus partiti sunt, 28
Hilaritatéque & gaudio, misso dolore & luctu, repleverunt; sumptísque canticis hymnísque patriis, confitebantur benedicebántque voce clamantes, Deo, qui fecerat erga ipsos stupenda, gaudentes exultantésque de signo pacifico quod fecerat ipsis. 29
Rex autem etiam convivium magnum fecit, vocatis quamplurimis, & incessanter confitebatur Deo cœli, qui cum gloria magna salutem sibi fecerat. 30
Quique priùs perdendis Judæis prompti fuerant, usquequo ferarum aviúmque cibus fierent, lætique descripserant numerum eorum, videntes quæ ipsis acciderant, gementes ac mœsti, pudoréque induti, extinctâ audaciâ ac furore qui ignis instar arserat, in confusione & ignominia versabantur. 31
Judæi autem ut prædiximus, convivia exultantes lætíque agebant, cum psalmis, canticísque ac laudibus; 32
Consilium inter se capientes agendi dies hos cum exultatione & gaudio ubicunque degerent, non edendi bibendíque causâ, sed propter salutem quam fecerat sibi Dominus. 33
Accedentésque ad regem petierunt, ut dimissi domum quisque suam irent. 34
Descripserant enim eos à vicesima quinta mensis usque ad quartam, per quadraginta dies, statuentes perdere ipsos tribus diebus, à quinto ad septimum: quibus Dominus dominator omnium, majestatis & misericordiæ suæ gloriam ostendit, liberans eos cum stupore magno. 35

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

36 Εὐωχοῦντο δὲ πάντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως χορηγούμενοι μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης. Ἐν ᾗ καὶ τὴν ἐν-
37 τυχίαν ἐποιήσαντο περὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. Συναινέσας τε (α) αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ἔγραψεν αὐτοῖς τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν στρατηγοὺς μεγαλοψύχως τὴν ἐκτένειαν ἔχουσαν.

MS.A. (α) αὐτοῖς

ΚΕΦ. ζ'.

1 ΒΑσιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ τοῖς κατ' Αἴγυπτον στρατηγοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τεταγμένοις ἐπὶ πραγμάτων, χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἐρρώμεθα δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, (α) κατευθύναντος ἡμῖν τοῦ μεγάλου
2 θεοῦ (β) τὰ πράγματα καθὼς προαιρούμεθα. Τῶν φίλων τινὲς (γ) κακοηθείᾳ πυκνότερον ἡμῖν παρακείμενοι, συνέπεισαν ἡμᾶς εἰς τὸ τοὺς ὑπὸ τὴν βασιλείαν Ἰουδαίους, συναθροίσαντας (δ) σύστημα, κολάσασθαι ξενιζούσαις
3 (ε) ἀποστατῶν τιμωρίαις, (ζ) Προφερόμενοι μήποτε εὐσταθήσειν τὰ πράγματα ἡμῶν, δι' ἣν ἔχουσιν
4 οὗτοι (η) πρὸς πάντα τὰ ἔθνη δυσμένειαν, (θ) μέχρις ἂν συντελεσθῇ τοῦτο. Οἳ καὶ δεσμίους καταγαγόντες αὐτοὺς μετὰ σκυλμῶν ὡς ἀνδράποδα, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπιβούλους, ἄνευ πάσης ἀνακρίσεως καὶ
5 ἐξετάσεως ἐπεχείρησαν ἀνελεῖν, νόμου Σκυθῶν ἀγριωτέραν (ι) ἐμπεπορπημένοι ὠμότητα. Ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τούτοις σκληρότερον διαπειλησάμενοι, καθ' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπιείκειαν, μόγις τὸ ζῆν αὐτοῖς (κ) χαρισάμενοι, καὶ τὸν ἐπουράνιον θεὸν ἐγνωκότες ἀσφαλῶς ὑπερησπικότα τῶν Ἰουδαίων, ὡς πατέρα ὑπὲρ υἱῶν διαπαντὸς (λ) ὑπερμαχοῦντα, τήν τε τοῦ φίλου (μ) ἣν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς βεβαίαν καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν εὔνοιαν ἀναλογισάμενοι, δικαίως ἀπολελύκαμεν πάσης καθ'
6 ὁντινοῦν αἰτίας τρόπον· Καὶ προστετάχαμεν ἑκάστῳ πάντας εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν, ἐν παντὶ (ν) τόπῳ μηθενὸς αὐτοὺς τὸ σύνολον καταβλάπτοντος, μήτε (ξ) ὀνειδίζειν περὶ τῶν γεγενημένων
7 παρὰ λόγον. Γινώσκετε γὰρ ὅτι κατὰ τούτων ἐάν τι κακοτεχνήσωμεν πονηρὸν, ἢ ἐπιλυπήσωμεν αὐτοὺς τὸ σύνολον, οὐκ ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν πάσης δεσπόζοντα δυνάμεως θεὸν ὕψιστον ἀντικείμενον
8 ἡμῖν ἐπ' ἐκδικήσει τῶν πραγμάτων κατὰ πᾶν ἀφεύκτως διαπαντὸς ἕξομεν. Ἔρρωσθε. Λαβόντες δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, οὐκ ἐσπούδασαν (ο) εὐθέως γενέσθαι περὶ τὴν ἄφοδον, ἀλλὰ τὸν βασιλέα προσηξίωσαν τοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων τὸν ἅγιον θεὸν αὐθαιρέτως (π) παραβεβηκότας καὶ τοῦ θεοῦ
9 τὸν νόμον, τυχεῖν (ρ) δι' αὐτῶν τῆς ὀφειλομένης κολάσεως, Προφερόμενοι τοὺς γαστρὸς ἕνεκεν τὰ θεῖα παραβεβηκότας προστάγματα, μηδέποτε εὐνοήσειν μηδὲ τοῖς τοῦ βασιλέως (σ) πράγμασιν.

MS.A. (α) κατευθύνοντος (β) τὰ προστάγματα (γ) κατὰ κακοήθειαν (δ) τὰ συστήματα, κολάζεσθαι (ε) ἀποστάντων (ζ) Προφερόμενοι μηδέποτε (η) πρὸς τὰ ἔθνη (θ) μέχρι (ι) ἐνπεπυρμένοι (κ) χαριζόμενοι, (λ) συμμαχοῦντα, (μ) δι' ἣν ἔχουσιν βεβαίαν πρὸς ἡμᾶς καὶ (ν) τόπῳ μηθὲν αὐτοὺς (ξ) ὀνειδίζοντος περὶ (ο) εὐθέως περὶ (π) παραβεβηκότας τοῦ θεοῦ (ρ) δι' αὐτὸν (σ) προστάγμασιν.

Interp. LAT.

36 Epulabantur autem omnibus à rege præbitis uſque ad quartam decimam:
37 In qua etiam adierunt pro dimiſſione ſua. Collaudans autem eos rex, ſcripſit eis ſubjectam epiſtolam ad duces, qui per civitates; quæ magnam animi intentionem præ ſe ferebat.

CAP. VII.

1 REx Ptolemæus Philopator ducibus per Ægyptum, & omnibus negotiorum præfectis, gaudere, & valere. Valemus autem & ipſi, & filii noſtri, proſperè dirigente nobis res magno Deo, ſicut volumus.
2 Ex amicis quidam morum improbitate, frequentiùs nobis aſſiſtentes, perſuaſerunt nobis, ut Judæi, qui ſub regno ſunt, quod conjurationem congregâſſent, punirentur novis rebellium ſuppliciis,
3 Prætendentes nunquam bono in ſtatu collocatum iri res noſtras, propter odium quod hi haberent erga omnes gentes, quoadusque hoc perficiatur.
4 Qui & vinctos adducentes eos cum vexationibus tanquam mancipia, potius autem tanquam inſidiatores, ſine ullo judicio, & inquiſitione aggreſſi ſunt interficere, lege Scytharum ferociorem induti crudelitatem.
5 Nos autem ſuper his duriùs comminati, pro ea quam habemus erga omnes homines æquitate, vix vitam eis condonantes, & cœleſtem Deum agnoſcentes, qui tutò protexerat Judæos, tanquam pater pro filiis aſſiduè propugnans, & amicitiæ, quam habent erga nos & majores noſtros, ſtabilem benevolentiam recolentes, juſtè dimiſimus, quolibet cujuſque cauſæ modo:
6 Et præcepimus cuique, ut omnes ad propria reverterentur, nemine uſquam ipſos prorſus lædente, neque exprobrarent de iis quæ præter rationem geſta eſſent.
7 Scitote enim, ſi quid contra hos machinemur mali, vel omninò eos contriſtemus; non hominem ſed omnis potentiæ Dominum Deum altiſſimum adverſarium nobis ad ultionem rerum uſquequaque inevitabiliter perpetuò nos habituros. Valete.
8 Acceptâ autem epiſtolâ hac, non ſtatim urſerunt abitionem: ſed regem obſecrârunt, qui ex Judæorum genere ſanctum Deum ſponte deſeruiſſent, & ejus legem; ii per ipſos debitam pœnam reportarent;
9 Proponentes, qui ventris cauſâ transgreſſi eſſent divinas leges, ne in regis quidem rebus unquam benè ſenſuros.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 Hilares itaque omnes agebant, de eo quod indulſerat ipſis rex, uſque ad decimum quartum,
37 Quo ad regem acceſſerunt ut dimitterentur: collaudans autem eos rex, ipſis epiſtolam ad omnium civitatum duces in hæc verba ſcripſit, quâ multum ipſis atteſtatus eſt.

CAP. VII.

1 PTolomæus Philometor rex omnibus per Ægyptum ducibus, præfectíſque rebus quibuſcunque, ſalvere & valere; nos autem cum liberis, rebúſque noſtris, valemus.
2 Quia magnus Deus res noſtras ut voluimus ordinavit, ex amicis autem noſtris quidam, nobíſque proximis, pro odio quod habebant in Judæos, perſuaſerant nobis, ut coactos omnes per dominium noſtrum Judæos cum cruciatu perderemus, omni anguſtiarum genere tortos:
3 Dicentes; Per eos regnum noſtrum pacatum & tranquillum eſſe non poſſe: Utique ob inimicitias quas cum omnibus Judæis gerebant.
4 Ac præ odio quo ipſos proſequebantur, vinctos tanquam maleficos & damnatos adduxerunt, ſine judicio aut interrogatione, ſimul omnes, pro malitia furoréq; ac tyrannide quam præ Scythis induerãt, interficere atq; perdere cupientes.
5 Nobis cum hoc diſpliceret, iratis admodùm, ſecundùm humanitatem ac manſuetudinem quam erga omnes habemus, vix tamen ipſos à morte eripere potuimus, vitámque ipſis indulgere. Certò autem cognovimus Deum Judæis auxilio eſſe, próque eis, tanquam patrem pro filiis pugnare: benevolentiámq; & integritatem quam nobiſcum & cum patribus noſtris coluerunt, cogitantes, liberos eos, cujuſcunque rei cauſâ dimittimus:
6 Singulis ipſorum, quicquid ipſis ablatum fuerit reſtitui jubentes: injuriâque ipſos aut probro, ulla de re quæ acciderit, affici vetantes.
7 Scitote autem, quòd ſi mali quicquam ipſis machinemur aut faciamus, doloréque aliquo ipſos afficiamus, non homini, ſed Deo excelſo, omnis potentiæ Domino, vindici eorum, faciemus: & neminem ipſum effugere poſſe aut evadere. Valete.
8 Acceptis literis, ſtatim diſcedere noluerunt, ſed petierunt à rege, ut de Judæis, qui ſponte ſuâ, propter cupiditatem ventris à Deo ſancto, legéque ejus deficientes, diſceſſerant, vindictam ipſis & ſupplicium quod æquum erat, ſumere ſibi liceret:
9 Quod ne in regis quidem rebus fideles inventi fuerant.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

10 Ὁ δὲ τ' ἀληθὲς αὐτοὺς λέγειν παραδεξάμενος καὶ (α) συναινέσας, ἔδωκεν αὐτοῖς ἄδειαν πάντων, ὅπως τοὺς παραβεβηκότας τοῦ θεοῦ τὸν νόμον (β) ἐξολοθρεύσωσι κατὰ πάντα τὸν ὑπὸ (γ) τὴν βασιλείαν αὐτοῦ
11 τόπον μετὰ παρρησίας ἄνευ πάσης βασιλικῆς ἐξουσίας (δ) ἢ ἐπισκέψεως. Τότε κατευφημήσαντες αὐτὸν, ὡς πρέπον ἦν, οἱ τούτων ἱερεῖς, καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἐπιφωνήσαντες (ε) τὸ ἀλληλούϊα, μετὰ
12 χαρᾶς ἀνέλυσαν. (ζ) Τότε τὸν ἐμπεσόντα τῶν μεμιασμένων ὁμοεθνῆ κατὰ τὴν ὁδὸν (η) ἐκολάζοντο, καὶ
13 μετὰ παραδειγματισμῶν ἀνῄρουν. Ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἀνεῖλον ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους (θ) ἄνδρας, καὶ
14 ἤγαγον εὐφροσύνην μετὰ χαρᾶς (ι) τοὺς βεβήλους χειρωσάμενοι. Αὐτοὶ δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν θεὸν ἐσχηκότες, παντελῆ (κ) σωτηρίας ἀπόλαυσιν εἰληφότες, ἀνέζευξαν ἐκ τῆς πόλεως παντοίοις εὐωδεστάτοις ἄνθεσι κατεστεμμένοι μετ' εὐφροσύνης καὶ βοῆς, ἐν αἴνοις καὶ παμμελέσιν ὕμνοις εὐχαρι-
15 στοῦντες τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν (λ) αἰωνίῳ σωτῆρι τοῦ Ἰσραήλ. Παραγενηθέντες δὲ εἰς Πτολεμαΐδα τὴν ὀνομαζομένην διὰ τὴν τοῦ τόπου ἰδιότητα (μ) Ῥοδοφόρον, ἐν ᾗ προσέμεινεν αὐτοὺς ὁ στόλος κατὰ
16 κοινὴν αὐτῶν βουλὴν ἡμέρας ἑπτὰ, Ἐκεῖ ἐποίησαν πότον (ν) σωτήριον, τοῦ βασιλέως χορηγήσαντος
17 αὐτοῖς εὐψύχως τὰ πρὸς τὴν ἄφιξιν (ξ) πάντα ἑκάστῳ ἕως (ο) εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν. Καταχθέντες δὲ μετ' εἰρήνης ἐν ταῖς πρεπούσαις ἐξομολογήσεσιν, ὡσαύτως κἀκεῖ ἔστησαν καὶ ταύτας ἄγειν τὰς ἡμέ-
18 ρας ἐπὶ τὸν τῆς παροικίας αὐτῶν χρόνον εὐφροσύνους. Ἃς καὶ ἀνιερώσαντες ἐν στήλῃ κατὰ τὸν τῆς συμποσίας τόπον προσευχῆς (π) καθιδρύσαντες, ἀνέλυσαν ἀσινεῖς, ἐλεύθεροι, ὑπερχαρεῖς, διά τε γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ποταμοῦ ἀνασωζόμενοι τῇ τοῦ βασιλέως ἐπιταγῇ, (ρ) ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν, καὶ
19 πλείστην ἢ ἔμπροσθεν ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἐξουσίαν ἐσχηκότες μετὰ δόξης καὶ φόβου, Τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέντες τῶν ὑπαρχόντων. καὶ πάντα τὰ ἑαυτῶν πάντες ἐκομίσαντο ἐξ ἀπογραφῆς, ὥστε τοὺς ἔχοντάς τι, μετὰ φόβου μεγίστου ἀποδοῦναι αὐτοῖς, τὰ μεγαλεῖα τοῦ (σ) μεγίστου θεοῦ
20 ποιήσαντος (τ) τελείως ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτῶν. Εὐλογητὸς ὁ ῥύστης Ἰσραὴλ εἰς τοὺς ἀεὶ χρόνους. Ἀμήν.

ΤΕ'ΛΟΣ ΤΗ͂Σ ΠΑΛΑΙΑ͂Σ ΔΙΑΘΗ'ΚΗΣ ΚΑΤΑ' ΤΟΥ'Σ 'ΕΒΔΟΜΗ'ΚΟΝΤΑ.

MS. A. (α) παραινέσας, (β) ἐξολεθρεύσωσιν (γ) τῆς βασιλείας (δ) καὶ (ε) * τὸν τὸ (ζ) Οὗτοί τε τὸν (η) ἀπέκτεννον (θ) * ἀνδράσιν (ι) βεβήλους (κ) * σωτηρίαν ἀπόλυσιν ἐσχηκότες, ἀνέζευξεν (λ) * αἰωνίῳ τοῦ (μ) * Ῥοδοφόρον, (ν) σωτηρίου, (ξ) πάντας (ο) ἐπὶ (π) καθιδρύσαντες, (ρ) ἕκαστον εἰς τὴν * ἔμπροσθεν (σ) μεγάλου (τ) τελείως

(†) Μακκαβαίων Γ'.

Interp. LAT.

10 Ille autem verè eos dicere confeſſus, & collaudans, dedit eis omnium poteſtatem, ut eos qui tranſgreſſi erant Dei legem, diſperderent per omnem, qui in regno ipſius, locum fidenter, ſine ulla regali auctoritate, aut ſcientiâ.
11 Tunc benè precantes ei, ſicut par erat, qui ex his erant ſacerdotes, & omnis multitudo acclamantes Alleluja, cum gaudio abierunt.
12 Tunc occurrentem ex contaminatis concivem per viam puniebant, & exempla edentes interficiebant.
13 Illâ autem die ſuſtulerunt ſupra trecentos viros, & egerunt lætitiam cum gaudio prophanis interfectis.
14 Illi autem ipſi, qui uſque ad mortem Deum retinuerant, integrâ ſalutis fruitione perceptâ, profecti ſunt è civitate, cujuſquemodi optimi odoris floribus coronati, cum lætitia & clamore, in laudibus & ſuaviſſimis hymnis gratias agentes Deo patrum ſuorum æterno ſalvatori Iſrael.
15 Cùm veniſſent autem Ptolemaidam, quæ propter loci proprietatem nominatur Roſifera, in qua expectaverat eos claſſis ex communi ipſorum conſilio dies ſeptem,
16 Ibi fecerunt convivium ſalutare, rege præbente eis bono animo, quæ ad diſceſſum, omnia, unicuique uſque ad propriam domum.
17 Delati autem cum pace in confeſſionibus decentibus, ſimiliter & ibi ſtatuerunt hos agere dies ad tempus ſui incolatûs lætos.
18 Quos etiam conſecrantes in columna ad convivii locum, confirmantes votum, abierunt illæſi, liberi, gaudio delibuti, & per terram, & mare, & flumen, incolumes, regis juſſione, unuſquiſque ad propriam ſedem; & majorem quàm anteà, in inimicos poteſtatem adepti cum gloria & timore,
19 Prorſùs à nemine dimoti de ſuſtantia. Et omnia ſua omnes reportârunt ex deſcriptione, ita ut, qui aliquid habebant, maximo cum timore eis redderent, cùm magnalia ſummus Deus feciſſet perfectè ad ſalutem ipſorum.
20 Benedictus liberator Iſrael in ſempiterna tempora. Amen.

FINIS VETERIS TESTAMENTI.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 Quibus ipſe, cum vera dici accepiſſet, auſcultavit, laudatíſque eis poteſtatem dedit, omnes defectores tranſgreſſoréſque legis, regni ipſius dominio ſubditos, quomodo ipſis pro arbitrio ſuo placeret, occidendi & perdendi.
11 Tum ſacerdotes & populus, regem, ut par erat, laudantes, vocem cantici Hallelunoi elevârunt, lætíque egreſſi ſunt.
12 In itinere autem, quicunque ex apoſtatis in manus ipſorum incideret, cum morte malâ & ignominioſâ occiderunt,
13 Tercentum ipſo die interfectis: lætitiámque cum gaudio egerunt, occiſis omnibus pollutis.
14 Hi autem quibus Deus uſque ad mortem auxilio fuerat, déque omni anguſtia funditùs ipſos eripuerat, coronati floribus omnibus odoratis, lætíque cum exultatione civitate egreſſi, confitebantur & laudabant canticis magnificis Deum patrum ſuorum, in ſeculum ſalvatorem Iſraëlis.
15 Ptolomaidem autem cùm veniſſent, eam quæ propter ſitûs venuſtatem Roſis coronata dicitur, egreſſi ſimul omnes cives occurrerunt ipſis cum pace, manſerúntque ibi ſeptem dies,
16 Cum magnâ lætitiâ: rex enim præberi ipſis de ſuo juſſerat uſque dum domum quiſque ſuam ſalvi redirent.
17 Egerunt igitur dies hos canticis hymníſque quibus par erat, ibíque etiam conſtituerunt, cum gaudio & lætitiâ agere dies iſtos, omnibus diebus ſuis.
18 In loco autem ubi morati fuerant erectâ columnâ, fecerunt ibi proſeucham: lætíque ac hilares domum quiſque ſuam ac civitatem, cum gaudio profecti ſunt, quà mari, quà terrâ, quà fluminibus, præceptóque regis exaltati & elati ſupra hoſtes ſuos,
19 Receperunt omnia quibus ſpoliati fuerant, nemine audente vel minimum ipſis injuriæ facere, propter ſalutem magnam quam fecerat ipſis Deus magnus & fortis.
20 Benedictus ſit ſalvator Iſraëlis, in ſeculum ſeculorum. Amen.

Finis libri tertii Maccabæorum.

Verſus 1400.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بسم الله الحي الازلي *

* كتاب المقابيين * وهو الثاني *

IN NOMINE DEI VIVI ÆTERNI.

LIBER MACHABÆORUM SECUNDUS.

Præfatio quæ huic libro in editione Pariſienſi præfigitur.

Liber hic, a cap.1. uſque ad 16. incluſive, inſcribitur II.Machabæorum ex Hebræorum Tranſlatione, *uti in calce ejuſdem cap.16. videre eſt. Reliquus vero liber ſimpliciter notatur* II.Machabæorum, *continuata tamen cum antecedentibus capitum ſerie. At cum neque textui Syriaco, qui præcipuæ inter Orientales auctoritatis eſt, neque Græco, neque Vulgatæ Editioni conſonet, (quanquam in omnibus ferme Orientalium extet codicibus) illum in calce horum Bibliorum repoſuimus, & quidem deſtitutum apicibus ſuis: tum ne cuiquam inter cæteros Canonicos libros recenſeri a nobis videatur: tum quia ſecundus Machabæorum, qui pro Canonico habetur, ex integro nobis extat, quanquam ſub nomine primi. Habes tamen in hoc, quædam ex primo, & ſecundo: quædam vero alia hactenus forte in lucem non edita, quæ tibi non injucunda fore ſperamus: quandoquidem liber totus eſt quædam Hiſtoriæ continuatio, ab ipſis Machabæis deducta, uſque ad regnum Herodis, & præfecturam Pilati, & conſequenter Chriſti Domini tempora. Tandem hoc unum ſcias velimus, nos ea bona fide textum expreſſiſſe, ut ne ea quidem, quæ facile emendari poterant, mutaverimus*

* الفصل الاول *

كان من رسوم ملوك الروم اليونانيين * ان ينفذوا الي مدينة بيت المقدس في كل سنة مالًا جزيلًا يُدفع الي الكهنه ليودوه الي خزانة بيت الله لمال الصدقة على اليتاما والارامل * وكان سلوقوس الملك بمقدونيا وقد كان له صاحب من قواده يُقال له هليدروس * فعمل على القبض على الخزانة واخذ كلما فيها من المال * وشاع ذلك عنه فغم ذلك اهل المدينه وخافوا ان يتخطّي هليدروس من هذا الي سواه * ولم تكن فيهم قدرة تنفذ على منعه مما عزم عليه * فقصدوا الله باجمعهم وصاموا باسرهم وصلّوا بخشوع وخضوع وبكاء عظيم * ولبسوا المسوح وتمرّغوا في الرماد مع حونيّا الكاهن الاكبر وساير الروساء والشيوخ الي العوام والنساء والاطفال * فلما كانَ في الغدّ جاء هليدروس الي بيت الله في عُدّة ودخل مع رجالة الي البيت وهو راكب يريد الخزانة * فاسمعه الله عز وجل صوتًا عظيمًا هايلًا * وراى شخصًا متقلّدًا بالات الحرب راكبًا على فرس عظيم مقبلًا نحوه * فازداد خوفًا ورعبًا * فجاه ذلك الشخص فاقتلعه من سرجه وضرب به الارض فتوهّن بذهنه توهنًا عظيمًا وصمت * فلما راوا اصحابه ما لحقه من غير ان يروا احد صنع به ذلك * تبادروا اليه وحملوه الي منزله وبقي اياما لا يتكلم ولا يغتذي * فاجتمع كبرا اصحابه وصاروا الي حونيّا الكاهن وسالوه ان يصفح له وان يدعوا الي الله عز وجل ان لا يعاقبه * ففعل حونيّا ذلك وعوفي هليدروس من علته * فرآى الشخص الذي كان راه في القدس وهو يامر بالمسير الي حونيّا الكاهن وان يسلّم عليه ويعظّمه * واعلمه ان الله عز وجل اجاب دعاه وعافاه بمسألته فيه * فبادر هليدروس الي حونيّا الكاهن وسجد له وسلم عليه ودفع اليه دنانير ودراهم وسأله ان يضيفها الي ما في الخزانة * ثمّ سار من بيت المقدس الي بلد مقدونيّا وعرّف سلوقوس الملك ما كان من امره وساله ان يعفيه استخلافه ببيت المقدّس * فتعجب الملك مما ذكره هليدروس * وامر باخبار الناس بذلك * وتقدّم يصرف من بيت المقدس من رجاله وزاد فيما كان يوجه به الي ثم في كل سنه بما كان من امر هليدروس * فاكثرت الملوك من حمل المال الي الكهنه لما ينصرف الي اليتاما والي الارامل * وما ينصرف في القرابين *

CAPUT I.

Continet hiſtoriam Heliodori a rege Seleuco miſſi ad rapiendos theſauros templi Hieroſolymitani: qui poſt fuſas Judæorum orationes, a Deo percutitur, ſed Oniæ Pontificis ſacrificio & precibus liberatur; actiſque Deo & Oniæ gratiis, narrat regi ac cæteris omnibus Dei magnalia. Eſt ejuſdem argumenti cum Maccab. lib.2. cap.3.

IN decretis fuit Græcorum Ethnicorum Regibus, ſingulis annis mittere in ſanctam civitatem pecuniam plurimam tradendam Sacerdotibus, ut eam theſauro domus Dei apponerent, in pecuniam eleemoſinarum pupillis, et viduis. Erat autem rex Seleucus in Macedonia: habebatque amicum, qui dicebatur Heliodorus, ex ducibus ſuis. Hic deſtinatus eſt ad expilandum theſaurum, accipiendumq; quicquid in eo erat pecuniarum. Quod quidem cum divulgatum eſſet, magnum attulit mœrorem civibus, timueruntq; ne ab hoc procederet Heliodorus ad alia, viribus nequaquam ſibi ſuffragantibus eum prohibere a decretis. Quamobrem ad Deum confugiunt omnes, & jejunium cunctis decreverunt, & ſupplices oraverunt cum humilitate, ſubmiſſione, planctuque magno, induentes cilicia, & ſeſe cinere volutantes cum Honia Sacerdote magno, ac reliquis Principibus, & ſenioribus, uſq; ad plebem & mulieres, atque pueros. Cumq; altera eſſet dies, venit Heliodorus in domum Dei cum apparatu, & ingreſſus eſt cum peditibus domum equo inſidens ipſe, ac theſaurum appetens; Cui immiſit Deus Opt. Max. vocem magnam terribilem: viditque perſonam bellicis inſtructam inſtrumentis, inſidentem ingenti equo, illum impetentem, quare timore ac tremore auctus eſt, adſilitque ei perſona illa, & avulſit illum e ſagmate ipſius, atque in terram percuſſit. Quare mente perculſus maximopere, atq; alienatus obmutuit. Cum autem vidiſſent ſui, quod ei acciderat, & neminem conſpexiſſent, qui hæc ipſi intuliſſet, feſtinantes detulerunt eum in domicilium illius: manſitque dies aliquos, neque loquens, neque ſumens alimentum. Quare convenientes principes amicorum illius, profecti ſunt ad Honiam Sacerdotem, rogantes eum ut propitiaretur ei, ac Deum Opt. Max. deprecaretur, ne illum ſupplicio afficeret. Quod præſtitit Honias, & ſanatus eſt Heliodorus ex morbo ſuo. Et vidit perſonam quam viderat in ſanctuario, præcipientem adire Honiam Sacerdotem, & ſalutare eum, & debitos deferre ei honores, indicantem ei Deum Opt. Max. illius exaudiſſe preces, ipſumque ſanaſſe Honiæ rogatu. Feſtinavit ergo Heliodorus ad Honiam Sacerdotem, quem adorans ſalutavit, & tradidit ei denarios, & drachmas, rogans ut apponeret is, quæ ſunt in theſauro. Tum profectus eſt ex Jeruſalem in regionem Macedoniæ: & notum fecit Seleuco Regi, quod ſibi evenerat, deprecans, ne illum ſubrogari cogeret in Jeruſalem. Quare demiratus eſt Rex ea quæ meminit Heliodorus: præcepitque ea nota fieri hominibus. Et curavit transferri, ac dimitti e Jeruſalem viros ſuos, augens ea, quæ illis ſingulis annis mittebat, propter ea, quæ evenerant Heliodoro: atque magis addiderunt Reges pecuniam deferri ſacerdotibus, quæ erogaretur in pupillos, & viduas: & quæ erogaretur in ſacrificia.

---

* خبر نقل الاربعه وعشرين سفر لتُلماي ملك مصر من اللسان العبراني الي اللسان اليوناني * وهو بطُليموس *

* الفصل الثاني *

كان رجل من اهل مقدونيّا يقال له تُلماي * وكان ذا علمٍ وفهمٍ وكان مقيما بمصر * فملّكه المصريين علي بلد مصر فازداد حُبًّا بطلب العلم وجمع بجميع كتب الحكما من كل موضع * واراد ان يقف على الاربعه وعشرين سفر * فكتب الي الكاهن الاكبر الي بيت المقدس في ان ينفذ اليه من العلما بهذه الاسفار بسبعين شيخًا * وانفذ الكتاب مع هديه الي الكاهن * فلما وصل كتاب الملك الي الكاهن اختار سبعين رجُلًا عالمًا وانفذهم مع رجلٍ يُقال له العازر وكان ذا فضلٍ في دينه وعلمه وادبه فصار الي مصر * فلما علم الملك بمسيرهم فرّغ لهم سبعين منزلًا وامر بانزالهم فيها * وامر لكل واحد منهم بكاتب يكتب عنه ترجمة هذه الكتب بالخط اليوناني واللسان اليوناني * ومنع من ان يجتمع احد من هولآي السبعين مع صاحبه ليلا يقاع منهم اتفاق على تغيير شيٍّ منها * فكتب الكُتّاب عن كل واحدٍ منهم نسخة الاربعه وعشرين سفرًا * فلما تمت النسخ احضرها العازر الي الملك * فتقدم بالقابلة بها بحضرته * فقوبل بها فوجدت متفقه * فسرّ الملك بذلك وامر بمال جزيل فرّق في القوم * وجازا العازر بجايزةٍ عظيمةٍ * واطلق في ذلك اليوم لساير السّبي الذي كان حصل في مصر من آل يهودا وآل بنيامين ان يعودوا الي بلادهم الشام * وكان مبلغهم نحو ماية وثلاثين الفًا * وامر بمالٍ يُفرّق لهم بحيث يصل منه الي كل واحدٍ منهم دنانير كثيره * فاخذوا وساروا الي بلادهم * ثم انه تقدم فامر بان يُصنع مايدة من ذهبٍ خالصٍ عظيمةً تسع صورة بلد مصر كله وصورة النيل من اول مصيره اليه وافتراقه في جميعه وكيف يسقي جميع البلد * وامر بان تكون مرصّعه بالجواهر الكثيره * فصُنعت هذه المايدة واُتقن فيها التصوير وثيقًا * ورُصعت فيها الجواهر * وحُملت الي مدينة بيت المقدس هديةً للبيت المعظم * فوصلت سالمة وجُعلت في البيت كما امر الملك * ولم يري الناس مثلها في حسن شكلها واحكام صنعتها *

* اخبار آل يهودا *

* ذكر ما لحق آل يهودا من انطيوخوس الملك وما جري بينهم وبين اصحابه من الوقايع وما انتهي اليه امره *

* الفصل الثالث *

كان من ملوك المقدونيين رجل يقال له انطيوخوس * وكان من امره انه لما توفي تُلماي ملك مصر المذكور قبل سار بجيوشه الي تُلماي الثاني وحاربه فظفر بتُلماي وقتله وتسلم بلاده مصر وملكه * ثم قوي امره فملك اكثر الارض واطاعه ملك الفرس وغيره * فشمخ قلبه وداخلته الكبريا * وامر ان تُصنع اصنام بصورته تسجد الناس لها اعظامًا له وعباده * فصُنعت وبُعث بها الي ساير البلدان في مملكته مع رسل يامرون الناس بعبادتها والسجود لها * فاجابته الامم الي ذلك تقيةً له وخوفًا من سطوته * وكان في اليهوديه في ذلك الوقت ثلث رجال من اشرار الناس لكل واحد منهم رهط يشبهونه في شرته * اسم احد الثلثه منلاوس * والثاني شمعون * والثالث القيموس * وحدثت في ذلك الزمان صور كان اهل بيت المقدس يرونها في الجو مدة اربعين يومًا * وهي صور ركبان على خيول من نار يحارب بعضهم بعضًا *

HISTORIA TRANSLATIONIS vigintiquatuor librorum Tolomæo Regi Ægypti, ex lingua Hebraica in linguam Græcam: ipſe eſt Ptolomæus.

CAP. II.

Ejuſdem eſt argumenti cum Joſephi Antiq. lib. 12. cap. 2. Edit. Græco-Lat. 1611. in fol.

ERat vir Macedo, Tolomæus nuncupatus, ſcientia atque intelligentia præditus; qui cum habitaret in Ægypto, conſtituerunt eum Ægyptii regem ſuper regionem Ægypti. Quare inquirendarum ſcientiarum amore auctus, omnes ſapientum libros undique collegit. Cupiens autem Vigintiquatuor Libros ſibi acquirere, ſcripſit ſacerdoti magno in Jeruſalem, ut ſibi mitteret ex peritioribus in iſtis libris, ſeptuaginta ſenes; miſitque epiſtolam cum munere ad Sacerdotem. Perveniente itaque epiſtola Regis ad Sacerdotem, ſelegit ſeptuaginta peritos viros, eoſque miſit cum viro, qui dicebatur Eleazarus, præſtans religione, ſcientia atque diſciplina; qui profectus eſt in Ægyptum. Cum autem innotuiſſet eorum adventus Regi, ſeptuaginta domicilia parari, eoſque ibi excipi juſſit. Præcepit præterea ſingulis deſtinari Scribam, qui exciperet horum librorũ interpretationem characteribus græcis, & græca lingua. Interdixit inſuper, ne quis horum ſeptuaginta cum ſocio conveniret, ne conſpirarent in cujuſquam iſtorum librorum mutationem. Exceperunt itaque Scribæ ex ſingulis eorum, Vigintiquatuor Librorum tranſlationem. Et cum abſolutæ eſſent tranſlationes, illas obtulit Regi Eleazarus; eaſque inter ſe (ipſo præſente) contulit; quibus collatis, concordare compertæ ſunt; unde valde lætatus eſt Rex, præcepitque pecuniam plurimam dividi inter gentem. Eleazarum vero maxima cumulavit remuneratione. Dimiſit quoque ea die univerſam captivitatem, quæ inventa eſt in Ægypto de tribu Judæ, & Benjamin: ut reverterentur in ſuam regionem Syriam. Erat autem numerus eorum circiter centum & triginta millia. Juſſit inſuper pecuniam diſtribui eis, ita ut ſingulis obvenirent denarii plures: qui accipientes profecti ſunt in regionem ſuam. Tum menſam magnam fieri præcepit ex auro puriſſimo, quæ totius regionis Ægypti imaginis capax eſſet, imaginiſque Nili, ab origine ejus decurſus, ad illam uſque, omniumque præterea ipſius per illam diviſionum, & quomodo totam alluit regionem. Præcepit quoque multis eam interdiſtingui gemmis. Et facta eſt menſa hæc, atque perfecta ejus figuratio, & gemmis interdiſtincta: & delata eſt in civitatem Jeruſalem, munus Domui magnificæ. Quæ integra perveniens collocata fuit in Domo, ſecundum præceptum Regis. Et ſane ſimilem non viderunt homines quoad pulchritudinem picturarum, & ſapientiam artis.

Hiſtoria Judæorum.

MENTIO EORVM, QVÆ acciderunt Judæis ad Antiocho Rege: & quæ inter eos, & inter illius Duces contigerunt pugnæ: & ad quæ ille tandem devenerit.

CAP. III.

Vid. 1. Macc. cap. 1. & 2. Macc. cap. 5. & Joſeph. Antiq. Jud. lib. 12. cap. 7. & de bello Judaic. lib. 1. cap. 1.

ERat ex Regibus Macedonum homo quidam, qui Antiochus dicebatur; inter cujus geſta id fuit: ut cum defunctus eſſet Tolomæus Rex Ægypti ante memoratus, profectus eſt cum exercitibus ſuis ad Tolomæum ſecundum oppugnandum. Victo autem Tolomæo, atque cæſo, potitus eſt ejus regione Ægypto: eamque obtinuit. Hinc robur accipientibus rebus ipſius, majorem terræ ſubegit partem, obedientiam deferentibus ei Perſidis Rege, aliiſque. Quare elatum eſt cor ejus: & ſuperbia inflatus, idola ad ſuam ſimilitudinem confici juſſit, ut eis deferrent homines adorationem, in illius magnificentiam, & cultum. Quæ quidem cum confecta fuiſſent, miſit in omnes ſui regni regiones per nuntios, jubentes ea coli, & adorari. His annuerunt gentes, timentes, atque metuentes tyrannidem ejus. Erant autem eo tempore in Judæa tres viri mortalium omnium peſſimi: & unicuique in eodem genere mali non abſimilis erat familia. Quorum trium, unius nomen erat, Menelaus: ſecundi, Simeon: tertii, Alcimus. Apparuerunt autem eo tempore imagines quædam, quas quadraginta dierum ſpatio in aere conſpexerunt cives Jeruſalem: erant quidem imagines inſidentium equis igneis in ſeſe decertantium.

فمضي هولاي الاشرار الي انطيوخوس لما يريدونه من نيل المنزله عنك ليتمكنون مما يشتهونه من الفجور واخذ اموال الناس والامر والنهي • فقالوا له • ايها الملك انه قد رأي في الجو علي بيت المقدس ركبان من نار يتحاربون وقد فرح اليهود بذلك وقالوا ان هذا يدلّ علي ان انطيوخوس الملك يموت • فصدّق الملك قولهم وغضب منه وسار الي بيت المقدس في اسرع وقت • فوافي القوم وليس عندهم منه خبر • فكبسهم رجاله وركبوهم بالسيف واكثروا فيهم القتل واجتردوا اكثرهم وسبوا منهم خلقًا كثيرًا وهرب منهم قوم الي الجبال والشعاري وقاموا بها زمانًا ياكلون الحشيش • ثم ان انطيوخوس عمل على الرحيل عن البلد • ولم يكتفي من القوم بما فعله بهم حتي استخلف فيهم رجلًا يقال له فيلقوس • وامر ان يطالبهم بالسجود لصورته واكل لحم الخنزير • ففعل فيلقوس ذلك ودعا القوم الي طاعة الملك في ما امر به • فامتنعوا من قبول ما دعاهم اليه • فقتل منهم خلقًا كثيرًا واستبقي الاشرار ورهطهم ورفع منزلتهم •

Adiverunt itaque impii iſti Antiochum, ad obtinendam aliquam penes eum auctoritatem, ut facile perpetrare poſſent quicquid vellent ſcortationis, expilationis facultatum hominum, ac denique imperare reliquis, itemque coercere. Et dixerunt ei; Rex, jam apparuerunt in aere ſuper Jeruſalem equites ignei in ſeſe decertantes: propterea gaviſi ſunt Hebræi dicentes, indicem hæc eſſe mortis Antiochi. Quibus verbis præſtans fidem Rex, furore percitus, profectus eſt in Jeruſalem quam breviori tempore: ac genti ſupervenit de nulla ejus præmonitæ fama. Invaſeruntque eos viri illius, & gladio percuſſerunt, plurimas perpetrantes clades: pluresque exceperunt vulneribus, ac multitudinem magnam in captivitatem redegerunt. Quidam vero fugientes, ſeſe in montes, ac nemora contulerunt: ubi diu morati ſunt, herbis veſcentes. Poſt hæc a regione abſcedere decrevit Antiochus. At non ſat illi fuit, quod genti intulerat: verum ſubrogavit virum nomine Fœlicem, injungens ei, eos cogere ſuam colere imaginem, ac ſuillam edere carnem. Quod præſtitit Fœlix, gentem accerſens ad obediendum Regi in iis, quæ ipſi præceperat. At illi ea, ad quæ accerſiti fuerunt, ſuſcipere negaverunt: quare magnam multitudinem ex eis peremit, ſervans peſſimos illos, eorumque familiam: & exaltans eorum dignitatem.

• خبر قتل العازر الكاهن •

• الفصل الرابع •

ثم قبض على العازر الذي كان مضي مع العلماء الي تلماي وهو اذ ذلك شيخ كبير له تسعون سنه • فأحضر بحضرة فيلقوس • فقال له • يا العازر انك رجل حكيم فهيم وانا احبك منذ سنين كثيرة ولست احب قتلك فاطع الملك واسجد لصورته وكُلْ من قربانه وانج سالمًا • فقال العازر ما كنت بالذي اترك طاعة الله بما اطيع به الملك • فاستدناه فيلقوس وقال سرًّا اعمل علي انك تستدعي بمن يجيك بلحم من ذبيحتكم حتي تجعل على مايدتي وتاكل منه يسيرًا بحضرة الناس فيعلموا انك قد اطعت الملك وتخلص نفسك من حيث لم تضيّع شي من دينك • فقال له العازر ما كنت بالذي اطيع الله بضربٍ من المكر ولكني اصبر على المكان وانا شيخ ابن تسعين سنه قد دقّ عظمي ونحل جسمي واتجلّد عن ماينكل به الشباب الاجلاد فيتمثّل بي اجلاد قومي وشباب اهل ملّتي ويقولون كيف يجوز الّا نصبر على ما صبر عليه مَن كان اضعف منّا قوةً وارقّ منّا لحمًا وعظمًا • فيكون ذلك اَولي بي من ان اخدعهم واظهر طاعة الملك • فيقولون اذا كان هذا الشيخ الفاني الحكيم الفهم شحّ على الحياة واسف على الدنيا وترك دينه فانه يسعنا ما يسعه فانه شيخًا وحكيمًا ومن ينبغي لنا ان نتبعه • وانا اُحري بان اهلك وقد خلّفت فيهم الثبات على دينهم والصبر علي ما ينالهم من المكان من ان اعيش وقد اضعفت ثباتهم عن طاعة ربهم واتباع مرضاته فيسعدوا بي ولا يشقوا • فلما سمع فيلقوس مقالة العازر اشتدّ غضبه عليه وامر به فعذب بانواع العذاب الي ان اجهد جهدًا عظيمًا فقال • اللهم انك تعلم اني كنت قادرًا على ان اخلص نفسي ممّا وقعت فيه بان اطيع غيرك واني لم افعل ذلك بل اثرت طاعتك واستسهلت في الثبات عليها كل مكروهٍ ينالي • وانا الان مستصغر لما نزل بي في حيث مرضاتك ومحتمل له بجهدي • فاسالك ان تقبل ذلك مني وان تميتني قبل ان اضعف عن الصبر • فاستجاب الله دعاه ومات لوقته • وخلّف قومه على عبادة ربهم يحكي العزم على الثبات على دينهم والصبر على ما ينالهم •

Hiſtoria necis Eleazari ſacerdotis.

CAP. IIII.

Eadem eſt quæ 2 Maccab. cap. 6. verſ. 18. uſque ad fin. cap.

POſt hæc captus eſt Eleazarus, qui profectus erat cum doctoribus ad Tolomæum; & tunc erat ſenex, ætate provectus, nonagenarius: & conſtitutus eſt coram Fœlice: cui ait; Eleazare, equidem vir ſapiens es, ac prudens: & ſane a multis te dilexi annis, nec propterea tuam cuperem necem: obtempera ergo Regi, & adora ejus imaginem, & de ejus immolatis comede, & incolumis evade. Cui reſpondit Eleazarus: Profecto non ſum deſerturus obedientiam Dei, ut obediam regi. Cui, accedens Fœlix ſecreto ait; Fac te accerſere quempiam, qui afferat tibi carnes de veſtris immolatis, quas apponito menſæ meæ: & comede aliquid ex illis, hominibus præſentibus, ut agnoſcant te obediviſſe regi: & redimes animam tuam nullo illato religioni tuæ detrimento. Huic ait Eleazarus; Nequaquam Deo obſequor ullo fraudum genere, ſed hanc potius ſuſtinebo violentiam. Etenim cum ſim ſenex nonagenarius, jam extenuata ſunt oſſa mea, & corpus meum contabuit. Si forti ergo animo feram ea, quæ fortiſſimi juvenes metuentes refugiunt: me imitabuntur fortes populi mei, & juvenes meæ nationis, & dicent; Quomodo non licet ea pati, quæ paſſus eſt nobis viribus infirmior, & carne ac oſſe exilior? quod ſane expeditius mihi erit, quam fallere eos, ſimulata regi obedientia: dicent enim; Si ſenex iſte decrepitus, ſapiens, prudens, vitæ eſt cupidus, & rerum caducarum dolore corripitur, ſuam abdicans religionem; nobis profecto licebit, quod ei licuit, cum ſit ſenex, ac ſapiens, & quem ſequi nos oportet. Quare perire malo, relicta eis conſtantia religionis, ac patientia adverſus tyrannidem, quam vivere, ipſorum infirmata conſtantia in obediendo Domino ſuo, & ipſius beneplacitis obſequendo: ut fœlices per me reddantur, non autem infœlices. Cum audiſſet itaque Fœlix Eleazari ſententiam, vehementer in eum iratus eſt, juſſitque ipſum multis ſuppliciorum generibus affici: ita quidem, ut maximum inierit certamen, & ait; Deus utique ſcis, quod liberare potuiſſem memetipſum ab iis, in quæ incidi, alteri a te obediendo. Quod quidem non præſtiti: ſed malui tibi obedire: & facilem exiſtimavi omnem illatam mihi vim, pro conſtantia in tua obedientia. Et nunc parum reputo ea, quæ mihi evenerunt ſecundum beneplacitum tuum, eaque ſuſtineo quantum valeo. Rogo te itaque, ut hoc acceptes a me, & mori me facias antequam infirmior reddar in ſuſtinendo. Et exaudivit Deus preces illius, & ſtatim obiit. Reliquit autem populum ſuum, cultui Domini ſui deditum, ſanaque præditum fortitudine, ac conſtantia in religione, & patientia, adverſus ea, quæ illis obveniunt.

• خبر قتل السبعة اخوه •

• الفصل الخامس •

ثم قبض بعد ذلك على سبعة اخوه وام لهم فأنفذوا الي الملك لانه لم يكن الي الان بَعُدَ عن بيت المقدس • وأحضروا بحضرة الملك وأُدخل عليه احدهم • فامر ان يترك دينه • فأَبي عليه وقال له • ان كنت تظن انك تعلّمنا الحق فليس الامر كذلك • بل الحق هو الذي تعلّمناه من ابآينا وطمنّا علي نفوسنا الاستقبال على عبادة الله وحده والثبات على شريعته وليسنا نرجع عن ذلك اصلًا • فغضب انطيوخوس الملك في قوله وامر باحضار طابق حديد وان يجعل على النار • ثم امر بقطع لسان الفتي وقطع يديه ورجليه وسلخ جلد راسه وان يجعل على الطابق ففعل به ذلك • ثم استدعا قدر نحاس كبيرة وامر ان يجعل على النار ثم طرح فيها ما بقي من جسمه • فلما قارب الرجل الموت امر بازالة النار من تحته ليطول عذابه اراد بذلك تخويف امه واخوته فما زادهم ذلك الا شجاعة وقوة عزم على الثبات على دينهم واحتمال كل ما يجري بهم من المكان • فلما مات الاول قدّم اليه الثاني وقال له بعض غلمانه امتثل ما يامرك به الملك ليلا تهلك كما هلك اخوك • فقال ما انا اضعف من اخي قلبًا ولا اقل يقينًا هاتم النار والسيف ولا تنقصوني شيًا مما صنعتم باخي • ففعل به ما فعل باخيه فنادي الملك وقال له • اسمع ايها القاسي الحنق علي الخلق • اعلم انك انما ملكت منّا اجسامنا ولم تملك ارواحنا وعن قليل هي صاير الي الذي خلقها وسيعيدها الي ابداننا في وقت يحيي موتي امته وقتلا شعبه • وأحضر الثالث فاومي بيك اليمني للملك وقال • ما لك تهوّل ايّها العدو • اعلم ان هذا امر وارد علينا من السماء ونحن نقبله من الله بشكر ومنه نرجو ثوابنا • فتعجب الملك والحاضرين من شجاعة الفتي وثبات عقله وحسن لفظه • ثم امر فقتّل • وأحضر الرابع فقال علي دين الله نبذل نفوسنا ومنه نستوفي اجرنا يومًا لا يكون لك حجّة عند الحساب ولا صبر علي العذاب • فامر به فقتّل • وأحضر الخامس فقال له لا تظنّ في نفسك ان الله خذلنا بما انزله بنا وانما غرضه به الكرامة ومحبة لنا وهو ياخذ لنا منك ومن ذريتك بحقنا • فامر به فقتّل • فأحضر السادس • فقال له فاما انا معترف لله بذنبي ومومن ان ينهدر عني بقتلي واما انت فقد عاديت الله بقتلك المستمسكين بدينه وسيكافيك على فعلك ويستاصلك من عالمه • فامر به فقتّل • وأحضر السابع وكان صبيًا • فقامت امه حينيذ غير جزعه ولا قلقه فنظرت جثث بنيها ثم قالت يا بني لم اعلم علمًا اذ علّقت بكل واحد منكم اني علّقت به ولا قدرت ان اجعل فيه روحه ولا ان اخرجه الي نسيم الدنيا ولا ان ارزقه قدرًّا وعقلًا • وانما الله عز وجل هو كوّنه بمشيته وصوّره كما اراد واخرجه الي الدنيا بقدرته وجعل له فيها اجلًا معلومًا ورزقًا مقسومًا وتصرفًا كما احب • واما انتم قد بذلتم لله اجسامكم الّتي صنعها وارواحكم الّتي خلقها ورضيتم باحكامه الّتي قضاها • فهنيه لكم بما قد سعدتم وطوباكم بما به فزتم • وقد كان رآء انطيوخوس لما رآها قامت انها انما قامت جزعًا على ابنها الاصغر واستبشر بانها ستامره بطاعة الملك ليلا يهلك كما هلك اخوته • فلما سمع كلامها خجل واستحيي وامر بان يقرب منه الغلام ليلطف به

Hiſtoria necis ſeptem fratrum.

CAP. V.

Concordat cum 2. Maccab. cap. 7. quam Fl. Joſephus lib. peculiariter de eis ſcripto allegoricè, Gregorius Nazianzenus Orat. de eis habitâ encomiaſticè deſcripſit, & exornavit.

ET capti ſunt poſt hæc ſeptem fratres, & mater ipſorum; & miſſi ſunt ad regem: non enim longe adhuc receſſerat a Jeruſalem. Et cum deducti fuiſſent ad regem, introductus eſt unus eorum ad illum: cui propriam juſſit abdicare religionem; qui renuens, ait illi; Si enim nos veritatem docere putas, non ita ſeſe res habet: quippe veritas ea eſt, quam didicimus a patribus noſtris, & qua noſmetipſos obſtrinximus ſolius Dei amplecti cultum, & conſtanter obſervare legem: & ab hac nequaquam recedemus. Et iratus eſt rex Antiochus his dictis: præcepitque afferri ſartaginem ferream, & igni admoveri. Tum juſſit amputari linguam juvenis, & manus, ac pedes præſcindi, & detrahi pellem capitis, & imponi ſartagini: & factum eſt ei ita. Deinde afferri præcepit ollam æneam magnam, & igni admoveri, in quam projectum eſt reliquum corporis. Et cum prope moreretur vir, juſſit removeri ab eo ignem, ut diutius cruciaretur: intendens his matrem deterrere, ac fratres. At ſane hoc fortitudinem, & robur religionis conſtanter ſervandæ illis addidit, ac ſuſtinendi ea omnia, quæ eis per tyrannidem inferri poterant. Mortuo itaque primo, oblatus eſt ei ſecundus. Cui quidam puerorũ aiunt; Obſequere iis, quæ rex tibi præcipiet, ne pereas ſicut periit frater tuus. Qui ait; Non ſum fratre meo infirmior corde, neque minor fide. Afferte ignem, & gladium: nec minuatis quicquam illorum, quæ feciſtis fratri meo. Et factum eſt ei, quemadmodum factum fuit fratri ejus. Et appellavit regem, & dixit ei; Audi crudelis ſceleſtiſſime in homines, ac ſcito, quod nihil noſtri obtines, niſi corpora: ſpiritus vero noſtros nequaquam obtines; & paulo poſt pergent ad Creatorem, quos reſtituet corporibus ipſorum cum vivificabit mortuos gentis ſuæ, & cæſos populi ſui. Et deductus eſt tertius, qui annuens manu, dixit regi; Cur terres inimice? ſcito hoc de cœlo nobis immiſſum eſſe, quod & ſuſcipimus, gratias Deo agentes, & ab illo præmia noſtra ſperamus. Et demiratus eſt Rex, itemque adſtantes fortitudinem adoleſcentis, & conſtantiam mentis, & pulchritudinem ſermonis. Tum juſſit; & trucidatus eſt. Et deductus eſt quartus, qui ait; Pro Dei religione animas noſtras venundamus, ac locamus, ut ab eo mercedem exigamus, ea die, cum nulla tibi erit excuſatio in judicio, neque ſuſtinebis cruciatus. Qui juſſit; & trucidatus eſt. Et deductus eſt quintus, cui ait; Ne putes in te ipſo, Deum nos dereliquiſſe propter ea, quæ in nos immiſit. Sed ſane ejus voluntas eſt, his nobis deferre honorem, & amorem; & ipſe ulciſcetur nos de te, & de tua progenie. Et juſſit; et trucidatus eſt. Et deductus eſt ſextus, qui ait; Equidem fateor Deo delicta mea, credo tamen ea mihi dimittenda fore mea nece. At tu jam Deo adverſatus es, occidendo eos, qui ipſius amplectuntur religionem; et certe rependet tibi ſecundum opera tua, et e ſuo mundo te eradicabit. Et præcepit in eum; et trucidatus eſt. Et deductus eſt ſeptimus, qui erat puer. Tunc ſurrexit mater ejus intrepida, atq; imperturbata, et inſpexit cadavera filiorum. Tum ait: Filii mei, neſcio profecto, qualiter concepi unumquemque veſtrum, cum illum concepi. Neque potui apponere illi ſpiritum: neque educere in mundi hujus auram: neque elargiri illi fortitudinem, et intellectũ; ſed enim Deus Opt. Max. ipſe formavit illum, ſecundum voluntatem ſuam: et imaginem ipſi tribuit ſecundum ſuum beneplacitum: et eduxit illum in mundum ſua potentia, conſtituens ei terminum vitæ, & bona ſtatuta, & diſpenſationem, ut ei placet. Vos autem jam venundaſtis Deo corpora veſtra, quæ ipſe fecit, & animas veſtras, quas ipſe creavit: & acquieviſtis judiciis ejus, quæ decrevit. Quare fœlices vos pro iis, quæ fœliciter obtinuiſtis: ac beati vos pro iis, quæ viciſtis. Viſum autem erat Antiocho, cum eam ſurrexiſſe vidiſſet, ipſam id præſtitiſſe timore perculſam pro parvulo filio, et exiſtimavit omnino, illam ipſi præcepturam obedientiam regi, ne pereat, ſicuti perierunt fratres illius. Cum vero audiſſet verba ipſius, eum puduit, et erubuit; præcepitque deduci ad ſe puerum, ut hortaretur eum,

ويرغبه في الحياة ويرهبه في الموت * فلا يتم لهولاي باسرهم الخلاف لامره فيمتثل بهم الخلق الكثير * فلما قربوه منه لطف به القول ووعده بالغنا وحلف له انه يجعله وزيرًا له * فلم يلتفت الغلام الي شيٍّ من كلامه ولا حفل به * فالتفت الملك الي امه فقال لها * ايتها الامراه السعيده ارحمي ابنكِ هذا الذي لم يبق غيره والطفي به في ان يقبل امري ليسلم مِمَّا نال اخوته * فقالت ادنوه مني حتي الطف به بشيٍّ من كلام الله * فلما ادنوه منها اعتزلت به عن القوم ثُمّ قبّلته وضحكت مِمّا قاله انطيوخوس لها * ثُمّ قالت له يا ابني دع ان تطيعني لانّي حملتك وولدتك وارضعتك وربيتك وعلمتك دين الله * ولكن انظر الي السمآء والارض والمآء والنار واعلم ان الاله الواحد الحق هو الذي خلقها وخلق الادمي من لحم ودم يعيش قليلًا ثُمّ يموت فخف الله الحق الذي لا يموت واطع الصادق الذي لا يخالف الميعاد ولا تخف من هذا الجبار العاصي ومُت علي دين الله كما مات اخوتك * فلو قد رايت يا ابني كرم مثواهم ونور محلّهم وجليل ما صاروا اليه لما صبرت عن اللحاق بهم * وارجو اني يستعدّني الله عز وجل والحق بكم قريبًا * فقال الغلام حينيذٍ اعلموا انّي اطيع الله ولا اطيع انطيوخوس في ما امرني به فلا توخروني عن اللحاق باخوتي ولا تعوقوني عن المصير الي حيث صاروا * ثم قال الي الملك لك الويل من الله الي اين تهرب منه والي اين تلتجي ام بمن تعتصم من عذابه * لقد احسنت الينا من حيث قدّرت انك تسي اسأت الي نفسك واهلكتها من حيث ظننت انك تحسن لاننا نصير الي الحياة الّتي لا يعقبها موت ونثوي في نور لا يزيله ظلام * واما انت فمثواك الجحيم وعذاب الله الاليم * وانا ارجو ان سخط الله سيزول عن قومه بما احتملناه فيه وانه سيجعل عذابه عليك في الدنيا ويميتك في اشر موته وتصير في الاخره الي العقاب الدايم. فاغتاض انطيوخوس مِمّا راه من مخالفة الغلام لامره * فامر ان يُعذب باشر مِمّا عُذب به اخوته * ففعل ذلك به ومات * فتضرعت امهم الي الله وسالته بان يلحقها باولادها فماتت للوقت * ثم سار انطيوخوس الي مقدونيا بلده وكتب الي فيلقوس والي ساير عمّاله في الشام ان يقتلوا آل يهودا كلهم الّا من دخل في دينه * فامتثل اصحابه امره وقتلوا خلقًا كثيرًا *

* خبر متّثيا الكاهن ابن يوحانان * وهو ابن برحشمآي الكاهن *

* الفصل السادس *

هرب رجل يُعرف بمتّثيا ابن يوحانان الي بعض الجبال المنيعه وهرب اليه اناس متفرقون * واستتر قوم في المواضع الغامضه * فلما بَعُدَ انطيوخوس عن البلد انفذ متّثيا ليهودا ابنه في السرّ الي مدن آل يهودا يعرفهم بسلامته وسلامة الجماعه الذين معه ويستنهض اليه منهم من كانت فيه نجده وشجاعه وحميه للدين والحريم والولد * فسار اليه جماعه من خيار القوم الذين بقوا * فلما حصلوا عنده قال لهم لم يبق لنا غير الصلاه الي الله والتوكل عليه والمحاربه لاعدائنا لعلّ الله يرزقنا النصر عليهم والظفر بهم * فقبل القوم راي متّثيا وعملوا عليه * فاتصل ذلك بفيلقوس فسار اليهم بعسكر عظيم * فعرف في مسيره خبر القوم من آل يهودا ان نحو من الف انسان رجال ونسآ قد اجتمعوا الي مغاره واقاموا بها ليتم لهم حفظ دينهم * فعدل اليهم في عدّه من اصحابه وانفذ وجوه رجاله مع باقي العسكر الي متّثيا

Et perſuaderet amorem vitæ, & deterreret eum morte; ne omnes iſti adverſari viderentur ejus imperio, & eorum ſequerentur exemplum plurimi hominum. Deductum itaque ſermonibus hortabatur, & divitias pollicebatur: & juravit ei; Se illum Proregem ſibi ſuffecturum. Sed cum puer ad ejus verba nequaquam converteretur, neque ea curaret: converſus eſt Rex ad matrem illius, & ait illi; Fœlix mulier, miſerere filii tui hujus, quem ſolum ſuperſtitem habes, & hortare eum, ut amplectatur mea juſſa, & evadat ea, quæ evenerunt fratribus ejus. Quæ ait; Deducite eum ad me, ut horter ipſum verbis Dei. Et cum deduxiſſent illum ad eam, ſeceſſit a turba. Tum oſculata eſt eum, & irriſit ea, quæ ab Antiocho ſibi dicta fuerunt: Deinde dixit ei; Fili mi, age, quod mihi obedias, quoniam peperi te, & lactavi, & educavi, & edocui te divinam religionem: at aſpicito cœlum & terram, & aquam & ignem: & intellige, quod Deus unus verus ipſe creaverit ea: & creaverit hominem ex carne, & ſanguine, qui parum vivit, tum morietur: Quare time Deum verum, qui non moritur: & obtempera veraci, qui non permutat promiſſa: nec timeas hunc Gigantem vulgarem: & morere pro religione Dei, quemadmodum mortui ſunt fratres tui; ſi enim videres fili mi, honorem domicilii ipſorum, & lumen habitationis eorum, & ad quantam pervenerint gloriam, utique haud patieris non ſequi eos: equidem ſpero & ego, Deum Opt. Max. me præparaturum, & prope ſequar vos. Tunc ait puer; Sciatis quod obedio Deo, & non obediam Antiochi præceptis: quare ne differatis me ſequi fratres meos, neque impediatis me abire, quo abierunt. Tum dixit Regi; Væ tibi a Deo, quo fugies ab eo? & quo confugies? aut cujus implorabis opem, ne ſupplicio te afficiat? equidem benefeciſti nobis, cum conſtituiſſes malefacere: malefeciſti animæ tuæ, & perdidiſti eam, cum eſſes arbitratus benefacere. Nos autem pergimus ad vitam, quam non ſequetur mors, & habitabimus in lumine, quod non removebunt tenebræ. At habitaculum tuum in inferis erit, cum vehementibus Dei ſuppliciis. Ego vero confido, Dei iram a populo ſuo receſſuram propter ea, quæ ſuſtinuimus pro eo: & te cruciatibus afficiet in hoc mundo, & perdet te peſſima morte: & tandem ad perpetuos cruciatus abibis. Et iratus eſt Antiochus, videns puerum ſuo adverſari imperio: quare juſſit ipſum affici cruciatibus præ fratribus ejus. Et factum eſt id: & mortuus eſt. Rogavit autem mater ipſorum Deum, & deprecata eſt ſequi filios, & illico mortua eſt. Tum profectus eſt Antiochus in Macedoniam regionem ſuam: & ſcripſit Fœlici, & reliquis Præfectis in Syria, ut neci traderent Judæos omnes, exceptis illis, qui ejus amplecterentur religionem. Et obſecuti ſunt ſui imperio ejus, interficientes multitudinem hominum.

HISTORIA MATHATHIÆ SACERDOTIS,
FILII JOCHANAN,
qui eſt filius Heſmai ſacerdotis.
CAP. VI.

Confer cum 1. Macc. cap. 2. v. 1. ad v. 48 & Joſeph. Antiq. lib. 12. cap. 8 part. 1. & de Bello Jud. lib 1. cap. 1

Fugit vir quidam nomine Mathathias, filius Jochanan, in aliquem montium munitorũ. Et confugerunt ad eum diſperſi homines: & quidam ſeſe abſconderunt in locis abditis. Poſtquam autem longe receſſiſſet Antiochus a regione, miſit Mathathias Judam filium ſuum clam in civitates Judæ, ut certiores eos faceret de ſua, ſuorumque ſalute, & ut pergerent ad eum quotquot commoventur fortitudine, magnanimitate, & zelo erga religionem, uxores, & liberos. Et perrexerunt ad eum quidam de nobilioribus populi, qui remanſerant. Qui cum adeſſent apud eum, ait illis; Nihil nobis reſtat niſi oratio ad Deum, & confidentia in eo, & prælium adverſus hoſtes noſtros, ut forte concedat nobis Deus opem, & victoriam contra eos. Et acquievit populus opinioni Mathathiæ: & fecerunt ſecundum eam. Et renuntiatum eſt Fœlici, & profectus eſt adverſus eos cum exercitu magno. Et nuntiatum eſt ei dum pergeret, de populo Judæorum, eſſe circiter mille homines ex viris, & mulieribus congregatos, & in ſpelunca quadam commorantes, ut ſuam ſervare poſſent religionem. Et declinavit ad eos cum aliquo numero ſuorum, mittens duces virorum ſuorum, cum reliquo exercitu contra Mathathiam.

وطالب فيلقوس من في المغاره في الخروج اليه وموافقته علي الدخول في دينه فامتنعوا عليه * فتوعدهم بانه يدخن عليهم فصبروا علي ذلك ولم يخرجوا اليه فدخن عليهم فماتوا باجمعهم * ولما صار وجوه العسكر الي متّثيا ووافوه وهو مستعد الي قتالهم فتقدم اليه بعض اجلّه القواد فاعرض عليه ان يطيع الملك ولا يخالف امره ليحيا هو ومن معه ولا يهلكوا * فقال لهم * اما انا فاني اطيع الله الملك الحق واما انتم فاطيعوا ملككم واصنعوا ما بَدَي لكم * فامسك عنه القول واخذوا في التدبير عليه فجاهم بعض مَن كان معهم مِن اشرار اليهود فحرّضهم علي المبادره اليه ومناجزته الحرب فوثب اليه متّثيا وبيده سيف مجرّد فرمي براس اليهودي ثم ضرب القايد الذي كان اليهودي يخاطبه فقتله ايضًا * فلما نظر اصحاب متّثيا ما صنع تبادروا نحوه وهجموا في عسكر اعداهم وقتلوا منهم خلقًا كثيرًا وهزموهم * ثم انهم تبعوا المنهزمين الي ان قتلوا سايرهم * ثم ضرب متّثيا بالبوق واظهر الخروج علي فيلقوس ودخل هو واصحابه الي بلد آل يهودا وتسلم كثيرًا من مدنهم واراحهم الله تعالي علي يده من اصحاب انطيوخوس وعادوا الي حفظ دينهم وزالت عنهم ايادي اعداهم *

* ذكر وفاة متّثيا واخبار ابنه يهودا من بعده *

* الفصل السابع *

ثم ان متّثيا اعتلّ * فلما اجهد استدعي بنيه وكانوا خمسه فقال لهم * انّي اعلم الان ان لا بد ان يهيج في بلاد يهودا حروب كثيره عظيمه لسبب ما حرّكنا الله عز وجل له من محاربة اعدائنا وانا اوصيكم بان تتقوا الله وتتوكلوا عليه وتغاروا لدينه وقدسه وامته وان تستعدوا لمحاربة اعدايكم ولا تخافوا الموت فانه حال بجميع الخلق لا محاله * فان نصركم الله فقد بلغتم ما اردتم وان هلكتم لن يضيع لكم ذلك عنده * ثم توفّي متّثيا ودُفن * وعمل بنوه علي ما اوصاهم به واتّفقوا علي تقديم اخيهم يهودا * وكان اخوهم اصلحهم رايًا واشدّهم باسًا * فخرج اليهم جيش من قبل فيلقوس مع رجل يقال له شارون فهزمه يهودا واصحابه وقتلوا منهم خلقًا كثيرًا وشاع خبر يهودا وعظمت سمعته فهابه ساير من حوله من الامم * واتّصل ساير ما جري من متّثيا ومن يهودا ابنه بالملك انطيوخوس * وانتهت ايضا هذه الاخبار الي ملك الفرس فشق العصا علي انطيوخوس وعاصاه تمثّلًا بيهودا * فاكثر ذلك انطيوخوس وعظم عليه فاستحضر رجلًا عظيمًا من اهل بيته يُقال له ليسياس ذا باس ونجده * فقال له * انّي قد عزمت علي المسير الي بلد الفرس لمحاربته واريد انّي استخلف ابني في مكاني واخذ معي نصف العسكر واخلف نصفه مع ابني * وقد رددت اليك تدبير ابني وتدبير الرجال الذين اخلفهم معه وقد علمت ما صنعه متّثيا ويهودا باصحابي ورجالي * فتنفذ الي بلد يهودا من يضم عليه عسكرًا قويًّا وتتقدم اليه ببذل السيف في بلد يهودا واستيصالهم وخراب ديارهم وقلع آثارهم * ثم سار انطيوخوس الي بلد فارس * وانفذ ليسيّاس ثلثه قواد ذي باس ونجده ومعرفه بالحروب يقال لاحدهم تلماوس والثاني نيقانور والثالث جرجس * وانفذ معهم من نقاوة الرجال اربعين الفًا وسبعة الاف جنبه *

Fœlix autem petiit ab iis, qui ſunt in ſpelunca, ut egrederentur ad eum, & conſentirent ingredi ſuam religionem; at ipſi recuſarunt: unde comminatus eſt ſe ſuppoſiturum fumum, & ſuſtinuerunt id, & non ſunt egreſſi ad eum, & ſuppoſuit eis fumum, & mortui ſunt univerſi. Cumque pergerent Duces exercitus contra Mathathiam, & pervenerunt ad eum, ipſo parato ad prælium: acceſſit ad eum quidam ex nobilioribus ducibus, proponens ei obedientiam Regi, & ut non adverſetur ipſius imperio, ut viveret ipſe, & qui cum eo erant, & non perirent. Cui ait; Equidem Deo obedio Regi vero: at vos obedite Regi veſtro, & facite quacunque vobis videtur. Et ſeſe a loquendo continuit. Et cœperunt aſtruere ei inſidias. Et venit quidam de peſſimis Judæorum, qui cum eis erant, & concitavit eos pergere contra eum, & bellum conſtituere. Et irruit in illum Mathathias ſtricto gladio, & amputavit caput Judæi; tum percuſſit ducem, quem Judæus alloquebatur, & occidit eum quoque. Videntes autem ſocii Mathathiæ quod fecerat, feſtinaverunt ad eum, & irruperunt in caſtra inimicorum trucidantes ex eis multitudinem plurimam, & in fugam verterunt eos; deinde ſecuti ſunt fugientes, donec interfecerunt omnes. Poſt hæc cecinit Mathathias buccina, & indixit expeditionem contra Fœlicem. Et ingreſſus eſt ipſe, & ſocii regionem Judæorum, et ſuſcepit plurimas ex civitatibus eorum. Et quieſcere eos fecit Deus excelſus per manus ejus a ducibus Antiochi: et reverſi ſunt ad obſervantiam ſuæ religionis: et receſſerunt ab eis manus hoſtium ipſorum.

MENTIO OBITUS MATHATHIÆ,
& geſta Judæ filii ejus poſt eum.
CAP. VII.

Habentur quæ de obitu Mathathiæ, Macc. lib. 2. cap. 2. v. 49. ad finem. Apud Joſeph. Ant. lib. 12. cap. 8. part. 2. & cap. 9. Et de Bello cap. 1. Quæ vero de geſtis Judæ, lib. 1. Macc. partim cap. 3. partim cap. 4. Item lib. Macc. 2. cap. 8. Item apud Joſeph. lib. Antiq. 12. capp. 10. 11.

Mathathias autem infirmatus eſt: & cum prope eſſet ut moreretur, vocavit filios ſuos, qui erant quinque, & ait illis; Certe ſcio excitanda fore in regione Juda bella quamplurima ac magna, cauſa eorum pro quibus commovit nos Deus Opt. Max. ad bellandum contra hoſtes noſtros. Ego autem præcipio vobis ut timeatis Deum, & confidatis in illo, & æmulatores ſitis legis, & Sanctuarii, & populi ipſius, & præparemini ad bellandum contra hoſtes illius: nec timeatis mortem, quoniam omnibus hominibus proculdubio decreta eſt. Quod ſi victores vos reddiderit Deus, jam obtinuiſtis quod deſiderabatis: ſi vero pereatis, non amittitur id vobis apud illum. Et defunctus Mathathias, & ſepultus eſt, & fecerunt filii ejus ſecundum quod præcepit eis. Et conſenſerunt præficere ſibi fratrem ſuum Judam. Erat autem Judas frater eorum, omnium conſilio optimus, & robore fortiſſimus. Et miſſus eſt contra eos exercitus a Fœlice cum viro, qui dicebatur Seron, quem fugavit Judas cum ſociis ſuis, & interfecit multitudinem magnam. Et divulgata eſt fama Judæ, ac percrebuit in aures valde; & timuerunt eum omnes gentes, quæ erant in circuitu ejus. Et perlatum eſt Regi Antiocho quicquid fecerat Mathathias, & Judas filius ejus. Pervenerunt hæc quoque ad Regem Perſarum, unde prævaricatus eſt in Antiochum, deficiens ab eo, ſequens exemplum Judæ. Quod quidem cum maximopere afflixiſſet Antiochum, vocavit ad ſe virum quendam de domeſticis ſuis, qui dicebatur Lyſias, vir ſtrenuus, ac fortis, & ait illi; Jam decrevi proficiſci in Perſidis regionem ad bellandum: volo autem ſufficere poſt me filium meum in locum meum, & ducere mecum dimidiam partem exercitus, & reliquam partem relinquere cum filio meo; & ecce tradidi tibi gubernationem filii mei, & gubernationem virorum, quos relinquo cum illo. Et quidem ſcis quid fecit Mathathias, & Judas amicis meis, & viris meis. Quare mitte in regionem Judæ ducentem exercitum potentem; & jube irruere gladio in regionem Judæ, & eradicare eos, & deſtruere domicilia eorum, & ipſorum veſtigia delere. Dein profectus eſt Antiochus in regionem Perſidis. Lyſias vero expedivit tres duces ſtrenuos, ac fortes, & in bellis peritos, quorum unus dicebatur Tolomæus, alter Nicanor, tertius vero Gorgias. Miſitque cum eis de viris electis quadraginta millia, & ſeptem millia equorum.

حينيذ تقدّم اليهم ان ياخذوا معهم جيشًا من الارمن وجيشًا من فلسطين وتاكد عليهم في استيصال آل يهودا * فسار القوم واخذوا معهم عدًّا من التجار حتي يبيعوهم السّبي الذي يحصل لهم من آل يهودا * فاتّصل الخبر بيهودا بن متثيّا فقصد بيت الله عز وجل وجمع الناس وامرهم بالصوم والصلاه والدّعا الي الله عز وجل وسالته بان يظفرهم بعدوهم ففعلوا ذلك * ثم ان يهودا جمع رجاله وجعل علي كل الف ريّسا وكذلك علي كل مايه رجلا وعلي كل خمسين وعلي كل عشره * ثم امر بالندا علي كل عسكره بان يرجع منه كل جبّان وكل من امر الله برجوعه من العساكر * فرجع منهم خلق كثير وبقي معهم سبعة الاف رجل ذو باس وشجاعه وخبره بالحروب وعاده لها ولم يعرف احد منهم بهزيمه قطّ * فساروا الي اعدايهم فلما قربوا منهم صلّا يهودا الي ربه وساله ان يكفيه شرّ عدوّه وان ينصره ويظفّره به * ثم امر الكهنه ان يضربوا بالابواق ففعلوا وكبّر اصحابه كلهم ثم حملوا علي عسكر نيقانور فرزقهم الله النّصر عليهم فهزموه ولاصحابه وقتلوا منهم تسعة الاف رجل وتبدد الباقون * وعاد يهودا واصحابه الي عسكر نيقانور فغنموه وغنموا اموال التجار الكثيره وانفذوها الي من فرقها علي الضّعفا * وهذا القتال كان يوم الجمعه فاقام يهودا واصحابه في موضعهم الي ان مضي يوم السبت * ثم ساروا الي تلماوس وجرجس فلقوهما وحاربوهما فنصروا عليهما وقتلوا من عسكرهما عشرين الفًا * وهربا تلماوس وجرجس فتبعهما يهودا واصحابه فلم يدركهما لانهما نجيا الي مدينة الصّنمين وتحصّنا مع بقية رجالهما بها * وادرك يهودا فيلقوس وانهزم من بين يديه وتبعه يهودا فجاء الي بيت كان بقربه فدخله وغلق عليه ابوبه وكان البيت حصينًا * فامر يهودا فضربه بالنار فاحترق البيت واحترق فيلقوس فاخذ منه يهودا بثار العازر وغير ممّن قتلهم فيلقوس * ثم عاد القوم الي القتلي واخذوا سلبهم وسلاحهم وانفذوا جلّ ما غنموا الي بلد القدس * وامّا نيقانور فانه تنكّر فلم يُعرف ومضي وعاد الي ليسياس فعرّفه في جميع ما جري عليه وعلي اصحابه *

* ذكر عودة انطيوخوس ومسيره الي بلد يهودا * وما عرض له من العلّه التي مات بها في طريقه *

* الفصل الثامن *

ثم عاد انطيوخوس من بلد فارس مهزومًا مفلولا العسكر * فلما وقف علي ما جري علي عسكره الذي انفذ ليسياس وجميع ساير رجاله فخرج في عسكر عظيم قاصد الي بلد يهودا * ثم سار فلما توسّط في طريقه ضربه الله بالاسهام العظيمه فلم يوقفه ذلك عن المسير بل جدّ فيه وهو مع ذلك يتكلم بكل كون من الفريه علي الله ويقول ان لم يقدر احد يصدّه عن غرضه * فضربه الله عز وجل ايضًا بقروح عمّت جسده فما ارتدع ولا وقف عن المسير * بل ازداد تجنّيًا وجدّ طمعًا في بلوغ ما نواه وادراك ما قدّره * وكان في عسكره افيله كثيره فاتّفق لبعضهم ان نفر وصاح فنفرت الخيل الحامله السرير الذي كان انطيوخوس عليه فطرحته * وكان ثقيل الجسم فتوهنت اعضاوه وتخلّع بعض مفاصله وقد كانت قروحه نتنت فزاد نتنها حتي تادّي بها هو ومن قرب منه * فلما سقط تقدم اليه عبيده فحملوه علي ظهورهم * فزادت عليه روايحه فطرحوه وبعدوا عنه *

Tunc præcepit eis quoque, ut adducerent ſecum exercitum de Syris, et Palæſtinis; et præcepit eis omnino extirpare Judæos. Et profecti ſunt, adducentes ſecum multitudinem mercatorum, ut venderent eis captivitatem, quam obtenturi erant de Judæis. Pervenit autem fama ad Judam filium Mathathiæ, et petiit domum Dei Optimi Maximi; et congregavit homines, indixitque eis jejunium, et orationes, et preces ad Deum Opt. Maximum: et ut eum deprecarentur pro victoria contra hoſtes; quod quidem præſtiterunt. Poſt hæc congregans Judas viros ſuos, conſtituit ſingulis millibus, principem: et ſimiliter ſingulis centum virum: et ſingulis quinquaginta: et ſingulis decem. Tum præcepit præcini in exercitu ſuo, ut revertatur quiſquis timidus eſt, & quemcunque præcepit Deus dimitti de exercitibus. Et reverſa eſt multitudo magna: remanſeruntque cum illis ſeptem millia virorum ſtrenuorum, ac fortium, & in bellis peritorum, iiſque aſſuetorum: nec quiſpiam illorum unquam novit fugam; & profecti ſunt contra hoſtes ſuos. Cum autem appropinquaſſent eis, oravit Judas ad Dominum ſuum, rogans eum, ut averteret a ſe malitiam hoſtis ſui, & ut opitularetur ei, & victorem ipſum redderet. Deinde præcepit ſacerdotibus canere buccinis, quod præſtiterunt, & *Deum* invocaverunt omnes ſui, & in exercitum Nicanoris irruerunt. Et conceſſit illis Deus victoriam contra eos, & fugaverunt illum ac ſocios ejus, interficientes ex illis novem millia virorum; reliqui autem diſperſi ſunt. Et reverſus eſt Judas, & amici ejus ad caſtra Nicanoris, et deprædati ſunt ea, diripueruntque bona mercatorum plurima, et miſerunt ea dividenda inter infirmos. Hæc autem pugna fuit feria ſexta; quare ſtetit Judas, et ſui eodem in loco, donec pertranſiret dies Sabbati. Tum profecti ſunt contra Tolomæum, et Gorgiam, quos invenientes expugnaverunt, & victoriam reportaverunt ex eis, occidentes ex eorum exercitu viginti millia. Et fugerunt Tolomæus et Gorgias, quos ſecutus eſt Judas cum ſociis: tamen eos comprehendere non potuit, quoniam ſeſe contulerunt in civitatem duorum Idolorum, et ſeſe munierunt in ea cum reliquis viris ſuis. Et invaſit Judas Fœlicem, et fugatus eſt ante eum, quem ſecutus eſt Judas. Qui veniens in domum quandam proximam, ingreſſus eſt eam, et clauſit januas; erat autem domus munita. Et præcepit Judas: et ſuccendit eam igni, et combuſta eſt domus, et combuſtus eſt Fœlix. Sumpſit ergo de eo Judas vindictam Eleazari, et aliorum, quos interfecerat Fœlix. Poſt hæc reverſus eſt populus ad interfectos, et acceperunt ſpolia, et arma ipſorum: miſerunt autem præſtantiora prædæ in regionem Sanctam. At Nicanor mutato habitu ignotus abivit, & reverſus eſt ad Lyſiam, indicavitque ei omnia, quæ ſibi ſuiſque evenerant.

MENTIO REDITUS ANTIOCHI, et ejus profectionis in regionem Judæ, et morbi, qui accidit ei, ex quo mortuus eſt in ſuo itinere.

CAP. VIII.

Habentur Macc. lib. 1. cap. 6. v. 1. ad 16. ſed fuſiùs & diſtinctiùs lib. Macc. 2. cap. 9. Vid. inſuper Joſeph. Antiq. lib. 12. cap. 13.

Reverſus eſt autem Antiochus de regione Perſidis fugiens dimiſſo exercitu. Qui cum intellexiſſet quod accidit exercitui ſuo, quem miſerat Lyſias, et omnibus viris ſuis, egreſſus eſt cum exercitu magno, petens regionem Judæ. Qui pergens cum ad medium perveniſſet iter, percuſſit illum Deus telis maximis: at id nequaquam illum remorari potuit ab itinere, ſed inſtitit illi, proferens omnia genera injuriarum in Deum, ac dicens; quod nemo illum avertere, aut impedire poſſet a decretis ſuis. Quare percuſſit quoque illum Deus Opt. Max. ulceribus totum invadentibus ejus corpus: nec tamen deſtitit, aut corripuit ſe ab itinere, ſed auctus eſt ira, & aviditate percitus obtinendi quod decreverat, & conſequendi quod deliberaverat. Erant autem in exercitu ejus elephanti quamplurimi. Accidit ergo ut quidam eorum fugeret, & barritum ederet; quamobrem diffugerunt equi portantes lectum in quo jacebat Antiochus, & excuſſerunt illum. Cum autem eſſet corpore obeſus, debilitata ſunt membra ejus, & quædam juncturæ divulſæ fuerunt: & ulcerum quidem ejus, quæ fœtorem jam emittebant, adeo fœtor auctus eſt, ut neque ipſe ſuſtinere amplius poſſet, nec qui ad eum accedebant. Cadentem itaque ſuſtulerunt ſervi, & ſuper humeros portaverunt: ingruente vero fœtore projecerunt illum, & longe receſſerunt.

فلما راي ما قد اجتمع عليه من المكروه ايقن ان ذلك كله عقوبه من الله عز وجل علي تعديته علي آل يهودا وظلمه لهم وسفكه دماهم بغير حق * ففزع ورجع الي الله واعترف بخطاياه وقال * اللهم اني اهل لما انزلته بي وانت العدل في حكمك وانت الذي تذل من يرتفع وتصغّر من تكبّر ولك الكبريا والعظمه والعز والجبروت * حقًّا اقول لقد اظلمت هولاي القوم في ما صنعته بهم وجرت في ما حكمت به عليهم * فاقلني اللهم عثرتي واغفر خطيتي وامنن بعافيتي * وعليّ ان املا خزاين بيتك ذهبًا وفضّه وافرش بيت القدس بثياب الارجوان واختتن واناديّ في ساير مملكتي انك الاله الحق وحدك لا شريكًا لك ولا الاهًا سواك * فلم يجب الله دعاه ولا قبل صلاته بل زاد ما كان به حتي طرح احشاه وعظم امر القروح حتي تساقط لحمه عن جسمه ثم مات ودفن مكانه وملك ابنه مكانه وكان اسمه اوفطر *

* خبر ايام الحنكه الثمانيه *

* الفصل التّاسع *

لما هزم يهودا تلماوس ونيقانور وجرجس وقتل رجالهم عاد هو ورجاله الي بلد بيت المقدس وامر بهدم ساير المذابح التّي امر انطيوخوس ببنيانها وازال ساير الاوثان التّي كانت في القدس وبنوا مذبحًا جديدًا وامر بقرّب القرابين عليه * وصلّوا الي الله عز وجل في اظهار نارٍ مقدسة تبقي علي المذبح * فخرجت نار من بعض حجار المذبح فاحرقت الحطب والقربان ومنها بقيت النار في المذبح الي الجليه الثالثه * فعملوا حينيذ بدسينا للمذبح الجديد ثمانية ايام اولها يوم خمسه وعشرين من شهر كسلا * ثم نضدوا الخبز علي مايدة بيت الله واسرجوا سرج المنار وكانوا في كل يوم من هذه الثمانية ايام يجتمعون للصلاة والتسبيح * ثم جعلوا ذلك رسمًا في كل سنه *

* خبر محاربة يهودا لجرجس وتلماوس *

* الفصل العاشر *

ولما كان بعد ايام الحنكه سار يهودا الي بلد ادوم يعني جبل الشراه وكان جرجس مقيمًا بها * فخرج اليه جرجس بعسكر عظيم فوقع بينهما قتال شديد فهلك فيه من رجال جرجس عشرين الفًا وهرب جرجس الي تلماوس الي ارض الغرب لان انطيوخوس كان ولّاه تلك الناحيه وكان مقيمًا بها فعرّفه ما جري عليه * فخرج تلماوس بعسكر فيه مايه وعشرين الفًا من رجال المقدونيين ورجال الغرب وسار حتي وافي بلد الجرش وما يليه وقتل من آل يهودا كثيرًا وكتبوا الي يهودا يعرفوه ما لحقهم ويستنهضونه اليهم لمحاربة تلماوس ودفعه عنهم * فورد كتابهم اليه في وقت ورد اليه كتاب من اهل جبل الجليل ايضًا يعرّفونه فيه ان المقدونيين الذين في صور وصيدا قد اجتمعوا عليهم وقتلوا منهم * فلما قري يهودا الكتابين جمع رجاله وعرّفهم ما ورد به الكتابان وامرهم بالصوم والصلاة * ثم تقدم الي شمعون اخيه ان ياخذ معه ثلثه الاف رجل من آل يهودا ويبادر بالمسير الي جبل الجليل ويكسر المقدونيين الذين فيه فسار شمعون * وبادر يهودا ورجاله الي لقاء تلماوس * فاما شمعون فانه كبس المقدونيين وقتل منهم ثمانية الاف رجل واراح اهل الجليل منهم * واما يهودا فانه سار حتي وافي لجرجس وتلماوس نازلاً عليهما محاصرًا لهما محاربهما ومرّ بينهما قتال شديد *

Videns itaque quæ mala eum convenerunt, pro certo credidit, id totum ſupplicium ſibi eveniſſe a Deo Opt. Max. propter injuriam, ac tyrannidem Hebræis illatam, & ſanguinis eorum effuſionem injuſte perpetratam. Timens ergo converſus eſt ad Deum, & peccata ſua confitens dixit; Deus utique mereor quæ in me immiſiſti: & quidem juſtus es in judiciis tuis: humilias qui exaltatur, & diminuis qui ſuperbit: tibi vero eſt magnitudo, & magnificentia, & majeſtas, & fortitudo. Vere inquam oppreſſi populum hunc, & tyrannice egi, & decrevi in ipſos. Parce, quæſo, Deus lapſum hunc meum, & dimitte peccatum meum, & elargire mihi ſanitatem meam: & meum erit implere theſauros Domus tuæ auro, & argento: & ſternere Domum ſanctuarii veſtimentis purpureis, & circuncidi, & præconio edicere per univerſum regnum meum; Te eſſe Deum verum ſolum, non habentem participem, nec eſſe Deum præter te. At nequaquam exaudivit Deus illius preces, nec orationem excepit: ſed adeo multiplicata ſunt mala ipſius, ut emitteret viſcera: & adeo creverunt ulcera, ut decideret caro ejus a corpore. Dein mortuus & ſepultus eſt in loco ſuo. Et regnavit filius ejus loco ejus, eratque nomen ipſius Eupator.

HISTORIA DIERUM OCTO Dedicationis.

CAP. IX.

Vid. Macc. lib. 1. cap. 4. à verſ. 36. deinceps, & Macc. lib. 2. cap. 10. in principio. Item Joſeph. Ant. lib. 12. cap. 11. verſùs finem.

Cum fugaſſet Judas Tolomæum, & Nicanorem, & Gorgiam, & occidiſſet viros eorum; reverſus eſt ipſe, & viri ejus in regionem Domus ſanctæ. Præcepitque deſtrui omnia altaria, quæ extrui juſſerat Antiochus: & amovit omnia idola, quæ erant in Sanctuario: & ædificarunt altare novum, juſſitque offerri ſacrificia ſuper illud. Oraverunt quoque ad Deum Opt. Max. ad educendum ignem ſanctum, qui maneret in altari; & egreſſus eſt ignis de quibuſdam lapidibus altaris, & combuſſit ligna, ac ſacrificia: & ex eo remanſit ignis in altari uſque ad tertiam tranſmigrationem. Feceruntque tunc ſolennitatem altaris novi octo diebus, incipientibus die quinta & viceſima menſis Caſleu. Tum autem poſuerunt panem ſuper menſam domus Dei, & accenderunt lucernas candelabri. Singulis autem diebus horum octo conveniebant ad orationem, & laudem: conſtitueruntque præterea id in ritum ſingulis annis.

HISTORIA PRÆLIORUM JUDÆ contra Gorgiam, & Tolomæum.

CAP. X.

Habetur partim Macc. lib. 1. cap. 5. partim 2. Macc. cap. 10. part. poſter. Quæ verò à Timotheo geſta fuerint, hic ſub Ptolomæi nomine referuntur; ubi & multæ aliæ in hiſtoria differentiæ. Vid. inſuper Joſeph. Ant. lib. 12. cap. 12.

Poſt dies autem Dedicationis, profectus eſt Judas in regionem Idumæorum, videlicet in montem Sarah: Gorgias enim ibi morabatur. Et egreſſus eſt contra ipſum Gorgias cum exercitu magno, & fuerunt inter eos pugnæ magnæ: perieruntque de viris Gorgiæ viginti millia. Et fugit Gorgias ad Tolomæum in terram Occidentis (præfecerat enim illum Antiochus illi regioni, morabaturque ibi) & indicavit ei quod ſibi acciderat. Quare egreſſus eſt Tolomæus cum exercitu, in quo erant centum & viginti millia de viris Macedonum, & viris Occidentis. Profectus autem eſt donec pervenit in regionem Giares, *id eſt Galaad*, & adjacentia: & occidit ex Judæis multitudinem magnam. Scripſerunt itaque Judæ, indicantes ei quod ſibi evenit, invocantes eum ad debellandum Tolomæum, & depellendum a ſe. Et pervenit ad eam epiſtola eorum eodem tempore, quo pervenit ad ipſum epiſtola ab incolis montis Galilææ, indicantibus quoque illi, qualiter Macedones, qui ſunt Tyri & Sydone jam conveniſſent contra eos, & bello impetiviſſent, occidentes ex eis. Cum autem legiſſet Judas utramque epiſtolam, coegit viros ſuos, & ſignificavit eis tenorem epiſtolarum, indixitq; illis jejunium, & orationem. Poſt hæc juſſit fratri ſuo Simeoni, ut ſecum aſſumeret tria millia virorum de Judæis, & feſtinanter pergeret in montem Galilææ, & effringeret Macedones, qui in eo erant: & profectus eſt Simeon. Judas vero feſtinavit in occurſum Tolomæi. At Simeon improviſo irruit in Macedones, interfecitque ex illis octo millia virorum, & attulit quietem Galilæis. Judas vero profectus eſt donec pervenit ad Gorgiam, & Tolomæum: urgens eos, ac obſidens: & decertarunt, interceſſeruntque inter eos acerrimæ pugnæ.

لان تلماوس كان في خلقٍ كثيرٍ ذي نجدةٍ وباسٍ ولم يكن يهودا في عدةٍ كثيرٍ الا ان القوم الذين كانوا معه كانوا ابطالًا شجعًا فثبتوا وطال القتال بينهم وقوي واشتدّ * فصرخ يهودا الي الله عز وجل واستغاث به * فذكر انه راي خمسة ركبان شباب ثلثه يحاربون عسكر تلماوس واثنان واقفان معه * فتاملهم وتبيّن له انهم ملايكة اللّه * فقوي قلبه وقلوب اصحابه وحملوا على اعدايهم دفعات فهزموهم وقتلوا منهم خلقا كثيرا * فكان مبلغ ما قُتل من عسكر تلماوس من اوّل هذا القتال الي اخره عشرون الفًا وخمس مايه * ثم ان تلماوس ورجاله هربوا الي الساحل فتبعهم يهودا وقتل كل من ظفر به منهم * وصار تلماوس الي غزّة واقام بها واجتمع اليه رجال القليسم * فسار اليهم يهودا ولقيهم وحاربهم * فتبدد على تلماوس رجاله ولجا الي غزّة فتحصّن بها * وتبع رجال يهودا القوم المتبددين فقتل منهم خلقًا كثيرًا * وسار يهودا ومن بقي معه من الرجال غزة فنزل عليها وحاصرها وعاد رجال يهودا اليه * فصعد من بقي مع تلماوس على الحصن واكثروا من شتم يهودا واقام القتال بينهم وبين اصحاب يهودا خمسة ايام * فلما كان في اليوم الخامس اشرف القوم في شتم يهودا وثلب دينه * فاحتمي من رجال بيت يهودا عشرون رجلًا فاخذوا اتراسهم بايديهم اليسار وسيوفهم بايديهم اليمين وبينهم من يحمل سُلّما قد صنعوه ومضوا حتي انتهوا السور * فوقف منهم ثمانية عشر رجلًا يرمون مَن على السور وبادر منهم اثنان الي السور ونصبوا السُّلم وصعدوا فيه * فكشف بعض مَن كان في الموضع صعودهما ولحقوهما اصحابهما ونزلوا جميعًا من السور الي داخل المدينه * فنزلوا وراهم من علي السور فحاربوهم وقتلوا من اعدايهم عددًا كثيرًا * وتقدم عسكر يهودا الي باب المدينه ومضي العشرون الي نحو الباب ليفتحوا فدُفعوا عنه اشد مدافعه فكبّروا تكبيرًا كثيرًا * فعلم يهودا واصحابه بقربهم من الباب واشتدّ القتال من خارج الباب ومن ورايه فضرب يهودا واصحابه الباب في النار فسقط الباب وهلك القوم وقبضوا على مَن شتم يهودا وجابوهم فامر باحراقهم * ثم امر ببذل السيف في المدينه فاقام القتل بها يومين ثم ضربوها بالنّار * فاما تلماوس فانه هرب ولم يُعرف له في الوقت خبر وذلك انه تنكّر واختفي في بعض الابار فخفي خبره * ووقع اخواه فجآوا بهما الي يهودا فامر بضرب ارقابهما * ثم سار الي بلد القدس بغنايمٍ عظيمه * فصلّا فيه هو واصحابه وشكروا اللّه على ما انعم عليهم *

Tolomæus enim ducebat multitudinem numeroſam fortem ac ſtrenuam. Judas vero pauciſſimo erat comitatus numero, veruntamen, cum populus qui cum eo erat, conſtaret fortiſſimis, atque robuſtiſſimis, conſtanter reſtitit,& diu duravit pugna inter eos, & invaluit valde. Quare exclamavit Judas ad Deum Opt. Maximum, & invocavit eum. Meminit autem ſe vidiſſe quinque equites juvenes: e quibus tres pugnabant contra exercitum Tolomæi, duo vero ſtabant ſecum. Quos cum attente contemplaretur, viſi ſunt ei Angeli Dei. Quamobrem confortatum eſt cor ejus, & corda ſociorum:& irrumpentes ſæpe in hoſtes fugaverunt eos,occidentes ex eis multitudinem plurimam. Erat autem ſumma eorũ,qui interfecti ſunt de exercitu Tolomæi, ab initio pugnæ hujus uſque ad finem, viginti millium quingentorũ. His peractis, fugit Tolomæus,& viri ejus ad oras maritimas,perſequente eos Juda, & interficiente ex illis quotquot ipſe comprehendebat. Tolomæus autem fugit in Gazam,& moratus eſt in ea, & convenerunt ad eum viri Chaliſam. Et profectus eſt Judas ad eos, quos inveniens expugnavit: & diſperſi ſunt viri Tolomæi,qui confugit in Gazam, ac ibi ſeſe munivit. Et perſecuti ſunt viri Judæ palantem populum, interfeceruntque ex illis multitudinem plurimam. Perrexit vero Judas, & qui remanſerunt cum eo viri Gazam, & caſtrametatus eſt, & obſedit eam. Reverſique ſunt viri Judæ ad eum, & aſcenderunt qui ſuperfuerant cum Tolomæo munitionem,multiſque Judam injuriis impetebant:perduravitque bellum inter eos, & viros Judæ quinque dies. Cum autem adeſſet dies quintus, inſtitit populus injuriis inurere Judam, & maledictis inceſſere ipſius religionem: quamobrem incaluerunt de viris Judæ viginti viri, qui acceptis clypeis manu ſiniſtra,dextera vero manu gladiis, habentes ſecum quendam ferentem ſcalam, quam fecerant, profecti ſunt donec pervenerunt ad murum:ſteteruntque ex eis viri octodecim jaculantes in eos, qui erant ſupra murum, duo vero feſtinantes ad murum, erexerunt ſcalam, & aſcenderunt per eam. Animadvertentes autem quidam qui erant eo in loco eos aſcendiſſe,& ſocios inſecutos fuiſſe,& ſimul deſcendiſſe de muro intra civitatem, deſcenderunt poſt eos de muro, quos expugnaverunt, cæſo hoſtium maximo numero. Exercitus vero Judæ applicuit portæ civitatis, ac currentibus viginti verſus portam, ut eam aperirent: at expellebantur inde accerrime; quamobrem invocabant exclamationibus magnis. Cognovit ergo Judas, & ſocii ejus, ipſos prope portã acceſſiſſe: & invaluit pugna extra portã, & intra. Et igne percuſſit Judas, & ſocii portam,quæ cecidit; & periit populus, & comprehenſi ſunt qui Judam injuriis inurebant, quos adductos juſſit comburi.Præterea gladio exterminari civitatem præcepit: perduravitque clades in ea duobus diebus, tum igne percuſſa eſt. Tolomæus vero fugit, nec innotuit eo tempore fama ejus, quoniam mutatis veſtimentis ſeſe abdiderat in quodam puteorũ,& latuit fama ejus.Duo vero fratres ipſius capti ſunt,& ad Judam adducti, quorum colla percuti gladio juſſit. Poſt hæc profectus eſt in regionem Sanctuarii cum præda maxima, oravitque in eo ipſe & ſocii, gratias agentes Deo de acceptis beneficiis.

* ذكر محاربة يهودا وليسياس صاحب اوفطر بعد هلاك انطيوخوس الملك *

* الفصل الحادي عشر *

كان اسم انطيوخوس الذي تقدم ذكره افيفانيوس واسم ابنه الذي ملك بعده اوفطر واسمه ايضًا انطيوخوس * فلما جري من محاربة يهودا لهولاي القواد ما جري كتبوا بذلك الي اوفطر فانفذ ليسياس ابن عمّه بعسكرٍ عظيم فيه ثمانون الف فارس وثمانون فيلًا فانتهوا الي مدينه كانت تُسمي بيت نير فخطّوا عليها فحاصروها وكانت مدينه عظيمه فيها خلق كثير * فنصب حولها ليسياس المناجنيق وكثرت محاربته لاهلها * فلما اتّصل ذلك بيهودا خرج هو واصحابه الي بعض الجبال المنيعه وقاموا هنالك ليلا يقيموا في مدينه فيقصدها ليسياس فيحاصرها ويضيق عليهم *

MENTIO PUGNÆ JUDÆ, ET Lyſiæ ducis Eupatoris, poſt deperditum Antiochum Regem.

CAP. XI.

Vid. Macc. 2. cap. 11.

Erat nomen Antiochi, cujus præceſſit mentio, Epiphanius; nomen vero filii ejus, qui regnavit poſt illum,Eupator,qui & Antiochus quoque nominabatur. Cumque contigiſſent prælia Judæ contra hos duces: ſcripſerunt de hoc Eupatori, qui miſit cum Lyſia filio patruelis ſui magnum exercitum, in quo erant octoginta millia equitum, & octoginta elephanti. Qui pervenientes ad urbem, quæ appellatur Bethner: caſtrametati ſunt circa eam, & obſederunt, quippe urbs ampla erat, & in ea populus multus. Et erexit circa eam Lyſias tormenta bellica, inſtititque oppugnare cives. Quod cum ad Judam perlatum eſſet egreſſus eſt ipſe cum ſociis ad quoſdam montes munitos: & morati ſunt ibi, ne in aliqua urbe morantes peteret eam Lyſias, & obſideret, & opprimeret eos.

فجمع يهودا اصحابه فوافقهم على المسير الي العسكر الذي لليسياس بعد ان يمضوا الي بيت الله ويقرّبون فيه القرابين ويسألوا الله عز وجل ان يكفيهم شر عدوهم وينصرهم عليه * ففعلوا ذلك * ثم ساروا من بلد بيت المقدس الي بيت نير وقد اتّفق رايهم على كبس العسكر ومنازلته من غير منازعه * فذكروا انه ترايا لهم شخص بين السمآ والارض وهو راكب على فرس من نار وبيده رمح عظيم يطعن به عسكر اليونانيين * فزادهم ما راوه في ذلك شجاعه وجراه * وبادروا في العسكر وهجموا فيه وقتلوا من رجاله خلقًا كثيرًا * فتشوش العسكر واضطرب اضطرابًا شديدًا وتهاربوا * وركب سيف يهودا واصحابه وقتل منهم احد عشر الفًا رجل والف وستماية فارس * ثم انهزم ليسياس واصحابه الي مكان بعيد امكنه المقام فيه * وارسل الي يهودا في ان يكون تحت طاعة الملك بحيث يقرّ هو وقومه على اديانهم * فاجابه يهودا الي ذلك بعد ان يكتب الي الملك فيه ويرد الجواب باجابتهم اليه * وكتب ليسياس الي الملك يعرّفه بما جري وما شاهد من شدّة باس القوم وشجاعتهم * وان مداومة محاربتهم تفني الرجال مثل مَن فني من قبلهم ويعرّفه بما قد اجابوا اليه * ومقامه الي ان يرد له عليه كتابه بما يعمل به * فاجابه بانه قد راي من الصواب مسالمة القوم وترك المعارضه لهم في امر دينهم لانها هي الّتي حملتهم على المشاقه والمحاربه لمن تقدّم * وامر ان يعاهدهم على ان يكونوا مسالمين مقيمين على طاعته بحيث لا يكون عليهم معارضه في شيٍّ من امر دينهم * وكتب الي يهودا والي ساير اليهود الذين في بلاد يهودا بمثل ذلك ودام هذا بينهم مدّةً *

Coegit ergo Judas ſocios ſuos, & ſtatuit cum eis proficiſci ad caſtra Lyſiæ, poſtquam adeuntes domum Dei obtulerint in ea ſacrificia, rogantes Deum Opt. Max. ut averteret a ſe malitiam inimicorum ſuorum, & victoriam ſibi in ipſos concederet: quod quidem præſtiterunt. Poſt hæc perrexerunt de regione Domus ſanctæ ad Bethner.Statuerant enim opprimere exercitum improviſo, illumq; debellare ſine contentione. Ferunt autem ſibi apparuiſſe perſonam quandam inter cœlum & terram, inſidentem equo igneo, habentemq; in manu magnam haſtam, qua percutiebat exercitum Græcorum. Quare addidit eis quod viderant fortitudinem, & animos. Et feſtinantes irruperunt in exercitum, interfeceruntque de viris ejus multitudinem plurimam. Unde commotus exercitus, & perturbatus eſt vehementiſſime, & totus in fugam promiſcue converſus: & inſtitit gladius Judæ, & ſociorum; & occidit ex illis undecim millia virorum, & mille ſexcentos equites. Fugatus eſt quoque Lyſias, & ſocii ejus ad remotum locum, in quo tuto morabatur. Et miſit ad Judam, ut ſubjectus ſit Regi, ſalva ejus, populique ſui religione: cui in hoc morem geſſit Judas, dummodo ſcriberetur Regi, & acciperetur reſponſum illorum aſſenſus. *Et ſcripſit Judas de hoc:* ſcripſit quoque Lyſias Regi, ſignificans ei, quæ evenerant, & quæ expertus eſt de robore,& fortitudine gentis; & quod continuatio bellorum cum illis eſſet exterminatura viros, quemadmodum exterminati ſunt præcedentes: indicat ipſi præterea eorum aſſenſum, & moram ſuam, donec reciperet epiſtolam de iis,quæ ſibi agenda ſunt.Cui reſpondit;Rectum ſibi videri pacem inire cum gente, ablato obice eorum exercendæ religionis: etenim hæc ipſa eos induxit ad defectiones, & oppugnationes prædeceſſorum. Præcepit ei quoque inire cum eis fœdus de pace, & obedientia, ita quidem ut nullus opponatur illis obex in negotio religionis. Scripſit etiam Judæ, & omnibus Judæis, qui in regione Judæ, ſecundum hoc: & duravit id inter eos aliquo ſpatio temporis.

* ذكر ابتدا قوة الروم وظهور مُلكهم *

* الفصل الثاني عشر *

ثم بدي في هذا الزمان الذي تقدم ذكره امر الروم ان يعلوا ليتم الله عز وجل ما كان اخبر به دانيال النّبي عليه السلام من المملكه الرابعه * وذلك انه كان في هذا الزمان ملك بافريقيه عظيم الشان جدًّا اسمه انبيل وكانت دار مملكته قرطاجنه فعزم على اخذ بلد الروم * فاجتمعوا لمحاربته وكثرت الحروب بينهم وبينه ووقعت بينهم وبينه ثمانية عشر وقعه في مدّة عشر سنين * ولم يكن لهم طاقه على اخراجه من بلدهم لكثرة عسكره وقومه * فارادوا ان يجمعوا عسكرًا عظيمًا يشتمل على جميع شجعانهم وعسكرهم وابطالهم ويقصدوا انبيل للقتال ويصابروه الي ان يكفّوا امره ففعلوا ذلك * وولّوا على العسكر رجلين جليلين اسم احدهما اميليوس واسم الثاني واروس * فلقيا انبيل وقاتلاه فقُتل من عسكرهما تسعين الفا رجل وقُتل من عسكر انبيل اربعين الفا رجل وقُتل اميليوس في ذلك الحرب * وهرب واروس الي مدينة عظيمه منيعه يقال له بنوسيه فلم يتبعه انبيل بل سار الي روميه ليفتحها ويقيم بها * واقام عليها ثمانية ايام واخذ في بنآء منزل بحذاها * فلما رآي ذلك اهلها عملوا على مسالمته ومعاهدته وتسليم البلد اليه * وكان فيهم فتي يُقال له سيفيا * وكان الروم في ذلك الزمان لا ملكًا لهم وانما يرجع تدبير امورهم الي ثلثماية وعشرين رجلًا يروسهم رجل يسمي الكهل * فجاهم سيفيا وخوّفهم من انبيل ومن طاعته * فاخبروه على انهم لم يعزموا على الاستيمان اليه الّا من حيث لا طاقةً لهم بمقاومته *

MENTIO INITII POTENTIÆ Romanorum, & ampliationis regni eorum.

CAP. XII.

Hiſtoriæ externa eſt, & à Romanorum Scriptoribus deſumpta,nec ad res Judæorum niſi obiter pertinens.

Hoc eodem tempore, cujus præceſſit mentio, cœperunt res Romanorum exaltari; ut adimpleret Deus Opt. Max. quod prædixerat Daniel Propheta (cui pax) de quarto regno. Erat item hoc eodem tempore Rex quidam in Africa munificentiſſimus, nomine Annibal. Erat autem regia regni ipſius Carthago. Hic decrevit Romanorum occupare regionem. Quamobrem ad oppugnandum eum convenerunt: & multiplicata ſunt bella inter eos, ita ut commiſerint octodecim prælia ſpatio decem annorum, nec expellere illum valuerunt de ſua regione ob innumerum exercitum, & populum illius. Decreverunt ergo cogere magnum exercitum ſelectum ex omnibus ſtrenuis, & exercitibus, & fortiſſimis quibuſque ſuis, & impetere Annibalem in bello,& ſuſtinere, donec averterent a ſe res ipſius. Quod quidem præſtiterunt: præfeceruntque exercitui duos viros præclariſſimos, unius nomen erat Æmilius, alterius autem Varro. Qui occurrentes Annibali, commiſerunt cum eo bellum, & cæſa ſunt de exercitu eorum nonaginta millia virorum: de exercitu vero Annibalis ceciderunt virorum quadraginta millia. Interfectus quoque eſt Æmilius eo in bello. Varro autem fugit in civitatem quandam maximam, munitiſſimam, dictam Venuſiam; quem non eſt perſecutus Annibal: ſed Romam profectus eſt ad expugnandam eam, & ibi morandum. Inſtititque contra eam per octo dies, cœpitque extruere e regione illius, domicilia. Quod cum vidiſſent cives, deliberarunt inire pacem, & fœdus cum illo, & dedere regionem. Erat autem inter eos juvenis quidam, nomine Scipio, (erant quippe Romani eo tempore ſine Rege, & tota rerum ipſorum adminiſtratio committebatur trecentis & viginti viris, quibus præerat vir, qui dicebatur Senior:) adeſt ergo eis Scipio, qui Annibali, ejuſque obedientiæ nequaquam fidendum eſſe, perſuaſit. Cui reſponderunt; Se nequaquam ipſi fidere, niſi quod illi reſiſtere nequeant.

فقال لهم ان بلد افريقيه قد خُلي من اهل الحرب لان جميعهم مع انبيل فاعطوني جماعة من نقاوة الرجال حتي امضي الي افريقيه واثر فيها آثارًا تنتهي اليه اخبارها لعلّه ينترك عنكم وتكفوا امن فتستريحون منه وتصلحون احوالكم ويقوي سانكم الي وقت عودةٍ منه ان كانت وتكفوا امن * فاستصابوا رآي سيفيا وضمّوا اليه ثلثين الفا رجلٍ من جبابرتهم وسار الي افريقيه * فلقيه استروبال اخو انبيل وحاربه * فظفر به سيفيا وضرب عنقه واخذ راسه وحمله مع ساير ما غنمه وعاد الي روميه * فصعد على الحصن ونادي الي انبيل وقال له * كيف تقدر على بلدنا هذا ولم يكن فيك منّه على ان تطردني عن بلدك الذي صرت اليه فاخربته وقتلت اخاك وجيت براسه ثم رمي اليه الراس * فاحضر الراس الي انبيل فعرفه * وزاد عند ذلك على القوم حنقًا وغضبًا وحلف انه لا فارق او يفتح روميه * فعمل اهلها على ممانعته ومدافعته عنها الي ان يعود سيفيا وينزل على قرطاجنه ويحاصرها * فعاد سيفيا وعسكره الي افريقيه ونزلوا على قرطاجنه وحاصروها حصارًا شديدًا * فكتب اهلها الي انبيل يقول له * انك قد رغبت في غير بلدك ولست تعلم هل يحصل لك او لا * والبلد الذي لك قد صار اليه من يريد اخذه فان تاخرت عنّا سلّمنا البلد اليه وسلّمنا اليه اهل بيتك وجميع اموالك وذخايرك لتسلم نفوسنا واموالنا * فلما بلغه الكتاب رحل عن روميه وجاء مسرعًا حتي وافي افريقيه * فسار اليه سيفيا ولقيه وحاربه حربًا شديدًا في ثلثه دفعات وقتل فيها من رجاله خمسين الفًا * فانهزم انبيل وصار الي بلد مصر وتبعه سيفيا واخذ انبيل اسيرًا وعاد الي افريقيه * فلما حصل بها انَفَ انبيل من ان يراه اهل افريقيه بتلك الحال فسمّ نفسه ومات * وملك سيفيا بلد افريقيه وقبض على ساير اموال انبيل واهله وذخاير فعظم شان الروم وابتدي امرهم منذ ذاك في الزياده *

* ذكر مكاتبة الروم الي يهودا والعهد الذي جري بينهم *

* الفصل الثالث عشر *

من الكهل والثلثمايه وعشرين مدبريه الي يهودا وليّ الحرب والي اهل اليهود السلام عليكم * قد اتّصل بنا ما انتم عليه من النّجاة والباس والقيام بالحروب وسرّنا ذلك * ووقفنا على ما وافقكم عليه انطيوخوس ونحن نكتب لك مثل ذلك على انكم تكونون اصحابًا لنا دون اليونانييّن الذين اسوا اليكم * ونريد نقصد انطاكيه ونحارب مَن بها * فبادروا تعريفنا مَن تعادوا ومن توالوا لنعمل على حسب ذلك *

* نسخة العهد *

هذا عهد من الكهل والثلثمايه وعشرين مدبريه ليهودا وليّ الحرب ولآل يهودا على انهم ينضافون الي الروم ويبغون الروم وآل يهودا في التجره والتظافر ابدا * ومتي كان للروم حرب عاونهم يهودا وقومه ولم يعاونوا عدو الروم بطعام ولا بشيٍ من السلاح * ومتي لحق آل يهودا حرب عاونوهم الروم حسب جهدهم وطاقتهم ولم يعاونوا عدوهم بشي من ضروب المعاونه * وكما للروم على آل يهودا فكذلك على آل يهودا للروم بغير زيادة ولا نقص * فقبل ذلك يهودا وقومه وتمّ العهد ودام بينهم وبين الروم مدّة طويلة *

Quibus ait; Regio Africæ militibus omnino deſtituta eſt, quia omnes cum Annibale ſunt; concedite ergo mihi turmam de electis virorum, ut vadam in Africam: & talia in ea perpetrabo geſta, quorum nuntia cum ad illum pervenient, forte relinquet vos, & liberabimini ab eo, & quieſcetis; & reparatis rebus veſtris, & roboratis, ſi iterum pararet reditum, adverſus illum ſatis eritis. Quibus recta viſa eſt Scipionis ſententia; & tradiderunt ei triginta millia virorum de fortiſſimis eorum. Et profectus eſt in Africam; cui occurrens Aſdrubal frater Annibalis, prælia tus eſt cum eo; quem vicit Scipio, & amputavit collum, accepitque caput: & portans cum reliqua præda, reverſus eſt Romam. Et conſcendens munitionem, vocavit Annibalem, & ait illi; Quomodo valebis contra regionem noſtram hanc, cum non valeas expellere me de regione tua, ad quam profectus ſum: deſtruxi eam, & occidi fratrem tuum, & attuli caput ipſius. Tum projecit ad illum caput. Quod cum Annibali allatum eſſet, & illud cognoviſſet, auctus contra populum eſt furore, ac ira, juravitque ſe non diſceſſurum niſi expugnata Roma. At cives ut illum repellerent a ſe, & coercerent, deliberarunt remitti Scipionem, ut obſideret, urgeretque Carthaginem. Reverſuſque eſt Scipio, & exercitus ejus in Africam: & caſtrametati ſunt circumcirca Carthaginem; & obſederunt eam obſidione acerrima. Quamobrem ſcripſerunt cives ad Annibalem, dicentes; Tu alienam cupis regionem, quam neſcis utrum obtinere poteris, necne: ad regionem vero tuā profectus eſt, qui eam occupare intentat. Quamobrem ſi remoratus fueris, dedemus ei regionem, & trademus domeſticos tuos, & omnia bona tua, & theſauros tuos: ut incolumes evadamus nos, & bona noſtra. Cum autem perlata ei fuiſſet epiſtola, receſſit Roma: & feſtinavit, donec pervenit in Africam; ad quem perrexit Scipio & occurrit ei, commiſitque cum illo ter accerrimum bellum; & cæſi ſunt de viris ejus quinquaginta millia. Annibal vero fugatus ſeſe contulit in regionem Ægypti, quem inſecutus eſt Scipio: & cepit Annibalem captivum, & reverſus eſt in Africam. Cumque eſſet ibi, indignatus eſt Annibal ſic videri ab Africanis: quare ſumpto veneno interiit. Et obtinuit Scipio regionem Africæ, atque potitus eſt omnium bonorum, & domeſticorum, & theſaurorum Annibalis. Quamobrem magnificata eſt fama Romanorum, cœperuntque inde ſumere incrementum res eorum.

MENTIO EPISTOLÆ ROMANORUM ad Judam, & fœderis quod inter eos interceſſit.

CAP. XIII.

Fœdus hoc ſenſu pari extat Maccab. lib. 1. cap. 8. v. 24. & deinceps. Et apud Joſeph. Antiq. lib. 12. cap. 17. in fine: quod primum fuiſſe inter Romanos & Judæi ſocietatis & amicitiæ fœdus aſſerit.

A Seniore, & trecentis viginti Rectoribus, ad Judam præfectum militiæ, & Judæos, Salus vobis. Jam perlatum eſt ad nos de victoriis, & fortitudine veſtra, & conſtantia in bellis, quibus lætati ſumus. Intelleximus præterea concordiam vobis initam fuiſſe cum Antiocho. Nos ſcribimus vobis ſecundum hæc, ut ſitis nobis amici, non autem Græcis, qui malefecerunt vobis; intendimus præterea petere Antiochiam, & inferre bellum civibus ejus; quare feſtinate indicare nobis, quibus adverſamini, & quibuſcum vobis intercedit amicitia, ut faciamus ſecundum hoc.

Exemplar fœderis.

Hoc eſt fœdus, a Seniore, & trecentis, & viginti ejus Rectoribus, Judæ Præfecto militiæ, & Judæis, ut apponerentur Romanis, & concordes ſint Romani, & Judæi in bellis, & victoriis ſemper. Quod ſi inſtiterit Romanis bellum, auxilium ferent eis Judas, & populus ejus, nullo præſtito auxilio inimicis Romanorum, annona, ſive ullo genere armorum. Cum vero acciderit Judæis bellum, auxilium ferent eis Romani, quantum valent, & poſſunt, nullo præſtito auxilio inimicis eorum in ullo genere auxilii. Quemadmodum vero tenentur Judæi Romanis, ſimiliter Romani Judæis, ſine ullo incremento, aut decremento. Et acceptarunt id Judas, & populus ejus: & remanſit fœdus, atque perduravit inter eos, & inter Romanos longo tempore.

---

* ذكر وقعةٍ كانت بين يهودا وتلماوس وجرجس *

* الفصل الرابع عشر *

ثم ان تلماوس حشّد مايه وعشرين الف رجل والف فارس وقصدوا يهودا * فلقيه يهودا في عشر الاف فهزمه وقتل من رجال تلماوس * وضُرع الي يهودا وسأله ان يستبقيه وحلف انه لم عاد يحاربه ابدا وانه يحسن الي اليهود الذين في ساير اعماله * ورحمه يهودا واستبقاه واوفي تلماوس بيمينه * وجمع جرجس ثلثة الاف رجلٍ من جبل الشراه واربع مايه فارسٍ ولقي يهودا فقتل صاحب جيش يهودا وجماعه من رجاله * ثم قصدهم يهودا واصحابه فانهزم جرجس وقُتل اكثر رجاله فهرب وطُلب ولم يُعرف له خبر وقيل انه قتّل في الحرب *

* ذكر فسخ انطيوخوس عهد الذي عاهد به يهودا ومسيره مع ليسياس ابن عمّه اليه بعسكر كبير ومحاربته له *

* الفصل الخامس عشر *

فلما اتّصل بانطيوخوس وهو اوفطرقوه امر يهودا وفتوحه الذي فتح اسخطه ذلك وفسخ عهد مع يهودا وجمع جيشًا عظيمًا فيه اثنان وعشرون فيلًا * ثم سار هو وليسياس ابن عمه الي بلد يهودا وقصد مدينة بيت نير فنزل عليها وحاصرها * فاتّصل ذلك بيهودا فاجتمع هو وجميع اشياخ بني اسراييل وصلّوا الي الله عز وجل وقرّبوا القرابين الكثيره * ثم سار يهودا في صناديد رجاله وصار الي العسكر بالليل فكبسه وقتل منهم اربعة الاف رجل وفيل من الافيله * ثم عاد الي معسكره الي ان اضاء الصبح * حينيذٍ اصطفّ الفريقان وقوي القتال في ما بينهما * فنظر يهودا الي بعض الافيله وعليه تحايف من ذهب فقدّر ان الملك راكبا عليه * فنادي في رجاله وقال من منكم يبرز فيقتل هذا الفيل * فبرز فتي من اهل بيته يقال له العازر فهجم على المصاف يقتل فيهم يمنه ويسره فتنحّا الناس من بين يديه وسار الي ان انتهي الي الفيل فدخل تحته وشق بطنه فسقط الفيل عليه فقتله * فلما رآي الملك ذلك نادي برفع الحرب فرُفع * وكان مبلغ عدد من قُتل في ذلك اليوم من وجوه العسكر ثمانماية رجل غير مَن قتل من عامة العسكر وسوي مَن قُتل بالليل * ثم ورد الخبر على الملك ان رجل من اصحابه يقال له فيليفوس قد عصي عليه وان دمتريوس بن سلووقوس خرج اليه من روميه بعسكر عظيم من الروم يريد اخذ المُلك من يده * فخاف من ذلك جدًّا وارسل الي يهودا في ايقاع السلام بينهما * فاجابه يهودا الي ذلك * فحلف له انطيوخوس وليسياس ابن عمه انهما لا يحارباه ابدًا * واخرج الملك مالًا جزيلًا ودفعه ليهودا هديةً لبيت الله * ثم امر الملك بالقبض على منلاوس وهو احد اشرار اليهود الثلاثه الذين كانوا تشرّروا على اليهود في ايام انطيوخوس ابيه * وامر ان يصعد الي جوسق شاهق ويرمي منه * ففُعل به ذلك * وانما اراد الملك بهذا ان يسرّ آل يهودا * وكان هذا الرجل من كبار اعدايهم ومن قتل منهم الخلق الكثير *

* خبر مجي دمتريوس بن سلووقوس الي انطاكيه ومحاربته لاوفطر *

* الفصل السادس عشر *

ثم سار الملك اوفطر الي بلد مقدونيا وعاد الي انطاكيه * فوافاه دمتريوس بجيش الروم وحاربه فقتله وليسياس ابن عمه وملك بانطاكيه * ثم سار اليه القيموس رييس الاشرار الثلاثه فدخل اليه وطرح نفسه بين يديه وبكي بكآء شديدًا ثم قال *

MENTIO PUGNÆ, QUÆ FUIT inter Judam, Tolomæum, & Gorgiam.

CAP. XIIII.

Quæ ad Ptolomæum ſpectant, neſcio an alibi legenda ſint: quæ verò de Gorgia hic ſcribuntur, eadem fortaſſe ſunt cum iis quæ Macc. 2. cap. 12. verſ. 31. & aliquot ſeqq. habentur.

POſt hæc coegit Tolomæus centum viginti millia virorum, & equites mille, & petiverunt Judam. Cui occurrens Judas cum decem millibus, fugavit illum, & ceciderunt de viris Tolomæi. Qui ſupplex Judam rogavit, atque deprecatus eſt, ut ſuperſtitem dimitteret ipſū, juravitq; ſe nunquam amplius ei bellum illaturum; & Judæis, qui in cunctis ſuis regionibus, beneficia collaturum. Cujus miſertus eſt Judas, & ſuperſtitem dimiſit, ſtetitque Tolomæus juramento ſuo. Gorgias vero collectis tribus millibus virorum de monte Sarah, *id eſt*, *Idumææ*, & quadringentis equitibus, occurrit Judæ, & interfecit ducem militiæ Judæ, & aliquos de viris ejus. Tum ad illos tetendit Judas, & ſui, & fugatus eſt Gorgias, & interfecta eſt major pars virorum ejus, & terga vertit: & quæſitus eſt, & nullum de eo innotuit nuntium: fertur autem ipſum cecidiſſe in pugna.

MENTIO DISSOLUTIONIS fœderis Antiochi, quod inierat cum Juda, & profectionis ejus cum Lyſia filio patruelis, cum exercitu magno, et bellorum ejus.

CAP. XV.

Referuntur paulò aliter 1. Macc. cap. 6. part. poſt Quæ verò de Eleazaro hic habentur, Vid. tum in cap. 6 prædicti lib. Macc. tum apud Joſeph. de bello lib. 1. cap. 1. et Antiq. lib. 12. cap. 14. De fœdere Antiochi cum Juda, Vid. Macc. lib. 2. cap. 13. verſ. 23. &c. Et Joſeph. Ant. lib. 12. cap. 14. in fine. & cap. 15. in princ. De Menelai morte cap. 15. citato, & Macc. lib. 2. cap 13. v. 4. & deinceps.

CUm autem perlatum eſſet Antiocho, qui eſt Eupator, res Judæ roboratas eſſe, & expugnationes quas expugnaverat, iratus eſt valde: & diſſolvit fœdus, quod inierat cum Juda, & coegit exercitum magnum, in quo erant viginti duo elephanti: ac profectus eſt cum Lyſia filio patruelis ſui in regionem Judæ, petens urbem Beth-ner, circa quam caſtrametatus eſt, & obſedit eam. Quod cum nuntiatum eſſet Judæ, convenit ipſe, & omnes ſeniores filiorum Iſrael, & oraverunt ad Deum Opt. Max. multa offerentes ſacrificia: quibus peractis, perrexit Judas cum ducibus virorum ſuorum, & venit in caſtra noctu, & improviſo irruit in ea, & occidit ex illis quatuor millia virorum, & elephantum unum de elephantis: & reverſus eſt in caſtra ſua, donec illuceſceret diluculum. Tunc utraque acies ordinata eſt, & invaluit pugna inter eos: viditque Judas quendam elephantum cum ornamentis aureis, arbitratuſque eſt illi Regem inſidere: vocavitque viros ſuos, & ait; Quis veſtrum egredietur, & occidet hunc elephantum? Et egreſſus eſt adoleſcens de domeſticis ejus, qui dicebatur Eleazarus, & irruit in aciem trucidans dextrorſum, & ſiniſtrorſum, ita ut declinarent homines de conſpectu ejus, & proceſſit quouſque pervenit ad elephantum: cui ſupponens ſe, diſrupit ventrem ejus, ceciditque elephantus ſuper eum, & occidit. Videns itaque Rex hæc, juſſit receptui canere, & factum eſt. Et fuit ſumma interfectorum ea die de nobilioribus exercitus octingentorum virorum, præter cæſos ex vulgo exercitus, et qui noctu ceciderant. Tunc nuntiatum eſt Regi, quod vir quidam de amicis ejus nomine Philippus defeciſſet ab eo: et Demetrius filius Seleuci egreſſus eſſet Roma cum exercitu magno Romanorum, intendens regnum de manu illius eripere. Quibus valde perterritus, miſit ad Judam de ineunda pace inter ſeſe: cui aſſenſus eſt Judas, juravitque illi Antiochus, et Lyſias filius patruelis ejus, nunquam ſe illi bellum illaturos amplius. Et exhibuit Rex magnam pecuniarum vim, et tradidit eam Judæ in munus domus Dei. Juſſit præterea Rex comprehendi Menelaum, unum trium iniquorum Judæorum, qui mala intulerant Judæis in diebus Antiochi patris ipſius, quem conduci præcepit in excelſum palatium, et inde præcipitem agi: quod quidem præſtitum eſt. Hoc enim intendebat Rex lætitia afficere Judæos, quandoquidem fuit vir iſte ex præcipuis eorum hoſtibus, quique interfecerat ex illis multitudinem plurimam.

HISTORIA ADVENTUS DEMETRII filii Seleuci Romani, Antiochiam, & oppugnationis ejus contra Eupatorem.

CAP. XVI.

Concordat magna ex parte cum Macc. lib. 1. cap. 7. & Macc. lib. 2. cap. 14. & 15. Vid. Joſeph. Antiq. lib. 12. capp. 17. 18.

POſt hæc profectus eſt rex Eupator in regionem Macedoniæ: tum reverſus eſt Antiochiam. Quem aggreſſus eſt Demetrius cum exercitu Romanorū expugnavitque, ac interfecit una cum Lyſia filio patruelis ejus, & regnavit Antiochiæ. Ad quem autem perrexit Alcimus princeps trium illorum iniquorum, qui ingreſſus ad eum proſtravit ſeſe ante illum, & flevit vehementiſſimo fletu, ac dixit,

ايها الملك ان يهودا واصحابه قد قتلوا منّا خلقًا كثيرًا لانّا خرجنا عن دينهم ودخلنا في دين الملك فانصرنا ايها الملك عليهم وخذ بحقنا منهم * ثم سعي باليهود اليه وطعن فيهم وذكّرهم بما اغاظ دمتريوس وحمّله على انفاذه عسكرًا لمحاربته * ففعل ذلك وانفذ قايد يقال له نيقانور بعسكر عظيم كثير العُدّة والسلاح * فلما وصل نيقانور الي بلد القدس راسل يهودا في ان يجيه ولم يظهر انه جاء لمحاربة القوم * بل اظهر انه انما جاء لما بينهم وبين القوم من السلامه وانهم في طاعة الروم * فخرج اليه يهودا في نفر من اصحابه ذي باس ونجدة وامرهم لا يفارقونه ليلا يغتاله دمتريوس * فلما لقي دمتريوس سلّم عليه وطُرح لكل واحدٍ منهما كرسي وجلس عليه فخاطبه دمتريوس بما اراد * ثم سار كل واحدٍ منهما الي خيمةٍ ضُربت له * وسار نيقانور ويهودا الي مدينة بيت المقدس واقاما جميعًا فيها وحصلت بينهما مودّة وكيدة : فلما تبيّن ذلك القيموس مضي الي دمتريوس فاجراه بيهودا وحمّله على ان كتب الي نيقانور يامر بتقييده يهودا وحمله اليه * فوقف يهودا على الخبر فخرج من المدينه بالليل وسار الي سبسطيه وارسل اصحابه بالمسير اليه فاجتمعوا وضرب بالبوق وامرهم بالاستعداد الي محاربة نيقانور * فطلب نيقانور ليهودا طلبًا حثيثًا فلم يقف على خبره * فسار الي بيت الله وطالب الكهنة بان يسلّموه اليه حتي يقيّده ويحمله الي الملك * فحلفوا له انه لم يجي الي بيت الله * فافتري عليهم وعلي البيت وتقال نحو الهيكل وتوعّد بهدمه الي الاساس ومضي مُغضبًا * ثم فتّش كل دارٍ في مدينة بيت المقدس وانفذ اصحابه الي منزل رجل جليل كان قد قُبض عليه في زمان انطيوخوس وعذب عذابًا عظيمًا * فلما مات انطيوخوس رفع اليهود شانه وعظّموا منزلته * فلما وافته رسل نيقانور خاف الرجل بان يلحقه مثل ما لحقه من انطيوخوس فقتل نفسه * فاتّصل ذلك بيهودا فغمّه وساءه * فراسل نيقانور يقول له لا تطلبني في المدينه فلست فيها فسِر اليَّ حتي نلتقي ان شيت في السّهل وان شيت في الجبل * فسار اليه نيقانور وبرز اليه يهودا بعد ان قال * اللهم انت الذي هلكت عسكر سنحاريب الملك وقد كان اعظم من هذا شانًا وسلطانًا واكثر منه عسكرًا وعددًا وكفيت حزقيًّا ملك يهودا امره لمّا اتّكل عليك وصلّي اليك * فاكفنا اللهم سرّه وظفّرنا به * ثم انه باشر الحرب وقصد نيقانور وقال له * اليك فقد جيتك * فولّي نيقانور منهزمًا ولحقه يهودا فضربه على منكبه ففكّه وانهزم اصحابه وقتل منهم في ذلك اليوم ثلثين الفًا * ثم خرج اليهم اهل القري فقتلوهم حتي انهم لم يبقوا منهم احدًا * ورسموا ان يكون في مثل ذلك اليوم في كل سنه يومًا شكر لله عز وجل ويومًا سرور واكل وشرب *

* الي هاهنا انتهي السفر الثّاني نقل العبرانيين *

* ذكر قتل يهودا *   * الفصل السابع عشر *

فلما كان في مثل ذلك الوقت من العام القابل سار اليه بقيدوس في ثلثين الفًا من شجعان المقدونيين * فوافي من غير ان يكون لهم عنده خبر وهو في قريه يقال لها لاليس في ثلثة الاف رجل فهرب اكثر من كان معه وبقي في ثمانماية رجل ومعه شمعون ويوناثان اخواه * وكان الباقون مع يهودا ذوي باس وشجاعة لقد لقوا الجهد في ساير الحروب التّي لقيها * فخرج يهودا واصحابه الي بقيدوس وعسكره *

O Rex, jam Judas, & ſocii ipſius trucidarunt e nobis multitudinem plurimam, eo quod deficientes ab eorum religione, religionem Regis amplexati ſumus. Quare adjuva nos Rex contra eos, & ulciſcere nos de illis. Tum egit Judæos ad eum, atque concitavit, ſuggerens ipſis ea, quæ provocare poterant Demetrium, & irritare, ut expediret exercitum ad expugnandum illum. Quibus morem gerens, miſit ducem nomine Nicanorem cum exercitu magno, atque copioſo armorum apparatu. Cum autem perveniſſet Nicanor in regionem ſanctam, miſit nuntios ad Judam, ut veniret ad ſe, nec aperuit ſe veniſſe ad oppugnandam gentem, ſed aperuit ſe veniſſe ſolum ob initam inter ſe, & gentem pacem, & quod ſint in obedientia Romanorum. Et egreſſus eſt Judas ad eum cum aliquo numero ſuorum, fortitudine, & robore præditorum; juſſitque ne ſecederent a ſe, ne proderet illum Demetrius. Cum itaque occurriſſet Demetrio, ſalutavit eum, ac poſita unicuique eorum ſede, ſederunt; collocutuſque eſt Demetrius ei quod voluit; dein profectus eſt unuſquiſque eorum in tabernaculum, quod ei tetenderant. Et abiit Nicanor, & Judas in civitatem ſanctam, & morati ſunt in ea ſimul; interceſſitque inter eos firma familiaritas: quod cum innotuiſſet Alcimo, adiit Demetrium, & irritavit illum in Judam, ac induxit ut ſcriberet, & præciperet Nicanori, ut Judam catenis devinctum ad ſe mitteret. Innotuit autem fama Judæ, & egreſſus eſt de civitate noctu, abiitque Sebelten, & miſit ad ſocios ut ad ſe venirent. Quibus convenientibus cecinit buccina, præcepitque eis ſeſe parare ad oppugnandum Nicanorem. Nicanor vero perquiſivit Judam diligentiſſime, nec de illo quicquam ei innoteſcere potuit. Quare adivit domum Dei, requirens a Sacerdotibus, ut illum ſibi traderent, ut catenis devinctum ad Regem mitteret: qui juraverunt nequaquam ipſum veniſſe in domum Dei. Quamobrem iniuriis eos, & domum Dei inceſſivit, & oblocutus eſt contra Templum, atque comminatus ſe illud everſurum a fundamentis: abiitque indignatus. Inquirere etiam curavit domos univerſas ſanctæ civitatis. Miſit quoque ſuos ad domicilium cujuſdam viri præclariſſimi, qui comprehenſus fuerat tempore Antiochi, & maximis affectus ſuppliciis: mortuo autem Antiocho, exaltaverunt authoritatem illius Judæi, & magnificerunt eum. Ad quem vero cum perveniſſent nuntii Nicanoris, timuit vir ne ſibi inferretur, quemadmodum illatum eſt ei ab Antiocho: quare manus ſibi conſcivit. Quod cum perlatū eſſet ad Judam, contriſtatus eſt valde, & mœrore affectus; miſitque ad Nicanorem, dicens; Ne quæras me in civitate, etenim in ea non ſum: perge itaq; ad me, ut occurramus invicem, ſive in campis, ſive in montibus, uti tibi libet. Et profectus eſt ad illum Nicanor, & occurrit illi Judas, his dictis; Deus, tu es qui exterminaſti exercitum Senacherib regis: & quidem erat major iſto, fama, & imperio, & multitudine exercitus: & eripuiſti Ezechiam Regem Judæ ab eo, cum in te confiſus fuiſſet, & ad te oraſſet; eripe quæſo nos Domine a malitia illius, & victores contra illum redde nos. Dein ſeſe ad bellum paravit, & expetivit Nicanorem, dicens; Cave tibi, ad te venio. Et terga vertit Nicanor fugiens: quem perſequens Judas percuſſit humeros ejus, quos ſecuit: & fugati ſunt ſui. Et ceciderunt ex illis ea die triginta millia: & egreſſi ſunt incolæ civitatum, & occiderunt eos, ita ut non reliquerint unum quidem. Decreverunt autem ut talis dies ſingulis annis ſit dies gratiarum actionis Deo Opt. Max. ac dies lætitiæ, & commeſſationis, & potus.

Huc uſque abſolutus eſt liber ſecundus ex tranſlatione Hebræorum.

MENTIO NECIS JUDÆ.

CAP. XVII.

Pugna Judæ cum Bacchide & interitus Judæ, habentur Macc. lib. 1. cap. 9. in princ. uſque ad fin. verſ. 23. & apud Joſeph. Antiq. lib 12. capp. 18. 19.

CUm autem adeſſet idem fere tempus vertentis anni, profectus eſt Bacchides cum triginta millibus de fortiſſimis Macedonum: & ſupervenit nulla eorum innoteſcente ipſi Judæ fama. Cum eſſet in quadam urbe, quæ dicitur Lalis, cum tribus millibus virorum: quamobrem plurimi eorum, qui cum illo erant fugerunt, remanſeruntque cum illo octingenti viri, & Simeon ac Jonathas fratres ejus. Erant autem qui remanſerant cum Juda robuſtiſſimi, ac fortiſſimi, & qui jam multa ſuſtinuerant in cæteris bellis, quæ commiſerat. Et egreſſus eſt Judas, & ſocii ad Bacchidem, & exercitum ejus.

فقسم بقيدوس جيشه فجعل خمسة عشر الاف عن يمنة يهودا واصحابه وجعل خمسة عشر الاف عن يسرتهم * ثم كبّرا الفريقان على يهودا واصحابه * فتامّل الفريقين فوجد حماةّ العسكر وابطاله في جهة اليمين فعلم ان بقيدوس فيهم * فقسم يهودا اصحابه ايضا واخذ وجوههم معه وجعل بقيتهم مع اخوته * ثم حمل على القوم الذين عن يمينه فقتل هو واصحابه نحو الفي رجل * ثم نظر الي بقيدوس ففارن وقصد وقتل الجبابرة الذين حوله فتكاثر الناس عليه فصبر لهم هو واصحابه فباطح منهم الخلق وقرب من بقيدوس * فلما راه بقيدوس وهو قاصدًا اليه وهو كالاسد وبيده سيف عظيم مخضوب بالدم خافه خوفًا شديدًا وارتعد منه وانهزم من قدامه فتبعه يهودا واصحابه فركبوا القوم بالسيف حتي افنوا اكثر اوليك الخمس عشر الفًا * وانتهت هزيمة بقيدوس الي اسدود * ولحقه الخمس عشر الفًا الذين كانوا عن يسرة يهودا ووافوا يهودا وقد لحقه اخواه ومَن معهما وهم متعوبون وكبس عليهم الخمس عشر الفًا ومرّ بينهم وبين يهودا قتال عظيم فوقع بينهم عدّة قتلا وقُتل يهودا في الجمله * فاخذه اخواه ودفناه الي جانب قبر متثيًّا ابيه رحمهم الله * وبكوا عليه بنو اسراييل ايامًا كثيرةً * وكانت مدّة رياسته سبع سنين وولّي الامر بعده يوناثان اخوه *

* خبر يوناثان بن متثيًّا *   * الفصل الثامن عشر *

ثم ولي يوناثان بعد اخيه فسار الي الاردن في عدّةٍ يسيرة فاتّصل خبره ببقيدوس فسار اليه بعسكر كبير * فلما راه يوناثان ورجاله جازوا الاردن سباحة فلحقهم بقيدوس وعسكره وحاطوا بهم * فحمل يوناثان على بقيدوس فهزمه وافرج الناس ليوناثان فخرج من بينهم هو واصحابه وساروا الي بيرسَبع ووافاه شمعون اخوه فاقاما هنالك واصلحا ما كان في الحصن من الاختلال وتحصّنا به * فسار اليهم بقيدوس وحاصرهم فخرج اليه يوناثان واخوه ومن معهما من الرجال بالليل فقتلوا من العسكر رجالًا كثيرةً واحرقوا ما كان فيه من الدّبابات والمجانيق وتبدد العسكر وهرب بقيدوس الي البريّة ولحقه يوناثان وشمعون ونفر معهما فادركوه فلما راه يقّن بالهلاك * فنادي الي يوناثان بالامان وحلف له انه لا يحاربه ابدًا وانه يرد ساير السّبي الذي سبي من عسكر يهودا فامنه يوناثان وعاد عنه ولم يجر بينهما حرب بعد ذلك * ثم توفّي يوناثان بقرب ذلك الوقت وولّي شمعون اخوه *

* خبر شمعون بن متثيًّا *   * الفصل التّاسع عشر *

ثم ولّي الامر شمعون بن متثيًّا وجمع ساير من بقي من عسكر يهودا وقوي امره وغزي ساير من ظاهر آل يهودا بالعداوه بعد قتل يهودا اخيه واحسن السيرة في قومه واستقام امر بلده * فطمع فيه انطيوخوس وهو دمتريوس بن سلوقوس وانفذ اليه عسكرًا عظيمًا * فخرج اليه شمعون وابناه وقسم عسكره قسمين وجعل احدهما معه والاخر مع ابنيه * ثم سار هو ومن معه الي العسكر وانفذ ابنيه من جهة اخري بمن معهما ووافقهما ان يوافيا العسكر في وقت ذكره لهما * ثم لقي عسكر انطيوخوس وحاربه وبَدَي ليستظهر عليه فوافيا ابناه ومن معهما وقد اشتبك الحرب وقوي القتال فداروا من خلف العسكر * فحصل عسكر انطيوخوس بين عسكرين وهلك ولم يسلم من رجاله احد ولم يعاود انطيوخوس الي محاربة شمعون *

Et diviſit Bacchides exercitum ſuum, conſtituens quindecim millia ad dexteram Judæ, & ſociorum: & quindecim millia ad ſiniſtram eorum. Tum vociferata eſt utraque pars contra Judam, & ſocios. Qui conſiderans utramque, nactus eſt robuſtiſſimos exercitus, & fortiſſimos ejus eſſe in dextera, cognovitque Bacchidem inibi adeſſe. Diviſit quoque Judas ſocios ſuos, & aſſumpſit ſecū fortiſſimos eorum, reliquos vero tradidit fratribus. Tum impetum fecit in eos qui erant in dextera, occiditque ipſe cum ſociis circiter duo millia virorum. Dein conſpiciens Bacchidem collimavit oculos, & in illum intendit, interfecitque fortiſſimos quoſque, qui erant circa illum: & ingruentem multitudinem ſuſtinuit ipſe cum ſociis, plurimis ex illis proſtratis: acceſſitq; ad Bacchidem. Quem cum vidiſſet Bacchides in ſe intendentem tanquam leonem, ſtringentem manu gladium ingentem ſanguine infectum, timuit illum timore vehementiſſimo: & contremuit, ac fugit e conſpectu illius. Quem perſecutus eſt Judas, & ſocii ipſius, & proſtraverunt gladio gentem, ita ut exterminarent majorem partem illorum quindecim millium: & fugit Bacchides uſque in Aſedod. Et ſecuta ſunt eum quindecim millia, quæ erant a ſiniſtra Judæ, & aggreſſa ſunt Judam, ad quem jam pervenerant fratres ipſius, & qui cum illis erant, defatigati. Et irruerunt in eos quindecim illa millia, & interceſſit inter ea & Judam pugna maxima: ceciditque ex utriſque numerus aliquis interfectorum, in qua ſumma caſus eſt Judas. Quem ferentes fratres illius, ſepelierunt ad latus ſepulchri Mathathiæ patris ejus (Deus miſereatur illorum) & fleverunt eum filii Iſrael diebus multis. Fuit autem tempus principatus ejus ſeptem annorum. Et ſucceſſit rebus poſt illum Jonathas frater illius.

HISTORIA JONATHÆ FILII Mathathiæ.

CAP. XVIII.

Fuſiùs habetur Macc. lib. 1. cap. 9 v. 28. Capp. inſuper 10. 11. 12. per totum: & cap. 13. v. 23. Item apud Joſeph. Antiq. lib. 13. capp. 1. 2. 4. 5. 7. 8 9. & 10. Vid. etiam de bello Jud. lib. 1. cap. 2. in princip.

ET ſucceſſit Jonathas fratri ſuo, & contendit ad Jordanem cum pauco numero. Quod cum nuntiatum eſſet Bacchidi, profectus eſt ad eum cum exercitu magno. Quem cum vidiſſet Jonathas, & viri ejus, tranſierunt Jordanem natando; & inſecutus eſt eos Bacchides, & exercitus ejus, ac circumdederunt. Jonathas autem irrupit in Bacchidem, & cedentibus hominibus Jonathæ, egreſſuſque eſt de medio illorum ipſe, & ſocii, & abierunt in Berſabee; quem convenit Simeon frater illius, & morati ſunt ibi: & concinnaverunt quicquid in munitione collapſum erat: & munierunt ſe ibi. At Bacchides profectus eſt ad eos, & obſedit; ad quem egreſſus Jonathas, & frater ipſius, & qui cum illis erant viri noctu, interfecerunt de exercitu multitudinem virorum, atque incenderunt arietes, & tormenta bellica, et diſperſus eſt exercitus, fugitq; Bacchides in deſertum: quem inſequens Jonathas, et Simeon, & qui cum illis erant viri, comprehenderunt illum. Qui cum vidiſſet eum, interitum ſibi omnino adeſſe cognovit: quare præconio indixit Jonathæ pacem, juravitque ſe nunquam amplius bellum ipſi illaturum, & inſuper reſtituturum univerſam captivitatem, quam ceperat de exercitu Judæ. Cui dexteram porrigens Jonathas, receſſit ab illo; nec interceſſit amplius poſt hæc inter eos bellum. Non multum autem poſt hæc obiit Jonathas: & ſucceſſit Simeon frater illius.

HISTORIA SIMEONIS FILII Mathathiæ.

CAP. XIX.

Cujus acta pleniùs narrantur Macc. lib. 1. capp. 13. 14. 15. & 16. Cujus morte & ſucceſſione filii ejus Joannis Hircani Macc. lib. 1. terminatur. Habentur etiam apud Joſeph. Ant lib. 13. capp. 11. 12. 13. 14. Vid. eandem de bello lib. 1. cap. 2.

TUm potitus eſt rerum Simeon filius Mathathiæ, & coegit quotquot remanſerant de exercitu Judæ, & invaluerunt res ipſius, debellavitque omnes, qui inimicitias exercuerant in Judæos poſt necem Judæ fratris ſui, & bene ſeſe geſſit erga populum ſuum, & directa ſunt negotia regionis ſuæ. Quare expetivit eum Antiochus, & ipſe eſt Demetrius filius Seleuci: & miſit ad illum exercitum magnum: ad quem egreſſus eſt Simeon, & duo filii ejus, diviſitque exercitum ſuum duas in partes, quarum unam ſecum retinens, alteram tradidit filiis. Tum profectus eſt ipſe, & qui cum eo erant ad exercitum, miſitque filios ſuos, & qui cum eis erant per aliam partem, & convenit cum illis, ut aggrederentur exercitum tempore eis conſtituto. Poſt hæc occurrit exercitui Antiochi, & oppugnavit illum, ac cœpit illi prævalere; veneruntque duo filii ejus, cum jam commixtum eſſet bellum, & pugna invaluiſſet, & circumdederunt terga exercitus: & conſtitutus exercitus Antiochi inter duos exercitus exterminatus eſt, nec evaſit quiſpiam virorum illius: nec reverſus eſt amplius Antiochus ad oppugnandum Simeonem:

ودامت لآل يهودا السلامه والهدو وطول ايام شمعون * وكانت مدة ولايته سنتين * ثم وثب به تلماي زوج اخته فقتله في دعوة كان فيها وقبض على امراته وابنيه * وولي ابن شمعون وكان اسمه هرقانوس *

* خبر هرقانوس بن شمعون * * الفصل العشرون *

كان شمعون في حياته قد قوّد ابنه يوحانان وجمع اليه رجال كثيره وانفذ لمحاربة رجل كان قد خرج عليه يقال له هرقانوس * وكان رجل عظيم الشان شديد الباس قديم الرياسه * فلقيه يوحانان فهزمه وقتله فسمّي شمعون ابنه يوحانان هرقانوس لظفره بهرقانوس وقتله اياه * فلما سمع هرقانوس هذا بقتل تلماي لابيه خاف من تلماي فهرب الي غزّه فتبعه تلماي في رجال كثيره * فعاون اهل غزّه لهرقانوس واغلقوا ابواب المدينه ومنعوا تلماي من الوصول الي هرقانوس * فرجع تلماي وصار الي داغون ومعه ام هرقانوس واخواه * وكانت داغون يوميذٍ ذات حصن منيع * فسار هرقانوس الي بيت المقدس وقرّب قرابين وولّي في مكان ابيه وجمع عسكرا عظيما ثم سار الي تلماي * فاغلق تلماي باب داغون على نفسه واصحابه وتحصّن بها * فحاصره هرقانوس وعمل كبشا من حديد ليضرب به السور ويفتحه وطال القتال بينهما واستظهر هرقانوس على تلماي وقرب من الحصن وكاد ان يملكه * فلما راي تلماي ذلك امر ان تصعد ام هرقانوس واخواه على السور ويعذّبوا باشد عذاب * ففعل ذلك بهم * فلما راي ذلك هرقانوس توقف خوفا من ان يقتلوا وترك القتال * فنادته امه وقالت * يا بني لا يسبيك حبك اليّ ورحمتك لي ولاخوتك قبل ابيك ولا تدعن بسببنا الاخذ بثار بل اقتص حق ابيك وحقي باجدّ ما انت فيه * والذي تخافه علينا من هذا الظالم فليس بدّ له من فعله بنا على ساير الوجوه فجدّ في القتال ولا تفرّج عنه * فلما سمع هرقانوس كلام والدته جدّ في القتال فزاد تلماي في عذاب امه واخوته وحلف انه يلقيهم من الحصن الي اسفل متي قرب هرقانوس من الحصن * فتخوّف هرقانوس بان يكون سببا لقتلهم * فعاد الي معسكره ولازم محاصرة تلماي * واتّفق حضور حج المظال فسار هرقانوس الي مدينة بيت المقدس ليحضر العيد والحجّ والقربان * فلما علم تلماي بمسيره الي بيت المقدس واشتغاله عنه عمد الي ام هرقانوس واخوته فقتلهم . وهرب الي مكان لم يصل اليه هرقانوس *

* خبر مسير انطيوخوس الي مدينة بيت المقدس الي محاربة هرقانوس *

* الفصل الواحد والعشرون *

فلما سمع انطيوخوس بقتل شمعون عقد جيشا وسار به حتي وافي مدينة بيت المقدس فنزل عليها وحاصرها ورام فتحها * فلم يقدر عليه لحصانتها وعلو اسوارها وكثرة الرجال المقاتله بها * بعد ما راد الله صدّه عنها فعمد الي الجهه الشماليه من المدينه فبني فيها مقابل السور مايه وثلثين برجا واصعد الرجال عليها لمحاربة من علو سور المدينة وجعل من حفر تحت الارض في موضع حتي انتهي الي اساس السور فلقيه على خشب ثم اطلق فيه النّار فوقعت من السور وقعه عظيمه كبيره * فبادر رجال هرقانوس اليهم فمنعوهم عن الدخول وضبطوا موضع الثغر * ثم خرج هرقانوس في اكثر رجال الحرب الي عسكر انطيوخوس وكثّر فيهم القتل *

Et perduravit Judæis pax, & quies longitudine dierum Simeonis. Fuit autem tempus ipſius dominii per duos annos. Dein irruit in illum Tolomæus Sororius, interfecitque illum in quodam convivio, cui aderat. Et comprehendit uxorem, & duos filios illius, & ſuffectus eſt filius Simeonis, cujus nomen erat Hyrcanus.

HISTORIA HYRCANI filii Simeonis.

CAP. XX.

Reſpondet cap. 15. lib. 13. Joſeph. Antiq. Jud. Vid. & de bello. lib. 1. cap. 2.

COnſtituerat jam Simeon (ipſo vivente) ducem filium ſuum Jochanam, & aggregatis ei viris quamplurimis, miſit illum ad debellandum virum quendam, qui in illum egreſſus erat, dicebaturque Hyrcanus. Erat autem vir magnæ famæ, fortis robore, & vetuſti principatus. Cui occurrens Jochanan, profligavit illum, quapropter nuncupavit Simeon filium ſuum Jochanan, Hyrcanum, ob occiſum Hyrcanum, & victoriam de illo reportatam. Cum autem audiſſet Hyrcanus iſte Tolomæum interfeciſſe patrem ipſius, timuit Tolomæum, fugitque in Gazam, quem inſecutus eſt Tolomæus cum pluribus viris. At opitulati ſunt cives Gazæ Hyrcano, & clauſerunt portas civitatis, prohibueruntque Tolomæum pervenire ad Hyrcanum. Et reverſus Tolomæus abiit in Dagon, habens ſecum matrem Hyrcani, & duos fratres illius. Habebat autem Dagon tunc arcem munitiſſimam. Hyrcanus vero profectus eſt ad Domũ ſanctam, & obtulit ſacrificia, & ſucceſſit patri ſuo; coegitque exercitum magnum, & perrexit ad Tolomæum: quamobrem clauſit Tolomæus portam Dagon ſuper ſe, & ſocios, & ſeſe munivit in ea. Et obſedit illum Hyrcanus fecitqae arietem ferreum ad percutiendum murum, atque aperiendum: & diu duravit inter eos pugna, & prævaluit Hyrcanus contra Tolomæum, & acceſſit prope munitionem, & pene eam obtinuit. Cum ergo vidiſſet hoc Tolomæus, præcepit deduci matrem Hyrcani, & duos fratres illius ſuper murum, & ſupplicio affici vehementiſſimo, quod factum eſt illis. Videns autem hæc Hyrcanus, conſtitit, & timens, ne interficerentur, deſtitit a pugna. Quem interpellavit mater illius, & ait; Fili mi, ne commovearis amore, & pietate erga me, et fratres tuos præ patre tuo, nec molliaris affectibus propter captivitatem noſtram ulciſcendi illum, ſed repoſce vindictam juris patris tui, et mei quantum vales. Quod autem times pro nobis a tyranno iſto, neceſſario omnino nobis facturus eſt: quare inſta oppugnationi, nulla interpolatione data. Cum ergo audiſſet Hyrcanus verba parentis ſuæ, inſtitit oppugnationi: quare auxit Tolomæus ſupplicia matri, et fratribus illius; juravitque ſe præcipitaturum eos ex munitione deorſum, quoties accederet Hyrcanus ad munitionem. Timuit itaque Hyrcanus ne cauſa eſſet necis eorum, et reverſus eſt ad caſtra ſua continuata obſidione Tolomæi. Accidit autem ut adeſſet ſolennitas tabernaculorum, quapropter profectus eſt Hyrcanus in civitatem Domus ſanctæ, ut præſto eſſet feſtivitati, et ſolennitati, et ſacrificiis. Cum ergo cognoviſſet Tolomæus conceſſiſſe in Domum ſanctam, & ibi diſtineri, irruit in matrem Hyrcani & fratres illius, & occidit eos, fugitque in locum, ad quem pervenire non poterat Hyrcanus.

HISTORIA PROFECTIONIS Antiochi in civitatem Domus ſanctæ, ad oppugnationem Hyrcani.

CAP. XXI.

Habetur cum aliis apud Joſeph. Ant. Jud. lib. 13. cap. 16. & initio cap. 17. Vid. eund. de bello. lib. 1. cap. 2.

CUm autem audiſſet Antiochus Simeonem occubuiſſe, coegit exercitum, & profectus eſt, donec pervenit ad civitatem Domus ſanctæ: & caſtrametatus eſt circa eam, & obſedit, intendens illam expugnare: at non valuit ob firmitatem, & altitudinem mœnium ipſius, et multitudinem virorum bellatorũ in ea. Volente autem Deo, coercitus eſt ab illa: ſeſe enim contulerat ad partem Septentrionalem civitatis, et extruxerat ibi e regione muri centum triginta turres; et conſcendere fecit ſuper eas viros ad oppugnationem eorum, qui mœnia civitatis conſcendere intentarent. Et conſtituit qui ſuffoderent terram in quodam loco, donec perventũ eſt ad fundamentum muri: quod, cum ligneũ compertum eſſet, igni incenderunt, ceciditque ex muro pars magna valde. Et occurrerunt viri Hyrcani ad eos, et prohibuerunt ingredi, cuſtodientes locum ruinæ, et egreſſus eſt Hyrcanus cum potiori parte virorum bellatorum ad exercitum Antiochi, et multam intulit eis cladem.

فانهزم انطيوخوس واصحابه وتبعه هرقانوس واصحابه الي ان كشفوهم عن المدينه ثم عادوا الي الابراج الّتي بناها انطيوخوس فهدموها واقاموا في المدينه وحولها * واقام انطيوخوس في مكان بينه وبين مدينة بيت الله نحو فرسخين * وحضر عيد المظال فراسله هرقانوس برفع الحرب الي ان ينقضي العيد * فاجابه الي ذلك وانفذ قربانا وذهبا وفضةً الي بيت الله * فامر هرقانوس الكهنه يقبلون ما ارسله انطيوخوس ففعلوا * ولما راي هرقانوس والكهنه اعظام انطيوخوس لبيت الله راسله في الصلح * فاجاب انطيوخوس الي ذلك وسار الي بيت المقدس فلقيه هرقانوس ودخلا جميعا الي المدينه * وصنع هرقانوس لانطيوخوس ووجوه اصحابه دعوه واكلوا جميعا وشربوا واهدا اليه ثلثمايه بدرة ذهب وعاهد كل واحد منهم صاحبه على المسالمه والمعاونه وصار انطيوخوس الي بلده * وحُكي ان هرقانوس فتح كنزا كان لبعض الملوك من ولد داوود عليه السلام * فاخرج منه مالا جزيلا وترك فيه مثله وردّه الي ما كان عليه من التخفيه * ثم بنا ما انهدم من السور واحكمه * ونظر في ساير ما اصلح امر رعيته ومصالحها وسار فيهم احسن سيره * ولما وصل انطيوخوس الي بلده عزم على محاربة ملك فارس لانه كان قد عصي منذ زمان انطيوخوس الاول * وراسل هرقانوس بالمسير اليه فسار معه هرقانوس ومضي معه الي بلد الفرس * فلقيه عسكر الفرس وحاربه فنصر عليهم انطيوخوس وظفر بهم وبذل السيف فيهم * ثم قام بمكانه وبنا بنيانا عجيبا ليكون له ذكر في بلدهم * وسار بعد مدةٍ الي لقآء ملك الفرس وتخلّف عنه هرقانوس لسبت حضرت وكان عيد العنصره يعقبها * فالتقي ملك الفرس وانطيوخوس وجرت بينهما حروب عظيمه هلك فيها انطيوخوس واكثر عسكره * وانتهي الخبر الي هرقانوس فسار الي بلد الشام ونزل في طريقه على حلب فاستامن اليه اهلها وحملوا اليه الخراج فرحل عنهم وعاد الي مدينة القدس واقام بها ايّام * ثم سار الي بلد السّمره ونزل على نابلوس فمانعه اهلها عن الدخول اليها * فهدم ما كان لهم في طور يزبل من البنيان والهيكل وذلك بعد مايتي سنه مضت له منذ بناه سنبلاط السّامري * ثم قتل مَن كان من الكهنه في سبسطيه * وسار الي بلد ادوم وهي جبال الشراه فاستامنوا اليه فوافقهم على ان يختتنوا ويدخلوا في دين التوراه * وانهم اجابوه الي ذلك واختتنوا وتهوّدوا وتقوّوا لذلك الي ان خرب البيت الثاني * وسار هرقانوس الي ساير من يجاور من الامم فاستامن اليه جميعهم وعاهدهم وعاهدوه على السلام والطاعه * وارسل رسلا الي الروم وكاتبهم في تجديد العهد بينهم وبينه * فلما وصلت رسله الي الروم اكرموهم ورفعوا منزلتهم وسمعوا الرساله الّتي جاوا بها وقضوا حوايجهم وكتبوا اليه جواب كتابه *

* نسخة كتاب الروم الي هرقانوس * * الفصل الثّاني والعشرون *

من الكهل والثلثمايه والعشرين مدبرية الي هرقانوس ملك يهودا عليك السلام * قد وصل الينا كتابك وقريناه وسررنا به وسالنا رسلك عن اخبارك * وعرفنا لهم منزلة فضلهم في العلم والادب والفضل واكرمناهم واجلسناهم بحضرة الكهل فقضي جميع حوايجهم وامر برد ساير المدن الّتي كان انطيوخوس غصبهم عليها اليكم * وترك معارضتكم في شيّ من دينكم * وازالة كل رسم رسمه عليكم انطيوخوس *

Et fugatus eſt Antiochus, & ſui, quos perſecutus eſt Hyrcanus cum ſuis, donec removiſſent a civitate. Tum reverſi ad turres, quas extruxerat Antiochus, deſtruxerunt eas, & morati ſunt in civitate, & circa illam. Antiochus vero caſtrametatus eſt in quodam loco, qui diſtabat a civitate domus Dei circiter duo ſtadia. Adveniente autem ſolennitate Tabernaculorum, miſit legatos ad illum Hyrcanus de induciis, donec præteriret ſolennitas: quod conceſſit ei, miſitque victimas, & aurum, & argentum ad domum Dei. Præcepitque Hyrcanus Sacerdotibus, ut ſuſciperent, quod miſerat Antiochus: & præſtiterunt. Cum autem vidiſſet Hyrcanus, & Sacerdotes Antiochi reverentiam erga templum Dei, legatos ad eum miſit de pace. Cui aſſenſus eſt Antiochus, & profectus eſt in Jeruſalem; occurrens ergo ei Hyrcanus ingreſſi ſunt ſimul civitatem. Fecitque Hyrcanus Antiocho, & principibus ejus convivium: & comederunt una, & biberunt, & obtulit ei munus, trecenta talenta auri, & pepigit unuſquiſque eorum cum ſocio ſuo de pace; & auxilio ferendo, & abiit Antiochus in regionem ſuam. Fertur autem, Hyrcanum aperuiſſe theſaurum, qui fuerat quibuſdam Regibus de filiis David, (cui pax) qui protulit inde pecuniam plurimam, & tantundem reliquit, reſtituens illum priſtinæ occultationi. Tum conſtruxit quod dirutum erat ex muro, & reparavit: & gregis ſui utilitati, & commodo, provide conſuluit, & recte erga eos ſeſe geſſit. Cum autem perveniſſet Antiochus in regionem ſuam, decrevit oppugnare Regem Perſidis, defecerat enim a tempore Antiochi primi: & miſit legatos ad Hyrcanum, ut proficiſceretur ad eum: & profectus eſt cum eo Hyrcanus, ac abiit in regionem Perſidis. Cui occurrens exercitus Perſarum congreſſus eſt cum eo, quos profligans Antiochus, reportavit victoriam ex illis, & gladio percuſſit eos. Tum ſtetit in loco ſuo, & conſtruxit mirabile ædificium, ut eſſet ei in memoriam in regione eorum. Et perrexit poſt aliquod tempus in occurſum Regis Perſarum, & moratus eſt retro Hyrcanus cauſa Sabbati, cui Pentecoſte inſtabat. Et ſibi occurrerunt Rex Perſidis, & Antiocbus, ac interceſſere inter eos bella maxima, in quibus periit Antiochus, & plures de exercitu ejus. Perveniente autem nuntio ad Hyrcanum, profectus eſt in regionem Syriæ, & oppugnavit in itinere Halepum: cui ſeſe dederunt cives, deferentes ei tributa, & receſſit ab illis, reverſuſque eſt in Civitatem ſanctam, & moratus eſt ibi aliquos dies. Tum contendit in Samariæ regionem, & oppugnavit Neapolim, quem prohibuerunt cives eam ingredi. Et deſtruxit quicquid habebant ædificiorum in monte Jezabel, & templum: quod quidem fuit poſt ducentos elapſos annos, ex quo ædificaverat illud Sanbalat Samarita. Occidit præterea Sacerdotes, qui erant in Sebaſte. Et profectus eſt in regionem Idumeæ, id eſt, montes Sarah, & ſeſe illi dederunt: quibuſcum convenit, ut circumciderentur, & ingrederentur religionem Torah, *ſeu legis Moſaicæ*. Cui morem gerentes circumciſi, et Judæi facti ſunt, et confirmati fuerunt in hoc uſque ad deſtructionem Domus ſecundæ. Et perrexit Hyrcanus ad omnes circumvicinas gentes, cui omnes in clientelam ſeſe dederunt, et inierunt ſimul fœdus de pace et obedientia. Miſit præterea legatos ad Romanos, ſcribens eis de renovatione fœderis inter ſeſe. Cum perveniſſent itaque ejus legati ad Romanos, honoraverunt eos, et exaltaverunt eorum locum, et auſcultaverunt legationem, cujus cauſa venerant, et fecerunt negotia eorum, ac reſponderunt illius epiſtolæ.

EXEMPLAR EPISTOLÆ Romanorum ad Hyrcanum.

CAP. XXII.

Aliâ paulò formâ à Joſepho recitatur Antiq. lib. 13. cap. 17. poſt initium.

A Seniore, et trecentis viginti rectoribus ejus, Hyrcano Regi Judæ, Salus. Jam pervenit ad nos epiſtola tua, quam legentes gaviſi ſumus. Et interrogavimus legatos tuos de rebus tuis. Agnovimus item locum dignitatis eorum in ſcientia, diſciplina, et virtutibus; et honoravimus eos, et ſedere fecimus in præſentia Senioris, qui expedire curavit omnia negotia illorum, præcipiens reſtitui vobis omnes urbes, quas vi abſtulerat Antiochus, et auferri omnem obicem circa exercitium religionis veſtræ, et irritum fieri quicquid in vos decreverat Antiochus.

وامر ان تقر ساير المدن التي فتحها بيك • وتقدّم بالكتاب الي ساير اعماله باكرام رسلك واعزازهم • وقد ارسل معهم رسولاً اليك اسمه قيناوس ومعه كتاباً اليك وحمّله ايضًا رسالة يذكرها لك • فلما وصل كتاب الروم الي هرقانوس سُمّي ملكًا وكان يسمي قبل ذلك الكاهن الاكبر • فاجتمعت اليه منزلة المُلك ومنزلة الكهانه • وهو مَن اوّل سُمّي بالمُلك من ملوك اليهود في مدّة البيت الثاني •

• خبر حرب هرقانوس الملك مع السّمر • • الفصل الثالث والعشرون •

ثم ان هرقانوس سار الي سبسطيه وحاصر مَن بها من السّمر مدّة طويلة الي ان اضطرهم الي اكل الجيف وهم مع ذلك صابرين له تخوفهم من سيفه واعتمادهم علي من قد استنجدوا به من المقدونيين والمصريين • ثم حضر الصوم الكبير الذي يحتاج هرقانوس ان يكون فيه حاضرا ببيت المقدس ليقرّب فيه القرابين هذا اليوم • فاستخلف بنيه علي الجيش وهما انطيغنوس وارسطبلوس وتقدّم اليهما بمحاصرة السّمر والتّضييق عليهم • وتقدّم الي العسكر بطاعة ابنيه هذين واتباع امرهما • وسار الي مدينة بيت المقدس • فسار انطيوخوس المقدوني لينجد اهل سبسطيه • فاتّصل خبره بابني هرقانوس فاستخلفا علي سبسطيه مَن يحاصرها • وسارا الي انطيوخوس فحارباه وهزماه وعادا الي سبسطيه • ووافي من مصر ليطرا بن قلبطرى الملكه لنصرة السّمر فلما اتّصل خبره بهرقانوس سار اليه بعد انقضي العيد فلقيه وقاتله قتالا شديدًا وقتل من رجاله خلقًا وانهزم ليطرا ولم تعاود اهل مصر بعد هذا الي معاونة السّمر • وعاد الملك هرقانوس الي سبسطيه فاقام عليها الي ان فتحها بالسيف وقتل من بقي من اهلها وخربها وهدم سورها •

• خبر ليطرا بن قلبطرى وخروجه علي امه بمصر •

• الفصل الرابع والعشرون •

ثم ان ليطرا بن قلبطرى لما صار قوي بالمال والرجال عصي علي امه قلبطرى وعاونه علي ذلك اكبر وجوه اهل الدّوله • فعمدت قلبطرى الي رجلين من اهل اليهود يقال لاحدهما خلقيا والاخر حننيا • فقدّمتهما علي مَن بَقي معها من عظماء المصريين وولّتهما علي جيش مصر • فاحسنا السيره في العامه وحكما السياسه لامور المُلك فانفذتهما قلبطرى لمحاربة ليطرا • فصارا اليه وحارباه وهزماه وقتلا رجاله فهرب الي قبرس واقام بها في نفر بقوا معه •

• ذكر فرق اليهود في ذلك الزمان •

• الفصل الخامس والعشرون •

كان اليهود في ذلك الوقت ثلثه فرق • احدهما الفروشيم وهم المعتزله وقيل النّساك • ومذهبهم القول بما في التوراه علي ما فسّر سلفهم • والثّانيه الصدوقيه وهم اصحاب رجل من العلماء يقال له صادوق • ومذهبهم القول في السّمعيّات بنصّ التوراه وما دلّ عليه المكتوب فيها دون ما ليس بمنصوص ولا مدلول عليه بما فيها • والفرقه الثّالثه الحسدنيم وهم الفضلا • ولم يذكر صاحب الكتاب مذهبهم الّا ان يقتضيه اسمهم • هذا انهم كانوا يذهبون الي العمل بما هو افضل وهو الاخذ من هذين المذهبين بما هو احوط في الدّين واسلم في الدّوقي •

Præcepit quoque, ut firmæ maneant cunctæ civitates, quas ipſe expugnaverat. Mandavit præterea per epiſtolas omnibus ſuis provinciis honorari legatos tuos, atq; cohoneſtari. Miſit etiã cum illis ad te legatum nomine Cynæum, habentem ſecum epiſtolam; cui & legationem injunxit: ut coram tecum ageret. Cum ergo perveniſſet epiſtola Romanorum ad Hyrcanum, Rex nuncupari cœpit, cum antea Sacerdos magnus nuncuparetur: coaluerunt itaque in eo dignitas Regni, & dignitas Sacerdotii. Fuit autem primus, qui nuncupatus eſt Rex ex Regibus Judæorum tempore domus ſecundæ.

HISTORIA BELLORUM Hyrcani Regis cum Samaritis.

CAP. XXIII.

Habetur apud Joſeph. Ant. lib. 13. cap. 18. in princip. Vid. eund. de bello, lib. 1. cap. 2. ad finem.

Hyrcanus autem contendit in Sebeſten, & obſedit Samaritas, qui erant in ea, longo tempore: donec eo neceſſitatis eos redegit, ut coacti fuerint veſci omni genere morticinii. Hæc nihilominus æquo ferebant animo, timentes gladium ejus, & fiduciam habentes in Macedonibus, & Ægyptiis, quorum opem imploraverant. Interea adeſt jejuniũ majus, cui præſto eſſe debebat Hyrcanus in Domo ſancta, ut offerret Sacrificia hoc die. Suffecit itaque duos filios ſuos, nempe Antigonum, & Ariſtobulum exercitui, præcipiens eis obſidere Samaritas, & in anguſtias redigere. Juſſit quoque exercitui filiis ſuis obedire, & mandatis eorum obſequi: & profectus eſt in civitatem Domus ſanctæ. Perrexit quoque Antiochus Macedo ad opem ferendam civibus Sebeſtes: & perlata eſt fama ejus duobus filiis Hyrcani, qui, ſuffecto qui Sebeſtes obſeſſioni inſtaret, obviam Antiocho iverunt: quem oppugnantes fugaverunt, & reverſi ſunt Sebeſten. Adventavit præterea ex Ægypto Lythras filius Cleopatræ Reginæ ad opitulandum Samaritis. Hujus nuntium cum perlatum eſſet ad Hyrcanum, contendit ad eum tranſacta jam ſolennitate: cui occurrens oppugnavit acerrime, occiditque de viris ejus quamplures: & fugatus eſt Lythras, nec reverſi ſunt poſthac Ægyptii opem ferre Samaritis. Et reverſus eſt Rex Hyrcanus Sebeſten, & inſtitit in eam, donec gladio expugnavit, & occidit qui remanſerant de civibus, & exterminavit eam, & mœnia deſtruxit.

HISTORIA LYTHRAE FILII Cleopatræ, & egreſſionis ejus contra matrem ſuam in Ægypto.

CAP. XXIIII.

Quædam de his Vid. apud Joſeph. Antiq. lib. 13. cap. 18. in medio.

Lythras quidem filius Cleopatræ, cum roboratus eſſet bonis, & viris, deſcivit a matre ſua Cleopatra: opitulantibus ei præclariſſimis Regni. Accitos itaque Cleopatra duos viros de Judæis, quorum unus dicebatur Chelcias, alter vero Hananias, præpoſuit iis, qui ſecum remanſerant ex magnatibus Ægyptiorum, ac præfecit ambos copiis Ægypti. Hi autem bene gerebant omnia erga plebem, & ſapienter adminiſtrabant negotia regni. Hos miſit Cleopatra ad oppugnandum Lythram: qui profecti ad eum, inierunt bellum, & fugaverunt eum, profligatis viris ejus: qui fugit in Cyprum, ibique morabatur cum paucis, qui ſecum remanſerant.

MENTIO SECTARUM Judæorum eo tempore.

CAP. XXV.

Meminit earum Joſephus Ant. lib. 13. cap. 9. ante finem: Defectionis verò Hyrcani, quæ etiam hic habetur, cap. 18. ejuſd. lib. De Phariſæis conſule Joſeph. lib. Ant. 17. cap. 3. poſt initium: de tribus verò ſectis Ant. lib. 18. cap. 2. ſed præcipuè de bello, lib. 2. cap. 7. per totum.

Erant Judæorum eo tempore tres Sectæ: una Phariſæorum, id eſt, ſegregatorum, ſeu religioſorum, quorum inſtitutum erat aſſerere quicquid in lege continetur, ſecundum prædeceſſorum expoſitiones. Secunda Sadducæorum, & ſunt aſſeclæ viri cujuſdam de doctoribus, nomine Sadoc; quorum inſtitutum erat aſſerere ſecundum ea, quæ percipiuntur ex Textu legis, & de quibus demonſtratur ex ipſa Scriptura, non autem quod in Textu non extat, nec demonſtratur ex eo. Tertia vero Secta erat Haſdanim, ſeu virtutibus operam navantium: nec meminit auctor libri inſtitutum iſtorum, ſed quatenus hoc elicitur ex nomine: incumbebant enim iis operibus, quæ ad præſtantiores virtutes accedebant, quod eſt, Seligere ex iſtis duobus inſtitutis, quod eſt tutius in fide, ſecurius, ac cautius.

وقد كان هرقانوس اوّلاً من المعتزله ثم انتقل الي الصدوقيه لما قال له بعض المعتزله ليس يجوز لك ان تكون كاهنًا عظيمًا لان امك سُبّيت قبل ان تلدك في ايام انطيوخوس وولد السّبيّه لا يصلح ان يكون كاهنًا عظيمًا • وكان خطابهم هذا بحضرة كبراء المعتزله • وكان ذلك سبب انتقاله الي مذهب الصدوقيه • وكانوا الصدوقيه يعادوا المعتزله فضربوا بينهم وبينه وحمّلوه علي ان قتل منهم من المعتزله خلقًا كثيرًا وال الامر بينهم الي حرب وشرور عظيمه حصلت بينهم علي ممرّ السنين •

• ذكر موتة هرقانوس ومدّة مُلكه • • الفصل السادس والعشرون •

كان لهرقانوس ثلثة بنين انطيغنوس وارسطبلوس والاسكندر وكان هرقانوس محبًّا لانطيغنوس وارسطبلوس ومبغضًا للاسكندر • فراي في منامه ان الذي يملك من بعده من اولاده هو الاسكندر فساه ذلك • وما راي ان يولّي في حياته احد ولديه الذين يحبهما من اجل روياه ولم يملّك الاسكندر من اجل كراهيته اياه • فترك الامر ليجري من بعد وفاته علي ما يريد الله عز وجل • وكان آل يهودا في زمان ابيه وزمان عمّيه مجتمعين علي محبتهم والميل اليهم والطاعه لهم لمحاربتهم لاعداهم وحُسن سيرتهم فيهم • ولم يزالوا ايضًا مجتمعين علي محبة هرقانوس الي ان جَري منه ما جري من قتل المعتزله وابادة اليهود ومحاربة بعضهم بعض علي الدّين • فتولّدت بينهم العداوات الدايمه والشرور المتّصله والقتل الكثير • وكان ذلك سببًا لكراهية اكثرهم لهرقانوس • وكانت مدّة مُلكه حد وثلثين سنه وتوفي •

• خبر ارسطبلوس بن هرقانوس • • الفصل السابع والعشرون •

لما توفي هرقانوس وملك ارسطبلوس ابنه فاظهر كبرًا وتجبّرًا واقتدارًا وكان يلبس تاجًا عظيمًا علي راسه احقارًا لتاج الكهانه المقدس • ومال الي اخيه انطيغنوس وقدّمه علي جميع اصحابه وقيّد اخيه الاسكندر وقيّد امه لمحبتها لاخيه الاسكندر • وانفذ اخاه انطيغنوس لمحاربه فظفر به وبساير اعوانه واشياعه فقتلهم ثم عاد الي مدينة بيت المقدس ووافق ذلك علّة عرضت لارسطبلوس • فلما قرب انطيغنوس من المدينه ذكرت له علّة اخيه • فلما دخل الي المدينه مضي الي بيت الله ليحمد علي ما تفضل به من خلاصه من عدوه وليسال الله عز وجل ان يمنّ بعافية اخيه • فمضي بعض من يعادي انطيغنوس ويحسد الي ارسطبلوس فقال له ان خبر علّتك قد اتّصل باخيك وقد وافي هو واصحابه متقلّدين بالسلاح وقد صار الي القدس ليوافق اصحابه علي ان يكبسك فيقتلك • فخاف الملك ارسطبلوس ان يكون ما قيل له عن اخيه ان يعجّل علي اخيه قبل ان يتحقّق ما خُبّر به عنه • فامر ساير غلمانه ان يقفوا بالسلاح في موضع لا وصول لقصره من غيره • وامر ان ينادي المنادي بان لا يصير احد الي الملك بشي من السلاح الي دار المُلك بغير اذن • ثم انفذ الي انطيغنوس يامر بالمصير اليه فنزع انطيغنوس ما كان عليه من السلاح طاعةً للملك • فوافاه رسول امراة اخيه ارسطبلوس وكانت مبغضه له • فقالت له ان الملك يقول لك قد اتصل بي حسن هيّتك في دخولك المدينه وقد اردت ان اراك علي تلك الصوره فصر اليّ بزيك حتي اشاهدك فاسرّ • فلم يشك انطيغنوس ان هذه الرساله من الملك كما قال الرسول وانه لم يرض له ان يساوي غيره في ازالة السلاح عنه •

Hyrcanus autem fuit primo ex Phariſæis, tum migravit ad Sadducæos, eo quod dixerat illi quidam Phariſæorum: Non licet tibi eſſe Sacerdotem magnum, quia mater tua captiva fuit antequam te gigneret in diebus Antiochi: filium vero captivitatis non decet eſſe Sacerdotem magnum. Erat autem colloquium hoc præſentibus Phariſæorum Principibus. Quod quidem cauſa fuit tranſmigrationis ejus ad inſtitutum Sadducæorum. Sadducæi autem inimicitias exercebant cum Phariſæis; quare inter eos diſcordias nutriebant, & eo induxerunt illum, ut interfecerit de Phariſæis multitudinem plurimam, eoque devenit rerum calamitas, ut bella, & mala multa inter eos longo annorum ſpatio duraverint.

MENTIO OBITUS HYRCANI, & temporis regni illius.

CAP. XXVI.

Vid. Joſeph. Ant. lib. 13. cap. 18. in fine. Et de Bello lib 1. cap. 3. in initio.

Erant Hyrcano tres filii, Antigonus videlicet, Ariſtobulus, & Alexander. Diligebat autem Hyrcanus Antigonum, & Ariſtobulum: exoſus vero erat ei Alexander. Vidit autem aliquando in ſomniis, quod regnaturus eſſet poſt ſe de filiis Alexander, quod mœrorem ei attulit. Nec illi viſum eſt, ipſo vivente, præficere quempiam filiorum ſuorum, quos diligebat, propter viſionem: nec Alexandrum conſtituere Regem, quod inviſus ei erat. Quare dimiſit negotium, ut eum haberet eventum poſt obitum ſuum, qui Deo Opt. Max. erit in placitis. Erant autem Judæi tempore patris illius, & patruelium, conſentientes in amore illorum, & propenſi ad illorum obedientiam, ob hoſtium ſuorum debellationem, & res optime geſtas ab eis. Perſtiterunt quoque conjuncti in amore Hyrcani, donec perpetrata eſt ab illo cædes Phariſæorum, & exterminium Judæorum, ac civilia bella ob religionem. Hinc obortæ ſunt perpetuæ inimicitiæ, & continuata mala, & multæ clades. Quod quidem cauſa fuit multis deteſtari Hyrcanum. Fuit autem tempus regni illius triginta, & unius annorum, & defunctus eſt.

HISTORIA ARISTOBULI filii Hyrcani.

CAP. XXVII.

Habetur apud Joſeph. Ant. lib. 13. cap. 19. & de Bello lib. 1. cap. 3. paulò poſt initium.

Defuncto Hyrcano, regnavit poſt illum Ariſtobulus filius ejus, qui oſtentavit faſtum, ſuperbiam, & potentiam, imponebatque capiti ſuo magnum Diadema, in deſpectum Diadematis Sacerdotii ſancti. Propenſus autem erat in fratrem ſuum Antigonum, quem prætulit omnibus amicis ſuis; Alexandrum vero fratrem ſuum in vinculis habuit, itidem & matrem ſuam, ob amorem illius erga Alexandrum. Et miſit fratrem ſuum Antigonũ, qui oppugnavit eum, & vicit eum cum omnibus fautoribus & copiis, quas profligavit, & reverſus eſt in civitatem Domus ſanctæ. Accidit autem hoc, cum infirmus jaceret Ariſtobulus. Cum itaque accederet ad civitatem Antigonus, nuntiata eſt ei fratris ægritudo: qui ingreſſus civitatem, adiit Domum Dei, ut gratias ageret de collato ſibi beneficio liberationis ab hoſte, & efflagitaret Deum Opt. Max. ut fratri valetudinem largiretur. Petunt ergo quidam de hoſtibus, & oſoribus Antigoni Ariſtobulum, & dicunt; Utique ægritudinis tuæ nuntium fratri tuo perlatum eſt, & ecce adventat cum ſociis, inſtructus armis, & jam perrexit in Sanctuarium conciliaturus ſibi ſocios, ut irruat in te, & occidat. Et timuit Rex Ariſtobulus ne ob id, quod ſibi dictum eſt, citius properaret in fratrem ſuum, antequam certior fieret de relatis. Quamobrem præcepit univerſis pueris ſuis, ut armis inſtructi ſiſterent in loco quodam, quem declinare nequit, quicunque ejus petit palatium. Juſſit præterea præconio præcini, ne quis ullo armorum genere inſtructus, in aulam ad Regem injuſſus accederet. Poſt hæc miſit ad Antigonum, præcipiens ad ſe venire: quare exutus eſt Antigonus armis morem gerens Regi. Interim adventavit ad eum legatus uxoris fratris ſui Ariſtobuli (quippe exoſus ei erat) quæ ait illi; Rex tibi dicit; Jam nuntiata mihi eſt pulchritudo habitus tui, cum ingredereris civitatem, & jam cupio te contemplari ſub hac forma: quare perge ad me in hunc modum, ut intuens te gaudeam. Nec dubitavit Antigonus hanc legationem eſſe a Rege, ut retulerat legatus, & quod eum nequaquam cæteris in armorum depoſitione vellet æquare;

فسار اليه بزيه وهيئته فلما انتهي الي الموضع الذي امر ارسطبلوس رجاله بالوقوف عليه وقتل من جآء اليه بالسلاح وراوه القوم لابسًا سلاحه شدّوا عليه فقتلوه للوقت وجري دمه علي الرخام في الموضع * فعظمت صرخة النّاس وعلا بكاوهم وضجيجهم اسفًا علي قتل انطيغنوس لحسنه في نفسه وجميل تلايه وما فعل * فلما سمع الملك صرخة النّاس سال عن الخبر فعرف بان انطيغنوس قد قُتل * فعظم ذلك عليه لمحبة كانت له عنك ولانه لم يستحق ذلك منه وعلم بان حيله عُملت علي اخيه * فصرخ وبكي بكآءً شديدًا وضرب صدره كثيرًا فتفرّت بعض عروق صدره ففاض الدم من فيه * واقبل اليه غلمانه ووجوه اصحابه بالتعزيه والمدان والتلطّف به لمنعه عن مثل ذلك الفعل اشفاقًا من هلاكه اذ كان عليلاً واشرف علي نفسه بما فعله * واحضروا طشتًا من ذهب لاستقبال الدم الذي كان ينبعث من فيه * وانفذوا الطشت بما فيه من الدم مع بعض الغلمان الي الطبيب ليشاهد ويشير بما يُستعمل له * فمضي الغلام بالطشت * فلما صار الي الموضع الذي فيه قُتل انطيغنوس وجري فيه دمه زلق الغلام ووقع وانصبّ ما كان في الطشت من دم الملك علي دم المقتول * فعاد الغلام بالطشت وعرّف خاصة الملك بما جري * فاقبلوا عليه بالشتم والتعنيف وهو يبري ويحلف انه لم يقصد ذلك ولا اراده * فسمع الملك ما كانوا فيه فسال ان يعرّفوه ما يقولونه فامتنعوا من ذلك فحرم عليهم فعرّفوه * فقال سبحان الحاكم العدل الذي صبّ دم الظّالم علي دم المظلوم * ثم شهق فمات للوقت وكانت مدّة مُلكه سنه كامله وبكاه ساير رعيته لانه كان شجّاعًا مظفرًا جوّادًا * ثم مَلَك اخوه الاسكندر بعده *

* ذكر الاسكندر بن هرقانوس * * الفصل الثامن والعشرون *

لمّا مات ارسطبلوس فك القيد عن اخيه الاسكندر واُخرج من الحبس ووُلّي المُلك * وكان صاحب عكّه قد عصي وارسل لليطرا بن قلبطره وساله ان يعينه علي ان يكون من قبله فأبَي عليه كثيرًا خوفًا ممّا لقيه من هرقانوس * فشجّعه الرسول بمعاضدة صاحب صور وصيدا وغيرهما له * فسار ليطرا بثلثين الف رجل * واتّصل الخبر بالاسكندر فسبقه الي عكّه فنزل عليها واغلق اهل عكّه الباب في وجهه ومانعوه * فضيّق عليهم الاسكندر واقام محاصرًا لهم الي ان ورد اليه الخبر بمسير ليطرا فتنحّا عنهم * ووافاهم ليطرا واصحابه * وكان في اهل عكّه شيخ مقبول القول * فاشار علي اهل البلد بان لا يسمحوا بدخول ليطرا الي مدينتهم ولا يستجيبوا الي طاعته اذ هو علي غير دينهم * وقال لهم ان طاعة الاسكندر الذي هو من اهل دينكم اصلح لكم من طاعة ليطرا علي كل وجه * ولم يزل بهم الي ان قبلوا قوله ومنعوا ليطرا من الدخول الي عكّه وامتنعوا عن الدخول في طاعته * فحار ليطرا في امره ولم يَدرِ ما يصنع * فاتّصل ذلك بملك صيدا فراسله ان يعاضده علي محاربة الاسكندر اما ان يظفرا به او ببعض مداينه فينكباه بذلك فيرجع ليطرا الي بلاده وقد اثّر اثرًا يُهاب به * فيكون ذلك اصلح له من ان يرجع علي الحال الّتي حصل عليها * فاتّصل ذلك بالاسكندر فراسل ليطرا بالجميل وحمل اليه هديّة نفيسة ووافقه الّا يعاون صاحب صيدا * فقبل ليطرا هديّة الاسكندر واجاب سواله * وسار الاسكندر الي صيدا وقاتل صاحبها فنصره الله عليه وقتل خلقًا كثيره من رجاله وهزمه وتسلّم بلده *

Et adivit illum eo modo & habitu. Qui cum perveniſſet ad locum illum, in quo juſſerat Rex Ariſtobulus viros ſuos ſiſtere, & occidere quicunque illuc armatus adventaret: & vidiſſent illum viri inſtructum armis ſuis, inſtiterunt in illum, & illico occiderunt: & fluxit ſanguis ejus ſuper marmora eo in loco. Et invaluit clamor hominum, ac elevatus eſt eorum fletus, & ululatus, condolentes necem Antigoni ob illius ſpecioſitatem, & ſermonis elegantiam, & ea quæ fecerat. Audiens itaque Rex clamorem hominum interrogavit de re, percepitq; Antigonum cæſum eſſe: quod ſummum attulit ei mœrorem; tum propter amorem, quo illum proſequebatur; tum quod talia non merebatur: & cognovit inſidias fratri tenſas fuiſſe: & exclamavit, flevitque fletu magno, & continenter percuſſit pectus; ita ut diſrumperentur quædam venæ illius pectoris, & erumperet ſanguis de ore ipſius. Acceſſerunt autem ad illum pueri, & principes amicorum ejus, conſolantes, & lenientes, & blandientes ei, ut ipſum diſtinerent ab hujuſcemodi opere, veriti, ne periret, cum eſſet æger, & prope animam exhalaret propter ea, quæ ab ipſo geſta ſunt. Acceperunt autem catinum aureum ad excipiendum erumpentem ex ore ſanguinem, & miſerunt catinum cum ſanguine, qui in eo erat per quendam puerorum, ad medicum, ut videret & conſuleret quid ei adhibendum eſſet. Et abiit puer cum catino, & cum adveniſſet in locum, in quo occiſus fuerat Antigonus, & fluxerat ſanguis ejus, prolapſus eſt puer, & cecidit, & effuſus eſt qui erat in catino ex ſanguine Regis, ſuper ſanguinem *fratris* ſui occiſi. Et reverſus eſt puer cum catino, indicavitque aulicis quod acciderat. Qui injuriis, & contumeliis impetiverunt juſtificantem, & jurantem id ſe haud ex induſtria, vel ſponte intendiſſe. Cum autem audiſſet Rex contendentes, petiit, ut ſibi indicarent quid loquerentur, qui ſe continuerunt; at ubi comminatus eſt, indicaverunt ei. Qui ait: Laus judici juſto, qui effudit ſanguinem oppreſſoris ſuper ſanguinem oppreſſi. Tum ingemuit, & mortuus eſt ſtatim: & fuit tempus regni illius unius exacti anni. Et flevit illum totus grex illius, quia erat magnanimus, victor, liberalis: & regnavit poſt illum frater illius Alexander.

MENTIO ALEXANDRI filii Hyrcani.

CAP. XXVIII.

Convenit pars prior capitis cum Joſepho Ant. lib. 13. ca.20. vid. etiam de Bello lib. 1. cap. 3. circa medium. Pars poſterior de victo à Lathuro ad Jordanem Alexandro, & veniente Cleopatra in ſubſidium, cæteriſque convenit quadantenus cum Joſepho Ant. lib. 13. cap. 21. part. Quædam etiam ex eis de Bello lib. 1. cap. 3.

POſtquam mortuus eſt Ariſtobulus, vinculis ſolutus eſt frater illius Alexander, & e carcere eductus ſucceſſit in regnum. Rebellaverat autem Præfectus urbis Acche, *quæ eſt Ptolemais*, & miſerat legatos ad Lythram filium Cleopatræ, flagitans, ut auxilio ſibi eſſet, reciperetque in clientelam, qui multum recuſavit, timens ea, quæ hactenus ſuſtinuerat ab Hyrcano. Cui animos addidit legatus ob promiſſa auxilia Domini Tyri, & Sydonis, aliorumque. Et profectus eſt Lythras cum triginta millibus virorum: & perlata eſt fama Alexandro, qui antevertit eum ad Ptolemaidem, & invaſit eam, clauſeruntq; cives Ptolemaidis portam in faciem ipſius, & prohibere eum conabantur. Quare coarctabat eos Alexander, inſtititque obſidens, donec nuntiatum eſt ei de profectione Lythræ: tunc enim receſſit ab eis, adventante Lythra cum ſuis. Erat autem inter Ptolemaidenſes cives ſenex quidam acceptæ auctoritatis, qui perſuaſit civibus, ne Lythram ingredi civitatem ſuam permitterent, nec ejus obedientiam admitterent, cum ſit alterius religionis. Ait illis quoque: Conducibilior quidem vobis undequaque erit obedientia Alexandro, qui ejuſdem religionis eſt, quam obedientia Lythræ; nec deſtitit donec admiſerunt ipſius ſententiam. Et prohibuerunt Lythram ingredi Ptolemaidem, negantes ei obedientiam. Et hæſit Lythras circa res ſuas, nec deliberabat, quid ſibi agendum eſſet. Et perlatum eſt hoc Regi Sidonis, ad quem miſit legatos, ut ei auxilio eſſet in bello contra Alexandrum, vel ut expugnarent illum, aut aliquas ejus civitates, & punirent eum in hoc, & ſic reverteretur Lythras in regionem ſuam, geſtis iis, quæ illum timendum redderent, quod ſane conducibilius illi fore, quam rebus infectis reverti. Et nuntiatum eſt hoc Alexandro, qui miſit ad Lythram honeſtam legationem cum pretioſiſſimo munere, & ſtatuit cum illo, ne auxilio eſſet Domino Sidonis. Et acceptavit Lythras munus Alexandri, annuens ejus petitioni. Alexander autem profectus eſt Sidonem, & oppugnavit Dominum ejus, quem victorem reddidit Deus adverſus eum, occiditque multitudinem plurimam de viris ejus, & ipſo fugato, obtinuit illius regionem.

ثم ان الاسكندر راسل قلبطرن في ان تسيّر عسكرها الي ليطرا ابنها ليسير هو ايضا بعسكره اليه ويقبل اليه ويسلّمه اليها * فعلم ليطرا بذلك فسار الي جبل الجليل فقتل من اهله خلقًا كثيره وسبي عشرة الاف وقُتل من رجاله خلق كثير * ثم سار حتي وافي الاردن فنزل عليه ليريح برجاله ودوابه ثم يسير لبيت المقدس لمحاربة الاسكندر * فاتصل خبره بالاسكندر فسار اليه في خمسين الف منهم ستة الاف رجل معهم اتراس نحاس ويقال ان كل واحد منهم يقاوم عدّة رجال * فوافاه علي الاردن وواقعه هناك فلم يُرزق ظفرًا لانه كان واثقًا برجاله معتمدًا عليهم وعلي عددهم * وكان مع ليطرا رجال ذا معرفة بالحروب وتدبيرها * فاشار عليه ان يقسم اصحابه قسمين * قسم يكون مع ليطرا ومَن معه للحرب * وقسم مع احد اصحابه * فقاتل الي نصف النهار وقُتل من رجاله خلق كثيره * وخرج صاحبه بمن معه من بقية العسكر وهم مستريحون علي الاسكندر واصحابه وقد اجهدهم التعب فتمكن منهم كما اراد وقتل منهم خلقًا كثيرًا * وانهزم الاسكندر ومن بقي من رجاله الي مدينة بيت المقدس * ثم سار ليطرا عند المسآء الي قريه بقربه فوافا به نسوه من اليهود وصبيان فامر بقتل بعضهم وطبخ لحمه واظهر ان في اصحابه مَن ياكل لحوم النّاس * وانما اراد بذلك تخويف اهل البلد من اصحابه * ثم وافت قلبطرن فاستقبلها الاسكندر وعرّفها ما صنعه ليطرا باصحابه ووافقها علي ان يسير معها في طلبه * فاتّصل ذلك بليطرا وهرب الي حيث كانت سفنه مقيمه وركب فيها وعاد الي قبروس وعادت قلبطرن الي مصر * ولما كان في السنه الاخري سار الاسكندر الي غزّه لان صاحبها عصي عليه وبعث الي بعض ملوك العرب واسمه هرتم ليعاونه * فاجابه الي ذلك وسار الي غزّه فاتّصل ذلك بالاسكندر فخلّف بعض رجاله علي غزّه وسار الي هرتم وواقعه فهزمه * ثم عاد الي غزّه واقام عليها الي تمام سنه ففتحها * وكان السبب في فتحه لها ان اخو سلطانها وثب به فقتله * فطلب اهل المدينه ان يقتلوه فجمع اصحابه ومضي الي باب المدينه ونادي الي الاسكندر وساله ان يعطيه ولمن معه الامان ويدخل الي المدينه * فامنهم الاسكندر ودخل الي غزّه وقتل اهلها وخرب هيكلاً كان فيها واحرق صنمًا كان من ذهب في ذلك الهيكل * ثم سار الي مدينة بيت المقدس وعيّد بها عيد المظال * ثم سار بعد انقضآء العيد الي هرتم فحاربه وقتل من رجاله خلقًا كثيرًا واشتدّ الامر علي هرتم وضاق وخاف التلف علي نفسه * فاستامن الي الاسكندر ودخل تحت طاعته وادّي اليه الخراج فارتحل الاسكندر عنه وسار الي حماة وصور ففتحهما واخذ الخراج من اهلهما وعاد الي مدينة بيت المقدس *

* ذكر ما جري من الحرب بين المعتزله والصدوقيه *

* الفصل التّاسع والعشرون *

ثم حدثت شرور بين المعتزله والصدوقيه ودامت مدّة ستة سنين وعاون الاسكندر الصدوقيه علي المعتزله فقتل منهم في مدّة ستة سنين خمسين الفًا * ففسد الحال بين الفريقين فسادًا تامًا وتاكّدت العداوه * فاستحضر الاسكندر شيوخ الفريقين ولطف بهم وتضمّن لهم انه يبلغ محبّتهم * فاجابوه بانك تستوجب عندنا القتل لكثرة ما سفكت من الدم الزكي فليس بيننا وبينك الّا السيف *

Poſt hæc miſit Alexander legatos ad Cleopatram, ut proficiſceretur cum exercitu ad Lythram filium ſuum, ut pergeret & ipſe cum exercitu ſuo ad eundem, & captum traderet ei. Quod cognoſcens Lythras abiit in montem Galilææ, & occidit de incolis multitudinem plurimam, & decem captivorum millia abduxit: & cæſa eſt de viris ejus multitudo magna. Inde profectus eſt quoadusq; pervenit ad Jordanem, & caſtrametatus eſt ibi, ut requiem caperent viri, & jumenta ipſius; deinde proficiſceretur in Jeruſalem ad oppugnandum Alexandrum. Quod nuntiatum eſt Alexandro, & contendit ad illum cum quinquaginta millibus, e quibus ſex millia virorum habebant æneos clypeos: fertur autem quod unuſquiſq; eorum aptus eſſet reſiſtere alicui numero virorum. Et invaſit illum ad Jordanem, & congreſſus eſt cum illo ibi, at non obtinuit victoriam, quoniam fidebat in viris ſuis, & in eorum numero collocaverat fiduciam. Erant autem cum Lythra viri peritiſſimi in bellis, & inſtruendis aciebus: qui illi conſuluerunt, ut divideret ſuos duas in partes: ita quidem, ut una pars eſſet cum Lythra, & cum ſuis ad prælia; altera vero cum aliquo ſuorum. Qui pugnavit uſque ad Meridiem, & cæſa eſt de viris ejus multitudo magna. Et prodiit amicus ejus cum iis, qui ſecum erant de reliquo exercitu, integris viribus, contra Alexandrum, & ſuos, quos jam oppreſſerat labor, & obtinuit eos ut voluit, occiditque ex eis multitudinem plurimam: & fugit Alexander, & qui remanſerant cum eo viri in civitatem Domus Sanctæ. Abiit quoque Lythras prope veſperam in oppidum quoddam proximum, & occurrerunt ei caſu mulieres quædam de Judæis, & pueri, mandavitque occidi quoſdam eorum, & coqui carnes, ſimulans inter ſuos eſſe, qui veſcerentur carnibus humanis; intendens his incutere timorem ſuorum incolis regionis. Adventavit poſt hæc Cleopatra, quam excepit Alexander, & indicavit ei, quod fecerat Lythras ſuis, ſtatuitque abire cum ea ad illius inquiſitionem: quod cum perlatum eſſet Lythræ perfugit ad locum, ubi erat ſtatio navium illius, quas conſcendens reverſus eſt in Cyprum: Cleopatra vero in Ægyptum rediit. Exacto autem anno profectus eſt Alexander in Gazam, quippe Dominus illius defecerat ab illo, & miſerat ad quendam Regum Arabum nomine Hartam, ut ſibi auxilio eſſet: cui annuit, & profectus eſt in Gazam; quod perlatum eſt ad Alexandrum, qui relictis quibuſdam de viris ſuis contra Gazam, profectus eſt ad Hartam, & conſeruit cum illo manus, & fugavit eum. Dein reverſus eſt in Gazam, & inſtans adverſus eam, exacto anno expugnavit. Fuit autem expugnationis hujus cauſa, frater Domini illius, qui irruens in illum occidit. Hic, civibus quærentibus illum occidere, cogens amicos, abiit ad portam civitatis, interpellavitque Alexandrum, petens ut data ſibi, ſuiſque ſecuritate, ingrederetur urbem: quibus data Alexander dextra ingreſſus eſt Gazam, & occidit cives ejus, atque evertit templum, quod in ea erat, ac ſuccendit Idolum aureum, quod in templo erat. Quibus peractis perrexit in civitatem Domus Sanctæ, ibique celebravit feſtum Tabernaculorum. Exacto itaque feſto ſeſe expedivit contra Hartam, quem oppugnavit, occiditque de viris ejus multitudinem plurimam: & coarctatæ ſunt valde res Hartam, & in anguſtiam redactæ, timuitque ſibi ultimum exterminium. Quare ſecuritatem ab Alexandro poſcens, præſtitit illi obedientiam, & tributa ei contulit. Diſceſſitq; ab eo Alexander, & profectus eſt in Hemat, & Tyrum, & expugnavit eas, & accepto tributo a civibus, reverſus eſt in civitatem Domus Sanctæ.

MENTIO PRÆLIORUM, QUÆ contigerunt inter Phariſæos, & Sadducæos.

CAP. XXIX.

De præliis inter Phariſæos & Sadducæos nil Joſephus. At de præliis Alexandri & Judæorum, in fine cap. 21. lib. 13. Antiq. & de Bello lib. 1. cap. 3. De Demetrio verò primùm Alexandrum debellante, poſtea ab eodem devicto, quæ in hoc cap. recenſentur; Cap. 22. prædicti lib. 13. Antiq. & eod. cap. 3. de Bello. Cæterùm & hic, ut & alibi, non conſentire hiſtoriam hanc Arabicam cum Joſepho notandum eſt: quæ Demetrium ab Alexandro occidi refert, quem Joſephus apud Parthorum regem detentum, ſed in honore habitum, morbo abſumptum eſſe ſcribit, in fine cap. 22. lib. 13. Antiq.

DEinde contigerunt mala inter Phariſæos, & Sadducæos, & perduraverunt ſex annorum ſpatio. Et auxilio fuit Alexander Sadducæis contra Phariſæos, è quibus interfecta ſunt ſpatio ſex annorum, quinquaginta millia. Quare rerum ſtatus inter utramque Sectam ad internecionem uſque corruptus eſt, & penitus confirmatæ ſunt inimicitiæ. Accitos itaque Alexander ſeniores utriuſque Sectæ blande allocutus eſt & ad reconciliationem hortatus. Cui reſponderunt: Utique nece ſecundum nos dignus es, ob effuſam ſanguinis innocentis copiam: quare inter nos nihil intercedat niſi gladius.

ثم ظاهر القوم بعد ذلك بالخلاف عليه وراسلوا دمتريوس المقدوني في ان يجيهم في عسكر ويضمنوا له انهم يعاونوه علي الاسكندر واصحابه وانهم يردون آل يهودا الي طاعة المقدونيين فسار اليهم دمتريوس في جيش عظيم * واتصل ذلك بالاسكندر فانفذ الي من استاجر له ستة الاف رجل من المقدونيين واضافهم الي رجاله وسار الي دمتريوس * وسارت الي دمتريوس جماعه من اليهود المعتزله * فدس دمتريوس الي المقدونيين الذي مع الاسكندر من يبنهم عنه فلم يجيبوه الي ذلك * ودس الاسكندر الي من مع دمتريوس من اليهود من يستميلهم اليه فلم يجيبوا الي ذلك * والتقي الاسكندر ودمتريوس ووقع بينهما حرب هلك فيه جميع رجال الاسكندر ونجي هو وحده الي بلد يهودا * فلما سمع اصحابه بانه قد سلم وعرفوا مكانه فاجتمع اليه منهم نحو ستة الاف رجل جبابرة بني اسراييل واستامن اليه جماعه ممن كان قد مضي الي دمتريوس * ثم تبادروا اليه الناس من كل موضع فعاد الي محاربة دمتريوس في خلق عظيم فهزمه ورجع دمتريوس الي بلده * وسار اليه الاسكندر الي انطاكيه واقام عليها ثلثة سنين فخرج اليه دمتريوس يقاتله فظفر به الاسكندر فقتله * وسار عن المدينه وعاد الي بيت المقدس الي عند اهلها واعظموه واكرموه وشكروه على محاربته لاعدايهم واتفق آل يهودا على طاعته فاطمن قلبه * وانفذ سراياه الي ساير اعدايه فظفر بهم ونصر عليهم * فملك جبال الشراه وبلد عمان وموآب وبلد فلسطين وساير ما كان بيد العرب المحاربين له الي حدود البريه * واستقام امر ملكه وامن رعيته وامن بلاده *

* ذكر وفاة الاسكندر بن هرقانوس * * الفصل الثلثون *

ثم اعتل الاسكندر الملك بحمي الرباع فدامت عليه ثلثة سنين * فعصي عليه صاحب مدينه يقال لها رغبه فسار اليها بعسكر قوي واخذ معه زوجته واهله فنزل على المدينه فلما اشرف علي فتحها قويت عليه العلة واشفي منها * فايست منه زوجته وكان يقال لها الاسكندره * فتقدمت اليه وقالت له قد علمت ما بينك وبين المعتزله وابناك صبيان صغيران وانا امراه ونحن جميعا نضعف عن مقاومتهم فما الراي عندك لي ولهم * فقال لها الراي عندي ان تقيمي على هذه المدينه حتي تفتح لان فتحها قد قرب * فاذا فتحت فرتب امرها على حسب ما قررت امثالها * وتظهري في جميع ذلك اني عليل وانك انما تصدرين عن رايي في جميع ما تفعلين واكتمي موتي لمن تثقين به من خدمك * فاذا فرغت من ذلك فسيري الي مدينه بيت المقدس بعد ان تكوني قد صبرتي جسمي الي ان اجف ولا تخلي موضعي من الطيب الكثير حتي لا تظهر مني رايحة مكروه * واذا استقر امر البلد وسرت من هذا الموضع فادرجيني في طيب كثير وادخليني الي قصري كاني عليل فاذا حصلت فيه فاستدعي وجوه المعتزله * فاذا اجوك فاكرميهم وخاطبيهم بالجميل ثم قولي لهم ان الاسكندر قد مات وهوذا اسلمه اليكم فاصنعوا به ما احببتم وانا لكم من بعد من حيث تحبون * فاذا فعلت ذلك فانا اعلم انهم لا يفعلوا بي وبكم الا الجميل والعامه تتبعهم فيستقيم امرك من بعدي ويكون الامر لك الي ان يكبرا ابناك * ثم توفي الاسكندر واخفت زوجته موته وفتحت المدينه ثم سارت الي بيت المقدس واستدعت وجوه المعتزله وخاطبتهم بما وصاها به الاسكندر *

Tum poſt hæc palam exercere inimicitias cœperunt, mittentes legatos ad Demetrium Macedonem, ut cum exercitu ad ſe adventaret, pollicitantes ſe illi auxilio fore contra Alexandrum, & ſuos; & Hebræos in Macedonum obedientiam reducturos: ad quos profectus eſt Demetrius cum exercitu magno. Quod, & Alexandro nuntiatum eſt, qui miſit qui ſibi conduceret mercede ſex millia virorum de Macedonibus, quos viris ſuis adjiciens, contendit ad Demetrium. Abierunt quoque ad Demetrium multi de Judæis Phariſæis: & miſit Demetrius clam ad Macedones, qui erant cum Alexandro, qui illos avocaret ab illo; at nequaquam morem ei geſſerunt. Miſit & Alexander clam ad Judæos, qui erant cum Demetrio, qui illos in ſuam inclinarent partem: at neque hi morem geſſerunt ipſi. Et occurrentes Alexander, & Demetrius prælium commiſerunt, in quo omnes Alexandri viri perierunt: & evaſit ipſe ſolus in regionem Judæ. Obaudientibus autem ſuis, quod incolumis evaſiſſet, & cognoſcentibus locum in quo erat, congregata ſunt ad eum circiter ſex millia virorum fortiſſimorum filiorum Iſrael; & ſeſe ei commiſerunt multi de illis, qui defecerant ad Demetrium. Dein confluxerunt ad eum homines undique, & reverſus eſt ad oppugnationem Demetrii cum multitudine magna, & fugavit eum: reverſuſque eſt Demetrius in regionem ſuam. Et contendit Alexander contra illum in Antiochiam, & obſedit eam tribus annis; egredientem autem Demetrium ad pugnam vicit Alexander, & occidit: receſſitque ab urbe, & reverſus eſt in Jeruſalem ad cives; quem magnificaverunt, honorantes, atque laudantes pro expugnatis hoſtibus: conſenſeruntque Judæi illi obedire, & conquievit cor ejus; miſitque exercitus ſuos ad univerſos hoſtes, quos profligavit, & victoriam reportavit de illis. Potituſque eſt montibus Sarah, & regione Ammon, & Moab, & regione Palæſtinorum, & omnibus, quæ erant in manu Arabum, qui cum illo decertabant, uſque ad terminos ſolitudinis. Et directæ ſunt res Regni illius, & ſecurum reddidit gregem ſuum, & regionem ſuam.

MENTIO OBITUS ALEXANDRI
filii Hyrcani.

CAP. XXX.

Convenit cum Joſepho Ant. lib. 13. c. 23. part. poſt. & de Bello Jud. lib. 1. cap. 4.

DEinde ægrotavit Alexander Rex febri quartana, triennio integro. Deficiente autem ab eo, domino urbis Ragabæ nuncupatæ, duxit illuc excitum fortem, habens ſecum uxorem, & familiam, obſeditque civitatem. Cum autem prope eſſet, ut expugnaretur, invaluit morbus, & vires collapſæ ſunt: omnemque amiſit uxor, (quæ Alexandra dicebatur) ſpem ſalutis ejus: Quæ accedens ait illi; Jam ſcis quid intercedit inter te, & Phariſæos: Duo vero filii tui parvuli pueri ſunt; & ego mulier, nec ſimul omnes valebimus eis reſiſtere: quid ergo conſilii & mihi, & ipſis dabis? Ait illi; Conſilium meum eſt, ut inſtes contra hanc civitatem, donec expugnabitur, quod prope erit. Cum autem expugnata fuerit, ſtabilies res ejus, juxta quod ſtabilitæ ſunt ſimiles. Cum omnibus tamen his, ſimulabis me ægrum jacere, & quodcunque facies ex meo conſilio te facere ſimula, & mortem meam detege iis famulis, quibus fidis. Cum autem abſolveris hæc, perge in civitatem Domus Sanctæ, recondito ante aromatibus corpore meo, & exſiccato: & cumula locum meum multis aromatibus, ne prodeat a me deteſtabilis fœtor. Et cum regionis ſtatus ſtabilitus fuerit, tum profecta inde, involve me multis aromatibus, & in palatium introducito tanquam ægrum: & cum ibi fuero, accerſito Principes Phariſæorum, quos accedentes honora, & bona verba loquere eis; tum dicito: Alexander jam mortuus eſt, & ecce trado illum vobis, facite de illo quodcunque vobis placuerit: ego vero ero vobis poſthac, ut vobis lubebit. Si enim feceris hoc, optime quidem ſcio, nihil eos facturos mihi & vobis niſi bonum, quos ſequetur plebs, & dirigentur res tuæ poſt me, & tu ſecure dominaberis, donec creverint duo filii tui. Poſt hæc obiit Alexander, cujus mortem uxor celavit, & expugnata civitate, rediit Jeruſalem, & accitos Principes Phariſæorum allocuta eſt, prout monuerat illam Alexander.

فاجابوها القوم بان الاسكندر ملكهم وهم رعيته وخاطبوها بكل خطاب جميل وضمنوا لها بان يولوها امرهم * ثم خرجوا فجمعوا الناس واخذوا جسم الاسكندر وساروا به الي مقبرته مكرما * واستدعوا الناس الي تمليك الاسكندره فاجابوا الي ذلك وملكوها * وكانت سنين ملك الاسكندر سبعه وعشرين سنه *

* خبر اسكندره الملكه * * الفصل الواحد والثلثون *

لما ملكت الاسكندره واستحضرت اجلة المعتزله وتقدمت اليهم بمكاتبة ساير من كان قد هرب منهم في ايام هرقانوس وفي ايام الاسكندر الي مصر وغيرها بالعوده الي بلد يهودا وتعرفهم ميلها اليهم وانها لم تعارضهم في مذاهبهم ولا منعتهم من اقامة سننهم كما منعهم الاسكندر وهرقانوس * واطلقت ساير من كان منهم في الحبوس * فاجتمع القوم من كل مكان وكف الصدوقيه من اذيتهم واستقامت امورهم وصلحت احوالهم وارتفعت المنازعه من بينهم * فلما كبرا هرقانوس وارسطبلوس ابنا الاسكندر جعلت هرقانوس كاهنا كبيرا لانه كان متواضعا وديعا سليما * وجعلت ارسطبلوس ريسا للجيش * فكان شديد الباس ذا قوة ونجدة * وضمت اليه جيش الصدوقيه ولم تري ان تملكه لانه كان صبيا * وانفذت الي ساير من كان يودي الخراج الي الاسكندر واخذت اولاد ملوكهم وجعلتهم ليكونوا رهاين عندها فدامت لها الطاعه منهم ودام حملهم الخرجات اليها في كل سنه * واجملت السيره في الناس واظهرت العدل وامرت به قومها فدامت لها ولهم السلامه ورزقت منهم المحبه *

* ذكر ما جري من المعتزله على الصدوقيه في زمان الاسكندره *
* الفصل الثاني والثلثون *

كان للصدوقيه ريسا مقدما عند الاسكندر اسمه دياجنيس * وكان قد حمله على قتل ثمانماية رجل من المعتزله في وقت من الاوقات * فجاء روساء المعتزله الي الملكه وذكروا لها ما كان من دياجنيس وما صنعه وسالوها ان تطلق لهم قتله ففعلت * فاخذوه وجماعة معه من الصدوقيه فقتلوهم * فعظم ذلك على الصدوقيه * فساروا الي ارسطبلوس فاخذوه معهم ودخلوا الي الملكه فقالوا لها * قد علمت ما كان منا من الصبر على الاهوال العظيمه والحروب والمجاهدات الكثيره التي مرت بنا في نصرة الاسكندر وهرقانوس ابيه * وما كان ينبغي ان تطرحي حقنا وتبسطي علينا ايادي اعداينا ولا تضعي مراتبنا * لان مثل هذا لا يخفي عن هرتم وغيره من اعدايكم ممن عرف باسنا ولم يقدر على مقاومتنا وامتلات قلوبهم خوفا منا * ومتي علموا ما جري علينا منك تصوروا ان قلوبنا قد خبثت لك * ومتي طمعوا في ذلك لم تامني خلافهم عليك * وما نصبر ان تقتلنا المعتزله كالغنم فاما ان تكفي شرهم عنا والا فاطلقي لنا ان نخرج عن المدينه الي بعض بلدان يهودا * فقالت لهم افعلوا ذلك لينحسم اذاهم عنكم * فاخذوا الصدوقيه في الخروج عن البلد * فخرج روساهم مع ساير تباعهم من رجال الحرب فساروا بنعمهم الي قري اختاروها من قري يهودا واقاموا بها واضاف اليهم المعروفين بالفضلا *

Cui reſponderunt illi; Alexandrum ipſorum fuiſſe Regem, & ipſos gregem illius; & allocuti ſunt eam omni benevolentia, pollicitantes eam præficere rebus ſuis. Tum egreſſi congregaverunt homines, & accipientes corpus Alexandri, ſumptuoſe extulerunt ad ſepulchrum: atque acciverunt homines ad conſtituendam Alexandram in Reginam: quibus annuentibus conſtituta eſt. Fuerunt autem anni Regni Alexandri ſeptem & viginti.

HITORIA ALEXANDRÆ
Reginæ.

CAP. XXXI.

Quæ hic de Alexandra reg. uxore Alexandri referuntur, habet Joſephus Ant. lib. 13. cap. 24. in initio. Et de Bello lib. 1. cap. 4. in medio.

CUm autem regnaſſet Alexandra, accivit ad ſe Principes Phariſæorum, & præcepit eis ſcribere ad univerſos, qui fugerant ex illis in diebus Hyrcani, & in diebus Alexandri, in Ægyptum, aliaſque partes, ut reverterentur in regionem Judæ. Et indicavit illis ſuam erga eos propenſionem, nec ſeſe oppoſuit inſtitutis eorum, neque interdixit eorum cæremonias, quemadmodum interdixerant Alexander, & Hyrcanus. Dimiſit quoque omnes, qui ex illis in carceribus detinebantur. Et convenerunt undequaque, continueruntque ſe Sadducæi illis nocumenta inferre. Et directæ ſunt res, & proſperatus ſtatus ipſorum ſublatis contentionibus. Cum autem creviſſent Hyrcanus, & Ariſtobulus, duo filii Alexandri, conſtituit Hyrcanum Sacerdotem magnum, cum eſſet humilis, manſuetus, ac ſimplex: Ariſtobulum vero conſtituit Principem exercitus, erat enim ſtrenuus, fortis, & magnanimus, adjunxitque ei exercitum Sadducæorum; nec ſibi viſum eſt conſtituere illum Regem, cum eſſet puer. Miſit quoque ad eos omnes, qui deferebant tributa Alexandro, & accepit filios regum ipſorum, & conſtituit eos penes ſe obſides, ac jugiter præſtiterunt ei obedientiam, deferentes ſingulis annis tributa. Et recte ambulavit cum populo, divulgans juſtitiam, eamque præcipiens populo ſuo facere. Quare perduravit utriſque pax: & conſecuta eſt eorum amorem.

MENTIO EORUM, QUAE GESTA
ſunt a Phariſæis, contra Sadducæos tempore Alexandræ.

CAP. XXXII.

Referuntur à Joſepho Ant. lib. 13. cap. 24. paulò poſt initium: & de Bello lib. 1. cap. 4. verſus finem.

ERat Sadducæis Princeps quidam prælatus apud Alexandrum, nomine Diogenes, qui induxerat illum aliquando ad occidendos octingentos viros de Phariſæis. Veniunt ergo Principes Phariſæorum ad Reginam, & commemorant ei, quod geſſerat Diogenes, & perpetraverat, rogantes, ut ſibi permitteret illum occidere: quæ fecit. Quem accipientes, & multos cum illo Sadducæos jugularunt. Quod multum ægre ferentes Sadducæi, profecti ſunt ad Ariſtobulum, & ſecum ſumentes, adiverunt Reginam, & dixerunt ei; Jam cognoviſti quam terribilia, ac magna ſuſtinuimus: & bella, ac plurima certamina, quæ geſſimus, opem ferentes Alexandro, & Hyrcano patri ejus: nec propterea conſentaneum erat noſtra proterere jura, & extendere ſuper nos manus inimicorum noſtrorum, ac noſtras deprimere dignitates. Hujuſcemodi enim res nequaquam latebit Hartam, & alios de inimicis veſtris, qui experti ſunt noſtram fortitudinem nec reſiſtere nobis valuerunt, & timore noſtri completa ſunt corda eorum. Quoties ergo perceperint, quod nobis intuliſti, concipient, quod corda noſtra in te machinentur: qua de re cum certiores facti fuerint, in te prævaricaturos fore, crede. Nec ſuſtinebimus occidi a Phariſæis, tanquam oves. Aut ergo coerce a nobis malitiam eorum, aut permitte nobis egredi de civitate ad aliqua oppida Judæ. Quibus ait; Facite hoc, ut arceatur a vobis illorum noxa. Et egreſſi ſunt Sadducæi de civitate, egreſſique ſunt Principes eorum cum ſequacibus de viris belli, ac profecti ſunt cum pecoribus ſuis ad civitates, quas elegerant de civitatibus Judæ, & habitaverunt in eis: adjectique ſunt illis operam navantes virtutibus, *i. Haſdanim.*

• ذكر وفاة الاسكندره •

• الفصل الثالث والثلثون •

ثم اعتلّت الاسكندره العلّه الّتي توفّت بها * فلما وافت وايس منها خرج ابنها ارسطبلوس من بيت المقدس مع عبدٍ كان له بالليل ومضي الي جبعة الي عند رجلٍ من كُبرآء الصدوقيّه وكان صديقًا له فاخذه معه ومضي الي القري الّتي فيها الصدوقيّه فعرّفهم علّته واستنهضهم الي الخروج معه ونصرته ومعاونته على محاربة اخيه ومن معه من المعتزله وتمليكه * فاجابوه الي ذلك وظاهروا بالخلاف على الاسكندره * وجمعوا الرجال الي ارسطبلوس من ساير النواحي * فانتهي خبرهم الي هرقانوس الكاهن ابن الاسكندره والي شيوخ المعتزله * فدخلوا الي الاسكندره وهي لما بها فعرّفوها الخبر وذكروا لها شدّة خوفهم من ارسطبلوس ومن معه على ابنها هرقانوس وعلي نفوسهم * فقالت انا على سبيل التلف واهتمامي بامري ابدي واولي وما الذي اقدر ان اصنع وانا على مثل هذا الحال * ورجالنا واموالنا وعدّتنا معكم وبايديكم فدبّروا الامر بحسب ما يتّجه لكم صوابه واستعينوا بالله علي اموركم واسالوه الكفايه * ثم قضت نحبها * وكانت مدّة عمرها ثلثه وسبعين سنه * ومدّة ملكها تسع سنين *

• ذكر محاربة ارسطبلوس لهرقانوس اخيه بعد موت الاسكندره •

• الفصل الرابع والثلثون •

لما خرج ارسطبلوس من بيت المقدس في ايام الاسكندره خلّف امراته وبنيه ببيت المقدس * فلما اتّصل خبر خروجه بالاسكندره اعتقلتهم في دار ووكّلت بهم * فلما توفّت الاسكندره اخذهم هرقانوس اليه واحسن اليهم وحفظهم ليخلّصوه من اخيه ان يظفر به * ثم ان ارسطبلوس سار في عسكر عظيم حتي صار الي الاردن وخرج اليه هرقانوس في جيش المعتزله * فلما التقيا العسكران قُتل من جيش هرقانوس خلق كثير * وانهزم هرقانوس وبقية عسكره فتبعهم ارسطبلوس ورجاله فقتلوا كل من ظفروا به منهم الّا من استامن اليهم * ثم رحل هرقانوس الي مدينة بيت المقدس ووافاها ارسطبلوس مع عسكره واحاطت بها عساكره من كل جهه وعمل على الاحتيال لهدم الحصن * فخرج اليه شيوخ ال يهودا وشيوخ الكهنه فنهوه عمّا كان قد عمل عليه وسالوا ازالة ما كان في نفسه على اخيه فاجاب الي ذلك * ثم قرّروا الامر بينهما على ان يكون ارسطبلوس ملكًا على آل يهودا وهرقانوس يكون كاهنًا كبيرًا في بيت الله ووزيرًا للملك * فاجابهم ارسطبلوس الي ذلك ودخل الي المدينه واجتمع مع اخيه هرقانوس في بيت الله وتحالفا على الثبات على ما قرّروا الشيوخ بينهما * وملك ارسطبلوس ووزر له هرقانوس * وهدي الناس واستقامت امور هذين الاخوين وصلحت احوال رعيتهما وبلدهما *

• ذكر انطيفاتر اي هيروديس الملك وما اثار من الفتن والحروب بين هرقانوس وارسطبلوس •

• الفصل الخامس والثلثون •

كان انطيفاتر رجلًا من آل يهودا ومن ولد بعض من صعد من بابل مع عزرا الكاهن وكان ذا عقل وتدبير ومكر وشدّة باس وشجاعة قلب وخلق حسن ولطف ومدارٍ وكان موسرًا كثير الضياع والمال والمواشي *

MENTIO OBITUS Alexandræ.

CAP. XXXIII.

Morbus, & Obitus Alexandræ, & Ariſtobuli filii contra Hircanum fratrem molitiones referuntur à Joſepho lib. 13. Ant. cap. 24. Hut. in fine: & de Bello lib. 1. cap. 4.

POſt hæc cecidit Alexandra in morbum, ex quo obiit. Cujus cum prope deſperaretur ſalus, egreſſus eſt filius ejus Ariſtobulus de Jeruſalem cum famulo ſuo noctu; Abiitque in Gabatham ad quendam virum de Principibus Sadducæorum, de amicis ſuis, quem ſecum ſumens, perrexit ad urbes, quas incolebant Sadducæi, notamque fecit eis cauſam ſuam, hortatuſque eſt eos ſecum egredi, & opem ferentes auxilio ſibi eſſe in bello contra fratrem, & Phariſæos, & Regem ſe conſtituere. Cui morem gerentes, palam prævaricati ſunt in Alexandram, cogentes viros ad Ariſtobulum undequaque. Quorum fama perveniente ad Hyrcanum Sacerdotem filium Alexandræ, & ſeniores Phariſæorum, adiverunt Alexandram, cum eſſet eo in ſtatu, & indicaverunt ei rem, inculcantes ipſi magnitudinem timoris, quo ſibi, filioque Hyrcano timebant ab Ariſtobulo, & iis, qui cum eo erant: quibus ait; Ego quidem ſum prope interitum, quare æquius, ac conducibilius mihi eſt rerum mearum ſatagere: quid ergo facere poſſum in tali conſtituta ſtatu? Viri autem noſtri, & bona noſtra, & arma noſtra penes vos, & in manibus veſtris ſunt: dirigite itaque negotium, ut rectum vobis videtur, Dei implorantes opem pro rebus veſtris; rogantes ab eo liberationem: tum fatis conceſſit. Fuit autem tempus illius ætatis ſeptuaginta trium annorum, tempus vero regni illius, novem annorum.

MENTIO OPPUGNATIONIS Ariſtobuli contra Hyrcanum fratrem ſuum poſt mortem Alexandræ.

CAP. XXXIV.

Refertur à Joſepho, unà cum conventione inter fratres, ut Ariſtobulus regno, Hircanus ſacerdotio potiretur, lib. 14. Ant. cap. 1. & de Bello lib. 1. cap. 4. in fine.

CUm egreſſus eſſet Ariſtobulus de Jeruſalem in diebus Alexandræ, reliquerat uxorem, & filios ſuos in Jeruſalem. Cum autem perveniſſet fama egreſſionis ejus ad Alexandram, deligavit eos in domo quadam poſita cuſtodia. Defuncta autem Alexandra, adduxit eos Hyrcanus ad ſe, & benefecit eis, atque ſervavit, ut liberarent eum a fratre ſuo, ſi forte vinceret eum. Tum Ariſtobulus duxit exercitum magnum uſque ad Jordanem, contra quem egreſſus eſt Hyrcanus cum exercitu Phariſæorum. Cum autem ſibi concurriſſet uterque exercitus, interfecta eſt de exercitu Hyrcani multitudo magna, & fugit Hyrcanus, ac reliquus exercitus ejus. Quos inſequentes Ariſtobulus, & viri ejus, occiderunt quencumque comprehendebant, exceptis iis, qui ſeſe dedebant. Dein ſeceſſit Hyrcanus in Civitatem ſanctam, quo adventavit & Ariſtobulus cum exercitu ſuo, & concluſerunt eam caſtra undequaque, intentavitque arte deſtruere munitionem. Ad quem egreſſi ſunt Seniores Judæ, & Seniores Sacerdotum, & vetuerunt eum perpetrare, quod machinatus erat, rogantes ut ex animo dimoveret quicquid inerat contra fratrem ſuum: cui rei aſſenſus eſt. Tum ſtabilitum eſt inter eos, ut Ariſtobulus eſſet Rex ſuper Judam, Hyrcanus vero Sacerdos magnus in domo Dei, & ſecundus a Rege. Et aſſenſus eſt eis Ariſtobulus, atque ingreſſus civitatem, & convenit cum fratre ſuo Hyrcano in Domo Dei, & juraverunt ſimul, rata habere ea, quæ ſtabilierant inter ſe Seniores. Regnavitque Ariſtobulus, & ſecundus ab eo habitus eſt Hyrcanus. Et conquieverunt homines, ac directæ ſunt res horum duorum fratrum, & pacatus eſt ſtatus gregis, & regionis eorum.

MENTIO ANTIPATRI, ID EST Herodis Regis, &, quas excitavit, ſeditionum, & bellorum inter Hyrcanum, & Ariſtobulum.

CAP. XXXV.

Pars prior hujus cap. de Antipatro patre Herodis convenit cum Joſepho Ant. lib. 14. cap. 2. poſterior verò pars de expeditione Aretæ & Hircani contra Ariſtobulum cum eod. cap. 3. ejuſd. lib. Vid. Joſeph. de Bello lib. 1. cap. 5 in principio ſummatim hæc recenſente.

ERat Antipater vir de Judæis, ac de filiis quorundam eorum, qui aſcenderant de Babylonia cum Hezdra Sacerdote. Erat autem ſapiens, prudens, aſtutus, ſtrenuus magnanimus, bonæ indolis, benignus, ac familiaris, dives quoque, ac multarum villarum, facultatum, & pecudum.

وكان الاسكندر الملك قد ولّاه على بلد ادوم فتزوج امراه منهم واولدها اربع بنين وهم فاسيلوا وهيروديس الذي ملك يهودا وفرورا ويوسف * ثم صُرف عن جبال الشراه وهو بلد ادوم في ايام الاسكندر واقام بمدينة بيت المقدس وكان هرقانوس يحبه ويميل اليه واراد ارسطبلوس ان يقتله فلم يتم له ذلك * وخاف انطيفاتر من ارسطبلوس خوفًا شديدًا فاخذ في التدبير على دولة ارسطبلوس سرًّا * فقصد وجوه الدوله وتوثّق منهم في كتمان ما يريد ان يفشيه اليهم فوثّقوه * فذكر لهم سوء طريقة ارسطبلوس وظلمه وتعديته وسفكه الدما واخذ الملك الذي كان اخوه الاكبر احق به منه * ثم خوّفهم الله عزّ وجلّ متي لم يزيلوا يد الظّالم ويوصّلوا الحق الي اهله * فلم يبق احد من الوجوه حتي احاط به واستماله الي طاعة هرقانوس وثنّاه عن طاعة ارسطبلوس وهرقانوس لا يعلم بل قد احكمه انطيفاتر له لانه لم يرد ان يطلعه على ذلك من قبل احكامه * فلما احكم هذا الباب مع القوم صار الي هرقانوس فقال له ان اخاك شديد الخوف منك لانه يري انه على غير الثقه من امن مهما انت حيّ وهو يتراصد وقتًا يتم فيه ان يقتلك فلا يبقي عليك * فلم يقبل هرقانوس قوله بخيريّته وسلامة قلبه * وكرّر انطيفاتر القول عليه في اوقاتٍ كثيره وحمل مالا جزيلا الي جماعه مِمّن كان يثق بهم هرقانوس ويركن اليهم حتي قالوا له نظير ما قاله له انطيفاتر من حيث لم يوهّمه انهم علموا انما خاطبه به انطيفاتر * فصدّق هرقانوس قولهم ودعته نفسه الي تدبير امرٍ يخلّص به من اخيه * فلما عاود انطيفاتر من هذا الامر اعلمه ان قد تبيّن صدق قوله وعلم نصيحته له وسأله عن الراي في ذلك * فاشار عليه انطيفاتر بالخروج من المدينه الي من يأمن علي نفسه عنده ويكون له عونًا وعضدًا * ثم مضي انطيفاتر الي هرتم فوافقه علي ان يجيه هرقانوس فيجاوره لانه يوثر مجاورة اخيه * فسرّ هرتم بذلك فاجاب اليه * فعاهد انطيفاتر علي انه لا يسلّم هرقانوس ولا انطيفاتر الي من يعاديهما ابدًا وانه يكون عونًا لهما ومحاميًا عنهما * ثم عاد الي بيت المقدس وعرّف هرقانوس ما فعله وما توافق عليه هرتم من المسير اليه * فخرجا من المدينه بالليل وصارا الي هرتم واقاما عنده مدّة * ثم ان انطيفاتر اخذ في حمل هرتم علي المسير مع هرقانوس في عسكر لمحاربة اخيه ارسطبلوس والقبض عليه * فامتنع هرتم من ذلك خوفًا من انه لا يطيق مقاومة ارسطبلوس فلم يزل انطيفاتر يهوّن عليه امر ارسطبلوس ويرغّبه في المال وعظم السمعه والذكر الي ان اجاب الي المسير علي ان هرقانوس يرد عليه ساير ما اخذ ابوه الاسكندر من القري والضياع الّتي كانت له * فاجابهم هرقانوس الي ذلك وعاهد عليه * فسار هرتم مع هرقانوس في خمسين الفا فارس وراجل وسار الي بلد يهودا * فخرج اليهما ارسطبلوس وحاربهما * فلما قويت الحرب استامن الي هرقانوس من عسكر ارسطبلوس خلق كثير * فلما راي ذلك ارسطبلوس رفع الحرب وولّي الي معسكره خوفًا من ان يستامن العسكر كله فيوخذ * فلما كان في الليل خرج ارسطبلوس وكان من معسكره وسار الي مدينة القدس * وعلم العسكر مضيه من غد فاستامن اكثرهم الي هرقانوس وتبدد الباقون * وسار هرقانوس وهرتم وانطيفاتر الي مدينة بيت المقدس بعسكر عظيم فوجدوا ارسطبلوس قد استعد للحصار وغلق ابواب المدينة ووقف على الاسوار من يمانع عنه * فنزل هرقانوس وهرتم وعساكرهما علي المدينه وحاصروها *

Hunc vero præfecerat Alexander Rex Idumæorum regioni, unde duxerat uxorem, ex qua quatuor ſuſcepit filios, Phaſelum videlicet, Herodem, qui regnavit ſuper Judam, Pheroram, ac Joſephum. Dein remotus a montibus Sarah, id eſt regione Idumæorum in diebus Alexandri, habitavit in civitate Domus Sanctæ: diligebatque illum Hyrcanus, & erga ipſum propenſus erat, quare voluit Ariſtobulus illum interficere, quod tamen aſſecutus non eſt. Timuit itaque Antipater Ariſtobulum timore vehementiſſimo, ac propterea clam machinari cœpit in regnum Ariſtobuli. Adivit ergo principes regni: acceptaque arcani celandi ſecuritate circa ea, quæ proditurus erat, memorare eis cœpit peſſimam Ariſtobuli viam, tyrannidem, impietatem, & effuſionem ſanguinis perpetratam ab eo, & uſurpationem regni, quo dignior erat frater ejus major. Tum incuſſit eis timorem Dei Opt. Max. niſi amoverent manum Tyranni, & redderent debitum Domino digno. Nec remanſit quiſpiam de principibus, quem non circumvenerit, & inclinaverit ad obedientiam Hyrcani, removens ab obedientia Ariſtobuli. Hyrcano neſciente, ſed hæc ipſi adſcribebat Antipater, nolens indicare ei antequam id ſtabiliret. Cum itaque ſtabiliviſſet rem hanc cum gente, adivit Hyrcanum, & ait illi; Utique frater tuus valde te timet; eo quod videt res ſuas haudquaquam ſecuras eſſe dum vivis, aucupatur propterea tempus interficiendi te, nec te ſuperſtitem paſſurus eſt. At Hyrcanus verbis ejus fidem non præſtitit, ob bonitatem, & ſimplicitatem cordis ſui. Quare Antipater iteravit illi ſermonem eundem ſemel atque iterum: obtulit quoque pecuniam plurimam viris, quibus fidebat Hyrcanus, eiſque acquieſcebat, ut loquerentur ipſi ſimilia iis, quæ locutus fuerat Antipater, dummodo non imaginaretur ipſos noviſſe, quod elocutus fuerat eum Antipater. Credidit itaque Hyrcanus verbis eorum, & inductus eſt moliri aliquid, quo liberaretur a fratre ſuo. Cum ergo iteraret illi Antipater rem hujuſcemodi, ſignificavit ei, jam patere ſibi veritatem verborum ejus, atque ſcire ipſum bene admonuiſſe, ſciſcitatuſque eſt de conſilio circa hoc. Cui conſuluit Antipater egredi de civitate ad aliquem, cui ſeſe fideret, & ope, atque auxilio illi eſſe poſſet. Et adiit Antipater Hartam, & conſtituit cum eo, ut venientem Hyrcanum exciperet hoſpitem, quoniam ſuſpectam habet cohabitationem fratris. Quo gaviſus eſt Hartam, & amplexatus eſt hoc: pepigitque cum Antipatro ſe nequaquam traditurum Hyrcanum, & Antipatrum hoſtibus eorum, & auxilio fore, ac protecturum eos. Et reverſus eſt Jeruſalem, ac notum fecit Hyrcano quod geſſerat, & ſtatuerat cum Hartam de profectione ad illum. Quare egreſſi ſunt ambo de urbe noctu, & profecti ſunt ad Hartam, moratique ſunt apud illum aliquo tempore. Tum Antipater perſuadere cœpit Hartam, ut duceret exercitum cum Hyrcano ad debellandum, capiendumque Ariſtobulum fratrem illius. At Hartam renuit id proſequi, timens ne impares ſibi eſſent vires ad reſiſtendum Ariſtobulo. Antipater vero nequaquam deſtitit facile ei reddere negotium Ariſtobuli, & pecuniarum vi id ei inſinuare, & magnificentia famæ, & memoriæ, donec acquievit proficiſci, ita tamen, ut reſtitueret ei Hyrcanus quicquid abſtulerat Alexander pater ejus ex urbibus, & oppidis, quæ ad ſe ſpectabant. Quibus acquieſcente Hyrcano, & fœdus feriente, profectus eſt Hartam, & Hyrcanus cum quinquaginta millibus equitum, & peditum, contendens in regionem Judæ: ad quos egrediens Ariſtobulus, congreſſus eſt cum eis. Cumque invaluiſſet pugna, ſeſe contulerunt ad Hyrcanum de exercitu Ariſtobuli viri quamplures. Quod videns Ariſtobulus receptui cecinit, & reverſus eſt ad caſtra, timens ne afflueret exercitus totus, & ipſe caperetur. Ingruente autem nocte, egreſſus eſt Ariſtobulus ſolus de caſtris, & contendit ad civitatem ſanctam. Et cum facto mane innotuiſſet exercitui profectio illius, major pars eorum junxerunt ſe Hyrcano, reliqui vero palantes abſceſſerunt. Hyrcanus vero, Hartam, & Antipater perrexerunt ad civitatem Domus Sanctæ, ducentes exercitum magnum: inveneruntque Ariſtobulum jam paratum obſidionem ſubire, clauſerat enim portas civitatis, atque ſtatuerat ſuper mœnia propugnatores. Et caſtrametati ſunt Hyrcanus, & Hartam cum exercitibus ſuis contra civitatem, & obſederunt eam.

* خبر غنوس ريس عسكر الروم *

* الفصل السادس والثلثون *

واتّفق ان خرج غنوس ريس جيش الروم الي تركان الارمني ليحاربه * وكان اهل دمشق وحمص وحلب وما يليها من ارام وهم ينسبون الي الارمن قد عصوا على الروم * فانفذ غنوس سكاوروس الي دمشق واعمالها لياخذها * فاتّصل ذلك بارسطبلوس وهرقانوس * فارسل ارسطبلوس الي سكاوروس رسلاً ومالاً عظيماً فساله ان يسير اليه في العسكر ليعينه على هرقانوس * فانفذ اليه هرقانوس ايضاً رسلاً وساله معاونته علي ارسطبلوس ولم ينفذ اليه هديّة * فأبي سكاوروس ان يسير الي واحد منهما لكنه كتب الي هرتم يامره بالتنحّي عن مدينة بيت المقدس هو وعسكره وينهاه عن معاونة هرقانوس على اخيه ويوعّده ان خالفه بالمسير اليه الي بلده بعسكر الروم والارمن * فلما وصل كتابه الي هرتم رحل لوقته عن المدينه ورحل هرقانوس ايضاً وتبعهما ارسطبلوس في نفر من اصحابه ولحقهما وحاربهما فقتل في ذلك الحرب من العرب عدّ كثيره * وقتل من آل يهودا رجال كثيره * وعاد ارسطبلوس الي مدينة القدس * ثم وافي غنوس الي دمشق فحمّل اليه ارسطبلوس بستاناً وكرماً من ذهب وزن الجميع خمسمايه بدرة مع هديه نفيسه بيد رجل يقال له نيقوماديس وساله ان يعاونه على هرقانوس * وارسل ايضا هرقانوس انطيفاتر الي فمفيوس وساله مثال ذلك * فمال فمفيوس وهو غنوس الي معاونة ارسطبلوس ووقف انطيفاتر على ذلك فتسبّب الي ان خلا في فمفيوس فقال له ان الذي حصل لك من ارسطبلوس ليس هو شي يسترجع اذا لم تعينه ولك عند هرقانوس اضعافه * وليس يقدر ارسطبلوس ان يدخل آل يهودا في طاعتك وهرقانوس يقدر على ذلك * فتصوّر فمفيوس ان الامر على ما قال انطيفاتر وسرّ ان يتم له طاعة آل يهودا * فقال لانطيفاتر انا اعاون صاحبك على ارسطبلوس الّا اني اظهر اني اعينه عليكم ليطمنّ الي فاني لا آمن به متي علم اني اعاون اخاه عليه ان يعصي بجميع الرجال ويحترز ويبعد امره ولكني استدعيه الّي واسير معه الي مدينة القدس وابلّغ حينيذ لصاحبك ما يجب عليه مع انه يحمّل الينا من الخراج في كل سنه *

* رسول ارسطبلوس *

ثم استدعا نيقوماديس وقال له سر الي صاحبك وعرّفه اني قد اجبته الي ما سال وخذ كتابي اليه وقل له يبادر بالمصير الّي ولا يتخلّف لانّي منتظره * وكتب لارسطبلوس كتاباً هذه نسخته *

من غنوس صاحب جيش روميه الي ارسطبلوس الملك ابن الملك والكهنة سلام عليك * قد وصل البستان والكرم الذهب وقبلتهما وانفذتهما الي الكهل والمدبرين وقد قبلوهما في هيكل روميه وشكروك وكتبوا الي معاونتك وتمليكك على آل يهودا * فان رايت تبادر بالمصير الّي لاسير معك الي مدينة القدس وابلّغ محابك فعلت ذلك *

فمضي نيقوماديس الي ارسطبلوس بكتاب غنوس * وعاد انطيفاتر الي هرقانوس وعرّفه بما قرّر غنوس واشار عليه بالمسير الي دمشق *

HITORIA GNEI PRINCIPIS exercitus Romanorum.

CAP. XXXVI.

Quæ in hoc cap. habentur, de Hyrcani & Ariſtobuli legationibus à Scauro petentibus auxilium; et de fratrū per legatos apud Pompeiū de regno diſceptatione, & de reliquis hoc cap. contentis, narrantur à Joſ. lib. Ant. 14. capp. 4. 5. 6. 7. & 8. dempto tantum fine: & de Bel. lib. 1. cap. 5. paulò poſt initium, excluſo etiam fine.

ACcidit autem, ut egrederetur Gneus Princeps militiæ Romanorum ad Tyrannem Armenum expugnandum: Nam Damaſci cives, & Hames, & Halepi, & reliqui Syriæ, qui referuntur ad Armenos, jam rebellaverant contra Romanos: ac propterea miſerat Gneus Scaurum Damaſcum, & in ditiones illius, ut occuparet eas: quod quidem Ariſtobulo, Hyrcanoque perlatum eſt. Miſit ergo Ariſtobulus ad Scaurum legatos, & pecuniam plurimam, rogans eum ad ſe venire cum exercitu, ut ſibi auxilio eſſet contra Hyrcanum. Miſit quoque Hyrcanus ad eum legatos, efflagitans ejus opem adverſus Ariſtobulum, ſed non miſit ei munus. Scaurus vero renuit proficiſci ad quempiam eorum, ſed ſcripſit ad Hartam, præcipiens ei, ut recederet ab urbe Domus Sanctæ cum exercitu ſuo, & prohibuit eum auxilium ferre Hyrcano adverſus fratrem ejus, & minatus eſt ſe venturum in regionem ejus cum exercitu Romanorum, & Syrorum, niſi morem ſibi geſſerit. Cum autem perveniſſet epiſtola ad Hartam, ſtatim receſſit ab urbe; receſſit & Hyrcanus quoque, quos inſecutus eſt Ariſtobulus cum aliquo numero ſuorum, & apprehendit eos & conflixit cum illis; occiſuſque eſt ea in pugna de Arabibus magnus numerus, cæſique ſunt de Judæis viri plurimi, & reverſus eſt Ariſtobulus in ſanctam Civitatem. Interim adventavit Gneus Damaſcum, cui detulit Ariſtobulus hortum, & vineam ex auro, pendentes omnes quingenta talenta, cum pretioſiſſimo munere, per virum nomine Nicomedem, rogavitque eum, ut ſibi auxilio eſſet contra Hyrcanum. Miſit quoque Hyrcanus Antipatrum ad Pompeium, ſimilia petens. Et inclinatus eſt Pompeius (& ipſe eſt Gneus) ad auxiliandum Ariſtobulo. Quod videns Antipater, quærebat opportunitatem, donec ſeorſum convenit Pompeium, & ait illi; Utique quod habuiſti ab Ariſtobulo, nequaquam erit reſtituendum, etſi auxilium ei non feras: Hyrcanus tamen duplum tibi offert: nec poterit Ariſtobulus ſubjicere tibi Judæos, Hyrcanus vero id præſtabit. Et arbitratus eſt Pompeius rem ſe habere ut dixerat Antipater, & gaviſus eſt, ſi Judæos ſibi ſubjicere poſſet. Quare dixit Antipatro; Ego opem feram amico tuo contra Ariſtobulum, tametſi ſimulem opitulari illi adverſus vos, ut ſe mihi fidat. Nam certus ſum, quod quoties cognoverit me opem ferre fratri ſuo adverſus ſe, prævaricabitur cum omnibus viris, ſibique cavebit, & in longius protrahentur res illius. Sed arcerſam illum ad me, & ibo cum illo in Civitatem ſanctam, & faciam tunc, ut amicus tuus aſſequatur ſuum jus, cum hoc tamen, ut deferat nobis ſingulis annis tributum.

Legatus Ariſtobuli.

POſt hæc, accito Nicomedi, dixit; Vade ad dominum tuum, & indica ei, quod acquieverim ejus petitioni, & ferto ei meam epiſtolam, & dicito ei; ut feſtinans abſque mora veniat ad me, nam eum expecto. Scripſitque Ariſtobulo epiſtolam, cujus hoc eſt exemplar.

Ab Gneo duce militiæ Romanorum Ariſtobulo Regi, filio Regni, & Sacerdotii, Salus tibi. Jam pervenit hortus, & vitis, aurei, & accepi eos, & miſi ad Seniorem, & Rectores, quos ſuſcipientes collocaverunt in templo Romæ, gratias tibi agentes. Scripſerunt præterea, ut auxilio tibi eſſem & conſtituerem te Regem ſuper Judæos. Si ergo tibi viſum fuerit venire ad me feſtinanter, ut contendam tecum ad Civitatem ſanctam, & adimpleam tua optata: faciam hoc.

Et abiit Nicomedes ad Ariſtobulum cum Gnei epiſtola: reverſuſque Antipater ad Hyrcanum indicavit ei promiſſionem Gnei, conſulens ei, ut pergeret Damaſcum.

فسار هرقانوس الي دمشق وسار ارسطبلوس واجتمعا بدمشق في مجلس فمفيوس وهو غنوس * فقال انطيفاتر وشيوخ آل يهودا الي غنوس * اعلم ايها القايد الجليل ان ارسطبلوس هذا قد تعدّا علينا واخذ الملك بالسيف من اخيه هرقانوس الذي هو احق منه لانه اخوه الاكبر وهو ايضا خير منه واعدل في سيرته * ولم يقنع في ظلمه لاخيه حتّي ظلم ساير من حولنا من الامم وسفك دماهم واخذ اموالهم بغير حق واكّد بيننا وبينهم عداوات لم نريدها * ثم قاموا الف شيخ يشهدوا بصحة ما قاله * فقال ارسطبلوس ان اخي هذا هو احسن مني ولم اُطلب المُلك الّا لمّا رايت ساير مَن كان في طاعة الاسكندر ابينا قد عصانا بعد موته لمّا علموا ما عليه اخي من العجز * فلما رايت ذلك علمت انه يجب علَيّ ان اتسلم الملك اذ كُنت اَقوَمُ بالحروب واَضبَطُ للمُلك منه فتسلّمته وحاربت مَن عصي علينا ورديته الي الطاعه وبهذا وصّي ابونا قبل وفاته * واقام عليه شهود يشهدون بصحة قوله * ثم سار فمفيوس عن مدينة دمشق يريد بيت المقدس * فدسّ انطيفاتر الي اهل المداين الذين حاربهم ارسطبلوس وحرّكهم الي ان يتظلّمون الي غنوس ويذكروا جوره عليهم ففعلوا ذلك * فتقدّم اليه غنوس ان يكتب كتاباً بان لا يدًا له عليهم وانه لا يتعارض لهم ابدا ففعل ذلك * وخرج القوم عن طاعة آل يهودا * فلما راي ارسطبلوس ما فعل به غنوس سار هو ورجاله من عسكر غنوس بالليل من غير امره وسار الي مدينة بيت المقدس وسار غنوس في طلبهم حتي وافي مدينة بيت المقدس فنزل عليها * فلما نظر ارتفاع اسوارها واحكام بنيانها وكثرة الناس بها وما حولها من الجبال علم بان اللطف والحيله بارسطبلوس عليه اَولَي من مفاسدته * فراسله في الخروج اليه وآمنه * فخرج اليه ارسطبلوس واستقبله غنوس بالجميل ولم يذكر له شيًا مما جري منه * ثم قال ارسطبلوس لغنوس اريد ان تعينني على اخي ولا تمكن مني احد من اعداي وعلي ذلك كلما تريد * قال غنوس ان اردت ذلك احمل الّي جميع ما في الهيكل من الاموال والجواهر حتي ابلّغك ما تحب * فقال ارسطبلوس اني افعل ذلك * فانفذ غنوس قايدًا يقال له غابينيوس في رجال كثيرين للقبض على ما في الهيكل من المال والجواهر * فامتنع اهل البلد والكهنه من تمكينه من ذلك * فقابلوا غابينيوس وقتلوا كثيرًا من رجاله واصحابه واخرجوه من المدينه * فسخط غنوس على ارسطبلوس وقيّده * ثم سار بعسكره ليهجم على المدينة ويدخلها * فخرج اليه من اهل المدينة خلق كثير فمنعوه من ذلك وقتلوا كثيرًا من رجاله * فهاله ما رآي من كثرتهم وشجاعتهم وشدّة باسهم واتقاهم وهَمّ بالرحيل عنهم * ووقعت الشرور في المدينه بين اصحاب ارسطبلوس واصحاب هرقانوس * لان بعضهم ارادوا يفتحوا لفمفيوس وبعضهم كَرِهَ ذلك * فوقع بينهم القتال لذلك وعظمت الحال ودام الحرب *

Perrexit itaque Hyrcanus Damaſcum: perrexit quoque Ariſtobulus, & convenerunt Damaſci in conſiſtorio Pompeii, qui eſt Gneus, & dixerunt Antipater, & Seniores Judæorum Gneo: Scias dux præclariſſime, quod Ariſtobulus hic jam prævaricatus ſit adverſus nos, & uſurpaverit gladio regnum fratris ſui Hyrcani, qui dignior eo eſt, cum ſit frater major, melioris quoque, & juſtioris vitæ; nec ſat illi fuit opprimere fratrem, atqui oppreſſit omnes, quæ in circuitu noſtro ſunt gentes, effundens ſanguinem earum, & facultates injuſte expilans; atque confirmans inter nos, & eas inimicitias, a quibus abhorremus. Tum ſteterunt mille ſenes teſtantes veritatem verborum illius. Et ait Ariſtobulus; Sane frater hic meus melior me eſt: at non appetivi regnum, niſi cum vidiſſem univerſos, qui fuerant ſubjecti Alexandro patri noſtro, jam prævaricatos fuiſſe in nos poſt mortem illius, cognoſcentes fratris mei impotentiam. Quæ cum inſpexiſſem, cognovi me oportere ſuſcipere regnum eo quod melior eram ad bella, & aptior eo conſervationi regni: & oppugnavi quicunque contra nos prævaricati ſunt, & reſtitui obedientiæ: & hoc eſt mandatum patris noſtri ante obitum ejus: ſtatuitque teſtes, qui teſtarentur veritatem verborum ſuorum. His geſtis diſceſſit Pompeius ab urbe Damaſco, petens Domum Sanctam: Antipater vero clam miſit ad incolas civitatum, quas expugnaverat Ariſtobulus, concitans eos, ut conquererentur apud Gneum exponentes exercitam in ſe illius tyrannidem: Quod quidem præſtiterunt. Et præcepit ei Gneus, ſcribere libellum manumiſſionis, & quod nequaquam moleſtiam illis foret illaturus; quod quidem fecit, & exemptæ ſunt gentes ab obedientia Judæorum. At Ariſtobulus cum vidiſſet quod fecerat ſibi Gneus, diſceſſit ipſe, & viri ejus de exercitu Gnei noctu, ipſo inconſulto, & profectus eſt ad civitatem Domus Sanctæ, & inſecutus eſt eum Gneus donec pervenit ad civitatem Domus Sanctæ, circa quam caſtrametatus eſt. Cum vero vidiſſet altitudinem murorum, & firmitatem ædificiorum ejus, & multitudinem hominum, qui in ea erant, & montes ambientes, cognovit blanditias, & aſtutiam in Ariſtobulum conducibiliores fore, quam irritamenta: quare legatos ad eum mitit, ut ad ſe egrederetur, promiſſa ſecuritate: & egreſſus eſt ad eum Ariſtobulus, quem benigne ſuſcepit Gneus, nulla mentione facta de antegeſtis ab eo. Poſt hæc, ait Ariſtobulus Gneo; Vellem, ut auxilio mihi eſſes adverſus fratrem meum, nulla data hoſtibus meis in me poteſtate, & pro hac re quodcunque vis, habebis. Reſpondit Gneus; Si vis hoc, defer ad me quicquid eſt in templo pecuniarum, & gemmarum, & conſequi te faciam quod optas: Cui ait Ariſtobulus; Profecto id faciam. Et miſit Gneus ducem nomine Gabinium cum plurimis viris ad capeſſendum quicquid erat in templo pecuniarum, & gemmarum. At cives, & Sacerdotes renuerunt permittere id: quare obſtiterunt Gabinio, occidentes plurimos de viris, & amicis ejus, & expulerunt de urbe. Unde iratus Gneus in Ariſtobulum, catenis devinxit. Tum perrexit cum exercitu, ut irrumperet in urbem, & ingrederetur eam. At egreſſi de civibus quam plurimi cohibuerunt eum ab hoc, multis de viris ejus cæſis. Et quidem deterruit illum, quam viderat, multitudo, magnanimitas, atque fortitudo gentis: quibus timore perculſus ſecedere ab eis conſtituerat, niſi oborta fuiſſent mala in urbe inter amicos Ariſtobuli, & amicos Hyrcani. Nam quidam eorum volebant aperire Pompeio, quidam vero ab hoc abhorrebant. Quare congreſſi ſunt propter hoc, & incrementum ſumente hoc rerum ſtatu, perduravit bellum.

S

ووقف فمفيوس على ذلك فتقدم هو وعسكره الي باب المدينة * ففتح بعض القوم الباب فدخل وقبض على قصر الملك * ولم يتمكن من الهيكل لان الكهنة اغلقوا الابواب وضبطوا الطرقات بالرجال * فانفذ اليهم فمفيوس من يقاتلهم من كل ناحيه فهزمهم * وتقدم اصحابه الي الهيكل فصعدوا على سوره ونزلوا اليه وفتحوا ابوابه وقتلوا فيه عدة من الكهنة * وجآ غنوس حتي دخل اليه * فاعجبه ما راي من حسنه وبهجته * وهاله ما راي فيه من المال والجوهر وتوقف على ان ياخذ منه شيا * وتقدم الي الكهنة بتنظيف البيت من القتلا وتقريب القرابين على رسومهم *

* ذكر تمليك هرقانوس بن الاسكندر علي آل يهودا ومسير صاحب جيش الروم الي روميه *

* الفصل السابع والثلثون *

ثم ان فمفيوس ملك هرقانوس وحمل اخاه ارسطبلوس مقيدا * وامر بان لا يبقا لآل يهودا يدا على احد ممن كان تحت ايدي ملوكهم قبل مجيه واخذ الخراج عن مدينة بيت المقدس * ووافق هرقانوس على بيعته الي الروم في كل سنه * وسار واخذ ارسطبلوس معه وابنيه وبنتيه * وبقي له ابن يقال له الاسكندر لم يصل فمفيوس اليه لانه هرب * وخلف فمفيوس مدينة بيت المقدس مع هرقانوس وانطيفاتر ومعهما سكاوروس صاحبه *

* خبر الاسكندر بن ارسطبلوس *

* الفصل الثامن والثلثون *

لما سار فمفيوس الي روميه وسار هرقانوس وانطيفاتر الي العرب حتي ادخلوهم تحت طاعة الروم * وكان ذلك من العرب لثقتهم بمودة انطيفاتر لهم وركونهم الي رايه * واراد انطيفاتر ان تكون له هذه يد عند الروم * فلما وقف الاسكندر بن ارسطبلوس على مضي هرقانوس وانطيفاتر وسكاوروس الي العرب وبعدهم عن مدينة القدس سار حتي وافاها ودخل قصر الملك فاخرج مال انفقه على مرمة ما كان هدمه فمفيوس من سور المدينه وعقد لنفسه جيشا واحكم ساير ما اراد احكامه قبل ان يعود هرقانوس ومن معه الي مدينة بيت المقدس * فلما عادوا خرج اليهم لقيهم فحاربهم وهزمهم *

* خبر غابينيوس والاسكندر بن ارسطبلوس *

* الفصل التاسع والثلثون *

كان غابينيوس قد خرج من روميه ليقيم في ارض ارام ليضبطها فاتصل به خبر ما فعل الاسكندر بن ارسطبلوس من بناية ما هدمه فمفيوس ومحاربته لخليفته وقتله لاصحابه * فسار حتي وافي بيت المقدس وسار اليه هرقانوس ومن معه * فخرج اليهم الاسكندر في عشرة الاف راجل والف وخمساية فارس فحاربهم فهزموه وقتلوا من رجاله عدة * وهرب الي مدينة يقال لها الاسكندرونه في ارض يهودا * فتحصن بها هو ورجاله * وسار اليه هرقانوس وغابينيوس ومن معهما فحاصراه * وخرج اليهما الاسكندر فحاربهما وقتل خلقا من رجالهما وبرز اليه مرقوس المسمي انطونيوس فهزمه الي الاسكندرونه *

Quod percipiens Pompeius ſe applicuit cum exercitu portæ civitatis, cui quidam ex populo januam aperientes, ingreſſus occupavit palatium Regis, at templum obtinere non potuit, quoniam Sacerdotes clauſerant januas, & aditus incluſerant viris. Ad quos miſit Pompeius qui oppugnarent undequaque, & fugaverunt eos. Accedentes autem amici ejus ad templum, aſcenderunt murũ, & deſcenderunt in illud, aperueruntque portas ipſius interfecta multitudine Sacerdotum. Venit autem Gneus, donec ingreſſus eſt illud, & demiratus eſt pulchritudinem, & ſplendorem illius, quem viderat, & obſtupuit cum vidiſſet opes, & gemmas, quæ in eo erant, & abſtinuit accipere ex illo quicquam : mandavitque Sacerdotibus repurgare Domum cæſis, & offerre ſacrificia juxta patrios ritus.

MENTIO CONSTITUTIONIS Hyrcani filii Alexandri in regem ſuper Judæos, & profectionis ducis militiæ Romanorum Romam.

CAP. XXXVII.

Quæ hic de Pompeio conſtituente Hircanum in regem (ſec. Joſeph. in Pontificem ;) & Ariſtobulum, & duos filios (evadente in itinere Alexandro) totidémque filias captivos ſecum abducente Romam, narrantur : quædam ex his & plura referuntur à Joſepho Ant. lib. 14: cap. 8. in fine : & de Bel. lib. 1. cap. 5. iiſdem in fine.

His peractis, conſtituit Pompeius Hyrcanum in Regem, abduxitque fratrem illius Ariſtobulum catenis devinctum ; mandavit præterea ne ullam haberent Judæi poteſtatem ſuper eos, qui ſubacti erant a regibus eorum ante ejus adventum, & exegit tributum ab urbe Domus Sanctæ, & convenit cum Hyrcano, ut inauguraretur a Romanis ſingulis annis. Et profectus eſt ducens ſecum Ariſtobulum, & duos filios, & filias ejus : remanſitque ipſi filius nomine Alexander, quem capere non potuit Pompeius, eo quod fugerat. Subrogavit itaq; Pompeius in civitate Domus Sanctæ Hyrcanum, & Antipatrum, atque cum eis Scaurum collegam ſuum.

HISTORIA ALEXANDRI filii Ariſtobuli.

CAP. XXXVIII.

De bello Scauri cum Arabum rege, & fœdo Antipatri ſuaſu: necnon de Alexandro Hieroſolymam occupante & inſtaurante, vid. Joſeph. Ant. lib. 14. cap. 9. & de Bel. lib 1. cap 6. in princip.

Cum profectus eſt Pompeius Romam, perrexerunt Hyrcanus, & Antipater ad Arabes, ut ſubigerent eos Romanorum obedientiæ. Quod quidem præſtiterunt Arabes, confidentes familiaritati Antipatri, & multum tribuentes ejus conſilio : quibus intendebat Antipater ſibi reconciliare Romanos. Cum ergo percepiſſet Alexander filius Ariſtobuli expeditionem Hyrcani, Antipatri, & Scauri contra Arabes, & longe eos receſſiſſe ab urbe Sancta, profectus eſt donec illuc adventavit : & ingreſſus Regiam, protulit inde pecuniam in expenſas reſtaurationis muri civitatis, quem exciderat Pompeius. Coegitque ſibi exercitum, & firmavit ea omnia, quæ voluit, antequam reverteretur Hyrcanus, & qui cum eo erant, in civitatem Domus Sanctæ : revertentibus vero, obviam egreſſus eſt, & oppugnavit, atque profligavit.

HISTORIA GABINII & Alexandri filii Ariſtobuli.

CAP. XXXIX.

De qua conſule Joſeph. lib. Ant. 14. cap. 10. & de Bel. lib. 1. cap. 6. paulò poſt initium. Nota inſuper quòd Alexandrum, quem autor Arabicus hic à Gabinio occiſum narrat, Joſephus, à Scipione occiſum refert, Ant. lib. 14. cap. 13. & de Bel. lib. 1. cap. 7.

Jam egreſſus erat Gabinius Roma, ut moraretur in terra Syriæ, ad illius curam gerendam : & nuntiatum eſt ei quod geſſerat Alexander filius Ariſtobuli, extruendo quod deſtruxerat Pompeius, & oppugnando ſucceſſorem ejus, atque occidendo amicos. Quare perrexit, donec venit Jeruſalem : & contendit ad eum Hyrcanus, & qui cum eo erant. Quibus obviam egreſſus eſt Alexander, cum decem millibus peditum, & mille quingentis equitibus, & decertavit contra eos; quem profligantes occiderunt ex viris ejus aliquem numerum, fugitque in quandam urbem, quæ dicitur Alexandrium, in terra Judæ, in qua ſeſe munivit cum viris ſui. Et profectus eſt ad eum Hyrcanus, Gabinius quoque, & qui cum eis erant, & obſederunt eum. Et egreſſus eſt ad eos Alexander, decertavitque cum eis, & occidit de viris eorum multitudinem. Et proceſſit ad eum Marcus, qui nominatur Antonius, & fugavit in Alexandrium.

فخرجت ام الاسكندر الي غابينيوس وضرعت اليه وسالته ان يعطي ابنها الاسكندر الامان فاجابها غابينيوس الي ذلك فخرج الاسكندر اليه فقتله غابينيوس * وراي ان يقسم بلدان يهودا خمسة اقسام * احدها بلاد القدس وما يليها والوالي على هذا القسم هرقانوس * والقسم الثاني الغدير وما يليها * والثالث اريحا والاغوار * والرابع حماة الذي في بلد يهودا * والخامس صفوريه * واراد بذلك ان يزيل الحروب والفتن من بلد يهودا فلم تزل *

* خبر هرب ارسطبلوس وابنه انطيغنوس من روميه وعودتهما الي بلد يهودا *

* وذكر موت ارسطبلوس *

* الفصل الاربعون *

ثم ان ارسطبلوس عمل الحيلة حتي تم له ان هرب من روميه ومعه ابنه انطيغنوس وصار الي مدينة يهودا * واظهر ارسطبلوس امره واستامن اليه خلق كثير اختار منهم ثمانية الاف وسار الي غابينيوس فلقيه وحاربه وقتل من عسكر الروم خلق كثير العدد * وقتل من رجاله سبعة الاف وافلت الف رجل ولحقه العسكر فلم يزل يقاتلهم هو ومن بقي معه الي ان قتلوا عن اخرهم ولم يبق غيره فقاتلهم قتالا شديدا الي ان اثخنه الجراح ووقع * فاسر وحمل الي غابينيوس فامر بمعالجته الي ان عوفي * ثم قيده وحمله الي روميه وبقي محبوسا بها الي ان ملك قيصر فاخرجه من الحبس واخلع عليه واحسن اليه وضم اليه قايدين معهما اثنا عشر الف رجل وانفذه الي بلد يهودا ليثنيهم عن نصرة فمفيوس الي طاعة قيصر * وكان فمفيوس يوميذا واليا على بلد القبط * فاتصل خبر ارسطبلوس ومن معه بهرقانوس فخافه جدا * وكاتب انطيفاتر بان يعمل الحيلة عليه ويكفيه امره * فانفذ انطيفاتر رجالا من وجوه رجالة القدس ودفع الي بعضهم سما وامره ان يحتال في ان يسم ارسطبلوس به * فلقيه القوم بارض ارام على انهم وفد مدينة القدس اليه * فقبلهم وسر بهم واكلوا معه وشربوا واحتال الرجال في ذلك السم الي ان وصل اليه فمات ودفن في بلد ارام * وكانت مدة ملكه الي ان اسر في الملك الاوله ثلثة سنين ونصف * وكان رجلا جبارا شجاعا حسنا الخلق * وقد كان غابينيوس كاتب الكهل في ان ينفذ بنيه الي امهم لانها سالته ذلك ففعل * وكان لما بعد فمفيوس عن القدس نقضوا ما كانوا وافقوه عليه من الطاعه للروم * فسار غابينيوس اليهم فحاربهم فنصر عليهم. وردهم الي طاعة الروم * ثم عصي ارض مصر على تلماي فطردوه عن بلد الملك وامتنعوا عن حمل الخراج الي الروم * فكتب تلماي الي غابينيوس في المسير اليه لينصره على المصريين حتي يردهم الي طاعة الروم * فسار غابينيوس من بلد ارام وكتب الي هرقانوس ان يلقيه في عسكره ليمضيا الي تلماي * فسار انطيفاتر في عسكر عظيم الي غابينيوس فلقيه بدمشق وهناه بظفره بالفرس * فامر غابينيوس بالمبادرة الي تلماي ففعل ذلك وحارب المصريين وقتل منهم خلقا كثيرا * ثم وافي غابينيوس ورد تلماي الي ملكه وعاد الي مدينة القدس وجدد الملك لهرقانوس وعاد الي روميه *

Et egreſſa eſt mater Alexandri ad Gabinium, deprecans, atque rogans, ut filio Alexandro daret ſecuritatem ; cui acquievit Gabinius in hoc, & egreſſus eſt ad eum Alexander, quem occidit Gabinius : cui viſum eſt dividere regiones Judæ quinque in partes. Una eſt Jeroſolymitana regio, & quæ ei adjacent : & huic parti præfectus eſt Hyrcanus. Altera vero pars eſt Gadira, & quæ ei ſubjacent. Tertia autem Jericho, & campeſtria. Quarta quidem eſt Hemat in regione Judæ. Quinta tandem Sephoris. Intendit his removere bella, & ſeditiones a regione Judæ, ſed nequaquam remota ſunt.

HISTORIA FUGÆ ARISTOBULI, & filii ejus Antigoni Roma, & reditus eorum in regionem Judæ : ac mentio obitus Ariſtobuli.

CAP. XL.

Quæ de Ariſtobulo Romæ vinculis elapſo, cæteriſque, parte hujus cap. priore habentur, referuntur à Joſepho Ant. lib. 14. cap. 11. part. 1. & de Bel. lib. 1. cap. 6. in media cap. Quæ verò de morte Ariſtobuli referuntur hoc cap. Joſephus paulo aliter refert cap. 13. lib. Ant. 14 in princip. & de Bel, lib. 1. cap. 7 in initio. De liberorum verò Ariſtobuli remiſſione ad matrem, & reſtituto Ptolemæo in regnum, Vid. Joſeph. ſup. cit. cap. 11. lib. 14. Ant. part. med. & de Bel. lib. 1. cap. 6.

Tum machinatus eſt Ariſtobulus, donec res ei ſucceſſiſſet, & fugiſſet Roma cum filio ſuo Antigono, & profectus eſſet in Civitatem Judæ. Et cum in publicum ſeſe protuliſſet Ariſtobulus, affluxit ad eum multitudo magna virorum, e quibus octo millia ſelegit, & contendit ad Gabinium, & oppugnavit illum, cæſaque eſt de exercitu Romanorum multitudo numeroſa valde : ceciderunt quoque de viris ejus ſeptem millia, mille vero evaſerunt, & inſecutus eſt eum exercitus ; at non deſtitit eos oppugnare ipſe, & qui cum eo remanſerant uſque ad internecionem ſuorum, nec ſuperfuit niſi ipſe ſolus, qui pugnavit acerrime, donec vulneribus aggravatus cecidit, & captus eſt, & ductus ad Gabinium, qui curari eum juſſit, donec ſanatus eſt. Tum catenis devinctum Romam miſit, remanſitque carcere incluſus uſque ad regnum Cæſaris, qui eductum e carcere muneribus cumulavit, atque beneficiis, adjunctiſque duobus ducibus cum duodecim millibus virorum, miſit eum in regionem Judæ, ut abduceret eos a partibus Pompeii, ad obedientiam Cæſaris : erat quippe Pompeius tunc præfectus ſuper regionem Ægypti. Et pervenit fama Ariſtobuli, & ſuorum ad Hyrcanum, qui timuit valde : ſcripſitque ad Antipatrum, ut ſolitis machinamentis averteret a ſe res ipſius. Miſitque Antipater viros de principibus virorum Jeruſalem, tradens cuidam eorum venenum, præcipiens ei aſtu præbere illud Ariſtobulo. Et occurrerunt ipſi in terra Syriæ tanquam legati Civitatis ſanctæ ad illum : quos ſuſcipiens lætatus eſt, & comederunt cum illo, atque biberunt. Et machinati ſunt viri illi, donec præbuerunt ei venenum illud ; & mortuus eſt, & ſepultus in regione Syriæ. Fuit autem tempus regni illius, donec captivus abductus eſt prima vice, trium annorum cum dimidio ; & erat quidem vir fortis, gravis, optimæ indolis. Jam vero ſcripſerat Gabinius Senatui, ut dimitteret duos filios ejus ad matrem ſuã, quoniam id ipſum rogaverat; quod quidem præſtitit. Factum eſt autem, ut cum longe receſſiſſet Pompeius a Jeruſalem, diſſoluerunt fœdus obedientiæ Romanis : quamobrem perrexit ad eos Gabinius, oppugnavit, atque vicit, Romanorumque obedientiæ reſtituit. Interea rebellavit terra Ægypti contra Tolomæum, & expulerunt eum e regia urbe, recuſantes deferre tributum Romanis. Qua de cauſa ſcripſit Tolomæus Gabinio, ut contenderet ſibi auxiliaturus adverſus Ægyptios, ut reduceret eos ad obedientiam Romanorum. Et profectus eſt Gabinius de regione Syriæ, ſcripſitque Hyrcano, ut ſibi occurreret cum exercitu, ut contenderent ad Tolomæum. Et profectus eſt Antipater cum exercitu magno ad Gabinium, & occurrit ei Damaſci, congratulans ipſi de victoria a Perſis relata : & mandavit ei Gabinius, ut properaret ad Tolomæum, quod quidem præſtitit, & oppugnavit Ægyptios, occiditque ex illis multitudinem plurimam. Poſt hæc adventans Gabinius, reſtituit Tolomæum in regnum, reverſuſque in Civitatem ſanctam, & innovavit regnum Hyrcano, & rediit Romam.

* خبر كراسّوس *

* الفصل الحادي والاربعون *

لما عاد غابينيوس الي روميه عصت الفرس على الروم * فسار كراسّوس بجيش عظيم وخرج الي الشام وجآء بيت المقدس وطالب الكهنه بان يعطوا ما في بيت الله من المال * فقالوا له كيف يجوز لك هذا وفمفيوس وغابينيوس وغيرهما لم يستجيزوه * فقال لا بُدّ لي منه * فقال له العازر الكاهن احلف لي انك لا تمدّ يدك الي شيٍ منه وانا اعطيك ثلثماية مَنًا ذهبًا * فحلف له انه لا ياخذ شيًا من مال بيت الله بعد ان يعطيه ما ذكر * فدفع اليه العازر سبيكة ذهب حسنة الصنعة كان راسها في حايط خزانة الهيكل يطرح عليها ما يُنزع كل سنه من ستور البيت ليجدّد غيرها * وكان وزن السبيكه ثلثماية مَنًا ذهبًا وكانت مغطاة بما قد طُرح عليها من الستور على مدّ السنين لا يعلم بها غير العازر * فلما اخذ كراسّوس هذه السبيكه غدر وعاد عمّا وافق عليه العازر وقبض على خزاين الهيكل واخذ جميع ما فيها من المال وكان مبلغه الفي بدرة لانه مال اجتمع من بُني الهيكل الي ذلك الوقت من غنايم ملوك يهودا ونذورهم ومما انفذوه ملوك الامم ايضا ، وكان موفرا متزايدا على مرّ السنين فاخذ جميعه * ثم سار كراسّوس هذا بالمال والعسكر الي بلد الفرس وحاربهم فظفروا به وبعسكره وقتلوهم في يوم واحد * وغنم عسكر الفرس جميع ما كان في عسكر كراسّوس * ثم ساروا الي بلد ارام فتغلّبوا عليه واخرجوه عن طاعة الروم * واتصل ذلك بالروم فانفذوا قايدًا جليلاً اسمه كاسيوّس بعسكر عظيم فوافي الي بلد ارام فطرد مَن كان فيه من الفرس * ثم سار الي مدينة القدس فانقذ هرقانوس من محاربة آل يهودا له واصلح بينه وبينهم * ثم جاز الفراة وحارب الفرس وردّهم الي طاعة الروم وردّ الي طاعتهم اثنين وعشرين ملكًا كان فمفيوس قد اذلّهم وادخل في طاعة الروم ما كان في بلدان الشرق *

* خبر قيصر ملك الروم *

* الفصل الثاني والاربعون *

ذكروا انه كانت بروميه امراة حامل وانها ماتت لما قرب ولادها وهي في اشدّ الطّلق * فبقي ولدها يضطرب فشقّ عنه جوف امه واُخرج منه فعاش وكبر وسمي يوليوس لانه وُلد في الشهر الخامس * وسُمي قيصر لان احشا امه قُطّعت حتي اُخرج منها * فلما انفذ الكهل الي الشرق فمفيوس * انفذ ايضا قيصر الي الغرب ليحارب اُممًا كانت قد عُصت على الروم * فسار اليهم قيصر وظفر بهم وردّهم الي طاعة الروم وعاد الي روميه بعزّ عظيم وقوي شانه وكبر امره جدًّا ولحقه كِبر عظيم * فطالب اهل روميه ان يسمّوه ملكًا * فقال له الكهل والمدبرون ان اباونا حلفوا من ايام ترقوينيوس الملك الذي اخذ امراة رجل غصبًا فقتلت نفسها حتي لا يتمكن منها * انهم لا يسموا احدًا ممّن يلي امرهم ملكًا ولسنا نصل الي اجابتك الي ما فيه حنث الايمان * فاثار الفتن واهاج الحروب بروميه وقتل خلقا كثيرا الي ان تغلّب على مملكة الروم وتسمّي ملكًا وجعل التاج على راسه وتسمت ملوك الروم بعد بالمُلك وتسموا بقيصر ايضا *

HISTORIA CRASSI.

CAP. XLI.

Hiſtoriam Craſſi in Gabinii provinciam ſuccedentis; ejus contra Parthos expeditionem, iter per Judæam, perjurium & ſacrilegium; Craſſi ejúſque exercitus interitum; adventum Caſſii in locum Craſſi, recuperantis omnia quæ Craſſus perdidit; Refert hæc omnia Joſeph. Ant. lib. 14. cap. 12. quæ paulò breviùs tranſit de Bel. lib. 1. cap. 6. in fine.

REverſo Gabinio Romam, prævaricati ſunt Perſæ adverſus Romanos: & profectus eſt Craſſus ducens magnum exercitum in Syriam, venitque Jeruſalem, requirens a Sacerdotibus, ut traderent quicquid eſt in Domo Dei pecuniarum. Cui inquiunt; Quomodo hoc tibi fas erit, cum Pompejus, Gabinius, & alii, nefas arbitrati ſint? Reſpondit autem; Omnino id mihi faciundum eſt. Cui ait Eleazarus Sacerdos; Iura mihi quod non extendes manum tuam ad quicquam illius, & ego dabo tibi trecentas minas auri. Et juravit ei, ſe nihil accepturum de pecunia Domus Dei, ſi ſibi tradiderit quod meminerat. Et tradidit ei Eleazarus laminam auream fabrefactam, cujus vertex parieti gazophylacii templi inſertus erat, cui apponebantur ſingulis annis exuviæ velaminum Domus, novis ſubſtitutis. Pendebat autem lamina trecentas minas auri, & cooperta erat adjectis longo annorum ſpatio velaminibus, nemini nota niſi Eleazaro. Accepta itaque Craſſus hac lamina, fefellit, recedens ab inito cum Eleazaro pacto, accepitque omnes theſauros Templi, & expilavit quicquid in eis erat pecuniarum, quarum ſumma erat duorum millium talentorum: quoniam hæ pecuniæ congregatæ erant ab ædificatione Templi ad tempus illud uſque, ex prædis regum Judæ, & votis eorum, inſuper & ex iis, quæ miſerant reges gentium, & multiplicabantur, augebanturque annorum decurſu: quas omnes accepit. Tum contendit Craſſus iſte cum pecunia, & exercitu in regionem Perſarum, & pugnantem profligarunt cum ejus exercitu, interficientes eos unica die: & deprædatus eſt exercitus Perſarum omne, quod erat in caſtris Craſſi. His peractis profecti ſunt in regionem Syriæ, quam obtinentes abduxerunt ab obedientia Romanorum. Quod cognoſcentes Romani, miſerunt præclarum ducem nomine Caſſium cum exercitu magno: qui in Syriæ regionem adventans, expulit qui erant in ea ex Perſis. Dein in Civitatem ſanctam contendens, exemit Hyrcanum a bello ipſi illato a Judæis, reconcilians partes. Tum prætergrediens Euphratem, expugnavit Perſas, atque reduxit in Romanorum obedientiam: reduxit quoque in eorum obedientiam viginti duos Reges, quos ſubegerat Pompeius: & redegit in Romanorum obedientiam quicquid erat in regionibus Orientis.

HISTORIA CÆSARIS
Regis Romanorum.

CAP. XLII.

Quæ de Cæſare, ejúſque rebus geſtis, uſque ad occupatum imperium Romanorum, interfecto Pompeio narrantur: ejúſque deinceps atque Judæorum conjunctim hiſtoriis, concordant cum Joſepho Ant. lib. 14. cap. 14. & cap. 15. part. 1. & de Bel. lib. 1. cap. 7. paulò poſt initium.

FErunt fuiſſe Romæ mulierem quandam prægnantem, quæ mortua eſt cum eſſet prope partum, & vehementioribus angeretur partus doloribus: cum vero infans quateretur, cæſus eſt uterus matris, & inde eductus, vixit, atque crevit, ac Julius nuncupatus eſt, quoniam natus eſt menſe quinto; vocatus vero Cæſar, quoniam viſcera matris, e quibus eductus eſt, cæſa ſunt. Cum autem miſit Senior Pompeium in Orientem, miſit Cæſarem quoque in Occidentem ad debellandas gentes quaſdam, quæ jam deſciverant a Romanis. Et profectus eſt Cæſar, & vicit, reduxitque eas in obedientiam Romanorum, atque reverſus eſt Romam cum gloria magna: & invaluit fama ejus, & res ipſius percrebuerunt valde, & ſumma ſuperbia ipſum invaſit; Quare petiit a Romanis, ut Regem nuncuparent eum. Cui reſpondit Senior, & Rectores: Utique Patres noſtri juraverunt a diebus Tarquinii Regis, qui vi acceperat uxorem cujuſdam viri, quæ manus ſibi conſcivit, ne illa potiretur; neminem eorum, qni præficerentur ipſorum rebus, nuncupaturos Regem: propter quod autem juramentum tibi ſatisfacere non poſſumus. Quamobrem excitavit ſeditiones, & bellis deſæviit Romæ, multis cæſis, donec occupavit regnum Romanorum, & Regem ſeſe nuncupavit, impoſito capiti diademate. Exinde appellati ſunt Reges Romanorum ex regno, appellati quoque ſunt Cæſares.

فلما سمع فمفيوس خبر قيصر وانه قتل الثلثماية وعشرين مدبرًا جمع عساكره وسار الي قفدوقيا فلقيه قيصر فحاربه فظفر به وقتله وملك على بلد الروم باسره * ثم ان قيصر سار الي بلد ارام فلقيه متريدات الارمني في عسكره فاعلمه انه جآء مستامنًا اليه ممتثلاً لما يامره به من محاربة اعدايه * فامره بالنفوذ الي مصر فسار متريدات حتي وافي عسقلان * وكان هرقانوس خاف قيصر خوفًا شديدًا لانه كان مشهورًا بطاعة فمفيوس الذي قتله قيصر * فبادر بانفاذ انطيفاتر بعسكر قوي لمعاونة متريدات * فسار انطيفاتر اليه فعاونه على مدينة من مداين مصر ففتحاها * ثم سارا فلقيا عسكرًا من اليهود الذين بمصر مقيمًا في الطريق لمنع متريدات من الدخول الي مصر * فاخرج اليهم انطيفاتر كتابًا من هرقانوس يامرهم بالكفّ عن معارضة متريدات صاحب قيصر فكفّوا عنه * ثم سارا حتي وافيا الي بلد الملك في ذلك الوقت * فخرج اليهما في ساير جيش المصريين فحارباه فظفر بهما وهزمهما وولّي متريدات هاربًا فاحاط به رجال المصريين فخلّصه انطيفاتر من الموت وثبت انطيفاتر ورجاله في القتال على المصريين فهزمهم وظفر بهم وفتح بلاد مصر باسره * فكتب متريدات الي قيصر يخبره بما كان من انطيفاتر وبما قاساه من الحروب الكثيره وما لحقه فيها من الجراح الكثيره وان الفتح كانت لانطيفاتر دونه وانه هو الذي ادخل المصريين في طاعة قيصر * فلما قري قيصر كتاب متريدات شكر لانطيفاتر فعله وعمل على تقديمه ورفع شانه * ثم سار متريدات وانطيفاتر الي قيصر وهو بدمشق فلقي من قيصر كل ما يسرّ ووعد بكل ما يحب *

* ذكر مجي انطيغنوس بن ارسطبلوس الي قيصر متظلّمًا من انطيفاتر بسبب قتل ابيه *

* الفصل الثالث والاربعون *

ثم وافي انطيغنوس بن ارسطبلوس الي قيصر فاذكر انفاذ ارسطبلوس ابيه لمحاربة فمفيوس وما كان عليه من طاعته وموالاته * ثم قال له ان هرقانوس وانطيفاتر دسا على ابيه مَن قتله بالسّم قصدًا لمعاونة فمفيوس على محاربك * فاستدعي قيصر لانطيفاتر فساله عن ذلك * فقال انطيفاتر قد كنت لعمري اوالي فمفيوس لانه كان سلطانا الوقت وكان لي محسنًا * ولم احارب المصريين في هذا الزمان طاعةً لفمفيوس لانه قد مات * ولا صبرت على ما لقيته من الشدايد في حربهم لاردّهم الي طاعة فمفيوس * وانما فعلت ذلك موالاةً لقيصر ولكي اردّهم الي طاعته * ثم كشف انطيفاتر راسه ويديه وقال * هذه الضربات التّي براسي وبدني تشهد لي بان محبتي لقيصر وطاعتي له اكثر من محبّتي وطاعتي لفمفيوس لاني لم اتعارض في ايام فمفيوس لمثل ما قد تعارضت له في ايام قيصر الملك * فقال له قيصر لك السلامه يا جبّار يهودا ولجميع محبيك حقًّا لقد بيّنت عن شجاعتك وعن نجدتك وعن طاعتك لنا ومحبتك ايانا * وازداد قيصر لانطيفاتر منذ ذلك محبة وقدّمه على ساير مَن معه وعقد له الرياسه علي جيوشه واخذه معه الي بلد الفرس * فراي من شجاعته وحسن تدبيره ما زاده فيه رغبه وله محبه * ثم ردّه الي بلاد يهودا علي الاحوال الجليله والامور السّاده * وسار قيصر الي روميه واستقامت امور هرقانوس فعمّر اسوار مدينة القدس وسار في الناس اجمل سيره * وكان خيرًا فاضلاً حسنا الطريقه الاّ انه كان عاجزًا عن الحروب مشهورًا بذلك عند كل احد *

Cum ergo audiſſet Pompeius nuntium Cæſaris, & quod occidiſſet trecentos viginti Rectores, cogens exercitus ſuos, profectus eſt in Cappadociam: cui occurrens Cæſar oppugnavit eum, vicit, atque interfecit, & obtinuit univerſam Romanorum regionem. Poſt hac Cæſar contendit in Syriæ provinciam: cui obviam occurrit Mithridates Armenus cum exercitu ſuo, certiorem illum faciens ſe pacifice veniſſe, atque paratum quoſcunque præciperet oppugnare hoſtes: quem abire mandavit in Ægyptum: & profectus eſt Mithridates donec pervenit Aſcalonem. Hyrcanus autem Cæſarem maxime timebat, eo quod nota eſſet ejus obedientia erga Pompeium, quem interfecerat Cæſar. Quare feſtinanter expedivit Antipatrum cum exercitu forti in auxilium Mithridatis: & profectus eſt Antipater ad eum, & auxiliatus eſt adverſus quandam civitatem de civitatibus Ægypti, & expugnaverunt eam. Inde vero abeuntes invenerunt exercitum de Judæis Ægypti incolis, obſiſtentem in aditu ad prohibendum Mithridatem ingredi Ægyptum. Et protulit eis Antipater epiſtolam ab Hyrcano præcipiente eos abſtinere, ne ſeſe opponerent Mithridati amico Cæſaris; qui ſe continuerunt. Cæterum profecti ſunt donec pervenerunt ad urbem Regis, eo tempore regnantis: qui egreſſus eſt ad eos cum omnibus exercitibus Ægyptiorum, & congredientes cum eo, vicit, atque profligavit: & terga vertens Mithridates fugit, quem Ægyptiis copiis circumſeptum liberavit Antipater a morte: & conſtanter reſtiterunt Antipater & viri ejus in bello adverſus Ægyptios, quos profligavit, & vicit, expugnavitque regionem Ægypti totam. Et ſcripſit Mithridates ad Cæſarem, ſignificans ei quod geſſerat Antipater, & quanta pertulerat bella, quantaque acceperat vulnera, & quod expugnatio Antipatri, non ſibi adſcribenda eſſet, & quod ille reduxiſſet Ægyptios in obedientiam Cæſaris. Cum autem legiſſet Cæſar epiſtolam Mithridatis, commendavit Antipatri geſta, & illum præficere, & exaltare conſtituit. His geſtis perrexerunt Mithridates, & Antipater ad Cæſarem, cum eſſet Damaſci: & nactus eſt apud Cæſarem quicquid jucundum erat, & pollicitus eſt ei quicquid optabat.

MENTIO ADVENTUS ANTIGONI
filii Ariſtobuli ad Cæſarem conquerentis de Antipatro, cauſa necis patris ſui.

CAP. XLIII.

Vid. Joſeph. Ant. lib. 14. cap. 15. in fine: & de Bello lib. 1. cap. 8. in initio.

CÆterum venit Antigonus filius Ariſtobuli ad Cæſarem, & commemoravit ei expeditionem Ariſtobuli Patris ſui ad oppugnationem Pompei: & quantum obediens ei, & obſequens erat. Tum ait illi, quod Hyrcanus, & Antipater miſiſſent clam ad Patrem ſuum, qui veneno illum interimeret, intendentes auxiliari Pompeio adverſus tuos. Accerſitum ergo Antipatrum ſciſcitatus eſt Cæſar de re: cui reſpondit Antipater; Profecto obſequebar Pompeio, quoniam rerum tunc potiebatur, & mihi bene faciebat: at non geſſi prælia nunc cum Ægyptiis cauſa Pompeii, qui jam fatis conceſſit, neque ſuſtinui ardua in debellandis iis, atque reſtituendis obedientiæ Pompeii: verum hoc feci, obſequens Cæſari, & ut reſtituerem eos ipſius obedientiæ. Dein aperuit Antipater caput, & manus, ac ait: Hæc vulnera, quæ ſunt in capite, & corpore meo teſtantur meum amorem erga Cæſarem, & obedientiam, majores eſſe amore, & obedientia mea erga Pompeium, quia nequaquam me oppoſui in diebus Pompeii iis, quibus memet oppoſui in diebus Cæſaris Regis. Et ait illi Cæſar; Pax tibi, fortiſſime Judæorum, & omnibus amicis tuis: vere enim oſtendiſti fortitudinem, magnanimitatem, obedientiam, & amorem tuum erga nos. Et auctus eſt Cæſar exinde amore erga Antipatrum, illumque prætulit univerſis ſuis, ac principem præpoſuit ſuis exercitibus, & in Perſarum regionem ſecum duxit: viditque ex ejus fortitudine, & rebus bene geſtis quod magis ſibi inſinuavit ejus deſiderium, & amorem: demum reduxit illum in regionem Judæ optime cohoneſtatum, & dominio cumulatum. Et profectus eſt Cæſar Romam directis rebus Hyrcani, qui conſtruxit mœnia Civitatis ſanctæ, & ſeſe geſſit erga populum optimis moribus: erat enim bonus, virtutibus præditus, optimæ vitæ, veruntamen ejus in bellis impotentia omnibus nota erat.

* ذكر انفاذ هرقانوس الي قيصر رسلا يلتمس منه تجديد العهد بينهما ونسخة العهد الذي انفذ هرقانوس اليه *

* الفصل الرابع والاربعون *

ثم ان هرقانوس انفذ الي قيصر رسلا بكتاب ان يجدد له العهد الذي كان بينه وبين الروم * فلما وصلت رسل هرقانوس الي قيصر امرهم بالجلوس بحضرته ولم يكن يفعل ذلك بساير من ورد اليه من رسل الملوك * واحسن اليهم وقضي حوايجهم وتقدم باجابة هرقانوس عن كتابه وكتب له عهدا هذا نسخته *

من قيصر ملك الملوك الي روساء الروم الذين بصور وبصيدا سلام عليكم * اعلمكم بان كتب هرقانوس بن الاسكندر ملوك يهودا وردت علي فسرني ورودها وما تضمنته من ذكر محبته وقومه لي ولامة الروم وقد تبينت صدقه في ما ذكر لانه انفذ انطيفاتر فارس آل يهودا وسبقهم مع متريدات صاحبي فحاربه جيوش المصريين وانقذ متريدات من الموت وفتح لنا بلاد مصر ورد المصريين الي طاعة الروم * وسار معي الي بلاد الفرس قابلا بلا حسب * وقد امرت بان يحمل جميع اهل الساحل من غزة الي صيدا ما لنا عليهم من الخراج سنة بسنة الي بيت الله العظيم الذي في اورشليم غير اهل صيدا فانهم يحملون اليه علي رسمهم في خراجهم عشرين الفا ويبة قمح وخمسمايه وخمسة وخمسون ويبة في كل سنه * وامرت ان ترد اللاذقيه واعمالها وساير ما كان بيد ملوك يهودا الي شط الفراة مع ما كان آل حشموناي استفتحوه من جاير نهر الاردن الي هرقانوس بن الاسكندر ملك يهودا * لان جميعها مما استفتحها اباوه باسيافهم وتعدي فمفيوس في اخراجها علي يد ارسطبلوس وهي من الان والاخر لهرقانوس ولمن بعده من ملوك يهودا * وعهدي هذا هو عني وعن كل ملك من ملوك الروم بعدي * فمن فسخه او فسخ شيا منه يبيده الله بالسيف وتخلا دياره منه ومن امصارها ويخربها * فاذا قراتم كتابي هذا فانسخوه بخط محفور بالواح نحاس بلسان الروم وخطهم وبلسان اليونانيين وخطهم * واجعلوا الالواح في اماكن عاليه في الهياكل التي في صور وصيدا ليراها كل احد ويقف علي ما جعلته لهرقانوس وآل يهودا *

* خبر قتل قيصر *

* الفصل الخامس والاربعون *

كان مع قيصر رجلان من اصحاب فمفيوس يقال لاحدهما كاسيوس وللاخر بروتوس فعملا علي قتل قيصر * فاختبيا في الهيكل الذي كان رسمه ان يصلي فيه في روميه * فلما صار اليه مطمئنا وهو غير حذر ولا محترز وثبا فيه وقتلاه * وتغلب كاسيوس علي الملك وجمع عسكرا عظيما وجاز البحر لانه خاف علي نفسه من آل قيصر متي قام بروميه وصار الي ارض اسيه فاهلكها * ثم صار الي بلد يهودا فرام انطيفاتر محاربته فراي انه لا يطيقه فسالمه * وطرح كاسيوس علي بلد يهودا سبعماية بدرة ذهب * فتضمن انطيفاتر المال وتقدم الي ابنه هيروديس بجمعه من بلد يهودا وحمله الي كاسيوس * فاخذه وسار الي بلد المقدونيين واقام به خوفا من اهل روميه *

MENTIO LEGATIONIS Hyrcani ad Cæſarem, poſcentis ab eo renovationem fœderis inter ſeſe: & exemplaris fœderis, quod miſit Hircanus ad eum.

CAP. XLIV.

Habentur literæ Cæſaris & Senatus-conſultum de receptis Judæis in amicitiam apud Joſeph. lib. Ant. 14. cap. 16. in principio. Sed ab iis in hoc capite memoratis prorſus diverſa & diſſimiles. Quin etiam in eod. lib. Antiq. cap. 17. plura extant Senatus-conſulta & literæ de Hircano in amicitiam cum Romanis recepto: quarum nullæ prorſus eædem ſunt cum prioribus.

MIſit ergo Hyrcanus ad Cæſarem legatos cum epiſtola de renovatione fœderis quod erat inter ſe & Romanos. Pervenientes itaque legatos Hyrcani ad Cæſarem juſſit coram ſedere: quod quidem nemini fecerat legatorum Regum, qui ad eum adventabant. Inſuper benefecit eis expediens negotia eorum, juſſitque reſponſum dari epiſtolæ Hyrcani: cui ſcripſit & fœdus, cujus hoc eſt *Exemplar*.

A Cæſare Rege Regum principibus Romanorum, qui ſunt Tyri, & Sydoni, pax vobis. Notum facio vobis, quod epiſtolæ Hyrcani filii Alexandri Regum Judæ ad me perlatæ ſint, quarum adventu ſum lætatus ob tenorem benevolentiæ, quam ipſe, & populus ejus erga me, Romanorumque gentem habere ferunt. Et quidem veritatem verborum ejus ex eo confirmavi, quod miſiſſet Antipatrum equitem Judæorum, & equitatum eorum, cum Mithridate amico meo: quem oppugnavere cohortes Ægyptiorum, liberavitque Mithridatem a morte, expugnata nobis Ægypti regione; atque reductis Ægyptiis ad Romanorum obedientiam: & profectus eſt mecum in regionem Perſarum, contendens gratuitus miles. Et idcirco præcipio ut deferant omnes incolæ oræ maritimæ a Gaza, uſque ad Sidonem, omnia, quæ debent nobis tributa, ſingulis annis in Domum Dei magni, quæ eſt in Jeruſalem, præter Sidonios cives: nam hi deferant ad illam juxta ſtatutum tributi eorum, viginti millia Vibarum tritici, & quingentas quinquaginta Vibas ſingulis annis. Præcipio quoque reſtitui Laodiceam, & ditiones ejus, ac omnia quæ erant in manu Regum Judæ uſque ad ripam Euphratis, cum iis omnibus, quæ expugnaverant Haſmonæi a tranſitu Jordanis, Hyrcano filio Alexandri Regis Judæ. Nam omnia hæc expugnaverant patres ejus gladio ſuo, at injuſte alienaverat ea Pompeius tempore Ariſtobuli: quæ ex nunc, & impoſterum Hyrcano ſunto, atque ſuccedentibus Regibus Judæ. Fœdus autem hoc meum eſt pro me, ac omni Rege de Regibus Romanorum poſt me: quicunque ergo diſſolverit illud, aut diſſolverit quicquam illius, perdat illum Deus gladio, & deſeratur domus ejus, & Provincia, atque excidatur. Cum autem legeritis epiſtolam hanc meam, deſcribite eam inciſis characteribus in tabulis æneis lingua Romanorum, & characteribus eorum, & lingua Græcorum, & characteribus eorum: & ponite tabulas in locis editis Templorum, quæ ſunt Tyri & Sidoni, ut videre eos queat unuſquiſque, atque intelligat quæ conſtitui Hyrcano, & Judæis.

HISTORIA NECIS CÆSARIS.

CAP. XLV.

Habetur cum reliquis quæ in hoc cap. apud Joſeph. Antiq. lib. 14. cap. 17. in fine, & initio cap. 18. vid. etiam de Bello, lib. 1. cap. 9. in principio.

ERant cum Cæſare duo viri de amicis Pompeii, quorum unus dicebatur Caſſius, alter vero Brutus: qui moliti ſunt occidere Cæſarem. Quare ſeſe abſconderunt in Templo, quod ſibi Romæ dicaverat ad orandum. Ad quod ergo cum perveniſſet ſecurus, tutus, ac minime ſibi cavens, irruerunt in eum, atque occiderunt. Et potitus eſt Caſſius regno, coegitque exercitum magnum, & transfretavit mare, timens Cæſarianos, ſi Romæ degiſſet. Et profectus eſt in terram Aſiæ, & vaſtavit eam: inde perrexit in regionem Judæ: & voluit Antipater oppugnare illum, at videns impares ſibi eſſe vires, pacem cum illo inivit. Et mulctavit Caſſius regionem Judæ ſeptingentis auri talentis, & ſeſe obſtrinxit Antipater fidejuſſor pro pecunia, præcepitque Herodi filio ſuo eam cogere de regione Judæ, & deferre Caſſio, qui eam accipiens profectus eſt in regionem Macedonum, ibique moratus timens Romanos.

---

* خبر قتل انطيفاتر *

* الفصل السادس والاربعون *

كان روساء يهودا قد عملوا علي قتل انطيفاتر * فدسوا عليه رجلا يقال له ملكيا فرام ملكيا ذلك فبعد عليه ونمي الخبر الي انطيفاتر فقصد ملكيا ليقتله فتبرا ملكيا الي انطيفاتر مما اتصل به عنه وحلف له انه خبر غير صحيح فصدقه انطيفاتر وزال اتهامه له * فحمل ملكيا مالا جزيلا الي ساقي هرقانوس ووافقه علي ان يسم انطيفاتر اذا حضر مجلس الشرب بحضرة الملك * ففعل الساقي ذلك ومات الملك انطيفاتر في يومه ولم يكن لهرقانوس في ذلك راي ولا علم به * ولما مات انطيفاتر جعل هرقانوس ملكيا في مكانه *

* خبر قتل ملكيا *

* الفصل السابع والاربعون *

لما وقف هيروديس بن انطيفاتر علي ان ملكيا قتل اباه هم بالوثوب بملكيا فمنعه اخوه من ذلك واشار ان يقتل بالحيله * فمضي هيروديس الي كاسيوس فعرفه ما فعله ملكيا * فقال له اذا صرت الي صور وحضر عندي هرقانوس وحضر معه ملكيا فثب عليه واقتله * فلما صار كاسيوس الي صور وصار اليه هرقانوس وملكيا معه وحضرا جميعا بحضرة كاسيوس في دعوة دعاهم كاسيوس فيها مع جميع خاصة اصحابه وقد كان تقدم كاسيوس الي خاصة غلمانه ان يمتثلوا ما يامرهم به هيروديس * وحضر هيروديس واخوه في جملة خاصة هرقانوس * وقد كان هيروديس وافق عدة من الغلمان علي قتل ملكيا اذا غمزهم عليه * فلما اكل هرقانوس واصحابه وشربوا ناموا في وقت الظهر فلما استيقظوا من نومهم تقدم هرقانوس الي من فرش له قدام باب المجلس الذي ناموا فيه فرشا تحت السماء وجلس عليه وامر ملكيا بالجلوس معه واجلس هيروديس واخاه ايضا ووقف غلمان كاسيوس قدام هرقانوس فغمزهم هيروديس علي ملكيا فبطشوا به للوقت فقتلوه * فخاف هرقانوس جدا وغشي عليه * فلما تنحي غلمان كاسيوس ونحي ملكيا المقتول افاق هرقانوس فسال لهيروديس عن سبب ما جري من قتل ملكيا فقال هيروديس ما عندي من ذلك علم ولا ادري ما السبب فيه * فامسك هرقانوس ولم يعد في ذلك شيا * ورحل كاسيوس الي مقدونيا للقي اوكتبيانوس ابن اخي قيصر وانطونيوس صاحب جيشه * وكانا قد خرجا من روميه في عسكر عظيم لطلب كاسيوس *

* خبر اوكتبيانوس وهو اوغسطوس ابن اخي قيصر وانطونيوس صاحب جيشه وقتل كاسيوس *

* الفصل الثامن والاربعون *

لما صار اوكتبيانوس الي مقدونيا خرج اليه كاسيوس فحاربه فهزم كاسيوس وكفه اوكتبيانوس وظفر به فقتله * وملك اوكتبيانوس موضع عمه قيصر وسمي ايضا قيصر باسم عمه * فلما اتصل الي هرقانوس قتل كاسيوس انفذ رسلا وهدايا ومالا وجواهر الي اوغسطوس وانطونيوس * وكتب اليه يساله تجديد العهد الذي كان بينه وبين قيصر وان يامر باطلاق جميع من في مملكته من سبي يهودا ومن سبي في ايام كاسيوس وان ياذن لساير اليهود الذي في بلد اليونانيين وارض اسيا بالرجوع الي بلاد يهودا بغير مطالبه بثمن او في فدي ولا معارضه من احد *

HISTORIA NECIS ANTIPATRI.

CAP. XLVI.

Refert Joſephus Ant. lib. 14. cap. 19. in princip. Et de Bello lib. 1. cap. 9. capitis medio.

JAm inierant Principes Judæ conſilium, ut occiderent Antipatrum, eaque de cauſa immiſerant in illum clanculo virum, qui dicebatur Malchia. Intentavitque id Malchia, ſed in longum protractum eſt; percrebuitque fama uſque ad Antipatrum, qui expetivit Malchiam, ut illum interficeret: at ſeſe purgavit Malchia apud Antipatrum de iis, quæ de ſe ad illum delata erant, juravitque ei, inanem eſſe famam: cui credidit Antipater remota a ſe ſuſpectione. At Malchia plurima oblata pecunia pincernæ Hyrcani, ſtatuit cum illo venenum præbere Antipatro dum adeſſet in triclinio potus, præſente Rege. Et præſtitit id pincerna, mortuuſque eſt Rex Antipater ea eadem die: nec id fuit ex Hyrcani conſilio, aut ſcientia. Mortuo autem Antipatro, ſubſtituit Hyrcanus Malchiam in locum ejus.

HISTORIA NECIS MALCHIÆ.

CAP. XLVII.

Vid. Joſeph. lib. Ant. 14. cap. 20. & de Bello, lib. 1. cap. 9. ad fin. cap.

CUm itaque certior factus eſſet Herodes filius Antipatri, Malchiam occidiſſe patrem ſuum, deliberavit irruere in Malchiam, prohibuitque eum frater ejus, conſulens, ut aſtu interficeretur, Adivitque Herodes Caſſium, & indicavit ei quod fecerat Malchia, cui ait; Cum profectus fuero Tyrum, & fuerit apud me Hyrcanus, & cum eo Malchia, irrue in illum, & occide. Cum ergo profectus eſſet Caſſius Tyrum, & perrexiſſet ad illum Hyrcanus habens ſecum Malchiam, atque adſtitiſſent ſimul coram Caſſio in convivio quodam, ad quod eos invitaverat Caſſius, cum omnibus amicis ſuis: (jam autem mandaverat Caſſius pueris ſuis præſtare quicquid præcepturus erat eis Herodes) adfuit quoque Herodes cum fratre ſuo inter ſodales Hyrcani, & convenit Herodes cum quibuſdam pueris de occidendo Malchia, dato ſigno, oculorum nutu. Cum ergo comediſſet Hyrcanus, atque bibiſſet cum amicis, dormierunt tempore meridiano: quibus experrectis a ſomno, juſſit Hyrcanus cuidam ſternere ſibi ſtratum ſub dio ante januam triclinii in quo dormierant: & ſedit ipſe, præcepitque ſedere ſecum Malchiam, ſedere quoque fecit Herodem, & fratrem illius, adſtiteruntque pueri Caſſii Hyrcano, quibus innuit Herodes contra Malchiam, qui irruentes in illum ſtatim occiderunt: & timuit Hyrcanus valde & in ſyncopem incidit. Cum autem diſceſſiſſent pueri Caſſii, & ſublatus eſſet Malchia cæſus, rediit ad ſe Hyrcanus ſciſcitatuſque eſt ab Herode cauſam necis Malchiæ. Reſpondit autem Herodes; Penitus ignoro, nec ſcio rei cauſam, & tacuit Hyrcanus, nec quicquam de hoc iteravit. Et profectus eſt Caſſius in Macedoniam obviam Octaviano filio fratris Cæſaris, & Antonio Duci militiæ ejus: egreſſi enim erant Roma cum exercitu magno inquirentes Caſſium.

HISTORIA OCTAVIANI, IPSE eſt Auguſtus filius fratris Cæſaris, & Antonii ducis militiæ ejus, & necis Caſſii.

CAP. XLVIII.

Similia quædam his, ſed non per omnia paria, vid. apud Joſeph. Ant. lib. 14. cap. 22. & ibidem Antonii quædam ad Hyrcanum reſcripta. De Cleopatra, Antonio, & accuſatoribus Herodis, vid. eund. lib. 14. Ant. cap. 23. & de Bello lib. 1. cap. 10.

CUm profectus eſſet Octavianus in Macedoniam, obviam exivit ei Caſſius, & confixit cum eo, fugatuſque eſt Caſſius, quem perſequens Octavianus devicit, atque occidit: regnoque potitus eſt Octavianus loco patrui ſui Cæſaris, & nuncupatus eſt quoque Cæſar nomine patrui. Innoteſcente itaque Hyrcano cæde Caſſii, miſit legatos cum muneribus, opibus, ac gemmis Auguſto, & Antonio; ſcripſitque ei, rogans de renovatione fœderis, quod cum Cæſare habebat, & ut præciperet dimitti omnes, qui ſunt in regno ejus captivi de Juda, & qui captivi ducti fuerant in diebus Caſſii, & ut permitteret omnibus Judæis, qui ſunt in regione Græcorum, & terra Aſiæ, reverti in regionem Judæ, nullo requiſito pretio, aut redemptione, vel obice a quoquam inferendo.

فلما وصل كتاب هرقانوس ورسله وهديته الي اوغسطوس اكرم الرسل وقبل الهديه واجاب الي ساير ما ساله هرقانوس وكتب اليه كتابًا هذه نسخته *

من اوغسطوس ملك الملوك وانطونيوس صاحبه الي هرقانوس ملك يهودا سلام عليك * قد وصل كتابك وسررنا به وبلغنا ما اردته من تجديد العهد والكتاب الي ساير اعمالنا الّتي هي من بلد الهند والي اوقينوس بحر المغرب * والذي اخّرنا عن ان نبتديك بالكتاب بتجديد العهد اشتغالنا بمحاربة كسّيوس الفاسق الظالم الذي عَدَا على نور العالم قيصر فقتله * ولم نجد بُدًّا من محاربته حتي ظفّرنا الله عز وجل به واوقعه بايدينا فقتلناه وقتلنا صاحبه برورس وخلصنا بلاد اسيا من يك بعد ما خربها واهلك اهلها ولم يفي بعهدٍ ولا اكرم هيكلاً ولا انصف مظلومًا ولا اشفق على اليهود وغيرهم من اصحاب طاعتنا بل بالغ هو واصحابه بالاسايه الي الكل تعديًّا منه وظلمًا فرد الله كيدهما عليهما وامكن منهما ومن انصارهما * فافرح الان ايها الملك هرقانوس وساير اهل يهودا واهل بلد القدس والكهنه الذي في هيكل يورشليم * ويقبلوا الهديه الذي انفذناها الي الهيكل الجليل * وليصلّوا على اوغسطوس دايمًا * وكتبنا الي ساير اعمالنا بان لا يبقي في شيٍّ منها احد من اليهود عبدًا كان ام امةً بل يطلق جميعهم بغير ثمن ولا فدا ولا يعارضه احد في مضيه الي بلد يهودا وذلك بامر اوغسطوس ايضا وانطونيوس صاحبه * ثم كتب الي صاحبيه بصور وصيدا وغيرهما بردّ ما اخذاه من بلد يهودا في ايام كاسيوس الفاسق وان يسالموا اهل يهودا ولا يعارضوهم في شيٍّ ويتمثّلوا في امرهم ما كان رسمه قيصر في عهده لهم * ثم اقام انطونيوس في بلد ارام وسارت اليه قلبطرى ملكة مصر وتزوج بها * وكانت حكيمه عالمه بالسحر والخواص فاستمالته وملكت قلبه حتي صار لا يخالفها في شيٍّ مما تريد اصلاً * وسار في ذلك الوقت ماية رجل من كبراء آل يهودا الي انطونيوس فتظلّموا من هيروديس واخيه فاسيلوا ابني انطيفاتر * وقالوا له احتويا على ساير امر هرقانوس ولم يبق له من الملك غير الاسم وسترتهما مع ذلك فتيّس سيدهما * فاستعلم انطونيوس من هرقانوس صحة ما ذكره القوم فاكذبهم هرقانوس ونفي عن هيروديس واخيه ما وصفوهما به * فسرّ انطونيوس بذلك لانه كان معتنيًّا بهما ومحبًّا لهما * ثم تظلّم اليه قوم اخرون في هيروديس واخيه في وقت اخر وهو بصور ولم يقبل منهم فيهما قولاً بل قتل منهم وحبس الباقيّين ورفع شان هيروديس واخيه واحسن اليهما وردّهما الي بيت المقدس على اجل حال * وسار انطونيوس الي بلد الفرس وحاربهم فنصر عليهم وعاد الي روميه *

Pervenientibus itaque cum epiſtola, & muneribus, Hyrcani legatis ad Auguſtum, legatos honoravit, & ſuſcepit munera, acquievitque omnibus, quæ petierat Hyrcanus, ſcribens ei epiſtolam, cujus hoc eſt exemplar.

Ab Auguſto Rege Regum, & Antonio collega ejus, Hyrcano Regi Judæ, Salus tibi. Jam pervenit epiſtola tua, qua gaviſi ſumus, & miſimus ea, quæ optabas de renovatione fœderis, & ſcripturæ, ad univerſas provincias noſtras, quæ ſunt a regione Indiarum uſque ad Oceanum mare occiduum. Quod autem nobis in mora fuit, quin citius ſcriberemus ad te de renovatione fœderis, extitit noſtra occupatio in expugnando Caſſio fornicario tyranno, qui impie agens in lumen orbis terrarum Cæſarem, occidit illum. Unde totis viribus confliximus contra eum, donec victores nos reddidit Deus Opt. Max. & incidere illum fecit in manus noſtras, quem occidimus; occidimus quoque Brutum collegam ejus, & eximimus regionem Aſiæ de manu ejus, poſtquam vaſtaverat illam, & incolas exterminaverat. Nec ſtetit fœderi ulli, nec templum ullum honoravit, nec jus reddidit oppreſſo, nec miſeratus eſt Judæo, vel cuipiam de ſubditis noſtris: ſed multa impie egit cum ſuis mala cunctis per oppreſſionem, & tyrannidem; quamobrem convertit Deus malitiam eorum ſuper eos, tradens illos cum confœderatis. Gaude ergo nunc o Rex Hyrcane, & cæteri Judæi, & incolæ Regionis ſanctæ, ac Sacerdotes, qui ſunt in templo Jeruſalem: ſuſcipiantque munus, quod miſimus ad Templum glorioſiſſimum, & orent pro Auguſto ſemper. Scripſimus præterea omnibus noſtris provinciis, ne remaneat in ulla earum quiſpiam de Judæis, ſervus ſit ille, vel ancilla, ſed dimittantur omnes ſine pretio, & ſine redemptione: & ne impediatur a quopiam rediens in regionem Judæ, & hoc ex mandato Auguſti, & Antonii quoque ejus Collegæ. Ad hæc ſcripſit amicis ſuis, qui ſunt Tyri, & Sydoni, aliiſque locis, reſtitui quicquid abſtulerant a regione Judæ in diebus Caſſii fornicarii, & tractare Judæos pacifice, nec in quoquam illis opponi, ac facere illis quicquid decreverat Cæſar in ſuo fœdere cum ipſis. Antonius vero moratus eſt in regione Syriæ, ad quem profecta eſt Cleopatra Regina Ægypti, quam in uxorem duxit. Erat autem ſapiens, artium magicarum, & proprietatum perita: quare allexit eum, & corde ejus adeo potita eſt, ut nihil ei omnino inficiari poſſet. Profecti ſunt eo eodem tempore centum viri de principibus Judæorum ad Antonium, & conqueſti ſunt de Herode, & fratre ejus Phaſelo, filiis Antipatri, dicentes; Jam potiti ſunt omnium rerum Hyrcani, nec remanet ei quicquam de regno niſi nomen, & hujus rei occultatio index eſt captivitatis Domini eorum. Cum autem ſciſcitatus eſſet Antonius ab Hyrcano veritatem eorum, quæ meminerant illi, mendaces declaravit eos Hyrcanus, removens ab Herode, & fratre ejus quod eis tribuerant: & lætatus eſt his Antonius: propenſus quippe erat in eos, atque eos diligebat. Conqueſti præterea ſunt apud eum alii de Herode, & fratre ejus alio tempore, cum eſſet Tyri, quorum non ſolum non admiſit verba, ſed occidit quoſdam, reliquos vero in carcerem detruſit: exaltavitque dignitatem Herodis, & fratris ejus ipſis benefaciens, remiſitque in Jeruſalem magno cum honore. Antonius vero pergens in Perſarum regionem debellavit eos, atque devicit, & Romam reuerſus eſt.

* خبر انطيغنوس بن ارسطبلوس في خروجه على هرقانوس عمّه واستعانته بملك الفرس *

* الفصل التّاسع والاربعون *

لما حصل اوغسطوس وانطونيوس بروميه فمضي انطيغنوس الي ملك الفرس فضمن له الف بدرة ذهب عينًا وثمانماية جارية من بنات ابكار اهل يهودا ورؤسايهم ذوات جمال وعقل على انه ينفذ معه قايد بعسكر عظيم الي اورشليم ويتقدّم اليه بان يملّكه بها على آل يهودا ويقبض على هرقانوس عمّه ويقتل هيروديس واخاه *

HISTORIA ANTIGONI FILII Ariſtobuli, & expeditionis ejus contra Hyrcanum patruum illius: Ac de auxilio a Rege Perſarum impetrato.

CAP. XLIX.

De his & aliis quæ in hoc capite, Vid. Joſeph. Ant. lib. 14. capp. 24. 25. & de Bello, lib. 1. cap. 11.

Cum factus eſſet Auguſtus, & Antonius Romæ, abiit Antigonus ad Regem Perſarum, & promiſit ei mille talenta auri ſignata, & octingintas puellas de virginibus filiarum Judæ, & Principum eorum, ſpecioſas, atque ſapientes, ſi mitteret cum eo Ducem ducentem exercitum magnum in Jeruſalem, & præciperet ei, ut illum conſtitueret Regem ſuper Judam, & Hyrcanum patruum ejus caperet, & occideret Herodem, ac fratrem illius.

فاجابه الي ذلك وانفذ معه قايد بعسكر عظيم * فساروا حتي وافوا ارض ارام فقتلوا صاحب انطونيوس وجماعه من رجال الروم الذين كانوا ثمّ * وساروا الي مدينة القدس واظهروا الامان والسلامه وان انطيغنوس انما جاء ليصلّي في القدس ويرجع الي صاحبه * فدخل المدينه فلما حصلوا بها غدروا واخذوا بقتل الناس ونهب المدينه حسب ما كان قد تقدّم به اليهم ملك الفرس * فبادر هيروديس ورجاله الي حفظ قصر هرقانوس * وبعث باخيه وامره بحفظ الطريق الّتي في السور الي القصر * فلما استوثق من الموضعين اختار جماعه من اصحابه وصار الي رجال الفرس الذين في المدينه وتبعه اخوه في عدّة من اصحابه فقتلوا اكثر مَن كان في المدينه من الفرس وهرب الباقون الي ظاهر المدينه * فلما راي القايد الفارسي انه لم يتم له ما قدّر راسل هيروديس واخاه بالسلام واعلمهما انه قد تبيّن من فضلهما ونجدتهما ما اوجب عليه ايثارهما على انطيغنوس * فانه يرغّب لصاحبه من معاونته هرقانوس ومعاونتهما دون انطيغنوس * واكّد قوله بايمان عظيمه وثق بها هرقانوس وفاسيلوا ولم يثق بها هيروديس * ثم ان هرقانوس وفاسيلوا اخو هيروديس خرجا الي قايد الفرس واعلماه ثقتهما به * فاشار عليهما بالمسير الي صاحبه وكان بدمشق فسار * فلما وصلا اليه اكرمهما واظهر اعظامهما واجلالهما وتقدم في السرّ الي مَن يقبض عليهما * فجاهما قوم من عظماء الارض اخبروهما بذلك واشاروا عليهما بالهرب وواعدوهما المعاونه على الخلاص * فلم يثقا بهما وخافا من ان يكون حيله عليهما فاقاما * فلما كان بالليل قُبض عليهما * فاما فاسيلوا فانه قتل نفسه * وقيّد هرقانوس وامر صاحب ملك الفرس به فقطعت اذنه حتي لا يكون ابدًا كاهنًا * وانفذ الي العراق الي ملك الفرس * فلما وصل اليه امر بفكّ القيد عنه واحسن اليه * فاقام بالعراق مكرمًا الي ان طلبه هيروديس من ملك الفرس فانفذه اليه وكان منه ما كان * ثم سار القايد مع انطيغنوس الي مدينة القدس * واتصل بهيروديس ما جرَي على هرقانوس وعلي فاسيلوا * فاخذ قبرس امه وزوجته مريم بنت ارسطبلوس وامها الاسكندره فانفذهم مع خيل واثقالٍ كثيره الي يوسف اخيه الي جبل الشراه * وسار هو بعسكره بالف رجل على مهل يتوقّع من يتبعه من الفرس * فلحقه قايد الفرس في عسكره فحاربهم هيروديس فاستظهر عليهم وهزمهم * ثم لحقه رجال انطيغنوس فقاتلوا قتالاً شديدًا فضربهم وقتل منهم خلقا كثيرا ثم سار الي جبال الشراه فلقا يوسف اخاه * فتقدم اليه بتحصين العيال في مكان حصين واعداد جميع ما يحتاجون اليه ودفع اليهم مالاً واسعًا ليكون معهم لما يعرض لهم من المون * وخلّف رجاله مع يوسف اخيه حينيذٍ فنفذ هو في نفر يسير الي مصر ليركب في البحر ويمضي الي بلد الروم * فلقيته قلبطرى بالجميل وسالته ان يكون ريسًا علي جيشها ومدبرًا لجميع امرها * فعرّفها انه لا بدّ له من المسير الي روميه * فاعطته مالاً وسفنًا وسار حتي وافي الي روميه * فنزل على انطونيوس وعرّفه ما فعله انطيغنوس وما تمّ له على هرقانوس وعلي اخيه * وان ذلك كان بمعاونته ملك الفرس * فركب معه انطونيوس الي اوغسطوس والي الكهل فعرّفهما مثل ذلك *

Cui acquieſcens, miſit cum eo Ducem cum exercitu magno, profectique ſunt donec venerunt in terram Syriæ, & occiderunt amicum Antonii, & aliquos de viris Romanorum, qui ibi divertebant. Inde profecti ſunt in Civitatem ſanctam ſimulantes ſecuritatem, & pacem, & quod Antigonus veniſſet tantum, ut oraret in Sanctuario, & rediret ad ſuos. Et ingreſſi ſunt civitatem, in qua cum facti eſſent, deceperunt, cœperuntque occidere homines, & depopulari civitatem, juxta quod mandaverat eis Rex Perſarum. Et accurrit Herodes, & viri ejus ad cuſtodiendum palatium Hyrcani: fratrem vero ſuum miſit, præcepitque cuſtodire viam, quæ ducit a mœnibus ad palatium. Cum autem occupaviſſet utrumque locum, elegit quoſdam de ſuis, & contendit ad viros Perſarum qui erant in civitate, quem inſecutus eſt frater illius cum aliquo numero ſuorum, & occiderunt majorem partem eorum, qui erant in civitate ex Perſis: cæteri vero extra urbem refugerunt. Cumque vidiſſet Dux Perſarum ſibi ex ſententia non ſucceſſiſſe, deſtinavit legatos ad Herodem, & fratrem ejus de pace ineunda, ſignificans eis: Iam ea ſibi conſtitiſſe de eorum virtute, & fortitudine, ut præferantur Antigono: eaque de cauſa ſe perſuaſurum ſuis auxiliari Hyrcano potius, & ipſis, quam Antigono: ſuumque votum maximis confirmavit juramentis; ita, ut fidem adhibuerint ei Hyrcanus, & Phaſelus, non quidem Herodes. Egreſſi itaque Hyrcanus, & Phaſelus frater Herodis ad Ducem Perſarum, ſignificarunt ei ſuam in ipſum fiduciam: qui conſuluit eis collegam ſuum adire, qui Damaſci morabatur, & profecti ſunt. Qui cum ad illum perveniſſent, honoravit eos, oſtentavitque ſe magni illos facere, atque comiter habuit; etſi clam juſſerat, ut caperentur. Ad quos venientes quidam de magnatibus terræ id ipſum indicaverunt, conſulentes fugam arripere, ſuam pollicitantes opem pro liberatione. At illis confiſi non ſunt, timentes ne eſſet machinamentum aliquod in ſe, propterea morati ſunt. Cumque nox ingrueret capti fuerunt; Phaſelus quidem manus ſibi conſcivit: Hyrcanus vero catenis fuit devinctus, & præcipiente Duce Regis Perſarum, amputata eſt ipſius auris, ne eſſet unquam Sacerdos, miſitque in Herak ad Perſarum Regem, cujus adventantis vincula ſolui juſſit, & benefecit illi, moratuſque eſt in Herak, cumulatus honoribus, donec requiſivit illum Herodes a rege Perſarum: ad quem remiſſo acciderunt ea, quæ acciderunt. Poſt hac profectus eſt Dux cum Antigono in Civitatem ſanctam: & perlata ſunt ad Herodem, quæ circa Hyrcanum, & Phaſelum geſta ſunt; quamobrem ſumpta Cypri matre ejus, & uxore Mariama filia Ariſtobuli, & ejus matre Alexandra, miſit eas cum equis, & multis impedimentis ad Joſephum fratrem in montem Sarah: ipſe vero cum exercitu mille virorum lentius proficiſcebatur, & præſtolabatur eos, qui ex Perſis illum inſequi tentarent. Et perſecutus eſt eum Dux Perſarum cum exercitu ſuo, quos oppugnans Herodes ſuperavit, atque profligavit: poſt hac perſecuti ſunt quoque eum viri Antigoni, & oppugnarunt eum acerrime, quos percuſſit, occiditque ex illis multitudinem plurimam. Tum profectus eſt in montes Sarah: invenitque fratrem ſuum Joſephum, quem familias in tuto loco munire, & ea parare omnia, quæ illis neceſſaria erant, juſſit: tradiditque eis copioſam pecuniam, ut ſibi alimenta comparare poſſent, ſi res poſtularet. Et relictis viris ſuis cum Joſepho fratre, proceſſit ipſe cum paucis comitibus in Ægyptum, ut conſcenſo mari pergeret in regionem Romanorum. Quem comiter ſuſcepit Cleopatra, rogavitque capeſſere principatum ſuæ militiæ, atque adminiſtrationem omnium rerum ſuarum: cui notificavit omnino Romam ſibi proficiſcendum eſſe. Quæ tradidit ei pecuniam, & naves: profectuſque eſt donec pervenit Romam: & divertit apud Antonium, narravitque ei quod fecerat Antigonus, & quæ egerat contra Hyrcanum, & fratrem ſuum ope Regis Perſarum: & una equitavit Antonius ad Auguſtum, & ad Senatum, & idipſum illis narravit.

* خبر هيروديس لما ملكته الروم على آل يهودا وخروجه بعسكر من روميه الي بيت المقدس للمحاربه *

* الفصل الخمسون *

لما وقف اوغسطوس والكهل على ما كان من انطيغنوس اجتمع رايهما علي ان يجعلوا هيروديس ملكاً على آل يهودا * وامروا ان يُجعل التاج الذهب علي راسه وان يركب ويُضرب بين يديه بالابواق ويُنادي قدامه بان هيروديس ملك علي آل يهودا وعلي اورشليم مدينة القدس ففعل ذلك * وعاد الي حصن اوغسطوس فركب اوغسطوس وانطونيوس وهيروديس وساروا الي منزل انطونيوس ودعا الكهل وساير وجوه روميه في دعوةٍ دعاهم انطونيوس فيها * فاكلوا وشربوا وفرحوا بهيروديس فرحًا عظيمًا وعاهدوه عهدًا كُتب في الواح النحاس وجُعل في الهياكل * وكتبوا ذلك اليوم انه اول مُلك هيروديس وجُعل من بعد ذلك التواريخ الذي يورّخ بها * ثم سار انطونيوس وهيروديس في البحر في عسكر عظيم كثير العدد * فلما وصلا الي انطاكيه قسما العسكر فاخذ انطونيوس القسم الواحد وسار به الي بلد الفرس وهو العراق وما يليه * واخذ هيروديس القسم الاخر وسار حتي وصل عكّه * فلما سمع انطيغنوس بمسير انطونيوس الي بلد الفرس وموافاة هيروديس الي عكّه سار من بيت المقدس الي جبل الشراه ليقبض على يوسف اخي هيروديس ومن معه * فنزل عليهم وحاصرهم وقطع قناة الماء الوارده اليهم فاشتدّ عطشهم وضاق بهم الامر * فعمل يوسف على الهرب وعمل العيال علي الفتح لانطيغنوس اذا هرب يوسف * فاتاهم الله بمطرٍ عظيمٍ ملأ ساير البُرك والاوعيه التي عندهم * فقويت قلوبهم وصُلحت احوالهم واقام يوسف على مدافعة انطيغنوس واصحابه عن القلعه فلم يتم لهم عليه شيٌ * وسار هيروديس الي بلد الشراه لياخذ اخاه ومن معه من العيال والرجال ويسيروا الي اورشليم * فوافي انطيغنوس محاصرًا اخاه فكبسه وخرج يوسف ومن معه اليهم فهُلك اكثر عسكر انطيغنوس وهرب الي اورشليم * فلحقه هيروديس بعسكر عظيم من آل يهودا الذين اجتمعوا اليه من كل جهه لما وقفوا على عودته فاشتدّ عضده بهم وقلّت حاجته الي عسكر الروم * فلما وافي هيروديس الي بلد القدس اغلق انطيغنس ابوابها في وجهه وحاربه وانفذ الي وجوه عسكر الروم مالاً جزيلاً وسالهم الّا يعاونوا هيروديس ففعلوا ذلك وطال امر الحرب بين انطيغنوس وهيروديس ولم يتمكّن احدهما من الاخر *

* خبر في شجاعة بعض رجال هيروديس ونجدتهم *

* الفصل الاحد والخمسون *

كان الدُّعار والشراه قد كثروا في ايام انطيغنوس وقد اوي كل قوم منهم الي مغاير في الجبال لا سبيلاً اليها الّا ان يتسلّق الرجل الواحد في موضع قد اصلحوها لا يعرفها سواهم * ومتي عرفها غيرهم لم يمكنه التسلّق الي المغار مما على بابها من يدفعه عنها باي شيٍّ كان * وقد كان قوم منهم اعدّوا لهم في تلك المغار السلاح الكثير والطعام والشراب وساير ما يحتاجون اليه مع ساير ما كانوا ياخذونه من قطع الطرق وما اخذوه من الانسان طوعًا وكرهًا *

HISTORIA HERODIS CUM conſtituerunt eum Romani Regem ſuper Judæos, & egreſſus ejus Roma cum exercitu in Domum ſanctam ad bellandum.

CAP. L.

Habentur apud Joſeph. Ant. lib. 14. cap. 26. & cap. 27. part. 1. & de Bello, lib. 1. cap. 11. in fine, & cap. 12.

Percipiens Auguſtus, & Senatus, quæ fecerat Antigonus, unanimi conſenſu conſtituerunt Herodem Regem ſuper Judæos, mandantes poni capiti ejus Diadema aureum, & equum conſcendere, atque præeuntibus buccinis acclamari: regnavit Herodes ſuper Judæos, & Jeruſalem Civitatem ſanctam; quod quidem factum eſt. Et revertens ad Auguſtum, equitavit Auguſtus, Antonius, & Herodes, profectique ſunt in domum Antonii, qui invitaverat Senatum, & univerſos Romanos principes ad convivium, quod paraverat Antonius. Qui comederunt, & biberunt, atque gaviſi ſunt in Herode gaudio magno, ferientes cum illo fœdus inciſum in tabulis æreis, & collocatum eſt in templis, & inſcripſerunt diem illum primum regni Herodis; & factus eſt exinde in æram, ex qua tempora notantur. His geſtis perrexerunt Antonius, & Herodes per mare cum exercitu magno, atque copioſo; qui pervenientes Antiochiam, exercitum diviſerunt, cujus ſumptam partem duxit Antonius in regionem Perſarum, quæ eſt Herak, & ejus adjacentia: Herodes vero, alia ſumpta parte perrexit donec pervenit Ptolomaidem. Audiens itaque Antigonus, Antonium expeditionem feciſſe in regionem Perſarum, & Herodem adventaſſe Ptolomaidem; profectus eſt e Domo ſancta in montem Sarah ad capiendum Joſephum fratrem Herodis, & eos, qui cum illo erant. Quos impetivit, atque obſedit, & interrupto canali, aquas ad illos decurrentes intercepit: quare invaluit ſitis, & in anguſtiam res eorum redactæ ſunt. Quamobrem Joſephus decrevit fugere, & familiæ ſeſe Antigono dedere, ſi Joſephus fugiſſet, deliberaverant. At immiſit illis Deus copioſam pluviam, quæ implevit univerſas ciſternas, & vaſa eorum: quare corroborata ſunt corda eorum, & directus eſt ſtatus, perſtititque Joſephus protelare Antonium, & ſuos ab arce, nec obtinere potuerunt de illo quicquam. Herodes vero perrexit in regionem Sarah ad reducendum fratrem ſuum, & familias, ac viros, qui cum illo erant, in Jeruſalem. Et invenit Antigonum obſidentem fratrem ſuum, in quem improviſo irruit: egreſſuſque eſt ad eos Joſephus, & qui cum illo erant, & periit major pars exercitus Antigoni, & refugit in Jeruſalem. Quem perſecutus eſt Herodes cum exercitu magno ex Judæis, qui ad illum convenerant undique, cum perceperint ipſum rediiſſe, & auctus eſt auxiliis, ut minus indigeret exercitu Romanorum. Cum ergo perveniſſet Herodes in Civitatem ſanctam, occluſit Antigonus portas ejus in faciem ipſius, & pugnavit contra eum, miſitque ad Principes exercitus Romanorum pecuniam copioſam, rogans eos ne opem ferrent Herodi: qui præſtiterunt. Quamobrem diu bellum duravit inter Antigonum, & Herodem, nemine eorum ſocio prævalente.

HISTORIA MAGNANIMITATIS quorundam virorum Herodis, & fortitudinis eorum.

CAP. LI.

Habetur apud Joſeph. lib. 14. Ant. cap. 27. longè poſt initium: & de Bello lib. 1. cap. 12. ante finem.

Jam fures, & alienis rebus inhiantes multiplicati erant in diebus Antigoni, ſeſe recipientes in ſpeluncas quaſdam in montibus ſitas, nullo dato acceſſu, niſi uni viro per loca quædam ab ipſis coaptata, illiſque ſolis nota: etſi vero alii ea cognoviſſent, conſcendere in ſpeluncam non poterant, eo quod ad oſtium praſto erat, qui vel minima re conſcendentem expellere facile poterat. Et jam quidam eorum ſibi paraverant ea in ſpelunca arma multa, alimenta, atque potum, & ea omnia, quibus indigebant, cum omnibus iis, quibus graſſando obvios ſpoliabant, quæque per fas, & nefas capiebant.

فلما وقف هيروديس على اخبارهم وعلم بُعد الوصول اليهم وان الي ذلك لا يمكن يُتسلّق اي يُصعد ولا بسلمٍ اصلاً * استعمل توابيت خشب كبار موثقه محكمه وجعل فيها رجالاً معهم طعامًا وماءً ومعهم كلاليب طوال مرهفه * وامر بان تحدر تلك التوابيت من روس الجبال التي تلك المغاير في اوساطها الي ان يواروا ابوابها * فاذا واروها يحاربوا من يقرب منهم بالسيوف ويجذبوا من بعيد في تلك الكلاليب * فصُنعت التوابيت وجُعلت الرجال فيها * فلما دُلّي بعضها وواري باب تلك المغاير ولم يمكن عند من فيها علم منهم * فوثب احد الرجال الذين في التابوت الي المغار ولحقه اصحابه فقتلوا من كان بها من الدُّعار واتباعهم وطردوهم الي الاوديه التي تحتها وعمل بهولاي ساير القوم الذين بعث بهم هيروديس في التوابيت وظهر من شجاعتهم في ذلك وقوتهم وجسارتهم ما لم يري بمثله وافنوا ساير الدُّعر من جميع تلك المواضع *

* ذكر عودة انطونيوس من بلد الفرس بعد قتله لملك الفرس ولقاء هيروديس له *

* الفصل الثاني والخمسون *

ثم ان انطونيوس لما فارق هيروديس من انطاكيه مضي الي بلد فارس وقاتل ملك الفرس فظفر به وقتله وولّا عليه وردّ الفرس الي طاعة الروم واقام على الفرات * فاتّصل خبره بهيروديس فسار اليه ليهنيه بالفتح ويساله المسير معه الي بلد القدس * فوافا جمع عظيم قد اجتمع يريد المسير الي انطونيوس وقد اعترضهم افخاذ كثير من العرب يريد منعهم عن المسير الي انطونيوس * فسار هيروديس الي العرب وقتلهم وفتح الطريق لساير من كان يريد المضي الي انطونيوس * فاتصل ذلك بانطونيوس قبل موافاة هيروديس اليه فانفذ اليه تاجا من ذهب وافراس كثيره * ثم سار اليه هيروديس فسر به انطونيوس سرورًا عظيمًا وشكره على ما فعل بالعرب * فاضمّ اليه سُاسيوس صاحب جيشه في عسكر عظيم وامر بالمسير معه الي مدينة بيت المقدس وكتب له الي ساير بلاد الارمن وهو من دمشق الي الفراة * ومن الفراة الي بلد ارمينيه يقول لهم * ان اوغسطوس ملك الملوك وانطونيوس صاحبه والكهل الذي بروميه قد ملّكوا هيروديس على آل يهودا وهم يامروكم ان تجرّدوا مع هيروديس ساير رجالكم الشجعان لمعاونته فان خالفتم ذلك كنتم لنا حربًا * ثم سار انطونيوس الي الساحل ومضي الي مصر وسار هيروديس وساسيوس وعسكره مع عسكر ارام * لمّا قرب هيروديس من دمشق عرف ان يوسف اخاه خرج من بيت المقدس بعسكر الروم الي يريحا يحاصرها ويحصد زروعها * فخرج اليه فافّوس صاحب جيش انطيغنوس فقتل منهم نيف ثلثين الفا وقتل يوسف اخا هيروديس وادخل راسه الي انطيغنوس وان اخاه فرورا اشتراه بخمسين بدرة ودفنه في مقبرة ابايه * وان انطيغنوس وفافّوس قد سارا اليه بعسكر عظيم * فلما وقف هيروديس على ذلك عمل انه يسري الي انطيغنوس ويكبسه ووافق سُاسيوس على انه ياخذ من الروم اثني عشر الفا رجل ومن آل يهودا عشرين الفا ويسري بهم الي انطيغنوس ويبقي هو مع بقية العسكر الي ان يسيروا في اثرهم علي مهل *

Cum ergo intellexiſſet Herodes res eorum, atque cognovit rem iſtorum in longius protrahi, & quod ſcalis illuc aſcendere non daretur, neque ſcandere omnino: uſus eſt arcis ligneis magnis coaptatis, atque compactis, complevitque eas viris, (additis eſcis, & aqua,) haſtas falcatas, ac prolongas geſtantibus; juſſitque dimitti arcas illas e vertice montium, in quorum medio ſpeluncæ illæ erant, donec opponerentur oſtiis earum: quibus cum oppoſitæ fuerint pugnare contra eos cominus gladiis, & eminus attrahere haſtis illis, & factæ ſunt arcæ: atque viris completæ. Cumque dimiſſæ eſſent quædam earum, & oppoſitæ eſſent oſtiis illarum ſpeluncarum, nulla innoteſcente fama degentibus ibi, irruit quidam virorum, qui erant in arca in ſpeluncam, ſequentibus ſociis, & interfecerunt latrones, qui in ea erant cum aſſeclis, & deturbarunt in ſubjectas valles: æmulantibus hos cunctis, quos miſerat Herodes in arcis. Eoque claruit in hoc iſtorum magnanimitas, fortitudo, atque audacia, ut par nunquam viſa fuerit: & exterminarunt cunctos latrones ab omnibus locis illis.

MENTIO REDITUS ANTONII a regione Perſarum, poſt interfectum Regem Perſarum, & occurſus Herodis.

CAP. LII.

Hæc & alia quæ in hoc cap. plene narrantur à Joſepho, Ant. lib. 14. cap. 28. & lib. Ant. 15. cap. 1. part. 1. Et de Bello, lib. 1. cap. 13.

Tum Antonius, poſt relictum Herodem, Antiochia profectus eſt in regionem Perſarum, & pugnavit cum Perſarum Rege, ſuperavit, interfecit, & obtinuit illum: & reductis ad Romanorum obedientiam Perſis, divertit ad Euphratem. Et nuntiata Herodi fama ejus, profectus eſt gratulaturus ei de relata victoria, atque rogaturus, ut ſecum veniret in Regionem ſanctam. Et invenit turbam plurimam collectam, cupientem adire Antonium, cui ſeſe oppoſuerant plures turmæ Arabum, eam adire Antonium impedientes. Profectuſque eſt Herodes ad Arabes, & occidit eos, aperiens viam cunctis, qui Antonium adire vellent. Et nuntiatum eſt hoc Antonio antequam adventaret Herodes: qua de cauſa miſit illi Diadema aureum, & plurimos equos. Pervenientem autem Herodem comiter excepit Antonius, collaudans eum pro geſtis contra Arabes: adjunxitque ei Soſium Ducem militiæ ſuæ cum exercitu magno, præcipiens ei abire cum ipſo ad Civitatem Domus ſanctæ: tradens inſuper ei epiſtolas ad cunctam regionem Syriæ, quæ eſt a Damaſco, uſque ad Euphratem, & ab Euphrate uſque ad regionem Armeniæ, dicens eis: Auguſtus Rex Regum, & Antonius Collega ejus, ac Senatus Romanus, jam conſtituerunt in Regem Herodem ſuper Judæos, ipſique præcipiunt vobis ducere cum Herode univerſos viros veſtros fortes, opem illi ferentes: ſi ergo contrarium feceritis, nobiſcum vobis bellandum erit. Deinde profectus eſt Antonius in oram maritimam, & inde in Ægyptum; Herodes vero, & Soſius, una cum exercitu ſuo ducebant exercitum Syriæ. Cum autem appropinquaſſet Herodes Damaſcum, cognovit Joſephum fratrem ſuum egreſſum fuiſſe e Domo ſancta cum exercitu Romanorum ad obſidendam Jericho, & ſegetes ejus metendas: ad quos egreſſus Pappus Dux militiæ Antigoni, occidit ex illis circiter triginta millia, interfecto & Joſepho fratre Herodis, & oblatum caput Antigono emit frater ejus Pheroras quingentis talentis, & ſepelivit in ſepulchro patrum ſuorum: & quod inſuper Antigonus, & Pappus ſe peterent cum exercitu magno. Quod cum conſtitiſſet Herodi, decrevit expeditionem facere in Antigonum, & Pappum ipſo opprimere: & convenit cum Soſio, ut acceptis ex Romanis duodecim millibus virorum, & viginti millibus de Judæis, contenderet ad Antigonum, ille vero cum reliquo exercitu lentius veſtigia ſequeretur.

وسار هيروديس في من جرد من الرجال فوافي انطيغنوس في جبل الجليل فقاتلوه من الظهر الي الليل ثم افترق العسكر وبات هيروديس وبعض اصحابه في بيت فوقع البيت عليهم وخرجوا باجمعهم من تحت الردم لم يمت منهم احد ولا انكسر منهم عضو • ثم عدا هيروديس الي قتال انطيغنوس فمر بينهما قتال عظيم وهرب انطيغنوس الي بيت المقدس وثبت فافوس للقتال وكان شجاعًا جبارًا • فقتل في ذلك اليوم اكثر عسكر انطيغنوس وقتل فافوس وقطع فرورا راسه وحملوه قدام هيروديس فامر بدفنه • فلما لم يبق من عسكر انطيغنوس غير اسيرا وشاردا امر هيروديس لاصحابه ان يستريحوا وياكلوا ويشربوا • ومضي هو الي حمام كان في القريه التي حطوا بقربها فدخل الحمام وليس معه شي من السلاح وقد كان اختبا في الحمام ثلث رجال ذوي الباس والقوه وبايديهم سيوف مجرده • فلما راوه قد دخل الحمام وليس معه شي من السلاح بادروا الي الخروج واحد بعد واحد وهم يتوهمونه فنجي منهم • ثم وافاه ساسيوس وسارا جميعا الي مدينة بيت المقدس فخطا عليها وجرت بينهما حروب وبين انطيغنوس كثيره فقتل منها من رجال ساسيوس خلق كثير واستظهر عليهم انطيغنوس مرارًا كثيرةً ولم يمكنه ان يهزمهم لثباتهما ومصابرتهما له • ثم استظهر هيروديس علي انطيغنوس فهرب انطيغنوس ودخل المدينه واغلق ابوابها فحاصره هيروديس اياما كثيرةً • فلما كان في بعض الليالي نام بعض حراس السور وعلم بذلك رجال من اصحاب هيروديس فعمد عشرون منهم الي سلالم اخذوها ونصبوها على السور وصعدوا الي الحراس وقتلوهم وبادر هيروديس ورجاله الي باب المدينه الذي يليهم فكسروه ودخلوا الي المدينه • واخذ الروم يكثرون القتل في اهل المدينه • فشق ذلك على هيروديس فقال لساسيوس فاذا قتلت قومي فاعلي من تملكني • فنادي ساسيوس برفع السيف فلم يقتل احد بعد النداء • وطلب اصحاب ساسيوس النهب وقصدوا بيت الله لينهبوه • فوقف هيروديس على باب بيت الله وبيده سيف مجرد فمنعهم من ذلك • ثم راسل ساسيوس في ان يكف اصحابه ووعده بمال يحمل اليه • فنادي ساسيوس باصحابه بالكف من النهب فكفوا • وطلبوا انطيغنوس فوجدوه وقبض على انطيغنوس • ثم رحل ساسيوس الي مصر الي انطونيوس صاحبه واخذ انطيغنوس معه مقيدًا • وانفذ هيرودس لانطونيوس هديةً عظيمةً حسنةً وساله ان يقتل انطيغنوس فقتله انطونيوس وكان ذلك في سنة ثلثه لملك هيروديس وهي سنة ثلثه لانطيغنوس •

• خبر هيروديس بعد قتل انطيغنوس •

• الفصل الثالث والخمسون •

لما علم هيروديس ان قد قتل انطيغنوس آمن ان ينازعه احد من آل حشمناي الملك فعمد الي كل من كان يميل اليه ويسير بطاعته فرفع من اقدارهم واحسن اليهم وقدمهم • وعمد الي من قاومه وعاون عليه فقتلهم وقتل اهلهم واخذ ساير نعمهم ومتاعهم وصادر الناس واخذ اموالهم وغزا ساير من خرج من طاعة آل يهودا وقتل من قاومه ونهب اموالهم • وصادق ساير من اطاعه على الاموال ووافقهم علي حملها • ووكل بابواب مدينة بيت المقدس من يفتش كل من يخرج منها فما وجد من ذهب وفضه مع احد أخذ وحمل اليه • وامر بتفتيش جنايز الموتي واخذ ما احتيل باخراجه من المال فيها • وجمع ما لم يجمعه ملك من ملوك لبيت الثاني •

Profectuſque eſt Herodes cum collectis viris, & occurrit Antigono in monte Galilææ, & præliati ſunt contra eum a meridie uſque ad noctem. Tum diviſus eſt exercitus, & obnoctavit Herodes cum quibuſdam de ſuis in domo quadam, & corruit domus ſuper eos, at evaſerunt omnes de ruina nemine mortuo, nec oſſe cuiquam fracto. Mox properavit Herodes ad pugnandum contra Antigonum, interceſſitque inter eos pugna maxima, & fugit Antigonus in domum ſanctam, reſiſtente fortiter Pappo, & ſuſtentante pugnam, erat quippe magnanimus, & fortiſſimus. Ceciditque ea die major pars exercitus Antigoni, cæſus quoque eſt Pappus, cujus caput amputavit Pheroras, & Herodi detulerunt, quod ſepeliri juſſit. Cum ergo nulli, niſi aut captivi, aut palantes remanſiſſent ex Antigoni exercitu, præcepit ſuis Herodes, ut quietem caperent, & comederent, atque biberent. Ipſe vero adivit balneum quoddam, quod erat in proximo oppido, inermiſque ingreſſus eſt balneum. Jam vero latuerant in balneo tres viri ſtrenui, ac fortes, habentes in manibus ſtrictos gladios: qui cum ingredientem balneum, atque inermem vidiſſent, feſtinarent egredi unus poſt alium, veriti illum, & ſic evaſit. His peractis adventavit Soſius, ſimulque perrexerunt ad civitatem Domus ſanctæ, quam circumvallantes, interceſſerunt bella plurima inter eos, & Antigonum: cæſique ſunt de Soſii viris quamplurimi, ſuperante pluries Antigono, at eos profligare non potuit ob conſtantiam, & tolerantiam in eo ſuſtinendo. Tum prævaluit Herodes contra Antigonum, fugitque Antigonus, & ingreſſus civitatem, portas clauſit, quem diu obſedit Herodes. Quadam autem nocte obdormierunt quidam cuſtodes muri: quod cognoſcentes quidam Herodiani viri, accurrerunt viginti ex illis, & accipientes ſcalas, muro applicuerunt, & ſcandentes occiderunt cuſtodes, Herodes vero feſtinavit cum viris ſuis ad portam civitatis, quæ e regione ipſorum erat, & infringentes ingreſſi ſunt civitatem. Quam capientes Romani infligebant cladem civibus; quod ægre ferens Herodes, ait Soſio: Si conſumpſeris populum meum, ſuper quem me conſtitues Regem? & mandavit Soſius proclamari, ut ſiſteret gladius: nec cecidit quiſquam poſt proclamationem. Duces autem Soſii prædæ inhiantes ad Domum Dei depopulandam accurrerunt: at Herodes ſtans ad portam ſtrictum habens in manu gladium, prohibuit eos; miſitque ad Soſium, ut compeſceret ſuos, promiſſa pecunia. Et proclamari mandavit Soſius ad ſuos, ut ſe continerent a direptione, & ſeſe continuerunt. Et quæſitum Antigonum invenerunt, & captus eſt Antigonus. Poſt hæc ſe recepit Soſius in Ægyptum ad Antonium Collegam, ſecum ducens Antigonum catenis devinctum. Herodes vero miſit Antonio munus maximum, atque pulchrum, rogans, ut interimeret Antigonum: & interemit illum Antonius: fuit autem hoc anno tertio Regni Herodis, qui item eſt annus tertius Antigoni.

HISTORIA HERODIS POST cædem Antigoni.

CAP. LIII.

Hæc, cum regni ejus ordinatione, habetur apud Joſeph. Ant. lib. 15. cap. 1. part. alterâ. Et de Bello lib. 1. cap. 13. in fine.

COgnita Herodes cæde Antigoni, tutus habebatur, quin quiſpiam ex familia Haſmonæi Regis cum illo contenderet: quare operam dedit exaltandi dignitates, benefaciendi, ac præponendi eos, qui in eum propenſi erant, atque obſequebantur. Operam quoque navavit eos interficiendi una cum familiis, & expilandi pecora, & ſupellectilia eorum, qui obſtiterant ei, auxilia contra illum præbentes. Et oppreſſit homines accipiens eorum facultates, & ſpolians univerſos, qui obedientiam Judæorum excuſſerant, & interfecit ſibi obſiſtentes, & bona eorum diripuit. Convenit quoque cum omnibus ei obſequentibus, ut pecuniam illi deferrent. Poſuit quoque ad portas civitatis Domus ſanctæ *cuſtodes*, qui ſcrutarentur egredientes, & acciperent quicquid auri, vel argenti cum aliquo invenerint, & ad illum deferrent: præcepit quoque ſcrutari feretra mortuorum, & accipi quicquid pecuniarum aſtu quis efferre conaretur. Et congeſſit quantum nullus Regum ex Regibus Domus ſecundæ congeſſerat.

• خبر هرقانوس بن الاسكندر عم انطيغنوس في رجوعه الي يروشليم لمطالبته هيروديس وقتله له •

• الفصل الربع والخمسون

كان هرقانوس لما اطلقه ملك الفرس مقيمًا بالعراق على اجل حال واتم كفايه • فخاف هيروديس ان يتفق امر يدعو ملك الفرس الي تمليكه وانفاذه الي بلاد يهودا فاراد ان يستريح قلبه منه واحتال لذلك فانفذ لملك الفرس هديه عظيمه وكتاب يذكر فيه فضل هرقانوس عليه واحسانه وانه صار الي روميه بسبب ما جري عليه من انطيغنوس ابن اخيه وانه قد ملك واستقامت احواله يريد ان يكافيه على احسانه اليه كما يجب له • فانفذ ملك الفرس رسولا الي هرقانوس يقول ان ردت ان تمضي الي بلاد يهودا فامضي الا اني احذرك من هيروديس واعلمك انه لم يطلبك ليحسن اليك وانما اراد ان يستريح منك اذ لم يبق له من يتقيه غيرك فاحذره كل الحذر ولا تغتر به • واجتمع اليه ايضا يهود بابل فقالوا له مثل ذلك • ثم قالوا له انك رجل شيخ • وليس تصلح للكهانه من اجل العيب الذي اعابك به ابن اخيك • وهيروديس رجل سو سفاك الدما وما يستدعيك الا لحذره منك وليس يعوزك عندنا شي كما علمت وانت عندنا على ما يجب واهلك هناك مستقيمون الحال فاقم عندنا ولا تعن عدوك على نفسك • فلم يقبل هرقانوس قولهم ولا سمع نصح من نصحه وسار حتي اتي مدينة القدس لما كان قد افرط عليه الشوق الي بيت الله والي اهله ووطنه • فلما وافي الي قرب المدينه استقبله هيروديس واظهر من اكرامه واعظامه ما اغتر به هرقانوس ووثق • وكان هيروديس يسميه في مجلسه وحضرة اصحابه ابي ولا يدع مع ذلك الاحتيال في قلبه بحيث لا ينسب اليه • فصارت الاسكندره ومريم بنتها الي هرقانوس فخوفاه من هيروديس وحذراه منه فلم يقبل ولا صدقهما • فعاوداه في ذلك دفعاتٍ عدةً واشارا عليه بالهروب الي ملك من ملوك العرب وهو في جميع ذلك لا يقبل منهما حتي الحّا عليه واكثرا من تحذيره وتخويفه • فكتب حينيذٍ الي ذلك الملك العربي كتاب واستدعي رجلاً كان هيروديس قد قتل اخاه واخذ ماله واسا اليه اسياتٍ كثيرةً فعرفه انه يريد ان يكشف اليه سرًّا واستحلفه ان لا يخبر به لاحدٍ ودفع اليه مالاً وكتابًا الي ملك العرب وخبره ما قصد بكتابه • فلما اخذ الرسول الكتاب فكر في انه اذا اعلم هيروديس بهذا الامر اتخذ به عنده يدًا وازال عنه ما يتقيه من شره ابدا فيكون ذلك انفع له من كتمانه لسر هرقانوس مع ما لا يامنه من انكشاف امره لهيروديس فيكون ذلك سببا هلاكه • فمضي بالكتاب الي هيروديس فاعلمه بالقضيه • فقال له هيروديس امض بالكتاب بحاله الي ملك العرب واتيني بالجواب لاقف عليه وعرفني بمكان الرجال الذين ينفذهم ملك العرب ليسير معهم هرقانوس • فمضي الرسول واوصل كتاب هرقانوس الي ملك العرب فسر به وانفذ رجالاً من اصحابه امرهم بالمصير الي مكان بقرب مدينة القدس وان يقيموا فيه الي ان يوافيهم هرقانوس • واذا وافاهم هرقانوس ساروا معه الي ان يوصلوه اليه • فكتب الي هرقانوس جواب كتابه وانفذه مع الرسول • فسار القوم مع الرسول الي ذلك المكان واقاموا به • وجاء الرسول بالكتاب الي هيروديس فوقف عليه واعلمه مقام القوم • فانفذ اليهم من قبض عليهم ثم استدعا من شيوخ اليهود سبعين شيخا واستدعا هرقانوس فلما حضر قال له •

HISTORIA HYRCANI FILII Alexandri, patrui Antigoni, & ejus reditus in Jeruſalem petente Herode, & necis qua illum affecit.

CAP. LIV.

De reditu Hyrcani Vid. Joſeph. Ant. lib. 15. cap. 2. part. 1. de cæteris verò interfectionem ejus antecedentibus, tum de cæde ipſa Hyrcani, Vid. eund. Ant. lib. 15. cap. 9.

MOrabatur Hyrcanus, poſtquam dimiſerat illum Rex Perſarum in Herakin, honeſtiſſimo ſtatu, & abſolutiſſimo honore: quamobrem timuit Herodes, ne res aliqua induceret Perſarum Regem, ut illum in Regem conſtitutum mitteret in Regionem Judæ. Quare animum ſuum quietum reddere volens, machinatus eſt pro hac re, miſitque ad Regem Perſarum maximum munus, & epiſtolam, in qua meminit Hyrcani in ſe merita, & beneficia, & quomodo profectus eſt Romam cauſa eorum, quæ illi intulerat Antigonus filius fratris illius, & quod Regno potitus, & rebus directis vellet rependere illi pro beneficiis collatis, ut par ipſi erat. Miſit itaque Rex Perſarum legatum ad Hyrcanum dicens: Si vis reverti in Regionem Judæ, revertere: ſed moneo, ut caveas ab Herode, & notum tibi facio, illum nequaquam te requirere, ut bene tibi faciat, verum intendit tutum ſeſe reddere, cum nullus remaneat, quem timeat præter te; quare cave ab illo diligentiſſime, & ne decipiaris. Convenerunt quoque ad illum Judæi Babylonis, & dixerunt ei ſimilia his. Rurſum aiunt illi; Utique vir ſenex es, nec aptus ad fungendum Sacerdotio propter maculam, qua te affecit filius fratris tui: Herodes vero vir malus eſt, & ſanguinis effuſor: nec te revocat, niſi quia ſibi timet a te: nec indiges apud nos re aliqua, ut ſcis, & es apud nos, ut par eſt. Familia vero tua ibi in optimo eſt ſtatu; quare mane apud nos, nec auxilio ſis inimico tuo adverſus te ipſum. At non acquievit Hyrcanus verbis eorum, neque auſcultavit admonitiones bene admonentis. Et profectus eſt donec pervenit in Civitatem ſanctam ob maximum deſiderium, quo affectus erat erga Domum Dei, familiam, & patriam. Cumque prope acceſſiſſet ad urbem, occurrit ei Herodes eo exhibito honore, & magnificentia, ut deciperetur Hyrcanus, & ſeſe confideret. Vocabatque illum Herodes in conſiſtorio ſuo, & coram ſuis, Patrem: nec tamen machinamenta corde aſtruere deſinebat, dummodo illi imputari non poſſent. Quare adeunt Alexandra, & Mariama filia ejus Hyrcanum, incutientes illi timorem Herodis, & perſuadentes, ut ſibi caveat: at neque acquievit illis, neque fidem adhibuit, etſi iterum atque iterum hoc illi repetunt, conſulentes ei fugam arripere ad aliquem Regem ex Regibus Arabum; his tamen omnibus non acquieſcebat, donec compellentes adegerunt illum repetitis admonitionibus, & terroribus. Scripſit ergo tunc Regi illi Arabi epiſtolam, & accito viro quodam (cujus Herodes interfecerat fratrem, & bona proſcripſerat, multiſque affecerat malis) indicavit ſe velle aperire ei arcanum quoddam, adjurans ne indicaret illud cuiquam, & tradita ipſi pecunia, & epiſtola ad Regem Arabum, ſignificavit ei quid in epiſtola petebat. Accepta itaque epiſtola, ratus eſt legatus ſe magnum obtenturum apud Herodem locum, remoturumque a ſe malum, quod ab illo ſemper timebat, ſi rem detuliſſet, & id utilius ſibi fore occultatione ſecreti Hyrcani: cum nec tutus eſſet, quin res Herodi aliquando pateret, & ſui exterminii cauſa eſſet. Detulit ergo epiſtolam Herodi, & rem totam aperuit, cui ait Herodes: Fer epiſtolam, uti eſt, ad Regem Arabum, & refer mihi reſponſum, ut ſciam illud: indica quoque mihi locum virorum, quos mittet Rex Arabum, ut abeat cum illis Hyrcanus. Profectus eſt autem nuntius, & obtulit epiſtolam Hyrcani Regi Arabum, qui lætatus eſt, miſitque viros ex ſuis, mandans abire ad locum quendam prope Civitatem ſanctam, & ibi morari, donec adventaret ad illos Hyrcanus: & adventantem Hyrcanum comitarentur donec ad ſe perducerent: ſcripſitque ad Hyrcanum reſponſum literarum ejus, & miſit cum nuntio. Profecti itaque viri cum nuntio ad locum ſtatutum, ibique morati ſunt: nuntius vero attulit epiſtolam Herodi, qui intellexit tenorem illius; indicavit inſuper locum virorum, ad quos miſit, qui eos comprehenderent. Poſt hæc, accitis de Senioribus Judæorum ſeptuaginta ſenibus, accito & Hyrcano, qui cum adeſſet, ait illi;

هل بينك وبين ملك العرب مكاتبه * فقال هرقانوس لا * فقال هل راسلته ان تهرب اليه * فقال لا * فامر هيروديس باحضار رسوله واحضار العرب والخيل واخرج جواب كتابه فقري * ثم امر بضرب عنق هرقانوس فضربت عنقه ولم يجاسر احد ان يخاطبه في امره * وقد كان هرقانوس خلّص هيروديس من قتل وجب عليه في مجلس الحكم وذلك انّه امر بتاخير المجلس الي غدّ ذلك اليوم وهرّب هيروديس في الليل فسلّط عليه حتي قتله ولم يراعي له احسانه اليه ولا الي ابيه من قبله * وقتل هرقانوس وهو ابن ثمانين سنه وكانت مدّة ملكه اربعين سنه ولم يكن من ملوك حشمناي احمد طريقه منه ولا اجمل منه سيره *

* خبر ارسطبلوس بن هرقانوس *

* الفصل الخامس والخمسون *

كان ارسطبلوس بن هرقانوس من حسن الصوره وكمال الخلق والعقل على حال لم يعرف مثله * وكانت مريم اخته امراة هيروديس في الحسن مثله وكان هيروديس مايل اليها ميلاً مفرطاً * وكره هيروديس ان يجعل ارسطبلوس كاهناً كبيرًا مكان هرقانوس ابيه فتميل آل يهودا اليه لمحبتهم ابيه فيملّكوه * فجعل احد عوام الكهنه ممن ليس هو من آل حشمناي كاهناً * فعظم ذلك على الاسكندره ام ارسطبلوس فكتبت الي قلبطره تسالها اخذ كتاب انطونيوس الي هيروديس في ان يزيل الكاهن الذي نصبه ويجعل ارسطبلوس ابنها كاهناً كبيرًا بدله * ففعلت قلبطره وسالت انطونيوس ان يكتب كتاباً في ذلك الي هيروديس وينفذ مع اكبر غلام * فكتب انطونيوس الكتاب وانفذ مع جلّيوس غلامه * فوافي جلّيوس الي هيروديس وانفذ اليه كتاب انطونيوس فامتنع هيروديس من فعل ما كتب انطونيوس وقال انّه لم يجر عادة اليهود بعزل كاهن عن مرتبته * فاتّفق لجليوس انّه راي ارسطبلوس فراعه ما راي من حسن صورته وكمال خلقه * فصوّر صورة شبهه وانفذها الي انطونيوس وكتب تحت الصّوره * ما اولد ارسطبلوس رجل بل مَلَكٌ باشر الاسكندره فاولدها اياه * فلما وصلت الصوره الي انطونيوس اشتاق الي روية ارسطبلوس جدا * فكتب الي هيروديس كتاباً يذكر له فيه تمليكه اياه ونصره له علي اعدايه ويعدد احساناته اليه * ثم اتبع ذلك بمسالة انفاذه ارسطبلوس اليه وجزم عليه في ذلك واكّد القول * فلما وصل كتاب انطونيوس الي هيروديس لم تسمح نفسه بانفاذ ارسطبلوس لانه علم ما يريد انطونيوس فانف من ذلك * وبادر الي عزل ذلك الكاهن الذي كان ولّاه وجعل ارسطبلوس في مكانه وكتب الي انطونيوس يخبره بانّه قبل ورود كتابه اليه كان قد امتثل ما كتب به اليه اولاً من توليته ارسطبلوس مكان ابيه وانّه انّما اخّر ذلك لانّه احتاج يسوس الامر مع قوم من الكهنه وآل يهودا في مدّة ايام اذ كان امر لم تجر به عادتهم وان ذلك لمّا تمّ له واستقام ولّاه * وليس يمكن بعد ان يولّي ان يخرج من يروشليم اذ ليس هو ملك وانّما هو كاهن ملازم الي خدمة الهيكل ومتي رام الزامه الخروج مانعه آل يهودا ولم يطلقوه ولو قتل اكثرهم * ولما وصل كتاب هيروديس الي انطونيوس كفّ عن طلب ارسطبلوس وحصل ارسطبلوس كاهناً كبيرًا * ثم حضر عيد المظال فاجتمع الناس الي بيت الله فرآوا ارسطبلوس في ثياب الكهانه واقفاً على المذبح وسمعوا بركته لهم فعجب به الناس وظهر من ميلهم اليه امر عظيم *

Num inter te, & Regem Arabum mutua eſt conſcriptio? Et ait Hyrcanus, Non. Cui dixit; Num miſiſti, ut ad illum confugeres? Et ait, Non. Et præcepit Herodes in medium adeſſe nuntium ejus, & Arabes, & equos, protulit quoque reſponſum epiſtolæ ejus, & lectum eſt. Tum præcepit percuti collum Hyrcani, & percuſſum eſt collum ejus, nec auſus eſt quiſquam alloqui pro eo. Jam vero liberaverat Hyrcanus Herodem a cæde merito illi decreta in conſiſtorio judicii, præcipiens conſiſtorium differri in craſtinum, dimittens Herodem noctu. Hinc deſtinatus eſt, ut illum interficeret, beneficiorum ejus erga ſe, & patrem ſuum immemor. Interfectus eſt autem Hyrcanus cum eſſet octogenarius, & regnavit quadraginta annis: nec fuit quiſpiam de regibus Haſmonæorum laudabilioris viæ, nec eo honeſtioris vitæ.

HISTORIA ARISTOBULI filii Hyrcani.

CAP. LV.

Refertur à Joſepho Antiq. lib. 15. cap. 2. part. 2. & cap. 3.

ERat Ariſtobulus filius Hyrcani, ejus ſpeciei pulchritudinis, & perfectæ habitudinis, & intellectus, cui par ſane non habebatur: erat quoque Mariama ſoror ejus uxor Herodis, ſimilis illi in pulchritudine, erga quam propenſus erat Herodes mirum in modum. Abhorrebat autem Herodes conſtituere Ariſtobulum in Sacerdotem magnum loco Hyrcani patris ejus, ne propenſi in eum Judæi ob amorem patris conſtituerent aliquando in Regem. Quare conſtituit quendam de turba Sacerdotum, qui non erat de familia Haſmonæorum, in Sacerdotem. Quod perquam ægre ferens Alexandra mater Ariſtobuli, ſcripſit Cleopſtræ, rogans obtinere literas ab Antonio ad Herodem, ut amoto Sacerdote, quem erexerat, conſtitueret Ariſtobulum filium ſuum in Sacerdotem magnum pro eo. Et præſtitit Cleopatra, rogavitque Antonium, ut literas daret de hac re ad Herodem, & mitteret cum aliquo præcipuo ſervorum. Scripſit itaque Antonius literas, mittens cum Gellio ſervo ſuo: & veniens Gellius ad Herodem obtulit ei literas Antonii. At Herodes præſtare abſtinuit quod ſcripſerat Antonius, aſſerens: Non eſſe conſuetudinem apud Judæos, deponere Sacerdotem quempiam de gradu ejus. Accidit vero, ut Gellius videret Ariſtobulum, & demiratus eſt pulchritudinem formæ, & perfectionem habitudinis, quas viderat. Quamobrem depinxit effigiem illius ſimilitudinis, & miſit ad Antonium ſubdita effigiei ſcriptura, dicens; Haudquaquam homo genuit Ariſtobulum, ſed Angelus congreſſus cum Alexandra illum ex ipſa genuit. Cum ergo perveniſſet effigies ad Antonium, vehementiſſimo deſiderio conflagravit videndi Ariſtobulum. Scripſitque ad Herodem epiſtolam, commemorans ei, quomodo conſtituerat illum Regem, & adverſus hoſtes opem tulerat, recenſcens ſua erga illum beneficia: ad hæc addidit petens, ut mitteret ſibi Ariſtobulum, & minatus eſt ei pro hac re repetitis verbis. Cum autem perlata eſſet epiſtola Antonii ad Herodem, recuſavit mittere Ariſtobulum, ſciens quid intendebat Antonius, ac propterea dedignatus eſt: & feſtinanter depoſuit Sacerdotem illum, quem præfecerat, conſtituens Ariſtobulum in locum ejus. Et ſcripſit ad Antonium ſignificans ei, ſe jam executioni mandaſſe, antequam perlata eſſet ejus epiſtola, quod ſcripſerat ſibi ante de ſufficiendo Ariſtobulo loco patris ejus: quod quidem eo diſtulerat, quia oportuit rem cum aliquibus Sacerdotibus, & Judæis tractare, aliquo dierum intervallo, cum eſſet res præter conſuetudinem: at re ſibi ex ſententia ſuccedente, ſtatim præfecit illum. Nec fas eſſe ipſi jam ſuffecto, egredi de Jeroſolymis, cum non ſit Rex, ſed Sacerdos addictus miniſterio Templi: & quoties vellet illum cogere, ut egrederetur, recuſarent Judæi, nec permitterent illi, et ſi majorem eorum partem interimeret. Perveniente ergo epiſtola Herodis ad Antonium, deſtitit petere Ariſtobulum: & factus eſt Ariſtobulus Sacerdos magnus. Tum adfuit ſolennitas tabernaculorum, & congregati homines ad Domum Dei, viderunt Ariſtobulum veſtibus Sacerdotalibus indutum, ſtantem ad altare, & audierunt eum ſibi benedicentem, & placuit hominibus adeo, ut mirum in modum in illum ſuam oſtentarent propenſionem.

وتبيّن منهم هيروديس ذلك وساءه فخاف ان يقوي امر ارسطبلوس عليه ويطالبه بالملك ان طالت ايامه فعمل على قتله * وكان من سنّ الملوك ان يخرجوا بعد عيد المظال الي متنزّهات بايريحا ممّا صنعه الملوك الاوليون وهي بساتين كثيره متصله فيها برك ماء واسعه عميقه اجروا المياه اليها وبنوا ابنيه حسنه في تلك البساتين وبنوا في ايريحا قصور حسنة وابنيه نفيسه * وحكي صاحب الكتاب ان شجر البلسان كان بايريحا كثيرًا ولم يكن في مكان غيرها وان عدّة من الملوك نقلوا منه الي بلدانهم فلم يجيء الا ما نقل منه الي مصر * وانّه لم يزل بايريحا الي ان خُرب البيت الثاني فجفّ ولم يخلف بعد ذلك * فخرج هيروديس الي ايريحا متنزّهاً وتبعه ارسطبلوس فلما وصلوا الي ايريحا تقدّم هيروديس الي بعض خدمه ان ينزلوا في البُرك فيلعبون كعادتهم فان نزل اليهم ارسطبلوس لعبوا معه وقتاً ثم غرّقوه * وجلس هيروديس في المجلس الذي كان رسمه ان يجلس فيه واستدعي هيروديس ارسطبلوس فاجلسه الي جانبه وجلس وجوه غلمانه واصحابه بحضرته واستدعي في الطعام والشراب فاكلوا وشربوا وفرحوا * وتبادروا الغلمان الي الماء على رسومهم فلعبوا * فاحبّ ارسطبلوس ان ينزل الي الماء معهم لتمكّن الشّراب منهم فاستاذن هيروديس في ذلك * فقال له هذا لا يصلح لك ولا يحسن بمثلك * فالحّ عليه وهو مع ذلك ينهاه ويمنعه * فلما ان كرّر عليه القول ارسطبلوس قال له افعل ما تريد * ثم نهض هيروديس الي بعض القصور لينام فيه ونزل ارسطبلوس الي الماء فلعب مع الغلمان طويلاً * فلما علموا انّه قد كلّ وتعب وانّه يريد الصعود غرّقوه وقتلوه واصعدوه ميتاً * ووقعت في الناس ضجّة وعَلَي صراخهم وبكاوهم * فبادر هيروديس فخرج لينظر ما الذي حدث * فلما رآي ارسطبلوس ميتاً حنّ عليه وبكاء عليه برقيه بكاءً شديدًا * ثم امر بحمله الي مدينة القدس وسار به حتي وافا المدينه وجمع الناس لحضور جنازته ولم يبق غايةً في اكرامه الا بلّغها * وتوفّي وهو ابن ستة عشر سنه وكانت ولايته اياما يسيره * فزادت العداوه بين الاسكندره امه وبنتها مريم امراة هيروديس وبين ام هيروديس واخته * وكانت مريم تعرف بشتمهما والنقص بهما ويتصل ذلك بهيروديس فلم ينهاها عن ذلك ولا يعاتبها فيه لافراط محبته لها واشفاقه من ان تتصوّن بالميل اليهما فدام ذلك بين هولاي النسوه * واخذت اخت هيروديس * وكان فيها شرّ عظيم ومكر شديد * في الحيله على مريم * وكانت مريم ذات دين وطهاره وعفاف وكرم الّا انّه كان يمسّها شي من الكبر والزهو والصلف *

* خبر انطونيوس وخروجه على اوغسطوس واستعانته في هيروديس * وذكر الزلزله الّتي حدثت في بلاد يهودا والحرب الذي كان بينهم وبين العرب *

* الفصل السادس والخمسون *

كانت قلبطره ملكة مصر امراة انطونيوس * وكانت تحسّن من ابواب الزينه والتصنّع في كل فنّ تعجب به الرجال من النّساء ما لم تحسّنه امراة من النّساء في الدنيا * حتي انّها كانت وهي امراه مسنّه مثل الجاريه الشّابه بل واطري واحسن * ووجد فيها انطونيوس من ضروب الملاحات وانواع اسباب اللذات ما لم يجد في ساير من ملك من النّساء على كثرتهن *

Quod quidem plene recognoſcens Herodes contriſtatus eſt, & timuit ne rebus Ariſtobuli robur accipientibus, requireret ab illo regnum, ſi in longius protraherentur dies ejus: quare cædem illius machinari cœpit. Erat autem Regibus in more poſitum, egredi poſt ſolennitatem Tabernaculorum ad loca quædam voluptatis in Jericho, quæ fecerant priores Reges: & ſunt horti multiplices ſibi contigui, in quibus erant piſcinæ aquarum latæ, ac profundæ, ad quas conduxerant aquas, & pulchra conſtruxerant ædificia in illis hortis: conſtruxerant præterea in Jericho pulchra palatia, & ædificia ſpecioſa. Refert autem auctor libri, arbores Balſami copioſe proveniſſe in Jericho, & nullibi fuiſſe niſi in ea, & Reges multos tranſtuliſſe ex illis in ſuam regionem, at nullæ creverunt, niſi quæ in Ægyptum fuerunt tranſlatæ, nec defeciſſe ex Jericho, niſi deſtructa Domo ſecunda, tunc enim aruerunt, nec germinarunt poſthac. Egreſſus eſt itaque Herodes ad Jericho voluptatem venans, quem ſecutus eſt Ariſtobulus. Quibus pervenientibus Jericho, mandavit Herodes famulis quibuſdam, ut deſcendentes in piſcinas luderent juxta morem: quod ſi vero deſcenderit ad eos Ariſtobulus, ludant cum eo tempus aliquod, tum mergant illum. Sedit autem Herodes in triclinio, quod ſibi conſtituerat ad ſedendum: & accitum Herodes Ariſtobulum, ad latus ſedere fecit: ſederunt quoque & principes puerorum, & amicorum ejus coram eo, afferrique juſſit cibos, & potum, & comederunt & biberunt, & lætati ſunt, & properarunt pueri ad aquas ſecundum morem & luſerunt. Et peroptavit Ariſtobulus deſcendere cum eis ad aquas, prævalente eis potu; pro qua re facultatem petiit ab Herode, cui reſpondit; Hoc neque tibi convenit, nec decet tui ſimilem: ultro vero inſtantem hortabatur, & prohibebat: at cum iteraſſet illi ſermonem Ariſtobulus; ait illi; Fac ut tibi lubet. Inde ſurgens Herodes petit quoddam palatium, ut cubaret ibi. Et deſcendit Ariſtobulus ad aquas, luſitque diu cum pueris: qui cum cognoviſſent, quod jam laſſus, atque defatigatus aſcendere vellet, merſerunt illum, interfecerunt & extulerunt inde mortuum: invaluitque tumultus hominum, & clamor, atque fletus elatus eſt. Et accurrens Herodes, egreſſus eſt ad videndum quid acciderat: qui cum vidiſſet Ariſtobulum mortuum, miſeratus eſt ejus, & flevit ſuper eum tenerrime fletu vehementiſſimo. Tum juſſit deportari in Civitatem ſanctam, & comitatus eſt eum, donec venit in Civitatem, coegitque homines adeſſe funeri illius, nec quicquam ſummi honoris prætermiſit, quod ei non præſtiterit. Obiit autem cum eſſet filius ſexdecim annorum, & fuit pontificatus ejus paucorum dierum. Quamobrem creverunt inimicitiæ inter Alexandram matrem ejus, & filiam ejus Mariama uxorem Herodis, & inter matrem Herodis, & ſororem ejus. Nota autem erant maledicta, & opprobria, quæ Mariama in eas congerebat, quæ quidem, licet ad Herodem pervenirent, non prohibebat eam, neque reprehendebat, præ nimio illius erga eam amore; timebat inſuper, ne animo conciperet, illum erga eas eſſe propenſum: hinc perduraverunt hæc inter has mulieres. Cœpitque ſoror Herodis (maxima quippe malignitate, & vehementi fraude prædita erat) machinari contra Mariama: Mariama vero religioſa erat, pura, pudica, atque honeſta: verum tangebatur aliquantulum ſuperbia, faſtu, & odio erga maritum.

HISTORIA ANTONII, ET EXPEDITIONIS illius contra Auguſtum, & implorati ab Herode auxilii. Et mentio terræmotus, qui contigit in regione Judæ, ac belli, quod fuit inter eos, & Arabes.

CAP. LVI.

De bello Herodis contra Arabes, Vid. Joſeph. lib. Ant. 15. cap. 6. & de Bello, lib. 1. cap. 14. De terræ verò motu Vid. eund. Ant. lib. 15. capp. 7. & 8. Et de Bello lib. 1. cap. cit. viz. 14.

ERat Cleopatra Regina Ægypti uxor Antonii: eoſque adinveniebat ornandi modos, rationeſque fucandi, quibus homines pellicere fœminæ aſſolent, quales fœmina ulla in orbe adinvenit: ita quidem, ut cum eſſet mulier ætate provecta, virguncula puella videretur, imo delicatior, & pulchrior. Nactuſque eſt in ea Antonius eos pulchritudinum modos, & rationes voluptates conciliantes, quales minime nactus fuit in multiplici mulierum numero, quibus fruebatur.

فملكت قلب انطونيوس ولم يبق فيه موضع لمحبة احد سواها ٭ فحملته على محاربة ملوك هم في طاعة الروم لاحوال ارادتها فاطاعها في ذلك وقتل بعض الملوك برايها واستبقا بعضهم بامرها وجعلهم لها خولًا وخدامًا ٭ فانتهي ذلك الي اوغسطوس فكتب اليه يتنكّر عليه وينهاه عن المعاوده الي مثله ٭ فعرّف انطونيوس قلبطرن ما وردت كتب اوغسطوس اليه ٭ فاشارت عليه بشق العصاء على اوغسطوس وسهّلت ذلك عنده ٭ فقبل قولها واظهر الخلاف على اوغسطوس وجمع العساكر والعدد ليسير في البحر الي انطاكيه ثم يسير في البرّ بعد ذلك ويلقي اوغسطوس حيث ما لقيه ٭ واستدعا هيروديس ليسير معه فسار اليه هيروديس بعسكر عظيم وعدّة كاملة ٭ فلما صار اليه قال له انطونيوس الصواب ان نصير الي العرب فنوقع بهم فاننا لا نامن ان يثبوا على آل يهودا وعلي بلد مصر اذا ولّيت انا وانت عنهما ٭ فسار انطونيوس في البحر وسار هيروديس الي العرب فانفذت قلبطرن قايدا يقال له اثانيوس بعسكر عظيم لمعاونة هيروديس على محاربة العرب وتقدّمت اليه بان يجعل هيروديس ورجاله قدّامه في الحرب ويراسل ملك العرب ان يطبق معه على هيروديس ورجاله فيهلكهم ٭ والذي حملها على ذلك هو انها طمعت ان تملك على ما في يد هيروديس فان الاسكندرن كانت قديمًا تسالها ان تحمل انطونيوس على قتل هيروديس ففعلت ذلك فلم يحسد عليه انطونيوس ٭ وانضاف الي ذلك ان قلبطرن كانت قد مالت الي هيروديس وطالبته نفسه في بعض الاوقات فامتنع لانه كان عفيفا فحملتها هذه الاسباب على ما فعلت ٭ فلما وصل اثانيوس الي هيروديس كما امرته قلبطرن راسل ملك العرب ان يطبق عليه ٭ فلما سار هيروديس واصحابه للقاء العرب ووقع الحرب بينهما وثب اثانيوس ورجاله على هيروديس فحصل بين العسكرين وحصل القتال عليه من قدامه وخلفه ٭ فلما راي هيروديس ما حصل جمع اصحابه وقاتل قتالًا شديدًا الي ان تخلّصوا من العسكرين بعد جهد شديد وعاود الي بيت المقدس ٭

وحدثت زلزله عظيمه في بلاد يهودا لم حدث مثلها من زمان عربا الملك فهلك بها خلق كثير من الناس والحيوان ٭ فراع ذلك هيروديس وفزعه جدًّا وكسر قلبه ٭ فجمع رايه وراي شيوخ بني يهودا على مسالمة ساير الامم التي حولهم طلبًا للصلح والسلامه وكفّ الحروب وسفك الدماء ٭ فراسل الامم في ذلك فقبل جميعهم ما دعاهم اليه من المسالمه الّا ملك العرب فانه امر بقتل الرسل الذين انفذهم هيروديس اليه لانه قدّر ان هيروديس انما فعل ذلك لان رجاله هلكوا في الزلزله فضعف ودعاه ذلك الي المسالمه له وعمل على قتال هيروديس فجمع عسكرًا عظيمًا وعدّة كثيرةً جدًّا ليسير اليهم ٭ فاتصل ذلك بهيروديس وساه جدًّا لامرين احدهما ما جري من قتل رسله وذلك ما لم يفعله ملك قط ٭ والثاني انه تجرّي عليه وتصوّر بالضعف وقلّة الرجال فاراد يتبيين ان الامر بضد ذلك ليعلم ساير من كان قد راسله بالمسالمه انه لم يفعل ذلك لوهن ولا ضعف بل لايثار الجميل والخير ليلا يطمع في آل يهودا احد ولا يتصوّر بضعف ٭ واراد ايضا ان ياخذ بثار رسله من ملك العرب فعامل على الخروج اليه ومبادرته ٭ فجمع الناس من بلاد يهودا وقال لهم ٭ قد علمتم ما فعل هذا العربي من قتله لرسلنا وان ذلك شي لم يفعله ملك قط وانه قد تصوّر الضعف والعجز وطمع في الوصول الينا وبلوغ ما يريد فينا ولم يزل يبادر الينا الي الحرب ٭

Quare adeo potita eſt corde Antonii, ut nullus ſuperfuerit in eo locus alieni amoris. Induxit ergo illum ad expugnandos Reges quoſdam Romanorum ſubditos, privatis ſuadentibus rationibus; qui morem geſſit ei in his, occidens quoſdam Reges ipſa ſuadente, quoſdam vero ſuperſtites reliquit, eadem præcipiente, conſtituens eos in famulos, & ſervos illi. Et perlatum eſt id Auguſto, qui ſcripſit ei, deteſtans hæc, ac prohibens, ne ſimilia rurſum perpetraret. Indicavitque Antonius Cleopatræ quod ſcripſerat ſibi Auguſtus; quæ deficere ab Auguſto conſilium illi dedit, remque reddidit ei perfacilem. Cujus ſententiæ morem gerens, palam prævaricatus eſt in Auguſtum, coegitque exercitus, & apparatus, ut pergeret per mare Antiochiam, indeque pergeret per terram ad occurrendum Auguſto, ubicunque caſus ſeſe obtulerit. Accivitque Herodem, ut ſecum proficiſceretur, & profectus eſt ad illum Herodes, cum validiſſimo exercitu, abſolutoque apparatu. Qui cum perveniſſet ad illum, ait ei Antonius; Recta ratio ſuadet, ut expeditionem faciamus in Arabes, & congrediamur cum illis: nam nequaquam tuti ſumus, quin irrumpant in Judæos, & regionem Ægypti, quoties terga eis verterimus. Et profectus eſt Antonius per mare: Herodes vero expeditionem fecit in Arabes: miſitque Cleopatra Ducem nomine Athenionem cum exercitu magno ad opem ferendam Herodi in debellandis Arabibus: mandavitque ei, ut conſtitueret Herodem, & viros ejus in prima belli acie, & ſtatueret cum Rege Arabum, ut concludentes ſimul Herodem, & viros ejus exterminarent. Eam autem ad id induxerat cupido obtinendi quod Herodes poſſidebat: Alexandra quoque jampridem rogaverat eam, ut induceret Antonium ad occidendum Herodem, quod quidem præſtiterat: at id perpetrare Antonius renuit. Ad hæc acceſſit quod Cleopatra jam appetiverat Herodem, & concubitum illius popoſcerat aliquando, qui ſeſe continuit, quoniam pudicus erat; & hæ quidem ſunt cauſſæ, quæ illam induxerant ad præſtandum hæc. Perveniens ergo Athenio ad Herodem, juxta mandatum Cleopatræ miſit ad ſtatuendum cum Rege Arabum, ut illum concluderet. Occurrentibus autem Herode & ſuis Arabibus, & bellum committentibus, aggreſſus eſt Athenio, & viri ejus Herodem, qui incluſus eſt inter utrumq; exercitũ, & ingruit pugna contra eum ante & retro. Videns autẽ Herodes quod acciderat, collegit ſuos, & pugnavit acerrime donec evaſerunt utrumq; exercitum, maximum poſt laborem, & reverſus eſt in Domum ſanctam.

Et accidit terræ motus magnus in regione Judæ, qualis non accidit a tempore Harbæ Regis, quo periit multitudo magna hominum, & animalium. Et perterruit hoc Herodem, ac timorem illi valde incuſſit, fregitque animum illius. Inivit ergo conſilium cum Senioribus Judæ de concordia ineunda cum omnibus Gentibus, quæ in circuitu eorum erant, intendens pacem, & tranquillitatem, & remotionem bellorum, ac ſanguinis effuſionis. Miſit itaque legatos de his ad Gentes, quæ omnes amplexatæ ſunt pacem, ad quam eas invitaverat, excepto Arabum Rege, qui juſſit occidi legatos, quos miſerat ad illum Herodes, arbitratus namque eſt, Herodem id feciſſe ob deperditos viros ſuos in terræmotu, ac propterea debilitatum, converſum eſſe ad pacem ineundam. Quare decrevit bellum inire cum Herode, coactoque magno, ac copioſiſſimo exercitu profectus eſt ad eum. Et perlatum eſt id Herodi, & contriſtatus eſt valde duabus de cauſis, una propter necem legatorum ſuorum, quod nullus Regum hactenus perpetraverat: altera quoniam auſus eſt contra illum, concipiens animo illius infirmitatem, & virorum paucitatem. Voluit autem oſtendere rem aliter ſe habere, ut cognoſcerent omnes, ad quos legatos miſerat de ineunda pace, illum id nequaquam præſtitiſſe ob timorem aliquem, aut debilitatem, ſed beneficiorum atque boni deſiderio, ne quiſpiam auderet in Judæos, aut infirmitatem animo verſaret. Voluit præterea vindictam ſumere ſuorum legatorum de Rege Arabum; decrevit propterea feſtinanter expeditionem contra illum. Coegit ergo homines de regione Judæ, & ait illis; Jam ſcitis illatam ab Arabe iſto noſtris legatis cædem, quod nullus Regum hactenus perpetravit: exiſtimat enim nos infirmatos eſſe, atque impotentes effectos, auſuſque eſt nos impetere, omniaque ſua optata de nobis ſe conſecuturum putat: nec deſiſtet quidem nobis bella jugiter inferre.

فتقدموا على الاهوال لتظهروا باسكم وتذلّوا اعداكم وتغنموا الغنايم وقد كان الامر في ذلك من لنا ومنّ علينا علي رسوم الدنيا وجاري عادتها ٭ ويجب عليكم الان ان تخرجوا بالاخذ بحق هولاي المظلومين وتزيلوا طمع كل من قد طمع فيكم ٭ فان قلتم ان هذه الزلزله قد اضعفت قلوبنا وافنت خلقًا كثيرًا منا فقد علمتم انها لم تهلك من رجال الحرب احدًا وانما اهلكت غيرهم ٭ وما يبعد ان تكون اهلكت اشرار الامه وابقت اخيارها ٭ ولا شك في انها قد اصلحت قلوبكم ونياتكم ٭ وسبيل ان من خلّصه الله من الهلاك ونجّاه من التلف ان يطيعه ويفعل الخير والجميل ٭ ولا طاعه اعظم قدرًا ولا اجلّ موقعًا من اخذ حق المظلوم من الظالم ومجاهدة اعدآء الله واعدآء دينه وامته ونصر اولياه واهل طاعته ٭ وقد علمتم ما جري لنا بالامس مع هولاي العرب لما طبقوا علينا مع اثانيوس ان الله عزّ وجلّ اعاننا عليهم ونجّانا منهم ٭ فاتّقوا الله واجروا على عادتكم وعادة اسلافكم المحموده واغزوا هذا العدو قبل ان يغزوكم وابدوا به قبل ان يبدو بكم والله يعينكم وينصركم على عدوكم ٭ فلما سمعوا الناس كلام هيروديس اجابوه بانهم يخرجون ولا يتخلّفون ٭ فشكر الله وشكرهم على ذلك وامر بتقريب القرابين الكثيره ٭ وامرهم بالاجتماع فاجتمع خلق كثير من آل يهودا وبنيامين ٭ وسار الي ملك العرب فلقيه هيروديس واشتدّ الحرب بينهما وقتل من العرب خمسة الاف رجل ٭ ثم عادوا الحرب من ثانيه فقتل من العرب فيها اربعة الاف ٭ فعادت العرب الي حيث كانوا معسكرين فاقاموا هناك ولم يقدر عليهم هيروديس لان مكانهم كان منيعا ولكنه اقام في عسكره محاصرًا لهم في موضعهم ومنعهم عن الخروج منه ٭ فاقاموا كذلك خمسة ايام فلحقهم عطش شديد فانفذوا الي هيروديس رسلًا معهم هديه نفيسه يسالوه ان يرفع الحرب منهم ويطلق لهم ان يستقوا الماء فيشربوا فما اجابهم الي ذلك بل اقام على حميته ٭ فقالت العرب عند ذلك نخرج الي القوم اما ان نظفر واما ان نقتل اخير من ان نموت عطشًا ٭ فخرجوا اليهم فانتصروا اصحاب هيروديس عليهم وقتلوا منهم تسعة الاف رجل وهربت العرب وتبعهم هيروديس واصحابه وقتلوا منهم خلقًا كثيرًا ونزل على مداينهم ففتحها ٭ فطلبوا منه الامان على ان يكونوا طاعةً له فاجابهم الي ذلك ورحل عنهم وعاد الي بيت المقدس ٭ والعرب المذكورون في هذا الكتاب هم عرب كانوا من نحو بلد الشراه الي نحو الحجاز وما يليه وكان لهم شانا وكثره ٭

٭ خبر وقعة انطونيوس مع اوغسطوس وقتل انطونيوس ومسير هيروديس الي اوغسطوس ٭

٭ الفصل السابع والخمسون ٭

فلما سار انطونيوس من مصر الي بلد الروم والتقي اوغسطوس فجرت بينهما حروب عظيمه كان الظفر فيها لاوغسطوس فهلك انطونيوس في الحرب وقبض اوغسطوس على عسكره وجميع ما كان فيه ثم سار الي رودس ليركب منها في البحر ويمضي الي مصر ٭ فانتهي الخبر الي هيروديس فساه هلاك انطونيوس جدًّا وخاف من اوغسطوس خوفا شديدا فعمل على المسير اليه للسلام عليه وتهنيه ٭ فانفذ امه واخته مع اخيه الي القلعة التي له في جبل الشراه وانفذ امراته مريم وامها الاسكندرن مع يوسف الصوري الي الاسكندريه واستحلفه ان يقتل امراته وامها متي اتصلت به وفاته ٭

Quare obtendendum vobis eſt in ardua, ut veſtram palam faciatis fortitudinem, & ſubjugetis hoſtes veſtros, & prædas eorum referatis; quanquam res aliquando ſecunda, aliquando vero adverſa ſeſe nobis exhibuerit ſecundum mundi hujus morem, & ſolitas viciſſitudines. Profecto expeditio vobis modo facienda eſt ad ſumendam oppreſſorum iſtorum vindictam, & compeſcendam audaciam cunctorum, qui vos flocci faciunt. Si vero dixeritis; Terræ motus hic infirmavit corda noſtra, & multitudinem plurimam ex nobis perdidit: Scitis profecto, quod nullum ex bellatoribus viris exterminavit, ſed quoſdam alios. Nec a ratione diſtare exiſtimandum nobis eſt, eum perdidiſſe peſſimos gentis, optimos vero ſuperſtites reliquiſſe. Haud dubium quoque eſt, hunc meliora reddidiſſe corda veſtra, & conſcientias veſtras. Partes autem illius, quem exemit Deus a perditione, & ab exterminio liberavit, exigunt ut ei obediat, faciatque quod bonum, ac rectum eſt. Et quidem nulla obedientia honoratior, aut glorioſior eſt, quam repetere jus oppreſſi ab oppreſſore, & hoſtes Dei, ac religionis ejus, & gentis debellare, opem ferendo iis, qui obedientiam atque obſequium illi exhibent. Nec vos latet, quid nobis jam accidit cum Arabibus iſtis, quando nos incluſerant cum Athenione, & quomodo Deus Optimus Maximus opitulatus nobis eſt contra eos, noſque ab eis eripuit. Timete itaque Deum, ſequentes antiquum morem veſtrum, prædeceſſorumque veſtrorum laudabilem morem, & expedite vos contra hoſtem hunc antequam ſeſe expediat contra vos, & prævenite illum antequam vos præveniat: & Deus ſuppeditabit vobis auxilium, & opem contra inimicum veſtrum. Audita itaque Herodis oratione, reſponderunt homines; Se ad expeditionem paratos eſſe, nec remoraturos. Et gratias egit Deo, & illis pro re, præcepitque multa offerri ſacrificia: item exercitum cogi mandavit: & coacta eſt multitudo magna de tribu Judæ, & Benjamin. Et profectus ad Regem Arabum, occurrit illi Herodes, invaluitque pugna inter eos, interfectis de Arabibus quinque millibus virorum. Rurſus commiſſum eſt prælium, & cæſa de Arabibus quatuor millia: quare reverſi ſunt Arabes ad ſua caſtra, moratique ſunt ibi, nec potuit contra eos Herodes quicquam; quippe munitus erat locus: verum perſtitit cum exercitu ſuo, obſidens eos eodem in loco, atque exire prohibens. Et manſerunt in hoc ſtatu quinque dies, invaſitque eos vehementiſſima ſitis: miſerunt ergo ad Herodem legatos cum pretioſiſſimo munere, rogantes inducias, & facultatem hauriendi aquas ad bibendum: verum nequaquam illis acquievit, ſed eodem in furore perſtitit. Tunc ergo dixerunt Arabes; Egrediamur ad gentem, nam aut vincere, aut mori, conducibilius nobis eſt, quam perire ſiti. Et egreſſi ſunt ad eos, quos ſuperantes Herodiani, interfecerunt ex illis novem millia virorum, & fugientes Arabes ſecutus eſt Herodes cum ſuis, interempta multitudine plurima: & obſedit eorum civitates, atque expugnavit. Quamobrem petunt ſibi ſecuritatem præſtita ei obedientia: quibus acquieſcens receſſit ab eis, & reverſus eſt in Domum ſanctam. Arabes quidem memorati in hoc libro ſunt Arabes, qui habitabant a regione Sarah uſque ad Hegiaz, & adjacentia, erantque magnæ famæ, & multitudinis.

HISTORIA PUGNÆ ANTONII cum Auguſto, & cædis Antonii, atque profectionis Herodis ad Auguſtum.

CAP. LVII.

Vid. Joſeph. Ant. lib. 15. cap. 10. & de Bello lib. 1. cap. 15

CUm profectus eſſet Antonius ex Ægypto in regionem Romanorum, & occurriſſet Auguſto, commiſſa ſunt inter eos maxima prælia, in quibus victoria ceſſit Auguſto, & periit Antonius in bello; obtinuitque Auguſtus caſtra illius, & quicquid in eis erat. His peractis, perrexit in Rhodum, ut exinde conſcenſo mari, proficiſceretur in Ægyptum Et perlatum eſt nuntium Herodi, anxiatuſque eſt valde de interitu Antonii, & timuit Auguſtum timore vehementiſſimo, decrevitque adire illum ſalutaturus, atque gratulaturus. Quare miſit matrem ſuam, & ſororem cum fratre ſuo ad arcem, quam habebat in monte Sarah: miſit quoque uxorem ſuam Mariamam, & matrem ejus Alexandram cum Joſepho Tyrio in Alexandrium, adjurans eum occidere uxorem, & matrem illius, quoties nuntiatus illi fuerit ejus obitus.

ثم سار بهدية نفيسة الي اوغسطوس وقد كان اوغسطوس عامل علي قتل هيروديس لانه كان صاحبا لانطونيوس ومعاونا له وكان قد عمل علي المسير معه الي اوغسطوس • فلما أخبر اوغسطوس بموافاة هيروديس امر باحضاره بزي الملك الذي عليه الا التاج انه امر ان ينزعه عن راسه • فلما مثل بين يديه وقد نزع التاج عن راسه كما امر اوغسطوس قال • ايها الملك علي محبتي لانطونيوس سخطت علي حتي نزعت التاج عن راسي ام علي غير ذلك • فان كنت انما سخطت علي بسبب محبتي لانطونيوس فحقا اقول لك انني قد كنت له محبا لانه احسن الي وجعل علي راسي التاج الذي انزعته انت عني ولقد استنهضني الي معاونته عليك فنهضت اليه كما قد نهض الي مرارا كثيرة لمعاونتي فلم يتفق لي ان احضر محاربته لك ولم اجرد سيفي عليك ولا حاربتك وكان السبب في ذلك اشتغالي بمحاربة العرب وما تركت مع ذلك معاونته بالرجال والسلاح والطعام حسب ما اقتضته محبته واحسانه الي ولقد سآني بتخلفي عنه اسفا ان يتصورني الناس باني قعدت عن صديقي حين احتاج الي فلو كنت معه لعاونته بجهدي وكنت اشجعه اذا جبن واقويه اذا ضعف وانهضه اذا سقط الي ان يقضي الله بما شآء ولقد كان ذلك ايسر لي من ان يظن بي انني لم انصر من استنصرني فلا يرغب احد في مودتي • ولعمري ان الذي اهلكه سوء رايه وقبوله من قلبطرة الساحرة • ولقد اشرت عليه بان يقتلها ويستريح من شرها ولم يقبل • والان ان كنت قد ازلت التاج عن راسي فانك لم تزل عني عقلي وقوتي ومهما بقيت انا محب لمن احبني وعدو لمن عاداني • فقال له اوغسطوس اننا غلبنا انطونيوس برجالنا ونحن نغلبك باستمالتك ونضاعف مودتك باحساننا اليك لانك اهلا لذلك • وكما جهل انطونيوس براي قلبطرة كذلك جهل حقنا وقابل احساننا اليه بالاسيه وانعامنا عليه بالمعصيه • ونحن نرعي لك محاربتك للعرب الذين هم اعداونا لان من عاداكم فقد عادانا ومن اطاعكم فقد اطاعنا • ثم امر اوغسطوس بان يجعل التاج علي راس هيروديس وان يضاف اليه مثل ما في يدك من الاعمال • فسار هيروديس مع اوغسطوس الي مصر فسلم اليه جميع ما كان انطونيوس جعله لقلبطرة ومضي اوغسطوس الي روميه وعاد هيروديس الي مدينة القدس •

* خبر قتل هيروديس لامراته مريم *

* الفصل الثامن والخمسون *

كان يوسف زوج اخت هيروديس قد كشف لمريم ان هيروديس امر بقتلها وقتل امها متي قتل هو في مضيه الي اوغسطوس وقد كانت من قبل تبغض هيروديس منذ قتل اباها واخاها فزادت بغضها له لما وقفت علي ما تقدم به في امرها • فلما وافي هيروديس من مصر وجدها علي غاية السكر عليه والكراهه له فشق ذلك عليه جدا واخذ يتلافاها بكل ما يجد اليه السبيل • فجاته اخته في بعض الايام بعد خصايم جرت بينها وبين مريم فقالت له ان يوسف زوجي قد خلا مريم فلم يقبل هيروديس قولها لعلمه بطهارة مريم وعفافها • ثم ان هيروديس زار مريم في تلك الليلة التي بعد هذا اليوم فلطف بها وتعطف وذكر لها وده لها واكثر في ذلك • فقالت له هل رايت احد يحب احدا ويامر بقتله وهل يفعل المبغض الا بمثل ذلك •

Poſt hæc adiit cum pretioſiſſimo munere Auguſtum. Jam autem decreverat Auguſtus occidere Herodem, quod fuiſſet amicus Antonii, & fautor illius, quod & jam deliberaſſet proficiſci cum illo contra Auguſtum. Cum ergo nuntiatus eſſet Auguſto adventus Herodis, eum coram adeſſe mandavit cum regio habitu, quem habebat, excepto diademate, deponendum namque e capite juſſerat. Qui cum coram eo adſtitiſſet, depoſito e capite diademate, ut præceperat Auguſtus, ait ; O Rex, forte ob amorem meum erga Antonium excanduiſti adverſus me, ut deponeres diadema a capite meo, an alia de cauſſa? quandoquidem ſi excandeſcis adverſus me, obſequii mei cauſſa erga Antonium, vere inquam, illi obſequebar, quoniam benemeritus eſt de me, & impoſuit capiti meo diadema, quod tu depoſuiſti a me. Et quidem imploraverat opem meam contra te, quam exhibui ei, quemadmodum exhibuit & ipſe mihi pluries opem ſuam, at mihi non contigit adfuiſſe prælio, quod in te commiſit, nec ſtrinxi gladium meum contra te, neque conflixi : quod ſane in cauſa fuit mea occupatio in debellandis Arabibus. Attamen haudquaquam prætermiſi, quin illi ſuppeditaſſem opem virorum, & armorum, & commeatuum, prout exigebant ejus amicitia, & merita erga me. Et profecto mœreo, me illum deſeruiſſe, ne conciperent homines me dereliquiſſe amicum cum mei indigeret. Equidem ſi cum illo fuiſſem, pro viribus illi opem tuliſſem, & animos addidiſſem ſi timuiſſet, & corroboraſſem ſi infirmatus fuiſſet, & elevaſſem ſi cecidiſſet, donec ſanxiſſet Deus quæ ſibi placuiſſent. Et ſane hoc mihi levius fuiſſet, quam ut conciperetur, me defuiſſe illi, qui meam imploraverat opem, indeque fiet, ut flocci haberetur mea amicitia. Mea quidem ſententia ſuo ipſius periit malo conſilio, acquieſcendo Cleopatræ magæ, quam, conſuleram ei, ut occideret, & amoveret a ſe malitiam ejus, verum non acquievit. Nunc vero ſi removiſti a capite meo diadema, certe non removebis a me intellectum, & fortitudinem meam, & qualis qualis ſum, ero amicus amicis, & hoſtis hoſtibus meis. Cui ait Auguſtus ; Utique ſuperavimus Antonium viris noſtris, te vero ſuperabimus allicientes te, &, ut duplicior ſit erga nos amor tuus mediantibus beneficiis noſtris in te, curabimus, quoniam his dignus es. Et quemadmodum prævaricatus eſt Antonius conſilio Cleopatræ, pari ratione ingratus ſe geſſit erga nos, rependens pro beneficiis noſtris mala, & pro gratiis rebellionem. Nos vero acceptum habemus bellum, quod intuliſti Arabibus, qui ſunt hoſtes noſtri : nam quicunque vobis hoſtis eſt, is & nobis eſt ; qui autem vobis obſequitur, idem & nobis præſtat. Tum præcepit Auguſtus poni capiti Herodis aureum diadema, ac totidem provincias, quot poſſidebat, ipſi addi. Et profectus eſt Herodes cum Auguſto in Ægyptum, traditaque ſunt ei omnia, quæ Antonius decreverat Cleopatræ. Et abiit Auguſtus Romam : Herodes vero reverſus eſt in Civitatem ſanctam.

HISTORIA CÆDIS, QUAM INTULIT Herodes uxori ſuæ Mariamæ.

CAP. LVIII.

Refertur à Joſepho lib. Ant. 15. cap. 11. & de Bello lib. 1. cap. 17.

JAm vero revelaverat Joſephus maritus ſororis Herodis, Mariamæ, quod Herodes ſibi præcepiſſet illam cum Matre interficere, quoties ipſe occubuiſſet in ſua profectione ad Auguſtum. Et quidem ipſa odio jampridem habebat Herodem, ex quo interfecit patrem, & fratrem illius ; his non minor facta eſt odii acceſſio, cum innotuiſſet ei quod mandaverat contra illam. Cum ergo adventaſſet ex Ægypto Herodes, reperit illam odiis erga ſe quammaxime ebriam : quod ſane perquam ægre ferens, aggreſſus eſt illam ſibi reconciliare omnibus, quos poterat, modis. Venit autem ſoror ejus quadam die, poſt contentiones, quæ interceſſerant inter illam, & Mariamam, & dixit ei ; Utique Joſephus maritus meus ſeceſſit cum Mariama. Herodes vero non acceptavit verba illius, ſciens quam pura eſſet Mariama, atque pudica. Poſt hæc inviſit Herodes Mariama ea nocte, quæ hunc ſequitur diem, & blanditus eſt ei, atque aſſentatus, commemorans ſuum erga illam amorem, multa de his inſinuans : cui illa ait ; Num vidiſti aliquem amare quempiam, & præcipere illum occidi? & num oſor niſi talia præſtat?

فعلم هيروديس حينيذ ان يوسف قد كشف لمريم ما كان سره به وانه ما كان يفعل ذلك الا انها مكنته من نفسها، وصدق ما كانت اخته ذكرت له من هذه الحال فنهض للوقت من عند مريم وكرهها وجفاها • فتثبتت اخته ذلك منه وعمدت الي صاحب شرابه فوهبت له مالا ودفعت اليه شيا من السم وقالت له امض بهذا الي الملك وقل له ان مريم امراة الملك دفعت لي هذا السم وهذا المال وامرتني ان اطرحه في شراب الملك ففعل الساقي ذلك • فلما رآي الملك السم لم يشك في صحة الامر • فامر للوقت في ضرب عنق يوسف صهره وامر بمريم فاعتقلت الي ان يحضر سبعون شيخا ويحكمون عليها بالواجب • فخافت اخت هيروديس ان يكشف ما فعلته فتهلك هي وتخلص مريم فقالت له ايها الملك انك ان اخرت قتل مريم الي غدا لم يمكنك قتلها لانه متي علم انك تريد قتلها اجتمع اهل بيت ابيها وساير عبيدهم وحشمهم فحالوا بينك وبينها فلم تصل الي قتلها الا بعد خلق كبير • فقال هيروديس افعلوا ما ترون • فبادرت اخت هيروديس بانفاذ من اخرج مريم الي حيث تقتل وجمعت اليها جوارا لها ونسآء تسمها وتقذفها بكل قبيح وهي لا تجيب واحدة منهن بشي ولا تنطق بحرف ومع ذلك فلم تتغير لونها ولا ظهر منها جزع ولا اضطراب ولا تغيرت مشيتها بل سارت علي رسمها الي الموضع الذي اخذت اليه لتقتل فيه وبركت ومدت عنقها وانصرفت من الدنيا وهي ذات دين وعفاف لم يعرف لها زلة ولم يطعن عليها بشي غير ما كان فيها من الكبر علي رسم اهل بيتها وكان ذلك منها لادلالها علي هيروديس وعلمها بميله اليها وثقتها انه لا يتغير عليها • وقد كان هيروديس اولدها ابنين وهما الاسكندر وارسطبلوس وكانا في وقت قتل امهما بروميه لانه كان قد انفذهما ليتعلما خط الروم ولغتهم • ثم ندم هيروديس علي قتله لزوجته ووجد بفقدها وجدا مرض منه مرضا كاد انه يهلك • ولما هلكت مريم دبرت الاسكندرة امها علي قتل هيروديس فوقف علي ذلك فقتلها •

* خبر قدوم ابني هيروديس الاسكندر وارسطبلوس لما وقفا علي قتل هيروديس ابيهما لامهما •

• الفصل التاسع والخمسون •

لما انتهي الي الاسكندر وارسطبلوس خبر قتل هيروديس لامهما ساءهما ذلك جدا وسارا من روميه حتي وافيا مدينة القدس ولم يستعملا من اكرام ابيهما هيروديس ما كان يستعملانه من قبل لما حصل في نفوسهما من بغضته بسبب قتله لامهما • وكان الاسكندر قد تزوج بنت ارخلاوس الملك وتزوج ارسطبلوس بنت اخت هيروديس • فلما راي الملك هيروديس تقصيرهما في اكرامه علم انهما مبغضين له فاعرض عنهما وتبين ذلك منه غلمانه واهل بيته • وكان للملك هيروديس امراة قبل مريم يقال لها دوسيثآي وله منها ابن اسمه انطيفاتر • فلما ظهر لهيروديس من ابنيه ما تقدم ذكره نقل امراته دوسيثآي الي قصره وقرب ابنه انطيفاتر ورد ساير امره اليه وجعله ولي عهده، فانفي انطيفاتر هذا اخويه الاسكندر وارسطبلوس واراد الراحة منهما في حياة ابيه ليلا يكون له من بعده منازع • فقال لابيه ان اخوي يريان لعشيرة امهما لانها اجل من عشيرة امي وانهما احق مني بما اهلني الملك وقد عملا علي قتلك وقتلي من بعده •

Tunc cognovit Herodes, Joſephum jam aperuiſſe Mariamæ arcanum, quod illi crediderat, & quod id nequaquam præſtitiſſet, niſi illa ipſi ſui copiam feciſſet : & credidit ea, quæ ſibi ſoror de hac re detulerat : & illico recedens a Mariama, odio illam habuit, atque deteſtatus. De qua re certior facta ſoror ejus, adiit pincernam, & oblata pecunia, tradidit ei nonnihil veneni, & ait ; Hoc ferto Regi, & dicito illi ; Mariama uxor Regis tradidit mihi hoc venenum, & pecuniam hanc, mandans immiſceri potui Regis : quod præſtitit pincerna. Videns autem Rex venenum, haud hæſit de veritate rei : quare mandat illico percuti collum Joſephi ſororii, mandat præterea Mariamam vinculis haberi, donec adeſſent ſeptuaginta ſenes, & juſtam proferrent in eam ſententiam. Timuit itaque ſoror Herodis, ne revelaretur quod molita erat, & periret ipſa, liberata Mariama : & ait illi ; Rex, ſi diſtuleris necem Mariamæ in craſtinum ; nequaquam id aſſequi poteris : nam quoties innotuerit, quod illam occidere velles, conveniet tota domus patris ejus, & omnes ſervi, ac propinqui eorum, & ſeſe interponent, nec pervenire valebis ad illius necem, niſi magnos poſt furores : & ait Herodes ; Facite quod vobis videtur. Et feſtinanter miſit ſoror Herodis qui educeret Mariamam ad locum cædis, agens in illam ancillas ſuas, aliaſque mulieres, ut injuriis eam afficerent, & objicerent omne genus obſcœnitatis : at ipſa nulli earum quicquam reſpondit, nec apicem quidem protulit : nec his omnibus mutatus eſt color illius, nec timor ullus apparuit in ea, aut perturbatio, neque inceſſus mutatus eſt, ſed ſolito more proceſſit ad locum, quo ducta eſt, ut occideretur, quæ flexis genibus cervices ultro extendit : diſceſſitque à mundo, religione atque pudicitia inſignis, nullo notata ſcelere, aut crimine infuſta : verum ſuperbia non caruit juxta morem generis ſui. Nec minus in cauſa fuit, Herodis erga illam obſequiorum cultus, ac propenſio, ob venuſtatem formæ, unde nihil erga ſe mutationis ſuſpicabatur. Jam autem genuerat ex illa Herodes duos filios, Alexandrum nempe, & Ariſtobulum, qui degebant, cum occiſa eſt mater eorum, Romæ : illuc quippe miſerat eos, ad ediſcendas Romanorum litteras, & linguam. Poſt hæc pœnituit Herodem uxorem occidiſſe ſuam, eoque mœrore, ob illius obitum affectus eſt, ut inde morbum contraxerit, quo prope perierat. Occumbente Mariama, molita eſt Alexandra mater ejus Herodem occidere, quod cum illi conſtitiſſet, ipſam interemit.

HISTORIA ADVENTUS DUORUM filiorum Herodis, Alexandri, & Ariſtobuli, ſtatim atque perceperunt ab Herode parente, nece affectam fuiſſe matrem ipſorum.

CAP. LIX.

De hiſtoria hac filiorum Herodis, Alexandri & Ariſtobuli, Vid. Joſeph. Ant. lib. 16. capp. præſertim 1. 2. 6. 7. 8 11. 12. 16. & 17. & de Bello lib. 1. cap. 17. quorum cæde à parente patrata, hiſtoria hæc Arabica, & Joſephi Antiq. lib. 16. ſimul concluduntur.

CUm perlatum eſſet Alexandro, & Ariſtobulo nuntium necis ab Herode matri ipſorum illatæ, maximo affecti ſunt mœrore, & diſcedentes Roma, venerunt in Civitatem ſanctam, nullo exhibito Herodi parenti honore, ut antea conſueverant, ob conceptum in eorum animis odium cauſa maternæ necis. Et jam Alexander in uxorem duxerat filiam Archelai regis : Ariſtobulus vero duxerat filiam ſororis Herodis. Cum ergo vidiſſet Rex Herodes eos minime ſibi deferentes honorem, cognovit ſe illis exoſum eſſe, & devitavit eos : nec id fugit pueros, & familiam ejus. Rex autem Herodes habebat uxorem ante Mariamam, nomine Doſithæam, ex qua ſuſceperat filium, nomine Antipatrum. Cum ergo conſtitiſſet Herodi de duobus filiis ſuis, quod ante memoratum eſt, transtulit uxorem ſuam Doſithæam ad Palatium ſuum, adjunxitque ſibi Antipatrum filium ſuum, committens illi univerſa negotia ſua, & ſibi ſucceſſorem ex teſtamento inſtituit. Et inſectatus eſt Antipater iſte fratres ſuos, Alexandrum, & Ariſtobulum, intendens tranquillitatem ſibi comparare, patre vivente, ne poſt obitum illius ullum haberet competitorem. Quare ait patri ; Utique fratres mei hæreditatem adeunt ob matris eorum familiam, quia nobilior eſt familia matris meæ, propterea potioris ſunt juris, quam ſum ego, ad ea, quibus dignum adjudicavit me Rex ; hinc moliuntur interficere te, mox me quoque

واقبل يكرّر ذلك علي هيروديس ويدسّ اليه من يذكره عنهما ما يقويه علي بغضهما * ثم ان هيروديس سار الي اوغسطوس الي روميه فاخذ ابنه الاسكندر معه * فلما حضر بحضرة اوغسطوس تظلّم اليه هيروديس في ابنه وساله تقويمه له * فقال الاسكندر اما حزني علي امي التي قُتلت بغير ذنب فلست انكره لان الحيوانات فضلا علي الناس تحنّ علي امهاتهن وتحبّها * واما العمل علي قتل ابي فاني انكره وابرو الي الله منه لانه كما يجب عليّ من حق امي وكذلك يجب عليّ من حق ابي * وما كنت بالذي اجمع علي نفسي في العاجل المصيبه بوالدي وفي الاجلّ العذاب الذي لا ينقضي * ثم بكي الاسكندر بكاءً مرًّا شديدًا فرقّ له اوغسطوس وبكي ساير من كان بحضرته من عظماء الروم * ثم سال اوغسطوس لهيروديس ان يعود الي ابنيه بما كان لهما عليه من اللطف والتقريب وامر الاسكندر بان يقبّل رجلي ابيه ففعل * وامر هيروديس بان يضمّه اليه ويقبله ففعل هيروديس ذلك وامر الملك اوغسطوس بجايزة عظيمة لهيروديس فحُملت قدامه * واقام عنده اياما ثم عاد هيروديس الي بيت المقدس واستحضر شيوخ يهودا وقال لهم اعلموا ان ابني انطيفاتر هو بكري واكبر اولادي الا ان امه من عشيرة غير جليله * والاسكندر وارسطبلوس ابناي فامهما من عشيرة الكهنه والملوك وقد وسّع الله مُلكي وقد بسط يدي وقد رايت ان اجعل ابني هولا الثلاثه بالسواء بحيث لا يكون لانطيفاتر امر علي اخوته ولا لاخوته امر عليه فاطيعوا معشر الناس ثلثتهم ولا تدخلوا بينهم الا بما الّف قلوبهم ولا تعرضوا لشيءٍ يفسد ويوحش ما بينهم ولا تخالطوهم في شرب ولا تكثروا الحديث معهم لان ذلك سبب خروج بعضهم اليكم بما في نفسه علي اخيه ويعقب ذلك طلبكم التقرّب الي كل واحد بما يرضيه فتهلكوهم وتهلكوا * وعليكم انتم يا بني بطاعة الله وطاعتي لتطول اعماركم وتنجح اموركم * ثم ضمّهم اليه وقبّلهم وامر الناس بالانصراف * فلم ينجح ما فعله هيروديس ولا انصلحت به قلوب بنيه لان انطيفاتر كان يريد ان الامر يكون له وحده حسب ما كان ابوه جعله له من قبل * واخوه يري بان لا يستاهل ان يكون نظيرًا لهما * وكان في انطيفاتر احتمال وكل حبّ خبيثٍ داهٍ ولم تكن اخوته كذلك * فجعل انطيفاتر علي اخوته عيونًا تجيه باخبارهم وجعل قومًا يرفعون عليهما الي بيلاطوس اخبارًا باطله * وكان انطيفاتر اذا حضر عند الملك وسمع القوم يرفعون مثل ذلك عن اخوته نفاه عنهما وكذّب قايله وسال الملك لا يقبله * وانما كان فعل ذلك ليلا يرتاب الملك به ولا يتهمه * فلم يشك الملك في ميله الي اخوته وانه لا يريد بهما سوًا * فلما علم انطيفاتر بذلك مايل عمّه فرورا وعمّته فكانا يعاديا اخوته من اجل امهما وهدي الي عمّه فرورا هديه نفيسه وساله بان يخبر الملك ان الاسكندر وارسطبلوس قد دبّروا علي قتل الملك * وكان هيروديس يميل الي فرورا اخيه ويقبل قوله لانه كان يحمل اليه في كل سنه مالًا جزيلًا من العمل الذي كان بيده في شطّ الفراة * ففعل فرورا ذلك * ثم دخل انطيفاتر الي هيروديس فقال له * ايها الملك ان اخوي قد عملا علي قتلي * وحمل انطيفاتر الي ثلثه من خدم الملك مالا حتي قالوا ان الاسكندر بذل لنا مالا ليفسق بنا ولنقتلك فامتنعنا منه فتوعّدنا بالقتل *

Et hæc ſæpe repetebat Herodi, ſubmittens quoque qui ea inſinuarent ipſi, quæ majus odium erga eos apud illum concitarent. Interea proficiſcitur Herodes Romam ad Auguſtum, una ducens filium ſuum Alexandrum. Qui cum adeſſet coram Auguſto, conqueſtus eſt apud eum Herodes de filio ſuo, rogans, ut illum corriperet. Ait autem Alexander; Profecto mœrorem meum ob interfectam ſine crimine matrem non inficior, nam & animalia ipſa excellentius hominibus in matres pietatem exhibent, & diligunt eas: at machinamentum parricidii penitus nego, memetque apud Deum juſtifico: iiſdem enim, quibus teneor verſus matrem, teneor & verſus patrem: nec ejus ſum conditionis, ut citius mihi congeram crimina in parentem, ac præſertim cruciatus æternos. Mox flevit Alerander fletu amaro, atque vehementiſſimo, & miſertus eſt illius Auguſtus fleveruntque omnes adſtantes Romanorum principes. Tum rogavit Auguſtus Herodem, ut in priſtinam reconciliaret filios benignitatem, atque familiaritatem: præcepitque Alexandrum paternos exoſculari pedes: qui præſtitit. Præcepit quoque Herodi, ut amplecteretur illum, & oſculo exciperet: quod obſequutus eſt Herodes. Mox mandavit Rex Auguſtus magnificum munus Herodi, & delatum eſt ei: & poſt tranſactos apud illum dies aliquos, reverſus eſt Herodes in Domum ſanctam, & advocatis Senioribus Judæ, ait; Sciatis Antipatrum meum eſſe filium primogenitum, filiorumque meorum majorem, ſed mater ejus ignobilis eſt familia: Alexandri vero, & Ariſtobuli filiorum meorum mater de familia Sacerdotum, & Regum eſt. Ad hæc dilatavit Deus regnum meum, & manum meam extendit, ac propterea mihi viſum eſt, tres liberos hos meos conſtituere æqualiter, ita ut nullum habeat Antipater in fratres ſuos imperium, neque fratres ejus imperium in illum habeant. Obſequimini itaque, O cœtus hominum, omnibus tribus, nec interponatis vos niſi in iis, quæ eorum corda componere valeant, neque proponatis quicquam, quod corruptionem, & diſſidium inter eos pariat, neque compotetis, neque nimium confabulemini cum eis. Inde enim fiet, ut aliquis eorum vobis effutiat, quæ in fratrem molitur: ad quæ, ut eos, vobis concilietis, conſequitur veſtra aſſentatio apud unumquemque eorum ſecundum placita ejus, & perdetis eos, ac perdemini vos quoque. Veſtrum quidem eſt filii mei, Deo obſequi, & mihi, ut diutius vivatis, & proſperentur res veſtræ. Mox amplectens eos exoſculatus eſt, præcepitque homines abire. Sed nullum proſperum ſucceſſum habuit quod fecit Herodes, neque filiorum compoſita ſunt corda. Quandoquidem Antipater rem totam ſibi deferri volebat, prout pridem conſtituerat pater ejus: fratribus vero minime æquum videbatur, illum æqualem ſibi haberi. Antipater autem præditus erat tolerantia, ac omni prava amicitia, atque ſimulata: fratres vero non item: conſtituit ergo Antipater ſpeculatores in fratres, qui ſibi deferrent nuntia eorum: alios quoque poſuit, qui vana nuntia de illis Pilato deferrent. Quando autem apud Regem aderat Antipater, audiebatque aliquos ſimilia de fratribus deferentes, ea ab ipſis amovebat, mendaces declarans auctores, rogabatque Regem ne hæc crederet. Quæ quidem præſtabat Antipater, ne dubitationem, aut ſuſpicionem aliquam de ſe injiceret Regi. Hinc nullum inhæſit Regi dubium, quin eſſet propenſus in fratres, nullum optans illis malum: quod cognoſcens Antipater, inclinavit Pheroram patruum, & Amitam (hi enim inimicitias exercebant cum fratribus cauſſa matris eorum) offerens Pheroræ patruo pretioſiſſimum munus, rogans, ut deferret Regi, quod Alexander videlicet, & Ariſtobulus moliti eſſent occidere Regem (Herodes autem propenſus erat in Pheroram fratrem, & ipſius ſententiam excipiebat; deferebat illi quippe is, ſingulis annis, copioſam pecuniam ex provinciis, quibus præerat ad ripam Euphratis) & præſtitit id Pheroras. Poſt hæc adiit Antipater Herodem, & ait illi; O Rex, utique fratres mei moliti ſunt me occidere. Inſuper tradidit Antipater pecuniam tribus Eunuchis Regis, ut dicerent; Alexander obtulit nobis pecuniam, ut nobis abuteretur, & ut occideremus te, & abhorrentibus nobis cædem minatus eſt.

فغضب الملك علي الاسكندر وامر بتقييده وقبض علي ساير غلمان الاسكندر وامر بعاقبتهم حتي يقروا له بما وقفوا عليه من امر الاسكندر في ما عمل عليه من قتله * فمات اكثرهم تحت العقوبه ولم يكذبوا علي الاسكندر * ولم يطيق بعضهم الصبر علي العقوبه فقال ما لا حقيقةً له طمعًا في الخلاص فذكر بان الاسكندر وارسطبلوس عملا علي انهما يثبا بالملك فيقتلاه ويهربا الي روميه وياخذا من اوغسطوس عسكرًا ويسيروا الي بيت المقدس ويقتلا انطيفاتر اخاهما ويملكا علي يهودا * فامر الملك بالقبض علي ارسطبلوس وتقييده فقيّد وجُعل مع اخيه * فلما اتصل خبر الاسكندر في ارخلاوس حميه سار الي هيروديس مظهرًا السّخط علي الاسكندر وانه لما اتّصل به ما عمل عليه من قتل ابيه جاء قاصدا لينظر ان كانت ابنته امراة الاسكندر وقفت علي ذلك ولم تطلعه عليه قتلها * وان كانت لم تقف علي شيءٍ منه طلّقها من الاسكندر واخذها اليه * وكان ارخلاوس هذا رجلا عاقلا حكيما لطيفا * فلما سمع هيروديس من كلامه وتبيّن عقله وفضله وقع من قلبه بموضع جليل وركن اليه ووثق به ولم يشك فيه * فلما علم ارخلاوس بميل هيروديس اليه وطال الانس بينهما قال في بعض الايام وقد خلا به * انني فكرت في امرك ايها الملك فوجدتك وانت في زمان شيخوختك واحوج ما كنت الي خلو البال والسرور باولادك وقد حصلت منهم علي الغمّ والهمّ وفكرت في ابنيك هذين فلم اجدك قصّرت في الاحسان اليهما لانك خوّلتهما وملّكتهما فلم تبق شيًا يوجب ظلمهما لقتلك ولا عذرًا لهما في ذلك ولعله ان يكون ذلك من قبل انسان سوءٍ اراد المكروه لك ولهما * او لحسد اما لعدوة حملك علي مكروههما وكما تمكّن منك وانت شيخ ذو علمٍ ومعرفةٍ وخبرةٍ بالامور فنقلك عن حنّة الوالد الي القسوة والحنق علي اولادك * فكم بالحري ان يكون قد تمكن منهما لما فيهما من الحداثه وقلّة التجاريب والدّربة والخبرة بالناس وبمكرهم فوجد عندهما بذلك ما اراد * فتامّل ايها الملك امرك ولا تركن الي قول الوشاه ولا تعجّل علي اولادك وابحث عن من قصد مكروهك ومكروههما * فقال له الامر علي ما ذكرت فياليت شعري من الذي حملهما علي ذلك * فقال له ارخلاوس هو فرورا اخوك * فقال الملك يوشك ان يكون كذلك * ثم ان الملك تنكّر علي فرورا تنكّرًا عظيمًا * فتنبّه فرورا وخافه وجاء الي ارخلاوس فقال له * انّي اري الملك قد تغيّر عليّ وانا اسالك ان تصلح قلبه لي وتزيل ما في نفسه عليّ * فقال له ارخلاوس انا افعل ذلك بعد ان تضمن لي انك تصدق الملك عمّا كان منك في امر الاسكندر وارسطبلوس فوافقه علي ذلك * فلما كان بعد ايام قال ارخلاوس للملك * ايها الملك ان اهل الرجل هم بمنزلة اعضايه فكما ينبغي للمرء اذا فسد بعض اعضايه بعلّة تلحقه ان يصلحه بالمداواة ولو مضّه ذلك ولا ينبغي له ان يقطعه فيعظم المه ويختلّ بدنه وتنقص اعضاوه ويفقد بفقد العضو كثيرا من المنافع بل يصبر علي الم الادويه لينصلح امر عضوه ويبرا ويعود جسمه الي ما كان عليه من الكمال والقوه * فكذلك يجب عليه متي تغيّر عليه بعض اهله باي ما يكرهه ان يستصلحه ويجتلب طاعته ومودّته ويقبل عذره ويغفر ذنبه ولا يعجل بقتله ولا يدوم علي ابعاده وهجره * فان اهل الانسان هم اعوانه وانصاره وبهم جماله وفخره وبهم يدرك ما يحاول ادراكه *

Et iratus eſt Rex in Alexandrum, juſſitque in vincula injici: captoſque cunctos Alexandri pueros tormentis ſubjici mandavit, donec faterentur ea, quæ ſciebant circa illa, quæ Alexander machinatus eſſet de cæde ipſius. Quorum plures licet vi tormentorum ſuccubuiſſent, nequaquam in Alexandrum mentiti ſunt: quidam vero vim cruciatus minime ſuſtinere valentes, falſa ementiti ſunt liberationis libidine, aſſerentes Alexandrum, & Ariſtobulum molitos fuiſſe, irruere in Regem, atque occidere, & Romam arripere fugam, & accepto ab Auguſto exercitu proficiſci in Domum ſanctam, ad occidendum Antipatrum fratrem, & regnum Judææ occupandum. Et mandavit Rex comprehendi Ariſtobulum, & vinculis devinciri: & devinctus eſt, atque conſtitutus cum fratre. Cum autem perlatum eſſet nuntium Alexandri ad Archelaum ejus ſocerum, profectus eſt ad Herodem, furorem præ ſe ferens adverſus Alexandrum: acſi, perlato ſibi machinamento parricidii, veniſſet conſulto ad videndum, utrum filia ſua uxor Alexandri conſcia eſſet facti, illudque ſibi non aperuiſſet, ut illam occideret; ſi vero conſcia non eſſet cujuſquam rei hujus, dirimeret illam ab Alexandro, & ad ſe duceret. Erat autem Archelaus iſte vir prudens, ſapiens, atque diſertus. Cum autem audiſſet Herodes verba ejus, eique conſtitiſſet de prudentia, & virtute illius, mirum in modum corde ejus potitus eſt, & ſeſe ei credidit, atque confiſus eſt nullo inhærente ei dubio. Cognoſcens ergo Archelaus Herodis erga ſe propenſionem, diuturnam poſt familiaritatem, ait illi quadam die cum ſimul ſeceſſiſſent: profecto penſitando res tuas, O Rex compertus ſum te conſtitutum in ſenectute magis indigere mentis tranquillitate, & ut læteris in filiis tuis, ubi e contra contraxiſti ex illis mœrorem, & ſolicitudinem. Penſitavi præterea circa hos duos filios tuos, nec reperio te defuiſſe de illis bene merendo, nam præfeciſti eos, & Reges conſtituiſti, nec quicquam prætermiſiſti, quod illos impie adigat ad tuam necem, nec ullam circa rem hanc cauſſam habent. Sed forte id provenit a maligno homine, aſtruente tibi & illis mala: aut ob invidiam, vel inimicitiam induxit te ad deteſtandos eos. Si igitur iſte tui potitus eſt, cum eſſes ſenex, ſcientia, atque cognitione præditus & rerum experientia, transferens te a paterna clementia ad crudelitatem, & furorem in filios: quanto ergo magis eorum potitus fuiſſet, cum ſint juvenes inexperti imprudentes, ac nullius ſcientiæ circa homines, & fraudes eorum, quapropter nactus eſt penes eos quod optabat circa hæc. Conſidera itaque O Rex, res tuas, & ne præbeas aures verbis delatorum, nec properes in filios tuos, & inquire, quis ſit ille, qui mala tibi, & illis aſtruxit. Cui reſpondit; Res profecto ſe habet, ut meminiſti, utinam ſciam quis induxit eos ad hæc. Cui ait Archelaus; Hic eſt Pheroras frater tuus. Cui reſpondit Rex; Fieri poteſt rem ita ſe habere. Poſt hæc mutatus eſt Rex maximopere contra Pheroram. Quod animadvertens Pheroras timuit illum, venienſque ad Archelaum: ait ei; Video jam Regem mutatum eſſe in me, quamobrem rogo te, ut mihi reconcilies cor illius, removens ea, quæ in animo fovet, adverſus me. Cui reſpondit Archelaus; Faciam profecto ſi promiſeris aperire Regi veritatem circa ea, quæ in Alexandrum, & Ariſtobulum molitus es: & aſſenſus eſt ei de hoc. Cumque eſſet aliquos poſt dies, dixit Archelaus Regi; O Rex, ſane cognati hominis inſtar membrorum ei ſunt: quemadmodum vero homini convenit, ſi membrum aliquod illius corrumpatur ob accidentem morbum, medicamentis illum reparare, etiam ſi dolorem id incutiat, nec convenit illud reſecare, ne augeatur dolor, debilitetur corpus, & deficiant membra, atque privatione illius membri pluribus careat commodis: ſed ſuſtineat dolores medicamentorum, ut melius ſeſe habeat membrum, & ſanetur, redeatque corpus illius ad priſtinam perfectionem, & firmitatem. Ita illi convenit, quoties mutatus fuerit in eum aliquis cognatorum, quacunque de re abominabili, ut ipſum ſibi conciliet, pelliciens ad obſequia, & amicitiam, excuſationes admittens, & dimittens crimina: nec in illius necem feſtinus properet, nec diutius a ſe longe removeat. Nam cognati hominis ſunt fautores illius, & adjutores, ac in iis conſiſtit decor illius, & gloria, ac per eos conſequitur quod alioquin conſequi non potuiſſet.

وفرورا هو اخو الملك وابن ابيه وامه وهو معترف بذنبه سايلا الملك ان يصفح عنه ويغفر زلّته * فقال الملك انا افعل ذلك وامر باحضار فرورا فلما مثّل بين يديه قال له * قد اخطات لله عز وجل وللملك واتيت ما لا يحسن من افساد احواله واحوال ولديه باباطيل اختلقتهما * والذي حملني على ذلك اخذ الملك بجاريتي فلانه وتفريقه بيني وبينها * قال الملك لارخلاوس قد صفحت عن فرورا كما سألتني لانّي قد وجدتك داويت الفساد الذي عرض لاحوالنا بلطفك كما يداوي الطبيب الرفيق ما فسد من جسم العليل * وانا اسالك ان تصفح عن الاسكندر وتصلح ابنتك لزوجها فانّها عندي كالابنه لانّي اعلم انّها اعقل منه وانّها تصدّه عن امورٍ كثيرةٍ بعقلها ولطفها * واسالك ان لا تفرق بينه وبينها فتهلكه لانّه يقبل قولها وينتفع بتدبيرها * فقال ارخلاوس اما ابنتي فانّها امة للملك واما هو فقد كرهته نفسي لسوء رايه فياذن الملك ان افرق بينه وبين ابنتي ويزوجها الملك لمن شآء من عبيدك * قال له الملك بل لا تتجاوز عن مسالتي وتقرّ ابنتك معه ولا تخالفني * فقال ارخلاوس انا افعل ذلك ولا اخالف الملك في شيٍّ ممّا يامر به * فامر هيروديس للوقت بفكّ القيود عن الاسكندر وارسطبلوس واحضارهما اليه * فلما حضرا طرحا انفسهما بين يديه واعترفا بالخطآء واعتذرا وسالاه الصفح والتجاوز * فامرهما بالقيام واستدناهما اليه وقبّلهما وامرهما بالمضي الي منازلهما والمصير اليه في الغدّ * فحضرا طعامه وشرابه وعاد لهما الي افضل ما كان لهما عليه * واجاز ارخلاوس بسبعين بدرة وسرير من ذهب وامر ساير وجوه اصحابه بان يهدوا الي ارخلاوس هدايا نفيسه ففعلوا * ثم سار ارخلاوس عن مدينة بيت المقدس الي بلده وسار هيروديس مشيعًا له ثم ودّعه وعاد الي بيت المقدس * ولم يدع انطيفاتر الاحتيال على اخوته بما عاد بمكروههما * فاتّفق انّه قدم الي هيروديس رجل معه ضرايف واشيا حسنه ممّا يقصد بها الملوك فاهداها الي الملك فقبلها منه وكافاه عليها وحسن موضع الرجل من قلبه وحضي عنده بخدمته وكفّ علي قلبه وكان يقال له اوريقلس * فلما راي انطيفاتر امكان هذا الرجل من قلب ابيه حمل اليه مالا وساله ان يتلطّف في ان يحقق في قلب هيروديس ان ابنيه الاسكندر وارسطبلوس يريدان قتله * فضمن له الرجل ذلك * ثم دخل الي الاسكندر واكثر الالمام والموانسه له حتي اشتهر بصحبته وعلم الملك انّه من خاصته * ثم خلا بالملك فقال له * ان لك علىّ ايها الملك من الحقّ ما لا يسعني معه الامساك عن النصح لك وعندي خبر يحتاج الملك الي علمه ويجب علىّ كشفه اليك * فقال له الملك ما عندك * فقال له الرجل سمعت الاسكندر يقول ان الله قد اخّر الانتقام من ابي على قتله امّي وجدّي واهلي بغير حق ليجري ذلك على يدي وارجو ان اخذ بثارهم منه * وقد وافق القوّاد علي البطش به واراد منّي الدّخول معه في ما عزم عليه من ذلك فلم استحسن لما للملك عليّ من الفضل من الايادي الجميله * وما يكن منّي له من النّصحه قد انهيت ذلك اليه وهو اعطا عينًا وما يراه فيه * فلما سمع الملك كلامه فلم يدفعه واخذ بالبحث عن صحته * فلم يجد شيًا يتعلق به غير كتاب زور عن الاسكندر وارسطبلوس الي ريس بعض القري * وفي الكتاب اننا نريد نقتل ابانا ونهرب اليك فتعدّ لنا مكانًا نقيم فيه الي ان تجمع الينا الرجال وتستقيم امورنا *

Pheroras quidem Frater Regis eſt, ac filius patris, & matris illius: ſuumque fatetur crimen, Regem deprecans, ut ſibi parcat, dimittatque lapſum. Et reſpondit Rex; Faciam id quidem. Juſſitque adeſſe Pheroram, qui cum coram adſtitiſſet, ait illi; Jam peccavi Deo Opt. Max. & Regi, aſtruens mala, & quæ res ejus, ac filiorum corrumpere potuiſſent, ementitis mendaciis. Quod vero ad hæc me induxit, eſt, quia Rex abſtulit a me meam talem concubinam, ſeparavitque inter me, & illam. Dixit Rex Archelao; Jam peperci Pheroræ, ut rogaſti me: etenim comperio te medelam attuliſſe corruptioni, quæ rebus noſtris acciderat, tuis lenimentis, quemadmodum medetur pius medicus corruptionibus corporis ægroti. Qnare rogo te, ut parcas Alexandro reconcilians filiam tuam marito, nam eam inſtar filiæ habeo, cum ſciam eam ipſo prudentiorem eſſe, illumque a multis rebus avertere ſua prudentia, atque adhortationibus. Unde quæſo te, ne ſepares inter eos, & perdas illum: ipſe namque illi acquieſcit, & ex ejus directione multa capit commoda. Reſpondit autem Archelaus; Filia quidem mea, ancilla eſt Regi: at ipſum jam deteſtata eſt anima mea, ob malum ejus conſilium. Permittat ergo Rex, quæſo, ut ſeparem inter illum, & filiam meam, quam copulet Rex, cuicunque vult ſervorum ſuorum. Cui reſpondit Rex; Imo ne prætergrediaris preces meas, maneatque filia tua cum illo, nec mihi contradicas. Et ait Archelaus; Utique præſtabo, nec contradicam Regi in quoquam eorum, quæ mihi præcipiet. Mox mandat Herodes ſolvi Alexandrum, & Ariſtobulum vinculis, & coram ſe venire: qui cum adſtitiſſent, ſeſe ante illum proſtraverunt, crimina ſua confitentes, excuſantes ſe, ac veniam, & remiſſionem deprecantes. Quos ſtare juſſit, & ad ſe accedere faciens exoſculatus eſt, mandavitque abire in domos ſuas in craſtinum reverſuros. Qui adfuerunt cibis, & potui ipſius, reſtituitque eos præſtantiorem in locum. Rependitque Archelao ſeptuaginta talenta, & aureum lectum, præcipiens quoque cunctis Principibus amicorum ſuorum pretioſa munera offerre Archelao: qui fecerunt. His geſtis, diſceſſit Archelaus ab urbe Domus ſanctæ in regionem ſuam, quem comitatus eſt Herodes, ac demum valedicto, reverſus eſt in Domum ſanctam. Nec tamen prætermiſit Antipater machinationes in fratres ſuos, ut exoſos eos redderet. Accidit autem, ut adventaret ad Herodem vir quidam, habens pretioſa quædam, ac ſpecioſa, quibus expeti ſolent Reges, his Regem donavit, quæ ab ipſo accipiens, rependit ei pro illis, ac optimum obtinuit locum vir in corde ejus, illiuſque famulatui adſcriptus potitus eſt corde ipſius: dicebaturque is Eurycles. Cum ergo animadvertiſſet Antipater virum iſtum plane cor patris ſui occupaſſe, obtulit ei pecuniam, rogans ut dextere inſinuaret cordi Herodis, atque confirmaret, quod duo filii ejus Alexander, & Ariſtobulus cædem illius molirentur: quod pollicitus eſt ei vir. Mox adivit Alexandrum, adeoque ejus conſuetudine, & familiaritate eſt uſus, ut notus haberetur in ejus amicitia, compertumque eſſet Regi illum de ipſius eſſe familiaribus. Poſt hæc ſeceſſit cum Rege, & ait illi; Certe id erga me juris habes, O Rex, ut nihil profecto me diſtinere debeat, quin te bene admoneam: & quidem mihi eſt negotium quod Regem ſcire oportet, tibique illud aperire debeam. Cui Rex ait; Quid habes? Reſpondit ei vir; Audivi Alexandrum dicentem; Utique Deus diſtulit vindictam de patre meo ob necem matris meæ, Avi, & meorum ſine ullo crimine, ut id fiat per manum meam: ſperoque me ſumpturum eorum vindictam de ipſo. Et jam ſtatuit cum ducibus irruere in te, voluitque me immiſcere his, quæ deliberaverat: at nefas id exiſtimavi, ob Regis in me benemerita, atque liberalitatem. Intentio autem mea eſt illum bene admonere, atque hæc ad eum deferre, ipſe vero habet oculos, & conſilium. Cum itaque audiſſet Rex verba ejus, nequaquam ea aſpernatus eſt, ſed mox inveſtigare cœpit de eorum veritate: verum nihil eſt compertus, cui inniteretur præter ementitam epiſtolam nomine Alexandri, & Ariſtobuli ad principem oppidi cujuſdam. Erat autem in epiſtola: Volumus occidere patrem noſtrum, & confugere ad te, quamobrem para nobis locum, in quo maneamus, donec congregentur ad nos viri, & dirigantur res noſtræ.

فاشتبه ذلك علي الملك واجاز ان يكون صحيحا فقبض علي صاحب تلك القريه فعاقبه ليقرّ بما نظم به ذلك الكتاب فانكر الرجل ذلك وتبرّي ولم يصحّ عليهما شيًا منه من هذا الوجه ولا من غيره مما يحقق ما حكاه الساعي بهما * فامر بالقبض عليهما واعتقالهما وتقييدهما * ثم سار الي صور وسار من صور الي قيساريه وهما معه مقيدين فرقّ لهما ساير القواد وجميع من في العسكر ولم يجسر احد ان يشفع فيهما الي الملك ليلا يحقّق علي نفسه قول السّاعي * وكان في العسكر شيخ من رجال الحرب وكان له ابن يخدم الاسكندر فلما راي ذلك الشّيخ سوء حال ابني هيروديس لم يتمالك من الوجع عليهما فصاح باعلا صوته * ذهبت الرّحمه وعدم الجميل والاشفاق وارتفع الحق من العالم * ثم قال للملك * يا مّن لا يرحم اولاده ويعادي احبابه ويوالي اعداه ويقبل قول الوشاه ومَن لا يريد له الخير * فتبادر اليه اعدا الاسكندر وارسطبلوس فزعروه وقالوا للملك * ايها الملك ان هذا الرجل لم يحمّله على ما قاله المحبّه لك ولا لابنيك ولكن اراد ان يظهر ما في قلبه من بغضتك ويطعن على رايك وسياستك بحيث يوهّم انّه ناصحا محبا وقد حكي لنا الثقه عنه بانّه قد وافق مزيّن الملك على انّه اذا اخذ من شعره ان يذبحه بالموس * فامر الملك بالقبض على الشيخ وعلي ابنه وعلي المزيّن * وان يضرب المزيّن والشيخ الي ان يقرّا * فضربا اشدّ ضربًا وعوقبا بانواع العقوبات فلم يقرّا بما لم يفعلا * فلما نظر ابن الشيخ سوء حال ابيه وما قد بلغ اليه رقّ له وظنّ انّه ان قرّ عليه بما قد قيل له بعد ان ياخذ له الامان من الملك انّه يتخلّص * فقال للملك * ايها الملك اعطيني الامان لابي ولي حتي اخبرك ما سألت عنه * فقال له الملك لك ذلك * فقال * انّه قد كان الاسكندر وافق ابي على قتلك ووافق ابي المزيّن على ما ذُكر لك * فامر الملك عند ذلك بقتل الشّيخ وابنه والمزيّن * وامر بحمل الاسكندر وارسطبلوس ابنيه الي سبسطيه وان يُقتلا ويُصلبا بها * فحملا وقُتلا وصُلبا بها * وخلّف الاسكندر ابنين تركان والاسكندر وهما من بنت ارخلاوس الملك * وخلّف ارسطبلوس ثلثة بنين وهم ارسطبلوس واغريفّاس وهيروديس * وخبر انطيفاتر بن هيروديس قد تقدّمت كتابته في الاخبار المتقدّسه *

تمّت * والحمد لله *

Quod quidem Regi confirmatum eſt, & veriſimile viſum: quare captum principem oppidi illius tormentis ſubdidit, ut fateretur ea quæ in epiſtola contexta erant. Quod negavit vir ille, ſeſe juſtificans, nec approbatum eſt contra eos quicquam de his, aut aliis, quæ impoſuit eis tanquam vera delator. Juſſitque eos comprehendi, & catenis, atque compedibus devinciri. Dein profectus eſt Tyrum, & Tyro Cæſaream eos devinctos ſecum ducens. Et miſerati ſunt eorum cuncti Duces, cunctique milites: at nullus intercedere pro illis apud Regem audebat, ne de ſe pro veris approbaret, quæ dixerat delator. Erat autem in exercitu ſenex quidam de viris belli, habens filium in famulatu Alexandri: cum ergo vidiſſet Senex ille peſſimum ſtatum duorum filiorum Herodis, vices eorum mirum in modum miſeratus eſt, exclamavitque quam alta potuit voce: Periit miſeratio, defecit bonitas, & pietas, ablata eſt veritas de mundo. Tum ait Regi; O immiſericors in filios, hoſtis amicorum, & amicus hoſtium, amplectens verba delatorum, & eorum, qui tibi bona minime exoptant. Ad quem accurrerunt hoſtes Alexandri, & Ariſtobuli, & increpaverunt eum, dixeruntque Regi; O Rex nequaquam virum hunc induxit amor erga te, & filios tuos iſta loqui, ſed effutire voluit odiū, quod in corde adverſus te fovebat, atque obloqui de conſilio, & adminiſtratione tua tanquam amicus admonitor. Et quidem nobis de ipſo detulerunt obſervatores, quod jam conveniſſet cum Tonſore Regis, ut dum illum tonderet, novacula jugularet. Et juſſit Rex comprehendi Senem, & filium ejus, & Tonſorem & virgis cædi Senem & Tonſorem, donec faterentur. Et virgis cæſi ſunt quam acerbiſſime, ac tormentorum multiplici generi ſubjecti: at nihil eorum faſſi ſunt, quæ non fecerant. Cum ergo vidiſſet filius Senis peſſimum patris ſui ſtatum, & ad quæ devenerat, miſeratus eſt ejus, atque arbitratus illum liberatum iri, ſi ipſe fateretur de eo, quæ illi imputabantur, poſt acceptam a Rege pro illo ſecuritatem. Quare ait Regi; O Rex, concede mihi & patri meo ſecuritatem, ut indicem tibi, quæ quæris. Et ait Rex; Sit tibi hoc. Cui dixit; Jam ſtatuerat Alexander cum patre meo, ut te occideret: pater vero meus ſtatuit cum Tonſore, ut tibi relatum eſt. Tum juſſit Rex occidi Senem illum, & filium ejus, & Tonſorem. Mandavit inſuper deduci ambos filios ſuos, Alexandrum, & Ariſtobulum Sebaſten, ibique occidi, & patibulo affigi: qui deducti, occiſi, & patibulo ibi affixi ſunt. Alexander autem duos ſuperſtites reliquit filios, Tyrcanem videlicet, & Alexandrum ex filia Archelai Regis: Ariſtobulus vero tres reliquit filios, Ariſtobulum nempe, Agrippam, & Herodem. Hiſtoriæ autem Antipatri filii Herodis jam præceſſit deſcriptio in prænarratis.

FINIS.

ET LAUS DEO.

TRIPLEX TARGUM,
SIVE VERSIO
PENTATEUCHI:

I. CHALDAICA Jonathani Ben-Uziel aſcripta.
II. CHALDAICA Hieroſolymitana.
III. PERSICA Jacobi Tawusi.

Cum verſionibus ſingularum Latinis.

תרגום יונתן בן עוזיאל
א

מִן אַוְּלָא בְּרָא יְיָ יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא : 1
והארץ וְאַרְעָא הֲוַת תְּהַיָּא וּבְהַיָּא צַדְיָא 2
מִבְּנֵי נָשׁ וְרֵיקַנְיָא מִן כָּל בְּעִיר וַחֲשׁוֹכָא עַל
אַפֵּי תְהוֹמָא וְרוּחַ רַחֲמִין מִן קֳדָם יְיָ מְנַתְּבָא
עַל אַנְפֵּי מַיָּא : ויאמר וַאֲמַר יְיָ יְהִי נְהוֹרָא לְאַנְהָרָא עָלְמָא וּמִן יַד הֲוָה נְהוֹרָא : 3
וירא וַחֲמָא יְיָ יַת נְהוֹרָא אֲרוּם טָב וְאַפְרֵישׁ יְיָ בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוֹכָא : ויקרא 4
וּקְרָא יְיָ לִנְהוֹרָא יְמָמָא וַעֲבַדֵיהּ לְמִפְלַח 5
בֵּיהּ דַיָּירֵי עָלְמָא וְלַחֲשׁוֹכָא קְרָא לֵילְיָא
וַעֲבַדֵיהּ לְמִנַח בֵּיהּ בִּרְיָיתָא וַהֲוָה רְמַשׁ
וַהֲוָה צְפַר יוֹמָא חַד : ויאמר וַאֲמַר יְיָ 6
יְהִי רְקִיעָא בִּמְצִיעוּת מַיָּא וִיהִי מַפְרִישׁ בֵּינֵי מוֹי עִלָּאֵי לְבֵינֵי מוֹי תַּתָּאֵי : ויעש וַעֲבַד 7
יְיָ יַת רְקִיעָא סוֹמְכֵיהּ תְּלַת אֶצְבְּעָתָא בֵּינֵי סִטְרֵי שְׁמַיָּא לְמוֹי דְאוֹקְיָינוֹס וְאַפְרֵישׁ בֵּינֵי
מַיָּא דְמִלְרַע לִרְקִיעָא וּבֵינֵי מַיָּא דִלְעֵיל בִּקְוּבְתָא דִרְקִיעָא וַהֲוָה כֵן : ויקרא וּקְרָא יְיָ 8
לִרְקִיעַ שְׁמַיָּא וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹם תִּנְיָין : ויאמר וַאֲמַר יְיָ יִתְכַּנְשׁוּן מַיִין תַּתָּאִין 9
דְאִשְׁתָּאֲרוּ מִן לְרַע לִשְׁמַיָּא לְדוּכְתָּא חַד וְתִתְנְגִיב אַרְעָא דְתִתַּחְמֵי יַבֶּשְׁתָּא וַהֲוָה כֵן :
ויקרא וּקְרָא יְיָ לְנִגִּבְתָּא אַרְעָא וּלְבֵית כְּנִישׁוּת מַיִין קְרָא יַמְמֵי וַחֲמָא יְיָ אֲרוּם טָב : 10
ויאמר וַאֲמַר יְיָ תַּרְבֵּי אַרְעָא דִּיתְאֵי עִיסְבָּא דְבִיזְרֵיהּ מִזְדְּרַע וְאִילָן פֵּירֵי עָבֵיד פֵּירִי 11
לִזְנֵיהּ דְבִזְרֵיהּ בֵּיהּ עַל אַרְעָא וַהֲוָה כֵן : ותוצא וְהַנְפְּקַת אַרְעָא דִּיתְאִין עִיסְבָּא דְבִזְרֵיהּ 12
מִזְדְּרַע וְאִילָן עָבֵיד פֵּירִין לִזְנֵיהּ וַחֲמָא יְיָ אֲרוּם טָב : ויהי וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹם 13
תְּלִיתָאי : ויאמר וַאֲמַר יְיָ יְהוֹן נְהוֹרִין 14
בִּרְקִיעָא דִשְׁמַיָּא לְמַפְרְשָׁא בֵּינֵי יְמָמָא
וּבֵינֵי לֵילְיָא וִיהוֹן לְסִימָנִין וּלְזִמְנֵי מוֹעֲדִין
וּלְמִמְנֵי בְּהוֹן חוּשְׁבַּן יוֹמִין וּלְמִקְדְּשָׁא רֵישֵׁי יַרְחִין וְרֵישֵׁי שְׁנִין עִבּוּרֵי יַרְחִין וְעִיבּוּרֵי שְׁנִין
וּתְקוּפוֹת שִׁמְשָׁא וּמוֹלָד סִיהֲרָא וּמַחֲזוֹרִין : והיו וִיהוֹן לִנְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִשְׁמַיָּא 15
לְמַנְהֲרָא עֲלוֹי אַרְעָא וַהֲוָה כֵן : ויעש וַעֲבַד יְיָ יַת תְּרֵין נְהוֹרַיָּא רַבְרְבַיָּא וַהֲווֹן שָׁוְוין 16
בְּאִיקָרְהוֹן עֶשְׂרִין וְחַד שְׁנִין בְּצִיר מִנְהוֹן שִׁית מְאָה וּתְרֵין וְשׁוּבְעִין חוּלְקֵי שַׁעְתָּא וּמִן
בָּתַר כֵּן אִשְׁתָּעִית סִיהֲרָא עִילוֹי שִׁמְשָׁא לִישַׁן תְּלִיתָאי וְאִזְדְּעָרַת וּמַנִּי יַת שִׁמְשָׁא דַהֲוָה
נְהוֹרָא רַבָּה לְמִשְׁלַט בִּימָמָא וְיַת סִיהֲרָא דַהֲוָה נְהוֹרָא זְעֵירָא לְמִשְׁלַט בְּלֵילְיָא וְיַת כּוֹכְבַיָּא :

ירושלמי
א

1 בְּחוּכְמָא בְּרָא יְיָ : 2 וְאַרְעָא הֲוַת תַּהְיָא
וּבַהְיָא וְצָדוּ מִן בְּנֵי אֱנָשָׁא וְרֵיקַנְיָא מִכָּל
בְּעִיר וְרוּחָא דְרַחֲמִין מִן קֳדָם יְיָ הֲוַת
מְנַשְּׁבָא עַל אַפֵּי מַיָּא :

ירושלמי 5 וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר סֵדֶר
עוֹבַד בְּרֵאשִׁית יוֹם קַדְמִי : 6 וִיהֵי מַפְרִישׁ
בֵּין מַיָּא עִילָּאֵי וּבֵין מַיָּא אַרְעָאֵי :

ירושלמי 14 וִיהוֹן לְאָתִין וּלְמוֹעֲדִין
וּלְמִקְדְּשָׁא בְּהוֹן רֵישֵׁי יַרְחִין וּשְׁנִין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.
CAPUT I.

A Principio creavit Domin⁹ cœ- 1
lum & terram. Terra autem erat ſtu- 2
por & inanitas, vaſta à filiis homi-
nis & vacua ab omni jumento; & te-
nebræ erant ſuper facies abyſſi : &
ventus miſerationum a facie Domini
flabat ſuper facies aquarum. Et dixit Dominus ſit ; Lux ad illuminationem 3
ſuperiorem : & ſtatim fuit Lux. Et vidit Dominus lucem quoniam bona : 4
& ſeparavit Dominus inter lucem & inter tenebras. Et vocavit Dominus 5
lucem Diem, & fecit eum ut in eo
operarentur habitatores mundi ; te-
nebras autem vocavit noctem, quam
fecit ut in ea quieſcerent creaturæ.
Et fuit veſpera & fuit mane, dies
unus. Et dixit Dominus: Sit expanſum in medio aquarum : & ſit ſeparans 6
inter aquas ſuperiores & inter aquas inferiores. Et fecit Dominus expanſum 7
ſuſtentans ipſum, tribus digitis inter extremitates cœlorũ & aquas Oceani;
& ſeparavit inter aquas quæ ſunt infra expanſum, & inter aquas ſuperiores
quæ ſunt in tentorio expanſi. Et fuit ſic. Et vocavit Dominus expanſum 8
Cœlos. Et fuit veſpera & fuit mane, dies ſecundus. Et dixit Dominus; Con- 9
gregentur aquæ inferiores, quæ relictæ ſunt deorſum ſub cœlis, in locum
unum, & exiccetur terra ut appareat arida : & fuit ſic. Et vocavit Dominus 10
ſiccitatem, Terram, & locum congregationis aquarum vocavit Maria : et vidit
Dñs quoniam bonum eſſet. Et dixit Dominus : Producat copioſè terra 11
germina herbæ cujus ſemen ſeminatur, & arborem fructiferam facien-
tem fructus ſecundùm ſpeciem ſuam, cujus ſemen in ipſa ſuper terram : &
fuit ſic. Et produxit terra gramina & herbam cujus ſemen ſeminatur, 12
& arborem fructiferam facientem fructus ſecundùm ſpeciem ſuam: &
vidit Dominus quòd bonum eſſet. Et fuit veſpera & fuit mane, dies tertius. 13
Et dixit Dominus : ſint luminaria in 14
expanſo cœlorum, ad ſeparandum
inter diem & noctem ; & ſint in ſi-
gna, & tempora feſtorum, & ad ſup-
putandum illis numerum dierum, et ad ſanctificandum neomenias et an-
norum initia, et intercalationes menſium et annorum, revolutiones ſolis, no-
vilunia et cyclos. Et erunt in luminaria in expanſo cœlorum, ad illuminandũ 15
ſuper terram : et fuit ita. Et fecit Dñs duo luminaria magna, & erant pa- 16
ria in gloria uno et viginti annis, demptis ſexcentis ſeptuaginta duabus par-
tibus horæ; & poſtea protulit luna contra ſolem falſam delationem, et im-
minuta eſt : et præfecit ſolem luminare majus ut dominaretur diei, et lunam,
quæ erat luminare minus, ut præeſſet nocti, et ſtellas.

Hieroſolymitanum.
CAP. I.

1 *In ſapientia creavit Deus.*
2 *Terra autem erat ſtupor & inani-*
tas, & deſolatio à filiis hominum,
& omni beſtiâ vacua: & ventus mi-
ſerationum à conſpectu Domini flabat
in ſuperficiem aquarum.

Hieroſ. 5 *Et fuit veſpera et fuit*
mane ordine operis creationis dies
primus. 6 *Et ſit ſeparans inter aquas*
ſuperiores & inter aquas inferiores.

Hieroſ. 14 *Et ſint in ſigna et in*
ſtata tempora et ad ſanctificandum
illis menſium et annorum initia.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل اوّل *

در اوّل آفريد خدا مر آن آسمان ومر آن زمين * وآن زمين بود تهي وويران وتاريكي 1 2
ابر روي تهوم وبادي خدايي وزيده شوا ابر روي آن آب * وگفت خدا باشد روشناي 3
وبود روشنايي * وبديد خدا مر آن روشنايي كه نيكو وجدا كرد خدا ميان آن 4
روشنايي وميان آن تاريكي * وبخواند خدا بروشنايي روز وبتاريكي خواند شب 5
وبود ايوار وبود بامداد روز يكّه * وگفت خدا باشد پرده در ميان آن آب وباشد 6
جدا كنا ميان آب بآب * وبكرد خدا مر آن پرده وجدا كرد ميان آن آب آنچه از فرود 7
بپرده وميان آن آب آنچه از بالا بپرده وبود همچنين * وبخواند خدا بپرده آسمان 8
وبود ايوار وبود بامداد روز دويمي * وگفت خدا جمع شوند آن آب از فرود آن آسمان 9
بجاي يكّه وديدار شود آن خشكي وبود همچنين * وبخواند خدا بخشكي زمين 10
وبجمع جاي آن آبها خواند درياها وبديد خدا كه نيكوست * وگفت خدا رويشن 11
كند آن زمين رويشن گياه تخم كنايي تخم درخت بر كنايي بر بنوع او آنچه
تخم او درو ابر آن زمين وبود همچنين * وبيرون آورد آن زمين رويشن گياه تخم كنا 12
تخم بنوع او ودرخت كنا بر آنچه تخم او درو بنوع او بديد خدا كه نيكوست * وبود 13
ايوار وبود بامداد روز سيمي * وگفت خدا باشد روشناييها در پردهي آن آسمان بجدا 14
كردن ميان آن روز وميان آن شب وباشند بنشانها وبواعديها وبروزها وسالها * وباشند 15
بروشناييها در پردهي آن آسمان بروشنايي دادن ابر آن زمين وبود همچنين * بكرد خدا مر دو آن روشناييهاي 16
آن بزرگان مر آن روشنايي آن بزرگتر بمسلط آن روز ومر آن روشنايي آن خردتر بمسلط آن شب ومر آن ستارهاء

CAPUT PRIMUM.

IN principio creavit Deus cœlum et 1
terram : Terra autem erat vacua & 2
deſolata, tenebræque erant ſuper fa-
ciem abyſſi : & ventus Dei ſpirabat
ſuper faciem aquæ. Tum dixit Deus, 3
Eſto lux : & fuit lux. Viditque 4
Deus lucem eſſe bonam, & ſepara-
vit Deus inter lucem & tenebras.
Lucémque vocavit Deus, Diem ; tene- 5
bras verò vocavit, Noctem : ſic fuit
veſpera, & fuit mane dies unus.
Deinde dixit Deus, Eſto expanſum 6
inter medium aquæ, quod ſeparet in-
ter aquam & aquam. Fecit ergò De- 7
us expanſum ; quod diſtinguit inter
aquam quæ eſt infra expanſum, &
inter aquam quæ eſt ſupra expanſum :
& fuit ita. Expanſum autem voca- 8
vit Deus Cœlum : ſic fuit veſpera,
& fuit mane dies ſecundus. Poſteà 9
dixit Deus, Congregentur aquæ quæ
ſub cœlo ſunt in locum unum, ut ap-
pareat arida : & fuit ita. Aridam 10
autem vocavit Deus, Terram, et lo-
cum collectionis aquarum vocavit,
Maria : et vidit Deus quòd eſſet bo-
num. Iterum dixit Deus, Creſcere fa- 11
ciat terra creſcentem herbam ſemen-
tantem ſemen, arboremque fructife-
ram edentem fructum in ſpecie ſua,
cujus ſemen in ipſa ſit ſuper terram :
et fuit ita. Nam produxit terra cre- 12
ſcentem herbam ſementantem ſemen
in ſpecie ſua, et arborem fructiferum,
cujus ſemen in ipſa eſt in ſpecie ſua;
& vidit Deus quòd eſſet bonum. Sic 13
fuit veſpera, et fuit mane dies ter-
tius. Pòſt dixit Deus, Sunto lumi- 14
na in expanſo cœli, ad ſeparandum
inter diem et noctem : et ſint in ſigna, et
in ſtata tempora, et in dies et annos. Sintq; 15
in lumina in expanſo cœli ad lucem præ-
bendum ſuper terram : et fuit ita. Fecit 16
enim Deus duo lumina magna : lumen
majus, ut præeſſet diei; et lumen minus, ut
præeſſet nocti, atque ſtellas.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויתן וְסַדַּר יַתְהוֹן יְיָ עַל שִׁטְרֵיהוֹן בִּרְקִיעָא דִשְׁמַיָּא לְמַנְהֲרָא עַל אַרְעָא : 17
ולמשול וּלְמִשְׁמְשָׁא בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא וּלְמַפְרְשָׁא בֵּין נְהוֹרָא דִימָמָא וּבֵין חֲשׁוֹךְ 18
לֵילְיָא וַחֲמָא יְיָ אֲרוּם טָב : ויהי וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹם רְבִיעָאי : 19
ויאמר וַאֲמַר יְיָ יִרְחֲשׁוּן רְקְקֵי מוֹי רְחֵישׁ נַפְשָׁא חַיְיתָא וְעוֹפָא דְטַיֵּיס וְשַׁרְכַפְתֵּיהּ עַל 20
אַרְעָא וּשְׁבִיל טַיְיסֵיהּ עַל אֲוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָּא : ויברא וּבְרָא יְיָ יַת תַּנִּינַיָּא רַבְרְבַיָּא יַת 21
לִוְיָתָן וּבַר זוּגֵיהּ דִּמְתַעַתְּדִין לְיוֹם נֶחָמְתָא וְיַת כָּל נַפְשָׁתָא חַיְיתָא דְרִחְשָׁא דְאַרְחִישׁוּ
מַיָּא צְלִילָתָא לִזְנֵיהוֹן זְנֵי דַכְיָין וּזְנֵי דְלָא דַכְיָין וְיַת כָּל עוֹף דְטַיֵּיס בְּגַדְפִּין לִזְנוֹהִי
זְנֵי דַכְיָין וּזְנֵי דְלָא דַכְיָין וַחֲמָא יְיָ אֲרוּם טָב : ויברך וּבָרִיךְ יַתְהוֹן לְמֵימַר פּוּשׁוּ 22
וּסְגוּ וּמְלוּ יַת מַיָּא בְּיַמְמַיָּא וְעוֹפֵיהּ יִסְגֵּי בְּאַרְעָא : ויהי וַהֲוָא רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹם 23
חֲמִשְׁאַי : ויאמר וַאֲמַר יְיָ תַּהַנְפֵּק גְּרְגִישְׁתָּא דְאַרְעָא נַפְשַׁת בִּרְיְיתָא לִזְנֵיהּ זְנֵי דַכְיָין 24
וּזְנֵי דְלָא דַכְיָין בְּעִירֵי וְרִיחֲשֵׁי וּבְרִיַית אַרְעָא לִזְנֵיהּ וַהֲוָה כֵן : ויעש וַעֲבַד יְיָ יַת 25
חֵיוַות אַרְעָא לִזְנָהּ זְנֵי דַכְיָין וְיַת בְּעִירָא לִזְנָהּ וְיַת כָּל רְחִישׁ אַרְעָא לִזְנָהּ
זְנֵי דַכְיָין וּזְנֵי דְלָא דַכְיָין וַחֲמָא יְיָ אֲרוּם טָב : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמַלְאֲכַיָּא דִמְשַׁמְּשִׁין 26
קֳמוֹי דְאִתְבְּרִיּוּ בְּיוֹם תִּנְיָן לִבְרִיַּית עָלְמָא נַעֲבֵיד אָדָם בְּצַלְמָנָא כִּדְיוֹקְנָנָא וְיִשְׁלְטוֹן
בְּנוּנֵי יַמָּא וּבְעוֹפָא דִבַאֲוִיר שְׁמַיָּא וּבִבְעִירָא וּבְכָל אַרְעָא וּבְכָל רִיחֲשָׁא דְרָחֵישׁ
עֲלוֹי אַרְעָא : ויברא וּבְרָא יְיָ יַת אָדָם 27
בִּדְיוֹקְנֵיהּ בְּצַלְמָא יְיָ בְּרָא יָתֵיהּ בְּמָאתַן
וְאַרְבְּעִין וּתְמָנֵי אֵיבָרִין בִּתְלַת מְאָה וְשִׁיתִּין
וְחַמְשָׁא גִידִין וּקְרַם עֲלוֹי מוֹשְׁכָא וּמְלֵי
יָתֵיהּ בִּסְרָא וְאַדְמָא דְכַר וְנוּקְבָא בְּגַוְהוֹן בְּרָא יַתְהוֹן : ויברך וּבָרִיךְ יַתְהוֹן יְיָ 28
וַאֲמַר לְהוֹן יְיָ פּוּשׁוּ וּסְגוּ וּמְלוּ יַת אַרְעָא בְּנִין וּבְנָן וּתְקוּפוּ עֲלַהּ בְּנִכְסִין וּשְׁלוֹטוּ
בְּנוּנֵי יַמָּא וּבְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא וּבְכָל רִיחֲשָׁא חַיְיתָא דְרָחֲשָׁא עֲלוֹי אַרְעָא :
ויאמר וַאֲמַר יְיָ הָא יְהַבִית לְכוֹן יַת כָּל עִיסְבָּא דְבִיזְרֵיהּ מִזְדְּרַע דְעִילוֹי אַנְפֵּי כָל 29
אַרְעָא וְיַת כָּל אִילָנֵי סְרָקָא לְצָרוֹךְ בִּנְיָנָא וּלְאַסְקוּתָא וּדְבֵיהּ פֵּירֵי אִילָנָא דְבִיזְרֵיהּ
מִזְדְּרַע לְכוֹן יְהֵא לְמֵיכַל : ולכל וּלְכָל חֵיוַות אַרְעָא וּלְכָל עוֹפָא דִשְׁמַיָּא 30
וּלְכָל דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא דְבֵיהּ נַפְשָׁא חַיְיתָא יַת כָּל יְרוֹקֵי עִסְבִּין וַהֲוָה כֵן :
וירא וַחֲזָא יְיָ יַת כָּל דַעֲבַד וַהֲוָה טָב לַחֲדָא וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר 31
יוֹם שְׁתִיתָאי :

ירושלמי

ירושלמי 27 וּבְרָא מֵימְרָא דַיְיָ יַת אָדָם
בִּדְמוּתֵיהּ בִּדְמוּת מִן קֳדָם יְיָ בְּרָא
יָתֵיהּ דְכַר וְזוּגֵיהּ בְּרָא יַתְהוֹן :

Targum JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ordinavit ea Dominus ſuper præfecturas ipſorum in expanſo cœlorum, 17
ad lucendum ſuper terram. Et ad miniſtrandum per diem & per noctem, 18
& ad ſeparandum inter lucem diei & inter tenebras noctis: & vidit Do-
minus quoniam bonum. Et fuit veſpera & fuit mane, dies quartus. Et 19
dixit Dominus; proferant paludes aquarum reptile animæ viventis, 20
et volucre quod volet, cujus nidus *ſit* ſuper terram, & ſemita volucris
ſit in aëre expanſo cœlorum. Et creavit Dominus cetos magnos, Liviathan 21
& ejus conjugem, qui parandi ſunt in diem conſolationis; & omnem
animam viventem reptilis, quæ abundè produxerunt aquæ profundæ ſe-
cundùm ſpecies ſuas, ſpecies mundas & ſpecies immundas; & omne volucre
quod volet alis ſecundùm ſpecies ſuas, ſpecies mundas & ſpecies immundas:
& vidit Dominus quod bonum. Et benedixit eis, dicens : Creſcite & 22
multiplicamini, & implete aquas in maribus; et volucris multiplicetur
in terra. Et fuit veſpera & fuit mane, dies quintus. Et dixit Dominus; 23
Producat terra argilloſa animam creaturæ ſecundùm ſpeciem ſuam, ſpecies 24
mundas et immundas; jumenta & reptilia, & beſtiam terræ ſecundùm ſpe-
ciem ſuam : & fuit ſic. Et fecit Dominus feram terræ ſecundùm ſpeciem 25
ſuam, mundam et immundam; et jumentum ſecundùm ſpeciem ſuam, et
omne reptile ſecundùm ſpeciem ſuam, ſpecies *inquam* mundas & im-
mundas : & vidit Dominus quòd bonum. Et dixit Dominus angelis 26
miniſtrantibus coram ipſo, qui creati ſunt die ſecundo creationis mundi :
Faciamus hominem in imagine noſtra juxta ſimilitudinem noſtram; ut do-
minentur in piſces maris, & in volucrem aëris cœlorum, & in jumentum &
in omnem terram; et in omne reptile quod reptat ſuper terram. Et crea- 27
vit Dominus hominẽ in imagine ſua,
juxta ſimilitudinem Dei creavit ipſum;
cum ducentis quadraginta octo mem-
bris, & trecentis ſexaginta quinque
nervis, & obduxit ea pelle, & implevit
eam carne & ſanguine : marem et fœ-
minam in corpore ſuo creavit eos.
Et benedixit eis Dominus, & dixit illis Dominus : Creſcite & multiplica- 28
mini, & replete terram filiis & filiabus, & fortes eſtote ſuper eam opibus;
& dominamini in piſces maris, & in volucres cœlorum, & in omne reptile
feræ, quod reptat ſuper ipſam terram. Et dixit Dominus; Ecce dedi vo- 29
bis omnem herbam cujus ſemen ſeminatur, quæ eſt ſuper facies ter-
ræ; & omnes arbores infructuoſas & ſteriles, in neceſſitatem ædificii
& ad comburendum; ſed eæ in quibus eſt fructus, cujus ſemen ſemi-
natur, vobis erunt in cibum. Sed omni beſtiæ terræ; et omnibus volu- 30
cribus cœlorum, & omni quod reptat ſuper terram, in quo eſt anima
vivens, *dedi* omnes virores herbarum : & fuit ſic. Et vidit Domi- 31
nus omne quod fecerat, & erat bonum valde : & fuit veſpera & fuit
mane, dies ſextus.

Hieroſ. 27 *Et creavit verbum Do-*
mini hominem in ſimilitudine ſua,
in ſimilitudine à facie Domini crea-
vit eum : marem & conjugem ejus
creavit eos.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

17 18 * وبداد ايشانرا خدا در پردهي آن آسمان بروشنايي دادن ابر آن زمين * ومسلط بودن در
روز ودر شب وبجدا كردن ميان آن روشنايي وميان آن تاريكي وبديد خدا كه
19 20 نيكوست * وبود ايوار بود بامداد روز چهارمين * وگفت خدا جنبش كنند آن آب
21 جنبش جان زنده ومرغ بپرّد ابر آن زمين ابر روي پردهي آن آسمان * وآفريد خدا مر آن
اژدهان آن بزرگان ومر همه جان آن زنده آن جنبش كنا آنچه جنبش كردند آن آبها
22 بنوع ايشان ومر همه مرغ بالوار بنوع او بديد خدا كه نيكوست * آفرين كرد ايشانرا
خدا بگفتن برومند شويد وبسيار شويد وپر داريد مر آن آبها در درياها وآن مرغ
23 24 بسيار شود در زمين * بود ايوار بود بامداد روز پنجمين * وگفت خدا بيرون آورد آن
25 زمين جان زنده بنوع آن چهارپا وجنبش وزندهي زمين بنوع آن وبود همچنين * بكرد
خدا مر زندهي آن زمين بنوع آن ومر همه چهارپا بنوع آن ومر همه جنبش آن زمين بنوع
26 آن وبديد خدا كه نيكوست * گفت خدا بكنيم آدمي در چهرهي ما چون مانند ايما
ومسلط شوند در ماهي آن دريا ودر مرغ آن آسمان ودر چهارپا ودر همه آن زمين ودر همه آن
27 جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمين * وآفريد خدا مر آن آدم در چهرهي او در چهرهي
28 شريف آفريد اويرا نر وماده آفريد ايشانرا * آفرين كرد ايشانرا خدا وگفت بايشان
برومند شويد وبسيار شويد وپر داريد مر آن زمين وفرود گيريد اويرا ومسلط شويد
29 در ماهي آن دريا ودر مرغ آن آسمان ودر همه زندهي جنبش كنا ابر آن زمين * وگفت
خدا اينك دادم بشما مر همه گياه آن دشت آنچه ابر روي همه آن زمين ومر همه آن
30 درخت آنچه درو بر درخت تخم كنايي تخم بشما باشد بخوردن * وبهمه زندهي آن
زمين وبهمه مرغ آن آسمان وبهمه جنبش كنا ابر آن زمين آنچه درو جان زنده مر همه سبزيِ گياه بخوردن
31 بود همچنين * بديد خدا مر آنچه بكرد واينك نيكو بغايت وبود ايوار وبود بامداد روزي ششمين *

Et dedit ea Deus in expanſo cœli, 17
ut lucem præberent ſuper terram. Et 18
ut præeſſent diei & nocti, & ut ſe-
pararent inter lucem ac tenebras : vi-
ditque Deus quòd eſſet bonum. Sic 19
fuit veſpera, et fuit mane dies
quartus. Poſteà dixit Deus, Repere 20
faciant aquæ reptile animæ viventis :
& volatile volet ſuper terram, ſuper
faciem expanſi cœli. Et creavit Deus 21
dracones magnos : & omnem animam
viventem moventem, quam movere
faciebant aquæ, in ſpecie ſua, om-
nemque volucrem alatam in ſpecie
ſua : & vidit Deus quòd eſſet bonum.
Et benedixit eis Deus, dicendo; 22
Fœcundi eſtote, ac multiplicamini, et
implete aquas per maria; & multi-
plicetur volucris in terra. Sic fuit 23
veſpera, & fuit mane dies quintus.
Deinde dixit Deus, Producat terra 24
animam viventem in ſpecie ſua; qua-
drupedem, ac reptile, & animal
terræ in ſpecie ſua; & fuit ita. Fecit 25
enim Deus animal terræ in ſpecie
ſua, & omnem quadrupedem in ſpe-
cie ſua, omnéque reptile terræ in
ſpecie ſua: & vidit Deus quòd eſſet
bonum. Poſteà Dixit Deus, Fa- 26
ciamus hominem in forma noſtra, ſe-
cundùm ſimilitudinem noſtram, qui
dominetur in piſcem maris, & in vo-
lucrem cœli; & in quadrupedem, & in
omnem terram, inque omne reptile
quod movet ſuper terram. Itaque 27
creavit Deus hominem in forma ſua,
in forma inquam nobili creavit eum :
marem & fœminam creavit eos.
Deinde benedixit eis Deus, et dixit 28
illis; Fœcundi eſtote, ac multiplicami-
ni, & replete terram, eamque ſubji-
cite : & dominium exercete in piſcem
maris, & in volucrem cœli, &
in omne animal quod movet ſuper
terram. Prætereà dixit Deus, Ecce 29
dedi vobis omnem herbam campeſtrem,
quæ eſt ſuper faciem totius terræ,
omnemque arborem cui ineſt fructus
arboris ſementantis ſemen : vobis erit
ad comedendum. Omni autem ani- 30
mali terræ, et omni volucri cœli,
omnique reptanti ſuper terram, cui
ineſt anima vivens, dedi omnem her-
bam viridem ad comedendum : & fuit
ita. Tum vidit Deus omne quod fe- 31
cerat, et ecce valdè bonum erat : ſic
fuit veſpera, et fuit mane dies ſextus.

CAP. II.

ב

1 ויכלו ושלימו ברייתי שמיא וארעא וכל חילוותהון : ויכל ושלים יי ביומא שביעאה 2
עבידתיה דעבד ועשרתי עיסקין דברא ביני שמשתא ונח ביומא שביעאה מכל
עבידתיה דעבד : ויברך ובריך יי ית יומא שביעאה מן כולהון יומי שביעתא 3
וקדיש יתיה ארום ביה נח מכל עבידתיה דברא יי ועתיד למעבד : אלה אלין 4
תולדת שמיא וארעא כד אתבריין ביומא דעבד יי אלהים ארעא ושמיא : וכל וכל 5
אילני חקלא עד כדו לא הוו בארעא וכל עיסבי חקלא עד כדו לא צמח ארום לא
אמטר יי אלהים על ארעא ואינש לית למפלח ית אדמתא : ואד ועגן יקרא הוה נחית 6
מתחות כורסי יקרא ומלי מיא מן אוקיינוס והדר סליק מן ארעא ומחית מטרא ומשקי
ית כל אפי אדמתא : וייצר וברא יי אלהים ית אדם בתרין יצרין ודבר עפרא מאתר 7
בית מקדשא ומארבעת רוחי עלמא
ופתכא מכל מימי עלמא ובריה סומק
שחים וחיור ונפח בנחירוהי נשמתא דחיי והוות נשמתא בגופא דאדם לרוח ממללא
לאנהרות עיינין ולמצתות אודנין : ויטע ואתנציב במימרא דיי אלהים גינוניתא 8
מעדן לצדיקיא קדם ברית עולם ואשרי תמן ית אדם כד ברייה : ויצמח ורבי 9
יי אלהים מן אדמתא כל אילן דמרגג
למיחמי וטב למיכל ואילן חייא במציעות
גינוניתא רומיה מהלך חמש מאה שנין
ואילן דאכלי פירוהי ידעין בין טב לביש : ונהר ונהרא נפיק מעדן לאשקאה ית 10
גינוניתא ומתמן מתפרש והוי לארבעת רישי נהרין : שם האחד שום חד פישון 11
הוא דמקיף ית כל ארע הינדיקי דתמן דהבא : וזהב ודהבא דארעא ההיא בחיר 12
תמן בידלחא ואבנין טבין דבורלין : ושם ושום נהרא תניינא גיחון הוא דמקיף ית 13
כל ארעא דכוש : ושם ושום נהרא תליתאה דיגלת הוא דמהליך למדנח אתור 14
ונהרא רביעאה הוא פרת : ויקח ודבר יי אלהים ית אדם מן טוור פולחנא אתר 15
דאתבריא מתמן ואשריה בגינוניתא דעדן
למהוי פלח באורייתא ולמנטר פקודהא :
ויצו ופקיד יי אלהים על אדם למימר 16
מכל אילן גינוניתא מיכל תיכול : ומעץ
ומאילן דאכלין פירוהי חכמין למידע בין טב לביש לא תיכול מניה ארי ביומא 17
דתיכול תהי חייב קטול :

ירושלמי ב 7 והוה אדם נפש דחיה :

ירושלמי 9 ואילן דעתא כל מן דאכיל מניה מפרש בין טב לביש :

ירושלמי 15 ונסיב יי אלהים ית אדם ואשרייה בגנתא דעדן ואצנע יתיה למהוי פלח באוריתא ולמטור :

Et absolutæ ſunt creaturæ cœli & terræ, & omnes exercitus eorum. 1
Et abſolvit Dominus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat, & decem ne- 2
gotia quæ creavit inter ſoles : & quievit die ſeptimo ab omni opere ſuo
quod fecerat. Et benedixit Dominus diei ſeptimo præ omnibus diebus ſe- 3
ptimanæ, & ſanctificavit ipſum : quoniam quieverat in eo ab omni opere
ſuo, quod creaverat Dominus & facturus erat. Iſtæ ſunt generationes cœ- 4
lorum & terræ, quando creata ſunt; in die quo fecit Dominus terram & cœ-
los : Et omnes arbores agri adhuc non erant in terra, & omnes herbæ agri 5
adhuc non germaverant : quoniam non pluere fecerat Dominus ſuper ter-
ram, & homo non erat ad colendum terram. Sed nubes gloriæ deſcendebat 6
de ſub ſolio gloriæ, & replebatur aquis ex Oceano, & rurſus aſcendebat ex
terra & deſcendere faciebat pluviam ; & irrigabat omnem faciem terræ. Et 7
creavit Dominus Deus hominem duabus creationibus, & accepit pulverem
è loco domus ſanctuarii & ex quatuor plagis mundi, & miſcuit ex omnibus aquis mundi, & creavit ipſum rufum, nigrum, & album, & inflavit
in nares ejus animam vitæ : & fuit anima in corpore hominis in ſpiritum lo-
quentem, ad illuminationem oculorum & aurium auditum. Et plantatus eſt 8
verbo Domini Dei hortus ex Eden juſtis, ante creationem mundi : & ibi ha-
bitare fecit hominem, poſtquam creâſſet eum. Et creſcere fecit Dominus 9
Deus è terra omnem arborem, quæ deſiderabilis erat ad videndum, & bona ad comedendum : & arborem vitæ in medio horti, cujus altitudo erat itineris quingentorum annorum;
& arborem cujus fructum qui edunt cognoſcunt inter bonum & malum. Et 10
fluvius exibat ex Eden, ad irrigandum hortum : & inde ſeparabatur, & erat
in quatuor capita fluviorum. Nomen unius Phiſon : ipſe eſt qui circuit to- 11
tam terram Indicam, ubi eſt aurum. Et aurum terræ illius electum eſt : ibi 12
eſt bdellium & lapides pretioſi Berylli. Et nomen fluminis ſecundi, Gichon : 13
is eſt qui circuit totam terrã Cuſch. Et nomen fluvii tertii, Diglath ; is eſt qui 14
abit ad Orientem Aſſyriæ : & fluvius quartus eſt Perath. Et accepit Domi- 15
nus Deus hominem ex monte cultus, loco in quo creatus erat inde ; & habitare fecit eum in horto Eden, ut coleret legem, & obſervaret mandata
ejus. Et præcepit Dominus Deus ho- 16
mini dicendo : Ex omni arbore horti
comedendo comedes. Sed ex arbore, cujus fructus qui comedunt, ſapientes 17
ſunt ad cognoſcendum inter bonum & malum, non comedes ex ea : quoni-
am die quo comederis, eris reus mortis.

Hieroſ. *Cap.* II. 7 *Et erat homo anima vitæ.*

Hieroſ. 9 *Et arborem ſcientiæ; quiſquis ex ea comedit diſtinguit inter bonum & malum.*

Hieroſ. 15 *Et accepit Dominus Deus hominem, & habitare fecit eum in horto Eden ; & collocavit eum ut eſſet colens legem, & eam cuſtodiret.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل دوم *

1 2 *وتمام شدند آن آسمان وآن زمین وجمله سپاه ایشان * وتمام کرد خدا در روز آن هفتمي
کار او آنچه کرد ومعطلي فرمود در روز آن هفتمي از جمله کار او آنچه کرد *وآفرین 3
کرد خدا مر روز آن هفتمي وخاص کرد اویرا که درو معطلي فرمود از جمله کار او
آنچه آفرید خدا بکردن *اینان پیدا شدنهاي آن آسمان وآن زمین در آفریده شدن ایشان 4
در روز کردن ״ خدا زمین وآسمان * وهمه درخت آن دشت پیش باشد در زمین وهمه 5
گیاه آن دشت پیش بروید که نه باراند ״ خدا ابر آن زمین وآدم نبود بکار کردن مر
آن زمین * وبخار بر آید از آن زمین وآب دهد مر همه روي آن زمین * وآفرید ״ خدا مر 6 7
آن آدم خاك از آن زمین ودمید در بینیي او نفس زندگي وبود آن آدم بجان زنده
*بنشاند ״ خدا بستان در بهشت از پیش بنهاد آنجا مر آن آدم آنچه آفرید *برویاند ״ خدا 8 9
از زمین همه درخت آرزومند بدیدار ونیکو بخوردن ودرخت آن زندگي در میان آن
بستان ودرخت آن دانش نیك وبد * ورود برون آیا از بهشت بآب دادن مر بستان واز 10
آنجا جدا شود وباشد بچهار سرها * نام آن یکه پیشون او آن گردگردا مر همه زمین آن 11
حویله آنچه آنجا آن طلا * وطلا آن زمین آن نیکو آنجا آن بلور وسنك آن شهم * ونام آن 12 13
رود آن دویمي جیحون او آن گردگردا مر همه زمین حبش * ونام آن رود آن سیمین 14
دجله او آن روا پیش موصل وآن رود آن چهارمین او فرات * بستاند ״ خدا مر آن آدم 15
رها کرد اویرا در بستان بهشت بکار کردن آن وبنگاه داشتن آن * بفرمود ״ خدا ابر 16
آن آدم بگفتن از همه درخت آن بستان خوردن بخوریی * واز درخت آن دانش نیك وبد 17
نه خوري ازو که در روزي خوردن تو ازو مردن بمیریی *

CAP. II.

Perfectis itaque cœlo & terrâ, omnique illorum exercitu, 1 *Abſolvit Deus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat : & ceſſavit in die ſeptimo ab omni opere ſuo quod fecerat.* 2 *Tum benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificavit ipſum : quum in eo ceſſâſſet ab omni opere ſuo, quod creaverat Deus, faciendo.* 3 *Iſti ſunt ortus cœli & terræ, cùm crearentur : die quo fecit Dominus Deus terram & cœlum;* 4 *Et omnem arborem campeſtrem, antequàm fuiſſet in terra, omnemque herbam campeſtrem, antequàm creviſſet : quia nondum pluere feciſſet Dominus Deus ſuper terram, neque erat homo qui coleret terram.* 5 *Et vapor aſcendit de terra & adaquavit totam faciem humi.* 6 *Creavit verò Dominus Deus hominem pulverem de humo, inſpiravitque naribus ejus halitum vitæ : & fuit homo in animam viventem.* 7 *Plantaverat autem Dominus Deus hortum in paradiſo, à plaga anteriori, ubi poſuit hominem quem fecerat.* 8 *Et creſcere fecerat Dominus Deus è terra omnem arborem deſiderabilem ad aſpectum, & bonam ad comedendum : arborem quoque vitæ in medio horti, & arborem ſcientiæ boni & mali.* 9 *Fluvius verò exiens è paradiſo ad adaquandum hortum, inde ſeparabatur, eratque in quatuor capita.* 10 *Nomen unius Piſhon : hic eſt qui circundat totam terram Havilah, ubi eſt obryzum.* 11 *Et obryzum illius terræ præſtans : ibidem eſt Beryllus, & lapis Sardonix.* 12 *Nomen vero fluvii ſecundi Gihon : hic circundat totam terram Habaſſiæ.* 13 *Et nomen fluvii tertii Diglah : (i.e. Tigris :) hic dilabitur ante Aſſyriam : fluvius autem quartus, ipſe eſt Euphrates.* 14 *Accipiens itaque Dominus Deus hominem, dimiſit eum in hortum paradiſi, ad elaborandum eum & cuſtodiendum eum.* 15 *Præcepitque Deus homini, dicendo;* 16 *Ex omni arbore horti liberè comedes : De arbore verò ſcientiæ boni & mali, de iſto ne comedas : quo die enim de eo comederis, morte morieris.* 17

ויאמר ואמר יי אלהים לא תקין דיהי אדם 18
דמיך בלחודוהי אעביד ליה איתא דתהי
סמיך בקבליה : ויצר וברא יי אלהים מן אדמתא כל חיות ברא וית כל עופא 19
דשמיא ואייתי לות אדם למיחמי מה יהי קרי ליה שום וכל דקרי ליה אדם
נפשא מן חייתא הוא שמיה : ויקרא וקרא אדם שמהן לכל בעירא ולכל עופא 20
דשמיא ולכל חיות ברא ולאדם לא אשכח עד השתא סמיך בקבליה : ויפל
ורמא יי אלהים שינתא עמיקתא עלוי אדם ודמך ונסיב חדא מעלעוהי היא עלעה 21
תליסרית דמן סטר ימינא ואחד בבישרא : ויבן ובנא יי אלהים ית עילעא דנסב 22
מן אדם לאתתא ואתיא לות אדם : ויאמר ואמר אדם הדא זימנא ולא תוב 23
תתברי אתתא מן גבר היכמא דאתבריאת דא מני גרמא מגרמיי ובשרא מבשרי
לדא חמי למיקרי אתא ארום מגבר אתנסיבת דא : על כן בגין כן ישבוק גבר 24
ומתפרש מן בית מדמכיה דאבוהי ודאמיה ויתחבר באינתתיה ויהון תרויהון
לבישרא חד : ויהיו והוו תרויהון 25
חכימין אדם ואנתתיה ולא אמתינו
ביקרהון :

ירושלמי 18 אעביד ליה בר זוג כד נפיק ביה : 20 ולאדם לא אשכח בר זוג כד נפיק ביה :

ירושלמי 24 על כן ישבוק גבר בית מדמכא דאבוי ואמיה : 25 ולא הוו ידעין מה היא בהתתא :

Et dixit Dominus Deus, Non rectum eſt ut ſit homo dormiens ſolus : faci- 18
am illi mulierem, ut ſit ſuſtentaculum ex adverſo ejus. Et creaverat Dominus 19
Deus ex terra omnem beſtiam agri, & omnem avem cœlorum, & adduxerat ad hominem ut videret quo nomine ea eſſet appellaturus : & quod cunque vocavit homo animam aliquam viventé, hoc eſt nomen ejus.
Et vocavit homo nomina omni jumento, omni volucri cœlorum, omnique 20
beſtiæ agri : ſed homini non invenit hactenus ſuſtentaculum ex adverſo
ejus. Et injecit Dominus Deus ſomnum profundum ſuper Adam, & dor- 21
mivit : & accepit unam ex coſtis ejus, illa eſt coſta decima tertia lateris
dextri, & clauſit carnem. Et ædificavit Dñs Deus coſtam quam acceperat ab 22
Adam, in mulierem : & adduxit eam ad Adam. Et dixit Adam hoc tem- 23
pore & non rurſus creabitur mulier ex viro, quemadmodum creata eſt hæc
ex me, os ex oſſibus meis & caro ex carne mea : hanc decet vocare viragi-
nem, quia ex viro ſumpta eſt hæc. Propterea relinquet vir, & ſeparabitur ex 24
domo ipſius cubilis patris ſui & matris ſuæ : & aſſociabitur uxori ſuæ, & erunt ambo ipſi in carnem unam.
Et erant ambo ipſi ſapientes Adam 25
& uxor ejus : ſed non moram fecerunt in gloria ſua.

Hieroſ. 18. *Faciam illi conjugem quaſi exeuntem cum eo.* 20. *Homini autem non invenit ſocium, quaſi exeuntem cum eo.*

Hieroſ. 24. *Propterea relinquet vir domum accubitus patris ſui & matris ſuæ.* 25. *Non cognoſcebant quid eſſet confuſio.*

CAP. III.

ג

והנחש וחויא הוה חכים לביש מכל חיות ברא דעבד יי אלהים ואמר לאתתא 1
הקושטא דאמר יי אלהים לא תיכלון מכל אילן גינוניתא : ותאמר ואמרת אתתא 2
לחויא משאר פירי אילן גינוניתא אית לן רשו למיכל : ומפרי ומפירי אילנא 3
דבי מציעות גינוניתא אמר יי לא תיכלון מניה ולא תקרבון ביה דילמא תמותון :
ויאמר בי היא שעתא אמר חויא דלטור על ברייה ואמר לאתתא לא ממת 4
תמותון ברם כל אומנא סני בר אומנותיה : כי ארום גלי קדם יי ארום ביומא 5
דתיכלון מניה ותהוון כמלאכין רברבין דחכמין למנדע בין טב לביש : ותרא
וחמת אתתא ית סמאל מלאך מותא ודחילת וידעת ארום טב אילנא למיכל וארום 6
אסו הוא לנהורא דעיינין ומרגג אילנא לאיסתכלא ביה ונסיבת מאיביה ואכלת
ויהבת אף לבעלה עמה ואכל : ותפקחנה ואתנהרן עיני תרויהון וידעו ארום 7
ערטלאין אינון דאיתערטלו מן לבוש טופרא דאתבריאו ביה והוון חמין בהתתהון
וחטיטו להון מטרפי תינין ועבדו להון
קמורין :

ירושלמי 7 ועבדו להון אצטלין :

Sed ſerpens erat ſapiens ad malum præ omnibus beſtiis agri, quas fecerat 1
Dominus Deus : & dixit mulieri ; An verum eſt quod dixerit Dominus Deus, 2
Non comedetis ex omni arbore horti. Et dixit mulier ſerpenti ex reliquis 3
fructibus arborum horti eſt nobis facultas edendi. Sed ex fructibus arboris,
quæ eſt in medio horti, dixit Dñs ; Non comedetis ex ea neque accedetis ad 4
eam ne moriamini. Ea hora dixit ſerpens accuſans creatorem ſuum. & dixit
mulieri : Non moriendo moriemini ; verùm omnis opifex odit filium opificii 5
ſui. Quoniam manifeſtum eſt coram Domino, quoniam die quo ex ea
comedetis eritis ſicut angeli magni, qui ſapientes ſunt ad cognoſcendum
inter bonum & malum. Et vidit mulier Samaelem angelum mortis, & timuit : 6
& cognovit quòd bona eſſet arbor ad edendum, & quòd medicina eſſet ad
lucem oculorum, & deſiderabilis ad intelligentiam conſequendam eà ; &
accepit ex fructu ejus, & comedit : & dedit etiam marito ſuo ſecum, & co-
medit. Et illuminati ſunt oculi amborum, & cognoverunt quod nudi eſſent ; 7
nudati enim erant à veſte onychina in qua creati ſunt, & viderunt pudenda
ſua : & conſuerunt ſibi ex foliis ficuum, & fecerunt ſibi zonas.

Hieroſ. 7. *Et fecerunt ſibi ſtolas.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*گفت ״ خدا نه نیکوست بودن آن آدم بتنهاي او بکنم باو یار چون مقابل او * 18
*وآفرید ״ خدا از آن زمین همه زندهیي آن دشت ومر همه مرغ آن آسمان بیاورد بآن 19
آدم بدیدن چه خواند باو وهمه آنچه خواند باو آن آدم جان زنده او نام او *بخواند 20
آن آدم نامها بهمه آن چهارپا وبمرغ آن آسمان وبهمه زندهیي آن دشت وبآدم نه یافت
یاري چون مقابل او *بینداخت ״ خدا گران خوابهیي ابر آن آدم وخواب شد وبستاند 21
یکه از دندهایي پهلوي او وببست گوشت بجاي آن * آبدان کرد ״ خدا مر آن 22
دنده آنچه بستاند از آن آدم بزن وآورد آنرا بآن آدم * گفت آن آدم این ایمبار 23
استخوان از استخوان من وگوشت از گوشت من باین خوانده شود زن که
از مرد ستانده شد این * ابر همچنین بگذارد مرد مر پدر او ومر مادر او 24
واندوخیسیده شود در زن او وباشند بتن یکه * بودند هر دو ایشان برهنگان آن 25
آدم وزن او ونه شرم داشتند *

* فصل سیم *

*وآن مار بود زیرکتر از همه زندهیي آن دشت آنچه بکرد خدا وگفت بآن زن نیز 1
که گفت خدا نه خورید از همه درخت آن بوستان * گفت آن زن بآن مار از بر 2
درخت آن بوستان بخوریم * واز بر آن درخت آنچه در میان آن بوستان گفت خدا 3
نه خورید ازو ونه رسید درو تا نه میرید * گفت آن مار بآن زن نه مردن بمیرید * 4
*که دانست خدا که در روز خوردن شما ازو گشاده شوند چشمان شما وباشید 5
چون فرستگان دانان نیك وبد * بدید آن زن که نیکوست آن درخت بخوردن 6
ودرمانست او بچشمان وآرزومندست آن درخت بنگاه کردن بستاند از بر او وبخورد وبداد نیز
بشوهري آن اواز آن وبخورد *کشاده شدند چشمان هردو ایشان بدانستند که برهنگان 7
ایشان بدوختند برگ انجیر بکردن بایشان ازار میانها *

Dixit porrò Dominus Deus, Haud bonum eſt hominem per ſe eſſe ſolum ; faciam ei ſociam quaſi è regione ipſius. 18 *Nam cùm creâſſet Dominus è terra omne animal agri, & omnem volucrem cœli, adduxit ad Adam, ad videndum quid vocaret ea : ſiquidem quodcunque Adam vocavit eam animam viventem, id nomen ejus eſt.* 19 *Vocavit ergò Adam nominibus omnium quadrupedem & volucrem cœli, omnéque animal agri : ipſi Adam tamen non invenit Deus ſociam quaſi è regione ejus.* 20 *Quapropter injecit Dominus Deus ſomnum gravem in Adam, & ſoporatus eſt : tum cepit unam de coſtis lateris ejus, carnémque in ejus loco compegit.* 21 *Tum extruxit Dominus Deus coſtam quam ſumpſerat de Adam, in mulierem ; eámque adduxit ad Adam.* 22 *Dixit Adam, Hac vice hæc eſt os ex oſſe meo, & caro ex carne mea : hæc vocabitur, Mulier ; quoniam de viro deſumpta eſt hæc.* 23 *Quocirca dimittet vir patrem ſuum matremque ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, eruntque in corpus unum.* 24 *Etſi erant ambo illi nudi, Adam & uxor ejus, non tamen erubeſcebant.* 25

CAP. III.

Serpens verò aſtutior erat omni animali agri, quod fecerat Deus : & dixit mulieri, Etiamnum dixit Deus, Non comedetis ex omni arbore horti? 1 *Reſpondit mulier ſerpenti, De fructu arborum horti veſcimur.* 2 *At de fructu arboris quæ eſt in medio horti, dixit Deus ; Non comedetis ex ea, neque accedetis ad eam, ut non moriamini.* 3 *Dixit ſerpens ad mulierem, Non moriendo moriemini :* 4 *Quia novit Deus quòd in die quâ comedetis vos ex ea, aperientur oculi veſtri : eritiſque ſicut angeli, ſcientes bonum ac malum.* 5 *Videns igitur mulier quòd bona eſſet arbor ad veſcendum, quódque ſanaret oculos, & eſſet arbor deſiderabilis ad aſpiciendum : accepit de fructu ejus, & comedit, deditque etiam marito ſuo ſecum, & comedit.* 6 *Tum apertis amborum oculis, cognoverunt ſe eſſe nudos : & conſuerunt folia ficulnea ad conficiendum ſibi ſubligacula.* 7

ירושלמי

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Hierosolymitanum.

8 וישמעו וּשְׁמָעוּ יַת קָל מֵימְרָא דַיְיָ אֱלֹהִים מְטַיֵּיל בְּגִינוּנִיתָא לִמְנַח יוֹמָא וְאִיטְמַר אָדָם וְאִנְתְּתֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ אֱלֹהִים בִּמְצִיעוּת אִילָנֵי גִינוּנִיתָא : 9 ויקרא וּקְרָא יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וַאֲמַר לֵיהּ הֲלָא כָּל עָלְמָא דִבְרֵיתִי גְּלֵי קֳדָמַי חֲשׁוֹכָא כִּנְהוֹרָא וְהֵיךְ אַנְתְּ סְבַר בְּלִבָּךְ לְאִיטְמָרָא מִן קֳדָמַי הֲלָא אֲתַר דְּאַנְתְּ מִטְמַר בֵּיהּ אֲנָא חָמֵי וְאָן אִינּוּן פִּקּוּדַיָּא דְפַקֵּידְתָּךְ : 10 ויאמר וַאֲמַר יַת קָל מֵימְרָךְ שְׁמָעִית בְּגִנּוּנִיתָא וּדְחֵלִית אֲרוּם עַרְטוּלַאי וּמִצְוְתָא דְפַקֵּדְתַּנִי אַעֲבָרִית מִינִּי וְאִיטְמָרִית מִן כִּיסוּפָא : 11 ויאמר וַאֲמַר מַן חַוִּי לָךְ אֲרוּם עַרְטִילַאי אַתְּ דִּלְמָא מִן פֵּירֵי אִילָנָא דְפַקֵּידְתָּךְ דְּלָא לְמֵיכַל מִנֵּיהּ אֲכַלְתְּ : 12 ויאמר וַאֲמַר אָדָם אִתְּתָא דִיהַבְתְּ גַּבַּי הִיא יְהַבַת לִי מִן פֵּירֵי אִילָנָא וַאֲכָלִית : 13 ויאמר וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְאִתְּתָא מַה דָא עֲבַדְתְּ וַאֲמָרַת אִתְּתָא חִוְיָא אַשְׁיַינִי בְּחוּכְמְתֵיהּ וְאַטְעַיַינִי בְּרִשְׁעוּתֵיהּ וַאֲכָלִית : 14 ויאמר וְאַיְיתֵי יְיָ אֱלֹהִים תְּלָתֵיהוֹן לְדִינָא וַאֲמַר לְחִוְיָא אֲרוּם עֲבַדְתָּ דָא לֵיט אַתְּ מִכָּל בְּעִירָא וּמִכָּל חֵיוַת בָּרָא עַל מְעָךְ תְּהֵא מְטַיֵּיל וְרִגְלָךְ יִתְקַצְצוּן וּמַשְׁכָּךְ תְּהֵא מַשְׁלַח חָדָא לִשְׁבַע שְׁנִין וְאֶרֶסָא דְמוֹתָא בְּפֻמָּךְ וְעַפְרָא תֵּיכוֹל כָּל יוֹמֵי חַיָּיךְ : 15 ואיבה וּדְבָבוּ אֲשַׁוֵּי בֵּינָךְ וּבֵין אִתְּתָא בֵּין זַרְעִיַּית בְּנָךְ וּבֵין זַרְעִיַּית בְּנָהָא וִיהֵי כַּד יְהוֹן בְּנָהָא דְאִתְּתָא נַטְרִין מִצְוָותָא דְאוֹרַיְיתָא יְהוֹן מְכַוְונִין וּמַחְיִין יָתָךְ עַל רֵישָׁךְ וְכַד שָׁבְקִין מִצְוָותָא דְאוֹרַיְיתָא תְּהֵוֵי מִתְכַּוֵּין וְנָכִית יַתְהוֹן בְּעִקְבֵיהוֹן בְּרַם לְהוֹן יְהֵא אָסוּ וְלָךְ לָא יְהֵא אָסוּ וַעֲתִידִין אִינּוּן לְמֶעֱבַד שְׁפִיוּתָא בְּעִיקְבָא בְּיוֹמֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא : 16 אל האשה לְאִתְּתָא אֲמַר אַסְגָּא אַסְגֵּי סִיגּוּפִיךְ בְּאֵדַם בְּתוּלִין וְעִדּוּיֵיךְ בְּצַעַר תֵּילְדִין בְּנִין וּלְוַת בַּעֲלִיךְ תְּהֵי מַתְוִיךְ וְהוּא יְהֵי שַׁלִּיט בִּיךְ לְמִזְכֵּי וּלְמִחְטֵי : 17 ולאדם אֲמַר אֲרוּם קַבֵּלְתְּ לְמֵימַר אִנְתְּתָךְ וַאֲכַלְתְּ מִן פֵּירֵי אִילָנָא דְפַקֵּידְתָּךְ לְמֵימַר לָא תֵיכוֹל מִנֵּיהּ לִיטָא אַרְעָא בְּגִין דְּלָא חַוִּיאַת לָךְ חוֹבָךְ בַּעֲמַל תֵּיכְלִינָהּ כָּל יוֹמֵי חַיָּיךְ : 18 וקוץ וְכוּבִּין וְאַטְדִּין תַּצְמַח וְתַרְבֵּי בְּדִילָךְ וְתֵיכוֹל יַת עִסְבָּא דְעַל אַפֵּי בָרָא עָנֵי אָדָם וַאֲמַר בְּבָעוּ בְּרַחֲמִין מִן קֳדָמָךְ יְיָ דְּלָא נִתְחַשַׁב כִּבְעִירָא דְנֵיכוֹל עִסְבָּא דְאַפֵּי בָרָא נֵיקוּם כְּעַן וְנִלְעֵי בְּלֵיעוּת יְדַיי וְנֵיכוֹל מְזוֹן מִן מְזוֹנָא דְאַרְעָא וּבְכֵן יִתְאַפְרַשׁ כְּעַן קֳדָמָךְ בֵּין בְּנֵי אֵינָשָׁא וּבֵין בְּנֵי בְעִירָא :

ג 8 מְטַיֵּיל בְּגִנְּתָא לְתוּקְפָא דְיוֹמָא : 9 וּקְרָא מֵימְרָא דַיְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וְאָמַר לֵיהּ הָא עָלְמָא דִבְרֵית גְּלֵי קֳדָמַי חֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא גְּלִיאוּ קֳדָמַי וְאֵיךְ אַתְּ סָבַר דְּלֵית גְּלֵי קֳדָמַי אַתְרָא דְאַתְּ בְּגַוֵּיהּ הָן הִיא מִצְוְתָא דְפַקְּדִית יָתָךְ :

ירושלמי 15 וִיהֵי כַּד יְהֶוְיָן בְּנַיָּא דְאִתְּתָא לָעֲיִן בְּאוֹרַיְתָא וְעָבְדִין פִּקּוּדַיָּא יְהֶוְיָן מִתְכַּוְּנִין וּמָחְיָין יָתָךְ לְרֵישָׁךְ וְקָטְלִין יָתָךְ וְכַד יִשְׁבְּקוּן בְּנַיָּא דְאִתְּתָא מִצְוָתָא דְאוֹרַיְתָא וְלָא יַעַבְדוּן פִּקּוּדַיָּא תֶּהֱוֵי מִתְכַּוֵּין וְנָכִית יַתְהוֹן בְּעִקְבֵהוֹן וּמְמַרַע יַתְהוֹן בְּרַם יֶהֱוֵי אָסוּ לִבְנָהָא דְאִתְּתָא וְלָךְ חִוְיָא לָא יֶהֱוֵי אָסוּ בְּרַם עֲתִידִין הִנּוּן אִלֵּין לְאִלֵּין לְמֶעְבַּד שְׁפִיוּתָא בְּעִקְבָא בְּסוֹף עֵקֶב יוֹמַיָּא בְּיוֹמוֹי דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא :

ירושלמי 18 וְכוּבִּין וְדַרְדְּרִין תַּרְבֵּי לָךְ וְתֵיכוֹל יַת עִשְׂבָּא דִבְאַפֵּי בָרָא עָנֵי אָדָם וְאָמַר בְּבָעוּ בְּרַחֲמִין מִן קֳדָמָךְ יְיָ לָא נִתְחַשַׁב קֳדָמָךְ מִן בְּעִירָא לְמֵיכַל יַת עִשְׂבָּא דִבְאַפֵּי בָרָא נְקוּם כְּעַן וְנִלְעֵי מִלֵּיאוּת יְדַי וְנֵיכוֹל מָזוֹן מִן פֵּירֵי אַרְעָא וּבְכֵדִין יֶהֱוֵי מַפְרַשׁ קֳדָמָךְ בֵּין בְּנֵי אֱנָשָׁא וּבֵין בְּעִירָא :

8 Et audiverunt vocem ſermonis Domini Dei deambulantis in horto ad requiem diei, & abſcondit ſe Adam & uxor ejus à facie Domini Dei in medio arborum horti. 9 Et vocavit Dominus Deus Adam, & dixit illi: Annon totus mundus quem creavi manifeſtus eſt coram me, tenebræ ſicut lux? & quomodo tu cogitas in corde tuo abſcondere te à facie mea? annon locum in quo abſconditus es ego video? & ubi ſunt mandata quæ ego mandavi tibi? 10 Et dixit; Vocem ſermonis tui audivi in horto: & timui quoniam nudus *ſum*, & præcepta quæ mandâſti mihi tranſgreſſus ſum, ideo occultavi me præ probro. 11 Et dixit, Quis indicavit tibi quod nudus tu? fortè ex fructibus arboris, de qua præceperam tibi ne comederes, comediſti. 12 Et dixit Adam; Uxor quam dediſti penes me, illa dedit mihi ex fructibus arboris, & comedi. 13 Et dixit Dominus Deus mulieri; Cur hoc feciſti? Et dixit mulier; Serpens decepit me ſapientia ſua, & errare fecit me improbitate ſua & comedi. 14 Et adduxit Dominus Deus tres iſtos in judicium, & dixit ſerpenti; Quoniam feciſti hoc, maledictus tu præ omni jumento & præ omni fera agri: ſuper ventrem tuum eris deambulans, & pedes tui decurtabuntur & pellem tuam eris exuens ſemel intra ſeptem annos, & venenum mortiferum in ore tuo; & pulverem comedes omnibus diebus vitæ tuæ. 15 Quin inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, inter ſemen filii tui, & inter ſemen filiorum ejus: & erit quando erunt filii ipſius mulieris ſervantes præcepta legis, operam dabunt ut percutiant te ad caput tuum. Quum autem relinquent præcepta legis ſtudebis ut mordeas eos in calcaneis ipſorum: verùm illis erit medicina, tibi autem non erit medicina; quia medicinam adhibebunt calcaneo in diebus regis Meſſiæ. 16 Ad mulierem dixit; Multiplicando multiplicabo afflictionem tuam per ſanguinem virginitatum, & conceptum tuum; in moleſtia paries filios: & ad maritum tuum erit appetitus tuus, & ipſe dominabitur tibi, & ad mundandum & ad peccandum. 17 Adamo vero dixit; Quoniam auſcultâſti ſermoni uxoris tuæ, & comediſti ex fructibus arboris, de qua præceperam tibi dicendo, Non comedes ex ea: maledicta terra, eò quòd non indicârit tibi delictum tuum; in labore comedes eam omnibus diebus vitæ tuæ. 18 Et ſpinas & rhamnos pullulabit & proferet propter te, & comedes herbam quæ eſt ſuper facies agri. Reſpondit Adam & dixit; Peto per miſerationes à facie tua Domine, ne reputemur ſicut beſtiæ ut comedamus herbam ſuperficiei agri: ſurgemus nunc & laborabimus labore manuum noſtrarum, & comedemus cibum de cibo terræ; & ſic diſcrimen fiat nunc coram te, inter filios hominis & natos jumentorum.

Hieroſ. 8 *Deambulantis in horto in robore diei.* 9 *Et vocavit verbum Domini Dei Adamum, & dixit illi: Ecce mundus quem creavi revelatus eſt coram me, tenebræ & lux apertæ ſunt coram me; quomodo autem putas locum in medio cujus es non eſſe mihi conſpectum? Ubi eſt mandatum quod ego tibi præcepi?*

Hieroſ. 15 *Et erit quando filii mulieris operam dabunt legi, & fecerint mandata, ſtudebunt tibi conterere caput & occident te; quando verò relinquent filii mulieris legis præcepta, nec ſervabunt mandata, tu operâ dabis ut mordeas eos in calcaneis ipſorum, & ita noceas eis: verum erit remedium filiis mulieris, tibi verò ſerpenti nullum erit remedium; quandoquiden futurum eſt ut ipſi alii aliis incolumitatem præſtent in calcaneo, in fine extremitatis dierum, in diebus ejus, nimirum regis Meſſiæ.*

Hieroſ. 18 *Et ſpinas & tribulos producet tibi, & comedes herbam quæ eſt in ſuperficie agri: reſpondit homo & dixit; Obſecro per miſerationes à coram te Domine, ne reputemur coram te pro beſtiis ad comedendum herbam quæ eſt in ſuperficie agri: ſurgemus nunc & edemus de labore manuum noſtrarum, & edemus cibum ex fructibus terræ; & ita erit diſcrimen coram te, inter filios hominis & inter beſtias.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بشنويدند مر آواز ,, خدا رويش كنا در بوستان بهواي آن روز نهان شد آن آدم وزن 8
او ازحضرت ,, خدا درميان درخت آن بوستان * بخواند ,, خدا بآن آدم كفت باو 9
كجاي تو * كفت مر آواز تو بشنويدم دربوستان بترسيدم كه برهنم من ونهان 10
شدم * كفت كه آگاه كرد بتو كه برهنهي تو هاز آن درخت آنچه فرمودم ترا 11
بنه خوردن ازو بخوردي * كفت آن آدم آن زن آنچه بدادي بنزد من آن بداد بمن 12
از آن درخت وبخوردم * كفت ,, خدا بزن چه ايـــن بكردي كفت آن زن آن 13
مار فريب داد مرا وبخوردم * كفت ,, خدا بآن مار كه بكردي اين لعنت تو ازهمه 14
آن چهارپا واز همه زنده آن دشت ابر شكم تو بروي وخاك بخوري همه روزها زندكي تو
* ودشمني بنهم ميان تو وميان آن زن وميان نسل تو وميان نسل آن او بكوبد ترا 15
سر وتو بگزي اورا پاشنه * بآن زن كفت بسيار كردن بسيار كنم زحمت تو وحاملگيي 16
تو در زحمت برايي فرزندان وبشوهر تو محتاجيي تو واو مسلط باشد در تو * وبآدم 17
كفت كه شنيدي بآوازي زني تو وبخوردي از آن درخت آنچه فرمودم ترا بكفتن نه
خوري ازو لعنتست آن زمين در سبب تو در زحمت بخوري ازان همه روزهاي زندكيي
تو * وخار وخس برويد بتو وبخوري مر كياه آن دشت * 18

8 *Mox ut audiverunt vocem Domini Dei deambulantis in horto in aura diei, abſcondit ſe homo & uxor ejus à præſentia Domini Dei in medio arborum horti.* 9 *Vocans autem Dominus Deus hominem, dixit ei; Ubi es tu?* 10 *Reſpondit, Audiâ voce tuâ in horto, timui quia nudus eram; & abſcondi me.* 11 *Dixit, Quis indicavit tibi te nudum eſſe? Num comediſti de arbore illa de qua præceperam tibi ne comederes?* 12 *Ait homo, Mulier quam dediſti* ut eſſet *mecum, ipſa dedit mihi de arbore, & comêdi.* 13 *Dixit Dominus Deus ad mulierem, Quamobrem hoc feciſti? Reſpondit mulier, Serpens decepit me, & comêdi.* 14 Tum *dixit Dominus Deus ad ſerpentem, Quia feciſti, hoc maledictioni* eris *præ omni quadrupede, & præ omni animali agreſti: ſuper ventrem tuum gradiêris, & pulverem comedes cunctis diebus vitæ tuæ.* 15 *Prætereà, inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, & inter ſemen tuum & ſemen ipſius: ipſum contundet tibi caput, tu verò mordebis ei calcaneum.* 16 *Ad mulierem dixit, Multiplicando multiplicabo dolorem tuum, & prægnationem tuam; in dolore paries filios: & ad maritum tuum* erit *neceſſitas tua, ipſeq; dominabitur tibi.* 17 *Et* ipſi *Adã dixit, Quia auſcultâſti voci uxoris tuæ, & comediſti de arbore de quâ præceperam tibi, dicendo: Non comedes ex ea; maledictioni erit terra tui cauſâ: in ærumna comedes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ.* 18 *Spinæq; ac vepres pullulabunt tibi, & comedes herbas agri.*

ירושלמי

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Hierosolymitanum.

19 בזעת בְּלֵיעוּת כַּף יְדָךְ תֵּיכוֹל מְזוֹנָא עַד דְּתֵיהְדַר לְעַפְרָא דְמִינָהּ אִתְבְּרִיאַת אֲרוּם עַפְרָא אַנְתְּ וּלְעַפְרָא תְּתוּב דְּמִן עַפְרָא אַנְתְּ עָתִיד לְמֵיקוּם לְמִיתַּן דִּינָא וְחוּשְׁבָּנָא עַל כָּל מַה דַעֲבַדְתְּ בְּיוֹם דִּינָא רַבָּא : 20 ויקרא וּקְרָא אָדָם שׁוּם אִנְתְּתֵיהּ חַוָּה אֲרוּם הִיא הֲוַת אִימָּא דְכָל בְּנֵי נָשָׁא : 21 ויעש וַעֲבַד יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִנְתְּתֵיהּ לְבוּשִׁין דִּיקָר מִן מְשַׁךְ חִוְיָא דְאַשְׁלַח מִנֵּיהּ עַל מְשַׁךְ בִּשְׂרֵיהוֹן חֲלַף שׁוּפְרֵיהוֹן דְּאִשְׁתַּלְחוּ וְאַלְבֵּישִׁינוּן : 22 ויאמר וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְמַלְאֲכַיָּא דִּי מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמוֹי הָא אָדָם הֲוָה יְחִידַיי בְּאַרְעָא הֵיכְמָא דַּאֲנָא יְחִידִי בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא וַעֲתִידִין לְמֵיקוּם מִנֵּיהּ דְּיָדְעִין לְמִפְרְשָׁא בֵּין טָב לְבִישׁ אִלּוּ נְטַר מִצְוָתָא פִּקּוּדְתֵּיהּ אִית הוּא חַי וְקַיָּים כְּאִילַן חַיָּיא עַד לְעָלְמִין וּכְדוּן עַל דְּלָא נְטַר מַה דְּפַקֵּידְתָּא נִגְזוֹר עֲלוֹהִי וְנִטְרְדֵיהּ מִן גִּנְּתָא דְעֵדֶן קֳדָם עַד לָא יִפְשׁוֹט יְדֵיהּ וְיִסַּב מִן פֵּירֵי אִילַן חַיָּיא דְּהָא אִין אָכֵיל הוּא מִנֵּיהּ הָוֵי חַי וְקַיָּים עַד לְעָלְמִין : 23 וישלחהו וְתַרְכֵיהּ יְיָ אֱלֹהִים מִגִּנְּתָא דְעֵדֶן וְאָזַל וִיתֵיב בְּטוּר מוֹרִיָּה לְמִפְלַח יַת אַדְמְתָא דְאִתְבְּרֵי מִתַּמָּן : 24 ויגרש וְטָרַד יַת אָדָם מִן דְּאַשְׁרֵי יְקַר שְׁכִנְתֵּיהּ מִן לְקַדְמִין בֵּין תְּרֵין כְּרוּבַיָּא קֳדָם עַד לָא בְרָא עָלְמָא בְּרָא אוֹרַיְיתָא אַתְקִין גִּינְתָא דְעֵדֶן לְצַדִּיקַיָּא דְיֵיכְלוּן וְיִתְפַּנְקוּן מִן פֵּירֵי אִילָנָא עַל דִּי פָּלְחוּ בְּחַיֵּיהוֹן בְּאוּלְפַן אוֹרַיְיתָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְקַיִּימוּ פִּקּוּדַיָּא אַתְקִין גֵּיהִנָּם לְרַשִׁיעַיָּא דְּמַתִילָא לְחַרְבָּא שְׁנִינָא אָכְלָה מִתְּרֵין סִטְרִין אַתְקִין בְּגַוֵּוהּ זִיקוּקִין דִּינוּר וְגוּמְרִין דְּאֶשָּׁתָא לְמִדַן בְּהוֹן לְרַשִׁיעַיָּא דְמָרְדוּ בְּחַיֵּיהוֹן בְּאוּלְפַן אוֹרַיְיתָא טָבְתָא הִיא אוֹרַיְיתָא לְפַלְחָהּ מִן פֵּירֵי אִילַן חַיָּיא דְּאַתְקִנַהָא מֵימַר דַּיְיָ לְנַטּוּרְהָא דִיהִי קַיָּים וּמְטַיֵּיל בִּשְׁבִילֵי אָרְחָא דְחַיֵּי לְעָלְמָא דְאָתֵי :

ירושלמי 22 וַאֲמַר מֵימְרָא דַיְיָ אֱלֹהִים הָא אָדָם דִּבְרֵית יָתֵיהּ יְחִידִי בְּגוֹ עָלְמִי הֵיךְ מַה דַאֲנָא יְחִידִי בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עֲתִידִין אוּמִּין סַגִּיאִין לְמֵיקַם מִנֵּיהּ מִנֵּיהּ תְּקוּם אוּמָּה דְיָדְעָה לְמִפְרְשָׁא בֵּין טָב לְבִישׁ וּכְדוּן טַב דְּנִטְרוֹד יָתֵיהּ מִן גִּנְּתָא דְעֵדֶן קֳדָם עַד לָא יִפְשׁוֹט יְדֵיהּ וְיִסַּב לְחוֹד מִן פֵּירֵי אִילָנָא דְחַיָּיא וְיֵיכוֹל וְיֵחֵי לְעָלַם : ויגרש 24 וְטָרַד יַת אָדָם וְאַשְׁרֵי יְקַר שְׁכִנְתֵּיהּ מִן לְקַדְמִין מִמַּדְנַח לְגִנְּתָא דְעֵדֶן מֵעַלְוֵי תְּרֵין כְּרוּבַיָּא קֳדָם עַד לָא נִבְרָא עָלְמָא תְּרֵין אַלְפִּין שְׁנִין בְּרָא אוֹרַיְתָא וְאַתְקִין גֵּיהִנָּם וְגִנְּתָא דְעֵדֶן אַתְקִין גִּנְּתָא דְעֵדֶן לְצַדִּיקַיָּא דְּיֵיכְלוּן וְיִתְפַּנְקוּן מִן פֵּירֵי אִילָנָא עַל דִּנְטַרוּ מִצְוָתָא דְאוֹרַיְתָא בְּעָלְמָא הָדֵין אַתְקִין גֵּהִנָּם לְרַשִׁיעַיָּא דְהִיא מַדְמְיָא לְחַרְבָּא שְׁנִינָא אָכְלָה מִתְּרֵין סִטְרָה אַתְקִין בְּגַוָּהּ זִיקוּקִין דְּנוּרָא וְגוּמְרִין מִבַּעֲרִין לְרַשִׁיעַיָּא לְהִתְפָּרַע מִנְּהוֹן לְעָלְמָא דְאָתֵי עַל דְּלָא נַטְרוּ מִצְוָתָא דְאוֹרַיְתָא בְּעָלְמָא הָדֵין אֲרוּם אִילָן דְּחַיָּיא הִיא אוֹרַיְתָא כָּל דְּנָטַר לָהּ בְּעָלְמָא הָדֵין הָוֵי חַי וְקַיָּים כְּאִילָנָא דְחַיֵּי טָבָא הִיא אוֹרַיְתָא לְפָלְחָהּ בְּעָלְמָא הָדֵין הֵיךְ פְּרִי אִילָן דְּחַיָּיא לְעָלְמָא דְאָתֵי :

19 In labore volæ manus tuæ comedes cibum, donec revertaris in pulverem ex qua creatus es: quoniam pulvis tu, & in pulverem revertêris; quia ex pulvere ſuſcitandus es, ut reddas judicium & rationem, omnium quæ feceris, in die judicii magni. 20 Et vocavit Adam nomen uxoris ſuæ Chava; quoniam ipſa eſt mater omnium filiorum hominis. 21 Et fecit Dominus Deus Adamo & uxori ejus veſtimenta honoris ex pelle ſerpentis, quam exuerat ex ſe, ſuper cutem carnis eorum, pro pulchritudine ſua quam exuti erant, & induit eos. 22 Et dixit Dominus Deus Angelis, qui coram ſe miniſtrabant; Ecce Adam eſt ſolus in terra, quemadmodum ego ſolus ſum in cœlis excelſis, & futuri ſunt ut ſurgant ex eo qui cognoſcant diſcernere inter bonum & malum: ſi ſervâſſet mandata, quæ ego præcepi illi, viveret, & æternus eſſet ſicut arbor vitæ uſque in ſeculum. Jam verò quia non ſervavit quæ præcepi, decernamus contra eum ut ejiciamus eum ex horto Eden, antequam extendat manum ſuam, & accipiat ex fructibus arboris vitæ: Nam ecce ſi comedat ipſe ex ea, erit vivens & æternus uſque in ſeculum. 23 Et ejecit eum Dominus Deus ex horto Eden, & profectus habitavit in monte Morija, ad colendum terram ex qua creatus erat. 24 Expulit ergo Adam, ex quo habitare fecit gloriam divinitatis ſuæ ab antiquo inter duos Cherubim. Antequam crearetur mundus creavit legem, præparavit hortum Eden juſtis, ut comedant & delicientur ex fructibus arboris, eò quòd coluerint in vita ſua doctrinam legis in hoc ſeculo & ſervârint mandata: præparavit Gehennam reprobis, quæ aſſimilatur gladio acuto ancipiti: præparavit in medio ejus ſcintillas ignis, & carbones ignitos, ad judicandum illis reprobos qui rebelles fuerunt in vita ſua contra doctrinam legis. Bona eſt lex operanti eam præ fructibus arboris vitæ, quam præparavit ſermo Domini cuſtodienti eam, ut ſit æternus, & ambulet in ſemitis viæ vitæ futuri ſeculi.

Hieroſ. 22 *Et dixit verbum Domini Dei; Ecce Adam quem creavi unicum in ſeculo meo, quemadmodum ego ſolus ſum in cœlis excelſis, futurum eſt ut populi multi proveniant ex ipſo: ex ipſo prodibit populus qui nôrit diſcernere inter bonum & malum: nunc itaque melius eſt ut ejiciamus eum ex horto Eden, priuſquam extendat manum ſuam, & accipiat etiam ex fructibus arboris vitæ, & comedat & vivat in ſeculum.* 24 *Et ejecit hominem; & habitare fecit glorioſam majeſtatem ſuam ab antiquo ab Oriente horti Eden, deſuper duos Cherubinos. Antequam crearetur mundus duobus millibus annorum, creavit legem, & præparavit Gehennam & hortum Eden. Præparavit inquam hortum Eden juſtis, ut comedant & epulentur ex fructibus arboris, eò quòd cuſtodierint legis mandata in hoc ſeculo: præparavit Gehennam improbis, quæ ſimilis eſt gladio acuto ancipiti; præparavit in medio ejus ſcintillas ignis, & prunas comburentes improbos, ad ultionem ſumendum de illis in futuro ſeculo, eò quòd in hoc ſeculo non obſervârint legis præcepta: quia arbor vitæ eſt lex, quiſquis obſervat illam in hoc ſeculo vivet, & permanebit ſicut arbor vitæ; bona eſt lex operanti eam in hoc ſeculo, ſicut fructus arboris vitæ in ſeculo venturo.*

ד

CAP. IV.

1 והאדם וְאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִתְּתֵיהּ דַּהֲוָת חֲמִידַת לְמַלְאֲכָא וְאַעְדִּיאַת וִילֵידַת יַת קַיִן וַאֲמָרַת קְנֵיתִי לְגַבְרָא יַת מַלְאֲכָא דַיְיָ : 2 ותסף וְאוֹסִיפַת לְמֵילַד מִן בַּעֲלָהּ אָדָם יַת תְּיוּמְתֵיהּ וְיַת הֶבֶל וַהֲוָה הֶבֶל רָעֵי עָנָא וְקַיִן הֲוָה גְבַר פָּלַח בְּאַרְעָא : 3 ויהי מִקֵּץ וַהֲוָה מִסוֹף יוֹמַיָּא בְּאַרְבְּסַר בְּנִיסָן וְאַיְיתֵי קַיִן מֵאִיבָּא דְאַרְעָא מַדְרַע כִּיתָּנָא קֻרְבַּן בִּכּוּרַיָּא קֳדָם יְיָ : 4 והבל וְהֶבֶל אַיְיתֵי אַף הוּא מִבַּכִּירֵי עָנָא וּמִפַּטִּימְהוֹן וַהֲוָה רַעֲוָא קֳדָם יְיָ וּסְבַר אַפִּין בְּהֶבֶל וּבְקוּרְבָּנֵיהּ :

1 ADam verò cognovit Chava uxorem ſuam, quæ deſiderabat Angelum: & concepit & peperit Cain, & dixit; Acquiſivi virum Angelum Domini. 2 Et addidit parere ex marito ſuo Adam gemellam ejus & Habelem: & erat Habel paſtor ovium, Cain verò erat vir colens terram. 3 Et fuit à fine dierum, decima quarta Niſan, adduxit Cain de fructu terræ de ſemine lini oblationem primitiarum coram Domino. 4 Sed Habel adduxit etiam ipſe ex primogenitis ovium, & ex pinguibus earum: & erat complacentia coram Domino & aſpectus facierum in Habele, & in oblatione ejus.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* درعرق پيشاني تو بخوري نان تا بازكشتن تو بآن زمين كه از آن ستانده شدي كه خاك تو 19
وبخاك بازكردي * بخواند آن آدم نام زن او حوه كه آن بود مادر همه زندهي ناطق * بكرد ,, خدا 20 21
بآدم وبزن او جامها پوست بپوشاند ايشانرا * كفت ,, خدا اينك آن آدم بود چون يكه 22
ازو بدانستن نيك وبد واكنو تا نه كشد دست او وبستاند نيز از درخت آن زندكي
وبخورد وبزيد بجاويد * بفرستاد اورا ,, خدا از بوستان بهشت بكار كردن آن زمين 23
آنچه ستانده شود ازانجا * براند مر آن آدم مسكن كرد از پيش ببوستان بهشت مر 24
آن كروبها ومر زبانه آن شمشير آن كشت شوا بنگاه داشتن مر راه درخت آن زندكي *

19 *In ſudore frontis tui veſcêris pane, donec revertaris in terram; nam de ea ſumpta es: quia pulvis es tu, & in pulverem revertêris.* 20 Et *vocavit homo nomen uxoris ſuæ, Havah; quòd ipſa eſſet mater omnis viventis rationalis.* 21 Tum *faciens Dominus Deus Adam & uxori ejus veſtes pelliceas, induit eos.* 22 *Dixit* autem *Dominus Deus, Ecce homo iſte eſt quaſi unicus ex ſe, ad ſciendum bonum ac malum: Nunc ergò, ne porrigat manum ſuam, & ſumat etiam de arbore vitæ, & comedat, vivâtque in æternum.* 23 *Emiſit eum Dominus Deus de horto Paradiſi ad colendum terram ex qua ſumptus fuerat.* 24 *Expellens* itaque *hominẽ, collocavit anteriùs in horto Paradiſi Cherubinos, et flammam gladii verſatilem, ad cuſtodiendum viam arboris vitæ.*

* فصل چهارم *

CAP. IV.

* وآن آدم خلوت كرد اوا زحوه زن او آبستن شد برآييد مر قين كفت حاصل كردم مرد 1
ازحضرت ,, * بيافزود برآييدن مر برادر او مر هبل بود هبل شباني كناي كوسفند وقين 2
بود كاركناي زمين * بود از فرجام روزكاران بياورد قين از بر آن زمين هديه 3
بحضرت ,, * وهبل بياورد نيز او از نخست زادهاي كوسفند او واز فربهان ايشان قبول 4
كرد ,, بهبل وبهديهاي او *

1 *ADam verò receſſum fecit cum Havah uxore ſuâ: quæ gravida facta, peperit Cain:* Tunc *dixit, Acquiſivi virum à præſentia Domini.* 2 *Rurſum peperit fratrem ejus Habel. Fuit* autem *Habel paſtor ovium; Cain verò fuit cultor terræ.* 3 *Fuit poſt finem dierum ut adduceret Cain de fructu terræ oblationem in præſentiam Domini.* 4 *Habel quoque, etiam ipſe adduxit de primogenitis ovium ſuarum, et pinguibus earum. Accepit Dominus Habel & oblationes ejus:*

ירושלמי | תרגום יונתן בן עוזיאל | Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hierosolymitanum.*

5 ואל קין ולקין ולקורבניה לא סבר אפין ותקיף לקין לחדא ואתכבישו איקונין דאפוהי : 6 ויאמר ואמר יי לקין למה תקיף לך ולמה אתכבישו איקונין דאנפך : 7 הלא הלא אם תיטיב עובדך ישתבק לך חובך ואין לא תיטיב עובדך בעלמא הדין ליום דינא רבא חטאך נטיר ועל תרעי ליבך חטאה רביע ובידך מסרית רשותיה דיצרא בישא ולוותך יהי מתויה ואנת תהא שליט ביה בין למזכי בין למחטי : 8 ויאמר ואמר קין לות הבל אחוהי איתא ונפוק תרוינן לברא והוה כד נפקו תרויהון לברא עני קין ואמר להבל מסתכל אנא דברחמין אתברי עלמא אבל לא כפירי עובדין טבין הוא מידבר ומסיב אפין אית בדינא מן בגלל מה אתקבל קרבנך וקרבני מני לא אתקבל ברעוא עני הבל ואמר לקין ברחמין אתברי עלמא וכפירי עובדין טבין הוא מדבר ומסב אפין לית בדינא ועל דהוו פירי עובדי טבין מדידך וקדמין לדידך אתקבל ברעוא קרבני עני קין ואמר להבל לית דין ולית דיין ולית עלם אחרן ולית למיתן אגר טב לצדיקיא ולית למפרעא מן רשיעיא עני הבל ואמר לקין אית דין ואית דיין ואית עלם אחרן ואית למיתן אגר טב לצדיקיא ואית למתפרעא מן רשיעיא ועל עיסק פתגמיא האלין הוו מתנציין על אנפי ברא וקם קין על הבל אחוהי וטבע אבנא במצחיה וקטליה : 9 ויאמר יי ואמר יי לקין אן הבל אחוך ואמר לא ידענא דלמא נטיר אחי אנא : 10 ויאמר ואמר מה עבדת קל דמי קטילת אחוך דאתבלעו בגרגישתא צווחין קדמי מן ארעא : 11 ועתה וכען חלף דקטלתיה ליט את מן ארעא דפתחת ית פומא וקבילת ית דמי דאחוך מן ידך : 12 כי תעבוד ארום תפלח ית ארעא לא תוסף למיתן חיל פירהא לך מטלטל וגלי תהי בארעא : 13 ויאמר ואמר קין קדם יי סגי תקיף מרודי מלמסובלא ברם יוכלא קמך למשבקיה יתיה : 14 הן גרשת הא טרדת יתי יומא דין מעל אנפי ארעא מן קדמך האיפשר דאיטמר ואין אהי מטלטל וגלי בארעא כל זכיי דישכחינני יקטלינני : 15 ויאמר לו ואמר ליה יי הא בכן כל דקטיל קין לשבעא דרין יתפרע מניה ורשם יי על אפי דקין אתא מן שמא רבא ויקירא בגין דלא למקטול יתיה כל דישכחוניה באסתכלותיה ביה :

ירושלמי ד 7 הלא הלא אין תיטיב עובדך בעלמא הדין ישתרי וישתבק לך לעלמא דאתי ואין לא תיטיב עובדך בעלמא הדין ליום דינא רבא חטאך נטיר ועל תרע לבא רביע ברם בידך מסרית רשותיה דיצרא בישא ואת תהוי שליט ביה בין למזכי בין למחטי : 8 ואמר קין להבל אחוי אתא ונפוק לאפי ברא והוה כד נפקו תרויהון לאפי ברא עני קין ואמר להבל אחוי לית דין ולית דיין ולית עלם אוחרן ולא למתן אגר טב לצדיקיא ולא לאתפרעא מן רשיעיא ולא ברחמין אתברי עלמא ולא ברחמין הוא מדבר מן בגלל מה אתקבל קורבנך מנך ברעו ומני לא אתקבל ברעוא עני הבל ואמר לקין אית דין ואית דיין ואית עלם אוחרן ואית מתן אגר טב לצדיקיא ולאתפרעא מרשיעיא וברחמין אתברי עלמא וברחמין הוא מדבר ברם כפירי עובדין טבין הוא מדבר על דהוון עובדי תקנין מן דידך אתקבל קרבני מני ברעוא ומנך לא אתקבל ברעוא והוו תרויהון מנצין באפי ברא וקם קין על הבל אחוי וקטל יתיה : 10 קול קל ארמיהון דאוכלוסין דצדיקיא דהוון עתידין למקם מן הבל אחוך : 13 ואמר קין קדם יי סגין אנון חובי למסבול ברם אית יוכלא קדמך למשרי ולמשבק לי :

Cain autem & ejus oblationem *sereno* vultu non aspexit: & iratus est Cain 5 valde, & dejectæ sunt figuræ facierum ejus. Et dixit Dominus Cain: 6 Cur ira est tibi? & cur dejectæ sunt imagines faciei tuæ? 7 An non si bona feceris opera tua, remittetur tibi peccatum tuum? Quòd si non bona feceris opera tua in hoc seculo, ad diem judicii magni peccatum tuum servatur, & ad fores cordis tui peccatum jacebit: verùm in manu tua tradidi potestatem ipsius concupiscentiæ malæ, & ad te erit appetitus ejus; & tu dominaberis illi, sive ad justitiam sive ad peccatum. 8 Et dixit Cain ad Habel fratrem suũ; Veni, exeamus ambo nos in agrum: fuitque cum exiissent ambo ipsi in agrum, respondit Cain & dixit Habeli; Intelligo ego quòd per miserationes creatus est mundus, sed non secundùm fructus operum bonorum gubernatur, & acceptio est facierum in judicio: propter quid accepta est oblatio tua, oblatio verò mea ex me non accepta est cum beneplacito? Respondit Habel & dixit Caino: In miserationibus creatus est mundus, & secundùm fructus bonorum operum gubernatur, & acceptio facierum non est in judicio; & propterea quòd fuerunt fructus operum meorum meliores tuis & pretiosores tuis, recepta est cum beneplacito oblatio mea. Respondit Cain & dixit Abeli; Non est judicium, nec Judex, nec seculum aliud, nec dabitur merces bona justis, nec ultio sumetur de improbis. Respondit Habel & dixit Caino: Est judicium, & est Judex, & est seculum aliud, & dabitur merces bona justis, & ultio sumetur de improbis; & propter harum rerum causam contendebant super facies agri: & surrexit Cain contra Habel fratrem suum, & fixit lapidem in fronte ejus, & interfecit eum. 9 Et dixit Dominus ad Cain; Ubi est Habel frater tuus? & dixit, Non novi: nunquid custos fratris mei ego? 10 Et dixit, Quid fecisti; vox sanguinum occisionis fratris tui, qui absorpti sunt in pulvere, clamant coram me ex terra. 11 Jam verò pro eo quod interfecisti eum, maledictus tu de terra, quæ aperuit os, & recepit sanguines fratris tui ex manu tua. 12 Quando coles terram, non addet dare robur fructuum suorum tibi; vagus & exul eris in terra. 13 Et dixit Cain coram Dño, Gravior est rebellio mea quàm ut possim ferre; verùm potestas est coram te condonandi ipsam. 14 Ecce ejecisti me hodie ex superficie terræ; à conspectu tuo an fieri potest ut abscondar? quòd si sim vagus & exul in terra, omnis innocens qui invenerit me interficiet me. 15 Et dixit illi Dñs; Ecce nunc quisquis interfecerit Cain, per septem generationes ultio sumetur ab eo: & constituit Dominus super facies Caini signum ex nomine magno & pretioso, ut non interficeret eum quisquis eum inveniret, cùm videret ipse illud.

Hierosl. *Cap.* IV. 7 *An non si bona feceris opera tua in hoc seculo, condonabitur & remittetur tibi in seculo venturo? quòd si non emendaveris opera tua in hoc seculo, in diem judicii magni peccatum tuum reservabitur, & ad fores cordis jacebit: verùm in manum tuam tradidi potestatem concupiscentiæ malæ, tu autem dominabere ei, sive ut justificeris sive ut pecces.* 8 *Et dixit Cain ad Abel fratrem suum; Veni & exeamus in agri superficiem: accidit itaque cum exiissent ambo ipsi ad agri superficiem, respondit Cain & dixit ad Abelem fratrem suum; Non est judicium nec est Judex, nec est aliud seculum, nec dabitur merces bona justis, nec ultio sumetur de improbis, neque per miserationem creatus est mundus, neque per miserationem gubernatur. Quare recepta est oblatio tua à te cum beneplacito, à me autem non est accepta cum beneplacito? Respondit Abel & dixit Caino: Est judicium, & est Judex, & est aliud seculum, & est donum mercedis bonæ justis, & ultio sumi debet ab improbis, & cum miseratione creatus est mundus, & cum miseratione gubernatur: verùm juxta fructus bonorum operum gubernatur; eò quòd opera mea tuis sunt concinniora, recepta est oblatio mea à me cum beneplacito, à te verò non est recepta cum beneplacito: fueruntque ambo ipsi contendentes in superficie agri, tum surrexit Cain contra Abel fratrem suum, & interfecit eum.* 10 *Vox sanguinum congregationum justorum qui erant surrecturi ex Abel fratre tuo* 13 *Et dixit Cain coram Domino, Plura sunt peccata mea quam ut possim ferre. verùm est potestas coram te condonandi & remittendi mihi.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

5 * وبقين وبهديهي او نا قبول كرد گرم شد بقين بغايت بگشتند گونهاي روي او * 6 گفت ״ بقين چرا گرم شد بتو وچرا بگشتند گونهاي روي تو * 7 ها نه اگر نكوي كني آمرش واگر نه نكويي كني بدرگاه خطا خسپا وبتو محتاجي او وتو مسلط باشي درو * 8 گفت قين بهبل برادري او بود در بودن ايشان در دشت برخاست قين بهبل برادري او وبكشت اويرا * 9 گفت ״ بقين كجاست هبل برادر تو گفت ندانستم هنگاه داراي برادر من من * 10 گفت چه كردي آواز خونهاي برادري تو فرياد كنان بمن از آن زمين * 11 واكنون لعنت تو از آن زمين آنچه بگشاد مر دهان آن بستاندن مر خونها برادر تو از دست تو * 12 كه كار كني مر آن زمين نه افزايد دادن زور آن بتو سرگردان وسرگشته باشي در زمين * 13 گفت قين بحضرت خدا بزرگاست گناه من از آمرش * 14 اينك براندي مرا امروز از بالاي روي آن زمين واز حضرت تو نهان شوم وباشم سرگردان وسرگشته در زمين وباشد همه ياباي من بكشد مرا * 15 گفت خدا بهمچنين همه كشاي قين دو هفت بارها باز توخته شود بنهاد خدا بقين نشان ببي زدن اويرا همه ياباي او *

Cain verò & oblationem ejus non accepit. 5 Tum *excandescente Cain valdè, mutati sunt aspectus vultûs ejus.* 6 *Dixit Dominus ad Cain, Quare excanduisti? et quare mutati sunt aspectus vultûs tui?* 7 *Nónne si benefeceris,* erit *remissio? si verò non benefeceris, peccatum ad ostium cubans* est? *& ad te erit necessitas ejus, & tu dominaberis ei.* 8 *Locutus est Cain cum Habel fratre suo: Fuit* autem *cùm essent in agro, insurrexit Cain in Habel fratrem suum, & occidit eum.* 9 Tum *dicenti Domino ad Cain, ubi est Habel frater tuus? respondit, Nescio: numquid custos fratris mei ego?* 10 *Dixit, Quid fecisti? vox sanguinum fratris tui clamans est ad me è terra.* 11 *Nunc ergò maledictioni eris tu de terra, quæ aperuit os suum ad suscipiendum sanguines fratris tui è manu tua.* 12 *Quando colueris terram, non adjiciet præbere tibi vigorem suum: viæ anceps & attonitus eris in terra.* 13 *Dixit Cain in præsentia Domini, Majus est peccatum meum quàm ut remissionem habeat.* 14 *Ecce expulisti me hodiè desuper faciem terræ, & à præsentia tua abscondar; eróque viæ anceps & attonitus in terra: eritque ut omnis qui me invenerit, occidat me.* 15 *Respondit Deus; Propterea, quicunque occiderit Cain bis septem vicibus ei rependetur: posuit itaque Deus signum in Cain, ne percuteret eum quicunque invenisset eum:*

ירושלמי | תרגום יונתן בן עוזיאל | Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

16 ויצא ונפק קין מן קדם יי ויתיב בארעא טלטול גלותיה דהוות עבידא עלוהי מלקדמין כגינוניתא דעדן : 17 וידע קין וידע קין ית אנתתיה ואעדיאת וילדת ית חנוך והוה בני קרתא וקרא שום קרתא כשום בריה חנוך : 18 ויולד ואיתיליד לחנוך ית עירד ועירד אוליד ית מחויאל ומחויאל אוליד ית מתושאל ומתושאל אוליד ית למך : 19 ויקח ונסיב ליה למך תרתין נשין שום חדא עדה ושום תנייתא צלה : 20 ותלד וילידת עדה ית יבל הוא הוה רב בהון דכל יתבי משכנין ומארי בעיר : 21 ושם אחיו ושום אחוהי יובל הוא הוה רב בהון דכל דממנן לזמרא בכנורא ואבובא : 22 וצלה וצלה אף היא ילידת ית תובל קין רב לכל אומן דידע בעבידת נחשא ופרזלא ואחתיה דתובל קין נעמא היא הוות מרת קינין וזמרין : 23 ויאמר ואמר למך לנשוי עדה וצלה קבילן קלי נשי למך אציתן למימרי ארום לא גברא קטלית דנתקטלא תחותוהי ואוף לא עולימא חבילית דבגניה יהובדון זרעי : 24 כי שבעתים ארום קין דחב ותב בתיובתא עד שובעא דרין אתליו ליה ולמך בר בריה דלא חב דינא הוא דיתלי ליה עד שובעין ושבעא : 25 וידע אדם וידע אדם תוב ית אנתתיה לסוף מאה ותלתין שנין דאתקטיל הבל וילידת בר וקרת ית שמיה שת ארום אמרת יהב לי יי בר אוחרן חלף הבל דקטליה קין : 26 ולשת ולשת אף הוא אתיליד בר וקרת ית שמיה אנוש הוא דרא דביומוהי שריאו למטעי ועבדו להון טעון ומכנין לטעותהון בשום מימרא דיי :

16 ונפק קין מן קדם יי ויתיב בארעא גלי ומטלטל מן מדנח לגנתא דעדן והוה קדם עד לא קטל קין להבל אחוי הות ארעא מרביא ליה פירין כפירי גנתא דעדן מן דחטא וקטל לאחוי הוות למסקא כובין ודרדרין :

Et egressus est Cain à conspectu 16 Domini, & habitavit in terra migrationis exilii sui, quæ culta erat propter eum ab antiquo sicut hortus Eden. 17 Et cognovit Cain uxorem suam, & concepit & peperit Henoch: & ædificavit civitatem, & vocabat nomen civitatis juxta nomen filii sui, Henoch. 18 Natus vero est ipsi Henoch Hirad, & Hirad genuit Mechujael, & Mechujael genuit Methusael, & Methusael genuit Lamech. 19 Et accepit sibi Lamech duas uxores: nomen unius, Ada; nomen vero alterius, Tsilla. 20 Et peperit Ada Jabal: ipse erat dux illis omnibus qui habitabant tabernacula, & possidentibus jumenta. 21 Et nomen fratris ejus Jubal: ille dux erat omnibus præfectis cantici in cithara & tibiis. 22 Et Tsilla etiam ipsa peperit Tubalcain, magistrum omnis opificis qui novit opus æris & ferri: & soror ipsius Tubalcain Naama, ipsa erat domina lamentationum & cantionum. 23 Et dixit Lamech uxoribus suis Adæ & Tsillæ: Audite vocem meam, uxores Lamech; auscultate sermoni meo: quoniam non virum interfeci, ut interficiamur pro eo; & etiam juvenem non perdidi, ut propter eum pereat semen meum. 24 Quoniam Cain qui peccavit & conversus est per pœnitentiam, usque ad septem generationes dilata est ipsi *pœna*: Lamecho ipsius nepoti, qui non peccavit, æquum est ut differatur illi usque ad septuaginta septem. 25 Et cognovit Adam rursus uxorem suam, exactis centum & triginta annis postquam interfectus est Habel; & peperit filium, & vocavit nomen ejus Seth: quoniam dixit; Dedit mihi Domin⁹ filium alium pro Habele, quem interfecit Cain. 26 Ipsi verò etiam Seth natus est filius, & vocavit nomen ejus Enos: illa *erat* ætas in cujus diebus incœperunt errare & fecerunt sibi idola, & cognominabant idola sua nomine sermonis Domini.

Hierosl. 16. *Et exiit Cain à facie Domini, & habitavit in terra exul & vagus ab oriente horti Eden. Fuit autem cum nondum occidisset Cain Abelem fratrem suum, producebat terra fructus, similes fructibus horti Eden; ex quo verò peccavit & occidit fratrem suum, produxit spinas & tribulos.*

ה

1 וזה ספר דין ספר ייחוס תולדת אדם ביומא דברא יי אדם בדיוקנא דיי עבדיתיה : 2 זכר דכר ונוקבא בראנון ובריך יתהון בשום מימריה וקרא ית שומהון אדם ביומא דאתבריאו : 3 ויחי אדם וחיא אדם מאה ותלתין שנין ואוליד ית שת דדמי לאקוניה ולדמותיה ארום מן קדמת דנא אולידת חוה ית קין דלא דמי ליה והבל אתקטיל על ידוי וקין אטרד ולא אתייחסו זרעיתיה בספר ייחוס אדם ובתר כן אוליד ית דדמי ליה וקרת ית שמיה שת :

CAP. V.

HIc est liber genealogiæ hominis: in die qua creavit Dominus hominem, ad imaginem Dei fecit ipsum. 1 2 Marem & fœminam creavit eos: & benedixit illis in nomine sermonis sui, & vocavit nomen eorum Adam, die quo creati sunt. 3 Et vixit Adam centum triginta annos & genuit Seth, qui similis erat imagini & similitudini ejus; quoniam antea pepererat Hava Cainum, qui non similis erat ipsi: Habel enim interfectus erat per manum ipsius; at Cain expulsus erat, nec recensitum est semen ejus in libro progeniei Adam: postea verò peperit eum qui similis erat ipsi, & vocavit nomen ejus Seth.

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA:*

16 * بيرون آمد [قين از پيشي ״ وبنشست در زمين نود] پيش بهشت * 17 خلوت كرد قين مر زن او آبستن شد وبزاييد مر حنوك بود آبدان كنا مر شهر بخواند نام آن شهر چون نام پسر او حنوك * 18 زاييده شد بحنوك مر عيرد وعيرد بزاياييد مر محويال ومحويال بزاياييد مر متوشال ومتوشال بزاياييد مر لمك * 19 بستاند باو لمك دو زنان نام آن يكه عده ونام آن دوومي صلّه * 20 بزايد عده مر يبل او بود بزرگي نشينا خيمه ورمه * 21 ونام برادر او يوبل او بود بزرگي همه گيرا چنك وطنبوره * 22 وصلّه نيز او بزاييد مر توبل قين تيز كنا وهمه استادي كنا مس وآهن وخواهر توبل قين نعمه * 23 گفت لمك بزنان او عده وصلّه بشنويد آواز من زنان لمك گوش كنيد گفتار من كه مردي بكشتم بجراحت من وكودك بنشان من * 24 كه بهفت دو هفتها باز توخته شود قين ولمك هفتاد وهفت * 25 خلوت كرد آدم نيز مر زن او وبزاييد پسر بخواند مر نام او شت كه بنهاد بمن خدا نسل ديگر بجاي هبل كه بكشت اويرا قين * 26 وبشت نيز او زاييده شد پسر بخواند مر نام او انوش آن هنگام سست شد بخواندن در نام ״ *

Tum *egressus Cain à præsentia Domini, sedit in terra Nod, ante Paradisum.* 16 Et *secessum fecit* Cain *cum uxore sua; quæ gravida facta peperit Hanoch: et ædificans urbem, vocavit nomen illius urbis secundùm nomen filii sui, Hanoch.* 17 Et *natus est ipsi Hanoch Irad, & Irad genuit Mehujael, & Mehujael genuit Methusael, & Methusael genuit Lamech.* 18 *Accepit sibi Lamech duas uxores, nomen unius Adah, & nomen secundæ Sillah.* 19 *Peperitque Adah Jabal: ipse fuit magister inhabitantium tentoria, &* pascentium *gregem.* 20 *Et nomen fratris ejus, Jubal: ipse fuit magister omnis tractantis cymbalum & citharam.* 21 *Et Sillah etiam ipsa peperit Tubal-Cain, exacuendi & cujuslibet operis artificem æris ac ferri: soror verò Tubal-Cain* fuit *Naamah.* 22 *Dixit Lamech uxoribus suis, Adah & Sillah audite vocem meam, uxores Lamech aurem præbete sermoni meo, quòd virum occidero in vulnere meo, & puerum in vibice mea.* 23 *Quia pro septem bis septies rependetur ipsi Cain, & Lamech septuagies et septies.* 24 *Iterùm secessum fecit Adam cum uxore sua, quæ peperit filium, cujus nomen vocavit Seth: quia inquit, posuit mihi Deus sobolem alteram loco Abel, quem occidit eum Cain.* 25 *Et ipsi Seth etiam natus est filius, cujus nomen vocavit Enosh: tunc neglectum est invocare nomen Domini.* 26

* فصل پنجم *

1 * اين كتاب پيدا شدنهاي آدم در روز آفريدن خدا آدم در مانند فرشتهاي خدا بكرد اويرا * 2 نر وماده آفريد ايشانرا آفرين كرد ايشانرا بخواند مر نام ايشان آدم در روز آفريدن ايشان * 3 بزيست آدم صد وسي سال بزاياييد در مانندي او چون چهرهي او بخواند مر نام او شت *

CAP. V.

Iste est liber generationum Adam. 1 *In die quo creavit Deus hominem, in similitudine angelorum Dei fecit illum.* 2 *Masculum & fœminam creavit eos; et benedicens eis, vocavit nomen eorum Adam, in die quâ creati sunt.* 3 *Vixit Adam centum triginta annos: genuitque ad similitudinem suam, secundùm formam suam filium, cujus nomen vocavit Seth.*

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי — Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויהיו והוו יומי אדם בתר דאוליד ית 4
שת תמני מאה שנין ואוליד בנין ובנן:
ויהיו והוו כל יומי שת תשע מאה 8
ותרתיסרי שנין ומית: ויחי וחיא אנוש תשעין שנין ואוליד ית קינן: 9
ויחי וחיא אנוש בתר דאוליד ית קינן תמני מאה וחמיסר שנין ואוליד בנין ובנן: 10
ויהיו והוו כל יומי אנוש תשע מאה וחמש שנין ומית: ויחי וחיא קינן 11
שובעין שנין ואוליד ית מהללאל: ויחי וחיא קינן בתר דאוליד ית מהללאל 12 13
תמני מאה וארבעין שנין ואוליד בנין ובנן: ויהיו והוו כל יומי קינן תשע 14
מאה ועשר שנין ומית: ויחי וחיא מהללאל שתין וחמש שנין ואוליד ית ירד: 15
ויחי וחיא מהללאל בתר דאוליד ית ירד תמני מאה ותלתין שנין ואוליד בנין 16
ובנן: ויהיו והוו כל יומי מהללאל תמני מאה ותשעין וחמש שנין ומית: 17 18
ויחי וחיא ירד מאה ושתין ותרתין שנין ואוליד ית חנוך: ויחי וחיא ירד 19
בתר דאוליד ית חנוך תמני מאה שנין ואוליד בנין ובנן: ויהיו והוו כל 20
יומי ירד תשע מאה ושתין ותרתין שנין ומית: ויחי וחיא חנוך שתין וחמש 21
שנין ואוליד ית מתושלח: ויתהלך ופלח חנוך בקשוט קדם יי בתר דאוליד ית 22
מתושלח תלת מאה שנין ואוליד בנין ובנן: ויהיו והוו כל יומי חנוך עם דיירי 23
ארעא תלת מאה ושתין וחמש שנין:
ויתהלך ופלח חנוך בקושטא קדם יי 24
והא ליתוהי עם דיירי ארעא ארום
אתנגיד וסליק לרקיעא במימר קדם יי
ויקרא שמיה מיטטרון ספרא רבא: ויחי וחיא מתושלח מאה ותמנין ושבע 25
שנין ואולד ית למך: ויחי וחיא מתושלח בתר דאוליד ית למך שבע מאה 26
ותמנין ותרתין שנין ואולד בנין ובנן: ויהיו והוו כל יומי מתושלח תשע 27
מאה ותרתין ושתין ותשע שנין ומית: ויחי וחיא למך מאה ותמנין ותרתין שנין ואולד בר: 28

ירושלמי 4 תמני מאה שנין ובהון בשנייא הוה מוליד בנין ובנן: 5 ומית ואתכניש מן גו עלמא:

ירושלמי 24 ופלח חנוך בקושטא קדם יי והא לית הוא ארום איתנגד במימר מן קדם יי:

4 Et fuerunt dies Adam poſtquam genuiſſet Seth octingenti anni: & genuit filios & filias. 8 Et fuerunt omnes dies Seth, nongenti & duodecim anni; & mortuus eſt. 9 Et vixit Enos nonaginta annos, & genuit Kenan. 10 Et vixit Enos poſtquam genuiſſet Kenan octingentis & quindecim annis; & genuit filios & filias. 11 Et fuerunt omnes dies Enos nongenti & quinque anni, & mortuus eſt. 12 Et vixit Kenan ſeptuaginta annos, & genuit Mahalaleel. 13 Et vixit Kenan poſtquam genuiſſet Mahalaleel octingentis & quadraginta annis, & genuit filios & filias. 14 Et fuerunt omnes dies Kenan nongenti & decem anni, & mortuus eſt. 15 Et vixit Mahalaleel ſexaginta quinque annos, & genuit Jered. 16 Et vixit Mahalaleel poſtquam genuiſſet Jered octingentos triginta annos; & genuit filios & filias. 17 Et fuerunt omnes dies Mahalaleel octingenti nonaginta quinque anni; & mortuus eſt. 18 Et vixit Jered centum ſexaginta duos annos, & genuit Enoch. 19 Et vixit Jered poſtquam genuiſſet Enoch octingentos annos; & genuit filios & filias. 20 Et fuerunt omnes dies Jered nongenti ſexaginta duo anni, & mortuus eſt. 21 Et vixit Enoch ſexaginta quinque annos, & genuit Methuſelach. 22 Et coluit Enoch in veritate coram Domino, poſtquam genuiſſet Methuſelach, trecentis annis; et genuit filios et filias. 23 Et fuerunt omnes dies Enoch, cum habitatoribus terræ, trecenti et ſexaginta et quinque anni. 24 Et coluit Enoch in veritate coram Domino, et ecce non ipſe cum generationibus terræ; quoniam ſubductus eſt, et aſcendit in cœlum in ſermone coram Domino: et vocatum eſt nomen ejus Metatron ſcriba magnus. 25 Et vixit Methuſelach centum octinginta ſeptem annos, et genuit Lemech. 26 Et vixit Methuſelach poſtquam genuiſſet Lemech ſeptingentos octoginta duos annos; et genuit filios et filias. 27 Et fuerunt omnes dies Methuſelach nongenti et duo et ſexaginta novem anni; et mortuus eſt. 28 Et vixit Lamech centum octoginta duos annos, et genuit filium.

Hieroſ. 4. *Octingentis annis, & in illis annis genuit filios & filias.* 5. *Et mortuus eſt, & collectus è medio mundi.*

Hieroſ. 24. *Et coluit Enoch in veritate coram Domino, & ecce non fuit ipſe; quoniam ſubtractus eſt per verbum à conſpectu Domini.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

بودند روزکاران آدم پس زایانیدن او مر شت هشت صد سال برایانید پسران دختران 4
*بودند همه روزکاران آدم آنچه بزیست نهصد وسي سال وبمرد * بزیست شت صد وپنج 5 6
سال برایانید مر انوش * بزیست شت پس زایانیدن او مر انوش هشت صد وهفت سال 7
برایانید پسران ودختران * بودند همه روزکاران شت نه صد ودوازده سال وبمرد* 8
*بزیست انوش نود سال برایانید مر قینن * بزیست انوش پس زایاندن او مر قینن 9 10
هشت صد وپانزده سال برایانید پسران ودختران * بودند همه روزکاران انوش نه صد 11
وپنج سال وبمرد * بزیست قینن هفتاد سال برایاند مر مهللال * بزیست قینن پس 12 13
زایاندن او مر مهللال هشت صد وچهل سال وبرایاند پسران ودختران * بودند همه 14
روزکاران قینن نه صد وده سال وبمرد * بزیست مهللال شست وپنج سال برایاند مر یرد* 15
بزیست مهللال پس زایاندن او مر یرد هشت صد وسي سال برایاند پسران ودختران بودند 16 17
همه روزکاران مهللال هشت صد ونود وپنج سال وبمرد * بزیست یرد صد وشست ودو 18
سال برایانید مر حنوك * بزیست یرد پس زایاندن او مر حنوك هشت صد سال برایاند 19
پسران ودختران * بودند همه روزکاران یرد نه صد وشست ودو سال وبمرد * بزیست 20 21
حنوك شست وپنج سال برایاند مر متوشلح * رویش کرد حنوك بحضرت خدا پس 22
زایاندن او مر متوشلح سه صد سال برایاند پسران ودختران * بود همه روزکاران 23
حنوك سه صد وشست وپنج سال * [رویش کرد حنوك بحضرت خدا] ونیست او که 24
بستاند اویرا خدا *بزیست متوشلح صد وهشتاد وهفت سال برایاند مر لمك*بزیست 25 26
متوشلح پس زایاندن او مر لمك هفت صد وهشتاد ودو سال برایاند پسران ودختران*
*بودند همه روزکاران متوشلح نه صد وشست ونه سال وبمرد * بزیست لمك صد 27 28
وهشتاد ودو سال برایاند پسر*

4 *Fuerunt tempora Adam poſtquàm genuit Seth, octingenti anni, et genuit filios ac filias.* 5 *Fuerunt itaque cuncta tempora Adam quibus vixit, nongenti triginta anni, & mortuus eſt.* 6 *Vixit Seth centum & quinque annos, & genuit Enoſh.* 7 *Vixitque Seth poſtquàm genuit Enoſh, octingentos & ſeptem annos, & genuit filios ac filias.* 8 *Fuerunt itaque cuncta tempora Seth, nongenti & duodecim anni, & mortuus eſt.* 9 *Vixit Enoſh nonaginta annos, & genuit Cainan.* 10 *Et vixit Enoſh poſtquàm genuit Cainan, octingentos & quindecim annos: genuitque filios ac filias.* 11 *Fuerúntque cuncta tempora Enoſh, nongenti & quinque anni, & mortuus eſt.* 12 *Vixit Cainan ſeptuaginta annos, et genuit Mahalaleel.* 13 *Et vixit Cainan poſtquàm genuit Mahalaleel, octingentos & quadraginta annos: genuitque filios & filias.* 14 *Fuerunt autem cuncta tempora Cainan nongenti & decem anni, mortuúſque eſt.* 15 *Vixit Mahalaleel ſexaginta & quinque annos, et genuit Jared.* 16 *Vixitque Mahalaleel poſtquàm genuit Jared, octingentos & triginta annos: genuitque filios & filias.* 17 *Fuerunt autem cuncta tempora Mahalaleel octingenti nonaginta & quinque anni, & mortuus eſt.* 18 *Vixit Jared centum ſexaginta & duos annos, et genuit Hanoch.* 19 *Et vixit Jared poſtquàm genuit Hanoch, octingentos annos: genuitque filios & filias.* 20 *Fuerúntque cuncta tempora Jared nongenti ſexaginta & duo anni, & mortuus eſt.* 21 *Vixit Hanoch ſexaginta quinque annos, et genuit Methuſelah.* 22 *Ambulavit autem Hanoch in præſentia Dei poſtquàm genuit Methuſelah, trecentos annos: genuitque filios & filias.* 23 *Fuerúntque cuncta tempora Hanoch trecenti ſexaginta quinque anni.* 24 *Ambulavit inquam, Hanoch in præſentia Dei, & eſſe deſiit; quia tulit eum Deus.* 25 *Vixit Methuſelah centum octoginta & ſeptem annos, et genuit Lamech.* 26 *Vixitque Methuſelah poſtquàm genuit Lamech, ſeptingentos octoginta atque duos annos: genuitque filios ac filias.* 27 *Fuerunt itaque cuncta tempora Methuſelah nongenti ſexaginta novem anni, & mortuus eſt.* 28 *Vixit Lamech centum octoginta & duos annos, et genuit filium,*

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי — Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויקרא וקרא ית שמיה נח למימר דין ינחמיננא מפולחננא דלא מצלחא ומליעות 29
ידנא מן ארעא דלטא יי בגין חובי בני אנשא: ויחי וחיא למך בתר דאוליד ית 30
נח חמש מאה ותשעין וחמש שנין ואולד בנין ובנן: ויהיו והוו כל יומי למך שבע 31
מאה ושובעין ושבע שנין ומית: ויהי נח והוה נח בר חמש מאה שנין ואולד נח 32
ית שם וית חם וית יפת:

ו

ויהי כי והוה ארום שריאו בני נשא למסגי על אנפי ארעא ובנתא שפירתא אתילידו 1
להון: ויראו וחמון בני רברביא ית בנת אנשא ארום שפירן הינון וכחלן ופקסן 2
ומהלכן בגילוי בשרא והרהירו לזנו ונסיבו להון נשין מכל דאתרעיו: ויאמר ואמר 3
יי במימריה לא יתדנון כל דריא בישיא
דעתידין למיקם בסדר דיניא דדרא
דמבולא למובדא ולמשתיציא מגו עלמא
הלא יהבית רוח קדשי בהום מן בגלל
די יעבדון עובדין טבין והא אבאישו
עובדיהון הא יהבית להון ארכא מאה
ועשרין שנין מן בגלל דיעבדון תתובא
ולא עבדו: הנפילים שמחזאי ועוזיאל 4
הינון נפילין מן שמיא והוו בארעא
ביומיא האינון ואוף בתר כן דעלון בני רברביא לות בנת אינשא וילידן להון והינון
מתקרין גברין דמעלמא אינשי שמהן: וירא וחמא יי ארום סגיאת בישת אינשא 5
בארעא וכל יצרא דמחשבת לביה לחוד
ביש כל יומא: וינחם ותב יי במימריה 6
ארום עבד ית אינשא בארעא ואידיין
עליהון במימריה: ויאמר ואמר יי 7
אבטיל אנשא במימרי דבריתי מעל אנפי ארעא מאינשא עד בעירא עד ריחשא ועד
עופא דשמיא ארום תבית במימרי ארום
עבדתינון: ונח ונח דהוה צדיק אשכח 8
חינא קדם יי:

ירושלמי ו 3 ואמר מימריה דיי לא יתדונון דריא דעתידין למקם מן בתר דרא דמבולא למובדא למשתיציא ולממחא גמירא הלא רוחי יהבית בבני אנשא מן בגלל דאנון בשר ועובדיהון עובדין טבין ועובדיהון עובדין בישין הא יהבית להון ארכא מאה ועשרין שנין דלמא דיעבדון תתובא ולא עבדו:

ירושלמי 6 והוה תהי מן קדם יי במימריה ארי עבד ית אנשא בארעא ואמר ואדין עם לביה:

ירושלמי 8 ונח על דהוה צדיק בדריה אשכח חינא וחסדא קדם יי:

פ פ פ

אלה תולדות נח אלין יחוסין דגניסת נח נח הוה גבר זכאי שלים בעובדין 9
טבין הוה בדרוהי בדחלתא דיי הליך נח: ויולד ואוליד נח תלתא בנין ית שם ית 10
חם וית יפת:

29 Et vocavit nomen ejꝰ Noach, dicendo: Hic conſolabitur nos ab opere noſtro non proſpero, & à laboribus manuum noſtrarum, ex terra cui maledixit Deus propter peccata filiorum hominis. 30 Et vixit Lamech poſtquam genuiſſet Noach quingentis nonaginta quinque annis; & genuit filios & filias. 31 Et fuerunt omnes dies Lamech ſeptingenti ſeptuaginta & ſeptem anni; & mortuus eſt. 32 Et fuit Noach filius quingentorum annorum; & genuit Noach Semum, Chamum, & Japhetum.

CAP. VI.

1 Et accidit quando inceperunt filii hominis multiplicari ſuper facies terræ, ut filiæ pulchræ naſcerentur illis. 2 Et viderunt filii optimatum filias hominum quòd pulchræ eſſent, & fucantes faciem & diſcernentes *capillos*, & ambulantes cum manifeſtatione carnis & cogitatione ſcortationis: 3 & acceperunt ſibi uxores ex omnibus quæ ipſis complacuerant. Et dixit Dominus per ſermonem ſuum; Non judicabuntur omnes generationes perverſæ, quæ ſurrecturæ ſunt, ordine judiciorum ætatis diluvii, ut perdantur & exterminentur è medio mundi. An non poſui ſpiritum meum ſanctum in illis, eò ut faciant bona opera? quia verò mala egerunt opera ſua, ecce dedi illis ſpatium centum viginti annorum ut pœnitentiam agerent, ſed non fecerunt. 4 Schamchazai & Uziel, qui cadebant ex cœlis, erant in terra in diebus illis: & etiam poſtquā ingreſſi ſunt filii magnatum ad filias hominum, & pepererunt illis; & hi ſunt qui vocantur Viri qui à ſeculo, Viri nominum. 5 Et vidit Dominus quod multa eſſet malitia hominis in terra, & omne figmentum cogitationis cordis ejus tantùm malum omni die. 6 Et pœnituit Dominum cum ſermone ſuo, quoniam feciſſet hominem in terra: & judicabat eos ſermone ſuo. 7 Et dixit Dominus abolebo hominem in ſermone meo, quem creavi, de ſuperficie terræ; ab homine uſque ad jumentum, uſque ad reptile, & uſque ad volucre cœlorum: quoniam pœnitet me in ſermone meo quòd illos fecerim. 8 Noach autem, qui erat juſtus, invenit gratiam coram Domino.

Hieroſ. *Cap.* VI. 3 *Et dixit verbum ipſius Domini; Non judicabuntur ætates, quæ ſurrecturæ ſunt poſt ætatẽ diluvii, ut perdantur, exterminentur & deleantur prorſus. An non ſpiritum meum indidi filiis hominum, eo quòd ſint caro, & opera eorum opera bona? quia verò opera eorum ſunt opera mala, ecce dedi illis ſpatium centum viginti annorum, ſi forſan facerent pœnitentiam, ſed non fecerunt.*

Hieroſ. 6 *Et fuit pœnitentia à conſpectu Domini in verbo ſuo, eò quòd feciſſet hominem in terra, & dixit & diſceptavit in corde ſuo.*

Hieroſ. 8 *Noach autem, quòd eſſet juſtus in ætate ſua, invenit gratiam et miſericordiam coram Domino.*

SECTIO II.

9 Iſtæ ſunt proſapiæ familiarum Noach. Noach fuit vir purus, integer in operibus bonis erat in generationibus ſuis, in timore Dei ambulavit Noach. 10 Et genuit Noach tres filios; Semum, Chamum, & Japhetum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

بخواند مر نام او نوح بکفتن این آسایش دهد ایمارا از کارها ایما واز زحمت دستهاي ایما 29
از آن زمین آنچه نفرین کرد اویرا ״ *بزیست لمك پس زایاندن او مر نوح پانصد ونود 30
وپنج سال برایاند پسران ودختران *بود همه روزکاران لمك هفت صد وهفتاد وهفت سال 31
وبمرد *بود نوح قدر پانصد سال برایاند نوح مر شم ومر حم ومر یفت* 32

* فصل ششم *

*بود که در استید آن آدم بسیار شدن ابر روي آن زمین ودختران زایده شدن 1
بایشان بدیدند فرشتکان خدا مر دختران آن آدم [که نیکان ایشان] بستدند بایشان 2
زنان از همه آنچه اختیار کردند * کفت [״] نه قرار کیرد روح من در آدم بجاوید 3
در آنچه نیز او کوشتمند وباشند روزکاران او صد وبیست سال * آن خانان بودند در 4
زمین در روزکاران ایشان ونیز پس همچنین آنچه بیایند فرشتکان آن خدا بدختران
آن آدم برایان بایشان ایشان آن جباران آنچه از جاوید مردمان آن نام * بدید ״ که 5
بسیار است بدیي آن آدم در زمین وهمه خلق اندیشهایي دل او خاصه بد 6
همه آن روز *تباعت آورد ״ که بکرد مر آن آدم در زمین زحمت شد بدل او *کفت 7 8
״ محو کنم مر آن آدم آنچه آفریدم از بالایي روي آن زمین از آدم تا چهارپا تا جنبش وتا
مرغ آن آسمان که تباعت آوردم که آفریدم ایشانرا*ونوح یافت خوبي در چشمان ״ * اینان 9
زایده شدکان آن نوح نوح مرد صالح بود در عصرهاي او مر آن خدا رویش کرد نوح*
برایاند نوح سه پسران مر شم مر حم ومر یفت 10

29 *Cujus nomen vocavit Noah, dicendo; Iſte requiem dabit nobis ab operibus noſtris, & ab ærumna manuũ noſtrarum de terra cui maledixit Dominus.* 30 *Vixitq; Lamech poſtquàm genuit Noah, quingentos nonaginta & quinque annos: & genuit filios ac filias.* 31 *Fuerunt itaque cuncta tempora Lamech ſeptingenti ſeptuaginta & ſeptem anni, & mortuus eſt.* 32 *Cùmq; eſſet Noah circiter quingentorum annorum, genuit ipſe Sem, Ham, & Japheth.*

CAP. VI.

1 *Fuit, cùm cœpiſſent homines multiplicari ſuper faciem terræ, filiæque natæ eſſent illis;* 2 *Videntes angeli Dei filias hominum eſſe bonas, acceperunt ſibi uxores ex omnibus quas elegerant.* 3 *Dixit Dominus, Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, eò quòd ſit etiam carneus ipſe: erunt tamen tempora ejus centum & viginti anni.* 4 *Principes erant in terra in iis temporibus: atque etiam poſtquàm ingreſſi ſunt angeli Dei ad filias hominum, pepererunt illis: iſti ſunt potentes qui ab æterno, viri nominis.* 5 *Tum videns Dominus multam eſſe malitiam hominum in terra, omneque figmentum cogitationum cordis ejus tantùm malum eſſe totâ die,* 6 *Pœnituit Dominum quòd feciſſet homines in terra, & doluit in corde ſuo.* 7 *Dixitque Dominus, Delebo homines quos creavi deſuper faciem terræ, ab homine uſque ad quadrupedem, uſque ad reptile, & uſque ad volatile cæli: pœnitet enim me quòd creaverim ea.* 8 *At Noah invenit gratiam in oculis Domini.* 9 *Iſti ſunt progeniti Noah: (Noah vir probus fuit in ſeculis ſuis: cum Deo ambulavit Noah.)* 10 *Genuit Noah tres filios, Sem, Ham, & Japheth.*

ותשחרת ואתחבלת ארעא בנין דיירהא 11
דסטו מן ארחן דתקנן קדם יי ואתמליאת
ארעא חטופין : וירא וחמא יי ית ארעא והא אתחבלת ארום חבילו כל 12
בשרא כל חד וחד ית אורחיה על ארעא : ויאמר ואמר יי לנח סופא דכל 13
בשרא מטא מן קדמי ארום אתמליאת ארעא חטופין מן עובדיהון בישיא והא
אנא מחבלהון עם ארעא : עשה עיבד 14
לך תיבותא דקיסין קדרונין מאה וחמשין
קולין תעביד לתיבותא בשמאלה ותלתין ושית בפותיה ועשרה בתין במציעא
לאצנעא בהון מזונא וחמש אפוטניותא בימינא וחמש בשמאלה ותישוע יתה
מן גיו ומברא בחימרא : צהר איזל לפישון וסב מתמן יוהרא ותשויניה 16
בתיבותא לאנהרא לכון ולגרמידא תשיצינה מלעיל ותרעא דתיבותא בצטרא
תשוי מדורין תתאין תנינין ותליתאין תעבדינה : ואני ואנא האנא מיתי 17
ית טובענא מיא על ארעא למחבלא כל בשרא דביה רוחא דחיי מן תחות
שמיא כל דבארעא יתנגד : והקימותי ואקים ית קיימי עמך ותיעול לתיבותא 18
אנת ובנך ואנתתך ונשי בנך עמך : ומכל ומן כל דחי מכל בשרא תרין מכלא תעול 19
לתיבותא לקיימא עמך דכר ונוקבא יהון : מהעוף מעופא לזניה ומבעירא 20
לזניה ומכל ריחשא דארעא לזניה תרין מכלא ייעלון לותך על יד מלאכא
דאחד ומעיל יתהון לך לקיימא : ואתה ואנת סב לך מכל מיכל דמתאכיל 21
ויהי לך ולהון למיכל : ויעש ועבד נח ככל דפקדיה יי : 22

ירושלמי 11 ואתמליאת ארעא חומסין ונוולין :

ירושלמי 14 תיבותא דאעין דקדרינין :

Et corrupta erat terra propter habitatores ejus, qui declinârant à viis rectis coram Domino : & replebatur terra rapinis. Et vidit Dominus 11 12
terram, & ecce corrupta erat: quoniam corruperat omnis caro unuſquiſque viam ſuam ſuper terram. Et dixit Dominus Noacho; Finis omnis carnis 13
venit à facie mea, quoniam repleta eſt terra rapinis propter eorum opera mala : & ecce ego perdo eos cum terra.
Fac tibi arcam lignorum cedrinorum; centum quinquaginta cellas facies arcæ ad ſiniſtrã ej⁹, & triginta ſex 14
in latitudine ejus, & decem receptacula in medio ad collocandum in illis
cibum, & quinque apothecas ad dextram & quinque ad ſiniſtram ejus :
& linies eam intus & foris cæmento. Ito ad Phiſon, & ſumito inde 16
lapidem pretioſum, & pones ipſum in arca ad lucendum vobis; & ad
cubitalem menſuram conſummabis ipſam deſuper; & portam arcæ in latere pones : habitationes infimas, ſecundas, & tertias facies eam. Et ego 17
ecce ego adduco diluvium aquarum ſuper terram, ad conſumendam
univerſam carnem, in qua eſt ſpiritus vitæ, de ſub cœlis : quicquid in
terra eſt morietur. Et ſtabiliam fœdus meum tecum, & ingredieris in 18
arcam, tu, & filii tui, & uxor tua, & uxores filiorum tuorum tecum.
Et ex omni eo quod vivit ex omni carne, duo ex unaquaque *ſpecie* 19
ingredientur in arcam, ut conſerventur in vita tecum : maſculus & fœmina erunt. Ex volucri ſecundùm ſpeciem ſuam, & ex jumento ſecun- 20
dùm ſpeciem ſuam, ex omni reptili terræ ſecundùm ſpeciem ſuam :
duo ex unaquaque *ſpecie* ingredientur ad te, per manum angeli qui capiet & ingredi faciet ea ad te, ad conſervandum ea in vita. Tu au- 21
tem accipito tibi de omni cibo qui comeditur, & erit tibi & illis in
cibum. Et fecit Noach ſecundùm omnia quæ præceperat illi Do- 22
minus.

Hieroſ. 11. *Et repleta eſt terra rapinis & fraudibus.*

Hieroſ. 14. *Arcam lignorum cedrinorum.*

ז

CAP. VII.

ויאמר ואמר יי לנח עול אנת וכל אינש ביתך לתיבותא ארום יתך חמיתי זכאי 1
קדמי בדרא הדין : מכל מכל בעירא דכיא תסב לך שובעא שובעא דכר ונוקבא 2
ומן בעירא דליתה דכיא תרין דכר ונוקבא : גם ברם מן צפרי שמיא שובעא 3
שובעא דכר ונוקבא לקיימא מנהון זרעא על ארעא :

Et dixit Dominus ipſi Noach; Ingredere tu & omnis vir domus tuæ 1
in arcam : quoniam te vidi innocentem coram me in hac generatione. Ex omni jumento mundo accipies tibi ſeptem, ſeptem, marem, 2
& fœminam : & ex omni jumento immundo bina, marem & fœminam. Verùm ex avibus cœlorum ſeptem, ſeptem, marem & fœmi- 3
nam; ad conſervandum ex illis ſemen ſuper terram.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*تباه شد آن زمين بپيش آن خدا پر شد آن زمين ستم *بديد خدا مر آن زمين واينك 11 12
تباه شد كه تباهي كرد همه كوشتمند مر راه او ابر آن زمين * كفت خدا 13
بنوح فرجام همه كوشتمند بيامد بپيش من كه پر شد آن زمين ستم از پيش
ايشان واينك من تباه كنا ايشانرا مر آن زمين * بكن بتو كشتي چوبهاي 14
صنوبر آشيانها بكني مر آن كشتي وبيانداويي آنرا از اندرون واز بيرون در
قيل * واين آنچه بكني آنرا سه صد كز درازيي آن كشتي پنجاه كز 15
كشادكي آن وسي كز بالايي آن * دريچهي بكني در كشتي وبكز تمام 16
كني آنرا از بالا ودركاه آن كشتي در پهلويي آن بنهي فروديها دويميها وسيميها
بكني آنرا *ومن اينك من آورا مر آن طوفان آب ابر آن زمين بتباه كردن همه 17
كوشتمند آنچه درو روح زندكي از فرود آن آسمان همه آنچه در زمين بميرد *بر انكيزانم 18
مر شرط من اواز تو بيايي بآن كشتي تو وپسران تو وزن تو وزنان پسران تو اواز
تو *واز همه آن زنده از همه كوشتمند دويي از همه بياوريي بآن كشتي بزيستن 19
اواز تو نر وماده باشند *ازان مرغ بنوع او واز چهارپا بنوع آن واز همه جنبش 20
از آن زمين بنوع او دو از همه بيايند بتو بزيستن *وتو بستان بتو از همه خوردني 21
آنچه خورده شود وجمع كني بتو وباشد بتو وبايشان بخوردن *بكرد نوح چون همه 22
آنچه فرمود اويرا خدا همچنين بكرد *

* فصل هفتم *

* كفت ؛ بنوح بيا تو وهمه خانهي تو بآن كشتي كه ترا ديدم صالح بپيش من 1
درعصر اين *از همه چهارپاي آن پاك بستاني بتو هفت هفت نر وماده واز آن چهارپاي 2
آنچه نيست آن پاك دو نر وماده *نيز از مرغ آن آسمان هفت هفت نر وماده برزاياندن نسل 3
ابر رويي همه زمين *

Corrupta autem erat terra coram Deo, 11
& repleta erat terra violentiâ. Aſpe- 12
xit itaque Deus terram, & ecce corrupta
erat : nam corruperat omne carneum
viam ſuam ſuper terram. Dixitque 13
Deus ad Noah, Finis omnis carnei
venit coram me, quia repleta eſt terra
violentiâ propter eos: ecce ego corrumpam
eis terram. Fac tibi navem lignis pineis, 14
nidos facies in nave, & obduces eam
intrinſecùs & extrinſecùs bitumine. Et 15
hic modus quo facies eam : trecentorum
cubitorum erit longitudo navis, quinquaginta cubitorum latitudo ejus, &
triginta cubitorum altitudo ejus. Fene- 16
ſtram facies in nave, & in cubito conſummabis eam ſupernè : oſtium quoque
navis in latere ejus pones : infimis, ſecundis, ac tertiis facies eam. Ego ve- 17
rò, ecce ego adduco diluvium aquæ ſuper
terram, ad corrumpendum omne carneum cui ineſt ſpiritus vitæ deſubter
cœlum; quicquid fuerit in terra, morietur. Suſcitabo tamen pactum meum 18
tecum : ingredieris navem, tu, & filii tui, uxórque tua, & uxores filiorum tuorum tecum. Et ex quolibet 19
vivente omnis carnei, bina ex ſingulis
introduces in navem, ut vivant tecum;
maſculus & fœmina erunt. Ex vo- 20
latili in ſpecie ſua : & ex quadrupede in ſpecie ſua : ex omni quoque
reptili terræ in ſpecie ſua; bina ex
ſingulis ingredientur ad te, ut vivant.
Tu verò accipe tibi ex omni eſca quæ 21
comeditur, & collige tibi, ut ſit tibi
& illis in eſcam. Fecitque Noah jux- 22
ta omnia quæ præceperat ei Deus,
ſic fecit.

CAP. VII.

Dixit ergò Dominus ad Noah, In- 1
gredere tu & tota domus tua in navem: quia te vidi rectum in conſpectu meo in ætate iſta. Ex omni 2
quadrupede munda accipies tibi ſeptenas, maſculum & fœminam: at ex
quadrupedibus quæ non ſunt mundæ
binas, maſculum & fœminam : Ex 3
volatili etiam cœli ſeptena, maſculum
& fœminam ad vivificandum ſobolem
ſuper faciem totius terræ.

כי לימים ארום הא אנא יהיב לכון ארכא שובעא יומין אין יתובון ישתבק להון 4
ואין לא יתובון לזמן יומין תוב שובעא אנא מחית מטרא על ארעא ארבעין
יממין וארבעין לילון ואישצי ית כל גווית אינש ובעיר ארעא : ויעש ועבד נח 5
ככל דפקדיה יי : ונח ונח בר שית מאה שנין וטובענא הוה מיא על ארעא : 6
ויבא ועל נח ובנוהי ואנתתיה ונשי בנוי עמיה לתיבותא מן קדם מוי דטובענא : 7
מן הבהמה מן בעירא דכיא ומן בעירא דליתא דכיא ומן עופא וכל דרחיש על 8
ארעא : שנים תרין תרין עאלו לנח לתיבותא דכר ונוקבא היכמא דפקיד 9
יי ית נח : ויהי והוה לזמן שובעא יומין מן בתר דשלים אובליה דמתושלח 10
חמא יי והא לא תבן בני נשא ומוי דטובענא הוו נחתין רתיחין מן שמיא
עילוי ארעא : בשנת בשנת שית מאה שנין לחיי נח בירחא תנינא 11
הוא ירח מרחשון דעד כדון לא הוו מתמנן ירחייא אלהן מתשרי דהוא
ריש שתא לשכלול עלמא בשבסרי יומין לירחא ביומא הדין אתבזעו כל מבועי
תהומא רבא והוון בני גובריא משווין
תמן בניהון וסתמין יתהון ובתר הכי
חרכי שמיא אתפתחו : ויהי והוה מטרא נחית על ארעא ארבעין יממין 12
וארבעין לילון : בעצם בכרן יומא הדין על נח ושם וחם ויפת בני נח ואיתת 13
נח ותלת נשי בנוהי עמיה לתיבותא : המה הינון וכל חיתא לזנהא וכל 14
בעירא לזנהא וכל ריחשא דרחיש על ארעא לזניה כל עופא לזניה כל
צפור כל דפרח : ויבאו ועלו לות נח לתיבותא תרין תרין מכל בשרא דביה 15
רוחא דחיי : והבאים ועלייא דכר 16
ונוקבא מן כל בשרא עאלו היכמא
דפקיד יתיה יי ואגין מימרא דיי ית
תרעא דתיבותא באנפיה : ויהי והוה טובענא ארבעין יממין על ארעא 17
וסגיאו מיא ונטלו ית תיבותא ואיתרמת מעל ארעא : ויגברו ותקפו מיא 18
וסגיאו לחדא על ארעא והות תיבותא מהלכא סחיא על אפי מיא :

ירושלמי 11 וחרכי שמיא אתפתחו :

ירושלמי 16 וחס מימריה דיי עלוהי :

Quoniam ecce ego do vobis ſpatium ſeptem dierum; ſi convertantur condonabitur illis, ſi non convertantur, poſt tempus dierum rurſus ſeptem ego deſcendere faciam pluviam ſuper terram, quadraginta diebus & quadraginta noctibus, & perdam omne corpus hominis & beſtiæ terræ. Et fecit Noach ſecundùm omnia quæ præ- 4 5
ceperat illi Dominus. Noach itaque nato ſexcentos annos diluvium 6
aquarum fuit ſuper terram. Et ingreſſus eſt Noach, & filii ejus, & uxor 7
ejus, & uxores filiorum ejus cum eo in arcam, propter aquas diluvii.
Ex jumento mundo & ex jumento immundo, & ex volucri & omni 8
quod reptat ſuper terram. Bina & bina ingreſſa ſunt ad Noach in ar- 9
cam, mas & fœmina; ſicut præceperat Dominus ipſi Noach. Et fuit 10
poſt tempus ſeptem dierum, poſtquam finitus fuit luctus Methuſelach,
vidit Dominus & ecce non convertebantur homines & aquæ diluvii deſcendebant bullientes è cœlis ſuper terram. Anno ſexcenteſimo anno- 11
rum vitæ Noach, menſe ſecundo, ipſe eſt menſis Octobris, (hactenus
enim non numerabantur menſes niſi à Septembri, qui erat initium anni
abſolutionis mundi) decima ſeptima die menſis, hoc eodem die, rupti
ſunt omnes fontes abyſſi magnæ; illic
enim erant filii gigantum collocantes filios ſuos & obturabant eos :
poſtea verò feneſtræ cœlorum apertæ ſunt. Et deſcendebat pluvia ſuper terram quadraginta diebus & 12
quadraginta noctibus. In eodem die iſto ingreſſus eſt Noach, & Sem, 13
& Cham, & Japheth, filii Noach, & uxor Noach, & tres uxores filiorum ejus cum ipſo, in arcam. Ipſi & omnis beſtia ſecundùm ſpeciem 14
ſuam, & omne jumentum ſecundùm ſpeciem ſuam, & omne reptile quod
reptat ſuper terram ſecundùm ſpeciem ſuam, & omne volucre ſecundùm ſpeciem ſuam, omne volatile quodcunque volat. Et ingreſſa ſunt 15
ad Noach in arcam bina, bina, ex omni carne in qua eſt ſpiritus
vitæ. Et quæ ingreſſa ſunt, mas & fœmina de omni carne ingreſſa 16
ſunt, quemadmodum præceperat illi
Dominus: & protexit ſermo Domini
portam arcæ ſuper facies ejus. Et 17
fuit diluvium quadraginta diebus
ſuper terram : & multiplicatæ ſunt aquæ & ſuſtulerunt arcam, & elevata eſt à terra. Et prævaluerunt aquæ, & auctæ ſunt valde ſuper ter- 18
ram : & ibat arca natans ſuper faciem aquarum.

Hieroſ. *Cap.* VII. 11. *Et feneſtræ cœlorum apertæ ſunt.*

Hieroſ. 16. *Et pepercit verbum Domini illi.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*كه بروزها نيز هفت من بارانا ابر آن زمين چهل روز وچهل شب ومحو كنم مر همه آن 4
مخلوق آنچه بكردم از بالاي روي آن زمين * بكرد نوح چون همه آنچه بفرمود 5
اويرا ؛ *ونوح قدر شش صد ساله وآن طوفان بود آب ابر آن زمين * بيامد نوح 6 7
وپسران او وزن او وزنان پسران او بآن كشتي از پيش آب آن طوفان * از آن چهارپا 8
آن پاك واز آن چهارپاي آنچه نيست آن پاك واز آن مرغ وهمه آنچه جنبش كنا ابر
آن زمين * دو دو بيامدند بنوح بآن كشتي نر وماده چون آنچه فرمود خدا مر 9
نوح * بود بهفت آن روزها وآب آن طوفان بودند ابر آن زمين *در سال شش [صد] 10 11
سال بزندكي نوح در ماه آن دويمي در هفده روز بماه در روز اين شكافته
شدند همه چشمهاي تهوم ربّه ودريچهاي آسمان كشاده شدند * بود آن باران 12
ابر آن زمين چهل روز وچهل شب * در تنهي آن روز آن اين بيامد نوح وشم 13
وحم ويفت پسران نوح وزن نوح وسه زنان پسران او اواز ايشان بآن كشتي * ايشان 14
وهمه آن زنده بنوع آن وهمه آن چهارپا بنوع آن وهمه آن جنبش آن جنبش
كنا ابر آن زمين بنوع آن وهمه آن مرغ بنوع او همه كنجشك همه بالور*
* بيامدند بنوح بآن كشتي دو دو از همه آن كوشتمند آنچه درو روح زندكي* 15
*وآن آمدكان نر وماده از همه كوشتمند بيامدند چون آنچه فرمود اويرا خدا 16
ببست ؛ در سبب او* بود آن طوفان چهل روز ابر آن زمين بسيار شدند 17
آن آب بر داشتند مر آن كشتي بلند شد از بالاي آن زمين * قوي 18
شدند آن آب بسيار شدند بغايت ابر آن زمين برفت آن كشتي ابر روي
آن آب *

Quia poſt dies adhuc ſeptem ego 4
pluiturus ſum ſuper terram quadraginta dies & quadraginta noctes :
& delebo omnem creaturam quam
feci, à ſuperficie terræ. Fecit 5
igitur Noah juxta omnia quæ præceperat ei Dominus. Cùm Noah 6
eſſet annorum circiter ſexcentorum,
& diluvium aquæ eſſet ſuper terram, Intravit Noah, & filii ejus, 7
uxorque ipſius, atque uxores filiorum ejus in navem, à conſpectu
aquæ diluvii. Ex quadrupede 8
munda, & ex quadrupede quæ non
eſt munda, & ex volatili, atque ex omni quod repit ſuper terram, Bina, bina ingreſſa ſunt ad Noah 9
in navem; maſculus & fœmina,
quemadmodum præceperat Deus Noah. Fuit poſt ſeptem dies, ut aquæ 10
diluvii eſſent ſuper terram. Anno 11
ſexcenteſimo annorum vitæ Noah,
menſe ſecundo, decimoſeptimo die
menſis, ipſo die rupti ſunt omnes
fontes abyſſi magnæ, & feneſtræ
cœli apertæ ſunt : Fuitque pluvia 12
ſuper terram quadraginta diebus
& quadraginta noctibus. In i- 13
pſomet die ingreſſus eſt Noah,
& Sem, & Ham, & Japheth filii Noah; & uxor Noah, & tres uxores filiorum ejus cum eis in navem :
Ipſi, & omne animal in ſpecie ſua, 14
& omnis quadrupes in ſpecie ſua,
atque omne reptile quod repit ſuper terram in ſpecie ſua, omnes denique alites in ſpecie ſua, & omnes aviculæ; omne ſcilicet alatum.
Venerunt itaque ad Noah in navem 15
bina, bina ex omni carneo cui inerat
ſpiritus vitæ. Et quæ ingreſſa 16
ſunt, maſculus & fœmina ex omni carneo introierunt quemadmodum præceperat ei Deus : & clauſit Dominus causâ ejus. Fuit di- 17
luvium quadraginta diebus ſuper
terram, & aquæ multiplicatæ
ſuſtulerunt navem, quæ elevata
eſt à ſuperficie terræ. Quumque 18
invaluiſſent aquæ, & multiplicatæ eſſent valdè ſuper terram,
ivit navis ſuper faciem aquæ.

ירושלמי | יונתן בן עוזיאל | Targ. JONATHAN B. UZIEL. | *Hieroſolymitanum.*

והמים ומיא תקפו לחדא על ארעא ואתחפיאו כל טוריא רמיא דתחות כל 19
שמיא : חמש חמיסרי גרמידין מלעיל תקפו מיא ואתחפיאו טוריא : ויגוע 20
ואתחמסי כל בשרא דרחיש על ארעא בעופא ובבעירא ובחיתא ובכל רחשא 21
דרחיש על ארעא וכל בני נשא : כל כל דנשמת רוח חיין באנפוי מכל 22
דיבשתא מיתו : וימח ושיצי ית כל גווית אינש ובעיר דעל אנפי ארעא 23
מאינשא עד בעירא עד ריחשא ועד עופא דפרח באויר שמיא ואשתיצי מן
ארעא ואשתאר ברם נח ודעימיה בתיבותא : ויגברו ותקיפו מיא על ארעא 24
מאה וחמשין יומין :

Et aquæ prævaluerunt valdè ſuper terram ; ita ut operirentur omnes montes 19 excelſi, qui ſub omnibus cœlis ſunt. Quindecim cubitis altius prævalue- 20 runt aquæ, & operti ſunt montes. Et expiravit omnis caro quæ movetur 21 ſuper terram ; avis, jumentum, beſtia, omnéque reptile quod reptat ſuper terram : omnes quoque homines. Omne in cujus naribus eſt anima ſpiritus 22 vitalis, quæcunque in arida erant mortua ſunt. Et perdita ſunt omnia cor- 23 pora hominis & jumenti, quæ erant in ſuperficie terræ, ab homine uſque ad jumentum, uſque ad reptile uſque ad volucre quod volat in aere cœlorum ; conſumpta *inquam* ſunt ex terra : & relictus eſt tantùm Noach, & qui cum eo erant in arca. Et prævaluerunt aquæ ſuper terram centum & quin- 24 quaginta diebus.

ח | ח | CAPUT. VIII. | *CAP. VIII.*

ירושלמי ואדכר ברחמוי טבא דאית
עמיה ית נח ואעבר יי רוחא
דרחמין :

ויזכר ודכיר יי במימריה ית נח וית 1
כל חיתא וית כל בעירא דעמיה
בתיבותא ואעבר יי רוח רחמין על ארעא
ואשתדכו מיא : ויסכרו ואסתגרו מבועי 2
תהומא וחרכי שמיא ואתמנע מטרא מלמיחת מן שמיא : וישובו ותאיבו 3
מיא מעלוי ארעא אזלין ותייבין וחסרו מיא מסוף מאה וחמשין יומין : ותנח
ונחת תיבותא בירחא שביעאה הוא ירחא דניסן בשבסרי יומין לירחא על 4
טורי דקרדון שום טורא חד קרדניא ושום טורא חד ארמניא ותמן מתבניא
קרתא דארמניא בארעא מדינחא : והמים ומיא הוו אזלין וחסרין עד ירח עשיריי 5
ירח תמוז בתמוז בחד לירחא אתחמיאו רישי טוריא : ויהי והוה מסוף ארבעין 6
יומין ופתח נח ית כוות תיבותא דעבד : וישלח ושדר ית עורבא ונפק 7
מיפק ותאיב עד דיבאישו מיא מעילוי ארעא : וישלח ושדר ית יונתא דבייתא 8
מלותיה למחמי אין אתקוללו מיא מעלוי אנפי ארעא : ולא ולא אשכחת 9
יונתא נייחא לפרסת ריגלא ותבת לותיה לתיבותא ואודעת ארום מוי על
אנפי כל ארעא ואושיט ידיה ונסבהא ואעיל יתה לותיה לתיבותא :

Et recordatus eſt Dominus in ſer- 1 mone ſuo Noach, & omnis feræ, & omnis jumenti quod cum eo erat in arca : & tranſire fecit Dominus ventum miſericordiarum ſuper terram, & exſiccatæ ſunt aquæ. Et occluſi ſunt fontes abyſſi, & feneſtræ cœ- 2 lorum : & prohibita eſt pluvia ne deſcenderet è cœlis. Et reverſæ ſunt aquæ 3 deſuper terram euntes & redeuntes : & diminutæ ſunt aquæ exactis centum quinquaginta diebus. Et quievit arca menſe ſeptimo, ille eſt menſis Niſan, 4 decima ſeptima menſis, ſuper montes Cadron : nomen montis unius Cardania, nomen verò montis alterius Armenia ; & ibi ædificata eſt civitas Armeniæ in terra Orientali. Et aquæ ibant & diminuebantur uſque ad menſem 5 decimum, menſem Junium : in Junio primo die menſis viſa ſunt cacumina montium. Accidit autem exactis quadraginta diebus, ut aperiret Noach 6 feneſtram arcæ quam fecerat. Et miſit corvum, qui exivit exeundo & rede- 7 undo, donec exſiccarentur aquæ de ſuperficie terræ. Et miſit columbam do- 8 meſticam à ſe, ut videret num alleviatæ eſſent aquæ à ſuperficie terræ. Neque 9 invenit columba quietem pro planta pedis ſui ; & reverſa eſt ad eum in arcam, & indicavit aquas eſſe in ſuperficie totius terræ : & extendit manum ſuam, & accepit eam, & introduxit eam ad ſe in arcam.

Hieroſ. 1. *Et recordatus eſt in miſerationibus ſuis boni quod cum ipſo Noach erat. Et tranſire fecit Dominus ventum miſerationum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وآن آب قوي شدند بغايت بپوشيدند همه آن كوهها آن بلندان آنچه فرود همه آن 19
آسمان * پانزده گز ازبالا قوي شدند آن آب پوشيده شدند آن كوهها * بمرد همه 20 21
گوشتمند آن جنبش كنا ابر آن زمين در مرغ ودر چهارپاي ودر زنده ودر همه آن
جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمين وهمه آن آدم * همه آنچه نفس روح زندگي در 22
بيني او از همه آنچه در خشكي بمردند * محو كرد مر همه آن مخلوق آنچه ابر روي 23
آن زمين از آدم تا چهارپا تا جنبش وتا مرغ آن آسمان محو شدند ازآن زمين باقي ماند
خاصه نوح وآنچه اواز او در كشتي * قوي شدند آن آب ابر آن زمين صد 24
وپنجاه روز *

Aquæ inquam, prævalentes admodùm, 19 *operuerunt omnes montes excelſos qui erant ſub toto cœlo. Prævalentibus a-* 20 *quis quindecim cubitis supernè, operti ſunt montes.* Et *mortuum eſt omne car-* 21 *neum quod movit ſuper terram, tam de volatili quàm de quadrupede, & animali, omnique reptili quod repit ſuper terram, & omni homine : O-* 22 *mnia* ſcilicet, *quorum naribus inerat halitus ſpiritûs vitæ ex omnibus quæ erant in ſicco, mortua ſunt. Sic de-* 23 *levit* Deus *omnem creaturam quæ erat ſuper faciem terræ, ab homine uſque ad quadrupedem, uſque ad reptile, ac uſque ad volatile cœli, deleta* inquam, *ſunt à terra, et ſuperſtes manſit tantummodò Noah, & qui cum eo* erant *in nave.* Et *cor-* 24 *roborârunt ſe aquæ ſuper terram centum quinquaginta diebus.*

* فصل هشتم *

CAP. VIII.

* ياد كرد خدا مر نوح ومر همه آن زنده ومر همه آن چهارپا اواز او در كشتي بگذرانيد 1
خدا باد ابر آن زمين وقرار شدند آن آب * بسته شدند چشمهاي تهوم ودريچهاي آن 2
آسمان بند شد آن باران از آن آسمان * بازگشتند آن آبها از بالاي آن زمين رفتن وباز 3
گشتن كم شدند آن آب از فرجام صد وپنجاه روز * فرود آمد آن كشتي در ماه آن 4
هفتمي در هفدهم روز بماه ابر كوههاي اررط * آن آب بودند رفتن وكم شدن تا آن ماه 5
آن دهمي در دهم در يك بماه ديدار شدند سرهاي آن كوههاي * بود از فرجام چهل روز 6
بگشاد نوح مر دريچهي آن كشتي آنچه بكرد * بفرستاد مر آن كلاغ بيرون آمد 7
بيرون آمدن وبازگشتن تا خشك شدند آن آب از بالاي آن زمين * بفرستاد مر آن كفتر از 8
نزد لو بديدن هسبك شدند آن آب از بالاي روي آن زمين * ونه يافت آن كفتر فرود 9
آمدن جاي بكف پاي او بازگشت باو بآن كشتي كه آب ابر روي همه آن زمين
بكشيد دست او بستاند آنرا بياورد آنرا باو بآن كشتي *

*P*oſtea *recordatus Deus Noah, o-* 1 *mniſque animalis, & omnis quadrupedis cum eo in navi ; tranſire fecit Deus ventum ſuper terram, & ſedatæ ſunt aquæ.* Et *clauſis fontibus a-* 2 *byſſi, atque feneſtris cœli ; cohibita eſt pluvia de cœlo :* Et *reverſæ ſunt* 3 *aquæ de ſuperficie terræ ; eundo & revertendo diminuta eſt aqua poſt finem centum & quinquaginta dierum. Deſcendit navis menſe ſeptimo, de-* 4 *cimaſeptimâ die menſis, ſuper montes Ararat. Euntibus autem aquis atque* 5 *deficientibus uſque ad menſem decimum ; decimo* menſe, *primâ menſis, apparuerunt cacumina montium. Fu-* 6 *itque poſt finem quadragiuta dierum, aperiens Noah feneſtram navis quam fecerat, Emiſit corvum, qui* 7 *egreſſus eſt egrediendo & revertendo, donec ſiccarentur aquæ à ſuperficie terræ. Emiſit* etiam *columbam* 8 *à ſe, ut videret an alleviatæ eſſent aquæ à ſuperficie terræ. Co-* 9 *lumba verò non inveniens reſidendi locum volæ pedis ſui, reverſa eſt ad eum in navem ; quia aquæ* erant *ſuper faciem totius terræ :* & *extendens manum ſuam accepit eam, introduxitque eam ad ſe in navem.*

ירושלמי | תרגום יונתן בן עוזיאל | Targ. JONATHAN B. UZIEL. | *Hieroſolymitanum.*

ויחל ואוריך תוב שובעא יומין ואוסיף 10
לשדרא ית יונתא מן תיבותא : ותבא
ואתת לותיה יונתא לעדונא רמשא והא טרפא דזיתא לקיט תביר ומחית בפומה 11
דנסבתיה מן טוור משחא וידע נח ארום אתקוללו מיא מעילוי ארעא : וייחל ואוריך 12
תוב שובעא יומין ואוסיף לשדרא ית יונתא ולא אוסיפת למיתב לותיה תוב : ויהי
והוה בשית מאה וחדא שנין בתשרי בחד לירחא בריש שתא נגובו מיא מעל ארעא 13
ואעדי נח ית חופאה דתיבותא וחמא נגובו אפי ארעא : ובחדש ובירח מרחשון 14
בעשרין ושובעא יומין לירחא איתבשת ארעא : וידבר ומליל יי עם נח למימר : 15
צא פוק מן תיבותא אנת ואנתתך ובנך ונשי בנך עמך : כל כל חיתא דעמך מכל 16 17
בשרא בעופא ובבעירא ובכל ריחשא דרחיש על ארעא הנפק עמך ויתילדון בארעא
ויפשון ויסגון על ארעא : ויצא ונפק נח ובנוי ואנתתיה ונשי בנוי עמיה : כל 18
כל חיתא כל ריחשא וכל עופא דרחיש על ארעא לזרעייתהון נפקו מן תיבותא : 19
ויבן ובנא נח מדבחא קדם יי הוא מדבחא דבנא אדם בעידן דאיטרד מן גינתא 20
דעדן ואקריב עלוי קרבנא ועלוי אקריבו קין והבל ית קרבנהון וכד נחתו מוי
דטובענא איתצד ובנייה נח ונסב מכל בעירא דכיא ומן כל עוף דכי ואסיק
ארבע על ההוא מדבחא : וירח יי וקביל יי ברעוא קורבניה ואמר יי במימריה 21
לא אוסיף למילט תוב ית ארעא בגין חובי בני אינשא ארום יצרא דלבא דאינשא
ביש מטליותיה ולא אוסיף תוב למימחי ית כל דחי היכמא דעבדית : עוד עוד 22
כל יומי ארעא דרועא בתקופת תשרי
וחצדא בתקופת ניסן וקורא בתקופת
טבת וחומא בתקופת תמוז וקיטא וסתוא
ויממי ולילי לא יתבטלון :

10 ושרי למימני :

ירושלמי 22 עוד כל יומי ארעא מן
כדון זרעין וחצדין וצנתא ושורבא ויממ
ולילי לא פסקין :

Et expectavit rurſus ſeptem dies : 10 & iterum emiſit columbam ex arca. Et venit ad ipſum columba ſub tem- 11 pus veſpertinum, & ecce folium olivæ collectum fractum attulit ore ſuo, quod acceperat ex monte Olivarum : & cognovit Noach quod alleviatæ eſſent aquæ à ſuperficie terræ. Et expectavit adhuc ſeptem dies, & iterum 12 emiſit columbam ; ſed non reverſa eſt ad eum amplius. Accidit autem 13 ſexcenteſimo primo anno, in Septembri, initio menſis, initio anni, exſiccatæ ſunt aquæ à ſuperficie terræ : & removit Noach operculum arcæ, & vidit exſiccatas eſſe facies terræ. Et in menſe Octobri, viceſima ſepti- 14 ma die menſis, exſiccata eſt terra. Et loquutus eſt Dominus cum Noach 15 dicendo. Exi ex arca, tu, & uxor tua, & filii tui, & uxores filiorum 16 tuorum tecum. Omne animal quod tecum eſt, tam de ovibus, quam de 17 jumentis, & de omni reptili quod movetur ſuper terram, educ tecum : & procreent in terra, & fructificent atque multiplicentur ſuper terram. Et exiit Noach & filii ejus, & uxor ejus & uxores filiorum ejus cum ipſo. 18 Omne animal, omne reptile, omneque volatile quod movetur ſuper terram 19 juxta ſemen ſuum, egreſſa ſunt ex arca. Et ædificavit Noach altare coram 20 Domino ; illud ipſum eſt altare quod ædificârat Adam, quo tempore expulſus eſt ex horto Eden, & obtulit ſuper illud oblationem, & ſuper illud obtulerunt Cain & Habel oblationes ſuas. Quando verò deſcenderunt aquæ diluvii vaſtatum eſt, ædificavit autem ipſum Noach ; & accepit ex omni jumento mundo, & ex omni volucri munda, & obtulit quatuor ſuper illud altare. Et recepit Dominus cum benevolentia obla- 21 tionem ejus, & dixit Dominus in ſermone ſuo ; non iterum maledicam terræ propter peccata filiorum hominis, propterea quòd concupiſcentia cordis hominis mala à pueritia ſua, neque adjiciam amplius delere omne quod vivit, quemadmodum feci. Adhuc omnibus diebus terræ, 22 ſementis in revolutione Septembris, & meſſis in revolutione Niſan, frigus in revolutione Decembris & æſtus in revolutione Junii, & æſtas & hyems, & dies & noctes non ceſſabunt.

Hieroſ. 10. *Et incepit numerare.*

Hieroſ. 22. *Adhuc omnibus diebus terræ à nunc, ſementes & meſſes, & frigus & calor, & dies & nox non ceſſabunt.*

ט | CAP. IX.

ויברך ובריך יי ית נח וית בנוי ואמר להום פושו וסגו ומלו ית ארעא : 1

Et benedixit Dominus Noach & filiis ejus : & dixit illis ; Fructificate & 1 multiplicamini ; & replete terram.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* صبر كرد نيز هفت روزهاي ديگران بيافزود فرستادن مر آن كفتر ازان كشتي * 10
* بيامد باو آن كفتر بوقت ايوار واينك برگ زيتون شكسته در دهان او بدانست نوح 11
كه سبك شدند آن آب از بالاي آن زمين * صبر كرد نيز هفت روزهاي ديگران 12
بفرستاد مر آن كفتر ونه افزود باز گشتن باو نيز * بود در شش صد ويك سال 13
در اول در يك بماه خفت شدند آن آب از بالاي آن زمين بگردانيد نوح مر پوشش
آن كشتي بديد واينك خفت شدند روي آن [زمين] * ودر ماه آن دويم در بيست 14
وهفت بماه خشك شد آن زمين * گفت خدا بنوح بگفتن * بيرون آي از آن كشتي 15
تو وزن تو اواز تو وپسران تو وزنان پسران تو اواز تو * همه آن زنده آنچه اواز تو از همه 16 17
گوشتمند در مرغ ودر چهارپا ودر همه آن جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمين
بيرون آور اواز تو وبزايند در زمين وبرومند شوند وبسيار شوند ابر آن زمين * بيرون 18
آمد نوح وپسران او وزن او وزنان پسران او اواز او * همه آن زنده همه آن جنبش وهمه 19
آن مرغ آن آسمان همه آن جنبش كنا ابر آن زمين باهل خانهاي ايشان بيرون آمدند
ازان كشتي * آبدان كرد نوح مذبح بحضرت ״ بستاند از همه آن چهارپاي آن پاك 20
واز همه آن مرغ آن پاك بر آورد قربانها در مذبح * قبول كرد ״ مر بوي آن قبوليت گفت 21
״ بذات او نه افزايم بنفرين كردن نيز مر آن زمين در سبب آن آدم كه خلق دل
آن آدم بد از كودكيهاي او ونه افزايم نيز بردن مر همه زنده چون آنچه بكردم *
* نيز همه روزگاران آن زمين كشت ودرو وسرما وگرما وتابستان وزمستان وروز وشب 22
نه معطل باشند *

Expectavit adhuc ſeptem dies ali- 10 *os, rurſumque emiſit columbam è navi : Venitque ad eum co-* 11 *lumba tempore veſpertino, & ecce folium olivæ fractum in ore ejus : cognovit ergo Noah quod alleviatæ eſſent aquæ à ſuperficie terræ. Expectans* tamen *ſeptem* 12 *dies alios, emiſit columbam quæ non addidit reverti ad eum amplius. Fuit, ſexcenteſimo primo* 13 *anno, primo* menſe, *primâ menſis, exſiccatæ ſunt aquæ à ſuperficie terræ :* Tum *devertens Noah operimentum navis, vidit, & ecce exſiccata eſt facies terræ. Menſe* 14 *autem ſecundo, viceſimâ ſeptimâ menſis, areſactâ terrâ, Locutus* 15 *eſt Deus ad Noah, dicendo ; Egre-* 16 *dere ex nave, tu, & uxor tua tecum ; ac filii tui, & uxores filiorum tuorum tecum. Omne a-* 17 *nimal quod tecum* eſt *ex omni carneo,* tam *de volatili quàm de quadrupede, & omni reptili quod repit ſuper terram, educ tecum : & pariant in terra, & fœcundi ſint, & multiplicentur ſuper terram. Egreſſus eſt itaque Noah* 18 *& filii ejus, uxorque ejus, & uxores filiorum ejus ſecum : Omne* 19 *animal, omne reptile, & omne volatile cœli ;* omne inquam, *quod movit ſuper terram cum familiis ſuis, egreſſa ſunt è navi.* Deinde 20 *ædificans Noah altare coram Domino, tulit ex omni quadrupede munda, & ex omni volatili mundo,* & *obtulit ſacrificia ſuper altare. Accipienſque* Dominus *odorem ac-* 21 *ceptabilem, dixit Dominus in ſemetipſo, Non addam ultrà maledicere terræ causâ hominis ; nam* omne *figmentum cordis hominis pravum* eſt *à puerilibus ſuis : nec addam ultrà percutere omne vivens quemadmodum feci. Adhuc cuncta* 22 *tempora terræ, ſementis & meſſis, frigus & æſtus, necnon æſtas & hyems, dies quoque & nox non ceſſabunt.*

* فصل نهم *

CAP. IX.

* آفرين كرد خدا مر نوح ومر پسران او گفت بايشان برومند شويد وبسيار شويد 1
وپر داريد مر آن زمين *

*B*Enedixit *Deus Noah, atque* 1 *filiis ejus, dicens eis ; Fœcundi eſtote, & multiplicamini, ac replete terram.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. Jonathan B. Uziel.

ומוראכון ודחלתכון ואימתכון יהי על כל חיות ארעא ועל כל עופא דשמיא 2
מכל דתרחש ארעא ובכל נוני ימא בידכון יתמסרון : כל כל רחשא דהוא 3
חי דלכון יהי למיכל כירוק עסבא יהבית לכון ית כולא : אך ברם בשרא 4
דתליש מן חיותא חיא בזמן דבנפשיה ביה או דתליש מן חיותא נכיסתא ועד
דלא נפקא כולא נשמתא לא תיכלון : ואך וברם ית דמכון לנפשתיכון 5
אתבוע מן ידא דכל חיתא דקטלא לבר נשא אתבועיניה לאתקטלא עליה
ומידא דאנשא מיד גבר דיישוד ית דמא דאחוי אתבע ית נפשא דאנשא :
שפך דיישוד דמא דאינשא בסהדין דייניא מחייבין ליה קטול ודיישוד בלא 6
סהדין מרי עלמא עתיד לאתפרעא מניה ליום דינא רבא ארום בדיוקנא יי
עבד ית אינשא : ואתם ואתון פושו וסגו אתילדו בארעא וסגו בה : ויאמר 7
ואמר יי לנח ולבנוי עמיה למימר : אני אנא הא אנא מקים קיימי עמכון 8 9
ועם בניכון בתריכון : ואת ועם כל נפשת חיתא דעמכון בעופא ובבעירא 10
ובכל חית ארעא דעמכון מכל נפקי תיבותא לכל חית ארעא : והקמותי
ואקיים ית קימי עמכון ולא ישתיצי כל בשרא עוד ממוי דטובענא ולא יהי עוד 11
טובענא לחבלא ארעא : ויאמר ואמר יי דא את קיימא דאנא מקיים בין 12
מימרי וביניכון ובין כל נפשת חיתא דעמכון לדרי עלמא : את יתקשתי 13
יהבית בעננא ותהי לסימן קיים בין מימרי ובין ארעא : והיה ויהי כד 14
אפרוס ענני יקרא עלוי ארעא ותתחמי קשתא ביממא עד לא יטמע שמשא
בעננא : וזכרתי ודכירנא ית קימי דבין מימרי וביניכון ובין כל נפשת חיתא 15
בכל בסרא ולא יהי תוב מיא לטובענא לחבלא כל בישרא : והיתה ותהי 16
קשתא בעננא ואחמינה למדכר קיים עלם בין מימרא דיי ובין כל נפשת
חיתא בכל בסרא דעל ארעא : ויאמר ואמר יי לנח דא את קיים דקיימית 17
בין מימרי ובין מימר כל בסרא דעל ארעא :

Et timor veſter & terror veſter ſit ſuper omne animal terræ, & ſuper 2
omnem avem cœlorum, ex omni quod copioſè producit terra, & in
omnes piſces maris; in manum veſtram tradita ſunt. Omne reptile quod 3
vivit vobis erit in cibum; velut olus viride dedi vobis omnia. Verùm 4
carnem quæ lacerata eſt ex beſtia vivente, quo tempore anima ejus in
ipſa eſt; aut quæ lacerata eſt à beſtia dum mactatur, antequam exeat
omnis anima ejus, non comedetis. Enimverò ſanguinem veſtrum ani- 5
marum veſtrarum requiram de manu omnis animalis, quod occiderit
hominem, quæram ipſum ut interficiatur pro ipſo: & de manu homi-
nis, de manu viri qui fuderit ſanguinem fratris ſui, requiram animam
iſtius hominis. Qui fuderit ſanguinem hominis, per teſtes judices con- 6
demnabunt ipſum ad mortem; qui verò fuderit abſque teſtibus, Do-
minus mundi ultionem ſumet de eo in die judicii magni: quoniam in
imagine Dei fecit hominem. Vos autem fœcundi eſtote, & augeſcite; 7
procreate in terra, & multiplicamini in ea. Et dixit Dominus Noacho 8
& filiis ejus cum eo, dicens: Et ego ecce ego confirmo pactum me- 9
um vobiſcum, & cum filiis veſtris poſt vos. Et cum omni anima ani- 10
malis, quod vobiſcum eſt; cum ave, & cum jumento, atque cum omni
animante terræ quod vobiſcum eſt, ex omnibus egredientibus arcam
cum omni beſtia terræ. Et confirmabo fœdus meum vobiſcum, ut 11
non perdatur omnis caro ampliùs ab aquis diluvii; & non ſit ampli-
ùs diluvium ad perdendam terram. Et dixit Dominus; Hoc eſt ſignum 12
fœderis, quod ego ſtabilio inter verbum meum & inter vos, & inter
omnem animam viventem quæ vobiſcum eſt, in generationes ſeculi.
Arcum meum dedi in nube, & erit in ſignum fœderis inter verbum me- 13
um & inter terram. Et erit cum expandero nubem meam glorioſam 14
ſuper terram, & viſus fuerit arcus interdiu, non occumbet Sol in nube.
Et recordabor fœderis mei, quod eſt inter verbum meum & inter vos, 15
& inter omnem animam viventem in omni carne: nec erunt rurſus
aquæ diluvii ad perdendum omnem carnem. Et erit arcus meus in nu- 16
be; & videbo illum, ut recorder fœderis ſempiterni, inter verbum
Domini, & inter omnem animam viventem, in omni carne quæ eſt
ſuper terram. Et dixit Dominus Noacho; Hoc eſt ſignum fœderis, 17
quod ſtatuo inter verbum meum & inter verbum omnis carnis, quæ eſt
ſuper terram.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وترس شما وسهم شما باشد ابر همه زنده آن زمين وابر همه مرغ آن آسمان در هم
آنچه جنبش كند آن زمين ودر همه ماهيان آن دريا در دست شما داده شوند *
*همه جنبش آنچه او زنده بشما باشد بخوردن چون سبزي كياه بدادم بشما مر همه * 3
* خاصه كوشت در جان او خون او نخوريد * خاصه مر خون شما بجانهاي شما 4 5
طلب كنم از دست همه زنده طلب كنم [اويرا واز دست آن آدم از دست مرد
برادري او طلب كنم] مر جان آن آدم [* زيرا خون آن آدم] در آدم خون او 6
ريخته شود كه در چهرهي شريف بكرد مر آدم * وشما برومند شويد وبسيار شويد 7
وبرايانيد در زمين وبسيار شويد در آن * كفت خدا بنوح وپسران او اواز او بكفتن * 8
* ومن اينك بر انكيزانا مر شرط من اواز شما واواز نسل شما پس شما * واواز همه 9 10
جان آن زنده آنچه اواز شما در مرغ ودر چهارپا ودر همه زندهي آن زمين اواز شما از
همه بيرون آيان آن كشتي بهمه زنده آن زمين * بر انكيزانم مر شرط من اواز شما 11
ونه بريده شود همه كوشتمند نيز از آب آن طوفان ونه باشد نيز طوفان بتباه
كردن آن زمين * كفت خدا اين نشان آن شرط آنچه من دها ميان من وميان 12
شما وميان همه جان زنده آنچه اواز شما بعصرها جاويد * مر كمان من بدادم در 13
ابر وباشد بنشان شرط ميان من وميان آن زمين * وباشد در ابر دادن من ابر ابر 14
آن زمين وديدار شود آن كمان در ابر * وياد كنم شرطي من آنچه ميان من 15
وميان شما وميان همه جان زنده در همه كوشتمند ونه باشد نيز آن آب بطوفان
بتباه كردن همه كوشتمند * وباشد آن كمان در ابر وببينم آنرا بياد كردن شرطي 16
جاويد ميان خدا وميان همه جان زنده در همه كوشتمند آنچه ابر آن زمين * كفت 17
خدا بنوح اين نشان آن شرط آنچه بر انكيزانيدم ميان من وميان همه كوشتمند
آنچه ابر آن زمين *

Timórque veſtrî & pavor veſtri 2
ſit ſuper omne animal terræ, &
ſuper omne volucre cœli; cum omni-
bus quæ movere facit terra, &
omnibus piſcibus maris: manui
veſtræ tradita ſunt. Omne reptile 3
quod vivens eſt, vobis erit in e-
ſcam; ſicut herbam viridem, dedi
vobis omnia. Tantummodò car- 4
nem cum anima ejus, id eſt, *ſan-*
guine ejus, non comedetis. Utique 5
ſanguinem veſtrum animabus ve-
ſtris requiram: de manu cujuſ-
que animalis requiram illum, &
de manu hominis, de manu in-
quam viri fratris ejus requi-
ram animam hominis. Effunden- 6
tis ſanguinem hominis ſanguis per
hominem effundetur: quia formâ
nobili fecit Deus *hominem. Vos verò* 7
fœcundi eſtote, & multiplicamini;
& generate in terra, & multipli-
camini in ea. Allocutuſque eſt 8
Deus Noah & filios ejus cum eo,
dicendo; Et ego, ecce ſuſcito pa- 9
ctum meum vobiſcum, & cum ſobo-
le veſtra poſt vos: Et cum omni 10
anima vivente quæ eſt *vobiſcum,*
tam de volatili, quàm de quadru-
pede, & omni animali terræ
vobiſcum, ex omnibus egredienti-
bus nave, uſq; ad omne animal terræ.
Suſcitabo *inquam, pactum meum vo-* 11
biſcum, Non excidendum omne car-
neum ultrà ab aqua diluvii, neque
futurum eſſe adhuc diluvium ad cor-
rumpendum terram. Subdidit Deus, 12
Iſtud erit *ſignum fœderis quod ego do*
inter me & inter vos, interque
omnem animam viventem quæ eſt
vobiſcum, in ſecula æterna: Arcum 13
meum dedi in nube, eritque in ſignum
fœderis inter me & inter terram.
Eritque, cùm obnubilavero nubem 14
ſuper terram, tum apparebit arcus
in nube. Et recordabor fœderis mei 15
quod eſt *inter me & inter vos, &*
inter omnem animam viventem in
omni carneo: neque erit ultrà aqua
in diluvium, ad corrumpendum omne
carneum. Eritque arcus in nube, & 16
videbo illum, ut recorder pacti
æterni inter Deum & inter
omnem animam viventem, cum
omni carneo quod eſt *ſuper ter-*
ram. Et *dixit Deus ad Noah, Hoc* 17
eſt *ſignum fœderis quod ſuſcitavi*
inter me & inter omne carneum
quod eſt *ſuper terram.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

ויהיו והוו בני נח דנפקו מן תיבותא שם חם ויפת וחם הוא אבוי דכנען : 18
שלשה תלתא אלין בנוי דנח ומאלין אתבדרו למיתב בכל ארעא : ויחל ושרי 19 20
נח למהוי גבר פלח בארעא ואשכח
גופנא דמושכיה נהרא מן גינוניתא דעדן
ונצביה לכרמא וביה ביומא אניצת
ובשילת ענבין ועצרינון : וישת ושתי מן חמרא ורוי ואתערטל בגו משכניה : 21
וירא וחמא חם אבוי דכנען ית עריתא דאבוי וחוי לתרי אחוהי בשוקא : ויקח 22
ונסב שם ויפת ית אסטלא ושויו על כתף תרויהון ואזלו מאחורין וכסיו ית עריתא 23
דאבוהון ואפיהום מאחורין ועריתא דאבוהון לא חמון : ויקץ ואתער נח מן חמריה 24
וידע באשתעות חלמא ית דעבד ליה חם בריה דהוא קליל בזכותא דגרם ליה דלא
יוליד בר רביעיי : ויאמר ואמר ליט כנען דהוא בריה רביעיי עביד משעבד יהי 25
לאחוי : ויאמר ואמר בריך יי אלהא דשם דעבידתיה צדיקא ובגין יהוי כנען 26
עביד ליה : יפת ישפר יי תחומיה דיפת ויתגיירון בנוי וישרון במדרשא דשם 27
ויהי כנען עביד להון : ויחי נח וחיא נח בתר טובענא תלת מאה וחמשין 28
שנין : ויהיו והוו כל יומי נח תשע מאה וחמשין שנין ומית : 29

ירושלמי 20 ושרי נח גברא צדיקא
למהוי ונציב כרמא :

Et fuerunt filii Noach, qui exierunt ex arca, Sem, Cham & Japheth: & 18
Cham ipſe eſt pater Chanaan. Tres iſti filii Noach: & ex illis diſperſi 19
ſunt ad habitandum in omni terra. Et incœpit Noach eſſe vir colens ter- 20
ram: & invenit vitem, quam de-
vexerat fluvius ex horto Eden &
plantavit ipſam in vineam; & eo
ipſo die floruit, et uvæ ejus ma-
turuerunt, quas expreſſit. Et bi- 21
bit de vino, & inebriatus eſt: & nudavit ſe in medio tabernaculi
ſui. Et vidit Cham pater Canaan verenda patris ſui; & indicavit ambo- 22
bus fratribus ſuis, *qui* foris *erant*. Et accepit Sem & Japheth palli- 23
um & poſuerunt ſuper humerum ſui amborum; & abierunt retrorſum,
& operuerunt pudenda patris ſui: & facies ſuas averterunt, & verenda
patris ſui non viderunt. Evigilavit autem Noach à vino ſuo; & cogno- 24
vit per relationem ſomnii quod fecerat illi Cham filius ſuus, qui minor erat
merito, quòd in cauſa fuiſſet ipſi quo minus gigneret filium quartum. Et 25
dixit, maledictus Canaan, qui eſt filius quartus, ſervus ſerviens ſit fratri-
bus ſuis. Et dixit, benedictus Dominus Deus Sem, cujus opus *eſt* juſtum, 26
& propterea erit Canaan ſervus illi. Pulchros reddat Dominus terminos 27
Japheth, & proſelyti fiant filii ejus & habitent in ſchola Sem; & ſit
Canaan ſervus illis. Et vixit Noach poſt diluvium trecentos & quinqua- 28
ginta annos. Et fuerunt omnes dies Noach nongenti quinquaginta anni, 29
& mortuus eſt.

Hieroſ. 20 *Et incepit Noach vir juſtus eſſe, & plantavit vineam.*

י

אלה אלין תולדת בנוי דנח ואתילידו להון בנין בתר טובענא : בני יפת בנוי 1 2
דיפת גמר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך
ותירס ושום אפרכיותהום אפריקי
וגרמניא והמדיי ומקדוניא ויתיניא
ואוסיא ותרקי : ובני ובנוי דגומר 3
אשכנז וריפת ותוגרמא : ובני יון ובנוי 4
דיון אלישא אלס ותרסס אכזיא ודרדניא :
מאלה מאלין אתפרשו גניסי נגוות 5
עממיא כל חד ללישניה ליחוסיהום
בעממיהום : ובני חם ובנוי דחם כוש ומצרים ופוט וכנען ושום אפרכיותהום 6
ערביא ומצרים ואליחרק וכנען : ובני כוש ובנוי דכוש סבא וחוילה וסבתה 7
ורעמא וסבתכא ושום אפרכיותהום סיניראי והנדקי וסמראי ולובאי וזינגאי ובנוי
דמוריטינוס זמרגד ומזג : וכוש וכוש אוליד ית נמרוד הוא שרי למהוי גיבר 8
בחטאה ולמרדא קדם יי בארעא :

ירושלמי 2 בנוי דיפת גומר ושום
אפרכותהון אפריקי וגרמניא ומדי
ומקדוניא ויתניא ואנסיא ותרקי :
3 ובנוי דגומר ושום אפרכיותהון אסיא
ופרכוי וברבריאה : 4 ובנוי דיון
אלישה ושום אפרכיותהון אלסטרסום
איטליא ודודניא :

CAP. X.

Iſtæ ſunt generationes filiorum Noach; & nati ſunt illis filii poſt diluvi- 1
um. Filii Japheth; Gomer, Magog, Madai, Javan, Thubal, Meſchec, et 2
Tiras: nomen vero provinciarum
eorum, Africa & Germania, & Me-
dia, & Macedonia, & Attica, &
Thracia. Filii autem Gomer; Aſch- 3
kenaz, & Riphath, & Togarma. Et 4
filii Javan, Allas & Tarſas, Achazia
& Dordania. Ex iſtis diviſæ ſunt 5
familiæ inſularum populorum, unuſ-
quiſque ſecundùm linguam ſuam, ſe-
cundùm progenies ſuas, in populis
ſuis. Porrò filii Cham; Cuſch, & 6
Mitſraim, Put & Canaan: & nomen provinciarum eorum; Arabia, Ægy-
ptus, Alichrok, & Canaan. Filii Cuſch; Seba & Chavila, et Sabtha, et 7
Rahma, et Sabtheca: et nomen provinciarum eorum; Sinirai, et India,
et Semadai, et Lubee, et Zingae. Filii autem ejus Mauritani, Zmargad, 8
et Mezag. Cuſch etiam genuit Nimrod; ipſe incepit eſſe potens in pec-
cato, et ad rebellandum coram Domino in terra.

Hieroſ. 2 *Filii ipſius Japheth, Gomer: & nomen provinciarum eorum Africa, Germania, & Media, & Macedonia, & Attica, & Aſia, & Thracia.* 3 *Et filii ipſius Gomer, & nomen provinciarum eorum, Aſia & Phrygia, & Barbaria.* 4 *Et filii Javan, Eliſha; & nomen provinciarum eorum Alaſtraſom, Italia & Dodania.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بودند پسران نوح آن بيرون آيان از آن كشتي شم وحم ويفث وحم او بود پدر كنعن * 18
* سه اينان پسران نوح واز همه اينان پراكنده شد همه آن زمين * در ايستيد نوح مرد آن 19 20
زمين بنشاند رز * بياشاميد از آن مي مست شد وبرهنه شد در ميان خيمهي او * 21
* بديد حم پدر كنعن مر شرم پدر او آكاه كرد بدو برادران او در بيرون * بستاند 22 23
شم ويفث مر آن جامه بنهادند ابر كتف دو ايشان برفتند پساپس بپوشيدند مر شرم
پدر ايشان وروي ايشان پساپس وشرم پدر ايشان نه ديدند * هوشيار شد نوح از مي 24
او بدانست هر آنچه بكرد باو پسر او آن خرد * كفت نفرين است كنعن بندهي 25
بندكان باشد ببرادران او * كفت آفرين است يي خداي شم وباشد كنعن بنده ايشان * 26
* نكويي كند خدا بيفث ومسكن كيرد در خيمها شم وباشد كنعن بنده ايشان * 27
* بزيست نوح پس آن طوفان سه صد وپنجاه سال * بود همه روزكاران نوح نه صد 28 29
وپنجاه سال وبمرد *

* فصل دهم *

* واينان زاييدكان نوح شم وحم ويفث زاييده شدند بايشان پسران پس آن طوفان * 1
* پسران يفث جومر ومجوج ومدي ويون وتوبل ومشك وتيرس * وپسران جومر اشكنز وريفت 2 3
وتوجرمه * وپسران يون اليشه وترشيش كتيم ودونيم * از اينان جدا شدند كروههاي آن 4 5
قومها در زمينهاي ايشان مرد بزبان او باهل خانهاي ايشان در قومهاي ايشان * وپسران حم 6
كوش ومصريم وفوط وكنعن * وپسران كوش سبا وحويله وسبته ورعمه وسبتكا وپسران رعمه 7
شبا ودن * وكوش برازانيد مر نمرود او در ايستيد ببودن جبار در زمين * 8

Fuerunt filii Noah qui egreſſi ſunt è 18
navi, Sem, et Ham & Japheth: porrò
Ham ipſe eſt pater Chanaan. Tres iſti 19
ſunt filii Noah: & ex omnibus iſtis ſparſa
eſt univerſa terra. Aggreſſus autem 20
Noah terricola plantare vineam, Bibit 21
de vino; ac inebriatus, denudatus eſt
in medio tentorii ſui. Videns autem 22
Ham pater Chanaan, pudorem patris ſui,
nuntiavit duobus fratribus ſuis forâs.
Tum *accipientes Sem & Japheth veſti-* 23
mentū, poſuerunt ſuper humerum utriuſ-
que eorum, & euntes retrorſū operuerunt
pudorem patris ſui: faciebus autem eorū
retrorſis, pudorem patris ſui non vide-
runt. Sobrius factus Noah à vino ſuo, 24
cognovit quid feciſſet ei filius ejus mi-
nor: Et dixit, Maledictus eſt Chanaan, 25
ſervus ſervorum erit fratribus ſuis. Di- 26
xit etiam, *Benedictus eſt Dominus*
Deus Sem, & ſit Chanaan ſervus eis.
Benignè agat Deus cum Japheth, & 27
habitet in tabernaculis Sem, & ſit Cha-
naan ſervus eis. Vixit Noah poſt dilu- 28
vium trecentos & quinquaginta annos.
Fuerunt itaque cuncta tempora Noah 29
nongenti et quinquaginta anni, & mor-
tuus eſt.

CAP. X.

Iſti autem ſunt nati Noah, Sem, Ham, 1
& Japheth: natique ſunt eis filii
poſt diluvium. Filii Japheth: Gomer, 2
& Magog, & Madai, & Javan, et
Tubal, et Meſhech, et Tiras. Filii 3
autem Gomer: Aſhchenaz, et Ri-
phath, et Togarmah. Filii verò Javan: 4
Eliſhah, et Tarſhiſh, Chittim, et Dodanim.
Ab iſtis diviſi ſunt populi gentiū in 5
terris ſuis, unuſquiſque juxta linguam
ſuam, ſecundùm familias ſuas, in gen-
tibus ſuis. Porrò filii Ham: Chuſh, et 6
Miſraim, et Phut, et Chanaan. Filii au- 7
tem Chuſh: Seba, et Havilah, et Sab-
tah, et Raamah, et Sabtecha. Filii 8
verò Raamah: Sheba, et Dedan. Chuſh
quoque genuit Nimrod; ipſe cœpit eſſe
potens in terra.

ירושלמי

ירושלמי 9 הוּא הֲוָה גִּבַּר בְּצֵידָא בְּחֶטְאָה קֳדָם יְיָ דַּהֲוָה צַיָּד בְּנֵי אֱנָשָׁא בְּלִישָׁנְהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן רְחִיקוּ מִן דִּינוֹי דְּשֵׁם וְאִדְבְּקוּ בְּדִינוֹי דְּנִמְרוֹד בְּגִין כֵּן יִתְאֲמַר כְּנִמְרוֹד גִּבְּרָא גִּבַּר בְּצֵידָא בְּחֶטְאָה קֳדָם יְיָ: 10 וַהֲוַת שֵׁרוּי מַלְכוּתֵיהּ בָּבֶל וְהַדֵּס וּנְצִיבִין וְקַטִיכְפּוֹ בְּאַרְעָא דְּבָבֶל: 11 מִן אַרְעָא הַהִיא נְפַק אֲתוּרָאָה וּבְנָא יָת נִינְוֵה וְיָת פְּלַטְיָתָא דְּקַרְתָּא וְיָת הַדְיָת: 12 וְיָת תַּלְאַסַּר בֵּין נִינְוֵה וּבֵין הַדְיָת הִיא קַרְתָּא רַבְּתָא: 13 וּמִצְרַיִם אוֹלִיד יָת מְרֵיוֹטָאֵי וְיָת פֶּנְטַפּוֹלִיטָאֵי וְיָת לוּסְטָאֵי: 14 וְיָת פִּילוּסָאֵי וְיָת פַּנְטַסְכִנָאֵי דִּנְפָקוּ מִתַּמָּן פְּלִשְׁתָּאֵי וְיָת קַפּוּדְקָאֵי:

ירושלמי 17 וְיָת טְרִיפּוֹלָאֵי וְיָת עַרְקָאֵי וְיָת כַּפְרוּסָאֵי: 18 וְיָת אַנְטְרִידְנָאֵי וְיָת חַמְצָאֵי וְיָת אַנְטוֹכְיָא מִן בָּבֶל מִן בָּתַר כְּדֵין אִתְפָּרְשׁוּ נִיסֵי אוּמַיָּא:

תרגום יונתן בן עוזיאל

9 הוא הוּא הֲוָא גִּיבַּר מְרוֹדָא קֳדָם יְיָ בְּגִין כֵּן יִתְאֲמַר מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עַלְמָא לָא הֲוָה כְּנִמְרוֹד גִּיבַּר בְּצֵידָא וּמְרוֹדָא קֳדָם יְיָ: 10 ותהי וַהֲוַת שֵׁרוּי מַלְכוּתֵיהּ בָּבֶל רַבְּתִי וְהַדֵּס וּנְצִיבִין וְקַטְסְפּוֹן בְּאַרְעָא דְּפוּנְטוֹס: 11 מן הארץ מִן אַרְעָא הַהִיא נְפַק נִמְרוֹד וּמְלַךְ בְּאַתּוּר דְּלָא בְעָא לְמֶהֱוֵי בְּעֵיטַת דָּרָא דְּפַלּוּגְתָּא וּשְׁבַק אַרְבַּע קוּרְיָין אִלֵּין וִיהַב לֵיהּ יְיָ בְּגִין כֵּן אַתְרָא וּבְנָא אַרְבַּע קוּרְיָין אָחֳרָנִין יַת נִינְוֵה וְיַת פְּלַטְיָאת קַרְתָּא וְיַת פְּרִיווֹת: 12 ואת וְיַת תְּלַסַּר דִּמְתַבְּנְיָא בֵּינֵי נִינְוֵה וּבֵינֵי חַדְיַית אִיהִי קַרְתָּא רַבְּתָא: 13 ומצרים וּמִצְרַיִם אוֹלִיד יַת נְיוֹוטָאֵי וְיַת מְרֵיוֹטָאֵי וְיַת לִיוָוקָאֵי וְיַת פַּנְטַסְכִינָאֵי: 14 ואת פתרוסים וְיַת נַסְיוֹטָאֵי וְיַת פַּנְטַפּוֹלוּטֵי דִּנְפָקוּ מִתַּמָּן פְּלִשְׁתָּאֵי וְיַת קַפּוּטְקָאֵי: 15 וכנען וּכְנַעַן אוֹלִיד יַת צִידוֹן בּוּכְרֵיהּ וְיַת חֵת: 16 ואת וְיַת יְבוּסָאֵי וְיַת אֱמוֹרָאֵי וְיַת גִּרְגְּשָׁאֵי: ואת החוי וְיַת חִוָּאֵי וְיַת עִירְקָאֵי וְיַת אַנְתּוֹסָאֵי: 17 ואת: 18 וְיַת לוּטְסָאֵי וְיַת חוּמְצָאֵי וְיַת אַנְטִיכוֹאֵי וּבָתַר כְּדֵין אִתְבַּדְּרוּ זַרְעִיָּתְהוֹן דִּכְנַעֲנָאֵי: 19 ויהי וַהֲוָה תְּחוּם כְּנַעֲנָאֵי מִן כּוֹתָנְיָיס מֵעָלָךְ לִגְרָר עַד עַזָּה מֵעָלָךְ לִסְדוֹם וַעֲמוֹרָא אַדְמָא וּצְבוֹיִים עַד קַלְדָּהִי: 20 אלה אִלֵּין בְּנוֹי דְּחָם לְזַרְעִית יִחוּסֵיהוֹם לְלִישָׁנְהוֹם בְּמוֹתַב אַרְעָתֵיהוֹן בִּגְנִיסַת עַמְמֵיהוֹן: 21 ולשם וּלְשֵׁם אִתְיְלִיד אַף הוּא בַּר הוּא אֲבוּהוֹן דְּכָל בְּנֵי עִבְרָאֵי אָחוּי דְּיֶפֶת רַבָּא בְּדַחַלְתָּא דַּיְיָ: 22 בני בְּנוֹי דְּשֵׁם עֵילָם וְאַתּוּר וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד וַאֲרָם: 24 וארפכשד וְאַרְפַּכְשַׁד אוֹלִיד יַת שֶׁלַח וְשֶׁלַח אוֹלִיד יַת עֵבֶר: 25 ולעבר וּלְעֵבֶר אִתְיְלִידוּ תְּרֵין בְּנִין שׁוּם חַד פֶּלֶג אֲרוּם בְּיוֹמוֹי אִתְפַּלְּגַת אַרְעָא וְשׁוּם אָחוּי יָקְטָן: 26 ויקטן וְיָקְטָן אוֹלִיד יַת אַלְמוֹדַד דְּמָשַׁח יַת אַרְעָא בְּאַשְׁלָוֵן וְיַת שֶׁלֶף דִּשְׁלַף מוֹי דְּנַהֲרְוָותָא וְיַת חֲצַרְמוֹת וְיַת יָרַח: 27 ואת וְיַת הֲדוֹרָם וְיַת אִיזָל וְיַת דִּיקְלָא: 28 ואת וְיַת עוֹבָל וְיַת אֲבִימָאֵל וְיַת שְׁבָא: 29 ואת וְיַת אוֹפִיר וְיַת חֲוִילָא וְיַת יוֹבָב כָּל אִלֵּין בְּנוֹי דְּיָקְטָן: 30 ויהי וַהֲוָה בֵּית מוֹתְבָנֵיהוֹן מִן מֵישָׁא מֵעָלָךְ לִסְפָרְוָאֵי טוּר מַדִּינְחָא: 31 אלה אִלֵּין בְּנוֹי דְּשֵׁם לְיִחוּסֵיהוֹן בְּמוֹתַב אַרְעָתְהוֹן לִגְנִיסַת עַמְמֵיהוֹן:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

9 Ipſe erat potens rebellis coram Domino: propterea dicitur; A die quo creatus eſt mundus non fuit ſicut Nimrod, potens in venatione & rebellis coram Domino. 10 Et erat initium regni ejus Babel magna, & Hadas, & Netſibin, & Cteſiphon in terra Ponti. 11 Ex terra illa egreſſus eſt Nimrod, & regnavit in Aſſyria, quia noluit intereſſe conſilio ætatis diviſionis: & reliquit quatuor civitates has, & dedit illi Dominus propterea locum & condidit quatuor civitates alias; Niniven, & Platiath Kartha & Parioth. 12 Et Talſar, quæ ædificata eſt inter Niniven & Hadiath: illa eſt civitas magna. 13 Mitſraim autem genuit Nivatæos, & Mareotas, & Livakæos & Pentaſchœnæos. 14 Et Neſiotas & Pentapolitas; ex quibus exierunt Philiſtæi, & Cappadoces. 15 Canaan autem genuit Sidon primogenitum ſuum, & Cheth. 16 Et Jebuſæos, & Amorrhæos, & Girgaſæos. 17 Et Hevæos & Harkæos & Antoſæos. 18 Et Lutaſæos, & Chomtſæos, & Antecoæos, & poſtea diſſeminatæ ſunt familiæ ipſorum Chananæorum. 19 Et fuit limes Chananæorum ex Cotaneias, qua aſcendis in Gerar, uſque ad Gazam, qua aſcendis Sodomam & Ghomorrham, Admam & Seboim, uſque in Chaldæam. 20 Iſti ſunt filii Cham ſecundùm ſemen genealogiæ ipſorum, ſecundùm linguas ſuas, in habitatione terrarũ ſuarum, in familia populorum ſuorum. 21 Semo vero natus eſt etiam filius, ipſe eſt pater omnium filiorum Hebræorum, frater Japheth, magnus in cultu Domini. 22 Filii Sem; Elam, & Aſſur & Arphacſad & Lud & Aram. 24 Arphacſad autem genuit Schelach, Schelach autem genuit Heber. 25 Ipſi autem Heber nati ſunt duo filii; nomen unius Peleg, quoniam in diebus ejus diviſa eſt terra; nomen vero fratris ejus, Joktan. 26 Joktan autem genuit Elmodad, qui dimenſus eſt terram funiculis; & Schaleph, qui educebat aquas fluviorum, & Chatſarmaveth, & Jarach. 27 Et Harodã, & Uzal, & Diklah. 28 Et Hobal, & Abimael, & Scheba. 29 Et Ophir, & Chavila, & Jobab: omnes iſti filii Joktan. 30 Et fuit domus habitationis eorum à Meſa, qua ingrederis in Sepharvaim montem Orientalem. 31 Iſti ſunt filii Sem, ſecundùm proſapias ſuas, in habitatione terrarum ipſorum, ſecundùm genealogias populorum ſuorum.

Hieroſ. 9. *Ipſe erat potens in venatione, in peccato coram Domino; quòd eſſet venator filiorum hominis in lingua eorum, & dixit eis, Recedite à religione Sem, & adhærete ad inſtituta Nimrod: idcirco dicitur; Sicut Nimrod fortis, fortis in venatione, in peccato coram Domino.* 10. *Et fuit initium regni ejus Babel, & Hadas & Netſibin, & Cteſiphon in terra Babel.* 11. *Ex terra illa exiit Aſſyrius, & ædificavit Niniven, & plateas civitatis & Hariath.* 12. *Et Talaſſar inter Niniven & Hariath: illa eſt civitas magna.* 13. *Mitſraim autem genuit Mareotas, & Pentapolitas & Luſtæos.* 14. *Et Peluſianos & Pentaſchœnæos; unde exierunt Philiſtæi, & Cappadoces.*

Hieroſ. 17. *Et Tripolitanos & Arkæos, & Caphruſæos. Et Antridanæos, & Chamatſæos, & Antiochenos: ex Babel poſtea ſeparatæ ſunt inſulæ populorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

9 *او بود جبّار نخجير ببيش ،، ابر همچنين كفته شود چون نمرود جبّار نخجير ببيش ،، *
10 *بود اوّل پادشاهت او بغداد وارك واكد وكلنه در زمين شنعر * 11 از آن زمين [آن آن]
بيرون آمد اشور آبدان كرد مر نينوه ومر رحوبوت شهر ومر كلح * 12 ورسن ميان نينوه وميان
كلح آن آن شهر بزرك * 13 ومصريم بزاياند مر لوديم ومر عنميم ومر لهبيم ومر نفتوحيم * 14 ومر
فتروسيم ومر كسلوحيم آنچه بيرون آمدند از آنجا فلشتيم ومر كفتوريم * 15 وكنعن بزاياند
مر صيدون نخست زاد او ومر حت * 16 ومر هيبوسي ومر آن اموري ومر آن جرجسي * 17 ومر
آن حوي ومر آن عرقي ومر آن سيني * 18 ومر آن اروِدي ومر آن صمري ومر آن حمتي وپس
پراكنده شدند اهل خانها آن كنعني * 19 بود حدّ آن كنعني از صيدون بآمدن در جيرر
تا عزه بآمدن در سدوم وعموره وادمه وصبوييم تا لشع * 20 اينان پسران حم باهل خانهاي
ايشان بزبانهاي ايشان در زمينهاي ايشان در قومهاي ايشان * 21 وبشم زاييده شد نيز او پدر
همه پسران عبر برادر يفت آن بزرك * 22 پسران شم عيلم واشور وارفكشد ولود وارم * 23 وپسران ارم
عوص وحول وجتر ومش * 24 وارفكشد بزاياند مر شلح وشلح بزاياند مر عبر * وبعبر زاييده شد
25 دو پسران نام آن يك فلج كه در روزكاران [او] بخش شد اهل آن زمين ونام برادري او يقطن *
26 * ويقطن بزاياند مر الموده ومر شلف ومر حصرموت ومر يرح * 27 ومر هدورم ومر اوزل ومر
دقله * 28 ومر عوبل ومر ابيمال ومر شبا * 29 ومر اوفير ومر حويله ومر يوبب همه اينان پسران
يقطن * 30 بود نشستن جاي ايشان از ميشا بآمدن بسفر كوه اهل عرب * 31 اينان پسران شم باهل
خانهاي ايشان بزبانهاي ايشان در زمين‌هاي ايشان بقومهاي ايشان *

9 *Is fuit potens venatione coram Domino: Idcircò dicitur, Sicut Nimrod potens venatione coram Domino.* 10 *Fuitque principium regni ejus Bagdad, & Erech, & Achad, atque Chalneh in terra Shinaar.* 11 *E terra hac egreſſus Aſhur ædificavit Niniveh, & Rehoboth civitatem, & Chalah,* 12 *Reſen quoque inter Niniveh & Chalah: ea eſt civitas magna.* 13 *Miſraim autem genuit Ludim, & Anamim, & Lehabim, & Naphtuhim,* 14 *Pathruſim quoque & Chaſluhim: (unde egreſſi ſunt Philiſtim) & Chaphtorim.* 15 *Chanaan verò genuit Sidon primogenitum ſuum, & Heth,* 16 *Et Jebuſi, & Emori, et Girgaſi,* 17 *Et Hivi, & Arci, & Sini,* 18 *Et Arvadi, & Semari, & Hamathi: & poſteà diſperſæ ſunt familiæ Chananæorum.* 19 *Fuitque terminus Chananæorum à Sidon uſq; advenire Gerar uſque ad Gazeh, uſq; venire ad Sodom, & Gomorah, Admah, et Sebojim, uſque ad Leſha.* 20 *Iſti ſunt filii Ham in familiis ſuis, linguis ſuis, terris ſuis, & gentibus ſuis.* 21 *Et Sem, natus eſt etiam ipſi, patri omnium filiorum Eber, fratri Japheth majoris.* 22 *Filii ergo Sem: Elam, et Aſhur, et Arphachſad, et Lud, et Aram.* 23 *Filii autem Aram: Us, et Hul, et Gether, et Maſh.* 24 *Porrò Arphachſad genuit Shelah: Shelah autem genuit Eber.* 25 *Natique ſunt ipſi Eber duo filii: nomen unius Pheleg, quia in temporibus ejus diviſus fuit populus terræ: et nomen fratris ejus Joctan.* 26 *Joctan verò genuit Almodad, et Sheleph, et Haſar-maveth, et Jerah,* 27 *Et Hadoram, & Uzal, & Diclah,* 28 *& Obal, & Abimael, & Sheba,* 29 *Et Ophir, & Havilah, & Jobab: omnes iſti filii Joctan.* 30 *Fuitque reſidendi locus eorum à Meſha uſque venire ad Sephar montem Arabum.* 31 *Iſti ſunt filii Sem in familiis ſuis, linguis ſuis, terris ſuis, & gentibus ſuis.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

32 אלה אִלֵּין יִחוּסֵי בְּנוֹי דְּנֹחַ לְיִחוּסֵיהוֹן בְּעַמְמֵיהוֹן וּמֵאִלֵּין אִתְפָּרְשׁוּ עַמְמַיָּא בְּאַרְעָא בָּתַר טוֹבְעָנָא:

32 Iſtæ ſunt proſapiæ filiorum Noach, ſecundùm proſapias ſuas, in populis ſuis: & ab illis diviſi ſunt populi in terra poſt diluvium.

יא

1 ויהי כל וַהֲוָה כָל אַרְעָא לִישָׁן חַד וּמַמְלַל חַד וְעֵיטָא חֲדָא בְּלִישַׁן קוּדְשָׁא הֲווֹ מְמַלְּלִין דְּאִתְבְּרִיָא בֵּיהּ עַלְמָא מִן שֵׁירוּיָא: 2 ויהי וַהֲוָה בְּמִיטַלְהוֹן מִמַּדִּינְחָא וְאַשְׁכְּחוּ בִּקְעֲתָא בְּאַרְעָא דְּבָבֶל וְיָתִיבוּ תַמָּן: 3 ויאמרו וַאֲמָרוּ גְּבַר לְחַבְרֵיהּ הָבוּ נִרְמֵי לִיבְנִין וְנִישְׁוֵי יָתְהוֹן בְּאַתּוּנָא וַהֲוַת לְהוֹן לְבֵינְתָא לְאַבְנָא וְטִינָא הֲוַת לְהוֹם לְשִׁיעַ: 4 ויאמרו וַאֲמָרוּ הָבוּ נִבְנֵי לָנָא קַרְתָּא וּמִגְדְּלָא וְרֵישֵׁיהּ מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָא וְנַעֲבֵיד לָנָא סִגְדּוּ בְּרֵישֵׁיהּ וְנִישְׁוֵי חַרְבָּא בִּידֵיהּ וּתְהֵי עָבְדָא לְקִיבְלָא סִדְרֵי קְרָבָא קֳדָם עַד לָא נִתְבַּדַּר מֵעִילָוֵי אַנְפֵּי אַרְעָא: 5 וירא וְאִתְגְּלִי יְיָ לְאִתְפְּרָעָא מִנְהוֹן עַל עוֹבָד קַרְתָּא וּמוּגְדְּלָא דִּבְנוֹ בְּנֵי נָשָׁא: 6 ויאמר וַאֲמַר יְיָ הָא עַמָּא חַד וְלִישָׁן חַד לְכֻלְּהוֹם וְדָא אִתְחַשְׁבוּ לְמֶעְבַּד וּכְדוּן לָא יִתְמְנַע מִנְּהוֹן כָּל דְּחַשִׁיבוּ לְמֶעְבַּד: 7 הבה אֲמַר יְיָ לְשַׁבְעִין מַלְאֲכַיָא דְּקַיְימִין קוֹמוֹי אֵיתוֹן כְּדוּן וְנַחִית וּנְעַרְבְּבָא תַּמָּן לִישַׁנְהוֹן דְּלָא יִשְׁמְעוּן אֱנָשׁ לִישַׁן חַבְרֵיהּ: 8 ויפץ וְאִתְגְּלִיאַת מֵימְרָא דַּיְיָ עֲלוֹי קַרְתָּא וְעִמֵּיהּ שׁוּבְעִין מַלְאֲכַיָא כָּל קֳבֵל שׁוּבְעִין עַמְמַיָא וְכָל חַד וְחַד לִישַׁן עַמְמֵיהּ וּמְשָׁם כְּתָבֵיהּ בִּידֵיהּ וּבַדְּרִינוּן מִתַּמָּן עַל אַנְפֵּי כָל אַרְעָא לְשַׁבְעִין לִישְׁנִין וְלָא הֲוָה יָדַע חַד מָה דְּיֵימַר חַבְרֵיהּ וַהֲווֹ קַטְלִין דֵּין לְדֵין וּפְסַקוּ מִלְּמִבְנֵי קַרְתָּא: 9 על כן בְּנִין כֵּן קְרָא שְׁמַהּ בָּבֶל אֲרוּם תַּמָּן עַרְבֵּיב יְיָ לִישַׁן כָּל דַּיָּרֵי אַרְעָא וּמִתַּמָּן בַּדְּרִינוּן יְיָ עַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא: 10 אלה אִלֵּין גְּנִיסַת שֵׁם שֵׁם בַּר מְאָה שְׁנִין כַּד אוֹלִיד יַת אַרְפַּכְשַׁד תַּרְתֵּין שְׁנִין בָּתַר טוֹבְעָנָא: 11 ויחי וַחֲיָא שֵׁם בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת אַרְפַּכְשַׁד חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן: 12 וארפכשד וְאַרְפַּכְשַׁד חֲיָא תְּלָתִין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת שֶׁלַח: 13 ויחי וַחֲיָא אַרְפַּכְשַׁד בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת שֶׁלַח אַרְבַּע מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן:

יא

ירושלמי 1 וַהֲוֹן כָּל דָּרַיָּא דְּאַרְעָא לִישָׁן חַד וּמַמְלַל חַד וְעֵיצָה חֲדָא אֲרוּם בְּלִישָׁן קוּדְשָׁא הֲווֹ מְמַלְּלִין דְּבֵהּ אִתְבְּרֵי עַלְמָא מִן שֵׁירוּיָא: 2 כַּד אַטְעוּ לִבְּהוֹן מִן בָּתַר מֵימְרָא דְּמַאן דַּאֲמַר וַהֲוָה עַלְמָא מִן שֵׁירוּיָא וְאַשְׁכַּחוּ בִּקְעָא בְּאַרְעָא דְּפוּנְטוֹס וּשְׁרוֹן תַּמָּן:

ירושלמי 4 וְאָמְרִין אֱתוֹן כְּעַן וְנִבְנֵי לָנָא קִרְיָא וּמִגְדַּל וְרֵישֵׁיהּ יִמְטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא וְנַעֲבֵיד לָן בְּגַוֵּיהּ בֵּית סִגְדּוּ בְּרֵאשֵׁיהּ וְנִתֵּן חַרְבָּא בְּגוֹ יְדֵיהּ דִּלְמָא דְיִסְדַּר לְקִבְלֵיהּ סִדְרֵי קְרָבָא קֳדָם עַד דְּלָא נִתְבַּדַּר עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא:

CAP. XI.

1 ET fuit univerſa terra linguæ unius, & ſermonis unius, & conſilii unius; lingua ſancta loquebantur, qua creatus eſt mundus ab initio. 2 Et accidit dum ipſi proficiſcerentur ab Oriente, ut invenirent vallem in terra Babel; & conſederunt ibi. 3 Et dixerunt quiſque ad proximum ſuum; Venite, projiciamus lateres, & aduramus eos in fornace: fuit itaque illis later pro lapide, & lutum fuit illis pro calce. 4 Et dixerunt; Venite, ædificemus nobis civitatem & turrim, cujus caput perveniat uſque ad ſummitatem cœlorum; & faciamus nobis *imaginem* adorationis in ejus faſtigio, & ponamus gladium in manu ejus ut conſerat contra acies prælium, priuſquam diſpergamur de ſuperficie terræ. 5 Et revelatus eſt Dominus ad ultionem ſumendum de illis, propter opus civitatis & turris, quam ædificarant homines. 6 Et dixit Dominus; Ecce populus unus, & lingua una omnibus illis, & hoc cogitaverunt facere: jam verò non prohibebitur ab illis omne quod cogitaverunt facere. 7 Dixit Dominus ſeptuaginta angelis qui ſtabant coram eo; Venite nunc & deſcendamus, & confundamus illic linguam eorum, ut non intelligat vir linguam proximi ſui. 8 Et manifeſtatus eſt ſermo Domini contra illam civitatem, & cum eo ſeptuaginta Angeli, ex adverſo ſeptuaginta populorum & uniuſcujuſque linguæ populi ſui; & inde ſcripſit manu ſua, & diſperſit eos inde ſuper facies totius terræ in ſeptuaginta linguas, neque ſciebat unus quid diceret ſocius ejus, ſed interficiebant hic alterum: & ceſſarunt ædificare civitatem. 9 Propterea vocavit nomen ejus Babel; quoniam inde permiſcuit Dominus linguam omnium habitatorum terræ, & inde diſperſit eos Dominus ſuper facies totius terræ. 10 Iſtæ ſunt genealogiæ Sem; Sem natus erat centum annos quando genuit Arphacſad, duobus annis poſt diluvium. 11 Et vixit Sem poſtquam genuiſſet Arphacſad quingentos annos, & genuit filios & filias. 12 Arphacſad autem vixit triginta quinque annos, & genuit Schelach. 13 Et vixit Arphacſad poſtquam genuiſſet Schelach quadringentos & triginta annos, & genuit filios & filias.

CAP. XI.

Hieroſ. 1. *Et fuerunt omnes generationes terræ linguæ unius, & ſermonis unius & conſilii unius: quoniam lingua ſancta utebantur, qua creatus eſt mundus ab initio.* 2. *Poſtquam errare fecerunt corda ſua à verbo illius, qui dixit, & fuit mundus à principio; & invenerunt vallem in terra Ponti, & habitârunt ibi.*

Hieroſ. 4. *Et dixerunt; Venite nunc & ædificemus nobis civitatem & turrim, & caput ejus pertingat uſque ad ſummitatem cœlorum, & faciamus nobis in medio ejus templum cultus in cacumine ejus, & ponamus gladium in medio manus ejus, ne forte contra eum ordinetur acies prælii priuſquam diſpergamur ſuper facies totius terræ.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

32 * اينان اهل خانها پسران نوح بزاييده شدن ايشان در قومهاي ايشان واز اينان جدا
شدند آن قومها در زمين پس طوفان *

* فصل يازدهم *

1 * بود همه اهل زمين لفظ يكّه وسخنهاي يكسان * 2 بود در منزل برداشتن ايشان بيافتند
درهي در زمين شنعر بنشستند آنجا * 3 كفتند مرد بيار او بيا خشت كنيم خشتها
وبسوزانيم بسوختن وبود بايشان آن خشت بسنك وآن كل بود بايشان بقيل * 4 كفتند بيا
آبدان كنيم بايما شهر وكوشك وسري او در آسمان وبكنيم بايما نام تا نه پراكنده
شويم ابر روي همه آن زمين * 5 فرود آمد ،، بديدن مر آن شهر ومر آن كوشك آنچه آبدان
كردند پسران آن آدم * 6 كفت ،، اينك قوم يكّه ولفظ يكّه بجملهي ايشان واين هدره
استيدن ايشان بكردن واكنون نه بار داشته شود از ايشان همه آنچه فكر كردند بكردن *
7 * بيا فرود شويم وبلايه كنيم آنجا لفظ ايشان آنچه نه شنوند مرد لفظ يار او * 8 پراكنده
كرد ،، ايشانرا از آنجا ابر روي همه آن زمين باز استادند از آبدان كردن آن شهر * 9 ابر
همچنين بخواند نام آن ببل كه آنجا بلايه كرد ،، لفظ همه آن زمين واز آنجا پراكنده
كرد ايشانرا ابر روي همه آن زمين * 10 اينان زاييده شدنهاي شم شم قد رصد ساله بزاياند
مر ارفكشد دو سال پس آن طوفان * 11 بزيست شم پس زاياندن او مر ارفكشد پانصد سال
بزاياند پسران ودختران * 12 وارفكشد بزيست سي وپنج سال بزاياند مر شلح * 13 بزيست ارفكشد پس
زاياندن او مر شلح چهارصد وسه سال بزاياند پسران ودختران *

32 *Hæ ſunt familiæ filiorum Noah, cùm naſcerentur in gentibus ſuis: & ab his diviſæ ſunt gentes in terra poſt diluvium.*

CAP. XI.

1 *Fuit univerſus populus terræ unius ſermonis, & verborum uniuſmodi.* 2 *Et fuit poſtquàm removiſſent manſionem ſuam, invenerunt vallem in terra Shinaar, & reſederunt ibi.* 3 *Et dixerunt quiſque ad ſocium ſuum, Veni, laterificemus lateres, & comburamus ad combuſtionem: fuitque eis later in lapidem, & lutum fuit eis in cæmentum.* 4 *Dixerunt itaque, Veni, ædificemus nobis urbem, & turrim cujus ſummitas cœlum uſque pertingat: atque ita faciemus nobis nomen: ut non diſpergamur ſuper faciem totius terræ.* 5 *Tum deſcendit Dominus ad videndum civitatem & turrim quam ædificabant filii hominum.* 6 *Dixitque Dominus, En populus unus, & ſermo unus eſt omnibus illis: & hæccine inceptio eorum ad faciendum? nunc quidem non inhibebitur ab iis quicquid cogitârunt facere.* 7 *Veni, deſcendamus & corrumpamus ibi ſermonem eorum, ut non exaudiant quiſque ſermonem ſocii ſui.* 8 *Diſperſit itaque eos Dominus indè ſuper faciem univerſæ terræ, deſtiteruntque ædificare urbem.* 9 *Propterea vocavit nomen ejus Babel: quia illic corrupiſſet Dominus ſermonem univerſæ terræ, et indè diſperſiſſet eos ſuper faciem totius terræ.* 10 *Iſtæ generationes Sem: Sem natus centum annos genuit Arphachſad duobus annis poſt diluvium.* 11 *Vixitque Sem poſtquàm genuit Arphachſad, quingentos annos: & genuit filios ac filias.* 12 *Arphachſad verò vixit triginta quinque annos, & genuit Selah.* 13 *Vixitque Arphachſad poſtquàm genuit Selah quadringentos & tres annos: & genuit filios ac filias.*

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי — Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

ושלח ושלח חיא תלתין שנין ואוליד ית עבר: ויחי וחיא שלח בתר דאוליד 14
ית עבר ארבע מאה ותלת שנין ואוליד בנין ובנן: ויחי וחיא עבר תלתין 15 16
וארבע שנין ואוליד ית פלג: ויחי וחיא עבר בתר דאוליד ית פלג ארבע 17
מאה ותלתין שנין ואוליד בנין ובנן: ויחי וחיא פלג תלתין שנין ואוליד 18
ית רעו: ויחי וחיא פלג בתר דאוליד ית רעו מאתן ותשע שנין ואוליד 19
בנין ובנן: ויחי וחיא רעו תלתין ותרתין שנין ואוליד ית שרוג: ויחי 20
וחיא רעו בתר דאוליד ית שרוג מאתן ושבע שנין ואוליד בנין ובנן: ויחי וחיא 21 22
שרוג תלתין שנין ואוליד ית נחור: ויחי וחיא שרוג בתר דאוליד ית נחור 23
מאתן שנין ואוליד בנין ובנן: ויחי וחיא נחור עשרין ותשע שנין ואוליד 24
ית תרח: ויחי וחיא נחור בתר דאוליד ית תרח מאה ושתסרי שנין 25
ואוליד בנין ובנן: ויחי תרח וחיא תרח שובעין שנין ואוליד ית אברם 26
וית נחור וית הרן: ואלה ואלין גניסת תרח תרח אוליד ית אברם ית 27
נחור וית הרן והרן אוליד ית לוט: וימת והוה כד רמא נמרוד ית אברם 28
לאתונא דנורא דלא פלח לטעותיה ולא הוה רשותא לנורא למוקדיה ובכן
אתפלג לבנה דהרן למימר אילו נצח נמרוד איהי מן סיעתיה ואילו נצח אברם
איהי מן סיעתיה וכד חמון כל עממיא דהוו תמן דלא שלטת נורא
באברם אמר בלבהון הלא הרן אחוי דאברם מלא קוסמין וחרשין ואיהו
לחש עלוי אישתא דלא למיקד ית אחוי מן יד נפלת אישתא מן שמי מרומא
וגמרתיה ומית הרן למיחמי תרח אבוי היך איתוקד בארעא ילדותיה באתון
נורא דעבדו כשדאי לאברם אחוי: ויקח ונסיב אברם ונחור להון נשין שום 29
אתת אברם שרי ושום אתת נחור מלכא ברת הרן אבוי דמלכה ואבוי דיסכה
היא שרי: ותהי והות שרי עקרא 30
לית לה וולד: ויקח ודבר תרח 31
ית אברם בריה וית לוט בר הרן
בר בריה וית שרי כלתיה איתת אברם בריה ונפקו עמהון מאורא דכשדאי למיזל
לארעא דכנען ואתו עד חרן ויתיבו תמן: ויהיו והוו יומי תרח מאתן וחמש שנין ומית 32
תרח בחרן:

ירושלמי 30 והות שרי עקרא לא הוה
לה בר:

פ פ פ

יב

ויאמר לדלך ואמר יי לאברם איזיל לך מארעך אתפרש מן ילדותך פוק מבית אבוך 1
זיל לארעא דאחוינך: ואעשך 2
ואעבדינך לעם רב ואיבריכינך וארבי
שמך ותהי מברך:

ירושלמי 2 ואמני יתך לאומא רבא ואברך
יתך ואתקף ויהוי אברם לברכן סגין:

Schelach autem vixit triginta annos, & genuit Eber. 14 Vixit autem Schelach poſtquam genuiſſet Eber quadringentos & tres annos, & genuit filios & filias. 15 16 Et vixit Eber triginta quatuor annos, & genuit Peleg. 17 Et vixit Eber poſtquam genuiſſet Peleg quadringentos triginta annos, & genuit filios & filias. 18 Et vixit Peleg triginta annos, & genuit Rehu. 19 Et vixit Peleg poſtquam genuiſſet Rehu ducentos & novem annos, & genuit filios & filias. 20 Et vixit Rehu triginta duos annos, & genuit Serug. 21 Et vixit Rehu poſtquam genuiſſet Serug ducentos & ſeptem annos, & genuit filios & filias. 22 Et vixit Serug triginta annos, & genuit Nachor. 23 Et vixit Serug poſtquam genuiſſet Nachor ducentos annos, & genuit filios & filias. 24 Et vixit Nachor viginti & novem annos, & genuit Terach. 25 Et vixit Nachor poſtquam genuiſſet Terach centum & ſexdecim annos, & genuit filios & filias. 26 Et vixit Terach ſeptuaginta annos; & genuit Abram, & Nachor, et Haran. 27 Iſtæ autem ſunt proſapiæ Terach; Terach genuit Abram, et Nachor, et Haran: Haran autem genuit Lot. 28 Accidit autem quando projecit Nimrod Abramum in fornacem ignis, eò quòd non coleret idolum ſuum, ut non eſſet poteſtas igni comburendi ipſum; & ideo dubitatio orta eſt Haran, dicendo; Si vicerit Nimrod, ſtabo à partibus ejus, ſin verò vicerit Abram, ero à partibus ejus. Cum autem viderunt omnes populi, qui erant ibi, non dominatum ignem in Abramum, dixerunt apud ſe; Annon Haran frater Abrami plenus eſt divinationibus & auguriis? ipſe ergo incantavit ignem ut non comburat fratrem ſuum: ſtatim cecidit ignis ex cœlis excelſis, & conſumpſit eum; & mortuus eſt Haran ante conſpectum Terach patris ſui, quando combuſtus eſt in terra nativitatis ſuæ in fornace ignis, quam fecerunt Chaldæi Abramo fratri ſuo. 29 Acceperunt autem Abram & Nachor ſibi uxores: nomen uxoris Abrami, Sarai; nomen verò uxoris Nachor, Milcha, filia Haran patris Milcha, & patris ipſius Jiſcha, ipſa eſt Sarai. 30 Et fuit Sarai ſterilis, nec erat illi filius. 31 Et accepit Terach Abramum filium ſuum, & Lot filium Haran, filium filii ſui, & Sarai nurum ſuam uxorem Abrami filii ſui: & egreſſi ſunt cum eis ex Ur Chaldæorum, ad proficiſcendum in terram Canaan: venerúntque uſque Charan, & habitârunt ibi. 32 Et fuerunt dies Terach ducenti & quinque anni: & mortuus eſt Terach in Charan.

Hieroſ. 30. *Et erat Sarai ſterilis: carebat enim filio.*

SECTIO III.

CAP. XII.

1 Et dixit Dominus Abramo; Egredere tibi de terra tua, ſepara te de cognatione tua, egredere è domo patris tui, ito in terram quam oſtendam tibi. 2 Et faciam te in populum magnum, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, & eris benedictus.

Hieroſ. Cap. XII. 2 *Et conſtituam te in populum magnũ, & benedicam tibi. Et roborabitur, & erit Abram in benedictiones amplas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وشلح بزيست سي سال برزاياند مر عبر* بزيست شلح پس زاياندن او مر عبر چهار صد 14 15
وسه سال برزاياند پسران ودختران * بزيست عبر سي وچهار سال برزاياند مر فلج * بزيست عبر 16 17
پس زاياندن او مر فلج چهار صد وسي سال برزاياند پسران ودختران* بزيست فلج سي سال 18
برزاياند مر رعو*بزيست فلج پس زاياندن او مر رعو دويست ونه سال برزاياند پسران ودختران* 19
*بزيست رعو سي ودو سال برزاياند مر شروج * بزيست رعو پس زاياندن او مر شروج دويست 20 21
هفت سال برزاياند پسران ودختران * بزيست شروج سي سال برزاياند مر نحور*بزيست شروج پس 22 23
زاياندن او مر نحور دويست سال برزاياند پسران ودختران * بزيست نحور بيست ونه سال برزاياند 24
مر ترح * بزيست نحور پس زاياندن او مر ترح صد ونوزده سال برزاياند پسران ودختران*بزيست 25 26
ترح هفتاد سال برزاياند مر ابرم مر نحور ومر هرن *وايشان زايده شدگان ترح ترح برزاياند مر ابرم 27
مر نحور ومر هرن وهرن برزاياند مر لوط * بمرد هرن ابر پيش ترح پدر او در زايدن جاي او در 28
اور كسديم * بستاند ابرم ونحور بايشان زنان نام زن ابرم شري ونام زن نحور ملكه دختر 29
هرن پدر ملكه وپدر يسكه * بود شري بي زه نيست بآن فرزند * بستاند ترح مر ابرم پسر او 30 31
ومر لوط پسر هرن پسر پسر او ومر شري عروس او زن ابرم پسر او بيرون آمدند او از ايشان از
اور كسديم برفتن بزمين كنعن بيامدند تا حرن بنشستند آنجا * بودند روزگاران ترح 32
دويست وپنج سال بمرد ترح در حرن*

* فصل دوازدهم *

* گفت ״ بابرم برو بتو از زمين تو واز مولود جاي تو بآن زمين آنچه بنمايم ترا * وبكنم 1 2
ترا بقوم بزرگ وآفرين كنم ترا وبزرگ كنم نام ترا وباشي آفرين *

14 *Porrò vixit Selah triginta annos, & genuit Eber.* 15 *Vixitque Selah poſtquàm genuit Eber, quadringentos & tres annos: genuitque filios ac filias.* 16 *Vixit Eber triginta quatuor annos, & genuit Pheleg.* 17 *Vixitque Eber poſtquàm genuit Pheleg, quadringentos & triginta annos: genuitque filios ac filias.* 18 *Vixit Pheleg triginta annos, & genuit Reu.* 19 *Vixitque Pheleg poſtquàm genuit Reu, ducentos et novem annos: genuitque filios ac filias.* 20 *Vixit Reu triginta duos annos, & genuit Sherug.* 21 *Vixitque Reu poſtquàm genuit Sherug, ducentos & ſeptem annos: genuitque filios ac filias.* 22 *Vixit Sherug triginta annos, & genuit Nahor.* 23 *Vixitque Sherug poſtquàm genuit Nahor, ducentos annos: & genuit filios ac filias.* 24 *Vixit Nahor viginti novem annos, & genuit Terah.* 25 *Vixitque Nahor poſtquàm genuit Terah, centum & novemdecim annos: & genuit filios ac filias.* 26 *Vixit Terah ſeptuaginta annos, & genuit Abram, Nahor, & Haran:* 27 *Iſtæ itaque ſunt progeniti Terah. Terah genuit Abram, Nahor, et Haran. Haran verò genuit Lot.* 28 *Et mortuus eſt Haran in conſpectu Terah patris ſui, in loco nativitatis ſuæ in Ur Chaſdim.* 29 *Duxerunt autem Abram & Nahor ſibi uxores: nomen uxoris Abram, Sarai: & nomen uxoris Nahor, Milchah filia Haran patris Milchah & patris Jeſchah.* 30 *Fuit Sarai ſterilis nec erat ei filius.* 31 *Tulitque Terah Abram filium ſuum, & Lot filium Haran, filium filii ſui, & Sarai nurum ſuam, uxorem Abram filii ſui: & egredientes cum eis de Ur Chaſdim, ut pergerent in terram Chanaan, venerunt uſque ad Haran, ubi reſiderunt.* 32 *Fuerunt dies Terah ducenti & quinque anni, mortuúſque eſt Terah in Haran.*

CAP. XII.

1 *Dixit Dominus ad Abram, Abi tibi è terra tua, et è loco nativitatis tuæ ad terram quam oſtendam tibi:* 2 *Faciámque te in gentem magnam, et benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, eriſque benedictio.*

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי — Targ. Jonathan B: Uziel. *Hieroſolymitanum.*

ואברכה ואברך ית כהניא דפרסין ידיהון 3
בצלו ומברכין ית בנך ובלעם דמלטט
יתהון אילוט ויקטלוניה לפתגם דחרב
ויתברכון בך כל זרעית ארעא: וילך ואזל 4
אברם היכמא דמליל ליה יי ואזל עמיה לוט ואברם בר שובעין וחמש שנין
במפקיה מחרן: ויקח ודבר אברם ית שרי אנתתיה וית לוט בר אחוי וית 5
כל קנייניהון דיקנו וית נפשתא דגיירו בחרן ונפקו למיזל לארעא דכנען ואתו
לארעא דכנען: ויעבר ועבר אברם 6
בארעא עד אתר שכם עד מישר דהוה
מיירי וכנענאין בכן הוו בארעא דעד כדון
לא מטא זמנא דבני ישראל למירתא: וירא ואתגלי יי לאברם ואמר לבנך אתן 7
ית ארעא הדא ובנא תמן מדבחא קדם יי דאתגלי ליה: ויעתק ואסתלק מתמן 8
לטורא דממדנח לבית אל ופרסיה משכניה בית אל מן מערבא ועי ממדינחא ובנא
תמן מדבחא קדם יי וצלי בשמא דיי: ויסע ונטל אברם אזיל ונטיל לדרומא: ויהי 9
והוה כפנא בארעא ונחת אברם למצרים לאיתותבא תמן ארום תקיף 10
כפנא בארעא: ויהי והוה כמא דקריב למיעל לתחום מצרים ומטו לנהרא וגליאו 11
בשריהון למעבר ואמר אברם לשרי אנתתיה הא עד כדון לא אסתכלית בבשריך
וכדון ידעית ארום אנתתא שפירת חיזו אנת: והיה ויהי ארום יסתכלון ביך מצראי 12
ויחמון ית שופריך ויימרון אנתתיה דא ויקטלון יתי ויתך יקימון: אמרי אמרי בבעו 13
דאחתי אנת בגין דייטיב לי בגינך ותתקיים נפשי אמטולתיך: ויהי והוה כד על 14
אברם למצרים וחמון מצראי ית אנתתא ארום שפירא היא לחדא: ויראו וחמון יתה 15
רברבי פרעה ושבחו יתה לפרעה
ואידברת אנתתא לבית מלכותא
דפרעה: ולאברם ולאברם אוטב פרעה 16
בגינה והוו ליה מדיליה עאן ותורין וחמרין ועבדין ואמהן ואתנן וגמלין:
וינגע וגרי מימרא דיי בפרעה מכתשין רברבין וית אינש ביתיה על עיסק 17
שרי אתת אברם: ויקרא וקרא פרעה לאברם ואמר מה דא עבדת לי למה 18
לא חוית לי ארום אנתתך היא: למה למא אמרת אחתי היא ודברית יתה לי 19
לאנתו ומן יד אתגריאת בי מכתשא ולא קריבית לותה וכדון הא אנתתך
דבר ואיזיל: ויצו ופקיד עלוי פרעה גוברין ואלויאו יתיה וית אנתתיה וית כל דיליה: 20

3 ואברך מן דברך יתך ומן דליט
יתך יהוי ליט ויתברכון בזכותך כל זרעית
ארעא:

ירושלמי 5 וית נפשתא דגיירין: 6 מישר
חוזא:

ירושלמי 15 ואדברת אתתא לפלטין
דפרעה:

3 Et benedicam ſacerdotibus, qui expandent manus ſuas in oratione, & benedicent filiis tuis; Balaam autem qui maledicet illis, maledicam, quia interficient eum ore gladii: & benedicentur in te omnes familiæ terræ. 4 Et abiit Abram quemadmodum loquutus erat illi Dominus, & profectus eſt cum eo Lot. Abram autem natus erat ſeptuaginta quinque annos; cum exiret ipſe ex Charan. 5 Et accepit Abram Sarai uxorem ſuam, & Lot filium fratris ſui, & omnem poſſeſſionem ſuam quam acquiſiverant, & animas quæ proſelytæ factæ ſunt in Charan, & exierunt ad proficiſcendum in terram Canaan: et venerunt in terram Canaan. 6 Et tranſivit Abram per terram uſque ad locum Sichem, uſque ad planitiem de qua loquutus erat: Cananæi autem tunc erant in terra, nam hactenus non venerat tempus, quo filii Iſrael eam poſſidere deberent. 7 Et manifeſtatus eſt Dominus Abramo, & dixit; Filiis tuis dabo terram hanc: & ædificavit ibi altare coram Domino, qui manifeſtatus erat ſibi. 8 Et profectus eſt inde in montem, qui erat ab Oriente Bethel, & tetendit ipſe tabernaculum ſuum; ita ut haberet Bethel ab Occidente, Ai autem ab Oriente: & ædificavit ibi altare coram Domino, atque oravit in nomine Domini. 9 Et profectus eſt Abram, eundo & proficiſcendo ad Meridiem. 10 Et fuit fames in terra: & deſcendit Abram in Ægyptum, ad habitandum ibi; quia vehemens erat fames in terra. 11 Et fuit cum appropinquaret ingredi limitem Ægypti, & pervenerunt ad fluvium, & diſcooperuerunt carnem ſuam ut tranſire poſſent; tum dixit Abram ad Sarai uxorem ſuam: Ecce hactenus non ſum contemplatus carnem tuam, jam verò novi quòd mulier pulchra aſpectu tu. 12 Et erit, cùm contemplabuntur te Ægyptii, & videbunt pulchritudinem tuam, ut dicant; Uxor ejus hæc: & interficiant me, & te vivam conſervent. 13 Dic quæſo te ſororem meam eſſe: ut bene ſit mihi propter te, & conſervetur anima mea propter te. 14 Et accidit quando ingreſſus eſt Abram in Ægyptum, & viderunt Ægyptii mulierem, quòd pulchra eſſet valde: 15 Viderunt eam quoque magnates Pharaonis, & laudârunt eam Pharaoni; & ducta eſt mulier in domum regiam Pharaonis. 16 Ipſi autem Abramo benefecit Pharao propter eam: & fuerunt illi de ſuo oves, & boves, & aſini, ſervi, & ancillæ, aſinæ, & cameli. 17 Et immiſit ſermo Domini in Pharaonem plagas ingentes, & in homines domus ejus, propter Sarai uxorem Abrami. 18 Et vocavit Pharao Abramum, & dixit; Cur hoc feciſti mihi? cur non indicâſti mihi quòd uxor tua ipſa? 19 Cur dixiſti mihi; Soror mea ipſa? & acceperam eam mihi in uxorem, qua de cauſa ſtatim immiſſa eſt in me plaga, cùm non acceſſerim ad eam. Jam verò ecce uxor tua; hanc tolle & vade. 20 Et præcepit de eo Pharao viris: qui deduxerunt eum, & uxorem ejus, & omnia quæ erant ei.

Hieroſ. 3. *Et benedicam ei qui tibi benedixerit; is autem qui maledixerit tibi, erit maledictus: & benedicentur propter meritum tuum omnes cognationes terræ.*

Hieroſ. 5. *Et animas proſelytorum.* 6. *Vallem viſionis.*

Hieroſ. 15. *Et ducta eſt mulier in palatium Pharaonis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

وآفرين كنم آفرين كنان تو ونفرين كنان تو نفرين كنم وآفرين باشند در تو همه اهل 3
بيتها زمين *برفت ابرم چون آنچه سخن گفت باو ״ برفت او از او لوط وابرم قدر هفتاد وپنج 4
ساله در بيرون آمدن او از حرن *بستاند ابرم مر شري زن او ومر لوط پسر برادري او ومر 5
همه مال ايشان آنچه مال كردند ومر آن جان آنچه بكردند در حرن بيرون آمدند برفتن
بزمين كنعن بيامدند بزمين كنعن *بگذشت ابرم در زمين تا جاي شكم تا ايلون موره وآن 6
كنعني آن هنگام در زمين *ديدار شد ״ بابرم گفت بنسل تو بدهم مر آن زمين اين آبدان 7
كرد آنجا مذبح بحضرت خدا آن ديدار شده باو*نقل كرد از آنجا بآن كوه از پيش ببيت ال 8
ميل داد خيمهي او بيت ال ميّم وآن عي از پيش آبدان كرد آنجا مذبح ״ بخواند در نام
״ *منزل بر داشت ابرم رفتن ومنزل كردن بآن جنوب * بود قحط در زمين فرود شد ابرم بمصر 9 10
بنشستن آنجا كه گرانست آن قحط در زمين *بود چون آنچه نزديك شد ابرم بآمدن بمصر 11
گفت بشري زن او اينك اكنون دانستم كه زني نيكو ديدار تو *وباشد كه ببينند ترا آن 12
مصريان وگويند زن اوست اين بكشند مرا وترا زنده گذارند *بگوي اكنون خواهر مني 13
تو بسبب نيكويي رسد بمن در سبب تو برزيد جان من در سبب تو* بود چون آمدن ابرم 14
بمصر بديدند آن مصريان مر آن زن كه نيكوست آن بغايت*بديدند آنرا اميران فرعه ستايش 15
كردند آنرا بفرعه ستانده شد آن زن خانهي فرعه *وبابرم نيكويي رسيد در سبب آن بود 16
باو گوسفند وگاو ودرازگوشها وبندگان وپرستاران ومادينها وشترها * زخم زد ״ مر فرعه 17
زخمها بزرگان ومر خانهي او ابر سبب شري زني ابرم *بخواند فرعه بابرم گفت چه اين 18
بكردي بمن چرا نه آگاه كردي بمن كه زن توست آن *چرا گفتي خواهر منست بستاندم آنرا بمن بزن 19
واكنون اينك زن تو بستان وبرو * بفرمود ابر او فرعه مردمان بفرستادند اورا ومر زن او ومر همه آنچه باو * 20

3 *Benedicã quoque benedicentibus tibi; & maledicentibus tibi, maledicã: & benedicentur in te omnes familiæ terræ.* 4 *Abeunte itaque Abram ſicuti verbum dixerat ei Dominus; perrexit cum eo Lot: Porrò Abrã ſeptuaginta quinque circiter annorum erat quando egreſſus eſt ipſe de Haran.* 5 *Cepitque Abram Sarai uxorem ſuã, et Lot filiũ fratris ſui, & omnes opes eorũ quas lucrârant, et animas quas fecerant in Harã, & egreſſi ſunt ut pergerẽt ad terrã Chanaan. Quumq; veniſſent in terrã Chanaan,* 6 *Tranſivit Abram terram uſque ad locum Shechem, uſq; ad Elon-Moreh: Chanaanæus autem tunc erat in terra.* 7 *Et apparuit Dñs ipſi Abram, dicens; Progeniei tuæ dabo terrã iſtam: et ædificavit ibi altare coram Deo qui apparuerat ei.* 8 *Transferens autem ſe indè ad montem ante Beth-el, demiſit illic tabernaculũm ſuum: Beth-el erat ab Occidente, & Ai à plaga anteriori. Et extructo ibi altari Domino, invocavit nomen Domini.* 9 *Removitque Abram manſionem ſuam eundo, ac manſiones faciendo, ad Meridem.* 10 *Factâ autem fame in terra, deſcendit Abrã in Ægyptum ad reſidendũ ibi: quia gravis erat fames in terra.* 11 *Fuit, quando appropinquaret Abram ut ingrederetur Ægyptũ, dixit ad Sarai uxorẽ ſuã; Ecce nunc novi quòd mulier bona aſpectu ſis:* 12 *Et erit, cũ te viderint Ægyptii, ut dicant; Uxor ejus eſt hæc: & occident me; te verò vivã relinquent.* 13 *Dic nunc quòd ſoror mea ſis: ut benè eveniat mihi propter te, vivatque anima mea propter te.* 14 *Fuit cùm ingrederetur Abram Ægyptũ, ut contemplarentur Ægyptii mulierem quòd bona eſſet valdè.* 15 *Et videntes eam principes Pharaoh, laudaverunt eam Pharaoni: & ſublata fuit mulier in domũ Pharaoh.* 16 *Et ipſi Abram benè contigit propter eam: fueruntque ei oves, & boves, aſini, & ſervi, & ancillæ, & aſinæ, & cameli.* 17 *Sauciavit autem Domin⁹ Pharaoh vulneribus magnis, & domũ ejus cauſâ Sarai uxoris Abram.* 18 *Tum Pharaoh vocavit Abram, dicens; Cur hoc feciſti mihi? quare non indicâſti mihi quòd ipſa eſſet uxor tua.* 19 *Quare dixiſti, Soror mea eſt, ut acciperem eam mihi in uxorem? nunc autem en uxorem tuam, cape & abi.* 20 *Tum præcipiente de illo Pharaoh viris, dimiſerunt eum, & uxorem ejus, & omnia quæ erant ei.*

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hierosolymitanum.

יג

ויעל וּסְלֵיק אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִנְתְּתֵיהּ וְכָל דִּילֵיהּ וְלוֹט עִמֵּיהּ לְמֵיזַל לִדְרוֹמָא: 1 ואברם וְאַבְרָם תַּקִּיף לַחֲדָא בְּגֵיתֵי בִּכְסַפָּא וּבְדַהֲבָא: 2 וילך וְאָזַל לְמַטְלָנוֹי 3 מִדְּרוֹמָא וְעַד בֵּית אֵל וְתָב עַד אַתְרָא דִּפְרַסֵיהּ תַּמָּן לְמַשְׁכְּנֵיהּ מִן אַוּוּלָא בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין עָי: 4 אל לְאַתַר מַדְבְּחָא דַּעֲבַד תַּמָּן בְּשֵׁירוּיָא וְצַלִּי תַּמָּן אַבְרָם בִּשְׁמָא דַיְיָ: 5 וגם וְאוּף לְלוֹט דַּהֲוָה מִדַּבַּר בִּזְכוּתֵיהּ דְאַבְרָם הֲווֹ עָאן וְתוֹרִין וּמַשְׁכְּנִין: 6 ולא וְלָא סוֹבָרַת יַתְהוֹם אַרְעָא לְמִיתַב כַּחֲדָא אֲרוּם הֲוָה קִנְיָנֵיהוֹן סַגִּי וְלָא יָכִילוּ לְמִיתַב כַּחֲדָא: 7 ויהי וַהֲוָה דִּיְינִין בֵּין רָעֲאֵי גֵיתֵיהּ דְּאַבְרָם וּבֵין רָעֲאֵי גֵיתֵיהּ דְּלוֹט דְּרָעֲאֵי דְּאַבְרָם הֲווֹ מִיפַּקְדִין מִנֵּיהּ לָא תְהַכוּן בִּכְנַעֲנָאֵי וּבִפְרִיזָאֵי דְּעַד כְּדוֹן אִית לְהוֹם רְשׁוּתָא בְּאַרְעָא וַהֲווֹ זָמְמִין בְּעִירֵיהוֹן דְּלָא יֵיכְלוּן גּוּלָה עַד דַּהֲווֹ אַתְיָין לַאֲתַר מַרְעֵיהוֹן וְרָעֵי דְּלוֹט הֲווֹ מְבַקְרִין וַאֲזְלִין וְאָכְלִין בְּחַקְלֵי כְּנַעֲנָאֵי וּפְרִיזָאֵי דְּעַד כְּדוֹן יָתְבִין בְּאַרְעָא: 8 ויאמר וַאֲמַר אַבְרָם לְלוֹט לָא כְעַן תְּהֵי מַצּוּתָא בֵּינָא וּבֵינָךְ וּבֵין רָעֲוָותִי וּבֵין רָעֲוָותָךְ אֲרוּם גּוּבְרִין אַחִין אֲנַחְנָא: 9 הלא הֲלָא כָּל אַרְעָא קֳדָמָךְ אִתְפָּרַשׁ כְּדוֹן מִנִּי אִם אַנְתְּ לְצִפּוּנָא וַאֲנָא לִדְרוֹמָא אִם אַנְתְּ לִדְרוֹמָא וַאֲנָא לְצִפּוּנָא: 10 וישא וּזְקַף לוֹט יַת עֵינוֹי לִזְנוּ וַחֲמָא יַת כָּל מֵישַׁר יַרְדְּנָא אֲרוּם כּוּלֵיהּ בֵּית שַׁקְיָא קֳדָם עַד לָא חַבֵּל יְיָ בְּרוּגְזֵיהּ יַת סְדוֹם וְיַת עֲמוֹרָה הֲוַת אַרְעָא הַהִיא מְשַׁבְּחָא בְּאִילָנַיָּא כְּגִנוּנִיתָא דַיְיָ וּבְעַלַלְתָּא כְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם מֵעַלָךְ לְצוֹעַר: 11 ויבחר וּבְחַר לֵיהּ לוֹט יַת כָּל מֵישַׁר יַרְדְּנָא וּנְטַל לוֹט מִמַּדִינְחָא וְאִתְפְּרָשׁוּ אֱנָשׁ מֵעַל אֲחוּי: 12 אברם אַבְרָם יְתִיב בְּאַרְעָא דִכְנָעַן וְלוֹט יְתִיב בְּקִרְוֵי מֵישְׁרָא וּפְרַס לְמַשְׁכְּנֵיהּ עַד סְדוֹם: 13 ואנשי וֶאֱנָשִׁין דִּסְדוֹם בִּישִׁין בְּמָמוֹנְהוֹן דֵּין לְדֵין וְחַיָּבִין בְּגוּפְהוֹן בְּגִלּוּי עֶרְיָיתָא וְשַׁדְיוּת אֲדַם זַכָּאֵי וּפָלְחִין פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וּמָרְדִין לִשְׁמָא דַיְיָ לַחֲדָא: 14 וי״י וַיְיָ אֲמַר לְאַבְרָם בָּתַר דְּאִתְפְּרַשׁ לוֹט מִנֵּיהּ זְקוֹף כְּדוֹן עֵינָךְ וְתֶחְמֵי מִן אַתְרָא דְּאַנְתְּ תַּמָּן לְצִיפּוּנָא וְלִדְרוֹמָא וּלְמַדִינְחָא וּלְמַעַרְבָא: 15 כי את אֲרוּם יַת כָּל אַרְעָא דְּאַנְתְּ חָמֵי לָךְ אֶתְנִינָהּ וְלִבְנָךְ עַד עָלְמָא: 16 ושמתי וְאֶשַׁוֵּי יַת בְּנָךְ סַגִּיאִין כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא דְּהֵיכְמָא דְּאִית אֶפְשַׁר לִגְבַר לְמִימְנֵי יַת עַפְרָא דְּאַרְעָא אַף כֵּן בְּנָךְ אֶפְשַׁר דְּיִתְמְנוּן:

ירושלמי 6 סְגוּלְתְהוֹן: 7 וַהֲוָה דִין בֵּין רָעֲוֵי נִכְסוֹי דְאַבְרָם לְבֵין רָעֲוֵי נִכְסוֹי דְלוֹט רָעֲוֵי דְאַבְרָם הֲווֹן זַמְמִין בְּעִירֵהוֹן עַד זְמַן דַּהֲווֹן אָתְיָין לַאֲתַר מַרְעֵי רָעֲוֵי דְלוֹט לָא הֲווֹן זַמְמִין בְּעִירֵהוֹן אֶלָּא מְבַקְרִין וְאָזְלִין בְּרַם מְפוּקְדִין הֲווֹן רָעֲוֵי דְאַבְרָם מִן אַבְרָם צַדִּיקָא רִבּוֹנְהוֹן לָא תְהַכוּן לִכְנַעֲנָאֵי וְלִפְרִיזָאֵי עַד כְּעַן אִית לְהוֹן רְשׁוּ בְּאַרְעָא:

CAP. XIII.

1 ET aſcendit Abram ex Ægypto, ipſe & uxor ejus, omniaque quæ ejus erant, & Lot cum ipſo, ad eundum verſus Meridiem. 2 Abram autem potens erat valde in gregibus, argento & auro. 3 Et perrexit per profectiones ſuas à Meridie uſque ad Bethel, & reverſus eſt ad locum in quo tetenderat tabernaculum ſuum à principio, inter Bethel & Hai: 4 Ad locum altaris quod fecerat ibi initio, & invocavit ibi Abram nomen Domini. 5 Et etiam ipſi Lot, cui meritum Abrami in memoriam revocabatur, erant oves, boves, & tentoria. 6 Itaque non ſuſtinebat ipſos terra, ut habitarent ſimul: quoniam multa erat poſſeſſio eorum, & non poterant habitare ſimul. 7 Et fuerunt lites inter paſtores gregum Abrami, & inter paſtores gregum Lot: quia paſtores Abrami juſſi erant ab eo, Non ibitis ad Chananæos & Pherizæos, hactenus enim eſt illis poteſtas in terra; itaque frænabant jumenta ſua ut non comederent rapinam, donec veniſſent in locum paſcui ſui: paſtores autem Lot quærebant, & ibant & comedebant in agris Chananæi & Pherizæi, qui hactenus habitabant in terra. 8 Itaque dixit Abram Loto; Non nunc ſit lis inter me & inter te, & inter paſtores meos & inter paſtores tuos: quoniam viri fratres nos. 9 Annon univerſa terra coram te *eſt*? ſeparare nunc à me: ſi tu ad Septentrionem ego ad Meridiem; ſi tu ad Meridiem ego ad Septentrionem. 10 Et elevavit Lot oculos ſuos ad ſcortationem, & vidit totam planitiem Jordanis, quòd tota eſſet irrigua; antequam perderet Dominus in ira ſua Sodomam & Gomorrham, erat terra illa laudabilis propter arbores ſicut hortus Domini, & in frugibus ſicut terra Ægypti, dum ingréderis Tſoar. 11 Et elegit ſibi Lot totam planitiem Jordanis, & profectus eſt Lot ab Oriente: & ſeparati ſunt vir à fratre ſuo. 12 Abram habitavit in terra Canaan: Lot autem habitavit in urbibus planitiei, & tetendit tentorium ſuum uſque Sodomam. 13 Sed homines Sodomæ mali *erant* in divitiis ſuis alter erga alterum, & peccabant corporibus ſuis, in inceſto concubitu, & effuſione ſanguinis innocentis; & colebant cultum alienum, & rebellabant in nomen Domini valde. 14 Dominus autem dixit Abramo, poſtquam ſeparatus eſt Lot ab ipſo; Leva nunc oculos tuos, & vide ex loco in quo tu es ad Septentrionem, Meridiem, Orientem & Occidentem. 15 Quoniam univerſam terram quam vides, tibi dabo, & filiis tuis uſque in ſeculum. 16 Ponamque filios tuos multos ſicut pulverem terræ; ita ut quemadmodum impoſſibile eſt viro numerare pulverem terræ, ſic etiam filii tui impoſſibile *erit* ut numerentur.

Hieroſ. *Cap.* XIII. 6. *Peculium ſuum.* 7. *Et erat lis inter paſtores pecorum Abrami, & paſtores pecorum Lot: paſtores Abrami franabant pecora ſua, donec venirent ad locum paſcui; paſtores vero Lot non franabant pecora ſua, ſed liberè ibant: verum juſſi erant paſtores Abrami ab Abramo juſſi domino ſuo, Ne iveritis ad Chananæos aut Perizæos, hactenus eſt illis poteſtas in terra.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

• فصل سیزدهم •

1 * بر آمد ابرم از مصر او وزن او وهمه آنچه باو ولوط اوار او بآن جنوب * وابرم گران بغایت در 2
رمه ودر نقره ودر طلا * برفت بمنزلهای او از جنوب وتا بیت ال تا آن جا آنچه بود [آنجا] خیمهٔ او 3
در اول میان بیت ال ومیان آن عی * بجای آن مذبح آنچه بکرد آنجا در اول بخواند آنجا ابرم 4
در نام یی * ونیز بلوط آن روا اوار ابرم بود گوسپند وگاو وخیمها * ونه برداشت ایشانرا آن زمین 5 6
بنشستن یک جا که بود مال ایشان بسیار ونه توانستند بنشستن یک جا * بود خصومت میان 7
شبانان رمهٔ ابرم ومیان شبانان رمهٔ لوط وآن کنعنی وآن فرزی آن هنگام نشینا در زمین *
* كفت ابرم بلوط نه اکنون باشد خصومتی میان من ومیان تو ومیان شبانان من ومیان 8
شبانان تو که مردمان برادران ایما * هنه همه آن زمین بپیش تو جدا شو اکنون از بالای 9
من اگر آن چپ راست روم واگر آن راست چپ روم * برداشت لوط مر چشمان او بدید 10
همه صحرای آن یردن که جملهٔ او چشمهسار بپیش تباه کردن یی مر سدوم ومر عموره
چون بستان یی چون زمین مصر بآمدن صعر * اختیار کرد باو لوط مر همه صحرای آن 11
یردن منزل برداشت لوط از پیش جدا شدند مرد از بالای برادر او * ابرم بنشست در زمین 12
کنعن ولوط بنشست در شهرها آن صحرا وخیمه زد تا سدوم * ومردمان سدوم بدان 13
وخطاکاران بحضرت خدا بغایت * وخدا كفت بابرم پس جدا شدن لوط از نزد او برادر 14
اکنون چشمان تو وببین از آن جا آنچه تو آنجا بشمال وبجنوب وبمشرق وبمغرب * که مر همه 15
آن زمین آنچه تو بینا بتو بدهم آنرا وبنسل تو تا جاوید * وبنهم مر نسل تو چون 16
خاک آن زمین آنچه اگر بتواند مرد بشمردن مر خاک آن زمین نیز نسل تو شمرده شود *

CAP. XIII.

1 Aſcendit Abram ex Ægypto, ipſe, & uxor ejus, & omnia quæ erant ei, & Lot cum eo ad Meridiem. 2 Abram autem inſignis erat valdè in gregibus, & in argento & auro. 3 Perrexitque per manſiones ſuas priores à Meridie uſque ad Beth-el, uſque ad eum locum ubi fuerat tabernaculum ejus in principio, nempe inter Beth-el & Ai: 4 Ad locum altaris quod fecerat illic in principio, & invocavit illic Abram nomen Domini. 5 Et ipſi Lot etiam eunti cum Abram erant oves, ac boves, & tabernacula: 6 Neque ſuſtulit eos terra ut uno loco reſiderent: quia erant opes eorum multæ, neque potuerunt conſidere unà. 7 Unde accidit jurgium inter paſtores gregis Abram, & inter paſtores gregis Lot: Porrò Chananeus et Pherizæus tunc temporis ſedebat in terra. 8 Dixit verò Abram ad Lot, Ne nunc ſit jurgium inter me & inter te, & inter paſtores meos interq; paſtores tuos: quia viri fratres ſumus. 9 Nónne univerſa terra coram te eſt? ſepara te nunc deſuper me. Si ſiniſtram petieris, ad dexteram ibo; & ſi dexteram, ad ſiniſtram pergam. 10 Sublatis itaque Lot oculis ſuis, vidit omnem planitiem Jordan, quòd tota eſſet fontibus frequens: (nam antequàm corrupiſſet Dominus Sodom et Gomorah, erat ſicut hortus Domini, & ſicut terra Ægypti, in introitu Soar.) 11 Deligenſque ſibi Lot totam planitiem Jordan, removit Lot manſionem ſuam à plaga anteriori; ac ſeparati ſunt quiſque deſuper fratrem ſuum. 12 Abram ſedit in terra Chanaan; Lot verò ſedit in civitatibus planitiei, et fixit tentorium uſq; ad Sodom. 13 Porrò homines Sodom mali erant, et peccatores in præſentia Dei admodùm. 14 Deus verò dixit ad Abram, poſteaquàm Lot ſeparatus erat ab eo, attolle nunc oculos tuos, et vide ab eo loco in quo tu es, ad Aquilonem, et ad Meridiem, et ad Orientem, et ad Occidentem. 15 Nam omnem terram quam tu vides, tibi dabo eam, et progeniei tuæ uſque in æternum. 16 Ponam quoque progeniem tuam ſicut pulverem terræ; quòd ſi poteſt quiſquam numerare pulverem terræ, etiam progenies tua numerabitur.

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

קום קוּם טַיֵיל בְּאַרְעָא וְעֲבֵד בַּהּ חֶזְקְתָא לְאָרְכָא וּלְפָתְיָא אֲרוּם לָךְ אֶתְנִינַהּ: 17 ויאהל וּפְרַס אַבְרָם לְמַשְׁכְּנֵיהּ תַּיְרִין אִימוּר וַאֲתָא וִיתֵיב בְּחֵיזוּי מַמְרֵא דִי בְּחֶבְרוֹן 18 וּבְנָא תַמָּן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ:

יד

ויהי וַהֲוָה בְּיוֹמֵי אַמְרָפֶל הוּא נִמְרוֹד דַּאֲמַר לְמִרְמֵי אַבְרָם לְנוּרָא הוּא מַלְכָּא 1 דְפוֹנְטוֹס אַרְיוֹךְ דַּהֲוָה אָרִיךְ בְּגִיבָּרַיָּא מַלְכָּא דְתֶלָּסַר כְּדַרְלָעוֹמֶר דַּהֲוָה קִישַׁר מִתְהַפִּיךְ בְּעוֹמְרִין מַלְכָּא דְּעֵילָם וְתִדְעָל רַמָּאָה כְּתַעֲלָא מַלְכָּא דְעַמְמַיָּא מִשְׁתַּמְעִין לֵיהּ: 2 עשו עֲבַדוּ קְרָבָא עִם בֶּרַע דְּעוֹבְדוֹי בְּבִישׁ מַלְכָּא דִסְדוֹם וְעִם בִּרְשַׁע דְּעוֹבְדוֹי בְּרְשִׁיעָא מַלְכָּא דַעֲמוֹרָה שִׁנְאָב דְּאַפִּילוּ לַאֲבוֹי הֲוָה שָׂנֵי מַלְכָּא דְאַדְמָה וְשֶׁמְאֵבֶר דִּמְחַבֵּל אֵבְרֵיהּ לְזְנוּיֵהּ מַלְכָּא דִצְבוֹיִם וּמַלְכָּא דְקַרְתָּא דְּבָלְעַת דַּיָּירָהָא הִיא זוֹעַר: 3 כל אלה כָּל אִלֵּין אִתְחַבְּרוּ לְמֵישַׁר פַּרְדְּסַיָּא הוּא אֲתַר דִּמְסִיק פְּרַקְטוֹנִין דְּמַיִין וְשַׁדִּי לְהוֹן לְיַמָּא דְמִלְחָא: 4 שתים תַּרְתֵּיסְרֵי שְׁנִין פְּלַחוּ יַת כְּדַרְלָעוֹמֶר וּבִתְלֵיסְרֵי שְׁנִין מְרָדוּ: 5 ובארבע עשרה וּבְאַרְבֵּיסְרֵי שְׁנִין אֲתָא כְּדַרְלָעוֹמֶר וּמַלְכַיָּא דְּעִמֵּיהּ וּמְחוֹ יַת גִּבָּרַיָּא דִּבְעַשְׁתְּרוֹת קַרְנַיִם וְיַת תַּקִּיפַיָּא דִּבְהֶמְתָּא וְיַת אֵימְתָנֵי דִּבְשָׁוֵה קִרְיָתַיִם: 6 ואת וְיַת חוֹרָאֵי דִּבְטוּוְרַיָּא רָמַיָּא דְגַבְלָא עַד מֵישַׁר פָּארָן דִּסְמִיךְ לְצֵטֶר מַדְבְּרָא: 7 וישבו וְתָבוּ וַאֲתוֹ לְאַתְרָא דְּאִתְפְּלִיג דִּינָא דְמֹשֶׁה נְבִיָּא עַל עֵינָא דְמֵי מַצּוּתָא הִיא רְקָם וּמְחוֹ יַת כָּל חַקְלֵי עֲמַלְקָאֵי וְאוּף יַת אֱמוֹרָאֵי דְּיָתִיב בְּעֵין גְּדִי: 8 ויצא וּנְפַק מַלְכָּא דִסְדוֹם וּמַלְכָּא דַעֲמוֹרָא וּמַלְכָּא דְאַדְמָה וּמַלְכָּא דִצְבוֹיִים וּמַלְכָּא דְקַרְתָּא דְּבָלְעַת דַּיָּרָהָא אִיהִי זוֹעַר וְסַדְּרוּ עִמְּהוֹן סִדְרֵי קְרָבָא בְּמֵישַׁר פַּרְדְּסַיָּא: 9 את עִם כְּדַרְלָעוֹמֶר מַלְכָּא דְעֵילָם וְתִדְעָל מַלְכָּא דְעַמְמַיָּא מִשְׁתַּמְעִין לֵיהּ וְאַמְרָפֶל מַלְכָּא דְפוֹנְטוֹס וְאַרְיוֹךְ מַלְכָּא דְתֶלָּסַר אַרְבְּעַת מַלְכִין סַדָּרוּ קְרָבָא לְקֳבֵיל חַמְשָׁא: 10 ועמק וּמֵישַׁר פַּרְדְּסַיָּא בֵּירִין בֵּירִין מַלְיָין חֵימָרָא וַעֲרַקוּ מַלְכָּא דִסְדוֹם וַעֲמוֹרָא וּנְפַלוּ תַמָּן וּדְאִשְׁתְּאָרוּ לְטוּרַיָּא עֲרַקוּ:

ירושלמי יד 3 כָּל אִלֵּין אִתְחַבָּרוּ לְמֵישַׁר פַּרְדֵּיסַיָּא: 5 וְקַטִּילוּ יַת גִּבָּרַיָּא דִּבְעַשְׁתְּרוֹת קַרְנַיִם וְיַת זֵוְתָנַיָּא דִּי בְהוֹן וְיַת אֵמְתָנַיָּא אִלֵּין דְּשָׁרְיָן דִּבְנוּהָ קַרְתָּא: 6 וְיַת חוֹרָנָאֵי אִלֵּין דְּשָׁרְיָן בְּטוּרָא דְּגַבְלָא עַד מֵישַׁר חֵוָוָא דִּסְמִיךְ עַל מַדְבְּרָא:

ירושלמי 9 וְאַמְרָפֶל מַלְכָּא דְּפוֹנְטוֹס וְאַרְיוֹךְ מַלְכָּא דְּאֶלָּסַר אַרְבַּע מַלְכִין לָקֳבֵל חַמְשָׁא סַדָּרוּ סִדְרֵי קְרָבָא: 10 וּמֵישַׁר פַּרְדֵּיסַיָּא בֵּירִין בֵּירִין מַלְיָא חֵמָר:

17 Surge, ambula per terram, & fac in ea poſſeſſionem in longitudinem & latitudinem: quoniam tibi dabo eam. 18 Et extendit Abram tentorium ſuum, *& caulas fecit* bobus & pecori, & venit & habitavit in planitie Mamre quæ eſt in Hebron, & ædificavit ibi altare coram Domino.

CAP. XIV.

1 ACcidit autem in diebus Amraphel, (ille eſt Nimrod qui juſſerat Abramum projiciendum in fornacem, ille erat rex Ponti) Arioch (quòd eſſet procerus inter gigantes) rex Telaſſar, Chedarlaomer (quòd eſſet *quaſi* ſphærula circumagens ſe inter *ſervorum* manipulos rex Elam, & Tideal (doloſus ut vulpes) rex gentium ſubditarum ei, 2 Fecerunt bellum cum Bera (eo quod opera ejus mala eſſent) rege Sodom, & cum Birſcha (eo quod opera ejus cum improbitate juncta erant) rege Gomorrhæ, Sinab (quòd etiam patrem ſuum odio haberet) rege Admah, & Semeber (quòd corruptum eſſet membrum ſuum fornicando) rege Seboim, & rege urbis devorantis habitatores ſuos, ipſa eſt Zoar. 3 Omnes iſti conjuncti ſunt in valle hortorum; ille eſt locus qui producit piſcinas aquarum, quæ effundunt ſe in mare ſalſum. 4 Duodecim annis ſervierant Chedorlaomer, decimo autem tertio anno rebellârunt. 5 Decimo autem quarto anno venit Chedorlaomer, & reges qui cum eo erant; & percuſſerunt Gigantes qui in Aſteroth Karnaim erant, robuſtos quoque qui erant in Hemtha, nec non terribiles qui erant in planitie Kiriathaim. 6 Et Horæos qui erant in montibus excelſis Gabela, uſque ad planitiem Pharan, quæ juncta eſt lateri deſerti. 7 Et reverſi ſunt, & venerunt in locum quo deciſum eſt judicium Moſis prophetæ, juxta fontem aquarum contentionis, ille eſt Rekam: & percuſſerunt omnes agros Amelechitarum, & etiam Ammorrhæos qui habitabant in Engedi. 8 Et egreſſus eſt rex Sodomæ, & rex Gomorrhæ, & Rex Admah, & rex Seboim, & rex civitatis devorantis incolas ſuos, illa eſt Zoar: & inſtruxerunt cum eis acies belli in planitie hortorum. 9 Cum Chedorlaomer rege Elam, & Tideal rege populorum qui obſequebantur illi, & Amraphel rege Ponti, & Arioch rege Telaſſar: quatuor reges inſtruxerunt aciem contra quinque. 10 Planities autem hortorum habebat multos puteos plenos bitumine; & fugerunt rex Sodomæ & Gomorrhæ, & ceciderunt ibi: qui autem reſidui erant, ad montes fugerunt.

Hieroſ. 3. *Cap.* XIV. *Omnes iſti ſunt conſociati in valle hortorum.* 5. *Et interfecerunt fortes qui erant in Aſtaroth Karnaim, & illuſtres qui erant inter eos, & formidabiles iſtos qui habitârunt in ea civitate quam ædificarunt.* 6. *Et Choronæos eos qui habitabant in monte Gabla, uſque ad vallem viſionis vicinam deſerto.*

Hieroſ. 9. *Amraphel autem rex Ponti, & Arioch rex Elaſſar: quatuor reges contra quinque inſtruxerunt aciem prælii.* 10. *Vallis autem hortorum putei putei pleni bitumine.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

17 برخیز رویش کن در زمین بدرازیی آن وبکشادکی آن که بتو بدهم آنرا * خیمه زد 18
ابرم بیامد وبنشست در الني ممرا آنچه در حبرون آبدان کرد آنجا مذبح بیی *

* فصل چهاردهم *

1 بود در روزگاران امرفل پادشاه شنعر اریوک پادشاه الّسر کدرلعمر پادشاه عیلم
2 وتدعل پادشاه قومها * بکردند کارزار اوار برع پادشاه سدوم واوار برشع پادشاه
3 عموره شناب پادشاه ادمه وشمابر پادشاه صبوییم وپادشاه بلع آن صعر * همه اینان
4 جمع شدند بصحرای آن شدّیم او دریای آن نمک * دوازده سال بنده بودند
5 مر کدرلعمر وسیزدهم سال عاصی شدند * ودر چهاردهم سال بیامد کدرلعمر وآن
پادشاهان آنچه اوار او بزدند مر رفایم در عشتروت قرنیم ومر آن زوزیم در هم ومر آن امیم
6 در شوه قریتیم * ومر آن حوری در کوهها شعیر تا صحرا فارن آنچه ابر آن بیابان * باز 7
گشتند وبیامدند بچشمه حکم آن قدش بزدند مر همه دشت آن عملق ونیز مر آن
8 اموری آن نشینا در نخلستان خرما * بیرون آمد پادشاه سدوم وپادشاه عموره وپادشاه
ادمه وپادشاه صبوییم وپادشاه بلع آن صعر وآراسته کردند اوار ایشان کارزار در صحرا
9 آن شدّیم * اوار کدرلعمر پادشاه عیلم وتدعل پادشاه قومها وامرفل پادشاه شنعر
10 واریوک پادشاه الّسر چهار پادشاهان اوار آن پنج * وصحرا آن شدّیم چاها چاها قیل
بگریختند پادشاه سدوم وعموره بیافتادند بآن جا وآن باقی ماندگان بکوه
بگریختند *

17 Surge, ambulà per terram, per longitudinem ejus, & per latitudinem ejus: nam tibi daturus ſum eam. 18 Fixit igitur Abram tabernaculum, & veniens habitavit in Eloni-Mamre quod eſt in Hebron, & ædificavit illic altare Domino.

CAP. XIV.

1 Fuit in temporibus Amraphel regis Shinaar, Arjoch regis Ellaſar, Chedorlaomer regis Elam, & Tidaal regis gentium. 2 Cùm bellum gererent contra Bera regem Sodom, & Biſha regem Gomorah, Shinab regem Admah, & Shemaber regem Sebojim, & regem Bela, ipſa eſt Soar, 3 Hi omnes congregati ſunt in campo Shiddim, ipſa eſt juxta Mare ſalis. 4 Duodecim annos ſervierant ipſi Chedorlaomer: anno autem decimotertio rebellârunt. 5 Quartodecimo igitur anno venit Chedorlaomer, & reges qui cum eo erant, percuſſeruntque Rephaim in Aſheroth-carnaim, & Zuzim in Ham, atque Emim in Shaveh-cirjathaim, 6 Et Horæos in montibus Seir, uſque ad campum Pharan, qui eſt juxta deſertum. 7 Tum revertentes venerunt ad Fontem judicii, ipſe eſt Cadeſh; & percuſſerunt omnem agrum Amalecitæ, atque etiam Amoræum ſedentem in Palmeto dactylorum. 8 Itaque egreſſus eſt rex Sodom, & rex Gomorah, & rex Admah, & rex Sebojim, & rex Bela, ipſa eſt Soar, & ordinârunt contra illos bellum in campo Shiddim, 9 Contra Chedorlaomer regem Elam, & Tidaal regem gentium, & Amraphel regem Shinaar, & Arjoch regem Ellaſar, quatuor reges adverſus quinque. 10 Porrò vallis Shiddim ſcatebat puteis bituminis: fugientes autem rex Sodom & Gomorah, ceciderunt ibi: reſidui verò in montem fugerunt.

תרגום יונתן בן עוזיאל · ירושלמי · **Targ. Jonathan B. Uziel.** *Hierosolymitanum.*

11 ויקחו ונסיבו ית כל קניינא דסדום ועמורה וית כל מוונהון ואזלו: ויקחו ושבו 12
ית לוט וית קנייניה בר אחוי דאברם ואזלו והוא יתיב בסדום: ויבא ואתא עוג 13
דאישתזיב מן גובריא דמיתו בטובענא ורכב עילוי תיבותא והוה נננא על רישיה
והוה מתפרנס מן מזוני דנח ולא בזכותיה אשתזיב אלהין דיחמון דיירי עלמא
גבורתא דיי ויימרון הלא גבריא דהוו מלקדמין מרדו במארי עלמא ושיציאונון מן
ארעא וכד אגחו מלכיא האילין הוה עוג עמהון אמר בלביה איזיל ואחוי
לאברם על עיסק לוט דאשתבי וייתי לשיזבותיה מן ידהון דמלכיא ויתמסר
בידיהון עאל אתא במיעלי יומא דפסחא אשכחיה דהוה עביד גריצן
פטירן בכן חוי לאברם עיברא והוא הוה שרי בחזוי ממרא אמוראה אחוי
דאשכול ואחוי דענר והינון הוו מארי קיימיה דאברם: וישמע וכד שמע 14
אברם ארום אשתבי אחוי וזיין ית
עולימוי דחניך לקרבא מרביני ביתיה
ולא צבו למהלכה עמיה ובחר מנהון
ית אליעזר בר נמרוד דהוה מתיל
בגבורתא ככלהון תלת מאה ותמניסר ורדף עד דן: ויחלק ואתפליג להום 15
ליליא בארחא פלגותא אגחן עם
מלכיא ופלגותא אצטנעא למימחי
בוכריא במצרים וקם איהו ועבדוי
ומחינון ורדפינון מה דאשתאר מנהון עד דאידכר חובא דעתיד למהוי בדן
דמציפונא לדרמשק: וישב ואתיב ית כל קניינא ואוף ית לוט אחוי וקנייניה 16
אתיב ואוף ית נשיא וית עמא: ויצא ונפק מלכא דסדום לקדמותיה בתר 17
דתב מלממחי ית כדרלעומר וית מלכיא
דעמיה למישר מפנא הוא בית ריסא
דמלכא: ומלכי צדק ומלכא צדיקא 18
הוא שם בר נח מלכא דירושלם נפק
לקדמות אברם ואפיק ליה לחם וחמר
ובההיא זימנא הוה משמש קדם אלהא
עילאה: ויברכהו וברכיה ואמר בריך אברם מן יי אלהא עילאה דבגין צדיקיא 19
קנא שמיא וארעא: וברוך ובריך אלהא עילאה דעבד סנאך כתריסא דמקבל 20
מחתא ויהב ליה חד מן עסרא מכל
מה דאתיב: ויאמר ואמר מלכא 21
דסדום לאברם הב לי נפשת אינשא
דעמי דאתיבתא וקניינא דבר לך: ויאמר ואמר אברם למלכא דסדום 22
ארימית ידי בשבועה קדם יי אלהא עלאה דבגין צדיקיא קנא בקנייניה
שמיא וארעא:

ירושלמי 14 מרביצי ביתיה תמני עשרי
ותלת מאה ורדף בתרהון עד דן
דקיסריון:

ירושלמי 15 ורדפנון עד עותא דמצפון
לדמשק:

ירושלמי 17 וית מלכיא דעמיה למישר
דחזווא הוא בית מישרא דמלכא:
18 ומלכי צדק מלכא דירושלם הוא שם
הוה כהן רבא דעלאה:

ירושלמי 21 וסגולא דבר לך:

Et acceperunt omnem ſubſtantiam Sodomæ & Gomorrhæ, nec non & omnē cibum eorum, & abierunt. 11 Et captivum deduxerunt Lot, & ſubſtantiam ejus, filium fratris Abram, & abierunt: & ipſe habitabat in Sodoma. 12 Et venit Og, qui evaſerat ex viris qui mortui erant in diluvio, & inequitaverat arcæ & erat operimentum in cacumine ejus; 13 alebatur autem ex cibis Noach, nec juſtitiâ ſuâ ereptus eſt, ſed ut viderent incolæ mundi fortitudinem Dei, & dicerent; Annon gigantes, qui erant ab initio, rebellârunt in Dominum mundi, & perditi ſunt ex terra: cùm autem prælium inierunt reges iſti, ecce Og erat cum illis, dixit apud ſe; Ibo & indicabo Abramo de negotio Lot, qui captivus abducitur, ut veniat & liberet eum ex manibus eorum regum, in quorum manibus traditus eſt. Ingreſſus venit ad occaſum diei Paſchalis, invenit ipſum quòd faceret placentas azymas; tunc indicavit Abramo Hebræo, & ipſe habitabat in convallibus Mamre Amorrhæi, fratris Eſchol & fratris Aner; & ipſi erant confœderati Abrami. Cùm autem 14 audiviſſet Abram quòd captivus abduceretur frater ejus, tum armavit ſuos pueros, quos aſſuefecerat ad bellum, alumnos domûs ſuæ, ſed noluerunt ire cum eo: tum elegit ex illis Eliezerum filium Nimrod, qui ſimilis erat in fortitudine omnibus illis trecentis octodecim, & perſequutus eſt uſque ad Dan. Et diviſus fuit illis noctu in via; 15 pars præliata eſt cum regibus, pars verò recondita eſt ad delendum primogenitos Ægypti; ſurrexit ergò ipſe & ſervi ejus, & percuſſit eos; & perſecutus eſt quod reſiduum erat ex illis, uſque *ad locum in* quo in memoriam revocatum eſt peccatum, quod futurum erat in Dan, quæ eſt à Septentrione Darmeſek. Et re- 16 duxit omnem ſubſtantiam: & etiam Lot fratrem ſuum & ſubſtantiam ejus reduxit, & etiam mulieres & populum. Et egreſſus eſt rex Sodomæ obviàm ei, 17 poſtquam reverſus eſſet à delendo Chedorlaomer & reges qui cum eo erant, in planitiem repurgatam, ipſe erat locus ſtadii regis. Rex autem 18 juſtus, ille eſt Sem filius Noach rex Jeruſalem, exiit obviàm Abramo, & produxit illi panem & vinum; & illo tempore miniſtrabat coram Deo excelſo. Et benedixit 19 ei, & dixit; Benedictus Abram à Domino Deo excelſo, qui propter juſtos poſſidet cœlum & terram. Et benedictus Deus excelſus, qui 20 fecit hoſtes tuos tanquam ſcutum ictus recipiens: & dedit illi unum ex decem de omnibus iis quæ reduxerat. Et dixit rex Sodomæ A- 21 bramo; Da mihi animas hominum populi mei, quem reduxiſti, & ſubſtantiam accipe tibi. Et dixit 22 Abram regi Sodomæ; Elevavi manum meam jurejurando coram Domino Deo excelſo, qui propter juſtos poſſedit poſſeſſione ſuâ cœlum & terram.

Hieroſ. 14. *Vernas domûs ejus octodecim & trecentos, & perſequutus eſt poſt eòs uſque ad Dan Caſarea.*

Hieroſ. 15. *Et perſequutus eſt eos uſque ad Havetham, quæ eſt ad Septentrionem Damaſci.*

Hieroſ. 17. *Et reges qui cum eo erant, in vallem viſionis, illa eſt domus planitiei regia.* 18 *Melchiſedek autem rex Jeruſalem, ille eſt Sem* qui *erat ſacerdos magnus Excelſi.*

Hieroſ. 21. *Et theſaurum accipe tibi.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

11 * بستانند مر همه مال سدوم وعموره ومر همه خوردني ايشان وبرفتند * بستانند 12
مر لوط ومر مال او پسر برادر ابرم وبرفتند واو نشينا در سدوم * بيامد آن رسته وآگاه 13
كرد بابرم آن عبري واو مسكن كيرا در ايلني ممرا آن اموري برادري اشكول
وبرادري عنر وايشان خداوندان شرط ابرم * بشنويد ابرم كه برده شد برادر او آراسته 14
كرد مر چاكران او زايدگان خانهيي او سه صد وهجده بتاخت تا دن * شبكن 15
زد ابر ايشان آن شب او وبندگان او بزد ايشانرا وبتاخت ايشانرا تا حوبه آنچه از چپ
بدمشق * باز گرداند مر همه آن مال ونيز مر لوط برادري او ومال او باز گرداند 16
ونيز مر همه آن زنان ومر آن قوم * بيرون آمد پادشاه سدوم بپذيرهيي او پس باز 17
گشتن او از زدن مر كدرلعمر ومر آن پادشاهان آنچه اوا او بدرهي شوه او درهيي
آن پادشاه * وملكي صدق پادشاه شلم بيرون آورد نان ومي واو خدمت كنا 18
بخداي عالي * آفرين كرد اويرا گفت آفرين است ابرم بخداي عالي آفريدگار 19
آسمان وزمين * وآفرين است خداي عالي آنچه بسپرد عدوان تو در دست تو بداد باو 20
ده يك از همه چيز * گفت پادشاه سدوم بابرم بده بمن آن جان وآن مال بستان 21
بتو * گفت ابرم بپادشاه سدوم بلند كردم دست من بيي خدا عالي آفرينا آسمان 22
وزمين :

Tum *ceperunt omnes opes Sodom & Gomorah, ac omnem cibum eorum, & abierunt.* 11 *Ceperunt etiam Lot filium fratris Abram, et opes ejus, & abierunt: ipſe enim ſedebat in Sodom.* 12 *Venit autem liberatus* quidam, *& nuntiavit Abram Hebræo, qui habitabat in Eloni-Mamre Amoræi fratris Eſchol & fratris Aner: hi enim erant fœderati* cum *Abram.* 13 Tum *audiens Abram captum eſſe fratrem ſuum, præparavit miniſtros ſuos, natos domi ſuæ, octodecim & trecentos: & perſecutus eſt uſque ad Dan.* 14 Et *expeditione nocturnâ ſuſceptâ adverſus eos illâ nocte; ipſe, & ſervi ejus, percuſſit eos, & perſecutus eſt eos uſque ad Hobah,* quæ eſt *à ſiniſtra Damaſhec.* 15 Deinde *reduxit omnes opes; ac etiam Lot fratrem ſuum, & opes ejus reduxit, atque etiam omnes mulieres ac populum.* 16 Tum *egreſſus eſt rex Sodom in occurſum ejus, poſteaquàm reverſus eſſet à percutiendo Chedorlaomer, et reges qui erant cum eo, ad vallem Shaveh, ipſa eſt Vallis regis.* 17 *Porrò Melchiſedec rex Shalem protulit panem ac vinum: &* ipſe quum eſſet *miniſter Dei altiſſimi, Benedixit ei, dicendo;* 18 *Benedictus eſt Abram Deo excelſo creatori cœli ac terræ.* 19 *Et benedictus eſt Deus altiſſimus, qui tradidit hoſtes tuos in manum tuam: dedit* itaque *ei decimas ex omni re.* 20 Poſtea *dixit rex Sodom ad Abram, Da mihi animas; opes autem tolle tibi.* 21 *Reſpondit Abram regi Sodom, Extuli manum meam ad Deum altiſſimum creatorem cœli ac terræ,* 22

תרגום יונתן בן עוזיאל · ירושלמי · **Targ. Jonathan B. Uziel.** *Hierosolymitanum.*

אם אין מן חוטא ועד סנדלת רצועה 23
אין אסב מכל דילך ולא תהי מתרברב
למימר אנא אעתרית מן דידי ית אברם:
בלעדי הלא לית לי רשו בכלא עדאה 24
דבר מני אכלו עולימיא וחולק גובריא
דאזלו עמי ענר אשכול וממרא אף הינון יסבון חולקהון:

ירושלמי 23 אם מחוטא ועד רצועה
דסנדלא אם אסב מכל דלך ולא
תהוי מתרברב ואמר אנא עתרית ית
אברם:

Si à filo & uſque ad calcei corrigiam, ſi *inquam* accipiam ex omnibus quæ tua ſunt: ne ſis ſuperbiens, dicendo; Ego ditavi ex eo quod meum eſt Abramum. 23 An non 24 eſt mihi poteſtas in univerſam prædam? præterquam quæ comederunt pueri, & partem virorum qui profecti ſunt mecum, Aner, Eſchol, & Mamre: etiam illi accipient partem ſuam.

Hieroſ. 23. *Si à filo uſque ad corrigiam calcei, ſi accipiam ex omnibus quæ ſunt tibi: ne magnifices te, & dicas; Ego ditavi Abramum.*

טו

אחר בתר פתגמיא האילין מן דאתכנשו 1
מלכיא ונפלו קומי אברם וקטלו ארבעה
מלכין ואהדר תשע משריין חשב אברם
בלביה ואמר ווי כען לי דלמא אתקבלת
אגר מצוותי בעלמא הדין ולית לי חולק
בעלמא דאתי או דלמא יזלון אחיהון
וקריביהון דאילין קטיליא ויצטרפון
בליגיונין וייתון עלי או דלמא בזמנא
ההוא אשתכח עמי אגר זכוון קלילן ונפלו
קדמי ובזמנא תניינא לא משתכח עמי
אגרא ויתחל בי שום שמיא ובכן הוה
פתגמא דיי עם אברם בחיזונא למימר
לא תדחל דאף על גב דיהון מצטרפין
בליגיונין ואתיין עלך מימרי תריס לך ואף
על גב דאינון נפלין קומך בעלמא הדין
אגר עובדך טביא נטיר ומתקן קדמי
לעלמא דאתי סגי לחדא: ויאמר ואמר 2
אברם יי אלהים סגין ברכתא יהבת לי
וסגין אית קדמך למיתן לי ברם מה הנייה
אית לי דאנא עביר מן עלמא בלא בנין
ואליעזר בר פרנסת ביתי דעל ידוי
אתעבידו לי ניסין בדרמשק מסכי למירת
יתי: ויאמר ואמר אברם הא לי לא 3
יהבת בר והא בר פרנסת ביתי ירית יתי:
והנה והא פתגמא מן קדם יי ליה למימר 4
לא ירתינך דין אלהין בר דתוליד הוא
ירתינך: ויוצא ואפיק יתיה לברא ואמר 5
אסתכל כדון לשמיא ומני כוכביא אין
תיכול למימני יתהון ואמר ליה כדין יהון
בנך: והאמין ביי והות ליה הימנותא 6
במימרא דיי וחשבה ליה לזכו דלא אטח
לקמיה במלין: ויאמר ואמר ליה אנא 7
יי דאפיקתך מאתון נורא דכשדאי למתן
לך ית ארעא הדא למירתה: ויאמר ואמר יי אלהים במא אנדע ארום אירתינה: 8

טו

ירושלמי 1 מן בתר פתגמיא
האלין מן דאתכנשו כל מלכיא דארעא
ושלטוני מדינתא וסדרו קרבא לקבל
אברם צדיקא ונפלו קדמוי וקטל מנהון
ארבעה מלכין וחזר תשע משריין חשב
אברם צדיקא בלביה ואמר ווי כען עלי
דלמא דאתקבלת אגר מצותא בעלמא
הדין ולית לי חולק בעלמא דאתי או
דלמא דייזלון אחיהון וקריביהון דקטיליא
האלין דנפלו קדמוי ויהוין בקרביהון
ובמדינתהון ויצרפו עמהון ליגיונין סגין
וייתון עלי דלמא הוו בידי מצון קלילן
בזמניא קדמאי דנפלו קדמוי ואתקיימו
עלי או דלמא אשתכח לי זכו בזמניא
קדמאי דנפלו קדמוי או דלמא די לא
ישתכח לי בזמנא תנינא ויתחלל בי
שום שמיא בגין כדין הוה פתגם נבואה
מן קדם יי על אברם צדיקא למימר לא
תדחל אברם אף על גב דאנון מתכנשין
ואתין עלך ליגיונין סגין מימרי פרס תריס
לך בעלמא הדין ומגן עלך כל יומא
לעלמא דאתי ואף על גב דמסרית בעלי
דבבך קדמך בעלמא הדין אגר עובדך
טביא מתקנין לך קדמוי לעלמא דאתי:
2 ואמר אברם בבעו קדמך רחמין יי
אלהים סגין ברכן יהבת לי וסגין אית
קדמך למתן ברם מה הנייה אית לי
דאנא אזיל מגו עלמא דלא בנין ואליעזר
בר ביתי דעל ידוי אתעבידו לי נסין
בדמשק והוא סבר בגרמיה למירת יתי:
7 ואמר ליה אנא יי דאפיקית יתך מאתון
נוריהון מאור דכשדאי:

CAP. XV.

Poſt verba iſta, ex quo congregati ſunt reges & ceciderunt coram Abramo, & interfecti ſunt quatuor reges & reduxit novem turmas, cogitavit Abram in corde ſuo, & dixit: Væ nunc mihi, forſan recipiam mercedem operum meorum in hoc ſeculo, & non erit mihi pars in futuro ſeculo; aut fortè ibunt fratres & propinqui interfectorum iſtorum, & illis conjungentur turmæ, & venient contra me; aut fortè eo tempore inventa eſt mecum merces juſtitiarum exiguarum, & ceciderunt coram me, ſecundo autem tempore non invenietur mecum merces, & prophanabitur in me nomen cœlorum. Tunc itaque fuit verbum Domini cum Abramo in viſione, dicendo; Ne timeas: nam etſi viris illis aſſocientur turmæ multæ, & veniant contra te, ſermo meus erit ſcutum tibi; & etiamſi ipſi cadant coram te in hoc ſeculo, merces operum tuorum bonorum ſervatur, & paratur coram me in futuro ſeculo multa valde. 1 Et dixit Abram, Dñe Deus, multas benedictiones dediſti mihi, & multæ ſunt corã te ut des mihi; verũ quæ utilitas eſt mihi cùm tranſeam ex mundo abſq; liberis: & Eliezer filius educationis domûs meæ, cujus manu facta ſunt mihi miracula in Darmeſec, ſperat ſe hæreditate poſſeſſurum me? 2 Tum dixit Abram; Ecce mihi non dediſti filium: & ecce filius educationis domûs meæ hæres meus erit. 3 Et ecce verbum à conſpectu Domini factum eſt illi, dicendo; Non hæres tuus erit iſte: ſed filius quem gignes, ille hæres tuus erit. 4 Et eduxit eum foras, & dixit; Conſidera nunc cœlos, & numera ſtellas, ſi poſſis numerare eas: & dixit illi; ſic erunt filii tui. 5 Et fuit illi fides in ſermone Domini: & reputavit eam illi in meritum, quòd non effutierit coram eo verba. 6 Et dixit illi; Ego Dominus qui eduxi te ex fornace ignis Chaldæorum, ad dandum tibi terram hanc, ut hæreditariò poſſideas eam. 7 Et dixit; Domine Deus, quo cognoſcam quòd hæres ejus ero? 8

CAP. XV.

Hieroſ. 1. *Poſt verba hæc, poſtquam* inquam *congregati ſunt omnes reges terræ & provinciarũ præſides, & inſtruxerunt aciem contra Abramum juſtum, ſed ceciderunt coram eo, & interfecit ex eis quatuor reges, & rediit cum novem turmis: cogitavit Abram juſtus in corde ſuo, & dixit; Væ nunc mihi, forſan recipiam mercedem præcepti in hoc ſeculo, & non erit mihi pars in futuro ſeculo; Aut fortè ibunt fratres & propinqui interfectorum iſtorum, qui ceciderunt corã me, & erunt in urbibus et provinciis ſuis, & illis conjungentur multæ turmæ, quas adducent contra me; fortè in manu mea erant mandata parva temporibus prioribus quibus ceciderunt coram me, & reſurgent in me; aut fortè inventum eſt mihi meritum temporibus prioribus quibus ceciderunt coram me, fortè autem non invenietur mihi tempore ſecundo, & prophanabitur in me nomen cœlorum. Propterea fuit verbum prophetiæ à conſpectu Domini ad Abram juſtum, dicendo; Ne timeas Abram, quamvis ipſi congregentur, & veniant contra te turmæ multæ, verbum meum merces & ſcutum tibi in hoc ſeculo, et clypeus tibi omni die in ſeculo venturo: et quamvis tradiderim inimicos tuos coram te in hoc ſeculo, merces operum tuorum parata eſt tibi coram me in ſeculo venturo.* 2. *Et dixit Abram; Peto à conſpectu tuo miſerationes Domine Deus, benedictiones multas dediſti mihi, et plures habes apud te ad dandum: verùm quæ utilitas eſt mihi, quia ego abeo è medio mundi abſque liberis, et Eliezer filius domûs meæ, cujus operâ facta ſunt mihi miracula in Damaſco, ipſe cogitat apud ſe, ſe hæredem meũ futurum?* 7. *Et dixit illi; Ego Dominus qui eduxi te ex fornace ignis ipſorum, ex Ur Chaldæorum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

23 * اگر از رشتهيي تا بند كفش واگر بستانم از همه آنچه بتو ونه گويي من
24 توانگر كردم مر ابرم * بجز آنچه بخوردند آن كودكان وبخش آن مردمان آنچه برفتند
اواز من عنر اشكول وممرا ايشان بستانند بخش ايشان * * فصل پانزدهم *
1 * پس آن سخنهاي اينان بود سخن يي بابرم در نمايش بگفتن نه ترسي ابرم من سپر بتو
2 مزد تو بسيار است بغايت * گفت ابرم يي خدا چه دهي بمن ومن روا بي فرزند وپسر
3 دهقدور خانهيي من او دمشقي اليعزر * گفت ابرم بمن نه دادي نسل واينك پسر
4 خانهيي من او ميراث گيرا مرا * واينك سخن يي باو بگفتن نه ميراث گيرد ترا اين كه
5 الّا آنچه بيرون آيد از شكم تو او ميراث گيرد ترا * بيرون آورد اويرا بآن بيرون گفت
نگاه كن اكنون بآن آسمان [وبشمار آن ستارها] اگر بتواني بشمردن ايشان گفت
6 7 باو همچنين باشد نسل تو * باور كرد در يي حسيب كرد آنرا باو راستي * گفت باو
من يي آنچه بيرون آوردم ترا از اور كشديم بدادن بتو مر آن زمين اين بميراث گرفتن
8 آنرا * گفت خداونكار يي در چه بدانم كه ميراث گيرم آنرا *

Si à filo uſque ad vinculum calcei accepero ex omni quod tibi eſt; neque dices, Ego ditavi Abram: 23 *Præter ea tantum quæ comederunt pueri, & præter partem virorũ qui perrexerunt mecum, Aner, Eſhchol, & Mamre: ipſi accipiant partem ſuam.* 24

CAP. XV.

P*oſt hos ſermones fuit verbum Domini ad Abram in apparitione, dicendo; Ne timeas Abram, ego clypeus ero tibi, & merces tua erit multa valdè.* 1 *Dixit Abram ad Dominũ Deum, Quid dabis mihi, ſiquidem ego ſine filio incedo: & filius diſpenſator domûs meæ* eſt *iſte Damaſhci Eliezer.* 2 Præterea *dixit Abram, Non dediſti mihi prolem, ſed ecce filius domûs meæ,* ipſe eſt *hæres meus.* 3 *Et ecce verbum Domini ad eum, dicendo; Hic non erit hæres tuus, ſed qui egredietur è viſceribus tuis, ipſe erit hæres tuus.* 4 Tum *educens eum foràs, dixit; Suſpice nunc cœlum, & numera ſtellas, ſi poteris numerare eas. Dixit* etiam *ei, Ita erit progenies tua.* 5 Et quia *credidit in Domino, imputavit illud ei juſtitiam;* 6 Et *dixit ad eum, Ego Dominus qui eduxi te de Ur Caſhdim, ut darem tibi terrã iſtã, & hæreditariò acciperes eam.* 7 *Dixit, Dominator Domine, in quo cognoſcam me hæreditariò accepturum eam?* 8

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויאמר ואמר ליה סב לי תקרובתין וקריב 9
קדמי עגלא ברת תלת שנין וברחא בר
תלת שנין ועיזא ברת תלת שנין ושפנינא
ותסילא בר יון ׃ ויקח וקריב קומוי ית 10
כל אלין ופסג יתהון במציעא וסדר פסגא
דחד כל קביל חבריה וית עופא לא פסג ׃
וירד ונחתו אומיא עאהינון מדמיין לעופא 11
מסאבא למיבז נכסיהון דישראל והות
זכותיה דאברהם מגנא עליהון ׃ ויהי
והוה שמשא קריבא למטמוע ושינתא 12
עמיקתא מתרמיית על אברם והא ארבע
מלכוון קיימין למשעבדא ית בנוי אימתא
דא היא בבל קבלא דא היא מדי סגיאה
דא היא יון נפלה דא היא פרס דעתידא
למיפל וליתליה זקיפא ומתמן עתידין
למיסק עמא בית ישראל ׃ ויאמר ואמר 13
לאברם מינדע תנדע ארום דיירין יהון
בנך בארעא דלא דלהון חלף דלא הימנת
וישעבדון בהון ויסגפון יתהום ארבע מאה
שנין ׃ וגם ואוף ית עמא דיפלחון להום 14
דיין אנא במאתן וחמשין מחן ומן בתר כן
יפקון לחירותא בנכסין סגיאין ׃ ואתה
ואת תתכנש לות אבהתך בשלם תנוח 15
נפשך ותתקבר בסבו טבא ׃ ודור ודרא 16
רביעאה דבנך יתובון הכא למירתא
ארום לא שלים חובא דאמוראה כדון ׃
ויהי והוה שמשא טמעא וחומטא הות 17
והא חמא אברם גהינם מסיק תננא וגומרין דאשא ומבעיר שביבין דנור למידן
ביה רשיעיא והא עבר בין פסגיא האלין ׃ ביום ביומא ההוא גזר יי עם אברם 18
קיים דלא למידן ביה בנוי ולמפרוקינון מן מלכותא למימר לבנך אתן ית ארעא
הדא מנילוס דמצרים עד נהרא רבא נהרא פרת ׃ את ית שלמיא וית 19
קנזאה וית קדמונאה ׃ ואת וית 20
חתאי וית פריזאי וית גבראי ׃ ואת
וית אימוראי וית כנענאי וית גרגשאי וית יבוסאי ׃ 21

ירושלמי 9 ושופנין ובר יון ׃ 10 וקריב
קדמוי ית כל אלין ופסג יתהון לפסגין
ושוי גבר פסגיה לקדמות חבריה וית
עופא לא פסג ׃ 11 וכד נחת טיסא לא
הוה קרב לפסגיא והדין טיסא הוא עופא
מסאבא והדין עופא מסאבא אלין אינון
מלכותא דארעא עמא והי כד יהון עצין
עצין בישן על בני ישראל וכותיה דאברהם
צדיקא מבטלא יתהון ׃ 12 והות שמשא
אזלא למטמע ושנתא עמיקא בניחא
נפלת על אברם והא אברם חזי ארבע
מלכותא דעתידין למקם למשעבדא
בבנוי אימה חשכה גדולה נפלת עליו
אימה דהא היא בבל חשכה דהא היא
מדי גדולה דהא היא יון נפלת דהא היא
אדום היא מלכותא רביעתא דעתידא
למפלא ולא תהי לה תקומה לעלמי
עלמין ׃ 17 והא שמשא אזלא למטמע
וקבלא הוה והא אברם חזי עד די כרסון
אסתדרו וכורסון רמיו והא גהינם
דאתעתדא לרשיעיא לעלמא דאתי
כתנורא מקפן שביבין דנור ושלהבין
דאשא דבגוה נפלו רשיעיא על דמרדו
באוריתא בחייהון וצדיקיא דנטרו יתה מן
עקתא ישתזבון כל כדין יתחזי לאברם כד
הוה עבר ביני פסגיא האלין ׃

ירושלמי 19 וית כל בני מדינחא ׃

יו

ושרי ושרי אתת אברם לא ילידת ליה ולדא ולה אמתא מצריתא ושמה הגר ברת 1
פרעה דיהבא ליה לאמהו בזמן דנסבה ואתכתש במימר מן קדם יי ׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit illi; Accipe mihi oblationes, & offer coram me vitulam trien- 9
nem, & hircum triennem, & capram triennem, & turturem, & columbum columbæ pullum. Et obtulit 10 coram eo omnia iſta, & diviſit ea per medium, & ordinavit diviſionem unius è regione alterius: ſed volucrem non diviſit. Et deſcenderunt 11 populi idolatræ, qui aſſimulantur volucri pollutæ, ad deprædandum opes Iſraelitarum: ſed meritum ipſius Abrami protegebat eos. Et erat Sol prope ut occumberet, 12 & ſomnus profundus irruit in Abramum; & ecce quatuor regna ſtabant ad redigendum in ſervitutem filios ſuos: Terror, hoc eſt Babel; Tenebræ, hoc eſt Media; Magnæ, hoc eſt Græcia; Cecidit, hoc eſt Perſia, quæ caſura eſt, nec erit illi erectio: ſed inde futurum eſt ut aſcendant populus domûs Iſrael. Et dixit Abramo; Sciendo ſcias 13 quòd habitantes erunt filii tui in terra non ſua, eò quòd non credidiſti: & ſervitute ſubjicient illos, & affligent eos quadringentis annis. Et etiam populum cui ſervierint ju- 14 dicabo ego ducentis quinquaginta plagis: poſtea exibunt in libertatem cum opibus multis. Tu autem 15 aggregaberis ad patres tuos, in pace quieſcet anima tua; & ſepelieris in ſenectute bona. Ætas autem quarta 16 filiorum tuorum redibunt huc, ut hæredes ſint: quoniam non conſummatum eſt peccatum Amorrhæi, hactenus. Et fuit Sol occumbens, 17 & caligo fuit: & ecce vidit Abram Gehennam aſcendere facientem fumum, & carbones ignitos, & accendentem ſcintillas ignis, ad judicandum in illâ improbos; & ecce tranſibat inter diviſiones iſtas. Eo 18 ipſo die pepegit Dominus fœdus cum Abramo, fore ut non judicarentur eâ filii ejus, ſed ut liberaret eos à regno, dicendo; Filiis tuis dabo terram hanc, à Nilo Ægypti uſque ad fluvium magnum, fluvium Euphratis. Schalmaiæos, Kenizæos, & Kadmo- 19 næos. Hittæos, Perizzæos, & Gi- 20 gantes. Et Amorrhæos, & Chana- 21 næos, & Girgaſæos, & Jebuſæos.

Hieroſ. 9. *Et turturem, & filium columbæ.* 10. *Et obtulit coram ipſo omnia hæc, & diviſit ea in diviſiones, & poſuit partem ſectionis unius è regione ſociæ ejus: ſed volucres non diviſit.* 11. *Cùm autem deſcendiſſet volatile non acceſſit ad ſectiones, hoc autem volatile volucris eſt immunda, hæc autem volucris immunda ſunt regna terræ idololatrica: quæ cum conſilia mala ineunt contra filios Iſrael; meritum ipſius Abrahami juſti ea irrita reddit.* 12. *Et erat Sol abiens ad occaſum, & ſomnus profundus ſuavis cecidit ſuper Abram; Et ecce Abram vidit quatuor regna quæ extitura erant ad redigendum in ſervitutem filios ſuos: Terror, tenebræ magnæ, cecidit ſuper eum; Terror, hoc eſt Babel; Tenebræ, hoc eſt Medorum, Magnæ, hoc eſt Græcorum; Cecidit, hoc eſt Idumæorum regnum illud quartum, quod ita caſurum eſt, ut in ſecula non poſſit ſurgere.* 1[7]. *Et ecce Sol ibat ad occaſum, & tenebræ erant: & ecce Abram videbat donec ſedes ordinatæ ſunt, & ſolia ſublata; & ecce Gehenna quæ parata eſt improbis in futuro ſeculo, tanquam fornax quam circundabant ſcintillæ ignis & flammæ ignis, in cujus medium ceciderunt improbi, eò quòd rebelles fuerunt in legem durante vitâ ipſorum; ſed juſti qui eam obſervârunt ab afflictione erripientur: nihilominus viſa eſt Abramo, cum tranſibat inter ſectiones illas.*

Hieroſ. 19. *Et omnes filios Orientis.*

CAP. XVI.

SEd Sarai uxor Abrami non pepererat illi. Illi autem erat ancilla 1
Ægyptia, cui nomen erat Hagar filia Pharaonis quam dederat illi in ancillam quo tempore accipiens eam percuſſus eſt ſermone à facie Domini.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* كفت باو بستان بمن كوساله سه وبز سه ونرميش سه وتدرو وكبوتر بچه * بستاند 9 10
باو مر همه اينان وپاره كرد ايشانرا در برابر بداد شخص پارهي او بپيش پارهي يار او ومر آن
كنجشك نه پاره كرد * فرود آمد آن مرغ ابر آن لاشها براند ايشانرا ابرم * بود آن 11 12
خورشيد بآمدن وكران خوابهي بيافتاد ابر ابرم واينك ترس تاريكي بزرك افتا ابر
او * كفت بابرم دانستن بداني كه غريب باشد نسل تو در زمين نه بايشان كار 13
فرمايند ايشانرا وبرنجانند ايشانرا چهارصد سال * ونيز آن قوم آنچه كار فرمايند حكم 14
كنم من وپس همچنين بيرون آيند در مال بزرك * وتو بيايي بپدران تو در سلامتي 15
قبرا شوي در پيري نيكو * وعصر چهارم باز كردند اينجا كه نه تمام شد كناه 16
آن اموري تا اكنون * بود آن خورشيد آيا تاريكي بود واينك تنور دودكين وزبانهي 17
آتش آنچه بكذشت ميان آن پارهاي اينان * در او روز ببريد ،، اواز ابرم شرطي 18
بكفتن بنسل تو دادم مر آن زمين اين از رود مصر تا آن رود آن بزرك رود فرت *
مر هقنيي ومر آن قنيزي ومر آن قدموني * ومر آن حتي ومر آن فريزي ومر آن رفايم 19 20
* ومر آن اموري ومر آن كنعني ومر آن جرجشي ومر آن يبوسي ،، 21
* فصل شانزدهم * * وشري [زن] ابرم نه زاييد باو وآن پرستار مصري ونام آن هاجر 1

Reſpondit ei, Tolle mihi boves anniculos tres, & capras tres, & arietes tres; phaſianum quoque, & pullum columbinum. Tum *accepit ſibi hæc* 10 *omnia, eaque æqualitèr partivit, & dedit ſingulam cujuſque partem ex oppoſito ſocii ſui; aves verò non partivit.* Et *deſcendentibus avi-* 11 *bus ſuper cadavera, abigebat eas Abram. Sol autem ad occaſum vergen-* 12 *te, ſomnus gravis cecidit ſuper Abram, & ecce timor tenebrarũ magnus cadens ſuper eum.* Tum *dixit ad Abram, Scien-* 13 *do ſcias peregrinam fore progeniem tuam in terra non ſua: laborem imponent eis affligentq; eos quadringentis annis. Et etiam gentem quæ laborem* 14 eis *impoſuerit, ego judicabo: tum poſteà egredientur cum opibus permagnis. Tu verò ingredieris ad patres* 15 *tuos in pace, ſepelieriſ*que *in ſenectute bona. Et ætate quartâ reverten-* 16 *tur hùc, nondum enim perfecta eſt iniquitas Amoræi uſq; nunc. Fuit,* 17 *cùm Sol deſcenderet, caligo* exorta *eſt, & ecce furnus fumoſus, & flamma ignea quæ tranſibat inter iſtas partes. Die ipſo pepigit Dominus fœdus* 18 *cum Abram, dicendo; Progeniei tuæ dedi terram iſtam, à flumine Ægypti, uſque ad flumen magnum, flumen Euphratem, Cenæum, & Cenizæum,* 19 *& Cadmonæum, Et Hitthæum, &* 20 *Pherizæum, & Rephaim, Amoræum* 21 *quoq;, & Chanaanæum, et Girgaſæum, ac Jebuſæum.*

CAP. XVI.

P*Orrò Sarai uxor Abram nondum* 1 *pepererat ei:* ſuit *autem illi ancilla Ægyptia, cujus nomen* erat *Hagar.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ותאמר ואמרת שרי לאברם הא כדין מנעני יי מלמילד עול לות אמתי ואחררינה 2
מאים אתבני מינה וקבל אברם למימר שרי ׃ ותקח ודברת שרי אתת אברם 3
ית הגר מצריתא אמתה מסוף עשר שנין למיתב אברם בארעא דכנען וחררתה
ויהבא יתה לאברם בעלה ליה לאנתו ׃ ויבא ועאל לות הגר ואעדיאת וחמת 4
ארום אעדיאת וזלת איקר רבונתהא
בעינהא ׃ ותאמר ואמרת שרי לאברם 5
כל עולבני מינך דהוינא רחיצא דתעבד
דיני דאנא שבקית ארעי ובית אבא ועלית
עמך לארע נוכריתא וכדון בגין דלא
הוינא ילדא חררית אמתי ויהבתא
למשכוב בעיטפך וחמת ארום עברת
ויתבזי איקרי באנפהא וכדון יתגלי קדם
יי עולבני ויפרס שלמיה בינא ובינך
ותתמלי ארעא מינן ולא נצטרך לבנהא
דהגר ברת פרעה בר נמרוד דטלקך
לאתונא דנורא ׃ ויאמר ואמר אברם 6
לשרי הא אמתיך ברשותיך עבידי לה
דתקין בעיניכי וסגפתא שרי וערקת מן
קדמהא ׃ וימצאה ואשכחה מלאכא דיי 7
על עינא דמיא במדברא על עינא דבאורח
חגרא ׃ ויאמר ואמר הגר אמתא דשרי 8
מן האן אנת אתיא ולאן תיזלין ואמרת מן
קדם שרי רבונתי אנא ערקת ׃ ויאמר
ואמר לה מלאכא דיי תובי לות רבונתיך ואתכבשי תחות ידהא ׃ ויאמר ואמר לה 9
מלאכא דיי אסגאה אסגי ית בנייכי ולא יתמנון מסגי ׃ ויאמר ואמר לה מלאכא דיי 10 11
הא אנת מעברא ותלדין בר ותקרין ית שמיה ישמעאל ארום גלי קדם
יי סיגופיך ׃ והוא ואיהו יהוי מדמי לערוד בבני נשא ידוי יתפרעון מן בעלי 12
דבבוי וידי דבעלי דבבוי יתושטון
לאבאשא ביה ועל אנפי כל אחוי יתערבב
וישרי ׃ ותקרא ואודיאת קדם יי דמימריה 13
מתמליל לה וכן אמרת אנת הוא חי
וקים דחמי ולא מתחמי ארום אמרת
הא ברם הכא אתגליאת יקר שכינתא
דיי בתר חזוא ׃

ירושלמי יו 5 ואמרת שרי לאברם דיני
ועולבני מסירין בידך שבקית ארעי ובית
תולדתי וביתיה דאבא ואתית לי עמך
בהימנות שמיא עלית עמך קדם מלכיא
קדם פרעה מלכא דמצרים וקדם אבימלך
מלכא דפלשתאי ואמרית עלך אחי הוא
מן בגלל דלא יקטלון יתך וכדון חמית
דלא הוינא מעברא נסיבית הגר מצריתא
אמתי ויהבית יתה לך לאנתו ואמרית
היא תליד ואנא ארבי מה דילדא
דאתבני לחוד מנה וחמת ארום עברת
ובזירת וזלת יקרי באפה וכדון יתגלי יי
וידון ביני ובינך ויתמלי רחמין עלי ועלך
ויפרש שלמיה ביני לבינך ויתמלי עלמא
מני ומנך ולא נצרוך לבנה דהגר מצריתא
אמהתא דהיא מן בניהון דעממיא
דזרקו יתך לאתון נורהון דכשדאין ׃
7 שור חלוצה ׃

ירושלמי 13 ואודית הגר וצלית בשם
מימריה דיי דאתגלי עלה אמרה בריך
את הוא אלהא קים כל עלמיא די חמית
בצערי ארום אמרת הא לחוד עלי
אתגליתא היך בתר דאתגליתא על שרי
רבונתי ׃

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit Sarai Abramo; Ecce nunc prohibuit me Dominus, ne pare- 2
rem: ingredere ad ancillam meam, & in libertatem aſſeram eam; fortè ædificabor ex ea. Et auſcultavit Abram ſermoni Saræ. Et accepit 3
Sarai uxor Abram Hagar Ægyptiam ancillam ſuam, poſt decem annos ex quo habitavit Abram in terra Canaan, & liberam fecit eam: & dedit eam Abramo marito ſuo, illi in uxorem. Et ingreſſus eſt 4
ad Hagar, & prægnans facta eſt: & vidit quod prægnans facta eſſet, & deſpecta eſt gloria heræ ſuæ in oculis ejus. Et dixit Sarai Abra- 5 mo, Omnis afflictio mea ex te: confidebam enim te litem meam ſuſcepturum; reliqui enim terram & domum patris mei, & aſcendi tecum in terram alienam. Jam verò eò quod non parerem, liberam feci ancillam meam, & dedi ut cubaret in ſinu tuo; & vidit quòd prægnans eſſet, & ſpreta eſt gloria mea in ejus conſpectu. Nunc autem manifeſtetur coram Domino afflictio mea, & expandat pacem ſuam inter me & inter te, & repleatur terra ex nobis; nec opus habeamus filiis Hagar, filiæ Pharaonis, filii Nimrod, qui projecit te in fornacem ignis. Et dixit 6 Abram Sarai; Ecce ancilla tua in poteſtate tua, fac illi quod rectum in oculis tuis. Itaque afflixit eam Sara, & fugit à facie ejus. Et 7 invenit eam angelus Domini juxta fontem aquarum in deſerto, juxta fontem qui eſt in via Chagra. Et dixit; Hagar ancilla Saræ, un- 8 de tu venis, & quonam abis? quæ reſpondit; A facie Sarai heræ meæ ego fugio. Et dixit illi 9 angelus Domini; Revertere ad heram tuam, & ſubjiciaris ſub manus ejus. Et dixit illi Angelus Domi- 10 ni; Multiplicando multiplicabo filios tuos, neque numerabuntur præ multitudine. Dixit præterea illi angelus Domini; Ecce tu prægnans 11 & paries filium, & vocabis nomen ejus Iſmael: quoniam revelata eſt coram Domino afflictio tua. Et ipſe erit ſimilis onagro inter homines; ma- 12 nus ejus ultionem ſument ab inimicis ſuis, & manus inimicorum ejus extendentur ad malefaciendum illi: & ante facies omnium fratrum ſuorũ confundetur & habitabit. Et grati- 13 as egit coram Domino, cujus ſermo alloquutus erat eam, & ſic dixit; Tu es vivens & æternus, qui vides & non videris: quia dixit, Ecce verò hîc revelata eſt gloria majeſtatis Dei poſt viſionem.

Hieroſ. *Cap.* XVI. 5 *Et dixit Sarai ad Abram; Judicium meum & afflictio mea tradita ſunt in manu tua; reliqui terram meam, & domum nativitatis meæ, & domum ipſius patris mei, & veni tecum ad fidem Dei: ingreſſa ſum tecum coram regibus, coram Pharaone rege Ægypti, coram Abimelech rege Philiſtæorum; & dixi de te frater meus eſt, ut non interficerent te. Cum autem vidiſſem me non prægnantem factam, accepi Hagar Ægyptiam ancillam meam, & dedi eam tibi in uxorem, & dixi; Ipſa pariet, & ego educabo quod pepererit, ut ædificer tantùm ex ea: vidit autem ſe prægnantem factam, & contempta eſt & deſpecta gloria mea in conſpectu ejus. Nunc verò manifeſtetur Dominus, & judicet inter me & te, & repleatur miſerationibus ſuper me & ſuper te, & expandat pacem ſuam inter me & inter te, & repleatur mundus ex me & te; ut non indigeamus filio ipſius Hagar Ægyptiæ ancillæ, quæ eſt ex filiis ipſorum populorum, qui projecerunt te in fornacem ignis Chaldæorum.* 7 *Chalutſa.*

Hier. 13. *Et grâtias egit Hagar & oravit in nomine ſermonis Domini, qui apparuerat ipſi, dicens; Benedict⁹ tu es Deus vivens totius mundi, qui vidiſti afflictionem meam: quoniam dixit; Ecce etiam mihi manifeſtatus es, eo modo quo manifeſtatus es Saræ heræ meæ.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* كفت شري بابرم اينك اكنون بند كرد مرا ،، از زاييدن بيا اكنون بپرستار من 2
مكر آبادان شوم ازان بشنويد ابرم باواز شري * بستاند شري زن ابرم مر هاجر آن 3
مصري پرستار آن از فرجام ده سالها بنشستن ابرم در زمين كنعن بداد آنرا بابرم
شوهر آن باو بزن * بيامد بهاجر آبستن شد وبديد كه آبستن شد سبك كرفت 4
خاتون آن در چشمان آن * كفت شري بابرم ستم من ابر تو من بداده پرستار من 5
در آغوش تو بديد كه آبستن شد سبك شدم در چشمان آن حكم كند ،،
ميان من وميان آن * كفت ابرم بشري اينك پرستار تو در دست تو بكن بآن 6
آن نيكو در چشمان تو برنجاند آنرا شري بكريخت از پيش آن * بيافت آنرا فرشتهي 7
خدا ابر چشمهي آن آب در بيابان ابر آن چشمه در راه شور * كفت هاجر پرستار شري 8
از كجا تو آيا وكجا ميروي كفت از پيش شري خاتون من من كريزا * كفت آن 9
فرشتهي ،، باز كرد بخاتون تو ورنجيده شو فرود دست آن * كفت آن فرشتهي ،، بسيار 10
كردن بسيار كنم مر نسل تو ونه شمرده شود از بسياري * كفت آن فرشته ،، اينك تو 11
آبستن وبزايي پسر وبخواني مر نام او يشمعال كه بشنويد ،، برنج تو * واو باشد وحشي آدم 12
دست او در همه ودست همه دو وابر پيش همه برادران او مسكن كيرد * بخواند 13
نام ،، آن سخن كويا آن تو خداي ديدن من كه كفت هنيز اين بديدم پس ديدن من ؟

Dixit Sarai ad Abram, Ecce nunc 2 *concluſit me Dominus ne parerem: ingredere nunc ad ancillam meam, fortaſſis ædificabor per eam: & auſcultavit Abram voci Sarai.* Capiens itaque 3 *Sarai uxor Abram Hagar Ægyptiam ancillam, poſtquàm ſediſſet Abram in terra Chanaan decem annos, dedit eam ipſi Abram marito ſuo in uxorem. Quo ingreſſo ad Hagar, gravida* 4 *facta eſt: &* cum *videret ſe gravidam factam, levipenſa fuit domina ipſius in oculis ejus.* Dixit autem 5 *Sarai ad Abram, Injuria mea ſuper te: ego dedi ancillam meam in ſinum tuum:* qua *vidente ſe gravidam fieri, levis facta ſum in oculis ejus. Dijudicet Deus inter me & inter te. Dixit Abram ad Sarai; Ecce ancilla* 6 *tua in manu tua, fac ei quod bonum* eſt *in oculis tuis: affligente* itaque *eam Sarai, fugit à conſpectu ejus.* Poſtea 7 *inveniens eam angelus Dei juxta fontem aquæ in deſerto, juxta fontem in via Shur, Dixit; Hagar ancilla* 8 *Sarai, undenam venis? & quò vadis? Reſpondit, A conſpectu Sarah dominæ meæ ego fugio. Dixit ei angelus Domi-* 9 *ni, Revertere ad dominam tuam, & afflicta eſto ſub manu ejus. Dixit* 10 etiam *ei angelus* Domini, *Multiplicando multiplicabo* progeniem *tuam, neque numerabitur præ multitudine.* Iterum *dixit ei angelus Domini, Ecce tu* 11 *prægnans es, paries filium, & vocabis nomen ejus Iſhmael: quia audivit Dominus afflictionem tuam. Is autem erit* 12 *ferus homo, manus ejus* erit *contra quemlibet, & manus cujuſlibet contra eum: & coram omnibus fratribus ejus habitabit. Vocavit* Hagar *nomen Do-* 13 *mini, qui ſermonem habuerat cum ea, Tu Deus videre me: quia dixit, Num etiam hunc vidi poſt videre me?*

תרגום יונתן בן עזיאל

על כן בנין כן קרא לבירא בירא דאתגלי עלה חי וקים והא היא יהיבא 14
בין רקם ובין חלוצא: ותלד וילידת הגר לאברם בר וקרא אברם שום 15
בריה דילידת הגר ישמעאל: ואברם ואברם בר תמנן ושית שנין כד ילידת 16
הגר ית ישמעאל לאברם:

יז

ויהי והוה אברם בר תשעין ותשע שנין ואתגלי יי לאברם ואמר ליה אנא אל שדי 1
פלח קדמי והוי שלים בבשרך: ואתנה ואיתן קיימי בין מימרי ובינך ואסגי יתך 2
לחדא לחדא: ויפל ועל דלא הוה אברם גזיר לא הוה יכיל למיקם ונחן על 3
אנפוי ומליל עמיה יי למימר: אני אנא הא גזר קיימי עמך ותהי לאב סגי עממין: 4
ולא ולא יתקרי תוב ית שמך אברם ויהי שמך אברהם ארום לאב סגי סוגעי עממין 5
מניתך: והפרתי ואפיש יתך לחדא לחדא ואתנינך לכנשין ומלכין שליטין בעממיא 6
מנך יפקון: והקימותי ואקים ית קיימי בין מימרי ובינך ובין בנך בתרך לדריהון לקיים 7
עלם למהוי לך לאלהא ולבנך בתרך: ונתתי ואתן לך ולבנך בתרך ית ארע תותבותך 8
ית כל ארעא דכנען לאחסנת עלם ואהוי להון לאלהא: ויאמר ואמר יי לאברהם ואנת 9
ית קיימי תיטור אנת ובנך בתרך לדריהון: זאת דא קיימי דתטרון בין מימרי 10
וביניכון ובין בנך בתרך מגזר לכון כל דכורא אין לית ליה אבא למגזריה:
ונמלתם ותגזרון ית בישרא דעורלתכון ויהי לאת קים בין מימרי וביניכון: ובן 11
ובר תמניא יומין יגזור לכון כל דכורא לדריכון מרביני בתיכון וזביני כספכון מן 12
כל בר עממין דלא מבנך הוא: המול מאן דהוא גזיר יגזר מרביני בתיכון וזביני 13
כספיכון ותהי קיימי בבישרכון לקים עלם: וערל וערלאה דכוראה דלא יגזר ית 14
בשרא דעורלתיה אין לית ליה מן דיגזר וישתצי בר נשא ההוא מעמיה ית קיימי
אשני: ויאמר ואמר יי לאברהם שרי אנתתך לא תהי קרית שמה שרי ארום שרה 15
שמה: וברכתי ואברך יתה בגופה ואף איתן מנה לך בר ואבריכניה ביה ותהי 16
לכנשין ומלכין שליטין בעממיא מינה יהון:

Targ. Jonathan B. Uziel.

Propterea vocavit puteum illum, Puteus ad quem manifeſtatus eſt vivens 14
& æternus: & ecce poſitus eſt inter Rekam & inter Chalutſa.
Peperit ergo Hagar Abramo filium; & vocavit Abram nomen filii ſui, 15
quem peperit Hagar, Iſmael. Abram autem natus erat octoginta ſex 16
annos, quando peperit Hagar Iſmaelem Abramo.

CAP. XVII.

Accidit autem Abramo nato nonaginta novem annos, ut Dominus 1
appareret Abramo, & diceret illi; Ego Deus omnipotens: ſervias coram
me, & eſto integer in carne tua. Et dabo fœdus meum inter 2
verbum meum & inter te: & multiplicabo te valde valde. Et propterea 3
quod non erat circunciſus Abram non poterat ſtare, ſed incurvabat
ſe ſuper facies ſuas: & loquebatur cum eo Dominus, dicendo:
Ego ecce pango fœdus meum tecum; & eris in patrem multitudinis 4
populorum. Neque vocabitur rurſus nomen tuum Abram, ſed erit nomen 5
tuum Abraham: quoniam in patrem multitudinis multorum populorum
conſtitui te. Et fœcundum te faciam vehementer nimis, & dabo 6
te in congregationes: & reges dominantes populis ex te exibunt. Et 7
ſtabiliam fœdus meum inter ſermonem meum & inter te, & inter
filios tuos poſt te in generationibus ſuis, in fœdus ſempiternum; ut
ſim tibi in Deum & filiis tuis poſt te. Et dabo tibi, & filiis tuis poſt 8
te, terram habitationis tuæ, omnem terram Canaan in hæreditatem
ſeculi: & ero illis in Deum. Et dixit Dominus Abrahamo; Et tu fœdus 9
meum ſervabis, tu & filii tui poſt te in generationibus ſuis. Hoc eſt fœdus 10
meum, quod ſervabitis inter Verbum meum & inter vos, & inter filios tuos
poſt te; ut circuncidatur vobis omnis maſculus, ſi non ſit illi pater ad circuncidendum
illum. Circuncidatis autem carnem præputii veſtri; ut ſit in 11
ſignum fœderis inter verbum meum, & inter vos. Et filius octo dierum circuncidatur 12
inter vos, omnis maſculus in generationibus veſtris; ex educatis
domi veſtræ, & emptis argento veſtro, ex omni filio populorum qui
non ex filiis tuis eſt. Is qui circumciſus eſt, circuncidet educatos domi 13
veſtræ, & emptos argento veſtro: eritque pactum meum in carne veſtra
in pactum ſempiternum. Incircunciſus autem maſculus, qui non circunciderit 14
carnem præputii ſui, ſi non ſit illi aliquis qui eum circuncidat,
tum delebitur homo ille è populo ſuo: fœdus meum mutavit. Porro 15
dixit Dominus Abrahamo; Sarai uxoris tuæ non vocabis nomen Sarai,
ſed Sara nomen ejus erit. Nam benedicam ei in corpore ſuo, & etiam 16
dabo ex ea tibi filium: cui benedicam, & erit in congregationes; &
reges dominatores populorum ex ea erunt.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

14 15 * ابر همچنين بخواند بچاه بار لحي راي اينك ميان قدش وميان برد * براييد
16 هجر بابرم پسر بخواند ابرم نام پسري او آنچه براييد هجر يسمعال * وابرم قدر هشتاد
وشش سالها در زاييدن هجر مر يسمعال بابرم *

* فصل هفدهم *

1 * بود ابرم قدر نود ونه سالها ديدار شد يي بابرم گفت باو منم خدا شدّي روش كن
2 بپيش من وباش تمام * وبدهم شرط من ميان من وميان تو وبسيار كنم ترا در غايت
3 4 غايت * بيافتاد ابرم ابر روي او وسخن گفت اواز آن خدا بگفتن * من اينك شرط من
5 اوار تو وباشي بپدر جمع قومها * ونه خوانده شود نيز نام تو ابرم وباشد نام تو ابرهم
6 كه پدر جمع قومها بدادم ترا * برومند كنم ترا در غايت غايت بدادم ترا بقومها
7 وپادشاهان از تو بيرون آيند * بر انگيزانم مر شرط من ميان من وميان تو وميان نسل تو پس
8 تو بعصرهاي ايشان بشرط جاويد ببودن بتو بخدا وبنسل تو پس تو * وبدهم بتو وبنسل
تو پس تو مر زمين نشستن جاي تو همه زمين كنعن بگرفتن جاويد وباشم بايشان
9 10 بخدا * گفت [يي] بابرم وتو مر شرط من نگاه داري تو ونسل تو پس تو بعصرهاي ايشان * اين
شرط من آنچه نگاه داريد ميان من وميان شما وميان نسل تو پس تو ببريدن بشما همه
11 12 نرينه * ببرّيد مر گوشت اقلف شما وباشد بنشان شرط ميان من وميان شما * وقدر هشت
روزها بريده شود بشما همه نرينه بعصرهاي شما زايده خانه وخريدهي سيم از همه پسر بيگانه
13 آنچه نه از نسل توست او * بريدن بريده شود زايدهي خانهي تو وخريدهيي سيم تو
14 وباشد شرط من در تن شما بشرط جاويد * واقلف نرينه آنچه نه بريده شود گوشت اقلف
15 او بريده شود آن جان آن از قوم آن مر شرط من سست كرد * گفت خدا بابرهم شري
16 زن تو نه خواني مر نام آن شري كه شره نام آن * آفرين كنم آنرا ونيز بدهم از آن
بتو پسر وآفرين كنم آنرا وباشد بقومها وپادشاهان قومها از آن باشند.

Quocirca vocavit puteum, Beer-la-hai-rai: ecce eſt inter Cadeſh & Bered. 14
Peperit Hagar ipſi *Abram, filium: &* 15
vocavit Abram nomen filii ſui, quem
pepererat Hagar, Iſhmael. Abram verò 16
erat octoginta circitèr et ſex annorum,
quando Hagar pariebat ei Iſhmael.

CAP. XVII.

Quum Abram eſſet nonaginta circitèr & novem annorum, apparuit ei 1
Dominus, dicens ei; Ego Deus Shaddai, ambula coram me, & eſto perfectus.
Et dabo pactum meum inter 2
me & inter te, & multiplicabo te vehementiſſimè. Tum *cadente Abram* 3
ſuper faciem ſuam, ſermonem inſtituit cum eo Deus, dicendo; Ego, ecce 4
pactum meum tecum, eriſque pater
multitudinis gentium. Neque vocabitur 5
ampliùs nomen tuum Abram,
ſed Abraham erit nomen tuum, quia
patrem multitudinis gentium dedi te.
Fœcundum reddam te vehementiſſimè: 6
dedi te in gentes, & reges ex te egredientur.
Et *ſuſcitabo pactum meum* 7
inter me & inter te: intérque progeniem
tuam poſt te in ſeculis ſuis, fœdere
perpetuo: ut ſim tibi in Deum,
& progeniei tuæ poſt te. Dabóque 8
tibi & progeniei tuæ poſt te, terram
in qua commoratus es, nempe *totam*
terram Chanaan in poſſeſſionem perpetuam:
eróque eis in Deum. Præterea 9
dixit Dñs ad Abraham, Tu autem pactū
meum cuſtodies, tu & progenies tua
poſt te in ſeculis ſuis. Hoc eſt *pactum* 10
meum quod obſervabitis inter me
ac inter vos, atque inter progeniem tuam
poſt te, Ad circuncidendum in vobis
omnem maſculū. Circuncidetis carnē 11
præputiatā veſtrā, eritque in ſignum
fœderis inter me & inter vos. Omnis 12
itaq; maſculus octo dies natus circuncidetur
in vobis in ſecula veſtra: natus
domi, & emptus argento ex omni filio
alienigenæ qui non eſt de ſemine tuo.
Omninò circuncidetur natus domi 13
tuæ, & emptus argento tuo: eritque
pactū meum in corpore veſtro in fœdus
perpetuum. Incircunciſus autem ma- 14
ſculus, qui non fuerit circunciſus in
carne præputii ſui, exciſa erit anima
illa de populo ſuo: quia pactum
meum neglexit. Dixit quoque *Deus* 15
ad Abraham, Sarai uxoris tua non
vocabis nomen Sarai, ſed Sarah
erit nomen ejus. Et benedicam ei, ac 16
etiam dabo ex ea tibi filium, benedicam
inquam ei, eritque in gentes, &
reges populorum ex ea erunt.

תרגום יונתן בן עזיאל

ויפל ונפל אברהם על אנפוי ותמה ואמר 17
בלביה הלבר מאה שנין יהי וולד ואין
שרה הברת תשעין שנין תוליד: ויאמר
ואמר אברהם קדם יי הלואי ישמעאל יתקים ויפלח קומך: ויאמר ואמר יי בקושטא 18
שרה אנתתך תליד לך בר ותקרי ית שמיה יצחק ואקים ית קיימי עמיה לקים 19
עלם לבנוי בתרוי: ולישמעאל ועל ישמעאל קבילית צלותך הא בריכית 20
יתיה ואפיש יתיה ואסגי יתיה לחדא לחדא תריסר רברבין יוליד ואתניניה
לעם סגי: ואת וית קימי אקיים עם יצחק דתוליד לך שרה בזמנא הדין 21
בשתא אוחרנתא: ויכל ופסיק מלמללא עמיה ואסתלק יקרא דיי מעלוי 22
אברהם: ויקח ודבר אברהם ית ישמעאל בריה וית כל מרביני ביתיה וית 23
כל זביני כספיה כל דכורא באינשא ביתא דאברהם וגזר ית בשרא דעורלתהון
בכרן יומא הדין כמא דמליל עמיה יי: ואברהם ואברהם בר תשעין ותשע 24
שנין כד גזר בשרא דעורלתיה: בעצם בכרן יומא הדין בארבעת עשר שנין 26
גזר אברהם וישמעאל בריה: וכל וכל אינשי ביתיה מרביני ביתא וזביני כספא 27
מן בר עממין אתגזרו עמיה:

ירושלמי

יז 17 ואתרכין אברם על אפוי
ותמה:

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et cecidit Abraham ſuper facies 17
ſuas, & admiratus eſt: & dixit in
corde ſuo; Num ei qui natus eſt
centum annos erit filius? & num
Sara, quæ nata eſt nonaginta annos,
pariet? Dixit præterea Abraham coram Domino; Utinam Iſmael 18
vivat, & colat coram te. Et dixit Dominus; Verè Sara uxor tua pariet tibi 19
filium, & vocabis nomen ejus Iſaac: & confirmabo fœdus meum
cum eo in fœdus ſeculi, & filiis ejus poſt ipſum. Quod attinet ad Iſmael, 20
exaudivi orationem tuam: ecce benedixi ei, & creſcere faciam eum, &
multiplicabo eum valde valde: duodecim principes gignet, & ponam
eum in populum magnum. Inſuper & fœdus meum ſtatuam cum Iſaac, 21
quem tibi pariet Sara tempore iſto anno altero. Et ceſſavit loqui cum 22
eo; & aſcendit gloria Domini ab Abrahamo. Et accepit Abraham Iſmaelem 23
filium ſuum, & omnes educatos domi ſuæ, & omnes emptos argento
ſuo, omnem maſculum inter homines domus Abrahami: & circuncidit
carnem præputii eorum eodem ipſo die, quemadmodum loquutus
erat cum eo Dominus. Porro Abraham nonaginta novem annorum 24
erat, quando circuncidit carnem præputii ſui. In eodem die iſto, decimo 26
quarto anno, circunciſus eſt Abraham & Iſmael filius ejus. Omnes quoque 27
viri domus ejus, educati domi ejus & empti argento ex filiis populorum,
circuncisi ſunt cum eo.

Cap. XVII. 17. *Et inclinatus eſt Abram ſuper facies ſuas, & admiratus eſt.*

SECT. IV.

פ פ פ

יח

CAP. XVIII,

וירא ואתגלי עלוהי יקרא דיי בחיזוי ממרא והוא מרע מכיבא דמהולתא 1
יתיב תרע משכנא לתוקפא דיומא:
וישא וזקף עינוי וחמא והא תלתא 2
מלאכין בדמות גוברין קיימין קומוי
דאשתלחו לצרוך תלת מיליא ארום לית
אוושר למלאכא דשירותא דמשתליחא
ליתיר מן מילא חד חד אתא למבשרא
יתיה דהא שרה ילדה בר דכר וחד אתא
למשובא ית לוט וחד אתא למיהפך ית
סדום וית עמורה וכד חמינון רהט
לקדמותהון מתרע משכנא וסגיד על
ארעא:

ירושלמי 2 תלתא מלאכיא אשתלחו
לות אבונן אברהם ותלתיהון אשתלחון
לתלת מלין ארום לית אפשר לחד
מן מלאכי מרומא דישתלח בידיה יתיר
מן מלא חדא מלאכא קדמאה אשתלח
לבשרא לאבונא אברהם דהא שרה
ילדה ליצחק מלאכא תנינא אשתלח
לשובא ית לוט מגו הפכתא מלאכא
תליתאה אשתלח למהפך לסדום ועמרה
אדמה וצבוים בגין כן הוה פתגם נבואה
מן קדם יי לות אברהם צדיקא ואתגלי
עלוי מימרא דיי במישרי חזווא והוא הוה יתיב בתרע משכנא מתחמם מן
גזירותיה לתוקפא דיומא:

Et revelatus eſt ipſi gloria Domini in planitie Mamre: & ipſe ægrotans 1
ex dolore circunciſionis ſedebat in porta tabernaculi, in vehementia diei.
Et levavit oculos ſuos, & vidit; 2
& ecce tres angeli in ſimilitudine
virorum ſtabant è regione ejus, qui
miſſi erant in neceſſitatem trium
rerum; quoniam non eſt poſſibile
angelo miniſtranti, ut mittatur ad
plures res una: Unus igitur venit
ad annuntiandum ipſi, quòd
Sara paritura eſſet filium marem;
alter venit ut liberaret Lot,
tertius venit ut ſubverteret Sodomam
& Gomorrham. Cum autem
vidiſſet eos, cucurrit in occurſum
eorum ex porta tabernaculi;
& incurvavit ſe ad terram.

Hieroſ. 2. *Tres Angeli miſſi ſunt ad patrem noſtrum Abraham, & tres illi miſſi ſunt ad tres res; quoniam impoſſibile eſt uni ex Angelis excelſis, ut mittatur niſi ad unicam rem. Angelus prior miſſus eſt ad annuntiandum patri noſtro Abraham, quòd ecce Sara pariet Iſaac; Angelus ſecundus miſſus eſt ad liberandum Lot è medio ſubverſionis: Angelus tertius miſſus eſt ad ſubvertendum Sodomam & Gomorrham, Admah & Seboim. Propterea fuit ſermo propheticus à facie Domini ad Abraham juſtum, & apparuit illi ſermo Domini in valle viſionis & ipſe ſedebat in porta tabernaculi calefaciens ſe ex circunciſione ſua in fortitudine diei.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA:*

17 * بيافتاد ابرهم ابر روي او وشادي كرد گفت در دل او هبقدر صد ساله بزايانند واگر شره
18 19 هاقدر نود ساله برايد * گفت ابرهم بخدا كاشكي يسمعال بزيد بپيش تو * گفت خدا امّا
شره زن تو زايا بتو پسر وبخواني مر نام او يصحق بر انگيزانم مر شرط من اوار او
20 بشرط جاويد وبنسل او پس او * ويسمعال بشنويدم بتو اينك آفرين كردم اويرا
وبرومند كنم اويرا وبسيار كنم اويرا در غايت غايت دوازدهي مهتران بزايانند وبدهم
21 اويرا بقوم بزرگ * ومر شرط من بر انگيزانم اواز يصحق آنچه برايد بتو شره بوعده
22 اين در سال آن ديگر * تمام كرد سخن گفتن اواز او بر آمد خدا از بالاي ابرهم *
23 * بستاند ابرهم مر يسمعال پسر او ومر همه زادگان خانهي او ومر همه خريدهي سيم
او همه نرينه در مردمان خانهي ابرهم ببرّيد مر گوشت اقلفي ايشان در تنهي آن
24 روز اين چون آنچه سخن گفت اويرا خدا * وابرهم قدر نود ونه ساله در بريدن او گوشت
25 26 اقلف او * ويسمعال قدر سيزده ساله در بريدن او گوشت اقلف او * در تنهي آن روز
27 اين بريده شد ابرهم ويسمعال پسر او * وهمه مردمان خانهي او زاييده خانه وخريده سيم
از نزد پسر بيگانه بريده شدند اواز او *

* فصل هژدهم *

1 2 * ديدار شد باو يي در ايلني ممرا واو نشينا درگاه آن خيمه چون گرمي آن روز * بر
داشت چشمان او بديد واينك سه مردمان استادگان ابر او بديد بدويد بپذيرهي ايشان
از درگاهي آن خيمه سجود كرد بزمين.

Tum cadens Abraham ſuper faciem ſuam, 17
lætatus eſt, dicens in corde ſuo;
Num centenarius generabit? & an
Sarah nonagenaria pariet? Dixitque 18
Abraham ad Deum, Utinam
Iſhmael vivat coram te. Reſpondit 19
Deus, Verùm Sarah uxor tua paritura
eſt tibi filium, vocabiſque nomen
ejus Iſhac: ſuſcitabo pactum
meum cum eo in fœdus perpetuum,
& progeniei ejus poſt eum. Pro Iſhmael 20
quoque audivi te: ecce benedixi
ei, & fœcundum reddam eum, & multiplicabo
eum vehementiſſimè: duodecim
principes generabit, dabóque eum
in gentem magnam. Pactum verò 21
meum ſuſcitabo cum Iſhac, quem pariet
tibi Sarah hoc ſtatuto tempore,
anno altero. Tum *deſinens ſermonem* 22
habere cum eo, aſcendit Deus deſuper
Abraham. Capiens itaque *Abraham* 23
Iſhmael filium ſuum, & omnes natos
domi ſuæ, omnémque emptum argento
ſuo, omnem nempe *maſculum inter*
domeſticos ſuos; circuncidit carnem
præputii eorum eo ipſo die, quemadmodum
locutus fuerat ei Deus. Porrò 24
Abraham erat *nonaginta circitèr ac*
novem annorum, quando circuncidit
carnem præputii ſui. Iſhmael 25
verò natus erat tredecim annos,
quando circuncidit carnem præputii
ejus. Eodem ipſo die circunciſus fuit 26
Abraham ac Iſhmael filius ejus,
Atque omnes viri domûs ejus; natus 27
domi, & emptus argento ex filiis
alienigenæ, circunciſi ſunt cum
ipſo.

CAP. XVIII.

Apparuit ei Dominus in Eloni- 1
Mamre: & ipſe ſedens in oſtio tabernaculi
ad calorem diei, Elevavit 2
oculos ſuos, & vidit, & ecce
tres viri ſtantes juxta eum: quos ut
vidit, cucurrit in occurſum eorum ab
oſtio tabernaculi, & adoravit ſuper
terram;

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. Jonathan. B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

[illegible]

דִנוּדַע יָתֵיהּ : ואברהם וְאַבְרָהָם עָתִיד 18
דִיהֵי לְעַם רַב וְתַקִּיף וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִילֵיהּ
בְּזְכוּתֵיהּ כָּל עַמְמֵי אַרְעָא :

ירושלמי [illegible]

אָמַר הַמְכַסֵּי אֲנָא מֵאַבְרָהָם רַחֲמִי יָת מָה
דַּאֲנָא עָבֵד הוֹאִיל וְכַרְכָּא דִסְדוֹם בְּנוֹ
מַתְּנָתָא דִי יְהַבִית לֵיהּ דִינָא הוּא דְלָא נִפַּךְ
יָתָהּ עַד זְמַן דְּאוֹדַע יָתֵיהּ :

3 Et dixit; Obſecro per miſerationes coram te Domine, ſi nunc inveni gratiam coram te, non nunc aſcendat gloria majeſtatis tuæ à ſervo tuo, donec colligam frumenta ſub arbore. 5 Et accipiam cibum panis, & ſuſtentabitis corda veſtra, & gratias agetis nomini ſermonis Domini, & poſtea tranſibitis: quia propterea in tempore convivii conveniſtis, & tranſiviſtis juxta ſervum veſtrum, ut cibum caperetis. Et dixerunt; Pulchrè dixiſti, fac ſecundùm ſermonem tuum. 6 Et feſtinavit Abraham in tabernaculum ad Saram: & dixit; Accelera tria ſata ſimilæ farinæ, miſce & fac placentas. 7 Et ad armentum cucurrit Abraham, & accepit vitulum tenerum & pinguem, dedítque adoleſcenti; & acceleravit facere cibos coctos. 8 Et accepit butyrum pingue & lac, ſimul & vitulum, quem paraverat adoleſcens in cibos coctos; & propoſuit coram illis, ſecundùm morem & conſuetudinem creaturæ hujus mundi: & ipſe miniſtrabat coram illis, & ipſi ſedebant ſub arbore, videbatúrq; illi ac ſi comederent. 9 Et dixerunt illi; Ubi eſt Sara uxor tua? & dixit. Ecce eſt in tabernaculo. 10 Et dixit unus ex illis; Revertendo revertar ad te anno ſequenti, quo vos incolumes eritis; & ecce, filius erit Saræ uxori tuæ: Sara autem audiebat ad oſtium tabernaculi, & Iſmael ſtabat poſt ipſum, & attendebat iis quæ ab Angelo dicebantur. 11 Abraham autem & Sara ſenes erant, & provectæ erant ætatis: & ceſſaverat eſſe Saræ via menſtruorum ſicut mulieribus. 12 Et admirata eſt Sara, in corde ſuo dicens, Poſtquam ſenui erit mihi conceptus? & dominus meus Abraham ſenex eſt. 13 Et dixit Dominus Abrahamo: Cur ſic riſit Sara, dicendo; Num utíque verè pariam cum ſenuerim. 14 Fieri ne poteſt ut occultetur à facie Domini quicquam? Ad tempus feſtivum revertar ad te, juxta tempus illud quo vos ſalvi eritis, & Saræ erit filius. 15 Et negavit Sara, & dixit, Non admirata ſum; quoniam timebat: & dicebat Angelus, Ne timeas; quoniam verè riſiſti. 16 Et ſurrexerunt inde Angeli qui ſimiles erant viris; hic *nimirum* qui annuntiaverat Saræ conſcendit cœlos excelſos, alii verò duo ex illis aſpexerunt verſus Sodomam: Abraham autem ibat cum eis, ut comitaretur eos. 17 Et dixit Dominus ſermone ſuo; Non eſt poſſibile mihi occultare ab Abrahamo, id quod ego facturus ſum, & æquum eſt ut non faciam donec notum fecero illi. 18 Abraham autem futurus eſt ut ſit in populum multum & fortem, & benedicentur propter eum, propter ejus meritum, omnes populi terræ.

Hieroſ. 10. *Et dixit; Revertendo revertar ad te juxta hoc tempus quo vos ſuperſtites, & ecce filius mas Saræ uxori tuæ: Sara autem auſcultabat ad portam tabernaculi, & Iſmael ſtabat poſt eam.*

Hieroſ. 12. *Et riſit Sara in corde ſuo, dicendo: Poſtquam ſenui fieri ne poteſt ut revertar ad dies pueritiæ meæ, ut ſit mihi conceptio? & Abraham ſenuit.*

Hieroſ. 16. *Et proſpexerunt.* 17. *Dominus autem ſermone ſuo dixit; Num occultabo ab Abrahamo amico meo, quod facturus ſum? quandoquidem oppidum Sodom eſt inter dona quæ dedi ipſi, æquum eſt ut non ſubvertamus illam donec indicavero ipſi.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

3 * گفت خداوندگار من اگر اكنون بيافتم خوبي در چشمان تو نه اكنون بگذري از
زبر بندهي تو * ستانده شود اكنون اندك آب وشوييد پايهاي شما وتكيه كنيد 4
فرود آن درخت * بستانم پارهي نان وقوت دهيد دل شما پس بگذريد كه ابر همچنين 5
گذشتيد ابر بندهي شما گفتند همچنين بكني چون آنچه سخن گفتي * شتاب 6
كرد ابرهم بآن خيمه بسره گفت شتاب كن سه قفيز آرد سميد بسرش وبكن كلوجها *
وبآن گاو خانه بدويد ابرهم بستاند بچهي گاو نارك ونيكو بداد بآن كودك شتاب كرد 7
بكردن اوپرا * بستاند مسكه وشير وبچهي آن گاو آنچه بكرد بداد بپيش ايشان واو استيده 8
ابر ايشان فرود آن درخت وبخوردند * گفتند باو كجاست سره زن تو گفت اينك 9
در خيمه * گفت باز گشتن باز گردم بتو چون وقت زاچه واينك پسر بسره زن تو 10
وسره شنوا درگاهي آن خيمه واو پس او * وابرهم وسره پيران آمدگان در روزگاران باز 11
ايستاد ببودن بسره طريق چون زنان * بخنديد سره در اندرون آن بگفتن پس كهنگي 12
من بود بمن آرايش وخداوندگار من پير * گفت ؛؛ بابرهم چرا اين بخنديد سره بگفتن 13
هنيز تحقيق بزايم ومن پير شدم * ها پوشيده باشد از ؛؛ سخن بوعده باز گردم بتو 14
چون وقت زاچه وبسره پسري * منكر شد سره بگفتن نه خنديدم كه بترسيد گفت 15
نه كه خنديدي * برخاستند از آنجا آن مردمان نگاهي كردند ابر روي سدوم وابرهم 16
روا اواز ايشان بفرستادن ايشان را * وخدا گفت ها پوشا من از ابرهم آنچه من كنا * 17
18 * وابرهم بودن باشد بقوم بزرگ وقوي وآفرين باشند درو همه قومهاي زمين *

3 *Dicens, Domine mi, ſi nunc inveni gratiam in oculis tuis, ne tranſeas nunc ũ deſuper ſervum tuum:* 4 *Capiatur nunc parum aquæ, & lavate pedes veſtros, & innitimini ſub arbore.* 5 Interim *accipiam buccellam panis, & corroborate cor veſtrum; poſteà tranſibitis: idcircò enim tranſiſtis ad ſervum veſtrum. Dixerunt, Ita facias ſecundũ ſermonem quem dixiſti.* 6 Tum *feſtinans Abraham ad tentorium ad Sarah, dixit; Feſtina, tria ſata farinæ ſimilæ depſe, & fac placentas.* 7 *Ad ſtabulum autem boum currens Abraham, tulit vitulum tenerum ac bonum, deditque puero* qui *feſtinavit parare illũ.* 8 *Capiens* quoq; *butyrum recens, & lac, & vitulum quem paraverat, dedit coram eis: ipſe verò ſtabat juxta eos ſub arbore, & comederunt.* 9 *Dixerunt ad eum, Ubi eſt Sarah uxor tua? Reſpondit, Ecce in tentorio.* 10 *Dixit, Revertendo revertar ad te ſecundum tempus partûs, & ecce filium* habebit *Sarah uxor tua: & Sarah auſcultabat* ad *oſtium tabernaculi, & ipſum poſt eum.* 11 *Abrahã autem & Sarah* erant *ſenes* ac *progreſſi in diebus:* & *deſierat eſſe* ipſi *Sarah ſecundùm modũ mulierum.* 12 *Riſit* itaque *Sarah intra ſe, dicendo; Poſt ſenectutem meam erit mihi apparatus? præterea herus meus* eſt *ſenex.* 13 *Dixit Dominus ad Abraham, Ad quid hoc riſit Sarah, dicendo; Nunquid etiã verè pariam, & ego ſum ſenio confecta?* 14 *An obtectum eſt à Domino verbum? ad condictum tempus revertar ad te ſecundùm tempus partûs, et Sarah* habebit *filiũ.* 15 *Negavit* autem *Sarah, dicendo; Non riſi; quia timuit. Reſpondit* angelus. *Nequaquàm, riſiſti enim.* 16 *Conſurgentes* itaque *inde viri illi, aſpexerunt verſus faciem Sodom: Abraham verò ibat cum eis ut dimitteret eos.* 17 *Et dixit Deus, Nunquid celabo ego ab Abraham quid ego facturus ſum,* 18 *Cùm Abraham omninò futurus ſit in gentem magnam ac fortem, benedicendæque ſint in eo omnes gentes terræ?*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

[illegible]

כָּל עַלְמַיָא יְיָ מָאִים יִשְׁתַּכְּחוּן עֶשְׂרִין דִיצַלוֹן עַשְׂרָא עַשְׂרָא לְתַרְתֵּין קוּרְיָין וְלִתְלַת
שְׁבוֹק לְהוֹם בְּגִין רַחֲמָךְ וְאָמַר לָא אִיחַבֵּל בְּגִין זַכְוַות עַשְׂרִין :

ירושלמי 21 [illegible]

19 Quoniam manifeſta eſt coram me ejus pietas, ut præcipiat filiis ſuis & hominibus domûs ſuæ poſt ſe, ut obſervent ſemitas quæ rectæ ſunt coram Domino faciendo juſtitiam & judicium; ut adducat Dominus ſuper ipſum Abramum, id quod loquutus eſt de eo. 20 Poſtea dixit Dominus Angelis miniſterii; Clamor Sodomæ & Gomorrhæ, (qui vim inferunt pauperibus, & decernunt quòd quiſquis fruſtum dederit inopi comburatur igni) quoniam multus, & peccata eorum quoniam ingentia valde. 21 Manifeſtabor jam, & videbo, an ſecundùm clamorem puellæ quæ erepta eſt, qui aſcendit coram me, fecerint conſummationem, tum rei erunt: quòd ſi fecerint pœnitentiam, annon erunt coram me innocentes, quaſi neſciente illud, & non ulciſcar? 22 Et verterunt ſe inde angeli qui ſimiles erant viris & profecti ſunt Sodomam: Abraham autem adhuc quærebat miſericordiam pro Lot, & miniſtrabat in precatione coram Domino. 23 Et oravit Abraham, & dixit; An ira tua perdet innocentem cum peccatore? 24 Fortè ſunt quinquaginta juſti in medio civitatis, qui orabunt coram te, decem pro unaquaque civitate, è regione quinque civitatum; Sodomæ, Gomorrhæ, Adamæ, Seboim & Zoar: an ira tua perdet, & non remittet loco propter meritum quinquaginta juſtorum, qui in medio ejus ſunt? 25 Prophanum ſit tibi facere juxta hunc ſermonem, occidendo innocentem cum peccatore, & erit innocens ſicut peccator; prophanum ſit tibi. Fierine poteſt, ut is qui judicat univerſam terram non faciat judicium? 26 Et dixit Dominus; ſi inveniam in Sodom quinquaginta innocentes in medio civitatis, qui orent coram me, tum condonabo univerſi terræ propter eos. 27 Et reſpondit Abraham, & dixit; Obſecro per miſerationes: ecce nunc incipio loqui coram Domino, cum ego ſimilis ſim pulveri & cineri. 28 Fortè defuerint ex quinquaginta juſtis quinque; an perdes propter quinque, qui defuerint ipſi Zoar, totam civitatem? & dixit; Non perdam, ſi invenero ibi quadragintaquinque. 29 Et addidit rurſus loqui coram ipſo, & dixit; Fortè invenientur ibi quadraginta, deni in unaquaque ex quatuor urbibus; ipſi enim Zoar, cujus peccata leviora ſunt, remittetur propter miſerationes tuas: & dixit, Non faciam conſumptionem propter meritum quadraginta. 30 Et dixit; Non nunc incandeſcat ira Domini totius mundi Dei, & loquar: fortaſſe ibi invenientur triginta qui orabunt, deni deni pro unaquaque trium urbium; nam Seboim & Zoar condona propter miſerationes tuas: & dixit, Non faciam conſumptionem, ſi inveniam ibi triginta. 31 Et dixit, Obſecro per miſerationes; ecce nunc incipio loqui coram Domino totius mundi Deo: ſi inveniantur viginti qui orent, deni deni in duabus civitatibus; tribus verò condonabis propter miſerationes tuas: qui dixit, Non perdam propter meritum viginti.

Hieroſ. 21. *Revelabor nunc & videbo, num juxta clamorem populi Sodomæ & Gomorrhæ,* qui *aſcendit ad me, conſummationem fecerint perfectam: ipſis peccatoribus non videtur fortaſſe, opera ipſorum mala manifeſta eſſe coram me: quòd ſi quærunt facere pœnitentiam, ecce ipſa data ſunt coram me, quaſi non noverim ea.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

19 * كه دانستم اوپرا بسبب آنچه بفرمايد مر پسران او ومر خانه زادهي او پس او ونگاه
دارند راهي ؛؛ بكردن راستي وحكم بسبب آوردن ؛؛ ابر ابرهم مر آنچه سخن گفت
20 ابر او * گفت ؛؛ نالهي سدوم وعموره كه بسيارست وخطاي ايشان كه گران
21 بغايت * فرود شوم اكنون وببينم ها چون نالهي آن آمده بمن بكردند جمله واگر
22 نه بدانم * روي كردند از آنجا آن مردمان برفتند بسدوم وابرهم نيز او استيده
23 24 بپيش ؛؛ * نزديك شد ابرهم گفت هنيز هلاك كني صالح اواز ظالم * مگر هست
پنجاهي صالحان در ميان آن شهر هنيز هلاك كني ونه آمرزي بآن جا بسبب پنجاه
25 آن صالحان آنچه درميان آن * معاذ الله بتو از كردن چون سخن اين بكشتن
صالح اواز ظالم وباشد چون صالح چون ظالم معاذ الله بتو آن حكم كنا همه آن زمين
26 نكند حكم * گفت ؛؛ اگر بيابم در سدوم پنجاه صالحان در ميان آن شهر بيامرزم بهمه
27 آن [جا] در سبب ايشان * جواب داد ابرهم وگفت اينك اكنون مراد كردم بسخن گفتن
28 بخداوند من ومن خاك وخاكستر * مگري كم شوند پنجاه آن صالحان پنج ها تباه كني
29 در پنج مر همه آن شهر گفت نه تباه كنم اگر بيابم آنجا چهل وپنج * بيافزود نيز بسخن
30 گفتن باو وگفت مگر يافته شوند آنجا چهل گفت نه كنم در سبب آن چهل * گفت
نه اكنون گرم شود بخداوند من وسخن گويم مگر يافته شوند آنجا سي گفت نه
31 كنم اگر بيابم آنجا سي * گفت اينك اكنون مراد كردم بسخن گفتن بخداوند
من مگر يافته شوند آنجا بيست گفت نا تباهي كنم در سبب آن بيست *

19 *Novi enim eum, propterea præcipiet filiis ſuis & natis domi ſuæ poſt ſe, ut cuſtodiant viam Domini faciendo juſtitiam & judicium, ut adducat Dominus ſuper Abraham id quod ſermone ſuo locutus eſt de eo.* 20 *Dixit* itaque *Dominus, Clamor Sodom & Gomorah quia multus eſt, & peccatum eorum quia eſt grave valdè:* 21 *Deſcendam nunc, & videbo an omnia perpetrârunt juxta clamorem pervenientem ad me: & ſi non, ſciam.* 22 Tum *reſpicientes indè viri, perrexerunt in Sodom: Abraham autem adhuc ſtabat ipſe in conſpectu Domini.* 23 *Et accedens Abraham dixit, Num etiam diſperdes juſtum cum impio?* 24 *Fortaſſis ſunt quinquaginta juſti in medio civitatis; numquid etiam diſperdes, neque condonabis loco propter quinquaginta juſtos qui ſunt in medio ejus?* 25 *Abſit tibi, facere ſecundùm ſermonem iſtum,* ſcilicet *interficere juſtum cum impio: & ſic fore juſto ut impio: abſit* inquam *tibi; nonne qui judicat univerſam terram faceret judicium?* 26 *Dixit Dominus, Si invenero in Sodom quinquaginta juſtos in medio civitatis, condonabo omni loco cauſâ illorum.* 27 *Reſpondit Abraham, ac dixit; Ecce nunc volui verbum loqui cum Domino meo; ſed ego ſum pulvis ac cinis.* 28 *Forſitan defuerint* ex *quinquaginta juſtis, quinque: numquid corrumpes propter quinque totam urbem? Reſpondit, Non corrumpam, ſi invenero illic quadraginta quinque.* 29 *Addidit etiam* Abraham *ſermonem habere cum eo, ac dixit; Fortè invenientur ibi quadraginta. Reſpondit, Non faciam propter quadraginta.* 30 *Dixit* Abraham, *Ne excandeſcat nunc Dominus meus, ſi loquar* adhuc *verbum: forſitan invenientur illîc triginta. Reſpondit, Non faciam ſi invenero illîc triginta.* 31 Iterum *dixit, Ecce nunc volui ſermonem habere cum Domino meo, fortaſſe invenientur ibi viginti. Reſpondit* Dominus, *Non corrumpam propter viginti.*

32 ויאמר ואמר בבעו ברחמין מן קדמך לא כדון יתקוף רוגזא דרבון כל עלמיא יי ואמליל ברם זמנא הדא מאים ישתכחון תמן עשרא ונהי אנא ואינון ונבעי רחמין על כל אתרא ותשבוק להום ואמר לא אחביל בגין זכוות עשרא : 33 וילך ואסתלק יקרא דיי כד פסק למללא עם אברהם ואברהם תב לאתריה :

Et dixit, Obſecro per miſerationes à facie tua, non nunc incandeſcat 32 furor Domini totius mundi Dei, & loquar tantùm hac vice : fortè reperientur ibi decem, & erimus ego & ipſi, & petemus miſerationes pro toto loco, & condonabis illis : & dixit, Non perdam propter meritum decem. Et aſcendit gloria Domini, quando ceſſavit loqui cum Abrahamo: 33 Abraham autem reverſus eſt in locum ſuum.

יט

ויבאו ואתו תרין מלאכיא לסדום 1 ברמשא ולוט יתיב בתרעא דסדום וחמא לוט וקם לקדמותהון מתרע משכנא וסגיד אנפוי על ארעא : ויאמר 2 ואמר בבעו כדון רבוני זורו כדון מיכא ועולו לבית עבדכון וביתו ושזוגו ריגליכון ותקדמון ותהכון לארחתכון ואמרו לא ארי בשוקא נבית : ויפצר ופייס בהום 3 לחדא וזרו לוותיה ועלו לביתיה ועבד להום משתיא ופטירי אפא להום ודמי ליה כאילו אכלין : טרם עד דלא שכיבו ואנשין רשיעין דבקרתא אנשי סדום 4 אחזרו על ביתא מטליא ועד סבא כל עמא מסיפא : ויקראו וקרו ללוט ואמרו 5 ליה האן גובריא דעלו לותך ליליא דין אפיקינון לוותן ונשמש עמהון : ויצא ונפק לוותהום לוט לתרעא ודשא 6 אחד בתרוי : ויאמר ואמר בבעו לא 7 כדון אחוי תבאישון : הנה הא כדון 8 אית לי תרתין בנן דלא שמישו עם גבר אנפיק כדון יתהין לוותכון ועבידו להין כדתקין קומיכון לחוד לגובריא האילין לא תעבדון מידעם ביש ארום בגין כן עלו למיבת תחות טלל כשורא הדא דילי : ויאמרו ואמרו קריב להלא ואמרו הלא בלחודוי אתא דין לאיתותבא 9 בינן והא איתעביד דיינא ודאין לכולנא וכדון נבאיש לך יתיר מדלהון ואתקיפו בגברא בלוט לחדא וקריבו למיתבר דשא : וישלחו ואושיטו גובריא ית 10 ידיהון והנעילו ית לוט לוותהון לביתא וית דשא אחדו : ואת וית גובריא 11 דבתרע ביתא מחו בחוודרוריא מטליא ועד סבא ואשתלהיו להשכחא תרעא :

יט

ירושלמי 1 ולוט יתיב בפילי דסדום וחמא יתהון ורהט ושאיל בשלמהון וסגיד על אפוי על ארעא : 2 ואסחו רגליכון וסחון בצפרא ותיזלון למשכניכון בשלם ואמרו לא ארום בפלטיות קרתא נבית 3 והוו מתחמין היך אכלין והיך שתין :

ירושלמי 7 ואמר להון לוט אמתינו הכא קליל ועיר עד דנבעי רחמין מן קדם יי : 8 דלא חכמו תשמיש לגבר :

ירושלמי 11 בסנורים בחברבריה :

CAP. XIX.

VEnerunt autem duo angeli Sodomam veſperi, Lot autem ſedebat 1 in porta Sodom : & vidit Lot, & ſurrexit in occurſum eorum ex porta tabernaculi, & adoravit facie ſua ad terram uſque. Et dixit; 2 Obſecro nunc, domini mei, divertite modò hinc & ingredimini in domum ſervi veſtri, & pernoctate & lavate pedes veſtros, manè verò ſurgetis & ibitis in viam veſtram: & dixerunt; Non, quoniam in platea pernoctabimus. Et blandè alloquutus 3 eſt eos valde, & diverterunt ad ipſum, & ingreſſi ſunt domum ejus : & fecit illis convivium, & azyma coxit illis, & videbatur illi acſi comederent. Nondum cubuerant, cum homines improbi qui *erant* in urbe, homines 4 Sodomæ, circuiverunt domum à puero uſque ad ſenem; omnis populus à fine ejus. Et vocantes Lot, dixerunt illi; Ubi ſunt viri qui ingreſſi 5 ſunt ad te nocte hâc? educ eos ad nos, ut rem habeamus cum illis. Et 6 egreſſus eſt ad eos Lot ad portam : & clauſit oſtium poſt ſe. Et dixit; 7 Obſecro, ne nunc, fratres mei, malè agatis. Ecce jam mihi ſunt duæ 8 filiæ, quæ non habuerunt rem cum viro; educam nunc eas ad vos, ut faciatis illis ſicut rectum viſum erit coram vobis : tantùm viris iſtis non faciatis quicquam mali; quoniam idcirco ingreſſi ſunt ad pernoctandum ſub umbra trabis hujus meæ. Tum 9 dixerunt, Accede iſtuc : inſuper dixerunt, Annon ſolus venit hic ad habitandum inter nos? & ecce factus eſt judex, & judicat omnes nos; jam vero pejus faciemus tibi quam illis : vímque faciebant viro illi Lot valde, ita ut accederent ad effringendum fores. Et extenderunt viri illi manus 10 ſuas, & introduxerunt ad ſe Lot in domum, atque fores clauſerunt. Sed 11 viros, qui erant in porta domûs, percuſſerunt ſuffuſionibus, à puero uſque ad ſenem : & fatigati ſunt ut invenirent portam.

CAP. XIX.

Hieroſ. 1. *Lot autem ſedebat in porta Sodom; & vidit eos, et cucurrit et interrogavit de pace eorũ, et incurvavit ſe in facies ſuas in terram.* 2. *Et lavate pedes veſtros, et lavate vos in aurora, poſtea ibitis in tabernacula veſtra in pace: et dixerunt, Non; quoniam in platea civitatis pernoctabimus.* 3. *Et viſi ſunt quaſi ederent et biberent.*

Hieroſ. 7. *Et dixit illis Lot; Expectate hic pauliſper, donec quæramus miſerationes à conſpectu Domini.* 8. *Quæ non nôrunt concubitum viri.*

Hieroſ. 11. *Cæcitatibus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

32 * گفت نه اكنون گرم شود بخداوند من وسخن گويم خاصه ها اين بار مگر يافته شوند
33 آنجا ده گفت نه تباهي كنم در سبب آن دهي * برفت ,, چون آنچه تمام كرد بسخن
گفتن بابرهم وابرهم بازگشت بجاي او •   * فصل نوزدهم *
1 * بيامدند دو آن فرشتگان بسدوم در ايوار ولوط نشينا در دروازهي سدوم بديد لوط
2 برخاست بپديرهي ايشان سجود كرد روي بزمين * گفت اينك اكنون خداوند من
بگرديد اكنون بخانهي بندهي شما منزل كنيد وبشوييد پاها شما وشب گير كنيد وبرويد
3 براهي شما گفتند نه كه در گشادگي جاي منزل كنيم * جهد كرد در ايشان بغايت
4 بگشتند باو بيامدند بخانهي او بكرد بايشان دعوت وفطير بپخت وبخوردند * پيش بخسپيند
ومردمان آن شهر مردمان سدوم گرد گرفتند ابر آن خانه از كودك وتا پير همه آن قوم
5 از كنار * بخواندند بلوط گفتند باو كجا آن مردمان آنچه آمدند بتو اين شب بيرون
6 آور ايشانرا بايما وبدانيم ايشانرا * بيرون آمد بايشان لوط بآن درگاه وآن در ببست پس او •
7 8 * گفت نه اكنون برادران من بدي كنيد * اينك اكنون بمن دو دختران آنچه ندانستند
مرد بيرون آورم ايشانرا بشما وبكنيد بايشان آن نيكو در چشمان شما خاصه بمردمان ايمان
9 نكنيد چيزي كه ابر همچنين آمدند در سايهي سقف من * گفتند نزديك شو بآن
سو گفتند آن يكه آمد بنشستن وحكم كرد حكم اكنون بدتر كنيم بتو از ايشان جهد
10 كردند در مرد در لوط نزديك شدند بشكستن آن در * بكشيدند آن مردمان مر دست
11 ايشان بياوردند مر لوط بايشان بآن خانه ومر آن در ببستند * ومر آن مردمان [آنچه درگاهي
آن خانه] بزدند در شبكوري از كودك وتا بزرك عاجز شدند بيافتن آن درگاه •

Subdidit Abraham, *Ne excandeſcat* 32 *nunc Dominus meus, et loquar tantummodo eia hâc vice, Forſitan invenientur ibi decem: Reſpondit, Non corrumpam propter decem.* Tum *abiit Dominus* 33 *cùm finiviſſet ſermonem habere cum Abraham: Abraham verò reverſus eſt ad locum ſuum.*

CAP. XIX.

V*Enerunt itaque duo angeli in Sodom veſperi, & ſedebat Lot in porta Sodom: videns Lot, ſurrexit in occurſum eorum;* & *adorans facie in terram, Dixit; Ecce nunc domine* 2 *mi, divertite nunc ad domum ſervi veſtri, ibi commoramini ac lavate pedes veſtros: poſteà antelucul*ò *ſurgetis, et pergetis in viam veſtram. Reſpondentibus illis, Nequaquam, ſed in aperto commorabimur, Compulit eos valdè:* 3 qui *divertentes ad ipſum ingreſſi ſunt domum ejus, et fecit eis convivium; infermentata quoque coxit, et comederunt. Priuſquàm autem decumberent, viri* 4 *urbis,* nempe *viri Sodom circumcinxerunt domum à puero uſque ad ſenem, omnis populus ab extremo :* Et *vocaverunt Lot, dicentes ei, Ubi-* 5 *nam* ſunt *viri qui venerunt ad te hâc nocte? educ illos ad nos ut cognoſcamus eos. Tunc egrediens ad eos* 6 *Lot ad oſtium, fores poſt ſe concluſit,* Et *dixit, Ne malefaciatis nunc fratres* 7 *mei. Ecce nunc mihi ſunt duæ filiæ* 8 *quæ nondum cognoverunt virum, educam eos ad vos, et facite eis quod bonum* erit *in oculis veſtris : tantùm viris iſtis ne faciatis quicquam; quia idcircò venerunt ſub umbra tecti mei. Reſponderunt,* 9 *Faceſſe ulteriùs: Adjecerunt* etiam, *Unicus venit ad commorandum, &* ipſe *judicium exercet : nunc deteriùs tibi agemus quàm illis. Vim* itaque *facientes in virum,* nempe *in Lot, acceſſerunt ad effringendum oſtium.* Tum *extendentes viri illi manus ſuas,* 10 *tulerunt Lot ad ſe in domum, & fores occluſerunt. Præterea viros qui erant ad oſtium domûs percuſſerunt cæcitate nocturnâ, à puero uſque ad adultum: et defatigati ſunt ut non invenirent oſtium.* 11

ואמרו ואמרו גובריא ללוט תוב מאן אית לך בקרתא קריב או אחא הכא חתנך 12 בנך ובנתך הנפק מן אתרא : כי ארום מחבלין אנחנא ית אתרא הדין ארום סגיאת 13 קבלתהון קדם יי ושדרנא יי לחבלותה : ויצא ונפק לוט ומליל עם חתנוי דנסיבו 14 ברתוי ואמר קומו פוקו מן אתרא הדין ארום מחבל יי ית קרתא והוה פתגמא כתימהא כגבר מגחיך בעיני חתנוי : וכמו וכאישון מיסק קריצתא הוה למיסוק 15 ודחיקו מלאכיא בלוט למימר קום דבר ית אנתתך וית תרתין בנתך דהשתכחן גבך דלמא תשתיצי בחובי יתבי קרתא : ויתמהמה ואשתהי ואתקיפו גובריא 16 בידיה ובידא דאנתתיה ובידא דתרתין ברתוי כד חייסא מן קדם יי הות עלוי ואפקוהי ואשריוהי מברא לקרתא : ויהי והוה כאפקתהון יתהון לברא והדר 17 חד מנהון לסדום לחבלותא וחד אשתאר עם לוט ואמר ליה חוס על נפשך לא אסתכל לאחורך ולא תקום בכל מישרא לטוורא אשתזיב דלמא תשתיצי : ויאמר 18 ואמר לוט לותיה בבעו מנך אמתין לי שעא ועירא עד דנתבוע רחמין מן קדם יי : הנה הא כדון אשכח עבדך רחמין 19 קדמך ואסגיתא טיבותך דעבדתא עמי לקיימא ית נפשי ואנא לא יכילנא לאשתיזבא לטוורא דלמא תירעינני בישתא ואימות : הנה הא כדון בבעו קרתא הדא קריבא מותבהא וחמי למיערק לתמן 20 והיא ציבחר וקלילין חובהא אשתזיב כדון תמן הלא ציבחר היא ותתקיים נפשי : ויאמר : ואמר ליה הא נסיבית אפך אוף לפתגמא הדין בדיל דלא אהפוך ית קרתא 21 דמלילתא לאשתזבא בה : מהר אוחי אשתזיב לתמן ארום לא יכילנא למעבד 22 מדעם עד מיעלך לתמן בגין כן קראת שמא דקרתא זוער : השמש שמשא עברית 23 ימא ונפק על ארעא בסוף תלת שעין ולוט על לזוער : ויי ומימרא דיי אחית מיטרין 24 דרעווא על סדום ועל עמורה על מנת דיעבדון תתובא ולא עבדו ארום אמרו לא גלי קדם יי עובדין בישיא הא בכן נחתו עליהון כבריתא ואשא מן קדם מימרא דיי מן שמיא : ויהפך והפך 25 ית קרויא האלין וית כל מישרא וית כל יתבי קירויא וצמחא דארעא :

ירושלמי 15 וכאישון למיסק עמודא דשחרא : 18 אמתינו הכא קליל ועיר עד דנבעי רחמין קדם יי :

ירושלמי 24 ומימריה דיי הוה מחית על עמא דסדום ועמורה מטרין דרעווא דלמא דיעבדון תתובא מן עובדיהון בישיא וכיון דחמין מטרא דרעווא הוו אמרין דלמא דלית עובדנא בישיא גלן קדמוהי חזר למהוי מחית עליהון גופריתא ואשתא מן קדם יי מן שמיא :

Tum dixerunt viri Loto; Ruſus aliquis eſt tibi in civitate affinis aut frater 12 hîc? generos tuos, filios tuos, & filias tuas educ ex loco. Quoniam per- 13 dentes nos locum hunc : quoniam multus eſt clamor eorum coram Domino; ideo miſit nos Dominus ad perdendum ipſam. Et egreſſus eſt Lot, 14 & loquutus eſt cum generis ſuis, qui accepturi erant filias ſuas, & dixit; Surgite, exite ex loco hoc, quoniam perdit Dominus civitatem : ſed erat ſermo tanquam res mira, ſicut viri ludentis in oculis generorum ſuorum. Circa autem tempus aſcenſûs aurora aſcenſura erat, & urgebant angeli 15 Lotum, dicendo; Surge, accipe uxorem tuam, & duas filias tuas quæ inventæ ſunt penes te; ne fortè pereas in peccatis incolarũ civitatis. Et cùm 16 moraretur, apprehenderunt viri manum ejus, & manum uxoris ejus, & manum duarum filiarum ejus, quandoquidem parcebatur illi à facie Domini: itaque eduxerunt eum, & collocaverunt eum extra civitatem. Et factum 17 eſt cùm educerent hi illos foràs, & revertebatur unus ex illis Sodomam ad perdendum eam, alter vero relictus eſt cum Loto, qui dixit illi; Parce animæ tuæ, ne reſpicias poſt te, neque ſtes in tota planitie : ad montem evadas, ne pereas. Et dixit Lot 18 ad ipſum; Obſecro te, expecta me paululùm, donec quæramus miſerationes à facie Domini. Ecce nunc 19 invenit ſervus tuus miſerationes coràm te; nam multiplicâſti bonitatem tuam, quam feciſti mecum, ad conſervandum animam meam : & ego non poſſum ſalvari in monte, ne occurrat mihi malum, & moriar. Ecce 20 nunc, obſecro, civitas hæc, cujus habitatio propinqua eſt, & conveniens ut ego fugiam illuc; & eſt parva, & exigua peccata ejus: evadam nunc illuc; an non exigua eſt? & conſervabitur anima mea. Dixitque ad eum; 21 Ecce ſuſcepi faciem tuam etiam pro hac re, ut non evertam civitatem, de qua dixiſti te eò evaſurum. Feſtina, evade eò; quoniam non poſſum fa- 22 cere quicquam, donec eò ingreſſus fueris : Propterea vocatum eſt nomen civitatis Zoar. Sol tranſibat mare, & exibat ſuper terram in fine trium 23 horarum, & Lot ingrediebatur Zoar. Et ſermo Domini demiſit plu- 24 vias beneplaciti ſuper Sodomam & ſuper Gomorrham, propterea ut facerent pœnitentiam, ſed non fecerunt; quoniam dixerunt, Non manifeſtata ſunt coram Domino opera mala : ecce tunc demiſſa ſunt ſuper eos ſulphur & ignis, à facie ſermonis Domini ex cœlis. Et 25 evertit civitates illas, & univerſam planitiem; & omnes habitatores civitatum, & germen terræ.

Hieroſ. 15 *Et circa crepuſculum, cùm aſcenderet auroræ columna.* 18 *Expectate hic pauliſper, donec quæramus miſerationes à Domino.*

Hieroſ. 24 *Et ſermo ipſius Domini deſcendere fecit ſuper populum Sodomæ & Gomorrhæ, pluvias beneplaciti, ſi forſan facerent pœnitentiam ab operibus ſuis malis. Cùm autem videbant pluviam beneplaciti, dicebant, Forſan opera noſtra mala non ſunt manifeſta coram eo; quare iterum demiſit ſuper eos ſulphur & ignem à conſpectu Domini è cœlis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

12 * گفتند آن مردمان بلوط كيست بتو اينجا داماد وپسران تو ودختران تو وهمه آنچه بتو در
13 شهر بيرون آور از آن جا * كه تباه كنان ايما مر آن جاي اين كه بزرگست فرياد ايشان مر پيش ,,
14 بفرستاد ايمارا ,, بتباهي كردن آنرا * بيرون آمد لوط سخن گفت بدامادان او ستانان دختران
او وگفت برخيزيد بيرون رويد از آن جاي اين كه تباه كناست خدا مر آن شهر بود چون
15 مسخرگي كنا در چشمان دامادان او * وچون آن صبح بر آمد جهد كردند آن فرشتگان در
لوط بگفتن برخيز بستان مر زن تو ومر دو دختران تو آن يافته شدگان تا نا هلاك شوي در
16 گناه آن شهر * درنگ همي كرد قوي گرفتند آن مردمان در دست او ودر دست زن او ودر
دست دو دختران او در بخشيدن ,, ابر او بيرون آوردند اورا ورها كردند اورا از بيرون بشهر *
17 بود چون بيرون آوردن ايشان ايشانرا بآن بيرون گفت رسته شو ابر جان تو نه نگاه كني پس تو
18 ونه ايستي در همه آن صحرا بكوهي رسته شو تا نه هلاك شوي * گفت لوط بايشان نه اكنون
19 خدا * اينك اكنون يافت بندهي تو جاهي در چشمان تو بزرگي كردي فضل تو آنچه بكردي اواز
من برهانيدن مر جان من ومن نتوانم برسته شدن بآن كوه تا نه فراز رسد بمن آن بدي وبميرم *
20 * اينك اكنون آن شهر اين نزديكست بگريختن آنجا وآن اندك رسته شوم اكنون بآنجا نه
21 اندكست آن وبزيد جان من * گفت باو اينك آزرم داشتم روي تو نيز بسخن اين بني زير زبر
22 كردن من مر آن شهر آنچه سخن گفتي * زود باش رسته شو بآنجا كه نتوانم بكردن سخن تا آمدن
23 تو ابر همچنين بخواندند نام آن شهر صوعر * آن خورشيد بيرون آمد ابر آن زمين ولوط آمد بصعر *
24 25 * وخدا بباراند ابر سدوم وابر عموره گوگرد وآتش از نزد خدا از آن آسمان * زير زبر كرد مر
آن شهرهاي اينان وهر همه آن صحرا ومر همه نشينان آن شهرها ورويش آن زمين •

Dixerunt viri ad Lot, Quis eſt 12 *tibi hic? generum, & filios tuos, et filias tuas, et quicquid tibi eſt in civitate, educ de loco iſto : Corrum-* 13 *pemus enim nos iſtum locum. Quia magnus eſt clamor eorum coram Domino, miſit nos Dominum ad corrumpendum eum. Tum egreſſus* 14 *Lot ſermonem iniit cum generis ſuis accipientibus filias ejus, dicendo; Surgite, egredimini de loco iſto : quia corruptelam illaturus eſt Deus civitati. Fuit autem ſicut illudens in oculis generorum. Cùm autem aurora aſcendiſſet, inſtabant angeli ipſi Lot,* 15 *dicendo; Surge, cape uxorem tuam, & duas filias tuas quæ inveniuntur, ut non perditus ſis in peccato civitatis. Cùmque moram faceret,* 16 *firmitèr apprehenderunt viri manum ejus, manùmque uxoris ejus, ac manum duarum filiarum ejus, (quòd miſereret ipſius Dominus,) & educentes eum, dimiſerunt eum extra urbem. Fuit autem dum* 17 *illi educerent eos foràs, dixit; Libera teipſum pro anima tua, ne reſpicias poſt te, neque ſtes in tota hac planitie : in montem evade, ut non perditus ſis. Dixit eis Lot, Nequaquam nunc Deus.* 18 *Ecce nunc hono-* 19 *rem aſſecutus eſt ſervus tuus in oculis tuis, & magnificâſti beneficentiam tuã quã feciſti mecũ ad vitã conſervandũ animã meã: at ego non potero evadere in montem, ne ſuperveniat mihi malũ, & moriar. Ecce* 20 *nunc, civitas iſta propinqua eſt ut fugiã illuc; et ipſa eſt parva: ſalvabor nunc ibi; nónne parva eſt ipſa? & vivet anima mea? Reſpondit ei, En* 21 *honeſtavi vultũ tuum etiam in iſto ſermone, ut non ſubvertam urbem de qua ſermonem protuliſti. Citus* 22 *eſto, ſalvare ibi : quia non potero facere quicquam, donec perveneris illuc. Idcircò vocavit nomen civitatis, Soar. Sol egreſſus erat ſuper* 23 *terram quum Lot venit in Soar. Et Deus pluit ſuper Sodom & ſu-* 24 *per Gomorah ſulphur & ignem à Deo de cælo. Subvertitque has* 25 *urbes, omnemque planitiem, omnes quoq; ſedentes in urbibus illis, & germen terræ.*

תרגום יונתן בן עזיאל

ותבט וְאִסְתַּכְּלַת אִינְתְּתֵיהּ מִבָּתַר 26
מַלְאָכָא לְמִנְדַּע מָה הָוֵי בְּסוֹף בֵּיתֵיהּ
דְּאִיבָהּ דְּהִי הֲוַות מִבְּנָתְהוֹן דִּסְדוֹמָאֵי
וּמְטוּל דְּחָטַת בְּמִלְחָא בְּפִירְסוּמֵי עֲנִיָא
הָא הִיא עֲבִידָא עַמּוּד דִּמְלַח : וישכם
וְאַקְדֵּם אַבְרָהָם בְּצַפְרָא לְאַתְרָא דְּשַׁמֵּישׁ 27
תַּמָּן בִּצְלוֹ קֳדָם יְיָ : וישקף וְאוֹדִיק עַל אַנְפֵּי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְעַל כָּל אַנְפֵּי אֲרַע 28
מֵישְׁרָא וַחֲמָא וְהָא סְלֵיק קוּטְרָא דְּאַרְעָא הִיא כְּקוּטְרָא דְּאַתּוּנָא : ויהי וַהֲוָה 29
בְּחַבָּלוּת יְיָ יַת קִירְוֵי מֵישְׁרָא וּדְכִיר יְיָ יַת זְכוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם וְשַׁלַּח יַת לוֹט מִגּוֹ
הֲפֵיכְתָּא כַּד הָפַךְ יַת קִרְוַיָּא דִּי הֲוָה יָתֵיב בְּהוֹן לוֹט : ויעל וּסְלֵיק לוֹט מִן 30
זוֹעַר וְיָתֵיב בְּטוּרָא וְתַרְתֵּין בְּנָתֵיהּ עִמֵּיהּ אֲרוּם הֲוָה דָּחִיל לְמֵיתַב בְּזוֹעַר וְיָתֵיב
בִּמְעַרְתָּא הוּא וְתַרְתֵּין בְּנָתֵיהּ : ותאמר
וַאֲמָרַת רַבְּתָא לִזְעֵירְתָּא אֲבוּנָא סִיב 31
וּגְבַר לֵית בְּאַרְעָא לְמֵיעַל עֲלָנָא כְּאוֹרַח
כָּל אַרְעָא : לכה אִיתָא נַשְׁקֵי יַת אֲבוּנָא חֲמַר וְכַד יְהֵי רָוֵי נְשַׁמֵּישׁ עִמֵּיהּ וּנְקַיֵּים 32
מֵאֲבוּנָא בְּנִין : ותשקין וְאַשְׁקִיאָן יַת אֲבוּהוֹן חֲמַר בְּלֵילְיָא הַהוּא וּרְוָא וְקָמַת 33
רַבְּתָא וְשַׁמֵּישַׁת עִם אֲבוּהָא וְלָא יְדַע בְּמִשְׁכְּבַהּ וְלָא יְדַע בְּמִיקְמַהּ : ויהי וַהֲוָה 34
מִיּוֹמְחָרָא וַאֲמָרַת רַבְּתָא לִזְעֵירְתָּא הָא כְּבַר שַׁמְּשִׁית רַמְשִׁי עִם אַבָּא נַשְׁקִינֵיהּ
חַמְרָא אוּף בְּלֵילְיָא דֵין וְיִרְוֵי וְעוּלִי שַׁמּוּשֵׁי עִמֵּיהּ וּנְקַיֵּים מֵאֲבוּנָא בְּנִין : ותשקין
וְאַשְׁקִיאָן אוּף בְּלֵילְיָא הַהוּא יַת אֲבוּהוֹן חֲמַר וּרְוֵי וְקָמַת זְעֵירְתָּא וְשַׁמֵּישַׁת עִמֵּיהּ 35
וְלָא יְדַע בְּמִשְׁכְּבַהּ וְלָא בְּמִיקְמַהּ : ותהרין וְאִתְעַבְּרָן תַּרְתֵּין בְּנַת לוֹט מֵאֲבוּהוֹן : 36
ותלד וִילֵידַת רַבְּתָא בַּר וּקְרַת שְׁמֵיהּ מוֹאָב אֲרוּם מֵאֲבוּהָא אִתְעַבְּרַת הוּא 37
אֲבוּהוֹם דְּמוֹאֲבָאֵי עַד יוֹמָא דֵין : והצעירה וּזְעֵירְתָּא אוּף הִיא יְלֵידַת בַּר וּקְרַת 38
יַת שְׁמֵיהּ בַּר עַמִּי אֲרוּם בַּר אֲבוּהָא הִיא הוּא אֲבוּהוֹן דְּעַמָּא עַמּוֹנָאָה עַד זְמַן
יוֹמָא דֵין :

ירושלמי

ירושלמי 26 עַל דַּהֲוַת אִתְּתֵיהּ דְּלוֹט
מִן בְּנֵי בְנֵיהוֹן עַמָּא דִסְדוֹם אִסְתַּכְּלַת
מִן בַּתְרָהּ לְמֶחְמֵי מָה הֲוֵי בְּסוֹף בֵּיתֵיהּ
דַּאֲבוּי וְהָא הִיא קַיְמָא עַמּוּד דִּמְלַח עַד
זְמַן דְּיֵיתֵי תְּחִיַּית מֵיתַיָּא :

ירושלמי 31 וּגְבַר לֵית בְּאַרְעָא
לְמִזְדַּוְּגָא לָנָא כְּנִימוֹס כָּל אַרְעָא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et reſpexit uxor ejus poſt Angelum, 26 ut cognoſceret quis tandem finis eſſet domûs patris ſui: nam ipſa erat ex filiabus Sodomitarum; & quia ipſa peccaverat in ſale, publicè punita eſt, ecce facta eſt ſtatua ſalis. Et ſurrexit Abraham manè, 27 ad locum in quo miniſtrabat in oratione coram Domino. Et reſpexit verſus Sodomam & Gomorrham, & 28 verſus omnem terrã planitiei; & vidit, & ecce aſcendebat vapor terræ tanquam vapor fornacis. Et factum eſt cùm perderet Dominus civitates pla- 29 nitiei, & recordatus eſt Dominus juſtitiæ ipſius Abrahami; & emiſit Lot de medio ſubverſionis, dum ſubverteret civitates in quibus habitabat Lot. Et aſcendit Lot ex Zoar, & habitavit in monte, & duæ filiæ ejus 30 cum eo; quoniam timebat habitare in Zoar: atque habitavit in ſpelunca, ipſe, & duæ filiæ ejus. Et dixit ma- 31 jor natu ad minorem; Pater noſter ſenuit, & vir nullus eſt in terra ad ingrediendum ad nos, juxta morem univerſæ terræ. Veni, potabimus 32 patrem noſtrum vino; & cùm erit ebrius, rem habebimus cum eo: ut vivificemus de patre noſtro filios. Et potaverunt patrem ſuum vino nocte 33 illa, & erat ebrius: & ſurrexit major natu, & coivit cum patre; nec cognovit cum decumberet ipſa, nec cognovit cum ſurgeret illa. Et 34 factum eſt die ſequenti, ut diceret major natu ad minorem; Ecce jam coivi veſpera meâ cum patre: potabimus eum vino etiam hac nocte, ut inebrietur ipſo; tum ingredieris & coibis cum eo, ut reſervemus de patre noſtro filios. Et potaverunt etiam nocte illa patrem ſuum vino, & in- 35 ebriatus eſt: & ſurrexit minor & coivit cum eo; neque cognovit dum decumberet ipſa, neque dum ſurgeret ipſa. Et prægnantes factæ ſunt 36 ambæ filiæ Lot ex patre ſuo. Et peperit major natu filium, & vocavit 37 nomen ejus Moab; quoniam ex patre ſuo prægnans facta erat: ille eſt pater ipſorum Moabitarum uſque ad diem hanc. Minor etiam ipſa pe- 38 perit filium, & vocavit nomen ejus Barammi; eò quòd filius patris ipſius erat: ipſe eſt pater populi Ammonitici uſque ad tempus hujus diei.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 26 *Eò quòd uxor Lot eſſet ex filiis filiorum populi Sodomæ, reſpexit poſt ſe ut videret quis eſſet finis domûs patris ſui; & ecce ipſa ſtetit ſtatua ſalis, uſque ad tempus quo veniet reſurrectio, quo reviviſcent mortui.*

Hieroſ. 31 *Et vir non eſt in terra, qui conveniat nos juxta legem totius terræ.*

כ

ויסע וּנְטַל מִתַּמָּן אַבְרָהָם לַאֲרַע דָּרוֹמָא וִיתֵיב בֵּינֵי רְקָם וּבֵינֵי חַגְרָא וְאִתּוֹתַב 1
בִּגְרָר : ויאמר וַאֲמַר אַבְרָהָם עַל שָׂרָה אִנְתְּתֵיהּ אֲחָתִי הִיא וְשַׁדַּר אֲבִימֶלֶךְ 2
מַלְכָּא דִגְרָר וּדְבַר יַת שָׂרָה :

ירושלמי 2 מַלְכָּא דַעֲרָד :

CAP. XX.

Et profectus eſt inde Abraham in terram Auſtralem, & habitavit inter 1 Rekam & Chagra: & peregrinatus eſt in Gerar. Et dixit Abraham de Sara 2 uxore ſua; Soror mea eſt: & miſit Abimelech rex Gerar, & accepit Saram.

Hieroſ. 2 *Rex Arad.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*ونگاه كرد زن او از پس او شد ميل نمك *شبگير كرد ابرهم در بامداد بآن جاي آنچه 26 27
بياستاد آنجا مر حضرت خدا *نگاهي كرد ابر روي سدوم وعموره وابر همه روي زمين آن 28
صحرا وديد واينك بر آمد دود آن زمين چون دود آن داش *بود در تباه كردن خدا مر 29
شهرها آن صحرا ياد كرد خدا مر ابرهم بفرستاد مر لوط از ميان آن زير زبري در زير زبر كردن
مر آن شهرها آنچه بنشست در ايشان لوط *بر آمد لوط از صوعر بنشست در كوه ودو دختران 30
او اواز او كه بترسيد بنشستن در صوعر بنشست در مغاره او ودو دختران او *گفت آن مهتر 31
بآن كهتر پدر ايما پير ومرد نيست در زمين بآمدن ابر ايما چون راه همه آن زمين *بيا 32
بياهنجانيم مر پدر ايما مي وبخسپيم با او وبزيانيم از پدر ايما نسل *بياهنجاندند مر پدر 33
ايشان مي در شب او بيامد آن مهتر بخسپيد اواز پدر آن ونه دانست در خسپيدن آن ودر
بر خاستن آن *بود از ديگر روز گفت آن مهتر بآن كهتر اينك خسپيدم دوش اواز پدر 34
من بياهنجانيم اويرا مي نيز اين شب بيا وبخسپ اواز او وبزيانيم از پدر ايما نسل *
*بياهنجاندند نيز در شب او مر پدر ايشان مي برخاست آن كهتر بخسپيد اوازاو ونه دانست 35
در خسپيدن آن ودر بر خاستن آن *آبستن شدند دو دختران لوط از [پدر] ايشان *براييد 36 37
آن مهتر پسر بخواند نام او مواب او پدر مواب تا اين روز *وآن كهتر نيز او براييد پسر بخواند 38
نام او بن عمّي او پدر پسران عمّون تا اين روز*

* فصل بيستم *

منزل برداشت از آنجا ابرهم بزمين آن جنوب بنشست ميان قدش وميان شور بنشست در جرر 1
گفت ابرهم بشره زن او خواهر منست آن بفرستاد ابيملك پادشاه جرر بستاند مر شره 2

Reſpiciens autem uxor ejus poſt eum, 26 *facta eſt cippus ſalis. Antelucul*ò 27 *ſurgens Abraham manè,* ivit *ad locum ubi ſteterat in præſentia Dei. Pro-* 28 *ſpexitque verſùs faciem Sodom & Gomorah, & verſùs univerſam faciem terræ* illius *planitiei; viditque & en aſcendebat fumus terræ ſicut fumus* 29 *fornacis. Fuit, cùm corrumperet Deus urbes planitiei, recordatus Deus* ipſius *Abraham, emiſit Lot è medio ſubverſionis, cùm ſubverteret urbes in quibus ſedebat Lot. Aſcendens* autem *Lot* 30 *è Soar, ſedit in monte, ac duæ filiæ ejus cum eo: quia timebat ſedere in Soar, ſedit in ſpelunca, ipſe & duæ filiæ ejus. Dixit major* 31 *ad minorem* natu, *Pater noſter ſenex, neque vir ſupereſt in terra* hac *ut ingrediatur ad nos ſecundùm viam univerſæ terræ. Veni, bibere faciamus* 32 *patrem noſtrum vinum, & concumbamus cum eo, ac vivificemus* prolem *de patre noſtro. Potum* igitur *dederunt* 33 *patri ſuo vinum nocte illâ,* & *ingrediens major concubuit cum patre ſuo: neque cognovit cùm illa accubaret, vel cùm ſurgeret ipſa. Fuit* autem *poſterâ* 34 *die,* ut *diceret major ad minorem, En concubui heſternâ nocte cum patre meo; bibendum præbeamus ei vinum etiam hâc nocte: veni, atque concumbe cum eo, & vivificemus ſobolem de patre noſtro. Bibendum* igitur *dederunt et-* 35 *iam illâ nocte patri ſuo vinum; ſurgenſque minor* natu *concubuit cum eo: ipſe verò non cognovit cùm accubaret illa, vel cùm ſurgeret illa. Gravidis* 36 *factis duabus filiabus Lot à patre ſuo, Peperit major filium, cujus nomen* 37 *vocavit, Moab: ipſe* eſt *pater Moab uſque hodiè. Minor quoque, etiam* 38 *ipſa peperit filium, cujus nomen vocavit, Ben-ammi: ipſe* eſt *pater filiorum Ammon uſque hodiè.*

CAP. XX.

Manſionem ſuam *ſuſtulit indè* 1 *Abraham ad terram Meridianam, & ſedit inter Cadeſh & Shur; ſedit* inquam, *in Gerar. Quumq; dixiſſet* 2 *Abraham de Sarah uxore ſuâ, Soror mea eſt; miſit Abimelech rex Gerar, & accepit Sarah.*

תרגום יונתן בן עזיאל

ויבא וַאֲתָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְוָת אֲבִימֶלֶךְ בְּחֶלְמָא דְּלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ הָא 3
אַנְתְּ מָיֵית עַל עֵיסַק אִנְתְּתָא דְּאַנְסַתְּ וְהִיא מִבְעֲלָא לִגְבַר : ואבימלך וַאֲבִימֶלֶךְ 4
לָא קְרֵיב לְגַבַּהּ לְמִסְאֲבָהּ וַאֲמַר יְיָ הֲבַר עַמְמִין דְּלָא חַב אוּף חָמֵי לֵיהּ לְמִזְכֵּי
בְּדִינָא אִתְקְטִיל : הלא הֲלָא הוּא אֲמַר לִי דְּאַחַת הִיא וְהִיא אוּף הִיא אֲמָרַת 5
אָחִי הוּא בְּקַשִּׁיטוּת לִבְּבִי וּבְזַכָּאוּת יְדַיי עֲבָדִית דָּא : ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ מֵימְרָא 6
דַּיְיָ בְּחֶילְמָא אוּף קֳדָמַי גְּלֵי אֲרוּם בְּקַשִּׁיטוּת לִבְּבָךְ עֲבַדְתְּ דָּא וּמְנָעִית אוּף
אֲנָא יָתָךְ מִלְּמֶחְטֵי קֳדָמַי בְּגִין כֵּן לָא שְׁבַקְתִּיךְ לְמִקְרַב לְגַבַּהּ : ועתה
וּכְעַן אָתִיב אִיתַּת גְּבַר אֲרוּם נְבִיא הוּא וִיצַלֵּי עֲלָךְ וְתֵיחֵי וְאִין לֵיתָךְ מָתִיב דַּע 7
אֲרֵי מִימָת תְּמוּת אַנְתְּ וְכָל דִּילָךְ : וישכם וְאַקְדִּים אֲבִימֶלֶךְ בְּצַפְרָא וּקְרָא 8
לְכָל עַבְדוֹי וּמַלֵּיל יַת כָּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִילֵין קֳדָמֵיהוֹן וּדְחִילוּ גּוּבְרַיָּא לַחֲדָא :
ויקרא וּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם וַאֲמַר מָה עֲבַדְתְּ לָנָא וּמָא חָבִית לָךְ אֲרוּם 9
אַיְתִיתָא עֲלַי וְעַל מַלְכוּתִי חוֹבָא רַבָּא עוּבָדִין דְּלָא כַּשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא עֲבַדְתְּ עִמִּי :
ויאמר וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם מָה חֲמִיתָא אֲרוּם עֲבַדְתְּ יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין : 10
ויאמר וַאֲמַר אַבְרָהָם אֲרוּם אֲמָרִית בְּלִבְּבִי לְחוֹד לֵית דַּחַלְתָּא דַּיְיָ בְּאַתְרָא הָדֵין 11
וְיִקְטְלוּנַנִי עַל עֵיסַק אִנְתְּתִי : וגם וּבְרַם בְּקוּשְׁטָא אֲחָתִי בְּרַת אֲחָא דְאַבָּא 12
הִיא בְּרַם לָא מִגְּנִיסַת אִימָּא וַהֲוַת לִי לְאִנְתּוּ : ויהי וַהֲוָה כַּד בְּעוֹ לְאַטְעָאָה 13
יָתִי פָּלְחֵי טַעֲוָותָא וּנְפָקִית מִבֵּית אַבָּא וַאֲמָרִית לַהּ טִיבוּתִיךְ דְּתַעַבְדִין עִמִּי לְכָל
אַתְרָא דִּינְהַךְ לְתַמָּן אִימְרִי עֲלַי דְּאָחִי הוּא : ויקח וּנְסֵיב אֲבִימֶלֶךְ עָאן וְתוֹרִין 14
וְאַמְהָן וִיהַב לְאַבְרָהָם וְאָתֵיב לֵיהּ יַת שָׂרָה אִנְתְּתֵיהּ : ולשרה וּלְוָת 16
שָׂרָה אֲמַר הָא יְהָבִית אֲלַף סִלְעִין
דִּכְסַף לְאָחוּךְ הָא אִינוּן לִיךְ תַּחְמְרָא
דְּעַיְינִין חֲלַף דְּאִתְכַּסֵּית מִן בַּעֲלִיךְ לֵילְיָא
חֲדָא וַחֲמֵית יָתִיךְ דְּאִילוּ יְהָבִית יַת
כָּל דַּהֲוָה לִי לָא הֲוָוֵי כְּמִיסַת
וְאִתְוַוכַּחֲן מִלַּיָּא וִידַע אַבְרָהָם אֲרוּם
לָא קְרֵיב אֲבִימֶלֶךְ לְגַבֵּי שָׂרָה אִנְתְּתֵיהּ :
ויתפלל וְצַלִּי אַבְרָהָם קֳדָם יְיָ וְאַסִּי 17
יְיָ יַת אֲבִימֶלֶךְ וְיַת אִנְתְּתֵיהּ וּלְחֵינָתוֹי
וְאִתְרְוָוחוּ :

ירושלמי

ירושלמי 16 וּלְשָׂרָה אֲמַר הָא יְהָבִית
אֲלַף סִלְעִין דִּכְסַף לְאָחוּךְ הָא בְּסַפָּא הַהוּא
יְהִיב לִיךְ מַתְּנָה חֲלַף דְּאִתְכַּסֵּית מִן עֵינֵי
דְּאַבְרָהָם בַּעֲלִיךְ לֵיל חַד וּמִן כָּל מַה
דַּהֲוָה עִמִּי דְּעַל כּוּלָּהּ אִתּוֹכַחַת הָא
אִלּוּ יְהָבִית כָּל מַה דַּהֲוָה לִי לֵית
אֲנָא כְּמִסַּת וְאִתּוֹכַחַן מִלַּיָּא וִידַע אַבְרָהָם
צַדִּיקָא דְּלָא חַכְּמִית יָתִיךְ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et venit ſermo à facie Domini ad Abimelech in ſomnio noctis: & dixit 3 illi; Ecce tu mortuus, propter uxorem quam abſtuliſti vi: & ipſa eſt uxor viri. Sed Abimelech non acceſſerat ad eam polluendam: itaque 4 dixit; Domine, an filius populorum qui non peccavit, cui etiam conveniens eſt ut in judico abſolvatur, interficietur. An non ipſe dixit 5 mihi; quòd ſoror eſſet? & ipſa etiam ipſa dixit, Frater meus eſt? in veritate cordis mei, & in puritate manuum mearum, feci hoc. Tum 6 dixit illi ſermo Domini in ſomnio; Etiam coram me manifeſtum eſt, quòd in veritate cordis tui feciſti hoc, & prohibui etiam ego te ne peccares coram me: propterea non permiſi tibi ut accederes ad eam. Et jam redde uxorem viri, quoniam propheta eſt; & orabit pro 7 te, & vives: quòd ſi tu non reddas, ſcito quòd moriendo morieris, tu, & omnia quæ tua ſunt. Et ſurrexit Abimelech manè, & voca- 8 vit omnes ſervos ſuos, & loquutus eſt hæc omnia verba coram illis: & timuerunt viri illi valde. Et vocavit Abimelech Abrahamum, & 9 dixit; Quid feciſti nobis? & quid peccavi tibi, quoniam venire feciſti ſuper me, & ſuper regnum meum peccatum magnum? opera quæ non ſunt recta ut fiant, feciſti mecum. Et dixit Abimelech Abraha- 10 mo; Quid vidiſti quòd feciſti hanc rem? Et dixit Abraham; Quoni- 11 am dixi in corde meo, Tantùm non eſt timor Domini in loco hoc: & occident me propter uxorem meam. Sed et in veritate ſoror mea, 12 filia fratris patris eſt; ſed non ex familia matris: & facta eſt uxor mea. Et fuit cum quæſiverunt errare facere me idololatræ et exivi è 13 domo patris, tum dixi illi; *Hæc eſt* beneficentia tua, quam facies mecum: in omni loco ad quem ibimus, dic de me, Frater meus eſt. Et accepit 14 Abimelech oves, & boves & ancillas, & dedit Abrahamo: & reſtituit illi Saram uxorem ſuam. Et ad 16 Saram dixit; Ecce dedi mille ſiclos argenti fratri tuo: ecce ipſi ſunt tibi velamen oculorum, pro eo quòd occultata fueris à marito tuo nocte unâ, & viderim te; nam ſi darem quæcunque habeo, non eſſent ſatis. Et diſceptabant verbis, & cognovit Abraham, quòd non appropinquâſſet Abimelech ad Saram uxorem ſuam. Et precatus 17 eſt Abraham coram Domino, & ſanavit Dominus Abimelechum, & uxorem ejus, & concubinas ejus, & dilatati ſunt.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 16. *Et Saræ dixit, Ecce dedi mille ſiclos argenti fratri tuo: ecce illud argentum datum eſt tibi donum, pro eo quod occultata es ab oculis ipſius Abrahami mariti tui nocte unâ, & propter omne quod fuit mecum, (nam propter omne hoc correpta eſt) ecce ſi darem quicquid eſt mihi, non ſum ego tantus ut ſufficere poſſim, & approbata ſint verba, & cognoſcat Abraham juſtus quòd ego non cognovi te.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*بيامد خدا بابيملك در خواب آن شب گفت باو اينك تو ميرا ابر آن زن آنچه بستاندي 3
وآن زن شوهري دارد * وابيملك نه نزديك شد بآن گفت خدا ها قوم نيز صالحرا بكشي* 4
*ها نه او گفت بمن خواهر منست آن وآن نيز آن گفت برادر من است آن در تمامي دل 5
من ودر پاكيزگي كفّان من بكردم اين *گفت باو خدا در خواب نيز من آن دانستم كه 6
در تمامي دل تو بكردي اين باز گرفتم نيز من ترا از خطا كردن بمن ابر همچنين نه دادم
[ترا] برسيدن بآن *واكنون باز گردان زن آن مرد كه پيغامبرست او ونماز كند در سبب 7
تو وبزيي واگر نيستي تو باز گردانا بدان كه مردن بميري تو وهمه آنچه بتو *شبگير كرد 8
ابيملك در بامداد بخواند بهمه بندگان او سخن گفت مر همه آن سخنهاي آن اينان در
حضور ايشان بترسيدند آن مردمان بغايت *بخواند ابيملك بابرهم گفت باو چه كردي 9
بايما وچه خطا كردم بتو كه بياوردي ابر من وابر پادشاهت من خطاي بزرك كارهاي آنچه نه
كرده آيند بكردي با من *گفت ابيملك بابرهم چه ديدي كه كردي مر آن سخن اين* 10
*گفت ابرهم كه گفتم خاصه نيست ترس خدا در جاي اين وبكشند مرا ابر سبب زن 11
من *ونيز حقيقت خواهر من دختر پدر منست آن خاصه نه دختر مادر من وبود بمن بزن * 12
*بود چون آنچه طغيا شدند بيرون آورد مرا خدا از خانهي پدري من گفتم بآن اين فضل تو 13
آنچه بكني با من بهمه آن جا آنچه بياييم آنجا بگوي بمن برادر منست او* بستاند ابيملك 14
گوسپند وگاو وبندها وپرستارها بداد بابرهم باز گرداند باو مر شره زن او *گفت ابيملك 15
اينك زمين من بپيش تو در نيكو در چشمان تو بنشين *وبشره گفت اينك بدادم هزار سيم 16
ببرادري تو اينك آن بتو پوشش چشمان بهمه آنچه اواز تو ومر همه ونصيحت كرده شدي*
نماز كرد ابرهم بحضرت خدا درمان كرد خدا مر ابيملك ومر زن او وپرستاران او وبزاييدند 17

Venit autem *Deus ad Abimelech in* 3 *ſomnio noctu, dicens ei; Ecce tu moriturus es propter muliere quam accepiſti: ipſa enim mulier maritum habet. Abi-* 4 *melech verò non appropinquaverat illi: & dixit; Deus, num gentem etiam juſtã occides? Annon ipſe dixit mibi, Soror* 5 *mea eſt illa? & illa etiam ipſa dixit, Frater meus eſt ipſe: in perfectione cordis mei, & in puritate manuum mearum feci hoc. Reſpondit ei Deus in* 6 *ſomnio, Ego quoque illud novi, quòd in perfectione cordis tui feciſti hoc: ego etiam retinui te à peccando in me, proptereà non conceſſi tibi accedere ad eam. Et nunc reverti fac uxorem* 7 *viro: quia propheta eſt ipſe, & orabit pro te, & vives: quòd ſi tu non reverti feceris eam, ſcito quòd morte morieris, tu & quicquid* eſt tuum. Quocirca 8 *antelucul*ò *ſurgens Abimelech manè, convocavit omnes ſervos ſuos, &* ipſe *ſermone retulit omnia verba iſta in præſentia eorũ, & timuerunt homines valdè.* Deinde *vocavit Abimelech Abrahã* 9 *dicens ei, Quid feciſti nobis? & quid peccavi in te, quòd induxiſti ſuper me & ſuper regnum meum peccatum grande? opera quæ fieri non conveniunt, feciſti mecum.* Dixit etiam *Abimelech ad* 10 *Abraham, Quid ſpectâſti quòd feciſti ſermonem hunc? Reſpondit Abraham,* 11 *Quia dixi, Omninò non eſt timor Dei in loco iſto, & occident me cauſâ uxoris meæ. Et etiam verè ſoror mea, filia* 12 *patris mei eſt ipſa: tantummodò non eſt filia matris meæ, & fuit mihi in uxorem. Fuit, quando errore ducebantur* 13 propinqui mei, *eduxit me Deus de domo patris mei: tunc dixi ad eam, Hæc eſt beneficentia tua quam facies mecum, In omni loco ad quem veniemus, dic de me; Frater meus eſt ipſe. Ca-* 14 *piens* itaque *Abimelech oves, & boves, & ſervos, & ancillas, dedit* ipſi *Abraham,* & *reſtituit ei Sarah uxorem ejus. Dixit*que *Abimelech, Ecce* 15 *terra mea coram te: ubi bonum fuerit in oculis tuis, ſede. Ad Sarah au-* 16 *tem dixit, Ecce dedi mille argenteos fratri tuo: ecce ipſi* ſunt *tibi operimentum oculorum omnibus qui tecum ſunt; & de omnibus, ut monita ſis. Orante* itaque *Abraham in præſentia* 17 *Dei, ſanum reddidit Deus Abimelech, et uxorem ejus, atque ancillas ejus: & pepererunt.*

ירושלמי

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hierosolymitanum.*

18 כי עצר ארום מיחד אחיד מימרא דיי באנפי כל ציריה בית וולדא לנשיא דבבית אבימלך על עיסק שרה איתת אברהם:

ירושלמי 18 מטרוד טרד:

כא

1 ויי פקד ויי דכיר ית שרה היכמא דאמר ליה ועבד יי לשרה ניסא היכמא דמליל אברהם בצלותיה על אבימלך: 2 ותהר ואתעברת וילידת שרה לאברהם בר דדמי ליה לסיבתוי לזימנא דמליל יתיה יי: 3 ויקרא וקרא אברהם ית שום בריה דיתליד ליה דילידת ליה שרה יצחק: 4 וימל וגזר אברהם ית יצחק בריה בר תמניא יומין כמה דפקיד יתיה יי: 5 ואברהם ואברהם בר מאה שנין כד אתיליד ליה ית יצחק בריה: 6 ותאמר ואמרת שרה תימהא עבד לי יי כל דשמע יתמה עלי: 7 ותאמר ואמרת מה מהימן מבשרא דבשר לאברהם ואמר עתידה דתוניק בנין שרה ארום ילידת ליה בר לאישון סיבותיה: 8 ויגדל ורבא טליא ואתחסין ועבד אברהם משתיא רבא ביומא דאחסין ית יצחק: 9 ותרא וחמת שרה ית ברא דהגר מצריתא דילידת לאברהם מגחך לפולחנא נוכראה וגחין לייי: 10 ותאמר ואמרת לאברהם טרוד ית אמתא הדא וית ברה ארום לית אוושר למירות בר אמתא הדא עם ברי ויגח קרבא עם יצחק: 11 וירע ובאיש פתגמא לחדא בעיני אברהם על עיסק ישמעאל בריה דיפלח לפולחנא נוכראה: 12 ויאמר ואמר יי לאברהם לא יבאיש בעינך על טליא די נפק מתרבותך ועל אמתך דאת מתרך כל דתימר לך שרה קביל מנה דנביאתא היא ארום ביצחק יתקרון לך בנין ודין בר אמתא לא מתייחס בתרך: 13 וגם ואוף ית בר אמתא לעם ליסטים אשויניה ארום ברך הוא: 14 וישכם ואקדים אברהם בצפרא ונסיב לחמא וקרווא דמיא ויהב להגר שוי על כתפה וקשר לה במותנהא לאודועי דאמתא היא וית ריבא ופטרה בגיטא ואזלת וטעת מן ארחא למדברא דסמיך לבירא דשבע: 15 ויכלו והוו כיוון דמטו לפיתחא דמדברא אדכרו למטעי בתר פולחנא נוכראה ולקה ישמעאל באישא צמירתא ושתי כל מיא עד די שלימו כל מיא מן קרווה ואתחריך ואתקליש בשרידה וסוברתיה ואשתלהיאת וקראת לדחלתא דאיבא ולא ענה יתה ומן יד טלקת ית ריבא תחות חד מן אילניא:

ירושלמי 1 ועבד יי נסין לשרה היך דמליל:

ירושלמי 7 ואמרת מה הוה בשרא דבשר לרבוני לאברהם מן שרוי ואמר עתידה היא למינקה ארי ילידית בר לסיבתוהי: 9 וחמת שרה ית בר הגר מצריתא דילידת לאברהם עבד עובדין בישין דלא כשרין לאתעבדא מגחך בפולחנא נוכראה:

ירושלמי 15 ושלימו מיא מן קרוה וסלקת ית טליא:

Quoniam claudendo concluſerat 18 verbum Domini omnes cardines domus vulvæ mulierum domus Abimelech, propter Saram uxorem Abraham.

Hieroſ. 18. *Claudendo clauſit.*

CAP. XXI.

Dominus autem recordatus eſt Saræ, quemadmodum dixerat illi: & 1 fecit Dominus Saræ miraculum, ſicut loquutus erat Abraham in precatione ſua pro Abimelech. Et 2 prægnans facta eſt, & peperit Sara Abrahamo filium qui ſimilis eſſet ipſi in ſenectute, eo tempore de quo loquutus fuerat illi Dominus. Et vocavit Abraham nomen filii ſui qui 3 natus erat ipſi, quem peperat illi Sarah, Iſaac. Et circuncidit Abraham 4 Iſaacum filium ſuum, cum eſſet filius octo dierum; ſicut juſſerat illi Dominus. Abraham autem natus erat centum annos, cum natus eſt illi 5 Iſaac filius ſuus. Et dixit Sara, Miranda mihi fecit Dominus: quiſquis audi- 6 erit mirabitur de me. Rurſus dixit; 7 Quàm fidelis nuntius, qui nuntiavit Abrahamo & dixit, Futurum eſt ut lactet filios Sara: quoniam peperit illi filium hoc tempore. Et crevit 8 puer, & ablactatus eſt: & fecit Abraham convivium magnum, die quo ablactavit Iſaacum. Et vidit Sara 9 filium Hagar Ægyptiæ, quem pepererat Abrahamo, ludentem in cultu alieno & incurvantem ſe Domino. Et dixit Abrahamo; Ejice ancillam hanc, & filium ejus: quoniam fieri non 10 poteſt ut filius ancillæ iſtius hæres ſit cum filio meo, & bellum gerat cum Iſaaco. Et diſplicuit res hæc valde in oculis Abrahami propter Iſmae- 11 lem filium ſuum, quòd coleret cultum alienum. Et dixit Dominus 12 Abrahamo; Ne diſpliceat in oculis tuis de puero, qui exiit de educatione tua, & de ancilla tua quam tu ejicis; quicquid tibi dixerit Sara auſculta illi, quia prophetiſſa eſt: quoniam in Iſaac vocabuntur tibi filii, & hic filius ancillæ non in genealogia numerabitur poſt te. Et etiam 13 filium ancillæ in populum latronum ponam eum; quoniam filius tuus eſt. Et ſurrexit Abraham manè, & accepit panem & lagenam aqua- 14 rum & dedit Hagari, ponens ſuper humerum ejus, & alligavit eam ad lumbos ejus ut notificaret quod ancilla eſſet, & puerum, & dimiſit eam cum libello repudii: & abiit & erravit ex via, ad deſertum quod erat vicinum ipſi Beer-ſaba. Et accidit quando pervenerunt ad ingreſ- 15 ſum deſerti, recordati ſunt errare poſt cultum alienum; & percuſſus eſt Iſmael igne caloris calidiſſimo, & bibit omnes aquas, donec exhauſtæ ſunt omnes aquæ ex lagena, & aduſta eſt & attenuata caro ejus; & portavit eum, & fatigata eſt: tum clamavit ad Deum patris, qui cùm non reſponderet, ſtatim projecit puerum ſub unam ex arboribus.

Cap. XXI.

Hieroſ. 1. *Et fecit Dominus miracula Saræ ſicut loquutus eſt.*

Hieroſ. 7. *Et dixit; Quale fuit nuntium, quod nuntiavit domino meo Abraham ab initio, & dixit, Futurum eſt ut illa lactet: quoniam peperi filium ſenectuti ſuæ.* 9. *Et vidit Sarah filium Hagar Ægyptiæ, quem pepererat Abrahamo, facientem opera mala, quæ non decebat fieri, ridentem in cultu alieno.*

Hieroſ. 15. *Et finitæ ſunt aquæ ex amphora, & projecit puerum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* كه بند كردن بند كرد خدا در پس همه رحم بخانهي ابيملك ابر سبب شره زني 18
ابرهم *

* فصل بيست يكم *

* وخدا ياد كرد شره چون آنچه گفت بكرد خدا بشره چون آنچه سخن گفت * آبستن شد 1 2
برابيد شره بابرهم پسر بپيري او بوعدهي آنچه سخن گفت باو خدا * بخواند ابرهم مر 3
نام پسري او آن زاده شده باو آنچه برابيد باو شره يصحق * ببرّيد ابرهم مر يصحق 4
پسر او قدر هشت روزها چون آنچه فرمود اويرا خدا * وابرهم قدر صد ساله در زاييده 5
شدن باو مر يصحق پسري او * گفت شره شادماني كرد بمن خدا همه آن شنوا شادى 6
كند بمن * گفت كه سخن گفت بابرهم شير داد پسران را شره كه برابيدم پسر بپيري او 7
* بزرگ شد آن كودك تمام شير شد بكرد ابرهم دعوت بزرگ در روز تمام شير كردن 8
مر يصحق * بديد شره مر پسري هاجر آن مصريت آنچه برابيد بابرهم خنده كنا * گفت 9 10
بابرهم بران آن پرستار اين ومر پسري آن كه نه ميراث گيرد پسر آن پرستار اين با پسري من
با يصحق * بد آمد آن سخن بغايت در چشمان ابرهم ابر سبب پسري او * گفت خدا بابرهم 11 12
نه بد آيد در چشمان تو ابر آن كودك وابر پرستار تو همه آنچه گويد بتو شره بشنو در
آواز آن كه در يصحق خوانده شود بتو نسل * وينز مر پسر آن پرستار بقوم بنهم اويرا 13
كه نسل تويست او * شبگير كرد ابرهم در بامداد بستاند نان ومطهره آب بداد بهاجر 14
بنهاد ابر كتف آن ومر آن كودك بفرستاد آنرا برفت وطغيا شد در بيابان بار شبع *
* تمام شدند آن آب ازان مطهره بيافكند مر آن كودك فرود يكّه از درختها 15

Quia claudendo retrò occluſerat Deus 18 *omnem uterum in domo Abimelech propter Sarah uxorem Abraham.*

CAP. XXI.

P*orrò Deus recordatus eſt Sarah,* 1 *quemadmodum dixerat. Et faciente Deo cum Sarah ſecundùm verbum quod dixerat, Gravida facta Sarah* 2 *peperit ipſi Abraham filium in ſenectute ejus, tempore ſtatuto de quo ſermonem habuerat cum eo Deus. Et vocavit* 3 *Abraham nomen filii ſui qui natus erat ipſi, quem peperit ei Sarah, Iſhac. Circunciditque Abraham Iſhac filiū* 4 *ſuum octo dies natum, quemadmodum præceperat ei Deus. Abraham verò* 5 *erat centū annorum circiter, quum naſceretur ei Iſhac filius ejus. Dixitque* 6 *Sarah, Lætificavit me Deus: quicunque audierit, lætabitur mecum. Adjecit,* 7 *Quis hujuſmodi verbum dixiſſet ad Abraham, Lactatura eſt Sarah filios? quia peperi filiū in ſenectute ejus. Cumque creviſſet puer, ablactatus eſt:* 8 *fecitque Abraham convivium magnum in die ablactationis Iſhac. Videns au-* 9 *tem Sarah filiū Hagar Ægyptiæ, quem pepererat ipſi Abraham, ridentem; Di-* 10 *xit ad Abraham, Expelle iſtam ancillā & filium ejus: quia non hæreditatem accipiet filius ancillæ iſtius cum filio meo, nempe cum Iſhac. Diſplicuit au-* 11 *tem verbum in oculis Abraham valdè, causâ filii ſui. Dixitque Deus ad* 12 *Abraham, Ne diſpliceat in oculis tuis propter puerum & propter ancillam tuam: quicquid dixerit tibi Sarah, auſculta voci ejus; quia in Iſhac vocabitur tibi progenies. Et filium etiam ancillæ in gentem ponam, quia ſoboles tua eſt. Antelucano itaque* 13 14 *ſurgens Abraham manè, cepit panem, & gutturnium aquæ, deditque ipſi Hagar, (imponens humero ejus:) & puerum, & emiſit eam: abiens erravit in deſerto Beer-ſheba. Et conſumptis* 15 *aquis ex gutturnio, dejecit puerum ſubter unam ex arboribus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targum JONATHAN BEN UZIEL.

16 ותלך ואזלת ויתיבת לה לסטר חד וטלקת ית פולחנא נוכראה ארחיקת מן ברה כשיעור מיגד בקשתא ארום אמרת לית אנא יכלא למיחמי במותא דטליא ויתיבת מקבל ברה וארימת ית קלה ובכת: 17 וישמע ושמיע קדם יי ית קליה דטליא בגין זכותיה דאברהם וקרא מלאכא דיי להגר מן שמיא ואמר לה מה ליך הגר לא תסתפין ארום שמיע קדם יי ית קליה דטליא ולא דן יתיה לפום עובדוי בישיא דהוא עתיד למעבד אלהין בגין זכותיה דאברהם חס עילוי באתר דהוא תמן: 18 קומי אזדקיפי טולי ית טליא ואתקיפי ית ידיך ביה ארום לעם רב אשויניה: 19 ויפקח וגלי יי ית עינהא ואתגלי לה בירא דמיא ואזלת ומלת ית קרווה מיא ואשקיית ית טליא: 20 ויהי והוה מימרא דיי בסעדיה דטליא ורבא ויתיב במדברא והוה יליף רבי קשוותא: 21 וישב ויתיב במדברא דפארן ונסיב איתתא ית עדישא ותרכה ונסיבת ליה אמיה ית פטימא איתתא מארעא דמצרים: 22 ויהי והוה בעדנא ההיא ואמר אבימלך ופיכול רב חיליה לאברהם למימר מימרא דיי בסעדך בכל מה דאנת עביד: 23 ועתה וכען קיים לי במימרא דיי הכא אין תשקר בי ובברי ובבר ברי כטיבותא דעבדית עמך תעביד עמי ועם ארעא דדרתא בה: 24 ויאמר ואמר אברהם אנא אקיים: 25 והוכיח ואתווכח אברהם עם אבימלך על עיסק בירא דמיא דאנסו ליה עבדי אבימלך: 26 ויאמר ואמר אבימלך לא ידענא מן הוא דעבד ית פתגמא הדין ואוף אנת לא חויית לי ואוף אנא לא שמענא מן חורנין אלהן יומא דין מנך: 27 ויקח ודבר אברהם ען ותורין ויהב לאבימלך וגזרו תרויהון קיים: 28 ויצב ואקים אברהם ית שבע חורפן בלחודיהן ואפרשינון מן תורי: 29 ויאמר ואמר אבימלך לאברהם מה הינון שבע חורפן האילין דאקימתא בלחודיהון: 30 ויאמר ואמר ארום ית שבע חורפן תקבל מן ידי מן בגלל דתהוי לי לסהדו ארום חפרית ית בירא הדא: 31 על כן בגין כן קרא לבירא ההוא בירא דשבע חורפן ארום תמן קיימו תרויהון: 32 ויכרתו וגזרו קיים בבירא דשבע חורפן וקם אבימלך ופיכל רב חיליה ותבו לארע פלשתאי:

Et abiit, & ſedit ſibi ad latus unum, & projecit idola, removitque 16 à filio ſuo quaſi menſuram jactus arcus; quoniam dixit, Non poſſum videre mortem pueri: & ſedit è regione filii ſui, & extulit vocem ſuam, & flevit. Et audita eſt coram Domino vox ejus pueri 17 propter meritum Abrahæ: & vocavit Angelus Domini Hagarem è cœlo, & dixit illi, Quid tibi Hagar? Ne defetiſcaris, quoniam exaudita eſt coram Domino vox pueri; neque judicavit eum ſecundùm opera ſua mala quæ facturus eſt, ſed propter meritum ipſius Abraham miſertus eſt ejus in eo loco in quo eſt. Erigas te, tolle pue- 18 rum & corrobora manum tuam in eo: quoniam in populum magnum ponam eam. Et diſcooperuit Dominus oculos ejus; & mani- 19 feſtatus eſt illi puteus aquarum: & abiit & replevit lagenam aquarum, & potavit puerum. Et fuit ſermo Domini auxilio ipſi puero, & 20 crevit: & habitavit in deſerto, & fuit docens jaculari arcubus. Et 21 habitavit in deſerto Pharan: & accepit uxorem Adiſcham quam repudiavit, & accepit illi mater ejus Phatimam uxorem è terra Ægypti. Et accidit eo tempore, ut diceret Abimelech & Phicol prin- 22 ceps exercitus ejus Abrahamo, dicendo; Sermo Domini *eſt* in auxilio tuo, in omni eo quod facis. Nunc itaque jura mihi per verbum Domi- 23 ni hîc; ſi mentiaris mihi, & filio meo, & nepoti meo: ſecundùm bonitatem quam exercui erga te facies mecum, & cum terra in qua pe- 24 regrinatus es. Et dixit Abraham, Ego jurabo. Et contendit Abra- 25 ham cum Abimelech propter puteum aquarum, quem vi abſtulerant ſervi Abimelech. Et dixit Abimelech; Non novi quis ſit qui fece- 26 rit rem hanc; & etiam tu non renuntiâſti mihi, & etiam ego non audivi ab aliis, niſi hoc die à te. Et accepit Abraham oves & boves, 27 & dedit Abimelech: & pepigerunt ambo fœdus. Et ſtatuit Abra- 28 ham ſeptem agnas ſeorſum, & ſeparavit eas à bobus. Tum dixit 29 Abimelech ad Abrahamum; Quid ſibi volunt ſeptem agnæ iſtæ, quas ſtatuiſti ſolas? Et dixit; Quoniam ſeptem agnas accipies ex manu mea, 30 ut ſis mihi in teſtimonium, quòd fodi puteum iſtum. Propter- 31 ea vocavit puteum illum, Puteum ſeptem agnarum: quia ibi juraverunt uterque. Et pepigerunt fœdus in Beer ſeptem agnarum: & 32 ſurrexit Abimelech & Phicol princeps exercitus ejus, & reverſi ſunt in terram Philiſtæorum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* برفت بنشست بآن از مقابل دور شدن چون تير انداختن كمان كه گفت نه 16
ببينم در مردن آن كودك بنشست از مقابل برداشت مر آواز آن وبگريست * بشنيد 17
خدا مر آواز آن كودك بخواند فرشتهي خدا بهاجر ازان آسمان گفت بآن چيست بتو
هاجر نه ترس كه بشنيد خدا بآواز آن كودك در آنچه او آنجا * برخيز بردار مر آن 18
كودك وقوي گير مر دست تو درو كه بقوم بزرگ بنهم اويرا * بگشاد خدا 19
مر چشمان آن بديد چاه آب برفت وپر كرد مر آن مطهره آب بياشاماند مر آن كودك *
* بود عنايت خدا بآن كودك بزرگ شد بنشست در بيابان بود جواني كمان دار 20
* بنشست در بياباني فارن بستاند باو مادر او زن از زمين مصريم * بود در وقت آن 21 22
گفت ابيملك وفيكل امير سپاه او بابرهم بگفتن خدا با تو در همه آنچه تو كنا *
* واكنون سوگند خور بمن در خدا اينجا اگر دروغ گويي بمن وبفرزند من 23
وبنبيرهي من چون فضل آنچه بكردم با تو بكني با من وبا آن زمين آنچه بنشستي
در آن * گفت ابرهم من سوگند كنم * نصيحت كرد ابرهم مر ابيملك ابر سبب 24 25
چاه آن آب آنچه بربودند بندگان ابيملك * گفت ابيملك نه دانستم چيست كرد 26
مر آن سخن اين ونيز تو نه آگاه كردي بمن ونيز من نشنيدم بجز اين روز * بستاند 27
ابرهم گوسپند وگاو بداد بابيملك ببرّيدند دو ايشان شرط * بياستاند ابرهم مر هفت 28
برهاي آن گوسپند بتنهائي ايشان * گفت ابيملك بابرهم چيست ايشان هفت برهاي 29
ايشان آنچه استاندي بتنهائي ايشان * گفت كه مر هفت برهايي بستاني از دست من 30
در سبب باشد بگواه كه بكندم مر آن چاه اين * ابر همچنين بخواند بجاى او بار 31
شبع كه آنجا سوگند خوردند دو ايشان * ببريدند شرط در بار شبع برخاست ابيملك 32
وفيكل امير سپاه او باز گشتند بزمين فلستيم *

Et abiens ſedit ſibi è regione, elongando ſe quaſi jactū ſagittæ ex arcu: 16 *dicebat enim, Non videbo quando morietur puer: & ſedens è regione elevavit vocem ſuam, & flevit. Au-* 17 *divit autem Deus vocem pueri: vocavitque angelus Dei ad Hagar de cœlo, dicens ei; Quid tibi eſt Hagar? ne metuas: quoniam exaudivit Deus vocem pueri in eo loco quo ipſe eſt. Surge,* 18 *tolle puerum, & firmiter tene manum tuam in eo: quia in gentem magnam ponam eum. Tum aperiente* 19 *Deo oculos ejus, vidit puteum aquæ: pergens ergò implevit gutturnium aquâ, & potavit puerum. Et curante Deo puerum, ad-* 20 *ultus eſt, ſeditque in deſerto: & fuit juvenis ſagittarius. Et ſe-* 21 *dente eo in deſerto Pharan, accepit ei mater ejus uxorem de terra Ægypti. Fuit ipſo tempore,* 22 *dixit Abimelech & Phichol princeps militum ejus ad Abraham, dicendo; Deus tecum eſt in omnibus quæ tu facis. Nunc ergò* 23 *jura mihi hic per Deum, Si mentîeris mihi & filio meo, & nepoti meo: juxta beneficentiam quam feci tecum, facies mecum & cum terra in qua ſediſti. Dixit* 24 *Abraham, Ego juramentum inibo. Admonuit autem Abraham ipſum* 25 *Abimelech cauſâ putei aquæ quem rapuerant ſervi Abimelech. Dixit* 26 *Abimelech, Non novi quis eſt qui fecit hanc rem: neque etiam tu notum feciſti mihi; neque etiam audivi ego præter hodiè. Accipiens ergo* 27 *Abraham oves & boves, dedit ipſi Abimelech, & percutientibus ambobus illis fœdus, Statuit Abra-* 28 *ham ſeptem agnas ovium ſeorſim per ſe. Dixit Abimelech ad Abraham,* 29 *Quid ſunt iſtæ ſeptem agnæ, quas ſtatuiſti ſeorſum per ſe? Reſpondit,* 30 *Quia ſeptem iſtas agnas accipies de manu mea, ut ſit in teſtimonium quod fodi puteum iſtum. Idcir-* 31 *cò vocavit locum ipſum, Beer-ſheba: quia ibi inierant ambo illi juramentum. Inierunt itaque fœ-* 32 *dus in Beer-ſheba: & ſurgens Abimelech, & Phichol dux militum ejus, reverſi ſunt in terram Philiſtinorum.*

33 ויטע ונציב פרדיסא בבירא דשבע חורפן ואתקין בגויה מיכלא ומשקיא לעבוריא ולתאוביא והוה מכריז עליהון תמן אודו והימינו בשם מימרא דיי אלהא עלמא:

33 ונציב אברהם פרדס בבאר שבע ואתקין בגויה מאכל ומשקה ולתחומיא והוו אכלין ושתין והוו בעין למתן ליה טימי די אכלו ושתו ולא צבי למקבלה מנהון והוה אמר להון אבונן אברהם מן מה דאמר והוה עלמא במימריה צלון קדם אבוכון דבשמיא דמן דידיה אכלתון ושתיתון ולא הוו זעין מן אתריהון עד זמן דהוה מגייר יתהון ומליף יתהון אורחא דעלמא ואודי וצלי תמן אברהם בשם מימרא דיי אלהא דעלמא:

כב

1 ויהי והוה בתר פתגמיא האילין מן דינצו יצחק וישמעאל ישמעאל הוה אמר לי חמי למירות ית אבא דאנא בריה בוכריא ויצחק הוה אמר לי חמי למירות ית אבא דאנא בר שרה אינתתיה ואנת בר הגר אמתא דאמי עני ישמעאל ואמר אנא זכאי יתיר מנך דאנא אתגזרית לתליסרי שנין ואן הוה צבותי למעכבא לא הוינא מסר נפשי לאתגזרא ואנת אתגזרת בר תמניא יומין אלו הוה בך מנדעא דלמא לא הוית מסר נפשך לאתגזרא מתיב יצחק ואמר הא נא יומיא בר תלתין ושית שנין ואילו בעי קודשא בריך הוא לכולי איבריי לא הויתי מעכב מן יד אשתמעו פתגמין האילין קדם מרי עלמא ומן יד מימרא דיי נסי ית אברהם ואמר ליה אברהם ואמר ליה הא נא: 2 ויאמר ואמר דבר כדון ית ברך ית יחידך דאת רחים ית יצחק ואיזיל לך לארע פולחנא ואסיקהי תמן לעלתא על חד מן טווריא דאימר לך: 3 וישכם ואקדים אברהם בצפרא וזריז ית חמריה ודבר ית תרין טלייוי עמיה ית אליעזר וית ישמעאל וית יצחק בריה וקטע קיסין דקיתא ותאנתא ודיקלא דחזיין לעלתא וקם ואזל לאתרא דאמר ליה יי: 4 ביום ביומא תליתאה וזקף אברהם ית עינוי וחמא ענן איקרא קטיר על טוורא ואשתמודעיה מן רחיק: 5 ויאמר ואמר אברהם לעולימוי אוריכו לכון הכא עם חמרא ואנא ועולימא נתמטי עד כא לבחוני אין יתקיים מה דאתבשרית כדין יהון בנך ונסגוד למרי עלמא ונתוב לוותכון: 6 ויקח ונסיב אברהם ית קיסי דעלתא ושוי עילוי יצחק בריה ונסיב בידיה ית אישתא וית סכינא ואזלו תרוויהום כחדא: 7 ויאמר ואמר יצחק לאברהם אבוי ואמר אבא ואמר האנא ואמר הא אישתא וקיסין והאן אמרא לעלתא: 8 ויאמר ואמר אברהם יי יבחר ליה אמרא לעלתא ואזלו תרוויהום בלב שלים כחדא: 9 ויבאו ואתו לאתרא דאמר ליה יי ובנא תמן אברהם ית מדבחא דבנא אדם ואתפכר במוי דטובענא ותב נח ובנייה ואתפכר בדרא דפלוגתא וסדר עילוי ית קיסיא וכפת ית יצחק בריה ושוי יתיה על מדבחא לעיל מן קיסין:

ירושלמי כב 1 והוה בתר פתגמיא האלין ויי מנסי ית אברהם בנסיונא עסיראה ואמר ליה אברהם ואמר הא אנא:

ירושלמי 2 לטור מוריה:

ירושלמי 8 ואמר אברהם ממריה דיי יזדמן לי אמרא ואין לא את הוא לעלתא ברי והליכו תרויהון כחדא בלב שפי:

Et plantavit arborum hortum in Beer ſeptem agnarum, & præparavit in medio ejus cibum & potum tranſeuntibus & redeuntibus; & promulgabat illis ibi, Confitemini & fidem habete in nomine ſermonis Domini Dei ſeculi. 33

Hieroſ. 33. Et plantavit Abraham paradiſum in Beerſeba, & præparavit in medio ejus cibum & potum, & in limitibus; & comedebant & bibebant, volebantque dare ei pretium ejus quod ederant & biberant, ſed nolebat recipere ipſum ab illis: dicebatque illis pater noſter Abraham; Ab eo quod dixit & fuit mundus verbo ſuo, orate coram Patre veſtro qui eſt in cœlis, ex cujus liberalitate ediſtis & bibiſtis; & non movebantur ex loco ſuo donec proſelytos eos redderet, & doceret eos ſemitam ſeculi; itaque confitebatur, & orabat ibi Abraham in nomine ſermonis Domini Dei ſeculi.

CAP. XXII.

Et accidit poſt hæc, poſtquam contendiſſent Iſaac & Iſmael, Iſmaele 1 dicente, decet me hæredem eſſe patris quia ego ſum ejus filius primogenitus; Iſaaco verò reſpondente, mihi conveniens eſt ut ſim hæres patris, quia ego filius Saræ uxoris ejus, tu autem es filius Hagar ancillæ matris meæ: cùm Iſmael reſpondiſſet & dixiſſet, Ego te juſtior ſum, quia circunciſus ſum anno decimo tertio, & ſi fuiſſet voluntas mea retardandi, non tradidiſſem me ad circuncidendum; tu autem circunciſus es natus octo dies, ſi ſcientiam habuiſſes, forſan non tradidiſſes te circuncidendum: reſpondit Iſaac & dixit; Ecce nunc natus ſum triginta ſex annos, Quòd ſi poſtulet ſanctus benedictus ipſe omnia membra mea non differrem: ſtatim audita ſunt hæc verba coram Domino mundi: Itaque ſtatim ſermo Domini tentavit Abraham, & dixit illi, Abraham; & dixit illi, Ecce ego. Et dixit 2 accipe nunc filium tuum, unicum tuum quem tu diligis, Iſaacum; & abi tibi in terram cultûs; & offer eum ibi in holocauſtum ſuper unum ex montibus, quem dixero tibi. Et ſurrexit Abraham manè, & ſtravit 3 aſinum ſuum, & accepit duos pueros ſuos ſecum, Eliezerum & Iſmaelem, & Iſaacum filium ſuum; & ſcidit ligna minuta & ficus & palmam, quæ apta erant holocauſto, & ſurrexit, & abiit in locum quem dixerat illi Dominus. 4 Die tertio levavit Abraham oculos ſuos, & vidit nubem gloriæ fumantem ſuper monte, & agnovit eum procul. Et dixit Abraham pueris 5 ſuis; Expectate vos hic cum aſino, & ego & puer accedemus uſque illuc, ad probandum num ratum ſit quod mihi nuntiatum eſt, Sic erunt filii tui: & adorabimus Dominum ſeculi, tum revertemur ad vos. Et accepit A- 6 braham ligna holocauſti, & poſuit ſuper ipſum Iſaacum filium ſuum: tum accepit in manum ſuam ignem & gladium: & abierunt ambo ipſi ſimul. Et 7 locutus eſt Iſaac ad Abrahamum patrem ſuum, & dixit, Pater mi; qui dixit, Ecce ego: tum dixit, Ecce ignis, & ligna; ubi eſt autem ovis in holocauſtum? Et dixit Abraham; Do- 8 minus eliget ſibi pecudem in holocauſtum: & ibant ambo ipſi corde integro ſimul. Et venerunt in lo- 9 cum, quem dixerat illi Dominus: & ædificavit ibi Abraham altare quod ædificaverat Adam, & deſtructum erat aquis diluvii; & iterum ædificavit illud Noach, & deſtructum fuit ætate diviſionis: & ordinavit ſuper ipſum ligna, tum ligavit Iſaacum filium ſuum, & poſuit eum ſuper altare ſuper ipſa ligna.

Hieroſ. 1. *Accidit poſt ſermones hos, Dominus tentavit Abraham tentatione decimâ; & dixit illi, Abraham: qui dixit, Ecce ego.*

Hieroſ. 2. *In montem Morija.*

Hieroſ. 8. *Et dixit Abraham, Sermo Domini parabit mihi ovem; quod ſi non, tu eris in holocauſtum fili mi: & ibant ambo ipſi ſimul animo humili.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

33 *بنشاند درخت در بار شبع بخواند آنجا در نام ײ خداي عالم *بنشست ابرهم در زمین 34
فلسطیم روزکاران بسیاران*

فصل بیست دوم

بود پسي از سخنهاي اینان وخدا آزمایش کرد مر ابرهم گفت باو ابرهم گفت اینك من 1
*گفت بستان اکنون مر پسري تو مر یگانهي تو آنچه دوست داشتي مر یصحق وبرو بتو 2
بزمین آن موریه بر آور اورا آنجا بقربان ابر یکّه آن کوهها آنچه گویم بتو* شبگیر کرد 3
ابرهم در بامداد وآراسته کرد مر درازگوش او بستاند مر دو کودکان او با او ومر
یصحق پسر او بشکست هیزمها قربان بر خاست وبرفت بآن جا آنچه گفت باو خدا* در روز 4
آن سیمي برداشت ابرهم مر چشمان او بدید مر آن جا از دور* گفت ابرهم بکودکان 5
او بنشینید بشما اینجا با آن درازگوش ومن وآن کودك برویم تا آنجا وسجود کنیم
وباز گردیم بشما* بستاند ابرهم مر هیزمها آن قربان بنهاد ابر یصحق پسر او بستاند در دست 6
او مر آن آتش ومر آن کارد برفتند دو ایشان یك جا* گفت یصحق بابرهم پدر او گفت 7
پدر من گفت اینك من پسر من گفت اینك آن آتش وآن هیزمها وکجا آن برّه بقربان* گفت 8
ابرهم خدا بنماید باو آن برّه بقربان پسر من برفتند دو ایشان یك جا* بیامدند بآن جا آنچه 9
گفت باو خدا آبدان کرد آنجا ابرهم مر آن مذبح آراسته کرد مر آن هیزمها وببست مر
یصحق پسر او بنهاد اورا ابر آن مذبح از بالا بهیزمها*

Et plantatâ arbore in Beer-ſheba 33 invocavit ibi nomen Domini Dei ſeculi. Et ſedit Abraham in terra 34 Philiſhtim dies multos.

CAP. XXII.

Fuit poſt verba iſta, & Deus tentavit Abraham, & dixit ad eum, 1 *Abraham. Reſpondit, Ecce me. Dixit,* 2 *Cape nunc filium tuum, unicum tuum quem diligis,* nempe *Iſhac, & vade tibi ad terram Moriah,* & *offer eum illic in oblationem ſuper unum montium quem dixero tibi. Antelucul̀o igitur ſurgens Abraham manè,* 3 *ſtravit aſinum ſuum: accepitque duos pueros ſuos ſecum, & Iſhac filium ſuum:* quumque *fregiſſet ligna ſacrificii, ſurrexit, & perrexit ad locum quem dixerat ei Deus. Die tertio* 4 *elevans Abraham oculos ſuos vidit locum à longè. Dixitque Abraham* 5 *pueris ſuis, Sedete vobis hic cum aſino: ego verò & puer pergemus uſque illuc, & adorabimus; ac revertemur ad vos. Accipiens itaque* 6 *Abraham ligna ſacrificii, poſuit ea ſuper Iſhac filium ſuum:* ipſoque *accipiente in manu ſua ignem & cultrum, perrexerunt ambo illi ſimul. Et locutus eſt Iſhac ad Abra-* 7 *ham patrem ſuum, dicens, Pater* 8 *mi. Reſpondit, Ecce me, fili mi. Dixit, En ignem & ligna, ſed ubi agnus in oblationem? Reſpondit Abraham, Deus oſtendet pro ſe agnum in oblationem, fili mi. Pergebantque ambo illi ſimul.* Quumque *perveniſſent* 9 *ad locum quem dixerat ei Deus, ædificavit ibi Abraham altare, diſpoſuitque ligna, & ligavit Iſhac filium ſuum, &* *impoſuit eum altari deſuper ligna.*

10 וישלח ואושיט אברהם ית ידיה ונסיב ית סכינא למיכס ית בריה עני ואמר יצחק לאבוי כפות יתי יאות דלא אפרכס מן צערא דנפשי ונדחי לגובא דחבלא וישתכח פסולא בקרבנך עינוי דאברהם מסתכלן בעינוי דיצחק ועינוי דיצחק מסתכלן למלאכי מרומא יצחק הוה חמי יתהום ואברהם לא חמי יתהום ענין מלאכי מרומא איתון חמון כדין יחידאין דאית בעלמא חד נכיס וחד מתנכיס דנכיס לא מעכב ודמתנכיס פשיט צווריה: 11 ויקרא וקרא ליה מלאכא דיי מן שמיא ואמר ליה אברהם אברהם ואמר הא נא: 12 ויאמר ואמר אל תושיט ידך לטליא ולא תעביד ליה מדעם ביש ארום כדון גלי קדמי ארום דחלא דיי אנת ולא עכיבתא ית ברך ית יחידך מני: 13 וישא וזקף אברהם ית עינוי וחזא והא דכרא חד דאתברי ביני שמשתא דשכלול עלמא אחיד בחרישותא דאילנא בקרנוי ואזל אברהם ונסיב יתיה ואסיקהי לעלתא חלף בריה: 14 ויקרא ואודי וצלי אברהם תמן באתרא ההוא ואמר בבעו ברחמין מן קדמך יי גלי קדמך דלא הוה בלבבי עומקא ופנית למעבד גזרתך בחדווא כדין כד יהון בנוי דיצחק ברי עלין לשעת אניקי תהוי מידכר להום ועני יתהום ופריק יתהום ועתידין אינון כל דריא קימין למהוי אמרין בטוורא הדין כפת אברהם ית יצחק בריה ותמן אתגליית עילוי שכינתא דיי: 15 ויקרא וקרא מלאכא דיי לאברהם תניינות מן שמיא: 16 ויאמר ואמר במימרי קיימית אמר יי חולף דעבדת ית פתגמא הדין ולא מנעת ית ברך ית יחידך: 17 כי ברך ארום ברכא אברכינך ואסגא אסגי ית בנך ככוכבי שמיא ויהי כחלא דעל כיף ימא ויירתון בנך ית קריוי קומי סנאיהון: 18 והתברכו ויתברכון בגין זכוות בנך כל עממי ארעא חולף דקבילתא במימרי: 19 וישב ודברו מלאכי מרומא ית יצחק ואובלוהי לבי מדרשא דשם רבא והוה תמן תלת שנין ובההוא יומא תב אברהם לות עולימוי וקמו ואזלו כחדא לבירא דשבע ויתיב אברהם בבירא דשבע:

10 ופשט אברהם ית ידיה ונסיב ית סכינא למכוס ית יצחק בריה עני יצחק ואמר לאברהם אבוי אבא כפות ידי יאות דלא בשעת צערי אפרכס ואערבבה יתך וישתכח קורבנך פסיל ואדחי לגובא דחבלא לעלמא דאתי עינוי דאברהם הוו משוטטין בעינוי דיצחק ועינוי דיצחק הוו משוטטין במלאכי מרומא יצחק הוה חמי יתהון אברהם לא חמי יתהון ביה בשעתא נפקו מלאכי מרומא ואמרין אלין לאלין אתון חמון תרין צדיקין יחידאין בגו עלמא חד נכס וחד מתנכס דנכס לא מעכב ודמתנכס פשט צוריה: 11 ואמר אברהם אברהם עני אברהם בלשן בית קודשא ואמר הנני: 14 ופלח וצלי אברהם בשם מימריה דיי ואמר את הוא יי דחמי ולא מתחמי בבעו רחמין מן קדמך יי כולא גלי וידיע קדמך דלא הוה בליבי פלגו בזמנא דאמרת לי למקרבא ית יצחק ברי ולמעבד יתיה עפר וקטם קדמך אלא מן יד אקדימית בצפרא ועבדית ית מימרך בחדווא וקיימית מימרך וכדון בבעו רחמין מן קדמך יי אלהים כד יהוין בנוי דיצחק עללין לשעת אנניקי תהוי מדכר להון עקידתיה דיצחק אבוהון ושרי ושביק לחוביהון ופרוק יתהון מן כל אנניקי דעתידין דריא למקם מן בתריה למהוי אמרין בטור בית מקדשיה דיי קריב אברהם ית יצחק בריה ובטורא הדין הוא בית מקדשא אתגליית עלוי יקר שכינתא דיי:

Et extendit Abraham manum ſuam, 10 & accepit gladium ad mactandum filium ſuum: reſpondens dixit Iſaac patri ſuo; Liga me probè, ne motitem præ afflictione animæ meæ, & impellamur in foveam perditionis, nam invenietur quid prophani in oblatione tua: Oculi Abrahami intenti erant in oculos Iſaac, & oculi Iſaac intenti erant in angelos excelſi; Iſaac videbat eos Abraham autẽ non videbat eos. Reſpondebant angeli excelſi, Venite, videte ſicut hos ſolos qui ſunt in mundo, unus mactat alter mactatur; qui mactat non differt, qui mactatur extendit collum ſuum. Vocavit autem ipſum Ange- 11 lus Domini ex cœlis, & dixit illi Abraham; & dixit, Ecce ego. Tum 12 dixit, Ne extendas manum tuam ad puerum, nec facias illi quicquam mali: quoniam jam revelatum eſt coram me quòd timens Dominum tu, neque impediviſti filium tuum unicum tuum à me. Tum levavit 13 Abraham oculos ſuos, & vidit: & ecce aries unus, qui creatus eſt inter veſperas fundationis mundi, comprehenſus erat in perplexitate arboris per cornua ſua: abiit ergò Abraham, & accepit eum, & obtulit eum in holocauſtum pro filio ſuo. Et gratias egit, & oravit Abraham 14 ibi in loco illo, & dixit; Obſecro per miſerationes à conſpectu tuo Domine, manifeſtum eſt coram te quòd non fuit in corde meo profunditas, ſed intentus fuerim ut facerem decretum tuum cum gaudio. Jam verò quando erunt filii Iſaac filii mei offerentes tempore anguſtiæ, memor ſis eorum, & exaudi eos, & libera eos: & dicant omnes generationes ſequuturæ; In monte iſto ligavit Abraham Iſaacum filium ſuum, & ibi revelata eſt ei divina majeſtas. Et vocavit angelus Do- 15 mini Abrahamum ſecundò ex cœlis. Et dixit; Per ſermonem meum ju- 16 ravi, dicit Dominus: Pro eo quòd feciſti rem hanc, nec prohibuiſti filium tuum, unicum tuum; Quòd benedicendo benedicam tibi, & multipli- 17 cando multiplicabo filios tuos ſicut ſtellas cœlorum, & erunt ſicut arena quæ eſt ad maris littus: & poſſidebunt jure hæreditario filii tui urbes coram inimicis ſuis. Et benedicentur propter meritum filii tui omnes 18 populi terræ; pro eo quòd auſcultâſti ſermoni meo. Et acceperunt an- 19 geli excelſi Iſaacum, & detulerunt eum in ſcholam Sem magni, & commoratus eſt ibi tres annos: eo verò ipſo die reverſus eſt Abraham ad pueros ſuos, & ſurrexerunt & abierunt ſimul in Beerſaba, & habitavit Abraham in Beerſaba.

Hieroſ. 10 Et extendit Abraham manum ſuam, & accepit gladium ad mactandum Iſaac filium ſuum. Reſpondit Iſaac & dixit Abrahamo patri ſuo; Pater mi, liga manus meas probè, ne horâ doloris mei trepidem & confundam te, & inveniatur oblatio tua vitioſa, & impellar in foveam perditionis in ſeculo venturo: oculi Abrahami diſcurrebant in oculos Iſaac, oculi autem Iſaac diſcurrebant in oculos angelorum excelſi; Iſaac videbat eos, Abraham non videbat eos. Eâ horâ exierunt Angeli excelſi, & dixerunt hi ad illos; Vos videtis duos juſtos ſolos in medio mundi, unus mactat, alter mactatur; qui mactat non differt, et qui mactatur extendit collum ſuum. 11 Et dixit Abraham, Abraham, reſpondit Abraham in lingua domûs ſanctæ et dixit, Ecce ego. 14 Et coluit & oravit Abraham in nomine ſermonis Domini, & dixit; Tu es Domine qui vides & non videris, Obſecro tuas miſerationes Domine: totũ manifeſtatũ & cognitum eſt coram te, quòd non fuerit in corde meo diviſio, eo tempore quo dixiſti mihi ut offerrem Iſaacum filium meum, & ut facerem eum pulverem & cinerem coram te, ſed ſtatim ſurrexi ſummo mane & feci verbum tuum cum gaudio, & adimplevi verbum tuum. Jam verò obſecro miſerationes tuas, ô Deus, quando filii Iſaac efferent horâ neceſſitatis, memor ſis illis ligationis ipſius Iſaac patris eorum, & ignoſcas & condonas peccata eorum, & redime eos ex omni neceſſitate: quia ſequuturæ generationes, poſt eum dicturæ ſunt, In monte domûs ſanctuarii Domini obtulit Abraham Iſaacum filium ſuum, & in monte hoc qui eſt domus ſanctuarii, manifeſtata eſt gloria divinitatis Domini.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

10 *بکشید ابرهم مر دست او بستاند مر آن کارد بکشتن مر پسر او* بخواند باو 11
فرستهي خدا از آن آسمان گفت ابرهم ابرهم گفت اینك من* گفت نکشي دست 12
تو بآن کودك ونکني باو هیچ چیز که اکنون دانستم که ترسیدکار خداي تو
ونه باز گرفتي مر پسري تو مر یگانهي تو از من* برداشت ابرهم مر چشمان او بدید واینك 13
نرمیش پس گرفتارشده در شاخها درخت در شاخهاي او برفت ابرهم بستاند مر آن نرمیش
بر آورد اورا بقربان بجاي پسري او* بخواند ابرهم مر نام آن جاي او ײ یראה آنچه گفته شود آن 14
روز در کوه ײ دیدار آید* بخواند فرستهي خدا بابرهم دویم باره از آن آسمان* گفت در من 15 16
سوگند خوردم گفت خدا که جزاي آنچه بکردي مر آن سخن این ونه باز گرفتي مر پسري
تو مر یگانهي تو* که آفرین کردن آفرین کنم ترا وبسیار کردن بسیار کنم مر نسل 17
تو چون ستارهاي آن آسمان وچون ریك آنچه ابر لب دریا میراث گیرد نسل تو مر دروازه
دشمنان او* آفرین باشند در نسل تو همه قومها آن زمین جز آنچه شنیدي در آواز من* 18
باز گشت ابرهم بکودکان او برخاستند وبرفتند [بیکجا] ببار شبع بنشست ابرهم در بار شبع 19

Extendenſque Abraham manum ſuam, 10 *accepit cultrum ad occidendum filium ſuum.* Tunc *vocans ad eum angelus* 11 *Dei de cœlo, dixit; Abraham, Abraham. Reſpondit, Ecce me. Dixit,* 12 *Ne extendas manum tuam in puerum, neque facias ei ullam rem: quia nunc cognovi quòd timens Dei es tu, ſiquidem non retinuiſti filium tuum, unicum tuum à me. Elevans* 13 autem *Abraham oculos ſuos vidit, & ecce aries poſt eum captus in ramis arboris cornibus ſuis: pergenſque Abraham accepit arietem, & obtulit eum in oblationem loco filii ſui. Vocavitque Abraham nomen loci* 14 *illius, Dominus videbit: quod dicitur hodiè, In monte Dominus apparebit. Vocavit angelus Dei Abraham ſecundâ vice è cœlo;* 15 *Dicens, Per memet* 16 *juravi dicit Deus, Quia propterea quòd feciſti hanc rem, & non retinuiſti filium tuũ, unicum tuum: Benedicendo benedicam tibi, & multipli-* 17 *cando multiplicabo ſobolem tuam ſicut ſtellas cœli, & ſicut arenam quæ eſt ad litus maris; & hæreditariò accipiet progenies tua portam inimicorum ſuorum. Et benedicentur in* 18 *progenie tua omnes gentes terræ, propterea quòd auſcultâſti voci meæ. Tum reverſo Abraham ad pueros* 19 *ſuos, ſurrexerunt, & abierunt ſimul ad Beer-ſheba, ſeditque Abraham in Beer-ſheba.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

ויהי אחר וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָּמַיָּא הָאִילֵּין מִן בָּתַר דְּכַפְתֵּיהּ אַבְרָהָם יַת יִצְחָק וְאָזַל 20
סַטָנָא וְתַנֵּי לְוָת שָׂרָה דְּאַבְרָהָם נְכַס יַת יִצְחָק וְקָמַת שָׂרָה וּפַגְנַת וְאִשְׁתַּנְקַת וּמִיתַת
מִן אֲנִיקָא וְאָתָא אַבְרָהָם וּבַת בְּאָרְחָא וְתַנְיָא לְאַבְרָהָם לְמֵימַר הָא יְלֵידַת מִלְכָּה
אוּף הִיא אִתְרְוָוחַת בִּזְכוּת דַּאֲחָתָהּ לְמֵילַד בְּנִין לְנָחוֹר אָחוּךְ׃ את עוץ יַת עוּץ 21
בּוּכְרֵיהּ וְיַת בּוּז אָחוּי וְיַת קְמוּאֵל רַב קוֹסְמַיָּא דַּאֲרָמָאֵי׃ ואת וְיַת כֶּשֶׂד וְיַת 22
חֲזוֹ וְיַת פִּלְדָּשׁ וְיַת יִדְלָף וְיַת בְּתוּאֵל׃ ובתואל וּבְתוּאֵל אוֹלִיד יַת רִבְקָה תְּמַנְיָא 23
אִלֵּין יְלֵידַת מִלְכָּא לְנָחוֹר אָחוּי דְּאַבְרָהָם׃ ופלגשו וּפַלַּקְתֵּיהּ וּשְׁמָהּ רְאוּמָה וִילֵידַת 24
אוּף הִיא יַת טֶבַח וְיַת גַּחַם וְיַת תַּחַשׁ
וְיַת מַעֲכָה׃

ירושלמי 24 וּפַלַּקְתֵּיהּ וּשְׁמָהּ׃

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

Et accidit poſt res illas, poſtquam ligavit Abraham Iſaacum, ut abiret 20 Satan & referret Sara quod Abraham mactâſſet Iſaacum; tum ſurrexit Sara, & clamavit, & ſuffocata eſt & mortua præ anguſtia: tum venit Abraham & pernoctatus eſt in via, & nuntiavit Abrahamo, dicendo; Ecce peperit Milcha, etiam ipſa dilatata eſt, propter meritum ſororis ſuæ, ad pariendum filios Nachoro fratri tuo. Uts primogenitum ſuum, 21 & Buts fratrem ejus, & Kemuel principem divinationum Aramæi. Et 22 Cheſched, & Chazo, & Pildaſch, & Jidlaph, & Bethuel. Et Bethuel 23 genuit Ribkah: octo iſtos peperit Milcha Nachoro fratri Abrahami. Porrò concubina ejus, cujus nomen 24 erat Reuma, peperit etiam ipſa Tebach, & Gacham, & Tachaſch, & Mahacha.

Hieroſ. 24 *Et concubina ejus, & nomen ejus.*

פ פ פ

SECT. V.

כג

CAP. XXIII.

וִיהְיוּ חיי שרה וַהֲווֹ חַיֵּי שָׂרָה מְאָה וְעֶשְׂרִין וְשֶׁבַע שְׁנִין שְׁנֵי חַיֵּיהָא דְּשָׂרָה׃ 1
וּמִיתַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן 2
בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וְאָתָא אַבְרָהָם מִן טוּר
פּוּלְחָנָא וְאַשְׁכְּחָהּ דְּמִיתַת וִיתֵיב לְמִסְפַּד
לְשָׂרָה וּלְמִבְכְּיָהּ׃ ויקם וְקָם אַבְרָהָם מִן מֵחֲמֵי אַפִּין עַל מִיתֵיהּ וּמַלֵּיל עִם בְּנֵי 3
חִתָּאָה לְמֵימַר׃ גר דַּיָּיר וְתוֹתָב אֲנָא עִמְּכוֹן בְּבָעוּ זַבּוּנוּ לִי אַחְסָנַת קְבוּרְתָּא עִמְּכוֹן 4
וְאִיקְבַּר יַת מִיתִי תַּמָּן׃ ויענו וַאֲתִיבוּ בְנֵי חִתָּאָה יַת אַבְרָהָם לְמֵימַר לֵיהּ׃ 5
שמענו קַבֵּל מִנָּנָא רִבּוֹנָנָא רַב קֳדָם יְיָ אַתְּ בֵּינָנָא בִּשְׁפַר קִבְרָנָא קְבַר יַת מִיתָךְ אֱנָשׁ 6
מִנָּנָא יַת קְבוּרְתֵּיהּ לָא יִמְנַע מִנָּךְ בְּגִין דְּלָא לְמִקְבַּר מִיתָךְ׃ ויקם וְקָם אַבְרָהָם 7
וּנְחַן לְעַמָּא דְאַרְעָא לִבְנֵי חִתָּאָה׃ וידבר וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן לְמֵימַר אִין אִית רְעוּ עִם 8
נַפְשְׁכוֹן לְמִקְבַּר יַת מִיתִי מִן מֶחֱמֵי אַפַּי קַבִּילוּ מִנִּי וּבְעוּ עֲלַי קֳדָם עֶפְרוֹן בַּר צוֹחַר׃
ויתן וְיִזְבּוֹן לִי יַת מְעָרַת כְּפֵילְתָּא דִילֵיהּ דְּמִתְבַּנְיָא בִּסְטַר חַקְלֵיהּ בִּכְסַף שְׁלִים 9
יִתְּנִנָּהּ לִי בֵּינֵיכוֹן לְאַחְסָנַת קְבוּרְתָּא׃ ועפרון וְעֶפְרוֹן יָתִיב בְּגוֹ בְנֵי חִתָּאָה וַאֲתֵיב 10
עֶפְרוֹן חִתָּאָה יַת אַבְרָהָם בְּאַנְפֵּי בְּנֵי חִתָּאָה לְכָל עָלֵי תְּרַע קַרְתֵּיהּ לְמֵימַר׃
לא אדוני בְּבָעוּ רִבּוֹנִי קַבֵּל מִנִּי חַקְלָא יְהָבִית לָךְ וּמְעַרְתָּא דְבֵיהּ לָךְ יְהַבְתַּהּ 11
לְמַתְנָא בְּאַנְפֵּי בְנֵי עַמִּי יְהַבְתַּהּ לָךְ אֵיזִיל קְבַר מִיתָךְ׃ וישתחו וּנְחַן לֵיהּ אַבְרָהָם 12
בְּאַנְפֵּי בְּנֵי חִתָּאָה׃

ירושלמי 2 וּמִיתַת שָׂרָה בְּקִרְיַתְהוֹן דְּגוּבְרַיָּא׃

Et fuerunt vitæ Sara centum viginti ſeptem anni, anni vitæ ipſius 1 Sara. Et mortua eſt Sara in Kiriath- 2 arba, ipſa eſt Hebron in terra Chanaan: & venit Abraham ex monte cultus, & invenit quòd mortua eſſet, & ſedit ad lugendum Saram & ad flendum eam. Et ſurrexit Abra- 3 ham à conſpectu facierum mortui ſui, & loquutus eſt cum filiis Cheth, dicendo; Peregrinus & advena ego vobiſcum: Obſecro vendite mihi 4 hæreditatem ſepulturæ vobiſcū, ut ſepeliam mortuum meum ibi. Et reſpon- 5 derunt filii Cheth Abrahamo, dicendo illi; Obſequere nobis domine no- 6 ſter, magnus coram Deo tu *es* inter nos; in meliori ſepulchrorum noſtrorum ſepeli mortuum tuum: quiſquam ex nobis ſepulchrum ſuum non prohibebit à te, quo minus ſepelias mortuum tuum. Et ſurrexit Abra- 7 ham, & incurvavit ſe populo terræ, filiis Cheth. Et locutus eſt cum il- 8 lis, dicendo; Si eſt beneplacitum cum anima veſtra, ut ſepeliam mortuum meum à conſpectu faciei meo, auſcultate mihi & petite pro me coram Ephron filio Tſochar: Et vendat mihi ſpeluncam duplicem ſuam, 9 quæ ædificata eſt in latere agri ſui: argento pleno det eam mihi inter vos, in hæreditatem ſepulchri. Ephron autem ſedebat in medio filio- 10 rum Cheth. Et reſpondit Ephron Chittæus Abrahamo coram filiis Cheth, coram omnibus ingredientibus portam civitatis ſuæ, dicendo; Obſecro 11 domine mi auſculta me, agrum dedi tibi & ſpeluncam quæ in eo eſt, tibi dedi eam dono: coram filiis populi mei dedi eam tibi; ito ſepeli mortuum tuum. Et incurvavit ſe Abraham coram filiis Cheth. 12

Hieroſ. 2 *Et mortua eſt Sara in civitate Gigantum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*بود پس آن سخنهاي اينان آگاه شد بابرهم بگفتن اينك بزاييد ملكه نيز آن 20
پسران بنحور برادر تو * مر عوص نخست زاد او ومر بوز برادر او ومر قموال پدر ارم * 21
* ومر كسد ومر حزو ومر فلدش ومر يدلف ومر بتوال * وبتوال بزاياند مر ربقه هشت 22 23
اينان بزاييد ملكه بنحور برادر ابرهم * وسريتي او ونام آن راومه بزاييد نيز او مر طبح ومر 24
جحم ومر تحش ومر معكه *

Fuit poſt verba hæc notificatum eſt ipſi Abraham, dicendo; Ecce peperit Milchah etiā ipſa filios Nahor fratri tuo, 20 *Us primogenitum ſuum, &* 21 *Buz fratrem ejus, & Cemuel patrem Aram, Et Cheſhed, & Hazu,* 22 *& Phildaſh, & Jildaph, atque Bethuel: Et Bethuel genuit Ribcah.* 23 *Octo iſtos peperit Milcah* ipſi *Nahor fratri Abraham. Et concubi-* 24 *na ejus cujus nomen Reumah, peperit etiam ipſa Tebah, & Gaham, & Tahaſh, & Maachah.*

* فصل بيست سيم *

* بودند زندگي سره صد وبيست وهفت سال سالهاي زندگي سره * بمرد سره در قريت 1 2
اربع آن حبرون در زمين كنعن بيامد ابرهم بتعزيت داشتن بسره وبگريستن آنرا *
* برخاست ابرهم از زبر روي مردهي او سخن گفت بپسران حت بگفتن * غريب ومهمان 3 4
من او از شما بدهيد بمن گرفتن مقبره با شما وگور كنم مردهي من از پيش من *
* جواب دادند پسران حت مر ابرهم بگفتن باو * بشنو بايما خداوند من مهتر كردهي 5 6
خدا تو در ميان ايما در گزينترين گورجاي ايما گور كن مر مردهي تو مرد از ايما
مر گورجاي او نه باز گيرد از تو از گور كردن مردهي تو * بر خاست ابرهم سجود كرد 7
بقوم آن زمين بپسران حت * سخن گفت بايشان بگفتن اگر هست رضاي جان شما 8
بگور كردن مر مردهي من از پيش من بشنويد بمن وشفعت خواهيد براي من در
عفرون پسر صحر * بدهد بمن مر مغارهي آن دولايي آنچه باو آنچه در كنار دشت او در 9
سيم تمام بدهد آنرا بمن [در ميان شما] بگرفتن گورجا * وعفرون نشينا در ميان پسران حت جواب 10
داد عفرون آن حتي مر ابرهم در حضور پسران حت بهمه آيان دروازهي شهر او بگفتن * نه 11
خداوند من بشنو بمن آن دشت بدادم بتو وآن مغاره آنچه درو بتو بدادم آنرا بچشم ديد
پسران قوم من بدادم آنرا بتو گور كن مردهي تو * سجود كرد ابرهم بپيش قوم آن زمين * 12

CAP. XXIII.

Fuit vita Sarah centum & viginti & ſeptem anni: 1 tot fuerunt *anni vitæ Sarah. Et mortua eſt* 2 *Sarah in Ciriath-arba: ipſa* eſt *Hebron in terra Chanaan: venitque Abraham ut conſolationem haberet de Sarah, & ut defleret eam. Sur-* 3 *gens* itaque *Abraham à deſuper faciem mortui ſui, locutus eſt ad filios Heth, dicendo; Peregrinus & ho-* 4 *ſpes* ſum *ego apud vos:* copiam date *mihi accipiendi ſepulchretū vobiſcum, & ſepulchro indam mortuū meum è conſpectu meo. Reſponſū de-* 5 *derunt filii Heth* ad *Abrahā, dicendo ei; Audi nos domine mi, Ma-* 6 *gnificatus à Deo* es *tu in medio noſtri: in electiſſimo ſepulchreto noſtro ſepeli mortuum tuum: vir è nobis ſepulchretum ſuum non retinebit à te, ne ſepulchro indas mortuum tuum* Tum *ſurgens Abraham re-* 7 *verentiam exhibuit populo terræ,* nempe *filiis Heth: Et* ſermonem 8 *iniit cum eis, dicendo; Si ſit beneplacitum animæ veſtræ* me *ſepelire mortuum meum è conſpectu meo, audite me, & intercedite pro me apud Ephron filium Sohar,* Ut *det mihi* 9 *ſpeluncam duplicem, quæ* eſt *ei, quæ* ſcil. *in extremo agri ſui: argento pleno det eam mihi in medio veſtri, in poſſeſſionē ſepulchreti. (Ephron* 10 *autem ſedens in medio filiorum Heth.) Reſpondit Ephron Hittæus ad Abraham in præſentia filiorum Heth, omnium* ſcil. *venientium* ad *portam civitatis ſuæ, dicendo; Ne-* 11 *quaquam domine mi, audi me; Agrum dedi tibi, & ſpeluncam quæ* eſt *in eo, tibi* inquam *dedi eam; in conſpectu oculorum filiorum populi mei dedi eam tibi: ſepulchro indas mortuum tuum.* Tunc *re-* 12 *verentiam exhibuit Abraham in conſpectu populi terræ.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

וידבר וּמַלֵּיל עִם עֶפְרוֹן בְּאַנְפֵּי עַמָּא דְאַרְעָא לְמֵימַר בְּרַם אִם אַנְתְּ צָבֵי לְמֶעְבַּד לִי טֵיבוּ 13
קַבֵּל מִנִּי אֶתֵּן כַּסְפָּא דְּמֵי חַקְלָא סַב מִנִּי וְאֶקְבּוֹר יַת מִיתִי תַּמָּן׃ ויען וַאֲתֵיב עֶפְרוֹן 14
יַת אַבְרָהָם לְמֵימַר לֵיהּ׃ אדוני רִבּוֹנִי קַבֵּל מִנִּי אֲרַע דְּטִימִין דִּידָהּ אַרְבַּע מְאָה 15
סִלְעִין דִּכְסַף בֵּינָא וּבֵינָךְ מַה הִיא וְיַת מִיתָךְ קְבַר׃ וישמע וְקַבֵּיל אַבְרָהָם מִן עֶפְרוֹן 16
וּתְקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן יַת כַּסְפָּא דְמַלֵּיל
בְּאַנְפֵּי בְּנֵי חִתָּאָה אַרְבַּע מְאָה סִלְעִין
דִּכְסַף טַב עָבְרִין בְּכָל פְּתוֹר וּמִתְקַבְּלִין
בְּכָל פְּרַקְמַטְיָא׃ ויקם וְקָם וְזָבִין חֲקַל 17
עֶפְרוֹן דִּי בִּכְפֵילְתָּא דִּקְדָם מַמְרֵא חַקְלָא וּמְעַרְתָּא דְבֵיהּ וְכָל אִילָנָא דִּבְחַקְלָא דִּבְכָל
תְּחוּמֵיהּ חֲזוֹר חֲזוֹר׃ לאברהם לְאַבְרָהָם לִזְבִינוֹי בְּאַנְפֵּי בְּנֵי חִתָּאָה לְכָל עָלֵי תְּרַע 18
קַרְתֵּיהּ׃ ואחרי כן וּמִן בָּתַר כְּדֵין קְבַר אַבְרָהָם יַת שָׂרָה אִנְתְּתֵיהּ לִמְעָרַת חֲקֵיל 19
כְּפֵילְתָּא דְעַל אַנְפֵּי מַמְרֵא הִיא חֶבְרוֹן בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃ ויקם וְקָם חַקְלָא וּמְעַרְתָּא 20
דְבֵיהּ לְאַבְרָהָם לְאַחְסָנַת קְבוּרְתָּא מִן בְּנֵי חִתָּאָה׃

ירושלמי 16 אַרְבַּע מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף עָבְרִין לְכָל פְּתוֹר וּמִתְקַבְּלִין בְּכָל פְּרַקְמַטְיָא׃

כד

ואברהם וְאַבְרָהָם סִיב עָל בְּיוֹמִין וּמֵימְרָא דַייָ בָּרֵיךְ יַת אַבְרָהָם בְּכָל מִינֵי 1
בִּרְכְתָא׃ ויאמר וַאֲמַר אַבְרָהָם לֶאֱלִיעֶזֶר 2
עַבְדֵּיהּ סָבָא דְבֵיתֵיהּ דְּשַׁלִּיט בְּכָל
אַפּוֹתִיקֵי דִילֵיהּ שַׁוִּי כְדוֹן יְדָךְ בִּגְזֵירַת
מְהוּלְתִי׃ ואשביעך וְאוֹמֵינָךְ בְּשׁוּם 3
מֵימְרָא דַייָ אֱלָהָא דְּמוֹתְבֵיהּ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא הוּא אֱלָהָא דְּשׁוּלְטָנֵיהּ עַל אַרְעָא
דִּי לָא תִסַּב אִתְּתָא לִבְרִי מִבְּנָתְהוֹן דִּכְנַעֲנָאֵי דִּי אֲנָא יָתִיב בֵּינֵיהוֹן׃ כי אֶלָּהֵן 4
לְאַרְעִי וּלְבֵית גְּנִיסוּתִי תֵּיזִיל וְתִסַּב אִתְּתָא לִבְרִי לְיִצְחָק׃ ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ עַבְדָּא 5
מָאִים לֵית צְבוּת אִתְּתָא לְמֵיתֵי בַּתְרַיי לְאַרְעָא הָדָא הַאֲתָבָא אָתֵיב יַת בְּרָךְ לְאַרְעָא
דִּי נְפַקְתָּא מִתַּמָּן׃ ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ אַבְרָהָם אִסְתַּמַּר לָךְ דִּילְמָא תְּתֵיב יַת בְּרִי 6
לְתַמָּן׃ יי יְיָ אֱלָהָא דְּמוֹתְבֵיהּ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא דִּדְבַרְנִי מִן בֵּית אַבָּא וּמִן אֲרַע 7
יַלְדוּתִי וּדְמַלֵּיל לִי וּדְקַיֵּים עֲלַי לְמֵימַר לִבְנָךְ אֶתֵּן יַת אַרְעָא הָדָא הוּא יְזַמֵּין
מַלְאָכֵיהּ לְקַמָּךְ וְתִיסַּב אִתְּתָא לִבְרִי מִתַּמָּן׃

ירושלמי 2 וַאֲמַר אַבְרָהָם לְעַבְדֵּיהּ שַׁלִּיטָא דַּהֲוָה שַׁלִּיט בְּכָל מַה דִּידֵיהּ שַׁוִּי כְעַן יְדָךְ תְּחוֹת יַרְכִי קְיָמִי׃

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

Et loquutus eſt cum Ephron coram populo terræ, dicendo; Utique ſi 13 tu velis facere mecum beneficentiam, auſculta me: dabo argentum pretii agri, accipe ex me; & ſepeliam mortuum meum ibi. Et reſpondit 14 Ephron Abrahamo, dicendo illi: Domine mi auſculta me; Terra cujus pre- 15 tium *eſt* quadringenti ſicli argentei, inter me & inter te quid eſt? Igitur mortuum tuum ſepeli. Et acqui- 16 evit Abraham ipſi Ephron: & appendit Abraham Ephroni argentum, de quo loquutus erat coram filiis Cheth; quadringentos ſiclos argenteos bonos, tranſeuntes per omnem menſam, & qui recipi poſſent in omni negotiatione. Et ſtetit venditus ager Ephron, in quo *erat* duplex 17 *ſpelunca* quæ *eſt* è regione Mamre; ager & ſpelunca quæ in eo *eſt*, & omnes arbores qui *ſunt* in agro, in omni termino ejus per circuitum. Ipſi Abraham in poſſeſſionem coram filiis Cheth, coram omnibus inquam 18 ingredientibus portam civitatis. Et poſtea ſepelivit Abrahā Saram uxorem 19 ſuam in ſpelunca agri duplice, quæ *eſt* è regione Mamre, illa *eſt* Hebron, in terra Chanaan. Et confirmatus eſt ager, & ſpelunca quæ in eo *erat*, 20 Abrahamo in hæreditatem ſepulchri à filiis Cheth.

Hier. 16. *Quadringentos ſiclos argenti tranſeuntes ad omnem menſam, & qui recipi poſſent in omni negotiatione.*

CAP. XXIV.

ABraham autem cùm ſenuiſſet, & provectæ eſſet jam ætatis, & ſermo Do- 1 mini benedixiſſet Abrahamo omni ſpecie benedictionis: Tum dixit 2 Abraham Eliezero ſervo ſuo ſeniori domus ſuæ, qui dominabatur in omnem theſaurum ejus; Pone nunc manum tuam in ſectione circunciſionis meæ. Et jurare fa- 3 ciam te in nomine ſermonis Domini Dei, cujus habitatio *eſt* in cœlis excelſis, ille eſt Deus cujus dominium *eſt* ſuper terram, quòd non accipies uxorem filio meo ex filiabus Chananæorum, in medio quorum habito. Sed ad terram meam, & ad domum nativitatis meæ ibis: & 4 accipies uxorem filio meo Iſaaco. Tum dixit illi ſervus; Fortè nolu- 5 erit mulier venire poſt me in terram hanc: an reducendo reducam filium tuum in terram ex qua egreſſus es? Et dixit illi Abraham; Caveas tibi ne 6 reducas filium meum eó. Dominus De⁹ cujus habitatio *eſt* in cœlis excelſis, 7 qui tulit me de domo patris & ex terra nativitatis meæ, & qui loquutus eſt ad me, & qui juravit mihi, dicendo; Filiis tuis dabo hanc terram: ille præſtò mittet angelum ſuum coram te, ut accipias uxorem filio meo indé.

Hier. 2. *Et dixit Abraham ſervo ſuo procuratori, qui poteſtatem habebat in omnia quæ illius erant; Pone nunc manum tuam ſub femore fœderis mei.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* سخن گفت بعفرون در حضور قوم آن زمين بگفتن خاصه اگر تو كاشكي بشنو بمن بدهم 13
سيم آن دشت بستان از من وگور كنم مر مردهي من آنجا * جواب داد عفرون مر ابرهم بگفتن 14
باو * خداوند من بشنو بمن زمين چهار صد مثقال سيم ميان من وميان تو چيست ومر 15
مردهي تو گور كن * بشنيد ابرهم بعفرون مثقال كرد ابرهم بعفرون مر آن سيم آنچه سخن گفت 16
در حضور پسران حت چهار صد مثقال سيم گذرا ببازرگان * برخاست دشت عفرون آنچه در 17
دولايي آنچه بپيش ممرا آن دشت وآن مغاره آنچه درو وهمه آن درخت آنچه در دشت آنچه در 18
همه حد او گرداگرد * بابرهم بخريدن بچشم ديد پسران حت در همه آيان دروازهي شهري او *
* وپس همچنين گور كرد ابرهم مر سره زن او بمغاره دشت آن دولايي ابر پيش ممرا آن حبرون 19
در زمين كنعن * درست شد آن دشت وآن مغاره آنچه درو بابرهم بگرفتن گورجا از نزد 20
پسران حت *

Et ſermonem iniit cum Ephron in 13 *præſentia populi terræ, dicendo; Veruntamen ſi tu* volueris, *(utinam audias me,) dabo argentum agri: accipe à me, & ſepeliam mortuum meum ibi. Reſponſum dedit Ephron* 14 *ipſi Abraham, dicendo ei; Domine* 15 *mi, audi me, terra quadringentorum ſiclorum argenti, inter me ac inter te quid eſt? mortuum itaque tuum ſepeli. Auſcultavit Abraham ipſi* 16 *Ephron, & appendit ipſi Ephron argentum quod dixerat in præſentia filiorum Heth, quadringentos ſiclos argenti tranſeuntis inter mercatores. Stetit* itaque *ager Ephron qui* 17 *in Duplicitate, qui eſt ante Mamre; ager, & ſpelunca quæ in eo, omniſque arbor quæ in agro, quæ* ſcil. *in toto termino ejus circumcirca, Ipſi Abraham in emptionem, in con-* 18 *ſpectu oculorum filiorum Heth, inter omnes ingredientes portam civitatis ejus. Ac poſteà ſepelivit* 19 *Abraham ipſam Sarah uxorē ſuam in ſpelunca agri Duplicitatis, è regione Mamre: ipſa eſt Hebron in terra Chenaan. Ratus eſt* itaque *ager* 20 *& ſpelunca quæ in eo ipſi Abraham in poſſeſſionem ſepulchreti à filiis Heth.*

* فصل بيست چهارم *

* وابرهم پير آمد در روزگاران وخدا آفرين كرد مر ابرهم در همه * گفت ابرهم ببندهي او 1 2
پير خانهي او آن مسلط در همه آنچه باو بنه اكنون دست تو فرود ران من * سوگندهم 3
ترا در خداي آن آسمان وخداي آن زمين آنچه نستاني زن بپسري من از دختران آن كنعني
آنچه من نشينا در ميان او * كه بزمين من وبمولود جاي من بروي وبستاني زن بپسري 4
من بيصحق * گفت باو آن بنده مگر نمراد كند آن زن برفتن پس من بآن زمين اين ها 5
باز گردانيدن باز گردانم مر پسري تو بآن زمين آنچه بيرون آمدي از آنجا * گفت باو ابرهم حاذر 6
باش بتو تا نباز گرداني مر پسري من بآنجا * خداي آن آسمان آنچه بستاند مرا از خانهي پدري 7
من واز زمين مولود جاي من وآنچه سخن گفت بمن وآنچه سوگند خورد بمن بگفتن بنسل
تو بدهم مر آن زمين اين او بفرستد فرشتهي بپيش تو وبستاني زن بپسري من از آنجا *

CAP. XXIV.

Et Abraham ſenex proceſſerat 1 *in diebus, ac Deus benedixerat ipſi Abraham in omnibus. Dixit ergo* 2 *Abraham ſervo ſuo, ſeniori domûs ſuæ, qui præerat omnibus quæ erant ei; Pone nunc manum tuam ſub femore meo: Juſjurandum do tibi per* 3 *Deū cœli et Deū terræ, quòd non capies uxorē filio meo de filiabus Chenaanæi, inter quem ego ſedeo: Quia* 4 *ad terram meam & ad locum nativitatis meæ perges, et capies uxorem filio meo Iſhac. Dixit ei ſervus,* 5 *Fortaſſis non volet mulier ire poſt me ad terram hanc; num reducendo reducam filiū tuum ad terram undè egreſſus es? Dixit ei Abraham, Cau-* 6 *tus ſis tibi, ne reverti facias filium meum illuc. Deus cœli qui tulit me* 7 *de domo patris mei, & de terra ac loco nativitatis meæ, & qui alloquutus eſt me, quique juravit mihi, dicendo; Progeniei tuæ dabo terram hanc, ipſe mittet angelum coram te, & accipies uxorem filio meo indé.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואם לא : וְאִם לֵית צְבוּת אִתְּתָא לְמֵיתֵי בַּתְרָךְ וְתִהֵי זַכְּאִי מִמּוֹמָתִי דָא לְחוֹד יַת 8
בְּרִי לָא תָתִיב לְתַמָּן : וישם וְשַׁוִּי עַבְדָּא יַת יְדֵיהּ בִּגְזֵירַת מְהוּלְתָּא דְאַבְרָהָם 9
רִבּוֹנֵיהּ וְקַיֵּים לֵיהּ עֵיסַק פִּתְגָמָא הָדֵין :
ויקח וּדְבַר עַבְדָּא עַשְׂרָא גַמְלִין מִן גַמְלֵיהּ 10
רִבּוֹנֵיהּ וַאֲזַל כָּל שְׁפַר אַפּוֹתִיקֵי דְרִבּוֹנֵיהּ
בִּידֵיהּ וְקָם וַאֲזַל לַאֲרָם דְעַל פְּרָת לְקַרְתָּא דְנָחוֹר : ויברך וְאַרְבַּע גַמְלַיָא מִבָּרָא 11
לְקַרְתָּא לְבֵירָא דְמַיָא לְעִדָּן רַמְשָׁא לְעִדָּן דְנָפְקָן מַלְיָיתָא : ויאמר וַאֲמַר יְיָ אֱלָהָא 12
דְרִיבּוֹנִי אַבְרָהָם זַמִּין כְּעַן אִיתְּתָא מְהַגְנָא קוֹמֵי יוֹמָנָא וְעִיבֵד טִיבוּ עִם רִבּוֹנִי
אַבְרָהָם : הנה הָא אֲנָא קָאֵי עַל עֵינָא דְמַיָא וּבְנַתְהוֹן דֶאֱנָשֵׁי קַרְתָּא נָפְקָן לְמִמְלֵי 13
מוֹי : והיה וּתְהֵי רִיבָא דְאֵימַר לַהּ אַרְכִינִי כְדוֹן לְגִינִיךְ וְאֶשְׁתֵּי וְתֵימַר שְׁתֵי וְאוּף 14
גַמְלָיךְ אַשְׁקֵי יָתַהּ זַמֵּינְתָּא בְּמַזָלָא לְעַבְדָךְ לְיִצְחָק וּבַהּ אִינְדַע אֲרוּם עֲבַדְתָּא טִיבוּ
עִם רִבּוֹנִי : ויהי וַהֲוָה בְּשַׁעְתָּא קְלִילָא הוּא עַד כְּדוֹן לָא פְּסַק לְמַלָלָא וְהָא רִבְקָה 15
נַפְקַת דְאִתְיְלִידָא לִבְתוּאֵל בַּר מִלְכָּה אִנְתְּתֵיהּ דְנָחוֹר אֲחוּי דְאַבְרָהָם וּלְגִינְתָהּ עַל
כַּתְפָּהָא : והנערה וְרִיבָא שַׁפִּירָא לְמִיחְמֵי לַחֲדָא בְּתוּלְתָּא וּגְבַר לָא יְדָעָהּ 16
בְּמִשְׁכְּבָהּ וּנְחַתַת לְעַיְינָא וּמְלַת לְגִנְתָּא וּסְלִיקַת : וירץ וּרְהַט עַבְדָּא לְקַדְמוּתָהָא 17
וַאֲמַר אַטְעֲמִינִי כְדוֹן קְלִיל מוֹי מִן לְגִינִיתִיךְ : ותאמר וַאֲמַרַת שְׁתֵי רִבּוֹנִי וְאוֹחִיאַת 18
וְאַחִיתַת לְגִינְתָהּ עַל יְדָהּ וְאַשְׁקִיתֵיהּ : ותכל וּפְסָקַת לְאַשְׁקוּתֵיהּ וַאֲמַרַת אוּף 19
לְגַמְלָךְ אִימְלֵי עַד דִיסְפְּקוּן לְמִשְׁתֵּי :
ותמהר וְאוֹחִיאַת וְרוֹקִינַת לְגִינְתָא 20
לְמוּרְכְּוָות בֵּית שַׁקְתֵי וּרְהָטַת תּוּב לְבֵירָא
לְמִמְלֵי וּמְלַת לְכָל גַמְלוֹי : והאיש וְגַבְרָא הֲוָה מַמְתִּין לַהּ וּשְׁתִיק לְמִנְדַע הַאַצְלַח יְיָ 21
אָרְחֵיהּ אִין לָא : ויהי וַהֲוָה כַּד סְפִיקוּ גַמְלַיָא לְמִמְלֵי וּנְסֵיב גַבְרָא קְדָשָׁא דְדַהֲבָא 22
דַרְכְּמוֹנָא מַתְקָלֵיהּ קֳבֵל דַרְכְּמוֹנָא לְגוּלְגַלְתָּא דְאִיטְמוֹסִין בְּנָהָא לְמֵיתַב לְעִיבִידַת
מַשְׁכְּנָא וּתְרֵין שֵׁירִין יְהַב עַל יְדָהָא מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין דְדַהֲבָא סְכוּם מַתְקָלְהוֹן קֳבֵל
תְּרֵין לוּחַיָא דִכְתִיבִין בְּהוֹן עַשְׂרְתֵּי דִבְּרַיָא. ויאמר וַאֲמַר בְּרַת מַאן אַתְּ תַּנִי כְדוֹן לִי הַאִית 23
בֵּית אֲבוּךְ אֲתַר כָּשַׁר לָנָא לִמְבַּת : ותאמר וַאֲמַרַת לֵיהּ בְּרַת בְּתוּאֵל אֲנָא בַּר מִלְכָּה 24
דִילֵידַת לְנָחוֹר : ותאמר וְתָנַת לְמֵימַר לֵיהּ אוּף תִּיבְנָא אוּף אַסְפַּסְתָּא סַגִּי עִמָּנָא אוּף אֲתַר כָּשַׁר לִמְבַּת : 25

ירושלמי 10 וְכָל שְׁפַר אַפּוֹתִיקֵי דְרִבּוֹנֵיהּ
בִּידֵיהּ וְקָם וַאֲזַל לַאֲרָם דְעַל פְּרַת נַהֲרִים :

ירושלמי 20 וּזְרִיזַת וְאַחְתַת מוֹרְכִיתָהּ
לְגוֹ שַׁקְיָא וּמְלַת וְאַשְׁקַת לְכָל גַמְלוֹהִי :

Targ. Jonathan B. Vziel. *Hierosolymitanum.*

Quod ſi noluerit uxor venire poſt te, tum innocens eris à juramento 8 meo hoc: tantùm filium meum ne reducas eo. Et poſuit ſervus manum 9 ſuam in ſectione circuncisionis Abrahami heri ſui, & juravit illi propter hanc rem. Et accepit ſervus de- 10 cem camelos ex camelis heri ſui, & abiit, omne *enim* pulchrum penu heri ſui in manu ejus *erat*: & ita ſurrexit, & abiit in Aram, quæ *ſita erat* ad Euphratem, in civitatem Nachor. Et recumbere fecit camelos extra civitatem ad fontem 11 aquarum, ſub tempus veſperæ, quo tempore exeunt hauſtrices. Et dixit; Do- 12 mine Deus heri mei Abraham, diſpone nunc uxorem decentem coram me hodie, & fac beneficentiam cum hero meo Abraham. Ecce ego ſto ad 13 fontem aquarum, & filiæ hominum civitatis exeunt ad hauriendum aquam. Et erit puella ad quam dixero; Inclina nunc cadum tuum ut bibam; & 14 dicet, Bibe, & etiam camelos tuos potabo: eam paràſti providenter ſervo tuo Iſaac: & eo ſciam te feciſſe miſericordiam cum hero meo. Accidit 15 minimo momento, ipſe adhuc non ceſſaverat loqui, & ecce Rebecca exibat quæ nata eſt Bethueli, filio Milchæ uxoris Nachor fratris Abrahami, & cadus ejus erat ſuper humerum ejus. Et puella pulchra viſu valde, virgo, & vir 16 non noverat eam concubitu: deſcendit itaque ad fontem, & implevit cadum, & aſcendit. Et cucurrit ſervus obviam ei, & dixit; Guſtare fac 17 me nunc paululum aquæ ex cado tuo. Et reſpondit; Bibe domine mi: 18 & feſtinavit, ac depoſuit cadum ſuum ſuper manum ſuam, deditque ei potum. Et finiit potare eum, tum dixit; Etiam camelis tuis hauriam, donec 19 finierint bibere. Et feſtinavit, & 20 evacuavit cadũ in canalem adaquationis, & cucurrit rurſus ad fontem ad hauriendum, & hauſit omnibus camelis ejus. Porro vir ille expectabat 21 eam; & ſilebat, ut cognoſceret, num proſperaviſſet Dominus viam ſuam, an non. Et accidit quan- 22 do ceſſaviſſent cameli haurire, tum accepit vir inaurem auri, cujus pondus erat drachma, ex adverſo drachmæ in caput quam filii ipſius ſoluturi *erant* ad opus tabernaculi: & duas armillas poſuit ſuper manus ejus ponderis decem ſiclorum aureorũ, quorũ ſiclorum ſumma *erat* è regione duarũ tabularum, in quib⁹ ſcripta *erant* decem verba. Tum dixit; Filia cujus tu? 23 indica nunc mihi: num eſt domi patris tui locus idone⁹ nobis ad pernoctandum? Et dixit illi; Filia Bethuelis ego, filii Milcha, quem genuit Nachoro. 24 Et narravit dicendo illi; Etiam palea etiam migma multum nobiſcum, 25 etiam locus idoneus ad pernoctandum.

Hier. 10. *Et omne pulchrum penu domini ſui* erat *in manu ejus: & ſurrexit & abiit in Syriam, quæ eſt ad Euphratem fluviorum.*

Hier. 20. *Et feſtinavit, & demiſit hydriam ſuam in medium canalis & implevit, & adaquavit omnes camelos.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* واگر نمراد کند [آن زن] برفتن پس تو آزاد باشي از سوگند من این خاصه مر پسري من نه 8
باز گرداني بآنجا * بنهاد آن بنده مر دست او فرود ران ابرهم خداوند او سوگند خورد باو ابر آن 9
سخن این * بستاند آن بنده ده شترها از شترهاي خداوند او برفت و همه نیک ترین خداوند 10
او در دست او برخاست و برفت بارم نهریم بشهر نحور * زانو کرد آن شترها از بیرون بشهر بچاه 11
آن آب بوقت ایوار بوقت بیرون آمدن آن آب کشان * گفت :: خداي خداوند من ابرهم فراز 12
رس اکنون بپیش من این روز وبکن فضل با خداوند من ابرهم * اینك من استیده ابر 13
چشمهي آب ودختران مردمان آن شهر بیرون آیان بکشیدن آب * وباشد آن دختر آنچه گویم 14
بآن میل ده اکنون سبوي تو وبیاهنجم وگوید بیاهنج ونیز شترهاي ترا آب دهم آنرا نامزد
کردي ببندهي تو بیصحق ودر آن بدانم که کردي فضل بخداوند من * بود او بپیش 15
تمام کرد بسخن گفتن واینك ربقه بیرون آیا آنچه برایید ببتوال پسر ملکه زن نحور برادر
ابرهم وسبوي آن ابر کتف آن * وآن دختر نیکو دیدار بغایت بکر ومرد ندانست آنرا فرود 16
شد بآن چشمه پر کرد سبوي آن بر آمد * بدوید آن بنده بپذیرهي آن گفت بچشان مرا 17
اکنون اندك آب از سبوي تو * گفت بیاهنج خداوند من شتاب کرد فرود آورد سبوي آن 18
ابر دست آن وآب داد آنرا * تمام کرد بآب دادن اورا گفت نیز بشترهاي تو آب کشم تا که 19
تمام کنند باهنجیدن * شتاب کرد بپرداخت سبوي آن بآن آب خانه بدوید نیز بآن چاه 20
بآب کشیدن آب کشید بهمه شترهاي او * وآن مرد حیرت باشا بآن خاموش باشا بدانستن 21
ها فیروز آورد خدا راه او اگر نه * بود چون آنچه تمام کردند آن شترها باهنجیدن بستاند 22
آن مرد شنف طلا نیم مثقال وزن او ودو دستوانها ابر دستهاي آن ده مثقال طلا وزن ایشان *
* گفت دختر کیستي تو آگاه کن اکنون بمن هاهست خانهي پدر تو جا بایما بمنزل 23
کردن * گفت دختري بتوال من پسر ملکه آنچه برایید بنحور * گفت باو نیز کاه نیز علف 24
بسیار نزد ایما نیز جا بمنزل کردن * 25

Quòd ſi noluerit mulier ire poſt te, 8 *liber eris à juramento hoc meo: duntaxat filiũ meum ne reducas illuc. Ponens* itaque *ſervus manum ſuam* 9 *ſub femore Abraham domini ſui, juravit ei de verbo hoc.* Et *accipiens* 10 *ſervus decem camelos è camelis domini ſui, abiit:* (erat *autem optimum quodlibet domini ſui in manu ejus:) ſurrexit* inquam *& abiit in Aram-Naharaim in civitatem Nahor.* Et *congenulare fecit* 11 *camelos extra urbem ad puteum aquæ tempore veſpertino, tempore egreſſûs hauſtricium aquæ, Dicens;* 12 *Domine Deus heri mei Abraham, occurre nunc mihi hâc die, & fac beneficentiam domino meo Abraham. Ecce ego ſto juxta fontem* 13 *aquæ, & filiæ virorum civitatis exeunt ad hauriendum aquam: Et erit puella cui dixero, Inclina* 14 *nunc hydriam tuam, et bibam: & dixerit, Bibe, & etiam camelis tuis aquam dabo: Ipſam nomine deſignâſti ſervo tuo Iſhac: et in eo cognoſcam quòd feciſti beneficium domino meo. Fuit, antequam ipſe finiſſet verba* 15 *proferre, & ecce Ribcah egrediebatur, quæ nata erat Bethueli filio Milcah uxoris Nahor fratris Abraham: & hydria ejus* erat ſuper *ſcapulam ſuam. Et puella bona* erat 16 *aſpectu valdè, virgo, & homo non cognoviſſet eam:* quæ *deſcendens ad fontem implevit hydriam ſuam,* & *aſcendit.* Tunc *currens ſervus in* 17 *occurſum ejus, dixit; Guſtandum præbe mihi nunc pauxillum aquæ de hydria tua. Dixit,* Bibe *domine* 18 *mi:* & *feſtinans deorſum tulit hydriam ſuam ſuper manum ſuam, & aquam dedit illi.* Poſtquam *fini-* 19 *viſſet aquam dare ei, dixit; Etiam camelis tuis aquam hauriam, uſque quò finierint bibere. Feſtinavit* ac 20 *deplevit hydriam ſuam in aquarium; cucurrit etiam ad puteum ad aquam hauriendum, & aquam hauſit pro omnibus camelis ejus. Porrò* 21 *vir obſtupefactus erat in ea, taciturnus exiſtens ad ſciendum an ſecundâſſet. Deus viam ejus, nécne. Fuit, quando finîſſent cameli bibe-* 22 *re, ſumpſit vir inaurem auream, dimidium ſicli pondus ejus: & duas armillas* poſuit *ſuper manus ejus, decem ſicli auri pondus earum. Di-* 23 *xitque, Filia cujus es tu? notum fac jam mihi: num eſt in domo patris tui locus nobis ad divertendum? Reſpondit, Filia Bethuel ego* 24 ſum *filii Milchah, quem peperit ipſi Nahor.* Porro *dixit ei, Etiam* 25 *palea & pabulum multum* eſt *apud nos; etiam locus ad divertendum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויקד וּגְחַן גַבְרָא וּסְגִיד קֳדָם יְיָ דְזַמִּין קֳדָמוֹי אִיתְּתָא מְהַגְנָא : ויאמר וַאֲמַר 26
בְּרִיךְ שְׁמָא דַיְיָ אֱלָהֵיהּ דְרִיבּוֹנִי אַבְרָהָם דִי לָא מְנַע טֵיבוּתֵיהּ וְקוּשְׁטֵיהּ מִן רִבּוֹנִי 27
אֲנָא בִּזְכוּתֵיהּ בְּאוֹרַח תַּקְנָא דַבְּרַנִי יְיָ בֵּית אֲחוּי דְרִיבּוֹנִי : ותרץ ולרבקה
וּלְרִבְקָה אָחָא וּשְׁמֵיהּ לָבָן וּרְהַט לָבָן לְוָת גַבְרָא לְבָרָא לְעֵינָא : ויהי וַהֲוָה כַּד 29
חָמָא יַת קְדָשָׁא וְיַת שֵׁירַיָא עַל יְדֵי אַחְתֵיהּ וְכַד שְׁמַע יַת פִּתְגָמֵי רִבְקָה אַחְתֵיהּ 30
לְמֵימַר כְּדוֹן מַלֵיל עִמִּי גַבְרָא וְאָתָא לְוָת גַבְרָא וְהָא קָאֵי עִלוֹי גַמְלַיָא עַל עֵינָא :
ויאמר וְחָשִׁיב לָבָן דְהוּא אַבְרָהָם וַאֲמַר עוּל בְּרִיכָא דַיְיָ לְמָא אַנְתְּ קָאֵי בְּבָרָא וַאֲנָא 31
פַּנֵיית בֵּיתָא מִפּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וַאֲתַר אַתְקֵינִית לְגַמְלַיָא : ויבא וְעַל גַבְרָא לְבֵיתָא וּשְׁרֵי 32
וּמְמֵי גַמְלַיָא וִיהַב לָבָן תִּבְנָא וְאַסְפַּסְתָּא לְגַמְלַיָא וּמוֹי לְמִשְׁזוֹג רִגְלוֹי וְרִגְלֵי גוּבְרַיָא דִי
עִמֵּיהּ : וישם וְסַדָרוּ קוֹמֵיהּ לְמֵיכוֹל תַּבְשִׁילָא דְבֵיהּ סַמָא דִקְטוֹל וְאַרְגִישׁ בֵּיהּ וַאֲמַר 33
לָא אֵיכוֹל עַד דַאֲמַלֵיל פִּתְגָמַי וַאֲמַר מַלֵיל : ויאמר וַאֲמַר עַבְדָא דְאַבְרָהָם אֲנָא : וה' 34
וַיְיָ בָּרִיךְ יַת רִבּוֹנִי לַחֲדָא וּרְבָא וִיהַב לֵיהּ עָאן וְתוֹרִין וְכַסְפָּא וְדַהֲבָא וְעַבְדִין וְאַמְהָן 35
וְגַמְלִין וַחֲמָרִין : ותלד וִילֵידַת שָׂרָה אִיתַּת רִבּוֹנִי בַּר לְרִבּוֹנִי בָּתַר דְסֵיבַת וִיהַב לֵיהּ 36
יַת כָּל דִילֵיהּ : וישבעני וְאוֹמֵי יָתִי רִבּוֹנִי לְמֵימַר לָא תִסַּב אִיתְּתָא לִבְרִי מִבְּנַת 37
כְּנַעֲנָאֵי דַאֲנָא יָתִיב בְּאַרְעֲהוֹן : אם אֱלָהֵין לְבֵית אַבָּא תֵּיזִיל וּלְיִיחוּסִי וְתִסַּב אִיתְּתָא 38
לִבְרִי : ואומר וַאֲמָרִית לְרִבּוֹנִי מָאִים לָא תֵיתֵי אִיתְּתָא בַּתְרָי : ויאמר וַאֲמַר לִי יְיָ 39 40
דִפְלָחִית קוֹמוֹי יְזַמִּין מַלְאֲכֵיהּ עִמָּךְ וְיַצְלַח אָרְחָךְ וְתִסַּב אִיתְּתָא לִבְרִי מִן יִחוּסִי
וּמִגְנִיסַת בֵּית אַבָּא : או בְּכֵין תְּהֵי זַכָּאִי מִמּוֹמָתִי אִין תֵּיעוּל לְבֵית יִחוּסִי וְאִין לָא יִתְּנוּן 41
לָךְ וּתְהֵי זַכָּאִי מִמּוֹמָתִי : ואבא וַאֲתֵית יוֹמָנָא לְעֵינָא וַאֲמָרִית יְיָ אֱלָהֵיהּ דְרִבּוֹנִי 42
אַבְרָהָם אִין אִיתָךְ כְּדוֹן מַצְלַח אָרְחִי דַאֲנָא אָזִיל עֲלָהּ : הנה הָא אֲנָא קָאֵי עַל עֵינָא 43
דְמַיָא וּתְהֵי רִיבָא דְתִיפּוּק לְמִימְלֵי וְאֵימַר לַהּ אַשְׁקוּנִי כְּדוֹן קְלִיל מוֹי מִן לְגִינִיתִיךְ :
ואמרה וְתֵימַר לִי אוּף אַנְתְּ שְׁתֵי אוּף לְגַמְלָךְ אַמְלֵי הִיא אִנְתְּתָא דְזַמִּין יְיָ בְּמַזָלָא לְבַר 44
רִבּוֹנִי :

Targ. Jonathan B. Uziel.

Et inclinavit ſe vir ille, & adoravit coram Domino, quòd præparâſſet co- 26 ram eo uxorem decentem. Et dixit; Benedictum nomen Domini Dei 27 heri mei Abraham, qui non prohibuit beneficentiam ſuam & veritatem ſuam ab hero meo: me propter meritum illius per viam rectam deduxit Dominus in domum fratris heri mei. *Deeſt Verſus* 28. Ipſi autem 29 Rebeccæ *erat* frater, cujus nomen *erat* Laban: & cucurrit Laban ad hominem foràs ad fontem. Et accidit quando vidit inaurem & monile 30 in manibus ſororis ſuæ, & quando audivit verba Rebeccæ ſororis ſuæ dicendo; ſic loquutus eſt mecum vir ille: venit ad virum illum, & ecce ſtabat juxta camelos ad fontem. Cogitabat autem Laban hunc eſſe Abraha- 31 mum, dixit itaque; Ingredere benedicte Dei: Cur tu ſtas foris, cum ego purgaverim domum à cultu alieno, & locum paraverim camelis? Et ingreſſus eſt vir ille domum, & ſolvit capiſtra camelorum, & dedit 32 Laban paleam & migma camelis, & aquas ad lavandum pedes ejus, & pedes virorum qui cum eo erant. Et ordine poſuerunt coram eo ad edendum 33 pulmentum, in quo erat venenum mortale: & animadvertit illud, & dixit; Non comedam donec loquutus ero verba mea: & dixit; Loquere. 34 Tum dixit; Servus Abrahæ ego. Deus autem benedixit hero meo valde, 35 & crevit: & dedit illi oves, & boves, argentum & aurum, ſervos & ancillas, camelos & aſinos. Et peperit Sara uxor heri mei filium hero 36 meo, poſtquam ſenuit: cui dedit quæcunque ſua erant. Et jurare fecit 37 me herus meus, dicendo; Non accipies uxorem filio meo ex filiabus Chananæorum, in terra quorum habito. Sed ad domum patris mei ibis, 38 & ad proſapiam meam: & accipies uxorem filio meo. Tum dixi 39 hero meo; Fortè non veniet uxor poſt me. Et dixit mihi; Dominus 40 coram quo colui deſtinabit Angelum ſuum tecum, ut proſperum reddat iter tuum, & accipias uxorem filio meo ex proſapia mea, & generatione domus patris mei. Tunc innocens eris à juramento meo, ſi vene- 41 ris ad domum proſapiæ meæ; & ſi non dederint, tum eris immunis à juramento meo. Porro veni hodie ad fontem, & dixi; Domine Deus 42 heri mei Abraham; ſi jam proſperum reddis iter meum, quod ingreſſus ſum. Ecce ego ſto ad fontem aquarum: ſit puella quæ exiverit ad 43 hauriendum, ad quam dixero; Pota me nunc paululum aquæ ex cado tuo: Et dixerit ad me; Etiam tu bibe, etiam camelis tuis hauriam: 44 ipſa ſit uxor, quam præparavit Dominus in decreto *ſuo* filio heri mei.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* رکوع کرد آن مرد وسجود کرد بحضرت خدا * گفت آفرین است :: خداي خداوند 26 27
من ابرهم آنچه نه گذاشت فضل او وراستي او از نزد خداوند من من مرا در راه
گذراند خدا خانهي برادري خداوند من * بدوید آن دختر آگاه کرد بخانهي 28
مادر آن چون سخنهاي آن ایشان * وبربقه برادري ونام او لبن بدوید لبن بآن مرد بآن 29
بیرون بآن چشمه * بود چون دیدن مر آن شنف ومر آن دستوانها ابر دست 30
خواهري او وچون شنیدن او مر سخنهاي ربقه خواهري او بگفتن چنین سخن
گفت بمن آن مرد بیامد بآن مرد واینك استیده ابر آن شترها ابر آن چشمه *
* گفت بیا آفرین کرده خدا چرا بیاستي دربیرون ومن پرداختم آن خانه وجا بشترها * بیامد آن 31 32
مرد بآن خانه بگشاد آن شترها بداد کاه وعلف بشترها وآب بشستن پاهاي او وپاهاي آن مردمان
آنچه با او * ونهاده شد بپیش او بخوردن گفت نه خورم تا اگر سخن گویم سخنهاي من 33
گفت سخن گوي * گفت بندهي ابرهم من * وخدا آفرین کرد خداوند من بغایت بزرگ شد بداد 34 35
باو گوسفند وگاو وسیم وطلا وبندها وپرستارها وشترها وخرها * برایید شره زن خداوند من پسر 36
بخداوند من پس پیري آن بداد باو مر همه آنچه باو * سوگند داد مرا خداوند من بگفتن نه 37
ستاني زن بپسري من از دختران آن کنعني آنچه من نشینا در زمین او * اگر نه بخانهي 38
پدري من بروي وبقبیلهي من وبستاني زن بپسري من * گفتم بخداوند من مگر نه رود 39
آن زن پس من * گفت بمن خداي آنچه روش کردم بحضرت او بفرستد فرشتهي او باتو وفیروز 40
آورد راه تو وبستاني زن بپسري من از قبیلهي من واز خانهي پدري من * آن هنگام آزاد 41
باشي از سوگند من که بیایي بقبیلهي من واگر ندهند بتو باشي آزاد از سوگند من *
* بیامدم این روز بآن چشمه گفتم :: خداي خداوند من ابرهم اگر هست تو پیروز آورا راه من 42
آنچه من روا ابر آن * اینك من استاده ابر چشمهي آن آب وباشد آن دختر آن بیرون آیا بآب 43
کشیدن وگویم بآن بیاهنجان مرا اکنون اندك آب از سبوي تو * وگوید بمن نیز تو بیاهنج ونیز 44
بشتران تو آب کشم آن زن آنچه نامزد کرد خدا بپسري خداوند من *

Inclinavitque ſe vir, ac adorationem præſtitit Domino Deo; 26 *Dicens, Benedictus eſt Dominus* 27 *Deus heri mei Abraham, qui non dereliquit bonitatem ſuam, & veritatem ſuam à Domino meo: ipſi enim me in via duxit Deus ad domum fratris domini mei. Currens itaque* 28 *puella notum fecit in domo matris ſuæ, ſecundùm verba hæc. Et ipſi* 29 *Ribcah frater, cujus nomen erat Laban: cucurrit Laban ad virum foràs, ad fontem. Fuit, cùm vidiſſet inaurem,* 30 *& armillas ſuper manus ſororis ſuæ, cúmque audiſſet verba Ribcah ſororis ſuæ, dicendo; Ita ſermonem habuit mecum vir: venit ad virum, (& ecce ſtabat juxta camelos prope fontem,) Dicens; Ingredere* 31 *benedicte Dei, cur ſtas foris, cum ego præparaverim domum, & locum camelis. Tunc veniens vir* 32 *in domum, ſolvit camelos, ac dedit paleam & pabulum camelis, & aquam ad lavandum pedes ejus, & pedes virorum qui cum eo. Et* 33 *indè appoſitum fuit coram eo ad comedendum: ſed dixit; Non comedam donec loquutus fuero verba mea. Dixit, Loquere. Dixit ergo,* 34 *Servus Abrahæ ego ſum: Et Deus* 35 *benedixit domino meo valdè, & magnus factus eſt: nam dedit ei oves & boves, & argentum ac aurum, & ſervos ac ancillas, & camelos ac aſinos. Peperitque* 36 *Sarah uxor domini mei filium domino meo poſt ſenectutem ſuam: cui dedit quicquid eſt ei. Et jurejurandum dedit mihi dominus meus, dicendo; Non capies uxorem* 37 *filio meo è filiabus Chenaanæi, in quorum terra ego ſedeo. Sed ad domum patris mei ibis, & ad proſapiam meam, & capies uxorem filio* 38 *meo. Dixi domino meo; Fortaſſis* 39 *non ibit mulier poſt me. Dixit mihi, Deus in cujus præſentia ambulavi, mittet angelum ſuum, ac proſperabit viam tuam: & accipies* 40 *uxorem filio meo de proſapia mea, et de domo patris mei. Tunc temporis* 41 *liber eris à juramento meo, cùm veneris ad proſapiam meam: & ſi non dederint tibi, eris liber à juramento meo. Veni igitur hâc die ad* 42 *fontem, ac dixi; Domine Deus heri mei Abraham, ſi ſit tibi voluntas proſperandi viam meam quâ ego incedo, En ego ſtans juxta fontem* 43 *aquæ; ſit ergo puella egrediens ad hauriendum aquam, cùm dixero ei, Pota me nunc exiguâ aquâ de hydria tua: Et dixerit mihi;* 44 *Etiam tu bibe, & etiam camelis tuis aquam hauriam, ipſa ſit uxor quam Dominus deſignavit filio domini mei.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

אני אֲנָא עַד לָא פְסַקִית לְמַלָּלָא עִם הִרְהוּרֵי לִבִּי וְהָא רִבְקָה נָפְקַת וְלַגִינְתָא 45
עַל כַּתְפָּא וּנְחָתַת לְעֵינָא וּמְלַת וַאֲמָרִית לָהּ אַשְׁקִינִי כְדוּן׃ ותמהר וְאוֹחִיאַת 46
וַאֲחִיתַת לְגִינְתָהּ מִינָהּ וַאֲמַרַת שְׁתֵי וְאוּף גַּמְלָיךְ אַשְׁקֵי וְשָׁתִיתִי וְאוּף גַּמְלַיָּא אַשְׁקִיַית׃
47 ואשאל וּשְׁאֵילִית יָתָהּ וַאֲמָרִית בְּרַת מָאן אַנְתְּ וַאֲמַרַת בְּרַת בְּתוּאֵל בַּר נָחוֹר דִילֵידַת
48 לֵיהּ מִלְכָּא וְשַׁוִּית קָדָשָׁא עַל אַפָּהּ וְשֵׁירַיָּא עַל יְדָהָא׃ ואקד וּגְחָנִית וּסְגִידִית קֳדָם
יְיָ וּבָרִיכִית יַת יְיָ אֱלָהֵיהּ דְרִיבּוֹנִי אַבְרָהָם דְדַבְּרַנִי בְּאוֹרַח קְשׁוֹט לְמִיסַב יַת בְּרַת אֲחוּי
49 דְרִיבּוֹנִי לִבְרֵיהּ׃ ועתה וּכְדוּן אִין אִיתֵיכוֹן עָבְדִין טֵיבוּ וּקְשׁוֹט עִם רִבּוֹנִי תַּנּוּ לִי וְאִין
50 לָא תַנּוּ לִי וְאֶיפְנֵי עַל דָּרוֹמָא אוֹ עַל צִיפּוּנָא׃ ויען וַאֲתֵיב לָבָן וּבְתוּאֵל וְאָמְרוּ מִן קֳדָם
יְיָ נְפַק פִּתְגָמָא דְרִבְקָה אִתְיְהִיבַת לְיִצְחָק אֲנַן לָא נִיכוֹל לְמַלָּלָא לָךְ בִּישׁ אוֹ טַב׃
51 הנה הָא רִבְקָה קוֹמָךְ דְּבַר וְאֵיזִיל וּתְהִי אִיתְּתָא לְבַר רִבּוֹנָךְ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ ויהי וַהֲוָה 52
כַּד שְׁמַע עַבְדָּא דְאַבְרָהָם יַת פִּתְגָמֵיהוֹן וּסְגִיד עַל אַרְעָא קֳדָם יְיָ׃ ויוצא וְהַנְפֵּק עַבְדָּא 53
מָנִין דִּכְסַף וּמָנִין דִּדְהַב וּלְבוּשִׁין וִיהַב לְרִבְקָה וְדוּרוֹנִין יְהַב לְאַחוּהָא וּלְאִמָּהּ׃ ויאכלו 54
וַאֲכָלוּ וּשְׁתוּ הוּא וְגוּבְרַיָּא דְעִמֵּיהּ וּבָתוּ וְקָמוּ בְצַפְרָא וַאֲמַר שַׁדְּרוּנִי לְרִבּוֹנִי׃ ויאמר 55
וְעַל דַּהֲווּ מְמַלְּלִין בְּרַמְשָׁא בְּתוּאֵל הֲוָה אָכִיל מֵהַהוּא תַבְשִׁילָא וְאִשְׁתְּכַחוּנוֹהִי בְקְרִיצְתָא
דְהָא מִית וַאֲמַר אֲחוּהָא וְאִימָּא תִּיתַב רִיבָא עִמָּנָא יוֹמֵי שַׁתָּא חֲדָא אוֹ עֲשַׂר יַרְחִין וּבָתַר
56 כְּדֵין תֵּיזִיל׃ ויאמר וַאֲמַר לְהוֹם לָא תְעַכְּבוּן יָתִי וַייָ אַצְלַח אוֹרְחִי אַלְוִיוּנִי וְאֵיזִיל
57 לְרִבּוֹנִי׃ ויאמרו וַאֲמָרוּ נִקְרֵי לְרִיבָא וְנִשְׁמַע מַה דְהִיא אָמְרָה׃ ויקראו וּקְרוֹ לְרִבְקָה 58
וְאָמְרוּ לָהּ הֲתֵיזְלִי עִם גַּבְרָא הָדֵין וַאֲמַרַת אֵיזִיל׃ ישלחו וְאַלְוִיוּ יַת רִבְקָה אַחַתְהוֹן 59
וְיַת פַּדְגוֹגְתָהּ וְיַת עַבְדָּא דְאַבְרָהָם וְיַת גּוּבְרוֹי׃ ויברכו וּבָרִיכוּ יַת רִבְקָה וְאָמְרוּ לָהּ 60
עַד כְּדוּן הֲוֵית אַחָתַן וּכְדוּן אַתְּ אָזְלָא וּמִתְנַסְבָא לְצַדִּיקָא יְהֵי רַעֲוָא דְמִינָךְ יִפְּקוּן אַלְפֵי
61 דְרִיבְוָון וְיֵירְתוּן בְּנַיְכִי יַת קוּרְיֵי סַנְאֵיהוֹם׃ ותקם וְקָמַת רִבְקָה וְרִיבְתָהָא וּרְכִבָן עַל
גַּמְלַיָּא וַאֲזָלָן בָּתַר גַּבְרָא וּדְבַר עַבְדָּא יַת רִבְקָה בְּהַדְיֵהּ וְטַיֵּיל וְהֵיכְמָא דְאִתְקְטַעַת לֵיהּ
אָרְחָא בְּמֵיזָלֵיהּ לְפַדַּן אֲרָם הֵיכְדֵין אִתְקְטַעַת לֵיהּ בְּמֵיתוּבֵיהּ דִבְיוֹמָא חַד אֵזִיל וּבְיוֹמָא
62 חַד תָּב׃ ויצחק וְיִצְחָק הֲוָה אָתֵי מִבֵּי
מֶדְרְשָׁא דְשֵׁם רַבָּא מַעֲלְנָא דְבֵירָא דְאִתְגְּלֵי
עֲלוֹי חַי וְקַיָּים דְחָמֵי וְלָא מִתְחָמֵי וְהוּא
הֲוָה יָתִיב בְּאַרַע דָּרוֹמָא׃

ירושלמי 62 וְיִצְחָק הֲוָה אָתֵי מִן בֵּירָה
מֶדְרְשָׁא דְשֵׁם רַבָּא לְבֵירָא דְאִתְגְּלִי
עֲלוֹהִי שְׁכִינְתֵיהּ דַּיְיָ וְהוּא הֲוָה שָׁרֵי בְּאַרְעָא
דָרוֹמָא׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Ego nondum finieram loqui cum cogitationib⁹ cordis mei, & ecce Rebecca 45
exibat, & cadus ſuper humerum *ejus*, deſcenditq; ad fontem, & hauſit: tum
dixi illi; Potum mihi jam da. Et acceleravit, & depoſuit cadum ſuum ex 46
ſe, & dixit; Bibe, & etiam camelos tuos potabo: itaque bibi, & etiam ca-
melos meos potavit. Et interrogavi eam, & dixi; Filia cujus *es* tu? & dixit; 47
Filia Bethuelis filii Nachor, quem peperit ipſi Milcha: itaque impoſui in-
aurem ſuper faciem ejus, & armillas ſuper manus ejus. Tum incurvavi 48
me, & adoravi coram Domino: & benedixi Domino Deo heri mei Abra-
hami, qui duxit me per ſemitam veritatis, ad accipiendum filiam fratris
heri mei filio ſuo. Jam vero ſi eſtis vos exercentes beneficientiam & 49
veritatem cum hero meo, narrate mihi: ſin minus, narrate mihi;
tum convertam me ad Meridiem aut ad Septentrionem. Et reſpondit 50
Laban & Bethuel, & dixerunt; A facie Domini exiit ſermo, ut Rebec-
ca tradatur Iſaaco: nos non poſſumus loqui tibi malum aut bonum.
Ecce Rebecca coram te, accipe, & abi: & ſit uxor filio heri tui, quem- 51
admodum loquutus eſt Dominus. Et fuit cum audiviſſet ſervus Abraham 52
verba eorum, tum adoravit in terram coram Domino. Et protulit ſer- 53
vus vaſa argentea, & vaſa aurea, & veſtimenta, quæ dedit Rebeccæ: &
dona dedit fratri ejus & matri ejus. Et comederunt & biberunt, ipſe, 54
& viri qui cum eo erant, & pernoctati ſunt: & ſurrexerunt manè, tum
dixit; Dimittite me ad herum meum. Cùm autem loquuti eſſent veſpe- 55
re, Bethuel comedebat de illo pulmento, & invenerunt ipſum in aurora
mortuum: dixit ergò frater ejus & mater; Maneat puella nobiſcum die-
bus anni unius, aut decem menſium, & poſteà ibit. Et dixit illis; Ne re- 56
tardetis me, cùm Dominus proſperum reddiderit iter meum: emittite me
ut eam ad herum meum. Tum dixerunt; Vocemus puellam, & audia- 57
mus quid ipſa dictura ſit. Et vocaverunt Rebeccam, & dixerunt illi; An 58
ibis cum viro hoc? & reſpondit, Ibo. Et dimiſerunt Rebeccam ſo- 59
rorem ſuam, & nutricem ejus; & ſervum Abrahami, & viros ejus. Et 60
benedixerunt Rebeccæ, & dixerunt illi; Hactenus fuiſti ſoror noſtra, &
jam tu abis, quoniam tu nupta es juſto: ſit beneplacitum ut ex te exeant
millia myriadum, & poſſideant filii tui urbes oſorum ſuorum. Et ſur- 61
rexit Rebecca, & puellæ ejus, & equitaverunt ſuper camelos, & ibant
poſt virum: accepit itaque ſervus Rebeccam ſecum, & abiit; &
quemadmodum decurtata fuerat illi via, dum proficiſceretur in Padan
Aram, ita decurtata eſt illi via dum
rediret: nam die uno abiit, & die
uno reverſus eſt. Iſaac autem ve- 62
niebat ex ſchola Sem magni, ingreſſu
putei ad quem manifeſtatus erat vi-
vens & æternus, qui videt & non
videtur: & ipſe habitabat in ter-
ra Auſtrali.

Hieroſ. 62. *Iſaac autem veniebat ex ludo literario Sem magni,* qui erat *ad fontem in quo revelata eſt divina majeſtas Dei: & ipſe habitabat in terra Auſtrali.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* من پيش تمام كنم بسخن گفتن بدل من واينك ربقه بيرون آيا وسبوي آن ابر كفت آن فرود 45
شد بآن چشمه آب كشيد گفتم بآن بياشامان مرا اكنون * شتاب كرد فرود آورد سبوي آن از بالاي 46
آن گفت بياشام ونيز شترهاء ترا آب دهم بياشاميدم ونيز آن شترهارا آب داد * بپرسيدم آنرا 47
وگفتم دختري كيستي تو گفت دختري بتوال پسر نحور آنچه بزاييد باو ملكه بنهادم آن شنف
ابر بيني آن وآن دستوانها ابر دستهاي آن * ركوع كردم وسجود كردم بحضرت خدا وآفرين 48
گفتم مر خداي خداوند من ابرهم آنچه گذرانيد مرا در راه راست بستاندن مر دختر
برادري خداوند من بپسر او * واكنون اگر هستيد شما كنان فضل وراستي مر خداوند 49
من آگاه كنيد بمن واگر نه آگاه كنيد بمن روي كنم ابر راست يا ابر چپ * جواب داد 50
لبن وبتوال گفتند از خدا بيرون آمد آن سخن نتوانيم سخن گفتن بتو بد يا نيك *
* اينك ربقه بپيش تو بستان وبرو وباشد زن بپسر خداوند تو چون آنچه سخن گفت خدا * 51
* بود چون آنچه بشنيد بندهي ابرهم مر سخنهاي ايشان سجود كرد بزمين بحضرت خدا * 52
* بيرون آورد آن بنده پيرايها نقره وپيرايها طلا وجامها بداد بربقه وهديها بداد ببرادر آن 53
وبمادر آن * بخوردند وبياشاميدند او وآن مردمان آنچه اواز او منزل كردند برخاستند در 54
بامداد گفت بفرستيد مرا بخداوند من * گفت برادر آن و مادر آن بنشيند آن دختر اواز ايما 55
روزگاران يا ده پس برود * گفت بايشان نه درنگ دهيد مرا وخدا پيروز آورد راه من بفرستيد مرا 56
وبروم بخداوند من * گفتند بخوانيم بدختر وبپرسيم مر دهان آن * بخواندند بربقه گفتند 57 58
بآن هميروي با اين مرد گفت مي روم * بفرستادند مر ربقه خواهر ايشان ومر شير دهاي آن 59
ومر بندهي ابرهم ومر مردمان او * آفرين كردند مر ربقه گفتند بآن خواهر ايما باش بهزاران 60
بيور وميراث گيرد نسل تو مر دروازهي دشمنان او * بر خاست ربقه وكنيزكان آن بر نشستند 61
ابر آن شترها برفتند پس آن مرد بستاند آن بنده مر ربقه وبرفت * ويصحق بيامد از آمدن 62
بار لحي راي واو نشينا در زمين جنوب *

Ego antequam finiſſem loqui in corde 45
meo, & ecce Ribcah egrediebatur,
& hydria ejus ſuper ſcapulam
ſuam: deſcendénſque ad fontem a-
quam hauſit. Dixi ad eam, Pota me
nunc. Quæ feſtinans deduxit hydri- 46
am ſuam de ſuper ſe, ac dixit; Bibe,
& etiam camelis tuis aquam dabo:
Bibi itaque, *& etiam camelis a-*
quam dedit. Interrogavi autem *eam,* 47
ac dixi; Filia cujus es tu? Dixit,
Filia Bethuel filii Nabor, quem pe-
perit ei Milcbah: tum poſui inaurem
ſuper naſum ejus, & armillas ſuper
manus ejus. Inclinánſque meipſum, 48
adorationem exhibui in præſentia
Dei, ac benedixi Domino Deo heri
mei Abraham, qui duxit me in via
recta ad accipiendum filiam fratris
domini mei filio ej⁹. Et nunc ſi eſtis 49
vos præſtantes beneficium ac veri-
tatem domino meo, indicate mihi: et
ſi non, notum facite mihi, ut divertã
ad dextram vel ad ſiniſtram. Reſpon- 50
ſum dedit Laban & Bethuel, dicen-
tes; A Deo prodiit verbum, non poſ-
ſumus loqui tibi bonum vel malum.
Ecce Ribcah coram te, accipe et abi, 51
& ſit uxor filio domini tui, quem-
admodum loquutus eſt Deus. Fuit, 52
ſicuti audivit ſervus Abraham ver-
ba eorum, adorationem præſtitit
in terram in conſpectu Domini.
Protulitque ſervus ornamenta ar- 53
gentea, & ornamenta aurea, ac
veſtes, deditque ipſi Ribcah: mu-
nera quoque dedit fratri ejus ac
matri ejus. Comederunt itaque 54
& biberunt, ipſe & viri qui cum
eo, & *hoſpitati ſunt: quum ſurre-*
xiſſent manè, dixit; Ablegate me ad
dominũ meũ. Dixit frater ejus ac 55
mater ejus, Maneat puella nobiſcum
vel dies decem: poſteà abibit. Dixit 56
eis; Ne moram exhibeatis mihi,
quum Deus proſperaverit viam
meam: ablegate me, & vadam ad
dominum meum. Dixerunt; Voce- 57
mus puellam, & interrogemus os
ejus. Vocantes igitur *Ribcah dixe-* 58
runt ei; Num ibis cum iſto viro?
Reſpondit, Ibo. Dimiſerunt igitur 59
Ribcah ſororem ſuam, atque lacta-
tricem ejus, ſervum quoque Abra-
ham & viros ejus. Et *benedicentes* 60
Ribcah dixerunt ei; Soror noſtra,
eſto in millia myriadum: & hære-
ditate capiat progenies tua portam
inimicorum ſuorum. Surrexit- 61
que *Ribcah atque ancillæ ejus,* &
inſidentes camelis iverunt poſt vi-
rum: ſic *tulit ſervus Ribcah, &*
abiit. Porrò Iſhac veniebat ab ad- 62
ventu Beer-labai-roi: ipſe autem
ſedebat in terra Auſtrali:

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

וַיֵּצֵא וּנְפַק יִצְחָק לְצַלָּאָה בְּאַנְפֵּי בְרָא לְעִידוֹנֵי רַמְשָׁא וּזְקַף עֵינוֹהִי 63
וַחֲמָא וְהָא גַמְלַיָּא אָתַן׃ ותשא וּזְקַפַת רִבְקָה יַת עֵינָהָא וַחֲמַת יַת 64
יִצְחָק וְאִתְרְכִינַת מֵעַל גַּמְלָא׃ ותאמר
וַאֲמַרַת לְעַבְדָּא מַן גַּבְרָא הָדוֹר וְיָאֵי 65
דִמְטַיֵּיל בְּחַקְלָא לְקַדְמוּתָנָא וַאֲמַר עַבְדָּא הוּא רִבּוֹנִי וּנְסִיבַת רְדִידָא וְאִתְעַטְּפַת
בֵּיהּ׃ ויספר וְתַנֵּי עַבְדָּא לְיִצְחָק יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא דַעֲבַד׃ ויביאה וְאַעַלָהּ יִצְחָק 66 67
לְמַשְׁכְּנָא דְשָׂרָה אִמֵּיהּ וּמִן יַד נְהָרַת בּוֹצִינָא דְטַפַּת בְּזִמְנָא דְמִיתַת שָׂרָה וּנְסֵיב יַת
רִבְקָה וַהֲוַת לֵיהּ לְאִנְתּוּ וְרָחֲמָהּ בְּגִין דְחָמָא עוּבָדָהָא דְתַקְנָן כְּעוּבָדֵי אִמֵּיהּ
וְאִתְנְחַם יִצְחָק בָּתַר דְמִיתַת אִמֵּיהּ׃

65 וּנְסִיבַת רְדִידָהּ וְאִתְצַמְצְמַת בֵּיהּ׃

כה

ויוסף וְאוֹסִיף אַבְרָהָם וּנְסֵיב אִיתְּתָא וּשְׁמַהּ 1
קְטוּרָה הִיא הָגָר דִּקְטִירָא לֵיהּ מִן שֵׁירוּיָא׃

ירושלמי 1 וְהִיא הֲוַת הָגָר דַּהֲוַת
אֲסִירָא לֵיהּ מִן שֵׁירוּיָהּ׃

ותלד וִילֵידַת לֵיהּ יַת זִמְרָן וְיַת יָקְשָׁן וְיַת מְדָן וְיַת מִדְיָן וְיַת יִשְׁבָּק וְיַת שׁוּחַ׃ ויקשן 2
וְיָקְשָׁן אוֹלִיד יַת שְׁבָא וְיַת דְּדָן וּבְנֵי 3
דְדָן הֲווֹן תַּגָּרִין וְאַמְפּוּרִין וְרֵישֵׁי אוּמִּין׃

3 תַּגָּרִין וְאוּמָנִין וְרֵישֵׁי אוּמִּין׃

ובני מדין וּבְנוֹי דְמִדְיָן עֵיפָה וְעֵפֶר וַחֲנוֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל אִלֵּין בְּנָהָא דִקְטוּרָה׃ 4
ויתן וִיהַב אַבְרָהָם בְּמַתָּנָה יַת כָּל דִּילֵיהּ לְיִצְחָק׃ ולבני וְלִבְנֵיהוֹם דִּפְלַקְתִּין 5 6
דִּלְאַבְרָהָם יְהַב אַבְרָהָם נִיכְסִין וּמְטַלְטְלִין לְמַתְּנָן וְתָרִיכִינוּן מֵעִילָוֵי יִצְחָק בְּרֵיהּ עַד
דְהוּא בְחַיֵּי וְאָזְלוּ לְמִיתַב קִידוּמָא לַאֲרַע מַדִּינְחָא׃ ואלה וְאִלֵּין סְכוּם יוֹמֵי חַיֵּי 7
אַבְרָהָם דַּחֲיָא מְאָה וְשׁוּבְעִין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין׃ ויגוע וְאִתְנְגִיד וּמִית אַבְרָהָם בְּשֵׂיבוּ 8
טָבָא סִיב וּשְׂבַע כָּל טוּבָא בְּרַם יִשְׁמָעֵאל עֲבַד תְּתוּבָא בְיוֹמוֹי וּבָתַר כֵּן אִתְכְּנַשׁ לְעַמֵּיהּ׃
ויקברו וּקְבָרוּ יָתֵיהּ יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹי לִמְעָרַת כְּפֵילְתָא לַחֲקַל עֶפְרוֹן בַּר צוֹחַר 9
חִתָּאָה דְעַל אַנְפֵּי מַמְרֵא׃ השדה חַקְלָא דִזְבַן אַבְרָהָם מִן בְּנֵי חִתָּאָה תַּמָּן אִתְקְבַר 10
אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִנְתְּתֵיהּ׃ ויהי וּמִן בִּגְלַל דְלָא הֲוָה אַבְרָהָם צָבֵי לְבָרְכָא יַת יִשְׁמָעֵאל 11
בְּגִין כֵּן לָא בְרֵיךְ יַת יִצְחָק דְאִין הֲוָה מְבָרֵךְ לְיִצְחָק וְלָא מְבָרֵיךְ לְיִשְׁמָעֵאל הֲוָה נְטִיר לֵיהּ
בְּבוּ וּבָתַר דְמִית אַבְרָהָם בָּרֵיךְ יְיָ יַת יִצְחָק וִיתֵיב יִצְחָק סְמִיךְ לְבֵירָא דְאִתְגְּלֵי עֲלוֹי יְקַר
חַי וְקַיָּים דְחָמֵי וְלָא אִתְחָמֵי׃ ואלה וְאִלֵּין תּוֹלְדַת יִשְׁמָעֵאל בַּר אַבְרָהָם דִילֵידַת 12
הָגָר מִצְרֵיתָא אַמְתָא דְשָׂרָה לְאַבְרָהָם׃ ואלה שמות וְאִלֵּין שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל 13
בִּשְׁמָהוֹן לְתוּלְדָתְהוֹן בּוּכְרָא דְיִשְׁמָעֵאל נְבוֹי וְעָרַב וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם׃

Targ. JONATHAN B. VZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et exiit Iſaac ad orandum ſuper facies agri tempore veſpertino: & 63
ſuſtulit oculos ſuos, & vidit, & ecce cameli veniebant. Et levavit 64
Rebecca oculos ſuos, & vidit Iſaa-
cum: & delapſa eſt de camelo. Et 65
dixit ſervo; Quis vir honorabilis
& pulcher, qui ambulat in agro
obviam nobis? Et reſpondit ſervus; Eſt herus meus: & accepit 66
velamen, & velavit ſe eo. Et narravit ſervus Iſaaco omnes res quas fe- 67
cerat. Et introduxit eam Iſaac in tabernaculum Saræ matris ſuæ, & ſta-
tim luxit lucerna quæ extincta erat tempore mortis Saræ; Accepit ergò
Rebeccam, & fuit illi in uxorem: & dilexit eam, eò quòd videret ope-
ra ejus recta eſſe, ſicut opera matris ſuæ; & ita conſolationem accepit
Iſaac poſt mortem matris ſuæ.

Hieroſ. 65. *Et accepit calyptrum ſuum, & obvolvit ſe eo.*

CAP. XXV.

Et addit Abraham, & accepit 1
uxorem, cujus nomen erat Cetura:
ipſa eſt Hagar, quæ ligata fuerat illi à principio. Et peperit illi 2
Zamran, & Jokſchan, & Medan, & Midian, & Jiſchbak, & Schuach.
Jokſchan verò genuit Scheba, & De- 3
dan: & filii Dedan fuerunt merca-
tores, et ſcenitæ, et capita populorum.
Filii autem Midian, Epha, & Epher, & Chanoc, & Abida, & Eldaa: omnes 4
iſti filii Ceturæ. Et dedit Abraham dono omnia quæ habebat Iſaaco. 5
Filiis autem concubinarum Abrahami dedit Abraham opes, & bona 6
mobilia in dona: & expulit eos ab Iſaaco filio ſuo ipſo adhuc viven-
te; itaque abierunt habitatum ad orientem in terram Orientalem. Iſte 7
autem eſt numerus annorum vitæ Abrahami, vixit centum ſeptuaginta quin-
que annos. Et expiravit, & mortuus eſt Abraham in ſenectute bona, ſenex 8
& ſatur omni bono: quin & Iſmael egit pœnitentiam in diebus ejus, & po-
ſtea collectus eſt ad populum ſuum. Et ſepeliverunt eum Iſaac & Iſmaël 9
filii ejus, in ſpelunca duplici agri Ephron filii Tſochar Chittæi, quæ erat è
regione Mamre. Ager ille eſt quem emit Abraham à filiis Chettæi: ibi ſe- 10
pultus eſt Abraham, & Sara uxor ejus. Et quia noluit Abraham bene- 11
dicere Iſmaelem, propterea non benedixit Iſaacum; nam ſi benedixiſſet
Iſaacum neque benedixiſſet Iſmaelem ſervâſſet adverſus eum inimicitias:
poſtquam autem mortuus eſt Abraham, benedixit Dominus Iſaaco: &
habitavit Iſaac prope puteum, ad quem revelata eſt gloria viventis
& æterni, qui videt & non videtur. Porro iſtæ ſunt generationes 12
Iſmael filii Abrahami, quem peperit Hagar Ægyptia ancilla Saræ Abra- 13
hamo. Et iſta ſunt nomina filiorum Iſmael, per nomina ſua, juxta
generationes ſuas: primogenitus Iſmaelis Neboi, & Arab, & Adbeel, &
Mibſcham.

Hieroſ. 1. *Illa autem erat Hagar, quæ ab initio erat illi prohibita.*

Hier. 3. *Mercatores, & artifices, & capita populorum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بيرون آمد يصحق بنماز كردن در دشت بروي كردن ايوار برداشت چشمان 63
او بديد واينك شترها آيان * برداشت ربقه مر چشمان آن بديد مر يصحق 64
بيفتاد از بالاي آن شتر * گفت بآن بنده كيست آن مرد اين آن روا در دشت 65
بپذيرهي ايما گفت آن بنده اوست خداوند من بستاند آن چادر وپوشيده شد * حكايت 66
كرد آن بنده بيصحق همه آن سخنها آنچه بكرد * بياورد آنرا يصحق بخيمهي شره مادر او 67
بستاند مر ربقه بود باو بزن دوست داشت آنرا خوشي گرفت يصحق پس مادر او *

* فصل بيست پنجم *

* بيافزود ابرهم بستاند 1
زن ونام آن قطوره * بزاييد باو مر زمرن ومر يقشن ومر مدن ومر مدين ومر يشبق ومر شوح * 2
* ويقشن بزاييد مر شبا ومر ددن وپسران ددن بودند اميران و مهتران وبقومها * وپسران 3 4
مدين عيفه وعفر وحنوك وابيدع والدعه همه اينان پسران قطوره * بداد ابرهم همه آنچه باو 5
بيصحق * وبپسران آن سريتان آنچه بابرهم بداد ابرهم هديها بفرستاد ايشانرا از بالا 6
يصحق پسر او در هنيز او زنده بمرزح بزمين عرب * واينان روزگاران سالها زيستن ابرهم 7
آنچه بزيست صد وهفتاد وپنج سال * بناليد وبمرد ابرهم در پيري نيكو پير وسير عمر 8
جمع شد بقوم او * گور كردند اويرا يصحق ويشمعال پسر او بمغارهي دولايي بدشت عفرون 9
پسر صحر آن حتي آنچه ابر پيش ممرا * آن دشت آنچه بخريد ابرهم از نزد پسران حت آنجا 10
گور شد ابرهم وشره زن او * بود پس مردن ابرهم آفرين كرد خدا مر يصحق پسر او بنشست 11
يصحق در بار لحي راي * واينان زاييدنها يشمعال پسر ابرهم آنچه بزاييد هجر آن مصريت 12
پرستار شره بابرهم * واينان نامها پسران يشمعال [در نامهاي ايشان بزاييدنهاي ايشان 13
نخست زاد يشمعال] نبيوت وقدر وادبال ومبشم *

Egreſſus enim *Iſhac ad orandum in* 63
agro, aſpiciente veſperâ, ſublatis
oculos ſuos vidit, & ecce cameli ad-
ventantes. Attollens quoque *Ribcah* 64
oculos ſuos, vidit Iſhac, & *delapſa eſt*
de ſuper camelũ. Dixerat enim *ſer-* 65
vo; Quis eſt iſte vir ambulans in a-
gro in occurſum noſtrum? Reſpondit
ſervus, Ipſe eſt dominus meus. Acci-
piens igitur *velamen operuit ſe.* Tum 66
narravit ſervus ipſi Iſhac omnia
verba quæ fecerat. Deinde *tulit* 67
eam Iſhac in tentorium Sarah ma-
tris ſuæ: ſic *accepit Ribcah, fuit-*
que *ei in uxorem ſibi dilectam,* ac
lætitiam percepit Iſhac poſt obitum
matris ſuæ.

CAP. XXV.

ADjiciens autem *Abraham ac-* 1
cepit uxorem, & nomen ejus Cetu-
rah: Quæ *peperit ei Zimran, &* 2
Jocſhan, & Medan, & Midjan,
& Iſhbac, & Shuah. Porrò 3
Jocſhan genuit Sheba, & De-
dan. Et filii Dedan fuerunt princi-
pes & magnates ac gentes. Et filii 4
Midjan; Ephah, & Epher, & Ha-
noch, & Abida, ac Eldaah: Omnes iſti
filii Ceturah. Deditque Abraham 5
quicquid erat *ei, ipſi Iſhac. Et fi-* 6
liis concubinarum quæ erant *ipſi*
Abraham, dedit Abraham munera,
& *emiſit eos de ſuper Iſhac filium*
ſuum, adhuc vivente ipſo, in Orien-
tem in terram Arabiæ. Et iſti ſunt 7
dies annorum vitæ Abraham, quos
vixit, centum & ſeptuaginta &
quinque anni. Expirans quoque mor- 8
tuus eſt Abraham in ſenectute bona;
ſenex & ſatur ætatis collectus eſt ad
populum ſuum. Et *ſepeliverunt eum* 9
Iſhac & Iſhmael filius ejus, in ſpelun-
ca Duplicitatis, in agro Ephron filii
Sohar Hittæi, qui ante Mamre: Agro 10
inquam, quem emit Abraham à fi-
liis Heth: ibi ſepultus eſt Abraham
& Sarah uxor ej⁹. Fuit, poſt mortem 11
Abraham benedixit Deus Iſhac filio
ejus, qui ſedit apud Beer-labai-roi.
Et iſtæ generationes Iſhmael filii 12
Abraham, quem peperit Hagar Ægy-
ptia ancilla Sarah, ipſi Abraham.
Et hæc ſunt nomina filiorum Iſhmael 13
per nomina ſua in generationibus
ſuis: primogenitus Iſhmael, Nebajoth,
& Cedar, & Adbeel, & Milſham;

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

14 ומשמע וצמיתא ושתוקא וסוברא: חדד חריפא ותימא יטור נפיש וקדמה: 15 16 אלה אלין הינון בנוי דישמעאל ואלין שומהון בכופרניהון ובקסטרוותהון תריסר רברבין לאומתהון: 17 ואלה ואלין שני חיי ישמעאל מאה ותלתין ושבע שנין והדר בתיובתא ואתנגיד ואתכנש לעמיה: 18 וישכנו ושרו מן הנדקי עד חלוצא דעל אנפי מצרים מעלך לאתור על אנפי כל אחוי שרא באחסנתיה:

ירושלמי 16 בכפרניהון ובקסטרותיהון תרי עשר רברבין לאומיהון: 18 ושרון מן הינדקיא עד חלוצה דאית כל קבל מצרים מעלך אתוריה קדם כל אחוהי שרא:

פ פ פ

19 ואלה ואלין תולדת יצחק בר אברהם ומן בגלל דהוה איקונין דיצחק מדמין לאיקונין דאברהם הוון בני נשא אמרין בקושטא אברהם אוליד ית יצחק: 20 ויהי והוה יצחק בר ארבעין שנין במסביה ית רבקה ברת בתואל ארמאה דמן פדן ארם אחתיה דלבן ארמאה ליה לאנתו: 21 ויעתר ואזל יצחק לטוור פולחנא אתר דכפתיה אבוי והפך יצחק בצלותיה דעתיה דקב"ה מטה דגזר על אנתתיה ארום עקרא הות גביה עשרין ותרתין שנין ואתהפיך בגיניה דעתיה דקב"ה מטה דגזר עליה דאף הוא הוה עקר ואתרווח ואתעברת רבקה אנתתיה: 22 ויתרוצצו ואידחיקו בניא במיעהא הי כגוברין עבדי קרבא ואמרת אם כדין הוא צערא דילידתא למה דין לי בנין ואולת לבי מדרשא דשם רבא למבעי רחמין מן קדם יי: 23 ויאמר ואמר יי לה תרין עממין במעייכי ותרין מלכוון ממעייכי יתפרשון ומלכו ממלכו יהי אלים ורבא יהוי משתעבד לזעירא אם בנוי דזעירא נטרין פקודיא דאורייתא: 24 וימלאו ושלימו מאתן ושובעין יומי עיבורהא למילד והא תיומין במעהא: 25 ויצא ונפק קדמאה סומוקריי כוליה ככילן דשער וקרו שמיה עשו מן בגלל דאתיליד כוליה גמיר בשיער רישא ודיקנא ושינין וככין: 26 ואחרי כן ובתר כדין נפק אחוי וידיה אחידא בעקיבא דעשו וקרא שמיה יעקב ויצחק בר שיתין שנין כד ילידת יתהום: 27 ויגדלו ורביאו טליא והוה עשו גבר נחשירכן למיצוד עופן וחיוון גבר נפיק חקל קטיל נפשן דהוא קטל ית נמרוד וית חנוך בריה ויעקב גבר שלים בעובדוי משמש בבית מדרשא דעבר תבע אולפן מן קדם יי: 28 ויאהב ורחים יצחק ית עשו ארום מלי רמיותא בפומיה ורבקה רחימת ית יעקב:

ירושלמי 19 ואלין ייחוס תולדות:

ירושלמי 22 ואדחקו בניא במעיה ואמרת אין כדין היא צערהון דילדתא למה כען לי חיין למהוי לי בנין ואזלת למתבע רחמין מן קדם יי בבית מדרשא דשם רבא:

ירושלמי 25 ונפק קדמאה סמוקרי כוליה ככילן דשער וקרון שמיה עשו:

Auditio, silentiũ, & patientia. Acutus, & Tema, Jetur, Naphiſch, & Kedma. 14 Iſti ſunt filii Iſmaelis, & hæc ſunt 16 nomina eorum, cum pagis eorum & caſtris munitis eorum: duodecim principes per nationes ſuas. Iſti autem 17 ſunt anni vitæ Iſmael, centum triginta ſeptem anni: & converſus eſt per pœnitentiam, & expiravit, & collectus eſt ad populum ſuum. Et habitârunt ab India uſque ad Chalutſa, 18 quæ eſt è regione Ægypti, uſque ad eum locum quo ingrederis Aſſyriam: è regione omnium fratrum ſuorum habitavit in hæreditate ſua.

Hier. 16. *In oppidis ipſorum, & in caſtris eorum, duodecim principes juxta nationes ſuas.*

Hier. 18. *Et habitârunt ab India uſque ad Chalutſa, quæ eſt è regione Ægypti quò vadis in Aſſyriam: coram omnibus fratribus ſuis habitavit.*

SECT. VI.

Iſtæ autem ſunt generationes Iſaac 19 filii Abraham: & quia imago Iſaac ſimilis erat imagini Abraham, dicebant homines; Verè Abraham genuit Iſaacum. Natus autem erat Iſaac quadraginta annos, cùm acciperet Rebeccam filiam Bethuelis Aramæi, qui erat ex Padan Aram, ſororem Laban Aramæi, ſibi in uxorem. 20 Et abiit Iſaac in montem cultus, locum in quo 21 ligaverat eum pater ejus; & convertit Iſaac oratione ſua mentem Dei Opt. Max. in eo quod decreverat de uxore ejus, quoniam ſterilis erat apud ipſum viginti duobus annis: & converſa eſt propter ipſum mens Dei Optimi Max. in eo etiam quod ſtatuerat de eo, quia etiam ipſe ſterilis erat: ſed dilatatus eſt, & gravida facta eſt Rebecca uxor ejus. Et opprimebant ſe filii in viſceribus 22 ejus, ſicut viri ineuntes prælium: tum dixit; Si talis eſt afflictio partus, ad quid hoc mihi filii? Et abiit in ſcholam Sem magni, ad quærendum miſerationes à facie Domini. Et dixit Dominus illi; Duo populi 23 in viſceribus tuis, & duo regna ex viſceribus tuis ſegregata erunt: & regnum regno fortius erit, & major ſervus erit minoris, ſi filii minoris ſervaverint mandata legis. Et abſoluti 24 ſunt ducenti ſeptuaginta dies geſtationis uteri ejus ad pariendum, et ecce gemelli erant in viſceribus ejus. Et exiit prior rufus totus, tanquam 25 pallium villoſum: & vocârunt nomen ejus Eſau, propterea quòd natus erat totus perfectus, cum capillis capitis & barbæ, & dentibus & molaribus. Poſtea autem exiit frater ejus, & manu 26 apprehendebat calcaneum Eſau; & vocavit nomen ejus Jacob: & Iſaac natus erat ſexaginta annos, quando peperit illos. Et creverunt pueri, & 27 fuit Eſau vir venator, ad venandum volucres, & feras, vir egrediens in agrum interficiens animas, quia interfecit Nimrod, & Henoch ejus filium: Jacob autem erat vir integer operibus ſuis, miniſter ſcholæ Eber, quærens doctrinam à facie Domini. Et dilexit Iſaac Eſau, quoniam verba decepti- 28 onis in ore ejus: Rebecca autem dilexit Jacobum.

Hier. 19. *Iſtæ autem progenies generationum.*

Hier. 22. *Et opprimebant ſe filii in ventre ejus: & dixit; Si talis ſit anguſtia parturientium, ad quid mihi nunc vita, ut ſint mihi filii? Et abiit ut peteret miſerationes à facie Domini in domo ubi concionabatur Sem magnus.*

Hier. 25. *Et exiit prior rufus totus, ſicut pallium pilorum: & vocârunt nomen ejus Eſau.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

14 15 * ومشمع ودومه ومسا * حدد وتيما يطور نفيش وقدمه * اينان ايشان پسران
16 يشمعال واينان نامهاي ايشان در رستاهاي ايشان ودر شهرهاي ايشان دوازده
17 مهتران بخيشها ايشان * واينان سالهاي زندگي يشمعال صد وسي وهفت سال
18 بناليد وبمرد جمع شد بقوم او * مسكن گرفتند از حويله تا شور آنچه ابر پيش
19 مصريم بآمدن باشور ابر پيش همه برادران او بيفتاد * واينان زاييده شدن يصحق پسر ابرهم
20 ابرهم برزاييد مر يصحق * بود يصحق قدر چهل ساله در ستادن او مر ربقه دختري بتوال
21 آن ارمي از فدن ارم خواهر لبن آن ارمي باو بزن * نماز كرد يصحق بمقابل زن او كه
22 بي زه آن قبول كرد ٪ نماز او وآبستن شد ربقه زن او * دشخواري نمودند آن بچگان در
اندرون آن گفت اگر همچنين چرا اين من برفت بطلب كردن از حضرت خدا *
23 * گفت خدا بآن دو قومها در شكم تو ودو خيشها از امعاء تو جدا شوند وخيش از خيش قوي
24 25 باشد وبزرگ مطيع باشد بخرد * تمام شدند روزگاران آن برزاييدن واينك جفت در شكم آن * بيرون
26 آمد آن اوّل سرخ وهمهي او چون نحمل موي گين بخواندند نام او عشو * وپس همچنين بيرون
آمد برادر او ودست او گرفته در پاشنهي عشو بخواند نام او يعقوب ويصحق قدر شست ساله
27 در زاييدن ايشان * بزرگ شدند آن كودكان بود عشو مرد داناي نخچير ويعقوب مرد تمام نشيناي
28 خيمها * دوست داشت يصحق مر عشو كه نخچير در دهان او وربقه دوست دارا
مر يعقوب *

Et Miſhma, & Dumah, & Maſſa, 14 *Hadad, & Tema, Jetur, Naphiſh, &* 15 *Cedmah. Iſti ipſi* ſunt *filii Iſhmael,* 16 *et hæc nomina eorum per oppida ſua, & per civitates ſuas, duodecim magnates* ſunt *per cognationes ſuas.* Et 17 *hi* ſunt *anni vitæ Iſhmaël, centum & triginta & ſeptem anni:* deinde *expirans ac mortuus, collectus eſt ad populũ ſuum. Habitationem* vero 18 *occupârunt ab Havilah uſque Shur, quæ eſt è regione Miſraim, in ingreſſu ad Aſhur: in conſpectu omniũ fratrũ ſuorum cecidit. Hæ verò generati-* 19 *ones Iſhac filii Abraham: Abraham genuit Iſhac. Fuit Iſhac quadrage-* 20 *narius cùm acciperet Ribcah filiam Bethuel Aramæi de Padan Aram, ſororem Laban Armeni, ſibi in uxorem.* Et *orante Iſhac pro uxore ſua, quia* 21 *ſine fœtu ipſa, acceptavit Dominus orationem ejus, & prægnans facta eſt Ribcah uxor ejus. Moleſtiam exhi-* 22 *bentibus infantib⁹ in interiore ejus, dixit; Si ita, quare hoc mihi? abiitque ad interrogandum à Domino Deo. Dixitque Deus ad eam; Duæ* 23 *gentes ſunt in ventre tuo, & duæ cognationes ex viſceribus tuis dividentur: cognatio autem cognatione robuſtior erit, & major obſequens erit minori. Completis diebus ejus ad pa-* 24 *riendum, en quidem gemini in ventre ejus.* Et *egreſſus eſt prior rufus, &* 25 *totus ipſe velut pãnus villoſus, hiſpidus:* vocârunt*que nomen ejus Eſau. Et poſtea egreſſus eſt frater ejus, &* 26 *manus ejus tenebat calcaneum Eſau.* ideo *vocavit nomen ejus Jaacob: porrò Iſhac erat ſexagenarius cùm* ipſa *pareret eos. Adultis pueris, fuit* 27 *Eſau vir peritus venationis: Jaacob verò vir perfectus ſedens tentoriis.* Et *dilectum habuit Iſhac ipſum* 28 *Eſau, quia venatio in ore ejus: Ribcah verò dilectum habebat Jaacob.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

29 ויזד ובההוא יומא דמית אברהם בשיל יעקב תבשילי דטלופחי ואזל לנחמא לאבוי ואתא עשו מן ברא והוא משלהי ארום חמש עבירן עבר בההוא יומא פלח פולחנא נוכראה שפך אדמא זכיא ועל על עולימתא מארשה וכפר בחיי עלמא דאתי ובזא ית בכירותא: 30 ויאמר ואמר עשו ליעקב אטעים יתי כדון מן תבשילא סמוקא הדין ארום משלהי אנא בגין כן קרא שמיה אדום: 31 ויאמר ואמר יעקב זבין יומנא כיום דאנת עתיד למיחסן ית בכירותך לי: 32 ויאמר ואמר עשו הא אנא אזיל לממת ולית אנא חיי תוב בעלם אחרן ולמה דין לי בכירותא וחולקא בעלמא דאת אמר: 33 ויאמר ואמר יעקב קיים לי כיום דיהי וקיים ליה וזבין ית בכירותיה ליעקב: 34 ויעקב ויעקב נתן לעשו לחם ותבשיל דטלופחי ואכל ושתי וקם ואזל ושט עשו ית בכירותא וחולק עלמא דאתי:

ירושלמי 34 וקם ואזל ובזי עשו ית בכורותא ואפס חולקיה בעלמא דאתי וכפר בתחיית מתיא:

Illo autem die quo mortuus eſt Abraham, coxit Jacob coctiones len- 29 tium, & abiit ad conſolandum patrem ſuum: venit autem Eſau ex agro, & ipſe defatigatus *erat*, quoniam quinque tranſgreſſiones commiſerat eo die; coluerat cultum alienum, effuderat ſanguinem innocentem, & ingreſſus erat ad puellam deſponſatam, & negaverat vitam futuri ſeculi, & contempſerat primogenituram. Et dixit Eſau Jacobo; 30 Guſtandum da mihi nunc de pulmento rufo hoc, quoniam defeſſus ego: propterea vocavit nomen ejus Edom. Et dixit Jacob; Vende hodie, 31 ſicut *hic* dies, quòd tu daturus ſis hæreditatem primogenituræ tuæ mihi. Et dixit Eſau; Ecce ego abeo ad moriendum, neque victurus ſum rurſus 32 in ſeculo altero, & cur hoc mihi primogenitura, & pars in ſeculo de quo tu loqueris? Et dixit Jacob; Jura mihi juxta hunc diem, & ju- 33 ravit illi: & vendidit primogenituram ſuam Jacob. Jacob autem dedit 34 Eſau panem & pulmentum lentium; & comedit, & bibit, & ſurrexit, & abiit: & contempſit Eſau primogenituram, & partem futuri ſeculi.

Hieroſ. 34 *Et ſurrexit, & abiit: & contempſit Eſau primogenituram, & flocci pendit partem ſuam in ſeculo futuro, & negavit reſurrectionem mortuorum.*

כו

1 ויהי והוה כפנא תקיף בארעא דכנען בר מכפנא קדמאה דהוה ביומי דאברהם ואזל יצחק לות אבימלך מלכא דפלשתאי לגרר: 2 וירא והוה בלבביה דיצחק למיחות למצרים ואתגלי ליה יי ואמר לא תיחות למצרים שרי בארעא דאימר לך: 3 גור דור בארעא הדא ויהי מימרי בסעדך ואבריכינך ארום לך ולבנך אתן ית כל ארעתא האלין ואקיים ית קיימא דקיימית לאברהם אבוך: 4 והרביתי ואסגי ית בנך הי ככוכבי שמיא ואתן לבנך ית כל ארעתא האלין ויתברכון בנין בנך כל עממי ארעא: 5 עקב חולף די קביל אברהם במימרי ונטר מטרת מימרי פקודיי קימיי ואורייתי: 6 וישב ויתיב יצחק בגרר: 7 וישאלו ושאילו אינשי אתרא על אינתתיה ואמר אחתי היא ארום דחיל למימר לה אינתתי ארום חשיב בלביה דלמא יקטלונני אינשי אתרא על עיסק רבקה ארום שפירת חיזו היא: 8 ויהי והוה כד סגו ליה תמן יומיא למישרי ואודיק אבימלך מלכא דפלישתאי מן חרכא וחמא והוה יצחק חאיך עם רבקה אנתתיה: 9 ויקרא וקרא אבימלך ליצחק ואמר ברם הא אינתתך היא והיכדין אמרת אחתי היא ואמר ליה יצחק ארום אמרית בלבבי דלמא אתקטיל בגינה:

ירושלמי 8 ואדיק:

CAP. XXVI.

Et fuit fames vehemens in terra Canaan, præter famem priorem quæ 1 fuit diebus Abrahami: & abiit Iſaac ad Abimelech regem Palæſtinorum in Gerar. Et fuit in corde Iſaac ut deſcenderet in Ægyptum: & apparuit 2 illi Dominus, & dixit; Ne deſcendas in Ægyptum: habita in terra quam dixero tibi. Habita in terra hac, & erit ſermo meus in auxilio tuo, & be- 3 nedicam tibi: quoniam tibi & omnibus filiis tuis dabo univerſas terras has; confirmabóque pactum meum, quod juravi Abrahamo patri tuo. Et multiplicabo filios tuos ſicut ſtellas cœlorum, & dabo filiis tuis omnes 4 has terras: & benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ. Pro 5 eo quòd auſcultavit Abraham ſermoni meo; & ſervavit cuſtodiam ſermonis mei, ſtatuta mea, pacta mea & legem meam. Et habitavit 6 Iſaac in Gerar. Et interrogârunt homines loci illius de uxore 7 ejus; & dixit, Soror mea eſt: quoniam timuit dicere de ea, Uxor mea; quoniam putabat apud ſe, Fortè interficient me homines loci iſtius propter Rebeccam, quoniam pulchra aſpectu ipſa. Et accidit quan- 8 do multiplicati ſunt illi ibi dies ad habitandum, & intuitus eſt Abimelech rex Palæſtinorum ex feneſtra; & vidit, & ecce Iſaac ridebat cum Rebecca uxore ſua. Et vocavit 9 Abimelech Iſaacum, & dixit; Certè ecce uxor tua eſt, & quomodo dixiſti, Soror mea eſt? Et dixit illi Iſaac; Quoniam dixi in corde meo, Fortè interficiar propter eam.

Hieroſ. 8 *Et aſpexit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

29 30 * آش پخت يعقوب آش بيامد عشو از آن دشت واو مانده * گفت عشو بيعقوب بچشان مرا
اكنون از آن سرخ آن سرخ اين كه مانده ام من ابر همچنين بخواند نام او ادوم * گفت
31 يعقوب بفروش چون روز مر نخست زادي تو بمن * گفت عشو اينك من روا بمردن وچرا
32 اين بمن نخست زادي * گفت يعقوب سوگند خور بمن چون روز سوگند خورد باو
33 بفروخت مر نخست زادي او بيعقوب * ويعقوب بداد بعشو نان وآش عدس بخورد وبياشاميد
34 برخاست وبرفت خوار گرفت عشو مر آن نخست زادي *

* فصل بيست ششم *

1 * بود قحط در زمين بجز آن قحط آن اوّل آنچه در روزگاران ابرهم برفت يصحق بابيملك
2 پادشاه فلستيم بجرر * ديدار شد باو خدا گفت نفرود شوي بمصر مسكن گير در
3 زمين آنچه گويم بتو * بنشين در زمين اين وباشم اواز تو وآفرين كنم ترا كه بتو
وبنسل تو بدهم مر همه زمينها اينان وبر انگيزانم مر آن سوگند آنچه سوگند
4 خوردم بابرهم پدر تو * بسيار كنم مر نسل تو چون ستارها آن آسمان وبدهم بنسل
5 تو مر همه آن زمينها اينان وآفرين باشند در نسل تو همه قومهاء آن زمين * جرا آنچه بشنويد
ابرهم در آواز من نگاه داشت نگاه داشت من فرمانهاي من رسمهاي من وشريعتهاي
6 7 من * بنشست يصحق در جرر * بپرسيدند مردمان آن جا بزن او گفت خواهر منست
آن كه بترسيد بگفتن زن من تا نكشند مرا مردمان آن جا ابر ربقه كه نيكو ديدارست
8 آن * بود كه دراز كشيدند باو آنجا آن روزگاران نگاه كرد ابيملك پادشاه فلستيم
در پس آن دريچه بديد واينك يصحق خنده كنا بربقه زن او * بخواند ابيملك و
9 بيصحق گفت خاصه اينك زن توست آن وچگونه گفتي خواهر منست آن گفت باو
يصحق [كه گفتم] تا نكشته شوم ابر آن *

Coquinante autem *Jacob pulmentarium, venit Eſau ex agro, & ipſe laſſus. Dixit* itaq; *Eſhau ad Jacob;* 30 *Guſtare fac me jam de rufo, rufo hoc; quia laſſus ſum ego: quocirca vocavit nomen ejus, Edom. Reſpon-* 31 *dit Jaacob; Vende ſicut hodiè primogenituram tuam mihi. Dixit E-* 32 *ſhau; En ego vado ad moriendum, & ad quid hæc mihi primogenitura? Ait Jacob; Jura mihi ſicut* 33 *hodiè: jurans* itaque *ei, vendidit primogenituram ſuam ipſi Jacob. Tum Jacob dedit Eſau panem et* 34 *pulmentarium lentis;* & *comedit & bibit, ac ſurgens abiit. Ita vilipendit Eſau primogenituram.*

CAP. XXVI.

Fuitq; fames in terra, præter famem primam, quæ in diebus Abraham: perrexit itaque *Iſhac ad Abimelech regem Philiſhtim in Gerar. Tum conſpectus ei Deus dixit;* 2 *Ne deſcendas in Ægyptum: habitationem capias in terra quam dixero tibi. Sede in terra hac, et ero tecum,* 3 *ac benedicam tibi: quia tibi & progeniei tuæ dabo omnes terras iſtas, ac ſuſcitabo juramentum quod juravi ipſi Abraham patri tuo. Multiplicabo ſobolem tuam* 4 *ſicut ſtellas cœli, dabóque proli tuæ omnes terras iſtas, & benedictæ erunt in progenie tua omnes gentes terræ: Propterea quòd auſcultans Abraham voci meæ cuſtodierit cuſtodiam meam, præcepta mea, ſtatuta mea, & leges meas. Sedit* itaque *Iſhac in Gerar.* 6 *Et interrogantibus hominibus loci de uxore ejus, dixit; Soror mea eſt ipſa: timuit enim dicere, Uxor mea* eſt; *Ne inquit occidant me homines loci propter Ribcah, quia bona aſpectu eſt ipſa. Fuitq;* 8 *cùm in longum protraherentur ei ibi dies, aſpexit Abimelech rex Philiſhtim ponè feneſtram, vidit, & en Iſhac riſum faciens cum Ribcah uxore ſua. Tunc* 9 *vocans Abimelech ad Iſhac dixit; Verè en uxor tua eſt ipſa: quomodo ergò dixiſti, Soror mea eſt ipſa. Reſpondit ad eum Iſhac; Quia dixi, Ut non occiſus ſim propter eam.*

ויאמר וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ מַה דָא עֲבַדְתְּ לָנָא 10
כִּזְעֵיר פּוּן שְׁכִיב מַלְכָּא דְמִיחַד בְּעַמָּא עִם
אִנְתְּתָךְ וְאַיְתֵיתָא עֲלָנָא חוֹבָא: ויצו וּפַקִּיד 11
אֲבִימֶלֶךְ יַת כָּל עַמָּא לְמֵימַר דְּיִקְרַב לְבִישׁ
בְּגַבְרָא הָדֵין וּבְאִנְתְּתֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל: ויזרע וּזְרַע יִצְחָק לִצְדַקְתָּא בְּאַרְעָא 12
הַהִיא וְאַשְׁכַּח בְּשַׁתָּא הַהִיא עַל חַד מְאָה בִּדְשַׁעֲרוּי וּבָרְכֵיהּ יְיָ: ויגדל וּרְבָא 13
גַבְרָא וַאֲזַל אָזִיל וּרְבֵי עַד דִּי רַבָּא לַחֲדָא: ויהי וַהֲווֹ לֵיהּ גֵּיתֵי עָאן וְגֵיתֵי תוֹרִין 14
וּפוּלְחָנָא סַגִּיאָה וְקַנִּיאוּ יָתֵיהּ פְּלִשְׁתָּאֵי: וכל וְכָל בֵּירִין דַּחֲפָרוּ עַבְדֵי אֲבוּי 15
בְּיוֹמֵי אַבְרָהָם אֲבוּי טַמּוּנִינוּן פְּלִשְׁתָּאֵי וּמְלוֹנוּן עַפְרָא: ויאמר וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ 16
לְיִצְחָק אִיזַל מֵעִמָּנָא אֲרֵי תַקִּיפְתָּא מִינָנָא בְּנִכְסִין לַחֲדָא: וילך וַאֲזַל מִתַּמָּן 17
יִצְחָק וּשְׁרָא בְּנַחֲלָא דִגְרָר וִיתֵיב תַּמָּן: וישב וְתַב יִצְחָק וַחֲפַר יַת בֵּירִין דְּמוֹי דִּי 18
חֲפָרוּ עַבְדֵי אֲבוּי בְּיוֹמֵי אַבְרָהָם אֲבוּי וּטְמוּנִינוּן פְּלִשְׁתָּאֵי בָּתַר דְּמִית אַבְרָהָם וּקְרָא
לְהוֹן שְׁמָהָן הֵי כִּשְׁמָהָן דִּי הֲוָה קָרֵי לְהוֹן אֲבוּי: ויחפרו וַחֲפָרוּ עַבְדֵי יִצְחָק 19
בִּסְפַר נַחְלָא וְאַשְׁכַּחוּ תַּמָּן בֵּיר מוֹי נָבְעִין: ויריבו וּנְצוֹ רַעֲוָותָא דִגְרָר עִם רַעֲוָותָא 20
דְיִצְחָק לְמֵימַר דִּילָנָא מַיָּא וַהֲוָה צְבוּ מִן שְׁמַיָּא וִיבֵשַׁת וּבְכֵן אַהַדְרוּ יָתֵיהּ לְיִצְחָק
וְנָבְעַת וּקְרָא שְׁמָא דְּבֵירָא עֵסֶק אֲרוּם אִתְעַסְקוּ עֲלַהּ עִמֵּיהּ: ויחפרו וַחֲפָרוּ 21
בֵּיר אוֹחֲרִי וּנְצוֹ אוּף עֲלַהּ וִיבֵשַׁת וְתוּ לָא נָבְעַת וּקְרָא שְׁמַהּ שִׂטְנָא: ויעתק 22
וְאִסְתַּלַּק מִתַּמָּן וַחֲפַס בֵּיר אוֹחֲרִי וְלָא נְצוֹ עֲלַהּ הֵי כְּקַדְמָאֵי וּקְרָא שְׁמַהּ רַוְוחָתָא
וַאֲמַר אֲרוּם כְּדוֹן אַרְוַוח יְיָ לָנָא וְיַפְשִׁינָנָא בְּאַרְעָא: ויעל וּסְלֵיק מִתַּמָּן 23
לְבֵירָא דְשֶׁבַע: וירא וְאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ בְּלֵילְיָא הַהוּא וַאֲמַר אֲנָא אֱלָהָא 24
דְאַבְרָהָם אֲבוּךְ לָא תִדְחַל אֲרוּם בְּסַעְדָךְ מֵימְרִי וַאֲבָרְכִינָךְ וְאַסְגֵּי יַת בְּנָךְ בְּגִין
זְכוּתָא דְאַבְרָהָם עַבְדִּי: ויבן וּבְנָא תַמָּן מַדְבְּחָא וְצַלִּי בִּשְׁמָא דַיְיָ וּפְרַס תַּמָּן 25
מַשְׁכְּנֵיהּ וַחֲפַסוּ תַמָּן עַבְדֵי יִצְחָק בֵּירָא: ואבימלך וְכַד נְפַק יִצְחָק מִגְּרָר אִתְיַבָּשׁוּ 26
בֵּירֵיהוֹן וְאִילָנֵיהוֹן לָא עֲבָדוּ פֵּירִין וְאַרְגִּישׁוּ דִּבְגִין דְּתָרִיכוּ יָתֵיהּ הֲוָה לְהוֹן כָּל
דָא וַאֲזַל אֲבִימֶלֶךְ לְוָותֵיהּ מִגְּרָר וְאַתְקִיף בְּרַחֲמוֹי לְמֵיזַל עִמֵּיהּ וּפִיכֹל רַב
חֵילֵיהּ: ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן יִצְחָק מַה דֵּין אֲתֵיתוּן לְוָותִי דְּאַצְלִי עֲלֵיכוֹן וְאַתּוּן סְנֵיתוּן 27
יָתִי וְתָרֵכְתּוּנִי מִלְּוָותְכוֹן:

10 וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ מַה הִיא דָא דַעֲבַדְתְּ
לָן הָא קַלִּיל זְעֵיר אִלּוּ שַׁמֵּשׁ חַד מִן טַלְיָא
עִם אִתְּתָךְ וַהֲוֵית מַיְתֵי עֲלָנָא חוֹבָא רַבָּא:

Et dixit Abimelech; Cur hoc feciſti 10
nobis? Ferè cubuit rex qui præcipuꝰ
eſt in populo cum uxore tua; & adduxiſſes
ſuper nos peccatum. Et 11
præcepit Abimelech toti populo, dicendo;
Qui acceſſerit in malum ad
virum hunc & uxorem ejus, interficiendo
interficietur. Et ſeminavit Iſaac propter eleemoſynam in ea 12
terra; & invenit eo anno pro uno centum juxta æſtimationem ſuam, &
benedixit illi Dominus. Et crevit vir ille; & ivit eundo, & crevit, donec 13
creviſſet valde. Et fuerunt illi greges ovium, & armenta boum, 14
& cultus multus: & inviderunt illi Philiſtæi. Et omnes puteos quos 15
foderant ſervi patris ejus, in diebus Abraham patris ejus, obthuraverunt
eos Philiſtæi, & impleverunt eos pulvere. Et dixit Abimelech 16
Iſaaco; Recede à nobis, quoniam potentior factus es nobis opibus valde.
Abiit igitur inde Iſaac; & manſit in valle Gerar, habitavitque ibi. 17
Et reverſus eſt Iſaac, & fodit puteos aquarum, quos foderant ſervi 18
patris ejus in diebus Abraham patris ſui, & obſtruxerant eos Philiſtæi
poſtquam mortuus eſt Abraham: & vocavit nomina eorum iiſdem
nominibus, quibus appellaverat eos pater ipſius. Et foderunt 19
ſervi Iſaac ad terminum vallis, & invenerunt ibi puteum aquarum
manantium. Et contenderunt paſtores Gerar cum paſtoribus Iſaac, 20
dicendo; Noſtra eſt aqua: & fuit voluntas cœlitus ut exaruerit, tunc
autem reddiderunt ipſum Iſaaco, & ebullivit: & vocârunt nomen putei
Eſek, quoniam litigati eſſent cum eo propter illum. Et foderunt 21
puteum alium, & contenderunt etiam de eo: & exaruit, & ampliùs
non ſcaturiit: & vocavit nomen ejus Sitna. Et transferens ſe inde 22
fodit puteum alium, & non contenderunt de eo, ut de prioribus:
& vocavit nomen ejus Latitudines: dixitque quoniam jam dilatavit
Dominus nos, & creſcere faciet nos in terra. Et aſcendit inde in Beerſeba. 23
Et revelavit ſe illi Dominus eâ nocte, & dixit; Ego Deus 24
Abraham patris tui: ne timeas, quoniam in auxilio tuo eſt ſermo meus,
& benedicam tibi, & multiplicabo filios tuos propter merita Abraham
ſervi mei. Et ædificavit ibi altare orans in nomine Domini, & extendit 25
ibi tabernaculum ſuum: & foderunt ibi ſervi Iſaac puteum. Quando 26
autem exiit Iſaac ex Gerar, exaruerunt putei eorum, & arbores eorum
non pertulerunt fructum, & ſenſerunt hoc totum ſibi accidiſſe, quia
expulerant ipſum: Itaque abiit Abimelech ad ipſum ex Gerar, & accepit
amicos ſuos ad eundum ſecum, & Phicol principem exercitus ſui. Et 27
dixit illis Iſaac; Cur veniſtis ad me ut orem pro vobis, & vos odio
habetis me, & expuliſtis me à vobis?

Hieroſ. 10 *Et dixit Abimelech; Quid hoc eſt quod feciſti nobis? Parum abfuit quin unus ex pueris concubuerit cum uxore tua, & venire feciſſes ſuper nos peccatum magnum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت ابيملك چه اين كردي بايما چون اندك بخسپيد يكه آن قوم با زن تو 10
وبياوردي ابر ايما جرم * بفرمود ابيملك مر همه آن قوم بگفتن آن رسا در مرد اين 11
ودر زن او كشتن كشته شود * زراعت كرد يصحق در زمين آن بيافت در سال آن 12
صد قياسها آفرين كرد اويرا خدا * بزرگ شد آن مرد برفت رفتن وبزرگ شدن تا كه بزرگ 13
شد بغايت * بود باو رمهي گوسفند ورمهي گاو وكار بسيار رشك بردند باو فلستيم * 14
* وهمه آن چاهها آنچه بكندند بندگاني پدري او در روزگاران ابرهم پدري او ببستند 15
ايشانرا فلستيم پر كردند ايشانرا خاك * گفت ابيملك بيصحق برو از نزد ايما كه 16
پادياوند شدي از ايما بغايت * برفت از آنجا يصحق فرود آمد در نخل جرر بنشست آنجا * 17
* بازگشت يصحق بكند مر چاهها آن آب آنچه بكندند در روزگاران ابرهم پدري او ببستند 18
ايشانرا فلستيم پس مردن ابرهم بخواند ايشانرا نامها چون نامها آنچه بخواند بايشان پدري
او * بكندند بندگان يصحق در نخل بيافتند آنجا چاه آب روان * خصومة كردند 19 20
شبانان جرر بشبانان يصحق بگفتن بايما آن آب بخواند نام آن چاه عشق كه مشغولي
كردند باو * بكندند چاه ديگر خصومة كردند نيز ابر آن بخواند نام آن شطنه * نقل 21 22
كرد ازانجا بكند چاه ديگر ونه خصومة كردند ابر آن بخواند نام آن رحبوت گفت كه
اكنون گشادگي آورد خدا بايما وبرومند شديم در زمين * بر آمد از آنجا بار شبع * 23
* ديدار شد باو خدا در شب آن گفت من خداي ابرهم پدر تو نترسي كه با توام من 24
وآفرين كنم ترا وبسيار كنم مر نسل تو در سبب ابرهم بندهي من * آبدان كرد آنجا 25
مذبح بخواند در نام خدا ميل داد خيمهي او بكندند آنجا بندگان يصحق چاه * وابيملك 26
برفت باو از جرر وجوقي از ياران او وفيكل امير سپاه او * گفت بايشان يصحق چه 27
معني بيامديد بمن وشما دشمن داشتيد مرا وبفرستاديد مرا از نزد شما *

Dixit Abimelech; Quid hoc feciſti 10
nobis? ut parùm dormierit unus po-
puli cum uxore tua, & induxiſſes
ſuper nos delictum. Præcepit itaque 11
Abimelech univerſo populo, dicendo;
Accedens huic viro et uxori ejus, occidendo
occidetur. Sementē faciens 12
Iſhac in terra illa, invênit in anno
illo centuplicia, benedicente ei Deo.
Magnus itaque factus vir ivit 13
eundo, & creſcendo, uſquequò
magnus factus fuerit valdè. Fuitque 14
illi grex ovium, & grex boum, ac
negotium plurimū: & æmulationem
tulerunt in eū Philiſhtim. Et omnes 15
puteos quos foderant ſervi patris ſui
in temporibꝰ Abraham patris ſui, occluſerunt
Philiſhtim, implêruntq; eos
terrâ. Dixitq; Abimelech ad Iſhac; 16
Diſcede à nobis, quia validus factus
es præ nobis admodùm. Abiens ita- 17
que illinc Iſhac, deſcendit in Nahal-Gerar,
ſeditque ibi. Reverſus 18
Iſhac iterum fodit puteos aquæ, quos
foderant in temporibus Abraham patris
ſui, quoſque occluſerant Philiſhtim
poſt mortem Abraham, & vocavit
eos nominibus, juxta nomina
quibus vocaverat eos pater ſuus. Fo- 19
dientéſque ſervi Iſhac in valle,
invenerunt ibi puteum aquæ manantis.
Jurgium autem fecerunt paſto- 20
res Gerar cum paſtoribus Iſhac, dicendo;
Noſtra eſt aqua: quapropter
vocavit nomen putei, Eſhec, quòd
contendiſſent cum eo. Tum fodi- 21
entes puteum alium, jurgium fecerunt
etiam de eo: vocavitque nomen
ejus, Shitnah. Et transferens ſe indè, 22
fodit puteum alium, & jurgium
non fecerunt de eo: itaque vocavit
nomen ejus, Rehoboth, dicens;
Quia jam dilatationem contulit
Deus nobis, ac fructiferi facti ſumus
in terra. Aſcendente autem eo 23
indè in Beerſheba, Viſus eſt ei De- 24
us in nocte ipſa, dicens; Ego Deus
Abraham patris tui; ne timeas,
quia tecum ſum ego, & benedicam
tibi, ac copioſam reddam ſobolem
tuam cauſâ Abraham ſervi
mei. Deinde ædificans ibi alta- 25
re, invocavit nomen Dei: cumque
demiſiſſet tabernaculum ſuum,
foderunt ibi ſervi Iſhac puteum.
Abimelech autem perrexit ad 26
eum ex Gerar, & quidam ex ſociis
ipſius, & Phichol princeps exercitûs
ejus. Dixit iis Iſhac; Quâ 27
intentione veniſtis ad me, cùm vos
odio habuiſtis me, & emiſiſtis me?

ויאמרו וַאֲמַרוּ מֶחְמָא חֲמֵינָא אֲרוּם הֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדָךְ דִּבְזְכוּתָךְ הֲוַת לָן כָּל 28
טַבְתָּא וְכַד נְפַקְתָּא מִן אַרְעָן יַבִּישׁוּ בֵּירָן וְאִילָנָנָא לָא עֲבָדוּ פֵּירִין וַאֲמַרְנָא נַהַדְרִינֵיהּ
לְוָתְנָא וְתִתְקַיַּים כְּדוֹן מוֹמָתָא דַהֲוַת בֵּינָן וּמְכִּכִין תְּהִי בֵּינָן וּבֵינָךְ וְנִגְזוֹר קְיָם עִמָּךְ:
אם אִם תַּעֲבֵיד עִמָּנָא בִּישָׁא הֵיכְמָא דְלָא קְרִיבְנָא בָּךְ לְבִישׁ וְהֵיכְמָא דַעֲבַדְנָא 29
עִמָּךְ לְחוֹד טַב וְשַׁלַּחְנָךְ פּוּן בִּשְׁלָם אַנְתְּ כְּדוֹן בְּרִיכָא דַיְיָ: וישכימו וְאַקְדִּימוּ 31
בְּצַפְרָא וְקַיִּימוּ גְּבַר לְאָחוּי וּפְסַג מִתְגָּא דְחַמְרֵיהּ וִיהַב פְּסַגָּא חֲדָא לְהוֹם לְסַהֲדוּ וְצַלִּי
עֲלֵיהוֹם יִצְחָק וְאִתְרַוָּוחוּ וְאַלְוִינוּן יִצְחָק וַאֲזָלוּ מִלְּוָתֵיהּ בִּשְׁלָם: ויהי וַהֲוָה בְּיוֹמָא 32
הַהוּא וַאֲתוֹ עַבְדֵי יִצְחָק וְחַוִּיאוּ לֵיהּ עַל עֵיסַק בֵּירָא דְחָפְסוּ וַאֲמַרוּ לֵיהּ אַשְׁכַּחְנָא
מוֹי: ויקרא וּקְרָא יָתַהּ שִׁבְעָה בְּגִין כֵּן שְׁמָא דְקַרְתָּא בֵּיר שֶׁבַע עַד יוֹמָא הָדֵין: 33
ויהי וַהֲוָה עֵשָׂו בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין וּנְסֵיב אִיתָא יַת יְהוּדִית בְּרַת בְּאֵרִי חִתָּאָה 34
וְיַת בָּשְׂמַת בְּרַת אֵילוֹן חִתָּאָה: ותהיין
35 וַהֲוְיָן מְנַחֲנָן בְּפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וּמִתְכַּוְּונָן
לְאַמְרָדָא בְּעוֹבָדֵיהוֹן בִּישַׁיָּא לְיִצְחָק
וּלְרִבְקָה:

ירושלמי 35 וַהֲוָן סָרְהֲבָן וְאַפְּחַת רוּחַ
בְּפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וְלָא הֲוָן מְקַבְּלָן אוּלְפָּן
לָא מִן יִצְחָק וְלָא מִן רִבְקָה:

כז

ויהי וַהֲוָה כַּד סִיב יִצְחָק וְכַהֲיָין עֵינוֹי מִלְּמֶחְמֵי דְּכַד כַּפְתֵּיהּ אֲבוּי אִסְתַּכַּל בְּכוּרְסֵי 1
יְקָרָא וְשָׁרִיָּין מֵהַהוּא זִמְנָא עֵינוֹי לְמִכְהֵי וּקְרָא יַת עֵשָׂו בְּרֵיהּ רַבָּא בְּאַרְבֵּיסַר בְּנִיסָן
וַאֲמַר לֵיהּ בְּרִי הָא לֵילְיָא דֵין עִילָּאֵי מְשַׁבְּחִין לְמָארֵי עָלְמָא וְאוֹצְרֵי טַלִּין מִתְפַּתְּחִין
בֵּיהּ וַאֲמַר לֵיהּ הָא נָא: ויאמר וַאֲמַר הָא כְּדוֹן סֵיבִית לֵית אֲנָא יָדַע יוֹם 2
מוֹתִי: ועתה וּכְדוֹן סַב כְּדוֹן מָאנֵי זֵינָךְ בֵּית גִּירָךְ וְקַשְׁתָּךְ וּפוּק לְחַקְלָא וְצוּד 3
לִי צֵידָא: ועשה וְעִיבַד לִי תַּבְשִׁילִין הֵיכְמָא דִרְחֵימִית וְתַיְעוֹל לְוָתִי וְאֵיכוֹל 4
בְּגִין דִּתְבָרְכִינָךְ נַפְשִׁי עַד לָא אֵימוּת: ורבקה וְרִבְקָה שָׁמְעַת בְּרוּחַ קוּדְשָׁא כַּד 5
מַלֵּיל יִצְחָק עִם עֵשָׂו בְּרֵיהּ וַאֲזַל עֵשָׂו לְחַקְלָא לְמֵיצַד צֵידָא לְאַיְתָאָה: ורבקה
וְרִבְקָה אַמְרַת לְיַעֲקֹב בְּרַהּ לְמֵימַר הָא לֵילְיָא הָדֵין עִלָּאֵי מְשַׁבְּחִין לְמָרֵי עָלְמָא 6
וְאוֹצְרֵי טַלִּין מִתְפַּתְּחִין בֵּיהּ וְשַׁמְעִית יַת אֲבוּךְ מְמַלֵּיל עִם עֵשָׂו אָחוּךְ לְמֵימַר:
הביאה אַעֵל לִי צֵידָה וְעִיבַד לִי תַּבְשִׁילִין וְאֵיכוֹל וַאֲבָרְכִינָךְ קֳדָם יְיָ קֳדָם דְּאֵמוּת: 7
ועתה וּכְעַן בְּרִי קַבֵּיל מִנִּי לְמַה דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יָתָךְ: לך אִיזֵיל כְּדוֹן לְבֵית 8
עָנָא וְסַב לִי מִתַּמָּן תְּרֵי גַּדְיֵי עִזִּין שַׁמִּינִין חַד לְשׁוּם פִּסְחָא וְחַד לְשׁוּם קָרְבַּן חַגָּא 9
וְאַעֲבֵיד יָתְהוֹן תַּבְשִׁילִין לְאָבוּךְ הֵיכְמָא דִּי רָחִים:

Et dixerunt; Videndo vidimus quòd ſit ſermo Domini in auxilio tuo, 28
quòd propter meritum tuum fuerit nobis omne bonum: quando autem
exiviſti è terra noſtra, exaruerunt putei noſtri, & arbores noſtræ non pertulerunt
fructum: tum diximus; Reverti faciamus eum ad nos, & ratum
ſit jam juſjurandum quod fuit inter nos, & mollia *verba* ſint inter nos &
te & tecum fœdus inibimus. Si feceris nobiſcum malum, quemadmodum 29
non acceſſimus ad te in malum, & quemadmodum fecimus tecum tantum
bonum, & dimiſimus te ſtatim cum pace: tu jam benedictus *es* Domini. Et 31
ſurrexerunt manè, & jurârunt vir fratri ſuo; & rupit de fræno aſini
ſui, & dedit partem unam illis in teſtimonium, & precatus eſt pro illis Iſaac,
& dilatati ſunt: & comitatus eſt eos Iſaac, & abierunt ab eo in pace.
Accidit eo die ut venerint ſervi Iſaac, & indicaverint illi de puteo quem 32
foderant: & dixerunt illi; Nos invenimus aquas. Et vocavit ipſum Sibea: 33
ideo nomen urbis eſt Beerſeba uſque ad hunc diem. Accidit autem 34
cum Eſau natus eſſet quadraginta annos, ut acciperet in uxorem Jehudith
filiam Beeri Chittæi, & Boſmath
filiam Elon Chittæi. Et fuerunt in- 35
curvantes ſe cultui alieno, & paratæ
ad rebellandum operibus ſuis malis
in Iſaac & Rebeccam.

Hier. 35 *Et fuerunt rebelles inflato animo colentes idola; neque recipiebant doctrinam, nec ab Iſaac, nec à Rebecca.*

CAP. XXVII.

Accidit quando ſenuiſſet Iſaac, & caligarent oculi ejus ne videre poſ- 1
ſet (quando enim ligavit eum pater ejus, aſpexit ſolium gloriæ, ab eo tempore
cœperunt oculi ejus caligare) tum vocavit Eſau filium ſuum majorem,
decima quarta menſis Niſan, & dixit illi; Fili mi, ecce nocte hac
excelſi laudant Dominum ſeculi, & theſauri rorum aperiuntur in ipſa:
& dixit illi; Ecce ego. Et dixit ecce nunc ſenui, ignoto die mortis 2
meæ. Jam verò accipe inſtrumenta armorum tuorum, pharetram tuam, 3
& arcum tuum: & egredere in agrum, & venare mihi venationem. Et 4
fac mihi cibos conditos ut diligo, et affer ad me ut comedam: ut benedicat
te anima mea antequam moriar. Porro Rebecca audiebat per Spi- 5
ritum ſanctum, quando alloquebatur Iſaac Eſau filium ſuum: & abiit
Eſau in agrum, ad venandum venationem ad afferendum eam. Rebec- 6
ca autem dixit Jacobo filio ſuo, dicendo; Ecce nocte hac excelſi laudant
Dominum mundi, & aperiuntur theſauri rorum in ea: & audivi
patrem tuum loquentem cum Eſau fratre tuo, dicendo: Affer mihi 7
venationem, & fac cibos conditos, ut comedam: & benedicam tibi coram
Domino, antequam moriar. Jam verò fili mi auſculta mihi, in eo 8
quod ego præcipiam tibi. Ito jam ad caulam, & accipe mihi indè du- 9
os hœdos caprarum pingues, unum propter paſcha, alterum propter oblationem
feſti ſolennis: & faciam ex illis cibos conditos patri tuo,
quemadmodum diligit.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفتند ديدن ديديم كه بود خدا اواز تو گفتيم باشد اكنون سوگند ميان ايما وميان 28
فرزندان ايما وميان تو وببريم شرط اواز تو * اگر بكني اواز ايما بدي چون آنچه نه زحمت 29
رسانديم بتو وچون آنچه بكرديم بتو خاصه نيكويي وبفرستاديم ترا در سلامت تو اكنون
آفرين كردهي خدا * بكرد بايشان دعوت بخوردند وبياشاميدند * شبگير كردند 30 31
در بامداد سوگند خوردند مردي ببرادري او بفرستاد ايشانرا يصحق برفتند از نزد او
در سلامتي * بود در روز او بيامدند بندگان يصحق آگاه كردند باو ابر سبب آن چاه 32
آنچه بكندند گفتند باو يافتيم آب * بخواند آنرا شبعه ابر همچنين نام آن شهر بار شبع تا 33
آن روز آن اين * بود عشو قدر چهل ساله بستاند زن مر يهوديت دختري باري آن حتي ومر 34
بسمت دختري ايلن آن حتي * بودند تلخي روح بيصحق وبربقه * 35

* فصل بيست هفتم *

* بود كه پير شد يصحق كاهسته شدند چشمان
او از ديدن بخواند مر عشو پسر او آن بزرگ گفت باو پسري من گفت باو اينك من * 1
* گفت اكنون پير شدم ندانستم روز مردن من * واكنون بردار اكنون سلح تو 2 3
شمشير تو وكمان تو وبيرون رو بآن دشت وتخچير كن بمن تخچير * وبكن بمن طعامها 4
چون آنچه دوست داشتم وبياور بمن وبخورم در سبب آفرين كند ترا جان من در پيش
بميرم * وربقه شنوا در سخن گفتن يصحق بعشو پسر او برفت عشو بآن دشت بتخچير 5
كردن تخچير بآوردن * وربقه گفت بيعقوب پسر آن بگفتن اينك بشنويدم آواز 6
پدري تو سخن گويا بعشو برادري تو بگفتن * بياور بمن تخچير وبكن بمن طعامها 7
وبخورم وآفرين كنم ترا بپيش خدا پيش مردن من * واكنون پسري من بشنو در آواز من 8
بآنچه من فرمايا ترا * برو اكنون بآن گوسفند وبستان بمن از آنجا دو برغالهي بران و 9
نيكويان وبكنم ايشانرا طعامها بپدري تو چون آنچه دوست داشت *

Reſponderunt; Videndo vidimus 28
quòd fuit Deus tecum, & diximus;
Sit nunc juramentum inter nos
& filios noſtros, & inter te, &
icemus fœdus tecum: Si feceris 29
nobiſcum malum, quemadmodum
ærumnam non intulimus tibi, &
quemadmodum fecimus tecum præ-
ſertim bonum, & dimiſimus te in
pace: tu nunc benedictus es Dei.
Fecitque eis convivium, & comede- 30
runt ac biberunt. Deinde antelucanò 31
ſurgentes manè, jurârunt vir cum
fratre ſuo: dimiſitque eos Iſhac
abeuntes ab eo in pace. Fuit in die 32
ipſa venerunt ſervi Iſhac certiorem
facientes eū de puteo quem foderant,
et dixerunt ei; Invenimus aquam.
Vocavitque eum Shibeah: quocirca 33
nomen urbis eſt Beerſheba uſque ad
diem hanc. Quum eſſet Iſhau qua- 34
dragenarius, accepit uxorem Jehudith
filiam Beeri Hittæi, &
Beſhmath filiam Elon Hittæi:
Quæ fuerunt amaritudini ſpiritûs 35
ipſi Iſhac & Ribcah.

CAP. XXVII.

Fuit, cùm ſenex evaſiſſet Iſhac, 1
& defeciſſent oculi ejus à videndo,
vocavit Eſhau filiū ſuū majorem, et
dixit ei; Fili mi: reſpondit ei; Ecce
ego. Dixit, Jam ſenex factus ſū, nec 2
novi diem mortis meæ. Et jam tolle 3
nunc arma tua, gladiū tuū & arcū
tuum, & exi in agrum, & venare
mihi venationem: Et fac mihi ci- 4
bos quemadmodum diligo, & affer
mihi, & comedam, quâ de cauſa benedicat
tibi anima mea priuſquàm
moriar. Ribcah verò audierat cùm 5
ſermonem haberet Iſhac cum
Iſhau filio ſuo: abieratque
Iſhau in agrum ad venandum venationem
ut afferret. Ribcah igi- 6
tur locuta eſt ad Jaacob filium
ſuum, dicendo; En audivi vocem 7
patris tui loquentis ad Eſhau fratrem
tuum, dicendo; Affer mihi
venationem, & fac mihi cibos, &
comedam, & benedicam tibi in conſpectu
Dei, ante mortem meam.
Nunc ergò fili mi, auſculta voci 8
meæ in eo quod præcipio tibi. Vade 9
nunc ad pecudes, & cape mihi indè
duos hœdos caprarum bonos, & faciam
eos eſcas patri tuo, quemadmodum
diligit.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

10 והבאת ותעיל לאבוך וייכול בגין דיברכינך קדם מותיה : ויאמר ועל דהוה יעקב
11 דחיל חיטא דחיל דלמא ילטטיניה אבוי ואמר הא עשו אחי גבר שערן ואנא גבר
12 שעיע : אולי מאים יגששינני אבא ואיהי דמי בעינוי הי כמגחך ביה ואייתי עלי
13 לווטין ולא ברכאן : ותאמר ואמרת ליה אין בירכן יברכינך ייתון עלך ועל בנך
ואין לווטין ילטטינך ייתון עלי ועל נפשי ברם קביל מני ואיזיל סב לי : וילך
14 ואזל ונסיב ואיתי לאמיה ועבדת אמיה תבשילין היכמא דרחם אבוי : ותקח
15 ונסיבת רבקה ית לבושי עשו ברה רבא מרגגן דהוו מן אדם קדמאי והוא
יומא לא אלבישינון עשו ואשתארו גבה בביתא ואלבישת ית יעקב ברה זעירא :
16 17 ואת וית משכי דגדיי בני עזי אלבישת על ידוי ועל שעעות צווריה : ותתן וסדרת
18 ית תבשיליא וית לחמא די עבדת ביד יעקב ברה : ויבא ועאל לות אבוי
19 ואמר אבא ואמר האנא מן אנת ברי : ויאמר ואמר יעקב לאבוי אנא עשו
בוכרך עבדנא היכמא דמלילתא עמי קום כדון אסתחר ותיכול מצידי בגין דתברכינני
20 נפשך : ויאמר ואמר יצחק לבריה מה דין אוחיתא לאשכחא ברי ואמר ארום
21 יזמן יי אלהך קדמי : ויאמר ואמר יצחק ליעקב קריב כדון ואמושינך ברי האנת
22 דין ברי עשו אין לא : ויגש וקריב יעקב
לות יצחק אבוי וגששיה ואמר קלא הדין
קליה דיעקב ברם משש ידוי כמימש ידוי
23 דעשו : ולא ולא אשתמודעיה ארום הוה ידוי כידי עשו אחוי שערניין וברכיה :
24 25 ויאמר ואמר אנת הוא דין ברי עשו ואמר אנא : ויאמר ואמר קריב לי ואיכול
מצידא דברי בגין דתברכינך נפשי וקריב ליה ואכל ולא הוה חמרא גביה ואזדמן
ליה מלאכא ואייתי מן חמרא דאצטנע בעינבוי מן יומי שרוי עלמא ויהביה ביד
26 יעקב ויעקב אמטי ליה לאבוי ושתי : ויאמר ואמר ליה יצחק אבוי קריב כדון
27 ושק לי ברי : ויגש וקריב ונשיק ליה
וארח ית ריחא דלבושוי וברכיה ואמר
חמון ריחא דברי כריחא דקטורת
בוסמניא דעתידא מתקרבא בטוור בי
28 מקדשא דאתקרי חקיל דבריך יתיה יי ואתרעי לאשראה שכינתיה תמן : ויתן ויתן
לך מימרא דיי מטוב טלין דנחתין מן שמיא ומטוב מבועין דסלקין ומרביין צמחי
ארעא מלרע וסוגעי עבור וחמר :

ירושלמי 22 ממוש ידוי ממוש ידוי
דעשו :

ירושלמי 27 כריח קטורת בוסמין טבין
דעתידין למקרבא בטור בית מוקדשא
דברך יתיה חי קים :

Et afferes patri tuo, ut comedat, ut benedicat tibi ante mortem ſuam. Et 10
propterea quod timuit Jacob peccare, timuit ne malediceret ipſi pater 11
ejus, itaque dixit; Ecce Eſau frater meus vir piloſus *eſt*, ego verò vir lenis.
Fortè palpabit me pater, & ero ſimilis in oculis ejus acſi deriderem eum: 12
& adducam ſuper me maledictiones & non benedictiones. Et dixit illi; 13
Si benedictionibus benedicat tibi, veniant ſuper te, & ſuper filios tuos;
quod ſi maledictionibus maledicat tibi, veniant ſuper me, & ſuper animam meam: tantùm audi me, & abi accipe mihi. Et abiit, & accepit, & 14
adduxit ad matrem ſuam: & fecit mater ejus cibos conditos, quemadmodum diligebat pater ipſius. Et accepit Rebecca veſtes Eſau filii ſui 15
majoris deſiderabiles, quæ fuerant primi parentis Adæ, & illo die non
eas induerat Eſau, ſed remanſerant penes eam domi, & induit *eas* Jacobo
filio ſuo minori. Et pelles hœdorum ex capris natorum induit ſuper 16
manus ejus, & ſuper lenitatem colli ejus. Et ordinavit cibos conditos, 17
& panem quem præparaverat, in manu Jacobi filii ſui. Et ingreſſus ad 18
patrem, dixit; Pater mi: qui reſpondit; Ecce ego, quis tu *es* fili mi?
Et dixit Jacob patri ſuo; Ego Eſau primogenitus tuus, feci ego quem- 19
admodum loquutus es mecum: ſurge nunc, diſcumbe & comede ex venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Et dixit Iſaac filio ſuo; 20
Quid hoc feſtinâſti invenire fili mi? & reſpondit; Quoniam præparavit Dominus Deus tuus coram me. Et dixit Iſaac Jacobo; Accede nunc, 21
& palpabo te fili mi, num tu hic ſis filius meus Eſau, annon. Et acceſſit 22
Jacob ad Iſaac patrem ſuum, qui
palpavit eum: tum dixit; Vox hæc
vox ipſius Jacob, ſed tactus manuum ejus ſicut tactus manuum ipſius
Eſau. Sed non agnovit eum, quoniam manus ejus erant ſicut manus Eſau 23
fratris ſui, villoſæ: itaque benedixit eum. Et dixit; Tu es ipſe filius 24
meus Eſau? qui reſpondit, Ego ſum. Et dixit; Appropinqua ad me, 25
ut edam ex venatione filii mei, ut benedicat tibi anima mea: & admovit
ad eum, & comedit, neque erat vinum apud eum, ſed præparavit illi angelus, & attulit ex vino quod repoſitum erat in uvis ſuis à diebus initii
mundi, & dedit illud in manus Jacob, Jacob autem perduxit illud ad patrem ſuum & bibit. Tum dixit illi Iſaac pater ejus; Accede nunc, & 26
oſculare me fili mi. Et acceſſit, & 27
oſculatus eſt eum; & odoratus eſt
odorem veſtimentorum ejus, & benedixit illi: & dixit; Videte odorem filii mei, ſicut odorem incenſi ex
optimis aromatibus, quod offerendum eſt in monte domus Sanctuarii, qui vocatur ager quem benedixit
Dominus, & quem elegit ut in eo collocaret divinam ejus majeſtatem.
Det itaque tibi ſermo Domini de bono rorum qui deſcendunt de cœ- 28
lis, & de bono fontium qui aſcendunt & creſcere faciunt germina terræ
inferiùs: denique copiam frumenti & vini.

Hieroſ. 22 *Tactus manus ipſius tactus manus Eſau.*

Hieroſ. 27 *Sicut odor incenſi ex optimis aromatibus, quæ offerentur tandem in monte domus Sanctuarii, cui benedixit qui vivit in æternum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

10 * بیاوري بپدري تو وبخورد درسبب آنچه آفرین کند ترا بپیش مردن [او] * گفت یعقوب بربقه 11
12 مادر او اینك عشو برادري من مردي موي‌گین ومن مرد ساده * مگر بپرسد مرا پدري
13 من وباشم درچشمان او چون طعیا شده وبیاورم ابر من نفرین ونه آفرین * گفت باو مادري
14 او ابر من نفرین تو پسري من خاصه بشنو در آواز من وبرو وبستان بمن * برفت وبستاند
15 وبیاورد بمادر او بکرد مادري او طعامها چون آنچه دوست داشت پدري او * بستاند ربقه مر
جامهاي عشو پسري آن آن بزرك آن آرزومندان آنچه اوار ان درخانه بپوشاند مر یعقوب
16 پسري آن آن خرد * ومر پوستها بزغالها [آن بزان] بپوشاند ابر دستهاي او وابر سادگي
17 18 گردن او * بداد مر آن طعامها ومر آن نان آنچه بکرد در دست یعقوب پسري آن * بیامد
19 بپدري او گفت پدري من گفت اینك من کیستي تو پسري من * گفت یعقوب بپدري
او منم عشو نخست زاد تو بکردم چون آنچه سخن گفتي بمن برخیز اکنون بنشین وبخور از
20 نخچیر من درسبب آفرین کند مرا جان تو * گفت یصحق بپسري او چه این شتاب کردي
21 بیافتن پسري من گفت که فراز رساند خداي تو بپیش من * گفت یصحق بیعقوب
22 نزدیك شو اکنون وببرمسم ترا ها توي این پسري من عشو اگر نه * نزدیك شد یعقوب
23 بیصحق پدري او ببرمسید اویرا گفت آن آواز آواز یعقوب وآن دستها دستها عشو * ونه
24 شناخت اویرا که بودند دستهاي او چون دستهاي عشو برادري او موگینان آفرین کرد اویرا * وگفت
25 تو این پسر من عشو گفت من * گفت نزدیك آور بمن وبخورم از نخچیر پسري من بسبب
26 آفرین کند ترا جان من نزدیك آورد باو وبخورد بیاورد باو مي وبیاشامید * گفت باو یصحق
27 پدري او نزدیك شو اکنون وبوسه ده بمن پسري من * نزدیك شد وبوسه داد باو وبوي کرد مر
بوي جامهاي او وآفرین کرد اویرا گفت ببین بوي پسري من چون بوي دشت آنچه آفرین کرد
28 اویرا خدا * وبدهد بتو خدا از شبنم آن آسمان واز چربشیهاي آن زمین وبسیار دانه وشیره *

* *Offeréſque patri tuo, et comedet, propterea quòd benedicat tibi ante mortem ipſius.* 10 *Dixit Jaacob ad Ribcah matrem ſuam; Ecce Eſhau frater meus vir piloſus* eſt, *ego autem vir lævis.* 11 *Fortaſſis attrectabit me pater meus, & ero in oculis ejus veluti falſus, & inducam ſuper me maledictionem et non benedictionem.* 12 *Reſpondit ei mater ejus; Super me maledictio tua, fili mi: tantùm auſculta voci meæ, & vade & cape mihi.* 13 *Abiens itaque cepit & attulit matri ſuæ:* & *præparavit mater ejus cibos quemadmodum diligebat pater ejus.* 14 *Accipienſq; Ribcah veſtes Eſhau filii ſui majoris, concupiſcibiles, quæ erant apud ſe in domo, induit Jaacob filium ſuum minorem:* 15 *Et pelles hœdorum caprarum induit ſuper manus ejus, ac ſuper lævitatem colli ejus.* 16 *Et dedit cibos & panem quem feciſſet, in manum Jacob filii ſui.* 17 *Venit itaque ad patrem ſuum, dicens; Pater mi: Reſpondit, Ecce me: quis es tu fili mi?* 18 *Reſpondit Jaacob patri ſuo; Ego ſum Eſhau primogenitus tuus, feci quemadmodum locutus es mihi: ſurge jam, ſede & comede de venatione mea, quapropter benedicat mihi anima tua.* 19 *Dixit Iſhac filio ſuo; Quid hoc? feſtinationem feciſti ad inveniendum, fili mi. Ait, Quia ſupervenire fecit Dominus Deus tuus coram me.* 20 *Dixit Iſhac ad Jaacob; Propinquum te ſiſte jam, & palpabo te, an tu ſis filius meus Eſhau, nécne.* 21 *Accedens itaque Jaacob ad Iſhac patrem ſuum, attrectavit eum, dicens; Vox, vox Jaacobi: manus autem, manus Eſhau.* 22 *Et non dignovit eum, quia erant manus ejus ſicut manus Eſhau fratris ejus, piloſæ :* & *benedixit ei.* 23 *Dixitque; Tu ipſe filius meus Eſhau?* Reſpondit, Ego ſum. 24 *Dixit, Affer mihi, & comedam de venatione filii mei, ut benedicat tibi anima mea: Attulit itaque ei, & edit; tulitq; ei vinum, ac bibit.* 25 *Dixitq; ei Iſhac pater ejus; Accede nunc, & oſculum da mihi, fili mi.* 26 *Accedens itaque oſculum dedit ei:* Et *odoratus eſt odorem veſtimentorum ejus,* & *benedixit ei, dicens; Vide, odor filii mei velut odor agri cui benedixit Deus.* 27 *Et det tibi Deus de rore cœli, & ex pinguedinibus terræ, & copiam frumenti ac muſti.* 28

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

29 יעבדוך ישתעבדון לך אומיא כל בנוי
דעשו ויגחנון קומך מלכוותא כל בנהא
דקטורה רבא ושליט תהי על אחך ויהון
מקדמין למשאל בשלמך בני אמך לייטך
ברי יהון ליטין כבלעם בר בעור ומברכך
יהון בריכן כמשה נביא ספרהון
30 דישראל : ויהי והוה כד שיצי יצחק
לברכא ית יעקב והוה ברם מיפק נפק
יעקב כתרתין טפוחין מלוות יצחק אבוי
ועשו אחוי על מצידיה : ויעש ועכיב מימרא דיי מניה צידא דכיא ואשכח
31 כלבא חדא וקטליה ועבד אף הוא מניה תבשילין ואייתי לאבוי ואמר לאבוי יקום
אבא וייכול מצידא דבריה בדיל דיתברכינני נפשך : ויאמר ואמר ליה יצחק
32 אבוי ואמר ליה מאן אנת ואמר אנא ברך בוכרך עשו : ויחרד ואודעזע יצחק
33 ועוע סגי כדי שמעית קליה דעשו וריח תבשיליה עלת באנפוי היכריחא דיקידת
גהינם ואמר מאן הוא דכי דצד צידא ואעיל לי ואכלית מכל דאייתי עד דלא עלת
ובריכתיה ואפילו הכי בריך יהי : כשמוע כדי שמע עשו ית פתגמי אבוי וצוח
34 צווחתא רבתא ומרירתא עד לחדא ואמר לאבוי בריכני אוף לי אבא : ויאמר
35 ואמר על אחוך בחכמתא וקבל מיני ברכתך : ויאמר ואמר בקושטא קרא שמיה
36 יעקב ושקר בי דנן תרתין זמנין ית בכירותי נסיב והא כדון קביל ברכתי ואמר
הלא שבקתא לי ברכתא : ויען ואתיב יצחק ואמר לעשו הא שליט מניתיה
37 עלך וית כל אחוי שויתי קומוי לעבדין ועיבור וחמר סעדתיו ואזיל ותיטרד מני
דמה אעביד לך ברי : ויאמר ואמר עשו לאבוי הבירכתא חדא היא לך אבא
38 בריכני אוף לי אבא וארים עשו קליה ובכא : ויען ואתיב יצחק ואמר לעשו
39 הא בטוב פרי ארעא יהי מותבך ומטלא
דשמיא מלעילא : ועל חרבך ועל
40 סייפך תהי רחיץ עליל לכל אתר ומרכיך
ותאי ולאחוך תהי משתעבד ויהי אין
רשיעי ותחית ית בנוי מלמיטר פקודי
אורייתא בכן תהי פריק ניר שעבודיה
מעל צוורך :

29 ויפלחון קדמך אומיא כל בנוי דעשו
וישתעבדון לך כל מלכיא כל בנוי
דישמעאל הוי רב ושליט על בני קטורה
יהון מקדמין ושאלין בשלמך כל בנוי
דלבן אחוה דאמך מן דליט יתך יעקב
ברי יהוי ליט כבלעם בן בעור ומן דמברך
יתך יהוי בריך כמשה נביא ספרהון
דישראל :

ירושלמי 40 ועל מני זיינך תחי וקדם
אחוך תהוי משתעבד ויהוי כד יהוון בנוי
דיעקב לעיין באורייתא ונטרין פקודיא
יהוון משוין ניר שעבודא על צוורך וכד
ימנעון גרמיהון בנוי דיעקב דלא למלעי
באורייתא ולא למטר פקודיא הא בכן
תהוי פריק ניר שעבודהון מעלוי צוורך :

Servire cogantur tibi populi, omnes 29
filii Eſau; & incurvent ſe coram
te regna, omnes filii Ceturæ: princeps & dominator ſis ſuper fratres
tuos, & præveniant petere de pace
tua filii matris tuæ: maledicentes tibi, fili mi, erunt maledicti, ſicut
Balaam filius Beor, & benedicentes
tibi erunt benedicti, ſicut Moſes
propheta legiſlator Iſraelitarum.
Et accidit quando abſolvit Iſaac 30
benedicere Jacobum, tantùm exeundo exierat Jacob circiter duas
palmas ab Iſaac patre ſuo, & Eſau
frater ejus veniebat à venatione ſua. Et impedivit ſermo Domini ab eo 31
venationem mundam, & invenit canem unum, & interfecit eum, & fecit
etiam ipſe ex eo cibos conditos, & adduxit ad patrem ſuum: & dixit
patri ſuo; Surgat pater meus, & comedat ex venatione filii ſui, ut benedicat me anima tua. Et dixit illi Iſaac pater ejus, dixit inquam illi; 32
Quis tu? Et reſpondit; Ego filius tuus primogenitus tuus, Eſau. Et 33
commotus eſt Iſaac commotione magnâ, quando audivit vocem ipſius
Eſau, & odor ciborum conditorum ejus ingreſſus eſt in nares ejus ſicut odor
incendii gehennæ: & dixit; Quis eſt ille qui venatus eſt venationem, &
attulit ad me, & comedi de omni eo quod attulit antequam ingredereris,
& benedixi eum? atque etiam benedictus erit. Cùm audivit Eſau ver- 34
ba patris ſui, clamavit clamore magno & amaro valde, & dixit patri ſuo;
Benedic mihi etiam mihi, pater mi. Et dixit; Venit frater tuus per aſtutiam, 35
& recepit ex me benedictionem tuam. Et dixit; Verè vocatum eſt 36
nomen ejus Jacob, nam doloſè egit his duabus vicibus; primogenituram meam accepit, & ecce jam recepit benedictionem meam: & dixit;
Annon reliquiſti mihi benedictionem? Et reſpondit Iſaac, & dixit ad 37
Eſau; Ecce dominatorem conſtitui eum ſuper te, & omnes fratres
ejus poſui coram eo in ſervos, & frumento & vino ſuſtentavi eum:
itaque abi, & diſcede à me; quid enim faciam tibi fili mi? Tum 38
dixit Eſau patri ſuo; Num benedictio una eſt tibi, pater mi? Benedic
mihi etiam mihi, mi pater: & extulit Eſau vocem ſuam, & flevit. Et re- 39
ſpondit Iſaac, & dixit Eſau; Ecce in
bono fructus terræ erit habitatio
tua, & de rore cœlorum deſuper.
Et ſuper gladio tuo confidens eris, 40
ingrediens in omne locum, & mollis eris & obſtupeſcens, & fratri
tuo eris ſervus: & erit ſi improbi fuerint, tum depones filios ejus:
ne obſervent mandata legis; ſic
abrumpes jugum ſervitutis ejus de
collo tuo.

Hieroſ. 29 *Serviant coram te populi, omnes filii Eſau; & ſubjiciantur tibi omnes reges, omnes filii Iſmael: eſto dominus & princeps ſuper filios Keturæ: prævenient & petent pacem à te omnes filii Laban fratris matris tuæ. Quiſquis maledixerit tibi Jacob fili mi, erit maledictus, ſicut Balaam filius Beor: quiſquis autem benedixerit tibi, erit benedictus, ſicut Moſes propheta, legiſlator Iſraelitarum.*

Hieroſ. 40. *Et armis bellicis tuis vives, & coram fratre tuo te humiliabis. Et erit cum operam dabunt filii Jacob legi, & ſervabunt mandata, imponent jugum ſervitutis ſuper collum tuum: quando autem averterint ſe filii Jacob, ut non ſtudeant legi, nec ſervaverint mandata, ecce tunc abrumpes jugum ſervitutis eorum à collo tuo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* مطیع باشند ترا قومها وسجود کنند بتو خیشها باش جبّار ببرادران تو وسجود کنند 29
30 بتو پسران مادري تو نفرین کنان تو بنفرین وآفرین کنان تو آفرین * بود چون آنچه تمام
کرد یصحق بآفرین کردن مر یعقوب بود خاصه بیرون آمدن بیرون آمد از نزد پیش یصحق
31 پدري او وعشو برادري او بیامد از نخچیر او * بکرد نیز او طعامها بیاورد بپدري او
گفت بپدري او برخیزد پدري من وبخورد از نخچیر پسري او درسبب آفرین [کند] مرا
32 جان تو * گفت باو یصحق پدري او کیستي تو گفت من پسري تو نخست زاد تو عشو *
33 بلرزید یصحق لرز بزرك تا بغایت گفت کیست اینجا او نخچیر کرد نخچیر وبیاورد
34 بمن وبخوردم از همه در پیش بیایي وآفرین کردم اویرا نیز آفرین باشد * چون شنیدن عشو
مر سخنهاي پدري او ناله زد ناله بزرك وتلخ تا بغایت گفت بپدري او آفرین کن مرا نیز
35 36 من پدري من * گفت بیامد برادري تو در مکر وبستاند آفرین تو * گفت حقیقت
بخواند نام او یعقوب مکر کرد بمن این دو بارها مر نخست زادي من بستاند واینك
37 اکنون بستاند آفرین من گفت ها نه باقي گذاشتي بمن آفرین * جواب داد یصحق وگفت
بعشو اینك جبّار بنهادم اویرا بتو ومر همه برادران او بدادم باو بندگان ودانه وشیره
38 بنهادم اویرا وبتو کجا چه کنم پسري من * گفت عشو بپدري او ها آفرین یکه آن بتو
39 پدري من آفرین کن مرا نیز من پدري من * برداشت عشو آواز او وبگریست * جواب داد
یصحق پدري او گفت باو [اینك] از چربشها آن زمین باشد نشستن جاي تو واز شبنم
40 آن آسمان از بالا * وابر شمشیر تو بزیي ومر برادر تو مطیع باشي وباشد چون آنچه مسلط
سوي جدا کني یوغ او از بالاي گردن تو *

* *Obſequentes ſint tibi populi, & reverentiam exhibeant tibi cognationes; eſto præpotens in fratres tuos, & reverentiam exhibeant tibi filii matris tuæ: maledicentes tibi, maledictioni ſunto: & benedicentes tibi, benedictioni.* 29 *Fuit autem, quando finiviſſet Iſhac benedicere Jaacob, erat tantùm exeundo egreſſus à conſpectu Iſhac patris ſui, & Eſhau frater ejus venit à venatione ſua.* 30 *Præparavit quoque ipſe cibos, & attulit ad patrem ſuum, dicens patri ſuo; Surgat pater meus, & comedat de venatione filii ſui, ut benedicat mihi anima tua.* 31 *Dixit ei Iſhac pater ejus; Quis es tu? Reſpondit; Ego ſum filius tuus, primogenitus tuus Eſhau.* 32 *Tremuitque Iſhac tremore magno, uſque valdè, dicens; Quis eſt hic? ipſe venatus eſt venationem, & attulit mihi, & comedi ex omni priuſquam venires: & benedixi eum, etiam benedicetur.* 33 *Quum audiſſet Eſhau verba patris ſui, gemitum fecit ploratu ingenti ac amaro, uſque valdè, dicens patri ſuo; Benedic mihi, etiam ego, pater mi.* 34 *Reſpondit; Venit frater tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam.* 35 *Ait; Verè vocavit nomen ejus Jaacob: nam dolum egit mecum his duabus vicibus: primogenituram meam accepit, & ecce nunc accepit benedictionem meam. Dixit quoque, Nónne reliquiſti mihi benedictionem?* 36 *Reſponſum dedit Iſhac, & dixit ipſi Eſhau; En potentem poſui eum ſuper te, et omnes fratres ejus dedi ei in ſervos: frumentum quoq; & muſtum appoſui ei: & tibi ubinam quid faciam, fili mi?* 37 *Dixit patri ſuo; Num benedictio unica illa eſt tibi, pater mi? benedic mihi, etiam ego, pater mi. Suſtulitque Eſhau vocem ſuam, ac flevit.* 38 *Tunc reſponſum dedit Iſhac pater ejus, dicens ad eum: En è pinguedinibus terræ erit reſidendi locus tuus, & à rore cœli deſuper.* 39 *Et gladio tuo vives, ac fratri tuo obſequens eris: erit autem, quando dominaberis, ſeparabis jugum ejus de ſuper collum tuum.* 40

וישטם וּנְטַר עֵשָׂו שִׂנְאָה בְּלִבֵּיהּ עַל יַעֲקֹב אָחוּי עַל סֵדֶר בִּרְכְתָא דִּי בָּרְכֵיהּ אֲבוּי 41
וַאֲמַר עֵשָׂו בְּלִבֵּיהּ לֵית אֲנָא עָבִיד הֵיכְמָא דַּעֲבַד קַיִן דְּקָטַל יַת הֶבֶל בְּחַיֵּי אֲבוּי
וְהַדַר אֲבוּי וְאוֹלִיד יַת שֵׁת בְּרַם מִתְעַכַּב אֲנָא עַד זְמַן דְּיִמְטוֹן יוֹמֵי אֶבְלָא דְּמִיתַת
אַבָּא וּבְכֵן אֲנָא קָטִיל יַת יַעֲקֹב אָחִי וַאֲנָא מִשְׁתְּכַח קָטִיל וְיָרִית׃ ויגד וְאִתְחַוָּוא 42
לְרִבְקָה בְּרוּחַ קוּדְשָׁא יַת פִּתְגָּמֵי עֵשָׂו בְּרַהּ רַבָּא דְּחָשִׁיב בְּלִבֵּיהּ לְמִקְטוֹל לְיַעֲקֹב
וְשַׁדְּרַת וּקְרָאַת לְיַעֲקֹב בְּרַהּ זְעֵירָא וַאֲמַר לֵיהּ הָא עֵשָׂו אָחוּךְ כָּמִין לָךְ כְּמָן וּמִתְיָעַט
עֲלָךְ לְמִקְטְלָךְ׃ ועתה וּכְדוֹן בְּרִי קַבֵּל מִנִּי קוּם עֲרוֹק לָךְ לְנַפְשָׁךְ וְאִיזֵיל לְוַת 43
לָבָן אָחִי לְחָרָן׃ וישבת וְתֵיתֵיב עִמֵּיהּ יוֹמִין קַלִּילִין עַד דִּי תִּשְׁדוּךְ רִיתְחָא 44
דְּאָחוּךְ׃ עד שוב עַד דְּיִנוּחַ רוּגְזָא דְּאָחוּךְ מִנָּךְ וְיִתְנְשֵׁי יַת מָה דַּעֲבַדְתְּ לֵיהּ 45
וַאֲשַׁדַּר וְאִידְבְּרִינָךְ מִתַּמָּן לְמָה אִתְכַּל
אוּף תַּרְוֵיכוֹן יוֹמָא חַד דְּאַנְתְּ מִתְקְטִיל
וְהוּא מִטְּרַד הֵיכְמָא דְּאִתְכְּלַת חַוָּה מִן
הֶבֶל דִּקְטָלֵיהּ קַיִן וְאִיטַּרְדַן תַּרְוֵיהוֹן מִן אַפֵּי אָדָם וְחַוָּה כָּל יוֹמֵי חַיֵּיהוֹם דְּאָדָם
וְחַוָּה׃ ותאמר וַאֲמַרַת רִבְקָה לְיִצְחָק אִיתְעָקִית בְּחַיַּי מִן קֳדָם רְגוּז בְּנַת חֵת אִין 46
נָסֵיב יַעֲקֹב אִיתָא רַשִׁיעְתָא מִבְּנַת חֵת כְּאִלֵּין מִבְּנַתְהוֹן דְּעַמָּא דְאַרְעָא לְמָה לִי חַיִּין׃

ירושלמי 45 עַד זְמַן דְּתִתְחַוַּור כּוּלְתֵיהּ דְּאָחוּךְ מִנָּךְ׃

Et ſervavit Eſau odium in corde ſuo contra Jacob fratrem ſuum, propter 41 ordinem benedictionis qua benedixit illi pater ejus : & dixit Eſau in corde ſuo ; Non faciam ut fecit Cain, qui occîdit Abel dum pater ejus viveret, quare pater ejus genuit iterum Seth : verùm expectabo uſque ad tempus quò acceſſerint dies luctûs mortis patris mei, & tum interficiam Jacobum fratrem meum, atque ita inveniar & homicida & hæres. Et indicata 42 ſunt Rebeccæ per Spiritum ſanctum verba Eſau filii ſui majoris, qui cogitabat apud ſe interficere Jacobum : itaque miſit, & vocavit Jacobum filium ſuum minorem, & dixit illi ; Ecce Eſau frater tuus inſidiatur tibi, & conſilium init contra te ad interficiendum te. Jam verò fili mi acquieſce 43 mihi : ſurge, fuge tibi pro anima tua, & abi ad Labanum fratrem meum in Charan. Et manebis cum eo diebus paucis, donec ſedetur furor fra- 44 tris tui, Donec *inquam* quieſcat ira fratris tui à te, & oblivioni tradat id 45 quod feciſti illi ; tum mittam, & accipiam te inde : cur orbabor etiam vobis ambobus die uno, quo tu interficieris & ipſe expelletur ; quemadmodum orbata eſt Heva ab Habel, quem interfecit Cain, & ſublati ſunt ambo ipſi à conſpectu Adam & Hevæ omnibus diebus vitæ Adam & Hevæ? Et dixit Rebecca Iſaaco ; 46 Dolore afficior in vita mea propter indignationem filiarum Cheth : ſi accipiat Jacob mulierem improbam ex filiabus Cheth, ſicut iſtæ *ſunt* ex filiabus populi terræ, ad quid mihi vita?

Hiar. 49, *Donec avertatur ira fratris tui à te.*

כח

ויקרא וּקְרָא יִצְחָק לְיַעֲקֹב וּבָרֵיךְ יָתֵיהּ וּפַקְדֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ לָא תִסַּב אִיתָא מִבְּנַתְהוֹם 1
דִּכְנַעֲנָאֵי׃ קוּם קוּם אִיזֵיל לְפַדַּן דַּאֲרָם לְבֵית בְּתוּאֵל אֲבוּהָא דְאִמָּךְ וְסַב לָךְ מִתַּמָּן אִיתָא 2
מִבְּנַת לָבָן אֲחוּהָא דְאִמָּךְ׃ ואל שדי וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ יָתָךְ בְּנִכְסִין סַגִּיאִין וְיַפִּשִׁינָךְ 3
וְיַסְגִּינָךְ לִתְרֵיסַר שִׁבְטִין וּתְהֵי זָכֵי לִכְנִשַׁת דִּבְנֵי סַנְהֶדְרִין דִּסְכוּמְהוֹן שׁוּבְעִין כְּמִנְיַנָא
עַמְמַיָּא׃ ויתן וְיִתֵּן לָךְ יַת בִּרְכְתָא דְאַבְרָהָם לָךְ וְלִבְנָךְ עִמָּךְ וְיֵתִיבִינָךְ לְמֵירְתָךְ יַת אַרַע 4
תּוֹתְבוּתָךְ דִּי יְהַב יְיָ לְאַבְרָהָם׃ וישלח וְשַׁדַּר יִצְחָק יַת יַעֲקֹב וַאֲזַל לְפַדַּן אֲרָם לְוַת 5
לָבָן בַּר בְּתוּאֵל אֲרַמָּאָה אֲחוּהָא דְּרִבְקָה אִימָּא דְיַעֲקֹב וְעֵשָׂו׃ וירא וַחֲמָא עֵשָׂו אֲרוּם 6
בָּרֵיךְ יִצְחָק יַת יַעֲקֹב וְשַׁדַּר יָתֵיהּ לְפַדַּן אֲרָם לְמִיסַּב לֵיהּ מִתַּמָּן אִיתָא כַּד בָּרֵיךְ יָתֵיהּ
וּפַקִּיד עֲלוֹי לְמֵימַר לָא תִסַּב אִיתָא מִבְּנַתְהוֹן דִּכְנַעֲנָאֵי׃ וישמע וְקַבֵּיל יַעֲקֹב בְּמֵימַר 7
אֲבוּי וּבְמֵימַר אִמֵּיהּ וַאֲזַל לְפַדַּן אֲרָם׃ וירא וַחֲמָא עֵשָׂו אֲרוּם בִּישָׁן בְּנַתְהוֹן דִּכְנַעֲנָאֵי 8
קֳדָם יִצְחָק אֲבוּי׃ וילך וַאֲזַל עֵשָׂו לְוַת יִשְׁמָעֵאל וּנְסִיב יַת מָחֲלַת הִיא בָּשְׂמַת בְּרַת 9
יִשְׁמָעֵאל בַּר אַבְרָהָם אַחְתֵיהּ דִּנְבָיוֹת מִן אִמֵּיהּ עַל נְשׁוֹי לֵיהּ לְאִנְתּוּ׃

CAP. XXVIII.

ET vocavit Iſaac Jacobum, & benedixit ei ; & præcepit ei, & dixit 1 ei ; Non accipies uxorem ex filiabus Chananæorum. Surge, abi in Pa- 2 dan-Aram, in domum Bethuel patris matris tuæ : & ſume tibi indè uxorem de filiabus Laban matris tuæ. Et Deus omnipotens benedi- 3 cat tibi divitiis multis, & creſcere faciat te, & multiplicet te in duodecim tribus : ut merearis congregationem filiorum ſynedrii, quorum numerus ſit ſeptuaginta, ſecundùm numerum populorum. Et det tibi be- 4 nedictionem Abraham, tibi & filiis tuis tecum : & habitare faciat te, ut hæreditariò poſſideas terram peregrinationis tuæ, quam dedit Dominus Abrahamo. Et miſit Iſaac Jacobum, & abiit in Padan-Aram, ad Laban 5 filium Bethuelis Aramæi, fratris Rebeccæ matris Jacobi & Eſau. Et vi- 6 dit Eſau quod benedixiſſet Iſaac Jacobo, & miſiſſet eum in Padan-Aram, ad accipiendum ſibi indè uxorem : quando benedixiſſet ei, & præcepiſſet ei, dicendo ; Non accipies uxorem ex filiabus Chananæorum. Et auſcul- 7 taſſet Jacob ſermoni patris ſui, & ſermoni matris ſuæ : & abiiſſet in Padan-Aram. Et vidit Eſau quòd malæ *eſſent* filiæ Chananæorum coram Iſaac 8 patre ſuo. Et abiit Eſau ad Iſmael : & accepit Machalath (ea eſt Boſ- 9 math) filiam Iſmael filii Abraham, ſororem Nebajoth de matre ſua, ultra uxores ſuas ſibi in uxorem.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* كين گرفت عشو مر يعقوب ابر آن آفرين آنچه آفرين كرد اويرا پدري او گفت عشو در 41
دل او نزديك شوند روزگاران [نالهي] پدري من بكشم مر يعقوب برادري من * آگاه شد بربقه 42
مر سخنها عشو پسري آن آن بزرگ بفرستاد وبخواند بيعقوب پسري آن آن خرد گفت باو اينك
عشو برادري تو كمين كنا بتو بكشتن تو * واكنون پسري من بشنو در آواز من 43
برخيز بگريز بتو بلبن برادري من بحرن * وبنشيني اوار او روزگاران اندكان تا آنچه باز 44
گردد غضب برادري تو * تا باز گشتن خشم برادري تو از تو و فراموش كند مر آنچه كردي 45
باو بفرستم وبستانم ترا از آنجا چرا سكلفيده بينم دوي شما روز يكه * گفت ربقه بيصحق 46
ستوه شدم در زندگي من از پيش دختران حت اگر ستانا يعقوب زن از دختران حت چون
ايشان از دختران آن زمين چرا بمن زندگي *

* فصل بيست هشتم *

* بخواند يصحق بيعقوب آفرين كرد اويرا بفرمود اويرا گفت باو نه ستاني زن از دختران 1
كنعن * برخيز برو بفدن ارم بخانهي بتوال پدري مادر تو وبستان بتو از آنجا زن از 2
دختران لبن برادري مادري تو * وخدا شدّي آفرين كند ترا وبرومند كند ترا وبسيار 3
كند ترا وباشي بجمع قومها * وبدهد بتو مر آفرين ابرهم بتو وبنسل تو اوار تو بميراث 4
گرفتن تو مر زمين نشستن جاي تو آنچه بداد خدا بابرهم * بفرستاد يصحق مر يعقوب 5
برفت بفدن ارم بلبن پسري بتوال آن ارمي برادري ربقه مادري يعقوب وعشو * بديد 6
عشو كه آفرين كرد يصحق مر يعقوب وبفرستاد اويرا بفدن ارم بستاندن باو از آنجا زن
در آفرين كردن اويرا وبفرمود ابر او بگفتن نه ستاني زن از دختران كنعن * بشنيد يعقوب 7
بپدري او وبمادري او برفت بفدن ارم * بديد عشو كه بدانند دختران كنعن در 8
چشمان يصحق پدري او * برفت عشو بيشمعال بستاند مر محلت دختر يشمعال پسري 9
ابرهم خواهر نبيوت ابر زنان او باو برن *

Iram autem concepit Eſhau in Jaacob, propter benedictionem quâ benedixerat ei pater ej⁹, dixitq; Eſhau in corde ſuo; Appropinquabunt dies luctûs patris mei, & occîdam Jaacob fratrem meum. At reſciſcens Ribcah verba Eſhau filii ipſius majoris, miſit ac vocavit Jaacob filium ſuum minorem, dicens ei; En Eſhau frater tuus inſidias ſtruit tibi ad occidendum te. Et jam fili mi, auſculta voci meæ : ſurge, fuge tibi ad Laban fratrem meum in Haran: Et ſedebis apud eum dies paucos, quoadusque revertatur furor fratris tui : Donec averſâ irâ fratris tui à te, ut oblivioni tradat quod feciſti ei, mittam et accipiam te indè : quare orbatam me videbo ambobus veſtrûm die unâ? Et dixit Ribcah ad Iſhac; Pertæſus ſum vitæ meæ propter filias Heth : ſi accepturus ſit Jaacob uxorem de filiabus Heth, ſicut iſtæ quæ ex filiabus terræ, quare mihi vita?

41 42 43 44 45 46

CAP. XXVIII.

VOcans itaq; Iſhac Jaacob, benedixit ei, præcepitq; ei dicens ad eum ; Ne accipias uxorē de filiabus Chenaan. 1 *Surge, vade in Phadan-Aram, ad domum Bethuel patris matris tuæ, & accipe tibi indè uxorem de filiabus Laban fratris matris tuæ.* 2 *Deus autem Shaddai benedicat tibi, & fructiferum reddat te, et multiplicet te, eriſq; in cætum populorum.* 3 *Det quoq; tibi benedictionem Abraham, tibi ac progeniei tuæ tecum, ut hæreditate accipias terram commorationis tuæ, quam dedit Deus ipſi Abraham.* 4 *Miſit igitur Iſhac Jaacob, qui perrexit in Phadan-Aram ad Laban filiū Bethuel Aramæi fratrē Ribcah matris Jaacob et Eſhau.* 5 *Vidit autem Eſhau quòd benedixiſſet Iſhac Jaacob, & miſiſſet eum in Phadan-Aram ad accipiendum ſibi indè uxorem, et benedicendo eum præcepiſſet ei dicendo ; Ne capias uxorem de filiabus Chenaan:* 6 *Quodque auſcultans Jaacob patri ſuo ac matri ſuæ, abiiſſet in Phadan-Aram:* 7 *Videns etiam Eſhau quòd malæ eſſent filiæ Chenaan in oculis Iſhac patris ſui,* 8 *Profectus Eſhau ad Iſhmaël, accepit Mahalath filiam Iſhmaël filii Abraham, ſororem Nebajoth ultra uxores ſuas, ſibi in uxorem.* 9

ס ס ס

ויצא חַמְשָׁא נִיסִּין אִתְעֲבִידוּ לְיַעֲקֹב 10
בְּזִמַן דִּנְפַק מִן בֵּירָא דְשֶׁבַע׃ נִיסָּא קַמָּא
אִתְקַצָּרוּ שָׁעוֹי דְיוֹמָא וּטְמַע שִׁמְשָׁא
בְּלָא אַשּׁוֹנֵיהּ מִן קֳדָם דַּהֲוָה דִבִּירָא
מִתְחַמֵּד לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ׃ נִיסָּא תִּנְיָנָא
אַרְבַּעְתֵּי אַבְנַיָּא דְּשַׁוִּי אִיסָּדוֹי אַשְׁכַּח
יָתְהוֹן בְּצַפְרָא לְאַבְנָא חֲדָא׃ נִיסָּא
תְּלִיתָאָה אַבְנָא דַּהֲווֹ כָּל עֶדְרַיָּא מִתְכַּנְשִׁין
וּמְגַלְגְּלִין לָהּ מֵעִילוֹי פֻּם בֵּירָא גַּלְגַּל יָתָהּ
בַּחֲדָא מִן דְּרָעוֹי׃ נִיסָּא רְבִיעָאָה דְּטָפַת
בֵּירָא וּסְלִיקוּ מַיָּא לְאַנְפּוֹי וַהֲוַת טַיְיפָא כָּל
יוֹמִין דַּהֲוָה בְּחָרָן׃ נִיסָּא חֲמִישָׁאָה קְפִיצַת
אַרְעָא קוּמוֹי וּבְהַהוּא יוֹמָא דִּנְפַק אֲזַל
לְחָרָן׃ ויפגע וְצַלִּי בְּאַתַר בֵּי מוּקְדְּשָׁא 11
וּבָת תַּמָּן אֲרוּם טְמַע שִׁמְשָׁא וּנְסִיב
אַרְבְּעָה מֵאַבְנֵי אַתְרָא קַדִּישׁ וְשַׁוִּי אִיסָּדוֹי
וּשְׁכִיב בְּאַתְרָא הַהוּא׃ ויחלום וַחֲלַם 12
וְהָא סוּלְמָא קְבִיעַ בְּאַרְעָא וְרֵישֵׁיהּ מָטֵי
עַד צֵית שְׁמַיָּא וְהָא תְּרֵין מַלְאֲכַיָּא
דַּאֲזָלוּ לִסְדוֹם וְאִיטְּרָדוּ מִן מְחִיצַּתְהוֹן
מִן בִּגְלַל דְּגַלְיָין מְסְטִירִין דְּמָרֵי עָלְמָא
וַהֲווֹ מְטַרְדִין וְאָזְלִין עַד זְמַן דִּנְפַק יַעֲקֹב
מִבֵּירַת אֲבוּי וְהִינוּן לְוָון יָתֵיהּ בְּחִיסְדָא
עַד בֵּית אֵל וּבְהַהוּא יוֹמָא סַלְקוּן לִשְׁמֵי
מְרוֹמָא עָנִין וְאָמְרִין אִיתוֹן חֲמוֹן יַעֲקֹב
חֲסִידָא דְּאִיקוֹנִין דִּילֵיהּ קְבִיעָא בְּכוּרְסֵי
יְקָרָא דַּהֲוֵיתוֹן מִתְחַמְּדִין לְמֶחְמֵי יָתֵיהּ
בְּכֵן שְׁאַר מַלְאֲכַיָּא קַדִּישַׁיָּא דַּיְיָ נַחְתִין
לְמִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ׃ והנה וְהָא יְקָרָא דַּיְיָ 13
מְעַתַּד עִילוֹי וַאֲמַר לֵיהּ אֲנָא יְיָ אֱלָהֵיהּ
דְּאַבְרָהָם אֲבוּךְ וֵאלָהֵיהּ דְּיִצְחָק אַרְעָא
דְּאַנְתְּ שְׁכִיב עֲלָהּ לָךְ אֶתְנִינָהּ וּלְבְנָךְ׃
והיה וִיהוֹן בְּנָךְ סַגִּיאִין הֵי כְּעַפְרָא דְאַרְעָא וְתִתְקִיף לְמַעַרְבָא וּלְמַדִּינְחָא וּלְצִיפּוּנָא 14
וּלְדָרוֹמָא וְיִתְבָּרְכוּן בְּגִין זַכְוָתָךְ כָּל יִיחוּסֵי אַרְעָא וּבְגִין זַכְוַות בְּנָךְ׃ והנה וְהָא 15
מֵימְרִי בְּסַעֲדָךְ וְאֶטְרִינָךְ בְּכָל אֲתַר דִּתְהָךְ וְאָתֵיבִינָךְ לְאַרְעָא הָדָא אֲרוּם לָא אֲשַׁבְקִינָךְ
עַד זְמַן דִּי אַעֲבֵיד יַת דְּמַלֵּילִית לָךְ׃ וייקץ וְאִיתְּעַר יַעֲקֹב מִדְּמָכֵיהּ וַאֲמַר בְּקוּשְׁטָא 16
אִית יְקַר שְׁכִינְתָּא דַּיְיָ שָׁרֵי בְּאַתְרָא הָדֵין וַאֲנָא לָא הֲוֵית יָדַע׃ ויירא וּדְחִיל 17
וַאֲמַר מַה דְּחִיל וּמְשַׁבַּח אַתְרָא הָדֵין לֵית דֵּין אֲתַר חוֹל אֱרוּם אֱלָהֵן בֵּית
מִקְדָּשׁ לִשְׁמֵיהּ דַּיְיָ וְדֵין כָּשֵׁר לְצַלּוֹ מְכֻוָּון כָּל קֳבֵל תְּרַע שְׁמַיָּא מְשַׁכְלַל תְּחוֹת
כּוּרְסֵי יְקָרָא׃ וישכם וְאַקְדִּים יַעֲקֹב בְּצַפְרָא וּנְסִיב יַת אַבְנָא מִן דְּשַׁוִּי אִיסָּדוֹי 18
וְשַׁוִּי יָתָהּ קָמָא וְאָרִיק מִשְׁחָא עַל רֵישָׁהּ׃

10 חַמְשָׁא נִסִּין אִתְעֲבִידוּ לַאֲבוּנָן יַעֲקֹב
בְּזִמְנָא דִּנְפַק מִבְּאֵר שָׁבַע לְמֵיזַל לְחָרָן׃
נִסָּא קַדְמָאָה אִתְקַצָּרוּ לֵיהּ שַׁעֵי דְיוֹמָא
וּטְמַעַת לֵיהּ שִׁמְשָׁא דִּי לָא בְאַשּׁוֹנָהּ מִן
בְּגִלַל דַּהֲוָה דִּבּוּרֵיהּ מְרַחֲמָא לְמַלָּלָא
עִמֵּיהּ׃ נִסָּא תִּנְיָנָא כֵּיוָן דִּנְטַל אֲבוּנָן
יַעֲקֹב רִגְלוֹי מִבְּאֵר שָׁבַע קַפְצַת אַרְעָא
קָדָמוֹי וְאִשְׁתְּכַח יָתִיב בְּחָרָן׃ נִסָּא תְּלִיתָאָה
אַבְנַיָּא דִּנְסַב יַעֲקֹב אֲבוּנָן בְּרַמְשָׁא וְשַׁוִּי
יָתְהוֹן תְּחוֹת יְסוֹדֵי רֵישֵׁיהּ וְכֵיוָן דְּקָם
בְּצַפְרָא וְאַשְׁכַּח דְּכוּלְהוֹן לְאֶבֶן חֲדָא
וְהִיא אַבְנָא דַּאֲקֵים קְיָמָא קָמָא וְאָרִיק
מְשַׁח עַל רֵישָׁהּ׃ נִסָּא רְבִיעָאָה דַּהֲוֹון
כָּל רָעַיָּא מִתְכַּנְּשִׁין עָלָהּ דְּאַבְנָא לְגַלָּלָא
יָתָהּ מֵעִלָּוֵי פּוּמָא דְבֵירָא וְלָא הֲווּ יָכְלִין
וְכֵיוָן דַּאֲתָא אֲבוּנָן יַעֲקֹב וְאָרִים יָתָהּ
בַּחֲדָא יְדֵיהּ וְאַשְׁקֵי יַת עָנָא דְלָבָן אֲחוּי
דְּאִמֵּיהּ׃ נִסָּא חֲמִישָׁאָה כֵּיוָן דְּאָרִים אֲבוּנָן
יַעֲקֹב יַת אַבְנָא מֵעִלָּוֵי פּוּמָא דְבֵירָא טָפַת
בֵּירָא וַהֲוָת טָיְפָא עֶשְׂרִין שְׁנִין כָּל יוֹמִין
דַּהֲוָה אֲבוּנָן יַעֲקֹב יָתִיב בְּחָרָן׃ אִלֵּין
חַמְשָׁא נִסַּיָּא אִתְעֲבִידוּ לַאֲבוּנָן יַעֲקֹב
בְּזִמְנָא דִּנְפַק מִבְּאֵר שָׁבַע לְמֵיזַל לְחָרָן׃
12 וַחֲלַם וְהָא סוּלְמָא קְבִיעַ בְּאַרְעָא
וְרֵישֵׁיהּ מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא וְהָא מַלְאֲכַיָּא
דִּילַוּוֹן יָתֵיהּ מִבֵּיתֵיהּ דַּאֲבוּי סָלְקִין
לִמְבַשְּׂרָא לְמַלְאֲכֵי מְרוֹמָא לְמֵימַר אֲתוֹן
חָמוֹן לְיַעֲקֹב גַּבְרָא חֲסִידָא דְּאִיקוֹנִין
דִּידֵיהּ בְּכוּרְסֵי דִיקָרָא דַּהֲוֵיתוֹן מִתְחַמְּדִין
לְמֶחְמֵי יָתֵיהּ וְהָא מַלְאֲכִין קַדִּישִׁין מִן
קֳדָם יְיָ סָלְקִין וְנָחֲתִין וּמִסְתַּכְּלִין בֵּיהּ׃

SECT. VII.

Quinque miracula facta ſunt Jacobo 10 eo tempore quo exiit ex Beerſaba. Miraculum prius ; breviores factæ ſunt horæ diei, & occubuit ſol ante tempus ſuum eò quòd deſideraret Sermo loqui cum eo. Miraculum ſecundum ; quatuor lapides quos poſuit Jacob pro cervicali ſuo, invenit eos manè in lapidem unum. Miraculum tertium ; lapis pro quo movendo ab ore putei congregabant omnes greges, volvit ipſum uno ex brachiis ſuis. Miraculum quartum ; exundavit puteus, & aſcenderunt aquæ in ſuperficiem ejus : & exundabat omnibus diebus quibus fuit in Charran. Miraculum quintum ; ſubſiluit coram eo terra, ita ut eodem die quo exiit, abierit in Charran. Et oravit in loco domus ſanctuarii, 11 & pernoctavit ibi, quoniam ſol occubuerat ; & accepit quatuor ex lapidibus loci ſancti, & poſuit pro cervicali ſuo : & cubuit in loco illo. Et ſomniavit, & ecce ſcala fixa erat 12 in terra, cujus caput perveniebat uſque ad ſummitatem cœlorum : & ecce duo angeli qui profecti ſunt Sodomam, & expulſi ſunt è concilio eorùm, propterea quod revelarent ſecreta Domini ſeculi ; itaque erant aſſiduè ambulantes, uſque ad tempus quo exiit Jacob è domo patris ſui, & ipſi benignè comitabantur eum uſque ad Bethel, & eodem die conſcenderunt cœlos excelſos, & reſpondentes dixerunt ; Venite, videte Jacob pium, cujus imago fixa eſt in ſolio gloriæ, quem tantopere videre deſiderâſtis : tunc reliqui angeli ſancti Domini deſcendebant ad contemplandum ipſum. Et ecce gloria Domini conſtituta 13 *erat* juxta eum, & dicebat illi ; Ego Dominus Deus ipſius Abraham patris tui, & Deus Iſaac : terram ſuper quam decumbis tibi dabo, & filiis tuis. Et erunt filii tui multi 14 ſicut pulvis terræ, & *eam* poſſidebis ad occidentem, orientem, ſeptentrionem, & meridiem : & benedicentur propter merita tua omnes proſapiæ terræ, & propter merita filiorum tuorum. Et ecce Sermo 15 meus tibi erit auxilio, & ſervabo te quocunque iveris, & reducam te in hanc terram : quoniam non derelinquam te, uſque ad tempus quo faciam quæ tibi dixi. Et experrectus eſt Jacob ex ſomno ſuo, & dixit ; 16 Verè eſt gloria majeſtatis Dei habitans in hoc loco, & ego neſciebam. Et timuit, & dixit ; Quam tremendus & laudabilis locus iſte ! non eſt 17 locus iſte prophanus, ſed verò domus ſanctuarii nominis Dei : & hic *locus* rectus eſt ad orandum, diſpoſitus è regione portæ cœlorum, fundatus ſub ſolio gloriæ. Et ſurrexit Jacob in aurora, & accepit lapidem 18 quem poſuerat pro cervicalibus ſuis, & poſuit ipſum ſtatuam : & fudit oleum ſuper verticem ejus.

Hier. 10. *Quinque miracula facta ſunt patri noſtro Jacobo, eo tempore quo exiit ex Beerſeba ad proficiſcendum in Charran. Miraculum prius ; breviores factæ ſunt illi horæ diei, & occubuit illi ſol ante horam, eò quòd deſideraret Sermo ejus loqui cum eo. Miraculum ſecundum ; poſtquam ſuſtulit pater noſter Jacob pedes ſuos ex Beerſaba exiluit terra coram eo, & inventus eſt ſedens in Charan. Miraculum tertium ; lapides quos tulit Jacob pater noſter veſperi, & poſuit eos ſub fundamentis capitis ſui, poſtquam autem ſurrexit in aurora, invenit omnes iſtos in lapidem unum : ille autem eſt lapis quem erexit in fœdus prius, & effudit* 11 *oleum ſuper caput ejus. Miraculum quartum ; quòd erant omnes paſtores congregati ad ipſum lapidem, ad revolvendum ipſum ex ore putei, neque poterant : poſtquam au-* 13 *tem venit Jacob pater noſter, abſtulit eam unâ manu & potavit gregem Laban fatris matris ſuæ. Miraculum quintum : poſtquam ſuſtulit pater noſter Jacob lapidem ab ore putei, exundavit puteus, duravitque illa exundatio viginti annis, omnibus diebus quibus pater noſter Jacob commoratus eſt in Charan. Iſta quinque miracula facta ſunt patri noſtro Jacob, tempore quo egreſſus eſt ex Beerſaba ut proficiſceretur in Charan.* 12. *Et ſomniavit, & ecce ſcala fixa erat in terra, cujus caput perveniebat uſq; ad ſummitatem cœlorum ; & ecce Angeli, qui comitabantur eum jam inde à domo patris ſui, aſcenderunt* 13 *ad nuntiandum angelis excelſis dicendo : Venite videte Jacobum virum pium, cujus imago eſt in ſolio gloriæ, quem deſiderâſtis videre : & ecce Angeli ſancti à facie Do-* 14 *mini aſcendebant & deſcendebant, & contemplabantur ipſum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بيرون آمد يعقوب از بارشبع رفت بحرن * فراز رسيد بآن جا شبگير كرد آنجا كه آمد 10 11
آن خورشيد و بستاند از سنگهاء آن جا و بنهاد دربالين او وخسپيد دران جا آن * خواب ديد 12
و اينك نردوان استاده بآن زمين وسر او رسيده در آسمان و اينك فرشتگان خدا بالا روان
و فرود آيان درو * و اينك خدا استاده ابر او و گفت منم ׃ خداي ابرهم پدر تو و خداي 13
يصحق آن زمين آنچه تو بخسپي ابر آن بتو بدهم اويرا وبنسل تو * وباشد نسل تو 14
چون خاك آن زمين وگشاده شوي بمغرب وبمشرق بشمال وبجنوب و آفرين شوند در تو همه
اهل بيت آن زمين ودر نسل تو * و اينك من اوار تو و نگاه كنم ترا در همه آنچه بروي 15
وباز گشتم ترا بآن زمين آن [اين] كه نه بگذارم ترا تا آنچه اگر كنم مر آنچه سخن گفتم بتو *
* بيدار شد يعقوب ازخواب او گفت حقيقت هست خدا درجاي اين ومن نه دانستم * 16
* بترسيد وگفت چه هيبت وارست آن جاي آن اين نيست اين كه الا خانهي خدا و اين 17
دروازهي آن آسمان * شبگير كرد يعقوب در بامداد بستاند مر آن سنگ آنچه بنهاد بالينجاي 18
او بنهاد آنرا انگيخته بريخت روغن ابر سري آن *

Exiens igitur Jaacob è Beerſheba, 10 *perrexit ad Haran. Superveniens* 11 *autem cuidam loco, pernoctavit ibi, quia occiderat ſol : cepitque de lapidibus loci, ac poſuit in pulvinar ſuum, dormivitque in loco illo. Somniumq; vidit, & ecce ſcala ſtans* 12 *ſuper terram, & cacumen ejus perveniebat ad cœlum : & ecce angeli Dei ſurſum euntes ac deorſum venientes per eam. En quoque Deus* 13 *ſtabat ſuper eam, ac dicebat ; Ego ſum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Iſhac : terram ſuper quam dormis, tibi dabo eam, ac progeniei tuæ. Eritque ſoboles tua* 14 *ſicut pulvis terræ, ac dilataberis ad Occidentem, & ad Orientem, ad Aquilonem, & ad Meridiem : & benedicentur in te omnes familiæ terræ, ac in progenie tua. Et ecce e-* 15 *go tecum, & cuſtodiam te quocunque ieris, ac reducam te ad terram iſtam : quia non derelinquam te, donec fecero quod locutus ſum tibi. Expergefactus autem Jaacob à ſo-* 16 *mno ſuo, dixit ; Reverà eſt Deus in loco iſto, & ego non novi. Timens* 17 *igitur dixit ; Quàm formidabilis eſt locus iſte ! non eſt locus iſte niſi domus Dei, & iſtè eſt porta cœli. Sed antelucanè ſurgens Jacob ma-* 18 *nè, tulit lapidem quem ſuppoſuerat pulvinaris loco ſibi, ponénſque eum ſtatuam, effudit oleum ſuper ſummitatem ejus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

וִיקְרָא וּקְרָא שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא בֵּית אֵל וּבְרַם לוּז שְׁמָא דְקַרְתָּא מִן קַדְמַת 19
דְּנָא: וידר וְקַיֵּים יַעֲקֹב קְיָים לְמֵימַר אִין יְהֵי מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדִי וְיִטְרִינַנִי 20
מִשְּׁפִיכוּת אֲדַם זַכַּאי וּפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וְגִילוּי עֲרָיְתָא בְּאוֹרְחָא הָדֵין דַּאֲנָא אָזֵיל
וְיִתֵּן לִי לְחֵים לְמֵיכוּל וּכְסוּ לְמִילְבּוּשׁ: ושבתי וְאֵיתוּב בִּשְׁלָם לְבֵיתֵיהּ דְאַבָּא 21
וִיהֵי יְיָ לִי לֶאֱלָהָא: והאבן וְאַבְנָא הָדָא דְשַׁוִּיתִי קָמָא תְּהֵי מְסַדְּרָא בְּבֵי 22
מוּקְדְשָׁא דַיְיָ וִיהוֹן דָּרַיָּא פַּלְחִין עֲלָהּ לִשְׁמָא דַיְיָ וְכָל דְּתִיתֵּן לִי חַד מִן עַסְרָא
אַפְרְשִׁינֵּיהּ קֳדָמָךְ:

כט

וישא וּנְטַל יַעֲקֹב בְּקַלִּילוּתָא רִיגְלוֹי לְטַיָּלָא וַאֲזַל לְאַרְעָא בְּנֵי מַדִינְחָא: וירא 1 2
וַחֲמָא וְהָא בֵירָא בְּחַקְלָא וְהָא תַמָּן תְּלָתָא עֶדְרִין דְּעָאן רְבִיעִין עֲלָהּ אֲרוּם מִן
בֵּירָא הַהִיא מַשְׁקַן עֶדְרַיָּא וְאַבְנָא רַבְּתָא מַחְתָא עַל פֻּם בֵּירָא: ונאספו וּמִתְכַּנְשִׁין 3
תַּמָּן כָּל עֶדְרַיָּא וּמְגַלְגְּלִין יַת אַבְנָא מֵעַל פֻּם בֵּירָא וּמַשְׁקַן יַת עָנָא וּמְתִיבִין יַת
אַבְנָא עַל פֻּם בֵּירָא לְאַתְרָהּ: ויאמר וַאֲמַר לְהוֹם יַעֲקֹב אַחַי מְנָן אַתּוּן וְאָמְרוּ 4
מֵחָרָן אֲנַחְנָא: ויאמר וַאֲמַר לְהוֹם הַיְדַעְתּוּן יַת לָבָן בַּר נָחוֹר וְאָמְרוּ יָדַעְנָא: 5
ויאמר וַאֲמַר לְהוֹם הַשְׁלָם לֵיהּ וַאֲמָרוּ שְׁלָם וְהָא רָחֵל בְּרַתֵּיהּ אַתְיָא עִם עָנָא: 6
ויאמר וַאֲמַר הָא עֲדַן יוֹמָא סַגִּי לָא עִידַּן 7
לְמִיכְנַשׁ בְּעִיר אַשְׁקוּ עָנָא וְאִיזִילוּ רְעוּ:

ירושלמי 7 לָא אִישׁוּן לְמִכְנְשָׁא:

ויאמרו וַאֲמָרוּ לָא נִיכּוּל עַד דִּי יִתְכַּנְשׁוּן כָּל עֶדְרַיָּא וִיגַלְגְּלוּן יַת אַבְנָא מֵעַל פֻּם 8
בֵּירָא וְנַשְׁקֵי יַת עָנָא: עודנו עַד דְּהוּא מְמַלֵּל עִמְּהוֹן וְרָחֵל אָתַת עִם עָנָא 9
דִּלְאָבוּהָא אֲרוּם רַעִיתָא הִיא בְּהַהוּא זִמְנָא אֲרוּם הֲוָה מַחְתָּא דַיְיָ בְּעָנָא דְלָבָן וְלָא
אִשְׁתַּיְירוּ מִנְּהוֹן אֱלָהֵן קַלִּילִין וְתָרִיךְ רַעֲיָא דִילֵיהּ וּמָה דְאִשְׁתְּאָרוּ שַׁוִּי קֳדָם רָחֵל
בְּרַתֵּיהּ: ויהי וַהֲוָה כַּדִּי חֲמָא יַעֲקֹב יַת רָחֵל בְּרַת לָבָן אֲחוּהָא דְאִמֵּיהּ וּקְרִיב יַעֲקֹב 10
וְגַלְגֵּיל יַת אַבְנָא בַּחֲדָא מִן אֶדְרָעוֹי מֵעִילוֹי פֻּם בֵּירָא וּטְפַת בֵּירָא וּסְלִיקוּ מַיָּא לְאַנְפּוֹי
וְאַשְׁקֵי יַת עָנָא דְּלָבָן אֲחוּהָא דְאִימֵּיהּ וַהֲוַת טַיְיפָא עֶשְׂרִין שְׁנִין: וישק וּנְשַׁק יַעֲקֹב 11
לְרָחֵל וַאֲרִים יַת קָלֵיהּ וּבְכָא: ויגד וְתָנֵי יַעֲקֹב לְרָחֵל אֲרוּם לְאִיתְקַרְבָא עִם אֲבוּהָא 12
אֲתָא וּלְמִיסַּב חֲדָא מִן בְּרָתוֹי עָנְתָה רָחֵל וַאֲמַרַת לֵית אֶפְשַׁר לָךְ לְמִיתַּב עִמֵּיהּ אֲרוּם
גְּבַר רַמַּאי הוּא אֲמַר לָהּ יַעֲקֹב אֲנָא רַמַּאי וְחַכִּים יַתִּיר מִנֵּיהּ וְלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְאַבְאָשָׁא
לִי אֲרוּם מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדִי וְכַדִי יְדַעַת אֲרוּם בַּר רִבְקָה הוּא וּרְהָטַת וְתַנִּיאַת לַאֲבוּהָא:

Et vocavit nomen loci illius Bethel: verùm Luz nomen civitatis antea 19
erat. Et vovit Jacob votum, dicendo; Si fuerit ſermo Domini mihi 20
auxilio, & cuſtodierit me ab effuſione ſanguinis innocentis, à cultu extraneo, & à concubitu illicito in via hac per quam ambulo, & dederit mihi panem ad comedendum, & veſtitum ad induendum: Et revertar in 21
pace in domum patris, tum erit mihi Dominus in Deum. Et lapis hic 22
quem poſui ſtatuam, erit ordinatus in domum Sanctuarii Domini: & erunt generationes colentes ſuper ipſum nomen Domini; & quicquid dederis mihi, unum ex decem ſeparabo, illud coram te.

CAP. XXIX.

Et levavit Jacob cum celeritate pedes ſuos ad ambulandum: & abiit in 1
terram filiorum orientis. Et vidit, & ecce puteus in agro; & ecce ibi tres 2
greges ovium cubantes ad ipſum, quoniam ex puteo illo adaquabant greges: ſed lapis magnus impoſitus erat ſuper os putei. Itaque congre- 3
gabantur eò omnes greges, & revolvebant lapidem ab ore putei, & adaquabant gregem: tum reducebant lapidem ſuper os putei in locum ſuum.
Et dixit illis Jacob; Fratres mei, unde eſtis? qui dixerunt; Ex Charan 4
nos. Et dixit illis; An nôſtis Labanum filium Nachor? & dixerunt; Novi- 5
mus. Et dixit illis; Num pax illi? & dixerunt; Pax, & ecce Rachel filia ejus 6
venit cum grege. Et dixit; Ecce 7
tempus diei multum; nondum tempus congregandi beſtias: potate gregem, & ite paſcite. Et dixerunt; 8
Non poſſumus, donec congregentur omnes greges, & revolvant lapidem
ab ore putei: tum potabimus gregem. Dum adhuc loqueretur cum il- 9
lis, Rachel veniebat cum grege patris ſui, quem paſcebat illo tempore: quoniam erat plaga Domini in gregem Laban, nec reliqui erant ex eo niſi pauci; itaque expulit paſtores ſuos, & quod reſiduum erat poſuit coram
Rachele filia ſua. Accidit ergo ubi vidit Jacob Rachelem filiam Laban 10
fratris matris ſuæ, tum acceſſit Jacob, & revolvit lapidem uno ex brachiis ſuis ab ore putei, & exundavit puteus, & aſcenderunt aquæ in ſuperficiem ejus, & potavit gregem Laban fratris matris ſuæ: exundabatque viginti annis. Poſtea oſculatus eſt Jacob Rachelem: & extulit vocem ſuam 11
& flevit. Nuntiaverat enim Jacob Racheli, quòd ad affinitatem contra- 12
hendum cum patre ſuo veniſſet, & ad accipiendum unam ex filiabus ejus. Reſpondit Rachel & dixit; Fieri non poteſt ut habites cum eo, vir enim eſt fraudulentus: reſpondit illi Jacob; Ego ſum illo fraudulentior & ſapientior, neque poteſt mihi malefacere, quoniam ſermo Domini eſt mihi auxilio. Cùm autem cognoviſſet ipſa, quod filius eſſet Rebeccæ, tum cucurrit & nuntiavit patri ſuo.

Hier. 7. *Non eſt* adhuc *hora ad congregandum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بخواند مر نام آن جاي آن خانهي خدا وليكن لوز نام آن شهر باوّل * نذر كرد يعقوب 19 20
نذر گفتن اگر باشد خدا اواز من و نگاه دارد مرا در راه آن اين آنچه من روا و بدهد
بمن نان بخوردن و جامه بپوشيدن * باز گردم در سلامتي بخانهي پدري من و باشد 21
بمن بخدا * و آن سنگ آن اين آنچه بنهادم انگيخته باشد خانهي خدا و همه آنچه بدهي 22
بمن ده يك كردن ده يك كنم اويرا بتو * * فصل بيست نهم *
* برداشت يعقوب پاهاي او برفت بزمين اهلي عرب * بديد و اينك چاهي در دشت و اينك 1 2
آنجا سه رمهاي گوسفند خسپان ابر آن كه ازان چاه آن آبدهان آن رمها و آن سنگ بزرگ
ابر دهان آن چاه * و گرد آيند آنجا همه آن رمها و بغلتانند مر آن سنگ از بالاي دهان 3
آن چاه و آب دهند مر آن گوسفندان و باز گردانند مر آن سنگ ابر دهان آن چاه
بجاي آن * گفت بايشان يعقوب برادران من از كجايد شما گفتند از حرن ايما * گفت 4 5
بايشان ها دانستيد مر لبن پسري نحور گفتند دانستيم * گفت بايشان ها سلامتست باو گفتند 6
سلامت و اينك رحل دختري او آيا اواز آن گوسفند * گفت اينك نيز آن روز بزرگ نه وقت گرد 7
شدن آن گلّه آبدهيد آن گوسفندان و برويد و بچرانيد * گفتند نه توانيم تا آنچه گرد 8
شوند همه آن رمها و بغلتانند مر آن سنگ از بالاي دهان آن چاه و آب دهيم آن گوسفندان *
* نيز او سخن گويا اواز ايشان و رحل بيامد اواز آن گوسفند آنچه بپدري آن كه شبان 9
است آن * بود چون آنچه بديد يعقوب مر رحل دختري لبن برادري مادري او و مر 10
گوسفند لبن برادري مادري او نزديك شد يعقوب و بغلتانيد مر آن سنگ از بالاي
دهان آن چاه آب داد مر گوسفند لبن برادري مادري او * بوسه داد يعقوب برحل 11
برداشت مر آواز او و بگريست * آگاه كرد يعقوب برحل كه برادري پدري آن او و كه پسري 12
ربقه او بدويد و آگاه كرد بپدري آن *

Vocavit igitur *nomen loci illius*, 19
Domus Dei: attamen Luz erat *nomen civitatis priùs. Vovitq; Jaa-* 20
cob votum, dicendo; Si fuerit Deus mecum, & cuſtodierit me in via iſta quâ ego incedo, dederitq; mihi panem ad comedendum, & veſtimentum ad induendum, Rever- 21
ſuſque fuero in pace ad domum patris mei, tum erit Dominus mihi in Deum: Et lapis iſte quem poſui 22
ſtatuam, erit domus Dei: & omne quod dederis mihi, decimando decimabo illud tibi.

CAP. XXIX.

Levans itaque *Jaacob pedes* 1
ſuos, abiit ad terram Arabum. Vi- 2
ditque, & en puteus in agro: ecce quoque illic tres greges ovium decumbentes juxta eum: nam ex puteo illo aquam dabant gregibus; ſaxum verò ingens erat ſuper os putei. Et conveniebant illic 3
omnes greges, & devolvebant lapidem de ſuper os putei, & aquam dabant ovibus; deindè reducebant lapidem ſuper os putei, in locum ſuum. Dixitque eis Jaacob; Fra- 4
tres mei, undè eſtis vos? Reſponderunt, Ex Haran ſumus. Dixit iis; 5
Numquid nôſtis Laban filium Nabor? Reſponderunt, Cognovimus. Dixit iis; Num pax eſt ei? Re- 6
ſponderunt, Pax: & en Rahel filiam ejus venientem cum ovibus. Dixitque, En quoq; dies magnus eſt, 7
neque tempus eſt congregare gregem: aquam date ovibus, & abite ac paſcite. Dixerunt; Non poſſumus do- 8
nec congregati fuerint omnes greges, & devolverint lapidem de ſuper os putei, ut aquam demus ovibus. Adhuc eo loquente cum illis, Rahel 9
venit cum ovibus quæ erant patris ſui: quia pabulatrix erat ipſa. Fuit autem, *quando vi-* 10
diſſet Jaacob Rahel filiam Laban fratris matris ſuæ, & oves Laban fratris matris ſuæ, propè ſe contulit Jaacob, ac devolvit lapidem de ſuper os putei, & aquam dedit ovibus Laban fratris matris ſuæ. Et *oſculum dans* 11
Jaacob ipſi Rahel, extulit vocem ſuam, ac flevit. Et *notificavit* 12
Jaacob ipſi Rahel, quòd frater patris ſui eſſet, quódque filius Ribcah eſſet ipſe: currenſque ipſa notificavit patri ſuo.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. Jonathan B. Vziel. *Hierosolymitanum.*

ויהי וַהֲוָה כְּמִשְׁמַע לָבָן יַת שֵׁמַע גְּבוּרְתֵּיהּ וַחֲסִידוּתֵיהּ דְּיַעֲקֹב בַּר אַחְתֵּיהּ 13
הֵיךְ נְסִיב יַת בְּכֵירוּתָא וְיַת סֵדֶר בִּרְכָתָא מִן יַד אָחוּי וְהֵיךְ אִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ בְּבֵית אֵל
וְהֵיךְ נְדַד יַת אַבְנָא וְהֵיךְ טְפַת בֵּירָא וּסְלֵיקַת לְאַנְפּוֹי וּרְהַט לְקַדְמוּתֵיהּ וְגַפִּיף לֵיהּ
וּנְשִׁיק לֵיהּ וְאַעֲלֵיהּ לְבֵיתֵיהּ וְתָנֵי לְלָבָן יַת כָּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִילֵין: ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ 14
לָבָן בְּרַם קְרִיבִי וְדָמִי לִי אַנְתְּ וִיתֵב עִמֵּיהּ יֶרַח יוֹמִין: ויאמר וַאֲמַר לָבָן לְיַעֲקֹב הַמְדְאָחִי 15
אַנְתְּ חָשִׁיב וְתִפְלְחִינַנִי מַגָּן תַּנִּי לִי מַה יְהֵי אַגְרָךְ: וללבן וּלְלָבָן הֲוְיָן תַּרְתֵּין בְּנָן שׁוּם 16
רַבְּתָא לֵאָה וְשׁוּם זְעֵירְתָּא רָחֵל: ועיני וְעֵינֵי לֵאָה הֲוַון צִירָנְיָיתָן דְּבַכְיָא וּבָעְיָא מִן 17
קֳדָם יְיָ דְּלָא יְזַמֵּן לַהּ לְעֵשָׂו רַשִׁיעָא וְרָחֵל
הֲוַת יָאֵיָא בְּרֵיוָא וְשַׁפִּירָא בְּחֵיזוָא: ויאהב
וּרְחֵם יַעֲקֹב יַת רָחֵל וְאָמַר אֶפְלְחִינָךְ שְׁבַע 18
שְׁנִין בְּגִין רָחֵל בְּרַתָּךְ זְעֵירְתָּא: ויאמר
וַאֲמַר לָבָן בְּרַמְיוּ טַב דְּאֶיתֵּן יָתַהּ לָךְ מִן דְּאֶיתֵּן יָתַהּ לִגְבַר אוּחֲרָן תִּיב עִמִּי: ויעבד 19
וּפְלַח יַעֲקֹב בְּגִין רָחֵל שְׁבַע שְׁנִין וַהֲווֹ דָמְיָין בְּעֵינוֹי כְּיוֹמִין קַלִילִין מִדְּרַחִים יָתַהּ: 20
ויאמר וַאֲמַר יַעֲקֹב לְלָבָן הַב יַת אִנְתְּתִי אֲרוּם אַשְׁלִימוּ יוֹמֵי פוּלְחָנִי וְאֵיעוּל לְוָותַהּ: 21
ויאסף וּכְנַשׁ לָבָן יַת כָּל אִינְשֵׁי אַתְרָא 22
וַעֲבַד לְהוֹן שֵׁירוּ עָנֵי וְאָמַר לְהוֹם הָא
שְׁבַע שְׁנִין דְּאָתָא יַעֲקֹב לְגַבָּן בֵּירָן לָא
חֲסָרוּ וּבֵית שַׁקְיוּתָן סַגוּ וּכְדוּן אִיתוּ נִתְיָעֵט
עֲלֵיהּ עֵיטָא דְרַמְיוּ דִּי יִמְתַּן לְגַבַּן וַעֲבָדוּ
לֵיהּ עֵיטָא דְרַמְיוּ לְאַסְבָּא לֵיהּ לֵאָה
חוּלַף רָחֵל: ויהי וַהֲוָה בְּרַמְשָׁא וּדְבַר יַת 23
לֵאָה בְּרַתֵּיהּ וְאָעֵיל יָתַהּ לְוָותֵיהּ וְעָל
לְוָותַהּ: ויתן וִיהַב לָבָן לַהּ יַת זִלְפָּה 24
בְּרַתֵּיהּ דִּילֵידַת לֵיהּ פִּילַקְתֵּיהּ וּמְסָרָהּ לְלֵאָה בְּרַתֵּיהּ לְאַמְהוּ: ויהי וַהֲוָה לְעִידוּנֵי 25
צַפְרָא וְאִסְתַּכַּל בַּהּ וְהָא הִיא לֵאָה דְּכוּלָּהּ לֵילְיָא הֲוָה חָשִׁיב דְּרָחֵל הִיא מִן
בְּגְלַל דִּמְסָרַת לָהּ רָחֵל כָּל מִלַּיָּא דִּמְסַר לָהּ יַעֲקֹב וְכַד חָמָא כֵּן אֲמַר לְלָבָן
מַה דָּא עֲבַדְתְּ לִי הֲלָא בְּגִין רָחֵל פְּלָחִית עִמָּךְ וּלְמָא שַׁקַּרְתְּ בִּי: ויאמר וַאֲמַר 26
לָבָן לָא מִתְעֲבִיד כְּדֵין בְּאַתְרִין לְמִיתַּן זְעֵירְתָּא קֳדָם רַבְּתָא: מלא אַשְׁלֵם 27
כְּדוּן שׁוּבְעָתֵי יוֹמֵי מִשְׁתְּיָא דְּדָא וְנִיתֵּן
לָךְ אוּף יַת דָּא בְּפוּלְחָנָא דְּתִפְלַח עִמִּי
תּוּב שְׁבַע שְׁנִין אוּחְרָנִין: ויעש וַעֲבַד 28
יַעֲקֹב כְּדֵין וְאַשְׁלֵים שׁוּבְעָתֵי יוֹמֵי מִשְׁתְּיָא דְלֵאָה וִיהַב לֵיהּ יַת רָחֵל בְּרַתֵּיהּ
לְאִנְתּוּ:

17 וְעֵינֵי דְלֵאָה הֲוַן רְכִיכָן עַל דַּהֲוַת
בָּכְיָא וּמְצַלְיָא דְּלָא תִּסּוּק בְּעַדְבֵיהּ דְּעֵשָׂו
וְרָחֵל הֲוַת יָאֵיָא בְּרֵיוָא וְשַׁפִּירָא בְּחֵיזוָא:

ירושלמי 22 וּכְנַשׁ לָבָן יַת כָּל עַמָּא
דְאַתְרָא וַעֲבַד שֵׁירוּ עָנֵי לָבָן וַאֲמַר לְהוֹן
הָא שְׁבַע שְׁנִין אִית לֵיהּ לְגַבְרָא צַדִּיקָא
הָדֵין מִן דַּאֲתָא לְוָתַן שַׁקְיָתַן לָא חֲסָרוּ
וּמַבּוּעַיָּן סַגְיָן וּכְדוּן אַתּוּן הָבוּ לִי עֵיצָה
דְּנִכְבּוֹשׁ יָתֵיהּ גַּבַּן עוֹד שְׁבַע שְׁנִין וִיהָבוּ
לֵיהּ עֵיצָה דְרַמְיוּ לְאַסְבָּה לֵיהּ לְלֵאָה חֲלַף
רָחֵל:

ירושלמי 27 אַשְׁלֵים שַׁבְעָתֵי יוֹמֵי
מִשְׁתּוּתָא דְלֵאָה וְאֶתֵּן:

Et fuit cum audiret Laban famam roboris & pietatis Jacobi filii ſororis 13
ſuæ, quomodo tuliſſet primogenituram & ordinem benedictionis ex manu fratris ſui, & quomodo revelatus eſſet illi Dominus in Bethel, & quomodo removiſſet lapidem, & quomodo exundâſſet puteus & aſcendiſſet uſq; ad ſuperficiem; tum cucurrit in occurſum ejus, & amplexatus eſt eum, & deoſculatus eſt, & introduxit eum domum ſuam: & indicavit Labano
omnia verba iſta. Et dixit illi Laban; Certè affinis meus & ſanguis me- 14
us tu: & habitavit cum eo menſem dierum. Et dixit Laban Jacobo; An 15
propterea quod frater meus tu reputaris, ideo ſervies mihi fruſtra? Indica mihi quæ erit merces tua. Labano autem duo erant filiæ: nomen 16
majoris Lea, nomen minoris Rachel. Porro oculi Lea erant ro- 17
tundi, eò quòd fleret & peteret à Deo ut non deſtinaret illam Eſau improbo: ſed Rachel erat pulchra aſpectu, & pulchra viſu. Et di- 18
lexit Jacob Rachelem: itaque dixit;
Serviam tibi ſeptem annis pro Rachele filia tua minori. Et dixit Laban 19
doloſe; Melius eſt ut dem tibi eam, quàm ut dem illam viro alteri: mane
mecum. Et ſerviit Jacob pro Rachele ſeptem annis; qui ſimiles erant in 20
oculis ejus diebus paucis, præ eo quod diligeret eam. Et dixit Jacob 21
ipſi Laban; Da uxorem meam, quoniam abſoluti ſunt dies ſervitutis meæ:
ut ingrediar ad eam. Et congre- 22
gavit Laban omnes homines loci illius, & fecit illis convivium: reſpondens dixit illis; Ecce ſeptem anni ſunt ex quo venit Jacob ad nos, & putei non defecerunt, & loca irrigua multiplicata ſunt: jam verò venite conſilium ineamus doloſum ut moram faciat apud nos: dederuntque illi conſilium doloſum, ut traderet ipſi Leam pro Ra-
chel. Et fuit veſperi, & accepit 23
Leam filiam ſuam, & introduxit eam ad eum: & ingreſſus eſt ad
eam. Et dedit Laban ei Zilpam filiam ſuam, quam pepererat ipſi concubina 24
ejus, & tradidit eam Leæ filiæ ſuæ in ancillam. Et fuit tempore auro- 25
ræ, & contemplatus eſt eam, & ecce ipſa erat Lea; quia totâ nocte cogitabat Rachelem eſſe, eò quod dediſſet ipſi Rachel omnes res quas dederat illi Jacob: cùm verò hoc vidiſſet, dixit Labano; Quid hoc feciſti mi-
hi? Nonne pro Rachele ſervii tecum? cur doloſè egiſti mecum? Et dixit 26
Laban; Non fieri ſic ſolet in loco noſtro, ut detur minor ante majorem.
Imple nunc ſeptimanā dierum con- 27
vivii hujus, & dabimus tibi etiam iſtam, pro ſervitio quod facies mecum rurſus ſeptem aliis annis.
Et fecit ſic Jacob, & implevit ſeptimanam dierum convivii Leæ: et de- 28
dit illi Rachelem filiam ſuam in uxorem.

Hier. 17. *Oculi autem Lea teneri erant; eo quod fleret, & oraret ne aſcenderet in ſortem Eſau: Rachel autem erat pulchra formâ & decora aſpectu.*

Hier. 22. *Et congregavit Laban univerſum populum loci illius, & fecit convivium. Reſpondens Laban dixit illis; Ecce ſeptem anni ſunt ex quibus hic juſtus ad nos venit; irrigationes noſtræ non defecerunt, & fontes noſtri multi ſunt: nunc itaque venite, date mihi conſilium, ut retineamus eum apud nos adhuc ſeptem annis: & dederunt illi conſilium ut deciperet eum, dando illi Leam pro Rachele.*

Hier. 27. *Imple Septimanam dierum convivii ipſius Leæ & dabo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بود چون شنيدن لبن مر خبر يعقوب پسري خواهري او بدويد بپذيرهي او آغوش 13
گرفت باو بوسه داد باو بياورد اويرا بخانهي او حكايت كرد بلبن مر همه آن سخنها آن
اينان * گفت باو لبن خاصه استخوان من و گوشت من تو بنشست اواز او ماهي 14
روزگاران * گفت لبن بيعقوب حقيقت برادري مني تو كار كني بمن رايگان آگاه 15
كن بمن چه مزد تو * و بلبن دو دختران نام آن بزرگ لاه و نام آن خرد رحل * 16
* و چشمان لاه نازكان و رحل بود نيكو چهره و نيكو ديدار * دوست داشت يعقوب 17 18
مر رحل گفت كار كنم بتو هفت سالها در رحل دختري تو آن خرد * گفت لبن 19
نيكوست دادن من آنرا بتو از دادن من آنرا بمرد ديگر بنشين اواز من * كار كرد 20
يعقوب در رحل هفت سالها بودند در چشمان او چون روزگاران اندكان در دوست داشتن
او آنرا * گفت يعقوب بلبن بده مر زن من كه تمام شدند روزهاي من و بيايم بآن * 21
* گرد كرد لبن مر همه مردمان آن جا بكرد دعوت * بود در ايوار بستاند مر لاه 22 23
دختري او بياورد آنرا باو بيامد بآن * بداد لبن بآن مر زلفه پرستاري او بلاه دختري او 24
پرستار * بود در بامداد و اينك آن لاه گفت بلبن چه اين بكردي بمن ها نه در رحل 25
كار كردم اواز تو و چرا مكر كردي بمن * گفت لبن نه كرده شود چنين در جاي 26
ايما بدادن آن كهتر بپيش آن مهتر * پر كن هفتهي آن و بدهيم بتو نيز مر اين 27
در كار آنچه كار كني اواز من نيز هفت سالها ديگران * بكرد يعقوب همچنين تمام كرد 28
هفتهي اين بداد باو مر رحل دختري او باو بزن *

Fuit, cùm audiſſet Laban nuntium 13
Jaacob filii ſororis ſui, cucurrit in occurſum ejus, ſinúque amplectens eum, oſculum dedit ei, tulitque eum in domum ſuam: narravit autem ipſi Laban omnia verba hæc. Ait ei Laban, Profectò os meum 14
& caro mea es tu: ſeditque apud eum menſem dierum. Dixit Laban 15
ad Jaacob; Reverà frater meus es tu, ſervies mihi gratis? notum fac mihi quid erit merces tua. Et ipſi Laban duæ erant 16
filiæ; nomen majoris Leah, & nomen minoris Rahel. Porrò oculi 17
Leah erant *teneri, Rahel verò erat bona formâ & pulchra aſpectu.* Itaque *dilectam habens Jaacob* 18
Rahel, dixit; Serviam tibi ſeptem annos propter Rahel filiam tuam minorem. Reſpondit Laban; Me- 19
lius eſt ut darem eam tibi, quàm ut darem eam viro alteri: ſede mecum. Servivit itaque *Jaacob* 20
pro Rahel ſeptem annos: fuerúntq; in oculis ejus quaſi dies pauci, quia diligebat eam. Dixitque 21
Jaacob ad Laban; Da mihi *uxorem meam, quia completi ſunt dies mei, & ingrediar ad eam.*
Tum *colligens Laban omnes ho-* 22
mines loci, fecit eis convivium.
Fuit autem, *in veſpere accepit* 23
Leah filiam ſuam, adductâque eâ ad illum, ingreſſus eſt ad eam. Deditque Laban ei Zilphah an- 24
cillam ſuam, nempe *Leah filiæ ſuæ in ancillam. Fuit in mane,* 25
& ecce erat Leah. Dixit ad Laban; Quid hoc feciſti mihi? nónne pro Rahel ſervivi tibi? & quare doloſè egiſti mecum? Reſpondit 26
Laban; Non fiat ita in loco noſtro, dare ſcil. *minorem ante majorem. Exple hebdomadam illius,* 27
poſtea dabimus tibi etiam iſtam pro opere quo ſervies mecum etiam ſeptem annos alios. Et fecit Jaacob 28
ſic, complevit hebdomadam ipſius: dein *dedit ei Rahel filiam ſuam, ipſi in uxorem.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

ויתן ויהב לבן לרחל ברתיה ית בלהה ברתיה דילידת ליה פילקתיה ומסרה לה 29
לאמהו: ויבא ועל אוף לות רחל ורחים אוף ית רחל מלאה ופלח עמיה 30
בגינה תוב שב שנין אוחרנין: וירא וגלי קדם יי ארום לא הוה לאה רחמתא 31
באנפי יעקב ואמר במימריה למיתן לה בנין ורחל הות עקרה: ותהר ואתעברת 32
לאה וילידת בר וקרת ית שמיה ראובן ארום גלי קדם יי עולבני ארום כדון
ירחמינני בעלי והיכמא דאתגלי קדם יי עולבני היכדין יהוי גלי קדמוי עולבנהון
דבניי כד יהון משתעבדין בארעא דמצראי: ותהר ואתעברת תוב וילידת בר 33
ואמרת ארום שמיע קדם יי ארום שניתא אנא ויהב לי אוף ית דין והיכדין
ישתמע קדמוי קלהון דבני כד יהון משתעבדין במצרים וקרת שמיה שמעון:
ותהר ואתעברת תוב וילידת בר ואמרת הדא זמנא יתחבר עמי בעלי ארום 34
ילידית ליה תלתא בנין והיכדין עתידין בנוי למהוייהון מתחברין לשמשא קדם יי
בנין כן קרא שמיה לוי: ותהר ואתעברת תוב וילידת בר ואמרת הדא זמנא 35
אודי קדם יי דמן ברי דין עתיד למיפק מלכין ומניה יפיק דוד מלכא דעתיד לאודויי
קדם יי בנין כן קרת שמיה יהודה וקמת מלמילד:

ל

ותרא וחמת רחל ארום לא ילידת ליעקב וקניאת רחל באחתה ואמרת ליעקב 1
צלי קדם יי ויהב לי בנין ואין לא הי כמיתא אנא חשיבא: ויחר ותקיף רוגזא 2
דיעקב ברחל ואמר עד דאנת בעיא מני בעי מן קדם יי דמן קדמוי הינון בניא
והוא מנע מניך פרי מעיא: ותאמר ואמרת הא אמתי בלהה עול לוותה 3
ותיליד ואנא אירבי ואתבני אוף אנא מנה: ותתן ושחררת ליה ית אמתא 4
בלהה ומסרה ליה לאנתו ועל לוותה יעקב: ותהר ועדיאת בלהה וילידת 5
ליעקב בר: ותאמר ואמרת רחל דן יתי יי ברחימוי טביא ולחוד שמע בקל 6
צלותי ויהב לי בר והיכדין עתיד למידן על יד שמשון בר מנוח דמן זרעייתיה
ולא מסר בידיה ית עמא דפלשתאי בנין כן קרת שמיה דן: ותהר ואתעברת 7
תוב וילידת בלהה אמתא דרחל בר תניין ליעקב: ותאמר ואמרת רחל 8
מדחקא דחיקית קדם יי בצלו ברם קביל בעותי דיהי לי בר כאחתי אוף יהב
לי תרין והיכדין עתידין בנוי לאתפרקא מן יד בעלי דבביהום ברחקותהון בצלו
קדם יי וקרת שמיה נפתלי: ותרא וחמת לאה ארום קמת מלמילד ושחררת 9
ית זלפה אמתה ויהבת יתה ליעקב לאנתו: ותלד וילידת זלפה אמתא דלאה 10
ליעקב בר: ותאמר ואמרת לאה אתא 11
מזלא טבא ברם בנוי עתידין למירות
אחסנתהון בקדמיתא מעברא לירדנא
וקרת שמיה גד:

ירושלמי 11 ואמר לאה אתא גדא טבא
דעתיד למגדעא משתוייהון דאומיא
וקרת:

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

Et dedit Laban Racheli filiæ ſuæ Bilhah filiā ſuam, quā pepererat illi concubina 29
ej⁹; tradiditq; eam illi in ancillam. Et ingreſſus eſt etiam ad Rachelem, 30
& dilexit etiam Rachelem præ Lea: & ſerviit cum eo pro ea rurſus ſeptem
annos alios. Et revelatum eſt coram Domino, quòd Lea non eſſet dilecta 31
in conſpectu Jacobi; itaque dixit in verbo ſuo, ſe daturum illi filios, cum
Rachel eſſet ſterilis. Et prægnans facta eſt Lea, & peperit filium, & vocavit 32
nomen ejus Ruben: quoniam *inquit*, manifeſtata eſt coram Domino
afflictio mea, quia nunc diliget me maritus me⁹, & quemadmodum manifeſtata
eſt coram Dño afflictio mea, ſic manifeſtabitur coram eo afflictio filiorum
meorum, quando ſervituti addicentur in terra Ægyptiorum. Et prægnans 33
iterum facta eſt, & peperit filium: & dixit; Quoniam exauditum eſt
coram Domino quod exoſa eſſem, itaque dedit mihi etiam hunc, quemadmodum
exaudita *erit* coram eo vox filiorum meorum, cum ſervituti addicentur
in Ægypto: itaque vocavit nomen ejus Simeon. Et prægnans 34
iterum facta peperit filium: & dixit; Hoc tempore conſociabitur mecum
maritus meus, quoniam peperi illi tres filios, quemadmodum conjungentur
filii ejus ut ſerviant coram Domino: propterea vocavit nomen ejus
Levi. Et prægnans iterum facta peperit filium: et dixit; Hoc tempore 35
confitebor coram Domino, quia ex hoc filio meo egreſſuri ſunt reges,
et ex eo prodibit David rex, qui celebraturus eſt Dominum: propterea
vocavit nomen ejus Jehuda, ceſſavitque parere.

CAP. XXX.

Et vidit Rachel quòd non pareret Jacobo, et zelotypiâ mota eſt 1
Rachel in ſororem ſuam: et dixit Jacobo; Ora coram Domino ut det mihi
filios: ſin minus, ecce ſicut mortua reputor ego. Et iratus eſt furor Jacobi 2
in Rachelem: et dixit; Adhuc quæris à me? quære à conſpectu Domini,
à cujus conſpectu ſunt filii, cum à te prohibuerit fructum viſcerum.
Et dixit; Ecce ancilla mea Bilhah, ingredere ad eam: ut pariat, 3
& ego augear, & ædificer etiam ego ex ea. Et libertate donavit in illius 4
gratiam ancillam Bilhah, & tradidit eam illi in uxorem: & ingreſſus eſt
ad eam Jacob. Et prægnans facta eſt Bilhah, & peperit Jacobo filium. 5
Et dixit Rachel: Judicavit me Dominus in miſerationibus ſuis bonis, atque 6
etiam audivit vocem precationis meæ, & dedit mihi filium: ſic judicaturus
eſt per manum Samſon filii Manoe, qui *futurus eſt* ex ſemine ejus,
neque tradidit in manum ejus populum Philiſtæorum: propterea vocavit
nomen ejus Dan. Et prægnans facta rurſus peperit Bilhah ancilla Rachel 7
filium ſecundum Jacobo. Et dixit Rachel; Affligendo afflicta eram coram 8
Domino in oratione, verùm recepit petitionem meam, ut ſit mihi filius
ſicut ſorori meæ, etiam dedit mihi duos, quemadmodum redimendi ſunt filii
ej⁹ è manu inimicorum ſuorū, cum affligent eos, per orationem coram Dño:
& vocavit nomen ejus Naphtali. Et vidit Lea ꝙ ceſſâſſet parere, tum libe- 9
ram dimiſit Zilpam ancillam ſuam, & dedit eam Jacobo in uxorem. Et pe- 10
perit Zilpa ancilla Leæ Jacobo filium.
Et dixit Lea; Venit fortuna 11
bona, certè filii ejus hæreditatem
ſuam habituri ſunt ad orientem
trans Jordanem: & vocavit nomen
ejus Gad.

Hier. 11. *Et dixit Lea; Venit fortuna bona, quia reſecturus eſt convivia populorum: & vocavit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

29 30 * بداد لبن برحل دختري او مر بلهه پرستاري او بآن بپرستاري * بيامد نيز برحل دوست تر
داشت مر رحل از لاه کار کرد او از او نيز هفت سالها ديگران * بديد خدا که دشمن بودست لاه 31
بگشاد مر رحم آن و رحل بي زه * آبستن شد لاه بزاييد پسر بخواند نام او راوبن که گفت بديد 32
خدا در رنج من که اکنون دوست دارد مرا شوهر من * آبستن شد نيز بزاييد پسر گفت که 33
شنيد خدا که دشمن بوده ام من بداد بمن نيز مر اين بخواند نام او شمعون * آبستن شد 34
بزاييد نيز پسر گفت اکنون ها اين بار پيوسته باشد شوهر من بمن که بزاييدم باو سه پسران
ابر همچنين بخواند نام او لوي * آبستن شد نيز بزاييد پسر گفت ها اين بار شکر گويم مر خدا 35
ابر همچنين بخواند نام او يهوده باز استاد از زاييدن * * فصل سي ام *
* بديد رحل که نه زاييد بيعقوب رشك برد رحل در خواهر آن گفت بيعقوب بده بمن پسران 1
و اگر نه مرده ام من * گرم شد خشم يعقوب در رحل گفت ها بجاي خدا من آنچه منع کرد 2
از تو بر شکم * گفت اينك پرستار من بلهه بيا بآن و پرورده شود ابر زانوي من و آبادان شوم 3
نيز من از آن * بداد باو مر بلهه پرستار آن بزن بيامد بآن يعقوب * آبستن شد بلهه بزاييد 4 5
بيعقوب پسر * گفت رحل حکم کرد مرا خدا و نيز بشنويد در آواز من بداد بمن پسر ابر 6
همچنين بخواند نام او دن * آبستن شد نيز بزاييد بلهه پرستاري رحل پسري دويمين بيعقوب * 7
* گفت رحل پيوستگي خدا پيوسته شدم بخواهر من نيز بتوانستم بخواند نام او نفتلي * 8
* بديد لاه که باز استاد از زاييدن بستاند مر زلفه پرستار آن بداد آن بيعقوب بزن * بزاييد 9 10
زلفه پرستار لاه بيعقوب پسري * گفت لاه بيامد نيك بخت بخواند مر نام او جد * 11

Deditque Laban Rahel filiæ ſuæ 29
Bilhah ancillam ſuam, ei in ancillam. Tum *ingreſſus etiam ad Rahel,* 30
dilectiorem habuit ipſā Rahel quàm
*Leah: ſervivit*que *ei etiam ſeptem*
annos alios. Videns autem *Deus odio* 31
habitam eſſe Leah, aperuit uterum
ejus: & Rahel fuit *ſine fœtu. Imprægnata* 32
igitur *Leah peperit filium, cujus*
nomen vocavit Reuben: quia dixit
; Vidit Deus afflictionem meam,
nunc enim dilectam habebit me maritus
meus. Imprægnata iterum peperit 33
filiū, & dixit; Quia audivit De⁹
quòd odio habita eſſem ego, dedit
*mihi etiam hunc: vocavit*que *nomen*
ejus Shimeon. Imprægnata peperit 34
tertiò filium, & dixit; Jam numquid
hâc vice conjunctus erit maritus
meus mihi? nam peperi ei tres filios:
quapropter vocavit nomen ejus Levi.
Imprægnata rurſus peperit filium, 35
& dixit; Num hâc vice laudē dicam
Deo? quocirca vocavit nomen ejus
*Jehudah: deſtitit*que *à pariendo.*

CAP. XXX.

Vidit autem *Rahel ſe non peperiſſe* 1
ipſi Jaacob, & æmulationem
*tulit Rahel in ſororem ſuam, dixit*que *ad Jaacob, Da mihi filios; & ſi*
non, moritura ſum ego. Excandefactâ 2
igitur *irâ Jaacob in Rahel,*
dixit; Num in loco Dei ſum ego, qui
cohibuit à te fructum ventris? Dixit; 3
En ancilla mea Bilhah, ingredere
ad eam, & nutrietur ſuper genu
meū, ac ædificabor etiam ego ex ea.
Dedit itaque ei Bilhah ancillam ſuam 4
in uxorem: ad quam ingreſſo Jaacob,
Imprægnata Bilhah peperit ipſi 5
Jaacob filium. Tum *dixit Rahel;* 6
Judicavit me Deus, & etiam audivit
vocem meam, deditque mihi filiū:
quapropter vocavit nomen ejus
Dan. Imprægnata iterùm peperit 7
Bilhah ancilla Rahel filium ſecundum
ipſi Jaacob. Dixit Rahel, Junctione 8
Dei conjuncta ſum ſorori meæ,
etiam valui: vocavitq; nomen ejus
Naphtali. Videns autem Leah ſe 9
deſtitiſſe à pariendo, accepit Zilphah
ancillam ſuam, deditque eam
ipſi Jaacob in uxorem. Peperitque 10
Zilphah ancilla Leah ipſi Jaacob filium.
Dixit Leah; Venit bona fortuna:
vocavit itaque nomen ejus Gad. 11

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

ותלד וילידת זלפה אמתא דלאה בר תניין ליעקב: ותאמר ואמרת לאה 12
תושבחתא הות לי ארום שבחו לי בנת ישראל והיכדין עתידין בנוי לשבחא 13
קדם יי על טב פירי ארעהום וקרת ית שמיה אשר: וילך ואזל ראובן ביומי 14
סיון בזמן חצד חיטין ואשכח יברוחין בחקלא ואיתי יתהום ללאה אימיה ואמרת
רחל ללאה הבי כדון לי מן יברוחי
דבריך: ותאמר ואמרת לה הזעיר הוא 15
דנסיבת ית בעלי ואנת בעיא למיסב אוף ית יברוחי דברי ואמרת רחל בגין
כן ישכוב עמך בליליא הדין חולף יברוחי דבריך: ויבא ועל יעקב מן חקלא 16
ברמשא ושמעת לאה קל נהיקיה דחמרא וידעת דהא יעקב אתא ונפקת לאה
לקדמותיה ואמרת לותי תיעול ארום מיגר אגרתיך ביברוחי דברי מן רחל אחתי
ושכיב עמה בליליא ההוא: וישמע וקביל יי צלותא דלאה ואיתעברת וילידת 17
ליעקב בר חמישאי: ותאמר ואמרת לאה יהב יי אגרי דיהבית אמתי לבעלי 18
והיכדין עתידין בנוי לקבלא אגר טב על דאינון עסיקין באורייתא וקראת ית שמיה
יששכר: ותהר ואיתעברת תוב לאה וילידת בר שתיתאי ליעקב: ותאמר 19
ואמרת לאה זבד יתי יי זבודין טבין מבנין זמנא הדא יהי מדורידה דבעלי עמי 20
ארום ילידית ליה שיתא בנין והיכדין עתידין בנוי לקבלא חולק טב וקרת שמיה
זבולן: ואחר ומן בתר כדין ילידת ברת 21
וקרת ית שמה דינה ארום אמרת דין
הוא מן קדם יי דיהון מני פלגות
שבטייא ברם מן רחל אחתי יפקון תרין
שבטין היכמא דנפקו מן חדא מן אמהתא
ושמיע קדם יי צלותא דלאה ואיתחלפו
עובריא במעיהון והוה יהיב יוסף
במעהא דרחל ודינה במעהא דלאה: ויזכר
ועל דוכרנא דרחל קדם יי ושמיע קדמוי 22
קל צלותה ואמר במימריה למיתן לה
בנין: ותהר ואתעברת וילידת בר 23
ואמרת כנש יי ית חיסודי והיכדין עתיד
יהושע בריה דיוסף למכנוש ית חיסודא
דמצרים מעל בני ישראל ולמגזר יתהום
מעוברא לירדנא: ותקרא וקרת ית שמיה 24
יוסף למימר יוסיף יי לי על דין בר אוחרן:

ירושלמי 15 בשבועה יזדמן לותיך:

ירושלמי 22 ארבעה מפתחין דאנון
מסירין בידי רבון כל עלמא יי ולא
מסר יתהון לא למלאך ולא לשרף
מפתח מטרא מפתח פרנסה מפתח
קבריא מפתח עקרתא: מפתח מטרא
דכן כתבא מפרש יפתח יי לך את
אוצרו הטוב וגומר: מפתח פרנסה
דכן כתבא מפרש פותח את ידיך וגומר:
מפתח קבריא דכן כתבא מפרש בפתחי
את קברותיכם וגומר: מפתח עקרתא
דכן כתבא מפרש ויזכור אלהים את
רחל וגומר: ואדכר מימרא דיי ברחמוי
טביא ית רחל ושמיע מימרא דיי
בקל צלותה ואמר במימריה למתן לה
בנין:

ויהי והוה כדי ילידת רחל ית יוסף ואמר יעקב ברוח קודשא דבית יוסף עתידין 25
למהוי כשלהוביתא לגמרא ית דבית עשו אמר מכען לית אנא מסתפי מן עשו
ולגיונוי ואמר ללבן שלחני ואיהך לאתרי ולארעי:

Targ. Jonathan B Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et peperit Zilpa ancilla Leæ filium ſecundum Jacobo. Et dixit Lea; 12 13
Laus fuit mihi, quoniam laudabunt me filiæ Iſrael, ut laudaturi ſunt filii
ejus coram Domino pro bonitate fructuum terræ ſuæ: & vocavit nomen
ejus Aſcher. Et abiit Ruben in diebus Maii, tempore meſſis frumentorum, 14
& invenit mandragoras in agro, & attulit eas Leæ matri ſuæ:
& dixit Rachel Leæ; Da nunc mihi ex mandragoris filii tui. Et dixit illi;
An parum eſt quod accepiſti maritum meum, niſi tu quæras accipere
etiam mandragoras filii mei? & dixit
Rachel; Propterea cubabit tecum
hac nocte pro mandragoris filii
tui. Et venit Jacob ex agro ve- 16
ſperi, & audivit Lea vocem aſini rudentis, unde cognovit Jacobum venire:
itaque exiit Lea illi obviam, & dixit; Ad me ingredieris, quoniam
conducendo conduxi te mercede, pro mandragoris filii mei à Rachele ſorore
mea: itaque cubuit cum ea illa nocte. Et ſuſcepit Dominus ora- 17
tionem Leæ, & prægnans facta peperit Jacobo filium quintum. Et dixit 18
Lea; Dedit Dominus mercedem meam, eò quòd dederim ancillam meam
marito meo, quemadmodum filii ejus recepturi ſunt mercedem bonam,
eo quod occupabunt ſe in lege: & vocavit nomen ejus Iſſachar. Et 19
prægnans facta rurſus Lea peperit filium ſextum Jacobo. Et dixit 20
Lea; Dotavit me Dominus dotibus bonis propter filios: hac vice erit
habitatio mariti mei mecum, quoniam peperi illi ſex filios, ut recepturi
ſunt filii ejus partem bonam: & vocavit nomen ejus Zebulun. Poſt 21
ea autem peperit filiam: & vocavit nomen ejus Dina, quoniam dixit;
Judicium eſt à conſpectu Domini, ut
ſint à me dimidium tribuum, verùm
ex Rachele ſorore mea exibunt duæ
tribus, quemadmodum exiverunt
ex una ex ancillis: & exaudita eſt
coram Deo oratio Leæ, & mutati
ſunt fœtus in viſceribus eorum, &
datus eſt Joſeph in viſceribus Rachel,
& Dina in viſceribus Leæ.
Et venit memoria Rachelis coram 22
Domino: & exaudita eſt coram eo
vox precum ejus, & dixit per ſermonem
ſuum ſe daturum illi filios.
Et prægnans facta peperit filium & 23
dixit; Collegit Deus opprobrium
meum, quemadmodum collecturus
eſt Joſue filius Joſeph opprobrium
Ægypti à filiis Iſrael, & circunciſurus
eos trans Jordanem. Et vo- 24
cavit nomen ejus Joſeph, dicendo;
Addet mihi Dominus ad hunc filium
etiam alium. Accidit autem 25
quando peperiſſet Rachel Joſephum,
dixit Jacob per ſpiritum prophetiæ;
Qui *futuri ſunt* ex domo Joſeph futuri
ſunt tanquam flamma, ad conſumendum domum Eſau: addidit
præterea; Deinceps non timeo ab Eſau & ejus exercitibus: &
dixit Labano; Dimitte me, ut abeam in locum meum & terram
meam.

Hieroſ. 15. *Hac ſeptimana invitetur apud te.*

Hieroſ. 22. *Quatuor claves traditæ ſunt in manum Domini totius mundi, nimirum Dei, neque tradidit eas aut angelo aut Serapho; clavis pluviæ, clavis victus, clavis ſepulchrorum, clavis ſterilitatis: clavis pluviæ; quia ſic ſcriptura expreſſe dixit: Aperiet Dominus tibi theſaurum ſuum bonum, &c. Clavis alimoniæ; quia ſic ſcriptura expreſſè dixit; Aperis manum tuam, &c. Clavis ſepulchrorum; quia ſic ſcriptura expreſſè dixit: Cùm aperuero ego ſepulchra veſtra, &c. Clavis ſterilitatis; quia ſic ſcriptura expreſſè dixit: Et recordatus eſt Dominus Rachel, &c. Et recordatus eſt ſermo Domini in miſerationibus ſuis bonis Rachelis: & audivit ſermo Domini vocem precationis ejus, & dixit in ſermone ſuo, ſe daturum illi filios.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بزاييد زلفه پرستار لاه پسري دويمي بيعقوب * گفت لاه در ستودن من که ستوذند 12 13
مرا دختران بخواند نام او اشر * برفت راوبن در روزگاران دروي گندم بيافت دستنبويها در 14
دشت بياورد ايشانرا بلاه مادري او گفت رحل بلاه بده اکنون بمن از دستنبويها پسري
تو * گفت بآن ها اندکست ستاندن تو مر شوهر من و بستاني نيز مر دستنبوي پسري 15
من گفت رحل بهمچنين بخسپد او از تو اين شب بدل دستنبوي پسري تو * بيامد 16
يعقوب از آن دشت در ايوار بيرون آمد لاه بپذيرهي او گفت بمن بيايي که مزد گرفتن
مزد گرفتم ترا در دستنبوي پسري من بخسپيد او از آن در شب او * بشنويد خدا بلاه 17
آبستن شد بزاييد بيعقوب پسري پنجمين * گفت لاه بداد خدا مزد من آنچه بدادم 18
پرستار من بشوهر من بخواند نام او يششکر * آبستن شد نيز لاه بزاييد پسري 19
ششمين بيعقوب * گفت لاه بهرداد مرا خدا بهرهي نيکو ها اين بار ماوا گيرد 20
بمن شوهر من که بزاييدم باو شش پسران بخواند مر نام او زبلون * و پس بزاييد 21
دختري بخواند مر نام آن دينه * ياد کرد خدا مر رحل بشنويد بآن خدا بگشاد 22
مر رحم آن * آبستن شد بزاييد پسر گفت جمع کرد خدا مر پيغار من * بخواند 23 24
مر نام او يوسف بگفتن بيفزايد خدا بمن پسري ديگر * بود چون آنچه بزاييد 25
رحل مر يوسف گفت يعقوب بلبن بفرست مرا و بروم بجاي من و بزمين من *

Peperit Zilphah ancilla Leah filium 12
ſecundum ipſi Jaacob. Dixitque 13
Leah; In laude mea,
*nam laudarunt me filiæ: vocavit*que *nomen ejus Aſher. Pergens* 14
autem *Reuben in diebus meſſis*
triticeæ, invenit melones odoratos in
agro, quos attulit ad Leah matrem
ſuam. Dixitq; Rahel ad Leah; Da
nunc mihi de melonibus odoratis
filii tui. Reſpondit ei; Num parum 15
eſt tibi tollere maritum meum?
& auferes etiam melones
odoratos filii mei. Reſpondit
Rahel; Idcircò dormiet tecum
hâc nocte pro melonibus odoratis
filii tui. Veniente itaque Jaacob 16
ex agro veſperi, egreſſa Leah in
occurſum ejus, dixit; Ad me ingredieris:
quia mercede conducendo
mercede conduxi te melonibus
odoratis filii mei. Dormivitque
cum ea nocte illâ. Et audivit 17
Deus Leah, & prægnans facta eſt
ac peperit ipſi Jaacob filium quintum.
Dixitque Leah; Dedit Deus 18
mercedem meam, quia dederim
ancillam meam marito meo: itaq;
vocavit nomen ejus Iſhſhachar.
Gravida facta iterùm Leah peperit 19
filium ſextum ipſi Jaacob.
Dixitque Leah; Sorte dedit mihi 20
Deus portionem bonam: num
hâc vice habitationem capiet mecum
maritus meus, quia peperi ei
ſex filios? vocavitque nomen ejus
Zebulun. Poſteà verò peperit filiam, 21
cujus nomen vocavit Dinah.
Recordatus eſt etiam Deus ipſius 22
Rahel, audienſque eam Deus aperuit
uterum illius. Imprægnata igitur 23
peperit filium dicens; Collegit
à me Deus probrum meum.
Vocavitque nomen ejus Joſeph, dicendo; 24
Addet mihi Deus filium
alium. Fuit autem, quando pepererat 25
Rahel ipſum Joſeph, dixit Jaacob
ad Laban; Dimitte me, & vadam ad locum meum & ad terram meam.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

תנדה הב לי ית נשי וית בניי דפלחית יתך בגינהון ואיזיל ארום אנת ידעת ית 26
פולחני די פלחתך : ויאמר ואמר ליה 27
לבן אין כדון אשכחית רחמין בעינך הא
אטירית קוסמין ובריכני יי בגינך : ויאמר ואמר קטע אגרך עלי ואיתן : ויאמר 28
ואמר ליה אנת ידעת ית די פלחתך וית דהוה בעירך נטיר עמי : כי מעט 29
ארום קליל דהוה לך עאן קדמי ותקיף לסגי ובריך יי יתך בריגלי דאהניית לך 30
מדעלית בביתך וכדון אימת אעביד אוף אנא עיבידתא ואנא זקיק לפרנסא אינשי
ביתי : ויאמר ואמר מה איתן לך ואמר יעקב לא תיתן לי מדעם אוחרן אין 31
תעביד לי פתגמא הדין איתוב ארעי ענך
אטר : אעבור אעיבר בכל ענך יומא דין 32
אעדי מתמן כל אימר נמור וקרוח וכל
אימר לחוש באימריא וקרוח ונמור בעזיא
ויהי אגרי : ועגתה ותסהד בי זכוותי ליומחרא ארום תהוי על אגרי לקמך 33
כל דליתוהי נמור וקירוח בעזיא ולחוש באימריא גניבא הוא למהוי דילי : ויאמר
ואמר לבן יאות לואי דיהי כפתגמך : ויסר ואפריש ביומא ההוא ית ברחיא 34 35
דסימנא בריגליהון וקרוחיא וית כל עזיא נמורתא וקרוחתא כל די שומא
חיוורא ביה וכל דילחוש באימריא ויהב בידא דבנוי : וישם ושוי מהלך 36
תלתא יומין ביני עניה וביני יעקב ויעקב רעי ית ענא דלבן סבאן ומרעאן דאשתארו :
ויקח ונסיב ליה יעקב חטר דפרח לבן ודלוז וארדפוי וקליף בהון קליפין 37
חיוורין לגלאה חיוורא דעל חוטריא :
ויצג ונעץ ית חוטריא די קליף 38
במורכייתא בשקייתא דמיא אתר דאתיין ענא למשתי תמן שוינון לקיבליהן
דענא והוון מתיחמן במיתיהן למשתי : ויחמו ואתיחמן ענא לקבל חוטריא 39
וילידן ענא רגולין דסימנא בריגליהון וקרוחין ונביהון חיוורין : והכשבים וטלייא 40
אפריש יעקב ויהב בריש ענא משכוביתא כל ית דרגול וכל דלחוש בענא דלבן
ושוי ליה עדרין בלחודוי ולא ערבינון עם ענא דלבן :

ירושלמי 27 אטירית :

ירושלמי 32 כל אמר קרוח ונמור וכל
אמר לחוש באמריא וקרוח ונמור
בעזיא :

ירושלמי 38 במרכיותא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Da mihi uxores meas, & filios meos, pro quibus ſervii tibi, & abibo : 26
quoniam tu noviſti ſervitutem meam, quam ſervii tibi. Et dixit illi La- 27
ban; Si nunc invenero miſericordias in oculis tuis : ecce auguratus ſum augurio quod benedixerit mihi Dominus propter te. Et dixit; Decide mercedem tuam ſuper me, & 28
dabo. Et dixit illi; Tu nôſti quomodo ſervierim tibi, & quod fuit pecorum 29
tuorum, illud ſervatum ſit apud me. Nam parum quod fuit tibi ovium 30
coram me, crevit multum; nam benedixit tibi Dominus ad pedem meum, quoniam utilitas fuit tibi ex quo ingreſſus ſum domum tuam : jam verò quando faciam etiam ego opus, cum ego tenear alere homines domus meæ? Et dixit; Quid dabo tibi? & dixit Jacob; Non dabis mihi quicquam 31
aliud; modò mihi facias rem hanc, revertar, paſcam oves tuas, & ſervabo. Tranſibo per univerſum gregem tu- 32
um hodie, removebo inde omnem pecudem variegatam, & punctis reſperſam, & omnem pecudem rufam inter pecudes, & punctis reſperſam & variegatam inter capras : eritque merces mea. Et teſtabitur in me 33
juſtitia mea die altera, quando veniet merces mea coram te : quicquid non erit variegatum aut punctis reſperſum inter capras, aut rufum inter pecudes, furtum ſit ſi fuerit mecum. Et dixit Laban; Pulchrè : utinam 34
ſit ſecundùm verbum tuum. Et ſeparavit die illo hircos in quorum pedi- 35
bus erat ſignum, & punctatos, & omnes capras punctis reſperſas & variegatas, omne illud in quo erat macula alba, quicquid erat rufum inter pecudes : & dedit in manum filiorum ſuorum. Et poſuit iter trium dierum 36
inter gregem ſuum & *gregem* Jacob : & Jacob paſcebat gregem Laban, *videlicet* vetulas & infirmiores quæ reliquæ erant. Et accepit ſibi Jacob 37
virgam florentem populeam, & ex corylo, & caſtanea : & decorticavit in eis decorticationes albas, revelando album quod erat in virgis. Et 38
fixit virgas quas decorticaverat in canalibus, in canalibus *inquam* aquarum; loco ad quem veniebant greges ad bibendum poſuit eas, è regione ovium, ut conciperent cum venirent ad bibendum. Et concipiebant oves è regione virgarum; & pari- 39
ebant oves colligatas, in quarum pedibus ſigna erant, & variegatas quarum dorſa erant alba. Et arietes ſeparavit Jacob, & poſuit in capite 40
ovium, ut alias præcederet oves quicquid erat colligatum, & omne rufum in grege Laban : & poſuit ſibi greges ſeorſum, neque commiſcuit eos cum ovibus Laban.

Hieroſ. 27. *Augurio comprobavi.*

Hieroſ. 32. *Omnem pecudem punctatam & variegatam, & omnem pecudem rufam inter pecudes, & punctatam & variegatam inter capras.*

Hieroſ. 38. *In canali.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 * بدهمر زنان من ومر كودكان من آنچه كار كردم بتو در ايشان وبروم كه تو دانستي مر كار
27 من آنچه كار كردم بتو * گفت باو لبن آور اكنون يافتم جاه در چشمان تو فال گرفتم آفرين كرد
28 29 مرا خدا در سبب تو * گفت نامبر كن مزد تو ابر من وبدهم * گفت باو تو دانستي مر آنچه
30 كار كردم بتو ومر آنچه بود رمهي تو اواز من * كه اندك آنچه بود بتو بپيش من قوي شد
31 ببسياري آفرين كرد خدا ترا بسبب من واكنون كي بكنم نيز من بخانهي من * [گفت]
چه دهم بتو گفت يعقوب ندهي بمن چيزي اگر بكني بمن آن سخن اين باز گردم شباني كنم
32 گوسفندان ترا نگاه دارم * بگذرم در همه گوسفند تو اين روز بگردم از انجا همه برهي نقد زده
و پلنگ گون وهمه برهي بور در برها و پلنگ گون و نقد زده در برها باشد مزد من *
33 * گواهي دهد در من راستي من در روز فردا كه بيايي ابر مزد من بپيش تو همه آنچه نيست او
34 نقد زده و پلنگ گون در برها وبور در برها دزديده است او اواز من * گفت لبن اينك كاشكي باشد
35 چون سخن تو * بگرداند در روز او مر آن استخها آن با نشانها و آن پلنگ گونها ومر همه
آن برها آن نقد زدها و آن پلنگ گونها همه آنچه سپيد درو وهمه بور در برها بداد
36 در دست پسران او * بنهاد راه سه روزها ميان او وميان يعقوب ويعقوب شباني كنا مر
37 گوسفند لبن آن باقي ماندها * بستاند باو يعقوب چوب سپيد تر بادام وچنار بتراشيد در
38 ايشان تراششها سپيدان پوست كشيدن آن سپيد آنچه ابر آن چوبها * در خاست مر آن
چوبها آنچه بتراشيد در حوضها در آب خانهي آن آب آنچه بيايند آن گوسپندان باهنجيدن
39 بمقابل آن گوسپندان گشن گرفتند در آمدن ايشان باهنجيدن * گشن گرفتند آن
40 گوسفندان بآن چوبها برايدند آن گوسپندان با نشانها نقد زدها و پلنگ گونها * وآن برها
جدا كرد يعقوب بداد پيش آن گوسپندها بپا نشان وهمه بور در گوسفند لبن بنهاد باو
رمها بتنهاي او ونه نهاد ايشانرا ابر گوسفند لبن *

Da mihi uxores meas, & pueros 26 *meos, pro quibus ſervivi tibi, & abibo : quia tu nôſti opus meum quo ſervivi tibi. Dixit ei La-* 27 *ban; Certò nunc aſſecutus ſum honorem in oculis tuis (ominatus ſum benedixiſſe mihi Deus causâ tuî)* *Dixit* inquam, *Nomine exprime* 28 *mercedem tuam mihi, & dabo. Reſpondit ei; Tu nôſti qualiter ſer-* 29 *vierim tibi, & quantus fuerit grex tuus mecum. Quia paucum quod* 30 *fuit tibi* ante adventum *meum, invaluit in multitudinem : benedixit*que *tibi Deus causâ meî : & nunc quando faciam* quid *etiam ego pro domo mea? Dixit; Quid* 31 *dabo tibi? Reſpondit Jaacob; Non dabis mihi quicquam : ſi feceris mihi rem iſtam, revertar, paſcam oves tuas & cuſtodiam. Tranſibo per* 32 *omnes oves tuas hodiè, et ſecernam indè omnem agnum maculatum ac tigrinicolorem : & omnis agnus fuſcus inter agnos, & tigrinicolor ac maculatus inter capros, erit merces mea. Et teſtimonium dabit de me* 33 *rectitudo mea in die craſtina (cùm veneris ſuper mercedem meam,) coram te : omne quod non eſt maculatum & tigrinicolor in capris, & fuſcum in agnis, furatum erit illud apud me. Dixit Laban; Ecce utinam* 34 *ſit ſecundùm verbum tuum. Secre-* 35 *vit* itaque *die ipſâ hircos pede ſignatos & tigrinicolores, & omnes capros maculatos ac tigrinicolores :* omne inquam *cui inerat albedo, & omne fuſcum in agnis dedit in manum filiorum ſuorum. Poſuit* au- 36 tem *iter trium dierum inter ſe & inter Jaacob : Jaacob verò paſcebat oves Laban reliquas manentes.* Tulit autem *ſibi Jaacob bacilla* 37 *albida, humida, amygdalina ac platanina, raſitque in eis raſuras albas, corticem detrahendo albedinis quæ inerat bacillis. Statuit*que 38 *bacilla quæ raſit in canalibus, i.e. in adaquatoriis aquarum, quò veniebant oves ad bibendum : & è regione* bacillorum *oves marem admiſerunt in adventu earum ad bibendum. Marem* inquam *admiſerunt* 39 *oves apud bacilla, pariebántque oves pede ſignatos, maculatos, ac tigrinicolores. Agnos autem ſepa-* 40 *ravit Jaacob, deditque faciem ovium verſùs* agnos *pede ſignatos, omnéſque fuſcos in ovibus Laban : & poſuit ſibi greges ſeorſùm, & non poſuit eos juxta oves Laban.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והוה והוי בכל עידן דמתיחמן ענא מבכרתא ומשוי יעקב ית חטריא לעיני ענא 41
במורכייתא ליתחמותהן קבל חטרייא : ובהעטיף ובלקושי ענא לא משוי והוון 42
לקישייא ללבן ובכירייא ליעקב : ויפרץ ותקיף גברא לחדא לחדא והוו ליה 43
ען סגיאין ואמהן ועבדין וגמלין וחמרין :

לא

וישמע ושמע ית פתגמי בני לבן דאמרין נסיב יעקב ית כל די לאבונא ומן די 1
לאבונא עבד ליה ית כל יקר נכסיא האלין : וירא וחמא יעקב ית סבר אפוי 2
דלבן והא ליתנון שפיין לקבליה כדאיתמלי והי כדקדמוי : ויאמר ואמר יי ליעקב 3
תוב לארע אבהתך ולילדותך ויהי מימרי בסעדך : וישלח ושדר יעקב ית נפתלי 4
דהוא עזגד קליל וקרא לרחל וללאה ועלן לחקלא לות עניה : ויאמר ואמר להין 5
חמי אנא ית סבר אפי אבוכון והא ליתנון שפיין עמי הי כדאיתמלי והי כדקדמוי
ואלהא דאבא הוה מימרא בסעדי : ואתנה ואתון ידעתין ארום בכל חילי פלחית 6
ית אבוכון : ואביכם ואבוכון שקר בי 7
ושלחיף ית אגרי עשר חולקין ולא יהב
ליה יי רשו לאבאשא עמי : אם כה אם כדין הוה אמיר קרוחין יהי אגרך 8
וילידן כל ענא קרוחין ואם כדין יימר מאן דשומא בריגליהון יהי אגרך וילידן כל
ענא מאן דשומא בריגליהון : ויצל
ורוקן יי ית גיתא דאבוכון ויהב לי : 9
ויהי והוה בעידן דאתיחמא ענא וזקפית עיני וחמית בחילמא והא ברחיא דסלקין 10
על ענא שומא בריגליהון וקירוחין
ונביהון חיוורין : ויאמר ואמר לי מלאכא 11
דיי בחילמא יעקב ואמרית האנא : ויאמר
ואמר זקוף כדון עינך וחמי כל ברחיא דסלקין על ענא שומא בריגליהון וקרוחין 12
ונביהון חיוורין ארום גלי קדמי ית כל אונסא דלבן עביד לך : אנכי אנא הוא 13
אלהא דאתגליתי עלך בבית אל די רביית תמן קמא דקיימית קדמי תמן קיים
כדון קום פוק מן ארעא הדא ותוב לארע ילדותך :

ירושלמי 7 ופרן :

ירושלמי 9 ורוקן מימרא דיי :

ירושלמי 11 ענני יעקב בלשן קודשא
ואמר הנני :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et factum eſt omni tempore quo incaleſcebant oves temporaneæ, pone- 41
bat Jacob virgas ante oculos ovium in canalibus, ut conciperent è regione virgarum. Sed ad ſerotinas oves non poſuit : erantque ſerotinæ ipſi- 42
us Laban, temporaneæ autem Jacobi. Et potens factus eſt vir ille val- 43
de, valdè : & fuerunt illi oves multæ, & ancillæ, & ſervi, & cameli, & aſini.

CAP. XXXI.

Porro audivit verba filiorum Laban, qui dicebant, Accepit Jacob 1
omnia quæ erant patris noſtri : & ex eo quod erat patris noſtri fecit ſibi omnem gloriam opum iſtarum. Et vidit Jacob aſpectum facierum Laban, 2
& ecce non erant placidæ erga eum ſicut herì & ſicut antea. Dixit propter- 3
ea Dominus Jacobo; Revertere in terram patrum tuorum, & ad nativitatem tuam : & erit ſermo meus tibi auxilio. Et miſit Jacob Naphtali 4
qui erat nuntius velox, & accerſivit Rachelem & Leam : & venerunt in agrum ad gregem ſuum. Et dixit illis; Video ego aſpectum vultuum pa- 5
tris veſtri, & ecce non ſunt placidi mecum ſicut herì & ſicut antea : Dei autem patris mei ſermo fuit mihi auxilio. Vos autem nôſtis quòd 6
totis viribus meis ſervierim patri veſtro. Pater autem veſter decepit me, 7
& mutavit mercedem meam decem partibus : ſed non dedit illi Dominus poteſtatē malefaciendi mecum. Si ſic diceret; Punctatæ erit merces tua, pariebat totus grex punctatas : 8
quòd ſi ſic diceret; Ea quæ in pedibus erit maculata erit merces tua, tum pariebant totus grex eas quæ in pedibus erant maculatæ. Et exhauſit 9
Dominus gregem patris veſtri, & dedit mihi. Accidit itaque quo tem- 10
pore incaleſcebat grex, levavi oculos meos, & vidi in ſomnio : & ecce hirci qui aſcendebant ſuper oves in pedibus ſuis maculati *erant* & punctati, & dorſa eorum alba. Et dixit 11
ad me Angelus Domini in ſomnio : Jacob : Et dixi; Ecce me. Et di- 12
xit; Leva nunc oculos tuos, & aſpice omnes hircos qui aſcendunt ſuper oves pedibus ſuis maculatos & punctatos, quorum dorſa *ſunt* alba : quoniam revelata eſt corā me omnis injuria, quam erga te exercuit Laban. Ego ſum Deus, qui revelavi me tibi in Bethel, ubi unxiſti ſtatuam, & 13
ubi jurâſti coram me juramentum : nunc ſurge, exi è terra hac, & revertere in terram nativitatis tuæ.

Hieroſ. 7. *Et commutavit.*

Hier. 9. *Et vacuavit ſermo Domini.*

Hieroſ. 11. *Reſpondit Jacob in linguâ ſanctâ, & dixit; Ecce ego.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

41 * وبود در همه گشن گرفتن آن گوسپندان آن بهاريان وبنهاد يعقوب مر آن چوبها بچشم
دید آن گوسفندان در حوضها بگشن گرفتن ايشان در چوبها * ودر تيرماهي آن 42
گوسفندان نه نهاد وبود آن تيرماهيان بلبن وآن بهاريان بيعقوب * قوي شد آن مرد 43
بغايت بغايت بود باو گوسپندان بسياران وپرستاران وبندها وشترها وخرها *

* فصل سي يكم *

1 * بشنيد مر سخنان پسران لبن
بگفتن بستاند يعقوب مر همه آنچه بپدري ايما واز آنچه بپدري ايما بكرد مر همه آن
2 عزيزي آن اين * بديد يعقوب مر روي لبن واينك نيست او اواز او چون دي وپرير *
3 * گفت خدا بيعقوب باز گرد بزمين پدران تو وبمولود جاي تو وباشم اواز تو * بفرستاد
4 يعقوب بخواند برحل وبلاه آن دشت بگوسپندان او * گفت بايشان بينا ام من مر روي 5
6 پدري شما كه نيست او بمن چون دي وپرير وخداي پدري من بود اواز من * وشما
7 دانستيد كه در همه زور من كار كردم مر پدري شما * وپدري شما خليف كرد در من
8 وبدل كرد مر مزد من ده بارها ونه داد اويرا خدا ببدي كردن اواز من * اگر همچنين
گويد نقد زدها باشد مزد تو وبرايند همه گوسفندان نقد زدگان واگر همچنين گويد
9 با نشانها باشد مزد تو برايند همه آن گوسپندان آن با نشانها * وجدا كرد خدا مر گلهي
10 پدري شما وبداد بمن * بود در وقت گشن گرفتن آن گوسفندان بر داشتم چشمان
11 من وبديدم در خواب واينك استخان بر آيان ابر آن گوسفندان با نشانها نقد زدها
12 وتگرك گونها * گفت بمن فرشتهي آن خدا در خواب يعقوب گفتم اينك من * گفت بر دار
اكنون چشمان تو وببين همه آن استخان آن بر آيان ابر آن گوسفندان با نشانها نقد زدها
13 وتگرك گونها كه بديدم مر همه آنچه لبن كنا بتو * من آن خداي بيت ال آنچه ماليدي
آنجا انگيخته آنچه نذر كردي بمن آنجا نذر اكنون برخيز بيرون آي از آن زمين
[آن اين] وباز گرد بزمين مولود جاي تو *

Fuitq; , cùm marem admitterent 41 *omnes oves vernales, tum poſuit Jaacob bacilla in conſpectu oculorum ovium in canalibus, ut marem admitterent juxta bacilla. Æſtivis autem ovibus non ap-* 42 *ponebat : ita fuerunt æſtivæ ipſi Laban, vernales autem ipſi Jaacob. Et invaluit vir vehemen-* 43 *tiſſimè, fuerunt q; ei oves multæ, & ancillæ & ſervi, & cameli et aſini.*

CAP. XXXI.

Audivit autem verba filiorum 1 *Laban dicendo; Abſtulit Jaacob quicquid* erat *patri noſtro, & ex eo quod* erat *patris noſtri, fecit omnem gloriam iſtam. Viditque Jaacob* 2 *vultum Laban, & ecce non erat ipſe erga eum ſicut herì ac nudiuſtertiùs. Dixit Deus ad Jaacob;* 3 *Revertere ad terram patrum tuorum, & ad locum nativitatis tuæ, & ero tecum. Mittens* igitur *Jaacob vocavit Rahel et Leah in* 4 *agrum ad oves ſuas. Dixit*que 5 *eis; Aſpiciens ſum ego vultum patris veſtri, quòd non eſt ipſe erga me ſicut herì & nudiuſtertiùs : Deus autem patris mei fuit mecum. Et* 6 *vos nôſtis quòd totâ vi meâ ſervierim patri veſtro. Et pater veſter* 7 *fefellit me, mutavitq; mercedem meam decem vicibus : non tamen conceſſit ei Deus malefacere mihi. Si ita dicebat; Maculati erunt* 8 *merces tua, tum pariebant omnes oves maculatos : quòd ſi ita dicebat; Pede ſignati erunt merces tua, pariebant omnes oves pede ſignatos. Itaque ſeparavit Deus* 9 *gregem patris veſtri, ac dedit mihi.* *Fuit enim, quo tempore marem ad-* 10 *mittebant oves, extuli oculos meos ac vidi in ſomnio, & en hirci aſcendentes ſuper pede ſignatas, maculatas, & grandinatas colore.* Tum 11 *dixit mihi angelus Dei in ſomnio; Jaacob : Reſpondi; Ecce me. Subdidit; Attolle nunc oculos tuos,* 12 *& vide omnes hircos aſcendentes ſuper oves pede ſignatas, maculatas, & grandinatas colore : nam vidi omne quod Laban facit tibi. Ego Deus Beth-el ubi unxiſti ſta-* 13 *tuam, et ubi vovisti mihi votum : Jam ſurge, egredere de terra hac, & revertere in terram natalem tuam.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL Hierosolymitanum.

ותען וַאֲחַבַּת רָחֵל בְּאַסְכָּמוּתָא דְלֵאָה וְאָמְרָן לֵיהּ הָאֶפְשַׁר דְּעַד כְּדוּן אִית לָנָא 14 חוּלָק וְאַחְסָנָא בְּבֵית אֲבוּנָא: הלא הֲלָא 15 נוּכְרִיתָא אִתְחֲשַׁבְנָא לֵיהּ אֲרוּם זַבְּנָנָא וַאֲכַל אוּף מֵיכַל יָת כַּסְפָּנָא: כי כל אֲרוּם 16 כָּל עוּתְרָא דְּרוֹקֵן יְיָ מִן אֲבוּנָא דִּי לָנָא הוּא וְדִבְנָנָא וּכְדוּן כָּל דְּאָמַר יְיָ לָךְ עֲבִיד: ויקם וְקָם יַעֲקֹב וְסוֹבַר יַת בְּנוֹי וְיַת נְשׁוֹי עַל 17 גַּמְלַיָּא: וינהג וּדְבַר יַת כָּל בְּעִירָא וְיַת כָּל נִכְסוֹי דִּי קְנָא גֵיתוֹי וְנִכְסוֹי דִּי קְנָה בְּפַדַּן 18 אֲרָם לְמֵיתֵי לְוַת יִצְחָק אֲבוֹי לְאַרְעָא דִכְנַעַן: ולבן וְלָבָן אֲזַל לְמִינַז עָנֵיהּ וּגְנִבַת רָחֵל יַת 19 צַלְמָנַיָּא דַּהֲווֹן נַכְסִין גַּבְרָא בוּכְרָא וְחַזְמִין רֵישֵׁיהּ וּמַלְחִין לֵיהּ בְּמִלְחָא וּבוּסְמָנִין וְכַתְבִין קוֹסְמִין בְּצִיצָא דְדַהֲבָא וִיהָבִין תְּחוֹת לִשָּׁנֵיהּ וּמְקִימִין לֵיהּ בְּכוּתְלָא וּמְמַלֵּיל עִמְּהוֹן וְאִילֵּין הִינוּן דַּהֲוָה נָחִין לְהוֹן אֲבוּהָא: ויגנוב וּגְנַב יַעֲקֹב יַת דַּעְתֵּיהּ דְּלָבָן 20 אֲרַמָּאָה עַל דְּלָא חַוִּי לֵיהּ אֲרוּם אָזֵל הוּא: ויברח וַאֲזַל הוּא עִם כָּל דִּילֵיהּ וְקָם וַעֲבַר 21 יַת פְּרָת וְשַׁוִּי יַת אַנְפּוֹי לְמִיסוֹק לְטוּרָא דְגִלְעָד אֲרוּם חָמָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא דְתַמָּן עָתִיד לְמֶהֱוֵי שֵׁיזְבוּתָא לִבְנוֹי בְּיוֹמֵי יִפְתָּח דְּמִן גִּלְעָד: ויגד וּבָתַר דַּאֲזַל יַעֲקֹב קָמוּ 22 רַעֲיָא עַל בֵּירָא וְלָא אַשְׁכָּחוּ מַיָּא וְאַמְתִּינוּ תְּלָתָא יוֹמִין דִּלְמָא תְהֵי טַיְיפָא וְלָא טָפַת וּבְכֵן אִיתּוּ לְלָבָן בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה וִידַע אֲרוּם עֲרַק יַעֲקֹב דִּבְזְכוּתֵיהּ הֲוָה טַיְיפָא עֶשְׂרִין שְׁנִין: ויקח וּדְבַר יַת קְרִיבוֹי עִמֵּיהּ וּרְדַף בַּתְרוֹי מַהֲלַךְ שׁוּבְעָא 23 יוֹמִין וְאַרְעִיתֵיהּ דְּשָׁרֵי בְּטוּר גִּלְעָד מוֹדֵי וּמְצַלֵּי קֳדָם אֱלָהֵיהּ: ויבא וַאֲתָא מַלְאָכָא 24 בְּמֵימַר מִן קֳדָם יְיָ וּשְׁלַף חַרְבָּא עַל לָבָן רַמָּאָה בְּחֶלְמָא דְּלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ טוֹר לָךְ דִּלְמָא תְמַלֵּיל עִם יַעֲקֹב מִן טַב עַד בִּישׁ: וישג וְאַדְבֵּק לָבָן יַת יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב 25 פְּרַס יַת מַשְׁכְּנֵיהּ בְּטוּרָא וְלָבָן אַשְׁרֵי יַת אֲחוֹי בְּהַהוּא טוּרָא דְגִלְעָד: ויאמר וַאֲמַר לָבָן לְיַעֲקֹב מָה עֲבַדְתְּ וּגְנַבְתְּ דַּעְתִּי וּדְבַרְתְּ יַת בְּנָתַי הֵי כִשְׁבִית חַרְבָּא: 26 למה לְמָא אִיטַּמַּרְתְּ לְמֵיזַל וּגְנַבְתְּ דַּעְתִּי וְלָא תַנֵּית לִי דְאִילוּ תַנֵּיתָא לִי שַׁלַּחְתִּיךְ פּוֹן 27 בְּחֶדְוָוא וּבְתוּשְׁבְּחָן בְּתוּפִּין וּבְכִנָּרִין: ולא וְלָא אַמְתַּנְתַּנִי לְנַשָּׁקָא לִבְנֵי בְרָתַי 28 וְלִבְרָתַי כְּדוּן אַסְכַּלְתְּ מָה דַּעֲבַדְתְּ: יש אִית סְפִיקָא בִּידִי לְמֶעְבַּד עִמְּכוֹן 29 בִּישָׁא וֵאלָהָא דַּאֲבוּכוֹן בְּרַמְשָׁא אֲמַר לִי לְמֵימַר אִסְתַּמַּר לָךְ מִלְּמַלָּלָא עִם יַעֲקֹב מִטַּב וְעַד בִּישׁ:

ירושלמי 15 הֲלָא נוּכְרָאִין אִתְחֲשַׁבְנָא לֵיהּ אֲרֵי זַבִּן יָתָן וְהָא לָא בָּעֵי לְמֵיהַב לְחוּד כְּתוּבָּתָן: 18 סְגוּלֵיהּ:

ירושלמי 22 וַהֲוָה כַּד אִתְכְּנִישׁוּ רַעֲיָא בָּעֵין לְמַשְׁקָא עָנָא וְלָא הֲווֹ יָכְלִין וְאַמְתִּינוּ תְרֵין וּתְלָתָא יוֹמִין דִּלְמָא תְטִיף בֵּירָא וְלָא טָפַת וּבְכֵן אִתְנוּ לְלָבָן בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה אֲרוּם עֲרַק יַעֲקֹב:

ירושלמי 29 אִית לִי חֵיל וְאוּכְלוּסִין:

14 Et respondit Rachel consensu Leæ, & dixerunt illi; An fieri poteſt ut fuerit hactenus nobis pars aut hæreditas in domo patris noſtri? 15 Annon peregrinæ reputatæ ſumus illi? quoniam vendidit nos, & comedendo etiam comedit argentum noſtrum. 16 Quoniam omnes opes quibus exuit Deus patrem noſtrum, noſtræ erant & filiorum noſtrorum: jam verò quicquid tibi dixerit Dominus, fac. 17 Et ſurrexit Jacob, & tulit filios ſuos & uxores ſuas ſuper camelos. 18 Et accepit omnia jumenta, & omnes opes quas acquiſierat, greges ſuos & opes ſuas quas acquiſierat in Padan-Aram, ad veniendum ad Iſaac patrem ſuum in terram Canaan. 19 Laban autem iverat ad tondendum gregem ſuum: & furata eſt Rachel imagines; mactabant enim virum primogenitum, & amputabant caput ejus, & condiebant ſale & aromatibus, ſcribebántque divinationes in lamina aurea, & ponebant ſub lingua ejus, & erigebant illud ad parietem, & loquebatur cum illis: & illa erant quibus ſe incurvabat pater ejus. 20 Et furatus eſt Jacob ſcientiam Laban Aramæi; eò quod non indicâſſet illi quod abiret. 21 Atque *ita* abiit ipſe cum omnibus quæ habebat; & ſurrexit, & tranſiit Euphratem, & poſuit facies ſuas ad aſcendendum verſus montem Gilead: quoniam vidit ſpiritu prophetico, quòd ibi futura eſſet liberatio filiis ſuis in diebus Jephte, qui *erat* ex Galaad. 22 Poſtquam autem abiiſſet Jacob ſurrexerunt paſtores ad puteum, ſed non invenerunt aquas; & expectârunt tres dies, ſi forſan exundaret, ſed non exundavit: tunc itaque venerunt ad Laban die tertio, & cognovit quod fugiſſet Jacob, cujus merito exundaverat viginti annis. 23 Et accepit conſanguineos ſuos ſecum, & perſequutus eſt eum itinere ſeptem dierum: & invenit ipſum habitantem in monte Gilead, celebrantem & orantem coram Deo ſuo. 24 Venit autem angelus per ſermonem à conſpectu Domini, & extraxit gladium contra Laban impoſtorem in inſomnio noctis, & dixit illi; Cave tibi ne loquaris cum Jacobo à bono uſque ad malum. 25 Et aſſequutus eſt Laban Jacobum; Jacob autem extenderat tabernaculum ſuum in monte, Laban autem habitare fecit fratres ſuos in illo monte Galaad. 26 Et dixit Laban Jacobo; Quid feciſti? furatus enim es ſcientiam meam, & accepiſti filias meas tanquam captivas gladio. 27 Cur occultâſti te ut abires, & furatus es ſcientiam meam, neque nuntiâſti mihi? nam ſi nuntiâſſes mihi, dimiſiſſem te cum gaudio & cantilenis, tympanis & citharis. 28 Neque expectâſti me, ut oſcularer filios filiarum mearum, & filias meas: jam ſtultus fuiſti, in eo quod egiſti. 29 Eſt ſufficientia in manu mea, ut faciam vobiſcum malum; ſed Deus patris veſtri veſperi dixit mihi, dicendo; Cave tibi ne loquaris cum Jacobo à bono uſque ad malum.

Hier. 15. *Annon extraneæ reputatæ ſumus illi? quoniam ecce vendidit nos, & ecce non vult dare vel dotem noſtram.* 18 *Peculium ejus.*

Hier. 22. *Accidit autem cùm congregarentur paſtores, quærebant adaquare oves, neque poterant; & expectârunt duos aut tres dies, ſi fortè exundaret puteus, neque exundavit: propterea indicârunt Labano die tertio quoniã fugiſſet Jacob.*

Hier. 29. *Eſt mihi exercitus & copiæ.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

14 15 * جواب داد رحل ولاه وگفتند باو ها نيز بايما بخش و احستا خانهي پدري ايما * ها نه
بيگانگان حسيب شديم باو كه فروخت ايمارا وبخورد نيز خوردن مر سيم ايما * كه 16
همه آن توانگري آنچه جدا كرد خدا از پدري ايما بايماست او وبپسران ايما واكنون
همه آنچه گفت خدا بتو بكن * برخاست يعقوب برداشت مر پسران او ومر زنان او ابر آن 17
شترها * براند مر همه گلهي او ومر همه آن گوسفندان ومر همه مال او آنچه مال كرد 18
در فدن ارم بآمدن بيصحق پدر او بزمين كنعن * ولبن برفت بپشم بريدن مر 19
گوسفندان او بدزديد رحل مر آن اسطرلابها آنچه بپدري آن * بدزديد يعقوب مر عقل لبن 20
آن ارمي ابر بي آگاه كردن باو كه گريزاست او * بگريخت او وهمه آنچه باو برخاست وبگذشت 21
مر آن رود بنهاد مر روي او كوه آن جلعد * آگاه شد بلبن در روز آن سيمين كه بگريخت 22
يعقوب * بستاند مر برادران او اواز او بتاخت پس او راه هفت روزها برسيد باو در كوه جلعد * 23
بيامد خدا بلبن آن ارمي در خواب آن شب گفت باو حاذر [باش] بتو تا نه سخن گوي 24
اواز يعقوب از نيك تا بد * در رسيد لبن مر يعقوب ويعقوب برد مر خيمهي او در كوه 25
ولبن برد با برادران او در كوه آن جلعد * گفت لبن بيعقوب چه كردي بدزديدي مر 26
عقل من براندي مر دختران من چون بنده شدگان شمشير * چرا نهان داشتي بگريختن پوشيده 27
داشتي ازمن ونه آگاه كردي بمن فرستادمي ترا در شادي ودر لحنها در دف ودر چنگ *
28 29 * ونه گذاشتي مرا ببوسيدن بپسران من وبدختران من اكنون ناداني كردي كردن * هست
بقوت دست من بكردن بشما بدي وخداي پدري شما دوش گفت بمن بگفتن حاذر باش
بتو از سخن گفتن بيعقوب از نيك تا بد *

14 *Reſponſum dederunt Rahel & Leah, ac dixerunt ei; An etiam nobis eſt pars & hæreditas in domo patris noſtri?* 15 *Nónne alienæ reputatæ ſumus ei, quia vendidit nos, & devoravit etiam devorando argentum noſtrum.* 16 *Quia omnes divitiæ quas ſeparavit Deus à patre noſtro, noſtræ ſunt ipſæ ac filiorum noſtrorum: & nunc omne quod dixit Deus tibi, facito.* 17 *Surgens itaque Jaacob, tulit filios ſuos & uxores ſuas ſuper camelos.* 18 *Et coëgit omnes greges ſuos, & omnes oves ſuas, omnéſque opes ſuas quas lucrifecerat in Phadan-Aram, ut veniret ad Iſhac patrem ſuum in terram Chenaan.* 19 *Laban autem abeunte ad lanam tondendum ovium ſuarum, furata eſt Rahel aſtrolabia quæ erant patri ſuo.* 20 *Furatus eſt enim Jaacob cor Laban Aramæi, quũ non certiorem faceret eum quòd fugiturus eſſet ipſe.* 21 *Fugit itaque ipſe & unumquodque ejus: & ſurgens tranſivit flumen, poſuítque faciem ſuam verſus montem Gilead.* 22 *Noto facto ipſi Laban die tertiâ quòd fugiſſet Jaacob,* 23 *Accepit fratres ſuos ſecum, & perſecutus eſt poſt eum itinere ſeptem dierum, pervenítque ad eũ in monte Gilead.* 24 *Venit autem Deus ad Laban Aramæum in ſomno noctis, et dixit ei; Cautus eſto tibi ne loquaris cum Jaacob à bono ad malum.* 25 *Pervenítque Laban ad Jaacob: Jaacob autem fixerat tentorium ſuum in monte, Laban quoq; fixit cũ fratribus ſuis in monte Gilead.* 26 *Dixit Laban ad Jaacob; Quid feciſti? furatus es cor meum, et abegiſti filias meas tanquam captivatas gladio.* 27 *Quare clàm te habuiſti ad fugiendum? occultatum habuiſti à me, neque certiorem feciſti me: alioquin dimiſiſſem te cum lætitia & melodiis, cum tympano & citharâ.* 28 *Et non permiſiſti mihi oſculari filios meos ac filias meas: Jam ſtultitiam egiſti ita faciendo.* 29 *Eſt in poteſtate manûs meæ facere vobis malum: Deus autem patris veſtri heſternâ nocte locutus eſt mihi, dicendo; Cautus eſto tibimet à loquendo ad Jaacob à bono ad malum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hierosolymitanum.

ועתה וּכְדוּן מֵיזַל אֲזַלְתָּא אֲרוּם מִתְחַמְדָא חַמִּידְתָּא לְבֵיתֵיהּ דְּאָבוּךְ לְמָא גְנַבְתְּ 30 יַת צַלְמֵי טַעֲוָתִי: ויען וַאֲתֵיב יַעֲקֹב וַאֲמַר לְלָבָן אֲרוּם אִסְתְּפֵיתִי וַאֲמָרִית דִּלְמָא 31 תִּינוּס יַת בְּנָתָךְ מִנִּי: עם עִם כָּל מַאן דְּתַשְׁכַּח יַת צַלְמֵי טַעֲוָתָךְ יְמוּת בְּלָא זִמְנֵיהּ 32 כָּל קֳבֵל אֲחָנָא אִשְׁתְּמוֹדַע לָךְ מָאן דְּעִמִּי מִן דִּילָךְ וְסַב לָךְ וְלָא יְדַע יַעֲקֹב אֲרוּם רָחֵל גְּנַבְתְּנוּן: ויבא וְעַל לָבָן בְּמַשְׁכְּנָא דְיַעֲקֹב וּבְמַשְׁכְּנָא דְלֵאָה וּבְמַשְׁכְּנֵיהוֹן דְּתַרְתֵּין 33 לְחֵינָתָא וְלָא אַשְׁכַּח וּנְפַק מִמַּשְׁכְּנָא דְלֵאָה וְעַל בְּמַשְׁכְּנָא דְרָחֵל: ורחל וְרָחֵל 34 נְסֵיבַת יַת צַלְמָנַיָּא וְשַׁוִּיתִנּוּן בַּעֲבִיטָא דְגַמְלָא וִיתִיבַת עֲלַוֵּיהוֹם וּפַשְׁפֵּשׁ יַת כָּל מַשְׁכְּנָא וְלָא אַשְׁכַּח: ותאמר וַאֲמָרַת לָא יִתְקוֹף בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי אֲרוּם לֵית אֶפְשַׁר 35 לְמֵיקוּם מִן קֳדָמָךְ אֲרוּם אוֹרַח נְשִׁין לִי וּפַשְׁפֵּשׁ וְלָא אַשְׁכַּח יַת צַלְמָנַיָּא: ויחר וּתְקֵיף 36 רוּגְזָא דְיַעֲקֹב וְאִידַיַּין עִם לָבָן וַאֲתֵיב יַעֲקֹב וַאֲמַר לְלָבָן מָה חוֹבְתִי וּמָה סוּרְחָנִי אֲרוּם אוֹחֵיתְ לְמֵיתֵי בַתְרָי: כי אֲרוּם פַּשְׁפֵּשְׁתָּא יַת כָּל מָנַי מָה אַשְׁכַּחְתָּא מִכָּל מָאנֵי 37 בֵיתָךְ שַׁוִּי כְדוּן דִּינָךְ קֳבֵל אַחַי וְאַחָךְ וִידִינוּן קוּשְׁטָא בֵּין תַּרְוֵינָן: זה לי דְּנַן עֶשְׂרִין שְׁנִין 38 אֲנָא גַבָּךְ רִחְלָיִךְ וְעִזַּיִךְ לָא אַתְכְּלוּ וְאִגַּר דִּיכְרֵי עָנָךְ לָא אֲכָלִית: טרפה דִּתְבִירָא 39 מִן חֵיוַת בְּרָא לָא אַיְתֵיתִי לְוָתָךְ דְּאִין אֲנָא חָטֵי בָהּ מִן יְדֵי הֲוֵית תָּבַע יָתָהּ מָה דְּמִתְגְּנִיב בִּימָמָא מִבְּנֵי נָשָׁא עֲלַי הֲוָה לְאַשְׁלָמָא וּמָה דַּהֲוָה מִתְגְּנִיב בְּלֵילְיָא מִן חֵיוַת בְּרָא עֲלַי הֲוָה לְמַשְׁלָמָא: הייתי הֲוֵיתִי בִּימָמָא בְּחַקְלָא אַכְלַנִי שַׁרְבָא 40 וְקָרוּשָׁא בְּלֵילְיָא וְאִתְפָּרְדַת שֵׁינְתָא מִנִּי: זה לי דְּנַן לִי עֶשְׂרִין שְׁנִין בְּבֵיתָךְ פְּלַחְתָּךְ אַרְבַּסְרֵי שְׁנִין בְּגִין תַּרְתֵּין בְּנָתָךְ וְשִׁית שְׁנִין 41 בְּגִין עָנָךְ וְשַׁלְחַפְתָּא יַת אַגְרִי עֲשַׂרְתֵּי חוּלְקִין: לולי אִילוּלֵי פוֹן אֱלָהֵיהּ דְּאַבָּא אֱלָהֵיהּ 42 דְּאַבְרָהָם וּדְדָחִיל לֵיהּ יִצְחָק הֲוָה בְּסַעֲדִי אֲרוּם כְּדוּן רֵיקָם שַׁלַּחְתַּנִי יַת סִיגוּפִי וְיַת לֵיאוּת יְדַיי גְּלֵי קֳדָם יְיָ בְּגִין כֵּן אוֹכַח בְּרַמְשָׁא: ויען וַאֲתֵיב לָבָן וַאֲמַר לְיַעֲקֹב בְּנָתָא 43 דִּינְסֵיבַת לִנְשִׁין בְּרָתַיי הִינוּן וּבְנַיָּא דִּילִידָן הֵי כִבְנֵי חֲשִׁיבִין וְעָנָא מִן עָנַיי הֲווֹ וְכָל דְּאַנְתְּ חָמֵי מִן דִּילִי הוּא וְלִבְרָתַיי מָה אִיכוּל לְמֶעְבַּד לְאִילֵּין יוֹמָא דֵין אוֹ לִבְנֵיהֶן דִּילִידָן:

ירושלמי 39 קְטִילָא לָא אַיְתֵיתִי לְוָתָךְ כָּל חֲדָא מִנְּהוֹן דַּהֲוָה עָרְקָא מִן מִנְיָנָא אֲנָא הֲוֵינָא מְשַׁלֵּם מִן יְדֵי הֲוֵית תָּבַע יָתָהּ וּמִן דַּהֲווֹ גַנָּבַיָּא גָנְבִין בִּימָמָא וּמֵחֵיוַת בְּרָא מִתְאַכְלָא בְּלֵילְיָא אֲנָא הֲוֵינָא מְשַׁלֵּם יָתָהּ:

30 Nunc verò abeundo abiiſti, eò quòd deſiderando deſiderares domum patris tui: cur furatus es imagines idolorum meorum? 31 Et reſpondit Jacob, & dixit Labano; Quoniam timui, & dixi; Fortâſſe violenter auferres filias tuas à me. 32 Apud quem inveneris imagines idolorum tuorum, moriatur ante tempus ſuum; coram fratribus noſtris innoteſcat tibi id quod mecum eſt, de eo quod tuum eſt, & accipe tibi: nec ſciebat Jacob, quòd Rachel furata eſſet eas. 33 Et ingreſſus eſt Laban in tabernaculum Jacob, & in tabernaculum Leæ, & in tabernaculum duarum concubinarum, nec invenit: & egreſſus eſt ex tabernaculo Leæ, & ingreſſus eſt in tabernaculum Rachel. 34 Rachel autem acceperat imagines, & poſuerat eas in clitellis cameli, & ſedebat ſuper illas: cúmque ſcrutatus eſſet totum tabernaculum, non eas invenit. 35 Et dixit; Non ira ſit in oculis domini mei, quòd non poſſum ſurgere coràm te, quoniam conſuetudo mulierum eſt mihi: itaque ſcrutatus eſt, ſed non invenit imagines. 36 Et iratus eſt furor Jacobi, & altercatus eſt cum Laban: & reſpondit Jacob & dixit Labano; Quod peccatum meum, & quæ iniquitas mea, quoniam feſtinâſti venire poſt me? 37 Quoniam ſcrutatus es omnia vaſa mea, quid inveniſti de omnibus vaſis domus tuæ? Pone nunc cauſam tuam coram fratribus meis & fratribus tuis, & judicent veritatem inter ambos nos. 38 His viginti annos ego tecum fui, oves tuæ & capræ tuæ non ſunt orbatæ, & mercedem arietum ovium tuarum non comedi. 39 Quod fuerat dilaceratum à fera agri non adduxi ad te, quod ſi peccâſſem in eo de manu mea illud requirebas: quod furto ſublatum erat interdiu ab hominibus, meum erat illud reſtituere; quod furto ſublatum erat noctu à fera agri, illud etiam tenebar reddere. 40 Fui in agro interdiu, comedit me æſtus, & gelu noctu: & ſeparatus eſt ſomnus à me. 41 Illis viginti annis fui domi tuæ ſerviens tibi; quatuordecim annis pro duabus filiis tuis, & ſex annis pro ovibus tuis: & mutâſti mercedem meam decem partibus. 42 Niſi Deus patris mei, Deus Abraham, & quem timuit Iſaac, fuiſſet mihi auxilio, ecce jam vacuum dimiſiſſes me: afflictio mea & labor manuum mearum manifeſtata eſt coram Domino, ideo arguit te herí. 43 Et reſpondit Laban, & dixit Jacobo; Filiæ quas accepiſti in uxores, filiæ meæ ſunt; & filii quos pepererunt, ſunt ſicut filii mei reputati; & oves ex ovibus meis ſunt, & quicquid tu vides meum eſt: filiabus autem meis quid poſſum facere iſtis hodie, aut filiis earum quos pepererunt?

Hieroſ. 39. *Interfectum non adduxi ad te; unumquodque ex illis quod fugerat ex numero, ego reſtituebam, ex manibus meis requirebas illud: & quod fures furabantur die, & à beſtia agri devoratum erat noctu, ego reſtituebam illud.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* واكنون رفتن رفتي كه آرزو كردن آرزو كردي بخانهي پدري تو چرا بدزديدي مر معبود 30
من * جواب داد يعقوب گفت بلبن كه ترسيدم كه گفتم تا نه ربايي مر دختران تو از من * 31
* اواز آنچه بيابي مر معبود تو نه زيد مقابل برادران ايما بشناس بتو چيست اواز من وبستان بتو 32
ونه دانست يعقوب كه رحل دزديده بود ايشانرا * بيامد لبن در خيمهي يعقوب ودر خيمهي 33
لاه ودر خيمهي دو آن پرستاران ونه يافت بيرون آمد از خيمهي لاه بيامد در خيمهي رحل *
* ورحل بستاند مر آن اسطرلابها بنهاد ايشانرا در جهاز آن شتر وبنشست ابر ايشان بپرسيد 34
لبن مر همه خيمه ونه يافت * گفت بپدري آن نه گرم شود در چشمان خداوند من كه 35
نه توانم ببرخاستن از پيش تو كه راه زنان است بمن بجست ونه يافت آن اسطرلابها *
* وگرم شد بيعقوب وخصومت كرد در لبن وجواب داد يعقوب وگفت بلبن چه جرم من 36
وچه خطاء من كه بتاختي بعد من * كه پرسيدي مر همه پيرايهاي من چه يافتي از 37
همه پيرايهاي خانهي تو بنه همچنين مقابل برادران من وبرادران تو ونصيحت كنند
ميان دو ايما * اين بيست سال من اواز تو ميشان تو وبزان تو نه سكلفيده شدند 38
وبرميشان گوسفندان تو نه خوردم * نخچير نه آوردم بتو من تاوان دهم آنرا از دست 39
من طلب كني آنرا نگه بودم روز وپاسوان بودم شب * بودم در روز بخورد مرا گرما 40
وسرما در شب بگريزيده شد خواب من از چشمان من * اين بمن بيست سال در خانهي 41
تو كار كردم بتو چهارده سال در دو دختران تو وشش سالها در گوسپندان تو خليف
كردي مر مزد من ده بارها * اگر نه خداي پدري من خداي ابرهم وسهم يصحق 42
بود بمن كه اكنون تهي فرستادي مرا مر رنج من ومر زحمتي كفان من بديد خدا
ونصيحت كرد دوش * جواب داد لبن گفت بيعقوب آن دختران دختران من وآن پسران 43
پسران من وآن گوسفندان گوسفندان من وهمه آنچه تو بينا بمن است او وبدختران من
چه كنم باينان اين روز يا بپسران ايشان آنچه برائيدند *

30 *Et jam eundo iviſti, quia deſiderando deſiderâſti, ad domum patris tui: ſed quare furatus es numen meum?* 31 *Reſponſum dedit Jaacob & dixit ad Laban; Quia timui: dixi enim, ut non raperes filias tuas à me.* 32 *Apud quem inveneris numen tuum, non vivat: coram fratribus noſtris agnoſce quod tuũ eſt apud me, & cape tibi: neſciebat autem Jaacob quòd Rahel furata eſſet ea.* 33 *Venit itaq; Laban in tentoriũ Jaacob, & in tentorium Leah, & in tentorium duarum ancillarum; & non invênit: egreſſúſq; è tentorio Leah, venit in tentorium Rahel.* 34 *Rahel verò tollens aſtrolabia, poſuit ea inter inſtrumenta cameli, et ſedit ſuper ea: contrectavit autem Laban totum tentorium, & non invênit.* 35 *Dixit illa ad patrem ſuum; Ne excandeſcentia fiat in oculis domini mei, quia non poſſum ſurgere à conſpectu tuo, nam via mulierum eſt ſuper me: quæſivit igitur, & non invênit aſtrolabia.* 36 *Itaq; excandeſcentia facta eſt in ipſo Jaacob, ac jurgium fecit cum Laban: & reſponſum dedit Jaacob, ac dixit ad Laban; Quid crimen meum, & quid peccatum meum, quòd perſecutus es poſt me?* 37 *Quum contrectâſti omnes apparatus meos, quid inveniſti ex omnibus apparatibus domûs tuæ? pone hujuſmodi res coram fratribus meis ac fratribus tuis, & commonitionem faciant inter nos duos.* 38 *Hos viginti annos fui ego tecum: oves tuæ & capræ tuæ haud orbatæ fuerunt, & arietes ovium tuarum non comêdi.* 39 *Prædam haud attuli tibi, ego culpam luebam pro ea; de manu mea requirebas eam: tutela fui die, & cuſtos fui nocte.* 40 *Fui interdiu ut comederet me calor, et frigus noctu: fugatus eſt ſomnus meus ab oculis meis.* 41 *Hi mihi viginti anni in domo tua: ſervivi tibi quatuordecim annos pro duabus filiabus tuis, et ſex annos pro ovibus tuis: mutâſti autem mercedem meam decem vicibus.* 42 *Niſi Deus patris mei, Deus Abraham et Timor Iſhac affuiſſet mihi, jam quidem vacuum dimiſiſſes me: afflictionem meam et moleſtiam manuũ mearum vidit Deus, et monitum te fecit heſternâ nocte.* 43 *Reſponſum dedit Laban, dixitq; ad Jaacob; Filiæ, filiæ meæ: et filii, filii mei; et oves, oves meæ: et omne quod tu vides, meum eſt ipſum: ſed filiabus iſtis meis quid faciam hodiè, aut filiis earum quos pepererunt?*

תרגום יונתן בן עוזיאל **ירושלמי**

ואתה וכדון איתא ונגזר קיים אנא ואנת ויהי לסהיד בינא ובינך׃ ויקח ונסיב 44
יעקב אבנא וזקפה לקמא׃ ויאמר ואמר יעקב לבנוי דהוה קרי להום אחוי 45 46
לקוטו אבנין ולקטו אבנין ועבדו אוגר ואכלו תמן על אוגרא׃ ויקרא וקרא ליה 47
לבן אוגר סהיד ויעקב קרא ליה בלישן בית קודשא גלעד׃ והמצפה וסכותא 49
אתקריית די אמר יסתכי יי בינא ובינך ארום נטמר גבר מן חבריה׃ אם אין 50
תסגיף ית ברתיי למעבד להן עולבנא ואם תיסב על ברתיי לית איניש למידן יתן
חמי מימרא דיי סהיד בינא ובינך׃ ויאמר ואמר לבן ליעקב הא אוגר הדין 51
והא קמא דאקימית בינא ובינך׃ עד סהיד אוגר הדין וסהידא קמא אין אנא 52
לא אעיבר לותך ית אוגר הדין ואין אנת לא תעיבר לותי ית אוגר הדין וית קמא
הדא לאבאשא׃ אלהי אלהיה דאברהם ואלהיה דנחור ידינון בינא אלהיה 53
דאבוהון וקיים יעקב באלהא דדחיל ליה אבוי יצחק׃ ויזבח ונכס יעקב נכסתא 54
בטוורא וזמן לקריבויי דאתו עם לבן למסעוד לחמא וסעדו לחמא ובתו בטוורא׃
וישכם ואקדים לבן בצפרא ונשיק לבנוי דיעקב ולבנתיה דליה ובריך יתהון 55
ואזל ותב לבן לאתריה׃

לב

ויעקב ויעקב אזל לאורחיה וארעו ביה 1
מלאכיא דיי׃ ויאמר ואמר יעקב כיון 2
דחמינון לא משריין דעשו הינון דאתיין
לקדמותי ולא משריין דלבן הינון דהדרו
למרדף בתריי אלהן משריין דמלאכיא
קדישין דאשתלחו מן קדם יי הינון בגין
כן קרא שמה דאתרא ההוא בלישן
בית קודשא מחנים׃

ירושלמי 2 ואמר יעקב כד חמא יתהון
דלמא משריין מן לבן אחוי דאמא אנון
אתיין קדמי למסדרא לקבלי סדרי קרבא
למקטל יתי או דלמא משריין דמלאכין
קדישין מן קדם יי אנון ואתין לשיזבא
יתי מן ידיהון בגין כדין קרא שמיה
דאתרא ההוא מחנים׃

פ פ פ

וישלח ושדר יעקב עזגדין קדמוי לות עשו אחוי לארעא דגבלא לחקליה אדומאי׃ 3
ויצו ופקיד יתהום למימר כדין תימרון לריבוני לעשו כדנן אמר עבדך יעקב 4
עם לבן איתותבית ואשתהיית עד כדון׃ ויהי לי ומכל מה דבריך יתי אבא לית 5
בידי אלהן הוו לי בזעיר תורין וחמרין עאן ועבדין ואמהן ושדרית לתנאה לרבוני
דלא אהניית לי ברכתא ההיא לאשכחא רחמין בעינך דלא תינטור לי בבין עלה׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et jam veni feriamus fœdus ego & tu: ut ſit in teſtem inter me & inter te. 44 Et accepit Jacob lapidem, & erexit ipſum in ſtatuam. 45 Et dixit Jacob filiis ſuis, quos vocabat fratres ſuos; Colligite lapides: 46 & collegerunt lapides, & fecerunt acervum: & comederunt ibi ſuper acervo. Et vocavit ipſum Laban, Acervum teſtimonii: 47 Jacob autem vocavit ipſum linguâ domus ſanctæ Gilead. Specula quoque vocabatur, 49 quia dixit; Reſpiciat Dominus inter me & inter te, quando occultatus erit vir à ſocio ſuo. Si afflixeris filias meas, faciendo illis injuriam, 50 & ſi accipias ultra filias meas, non eſt homo ad judicandum nos: videat ſermo Domini teſtis inter me & te. Et dixit Laban Jacobo; Ecce tumulus 51 iſte, & ſtatua quam erexi inter me & te. Teſtis tumulus iſte, 52 & teſtis ſtatua quòd non tranſibo ad te tumulum iſtum, & quòd tu non tranſibis ad me tumulum iſtum & ſtatuam hanc ad nocendum. Deus Abraham & 53 Deus Nachor judicent inter nos, Deus patris eorum: ſed Jacob juravit per Deum quem timebat pater ejus Iſaac. Et mactavit Jacob mactationem 54 in monte; & invitavit affines ſuos, qui venerant cum Laban, ad refocillandum ſe pane: & ſuſtentârunt ſe pane, & pernoctârunt in monte. Et ſurrexit Laban in aurora, & oſculatus eſt filios Jacobi & filias 55 ſuas, & benedixit illis: & abiit, & reverſus eſt Laban in locum ſuum.

CAP. XXXII.

Jacob autem abiit viam ſuam, & occurrerunt ei Angeli Domini. 1 Et dixit Jacob quando vidit eos; 2 Non ſunt turmæ Eſau quæ veniunt mihi obviam, neque turmæ Laban ſunt quæ reverſæ ſunt ad perſequendum poſt me, ſed turmæ angelorum ſanctorum, qui miſſi ſunt à facie Domini, ſunt: propterea vocavit nomen loci illius in lingua domus ſanctæ Mahanaim.

Hieroſ. 2. *Et dixit Jacob cum vidit illos; Fortè caſtra Laban fratris matris meæ ſunt, quæ veniunt ut aciē inſtruant contra me, ad interficiendum me: aut fortè caſtra angelorum ſanctorū miſſa à Domino ſunt, et veniunt ut liberent me ex manibus eorum: propterea vocavit nomen loci illius Machanaim.*

SECT. VIII.

Et miſit Jacob nuntios ante ſe ad Eſau fratrem ſuum, in terram Gebal in 3 agrum Ædomæorum. Et mandavit illis, dicendo; Sic dicetis domino meo 4 Eſau, Sic dixit ſervus tuus Jacob; Cum Laban peregrinatus ſum, & moratus hactenus. Et de omni eo quo benedixit me pater meus, non eſt in 5 manu mea niſi pauci boves, aſini, oves, ſervi & ancillæ: & miſi ad nuntiandum domino meo, quia non mihi prodeſt benedictio illa, ad inveniendum miſericordiam in oculis tuis, ut non ſerves mihi inimicitias ob illam.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

44 * واكنون بيا ببريم شرط من وتو وباشد گواه ميان من وميان تو * بستاند يعقوب سنك
45 بلند كرد آنرا انگيخته * گفت يعقوب ببرادران او برچينيد سنگها بستانند سنگها بكردند
45 دكاچه بخوردند آنجا ابران دكاچه * بخواند باو لبن يجرسهدوتا ويعقوب بخواند باو جلعد * [وگفت
47 48 لبن آن دكاچه آن اين گواه ميان من وميان تو امروز ابر همچنين بخواند نام او جلعد] .
* وآن ديدوان جا آنچه گفت نگاه كند خدا ميان من وميان تو كه نهان شويم مرد از يار او
49 * اگر برنجاني مر دختران من واگر بستاني زنان ابر دختران من نيست مردي اواز ايما
50 ببين خدا گواه ميان من وميان تو * گفت لبن بيعقوب اينك دكاچه آن اين وآن انگيخته
51 آنچه بلند كردم ميان من وميان تو * گواه آن دكاچهي اين وگواه آن انگيخته اگر من
52 نه گذرم بتو مر آن دكاچه آن اين واگر تو نه گذري بمن مر آن دكاچه آن اين ومر آن
انگيختهي آن اين ببدي * خداي ابرهم وخداي نحور حكم كنند ميان ايما [خداي
53 پدري ايشان] سوگند خورد يعقوب در سهم پدري [او] يصحق * كشتار كرد يعقوب كشتار
54 در كوه بخواند ببرادران او بخوردن نان بخوردند نان منزل كردند در كوه * شبگير كرد لبن در
55 بامداد ببوسيد بپسران او وبدختران او آفرين كرد ايشانرا برفت وبازگشت لبن بجاي او *

Jam ergò veni, percutiamus fœdus 44 ego & tu, & erit teſtimonium inter me & inter te. Accipiens ita- 45 que Jaacob lapidem, erexit illum in ſtatuam. Dixitq; Jaacob fra- 46 tribus ſuis; Colligite lapides: & capientes lapides fecerunt tumulum, ederúntque ibi ſuper tumulum. Vocavit eum Laban, Jegar-Sahadu- 47 tha: et Jaacob vocavit eum Galèd. Dixerat enim Laban; Tumulus iſte 43 ſit teſtis inter me & inter te hodie: quapropter vocavit nomē ej⁹ Galed. Et, Speculatoris loc⁹: qui dixit, Spe- 49 culetur De⁹ inter me & inter te, quū abſcondemur vir à ſocio ſuo. Si af- 50 flixeris filias meas, & ſi acceperis uxores ſuper filias meas: non eſt vir nobiſcum, vide, Deus eſt teſtis inter me & inter te. Subdidit quo- 51 que Laban ipſi Jaacob; En tumulum iſtum & ſtatuam quam erexi inter me & inter te. Teſtis ſit tu- 52 mulus iſte, & teſtis ſtatua, ſiquidem ego non tranſibo ad te tumulum iſtum, & ſiquidem tu non tranſibis ad me tumulum iſtum ac ſtatuam iſtam ad malum. Deus 53 Abraham & Deus Nahor judicent inter nos, Deus patris eorum. Juſjurandum autem *concepit Jaacob per Timorem patris ſui Iſhac. Ma- 54 ctavitque Jaacob mactationem in monte, & vocavit fratres ſuos ad manducandum panem: qui comedentes panem manſerunt in monte. Tum 55 anteluculò ſurgens Laban manè, oſculatus eſt filios ſuos ac filias ſuas, benedixitque illis: abiénſque reverſus eſt Laban ad locum ſuum.*

* فصل سي دوم *

1 * ويعقوب برفت براه او فراز رسيدند درو فرشتها خدا * گفت يعقوب چون آنچه بديد
2 ايشانرا لشكرگاهي خدا است اين بخواند نام آن جا آن محنيم * بفرستاد يعقوب رسولان
3 بپيش او بعشو برادر او بزمين شعير دشت ادوم * بفرمود ايشانرا بگفتن همچنين بگوييد
4 بخداوند من بعشو همچنين گفت بندهي تو يعقوب اواز لبن غريبي كردم ودرنگ
كردم تا اكنون * بود بمن گاو ودرازگوش گوسفند وبنده وپرستار بفرستادم باگاه كردن
5 بخداوند من بيافتن جاه در چشمان تو *

CAP. XXXII.

Jaacob verò abeunte in via ſua, 1 ſupervenerunt ei angeli Dei. Di- 2 xit Jaacob quando vidiſſet eos; Caſtra Dei ſunt hæc: vocavitq; nomen loci illius Mahanaim. Et mittens 3 Jaacob legatos ante ſe ad Eſhau fratrem ſuum ad terram Seir planitiem Ædom, Præcepit iis, dicen- 4 do; Sic dicetis domino meo Eſhau, Ita dicit ſervus tuus Jaacob; Apud Laban peregrinatus ſum ac moram feci uſque nunc. Sunt mihi 5 boves & aſini, oves & ſervi ac ancillæ: mittóque ad notificandum domino meo, ad conſequendum honorem in oculis tuis.

תרגום יונתן בן עוזיאל **ירושלמי**

וישובו ותבו עזגדיא לות יעקב למימר 6
אתינא לות אחוך לעשו ואוף אתי
לקדמותך וארבע מאה גוברין פולמרכין עמיה׃ ויירא ודחיל יעקב לחדא על 7
דלא עסק עשרין שנין ביקרא דאבוי ועקת ליה ופליג ית עמא דעמיה וית ענא וית
תורי וגמליא לתרין משריין למוהבות לאה ולמוהבות רחל׃ ויאמר ואמר אין 8
ייתי עשו למשרי דחדא מנהון וימחיניה ויהי משרי דמשתאר לשיזבא׃ ויאמר
ואמר יעקב אלהיה דאבא אברהם הוא אלהיה דאבא יצחק יי דאמר לי תוב לארעך 9
ולילדותך ואוטיב עמך׃ קטנתי לית אנא כמיסת וזעיר אנא מכל טבוון ומן כל 10
קושטא די עבדת עם עבדך ארום בחוטרי בלחוד עברית ית יורדנא הדין וכדון
הוינא לתרתין משריין׃ הצילני שיזבני כדון מן יד אחי רבא מן יד עשו ארום 11
מסתפי אנא מניה דהוא עסק באיקרא דאבוי דלמא ייתי וימחינני אימא על בנייא׃
ואתה ואנת אבטחתני אוטבא אוטיב עמך ואשוי ית בנך סגיעין הי כחלא דימא 12
דלא מתמני מסגי׃ וילן ובת תמן בליליא ההוא ונסיב מן דאזדמן בידיה דורון 13
לעשו אחוי׃ עזים עזי מאתן וברחי עשרין רחילי מאתן ודיכרי עשרין׃ גמלים 14
גמלייא נוקבן עם בניהון הוו תלתין 15
תוריתא ארבעין ותורי עשרה אתני עשרין
ולדין דקין עשרא׃ ויתן וזמין ביד עבדוי עדרא עדרא בלחודוי ואמר לעבדוי עברו 16
קדמי וניפש תשוון ביני עדרא וביני עדרא׃ ויצו ופקיד ית קמא למימר ארום 17
יערעינך עשו אחי ויבעי מנך למימר דמאן אנת ולאן אנת מטייל ולמאן אלין דקדמך׃
ואמרת ותימר לעבדך ליעקב דורון היא דמשתלחא לרבוני לעשו והא אוף הוא 18
אתי בתרן׃ ויצו ופקיד אוף ית תנין אוף ית תליתאיי אוף ית כל דאזלין בתר 19
עדריא למימר כפתגמא הדין תמללון עם עשו כד תשכחון יתיה׃ ואמרתם
ותימרון אוף הא עבדך יעקב אתי בתרנא ארום אמר נרעי ית סבר אפוי בדורונא 20
דמהלכא קדמי ומבתר כן נחמי אנפוי הלואי יסבר לי אפין׃ ותעבור ועברת 21
דורונא על אנפוהי והוא בת בליליא ההוא במשריתא׃ ויקם וקם בליליא הוא 22
ודבר ית תרתין נשוי וית תרתין לחינתוי וית חדסרי רבוי ועבר ית מגזת יובקא׃

6 וארבע מאה גוברין פולמרכין עמיה׃

ירושלמי 15 ולודין דקין עסרא׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et reverſi ſunt nuntii ad Jacob dicendo; 6 Venimus ad fratrem tuum Eſau, & etiam venit obviam tibi habens quadringentos duces ſecum. Et timuit Jacob valde, eò quòd non 7 occupâſſet ſe viginti annis in gloria patris ſui, & anxietas fuit illi: & diviſit populum ſuum qui cum eo erat, & oves, & boves, & camelos, in duas turmas, pro munere Leæ & pro munere Rachelis. Et dixit; Si ve- 8 nerit Eſau ad unam ex illis turmis, & deleverit eam, erit turma reſidua in evaſionem. Et dixit Jacob; Deus patris mei Abraham, *qui* idem *eſt* 9 Deus patris mei Iſaac, Dominus qui dixit mihi; Revertere in terram tuam, & ad nativitatem tuam, & benefaciam tibi. Non ſum ego tantus, & 10 minor ſum omnibus bonis, & omni veritate quam feciſti cum ſervo tuo: quoniam cum virga mea tantùm tranſivi Jordanem iſtum, & nunc factus ſum in duas turmas. Libera me jam ex manu fratris mei majoris, ex ma- 11 nu Eſau: quoniam timeo ego ab ipſo, quia ipſe occupavit ſe in gloria patris ſui, ne veniat & percutiat matrem unà cum filiis. Tu verò pro- 12 miſiſti mihi; Benefaciendo benefaciam tecum, & ponam filios tuos multos tanquam arenam maris, quæ non numeratur præ multitudine. Et per- 13 noctatus eſt ibi nocte illa: & accepit de eo quod paratum erat in manu ſua, munus ad Eſau fratrem ſuum. Capras ducentas, hircos viginti; oves 14 quoque ducentas, & arietes viginti. Cameli fœminæ cum pullis ſuis fu- 15 erunt triginta, vaccæ quadraginta & tauri decem, aſinæ viginti & pulli aſinarum decem. Et conſtituit per manum ſervorum ſuorum gregem 16 gregem ſeorſim: & dixit ſervis ſuis; Tranſite coram me, & ſpatium ponite inter gregem & gregem. Præcepítque priori, dicens; Cum oc- 17 currerit tibi Eſau frater meus, & quæſierit ex te dicendo; Cujusnam es? & quò tu abis? & cujus ea quæ ſunt ante te? Et dices; Servi tui Jacobi, 18 munus eſt quod mittit Domino meo Eſau, & ecce etiam ipſe venit poſt nos. Similiter præcepit ſecundo, etiam tertio, etiam omnibus qui ibant 19 poſt greges, dicendo; Secundùm hoc verbum loquemini cum Eſau, cùm invenietis eum. Et dicetis; Etiam ecce ſervus tuus Jacob venit poſt 20 nos: dicebat enim; Placabo aſpectum facierum ejus munere quod me præcedit, poſtea videbo faciem ejus, ſi fortè ſuſcipiat meas facies. Et tranſivit munus ante faciem ejus, & ipſe pernoctavit eâ nocte in ca- 21 ſtris. Et ſurrexit nocte illâ, & accepit duas uxores ſuas, & duas concu- 22 binas ſuas, & undecim pueros ſuos, & tranſivit vadum Jabok.

6. *Et quadringenti viri duces exercitus cum eo.*

Hieroſ. 15. *Et pullos aſinorum parvos decem.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* باز گشتند آن رسولان بيعقوب بگفتن بيامديم ببرادري تو بعشو ونيز روا بپذيرهي تو 6
وچهارصد مرد اواز او * بترسيد يعقوب بغايت سختي رسيد باو بخش كرد مر آن قوم آنچه اواز او 7
ومر آن گوسفند ومر آن گاو وآن شترها بدو لشكرگاها * گفت اگر بيايد عشو بآن لشكرگاهي 8
آن يكه وبزند اويرا وباشد آن باقي مانده برسته * گفت يعقوب خداي پدري من ابرهم 9
وخداي پدري من يصحق ! آن گويا بمن باز گرد بزمين تو وبمولود جاي تو ونيكو
كنم اواز تو * خرد بودم از همه فضلها واز همه آن راستي آنچه بكردي اواز بندهي تو كه 10
در عصاي من بگذشتم مر آن يردن آن اين واكنون بودم بدو لشكرگاها * خلاص كن مرا 11
اكنون از دست برادر من از دست عشو كه ترسا من ازو تا نه آيد وبزند مرا مادر ابر
بچگان * وتو گفتي نيكويي كردن نيكويي كنم اواز تو وبنهم مر نسل ترا چون ريك آن 12
دريا آنچه نه شمرده آيد از بسياري * منزل كرد آنجا در شب آن بستاند از آن آمده در دست او هديه 13
بعشو برادر او * بزها دويست واستخها بيست ميشان دويست ونرميشان بيست * شترها شير دهان 14 15
وبچگان ايشان سي ماده گاوها چهل ونرگاوها ده ماديانها بيست وكرهها ده * بداد در دست 16
بندگان او گله گله بتنهاي او گفت ببندگان او بگذريد بپيش من ومسافة بنهيد ميان گله وميان
گله * بفرمود مر آن اولين بگفتن كه فراز رسد ترا عشو برادري من وبپرسد ترا بگفتن بكيستي 17
تو وكجا ميروي وبكيست اينان بپيش تو * بگوي ببندهي تو بيعقوب هديه است او فرستاده 18
شده بخداوند من بعشو واينك نيز او پس ايما * بفرمود نيز مر آن دويمي نيز مر آن سيمي نيز 19
مر همه آن روان پس آن گلها بگفتن چون سخن اين سخن گوييد بعشو در يافتن شما اويرا * بگوييد 20
نيز اينك بندهي تو يعقوب پس ايما كه گفت فرود نشانم خشم او در هديه آن روا بپيش
من وپس همچنين ببينم روي او مگر آزرم دارد روي من * بگذشت آن هديه ابر پيش او 21
واو منزل كرد در شب آن در لشكرگاه * برخاست در شب او بستاند مر دو زنان او ومر دو 22
پرستاران او ومر يازده كودكان او بگذشت مر جواز يبق *

Reverſique ſunt legati ad Jaacob, 6 dicendo; Venimus ad fratrem tuum Eſhau, & etiam vadit in occurſum tuum, & quater centum viri cum eo. Timuit igitur *Jaacob valdè, & 7 anguſtia invaſit eum, diviſitque populū qui cum eo, et oves & boves & camelos, in duo caſtra: Dixitque; Si 8 venerit Eſhau ad caſtra prima, & percuſſerit ea, tum erunt reliqua manentia, in evaſionem. Et dixit Jaacob, 9 Deus patris mei Abraham, & Deus patris mei Iſhac, Domine dicens mihi; Revertere in terram tuam, & in locum nativitatis tuæ, & benè agam tecum: Parvus ſum 10 præ omnibus beneficiis & omni veritate quam egiſti cum ſervo tuo: quoniam cum baculo meo tranſivi Jarden iſtum, & jam ſum in duo caſtra. Libera me nunc de manu 11 fratris mei, de manu Eſhau, quia timeo eum, ne veniat ac percutiat me, matrem ſuper fœtus. Et tu di- 12 xiſti; Benè agendo benè agam tecum, & ponam ſobolem tuam velut arenam maris, quæ haud numeratur præ multitudine. Manenſque 13 ibi nocte illâ, tulit de veniente ad manum ſuam, munus propter Eſhau fratrem ſuum: Capras ducentas & 14 hircos viginti, oves ducentas & arietes viginti. Camelos lac dantes 15 & fœtus earum triginta, vaccas quadraginta & tauros decem, equas viginti & equuleos decem. De- 16 ditque in manum ſervorum ſuorum, gregem gregem ſeorſim per ſe: dixitque ſervis ſuis; Tranſite ante me, & intervallum ponite inter gregem & gregem. Et præcepit 17 primo, dicendo; Cùm ſupervenerit tibi Eſhau frater meus, et interrogaverit te, dicendo; Cujus es tu? et quò vadis? et cujus ſunt iſti ante te? Dices; Servi tui Jaacob, 18 munus eſt ejus miſſum domino meo Eſhau: et ecce etiam ipſe poſt nos. Præcepit etiam ſecundo, item 19 tertio, cunctis quoque pergentibus poſt greges, dicendo; Secundùm verbum hoc loquimini ad Eſhau cùm inveneritis eum. Dicetis 20 etiam; En ſervus tuus Jaacob poſt nos eſt. Quia dixit; Sedabo iram ejus munere præeunte me, et poſteà videbo faciem ejus; fortaſſis honore habebit vultum meum. Tranſivit itaque munus ante eum: 21 ipſe autem hoſpitatus eſt nocte illâ in caſtris. Conſurgens autem nocte 22 illâ, accepit duas uxores ſuas, et duas ancillas ſuas, et undecim pueros ſuos, tranſivitque tranſitum Jaboc.*

ויקחם וְדַבְּרִינוּן וְעַבְּרִינוּן יַת נַחְלָא וְעַבַר יַת דִּילֵיהּ : ויותר וְאִשְׁתְּאַר יַעֲקֹב 23
בִּלְחוֹדוֹי מֵעִיבְרָא לְיוּבְקָא וְאִתְכַּתַּשׁ מַלְאָכָא עִמֵּיהּ בִּדְמוּת גְּבַר וַאֲמַר הֲלָא 24
אֲמַרְתְּ לְעַשְּׂרָא כָּל דִּילָךְ וְהָא אִית לָךְ תְּרֵיסַר בְּנִין וּבְרַתָּא חֲדָא וְלָא עַשַּׂרְתִּינוּן
מִן יַד אַפְרֵשׁ אַרְבַּע בּוּכְרִין לְאַרְבַּע אִימְהָתָא וְאִשְׁתְּיָירוּ תְּמָנְיָא וְתָנָא לְמִמְנֵי
מִשִּׁמְעוֹן וְסָלֵק לֵוִי בְּמַעַשְׂרָא עָנֵי מִיכָאֵל וַאֲמַר רִבּוֹנֵיהּ דְּעָלְמָא דֵּין הוּא עַדְבָךְ
וְעַל עֵיסַק פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין אִשְׁתְּהִי מִן הָאֵל לְנַחְלָא עַד מֵיסַק עַמּוּד קְרִיצְתָּא :
וירא וַחֲמָא אֲרֵי לָא הֲוָה לֵיהּ רְשׁוּ 25
לְמִבְאָשָׁא לֵיהּ וְקָרִיב בִּפְתֵי יַרְכֵיהּ
וְזָעַ פְּתֵי יַרְכָּא דְּיַעֲקֹב בְּאִיתְכַּתְּשׁוּתֵיהּ
עִמֵּיהּ : ויאמר וַאֲמַר שַׁדְּרַנִי אֲרוּם סָלַק 26
עַמּוּד קְרִיצְתָּא וּמְטָא שַׁעְתָּא דְּמַלְאֲכֵי
מְרוֹמָא מְשַׁבְּחִין לְמָרֵי עָלְמָא וַאֲנָא חַד
מִן מַלְאֲכַיָּא מְשַׁבְּחַיָּא וּמִיּוֹמָא דְּאִיתְבְּרֵי עָלְמָא לָא מְטָא זִמְנִי לְמִשְׁבְּחָא אֱלָהֵן
הָדָא וּמְנָא וַאֲמַר לֵיהּ אֲנָא מְשַׁדַּר יָתָךְ אֱלָהֵן בָּרֵכְתְּ יָתִי : ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ 27
מַה שְׁמָךְ וַאֲמַר יַעֲקֹב : ויאמר וַאֲמַר לָא יַעֲקֹב אִיתְאֲמַר עוֹד שְׁמָךְ אֱלָהֵן יִשְׂרָאֵל 28
אֲרוּם אִתְרַבְרַבְתְּ עִם מַלְאֲכַיָּא דַּיְיָ וְעִם גּוּבְרַיָּא וִיכֵלְתְּ לְהוֹם : וישאל וּשְׁאֵיל 29
יַעֲקֹב וַאֲמַר חַוִּי כְּדוֹן שְׁמָךְ וַאֲמַר לְמָה דְּנַן אַנְתְּ שָׁאִיל לִשְׁמִי וּבָרִיךְ יָתֵיהּ יַעֲקֹב
תַּמָּן : ויקרא וּקְרָא יַעֲקֹב שְׁמָא דְּאַתְרָא פְּנִיאֵל אֲרוּם אֲמַר חֲמִיתִי מַלְאֲכַיָּא דַּיְיָ 30
אַפִּין כָּל קֳבֵיל אַפִּין וְאִשְׁתֵּיזֵבַת נַפְשִׁי : ויזרח וּדְנַח לֵיהּ שִׁמְשָׁא קֳדָם זִמְנֵיהּ 31
דִּטְמַע בְּגִינֵיהּ קְדָם זִמְנֵיהּ בְּמִיפְּקֵיהּ מִבֵּירָא דְּשֶׁבַע כַּד עֲבַר יַת פְּנִיאֵל וְשָׁרֵי לְטַיְּילָא
וְהוּא מְטַלַּע עַל יַרְכֵיהּ : על כן בְּגִין כֵּן לָא אָכְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת גִּידָא דְּנָשְׁיָא 32
דְּעַל פְּתֵי יַרְכָּא דִּבְעִירָא וְחַיְוָתָא עַד יוֹמָא הָדֵין אֲרוּם קָרִיב מַלְאָכָא וְאָחַד בִּפְתֵי
יַרְכָּא יַמִּינָא דְּיַעֲקֹב בְּאָתַר גִּידָא דְּנָשְׁיָא :

ירושלמי 25 וּקְהַת כַּף יַרְכֵיהּ דְּיַעֲקֹב
בְּשִׁדְּרוּתֵיהּ עִמֵּיהּ : 26 וַאֲמַר שַׁלַּח יָתִי
אֲרוּם סָלִיק עַמּוּד שַׁחְרָא וְהָא מְטַת
שַׁעְתְּהוֹן דְּמַלְאֲכַיָּא לְמִשְׁבְּחָא וַאֲמַר לָא
אֲשַׁלַּח יָתָךְ אֱלָא הֵן בָּרֵכְתְּ יָתִי :

לג

וישא וּזְקַף יַעֲקֹב יַת עֵינוֹי וַחֲמָא וְהָא עֵשָׂו אָתֵי וְעִמֵּיהּ אַרְבַּע מְאָה גּוּבְרִין 1
פּוּלְמוֹסְכִין וּפַלֵּיג יַת בְּנַיָּא עַל לֵאָה וְעַל רָחֵל וְעַל תַּרְתֵּין לְחֵינָתָא : וישם וְשַׁוִּי יַת 2
לְחֵינָתָא הִינִין וּבְנֵיהֶן בְּקַדְמֵיתָא אֲרוּם אֲמַר אִילוּ אָתֵי עֵשָׂו לְחַבָּלָא בְּרִבְיָא
וּלְמֶעְבַּד זְנוּ בִּנְשַׁיָּא יַעֲבֵיד בְּאִילֵין וּבְנוֹ פִּתְגָּמָא הָדֵין נְקוּם וְנַגַּח עִמֵּיהּ קְרָבָא וְיַת
לֵאָה וְרִיבְיְהָא בָּתְרָאִין וְיַת רָחֵל וְיַת יוֹסֵף בָּתְרָאִין : והוא וְאִיהוּ עָבַר לְקַמֵּיהוֹן 3
מְצַלֵּי וּבָעֵי רַחֲמִין מִן קֳדָם יְיָ וּגְחַן עַל אַרְעָא שְׁבַע זִמְנִין עַד מִקְרְבֵיהּ עַד אָחוּי :
וירץ וּרְהַט עֵשָׂו לְקַדְמוּתֵיהּ וְגַפֵּיף לֵיהּ 4
וְאִתְרְכִין עַל צַוְּורֵיהּ וּנְשֵׁיק לֵיהּ וּבְכוֹן עֵשָׂו
בָּכָא עַל צַעֲרָא דְּשִׁינוֹי דְּאִתְמַזְמִיזוּ וְיַעֲקֹב
בָּכָא עַל צַעֲרָא דְּצַוְּרֵיהּ : וישא וּזְקַף 5
יַת עֵינוֹי וַחֲמָא יַת נְשַׁיָּא וְיַת רִבְיָא
וַאֲמַר מַאן אִלֵּין לָךְ וַאֲמַר בְּנַי הִינוּן דְּאִתְיְהִיבוּ לִי בְּמֵיחוּס מִן קֳדָם יְיָ עַל עַבְדָּךְ :

ירושלמי 4 וּרְהַט עֵשָׂו לְקַדְמוּתֵיהּ וְחַבֵּיק
יָתֵיהּ וְאִתְרְכִין עַל צַוְּרֵיהּ וּנְשֵׁיק יָתֵיהּ עֵשָׂו
הֲוָה בָּכֵי עַל דִּקְהָן שִׁנּוֹי וְיַעֲקֹב הֲוָה בָּכֵי
עַל שַׁעֲשִׁיעַת צַוְּרֵיהּ :

Et tollens eos trajicere fecit eos torrentem, unà cum omnibus quæ habebat. 23
Et remanſit Jacob ſolus trans Jabok, & pugnavit angelus cum eo 24
in ſimilitudine viri, & dixit; Annon dixiſti te velle omnium tuorum decimam
dare, & ecce tibi ſunt duodecim filii, & filia una, neque tamen
decimâſti eos: ſtatim ſeparavit quatuor primogenitos quatuor matrum,
& relicti ſunt octo; & iterum incepit numerare à Simeon, & aſcendit
Levi in decimam. Reſpondit Michael, & dixit; Domine mundi, hic eſt
ſors tua: & propter hæc verba retinebatur à Deo ad torrentem,
donec aſcenderet columna auroræ. Et vidit quod non haberet poteſtatem 25
nocendi ipſi, & tetigit latitudinem
fœmoris ejus: & commota
eſt latitudo fœmoris Jacob, cum
pugnaret ipſe cum eo. Et dixit; 26
Mitte me, quoniam aſcendit columna
auroræ, & advenit hora qua angeli
excelſi laudant Dominum mundi,
ego autem ſum unus ex angelis laudantibus,
& à die quo creatus eſt
mundus non advenit tempus meum
ad laudandum niſi hoc tempore; tum dixit; Non poſſum dimittere te,
niſi benedixeris mihi. Et dixit illi; Quod eſt nomen tuum? qui reſpondit, 27
Jacob. Et dixit; Non Jacob dicetur amplius nomen tuum, ſed Iſrael: 28
quoniam exaltatus es cum angelis Dei, & cum heroibus, & prævaluiſti
illis. Et petiit Jacob, & dixit; Indica nunc nomen tuum: & reſpondit; 29
Ad quid hoc tu petis nomen meum? Et benedixit ei Jacob illic.
Et vocavit Jacob nomen loci illius Peniel, quoniam dixit; Vidi angelos 30
Domini facies è regione facierum, & liberata eſt anima mea. Et oriebatur 31
illi ſol ante tempus ſuum, qui occubuerat propter eum ante tempus
dum exiret ex Beerſeba, quando tranſiiſſet Peniel: & incepit ambulare,
& ipſe claudus erat in fœmore ſuo. Propterea non comedunt filii Iſrael 32
nervum luxatum, qui eſt in latitudine fœmoris jumenti & feræ, uſque ad
hunc diem: quoniam tetigiſſet angelus, & apprehendiſſet latitudinem
fœmoris dextri Jacobi, in loco nervi luxati.

Hieroſ. 25. *Et dimota eſt vola fœmoris Jacobi, dum ipſe luctaretur cum eo.* 26. *Et dixit; Mitte me, quoniam aſcendit columna auroræ, ecce enim appropinquavit hora angelorum ad laudandum Deum: & dixit; Non dimittam te, niſi benedixeris mihi.*

CAP. XXXIII.

Et levavit Jacob oculos ſuos, & vidit, & ecce Eſau veniebat unà cum 1
quadringentis viris ducib⁹: & diviſit filios partim cum Lea, partim cum Rachel,
partim cum duab⁹ concubinis. Et poſuit concubinas iſtas una cum filiis 2
ſuis in principio, quoniam dixit; Si veniat Eſau ad perdendum pueros,
& ad committendum ſcortationem in mulieres, hoc faciat in iſtis, interea
ſurgemus & conſeremus cum eo bellum: Leam vero & pueros ejus poſteriores,
Rachelem vero & Joſephum poſtremos. Ipſe autem tranſivit ante 3
eos, orans & petens miſerationes à facie Domini, & inclinavit ſe in
terram ſeptem vicibus, donec accederet ipſe ad fratrem ſuum. Et cucurrit 4
Eſau illi obviam, & amplexus eſt
eum, & delapſus eſt in collum ejus,
& oſculatus eſt eum, & fleverunt:
Eſau flevit propter dolorem dentium
ſuorum, qui tremebant; Jacob verò
flevit propter doloré colli ſui. Et levavit 5
oculos ſuos, & vidit uxores &
pueros, & dixit; Qui ſunt iſti apud
te? Et reſpondit; Filii mei ſunt, qui dati ſunt mihi, pro miſericordia à
facie Domini ſervo tuo.

Hieroſ. 4. *Et cucurrit Eſau in occurſum ejus, & amplexatus eſt eum, & delapſus eſt in collum ejus, & oſculatus eſt eum: Eſau flebat eò quod obſtupuiſſent dentes ejus, Jacob autem flebat ſuper lenitatem colli ſui.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

23 24 *بستاند ايشانرا بگذراند ايشانرا مر آن رود بگذراند مر آنچه باو* باقي ماند يعقوب بتنهايي او
25 کشتي گرفت مردي اواز او تا بر آمدن آن صبح *بديد که نه توانست باو برسيد در کف
26 راني او بزد کف راني يعقوب در کشتي گرفتن او اواز او* گفت بفرست مرا که بر آمد آن صبح
27 28 گفت نه بفرستم ترا که الّا آفرين کني مرا* گفت باو چيست نامي تو گفت يعقوب* گفت
نه يعقوب گفته شود نيز نام تو که الّا يسرال که اميري کردي اواز فرشتهي خدا و اواز
29 مردمان و بتوانستي* بپرسيد يعقوب گفت آگاه کن اکنون نام تو گفت چرا اين بپرسي
30 بنامي من آفرين کرد اويرا آنجا* بخواند يعقوب نامي آن جا فنوال که بديدم فرشتهي خدا
31 روي بروي خلاص شد جاني من * درخشيد باو آن خورشيد چون آنچه بگذشت مر فنوال و او
32 لنگا ابر راني او * ابر همچنين نه خورند پسران يسرال مر رگ آن پنچه آنچه ابر کف آن ران
تا آن روز آن اين که برسيد در کفّي راني يعقوب در رگ آن پنچه *

* فصل سي سوم *

1 *بر داشت يعقوب چشماني او بديد و اينک عشو بيامد و اوازي او چهار صد مرد بخش کرد مر آن
2 کودکان ابر لاه و ابر رحل و ابر دو آن پرستاران * بنهاد مر آن پرستاران و مر کودکان ايشان
3 اوّل و مر لاه و کودکان آن پسترينان و رحل و يوسف پسترينان * و او بگذشت بپيش ايشان سجود
4 کرد بزمين هفت بارها تا نزديک شدن او تا برادري او* بدويد عشو بپذيرهي او بغل گرفت
5 اويرا بيفتاد ابر گردن او بوسه داد اويرا و بگريستند * برداشت مر چشمان او بديد مر آن زنان
و مر آن کودکان گفت کيست اينان بتو گفت آن کودکان آنچه بخشيد خدا مر بندهي تو *

Accipiens igitur eos, trajecit eos 23
flumen, trajecitque quicquid ei
erat. Relicto itaque Jaacob ſolo 24
per ſe, luctam capeſſivit vir
quidam cum eo uſque ad aſcenſum
auroræ. Videns autem quòd 25
non valeret in eum, acceſſit ad
volam femoris ejus, percuſſitque
volam femoris Jaacob, quum
luctam capeſſeret cum eo. Dixitq; 26
Dimitte me, quia aſcendit aurora.
Reſpondit; Non dimittam te,
niſi benedixeris mihi. Dixit ei; 27
Quid eſt nomen tuum? Reſpondit,
Jaacob. Dixit; Non Jaacob di- 28
cetur ampliùs nomen tuum, ſed
Iſrael: quia principatum egiſti cum
angelo Dei, & cum hominibus, ac
valuiſti. Rogavitq; Jaacob, di- 29
cens; Indica jam nomen tuum.
Reſpondit; Ad quid hoc, quod ro-
gas nomen meum? Benedixitque ei
ibi. Vocavit autem Jaacob nomen 30
loci, Phenuel: quia inquit, vidi an-
gelũ Dei facie ad faciem, ſalvâ fa-
ctâ animâ meâ. Splenduitque ei ſol 31
quando præteriſſet Phenuel, &
ipſe claudicabat ſuper femore ſuo.
Quapropter non comedunt filii Iſ- 32
rael venam palmæ, quæ in vola
femoris, uſque ad diem hanc:
quia acceſſit ad volam femoris
Jaacob, ad venam palmæ.

CAP. XXXIII.

Elevatis autem Jaacob oculis 1
ſuis vidit, & ecce Eſhau veniebat,
et cũ eo quater centũ viri: diviſitq;
pueros ad Leah, & ad Rahel, & ad
duas ancillas. Poſuitq; ancillas ac 2
pueros earũ primos: deindè Leah ac
pueros ejus poſteriores: Rahel autem
et Joſeph poſtremos. Ipſe verò tranſ- 3
iens ante eos: reverentiã exhibuit
in terrã ſeptem vicibus, donec appro-
pinquaret ad fratrem ſuum. Accur- 4
rens autem Eſhau in occurſũ ejus,
ulnis excepit eum, ceciditq; ſuper
collũ ejus et oſculũ dedit ei, & fle-
verunt. Elevatiſq; oculis ſuis, vidit 5
mulieres & pueros, dixitque; Cujus
ſunt iſti? tui? Reſpondit; Pueri
ſunt quos donavit Deus ſervo tuo.

ותגשן וּקְרִיבַן לְחֵינָתָא הִינוּן וּבְנֵיהֶן וּגְחִינָן : ותגש וּקְרִיבַת אוּף לֵאָה וּבְנָהָא 6
וּגְחִינָן וּבָתַר כֵּן קְרִיב יוֹסֵף וְאִתְעַתַּד קֳמֵי רָחֵל וְכַסְיֵיהּ בְּקוֹמְתֵיהּ וּגְחִינָן : ויאמר 7
וַאֲמַר מַן לָךְ כָּל מַשְׁרֵי הָדֵין דְּאַרְעִית וַאֲמַר דּוֹרוֹן הוּא דְּשַׁדְּרִית לְאַשְׁכָּחָא רַחֲמִין 8
בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי : ויאמר וַאֲמַר עֵשָׂו אִית לִי נִכְסִין סַגִּיאִין אָחִי יִתְקַיֵּים לָךְ מַאן דְּאִית 9
לָךְ : ויאמר וַאֲמַר יַעֲקֹב לָא תֵימָא כֵּן בְּבָעוּ אִין כְּדוֹן אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינָךְ 10
וּתְקַבֵּל דּוֹרוֹנִי מִן יְדִי אֲרוּם בְּגִין כֵּן חֲמִית סְבַר אַפָּךְ וְדָמֵי לִי הֵי כְּמֵיחְמֵי אַפֵּי
מַלְאָכָא דִּידָךְ דְּהָא אִתְרְעֵיתָא לִי : קח נא קַבֵּל כְּדוֹן יַת דּוֹרוֹן דְּאִתְּתַיָּא לָךְ 11
אֲרוּם אִתְיְהַב לִי בְּמֵיחוּס מִן קֳדָם יְיָ וַאֲרוּם אִית לִי נִכְסִין סַגִּיאִין וּדְחַק בֵּיהּ
וְקַבֵּל : ויאמר וַאֲמַר נְטַיֵּיל וּנְהָךְ וְאֵיזִיל לְקִבְלָךְ עַד דְּתִמְטֵי לְבֵי מַשְׁרוּיָךְ : ויאמר 12
וַאֲמַר לֵיהּ רִבּוֹנִי יָדַע אֲרוּם טַלְיָא חַטְיָין 13
וְעָנָא וְתוֹרֵי דְּמֵינְקָן עָלַי וְאִין דְּחִיקְנָא
לְהוֹם יוֹמָא חַד וִימוּתוּן כָּל עָנָא : יעבר יְעִיבַר בְּבָעוּ רִבּוֹנִי וִיטַיֵּיל קֳדָם עַבְדֵּיהּ 14
וַאֲנָא אִידַּבַּר בְּנְיָיחָא לִבְלְחוֹדוֹי לְרֶגֶל עִיבִידְתָּא דְּאִית קֳדָמַי וּלְרֶגֶל אוּלְפַן טַלְיָיא
עַד זְמַן דְּאֵיתֵי לְוַת רִבּוֹנִי לְגַבְלָא : ויאמר וַאֲמַר עֵשָׂו אֶשְׁבּוֹק כְּדוֹן עִמָּךְ מִן 15
פּוּלְמוּסִין דְּעִמִּי וַאֲמַר לְמָא דְנַן אַשְׁכַּח רַחֲמִין קֳדָם רִבּוֹנִי : וישב וְאִתְעֲבִיד 16
נִיסָא לְיַעֲקֹב וְתָב בְּיוֹמָא הַהוּא עֵשָׂו לְאָרְחֵיהּ לְגַבְלָא : ויעקב וְיַעֲקֹב נְטַל 17
לְסוּכּוֹת וְאִיתְעַכַּב תַּמָּן תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא וּבְנָא לֵיהּ בֵּי מֶדְרְשָׁא וְלִגֵיתוֹי עֲבַד מְטַלָּן
בְּגִין כֵּן קְרָא שְׁמָא דְּאַתְרָא סוּכּוֹת : ויבא וְאָתָא יַעֲקֹב שְׁלִים בְּכָל דִּילֵיהּ 18
לְקַרְתָּא דִשְׁכֶם דִּבְאַרְעָא דִכְנַעַן בְּמֵיתֵיהּ מִפַּדַּן אֲרָם וּשְׁרָא לְקֳבֵיל קַרְתָּא : ויקן
וּזְבַן יַת אַחְסָנַת חֲקַל דִּפְרַס תַּמָּן מַשְׁכְּנֵיהּ 19
מִן יַד בְּנֵי חֲמוֹר אֲבוּי דִשְׁכֶם בְּמָאָה
מַרְגָלְיָין : ויצב וַאֲקֵם תַּמָּן מַדְבְּחָא וְתַמָּן יְהַב מַעַשְׂרַיָּא דְּאַפְרֵשׁ מִן כָּל דִּילֵיהּ 20
קֳדָם אֵל אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל :

ירושלמי 13 אֲרוּם טַלְיָא חַטְיָין :

ירושלמי 19 מַרְגָלְיָין :

לד

ותצא וּנְפָקַת דִּינָה בְּרַת לֵאָה דִּי יְלֵידַת לְיַעֲקֹב לְמִיחְמֵי בְּנִימוּס בְּנַת עַמֵּי אַרְעָא : 1
וירא וַחֲמָא יָתָהּ שְׁכֶם בַּר חֲמוֹר חִוָּאָה רַבָּא דְּאַרְעָא וּדְבַר יָתָהּ בְּאוּנְסָא וּשְׁכִיב 2
עִמָּהּ וְסַגְּפָהּ : ותדבק וְאִתְרְעִיַּית נַפְשֵׁיהּ בְּדִינָה בְּרַת יַעֲקֹב וְרָחֵם יַת רִיבָא וּמַלֵּיל 3
פִּיוּסִין עַל לִבָּא דְּרִיבָא :

Et acceſſerunt concubinæ, ipſæ & filii earum, & incurvârunt ſe. Et ac- 6 7
ceſſit etiam Lea & filii ejus, & incurvârunt ſe: tandem vero acceſſit
Joſeph, & ſtetit coram Rachel, & texit eam ſtaturâ ſuâ, & incurvârunt
ſe. Et dixit; Quid tibi omnis turma eſt hæc cui obviavi? & 8
reſpondit; Munus eſt, quod miſi ut invenirem miſerationes in oculis
domini mei. Et dixit Eſau; ſunt mihi opes multæ frater mi, conſer- 9
vetur id tibi quod tuum eſt. Et dixit Jacob; Ne dicas ſic obſecro, ſi 10
nunc inveni miſerationes in oculis tuis, recipias munus meum ex manu
mea: quoniam propterea vidi aſpectum faciei tuæ, & viſus eſt mihi
perinde acſi aſpicerem facies angeli tui, quia ecce placatus es mihi:
Recipe nunc munus quod adductum eſt tibi; quoniam datum eſt mihi per 11
miſericordiam à facie Domini, & quoniam ſunt mihi opes multæ: itaque
coegit eum, & accepit. Et ait; Proficiſcamur & pergamus, ibóque 12
juxta te, donec pervenias ad domum habitationis tuæ. Et dixit illi; 13
Dominus meus novit, quòd pueri
delicati, oves quoque & boves lactantes
apud me ſunt: & ſi impellam
eas uno die, morientur omnes oves. Tranſeat obſecro dominus 14
meus, & ambulet ante ſervum ſuum: & ego ſenſim ducam ſolus, ſecundùm
greſſum operis quod eſt coram me, & ſecundùm greſſum doctrinæ
puerorum, uſque ad tempus quo veniam ad dominum meum in Gebal.
Et dixit Eſau, Relinquam nunc tecum de militibus qui mecum ſunt: 15
& dixit; Ad quid iſtud? inveniam miſerationes coram domino meo.
Et factum eſt miraculum Jacobo, & reverſus eſt eo die Eſau per viam 16
ſuam in Gebal. Jacob autem profectus eſt in Succoth, & moratus eſt 17
ibi duodecim menſes anni, & ædificavit ſibi ſcholam: & pecoribus ſuis
fecit tentoria, propterea vocavit nomen loci illius Succoth. Tandem 18
venit Jacob ſalvus, unà cum omnibus quæ habebat, in civitatem Sichem,
in terram Canaan, in veniendo ipſo ex Padan-aram: manſitque è regione
civitatis. Et emit poſſeſſionem 19
agri, in quo extenderat tabernaculum
ſuum, ex manu filiorum Hemor
patris Sichem centum margaritis. Et erexit ibi altare: & ibi dedit deci- 20
mas, quas ſeparavit ex omnibus quæ habebat, coram Domino Deo Iſrael.

Hieroſ. 13. *Quoniam pueri teneri.*

Hieroſ. 19. *Margaritis.*

CAP. XXXIV.

Et exiit Dina filia Leæ, quam peperit Jacobo, ut videret morem filiarum 1
populi terræ. Et vidit ipſam Sichem filius Hemor Hevæus prin- 2
ceps terræ: & accepit eam per violentiam, & cubuit cum ea, & afflixit
eam. Et complacitum eſt animæ ſuæ in Dina filia Jacob; & dilexit 3
puellam, & loquutus eſt blanda ad cor puellæ.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

6 7 *نزديک شدند آن پرستاران ايشان و کودکان ايشان و سجود کردند * نزديک شد نيز لاه
8 و کودکان آن و سجود کردند و پس نزديک شد يوسف و رحل و سجود کردند *گفت کيست
9 بتو همه آن لشکرگاه آن اين آنچه فراز رسيدم گفت بيافتن جاه در چشمان خداوند من * گفت
10 عشو هست بمن بسيار برادري من باشد بتو آنچه بتو * گفت يعقوب نه اکنون اگر اکنون
11 يافتم جاه در چشمان تو و بستاني هديهي من از دست من که ابر همچنين بديدم روي تو
چون ديدن روي فرشتهي خدا رضا کرد بمن * بستان اکنون مر هديهي من آنچه آورده شد
12 بتو که بخشيد مرا خدا و که هست بمن همه جهد کرد درو و بستاند *[و گفت منزل برداريم
13 و برويم و بروم بمقابل تو]* گفت باو خداوند من دانست که آن کودکان نازکان و آن گوسپند و آن
14 گاو زاچکان ابر من و بتازند ايشانرا روز يکّه و بميرند همه آن گوسفندان*بگذرد اکنون خداوند
من بپيش بندهي او و من برانم بسکيني بسبب آن کار آنچه بپيش من و بسبب آن کودکان تا
15 آنچه بيايم بخداوند من بشعير *گفت عشو باز استانم اکنون اواز تو ازان قوم آنچه اواز من
16 17 گفت چرا اين بيابم جاه در چشمان خداوند من*باز گشت در روز آن عشو براه او بشعير* و يعقوب
منزل کرد بسکوت آبدان کرد باو خانهي و برمهي او بکرد سايهبافي ابر همچنين بخواند نامي
18 آن جا سکوت*بيامد يعقوب تمام شهر شکم آنچه در زمين کنعن در آمدن او از فدن ارم فرود
19 آمد مر پيش شهر *بخريد مر بخش آن دشت آنچه ميل داد آنجا خيمهي او از دست پسران حمور
20 پدري شکم در صد ماده بره *بايستانيد آنجا مذبح جاي بخواند باو خداي خداي يسرال *

* فصل سي چهارم *

1 2 *بيرون آمد دينه دختري لاه آنچه بزاييد بيعقوب بديدن در دختران آن زمين * بديد آنرا
3 سکم پسري حمور حوي مهتري آن زمين بستاند آنرا بخسپيد بآن و برنجاند آنرا * واصل
شد جان او در دينه دختري يعقوب دوست داشت مر آن دختر سخن گفت ابر دلي آن دختر *

Et appropinquârunt ancillæ ac pue- 6
ri earum, & reverentiam exhibue-
runt. Appropinquavit etiam Leah 7
& pueri ſui, & reverentiam exhi-
buerunt: & poſteà propè factus Jo-
ſeph et Rahel, reverentiam etiam ex-
hibuerunt. Dixit; Quæ ſunt tibi 8
omnia iſta caſtra quibus occurri?
Reſpondit; Ad aſſequendum hono-
rem in oculis domini mei. Dixit- 9
que Eſhau; Eſt mihi multum, fra-
ter mi, ſit tibi quod tuum eſt. Ait 10
Jaacob; Haud nunc, ſi jam hono-
rem aſſecutus ſum in oculis tuis, ac-
cipe munus meum de manu mea: id-
circò enim vidi vultum tuum quaſi
viſionem faciei angel' Dei, & com-
placentiam habuit in me. Accipe 11
nunc munus meum quod allatum eſt
tibi: quoniam donavit mihi Deus,
& quoniam ſunt mihi omnia: vim
itaque egit in eum, & accepit. Di- 12
xitque; Manſionem removeamus &
abeamus, ibòque è regione tui. Re- 13
ſpondit ei; Dominus meus ſcit quòd
pueri ſunt teneri, & oves ac boves
fœtæ ſunt mihi, ſi exagitent eas
die unâ, tum morientur omnes oves.
Tranſeat nunc dominus meus ante 14
ſervum ſuum: & ego propellam qui-
etè, cauſâ negotii quod eſt ante me,
& cauſâ puerorum, uſque quò veni-
am ad dominum meum in Sheir. Di- 15
xit Eſhau; Retrò ſiſtam nunc tecum
quoſdam de populo qui mecum eſt.
Reſpondit; Quare hoc? aſſequar ho-
norem in oculis domini mei. Reverſus 16
eſt itaque die illo Eſhau viâ ſuâ in
Sheir. Jaacob autẽ hoſpitatus eſt in 17
Suchoth, & ædificavit ſibi domum, et
gregi ſuo fecit umbracula: quocirca
vocavit nomen loci, Suchoth. Venit 18
igitur Jaacob incolumis ad urbem
Shechem, quæ in terra Chenaan, in
adventu ipſius à Phadan-Aram, ac
deſedit ante urbem. Emitque por- 19
tionem agri quo tetenderat taberna-
culum ſuum, à manu filiorum Hamor
patris Shechem, centum [illegible]
agni. Conſtituitque illic alta- 20
re quod vocavit, Deus Iſrael.

CAP. XXXIV.

Egreſſa Dinah filia Leah, quam 1
pepererat ipſi Jaacob, ad videndum
filias terræ. Vidit eam Shechem 2
filius Hamor Hivvæi principis illius
terræ, & accepit eam & concubuit
cum ea, & oppreſſit eam. Conjun- 3
ctaque anima ejus ipſi Dinah fi-
liæ Jaacob, dilexit puellam,
ac locutus eſt ad cor puellæ.

ויאמר וַאֲמַר שְׁכֶם לַחֲמוֹר אֲבוּי לְמֵימַר סַב לִי יַת טַלְיְתָא הָדָא לְאִנְתּוּ׃ ויעקב 4
וְיַעֲקֹב שְׁמַע אֲרוּם סָאֵיב יַת דִּינָה בְרַתֵּיהּ וּבְנוֹי הֲווֹ עִם גֵּיתוֹי בְּחַקְלָא וּשְׁתִיק 5
יַעֲקֹב עַד מֵיתֵיהוֹן׃ ויצא וּנְפַק חֲמוֹר אֲבוּי דִשְׁכֶם לְוַת יַעֲקֹב לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ׃ 6
ובני וּבְנוֹי דְיַעֲקֹב עָלוּ מִן חַקְלָא כַּדִי שְׁמַעוּ וְאִתְנְסִיסוּ גּוּבְרַיָּא וּתְקִיף לְהוֹם לַחֲדָא 7
אֲרוּם קְלָנָא עֲבַד שְׁכֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכּוּב עִם בְּרַת יַעֲקֹב וְכֵן לָא הֲוָה כָּשֵׁר
לְאִתְעוֹבָדָא׃ וידבר וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן חֲמוֹר לְמֵימַר שְׁכֶם בְּרִי רְעִיוּת נַפְשֵׁיהּ 8
בִּבְרַתְּכוֹן הָבוּ בְּבָעוּ יָתַהּ לֵיהּ לְאִנְתּוּ׃ והתחתנו וְהִתְעָרְבוּן בְּחִיתוּנָא 9
עִמָּנָא בְּנַתְכוֹן תִּתְּנוּן לָנָא וְיַת בְּנָתָנָא תִּסְּבוּן לְכוֹן׃ ואתנו וְעִמָּנָא תִּתּוֹבוּן 10
וְאַרְעָא תְּהֵי קֳדָמֵיכוֹן בְּדַנִיחָא לְכוֹן תִּיבוּ וְעִבִידוּ בָהּ פְּרַקְמַטְיָא וְאַחְסִינוּ בָהּ׃
ויאמר וַאֲמַר שְׁכֶם לְאָבוּהָא וּלְאַחָהָא אַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵיכוֹן וּדְתֵימְרוּן 11
לִי אֶתֵּן׃ הרבו אַסְגוּ עָלַי לַחֲדָא 12
מוֹהֲרָא וּמַתְּנָא וְאֶיתֵּן הֵיכְמָא דְתֵימְרוּן
לִי וִיהָבוּ לִי יַת רִיבָא לְאִנְתּוּ׃ ויענו וַאֲתִיבוּ בְּנֵי יַעֲקֹב יַת שְׁכֶם וְיַת חֲמוֹר 13
אֲבוּי בְּחוּכְמָא וּמַלִּילוּ בְגִין דְּסָאֵיב יַת דִּינָא אַחַתְהוֹן׃ ויאמרו וַאֲמָרוּ לְהוֹם 14
לָא נִיכּוֹל לְמֶעְבַּד יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין לְמִיתַּן יַת אַחֲתָנָא לִגְבַר דְּלֵיהּ עוּרְלְתָא אֲרוּם
גְּנוּתָא הִיא לָנָא׃ אך בְּרַם בְּדָא נִתְפַּיֵּיס לְכוֹן אִין תֶּהֱווֹן כְּוָותָנָא לְמִגְזַר לְכוֹן 15
כָּל דְּכוּרָא׃ ונתנו וְנִיתֵּן יַת בְּנָתָנָא לְכוֹן וְיַת בְּנָתֵיכוֹן נִיסַּב לָנָא וְנִיתֵּב עִמְּכוֹן 16
וּנְהֵי לְעַמָּא חַד׃ ואם וְאִין לָא תְקַבְּלוּן מִנָּנָא לְמִגְזַר וְנִיסַּב בְּתוּקְפָּא יַת בְּרַתָּנָא 17
וְנֵיזִיל׃ וייטבו וּשְׁפָרוּ פִתְגָמֵיהוֹן בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שְׁכֶם בַּר חֲמוֹר׃ ולא אחר 18
וְלָא אִתְעַכַּב רַבְיָא לְמֶעְבַּד פִּתְגָּמָא אֲרוּם צָבֵי בִּבְרַת יַעֲקֹב וְהוּא יַקִּיר מִכָּל 19
בֵּיתָא דְאָבוּי׃ ויבא וַאֲתָא חֲמוֹר וּשְׁכֶם בְּרֵיהּ לִתְרַע קִרְתְּהוֹן וּמַלִּילוּ עִם אֱנָשֵׁי 20
תְּרַע קִרְתְּהוֹן לְמֵימַר׃ האנשים גּוּבְרַיָּא הָאִלֵּין שַׁלְמִין אִינוּן עִמָּנָא וְיִתְּבוּן בְּאַרְעָא 21
וְיַעְבְּדוּן בָּהּ פְּרַקְמַטְיָא וְאַרְעָא הָא פְּתִיַּית תְּחוּמִין קֳדָמֵיהוֹן יַת בְּנָתֵיהוֹן נִיסַּב לָנָא
לִנְשִׁין וְיַת בְּנָתָנָא נִיתֵּן לְהוֹם׃

ירושלמי 12 פּוֹרָן וּכְתוּבְתָּא׃

Et dixit Sichem Hemor patri ſuo, dicendo; Accipe mihi puellam 4
hanc in uxorem. Jacob autem audivit, quòd polluiſſet Dinam filiam 5
ſuam; filii autem ipſius erant cum gregibus in agro: & ſiluit Jacob,
donec venirent illi. Et egreſſus eſt Hemor pater Sichem ad Jaco- 6
bum, ut loqueretur cum eo. Filii autem Jacob venerunt ex agro 7
quando audiverunt, & turbati ſunt viri illi indignatíque ſunt valdé:
eò quòd ignominiâ affeciſſet Sichem Iſraelem, cubando cum filia Ja-
cob; ſic enim non erat rectum fieri. Et loquutus eſt cum illis He- 8
mor, dicendo; Sichem filii mei anima benevolentiâ amplectitur fi-
liam veſtram, date obſecro eam illi in uxorem. Commiſceamini con- 9
jugio nobiſcum: filias veſtras date nobis, & filias noſtras accipite vo-
bis. Et nobiſcum habitate: & terra ſit coram vobis, ubi placuerit 10
vobis habitate, & exercete in ea negotiationem, & poſſidete eam.
Et dixit Sichem patri illius & fratribus ejus; Inveniam miſeratio- 11
nes in oculis veſtris, & quod dixe-
ritis mihi dabo. Augete ſuper 12
me nimis dotem & munus, &
dabo quemadmodum dixeritis mihi: modò detis mihi puellam in
uxorem. Sed reſponderunt filii Jacob Sichem & Hemor patri ſuo ſa- 13
pienter, & loquuti ſunt *ſic*; propterea quòd polluiſſet Dinam ſororem
ſuam. Et dixerunt illis; Non poſſumus facere rem hanc, dare ſoro- 14
rem noſtram viro cui eſt præputium: quoniam turpitudo eſt nobis.
Verùm in hoc acquieſcemus vobis ſi ſitis ſicut nos, circuncidendo 15
vobis omnem maſculum. Et dabimus filias noſtras vobis, & filias 16
veſtras accipiemus nobis: & habitabimus vobiſcum, & erimus in
populum unum. Quod ſi non acquieveritis nobis, ut circuncidamini, 17
tum accipiemus vi filiam noſtram & abibimus. Et placuerunt verba 18
eorum in oculis Hemor, & in oculis Sichem filii Hemor, Neque diſ- 19
tulit puer facere verbum hoc, quia volebat filiam Jacob: & ipſe ho-
norabilior erat omnibus qui erant in domo patris ſui. Et venit 20
Hemor & Sichem filius ejus ad portam civitatis ſuæ, & loquuti ſunt
cum viris portæ civitatis ſuæ, dicendo: Viri iſti pacifici ſunt nobiſ- 21
cum, & habitabunt in terra, & exercebunt in ea negotiationem, &
terra ecce lata limitibus coram ipſis: filias ipſorum accipiemus no-
bis in uxores, & filias noſtras dabimus illis.

Hieroſ. 12. *Dotem & donum*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*گفت شکم بحمور پدري او بگفتن بستان بمن مر آن کودك آن اين بزن * ويعقوب 4 5
بشنيد که پليد کرد مر دينه دختري او و پسران او بودند اواز رمهي او در دشت
خاموشي کرد يعقوب تا آمدن ايشان *بيامد حمور پدري شکم بيعقوب بسخن گفتن باو 6
* و پسران يعقوب بيامدند ازان دشت چون شنيدن ايشان رنجيده شدند آن مردمان گرم 7
شد بايشان بغايت که بيراهي بکرد در يسرال بخسپيدن اواز دختري يعقوب و همچنين نه
کرده آيد *سخن گفت حمور بايشان بگفتن شکم پسري من مراد کرد جان او در دختري شما 8
بدهيد اکنون آنرا باو بزن *دامادي کنيد بايما دختران شما بدهيد بايما و مر دختران ايما 9
بستانيد بشما * واواز ايما بنشينيد وآن زمين باشد بپيش شما بنشينيد و بازرگاني کنيد دران 10
وبگيريد دران * گفت شکم بپدري آن و با برادران آن بيابم جاه در چشمان شما وآنچه 11
گوييد بمن بدهم *بسيار کنيد ابر من بغايت کابين و دست پيمان و بدهم چون آنچه 12
گوييد بمن و بدهيد بمن مر آن دختر بزن *جواب دادند پسران يعقوب مر شکم و مر 13
حمور پدر او در مکر و سخن گفتند آنچه پليد کرد مر دينه خواهر ايشان *گفتند بايشان 14
نه توانيم بکردن آن سخن آن اين بدادن مر خواهر ايما بمرد آنچه باو اقلف که پيغار است او
بايما *خاصه در اين اتفاق کنيم با شما اگر باشيد چون ايما ببريدن بشما همه نرينه *و بدهيم 15 16
مر دختران ايما بشما و مر دختران شما بستانيم بايما و بنشينيم اواز شما و باشيم بقوم يکه .
*واگرنه شنويد بايما ببريدن بستانيم مر دختري ايما و برويم *نيکو آمدند سخنهاي 17 18
ايشان در چشمان حمور و در چشمان شکم پسري حمور* و نه درنگ کرد آن کودك بکردن 19
آن سخن که مراد کرد در دختري يعقوب واو عزيزتر از همه خانهي پدري او* بيامد 20
حمور وشکم پسري او بدروازهي شهر ايشان و سخن گفتند بمردمان شهري ايشان بگفتن*
* آن مردمان آن اينان صلح کنان ايشان اواز ايما و بنشينند در زمين و بازرگاني کنند 21
دران و آن زمين اينك گشادگي جاي دستها بپيش ايشان مر دختران ايشان بستانيم بايما
بزنان و مر دختران ايما بدهيم بايشان *

*Loquut° eſt autem Shechem ad Ha- 4
mor patrem ſuũ, dicendo; Accipe mihi
puellam hanc in uxorem. Jaacob 5
verò audivit quòd polluiſſet Dinah
filiam ſuam, (filii autem ejus erant
cum grege ipſius in agro,) & ſilen-
tium tenuit Jaacob uſque in ad-
ventum ipſorum. Venit itaque Ha- 6
mor pater Shechem ad Jaacob ad
alloquendum eum. Porrò filii Jaa- 7
cob venerant ex agro: & cùm au-
dirent, moleſtiâ affecti ſunt viri,
& excandefacti ſunt admodùm,
quòd deviationem feciſſet in Iſrael,
concumbendo cum filia Jaacob, &
ita non erat faciendum. Sermonem 8
itaque inſtituit Hamor cum eis,
dicendo; Shechem filius meus,
deſiderium habuit anima ejus in
filiam veſtram: date nunc eam
illi in uxorem. Deſponſationem 9
facite nobiſcum: filias veſtras
date nobis, & filias noſtras acci-
pite vobis. Et nobiſcum ſedete: 10
terra enim erit coram vobis, ſedete
ac mercaturam facite in ea, &
poſſidete in ea. Dixit quoque She- 11
chem patri ejus ac fratribus eius;
Honorem aſſequar in oculis veſtris,
& quod dixeritis mihi dabo. Au- 12
gete ſuper me valdè dotem ac ſpon-
ſalia, & dabo ſecundùm quod di-
xeritis mihi: dabitis verò mihi
puellam in uxorem. Reſponſum 13
autem dederunt filii Jaacob ipſi
Shechem & patri ejus doloſè &
locuti ſunt: quòd polluiſſet Dinah
ſororem eorum. Et dixerunt iis; 14
Non poſſumus præſtare verbum hoc,
dando ſororem noſtram viro cui
præputium eſt, quia opprobrium eſt
illud nobis. Verùm in hoc aſſen- 15
ſum faciemus vobiſcum, Si fueri-
tis ſicut nos circuncidendo in vobis
omnem maſculum: Tunc dabimus 16
filias noſtras vobis, & filias ve-
ſtras capiemus nobis: & ſedebi-
mus vobiſcum, & erimus in popu-
lum unum. At ſi non auſcultave- 17
ritis nobis, ad circuncidendum vos,
capiemus filiam noſtram, & abibi-
mus. Placueruntque verba eorum 18
in oculis Hamor, & in oculis
Shechem filii Hamor. Et mo- 19
ram non fecit puer ad præſtandum
verbum, quia deſiderium habuit in
filiam Jaacob: & ipſe honorabi- 20
lior erat omni domo patris ſui. Ve-
nit itaque Hamor & Shechem filius
ejus ad portam urbis ſuæ, ac ſer-
monem habuerunt cum viris urbis 21
ſuæ, dicendo; Viri iſti pacifici
ſunt nobiſcum, & ſedebunt in terra,
& mercaturam facient in ea, (&
terra en apertionis locus eſt mani-
bus coram illis,) filias eorum ca-
piemus nobis in uxores, & filias
noſtras dabimus eis.*

אַךְ בְּרַם בְּדָא יִתְפַּיְּיסוּן לָנָא גּוּבְרַיָּא לְמֵיתַב עִמָּנָא לְמֶהֱוֵי לְעַם חַד בְּמִגְזוֹר לָנָא 22
כָּל דְּכוּרָא הֵיכְמָא דְאִינוּן גְּזִירִין׃ מקניהם גֵּיתֵיהוֹן וְנִכְסֵיהוֹן וְכָל בְּעִירֵיהוֹם הֲלָא 23
דִילָנָא אִינוּן בְּרַם נִתְפַּיֵּיס לְהוֹם וְיִתְּבוּן עִמָּנָא׃ וישמעו וְקַבִּילוּ מִן חֲמוֹר וּמִן 24
שְׁכֶם בְּרֵיהּ כָּל נָפְקֵי תְּרַע קַרְתֵּיהּ וּגְזָרוּ כָּל דְּכוּרָא כָּל נָפְקֵי תְּרַע קַרְתֵּיהּ׃ ויהי
וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה כַּד הֲווֹ מִתְמַקְמְקִין מִן כֵּיב גְּזוּרַתְהוֹם וּנְסִיבוּ תְּרֵין מִבְּנוֹי 25
דְיַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחֵי דִינָה גְּבַר סַיְפֵּיהּ וְעָלוּ עַל קַרְתָּא דַהֲוָת יָתְבָא לְרוּחְצָן
וּקְטָלוּ כָּל דְּכוּרָא׃ ואת וְיַת חֲמוֹר וְיַת שְׁכֶם בְּרֵיהּ קְטָלוּ לְפִתְגָם דְּחָרֶב וּדְבָרוּ 26
יַת דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וּנְפָקוּ׃ בני מוֹתַר בְּנוֹי דְיַעֲקֹב עָלוּ לְחַלָּצָא קְטוֹלַיָּא וּבְזוּ 27
יַת קַרְתָּא דְּסָאִיבוּ בְּגַוָּהּ אַחַתְהוֹן׃ את צאנם יַת עָנְהוֹם וְיַת תּוֹרֵיהוֹם וְיַת 28
חֲמָרֵיהוֹם וְיַת דִּבְקַרְתָּא וְיַת דִּבְחַקְלָא בָּזוּ׃ ואת וְיַת כָּל נִכְסֵיהוֹן וְיַת כָּל טַפְלֵיהוֹן 29
שְׁבוֹ וּבְזוֹ וְיַת כָּל דִּבְבֵיתָא׃ ויאמר וַאֲמַר יַעֲקֹב לְשִׁמְעוֹן וּלְלֵוִי עֲכַרְתּוּן יָתִי 30
לְמַפְּקָא שׁוּם בִּישׁ בְּיָתְבֵי אַרְעָא בִּכְנַעֲנָאֵה
וּבִפְרִיזָאֵי וַאֲנָא עַם דְּמִנְיַן וְיִתְכַּנְשׁוּן עָלַי
וְיִמְחוּנַנִי וְאִישְׁתֵּיצֵי אֲנָא וֶאֱנַשׁ בֵּיתִי׃
ויאמרו עֲנוֹ שִׁמְעוֹן וְלֵוִי לָא יָאִי לְמֶהֱוֵי 31
מִתְאַמַּר בִּכְנִישָׁתְהוֹן דְיִשְׂרָאֵל עַרְלָאִין
סָאִיבוּ לִבְתוּלְתָּא וּפַלְחֵי צַלְמִין טַנִּיפוּ
לִבְרַתֵּיהּ דְיַעֲקֹב אֱלָהֵין כְּדֵין יָאֵי לְמֶהֱוֵי
מִתְאַמַּר עַרְלָאִין אִתְקְטִילוּ בְּגִין בְּתוּלְתָּא
וּפַלְחֵי צַלְמִין בְּגִין בְּרַתֵּיהּ דְיַעֲקֹב וְלָא
יְהֵוֵי שְׁכֶם בַּר חֲמוֹר מִלַגְלֵג בְּמִלֵּיהּ
עֲלָנָא וּכְאִיתְּתָא מִטְעַיָּא נַפְקַת בָּרָא דְּלֵית
לָהּ תְּבוֹעַ יַעֲבִיד יַת אַחָתָן אִין לָא
עֲבַדְנָא יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין׃

ירושלמי 31 עֲנוֹן תְּרֵין בְּנוֹי דְיַעֲקֹב
כַּחֲדָא וְאָמְרִין לְיִשְׂרָאֵל אֲבוּהוֹן לָא יָאֵי
הוּא דִיהֱוֵי מִתְאַמַּר בִּכְנִשְׁתְּהוֹן דְיִשְׂרָאֵל
וּבְבֵית מִדְרְשֵׁיהוֹן עַרְלִין סָאִיבוּ בְּתוּלָא
וּפַלְחֵי צַלְמִין בְּרַתֵּיהּ דְיַעֲקֹב בְּרַם יָאֵי
הוּא דִיהֱוֵי מִתְאַמַּר בִּכְנִשְׁתְּהוֹן דְיִשְׂרָאֵל
וּבְבֵית מִדְרְשֵׁיהוֹן עַרְלִין אִתְקְטִילוּ עַל
עֵסֶק בְּתוּלָא וּפַלְחֵי צַלְמִין עַל דְּסָאִיבוּ
לְדִינָה בְּרַת יַעֲקֹב דְּלָא יְהֵוֵי שְׁכֶם בַּר
חֲמוֹר מִתְגָּאֵי בְּלִבֵּיהּ וַאֲמַר כְּאִתְּתָא דְּלֵית
לָהּ אֱנָשׁ לְמִתְבַּע עוּלְבָּנַהּ כֵּן יִתְעֲבֵיד
לְדִינָה בְּרַת יַעֲקֹב וְאָמְרִין כְּאִתְּתָא זַנְיָא
וְנַפְקַת בָּרָא מִחֲשַׁב יַת אַחָתָן׃

Verùm in hoc acquieſcent nobis viri *iſti* habitare nobiſcum, ut ſint in po- 22
pulum unum: ſi circuncidatur in nobis omnis maſculus, quemadmo-
dum ipſi ſunt circunciſi. Pecora eorum, & opes eorum, & omnes 23
beſtiæ eorum annon noſtræ ſunt? verùm acquieſcamus illis, & habi-
tabunt nobiſcum. Et obedierunt Hemor & Sichem filio ejus, omnes 24
qui egrediebantur portam civitatis illius. Et fuit die tertio, cum eſ- 25
ſent diſſoluti præ dolore circunciſionis ſuæ, tum acceperunt duo ex filiis
Jacob, Simeon & Levi fratres Dinæ, unuſquiſque gladium ſuum, &
aſcenderunt contrà civitatem quæ habitabat ſecurè: & interfecerunt
omnem maſculum. Et Hemor & Sichem filium ſuum interfecerunt in 26
ore gladii: & acceperunt Dinam ex domo Sichem, & exierunt. Reſi- 27
duum filiorum Jacob venerunt ut ſpoliarent interfectos, & diripuerunt
civitatem: eò quòd violâſſent in medio ejus ſororem ſuam. Oves *quo-* 28
que illorum, & boves illorum, & aſinos illorum, & quicquid erat in
civitate & in agro, diripuerunt. Sed & cunctas facultates eorum, & 29
parvulos eorum omnes captivaverunt & diripuerunt, unà cum omnibus
quæ in domibus erant. Et dixit Jacob Simeoni & Levi; Turbâſtis me exire 30
faciendo malam famam meam erga
habitatores terræ, Chananæum &
Pherizæum: ego autem populus
numeri, itaque congregabuntur con-
tra me & percutient me, atque de-
lebor ego & familia mea. Reſpon- 31
derunt Simeon & Levi; Non de-
cet ut dicatur in congregatione Iſ-
raelitarum, Incircunciſi polluerunt
virginem, & colentes idola inqui-
nârunt filiam Jacob: verùm ſic
conveniens eſt ut dicatur, Incircun-
ciſi interfecti ſunt propter virgi-
nem, & colentes idola propter fi-
liam Jacob: neque erit Sichem fi-
lius Hemor ſubſannans ſermonibus
nos; nam ſicut mulierem meretri-
cem & ſcortum, cui non *eſt* qui re-
quirat, feciſſet ſororem noſtram, ſi
non feciſſemus hanc rem.

Hieroſ. 31. *Reſponderunt duo fi-
lii Jacob ſimul, & dixerunt Iſraeli
patri ſuo; Non decet ut dicatur in
congregationibus Iſraelitarum & in
ſcholis eorum, Incircunciſi pollue-
runt virginem, & colentes idola
filiam Jacob: verùm conveniens eſt
ut dicatur in congregationibus Iſ-
raelitarum, & in ſcholis eorum;
Incircunciſi interfecti ſunt propter
negotium virginis, & colentes ido-
la eò quòd polluerunt Dinah filiam
Jacob: ne glorietur Sichem filius
Chamor in corde ſuo, & dicat: ſic-
ut mulier cui non eſt homo ad
vindicandum injuriam ejus, ſic fa-
ctum eſt Dinah filiæ Jacob: & di-
xerunt, ſicut mulierem meretri-
cem et ſcortum reputavit ſororem
noſtram.*

נט

ויאמר ה' וַאֲמַר יְיָ לְיַעֲקֹב קוּם סוּק לְבֵית אֵל וְתִיב תַּמָּן וְעִבַד תַּמָּן מַדְבְּחָא 1
לֶאֱלָהָא דְּאִתְגְּלִי לָךְ בְּמֶעְרְקָךְ מִן קֳדָם עֵשָׂו אָחוּךְ׃ ויאמר וַאֲמַר יַעֲקֹב לֶאֱנָשֵׁי 2
בֵּיתֵיהּ וּלְכָל דְּעִימֵּיהּ עַטְרוּן יַת טַעֲווֹת עַמְמַיָּא דְּבֵינֵיכוֹן דִּדְבַרְתּוּן מִבֵּית טַעֲוַת
שְׁכֶם וְאִידַּכּוּ מִסּוֹאֲבוּת קְטוֹלַיָּא דְּקָרֵבְתּוּן בְּהוֹן וְשַׁנּוֹ כְּסוּתְכוֹן׃ ונקומה וְנָקוּם 3
וְנִסַּק לְבֵית אֵל וְאַעֲבִיד תַּמָּן מַדְבְּחָא לֶאֱלָהָא דְּקַבֵּל צְלוֹתִי בְּיוֹמָא דְעָקְתִי וַהֲוָה
מֵימְרֵיהּ בְּסַעֲדִי בְּאָרְחָא דְאָזְלִית׃

CAP. XXXV.

Et dixit Dominus Jacobo; Surge, aſcende in Bethel, & habita ibi: 1
& fac ibi altare Deo, qui apparuit tibi dum fugeres à facie Eſau fra-
tris tui. Et dixit Jacob viris domus ſuæ, & omnibus qui cum eo erant; 2
Removete idola populorum quæ inter vos ſunt, quæ accepiſtis è do-
mo idolorum Sichem, & purificate vos à pollutionibus interfectorum
ad quos acceſſiſtis, atque mutate veſtimenta veſtra. Et ſurgamus & 3
aſcendamus in Bethel, & faciam ibi altare Deo, qui accepit orationem
meam die quo afflictus eram, et fuit ſermo ejus mihi auxilio in via
qua ambulavi.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* خاصه در اين اتفاق کنند بايما آن مردمان بنشستن اواز ايما ببودن بقوم يکه در بريدن بايما 22
همه نرينه چون آنچه ايشان بريدگان *رمهي ايشان و حاصل کردهي ايشان و همه چهارپايان 23
ايشان ها نه بايما ايشان خاصه اتفاق کنيم بايشان و بنشينند اواز ايما *شنيدند بحمور و بشکم 24
پسري او همه بيرون آيان دروازهي شهر او ببريدند همه نرينه همه بيرون آيان دروازهي شهري
او* بود در روز آن سيمي در بودن ايشان خيمناکان بستاندند دو پسران يعقوب شمعون 25
و لوي برادران دينه مرد شمشير او بيامدند ابر آن شهر ايمني بکشتند همه نرينه * و مر حمور 26
و مر شکم بکشتند بتيغ شمشير و بستاندند مر دينه از خانهي شکم و بيرون آمدند *پسران 27
يعقوب بيامدند ابر آن کشتها غارت کردند آن شهر آنچه پليد کردند خواهري ايشان * و مر 28
گوسفندان ايشان و مر گاوهاي ايشان و مر خرهاي ايشان و مر آنچه در شهر و مر آنچه در دشت
بستاندند * و مر همه مالي ايشان و مر همه طفلان ايشان و مر زنان ايشان برده کردند و غارت 29
کردند و مر همه آنچه در خانه *گفت يعقوب بشمعون و لوي بيخ کنديد مرا گنده بوي کردن 30
مرا در نشينا آن زمين در کنعني و در فرزي و من مردمان شماري جمع شوند ابر من و بزنند
مرا و نيست شوم من و خانهي من *گفتند ها چون بيراه بکند مر خواهري ايما * 31

* فصل سي پنجم *

*گفت خدا بيعقوب بر خيز بر آي بيت ال 1
و بنشين آنجا و بکن آنجا مذبح بخداي آن ديدار شده بتو در گريختن تو از پيش عشو برادر
تو* گفت يعقوب بخانه زادهي او و بهمه آنچه اواز او بگردانيد مر آن معبود آن بيگانه آنچه در 2
ميان شما و پاك شويد و بدل کنيد جامهاي شما* بر خيزيم و بر آييم بيت ال و بکنم آنجا مذبح 3
بخداي آن جواب دها مرا در روزي سختي من بود اواز من در راه آنچه برفتم *

*Sed tantùm in hoc conventionẽ fa- 22
ciunt nobiſcum viri ad conſidendum
nobiſcum eſſe in populũ unum, ſi cir-
cunciderimus in nobis omnem ma-
ſculum, quemadmodum ipſi ſunt cir-
cunciſi. Greges eorum, & quod 23
acquiſitum eſt eis, ac omnes quadru-
pedes eorum, annon nobis erunt ea?
tantùm in hoc conventum faciemus
cum illis, & ſedebunt nobiſcum.
Auſcultàruntque Hamor & She- 24
chem filio ejus omnes egredientes
portâ urbis ejus: & circunciderunt
omnem maſculum, quotquot egredie-
bantur portâ urbis ejus. Fuit in die 25
tertio cùm eſſent ſaucii, acceperunt
duo filii Jaacob, Shimeon & Levi
fratres Dinah, quilibet gladiũ ſuum,
& venientes ſuper civitatem ſe-
curam, interfecerunt omnem maſcu-
lum, Hamor quoque & Shechem 26
occiderunt mucrone gladii, tule-
rúntque Dinah è domo Shechem, &
egreſſi ſunt. Porro filii Jaacob ve- 27
nientes ſuper occiſos, deprædati ſunt
civitatem, quòd polluiſſent ſororem
ſuam. Oves quoque eorum, & bo- 28
ves eorum, & aſinos eorum, quód-
que in urbe & quod in agro erat, tol-
lebant. Omnéſque opes eorum, & o- 29
mnes infantes eorum, atque uxores
eorum captivârunt ac deprædati
ſunt, & quicquid erat in domo. Di- 30
xit Jaacob ad Shimeon & Levi;
Radicitùs effodiſtis me, graveolentem
faciendo me apud habitatores terræ,
Chenaanæũ, & Pherizæũ: & mihi
ſunt homines pauci numero, & con-
gregabuntur ſuper me, & percutient
me, & in nihilũ redactus ero, ego &
domus mea. Reſponderunt: Num vel- 31
ut devium faciet ſororem noſtram?*

CAP. XXXV.

*Ait Deus ad Jaacob; Surge, a- 1
ſcende in Beth-el, & ſede ibi: &
fac ibi altare Deo conſpecto tibi in
fuga tua à conſpectu Eſhau fratris
tui. Tum dixit Jaacob natis do- 2
mi ſuæ, & omnibus qui cum eo;
Avertite numen alienum quod eſt in
medio veſtri, & puri ſitote, ac muta-
te veſtimenta veſtra. Surgamúſque 3
ac aſcendamus in Beth-el, & faci-
am ibi altare Deo reſponſum danti
mihi in die calamitatis meæ, qui
fuit mecum in via quâ ambulavi.*

ויתנו ומסרו ביד יעקב ית כל טעות עממיא דבידיהון דדברו מן טעוות שכם 4
וית קדשייא דהוו באודניהון דיתבי קרתא דשכם דהוה צייר בהון דמות
פיסלידה וטמר יתהון יעקב תחות בוטמא דסמיכא לקרתא דשכם : ויסעו
ונטלו מתמן מודים ומצלן קדם יי והוה רתיתא מן קדם יי על עממייא 5
דבקרויי חוורניהום ולא רדפו בתר בני יעקב : ויבא ואתא יעקב ללוז דבארעא 6
דכנען היא בית אל הוא וכל עמא דעמיה : ויבן ובנא תמן מדבחא וקרא 7
לאתרא ההוא אל דאשרי שכינתיה בבית אל ארום תמן איתגליאו ליה מלאכייא
דיי במישרקיה מן קדם עשו אחוי :
וחמת ומיתת דבורה פידנונתא דרבקה 8
ואתקברת מן לרע לבית אל בשיפולי
מישרא וברם תמן אתבשר יעקב על
מיתת רבקה אימיה וקרא שמיה
אוחרן בכיותא : וירא ואתגלי יי 9
ליעקב תוב במיתוהי מפדן דארם
ובריך יי בשום מימריה בתר דמיתת
אמיה : ויאמר ואמר ליה יי 10
עד כדון הוה שמך יעקב לא יתקרי
שמך תוב יעקב אלהן ישראל יהי שמך
וקרא ית שמיה ישראל : ויאמר ואמר 11
ליה יי אנא אל שדי פוש וסגי
עם קדיש וכנישת נביאין וכהנין
יהון מבנך דאולידתא ותרין מלכין
תוב מנך יפקון : ואת וית ארעא 12
דיהבית לאברהם וליצחק לך איתנינה
ולבנך בתרך אתין ית ארעא :
ויעל ואסתלק מעלוי שכינתא דיי 13
באתרא דמליל עמיה : ויצב ואקים 14
תמן קמא באתרא דמליל עמיה
קמא דאבנא ונסיך עלה ניסוך
חמר וניסוך מוי ארום כדין עתידין
למעבד בחגא דמטלייא ואריק עלה
משח זיתא : ויקרא וקרא יעקב 15
ית שמיה דאתרא דמליל עמיה
תמן יי בית אל : ויסעו ונטלו 16
מבית אל והוה תוב סוגעי אשוון
עללתא דארעא במיתיה לאפרת
וילידת רחל וקשית במילדה :

ירושלמי 8 ומיתת דבורה מרביתה
דרבקה ואתקברת מלרע לביתאל תחות
בלוטא וקרא שמיה בלוט בכותא :
9 אלהא דעלמא יהא שמיה מברך לעלמי
עלמיא אליפת יתן פקודין יאין וקימין
שפירין אליפת יתן ברכת חתנא מן אדם
וזוגיה דכן כתבא מפרש ובריך יתהון
מימריה דיי ואמר להון מימריה דיי תקופו
וסגון ומלון ית ארעא וכבושו יתה :
אליפת יתן למבקרא ית בישיא מן
אבונן אברהם צדיקא כד אתגליית
עלוי במישרי חוזא ופקידת יתיה למגזר
עורלתיה ויתיב ליה בתרע משכניה
כמחום יומא דכן כתבא מפרש ואמר
ואתגלי עלוי מימריה דיי במישרי
חוזא : ועוד אליפת לן למברכא ית
אבליא מן אבונן יעקב צדיקא כד
אתגליית עלוי במיתיה מן פדן דארם
כד ארעית לדבורה מרביתה דרבקה
אמיה אורחא דעלמא ומיתת עלוי רחל
באורחא ויתיב ליה יעקב אבונן צוח
ומיליל לה ומספד ובכי : ואנת רבון
כל עלמיא יי במכילת רחמך טביא
אתגליתא עלוי ונחימת יתיה וברכת
אבליא ברכת יתיה על אמיה בנין כדין
כתבא מפרש ואמר ואתגלי מימריה דיי
על יעקב זמן תנינות במיתיה מפדן ארם
ובריך יתיה : 16 והוה אישון כרוב
ארעא למעל לאפרת וילידת רחל
ואתקשיאת במילדה :

Et tradiderunt in manum Jacobi omnia idola populorum, quæ in manibus 4
eorum erant, quæ acceperant ex idolis Sichem, & monilia quæ
erant in auribus habitatorum civitatis Sichem, in quibus depicta erat
imago idolorum ipſius: & occultavit ea Jacob ſub quercu, quæ erat
juxta civitatem Sichem. Et profecti ſunt inde celebrantes & orantes 5
coram Domino: & fuit tremor à facie Domini ſuper populos qui
erant in civitatibus circa ipſos, & non perſequuti ſunt filios Jacob.
Et venit Jacob in Luz, quæ eſt in terra Canaan, illa eſt Bethel, ipſe 6
& univerſus populus qui cum eo erat. Et ædificavit ibi altare, & 7
vocavit locum illum, Deum qui habitare fecit Divinitatem ſuam in
Bethel: quoniam ibi revelati ſunt ei angeli Domini, dum fugeret
ipſe à facie Eſau fratris ſui. Et 8
mortua eſt Debora nutrix Rebeccæ,
& ſepulta ſubtus Bethel in campeſtribus
planitiei: verùm ibi nuntium
accepit Jacob de morte Rebeccæ
matris ſuæ, & *ideo* vocavit
nomen illius, Alius fletus. Et 9
apparuit Dominus Jacobo rurſus,
dum rediret ex Padan Aram: &
benedixit *ei* Dominus per nomen
ſermonis ſui poſtquam mortua eſſet
mater ejus. Et dixit illi Dominus; 10
Hactenus fuit nomen tuum
Jacob: non vocabitur nomen tuum
rurſus Jacob, ſed Iſrael erit nomen
tuum; & vocavit nomen ejus
Iſrael. Et dixit illi Dominus; Ego 11
ſum Deus omnipotens, creſce &
multiplicare: populus ſanctus &
congregatio prophetarum & ſacerdotum
erunt ex filiis tuis quos genuiſti,
& duo reges rurſus ex te
exibunt. Et terram quam dedi Abrahamo 12
& Iſaaco, tibi dabo
eam, & filiis tuis poſt te dabo
hanc terram. Et aſcendit ab eo 13
divina majeſtas Dei, in loco ubi
locutus erat cum eo. Et erexit 14
ibi ſtatuam, in loco in quo locutus
erat cum eo, ſtatuam lapideam:
& libavit ſuper eum libamen
vini & libamen aquæ,
quoniam ſic facturi erant in feſto
tabernaculorum, & effudit etiam
ſuper eum oleum olivarum. Et 15
vocavit Jacob nomen loci illius,
in quo loquutus erat cum eo Dominus,
Bethel. Et profecti ſunt 16
ex Bethel, & erat rurſus multum
ſpatii proventus terræ ad veniendum
in Ephrata: & peperit Rachel,
& difficultatem habuit in
pariendo.

Hieroſ. 8. *Et mortua eſt Debora nutrix ipſius Rebecca, & ſepulta eſt infra Bethel ſub quercu: & vocavit nomen ipſius, Quercum fletus.* 9 *Deus æternitatis, ſit nomen ejus benedictum in ſecula ſeculorum, docuiſti nos mandata pulchra & ſtatuta elegantia: docuiſti nos benedictionem ſponſalitiam ab Adamo & conjuge ejus, nam ſic ſcriptura diſertè tradit; Et benedixit eis ſermo Domini, & dixit illis ſermo Domini; Fortes eſtote & multiplicamini, & replete terram, & ſubigite eam. Docuiſti nos viſitandos eſſe ægrotos, ex patre noſtro Abrahamo juſto, quando apparuiſti illi in valle illuſtri, & præcepiſti ei circuncidere præputium ſuum, & ſedit in oſtio tabernaculi ſui in calore diei, nam ſic ſcriptura diſertè expreſſit, & dixit; Et apparuit illi ſermo Domini in valle illuſtri. Præterea docuiſti nos benedicere lugentes ex patre noſtro Jacobo juſto; quando apparuiſti illi dum veniret ex Padan Aram; quando contigit Deboræ nutrici Rebeccæ matris ſuæ via ſeculi, & mortua eſt ipſi Rachel in via; & ſedit Jacob pater noſter clamans, & ejulans propter eam, & lugens, & flens. Tu autem Domine omnium ſeculorum Deus, pro menſura miſerationum tuarum bonarum manifeſtatus es illi, & conſolatus es eum, & benedictione lugentium benedixiſti illi propter matrem ſuam, quod ſcriptura diſertè exponit et dicit; Et manifeſtatus eſt ſermo Domini ipſi Jacobo tempore ſecundo, dum veniret ipſe ex Padan Aram, & benedixit ei.* 16 *Et erat terminus milliaris terræ ad ingrediendum Ephratha: & peperit Rachel, et difficultatem paſſa eſt in partu ſuo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

‏*بدادند بيعقوب مر همه معبود آن بيگانه آنچه در دست ايشان و مر آن گوشوارها آنچه در 4
گوشهاي ايشان بجنبيد ايشانرا يعقوب فرود آن اله آنچه اوار شكم *منزل بر داشتند بود ترس 5
خدا ابر آن شهرها آنچه گرداگرد ايشان و نه تاختند پسي پسران يعقوب * بيامد يعقوب 6
بلوز آنچه در زمين كنعن او بيت ال او و همه آن قوم آنچه اوار او * آبدان كرد آنجا مذبح 7
بخواند بجا ال بيت ال كه آنجا آشكارا شدند باو فرشتهاي آن خدا در گريختن از پيش برادري
او * بمرد دبوره شيردهاي ربقه گور كرده شد از فرود ببيت ال فرود آن الّون بخواند نام 8
او الّون بكوت * ديدار شد خدا بيعقوب نيز در آمدن او از فدن ارم آفرين كرد اويرا * 9
*گفت باو خدا نام تو يعقوب نه خوانده شود كه الّا يسرال باشد نام تو بخواند مر نام او 10
يسرال * گفت باو خدا من خداي شدّي برومند شو و بسياري قوم و جمع قومها باشد 11
از تو و پادشاهان از صلب تو بيرون آيند * و مر آن زمين آنچه بدادم بابرهم و بيصحق 12
بتو بدهم آنرا و بنسل تو پس تو بدهم مر آن زمين * بر آمد از بالاي او خدا درجاي 13
آنچه سخن گفت اوار او * بياستاند يعقوب انگيخته درجاي آنچه سخن گفت باو انگيختهي 14
سنگ پشنجش كرد ابر او پشنجش بريخت ابر آن روغن * بخواند يعقوب مر نام آن جا آنچه 15
سخن گفت اوار او خدا بيت ال * منزل برداشتند از بيت ال بود نيز فرسخ آن زمين بآمدن 16
بافرت براييد رحل و سختي يافت در زاييدن آن *

Dederunt igitur ipſi Jaacob omne 4
numen alienum quod in manu eorum,
& inaures quæ in auribus
*eorum, abſcondit*que *eos Jaacob*
ſub Elah quæ erat *apud Shechem.*
Quum *manſiones removebant, erat* 5
terror Dei ſuper civitates quæ in
circuitu eorum, et non perſecuti ſunt
poſt filios Jaacob. Veniens itaq; 6
Jaacob in Luz quæ eſt *in terra*
Chenaan, (ipſa eſt *Beth-el,) ipſe &*
omnis populus qui cum eo, Ex- 7
truxit illic altare, vocavitq; locum,
El-Beth-el, quia illic manifeſti fiebant
ei angeli Dei cùm fugeret à
conſpectu fratris ſui. Et *mortua* 8
Deborah nutrix Ribcah, ſepulta fuit
ſubter Beth-el, ſub Allon: vocavitq;
nomen loci *illius, Allon-Bachuth.*
Iterum conſpectus eſt Deus ipſi Jaa- 9
cob in adventu ejus à Phadan-
*Aram; benedixit*que *ei.* Et *di-* 10
xit ei Deus; Nomen tuum Jaacob
non vocabitur, ſed Iſrael erit nomen
*tuum: vocavit*que *nomen ejus, Iſrael.* Porro *dixit ei Deus;* Ego 11
ſum *Deus Shaddai, frugifer eſto,*
& multitudo populi & cœtus gentium
erit ex te, & reges è lumbis
tuis egredientur. Et *terram* 12
quam dedi Abraham & Iſhac, tibi
dabo eam: & ſoboli tuæ poſt te
dabo terram. Et *aſcendit ab eo* 13
Deus in loco quo ſermonem habuiſſet
cum eo. Statuitq; Jaacob ſtatuam 14
in loco quo locutus fuerat ad eum,
ſtatuam lapidis: conſperſitq; ſuper
eam conſperſionem, ac *effudit ſuper*
eam oleum. Et *vocavit Jaa-* 15
cob nomen loci quo ſermonem habuerat
cum eo Deus, Beth-el. Man- 16
ſionemq; removerunt à Beth-el: erat
quoque Paraſanga terræ ad veniendum
in Ephrath, parturivitq;
Rahel, & duritiem invenit in partu
ſuo.

ויהי והוה בקשיותה במילדה ואמרת לה חייתא לא תדחלין ארום אוף דין 17
ליך בר דכר : ויהי והוה במיפק נפשה 18
ארום מטת עלה מותא וקרת שמיה בר
דווי ואבוי קרא ליה בנימין : ותמת
ומיתת רחל ואתקברת באורח אפרת היא בית לחם : ויצב ואקים יעקב קמתא 19
על בית קבורתא היא קמת בית קבורתא דרחל עד יומא דין : ויסע ונטל 20 21
יעקב ופרס למשכניה מן להלא למגדלא דעדר אתרא דמתמן עתיד דאתגלי
מלכא משיחא בסוף יומיא : ויהי והוה כד שרא ישראל בארעא ההיא ואזל 22
ראובן ובלבל ית מצעא דבלהה פלקתיה דאבוי דהות מסדרא כל קביל מצעא
דליאה אמיה ואתחשיב עילוי כאילו שמיש עמה ושמע ישראל ובאיש ליה ואמר
ווי דלמא נפק מיני פיסולא היכמא דנפק מן אברהם ישמעאל ומן אבא נפק
עשו מתיבא רוחא דקודשא וכן אמר ליה לא תדחל דכלהון צדיקין ולית בהון
פיסולא דמבתר דאיתיליד בנימין הוו בני יעקב תריסר : בני לאה בני לאה 23
בוכריה דיעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון : בני בני רחל 24
יוסף ובנימין : ובני ובני בלהה אמתא דרחל דן ונפתלי : ובני ובני זלפה 25 26
אמתא דלאה גד ואשר אלין בני יעקב דאתילידו ליה בפדן ארם : ויבא
ואתא יעקב לות יצחק אבוי לממרא קרית ארבע היא חברון דדר תמן אברהם 27
ויצחק : ויהיו והוו יומי יצחק מאה ותמנן שנין : ויגוע ואתנגיד יצחק ומית 28 29
ואתכנש לעמיה סיב ושבע יומין וקברו יתיה עשו ויעקב בנוי :

ירושלמי 18 ואבוי הוה קרי ליה בלשן
בית קודשא בנימין :

לו

ואלה ואלין יחוסין דעשו הוא דמתקרי אדום : עשו עשו נסיב ית נשוי 1 2
מבנת כנען ית עדה ברת אלון חיתאה וית אהליבמה ברת ענה ברת צבעון
חיואה : ואת וית בשמת ברת ישמעאל דאסיבא ליה נביות אחהא : ותלד 3
וילידת עדה לעשו ית אליפז ובשמת ילידת ית רעואל : ואהליבמה 4
ואהליבמה ילידת ית יעוש וית יעלם וית קרח אלין בנוי דעשו די אתילידו 5
ליה בארעא דכנען : ויקח ודבר עשו ית נשוי וית בנוי וית בנתוי וית כל 6
נפשת ביתיה וית גיתוי וית בעירוי וית כל נכסוי די קנה בארעא דכנען ואזיל
לארע אוחרי דהות רמיא עלוי אימתא דיעקב אחוי :

Et factum eſt cum laboraret difficultate partus, tum dixit illi obſtetrix; 17
Ne timeas, quoniam etiam hic tibi filius maſculus. Et factum eſt 18
cum egrederetur anima ejus, quia
adveniebat ad ipſam mors, & vocavit
nomen ejus, Filium doloris
mei: ſed pater vocavit eum Binjamin.
Et mortua eſt Rachel, & 19
ſepulta eſt in via Ephrath, ipſa eſt Bethleem. Et erexit Jacob ſtatu- 20
am ſuper domum ſepulchri *ejus*, ipſa eſt ſtatua domus ſepulchri Rachel
uſque ad diem hanc. Et profectus Jacob extendit tabernaculum 21
ſuum ultra turrim Eder, loco in quo manifeſtaturus eſt ſe rex Meſſias in
fine dierum. Et accidit cum moraretur Iſrael in terra illa, ut ab- 22
iret Ruben & confunderet ſtratum Bilhæ concubinæ patris ſui, quod
ordinatum erat è regione ſtrati Leæ matris ſuæ, & reputatum eſt illi ac ſi
concubuiſſet cum ea: & audivit Iſrael, & diſplicuit illi, & dixit;
Væ, fortè ex me exierit aliquis degener, quemadmodum ex Abraham
exiit Iſrael, & ex patre meo exiit Eſau: reſpondit Spiritus
ſanctus, & ſic dixit illi; Ne timeas, quoniam omnes ſunt juſti, &
non eſt inter eos degener. Nam poſtquam natus eſt Binjamin fuerunt
filii Jacob duodecim. Filii Leæ; primogenitus Jacob Ruben: 23
& Simeon, & Levi, & Juda, & Iſſachar, & Zebulun. Filii Ra- 24
chel; Joſeph, & Binjamin. Et filii Bilha ancillæ Rachelis; Dan, 25
& Nephtali. Et filii Zilpa ancillæ Leæ; Gad & Aſcher. Iſti ſunt 26
filii Jacob, qui nati ſunt illi in Padan-Aram. Et venit Jacob ad 27
Iſaac patrem ſuum in Mamre civitatem Arba, ipſa eſt Hebron, ubi
habitavit Abraham & Iſaac. Et fuerunt dies Iſaac centum octo- 28
ginta anni. Et expiravit Iſaac, & mortuus eſt, & collectus ad po- 29
pulum ſuum ſenex & ſatur dierum: & ſepeliverunt eum Iſaac & Jacob
filii ejus.

Hieroſ. 18. *Pater autem ejus vocabat ipſum linguâ domus ſanctæ, Binjamin.*

CAP. XXXVI.

Iſtæ autem ſunt proſapiæ Eſau, ille eſt qui vocatur Edom. Eſau 1
accepit uxores ex filiabus Canaan: Ada filiam Elon Hettæi, & Ao- 2
libama filiam Anæ filiæ Sibeon Hevæi. Et Boſmath filiam Iſmael, 3
quam dedit illi in uxorem Nebajoth frater ejus. Et peperit Ada ipſi 4
Eſau Eliphaz: & Boſmath peperit Rehuel. Aholibama autem pepe- 5
rit Jehus, & Jahlam, & Korach: iſti ſunt filii Eſau, qui nati ſunt
illi in terra Canaan. Et accepit Eſau uxores ſuas, & filios ſuos & 6
filias ſuas, & omnes animas domus ſuæ, & greges ſuas & armenta
ſua, & omnem poſſeſſionem ſuam, quam acquiſierat in terra Canaan,
& abiit in terram aliam: injectus enim erat ſuper ipſum terror
Jacobi fratris ſui.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

‏17 *بود در سختي رسيدن آن در زاييدن آن گفت بآن آن دايه نه ترسي كه نيز اين بتو پسر
18 *بود در بيرون آمدن جان آن كه مردي بخواند نام او بن اوني و پدري او بخواند باو بنيمين *
19 20 *بمرد رحل گور كرده شد در راه افرت آن بيت لحم * بياستاند يعقوب انگيخته ابر
21 گورجاي آن آن انگيختهي گورجاي رحل تا آن روز *منزل برداشت يسرال ميل كرد خيمهي
22 او از فرود بمجدل عدر * بود در مسكن كردن يسرال در زمين آن برفت راوبن و بخسپيد
23 اوار بلهه سرّيتي پدري او بشنويد يسرال بودند پسران يعقوب دوازده *پسران لاه نخست
24 زاد يعقوب راوبن [و شمعون و لوي و يهوده و يسشكر و زبلون] *پسران رحل يوسف و بنيمين*
25 26 * و پسران بلهه پرستاري رحل دن و نفتلي * و پسران زلفه پرستاري لاه جد و اشر اينان
27 پسران يعقوب آنچه زاييده شد باو در فدن ارم *بيامد يعقوب بيصحق پدري او ممرا قريت
28 اربع آن حبرون آنچه بنشست آنجا ابرهم و يصحق *بودند روزگاران يصحق صد و هشتاد
29 سال * بناليد يصحق و بمرد و جمع شد بقوم او پير و سير عمر گور كردند اويرا
عسو و يعقوب پسران او*

‏* فصل سي ششم *

‏1 2 *اينان تولّدها عشو او ادوم *عشو بستاند مر زنان او از دختران كنعن مر عده دختري
3 ايلون ان حتّي و مر اهليبمه [دختري عنه] دختري صبعون هكوّي * و بشمت دختري
4 5 يسمعال خواهري نبيوت *براييد عده بعشو مر اليفز و بشمت براييد مر رعوال *واهليبمه
براييد مر يعوش و مر يعلم و مر قرح اينان پسران عشو آنچه زاييده شدند باو در زمين
6 كنعن *بستاند عشو مر زنان او و مر پسران او و مر دختران او و مر همه جانهاي خانهي اوه
و مر رمهي او و مر همه چارپاي او و مر همه حاصل كردهي او آنچه مال كرد در زمين
كنعن برفت بزميني از پيش يعقوب برادري او*

Fuit cùm duritiec obveniret ei in 17
partu ſuo, dixit ei obſtetrix; Ne
metuas, quia etiam iſte tibi filius.
Fuitq;, in exitu animæ ejus, (mori- 18
ebatur enim,) vocavit nomen ejus,
Ben-oni: at pater ejus vocavit eum,
Binjamin. Mortua itaq; *Rahel ſepul-* 19
ta fuit in via Ephrath: hæc eſt *Beth-*
*lehem. Statuit*que *Jaacob ſtatuam* 20
ſuper ſepulchrum ejus: ea eſt *ſtatua*
ſepulchri Rahel uſque hodiè.
Manſionemque removens Iſrael de- 21
poſuit tentorium ſuum ſubter Mig-
dal-eder. Et fuit, cùm habitaret Iſ- 22
rael in terra illa, abiit Reuben &
concubuit cum Bilhah concubinâ
*patris ſui: audivit*que *Iſrael.* Et
fuerunt filii Jaacob duodecim.
Filii Leah: primogenitus Jaacob 23
Reuben, & Shimeon, & Levi, & Jehudah,
& Iſhſhachar, & Zebulun.
Filii Rahel: Joſeph, et Binjamin. 24
Et filii Bilhah ancillæ Rahel: Dan, 25
& Naphtali. Et filii Zilphah an- 26
cillæ Leah: Gad, & Aſher. Hi
ſunt filii Jaacob, qui nati ſunt ei
in Phadan-Aram. Venit quoque 27
Jaacob ad Iſhac patrem ſuum in
Mamre Cirjath-Arbah, illa eſt
Hebron, ubi ſedit Abraham &
Iſhac. Fuerunt autem *dies Iſhac* 28
centum & octoginta anni. Et *ex-* 29
piravit Iſhac, ac mortuus eſt, &
*collectus eſt ad populum ſuum, ſenex
& ſatur ætatis:* & *ſepeliverunt eum Eſhau & Jaacob filii*
ejus.

CAP. XXXVI.

Hæ ſunt progenies *Eſhau, ipſe* 1
eſt *Edom. Eſhau accepit uxores ſu-* 2
*as de filiabus Chenaan, Adah filiam
Elon Hittæi, & Aholibamah
filiam Anah filiæ Sibon Hivvæi:*
Et Boſhmath filiam Iſhmael, ſo- 3
rem Nebajoth. Peperit Adah ipſi 4
Eſhau, Eliphaz: & Boſhmath pe-
perit Reüel. Et Aholibamah pepe- 5
rit Jeüſh, & Jaalam, & Corah:
iſti filii Eſhau, qui nati ſunt ei in
terra Chenaan. Tulitque Eſhau 6
uxores ſuas, & filios ſuos, &
filias ſuas, omneſque animas
*domûs ſuæ, & omnes greges ſuos,
omneſque quadrupedes ſuas,
& omne quod acquiſitum
erat ei, quod lucrifecerat in terra
Chenaan, abiitque in terram*
aliam à *conſpectu Jaacob fratris ſui.*

כִּי הֲוָה אֲרוּם הֲוָה נִכְסֵיהוֹן סַגִּי מִלְּמֵיתַב כַּחֲדָא וְלָא כְּהִילַת אַרְעָא תּוֹתְבוּתְהוֹן 7
לְסוֹבָרָא יַתְהוֹם מִן קֳדָם גֵּיתֵיהוֹן ׃ וישב וִיתֵיב עֵשָׂו בְּטוּוָר גַּבְלָא עֵשָׂו הוּא 8
רַבָּא דֶאֱדוֹמָאֵי ׃ ואלה וְאִלֵּין יִיחוּסִין דְּעֵשָׂו רַבָּא דֶאֱדוֹמָאֵי דְּבֵית מְדוֹרְהוֹן 9
בְּטוּוָר גַּבְלָא ׃ אלה אִלֵּין שְׁמָהַת בְּנֵי עֵשָׂו אֱלִיפַז בַּר עָדָה אִיתַּת עֵשָׂו רְעוּאֵל בַּר 10
בְּשְׂמַת אִיתַּת עֵשָׂו ׃ ויהיו וַהֲווֹ בְּנֵי אֱלִיפַז תֵּימָן אוֹמָר צְפוֹ וְגַעְתָּם וּקְנַז ׃ ותמנע 11
וְתִמְנַע הֲוָת פִּילַקְתָּא לֶאֱלִיפַז בַּר עֵשָׂו וִילֵידַת לֶאֱלִיפַז יַת עֲמָלֵק הוּא אֱלִיפַז 12
חַבְרֵיהּ דְּאִיּוֹב אִלֵּין בְּנֵי עָדָה אִיתַּת עֵשָׂו ׃ ואלה וְאִלֵּין בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וְזֶרַח 13
שַׁמָּה וּמִזָּה אִלֵּין הֲווֹן בְּנֵי בְשְׂמַת אִיתַּת עֵשָׂו ׃ ואלה וְאִילֵּין הֲווֹ בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה 14
בְּרַת עֲנָה בְּרַת צִבְעוֹן אִיתַּת עֵשָׂו וִילֵידַת לְעֵשָׂו יַת יְעוּשׁ וְיַת יַעְלָם וְיַת קֹרַח ׃ אלה
אִלֵּין רַבְרְבֵי בְּנֵי עֵשָׂו בְּנֵי אֱלִיפַז בּוּכְרֵיהּ דְּעֵשָׂו רַבָּא תֵימָן רַבָּא אוֹמָר רַבָּא צְפוֹ 15
רַבָּא קְנַז ׃ אלוף רַבָּא קֹרַח רַבָּא גַעְתָּם רַבָּא עֲמָלֵק אִלֵּין רַבְרְבֵי אֱלִיפַז דִּמְדוֹרְהוֹן 16
בְּאַרְעָא דֶאֱדוֹם אִלֵּין בְּנֵי עָדָה ׃ ואלה וְאִלֵּין בְּנֵי רְעוּאֵל בַּר עֵשָׂו רַבָּא נַחַת רַבָּא 17
זֶרַח רַבָּא שַׁמָּה רַבָּא מִזָּה אִלֵּין רַבְרְבֵי רְעוּאֵל דִּמְדוֹרְהוֹן בְּאַרְעָא דֶאֱדוֹם אִלֵּין בְּנֵי
בְשְׂמַת אִיתַּת עֵשָׂו ׃ ואלה וְאִלֵּין בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה אִיתַּת עֵשָׂו רַבָּא יְעוּשׁ רַבָּא 18
יַעְלָם רַבָּא קֹרַח אִלֵּין רַבְרְבֵי אָהֳלִיבָמָה בְּרַת עֲנָה אִיתַּת עֵשָׂו ׃ אלה אִלֵּין בְּנֵי 19
עֵשָׂו וְאִלֵּין רַבְרְבָנֵיהוֹם הוּא אַבָּא דֶאֱדוֹמָאֵי ׃ אלה אִלֵּין בְּנוֹי דְגַבַל גְּנוּסְיָא 20
דִּמְקַדְּמַת דְּנָא הֲווֹן יָתְבֵי אַרְעָא הַהִיא לוֹטָן וְשׁוֹבָל וְצִבְעוֹן וַעֲנָה ׃ ודישון וְדִישׁוֹן 21
וְאֵצֶר וְדִישָׁן אִלֵּין רַבְרְבֵי גִּינוּסְיָא בְּנוֹי דְגַבַל דִּמְדוֹרְהוֹן מִן עָלְמִין בְּאַרְעָא אֱדוֹמָאֵי ׃
ויהיו וַהֲווֹ בְּנֵי לוֹטָן חֹרִי וְהֵימָם וְאַחְתֵיהּ דְּלוֹטָן תִּמְנַע ׃ ואלה וְאִלֵּין בְּנֵי שׁוֹבָל 22 23
עַלְוָן וּמָנַחַת וְעֵיבָל שְׁפוֹ וְאוֹנָם ׃ ואלה וְאִלֵּין בְּנֵי צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָא הוּא עֲנָה 24
דְּאַרְבַּע יַת עֶרְדַיָּא עִם אַתְנֵי וּלְזִמַן אַשְׁכַּח יַת כּוּדַנְיָיתָא דִּי נְפַקוּ מִנְהוֹן כַּד הֲוָה
רָעֵי יַת חַמְרַיָּא לְצִבְעוֹן אָבוּי ׃ ואלה וְאִלֵּין בְּנֵי עֲנָה דִּישׁוֹן וְאָהֳלִיבָמָה בַּת עֲנָה ׃ 25
ואלה וְאִילֵּין בְּנֵי דִישָׁן חֶמְדָּן וְיִשְׁבָּן וְיִתְרָן וּכְרָן ׃ אלה אִלֵּין בְּנֵי אֵצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן 26 27
וַעֲקָן ׃ אלה אִלֵּין בְּנֵי דִישָׁן עוּץ וַאֲרָם ׃ אלה אִלֵּין רַבְרְבֵי גְנוּסְיָא רַבָּא לוֹטָן רַבָּא 28
שׁוֹבָל רַבָּא צִבְעוֹן רַבָּא עֲנָה ׃ 29

Quia erat ſubſtantia eorum multa quàm ut poſſent habitare ſimul: neque 7
poterat terra peregrinationis eorum ferre eos propter pecora eorum. Et 8
habitavit Eſau in monte Gebal: Eſau ipſe eſt princeps Idumæorum.
Iſtæ autem ſunt proſapiæ Eſau principis Idumæorum, quorum habitatio- 9
nis locus erat in Gebal. Iſta ſunt nomina filiorum Eſau: Eliphaz filius 10
Ada uxoris Eſau, Rehuel filius Baſmath uxoris Eſau. Et fuerunt filii 11
Eliphaz: Theman, Omar, Tſepho, & Gaetam, & Kenaz. Porro Timna 12
fuit concubina Eliphaz filii Eſau, & peperit Eliphazo Amalek: ille eſt
Eliphaz ſocius Jobi. Iſti ſunt filii Adæ uxoris Eſau. Et iſti ſunt filii 13
Rehuel; Nachath, & Zerach, Schammah, & Mizzah: iſti fuerunt filii
Boſmath uxoris Eſau. Et iſti ſunt filii Aolibama filiæ Ana filiæ Tſibeon 14
uxoris Eſau: & peperit ipſi Eſau Jehus, & Jaelam, & Korach. Iſti 15
autem ſunt principes filiorum Eſau filii Eliphaz primogeniti Eſau; prin-
ceps Theman, princeps Omar, princeps Tſepho, princeps Kenaz. Prin- 16
ceps Korach, princeps Gaëtam, princeps Amalek: iſti ſunt principes
Eliphaz, quorum habitatio erat in terra Edom, iſti ſunt filii Ada. Et iſti 17
ſunt filii Rehuel filii Eſau princeps Nachath, princeps Zerach, princeps
Schamma, princeps Mizza: iſti ſunt principes Rehuel quorum habitatio
eſt in terra Edom, iſti ſunt filii Boſmath uxoris Eſau. Iſti autem ſunt 18
filii Aolibama uxoris Eſau; princeps Jeuſch, princeps Jaëlam, princeps
Korach: iſti ſunt principes Aolibama filiæ Ana uxoris Eſau. Iſti ſunt 19
filii Eſau, & iſti ſunt magnates eorum, iſte eſt pater Idumæorum. Iſti 20
autem ſunt filii Gebal, generationes quæ antea habitabant in illa terra:
Lotan, & Schobal, & Tſibeon, & Ana. Et Diſchon, & Etſer, & Diſ- 21
chan: iſti ſunt principes proſapiæ filiorum Gebal, quorum habitatio à
ſeculo in terra Idumæorum. Et fuerunt filii Lotan, Hori & Hemam: 22
& ſoror ipſius Lotan erat Timna. Et iſti ſunt filii Schobal; Alevan, & 23
Manahath, Et Ebal, Schepho, & Onam. Et iſti ſunt filii Tſibeon, & 24
Aia, & Ana: iſte eſt Ana qui commiſit onagros cum aſinabus, & poſt
tempus invenit mulos qui ex illis exierunt, cum paſceret aſinos Tſibeon
patris ſui. Et iſti ſunt filii Ana, Diſchon: & Aolibama filia Ana. 25
Porro iſti ſunt filii Diſchan: Chemdan, & Jisban, & Jithran, & Ke- 26
ran. Iſti ſunt filii Etſer: Bilhan, & Zaëvan, & Akan. Iſti ſunt filii 27
Diſchan, Uts & Aram. Iſti ſunt magnates familiæ *Horæorum*: prin- 28
ceps Lotan, princeps Schobal, princeps Tſibeon, princeps Anah. 29

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* كه بود مال ايشان بسيار از نشستن يكجا ونه توانست زمين نشستن جاي ايشان 7
ببر داشتن ايشان از جهت رمهاي ايشان * بنشست عشو در كوه شعير عشو او ادوم * و اينان 8 9
تولدهاي عشو پدري ادوم در كوه شعير * اينان نامهاي پسران عشو اليفز پسر عده 10
زني عشو رعوال پسري بسمت زني عشو * بودند پسران اليفز تيمن [اومر صفو و جعتم 11
و قنز] * و تمنع بود سريتي باليفز پسري عشو برزاييد باليفز مر عملق اينان پسران عده 12
زني عشو * و اينان پسران رعوال نحت [و زرح شمه و مزه] اينان بودند پسران بسمت زني 13
عشو * و اينان بودند پسران اهليبمه دختري عنه دختري صبعون زني عشو برزاييد بعشو 14
مر يعوش [و مر يعلم و مر قرح] * اينان مهتران پسران عشو پسران اليفز نخست زاد عشو مهتر 15
تيمن [مهتر اومر مهتر صفو مهتر قنز * مهتر قرح مهتر جعتم مهتر عملق] اينان مهتران اليفز 16
در زمين ادوم اينان پسران عده * اينان پسران رعوال پسري عشو مهتر نحت [مهتر زرح 17
مهتر شمه مهتر مزه اينان مهتران رعوال در زمين ادوم اينان پسران بسمت زني عشو *
* و اينان پسران اهليبمه زني عشو مهتر يعوش مهتر يعلم مهتر قرح اينان مهتران اهليبمه 18
دختري عنه زني عشو] * اينان پسران عشو و اينان مهتران ايشان او ادوم * اينان پسران شعير آن 19 20
حوري نشينان آن زمين لوطن [و شوبل و صبعون و عنه * و ديشون و اصر و ديشن] اينان 21
مهتران آن حوري پسران شعير در زمين ادوم * بودند پسران لوطن حوري و هيمم 22
و خواهري لوطن تمنع * و اينان پسران شوبل علون [و منحت و عيبل شفو و اونم] * 23
* و اينان پسران صبعون و ايه و عنه او عنه آنچه بيافت مر آن استرها در بيابان در چرانيدن 24
او مر آن خرها بصبعون پدري او * و اينان پسران عنه ديشون و اهليبمه دختري عنه * 25
* و اينان پسران ديشن حمدن و اشبن و يترن و كرن * اينان پسران اصر بلهن و زعون 26 27
و عقن * اينان پسران ديشن عوص و ارن * اينان مهتران آن حوري مهتر لوطن [مهتر 28
شوبل مهتر صبعون مهتر عنه * 29

Quia erant opes eorum nimiæ ſedere uno loco, neque poterat terra commorationis eorum ſuſtinere eos propter greges eorum. 7 *Seditque Eshau in monte Sheir:* 8 *Eshau, ipſe eſt Edom. Et iſtæ* 9 *ſunt progenies Eshau patris Edom in monte Sheir. Hæc ſunt nomina* 10 *filiorum Eſhau: Eliphaz filius Adah uxoris Eshau: Reüel filius Boshmath uxoris Eshau. Fuerunt* 11 *filii Eliphaz: Teman, Omar, Sepho, & Gaatham, & Cenaz. Porrò* 12 *Timna erat concubina Eliphaz filii Eſhau: quæ peperit ipſi Eliphaz, Amalec. Hi ſunt filii Adah uxoris Eſhau. Et iſti ſunt filii Reüel:* 13 *Nahath, & Zerah, Shammah, & Mizzah: hi fuerunt filii Boshmath uxoris Eshau. Iſti verò fuerunt filii Abolibamah filiæ Anah* 14 *filiæ Sibeon uxoris Eshau: quæ peperit ipſi Eshau, Jeüsh, & Jaalam, & Corah. Iſti ſunt* 15 *principes filiorum Eshau. Filii Eliphaz primogeniti Eshau: princeps Teman, princeps Omar, princeps Sepho, princeps Cenaz, Prin-* 16 *ceps Corah, princeps Gaatham, princeps Amalec: iſti ſunt principes Eliphaz in terra Edom, iſti ſunt filii Adah. Hi autem ſunt fi-* 17 *lii Reüel filii Eshau: princeps Nahath, princeps Zerah, princeps Shammah, princeps Mizzah: iſti ſunt principes Reüel in terra Edom: iſti filii Boshmath uxoris Eshau. Hi verò ſunt filii Abolibamah uxo-* 18 *ris Eshau: princeps Jeüsh, princeps Jaalam, princeps Corah: iſti ſunt principes ex Abolibamah filiâ Anah, uxore Eshau: Hi ſunt* 19 *filii Eshau, & hi principes eorum: ipſe eſt Edom. Iſti autem ſunt fi-* 20 *lii Sheir Horæi, ſedentes in terra: Lotan, & Shobal, & Sibeon, & Anah, Et Dishon, & Eſer, &* 21 *Dishan: hi ſunt principes Horæorum, filii Sheir in terra Edom. Fu-* 22 *eruntq; filii Lotan, Hori & Hemam: & ſoror Lotan, Timna. Iſti autem* 23 *ſunt filii Shobal: Alvau, & Manahath, & Ebal, Shepho & Onam. Et iſti ſunt filii Sibeon:* 24 *Ajah, & Anah: ipſe Anah eſt qui invenit mulos in deſerto, cùm paſceret aſinos Sibeon patris ſui. Et iſti* 25 *ſunt filii Anah: Diſhon. & Abolibamah filia Anah. Et iſti ſunt filii* 26 *Diſhon: Hemdan, & Eſhban, & Ithran, et Cheran. Iſti ſunt filii* 27 *Eſer: Bilhan, et Zaavan, et Acan. Iſti ſunt filii Diſhon: Uts, et Aran.* 28 *Iſti ſunt principes Horæorum:* 29 *princeps Lotan, princeps Shobal, princeps Sibeon, princeps Anah.*

אלוף רַבָּא דִישׁוֹן רַבָּא אֵצֶר רַבָּא דִישָׁן אִלֵּין רַבְרְבֵי גְנוּסְיָא לְרַבְרְבָנֵיהוֹם 30
דִּמְדוֹרֵיהוֹם מִן קַדְמַת דְּנָא בְּאַרְעָא דְגַבְלָא ׃ ואלה וְאִלֵּין מַלְאכַיָּא דִּי מְלָכוּ 31
בְּאַרְעָא דֶאֱדוֹם קֳדָם עַד לָא מְלַךְ מַלְכָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ וימלוך וּמְלַךְ בֶּאֱדוֹם 32
בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וְשׁוּם קַרְתָּא דְבֵית מַלְכוּתֵיהּ דִּנְהָבָה ׃ וימת וּמִית בֶּלַע וּמְלַךְ 33
תְּחוֹתוֹי יוֹבָב בַּר זֶרַח מִבָּצְרָה ׃ וימת וּמִית יוֹבָב וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹי חוּשָׁם מֵאַרְעָא 34
דָרוֹמָא ׃ וימת וּמִית חוּשָׁם וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹי הֲדַד בַּר בְּדַד דְּקָטַל יַת מִדְיָנָאֵי 35
בְּסִדְּרוּתֵיהּ עִמְּהוֹן קְרָבָא בְּחַקְלֵי מוֹאָב וְשׁוּם קַרְתָּא דְבֵית מַלְכוּתֵיהּ עֲוִית ׃
וימת וּמִית הֲדַד וּמְלַךְ תְּחוֹתֵיהּ שַׂמְלָה מִמַּשְׂרֵקָה ׃ וימת וּמִית שַׂמְלָה וּמְלַךְ 36
תְּחוֹתוֹי שָׁאוּל דְּמִן רְחוֹבוֹת דְּעַל פְּרָת ׃ וימת וּמִית שָׁאוּל וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹי בַּעַל 37 38
חָנָן בַּר עַכְבּוֹר ׃ וימת וּמִית בַּעַל חָנָן 39
בַּר עַכְבּוֹר וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹי הֲדַר וְשׁוּם קַרְתָּא
דְבֵית מַלְכוּתֵיהּ פָּעוּ וְשׁוּם אִנְתְּתֵיהּ
מְהֵיטַבְאֵל בְּרַת מַטְרֵד הוּא גַבְרָא דַהֲוָא
לָעֵי בְּמַטְרְדָה וּבְסַדְרִיתָא וּמִן דְּעָתַר
וּקְנָה נִכְסִין הֲדַר לְמֶהֱוֵי מִתְגָּאֵה בְּלִבֵּיהּ
לְמֵימַר מָאן הוּא כַסְפָּא וּמָאן הוּא דַהֲבָא ׃

ירושלמי 39 וּמְלַךְ מִן בָּתְרֵיהּ הֲדַר
וּשְׁמָהּ דְּקַרְתֵּיהּ פָּעוּ וְשׁוּם דְּאִתְּתֵיהּ
מְהֵיטַבְאֵל בְּרַת מַטְרֵד בְּרַתָּא דִמְצָרֵף
דַּהֲבָא גַּבְרָא דַהֲוָה לָעֵי בְּמַטְרְדָא כָּל יוֹמֵי
חַיּוֹהִי מִן בָּתַר דַּאֲכַל וְשָׂבַע חָזַר וַאֲמַר
מָה הוּא דַהֲבָא וּמָה הוּא כַסְפָּא ׃

ואלה וְאִלֵּין שְׁמָהַת רַבְרְבֵי עֵשָׂו לְיִחוּסֵיהוֹן לַאֲתַר מְדוֹרֵיהוֹן בִּשְׁמָהַתְהוֹן רַבָּא תִמְנַע 40
רַבָּא עַלְוָה רַבָּא יְתֵת ׃ אלוף רַבָּא אָהֳלִיבָמָא רַבָּא אֵלָה רַבָּא פִינוֹן ׃ אלוף רַבָּא קְנַז 41
רַבָּא תֵימָן רַבָּא מִבְצָר ׃ אלוף רַבָּא מַגְדִּיאֵל הוּא הֲוָה מִתְקְרֵי מַגְדִּיאֵל עַל שׁוּם 42 43
קַרְתֵּיהּ מִגְדַּל תַּקִּיף הִיא רַבָּא עִירָם אִלֵּין רַבְרְבֵי אֱדוֹם לְמוֹתְבָנֵיהוֹן בְּאַרְעָא
אַחְסַנְתֵּיהוֹן הוּא עֵשָׂו אֲבוּהוֹן דֶאֱדוֹמָאֵי ׃

Princeps Diſchon, princeps Ezer, princeps Diſchan: iſti ſunt magna- 30
tes proſapiæ Horæorum ſecundùm principes ſuos, quorum habitatio 31
antea erat in terra Gebal. Iſti verò ſunt reges qui regnârunt in terra
Edom, antequam regnaret rex in filios Iſrael. Regnavit autem in 32
Edom Bileam filius Beor, & nomen civitatis domus regni ejus Din-
haba. Et mortuus eſt Bela: & regnavit pro eo Jobab filius Zerach 33
ex Botſra. Et mortuus eſt Jobab: & regnavit pro eo Chuſcham 34
de terra auſtrali. Et mortuus eſt Chuſam: & regnavit pro eo Ha- 35
dad filius Bedad, qui interfecit Madianitas dum ordinaret cum illis
bellum in agris Moab; & nomen civitatis domus regiæ ejus Avith. 36
Et mortuus eſt Hadad: & regnavit pro eo Samlah de Maſreka. Et 37
mortuus eſt Samla: & regnavit pro eo Saul qui erat ex Rehoboth,
quæ eſt juxta Euphratem. Et mortuus eſt Saul: & regnavit pro eo 38
Baalhanan filius Akbor. Et mor- 39
tuus eſt Bahalhanan filius Akbor:
& regnavit pro eo Hadar, &
nomen civitatis domus regiæ ejus
Pahu: & nomen uxoris ejus Me-
hetabeel filia Matred; ille eſt vir
qui laborabat aſſiduè & cum vi-
gilantia, poſtquam autem dives
factus eſt & comparavit opes, tum
elatior factus eſt in corde ſuo, di-
cendo; Quid eſt argentum, &
quid eſt aurum? Hæc vero ſunt 40

Hierol. 39. *Et regnavit poſt ipſum Hadar, & nomen urbis ejus Pahu, & nomen uxoris ejus Mehetabel filia Matred, filia aurifabri, viri qui laborabat labore indefeſſo omnibus diebus vitæ ſuæ, poſtquam* autem *comederat & ſatur erat, revertebatur & dicebat; Quid eſt aurum, et quid eſt argentum?*

nomina principum Eſau juxta proſapiam ſuam, juxta locum habitatio-
num eorum, cum nominibus ſuis, princeps Timna, princeps Alva,
princeps Jetheth: Princeps Aholibama, princeps Ela, princeps Pi- 41
non: Princeps Kenaz, princeps Teman, princeps Mibtſar: Princeps 42
Magdiel, ipſe vocabatur Magdiel de nomine civitatis ſuæ, quæ turris 43
erat fortiſſima, princeps Iram: iſti ſunt principes Edom juxta habitati-
ones ſuas, in terra poſſeſſionis eorum; ipſe eſt Eſau pater Idumæo-
rum.

לז

פ פ פ

CAP. XXXVII.

SECT. IX.

וישב וִיתֵיב יַעֲקֹב בִּשְׁלֵיוְתָא בְּאַרַע תּוֹתָבוּת אֲבוּי בְּאַרְעָא דִכְנָעַן ׃ אלה אִלֵּין 1 2
זַרְעִיַּית יַעֲקֹב יוֹסֵף בַּר שְׁבַסְרֵי שְׁנִין הֲוָה בְּמִפְּקֵיהּ מִן בֵּית מִדְרְשָׁא וְהוּא טְלֵה
מִתְרַבֵּי עִם בְּנֵי בִלְהָה וְעִם בְּנֵי זִלְפָּה נְשַׁיָּא דְאָבוּי וְאַיְיתִי יוֹסֵף יַת טִיבֵיהוֹן
בִּישׁ וְחַמְנוּן דְּאָכְלִין בִּשְׂרָא דְתָלִישׁ מִן חֵיוָא חַיְיָא יַת אוּדְנַיָּא וְיַת דְּנַבַיָּא וְאָתָא
וְתַנֵּי לְוָת אֲבוּהוֹן ׃ וישראל וְיִשְׂרָאֵל 3
רְחִים יַת יוֹסֵף מִכָּל בְּנוֹי אֲרוּם אִקוּנִין
דְּיוֹסֵף דָּמְיָין לְאִיקוּנִין דִּילֵיהּ וַעֲבַד לֵיהּ פַּרְגוֹד מְצוּיַיר ׃ ויראו וְחָמוּן אֲחוֹי אֲרוּם 4
יָתֵיהּ רְחֵים אֲבוּהוֹן מִכָּל אֲחוֹי וְנַטְרוּ לֵיהּ בְּבוּ וְלָא צָבַן לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ שְׁלָם ׃

ירושלמי 3 פַּרְגּוֹד מְצוּיַיר ׃

ET habitavit Jacob in tranquillitate, in terra peregrinationis patrum ſu- 1
orum, in terra Canaan. Iſtæ ſunt generationes Jacob: Joſeph natus erat 2
ſeptemdecim annos cum exiret è ſchola, & ipſe puer educatus cum fi-
liis Bilha & cum filiis Zilpa uxorum patris ſui: & afferebat Joſeph
famam eorum malam, viderat enim eos comedentes carnem quæ lacera-
ta erat ex beſtia vivente, nempe aures & caudas, itaque venit & re-
nuntiavit patri ſuo. Iſrael autem 3
diligebat Joſephum præ omnibus
filiis ſuis, Quoniam imago Joſephi
ſimilis erat imagini ipſius, & fecit illi tunicam figuratam. Et viderunt 4
fratres ejus, quòd ipſum diligeret pater eorum præ omnibus fratribus ſuis,
& ſervârunt in illum inimicitias: neque volebant loqui cum eo pacificé.

Hierof. 3. *Tunicam figuratam.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* مهتر ديشون مهتر اصر مهتر ديشن] اينان مهتران آن حوري بمهتران ايشان در زمين 30
شعير * و اينان آن پادشاهان آنچه پادشاهي كردند در زمين ادوم بپيش پادشاهي كردن 31
پادشاهي بپسران يسرال * پادشاهي كرد در ادوم بلع پسري بعور و نام شهري او دنهبه * 32
* بمرد بلع پادشاهي كرد بجاي او يوبب پسري زرح از بصره * بمرد يوبب پادشاهي كرد 33 34
بجاي او حوشم از زمين آن تيمني * بمرد حوشم پادشاهي كرد بجاي او هدد پسري بدد 35
آن زنا مر مدين در دشت مواب و نام شهر او عويت * بمرد هدد پادشاهي كرد بجاي او شمله از 36
مسرقه * بمرد شمله پادشاهي [كرد] بجاي او شاول از كشاده جايها آن رود * بمرد شاول پادشاهي 37 38
كرد بجاي او بعل حنن پسري عكبور * بمرد بعل حنن بن عكبور پادشاهي كرد بجاي او هدر 39
و نام شهر او فعو و نام زن او مهيطبال دختري مطرد دختري مرد زرگر * و اينان نامهاي مهتران 40
عشو باهل خانهاي ايشان بجايهاي ايشان در نامهاي ايشان مهتر تمنع مهتر علوه مهتر
نيت * مهتر اهليبمه مهتر اله مهتر فينون * مهتر قنز مهتر تيمن مهتر مبصر * مهتر مجديال 41 42 43
مهتر عيرم اينان مهتران ادوم بنشستن جاها ايشان در زمين گرفتن ايشان او عسو
پدري ادوم * فصل سي هفتم * بنشست يعقوب در زمين نشستن جاي 1
پدري او در زمين كنعن * اينان تولدهاي يعقوب يوسف قدر هفده ساله بود شباني كنا 2
اوار برادران او در گوسفند و او كودك اوار پسران بلهه و اوار پسران زلفه زنان پدري او بياورد
يوسف مر عيب ايشان بدي بپدري ايشان * و يسرال دوست داشت مر يوسف از همه پسران او كه 3
پسري خردمند است او باو و بكرد باو پيراهني زر بفت * بديدند برادران او كه اورا دوست داشت 4
[پدري ايشان] از همه برادران او و رشك بردند اورا ونه توانستند سخن كفتن اورا بسلامتي *

Princeps Diſhon, princeps Eſer, 30 *princeps Diſhan. Hi ſunt principes Horæorum, in principibus ſuis, in* 31 *terra Sheïr. Iſti autem ſunt reges qui imperiũ geſſerunt in terra Edom, antequàm imperium gereret rex ullus ſuper filios Iſrael. Imperium* 32 *geſſit in Edom Bela filius Beor: & nomen urbis ejus Dinhabah. Mor-* 33 *tuo Belâ, imperium geſſit in loco ejus Jobab filius Zerah de Boſrah. Mortuo Jobab, imperium geſſit in* 34 *loco ejus Huſham è terra Teman. Mortuo Huſham, imperium geſſit in* 35 *loco ejus Hadad filius Bedad, percutiens Midjan in agro Moab: & nomen urbis ejus Avith. Mortuo* 36 *Hadad, imperium geſſit in loco ejus Shamlah de Meſhreccah. Mortuo* 37 *Shamlah, imperium geſſit in loco ejus Shaül de Apertis locis fluminis. Mortuo Shaül, imperium geſ-* 38 *ſit in loco ejus Baal-hanan filius Achbor. Mortuo Baal-hanan filio* 39 *Achbor, imperium geſſit in loco ejus Hadar: & nomen urbis ejus Phaü: nomen autem uxoris ejus Mehetabel filia Matred filiæ hominis aurifabri. Hæc ergò ſunt nomina prin-* 40 *cipum Eſhau, per familias ſuas: per loca ſua, in nominibus ſuis: princeps Timna, princeps Alvah, princeps Jetheth, Princeps Aholibamah,* 41 *princeps Elah, princeps Phinon, Princeps Cenaz,* 42 *princeps Teman, princeps Mibſar, Princeps* 43 *Magdiel, princeps Iram. Hi ſunt principes Edom, per reſidendi loca ſua, in terra acquiſitionis eorum, ipſe Eſhau eſt pater Edom.*

CAP. XXXVII.

SEdit autem Jacob in terra commorationis patris ſui, in terra Chenaan. Hæ ſunt generationes Jacob: 1 2 *Joſeph circa ſeptemdecim annorũ erat paſtor, cũ fratrib' ſuis ovili: & ipſe puer erat cũ filiis Bilhah, & cũ filiis Zilphah uxorib' patris ſui: retulitq; Joſeph infamiã eorũ malã patri ipſorũ. Porrò Iſrael dilectũ habebat* 3 *Joſeph præ omnibus filiis ſuis, quia filius prudens erat ipſe ei: fecitq; ei induſiũ auro intextũ. Quum vi-* 4 *derẽt fratres ej' quòd eũ dilectũ haberet p'ter ipſorũ præ omnib' fratribus ejus, invidiâ tulerunt in eũ, neq; poterant verbum dicere ei pacifice.*

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

ויחלם וַחֲלַם יוסף חֶילְמָא וְתָנֵי לְאַחוֹהִי וְאוֹסִיפוּ תוּב לְמִנְטַר לֵיהּ בְּבוּ : ויאמר 5
וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמָעוּ כְּדוּן חֶלְמָא הָדֵין דִּי חֲלֵימִית : והנה וְהָא אֲנַחְנָא מְפָרְכִין 6 7
פֵּירוֹכִין בְּגוֹ חַקְלָא וְהָא קָמַת פּוּרְכְתִי וְאוּף
אִזְדַּקְפַת וְהָא מִתְחַוְרָן פּוּרְכְתֵיכוֹן וְגַחֲנַן

ירושלמי 7 מְפָרְכִין פֵּרוֹכִין :

לְפוּרְכְתִי : ויאמרו וַאֲמַרוּ לֵיהּ אַחוֹהִי הֲלְמִמְלַךְ אַנְתְּ מְדַמֵּי עֲלָנָא אִין לְמִשְׁלַט 8
אַנְתְּ סְבִיר עֲלָנָא וְאוֹסִיפוּ תוּב לְמִנְטַר לֵיהּ בְּבוּ עַל חֶלְמוֹי וְעַל פִּתְגָּמוֹי : ויחלם
וַחֲלַם תּוּב חֶלְמָא חוֹרָנָא וְתָנֵי יָתֵיהּ לְאַחוֹי וַאֲמַר הָא חֲלֵימִית חֶלְמָא תּוּב וְהָא 9
שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא וְחַד סַר כּוֹכְבַיָּא גָּחֲנַן לִי : ויספר וְאִשְׁתָּעֵי לְאָבוּי וּלְאַחוֹי וּנְזַף 10
בֵּיהּ אָבוּי וַאֲמַר לֵיהּ מָא חֶלְמָא הָדֵין דְּחָלֵימְתָּא הֲמֵיתָא נֵיתֵי אֲנָא וְאִמָּךְ וְאַחָךְ
לְמִגְחַן לָךְ עַל אַרְעָא : ויקנאו וְקַנִּיאוּ בֵּיהּ אַחוֹהִי וְאָבוּי נְטַר בְּלִבֵּיהּ יַת פִּתְגָּמָא : 11
וילכו וַאֲזַלוּ אַחוֹהִי לְמִרְעֵי יַת עָנָא דַאֲבוּהוֹן בִּשְׁכֶם : ויאמר וַהֲוָה לִזְמַן יוֹמִין 12 13
וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הֲלָא אַחָךְ רָעַן בִּשְׁכֶם וּדְחִיל אֲנָא דִּלְמָא יֵיתוֹן חִוָּאֵי
וְיִמְחוּנוּן עַל עֵיסַק דִּי מְחוֹ יַת חֲמוֹר וְיַת שְׁכֶם וְיַת יָתְבֵי קַרְתָּא אִיתָא כְדוּן וְאֶשְׁלְחִינָךְ
לְוָתְהוֹן וַאֲמַר לֵיהּ הָאֲנָא : ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ אִיזֵל כְּדוּן חֲמֵי יַת שְׁלָם אַחָךְ 14
וְיַת שְׁלָם עָנָא וַאֲתִיבְנִי פִּתְגָּמָא וְשַׁדְרֵיהּ עַל עֵיטָא עֲמִיקְתָּא דְּאִתְמַלַּל עִם אַבְרָהָם
בְּחֶבְרוֹן וּבְהַהוּא יוֹמָא הֲוָה שֵׁרוּי גָּלוּתָא דְמִצְרַיִם וְקָם וַאֲתָא יוֹסֵף לִשְׁכֶם :
וימצאהו וְאַשְׁכְּחֵיהּ גַּבְרִיאֵל בִּדְמוּת גַּבְרָא וְהָא טָעֵי בְּחַקְלָא וּשְׁאֵלֵיהּ גַּבְרָא 15
לְמֵימַר מָה אַנְתְּ בָּעֵי : ויאמר וַאֲמַר יַת אַחַי אֲנָא בָּעֵי חַוִּי כְּדוּן לִי אֵיכָן אִינוּן 16
רָעַן : ויאמר וַאֲמַר גַּבְרָא נְטַלוּ מִכָּא אֲרוּם שְׁמָעִית מִבָּתַר פַּרְגוֹדָא דְּהָא אִישְׁתְּרִי 17
מִן יוֹמָא דֵין שִׁעְבּוּד מִצְרָאֵי וְאִתְאֲמַר לְהוֹם בִּנְבוּאָה דְּחִוָּאֵי בָּעַן לְמִסְדַּר עִמְּהוֹן
סִדְרֵי קְרָבָא בְּגִין כֵּן הֲווּ אָמְרִין נֵיזִיל לְדוֹתָן וַאֲזַל יוֹסֵף בָּתַר אַחוֹהִי וְאַשְׁכְּחִינוּן
בְּדוֹתָן : ויראו וַחֲמוֹן יָתֵיהּ מֵרָחִיק וְעַד לָא קָרִיב לְוָתְהוֹם וְאִתְיַיעֲטוּ עֲלוֹי לְמִקְטְלֵיהּ : 18
ויאמרו וַאֲמָרוּ שִׁמְעוֹן וְלֵוִי דַּהֲווּ אַחִין בְּעֵיטְתָא גְּבַר לְאַחוּי הָא מָארֵי חֶלְמַיָּא 19
דֵּיכִי אָתֵי : ועתה וּכְדוּן אִתּוּ וְנִקְטְלִינֵיהּ וְנִרְמְיִנֵיהּ בְּחַד מִן גּוּבַיָּא וְנֵימַר חַיְתָא 20
בִּשְׁתָּא אַכַלְתֵּיהּ וְנֶחְמֵי מַה יְהֵי פֵּשֶׁר חֶלְמוֹי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ſomniavit Joſeph ſomnium, & renuntiavit fratribus ſuis : unde addidêre adhuc ſervare in illum inimicitias. 5 Et dixit illis; Audite nunc 6 ſomnium hoc quod ſomniavi. Et ecce nos ligantes manipulos in medio agri, 7 & ecce conſurgebat manipulus meus, & etiam erectus ſtabat : & ecce circundabant manipuli veſtri, & inclinabant ſe manipulo meo. Et dixerunt illi fratres ejus; An re- 8 gnare tu cogitas ſuper nos? an dominari tu putas ſuper nos? Et addiderunt adhuc illi ſervare inimicitias, propter ſomnia ejus & propter verba ejus. Et ſomniavit rurſus ſomnium aliud; & indicavit ipſum fratribus 9 ſuis: & dixit; Ecce ſomniavi ſomnium rurſus, & ecce ſol & Luna & undecim ſtellæ inclinabant ſe mihi. Et narravit patri ſuo & fratribus ſuis; 10 & increpavit eum pater ejus, & dixit illi; Quale ſomnium hoc quod tu ſomniâſti? an veniendo veniemus, ego, & mater tua, & fratres tui, ad inclinandum nos tibi in terram. Æmulati ergo ſunt eum fratres ejus, ſed pa- 11 ter ejus ſervabat in corde ſuo hoc verbum. Et iverunt fratres ejus ad pa- 12 ſcendum gregem patris ſui in Sichem. Accidit itaq; poſt tempus dierum, 13 ut diceret Iſrael Joſepho; Annon fratres tui paſcunt in Sichem? timeo autem ego ne veniant Hevæi & percutiant eos, propterea quod percuſſerunt Hemor & Sichem & habitatores civitatis illius, veni jam & mittam te ad eos : & reſpondit illi; Ecce ego. Et dixit illi; Ito nunc, vide pacem 14 fratrum tuorum, & pacem gregis, & refer mihi reſponſum : itaque miſit eum juxta conſilium profundum, de quo ſermo factus eſt cum Abraham in Hebron, nam illo die incipiebat captivitas Ægypti : ſurrexit itaque Joſeph, & venit in Sichem. Et invenit eum Gabriel in ſimilitudine viri, 15 & ecce errabat in agro : & interrogavit eum vir, dicendo; Quid tu quæris? Et reſpondit; Fratres meos ego quæro : indica quæſo, ubi 16 ipſi paſcant. Et dixit vir ille; Profecti ſunt hinc, quoniam audivi à 17 tergo veli quod inchoata ſit ab hoc die ſervitus Ægyptiorum, & dictum eſt illis per prophetiam quod Hevæi quærerent inſtruere aciem belli contra eos, propterea dicebant; proficiſcamur in Dothan : itaque ivit Joſeph poſt fratres ſuos, quos invenit in Dothan. Et viderunt eum à longè, an- 18 tequam appropinquaret ad eos : & conſilium inierunt adverſus eum, ut occiderent eum. Et dixerunt Simeon & Levi, qui erant fratres in con- 19 ſilio, vir fratri ſuo; Ecce dominus ſomniorum iſte venit. Jam vero ve- 20 nite & interficiamus eum, & projiciamus eum in unam ex foveis *iſtis*, & dicemus; Fera mala devoravit eum : & videbimus quænam ſit interpretatio ſomniorum ejus.

Hieroſ. 7. *Ligantes manipulos.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

5 6 خواب دید یوسف خواب آگاه كرد با برادران او بیفزودند دشمن داشتن اورا * گفت بایشان
7 بشنوید اكنون آن خواب آن این آنچه خواب دیدم * واینك ایما بسته بندان بستها در میان آن
دشت واینك برخاست بستهي من ونیز استیده آمد واینك گرد شدند بستهاي شما
8 سجود كردند ببستهي من * گفتند باو برادران او ها پادشاهي كردن پادشاهي كني ابر ایما
اگر مسلّط شدن مسلّط شوي در ایما بیفزودند نیز دشمن داشتن اورا ابر خوابهاي
9 او وابر سخنهاي او * خواب دید نیز خواب دیگر حكایت كرد اورا ببرادران او گفت اینك
خواب دیدم خواب نیز واینك آن خورشید وآن ماه ویازده ستارها سجود كنان بمن *
10 حكایت كرد بپدري او وببرادران او بانگ زد درو پدري او وگفت چیست آن خواب
آن این آنچه خواب دیدي ها آمدن بیاییم من ومادري تو وبرادران تو بسجود كردن
11 12 بتو بزمین * رشك بردند درو برادران او وپدري او نگاه داشت مر آن سخن * برفتند
13 برادران او بشباني كردن مر گوسپندان پدري ایشان در شكم * گفت یسرال بیوسف ها
14 نه برادران تو شباني كنان در شكم بیا وبفرستم ترا بایشان گفت باو اینك من * گفت
باو برو اكنون وببین مر سلامتي برادران تو ومر سلامتي آن گوسفندان وباز گردان
15 مرا سخن بفرستاد اورا از عمق حبرون بیامد بشكم * بیافت اورا مردي واینك طعیا شوا
16 در دشت بپرسید اورا آن مرد بگفتن چه طلب كني * گفت مر برادران من من طلب
17 كنا آگاه كن اكنون بمن كجا ایشان شباني كنان * گفت آن مرد منزل برداشتند
ازین جا كه شنیدم گویان برویم بدوتینه برفت یوسف پس برادران او بیافت ایشانرا
18 در دوتین * بدیدند اورا از دور ودر پیش شود بایشان قصد كردند اورا بكشتن
19 20 اورا * گفتند مرد ببرادري او اینك خداوند آن خوابها ها باین بیامد * واكنون
بیایید وبكشیم اورا وبیندازیم اورا در یكّه آن چاهها وبگوییم ددي بد بخورد اورا
وببینیم چه باشند خوابهاي او *

Somnians autem *Joſeph ſomnium,* 5 *notificavit fratribus ſuis, & addiderunt odio habere eum. Dixit enim eis; Audite jam ſomnium* 6 *hoc quod ſomniavi. Ecce nos* 7 *ligabamus acervos in medio agri, & en ſurrexit acervus meus, ac etiam conſiſtens evaſit : & ecce conglobantes ſe acervi veſtri, reverentiam exhibuerunt acervo meo. Reſponderunt ei fratres ejus; Num* 8 *imperium gerendo imperium geres ſuper nos, ſi præficiendo præfectus fies ſuper nos?* Itaque *addiderunt etiam odio habere eum propter ſomnia ejus, & propter verba ejus. Somniavit iterùm ſomnium* 9 *alterum, quem narravit fratribus ſuis, dicendo; Ecce ſomniavi ſomnium iterùm, & en ſol et luna & undecim ſtellæ reverentiam exhibebant mihi.* Quum *narrâſſet* 10 *patri ſuo ac fratribus ſuis, increpavit eum pater ejus, ac dixit; Quid eſt ſomnium hoc quod ſomniâſti? an veniendo veniemus ego & mater tua ac fratres tui ad reverentiam exhibendum tibi in terram? Æmulati-* 11 *onem* itaq; *habuerunt in eum fratres ejus : pater verò ejus obſervabat verbum. Abierant* autem *fratres* 12 *ejus ad paſcendum oves patris ſui in Shechem.* Dixitque *Iſrael ad* 13 *Joſeph; Annon fratres tui paſcunt in Shechem? veni, & mittam te ad eos. Reſpondit ei; Ecce ego. Dixit ei; Vade nunc, & vide pa-* 14 *cem fratrum tuorum, & pacem ovium, & refer mihi verbum. Miſit* itaque *eum à valle Hebron, & vênit ad Shechem. Reperit* autem 15 *eum vir quidam, & ecce errabat in agro. Interrogavitque eum vir, dicendo; Quid quæris? Reſpon-* 16 *dit; Fratres meos ego quæro : notum fac jam mihi ubi illi paſcunt: Ait vir; Manſionem removerunt* 17 *ab hoc loco : audivi enim eos dicentes; Ibimus ad Dothan. Abiens* Igitur *Joſeph poſt fratres ſuos, invênit eos in Dothan. Viderunt* 18 autem *eum eminùs, & antequàm acceſſiſſet ad eos, intentionem habuerunt in eum, occidere eum.* Dixitque *quiſque fratri ſuo; En* 19 *dominum illorum ſomniorum : nunc huc venit? Nunc quidem ve-* 20 *nite, & interficiamus eum, projiciamuſque eum in unum è puteis, & dicemus; Fera mala devoravit eum : & videbimus quid erunt ſomnia ejus.*

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

וישמע וּשְׁמַע רְאוּבֵן וְשֵׁזְבֵיהּ מִן אִידֵיהוֹן וַאֲמַר לָא נִקְטְלִינֵיהּ דְּלָא נִתְחַיֵּיב בְּאַדְמֵיהּ : 21
ויאמר וַאֲמַר לְהוֹם רְאוּבֵן לָא תֵשְׁדוּן אֲדַם זַכַּאי טְלוֹקוּ יָתֵיהּ לְגוּבָא הָדֵין 22
דִּבְמַדְבְּרָא וְיַד דִּקְטוֹלִין לָא תוֹשְׁטוּן בֵּיהּ בְּגִין לְשֵׁיזָבָא יָתֵיהּ מִידֵיהוֹן לַאֲתָבוּתֵיהּ
לְוָת אָבוּי : ויהי וַהֲוָה כַּד אָתָא יוֹסֵף לְוָת אַחוֹהִי וְאַשְׁלָחוּ יַת יוֹסֵף יַת פַּרְגוּדֵיהּ 23
יַת פַּרְגוּד מְצַיַּיר דַּעֲלוֹי : ויקחהו וְנַסְבוּ יָתֵיהּ וּטְלָקוּ יָתֵיהּ לְגוּבָא וְגוּבָא סְרִיק 24
לֵית בֵּיהּ מוֹי בְּרַם חִיוִין וְעַקְרַבִּין הֲווֹ
בֵּיהּ : וישבו וְחָזְרוּ לְמֵיכוּל לַחְמָא 25

ירושלמי 25 סִיעָא דְּסַרְקִין :

וּזְקָפוּ עֵינֵיהוֹן וַחֲמוֹן וְהָא סִיעָא דַּעֲרְבָאִין אַתְיָא מִגִּלְעָד וְגַמְלֵיהוֹן טְעִינִין שַׁעֲוָה
וּשְׂרַף קְטַף וּלְטוֹם מְטַיְילִין לַאֲחָתָא לְמִצְרַיִם : ויאמר וַאֲמַר יְהוּדָה לַאֲחוֹהִי מַה 26
הֲנָיֵית מָמוֹן יְהִי לַן אֲרוּם נִקְטוֹל יַת אַחוּנָא וּנְכַסֵּי עַל דְּמֵיהּ : לכו אִיתוּ 27
וּנְזַבְּנִינֵיהּ לַעֲרְבָאִין וְיִדָנָא לָא תְהֵי בֵּיהּ לְמִקְטְלֵיהּ אֲרוּם אֲחוּנָא בִּשְׂרָנָא הוּא
וְקַבִּילוּ אַחוֹהִי : ויעברו וַעֲבָרוּ גַּבְרֵי מְדִינָאֵי מָרֵי פְּרַקְמַטְיָא וּנְגִידוּ וְאַסִּיקוּ יַת 28
יוֹסֵף מִן גּוּבָא וְזַבִּינוּ יַת יוֹסֵף לַעֲרְבָאִין בְּעֶשְׂרִין מָעִין דִּכְסַף וּזְבַנוּ מִנְּהוֹן סַנְדְּלִין
וְאַיְיתִיו יַת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם : וישב וְתַב רְאוּבֵן לְגוּבָא אֲרוּם לָא הֲוָה עִמְּהוֹן 29
לְמִסְעוֹד כַּד זַבְּנוּהִי דַּהֲוָה יָתִיב בְּצוֹמָא עַל דִּבַלְבֵּל מַצַּע אָבוּי וַאֲזַל וִיתִיב בֵּינֵי
טוּוְרַיָּא לְמֶהֱדוֹר לְגוּבָא לְאַסְקוּתֵיהּ לְאָבוּי מָאִים יַסֵּב לֵיהּ אַפִּין וְכֵיוָן דְּתָב
וַחֲמָא וְהָא לֵית יוֹסֵף בְּגוּבָא וּבְזַע יַת לְבוּשׁוֹי : וישב וְתַב לְוָת אַחוֹי וַאֲמַר 30
טַלְיָא לֵיתוֹהִי וַאֲנָא לְהֵן אֲנָא אָתֵי וְהֵכְדֵין נֶחְמֵי סְבַר אַפּוֹי דְּאַבָּא : ויקחו 31
וּנְסִבוּ יַת פַּרְגוֹדָא דְיוֹסֵף וּנְכַסוּ צְפִיר בַּר עִזֵּי אֲרוּם אַדְמֵיהּ דָּמֵי לִדְגַבְרָא וּטְבַלוּ
יַת פַּרְגוֹדָא בְּאַדְמָא : וישלחו וְשַׁדָּרוּ בְּיַד בְּנֵי זִלְפָּה וּבְיַד בְּנֵי בִלְהָה יַת פַּרְגוּד 32
מְצַיַּיר וְאַיְיתוּהִי לְוָת אֲבוּהוֹן וַאֲמָרוּ דָא אַשְׁכַּחְנָא אִשְׁתְּמוֹדַע כְּדוֹן הַפַּרְגוֹדָא דִּבְרָךְ
הִיא אִין לָא : ויכירה וְאִשְׁתְּמוֹדְעָהּ 33
וַאֲמַר פַּרְגוּד דִּבְרִי הִיא לָא חֵיוַת בָּרָא
אַכַלְתֵּיהּ וְלָא עַל יַד בְּנֵי נָשָׁא אִתְקְטֵל
אֶלָּא חָמֵי אֲנָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא דְּאִיתְּתָא
בִּישְׁתָּא קַיְימָא לְקִבְלֵיהּ : ויקרע וּבְזַע 34
יַעֲקֹב לְבוּשׁוֹי וַאֲסַר שַׂקָּא בְּחַרְצוֹי וְאִתְאַבַּל
עַל בְּרֵיהּ יוֹמִין סַגִּיאִין : ויקומו וְקָמוּ כָּל בְּנוֹי וְכָל נְשֵׁי בְנוֹי וַאֲזַלוּ לְמִנְחֲמָא לֵיהּ 35
וְסָרֵיב לְקַבָּלָא תַּנְחוּמִין וַאֲמַר אֲרוּם אֵיחוֹת לְוָת בְּרִי כַּד אָבִילְנָא לְבֵי קְבוּרְתָּא וּבְכָא יָתֵיהּ בְּרַם יִצְחָק אָבוּי :

ירושלמי 33 וְחַכִּם יָתָהּ וַאֲמַר פַּרְגּוֹד
דִּבְרִי הוּא לָא חֵיוַת בָּרָא אֲכַלְתִּיתֵיהּ
וְלָא מִתְקְטַל בְּרִי יוֹסֵף בְּרַם חָמֵי אֲנָא
בְּרוּחַ בֵּית קוּדְשָׁא הֵיךְ אִתְּתָא בִּישָׁא
קָיְמָא לְקוּבְלֵיהּ :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et audivit Ruben, & liberavit eum ex manibus eorum, & dixit; Ne in- 21 terficiamus eum, ut non rei ſimus ſanguinis ejus. Et dixit illis Ruben; Ne 22 effundatis ſanguinem innocentem, projicite eum in foveam hanc deſerti, & manum homicidiorum ne immittatis in eum : ut eriperet eum è manibus eorum, & redire faceret eum ad patrem ſuum. Et accidit quan- 23 do venit Joſeph ad fratres ſuos, ut exuerent Joſephum tunicâ ſuâ, tunicâ figuratâ qua indutus erat. Et acceperunt ipſum, & projecerunt 24 ipſum in foveam : fovea autem vacua erat, in qua non erant aquæ, verùm ſerpentes & ſcorpiones erant in ea. Et ſederunt per circuitum ad 25 comedendum panem : & levârunt oculos ſuos, & viderunt & ecce cœtus Arabum veniebat ex Gilead, unà cum camelis onuſtis cerâ, reſinâ, balſamo & caſtaneâ, euntes ut deportarent in Ægyptum. Et dixit Juda fratribus ſuis; Quæ utilitas pe- 26 cuniarum erit nobis, quando interfecerimus fratrem noſtrum, & texerimus ſanguinem ejus? Venite, vendamus eum Arabibus, & manus 27 noſtra non ſit in eum ad occidendum eum; quoniam frater noſter caro noſtra eſt : & paruerunt fratres ejus. Et tranſierunt viri Madianitæ 28 negotiatores, & extraxerunt & aſcendere fecerunt Joſephum ex fovea, & vendiderunt Joſephum Arabibus viginti obolis argenteis, & emerunt ex illis calceos, & adduxerunt Joſephum in Ægyptum. Et rever- 29 ſus eſt Ruben ad foveam, quoniam non fuerat cum illis ad juvandum quando vendiderunt eum : ſedebat enim in jejunio, eò quod confudiſſet ſtratum patris ſui, itaq; abiit & ſedit inter montes, ut reverteretur ad foveã ad aſcendere faciendum eum ad patrem ſuum, ſi fortè illi condonaret : poſtquam autem reverſus eſt & vidit, & ecce non erat Joſeph in fovea, tum rupit veſtimenta ſua. Et reverſus eſt ad fratres ſuos, & dixit; Puer non 30 eſt, & ego quonam ibo? & quomodo videbo conſpectum facierum patris mei? Et acceperunt veſtimentum Joſeph, & mactârunt hircum filium 31 caprarum, quoniam ſanguis ejus ſimilis eſt *ſanguini* viri, & tinxerunt tunicam ſanguine. Et miſerunt per manum filiorum Zilpa, & per manum 32 filiorum Bilha tunicam figuratam, & adduxerunt eam ad patrem ſuum, & dixerunt; Hoc invenimus : agnoſce nunc num tunica filii tui ſit annon? Et agnovit eam, & dixit; Tunica 33 filii mei eſt, non fera agri devoravit eum, neque per manus hominum interfectus eſt : ſed video ego per ſpiritum ſanctum, quòd mulier mala ſtat contra eum. Et rupit 34 Jacob veſtimentum ſuum, & ligavit ſaccum in lumbis ſuis, & luxit ſuper filio ſuo diebus multis. Et ſurrexerunt omnes filii ejus, et omnes uxores fi- 35 liorum ejus, et iverunt ad conſolandum eum, ſed renuit recipere conſolationes : & dixit; Deſcendam ad filium meum tanquam lugens in ſepulchrum : & flevit eum etiam Iſaac pater ejus.

Hieroſ. 25. *Cœtus Saracenorum.*

Hieroſ. 33. *Et cognovit eam, & dixit; Tunica filii mei eſt, non fera agreſtis devoravit eum, neque interfectus eſt filius meus Joſeph: verùm video ego ſpiritu domus ſanctitatis, quomodo mulier mala ſtet contra eum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

21 22 * بشنوید راوبن خلاص كرد اورا از دست ایشان گفت نه زنیم اورا جان * گفت
بایشان راوبن مه ریزید خون بیندازیم اورا بآن چاه آن این آنچه در بیابان ودست مه
كشید درو بسبب خلاص كردن اورا از دست ایشان بباز گرداندن اورا بپدري او *
23 بود چون آنچه بیامد یوسف ببرادران او بكشیدند مر یوسف مر پیراهن او مر آن پیراهن زر
24 بفت آنچه ابر او * بستاندند اورا بینداختند اورا بآن چاه وآن چاه تهي نیست درو آب *
25 * بنشستند بخوردن نان برداشتند چشمان ایشان بدیدند واینك كارواني اسمعالیم عربان آیا
26 از جلعد وشترهاي ایشان برداران خرنوب وموم وبلّوط روان بفرود بردن بمصر * گفت
27 یهوده ببرادران اوچه طمع كه بكشیم مر برادري ایما وبپوشیم مر خون او * بیایید
وبفروشیم اورا بعربان ودست ایما نه باشد درو كه برادري ایما گوشت ایماست او بشنویدند
28 برادران او * بگذشتند مردمان مدینان بازرگانان بكشیدند برآوردند مر یوسف ازان چاه
29 بفروختند مر یوسف را بعربان در بیست مثقال سیم بیاوردند مر یوسف بمصر * باز گشت
30 راوبن بآن چاه واینك نیست یوسف در چاه پاره كرد مر جامهاي او * باز گشت ببرادران او
31 گفت آن كودك نیست او ومن كجا من آیا * بستاندند مر پیراهني یوسف بكشتند
32 بزغالهي بزان در زدند مر آن پیراهن در خون * بفرستادند مر پیراهني از زیبق بیاوردند
بپدري ایشان گفتند این بیافتیم بشناس اكنون پیراهني پسري توست آن اگر نه *
33 * بشناخت آنرا گفت پیراهني پسري من دد بد بخورد اورا بخیر بخیر شد یوسف *
34 * پاره كرد یعقوب جامهاي او بنهاد پلاس در میان او مصیبت گرفت ابر پسري او روزگاران
35 بسیاران * بر خاستند همه پسران او وهمه دختران او بتسلي كردن اورا نا كام بود بتسلي
شدن گفت فرود شوم بپسري من مصیبتگین بگور بگریست اورا پدري او *

Quo *audito Reuben liberavit* 21 *eum è manu eorum, & dixit; Ne percutiamus ei animam. Dixit* quoque 22 *eis Reuben; Ne effundatis ſanguinem, projiciamus eum in puteum hunc qui in deſerto, & manum ne extendatis in eum :* hoc *dicebat cauſâ liberandi eum è manu eorum, ad reſtituendum eum patri ſuo. Fuitque, quando veniſſet Joſeph ad* 23 *fratres ſuos, detraxerunt Joſepho induſiũ ſuum, induſium auro intertextum quod erat ſuper eum.* Et *capien-* 24 *tes eum projecerunt eum in puteum: puteus verò vacuus erat, cui non inerat aqua. Conſederúntque ad* 25 *comedendum panem : attollentes autem oculos ſuos viderunt, & ecce viatorum cohors ex Iſmaëlitis, Arabibus, veniens à Gilead, & cameli eorum portabant ſiliquas, & ceram, & glandes; euntes ad deferendum in Ægyptum.* Dixitque 26 *Jehudah fratribus ſuis; Quæ concupiſcentia vobis ut interficeremus fratrem noſtrum, & abſconderemus ſanguinem ejus? Venite, & venda-* 27 *mus eum Arabibus : manus verò noſtra ne ſit in eum, quia frater noſter & caro noſtra eſt ipſe : auſcultaverúntq; ei fratres ejus. Tranſeunti-* 28 *bus* igitur *viris Midjanitis mercatoribus, extraxerunt & ſuſtulerunt Joſeph è puteo, & vendiderunt Joſeph Arabibus viginti ſiclis argenti: & abſtulerunt Joſeph in Ægyptum. Reverſúſq; eſt Reuben ad puteum, et* 29 *ecce non erat Joſeph in puteo : ſcidit itaque veſtimenta ſua,* Et *reverſus* 30 *ad fratres ſuos dixit; Puer non eſt: & ego quò vadam? Acceptis au-* 31 *tem induſium Joſeph, mactârunt hædum caprarum, & illiſerunt induſium in ſanguinem. Miſeruntq;* 32 *induſium & intertextum attulerunt patri eorum dicentes; Hoc invenimus, agnoſce jam, induſium filii tui ſit illud, necne? Agnovitq; il-* 33 *lud dixit; Induſium filii mei eſt, fera noxia comedit eum prædando præda factus eſt Joſeph. Et ſcidit Jacob* 34 *veſtes ſuas, poſuitque cilicium in medium ſuum, & moleſtiam percepit propter filium ſuum diebus multis.* 35 *Surgentibus cunctis filiis ejus, cunctiſque filiabus ejus ad conſolandum eum, nolebat conſolatione affici, ſed dixit; Deſcendam ad filium meum anxiabundus in ſepulchrum: & flevit eum pater ſuus.*

וְהַמְּדָנִים וּמְדְיָנָאֵי זַבִּינוּ יָתֵיהּ לְמִצְרַיִם 36 לְפוֹטִיפַר רַבָּא דְפַרְעֹה רַב סְפוּקְלַטוֹרַיָא:

ירושלמי 36 לְפוֹטִיפַר שַׁלִּיטָא דְפַרְעֹה רַב סְפוּקְלַטְרַיָא:

לח

ויהי וַהֲוָה בְּעִדָּנָא הַהִיא וּנְחַת יְהוּדָה מִנִּכְסוֹי וְאִתְפָּרַשׁ מִן אַחוֹי וּסְטָא לְוַת גַּבְרָא 1
עֲדוּלָמָאָה וּשְׁמֵיהּ חִירָה: וירא וַחֲמָא תַמָּן יְהוּדָה בְּרַת גְּבַר תַּגַּר וּשְׁמֵיהּ שׁוּעַ וְגַיְירַהּ 2
וְעַל לְוָותַהּ: ותהר וְאִתְעַבְּרַת וִילֵידַת בַּר וּקְרַת יַת שְׁמֵיהּ עֵר אֲרוּם בְּלָא וְלַד 3
עָתִיד לְמְמָת: ותהר וְאִתְעַבְּרַת תּוּב וִילֵידַת בַּר וּקְרַת יַת שְׁמֵיהּ אוֹנָן אֲרוּם 4
בְּרַם עֲלוֹי עָתִיד אֲבוּי לְאִתְאַבָּלָא:
ותסף וְאוֹסִיפַת תּוּב וִילֵידַת בַּר וּקְרַת 5
יַת שְׁמֵיהּ שֵׁלָה אֲרוּם שְׁלֵי יָתַהּ בַּעְלַהּ וַהֲוָה בְּפַסְקַת כַּד יְלֵידַת יָתֵיהּ: ויקח וּנְסִיב 6
יְהוּדָה אִתְּתָא לְעֵר בּוּכְרֵיהּ בְּרַת שֵׁם רַבָּא וּשְׁמַהּ תָּמָר: ויהי וַהֲוָה עֵר בּוּכְרָא דִיהוּדָה 7
בִּישׁ קֳדָם יְיָ עַל דְּלָא הֲוָה יָהִיב זַרְעֵיהּ לְאִנְתְּתֵיהּ וּתְקֵיף רוּגְזָא דַייָ עֲלֵיהּ וְקַטְלֵיהּ יְיָ:
ויאמר וַאֲמַר יְהוּדָה לְאוֹנָן עוֹל לְוַת אִיתַּת אָחוּךְ וְיַבֵּם יָתַהּ וַאֲקֵים זַרְעָא עַל שְׁמָא 8
דְאָחוּךְ: וידע וִידַע אוֹנָן אֲרוּם לָא עַל שְׁמֵיהּ אִיקְרוּן בְּנִין וַהֲוָה כַּד הֲוָה עָלֵיל 9
לְוַת אִנְתְּתֵיהּ דְּאָחוּי הֲוָה מְחַבֵּל עוֹבָדוֹי עַל אַרְעָא דְּלָא לְמִקְמָא בְּנִין עַל שְׁמֵיהּ דְּאָחוּי:
וירע וּבְאֵשׁ קֳדָם יְיָ מַה דַּעֲבַד וּקְטַע אוּף יַת יוֹמוֹי: ויאמר וַאֲמַר יְהוּדָה לְתָמָר 10 11
כַּלְּתֵיהּ תִּיבִי אַרְמְלָא בֵּית אֲבוּיךְ עַד דְּיִרְבֵּי שֵׁלָה בְּרִי אֲרוּם אֲמַר דִּלְמָא יְמוּת אַף הוּא
כְּאָחוֹי וַאֲזָלַת תָּמָר וִיתֵיבַת בֵּית אֲבוּהָא: וירבו וּסְגוּ יוֹמַיָא וּמִיתַת בַּת שׁוּעַ אִתַּת 12
יְהוּדָה וְאִתְנְחֵם יְהוּדָה וּסְלֵיק עַל גּוּזְזֵי עָנֵיהּ הוּא וְחִירָה רַחֲמֵיהּ עֲדוּלָמָאָה
לְתִמְנַת: ויגד וְאִתְחַוֵּי לְתָמָר לְמֵימַר הָא חֲמוּיךְ סָלֵיק לְתִמְנַת לְמִיגַז עָנֵיהּ: 13
ותסר וְאַעֲדַת לְבוּשֵׁי אַרְמְלוּתָא מִנַּהּ וְכַסִּיַּית בִּרְדִידָא וְאִעֲטָפַת וִיתֵיבַת בְּפַרְשַׁת 14
אָרְחִין דְּכָל עַיְינִין מִסְתַּכְּלִין תַּמָּן דְּעַל שְׁבִילָא דְּתִמְנַת אֲרוּם חָמַת אֲרוּם רַבָּא שֵׁלָה
וְהִיא לָא אִתְיְהִיבַת לֵיהּ לְאִנְתּוּ:
ויראה וְחַמְיָהּ יְהוּדָה וַהֲוָה מְדַמְּיָא 15
בְּאַנְפּוֹי כִּנְפָקַת בָּרָא אֲרוּם כְּעִיסַת אַפִּין הֲוָת בְּבֵיתֵיהּ דִּיהוּדָה וְלָא הֲוָה יְהוּדָה רָחֵים
יָתַהּ: ויט וּסְטָא לְוָתַהּ לְאָרְחָא וַאֲמַר הַבִי כְדוּן אֵיעוּל לְוָתִיךְ אֲרוּם לָא יְדַע אֲרוּם 16
כַּלְּתֵיהּ הִיא וַאֲמַרַת מַה תִּתֵּן לִי אֲרוּם תֵּיעוּל לְוָתִי: ויאמר וַאֲמַר אֲנָא אֲשַׁדַּר גַּדְיָא 17
בַּר עִזֵּי מִן עָנָא וַאֲמַרַת אִין תִּתֵּן מַשְׁכּוֹנָא עַד דְּתְשַׁדַּר:

ירושלמי 5 וַהֲוָת דְּפַסְקַת:

ירושלמי 15 אֲרוּם צַמְצֵמַת אַפָּהָא:

Madianitæ autem vendiderunt eum 36 in Ægyptum, Potiphari principi Pharaonis, principi ſatellitum.

Hieroſ. 36. *Potiphari præfecto Pharaonis, principi ſatellitum.*

CAP. XXXVIII.

Accidit eo tempore ut deſcenderet Juda de facultatibus ſuis, & ſepararetur à fratribus ſuis: & declinaret ad virum Ædulamitem, cujus nomen *erat* Chira. 1 Et vidit ibi Juda filiam viri mercatoris, cujus nomen Schuah: & proſelytam reddidit eam, & ingreſſus eſt ad eam. 2 Et prægnans facta peperit filium, & vocavit nomen ejus Er: eò quòd moriturus erat ſine filiis. 3 Et prægnans iterum facta peperit filium, & vocavit nomen ejus Onan: quandoquidem de eo futurum erat ut pater ejus lugeret. 4 Et addidit iterum, & peperit puerum, & vocavit nomen ejus Schela: eò quòd oblitus eſſet eam maritus ejus, & erat in ceſſatione dum pareret eum. 5 Et accepit Jehuda uxorem Er primogenito ſuo filiam Sem magni, cujus nomen *erat* Tamar. 6 Et fuit Er primogenitus Juda malus coram Domino, eò quòd non daret ſemen ſuum uxori ſuæ: ideo incanduit ira Domini in eum, & interfecit eum Dominus. 7 Et dixit Juda ad Onan; Ingredere ad uxorem fratris tui, & duc eam in uxorem, & excita ſemen de nomine fratris tui. 8 Et cognovit Onan, quòd non de nomine ſuo vocarent filios: itaq; quando ingrediebatur ad uxorem fratris ſui, corrumpebat opera ſua ſuper terram, ut non ſuſcitaret filios de nomine fratris ſui. 9 Et diſplicuit coram Domino id quod fecerat, itaque abbreviavit etiam dies ejus. 10 Et dixit Juda ad Tamar nurum ſuam; Sede vidua in domo patris tui, donec creſcat Schela filius meus: quoniam dicebat, Ne moriatur etiam ipſe ſicut fratres ejus: itaque abiit Tamar, & ſedit in domo patris ſui. 11 Et multiplicati ſunt dies, & mortua eſt filia Schua uxor Juda: & conſolationem accepit Juda, & aſcendit ad tonſores gregis ſui, ipſe & Hira amicus ejus Ædulamites in Timnath. 12 Et nuntiatum eſt Tamari, dicendo; Ecce ſocer tuus aſcendit in Timnath, ad tondendum gregem ſuum. 13 Et removit veſtimenta viduitatis à ſe, & texit ſe peplo, & involvit ſe, & ſedit in diviſione viarum, ad quam omnes fontes reſpiciunt, quæ eſt in ſemita Timnath: eò quod videret creviſſe Schela, nec dari ſe illi in uxorem. 14 Et vidit eam Juda, videbatur autem in facie ejus veluti meretrix: quia provocabat ad iram dum eſſet in domo Juda, neque diligebat eam Juda. 15 Et declinavit ad eam in via, & dixit; Permitte nunc ingrediar ad te, quoniam non noverat nurum ſuam eſſe: & reſpondit; Quid dabis mihi, ut ingrediaris ad me? 16 Et dixit; Ego mittam hœdum natum ex capris de grege: & reſpondit; Si dederis pignus donec mittas. 17

Hier. 5. *Et fuit quando ceſſavit.*

Hier. 15. *Quoniam obvolverat peplo facies ſuas.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وآن مديان بفروختند اويرا بمصريان بفوطيفر خادمي فرعه امير آن قتالان * 36
* فصل سي هشتم *
* بود در وقت آن فرود شد يهوده از نزد برادران او ميل كرد تا 1
مرد عدولمي و نام او حيره * بديد آنجا يهوده دختري مرد سوداگر و نام او شوع بستاند آنرا 2
بيامد بان * آبستن شد براييد پسر بخواند مر نام او عر * آبستن شد نيز براييد پسر بخواند مر 3 4
نام او اونن * بيفزود نيز براييد پسر بخواند مر نام او شله و بود در كزيب در زاييدن آن اويرا 5
* بستاند يهوده زن بعر نخست زاده او و نام آن تمر * بود عر نخست زادهي يهوده بد در نظر 6 7
خدا بميراند اويرا خدا * گفت يهوده باونن بيا بزن برادري تو و جفت گير آنرا و بر 8
انگيزان نسل ببرادري تو * بدانست اونن كه نه باو باشد آن نسل و بود اگر بيامد بزن 9
برادري او تباه كرد برمين بي دادن نسل ببرادري او * بد آمد در نظر خدا بميراند 10
نيز اويرا * گفت يهوده بتمر عروس او بنشين بيوه خانهي پدري تو تا بزرگ شود شله 11
پسري من كه گفت تا نه ميرد نيز او چون برادران او برفت تمر بنشست خانهي پدري
آن * بسيار شدند آن روزگاران بمرد دختري شوع زني يهوده تسلي شد يهوده برآمد 12
بر پشم بران گوسفندان او او و حيره رفيقي او آن عدولمي بتمنت * آگاه شد بتمر 13
بگفتن اينك خسور تو بر آيا بتمنت بپشم بريدن گوسپندان او * بگرداند جامهاي 14
بيوهگي آن از بالاي آن بپوشيد در چادر و آراسته شد بنشست در درگاه چشمها آنچه
ابر راه تمنت كه بديد كه بزرگ شد شله وآن نه داده شد باو بزن * بديد آنرا 15
يهوده حسيب كرد آنرا بي راه كه بپوشيد روي آن * ميل كرد بآن بآن راه گفت 16
آراسته باش اكنون بيايم بتو كه نه دانست كه عروس اوست او گفت چه دهي بمن
كه بيايي بمن * گفت من بفرستم بزغالهي بران ازان گوسفندان گفت اگر بدهي 17
گرو تا فرستادن تو *

Interim Midjanitæ vendiderunt eũ 36 *Ægyptiis, Photiphari miniſtro Pharoh, principi cæſorum.*

CAP. XXXVIII.

F*uit* autem *tempore illo* cum *deſcenderet Jehudah à fratribus ſuis, divertit ad virum Adulamitem, & nomen ejus Hirah.* 1 *Viditque illic Jehudah filiam viri mercatoris, & nomen ejus Shua: accipienſque eam, ingreſſus eſt ad ipſam.* 2 *Quæ prægnans facta peperit filium, cujus nomen vocavit Er.* 3 *Gravida facta iterùm, peperit filium, cujus nomen vocavit Onan.* 4 *Addiditq; rurſùm parere filium, cujus nomen vocavit Shelah: & erat in Chezib quando peperit ipſa eum.* 5 *Accepit autem Jehudah uxorem ipſi Er primogenito ſuo, & nomen ejus Tamar.* 6 *Fuitque Er primogenitus Jehudah, malus in conſpectu Dei: & interemit eum Deus.* 7 *Dixit* itaque *Jehudah ad Onan; Venito ad uxorem fratris tui, & conjugem cape eam, & ſuſcita prolem fratri tuo.* 8 *Sciebat* autem *Onan quòd non ſua futura eſſet proles: fuit ergò, ſi intrabat ad uxorē fratris ſui, corrumpebat* ſemen *in terram, ut non daret prolem fratri ſuo.* 9 Sed *malum fuit in conſpectu Dei: interemitq; etiam eum.* 10 Et *dixit Jehudah ad Tamar nurum ſuam; Sede vidua domi patris tui, donec adultus ſit Shelah filius meus. (Dixit enim, Ut non moriatur etiam ipſe ſicut fratres ejus) Abiens* itaq; *Tamar ſedit domi patris ſui.* 11 *Multis* autem *peractis dieb⁹, mortua eſt filia Shuæ uxor Jehudah: et conſolatione affectus Jehudah, aſcendit ad lanam tondentes ovium ſuarũ, ipſe & Hirah ſocius ejus Adulamita ad Timnath.* 12 Et *indicatum eſt ipſi Tamar, dicendo; En ſocer tuus aſcendens ad Timnath ad lanã tondendum ovium ſuarum.* 13 *Exuit* itaq; *veſtes viduitatis ſuæ de ſuper ſe, induitq; ſe velamine, & adornata ſedit in Oſtio fontium, quod* erat *juxta viam Timnath: videbat enim quòd adultus eſſet Shelah, & ipſa non dabatur ei in uxorem.* 14 *Viděnſq; eam Jehudah, reputavit eam eſſe deviam: quia operuerat faciem ſuam.* 15 *Declinavit* itaque *ad eam in via,* & *dixit; Parata eſto, jam veniam ad te. (Neſciebat enim quòd nur⁹ ſua eſſet ipſa.) Ipſa dixit; Quid dabis mihi ut venias ad me?* 16 *Reſpondit; Ego mittam hœdum caprarum de pecudibus. Dixit; Si dederis pignus donec miſeris.* 17

ויאמר וַאֲמַר מָה מַשְׁכּוֹנָא דְאֶתֵּן לִיךְ וַאֲמַרַת סִיטוּמְתָךְ וְחוּטָיָךְ וְחוּטְרָךְ דִּבְיָדָךְ 18
וִיהַב לַהּ וְעַל לְוָותַהּ וְאִתְעַבְּרַת לֵיהּ: ותקם וְקָמַת וַאֲזָלַת וְעַדַּת רְדִידַהּ מִנַּהּ 19
וּלְבֵישַׁת לְבוּשֵׁי אַרְמְלוּתָא: וישלח וְשַׁדַּר יְהוּדָה יַת גַּדְיָא בַּר עִזֵּי בְּיַד רַחֲמֵיהּ 20
עֲדוּלָמָאָה לְמִיסַב מַשְׁכּוֹנָא מִיָּדָא דְאִתְּתָא וְלָא אַשְׁכְּחַהּ: וישאל וּשְׁאֵיל יַת אֱנָשֵׁי 21
אַתְרַהּ לְמֵימַר הָאן מְטַעִיתָא דְּהִיא בְּסָכוּת עַיְינִין עַל אוֹרְחָא וַאֲמַרוּ לָא הֲוָת הָכָא
מְטַעִיתָא: וישב וְתָב לְוַת יְהוּדָה וַאֲמַר לָא אַשְׁכַּחִיתַהּ וְאוּף אֱנָשֵׁי אַתְרָא אֲמָרוּ 22
לָא הֲוָת הָכָא מְטַעִיתָא: ויאמר וַאֲמַר יְהוּדָה תִּסַּב לַהּ מַשְׁכּוֹנַיָא דִּלְמָא נְהֵוֵי 23
לְגַחוּךְ הָא שַׁדְּרִית יַת גַּדְיָא הָדֵין וְאַנְתְּ לָא אַשְׁכַּחְתָּהּ: ויהי וַהֲוָה בִּזְמַן תְּלַת 24
יַרְחִין אִשְׁתְּמוֹדְעָא דִּמְעַבְּרָה הִיא וְאִיתְּנֵי לִיהוּדָה לְמֵימַר זַנִּיַּית תָּמָר כַּלְּתָךְ וְאוּף
הָא מְעַבְּרָה לִזְנוּ וַאֲמַר יְהוּדָה הֲלָא בַּת
כָּהֵין הִיא הַנְפְּקוּהָא וְתִיתּוֹקַד: היא
תָּמָר מִתְאַפְּקָא לְאִיתּוֹקְדָא וּבְעַת תְּלַת 25
מַשְׁכּוֹנַיָא וְלָא אַשְׁכַּחְתִּנוּן תְּלַת עֵינָהָא
לִשְׁמֵי מְרוֹמָא וְכֵן אֲמַרַת בְּבָעוּ בְּרַחֲמִין
מִן קֳדָמָךְ יְיָ עֲנֵי יָתִי בְּהָדָא שַׁעְתָּא אַנְנְקִי
וַאֲנְהַר עַיְינַי וְאַשְׁכַּח תְּלַת סַהֲדֵי וַאֲנָא
מְקִימָא לָךְ מִן חַרְצַיי תְּלָתָא קַדִּישַׁיָּא
דְּמְקַדְּשִׁין שְׁמָךְ וְנָחֲתִין לְאַתּוּן נוּרָא
בְּבִקְעַת דּוּרָא בֵּיהּ שַׁעְתָּא רְמַז קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְמִיכָאֵל וְאַנְהַר עַיְינָהּ
וְאַשְׁכַּחְתִּנוּן וּנְסֵיבַת יַתְהוֹן וּטְלַקַת יַתְהוֹן
קֳמֵי רִיגְלֵי דַיָּינַיָא וַאֲמַרַת גַּבְרָא דְּאִלֵּין
מַשְׁכּוֹנַיָא דִּידֵיהּ מִנֵּיהּ אֲנָא מְעַבְּרָא וְאַף
עַל גַּב דַּאֲנָא יָקְדָא לֵית אֲנָא מְפַרְסְמָא
לֵיהּ בְּרַם מָרֵי עָלְמָא יִתֵּן בְּלִבְבֵיהּ דְּיִכֵּיר
יַתְהוֹם וִישֵׁיזֵיב יָתִי מִן דִּינָא רַבָּא הָדֵין
וְכֵיוָן דְּחָמָא יַתְהוֹם יְהוּדָה אַכֵּר יַתְהוֹם
בְּכֵן אֲמַר בְּלִיבֵּיהּ טַב לִי בְּהִית בְּעָלְמָא
הָדֵין דְּהוּא עָלַם עָבִיר וְלָא נִבְהִית בְּאַנְפֵּי
אֲבָהָתַי צַדִּיקַיָא בְּעָלְמָא דְאָתֵי טַב לִי
יַקִּיד בְּעָלְמָא הָדֵין בְּאֵישָׁא טְפְיָא וְלָא
נֵיקַד בְּעָלְמָא דְאָתֵי בְּאֵישָׁא אָכְלָא אֵשָׁא
דְּמִיכְלָא קֳבֵיל מִכְלָא הִיא לְפוּם
דְּאָמְרִית לְיַעֲקֹב אַבָּא אַכֵּר כְּדוּן פַּרְגוֹדָא
דִּבְרָךְ לְפוּם כֵּן צְרִיכִית לְמִשְׁמַע בְּבֵי
דִינָא לְמַן אִינוּן סִיטוּמְתָא וְחוּטַיָא
וְחוּטְרַיָא הָאִלֵּין: ויכר וְאַכֵּר יְהוּדָה 26
וַאֲמַר זַכְּיָא הִיא תָמָר מִנִּי אִתְעַבְּרַת
וּבְרַת קָלָא נְפַלַת מִשְּׁמַיָא וַאֲמַרַת דְּמִן
קֳדָמַי הֲוָה פִּתְגָמָא וְאִשְׁתֵּזִיבוּ תַּרְוֵיהוֹם
מִן דִּינָא וַאֲמַר בְּגִין דְּלָא יְהַבְתַּהּ לְשֵׁלָה
בְּרִי אִירַע יָתִי כְּדוּן וְלָא אוֹסִיף תּוּב
לְמִידְעַהּ בְּמִשְׁכְּבָא:

ירושלמי 19 רְדִידַהּ:

25 תָּמָר נַפְקַת לְמִתּוֹקְדָא
בְּנוּרָא וּבְעַת תְּלָתָא סַהֲדֵי וְלָא אַשְׁכַּחַת
יַתְהוֹן תְּלַת עֵינָהָא לִמְרוֹמָא וַאֲמַרַת בְּבָעוּ
בְּרַחֲמֵי מִן קֳדָמָךְ יְיָ אַתְּ הוּא יְיָ אֱלָהִים
דְּעָנֵי לַעֲיָקַיָא בְּשַׁעַת עָקְתְהוֹן עֲנֵי יָתִי
בְּהָדָא שַׁעְתָּא דְּהִיא שַׁעַת אַנְנְקִי וַאֲנָא
מְקִימְנָא לָךְ תְּלָתָא צַדִּיקִין בְּבִקְעַת דּוּרָא
חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה בָּהּ בְּשַׁעְתָּא שְׁמַע
מֵימְרֵיהּ דַּייָ קָל צְלוּתַהּ וַאֲמַר לְמִיכָאֵל
חוּת וְהַב יַתְהוֹן לְאַנְהָרָא עֵינָהָא כַּד הִיא
חָמַת יַתְהוֹן נְסִיבַת יַתְהוֹן וּטְלָקַת יַתְהוֹן
קֳדָם רִגְלֵי דַּיָּינַיָא וַאֲמַרַת לְהוֹן גַּבְרָא
דְּאִלֵּין דִּידֵיהּ מִנֵּיהּ אֲנָא מְעַבְּרָא אַף עַל
גַּב דִּיקִידָה אֲנָא לֵית אֲנָא מְפַרְסְמָא
לֵיהּ בְּרַם רְחִיצָא אֲנָא בְּרִבּוֹן כָּל
עָלְמַיָא יְיָ דְּהוּא סָהִיד בֵּינִי וּבֵינֵיהּ דְּיִהַב
בְּלִבֵּיהּ דְּגַבְרָא דְּאִלֵּין דִּידֵיהּ דְּיִחְכּוֹם מִן
עִזְקְתֵיהּ וְשׁוּשִׁיפָא וְחוּטְרָא הָאִלֵּין:
26 וְחַכֵּם יְהוּדָה תְּלָתָא סַהֲדוֹי וְקָם
עַל רִגְלוֹי וַאֲמַר בְּבָעוּ מִנְּכוֹן אַחַי וְאֱנָשֵׁי
בֵּיתֵיהּ דְּאַבָּא קַבִּילוּ מִנִּי בְּמִכְלָא דֶּאֱנָשׁ
מְכִיל בָּהּ מִתְכִיל לֵיהּ בֵּין מְכִילָא טָבָא
בֵּין מְכִילָא בִישָׁא וְטוּבוֹי לְכָל אֱינָשׁ דִּמְגַלֵּי
עוֹבָדוֹי עַל דִּנְסֵיבִית פַּרְגוֹדָא דְּיוֹסֵף אָחִי
וְאַצְבְּעִית יָתֵהּ בְּאַדְמָא דִּצְפִירָא וְקָרְבִית
יָתֵהּ קֳדָם רִגְלוֹי דְּאַבָּא וַאֲמַרִית לֵיהּ
חַכִּים כְּעַן הַפַּרְגוֹד דִּבְרָךְ הִיא דָא אִי לָא
מְכִילָא לְקָבֵיל מְכִילָא סִדְרִין לְקָבֵיל
סִדְרִין טָב לִי בְּהִית בְּעָלְמָא הָדֵין
וְלָא בְּהִית לְעָלְמָא דְאָתֵי טָב לִי יָקְד
בְּאֶשָּׁא טַפְיָא וְלֵית אֲנָא יָקִיד בְּאֶשָּׁא
אָכְלָא אֶשָּׁא זַכְּיָא הִיא תָמָר כַּלָּתִי בְּדִינָא
מִנִּי הִיא מְעַבְּרָא חַס לָהּ לְתָמָר כַּלָּתִי
לֵית הִיא מְעַבְּרָא בְּנִין דִּזְנוּ בְּנִין כְּדֵין לָא אַסְבֵּית יָתֵהּ לְשֵׁלָה בְּרִי בְּרַת קָלָא
נַפְקַת מִן שְׁמַיָא וַאֲמַרַת תְּרֵיכוֹן זַכָּן בְּדִינָא מִן קֳדָם יְיָ הֲוָת פִּתְגָמָא וְלָא אוֹסִיף תּוּב לְמֶחְכּוֹם יָתַהּ:

Et dixit; Quod pignus dabo tibi? & reſpondit; Sigillum tuum, & pallium tuum, & baculum tuum quod eſt in manu tua: & dedit illi, & ingreſſus eſt ad eam, & prægnans facta eſt ex eo. 18 Et ſurrexit, & abiit, & removit peplum à ſe: & induit veſtimenta viduitatis. 19 Et miſit Jehuda hœdos filios caprarum per manum amici ſui Ædulamitæ, ut acciperet pignus de manu mulieris: ſed non invenit eam. 20 Et interrogavit homines loci illius, dicendo; Ubi eſt meretrix, quæ erat in proſpectu fontium juxta viam? & reſponderunt; Non fuit hìc meretrix. 21 Et reverſus eſt ad Judam, cui dixit; Non inveni eam: & homines etiam loci illius dixerunt; Non fuit hìc meretrix. 22 Et dixit Juda; Accipiat ſibi pignus, ne fortè fiamus ludibrio: ecce miſi hœdum hunc, at tu non inveniſti eam. 23 Accidit autem poſt tempus trium menſium, ut agnoſceretur illam geſtare uterum: & nuntiatum eſt Jehudæ, dicendo; Scortata eſt Tamar nurus tua, & etiam ipſa prægnans eſt ex ſcortatione: & reſpondit Jehuda; Annon filia ſacerdotis eſt? educite eam ut comburatur. 24 Tamar educebatur ut combureretur, & quæſivit tria pignora, ſed non invenit ea: levavit oculos ſuos in cœlos excelſos, & ſic dixit; Per miſerationes peto à te Domine, reſponde mihi hac horâ neceſſitatis, & illumina oculos meos ut inveniam tres teſtes, & ego ſtatuam tibi ex lumbis meis tres ſanctos, qui ſanctificabunt nomen tuum, & deſcendent in fornacem ignis in valle Dura. Ea hora innuit Deus Optimus Maximus Michaeli, & illuminavit oculos ejus, & invenit illa, & accepit ea, & projecit ea ante pedes judicum, & dixit; Viri cujus hæc ſunt pignora, ex eo ego prægnans facta ſum, & quamvis comburenda ſim, tamen non manifeſtabo eum: verùm Dominus mundi det in corde ejus, ut agnoſcat ea, et liberet me ex judicio hoc magno. Poſtquam autem vidit ea Jehuda agnovit ea: tum dixit apud ſe; Melius eſt mihi ut erubeſcam in hoc ſeculo, quod eſt ſeculum tranſiens, & non erubeſcam coram patribus meis juſtis in ſeculo venturo. Melius eſt comburi in hoc ſeculo igni qui extingui poteſt, & non comburar in futuro ſeculo ab igne devorante ignem. Menſura enim èregione menſuræ eſt: quia dixi Jacobo patri; Cognoſce nunc tunicam filii tui, propterea coactus ſum audire in domo judicii; Cujus ſunt annulus & pallium, & virga hæc? 25 Et agnovit Jehuda, & dixit; Innocens eſt Tamar, è me gravida facta eſt: & filia vocis decidit è cœlis, & dixit; A me factum eſt hoc, & liberati ſunt ambo ipſi ex judicio: tum dixit *Juda*; Eò quòd non dederim eam Schela filio meo accidit hoc jam mihi, & non addidit ampliùs cognoſcere eam concubitu. 26

Hieroſ. 19. *Velum ſuum.*

25. *Tamar exibat ut igne combureretur, & quæſivit tres teſtes, neque invenit eos: elevavit oculos ſuos in excelſum, et dixit; Per miſerationes peto à te Domine, tu es Dominus Deus qui reſpondes afflictis in hora afflictionis eorum, reſponde mihi hac horâ, quæ hora eſt neceſſitatis, & ego ſtatuam tibi tres juſtos in valle Dura, Hananiam, Miſaelem, & Azariam: ea horâ exaudivit ſermo Domini vocem precationis ejus, & dixit Michaeli; Deſcende, pone ea, ut illuminentur oculi ejus. Quando vidit ea, accepit illa, & projecit ea ante pedes judicum, & dixit illis; Ex viro cujus hæc ſunt uterum gero, quamvis igni adjudicanda ſim non tamen manifeſtabo eum: verùm ſpero ego in Domino totius mundi, Deo inquam qui teſtis eſt inter me & inter eum, quòd inditurus ſit cordi viri cujus hæc ſunt, ut agnoſcat ex annulo ſuo & pallio & baculo his.*

26. *Et cognovit Juda tres teſtes ſuos, & ſurrexit in pedes ſuos, & dixit; Obſecro vos fratres mei & homines domus paternæ, audite me. Menſura qua homo menſurat, eadem remetietur illi, ſive menſura bona, ſive menſura mala; & ô hominem omnem fœlicem, qui manifeſtat opera ſua: eò quòd accepi tunicam Joſephi fratris mei, & tinxi eam ſanguine hœdi, & obtuli eam ante pedes patris, & dixi illi; Cognoſce nunc num tunica filii tui ſit hæc annon: menſura* eſt *è regione menſuræ, rationes è regione rationum. Melius eſt mihi ut erubeſcam in hoc ſeculo, & non erubeſcam in ſeculo futuro: melius eſt mihi comburi igne qui extingui poteſt, ut non comburar ab igne devorante ignem. Innocens eſt Tamar nurus mea in judicio, ex me geſtat uterum: parcatur ipſi Tamar nurui meæ, non uterum geſtat ex filiis ſcortationis, propterea quòd non tradidi eam Sela filio meo. Vox cœlitus exiit, & dixit; Ambo vos eſtis innocentes in judicio, à conſpectu Domini facta eſt hæc res. Et non addidit rurſus cognoſcere eam.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* گفت چه آن گرو آنچه بدهم بتو گفت مهري تو و دستمالي تو و عصاي تو آنچه در دست تو 18
بداد بان بيامد بان آبستن شد باو * برخاست و برفت بگرداند چادري آن از بالاي آن بپوشيد 19
جامهاي بيوگي آن * بفرستاد يهوده مر بزغالهي آن بران در دست ياري او آن عدولمي بستاندن 20
آن گرو از دست آن زن و نه يافت آنرا * بپرسيد مر مردمان جاي آن بگفتن كجاست آن قحبه آن 21
در چشمان ابر راه گفتند نه بود در اين قحبه * باز گشت بيهوده گفت نه يافتم آنرا و نيز مردمان 22
آن جا گفتند نه بود در اين قحبه * گفت يهوده بستاند آن تا نه باشيم بخواري اينك فرستادم 23
آن بزغالهي آن اين و تو نه يافتي آنرا * بود چون سه ماهها آگاه شد بيهوده بگفتن بي راهي كرد 24
عروس تو و نيز اينك آبستن شد بي راهيها * گفت يهوده بيرون آوريد آنرا و بسوخته شود *
* آن بيرون آورده آمد و آن بفرستاد بخسور آن بگفتن بمرد آنچه اينان باو من آبستن گفت بشناس 25
اكنون بكيست آن مهر و آن دستمال و آن عصاي آن اينان * بشناخت يهوده گفت راست 26
ازمن كه ابر همچنين نه دادم آنرا بشله پسري من و نه افزود نيز بدانستن آن *

Ait; Quod eſt pignus quod dem tibi? Reſpondit; Sigillum tuum, & manutergium tuum, & ſcipio tuus qui in manu tua: deditque ei, & venit ad eam, gravidaque facta eſt per eum. 18 *Surgenſque abiit, exutóq; velamine ſuo de ſuper ſe, induit veſtes viduitatis ſuæ.* 19 *Et miſit Jehudah hœdum caprarum per manum ſocii ſui Adulamitæ ad recipiendũ pignus è manu mulieris, & non invenit eam.* 20 *Interrogavitque homines loci illius, dicendo; Ubinam eſt meretrix illa in fontibus juxta viam? Dixeruntq; Non fuit iſtic meretrix.* 21 *Reverſuſque eſt ad Jehudam, Non inveni eam; ſed & homines loci illius dixerunt; Non fuit iſtic meretrix.* 22 *Dixit Jehudah; Accipiat ſibi, ut non ſimus in contemptum: ecce miſi hœdum illum, & tu non inveniſti eam.* 23 *Fuit autem quaſi poſt tres menſes notum factum ipſi Jehudah, dicendo; Deviavit nurus tua Tamar, & etiã ecce impregnata eſt deviationibus. Dixit Jehudah; Foras educite eam ut comburatur.* 24 *Sic ipſa foras educta prodit. Ipſaq; miſit ad ſocerũ ſuum, dicendo; Per virum cujus ſunt hæc, ego ſum prægnans. Adjecitque; Agnoſce jam cujus ſunt hæc, ſigillum, & manutergium, & baculum.* 25 *Agnoſcenſque Jehudah, dixit; Rectior eſt ipſa quam ego; quando quidem non dederim eam Shelah filio meo. Et non adjecit iterùm cognoſcere eam.* 26

ויהי וַהֲוָה בְּעִידַן מֵילְדָהּ וְהָא תְּיוֹמִין בִּמְעָהָא׃ ויהי וַהֲוָה בְּמוֹלְדָהּ וּפְשַׁט 27 28
יוֹלְדָא יַת יְדֵיהּ וּנְסִיבַת חַיְיתָא וּקְטַרַת עַל יְדֵיהּ חוּט וְהוֹרִי לְמֵימַר דֵּין
נְפַק בְּקַדְמֵיתָא׃ ויהי וַהֲוָה כַּד אֲתֵיב יוֹלְדָא יַת יְדֵיהּ וְהָא נְפַק אֲחוּי וַאֲמַרַת 29
מָה תְּקוֹף סַנֵּי תַּקִּיפְתָּא וְעָלָךְ אִית לְמִתְקוֹף דְּאַנְתְּ עָתִיד לְמֶחְסַן מַלְכוּתָא וּקְרַת
שְׁמֵיהּ פָּרֶץ׃ ואחר וּבָתַר כְּדֵין נְפַק אֲחוּי דְּעַל יְדֵיהּ קְטִיר חוּט וְהוֹרִי וּקְרַת 30
שְׁמֵיהּ זָרַח׃

לט

ויוסף וְיוֹסֵף אִיתְחַת לְמִצְרַיִם וּזְבָנֵיהּ פּוֹטִיפַר עַל דְּחַמְיֵיהּ שַׁפִּיר בְּגִין לְמֶעְבַּד עִמֵּיהּ 1
מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא וּמִן יַד אִתְגְּזַר עֲלוֹי וְיַבִּישׁוּ שִׁעְבּוֹי וְאִסְתְּרַס וְהוּא רַבָּאֵי דְּפַרְעֹה
רַב סַפּוּקְלָטוֹרַיָּא גְּבַר מִצְרָאֵי בְּעַרְבְּנוּתָא מִן עַרְבָאֵי דְּאַחְתוּהִי לְתַמָּן׃ ויהי
וַהֲוָה מֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעֲדָא דְּיוֹסֵף וַהֲוָה גְּבַר מַצְלַח וַהֲוָה בְּבֵית רִבּוֹנֵיהּ מִצְרָאֵי׃ 2
וירא וַחֲמָא רִבּוֹנֵיהּ אֲרוּם מֵימְרָא דַּיְיָ הֲוָה בְּסַעֲדֵיהּ וְכָל דְּהוּא עָבִיד יְיָ מַצְלַח 3
בִּידֵיהּ׃ וימצא וְאַשְׁכַּח יוֹסֵף רַחֲמִין 4
בְּעֵינוֹי וְשַׁמֵּשׁ יָתֵיהּ וּמַנְיֵיהּ אַפִּטְרוֹפּוֹס עַל

ירושלמי 4 וּמַנֵּי יָתֵיהּ אַפִּטְרוֹפּוֹס׃

בֵּייתֵיהּ וְכָל דְּאִית לֵיהּ מְסַר בִּידֵיהּ׃ ויהי וַהֲוָה מֵעִידַן דְּמַנְיֵיהּ אַפִּטְרוֹפּוֹס 5
עַל בֵּיתֵיהּ וְעַל כָּל דְּאִית לֵיהּ וּבְרִיךְ יְיָ יַת בֵּית מִצְרָאֵי בְּגִין זְכוּתֵיהּ דְּיוֹסֵף וַהֲוָה
בִּרְכְתָא דַּיְיָ בְּכָל מַה דְּאִית לֵיהּ בְּבֵיתָא וּבְחַקְלָא׃ ויעזוב וְשָׁבַק כָּל 6
דְּאִית לֵיהּ בִּידָא דְּיוֹסֵף וְלָא יָדַע עִמֵּיהּ מִדַּעַם אֱלָהֵין אִנְתְּתֵיהּ דְּשָׁכִיב גַּבָּהּ וַהֲוָה
יוֹסֵף שַׁפִּיר בְּרֵיוָא וְיָאֵי בְּחֵיזוּא׃ ויהי אחר וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין וּזְקַפַת אִיתַּת 7
רִבּוֹנֵיהּ יַת עֵינָהּ בְּיוֹסֵף וַאֲמַרַת שְׁכוֹב עִמִּי׃ וימאן וְסָרִיב לְמִקְרְבָא לְגַבָּהּ וַאֲמַר 8
לְאִיתַּת רִבּוֹנֵיהּ הָא רִבּוֹנִי לָא יָדַע עִמִּי מִדַּעַם מַה בְּבֵיתָא וְכָל דְּאִית לֵיהּ מְסַר
בִּידִי׃ איננו לֵיתֵיהּ רַב בְּבֵיתָא הָדֵין מִינִּי וְלָא מְנַע מִינִּי מִדַּעַם אֱלָהֵין יָתִיךְ מִן 9
בְּגַלַל דְּאַנְתְּ אִנְתְּתֵיהּ וְאֵיכְדֵין אֶעֱבֵיד בִּשְׁתָא רַבְּתָא הָדָא וְאֵיחוֹב קֳדָם יְיָ׃
ויהי וַהֲוָה כַּדִי מַלֵּילַת עִם יוֹסֵף יוֹמָא דֵין וְיוֹמָא חוֹרָנָא וְלָא קַבִּיל מִינָּהּ לְמִשְׁכּוֹב 10
גַּבָּהּ לְמֶיהֱוֵי מִתְחַיֵּיב עִמָּהּ בְּיוֹם דִּינָא רַבָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי׃ ויהי וַהֲוָה 11
בְּיוֹמָא הָדֵין וְעַל לְבֵיתָא לְמִבְחוֹשׁ בְּפִנְקְסֵי חוּשְׁבָּנֵיהּ וְלֵית אֱנַשׁ מֵאֱנָשֵׁי בֵיתָא
תַּמָּן בְּבֵיתָא׃ ותתפשהו וְאַחֲדְתֵיהּ בִּלְבוּשֵׁיהּ לְמֵימַר שְׁכוֹב עִמִּי וְשַׁבְקֵיהּ 12
לִלְבוּשֵׁיהּ בִּידָהּ וְאַפֵּק לְשׁוּקָא׃

Accidit autem tempore partûs ejus, & ecce gemelli in utero ejus *erant*. 27 Factúmque eſt cum pareret, ut extenderet puer manum ſuam; quam accepit obſtetrix, & ligavit ſuper eam filum coccineum, dicendo; Hic exivit primò. 28 Et accidit quandò retraxit puer manum ſuam, ecce exibat frater ejus: & dixit; Quam fortitudine multa prævaluiſti, & tuum eſt ut prævaleas, quia futurum eſt ut regna poſſideas: ideo vocavit nomen ejus Phares. 29 Et poſteà exiit frater ejus, ſuper cujus manum ligatum eſt filum coccineum: & vocavit nomen ejus Zare. 30

CAP. XXXIX.

Porrò Joſeph deſcendere factus eſt in Ægyptum, & emit ipſum Potiphar (eò quòd videret eum pulchrũ, ut abuteretur eo concubitu maſculo; & ſtatim decretum eſt in illum, & exaruerunt teſticuli ejus, & eunuchus factus eſt: & ipſe erat princeps Pharaonis, magiſter interfectorum, vir Ægyptius) ſponſione ab Arabibus qui deduxerant eò illum. 1 Et fuit ſermo Domini auxilio Joſepho, unde fuit vir proſperè agens, exiſtens in domo domini ſui Ægyptii. 2 Et vidit dominus ejus ſermonem Domini eſſe illi auxilio, quodque omnia quæ ageret Dominus ſecundaret in manu ejus. 3 Et invenit Joſeph miſerationes in oculis ejus, ut miniſtraret ei: & conſtituit eum procuratorem domus ſuæ, & quicquid habebat tradebat in ipſius manu. 4

Hier. 4. *Conſtituit eũ procuratorem.*

Factúmque eſt ab eo tempore quo conſtituit eum procuratorem domus ſuæ, & ſupra omnia quæ habebat, ut benediceret Dominus domui Ægyptii propter meritum ipſius Joſeph: erátque benedictio Domini in omnibus quæ habebat, tam in domo quam in agro. 5 Et reliquit omnia ſua in manu Joſeph, neque cognoſcebat cum eo quicquam, præter uxorem ſuam apud quam cubabat: erátque Joſeph pulcher aſpectu & elegans viſu. 6 Et accidit poſt verba hæc, levavit uxor domini ſui oculum ſuum ad Joſeph, dicens; Cuba mecum. 7 Et renuit accedere ad eam, dixítque uxori domini ſui; Ecce dominus meus non novit mecum quicquam, de eo quod eſt in domo: & quicquid habet tradidit in manu mea. 8 Non eſt major in hac domo me, neque prohibuit à me quicquam præter te, eò quod tu ſis ejus uxor; & quomodo facerem malum hoc magnum, & peccarem coram Domino. 9 Et factum eſt cùm loqueretur cum Joſepho hodie & cras, neque auſcultaret illi ut cubaret apud eam, ut reus eſſet cum ea in die magni judicii in ſeculo futuro. 10 Accidit *inquam* quodam die, ut ingrederetur domum, ut inveſtigaret tabellas rationis ſuæ: nec ullus homo ex domeſticis tum domi erat. 11 Et apprehendit eum per veſtem ſuam, dicendo; Cuba mecum: & reliquit ipſe veſtem ſuam in manu ejus, & exivit in plateam. 12

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

27 28 *بود در وقت زاییدن آن و اینك جفت در شکم آن* بود در زاییدن آن بداد دست بستاند
آن دایه ببست ابر دست آن قرمز رنك بگفتن این بیرون آمد اول* بود چون باز گردانا دست و اینك 29
بیرون آمد برادري او گفت چه پادیاوند شدي ابر تو پادیاوند بخواند نام او فرص* و پس بیرون 30
آمد برادري او آنچه ابر دست او قرمز رنك بخواند نامي او زرح*

فصل سي نهم

*ویوسف فرود شده آمد بمصر بخرید اویرا فوطیفر خادم فرعه امیر آن قطّالان مرد مصري از دست 1
آن عربان آنچه فرود آوردند اویرا بآنجا* بود خدا اوار یوسف بود مرد فیروز باشا بود درخانهي 2
خداوند او آن مصري* بدید خداوند او که خدا اوار او و همه آنچه او کنا خدا فیروز 3
آورا در دست او* بیافت یوسف جاه در چشمان او خدمت کرد اویرا بگماشت اویرا ابر 4
خانهي او و همه هست باو بداد در دستي او* بود از هنگام بگماشت اویرا درخانهي او 5
وابر همه آنچه هست باو آفرین کرد خدا مر خانهي آن مصري در سبب یوسف بود آفرین
خدا در همه آنچه هست باو در خانه و در دشت* بگذاشت همه آنچه باو در دست یوسف 6
و نه دانست اوار او چیزي که الّا آن نان آنچه او خورا بود یوسف نیکو چهره و نیکو دیدار*
*بود پسي آن سخنها آن ایناں برداشت زني خداوند او مر چشمان آن بیوسف گفت بخسپ 7
اوار من *نا کام بود و گفت بزن خداوند او اینك خداوند من نه دانست اوار [من] چیست 8
در خانه و همه آنچه هست باو بداد در دست من* نیست او بزرك درخانهي آن این از من و نه 9
بازگرفت از من چیزي که الّا ترا در آنچه تو زن او و چه گونه بکنم بدي آن بزرك آن این
و خطاکار شوم بخدا* بود چون سخن گفتن آن بیوسف روز روز و نه شنوید بآن بخسپیدن 10
پهلوي آن ببودن اوار آن* بود چون آن روز آن این بیامد بآن خانه بکردن کار او نیست 11
مرد از مردمان آن خانه آنجا در خانه* بگرفت اویرا در جامهي او بگفتن بخسپ اوار من 12
بگذاشت جامهي او در دست آن بگریخت و بیرون آمد بآن بیرون*

Fuit autem *tempore partûs ipſius, et* 27 *ecce gemini in utero ejus: Fuit* 28 inquam, *cùm pareret ipſa, dedit manum: quam accipiens obſtetrix ligavit ad eam* filum *coccinei coloris, dicendo; Iſte egreſſus eſt prior. Fuit cùm retraheret manum,* 29 *tum ecce egreſſus eſt frater ejus: dixit, Utquid validus factus es? ſuper te valentia. Vocavitque nomen ejus Pheres. Et poſteà egreſſus* 30 *eſt frater ejus, cui* erat *ſuper manũ ejus* filum *coccinei coloris:* & *vocavit nomen ejus Zerah.*

CAP. XXXIX.

Porrò Joſeph deductus venit in 1 *Ægyptum, emitq; eum Photiphar miniſter Pharoh, princeps cæſorũ, vir Ægyptius, è manu Arabum qui detulerant eum illuc. Fuit* autem 2 *Deus cum Joſeph, & erat vir proſper exiſtens:* eratque *in domo domini ſui Ægyptii. Videntéque* domino *ejus* 3 *quòd Deus eſſet cum eo, et omne quod ipſe faciebat, Deus fœliciter proveheret in manu ejus, Aſſecutus eſt* 4 *Joſeph honorem in oculis ejus, & inſerviebat ei: præfecitque eum ſuper domum ſuam, & omne quod erat ei, dedit in manum ejus. Fuit, à* 5 *tempore quo præficiebat eum in domũ ſuam, & ſuper omne quod erat ei, benedixit Deus domum Ægyptii cauſâ Joſeph: fuitque benedictio Dei in omni quod erat ei, in domo & in agro. Reliquit* itaque *omne quod* 6 erat *ſibi in manu Joſeph, neque noverat cum eo quicquam niſi panem quem ipſe comedebat:* erat autem *Joſeph bonus formâ et præſtans vultu. Fuit, poſt verba hæc ſuſtulit* 7 *uxor domini ejus oculos ſuos in Joſeph, dixitque; Concumbe mecum. Nolebat* autem, *et dixit uxori do-* 8 *mini ſui; En dominus meus non novit mecum quid ſit in domo, & omne quod eſt ei, dedit in manum meam. Nec eſt ipſe major in domo hac* 9 *quàm ego, neque retinuit à me quicquam, niſi te, eò quòd tu ſis uxor ejus: quo modo igitur faciam malum grande hoc, & peccator fiam in Deũ? Fuit* autem, *cùm ſermonem haberet* 10 *ipſa cum Joſeph de die in diem, & non auſcultaret ei ad concumbendum juxta eam, ad exiſtendum cum ea: Fuit* inquam *ſecundùm diem hanc,* 11 *ut veniret in domum ad faciendum opus ſuum: neque eſſet quiſquam ex hominibus domûs ibi in domo: Ap-* 12 *prehendit eum in veſtimento ejus, dicendo; Concumbe mecum. Reliquit* autem *veſtimentum ſuum in manu ejus, aufugiénſque egreſſus eſt forás.*

ויהי וַהֲוָה כַּדִי חֲמַת אֲרוּם שְׁבַק לִלְבוּשֵׁיהּ בִּידָהּ וְאַפֵּק לְשׁוּקָא׃ ותקרא 13
וּרְמַת חֶלְבּוֹנָא דְּבֵיעְתָא בְּדַרְגְּשָׁא וּקְרָת לֶאֱנָשֵׁי בֵיתָא וַאֲמַרַת חָמוֹן שִׁכְבַת זַרְעָא 14
דְּאַטֵּיל דֵּין דְּאַיְיתֵי רִבּוֹנְכוֹן לָנָא גְּבַר עִבְרָאִי לְמִגְחוֹךְ בָּנָא עָל לְוָתִי לְמִשְׁכּוֹב
עִמִּי וּקְרֵית בְּקָלָא רָמָא׃ ויהי וַהֲוָה כַּד שְׁמַע אֲרוּם אֲרֵימִית קָלִי וּקְרֵית וְשָׁבַק 15
יַת לְבוּשֵׁיהּ לְוָתִי וְאַפֵּק לְשׁוּקָא׃ ותנח וְאַנְחַת לִלְבוּשָׁא גַּבָּהּ עַד דְּעָל רִבּוֹנֵיהּ 16
לְבֵייתֵיהּ׃ ותדבר וּמַלֵּילַת לֵיהּ כְּפִתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין לְמֵימַר עָל לְוָתִי עַבְדָּא 17
עִבְרָאֵי דְּאַיְיתֵיתָא לָנָא לְמִגְחוֹךְ בִּי׃

ירושלמי 18 וַהֲוָה כַּד אֲרֵעִימִית קָלִי׃

ויהי וַהֲוָה כַּדִי שְׁמַע רִבּוֹנֵיהּ יַת פִּתְגָּמֵי 19
אִנְתְּתֵיהּ דְּמַלֵּילַת עִמֵּיהּ לְמֵימַר כְּפִתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין עֲבַד לִי עַבְדָּךְ וּתְקֵיף רוּגְזֵיהּ׃
ויקח וּנְסֵיב עֵיטְתָא רִבּוֹנֵיהּ דְּיוֹסֵף מִן 20
כּוּמְרַיָּא דִּבְדַקוּ דְּחֶלְבּוֹנָא הוּא וְלָא

ירושלמי 20 בְּבֵית חֲבוּשֵׁיהּ׃

קְטַל יָתֵיהּ וִיהָבֵיהּ בְּבֵי אֲסִירֵי אֲתַר דַּאֲסִירֵי מַלְכָּא אֲסִירִין וַהֲוָה תַּמָּן בְּבֵית
אֲסִירֵי׃ ויהי וַהֲוָה מֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעֲדֵיהּ דְּיוֹסֵף וּנְגַד עֲלֵיהּ חִסְדָּא וִיהַב 21
רַחֲמוּתֵיהּ בְּעֵינֵי רַב בֵּי אֲסִירֵי׃ ויתן וּמַנֵּי רַב בֵּית אֲסִירֵי בְּיַד יוֹסֵף יַת כָּל 22
אֲסִירַיָּא דִּבְבֵית אֲסִירֵי וְיַת כָּל דְּעָבְדִין תַּמָּן הוּא מְפַקֵּד לְמֶעְבַּד׃ אין לֵית 23
צְרוֹךְ לְרַב בֵּית אֲסִירֵי לְמִנְטַר יַת יוֹסֵף כְּאוֹרַח כָּל אֲסִירַיָּא אֲרוּם לָא חָמֵי יַת
כָּל סוּרְחָן בִּידֵיהּ בְּגִין דְּמֵימַר דַּיְיָ הֲוָה בְּסַעֲדֵיהּ וּדְהוּא עָבִיד יְיָ מַצְלַח׃

מ

ויהי וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין וְאִתְחַוּוּא לְמֵימַר סְרָחוּ רַב מְזוּגַיָּא דְּמַלְכָּא 1
דְּמִצְרַיִם וְרַב נַחְתּוֹמַיָּא וְאִתְיַעֲטוּ לְמִרְמֵי סַמָּא דְּמוֹתָא בְּמֵיכְלֵיהּ וּבְמִשְׁקְיֵיהּ
לְמִקְטַל לְרִיבּוֹנְהוֹם לְמַלְכָּא דְמִצְרַיִם׃ ויקצף וּבְנַס פַּרְעֹה כַּדִי שְׁמַע עַל 2
תְּרֵין רַבְרְבָנוֹי עַל רַב שָׁקֵי וְעַל רַב נַחְתּוֹמֵי׃ ויתן וִיהַב יָתְהוֹם בְּמַטְּרָא בֵּי 3
רַב סַפּוּקְלָטוֹרַיָּא לְבֵית אֲסִירֵי אַתְרָא דְּיוֹסֵף אֲסִיר תַּמָּן׃ ויפקוד וּמַנֵּי רַב 4
סַפּוּקְלָטוֹרַיָּא יַת יוֹסֵף עִמְּהוֹן וְשַׁמֵּשׁ יָתְהוֹם וַהֲווֹ יוֹמִין בְּבֵית מַטְּרָא׃

Et factum eſt cum videret, quod reliquiſſet veſtem ſuam in manu ſua, & fugiſſet in plateam: 13 Et projecit albumen ovorum in ſtrato, & vocavit domeſticos ſuos, & dixit; Videte effuſionem ſeminis quam projecit hic, quem adduxit herus veſter nobis virum Hebræum, ut illuderet nobis: ingreſſus eſt ad me ut cubaret mecum, & clamavi voce magna. 14 Et factum eſt quando audivit, quòd elevâſſem vocem meam & clamarem, tum reliquit veſtem ſuam apud me, & egreſſus eſt forás. 15 Et repoſuit veſtem penes ſe, uſque dum veniret dominus ejus domum ſuam. 16 Et alloquuta eſt eum ſecundùm hæc verba, dicendo; Ingreſſus eſt ad me ſervus Hebræus, quem adduxiſti nobis, ut illuderet mihi. 17 Et factum eſt quando audivit Dominus ejus verba uxoris ſuæ, quæ loquebatur cum eo, dicendo; Secundùm verba iſta fecit mihi ſervus tuus: commotus eſt furor ejus. 19 Et accepit conſilium dominus Joſephi à ſacerdotibus, qui explorârunt quòd eſſet albumen, neque interfecit ipſum, ſed tradidit eum in carcerem, ubi vincti regis tenebantur: fuitque ibi in domo carceris. 20 Et fuit ſermo Domini auxilio Joſepho, & extendit ad eum miſericordiam, deditque dilectionem ejus in oculis principis carceris. 21 Et præfecit princeps carceris in manum Joſeph omnes vinctos, qui in carcere erant: & omnia quæ ibi fiebant, ipſe jubebat fieri. 22 Non erat neceſſarium principi carceris ſervare Joſephum juxta morem omnium vinctorum, quoniam non videbat ullam iniquitatem in manu ejus, eò quòd ſermo Domini eſſet illi auxilio: & quicquid agebat Dominus proſperum faciebat. 23

Hieroſ. 18. *Et accidit quando intonui voce meâ.*

Hieroſ. 20. *In domo carceris.*

CAP. XL.

FActum autem eſt poſt hæc nuntiatum eſt, dicendo; Peccaverunt princeps pincernarum regis Ægypti, & princeps piſtorum, & conſilium iniecerunt ut injicerent venenum mortale in cibum & potum ejus, ut occiderent dominum ſuum regem Ægypti. 1 Et iratus eſt Pharao, quando intellexit, contra duos præfectos ſuos: contra principem pincernarum, & contra principem piſtorum. 2 Et poſuit eos in cuſtodiam, in domum *ſcilicet* principis interfectorum, in carcerem *illum*, locum in quo Joſeph vinctus erat. 3 Et præfecit princeps interfectorum Joſephum illis, & miniſtrabat illis: & fuerunt per dies in cuſtodia. 4

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

13 14 *بود چون دیدن آن که بگذاشت جامهي او در دست آن و بگریخت بآن بیرون* بخواند
بمردمان خانهي آن گفت بایشان بگفتن ببینید بیاورد بایما مرد عبري بخنده کردن درایما
بیامد بمن بخسپیدن اوار من و بخواندم در آواز بزرك* بود چون شنیدن او که بلند کردم 15
آواز من بخواندم در آواز بگذاشت جامهي او پهلوي من و بگریخت و بیرون آمد بآن بیرون*
16 17 *رها کرد جامهي او پهلوي آن تا آمدن خداوند او بخانهي او* سخن گفت باو چون سخنهاي
آن ایناں بگفتن بیامد بمن آن بندهي آن عبري آنچه بیاوردي بایما بخنده کردن در من*
*بود چون بلند کردن من آواز من بخواندم بگذاشت جامهي [او] پهلوي من و بگریخت 18
بآن بیرون* بود چون شنیدن خداوند او مر سخنهاي زني او آنچه سخن گفت باو بگفتن 19
چون سخنهاي آن ایناں بکرد بمن بندهي تو گرم شد خشم او* بستاند خداوند یوسف 20
اویرا بداد اویرا بخانهي آن زندان جاي آنچه بندیان آن پادشاه بند کردگان بود آنجا در
خانهي آن زندان* بود خدا اوار یوسف و میل کرد [باو] فضل و بداد خوبي او در چشمهاي 21
امیر آن خانهي آن زندان* بداد امیر خانهي آن زندان در دست یوسف مر همه آن 22
بندیان آنچه در خانهي آن زندان و مر همه آنچه کنان آنجا او بود کنا* نیست امیر 23
خانهي آن زندان بینا مر همه چیز در دست او در آنچه خدا اوار او و آنچه او کنا خدا
پیروز آورا*

Fuit, cùm vidiſſet illa quòd reli- 13 *quiſſet veſtimentum ſuum in manu ejus, & aufugiſſet forás, Vocavit* 14 *homines domûs ſuæ,* & *locutus eſt ad eos, dicendo; Videte, adduxit nobis virum Ebræum ad irridendum nos: venit ad me ad concumbendum mecum, & vocavi in voce magna:* Fuitque *cùm audiſſet quòd ele-* 15 *vâſſem vocem meam,* & *evocâſſem voce, reliquit veſtimentum ſuum apud me, & fugit, & egreſſus eſt forás. Sepoſuit* itaque *veſtimen-* 16 *tum ejus apud ſeipſam in adventum domini ſui ad domum ſuam.* Tunc *ſermonem habuit cum eo* 17 *ſecundùm verba hæc, dicendo; Venit ad me ſervus Ebræus, quem attuliſti nobis, ad irridendum me:* Fuitque, *cùm extuliſſem vocem* 18 *meam, & evocâſſem, reliquit veſtimentum ſuum apud me, & effugit forás. Fuit, cùm audiſſet domi-* 19 *nus ejus verba uxoris ſuæ, quæ loquuta fuerat cum eo, dicendo; Secundùm verba hæc fecit mihi ſervus tuus, excandefacta eſt ira ejus. Capiens* igitur *herus Joſeph* 20 *ipſum, dedit eum in domum carceris, locum quo vincti regis vinciebantur: fuitque ibi in domo carceris. Fuit* autem *Deus* 21 *cum Joſeph, & inclinavit ad eum miſericordiam: deditque pulchritudinem ejus in oculis principis domûs carceris.* Et *dedit prin-* 22 *ceps domûs carceris in manum Joſeph omnes vinctos qui in domo carceris, & omne quod faciebant illic, ipſe faciebat. Neque prin-* 23 *ceps domûs carceris videbat omnem* rem quæ erat *in manu ejus: eò quòd Deus* erat *cum eo, & quod ipſe faciebat, Deus fœliciter provehebat.*

فصل چهلم

*بود پس آن سخنهاي آن این خطا کردند شرابداري پادشاهي مصر و آن نانوا بخداوند 1
ایشان بپادشاهي مصر* قهر کرد فرعه ابر دو خادمان او ابر امیر آن شرابدار و ابر امیر 2
آن نانوا* بداد ایشانرا درنگاه داشت خانهي امیر آن قطّالان بخانهي آن زندان جاي 3
آنچه یوسف بند کرده آنجا* بگماشت امیر آن قطّالان مر یوسف اوار ایشان خدمت کرد 4
ایشانرا بودند روزگاران در نگه داشت*

CAP. XL.

Fuit, poſt verba hæc peccatum commiſerunt pocillator regis Ægypti & panifex, in dominum ſuum regem Ægypti. 1 *Iratus eſt* itaque *Pharoh in duos miniſtros ſuos, in principem pocillatorum, & in principem panificum.* 2 *Deditque eos in* 3 *cuſtodiam* in *domũ principis cæſorum, in domum carceris, locum* ſc. *quo Joſeph vinctus* erat. *Et præ-* 4 *poſuit princeps cæſorum Joſeph eis, & miniſtrabat eis: fuerúntque dies in cuſtodia.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

5 וחלמו וחלמו חילמא תריהון גבר חילמיה בליליא חד גבר חלמיה ופושרן
חילמא דחבריה מוונא ונחתומא די למלכא דמצרים דאסירין בבית אסירי : ויבא
6 ואתא לוותהון יוסף בצפרא נחמא יתהום והא אינון בניסין : וישאל ושאל ית
7 רברבי פרעה דעמיה במטרת ביתא דרבוניה למימר מדין סבר אפיכון ביש יומא דין
8 מכל יומיא דהויתון הכא : ויאמרו ואמרו ליה חילמא חלימנא ופשר לית ליה
ואמר להון יוסף הלא מן קדם יי פושרן חלמייא אשתעו כדון לי : ויספר
9 ואשתעי רב מווגיא ית חלמיה ליוסף ואמר ליה חמי הוית בחלמי והא גופנא
10 קדמי : ובגפן ובנופנא תלתי מצוניא והיא כדי אפרחת אפיקת לבלובהא
11 ומן יד בשלו סגולייהא הוו ענבין : וכוס חמי הוית עד דיהבין כסא דפרעה
בידי ונסיבית ית ענבייא ועצרית יתהון לכסא דפרעה ויהבית ית כסא על ידא
12 דפרעה : ויאמר ואמר ליה יוסף דין
סוף פושרנא דחלמא תלתי מצוניא
תלתי אבהת עלמא אינון אברהם יצחק
ויעקב דמן בני בניהון עתידין
למישתעבדא למצרים בטינא ובליבנא
ובכל פולחנהא באנפי ברא ומן בתר
כדון מתפרקין על יד תלת רעיין ודי
אמרת נסיבית ית עינבייא ועצרית
יתהום לכסא דפרעה ויהבית ית כסא
לידא דפרעה היא פיילא דרוגזא דעתיד
פרעה שתי בעקבא ואת רב מווניא
תקבל אגר טב על חלמך טב דחלמתא
ופושרניה דין הוא לך תלתי מצונייא
תלתא יומין הינון לפורקנך : בעוד
13 בסוף תלתי יומין יעול קדם פרעה
דוכרנך ויריס ית רישך ביקר ויתבינך
על שמושך ותיתן כסא דפרעה בידיה
כהלכתא קדמאה דהוית מוזגיה : כי
14 אם שבק יוסף ית רוחצניה דלעיל ונקט רוחצניה דבר נש ואמר לרב מווניא
אלהין תדכרינני עמך כד ייטב לך ותעבד כדון עמי טיבו ותדכר עלי קדם פרעה
15 ותהנפקינני מן בית אסירי הדין : כי ארום מגנב איתגניבית מן ארעא דעבראי
16 ואוף הכא לא עבדית מדעם ביש ארום שויאו יתי בבית אסירי : וירא וחמא
רב נחתומי ארום יאות פשר דהוא
חמא פושרן חילמא דחבריה ושרי
למללא בלשון רוגזא ואמר ליוסף אוף
אנא הוית חמי בחלמי והא תלתא סלין דפיתא נקיא על רישי :

ירושלמי 12 ואמר ליה יוסף דין הוא
פתרוניה דחלמא תלתא שרביטיא
אנון תלתא אבהתי עלמא אברהם
יצחק ויעקב דמן בני בניהון עתידין
למשתעבדא בארעא דמצרים ועתידין
למתפרקא על ידי תלתא פרנסין
מהימנין ואנון מתילין בסגוליא ודי
אמרת נסיבית ית ענביא ועצרית
יתהון בכסא דפרעה ויהבית ית כסא
לגו כף ידוי דפרעה הוא כסא דפורענותא
דפרעה עתיד למשתי בעקבא : ואת
רב מווניא לא מובדין אגרך די חלמת
חלמא טבא הדין ברם פתרוניה דחלמא
לא הוה יוסף אמר ליה ומן בתר דין
פתר ליה יוסף היך מה דהוה שפר
באפוי ואמר ליה יוסף תלתא שרביטיא
תלתא יומין אנון :

ירושלמי 16 והא תלתא סלין דפיתא
קקבטון על רישי :

Et ſomniârunt ſomnium ambo ipſi, vir ſomnium ſuum eadem nocte, vir 5 ſomnium ſuum & interpretationem ſomnii ſocii ſui, pincerna & piſtor regis Ægypti, qui vincti erant in carcere. Et venit ad eos Joſeph in 6 aurora, & vidit eos, & ecce ipſi erant triſtes. Et interrogavit princi- 7 pes Pharaonis, qui cum eo erant in cuſtodia domus domini ſui, dicendo; Cur ſic aſpectus facierum veſtrarum malus eſt hodie, præ omnibus diebus quibus hic fuiſtis? Et dixerunt illi; Somnium ſomniavimus, & 8 interpres non eſt illi: & dixit illis Joſeph; Annon à Deo interpretatio ſomniorum *eſt*? narrate nunc mihi. Et narravit princeps pincernarum 9 ſomnium ſuum Joſepho, & dixit illi; Videbam in ſomnio meo, & ecce vitis coram me. Et in vite illa tres palmites: & ipſa quando floruit 10 produxit gemmas ſuas, & ſtatim maturuerunt botri ejus, *&* facti ſunt uvæ. Videbam donec dederunt calicem Pharaonis in manu mea: & accepi 11 uvas, & expreſſi eas in calicem Pharaonis, dedique calicem in manum Pharaonis. Et dixit illi Joſeph; Hic 12 eſt finis interpretationis ſomnii: tres palmites tres patres mundi ſunt, Abraham, Iſaac, & Jacob, ex quorum nepotibus exituri ſunt qui in ſervitutem redigantur in Ægypto in luto, latere, & omni opere in ſuperficie agri, & poſtea redimentur operâ trium paſtorum. Quod autem dixiſti; Accipiebam uvas, & exprimebam eas in calicem Pharaonis, & dabam calicem in manu Pharaonis: eſt phiala furoris quam biburus eſt Pharao tandem. Tu autem princeps pincernarum recipies mercedem bonam, pro inſomnio tuo bono quod ſomniâſti; & interpretatio ejus hæc eſt tibi; Tres palmites tres dies ſunt, uſque ad liberationem tuam. In fine trium die- 13 rum veniet coram Pharao memoria tui, & elevabit caput tuum cum gloria, & redire faciet te ad miniſterium tuum: & dabis calicem Pharaonis in manu ejus, juxta conſuetudinem priorem qua eras illi propinans. Reliquit Joſeph fiduciam ſuam ſuperiorem, & retinuit fiduciam 14 hominum, & dixit principi pocillatorum; Verùm memoria mei ſit tecum quando bene erit tibi, & facias jam mecum beneficentiam, & memor ſis mei coram Pharaone, & exire facias me ex carcere hoc. Nam furto 15 ſublatus ſum è terra Hebræorum: & etiam hic non feci quicquam mali, ut me ponerent in carcerem. Et vidit princeps piſtorum quòd rectè 16 interpretatus eſſet, eò quòd vidiſſet interpretationem ſocii ſui: & incepit loqui iracundè, & dixit Joſepho; Etiam ego videbam in ſomnio meo, & ecce tria caniſtra tortarum puriſſimarum ſuper caput meum.

Hier. 12. *Et dixit illi Joſeph; Hæc eſt interpretatio ejus inſomnii: tria flagella ſunt tres patres ſeculi, Abraham, Iſaac, & Jacob, quorum nepotes redigendi ſunt in ſervitutem in terra Ægypti, ex qua tandem redimendi ſunt per tres gubernatores fideles, qui aſſimulantur botris: quod autem dixiſti; Accepi uvas, & expreſſi eas in calice Pharaonis, & dedi calicem in medium volæ manus Pharaonis, eſt calix ultionis quem Pharao bibiturus eſt tandem.* Quod ad *te autem princeps pincernarum, non perdent mercedem tuam, quòd ſomniâſti ſomnium hoc bonum: verùm interpretationem illius ſomnii non dicebat Joſeph illi; ſed poſtea interpretatus eſt illi Joſeph, quemadmodum placebat ipſi, & dixit ei Joſeph; Tria flagella tres dies ſunt.*

Hieroſ. 16. *Ecce tria caniſtra panis calidi ſuper caput meum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* خواب ديدند خواب دويشان مرد خوابي او درشبي يكّه مرد چون تعبيري خوابي او آن 5
سرابدار وآن نانوا آنچه بپادشاهي مصر آنچه بند كردگان در خانهي آن زندان * بيامد 6
بايشان يوسف دربامداد بديد ايشانرا واينك ايشان قهرناكان * بپرسيد مر خادماني فرعه 7
آنچه لواز او درنگاه داشت خانهي خداوندي او بگفتن چه معنيرا روي شما بدان اين روز
* گفتند باو خواب ديديم وتعبير كنا نيست اويرا گفت بايشان يوسف هانه بخدا تعبيرها حكايت 8
كنيد اكنون بمن * حكايت كرد امير آن شرابدار مر خوابي او بيوسف گفت باو درخوابي من واينك 9
تاكي بپيش من * ودرتاك سه شاخها وآن چون شكوفا برآمد گلي آن بپختند خوشها آن 10
انگورها * وجام فرعه در دست من بستاندم مر آن انگورها بعصاردم ايشانرا بجامي فرعه بدادم 11
مر آن جام ابر كف فرعه * گفت باو يوسف اين تعبيري او سه آن شاخها سه روزها ايشان * در 12 13
نيز سه روزها ياد كند فرعه مر سري تو وبازگرداند ترا ابر اصلي تو وبدهي جامي
فرعه در دستي او چون حكمي آن اوّل آنچه بودي شرابداري او * كه اگر ياد كني مرا اواز تو 14
چون آنچه نيكوي رسد بتو وبكني اواز من فضل وياد دهي مرا بفرعه وبيرون آوري مرا
از آن خانهي آن اين * كه دزديدن دزديده شدم از زمين آن عبريان ونيز اينجا نه كردم 15
چيزي كه بنهادند مرا در زندان * بديد امير آن نانوا كه نيكو تعبير كرد گفت بيوسف نيز 16
من درخوابي من واينك سه سلّها سوراخدار ابر سري من *

5 *Et ſomniaverunt ſomnium ambo illi, quiſque ſomnium ſuum in nocte una, quiſque ſecundùm interpretationem ſomnii ſui, pocillator* ſcil. *& panifex qui* erant *regi Ægypti, qui vincti* erant *in domo carceris.* 6 *Veniens* itaque *ad eos Joſeph manè, vidit eos, & ecce illi* erant *turbati.* 7 *Interrogavit*que *principes Pharoh qui ſecum* erant *in cuſtodia domûs domini ſui, dicendo; Quorſum vultus veſtri pejores ſunt hodiè?* 8 *Dixerunt ei; Somnium vidimus, & interpres non eſt ei: dixit eis Joſeph, Nónne Deo interpretationes? narrate jam mihi.* 9 *Narravit* itaque *princeps pocillatorum ſomnium ſuum ipſi Joſeph, dixitq; ei;* Eram *in ſomnio meo, & en vitis coram me.* 10 *Et in vite tres rami, eâque tanquam efflorescente, aſcendit flos ejus, & coxerunt botri ejus uvas.* 11 *Calice autem Pharoh in manu mea, accepi uvas, & expreſſi eas in calicem Pharoh, dedique calicem in manum Pharoh.* 12 *Dixit ei Joſeph, Hæc* eſt *interpretatio ejus; Tres rami, tres dies ſunt.* 13 *Intra quoque tres dies reminiſcetur Pharoh capitis tui, & reſtituet te ad primatum tuum, dabiſque calicem Pharoh in manum ejus, ſecundùm jus priſtinum quum eras pocillator ejus.* 14 *Quòd ſi* ita, *recordaberis mei tecum quando benè contigerit tibi, facieſque mecum beneficentiam, & memoriæ dabis me Pharoni, ac educes me è domo hac.* 15 *Quia furando furtim ablatus ſum è terra Ebræorum, & etiam hic non feci quicquam* propter quod *poſuerunt me in carcere.* 16 *Videns princeps panificum quòd benè interpretatus eſſet, dixit ad Joſeph; Ego etiam eram in ſomnio meo, & en tria caniſtra foraminoſa ſuper caput meum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

17 ובסל ובסלא עלאה מכל תפנוקי מיכל פרעה עובד נחתום ועופא אכיל
יתהום מן סלא מעילוי רישי : ויען ואתיב יוסף ואמר דין הוא פושרניה תלתי 18
סליא תלתי שעבודיא הינון דעתידין
בית ישראל למשתעבדא ואנת רב
נחתומיה תקבל אגר ביש על חלמך
ביש דחלמתא ופשר ליה יוסף ית מה
דשפר בעינוי ואמר ליה דין לך פושרניה
תלתא סליא תלת יומין הינון לקטלך :
19 בעוד בסוף תלתא יומין יעדי פרעה
בסייפא ית רישך מעילוי גופך ויצלוב
יתך על קיסא וייכול עופא ית בישרך
20 מינך : ויהי והוה ביום תליתאי יום
גנוסא דפרעה ועבד שירו לכל עבדוי
ורומם ית ריש רב מווניא וית ריש רב
21 נחתומיא בגו עבדוי : וישב ואתיב ית
רב מווניא על מוניה דאשתכח דלא
הוה בעיטא ההיא ויהב כסא על ידא
22 דפרעה : ואת שר וית רב נחתומי צלב דיעט למקטליה היכמא דפשר להום
23 יוסף : ולא ובגין דשבק יוסף חסדא
דלעיל ואתרחיץ ברב מווניא בבשר
עביר בגין כן לא אידכר רב מווניא
ית יוסף ואנשייה עד זמן די מטא
קיצא מן קדם יי למתפרקא :

ירושלמי 18 ואמר ליה תלת סליא
אנון תלתא שעבודיא תקיפיא דעתידין
מערעא לבית ישראל בארעא דמצרים
בטינא ובלבניא ובכל פולחנא דאפי
ברא עתיד פרעה מלכא דמצרים למהוי
גזר גזירין בישן על ישראל ורמי בניהון
בנהרא ברם פרעה יוביד וחילותיה
ישתיצון ובני ישראל יפקון פריקין בריש
גלי : ואת רב נחתומא תקביל פורענות
די חלימת חלמא בישא הדין ופתרוניה
דחלמא לא הוה יוסף ידע ליה ומן
בתר כן פתר ליה יוסף היך מה שפר
באפוי ואמר ליה יוסף דין הוא פתרוניה
דחלמא תלת סליא תלתא יומין אנון :

ירושלמי 23 שבק יוסף חסדא
דלעיל וחסדא דלרע וחסדא דלוי
יתיה מביתיה דאבוי ואתרחיץ ברב
מווניא בבשר עביר ובשר טעם כסא
דמותא ולא אדכר כתבא דכתיב
ומפרש ליט יהוי גברא די יתרחיץ בבשרא וישוי בשרא רחצוהי : ובריך
יהוי גברא די יתרחיץ בשם מימריה דיי ויהי מימריה דיי רוחצניה : מן
בגין כן לא אדכר רב מווניא ית יוסף ואנשי יתיה עד זמן דמטא קציה
למתפרקא :

Et in caniſtro ſuperiori ex omnibus delicioſis cibis Pharaonis, qui fi- 17 unt arte piſtoria: & volucris comedebat eos ex caniſtro quod erat ſupra caput meum. Et reſpondit Joſeph, & dixit; Hæc eſt 18 interpretatio ejus: Tria caniſtra tres ſunt ſervitutes, quibus ſubditi erunt domus Iſrael; tu autem princeps piſtorum recipies mercedem malam, de ſomnio tuo malo quod ſomniâſti: & interpretatus eſt illi Joſeph quod ipſi placebat, & dixit illi; Hæc tibi interpretatio ejus: Tria caniſtra tres ſunt dies ad necem tuam. In fine tri- 19 um dierum removebit Pharao gladio caput tuum à corpore tuo, & ſuſpendet te ſuper lignum, & comedet volucris carnem tuam à te. Factum eſt itaque die tertio, 20 qui dies erat nativitatis Pharaonis, ut faceret convivium omnibus ſervis ſuis, & extolleret caput principis pincernarum, & caput principis piſtorum, in medio ſervorum ſuorum. Et reſtituit prin- 21 cipem pincernarum officio pincernæ, quia invenit eum non fuiſſe in eo conſilio: & dedit calicem in manum Pharaonis. Sed principem 22 piſtorum ſuſpendit, eò quòd conſilium iniiſſet ut occideret eum: quemadmodum expoſuit illis Joſeph. Et quia reliquit Joſeph miſe- 23 ricordiam ſuperiorem, & confiſus eſt principi pocillatorum, carnem coluit: ideo non recordatus eſt princeps pocillatorum Joſephi, ſed oblitus eſt ejus, uſque ad tempus quo venit finis à facie Domini ut liberaretur.

Hieroſ. 18 *Et dixit illi; Tria caniſtra ſunt tres ſervitutes graves, quæ accident domui Iſrael in terra Ægypti, in luto & lateribus & omni ſervitio agri: decreturus eſt Pharao rex Ægypti decreta mala contra Iſraelem, & projiciet filios eorum in fluvium, verùm Pharao peribit, & exercitus ejus perdetur, & Iſraelitæ exibunt liberati capite aperto; ſed tu princeps piſtorum recipies ultionem, quòd ſomniâſti ſomnium malum hoc: ſed interpretationem inſomnii Joſeph non notum faciebat illi, & poſtea expoſuit illi Joſeph ut illi placebat, & dixit illi Joſeph; Hæc eſt interpretatio ejus inſomnii, tria caniſtra tres ſunt dies.*

Hieroſ. 23. *Reliquit Joſeph miſericordiam ſupernam, & miſericordiam inferiorem, & miſericordiam quæ comitata erat eum è domo patris ſui, & fiduciam habuit in principe pocillatorum: carnem coluit, carnem guſtavit, nempe calicem mortis, neque recordatus eſt Scripturæ in qua ſcriptum eſt expreſſè; Maledictus vir qui confidit in carne, & ponit carnem confidentiam ſuam. Benedictus autem vir qui confidit in nomine ſermonis Domini, & eſt ſermo Domini ſpes ejus. Propterea non recordatus eſt princeps pocillatorum Joſephi, ſed oblivioni tradidit eum, uſque ad tempus quo advenit finis ejus ut liberaretur.*

מא

פ פ פ

1 ויהי מקץ והוה מסוף תרתין שנין עאל דוכרניה דיוסף קדם מימרא דיי
ופרעה הוה חלים והא קאי על נהרא : והנה והא מן נהרא סלקן שבע 2
תורתי שפירן למיחמי ופטימן בשרא
ורעיין בגו נומיא : והנה והא שבע 3
תורתי חורנין סלקן מן נהרא בישן למיחמי וחסכן בבשרהון וקמן לקובליהום
דתורתי על כיף נהרא : ותאכלנה ואכלא תורתי דבישן למיחמי וחסירן 4
בבישריהון ית שבע תורתי דשפירן למחמי ופטימתא ואיתער פרעה מדמכיה :

ירושלמי 2 וחואה רעין בגו נומיא :

CAP. XLI.

SECT. X.

Et fuit à fine duorum annorum venit memoria Joſephi coram ſer- 1 mone Domini: & Pharao ſomniabat, & ecce ſtabat ad flumen. Et ecce ex flumine aſcendebant 2 ſeptem vaccæ, pulchræ viſu & pingues carne, paſcentes in medio pratorum. Et ecce ſeptem 3 vaccæ aliæ aſcendentes ex flumine, deformes aſpectu & macilentæ in carne ſua: & ſtabant è regione vaccarum, ad littus fluminis. Et de- 4 vorârunt vaccæ deformes aſpectu, & macilentæ carne ſua, ſeptem vaccas pulchras viſu & pingues: & expergefactus eſt Pharao è ſomno ſuo.

Hieroſ. 2. *Et erant paſcentes in medio carectorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ودر سلّهي آن بالايين از همه خوردني فرعه عملي نانوا وآن مرغ خورا ايشانرا از آن 17
سلّه از بالاي سري من * جواب داد يوسف وگفت اين تعبيري او سه آن سلّها سه روزها 18
ايشان * درنيز سه روزها بردارد فرعه مر سري تو ازبالايي تو برآويزد ترا ابر دار وخورد 19
آن مرغ مر گوشت تو ازبالايي تو * بود در روز آن سيمي روزي زاده شدن مر فرعه بكرد 20
دعوت بهمه بندگان او ياد كرد مر سري امير آن شرابدار ومر سري امير آن نانوا
درمياني بندگاني او * بازگرداند مر امير آن شرابدار ابر شرابداري او بداد آن جام ابر 21
كف فرعه * ومر امير آن نانوا برآويخت چون آنچه تعبير كرد بايشان يوسف * ونه ياد كرد 22 23
امير آن شرابدار مر يوسف فراموش كرد اويرا *

* فصل چهل يكم *

* بود از فرجام دو سالها وفرعه خواب بينا واينك 1
ايستيده ابر آن رود * واينك ازان رود برآيان هفت ماده گاوها نيكو [ديدار] وفربهان 2
گوشت بچريدند درعلفزار * واينك هفت ماده گاوها ديگران برآيان پسي ايشان از 3
آن رود بدان ديدار وتنكاني گوشت بياستادند پهلوي آن [ماده] گاوها ابر لبي
آن رود * بخوردند آن ماده گاوها بدان آن ديدار وتنكان آن گوشت مر هفت آن ماده گاوهاي 4
نيكوي آن ديدار وآن فربهان بيدار شد فرعه *

17 *Porrò in caniſtro ſuperiori erant ex omnibus cibis Pharoh opere panificis, & volatile comedebat eos è caniſtro de ſuper caput meum.* 18 *Reſponſum dedit Joſeph, & dixit. Hæc eſt interpretatio ejus; Tria caniſtra, tres dies ſunt:* 19 *Intra adhuc tres dies tollet Pharoh caput tuum de ſuper te, & ſuſpendet te ſuper patibulum, comedetque volatile carnem tuam de ſuper te.* 20 *Fuit itaque in die tertio, die natali Pharoh, fecit convivium omnibus ſervis ſuis, & recordatus eſt caput principis pocillatorum, & principis panificum in medio ſervorum ſuorum.* 21 *Et reſtituit principem pocillatorum ad propinationem ſuam, deditque calicem in manum Pharoh:* 22 *At principem panificum ſuſpendit, quemadmodum interpretatus fuerat eis Joſeph.* 23 *Et non recordatus eſt princeps pocillatorum ipſius Joſeph, ſed oblitus eſt ejus.*

CAP. XLI.

1 *Fuit poſt finem duorum annorum, & ſomnium vidit Pharoh, & ecce ſtabat juxta flumen.* 2 *Et en è flumine aſcendentes ſeptem vaccæ bonæ aſpectu ac pingues carne, & paſcebant in gramineto.* 3 *Et ecce ſeptem vaccæ aliæ aſcendentes poſt eas è flumine, malæ aſpectu & tenues carne, quæ ſtabant juxta illas vaccas ſuper labrum fluminis.* 4 *Et devorârunt vaccæ malæ aſpectu & tenues carne, ſeptem vaccas bonas aſpectu & pingues: & expergefactus eſt Pharoh.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

וִיּשַׁן וּדְמֵיךְ וַחֲמָא חֶלְמָא תִּנְיָנוּת וְהָא שַׁבְעָה תוּבְלֵי סַלְקָן בְּקַנְיָא חַד פַּטִּימָן 5
וְטָבָן : והנה וְהָא שַׁבְעָא תוּבְלֵי לַקְיָן וּשְׁקִיפָן קִידוּם צָמְחָן בַּתְרֵיהֶן : ותבלענה 6
וּבְלָעָן תוּבְלַיָּא לַקְיָיתָא יַת שְׁבַע תוּבְלַיָּא פַּטִּימָתָא וּמַלְיָתָא וְאִיתְּעַר פַּרְעֹה וְהָא 7
הֲוָה חֵילְמָא : ויהי וַהֲוָה בְּצַפְרָא וּמִטַּרְפָא רוּחֵיהּ וְשַׁדַּר וּקְרָא יַת כָּל חַרְשֵׁי 8
מִצְרָאֵי וְיַת כָּל חַכִּימָהָא וְאִישְׁתָּעֵי פַּרְעֹה לְהוֹם יַת חֶלְמֵיהּ וְלָא הֲוָה אֶפְשַׁר
לְגַבַר דִּי יִפְשַׁר יָתֵיהּ אֲרוּם מִן קֳדָם יְיָ אִיסְתַּקַּף מִן בְּגְלַל דִּי מְטָא זִמְנֵיהּ דְּיוֹסֵף
לְמִיפַּק מִן בֵּית אֲסִירֵי : וידבר וּמַלֵּיל רַב מְזוֹנַיָּא קֳדָם פַּרְעֹה לְמֵימַר יַת סוּרְחָנַיי 9
אֲנָא מַדְכַּר יוֹמָא דֵין : פרעה מִן קֳדָם יְיָ אִסְתַּקַּף דְּפַרְעֹה רְגֵיז עַל עַבְדוֹי וִיהַב יָתִי 10
בְּמַטְּרָא בֵּי רַב סַפּוּקְלַטוֹרַיָּא יָתִי וְיַת רַב נַחְתּוֹמַיָּא : ונחלמה וְחַלַמְנָא חֵילְמָא 11
בְּלֵילְיָא חַד אֲנָא וְהוּא גְּבַר חֵילְמֵיהּ וּפוּשְׁרַן חֶלְמָא דְּחַבְרֵיהּ חֲלַמְנָא : ושם וְתַמָּן 12
עִמָּנָא טַלְיָא עִבְרָאִי עַבְדָּא לְרַב סַפּוּקְלַטוֹרַיָּא וְאִשְׁתָּעֵינָא לֵיהּ וּפַשַּׁר לָנָא יַת
חֵילְמָנָא גְּבַר הֵי כְּפוּשְׁרַן חֵילְמֵיהּ פָּשַׁר : ויהי וַהֲוָה הֵיכְמָא דִּפְשַׁר לָנָא כְּדֵין הֲוָה 13
יָתִי אוֹתֵיב בְּמִילֵּיהּ עַל סֵדֶר שִׁמּוּשִׁי וְיָתֵיהּ צְלַב : וישלח וְשַׁדַּר פַּרְעֹה וּקְרָא 14
יַת יוֹסֵף וְדִילוּגֵיהּ מִן בֵּית אֲסִירֵי וְסַפַּר וְשַׁנִּי כְּסוּתֵיהּ וְעָל לְוַת פַּרְעֹה : ויאמר וַאֲמַר 15
פַּרְעֹה לְיוֹסֵף חֶלְמָא חֲלֵימִית וּמְפַשַּׁר לֵית יָתֵיהּ וַאֲנָא שְׁמָעִית עֲלָךְ לְמֵימַר אִין אַנְתְּ
שְׁמַע חֵילְמָא אַנְתְּ פָּשַׁר לֵיהּ : ויען וְאָתֵיב יוֹסֵף יַת פַּרְעֹה לְמֵימַר בַּר מִינִּי לָא 16
אִית גְּבַר דְּפָשַׁר חֶלְמִין בְּרַם מִן קֳדָם יְיָ יִתּוֹתַב שְׁלָמָא דְּפַרְעֹה : וידבר וּמַלֵּיל 17
פַּרְעֹה עִם יוֹסֵף לְמֵימַר חָמֵי הֲוֵית בְּחֶלְמִי הָא אֲנָא קָאֵי עַל כֵּיף נַהֲרָא : והנה
וְהָא מִן נַהֲרָא סָלְקָן שְׁבַע תּוֹרְתֵי פַּטִּימַן בְּשַׂר וְשַׁפִּירַן לְמֶחְמֵי וְרַעְיַן בְּגוֹ גִימַיָּא : 18
והנה וְהָא שְׁבַע תּוֹרְתֵי חוּרָנִין סָלְקָן בַּתְרֵיהֶן חֲשִׁיכָן וּבִישָׁן לְמֶחְמֵי לַחֲדָא 19
וַחֲסִיַין בְּבִישְׂרֵיהוֹן לָא חָמֵית דִּכְוָותְהוֹן בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם לְבִישׁוּ : ותאכלנה
וַאֲכִילַן תּוֹרְתֵי חֲשִׁיכָתָא וּבִישָׁתָא יַת שְׁבַע תּוֹרְתֵי קַמְיָיתָא וּפַטִּימָתָא : ותבאנה 20
וְעָלָא לִמְעֵיהֶן וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע אֲרוּם עָלָן לִמְעֵיהֶן וּמֶחְמֵיהֶן בִּישׁ הֵיא כְּדִבְקַדְמֵיתָא 21
וְאִיתְּעָרִית : וארא וַחֲמֵית בְּחֶלְמִי וְהָא שְׁבַע תּוּבְלִין סָלְקָן בְּקַנְיָא חַד 22
מַלְיָין וְטָבָן :

Targ. Jonathan B. Uziel.

Et dormivit & vidit ſomnium ſecundum: & ecce ſeptem ſpicæ aſcendebant in culmo uno, pingues & bonæ. 5 Et ecce ſeptem ſpicæ læſæ, & percuſſæ vento orientali, germinabant poſt eas. 6 Et devorârunt ſpicæ læſæ ſeptem ſpicas pingues & plenas: & excitatus eſt Pharao & ecce erat ſomnium. 7 Et facto mane conturbatus eſt ſpiritus ejus, & miſit & vocavit omnes magos Ægypti, & omnes ſapientes ejus: & narravit Pharao illis ſomnium, ſed nullus poterat interpretari ipſum, quoniam à facie Domini factum erat occaſione, propterea quod perveniſſet tempus ipſius Joſeph exeundi ex carcere. 8 Et loquutus eſt princeps pincernarum coram Pharaone, dicendo; Iniquitatis meæ ego recordor hodie. 9 A facie Domini occaſione factum eſt ut Pharao iraſceretur contra ſervos ſuos, & traderet me in cuſtodiam domus principis interfectorum, me *inquam*, & principem piſtorum. 10 Et ſomniavimus ſomnium nocte unâ, ego & ipſe; unuſquiſque ſomnium ſuum, & interpretationem ſomnii ſocii ſui ſomniavimus. 11 Et ibi nobiſcum puer *erat* Hebræus, ſervus principis interfectorum, & narrabamus illi: & interpretatus eſt nobis inſomnium noſtrum, unicuique ſecundùm interpretationem ſomnii ſui interpretatus eſt. 12 Accidit autem ſicut interpretatus erat nobis, ſic accidit: me reſtituit ſecundùm ſermonem ejus ad ordinem miniſterii mei, & illum ſuſpendit. 13 Et miſit Pharao, & vocavit Joſephum, & ſalire fecit eum ex carcere: & totondit *ſe*, & mutavit veſtimentum ſuum, & ingreſſus eſt ad Pharaonem. 14 Et dixit Pharao Joſepho; Somnium ſomniavi, & qui illud interpretetur nullus eſt: & ego audivi de te, dicendo; Si tu audieris ſomnium tu interpreteris illud: 15 Et reſpondit Joſeph Pharaoni dicendo; Præter me non eſt vir qui interpretetur ſomnia, verùm à facie Domini reſpondebitur pax Pharaoni. 16 Et locutus eſt Pharao cum Joſepho, dicendo; 17 Videbam in ſomnio meo, ecce ego ſtabam ad littus fluvii. Et ecce ex fluvio aſcendebant ſeptem vaccæ, pingues carne & pulchræ viſu, paſcebantque in medio pratorum. 18 Et ecce ſeptem vaccæ aliæ aſcendebant poſt eas, tenues & deformes viſu valde, & macilentæ carne: non vidi illis ſimiles in tota terra Ægypti in macie. 19 Et comederunt vaccæ tenues & macilentæ ſeptem vaccas priores pingues. 20 Et ingreſſæ ſunt viſcera earum, nec cognitum eſt quod veniſſent in viſcera earum, imò aſpectus earum deformis erat ut antea: & excitatus ſum. 21 Et vidi in ſomnio meo: & ecce ſeptem ſpicæ aſcendebant in culmo eodem plenæ & bonæ. 22

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* خواب شد خواب ديد دويم بار واينك هفت خوشها بر آيان در نايژهي يكه فربهان 5
ونيكويان * واينك هفت خوشها تنكان وتفت زدكان بادي مشرقي روييده شوان پسي 6
ايشان * فرود بردند آن خوشهاي آن تنكان مر آن هفت آن خوشها آن فربهان وآن پران بيدار 7
شد فرعه واينك خواب * بود در بامداد آشفته شد روح او بفرستاد وبخواند مر همه معبّران 8
مصر ومر همه خردمندان آن حكايت كرد فرعه بايشان مر خواب او ونيست تعبير كنا
ايشانرا بفرعه * سخن كفت امير آن شرابدار مر فرعه بكفتن مر خطاهاي من من ياد 9
كنا اين روز * فرعه قهر كرد ابر بندكان او بداد مرا در نكه داشت خانهي امير آن قطّالان 10
[من] ومر امير آن نانوا * خواب ديديم خواب در شبي يكه من واو مرد چون تعبيري خواب 11
او خواب ديديم * وآنجا اواز ايما كودك عبري بنده بامير آن قطّالان حكايت كرديم باو 12
تعبير كرد بايما مر خوابهاء ايما مرد چون خواب او تعبير كرد * بود چون آنچه تعبير كرد بايما 13
همچنين بود مرا باز كردانيد ابر اصلي من واويرا بر آويخت * بفرستاد فرعه بخواند مر يوسف 14
بدواندند اويرا از اين زندان بتراشيد وبدل كرد جامهاي او وبيامد بفرعه * كفت فرعه بيوسف 15
خواب خوابديدم وتعبير كنا نيست اويرا ومن شنيدم ابر تو بكفتن بشنوي خواب بتعبير
كردن اويرا * جواب داد يوسف مر فرعه بكفتن بجز من خدا جواب دهد مر سلامي فرعه سخن 16 17
كفت فرعه بيوسف در خواب من واينك من استيده ابر لبي آن رود * واينك از آن رود بر آيان 18
هفت ماده كاوها فربهان كوشت ونيكو چهره بچريدند در علفزار * واينك هفت ماده كاواني 19
ديكران بر آيان پسي ايشان ضعيفان وبدان چهره بغايت وتنكاني كوشت نه ديدم چون ايشان
در همه زميني مصر بيدي * بخوردند آن ماده كاواني آن تهيان وآن بدان مر هفت آن 20
ماده كاوهاي آن اوّلينان آن فربهان * بيامدند باندروني ايشان ونه دانسته شد كه بيامدند 21
باندروني ايشان وبديدار ايشان بد چون آنچه در اوّل بيدار شدم * بديدم در خوابي من واينك 22
هفت خوشها بر آيان در نيي يكه پران ونيكويان *

At dormiens, ſomnium vidit ſecundâ vice, et en ſeptem ſpicæ aſcendentes in calamo uno, pingues & bonæ: 5 *Ecce item ſeptem ſpicæ tenues, & uredine percuſſæ vento Orientali, pullulantes poſt eas.* 6 *Et deglutierunt ſpicæ tenues, ſeptem ſpicas pingues ac plenas: & expergefacto Pharoh, ecce ſomnium* erat. 7 *Fuit manè, conturbato ſpiritu ejus, miſit & vocavit omnes hariolos Ægypti, omneſq; ſapientes ejus: et narravit illis Pharoh ſomnium ſuum, nec erat qui interpretaretur ea Pharoni.* 8 *Allocutus eſt* itaque *princeps pocillatorum Pharonem, dicendo; Peccata mea ego recordor hodiè:* 9 *Pharoh iratus fuerat in ſervos ſuos, dederátque me in cuſtodiam domûs cæſorum, me & principem panariorum.* 10 *Somniavimus* autem *ſomnium nocte unâ, ego & ipſe, quiſque juxta interpretationem ſomnii ſui ſomniavimus.* 11 *Et illic* erat *nobiſcum puer Ebræus, ſervus principi cæſorum: cui* quum *narrâſſemus, interpretatus eſt nobis ſomnia noſtra, unicuique ſecundùm ſomnium ſuum interpretatus eſt.* 12 *Fuit*que *quemadmodum interpretatus eſt nobis, ſic fuit: me reſtituit ad primatum meum, ipſum verò ſuſpendit.* 13 *Mittens* itaque *Pharoh vocavit Joſeph, quem feſtinanter eduxerunt ex hoc carcere: raſitq;* ſe, *et mutavit veſtes ſuas, & venit ad Pharoh.* 14 *Dixit Pharoh ad Joſeph; Somnium ſomniavi, & interpres non eſt ei: ego verò audivi de te dicendo,* quod *audias ſomnium ad interpretandum illud.* 15 *Reſponſum dedit Joſeph ipſi Pharoh, dicendo; Præter me Deus reſpondebit pacem Pharoh.* 16 *Locutus eſt* itaque *Pharoh ad Joſeph; Somniante me, en ego ſtabam ſuper labrum fluminis,* 17 *Et ecce è flumine aſcendentes ſeptem vaccæ pingues carne, & bonæ formâ, & paſcebant in gramineto.* 18 *Ecce etiam ſeptē vaccæ aliæ aſcendentes poſt eas debiles, & malæ formâ valdè, ac tenues carne: non vidi ſicut eas in totâ terrâ Ægypti præ pravitate.* 19 *Et comederunt vaccæ vacuæ ac malæ ſeptem vaccas priores pingues,* 20 *Et devenerunt in interiora earum, neque cognitum eſt quòd veniſſent in interiora earum: namque aſpectus earum* erat *malus quemadmodum in principio: & expergefactus ſum.* 21 *Vidi etiam in ſomnio meo, & en ſeptem ſpicæ aſcendentes in calamo uno, plenæ ac bonæ.* 22

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והנה : וְהָא שְׁבַע תּוּבְלֵי נָצָן לַקְיָין שְׁקִיפָן קִידוּם צָמְחָן בַּתְרֵיהֶן : ותבלען וּבְלָעָן 23
תּוּבְלַיָּא לַקְיָיתָא יַת שְׁבַע תּוּבְלַיָּא טַבְתָא וַאֲמָרִית לְחַרְשַׁיָּא וְלֵית דְּמַחְוֵי לִי : ויאמר 24
וַאֲמַר יוֹסֵף לְפַרְעֹה חֵילְמָא דְּפַרְעֹה חַד הוּא מַה דַּיְיָ עָתִיד לְמֶעְבַּד חַוֵּי לְפַרְעֹה : 25
שבע שְׁבַע תּוֹרָתָן טַבְתָן שְׁבַע שְׁנַיָּא אִינִין מְבַשְּׂרָן וּשְׁבַע שׁוּבְלַיָּא טַבְתָא שְׁבַע 26
שְׁנַיָּא הָאִלֵּין אִינִין מְבַשְּׂרָן חֶלְמָא חַד הוּא : ושבע וּשְׁבַע תּוֹרָתָא כְּחִישָׁתָא 27
וּבִישָׁתָא דְּסָלְקָן בַּתְרֵיהֶן שְׁבַע שְׁנַיָּא חוּרָנְיָיתָא אִינִין מְבַשְּׂרָן וּשְׁבַע תּוּבְלַיָּא
לַקְיָיתָא שְׁקִיפָן קִידוּם הֵם הָכֵי מְבַשְּׂרָן דִּיהַוְיָין שְׁבַע שְׁנֵי כַּפְנָא : הוא הוּא 28
פִּתְגָּמָא דְּמַלֵּילִית עִם פַּרְעֹה מַה דַּיְיָ עָתִיד לְמֶעְבַּד אַחְמֵי יַת פַּרְעֹה : הנה
הָא שְׁבַע שְׁנַיָּא אָתְיָן שׁוֹבְעָא רַבָּא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם : וקמו וִיקוּמוּן שְׁבַע שְׁנֵי 29
כַּפְנָא מִן בַּתְרֵיהוֹן וְיִתְנְשֵׁי כָּל שׁוֹבְעָא דַּהֲוָה בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וִישֵׁיצֵי כַּפְנָא יַת 30
דַּיָּירֵי אַרְעָא : ולא וְלָא יִתְיְדַע שׁוֹבְעָא דַּהֲוָה בְּאַרְעָא מִן כַּפְנָא הַהוּא דִּיהֵי מִן 31
בָּתַר כֵּן אֲרוּם תַּקִּיף הוּא לַחֲדָא : ועל וּמִן בְּגְלַל דְּאִיתְנֵי חֵילְמָא לְפַרְעֹה 32
תַּרְתֵּין זִמְנִין אֲרוּם תַּקִּין פִּתְגָּמָא מִן קֳדָם יְיָ וּמוֹחֵי יְיָ לְמֶעְבְּדֵיהּ : ועתה וּכְדוֹן 33
יֶחְמֵי פַרְעֹה גְּבַר סוּכְלְתָן וְחַכִּים וִימַנֵּינֵיהּ עַל אַרְעָא דְמִצְרַיִם : יעשה יַעֲבֵיד פַּרְעֹה 34
וִימַנֵּי אַפּוֹטְרוֹפִּין עַל אַרְעָא וְיִפְקוֹן חַד
מִן חַמְשָׁא מִן כָּל עִיבּוּרָא דְאַרְעָא דְמִצְרַיִם
בְּשַׁבַע שְׁנֵי שׁוֹבְעָא : ויקבצו וְיִכְנְשׁוּן 35
יַת כָּל עִיבּוּר שְׁנַיָּא טַבְתָא דְּאָתְיָין אִלֵּין
וְיִצְבְּרוּן עִיבּוּרָא תְּחוֹת יַד אַפִּיטְרוֹפִּין

ירושלמי 34 יַעֲבֵיד פַּרְעֹה וִימַנֵּי יָתֵיהּ
אַפִּיטְרוֹפּוֹס עַל אַרְעָא חַד מִן חַמְשָׁא
וִיפַלֵּיג בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּשַׁבְעָתֵי שְׁנֵי
שׁוֹבְעָנָא :

דְּפַרְעֹה וִישַׁווּן עִבּוּרָא בְּקִרְוַיָּא וְיִנְטְרוּן : והיה וִיהֵי עִבּוּרָא גְּנִין בִּמְעַרְתָּא 36
בְּאַרְעָא לִמְזוֹן מִנֵּיהּ בְּשֶׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא דִּיתֵיהֶוְיָין בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְלָא יִשְׁתֵּיצֵי עַמָּא
דְאַרְעָא בְּכַפְנָא : וייטב וּשְׁפַר פִּתְגָּמָא קֳדָם פַּרְעֹה וְקֳדָם כָּל עַבְדוֹי : ויאמר 37
וַאֲמַר פַּרְעֹה לְעַבְדוֹי הֲנִשְׁכַּח כְּדֵין גְּבַר דִּי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ בֵּיהּ : ויאמר 38
וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף בָּתַר דְּאוֹדַע יְיָ יָתָךְ יַת כָּל דָּא לֵית סוּכְלְתָן וְחַכִּים כְּוָותָךְ : 39
אתה אַנְתְּ תְּהֵי אַפִּיטְרוֹפּוֹס עַל בֵּיתִי וְעַל גְּזֵירַת מֵימַר פּוּמָךְ יִתְּזְנוּן כָּל עַמִּי 40
לְחוֹד כּוּרְסֵי מַלְכוּתָא אֱהֵא רַב מִנָּךְ : ויאמר וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף חֲמֵי דְּמַנִּית 41
יָתָךְ סַרְכָן עַל כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם :

Targ. Jonathan B Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et ecce ſeptem ſpicæ marcidæ, læſæ percuſſæque vento orientali, exoriebantur poſt eas. 23 Et abſorpſerunt ſpicæ percuſſæ ſeptem ſpicas bonas: & dixi magis, & nullus eſt qui indicet mihi. 24 Et dixit Joſeph Pharaoni; Somnium Pharaonis unum eſt: id quod Dominus facturus eſt, indicavit Pharaoni. 25 Septem vaccæ bonæ ſeptem annos annuntiant, & ſeptem ſpicæ bonæ ſeptem annos iſtos annuntiant: ſomnium unum eſt. 26 Et ſeptem vaccæ macilentæ & deformes, quæ aſcendebant poſt eas ſeptem alios annos annuntiant; & ſeptem ſpicæ percuſſæ, adustæ vento orientali, ipſæ pariter annuntiant futuros ſeptem annos famis. 27 Hoc eſt verbum quod loquutus ſum cum Pharaone: quod Dominus facturus eſt oſtendit Pharaoni. 28 Ecce ſeptem anni veniunt ſaturitatis magnæ per totam terram Ægypti. 29 Et ſurgent ſeptem anni famis poſt eos, & oblivioni tradetur omnis ſaturitas quæ erat in terra Ægypti: & perdet fames habitatores terræ. 30 Neque cognoſcetur ſaturitas quæ erat in terra, præ fame illa quæ poſtea futura eſt: quoniam valde gravis erit. 31 Et propterea quod repetitum eſt ſomnium Pharaoni duabus vicibus, *innuit* quod parata eſt hæc res à Domino, acceleratque Dominus ut perficiat eam. 32 Jam verò provideat Pharao virum providum & ſapientem, quem præficiat ſuper terram Ægypti. 33 Faciat Pharao, & conſtituat 34 præfectos ſuper terram: & eximant unum ex quinque de toto frumento terræ Ægypti ſeptem annis ſaturitatis. Et congregent 35 totum frumentum annorum bonorum illorum qui venturi ſunt: & congregent frumentum ſub manu præfectorum Pharaonis, & ponant frumentum in civitatibus & cuſtodiant. Et erit frumentum reconditum in ſpelunca in terra, ut cibus ſumatur de eo ſeptem annis famis, qui erunt in terra Ægypti: ut non pereat populus terræ fame. 36 Et placuit ſermo coram Pharaone, & coram omnibus ſervis ejus. 37 Et dixit Pharao ſervis ſuis; An inveniemus virum huic ſimilem, in quo ſit ſpiritus propheticus à facie Domini? 38 Et dixit Pharao Joſepho; Poſtquam notificavit tibi Dominus hoc totum; non eſt providus aut ſapiens ſicut tu. 39 Tu eris præfectus ſuper domum meam, & ad decretum ſermonis oris tui armabuntur univerſus populus meus: tantùm ſolio regni ero major te. 40 Et dixit Pharao Joſepho; Vide, conſtitui te principem ſuper totam terram Ægypti. 41

Hieroſ. 34. *Faciat Pharao, & conſtituat eum præfectum ſuper terram: & dividat unum ex quinque in terra Ægypti, in ſeptem annis ſatietatis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

23 24 * واينك هفت خوشها خشكها تنكان تفت زدكان باد مشرقي روييده شوان پسي ايشان * فرود
برند آن خوشهاي آن تنكان مر آن هفت آن خوشهاي آن نيكويان كفتم بآن معبّران ونيست
25 آكاه كنا بمن * كفت يوسف بفرعه خوابي فرعه يكه او مر آنچه آن خدا كنا آكاه كرد بفرعه *
26 هفت ماده كاوها آن نيكويان هفت سالها ايشان وهفت خوشها آن نيكويان هفت سالها ايشان خوابي
27 يكه او * وهفت آن [ماده] كاوهاء آن تنكان وآن بدان آن برآيان پسي ايشان هفت سالها ايشان
28 وهفت آن خوشهاء آن تنكان تفت زدكاني بادي مشرقي باشند هفت سالهاي قحط * او آن سخن آنچه
29 سخن كفتم بفرعه آنچه آن خدا كنا بنمود مر فرعه * اينك هفت سالها آيان سيري بزرك در
30 همه زمين مصر * برخيزند هفت سالهاي قحط پسي ايشان فراموش شود همه آن سيري در زمين
31 مصر وفنا كند آن قحط آن زمين * ونه دانسته شود آن سيري در زمين از پيش آن قحط آن
32 او پس همچنين كه كران او بغايت * وابر دو بارها كردن آن خواب بفرعه دو بارها كه
33 آراسته آن سخن از نزد آن خدا وشتاب كنا آن خدا بكردن اويرا * واكنون ببيند فرعه
34 مرد بينا وخردمند وبنهد اويرا ابر زمين مصر * بكند فرعه وبكمارد كماشتكان ابر آن
35 زمين وپنج يك كند مر زمين مصر در هفت سالهاء آن سيري * وجمع كنند مر همه
خورشي آن سالها آن نيكويان آن آيان آن اينان وخرمن كنند غلّه فرود دست فرعه خورش در
36 شهرها ونكاه دارند * باشد آن خورش بامانت برزمين بهفت سالهاي آن قحط آنچه باشند در زمين
37 مصر ونه نيست شود آن زمين در قحط * نيكو آمد آن سخن در چشماني فرعه ودر چشماني
38 39 بندكاني او * كفت فرعه ببندكاني اوها يافته آمد چون اين مرد آنچه الهام خدا درو * كفت
40 فرعه بيوسف پسي معلوم كردن خدا ترا مر همه اين نيست بينا وخردمند چون تو * تو
باشي ابر خانهي من وابر امر تو نفقه خورد همه قومي من خاصه آن تخت بزرك باشم از تو *
41 * كفت فرعه بيوسف ببين بدادم ترا ابر همه زمين مصر *

Et ecce ſeptem ſpicæ aridæ, tenues, uredine percuſſæ vento Orientali, pullulantes poſt eas. 23 *Et deglutierunt ſpicæ tenues ſeptem ſpicas bonas. Dixi hariolis, & nemo indicat mihi.* 24 *Dixit Joſeph ad Pharoh; Somnium Pharoh unum eſt: quod Deus facturus eſt, notum fecit Pharoni.* 25 *Septem vaccæ bonæ, ſeptem anni ſunt: & ſeptem ſpicæ bonæ, ſeptem anni ſunt: ſomnium unum eſt.* 26 *Septem quoque vaccæ tenues ac malæ aſcendentes poſt eas, ſeptem anni ſunt: & ſeptem ſpicæ tenues uredine percuſſæ vento Orientali, erunt ſeptem anni famis.* 27 *Illud* eſt *verbum quod locutus ſum ad Pharoh: quod Deus facturus* eſt, *oſtendit Pharoni.* 28 *En ſeptem anni venientes ſaturitatis magnæ in tota terra Ægypti.* 29 *Exorientibus* autem *ſeptem annis famis poſt eos, oblivioni erit omnis ſaturitas in terra Ægypti: & perdet fames terram.* 30 *Neque cognoſcetur ſaturitas in terra, præ fame illa poſteà, quia gravis erit valdè.* 31 *De iteratione autem ſomnii Pharoni duabus vicibus,* ſignificat *quòd ordinatum ſit verbum à Deo, & feſtinat Deus ad præſtandum illud.* 32 *Nunc igitur provideat Pharoh virum perſpicacem ac prudentem, & ponat eum ſuper terram Ægypti.* 33 *Faciat Pharoh, & præficiat præfectos ſuper terram, & quintet terram Ægypti in ſeptem annis ſaturitatis.* 34 *Et congregent omnem cibum annorum bonorum venturorum iſtorum: & recondant frumentum ſub manu Pharoh, cibum in civitatibus, & ſervent.* 35 S*itque ille cibus in depoſito terræ pro ſeptem annis famis qui erunt in terra Ægypti, & non annihilabitur terra fame.* 36 *Placuitque verbum in oculis Pharoh, & in oculis ſervorum ejus.* 37 *Dixit* itaque *Pharoh ſervis ſuis; Num inventus extitit homo ſicut hic, cui ineſt inſpiratio Dei?* 38 *Dixit*que *Pharoh ad Joſeph; Poſtquàm Deus notum fecit tibi totum hoc, non eſt perſpicax ac prudens ſicut tu.* 39 *Tu eris ſuper domum meam, & ad mandatum tuum ſumptus edet totus populus meus: tantùm in ſolio major ero quàm tu.* 40 *Dixit quoque Pharoh ad Joſeph; Vide, dedi te ſuper totam terram Ægypti.* 41

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויסר ואעדי פרעה ית עזקתיה מעל ידיה ויהב יתה על ידא דיוסף ואלביש יתיה 42
לבושין דבוץ ושוי מניכא דדהבא על
צוריה : וירכב וארכיב יתיה ברתיכא 43
תניתא דלפרעה והוו מקלסין לקדמוי
דין אבא למלכא רב בחכמתא ורכיך
בשניא ומני יתיה סרכן על כל ארעא דמצרים : ויאמר ואמר פרעה ליוסף 44
אנא פרעה מלכא ואנת אלקפטא ובר מימרך לא ירעים גבר ידיה למיסר זיני
וית ריגליה למרכוב על סוסיא בכל ארעא דמצרים : ויקרא וקרא פרעה 45
שמיה דיוסף גברא דטמירן מפרסם ויהב ליה ית אסנת דילידת דינה לשכם
ורביתה איתת פוטיפרע רבא דטנים לאינתו ונפק יוסף שליט על ארעא דמצרים :
ויוסף ויוסף בר תלתין שנין כד קם קדם פרעה מלכא דמצרים ונפק יוסף מלות 46
פרעה ועבר רב ושליט בכל ארעא דמצרים : ותעש ואצלחת ארעא דכל 47
תובלא עבד מלי תרין קומצין בשבע שני שובעא עד דימלון כל אוצרייא :
ויקבוץ וכנש ית כל עבור שבע שני שובעא דהוו בארעא דמצרים ויהב עיבורא 48
בקרוייא עבור חקלי קרתא דבחוזרנהא כנש בגווה : וליוסף וליוסף אתילידו 50
תרין בנין עד לא עלת שתא דכפנא דילידת ליה אסנת דריבת בבית
פוטיפרע רבא דטנים : ויקרא וקרא יוסף ית שום בוכרא מנשה ארום 51
אנשייני יי ית כל ליאותי וית כל בית אבא : ויתׄ וית שום תניין קרא 52
אפרים ארום אמר תקיף יתי יי בארע סיגופי והכדין עתיד למתקוף בית אבא
הכא בסיגופיהום : ותכלנה ושלימן שבע שני שובעא דהואה בארעא 53
דמצרים : ותחילנה ושריאן שבע שני כפנא למיתי היכמא דאמר יוסף והוה 54
כפנא בכל ארעתא ובכל ארעא דמצרים הוה לחמא : ותרעב וכפנת כל ארעא 55
דמצרים דלא הות מפקא בר זרעא וצוח עמא קדם פרעה בגין לחמא ואמר פרעה
לכל מצראי איזילו לות יוסף דיימר לכון תעבדון : והרעב וכפנא הות על כל 56
אנפי ארעא ופתח יוסף ית כל אוצרין דבהון עיבורא וזבין למצראי ותקף כפנא
בארעא דמצרים : וכל הארץ וכל דיירי ארעא עלו למצרים למזבן עיבורא מן 57
יוסף ארום תקיף כפנא בכל ארעא :

ירושלמי 43 והוו מקלסין קדמוי ואמרין
יחי אבוי דמלכא דרב בחוכמא ורכיך
בשניא :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

Et abſtulit Pharao annulum ſuum de manu ſua, & dedit ipſum in manu 42
Joſephi : & induit eum veſtibus byſſinis, & poſuit torquem aureum in collo ejus. Et equitare fecit eum in 43 ſecundo curru Pharaonis, & laudabant coram eo, *dicentes* ; Hic eſt pater regis ; magnus ſapientiâ & tener annis : & conſtituit eum principem ſuper univerſam terram Ægypti. Et dixit Pharao Joſepho ; Ego Pharao rex, & tu ſecundus à 44 rege ; & abſque verbo tuo non elevabit vir manum ſuam, ut cingat arma, & pedem ſuum, ut conſcendat equum, in tota terra Ægypti. Et vocavit 45 Pharao nomen Joſephi, Virum ſecretorum manifeſtatorem : & dedit illi Aſnath, quam peperit Dina ipſi Sichem, & educaverat uxor Potiphera principis Taneos, in uxorem : & exiit Joſeph princeps ſuper terram Ægypti. Joſeph autem triginta annorum erat, quando ſtetit coram 46 Pharaone rege Ægypti : exiit ergo Joſeph à facie Pharaonis, & tranſivit præfectus & princeps per totam terram Ægypti. Et proſperè 47 protulit terra : nam unaquæque ſpica protulit duos plenos pugillos ſeptem annis ſaturitatis, adeo ut replerentur omnia horrea. Et congregavit 48 totum frumentum ſeptem annorum ſaturitatis, qui erant in terra Ægypti, & poſuit frumentum in urbibus : frumentum agrorum urbis, qui *erant* in circuitu ejus, congregavit in medio ejus. Porrò Joſepho 50 nati ſunt duo filii, antequam veniret annus famis : quos peperat illi Aſnath, quæ educata erat in domo Potiphera principis Taneos. Et 51 vocavit Joſeph nomen primogeniti, Manaſſe : quoniam *inquit* oblivisci fecit me Deus omnis fatigationis meæ, & univerſæ domus patris mei. Nomen autem ſecundi vocavit Ephraim : quoniam dicebat ; Robuſtum 52 me effecit Dominus in terra afflictionis meæ, ſicut robuſta reddenda eſt domus patris mei hîc in afflictionibus ſuis Et abſoluti ſunt 53 ſeptem anni ſaturitatis, qui erant in terra Ægypti. Et inceperunt 54 ſeptem anni famis venire, quemadmodum dixerat Joſeph : & fuit fames in omnibus terris, ſed in tota terra Ægypti erat panis. Et 55 fame laboravit tota terra Ægypti, eò quod non produceret fructum ſeminis ; & clamavit populus coram Pharaone pro pane : & dixit Pharao omnibus Ægyptiis ; Ite ad Joſephum, quod dicet vobis, facietis. Fames autem erat ſuper univerſam faciem terræ : & aperuit Joſeph omnes 56 theſauros, in quibus erat frumentum, & vendidit Ægyptiis : prævalebatque fames in terra Ægypti. Et omnes habitatores terræ veniebant in 57 Ægyptum, ut emerent frumentum à Joſepho : quia invaluerat fames per univerſam terram.

Hier. 43. *Et laudabant coram eo, & dicebant ; Vivat pater regis, qui eſt magnus in ſapientia, tener in annis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

بگرداند فرعه مر انگشترين او از بالاي دست او بداد آنرا ابر دست يوسف بپوشاند اويرا 42
جامهاي كتان بنهاد طوقي آن طلا ابر گردني او* سوار كرد اويرا در مركب آن دويم 43
آنچه باو بخواندند بپيشي او پدري پادشاه وبگماشت اويرا ابر همه زمين مصر *گفت فرعه 44
بيوسف من فرعه وبجز تو نه بلند كند مرد مر دست او ومر پاي او در همه زميني مصر*
*بخواند فرعه نامي يوسف صفنت فعنح بداد باو مر اسنت دختري فوطيفرع مهتري اون بزن 45
بيرون آمد يوسف ابر زميني مصر * ويوسف قدري سي ساله در استادني او بپيشي فرعه 46
پادشاهي مصر بيرون آمد يوسف از پيشي فرعه بگذشت در همه زميني مصر*جمع كرد غلهاي 47
آن زمين در هفت سالي آن سيري بانبارها* جمع كرد مر همه خورشي هفت سالها آنچه بودند 48
در زمين مصر بداد خورش در شهرها خورش دشت آن شهر آنچه گرداگرد آن بداد در
ميان آن *خرمن كرد يوسف غلّه چون ريگي آن دريا بسيار بغايت تا كه باز استاد بشمردن 49
كه نيست شمار* وبيوسف زاييده شد دو پسران درپيش بيايد سالي آن قحط آنچه 50
بزاييد باو اسنت دختري فوطيفرع مهتري اون *بخواند يوسف مر نامي آن نخست زاد منسّه 51
كه فراموش گرداند مرا خدا مر همه رنجي من ومر همه خانهي پدري من.* ومر 52
نامي آن دويمي [بخواند] افريم كه برومند كرد مرا خدا در زميني درويشي من * تمام 53
شدند هفت سالها آن سيري آنچه بود در زميني مصر * دراستادند هفت سالها آن قحط 54
بآمدن چون آنچه گفت يوسف بود قحط درهمه آن زمينها ودرهمه زمين مصر بود نان *گسنه 55
شد همه زمين مصر ناله كرد آن قوم [بفرعه] بنان گفت فرعه بهمه مصريان برويد بيوسف
آنچه گويد بشما بكنيد* وآن قحط بود ابر همه روي آن زمين بگشاد يوسف مر همه آنچه در 56
ايشان غلّه فروخت بمصريان قوي شد آن قحط در زمين مصر* وهمه آن زمين بيامدند 57
بمصر بغلّه خريدن بيوسف كه قوي شد آن قحط درهمه آن زمين*

Detraxitque Pharob *dactylion ſuum* 42 *de ſuper manum ſuam*, ac *dedit illud ſuper manum Joſeph, induitque eum veſtibus byſſinis, & poſuit torquem aureum ſuper collum ejus.* E- 43 *quitare* quoque *fecit eum in curru ſecundo quem habebat : clamabant* autem *ante eum, Pater regis : et præfecit eum ſuper totam terram Ægypti. Dixitque Pharob ad Joſeph ;* 44 *Ego* ſum *Pharob, & præter te non levabit vir manum ſuam & pedem ſuum in tota terra Ægypti.* Et *vo-* 45 *cavit Pharob nomen Joſeph ; Saphenath Phaaneah : deditque ei Aſenath filiam Photiphera principis On, in uxorem.* Et *egreſſus eſt Joſeph ſuper terram Ægypti : (Joſeph autem* 46 *erat trigenarius cùm ſtaret in præſentia Pharob regis Ægypti :) egreſſus* inquam *Moſheh à præſentia Pharob tranſivit per totam terram Ægypti.* Et *congregavit fruges terræ in ſe-* 47 *ptem annis ſaturitatis, in repoſitoria. Congregavit* inquam *omnem ci-* 48 *bum ſeptem annorum qui fuerant in terra Ægypti, & dedit cibum in urbes : cibum agri civitatis qui in circuitu ejus, dedit in medium ejus.* Et 49 *recondidit Joſeph frumentum velut arenam maris, multum valdè, uſque quò deſiſteret numerare, quia non erat numerus. Et ipſi Joſeph nati* 50 *ſunt duo filii, antequàm veniret annus famis : quos peperit ei Aſenath filia Photiphera principis On. Voca-* 51 *vitq; Joſeph nomen primogeniti, Menaſſeh ; quia inquit oblivisci fecit me Deus omnem afflictionem meam, totámque domum patris mei. Nomen* 52 *verò ſecundi vocavit Ephrem : quia* inquit *locupletem reddidit me Deus in terra paupertatis meæ. Completis* 53 *itaq; ſeptē annis ſaturitatis quæ fuit terra Ægypti, Inſtiterunt ſeptem an-* 54 *ni famis venire, quemadmodum dixerat Joſeph : fuitque fames in omnibus terris, at in univerſa terra Ægypti erat panis. Famelicâ igitur fa-* 55 *ctâ totâ terrâ Ægypti, clamavit populus ad Pharob pro pane. Dixit Pharob omnibus Ægyptiis ; Ite ad Joſeph, quod dixerit vobis, facietis. Fame itaque exiſtente ſuper* 56 *univerſam faciem terræ, aperuit Joſeph omnia quibus inerat frumentum, ac vendidit Ægyptiis : invaluerat enim fames in terra Ægy-pti. Et omnes* habitatores *terræ* 57 *veniebant in Ægyptum ad Joſeph ad emendum frumentum : quia invaluerat fames per univerſam terram.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. Jonathan B. Uziel.

מב

וירא וחמא יעקב ארום עללייא זבנין ומייתן עיבורא ממצרים ואמר יעקב לבנוי 1
למא דין אתון דחלין למיחות למצרים : ויאמר ואמר הא שמעית ארום אית 2
עיבורא מזדבן במצרים חותו תמן וזבונו לנא מן תמן וניחי ולא נמות : וירדו 3
ונחתו אחי יוסף עשרה למיזבון עיבורא ממצרים : ואת וית בנימין אחוי דיוסף 4
לא שדר יעקב עם אחוי ארום אמר הא הוא טליא ומסתפינא דלמא יארעיניה
מותא : ויבאו ואתו בני ישראל כל חד בתרעא חד דלא ישלוט בהון עיינא 5
בישא כד ייעלון כחדא למזבון ביני כנענאי דעלון למזבון ארום הוה כפנא בארעא
דכנען : ויוסף ויוסף הוא הוה שליט על ארעא וידע דאחוי עלין למזבון מני 6
נטורין בתרעי קרתא למכתוב כל דעליל ביומא ההוא שמיה ושם אבוי והוא הוה
מזבן עיבורא לכל עמא דארעא ואתו אחי יוסף ובלשו בסרטייתא ובפלטייתא
ובבתי פונדקתא ולא אשכחוהו ועלו לבייתה וסגדו ליה על אפיהום על ארעא :
וירא וחמא יוסף ית אחוי ואשתמודעינון ואתעביד בעיניהום כחלונאי ומליל 7
עמהון מילין קשיין ואמר להום מנן אתיתון ואמרו מארעא דכנען למזבן עבורא :
ויכר ואשתמודע יוסף ית אחוהי דכד אתפרש מנהום הוה להום רושם דקן ואינון 8
לא אשתמודעוהי דלא הוה ליה רושם דקן וההיא שעתא אית ליה : ויזכר
ודכיר יוסף ית חלמייא דחלם עליהום ואמר להום אללי אתון למחמי ית עירית 9
מטעיתא דארעא אתיתון למחמי : ויאמרו ואמרו ליה לא רבוני ועבדך אתן 10
לכזבון עבורא : כלנו כולנא בני גברא חד נחנא מהימני אנחנא לא הוו עבדך אללי : 11
ויאמר ואמר להון לא אלהן עירית מטעיית ארעא אתיתון למחמי : ויאמרו ואמרו 12
תריסר עבדך אחין אנחנא בני גברא חד בארעא דכנען והא זעירא עם אבונא 13
יומא דין וחד נפק מלוותן ולית אנחנא ידעין מה הוה בסיפיה : ויאמר ואמר 14
להום יוסף הוא דמליל ית עמכון למימר אללי אתון : בזאת בהדא מילא תתבחרון 15
חיי דפרעה אין תפקון מיכא אלהן בדייתי אחוכון קלילא הכא : שלחו פטרו 16
מנכון חד וידבר ית אחוכון ואתון תיתאסרון ויתבחרון פתגמיכון אין קושטא
עמכון ואין לא חיי דפרעה ארום אללי אתון : ויאסוף וכנש יתהום לבית מטרא 17
תלתא יומין : ויאמר ואמר להום יוסף ביומא תליתאה דא עיבידו ואיתקיימו 18
מן קדם יי אנא דחיל : אם כנים אם מהימנין אתון אחוכון חד יתאסר בבית מטרתכון ואתון איזילו אובילו עיבורא דזבנתון לכפיני בתיכון : 19

CAP. XLII.

Et vidit Jacob quod fruges emerent, & adducerent frumentum ex Æ- 1 gypto : & dixit Jacob filiis ſuis ; Cur vos timetis deſcendere in Ægyptum ? Et dixit ; Ecce audivi quod frumentum venditur in Ægypto : deſcendite eò, 2 & emite nobis indè, ut vivamus, & non moriamur. Et deſcenderunt 3 fratres Joſephi decem, ut emerent frumentum ex Ægypto. Sed Binjamin 4 fratrem Joſephi non miſit Jacob cum fratribus ſuis : quoniam dicebat ; Ecce puer eſt, & timeo ne contingat illi mors. Et venerunt filii Iſrael unuſ- 5 quiſque ad portã unã, ut non dominaretur illis oculus malus, cùm ingrederentur ſimul ad emendũ inter Chananæos, qui ingrediebantur ad emendũ : quoniam erat fames in terra Canaan. Joſeph autem ipſe præerat terræ, 6 & cognovit quòd fratres ſui venirent ad emendum, præfecit *itaque* notarios portis urbis, ut ſcriberent omnem qui illo die ingrederetur, nomen ejus, & nomen patris ejus, tum ille vendebat frumentum univerſo populo terræ : venerunt autem fratres Joſephi, & ſcrutati ſunt omnes vicos, plateas, & tabernas, ſed non invenerunt eum, venerunt itaque domum ejus, & poſtrati in terram uſque adoraverunt eum. Et vidit Joſeph fra- 7 tres ſuos, & cognovit eos : & factus eſt in oculis eorum tanquam extraneus, & loquutus eſt cum illis verba dura, & dixit illis ; Unde veniſtis ? & reſponderunt ; E terra Canaan ad emendum frumentum. Et cognovit Jo- 8 ſeph fratres ſuos, quia quando ſeparabatur ab illis, habebant veſtigia barbæ ; at illi non cognoverunt ipſum, quia nullam notam barbæ habebat, ſed tunc temporis habebat. Et recordatus eſt Joſeph ſomniorum, quæ 9 ſomniaverat de illis, & dixit illis : Exploratores eſtis, ad videndum nuditatem turpitudinis terræ veniſtis. Et dixerunt illi ; Non, domine mi, 10 nam ſervi tui venerunt ad emendũ frumentum. Omnes nos filii viri unius 11 ſumus : fideles ſumus, non fuerunt ſervi tui exploratores. Et dixit illis ; 12 Non, ſed nuditatem turpitudinis terræ veniſtis ad videndum. Et dixe- 13 runt ; Duodecim ſervi tui fratres nos, filii viri unius in terra Canaan : & ecce minor cum patre noſtro hodie, & unus exiit à nobis, nec nos ſcimus quid tandem illi contigerit. Et dixit illis Joſeph : Illud eſt quod lo- 14 quutus ſum vobiſcum, dicendo ; Exploratores eſtis. In hoc ſermone proba- 15 mini, vivit Pharao ſi exiveritis hinc, niſi veniat frater veſter minor huc. Mittite ex vobis unum, & accipiat fratrem veſtrum : vos autem eritis vin- 16 cti, & probabuntur ſermones veſtri, ſi veritas vobiſcum : ſin minus, vivit Pharao quod exploratores eſtis. Collegit itaque eos in domum cu- 17 ſtodiæ tribus diebus. Et dixit illis Joſeph die tertio ; Hoc facite ut viva- 18 tis : à facie Domini ego timeo. Si fideles vos, frater veſter unus ligabi- 19 tur in domo cuſtodiæ veſtræ : vos autem abite, & ferte frumentum, quod emiſtis pro famelicis domus veſtræ.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

فصل چل دوم

*بديد يعقوب كه هست غلّه در مصر گفت يعقوب بپسران 1
او چرا همي ترسيد* گفت اينك بشنويدم كه هست غلّه در مصر فرود شويد بآنجا وغلّه خريد 2
بايما از آنجا وبزييم ونه ميريم* فرود شدند برادران يوسف ده بخريدن غلّه از مصر* ومر بنيمين 3 4
برادري يوسف نه فرستاد [يعقوب] اواز برادران او كه گفت تا نه فراز رسد اويرا گزندي*
بيامدند پسران يسرال بغلّه خريدن در ميان آن آمدگان كه بود آن قحط در زميني كنعن 5
*ويوسف او آن سلطان ابر آن زمين او آن غلّه فروشا بهمه قومي آن زمين بيامدند برادراني 6
يوسف سجود كردند باو روي بزمين*بديد يوسف مر برادراني او بشناخت ايشانرا وبيگانه 7
شد بايشان سخن گفت اوازي ايشان سخت گفت بايشان از كجا آمديد گفتند از زمين كنعن 8
بخريدن خورش *بشناخت يوسف مر برادراني او وايشان نه شناختند اويرا* ياد كرد يوسف مر 9
آن خوابها آنچه خواب ديد بايشان گفت بايشان جاسوسان شما بديدن مر عيبي آن زمين
بيامديد*گفتند باو نه خداوند من بندگان تو آمدند بخريدن خورش*همهي ايما پسران مردي 10 11
يكه ايما اصليان ايما نه بودند بندگاني تو جاسوسان* گفت بايشان نه كه عيب آن زمين بيامديد 12
بديدن*گفتند دوازده بندگان تو برادران ايما پسراني مردي يكّه در زمين كنعن واينك آن خرد اواز 13
پدري ايما اين روز وآن يكّه نيست *گفت بايشان يوسف او آن سخن آنچه سخن گفتم بشما 14
گفتن جاسوسان شما* درين امتحان كرده شويد حيات فرعه اگر بيرون آييد ازين جا كه الّا در 15
آمدن برادري شما آن خرد اينجا* بفرستيد از شما يكّه وبستاند مر برادري شما وشما بند 16
كرده شويد وامتحان كرده شويد سخنها شما ها راست اواز شما واگر نه حيات فرعه كه
جاسوسان شما * جمع كرد ايشانرا بنگاه داشت سه روزها* گفت بايشان يوسف در روز آن 17 18
سيمي اين بكنيد وبزييد مر آن خدا من ترسا * اگر اصلييانيد شما برادري شما يكّه بند 19
شود در خانهي نگاه داشت شما وشما برويد وببريد غلّهي گرسنگي خانهي شما*

CAP. XLII.

Vidit autem Jaacob quòd eſſet 1 *frumentũ in Ægypto, dixitq; Jaacob filiis ſuis ; Utquid timetis ? Subdidit-* 2 *que ; Ecce audivi quòd eſt frumentũ in Ægypto : deſcēdite illuc, et frumentũ emite nobis indè, ut vivamus, & non moriamur. Deſcenderunt itaque* 3 *fratres Joſeph decem ad emendũ frumentum ex Ægypto. Binjamin verò* 4 *fratrem Joſeph non miſit Jaacob cum fratribus ſuis : dixit enim, Ne forte eveniat illi noxa aliqua. Et ve-* 5 *nerunt filii Iſrael ad emendũ frumentum in medio venientium : erat enim fames in terra Chenaan. Porrò Joſeph* 6 *erat princeps ſuper terram : ille erat frumenti venditor toti populo terræ : venientes igitur fratres Joſeph reverentiam exhibuerunt ei facie in terram. Vidit autem Joſeph fratres ſuos, cogno-* 7 *vitque eos, ſed alienum ſe fecit illis, & locutus eſt cum illis aſpere, dixitq; eis ; Unde veniſtis ? Reſponderunt ; E terra Chenaan ad emendum cibum. Cognovit* 8 *Joſeph fratres ſuos, ipſi verò non cognoverunt eum. Itaque recor-* 9 *datus Joſeph ſomniorum quæ ſomniaverat de eis, dixitq; eis, Exploratores eſtis, ad videndum defectum terræ veniſtis. Reſponderunt ei ; Nequaquam domine mi, ſervi tui venerunt* 10 *ad emendum cibum. Omnes nos fi-* 11 *lii unius viri ſumus, fideles ſumus, non fuerunt ſervi tui exploratores. Reſpon-* 12 *dit eis ; Nequaquam, quia defectum terræ veniſtis ad videndum. Dixe-* 13 *runt ; Duodecim ſervi tui fratres ſumus, filii viri unius in terra Chenaan : et ecce minor natu eſt cum patre noſtro hodie, & unus non eſt. Dixit* 14 *eis Joſeph ; Illud eſt verbum quod locutus ſum vobis, dicendo ; Exploratores eſtis. In hoc probabimini ; Per* 15 *vitam Pharob, ſi egreſſi fueritis ex hoc loco, niſi in adventu fratris veſtri parvi huc. Mittite ex vobis u-* 16 *num, & accipiat fratrem veſtrum : vos verò ligabimini, & probabuntur verba veſtra, an veritas ſit vobiſcum : & ſin, per vitã Pharob exploratores eſtis. Itaq; aggregavit eos in cu-* 17 *ſtodiam tribus diebus. Dixitque eis* 18 *Joſeph die tertio ; Hoc facite, & vivetis : Deum ego timeo. Si bo-* 19 *neſti eſtis vos, frater veſter unus ligetur in domo cuſtodiæ veſtræ : vos autem ite, & aſportate frumentum pro fame domus veſtræ.*

וארת וית אחוכון קלילא תייתון לוותי ויתהימנון פתגמיכון ולא תמותון ועבדו כן : 20
ויאמרו ואמרו גבר לאחוי בקושטא חייבין אנחנא על אחונא דחמינא אניקי 21
דנפשיה כד הוה מפייס לנא ולא קבילנא מניה בגין כן אתת לנא עקתא הדא :
ויען ענה יתהום ראובן ואמר הלא אמרית לכון למימר לא תיחטון בטליא ולא 22
קבלתון מיני ואוף אדמיה הא מתבעי
מיננא : והם ואינון לא הוו ידעין ארום 23
שמע הוה יוסף בלישן בית קודשא
ארום הוה מנשה למתורגמן ביניהום :
ויסב וחזר מלוותהון ובכא ותב לוותהום 24
ומליל עמהון ודבר מלוותהון ית שמעון דיעט למקטליה וכפת יתיה קמיהון : ויצו
ופקיד יוסף לעבדוי ומלן ית מניהון עיבורא ולאתבא כספיהון דגבר לגו שקיה 25
ולמיתן להון זוודין לאורחא ועבד להום כן : וישאו ונטלו ית עיבוריהון על 26
חמריהון ואזלו מתמן : ויפתח ופתח לוי דאשתאר בלחודיה משמעון חבריה ית 27
שקיה למיתן אספסתא לחמריה בבי מבתותא וחמא ית כספיה והא הוא בפום
טוניה : ויאמר ואמר לאחוהי איתותב כספי ואוף הא בטוני ונפק מנדע 28
לבהון ותווהו גבר לאחוהי למימר מה דא עבד יי ולא בחובא דילנא : ויבאו ואתו 29
לות יעקב אבוהון לארעא דכנען ותניאו ליה ית כל דארע יתהום למימר : דבר האיש
מליל גברא רבונא דארעא עמנא מילין קשין ובזי יתן כמאללי ארעא : 30
ונאמר : ואמרנא ליה מהימני אנן לא הוינא אלילי : שנים עשר תריסר אנחנא 31 32
אחין בני אבונא חד לית אנן ידעין מה הוה בסופיה וקלילא יומא דין עם אבונא
בארעא דכנען : ויאמר ואמר לנא גברא ריבוני ארעא בדא אנדע ארום מהימני 33
אתון אחוכון חד שבוקו עמי וית דצריך לכפיני בתיכון סיבו וטיילו : והביאו
ואייתיאו ית אחוכון קלילא לוותי ואנדע ארום לא אלילי אתון אלא מהימני 34
אתון ית אחוכון איתן לכון וית ארעא תתגרון בפרגמטיא : ויהי והוה כד 35
אינון מריקין דיסקייהון והא גבר קטר כספיה בדיסקייה וחמון ית קיטרי כספיהון
הינון ואבוהון ודחילו על שמעון דשבקו תמן :

ירושלמי 23 והנון לא הון ידעין ארום
הוה שמיע יוסף בלשן בית קודשא ארום
היך כמתורגמן הוה מנשה קאים
ביניהון :

Et fratrem veſtrum minorem adducite ad me, ut vera appareant verba 20
veſtra, & non moriamini: & fecerunt ſic. Et dixerunt vir ad fratrem 21
ſuum; In veritate nos rei ſumus circa fratrem noſtrum, quia vidimus
anxietatem animæ ejus, quando blandè alloqueretur nos, & non exaudivimus
eum: idcirco evenit nobis hæc afflictio. Reſpondit illis Ruben, 22
& dixit; Annon dixi vobis, dicendo; Ne peccaveritis in puerum,
neque auſcultâſtis mihi? & etiam ſanguis ejus ecce requiritur à nobis.
Et ipſi neſciebant quòd intelligeret 23
Joſeph linguam domus ſanctitatis,
quòd eſſet Manaſſes interpres inter
eos. Et averſus eſt ab ipſis, & flevit: 24
& reverſus eſt ad eos; & loquutus
eſt cum illis, & accepit ab eis
Simeon qui conſilium dederat de ipſo interficiendo, & ligavit eum coram
ipſis. Et præcepit Joſeph ſervis ſuis ut implerent vaſa eorum frumento, 25
& reſtituerent argentum eorum, uniuſcujuſque in medium ſacci
ſui, & ut darent illis viaticum pro itinere: & fecit illis ſic. Et 26
ſuſtulerunt frumentum ſuum ſuper aſinos ſuos, & indè abierunt. Et 27
aperuit Levi, qui relictus erat ſolus à Simeon ſocio ſuo, ſaccum
ſuum, ut daret migma aſino ſuo in diverſorio: & vidit argentum ſuum,
& ecce erat in ore ſacci ſui. Et dixit fratribus ſuis; Reſtitutum 28
eſt argentum meum, & etiam ecce in ſacco meo: & egreſſus eſt ſenſus
cordis eorum, & obſtupefacti ſunt ad invicem, dicendo; Cur hoc
fecit Dominus *nobis*, & non peccato noſtro? Et venerunt ad Jacobum 29
patrem ſuum in terram Canaan: & indicârunt ipſi quicquid ipſis contigerat,
dicendo: Loquutus eſt vir dominus terræ nobiſcum verba dura, 30
& reputavit nos tanquam exploratores terræ. Et diximus illi; 31
Fideles nos, non ſumus exploratores. Duodecim nos fratres, filii 32
patris noſtri: uni quid tandem acciderit neſcimus, & minor eſt
cum patre noſtro hodie in terra Canaan. Et dixit nobis vir dominus 33
terræ; In hoc ſciam vos fideles eſſe: fratrem veſtrum unum
relinquite mecum, & quod vobis neceſſe eſt pro famelicis domus
veſtræ accipite, & abite. Et adducite fratrem veſtrum minorem ad 34
me, & cognoſcam quod non ſitis exploratores ſed fideles vos: fratrem
veſtrum reddam vobis, & terram negotiabimini mercaturâ.
Accidit autem cum evacuarent ſaccos ſuos, ecce uniuſcujuſque viri 35
argenti faſciculus in ſacco ſuo: & viderunt faſciculos argenti
ſui, ipſi & pater eorum, & timuerunt propter Simeon quem ibi
reliquerant.

Hier. 23. *Ipſi autem neſciebant quòd Ioſeph intelligeret linguam domus ſanctæ, quia tanquam interpres Manaſſes ſtabat inter eos.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ومر برادري شما آن خرد بياوريد بمن وباور شوند سخنهاي شما ونه ميريد بكردند 20
همچنين * گفتند مرد با برادري او اما جرم ناكانيم ايما ابر برادري ايما آنچه بديديم سختي 21
جاني او در لاوه كردن او بايما ونه شنويديم ابر همچنين بيامد بايما آن سختي اين * جواب داد 22
راوبن ايشانرا بگفتن ها نه گفتم بشما نه خطا كنيد در كودك ونه شنويديد ونيز خون او طلب
كرده آمد * وايشان نه دانستند كه شنوا يوسف كه آن سخن ران مياني ايشان * بگشت 23 24
ازيشان بگريست باز گشت بايشان گفت بايشان بستاند ازيشان مر شمعون بند كرد اويرا
بچشم ديد ايشان * بفرمود يوسف پر كردند مر آلتهاي ايشان غلّه وبباز گردانيدن سيم ايشان 25
مرد بخورجيني او وبدادن بايشان توشه براه بكرد بايشان همچنين * برداشتند مر غلّهي ايشان ابر 26
درازگوشهاي ايشان برفتند از آنجا * بگشاد آن يكّه مر خورجيني او بدادن علف بدرازگوشي او 27
در منزل جا بديد مر سيمي او واينك در دهاني خورجيني او * گفت با برادراني او باز گشته آمد سيمي 28
من ونيز اينك در خورجيني من زايل شد عقلي ايشان بلرزيدند مرد ببرادري او بگفتن چه اين
بكرد خدا بايما * بيامدند بيعقوب پدري ايشان بزمين كنعن آگاه كردند باو مر همه فراز رسشها 29
ايشانرا بگفتن * گفت آن مرد خداوند آن زمين اواز ايما سخت بداد ايمارا چون جاسوسان آن 30
زمين * گفتيم باو اصليان ايما نه بوديم جاسوسان * دوازده ايما برادران پسراني پدري ايما 31 32
آن يكّه نيست او وآن خرد اين روز اواز پدري ايما در زميني كنعن * گفت بايما آن مرد 33
خداوندي آن زمين در اين بدانم كه اصليان شما برادري شما آن يكّه رها كنيد اوازي من
ومر گسنگي خانهي شما بستانيد وبرويد * بياوريد مر برادري شما آن خرد بمن وبدانم كه 34
نه جاسوسان شما كه اصليان شما مر برادري شما بدهم بشما ومر آن زمين بازرگاني كنيد *
* بود ايشان خالي كنان خورجينهاي ايشان واينك مرد بستهي سيمي او در خورجيني او 35
بديدند مر بستهاي سيمي ايشان ايشان وپدري ايشان بترسيدند *

Fratrem verò veſtrum parvum adducite 20
ad me, & rata fient verba
veſtra, ac non moriemini: & fecerunt
ita. Dicebántque quiſque ad 21
fratrem ſuum; Equidem culpabiles
ſumus in fratrem noſtrum, qui vidimus
anguſtiam animæ ejus cùm
ſupplicationem faceret nobis, et
non auſcultavimus: quocirca venit
ad nos anguſtia hæc. Reſponſum dedit 22
Reuben eis, dicendo; Nonne dicebam
vobis, Ne peccatum perpetretis
in puerum, et non audiviſtis? & iam
quoq; ſanguis ejus requiritur. At illi 23
neſciebant quòd audiret Joſeph, quia
interlocutor erat inter eos. Et avertens 24
ſe ab eis flevit: dein reverſꝰ ad
illos locutus eſt eis: & accipiens ab
eis Shimeonē, ligavit eum in conſpectu
oculorum eorum. Præcepitq; Joſeph 25
implere vaſa eorum frumento, et
reſtituere argentum uniuſcujuſque
eorum in ſaccum ſuum, & dare iis
viaticum pro via: fecitque eis
ſic. Et ſublato frumento ſuo ſuper 26
aſinos ſuos, abierunt indè. Aperiens 27
autem unus ſaccum ſuum ad dandū
pabulum aſino ſuo in diverſorio, vidit
argentum ſuum, & en erat in ore
ſacci ſui. Dixitque fratribus ſuis; 28
Reverſum extitit argentum meum,
& quoque ecce eſt in ſacco meo: tum
deficiente eorum mente, contremuerunt
vir cum fratre ſuo dicendo;
Quid eſt hoc quod fecit Deus nobis?
Venientéſque ad Jaacob patrem 29
ſuum in terram Chenaan, certiorem
fecerunt eum de omnibus
caſibus ſuis, dicendo; Locutus 30
eſt vir dominus terræ nobiſcum
dura: deditq; nos tanquam exploratores
terræ. Diximus illi; Honeſti ſumus, 31
nunquam fuimus exploratores.
Duodecim ſumus fratres filii patris 32
noſtri: unus non eſt ipſe, & minor natu
hodiè eſt cum patre noſtro in terra
Chenaan. Reſpondit nobis vir dominus 33
terræ; In hoc cognoſcam quòd honeſti
ſitis, Fratrem veſtrum unum relinquite
mecum, & pro fame domûs
veſtræ accipite, & abite. Adducitéque 34
fratrem veſtrum parvum ad
me, ut cognoſcam quòd non ſitis exploratores,
ſed honeſti ſitis: tum fratrem
veſtrum dabo vobis, & in terra
negotiationem facietis. Fuit autem, 35
ipſis evacuantibus ſaccis ſuis,
& en uniuſcujuſque faſciculus argenti
erat in ſacco ſuo: quum viderent
faſciculos argenti ſui, ipſi & pater
illorum, timebant.

ויאמר ואמר להום יעקב אבוהון יתי 36
אתכלתון יוסף אמרתון חיותא בישתא
אכלתיה ושמעון אמרתון מלכא דארעא
כפתיה וית בנימין בעיין אתון למיסב
עלאי הואה צוקתא דכולהון : ויאמר
ואמר ראובן לאבוי למימר ית תרין בניי 37
תקטול בשמתא אין לא איתיניה לוותך
הב יתיה על ידיי ואנא אתיביניה לך : ויאמר ואמר לא ייחות ברי עמכון ארי 38
אחוי מית והוא בלחודוי אשתייר מן אמיה ויארעיניה מותא באורחא דתהכון בה
ותחתון ית סיבתי בדווי לבי קבורתא : והרעב וכפנא תקיף בארעא : 39

ירושלמי 36 ואמר להון יעקב אבוהון יתי תכלתון
יוסף מן שעא דשלחית יתיה לותכון
לית אנא ידע מה הוה בסופיה וית
בנימין אתון בעיין למסב ועלי הנון
למוקמא תרי עשר שבטין : 38 אסון
סקול :

מג

ויהי והוה כד פסקו למיכול ית עיבורא דאייתיו ממצרים ואמר להון אבוהון 1
תובו זבינו לנא קליל עיבורא : ויאמר ואמר ליה יהודה למימר מסהדא אסהיד 2
בנא גברא למימר לא תיחמון סבר אפי בדלית אחוכון זעירא עמכון : אם אין 3
איתך משדר ית אחונא עמנא ניחות ונזבון לך עבורא : ואם ואין ליתך משדר 4
לא ניחות ארום גברא אמר לנא לא תיחמון סבר אפיי בדלית אחוכון עמכון :
ויאמר ואמר ישראל למא אבאישתון לי לחוואה לגברא העד כדון אית לכון 5
אחא : ויאמרו ואמרו מישאל שאיל גברא לנא ולייחוסנא למימר העד כדון 6
אבוכון קיים האית לכון אחא ותנינא ליה על מימר פתגמיא האלין המידע הוינא
ידעין דיימר אחיתו ית אחוכון : ויאמר ואמר יהודה לישראל אבוי שדר טליא 7
עמי ונקום וניזיל וניחי ולא נמות אוף אנן אוף אנת אוף טפלנא : אנכי אנא 8
מערבנא ביה מן ידי תבעיניה אין לא
אייתיניה לוותך ואקימיניה לקמך ונתחייב
קמך כל יומיא : כי לולי ארום אלולפון 9
שהינא ארום כדון תבנא דנן תרתין זמנין : ויאמר ואמר להום ישראל אבוהום אין 10
כדין הוא דא עיבידו סבו ממה דמשבח בארעא והבו במניכון ואחיתו לגברא דורונא
קליל שרף קטף וקליל דבש שעוה ולטום משח דבוטנין ומשח דלוזין : וכסף וכספא 11
על חד תרין סיבו בידיכון וית כספא דאתותב בפום
טועניכון תתובון בידיכון דלמא בשלו הוה :

ירושלמי 8 נהוי מרחק מן משאל
בשלמא דאבא כל יומיא :

ירושלמי 11 בכיפלא :

Et dixit illis Jacob pater ipſorum; 36
Me orbâſtis: de Joſepho dixiſtis,
Beſtia mala devoravit eum; de
Simeone autem dixiſtis, Rex terræ
ligavit eum; & Benjamin quæritis vos accipere: adverſus me
erunt afflictiones horum omnium.
Dixit Ruben patri ſuo, dicendo; 37
Duos filios meos interfice anathemate,
ſi non adduxero eum ad te: da ipſum in manibus meis,
& ego reducam eum tibi. Et dixit; Non deſcendet filius meus vobiſcum: 38
quoniam frater ejus mortuus eſt, & ipſe ſolus ipſe relictus eſt
ex matre ſua; quòd ſi acciderit illi mors in via qua ibitis, tum deſcendere
facietis ſenectutem meam cum mœrore in domum ſepulchri.
Fames autem prævalebat in terra. 39

Hieroſ. 36 *Et dixit illis Jacob pater eorum; Me orbâſtis Joſepho, ab hora qua miſi eum ad vos non novi quis fuerit finis ejus, & Benjamin vos quæritis accipere, & ego teneor ſuſcitare duodecim tribus.* 38 *Mors.*

CAP. XLIII.

ET factum eſt cum ceſſâſſent comedere frumentum quod attulerant ex 1
Ægypto, & dixit illis pater eorum; Revertimini, emite nobis parum frumenti.
Et dixit illi Juda, dicendo; Conteſtando conteſtatus eſt nos vir 2
illo, dicendo; Non videbitis aſpectum faciei meæ, ſi non fuerit frater veſter
minor vobiſcum. Si tu miſeris fratrem noſtrum nobiſcum deſcendemus 3
& ememus tibi frumentum. Sin tu verò non miſeris, non deſcendemus: 4
nam vir dixit nobis; Non videbitis aſpectum vultus mei, cùm
non fuerit frater veſter vobiſcum. Et dixit Iſrael; Cur malefeciſtis 5
mihi, indicando viro illi an adhuc eſſet vobis frater? Et dixerunt; 6
Interrogando interrogavit vir ille de nobis, & de noſtra proſapia,
dicendo; An adhuc pater veſter vivit? an eſt vobis frater? & indicavimus
illi juxta ordinem horum verborum: an ſciendo ſciebamus
quod diceret; Deſcendere facite fratrem veſtrum? Et dixit Juda Iſraeli 7
patri ſuo; Mitte puerum mecum, ut ſurgamus & abeamus, &
vivamus & non moriamur, etiam nos, etiam tu, etiam infantes noſtri.
Ego fidejubeo pro eo, ex 8
manu mea quæres ipſum: ſi non
adduxero eum ad te, & ſtatuero
eum coram te, tum reus ero peccati
coram te omnibus diebus.
Quoniam niſi cunctati eſſemus, reverſi fuiſſemus jam duabus vicibus. Et 9
dixit illis Iſrael pater eorum; Si ſic eſt, hoc facite: accipite de laudabili 10
terræ & ponite in vaſis veſtris, & afferte viro illi munus: parum reſinæ
balſami, & parum mellis, ceræ, caſtanearum, olei nucum, & olei
amygdalarum. Sed & pecuniam 11
duplicem tollite in manibus veſtris:
& pecuniam quæ repoſita eſt in ore
ſaccorum veſtrorum reducite in manibus veſtris; forſan per ignorantiam
factum eſt.

Hieroſ. 8 *Ero procul ab inquirendo de pace patris mei omnibus diebus.*

Hieroſ. 11 *In duplo.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* گفت بايشان يعقوب پدري ايشان مرا سكلفيده كرديد يوسف نيست او وشمعون نيست 36
او ومر بنيمين مي ستانيد ابر من بودند همهي ايشان * گفت راوبن بپدري او بگفتن 37
مر دو پسراني من مرده بيني اگر نه آورم اويرا بتو بده اويرا ابر دست من ومن باز گردانم
اويرا * گفت نه فرود شود پسري من اواز شما كه برادري او بمرد واو بتنهاي او باقي ماند 38
وفراز رسد اويرا گزندي [براه] آنچه برويد دران وفرود آوريد مر پيري من در اندوه بگور *
* فصل چل سوم * وآن قحط گران در زمين * بود چون آنچه تمام كردند 1 2
بخوردن مر آن غلّه آنچه آوردند از مصر گفت بايشان پدري ايشان باز گرديد بخريد بايما
اندك خورش * گفت باو يهوده بگفتن گواه گرفتن گواه گرفت در ايما آن مرد بگفتن نه 3
بينيد روي من بجز برادري شما اواز شما * اگر هستي تو فرستا مر برادري ايما اوازي 4
ايما فرود شويم وبخريم بتو خورش * واگر نيستي تو فرستا نه فرود شويم كه آن مرد گفت 5
بايما نه بينيد روي من بجز برادري شما اواز شما * گفت يسرال چرا بدي كرديد بمن بآگاه 6
كردن بمرد هنيز بشما برادر * گفتند پرسيدن بپرسيد آن مرد بايما وبمولود ايما بگفتن 7
هنيز پدري شما زنده ها هست بشما برادر آگاه كرديم باو ابر قولي آن سخنهاي اينان ها دانستن
بدانيم كه گويد فرود آوريد مر برادري شما * گفت يهوده بيسرال پدري او بفرست آن كودك اواز 8
من برخيزيم وبرويم وبزييم ونه ميريم نيز ايما نيز تو نيز طفلان ايما * ميانچي شوم اويرا از دستي 9
من طلب كني اويرا اگر نه آورم اويرا بتو واستاده كنم اويرا بپيشي تو خطا كرده باشم بتو همه
آن روزگاران * كه اگر نه درنگ مي كرديم كه اكنون باز مي گشتيم اين دو بارها * گفت بايشان 10 11
يسرال پدري ايشان اگر همچنين اينجا اين بكنيد بستانيد از تحفهي آن زمين در پيرايهاي شما
وفرود بريد بمرد هديه اندك طرياق واندك انگبين خرنوب وبلوط پسته وبادام *

Dixitq; iis Jaacob pater illorum; Me 36
orbum feciſtis, Joſeph ipſe non eſt,
& Shimeon ipſe non eſt, & Binjamin
accipietis? in me fuerunt omnia
illa. Locutus eſt itaque Reuben ad 37
patrem ſuum, dicendo; Duos filios
meos mortuos videbis, niſi tulero illum
ad te: da eum in manum meam,
& ego reducam eum. Dixit; Non 38
deſcendet filius meus vobiſcum: nam
frater ejus mortuus eſt, et ipſe ſolus
per ſe reliquus manſit: & ſuperveniet
ei noxa in via quâ ibitis, & deducetis
ſenectutem meam cum triſtitia
in ſepulchrum.

CAP. XLIII.

Porrò fames gravis erat in terra. 1
Fuitque, cùm finiviſſent edere frumentum 2
quod attulerant ex Ægypto,
dixit iis pater ipſorum; Revertimini,
emite nobis puſillum cibi. Et locutus 3
eſt ei Jehudah, dicendo; Conteſtando
conteſtatus eſt in nos vir dicendo,
Nequaquam videbitis faciem
meam ſine fratre veſtro vobiſcum. Si 4
tu ſis miſſurus fratrem noſtrum nobiſcum,
deſcendemus & ememus tibi
cibum. At ſi non ſis tu miſſurus, non 5
deſcendemus: vir enim dixit nobis;
Haudquaquam videbitis faciem
meam ſine fratre veſtro vobiſcum.
Dixit Iſrael, Quare malum feciſtis 6
mihi notificando viro an adhuc vobis
eſſet frater? Reſponderunt, 7
Interrogando interrogavit vir de nobis
& de genere noſtro, dicendo;
An etiam pater veſter vivus eſt?
an eſt vobis frater? & notificavimus
ei juxta ſententiam verborum
iſtorum. Numquid cognoſcendo cognoſceremus
quòd diceret, Deducite
fratrem veſtrum? Dixit Jehudah 8
ad Iſrael patrem ſuum; Mitte
puerum mecum, & ſurgentes pergemus:
vivemúſque, & non moriemur,
etiam nos, etiam tu, etiam parvuli
noſtri. Mediator fiam pro eo, 9
de manu mea requires eum: ſi non
attulero eum ad te, ſtatueróque eum
ante te, peccati reus ero tibi omnibus
diebus. Quòd ſi non moram feciſſemus, 10
certè jam reverſi fuiſſemus bis
duabus vicibus. Dixit eis Iſrael pater 11
eorū; Si ita hic, iſtud facite, tollite
de præſtantiſſimis terræ in vaſis
veſtris, et deferte viro munus, parum
theriacæ, & parum mellis, ſiliquas
ac glandes, piſtacia ac amygdala.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ואת אחיכם וית אחוכון דברו וקומו תובו לות גברא : ואל שדי ואל שדי יתן 12 13
לכון רחמין קדם גברא ויפטור לכון
ית אחוכון חורנא וית בנימין ואנא הא
כבר אתבשרית ברוח קודשא ארום אין
אתכלית על יוסף איתכל על שמעון
ועל בנימין : ויקחו ונסיבו גובריא ית דורונא הדא ועל חד תרין כספא נסיבו 14
בידיהון ודברו ית בנימין ונחתו למצרים ואיתעתדו קדם יוסף : וירא וחמא 15
יוסף עמהון ית בנימין ואמר למנשה דממנא אפיטרופוס על ביתיה אעיל ית
גובריא לביתא ופרע בית ניכסתא וסב גידא נשיא ואתקן תבשילא באפיהון
ארום עמי ייכלון גובריא באישון שירותא דטיהרא : ויעש ועבד גברא היכמא 16
דאמר יוסף ואעיל גברא ית גובריא לבית יוסף : וייראו ודחילו גובריא ארום 17
איתעלו לבית יוסף ואמרו על עיסק כספא דתב לטוננא בקדמיתא אנן מתעלין
למתעקפא עלן ולמדיינא עלן ולמקני יתן לעבדין ולמיסב ית חמרנא : ויגשו
וקריבו לות גברא דממנא אפיטרופוס על בית יוסף ומלילו עמיה בתרע ביתיה : 18
ויאמרו ואמרו במטו מנך רבוני מיחת נחיתנא בקדמייתא למזבן עיבורא : 19
ויהי והוה כד מטינא לבית מבתותא ופתחנא ית טוננא והא כסף גבר בפום טוניה 20
כספנא במתקליה ואתיבנא יתיה בידנא : וכסף וכספא חורנא אחיתנא בידנא 21
למזבון עיבורא לא ידענא מן שוי כספנא בטוננא : ויאמר ואמר שלם לכון מן 22
רבוני לא תידחלון אלהיכון ואלהא דאבוכון יהב לכון סימא בטוניכון כספכון
אתא לותי ואפיק לוותהון ית שמעון : ויבא ואעיל גברא ית גובריא לבית יוסף 23
ויהב מוי ושזיגו ריגליהון ויהב אספסתא לחמריהון : ויכינו ואתקינין ית דורונא 24
עד מעל יוסף בשירותא דטיהרא ארום שמעו מנה ארום תמן יסעדון לחמא :
ויבא ועל יוסף לביתא ואעילו ליה ית דורונא דיבידיהון לביתא וסגידו ליה על 25
ארעא : וישאל ושאיל להום לשלם ואמר השלם לאבוכון סבא דאמרתון לי 26
העוד כדון קיים : ויאמרו ואמרו שלם לעבדך לאבונא עד כדון הוא קיים ונחנו 27
וסגידו : וישא וזקף ית עינוי וחמא ית בנימין אחוי בר אמיה ואמר הדין אחוכון 28
זעירא דאמרתון לי ואמר מן קדם יי יתרחם עלך ברי :

ירושלמי 13 ואנא היך מה די לא
תכלית על יוסף ברי כן לא אוסיף
למתכלא לא על שמעון ולא על בנימין :

12 Et fratrem veſtrum accipite : & ſurgite, revertimini ad virum illum. 13 Et Deus omnipotens det vobis miſericordiam coram viro illo, ut dimittat vobis fratrem veſtrum alium & Binjamin : & ego ecce jam ante certior factus ſum per ſpiritum ſanctum, quòd ſi orbarer Joſepho, orbarer etiam Simeone & Binjamin. 14 Et acceperunt viri munus hoc, & duplicem pecuniam ſumpſerunt in manus ſuas, & acceperunt Binjamin : & deſcenderunt in Ægyptum, & ſtatuerunt ſe coram Joſeph. 15 Et vidit Joſeph cum illis Binjamin : & dixit Manaſſi, quem conſtituerat præfectum ſuper domum ſuam ; Introduc viros illos in domum : & aperi domum mactationis, & aufer nervum luxatum, & para condimentum coram illis ; quoniam mecum comedent viri illi in tempore prandii meridiani. 16 Et fecit vir ille quemadmodum dixerat Joſeph : & introduxit vir ille viros illos in domum Joſephi. 17 Et timuerunt viri illi, quoniam introducti eſſent in domum Joſephi : & dixerunt ; Propter pecuniam quæ repoſita fuit in ſaccos noſtros in principio, nos introducti ſumus : ut callidè circumveniat nos, ut judicium exerceat contra nos, & ut vendat nos in ſervos, tollátque aſinos noſtros. 18 Et acceſſerunt ad virum qui conſtitutus erat præfectus ſuper domum Joſeph : & loquuti ſunt cum eo in porta domus ejus. 19 Et dixerunt ; Obſecro domine mi, 20 deſcendendo deſcendimus primò ad emendum frumentum. Et accidit quando venimus in domum diverſorii noſtri, tum aperuimus ſaccos noſtros, & ecce argentum viri in ore ſacci ſui, argentum noſtrum ſecundùm pondus ſuum : & reportavimus ipſum in manu noſtra. 21 Et argentum aliud detulimus in manu noſtra ad emendum frumentum : non novimus quis poſuerit argentum noſtrum in ſaccis noſtris. 22 Et dixit ; Pax vobis, à domino meo ne timeatis ; Deus veſter & Deus patrum veſtrorum dedit vobis theſaurum in ſaccis veſtris, argentum veſtrum venit ad me : & eduxit ad eos Simeon. 23 Et introduxit vir ille viros illos in domum Joſephi ; & dedit aquas, & lavârunt pedes ſuos, & dedit migma pro aſinis eorum. 24 Et præparaverunt munus, donec veniſſet Joſeph ad prandium meridiei : quoniam audiverant ab eo, quod ibi comeſturi eſſent panem. 25 Et venit Joſeph domum, & obtulerunt ei munus quod erat in manu illorum in ipſa domo : prociderúntque coram illo in terram. 26 Et interrogavit eos de pace, & dixit ; Num pax eſt patri veſtro ſeni, de quo dixiſtis mihi ? num adhuc jam vivit ? 27 Et dixerunt ; Pax ſervo tuo patri noſtro, adhuc vivit : & incurvati ſunt, & adoraverunt. 28 Et levavit oculos ſuos, & vidit Binjamin fratrem ſuum, filium matris ſuæ, & dixit ; Num iſte eſt frater veſter minor de quo dixiſtis mihi ? & ait ; A facie Domini miſericordia veniat ſuper te, fili mi.

Hieroſ. 13. *Et ego quemadmodum non ſum orbatus Ioſepho filio meo, ſic non orbabor amplius Simeone nec Binjamin.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وسيم دو بخشه بستانيد در دست شما و مر آن سيمي بازگشته در دهاني خورچين شما باز گردانيد 12
در دستي شما مگر غلطيست او * ومر برادري شما بستانيد و برخيزيد و باز گرديد بآن مرد 13
* وخداي شدّي بدهد بشما رحمتهاي بپيش آن مرد و بفرستد بشما مر برادري شما ديگر [و مر 14
بنيمين] و من چون آنچه سكلفيده بودم سكلفيده تر شدم * بستاندند آن مردمان مر آن هديه 15
آن اين و دو بخشهي سيم بستاندند در دست ايشان و مر بنيمين و برخاستند و فرود شدند
بمصر بياستادند بپيش يوسف * بديد يوسف اوار ايشان مر بنيمين گفت بآنچه ابر خانهي او بياور 16
مر آن مردمان بآن خانه و كشتن كن كشش و آراسته كن كه اوار من بخورند آن مردمان در نيم
روز * بكرد آن مرد چون آنچه گفت يوسف بياورد آن مرد مر آن مردمان بخانهي يوسف * بترسيدند 17 18
آن مردمان كه آورده شدند خانهي يوسف گفتند ابر سبب آن سيمي آن بازگشته در خورچينهاء
ايما در اوّل ايما آورده شدهگان ببهانه جستن ابر ايما و شكنجه كردن ابر ايما و بستاندن ايمارا
ببندگان و مر خرهاي ايما * نزديك شدند بآن مرد آنچه ابر خانهي يوسف سخن گفتند باو در گهي 19
آن خانه * گفتند حاجت خداوند من فرود شدن فرود شديم در اوّل بخريدن خورش * بود كه 20 21
بيامديم بآن منزل جا بگشاديم مر خورچيني ايما و اينك سيمي مرد در خورچين او سيمي ايما در 22
وزن او باز گردانيديم اويرا در دستي ايما * وسيمي ديگر فرود آورديم در دستي ايما بخريدن خورش 23
نه دانستيم كه بنهاد سيمي ايما در خورچينهاي ايما * گفت سلامتي بشما نه ترسيد خداي شما 24
وخداي پدري شما بداد بشما گنجينه در خورچينهاي شما سيمي شما بيامد بمن بيرون آورد
بايشان مر شمعون * بياورد آن مرد مر آن مردمان بخانهي يوسف بداد آب بشستند پاهاي ايشان 25
بداد علف بدراز گوشان ايشان * آراسته كردند مر آن هديه تا آمدن يوسف در نيم روز كه شنويدند 26
كه آنجا بخورند نان * بيامد يوسف بآن خانه بياوردند باو مر آن هديه آنچه در دستي ايشان بآن خانه
سجود كردند باو بزمين * بپرسيد بايشان بسلامتي گفت ها سلامت پدري شما آن پير آنچه گفتيد 27
هنيز او زنده * گفتند سلامت ببندهي تو بپدري ايما هنيز او زنده ركوع كردند و سجود كردند * 28

12 *Et argenti duplicē portionē accipite in manu veſtra, et argentū reductum in ore ſacci veſtri referte in manu veſtra, fortaſſis error fuit.* 13 *Fratrem quoque veſtrum accipite, & ſurgite & revertimini ad virum.* 14 *Et Deus Shaddai det vobis miſericordias in conſpectu viri : & remittat vobis fratrem veſtrum alium, et Binjamin : ego autē quemadmodum orbatus fui, orbatior fio.* 15 *Acceperunt itaque viri munus iſtud, et duplicem portione argenti acceperūt in manu ſua, & Binjamin : & ſurrexerunt, atque deſcenderunt in Ægyptum, ſteteruntq; coram Joſeph.* 16 *Videns autem Joſeph cum eis Binjamin, dixit ei qui erat ſuper domum ſuam; Introduc viros in domum, et macta mactationem, et paratam fac, quia mecum comedent illi viri in meridie.* 17 *Et fecit vir quemadmodum dixerat Joſeph, introduxitq; vir ipſos viros in domū Joſeph.* 18 *Timentes autem viri cùm introducti fuiſſent in domū Joſeph dixerunt; Cauſâ argenti reducti in ſaccis noſtris in principio, ſumus introducti: ad prætextum quærendum contra nos, & ad tormentum exercendum ſuper nos, & ad capiendum nos in ſervos, & aſinos noſtros.* 19 *Quocirca appropinquantes viro qui ſuper domum Joſeph, ſermone habuerunt cum eo in limine domûs,* 20 *Dicentes; Quæſumus domine mi, deſcendendo deſcendimus in principio ad emendum cibum :* 21 *Fuitque, cùm veniſſemus ad diverſoriū, aperuimus ſaccos noſtros, et ecce argentum cujuſq; in ſacco ſuo, argentum inquam noſtrum in pondere ſuo: retulimus illud in manu noſtra.* 22 *Et argentum aliud detulim⁹ in manu noſtra, ad emendum cibum: neſcimus quis poſuit argentum noſtrum in ſaccis noſtris.* 23 *Reſpondit; Pax vobis, ne timeatis: Deus veſter, & De⁹ patris veſtri dedit vobis theſaurum in ſaccis veſtris : argentum veſtrū pervenit ad me. Et eduxit ad eos Shimeon.* 24 *Introduxit itaque vir illos viros in domum Joſeph, deditq; illis aquam, & lavârunt pedes ſuos, deditque pabulū aſinis eorum.* 25 *Et paratum fecerunt munus aduſq; adventum Joſeph meridie : audierant enim quòd illic comeſturi eſſent panem.* 26 *Veniente igitur Joſeph domum, attulerunt ei munus quod in manu ipſorū ad domum : & reverentiam exhibuerunt ei in terram.* 27 *Et interrogavit eos de ſalute dicens ; Num ſalus eſt patri veſtro ſeni de quo dixiſtis? num adhuc ipſe vivens eſt?* 28 *Reſponderūt; Sal⁹ eſt ſervo tuo patri noſtro, adhuc ipſe vivens eſt : inclinantéſque ſe reverentiam exhibuerunt.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

וימהר ואוחי יוסף ארום רחשו רחמוי
על אחוי ובעא למבכי ועל לקיטונא
דבית מדמכא ובכא תמן : וירחץ ושזג אפוי מן דמעין ונפק ואודרז ואמר שוו 30
לחמא : וישימו ושוו ליה בלחודוי ולהון בלחודיהון ולמצראי דאכלין עמיה 31
בלחודיהון ארום לא כשרין מצראי למיכול עם יהודאי לחמא ארום בעירא
דמצראי דחלין ליה יהודאי אכלין : וישבו ואחזרו קדמוי רבא כהילכת רבנותיה 32
וזעירא כהילכת זעירותיה והוה נקיט כסא דכספא בידיה ומקשקש כמנחש בנהא
דלאה סדר מציטרא חדא ובנהא דזילפה מציטרא חדא ובנהא דבלהה מציטרא
חדא ובנימין בר רחל סדר לצטריה ותמהו גובריא אינש בחבריה : וישא ונטל 33
חולקין מעל פתוריה ושדרינון מן קדמוי לקדמיהון וסגא חולקא דבנימין מן
חולקי כלהון חמשא חולקין חולק חד חולקיה וחולק חד מן דיליה וחולק חד מן
אנתתיה ותרין חולקין מן תרין בנוי ושתיו ורויו עמיה דמן יומא דאתפרשו מניה
לא שתו חמרא לא הוא ולא הינון עד יומא ההוא :

29 לקיטונא : 30 ושזי :

מד

ויצו ופקיד ית מנשה דממנא אפיטרופוס על ביתיה למימר מלי ית דיסקיי 1
גובריא עיבורא היכמא דאינון יכלין לסוברא ושוי כסף גבר בפום טוניה : ואת
וית אוגביני אוגבין דכספא שוי בפום טונא דזעירא וית כסף זבינוי ועבד כפתגמא 2
דיוסף דמליל : הבקר צפרא נהיר וגובריא איתפטרו הינון וחמריהון : הם 3
הינון נפקו מן קרתא לא ארחיקו ויוסף אמר למנשה די ממנא אפיטרופוס על 4
ביתיה קום רדף בתר גובריא ותדביקינון ותימר להום למא שלימתון בישתא
חולף טבתא : הלא הלאדין דהוה שתי 5
רבוני ביה והוא מטיירא הוה מטייר ביה
אבאשתון מה דעבדתון : וישגם ואדביקינון ומליל עמהון ית כל פתגמיא האלין : 6
ויאמרו ואמרו ליה למא ימליל רבוני כפתגמיא האלין חס לעבדך מלמעבד 7
כפתגמא הדין : הן הא כספא דאשכחנא בפום טוננא אתיבניה לך מארעא 8
דכנען והיכדין ניגנוב מבית רבונך מנין דכסף או מנין דדהב : אשר די ישתכח 9
עמיה מעבדך יהי חייב קטול ואוף אנן נהי לרבוני לעבדין :

ירושלמי 5 והוא מטיירא מטייר ביה :

29 Et feſtinavit Joſeph, quoniam movebantur miſerationes ejus ſuper fratre ſuo, & quæſivit ut fleret : & ingreſſus eſt in cubiculum dormitorium, & flevit ibi. 30 Et lavit facies ſuas à lachrymis, & exiit : & acceleravit, & dixit ; Ponite panem. 31 Et poſuerunt illi ſeorſum, & illis ſeorſum : & Ægyptiis qui comedebant cum eo ſeorſum ; quoniam non recti Ægyptii ut comedant cum Judæis panem, quoniam beſtiam quam Ægyptii venerantur Judæi comedunt. 32 Et per circuitum ſederunt coram eo, major juxta conſuetudinem majoritatis ſuæ, minor verò juxta morem minoritatis ſuæ : & tenebat calicem argenteum in manu ſua, & ſonitum edebat tanquam divinans, filios Leæ ordinabat à latere uno, & filios Zilpæ à latere alio, & filios Bilhæ à latere alio, Binjamin autem filium Rachelis ordinavit ad latus ſuum : & admirati ſunt viri illi inter ſeſe. 33 Et levavit portiones de menſa ſua, & miſit eas de *iis quæ* coram ipſo *erant dans* ante eos, & aucta eſt portio Binjamin præ portionibus omnium eorum quinque portionibus ; portio una erat portio ejus, portio altera ab ipſo, portio tertia ab uxore ejus, & duæ portiones à duobus filiis ejus : & biberunt & inebriati fuerunt cum eo ; quia à die quo ſeparati erant ab ipſo non biberant vinum, non ipſe nec ipſi, uſque ad illum diem.

29. *In cubiculum.* 30 *Et lavit.*

CAP. XLIV.

1 ET præcepit Manaſſi, qui conſtitutus erat præfectus ſuper domum ſuam, dicendo ; Imple ſaccos virorum illorum frumento, quantum ferre poſſunt : & pone argentum viri in ore ſacci ſui. 2 Et ſcyphum meum, ſcyphum argenteum, pone in ore ſacci minoris, & argentum emptionis ſuæ : & fecit ſecundùm verbum Joſephi, quod loquutus erat. 3 Orto mane viri illi dimiſſi ſunt, ipſi & aſini eorum. 4 Ipſi exierant ex civitate, nec procul aberant, cum Joſeph diceret Manaſſi, qui conſtitutus erat præfectus ſuper domum ſuam ; Surge, perſequere poſt viros illos, & cum apprehenderis eos, dicès ad eos ; Cur reddidiſtis malum pro bono ? 5 An non hic eſt in quo bibebat dominus meus, & ipſe augurando augurabatur in eo : malè egiſtis, id quod feciſtis. 6 Et apprehendit illos, & loquutus eſt cum illis omnia verba iſta. 7 Et dixerunt illi ; Cur loquitur dominus meus ſecundùm verba iſta ? abſit ſervis tuis ne faciant ſecundùm verbum hoc. 8 Ecce argentum quod inveneramus in ore ſaccorum noſtrorum, reportavimus eam tibi è terra Canaan : & quomodo furaremur ex domo domini tui vaſa argentea aut vaſa aurea. 9 Is ex ſervis tuis, apud quem invenietur, reus erit capitis : & etiam nos erimus domino meo in ſervos.

Hieroſ. 5 *Et ipſe augurando auguratur in eo.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* برداشت چشماني او بديد مر بنيمين برادري او پسري مادري او * گفت ها اين برادري شما 29
آن خرد آنچه گفتيد بمن گفت خدا ببخشد ترا پسري من * شتاب كرد يوسف كه برجوشيدند 30
شفقتهاي او ببرادري او طلب كرد گريستن بيامد بآن گنجينه بگريست آنجا * بشست روي او 31
بيرون آمد صبر كرد گفت بنهيد نان * بنهادند باو بتنهاي او و بايشان بتنهاي ايشان و بمصريان 32
آن خوران باو بتنهاي ايشان كه نه توانند آن مصريان بخوردن اوار آن عبريان نان كه
مكروهي آن بمصريان * بنشستند بپيش او آن نخست زاد چون نخست زادي او و آن كهتر چون 33
كهتري او وحيرت شدند [مردمان] مرد بيار او * برداشت بخشها از نزد روي او بايشان بسيار 34
كرد بخشي بنيمين از بخشهاي همهي ايشان پنج بخشها و بياشاميدند و مست شدند اوار او *

* فصل چهل و چهارم *

خوريش چون آنچه توانند برداشتن و بنه سيمي مرد در دهاني خورچين او * و مر جامي من جامي 1
آن سيم بنهي در دهاني خورچيني آن خرد و مر سيمي غلهي او بكرد چون سخني يوسف آنچه 2
سخن گفت * بامداد روشن شد و آن مردمان فرستاده شدند ايشان و خرهاي ايشان * ايشان 3 4
بيرون شدند مر آن شهر نه دور شدند و يوسف گفت بآنچه ابر خانهي او برخيز و بتاز
پسي آن مردمان و برسي ايشانرا و گوئي بايشان چرا باز توختيد بدي بدلي نيكوئي * هانه 5
[اين] آنچه بياشامد خداوندي من درو و فال گرفتن فال گيرد درو بدي كرديد
آنچه كرديد * برسيد ايشانرا سخن گفت بايشان مر آن سخنهاي اينان * گفتند باو 6 7
چرا سخن گويد خداوند من چون سخنهاي آن اينان معاذ الله بندگاني تو از كردن چون
سخن اين * اينك سيم آنچه يافتيم در دهان خورچيني ما باز كرديم بتو از زمين كنعن 8
وچگونه بدزديديم از خانهي خداوندي تو سيم يا طلا * آنچه يافته شود اوار او از 9
بندگاني تو وميرد هم نيز ايما باشيم بخداوندي من ببندگان *

29 *Sublatis autem oculis ſuis, vidit Binjamin fratrē ſuum filium matris ſuæ, dixitque; Num iſte eſt frater veſter parvus de quo dixeratis mihi? ſubdiditque, Deus miſereatur tibi fili mi.* 30 *Tum feſtinationem fecit Joſeph, (quia fervebant miſerationes ejus ad fratrem ſuum,) quæſitoque ad flendum loco, ingreſſus in penetrale, flevit ibi.* 31 *Poſtea, lotâ facie ſuâ, foràs venit, & abſtinuit, dicens; Apponite panem.* 32 *Et appoſuerunt ei ſolum per ſe, & illis ſolum per ſeſe, & Ægyptiis comedentibus cum eo, ſolum per ſeſe : non enim poſſunt Ægyptii comedere cum Ebræis panem, quia abominatio eſt illud Ægyptiis.* 33 *Sederunt itaque coram illo, primogenitus ſecundum primogenituram ſuam, & minor ſecundum minoritatem ſuam : & admirati ſunt viri, quiſque ad ſocium ſuum.* 34 *Tulitque partes à conſpectu ſuo, ad illos, & multiplicavit partem Binjamin præ partibus omnium illorum quinque partibus: bibenteſque inebriati ſunt cum illo.*

CAP. XLIV.

1 *Precepit autem ei qui ſuper domum ſuam, dicendo; Imple ſaccos virorum cibo, ſicut poterint ferre, & pone argentum cujuſque in ore ſacci ſui.* 2 *Et poculum meum, poculum ſcil. argenteum pones in ore ſacci junioris, & argentum frumenti ſui: fecitque juxta verbum Joſeph quod loquutus fuerat.* 3 *Manè illuxit, & viri dimiſſi ſunt, ipſi & aſini eorum.* 4 *Illis egreſſis urbem, neque procul abeuntibus, dixit Joſeph ei qui ſuper domum ſuam; Surge, & ſectare poſt viros, & cum aſſecutus eris eos, dices eis; Quare rependiſtis malum pro bono?* 5 *Nonne hoc eſt quo bibit dominus meus? ipſe quoque augurando auguriis captat per illud: malè feciſtis quod feciſtis.* 6 *Perveniens itaque ad illos locutus eſt ijs verba iſta.* 7 *Reſponderunt ei; Cur loquitur dominus meus ſecundum verba iſta? avertat Deus ſervos tuos à faciendo juxta verba iſta.* 8 *En argentum quod invenimus in ore ſaccorum noſtrorum, retulimus ad te è terra Chenaan: quomodo ergò furati eſſemus è domo domini tui argentum vel aurum?* 9 *Apud quem invenietur è ſervis tuis, moriatur quidem: & etiam nos erimus domino meo in ſervos.*

ויאמר ואמר אוף כדון הי כפתגמיכון כן יהי דישתכח עמיה יהי לי עבדא ואתון 10
תהון זכאין : וימהרו ואוחיאו ואחיתו גבר טוניה לארעא ופתחו גבר טוניה : 11
ויחפש ופשפש בראובן שרי ובבנימין 12
פסק ואישתכח אוגבין בטונא דבנימין :

ירושלמי 12 ופשפש :

ויקרעו ובזעו לבושיהון ואיתיהב להון כח גבורתא וטענו גבר על חמריה ותבו 13
לקרתא : ויבא ועל יהודה ואחוהי לבית יוסף והוא עוד כדון תמן ונפלו קדמוי 14
על ארעא : ויאמר ואמר להום יוסף מה עובדא הדין דעבדתון הלא ידעתון 15
ארום מטיירא יטייר גבר דכוותי : ויאמר ואמר יהודה מה נימר לרבוני על 16
כספא קדמאה ומה נמליל על כספא בתראה ומה נזדכי על אוגבין מן קדם
יי אשתכח חובא על עבדך הא אנחנא עבדין לרבוני אוף אנן אוף מאן דאשתכח
כלידא בידיה : ויאמר ואמר חס לי מלמעבד דא גברא דאשתכח כלידא בידיה 17
הוא יהי לי עבדא ואתון סוקו לשלם לות אבוכון :

פ פ פ

Et dixit; Etiam ita secundùm verba veſtra ſic erit: is apud quem inventus fuerit erit mihi ſervus, & vos eritis innocentes. 10 Et feſtinârunt & depoſuerunt quiſque ſaccum ſuum in terram, & aperuerunt quiſque ſaccum ſuum. 11 Et ſcrutatus eſt, in 12 Ruben incepit & in Binjamin finiit, & inventus eſt ſcyphus in ſacco Binjamin. Et ſciderunt veſtimenta ſua, & data eſt illis virtus fortitudinis, & onerârunt quiſque aſinum ſuum, & reverſi ſunt in civitatem. 13 Et ingreſſus eſt Juda & fratres ejus in domum Joſephi, & ipſe adhuc jam ibi erat, & prociderunt coram eo in terram. 14 Et dixit illis Joſeph; Quale eſt opus hoc quod feciſtis? Annon nôſtis quod augurando auguratur mihi ſimilis? 15 Et dixit Juda; Quid dicemus domino meo de argento priori? & quid loquemur de argento poſteriori? & quomodo juſtificabimur de ſcypho? à facie Domini inventum eſt peccatum contra ſervos tuos; ecce nos ſervi domino meo, etiam nos, etiam ille in manu cujus inventus eſt ſcyphus. 16 Et dixit; Abſit mihi quominus faciam hoc, vir in cujus manu inventus fuit ſcyphus, ipſe mihi erit ſervus, & vos aſcendite in pace ad patrem veſtrum. 17

Hier. 12. *Et ſcrutatus eſt.*

ויגש

18 ויגש וקריב לותיה יהודה ואמר
במטו רבוני ימליל במטו עבדך פתגמא
במשמעיה דרבוני ולא יתקוף רוגזך
בעבדך ארום מן שעתא דאתינן לותך
הוית אמר לן מן קדם יי אנא דחיל
וכדון חזרון דינך למהוי מדמיין
לרברבנוי דפרעה : 19 ארוני רבוני
שאיל ית עבדוי למימר האית לכון
אבא או אחא :

ירושלמי 18 וקריב לותיה יהודה
ואמר בבעו מנך רבוני ימליל כען עבדך
פתגם במשמעיה דרבוני ולא יתקף
רוגזך בעבדך הלא מן זמנא קדמיא
דנחתנן לותך למצרים הויתא אמר
לן מן קדם יי אנא דחיל וכדו חזרו דינך
למהוי מדמין לדינוי דפרעה רבך דאת
יימי ביה ארום יקיר אנא כותך ואבא
יקיר כות פרעה רבך דאת יימי ביה
הלא אנא משתבע בחיי רישיה דאבא ולית אנא משקר דאין שליף אנא חרבי
מן גו תיקא לית אנא מחזיר יתה לתיקא עד זמן דנמלי כל ארעא דמצרים
קטולין לית אנא מחזיר יתה לתיקא עד זמן דנעביד כל ארעא דמצרים צדו מן
דייור מנך קדמוי אנא משרי ומפרעה רבך אנא מחסיל על מנת מעבר על
כורחיה דאבא או דלמא דלא אשתמע לך ולא אתני לך מה דעבדו תרין אחוי
שמעון ולוי דעלו לכרכא דשכם דהוה יתיב בשלוה וקטלו כל דכורא לפתגם
דחרב על ידי דסאיבו לדינה אחתהון דלא הויא מתמניא בשבטיא ולא מקבלא
חולקא ואחסנא עמן בפלוג ארעא על חד כמה וכמה דבנימין אחונן מתמני
עמן בשבטיא ומקבל חולק ואחסנא עמן בפלוג ארעא ואנא דחילי קשי מדידהון
דערבית לטליא מן ידוי דאבא ואמרית ליה אין לא איתית יתיה לותך ואקימית
יתיה קדמך נהוי חטי לך ומרחק מן שאילת שלמך כל יומיא או דלמא דלא
אשתמע לך ולא אתני לך ארום מלכין ושלטונין אנן כותך בארעא דכנען :
19 כד חמא יוסף חביבא ויקירא דסליקת גבורתיה דיהודה אחוי ונפקין
שערתיה דלביה ובזעו לבושיה ביה בשעתא רמז יוסף למנשה בוכריה ורפס
במסאניה ורעדת כל פלטין דיוסף ביה בשעתא אמר יהודה אלולי דהוה עלע
מן בית אבא לא הוה כשר למתעבדא כן בכדין שרי יהודה מרכיך במלוי ואמר
רבוני שאל ית עבדוי למימר האית לכון אב או אח :

SECT. XI.

Et acceſſit ad eum Juda, dicens; 18 Obſecro domine mi, loquatur obſecro ſervus tuus verbum ad auditum domini mei, neque commoveatur ira tua adverſus ſervum tuum: quoniam ab hora qua venimus ad te dixiſti nobis; A facie Domini ego timeo, & jam redeunt judicia tua, ut ſint ſimilia principum Pharaonis. Dominus meus interrogavit ſervos 19 ſuos dicendo; An eſt adhuc vobis pater aut frater?

Hieroſ. 18. *Et acceſſit ad eum Juda, & dixit; Obſecro te domine mi, loquatur nunc ſervus tuus ſermonem ad auditum ipſius domini mei, neque exardeat ira tua in ſervum tuum: annon à tempore priori, quo nos deſcendimus ad te in Ægyptum, dicebas nobis; A facie Domini ego timeo? nunc autem redeunt judicia tua, ut ſimilia ſint judiciis Pharaonis domini tui per quem juras: quoniam ego ſum honorabilis ſicut tu, & pater meus honorabilis eſt ſicut Pharao dominus tuus, per quem juras. Annon ego jurare poſſum per vitam capitis patris mei nec mentiar? quòd ſi extraxero ego gladium meum è medio vaginæ, non reducam eum in vaginam, donec replevero univerſam terram Ægypti interfectis, non reducam* inquam *eum in vaginam, donec fiat univerſa terra Ægypti vaſtatio ab habitatione, à te prius incipiens, & in Pharaone domino tuo finiens, eo pacto tranſgrediendo voluntatem patris mei. Nunquid fortè non auditum eſt tibi, nec dixit tibi* quiſquam *quod fecerunt duo fratres mei Simeon & Levi, qui aſcenderunt contra oppidum Sichem quod fruebatur tranquillitate, & interfecerunt omnem maſculum ad os gladii, eo quod polluiſſent Dinam ſororem ſuam, quæ non numerabatur inter tribus, neque acceptura erat portio aut hæreditas nobiſcum in partitione terræ: quanto magis propter Binjamin fratrem noſtrum, qui numeratur nobiſcum inter tribus, & recepturus eſt partem & hæreditatem nobiſcum in partitione terræ: cùm vis mea major ſit vi illorum, nam fidejuſſi pro puero ex manu patris, & dixi illi; ſi non adduxero ipſum ad te, & ſtatuero eum coram te, ero peccator in te, & remotus à petitione pacis tuæ omnibus diebus. An fortè non auditum eſt tibi neque narratum eſt tibi, quod reges & principes ſumus ſicut tu in terra Canaan. 19. Cum vidit Joſeph dilectus & honorabilis quòd aſcenderet fortitudo Judæ fratris ſui, & exirent cogitationes cordis ejus, & rumperentur veſtimenta ejus, ea hora innuit Joſeph Manaſſi primogenito ſuo, & calcavit calceo ſuo: tum tremuit omne palatium Joſephi. Ea hora dixit Jehuda; Niſi eſſet coſta è domo patris mei, non poſſet fieri ita: Propterea incepit Judas mitior eſſe in verbis ſuis, & dixit; Dominus meus interrogavit ſervos ſuos, dicendo; An eſt vobis pater aut frater?*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت نيز اكنون چون سخن شما همچنين است او آنچه يافته شود اوازاو باشد بمن بنده 10
وشما باشيد پاكيزان *شتاب كردند فرود آوردند مرد خورجيني او برزمين بگشادند مرد خورجيني 11
او * بجست دربزرك در استيد وبكوچك تمام كرد ويافته شد آن جام درخورجيني بنيمين * 12
* پاره كردند جامهاي ايشان وسوارشدند مرد بر خر او وباز گشتند آن شهر * بيامد 13 14
يهوده وبرادران او بخانهي يوسف و او نيز او آنجا وبيفتادند بپيشي او برزمين * وگفت 15
بايشان يوسف چه آن فعل آنچه كرديد هنه دانستيد كه فال گرفتن فال گيرد مرد چون من *
* گفت يهوده چه گوييم بخداوند من چه ميگوييم وچه راست شويم آن خدا يافت مرخطاي 16
بندگان تو اينك مارا بندگان بخداوند من نيز مارا نيز آنچه يافته شود آن جام در دست
او * گفت معاذ الله بمن از كردن اين آن مرد آنچه يافته شود آن جام در دست او او باشد 17
بمن بنده وشما برويد بسلامت بپدري شما * نزديك شد باو يهوده وگفت اي خداوند 18
من سخن گويد اكنون بندهي تو سخن در گوشهاي خداوند من ونه گرم شود خشم
تو در بندگاني تو كه چون تو چون فرعه * خداوند من پرسيد مر بندگان تو بگفتن 19
هست بشما پدر يا برادر *

Reſpondit; Etiam nunc, ſecundùm verbum veſtrum, ita erit: ipſe apud quem invenietur, erit mihi ſervus; vos verò eritis inſontes. 10 *Feſtinanter iraque deducentes quiſque ſaccum ſuum ad terram, aperuerunt quilibet ſaccum ſuum.* 11 *Et ſcrutatus eſt: à majore incepit, & in minori finivit: & inventum eſt poculum in ſacco Binjamin.* 12 *Sciderunt*que *veſtimenta ſua, & equitârunt quiſque ſuper aſinum ſuum, ac reverſi ſunt in urbem.* 13 *Pervenit* igitur *Jehudah & fratres ejus ad domum Joſeph, (& ipſe adhuc erat illic,) ac prociderunt coram eo ſuper terrâ.* 14 *Et dixit iis Joſeph; Quale opus* eſt *quod feciſtis? nónne nôſtis quòd augurando augurium captat vir ſicut ego?* 15 *Dixit Jehudah, Quid dicemus domino meo? quid dicemus, & quo juſtificabimur? Deus invenit peccatum ſervorum tuorum: ecce nos ſervi domino meo, etiam nos etiam ille in cujus manu inventum eſt poculum.* 16 *Reſpondit; Avertat me Deus à faciendo hoc: vir in cujus manu invenietur poculum, ipſe erit mihi ſervus: vos verò abite in pace ad patrem veſtrum.* 17 *Tum appropinquans ei Jehudah, dixit; Domine mi, loquatur jam ſervus tuus verbum in auribus domini mei, & ne excandeſcat ira tua in ſervos tuos: quia ſic tu ſicut Pharoh.* 18 *Dominus meus interrogavit ſervos ſuos, dicendo; Num eſt vobis pater aut frater?* 19

ונאמר ואמרנא לרבוני אית לן אבא סבא ובר סיבתין קליל ואחוי מית ואשתאר הוא 20
בלחודוי מן אמיה ואבוי בנין כן רחים
ליה : ותאמר ואמרת לעבדך אחתוהי 21
לותי ואשוי עינוי לטבתא עלוי : ונאמר ואמרנא לרבוני לית אפשר לטליא 22
למשבוק ית אבוי דאין שביק ית אבוי מיית הוא : ותאמר ואמרת לעבדך אין 23
לא ייחות אחוכון זעירא עמכון לא תוספון למיחמי סבר אפי : ויהי והוה 24
כד סליקנא לעבדך אבא ותנינא ליה ית פתגמי רבוני : ויאמר ואמר אבונא 25
תובו זבונו לנא קליל עיבורא : ונאמר ואמרנא לית אפשר לנא למיחות אין 26
אית אחונא זעירא עמנא וניחות ארום לית אפשר לנא למיחמי סבר אפי גברא
ואחונא זעירא ליתוי עמנא : ויאמר ואמר עבדך אבא לנא אתון ידעתון ארום 27
תרין בנין ילידת לי אנתתי : ויצא ונפק חד מלותי ואמרית ברם מיקטל קטיל 28
ולא חמיתיה עד כדון : ולקחתם ותדברון אף ית דין מן קדמי ויארעיניה מותא 29
ותחתון ית סיבתי בדווי לבי קבורתא : כי עבדך ארום עבדך מערב בטליא מן 32
אבא למימר אין לא אייתיניה לותך ונתחיב קדם אבא כל יומיא : ועתה
וכדין יתיב בבעו עבדך חולף טליא עבדא לרבוני וטליא יסק עם אחוהי : כי איך 33
ארום היכדין אסק לות אבא וטליא ליתוי עמי דלמא אחמי בבישתא דתיברו 34
ית אבא :

ירושלמי 21 מחוס עיני עלוי :

Et diximus domino meo; Eſt nobis pater ſenex, & filius ſenectutis parvus, cujus frater mortuus eſt, & relictus eſt ſolus ex matre ſua, & pater ejus propterea diligit eum. 20 Et dixiſti ſervis tuis; Deſcendere facite eum ad me, & ponam oculos meos in bonum ſuper eum. 21 Tum diximus domino meo; Fieri non poteſt ut puer relinquat patrem ſuum: quòd ſi reliquerit patrem ſuum, morietur ipſe. 22 Et dixiſti ſervis tuis; Si non deſcendat frater veſter minor vobiſcum, non addetis videre conſpectum facierum mearum. 23 Accidit autem cùm aſcendimus ad ſervum tuum patrem meum, & indicavimus illi verba domini mei. 24 Et dixit pater noſter; Revertimini, emite nobis parum frumenti. 25 Et diximus; Fieri non poteſt ut deſcendamus, niſi fuerit frater noſter minor nobiſcum, tum deſcendemus: quoniam fieri non poteſt ut videamus aſpectum faciei viri illius, ſi frater noſter minor non ſit nobiſcum. 26 Et dixit ſervus tuus pater meus nobis; Vos nôſtis quod duos filios peperit mihi uxor mea. 27 Et exiit unus à me, & dixi; Certè interficiendo interfectus eſt: neque eum hactenus vidi. 28 Et accipietis etiam hunc à facie meâ, & ſi contingat illi mors, deducetis canitiem meam cum mœſtitia in domum ſepulchri. 29 Quoniam ſervus tuus ſpopondit pro puero à patre meo, dicendo; Si non reduxero eum tibi, reus ero coram patre meo omnibus diebus. 32 Jam vero remaneat obſecro ſervus tuus pro puero ſervus domino meo: & puer aſcendat cum fratribus ſuis. 33 Nam quomodo aſcendam ad patrem, & puer non ſit mecum? ne videam malum quod transfiget patrem meum. 34

Hieroſ. 21. *Miſereatur oculus meus ſuper eum.*

מה

ולא ולא יכיל יוסף למסוברא דלא למבכי מן בגלל כל מן דקיימין קדמוי ואמר 1
הנפיקו כל אינש מן קדמי ולא קם אנש עמיה כד אשתמודע יוסף לאחוי : ויתן
וארים ית קליה בבכותא ושמעו מצראי ושמע אינש בית פרעה : ויאמר ואמר 2 3
יוסף לאחוי אנא הוא יוסף העוד כדון אבא קיים ולא יכילו אחוי לאתבא ליה
פתגם ארום אתבהילו מן קדמוי : ויאמר ואמר יוסף לאחוי קריבו בבעו לותי 4
וחמון גזירת מהולתי וקריבו ואמר אנא יוסף אחוכון די זבינתון יתי למצרים :

CAP. XLV.

Neque potuit Joſeph ſuſtinere, quo minus fleret, propter eos qui ſtabant coram eo: & dixit; Educite omnes viros à me: & non ſtetit cum eo ullus homo, quando ſe cognoſcendum præbuit Joſeph fratribus ſuis. 1 Et elevavit vocem ſuam cum fletu: & audiverunt Ægyptii, & audivit vir domus Pharao. 2 Et dixit Joſeph fratribus ſuis; Ego ſum Joſeph: num adhuc jam pater meus vivit? neque poterant fratres ejus reſpondere ei quicquam, eo quòd turbati eſſent à conſpectu ejus. 3 Et dixit Joſeph fratribus ſuis; Accedite obſecro ad me, & videte abſciſſionem circunciſionis meæ, & acceſſerunt: tum dixit; Ego Joſeph frater veſter, quem vendidiſtis in Ægyptum. 4

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وگفتيم بخداوند من هست بايما پدر پير وكودك پيريگين خرد وبرادرش بمرد وباقي 20
ماند او بتنهاي او بمادرش وپدرش دوست داشت اويرا * وگفتي ببندگان تو فرود آوريد اويرا 21
بمن وبنهم چشم من اور او*وگفتيم بخداوند من نه تواند آن كودك بگذاشتن مر پدري 22
او بگذارد مر پدري او وبميرد* گفتي با بندگاني تو اگر نه فرود شود برادري شما نه افزاييد 23
بديدن روي من*بود كه بر آمديم ببندهي تو پدري من آگاه كرديم مر سخنهاي خداوندي 24
من * گفت پدري ايما باز گرديد بخريد بايما اندكي خورش*گفتيم نه توانيم بفرود شدن 25 26
اگر هست برادري ايما آن خرد اوازي ايما فرود شويم كه نه توانيم بديدن روي آن مرد وبرادري
ايما آن خرد نيست او اوازي ايما * گفت بندهي تو پدري من بايما شما دانستيد كه دو براييد 27
بمن زني من *بيرون آمد آن يگه از نزد من گفتم خاصه نخچير شدن نخچير شد ونه ديدم 28
اويرا تا اكنون * ومي ستانيد نيز مر اين از نزد روي من وفراز رسد اويرا گزندي وفرود 29
آوريد مر پيري من در بدي بگور * واكنون چون آمدني من ببندهي تو پدري من وآن 30
كودك نيست او اواز ايما وجاني او بسته در جاني او* باشد چون ديدن او كه نيست آن كودك 31
وبميرد فرود برند بندگاني تو مر پيري بندهي [تو] پدري ايما در اندوه بگور*كه بندهي تو 32
ميانجي شد مر آن كودك از نزد پدري من بگفتن اگر نه آورم اويرا بتو خطا كرده باشم بتو
همه آن روزگاران * واكنون بنشيند اكنون بندهي تو بجاي آن كودك بنده بخداوند من 33
وآن كودك بر آيد اوازي برادراني او * كه چگونه بر آيم بپدري من وآن كودك نيست او 34
اوازي من تا نه بينم در بدي آنچه بيابد مر پدري من *

* فصل چهل پنجم *

* ونه توانست يوسف بصبر كردن بهمه استادگان ابر او بخواند بيرون داريد همه مرد از بالا 1
من ونه استاد مرد اواز او در معلوم كردن يوسف با برادراني او* بداد مر آوازي او در 2
گريه بشنويدند مصريان بشنويد خانهي فرعه *گفت يوسف ببرادراني او من يوسف هنيز پدري 3
من زنده ونه توانستند برادراني او بجواب دادن اويرا كه نهيبزده شدند از پيش او*گفت يوسف 4
برادراني او نزديك شويد اكنون نزديك شدند گفت من يوسف برادري شما آنچه بفروختيد مرا بمصريان *

Et diximus domino meo, Eſt nobis pater ſenex, & puer ſenectutis parvus, & frater ejus mortuus eſt; & ſuperſtes manſit ipſe ſolus per ſe matri ſuæ, & pater ejus dilectum habet eum. 20 *Et dixiſti ſervis tuis; Deducite eum ad me, ut ponam oculum meum ſuper eum.* 21 *Diximus verò domino meo; Non poteſt puer relinquere patrem ſuum: ſi reliquerit patrem ſuum, tunc morietur.* 22 *Et dixiſti ſervis tuis; Niſi deſcenderit frater veſter, ne adjiciatis videre faciem meam.* 23 *Fuit* igitur, *quando aſcendimus ad ſervum tuum patrem meum, nota fecimus verba domini mei.* 24 *Dixit pater noſter; Revertimini, emite nobis paululum cibi.* 25 *Reſpondimus; Non poſſumus deſcendere:* at *ſi fuerit frater noſter parvus nobiſcum, deſcendemus: quia non poſſumus videre faciem viri ſi frater noſter parvus non ſit ipſe nobiſcum.* 26 *Dixit ſervus tuus pater meus nobis; Vos cognoviſtis quòd duos peperit mihi uxor mea.* 27 *Et egreſſo uno à me, dixi; Profectò prædando præda factus eſt: neque vidi eum uſque nunc.* 28 *Et auferetis etiam hunc à facie mea, & ſupervenerit ei noxa, ac deducetis ſenectutē meam cum moleſtia ad ſepulchrum.* 29 *Nunc ergò cùm venero ad ſervū tuum patrem meum, ſi puer non fuerit nobiſcum, (nam anima ejus ligata* eſt *in anima ipſius,)* 30 *Erit cùm viderit quòd non aderit puer, tum morietur:* & *deducent ſervi tui ſenectutem ſervi tui patris noſtri in angore ad ſepulchrum.* 31 *Nam ſervus tuus mediator factus eſt puero à patre meo, dicendo; Si non adduxero eum ad te, peccati reus ero tibi omnibus diebus.* 32 *Nunc ergò remaneat ſervus tuus in loco pueri, ſervus domino meo, & puer aſcendat cum fratribus ſuis.* 33 *Quomodò enim aſcendam ad patrem meum, & puer non ſit ipſe mecum? ne videam malum quod inveniet patrem meum.* 34

CAP. XLV.

Non potuit autem Joſeph abſtinere, omnibus aſtantibus juxta eum, quin vocaret; Forâs habete quemque virum de ſuper me. Et non ſtetit vir cum eo cùm notum ſe faceret Joſeph fratribus ſuis. 1 *Deditque vocem ſuam cum fletu, & audierunt Ægyptii, audivit*que *domus Pharoh.* 2 Et *dixit Joſeph fratribus ſuis;* Ego ſum *Joſeph, num adhuc pater meus vivens* eſt? *At non potuerunt fratres ejus reſponſum dare ei: quia metu percuſſi erant à præſentia ejus.* 3 *Dixit itaq; Joſeph fratrib⁹ ſuis, Appropinquate nunc.* Quibus *appropinquantibus dixit;* Ego ſum *Joſeph frater veſter quem vendidiſtis in Ægyptum.* 4

ועתה וכדון לא תתנססון ולא יתקוף בעיניכון ארום זבינתון יתי הלכא ארום 5
לקיימא יתכון שדרני יי קדמיכון : כי ארום דין תרתין שנין כפנא בגו ארעא ועוד 6
חמש שנין דלא רדיין ולא חצדין : וישלחני ושדרני יי קדמיכון לשואה לכון 7
שיורא בארעא ולקיימא לכון לשיזבא רבא : ועתה וכדון לא אתון שדרתון יתי 8
הלכא אלהן מן קדם יי אסתקף פתגמא ושווייני לרב לפרעה ולרב על כל ביתיה
ושליט בכל ארעא דמצרים : מהרו אוחו וסקו לות אבא ותימרון ליה כדנן 9
אמר ברך יוסף שווייני יי לרב לכל מצראי חות לותי לא תתעכב : וישבת
ותתיב בארעא דגשן ותהי קריב לותי אנת ובנך ובני בנך ועאנך ותורך וכל 10
דילך : וכלכלתי ואיזון יתך תמן ארום עד כדון חמש שנין כפנא דלמא 11
תתמסכן אנת ואנש ביתך וכל דילך : והנה והא עיניכון חמיין ועיני אחי בנימין 12
ארום פומי בלישן בית קודשא ממליל עמכון : והגדתם ותחוון לאבא ית כל איקר 13
דאית לי במצרים וית כל רבותי דחמיתון ותוחון ית אבא הלכא : ויפל ואתרכין 14
על פריקת צוורוי דבנימין אחוי ובכא דעתיד בית מוקדשא למהוי מתבני בחולקיה
דבנימין ועתיד למחרוב תרתין זמנין ובנימין בכא על פריקת צווריה דיוסף דחמא
משכנא דשילה דעתיד למהוי בחולקיה דיוסף ועתיד למחרב : וינשק ונשיק לכל 15
אחוי ובכא עליהון דחמא דמשתעבדין לביני עממיא ומן בתר כדין מלילו אחוי עמיה:
והקול וקלא אשתמע בית מלכותא דפרעה למימר אתו אחי יוסף ושפר פתגמא בעיני 16
פרעה ובעיני עבדוי : ויאמר ואמר לייסף אימר לאחך דא עיבידו טעינו ית בעירכון 17
וטיילו אובילו לארעא דכנען : וקחו ודברו ית אבוכון וית אינש בתיכון ואיתו 18
לותי ואיתן לכון ית שפר ארג ארעא דמצרים והיכלון ית שמנוניתא דארעא : ואתה
ואנת יוסף מפקד באיקר אבך בגין כן אימר לאחך דא עיבידו סיבו לכון מארעא 19
דמצרים סדני דמינגדן בתורתי לסוברא בהון ית טפלכון וית נשיכון ותטלון ית
אבוכון ותיתון : ועינכם ועינכון לא תיחוס על מניכון ארום שפר ארג כל ארעא 20
דמצרים דילכון הוא : ויעשו ועבדו כן בני ישראל ויהב להום יוסף סדני על מימרא 21
דפרעה ויהב להון זוודין לארחא :

Nunc ergo nolite contriſtari neque iraſcamini in oculis veſtris eò quòd 5 vendidiſtis me huc: quoniam ad conſervandum vos miſit me Dominus ante vos. Quoniam his duobus annis fames in medio terræ *fuit* 6 & adhuc quinque annis non arabitur, nec meſſis erit. Et miſit me 7 Dominus ante vos, ad ponendum vobis reliquias in terra, & ad conſervandum vos liberatione magna. Jam vero non vos miſiſtis me huc, 8 ſed à facie Domini occaſione facta eſt hæc res: ut poneret me in principem Pharaoni, & principem ſuper totam domum ejus, & præfectum in tota terra Ægypti. Feſtinate & aſcendite ad patrem meum: cui 9 dicetis; Sic dicit filius tuus Joſeph; Poſuit me Dominus in principem in univerſos Ægyptios: deſcende ad me, ne moram trahas. Et habitabis 10 in terra Goſen, & eris vicinus mihi, tu, & filii tui, & filii filiorum tuorum, & greges tui, & boves tui, omniaque quæ habes. Et nutriam 11 te ibi, quoniam adhuc quinque anni famis *ſunt*: ne forte inopiâ labores, tu & homines domus tuæ, & cuncta quæ habes. Et ecce oculi 12 veſtri vident, & oculi fratris mei Binjamin, quòd os meum linguâ domus ſanctitatis loquitur vobiſcum. Et narrabitis patri meo univerſam 13 gloriam, quam habeo in Ægypto & univerſam amplitudinem meam quam vidiſtis: & feſtinare facite patrem meum huc. Et inclinavit ſe ſuper 14 cervicem colli Binjamin fratris ſui, & flevit, eò quòd domus ſanctuarii ædificanda erat in portione ipſius Binjamin, & deſtruenda erat duabus vicibus: Binjamin autem flevit ſuper cervicem colli Joſeph, eò quòd prævideret fore ut tabernaculum Silo, quod ædificandum erat in portione Joſephi, tandem deſtrueretur. Et oſculatus eſt omnes fratres ſuos, 15 & flevit ſuper eos, eò quòd prævideret futurum ut ſubjicerentur filiis populorum: & poſtea loquuti ſunt fratres ejus cum eo. Vox autem au- 16 dita eſt in domo regia Pharaonis, dicendo; Venerunt fratres Joſephi: et placuit res in oculis Pharao, et in oculis ſervorum ejus. Et dixit Jo- 17 ſepho; Dic fratribus tuis, Hoc facite: onerate jumenta veſtra, & abite deferte in terram Canaan. Et accipite patrem veſtrum, et homines 18 domus veſtræ, et venite ad me: et dabo vobis pulchrum rei deſiderabilis terræ Ægypti, & comedetis pinguedinem terræ. Tu autem Joſeph 19 præfectus es in gloriam patris tui, propterea dicito fratribus tuis, Hoc facite: accipite vobis de terra Ægypti plauſtra, quæ trahantur bobus, ad portandum illis parvulos veſtros & uxores veſtras, & tolletis patrem veſtrum, & venietis. Et oculus veſter non parcat vaſis veſtris: quoni- 20 am pulchrum deſiderabilis totius terræ Ægypti veſtrum eſt. Et fecerunt 21 ſic filii Iſrael, & dedit illis Joſeph plauſtra juxta verbum Pharaonis: & dedit illis commeatum in viam.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* واكنون نه رنجيده شويد ونه گرم شود در چشمان شما كه فروختيد مرا اينجا كه 5
برياندهء بفرستاد مرا خدا بپيش شما * كه اين دو سال آن قحطي در ميان آن زمين ونيز پنج 6
سالها آنچه نيست كشت ودرو * بفرستاد مرا خدا بپيش شما بنهادن بشما بقيه در زمين وبرياندن 7
بشما بخلاصي بزرگ * واكنون نه شما فرستاديد مرا اينجا كه آن خدا بنهاد مرا بپدر بفرعه 8
وبخداوند بهمه خانهي او ومسلّط در همه زمين مصر * شتاب كنيد وبر آييد بپدري من 9
وبگوييد باو همچنين گفت پسري تو يوسف بنهاد مرا خدا بخداوند بهمه مصر فرود
آي بمن نه استي * بنشيني در زميني جسن وباشي نزديك بمن تو وپسراني تو وپسراني پسراني 10
تو وگوسفند تو وگاو تو وهمه آنچه بتو * ونفقه دهم ترا آنجا كه نيز پنج سالهاي قحط 11
تا نه درويش شوي تو وخانهي تو وهمه آنچه بتو * واينك چشماني شما بينان وچشماني 12
برادري من بنيمين كه دهاني [من] آن سخن گويا بشما * وآگاه كنيد بپدري من 13
مر همه عزيزي من در مصر ومر همه آنچه بديديد وشتاب كنيد وفرود آوريد مر پدري
من اينجا * بيفتاد ابر گردن بنيمين برادري او وبگريست وبنيمين بگريست ابر گردني او * 14
بوسه داد بهمه برادراني او وبگريست ابر ايشان وپس همچنين سخن گفتند برادراني 15
او باو * وآن آواز شنويده شد خانهي فرعه بگفتن بيامدند برادراني يوسف نيكو آمد 16
در چشمان فرعه ودر چشماني بندگاني او * گفت فرعه بيوسف بگوي ببرادراني تو اين 17
بكنيد باركنيد مر چهارپاياني شما وبرويد بياييد بزمين كنعن * وبستانيد مر پدري 18
شما ومر خانهي شما وبياييد بمن وبدهم بشما مر نيكوي زمين مصر وبخوريد مر بهترين
زميني مصر * وتو فرموده شدي اين بكنيد بستانيد بشما از زميني مصر گردونها بطفلاني 19
شما وبزنان شما وبر داريد مر پدري شما وبياييد * وچشماني شما نه شفقت برد برابر پيرايهاي 20
شما كه نيكوي همه زميني مصر بشما او * بكردند همچنين پسراني يسرال بداد بايشان يوسف 21
گردونها ابر امري فرعه بداد بايشان توشه براه *

Nunc igitur ne dolore afficiamini, 5 *neque excandeſcentia fiat in oculis veſtris quòd vendideritis me huc: quia in vivificationem miſit me Deus ante vos. Nam hoc biennio famis* 6 *fuit in medio terræ: & etiam quinq; anni* ſuperſunt *quibus non erit ſementis & meſſis. Miſitque me* 7 *Deus ante vos ad ponendum vobis reliquias in terra; & ad vivificandum vos ſalute magnâ. Nunc ergò,* 8 *non vos miſiſtis me huc, ſed Deus: & poſuit me patrem Pharoh, & dominū in totam domum ejus, et præfectum in univerſam terram Ægypti. Feſtinate, & aſcendite ad patrem* 9 *meum: & dicetis ei, Sic dicit filius tuus Joſeph; Poſuit me Deus dominum ſuper Ægyptum: deſcende ad me, ne ſubſiſtas. Sedebis in terra* 10 *Goſhen, eriſque prope mihi, tu ac filii tui, & filii filiorum tuorum, & oves tuæ, & boves tui, & quodcunque tibi eſt. Et ſumptus impen-* 11 *dam tibi ibi, (quia adhuc quinque anni famis* ſunt,) *ne pauper fias, tu & domus tua, & omne quod tibi eſt. Et ecce, oculi veſtri vident, &* 12 *oculi fratris mei Binjamin, quòd os meum loquitur vobis. Porrò notam* 13 *facite patri meo omnem gloriam meam in Ægypto, & omne quod vidiſtis, & feſtinate ac deducite patrem meum huc. Ceciditque ſuper* 14 *collum Binjamin fratris ſui, ac flevit: Binjamin quoque flevit ſuper collum ejus. Et oſculum dedit cui-* 15 *que fratrum ſuorum, flevitque ſuper eos: & poſtmodùm ſermonem habuerunt fratres ejus cum eo. Vox verò audita eſt in domo Pha-* 16 *roh, dicendo; Venerunt fratres Joſeph. Et placuit in oculis Pharoh, et in oculis ſervorum ejus. Dixitque* 17 *Pharoh ad Joſeph, Dic fratribus tuis; Hoc facite, onerate quadrupedes veſtras, & ite, pergite in terram Chenaan. Et tollite patrem veſtrū,* 18 *& domum veſtram, & venite ad me, ac dabo vobis bonitatem terræ Ægypti, & comedetis optima terræ Ægypti. Tu quidem juſſus es: dic,* 19 *Hoc facite, accipite vobis è terra Ægypti currus pro infantibus veſtris & uxoribus veſtris: & tollite patrē veſtrū, ac venite. Neque ocu-* 20 *li veſtri miſerationem habeant erga vaſa veſtra: nam bonitas totius terræ Ægypti veſtra eſt. Fecerunt* 21 *ſic filii Iſrael: deditque iis Joſeph currus juxta mandatum Pharoh: dedit quoque iis commeatum pro via.*

לכלם לכלהון יהב לגברא אסטלוי ולבוש ולבנימין יהב תלת מאה סלעין דכסף 22
וחמש איסטולי דלבושין : ולאביו ולאבוי שדר דורון כדין עשרא חמרין טעינין 23
חמרא ומטובא דמצרים ועשר אתנן טעינן עיבור ולחם וזוודין לאבוי לארחא :
וישלח ושדר ית אחוי ועיילו ואמר להום לא תתנצון על עיסק זבינתי דלמא 24
ירגזון בכון עברי אורחא : ויעלו וסליקו ממצרים ואתו לארעא דכנען לות יעקב 25
אבוהון : ויגידו ותניאו ליה למימר עד כדון יוסף קיים וארום והוא שליט בכל 26
ארעא דמצרים ופליג לביה ארום לא
הימין להום : וידברו ומלילו עמיה ית 27
כל פתגמי יוסף דמליל עמהון וחמא ית סדנייא דשדר יוסף למיטול יתיה
ושרת רוח נבואה דאיסתלקת מיניה בעידן דזבינו ית יוסף ותבת עלוי יעקב
אבוהון : ויאמר ואמר ישראל סגין 28
טבוון עבד עמי יי שיזבני מן ידוי דעשו
ומן ידוי דלבן ומן ידוי דכנענאי דרדפו
בתראי וסגין נחמן חמית וסכיתי למחמי
ולדא לא סכיית דעד כדון יוסף ברי
קיים איזיל כדון ואחמיניה קדם דאמות :

ירושלמי 26 ואפלג לביה :

ירושלמי 28 ואמר ישראל סגין טבן ונחמן סכיירת למחמי והדא לא סכית דהא עד כדון יוסף בחיין ניזיל ונחמי יתיה עד לא נמות :

מו

ויסע ונטל ישראל וכל דיליה ואתא לבאר שבע ודבח דבחין לאלהא דאבוי 1
יצחק : ויאמר ואמר יי לישראל בנבואה דליליא ואמר יעקב יעקב ואמר האנא : 2
ויאמר ואמר אנא הוא אל אלהיה דאבוך לא תדחל מלמיחות למצרים על 3
עיסק שעבודא די פסקית עם אברהם ארום לעם סגי אשוינך תמן : אנכי אנא 4
הוא דבמימרי איחות עמך למצרים ואיחמי סיגופיהון דבנך ומימרי יסקינך תמן
אוף אסיק ית בנך מתמן וברם יוסף ישוי ידיה על עינך : ויקם וקם יעקב 5
מבירא דשבע ונטלו בני ישראל ית יעקב אבוהון וית טפלהון וית נשיהון בסדני
דשדר פרעה למיטל יתיה : ויקחו ודברו ית קניניהון וית נכסיהון די קנו 6
בארעא דכנען ואתו למצרים יעקב וכל בנוי עמיה : בניו בנוי ובני בנוי עמיה 7
בנתיה ובנת בנוי וכל זרעיה אייתי עמיה למצרים : ואלה ואילין שמהת בני 8
ישראל דעלו למצרים יעקב ובנוי בוכרא דיעקב ראובן : ובני ובנוי דראובן 9
חנוך ופלוא חצרון וכרמי : ובני ובנוי דשמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצוחר 10
ושאול הוא זמרי דעבד עובדא דכנענאי בשטים : ובני ובנוי דלוי גרשון וקהת ומררי : 11

Omnibus *autem* dedit, *nempe* unicuique ſtolam & veſtimentum: Bin- 22 jamino autem dedit trecentos ſiclos argenteos, & quinque ſtolas veſtimentorum. Patri autem ſuo miſit munus tale; decem aſinos onuſtos vi- 23 no & bono Ægypti, & decem aſinas onuſtas frumento & pane, & commeatum patri ſuo ad iter. Dimiſitque fratres ſuos ut abirent: & di- 24 xit illis; Ne contendatis propter venditionem meam, ne iraſcantur in vos tranſeuntes per viam. Et aſcenderunt ex Ægypto: & ve- 25 nerunt in terram Canaan, ad Jacobum patrem ſuum. Et narrârunt illi 26 dicendo; Adhuc Joſeph vivit, & quòd eſſet præfectus in tota terra Ægypti: & diviſum eſt cor ejus, eò quòd non crederet illis. Et loquuti ſunt cum eo omnia verba Joſephi, quæ 27 loquutus erat cum eis, & vidit plauſtra quæ miſerat Joſeph ad tollendum eum: & requievit ſpiritus propheticus, qui ab eo ablatus erat ab eo tempore quo vendiderant Joſephum, & reverſus eſt ſuper Jacob patrem eorum. Et dixit Iſrael; Multa bo- 28 na fecit mecum Dominus, eripuit me ex manu Eſau, & ex manu Laban, & ex manu Chananæorum qui perſequuti ſunt me, & multas conſolationes vidi & expectavi videre, ſed hanc non expectavi, ut adhuc Joſeph filius meus viveret: ibo & videbo eum adhuc, antequam moriar.

Hier. 26. *Et diviſum eſt cor ejus.*

Hieroſ. 28. *Et dixit Iſrael; Multa bona & conſolationes expectavi videre, ſed iſtud non expectavi, quòd videlicet adhuc Joſeph in vivis eſſet: ibo & videbo eum, antequam moriar.*

CAP. XLVI.

Et profectus eſt Iſrael cum omnibus quæ habebat, & venit in Beer- 1 ſeba: & obtulit ſacrificia Deo patris ſui Iſaac. Et loquutus eſt Do- 2 minus Iſraeli in prophetia noctis, & dixit; Jacob Jacob: & reſpondit; Ecce ego. Et dixit; Ego ſum Dominus Deus patris tui: ne timeas de- 3 ſcendere in Ægyptum, propter ſervitutem quæ decreta eſt cum Abrahamo, quoniam in populum multum ponam te ibi. Ego ſum qui verbo 4 meo deſcendam tecum in Ægyptum, & videbo afflictionem filiorum tuorum, & ſermo meus ingredi faciet te illuc, etiam aſcendere faciam filios tuos indé: & verò Joſeph ponet manum ſuam ſuper oculos tuos. Et 5 ſurrexit Jacob ex Beerſeba: & tulerunt filii Iſrael Jacobum patrem ſuum, & parvulos ſuos, & uxores ſuas, in plauſtris quæ miſerat Pharao ut tollerent eum. Et acceperunt ſubſtantiam ſuam, & opes ſuas quas acqui- 6 ſierant in terra Canaan, & venerunt in Ægyptum, Jacob, & omnes filii ejus cum eo. Filii ejus & filii filiorum ejus cum eo, filiæ ejus & filiæ fi- 7 liorum ejus, omneque ſemen ſuum adduxit ſecum in Ægyptum. Porrò 8 hæc ſunt nomina filiorum Iſrael, qui ingreſſi ſunt in Ægyptum, Jacob, & filii ejus: primogenitus Jacobi Ruben. Filii autem Ruben; Hanoch & 9 Palu, Chetſron & Carmi. Filii autem Simeon; Jemuel & Jamin, & 10 Ochad, & Jachin & Tſochar, & Schaul, illi eſt Zimri, qui fecit opus Chananæorum in Sittim. Filii autem Levi; Gherſon, & Kehath, & Merari. 11

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

22 * بهمهي ايشان بداد بمردي خلعت جامها وبنيمين بداد سه صد سيم وپنج خلعت جامها *
* وبپدري او بفرستاد چون اين ده درازگوشها بر داران از نعمتي مصر وده ماديانی بر داران غلّه 23
ونان وقوت بپدري او براه * بفرستاد مر برادراني او وبرفتند گفت بايشان نه جنگ كنيد در راه * 24
* بر آمدند از مصر بيامدند زميني كنعن بيعقوب پدري ايشان * آگاه كردند باو بگفتن نيز 25 26
يوسف زنده وكه او سلطان در همه زميني مصر گمان افتاد دلي او كه نه باور كرد بايشان *
* سخن گفتند باو مر همه سخنهاي يوسف آنچه سخن گفت بايشان بديد مر آن گردونها آنچه 27
بفرستاد يوسف ببر داشتن اويرا برزيست روح يعقوب پدري ايشان * گفت يسرال بسيار نيز يوسف 28
پسري من زنده بروم وبينم اويرا در پيش بميرم *

* فصل چل ششم *

* منزل بر داشت يسرال وهمه آنچه باو بيامد ببار شبع ذبحت كرد ذبحتها بخداي پدري او 1
يصحق * گفت خدا بيسرال در نمايشن آن شب گفت يعقوب يعقوب گفت اينك من * 2
* گفت من آن خدا خداء پدري تو نه ترسي از فرود شدن بمصر كه بقوم بزرك بنهم ترا آنجا * من 3 4
فرود شوم اوازي تو بمصر ومن بر آورم ترا نيز بر آوردن ويوسف بنهد دستي او ابر چشماني تو *
* برخاست يعقوب از بار شبع برداشتند پسراني يسرال مر يعقوب پدري ايشان ومر طفلاني ايشان 5
ومر زناني ايشان در گردونها آنچه بفرستاد فرعه ببر داشتن اويرا بستانيدند مر رمهاي ايشان 6
ومر مالي ايشان آنچه مال كردند بزميني كنعن بيامدند بمصر يعقوب وهمه نسلي او اوار او
* بپسراني او وپسراني پسراني او اوازي او ودختراني او ودختراني پسراني او وهمه نسلي او [بياورد] 7
اوازي او بمصر * واينان نامها پسراني يسرال آن آمدگان بمصر يعقوب وپسراني او نخست زادي 8
يعقوب راوبن * وپسراني راوبن حنوك وفلوا وحصرون وكرمي * وپسراني شمعون يموال ويمين واهد 9 10
ويكين وصحر وشاول بن كنعنيت * وپسراني لوي جرسون وقهت ومري * 11

Et omnibus iis dedit, unicuique ſtolam veſtium: Ipſi Binjamin verò dedit trecentos argenteos, & quinque 22 *ſtolas veſtium. Patri autem ſuo* 23 *miſit ſecundùm hoc, decem aſinos portantes ex deliciis Ægypti, & decem equas portantes frumentum et panem ac alimentum patri ſuo, pro via. Dimiſitq; fratres ſuos, & abie-* 24 *runt: dixitque iis, Ne decertate in via. Aſcendentes itaque ex Æ-* 25 *gypto venerunt ad terram Chenaan ad Jaacob patrem ſuum: Et* 26 *indicârunt ei, dicendo; Adhuc Joſeph vivit: quin et ipſe eſt princeps totius terræ Ægypti. At in dubitationē incidit cor ejus, quia fidem non adhibebat illis. Locutiq; ſunt ei omnia* 27 *verba Joſeph, quæ locutus fuerat illis: cernénſque currus quos miſerat Joſeph ad deportandū eum, revixit ſpiritus Jaacob patris eorum. Dixit-* 28 *que Iſrael; Multum eſt, adhuc Joſeph filius meus vivit: ibo & videbo eum antequàm moriar.*

CAP. XLVI.

Tunc manſionem ſuſtulit Iſrael, 1 *& omne quod erat ei, veniénſque ad Beer-Sheba, immolavit victimas Deo patris ſui Iſhac. Locu-* 2 *túſque eſt Deus ad Iſrael in apparitione noctis, dicens; Jaacob, Jaacob: Reſpondit, Ecce me. Et dixit; Ego ſum* 3 *Deus, Deus patris tui: ne metuas deſcendere in Ægyptum, nam in gentem magnam ponam te ibi. Ego deſcen-* 4 *dam tecum in Ægyptum, & ego reducam te etiam reducendo: & Joſeph ponet manum ſuam ſuper oculos tuos. Surrexit itaque Jaacob ex* 5 *Beer-Sheba: tulerúntque filii Iſrael Jaacob patrem ſuum, & infantes ſuos, et uxores ſuas in curribus quos miſerat Pharoh ad portandum eum. Tulerúntque greges ſuos et opes ſuas* 6 *quas lucrifecerāt in terra Chenaan, devenerúntque in Ægyptum Jaacob & tota ſoboles ejus cum eo. Fi-* 7 *lios ejus & filios filiorum ejus cum eo, filias ejus ac filias filiorum ejus, totamq; ſobolem ſuam tulit ſecum in Ægyptum. Et hæc ſunt nomina fili-* 8 *orum Iſrael venientium in Ægyptū, Jaacob ac filii ejus. Primogenitus Jaacob, Reuben. Filii autem Reu-* 9 *ben; Hanoch, & Phallu, & Heſron, & Charmi. Filii verò Shimeon;* 10 *Jemuel, & Jamin, & Ohad, & Jachin, & Sohar, & Shaül filius Chenaanitidis. Porrò filii Levi;* 11 *Gerſhon, & Cahath, & Merari.*

וּבְנֵי וּבְנוֹי דִיהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וָפֶרֶץ וָזָרַח וּמִית עֵר וְאוֹנָן עַל עֵיסַק עוֹבָדֵיהוֹן 12
בִּישַׁיָּא בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וְשֵׁלָה וְזֶרַח לָא אוֹלִידוּ בְּנִין בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וַהֲווֹ בְּנֵי
פֶּרֶץ דְּנַחְתּוּ לְמִצְרַיִם חֶצְרוֹן וְחָמוּל : וּבְנֵי וּבְנוֹי דְיִשָּׂשכָר חַכִּימִין וּמָרֵי חוּשְׁבָּנָא 13
וְשׁוּמְהוֹן תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרוֹן : וּבְנֵי וּבְנוֹי דִזְבוּלוּן תַּגָּרִין מָרֵי פְּרַקְמַטְיָא 14
מְפַרְנְסִין יַת אֲחוּהוֹן בְּנֵי יִשָּׂשכָר וּמְקַבְּלִין אֲגַר כְּוָותְהוֹן וְשׁוּמְהוֹן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל :
אלה אִלֵּין בְּנֵי לֵאָה דִּילֵידַת לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן דַּאֲרָם וְיַת דִּינָה בְּרַתֵּיהּ כָּל נַפְשַׁת בְּנוֹי 15
וּבְרָתֵיהּ תְּלָתִין וּתְלַת : וּבְנֵי וּבְנוֹי דְגָד צִפְיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבּוֹן עֵרִי וַאֲרוֹדִי 16
וְאַרְאֵלִי : וּבְנֵי וּבְנוֹי דְאָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחַתְהוֹן דְּאִידְּבְרַת 17
כַּד הִיא קַיָּימָא לְגִינוּנִיתָא עַל דְּבַשְּׂרַת לְיַעֲקֹב דְּיוֹסֵף קַיָּים הִיא שֵׁיזְבַת לְיָתְבֵי
אָבֵל מִדִּין קְטוֹל בְּיוֹמֵי יוֹאָב וּבְנוֹי דִבְרִיעָה דְּנַחְתּוּ לְמִצְרַיִם חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל :
אלה אִלֵּין בְּנֵי זִלְפָּה דִּיהַב לָבָן לְלֵאָה בְּרַתֵּיהּ וִילֵידַת יַת אִלֵּין לְיַעֲקֹב שִׁיתְסַר 18
נַפְשִׁין : בְּנֵי בְּנוֹי רָחֵל אִתַּת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִין : ווולד וְאִתְיְלִיד לְיוֹסֵף בְּנִין 19 20
בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּילֵידַת לֵיהּ אָסְנַת בַּת דִּינָה וְרַבַּת בְּבֵית פּוֹטִיפֶרַע רַבָּא
דְטָנֵיס יַת מְנַשֶּׁה וְיַת אֶפְרָיִם : וּבְנֵי וּבְנוֹי דְבִנְיָמִין עַשְׂרָא וְשׁוּמְהוֹן עַל 21
פְּרִישׁוּתָא דְיוֹסֵף אָחוּי בֶּלַע דְּאִתְבְּלַע מִנֵּיהּ וּבֶכֶר דְּהוּא בּוּכְרָא דְאִמֵּיהּ וְאַשְׁבֵּל
דְּהַלִיךְ בְּשִׁיבְיָיתָא גֵּרָא דְּאִתְגַּר בְּאַרְעָא נוּכְרָאָה וְנַעֲמָן דַּהֲוָה נְעִים וְיַקִּיר
אֵחִי דְהוּא אָחוּי בַּר אִמֵּיהּ וְרֹאשׁ דַּהֲוָה רֵישׁ בְּבֵית אֲבוּי מוּפִּים דְּאִזְדַּבַּן בְּמוֹף
חֻפִּים דִּבְזִמַּן דְּאִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ הֲוָה בַּר תַּמְנֵיסַר שְׁנִין וְחָזֵי לְכִילַּת הִילּוּלָא וְאַרְדְּ
דְּנַחַת לְמִצְרַיִם : אלה אִלֵּין בְּנֵי רָחֵל דְּאִתְיְלִידוּ לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא אַרְבְּסַר : 22
וּבְנֵי וּבְנוֹי דְדָן זְרִיזִין וְאַמְפּוֹרִין וְלֵית סְכוּם לְמִנְיָנֵיהוֹם : וּבְנֵי וּבְנוֹי דְנַפְתָּלִי 23 24
יַחְצְאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם : אלה אִלֵּין בְּנֵי בִלְהָה דִּיהַב לָבָן לְרָחֵל בְּרַתֵּיהּ 25
וִילֵידַת יַת אִלֵּין לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שׁוּבְעָא : כל כָּל נַפְשָׁתָא דְעָלָא עִם 26
יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם נָפְקֵי יַרְכֵּיהּ בַּר מִנְשֵׁיהוֹן דִּבְנֵי יַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שִׁיתִּין וְשִׁית :
וּבְנֵי וּבְנוֹי דְיוֹסֵף דְּאִתְיְלִידוּ לֵיהּ בְּמִצְרַיִם נַפְשָׁתָא תְּרֵין וְיוֹסֵף דַּהֲוָה בְּמִצְרַיִם 27
וְיוֹכֶבֶד בְּרַת לֵוִי דְּאִתְיְלִידַת בְּמֵעַלְהוֹן לְמִצְרַיִם בֵּינֵי טוּרַיָּא סְכוּם כָּל נַפְשָׁתָא
לְבֵית יַעֲקֹב דְּעָלָא לְמִצְרַיִם שׁוּבְעִין :
ואת וְיַת יְהוּדָה שַׁדַּר קֳדָמוֹי לְוַת יוֹסֵף 28
לְמִחְוָיָא קֳדָמוֹי אָרְחָא וּלְמִכְבְּשָׁא יַת
עַמּוּדַיָּא דְאַרְעָא וּלְאַתְקָנָא קֳדָמוֹי בֵּית מֵישְׁרוֹי בְּגוֹשְׁנָא וְאָתוּ לְאַרְעָא דְגֹשֶׁן :
ויאסור וְטַקֵּיס יוֹסֵף אַרְתִּיכֵיהּ וּסְלִיק לְקַדְמוּת יִשְׂרָאֵל אֲבוּי לְגֹשֶׁן וְקָדָם 29
דְּאִשְׁתְּמוֹדְעֵיהּ אֲבוּי סְגַד לֵיהּ וְאִתְחַיַּיב לְמֶהֱוֵי שְׁנוֹי קְטִיעָן וּתְהָא וְאִתְחַמֵּי לֵיהּ
וּרְכַן עַל פְּרִיקַת צַוְורֵיהּ וּבְכָא עַל צַוְורֵיהּ תּוּב עַל דִּסְגַד לֵיהּ : ויאמר וַאֲמַר 30
יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף אִין מַיְיתְנָא בְּהָדָא זִמְנָא מִתְנַחֵם אֲנָא דִּי בְּמִיתוּתָא דְמַיְיתִין
בָּהּ צַדִּיקַיָּא אֲנָא מָיֵית בָּתַר דַּחֲמֵית סְבַר אַפָּךְ אֲרוּם עַד כְּדוֹן אַנְתְּ
קַיָּים :

ירושלמי 28 לְאַתְקָנָה לֵיהּ אֲתַר
בֵּית מֵישְׁרוֹי לְגוֹשְׁנָא :

Filii autem Jehuda; Er & Onan, & Schela, & Perets & Zarach: & 12
mortuus eſt Er & Onan propter opera ſua mala in terra Canaan, &
Schela & Zerach non pepererunt filios in terra Canaan; fuerunt autem
filii Perets, qui deſcenderunt in Ægyptum, Ezron & Chamul. Filii 13
autem Iſſachar ſapientes & periti ſupputationis, & nomina eorum;
Tola & Puah, & Job & Simron. Filii autem Zabulun mercatores negotiationis 14
periti, alentes fratres ſuos filios Iſſachar, & recipientes mercedem
ſicut ipſi: & nomina ipſorum; Sered & Elon, & Jachleel. Iſti 15
ſunt filii Leæ, quos peperit Jacobo in Padan Aram, & Dina filia ejus:
omnes animæ filiorum ejus, unà cum filia ejus, triginta tres. Filii autem 16
Gad; Tſiphion & Chaggi, Schuni & Etsbon, Eri & Arodi, &
Areli. Porro filii Aſcher; Iimna & Iiſchua, & Iiſchui & Beria, & Serach 17
ſoror eorum, quæ ducta eſt dum adhuc viveret in hortum *Eden*, eò quòd
annuntiâſſet Jacobo Joſephum adhuc vivere, illa ſervavit habitatores
Abel à judicio interitus in diebus Joab: filii autem Beria, qui deſcenderunt
in Ægyptum, Heber & Malchiel. Iſti ſunt filii Zilpæ, quam 18
dedit Laban Leæ filiæ ſuæ, peperitque iſtos ipſi Jacob, ſedecim animas.
Filii Rachel uxoris Jacob Joſeph & Binjamin. Et nati ſunt Joſepho 19
filii in terra Ægypti, quos peperit illi Aſnath filia Dinæ quæ educata 20
erat in domo Potiphera principis Taneos, Manaſſe & Ephraim.
Filii autem Binjamin decem, & nomina eorum juxta declarationem Joſephi 21
fratris ſui; Bela, qui abſorptus eſt ab eo; & Becher, qui promogenitus
erat matris ſuæ; & Aſchbel, qui ivit in captivitatem;
Gera, qui peregrinatus eſt in terra aliena; & Naaman, qui erat
jucundus & glorioſus; Echi, qui frater ejus erat, (natus ex matre
ejus); & Roſch, qui erat caput in domo patris ſui; Muppim qui
venditus erat in Moph; Chuppim, quia quo tempore ſeparatus eſt ab eo
erat natus octodecim annos, & aptus ſponſæ nuptiarum; & Ard qui
deſcendit in Ægyptum. Iſti ſunt filii Rachel qui nati ſunt Jacobo: 22
omnes animæ quatuordecim. Filii autem Dan armati & ſcenitæ, nec 23
eſt ſumma numeri eorum. Filii autem Nephtali; Jachtſeel & Guni, & 24
Jetſer & Schillem, Iſti ſunt filii Bilhæ, quam dedit Laban Racheli filiæ 25
ſuæ, & peperit illos Jacobo, omnes animæ ſeptem. Omnes animæ quæ 26
ingreſſæ ſunt cum Jacobo in Ægyptum, egreſſæ è femore ejus præter uxores
filiorum Jacobi, omnes animæ ſexaginta ſex. Filii autem Joſephi 27
qui nati ſunt illi in Ægypto animæ duæ, & Joſeph qui erat in Ægypto, &
Jok-bed filia Levi, quæ nata erat dum ingrederentur in Ægyptum inter
montes: omnes animæ domus Jacob, quæ ingreſſæ ſunt in Ægyptum
ſeptuaginta. Sed Jehuda miſit ante 28
ſe ad Joſephum, ad indicandum
coram eo viam, ad ſubigendum columnas
terræ, & ad parandum ſibi
domum habitationis in Goſen: &
venerunt in terram Goſen. Et junxit Joſeph currum ſuum, & aſcendit 29
obviam Iſraeli patri ſuo in Goſen: & antequam cognoſceret eum pater
ejus incurvavit ſe illi, quo factus eſt obnoxius ut præciderentur ejus anni,
& admirabatur & viſus eſt ipſi; & inclinavit ſe ſuper cervicem
colli ejus, & flevit ſuper collum ejus rurſum, eò quod incurvâſſet
ſe illi. Et dixit Iſrael Joſepho; Si morior hac vice conſolationem 30
accipio, quoniam ea morte qua moriuntur juſti morior, poſtquam
vidi aſpectum faciei tuæ, quòd adhuc tu vivis.

Hieroſ. 28. *Ad parandum illi locum domus habitationis, in Goſen.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وپسراني يهوده عر واونن وشلح وفرص وزرح بمرد عر واونن در زميني كنعن وپسراني 12
فرص حصرون وحمول * وپسراني يششكر تولع وفوه ويوب وشمرون * وپسراني زبلون سرد 13 14
والون ويحلال * اينان پسران لاه آنچه بزاييد بيعقوب در فدن ارم ومر دينه دختري او همه 15
جاني پسراني او ودختراني اوسي وسه * وپسراني جد صفيون وحجي وشوني واصبون عري وارودي 16
وارالي * وپسراني اشر يمنه ويشوه ويشوي وبريعه وشرح خواهري ايشان وپسراني بريعه حبر 17
وملكيال * اينان پسراني زلفه آنچه بداد لبن [بلاه] دختري او بزاييد مر ايشان بيعقوب شانزده جان * 18
پسراني رحل زني يعقوب يوسف وبنيمين * زاييده شد بيوسف در زميني مصر آنچه بزاييد باو اسنت 19 20
دختري فوطيفرع مهتر اون مر منشه ومر افريم * وپسراني بنيمين بلع وبكر واشبل وجرا ونعمن 21
واحي وراش مفيم [وحفيم] وارد * اينان پسراني رحل آنچه زاييده شد بيعقوب همه جان 22
چهارده * وپسراني دن حشيم * وپسراني نفتلي يحصال وجوني ويصر وشلم * اينان پسراني بلهه 23 24 25
آنچه بداد لبن برحل دختري او بزاييد مر ايشان بيعقوب همه جان هفت * همه آن جان آن آمده 26
بيعقوب بمصر بيرون آياني راني او بجز زناني پسراني يعقوب همه جان شست وشش * وپسراني يوسف 27
آنچه زاييده شد باو در مصر جان دو همه آن جان بخانهي يعقوب آن آمده بمصر هفتاد * ومر يهوده 28
بفرستاد بپيش او بيوسف بپرداختن بپيش او بجشن بيامدند بزمين جشن * زين بست يوسف 29
مركب او بر آمد بپديرهي يسرال پدري او بجشن ديدار شد باو بيفتاد ابر گردني او بگريست ابر
گردني او نيز * گفت يسرال بيوسف بميرم اين بار پسي ديدني من مر روي تو كه نيز تو زنده * 30

Filii autem Jehudah, Er & Onan, 12
*& Shelah, & Pheres, & Zerah: ſed
mortuus erat Er, & Onan in terra
Chenaan. Et filii Pheres; Heſron,
& Hamul. Filii verò Iſhſhachar;* 13
*Tola, & Phuah, & Job, & Shimron.
Et filii Zebulun; Sered, & Elon,* 14
& Jahleel. Iſti ſunt *filii Leah, quos* 15
*peperit ipſi Jaacob in Phadan-Aram,
& Dinah filiam ejus: omnes animæ
filiorum ejus ac filiarū ejus* fuerunt
triginta & tres. Filii autem Gad; 16
*Siphjon, & Haggi, & Shuni, & Eſbon,
Eri, et Arodi, et Areli. Filii verò* 17
*Aſher; Imnah, et Iſhvah, & Iſhvi, et
Beriah, & Sherah ſoror eorum: porrò
filii Beriah; Heber, & Malchiel. Iſti* 18
ſunt *filii Zilphah quam dedit Laban
Leah filiæ ſuæ: & peperit iſtos ipſi
Jaacob, ſedecim animas. Filii Rahel* 19
*uxoris Jaacob; Joſeph, & Binjamin.
Et nati ſunt ipſi Joſeph in terra Ægypti,* 20
*(quos peperit ei Aſenath filia
Photiphera principis On,) Menaſſeh
& Ephraim. Porrò filii Binjamin;* 21
*Bela, & Becher, & Aſhbel, & Gera,
et Naaman, & Ehi, et Roſh, Muſſim,
& Huſſim, & Ard. Iſti* ſunt *filii Rahel* 22
*qui nati ſunt ipſi Jaacob: omnes
animæ, quatuordecim. Et filii Dan;* 23
Huſhim. Filii autē Naphtali; Jahſeel, 24
& Guni, et Jeſer, et Shillem. Iſti 25
ſunt *filii Bilhah, quam dedit Laban
Rahel filiæ ſuæ:* & *peperit iſtos ipſi
Jaacob: omnes animæ, ſeptem. Omnes* 26
*animæ venientes cum Jaacob in Ægyptū,
egredientes* de *femore ej⁹, præter
uxores filiorū Jaacob, omnes in*quam
animæ, ſexaginta et ſex. Porrò 27
*filii Joſeph qui nati ſunt ei in Ægypto,
animæ duæ. Omnes* igitur *animæ
domûs Jaacob venientes in Ægyptū,
ſeptuaginta. Ipſum verò Jehudah miſit* 28
ante ſe ad Joſeph ad perficiendum
omnia *ante ſe in Goſhen: devenerūt*
itaque *in terrā Goſhen. Sellā* autem 29
*alligavit Joſeph currui ſuo, aſcenditque
in occurſū Iſrael patris ſui, ad
Goſhen, & viſus eſt ei: ceciditq; ſuper
collū ejus, ac flevit ſuper collū ejus
ultrà. Et dixit Iſrael ipſi Joſeph;* 30
*Moriar hâc vice, poſteaquàm vidi
faciem tuam, quia adhuc tu vivus es.*

ויאמר וַאֲמַר יוֹסֵף לְאָחוֹי וּלְבֵית אֲבוּי אֵיסַּק וְאִתְנֵי לְפַרְעֹה וְאֵימַר לֵיהּ אַחַי וּבֵית 31
אַבָּא דִּבְאַרְעָא דִכְנַעַן אָתוּ לְוָתִי : והאנשים וְגוּבְרַיָּא רַעֲיָין דְּעָאן אֲרוּם גּוּבְרֵי 32
מָרֵי גֵּיתֵי הֲווֹ וְעָנְהוֹן וְתוֹרֵיהוֹן וְכָל דִּילְהוֹן אַיְיתִיוּ : והיה וִיהֵי אֲרוּם יִקְרֵי לְכוֹם 33
פַּרְעֹה וְיֵימַר תְּנוֹן לִי מָה עוֹבָדֵיכוֹן : ואמרתם וְתֵימְרוּן מָרֵי גֵּיתֵי הֲווֹ עַבְדָּךְ 34
מִטַּלְיוּתָנָא וְעַד כְּדוֹן בְּנִין דְּתֵיתְּבוּן בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן אֲרוּם מְרַחֲקִין מִצְרָאֵי כָּל רָעֵי עָנָא :

מז

ויבא וְאָתָא יוֹסֵף וְתָנֵי לְפַרְעֹה וַאֲמַר אַבָּא וְאַחַי וְעָנְהוֹן וְתוֹרֵיהוֹן וְכָל דִּילְהוֹן אָתוּ 1
מֵאַרְעָא דִכְנַעַן וְהָא הִינוּן בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן : ומקצה וּמִקְצַת אָחוֹי דְּבַר חַמְשָׁא 2
גּוּבְרִין זְבוּלוּן דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר וַאֲקִימִינוּן קֳדָם פַּרְעֹה : ויאמר וַאֲמַר פַּרְעֹה 3
לְאָחוֹי דְיוֹסֵף מָה עוֹבָדֵיכוֹן וַאֲמָרוּ לְפַרְעֹה רָעֵי עָנָא הֲווֹ עַבְדָּךְ אוּף אֲנַן אוּף
אֲבָהָתָן : ויאמרו וַאֲמָרוּ לְפַרְעֹה לְאִיתּוֹתָבָא בְּאַרְעָא אָתֵינָא אֲרוּם לֵית אֲתַר 4
בֵּית רַעְיָא לְעָנָא דִּלְעַבְדָּךְ אֲרוּם תַּקִּיף כַּפְנָא בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וּכְדוֹן יִתְּבוּן כְּעַן
עַבְדָּךְ בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן : ויאמר וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף לְמֵימַר אֲבוּךְ וְאַחָךְ אָתוּ 5
לְוָתָךְ : ארץ אַרְעָא דְמִצְרַיִם קֳדָמָךְ הִיא בְּבֵית שְׁפַר אַרְעָא אוֹתֵיב יַת אֲבוּךְ 6
וְיַת אַחָךְ יִתְּבוּן בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן וְאִין חֲכִימְתָּא דְּאִית בְּהוֹם גּוּבְרִין דְּחֵילָא
וּתְמַנִּינוּן רַבָּנֵי גֵּיתֵי עַל דִּידִי : ויבא וְאַיְתֵי יוֹסֵף יַת יַעֲקֹב אֲבוּי וַאֲקִימֵיהּ 7
קֳדָם פַּרְעֹה וּבְרִיךְ יַעֲקֹב יַת פַּרְעֹה וַאֲמַר יְהֵא רַעֲוָא דְיִתְמְלוּן מוֹי דְנִילוֹס
וְיֶעְדֵּי כַּפְנָא מִן עָלְמָא בְּיוֹמָךְ : ויאמר וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיַעֲקֹב כַּמָּה אִינוּן יוֹמֵי 8
שְׁנֵי חַיָּיךְ : ויאמר וַאֲמַר יַעֲקֹב לְפַרְעֹה יוֹמֵי שְׁנֵי תּוֹתָבוּתִי מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין 9
קְלִילִין וּבִישִׁין הֲווֹ יוֹמֵי שְׁנֵי חַיַּי דְּמִן טַלְיוּתִי עֲרָקִית מִן קֳדָם עֵשָׂו אָחִי
וְאִיתּוֹתָבִית בְּאַרְעָא דְּלָא דִידִי וּכְדוֹן בְּעִידַן סֵיבְתִי נַחְתִּית לְאִתּוֹתָבָא הָכָא וְלָא
אַדְבִּיקוּ יוֹמַי יַת יוֹמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבָהָתִי בְּיוֹמֵי תּוֹתָבוּתְהוֹן : ויברך וּבְרִיךְ יַעֲקֹב יַת 10
פַּרְעֹה וּנְפַק מִן קֳדָם פַּרְעֹה : ויושב
וְאוֹתֵיב יוֹסֵף יַת אֲבוּי וְיַת אָחוֹי וִיהַב לְהוֹן 11
אַחְסָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּבֵית שְׁפַר אַרְעָא בְּאַרְעָא דְפִילוּסִין הֵיכְמָא דְפַקִּיד פַּרְעֹה :

ירושלמי 11 וּפִלוּסִים :

Et dixit Joſeph fratribus ſuis, & domui patris ſui; Aſcendam & 31
narrabo Pharaoni, & dicam illi; Fratres mei & domus patris mei
qui erant in terra Canaan venerunt ad me. Et viri paſtores gregis 32
ſunt, quoniam viri magiſtri pecorum fuerunt: oves quoque ſuas
& boves ſuos, & omnia ſua adduxerunt. Et fiet quando vocabit 33
vos Pharao, & dicet; Narrate mihi quæ ſunt opera veſtra. Tum 34
dicetis; Magiſtri pecorum fuerunt ſervi tui à pueritia noſtra uſque
in præſens: ut habitetis in terra Goſen, eò quòd abhorrent Ægyptii
omnes paſtores ovium.

CAP. XLVII.

Venit ergo Joſeph & narravit Pharaoni, & dixit; Pater meus & 1
fratres mei, & oves eorum & boves eorum, & omnia quæ habent,
venerunt è terra Canaan: & ecce ſunt in terra Goſen. Et partem 2
fratrum ſuorum accepit, quinque viros, Zebulun, Dan & Nephtali,
Gad & Aſcher: & ſtatuit eos coram Pharaone. Et dixit Pharao 3
fratribus Joſephi; Quænam ſunt opera veſtra? & dixerunt Pharaoni;
Paſtores ovium fuerunt ſervi tui, etiam nos, etiam patres noſtri. Et dixerunt 4
Pharaoni; Ad peregrinandum in terra venimus, quoniam non
eſt locus paſcuus pro ovibus ſervorum tuorum, quoniam invaluit fames
in terra Canaan: jam verò habitent ſervi tui in terra Goſen.
Et dixit Pharao Joſepho, dicendo; Pater tuus & fratres tui venerunt 5
ad te. Terra Ægypti coram te eſt, in loco pulchriori terræ habitare 6
fac patrem tuum & fratres tuos: habitent in terra Goſen; & ſi cognoſcis
eſſe inter eos viros roboris, conſtituas eos principes pecorum quæ
mihi ſunt. Et adduxit Joſeph patrem ſuum, quem ſtatuit coram 7
Pharaone: & benedixit Jacob Pharaoni, & dixit; Sit beneplacitum
ut repleantur aquæ Nili, & recedat fames ex mundo in diebus tuis.
Et dixit Pharao Jacobo; Quot ſunt dies annorum vitæ tuæ? Et dixit 8
Jacob Pharaoni; Dies annorum peregrinationum mearum centum & 9
triginta anni, pauci & mali fuerunt dies annorum vitæ meæ: nam
à pueritia mea fugi à facie Eſau fratris mei, & habitavi in terra
non mea, jam verò tempore ſenectutis meæ deſcendi huc ut habitem:
nec attigerunt dies mei dies annorum vitæ patrum meorum, in diebus
peregrinationis ſuæ. Et benedixit Jacob Pharaoni: & exiit à 10
facie Pharaonis. Et habitare fecit 11
Joſeph patrem ſuum & fratres ſuos;
& dedit illis hæreditatem in
terra Ægypti, in loco pulchriori terræ, in terra Peluſii: quemadmodum
præceperat Pharao.

Hieroſ. 11 *Et Peluſii.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت يوسف ببرادراني او وبخانهي پدري او برآيم وآگاه كنم بفرعه وبگويم باو برادراني من 31
وخانهي پدري من آنچه در زمين كنعن بيامدند بمن * وآن مردمان شباني كنان گوسفند 32
كه مردماني رمه بودند وگوسفند ايشان وگاوي ايشان وهمه آنچه بايشان بياوردند * وباشد كه 33
بخواند بشما فرعه وبگويد چيست كاري شما * وبگوييد مردماني رمه بودند بندگاني تو از 34
كودكيهاي ايما وتا اكنون نيز ايما نيز پدراني ايما درسبب بنشينيد در زمين جشن كه
مكروهي مصريان همه شباني كناي گوسفند * * فصل چل هفتم *
* بيامد يوسف آگاه كرد بفرعه وگفت پدري من وبرادراني من وگوسفندي ايشان وگاوي ايشان 1
وهمه آنچه بايشان بيامدند از زميني كنعن واينك ايشان در زميني جشن * واز بعضي برادراني 2
بستاند پنج مردمان بياستاند ايشانرا بپيش فرعه * گفت فرعه ببرادراني او چيست كاري شما گفتند 3
بفرعه شباني كناي گوسفند بندگاني تو نيز ايما نيز پدراني ايما * گفتند بفرعه بغريبي كردن 4
در زمين بيامديم كه نيست چراجا بگوسفند آنچه ببندگاني تو كه گران آن قحط در زمين
كنعن واكنون بنشينند اكنون بندگاني تو در زمين جشن * گفت فرعه بيوسف بگفتن 5
پدري تو وبرادراني تو بيامدند بتو * زمين مصر بپيش تو در نيكوتري آن زمين بنشان مر 6
پدري تو ومر برادراني تو بنشينند در زميني جشن واگر دانستي وهست در ايشان مردماني
هنرمند بنهي ايشانرا اميراني ابر گله آنچه بمن * بياورد يوسف مر يعقوب پدري او 7
بياستاند اويرا بپيش فرعه آفرين كرد يعقوب مر فرعه * گفت فرعه بيعقوب چند روزگاراني 8
سالهاي زندگي تو * گفت يعقوب بفرعه روزگاراني سالهاي نشستني من صد وسي سال اندك و 9
بدان بودند روزگاراني سالهاي زندگي من ونه رسيدند مر روزگاراني سالهاي زندگي
پدراني من در روزگاراني نشستني ايشان * آفرين كرد يعقوب مر فرعه بيرون آمد از پيش 10
فرعه * بنشاند يوسف مر پدري او ومر برادراني او بداد بايشان احسنتا در زميني مصر 11
درنيكوتري آن زمين در زمين رعمسس چون آنچه بفرمود فرعه *

Dixitque Joſeph fratribus ſuis & 31
*domui patris ſui, Aſcendam, & notū
faciam ipſi Pharoh, & dicam ei;
Fratres mei et domus patris mei, qui
erant in terra Chenaan, venerunt
ad me. Homines autem paſtores* 32
ſunt *ovium, nam homines gregum*
ſunt: *oves quoque ſuas, & boves ſuos,
& omne quod illis eſt, adduxerunt.
Eritque, cùm vocaverit vos Pharoh,* 33
*dixeritque; Quod eſt opus veſtrum?
Tum dicetis; Homines gregū fuerunt* 34
*ſervi tui à pueritiis noſtris & uſq;
nunc, etiam nos etiam patres noſtri:
ut ſedeatis in terra Goſhen. Nam abominatio
Ægyptiis eſt omnis paſtor
ovium.*

CAP. XLVII.

Venit itaque Joſeph, & notū fecit 1
*ipſi Pharoh, ac dixit; Pater meus, et
fratres mei, & oves eorum, & boves
eorum, et quicquid eſt illis, venerunt
è terra Chenaan, & ecce ſunt in terra
Goſhen. Et ex quibuſdam fratrum* 2
*ſuorum cepit, quinque viros quos ſtatuit
coram Pharoh. Dixit Pharoh* 3
*fratribus ejus; Quod eſt opus veſtrum?
Reſponderunt Pharoni, Paſtores
ovium ſunt ſervi tui, etiam
nos etiam patres noſtri. Dixerunt* 4
*quoque ad Pharoh; Ad peregrinandum
in terra venimus, nam non eſt
paſcendi locus ovibus quæ ſunt ſervis
tuis, quia gravis eſt fames in
terra Chenaan: nunc ergò, ſedeant
jam ſervi tui in terra Goſhen. Et* 5
*loquutus eſt Pharoh ad Joſeph, dicendo;
Pater tuus & fratres tui
venerunt ad te. Terra Ægypti co-* 6
*ram te eſt: in optimo terræ colloca
patrem tuum ac fratres tuos,
ſedeant in terra Goſhen: & ſi noveris
quod ſunt inter eos viri ſolertes,
pones eos principes ſuper greges
meos. Tunc introduxit Joſeph* 7
*Jaacob patrem ſuum, ſtatuit cum
coram Pharoh: & benedixit Jaacob
Pharoh. Dixit Pharoh ad Jaa-* 8
*cob; Quot ſunt dies annorum vitæ
tuæ? Dixit Jaacob ad Pharoh; Dies* 9
*annorū commorationis meæ, centū &
triginta anni; pauca & malæ fuerunt
dies annorum vitæ meæ, & non pervenerunt
ad dies annorū vitæ patrū
meorum, in diebus commorationis eorum.
Et benedixit Jaacob Pharoni,* 10
egreſſuſque eſt à coram Pharoh. Col- 11
*locavit itaque Joſeph patrem ſuum,
& fratres ſuos, deditque eis poſſeſſionem
in terra Ægypti, in optimo
terræ, in terra Raameſes, quemadmodum
præceperat Pharoh.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויכלכל וְזַן יוֹסֵף יַת אֲבוּהִי וְיַת אַחוּי וְיַת כָּל בֵּית אֲבוּי לַחְמָא לְפוּם דִּמְצַטְרִיךְ 12
לְטַפְלַיָּא : ולחם וְלַחְמָא לֵית בְּכָל אַרְעָא אֲרוּם תַּקִּיף כַּפְנָא לַחֲדָא וְאִשְׁתַּלְהוּן 13
דַּיָּירֵי אַרְעָא דְמִצְרַיִם וְדַיָּירֵי אַרְעָא דִכְנַעַן מִן קֳדָם כַּפְנָא : וילקט וְלַקֵּיט יוֹסֵף 14
יַת כָּל כַּסְפָּא דְאִשְׁתְּכַח בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּבְאַרְעָא דִכְנַעַן בְּעִיבּוּרָא דְהִינוּן זַבְנִין
וְאַיְתֵי יוֹסֵף יַת כַּסְפָּא בְּבֵית הִיפָּתִיקָא דְפַרְעֹה : ויתם וּשְׁלִים כַּסְפָּא מֵאַרְעָא 15
דְמִצְרַיִם וּמֵאַרְעָא דִכְנַעַן וַאֲתוֹ מִצְרָאֵי
לְוַת יוֹסֵף לְמֵימַר הַב לָנָא לַחְמָא וּלְמָא

ירושלמי 15 וַחֲסִיל :

נְמוּת כָּל קֳבְלָךְ אֲרוּם שְׁלִים כַּסְפָּא : ויאמר וַאֲמַר יוֹסֵף הָבוּ גֵּיתֵיכוֹן וְאֶתֵּן לְכוֹן 16
מְזוֹן בְּגֵיתֵיכוֹן אִין פְּסַר כַּסְפָּא : ויביאו וְאַיְתִיוּ יַת גֵּיתֵיהוֹן לְיוֹסֵף וִיהַב לְהוֹן 17
יוֹסֵף לַחְמָא בְּסוּסָוָן וּבְגֵיתֵי עָנָא וּבְגֵיתֵי תוֹרֵי וּבַחֲמָרַיָא וְזָנִינוּן בְּלַחְמָא בְּכָל
גֵּיתֵיהוֹן בְּשַׁתָּא הַהִיא : ותתם וּשְׁלִימַת שַׁתָּא הַהִיא וַאֲתוֹ כָּל מִצְרָאֵי לְוָתֵיהּ 18
בְּשַׁתָּא תִּנְיֵיתָא וַאֲמַרוּ לֵיהּ לָא נְכַסֵּי מִן רִבּוֹנִי אֲרוּם אִין שְׁלִים כַּסְפָּא וְגֵיתֵי בְעִירָא
לְרִבּוֹנִי לָא אִשְׁתַּיַּיר לָנָא קֳדָם רִבּוֹנִי אֱלָהֵן גּוּפִינַן וְאַרְעָן : למה לְמָא נְמוּת 19
וְעֵינָךְ חָמָן אוּף אֲנַן אוּף אַרְעָן קְנֵי יָתָן וְיַת אַרְעָן בְּלַחְמָא וּנְהֵי אֲנַן וְאַרְעָן עַבְדִין לְפַרְעֹה
וְהַב בַּר זַרְעָא וְנֵיחֵי וְלָא נְמוּת וְאַרְעָא לָא תִשְׁתּוֹמֵם : ויקן וּקְנָא יוֹסֵף יַת כָּל 20
אַרְעָא דְמִצְרָאֵי לְפַרְעֹה אֲרוּם זַבִּינוּ מִצְרָאֵי גְּבַר חַקְלֵיהּ אֲרוּם תְּקִיף עֲלֵיהוֹן כַּפְנָא
וַהֲוַת אַרְעָא חֲלִיטָא לְפַרְעֹה : ואת העם
וְיַת עַמָּא דִמְדִינָתָא אַעֲבַר יָתְהוֹן 21
לְקוּרְיָיתָא וְעַמָּא דְקוּרְיָיתָא אַעֲבַר
לִמְדִינָתָא מִן בִּגְלַל אַחוּי דְיוֹסֵף דְּלָא
יִתְקְרוֹן גָּלְוָולָאֵי בְּנִין כֵּן טַלְטֵילִינוּן
מִסְּיָפֵי תְּחוּם מִצְרַיִם וְעַד סוֹפֵיהּ :

ירושלמי 21 וְיַת עַמָּא דַהֲווֹן שָׁרַיִן
בִּמְדִינָתָא אַעֲבַר בְּקִרְיָיתָא וְיַת עַמָּא
דַהֲווֹן שָׁרַיִן בְּקִרְיָית אַעֲבַר בִּמְדִינָתָא
דְּלָא יְהֲווֹן מוֹנִין לִבְנוֹי דְיַעֲקֹב וְאָמְרִין
לְהוֹן אַכְסְנַי גָּלוּלָאֵי :

רק לְחוֹד אַרְעָא דְכוּמְרַנַיָּא לָא זַבַּן מִן בִּגְלַל דְחָמוּן לֵיהּ זְכוּתָא בְּזִמַן דִּבְעָא 22
רִבּוֹנֵיהּ לְמִקְטְלֵיהּ וְשֵׁיזְבוּהִי מִן דִּין קְטוֹל וּבְרַם אֲרוּם חוּלְקָא אֲמַר לְמִתְיַהֲבָא
לְהוֹם מִלְוַת פַּרְעֹה וְאָכְלִין יַת חוּלַקְהוֹן דִּיהַב לְהוֹן פַּרְעֹה בְּנִין כֵּן לָא זַבִּינוּ יַת
אַרְעֲהוֹן : ויאמר וַאֲמַר יוֹסֵף לְעַמָּא הָא קְנֵיתִי יַתְכוֹן יוֹמָא דֵין וְיַת אַרְעֲכוֹן 23
לְפַרְעֹה הָא לְכוֹן בַּר זַרְעָא וְתִזְרְעוּן יַת אַרְעָא : והיה וִיהֵי בְּאַשְׁוָנֵיהּ בִּמְכְנוֹשׁ 24
עֲלַלְתָּא וְתִיתְּנוּן חוּמְשָׁא לְפַרְעֹה וְאַרְבַּע חוּלְקִין יְהֵי לְכוֹן לְבַר זַרְעָא דְאַרְעָא
וּלְמֵיכַלְכוֹן וּלְפַרְנוֹס בָּתֵּיכוֹן וּלְמֵיכוֹל לְטַפְלְכוֹן :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et cibavit Joſeph patrem ſuum & fratres ſuos, & univerſam domum pa- 12
tris ſui pane, prout opus erat parvulis. Panis autem non erat in 13
univerſa terra; quoniam gravis erat fames valde: & deficiebant habitatores
terræ Ægypti, & habitatores terræ Canaan à facie famis. Et collegit 14
Joſeph omnem pecuniam quæ inveniebatur in terra Ægypti, & in terra
Canaan, pro frumento quod ipſi emebant: & attulit Joſeph argentum
in domum apothecæ Pharaonis. Conſumpta autem eſt pecunia de terra 15
Ægypti, & de terra Canaan: &
venerunt Ægyptii ad Joſephum, dicendo;
Da nobis panem, & cur

Hieroſ. 15. *Et defecit.*

moriemur coram te? eò quòd conſumpta eſt pecunia. Et dixit Joſeph; 16
Date pecora veſtra, & dabo vobis cibum pro pecoribus veſtris, ſi conſumpta
eſt pecunia. Et adduxerunt pecora ſua ad Joſephum: & dedit illis 17
Joſeph panem pro equis, atque pro gregibus ovium & vaccarum, & pro
aſinis: & aluit eos pane pro omnibus pecoribus ſuis anno illo. Et finito 18
illo anno venerunt omnes Ægyptii ad eum anno ſecundo, & dixerunt
illi; Non tegemus à domino meo, quod cùm finita ſit pecunia, pecora
etiam & jumenta apud dominum meum *ſint*, non relinquitur nobis coram
domino meo niſi corpora noſtra & terra noſtra. Cur moreremur 19
oculis tuis videntibus, etiam nos etiam terra noſtra? eme nos & terram
noſtram pro pane: & erimus nos & terra noſtra ſervi Pharaonis; tantùm
da ſemen ut vivamus & non moriamur, & terra non deſoletur. Et 20
emit Joſeph univerſam terram Ægyptiorum Pharaoni, quoniam quiſque
Ægyptiorum vendidit agrum ſuum, quia gravis erat ſuper eos fames:
& fuit terra appropriata Pharaoni. Populum autem provinciæ tranſire 21
fecit in civitates, & populum civitatum
tranſire fecit in provincias,
propter fratres Joſephi, ne vocarentur
exules: propterea migrare
fecit eos de finibus termini Ægypti
uſque ad finem ejus. Tantùm terram 22
ſacerdotum non emit; propterea
quòd viderunt ejus juſtitiam quando
dominus ejus quærebat eum interficere,
& eum liberârunt à judicio mortis: quinimò partem juſſit dari
illis à Pharaone; & comedebant ſuam portionem quam dederat illis
Pharao, propterea non vendiderunt terram ſuam. Et dixit Joſeph 23
populo; Ecce emi vos hodie, & terram veſtram Pharaoni: en vobis
ſemen ut ſeminetis terram. Erit autem tempore colligendi proventus, 24
tum dabitis quintam partem Pharaoni: & quatuor partes erunt veſtræ
in ſemen agri, & in cibum vobis, & alimoniam domorum veſtrarum,
& in cibum parvulis veſtris.

Hieroſ. 21. *Et populum qui habitabant in provinciis tranſire fecit in civitates, & populum qui habitabant in civitatibus tranſire fecit in provincias; ne irriderent filios Jacob, & vocarent illos Hoſpites Galilæos.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* نفقه داد يوسف مر پدري او ومر برادراني او ومر همه خانهي پدري او نان بقدري آن 12
طفل * ونان نيست درهمه آن زمين كه گران آن قحط بغايت عاجز شد زميني مصر وزميني 13
كنعن ازپيش آن قحط * بر چيند يوسف مر همه آن سيم آن يافته شده در زمين مصر ودر 14
زميني كنعن درغلّه آنچه ايشان غلّه فروشان بياورد يوسف مر آن سيم بخانهي فرعه * تمام شد آن 15
سيم اززميني مصر واززميني كنعن بيامدند همه مصريان بيوسف بگفتن بده بايما نان وچرا
بميريم مقابلي توكه نيست سيم * گفت يوسف بياوريد مر گلّهاي شما وبدهم بشما در گلّهاي 16
شما اگر نيست سيم * بياوردند مر گلّهاي ايشان بيوسف بداد بايشان يوسف نان دراسبها ودر 17
رمّهي آن گوسفند ودر رمّهي آن گاو ودرخرها برآيند ايشانرا درنان درهمه رمّهاي درسالي
آن آن * تمام شد آن سالي آن بيامدند باو درسالي آن دويمين گفتند باو نه بازگيريم ازخداوند 18
من كه الّا تمام شد آن سيم وگلّهي آن چهارپا بخداوند من نه باقي ماند بپيش خداوند بجز الّا
تني ايما وزميني ايما * چرا بميريم بچشم ديد تو نيز ايما نيز زميني ايما بخر ايمارا ومر زمينهاي 19
ايما درنان وباشيم ايما وزمينهاي ايما بندگان بفرعه وبده تخم وبزييم ونه ميريم وآن زمين
نه خراب شود * بخريد يوسف مر همه زمين مصر بفرعه كه بفروختند مصريان مردي دشت او 20
كه قوي شد ابر ايشان آن قحط بود آن زمين بفرعه * آن قوم بگذراند اويرا بشهرها از كناري 21
حدّي مصر وتا كناري او * خاصه زميني آن كشيشان نه خريد كه رسم بكشيشان از نزد فرعه 22
وبخورند مر رسمي ايشان آنچه بداد بايشان فرعه ابر همچنين نه فروختند مر زميني ايشان *
* گفت يوسف بآن قوم اينك بخريدم شمارا اين روز ومر زمينهاي شما بفرعه اينك بشما تخم وزراعت 23
كنيد مر آن زمين * وباشد در دخلها بدهيد پنج يك بفرعه وچهار بخشها باشد بشما بتخم آن 24
دشت وبخوردن شما وبآنچه درخانهاي شما وبخوردن بطفلاني شما *

Et ſumptus impendit Joſeph patri 12
ſuo, ac fratribus ſuis, totique domui
patris ſui, & panē pro ratione parvulorum.
Et panis non erat in tota 13
terra: nam gravis erat *fames admodùm,*
& debilitata fuit terra Ægypti
et terra Chenaan præ fame.
Collegit autem Joſeph omne argentū 14
inventum in terra Ægypti & in
terra Chenaan, pro frumento quod ipſi
vendebant: attulitque Joſeph argentum
in domū Pharoh. Conſumpto 15
autem argento è terra Ægypti & è
terra Chenaan, venerunt omnes Ægyptii
ad Joſeph, dicendo; Da nobis
panem: cur enim moriemur coram
te, quia non eſt argentum? Dixit 16
Joſeph; Adducite greges veſtros, &
dabo vobis pro gregibus veſtris, ſi non
ſit argentum. Adduxerunt itaque 17
greges ſuos ad Joſeph, deditq; eis Joſeph
panem pro equis, & pro gregibus
ovium, & pro gregibus boum, & pro
aſinis: & aſſequi fecit eos panem, pro
omnibus gregibus, anno illo. Exacto 18
anno illo, venerunt ad eum anno ſecundo,
dicentes ei; Non retinebimus
à domino meo, quòd quidem conſumptum
eſt argentum, & grex quadrupedum
eſt apud dominum meum: nec
reliquum manſit coram domino meo
præterea, niſi corpus noſtrum & terra
noſtra. Quare moriemur in con- 19
ſpectu oculorum tuorum, etiam nos,
etiam terra noſtra? eme nos ac terras
noſtras pro pane, erimúſque nos &
terræ noſtræ ſervi Pharoh: & da ſemen,
ac vivemus & non moriemur,
& terra non deſolabitur. Emit 20
itaque Joſeph totam terram Ægypti
pro Pharoh: vendiderunt enim Ægyptii
quiſque agrum ſuum, quia invaluerat
ſuper eos fames, & fuit terra
Pharonis. Populum verò ipſum 21
traduxit ad urbes, ab ora termini
Ægypti aduſque etiam oram ejus
alteram. *Tantummodò terram ſa-* 22
cerdotum non emit: quia demenſum
erat ſacerdotibus à Pharoh, & comedebant
demenſum ſuum quod dabat
illis Pharoh: quapropter non vendiderunt
terram ſuam. Et dixit Jo- 23
ſeph populo; Ecce, emi vos hodiè ac
terras veſtras pro Pharoh: en vobis
ſemen, ſerite ergò terram. Et erit, 24
è proventib' dabitis de quinq; unum
ipſi Pharoh, et quatuor partes erunt
vobis in ſemen agri, & in cibum vobis
& iis qui in domibus veſtris,
& in cibum pro parvulis veſtris.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמרו וַאֲמַרוּ קַיֵּימְתָּנָא נַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי וּנְהֵי עַבְדִין לְפַרְעֹה : וישם 25
וְשַׁוִּי יוֹסֵף לִגְזֵירָא עַד יוֹמָא הָדֵין עַל אַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה לְמִסַּב חוּמְשָׁא 26
מִן עֲלַלְתָּא לְחוֹד אַרְעָא דְכוּמְרַנַיָּא בִּלְחוֹדֵיהוֹן לָא הֲוַת לְפַרְעֹה : וישב וִיתֵיב 27
יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּבְנוֹ לְהוֹן בָּתֵּי מֶדְרְשִׁין וּפַלְטִין בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן וְאַחְסִינוּ
בָהּ אַחְסָנַת חַקְלִין וְכַרְמִין וּנְפִישׁוּ וּסְגִיאוּ לַחֲדָא

ס ס ס

וַיְחִי וַחֲיָא יַעֲקֹב בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם שְׁבַסְרֵי שְׁנִין וַהֲווֹ יוֹמֵי יַעֲקֹב סְכוּם יוֹמֵי 28
חַיּוֹי מְאָה וְאַרְבְּעִין וּשְׁבַע שְׁנִין : ויקרבו וּקְרִיבוּ יוֹמֵי יִשְׂרָאֵל לִמְמַת וּקְרָא 29
לִבְרֵיהּ לְיוֹסֵף וַאֲמַר לֵיהּ אִין כְּדוֹן אַשְׁכְּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ שַׁוִּי כְדוֹן אִידָךְ בִּגְזֵירַת
מְהוּלְתִי וְתַעֲבֵיד כְּדוֹן עִמִּי טֵיבוּ וּקְשׁוֹט לָא כְדוֹן תִּקְבְּרִינַנִי בְּמִצְרַיִם : ושכבתי
וְאִשְׁכּוֹב עִם אֲבָהָתַי וְתִיטְּלִינַנִי מִמִּצְרַיִם וְתִקְבְּרִינַנִי בִּקְבוּרַתְהוֹן וּמִן בִּגְלַל דְּהוּא 30
בְּרֵיהּ לָא שַׁוִּי יְדֵיהּ אֱלָהֵן אֲמַר אֲנָא אַעֲבֵיד כְּפִתְגָמָךְ : ויאמר וַאֲמַר קַיֵּים לִי 31
וְקַיֵּים לֵיהּ וּמִן יַד אִתְגְּלֵי עֲלוֹי יְקַר
שְׁכִינְתָּא דַיְיָ וּסְגֵיד יִשְׂרָאֵל עַל רֵישׁ
דַּרְגְּשָׁא :

ירושלמי 31 וְשַׁבַּח יִשְׂרָאֵל עַל רֵישׁ
דַּרְגּוּשֵׁהּ :

מח

וַיְהִי וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וְאִתְאֲמַר לְיוֹסֵף לְמֵימַר הָא אֲבוּךְ שְׁכִיב מְרַע 1
וּדְבַר יַת תְּרֵין בְּנוֹי עִמֵּיהּ יַת מְנַשֶּׁה וְיַת אֶפְרַיִם : ויגד וְתַנִּיאוּ לְיַעֲקֹב לְמֵימַר 2
הָא בְּרָךְ יוֹסֵף אָתֵי לְוָתָךְ וְאִתְתַּקַּף יִשְׂרָאֵל וִיתֵיב עַל דַּרְגְּשָׁא : ויאמר וַאֲמַר יַעֲקֹב 3
לְיוֹסֵף אֵל שַׁדַּי אִתְגְּלֵי לִי בְּלוּז בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וּבָרִיךְ יָתִי : ויאמר וַאֲמַר לִי 4
הָאֲנָא מַפִּישׁ לָךְ וּמַסְגֵּי לָךְ וְאִתְּנִינָךְ לִכְנִשַׁת שִׁבְטִין וְאֶתֵּין יַת אַרְעָא הָדָא
לִבְרָךְ בַּתְרָךְ אַחְסָנַת עוֹלָם : ועתה וּכְדוֹן תְּרֵין בְּנָךְ דְאִתְיְלִידוּ לָךְ בְּאַרְעָא 5
דְמִצְרַיִם עַד דְּאָתֵית לְוָתָךְ לְמִצְרַיִם דִּילִי אִינוּן אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן
מִתְחַשְׁבִין לִי : ומולדתך וּבְנָךְ דִּי תוֹלִיד בַּתְרֵיהוֹן דִּילָךְ יְהוֹן עַל שׁוּם אֲחֵיהוֹן 6
יִתְקְרוֹן בְּאַחְסַנְתֵּיהוֹן : ואני וַאֲנָא דִּבְעֵיתִי מִנָּךְ לְמִקְבְּרִי עִם אֲבָהָתַי מִיתַת 7
עֲלַי רָחֵל בִּתְכֵיף בְּאַרְעָא דִכְנַעַן בְּאוֹרְחָא בְּעוֹד סוֹגְעֵי אַרְעָא לְמֵיעוֹל לְאֶפְרָת
וְלָא יְכֵילֵת לְסוֹבָרוּתָהּ לְמִקְבְּרָהּ בִּמְעָרַת כָּפֵילְתָּא וּקְבַרְתָּהּ תַּמָּן בְּאוֹרַח
אֶפְרָת הִיא בֵּית לָחֶם : וירא וַחֲמָא יִשְׂרָאֵל יַת בְּנוֹי דְיוֹסֵף וַאֲמַר מִן מָאן 8
אִתְיְלִידוּ לָךְ אִלֵּין :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et dixerunt; In vita conſervâſti nos: inveniamus miſerationes in 25
oculis domini mei, & erimus ſervi Pharaonis. Et poſuit Joſeph in 26
decretum uſque ad hunc diem ſuper terram Ægypti Pharaoni, ut accipiat
quintam ex proventu: exceptâ terrâ ſacerdotum ſolùm, *quæ* non fuit Pharaonis.
Et habitavit Iſrael in terra Ægypti, & ædificârunt ſibi 27
ſcholas & palatia in terra Goſen: & hæreditate obtinuerunt in ea
agros & vineas, creveruntque, & multiplicati ſunt vehementer.

SECT. XII.

Et vixit Jacob in terra Ægypti, ſeptemdecim annis: & fuerunt 28
dies Jacob, numerus *ſcilicet* dierum vitæ ejus, centum & quadraginta
& ſeptem anni. Et appropinquârunt dies Iſrael ut moreretur, 29
& vocavit filium ſuum Joſephum, & dixit illi; Si nunc inveni
miſerationes coram te, pone nunc manum tuam in abſciſſione
circunciſionis meæ: & fac mecum miſericordiam & veritatem, ne quæſo
ſepelias me in Ægypto. Dormiam enim cum patribus meis, efferes 30
ergo me ex Ægypto, & ſepelies me in ſepulchro ipſorum: ſed
propterea quod erat filius ejus, non poſuit manum ſuam, ſed dixit;
Ego faciam ſecundùm verbum tuum.
Et dixit; Jura mihi, & jura- 31
vit illi: & ſtatim revelata eſt
illi gloria divinitatis Domini, &
adoravit Iſrael verſus caput lecti.

Hieroſ. 31 *Et laudavit Iſrael in capite lecti.*

CAP. XLVIII.

Et factum eſt poſtquam hæc geſta ſunt, ut diceretur Joſepho; di- 1
cendo; Ecce pater tuus ægrotat: & accepit duos filios ſuos ſecum,
Manaſſe & Ephraim. Et nuntiârunt Jacobo, dicendo; Ecce filius tu- 2
us Joſeph venit ad te: & confortavit ſe Iſrael, & ſedit ſuper lectum.
Et dixit Jacob Joſepho; Deus omnipotens revelavit ſe mihi 3
in Luz in terra Canaan, & benedixit mihi. Et dixit mihi; Ecce ego 4
te creſcere facio & multiplicare, & dabo tibi congregationem tribuum:
& dabo hanc terram filiis tuis poſt te in hæreditatem ſeculi.
Et jam duo filii tui, qui nati ſunt tibi in terra Ægypti, antequam 5
venirem ad te in Ægyptum, mei ſunt: Ephraim & Manaſſe ſicut
Ruben & Simeon reputantur apud me. Et filii tui, quos paries poſt 6
eos, tui erunt: de nomine fratrum ſuorum vocabuntur in poſſeſſione
ſua. Ego autem quod peto à te, ut ſepelias me cum patribus me- 7
is: mortua eſt apud me Rachel ſubitò in terra Canaan, in via cum
adhuc eſſet multum terræ ad veniendum in Ephrath, nec potui ferre
eam ut ſepelirem eam in ſpelunca duplici, ſed ſepelivi eam ibi in via
Ephrath, illa eſt Bethleem. Et vidit Iſrael filios Joſeph: & dixit; 8
Ex qua nati ſunt tibi iſti.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفتند برانيدي ايمارا بيابيم جاه درچشماني خداوند من وباشيم بندگان بفرعه * بنهاد 25 26
آنرا يوسف برسم تا روز آن اين ابر زمين مصر بفرعه پنج يك خاصه زميني آن كشيشان نه
بود بفرعه * بنشست يسرال در زميني مصر در زميني جشن بگرفتند دران برومند شدند 27
بسيار شدند بغايت * بزيست يعقوب در زميني مصر هفده سال بود روزگاراني يعقوب سالهاي 28
زندگاني او صد وچهل وهفت سال * نزديك شدند روزگاراني يسرال بمردن بخواند بپسري 29
بيوسف گفت باو اگر يافتم جاه درچشماني تو بنه اكنون دستي تو فرودي راني من
وبكني اوازي من فضل وراستي ونه اكنون گور كني مرا در مصر * بخسپم اوازي 30
پدراني من برداري مرا ازمصر وگور كني مرا در گورجاي ايشان گفت من بكنم چون
سخن تو * گفت سوگند خور بمن سوگند خورد باو بسجود كرد يسرال ابر سري آن بستر * 31
* فصل چهل هشتم * بود پسي آن سخنهاي آن ايدان گفت بيوسف اينك پدري تو بيمار
بستاند مر دوپسراني او اوازي او مر منسه ومر افريم * آگاه كرد بيعقوب گفت اينك پسري تو يوسف 2
بيامد بتو قوي شد يسرال بنشست ابر آن بستر * گفت يعقوب بيوسف خداي شدّي ديدار 3
شد بمن در لوز در زميني كنعن وآفرين كرد مرا * گفت بمن اينك من برومند كنا ترا وبسيار كنم 4
ترا وبدهم ترا بجمعي قومها وبدهم مر آن زمين بنسلي تو پسي تو بگروتني جاويد * واكنون 5
دو پسراني تو آن زاده شدگان بتو در زمين مصر تا آمدني من بتو بمصر بمن ايشان افريم
ومنسه چون راوبن وشمعون باشند بمن * وزادنيدي تو آنچه بزاياني پسي ايشان بتو باشند ابر 6
نامي براداراني ايشان خوانده شوند در اهستاني ايشان * ومن در آمدني من از فدن بمرد 7
ابر من رحل درزميني كنعن در راه درنيمي فرسخ زمين بآمدن بافرت گور كردم آنرا آنجا در
راهي افرت آن بيت لحم * بديد يسرال مر پسراني يوسف گفت كه اينان * 8

Tum dixerunt; Vivificâſti nos: aſſe- 25
quemur honorē in oculis domini mei,
erimúſque ſervi Pharoh. Et poſuit 26
illud Joſeph in ſtatutū uſque ad diē
hanc ſuper terram Ægypti, Pharonis
eſſe de quinq; unum: tantùm terra
ſacerdotum non fuit Pharonis. Sedit 27
igitur Iſrael in terra Ægypti, in terra
Goſen: poſſederuntque in ea; &
frugiferi facti, multiplicati ſunt admodùm.
Vixit Jaacob in terra Æ- 28
gypti ſeptemdecim annos: fuitque;
dies Jaacob, anni vitæ ejus, centum
& quadraginta & ſeptem anni. Ap- 29
propinquantibus autem diebus Iſraël
ad moriendum, vocavit filium ſuũ
Joſeph, dixitque ei; Si aſſecutus ſum
honorē in oculis tuis, pone nunc manum
tuam ſubter ſemore meo: & fac
mecum beneficentiam ac veritatem,
Neque jam ſepeli me in Ægypto.
Quum dormiero cum patribus 30
meis, tolles me ex Ægypto, & ſepelies
me in ſepulchreto eorum. Dixit; Faciam
ſecundùm verbū tuum. Dixit 31
Jaacob, *Jura mihi: juravitque ei: &*
adorationem exhibuit Iſrael ſuper
caput lecti.

CAP. XLVIII.

Fuit poſt verba hæc, dixit quidam 1
ad Joſeph; En pater tuus ægrotus eſt:
tulitque duos filios ſuos ſecum, Manaſſe
& Ephraim. Et notum fecit 2
quidam *Jaacobo, dicens; En fili⁹ tuus*
Joſeph venit ad te: tum confortatus
Iſrael ſedit ſuper lectum. Dixitque 3
Jaacob ad Joſeph; Deus Shaddai viſus
eſt mihi in Luz in terra Chenaan:
& benedixit mihi, Dicendo 4
ad me; Ecce ego frugiferū reddo te: et
multiplicabo te, & dabo te in cœtum
gentium, daboq; terram ſoboli tuæ poſt
te, in poſſeſſionē æternam. Nunc ergò 5
duo filii tui nati tibi in terra Ægypti
aduſque adventum meum tibi in
Ægyptum, mei ſunt, Ephraim et Menaſſeh,
ſicut Reuben & Shimeon mei
erunt. Progenies autem tua quam ge- 6
nueris poſt eos, tui erūt: juxta nomen
fratrum ſuorū vocabuntur in hæreditate
ſua. Et ego, in adventu meo 7
à Phadan, mortua eſt mihi Rahel
in terra Chenaan in via, cùm adhuc
paraſanga eſſet terræ ad veniendum
ad Ephrath: & ſepelivi eam
in via Ephrath, ipſa eſt Beth-lehem.
Et videns Iſrael filios Joſeph, dixit; 8
Quinam iſti?

ויאמר וַאֲמַר יוֹסֵף לְאָבוּי בְּנַיי הִינוּן דִּיהַב לִי מֵימְרָא דַּיְיָ כְּדֵין כְּתָבָא דְּעָלֶיהָ 9
נְסֵיבִית יַת אָסְנַת בְּרַת דִּינָה בְּרַתָּךְ לְאִינְתּוּ וַאֲמַר קָרִיבִינוּן כְּדוּן לְוָתִי וְאִיבָרְכִינוּן :
ועיני וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל יְקָרַן מִן סֵיבוּ וְלָא יָכִיל לְמֵיחְמֵי וְקָרִיב יַתְהוֹן לְוָתֵיהּ וְנַשִּׁיק 10
לְהוֹן וְגַפֵּיף לְהוֹן : ויאמר וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף מֶחְמֵי סְבַר אַפָּךְ לָא חֲשֵׁיבִית וְהָא 11
אַחְמֵי יָתִי יְיָ אוּף יַת בְּנָךְ : ויוצא וְאַפֵּיק יוֹסֵף יַתְהוֹן מִלְּוַת רְכוּבוֹי וּסְגִיד עַל אַפּוֹי 12
עַל אַרְעָא : ויקח וּדְבַר יוֹסֵף יַת תַּרְוֵיהוֹם יַת אֶפְרַיִם מִן צְטַר יְמִינֵיהּ דְּהוּא 13
שְׂמָאלֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל וְיַת מְנַשֶּׁה מִן צְטַר שְׂמָאלֵיהּ דְּהוּא יַמִּינָא דְּיִשְׂרָאֵל וְקָרִיב
לְוָתֵיהּ : וישלח וְאוֹשִׁיט יִשְׂרָאֵל יַת יְמִינֵיהּ וְשַׁוִּי עַל רֵישָׁא דְּאֶפְרַיִם וְהוּא 14
וְעֵירָא וְיַת שְׂמָאלֵיהּ עַל רֵישָׁא דִּמְנַשֶּׁה
פְּרַג יַת יְדוֹי אֲרוּם מְנַשֶּׁה בּוּכְרָא :

ירושלמי 14 פְּרַג יַת יְדוֹי :

ויברך וּבָרֵיךְ יַת יוֹסֵף וַאֲמַר יְיָ דִּי פְּלַחוּ אֲבָהָתִי קֳדָמוֹי אַבְרָהָם וְיִצְחָק יְיָ דְּאַיְזַן 15
יָתִי מִדְּאִיתְנִי עַד יוֹמָא הָדֵין : המלאך יְהֵי רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּמַלְאָכָא דְּזַמִּינְתְּ לִי 16
לְמִפְרַק יָתִי מִכָּל בִּישָׁא יְבָרֵךְ יַת טַלְיַיָּא וְיִתְקְרֵי בְּהוֹן שְׁמִי וְשׁוּם אֲבָהָתִי אַבְרָהָם
וְיִצְחָק וְהֵיכְמָא דְּנוּנֵי יַמָּא סַגֵּי מִסְתְּגֵי בְּמַיָּא כְּדֵין בְּנוֹי דְּיוֹסֵף יִתְקְפוּן לְסַגֵּי בְּגוֹ
אַרְעָא : וירא וַחֲמָא יוֹסֵף אֲרוּם מְשַׁוֵּי אָבוּי יַת יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישָׁא דְּאֶפְרַיִם 17
וּבְאִישׁ קֳדָמוֹי וְסַעֲדָא לִידָא דְּאָבוּי לְאַעֲדָאָה יָתָהּ מֵעַל רֵישָׁא דְּאֶפְרַיִם לְאַנְחוּתָהּ
עַל רֵישָׁא דִּמְנַשֶּׁה : ויאמר וַאֲמַר יוֹסֵף לְאָבוּי לָא כְּדֵין אַבָּא אֲרוּם דֵּין בּוּכְרָא 18
שַׁוִּי יַד יְמִינָךְ עַל רֵישֵׁיהּ : וימאן וְסָרֵב אָבוּי וַאֲמַר יְדַעְנָא בְּרִי יְדַעְנָא דְּהוּא בּוּכְרָא 19
וְאוּף חַכִּימְנָא דְּאוּף הוּא יְהֵי לְעַם רַב וְאוּף הוּא יִסְגֵּי וּבְרַם אָחוּי קְלִילָא יִסְגֵּי
יַתִּיר מִנֵּיהּ וּבְנוֹי יְהוֹן סַגִּיאִין בְּעַמְמַיָּא : ויברכם וּבָרֵיכִינוּן בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר 20
בָּךְ יוֹסֵף בְּרִי יְבָרְכוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל יַת יַנּוּקָא בְּיוֹמָא דִּמְהוּלְתָּא לְמֵימַר יְשַׁוִּינָךְ יְיָ
כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וּבְמִנְיַן שִׁבְטַיָּא יִתְמְנֵי רַבָּא דְּאֶפְרַיִם קֳדָם רַבָּא דִּמְנַשֶּׁה וּמַנִּי
יַת אֶפְרַיִם דִּיהֵי קֳדָם מְנַשֶּׁה : ויאמר
וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הָא אֲנָא מָטָא 21
סוֹפִי לִמְמָת וִיהֵי מֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעְדְּכוֹן
וְיָתִיב יַתְכוֹן לְאַרְעָא דַּאֲבָהַתְכוֹן : ואני
וַאֲנָא הָא יְהָבִית לָךְ יַת קַרְתָּא דִּשְׁכֶם 22
חוּלַק חַד לְמַתָּנָא יַתִּיר עַל אָחָךְ דִּי נְסֵיבִית
מִידֵיהוֹן דֶּאֱמוֹרָאֵי בְּעִידָן דִּי עַלְתּוּן לְגַוָּהּ
וְקָמִית וְסַיְיעִית יַתְכוֹן בְּסַיְיפִי וּבְקַשְׁתִּי :

ירושלמי 22 וַאֲנָא הָא יְהָבִית לָךְ חוּלָק
חַד יַתִּיר עַל אָחָךְ לְבוּשֵׁיהּ דְּאָדָם קַדְמָאָה
נְסֵיב יָתֵיהּ אַבְרָהָם אֲבוּי דְּאַבָּא מִן יְדוֹי
דְּנִמְרוֹד רַשִּׁיעָא וִיהַב יָתֵיהּ לְיִצְחָק אַבָּא
וְיִצְחָק אַבָּא יְהַב יָתֵיהּ לְעֵשָׂו וַאֲנָא נְסַבִית
יָתֵיהּ מִן יְדוֹי דְּעֵשָׂו אָחִי לָא בְּחַרְבִּי וְלָא
בְּקַשְׁתִּי אֱלָהֵין בִּזְכוּתִי וּבְעוֹבָדַי טָבַיָּא :

Et dixit Joſeph patri ſuo; Filii mei ſunt, quos dedit mihi ſermo Domini ſecundùm hanc ſcripturam, ſecundùm quam accepi Aſnath filiam Dinah filiæ tuæ in uxorem: & dixit; Accedere fac eos nunc ad me, & benedicam illis. 9
Porro oculi Iſrael graves erant præ ſenectute, neque poterat videre: & appropinquare fecit eos ad ipſum, & oſculatus eſt eos, & amplexatus. 10
Et dixit Iſrael ad Joſephum; Videre aſpectum faciei tuæ non cogitabam, & ecce videre me fecit Dominus etiam filios tuos. 11
Et eduxit eos Joſeph de genibus ejus, adoravitque pronus in terram. 12
Et tulit Joſeph ambos ipſos, Ephraim à latere dextro ſuo, quod erat ſiniſtrum ipſius Iſraelis, & Manaſſem à latere ſiniſtro ſuo, quod erat dextrum ipſius Iſraelis: & adduxit ad eum. 13
Et extendit Iſrael dextram ſuam, & poſuit ſuper caput Ephraim, qui erat minor, & ſiniſtram ſuam ſuper caput Manaſſis: & commutavit manus ſuas, quia Manaſſes primogenitus erat. 14

Hieroſ. 14. *Commutavit manus ſuas.*

Et benedixit Joſepho, & dixit; Deus coram quo coluerunt patres mei Abraham & Iſaac, Dominus qui aluit me, ex quo ego ſum ad hunc uſque diem: 15
Sit beneplacitum coram eo, ut Angelus quem ordinâſti mihi, ut redimat me ab omni malo, benedicat pueris iſtis: & vocetur in eis nomen meum, & nomen patrum meorum, Abraham & Iſaac: & quemadmodum piſces maris multiplicando multiplicantur, ſic filii Joſeph prævaleant in multitudine in medio terræ. 16
Et vidit Joſeph quod poneret pater ejus manum dextram ſuam ſuper caput Ephraim, & diſplicuit coram eo: & ſuſtinuit manum patris ſui, ut amoveret eam de capite Ephraim, atque poneret eam ſuper caput Manaſſis. 17
Et dixit Joſeph patri ſuo; Non ita pater mi, quoniam hic primogenitus, pone manum dextram tuam ſuper caput ejus. 18
Et renuit pater ejus, & dixit; Novi, fili mi, novi quòd ſit primogenitus, etiam ſcio quòd etiam ipſe erit in populum multum, & etiam ipſe multiplicabitur: verùm frater ejus minor multiplicabitur præ eo, & filii ejus erunt multi inter populos. 19
Et benedixit illis eo die, dicendo; In te Joſeph, fili mi, benedicent domus Iſrael pueris in die circuncisionis, dicendo; Ponat te Dominus ſicut Ephraim & ſicut Manaſſe: & in numero tribuum numerabitur princeps Ephraim ante principem Manaſſis: & collocavit Ephraim ut eſſet ante Manaſſe. 20
Et dixit Iſrael Joſepho; Ecce finis meus venit ad moriendum: & erit ſermo Dñi vobis auxilio, & reducet vos in terram patrum veſtrorum. 21
Ego autem ecce dedi tibi civitatem Sichem, partem unam in donum pluſquam fratribus tuis: quam accepi è manibus Ammorhæorum, tempore quo ingreſſi eſtis in medium ejus, & ſurrexi & adjuvi vos gladio meo & arcu meo. 22

Hier. 22. *Et ego ecce dedi tibi partem unam ſuper fratres tuos, veſtem Adam prioris: abſtulit eam Abraham avus meus ex manibus Nimrod improbi, & dedit ipſam Iſaaco patri meo; Iſaac autem pater meus dedit eam Eſau, & ego accepi eam ex manibus Eſau fratris mei, non gladio meo nec arcu meo, ſed merito meo & operibus meis bonis.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* گفت يوسف بپدري او پسراني من ايشان آنچه بداد بمن خدا در اين گفت نزديك آور ايشانرا و
بمن وآفرين كنم ايشانرا * وچشماني يسرال گران شدند از پيري نه تواند بديدن نزديك برد 10
ايشانرا باو بوسه داد بايشان آغوش گرفت بايشان * گفت يسرال بيوسف ديدني روي تو نه اميد 11
داشتم واينك بنمود مرا خدا نيز مر نسلي تو * بيرون آورد [يوسف] ايشانرا از نزد زانوهاء او سجود كرد 12
بروي او بزمين * بستاند يوسف مر دوي ايشان مر افريم در راستي او از چپ يسرال و مر منسّه از 13
چپي او از راستي يسرال نزديك برد باو * بكشيد يسرال مر راستي او بنهاد ابر سري افريم واو آن 14
خرد و مر چپي او ابر سري منسّه چپ راست كرد مر دستهاي او كه منسّه آن نخست زاد * آفرين 15
كرد مر يوسف گفت آن خدا آنچه روش كردند پدراني من بپيش او ابرهم ويصحق آن خدا آن
روزي دها مرا از هنيزي من تا آن روز آن اين * آن فرشتهي آن خلاص كنا مرا از همه بدي 16
آفرين كند مر آن كودكان وخوانده شود درايشان نامي من ونامي پدراني من ابرهم ويصحق
وماهيزاد باشند ببسياري درمياني آن زمين * بديد يوسف كه بنهاد پدري او دستي راستي او 17
ابر سري افريم بد آمد درچشماني او بگرفت دستي پدري او بگرداندن آنرا از بالاي سري
افريم ابر سري منسّه * گفت يوسف بپدري او نه همچنين پدري من كه اين آن نخست زاد بنه 18
راستي تو ابر سري او * نا كام بود پدري او گفت دانستم پسري من دانستم نيز او باشد بقوم 19
ونيز او بزرك باشد وليكن برادري او آن خرد بزرك باشد ازو ونسلي او باشد مسلّم در
قومها * آفرين كرد ايشانرا در روزي او بگفتن در تو آفرين باشد يسرال بگفتن بنهد ترا خدا چون 20
افريم وچون منسّه بنهاد مر افريم بپيش منسّه * گفت يسرال بيوسف اينك من ميرا وباشد خدا 21
اوازي شما وباز گرداند شمارا بزمين پدراني شما * ومن بدادم بتو بخشي يكه ابر برادران تو آنچه 22
بستانم از دستي آن اموري در شمشيري من ودر كماني من *

Reſpondit Joſeph patri ſuo; Filii mei ſunt, quos dedit mihi De^s^ hic. Dixit afferto eos mihi, et benedicã eis. 9 *(Oculi autem Iſrael graves fiebant præ ſenio, nec poterat videre:) Et attulit eos illi, quibus oſculum dedit, eóſque amplexatus eſt.* 10 *Et dixit Iſrael ad Joſeph; Videre faciem tuam ſpem non habui, & ecce oſtendit mihi Deus etiam ſobolem tuam.* 11 *Eduxit autem eos Joſeph è genibus ſuis, reverentiã exhibens facie ſuâ in terram.* 12 *Tulitque Joſeph binos illos, Ephraim in dextra ſua à ſiniſtra Iſrael, Menaſſeh verò à ſiniſtra ſua à dextra Iſrael: & attulit illos ad eum.* 13 *Extendens autem Iſrael dextram ſuam, poſuit ſuper caput Ephraim, ipſe verò minor; & ſiniſtrã ſuam ſuper caput Menaſſeh: ſiniſtrè dextravit manus ſuas, Menaſſeh enim erat primogenitus.* 14 *Benedicénſque ipſi Joſeph dixit; Deus in cujus conſpectu ambulârunt patres mei Abraham, & Iſhac, Deus alimentum dans mihi ab adhuc exiſtente me, uſque ad diem hanc:* 15 *Angelus eripiens me ab omni malo, benedicat pueris: & vocetur in eis nomen meum, et nomen patrum meorum Abraham & Iſhac: & inſtar piſcium fœturæ ſint in multitudinem in medio terræ.* 16 *Videns autem Joſeph quòd poſuiſſet pater ſuus manum dextram ſuam ſuper caput Ephraim, diſplicuit in oculis ejus: prehenditque manum patris ſui ad avertendum eam de ſuper caput Ephraim ad caput Menaſſeh.* 17 *At dixit Joſeph patri ſuo; Haud ita, pater mi: nam iſte eſt primogenitus, pone dextram tuam ſuper caput ejus.* 18 *Renuebat autem pater ejus, dicens; Novi fili mi, novi: etiam ipſe erit in populum, atque etiam ipſe magnus erit; ſed quidem frater ejus parvus, major erit quàm ipſe, & ſoboles ejus erit incolumis inter gentes.* 19 *Et benedixit eis die illo, dicendo, In te benedictus erit Iſrael, dicendo; Ponat te Deus ſicut Ephraim & ſicut Menaſſeh: & poſuit Ephraim ante Menaſſeh.* 20 *Dixitque Iſrael ad Joſeph; En ego moriens, at erit Deus vobiſcum, & reducet vos ad terram patrum veſtrorum.* 21 *Ego autem dedi tibi portionem unam ſupra fratres tuos, quam cepi è manu Emoræi gladio meo & arcu meo.* 22

מט

וקרא וּקְרָא יַעֲקֹב לִבְנוֹי וַאֲמַר לְהוֹם 1
אִדַּכּוּ מִסּוֹאֲבוּתָא וְאֵיחַוֵּי לְכוֹן רָזַיָּא
סְתִימַיָּא קִיצַיָּא גְנִיזַיָּא וּמַתַּן אַגְרֵהוֹן
דְּצַדִּיקַיָּא וּפוּרְעָנוּתְהוֹן דְּרַשִּׁיעַיָּא
וְטַלְגִּיתָא דְּעֵדֶן מָה הִיא כַּחֲדָא מִתְכַּנְשִׁין
תְּרֵיסַר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מַקְפִין דַּרְגְשָׁא
דְּדַהֲבָא דִּרְבִיעַ עֲלָהּ וּמִן דְּאִיתְגְּלִי אִיקָר
שְׁכִינְתָּא דַּיְיָ קִיצָּא דְּעָתִיד מַלְכָּא
מְשִׁיחָא לְמֵיתֵי אִיתְכְּסֵי מִינֵיהּ וּבְכֵן
אֲמַר אִיתוּ וְאֵיתְנֵי לְכוֹן מָה דִּיֶארַע
יַתְכוֹן בְּסוֹף יוֹמַיָּא : הקבצו אִתְכַּנְשׁוּ 2
וּשְׁמָעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְקַבִּילוּ אוּלְפַן מִן
יִשְׂרָאֵל אֲבוּכוֹן : ראובן רְאוּבֵן בּוּכְרִי 3
אַנְתְּ רֵישׁ חֵילִי שַׁטּוּשֵׁי וְשֵׁירוּי קְרִיוּת
הִרְהוּרִי חָמֵי הֲוֵי לָךְ בְּכוּרוּתָא וּרְבוּת
כְּהוּנְתָּא וּמַלְכוּתָא וְעַל דִּי חָטֵית בְּרִי
אִתְיְהִיבַת בְּכֵירוּתָא לְיוֹסֵף וּמַלְכוּתָא
לִיהוּדָה וּכְהוּנְתָּא לְלֵוִי : פחז מְדַמֵּינָא 4
לָךְ לְגִינְּתָא קְלִילָא דְּעָלוּן לְגַוָּהּ נַחְלִין
מוֹחִין מִתְגַּבְּרִין וְלָא יְכִילַת לְמִסוֹבְלָא
יַתְהוֹן וְאִסְתְּחִיפַת כֵּן אִיתְרְעַת רְאוּבֵן
בְּרִי דִּי חָטֵית לָא תוֹסִיף וְעַל דִּי חָטֵית
יִשְׁתְּבֵק לָךְ אֲרוּם אִתְחַשֵּׁב לָךְ כְּאִילוּ
עַלְתָּא לְאִיתְּתָא דְּשַׁמִּישׁ עִמָּהּ אָבוּךְ בְּעִידָּן
דְּבַלְבֵּילְתָּא שְׁוִוי דִּסְלִיקַת עֲלָהּ : שמעון
שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִין תְּלָאמִין מָאנֵי זַיְינָא 5
שְׁנִינָא לְמִחְטוֹף הִיא אִשְׁתְּמוֹדְעוּתְהוֹן :
בסודם בְּעֵטַתְהוֹן לָא אִתְרְעִיַית נַפְשִׁי 6
וּבְמִכְנְשֵׁהוֹן לִשְׁכֶם לְמַחְרְבַהּ לָא אִתְיַחַד
יְקָרִי אֲרוּם בְּרוּגְזְהוֹן קְטַלוּ מַלְכָּא
וְשׁוּלְטָנֵיהּ וּבִרְעוּתְהוֹן פַּכְרוּ שׁוּר בַּעֲלֵי
דְּבָבֵיהוֹן : ארור אֲמַר יַעֲקֹב לֵיט הֲוָה 7
כְּרַכָּא דִּשְׁכֶם כַּד עָלוּן לְגַוָּהּ לְמַחְרְבֵהּ
בְּרוּגְזֵיהוֹן דְּתַקִּיף וְחֵימַתְהוֹן עַל יוֹסֵף
אֲרוּם קַשְׁיָא אֲמַר יַעֲקֹב אִין שָׁרְיַין הִינוּן
תְּרֵיהוֹן כַּחֲדָא לֵית מְלִיךְ וְשׁוּלְטָן דִּיקוּם
קֳדָמֵיהוֹן אֲפַלֵּיג אַחְסָנַת בְּנוֹי דְּשִׁמְעוֹן
לִתְרֵין חוּלָקִין חוּלַק חַד יִפּוֹק לֵיהּ מִגּוֹ
אַחְסָנַת בְּנֵי יְהוּדָה וְחוּלַק חַד בֵּינֵי שְׁאַר
שִׁבְטַיָּא דְּיַעֲקֹב וְאֲבַדַּר שִׁבְטָא דְּלֵוִי בְּגוֹ
כָּלְהוֹן שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל :

1 וּקְרָא אֲבוּנָן יַעֲקֹב לִבְנוֹי וַאֲמַר
לְהוֹן אִתְכַּנְשׁוּ וַאֲתַנֵּי לְכוֹן קִצָּא גְנִיזָא
רָזַיָּא טְמִירַיָּא וּמַתַּן אַגְרַיָּא דְּצַדִּיקַיָּא
וּפוּרְעָנוּתְהוֹן דְּרַשִּׁיעַיָּא וְשַׁלְוָותֵיהּ דְּעֵדֶן
מָה הוּא כַּחֲדָא אִתְכַּנְשׁוּ תְּרֵי עֲשַׂרְתֵּי
שִׁבְטַיָּא דְּיַעֲקֹב וּמַקְפִין לְדַרְגְשָׁא דְּדַהֲבָא
דַּהֲוָה אֲבוּנָן יַעֲקֹב רְבִיעַ בְּגַוֵּיהּ בְּעַיִן דִּי
יִתְנֵי לְהוֹן קֵץ בִּרְכָתָא וְנֶחָמְתָא מִן
דִּי אִתְגְּלֵי לֵיהּ רָזָא אִתְכַּסֵּי מִנֵּיהּ מִן
דִּי אִפְּתַח לֵיהּ תַּרְעָא אִטְּרֵד מִנֵּיהּ חָזַר
אֲבוּנָן יַעֲקֹב וּבָרֵיךְ לִבְנוֹי גְּבַר כְּעוֹבָדוֹי
טָבַיָּא בָּרֵיךְ יַתְהוֹן : 2 מִן דְּאִתְכַּנְשׁוּ
תְּרֵי עֲשַׂרְתֵּי שִׁבְטוֹי דְּיַעֲקֹב וְאַקִּיפוּ דַּרְגְשָׁא
דְּדַהֲבָא דַּהֲוָה אֲבוּנָן יַעֲקֹב רְבִיעַ בְּגַוֵּיהּ
סְבָרִין דְּהוּא גָּלֵי לְהוֹן סִדְרֵי בִּרְכָתָא
וְנֶחָמְתָא וְאִתְכַּסֵּי מִנֵּיהּ : עֲנָה אֲבוּנָן
יַעֲקֹב וַאֲמַר לְהוֹן אַבְרָהָם אֲבוּי דְּאַבָּא
קָם מִנֵּיהּ פְּסוֹל יִשְׁמָעֵאל וְכָל בְּנֵי קְטוּרָה
וְיִצְחָק אַבָּא קָם מִנֵּיהּ פְּסוֹל עֵשָׂו אָחִי
וַאֲנָא דָחִיל דְּלָא יְהֵי בֵּינֵיכוֹן גְּבַר
דְּלִבֵּיהּ פְּלִיג עַל אֲחוֹי לְמֵיזַל לְמִפְלַח
קֳדָם טַעֲוָן אוֹחֲרָנִין עָנוּן תְּרֵי עֲשַׂרְתֵּי
שִׁבְטוֹי דְּיַעֲקֹב כּוּלְּהוֹן כַּחֲדָא וְאָמְרִין
שְׁמַע מִנָּן יִשְׂרָאֵל אֲבוּנָן יְיָ אֱלָהָנָא יְיָ
חַד עָנֵי יַעֲקֹב אֲבוּנָן וַאֲמַר יְהֵא שְׁמֵיהּ
רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמֵי עָלְמִין : 3 רְאוּבֵן
בּוּכְרִי אַתְּ חֵילִי וְשֵׁירוּי צַעֲרִי חָמֵי הֲוָה
לָךְ רְאוּבֵן בְּרִי לְמִסַּב תְּלָתָא חוּלָקִין
יַתִּיר עַל אָחָךְ בְּכוּרוּתָא כְּהוּנְתָּא
מַלְכוּתָא וְעַל דַּחֲטֵית רְאוּבֵן בְּרִי
אִתְיְהִיבַת בְּכוּרוּתָא לְיוֹסֵף וּמַלְכוּתָא
לִיהוּדָה וּכְהוּנְתָּא רַבְּתָא לְשִׁבְטָא דְּלֵוִי :
פחז 4 מְדַמֵּי אֲנָא לָךְ בְּרִי רְאוּבֵן לְגִנְּתָא
זְעֵירָא דְּעָלוּ בְּגַוַּהּ נַחְלִין שָׁטְפִין וְלָא
יְכִלַּת לְסוֹבָרָא יַתְהוֹן וְאִתְרְעַת מִן
קֳדָמֵיהוֹן כֵּן אִתְרְעַתְּ רְאוּבֵן בְּרִי בְּעוֹבָדָךְ
טָבַיָּא דַּחֲטֵית לָא תוֹסִיף לְמֶחְטֵי וְעַל
דַּחֲטֵית יִשְׁתְּבֵק לָךְ : 5 שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִין
תַּלְמִין גּוּבְרִין מָרֵי זֵינָא שְׁנִינָא עֲבָדוּ
קְרָב מִן טַלְיוּתְהוֹן בְּאַרְעָא דְּבַעֲלֵי
דְּבָבֵיהוֹן עֲבָדוּ נִצְחָנֵי קְרָבֵיהוֹן : 6 בְּעֵיצַתְהוֹן
לָא אִתְרְעִיַת נַפְשִׁי וּבִכְנִשְׁתְּהוֹן לִכְרַכָּא
דִּשְׁכֶם לְמַחְרְבָה יָתֵיהּ לָא חָסוּ עַל יְקָרִי אֲרוּם בְּרוּגְזְהוֹן קְטִילוּ מַלְכִּין עִם
שִׁלְטוֹנִין וּבִרְעוּתְהוֹן זַבִּינוּ יוֹסֵף אֲחֵיהוֹן דִּמְתִיל לְתוֹרָא : ארור 7 לִיט הֲוָה
כְּרַכָּא דִּשְׁכֶם דְּעָלוּ לְגַוַּהּ שִׁמְעוֹן וְלֵוִי לְמַחְרְבָהּ בְּרוּגְזְהוֹן אֲרוּם תַּקִּיף הֲוָה
וּבְחֵמַתְהוֹן אֲרוּם קַשְׁיָא הֲוַת אֲמַר אֲבוּנָן יַעֲקֹב אִין שָׁרְיָין הִנּוּן כַּחֲדָא לֵית
אוּמָּא וּמַלְכוּ יָכְלָא לְמֵיקָם מִן קֳדָמֵיהוֹן אֲפַלֵּיג יַת שִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן סָפְרִין מַלְפֵי
אוֹרַיְתָא בִּכְנִשְׁתָּא דְּיַעֲקֹב וְאֲבַדַּר יַת שִׁבְטָא דְּלֵוִי בְּבָתֵּי מִדְרְשַׁיָּא דִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל :

CAP. XLIX.

Et vocavit Jacob filios ſuos, & dixit illis; Purificate vos ab immunditie, & indicabo vobis ſecreta occulta, fines reconditos, & donationem mercedis juſtorum, & ultionem improborum, & umbra Eden quænam ſit: ſimul verò congregatis duodecim tribubus Iſrael, & circundantibus lectum aureum in quo decumbebat, poſtquam manifeſtata eſt illi gloria divinæ majeſtatis Dei, finis quo venturus erat rex Meſſias abſconditus fuit ab eo. Tunc verò dixit; Venite & narrabo vobis, id quod accidet vobis in fine dierum. 1
Congregamini & audite filii Jacob, & accipite doctrinam ab Iſraele patre veſtro. 2
Ruben primogenitus meus es tu, initium roboris generationis meæ, & initium accidentis cogitationis meæ: conveniebat tibi primogenitura, & dignitas ſacerdotalis, & regia; propterea autem quod peccâſti, fili mi, data eſt primogenitura Joſepho, regnum Judæ, ſacerdotium Levi. 3
Aſſimilo ego te horto parvo, in medium cujus ingrediuntur torrentes feſtini & fortes, ut non poſſit eos ferre, ſed ſubvertitur, ſic contritus es Ruben fili mi, eò quòd peccâſti; ne addas, & pro eo quod peccâſti remittetur tibi: quoniam reputatum eſt tibi acſi ingreſſus eſſes ad uxorem patris tui, cum qua rem habuit, quo tempore confudiſti lectum meum, ſuper quem aſcendebas. 4
Simeon & Levi fratres ſulcales, vaſa armorum acutorum factorum ad rapiendum eſt cognitio eorum. 5
In conſilio eorum non complacuit ſibi anima mea, & cum congregarentur ipſi adverſus Sichem ad deſtruendum eam non univit ſe anima mea: quoniam in ira ſua interfecerunt regem & præfectum ipſius, & in voluntate ſua fregerunt muros inimicorum ſuorum. 6
Et dixit Jacob maledictum fuit oppidum Sichem, in medium cujus ingreſſi ſunt ad deſtruendum ipſum in ira ſua forti, & iracundia eorum contra Joſeph quia dura: dixit Jacob; ſi habitent iſti ſimul, nullus rex aut præfectus adverſus eos ſtare poterit: dividam hæreditatem Simeonis in duas partes, pars una exibit ad eum è medio hæreditatis filiorum Juda, pars altera inter reliquas tribus Jacob, tribum autem Levi diſpergam in medium univerſarum tribuum Iſrael. 7

1. Et vocavit pater noſter Jacob filios ſuos, & dixit illis; Congregamini, & docebo vos finem reconditum, arcana abſcondita, & præmium mercedis quod manet juſtos, & pœnam improborum, & felicitatem Eden qualis ſit: ſimul congregatæ ſunt duodecim tribus Jacob, & circundabant ſtratum aureum in quo pater noſter Jacob decumbebat, quærentes ut doceret eos finem benedictionum & conſolationum: poſtquàm verò revelatum eſt illi ſecretum, abſconditum eſt ab eo, poſtquam aperta eſt illi janua claudebatur ab eo. Rediit itaque pater noſter Jacob & benedixit filios ſuos, unumquemque ſecundùm opera ſua bona benedixit eos. 2. Ex quo congregatæ ſunt duodecim tribus Jacob; & circundederunt ſtratum aureum in medio cujus pater noſter Jacob decumbebat, cogitabant eum revelaturum ipſis ordines benedictionum & conſolationum, ſed abſconditi erant ab eo. Reſpondit pater noſter Jacob, & dixit illis; Ex Abraham avo meo ſurrexit prophanus Iſmael, & omnes filii Cetura, ex Iſaac autem patre meo ſurrexit prophanus Eſau frater meus: ego verò timeo ne ſit inter vos aliquis, cujus cor diviſum ſit contra fratres ſuos, ut proficiſcatur & colat idola alia. Reſponderunt duodecim tribus Jacob omnes ſimul, et dixerunt; Audi nos Iſrael pater noſter, Dominus Deus noſter Deus unus eſt: reſpondit Iacob pater noſter, et dixit; Sit nomen ejus magnum benedictum in ſecula ſeculorum. 3. Ruben primogenitus meus es tu, robur meum, et initium doloris mei: conveniebat tibi Ruben fili mi accipere tres partes potiores præ fratribus tuis, primogenituram, ſacerdotium, regnum; verùm quia peccâſti Ruben fili mi, data eſt primogenitura Ioſepho, regnum autem Judæ, ſacerdotium verò magnum tribui Levi. 4. Aſſimilo ego te, fili mi Ruben, horto parvo, in cujus medium intrârunt torrentes inundantes, adeo ut non poſſit eos ferre, ſed conteritur à facie eorum; ſic contritus es Ruben fili mi in operibus tuis bonis, eò quòd peccâſti: ne iterum pecces et illud quod peccâſti tibi condonabitur. 5. Simeon et Levi fratres ſulcales, viri præditi armis acutis, fecerunt prælium à pueritia ſua, in terra inimicorum ſuorum peregerunt triumphos præliorum ſuorum. 6. Conſilium eorum non placuit animæ meæ, et cùm congregarentur contra civitatem Sichem, ut depopularentur eam, non pepercerunt gloriæ meæ: quoniam in ira ſua occiderunt reges cum principibus, et in voluntate ſua vendiderunt Joſeph fratrem ſuum, qui aſſimilatus eſt bovi. 7. Maledictum oppidum Sichem, in cujus medium aſcenderunt Simeon et Levi ad deſtruendum illud in ira ſua, quoniam fortis erat, & in excandeſcentia ſua, quoniam dura fuit. Dixit pater noſter Jacob; Si habitaverint hi ſimul nullus populus nullumque regnum poterit conſiſtere coram eis: dividam ergo tribum Simeonis, ut ſint ſcribæ & doctores legis in Synagoga Jacob, tribum verò Levi diſtribuam, ut præſint concionibus inter filios Iſrael.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل چهل نهم *
* بخواند يعقوب بپسراني او گفت جمع شويد وآگاه كنم شما مر 1
آنچه فراز رسد شمارا در آخر آن روزگاران * جمع شويد وشنويد پسراني يعقوب وشنويد بيسرال 2
بپدري شما * راوبن نخست زادي مني تو روي من واوّلي قوت من زيادتي مرتبه وزيادتي 3
سلطنت * شتاب كردي چون آب نه باقي گذاشتي كه برآمدي خسپگاهي پدري تو 4
آن هنگام سست شدي بستري من برآمد * شمعون ولوي برادران بيرايهاي ستم سلاحهاي 5
ايشان * در رازي ايشان نه آيد جاني من در جماعت ايشان نه يگانه شود عزيزي من 6
كه در خشمي ايشان بكشتند مرد ودر رضاي ايشان بركندند قلعت * نفرين 7
خشمي ايشان كه قويست وغضبي ايشان كه سخت است بخش كنم ايشانرا در يعقوب
پراكنده كنم ايشانرا در يسرال *

CAP. XLIX.

Vocavit itaq; Jacob filios ſuos, & dixit; Congregamini, & notum faciam vobis quod ſuperveniet vobis in fine temporum. 1 *Congregamini & audite filii Jacob, & auſcultate Iſraeli patri veſtro.* 2 *Ruben, primogenitus meus es tu, fortitudo mea, & initium roboris mei: abundantia dignitatis, & abundantia dominii.* 3 *Sed feſtinationem feciſti velut aqua: haud ſuperſtitem reliquiſti: nam aſcendiſti cubile patris tui, quo tempore mollis factus es: ſtratum meum aſcendit.* 4 *Shimeon & Levi fratres, inſtrumenta injuriæ ſunt arma eorum.* 5 *In ſecretum eorum ne veniat anima mea, in cœtu eorum ne uniatur gloria mea: quia in iracundia ipſorum occiderunt virum, & pro voluntate ſua eradicarunt arcem.* 6 *Maledicta ira eorum, quia fortis eſt; & furor eorum, quia vehemens eſt: dividam eos in Jaacob, & diſpergam eos in Iſrael.* 7

תרגום יונתן בן עוזיאל

8 יְהוּדָה אַנְתְּ אוֹדִיתָ עַל עוּבְדָא דְתָמָר בְּגִין כֵּן לָךְ יְהוֹדוּן אֲחָךְ וְיִתְקְרוּן יְהוּדָאִין עַל שְׁמָךְ יְדָךְ יִתְפָּרְעוּן לָךְ מִבַּעֲלֵי דְבָבָךְ לְמִפְתַּק גִּירִין לְהוֹן כַּד יְחַזְרוּן קְדָל קֳדָמָךְ וִיהוֹן מַקְדִּימִין לְמִשְׁאַל בִּשְׁלָמָךְ בְּנֵי אֲבוּךְ : 9 גּוּר מַדְמֵי אֲנָא לָךְ יְהוּדָה בְּרִי לְגוּר בַּר אַרְיָוָן דְּמִן קְטוֹלֵיהּ דְּיוֹסֵף בְּרִי סְלִיקַת נַפְשָׁךְ וּמִדִּינָא דְתָמָר תְּהֵי מְשֵׁיזַב נְיָיח וְשָׁרֵי בִּתְקוֹף הֵיא כְּאַרְיָא וְהֵי כְלֵיתָא דְּכַד נָח מַן יְקִימִנֵּיהּ : 10 לָא יָסוּר לָא פָּסְקִין מַלְכִין וְשַׁלִּיטִין מִדְּבֵית יְהוּדָה וְסַפְרִין מַאַלְפֵי אוֹרַיְיתָא מִזַּרְעֵיהּ עַד זְמַן דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא זְעֵיר בְּנוֹי וּבְדִילֵיהּ יִתְימְסוּן עַמְמַיָא : 11 אַסְרֵי מַה יָאֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא דַעֲתִיד לְמֵיקוּם מִדְּבֵית יְהוּדָה אָסַר חַרְצוֹי וְנָחִית וּמְסַדֵּר סִדְרֵי קְרָבָא בְּבַעֲלֵי דְבָבוֹי וּמְקַטֵּל מַלְכִין עִם שׁוּלְטָנֵיהוֹן וְלֵית מְלִיךְ וְשׁוּלְטָן דְּיֵיקוּם קֳדָמוֹי מַסְמַק טוּוְרַיָא מִן אֲדַם קְטִילֵיהוֹן לְבוּשׁוֹי מְעַגְעָגִין בְּאַדְמָא מַדְמֵי לְעָצוּר דְּעִנְבִין : 12 חַכְלִילִי מַה יָאֵין הִינוּן עֵינוֹי דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא כַּחֲמַרָא זַכִּיכָא מִן לְמֵיחְמֵי גִּלּוּי עֶרְיָין וְשַׁדְיוּת אֲדַם זַכַּאי וְשִׁנּוֹי נְקִיָין מִן חַלְבָא דְּלָא לְמֵיכַל חֲטוֹף וְאַנּוּסָא וּכְדֵין יִסְמְקוּן טוּוְרוֹי וּמַעַצְרָתֵיהּ מִן חַמְרָא וְגוּלְמָתוֹי יְחַוְּרָן מִן עֲלַלְתָּא וּמִן דִּירִין דְּעָאן : 13 זְבוּלוּן עַל סַפְרֵי יַמָּא יִשְׁרֵי וְהוּא יְהֵא שַׁלִּיט בְּמַחוֹזִין וּמִכְבַּשׁ הַפַּרְכֵי יַמָּא בִּסְפִינָתָא וְתַחוּמֵיהּ יְמְטֵי עַד צִידוֹן : 14 יִשָּׂשכָר חֲמִיר בְּאוֹרַיְיתָא וְשֵׁבֶט תַּקִּיף יָדַע בְּזִמְנַיָּא וְהוּא מַרְבַּע בֵּינֵי תְחוּמֵי אֲחוֹי : 15 וַיַּרְא וְחָמָא נְיָיחָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי אֲרוּם טָב וְחוּלְקָא דְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֲרוּם בְּסִימָא הִיא בְּגִין כֵּן אַרְכִּין כַּתְפֵּי לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וַהֲווֹ לֵיהּ אַחוֹי מַסְקֵי דוֹרוֹנִין : 16 דָּן מִדְּבֵית דָּן עָתִיד דְּיֵיקוּם גַּבְרָא דְּיְדוּן יָת עַמֵּיהּ דִּינִין דִּקְשׁוֹט כַּחֲדָא יִשְׁתַּמְעוּן לֵיהּ שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל : 17 יְהִי דָן יְהִי גַּבְרָא דְּיִתְבְּחַר וִיקוּם מִדְּבֵית דָּן מַדְמֵי לְחוּרְמָנָא דִּרְבִיעַ עַל פָּרָשַׁת אוֹרְחָא וּלְרֵישֵׁי חִיוָין דְּכָמִין עַל שְׁבִילָא דְּנָכִית סוּסְיָא בְּעִיקְבֵיהּ וְנָפִיל מִן אֵימְתֵיהּ רְכָבֵיהּ מִתְפַּרְקִיד לַאֲחוֹרֵיהּ הֵיכְדֵין יִקְטוֹל שִׁמְשׁוֹן בַּר מָנוֹחַ יָת כָּל גִּבָּרֵי פְלִשְׁתָּאֵי לְפָרָשַׁיָּא וּלְרַגְלָאֵי וְיַעֲקַר סוּסָוָתְהוֹן וּמְמַגַּר רִכְבֵיהוֹן לַאֲחוֹרָא :

ירושלמי

8 יְהוּדָה לָךְ יוֹדוּן כָּל אַחָךְ וְעַל שְׁמָךְ יִתְקְרוּן כָּל יְהוּדָאֵי יְדָךְ יִתְפַּרְעוּן לָךְ מִבַּעֲלֵי דְבָבָךְ יֶהֱווֹן מַקְדְּמִין וְשָׁאֲלִין בִּשְׁלָמָךְ כָּל בְּנוֹי דַאֲבוּךְ : 9 מַדְמֵי אֲנָא לָךְ בְּרִי יְהוּדָה לְגוּר בַּר אַרְיָון מִן קַטְלוֹי דְיוֹסֵף אַתְּ הֲוֵיתָא מְשֵׁיזֵב מִן דִּינָא דְתָמָר בְּרִי אַתְּ הֲוֵיתָא זַכַּאי נְיַח וְשָׁרֵי בְּגוֹ קְרָבָא הֵיךְ אַרְיָא וְהֵיךְ אַרְיָוָתָא וְלֵית אוּמָּא וּמַלְכוּ דִּתְקוּם לְקוּבְלָךְ : 10 לָא פָסְקִין מַלְכִין מִדְּבֵית יְהוּדָה אַף לָא סָפְרִין מַלְפֵי אוֹרַיְיתָא מִבְּנֵי בְּנוֹי עַד זְמַן דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּדִידֵיהּ הִיא מַלְכוּתָא וְלֵיהּ עֲתִידִין דְּיִשְׁתַּעְבְּדוּן כָּל מַלְכְוָתָא דְאַרְעָא : 11 מַה יָאֵי הוּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא דַּעֲתִיד לְמֵיקָם מִדְּבֵית יְהוּדָה אָסַר חַרְצוֹי וְנָפֵיק לִקְרָבָא לְקָבֵיל שָׂנְאוֹי וּמִתְקַטְלִין מַלְכִין עִם שִׁלְטוֹנִין מַסְמַק נַהֲרַיָּא מִדַּם קְטִילֵיהוֹן וּמְחַוַּר גּוּלְמָתֵיהּ מִן תְּרַב גִּבָּרֵיהוֹן לְבוּשׁוֹי מְעַגְעָגִין בְּאַדְמָא וְהוּא מַדְמֵי לְרָפוּס עִנְבִין : 12 מַה יָאִין אִנּוּן עֵינוֹי דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא לְמֶחְמֵי מִן חַמְרָא זַכִּיכָא מִלְמֶחְמֵי בְהֵין גִּלּוּי עֲרָיוּת וּשְׁפִיכוּת דַּם זַכַּי שִׁנּוֹי בְּקִיָּן בַּהֲלָכָה מֵיכַל בְּהֵין חֲמָסִין וְגָזְלִין יִסְמְקוּן טוּרוֹי מִן גּוּפְנֵי וּמַעַצְרָתֵי מִן חַמְרֵיהּ יְחַוְּרוּן גּוּלְמָתֵיהּ מִן סִיגּוּי עֲבוּר וְעֶדְרִין דְּעָן : 14 יִשָּׂשכָר שִׁבְטָא תַקִּיף וּתְחוּמֵיהּ יֶהֱוֵי מְמַצַּע בֵּינֵי תְרֵין תְּחוּמַיָּא : 15 וַחֲזָא בֵּית מַקְדְּשָׁא דְּאִתְקְרֵי מְנוּחָה אֲרוּם טָב הוּא וְיָת אַרְעָא אֲרוּם שְׁמֵינִין אִנּוּן פֵּירֵיהּ וְאַרְכֵּן כַּתְפֵיהּ לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וַהֲווֹן לֵיהּ כָּל אֲחוֹי מַסְקֵי מִסִּין : 17 יְהֵוֵי פְּרוּקָא דַּעֲתִיד לְמֵיקָם יִתְקֵיף וְיִתְגָּאֶה עַל כָּל מַלְכְוָתָא וְהוּא יְהֵוֵי מַדְמֵי לְחִוְיָא דִּרְבִיעַ בְּאוֹרְחָא וּלְהוּרְמָנָא דְּכָמֵין בְּפָרָשַׁת אוֹרְחָתָא דְּמָחֵי לְסוּסְיָא בְּעִקְבֵיהּ וּמִן אֵימְתֵיהּ מִסְתַּבֵּר רְכָבֵיהּ לְאִתְהַפָּךְ לַאֲחוֹרֵיהּ וְהוּא שִׁמְשׁוֹן בַּר מָנוֹחַ דְּאֵימְתֵיהּ עַל בַּעֲלֵי דְבָבוֹי וּרְחַלְתֵּיהּ עַל שָׂנְאוֹי וּמְקַטֵּל מַלְכֵי עִם שִׁלְטוֹנִין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

8 Juda, tu confeſſus es in facto Tamar, propterea te laudabunt fratres tui, & vocabuntur Judæi de nomine tuo, manus tuæ ulciſcentur te ab inimicis tuis, jaculando ſagittas in illos quando convertent cervicem coram te: & erunt prævenientes ut petant pacem tuam filii patris tui. 9 Aſſimilo ego te, Juda fili mi, catulo filio leonum; nam ab occiſione Joſephi fili mi abſtuliſti animam tuam; & à judicio Tamaris eris liber, quieſcens & habitans in fortitudine ſicut leo, & ſicut vetus leo, qui quando quieſcit quis ſurgere faciet eum? 10 Non ceſſabunt reges & præſides ex domo Judæ, & ſcribæ docentes legem ex ſemine ejus, uſq; ad tempus quo veniet rex Meſſias minor filiorum ejus, & propter eum colliqueſcent populi. 11 Quàm pulcher eſt rex Meſſias qui ſurrecturus eſt è domo Judæ? ligavit lumbos ſuos & deſcendit & inſtruxit aciem belli *adverſus* hoſtes ſuos, interficiendo reges cum principibus eorum, nec eſt rex aut princeps qui illi ſit reſtiturus: rubore inficiens montes propter ſanguinem interfectorum eorum, veſtimenta ejus intincta ſanguine aſſimilantur cortici uvarum. 12 Quàm pulchri ſunt oculi regis Meſſiæ ſicut vinum purum, ne videre poſſit concubitus illicitos & effuſionem ſanguinis innocentis; & dentes ejus puriores ſunt lacte, ut non comedant raptum aut direptum: & propterea rubebunt montes ejus, & torcularia ejus præ vino, & colles ejus albi erunt præ frumento & caulis ovium. 13 Zebulun ad littora maris habitabit, & ipſe dominabitur portubus, & ſubiget præfectos maris navibus, & limes ejus perveniet uſque ad Sidon. 14 Iſſachar aſinus in legis *onere ferendo*, & tribus fortis cognoſcens intentiones temporum: & ipſe recubat inter limites fratrum ſuorum. 15 Et vidit requiem futuri ſeculi quòd bona eſſet, & partem terræ Iſrael quòd ſuavis eſſet: propterea inclinavit humerum ſuum ad laborandum in lege, & erunt illi fratres ejus ferentes munera. 16 Ex domo Dan futurum eſt ut ſurgat vir, qui judicet populum ſuum judiciis veritatis: ſimul illi auſcultabunt *omnes* tribus Iſrael. 17 Erit vir qui eligetur & ſurget ex domo Dan, ſimilis baſiliſco decumbenti in bivio itineris, & capitibus ſerpentum, qui inſidiatur ad ſemitam, qui mordet equum in calcaneo, & cadit propter terrorem ejus ſeſſor ejus ſupinus retrorſum: quemadmodum interficiet Simſon filius Manoe omnes fortes Philiſtæorum, tam equites quam pedites, & ſubnervabit equos eorum, & præcipitabit ſeſſores eorum retrorſum.

Hieroſolymitanum.

Hier. 8. *Jehuda te laudabunt omnes fratres tui, & de nomine tuo vocabuntur omnes Judæi; manus tuæ ulciſcentur te de inimicis tuis: erunt prævenientes & petentes pacem tuam omnes filii patris tui.* 9. *Aſſimilo ego te fili mi Juda, catulo filio leonum, ab interficientibus Joſeph tu eripiebas, & à judicio Thamaris fili mi tu eras innocens, tranquillus & manens in medio prælii quemadmodum leo, & leæna, nec eſt populus aut regnum quæ poſſit ſtare contra te.* 10. *Non deficient reges de domo Juda, neque periti doctores legis de filiis filiorum ejus, uſque ad tempus quo veniet rex Meſſias cujus eſt regnum, & ei ſubjicientur tandem omnia regna terræ.* 11. *Quàm pulcher eſt rex Meſſias qui ſurrecturus eſt è domo Judæ: ligat lumbos ſuos, & exit in prælium contra oſores ſuos, & interficiuntur reges cum principibus: rubore tingit flumina ſanguine interfectorum eorum, & albos reddit colles ejus pinguedine fortium ipſorum: veſtimenta ejus intincta ſunt ſanguine, & ipſe ſimilis eſt calcationi uvarum.* 12. *Quàm pulchri ſunt oculi regis Meſſiæ viſu præ vino puro, ut non videat illis concubitus illicitos & effuſionem ſanguinis innocentis; dentes ejus magis exercitati ſunt in ritibus, quàm ut comedat illis violentias et rapinas: rubicundi ſunt montes ejus vineis, & torcularia ex vino ejus, albi ſunt colles ejus ex multitudine frumenti & gregum ovium.* 14. *Iſſachar tribus fortis, et limes ejus erit ſitus inter duos limites.* 15. *Et vidit domum ſanctuarii, quæ vocatur quies, quoniam bona eſt; et terram, quoniam pingues ſunt fructus ejus: et inclinavit humerum ſuum ad laborandum in lege, et erant illi omnes fratres ejus offerentes tributa.* 17. *Erit redemptor, qui ſurrecturus eſt, fortis erit & elevatus ſuper omnia regna, et ille ſimilis erit ſerpenti qui cubat in ſemita, et baſiliſco qui inſidiatur in bivio itineris, qui percutit equum in calcaneo ſuo, et ab ejus terrore cogitat ſeſſor ejus terga vertere: & ille eſt Samſon filius Manoe, cujus terror fuit ſuper inimicos ejus, et pavor ſuper oſores ejus; nam interfecit reges cum principibus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*یهوده تو اقرار کنند بتو برادرانی تو دستی تو در قفای دشمنانی تو سجود کنند بتو پسرانی 8
پدری تو *بچه شیر یهوده از نخچیر پسری من بر آمدی بخنبید بخسپید چون شیر و چون 9
ماده شیر که خیزاند اویرا *نه گرده سلطنت از یهوده و دبیری از میانی فرزندانی او تا که بیاید 10
مسیح او و باو جمع شود قومها *بسته بتاك کرهی او و بطایفی بچهی ماده‌یانی او بشست در می 11
لباسی او و در خون انگورها پوشش او *سرخی چشمان از می و سپیدی دندانها از شیر* 12
*زبولن بکناری دریاها مسکن گیرد و او بکناری کشتیها و پیغولهی او ابر صیدون *یسشکر 13 14
توانگر بمال خسپا میانی دو حدها *بدید آسایش که نیکوست وآن زمین که خوش 15
است میل داد کتف او ببر کشیدن بود بخراج گزار *دن حکم کند قومی او چون 16
یکه قبیلهای یسرال *باشد دن چون مار ابر راه آن پیچیده ابر طریق آن گزا پاشنهی 17
اسپ بیفتد سوارهی او بپس *

8 *Jehudah tu, confitebuntur tibi fratres tui, manus tua erit in cervice inimicorum tuorum, reverentiam exhibebunt tibi filii patris tui.* 9 *Catulus leonis Jehudah: à præda fili mi aſcendiſti: celebris evaſit, decubuit ſicut leo, & ſicut leæna, quis excitabit eum?* 10 *Non recedet imperium à Jehudah, & Scriba è medio filiorum ejus; donec veniat Chriſtus ejus, & ei congregabuntur Gentes.* 11 *Ligans ad vitem pullum ſuum, & ad propaginem fœtum aſinæ ſuæ: lavit in vino veſtimentū ſuum, & in ſanguine uvarum indumentum ſuum.* 12 *Rubedo oculorum ejus præ vino, & candor dentium præ lacte.* 13 *Zebulun in littore marium habitationem capiet, & erit in littus navibus: & angul⁹ ejus ad Sidon.* 14 *Iſhſhachar præpotens opibus, decumbens inter duos terminos.* 15 *Videnſq; requiem quòd ſit bona, & terrā quòd ſit amœna, inclinavit humerū ſuum ad ferendum, & fuit tributum ſolvens.* 16 *Dan Judicabit populum ſuum, ſicut unus tribuum Iſrael.* 17 *Erit Dan ſicut ſerpens juxta viam, intortus juxta ſemitam, mordens calcaneum equi, & cadet eques ejus retrorſum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

18 לִישׁוּעָתָךְ אֲמַר יַעֲקֹב כַּד חֲמָא יָת גִּדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ וְיָת שִׁמְשׁוֹן בַּר מָנוֹחַ דְּקַיְימִין לְמִפְרוֹקִין לָא לְפוּרְקָנֵיהּ דְּגִדְעוֹן אֲנָא מְסַכֵּי וְלָא לְפוּרְקָנֵיהּ דְּשִׁמְשׁוֹן אֲנָא מוֹדִיק דְּפוּרְקָנְהוֹן פּוּרְקָן דְּשַׁעְתָּא אֱלָהֵן לְפוּרְקָנָךְ סְבִירֵית וְאוֹדִיקֵית יְיָ דְּפוּרְקָנָךְ פּוּרְקָן עָלְמִין : 19 גָּד גְּדוּד שִׁבְטָא דְגָד יַעֲבְרוּן מְזַיְינִין עִם שְׁאָר שִׁבְטַיָּא יָת נַחֲלֵי אַרְנוֹנָא וְהִינוּן יִכְבְּשׁוּן קֳדָמֵיהוֹן יָת עַמּוּדַיָּא דְאַרְעָא וְהִינוּן יְהַדְרוּן מְזַיְינִין בְּסוֹפָא בְּנִכְסִין סַגִּיאִין וְיִשְׁרוּן בִּשְׁלֵיוָתָא לְהָלָאָה מִן עִיבַר יוֹרְדְּנָא דִּכְדֵין אִתְרְעוּן וַהֲוָה לְהוֹן וְאִתְקַבָּלוּ אַחְסַנְתְּהוֹן : 20 מֵאָשֵׁר טוּבוֹי דְּאָשֵׁר מִן שְׁמֵינִין הִינוּן פֵּירוֹי אַרְעֵיהּ מְרַבְיָא בּוּסְמִין וְעִקָּרֵי סַמָּנִין : 21 נַפְתָּלִי עֲזְגַּד קְלִיל דָּמֵי לְאַיַּלָּא דְּרָהִיט עַל שִׁינֵּי טוּרַיָּא מְבַשֵּׂר בְּשׂוּרָן טָבָן הוּא בַּשַּׂר דְּעַד כְּדוּן יוֹסֵף קַיָּים וְהוּא אִזְדְּרַז וַאֲזַל לְמִצְרַיִם וְאַיְיתִי אוֹנִיתָא דַחֲקֵיל כָּפֵילְתָּא דְלֵית בַּהּ לְעֵשָׂו חוּלְקָא וְכַד הֲוָה פָּתַח פּוּמֵיהּ בִּכְנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁבְּחָא מִבְחַר מִכָּל לִשָּׁנַיָּא : 22 בֵּן פּוֹרָת יוֹסֵף בְּרִי דִּרְבֵית יוֹסֵף בְּרִי דִּרְבֵית וּתְקֵיפַת וְסוֹף הֲוָה עֲלָךְ לְמִתְקַף דְּכַבֵּשְׁתְּ יִצְרָךְ בְּעוּבְדָא דְרִבּוֹנְתָךְ וּבְעוּבְדָא דַאֲחָךְ מַדְמֵי אֲנָא לָךְ לְגוּפָן שְׁתִילָא עַל מַבּוּעִין דְּמַיִין דְּשַׁלְחַת שׁוֹרְשָׁהָא וְתַבְרַת שִׁינֵי כֵּיפַיָּא וּבְעוּבְרְתָהָא כַּבְּשַׁת כָּל אִילָנֵי סְרָקָא כֵּן כַּבְּשְׁתָּא יוֹסֵף בְּרִי בְּחָכְמָתָךְ וּבְעוּבָדָךְ טָבַיָּא כָּל חַרְשֵׁי מִצְרָאֵי וְכַד הֲווֹ מְקַלְסִין קֳדָמָךְ הֲווֹ בְּנַתְהוֹן דְּשִׁלְטוֹנַיָּא מְהַלְּכָן עַל טוּרַיָּא וְשַׁדְיָין לְקִמָּךְ שִׁירִין וְקַטְלָאִין דִּדְהַבָּא מִן בְּמַלַּל דְּתִתְלֵי עֵינָךְ בְּהֵן וְלָא תְלֵיתָא עֵינָךְ בַּחֲדָא מִנְּהוֹן לְמִתְחַיְּבָא בְּהֵין לְיוֹם דִּינָא רַבָּא : 23 וּמָרְרוּהוּ וּמְמָרִירוּ לֵיהּ וְנָצוּ לֵיהּ כָּל חַרְשֵׁי מִצְרָאֵי וְאוּף אֲכַלוּ קוּרְצוֹי קֳדָם פַּרְעֹה סְבָרִין לְמַחְתָא יָתֵיהּ מִן יְקָרֵיהּ אַמְרִין עֲלוֹי לִישָׁן תְּלִיתָאִי דְּקָשֵׁי הֵי כְּגִירִין : 24 וּתְשַׁב וְהַדְרַת לְמֶתַב לְקַדְמוּתָא תְּקוֹף אֵיבְרוֹהִי דְּלָא לְמִשְׁמְשָׁא עִם רִבּוֹנְתֵיהּ וְאִתְבָּדָּרוּ יְדוֹי מִן הִרְהוּרָא זַרְעָא וּכְבַשׁ יִצְרֵיהּ מִן אוּלְפַן תַּקִּיף דְּקַבִּיל מִן יַעֲקֹב וּמְתַּמָּן זָכָא לְמֶהֱוֵי פַּרְנָסָא וּלְאִתְחַבְּרָא בִּגְלוּף שְׁמָהָן עַל אַבְנַיָּא דְיִשְׂרָאֵל : 25 מֵאֵל מִמֵּימַר אֱלָהָא דַּאֲבוּךְ יְהֵי סֵיוְעָךְ וּמִן דְּמִתְקְרֵי שַׁדַּי יְבָרְכִינָּךְ בִּרְכַן דְּנַחְתִּן מִטַּלָּא דִשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא וּמִטּוּב בִּרְכָן מַבּוּעֵי תְהוֹמָא דְּסָלְקִין וּמְכַסְיָן צִמְחִין מִלְּרַע בְּרִיכִין יֶהֶוְיָין תְּדַיָּיא דִּינְקַת מִנְהוֹן וּמְעַיָּא דִּרְבַעַת בְּהוֹן :

ירושלמי

18 אֲמַר אֲבוּנָן יַעֲקֹב לָא לְפוּרְקָנֵיהּ דְּגִדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ סַכֵּיַת נַפְשִׁי דְּהִיא שָׁעָה וְלָא לְפוּרְקָנֵיהּ דְּשִׁמְשׁוֹן דְּהוּא פּוּרְקָן עָבִיד אֶלָּא לְפוּרְקָנָא דַּאֲמַרְתְּ בְּמֵימְרָךְ לְמֵיתֵי לְעַמָּךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵיהּ לְפוּרְקָנָךְ סַכֵּיַת נַפְשִׁי : 19 מִדְּבֵית גָּד יִפְקוּן מַשְׁרְיָן מְטַכְּסִין זַיְינִין וְאִנּוּן יַעֲבְרוּן יָת יִשְׂרָאֵל יָת יַרְדְּנָא וְאִנּוּן יַחְסְנוּן יַתְהוֹן יָת אַרְעָא דִּכְנַעַן וּבָתַר כֵּן יְחַזְרוּן בִּשְׁלָם לְמַשְׁכְּנֵיהוֹן : 20 טוּבוֹי דְּאָשֵׁר מַה שְׁמֵינָה הִיא אַרְעָא וְאַרְעֵיהּ תֶּהֱוֵי מַסְפְּקָא תַּפְנוּקֵי מַלְכַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל : 21 נַפְתָּלִי עוֹנֵד דְּקָלִיל לְמִבְשַׂר בְּשׂוֹרָן טָבָן וְהוּא בַשַּׂר לַאֲבוּנָן יַעֲקֹב מִן שֵׁירוּיָא דְּהוּא עַד כְּדוּן יוֹסֵף בְּחַיִּין וְהוּא נָחִית לְמִצְרַיִם בְּשַׁעְתָּא זְעֵירָא וְאַיְתֵי אוֹנִיתָא דַחֲקַל כְּפֵילָה מִן פַּלְטִין דְּיוֹסֵף וּכְשֶׁהוּא פָּתַח פּוּמֵיהּ בִּכְנִשְׁתָּא דְּיַעֲקֹב לִישָׁנֵיהּ חֲלֵי כְּדוּבְשָׁא : 22 בְּרִי דִּרְבֵיתָא יוֹסֵף בְּרִי דִּרְבֵיתָא וּתְקֵיפְתְּ וְתַחְמֵי לָךְ לְמִתְקַף מַדְמֵי אֲנָא יוֹסֵף בְּרִי לְגוּפְנָא שְׁתִילָא עַל מַבּוּעִין דְּמַיִין דְּשַׁלְחַת שׁוֹרְשֵׁיהּ לִתְהוֹמַיָּא וּפָטִישׁ שִׁנֵּי כָּל כֵּיפַיָּא שַׁלְחַת לִמְרוֹמַיָּא וּכְבַשַׁת כָּל אִילָנַיָּא כֵּן כַּבֵּשְׁתְּ יוֹסֵף בְּרִי בְּחוּכְמְתָךְ יָת כָּל חֲרָשֵׁיהוֹן דְּמִצְרָאֵי וְיָת כָּל חַכִּימֵיהוֹן דַּהֲווֹ בְּזִמְנָא דְּאַרְכִּיבוּ יָתָךְ בְּאַרְתִּיכָא תִנְיָנָא דַּהֲוָה לְפַרְעֹה וַהֲווֹ מַכְרְזִין קֳדָמָךְ וְאָמְרִין דֵּין הוּא אֲבוּי דְּמַלְכָּא יְחִי וְיִתְקַיַּים אַבָּא דְּמַלְכָּא דְרַב בְּחוּכְמְתָא וְזָעִיר בְּשָׁנַיָּא וַהֲווֹ בְּנַתְהוֹן דְּמַלְכַיָּא וּבְנַתְהוֹן דְּשִׁלְטוֹנַיָּא מְרַקְּדָן עֲלָךְ עַל כַּוַּיָּא וּמְצִיתִין עֲלָךְ מִן חֲרַכַּיָּא וַהֲווֹ מוֹרְקָן קֳדָמָךְ שִׁירִין עִזְקָן קַטְלִין מָנִיכִין וְכָל מָנֵי דְהַב סְבִירִין דְּאַתְּ תָּלֵי עֵינָךְ וּמִסְתַּכֵּל בַּחֲדָא מִנְּהוֹן חַס לָךְ יוֹסֵף בְּרִי דְּלָא תְלֵיתָא עֵינָךְ בַּחֲדָא מִנְּהוֹן וַהֲוָן בְּנַתְהוֹן דְּמַלְכַיָּא וּבְנַתְהוֹן דְּשִׁלְטוֹנַיָּא אָמְרִין אִלֵּין לְאִלֵּין דֵּין הוּא גַּבְרָא חֲסִידָא יוֹסֵף דְּלָא הָלַךְ בָּתַר חֵיזוּ עֵינוֹי וְלָא בָתַר הִרְהוּר לִבֵּיהּ אֲרוּם חֵיזוּ עֵינוֹי וְהִרְהוּר לִבֵּיהּ מוֹבְדִין בַּר נַשָׁא מִגּוֹ עָלְמָא בְּגִין כְּדֵין יְקוּמוּן מִנָּךְ תְּרֵין שִׁבְטַיָּא מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וִיקַבְּלוּן חוּלָק וְאַחְסָנָא עִם אֲחֵיהוֹן בְּפִלּוּג אַרְעָא : 23 אֲמַרוּ לְקוּבְלֵיהּ וְלָא יְכִלוּ לֵיהּ כָּל חֲרָשֵׁיהוֹן דְּמִצְרַיִם וְכָל חַכִּימִין אָמְרוּ בִּישְׁתֵּיהּ קֳדָם רִבּוֹנֵיהּ אֲכַלוּ קוּרְצוֹהִי קֳדָם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם מִן בְּגַלַּל לְמַנְחָתָא יָתֵיהּ מִן יְקָרֵיהּ אֲמַרוּ עֲלוֹי לִישָׁן תְּלִיתַי בְּפַלְטֵרִין דְּפַרְעֹה דַּהֲוָה קָשֵׁי עֲלוֹי הֵיךְ גִּירַיָּא : 24 וְאַשְׁרֵי תוּקְפָא רוּחְצָנֵיהּ בִּשְׁנֵי יְדוֹי וּדְרָעוֹי וּבְעָא רַחֲמִין מִן תַּקִּיפָא דַּאֲבוּי דְּיַעֲקֹב דְּמִתְּחוֹת אֶדְרַע גְּבוּרְתֵיהּ מִדַּבְּרִין וְאָתְיָן שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל : 25 בִּרְכָן דְּתַדְיָן דִּינְקַת מִנְּהוֹן וּמְעַיָּא דִּרְבַעַת בְּהוֹן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

18 Dixit Jacob quando vidit Gedeonem filium Joas, & Simſonem filium Manoe, qui futuri erant liberatores; Non liberationem Gedeonis ego expecto, neque liberationem Samſonis ego perſpicio, quia liberatio eorum liberatio temporalis fuit; ſed ego ſalutem tuam expecto & perſpicio, Domine, quia liberatio tua liberatio ſeculorum. 19 Tribus Gad tranſibunt armati cum reliquis tribubus torrentes Arnonis, & ipſi ſubigent ante eas columnas terræ, & ipſi revertentur armati in fine cum opibus multis, ut habitent in tranquillitate ultra tranſitum Jordanis: ſic enim eligent, accidetq; illis ut recipiant hæreditatem ſuam. 20 O felicem Aſcher! pingues erunt fructus ejus, terra ejus copioſè producet aromata & præcipuos odores. 21 Naphtali nuntius velox, ſimilis cervo currenti ſup rupes montium, annuntians lætum nuntium; annuntiavit enim hactenus Joſephum vivere, & ipſe expeditus fuit ut abiret in Ægyptum, & afferret inſtrumentum agri ſpeluncæ duplicis, in quo nulla erat ipſi Eſau portio: & quando aperuit os ſuum in Synagoga Iſrael ad laudandum, probatior erat reliquis linguis. 22 Fili mi qui creviſti Joſeph, fili mi qui creviſti, & robuſtus fuiſti, & finis fuit de te ut robuſtus eſſes, eò ꝙ ſubegiſti concupiſcentiam tuam in negotio heræ tuæ, & in opere fratrum tuorum: aſſimilo ego te viti plantatæ juxta fontes aquarum, quæ mittit radices ſuas & perfringit dentes petrarum, & per ramos ſuos ſubigit omnes arbores ſteriles; ſic ſubegiſti Joſeph fili mi ſapientiâ tuâ & operibus tuis bonis omnes magos Ægypti: & cùm laudârunt coram te, fuerunt filiæ principum euntes ſuper montes, & projicientes coram te monilia & murænulas aureas, ut ſuſpenſos haberes oculos tuos in illas; attamen non intentos habuiſti oculos tuos in unam ex illis, ut reus fieres propter eas in die judicii magni. 23 Et exacerbârunt eum, & jurgati ſunt cum eo omnes magi Ægyptiorum, & proclamaverunt accuſationes ejus coram Pharaone, cogitantes eum dejicere de gloria ſua: locuti ſunt contra eum linguâ tertiâ, quæ dura eſt ſicut ſagittæ. 24 Et rediit ut habitaret ſicut priùs robur membrorum ejus, ut non rem haberet cum hera ſua, & diſperſæ ſunt manus ejus à cogitatione ſeminis, & ſubegit concupiſcentiam ſuam propter ſeveram diſciplinam quam accepit à Jacobo, & inde dignus evaſit ut eſſet gubernator, & conjungeretur in ſculptura nominum ſuper lapides Iſrael. 25 A ſermone Dei patris tui erit auxilium tuum, & ab eo qui vocatur omnipotens benedicetur tibi, benedictionibus quæ deſcendunt à rore cœli deſuper, & de bono benedictionum fontium abyſſi, quæ aſcendunt & cooperiunt germina deorſum: benedicta ſint ubera ex quibus lactatus es, & viſcera in quibus cubuiſti.

Hieroſolymitanum.

18. *Dixit pater noſter Jacob; Non redemptionem Gedeonis filii Joas, expectat anima mea quæ eſt temporalis; neque redemptionem Samſonis, quæ eſt ſalus creata: ſed redemptionem quam dixiſti verbo tuo venturam eſſe populo tuo filiis Iſrael, hanc redemptionem tuam expectat anima mea.* 19. *Ex domo Gad exibunt turmæ inſtruentes arma, & ipſi tranſire facient Iſraelitas Jordanem, & ipſi introducent eos in hæreditatem terræ Canaan: & poſtea redibunt pacificè in tabernacula ſua.* 20. *O felicem Aſer! quàm pinguis eſt terra, & terra ejus erit ſuppeditans delicias regū filiorū Iſrael.* 21. *Naphtali cervus velox ad annuntiandum bona nova; nam ipſe annuntiavit patri noſtro Jacob ab initio quòd adhuc viveret Joſeph, & ipſe deſcendit in Ægyptum intra breve ſpatium, & adduxit inſtrumentum agri duplicis ex palatio Joſeph: cum verò aperuit os ejus in cœtu Jacob, lingua ejus dulcis fuit ut mel.* 22. *Fili mi qui creviſti Joſeph, fili mi qui creviſti, & fortis fuiſti, & viſus es tibi fortis eſſe: aſſimilo ego Joſephum filium meum viti plantatæ juxta fontes aquarum, quæ miſit radices ſuas in abyſſos, & perfregit dentes omniū petrarum, emiſit ſe in ſublime, & ſubegit omnes arbores: ſic ſubegiſti Joſeph fili mi ſapientiâ tuâ omnes magos Ægyptiorum, & omnes ſapientes eorum, qui erant eo tempore quo equitare te fecerunt in curru ſecundo Pharaonis & proclamârunt coram te, dicentes; Hic eſt pater regis: vivat & in vita conſervetur pater regis, qui magnus eſt ſapientiâ, & minor annis: & erant filiæ regum & primorum ſaltantes propter te ad feneſtras, & conſiderantes te è cancellis, & erant ſpargentes coram te monilia & annulos, murænulas, torques, & omnis generis vaſa aurea, cogitantes te ſuſpenſum habere oculum tuum & contemplari unam ex illis. Abſit tibi Joſeph fili mi, ut ſuſpenſum habeas oculum tuum in unam ex illis. Erant verò filiæ regum et principum dicentes hæ ad illas; Hic eſt vir pius Joſeph, qui non ambulavit poſt aſpectum oculorum ſuorum, nec poſt cogitationes cordis ſui; eò quòd aſpectus oculorum & cogitatio cordis perdunt filios mulierum è medio mundi; propterea ſurgent ex te duæ tribus, Manaſſes & Ephraim, & accipient partem & hæreditatem cum fratribus ſuis in partitione terræ.* 23. *Locuti ſunt contra eum, neque prævaluerunt illi omnes arioli Ægypti, & omnes ſapientes dixerunt malum de eo coram domino ſuo; accuſârunt eum coram Pharaone rege Ægypti, ut eum dejicerent de gloria ſua: dixerunt de eo linguâ tertiâ in palatio Pharaonis, quæ fuit illi dura ut ſagittæ.* 24. *Sed habitare fecit robur fiduciæ ſuæ in ambabus manibus & brachiis ſuis, & petiit miſerationes à forti patris Jacob, ſub brachio fortitudinis cujus ducebantur & veniebant tribus Iſrael.* 25. *Benedictionibus uberum ex quib⁹ lactat⁹ es, & viſcerū in quib⁹ cubuiſti.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*بفرجهای تو امید کردم خدا *جد لشکر لشکر کشد او و او لشکر کشد پس *از اشر 18 19
چربست نانی او و او بدهد نازنیدهای پادشاه *نفتلی چون گوزن فرستاده شده آن دها 20 21
گفتارهای پاکیزه *پسری برومند یوسف پسری برومند ابر چشمه دختران گام نهاد ابر قلعه* 22
*تلخی نمودند اویرا خصومت کردند کین توختند اویرا خداوندانی تیرها *و بنشست در قوت 23 24
کمانی او قوی شدند بازوهای دستهای او از حضرت جلیل خدای یعقوب از انجا روزی دها
نسلی یسرال *از خدای پدری تو و یاری دهد ترا و مر شدّی آفرین کند ترا آفرینها آسمان 25
از بالا آفرینها تهوم خسپا فرود آفرینها پدر و مادر *

18 *In liberationibus tuis ſperavi, Deus.* 19 *Gad, exercitus coget ſe in eum, & ipſe exercitum coget poſteà.* 20 *De Aſher, pinguis erit panis ejus, & ipſe dabit delicias regis.* 21 *Naphtali ſicut cerva miſſa, dans eloquia pura.* 22 *Filius frugifer eſt Joſeph, filius frugifer juxta fontem: filiæ paſſus poſuerunt ſuper caſtellum.* 23 *Amaritudinem oſtenderunt in eum, & jurgium fecerunt: odium rependerunt ei domini ſagittarum.* 24 *Sed manſit in fortitudine arcus ejus, corroborata ſunt brachia manuum ejus à majeſtate illuſtriſſimi Dei Jaacob: indè alimentum dans ſoboli Iſrael.* 25 *A Deo patris tui, & auxilium dabit tibi: & Shaddai benedicet tibi benedictionibus cœli deſuper, & benedictionibus abyſſi jacentis deorſum; benedictionibus patris & matris.*

ברכות ברכתא דאבוך יתוספן על 26
ברכתא דבריכן יתי אבהתוי אברהם
ויצחק דחמידו להין רברבני עלמא
ישמעאל ועשו וכל בנהא דקטורה
יתכנשן כל אלין ברכתא ויתעבדן כליל
דרבו לריש יוסף ולקדקדיה דגברא
דהוה רב ושליט במצרים וזהיר ביקרא
דאחוי : בנימן בנימין שיבט תקיף 27
כדיבא טרפיה בארעיה תשרי שכינת
מרי עלמא ובאחסנתיה יתבני בית
מוקדשא בצפרא יהון כהניא מקרבין
אימר תדירא עד ארבע שעין וביני
שמשתא יקרבון אימר תניין וברמשא
יהון מפלגין מותר שאר קורבניא ואכלין
גבר חולקיה : כל אלוה כל אלין 28
שבטיא דישראל תריסר כולהון צדיקין
כחדא ודא דמליל להון אבוהון ובריך יתהון אינש הי כברכתיה בריך יתהון :
ויצו ופקיד יתהון ואמר להון אנא מתכניש לעמי קברו יתי לות אבהתי למערתא 29
די בחקל עפרון חתאה : במערה במערתא די בחקל כפילתא דעל אפי ממרא 30
בארעא דכנען דזבן אברהם ית חקלא מן עפרון חיתאה לאחסנת קבורתא :
שמה תמן קברו ית אברהם וית שרה אנתתיה תמן קברו ית יצחק וית רבקה 31
אנתתיה ותמן קברית ית לאה : אקנה וביני חקלא ומערתא דביה מן בני חתאה : 32
ויכל ופסק יעקב לפקדא ית בנוי וכניש רגלוי לגו דרגשא ואתנגיד ואתכניש לעמיה : 33

26 ברכתא דאבוך יתוספן עלך על ברכתא
דבריכו יתך אבהתך אברהם ויצחק
מתילין לטוריא ומן ברכתא ארבעתי
אמהתא דמתילן בגולמתא שרה רבקה
רחל ולאה ייתין כל ברכתא אלין ויתעבדון
כליל דרבו על רישיה דיוסף ולקדקדא
דגברא דהוה רב ושליט בארעא
דמצרים וזהיר ביקרהון דאחוי : 27 מדמי
ליה לדוב חטוף בתחומיה יתבני
מקדשא ובאחסנתיה תשרי איקר
שכנתא דיי בצפרא יהוון כהניא מקרבין
אמר תמידא ומנחתיה ועם מטמעי
שמשא יהוון כהניא מקרבין אמר
תמידא ומנחתיה וברמשא יהוון מפלגין
קורבניא דבני ישראל :

Benedictiones patris tui addentur ad benedictiones quibus benedixerunt mihi patres mei Abraham & Iſaac, quia deſiderârunt illas principes ſeculi Iſmael & Eſau, et omnes filii Ceturæ : congregabuntur omnes iſtæ benedictiones, et fient corona magnificentiæ capiti Joſeph, et vertici illius viri qui fuit princeps et præfectus in Ægypto, et ſplendens gloriâ fratrum ſuorum. 26
Binjamin tribus *eſt* fortis, ut lupi eſt præda ejus, in terra ejus habitabit divina majeſtas Domini ſeculi, & in hæreditate ejus ædificabitur domus ſanctuarii : in aurora erunt ſacerdotes offerentes ovem oblationis aſſiduæ uſque ad quartam horam, & inter veſperas offerent ovem ſecundam, veſperi autem divident reſiduum reliquarum oblationum, & comedent quiſque partem ſuam. 27
Omnes iſtæ tribus Iſrael duodecim, omnes ipſi juſti ſimul: & hoc ꝙ loquutus eſt ad eos pater ipſorum, & benedixit ipſis; unicuique benedixit ſecundùm benedictionem ſuam. 28
Et mandavit illis, & dixit illis; Ego congregor ad populum meum, ſepelite me apud patres meos, in ſpelunca quæ eſt in agro Ephron Chittæi. 29
In ſpelunca quæ eſt in agro duplici, quæ eſt è regione Mamre in terra Canaan : quia emit Abraham agrum ab Ephron Chittæo in hæreditatem ſepulchri. 30
Ibi ſepelierunt Abrahamum & Saram uxorem ejus; ibi ſepelierunt Iſaacum & Rebeccam uxorem ejus : & ibi ſepelii Leam. 31
Emptio agri, & ſpeluncæ quæ in eo eſt, à filiis Heth. 32
Et ceſſavit Jacob præcipere filiis ſuis, & collegit pedes ſuos in medium lecti : & expiravit, & collectus eſt ad populum ſuum. 33

Hier. 26. *Benedictiones patris tui addentur tibi, ad benedictiones quibus benedixerunt te patres tui Abraham & Iſaac, qui aſſimilantur montibus, & præ benedictionibus quatuor matrum quæ aſſimilantur collibus, Sara, Rebecca, Rachel & Lea : venient omnes iſtæ benedictiones, & fient corona magnificentiæ ſuper caput Joſeph, & ſuper verticem viri qui fuit princeps & præfectus in terra Ægypti, & ſplendens in gloria fratrum ſuorum.* 27. *Aſſimilo illum urſo raptori, in limite ejus ædificabitur ſanctuarium, & in hæreditate ejus habitabit gloria divinæ majeſtatis Domini : in aurora erunt ſacerdotes offerentes ovem jugem unà cum cibaria oblatione ejus, & in occaſu ſolis erunt ſacerdotes offerentes ovem jugem unà cum cibaria oblatione ejus, & veſpera divident oblationes filiorum Iſrael.*

נ

ויפול וארבע יוסף ית אבוי בערס 1
דשנדפין מחפייא דהב טב מקבעא
אבנין טבין ומחוקא באטונין דבוץ
תמן הוו שדיין חמרין רתיחין ותמן
מוקדין רישי בוסמנין תמן הוו קיימין
גברין מן דבית עשו וגברין מן דבית
ישמעאל תמן הוה קאים אריא יהודה
גבריהון דאחוי ענא ואמר לאחוי אתון
ונבני על אבונן ארזא רמא דרישיה
מטי עד צית שמייא ברם ענפוי
מטלן על כל דיירי ארעא ושרשוי
מטיין עד ארעית תהומא מניה קמו
תריסר שבטין מניה עתיד למיקום
מלכין ושליטין וכהנייא בפלוגתהון
לקרבא קורבנין ומניה ליואי
במחלוקתהון לזמרא הא בכן אתרכין יוסף על אנפי אבוי ובכא עלוי ונשיק
ליה : ויצו ופקד יוסף ית עבדוי ית אסוותא לבסמא ית אבוי ובסימו אסוותא 2
ית ישראל :

1 וארבע יוסף בערס דשנדפין דמחפיא
דהב ומקבעא מרגלין ומחוקא במאני
בוצא וארגונא תמן שפכין חמרין
וריחנין טבין תמן מוקדין בוסמנין תמן
קימין גיברין מן בנוי דעשו תמן קימין
שלטונין מן בנוי דישמעאל תמן קאים
אריה יהודה גברהון דאחוי עני
יהודה ואמר לאחוי אתו נבני לאבונן
ארזא רמא דרישיה מטי עד צית
שמיא ברם שורשוי עד דרי עלמא
דמניה קמו תרי עשרתי שבטין דמניה
קמו כהניא בחצוצריהון וליואי בכנריהון
ובכין ארכין יוסף באפוי דאבוי ובכא
עלוי ונשיק יתיה :

CAP. L.

1 Et jacere fecit Joſeph patrem ſuum in ſtrato cedrorum, quod tectum erat auro bono, & ſubſtratum lapidibus pretioſis, quod apprehendebant funes byſſini : ibi erant effundentes vina ferventia, & ibi comburebant præcipua aromata. Ibi ſtabant fortes de domo Eſau, & fortes de domo Iſmael, ibi ſtabat leo Jehuda fortis fratrum ſuorum : reſpondit & dixit fratribus ſuis; Venite & ædificemus ſuper patrem noſtrum cedrum excelſam, cujus caput pertingat uſque ad ſummitatem cœlorũ rami, autem ejus obumbrent omnes habitatores terræ, & radices ejus pertingant uſq; ad fundum abyſſi : ex eo ſurexerunt duodecim tribus, ex eo ſurrecturi ſunt reges & principes, & ſacerdotes in diviſionibus eorum ad offerendum oblationes, & ex eo Levitæ in ſeparationibus eorum ad canendum. Ecce tunc inclinavit ſe Joſeph ſuper facies patris ſui, & flevit ſuper eo, & oſculatus eſt eum. 2 Et præcepit Joſeph ſervis ſuis medicis, ut aromatibus condirent patrem ſuum : & aromatibus condierunt medici Iſraelem.

Hier. 1. *Et jacere fecit eum Joſeph in ſtrato cedrorum, quod tectum erat auro, et obſitũ margaritis, et inſtratũ veſtib⁹ byſſinis & purpureis : ibi effundebant vina et odores bonos, ibi incendebant aromata, ibi ſtabant viri ex filiis Eſau, ibi ſtabant principes ex filiis Iſmael, ibi ſtabat leo Juda fortiſſimus fratrum ſuorum: reſpondit Juda, et dixit fratribus ſuis; Venite ædificemus patri noſtro cedrum excelſam, cujus caput perveniat uſque ad ſummitatem cœlorum, verùm radices ejus uſque ad habitatores ſeculi; ex qua ſurgent duodecim tribus, ex qua ſtabunt ſacerdotes cum tubis ſuis, et Levitæ cum citharis ſuis. Et ipſi flebant: Joſeph etiam incurvavit ſe in facies patris, et flevit ſuper eum, et oſculatus eſt eum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 *آفرينهاي پدري تو قوي شدند ابر آفرينهاي استاداني من تا آرزوي چكادهاي جاويد باشند
27 بسري يوسف و بتاركي پرهيزگار از براداني او *بنيمين چون گرگ نخچير كند در بامداد
28 بخورد غارت و بايوار بخش كند غنيمت *همه ايشان قبيلهاي يسرال دوازده و اينان آنچه سخن
گفت بايشان پدري ايشان آفرين كرد ايشانرا مردي چون آنچه آفرين او آفرين كرد ايشانرا *
29 *بفرمود ايشانرا وگفت بايشان من جمع شوا بقومي من گور كنيد مرا بپدراني من بآن مغارهي
30 آنچه در دشت عفرون آن حتي *در مغارهي آنچه در دشت آن دولايي آنچه ابر پيش ممرا در زميني
31 كنعن آنچه بخريد ابرهم مر آن دشت ازنزد عفرون حتي بگرفتن قبرا *آنجا گور كردند مر ابرهم
32 ومر سره زني او وآنجا گور كردند مر يصحق ومر ربقه زني او وآنجا گور كردم مر لاه *خريداري
33 آن دشت و آن مغاره آنچه درو ازنزدي پسراني حت *تمام كرد يعقوب بوصيت كردن مر پسراني
او جمع كرد پايهاي او بآن بستر بناليد وجمع شد بقومي او* *فصل پنجاهم*
1 2 *بيفتاد يوسف ابر روي پدري او بگريست ابراو ببوسيد باو *بفرمود يوسف مر بندگاني اويرا مر
آن طبيبان بكافور زدن مر پدري او وكافور زدند آن طبيبان مر يسرال *

Benedictiones patris tui validiores ſunt benedictionibus magiſtrorum meorum: aduſque deſiderium jugorum æternitatis erunt in capite Joſeph, & in vertice piiſſimi fratrum ſuorum. 26 *Binjamin ut lupus prædationem faciet : manè comedet prædam, & veſperì dividet ſpoliam.* 27 *Omnes iſtæ tribus Iſrael duodecim, & hæc* ſunt *quæ dixit iis pater eorum: benedixit iis, unicuique ſecundùm benedictionem ſuam benedixit eis.* 28 *Præcepit illis quoque, dicens iis; Ego aggregor ad populum meum : ſepelite me cum patribus meis in ſpelunca quæ in agro Ephron Hittæi,* 29 *In ſpelunca quæ* eſt *in agro Duplicitatis, quæ è regione Mamre in terra Chenaan, quam emit Abraham* cum *agro ab Ephron Hittæo in poſſeſſionem ſepulchri.* 30 *Illîc ſepelierunt Abraham & Sarah uxorem ejus, & illîc ſepelierunt Iſhac & Ribcah uxorem ejus, & illîc ſepelivi Leah.* 31 *Emptio agri & ſpeluncæ quæ in eo,* fuit à *filiis Heth.* 32 *Finiens* demum *Jaacob mandare filiis ſuis, collegit pedes ſuos in lectum, & expirans aggregatus eſt ad populum ſuum.* 33

CAP. L.

Et cecidit Joſeph ſuper faciem patris ſui; flenſque ſuper eum, oſculatus eſt eum. 1 *Præcepitque Joſeph ſervis ſuis medicis, camphorâ condire patrem ſuum : & camphorâ condiderunt medici, Iſrael.* 2

וימלאו ושלימו ליה מן דאתבסם ארבעין יומין ארום כדין שלמין יומי בסימיא 3
ובכון יתיה מצראי שובעין יומין אמרין אלין לאלין איתון נבכי על יעקב חסידא
דבזכותיה עדת כפנא מן ארעא דמצרים דהוות גזירתא למהוי כפנא ארבעין
ותרתין שנין ובזכותיה דיעקב אתמנען ארבעין שנין מן מצרים ולא הוה כפנא
אלהן תרתין שנין בלחודיהן : ויעברו ועברו יומי בכיתיה ומליל יוסף עם רבוני 4
בית פרעה למימר אין בבעו אשכחנא רחמין בעיניכון מלילו כדון במשמעיה
דפרעה למימר : אבי אבא קים עלי למימר הא אנא מיית בקברי דחפרית לי 5
בארעא דכנען תמן תקברינני וכדון איסק כדון ואיקבור ית אבא ואיתוב : ויאמר
ואמר פרעה סק וקבור ית אבוך היכמא דקיים עלך : ויעל וסליק יוסף למקבור ית 6 7
אבוי וסליקו עמיה כל עבדוי דפרעה סבי ביתיה וכל סבי ארעא דמצרים : וכל בית
וכל אנש ביתא דיוסף ואחוי ובית אבוי לחוד טפלהון ועאנהון ותוריהון שבקו בארעא 8
דגשן : ויעל וסליקו עמיה אוף ארתכין אוף פרשין והות משירייתא סגיאה לחדא : 9
ויבאו ואתו עד בית אידרי דאטד די בעוברא דיורדנא וספדו תמן מספד רב ותקיף 10
לחדא ועבד לאבוי אובלא שבעא יומין : וירא וחמא יתבי ארעא כנענאי אובלא 11
בבירת אדרי דאטד ושריין קטורי חרציהון בגין איקר דיעקב והוו מחוין בידיהון
ואמרין אבל תקיף דין למצרים בגין כן קרא שמא דאתר אבל מצרים די בעוברא
דיורדנא : ויעשו ועבדו בנוי ליה היכדין כמא דפקידינון : וישאו ונטלו יתיה בנוי 12
לארעא דכנען ושמיע פתגמא לעשו רשיעא ונטל מן טורא דגבלא בלגיונין סגיאין 13
ואתא לחברון ולא הוה שביק ליוסף למקבור ית אבוי במערת כפילתא מן יד
אזל נפתלי ורהט ונחת למצרים ואתא בההוא יומא ואייתי אוניתא דכתב עשו
ליעקב אחוי על פלגות מערת כפילתא ומן יד רמז לחושים בר דן ונטל סייפא
וקטע רישיה דעשו רשיעא והוה רישיה דעשו מתגלגל עד דעל לגו מערתא
ואיתנח בגו עיטפיה דיצחק אבוי וגופיה קברו בנוי דעשו בחקל כפילתא ובתר
כן קברו יתיה בנוי ליעקב במערת חקל כפילתא דיזבן אברהם ית חקלא
לאחסנת קבורתא מן עפרון חיתאה על אנפי ממרא : וישב ותב יוסף למצרים 14
הוא ואחוהי וכל דסליקו עמיה למקבור ית אבוי בתר דקבר ית אבוי : ויראו
וחמו אחי יוסף ארום מיית אבוהון ולא הוה מסתחר עמהון כחדא למיכול 15
לחדא ואמר מה דילמא נטר לנא סנא יוסף ואתבא יתיב לנא ית כל בישא דגמלנא
יתיה : ויצוו ופקידו ית בלהה למימר 16 ירושלמי 16 ופקידו שבטיא ית בלהה
ליוסף אבוך פקיד קדם מותיה למימר אמתא דרחל למימר אבוך פקיד קדם
לך : כה כדנא תימרון ליוסף במטו שבוק 17 עד לא יתכניש למימר :
כדון לחובי אחך ולחטאיהון ארום בישא גמלו יתך וכדון שבוק בבעו לחובי עבדי אלהא דאבוך ובכא יוסף במללותהון עמיה :

3 Et completi ſunt illi ex quo aromatibus conditus eſt quadraginta dies, quoniam ſic complebantur dies aromatibus conditorum : & fleverùnt ipſum Ægyptii ſeptuaginta dies, dicentes alii aliis; Venite fleamus Jacobum pium, cujus merito receſſit fames è terra Ægypti, de qua decretum erat ut eſſet *in ea* fames quadraginta & duobus annis, ſed merito Jacobi prohibiti ſunt quadraginta anni ab Ægypto, & non fuit fames niſi duobus annis ſolis. 4 Et tranſierunt dies fletus ejus; & loquutus eſt Joſeph cum magnatibus domus Pharaonis, dicendo; Si quæſo inveni miſerationes in oculis veſtris, loquimini jam in auditu ipſius Pharaonis, dicendo; 5 Pater meus adjuravit me, dicendo; Ecce ego morior : in ſepulchro quod fodi mihi in terra Canaan, ibi ſepelias me: jam verò aſcendam & ſepeliam patrem meum, tum revertar. 6 Et dixit Pharao; Aſcende & ſepeli patrem tuum, quemadmodum adjuravit te. 7 Et aſcendit Joſeph ad ſepeliendum patrem ſuum : & aſcenderunt cum eo omnes ſervi Pharaonis ſeniores domus ejus, & univerſi ſeniores terræ Ægypti. 8 Et omnes homines domus Joſeph, & fratres ejus, & domus patris ejus : tantùm parvulos ſuos, & oves ſuas & boves ſuos reliquerunt in terra Goſen. 9 Et aſcenderunt cum eo etiam currus etiam equites : & fuit turma multa valde. 10 Et venerunt uſque ad locum arearum Atad, qui eſt trans Jordanem, & planxerunt ibi planctu magno & vehementi valde : & fecit patri ſuo planctum ſeptem diebus. 11 Et viderunt habitatores terræ Canaanæi planctum in loco arearum Atad, & projiciebant ligamina lumborum ſuorum propter gloriam Jacobi, & indicabant manibus ſuis, & dicebant; Luctus vehemens iſte Ægyptiis : propterea vocavit nomen loci Abel Mitſraim, qui eſt ultra Jordanem. 12 Et fecerunt filii ejus illi ſicut præceperat illis. 13 Nam portârunt ipſum filii ejus in terram Canaan : & audita eſt hæc res ipſi Eſau improbo & profectus eſt ex monte Gebal cum multis legionibus, & venit in Hebron, neque permittebat Joſepho ſepelire patrem ſuum in ſpelunca duplici : ſtatim ivit Nephtali, & cucurrit & deſcendit in Ægyptum, & venit eodem die, & attulit inſtrumentum quod ſcripſerat Eſau Jacobo fratri ſuo de controverſia ſpeluncæ duplicis, & ſtatim innuit Chuſchim filio Dan ut acciperet gladium, & amputaret caput ipſi Eſau improbo; & erat caput Eſau rotans uſque dum venit in medium ſpeluncæ, tum quievit in medio ſinu Iſaac patris ſui, & corpus ipſius ſepelierunt filii Eſau in agro *ſpeluncæ* duplicis: poſtea ſepelierunt ipſum filii ejus Jacob in ſpelunca agri duplicis (quia emerat Abraham agrũ in hæreditatem ſepulchri ab Ephron Hittæo) è regione Mamre. 14 Et reverſus eſt Joſeph in Ægyptum, ipſe & fratres ejus, & omnes qui aſcenderunt cum eo ad ſepeliendum patrem ejus, poſtquam ſepelivit patrem ſuum. 15 Et viderunt fratres Joſephi quod mortuus eſſet pater ſuus, nec diſcumberet cum illis ſimul, ut ſimul ederet: & dixerunt; Ne fortè ſervet nobis odium Joſeph, & reddendo reddat nobis omne malũ quod retribuimus ei. 16 Et mandârunt Bilha ut diceret Joſepho; Pater tuus præcepit ante mortem ſuam, dicere tibi. 17 Sic dicetis Joſepho; Obſecro condona nunc peccatis fratrum tuorum, & delictis eorum, quoniam malum retribuerunt tibi; jam verò condona obſecro peccatis ſervorũ Dei patris tui: & flevit Joſeph cũ loquerentur cum eo.

Hieroſ. 16 *Et mandârunt tribus Bilham ancillam Rachelis, ut diceret; Pater tuus præcepit antequam colligeretur, dicendo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

3 *تمام شدند باو چهل روز كه همچنين تمام شوند روزگاراني آن كافور زدگان بگريستند اويرا مصريان
4 هفتاد روز *بگذشتند روزگاراني گريستن او سخن گفت يوسف بخانهي فرعه [بگفتن] اگر اكنون
5 يافتم جاه درچشمان شما سخن گوييد اكنون درحضوري فرعه بگفتن *پدري من سوگند داد مرا
بگفتن اينك من ميرا در گورجاي من آنچه آراسته كردم بمن در زمين كنعن آنجا گور كني مرا
6 و اكنون برآيم اكنون و گور كنم مر پدري من و باز گردم *گفت فرعه برآي و گور كن مر پدري تو چون
7 آنچه سوگند داد ترا *برآمد يوسف بگور كردن مر پدري او برآمدند اوازي او همه بندگان فرعه پيراني
8 خانهي او و همه پيراني زميني مصر *وهمه خانهي يوسف و برادراني او و خانهي پدري او خاصه طفلان
9 ايشان و گوسپند ايشان و گاوي ايشان بگذاشتند در زميني جسن *برآمد اوازي او نيز مركب نيز سواران
10 بود آن لشكرگاه گران بغايت *بيامدند تا جرن آن اطد آنچه در گذار آن يردن تعزيت داشتند آنجا
11 تعزيت بزرگ و گران بغايت بكرد بپدري او مصيبتي هفت روزگاران *بديدند نشينا آن زمين آن كنعني مر
آن مصيبت در جرن آن اطد گفتند مصيبتي گران اين بمصريان ابر همچنين بخواند نامي آن ابل
12 13 مصريم آنچه در گذاري آن يردن *بكردند پسراني او باو چون آنچه بفرمود ايشانرا *برداشتند اويرا پسراني
او بزميني كنعن گور كردند اويرا در مغارهي دشت آن دولايي آنچه بخريد ابرهم مر آن دشت بگرفتن
14 گور ازنزد عفرون آن حتي ابر پيش ممرا *بازگشت يوسف او و برادراني او و همه برآيان اوازي او بگور
15 كردن مر پدري او پسي گور كردن او مر پدري او *بديدند برادراني يوسف كه بمرد پدري ايشان
گفتند تا نه كين تورد بايما يوسف و بازگرداندن بازگرداند بايما مر همه آن بدي آنچه مكافات
16 17 كرديم اويرا *بفرمودند بيوسف بگفتن پدري تو وصيت كرد بپيش مردن او بگفتن *همچنين
بگوييد بيوسف حاجت بيامرز اكنون جرمي برادراني تو و خطايي ايشان كه بدي مكافات كردند ترا
و اكنون بيامرز اكنون بجرمي بندگاني خداي پدري تو *بگريست يوسف در سخن گفتن ايشان باو

Completis ei quadraginta diebus, (ſic enim complentur dies camphorâ conditorum,) fleverunt eum Ægyptii ſeptuaginta dies. 3 *Tum tranſactis diebus luctûs ejus, locutus eſt Joſeph ad domum Pharoh, dicendo; Si jam aſſecutus ſum honorem in oculis veſtris, loquimini nunc in præſentia Pharoh, dicendo;* 4 *Pater meus jusjurandum dedit mihi, dicendo; En ego moriens : in ſepulchro meo quod præparavi mihimet in terra Chenaan, ibi ſepelies me: & jam aſcendam nunc, et ſepeliam patrem meum, & revertar.* 5 *Dixit Pharoh; Aſcende & ſepeli patrem tuum, quemadmodum jusjurandum dedit tibi.* 6 *Aſcendente* itaque *Joſeph ad ſepeliendum patrem ſuum, aſcenderunt cum eo omnes ſervi domûs Pharoh, ſeniores domûs ejus, atque univerſi ſeniores terræ Ægypti:* 7 *Univerſa quoque domus Joſeph, & fratres ejus, & dom⁹ patris ejus: tantummodò infantes ſuos, et oves ſuas, & boves ſuos reliquerũt in terra Goſhen.* 8 *Aſcenderuntque* cum eo etiã currus, etiam equites, & fuerunt caſtra magna admodùm.* 9 *Et venientes ad Goren-Atad, quæ in tranſitu Jarden, planxerunt ibi planctu magno et gravi valdè: fecitq; pro patre ſuo luctũ ſeptẽ diebus.* 10 *Videntes* autem *habitatores terræ Chenaanæi luctum in Goren-Atad, dixerunt; Luctus gravis* eſt *iſte Ægyptiis: quapropter vocaverunt nomen ejus, Abel-miſraim, qui in tranſitu Jarden.* 11 *Fecerunt* itaque *filii ejus quemadmodum præceperat eis,* 12 *Tulerunt* enim *eum filii ejus in terram Chenaan, ſepelieruntque eum in ſpelunca agri Duplicitatis, quam emit Abraham* cum *agro in poſſeſſionem ſepulchri ab Ephron Hittæo è regione Mamre.* 13 *Reverſúſque* eſt *Joſeph, ipſe & fratres ejus, omnéſque aſcendentes cum eo ad ſepeliendum patrem ejus, poſtquam ſepelivisſet patrem ſuum.* 14 *Videntes* autem *fratres Joſeph quòd mortu⁹ eſſet pater ipſorum, dixerunt; Ne odium rependat nobis Joſeph, & reddendo reddat nobis omne malũ quod retribuimus ei.* 15 *Mandaverunt* itaque *ipſi Joſeph, dicendo; Pater tuus mandavit ante mortem ejus, dicendo;* 16 *Sic dicetis ad Joſeph; Quæſo ignoſce jam delicto fratrum tuorum, & peccato eorum; quia malum retribuerunt tibi: Et nunc ignoſce jam crimini ſervorum Dei patris tui. Flevitque Joſeph cum ſermonem haberent cum ipſo.* 17

ירושלמי

19 וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף לָא תִדְחֲלוּן אֲרוּם
חֲסַלַת בִּישָׁא דַּעֲבַדְתּוּן לִי הֲלָא קֳדָם
יְיָ אִנּוּן מַחְשְׁבָתְהוֹן דִּבְנֵי אֱנָשָׁא :

ירושלמי 26 וּבַסִּימוּ יָתֵיהּ וְשַׁמּוּהִי
בִּגְלוּסְקְמָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם :

תרגום יונתן בן עוזיאל

וילכו וַאֲזַלוּ אוּף אַחוֹי וְאִתְרְכִינוּ קֳדָמוֹי 18
וַאֲמָרוּ הָא אֲנַן לָךְ לְעַבְדִין : ויאמר
וַאֲמַר לְהוֹם יוֹסֵף לָא תִידְחֲלוּן אֲרוּם 19
לָא נִינְמוֹל לְכוֹן בִּישְׁתָּא אֱלָהֵן טַבְתָּא
אֲרוּם דָּחִיל וּמִתְכַּבַּר מִן קֳדָם יְיָ אֲנָא : ואתם וְאַתּוּן חֲשַׁבְתּוּן עֲלַי מַחְשְׁבִין בִּישִׁין 20
דְּמָה דְּלָא הֲוֵינָא מִסְתַּחַר עִמְּכוֹן לְמֵיכַל מִן בִּגְלַל דְּנַטִּירְנָא לְכוֹן בְּבוּ הוּא וּמֵימְרָא
דַּייָ חַשְׁבָא עֲלַי לְטַבְתָּא דְּאַבָּא הֲוָה מוֹתִיב לִי בְּרֵישָׁא וּמִן קֳדָם יְקָרֵיהּ הֲוֵינָא
מְקַבֵּל וּכְדוּן לֵית אֲנָא מְקַבֵּל בְּגִין דְּאֵיזְכֵּי לְמִתְעַבְדָא לָן שֵׁיזָבְתָּא בְּיוֹמָא הָדֵין
לְקַיָּימָא עַם סַגִּי מִדְּבֵית יַעֲקֹב : ועתה וּכְדוּן לָא תִידְחֲלוּן אֲנָא אֵיזוֹן יַתְכוֹן וְיַת 21
טַפְלֵיכוֹן וְנַחֵים יַתְהוֹן וּמַלֵּיל תַּנְחוּמִין עַל לִבְּהוֹן : וישב וִיתֵיב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם 22
הוּא וּבֵית אֲבוּי וַחֲיָא יוֹסֵף מְאָה וְעַשְׂרֵי שְׁנִין : וירא וַחֲמָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנִין 23
דָּרִין תְּלִיתָאִין אוּף בְּנֵי מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה כַּד אִתְיְלִידוּ גְּזָרִינוּן יוֹסֵף : ויאמר
וַאֲמַר יוֹסֵף לְאַחוֹי הָא אֲנָא מָיֵית וַייָ מִידְכַּר יִדְכַּר יַתְכוֹן וְיַסֵּק יַתְכוֹן מִן אַרְעָא 24
הָדָא לְאַרְעָא דְּקַיֵּים לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב : וישבע וְאוֹמֵי יוֹסֵף יַת בְּנֵי 25
יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר לִבְנֵיהוֹן הָא אַתּוּן מִשְׁתַּעְבְּדִין בְּמִצְרַיִם וְלָא תִּיזְדוּן לְמִיסוֹק
מִמִּצְרַיִם עַד זְמַן דְּיֵיתוּן תְּרֵין פָּרוֹקִין וְיֵימְרוּן לְכוֹן מִדְכַּר דְּכִיר יְיָ יַתְכוֹן וּבְעִידָן
דְּאַתּוּן סַלְקִין תַּסְקוּן יַת גַּרְמֵי מִכָּא : וימת וּמִית יוֹסֵף בַּר מְאָה וְעֶשֶׂר שְׁנִין 26
וּבַסִּימוּ יָתֵיהּ וְעַטְרוּן יָתֵיהּ וְשַׁוּוֹן יָתֵיהּ
בִּגְלוּסְקְמָא וְשַׁקְעוּן יָתֵיהּ בְּגוֹ נִילוּס
דְּמִצְרַיִם :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et iverunt etiam fratres ejus, & inclinârunt ſe coram eo, & dixerunt; 18 Ecce nos tibi ſervi ſumus. Et dixit illis Joſeph; Ne timeatis: quia non 19 retribuam vobis malum ſed bonum, quoniam timeo & humilior à facie Domini. Vos quidem cogi- 20 tâſtis contra me cogitationes malas, quòd non diſcumbo vobiſcum ad comedendum ideò eſſe quia vobis ſervo inimicitias: ſed ſermo Dñi cogitavit de me in bonum; quia pater meus ſedere faciebat me in capite, & propter gloriam ejus ego recipiebam, jam verò non recipiam, quo dignus ſim ut fiat nobis liberatio hodie, ad conſervandum populum multum è domo Jacob. Et jam ne timeatis, ego alam vos, & 21 parvulos veſtros: & conſolatus eſt eos, & locutus eſt conſolationes ſuper corda eorum. Et habitavit Joſeph in Ægypto, ipſe & domus patris 22 ejus: & vixit Joſeph centum & decem annis. Et vidit Joſeph ipſi 23 Ephraim filios generationum tertiarum: etiam filii Machir filii Manaſſe quando nati ſunt, circuncîdit eos Joſeph. Et dixit Joſeph fratribus ſuis; 24 Ecce ego morior: & Dominus recordando recordabitur veſtri, & aſcendere faciet vos è terra hac in terram quam juravit Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo. Et adjuravit Joſeph filios Iſrael, ut dicerent filiis ſuis; Ecce vos 25 ſervituti addicemini in Ægypto, ne itaque præſumatis aſcendere ex Ægypto uſque ad tempus quo venient duo liberatores, & dicent vobis; Recordando recordatus eſt Dñs veſtri: & eo tempore quo aſcendetis, aſcendere facietis oſſa mea hinc. Et mortuus eſt Joſeph natus centum & de- 26 cem annos: & aromatibus condierunt ipſum, & ſuffierunt ipſum, & poſuerunt ipſum in capſa, & ſubmerſerunt ipſum in medium Nili Ægypti.

Hieroſ. 19. *Et dixit illis Joſeph; Ne timeatis, quia finitum eſt malum quod feciſtis mihi: annon coram Domino ſunt cogitationes filiorum hominis?*

Hieroſ. 26. *Et illum condivere, eumque in arca in terra Ægypti poſuere.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

18 * برفتند نیز برادراني او بیفتادند بپیش او گفتند اینك ایما بتو بندگان * گفت بایشان 19
20 یوسف نه ترسید ترسیدگاري خدا من * وشما اندیشیدید ابر من بدي خدا بیاندیشید
21 آنرا بنیکوي بسبب کردن چون روز این برهاندن قومي بسیار * و اکنون نه ترسید من نفقه
22 دهم شمارا و مر طفلاني شما خوشي داد ایشانرا و سخن گفت ابر دلي ایشان * بنشست یوسف
23 در مصر او وخانهي پدري او بزیست یوسف صد وده سال * بدید یوسف بافریم پسري
24 سیمین نیز پسراني مکیر پسري منسّه پرورده شدند ابر زانوهاي یوسف * گفت یوسف ببرادراني
او من میرا وخدا یاد کردن یاد کند شمارا و برآورد شمارا ازآن زمین آن این بآن زمیني آنچه
25 سوگند خورد بابرهم بیصحق وبیعقوب * سوگند داد یوسف مر پسراني یسرال بگفتن یاد کردن
26 یاد کند خدا شمارا بر آورید مر استخوانهاي من اینجا * وفات یافت یوسف قدري صد وده
سالها کافور زدند اویرا نهاده شد در صندوق در مصر *

Euntes etiã fratres ejus prociderunt coram eo, & dixerunt; Ecce nos tibi ſervi. Dixit illis Joſeph; Ne metuatis, timens Dei ego ſum. Et vos cogitâſtis adverſùm me malum, at Deus cogitavit illud in bonum, causâ faciendi ſecundùm diem hanc, ad vivificandum populũ multum. Nunc ergò ne timeatis, ego expenſas ſuppeditabo vobis et parvulis veſtris: conſolationẽ dedit iis, locutúſque eſt ad cor ipſorũ. Sedit autem *Joſeph in Ægypto, ipſe & domus patris ſui: vixitque Joſeph centum ac decem annos.* Et *vidit Joſeph ipſi Ephraim filiũ tertiæ* generationis: *etiam filii Machir filii Menaſſeh, enutriti ſunt ad genua Joſeph. Dixitque Joſeph fratribus ſuis, Ego morior: at Deus recordando recordabitur veſtri, & tollet vos è terra hac, ad terrã quam juravit ipſi Abraham & Iſhac & Jaacob. Juſjurandum igitur dedit Joſeph filiis Iſrael, dicendo;* Quum *recordando recordatus fuerit Deus veſtri, tolletis oſſa mea abhinc. Defunctus eſt itaque Joſeph circa centum & decem annorum, & camphorâ condierunt eum, & poſitus eſt in arca in Ægypto.* 18 19 20 21 22 23 24 25 26

נשלם ספר בראשית

Abſolutus eſt liber Beréſhith.

ואלה שמות

תרגום יונתן בן עוזיאל

א

ואלין שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּעָלוּ לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב גְּבַר עִם אֱנַשׁ בֵּיתֵיהּ 1
עָלוּ : ראובן רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה : יששכר יִשָּׂשכָר זְבוּלֻן וּבִנְיָמִין : דן 2 3
דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר : ויהי וַהֲוָה סְכוּם כָּל נַפְשָׁתָא נָפְקֵי יַרְכָא דְיַעֲקֹב שׁוּבְעִין 4
נַפְשָׁתָא עִם יוֹסֵף וּבְנוֹי דַּהֲווֹ בְּמִצְרַיִם : 5

EXODUS.

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

CAPUT. I.

Iſta autem ſunt nomina filiorum Iſrael qui ingreſſi ſunt in Ægyptum, 1 cum Jacobo quiſque cum hominibus domus ſuæ introierunt. Ruben, Si- 2 meon, Levi, & Jehuda: Iſſachar, Zebulun, & Binjamin: Dan, & 3 Nephtali, Gad, & Aſcher. Et fuit numerus omnium animarum exe- 4 untium *de* femore Jacob ſeptuaginta animæ, cum Joſeph & filiis ejus qui 5 erant in Ægypto.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل اوّل *

1 * واینان نامهاي پسراني یسرال آن آمدگان بمصر اوازي یعقوب مرد وخانهي او
2 3 بیامدند * راوبن شمعون لوي ویهوده * یسّسکر زبولن وبنیمین * دن ونفتلي
4 5 جد واشر * بود همه جان بیرون آیاني راني یعقوب هفتاد جان ویوسف بود در
مصر *

CAP. I.

Et hæc ſunt nomina filiorum Iſrael venientium in Ægyptum cum Jaacob: quiſque & domus ejus venerunt: Reuben, Shimeon, Levi, & Jehudah, Iſhſhachar, Zebulun, & Binjamin, Dan, & Naphtali, Gad, & Aſher. Fuerunt omnes animæ egredientes ex femore Jaacob, ſeptuaginta animæ: Joſeph verò erat in Ægypto. 1 2 3 4 5

ירושלמי

ירושלמי 8 וְקָם מַלְכָּא בְּשֵׁירוּי עַל
מִצְרַיִם דְּלָא חַכִּים יַת יוֹסֵף וְלָא הָלִיךְ
בְּנִימוּסוֹי : 10 וְיִקְטְלוּן יָתָן וְיִסְּקוּן לְהוֹן
בִּשְׁלָם מִן אַרְעָא :

ירושלמי 11 יַת טָנִיס וְיַת פִּילוּסִין :

ירושלמי 15 וַאֲמַר מַלְכָּא דְמִצְרַיִם
לְמַלְדָתָא עִבְרָיָתָא דִּשְׁמָהּ דְּחָדָא
שִׁפְרָה וְהִיא הֲוַת יוֹכֶבֶד וּשְׁמָהּ דְּתִנְיָיתָא
פּוּעָה הִיא הֲוַת מִרְיָם :

תרגום יונתן בן עוזיאל

וימת וּמִית יוֹסֵף וּבָתְרֵיהּ מִיתוּ כָּל אַחוֹהִי וְכָל דָּרָא הַהוּא : ובני וּבְנוֹי דְיִשְׂרָאֵל 6 7
נְפִישׁוּ וְאִתְיְלִידוּ וּסְגוּ וְאִתְקִיפוּ לַחֲדָא וְאִתְמַלִּיאַת אַרְעָא מִנְּהוֹן : ויקם וְקָם 8
מַלְכָּא חַדְתָּא כְּמִין שֵׁירוּיָא עַל מִצְרַיִם
דְּלָא חַכִּים יַת יוֹסֵף וְלָא הַלִּיךְ בְּנִימוּסוֹי :
ויאמר וַאֲמַר לְעַמֵּיהּ הָא עַמָּא בֵּית 9
יִשְׂרָאֵל סַגִּיאִין וְתַקִּיפִין יַתִּיר מִנָּן :
הבה אִתּוּן כְּדוּן נִתְיְעַט עֲלֵיהוֹן בְּהִלֵּין 10
דִּינִין נַזְעַר יַתְהוֹן קֳדָם עַד לָא יִסְגוּן וִיהֵי אֲרוּם יְאָרַע יָתָן סִדְרֵי קְרָבָא
וְיִתּוֹסְפוּן לְחוֹד הִינוּן עַל סַנְאָנָן וִישֵׁיצוֹן יָתָנָא וְלָא יְשַׁיְירוּן מִינָן אוּף לָא חַד
וּמִן בָּתַר כְּדֵין יִפְקוּן לְהוֹן מִן אַרְעָא :
וישימו וְשַׁוּוֹן עֲלֵיהוֹן רַבְרְבָנִין מַפְלְחָנִין 11
מִן בִּגְלַל לְמִצְעֲרָא יַתְהוֹן בְּשִׁעְבּוּדְהוֹן וּבְנַיִין קוּרְוִין תְּלִילִין לְשׁוּם בֵּית אוֹצְרוֹי
דְּפַרְעֹה יַת טָאנִיס וְיַת פִּילוּסִין : וכאשר וְהֵיכְמָא דִמְעַנְיִין לְהוֹן הֵיכְדֵין הֲווֹן 12
סַגַן וְהֵיכְדֵין הֲווֹן תַּקְפִין וְאִתְיְעִיקוּ מִצְרָאֵי בְּחַיֵּיהוֹן מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : ויעבדו
וְשַׁעְבִּידוּ מִצְרָאֵי יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַשְׁיוּ : וימררו וְאַמְרְרוּ יַת חַיֵּיהוֹן בְּפוּלְחָנָא 13 14
קַשְׁיָא בְּטִינָא וּבְלִבְנִין וּבְכָל פּוּלְחָנָא בְּאַנְפֵּי בָרָא יַת כָּל פּוּלְחַנְהוֹן הֲווֹן
מַפְלְחִין בְּהוֹן בְּקַשְׁיוּ : ויאמר וַאֲמַר פַּרְעֹה דְּמָךְ הֲוָה חָמֵי בְּחֶלְמֵיהּ וְהָא 15
כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם קַיְימָא בְּכַף
מוֹדְנָא חֲדָא וְטַלְיָא בַּר אִימַרְתָּא בְּכַף
מוֹדְנָא חֲדָא וַהֲוַת כָּרְעָא כַּף מוֹדְנָא
מַטַלְיָא בְּגַוֵּיהּ מִן יַד שְׁדַר וּקְרָא לְכָל
חַרְשֵׁי מִצְרַיִם וְתָנֵי לְהוֹן יַת חֶלְמֵיהּ
מִן יַד פָּתְחוּן פּוּמְהוֹן יַנִּיס וְיַמְבְּרֵס רֵישֵׁי חַרָשַׁיָא וְאָמְרִין לְפַרְעֹה בִּיר חַד
עָתִיד לְמֶהֱוֵי מִתְיְלִיד בִּכְנִישְׁתְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּעַל יְדוֹי עֲתִידָא לְמִחְרְבָא כָּל
אַרְעָא דְמִצְרַיִם וּבְגִין אִתְיְעַט פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְחָיָיתָא יְהוּדָיְיתָא
דִּשְׁמָא דְּחָדָא שִׁפְרָה הִיא יוֹכֶבֶד וּשְׁמָא דְתִנְיֵינְתָּא פּוּעָה הִיא מִרְיָם
בְּרַתָּהּ : ויאמר וַאֲמַר כַּד תְּהַוְיָין מוֹלְדָן יַת יְהוּדָיְיתָא וְתִיסְתַּכְּיָין עִילוֹי 16
מַתְבְּרָא אִין בִּיר דְּכַר הוּא וְתִקְטְלוּן יָתֵיהּ וְאִין בְּרַתָּא נוּקְבָא הִיא וְתִתְקַיְּימִין :
ותיראן וּדְחִילָא חָיָיתָא מִן קֳדָם יְיָ וְלָא עָבְדוּ הֵיכְמָא דְּמַלֵּיל עִמְּהוֹן מַלְכָּא 17
דְמִצְרַיִם וְקַיְימָא יַת בְּנַיָּא : ויקרא וּקְרָא מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְחָיָיתָא וַאֲמַר לְהוֹן 18
לְמָא דֵין עֲבַדְתּוּן יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין וְקַיֵּימְתּוּן יַת בְּנַיָּא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et mortuus eſt Joſeph, & poſt eum mortui ſunt omnes fratres ejus, 6 & tota illa generatio. Porrò filii Iſrael creverunt & procreave- 7 rũt liberos, & aucti ſunt & prævaluerunt plurimum: ita ut terra repleta eſſet ab eis. Et ſurrexit rex novus tanquam à principio ſu- 8 per Ægyptum, qui non cognoſcebat Joſeph, neque ambulabat in ſtatutis ejus. Et dixit populo 9 ſuo; Ecce populus filiorum Iſrael multi & fortiores nobis ſunt. Ve- 10 nite nunc conſilium ineamus contra eos: iſtis judiciis minuamus eos, antequam multiplicentur, & accidat ut cum occurrerit nobis acies belli, addantur etiam illi inimicis noſtris, & perdant nos, & non relinquant ex nobis etiam unum, & poſtea exeant ſibi è terra. Et conſtituerunt ſuper eos prin- 11 cipes inſtitores operum, ut affligerent eos in ſervitute ſua: & ædificabant civitates munitas, ad conſtituendum locum theſaurorum Pharaonis, Tanim, & Peluſium. Et quanto plus opprimebant eos, 12 tanto plus multiplicabantur, & tanto plus prævalebant: & anxii erant Ægyptii in vita ſua propter filios Iſrael. Et ad ſervitutem ad- 13 egerunt Ægyptii filios Iſrael cum duritia. Et amaritudine affecerunt 14 vitam eorum ſervitute durâ, in luto, & lateribus, & in omni ſervitute in ſuperficie agri: omnis ſervitus eorum qua eos ſervire faciebant, dura erat. Et dixit Pharao, *quòd* dormierat *et* viderat in 15 inſomnio ſuo, & ecce univerſa terra Ægypti ſtabat in lance ſtateræ una, & agnus filius ovis erat in lance ſtateræ alterâ; deprimebatur autem lanx ſtateræ ab ove quæ erat in medio ejus: ſtatim miſit & vocavit omnes præcipuos magos Ægyptiorum, & narravit illis ſomnium ſuum; è veſtigio aperuerunt os ſuum Jannis & Jimbres principes magorum, & dixerunt Pharaoni; Puer unus naſciturus eſt in congregatione Iſraelitarum, cujus manu deſtruenda eſt tota terra Ægypti: propterea dedit conſilium Pharao rex Ægypti obſtetricibus Judæorum, quarum unius nomen erat Schiphra, illa eſt Jokebed, nomen autem ſecundæ Puah, illa eſt Maria filia ejus. Dixit autem; Quando parere facietis Judæ- 16 as, & videbitis in ſella: ſi fuerit filius mas, interficietis eum; ſi verò filia fœmina, illam vivam conſervabitis. Et timuerunt obſtetri- 17 ces à facie Domini, nec fecerunt ſicut loquutus erat cum illis rex Ægypti: ſed conſervârunt filios. Et vocavit rex Ægypti obſtetri- 18 ces, & dixit illis; Cur ſic feciſtis hanc rem, & vivos conſervâſtis filios?

Hieroſ. 8 *Et ſurrexit rex ut in initio ſuper Ægyptum, qui non cognoſcebat Joſeph, neque ambulabat in ſtatutis ejus.* 10 *Et interficiant nos, & aſcendant ſibi in pace è terra.*

Hieroſ. 11 *Tanim et Peluſium.*

Hieroſ. 15 *Et dixit rex Ægypti obſtetricibus Hebrais, quarum unius nomen erat Schiphra, et illa erat Jokebed, nomen autem ſecunda erat Pua, illa erat Maria.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

6 7 * بمرد یوسف وهمه برادراني او وهمه آن عصري او * وپسراني یسرال برومند شدند
وبزاییدند وبسیار شدند و قوي شدند درغایتي غایت وپر شد آن زمین ازیشان *
8 9 * برخاست پادشاهي نو ابر مصر آنچه نه دانست مر یوسف * گفت بقومي او اینك
10 قومي پسراني یسرال بسیار وقوي ازایما * بیا حیلت کنیم باوتا نه بسیار شود و باشد
که فراز رسد ایمارا کارزار بیافزاید نیز او ابر دشمناني ایما وکارزار کند در ایما و بر
11 آید ازان زمین * بنهادند ابر او امیراني خراجها بسبب رنجاندن اویرا در بارهاي
12 ایشان آبدان کرد شهرهاي انبارخانها بفرعه مر فیتم ومر رعمسس * وچون آنچه
برنجانند اویرا همچنین بسیار شود و همچنین قوي شود ستوه شدند ازپیش پسراني
13 14 یسرال * کار فرمودند مصریان مر پسراني یسرال در سختي * تلخ کردند مر زندگي
ایشان در کاري سخت ودر گل ودرخشتها و در همه کار در دشت مر همه کاري
15 ایشان آنچه کار کردند در ایشان در سختي * گفت پادشاهي مصر بدایهگان آن
16 عبري زنان آنچه نامي آن یکّه شفره ونامي آن دویمي فوعه * گفت در دایگي
کردني شما مر آن عبري زنان ببینید ابر آن سنگها اگر پسرست او بکشید اویرا
17 واگر دخترست آن زنده باشد * بترسیدند آن دایها مر آن خدا ونه کردند چون
18 آنچه سخن گفت بایشان پادشاهي مصر زنده گذاشتند مر آن کودکان * بخواند
پادشاهي مصر بدایها گفت بایشان چه معني بکردید مر آن سخن آن این زنده
گذاشتید مر آن کودکان *

Mortuúſque eſt Joſeph, & omnes fratres ejus, & tota ætas illa. Porrò filii Iſrael fœcundi facti ſunt, & procreârunt & multiplicati ſunt: ac roborati ſunt valdè valdè, & impleta eſt terra ab illis. Surrexit interim rex novus ſuper Ægyptum, qui non novit Joſeph: Dixit populo ſuo; En populus filiorum Iſrael multus & fortior nobis eſt. Venite, verſutè agemus cum illo, ne multiplicetur: & ſit, quando ſupervenerit nobis bellum, addatur etiam ipſe inimicis noſtris, & prælium faciat in nos, & aſcendat è terra. Poſuerunt itaque ſuper eum principes tributorum, causâ affligendi eum oneribus ſuis: ædificavitque urbes repoſitorias pro Pharoh, Phitom & Raameſis. Et quemadmodum affligebant eum, ſic roborati ſunt: & pertæſi ſunt à con*ſpectu filiorum Iſrael. Opus* itaque *injunxerunt Ægyptii filiis Iſrael, cum duritia,* Et *amaram fecerunt vitam eorum in opere duro, & luto, & lateribus, omnique opere in agro: omne opus eorum quod inflixerunt iis,* fuit *in duritia. Dixitque rex Ægypti obſtetricibus Hebræarum mulierum: quarum nomen unius Shiphrah, & nomen ſecundi Phuah: Dixit* inquam, *Cùm obſtetricaveritis Hebræas mulieres, videbitis ſuper lapides: ſi filius eſt ipſe, interficietis eum: & ſi filia eſt ipſa, vivet. Timuerunt* autem *obſtetrices Deum, & non fecerunt quemadmodum locutus fuerat iis rex Ægypti:* at *vivos reliquerunt pueros. Vocans* igitur *rex Ægypti obſtetrices, dixit illis; Quâ mente feciſtis verbum hoc? vivos reliquiſtis pueros.* 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

ותאמרן וַאֲמַרַן חַיָיתָא לְפַרְעֹה אֲרוּם 19 לָא כִּנְשַׁיָא מִצְרִיתָא יְהוּדִיתָא אֲרוּם זְרִיזָן וְחַכִּימָן בְּדַעְתֵּיהֶן הִינִין קְדָם עַד לָא תֵיתֵי לְוָתְהוֹן חַיָיתָא הִינִין תַּלְיָין עֵינֵיהֶן בִּצְלוֹ מְצַלָּן וּבְעַיִין רַחֲמִין מִן קֳדָם אֲבוּהֶן דְּבִשְׁמַיָא וְהוּא שָׁמַע בְּקָל צְלוֹתְהֶן וּמִן יַד הִינִין מִתְעָנְיָין וְיָלְדָן וּפָרְקָן בִּשְׁלָם : וייטב וְאוֹטֵב יְיָ לְחַיָיתָא 20 וּסְגוּ עַמָא וּתְקִיפוּ לַחֲדָא : ויהי וַהֲוָה כַּד דְּחִילָא חַיָיתָא מִן קֳדָם יְיָ וּקְנוּ לְהֶן 21 שׁוּם טָב לְדָרַיָא וּבְנָא לְהֶין מֵימְרָא דַּיְיָ בֵּית מַלְכוּתָא וּבֵית כְּהוּנְתָא רַבְּתָא : ויצו וְכַד חָמָא פַּרְעֹה כְּדֵין בְּכֵן פַּקִּיד לְכָל עַמֵּיהּ לְמֵימַר כָּל בִּיר דְּכַר דְּאִתְיְלִיד 22 לִיהוּדָאֵי בְּנַהֲרָא תְּטַלוֹקְנֵיהּ וְכָל בְּרַתָּא תְּקַיְימוּן :

ירושלמי 19 אֲרוּם חָיָין אִנִּין עַד לָא תֵיתֵי לְוָתְהוֹן מְיַלַּדְתָּא אִנִּין מְצַלָּן קֳדָם אֲבוּהֶין דְּבִשְׁמַיָא וְהוּא עָנֵי יָתְהֶין וְאִנִּין יָלְדָן : 21 אֲרוּם דְּחִילָן מְיַלַּדְתָּא מִן קֳדָם יְיָ וְקָנְיָן לְהֶין שׁוּם טָב בְּנוּ דָרַיָא וַעֲבַדוּ לְהֶין בָּתִּים בֵּיתָא דִּלְוָיֵא וּבֵיתָא דִּכְהוּנְתָּא רַבְּתָא :

Et dixerunt obſtetrices Pharaoni; Quoniam non ſicut mulieres Ægyptiæ 19 Judeæ ſunt: quia ſedulæ ſunt & cognoſcentes mente ſua, antequam veniat ad eas obſtetrix attollunt oculos ſuos cum oratione, orant & petunt miſerationes à facie Patris ſui qui eſt in cœlis, & ipſe exaudit vocem precationis earũ, & ſtatim exaudiuntur & pariunt, & liberantur in pace. Et 20 benefecit Dominus obſtetricibus: & multiplicatus eſt populus, prævalueruntque valde. Et factum eſt, 21 cùm timuiſſent obſtetrices à facie Domini & acquiſiviſſent ſibi nomen bonum per omnes ætates, ut ædificaret illis ſermo Domini domum regiam, & domum ſacerdotii magni. Cùm autem vidiſſet Pharao hoc, tunc præcepit univerſo populo ſuo, di- 22 cendo; Omnis filius mas qui naſcetur Judæis, in fluvium projicietis eum, omnem autem filiam vivam conſervabitis.

Hieroſ. 19. *Quoniam vivaciores ſunt: antequam veniat ad eas obſtetrix, ipſæ orant coram Patre ſuo qui eſt in cœlis, & ipſe audit eas, & illæ pariunt.* 20. *Quoniam timuerunt obſtetrices à facie Domini, & acquiſierunt ſibi nomen bonum in medio ætatum, & fecerunt illis domos; domum Levitarum & domum ſacerdotii magni.*

ב

וילך וְאָזַל עַמְרָם גַּבְרָא דְּמִשֵּׁבֶט לֵוִי וְאוֹתֵיב בְּכִילְתָא וְגִנּוּנָא דְּהִלּוּלָא יַת יוֹכֶבֶד אִינְתְּתֵיהּ דְּתָרִיךְ מִן קֳדָם גְּזֵירְתָּא דְּפַרְעֹה וַהֲוַת בְּרַת מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין כַּד אַהַדְרָהּ לְוָתֵיהּ וְאִיתְעֲבִיד לַהּ נִיסָא וְהַדְרַת לְעֲלִימוּתָא כְּמָה דַּהֲוַת כַּד הִיא וְעֵירְתָּא מִיקְרְיָא בְּרַת לֵוִי : ותהר וְאִיתְעַבְּרַת אִיתְּתָא וִילֵידַת בִּיר בְּסוֹף שִׁיתָּא יַרְחִין וְחָמַת יָתֵיהּ אֲרוּם בַּר קְיָימֵי 2 הוּא וְאַטְמַרְתֵּיהּ תְּלַת יַרְחִין דִּסְכוּמְהוֹן תִּשְׁעָא : ולא וְלָא הֲוַת אֶפְשַׁר לַהּ תּוּב 3 לְאַטְמַרְתֵּיהּ דְּמִצְרָאֵי מַרְגְּשִׁין עֲלַהּ וּנְסֵיבַת לֵיהּ תֵּיבוּתָא דְּטוּנָס וְחָפְתָא בְּחֵימְרָא וּבְזֵיפְתָא וְשַׁוְיַית בְּגַוָּהּ יַת טַלְיָא וְשַׁוִּיתֵיהּ בְּגוֹ גוּמַיָא עַל גֵּיף נַהֲרָא : ותתצב וְאִיתְעַתְּדַת מִרְיָם אַחְתֵּיהּ 4 מְרַחִיק לְאִיתְחַכְּמָא מַה יִתְעֲבֵיד לֵיהּ : ותרד וְגָרֵי מֵימְרָא דַּיְיָ צוֹלְקָא דְשִׁחְנָא 5 וְטָרִיב בִּישְׂרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְנַחְתַת בְּרַתֵּיהּ דְּפַרְעֹה לְאִתְקָרְרָא עַל נַהֲרָא וְעוֹלֵימְתָהָא אָזְלָן עַל גֵּיף נַהֲרָא וְחָמַת יַת תֵּיבוּתָא בְּגוֹ גוּמַיָא וְאוֹשֵׁיטַת יַת גַּרְמִידָא וּנְסִיבְתָא וּמִן יַד אִיתְּסַיַית מִן שִׁיחְנָא וּמִן טְרִיבָא : ותפתח וּפְתַחַת 6 וְחָמַת יַת רַבְיָא וְהָא טַלְיָא בָּכֵי וְחָסַת עֲלוֹי וַאֲמַרַת מִן בְּנֵי יְהוּדָאֵי הוּא דֵין : ותאמר וַאֲמַרַת אַחְתֵּיהּ לְבַת פַּרְעֹה הַאֵיזִיל וְאִיקְרֵי לִיךְ אִיתְּתָא מֵנִיקְתָּא מִן 7 יְהוּדַיְיתָא וְתוֹנִיק לִיךְ יַת רַבְיָא : ותאמר וַאֲמַרַת לַהּ בְּרַת פַּרְעֹה אִיזִילִי וְאָזְלַת 8 טַלְיְתָא וְקָרַת לְאִמֵּיהּ דְּרַבְיָא : ותאמר וַאֲמַרַת לַהּ בְּרַת פַּרְעֹה אוֹבִילִי יַת רַבְיָא הָדֵין 9 וְאוֹנִיקְתֵּיהּ לִי וַאֲנָא אֵיתֵּין יַת סוּטְרִיךְ וּנְסֵיבַת אִיתְּתָא יַת רַבְיָא וְאוֹנִיקְתֵּיהּ :

ירושלמי 1 וַאֲזַל גַּבְרָא מִשִּׁבְטָא דְּלֵוִי וּנְסִיב יַת יוֹכֶבֶד חֲבִיבְתֵּיהּ לֵיהּ לְאִתָּא :

ירושלמי 3 וְשַׁוִּיתֵיהּ בְּאֶפְּרָהּ עַל גַּב נַהֲרָא :

CAP. II.

ET abiit Amram vir qui erat ex 1 tribu Levi, & ſedere fecit in ſponſa & thalamo Jokebed uxorem ſuam, quam repudiârat propter decretum Pharaonis; nata autem erat centum & triginta annos cùm reverſa eſt ad eum, & factum eſt illi miraculum, & iterum facta eſt juvenis, quemadmodum fuerat cum parvula vocaretur filia Levi. Et prægnans 2 facta mulier peperit filium in fine ſex menſium: & vidit ipſum quod puer eſſet vivaciſſimus, & abſcondit eum tribus menſibus, qui erat numerus novem *menſium*. Neque poterat amplius abſcondere eum, quia 3 Ægyptii ſentiebant illam, itaque accepit ſibi arcam ex junco & texit eam bitumine & pice: & poſuit in medio ejus puerum, & poſuit eum in medio juncorum, ad littus fluminis. Et ſtatuit ſe 4 Maria ſoror ejus procul, ut cognoſceret quid de eo fieret. Et immiſit 5 ſermo Domini cicatricem ulceris, & inflammationem carnis in terra Ægypti; & deſcendit filia Pharaonis ut refrigerium captaret ad flumen, & puellæ ejus ibant ad littus fluminis: & vidit arcam in medio juncorum, & extendit brachium & accepit, & ſtatim ſanata eſt ab ulcere & ab inflammatione. Et aperuit & vidit puerum, & ecce puer flebat: & mi- 6 ſerta eſt ejus, & dixit; Ex filiis Judæorum eſt iſte. Et dixit ſoror ejus 7 filiæ Pharaonis; Num ibo & vocabo tibi mulierem nutricem ex Judæis, ut lactet tibi puerum? Et dixit illi filia Pharaonis, Abi: & abiit pu- 8 ella, & vocavit matrem pueri. Et dixit illi filia Pharaonis; Defer 9 puerum hunc, & lacta eum mihi, & ego dabo tibi mercedem tuam; & accepit mulier puerum & lactavit eum.

Hieroſ. 1. *Et abiit vir è tribu Levi & accepit Iokebed patruam ſuam ſibi in uxorem.*

Hieroſ. 3. *Et poſuit eum in junceto in ſuperficie fluminis.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*ڭفتند آن دايها بفرعه كه نه چون زناني آن مصريان آن عبري زنان كه هنرمندان ايشان در 19
پيش بيايد بايشان آن دايه برايند * نيكويي كرد خدا بدايها بسيار شد آن قوم قوي 20
شدند بغايت * بود كه بترسيدند آن دايها مر آن خدا بكرد بايشان خانها * بفرمود فرعه 21
بهمه قومي او بڭفتن همه آن پسر آن زاده شوا بآن رود بينداريد اويرا و همه آن دختر زنده 22
ڭذاريد *

* فصل دوم *

*برفت مردي از خانهي لوي بستاند مر دختري لوي * آبستن شد آن زن براييد پسر 1 2
بديد اويرا كه نيكوست او نهان كرد اويرا سه ماهها * ونه توانست نيز نهان كردن اويرا 3
بستاند باو كشتي دوخ قيل ڭرفت آنرا در قيل ودر زفت بنهاد در آن مر آن كودك
بنهاد در نيزار ابر لبي آن رود * بياستاد خواهري او از دور بدانستن چه كرده شود 4
باو * فرود آمد دختري فرعه بشستن ابر آن رود وكنيزكان آن روان ابر كناري آن 5
رود بديد مر آن كشتي در مياني آن نيزار بكشيد مر دستي آن بستاند آنرا * بكشاد 6
بديد اويرا مر آن كودك واينك كودك ڭريا شفقت برد ابر او وڭفت از كودكاني
عبريان اين * ڭفت خواهري او بدختري فرعه ها بروم وبخوانم بتو زني شير دها ازان 7
عبري زنان وشير دهد بتو مر آن كودك * ڭفت بآن دختري فرعه برو برفت آن 8
دختر بخواند مر مادري آن كودك * ڭفت بآن دختري فرعه ببر آن كودك آن اين 9
وشير ده اويرا بمن ومن بدهم مر مزد تو بستاند آن زن آن كودك وشير
داد اويرا ·

Reſponderunt obſtetrices ipſi Pharoh, 19 *quòd non ſicut mulieres Ægypiæ ſunt Hebrææ mulieres: nam ſolertes ſunt, priuſquàm veniat* ad eas *obſtetrix, pariunt. Benè fecit* itaque 20 *Deus obſtetricibus*, & *multiplicatus populus roboratus eſt admodùm. Fuit*que, *quia timuerunt obſtetri-* 21 *ces Deum, fecit eis domos. Præ-* 22 *cepit igitur Pharoh toti populo ſuo, dicendo; Omnem filium natum, in flumen projicietis eum: omnem verò filiam, vivam relinquetis.*

CAP. II.

P*Ergens* autem *vir quidã de domo* 1 *Levi, accepit filiam Levi. Gravida* 2 autem *facta mulier peperit filium:* & *videns eum elegantem eſſe, abſcondit eum trib' menſibus. Et* quum 3 *non potuiſſet adhuc abſcondere eum, accepit ei navem junceam;* & *bituminatâ bitumine ac pice, poſuit in eam puerum, poſuitque in arundineto ſuper labrum fluminis. Sta-* 4 *bat* autem *ſoror ejus à longè, ad ſciendum quid fieret ei.* Tum *de-* 5 *ſcendens filia Pharonis ad flumen ad lavandum, puellis ejus deambulantibus ſuper ripam fluminis, vidit navem in medio arundineti,* & *extendens manum ſuam, accepit eam. Aperiénſque vidit* 6 *ipſum infantem: & ecce infante flente, miſerta eſt ejus, & dixit; Ex pueris Hebræorum* eſt *hic.* Et 7 *dixit ſoror ejus ad filiam Pharoh; Num ibo & vocabo ad te mulierem aliquam lactantem ex Hebræis mulieribus, & lactabit pro te puerum? Reſpondit ei filia Pha-* 8 *roh; Vade. Profecta* itaque *puella, vocavit matrem pueri. Cui* 9 *dixit filia Pharoh; Tolle puerum iſtum, & lacta eum pro me, & ego dabo mercedem tuam:* ſic *accepit mulier puerum, & lactavit eum.*

ויגדל וּרְבָא רַבְיָא וְאַיְיתִיתֵיהּ לְבְרַת 10 פַּרְעֹה וַהֲוָה לַהּ חָבִיב הֵי כְּבִיר וּקְרַת שְׁמֵיהּ מֹשֶׁה אֲרוּם אֲמַרַת מִן מוֹי דְּנַהֲרָא שְׁחֵילְתֵּיהּ : ויהי וַהֲוָה בְּיוֹמַיָא 11 הָאִינוּן וּרְבָא מֹשֶׁה וּנְפַק לְוַת אֲחוֹהִי וַחֲמָא בְּאָנִיק נַפְשֵׁיהוֹן וּבְסוּגֵי פּוּלְחָנְהוֹן וַחֲמָא גְּבַר מִצְרָאִי מָחֵי גְּבַר יְהוּדָאֵי מֵאֲחוֹי : ויפן וְאִיסְתַּכַּל מֹשֶׁה בְּחָכְמַת דַּעְתֵּיהּ 12 וְאִיתְבּוֹנַן בְּכָל דָּר וְדָר וְהָא לָא קָאִים מִן הַהוּא מִצְרָאִי גְּבַר גִּיּוֹר וְלָא דְּעָבִיד תְּתוּבָא מִן בְּנֵי בְנוֹי עַד עָלְמָא וּמְחָא יַת מִצְרָאִי וְטַמְרֵיהּ בְּחָלָא : ויצא וּנְפַק בְּיוֹמָא תִּנְיָינָא וְאוֹדִיק וְהָא דָּתָן וַאֲבִירָם 13 גּוּבְרִין יְהוּדָאִין נָצַן וְכַד חֲמָא דִּי זְקַף דָּתָן יְדֵיהּ עַל אֲבִירָם לְמִימְחֵיהּ אֲמַר לֵיהּ לְמָא אַנְתְּ מָחֵי לְחַבְרָךְ : ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ דָּתָן מַאן הוּא דְּמַנֵּי יָתָךְ לִגְבַר 14 רַב וְדַיָּין עֲלָנָא הֲלָא לְמִקְטְלִי אַנְתְּ אָמַר כְּמָא דִּקְטַלְתְּ יַת מִצְרָאֵי וּדְחֵיל מֹשֶׁה וַאֲמַר בְּקוּשְׁטָא אִתְפַּרְסַם פִּתְגָּמָא : וישמע וּשְׁמַע פַּרְעֹה יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין וּבְעָא 15 לְמִקְטוֹל יַת מֹשֶׁה וְעָרַק מֹשֶׁה מִן קֳדָם פַּרְעֹה וִיתֵיב בְּאַרְעָא דְּמִדְיַן וִיתֵיב עֲלוֹי בֵּירָא : ולכהן וּלְרַבָּא דְּמִדְיָן שְׁבַע בְּנָתָא וַאֲתוֹ וּדְלָאָה וּמְלָאָה יַת 16 מוּרְבְּיָוָאתָא לְאַשְׁקָאָה יַת עָנָא דַּאֲבוּהֶן : ויבאו וַאֲתוֹן רַעֲיָיא וְטָרְדוּנִין וְקָם 17 מֹשֶׁה בְּכֹחַ גְּבוּרְתֵּיהּ וּפָרְקִינִין וְאַשְׁקֵי יַת עָנְהֶין : ותבאן וַאֲתָאָה לְוַת 18 רְעוּאֵל אֲבוּהָ דַאֲבוּהוֹן וַאֲמַר מַה דֵין אוֹחֵיתוּן לְמֵיתֵי יוֹמָא דֵין : ותאמרן וְאָמְרָא גַּבְרָא מִצְרָאִי שֵׁיזְבָנָא מִן יְדָא דְרַעֲיָא וּלְחוּד מִדְוֹל חַד דְּלָה לָן 19 וְאַשְׁקֵי יַת עָנָא : ויאמר וַאֲמַר לִבְנָתֵיהּ דִּבְרֵיהּ וְהָאן הוּא לְמָא דְנַן 20 שְׁבַקְתִּין יַת גַּבְרָא קְרֶין לֵיהּ וְיֵיכוֹל לַחְמָא : ויואל וְכַד חַכִּים רְעוּאֵל דְּעָרַק 21 מֹשֶׁה מִן קֳדָם פַּרְעֹה טָלַק יָתֵיהּ לְגוּבָא וַהֲוַת צִפּוֹרָה בְּרַתֵּיהּ דִּבְרֵיהּ מְפַרְנְסָא יָתֵיהּ בְּסִיתְרָא בִּזְמַן עֵישְׂרְתֵי שְׁנִין וּלְסוֹף עֵישְׂרְתֵי שְׁנִין אַפְּקֵיהּ מִן גּוּבָא וְעַל מֹשֶׁה בְּגוֹ גִּינוּנִיתָא דִּרְעוּאֵל וַהֲוָה מוֹדֵי וּמְצַלֵּי קֳדָם יְיָ דַּעֲבַד עִמֵּיהּ נִיסִין וּגְבוּרָן וְאִיסְתַּכֵּי יַת חוּטְרָא דְּאִיתְבְּרִיאַת בֵּינֵי שִׁמְשָׁתָא וַחֲקִיין וּמְפָרַשׁ עֲלָהּ שְׁמָא רַבָּא וְיַקִּירָא דְּבֵיהּ עָתִיד לְמֶעְבַּד יַת תִּימְהַיָא בְּמִצְרַיִם וּבֵיהּ עָתִיד לְמִבְזַע יַת יַמָּא דְּסוּף וּלְהַנְפָּקָא מוֹי מִן כֵּיפָא וַהֲוָה דְּעִיץ בְּגוֹ גִּינוּנִיתָא וּמִן יַד אוֹשֵׁיט יְדֵיהּ וּנְסֵיבֵיהּ הָא בְּכֵין צְבִי מֹשֶׁה לְמֵיתַב עִם גַּבְרָא וִיהַב יַת צִפּוֹרָה בְּרַת בְּרַתֵּיהּ לְמֹשֶׁה : ותלד וִילֵידַת בִּיר דְּכַר 22 וּקְרָא שְׁמֵיהּ גֵּרְשׁוֹם אֲרוּם אֲמַר דַּיָּיר הֲוֵיתִי בְּאַרְעָא נוּכְרָיָא דְּלָא דִּידִי :

10 דַּלִּיתֵיהּ :

ירושלמי 12 וְאִסְתַּכַּל מֹשֶׁה בְּרוּחַ קוּדְשָׁא בִּתְרֵין עוֹלְמַיָא וַחֲזָא וְהָא לֵית גִּיּוֹר עָתִיד לְמֵיקוּם מֵהַהוּא מִצְרָיָא וּקְטַל יַת מִצְרָיָא וּטְמַן יָתֵיהּ בְּחָלָא :

Et crevit puer, & adduxit eum ad 10 filiam Pharaonis, & fuit illi dilectus tanquam filius: & vocavit nomen ejus Moſe, quoniam dicebat; Ex aquis fluminis extraxi eum. Et fuit in diebus illis crevit Moſes, & exiit ad fratres ſuos, & vi- 11 dit anguſtiam animæ ipſorum, & multam ſervitutem eorum: & vidit virum Ægyptium percutientem virum Judæum ex fratribus ſuis. Et prævidit Moſes ſapientiâ men- 12 tis ſuæ, & conſideravit quamlibet ætatem, & ecce futurus non erat ex illo Ægyptio vir proſelytus, aut ex nepotibus ejus qui ageret pœnitentiam in ſeculum: itaq; percuſſit Ægyptium, & occultavit eum in arena. Et exiit die ſecundo, 13 & vidit, & ecce Dathan & Abirom viri Judæi contendebant: cùm autem vidit quod levaret Dathan manum ſuam contra Abirom ad percutiendum eum, dixit illi; Cur tu percutis ſocium tuum? Cui re- 14 ſpondit Dathan; Quis eſt qui præfecit te in virum principem & judicem ſuper nos? annon ut occidas me tu dicis, quemadmodum tu interfeciſti Ægyptium? & timuit Moſes, & dixit; Vere manifeſtata eſt res. Et audivit Pharao hanc rem, & quæſivit interficere Moſen: 15 & fugit Moſes à facie Pharaonis, & habitavit in terra Madian, & ſedit juxta puteum. Sacerdoti autem Madian ſeptem erant filiæ, & 16 venerunt, & hauſerunt, & repleverunt canales, ad potandum gregem patris ſui. Et venerunt paſtores, & expulerunt eas: & ſurrexit 17 Moſes in fortitudine roboris ſui, & liberavit eas, & potavit gregem earum. Et venerunt ad Rehuel avum ſuum, qui dixit illis; 18 Quid hoc feſtinâſtis venire hodie? Et reſponderunt; Vir Ægyptius 19 liberavit nos è manu paſtorum, & etiam hauriendo unus hauſit nobis, & potavit gregem. Et dixit filiabus filii ejus; Et ubi eſt? Cur 20 hoc reliquiſtis virum? vocate illum, ut comedat panem. Cùm au- 21 tem ſcivit Rehuel quòd fugiſſet Moſes à facie Pharaonis, miſit eum in foveam; ſed Tſippora filia filii ejus alebat eum clam tempore decem annorum: in fine autem decem annorum eduxit eum ex fovea, & ingreſſus eſt Moſes in medium thalami Rehuelis, & gratias agebat & orabat coram Domino eò quod feciſſet cum eo miracula & virtutes, & vidit virgam quæ creata fuerat inter veſperas, & ſculpſit in eam & expoſuit ſuper eam nomen magnum & pretioſum, virtute cujus facturus erat miracula in Ægypto, & virtute illius ſecturus erat mare juncoſum, & educturus aquas ex petra, & erat fixa in medio thalami, & ſtatim extendit manum ſuam & accepit ipſam: ecce tunc voluit Moſes habitare cum viro illo, & dedit Tſipporam filiam filiæ ſuæ Moſi. Et peperit filium maſculum, & vocavit nomen ejus Gher- 22 ſom: quoniam dixit; Peregrinus fui in terra aliena non mea.

10. *Hauſi eum.*

Hieroſ. 12. *Et Moſes ſpiritu ſancto conſideravit ambos pueros, & vidit & ecce proſelytus non erat ſuſcitandus ex illo Ægyptio: & occidit Ægyptium, & occultavit ipſum in arena.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*بزرك شد آن كودك بياورد اويرا بدختري فرعه بود بآن بپسر بخواند نامي او مشه 10
ڭفت كه از آن آب بكشيدم اويرا * بود در روزكاراني آن ايشان بزرك شد مشه 11
بيرون آمد ببرادراني او بديد در بار كشيدن ايشان بديد مردي مصري زنا مردي
عبري از برادراني او * روي كرد اين سو وآن سو بديد كه نيست مرد بزد مر آن 12
مصري نهان كرد اويرا در ريك * بيرون آمد در روز آن دومي بديد واينك دو مردماني 13
عبريان جنك كنان ڭفت بظالم چرا بزني رفيقي تو * ڭفت كه بنهاد ترا بمردي اميري 14
وحاكم ابر ايما ها بكشتني من تو ڭويا چون آنچه بكشتي مر آن مصري بترسيد
مشه وڭفت حقيقت معلوم شد آن سخن * بشنويد فرعه مر آن سخن آن اين طلب 15
كرد بكشتن مر مشه بڭريخت مشه از پيش فرعه بنشست در زميني مدين بنشست
ابر آن چاه * وبمهتري مدين هفت دختران وبيامدند ودلو كشيدند وبر كردند 16
مر آن حوضها بآب دادن مر ڭوسفند پدري ايشان * بيامدند آن شبانان براندند 17
ايشانرا برخاست مشه ومدد داد ايشانرا وآب داد مر ڭوسفندي ايشان * بيامدند 18
برعوال پدري ايشان ڭفت چه معني شتاب كرديد آمدن اين روز * ڭفتند 19
مردي مصري خلاص كرد ايمارا از دستي آن شبانان ونيز دلو كشيدن
دلو كشيد بانيا وآب داد مر آن ڭوسپند * ڭفت بدختراني او كجاست او چرا اين 20
ڭذاشتيد مر آن مرد بخوانيد باو بخورد نان * مراد كرد مشه بنشستن اوارى آن 21
مرد بداد مر صفوره دختري او بمشه * براييد پسر بخواند مر نام او جرشم كه ڭفت 22
غريب بودم در زميني بيڭانه ·

Cum creſceret puer, adduxit eum ad 10 *filiam Pharoh, fuit*que *ei in filium:* & *vocavit nomen ejus Moſheh; Quia, aquit, ex aqua extraxi eum. Fuit in diebus illis, adultus Moſheh,* 11 *egreſſus eſt ad fratres ſuos, viditque onerum portationem illorum:* & *vidit virum Ægyptium percutientem virum Hebræum è fratribus ſuis. Aſpexitque ad hoc* 12 *latus,* & *illud latus, & videns quòd non adeſſet homo, percuſſit Ægyptium, & abſcondit eum in arena. Egreſſus die ſecundo, vidit &* 13 *ecce duo viri Hebræi pugnantes: dixitque injuſto agenti; Quare percutis ſodalem tuum? Reſpondit; Quis* 14 *poſuit te virum principem ac judicem ſuper nos? num ad interficiendum me, tu dicis, quemadmodum interfeciſti Ægyptium? Timuit itaque Moſheh, & dixit; Reverà notum eſt verbum. Audi-* 15 *enſque Pharoh ſermonem hunc, quæſivit interficere Moſheh: fugit autem Moſheh à conſpectu Pharoh, ſeditque in terra Midian, ſedit juxta puteum. Sacerdoti verò Midian ſe-* 16 *ptem erant filiæ: venerúntque & hauſerunt, & impleverunt canales, ad aquam præbendum ovibus patris earum. At venientes paſto-* 17 *res expulerunt eas: & ſurrexit Moſheh, auxiliúmque dedit eis, aquam quoque dedit ovibus earum. Venientibus ad Rehuel patrem ſuum,* 18 *dixit; Quâ ratione feſtinationem feciſtis hodiè? Reſponderunt; Vir* 19 *Ægyptius liberavit nos de manu paſtorum, & etiam ſitulâ hauriendo ſitulâ hauſit nobis, & aquam dedit ovibus. Dixit ad filias ſuas;* 20 *Ubi eſt ipſe? quare hoc, reliquiſtis virum? vocate eum ut comedat panem. Et libuit ipſi Moſheh ſe-* 21 *dere cum viro: deditque Sipporah filiam ſuam ad Moſheh. Et pepe-* 22 *rit filium, cujus nomen vocavit Gerſhom: quia dixit, Peregrinus fui in terra aliena.*

Q

ירושלמי תרגום יונתן בן עזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויהי והוה ביומיא סגיאיא האינון ואתכתש מלכא דמצרים ופקיד לקטלא בוכריא 23
דבני ישראל בגין למיסחי באדמיהון ואתאנחו בני ישראל מן פולחנא דהוה קשיא
עליהון וזעיקו וסליקת קבילתיהון לשמי מרומא דיי ואמר במימריה למפרוקינון
מן פולחנא : וישמע ושמיע קדם יי קבילתהון ודכיר קדם יי ית קיימיה דקיים עם 24
אברהם ועם יצחק ועם יעקב : וירא וחמא יי צער שעבודהון דבני ישראל וגלי 25
קדמוי ית תיובתא דעבדו בטומרא דלא ידעו אינש בחבריה :

ג

ומשה ומשה הוה רעי ית ענא דיתרו חמוי רבא דמדין ודבר ית ענא לאתר 1
שפר רעיא דאחורי מדברא ואתא לטורא דאתגלי עלוי יקרא דיי לחורב :
וירא ואתגלי זגנוגאל מלאכא דיי ליה 2
בלהבי אישתא מגו סניא וחמא והא
סניא משריב באישתא וסניא ליתוי יקיד
ומתאכיל בנורא : ויאמר ואמר משה 3
איתפני כדון ואיחמי ית חזונא רבא הדין
מדין לא שריב סניא : וירא וגלי קדם 4
יי ארום איתפני למיחמי וקרא ליה יי מגו סניא ואמר משה משה ואמר האנא :
ויאמר ואמר לא תקרב הלכא שלוף סינך מעל ריגלך ארום אתרא דאנת קאים 5
עלוי אתר קדיש הוא ועלוי אנת עתיד לקבלא אורייתא למלפא יתה לבני
ישראל : ויאמר ואמר אנא הוא אלהיה דאבוך אלהיה דאברהם אלהיה 6
דיצחק ואלהיה דיעקב וכבשינון משה לאנפוי ארום הוה דחיל מלמסתכי
בצית איקר שכינתא דיי : ויאמר ואמר מיגלא גלי קדמי ית סיגוף עמי דבמצרים 7
וית קבילתיהון שמיע קדמי מן קדם משעבדיהון ארום גלי קדמי כיביהון : וארד
ואיתגליתי יומא דין עלך בגין דיבמימרי לשיזבותהון מן ידא דמצראי ולאסקותהון 8
מן ארעא ההיא מסאבתא לארע טבתא ופתיא בתחומין לארע עבדא חלב ודבש
לאתר דדיירי תמן כנענאי וחיתאי ואמוראי ופריזאי וחיואי ויבוסאי : ועתה וכדון הא 9
קבילת בני ישראל סליקת לקדמי ולחוד גלי קדמי ית דוחקא דמצראי דחקין יתהון :
ועתה וכדון איתא ואשדרינך לות פרעה ואפיק ית עמי בני ישראל ממצרים : 10
ויאמר ואמר משה קדם יי מאן אנא ארום אזיל לות פרעה וארום אפיק ית בני 11
ישראל ממצרים :

ירושלמי 2 וחמא והא סניא בעיר
באשא וסניא מרטיב ולא יקיד :
3 ואחזי ית חזונא רבא הדין מן בגלל
מה סניא מרטיב ולא יקיד :
4 שולף סנדלך :

Et fuit poſt dies multos illos percuſſus eſt rex Ægypti, & juſſit interfici primogenitos Iſraelis, ut lavaret ſe in ſanguine eorũ: & ingemuerũt filii Iſrael propter ſervitutem quæ erat dura illis, & clamârunt: & aſcendit clamor eorum in cœlos excelſos Dei, & dixit per ſermonem ſuum, ſe velle liberare illos à ſervitute. 23 Et auditus eſt coram Domino clamor eorum: & recordatio fuit coram Domino fœderis ſui, quod pepigit cum Abraham, Iſaac, & Jacob. 24 Et vidit Dominus afflictionem ſervitutis filiorum Iſrael: & revelata eſt coram eo pœnitentia quam fecerunt clam, ita ut non cognoſceret vir quicquam de ſocio ſuo. 25

CAP. III.

Moſes autem paſcebat gregem Jethro ſoceri ſui principis Madian: & ducebat gregem ad locum pulchri paſcui qui erat poſt deſertum, & venit ad montem ſupra quem manifeſtata eſt gloria Domini, ad Horeb. 1 Et apparuit illi Zagnugael angelus Domini in flammis ignis è medio rubi: & vidit, & ecce rubus ardebat igni, rubus tamen non urebatur aut abſumebatur ab igne. 2 Et dixit Moſes; Convertam me jam, & videbo viſionem magnam hanc: cur non uratur rubus. 3 Et manifeſtatum eſt coram Domino quod convertiſſet ſe ad videndum, itaque vocavit eum Dominus è medio rubi, & dixit; Moſe, Moſe: & dixit; Ecce ego. 4 Et dixit; Ne accedas huc: exue calceum tuum è pedibus tuis, quoniam locus in quo tu ſtas locus ſanctus eſt, & in eo recepturus es legem ad docendum eam filios Iſrael. 5 Et dixit; Ego ſum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob: & abſcondebat Moſes faciem ſuam, quoniam timebat contemplari ſummitatem gloriæ majeſtatis Dei. 6 Et dixit; Revelando revelata eſt coram me afflictio populi mei qui eſt in Ægypto, & clamor eorum exauditus eſt coram me, propter eos qui in ſervitutem redigunt eos, quoniam revelati ſunt coram me dolores eorum. 7 Et revelavi meipſum hodie tibi, ut verbo meo eripiam eos è manu Ægyptiorum, & ad aſcendere faciendum eos è terra hac contaminata in terram bonam & latam limitibus, in terram facientem lac & mel; in locum in quo habitant Chananæi, Hettæi, Amorrhæi, Pherizæi, Hevæi, & Jebuſæi. 8 Et jam ecce clamor filiorum Iſrael aſcendit coram me, & etiam revelata eſt coram me oppreſſio Ægyptiorum, opprimentium eos. 9 Jam verò veni & mittam te ad Pharaonem, & educ populum meum filios Iſrael ex Ægypto. 10 Et dixit Moſes coram Domino; Quis ego ut eam ad Pharaonem, & ut educam filios Iſrael ex Ægypto? 11

Hier. 2. *Et vidit, & ecce rubus ardebat igni, & rubus vireſcebat nec urebatur.* 3. *Et videbo viſionem hanc magnam: quare rubus vireat & non ardeat.* 4 *Exue calceamentum tuum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*بود در روزگاران آن بسياران آن ايشان بمرد پادشاهي مصر اندوهگين شدند پسراني يسرال 23
ازان كار بغراو كردند بر آمد لاوهي ايشان بآن خدا ازان كار* بشنويد خدا مر نالهي ايشان ياد 24
كرد خدا مر شرطي او مر ابرهم و مر يصحق و مر يعقوب * بديد خدا مر پسراني يسرال 25
رحمت كرد خدا * * فصل سوم * *ومشه بود شباني كنا مر 1
گوسفند يترو خسور او مهتري مدين براند مر آن گوسفند پسي آن بيابان بيامد بكوه
آن خدا بحورب * ديدار شد فرشتهي خدا باو در زبانهي آتش از مياني آن خار بديد واينك 2
آن خار افروزا در آتش و آن خار نيست او سوخته شوا * گفت مشه بگردم اكنون و ببينم مر 3
آن نمايشن آن بزرك آن اين چه معني نه افروزد آن خار * بديد ؛؛ كه گشت بديدن 4
بخواند باو خدا از مياني آن خار گفت مشه مشه گفت اينك من * گفت نه نزديك شوي اينجا 5
بكش كفشهاي تو از بالايي پاهايي تو كه آن جاي آنچه تو استيده ابر او زميني خاص است او*
*گفت من خداي پدري تو خداي ابرهم خداي يصحق خداي يعقوب نهان كرد مشه 6
روي او كه بترسيد از نگاه كردن بآن خدا *گفت ؛؛ ديدن ديدم مر رنج قومي من آنچه در 7
مصر و مر نالهي ايشان شنيدم از پيش كاصلاني او كه دانستم مر خيمهاي [او] * فرود 8
شدم بخلاص كردن اويرا از دست مصريان و ببر آوردن اويرا از آن زمين آن اين بزمين
نيكو و كشاده بزمين دوشا شير و انگبين بجاي آن كنعني و حتي و اموري و فرزي
و حوي و يبوسي * و اكنون اينك نالهي پسراني يسرال بيامد بمن و نيز بديدم 9
مر آن زحمت آنچه مصريان زحمت دهان ايشانرا * و اكنون بيا و بفرستم ترا بفرعه 10
و بيرون آور مر قومي من پسراني يسرال از مصر * گفت مشه بآن خدا كيستم من كه 11
بروم بفرعه و كه بيرون آورم مر پسراني يسرال از مصر*

Fuit poſt multos dies illos, moriente rege Ægypti, anxiabundi facti ſunt filii Iſrael ex opere: quibus clamantibus, aſcendit ſupplicatio eorum ad Deum, ex opere. 23 *Audivitque Deus gemitum eorum, & recordatus eſt Deus pactum ſuum ipſi Abraham & Iſhac & Jaacob.* 24 *Viditque Deus filios Iſrael, & miſertus eſt Deus.* 25

CAP. III.

Moſheb verò erat paſtor ovium Ithro ſoceri ſui principis Midjan: egitque oves poſt deſertum, & venit ad montem Dei, ad Horeb. 1 *Et viſus eſt ei angelus Dei in flamma ignis è medio rubi: vidit; & ecce rubus ardens igne, rubus verò ipſa non erat combuſta.* 2 *Dixit Moſheb; Convertam me nunc, et videbo oſtentum magnum hoc, quâ ratione non accendatur rubus.* 3 *Vidit Dominus quòd convertiſſet ſe ad videndum, vocavitque ei Deus è medio rubi, dicens; Moſheb, Moſheb: reſpondit, Ecce me.* 4 *Dixit; Ne appropinques huc: extrahe calceos tuos de ſuper pedes tuos, quia locus quo tu es ſtans, terra ſancta eſt ipſe.* 5 *Dixit quoque; Ego Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Iſhac, & Deus Jaacob. At abſcondit Moſheb faciem ſuam, quia timuit aſpicere in Deum.* 6 *Et dixit Dominus; Videndo vidi oppreſſionem populi mei qui in Ægypto, & clamorem eorum audivi, præ exactoribus ejus: novi enim dolores ejus..* 7 *Deſcendi itaque ad liberandum eum è manu Ægyptiorum, & ad tollendum eum è terra hac, in terram bonam & patentem, ad terram præbentem lac & mel, ad terram Chenaanæi, & Hittæi, & Emoræi, & Pheriʒæi, & Hivvæi, & Jebuſæi.* 8 *Nunc autem ecce clamor filiorum Iſrael venit ad me: & etiam vidi afflictionem eorum quâ Ægyptii affligunt eos.* 9 *Nunc ergò veni, & mittam te ad Pharoh; & educito populum meum filios Iſrael ex Ægypto.* 10 *Dixit Moſheb ad Deum; Quis ſum ego, ut vadam ad Pharoh, & ut educam filios Iſrael ex Ægypto?* 11

ירושלמי תרגום יונתן בן עזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויאמר ואמר ארום יהי מימרי בסעדך ודין לך סימנא דאנא שדרתך 12
בהנפקותך ית עמא ממצרים תפלחון קדם יי דתקבלון ית אורייתי על
טוורא הדין : ויאמר ואמר משה קדם יי הא אנא אזיל לות בני ישראל ואימר 13
להון יי אלהא דאבהתכון שדרני לוותכון ויימרון לי מה שמיה מה אימר להון :
ויאמר ואמר יי למשה דין דאמר והוה 14
עלמא אמר והוה כולא ואמר כדנא
תימר לבני ישראל אנא הוא דהוינא
ועתיד למיהוי שדרני לוותכון : ויאמר
ואמר תוב יי למשא כדנן תימר לבני 15
ישראל אלהא דאבהתכון אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב שדרני
לוותכון דין הוא שמי לעלם ודין דוכרני לכל דר ודר : לך איזיל ותכנוש ית 16
סבי ישראל ותימר להון יי אלהא דאבהתכון אתגלי לי אלהיה דאברהם יצחק
ויעקב למימר מידכר דכירנא יתכון וית עולבנא דאיתעביד לכון במצרים :
ואמר ואמרית במימרי אסיק יתכון מסיגוף מצראי לארע כנענאי וחיתאי 17
ואימוראי ופריזאי וחיוואי ויבוסאי לארעא עבדא חלב ודבש : ושמעו ויקבלון 18
מינך ותיעול אנת וסבי ישראל לות מלכא דמצרים ותימרון ליה יי אלהא דיהודאי
אתקרי עלנא וכדון נזיל כדון מהלך תלתא יומין במדברא ונדבח קדם יי אלהנא :
ואני ואנא קדמי גלי ארום לא ישבוק יתכון מלכא דמצרים למיזל ולא מן דחיליה 19
תקיף אלהן בגין דבמימרי לאוכחותיה במכתשין בישין : ושלחתי ותתעכבון 20
תמן עד דאישדר ית מחת גבורתי ואימחי ית מצראי בכל פרישוותי דאעבד ביניהון
ומבתר כן יפטור יתכון : ונתתי ואיתין ית עמא הדין לרחמין בעיני מצראי ויהי 21
ארום תהכון מן תמן פריקין לא תהכון ריקנין : ושאלה ותשאל איתתא מן 22
שבבתהא ומן קריבת כותליה ביתה מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ותעטרון על
בניכון ועל בנתיכון ותרוקינון ית מצראי :

ירושלמי 14 ואמר מימריה דיי למשה
דין דאמר לעלמא הוי והוי ועתיד למימר
ליה הוי והוי ואמר כדין תימר לבני
ישראל אהיה שלחני אליכם :

ירושלמי 22 ממגורתהא :

ד

ויען ואתיב משה ואמר והא לא יהימנון לי ולא יקבלון מני ארום יימרון לא 1
איתגלי לך יי :

Et dixit; Erit quidem verbum meum tibi auxilio, & hoc tibi ſignum quod ego miſerim te: cum tu eduxeris populum ex Ægypto, coletis coram Dño, quia recipietis legem meam ſuper monte hoc. 12 Et dixit Moſes coram Dño; Ecce ego ibo ad filios Iſrael, & dicam illis, Dñs Deus patrum veſtrorum miſit me ad vos: & dicent mihi; Quod nomen ejus? quid dicam illis? 13 Et dixit Dominus Moſi; Is qui dixit & fuit mundus, dixit & extiterunt omnia: & dixit; Sic dices filiis Iſrael; Ego ſum, qui ſum, & futurus ſum, miſit me ad vos. 14 Et dixit rurſum Dominus Moſi, Sic dices filiis Iſrael; Deus patrum veſtrorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob miſit me ad vos: hoc eſt nomen meum in ſeculum, & hæc memoria mea per omnes ætates. 15 Abi & congrega ſeniores Iſrael, & dic illis; Dñs Deus patrum veſtrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Iſaac, & Jacob, dicendo; Recordando recordatus ſum veſtri, & afflictionis quæ facta eſt vobis in Ægypto. 16 Et dixi per ſermonem meum; Aſcendere faciam vos à tribulatione Ægyptiorum in terram Chananæorum, Hettæorum, Amorrhæorum, Pherizæorum, Hevæorum, & Jebuſæorum, in terram facientem lac & mel. 17 Et audient te: tum ingredieris & ſeniores Iſrael ad regem Ægypti, & dicetis illi; Dominus Deus Judæorum occurrit nobis, & nunc eamus obſecro iter trium dierum in deſertum, & ſacrificabimus coram Domino Deo noſtro. 18 Et coram me manifeſtum eſt quod non ſinet vos rex Ægypti abire, ne quidem propter eum cujus vis fortiſſima eſt, ſed quia per verbum meum caſtigatus fuerit plagis malis. 19 Et tardabitis ibi donec mittam plagam potentiæ meæ, & deleam Ægyptios omnibus mirabilibus meis, quæ faciam inter eos: & poſtea dimittet vos. 20 Et dabo populum hunc in miſerationes in oculis Ægyptiorum: & erit quando ibitis inde liberati non ibitis vacui. 21 Sed poſtulabit mulier à vicina ſua, & à proxima parieti domus ſuæ vaſa argentea, & vaſa aurea, & veſtimenta; quæ imponetis tanquam coronas ſuper filios veſtros & ſuper filias veſtras, & evacuabitis Ægyptios. 22

Hieroſ. 14. *Et dixit ſermo Domini Moſi; Is qui dixit mundo, Eſto, & fuit, et qui dicturus eſt illi, Eſto, et erit: et dixit; Sic dices filiis Iſrael, Ero miſit me ad vos.*

Hieroſ. 22. *A vicina ſua.*

CAP. IV.

Et reſpondit Moſes, & dixit; Et ecce non credent mihi, nec mihi auſcultabunt: quoniam dicent, Non apparuit tibi Dominus. 1

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

12 * گفت كه باشم اوازي تو و اين بتو آن نشان كه من فرستادم ترا در بيرون آوردني تو مر آن
13 قوم از مصر عبادت كنيد مر آن خدا ابر آن كوهي آن اين * گفت مشه بآن خدا اينك من
آيا بپسراني يسرال و بگويم بايشان خداي پدراني شما فرستاد مرا بشما و بگويند بمن چيست نامي
14 او چه گويم بايشان * گفت خدا بمشه اهيه اشر اهيه گفت همچنين بگويي بپسراني يسرال
15 اهيه فرستاد مرا بشما * گفت نيز خدا بمشه همچنين بگويي بپسراني يسرال ؛؛ خداي پدراني شما
خداي ابرهم و خداي يصحق و خداي يعقوب بفرستاد مرا بشما اين نامي من بجاويد و اين
16 ياد كرد من بعصر و عصر * برو و جمع كني مر پيراني يسرال و بگويي بايشان ؛؛ خداي
پدراني شما ديدار آمد بمن خداي ابرهم يصحق و يعقوب بگفتن ياد كردن ياد كردم
17 شمارا و مر آن كرده شده بشما در مصر * گفتم بر آورم شمارا از رنج مصريان بزميني آن
كنعني و آن حتي و آن اموري و آن فرزي و آن حوي و آن يبوسي بزمين دوشا شير
18 و انگبين * بشنوند بآوازي تو و بيايي تو و پيراني يسرال بپادشاه مصر و بگوييد باو ؛؛ خداي
آن عبريان فراز رسيد ابر ايما و اكنون برويم اكنون راهي سه روزها در بيابان و ذبحت
19 كنيم ؛؛ خداي ايما * و من دانستم كه نه دهد شمارا پادشاهي مصر برفتن و نه در دست
20 قوي * بفرستم مر زخم من و بزنم مر مصريان در همه معجزهاء من آنچه بكنم در مياني او
21 و پس همچنين بفرستد شمارا * و بدهم مر جاهي آن قوم آن اين در چشماني مصريان و نباشد
22 كه برويد نه رويد تهي * عاريت خواهد زن از همسايهي آن و از نشيناي خانهاي
آن آلتهاي نقره و آلتهاي طلا و جامها و بنهيد ابر پسراني شما و ابر دختراني شما و خالي
كنيد مر مصر * * فصل چهارم * *
1 * جواب داد مشه [و گفت] و اينك نه باور كنند بمن و نه شنوند در آوازي من كه
گويند نه ديدار آمد بتو ؛؛*

Reſpondit; Ero quidem tecum: & hoc tibi ſignum quòd ego miſi te; Cùm eduxeris populum ex Ægypto, coletis Deum ſuper montem iſtum. 12 *Dixit Moſheb ad Deum; En ego venturus ſum ad filios Iſrael, & dicam illis; Deus patrum veſtrorum miſit me ad vos. At dicent mihi, Quod eſt nomen ejus? quid tum dicam eis?* 13 *Dixit Deus ad Moſheb; Ehjeh aſher ehjeh. Dixit quoque, Sic dices filiis Iſrael; Ehjeh miſit me ad vos.* 14 *Dixit etiam Deus ad Moſheb, Sic dices filiis Iſrael; Dominus Deus patrum veſtrorum, Deus Abraham, & Deus Iſhac, & Deus Jaacob miſit me ad vos: hoc eſt nomen meum ad æternitatem, & hoc memoriale meum in ſeculum & ſeculum.* 15 *Vade, & congrega ſeniores Iſrael, & dices eis; Dominus Deus patrum veſtrorum apparuit mihi, Deus Abraham Iſhac & Jaacob, dicendo; Recordando recordatus ſum vos & quod factum eſt vobis in Ægypto.* 16 *Et dixi; Tollam vos ex afflictione Ægyptiorum, ad terram Chenaanæi, & Hittæi, & Emoræi, & Pheriʒæi, & Hivvæi, & Jebuſæi, ad terram præbentem lac & mel.* 17 *Et auſcultabunt voci tuæ: venies autem tu & ſeniores Iſrael ad regem Ægypti, & ac dicetis ei; Dominus Deus Hebræorum occurrit nobis: & jam eamus nunc viam trium dierum in deſertum, & ſacrificemus Domino Deo noſtro.* 18 *Ego verò novi quòd non dabit vobis rex Ægypti abire, non quidem in manu valida.* 19 *Mittam igitur plagam meam, & percutiam Ægyptios omnibus mirabilibus meis quæ faciam in medio ejus: & poſtmodùm dimittet vos.* 20 *Daboque honorem populi hujus in oculis Ægyptiorum: & erit cùm abieritis, non abibitis vacui.* 21 *Et mutuò poſtulabit quæque à proxima ſua, & à reſidente in domo ſua, inſtrumenta argenti, & inſtrumenta auri, & veſtes: & ponetis ſuper filios veſtros, & ſuper filias veſtras, & evacuabitis Ægyptum.* 22

CAP. IV.

Reſponſũ dedit Moſheb, et dixit; Et ecce non fidem adhibebunt mihi, neque auſcultabunt voci meæ: dicent enim, Non apparuit tibi Dominus. 1

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויאמר ואמר ליה יי מה דין בידך ואמר חוטרא : ויאמר ואמר טלוק יתיה לארעא ;
וטלקיה לארעא והוה לחויא וערק משה
מן קדמוי : ויאמר ואמר יי למשה אושיט 4
ידך ואיחוד בקוטניה ואושיט ידיה ואתקיף
בידיה והוה לחוטרא בידיה : למען מן 5
בגלל דיהימנון ארום אתגלי לך יי אלהא דאבהתהון אלהיה דאברהם אלהיה
דיצחק ואלהיה דיעקב : ויאמר ואמר יי ליה תוב אעיל כדון ידך בחובך ואעיל 6
יתיה בגו חוביה והנפקה והא ידיה סגירתא מחוורא היא כתלגא : ויאמר ואמר 7
אתיב ידך לעיטפך ואתיב ידיה לחוביה
והנפקה מן גו חוביה תבת למהוי
בריא הי כבשריה : והיה ויהי אין לא 9
יהימנון אוף לתרין אתיא האלין ולא יקבלון מנך ותסב מן מוי דבנהרא ותשוד
ליבשתא ויהון מוי דתסב מן נהרא ויהון לדמא ביבשתא : ויאמר ואמר משה קדם יי 10
בבעו יי לא גבר דברן אנא אוף מאיתמלי אוף מן לקדמוי אוף מן שעתא דמלילתא
עם עבדך ארום חגר פום וחגר ממלל
אנא : ויאמר ואמר יי ליה מאן הוא 11
דשוי ממלל פומא בפום אדם קדמאי
או מאן שוי אלימא או חרשא או פתיחא
או סמיא הלא אנא יי : ועתה וכדון איזיל ואנא במימרי אהא עם ממלל פומך ואליף 12
יתך מה דתמליל : ויאמר ואמר בבעו ברחמין מן קדמך יי שלח כדון שליחותך 13
ביד פנחס דחמי למשתלחא בסוף יומיא : ויחר ותקיף רוגזא דיי במשה ואמר הלא 14
אהרן אחוך ליואי גלי קדמי ארום מללא ימליל הוא ואוף הא הוא נפיק לקדמותך
ויחמינך ויחדי בלביה : ודברת ותמליל עמיה ותשוי ית פתגמיא בפומיה ומימרי 15
יהא עם מימר פומך ועם מימר פומיה
ואליף יתכון ית מה דתעבדון : ודבר
וימליל הוא לך עם עמא ויהי הוא יהוי 16
לך למתורגמן ואנת תהוי ליה לרב תבוע אולפן מן קדם יי :

ירושלמי 3 ואמר טלק יתיה לארעא
וטלק יתיה לארעא : 4 ותתקוף
בבירת קוטנוי :

ירושלמי 7 אעיל כען ידך בחבך ואעיל
ידיה בחוביה :

ירושלמי 10 ארום חגיר פום וקשי
ממלל אנא : 13 שלח כען ביד דין דחמי
ליה למשתלחא :

ירושלמי 16 הוא יהוי לך למתורגמן
ואת תהוי ליה כתבע אולפן מן קדם יי :

Targ. Jonathan B. Uziel *Hieroſolymitanum.*

Et dixit illi Dominus ; Quid hoc in manu tua ? & reſpondit ; Virga. 2 Et dixit ; Projice eam in terram, 3 & projecit eam in terram, & fuit in ſerpentem : & fugit Moſes à facie ejus. Et dixit Dominus Moſi ; 4 Extende manum tuam , & apprehende caudam ejus : & extendit manum ſuam, & tenuit ipſum , & fuit in virgam in manu ejus. Eò ut 5 credant quod manifeſtavit ſe tibi Dominus Deus patrum eorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob. Et dixit Dominus illi rurſus ; 6 Immitte nunc manum tuam in ſinum tuum, & introduxit eam in medium ſinus ſui : & eduxit eam, & ecce manus ejus erat leproſa , alba ſicut nix. Et dixit ; Reduc manum tuam in 7 ſinum tuum , & reduxit manum ſuam in ſinum ſuum : & eduxit eam è ſinu ſuo, & reverſa eſt eſſe ſana ſicut caro ejus. Et erit ſi non crediderint 9 etiam duobus ſignis iſtis, & non auſcultaverint tibi , accipies ex aquis fluvii & effundes ſuper aridam : & erunt aquæ quas ſumpſeris ex fluvio, erunt inquam in ſanguinem ſuper terram. Et dixit Moſes coram Domino ; 10 Obſecro Domine , non vir diſertus ego, etiam ab heri & nudius tertius, etiam à tempore quo loquutus es cum ſervo tuo : quoniam claudus ore & claudus ſermone ego. Et 11 dixit Dominus illi ; Quis eſt qui poſuit loquelam oris in ore hominis prioris ? aut quis poſuit mutum, aut ſurdum, aut videntem, aut cœcum ? annon ego Dominus ? Et nunc ito, 12 & ego ſermone meo ero cum loquela oris tui, & docebo te quid loquaris. Et dixit ; Obſecro per miſerationes à facie tua Domine, mitte 13 jam legationem tuam per manum Phinees , per quem mittenda eſt in fine dierum. Et excanduit ira Domini contra Moſem, & dixit ; Annon 14 Aaron frater tuus Levita manifeſtum eſt coram me quòd loquendo loquetur ipſe ? & etiam ecce ipſe egreditur obviam tibi, & videbit te, & gaudebit in corde ſuo. Et loquêris cum eo, & pones verba iſta in ore ejus : 15 & ſermo meus erit cum ſermone oris tui , & cum ſermone oris ejus, & docebit vos id quòd facturi eſtis. Et loquetur ipſe pro te cum populo : 16 & accidet ut ſit ipſe tibi in interpretem, & tu eris illi in principem quærentem doctrinam à facie Domini.

Hieroſ. 3. *Et dixit ; Projice eam in terram : & projecit eam in terram.* 4. *Et apprehendes locum caudæ ejus.*

Hier. 7. *Introduc nunc manum tuam in ſinum tuum : & introduxit manum ſuam in ſinum ſuum.*

Hier. 10. *Quia claudus ore, & difficilis ſermone ſum.* 13. *Mitte nunc per manum illius per quem decet mitti.*

Hier. 16. *Ipſe erit tibi in interpretem, & tu eris illi ſicut qui quærit doctrinam à facie Domini.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

2 * گفت باو ،، چيست اين در دستي تو گفت عصا * گفت بينداز اويرا بزمين بينداخت اويرا 3
بزمين بود بمار بگريخت مشه از پيشي او * گفت ،، بمشه بكش دستي تو و بگير در دنب او بكشيد 4
دستي او قوي گرفت درو بود بعصا در كف او * بسبب باور كنند كه ديدار آمد بتو ،، خداي 5
پدري ايشان خداي ابرهم خداي يصحق و خداي يعقوب * گفت ،، باو [نيز] بياور 6
اكنون دستي تو در آغوشي تو بياورد دستي او در آغوشي او بيرون آورد آنرا واينك دستي او
سفيد چون برف * گفت باز گرد دستي تو بآغوشي تو باز گرداند دستي او بآغوشي او 7
بيرون آورد آنرا از آغوشي او و اينك باز گشت چون تني او * باشد اگر نه باور كنند بتو 8
و نه شنوند بآوازي آن نشاني آن اوّل باور كنند بآوازي آن نشاني آن آخرين * و باشد اگر نه 9
باور كنند نيز بدو آن نشانها [آن اينان و نه بشنوند بآوازي تو] بستاني از آبي آن رود بريزي
بآن خشكي باشند آن آب آنچه بستاني از آن رود باشند بخون در خشكي * گفت مشه بيّ ،، حاجت 10
خداوندمن نه مردي سخنهام من نيز از دي نيز از پرير نيز از هنگام سخن گفتني تو ببندهي
تو كه گران دهان و گران زبانم من * گفت ،، باو كه بنهاد دهان بآدم يا كه بنهاد گنگي يا 11
كرّي يا گشادگي يا كوري ها نه من ،، * و اكنون برو و من باشم اوازي دهاني تو 12
بياموزم ترا آنچه سخن گويي * گفت حاجت خدا بفرست اكنون در دستي بفرستي * گرم 13 14
شد خشم ،، در مشه گفت ها نه اهرن برادري تو آن لوي دانستم كه سخن گفتن سخن
گويد او و نيز اينك او بيرون آيا بپذيرهي تو ببيند ترا و شاد شود در دلي او * و سخن 15
گويي باو و بنهي مر آن سخنها در دهاني او و من باشم اوازي دهاني تو و اوازي دهاني او
و بياموزم شمارا مر آنچه بكنيد * سخن گويد او بتو بآن قوم و باشد او باشد بتو بدهان 16
و تو باشي باو باستاد ۰

* *Dixit ei Dominus ; Quid eſt hoc in* 2 *manu tua ? Reſpondit, Virga. Dixit ;* 3 *Projice eam in terram.* Et *projecit in terram, fuitq; in ſerpentem, & fugit Moſheh à conſpectu ejus. Dixit Dominus ad Moſheh ;* 4 *Extende manum tuam, & apprehende caudam ejus.* Qui *extendens manũ ſuam, fortiter apprehendit eã, fuitq; virga in manu ejus. Ut credant quòd apparuit* 5 *tibi Dominus Deus patris eorũ, Deus Abraham, Deus Iſhac, & Deus Jacob. Dixit Dominus ei rurſum ; In-* 6 *troduc jam manũ tuam in ſinũ tuum : Introduxitq; manum ſuam in ſinum ſuum : & eduxit eam, & ecce manus ejus alba* erat *ſicut nix. Dixit*que ; 7 *Reduc manum tuam in ſinum tuum. Reduxit*que *manum ſuam in ſinum ſuũ : & eduxit eam è ſinu ſuo, & ecce reverſa eſt ſicut corpus ejus. Erit*que, 8 *ſi non fidem adhibuerint tibi, neque auſcultaverint voci ſigni prioris, fidem adhibebunt voci ſigni poſterioris. Erit autem, ſi fidem non adhibu-* 9 *erint etiam duobus ſignis iſtis, neque auſcultaverint voci tua, capies de aqua fluminis, & effundes in aridã, erunt*que *aquæ quas acceperis è flumine, erunt* inquam *in ſanguinem in arida. Dixit Moſheh ad Dominum ;* 10 *Quæſo Domine mi, non vir verborũ ſum ego, etiam ab herì, etiam à nudiuſtertiùs, etiam à tempore colloquii tui cum ſervo tuo : quia gravis ore et gravis linguâ ſum ego. Cui reſpondit* 11 *Dominus ; Quis poſuit os in homine ? vel quis poſuit obmuteſcentiam, vel ſurditatem, vel apertionem, vel cæcitatem ? nónne ego Dominus ? Nunc* 12 *ergò vade, & ego ero cum ore tuo : & docebo te quid loquaris. Reſpondit ;* 13 *Quæſo Deus, mitte jam per* cujus *manum mittes. Excandeſcactâ au-* 14 tem *irâ Domini in Moſheh, dixit ; Nónne Aharon fratrem tuum Levitam novi, quòd loquendo loquetur ipſe ? & etiam en ipſe egreditur in occurſum tuum : videbit te, & lætabitur in corde ſuo. Et tu loquêris* 15 *ad eum, & pones verba in ore ejus : & ego ero cum ore tuo & cum ore ejus, docebóque vos quid facietis. Lo-* 16 *quetur ipſe pro te ad populũ : eritque, ipſe erit tibi pro ore, & tu eris ei pro magiſtro.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וארת וית חוטרא הדין תיסב בידך דתעביד ביה ית אתייא : וילך ואזל משה 17
ותב לות יתרו חמוי ואמר ליה איזיל כדון לות אחי דבמצרים ואיחמי העד 18
כדון אינון קיימין ואמר יתרו למשה איזיל לשלם : ויאמר ואמר יי למשה 19
במדין איזיל תוב למצרים ארום איתרוקנו ונחתו מנכסיהון והא אינון חשיבין
כמתיא כל גובריא דהוו תבעין ית נפשך למיסב יתה : ויקח ודבר משה ית 20
אנתתיה וית בנוי וארכבינון על חמרא ותב לארעא דמצרים ונסיב משה ית
חוטרא דנסב מן גינוניתא דחמוי והוא מספיר כורסי יקרא מתקליה ארבעין סאין
ועילוי חקיק ומפרש שמא רבא ויקירא וביה אתעבידו ניסין מן קדם יי בידיה :
ויאמר ואמר יי למשה במהכך למיתוב למצרים חמי כל תמהיא דשויתי בידך 21
ותעבידינון קדם פרעה ואנא אתקיף ית יצרא דלביה ולא יפטור ית עמא :
ואמרת ותימר לפרעה כדנא אמר יי ברי בוכרי ישראל : ואמר ואמרית לך 22 23
פטור ית ברי ויפלח קדמי ומסרב אנת למפטריה הא אנא קטיל ית ברך בוכרך :
ויהי והוה באורחא בבית מבתותא וארע ביה מלאכא דיי ובעא למקטליה מן 24
בגלל גרשום בריה דלא הוה גזיר על עיסק יתרו חמוי דלא שבקיה למגזריה
ברם אליעזר הוה גזיר בתנאה דאתניו תרויהון : ותקח ונסיבת צפורה טינרא 25
וגזרת ית עורלת גרשום ברה ואקריבת
ית גזירת מהולתא לריגלוי דמלאך חבלא
ואמרת חתנא בעא למגזור וחמוי
עכיב עלוי וכדון אדם גוזרתא הדין
יכפר על חתנא דילי : וירף ופסק 26
מלאך חבלא מניה בכן שבחת צפורה
ואמרת מה חביב הוא אדם גוזרתא
הדין דשיזיב ית חתנא מן ידוי דמלאך
חבלא : ויאמר ואמר יי לאהרן איזיל 27
לקדמות משה למדברא ואזל וארעיה בטוורא דאתגלי עלוי יקרא דיי ונשיק ליה :
ויגד ותני משה לאהרן ית פתגמיא האילין דשלחיה וית כל אתיא דפקדיה למעבד : 28
וילך ואזל משה ואהרן וכנשו ית כל סבי בני ישראל : וידבר ומליל אהרן ית כל 29 30
פתגמיא דמליל יי עם משה ועבד אתיא לעיני עמא : ויאמן והימין עמא ושמעו 31
ארום דכיר יי ית בני ישראל וארום
גלי קדמוי שעבודהון וגחנן וסגידו :

ירושלמי 25 וגזרת ית עורלתיה דבריה
ואקריבת יתה קדם רגלוי דמחבלא
ואמרת חתנא בעא למגזר וחמוי לא
שבק יתיה וכדון אכפר אדם גזורתיה
הדא על חובוי דחתנא הדין : 26 וכד
ארפי מחבלא מניה בכן שבחת צפורה
ואמר מה חביב הוא דם גזירתא די
שזיב לחתנא מן ידוי דמלאך מותא :

ירושלמי 31 ועקדו :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et virgam hanc accipies in manu tua , ut facias cum ea ſigna. Et 17 abiit Moſes, & reverſus eſt ad Jethro ſocerum ſuum , & dixit illi ; 18 Ibo nunc ad fratres meos in Ægyptum, & videbo num adhuc modò ipſi vivant : & dixit Jethro Moſi ; Ito in pace. Et dixit Do- 19 minus Moſi in Midian ; Vade revertere in Ægyptum, quoniam exuti ſunt & deſcenderunt à facultatibus ſuis , & ecce ipſi reputantur tanquam mortui, omnes viri qui quærebant animam tuam ad accipiendum eam. Et accepit Moſes uxorem ſuam & filios ſuos, & equitare 20 fecit eos ſuper aſinum & reverſus eſt in terram Ægypti : & accepit Moſes virgam quam tulerat ex thalamo ſoceri ſui , & ea erat ex ſapphiro ſolii gloriæ, cujus pondus erat quadraginta ſatorum, & in ea inſculptum erat & expoſitum nomen magnum & pretioſum, quo facta ſunt miracula à facie Domini per manum illius. Et dixit Domi- 21 nus Moſi, cùm ieris ut revertaris in Ægyptum, vide omnia ſigna quæ poſui in manu tua, ut facias illa coram Pharaone : & ego indurabo concupiſcentiam cordis ejus, & non dimittet populum. Diceſque ad 22 Pharaonem ; Sic dicit Dominus , Filius meus primogenitus meus eſt Iſrael. Et dixi tibi ; Dimitte filium meum ut colat coram me , & 23 renuis tu dimittere eum : ecce ego interficio filium tuum primogenitum tuum. Et accidit in via in diverſorio , ut occurrerit illi Ange- 24 lus Domini, & quæſierit occidere eum propter Gherſom filium ſuum , quem non circuncidiſſet propter Jethro ſocerum ſuum qui non permiſiſſet illum circuncidi : verum Eliezer circunciſus erat , juxta pactum quod pacti erant ambo ipſi. Et tulit Tſippora petram, & circun- 25 cidit præputium Gerſom filii ſui, & admovit præputium circunciſionis ad pedes ipſius angeli diſſipatoris : & dixit ; Sponſus quæſivit circuncidere, ſed ſocer impedivit eum : jam verò ſanguis circunciſionis hujus expiabit ſponſum meum. Et ceſſavit an- 26 gelus diſſipator ab eo : tunc in laudes erupit Tſippora, & dixit ; Quam amabilis eſt ſanguis circunciſionis hujus, qui liberavit ſponſum ex manu angeli diſſipatoris ? Et dixit Dominus ad 27 Aharonem ; Ito obviam Moſi in deſertum : itaque ivit & occurrit ei in monte, in quo revelata erat ei gloria Domini, & oſculatus eſt eum. Et nar- 28 ravit Moſes Aaroni verba hæc , quibus mittebat eum, & omnia ſigna quæ præceperat ei ut faceret. Et ivit Moſes & Aaron, & congregaverunt omnes 29 ſeniores filiorum Iſrael. Et loquutus eſt Aaron omnia verba quæ 30 loquutus erat Dominus cum Moſe : & fecit ſigna ante oculos populi. Et credidit populus , audiveruntque quòd recordatus eſſet Dominus fi- 31 liorum Iſrael , & quod revelata eſſet coram eo ſervitus eorum : & inclinârunt ſe, & adoraverunt.

Hieroſ. 25 *Et circuncidit præputium filii ſui & admovit ipſum ante pedes diſſipatoris : & dixit ; ſponſus quæſivit circuncidere, & ſocer non permiſit ei : jam verò ſanguis circunciſionis hujus expiavit delicta ſponſi hujus.* 26 *Et cum deſtitiſſet diſſipator ab eo , tunc laudavit Tſippora, & dixit ; Quàm amabilis eſt ſanguis circunciſionis qui liberavit ſponſum è manu angeli mortis !*

Hieroſ. 31 *Et inclinârunt ſe.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

17 * و مر آن عصا آن اين بستاني در دستاني تو آنچه بكني درو مر آن نشانها * برفت مشه باز گشت 18
بيتر خسور او گفت باو بروم اكنون و باز گردم ببرادراني من آنچه در مصر و ببينم هنيز ايشان
زندگان گفت يترو بمشه برو بسلامتي * گفت ،، بمشه در مدين برو باز گرد بمصر كه 19
بمردند آن مردمان آن طلب كنان مر جاني تو * بستاند مشه مر زني او و مر پسراني او بر نشاند 20
ايشانرا ابر آن درازگوش باز گشت بزمين مصر بستاند مشه مر آن عصاي آن خداي
در دستي او * گفت خدا بمشه در رفتني تو ببازگشتن بمصر ببين همه آن معجزها آنچه بنهادم 21
در دستي تو و بكني ايشانرا بپيش فرعه و من قوي كنم مر دلي او و نه فرستد مر آن قوم * بگويي 22
بفرعه همچنين گفت ،، پسري من نخست زادي من يسرال * گفتم بتو بفرست مر پسري من 23
و عبادت كند بمن نا كام بودي بفرستادن اويرا اينك من كشا مر پسري تو نخست زادي تو *
24 * بود در راه در منزل جاي فراز رسيد اويرا ،، طلب كرد كشتني او * بستاند صفوره سنك 25
ببرّيد مر اقلف پسري آن برساند بپاهاي او گفت كه شاهي خونها تو بمن * سست شد ازو 26
آن هنگام گفت شاهي خونها ببرّيدن * گفت ،، باهرن برو بپذيرهي مشه بآن بيابان 27
برفت فراز رسيد اويرا در كوهي آن خدا ببوسيد باو * آگاه كرد مشه باهرن 28
مر همه سخنهاي ،، آنچه بفرستاد اويرا و مر همه آن نشانها آنچه بفرمود اويرا * برفت 29
مشه و اهرن جمع كردند مر همه پيراني پسراني يسرال * سخن گفت اهرن مر 30
همه آن سخنها آنچه سخن گفت ،، بمشه بكرد آن نشانها بچشماني آن قوم * باور كرد 31
آن قوم بشنويدند كه ياد كرد ،، مر پسراني يسرال و كه بديد مر رنجي ايشان ركوع
كردند و سجود كردند ۰

Virgâ verò iſtam capies in manibus 17 *tuis, quâ facies ſigna. Pergens ita-* 18 que *Moſheh reverſus eſt ad Jether ſocerum ſuum, dixitque ei ; Ibo nunc & revertar ad fratres meos qui in Ægypto, & videbo an adhuc ipſi viventes* ſint. *Dixit Jethro ad Moſheh ; Abi in pace, Dixerat* enim *Dñs* 19 *ad Moſheh in Midjan ; Vade, revertere in Ægyptum, nam mortui ſunt viri quærentes animã tuam. Tollens* 20 igitur *Moſheh uxorem ſuam, & filios ſuos, conſidere fecit eos ſuper aſinũ, & reverſus eſt in terram Ægypti : tulitque Moſheh virgam Dei in manu ſua.* Et *dixit Deus ad Moſheh ;* 21 *In itinere tuo ad revertendum in Ægyptum, vide omnia miracula quæ poſui in manu tua, & facies ea corã Pharoh : ego verò pertinacem reddam cor ejus, & non dimittet populum. Dices ad Pharoh, Sic dixit Domi-* 22 *nus ; Filius meus, primogenitus meus* eſt *Iſrael.* Et *dixi tibi ; Dimitte fi-* 23 *lium meum, ut ſerviat mihi, & noluiſti dimittere eum : en ego interfecturus ſum filium tuum primogenitum tuum. Fuit in via, in diverſorio* 24 *occurrens ei Dominus quæſivit occiſionem ejus. Accipiens* itaque 25 *Sipporah lapidem, circumcîdit præputium filii ſui, & appoſuit ad pedes ejus dicens, quòd ſponſus ſanguinum es mihi.* Et *laxatus eſt ab eo : tunc* 26 *dixit, Sponſus ſanguinum, in circumcidendo. Dixitque Dominus ad A-* 27 *haron ; Vade in occurſum Moſheh in deſertum.* Et *perrexit, occurritque ei in monte Dei, & oſculatus eſt eum.* Et *nota fecit Moſheh ipſi Aharon o-* 28 *mnia verba Domini qui mittebat eum, & omnia ſigna quæ præceperat ei. Pergentes* itaque *Moſheh &* 29 *Aharon, congregârunt omnes ſeniores filiorum Iſrael.* Et *locutus eſt* 30 *Aharon omnia verba quæ loquutus fuerat Dominus ad Moſheh : fecitque ſigna in oculis populi. Cre-* 31 *diditque populus poſtquam audierant quòd recordatus eſſet Dominus filiorum Iſrael, quódque vidiſſet afflictionem eorum : inclinantéſque ſe adorationem exhibuerunt.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

ה

ואחר וּבָתַר כְּדֵין עָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַאֲמַרוּ לְפַרְעֹה כִּדְנָא אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל 1
פְּטוֹר יַת עַמִּי וְיַעַבְדוּן לִי חַגָּא בְּמַדְבְּרָא: ויאמר וַאֲמַר פַּרְעֹה שְׁמָא דַיְיָ לָא 2
אִיתְגְּלִי לִי דְאֲקַבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ לְמִיפְטוֹר יַת יִשְׂרָאֵל לָא אַשְׁכָּחִית בְּסֵפֶר מַלְאָכַיָא
כְּתִיב יַת שְׁמָא דַיְיָ מִנֵּיהּ לֵית אֲנָא דָחִיל וְאוּף יַת יִשְׂרָאֵל לָא אִיפְטוֹר: ויאמרו
וַאֲמַרוּ אֱלָהָא דִיהוּדָאֵי אִתְקְרֵי שְׁמֵיהּ עֲלָנָא נְטַיֵּיל כְּדוֹן מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין 3
בְּמַדְבְּרָא וּנְדַבַּח נִכְסַת חַגָּא קֳדָם יְיָ אֱלָהִין דִּלְמָא יְאַרַע יָתָן בְּמוֹתָא אוֹ בִקְטָלָא:
ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְמָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תְּבַטְּלוּן יַת עַמָּא מֵעֲבִידְתְּהוֹן 4
אִיזִילוּ לְפוּלְחַנְכוֹן: ויאמר וַאֲמַר פַּרְעֹה הָא סַגִּין הִינוּן כְּדוֹן עַמָּא דְאַרְעָא דְאַתּוּן 5
מְבַטְּלִין יָתְהוֹן מִפּוּלְחַנְהוֹן: ויצו וּפַקִּיד פַּרְעֹה בְּיוֹמָא הַהוּא יַת שׁוּלְטָנַיָא דְעַמָּא 6
וְיַת סַרְכוֹי לְמֵימַר: לא לָא תוֹסְפוּן לְמִיתַּן תִּיבְנָא לְעַמָּא לְמִרְמֵי לִיבְנַיָא הֵי 7
כְּמֵאִיתְמָלֵי וְהֵי כְּמִלְּקַדְמוֹי הִינוּן יֵזְלוּן וִיגַבְּבוּן לְהוֹן תִּיבְנָא: ואת וְיַת סְכוּם 8
לִבְנַיָא דְהִינוּן עָבְדִין מֵאִיתְמָלֵי וּמִדְּקַדְמוֹי תְּמַנּוּן עֲלֵיהוֹן לָא תִמְנְעוּן מִנֵּיהּ
אֲרוּם בַּטְלָנִין הִינוּן בְּגִין כֵּן הִינוּן צָוְחִין לְמֵימַר נֵיזֵיל נְדַבַּח נִכְסַת חַגָּא קֳדָם
אֱלָהָנָא: תכבד תִּתְקַף פּוּלְחָנָא עִילָוֵי גּוּבְרַיָא וְיִתְעַסְקוּן בַּהּ וְלָא יִתְרַחֲצוּן עַל 9
מִילֵּי שִׁקְרָא: ויצאו וּנְפַקוּ שׁוּלְטָנֵי עַמָּא וְסַרְכוֹי וַאֲמַרוּ לְעַמָּא כִּדְנָא אֲמַר פַּרְעֹה 10
לֵית אֲנָא יָהִיב לְכוֹן תִּיבְנָא: אתם אַתּוּן אִיזִילוּ סַבוּ לְכוֹן תִּיבְנָא מִן אֲתַר 11
דְתַשְׁכְּחוּן אֲרוּם לָא מִתְמְנַע מִפּוּלְחַנְכוֹן מִדַּעַם: ויפץ וְאִיתְבַּדַּר עַמָּא בְּכָל אַרְעָא 12
דְמִצְרַיִם לְגַבָּבָא גִּילֵי לְתִיבְנָא: והנגשים וְשׁוּלְטָנַיָא דָחֲקִין לְמֵימַר אַשְׁלִימוּ 13
עֲבִידַתְכוֹן פִּתְגַם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ הֵיכְמָא דַהֲוֵיתוּן עָבְדִין כַּד הֲוָה יָהִיב לְכוֹן תִּיבְנָא:
ויכו וּלְקוֹ סַרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְמַנּוּ עֲלֵיהוֹן שׁוּלְטָנֵי פַּרְעֹה לְמֵימַר לְמָא דֵין לָא 14
אַשְׁלַמְתּוּן גְּזֵירַתְכוֹן לְמִרְמֵי לִבְנִין הֵי כְּמֵאִיתְמָלֵי וְהֵי כְּמִדְּקַדְמוֹי אוּף אִיתְמָלֵי אוּף
יוֹמָא דֵין: ויבאו וַאֲתוֹ סַרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּצְוָחוּ קֳדָם פַּרְעֹה לְמֵימַר לְמָה תַעֲבֵיד 15
כְּדֵין לְעַבְדָךְ: תבן תִּיבְנָא לָא מִתְיְהֵב לְעַבְדָךְ וְלִיבְנַיָא אָמְרִין לָנָא עִיבִידוּ וְהָא 16
עַבְדָךְ לָקְיָין וְחוֹבַתְהוֹן דְעַמָּךְ תְּקִיפָא וְסַלְקָא:

CAP. V.

Postea autem ingreſſi ſunt Moſes & Aaron, & dixerunt Pharaoni; 1 Sic dixit Dn̄s Deus Iſrael, Dimitte populum meum, & faciant mihi feſtum in deſerto. Et dixit Pharao; Nomen Domini non eſt mihi manifeſtatum, 2 ut recipiam ſermonem ejus & dimittam Iſraelem: non invenio in libro angelorum ſcriptum nomen Dn̄i, ab eo ego non timeo, & etiam Iſraelem non dimittam. Et dixerunt; Nomen Dei Judæorum invocatur nobis: Ibimus 3 jam itinere trium dierum per deſertum, & ſacrificabimus ſacrificia ſolennitatis coram Domino Deo, ne fortè occurrat nobis morte aut occiſione. Et dixit illis rex Ægypti; Quare Moſes & Aaron ceſſare facitis popu- 4 lum ab operibus ſuis: ite ad ſervitutem veſtram. Et dixit Pharao; 5 Ecce multus nunc eſt populus terræ, quos vos impeditis ab opere ſuo. Et præcepit Pharao eo die præfectis populi, & exactoribus ejus, di- 6 cendo; Non addetis dare paleam populo ad conficiendum lateres, 7 ſicut heri & ſicut antea: ipſi eant & colligant ſibi paleas. Et 8 *nihilominus* ſummam laterum quam herì & antea faciebant, imponatis eis, non diminuatis ab eo: quoniam otio torpent, propterea ipſi vociferantur, dicendo; Eamus, ſacrificemus hoſtias ſolennitatis coram Deo noſtro. Aggravetur ſervitus ſuper illos viros, ut oc- 9 cupentur in ea: & non fiduciam habeant in verbis mendacii. Egreſſi 10 itaque ſunt præfecti populi & exactores ejus, & dixerunt populo; Sic dicit Pharao; Non dabo vobis paleam. Vos ite, accipite vobis pa- 11 leam quocunque in loco inveneritis: quoniam non minuetur de labore veſtro quicquam. Et diſperſus eſt populus per univerſam terram 12 Ægypti ad colligendum ſtipulas pro palea. Præfecti autem urgebant, 13 dicendo; Perficite opera veſtra rem diei in die ſuo; ſicut faciebatis quando dabatur vobis palea. Et verberati ſunt præpoſiti filiorum Iſ- 14 rael quos conſtituerant ſuper eos principes Pharaonis, dicendo; Cur hoc non perfeciſtis ſtatutum veſtrum, ut conficeretis lateres ſicut heri & ſicut antea, etiam heri etiam hodie? Et venerunt præpoſiti filio- 15 rum Iſrael, & clamaverunt coram Pharaone, dicendo; Cur facis ſic ſervis tuis? Palea non datur ſervis tuis, & lateres dicunt nobis 16 facite: & ecce ſervi tui verberantur, & reatus ipſorum populi tui fortis eſt, & aſcendit.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل پنجم *

* وپس بيامدند مشه واهرن گفتند بفرعه همچنين گفت ״ خداي يسرال بفرست مر قومي 1
من وحج گزارند بمن در بيابان * گفت فرعه كيست ״ آنچه بشنوم درامري او بفرستادن مر 2
يسرال نه دانستم مر ״ ونيز مر يسرال را نه فرستم * گفتند خداي آن عبريان فراز رسيد ابر 3
ايما برويم اكنون راهي سه روزها در بيابان وذبح كنيم بر ״ خداي ايما تا نه فراز رسد ايمارا
در وبا يا در شمشير * گفت بايشان پادشاهي مصر چرا مشه واهرن باطل كنيد مر آن قوم از 4
كارهاي او برويد ببار كشيدن شما * گفت فرعه اينك بسياران اكنون قومي آن زمين ومعطّل 5
مي كنيد ايشانرا از بار كشيدنهاي ايشان * بفرمود فرعه در روز آن مر آن كاصلان در قوم 6
ومر مهتراني او بگفتن * نه افزاييد بدادني كاه بقوم بخست زدني خشتها چون دي وپرير 7
ايشان بروند وبر چينند كاه * ومر مره آن خشتها آنچه ايشان كنان دي وپرير بنهيد ابر ايشان نه 8
كم كنيد از وكه كاهلان ايشان ابر همچنين ايشان ناله كنان بگفتن برويم وذبح كنيم بخداي
ايما * گران كني آن كار ابر آن مردمان وبكنند دران ونه حكايت كنند در سخنهاي دروغ * 9
* بيرون آمدند كاصلان آن قوم ومهتراني او گفتند بآن قوم بگفتن همچنين گفت فرعه 10
نيست من دها بشما كاه * شما برويد بستانيد بشما كاه از آنچه بيابيد كه نيست كم 11
شوا از كاري شما چيزي * پراگنده شد آن قوم در همه زمين مصر ببر چيندني سوالي 12
بكاه * وآن كاصلان جهد كنان بگفتن تمام كنيد كارهاي شما قدر روز در روزي او چون 13
آنچه در بودن آن كاه * زده شدند مهتراني پسراني يسرال آنچه بنهادند ابر ايشان كاصلاني 14
فرعه بگفتن چه معني نه تمام كرديد وظيفهي شما بخست زدن چون دي وپريرنيز دي نيز
اين روز * بيامدند مهتراني پسراني يسرال ناله كردند بفرعه بگفتن چرا كني همچنين 15
ببندگاني تو * كاه نيست داده شوا ببندگاني تو وخشتها گويان بايما كنيد واينك بندگاني 16
تو زده شدگان وخطا كند قومي تو *

CAP. V.

Et poſteà venerunt Moſheh & 1 *Aharon, & dixerunt ad Pharoh, Sic dixit Dominus Deus Iſrael; Dimitte populum meum, ut feſtum peragant mihi in deſerto. Dixit Pharoh; Quis* 2 *eſt Dominus quòd auſcultarem mandato ejus ad dimittendū Iſrael? non novi Dominum, & etiam Iſrael non dimittam. Dixerunt; Deus He-* 3 *bræorum occurrit nobis: eamus nunc viam trium dierum in deſertum, ut ſacrificemus Domino Deo noſtro, ut non ſuperveniat nobis cum peſte vel gladio. Reſpondit iis rex Æ-* 4 *gypti; Quare Moſheh & Aharon otioſos redditis populum ab operibus ſuis? ite ad portationem onerum veſtrorum. Dixit* quoque *Pharoh;* 5 *En multi* ſunt *nunc populus terræ, & otioſos redditis illos à portatione onerum ipſorum. Præcepit*que 6 *Pharoh die illâ exactoribus populi, & principibus ejus, dicendo; Ne* 7 *addatis dare paleam populo ad laterificandum lateres, ſicut herì & nudiuſtertiùs: ipſi pergant & colligant paleam. Et numerum late-* 8 *rum quem ipſi conficiebant herì & nudiuſtertiùs, imponetis eis, non minuetis ex eo: quia ſegnes ſunt, proptereà ipſi clamant, dicendo; Eamus, & ſacrificemus Deo noſtro. Gra-* 9 *ve reddes opus ſuper viros, ut agant in eo, neque enarrent verba mendacii. Egreſſi* itaque 10 *exactores populi, & principes ejus, loquuti ſunt ad populū dicendo; Non ſum ego daturus vobis paleam. Vos ite, capite vobis pa-* 11 *leam undè inveneritis: quia non eſt minuendum de opere veſtro quicquam.* Itaq; *diſperſus eſt populus per* 12 *totam terram Ægypti ad colligendum ſtipulam pro palea. Exacto-* 13 *res verò urgebant dicendo; Perficite opera veſtra, penſum diei in die ſuo, quemadmodum cùm eſſet palea.* Et *verberati ſunt principes fi-* 14 *liorum Iſrael quos poſuerunt ſuper eos exactores Pharoh, dicendo; Quâ ratione non abſolviſtis demenſum veſtrum laterificando, ſicut herì & nudiuſtertiùs, etiam herì etiam hâc die? Venientes* ita- 15 que *filii Iſrael clamârunt ad Pharoh, dicendo; Cur facis ſic ſervis tuis? Palea non eſt data ſer-* 16 *vis tuis: & Lateres dicunt nobis facite: & ecce ſervi tui caduntur, ſed peccat populus tuus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויאמר וַאֲמַר בַּטְלָנִין אַתּוּן בַּטְלָנִין בְּגִין כֵּן אַתּוּן אָמְרִין נֵיזֵיל נְדַבַּח נִכְסַת חַגָּא קֳדָם 17
אֱלָהָנָא: ועתה וּכְדוֹן אִיזִילוּ פְּלָחוּ וְתִיבְנָא לָא יִתְיְהַב לְכוֹן וּסְכוּם לִבְנַיָא תִתְּנוּן: 18
ויראו וַחֲמוֹן סַרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַתְהוֹן בְּבִישׁ לְמֵימַר לָא תִמְנְעוּן מִלִּבְנֵיכוֹן דְּפִתְגָם 19
יוֹם בְּיוֹמֵיהּ: ויפגעו וַאֲרְעוּ יַת מֹשֶׁה וְיַת אַהֲרֹן קַיְימִין לְקַדְמוּתְהוֹן בְּמִפַּקְהוֹן מִן 20
קֳדָם פַּרְעֹה: ויאמרו וַאֲמַרוּ לְהוֹן יִתְגְּלֵי קֳדָם יְיָ עוּלְבָּנָנָא וּלְחוֹד יִתְפְּרַע מִנְכוֹן 21
דְּאַסְרַחְתּוּן יַת רֵיחָנָא קֳדָם פַּרְעֹה וּקְדָם עַבְדוֹי דְּגָרַמְתּוּן לְמִיתַּן סַיְיפָא בִּידֵיהוֹן
לְמִקְטְלָנָא: וישב וְתָב מֹשֶׁה לִקְדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ לְמָא אַבְאֶשְׁתָּא לְעַמָּא הָדֵין וּלְמָא 22
דְנַן שְׁלַחְתָּנִי: ומאז וּמִן שַׁעְתָּא דְעָלֵית לְוַת פַּרְעֹה לְמַלָּלָא בִשְׁמָךְ אַבְאֵשׁ לְעַמָּא 23
הָדֵין וְשֵׁיזָבָא לָא שֵׁיזַבְתָּא יַת עַמָּךְ:

ו

ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּדוֹן תֶּחֱמֵי מָה אַעְבֵּיד לְפַרְעֹה אֲרוּם בִּידָא תַקִּיפְתָּא 1
יְפַטּוֹרִינוּן וּבִידָא תַקִּיפְתָּא יְתָרֵיכִינוּן מִן אַרְעֵיהּ:

ס ס ס

וידבר אלהים וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וַאֲמַר לֵיהּ אֲנָא יְיָ הוּא דְאִיתְגְּלֵיתִי עֲלָךְ בְּגוֹ 2
סַנְיָא וַאֲמָרִית לָךְ אֲנָא יְיָ: וארא
וְאִיתְגְּלֵיתִי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב בְּאֵל 3
שַׁדַּי וּשְׁמִי יְיָ בְּרַם בְּאַפֵּי שְׁכִינְתִּי לָא
אִתְיְדִיעַת לְהוֹן: וגם וּלְחוֹד אֲקֵימִית 4
יַת קְיָימִי עִמְּהוֹן לְמִיתַּן לְהוֹם יַת אַרְעָא דִכְנַעַן יַת אֲרַע תּוֹתָבוּתְהוֹן דְּאִיתּוֹתָבוּ בַהּ:
וגם וּלְחוֹד עַל קֳדָמַי יַת אֲנִיק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּמִצְרָאֵי מְשַׁעְבְּדִין יַתְהוֹן וּדְכִירְנָא יַת 5
קְיָימִי: לכן בְּכֵן אֵימַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָא הוּא יְיָ וְאַפֵּיק יַתְכוֹן מִגּוֹ דְּחוּק פּוּלְחַן 6
מִצְרָאֵי וְאֵישֵׁיזֵיב יַתְכוֹן מִפּוּלְחַנְהוֹן וְאֶפְרוֹק יַתְכוֹן בִּדְרָע מְרוֹמָם וּבְדִינִין רַבְרְבִין:
ולקחתי וַאֲקָרֵיב יַתְכוֹן קֳדָמַי לְעַם וְאֶהֱוֵי לְכוֹן לֶאֱלָהָא וְתִידְעוּן אֲרוּם אֲנָא יְיָ 7
אֱלָהֲכוֹן דְּאַנְפֵּיק יַתְכוֹן מִגּוֹ דְּחוּק פּוּלְחַן מִצְרָאֵי: והבאתי וְאָעֵיל יַתְכוֹן לְאַרְעָא 8
דְּקַיְימִית בְּמֵימְרִי לְמִיתַּן יָתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְאֶיתֵּן יָתָהּ לְכוֹן יְרוּתָא אֲנָא
יְיָ: וידבר וּמַלֵּיל מֹשֶׁה כְּדֵין עִם בְּנֵי 9
יִשְׂרָאֵל וְלָא קַבִּילוּ מִן מֹשֶׁה מִקְפִּידוּת
רוּחָא וּמִפּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה קַשְׁיָא דִּבִידֵיהוֹן:

ירושלמי 3 וְאִתְגְּלִי בְּמֵימְרֵיהּ יְיָ עַל
אַבְרָהָם עַל יִצְחָק וְעַל יַעֲקֹב בֶּאֱלָהָא
דִשְׁמַיָא וְשׁוּם מֵימְרָא דַיְיָ לָא אוֹדְעִית לְהוֹן:

ירושלמי 9 מִקְפִּידוּת:

Et dixit; Otioſi vos, otioſi: propterea vos dicitis; Eamus, ſacrifi- 17 cemus oblationes ſolennitatis coram Deo noſtro. Jam verò ite, la- 18 borate; & palea non dabitur vobis: & *tamen* ſummam laterum dabitis. Et viderunt principes Iſraelitarum eos in malo, dicendo; Non minuatis de 19 lateribus veſtris, rem diei in die ſuo. Et occurrerunt Moſi & Aaroni, 20 qui ſtabant in occurſum eorum, cùm ipſi egrederentur à conſpectu Pharaonis. Et dixerunt illis; Manifeſta ſit coram Domino afflictio 21 noſtra, & etiam ultionem ſumat de vobis: quia fœtere feciſtis odorem noſtrum coram Pharaone, & coram ſervis ejus, quia occaſionem præbuiſtis dandi gladium in manibus eorum, ad interficiendum nos. Et reverſus eſt Moſes in conſpectum Domini, & dixit; Domine, qua- 22 re malefeciſti populo huic? & quare miſiſti me? Ab hora enim 23 qua ingreſſus ſum ad Pharaonem, ad loquendum in nomine tuo, malè fuit populo huic: & liberando non liberâſti populum tuum.

CAP. VI.

Et dixit Dominus ad Moſem; Nunc videbis quid facturus ſim Pharao- 1 ni: quoniam manu forti dimittet eos, & manu forti ejiciet eos è terra ſua.

SECT. IV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, & dixit illi; Ego Dominus qui 2 manifeſtavi me tibi in medio rubi, & dixi tibi; Ego Dominus. Et 3 revelavi meipſum Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo in Deo omnipotente, ſed nomen meum Dominus, certè reſpectu divinitatis meæ, non notum factum eſt illis. Et etiam 4 confirmavi fœdus meum cum illis, ad dandum illis terram Canaan, terram peregrinationis eorum, in qua peregrinati ſunt. Quin etiam 5 venit coram me gemitus filiorum Iſrael, quia Ægyptii affligunt eos: & recordor ego fœderis mei. Propterea dicito filiis Iſ- 6 rael; Ego ſum Dominus, & educam vos de afflictione ſervitutis Ægyptiorum, & liberabo vos de ſervitute eorum: & redimam vos brachio excelſo, & judiciis magnis. Et applicabo vos coram me in 7 populum, & ero vobis in Deum: & cognoſcetis quòd ego ſum Dominus Deus veſter, qui educam vos è medio afflictionis ſervitutis Ægyptiorum. Et ingredi faciam vos in terram, quam juramento promiſi per verbum 8 meum me daturum eam Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo: dabo inquam eam vobis in poſſeſſionem, ego Dominus. Et loquutus eſt Moſes 9 ſecundùm hæc cum filiis Iſrael: ſed non auſcultârunt Moſi præ irritatione ſpiritus, & præ ſervitute aliena dura, quæ erat in manibus eorum.

Hieroſ. 3 *Et revelatus eſt in verbo ſuo Dominus Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo in Deo cœlorum: ſed nomen ſermonis Domini non notificavi illis.*

Hieroſ. 9 *Præ angore.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* گفت كاهلانيد شما كاهلان ابر همچنين شما گويان برويم وذبح كنيم بر ״ * واكنون برويد وكار 17 18
كنيد وكاه نه داده شود بشما ومرهي خشتها بدهيد * بديدند مهتراني پسراني يسرال ايشانرا 19
دربدي بگفتن نه كم كنيد از خشتهاي شما قدري روز در روزي او * فراز رسيدند مر 20
مشه ومر اهرن استادگان بپديرهي ايشان در بيرون آمدني ايشان از نزد فرعه * گفتند 21
ببيند ״ ابر شما وحكم كند آنچه گنده كرديد مر بوي ايما درچشماني فرعه ودرچشماني
بندگاني او بدادن شمشير در دستي ايشان بكشتني ايما * باز گشت مشه بر ״ گفت خدا چرا بدي 22
كردي بقومي اين چرا اين فرستادي مرا * واز هنگام بيامدم بفرعه بسخن گفتن در نامي 23
تو بدي كرد بقومي اين وخلاص كردن نه خلاص كردي مر قومي تو *

* فصل ششم *

* گفت ״ بمشه اكنون ببيني آنچه كنم بفرعه كه در دستي قوي بفرستد ايشانرا ودر 1
دست قوي براند ايشانرا از ولايتي او * سخن گفت خدا بمشه گفت باو منم ״ * ديدار 2 3
شدم بابرهم بيصحق وبيعقوب درخداي شدّي ونامي من ״ نه معلوم كردم بايشان *
* ونيز بر انگيزانم مر شرطي من اواري ايشان بدادن بايشان مر زميني كنعن مر زميني 4
نشستن ايشان آنچه بنشستند دران * ونيز من بشنويدم مر نالهي پسراني يسرال آنچه مصريان كار 5
فرمايان ايشانرا ياد كردم مر شرطي من * بهمچنين بگوي بپسراني يسرال من ״ بيرون آورم 6
شمارا از فرود باري مصريان وخلاص كنم شمارا از بارهاي ايشان وخلاص كنم شمارا در
بازوي افراشته درحكمهاي بزرگان * بستانم شمارا بمن بقوم وباشم بشما بخدا وبدانيد كه من ״ 7
خداي شما آن بيرون آورا شمارا از فرود بارها مصريان * بياورم شمارا بآن زمين آنچه بر داشتم 8
مر دستي من بدادن آنرا بابرهم بيصحق وبيعقوب بدهم آنرا بشما ميراث من ״ * سخن 9
گفت مشه همچنين بپسراني يسرال ونه شنويدند بمشه از زجري روح واز كاري سخت *

Reſpondit; Segnes eſtis vos, ſegnes: 17 *quocirca vos dicitis; Ibimus & ſacrificabimus Domino. Nunc ergò* 18 *ite & operamini: & palea non dabitur vobis, numerum tamen laterum dabitis. Cum viderent prin-* 19 *cipes filiorum Iſrael ipſos in malo, dicente eo, Non minuetis de lateribus veſtris, penſum diei in die ſuo: Occurrerunt ipſi Moſheh & Aha-* 20 *ron ſtantibus in occurſum eorum in egreſſu eorum à Pharoh: Dicen-* 21 *tes, Videat Dominus ſuper vos, & judicet: quòd fœtentem reddidiſtis odorem noſtrum in oculis Pharoh, & in oculis ſervorum ejus, dando gladium in manum eorum ad interficiendum nos. Tum reverſus eſt* 22 *Moſheh ad Dominum, dicens; Deus, quare malè feciſti populo huic? quare hoc, miſiſti me? Nam à quo* 23 *tempore ingreſſus ſum ad Pharoh ad loquendum in nomine tuo, malè fecit populo huic: & liberando non liberâſti populum tuum.*

CAP. VI.

Dixit Dominus ad Moſheh; Jam 1 *videbis quid faciam ipſi Pharoh: quia manu validâ dimittet eos, & manu forti expellet eos è regione ſua. Et locutus Deus ad Mo-* 2 *ſheh, dixit ei; Ego ſum Dominus. Viſus ſum ipſi Abraham,* 3 *Iſhac, & Jaacob, in Deo Shaddai: at nomen meum Dominus haud notum feci eis. Et etiam ſuſcito* 4 *pactum meum cum eis, ad dandum eis terram Chenaan, terram commorationis eorum, in qua reſederunt. Et* 5 *etiam ego audivi gemitum filiorum Iſrael, quibus Ægyptii opus injungunt: recordatus ſum pactum meum. Quapropter dices filiis Iſ-* 6 *rael; Ego Dominus, educam vos de ſubter gravamine Ægyptiorum, & liberabo vos ab oneribus eorum, & ſalvabo vos brachio extenſo & judiciis magnis. Accipiám*que 7 *vos mihi in populum, eróque vobis in Deum: & cognoſcetis quòd ego ſum Dominus Deus veſter, educens vos de ſubter oneribus Ægyptiorum. Et introducam vos in terram* 8 *pro qua levavi manum meam ad dandum eam Abraham Iſhac & Jaacob: dabo eām vobis hæreditatem: Ego Dominus. Locutúſque* 9 *eſt Moſheh ſic ad filios Iſrael: at non auſcultaverunt ipſi Moſheh ex repreſſione ſpiritûs & opere duro.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

וידבר ומליל יי עם משה למימר: בא דבר עול מליל עם פרעה מלכא דמצרים 10
11 ויפטור ית בני ישראל מארעיה: וידבר ומליל משה קדם יי למימר הא בני 12
ישראל לא קבילו מיני והיכדין יקביל מיני פרעה ואנא קשי ממלל: וידבר ומליל 13
יי עם משה ועם אהרן ואזהרינון על בני ישראל ושלחינון לות פרעה מלכא
דמצרים לאפקא ית בני ישראל מארעא דמצרים: אלה ראשי אילין רישי בית 14
אבהתהון בנוי דראובן בוכרא דישראל חנוך ופלוא חצרון וכרמי אילין ייחוסין
דראובן: ובני ובנוי דשמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצחר ושאול הוא זמרי 15
דאשאיל נפשיה לזנותא הי בכנענאי אילין ייחוסין דשמעון: ואלה ואילין שמהת 16
בנוי דלוי לייחוסיהון גרשון וקהת ומררי ושני חיוי דלוי מאה ותלתין ושבע שנין
חייא עד דחמא ית משה וית אהרן פריקייא דישראל: בני בנוי דגרשון לבני 17
ושמעי לייחוסיהון: ובני ובנוי דקהת עמרם ויצהר וחברון ועזיאל ושני חיוי 18
דקהת חסידא מאה ותלתין ותלת שנין חייא עד דחמא ית פנחס הוא אליהו
כהנא רבא דעתיד למשתלחא לגלותא דישראל בסוף יומייא: ובני ובנוי 19
דמררי מחלי ומושי אילין ייחוסין דלוי לגניסתהון: ויקח ונסיב עמרם ית יוכבד 20
חביבתיה ליה לאינתו וילידת ליה ית אהרן וית משה ושני חיוי דעמרם חסידא
מאה ותלתין ושבע שנין חייא עד דחמא ית בני רחביה בר גרשום בר משה:
ובני ובנוי דיצהר קרח ונפג וזכרי: ובני ובנוי דעזיאל מישאל ואלצפן וסתרי: 21 22
ויקח ונסיב אהרן ית אלישבע ברת עמינדב אחתיה דנחשון ליה לאינתו וילידת 23
ליה ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר: ובני ובנוי דקרח אסיר ואלקנה 24
ואביאסף אילין ייחוסיה דקרח: ואלעזר ואלעזר בר אהרן נסיב ליה מברתוי 25
דיתרו הוא פוטיאל ליה לאינתו וילידת ליה ית פנחס אילין רישי אבהת ליואי
לייחוסיהון: הוא איהו אהרן ומשה דאמר יי להון הנפיקו ית בני ישראל 26
פריקין מארעא דמצרים על חיליהון: הם הינון דממללין עם פרעה מלכא 27
דמצרים להנפקא ית בני ישראל ממצרים הוא משה נביא ואהרן כהנא: ויהי
והוה ביומא דמליל יי עם משה בארעא דמצרים הוה אהרן מצית אודניה ושמע 28
מה דמליל עמיה: וידבר ומליל יי עם משה למימר אנא הוא יי מליל עם 29
פרעה מלכא דמצרים ית כל דאנא ממליל עמך: ויאמר ואמר משה קדם יי 30
האנא קשי ממלל אכדין יקביל מיני פרעה:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Ingredere, loquere 10
cum Pharaone rege Ægypti, ut dimittat filios Iſrael è terra ſua. Et 11
loquutus eſt Moſes coram Domino, dicendo; Ecce filii Iſrael non acquieſcunt 12
mihi, & quomodo acquieſcet mihi Pharao, & ego ſum
durus loquelâ? Et loquutus eſt Dominus cum Moſe & Aarone & 13
admonitionem dedit illis ad filios Iſrael, & miſit eos ad Pharaonem
regem Ægypti, ut educerent filios Iſrael è terra Ægypti. Hæc ſunt 14
capita domus patrum eorum: filii Ruben primogeniti Iſrael; Hanoch,
& Phallu, Chetſron, & Carmi; iſtæ ſunt progenies Ruben.
Filii autem Simeon; Jemuel, & Jamin, & Ohad, & Jakin, & Tſochar, 15
& Shaul, ille eſt Zimri qui locavit ſe ſcortationi ſicut fit
inter Chananæos: iſtæ ſunt proſapiæ Simeonis. Iſta autem ſunt nomina 16
filiorum Levi ſecundùm proſapias eorum; Gherſon, & Kehath,
& Merari: porro anni vitæ Levi, centum & triginta ſeptem
annos vixit, adeo ut viderit Moſen & Aaronem liberatores Iſraelis. 17
Filii Gherſom; Libni, & Schimei, ſecundùm proſapias ſuas. Filii 18
autem Kehath; Amram, & Jitſhar, & Chebron, & Uziel: anni
verò vitæ Kehath pii, centum & triginta tres annos vixit, adeo ut viderit
Phinees, qui & Elias eſt ſacerdos magnus, qui mittendus eſt ad
captivitatem Iſrael in fine dierum. Filii autem Merari; Machali, & 19
Muſchi: iſtæ ſunt proſapiæ Levi, juxta progenies ſuas. Et accepit 20
Amram Jokebed patruam ſuam ſibi in uxorem, & peperit illi Aaronem
& Moſem: anni autem vitæ Amram pii, centum triginta ſeptem
annos vixit, adeo ut viderit filios Rechabia, filii Gherſom, filii Moſe. 21
Filii autem Jitshar; Corach, & Nepheg, & Zichri. Filii verò 22
Uziel; Miſael, & Eltſaphan, & Sithri: Et accepit Aaron Eliſeba 23
filiam Aminadab, ſororem Nachſon, ſibi in uxorem: & peperit
illi Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar. Filii autem Corah: 24
Aſſir, & Elcana, & Abiaſaph: iſtæ ſunt proſapiæ ipſius Core. Eleazar 25
autem filius Aaronis accepit ſibi ex filiabus Jethro, ille eſt Putiel,
ſibi in uxorem, & peperit ipſi Phinees: iſta ſunt capita patrum
Levitarum ſecundùm proſapias eorum. Ille eſt Aaron & Moſes, ad 26
quos dixit Dominus; Educite filios Iſrael liberatos è terra Ægypti ſecundùm
exercitus ſuos. Iſti ſunt qui loquuti ſunt cum Pharaone rege 27
Ægypti, ut educerent filios Iſrael ex Ægypto: ipſe eſt Moſes propheta,
& Aharon ſacerdos. Et accidit die quo loquutus eſt Dominus 28
cum Moſe in terra Ægypti, erat Aaron præbens aurem ſuam, &
audiebat quæ loquebatur cum eo. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, 29
dicendo; Ego Dominus: loquere cum Pharaone rege Ægypti
omnia quæ ego loquor tecum. Et ait Moſes coram Domino; Ecce 30
ego durus loquelâ, quomodo itaque acquieſcet mihi Pharao?

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

10 11 * سخن گفت יי بمشه بگفتن * بيا سخن گوي بفرعه پادشاهي مصر بفرستد پسراني يسرال از ولايتي او
12 * سخن گفت مشه بحضرت יי بگفتن اينك پسراني يسرال نه شنيدند بمن و چگونه بشنود بمن
13 فرعه و من گران لبان * سخن گفت יי بمشه و باهرن بفرمود ايشانرا بپسراني يسرال و بفرعه
14 پادشاهي مصر ببيرون آوردن مر پسراني يسرال از زميني مصر * اينان سروراني خانهي پدري
ايشان پسراني راوبن نخست زادي يسرال حنوك و فلوا حصرون و كرمي اينان اهلي خانهي راوبن *
15 * و پسراني شمعون يموال و يمين و اهد و يكين و صحر و شاول پسري آن كنعنيت اينان اهلي
16 خانهي شمعون * و اينان نامها پسراني لوي بتولدي ايشان جرشون و قهت و مري و سالهاي
17 18 زندگي لوي صد و سي و هفت سال * پسراني جرشون لبني و شمعي باهل خانهي ايشان * و پسراني
19 قهت عمرم و يصهر و حبرون و عزيال و سالهاي زندگي قهت صد و سي و سه سال * و پسراني
20 مري محلي و موشي اينان اهلي خانهاي آن لوي بتولدي ايشان * بستاند عمرم مر يوكبد
عمهي او باو بزن برايند باو مر اهرن و مر مشه و سالهاي زندگي عمرم صد و سي و هفت سال *
21 22 * و پسراني يصهر قرح و نفج و زكري * و پسراني عزيال ميشال و الصفن و ستري * بستاند اهرن
23 مر اليشبع دختري عميناب خواهري نحشون باو [بزن] برايند باو مر ندب و مر ابيهوا و مر العزر
24 25 و مر ايتمر * و پسراني قرح اسير و القنه و ابياسف اينان اهلي خانهي آن قرحي * و العزر پسري اهرن
بستاند باو از دختراني فوطيال باو بزن برايند باو مر فنحس اينان سروراني پسراني لويان باهلي
26 خانهي ايشان * او اهرن و مشه آنچه گفت יי بايشان بيرون آوريد مر پسراني يسرال از زميني
27 مصر ابر سپاهاي ايشان * ايشان آن سخن گويان بفرعه پادشاهي مصر بيرون آوردن مر پسراني
28 29 يسرال از مصر او مشه و اهرن * بود در روز سخن گفتن יי بمشه در زميني مصر * سخن گفت
30 יי بمشه بگفتن من יי * سخن گوي بفرعه پادشاهي مصر مر همه آنچه من سخن گويا بتو * گفت
مشه بپيش יי اينك من گران لبان و چگونه بشنود بمن پادشاهي مصر فرعه *

Locutus eſt igitur Dominus ad Moſheb, dicendo; Veni, loquere ad 10 11
Pharoh regem Ægypti, ut dimittat
filios Iſrael è regione ſua. Et locutus 12
eſt Moſheb in præſentia Domini, dicendo;
En filii Iſrael non auſcultârunt
mihi, & quomodo auſcultabit
mihi Pharoh, & ego gravis ſum labiis?
Et ſermonem iniens Dominus 13
cum Moſheb & Aharon, mandavit
eos ad filios Iſrael & ad Pharoh regem
Ægypti, ad educendum filios Iſrael
de terra Ægypti. Hi ſunt principes 14
domûs patrum eorum. Filii Reuben
primogeniti Iſrael; Hanoch &
Phallu, Heſron et Charmi: iſtæ familiæ
Reuben. Filii autē Shimeon; Jemuel, 15
& Jamin, & Ohad, & Jachin,
& Sohar, & Shaül filius Chenaanitidis:
iſtæ familiæ Shimeon. Hæc 16
verò ſunt nomina filiorum Levi per
progenies ſuas; Gerſhon, et Cehath, et
Merari: porrò anni vitæ Levi, centū
& triginta & ſeptem anni. Filii 17
Gerſhon; Libni & Shimei, per familias
ſuas. Et filii Cehath; Amram,
& Iſhar, & Hebron, & Uzziel: anni 18
autem vitæ Cehath, centum & triginta
& tres anni. Et filii Merari; 19
Mahli & Muſhi: iſtæ ſunt familiæ
Levi per progenies ſuas. Accepit autem 20
Amram Jochebed amitam ſuam
in uxorem; quæ peperit ei Aharon et
Moſheb: & anni vitæ Amram, centū
& triginta & ſeptem anni. Porrò filii 21
Iſhar; Corah, & Nepheg, & Zichri.
Et filii Uzziel; Miſhaël, et Elſaphan, 22
& Sithri. Accepitque Aharon 23
Eliſheba filiam Amminadab, ſororem
Nahſhon ſibi in uxorem: quæ peperit
ei Nadab, & Abihu, & Eleazar,
& Ithamar. Filii verò Corah, Aſſir, 24
& Elcanah, & Abiaſaph: iſtæ familiæ
Corahitarum. Et Eleazar filius 25
Aharon accepit ſibi unam è filiabus
Phutiel ipſi in uxorem: quæ peperit
ei Phinhas. Hi ſunt principes filiorum
Levitarum per familias ſuas.
Ipſe eſt Aharon & Moſheb, quibus 26
dixit Dominus; Educite filios Iſrael
è terra Ægypti, per exercitus ſuos.
Ipſi allocuti ſunt Pharoh regem Ægypti, 27
ad educendum filios Iſrael
ex Ægypto: ipſe eſt Moſheb &
Aharon. Fuit in die colloquii 28
Domini cum Moſheb in terra Ægypti,
Locutus eſt Dominus ad Moſheb, 29
dicendo; Ego Dominus: loquere
ad Pharoh regem Ægypti omne
quod ego loquor ad te. Dixit Moſheb 30
coram Domino; En ego gravis
ſum labiis, & quomodo auſcultabit
mihi rex Ægypti Pharoh?

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ז

1 ויאמא ואמר יי למשה למא אנת מסתפי חמי דכבר שוית יתך דחילא לפרעה
2 כאילו אלהא דיליה ואהרן אחוך יהא נביא דילך: אתה אנת תמליל לאהרן ית
כל דאיפקדינך ואהרן אחוך ימליל לפרעה ויפטור ית בני ישראל מארעיה: ואני
3 ואנא אקשי ית יצרא דלבא דפרעה ואסגי ית אתוותי וית תימהיי בארעא דמצרים:
4 ולא ולא יקביל מנכון פרעה ואיגרי בהון גירין דקטול ואיתין מחת גבורת ידי
במצרים ואפיק ית עמי בני ישראל פריקין מארעא דמצרים בדינין רברבין: וידעו
5 וינדעון מצראי ארום אנא הוא יי כד ארים ית מחת גבורתי על מצרים ואנפיק ית
6 בני ישראל פריקין מביניהון: ויעש ועבד משה ואהרן היכמא דפקיד יי יתהון
7 היכדין עבדו: ומשה ומשה בר תמנן שנין ואהרן בר תמנן ותלת שנין במללותהון
8 עם פרעה: ויאמר ואמר יי למשה ולאהרן למימר: כי ידבר ארום ימליל
9 עמכון פרעה למימר הבו לכון תימהא
ותימר לאהרן סב ית חוטרך וטלוק יתיה

ירושלמי 9 וטלק קדם פרעה:

קדם פרעה יהי לחיוי חורמן ארום עתידין כל דיירי ארעא למשמע קל צווחתהון
דמצרים בתברותי יתהון היכמא דשמען כל ברייתא ית קל ציוחת חיויא כד
10 איתערטיל מן שירויא: ויבא ועאל משה ואהרן לות פרעה ועבדו היכדין הי כמא
דפקד יי וטלק אהרן ית חוטריה קדם מיחמי פרעה וקדם מיחמי עבדוי והוה
11 לחורמנא: ויקרא וקרא לחוד פרעה לחכימיא ולחרשייא ועבדו לחוד הינון ינים
12 וימברים חרשין דבמצרים בלחשי קוסמיהון היכדין: וישליכו וטלקון אינש
חוטריה והוו לחרמנין ומן יד אתהפיכו למהוי כמן שירויא ובלע חוטרא דאהרן ית
13 חוטריהון: ויחזק ואיתקף יצרא דלבא דפרעה ולא קביל מנהון הי כמא דמליל יי:
14 ויאמר ואמר יי למשה איתקף יצרא דליבא דפרעה מסרב למפטור ית עמא: לך
15 איזל לות פרעה בצפרא הא נפיק למנטור
קוסמין עילוי מיא הי כאמגושא ותתעתד

ירושלמי 15 למתקררה על מיא:

לקדמותיה על גיף נהרא וברם חוטרא דאהרן דאיתהפיך לחיוי תיסב בידך: ואמרת
16 ותימר ליה יי אלהא דיהודאי שדרני לותך למימר פטור ית עמי ויפלחון קדמי
17 במדברא והא לא קבילת עד כדון: כה כדנא אמר יי בדא סימנא תנדע ארום
אנא יי הא אנא מחי בחוטרא דבידי על מוי די בנהרא ויתהפכון לאדמא:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

CAP. VII.

ET dixit Dominus Moſi; Cur tu times? vide quia jam poſui te timendum 1
Pharaoni, ac ſi Deus ejus *eſſes*: & Aaron frater tuus erit propheta
tuus. Tu loquêris Aaroni quicquid ego præcepi tibi: Aaron autem 2
frater tuus alloquetur Pharaonem, ut dimittat filios Iſrael è terra ſua.
Et ego indurabo concupiſcentiam cordis Pharaonis, ut multiplicem ſigna 3
mea & miracula mea in terra Ægypti. Neque acquieſcet vobis Pharao, 4
ſed jaculabo in eos ſagittas occiſionis, & ponam plagam fortitudinis
manus meæ in Ægyptum: & educam populum meum filios Iſrael liberatos
è terra Ægypti judiciis magnis. Tum cognoſcent Ægyptii, quòd 5
ego ſum Dominus, cùm ego levavero plagam fortitudinis meæ in Ægyptum,
& eduxero filios Iſrael liberatos è medio eorum. Et fecit Moſes 6
& Aharon: ſicut præcepit Dominus illis, ſic fecerunt. Moſes autem 7
natus erat octoginta annos, Aharon verò octoginta tres, cùm loquerentur
cum Pharaone. Et dixit Dominus Moſi & Aharon, dicendo: 8
Quum loquetur vobiſcum Pharao, 9
dicendo; Date vobis miraculum:
tum dices Aaroni; Sume virgam
tuam, & projice eam coram Pharaone,

Hieroſ. 9. *Et projice coram Pharaone.*

erit in ſerpentem baſiliſcum: quoniam audituræ ſunt omnes
generationes terræ vocem clamoris Ægyptiorum, cùm fregero eos,
quemadmodū audierunt omnes creaturæ vocem clamoris ſerpentis quando
nudatus eſt à principio. Et ingreſſus eſt Moſes & Aharon ad Pharaonem, 10
& fecerunt ſic, quemadmodum præceperat Dominus: & projecit
Aaron virgam ſuam ante conſpectum Pharaonis, & ante
conſpectum ſervorum ſuorum, & facta eſt baſiliſcus. Et vocavit 11
etiam Pharao ſapientes & maleficos: & fecerunt etiam ipſi
Janis & Jambres magi Ægyptiorum incantationibus divinationum ſuarum
ſic. Et projecerunt quiſque virgam ſuam, & factæ ſunt baſiliſci: 12
& ſtatim reverſæ ſunt ut eſſent ſicut priùs, & abſorpſit virga Aaronis
virgas eorum. Et induratum eſt figmentum cordis Pharaonis, 13
neque auſcultavit illis: quemadmodum loquutus erat Dominus. Et dixit 14
Dominus Moſi; Induratum eſt figmentum cordis Pharaonis renuentis
dimittere populum. Ito ad 15
Pharaonem manè, ecce egreditur
ut obſervet divinationes ad aquas
tanquam magus, itaque parabis te

Hieroſ. 15 *Ad captandum refrigerium ad aquas.*

in illius occurſum ad ripam fluminis: verùm virgam Aharonis, quæ converſa
eſt in ſerpentem, ſumes in manu tua. Et dices illi, Dominus Deus 16
Judæorum miſit me ad te, dicendo; Dimitte populum meum, ut colant
coram me in deſerto: & ecce adhuc non auſcultâſti. Sic dicit Dominus; 17
Hoc ſigno cognoſces quod ego Dominus: ecce ego percutio
virgâ, quæ eſt in manu mea, ſuper aquas quæ ſunt in flumine, & convertentur
in ſanguinem.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

1 * فصل هفتم * * گفت יי بمشه ببين بدادم ترا بزرگ بفرعه و اهرن برادري تو باشد
2 سخن گوي تو * تو سخن گويي مر همه آنچه بفرمايم ترا و اهرن برادري تو سخن گويد بفرعه
3 و بفرستد مر پسراني يسرال از زميني او * و من سخت كنم مر دلي فرعه و بسيار كنم مر نشانهاي
4 من و مر معجزهاي من در زميني مصر * و نه شنود بشما فرعه و بدهم مر زخمي من در مصر
و بيرون آورم سپاهاي من مر قومي من پسراني يسرال از زميني مصر در حكمهاي بزرگان *
5 * و بدانند مصريان كه من יי در بلند كردن من مر دستي من ابر مصر و بيرون آورم مر
6 پسراني يسرال از مياني ايشان * بكرد مشه و اهرن چون آنچه بفرمود יי ايشانرا همچنين بكردند *
7 * و مشه قدري هشتاد ساله و اهرن قدري هشتاد و سه ساله در سخن گفتن ايشان بفرعه *
8 9 * گفت יי بمشه و باهرن بگفتن * كه سخن گويد بشما فرعه بگفتن بدهيد بشما معجز بگويي
10 باهرن بستان مر عصاي تو و بينداز بپيش فرعه باشد اژدها * بيامد مشه و اهرن بفرعه
بكردند همچنين چون آنچه بفرمود יי بينداخت اهرن مر عصاي او بپيش فرعه و بپيش بندگاني
11 او بود اژدها * بخواند نيز فرعه بخردمندان و بجادوگران بكردند نيز ايشان معبراني مصر در
12 افسونهاي ايشان همچنين * بينداختند مردي عصاي او بودند اژدهان فرود برد عصاي اهرن مر
13 14 عصاهاي ايشان * قوي شد دلي فرعه و نه شنويد بايشان چون آنچه سخن گفت יי * گفت יי بمشه دلي
15 فرعه ناكام بفرستادن آن قوم * برو بفرعه در بامداد اينك بيرون آيا آن آب بباسي بپذيرهي او ابر
16 لبي آن رود و آن عصا آنچه گشته آمد بمار بستاني در دستي تو * گوي باو * خداي آن عبريان
بفرستاد مرا بتو بگفتن بفرست مر قومي من و عبادت كنند بمن در بيابان و اينك نه
17 شنويدي تا همچنين * همچنين گفت יי بدين بداني كه من יי اينك من زننده در
عصاي آنچه [در] دستي من ابر آن آب آنچه در رود و گشته شوند بخون *

CAP. VII.

Dixit Dominus ad Moſheb; Vide, 1
dedi te magiſtrum Pharoh, & Aharon
frater tuus erit prolocutor tuus.
Tu loquêris omne quod præcipio tibi, 2
& Aharon frater tuus loquetur ad
Pharoh, ut dimittat filios Iſrael è
terra ſua. Ego verò indurabo cor 3
Pharoh, et multiplicabo ſigna mea et
miracula mea in terra Ægypti. Et nō 4
auſcultabit vobis Pharoh: dabóque
plagam meam in Ægypto, & educam
exercitus meos, populum meū filios
Iſrael è terra Ægypti in judiciis magnis.
Et ſcient Ægyptii quòd ego Dñs, 5
cùm exaltavero manum meam ſuper
Ægyptum, & eduxero filios Iſrael è
medio eorum. Fecerúntque Moſheb 6
& Aharon quemadmodum præceperat
Dominus eis, ſic fecerunt. Porrò 7
Moſheb erat circa octoginta annorum,
& Aharon circa octoginta &
trium annorum cùm loquerentur ad
Pharoh. Locutúſque eſt Dominus ad 8
Moſheb et Aharon, dicendo; Quando 9
loquetur ad vos Pharoh dicendo, Date
pro vobis portentum; dices ad Aharon,
Tolle virgam tuam, & projice
coram Pharoh, eritque in draconem.
Veniens igitur Moſheb & Aharon 10
ad Pharoh, fecerunt ſic, quemadmodum
præceperat Dominus: projecitq;
Aharon virgā ſuam corā Pharoh &
coram ſervis eiꝰ, & fuit in draconē:
Vocavit quoque Pharoh ſapientes et 11
præſtigiatores: fecerúntq; etiam ipſi
(nempe harioli Ægypti) incātamentis
ſuis ſic. Projecerunt enim quiſq; 12
virgam ſuam, fuerúntque in dracones:
at deglutivit virga Aharon virgas
eorum. Roboratum eſt autem cor 13
Pharoh, et nō auſcultavit eis, quemadmodum
locutus fuerat Dominus.
Dixit itaque Dominus ad Moſheb; 14
Cor Pharoh haud lubēs eſt dimittere
populum. Vade ad Pharoh manè, ecce 15
egreditur ad aquam, & ſtes in occurſum
ejus ſuper labrum fluminis: ac
virgam quæ converſa fuit in ſerpentem,
tolles in manu tua: Dicéſq; ei, 16
Dominus Deus Ebræorū miſit me ad
te, dicendo; Dimitte populū meum ut
ſerviant mihi in deſerto: & ecce non
auſcultâſti hactenus. Sic dixit Dominus 17
exercituum; In hoc cognoſces
quòd ego Dñs: en ego percuſſurꝰ ſum
virgâ, quæ in manu mea, aquas quæ
in flumine, et vertentur in ſanguinē.

שמות : ח
תרגום יונתן בן עוזיאל

והדגה ונוני דבנהרא ימותון ויסרי נהרא וישתלהון מצראי למישתי מוי מן נהרא : 18
ויאמר ואמר יי למשה אימר לאהרן סב חוטרך וארים ידך על מוי דמצראי על 19
נהריהון על פצידיהון על שיקייהון ועל
כל בית כנישות מימיהון ויהון דמא

ירושלמי 19 ובעצים ובסקיא :

ויהי דמא בכל ארעא דמצרים ובמאני אעא ובמאני אבנא : ויעשו כן ועבדו היכדין 20
משה ואהרן היכמא דפקיד יי וארים בחוטרא ומחא ית מוי דבנהרא למחמי פרעה
ולמחמי עבדוי ואיתהפיכו כל מוי דבנהרא לאדמא : והדגה ונוני די בנהרא מיתו וסרי 21
נהרא ולא יכילו מצראי למשתי מוי מן נהרא והות מחת דמא בכל ארעא דמצרים :
ויעשו ועבדו היכדין אצטגניני מצרים בלחשיהון והפיכו מן מיא דגושן לאדמא 22
ואיתקיף יצרא דליבא דפרעה דלא קביל מנהון היכמא דמליל יי : ויפן ועבד פרעה 23
צורכיה ועאל לביתיה ולא שוי ליביה לחוד למחתא דא : ויחפרו וחפרו מצראי חזרנות 24
נהרא מוי למשתי ולא אשכחו צלילן ארום לא יכילו למשתי מן מוי דבנהרא :
וימלא ושלימו שובעא יומין מן בתר דמחא יי ית נהרא ומבתר כן אסי מימרא דיי 25
ית נהרא : ויאמר ואמר יי למשה עול לות פרעה ותימר ליה כדנא אמר יי פטור ית 26
עמי ויפלחון קדמי : ואם ואין מסרב אנת למפטור הא אנא מחי ית כל תחומך 27
בעורדעניא : ושרץ וירבי נהרא עורדעניא ויסקון ויעלון בביתך ובקיטון בי דמכך 28
ועילוי דרגשך ובבית עבדך ובעמך ובתנורך ובאצוותך : ובכה ובנופך ובנופי עמך 29
ובכל עבדך ישלטון עורדעניא :

ח

ויאמר ואמר יי למשה ארים ית ידך 1
בחוטרך על נהריא על פצידייא ועל

ירושלמי 1 בציא :

שיקייא ואסיק ית עורדעניא על ארעא דמצרים : ויט וארים אהרן ית ידיה על מיא 2
דמצרים וסליקת מחת עורדעניא וחפת ית ארעא דמצרים ברם משה לא אלקי ית
מיא לא באדמא ולא בעורדעניא מן בגלל דהות ליה בהון שיזבותא בזמן דטלקת
יתיה אמיה בנהרא : ויעשו ועבדו היכדין איסטגנינין בלחשיהון ואסיקו ית עורדעניא 3
על ארעא דמצרים : ויקרא וקרא פרעה למשה ולאהרן ואמר צלון קדם יי ויעדי 4
עורדעניא מיני ומן עמא ואפטור ית עמא
וידבחון ניכסת חגא קדם יי : ויאמר ואמר 5
משה לפרעה שבח נפשך בגיני לאימת

ירושלמי 5 הב סימן ואתרחיק עלך עד
אימת אצלי עלך :

דאנת בעי איצלי עלך ועל עבדך ועל עמך לשיצאה עורדעניא מינך ומבתך לחוד מה
דבנהרא ישתיירון : ויאמר ואמר למחר ואמר כפתגמך מן בגלל דתנדע ארום לית כיי אלהנא : 6

EXODUS Cap. VIII.
Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et piſces qui ſunt in flumine morientur, & fœtebit fluvius : & deficient 18
Ægyptii bibendo aquas de flumine. Et dixit Dominus Moſi, Dicito Aaroni; 19
Accipe virgã tuam, & attolle manum tuam ſuper aquas Ægyptiorũ, ſuper
flumina eorum, ſuper foſſas eorum,
ſuper canales eorum, & ſuper omnẽ
congregationem aquarum eorum, &
erunt ſanguis : & erit ſanguis in univerſa terra Ægypti, tam in vaſis ligneis,
quàm in vaſis lapideis. Et fecerunt ſic Moſes & Aaron, quemadmodum 20
præcepit Dominus ; & elevavit virgam, & percuſſit aquas fluminis ante faciem
Pharaonis, & ante faciem ſervorum ejus : & converſæ ſunt omnes
aquæ fluminis in ſanguinem. Piſces autem qui erant in flumine mortui ſunt, 21
& fœtuit flumen, & non potuerunt Ægyptii bibere aquas ex flumine : &
fuit plaga ſanguinis in tota terra Ægypti. Et fecerunt ſic Aſtrologi Ægyptiorum 22
incantationibus ſuis, & mutârunt ex aquis Goſen in ſanguinem: &
induratum eſt figmentum cordis Pharaonis, ut non illis auſcultaret, quemadmodum
loquutus erat Dominus. Et fecit Pharao neceſſitatem ſuam, & 23
venit domum ſuam: nec appoſuit cor ſuum etiam ad hanc plagam. Et foderunt 24
Ægyptii circum circa fluvium aquas ad bibendum, ſed non invenerunt
limpidas : quoniam non poterant bibere de aquis fluminis. Et 25
completi ſunt ſeptem dies, poſtquam percuſſit Dominus flumen, & poſtea
ſanavit ſermo Domini flumen. Et dixit Dominus Moſi; Ingredere ad 26
Pharaonem, & dices illi, Hoc dicit Dominus ; Dimitte populum meum, ut
colant coram me. Quod ſi tu renuis dimittere, ecce ego percutio omnes 27
fines tuos ranis. Et copioſè producet flumen ranas & aſcendent, & ingredientur 28
in domũ tuam, & in cubiculum ubi dormis, & ſupra lectos tuos,
& in domum ſervorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & 29
in farinas tuas conſperſas. Et in corpus tuum & corpora populi tui, & in
omnes ſervos tuos dominabuntur ranæ.

Hieroſ. 19. *Et in lignis.*

CAP. VIII.

ET dixit Domin⁹ Moſi ; Leva manum 1
tuam cum virga tua ſuper
flumina, rivos, & canales, & aſcendere
fac ranas ſuper terrã Ægypti. Et extulit Aharon manũ ſuam ſuper 2
aquas Ægypti, & aſcendit plaga ranarum, & texit terrã Ægypti : verũ Moſes
non percuſſit aquas vel ſanguine vel ranis, propterea ꝙ per illas contigiſſet
illi liberatio, quo tempore projecit eum mater ej⁹ in flumen. Et fecerunt 3
ſic aſtrologi incantationibus ſuis, & aſcendere fecerunt ranas in terrã Ægypti.
Et vocavit Pharao Moſem & Aharonem, & dixit; Orate corã Dño, ut 4
removeat ranas à me & à populo meo : & dimittã populũ, ut ſacrificent
victimas feſtivitatis corã Dño. Et 5
dixit Moſe Pharaoni ; Lauda te propter
me : quando tu quæris orabo
pro te, et pro ſervis tuis, & pro populo
tuo, ut perdantur ranæ à te, & è domibus tuis: tantùm illæ quæ *erunt* in
fluvio relinquentur. Et reſpondit ; Cras: & dixit; Juxta verbum tuum *fiat*, 6
ut ſcias quòd non ſit ſicut Dominus Deus noſter.

Hier. 1. *Paludes.*

Hier. 5. *Da ſignum, & recede donec oravero pro te.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

18 * وآن ماهي آنچه دردريا بميرد و گنده شود آن رود وعاجز شوند مصريان بآهنجيدن آب آن رود *
19 * گفت :: بمسه بگوي باهرن بستاني عصاي تو و ميل ده دستي تو ابر آبها مصر ابر رودهاي
ايشان ابر كاريزهاي ايشان وابر حوضهاي ايشان وابر همه جمع جاي آبهاي ايشان وباشند خون
20 و باشد خون درهمه زميني مصر ودرچوبها و درسنگها * بكردند همچنين مسه و اهرن چون
آنچه بفرمود :: بلند كرد درعصا برد مر آن آب آنچه دررود بچشماني فرعه و بچشماني بندگاني او
21 كشته شدند همه آن آب آنچه دررود بخون * وآن ماهي آنچه دررود بمرد گنده شد آن رود ونه
22 توانستند مصريان بآهنجيدن آب از آن رود بود آن خون در همه زميني مصر * بكردند
همچنين معبّراني مصر درافسونهاي ايشان قوي شد دلي فرعه ونه شنويد بايشان چون آنچه
23 24 سخن گفت :: * روي كرد فرعه بيامد بخانهي او ونه نهاد دلي او نيز باين * بكندند همه
مصريان گرداگرد آن رود آب بآهنجيدن كه نه توانستند بآهنجيدن از آبهاي آن رود *
25 * پر شد هفت روزها پسي زدن :: مر آن رود *

* فصل هشتم *

1 * گفت :: بمسه بيا بفرعه و بگوي باو همچنين گفت :: بفرست مر قومي من وعبادت كنند
2 3 بمن * واگر نا كامي تو بفرستادن اينك من زخم زنا مر همه حدّي تو درچغزها * جنبش
كند آن رود چغزها و برآيند وبيايند درخانهي تو ودر گنجينهي تو خسپجاي تو وابر
4 بستري تو و درخانهي بندگاني تو ودر قومي تو ودر تنور تو ودر خميري تو * ودر تو ودر
5 قومي تو ودر همه بندگاني تو برآيند آن چغزها * گفت :: بمسه بگوي باهرن ميل ده مر دستي
تو درعصاي تو ابر آن رودها ابر آن كاريزها وابر آن حوضها و برآور مر آن چغزها ابر زميني
6 مصر * ميل داد اهرن مر دستي او ابر آبها مصر برآمد آن چغز بپوشيد مر زميني مصر *

Et piſces qui in mari, morientur : & fœtidum fiet flumen, et defatigabunt ſe Ægyptii ad bibendũ aquã fluminis. 18 *Dixit* igitur *Domin⁹ ad Moſheh,* 19 *Dices ad Aharon; Tolle virgã tuam, et inclina manum tuam ſuper aquas Ægypti, ſuper flumina eorum, ſuper canales eorũ, & ſuper lacus eorũ, & ſuper omnem locum congregationis aquarũ eorum, & erunt ſanguis: eritq; ſanguis in tota terra Ægypti, et in lignis et in lapidibus.* Et fecerunt ſic 20 *Moſheh & Aharon quemadmodum præceperat Dñs: elevatâ enim virgâ percuſſit aquam quæ in flumine, in oculis Pharoh et in oculis ſervorum ej⁹:* & *verſæ ſũt omnes aquæ quæ in flumine, in ſanguinem. Piſces verò* 21 *qui in flumine, mortui ſũt: fœtidum*que *factum eſt flumen, neque potuerunt Ægyptii bibere aquam de flumine: & fuit ſanguis in tota terra Ægypti. Feceruntque ſic harioli Ægypti* 22 *incantamentis ſuis: & roboratum eſt cor Pharoh, et non auſcultavit eis, quemadmodum loquutus fuerat Dominus.* Et *reſpiciens Pharoh venit ad domum ſuam: et non poſuit* 23 *cor ſuum etiam ad hoc. Foderunt autem omnes Ægyptii circum flumen* 24 *aquam ad bibendum, quia non potuerunt bibere de aquis fluminis.* Et *impleti ſunt ſeptem dies, poſtquàm percuſſit Dominus flumen.* 25

CAP. VIII.

Dixitq; Dominus ad Moſheh, Ingredere ad Pharoh, & dic ei; Ita dixit Dominus; Dimitte populum meũ ut ſerviant mihi. 1 *Quòd ſi nolueris* 2 *tu dimittere, en ego plagã percutio totum terminum tuum, ranis.* Re- 3 *ptare faciet flumen ranas, & aſcendent & venient in domum tuam, & in penetrale tuum,* in *cubiculũ tuũ, & ſuper lectum tuum, & in domum ſervorum tuorũ, et in populum tuum, & in clibanos tuos, & in maſſam tuam: Et in te, & in populum tuum,* 4 *atque in omnes ſervos tuos aſcendẽt ranæ. Dixitq; Dominus ad Moſheh,* 5 *Dic ad Aharon; Inclina manum tuã cum virga tua, ſuper flumina, ſuper canales; & ſuper lacus, & adduc ranas ſuper terram Ægypti. Inclinavitq; Aharon manum ſuam ſuper aquas Ægypti,* & *aſcenderunt ranæ,* 6 *operueruntque terram Ægypti.*

שמות ח
תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וסרו ויעדון עורדעניא מינך ומבתך ומן עבדך ומן עמך לחוד מה דבנהרא 7
ישתיירון : ויצא ונפק משה ואהרן מלות פרעה וצלי משה קדם יי על עיסק 8
עורדעניא דשוי לפרעה : ויעש ועבד יי כפתגמא דמשה ומיתו עורדעניא מן 9
בתיא ומן דרתא ומן חקלא : ויצברו
וכנשו יתהון כרוון כרוון וסריית ארעא : 10

ירושלמי 10 כרון כרון :

וירא וחמא פרעה ארום הות רווחתא לעקתיה ויקר ית ליביה ולא קביל מנהון 11
היכמא דמליל יי : ויאמר ואמר יי למשה אימר לאהרן ארים ית חוטרך ומחי 12
ית עפרא דארעא ויהי לקלמי בכל ארעא דמצרים ברם על ידך לית אפשר למילקי
ארעא דבה הות לך שיזבותא כד קטלתא ית מצראי וקבילתיה : ויעשו ועבדו 13
היכדין וארים אהרן ית ידיה בחוטריה ומחא ית עפרא דארעא והות מחת קלמי
בבישרא דאינשא ובבעירא כל עפרא דארעא איתהפיך למהוי קלמי בכל ארעא
דמצרים : ויעשו ועבדו היכדין איסטגניניא חרשיותא בלחשיהון לאנפקא ית 14
קלמין ולא יכילו והות מחת קלמי שלטא באינשא ובבעירא : ויאמרו ואמרו 15
איסטגניני פרעה לא מן כח גבורת משה ואהרן היא אלהן מחא משתלחא מן
קדם יי היא ואיתקף יצרא דלבא דפרעה ולא קביל מנהון היכמא דמליל יי :
ויאמר ואמר יי למשה אקדים בצפרא ותיתעתד קדם פרעה הא נפיק למנטר 16
קוסמין עילוי מיא הי כאמגושא ותימר ליה כדנא אמר יי פטור ית עמי ויפלחון
קדמא : כי אם ארום אין ליתך מפטר 17
ית עמי האנא מגרי בך ובעבדך ובעמך

ירושלמי 17 ערבובא :

ובביתך ית עירבוב חיות ברא ויתמלון בתי מצראי עירבוב חיוא ברא ואוף
ית ארעא דהינון עלה : והפליתי ואעבד פלאין ביומא ההוא עם ארעא דגושן 18
דעמי שרי עלה בדיל דלא למהוי תמן עירבוב חיות ברא מן בגלל דתינדע
ארום אנא יי שליט בגו ארעא : ושמתי ואשוי פורקן לעמי ועל עמך איתי 19
מחא לעידן מחר יהי אתא הדין : ויעש ועבד יי כן ואייתי עירבוב חיות ברא 20
תקיף לבית פרעה ולבית עבדוי ובכל ארעא דמצרים איתחבילו יתבי ארעא מן
קדם עירבוב חיות ברא : ויקרא וקרא פרעה למשה ולאהרן ואמר איזילו פלחו 21
נכסת חגא קדם יי אלהכון בארעא הדא :

EXODUS. Cap. VIII.
Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et recedent ranæ à te, & à domibus tuis, & à ſervis tuis, & à populo 7
tuo : tantùm eæ quæ erunt in flumine relinquentur. Et egreſſus 8
eſt Moſes & Aharon à Pharaone : & oravit Moſes coram Domino
ſuper negotio ranarum, quod propoſuerat Pharaoni. Et fecit Dominus 9
ſecundum verbum Moſis : & mortuæ ſunt ranæ ex domibus,
& ex atriis, & ex agris. Et 10
congregaverunt eas acervos acervos
: & fœtuit terra. Et vidit 11
Pharao quod eſſet dilatatio afflictioni ſuæ ; & aggravavit
cor ſuum, neque auſcultavit illis : quemadmodum loquutus
erat Dominus. Et dixit Dominus Moſi ; Dic Aaroni, Attolle virgam 12
tuam & percute pulverem terræ ; & fiet in pediculos in tota terra
Ægypti : verùm fieri non poteſt ut à te percutiatur terra, quia in ea
fuit tibi liberatio, quando interfeciſti Ægyptium, & recepit
ipſum. Et fecerunt ſic, & extulit Aaron manum ſuam cum virga ſua, 13
& percuſſit pulverem terræ, & fuit plaga pediculorum in carne hominis
& beſtiæ: omnis pulvis terræ converſus eſt ut eſſet pediculi in
tota terra Ægypti. Et fecerunt ſimiliter aſtrologi incantationem præſtigiis 14
ſuis, ut educerent pediculos, ſed non potuerunt : & fuit plaga
pediculorum dominans in hominibus & jumentis. Et dixerunt aſtrologi 15
Pharaonis ; Non ex fortitudine virium Moſis & Aaronis hoc
eſt, ſed plaga immiſſa à facie Domini eſt : & induratum eſt figmentum
cordis Pharaonis, neque illis obedivit ; ut loquutus erat Dominus.
Et dixit Dominus ad Moſem ; Surge manè, & ſtatue te coram 16
Pharaone ; ecce exit, ut obſervet divinationes ad aquas veluti magus:
& dices illi, Sic dicit Dominus ; Dimitte populum meum, ut colant
coram me. Nam ſi tu non dimiſeris populum meum, ecce ego concito 17
in te, & in ſervos tuos, & in populum tuum, & in domum tuam,
mixturam ferarum agreſtium:
& replebuntur domus Ægyptiorum
mixturâ feræ agreſtis, & etiam
terra ſuper qua ipſi ſunt. Et faciam miracula in die illo cum terra 18
Goſen, in qua populus meus habitat, eò ut non ſit illic mixtura
feræ agreſtis : eò ut cognoſcas quod ego Dominus princeps in medio
terræ. Et ponam redemptionem populo meo, ſed ſuper populum tuum 19
adducam plagam : tempore craſtino erit hoc prodigium. Et fecit 20
Dominus ſic, & adduxit mixturam feræ agreſtis fortem in domum Pharaonis,
& in domum ſervorum ejus : & in univerſa terra Ægypti
devaſtati ſunt habitatores terræ à facie mixturæ feræ agreſtis. Et vocavit 21
Pharao Moſen & Aaronem : & dixit ; Ite, colite oblatione feſtivitatis
coram Domino Deo veſtro in terra hac.

Hieroſ. 10. *Acervos acervos.*

Hieroſ. 17. *Mixturam.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

7 8 * بكردند همچنين آن معبّران در افسونهاي ايشان بر آوردند مر آن چغزها ابر زميني مصر * بخواند
فرعه بمسه و اهرن گفت نماز كنيد بيي :: وبگرداد آن چغزها از من واز قومي من وبفرستم مر آن قوم
9 وذبحت كنند بيي :: * گفت مسه بفرعه فخر كن ابر من بكي نماز كنم بتو و ببندگاني تو وبقومي
10 تو بنيست كردن آن چغزها از تو و از خانهاي تو خاصه در رود باقي مانند * گفت بفردا گفت
11 چون سخن تو بسبب بداني كه نيست چون :: خداي ايما * وبگردند آن چغزها از تو و از خانهاي
12 تو و از بندگاني تو و از قومي تو خاصه در رود باقي مانند * بيرون آمد مسه و اهرن از نزد فرعه
13 نماز كرد مسه بيي :: ابر سبب آن چغزها آنچه بنهاد بفرعه * بكرد :: چون سخن مسه بمردند آن
14 چغزها از ان خانها از آن سراها واز آن دشتها * خرمن كردند ايشانرا خروارها خروارها گندا
15 شد آن زمين * بديد فرعه كه بود آسايش وگران كرد مر دلي او ونه شنويد بايشان چون آنچه
16 سخن گفت :: * گفت :: بمسه بگوي باهرن ميل ده مر عصاي تو وبزن مر خاكي آن زمين
17 وباشد بشبش در همه زميني مصر * بكردند همچنين ميل داد اهرن مر دستي او درعصاي او
وبزد مر خاكي آن زمين بود آن شبش درآدم ودرچهارپا همه خاكي آن زمين بود آن شبش
18 در همه زميني مصر * بكردند همچنين آن معبّران در افسونهاي ايشان ببيرون آوردن
19 مر آن شبش ونه توانستند بود آن شبش در آدم ودر چهارپا * گفتند آن معبّران بفرعه
صنعي خدايست اين قوي شد [دلي] فرعه ونه شنويد بايشان چون آنچه سخن گفت :: *
20 * گفت :: بمسه شبگير كن در بامداد وبايست بپيش فرعه اينك بيرون آيا بآن آب
21 وبگوي باو همچنين گفت :: بفرست قومي من وعبادت كنند مرا * كه اگر
نيستي تو فرستا مر قومي من اينك من فرستا در تو ودر بندگاني تو ودر قومي تو
ودر خانهاي تو مر آن عرب وپر شوند خانهاي مصريان مر آن عرب ونيز آن زمين
آنچه ايشان ابر آن *

Feceruntq; ſic harioli incantamentis ſuis, adduxerunt ranas ſuper terram Ægypti. 7 Tum *vocans Pharoh* 8 *ad Moſheh & Aharon, dixit; Orate ad Dominum ut avertat ranas à me & à populo meo, et dimittam populũ ut ſacrificent Domino. Dixitque* 9 *Moſheh ad Pharoh; Gloriare ſuper me: quãdo deprecabor pro te, et pro ſervis tuis, & pro populo tuo, ad annihilandum ranas à te, et à domibus tuis, ut tantùm in flumine ſuperſtites maneant? Reſpondit, Cras. Dixit, Secundùm* 10 *verbum tuum* fiet : *quapropter cognoſcas quòd non eſt ſicut Dominus Deus noſter. Tunc recedent ranæ à te,* 11 *& à domibus tuis, & à ſervis tuis, et à populo tuo: duntaxat in flumine ſuperſtites manebunt. Egreſſus eſt* itaq; 12 *Moſheh & Aharon à Pharoh, & oravit ad Dominũ cauſâ ranarum quas poſuerat Pharoni. Fecit*que *Dominus* 13 *ſecundùm verbum Moſheh,* & *mortuæ ſunt ranæ è domibus, & ex atriis, & ex agris. Congeſſeruntq;* 14 *eas aſininis oneribus, aſininis oneribus* : & *fœtida facta eſt terra. Vidit* autem *Pharoh quòd eſſet* 15 *requies, & grave reddidit cor ſuum, neque auſcultavit iis, quemadmodum locutus fuerat Dominus. Dixit*que *Dominus ad Moſheh, Dic ad Aharon; Extende virgam tuam, & percute pulverem terræ, eritque in pediculos in univerſa terra Ægypti.* 16 Et *fecerunt ſic : extendit Aharon manum ſuam cum virga ſua, percuſſitque pulverem terræ,* & *fuerũt pediculi in homine & in quadrupede : omnis pulvis terræ fuit pediculi in tota terra Ægypti.* 17 *Feceruntque ſic harioli incantamentis ſuis ad educendum pediculos, at non potuerunt: fuerunt* itaque *pediculi in homine et in quadrupede.* 18 *Dixerunt igitur harioli ad Pharoh; Factum Dei eſt hoc.* 19 Et *roboratum eſt cor Pharoh, neque auſcultavit iis, quemadmodum locutus fuerat Dominus. Tum dixit Dñs ad* 20 *Moſheh; Anteluco ſurge manè, & ſta coram Pharoh, ecce egreditur ad aquam: & dices ei, Ita dixit Dominus; Dimitte populum meum ut ſerviant mihi.* 21 *Quòd ſi tu non dimiſeris populum meum, en ego miſſurus ſum in te, & in ſervos tuos, & in populum tuum, & in domos tuas colluvionem inſectorum, & replebuntur domus Ægyptiorum colluvione inſectorum, & etiam terra ſuper quam ipſi ſunt.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה לָא תַקִּין לְמֶעְבַּד כֵּן אֲרוּם אִמְרַיָא דְהִינוּן טַעֲוָתְהוֹן דְמִצְרָאֵי מִנְהוֹן 22
נִיסַב וְנִקְרְבָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָן הָא אִין מְקָרְבִין אֲנַן יַת טַעֲוָתְהוֹן דְמִצְרָאֵי קֳדָמֵיהוֹן
הוּא מִן דִינָא הוּא לְאַטְלָא יָתַן בְּאַבְנִין : דרך מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין נְטַיֵיל בְּמַדְבְּרָא 23
וְנִדְבַּח נִכְסַת חַגָּא קֳדָם אֱלָהָנָא הֵיכְמָא דְיֵימַר לָנָא : ויאמר וַאֲמַר פַּרְעֹה אֲנָא אֲפַטּוּר 24
יַתְכוֹן וְתִדְבְּחוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּמַדְבְּרָא לְחוֹד אַרְחָקָא לָא תַרְחֲקוּן לְטַיְילָא צַלּוֹ
עֲלָי : ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה הָא אֲנָא נָפִיק מִלְוָותָךְ וְאֵיצַלֵּי קֳדָם יְיָ וְיַעֲדֵי עִרְבוֹב חֵיוַת 25
בְּרָא מִן פַּרְעֹה וּמִן עַבְדוֹי וּמִן עַמֵּיהּ לִמְחַר לְחוֹד לָא יוֹסִיף פַּרְעֹה לְמַשְׁקְרָא בְּדִיל
דְלָא לְמִפְטוּר יַת עַמָּא לְמַדְבְּחָא נִיכְסַת חַגָּא קֳדָם יְיָ : ויצא וּנְפַק מֹשֶׁה מִלְוַות 26
פַּרְעֹה וְצַלִּי קֳדָם יְיָ : ויעש וַעֲבַד יְיָ כְּפִתְגָם בָּעוּתָא דְמֹשֶׁה וְאַעֲדִי עִירְבוֹב חֵיוַת בְּרָא 27
מִפַּרְעֹה וּמֵעַבְדוֹי וּמֵעַמֵּיהּ לָא אִשְׁתְּאַר חַד : ויכבד וְיַקַּר פַּרְעֹה יַת יִצְרָא דְלִיבֵּיהּ אוּף 28
בְּזִמְנָא הָדָא וְלָא פְטַר יַת עַמָּא :

ט

ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עוֹל לְוַת פַּרְעֹה וּתְמַלֵּיל עִמֵּיהּ כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דִיהוּדָאֵי 1
פְּטוּר יַת עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמַי : כי אם אֲרוּם אִין מְסָרֵב אַנְתְּ לְמִפְטוּר וְעַד כְּדוּן אַנְתְּ 2
מַתְקִיף בְּהוֹן : הנה הָא מְחַת יְדָא דַייָ 3
הַוְיָא כְּעַן כַּד לָא הֲוַת לְמֶהֱוֵי בִּבְעִירָךְ

ירושלמי 3 מִתְגַרְיָא לְחוֹד :

דִבְחַקְלָא בְּסוּסְוָותָא בְּחַמְרֵי בְּגַמְלֵי בְּתוֹרֵי וּבְעָנָא מוֹתָא תַקִּיף לַחֲדָא : והפלה וְיַעֲבֵיד 4
יְיָ פְּלָאִין בֵּין גֵּיתֵי דְיִשְׂרָאֵל וּבֵין גֵּיתֵי דְמִצְרָאֵי וְלָא יְמוּת מִכָּל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִדַּעַם :
וישם וּקְבַע יְיָ זִמְנָא לְמֵימַר מְחַר יַעֲבֵיד יְיָ יַת פִּתְגָמָא הָדֵין בְּאַרְעָא : ויעש וַעֲבַד 5 6
יְיָ יַת פִּתְגָמָא הָדֵין לְיוֹם חָרָן וּמִית כָּל בְּעִירָא דְמִצְרָאֵי וּמִבְּעִירָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא
מִית חַד : וישלח וְשַׁדַּר פַּרְעֹה פּוּלִין לְמֶחְמֵי וְהָא לָא מִית מִבְּעִירָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל 7
עַד חַד וְאִתְיַיקַּר יִצְרָא דְלִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא פְטַר יַת עַמָּא : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה 8
וּלְאַהֲרֹן סִיבוּ לְכוֹן מְלֵי חוּפְנֵיכוֹן קְטַם דְקִיק מִן אַתּוּנָא וְיִדְרְקִינֵיהּ מֹשֶׁה לְצֵית שְׁמַיָא
לְמֵיחְמֵי פַּרְעֹה : והיה וִיהֵי לְאַבְקָא עַל כָּל 9

ירושלמי 9 שַׁלְבוּקִין :

אַרְעָא דְמִצְרַיִם וִיהֵי עַל אֱינָשָׁא וְעַל בְּעִירָא לִשְׁחִין סַגִּי שַׁלְפּוּקִין בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Et dixit Moſes; Non rectum eſt facere ſic; quoniam oves, quæ ſunt abominatio ipſorum Ægyptiorum, ex illis accipiemus & offeremus coram Domino Deo noſtro: ecce ſi nos offeramus abominationem ipſorum Ægyptiorum coram ipſis, æquum eſt ut lapidibus nos obruant. 22 Iter trium dierum ibimus in deſertum, & ſacrificabimus oblationem feſti diei coram Deo noſtro, quemadmodum dixit nobis. 23 Et dixit Pharao; Ego dimittam vos ut ſacrificetis coram Domino Deo veſtro in deſerto, ſolummodo ne longiùs abeatis: orate *etiam* pro me. 24 Et dixit Moſes; Ecce ego exeo à te, & orabo coram Domino ut removeat mixturam feræ agreſtis à Pharaone & ſervis ejus, & à populo ejus cras: ſaltem non addat ultra Pharao ut fallat, quominus dimittat populum ut ſacrificet oblationem ſolennitatis coram Domino. 25 Et egreſſus eſt Moſes à conſpectu Pharaonis, & oravit coram Domino. 26 Et fecit Dominus ſecundùm ſermonem petitionis Moſis, & removit colluviem feræ agreſtis à Pharaone, & à ſervis ejus & à populo ejus: non relicta eſt una. 27 Et aggravavit Pharao figmentum cordis ſui etiam hac vice, & non dimiſit populum. 28

CAP. IX.

Dixit autem Dominus ad Moſem; Ingredere ad Pharaonem: & loquere cum eo; Sic dicit Dominus Deus Judæorum, Dimitte populum meum ut colant coram me. 1 Nam ſi renuis tu dimittere; & adhuc tu retines eos: 2 Ecce plaga manus Domini erit nunc ita ut non fuerit, ut ſit in jumenta tua quæ in agro ſunt, 3

Hier. 3. *Concitata valde.*

in equis, aſinis, camelis, bobus, & ovibus, mors fortis nimis. Et faciet Dominus miracula inter greges Iſraelitarum & inter greges Ægyptiorum: nec morietur de iis quæ ſunt filiorum Iſrael quiſquam. 4 Et ſtatuit Dominus tempus, dicendo; Cras faciet Dominus hanc rem in terra. 5 Et fecit Dominus hanc rem die altero, & mortuum eſt omne jumentum Ægyptiorum: & de jumentis filiorum Iſrael non eſt mortuum unum. 6 Et miſit Pharao aliquos ad videndum, & ecce non mortuum erat ex jumentis filiorum Iſrael ne unicum quidem: ſed aggravatum eſt figmentum cordis Pharaonis, & non dimiſit populum. 7 Et dixit Dominus Moſi & Aharoni; Accipite vobis plenas volas veſtras cineris tenuis ex fornace: & ſpargat ipſum Moſes verſus ſummitatem cœlorum ante conſpectum Pharaonis. 8 Et erit in pulverem ſuper univerſam terram Ægypti: & erit ſuper hominem & ſuper jumentum in ſcabiem producentem puſtulas in tota terra Ægypti. 9

Hier. 9. *Tumores.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

22 *وجدا كنم در روز آن اين مر زميني جسن آنچه قومي من استيده ابر آن بي بودن آنجا عرب بسبب
بداني كه من :: درمياني آن زمين *وبنهم خلاصي مياني قومي من و مياني قومي تو بفردا باشد آن 23
نشاني آن اين *بكرد :: همچنين بيامد عرب گران بخانهي فرعه و خانهي بندگاني او و در همه زميني 24
مصر تباه شود آن زمين از پيش آن عرب *بخواند فرعه بمشه و باهرن گفت برويد ذبح كنيد 25
بخداي شما در زمين *گفت مشه نه آراسته بكردن همچنين كه مكروهي مصريان ذبح كنيم بي :: 26
خداي ايما اينك ذبح كنيم مر مكروهي مصريان بچشماني ايشان و نه سنگسار كنند ايمارا *
راهي سه روزها برويم در بيابان و ذبح كنيم بي :: خداي ايما چون آنچه گويد بايما *گفت فرعه 27 28
من بفرستم شمارا و ذبح كنيد بي :: خداي شما در بيابان خاصه دور شدن نه دور شويد برفتن
نماز كنيد در سبب من *گفت مشه اينك من بيرون آيا از نزد تو و نماز كنم بي :: و بگردد آن 29
عرب از فرعه از بندگاني او و از قومي او فردا خاصه نه افزايد فرعه دروغ گفتن بي فرستادن
مر آن قوم بذبح كردن بي :: *بيرون آمد مشه از نزد فرعه نماز كرد بي :: *بكرد :: چون سخن 30 31
مشه بگرداند آن عرب از فرعه و از بندگاني او نه باقي ماند يكه *گران كرد فرعه مر دلي او 32
نيز در بار آن اين و نه فرستاد مر آن قوم * *فصل نهم* *گفت :: بمشه بيا بفرعه 1
و سخن گوي باو همچنين گفت :: خداي آن عبريان بفرست مر قومي من و عبادت كنند مرا
*كه اگر ناكامي تو بفرستادن و نيز تو قوي گيرا در ايشان *اينك زخم :: بوده شوا در رمهي 2 3
تو آنچه در دشت در اسبها در خرها در شترها در گاو و در گوسپند وبا گران بغايت *وجدا 4
كند :: مياني رمهي يسرال و مياني رمه مصريان و نه ميرد از همه بپسراني يسرال چيزي *بنهاد 5
وعده بگفت فردا بكند :: آن سخن آن اين در زمين *بكرد :: مر آن سخن آن اين از ديگر روز 6
بمرد همه رمه مصريان و از رمهي پسراني يسرال نه مرد يكه *بفرستاد فرعه و اينك نمرد از رمه 7
يسرال تا يكه گران شد دلي فرعه و نه فرستاد مر آن قوم *گفت :: بمشه و باهرن بستانيد شما 8
پري مشتهاي شما دودي داش و بپراكند اويرا مشه آن آسمان بچشمان فرعه *وباشد بگرد ابر و 9
همه زميني مصر وباشد ابر آن آدم و ابر آن چهارپا آبلهاي شكفته فقها در همه زميني مصر *

Et ſeparabo in die hoc terram Goſhen ſuper quam conſiſtit populus meus, ut non ſit ibi colluvio inſectorum: quapropter cognoſcas quòd ego Dominus in medio terræ. 22 *Et ponam ſalutem inter populum meum et populum tuum: cras erit ſignum hoc.* 23 *Et fecit Dominus ſic: venit colluvio inſectorum gravis in domum Pharoh, & domum ſervorum ejus, & in omnem terram Ægypti: adeo ut corrumperetur terra præ colluvione inſectorum.* 24 *Vocavit autem Pharoh ad Moſheh & Aharon, dicens; Ite, ſacrificate Deo veſtro in terra.* 25 *Dixit Moſheh; Non decet facere ſic: quia abominationem Ægyptiorum ſacrificaremus Domino Deo noſtro: en ſacrificabimus abominationem Ægyptiorum in oculis eorum, & non lapidabunt nos?* 26 *Viam trium dierum ibimus in deſertum, & ſacrificabimus Domino Deo noſtro quemadmodum dixerit nobis.* 27 *Dixit Pharoh; Ego dimittam vos, & ſacrificabitis Domino Deo veſtro in deſerto: veruntamen elongando non elongabitis eundo: orate pro me.* 28 *Reſpondit Moſheh; Ecce ego egredior à te, & orabo ad Dominum: et recedet colluvio inſectorum à Pharoh, à ſervis ejus, et à populo ejus cras: tantummodò ne addat Pharoh mendaciû proferre, non dimittendo populû ad ſacrificandû Domino.* 29 *Egreſſusq; Moſheh à Pharoh, oravit Dominum.* 30 *Et fecit Dñs ſecundùm verbum Moſheh: removit colluvionê inſectorum à Pharoh, et à ſervis ejus: haud reliquum manſit unum.* 31 *Grave autem reddidit Pharoh cor ſuum etiam vice hâc, & non dimiſit populû.* 32

CAP. IX.

Dixit Domin' ad Moſheh, Ingredere ad Pharoh, & loquere ei, Ita dixit Domin' Deus Ebræorû; Dimitte populû meû, ut ſerviant mihi. 1 *Quòd ſi nolueris tu dimittere, et etiam tu fortitèr tenueris eos:* 2 *Ecce plaga Dñi exiſtens fiet in grege tuo qui in agro, in equis, in aſinis, in camelis, in bob', et in ovibus, peſtis gravis admodû.* 3 *Et dividet Dominus inter gregê Iſrael & gregem Ægyptiorum: & non morietur ex omni inter filios Iſrael quicquam.* 4 *Poſuit Dominus ſtatum tempus, dicendo; Cras præſtabit Dominus verbum hoc in terra.* 5 *Præſtitit Domin' verbum hoc die altero: & mortuus eſt omnis grex Ægypti, at de gregibus filiorû Iſrael non mortuum eſt unum.* 6 *Miſitq; Pharoh, et ecce non mortuum eſt ex gregibus Iſrael, uſque unû: & grave reddidit Pharoh cor ſuum, neque dimiſit populû.* 7 *Tum Dixit Domin' ad Moſheh et Aharon; Tollite vobis plenitudinê pugnorû veſtrorû fumi fornacis, et ſpargat eum Moſheh in cœlû in oculis Pharoh.* 8 *Eritque in pulvere ſuper totam terrâ Ægypti: et erit ſuper hominê ac ſuper quadrupedem in puſtula efflorescentem tuberculis in tota terra Ægypti.* 9

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויקחו וּנְסִיבוּ יַת קִיטְמָא דְאַתּוּנָא וְקָמוּ לִקֳדָם פַּרְעֹה וּזְרַק יָתֵיהּ מֹשֶׁה לְצֵית 10
שְׁמַיָא וַהֲוָה שְׁחִין שַׁלְפּוּקִין סַגִּי בֶּאֱינָשָׁא וּבִבְעִירָא : ולא וְלָא יְכִילוּ אִיסְטַגְנִינַיָא 11
לְמֵיקָם קֳדָם מֹשֶׁה מִן קֳדָם שִׁיחְנָא אֲרוּם הֲוָה מְחַת שִׁיחְנָא בְּאִיסְטַגְנִינַיָא וּבְכָל
מִצְרָאֵי : ויחזק וְתַקִּיף יְיָ יַת יִצְרָא דְלִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא קַבִּיל מִנְהוֹן הֵיכְמָא דְמַלֵּיל 12
יְיָ עִם מֹשֶׁה : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אַקְדֵים בְּצַפְרָא וְתִתְעַתַּד קֳדָם פַּרְעֹה 13
וְתֵימַר לֵיהּ כִּדְנָא אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דִיהוּדָאֵי פְּטוּר יַת עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמַי : כי
בפעם אֲרוּם בְּזִימְנָא הָדָא אֲנָא שָׁלַח מַחְתָא לָךְ מִן שְׁמַיָא וְתָתִיב יַת כָּל 14
מַחֲתֵי דְמָחִיתָךְ לְלִיבָּךְ וּבְעַבְדָּךְ וּבְעַמָּךְ דְמִן קֳדָמַי הֲוַיִן מִשְׁתַּלְחִין וְלָא מִן
חַרְשִׁיוּתָא דִבְנֵי נָשָׁא בְּגִין דְתִנְדַּע אֲרוּם לֵית דְדָמֵי לִי בְּכָל אַרְעָא : כי אֲרוּם 15
כְּדוּן שַׁדָּרִית יַת מְחַת גְּבוּרְתִּי מִן דִינָא הוּא דְמָחִיתִי יָתָךְ וְיַת עַמָּךְ בְּמוֹתָא
וְאִשְׁתֵּיצֵית מִן אַרְעָא : ואולם וּבְרַם בְּקוּשְׁטָא לָא מִן בִּגְלַל דִי נַטְיְיבָא לָךְ 16
קַיֵימְתִּיךְ אֱלָא מִן בִּגְלַל לְמֶחְזְיָיךְ יַת חֵילִי וּמִן בִּגְלַל דִתְתַנֵּי שְׁמִי קַדִּישָׁא בְּכָל
אַרְעָא : עודך עַד כְּדוּן אַנְתְּ מִתְרַבְרַב 17
בְּעַמִּי בְּדִיל דְלָא לְמִפְטְרִינוּן : הנני

ירושלמי 17 מִתְקֵיף :

הָאֲנָא מַחֵית בְּעִידָן הָדֵין לִמְחַר מִן אוֹצְרֵי שְׁמַיָא בַּרְדָא תַקִּיף לַחֲדָא דְלָא הֲוֵי 18
דִכְוָותֵיהּ בְּמִצְרַיִם מִן יוֹמָא דְאִשְׁתַּכְלָלוּ אוֹשַׁהָא וְעַד כְּדוּן : ועתה וּכְדוּן שַׁדַּר 19
כְּנוֹשׁ יַת גֵּיתָךְ וְיַת כָּל דִלָךְ בְּחַקְלָא כָּל אֱינָשָׁא וּבְעִירָא דְאִשְׁתְּכַח בְּחַקְלָא וְלָא
יִתְכְּנוֹשׁ לְבֵיתָא וְיֵיחוֹת עֲלֵיהוֹן בַּרְדָא וִימוּתוּן : הירא אִיּוֹב דַהֲוָה דָחִיל מִפִּתְגָמָא דַייָ 20
מֵעַבְדוֹי דְפַרְעֹה כְּנַשׁ יַת עַבְדוֹי וְיַת גֵּיתוֹי לְגוֹ בֵּיתָא : ואשר וּבִלְעָם דְלָא שַׁוִּי 21
לִבֵּיהּ לְפִתְגָמָא דַייָ וּשְׁבַק יַת עַבְדוֹי וְיַת גֵּיתוֹי בְּחַקְלָא : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה 22
אֲרֵים יַת יְדָךְ עַל צֵית שְׁמַיָא וִיהֵי בַרְדָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל אֱינָשָׁא וְעַל
בְּעִירָא וְעַל כָּל עִסְבָּא דְחַקְלָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם : ויט וַאֲרֵים מֹשֶׁה יַת חוּטְרֵיהּ 23
עַל צֵית שְׁמַיָא וַייָ יְהַב קָלִין וּבַרְדִין וּמְצַלְהֲבָא אֶשָּׁתָא עַל אַרְעָא וְאַחֵית יְיָ בַּרְדָא
עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם : ויהי וַהֲוָה בַרְדָא וְאֶשָּׁתָא מִתְקַפְּצָא בְּגוֹ בַּרְדָא תַקִּיף 24
לַחֲדָא דְלָא הֲוָה דִכְוָותֵיהּ בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם מִן עִידָן דַהֲוַת לְאוּמָא וּמַלְכוּ :
ויך וּמְחָא בַרְדָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם יַת כָּל דִבְחַקְלָא מֵאֱינָשָׁא וְעַד בְּעִירָא וְיַת 25
כָּל עִסְבָּא דְחַקְלָא מְחָא בַרְדָא וְיַת כָּל אִילָנָא דְחַקְלָא תַּבִּיר וְשָׁרִישׁ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et acceperunt cinerem fornacis, & ſurrexerunt in occurſum Pharaonis, & ſparſit ipſum Moſes verſùs ſummitatem cœlorum: & exorta eſt ſcabies producens puſtulas in hominibus & jumentis. 10 Et non potuerunt aſtrologi ſtare coram Moſe propter ſcabiem: quoniam erat plaga ſcabiei in aſtrologis & in omnibus Ægyptiis. 11 Et induravit Dominus figmentum cordis Pharaonis, nec auſcultavit illis: quemadmodum loquutus erat Dominus cum Moſe. 12 Et dixit Dominus Moſi; Surge manè, & ſtatuas te coram Pharaone: & dicas illi; Sic dixit Dominus Deus Judæorum; Dimitte populum meum ut colant coram me. 13 Quoniam hac vice ego mitto in te plagam è cœlis, & reduces omnes plagas meas quibus te percuſſi ad cor tuum, & in ſervos tuos & in populum tuum, quòd à me immiſſæ ſint, non autem à magia filiorum hominis: eò ut cognoſcas, quòd non ſit ſimilis mihi in univerſa terra. 14 Quum jam miſerim plagam fortitudinis meæ, æquum erat ut percuterem te & populum tuum morte, & perderem te è terra. 15 Verùm profectò non ut benefaciam tibi in vita conſervavi te, ſed ut videre faciam te robur meum: & ut narretur nomen meum ſanctum in univerſa terra. 16 Hactenus tu ſuperbiviſti in populum meum, ut non dimitteres eos. 17 Ecce ego deſcendere facio hac vice die craſtina ex theſauris cœli 18

Hieroſ. 17 *Obfirmatus.*

grandinem fortem valde: cui ſimilis non fuit in Ægypto, à die quo conditi ſunt homines ejus, ad hoc uſque tempus. Et jam mitte, 19 congrega oves tuas, & quicquid habes in agro: omnes homines & jumenta, qui inventi fuerint in agris, & non fuerint collecti in domum, deſcendet ſuper eos grando, & morientur. Job, 20 qui timuit à facie Domini inter ſervos Pharaonis, congregavit ſervos ſuos & pecora ſua in medium domus. Balaam autem, qui 21 non appoſuit cor ſuum ad verbum Domini reliquit ſervos ſuos & pecora ſua in agro. Et dixit Dominus Moſi; Leva manum tuam 22 verſus ſummitatem cœlorum, & erit grando in univerſa terra Ægypti: ſuper homines, & ſuper jumenta, & ſuper omnem herbam agri in terra Ægypti. Et levavit Moſes virgam ſuam verſus ſummitatem cœlorum: 23 & dedit Dominus tonitrua & grandines & candentem ignem ſuper terram: & deſcendere fecit Dominus grandinem ſuper terram Ægypti. Et fuit grando, & ignis ſubſiliens in medio grandinis, for- 24 tis valde, cui non fuit ſimilis in tota terra Ægypti, à quo tempore fuit in populum & regnum. Et percuſſit grando in tota terra Æ- 25 gypti quicquid erat in agro, ab homine uſque ad jumenta: & omnem herbam agri percuſſit grando, & omnem arborem agri fregit & eradicavit.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

10 *بستانند مر دودي آن داش بياستادند بپيش فرعه بپراكند اويرا مشه بان آسمان بود آبلهي
11 فقها شكفته در آدم و در چهارپا *و نه توانستند آن معبّران بايستادن بپيش مشه از پيش آبله كه
12 بود آن آبله در معبّران و در همه مصريان *قوي كرد :: مر دلي فرعه و نه شنويد بايشان چون آنچه
13 سخن گفت :: بمشه *گفت :: بمشه سب كير كن در بامداد و بياست بپيش فرعه و بگوي باو
14 همچنين گفت :: خداي آن عبريان بفرست مر قومي من و عبادت كنند بمن *كه درباري آن
اين من فرستا مر همه زخمهاي من بدلي تو و در بندگاني تو و در قومي تو در سبب بداني كه
15 نيست چون من در همه آن زمين *كه اكنون فرستادم مر زخمي من و بزدم ترا و مر قومي
16 تو در وبا و نيست شدي ازان زمين *وليكن در سبب اين بياستانيدم ترا در سبب نمودن بتو مر
17 زوري من و بسبب حكايت كردن نامي من در همه آن زمين *نيز تو گيرا در قومي من بي
18 فرستادن ايشانرا *اينك من بارانا چون وقت فردا تگرگي گران بغايت آنچه نبود چون او در مصر بار
19 روز بنياد نهاده آمد و تا اكنون *واكنون بفرست جمع كن مر رمهي تو و مر همه آنچه بتو در
دشت همه آن آدم و آن چهارپا آنچه يافته شود در دشت و نه جمع شود بان خانه فرود آيد ابر ايشان
20 [آن تگرگ] و بميرند *آن ترسيد مر سخن :: از بندگاني فرعه بگريزاند مر بندگاني او و مر رمهي او
21 بان خانها *وآنچه نه نهاد دلي او بسخن :: و بگذاشت مر بندگاني او و مر رمهي او در دشت *
22 *گفت :: بمشه ميل ده مر دستي تو ابر آن آسمان و باشد تگرگ در همه زميني مصر ابر آن آدم و ابر
23 آن چهارپا و ابر همه گياهي آن دشت در زميني مصر *ميل داد مشه مر عصايي [او] ابر آن آسمان
24 و بداد آوازها و تگرگ و روش كرد آتش بزمين بباراند :: تگرگ ابر زميني مصر *بود تگرگ و آتش
زبانه زنا درمياني آن تگرگ گران بغايت آنچه نبود چون او در همه زميني مصر از هنگام بنياد نهاده
25 آمد بقوم *بزد آن تگرگ در همه زميني مصر مر همه آنچه در دشت از آدم تا چهارپا و مر همه
گياهي آن دشت بزد آن تگرگ و مر همه درخت آن دشت بشكست *

Accipientes igitur fumum fornacis, 10 *ſteterunt coram Pharoh: tum ſpargente eum Moſheh in cœlum, fuit puſtula tuberculis efflorescens in homine et in quadrupede.* 11 *Et non potuerunt harioli ſtare coram Moſheh præ puſtula: fuit enim puſtula ſuper hariolos, & ſuper omnes Ægyptios.* 12 *Roboravit autem Dominus cor Pharoh, et non auſcultavit eis, quemadmodum locutus fuerat Dominus ad Moſheh.* 13 *Dixitq; Dominus ad Moſheh; Antelucùlo ſurge manè, & ſta coram Pharoh, & dic ei, Ita dixit Dominus Deus Ebræorum; Dimitte populum meum ut ſerviant mihi:* 14 *Quoniam vice hâc ego miſſurus ſum omnes plagas meas in cor tuum, & in ſervos tuos, & in populum tuum: ut ſcias quòd non eſt ſicut ego in tota terra.* 15 *Nunc enim miſi plagã meam, & percutiam te ac populũ tuũ peſte, et annihilaberis è terra.* 16 *Verùm enimverò pro cauſa hac conſtitui te, cauſâ oſtendendi tibi fortitudinem meam, & cauſâ enarrandi nomen meum in univerſa terra.* 17 *Etiam tu tenes populum meum non dimittendo eos?* 18 *En ego pluiturus ſum juxta hoc tempus cras, grandinẽ gravẽ admodùm, cujus non fuit ſimilis in Ægypto à die quo fundata eſt & uſque nunc.* 19 *Jam ergò mitte, congrega greges tuos & omne quod eſt tibi in agro: omnis homo & quadrupes qui invent' fuerit in agro, & non collect' fuerit in domum, deſcendet ſuper eos grando, & morientur.* 20 *Qui itaque timuit verbũ Domini è ſervis Pharoh, fugere fecit ſervos ſuos & greges ſuos in domos.* 21 *Qui verò non appoſuit cor ſuum ad verbum Domini, reliquit quidem ſervos ſuos & greges ſuos in agro.* 22 *Et dixit Dominus ad Moſheh; Extende manum tuam verſus cælum, eritque grando in tota terra Ægypti ſuper hominem & quadrupedem, & ſuper omnem herbam agri in terra Ægypti.* 23 *Extendit igitur Moſheh virgam ſuam verſus cælum, & Dominus dedit voces & grandinem, & greſſa fecit ignis ſuper terrâ, pluitq; Dominus grandinem ſuper terram Ægypti.* 24 *Fuit grando, & ignis flammam exerens in medio grandinis, gravis valde, cujus non fuit ſimilis in tota terra Ægypti à tempore quo fundata fuit in gentem.* 25 *Et percuſſit grando in tota terra Ægypti omne quod in agro, ab homine uſque ad quadrupedem: & omnem herbâ agri percuſſit grando, omnémque arborem agri confregit.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

רק לחוד בארעא דגשן דתמן בני ישראל לא הוה ברדא : וישלח ושדר פרעה 26 27
פולין למקרי למשה ולאהרן ואמר להון חבית בזמנא הדא ידעית דיי הוא
אלהא זכאה וברם אנא ועמי חייבין בכל מחתא ומחתא : העתירו צלו קדם יי 28
ויהי סגי קדמוי מלמהוי קלין דלווט מן קדם יי וברדין ואפטור יתכון ולא תוספון
לאתעכבא : ויאמר ואמר ליה משה במפקי סמיך לקרתא אפרוס ית ידי בצלו 29
קדם יי קלייא יתמנעון וברדא לא יהי תוב מן בגלל דתנדע ארום דיי היא ארעא :
ואתה ואנת ועבדך חכימית ארום עד לא תפטרון עמא תהון דחלין מן קדם יי 30
אלהים : והפשתה וכתנא וסרתא לקון 31
ארום סרתא הוות בסירא וכיתנא
עבד פוקלין : והחטה וחיטיא וכונתיא 32
לא לקון ארום לקישן הינין : ויצא ונפק משה ואהרן מלות פרעה סמיך לקרתא 33
ופרס ידוי בצלו קדם יי ואתמנעו קלין דלווט וברדא ומטרא דהוה נחית לא מטא
על ארעא : וירא פרעה וחמא פרעה ארום אתמנע מטרא וברדא וקלייא דלווט 34
פסקו ואוסיף למחטי ויקריה ליצרא דלביה הוא ועבדוי : ויחזק ואיתקף יצרא 35
דלבא דפרעה ולא פטר ית בני ישראל היכמא דמליל יי בידא דמשה :

ירושלמי 31 וכתנא הות גבעולין ואתרת נצה :

פ פ פ ז

ויאמר ויאל משה ואמר יי למשה עול לות פרעה ארום אנא יקירית יצרא 1
דלביה ויצרא דלבהון דעבדוי מן בגלל לשוואה אתוותי אלין ביניהון: ולמען ומן בגלל 2
דתתני במשמעי ברך ובר ברך ית ניסין דעבדית במצרים וית אתוותי דשויתי בהון
ותנדעון ארום אנא הוא יי : ויבא ועאל משה ואהרן לות פרעה ואמרו ליה 3
כדנא אמר יי אלהא דישראל עד אימת מסרב אנת מן למתכנעא מן קדמי
פטור ית עמי ויפלחון קדמי : כי אם ארום אין יש מסרב אנת למפטור ית 4
עמי הא אנא מייתי מחר גובא בתחומך : וכסה ויחפי ית חזוונא דארעא ולא 5
יהוי יכיל למחמי ית ארעא וישיצי ית שאר שיזבותא דאשתארת לכון מן ברדא
וישיצי ית כל אילנא דיצמח לכון מן חקלא : ומלאו ויתמלון בתך ובתי כל 6
עבדך ובתי כל מצראי דלא חמון אבהתך ואבהת אבהתך מן יום מהויהון על
ארעא עד יומא הדין ואתפני ונפק מלות פרעה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Tantùm in terra Goſen, in qua erant filii Iſrael, non fuit grando. Et 26 miſit Pharao aliquos ad vocandum Moſen & Aharonem, & dixit eis; 27 Peccavi hac vice: novi quod Dominus ſit Deus juſtus, & certè ego & populus meus rei in unaquaque plaga. Orate coram Domino, ut ſit 28 ſatis coram ipſo, neque ultra ſint tonitrua maledictionis à facie Domini, nec grandines: & dimittam vos, nec ampliùs moram facietis. Et dixit 29 illi Moſes; Cum exiero proximè civitatem, expandam manus meas in oratione coram Dño: tonitrua ceſſabunt, & grando non erit rurſus, eò ut ſcias quod Domini ſit terra. Tu verò & ſervi tui, ſcio quòd 30 antequam dimittetis populum, timebitis à facie Dñi Dei. Et linum & hor- 31 deum percuſſa ſunt: quoniam hordeum ſpicatum erat, & linum fecerat calamos. Sed triticum & ſpelta 32 non percuſſa ſunt: quoniam ſerotina erant. Et egreſſus eſt Moſes & Aaron 33 à Pharaone juxta civitatem; & expandit manus ſuas in oratione coram Domino: & cohibita ſunt tonitrua maledictionis, & grando & pluvia, quæ deſcendebat, non pervenit uſque ad terram. Et vidit Pharao, 34 quòd cohibita eſſet pluvia & grando, & tonitrua maledictionis ceſſâſſent, & addidit peccare: aggravavitque figmentum cordis ſui ipſe & ſervi ejus. Et induratum eſt figmentum cordis Pharaonis, & non dimi- 35 ſit filios Iſrael: quemadmodum loquutus erat Dominus per manum Moſis.

Hieroſ. 31. *Linum autem erat folliculos* producens, *nam dejecerat florem ſuum.*

SECT. XV.

CAP. X.

DEinde dixit Dominus Moſi; Ingredere ad Pharaonem: quoniam 1 ego aggravavi figmentum cordis ejus, & figmentum cordis ſervorum ejus, ut ponam ſigna mea iſta inter eos. Et ut narrentur in auditu 2 filii tui & nepotis tui miracula, quæ ego feci in Ægypto, & ſigna mea quæ poſui in ipſis: ut ſciatis quòd ego ſim Dñs. Et ingreſſus 3 eſt Moſes & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt illi; Sic dicit Dñs Deus Iſrael; Uſque quo renuis tu humiliare te coram me? dimitte populum meum, ut colant coram me. Quoniam ſi renuis tu dimittere 4 populum meum, ecce ego adduco cras locuſtam in terminis tuis. Et 5 operiet aſpectum terræ, ut non poſſit videri terra: & perdet reſiduum evaſionis, quod relictum eſt vobis à grandine, & perdet omnem arborem quæ germinat vobis ex agro. Et replebuntur domus tuæ, & do- 6 mus omnium ſervorum tuorum, & domus omnium Ægyptiorum: quales non viderunt patres tui, & patres patrum tuorum, à die quo ipſi fuerunt ſuper terram, uſque ad diem hunc: & avertit ſe, & egreſſus eſt à Pharaone.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 27 * خاصه در زميني جشن آنچه آنجا پسراني يسرال نه بود تگرك * بفرستاد فرعه بخواند بمشه و اهرن
28 گفت بايشان خطا كردم آن اين بار يي آن صالح و من و قومي من ظالمان * نماز كنيد يي و بس
29 از بودن آوازها خداي و تگرك و بفرستم شمارا و نه افزاييد بايستادن * گفت باو مشه چون بيرون
شدني من مر آن شهر بگسترانم مر كفاني من يي آن آوازها باز استند و آن تگرك نه باشد نيز
30 بسبب بداني كه يي آن زمين * و تو و بندگاني تو بدانستم كه پيش بترسيد از پيش يي خدا *
31 32 * و آن كتان و آن جو زده شد كه آن جو تر خوشه و آن كتان گل آورد * و آن گندم و آن
33 گور گندم نه زده شدند كه غليفان ايشان * بيرون آمد مشه از نزد فرعه مر آن شهر بگسترد
34 كفاني او يي باز استادند آن آوازها و آن تگرك و باران نه ريخته شد بزمين * بديد فرعه كه باز
35 استاد آن باران و آن تگرك و آن آوازها بيافزود بخطا كردن گران كرد دلي او و بندگاني او * قوي
شد دلي فرعه و نه فرستاد مر پسراني يسرال چون آنچه سخن گفت يي در دستي مشه *

* فصل دهم *

1 * گفت يي بمشه بيا بفرعه كه من گران كردم مر
2 دلي او و مر دلي بندگاني او بسبب نهادن من نشانهاي من اينان در مياني او * و بسبب حكايت
كني در حضوري پسري تو و پسر پسري تو مر آنچه بكردم در مصر و مر نشانهاي من آنچه
3 بنهادم در ايشان و بدانيد كه من يي * بيامد مشه و اهرن بفرعه گفتند باو همچنين گفت
يي خداي آن عبريان تا كي نا كام بودي برنجه شدن از پيش من بفرست مر قومي من و عبادت
4 كنند بمن * كه اگر نا كامي تو بفرستادن مر قومي من اينك من آورا فردا ملخ در حدي تو *
5 * بپوشد مر لوني آن زمين و نه تواند بديدن مر آن زمين و بخورد مر باقي آن خلاص شده آن باقي
6 مانده شما ازان تگرك و بخورد مر همه آن درخت آن رويده شما ازان دشت * و پر شوند خانهاي
تو و خانهاي همه بندگاني تو و خانهاي همه مصريان آنچه نه ديدند پدراني تو و پدراني پدراني تو
از بودن ايشان ابر آن زمين تا آن روزي آن اين روي كرد و بيرون آمد از نزد فرعه *

Tantùm in terra Giſhen, ubi erant 26 *filii Iſrael, non fuit grando. Mit-* 27 *tens* itaque *Pharob vocavit Moſheh & Aharon, dixitq; illis; Peccatum perpetravi hâc vice: Dominus juſtus eſt, at ego & populus meus impii. Orate Dominum, & ſatis ſit, ut non* 28 *ſint voces Dei & grando, & dimittam vos, neque adjicitis hic conſiſtere. Dixit ei Moſheh; Cùm e-* 29 *greſſus fuero urbem, expandam palmas meas ad Dominum, ut voces ceſſent, & grando ne ſit ultrà: ut cognoſcas quòd Domino eſt terra. Tu autem & ſervi tui, novi quòd* 30 *antè timetis à conſpectu Domini Dei. Et linum & hordeum percuſ-* 31 *ſa ſunt: quia hordeum erat humidum in ſpica, & linum flores edidit. Triticum verò & ſpelta non percuſſa* 32 *ſunt, quòd cooperta eſſent. Egreſſus* 33 *itaque Moſheh à Pharob ex urbe, expandit palmas ſuas ad Dominũ, et ceſſârunt voces & grando, et pluvia non eſt effuſa ſuper terram. Videns* 34 *autem Pharob quod ceſſâſſet pluvia, et grando, & voces, addidit peccare, aggravavitq; cor ſuum, & ſervi ejus. Et roboratum eſt cor Pha-* 35 *rob, neque dimiſit filios Iſrael, quemadmodum locutus fuerat Dominus per manum Moſheh.*

CAP. X.

*D*Ixitq; *Dominus ad Moſheh; In-* 1 *gredere ad Pharob: quia ego aggravavi cor ejus, et cor ſervorum ejus, ut ponerem ſigna mea hæc in medio ejus, Et ut narres in præſentia filii* 2 *tui, & filii filii tui, quæ fecerim in Ægypto, & ſigna mea quæ poſui in eis: ſciatiſque quòd ego Dominus. Et* 3 *ingreſſi Moſheh & Aharon ad Pharob, dixerunt ei, Sic dixit Dominus Deus Ebræorum; Uſque quò renues affligi coram me? dimitte populum meum ut ſerviant mihi. Quòd* 4 *ſi renueris tu dimittere populum meum, ecce ego adducturus ſum cras locuſtam in terminum tuum: Operiétque ſuperficiem terræ, &* 5 *non poterit quiſquam videre terram: & comedet reliquum quod ſalvum eſt, reliquum manens vobis à grandine: comedet quoque omnem arborem creſcentem vobis ex agro. Et implebuntur domus tuæ, & do-* 6 *mus ſervorum tuorum, ac domus omnium Ægyptiorum: quod non viderunt patres tui, et patres patrum tuorum à quo extiterunt ſuper terram uſque ad diem hanc. Vertitq; ſe, egreſſus eſt à Pharob.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמרו ואמרו עבדי פרעה עד אימת יהי דין גברא לנא לתקלא פטור ית גבריא 7
ויפלחון קדם יי אלההון העד כדון לא חכימת ארום על ידוי עתידא למובדא
ארעא דמצרים : ויושב ופקיד לאתותבא ית משה וית אהרן לות פרעה ואמר 8
להום איזילו פלחו קדם יי אלהכון מן ומן הינון דאזלין : ויאמר ואמר משה 9
בטליינא ובסבנא ניזיל בברנא ובברתנא ניזיל בענא ובתורנא ניזיל ארום חגא קדם
יי לנא : ויאמר ואמר להון יהי כדין מימרא דיי בסעדכון כמא דאפטור יתכון וית 10
טפלכון חמון ארום לתקלא בישא היא לכון לקביל אפיכון באורחכון דתהלכון עד
זמן די תמטון לבית אתר משרוייכון : לא כן לא כמה דאתון סברין אלהן איזילו 11
כדון גובריא ופלחו קדם יי ארום יתיה אתון בעאן ותריך יתהון מלות אפי פרעה :
ויאמר ואמר יי למשה ארים ית ידך על ארעא דמצרים בדיל גובא וייסק על ארעא 12
דמצרים וישיצי ית כל עיסבא דארעא ית כל מה די שייר ברדא : ויט וארים משה 13
ית חוטריה על ארעא דמצרים ויי דבר רוח קידומא בארעא כל יומא ההוא וכל
ליליא צפרא הוה ורוח קידומא נטל ית גובא : ויעל וסליק גובא על כל ארעא 14
דמצרים ושרא בכל תחום מצרים תקיף לחדא קדמוי לא הוה כדין קשיין גובא
דכוותיה ובתרוי לא עתיד דיהי כן : ויכס וחפא ית חזוונא דכל ארעא עד די 15
חשוכת ארעא וישיצי ית כל עיסבא דארעא וית כל פירי אילנא די שייר ברדא ולא
אשתייר כל ירוק באילנא ובעיסבא דחקלא בכל ארעא דמצרים : וימהר ואוחי פרעה 16
ושדר פולין למקרי למשה ולאהרן ואמר חבית קדם יי אלהכון ולכון : ועתה
וכדון שבוק כדון חובי לחוד זמנא הדא וצלו קדם יי ויעדי מיני לחוד ית מותא 17
הדין : ויצא ונפק מלות פרעה וצלי קדם יי : ויהפך והפך יי ית רוחא ממערבא 18 19
תקיף לחדא ונטל ית גובא וטלקיה ליםא דסוף לא אשתייר גובא חד בכל תחום
מצרים ואפילו מה דמלחון במנייא לצרוך מיכלהון נשא הינון רוח מערבא ואזלו :
ויחזק ותקיף יי ית יצרא דלבא דפרעה ולא פטר ית בני ישראל : ויאמר ואמר 20 21
יי למשה ארים ית ידך על צית
שמייא ויהי חשוכא על ארעא דמצרים
בקריצתא ויעדי בקדמתא חשוך ליליא :

ירושלמי 21 ויהון ממשמשין בחשוכא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixerunt ſervi Pharaonis; Uſque quo erit nobis hic homo in offen- 7 diculum? dimitte viros iſtos, ut colant coram Domino Deo ſuo: adhuc non ſcis, quod per manus ejus futurum ſit ut pereat terra Ægypti? Et juſſus eſt ut rediret Moſes & Aharon ad Pharaonem, 8 & dixit illis; Ite ſervite coram Domino Deo veſtro: quinam autem ſunt qui abibunt? Et dixit Moſes; Cum pueris noſtris & ſeni- 9 bus noſtris ibimus; cum filiis noſtris, & filiabus noſtris ibimus; cum ovibus noſtris & cum bobus noſtris ibimus; quoniam ſolennitas *eſt* coram Domino nobis. Et dixit illis; Sit ſimiliter ſermo Domini vo- 10 bis auxilio quemadmodum dimittam vos & parvulos veſtros: videte quod in offendiculum malum ſit vobis è regione facierum veſtrarum, in ſemita veſtra qua ambulatis, uſque ad tempus quo pervenietis in domum loci habitationis veſtræ. Non quemadmodum vos putatis, 11 ſed ite nunc viri, & colite coram Domino; quoniam ipſum vos quæritis: & ejecit eos à facie Pharaonis. Et dixit Dominus Moſi; At- 12 tolle manum tuam ſuper terram Ægypti pro locuſta, ut aſcendat ſuper terram Ægypti: & perdat omnem herbam terræ, quicquid reſiduum fecit grando. Et extulit Moſes virgam ſuam ſuper terram Æ- 13 gypti, & adduxit Dominus ventum orientalem in terram toto illo die & tota nocte: & mane facto attulit ventus ille locuſtam. Et aſcendit locuſta 14 ſuper totam terram Ægypti, ac manſit in omni termino Ægypti, gravis valdè, ante eam non fuit ſic gravis locuſta illi ſimilis, & poſt eam non futurum eſt ſic. Et texit aſpectum totius terræ, donec obtenebrata eſt terra, & 15 perdidit omnem herbam terræ & omnes fructus arboris, quos reliquerat grando: nec relictus eſt ullus viror in arbore & in herba agri in univerſa terra Ægypti. Et feſtinavit Pharao, & miſit aliquos ad 16 vocandum Moſem & Aaronem: & dixit; Peccavi coram Domino Deo veſtro & vobis. Et nunc condona nunc peccatum meum tantùm 17 hac vice, & orate coram Domino ut auferat à me tantùm hanc mor- 18 talitatem. Et exiit à Pharaone, & oravit coram Domino. Et con- 19 vertit Dominus ventum ab occidente vehementem valde, & abſtulit locuſtam, & projecit eam in mare caricoſum: non relicta eſt locuſta una in univerſo termino Ægypti; & etiam quas ſaliverant in vaſis pro neceſſitate cibi ſui, abſtulit eas ventus occidentalis, & abierunt. Et induravit Dominus figmentum cordis Pharaonis, 20 neque dimiſit filios Iſrael. Et dixit Dominus Moſi; Extolle manum 21 tuam verſus ſummitatem cœlorum, & erunt tenebræ ſuper terram Ægypti in aurora, at recedent priùs tenebræ noctis.

Hieroſ. 21 *Et palpabunt in tenebris.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

7 * گفتند بندگاني فرعه باو تا كي باشد اين بايما بطلت بفرست مر آن مردمان و عبادت كنند مر
8 يي خداي ايشان ها پيش بداني كه گم شد مصر * باز گشته آمد مر مشه و مر اهرن بفرعه گفت
9 بايشان برويد عبادت كنيد مر يي خداي شما كه و كه آن روان * گفت مشه در كودكاني ايما و
و در پيراني ايما برويم در پسراني ايما و در دختراني ايما در گوسفندي ايما و در گاوي ايما برويم
10 كه حجي يي بايما * گفت بايشان باشد همچنين يي اوازي شما چون آنچه بفرستم شمارا و مر
11 طفلاني شما ببينيد كه بد مقابلي روي شما * نه همچنين برويد اكنون آن مردان و عبادت
12 كنيد مر يي كه آنرا شما طلب كنان برانند ايشانرا از نزد روي فرعه * گفت يي بمشه ميل ده
دستي تو ابر زميني مصر در ملخ و برآيد ابر زميني مصر و بخورد مر همه گياهي آن زمين مر
13 همه آنچه باقي گذاشت آن تگرك * ميل داد مشه مر عصاي او ابر زميني مصر و يي برآيانيد بادي
مشرقي در زمين همه آن روز آن او و همه آن شب آن بامداد بود و بادي آن مشرق بر داشت مر
14 آن ملخ * بر آمد آن ملخ ابر همه زميني مصر فرود آمد در همه حدي مصر گران بغايت
15 پيش او نه بود همچنين ملخ و پس [او] نه باشد همچنين * بپوشيد مر لوني همه آن زمين
و تاريك شد آن زمين و بخورد مر همه گياهي آن زمين و مر همه بري آن درخت آنچه باقي گذاشت
آن تگرك و نه باقي ماند هيچ سبزي در درخت و در گياهي آن دشت در همه زميني مصر *
16 شتاب كرد فرعه بخواندن بمشه و باهرن گفت خطا كردم يي خداي شما و بشما *
17 واكنون ببخش اكنون [خطاء من] خاصه اين بار و نماز كنيد يي خداي شما و بگرداند از
18 بالاي من خاصه مر مرگي آن اين * بيرون آمد از نزد فرعه و نماز كرد يي *
19 بگرداند يي بادي مغرب قوي بغايت برداشت مر آن ملخ بزد اوبرا بدرياي سوف نه
20 باقي ماند ملخ يكه در همه حدي مصر * قوي كرد يي مر دلي فرعه و نه فرستاد مر
21 پسراني يسرال * گفت يي بمشه ميل ده مر دستي تو ابر آن آسمان و باشد تاريكي ابر زميني
مصر بپرسد تاريكي *

Dixerunt ſervi Pharob ad eum; 7 *Uſque quò erit iſte nobis in laqueum? Dimitte homines, & ſerviant Domino Deo ipſorum: num antè ſcies quòd periit Ægyptus? Et reverſis* 8 *Moſheh & Aharon ad Pharob, dixit iis; Ite, ſervite Domino Deo veſtro: qui* autem *& qui ituri ſunt? Dixit Moſheh; Cum puerulis noſtris* 9 *& cum ſenibus noſtris ibimus: cum filiis noſtris atque filiabus noſtris, cum ovibus noſtris & cum bobus noſtris ibimus: quia feſtum Domini eſt nobis. Reſpondit eis; Sit ita* 10 *Dominus vobiſcum, quemadmodum dimittam vos & infantes veſtros: videte quòd malum eſt coram facie veſtra. Non ſic, ite nunc viri &* 11 *ſervite Domino: nam illud requiritis. Expulitque eos à facie Pharob. Et dixit Dominus ad Moſheh; In-* 12 *clina manum tuam ſuper terram Ægypti pro locuſta: & aſcendat ſuper terram Ægypti, & comedat omnem herbam terræ, omne ſcilicet quod reliquit grando. Inclina-* 13 *vit itaque Moſheh virgam ſuam ſuper terram Ægypti, & Dominus adduxit ventum Orientalem in terrã totâ die illâ, & totâ nocte: quum mane fuit, ventus Orientalis elevavit locuſtã. Et aſcendit locuſta ſuper* 14 *omnẽ terrã Ægypti, deſcenditque in omni termino Ægypti, gravis valdè: ante illam non fuit hujuſmodi locuſta, & poſt illã non erit hujuſmodi. Operuit ſuperficiem univerſæ terræ,* 15 *& tenebroſa facta eſt terra: comeditque omnem herbam terræ, omnémque fructum arboris quem reliquit grando: neque reliquum manſit ullum viride in arbore, & in herba agri, in tota terra Ægypti. Tum feſtinavit Pharob voca-* 16 *re Moſheh & Aharon, & dixit; Peccavi in Dominum Deum veſtrum et in vos: Jam verò condona nunc* 17 *peccatū meum tantùm hâc vice, & orate Dominum Deum veſtrum ut avertat de ſuper me tantummodò mortem hanc. Et egreſſus eſt à Pha-* 18 *rob, & oravit ad Dominum. Con-* 19 *vertitque Dominus ventum Occidentalem fortem valdè, & ſuſtulit locuſtam, impulitque illam in mare Suph: haud relicta manſit locuſta una in toto termino Ægypti. Et ro-* 20 *boravit Dominus cor Pharob, neq; dimiſit filios Iſrael. Dixitque Do-* 21 *minus ad Moſheh; Extende manum tuam ſuper cœlum, & erunt tenebræ ſuper terrã Ægypti, & palpabit Ægyptius tenebras.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויט וארים משה ית ידיה על צית שמיא והוה חשוך דקביל בכל ארעא דמצרים 22
תלתא יומין : לא ראו לא חמון גבר ית אחוי ולא קמון אנש מאתריה תלתא 23
יומין ובכל בני ישראל הוה נהורא למקבור רשיעיא דביניהון דמיתון וזכאיא
למעסוק במצותא במותבניהון : ויקרא ובסוף תלתא יומין קרא פרעה למשה 24
ואמר זילו פלחו קדם יי לחוד ענכון ותורכון יקום גבי אוף טפלכון יזיל עמכון :
ויאמר ואמר משה אוף אנת תיתן בידנא נכסת קודשין ועלוון ונעביד קדם יי 25
אלהנא : וגם ואוף גיתנא יזיל עמנא לא תשתייר מנהון פרסתא חדא ארום 26
מנהון נסב למפלח קדם יי אלהן ואנחנא אין נשבקינון לית אנן ידעין ממא
נפלח קדם יי עד מיתנא לתמן : ויחזק
ותקיף יי ית יצרא דלבא דפרעה ולא 27
צבא למפטרינון : ויאמר לו ואמר ליה 28
פרעה איזל מעילווי איזדהר לך לא
תוסיף למחמי סבר אפי למללא קדמי
חדא מן מלייא קשייתא כאלין ארום
ביומא דאת חמי סבר אפי יתקוף רוגזי
בך ואמסור יתך ביד בני נשא אלין
דהוו תבעין נפשך למיסב יתה : ויאמר
ואמר משה יאות מלילתא אנא עד 29
דהוינא יתיב במדין איתאמר לי במימר
מן קדם יי דגובריא דבעו למקטלי
נחתו מניכסיהון והינון חשיבין כמתיא
ולא מן סוף דהוה עלך רחמין הוינא
מצלי ומחתא הות מתכליא מנך וכדון
לא אוסיף תוב למחמי סבר אפך :

ירושלמי 28 ואמר ליה פרעה זיל
מעלוי אזדהר בך דלא יתקוף רוגזי בך
למימר הלא מליא קשיתא האלין דאת
אמר לי ברם צבי הוא פרעה לממות
ולא להוי שמע למלך אזדהר דלא
יתקוף רוגזי בך ואמסור יתך בין ידיהון
דעמא האלין דתבעו ית נפשך למקטול
יתך : 29 ואמר משה קושטא מללתא
מבשר אנא מן ומנא קדמיא עד דאנא
יתב במדין ארום מיתו כל גבריא דהוו
תבעין ית נפשי למקטול לא מן סוף
דהוה לך רחמין דהוינא מצלי עלך
ומחתא מתכליא ברם מחתא עשיראה
היא לפרעה מן ברך בוכרך ואמר ליה
משה יאות כדין קושטא מללתא לא
אוסיף עוד למחמי סבר אפך :

יא

ויאמר ואמר יי למשה תוב מכתש חד אנא מייתי עלוי פרעה ועילוי מצראי 1
דקשי עליהון מכלהון ומבתר כדין יפטור יתכון מכא כמפטריה גמירא יהי ליה
מטרד יטרוד יתכון מכא : דבר נא מליל כדון במשמעהון דעמא וישיילון גבר 2
מן רחמיה מצראי ואתתא מן רחימא מצריתא מאנין דכסף ומאנין דדהב : ויתן
ויהב יי ית עמא לרחמין קדם מצראי אוף גברא משה רב לחדא בארעא דמצרים 3
קדם עבדי פרעה וקדם עמא : ויאמר ואמר משה לפרעה כדנא אמר יי לליליא 4
חורן בשעתא דא אנא מתגלי בגו מצראי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ſuſtulit Moſes manum ſuam verſus ſummitatem cœlorum, & fuerunt 22
tenebræ obſcuræ in univerſa terra Ægypti tribus diebus. Non 23
viderunt vir fratrem ſuum, nec ſurrexerunt homines de locis ſuis tribus
diebus: omnibus autem filiis Iſrael erat lux ad ſepeliendum improbos
qui inter eos mortui erant, & ut juſti poſſent in præceptis occupari
in habitationibus ſuis. Et in fine trium dierum vocavit Pharao 24
Moſem, & dixit; Ite, colite coram Domino: tantùm oves veſtræ &
boves veſtri remanebunt penes me: etiam pueri veſtri ibunt vobiſcum.
Et dixit Moſes; etiam tu dabis in manibus noſtris oblationes 25
ſanctas & holocauſta quæ offeramus coram Dño Deo noſtro. Et etiam 26
oves noſtræ ibunt nobiſcum, non remanebit ex illis ungula una; quoniam
ex illis accipiemus ad colendum coram Domino Deo noſtro:
nos autem non relinquemus ea,
nec enim ſcimus de quo colamus
coram Deo, donec perveniamus
ad illum locum. Induravit autem 27
Dominus figmentum cordis Pharaonis,
neque voluit dimittere eos.
Et dixit illi Pharao; Recede à 28
me: cave tibi, ne addas videre
aſpectum faciei meæ ad loquendum
coram me unum ex ſermonibus
duris ſicut hi ſunt, quoniam
die quo tu videbis aſpectum faciei
meæ iraſcetur furor meus in
te, & tradam te in manibus filiorum
hominis horum, qui quærunt
animam tuam, ut eam accipiant.
Et dixit Moſes; Bene loquutus es: 29
ego cùm adhuc habitarem in Madian
dictum eſt mihi ſermone â
facie Domini, viros qui quærebant
occidere me excidiſſe à fortunis
ſuis, & reputatos eſſe tanquam
mortuos: non autem poſtquam fuerunt
in te miſericordiæ, & orabam,
eratque plaga cohibita à te:
jam verò non addam rurſus videre
aſpectum faciei tuæ.

Hieroſ. 28. *Et dixit illi Pharao; Recede à me: cave tibi, ne incandeſcat in te furor meus, dicendo; Annon verba iſta dura ſunt quæ tu dicis mihi? verùm Pharao mavult mori quam audire ſermones tuos: cave tibi ne iraſcatur furor meus in te, & tradam te in manus populi iſtius, qui quærit animam tuam, ut interficiat te.* 29. *Et dixit Moſes; Veritatem loquutus es: certior factus ſum à tempore antiquo cùm ego habitarem in Madian, quòd mortui eſſent omnes viri qui quærebant animam meam ut occiderent: non poſtquam fuerunt tibi miſerationes quando orabam pro te & plaga cohibita eſt: verum plaga decima erit Pharaoni à filio tuo primogenito tuo: itaque dixit illi Moſes; Pulchrè ſicut hanc veritatem loquutus es, non addam ampliùs videre aſpectum faciei tuæ.*

CAP. XI.

Et dixit Dominus ad Moſem; Adhuc plagam unam ego adduco ſuper 1
Pharaonem & ſuper Ægyptios, quæ omnium graviſſima erit, & poſtea
dimittet vos hinc: cùm dimiſerit exitium erit ipſi, expellendo expellet vos hinc.
Loquere nunc audiente ipſo populo, ut petant quiſque 2
ab amico ſuo Ægyptio, & unaquæque ab amica ſua Ægyptia, vaſa argentea
& vaſa aurea. Et dedit Dominus populum in miſericordiam 3
coram Ægyptiis: etiam vir Moſes magnus erat valdè in terra Ægypti,
coram ſervis Pharaonis & coram populo. Et dixit Moſes Pharaoni; 4
Sic dixit Dominus, Nocte alia hora hac ego manifeſtabor in
medio Ægyptiorum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

22 * ميل داد مشه مر دستي او ابر آن آسمان بود تاريكي تم در همه زميني مصر سه روزها * نه
23 ديدند مرد برادري او ونه بر خاستند مردي از جايي او سه روزها وبهمه پسراني يسرال بود
روشنايي در همه نشستن جايهاي ايشان * بخواند فرعه بمشه گفت برويد عبادت كنيد 24
مر :: خاصه گوسپند شما وگاوي شما استيده باشد نيز طفلاني شما برود اواري شما * گفت 25
مشه نيز تو بدهي در دستي ايما ذبحها وقربانها وبكنيم بر :: خداي ايما * ونيز گلهي 26
ايما برود اواري ايما نه باقي ماند سنب كه ازو بستانيم بعبادت كردن مر :: خداي ايما
وايما نه دانيم چه عبادت كنيم مر :: تا آمدني ايما بآنجا * قوي كرد :: مر دلي فرعه ونه 27
مراد كرد بفرستادن ايشانرا * گفت باو فرعه برو از بالايي من حاذر باش بتو نه افزايي ديدن 28
روي من كه در روز ديدن تو روي من بميري * گفت مشه همچنين سخن گفتي نه 29
افزايم نيز ديدن روي تو *

Extendit itaque Moſheb manum ſuam verſùs cœlum, fueréntque tenebræ caliginoſæ in tota terra Ægypti tribus diebus. 22 *Non videbant quiſque fratrem ſuum, neque ſurrexerunt quiſque à loco ſuo tribus diebus: omnibus autem filiis Iſrael fuit lux in omnibus reſidendi locis eorum.* 23 *Tum vocans Pharoh Moſheb, dixit; Ite, ſervite Domino: tantùm oves veſtræ ac boves veſtræ conſiſtent: etiam infantes veſtri eant vobiſcum.* 24 *Dixit Moſheb; Etiam tu dabis in manu noſtra victimas & oblationes, ut faciamus Domino Deo noſtro.* 25 *Et etiam grex noſter ibit nobiſcum: haud reliqua manebit ungula: quia ex eo capiemus ad ſerviendum Domino Deo noſtro: nos autem neſcimus quo ſervierimus Domino, adúſque adventum noſtrum illuc.* 26 *Et roboravit Dominus cor Pharoh, neque voluit dimittere illos.* 27 *Dixitq; ei Pharoh; Abi de ſuper me, cautus ſis tibi, ne addas videre faciem meam: nam quo die videris faciem meam, moriêris.* 28 *Reſpondit Moſheb; Ita locutus es: non adjiciam ultrà videre faciem tuam.* 29

* فصل يازدهم *

* گفت :: بمشه نيز زخمي يكه بياورم ابر فرعه وابر مصريان پس همچنين بفرستد شمارا 1
ازين چون فرستادني او همه راندن براند شمارا ازينجا * سخن گوي اكنون درحضوري آن 2
قوم وعاريت خواهند مرد از نزد رفيقي او وزن از نزد رفيقهي آن آلتهاي نقره وآلتهاي
طلا * بداد :: مر جاهي آن قوم درچشماني مصريان نيز آن مرد مشه بزرك بغايت در زميني 3
مصر درچشماني بندگاني فرعه ودرچشماني آن قوم * گفت مشه همچنين گفت [::] چون 4
نيمهي آن شب من بيرون آيا درمياني مصر *

CAP. XI.

Dixit Dominus ad Moſheb; Adhuc plagam unam adducam ſuper Pharoh & ſuper Ægyptios, poſteà dimittet vos hinc: quum dimiſerit omnes, expellendo expellet vos abhinc. 1 *Loquere nunc in præſentia populi, & mutuò petant quiſque à ſocio ſuo, & quæque à ſocia ſua, inſtrumenta argenti & inſtrumenta auri.* 2 *Et dedit Dominus honorem populi in oculis Ægyptiorum: etiam vir Moſheb magnus erat valdè in terra Ægypti, in oculis ſervorum Pharoh, & in oculis populi.* 3 *Dixitque Moſheb, Ita dixit Dominus; Juxta mediam noctem ego egreſſurus ſum in medium Ægypti,* 4

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ומת וימות כל בוכרא בארעא דמצרים מביר בוכרא דפרעה דעתיד דייתיב 5
על כורסיי מלכותיה עד בוכרא דאמתא ביצירתא דבמצרים דמתיליד לה
בר היא טחנא אחורי ריחייא וכל בוכרא דבעירא : והיתה ותהי צווחתא 6
רבתא בכל ארעא דמצרים דדיכוותיה ליליא לא הות בידה מחתא כדא
ודכוותיה ליליא לא תוסיף למהוי מחתא כדא : ולכל ולכל בני ישראל 7
לא יהנזק כלבא בלשניה למנבח למאינשא ועד בעירא מן בגלל דתנדעון דיפרש
יי בין מצראי וביני ישראל : וירדו ויחתון כל עבדך אילן לוותי ויבעון מטו 8
מיני למימר פוק אנת וכל עמא דעמך ומבתר כדין אפוק ונפק מלות פרעה
בתקוף רגז : ויאמר ואמר יי למשה לא יקבל מנכון פרעה מן בגלל לאסגאה 9
תמהיי בארעא דמצרים : ומשה ומשה ואהרן עבדו ית כל תמהיא האלין 10
קדם פרעה ותקיף יי ית יצרא דלבא דפרעה ולא פטר ית בני ישראל
מארעיה :

יב

ויאמר יי ואמר יי למשה ולאהרן בארעא דמצרים למימר : החדש הזה 1
ירחא הדין לכון למקבעיה ריש ירחייא ומניה תשרון למימני חגיא וזמניא 2
ותקופתא קדמאי הוא לכון למנין ירחי שתא : דברו מלילו עם כל כנישתא 3
דבני ישראל למימר בעשרא לירחא הדין ומניה קביע בהדא זימנא ולא
לדריא ויסבון להון אימר לבית גניסתא ואין סגיאין ממניינא יסבון אימרא
לביתא : ואם ואין זעירין אינשי ביתא ממנין עשרא כמיסת למיכול אימרא 4
ויסב הוא ושיבביה דקריב לביתיה בסכום נפשתא גבר לפום מיסת מיכליה
תיכסון ית אמרא : שה אימר שלים דכר בר שתא יהי לכון מן אימריא 5
ומן בני עזיא תסבון : והיה ויהי לכון קטיר ונטיר עד ארבסר יומא לירחא 6
הדין דתנדעון דליתיכון מסתפיין ממצראי דחמיין יתיה ויכסון יתיה כהלכתא
כל קהל כנישתא דישראל ביני שמשתא : ולקחו ויסבון מן אדמא ויתנון על 7
תרין סיפייא ועילוי אסקופא עילאה מלבר על בתייא דייכלון יתיה ודדמכין
בהון : ואכלו וייכלון ית בשרא בליליא הדין דחמיסר בניסן עד פלגותיה דליליא 8
טוי נור ופטיר על תמכה ועולשין
ייכלוניה : אל תאכלו לא תיכלון מניה 9
ירושלמי 8 מהבהב :
כד חי ולא כד בשלא בחמרא ומשחא ושקייני ולא מבשל במיא אלהן טוי נור
עם רישיה עם רגלוי ועם בני גוייה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et morietur omnis primogenitus in terra Ægypti, à filio primogenito 5
Pharaonis, qui ſeſſurus eſt ſuper ſolium regni ejus, uſque ad primogenitum
ancillæ minimæ quæ eſt in Ægypto, cui natus eſt filius, ipſa
eſt quæ molit poſt molas, & omne primogenitum beſtiæ. Et erit 6
clamor magnus in univerſa terra Ægypti: quòd ſicut hac nocte non fuit
plaga ſimilis, & nocte huic ſimili non erit plaga ſicut hæc. Et omnibus 7
filiis Iſrael damnum non intulit canis linguâ ſuâ latrando, ab homine
uſque ad jumentum: eò ut cognoſcatis, quòd diſtinctionem fecerit Dominus
inter Ægyptios & Iſrael. Deſcendentque omnes ſervi tui iſti 8
ad me, & petent obſecrantes à me, dicendo; Exi tu & omnis populus
qui tecum eſt, & poſtea exibo: & exiit à conſpectu Pharaonis iratus
valde. Et dixit Dominus Moſi; Non acquieſcet vobis Pharao, ut mul- 9
tiplicem miracula mea in terra Ægypti. Moſes verò & Aaron fecerunt 10
omnia hæc miracula coram Pharaone: & induravit Dominus
figmentum cordis Pharaonis, & non dimiſit filios Iſrael è terra ſua.

CAP. XII.

Et dixit Dominus Moſi & Aaroni in terra Ægypti, dicendo: 1
Menſis hic vobis pro termino initii menſium, & ab eo incipietis nu- 2
merare feſtos dies, & tempora, & revolutiones: primus *inquam* erit
vobis pro initio menſium anni. Loquimini cum univerſa congregatio- 3
ne filiorum Iſrael, dicendo; Decima menſis hujus tempus ejus præfixum
eſt hoc tempore, non per ætates, ut accipiant ſibi ovem pro ſingulis
familiis: quòd ſi plures *ſint* numero, accipiant ovem unam pro
ſingulis domibus. Quod ſi pauciores *ſint* viri domus numero decem, 4
ſecundùm ſufficientiam ad comedendum ovem, accipiat ipſe & vicinus
ejus, qui proximus *erit* domui ejus, ſecundùm numerum animarum:
unuſquiſque ſecundùm ſufficientiam cibi ſui mactabitis ovem. Ovis 5
integra maſcula annicula erit vobis: ex ovibus aut capris accipietis.
Et erit vobis ligatus & reſervatus uſque ad diem decimam quartam 6
menſis hujus, ut ſciatis vobis non timendos Ægyptios, qui vident eum:
deinde mactabunt ipſum juxta conſuetudinem totus cœtus congregationis
Iſraelitarum inter duos ſoles. Et accipient de ſanguine & po- 7
nent ſuper duos poſtes, & ſuper poſtem ſuperiorem qui eſt extra domos,
in quibus comedent ipſum & dormient. Et comedent carnem 8
in nocte illa, decimâ quintâ Niſan
uſque ad medium ipſius noctis,
aſſam igne, & azyma, cum
marrubio & lactucis comedent ipſum. Non comedetis ex eo cru- 9
dum, neque coctum vino aut oleo aut potibus *aliis*, neque elixum
aquis: ſed aſſam igne cum capite, pedibus, & ventre ejus.

Hiroſ. 8. *Torefactum* igne.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبميرد همه نخست زاد در زميني مصر از نخست زادي فرعه آن نشينا ابر تختي او تا نخست 5
زادي آن پرستار آنچه پسي آن آسياب وهمه نخست زادي چهارپا * باشد بغراو بزرك در همه زمين 6
مصر آنچه چون او نه بوده آمد وچون او نه افزايد * وبهمه پسراني يسرال نه جنباند سك زباني او 7
باز مرد وتا چهارپا بسبب بدانيد آنچه جدا كند :: مياني مصريان ومياني يسرال * فرود آيند همه 8
بندگاني تو ايشان بمن وسجود كنند بمن بگفتن بيرون رو تو وهمه آن قوم آنچه در پاي تو وپس
همچنين بيرون روم بيرون آمد از نزد فرعه در گرمي خشم * گفت :: بمشه نه شنود بشما فرعه 9
بسبب بسيار كردن معجزهاي من در زميني مصر * ومشه واهرن بكردند مر همه آن معجزهاي 10
ايشان بپيش فرعه قوي كرد :: مر دلي فرعه ونه فرستاد مر پسراني يسرال از ولايتي او *
* فصل دوازدهم * * گفت :: بمشه وباهرن در زميني مصر بگفتن * آن ماهي آن اين بشما سري 11 12
ماهها اوّل او بشما بماههاي آن سال * سخن گوييد بهمه جماعت يسرال بگفتن در ده بماه آن 13
اين بستانند بايشان مرد برّهي بخانهي پدران برّهي بخانهي * واگر اندك باشد آن 14
خانه از بودن از برّهي بستاند او وهمسايهي آن نزديك بخانهي او در شمار جانها مرد
بقدري خوردن او سرمره كنيد ابر آن برّه * برّهي تمام نرينه قدر سال باشد بشما ازان 15
برّها وازان بزها بستند * وباشد بشما بنگهيداشت تا چهارده روز بماهي آن اين 16
وبكشند اويرا همه جمعي جماعتي يسرال مياني آن ايوارها * وبستانند از آن خون وبدهند
ابر دو آن بردرها وابر آن زيردر ابر آن خانها آنچه بخورند اويرا در ايشان * وبخورند مر آن 17
گوشت در شبي آن اين بريان كردهي آتش وفطير ابر تلخها بخورند اويرا * نه خوريد ازو 18
خام وجوشاندن جوشيده در آب كه الّا بريان كردهي آتش سري او ابر پاچهاي او 19
وابر شكمبهي او *

Et morietur omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharoh ſedente ſuper thronum ejus, uſque ad primogenitum ancillæ quæ poſt molam, & omne primogenitum quadrupedis. 5 *Eritque clamor magnus in tota terra Ægypti, cujus ſimilis non extitit, & ſicut ipſe non addetur.* 6 *At in omnes filios Iſrael non movebit canis linguam ſuam, ab homine & uſque ad quadrupedem: ut ſciatis quòd dividet Dominus inter Ægyptios & Iſrael.* 7 *Et deſcendent omnes ſervi tui iſti ad me, & reverentiam exhibebunt mihi, dicendo; Egredere tu & omnis populus qui ad pedem tuum: & poſteà egrediar. Et egreſſus eſt à Pharoh in excandeſcentia iræ.* 8 *Dixit Dominus ad Moſheb; Non auſcultabit vobis Pharoh, cauſâ multiplicandi miracula mea in terra Ægypti.* 9 *Porrò Moſheb & Aharon fecerunt omnia portenta iſta coram Pharoh: roboravit autem Dominus cor Pharoh, neque dimiſit filios Iſrael è regione ſua.* 10

CAP. XII.

Locutus eſt autem Dominus ad Moſheb & Aharon in terra Ægypti, dicendo; 1 *Menſis iſte erit vobis caput menſium: primus erit vobis in menſibus anni.* 2 *Loquimini ad totum cœtum Iſrael, dicendo; In decimo menſis hujus capiant ſibi quiſq; agnum per domum patrum, agnum per domum.* 3 *Et ſi paucior fuerit domus quàm ut ſit pro agno, accipiat ipſe et vicinus ejus proximus domui ſuæ: in numero animarum, quemque ſecundùm eſum ſuum capitatim computabitis propter agnum.* 4 *Agnus perfectus, maſculus, anniculus erit vobis: ex agnis aut ex capris capiant.* 5 *Eritque vobis in cuſtodiam uſque ad quartumdecimum diem menſis hujus: & mactabunt eum univerſa congregatio cœtus Iſrael inter veſperas.* 6 *Accipiéntque de ſanguine, & dabunt ſuper ambo ſuperliminaria & ſubterliminare, ſuper domos in quibus comedent eum.* 7 *Et comedent carnem in nocte iſta aſſam igne, & azyma: cum amaris comedent eum.* 8 *Ne comedatis ex eo crudum, vel coquendo coctum in aqua, ſed aſſum igne: caput ejus cum cruribus ejus & inteſtinis ejus.* 9

ולא תותירו ולא תשיירון מניה עד צפרא ודאשתייר מניה עד צפרא תצנעיניה 10
ובאורתא דשיתסר בנורא תוקדון דלית אפשר למיתוקדא מותר ניכסת קודשייא
ביומא טבא : וככה וכדא הילכתא 11
תיכלון יתיה בזמנא דא ולא לדריא
ירושלמי 11 אסירין במצותא דאורייתא :
חרציכון יהון מזרזין מסניכון ברגליכון וחוטריכון בידיכון ותיכלון יתיה בבהילו
דשכינת מארי עלמא מטול דחייסא מן קדם יי לכון הוא : ועברתי ואתגלי בארעא 12
דמצרים בשכינת יקרי בליליא הדין ועמי תשעין אלפין רבוון מלאכין מחבלין ואקטול
כל בוכרא בארעא דמצרים מאינשא ועד בעירא ובכל טעוות מצראי אעבד ארבעתי
דינין טעוות מתכא מתרככין טעוות אבנא מתנדעין טעוות פחרא מתעבדין בקיקין
טעוות אעא מתעבדין קטם דינדעון מצראי ארום אנא יי : והיה ויהי אדם נכסת 13
פסחא וגזרת מהולתא מערב לכון למעבד מניה את על בתיא דאתון שרין תמן
ואחמי ית זכות אדמא ואיחוס עליכון ולא ישלוט בכון מלאך מותא דאתיהב ליה
רשותא למחבלא במקטלי בארעא דמצרים : והיה ויהי יומא הדין לכון לדוכרנא 14
ותחגון יתיה חגא קדם יי לדריכון קים עלם תחגוניה : שבעת שבעא יומין פטירא 15
תיכלון ברם מפלגות יומא דמקמי חגא תבטלון חמיר מבתיכון ארום כל דייכול
חמיע וישתיצי אינשא ההוא מישראל מיומא קדמאה דחגא ועד יומא שביעאה :
וביום וביומא קדמאה מארע קדיש וביומא שביעאה מארע קדיש יהי לכון כל 16
עיבידתא לא יתעביד בהון לחוד מן דיתעביד למיכל כל נפש איהו בלחודוי יתעביד
לכון : ושמרתם ותטרון ית לישתא דפטירי ארום בכרן יומא הדין הנפיק יי ית 17
חיליכון פריקין מארעא דמצרים ותטרון ית יומא הדין לדריכון קים עלם : בראשון
בניסן בארביסר יומין לירחא תכסון ית פסחא וברמשא דחמסר תיכלון פטירי עד 18
יומא דעשרין וחד לירחא ברמשא דעשרין ותרין תיכלון חמיע : שבעת שובעא 19
יומין חמיר לא ישתכח בבתיכון ארום כל מאן דייכול מחמעא וישתיצי בר נשא
ההוא מכנישתא דישראל בדיורי ובציבי דארעא : כל מחמצת כל עירבובין 20
דמחמע לא תיכלון בכל אתר מותבניכון תיכלון פטירי : ויקרא וקרא משה לכל 21
סבי ישראל ואמר להון נגודו ידיכון מטעוות מצראי וסבו לכון מן בני ענא לייחוסיכון
וכוסו אימר פסחא : ולקחתם ותסבון איסרת איזובא ותטמשון בדמא דבמן 22
פחרא ותדון לאיסקופא עלאה מלבר ולתרתין סיפייא מן אדמא דבמן פחרא ואתון לא
תפקון אינש מן תרע ביתיה עד צפרא :

Neque reſiduum facietis de eo uſque ad auroram : & quod reſiduum erit 10 de eo uſque ad auroram recondetis ipſum, & in aurora diei decimæ ſextæ igne comburetis ; quia non poteſt comburi reſiduum oblationum ſanctarum die feſto. Et juxta hunc 11 ritum comedetis ipſum, hoc tempore non aliis generationibus : lumbi veſtri ſint accincti, calceamenta veſtra in pedibus veſtris, & virgæ veſtræ in manibus veſtris : & comedetis ipſum cum pavore divinæ majeſtatis Domini ſeculi, eò quod venia data eſt vobis à facie Domini. Et revelabor 12 in terra Ægypti in divina majeſtate gloriæ meæ hac nocte, & mecum nonaginta mille myriades angelorum perdentium, & interficiam omnem primogenitum in terra Ægypti ab homine uſque ad beſtiam : & in omnia idola Ægyptiorum quatuor exercebo judicia ; idola fuſilia liquefient, idola lapidea reſecabuntur, idola teſtacea fient minuta fruſta, idola lignea fient cinis, ut ſciant Ægyptii quòd ego Dominus. Et erit ſanguinis oblationis 13 Paſchatis & abſciſſionis circunciſionis permixtus vobis, ad faciendum de eo ſignum ſuper domos in quibus habitabitis ; & videbo meritum ſanguinis, & parcam vobis : nec dominabitur in vos angelus mortis cui data eſt poteſtas ad perdendum, dum ego interficiam in terra Ægypti. Et 14 erit ille dies vobis in memoriam, & celebrabitis eum ſolenniter coram Domino per ætates veſtras : pacto ſempiterno celebrabitis eum. Septem 15 diebus azyma comedetis ; verùm à media parte diei illius, qui præcedit feſtum, abolebitis fermentum ex domibus veſtris : quoniam quiſquis comederit fermentum, ſuccindetur vir ille ex Iſrael, à priore die feſti uſque ad diem ſeptimum. Die autem priori convocatio ſancta erit, die etiam 16 ſeptimo convocatio ſancta erit vobis : omne opus non fiet in illis ; tantum id quod fiet in cibum univerſæ carnis, ipſum ſolum fiat à vobis. Et obſervabitis paſtas azymorum : ſiquidem in eadem die hac eduxit 17 Dominus exercitus veſtros liberatos è terra Ægypti : ideo cuſtodietis hunc diem per ætates veſtras fœdere ſempiterno. In Niſan decima quarta 18 menſis mactabitis Peſah, veſperi autem decimæ quintæ comedetis azyma : uſque ad diem viceſimum primum menſis, in veſpera viceſimi ſecundi comedetis fermentatum. Septem diebus fermentū non invenietur 19 in domib⁹ veſtris : nam quiſquis comederit fermentatum, peribit homo ille ex congregatione Iſrael, *ſive* de peregrinis ſive de indigenis terræ *fuerit*. Omne permixtum fermenti non comedetis : in omni loco habitationum 20 veſtrarum comedetis azyma. Et vocavit Moſes omnes ſeniores Iſrael, & 21 dixit illis ; Subtrahite manus veſtras ab idolis gentium, & tollite vobis de filiis ovium ſecundùm proſapias veſtras, & mactate agnum paſchalem. Et 22 accipietis faſciculum hyſſopi, & tingetis in ſanguine quod *erit* in vaſe teſtaceo, & ſpargetis ad limen ſuperius extrà, & duos poſtes, de ſanguine qui *erit* in vaſe teſtaceo : & vos non exibitis vir è porta domus ſuæ uſque ad auroram.

Hier. 11. *Accincti ad præcepta legis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ونه باقي كذاريد ازو تا بامداد وآن باقي مانده شوا ازو تا بامداد در آتش بسوزانيد * 10
* وهمچنين بخوريد اورا ميانهاي شما بستكان كفشهاي شما در پاهاي شما وعصاهاي شما 11
در دستهاي [شما] وبخوريد اورا در نهيب زدگي شفقت است او يي * بگذرم در زميني مصر 12
در شبي آن اين وبزنم همه نخست زاد در زمين مصر از آدم وتا چهارپا ودر همه معبوداني
مصريان بكنم [حكمها] من يي * وباشد آن خون بشما بنشان ابر آن خانها آنچه شما آنجا وببينم 13
مر آن خون وشفقت كنم ابر شما ونه باشد در شما زخم بتباهي در زدني من در زميني مصر *
* وباشد آن روز آن بشما بياد كردن وحج كزاريد اورا حج يي بعصرهاي شما رسمي جاويد 14
حج كزاريد اورا * هفت روزها فطير بخوريد خاصه در روزي آن اول معطل كنيد خميرمايه از 15
خانهاي شما كه همه خوراي خمير بريده شود آن جاني او از يسرال از روز آن اول تا روزي آن
هفتم * ودر روزي آن اول خواندگي خاص ودر آن هفتمي خواندگي خاص باشد بشما هيچ 16
كار نه كرده شود درايشان خاصه آنچه خورده شود بهمه جان او بتنهايي او كرده شود بشما *
* ونگاه داريد مر آن فطير كه در تنهي آن روز آن اين بيرون آوردم مر سپاهاي شما از زمين 17
مصر ونگاه داريد مر آن روزي آن اين بعصرهاي شما رسمي جاويد * در اول در چهارده روز بماه در 18
ايوار بخوريد فطير تا روزي بيست ويك بماه در ايوار * هفت روزها خمير نه يافته شود در خانهاي 19
شما كه همه خورا خمير نيست شود آن جاني آن از جماعتي يسرال در غريب ودر بومي آن
زمين * همه خمير نه خوريد در همه نشستن جاهاي شما بخوريد فطير * بخواند مشه بهمه پيراني 20 21
يسرال كفت بايشان بكشيد وبستانيد بشما كوسفند باهلي خانهاي شما وبكشيد آن فصح *
* وبستانيد دستهي درمنه ودر زنيد در خون آنچه در طشت وبرسانيد بآن بالا در وبدو آن 22
بردرها ازان خون آنچه در طشت وشما نه بيرون آييد مرد از دركاهي خانهي او تا بامداد *

Neque relinquetis ex eo uſq; ad mane: quod verò reliquū manſerit ex eo uſque ad mane, igne comburetis. 10 *Sic autem comedetis eum, Mediis veſtris accinctis, calcei veſtris in pedibus veſtris, & baculis veſtris in manibus veſtris: comedetiſque cum in timoris percuſſione, propitiatio eſt ipſe Domino.* 11 *Nam tranſibo per terram Ægypti nocte iſtâ, & percutiam omne primogenitum in terra Ægypti, ab homine & uſque ad quadrupedem: & in omnibus numinibus Ægyptiorum faciam judicia, ego Dominus.* 12 *Et erit ſanguis vobis in ſignum ſuper domos ubi vos eſtis: & videbo ſanguinem, & miſerebor veſtri, neque erit in vobis plaga ad corruptelam, quum percuſſero in terra Ægypti.* 13 *Eritque dies ille vobis ad recordandum: & celebrabitis eum feſtum Domino in ſeculis veſtris, decreto æterno celebrabitis eum.* 14 *Septem diebus azyma comedetis: Veruntamen die primo ceſſare facitis fermentum è domibus veſtris: omnis enim comedens fermentatū, excidetur anima ejus ex Iſrael, à die primo uſque ad diem ſeptimum.* 15 *Et in die primo, convocatio ſancta: & in ſeptimo, convocatio ſancta erit vobis: ullum opus non fiet in illis: veruntamen quod comedetur ab omni anima, illud ſolum fiet à vobis.* 16 *Obſervabitiſque azyma: quia in ipſo die hoc eduxi exercitus veſtros de terra Ægypti: obſervabitis inquam diem iſtum in ſeculis veſtris ſtatuto perpetuo.* 17 *In primo menſe, in quartodecimo die menſis in veſpera, comedetis infermentata uſque ad diē viceſimum primum menſis in veſpera.* 18 *Septem diebus fermentatum non invenietur in domibus veſtris: omnis enim comedens fermentatū, annihilabitur anima illa è cœtu Iſrael, tàm peregrini quàm indigenæ terræ.* 19 *Omne fermentatum non comedetis: in omnibus reſidendi locis veſtris comedetis azyma.* 20 *Vocans itaque Moſheh omnes ſeniores Iſrael, dixit eis; Trahite, & accipite vobis oves per familias veſtras, & mactate paſcha.* 21 *Accipietis quoque manipulum thymbræ, & illidetis in ſanguinem qui in pelve: & applicabitis ſummitati oſtii, & ambobus ſuperliminaribus de ſanguine qui in pelve: & vos non egrediemini quiſque ex limine domûs ſuæ uſque ad mane.* 22

ועבר ויתגלי יקרא דיי למימחי ית מצראי ויחמי ית אדמא דעל אסקופא ועל תרתין 23
סיפייא ויגין מימרא דיי על תרעא ולא ישבוק מלאכא מחבלא למיעול לבתיכון
למימחי : ושמרתם ותיטרון ית פתגמא הדין לקים לך ולבנך דכורייא עד עלמא : 24
והיה ויהי ארום תיעלון לארעא דעתיד למיתן לכון יי היכמא דמליל ותיטרון מזמן 25
דתמטון לתמן ית פולחנא הדא : והיה ויהי ארום יימרון לכון בניכון בזמנא 26
ההוא מה פולחנא הדא לכון : ואמרתם ותימרון נכסת חייסא הוא קדם יי דחס 27
במימריה על בתי בני ישראל במצרים בחבלותיה ית מצראי וית בתנא שיזיב
וכד שמעו בית ישראל ית פתגמא הדין מפום משה גחנו וסגידו : וילכו ואזלו 28
ועבדו בני ישראל היכמא דפקיד יי ית משה וית אהרן היכדין אזדרזו ועבדו :
ויהי בחצי והוה בפלגות ליליא דחמיסר ומימרא דיי קטל כל בוכרא בארעא 29
דמצרים מביר בוכריה דפרעה דעתיד למיתב על כורסי מלכותיה עד בוכרייא בני
מלכיא דאשתבין ואינון בי גובא מתמשכנין ביד פרעה ועל דהוו חדן בשעבודהון
דישראל לקו אוף הינון וכל בוכרי בעירא מיתו מטצראי פלחין להון : ויקם וקם 30
פרעה בליליא הוא וכל עבדוי וכל שאר מצראי והות צווחתא רבתא ארום
לא הוה תמן ביתא דמצראי דלא הוה תמן בכור מאית : ויקרא ותחום ארעא 31
דמצרים מהלך ארבע מאה פרסי הוות וארעא דגשן דתמן משה ובני ישראל
במציעות ארעא דמצרים הוות ופלטרין דבירת מלכותא דפרעה בריש ארעא
דמצרים הוה וכד קרא למשה ולאהרן בליליא דפסחא אשתמע קליה עד ארעא
דגשן מתחנן הוה פרעה בקל עציב וכן אמר קומו פוקו מגו עמי אוף אתון אוף
בני ישראל ווילו פלחו קדם יי היכמא דאמרתון : גם אוף ענכון אוף תוריכון 32
דברו ומן דילי היכמא דמלילתון ווילו ולית אנא בעי מנכון אלהן דתצלו עלי דלא
אימות : ותחזק וכד שמעו משה ואהרן ובני ישראל קל בכותא דפרעה ולא אשגחו 33
עד דאזל הוא וכל עבדוי וכל מצראי
ותקיפו לכל עמא בית ישראל לאוחאה
למופטורינון מן ארעא ארום אמרין אין
שהיין הינון הכא שעתא חדא הא
כולנא מייתין : וישא ונטל עמא ית 34

ירושלמי 33 ארום אמרו מצראי אי
שהיין ישראל שעה חדא הא כל מצרים
מיתין : 34 מותר פסחיהון קטירין
בשושיפהון יהיבין על כתפיהון :

לישיהון עלוי רישיהון עד דלא אחמע ומן דמשתייר לכון מן פטירי ומרירי
סוברו צריר בלבושיהון על כתפיהון : ובני ישראל ובני ישראל עבדו כפתגמא 35
דמשה ושיילו מן מצראי מנין דכסף ומנין דדהב : וה׳ ויי יהב ית עמא לחן וחסד 36
קדם מצראי ושיילינון ורוקינו ית מצראי מנכסיהון :

Et manifeſtabitur gloria Domini ad percutiendum Ægyptios, & videbit 23 ſanguinem qui erit in ſuperliminari & duobus poſtibus : & proteget ſermo Domini ad portam, & non permittet angelo vaſtatori ingredi domos veſtras ad percutiendum. Obſervabitis igitur verbum 24 iſtud, ut ſit tam tibi quam filiis tuis maſculis in ſtatutum ſeculi. Et 25 erit cum ingreſſi eritis in terram, quam daturus eſt vobis Dominus, quemadmodum loquutus eſt, obſervabitis ab illo tempore quo eò perveneritis hunc cultum. Et erit cum dicent vobis filii veſtri eo tempore; Quid 26 ſibi vult cultus iſte veſter? Tum dicetis; Oblatio miſerationis eſt coram 27 Domino, qui pepercit verbo ſuo domibus filiorum Iſrael in Ægypto, cùm ipſe perdidit Ægyptios & domos noſtras liberavit. Cùm autem audiverunt domus Iſrael verbum hoc ex ore Moſis, inclinârunt ſe & adorârunt. Et iverunt & fecerunt filii Iſrael : ſicut præceperat Dominus Moſi & 28 Aaroni, ſic feſtinanter fecerunt. Et fuit in media nocte decimi quinti, 29 & ſermo Domini interfecit omnem primogenitum in terra Ægypti, à filio primogenito Pharaonis, qui ſeſſurus erat ſuper ſolium regni ejus, uſque ad primogenitos filiorum regum qui captivi erant, & erant in fovea dati pignoris loco in manu Pharaonis ; propterea quòd autem lætabantur de ſervitute Iſraelitarum, puniti ſunt etiam ipſi : & omnia primogenita jumentorum mortua ſunt Ægyptiis, quibus *agrum* colebant. Et ſurrexit Pharao nocte illa, & omnes reliqui ſervi ejus, & omnes reliqui 30 Ægyptii ; & erat clamor magnus : quoniam non erat ibi domus Ægyptiorum, in qua non eſſet primogenitus mortuus. Porro limes terræ 31 Ægypti erat quadringentorum milliarium, terra autem Goſen, in qua erant Moſes & filii Iſrael, in medio terræ Ægypti fuit, palatium autem domus regiæ Pharaonis erat in ingreſſu terræ Ægypti : cùm autem vocavit Moſem & Aaronem in nocte Paſchatis, audita eſt vox ejus uſque ad terram Goſen, deprecabatur *enim* Pharao voce amara, & ſic dicebat ; Surgite exite è medio populi mei etiam vos etiam filii Iſrael, & ite colite coram Domino quemadmodum dixiſtis. Etiam oves veſtras 32 & boves veſtros tollite, & ex meo quemadmodum loquuti eſtis, & ite : non aliud quæro à vobis, niſi ut oretis pro me, ut non moriar. Quum autem audiverunt Moſes & Aaron & filii Iſrael vocem 33 fletus Pharaonis, non curârunt, donec ivit ipſe, & omnes ſervi ejus, & omnes Ægyptii, & urgebant omnem populum domus Iſrael ad feſtinandum, ut dimitterent eos è terra : quoniam dicebant ; Si moram traxerint ipſi hìc horam unam, ecce omnes nos mortui. Et tulit populus paſtam 34 ſuam ſuper capita ſua, priuſquam fermentaretur : & quod reſiduum erat de azymis & rebus amaris, portârunt ligatum in veſtibus ſuis ſuper humeros ſuos. Filii autem Iſrael fecerunt ſecundùm verbum 35 Moſis : & petierunt ab Ægyptiis vaſa argentea & vaſa aurea. Dominus 36 autem dedit populum in gratiam & miſericordiam coram Ægyptiis, & commodato petierunt ab eis : & evacuârunt Ægyptios à facultatib⁹ ſuis.

Hieroſ. 33. *Quoniam dicebant Ægyptii ; Si moram traxerint Iſraelitæ horam unam, ecce omnes Ægyptii mortui.* 14. *Reſiduum paſchatis ſui quod ligatum erat in palliis ſuis, poſuerunt ſuper humeros ſuos.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

23 * بگذرد يي برزخم زدن مر مصريان وببيند مر آن خون ابر آن بالا در وابر دو آن بردرها وشفقت
كند يي ابر آن دركاه ونه دهد مر آن تباه كنارا آمدن بخانهاي شما برزخم زدن * ونگاه 24
داريد مر آن سخن آن اين برسم بتو وبپسراني تو تا جاويد * وباشد كه بياييد بآن زمين آنچه 25
بدهد يي بشما چون آنچه سخن كفت نگاه داريد مر آن كاري آن اين * وباشد كه بگويند بشما 26
پسراني شما چيست آن كاري آن اين بشما * بگوييد ذبحت شفقت او يي آنچه شفقت كرد ابر خانهاي 27
پسراني يسرال در زخم زدن او مر مصريان ومر خانهاي ايما خلاص كرد ركوع كرد آن قوم
وسجود كردند * برفتند بكردند پسراني يسرال چون آنچه بفرمود يي مر مشه واهرن همچنين 28
بكردند * بود در نيمهي آن شب ويي بزد همه نخست زاد در زميني مصر از نخست زادي 29
فرعه آن نشينا ابر تختي او تا نخست زادي آن برده وهمه نخست زادي چهارپا * برخاست 30
فرعه شب وهمه بندكاني او وهمه مصريان بود بغراوي بزرگ در مصر كه نيست
خانهي آنچه نيست آنجا مردهي * بخواند بمشه وباهرن شب كفت بر خيزيد بيرون رويد از 31
مياني قومي من نيز شما نيز پسراني يسرال وبرويد وعبادت كنيد مر يي چون سخن كفتن شما
* نيز كوسفند شما نيز كاوي شما بستانيد چون آنچه سخن كفتيد وبرويد وآفرين كنيد 32
نيز مرا * قوي شد مصريان ابر آن قوم بشتاب كردن بفرستادن ايشانرا از آن زمين كه 33
كفتند همه ايما ميران * برداشت آن قوم مر زوالهي او پيش خمير شود سرشتهاي ايشان 34
بپيچيدكان در جامهاي ايشان ابر كفت ايشان * وپسراني يسرال بكردند چون سخن مشه 35
عاريت كردند از مصريان آلتهاي نقره وآلتهاي طلا وجامها * ويي بداد مر جاهي آن 36
قوم در چشماني مصريان وعاريت دادند ايشانرا وخالي كردند مر مصر *

Et tranſibit Dominus ad plagā percutiendum Ægyptios : videbitque ſanguinem ſuper ſummitatem oſtii, & ſuper ambo ſuperliminaria, & parcet Dominus oſtio, nec dabit corrumpenti ingredi domos veſtras ad plagā percutiendum. 23 *Obſervabitis itaque verbum hoc in ſtatutum tibi et filiis tuis uſque in æternitatē.* 24 *Eritque, cùm veneritis ad terram quam dabit Dominus vobis, quemadmodum locutus eſt, obſervabitis opus hoc.* 25 *Eritque, cùm dixerint vobis filii veſtri, Quid eſt opus hoc vobis?* 26 *Dicetis, Sacrificium propitiationis eſt Domino, qui pepercit domib⁹ filiorum Iſrael ; quando plagâ percuſſit Ægyptios, et domos noſtras liberavit. Et inclinavit ſeſe populus, & adorârunt.* 27 *Abeuntes itaque fecerunt filii Iſrael quemadmodum præceperat Dominus Moſheh & Aharon, ſic fecerunt.* 28 *Fuit igitur mediâ nocte, & Dominus percuſſit omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharoh ſedente ſuper thronum ejus, uſque ad primogenitū captivæ, omnéque primogenitum quadrupedū.* 29 *Surrexit itaque Pharoh nocte, & omnes ſervi ejus, omnéſque Ægyptii : & fuit clamor magn⁹ in Ægypto, quia non erat ulla domus in qua non eſſet mortuus quiſpiā.* 30 *Et vocavit Moſheh et Aharon nocte, dicens ; Surgite, egredimini è medio populi mei, etiā vos, etiam filii Iſrael : & abite, & ſervite Domino ſicut locuti eſtis.* 31 *Etiam oves veſtras, etiam boves veſtros accipite quemadmodum locuti eſtis : & abite, & benedicite etiam mihi.* 32 *Et invaleſcebant Ægyptii ſuper populū, feſtinando ad dimittendum illos è terra : dixerunt enim, Omnes nos morientes.* 33 *Tulitq; populus maſſā ſuam antequàm fermentaretur : ſubactas inquam maſſas ſuas involutas veſtimentis ſuis ſuper humerum ſuum.* 34 *Porrò filii Iſrael fecerunt juxta verbum Moſheh : mutuati ſunt ab Ægyptiis inſtrumenta argenti, & inſtrumenta auri, & veſtes.* 35 *Dominus autem dedit honorem populi in oculis Ægyptiorum, qui mutuò dederunt illis : & evacuârunt Ægyptum.* 36

37 ויסעו ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפיאו שבעת ענני יקרא ארבעא מארבע ציטריהון וחד מעילויהון דלא ייחות עליהון מיטרא וברדא ולא יתחרכון בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנזקון להון כובין ולא חיוין ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טורייא לאתקנא להון בית משרוי והינון כשית מאה אלפין גובריא ומטיילין על ריגליהון ולא רכבין על סוסון בר מטפלא חמשא חמשא לכל גברא : 38 וגם ואוף נוכראין סגיאין מנהון מאתן וארבעין רבוון סליקו עמהון ועאן ותורי וגיתי סגי לחדא : 39 ויאפו והוו קטעין מן לישא דאפיקו ממצרים וסדרין על רישיהון ומתאפי להון מחומתא דשימשא חרירן פטירן ארום לא חמיע ארום איתריכו ממצרים ולא יכילו למשהי וספיקא להון למיכל עד חמיסר יומין לירחא דאייר מטול דזוודין לא עבדו להון : 40 ומושב ויומיא דיתיבו בני ישראל במצרים תלתין שמיטין דשנין דסכומהון מאתן ועשר שנין ומנין ארבע מאה ותלתין שנין מן דמליל יי לאברהם מן שעתא דמליל עמיה בחמיסר בניסן ביני פסוגייא עד יומא דנפקו ממצרים : 41 ויהי והוה מסוף תלתין שנין מדאיתגזרת גזירתא הדא עד דאיתיליד יצחק עד דנפקו פריקין ממצרים ארבע מאה והוה בכרן יומא הדין נפקו כל חילייא דיי פריקין מארעא דמצרים : 42 ליל שמרים ארבעא לילוון כתיבין בספר דוכרנייא קדם רבון עלמא · ליליא קדמאה כד אתגלי למברי עלמא · תניינא כד אתגלי על אברהם · תליתאה כד אתגלי במצרים והות ידיה מקטלא כל בוכרא דמצרים וימיניה משיזבא בכוריהון דישראל · רביעאה כד אתגלי למפרוק עמא בית ישראל מביני עממיא וכלהון קרא לילי נטיר בגין כן פריש משה ואמר ליה נטיר לפורקן הוא מן קדם יי למפקא ית עמא בני ישראל מארעא דמצרים הוא ליליא הדין נטיר ממלאכא מחבלא לכל בני ישראל דבמצרים וכן למיפרקהון מגלוותהון לדריהון : 43 ויאמר ואמר יי למשה ולאהרן דא היא גזירת פסחא כל בר עממין או בר ישראל דאיסתלק ולא הדר לא ייכול ביה : 44 וכל עבד וכל נוכראי דאודבן לעבד לגברא בר ישראל ובין כספא ותיגזור יתיה ותטבלוניה בכן ייכול ביה :

ירושלמי 38 לחור ערבובין :

ירושלמי 42 ליל נטיר ומזומן לפורקן הוא מן קדם יי באפקהון דבני ישראל פריקין מארעא דמצרים : ארום ארבע לילוון אנון כתיבין בספר דכרניא ליליא קדמאה כד אתגלי מימרא דיי על עלמא למברא יתיה הוה עלמא תהי ובהי וחשוכא פרים על אפי תהומא ומימרא דיי הוה נהיר ומנהר וקרי יתיה ליליא קדמאה · ליליא תניינא כד אתגלי מימרא דיי על אברהם ביני בתריא הוה אברהם בר מאה שנין ושרה הות ברת תשעין שנין למקיימא מה דאמר כתבא אברהם בר מאה שנין אפשר ליה למולדא ושרה ברת תשעין שנין אפשר לה דתוליד הלא בר תלתין ושבע שנין הוה אבונן יצחק בזמן דאתקרב על גבי מדבחא שמיא מכו ונחתו וחמא יצחק ית שכלוליהון וכהין עינוי מן מרומיא וקרי יתיה ליליא תניינא · ליליא תליתאה כד אתגלי מימרא דיי על מצראי בפלגות ליליא הות ימינא מקטלא בכריהון דמצראי וימיניה משיזבא בכריהון דישראל למקימא מה דאמר כתבא בדי בוכרי הנון ישראל וקרי יתיה ליליא תליתאה · ליליא רביעאה כד ישלים עלמא קציה למתפרקא חבלי רשעא ישתיצון ונירי פרזלא יתברון משה יפוק מן גו מדברא ומלכא משיחא מן גו רומא דין ידבר בריש ענגא ודין ידבר בריש עננא ומימרא דיי מדבר בין תרויהון ואנון מהלכין כחדא הוא ליל פסחא קדם יי נטיר ומזמן לכל בני ישראל לדריהון :

37 Et profecti ſunt filii Iſrael ex Peluſio in Succoth, centum triginta milliaribus : ibi cooperti ſunt ſeptem nubibus gloriæ, quatuor à quatuor lateribus ſuis ; unâ à ſuperiori eorum parte, ut non deſcenderet ſuper eos pluvia aut grando, nec adurerentur caloribus ſolis, unâ deorſum, ut non nocerent illis ſpinæ nec ſerpentes aut ſcorpiones ; una etiam eos præcedebat, ad æquandas valles & ad deprimendos montes, ut pararet illis locum habitationis : fueruntque circiter ſexcenta millia virorum, qui inter eundum pedites erant, nec inſidebant equis exceptis pueris, quinis unicuique viro. 38 Et etiam peregrini multi, ex quibus ducentæ quadraginta myriades aſcenderunt cum illis : & oves, & boves, & pecora multa valde. 39 Et ſcindebant de paſta quam eduxerant ex Ægypto, quam portaverant impoſitam capiti, & cocta erat illis præ calore ſolis, placentas azymas ; quoniam fermentatæ non erant : expulſi enim erant ex Ægypto, neque poterant moram facere ; ſatis tamen erat illis cibi, uſque ad decimam quintam diem menſis Ijar, propterea quod viaticum non ſibi paraverant. 40 Dies autem quibus habitârunt filii Iſrael in Ægypto triginta annorum hebdomades, quarum numerus ducenti & decem anni : numerus autem quadringentorum & triginta annorum ab eo tempore quo loquutus eſt Dominus ad Abrahamum, ab ea hora qua loquutus eſt cum eo decima quinta menſis Niſan inter diviſiones, uſque ad diem quo exierunt ex Ægypto. 41 Et fuit à fine triginta annorum, ex quo initum eſt pactum hoc donec natus eſt Iſaac, donec exierunt liberati ex Ægypto quadringenti *anni* : & fuit eodem ipſo die exierunt omnes exercitus Domini liberati è terra Ægypti. 42 Quatuor noctes ſcriptæ ſunt in libro memoriarum coram Domino mundi. Nox prior quando apparuit ad creandum mundum ; ſecunda quando manifeſtatus eſt Abrahamo : tertia quando manifeſtatus eſt in Ægypto, & fuit manus ejus interficiens omnem primogenitum Ægypti, & dextra ejus eripiebat primogenitos Iſrael : quarta quando revelabitur ad liberandum populum domus Iſrael è medio populorum : & omnes illæ vocantur noctes obſervandæ, propterea expreſſit Moſes & dixit de ea ; Obſervanda pro liberatione eſt à facie Domini, ad educendum populum filiorum Iſrael è terra Ægypti : illa eſt nox quæ ſervata eſt ob angelum perditorem ab omnibus filiis Iſrael qui erant in Ægypto, & ſic redimet eos è captivitate ipſorum per ſingulas ætates. 43 Et dixit Dominus Moſi & Aaroni ; Hoc eſt decretum Paſchatis : omnis natus ex populis, aut natus ex Iſrael qui fuerit apoſtata, neque converſus eſt, non comedet ex eo. 44 Et omnis alienigena qui venditus eſt in ſervum viro Iſraelitæ, *quiſquis fuerit* emptus argento, circuncides eum, & lavabis eum, & ſic comedet ex eo.

Hierſ. 38. *Etiam promiſcua multitudo.*

Hierſ. 42. *Nox obſervanda & præparata pro liberatione eſt à facie Domini ad educendum Iſraelitas liberatos è terra Ægypti. Quoniam quatuor noctes ſcriptæ ſunt in libro memoriarum. Nox prior quando apparuit ſermo Domini ſuper mundo ad creandum ipſum, cùm eſſet mundus vacuus & inanis, & tenebræ expanſæ ſuper facies abyſſi, & ſermo Domini lucebat & illuſtrabat, & vocavit ipſam noctem primam. Nox ſecunda quando apparuit ſermo Domini Abrahamo inter ſectiones, cùm natus eſſet Abraham centum annos, & Sara nata nonaginta annos, ad ſtabiliendum id quod dicit ſcriptura ; Abraham natus centum annos poterítne generare ? Sara autem nata nonaginta annos poterítne parere ? Annon natus erat triginta ſeptem annos pater noſter Iſaac, quo tempore oblatus eſt ſuper altare ? depreſſi & humiliati ſunt cœli, & vidit Iſaac fundamenta eorum, & caligârunt oculi ejus è ſublimibus : & vocavit ipſam noctem ſecundam. Nox tertia quando apparuit ſermo Domini contra Ægyptios, in media nocte, dextra ejus interficiebat primogenitos Ægyptiorum, & dextra ejus liberabat primogenitos Iſraelitarum, ad ſtabiliendum quod dicit ſcriptura ; Filius primogenitus meus ſunt Iſraelitæ : & vocavit eam noctem tertiam. Nox quarta cum adimplebitur finis mundi ut diſſolvatur, funes impietatis vaſtabuntur, & juga ferrea rumpentur : Moſes exibit è medio deſerti, rex autem Meſſias è media Roma, hic præibit in nube, alter etiam præibit in nube & ſermo Domini dux erit inter ambos, & ipſi incedent ſimul : illa eſt nox Paſchatis coram Domino obſervanda & ſtatuta omnibus Iſraelitis per ætates ſuas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

37 * منزل برداشتند پسراني يسرال از رعمسس بسکوت چون شش صد هزار پيادهي آن
38 مردمان بجز از طفل * ونيز آميخته بسيار بر آمد اوازي ايشان وگوسپند وگاو گلهي
39 گران بغايت * بپختند مر آن رواله آنچه بيرون آوردند از مصر کلوجهاي فطير که نه
خمير شد که رانده شدند از مصر ونه توانستند بدرنگ کردن ونيز توشه نه کردند
40 41 بايشان * ونشستني پسراني يسرال آنچه بنشستند در مصر چهار صد وسي سال * بود از
فرجام چهار [صد] وسي سال بود در تنهي آن روز آن اين بيرون آمدند همه سپاهاي ״ از
42 زمين مصر * شبي نگهداشت او ״ ببيرون آوردني ايشان از زمين مصر او آن شبي آن اين
43 ״ نگاهداشت بهمه پسراني يسرال بعصرهاي ايشان * گفت ״ بمشه واهرن اين رسم آن
44 قربان فصح همه پسري بيگانه نه خورد درو * وهمه بندهي مرد خريدهي سيم ببري
اويرا وآن هنگام بخورد درو *

Et manſionē removerunt filii Iſrael 37 à Raameſes ad Succhoth, quaſi ſexcenta millia peditum virorum, præter parvulos. Et etiam miſtio multa 38 aſcendit cum eis, & oves & boves, grex gravis admodùm. Et coxe- 39 runt maſſam quam extulerant ex Ægypto, facientes placentas ſubcinericias azymas : quia non erat fermentata, quòd expulſi fuiſſent ex Ægypto, neque potuiſſent moram facere : & etiam viaticum non paraverant ſibi. Et ſeſſio filiorum Iſrael 40 quâ ſederunt in Ægypto, fuit quadringentorum & triginta annorum. Fuit autem poſt finem quadringen- 41 torum ac triginta annorum, fuit inquam in ipſa die iſta, egreſſi ſunt omnes exercitus Domini de terra Ægypti. Nox obſervantiæ eſt Domino, 42 propter eductionem eorum de terra Ægypti : ipſa nox iſta erit Domino obſervantia omnibus filiis Iſrael in ſeculis ſuis. Et dixit Dominus ad 43 Moſheh & Aharon ; Hoc eſt ſtatutū oblationis paſchatis ; Omnis fili⁹ alienigenæ non comedet ex eo. Et omnem 44 ſervum hominis emptum argento, circumcides, & tunc comedet ex eo.

---

45 תושב דיור תותב ואגירא נוכראה לא ייכול ביה : 46 בבית בחבורה חדא יתאכל לא תפקון מן ביתא מן בשרא בר מחבורתא ולא למשדרא דורונין גבר לחבריה וגרמא לא תתברון ביה בדיל למיכול מה דבגויה : 47 כל עדת כל כנישתא דישראל מתערבין דין עם דין גניסא עם גניסא אוחרי למעבד יתיה : 48 וכי וארום יתגייר עמכון גיורא ויעביד פיסחא קדם יי יגזור ליה כל דכורא ובכן יהי כשר למעבדיה ויהי כיציבא דארעא וכל ערלאי בר ישראל לא ייכול ביה : 49 תורה אורייתא חדא תהי לכל מצוותא ליציבא ולגיורא די מתגייר ביניכון : 50 ויעשו ועבדו כל בני ישראל היכמא דפקיד יי ית משה וית אהרן היכדין עבדו : 51 ויהי והוה בכרן יומא הדין אפיק יי ית בני ישראל מארעא דמצרים על חיליהון :

ירושלמי 45 תותבא דגבר ואגירא כד הוה בר עממין לא ייכול מניה :

יג

1 וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר : 2 קדש אקדיש קדמי כל בוכרא דכוריא פתח כל וולדא בבני ישראל באינשא ובבעירא דילי הוא : 3 ויאמר ואמר משה לעמא הוון דכירין ית יומא הדין די נפקתון פריקין ממצרים מבית שעבוד עבדייא ארום בתקוף גבורת ידא אפיק יי יתכון מיכא ולא יתאכל חמיע : 4 היום יומא דין אתון נפקין פריקין בחמיסר בניסן הוא ירחא דאביבא : 5 והיה ויהי ארום יעלינך יי אלהך לארע כנענאי וחיתאי ואימוראי וחיואי ויבוסאי דקיים במימריה לאבהתך למיתן לך ארעא עבדא חלב ודבש ותפלח ית פולחנא הדא בירחא הדין : 6 שבעת שובעא יומין תיכול פטירא וביומא שביעאה חגא קדם יי : 7 מצות פטירי יתאכל ית שובעא יומין ולא יתחמי לך חמיע ולא יתחמי לך חמיר בכל תחומך : 8 והגדת ותתני לברך ביומא ההוא למימר מן בגלל מצוותא דא עבד מימרא דיי לי ניסין ופרישן במפקי ממצרים : 9 והיה ויהי לך ניסא הדין חקיק ומפרש על תפילת ידא בגובהא דשמאלך ולדוכרן חקיק ומפרש על תפילת רישא קביעא כל קביל עינך בגובהא לרישך מן בגלל דתיהוי אורייתא דיי בפומך ארום בחיל ידא תקיפתא הנפקך יי ממצרים : 10 ושמרת ותינטור ית קיימא הדא דתפילי לזימנא דחזי לה ביומי עובדא ולא בשבייא ובמועדיא וביממא ולא בליליא :

ירושלמי 10 מן אלין יומין לאלין ירחין :

45 Incola, advena, & mercenarius alienigena non comedet ex eo. 46 In eodem ſodalitio comedetur, non efferetis è domo de carne illa extra ſodalitia, ne quidem ad mittendum munera quemque ad proximum ſuum : & os non confringetis ex eo, ut comedatis id quod eſt in medio ejus. 47 Univerſa congregatio Iſrael permiſceantur, hic cum illo, familia cum familia alia, ut faciant ipſum. 48 Quando autem tecum fuerit proſelytus aliquis, & facere voluerit Paſcha coram Domino, circuncidat ſibi omnem maſculum, & ſic aptus erit ut faciat ipſum Paſcha, erit enim tanquam indigena terræ : at omnis incircunciſus ex filiis Iſrael non comedet ex eo. 49 Lex una erit omnibus præceptis, indigenæ, & proſelyto qui habitat inter vos. 50 Fecerunt ergo omnes filii Iſrael : quemadmodum præceperat Dominus Moſi & Aaroni, ſic fecerunt. 51 Et factum eſt eo ipſo die, eduxit Dominus filios Iſrael è terra Ægypti cum exercitibus ſuis.

Hieroſ. 45 *Advena viri & mercenarius, cùm natus ſit ex populis, non comedet ex eo.*

CAP. XIII.

1 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : 2 Sanctifica coram me omnem primogenitum maſculorum, aperiens omnem vulvam inter filios Iſrael, inter homines & jumenta, meus eſt. 3 Et dixit Moſes populo ; Sitis memores diei hujus quo exiiſtis liberati ex Ægypto è domo ſervitutis ſervorum ; quoniam in fortitudine roboris manus eduxit vos Dominus hinc : itaque non comedetur fermentum. 4 Die hac vos exiviſtis liberati decima quinta menſis Niſan, ille eſt menſis matureſcentis frugis. 5 Et erit quando ingredi fecerit te Dominus Deus tuus in terram Chananæorum, Hettæorum, Amorrhæorum, Hevæorum, Jebuſæorum, quam jurato promiſit patribus tuis, ad dandum tibi terram facientem lac & mel, celebrabis hunc ritum menſe hoc. 6 Septem diebus comedes azyma ; die autem ſeptimo ſolennitas erit coram Domino. 7 Azyma comedentur ſeptem diebus : neque videbitur fermentatum apud te, neque videbitur apud te fermentum in omni termino tuo. 8 Et nuntiabis filio tuo eo die, dicendo ; Propter præceptum hoc fecit ſermo Domini mihi miracula & mirabilia, dum exivi ex Ægypto. 9 Et erit tibi miraculum hoc inſculptum & expoſitum in philacteriis manus, in ſummitate ſiniſtræ tuæ, & in memoriale inſculptum & expoſitum in philacteriis capitis, poſitis è regione oculorum tuorum in ſummitate capitis tui, ut ſit lex Domini in ore tuo : quoniam in robore manus fortis eduxit te Dominus ex Ægypto. 10 Cuſtodies ergo pactum iſtud philacteriorum in tempore convenienti ipſi ; diebus operariis, non autem ſabbathis aut ſolennitatibus, & die non nocte.

Hieroſ. 10 *Ex illis diebus ad illos menſes.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

45 46 * مهمان ومزدور نه خورد درو * در خانهي يکه خورده شود نه بيرون آوري از آن خانه از
آن گوشت بآن بيرون و استخوان نه شکنيد درو * همه جماعتي يسرال بکنند اويرا * وکه 47 48
غريبي کند اوازي [تو] غريب وبکند فصح ״ بريدن باو همه نرينه وآن هنگام نزديك
سود بکردن اويرا وباشد چون بومي آن زمين وهمه اقلف نه خورد درو * شريعت يکه 49
باشد ببومي وبغريب آن غريبي کنا در مياني شما * بکردند همه پسراني يسرال چون آنچه 50
فرمود ״ مر مشه ومر اهرن همچنين بکردند * بود در تنهي آن روز آن اين بيرون آورد ״ مر پسراني 51
يسرال از زمين مصر ابر سپاهاي ايشان *

Hoſpes & mercenarius non comedet 45 ex eo. In domo una comedetur, non 46 exportabis è domo de carne forâs, & os non confringetis in eo. Univerſus 47 cœtus Iſrael facient ipſum. Et cùm 48 peregrinatus fuerit apud te peregrinus, & fecerit paſcha Domino, erit circumcidendo ſibi omnem maſculū : et tunc appropinquabit ad faciendum ipſum, eritque ſicut indigena terræ : nam omnis præputiatus non comedet ex eo. Lex una erit indigenæ & peregrino peregrinanti in 49 medio veſtrûm. Fecerunt itaque 50 omnes filii Iſrael quemadmodū præceperat Dominus Moſheh & Aharon, ſic fecerunt. Fuitque, in ipſa 51 die iſta eduxit Dominus filios Iſrael ex terra Ægypti per exercitus eorum.

* فصل سيزدهم *

CAP. XIII.

1 2 * سخن گفت ״ بمشه بگفتن * خاص کن بمن همه [نخست] زاد کشايشي همه رحم در پسراني
3 يسرال در آدم ودر چهارپا بمن او * گفت مشه بآن قوم ياد دارمر آن روزي آن اين آنچه بيرون
آمديد از مصر از خانهي بندها که در قوي دست بيرون آورد ״ شمارا ازين ونه خورده شود
4 5 خمير * اين روز شما بيرون آيان در ماهي آن تر خوشه * وباشد که بياورد ترا ״ بزمين آن کنعني
وآن حتي وآن اموري وآن حوي وآن يبوسي آنچه سوگند خورد بپدراني تو بدادن بتو زميني
6 دوشا شير وانگبين وکارکني مر آن کاري آن اين در ماهي آن اين * هفت روزها بخوري فطير
7 ودر روزي آن هفتمي حج ״ * فطير خورده شود مر هفت آن روزها ونه ديدار شود بتو خمير
8 ونه ديدار شود بتو خمير مايه در همه حدي تو * آگاه کني بپسري تو در روز آن بگفتن
9 در سبب اين بکرد ״ بمن در بيرون آمدني من از مصر * وباشد بتو بنشان ابر دستي تو وبيادکرد
مياني چشماني تو بسبب باشد شريعت ״ در دهاني تو که در دستي قوي بيرون آورد ترا ״ از مصر *
10 * ونگاه داري مر آن رسمي آن اين بوعدهي آن از سال بسال *

Et locutus eſt Dominus ad Mo- 1 ſheh, dicendo ; Sanctificate mihi 2 omne primogenitum : apertio omnis uteri in filiis Iſrael, in homine & in quadrupede, meum eſt. Dixit itaque 3 Moſheh ad populum ; Memoriâ habete diem hanc, quâ egreſſi eſtis ex Ægypto, è domo ſervorum : quia in fortitudine manûs eduxit vos Dominus abhinc : neque comedetur fermentatum. Hodiè vos egredimini in 4 menſe humidarum ſpicarum. Et erit, 5 cùm introduxerit te Dominus in terram Chenaanæi, & Hittæi, & Emoræi, & Hivvæi, & Jebuſæi, quam juravit patrib⁹ tuis dare tibi, terram præbentem lac & mel, tum præſtabis opus hoc in menſe iſto. Septem diebus comedes azyma, & die 6 ſeptimo feſtum erit Domino. Infermentata comedentur ſeptem diebus : 7 & non conſpicietur apud te fermentatum, neque conſpicietur apud te fermentum in omni termino tuo. Et 8 notum facies filio tuo in die illo, dicendo ; Causâ hujus quod fecit mihi Dominus in egreſſu meo ex Ægypto. Eritque tibi in ſignum ſuper manum 9 tuam, & in memoriale inter oculos tuos, ut ſit lex Domini in ore tuo, quia manu validâ eduxit te Dominus ex Ægypto. Et obſervabis 10 ſtatutum hoc in ſtato tempore ſuo, de anno in annum.

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי

11 והיה ויהי ארום יעילינך יי לארעא דכנענאי היכמא דקיים לך ולאבהתך ויתנינה
12 לך: והעברת ותפריש כל פתח וולדא קדם יי וכל פתח וולדא בעירא דמשגרא
אמיה דיהון לך דכרין תקדיש קדם יי:
13 וכל פטר וכל פתח וולדא דחמרא
תיפרוק באימרא ואין לא תפרוק ותנקוף יתיה וכל בוכרא דאינשא בברך תפרוק
14 ולא בעבדך תפרוק בכספא: והיה ויהי ארום ישיילינך ברך מחר למימר מה
דא מצוותא דבוכרייא ותימר ליה בתקוף גבורת ידא אפקנא יי ממצרים פריקין
15 מבירת שעבוד עבדיא: ויהי והוה כד אקשי מימרא דיי ית לבא דפרעה
למפטרנא וקטל יי כל בוכרא בארעא דמצרים מן בוכרא דאינשא ועד בוכרא
דבעירא בגין כן אנא דבח קדם יי כל פתח וולדא דוכרייא וכל בוכרא דבריי
16 אפרוק בכספא: והיה ויהי לאת חקיק ומפרש על יד שמאלך ולתפילין בין ריסי
עינך ארום בתקוף גבורת ידא הנפקנא יי ממצרים:

ירושלמי 13 ותקטלון יתיה:

ס ס ס

17 ויהי בשלח והוה כד פטר פרעה ית עמא ולא דברינון יי אורח ארע פלישתאי
ארום קריב הוא ארום אמר יי דלמא יתהוון עמא במיחמיהון אחוהון דמיתן
בקרבא מאתן אלפין גוברין בני חילא משבטא דאפרים מאחדין בתריסין
ורומחין ומאני זיינין ונחתו לגת למיבוז גיתי פלישתאי ובגין דעברו על גזירת
מימרא דיי ונפקו ממצרים תלתין שנין קדם קיצא איתמסרו בידא דפלישתאי
וקטלונון הינון הוו גרמיא יבישיא דאחי יתהון מימרא דיי על ידא דיחזקאל נביא
18 בבקעת דורא ואין יחמון כדין ידחלון ויתובון למצרים: ויסב ואחזר יי ית עמא
אורח מדברא דימא דסוף וכל חד עם
חמשא טפלין סליקו בני ישראל מארעא
19 דמצרים: ויקח ואסיק משה ית ארונא
דגרמי יוסף בגויה מן נילוס והוה מדבר
עמיה ארום אומאה אומי ית בני ישראל
למימר מדכר ידכר יי יתכון ותסקון ית
20 גרמי מיכא עמכון: ויסעו ונטלו מסכות
אתר דאתחפיו בענני יקרא ושרו באיתם
21 דבסטר מדברא: ויי הולך ואיקר
שכינתא דיי מדבר קדמיהון ביממא בעמודא דעננא לדברותהון בארחא ובליליא
הדר עמודא דעננא מבתריהון למחשך לדרדפין מן בתריהון ועמודא דאישתא
22 לאנהרא קדמיהון למיזל ביממא ובליליא: לא לא עדי עמודא דעננא ביממא
ועמודא דאישתא בליליא למדברא קדם עמא:

ירושלמי 18 ודבר מימרא דיי עמא
אורח מדברא דימא דסוף מזיינין בעובדין
טבין סליקו בני ישראל פריקין מארעא
דמצרים: 19 ארום משבע אשבע ית
בני ישראל למימר מדכר ידכר יי יתכון
במימריה וברחמי טביא: 20 דאתי
בסיפי מדברא: 21 למהוון מהלכין
ביממא ובליליא: 22 לא הוה פסק:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et erit quando ingredi te fecerit in terram Chananæorum, quemadmodum juravit tibi & patribus tuis ſe daturum eam tibi: 11 Et ſeparabis omnem apertionem vulvæ coram Domino; & omnis apertio 12 vulvæ beſtiæ, quam emittet mater ejus, ſi fuerint tibi maſculi, ſanctificabis coram Domino. Et omnem apertionem vulvæ aſini redimes ove, 13 quod ſi non redemeris abſcindes illi cervicem: omnem etiam primogenitum hominis in filiis tuis redimes, ſed non in ſervis tuis redimes argento. Et erit cum interrogaverit te filius tuus cras, dicendo; Quale hoc eſt præceptum primogenitorum? 14 dices illi; In fortitudine roboris manus eduxit nos Dominus ex Ægypto, redemptos è domo ſervitutis ſervorum. Et fuit cum induraſſet ſermo Domini cor Pharaonis, ut non dimitteret nos, tum interfecit Dominus omnem primogenitum in terra Ægypti, à primogenito hominum uſque ad primogenitum jumentorum: 15 propterea ego ſacrifico coram Domino omnem aperientem vulvam maſculorum, & omnem primogenitum filiorum meorum redimo argento. Et erit in 16 ſignum inſculptum & expoſitum ſuper manum ſiniſtram tuam, & in phylacteria inter ſupercilia oculorum tuorum: quoniam in fortitudine roboris manus eduxit nos Dominus ex Ægypto.

Hieroſ. 13. *Interficietis ipſum.*

SECT. XVI.

Et factum eſt cum dimitteret Pharao populum, ut non duxerit eos 17 Dominus per viam terræ Philiſtæorum, quamvis proxima eſſet: quoniam dixit Dominus; Ne pœniteat populum cùm viderint fratres ſuos, ex quibus mortui ſunt in prælio ducenti mille viri præditi robore de tribu Ephraim, qui apprehenſis clypeis & lanceis & inſtrumentis bellicis deſcenderunt in Gath, ad abigendos greges Philiſtæorum, & quia tranſgreſſi ſunt decretum ſermonis Domini, & exierunt ex Ægypto tribus annis antequam finis *ſervitutis advenisset,* traditi ſunt in manum Philiſtæorum, & interfecerunt eos. Illa ſunt oſſa arida quæ in vitam reſtituit ſermo Domini per manum Ezechielis prophetæ in valle Dura: quòd ſi hoc vidiſſent, timuiſſent, & in Ægyptum reverſi fuiſſent. Ideo circunduxit Dñs populum per 18 viam deſerti maris rubri: & unuſquiſque cum quinque pueris aſcenderunt filii Iſrael è terra Ægypti. Tulit quoque Moſes arcam, in cujus 19 medio oſſa Joſeph erant, ex Nilo, & illam ſecum ferebat: quia adjurando adjuravit filios Iſrael, dicendo; Recordando recordabitur Dominus veſtri, & aſcendere facietis oſſa mea hinc vobiſcum. Et 20 profecti ſunt ex Succoth, loco in quo operti ſunt nubibus gloriæ, & habitârunt in Etham, quæ eſt ad latus deſerti. Gloria autem divinæ majeſtatis Dei præcedebat eos 21 interdiu in columna nubis, ad ducendum eos per viam; noctu autem redibat columna nubis poſt eos, ut obſcuraret eos qui perſequebantur eos, & columna ignis ad lucendum illis præibat, ad proficiſcendum die & nocte. Non receſſit columna nubis interdiu, & columna ignis noctu, ad du- 22 cendum coram populo.

Hieroſ. 18. *Et duxit ſermo Domini populum per viam deſerti maris rubri: armati in operibus bonis aſcenderunt filii Iſrael redempti è terra Ægypti.* 19. *Quoniam adjurando adjuraverat filios Iſrael, dicendo; Recordando recordabitur Dominus veſtri verbo ſuo. & miſerationibus ſuis bonis.* 20. *Quia venit ad extremitates deſerti.* 21. *Ut poſſent incedere noctu & diu.* 22. *Non ceſſabat.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

11 * وباشد كه بياورد ترا ؛ بزميني آن كنعني چون آنچه سوگند خورد بتو وبپدراني تو وبدهد آنرا
12 بتو * بگذاراني همه كشايشي رحم يي و همه كشايشي جلهي چهارپا آنچه باشد بتو آن نرينها يي *
13 وهمه كشايش خر خلاص كني در برّه واگر نه خلاص كني قفا زني اويرا و همه نخست زادي
14 آدم در پسراني تو خلاص كني * وباشد كه بپرسد ترا پسري تو فردا بگفتن چيست اين بگوي باو در
15 قوي دست بيرون آورد ايمارا ؛ از مصر از خانهي بندها * بود كه سختي كرد فرعه بفرستادن
ايمارا بكشت ؛ همه نخست زاد در زميني مصر از نخست زادي آدم تا نخست زادي چهارپا ابر
همچنين من ذبح كنم يي همه كشايشي رحم آن نرينها و همه نخست زادي پسراني [من] خلاص
16 كنم * وباشد بنشان ابر دستي تو و بتفلّين مياني چشماني تو كه در دستي قوي بيرون آورد ايمارا
17 ؛ از مصر * بود در فرستادني فرعه مر آن قوم و نه راياند ايشانرا خدا راهي زميني فلستيم كه
نزديك او كه گفت خدا تا نه پشمان شود آن قوم در ديدن ايشان كارزار و باز گردند بمصر *
18 * بگرداند خدا مر قوم راهي آن بيابان درياي سوف و مبارزان بر آمدند پسراني يسرال از زمين
19 مصر * بستاند مشه مر استخوانهاي يوسف اوازي او كه سوگند دادن سوگند داده بود مر
پسراني يسرال بگفتن ياد كردن ياد كند خدا شمارا و بر آوريد مر استخوانهاي من از اين جا
20 21 اوازي شما * منزل بر داشتند از سكوت فرود آمدند در اتم در كناري آن بيابان * و يي روا
بپيش ايشان روز در ستوني ابر براياندن ايشانرا آن راه و شب در ستوني آتش بروشنايي دادن
22 بايشان برفتن روز و شب * نه بريده شود ستون آن ابر روز و ستوني آن آتش شب بپيش آن قوم *

Eritque, cùm introduxerit te Dominus in terram Chenaanæi, quemadmodū juravit tibi & patribus tuis, & dederit eam tibi, 11 *Transferes omnem apertionem vulvæ ad Dominum, omnémque apertionem, fœtum quadrupedis, quæ fuerit tibi: maſcula Domino* erunt. 12 *Omnem autem apertionem aſini redimes agno: & ſi non redemeris, cervicem diverberabis ei: omne quoque primogenitum hominis in filiis tuis, redimes.* 13 *Et erit, quum interrogaverit te filius tuus cras, dicendo; Quid eſt hoc? dices ei, Validâ manu eduxit nos Dominus ex Ægypto, è domo ſervorum.* 14 *Et fuit, quum induruiſſet Pharoh ad dimittendum nos, occidit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito hominis uſque ad primogenitum quadrupedis: idcircò ego ſacrifico Domino omnem apertionem vulvæ, maſcula: omne autem primogenitum filiorum meorum, redimo.* 15 *Et erit in ſignum ſuper manum tuam, & in phylacteria inter oculos tuos: quia manu robuſtâ eduxit nos Dominus ex Ægypto.* 16 *Fuit* autem *cùm emiſiſſet Pharoh populum, quòd non deduxit eos Deus viâ terræ Philiſhtim, quia propinqua eſſet: dixit enim Deus, Ne pœnitentiâ ducatur populus cùm viderint prælium, & revertantur in Ægyptum.* 17 *Circunduxit* igitur *Deus populum viâ deſerti maris Suph, & accincti aſcenderunt filii Iſrael è terra Ægypti.* 18 *Tulit* quoque *Moſheh oſſa Joſeph ſecum: nam adjurando adjuraverat filios Iſrael, dicendo; Recordando recordabitur Deus veſtrûm, & efferetis oſſa mea abhinc vobiſcum.* 19 *Et manſiones removerunt à Succhoth, deveneruntq; in Etham in ora deſerti.* 20 *Dominus quoque ibat coram illis interdiu in columna nubis, ad deducendum eos viâ: noctu verò in columna ignis ad dandum eis lucem ad proficiſcendum die ac nocte.* 21 *Ne abſcinderetur columna nubis interdiu, & columna ignis noctu ante populum.* 22

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי

יד

1 וידבר ומליל יי עם משה למימר: 2 דבר מליל עם בני ישראל ויתובון לאחוריהון
וישרון קדם פומי חירתא מרביעתא דאתבריו בגווני בני נשא דכר ונוקבא ועיינין
פתיחן להון הוא אתרא דטניס דביני מגדול וביני ימא קדם טעות צפון דמשתייר
מכל טעוון דמצרים בגין דיימרון מצראי
בחיר הוא בעל צפון מכל טעוותא
דאשתייר ולא לקא וייתון למסגוד ליה
וישכחון יתכון דאתון שרן לקבליה על
3 גיף ימא: ואמר ויימר פרעה לדתן
ולאבירם בני ישראל דמשתיירין במצרים
מיטרפין הינון עמא בית ישראל בארעא
4 טרד עליהון טעות צפון נגדוי דמדברא: וחוקתי ואתקף ית יצרא דלבא דפרעה
וירדוף בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משירייתיה וינדעון מצראי ארום אנא הוא
5 יי ועבדו היכדין: ויגד ותנון אוקטריא
דאזלו עם ישראל ארום עריק עמא
ואיתהפיך לבא דפרעה ועבדוי לביש על עמא ואמרו מה דא עבדנא ארום פטרנא
6 ית ישראל מפולחננא: ויאסר וטקים איהו נפשיה ית ארתכיה וית עמיה דבר
7 עמיה במלין רכיכין: ויקח ודבר שית מאה רתיכין בחירין וכל רתיכי מצראי
עבדוי דדחילו מפתגמא דיי דלא מיתו במותנא ולא בברדא ומוליתא תליתתא
8 למינגד ולמירדוף בבהילו אוסיף על כל רתיכא ורתיכא: ויחזק ותקיף יי ית
יצרא דלבא דפרעה מלכא דמצרים ורדף
בתר בני ישראל ובני ישראל נפקין בידא
מרממא מתגברין על מצראי: וירדפו
9 ורדפו מצראי בתריהון וארביקו יתהון
כד שרן על ימא כנשין מרגליין ואבנין טבן דדבר פישון מגינוניתא דעדן
לנו גיחון וגיחון דברינון לימא דסוף וימא דסוף רמא יתהון על גיפיה כל
סוסוות ארתכי פרעה ופרשוי ומשירייתיה על פומי חירתא דקדם טעות צפון:
10 ופרעה ופרעה חמא טעות צפון משתזיב וקריב קדמוי קרבנין וזקפו בני ישראל
ית עיניהון והא מצראי נטלין בתריהון ודחילו לחדא וצלו בני ישראל קדם
11 יי: ויאמרו ואמרו רשיעי דרא למשה המן בגלל דלא הות לנא בית
קבורתא במצרים דברתנא לממת במדברא מה דא עבדתא לנא להנפקותנא
12 ממצרים: הלא זה הלא דין הוא פתגמא דמלילנא עמך במצרים יתגלי יי
עליכון וידון למימר פסק מיננא ונפלח ית מצראי ארום טב לנא דנפלח ית
מצראי מדנמות במדברא:

ירושלמי 2 ויחזרון וישרון קדם פונדקי
דחירתא בין מגדול ובין ימא קדם טעות
צפון כלקובלה תשרון: 3 ואמר פרעה
על עסק עמא בני ישראל טעין אנון
במדברא טרד עליהון טעותא דפעור
נגדוי במדברא:

ירושלמי 5 ואתני למלכא:

ירושלמי 8 ובני ישראל נפקו פריקין:
9 קדם פונדקי דחירתא קדם טעותא
דצפון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

CAP. XIV.

1 2 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, ut revertantur retrorſum, & caſtrametentur ante fauces Chiratha jacientium, qui creati ſunt ad ſimilitudinem filiorum hominum, maris & fœminæ, quibus oculi ſunt aperti: locus eſt Taneos, qui eſt inter Migdol & inter mare ante idolum Tſephon, quod relictum eſt ex omnibus idolis Ægyptiorum: propterea dicent Ægyptii; Præſtantior eſt Bahal Tſephon omnibus idolis, quod relictum eſt & non percuſſum, itaque venient ad incurvandum illi, invenientque vos caſtrametatos è regione ejus ad littus maris. Et dicet Pharao Da- 3 than & Abiram filiis Iſrael, qui relicti ſunt in Ægypto; Perplexi ſunt populus domus Iſrael in terra: concluſit eos idolum Tſephon è regione deſerti. Et indurabo 4 figmentum cordis Pharaonis, ut perſequatur eos: & glorificabor in Pharaone, & in omni ejus exercitu, ut ſciant Ægyptii quod ego ſum Dominus: & fecerunt ſic. Et nuntiârunt octuriones, qui pro- 5 fecti ſunt cum Iſraele, quod fugeret populus: & converſum eſt cor Pharaonis & ſervorum ejus in malum contra populum, & dixerunt; Quid hoc facimus, quoniam dimittimus Iſraelem à ſervitute noſtra? Et junxit ipſemet currum 6 ſuum, & populum ſuum duxit ſecum verbis mollibus. Accepit quo- 7 que ſexcentos currus electos, & omnes currus Ægyptiorum ſervorum ipſius, qui timuerunt à verbo Domini ne morerentur peſte neque grandine: & mulam tertiam, ad trahendum & perſequendum celeriter, addidit ſingulis curribus. Et induravit Dominus figmentum cordis 8 Pharaonis regis Ægypti, & perſequutus eſt filios Iſrael: filii autem Iſrael exibant manu excelſâ, ſuperiores facti Ægyptiis. Et per- 9 ſequuti ſunt Ægyptii eos, & aſſequuti ſunt eos, dum caſtrametarentur ad mare colligentes margaritas & lapides pretioſos, quos attulerat Phiſon ex horto Eden in medium Gichon, Gichon autem detulerat eos in mare juncoſum, mare autem juncoſum ejecerat eos in littus ſuum: omnes *verò* equi curruum Pharaonis, & equites ejus, & exercitus ejus erant ante os Chiratha, quod erat ante idolum Tſephon. Pharao autem vidit idolum Tſephon liberatum, & obtulit 10 coram eo oblationes: & elevârunt filii Iſrael oculos ſuos, & ecce Ægyptii proficiſcebantur poſt eos, & timuerunt valde; & orârunt filii Iſrael coram Domino. Et dixerunt improbi ætatis illius Moſi; An 11 propterea quod non erant nobis ſepulchra in Ægypto, adduxiſti nos ad moriendum in deſertum? Cur hoc feciſti nobis, ut educeres nos ex Ægypto? Annon hic eſt ſermo quem dicebamus tecum in Ægypto; Manifeſtet 12 ſe Dominus contra vos & judicet, dicendo; Ceſſa à nobis & ſerviemus Ægyptiis; quoniam melius eſt nobis ut ſerviamus Ægyptiis, quàm ut moriamur in deſerto?

Hieroſ. 2 *Et revertantur & caſtrametentur ante hoſpitia Chiratha, inter Migdol & inter mare, ante idolum Tſephon, tanquam ex adverſo ejus caſtrametabimini.* 3. *Et dixit Pharao de populo filiorum Iſrael; Errant in deſerto, concluſit eos idolum Peor ex adverſo ſui in deſerto.*

Hieroſ. 5 *Et nuntiatum eſt regi.*

Hieroſ. 8 *Filii autem Iſrael exibant liberati.* 9 *Coram hoſpitio Chiratha in conſpectu idoli Tſephon.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

1 2 * فصل چهاردهم * سخن گفت ؛ بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال باز
گردند و فرود آيند بپيش في آن حيرت مياني مجدول و مياني آن دريا بپيش بعل صفون مقابلي
3 او فرود آيند ابر آن دريا * و بگويد فرعه بپسراني يسرال سر گردانند ايشان در بيابان ببست ابر
4 ايشان آن بيابان * وقوي كنم مر دلي فرعه و بتازد پسي ايشان و عزيز بوده شوم در فرعه
5 و در همه لشكري او بدانند مصريان كه من ؛ بكردند همچنين * آگاه شد بپادشاهي مصر
كه برفت آن قوم گشته شد دلي فرعه و بندهگاني او بآن قوم گفتند چه اين بكرديم كه فرستاديم
6 7 مر يسرال از كاري ايما * زين بست مر مركبي او ومر قومي او بستاند اوازي او * بستاند شش
8 صد مركبي بر گزيده وهمه مركبي مصر و سرهنگان ابر همهي ايشان * قوي كرد ؛ مر دلي
فرعه پادشاهي مصر بتاخت پسي پسراني يسرال و پسراني يسرال بيرون آيان در دستي بلند *
9 * بتاختند مصريان پسي ايشان برسيدند ايشانرا فرود آيان ابر آن دريا همه اسب و مركبي فرعه
10 وسواراني او و لشكري او ابر في آن حيرت بپيش بعل صفون * و فرعه نزديك شد بر داشتند
پسراني يسرال مر چشماني ايشان و اينك مصريان منزل بر داران پسي ايشان بترسيدند بغايت
11 نالش كردند پسراني يسرال يي * گفتند بمشه ها از بكه نيست گورجا در مصر بستاندي ايمارا
12 بمردن در بيابان چه اين بكردي بايما ببيرون آوردن ايمارا از مصر * ها نه اين آن سخن آنچه
سخن گفتيم بتو در مصر بگفتن باز ايست از ايما و كار كنيم مر مصريان كه نيكوست بايما
كار كردن مر مصريان از مردن ايما در بيابان *

CAP. XIV.

1 2 *Locutus eſt autem Dominus ad Moſheh, dicendo; Loquere ad filios Iſrael ut revertantur & reſideant ante Os Hiroth, inter Migdol et mare, è regione Baal-ſephon: ex oppoſito ejus reſidebunt juxta mare.* 3 *Dicétque Pharoh de filiis Iſrael; Confuſi ſunt in deſerto, concluſit eos deſertū.* 4 *Et roborabo cor Pharoh, & perſequetur poſt eos, & glorificabor in Pharoh, & in toto exercitu ejus: ſciéntq; Ægyptii quòd ego Dominus. Et fecerunt ſic.* 5 *Innotuit autem regi Ægypti quòd abiiſſet populus: & verſum eſt cor Pharoh & ſervorum ejus in populum, dicentes; Quid hoc fecimus, quòd dimiſimus Iſrael ab opere noſtro?* 6 *Et ſellam ligavit currui ſuo, populúmque ſuum aſſumpſit ſecum.* 7 *Tulitq; ſexcentos currus electos, omnéſque currus Ægypti, & duces ſuper omnes illos.* 8 *Et roborante Domino cor Pharoh regis Ægypti, perſecutus eſt poſt filios Iſrael: porrò filii Iſrael egrediebantur in manu excelſa.* 9 *Et perſequentes poſt eos Ægyptii, pervenerunt ad eos reſidentes prope mare: omnes equi et currus Pharoh, & equites ejus & exercitus ejus juxta Os Hiroth ante Baal-ſephon.* 10 *Pharoh autem appropinquante, elevaverunt filii Iſrael oculos ſuos, & ecce Ægyptii manſiones moventes poſt illos: tum timentes valdè gemitum fecerunt filii Iſrael ad Dominum,* 11 *Dixerúntq; ad Moſheh; An de eo quòd non eſſet ſepulchretum in Ægypto, tuliſti nos ad moriendū in deſerto? quid hoc feciſti nobis, educendo nos ex Ægypto?* 12 *Nónne hoc eſt verbum quod locuti ſumus ad te in Ægypto dicendo; Recede à nobis, & ſerviemus Ægyptiis: quia melius eſt nobis ſervire Ægyptiis, quàm mori nos in deſerto?*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויאמר ארבע כיתין אתעבידו בני ישראל 13
על גיף ימא דסוף חדא אמרא ניחות לימא׳ וחדא אמרא ניתוב למצרים׳ וחדא אמרא נסדרא לקובליהון סדרי קרבא׳ וחדא אמרא נלבלבא לקובליהון ונערבבה יתהון׃ כתא דהוה אמרא ניחות לימא אמר להון משה לא תדחלון אתעתדו וחמון ית פורקנא דיי דיעבד לכון יומא דין׳ כתא דהות אמרא ניתוב למצרים אמר להון משה לא תתיבון ארום היכמא דחמיתון ית מצראי יומא דין לא תוספון למיחמיהון תוב עד עלמא׃ 14 יי ילחם כתא דהוה אמרא נסדרא לקיבלהון סדרי קרבא אמר להון משה לא תגיחון דמן קדם יי מתעביד לכון נצחנות קרביכון׃ כתא דהות אמרא נלבלבה לקובליהון אמר להון משה שתוקו והבו יקרא ותושבחתא ורוממו לאלהכון׃ 15 ויאמר ואמר יי למשה למה אנת קאי ומצלי קדמי הא צלותהון דעמי קדמת לדידך מליל עם בני ישראל ויטלון׃ 16 ואתה ואנת ארים ית חוטרך וארכין ית ידך ביה על ימא ובזעיה ויעלון בני ישראל בגו ימא ביבשתא׃ 17 ואני ואנא הא אנא מתקיף ית יצרא דלבהון דמצראי ויעלון בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משירייתיה ברתיכוי ובפרשוי׃ 18 וידעו וידעון מצראי ארום אנא הוא יי באתיקרותי בפרעה ברתיכוי ובפרשוי׃ 19 ויסע ונטל מלאכא דיי דמדבר קדם משריתא דישראל ואתא מן בתריהון ונטל עמודא דעננא מן קדמיהון ושרא מן בתריהון מן בגלל מצראי דפתקין גירין ואבנין לישראל והוה עננא מקבל יתהון׃ 20 ויבא ועאל בין משריתא דישראל ובין משריתא דמצראי והוה עננא פלגיה נהורא ופלגיה חשוכא מסטריה חד מחשך על מצראי ומסטריה חד אנהר על ישראל כל ליליא ולא קרבא משרי כל קביל משרי למסדרא סדרי קרבא כל ליליא׃ 21 ויט וארכין משה ית ידיה על ימא בחוטרא רבא ויקירא דאיתברי מן שירויא וביה חקיק ומפרש שמא רבא ויקירא ועישרתי אתוותא די מחא ית מצראי ותלת אבהת עלמא ושית אימהתא ותריסר שבטוי דיעקב ומן יד דבר יי ית ימא ברוח קידומא תקיף כל ליליא ושוי ית ימא נגיבא ואיתבזעו מיא לתריסר בזיען כל קביל תריסר שבטוי דיעקב׃

ירושלמי

ירושלמי 13 ארבעה כתין אתעבידו בני ישראל כד הוו קימין על ימא דסוף חדא אמרה נפול בימא וחדא אמרה נחזור למצרים וחדא אמרה נסדר לקובליהון קרבא וחדא אמרה נלוליי לקובליהון ונערבב יתהון׃ כתא דהוה אמר נפול לימא אמר להון משה לא תדחלון אתעתדו וחמון ית פורקניה דיי די עביד לכון יומא דין׃ כתא דהוה אמר נחזור למצרים אמר להון משה לא תדחלון ארום היך כמא דחמיתון ית מצראי יומא דין לא תוספון למחמי יתהון עוד עד עלמא בשעבוד׃ 14 כתא דהוה אמר נסדר לקובליהון סדרי קרבא אמר להון משה לא תדחלון יי ביקר שכנתיה הוא דעבד לכון נצחני קרביכון׃ כתא דהוה אמר נלוליי לקובליהון ונערבב יתהון אמר להון משה לא תדחלון קומו ושתוקו והבו יקרא ותושבחא ורוממו לאלהא׃ 15 ואמר מימרא דיי למשה עד אימת את קאים ומצלי קדמי שמיעא היא צלותך קדמי ברם צלותהון דעמי קדם קדמת לדידך מליל עם בני ישראל ויטלון׃ 16 ואת ארים ית חוטרך וארכין ית ידך׃

ירושלמי 20 והוה עננא פלגא נהור ופלגא חשוכא נהור מנהר על ישראל וחשוכא מחשך על מצרים ולא קריבו אלין לאלין למסדרי קרבא כל ליליא׃ 21 וארכין׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Quatuor ſectæ facti ſunt filii Iſrael 13 ad littus maris juncoſi: una dicebat, Deſcendamus ad mare; altera dicebat, Revertamur in Ægyptum; tertia dicebat, Inſtruamus aciem belli contra eos; quarta denique dicebat, Clamorem tollamus ex adverſo eorum, & confundamus eos. Sectæ quæ dicebat, Deſcendamus ad mare, dixit Moſes; Ne timueritis, ſtate & videte liberationem Domini, quam facturus eſt vobis hodie. Sectæ quæ dicebat, Revertamur in Ægyptum, dicebat Moſes; Ne revertamini, quoniam quemadmodum vidiſtis Ægyptios hodie, non iterum videbitis eos uſque in ſeculum. Sectæ quæ dice- 14 bat, Inſtruamus adverſus eos aciem belli, dixit Moſes; Ne pugnetis, nam à conſpectu Domini obtinget vobis victoria prælii veſtri. Sectæ quæ dicebat, Clamorem tollamus ex adverſo eorum, dixit Moſes; Tacete, & date gloriam, & laudem, & exaltationem Deo veſtro. Et dixit Dominus Moſi; Cur 15 tu ſtas & oras coram me? ecce preces populi mei ante tuas: loquere cum filiis Iſrael, ut proficiſcantur. Tu autem leva virgam tuam, & 16 inclina manum tuam cum ea ſuper mare, & diſſeca ipſum: & ingrediantur filii Iſrael in medium maris per aridam. Ego autem ecce ego 17 induro figmentum cordis Ægyptiorum, ut ingrediantur poſt eos: & glorificabor in Pharaone & in univerſo exercitu ejus, in curribus ejus & equitibus ejus. Ut cognoſcant 18 Ægyptii quòd ego ſum Dominus, cùm ego glorificatus fuero in Pharaone, in curribus ejus & equitibus ejus. Et profectus eſt angelus 19 Domini, qui præcedebat caſtra Iſrael, & venit poſt eos: & profecta eſt columna nubis à facie illorum, & reſedit poſt eos, propter Ægyptios qui jaculabantur ſagittas & lapides in Iſrael, & nubes excipiebat illa. Et venit inter caſtra Iſraelitarum & inter caſtra Ægyptio- 20 rum, & fuit nubes media parte lux & media parte tenebræ; ab uno latere obtenebrabat Ægyptios, ab altero verò latere illuminabat Iſrael tota nocte: nec acceſſit turma è regione turmæ ad inſtruendum aciem belli univerſâ nocte. Et inclinavit Moſes manum ſuam 21 ſuper mare cum virga magna & pretioſa, quæ creata eſt à principio, in qua inſculptum & expreſſum *erat* nomen magnum & pretioſum, & decem ſigna quibus percuſſerat Ægyptios, & tres patres mundi, & ſex matres, & duodecim tribus Jacob: & ſtatim abſtulit Dominus mare vento orientali vehementi tota nocte, & poſuit mare ſiccum: & diviſæ ſunt aquæ in duodecim ſectiones è regione duodecim tribuum Iacob.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 13. *Quatuor ſectæ facti ſunt filii Iſrael quando ſtabant ad mare juncoſum: ſecta una dicebat; Cadamus in mare; altera dicebat, Revertamur in Ægyptum; tertia dicebat, Inſtruamus aciem belli contra eos; quarta deniq; dicebat, Perſtrepamus ex adverſo eorum & confundamus eos. Sectæ quæ dicebat, Cadamus in mare, dixit Moſes; Ne timeatis, ſtate & videte liberationem ipſius Dei, quam facturus eſt vobis hodie. Sectæ quæ dicebat; Revertamur in Ægyptum, dixit illis Moſes; Ne timeatis, quia quemadmodum vidiſtis Ægyptios hodie, non iterum videbitis eos uſque in ſeculum cum ſervitute.* 14. *Sectæ quæ dicebat, Inſtruamus adverſum eos aciem belli, dixit Moſes; Ne timueritis, Dominus in gloria divinæ ſuæ majeſtatis; ille daturus eſt vobis victorias præliorum veſtrorum. Sectæ quæ dicebat, Perſtrepamus ex adverſo eorum, & confundamus eos, dixit Moſes; Ne timueritis, ſtate, & tacete; & date gloriam & laudem & exaltationem Deo* 15 *Et dixit ſermo Domini Moſi; Quouſque tu ſtas & oras coram me? Exauditæ ſunt coram me preces tuæ, verùm preces populi mei jam præceſſerunt tuas: loquere cum filiis Iſrael, ut proficiſcantur.* 16 *Et tu leva virgam tuam & inclina manum tuam.*

Hieroſ. 20. *Et fuit nubis media pars lux, & media pars tenebra; lux lucebat ſuper Iſraelitas, tenebræ autem obſcurabant Ægyptios: nec acceſſerunt hi ad illos ad aciem inſtruendam totâ nocte.*

21. *Et inclinavit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

13 *گفت مشه بآن قوم نه ترسيد بياستيد و ببينيد مر فرج ؛ آنچه كند بشما اين روز كه آنچه
14 بديديد مر مصريان اين روز نه افزاييد بديدن ايشانرا تا جاويد* ؛ كارزار كند بشما و شما خاموش
15 16 باشيد *گفت ؛ بمشه چه نالش كني بمن سخن گوي بپسراني يسرال و منزل بردارند * و تو
بلند كن مر عصاي تو و ميل ده مر دستي تو ابر آن دريا و بشكافان اويرا و بيايند پسراني
17 يسرال در مياني آن دريا در خشكي * و من اينك من قوي كنا مر دلي مصريان و بيايند پسي
18 ايشان و عزيز شوم در فرعه و در همه لشكري او در مركبي او و در سواراني او * و بدانند
19 مصريان كه من ؛ در عزيز شدن من در فرعه در مركبي او و در سواراني او * منزل برداشت
فرشتهي آن خدا آن روا بپيش لشكرگاهي يسرال و برفت از پسي ايشان و منزل برداشت
20 ستوني آن ابر از پيش ايشان و بياستاد از پسي ايشان * بيامد مياني لشكرگاهي مصريان و مياني
لشكرگاهي يسرال بود آن ابر و آن تاريكي و روشن كرد مر آن شب و نه نزديك شد اين باين همه
21 آن شب * ميل داد مشه مر دستي او ابر آن دريا ببرد ؛ مر آن دريا در بادي مشرقي قوي همه آن
شب بنهاد مر آن دريا بخشكي شكافته شدند آن آب *

Dixit Moſheh ad populum; Ne timeatis: ſtate, & videte liberationem Domini, quam faciet vobis hâc die: nam quos vidiſtis Ægyptios hodiè, non adjicietis videre eos uſq; in æternitatē. Dominus belligerabit 14 *pro vobis, & vos taciti eritis. Dixitque Dominus ad Moſheh; Quid* 15 *gemitū facis ad me? loquere ad filios Iſrael ut manſiones removeant. Tu* 16 *verò eleva virgam tuam, & inclina manum tuam ſuper mare, & finde illud, & ingrediantur filii Iſrael in medium maris per aridam. Ego autem, en ego roboro cor Ægyptiorum,* 17 *& ingredientur poſt eos: & glorificabor in Pharoh, & in toto exercitu ejus, in curribus ejus, & in equitibus ejus. Et ſcient Ægyptii quòd* 18 *ego Dominus, cùm glorificatus fuero in Pharoh, in curribus ejus, & in equitibus ejus. Manſionem itaque* 19 *movit angelus Dei qui præcedebat caſtra Iſrael, & ivit poſt ipſos: manſionem quoque removit columna nubis ab ante eos, ſtetitque à poſteriori ipſorum. Et venit inter* 20 *caſtra Ægyptiorum & caſtra Iſrael: fuitque nubes & tenebræ: & lucidam reddidit noctem: et non appropinquârunt iſta ad hæc totâ nocte. Inclinantéque Moſheh manum ſuam* 21 *ſuper mare, reduxit Dominus mare vento Orientali vehementi totâ nocte, poſuitque mare in ſiccitatem, & fiſſæ ſunt aquæ.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויבאו ועלו בני ישראל בגו ימא ביבשתא ומיא קרשוון הי כשורין דמן תלת מאה 22 מילין מימינהון ומשמאלהון׃ וירדפו ורדפו מצראי ועלו מן בתריהון כל סוסוות פרעה 23 רתיכוי ופרשוי לגו ימא׃ ויהי והות במטרת צפרא בעדנא דאתיין חיילי מרומא 24 לשבחא ואודיק יי ברגוז עלוי משריתהון דמצראי בעמודא דאישתא למירמי עליהון גומרין דאשא ובעמודא דעננא למרמא עליהון ברדין ושאמם ית משריית מצראי׃ ויסר ונסר ית גלגלי רידוותיה דפרעה 25 והוו מדברין יתהון בקשיו והוון מהלכן ושריין מן בתריהון ואמרו מצראי אלין לאלין נעירוק מן עמא בית ישראל ארום מימרא דיי הוא דמגיח להון קרבין במצראי׃ ויאמר ואמר יי למשה 26 ארכן ית ידך על ימא ויתובון מאין על מצראי על רתיכיהון ועל פרשיהון׃ ויט וארכן משה ית ידיה על ימא ותב 27 ימא לעידוני צפרא לתוקפיה ומצראי ערקין כל קביל גללוי ועלים יי ית מצראי בגו ימא דלא ימותון במיצעיה מן בגלל דיקבלון פורענות דמשתלחא להון׃ וישובו ותבו גללי ימא וחפון ית 28 רתיכייא וית פרשיא לכל משריית פרעה דעלן בתריהון בימא לא אישתייר בהון עד חד׃ ובני ישראל ובני ישראל הליכו ביבשתא בגו ימא ומיא להון 29 הי כשורין מימינהון ומשמאלהון׃ ויושע ופריק ושזיב יי ביומא ההוא ית 30 ישראל מן ידיהון דמצראי וחמון ישראל ית מצראי מיתין ולא מיתין רמאין על גיף ימא׃ וירא וחמון ישראל ית גבורת ידא תקיפתא די עבד יי בה 31 ניסין במצרים ודחילו עמא מן קדם יי והימינו בשום מימרא דיי ובנבואתיה דמשה עבדיה׃

טו

אז ישיר משה הא בכן שבח משה ובני 1 ישראל ית שבח שירתא הדא קדם יי ואמרין למימר נודה ונשבחא קדם יי רמא דמתגאי על גיוותניא ומתנטל על מנטליא כל מאן דמתגאי קדמוי הוא במימריה פרע מניה על די אזיד פרעה רשיעא קדם יי ואתנטל בלבביה ורדף בתר עמא בני ישראל סוסוון ורוכביהון רמא וטמע יתהון בימא דסוף׃

ירושלמי

ירושלמי 24 והוה בעדנוי צפרא ואדיק מימרא דיי על משריתהון דמצרים ורמא עליהון נפטא ואשתא ואבני ברדא ושעמם ית משריתהון דמצרים׃ 25 ופרק ית גלגלי רתותיהון והון מדברין להון גרירן מן בתריהון אורחהון דמוליתא מהוין נגדן לגלגליא חזרו גלגליא ורידוותא למהוון נגדן למוליתא ורמין על ימא ענין מצראי ואמרין אלין לאלין נערוק מן קדם עמא דבני ישראל ארום דין הוא מימרא דיי דהוה עביד להון נצחני קרביהון עד דהוון יהבין גבן במצרים׃ 26 ארכין׃ 27 וארכין משה ית ידיה על ימא וחזר ימא לעדני צפרא לאתריה׃

ירושלמי 1 בכן שבח משה ובני ישראל ית שבח שירתא הדא קדם יי ואמרין למימר נודי ונשבח קדם יי דהוא רם על רמיא ומתגאי על גיותניא וכל מן דמתגאה קדמוהי הוא במימריה מתפרע מניה סוסון ורכביהון על דאתגאו ורדפו בתר עמא דבית ישראל רמא וטבע יתהון בימא דסוף׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et ingreſſi ſunt filii Iſrael in ipſum mare per ſiccum: & aquæ coagulatæ 22 ſunt veluti muri trecentis milliaribus à dextra & ſiniſtra eorum. Et 23 perſecuti ſunt Ægyptii, & ingreſſi ſunt poſt eos totus equitatus Pharaonis, currus ejus & equites ejus, in medium mare. Factumque eſt 24 in cuſtodia matutina, tempore quo veniunt exercitus excelſi ad laudandum, & proſpexit Dominus in ira ſuper exercitum Ægyptiorum in columna ignis, ad projiciendum in eos carbones ignitos, & in columna nubis, ad projiciendum ſuper eos grandines: & conturbavit exercitus Ægyptiorum. Et ſecuit ro- 25 tas curruum Pharaonis, & erant ducentes eos cum duritia, ita ut irent & manerent poſt eos: itaque dixerunt Ægyptii hi ad illos; Fugiamus à populo domus Iſrael, quoniam ſermo Domini is eſt qui agit prælia pro ipſis in Ægyptios. Et dixit Dñs Moſi; Inclina manum 26 tuam ſuper mare, ut revertantur aquæ ſuper Ægyptios, ſuper currus eorum & equites eorum. Et incli- 27 navit Moſes manum ſuam ſuper mare; & reverſum eſt mare tempore auroræ ad fortitudinem ſuam; Ægyptii autem fugiebant ex adverſo fluctuum ejus: & occultavit Dominus Ægyptios in medio maris, ita ut non morerentur in medio ejus, ut reciperent ultionem quæ immiſſa eſt illis. Et reverſi ſunt fluctus 28 maris, ut tegerent currus & equites, omnémque exercitum Pharaonis, qui ingreſſi ſunt poſt eos in mare: non relictus eſt inter eos uſque ad unum. At filii Iſrael am- 29 bulabant in ſicco per medium maris: aquæ autem illis erant tanquam muri à dextra & ſiniſtra. Et redemit & liberavit Dominus eo die Iſra- 30 elitas è manu Ægyptiorum: & viderunt Iſraelitæ Ægyptios, mortuos & non-mortuos, projectos ad littus maris. Et viderunt Iſraelitæ ro- 31 bur manus potentis, qua patraverat Dominus miracula in Ægypto, & timuerunt populus à facie Domini: & crediderunt in nomine ſermonis Domini, & prophetiæ Moſis ſervi ejus.

CAP. XV.

Ecce tunc cantavit Moſes & filii 1 Iſrael laudem cantici hujus coram Domino, & dicebant dicendo; Celebremus & laudemus coram Domino excelſo, qui ſublimis eſt ſuper ſublimes, & elevatus ſuper elevatos: de quocunque qui ſe coram eo effert, ipſe verbo ſuo ultionem ſumit; propterea quod ſuperbè ſe geſſit Pharao improbus coram Domino, & elevatus eſt in corde ſuo, & perſecutus eſt populum filiorum Iſrael, equos & equites eorum projecit & immerſit in mare juncoſum.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 24. *Factumque eſt tempore auroræ, & reſpexit ſermo Domini ſuper exercitum Ægyptiorum, & projecit ſuper eos bitumen & ignem & lapides grandinis, & conturbavit exercitum Ægyptiorum.* 25. *Et diſſolvit rotas curruum eorum, & erant ducentes eos tractos poſt ſe: conſueverant mulæ trahere rotas, è contra rotæ & currus trahebant mulas, & projecerunt eas in mare: reſponderunt Ægyptii, & dixerunt hi ad illos; Fugiamus à facie populi filiorum Iſrael, quoniam hic eſt ſermo Domini qui parat illis victorias præliorum ipſorum, etſi illi dent terga Ægyptiis.* 26. *Inclina.* 27. *Et inclinavit Moſes manum ſuam ſuper mare, & reverſum eſt mare tempore matutino in locum ſuum.*

Hieroſ. 1. *Tunc laudavit Moſes & filii Iſrael laudem cantici hujus coram Domino, & dicebant dicendo; Confiteamur & celebremus coram Domino qui excelſus eſt ſuper excelſos, & ſublimis ſuper ſublimes, & quicunque ſe effert coram eo ipſe verbo ſuo ultionem ſumit de eo: equos & qui illis inſidebant, propterea quod ſe efferrent & perſequerentur populum domus Iſrael, projecit & ſubmerſit in mari juncoſo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

22 *بيامدند پسراني يسرال در مياني آن دريا در خشكي و آن آب بايشان قلعه از راستي ايشان و از
23 چپي ايشان * بتاختند مصريان بيامدند پسي ايشان همه اسبي فرعه مركبي او و سواراني او
24 بمياني آن دريا * بود در پاسي آن بامداد نگه كرد ؛ بلشكر مصريان در ستوني آتش و ابر
25 بياشوباند مر لشكري مصريان * بگرداند مر جلاوي مركباني او ببراناند اويرا در گراني گفت
26 مصري بگريزم از پيش يسرال كه ؛ كارزار كرد بايشان در مصر * گفت ؛ بمشه ميل ده مر
27 دستي تو ابر آن دريا باز گردند آن آب ابر آن مصريان ابر مركبي او و ابر سواراني او * ميل
داد مشه مر دستي او ابر آن دريا باز گشت آن دريا بروي كردن ايوار بقوتي او و مصرياني
28 گريزان بپذيرهي او ببرانيد ؛ مر مصريان در مياني آن دريا * باز گشتند آن آب بپوشيدند
مر آن مركب و آن سواران بهمه لشكري فرعه آن آمدگان پسي ايشان در دريا نه باقي
29 ماند در ايشان تا يكه * و پسراني يسرال برفتند در خشكي در مياني آن دريا و آن آب
30 بايشان قلعه از راستي ايشان و از چپي ايشان * فرج داد ؛ در روزي آن او مر يسرال از دستي
31 مصريان بديد يسرال مر مصريان مرده ابر لبي آن دريا * بديد يسرال مر آن قدرتي آن بزرگ
آنچه بكرد ؛ در مصريان بترسيدند آن قوم مر ؛ ايمان آوردند در ؛ و در مشه بندهي او *

* فصل پانزدهم *

1 * آن هنگام تسبيح گفت مشه و پسراني
يسرال مر آن تسبيح آن اين ؛ گفتند بگفتن تسبيح گويم ؛ كه بزرگي كردن
بزرگي كرد اسب و سوارهي او بينداخت در دريا *

Venerunt igitur *filii Iſrael in me-* 22 *dium maris per aridam: & aquæ erant eis arx à dextra ipſorum & à ſiniſtra ipſorum. Et perſequentes Æ-* 23 *gyptii ingreſſi ſunt poſt illos, omnes equi Pharoh, currus ejus, & equites ejus in medium maris. Fuit, in vi-* 24 *gilia matutina reſpexit Dominus in exercitum Ægyptiorum in columna ignis & nubis, & perturbavit exercitum Ægyptiorum. Et detraxit ro-* 25 *tas curruum ejus, deduxitque cum graviter: tum dixit Ægyptius; Fugiam à conſpectu Iſrael, quia Dominus prælium facit pro eis in Ægyptum. Dixitque Dominus ad Mo-* 26 *ſheh; Inclina manum tuam ſuper mare, ut revertantur aquæ ſuper Ægyptios, ſuper currus ejus, & ſuper equites ejus. Et inclinavit Moſheh* 27 *manum ſuam ſuper mare, reverſúmque eſt mare, aſpiciente veſperâ, ad fortitudinem ſuã: at Ægyptii fugiebant in occurſũ ejus, & diffudit Dñs Ægyptios in medium maris. Sic re-* 28 *vertentes aquæ operuerunt currus et equites in univerſo exercitu Pharoh, venientes poſt illos in mare: haud ſuperſtes manſit in eis uſque ad unum. At filii Iſrael iverunt per* 29 *aridam in medio maris: & aquæ erant eis arx à dextra ipſorum & à ſiniſtra ipſorum. Sic liberationem de-* 30 *dit Dominus in die ipſo Iſraeli è manu Ægyptiorum: viditque Iſrael Ægyptios mortuos ſuper litus maris. Et vidit Iſrael potentiam magnam* 31 *quam præſtitit Dominus in Ægyptios, timuerũtque populus Dominum: & crediderunt in Domino & in Moſheh ſervo ejus.*

CAP. XV.

Tunc temporis cecinit Moſheh & 1 *filii Iſrael canticum iſtud Domino, & locuti ſunt dicendo; Cantabo Domino, quia magnitudinem præſtando magnitudinem præſtitit: equũ & equitem ejus projecit in mare.*

T

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

עוי תוקפן ורב תושבחתן דחיל על כל ²
עלמיא יי אמר במימריה והוה לי אלהא
פרוק מן תדיי אימהון הוון וינקיא מחוון
באצבעתהון לאבהתהון ואמרין דין הוא
אלהן דהוה מוניק לן דובשא מן כיפא
ומשח מן שמיר טינרא בעידן דאימן
נפקן לאנפי ברא וילדן ושבקן יתן תמן
ומשדר מלאכא ומסחי יתן ומלפף יתן
וכדון נשבחיניה אלהא דאבהתן
ונרוממיניה : הי אמרין בני ישראל יי ³
גיברא עביד קרבינן בכל דר ודר מודע
גבורתיה לעמיה בית ישראל יי שמיה
כשמיה כן גבורתיה יהי שמיה מברך
לעלמי עלמין : מרכבות ארתכוי ⁴
דפרעה וחילוותיה שדא בימא שיפר
עולימי גברוי רמא וטמע יתהון בימא
דסוף : תהומות תהומיא כסון עליהון ⁵
נחתו ושקעו במצולתיה דימא אידמון
הי כאבנא : ימינך ימינך יי מה משבחא ⁶
היא בחילא ימינך יי תכרית בעל דבביהון
דעמך דקיימין לקובליהון מן בגלל
לאבאשא להון : וברוב ובסוגי גיפתנותך ⁷
תפכר שורי בעלי דבביהון דעמך תגרי
בהון תקוף רוגזך תגמר יתהון הי כנורא
בערא שלטא בקשא : וברוח ובמימר ⁸
מן קדמך איתעבידו מיא עורמן עורמן קמו להין צרידין הי כזיקין מיא נזליא קפו
עליהון תהומיא בגו פילגוס דימא רבא : אמר דהוה אמר פרעה רשיעא סנאה ⁹
ובעל דבבא ארדוף בתר עמא בני ישראל ונרע יתהון שריין על גיף ימא ונסדרא
לקובליהון סדרי קרבא ונקטול בהון קטול רב וסגי ונבוז מנהון ביזא רבא ונשבי
מנהון שביא רבא ואיפלוג ביזיהון לעמי עבדי קרבי וכד תתמלי נפשי מן אדם
קטוליהון מן בתר כדין אשלוף חרבי ואישיצי יתהון ביד ימיני : נשפת אשבת ¹⁰
ברוח מן קדמך יי וכסון עליהון גירין דימא נחתו ושקעו הי כאברא מיא ממשבחיא :
מי כמוכה מן כוותך באילי מרומא יי מן כוותך הדור בקודשא דחיל בתושבחן ¹¹
עביד ניסין ופרישן לעמיה בית ישראל :
נטית ימא וארעא הוון מדיינין דין עם דא ¹²
כחדא ימא הוה אמר לארעא קבילי בנייכי
וארעא הות אמרא לימא קביל קטילניך
לא ימא הוה בעי למטמע יתהון ולא
ארעא הות בעיא למבלע יתהון דחילא
הות ארעא למקבלא יתהון מן בגלל
דלא יתבעון גבה ביום דינא רבא לעלמא
דאתי היכמא דיתבע מינה דמי דהבל מן
יד ארכינת יד ימינך יי בשבועה על ארעא
דלא יתבעון מינה לעלמא דאתי ופתחת ארעא פומה ובלעת יתהון :

² תוקפא ורוב תושבחא דחיל כל עלמא
יי אמר במימריה והוה לן לפריק מן תדי
אמהתא הוו ינקיא מרמזין באצבעתהון
לאבהתהון ואמרין להון דין הוא אבונן
דהוה מינק לן דבש מן כיפא ומשח יתן
מן שמיר טינרא ענין בני ישראל ואמר
דין לדין דין הוא אלהן ונשבח יתיה
אלהא דאבהתן ונרוממה יתיה :
³ יי ביקר שכנתיה הוא דעביד לכון
נצחני קרביכון בכל דר ודר מודע
גבורתיה לעמא בית ישראל יי שמו כי
כשמיה כן גבורתיה יהא שמיה משבח
לעלמי עלמין : ⁴ רתיכוי דפרעה
וחילותיה קשת עליהון גירין בימא שפר
עולימוי ונברוי טמע בימא דסוף :
⁶ מה משבחא היא בחילא ימינך יי
דרעא ומרצצא שורי בעלי דבביהון
דעמך : ⁹ אמר פרעה רשיעא שנאה
ובעיל דבבא ארדוף בתר עמא בני ישראל
וארעי יתהון שרין על גף ימא אשבי
מנהון שביא רבא ואבזי מנהון בזא רבא
אפליג מן נכסיא לעמי עבדי קרבא וכד
תתמלי נפשי מנהון מן בתר כן אשלוף
חרבי ואשיצי יתהון ביד ימיני :

ירושלמי ¹² ימא וארעא הוו מדינין דין
לקביל דין ימא הוה אמר לארעא קבילי
בניכי וארעא הות אמרא לימא קביל
קטילך ארעא לא הות בעיא למבלע
יתהון ולא ימא הוה בעי למטמעא יתהון
ובמימר מן קדמך ארכינת ית ידך ימינך
בשבועה ואשבע לארעא דלית את תבע
יתהון מנה לעלמא דאתי בכין פתחת
ארעא ית פומה ובלעת יתהון :

2 Fortis & magnus laudibus, timendus ſuper omnia ſecula Dominus, dixit verbo ſuo & fuit mihi Deus liberator: ab uberibus matrum ſuarum infantes indicant digitis ſuis patribus ſuis, & dicunt; Hic eſt Deus noſter, qui lactavit nos melle è petra, & oleo ex dura petra, eo tempore quo matres noſtræ exibant in faciem agri, & pariebant, & relinquebant nos ibi, mittebat angelum qui lavabat nos, & involvebat nos, jam verò laudabimus eum: Deus patrum noſtrorum, & exaltabimus eum. 3 Dicebant filii Iſrael; Dominus vir faciens prælia noſtra, ſingulis generationibus notam facit fortitudinem ſuam populo ſuo domus Iſrael: Dominus nomen ejus, ſecundùm nomen ejus ſic fortitudo ejus; ſit nomen ejus benedictum in ſecula ſeculorum. 4 Currus Pharaonis & exercitum ejus conjecit in mare: pulchros juvenes virorum ejꝰ projecit & ſubmerſit in mari juncoſo. 5 Abyſſi texerunt eos: deſcenderunt & ſubmerſi ſunt in profundo maris, ſiluerunt quaſi lapis. 6 Dextra tua Domine quàm laude digna eſt ipſa? in robore dextræ tuæ Domine excindes hoſtes populi tui, qui ſtant ex adverſo eorum, ut illis noceant. 7 Præ magnitudine fortitudinis tuæ deſtruxiſti muros inimicorũ populi tui: jaculaberis in eos robur iræ tuæ, conſumes eos ſicut ignis ardens dominatur in ſtipulam. 8 In ſermone à facie tua factæ ſunt aquæ acervi acervi; ſteterunt ſibi ligatæ tanquam utres aquæ fluentes: coagulatæ ſunt ſuper eos abyſſi in pelago maris magni. 9 Quia dicebat Pharao improbus inimicus & hoſtis; Perſequar poſt populum filiorum Iſrael, & atteram eos caſtrametantes ad littus maris: inſtructâ enim acie cùm adortꝰ fuerim eos, interficiam eos occiſione magna & multa, & prædabor ab eis prædam magnã, & abigam ab illis captivitatem magnam, & dividam prædam eorum, populo meo facientibus bellum: & quando repleta fuerit anima mea de ſanguine occiſorum, evaginabo gladium meum & perdam eos manu dextrâ meâ. 10 Flâſti vento à facie tua Domine, cooperuerunt eos fluctus maris: deſcenderunt, & ſubmerſi ſunt tanquam plumbum, in aquis tumidis. 11 Quis ſicut tu in Diis excelſis Domine? quis ſicut tu, glorioſus in ſanctitate, tremendus in laudibus, faciens miracula & mirabilia populo ſuo domui Iſrael? 12 Mare & terra diſceptabant inter ſe: mare dicebat terræ; Recipe filios tuos: terra autem dicebat, mari; Recipe interfectos tuos: mare noluit eos ſubmergere, nec terra voluit eos abſorbere: timebat terra recipere eos, ne requirerentur penes ſe in die judicii magni in ſeculo venturo, quemadmodum quæret ex ea ſanguines Hebel: ſtatim inclinâſti manum dextram tuam Domine jurejurando ad terram, futurum ut non quærerentur ab ea in ſeculo venturo, itaque terra aperuit os ſuum & abſorpſit eos.

Hier. 2. *Robur & multa laus, timendus toti mundo Dominus dixit verbo ſuo, & fuit nobis in liberatorem: ab uberibus matrum infantes digitis ſuis indicant patribus ſuis, & dicunt eis; Hic eſt pater noſter, qui lactabat nos melle ex petra, & oleum dabat ex petra dura: reſpondebant filii Iſrael, & dicebat alter alteri; Hic eſt Deus noſter, itaque laudabimus eum, Deus patrum noſtrorum, et exaltabimus eum.* 3. *Dominus in gloria divinæ ſuæ majeſtatis, ipſe eſt qui facit vobis victorias præliorum veſtrorum: unaquaque ætate & ætate notam facit fortitudinem ſuam populo domus Iſrael; Dominus nomen ejus, juxta nomen ejus ſic eſt fortitudo ejus; ſit nomen ejus laudatum in ſecula ſeculorum.* 4. *Incurrus Pharaonis & exercitus ejus jecit ſagittas in mari: pulchros juvenes ejus et viros ejus ſubmerſit in mari juncoſo.* 6. *Quàm laudabilis eſt in fortitudine dextra tua Domine, quæ conterit et comminuit muros hoſtium populi tui.* 9. *Dicebat Pharao impiꝰ oſor et hoſtis; Perſequar populum filiorum Iſrael, & frangam eos commorantes ad littus maris, captivabo ab eis captivitatem magnam, et prædabor ex illis prædam magnam, dividam de opibus populo meo facientibus prælium, et cum repleta fuerit anima mea de illis, poſtea evaginabo gladium meum, tum perdam eos manu meâ dextrâ.*

Hierſ. 12. *Mare & terra diſceptabant inter ſe: Mare dicebat terræ; Recipe filios tuos: terra autem dicebat mari; Recipe interfectos tuos: terra non quærebat eos abſorbere; nec mare voluit eos ſubmergere: verùm ſermone à facie tua inclinâſti manum tuam dextram juramento, & jurato promiſiſti terræ, futurum ut non requiras eos ab ea in ſeculo venturo: tum aperuit terra os ſuum & abſorpſit eos.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

2 * چیرگي [من] وتمجید خدا بود بمن بفرج این خداي من وماوا گیرم اویرا خداي پدري
3 4 من آفراشتگي گویم اویرا * ;; خداوندي کارزار ;; نامي او * مرکبهاي فرعه ولشکري او
5 بینداخت در دریا وگزین ترین سرهنگاني او جرقي شدند در دریاي سوف * تهومها بپوشیدند
6 ایشانرا فرود شدند در غرق جایها چون سنك * راستي تو ;; هیبتوار در زور راستي تو ;;
7 بشکند دشمن * ودر بسیاري بزرگي تو بشکني خیزاني تو بفرستي گرمي تو بسوزد ایشانرا
8 چون سوالي * ودر بادي خشمي تو خرمن شدند آبها بیاستادند چون خیك جویها
9 بفسردند تهومها در دلي دریا * گفت دشمن بتازم در رسم بکشکنم غنیمت پر شود ازیشان
10 جاني من تیز کنم شمشیر من براند ایشانرا قوتي من * بدمیدي در بادي [تو]
11 بپوشید ایشانرا دریا غرق شدند چون سرب در آبها پادیاوندان * کیست چون تو در
12 پادیاوندان ;; کیست چون تو پادیاوند در خاص هیبتوار تهلیلها کنا معجز * آفراشته
کردي راستي تو فرود برد ایشانرا زمین *

Fortitudo mea et gloria eſt Deꝰ; fuit 2 *mihi in liberatiõe: iſte eſt Deꝰ meus, et habitatiõe accipiã propter eum: Deus patris mei eſt, exaltatione compellabo eum. Dominus eſt Dominus* 3 *belli: Dominus nomen ejus. Currus* 4 *Pharoh & exercitũ ejus projecit in mare, et electiſſimi ſtrategi ejꝰ fluxu aſportati ſunt in mari Suph. Abyſſi* 5 *operuerunt eos, deſcenderunt in gurgites tanquã lapis. Dextra tua Domi-* 6 *ne formidabilis eſt in virtute: dextra tua Domine confringet hoſtem. Et in multitudine magnitudinis tuæ* 7 *confringes inſurgentes tibi: mittes excandeſcentiam tuam, & comburet eos ſicut ſtipulam. Et in vento ira-* 8 *cundiæ tuæ coacervatæ ſunt aquæ, ſteterunt ſicuti uter fluenta, congelatæ ſunt abyſſi in corde maris. Di-* 9 *xit inimicus; Perſequar, aſſequar, dividam ſpolia, explebitur eis anima mea, acutum faciam gladium meum, propellet eos potentia mea. Flaviſti vento tuo, & operuit eos* 10 *mare, immerſi ſunt velut plumbum in aquis validis. Quis eſt ſicut tu in-* 11 *ter fortes, Domine? quis ſicut tu, fortis ſanctitate, formidabilis jubilationibus, faciens miranda? Elevâſti* 12 *dextram tuam, deglutivit eos terra.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

נחירת דברת בחסדך עמך האילין די פרקת ואחסינת יתהון טור בית מוקדשך ¹³
מדור בית שכינת קודשך : שמעו שמעו אומייא יתרגזון דחילא אחדת ¹⁴
יתהון כל עמודי דיירי ארעהון דפלישתאי : או נבהלו הא בכן אתבהלון ¹⁵
רברבני אדומאי תקיפי מואבא אחדת יתהון רתיתא אתמסי לבהון בגויהון כל
עמודי דיירי ארעהון דכנענאי : תפול תפיל עליהון אימתא דמותא ודחילתא ¹⁶
בתקוף אדרע גבורתך ישתתקון הי
כאבנייא עד זמן די יעברון עמך יי
ית נחלי ארנונא עד זמן די יעברון
עמך האילין דקנית ית מגזתיה
דיובקא : תביאמו תעיל יתהון ותנצוב ¹⁷
יתהון בטור בית מקדשך אתר דמכוון
קביל כורסי יקרך מוזמן קביל בית
שכינת קודשך אתקינתא יי בית מקדשך
יי תרתין אידייך שכלילו יתיה : יי
ימלוך כד חמון עמא בית ישראל ית ¹⁸
ניסיא וית פרישוותא דעבד להון
קודשא יהי שמיה משבח על ימא
דסוף וגבורת ידיה בני גללייא עניין
ואמרין אלין לאילין איתו ניתן כליל
דרבו בריש פרוקן דהוא מעביר ולא
עבר דהוא מחליף ולא חליף דדיליה
הוא כליל מלכותא והוא מלך מלכין
בעלמא הדין ודיליה היא מלכותא
לעלמא דאתי ודיליה היא והויא לעלמי
עלמין : כי בא ארום עלו סוסוות ¹⁹
פרעה ברתיכוי ובפרשוי בימא וחזר יי
עליהון ית מוי דימא ובני ישראל
הליכו ביבשתא בגו ימא ותמן סלקון עינוון בסימן ואילני מיכלא וירקי ומגדי
בארעית ימא : ותקח ונסיבת מרים נביאתא אחתיה דאהרן ית תופא ²⁰
בידא ונפקן כל נשייא בתרהא בתופייא הוו חיילין ובחינגייא מחנגין : ותען
וזמרת להון מרים נודי ונשבחא קדם יי ארום תוקפא ורוממותא דידיה הוא על ²¹
גוותנין הוא מתגאי ועל רמין הוא מתנטל על די אזיד פרעה רשיעא ורדף בתר
עמא בני ישראל סוסוותיה ורתיכוי רמא וטמע יתהון בימא דסוף : ויסע ואטיל ²²
משה ית ישראל מן ימא דסוף ונפקו
למדברא דחלוצא וטיילו תלתא יומין
במדברא בטילין מן פיקודייא ולא אשכחו מייא : ויבאו ואתו למרה ולא יכילו ²³
למשתי מוי ממרה ארום מרירין הינון בגין כן קרא שמיה מרה : וילנו
ואתרעמו עמא על משה למימר מה ²⁴
נשתי :

ירושלמי ¹⁶ תפיל עליהון אימתא
דמותא ותבירא בתקיף אדרע גבורתך
ידמדמון כאבנייא עד דיעברון עמא
האלין דפרקית ית מגזתיה דיובקא
וית מגזתיה דיורדנא עד זמן יעברון
עמא אלין די קנית לשמך : ¹⁷ תעיל
יתהון ותנציב יתהון בטור בית אחסנתך
מדור בית שכינת קודשך די זמנת
לך יי בית מקדשא יי תרתין ידך
שכלילו יתיה : ¹⁸ כיון דחמין בית
ישראל ית נסיא ופלאין דעבד להון
קודשא בריך הוא על גיף ימא יהא
שמיה רבא מברך לעלמי עלמין יהבו
יקר ותושבחתא ורוממו לאלההון ענין
בני ישראל ואמרין אלין לאלין אתון
נתן כלילא בריש פרוקא דהוא מעבר
ולא מתעבר דהוא מחליף ולא מתחלף
דהוא מלך מלכין בעלמא הדין ועוד
דידיה הוא כלילא דמלכותא לעלמא
דאתי ודידיה היא עד עלם עלמיא :
²⁰ בתופיא הוון חילן :

ירושלמי ²² אורחא דחלוצה :

ירושלמי ²⁴ ואדינו עמא :

13 Duxiſti per benignitatem tuam populum tuum quos redemiſti: & hæreditate dediſti illis montem domus ſanctitatis tuæ, habitationem domus divinæ majeſtatis ſanctitatis tuæ. 14 Audient populi & contremiſcent: metus apprehendit eos, omnes *ſc.* columnas, habitatores terræ Palæſtinorum. 15 Ecce tunc perterrefacti ſunt principes Idumæorum, fortes Moabitarum apprehendit tremor: colliquefactum eſt cor eorum intra ipſos, omnium *ſc.* columnarum inhabitantium terram Chananæorum. 16 Injice ſuper eos terrores mortis & pavorem, propter robur brachii fortitudinis tuæ tacebunt ſicut lapides: uſque ad tempus quo tranſibunt populus tuus Dñe torrentes Arnonis, uſque ad tempus quo tranſibunt populus iſte quem emiſti vadum Jabok. 17 Ingredi facies eos, & plantabis eos in monte domus ſanctuarii tui; locum diſpoſitum è regione ſolii gloriæ tuæ, paratum è regione domus divinæ majeſtatis ſanctitatis tuæ, aptâſti Domine: domum ſanctuarii tui, Domine, ambæ manus tuæ fundârunt. 18 Cùm viderent populus domus Iſrael portenta & mirabilia, quæ fecit illis ſanctus, ſit nomen ejus laudatum, ad mare juncoſum, & fortitudinem manus ejus, filii exulum reſpondentes dicebant hi ad illos; Venite imponamus coronam magnificentiæ capiti redemptoris noſtri, qui tranſire facit & non tranſit, qui permutat & permutationi non eſt obnoxius, cujus eſt corona regia & eſt rex regum in ſeculo hoc, & cujus eſt regnum in ſeculo venturo, illius *inquam* eſt, & futurum eſt in ſecula ſeculorum. 19 Quoniam ingreſſi ſunt equi Pharaonis cum curribus ejus & equitibus ejus in mare, & redire fecit Dominus ſuper eos aquas maris, & Iſraelitæ ambulârunt per aridam in medio maris: & ibi aſcenderunt fontes dulces, & arbores bonæ ad cibum, & olera, & fructus amœni in fundo maris. 20 Et accepit Miriam propheti ſſa, ſoror Aaronis tympanum in manu: & exibant omnes mulieres poſt eam, cum tympanis erant ſaltantes & cum fiſtulis tripudiantes. 21 Et accinebat illis Miriam; Celebremus & laudemus coram Domino, quoniam fortitudo & ſublimitas illius eſt: contra ſuperbos ipſe elevatur, & contra excelſos ipſe attollitur. Eò quòd ſuperbè egit Pharao improbus, & perſequutus eſt populum filiorum Iſrael, equos ejus & currus ejus projecit, & ſubmerſit eos in mari juncoſo. 22 Et proficiſci fecit Moſes Iſraelem ex mari juncoſo, & exierunt in deſertum Chalutſa: & ambulârunt tres dies per deſertum vacui præceptis, & non inveniebant aquas. 23 Et venerunt in Mara; & non potuerunt bibere aquas de Mara, quòd amaræ eſſent: propterea vocatum eſt nomen illius Mara. 24 Et murmuravit populus contra Moſem, dicendo; Quid bibemus?

Hieroſ. 16. *Injicias ſuper eos terrorem mortis & fractionem in robore brachii fortitudinis tuæ, occumbent tanquam lapides: donec tranſeant populus iſte quem redemiſti vadum Jabok & vadum Jordanis, donec tranſeant populus iſte quem emiſti nomini tuo.* 17. *Introduces eos & plantabis eos in monte domus hæreditatis tuæ, habitatione domus divinæ majeſtatis ſanctitatis tuæ, quam præparâſti tibi Domine: domo ſanctuarii Domine*, quam *ambæ manus tuæ fundârunt.* 18. *Poſtquam viderunt domus Iſrael miracula & mirabilia, quæ fecit illis ſanctus benedictus ipſe ad littus maris, ſit nomen ejus magnum benedictum in ſecula ſeculorum, dederunt gloriam & laudes, & exaltationem Deo ſuo: reſpondentes filii Iſrael dicebant hi ad illos; Venite imponamus coronam capiti redemptoris, qui tranſire facit & non eſt tranſitioni obnoxius, qui mutat nec mutationi eſt obnoxius, qui eſt rex regum in ſeculo hoc, & præterea illi eſt corona regni in ſeculo futuro, & ipſius erit in ſeculo ſeculorum.* 20. *Erant cum tympanis ducentes choreas.*

Hieroſ. 22. *Via Chalutſa.*

Hieroſ. 24. *Et contenderunt populus.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

13 * گذرانده در فضلي تو قومي این خلاص کردي راننده در چیرگي تو بماواي
14 15 خاصي تو * بشنویدند قومها بلرزیدند درد بگرفت همه نشیناني فلست * آنهنگام نهیبزده
شدند مهتراني ادوم پهلواناني مواب بگرفت ایشانرا لرز شکسته شدند همه نشیناني کنعن *
16 * بیفتد ابر ایشان ترس وسهم در بزرگي سلطنتي تو خاموش باشند چون سنك تا بگذرد
17 قومي تو ;; تا بگذرد قومي این حاصل کردي * بیاوري ایشانرا وبنشاني ایشانرا در کوهي
اصنتاي تو آراسته بنشستن جاي تو صنع کردي ;; خاص جاي خدا آراسته کردند
18 19 قدرتهاي تو * ;; پادشاه باشد بجاوید وجاودان * که بیامد اسبي فرعه در مرکبي
او ودر سواراني او در دریا باز گرداند ;; ابر ایشان مر آبهاي آن دریا وپسراني
20 یسرال برفتند در خشکي در میاني آن دریا * بستاند مریم آن رسوله خواهري
اهرن مر آن دف دردستي آن بیرون آمدند همه آن زنان پسي آن در دفها ودردهلها *
21 * جواب داد بایشان مریم تسبیح گوید ;; که بزرگي کردن بزرگي کرد اسب وسوارهي
22 او بینداخت دردریا * منزل بر دارانید مشه مر یسرال ازدریاي سوف بیرون آمدند بیاباني
23 سور وبرفتند سه روزها دربیابان ونه یافتند آب * بیامدند بمره ونه توانستند باهنجیدن
24 آب ازمره که تلخانند ایشان ابر همچنین بخواند نامي آن مره * لندیدند آن قوم ابر
مشه بگفتن چه بیاهنجیم *

Duxiſti beneficentiâ tuâ populum 13 *hunc quem ſalvâſti, deduxiſti fortitudine tuâ ad habitationem ſanctitatis tuæ. Audierunt populi,* 14 *contremuerunt, dolor apprehendit omnes ſedentes in Palæſtina. Illo* 15 *tempore pavore percuſſi ſunt principes Edom, robuſtos Moab apprehendit tremor, confracti ſunt omnes ſedentes in Chenaan. Cadet ſu-* 16 *per eos timor ac metus: in magnitudine poteſtatis tuæ ſilentes erunt ſicut lapis: donec tranſierit populus tuus Domine, donec tranſierit populus iſte quem acquiſivisti. In-* 17 *troduces eos, & plantabis eos in monte hæreditatis tuæ præparato in reſidendi locum tuum: quem confeciſti Domine: ſanctuarium Deus præparârunt poteſtates tuæ. Dominus rex erit in æternitatem* 18 *et æternum. Quia venientibus equis* 19 *Pharoh cum curribus ejus & equitibus ejus in mare, reverti fecit Dominus ſuper eas aquas maris: filii autem Iſrael ambulaverunt in ſiccitate in medio maris. Tulitque Mirjam prophetiſſa ſoror* 20 *Aharon, tympanum in manu ſua, & egreſſæ ſunt omnes mulieres poſt illam cum tympanis ac ſiſtris. Et reſponſum dedit eis Mirjam;* 21 *Canticum dicite Domino, quia magnitudinem præſtando magnitudinem præſtitit, equum & equitem ejus projecit in mare. Et man-* 22 *ſiones removere fecit Moſheh Iſraelem à mari Suph, egreſſique ſunt in deſertum Shur, atque perrexerunt tribus diebus in deſertum, & non invenerunt aquam. Deindè venientes ad Marah, non* 23 *potuerunt bibere aquas de Marah, quia amaræ erant ipſæ: idcircò vocavit nomen ejus, Marah. Et* 24 *murmurârunt populus in Moſheh, dicendo; Quid bibemus?*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי
Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hierosolymitanum.*

וְצַלִּי קֳדָם יְיָ וְאַחְוִי לֵיהּ יְיָ אִילַן מְרִיר 25
דְאַרְדִּפְנֵי וּכְתַב עֲלוֹי שְׁמָא רַבָּא וְיַקִּירָא
וּטְלַק לְגוֹ מַיָּא וְאִתְחֲלוֹן מַיָּא תַּמָּן שַׁוִּי
לֵיהּ מֵימְרָא דַייְ גְזֵירַת שַׁבְּתָא וְקִיַּים אִיקַר
אַבָּא וְאִמָּא דִינֵי פִּדְעָא וּמַשְׁקוֹפֵי וּקְנָסִין
דְּמִקְנְסֵי לְחַיָּבַיָּא וְתַמָּן נַסְיָא בְּנִסְיוֹנָא
עֲשִׂירִיתָא : ויאמר וַאֲמַר אִין קַבָּלָא תְקַבֵּל לְמֵימְרָא דַייְ אֱלָהָךְ וּדְכָשַׁר קֳדָמוֹי תַעֲבִיד 26
וְתַצִּית לְפִקּוּדוֹי וְתִנְטוֹר כָּל קְיָימוֹי כָּל מַרְעִין בִּישִׁין דְּשַׁוִּיתִי עַל מִצְרָאֵי לָא אֲשַׁוִּינוּן
עֲלָךְ וְאִם תַּעֲבָרוּן עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא
וּמִשְׁתַּלְחִין עֲלָךְ אִין תְּתוּבוּן אַעֲדִינוּן מִנָּךְ
אֲרוּם אֲנָא הוּא יְיָ אָסָאָךְ : ויבאו וְאָתוּ 27
לְאֵלִים וּבְאֵלִים תַּרְתֵּיסְרֵי עֵינָוון דְּמַיִין עֲנִיא
לְכָל שִׁבְטָא וְשׁוּבְעִין דִּקְלִין כָּל קֳבֵיל
שׁוּבְעִין סָבַיָּא דְיִשְׂרָאֵל וּשְׁרוֹן תַּמָּן עַל
מַיָּא :

25 וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ וְחַוֵּי לֵיהּ מֵימְרָא
דַייְ אִילַן דְּאַרְדִּפְנֵי וּקְלַק בְּגוֹ מַיָּא וְאִתְחֲלִיוּ
מַיָּא תַּמָּן חַוֵּי לֵיהּ מֵימְרָא דַייְ קְיָמִין
וְסִדְרֵי דִינִין וְתַמָּן נַסִּי יָתֵיהּ נִסִּין בְּנִסְיוֹנָא
עֲשִׂירָאָה :

ירושלמי 26 אֲרוּם אֲנָא יְיָ דִי בְמֵימְרִי
מַסֵּי יָתָךְ : 27 וַאֲתוֹן לְאֵילִימָה וְתַמָּן תַּרְתֵּי
עֶשְׂרֵי עִינְוָן דְּמַיִן כָּל קֳבֵיל תַּרְתֵּי עַשְׂרֵי
שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל וְשִׁבְעִין דִּקְלִין כָּל קֳבֵיל
שִׁבְעִין סָבַיָּא סַנְהֶדְרִין דְיִשְׂרָאֵל :

Et oravit coram Domino, & indicavit illi Dominus arborem amaram Ardiphne; & ſcripſit ſuper eam nomen magnum & pretioſum, & projecit in medium aquarum, & dulces redditæ ſunt aquæ: ibi poſuit illi ſermo Domini decretum ſabbathi, & præceptum de honorando patre & matre, & judicia vulnerum & livorum, & punitiones quibus puniendi ſunt peccatores, & ibi tentavit tentatione decimâ. 25 Et dixit; Si audiendo audieris ſermonem Dñi Dei tui, & quod rectum eſt coram eo feceris, & auſcultaveris præceptis ejus, & ſervaveris omnia ſtatuta ejus: omnes infirmitates quas poſui ſuper Ægyptios, non ponam illas ſuper te: quòd ſi tranſgreſſi fueritis præcepta legis, immittentur ſuper te; ſi converſi fueritis, removebo eas à te, quoniam ego Dominus ſanans te. 26 Venerunt autem in Elim, ubi erant duodecim fontes aquæ, fons pro unaquaque tribu, & ſeptuaginta palmæ, è regione ſeptuaginta ſeniorum Iſrael: & caſtrametati ſunt ibi ad aquas. 27

Hier. 25. *Et oravit Moſes coram Domino, & indicavit illi ſermo Domini arborem Ardiphne, & projecit in medium aquarum, & dulcuerunt aquæ: ibi indicavit illis ſermo Domini præcepta & ordines judiciorum, & ibi tentavit eum tentationibus, tentatione decimâ.*

Hier. 26. *Quoniam ego Dominus qui ſermone meo ſano te.* 27. *Et venerunt in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum, ex adverſo duodecim tribuum Iſrael, & ſeptuaginta palmæ, ex adverſo ſeptuaginta ſeniorum Sanhedrin Iſrael.*

יו

ויסעו וּנְטָלוּ מֵאֵילִים וַאֲתוֹן כָּל כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמַדְבְּרָא דְסִין דְבֵין אֵלִים וּבֵין סִינַי 1
בַּחֲמֵיסַר יוֹמִין לְיַרְחָא דְאִייָר הוּא יַרְחָא תִּנְיָינָא לְמִיפַּקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם : וילנו
וּבְהַהוּא יוֹמָא פְּסַק לְהוֹן לֵישָׁא דְאַפִּיקוּ מִמִּצְרַיִם וְאִתְרַעֲמוּן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה 2
וְעַל אַהֲרֹן בְּמַדְבְּרָא : ויאמרו וַאֲמַרוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַלְוַאי דְמִיתְנָא בְּמֵימְרָא דַייְ 3
בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם כַּד הֲוֵינָא יָתְבִין עַל דּוּדְוָותָא דְבִיסְרָא כַּד הֲוֵינָא אָכְלִין לַחְמָא וְשָׂבְעִין
אֲרוּם הַנְפֵּקְתּוּן יָתָן לְמַדְבְּרָא הָדֵין לְקַטָּלָא יַת כָּל קְהָלָא הָדֵין בְּכַפְנָא : ויאמר וַאֲמַר 4
יְיָ לְמֹשֶׁה הָא אֲנָא מָחֵית לְכוֹן לַחְמָא מִן שְׁמַיָּא דְאִיצְטְנַע לְכוֹן מִן שֵׁירוּיָא וְיִפְקוּן עַמָּא
וְיִלְקְטוּן פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ מִן בִּגְלַל לְנַסּוּיֵיהוֹן אִין נַטְרִין מִצְוָותָא דְאוֹרַיְיתִי אִין לָא :
והיה וִיהֵי בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאֵי וִיזַמְּנוּן מַה דְיַיְתוּן לְקַמֵּיהוֹן לְמֵיכַל בְּיוֹמָא בְּשַׁבְּתָא וִיעָרְבוּן 5
בְּבָתַיָּא וְיִשְׁתַּתְּפוּן בְּדָרַתְהוֹן בְּגִין לְמֵיתַיָּיא מִדֵּין לְדֵין וִיהֵי לְהוֹן בְּכוּפְלָא עַל מַה
דְמַלְקְטִין יוֹמָא וְיוֹמָא : ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרַמְשָׁא וְתִנְדְּעוּן 6
אֲרוּם יְיָ אַפֵּיק יָתְכוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם :
וּבְקַר וּבְצַפְרָא יִתְגְּלֵי עֲלֵיכוֹן יְקָר שְׁכִינְתָּא 7
דַייְ כַּד שְׁמִיעַן קֳדָמוֹי יַת תּוּרְעֲמַתְכוֹן קֳדָם יְיָ וַאֲנַחְנָא מָא אֲנַן חֲשִׁיבִין אֲרוּם
אִתְרַעַמְתּוּן עֲלָנָא : ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּדֵין תִּדְעוּן בְּדִיזַמֵּן יְיָ לְכוֹן בְּרַמְשָׁא בִּשְׂרָא 8
לְמֵיכוּל וְלַחְמָא בְּצַפְרָא לְמִסְבּוֹעַ בְּדִשְׁמִיעַן קֳדָם יְיָ יַת תּוּרְעֲמוּתְכוֹן דְּאַתּוּן
מִתְרַעֲמִין עֲלוֹי וַאֲנַחְנָא מַה אֲנַן חֲשִׁיבִין לָא עֲלָנָא תּוּרְעֲמוּתְכוֹן אֱלָהֵן עַל מֵימְרָא דַייְ :

ירושלמי 7 וַאֲנַן מָה אֲנַן חֲשִׁיבִין :

CAP. XVI.

Et profecti ex Elim venerunt tota congregatio Iſrael in deſertum Sin, 1 quod eſt inter Elim & Sinai, decima quinta die menſis Ijar, ille erat menſis ſecundus ex quo exierant è terra Ægypti. Illo die ceſſavit illis paſta 2 quam eduxerunt ex Ægypto, & murmuraverunt omnes filii Iſrael adverſus Moſem & Aaronem in deſerto. Et dixerunt illis filii Iſrael; Utinam 3 mortui eſſemus ſermone Dñi in terra Ægypti, cùm ſederemus juxta ollas carnis, cùm comedentes panem ſaturaremur: quoniã eduxiſtis nos in deſertum hoc, ad interficiendum univerſum cœtum hunc fame. Et dixit Dñs 4 Moſi; Ecce ego deſcendere facio vobis panem è cœlis, qui vobis eſt repoſitus ab initio: & exeant populus, & colligant rem diei in die ſuo, ut tentem eos ſi ſervent præcepta legis meæ annon. Et erit die ſexto parabunt 5 quod afferent coram ſe ad edendum die Sabbathi, & miſcebunt in domibus, & communicabunt in habitationibus ſuis propter afferentes ex hac in illam, ut ſit illis duplum reſpectu illius quod colligunt per ſingulos dies. Et dixit Moſes & Aaron omnibus filiis Iſrael; Veſperi & cognoſcetis 6 quòd Dominus eduxerit vos liberatos è terra Ægypti. Et in aurora re- 7 velabitur vobis gloria divinæ majeſtatis Domini, cum auditæ fuerint coram ipſo murmurationes veſtræ coram Domino: nos enim quid ſumus reputati, quòd murmuretis contra nos? Et dixit Moſes; In hoc ſcietis cùm paraverit vobis Dominus ve- 8 ſperi carnem ad edendum, & panem in aurora ad ſatietatem, quòd auditæ ſunt coram Domino murmurationes veſtræ, quibus murmuratis contra ipſum; nos verò quid reputati ſumus? non contra nos murmurationes veſtræ, sed contra verbum Domini.

Hier. 7. *Et nos quid nos reputamur?*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*نالش كرد بيي : بياموخت اويرا : چوبي بينداخت بآن آب شيرين شدند آن آب آنجا بنهاد باو 25
رسم و حكم و آنجا آزمايش كرد اويرا *گفت اگر شنويدن بشنوي بآوازي : خداي تو و آن 26
شايسته در نظرهاي او بكني و گوش كني بفرمانهاي او و نگاه داري همه رسمهاي او همه آن
بيماري آنچه بنهادم در مصر نه نهم ابر تو كه من : درمان كناي تو *بيامدند باليم 27
و آنجا دوازده چشمهاي آب و هفتاد درختهاي خرما فرود آمدند آنجا ابر آن آب *

فصل شانزدهم

* منزل برداشتند از اليم بيامدند همه جماعتي 1
پسراني يسرال ببيابان سين آنچه ميان اليم و مياني سيني در پانزده روز بماهي آن دويمي
بيرون آمدن ايشان از زمين مصر *لندش كردند همه جماعتي پسراني يسرال ابر مشه و ابر 2
اهرن در بيابان *گفتند بايشان پسراني يسرال كه بدهد مردني ايما در قدرتي : در زميني مصر 3
در نشستن ايما ابر ديگي آن گوشت در خوردني ايما نان بسيري كه بيرون آورديد ايمارا بآن
بيابان آن اين بكشتن مر همه آن جماعتي آن اين در گرسنگي *گفت : بمشه اينك من بارانا 4
بشما نان ازان آسمان و بيرون آيد آن قوم و بر چينند قدري روز در روزي او بسبب آزمايش
كنم اويرا ها برود درشريعتي من اگر نه *و باشد در روزي آن ششمي آراسته كنند مر آنچه 5
بياورند و باشد دو ابر آنچه بر چينند روز روز *گفت مشه و اهرن بهمه پسراني يسرال ايوار 6
بدانيد كه : بيرون آورد شمارا از زميني مصر *و بامداد ببينيد مر عزيزي : در شنويدن او 7
مر لندشهاي شما ابر : و ايما چييم كه بلندند ابر ايما *گفت مشه در دادني : بشما در 8
ايوار گوشت بخوردن و نان در بامداد بسير شدن در شنيدن : مر لندشهاي شما آنچه شما
لندش كنان ابر او و ايما چييم نه ابر ايما لندشهاي شما كه ابر :

Gemitum autem *fecit ad Dominum, docuit*que *eum Dominus lignum quoddam, quo projecto in aquas, dulces factæ ſunt aquæ: ibi poſuit ei ſtatutum ac judicium, & ibi tentavit eum,* 25 *Dicens; Si auſcultando auſcultaveris voci Domini Dei tui, & quod decet in conſpectib. ejus feceris, & aurẽ præbueris mandatis ejus, ac obſervaveris omnia ſtatuta ejus: omnem morbũ quod poſui in Ægypto, non ponam ſuper te, quia ego Dominus ſanans te.* 26 *Venerunt* autem *in Elim, & ibi duodecim fontes aquarum, & ſeptuaginta arbores dactyli: reſederũtque illic prope aquas.* 27

CAP. XVI.

Manſiones autem *removentes ab Elim, venerunt omnis cœtus filiorum Iſrael in deſertum Sin,* quod eſt *inter Elim & Sinai, quintadecimâ die menſis ſecundi, egreſſũs eorum de terra Ægypti.* 1 *Et murmurãrũt omnis cœt⁹ filiorũ Iſrael contra Moſheh & Aharon in deſerto:* 2 *Quib⁹ dixerũt filii Iſrael; Quis dabit* (i. Utinam) *mortui fuiſſem⁹ per potentiam Domini in terra Ægypti, quando ſedebamus juxta ollã carnis, & quando edebamus panem ad ſaturitatem: quòd eduxiſtis nos in deſertum hoc, ad interficiendum totum cœtũ iſtum fame.* 3 *Dixit*que *Dominus ad Moſheh; En ego pluiturus ſum vobis panem è cœlo: & egredietur populus, & colliget demenſum diei in die ſuo, ut tentem eum an ambulaverit in lege mea, necne.* 4 *Eritque, in die ſexto parabunt quod introduxerint: & erit duplum ſupra id quod colligent quotidiè.* 5 *Dixit* itaque *Moſheh & Aharon omnibus filiis Iſrael; Veſperi ſcietis quòd Dominus eduxit vos è terra Ægypti.* 6 *Et manè videbitis gloriam Domini, eò quòd audivit murmurationes veſtras contra Dñm: & nos, quid ſumus quòd murmuretis contra nos?* 7 *Dixit* quoque *Moſheh; Cùm dederit vobis Dominus veſperi carnem ad comedendum, & panem manè ad ſaturandum: eo quòd audivit Domin⁹ murmurationes veſtras quas murmuratis contra eum: & nos, quid ſumus? non contra nos murmurationes veſtræ, ſed contra Dominum.* 8

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי
Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֵימַר לְכָל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל קְרִיבוּ קֳדָם יְיָ אֲרוּם 9
שְׁמִיעַן קֳדָמוֹי יַת תּוּרְעֲמוּתְכוֹן : ויהי וַהֲוָה בְּמַלְּלוּת אַהֲרֹן עִם כָּל כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל 10
וְאִתְפְּנִיוּ לְמַדְבְּרָא וְהָא יְקַר שְׁכִינְתָּא דַייְ אִתְגְּלֵי בַּעֲנַן יְקָרָא : וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם 11
מֹשֶׁה לְמֵימַר : שמעתי שְׁמִיעַ קֳדָמַי יַת תּוּרְעֲמוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַלֵּיל עִמְּהוֹן לְמֵימַר 12
בֵּינֵי שִׁמְשְׁתָא תֵּיכְלוּן בִּשְׂרָא וּבְצַפְרָא תֵּיכְלוּן לַחְמָא וְתִנְדְּעוּן אֲרוּם אֲנָא הוּא יְיָ
אֱלָהֲכוֹן : ויהי וַהֲוָה בְּרַמְשָׁא וּסְלִיקוּ פִּסְיוֹנִין וַחֲפוּ יַת מַשְׁרִיתָא וּבְצַפְרָא הֲוַת 13
אֲנָחוּת טַלָּא מְתַקְּדָשָׁא מִתַּקְנָא הֵי כְּפָתוֹרִין חֲזוֹר חֲזוֹר לְמַשְׁרִיתָא : ותעל וּסְלִיקוּ 14
עֲנָנַיָּא וְאַחִיתוּ מַנָּא עִילָוֵי אֲנָחוּת טַלָּא
וַהֲוַת עַל אַנְפֵּי מַדְבְּרָא דַּקִּיק מְסַרְגַל דַּקִּיק
כִּגְלִידָא עַל אַרְעָא : ויראו וַחֲמוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַהֲווֹן תְּמֵהִין וְאָמְרִין אֱינַשׁ לְחַבְרֵיהּ 15
מַאן הוּא אֲרוּם לָא יָדְעוּן מַה הוּא וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן הוּא לַחְמָא דְאִצְטְנַע לְכוֹן מִן
שֵׁירוּיָא בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא וּכְדוֹן יְהָבֵיהּ יְיָ לְכוֹן לְמֵיכַל : זה הדבר דֵּין פִּתְגָמָא דְפַקֵּיד 16
יְיָ לְקוּטוּ מִנֵּיהּ גְּבַר לְפוּם מֵיכְלֵיהּ עוּמְרָא לְגוּלְגַלְתָּא מִנְיַין נַפְשָׁתֵיכוֹן גְּבַר לְפוּם
סְכוּם אֱינָשֵׁי מַשְׁכְּנֵיהּ תִּסְבוּן : ויעשו וַעֲבַדוּ כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְקִיטוּ מַנָּא מַאן 17
דְּאַסְגֵּי וּמַאן דְּאַזְעַר : וימודו וְאָכִילוּ בְּעוּמְרָא לָא אַשְׁתַּיַּיר מִן מְכִילְתָּא מַאן דְּאַסְגֵּי 18
לְמִילְקַט וּדְאַזְעַר לְמִילְקַט לָא חֲסַר מִן מְכִילְתָּא גְּבַר לְפוּם מֵיכְלֵיהּ לְקִיטוּ : ויאמר
וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן גְּבַר לָא יַשְׁיֵיר מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא : ולא וְלָא קַבִּילוּ מִן מֹשֶׁה 19 20
וְשַׁיְירוּ דָּתָן וַאֲבִירָם גּוּבְרַיָּא חַיָּבַיָּא מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא וַאֲרְחֵשׁ מוּרְנִין וּסְרֵי וּרְגַז
עֲלֵיהוֹן מֹשֶׁה : וילקטו וַהֲווֹ מְלַקְטִין יָתֵיהּ מִן עִידָן צַפְרָא עַד אַרְבַּע שָׁעִין 21
דְּיוֹמָא אֱינַשׁ לְפוּם מֵיכְלֵיהּ וּמִן אַרְבַּע
שָׁעִין וּלְהָאל שָׁחִין שִׁמְשָׁא עִילוֹי
וַהֲוָה שָׁיִיח וּמִתְעֲבֵד מַבּוּעִין דְּמַיִין וְנָגְדִין עַד יַמָּא רַבָּא וְאָתְיָין חֵיוָון דַּכְיָין
וּבְעִירָן וְשָׁתְיָין מִנֵּיהּ וַהֲווֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צָדִין וְאָכְלִין יַתְהוֹן : ויהי וַהֲוָה בְּיוֹמָא 22
שְׁתִיתָאָה לְקָטוּ לַחְמָא בְּכֻפְלָא תְּרֵין עוּמְרִין לְבַר נַשׁ חַד וְאָתוּ כָּל רַבְרְבֵי
כְּנִישְׁתָּא וְתַנּוּ לְמֹשֶׁה : ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה הוּא דְמַלֵּיל יְיָ עֲבַדְתּוּן 23
שַׁבָּא שַׁבַּת קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ לִמְחַר יַת דְּאַתּוּן צְרִיכִין לְמֵיפָא מְחַר אֵיפוּ יוֹמָא
דֵין וְיַת דְּאַתּוּן צְרִיכִין לְמִבַשְּׁלָא מְחַר בַּשִּׁילוּ יוֹמָא דֵין וְיַת כָּל מַה דְמִשְׁתַּיֵּיר
מִן מַה דִי תֵיכְלוּן יוֹמָא דֵין אַצְנְעוּ יָתֵיהּ וִיהֵי נְטִיר עַד צַפְרָא :

ירושלמי 14 כִּכְפוֹרָא :

ירושלמי 21 הֲוָה שָׁיַח :

Et dixit Moſes Aaroni; Dic ad univerſum cœtum filiorum Iſrael, 9 Accedite coram Domino: quoniam auditæ ſunt coram eo murmurationes veſtræ. Et fuit dum loqueretur Aaron cum univerſo cœtu 10 Iſrael, & verterunt ſe ad deſertum: & ecce gloria divinæ majeſtatis Dei revelata eſt in nube gloriæ. Et loquutus eſt Dominus cum Mo- 11 ſe, dicendo: Audita eſt coram me murmuratio filiorum Iſrael: lo- 12 quere cum illis, dicendo; Inter veſperas comedetis carnem, aurorâ autem comedetis panem: & ſcietis quod ego ſim Dominus Deus veſter. Et accidit veſperi, ut aſcenderent coturnices, & cooperue- 13 runt caſtra: manè autem erat deſcenſus roris ſancti, parati veluti menſæ per circuitum caſtrorum. Et aſcenderunt nubes, & deſcen- 14 dere fecerunt Manna ſuper deſcenſum roris: & erat in ſuperficie deſerti tenue lineatim poſitum, tenue *inquam* tanquam pruina ſuper terram. Et viderunt filii Iſrael, 15 & mirabantur, & dicebant quiſque ad ſocium ſuum; Quid eſt? nam neſciebant quid eſſet: & dixit Moſes illis; Eſt panis qui reſervatus eſt vobis ab initio in cœlis excelſis, & jam dedit ipſum vobis Dominus in cibum. Hic eſt ſermo quem præcepit Dominus; Colligite 16 ex eo quiſque quantum ſufficit ad veſcendum: Gomer pro capite, *ſecundùm* numerum animarum veſtrarum, quiſque ſecundùm numerum hominum qui in tabernaculo ſuo ſunt, accipietis. Et fecerunt ſic fi- 17 lii Iſrael: & collegerunt Manna, quidam plus, alii minus. Et 18 cum metirentur per Gomer, nihil ſupererat ex menſura illi qui plus collegerat; illi verò qui minus collegerat, nihil defuit de menſura: ſinguli prout ſatis erat in cibum ſibi collegerant. Et dixit Moſes illis; 19 Nemo quiſquam reſiduum faciat de eo uſque ad auroram. Sed non 20 auſcultârunt Moſi, ſed reſiduum fecerunt Dathan & Abiram viri peccatores de eo uſque auroram, & produxit multiplices vermes poſtquam putruiſſet: iratúſque eſt contra eos Moſes. Et colligebant 21 ipſum à tempore matutino uſque ad quartam diei horam, unuſquiſque prout in cibum ſibi ſatis erat: ſed à quarta diei hora & deinceps incaleſcebat ſol ſuper ipſum, & liqueſcebat, fiebatque fontes aquarum, quæ fluebant uſque ad mare magnum, & veniebant feræ mundæ & beſtiæ quæ bibebant ex eo, & Iſraelitæ venabantur & comedebant eas. Accidit autem die ſexto, collegerunt panem duplum, duo Gomer pro 22 unoquoque: & venerunt omnes principes congregationis, & indicârunt Moſi. Et dixit illis Moſes; Hoc quod loquutus eſt Dominus feciſtis, 23 quies ſabbathi ſancta coram Domino cras: id quod opus habetis coquere cras, coquite hodie; & quod opus habetis elixare cras, elixate hodie; & quicquid reſiduum fuerit de eo quod comedetis hodie, recondite ipſum, & ſervetur uſque ad auroram.

Hieroſ. 14 *Tanquam pruina.*

Hieroſ. 21 *Factum eſt liquidum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*گفت مشه باهرن بگوي بهمه جماعتي پسراني يسرال نزديك شويد بپيش : كه بشنويد مر 9
لندشهاي شما *بود چون سخن گفتن اهرن بهمه جماعتي پسراني يسرال روي كردند بآن 10
بيابان و اينك عزيزي : ديدارشد در ابر *سخن گفت : بمشه بگفتن *شنيدم مر لندشهاي 11 12
پسراني يسرال سخن گوي بايشان بگفتن مياني ايوارها بخوريد گوشت و در بامداد سير شويد نان
و بدانيد كه من : خداي شما *بود در ايوار بر آمد مرغچه بپوشيد مر آن لشكرگاه و در 13
بامداد بود ريزش آن شب نم گرداگرد بلشكرگاه *بر آمد ريزش آن شب نم اينك ابر روي آن 14
بيابان خرد پوست بنده خرد چون سرما ريزه ابر آن زمين *بديدند پسراني يسرال گفتند مرد 15
با برادري او نعمت است او كه نه دانستند چيست او گفت مشه بايشان او آن نان آنچه بداد : بشما
بخوردن *اين آن سخن آنچه بفرمود : بر چينيد ازو مرد بقدري خورش او پيمانهي بسرمرهي 16
بشماري جانهايي شما مردي بآنچه در خيمهي او بستانيد *بكردند همچنين پسراني يسرال برچيندند 17
آن بسيار چينا و آن اندك چينا *بپيمودند در پيمانه و نه زياد آمد آن بسيار چينا و آن اندك 18
[چينا] نه كم آمد مردي بقدري خورش او بر چيندند *گفت مشه بايشان مرد نه باقي گذارد 19
ازو تا بامداد *و نه شنيدند بمشه باقي گذاشتند مردمان ازو تا بامداد كرم گرفت كرمها گنده 20
شد خشم كرد ابر ايشان مشه *بر چيندند اويرا در بامداد در بامداد مرد بقدري 21
خورش او و گرم كند آن خورشيد بگدازد *بود در روز آن ششمي بر چيندند 22
نان دو بخشه دو آن پيمانه بيكه بيامدند همه مهتراني جماعت آگاه كردند بمشه*
*گفت بايشان او آنچه سخن گفت : معطلي معطلي خاص بيي فردا مر آنچه بپزيد 23
بپزيد و مر آنچه بجوشانيد بجوشانيد و مر همه آن زيادي رها كنيد بشما بنگاهداشت
تا آن بامداد :

Dixitque Moſheh ad Aharon, Dic toto cœtui filiorum Iſrael; Appropinquate coram Domino, quia audivit murmurationes veſtras. 9 *Fuit, quum loqueretur Aharon ad totum cœtum filiorum Iſrael, reſpexerunt ad deſertum, & ecce gloria Domini conſpecta eſt in nube.* 10 *Et locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 11 *Audivi murmurationes filiorum Iſrael: loquere ad eos, dicendo; Inter veſperas comedetis carnem, & manè ſaturabimini pane, ſcietisque quòd ego Dominus Deus veſter.* 12 *Fuit igitur, veſperâ, aſcendens avicula operuit caſtra: manè verò fuit diffuſio nocturni roris circumcirca in caſtris.* 13 *Cumq; aſcendiſſet diffuſio nocturni roris, en ſuper faciẽ deſerti erat minutum quid cute incluſũ, minutũ ſicut pruina ſuper terram.* 14 *Quum vidiſſent filii Iſrael, dixerunt quiſq; fratri ſuo; Beneficium eſt ipſum: quia ignorabant quid illud eſſet. Tum dixit Moſheh eis; Ipſe eſt panis quem dedit Dominus vobis ad veſcendum.* 15 *Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus; Colligite ex eo, quiſque pro ratione eſûs ſui, menſuram in capitum computatione, juxta numerum animarum veſtrarum: quiſque pro iis qui in tentorio ſuo, accipietis.* 16 *Feceruntq; ſic filii Iſrael, & collegerunt, multum colligens ac parum colligens.* 17 *Poſtea menſi ſunt in menſura: & non abundavit multum colligens, neque parũ colligens defecit: quiſq; pro ratione eſûs ſui collegerunt.* 18 *Dixitque Moſheh eis; Nemo relinquat ex eo uſque ad mane.* 19 *Et non auſcultârunt Moſheh: nam reliquerunt quidam ex eo uſque mane, & vermiculatum eſt vermes, fœtidúmque redditum eſt: & iratus eſt in eos Moſheh.* 20 *Collegerunt itaque illud unoquoque mane, quiſque pro ratione eſûs ſui: calefaciente autem ſole, liqueſcebat.* 21 *Fuit autem die ſexto, collegerunt panis duplam portionẽ, duas menſuras unicuique: venientes igitur omnes principes congregationis, notum fecerunt ipſi Moſheh:* 22 *Quibus dixit, Ipſum eſt quod locutus eſt Dominus; Ceſſatio, ceſſatio ſancta Domino cras: quod coquetis, coquite; & quod elixabitis, elixate: quicquid verò abundaverit, ſeponite vobiſmet in cuſtodia uſque ad mane.* 23

24 ויניחו ואצנעו יתיה עד צפרא היכמא דפקיד משה ולא סרי וריחשא לא הות
ביה: ויאמר ואמר משה אכלוהי יומא דין ארום שבתא יומא דין קדם יי יומא 25
דין לא תשכחוניה בחקלא: ששת שיתא יומין תלקטוניה וביומא שביעאה 26
דהוא שבתא לא יהי ביה מנא נחית: ויהי והוה ביומא שביעאה נפקו מן 27
רשיעי עמא למלקוט מנא ולא אשכחו: ויאמר ואמר יי למשה עד אימת 28
אתון מסרבין למנטור פקודי ואורייתי: ראו חמון ארום יי יהב לכון ית שבתא 29
בגין כן הוא יהיב לכון ביום שתיתאה לחים לתרין יומין שרון גבר באתריה
ולא תטלטלון מדעם מרשותא לרשותא בר מארבעא גרמידי ולא יפוק אינש
מאתריה לטיילא לבר מתרין אלפין גרמידי ביומא שביעאה: וישבתו ונחו 30
עמא ביומא שביעאה: ויקראו וקרון 31
בית ישראל ית שמיה מנא והוא כבר
זרע כוסבר חיור וטעמיה כאששיין
בדבש: ויאמר ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי לאצנעא מלי עומרא מניה 32
למטרא לדריכון מן בגלל דיחמון דריא מסרבייא ית לחמא דאוכלית יתכון
במדברא בהנפקותי יתכון מארעא דמצרים: ויאמר ואמר משה לאהרן סב 33
צלוחית דפחר חדא והב תמן מלי עומרא מנא ואצנע יתיה קדם יי למטרא
לדריכון: כאשר היכמא דפקיד יי ית משה ואצנעיה אהרן קדם סהדותא 34
למטרא: ובני ובני ישראל אכלו ית מנא ארבעין שנין בחייוהי דמשה עד 35
מיתיהון לארעא מיתיבא ית מנא אכלו ארבעין יומין בתר מותיה עד דעברו
יורדנא ועלו לסייפי ארעא דכנען: והעמר ועמרא חד מן עשרא לתלת סאין 36
הוא:

ירושלמי 31 כזרע דכוסבר חיור
וטעמיה כשפיין בדבש:

יז

ויסעו ונטלו כל כנישתא דבני ישראל ממדברא דסין למטלניהון על מימרא דיי 1
וישרו ושרו ברפידים אתרא דבטילו אידיהון ממצוותא דאורייתא ואתיבשו מבועיא
ולא הוה מוי למשתי לעמא: וירב ונצו רשיעי עמא עם משה ואמרו הב לן 2
מוי ונשתי ואמר להון משה מה נצן אתון עמי ומה מנסן אתון קדם יי: ויצמא
וצחי תמן עמא למוי ואתרעם עמא על משה ואמר למא דנן אסיקתנא ממצרים 3
לקטלא יתנא וית בננא וית גיתנא בצחותא:

Et reposuerunt ipsum usque ad auroram, quemadmodum præceperat 24
Moses: non computruit, nec vermis erat in eo. Et dixit Moses; 25
Comedite ipsum hodie, quoniam sabbathum est hodie coram Domino:
die hoc non invenietis ipsum in agro. Sex diebus colligetis ipsum: 26
die autem septimo, qui sabbathum est, non descendet in eo Manna.
Accidit autem die septimo, exierunt ex improbis populi ad colligen- 27
dum Manna: sed non invenerunt. Et dixit Dominus Mosi; Quousque 28
vos renuitis servare præcepta mea & legem meam. Videte; quo- 29
niam dedit vobis Deus sabbathum, propterea ipse dedit vobis die sexto
panem pro duobus diebus: manete quisque in loco suo, neque migretis ullo modo à ditione in ditionem, exceptis quatuor cubitis, &
ne exeat homo è loco suo ad ambulandum, ultra duo millia cubitorum die septimo. Et quieverunt populus die septimo. Et vocârunt 30
domus Israel nomen ejus Manna: 31
& erat quasi semen coriandri, album, & gustus ejus instar placentarum frixarum cum melle. Et 32
dixit Moses; Hic est sermo quem
præcepit Dominus, ut reponatis
plenum Gomer ex eo, ut servetur in generationes vestras: ut videant generationes rebelles panem, quo cibavi vos in deserto, cum
eduxi vos è terra Ægypti. Et dixit Moses Aaroni; Tolle vas unum 33
testaceum, & pone illic plenum Gomer Manna: & repone ipsum coram Domino ut servetur in generationes vestras. Quemadmodum 34
præcepit Dominus Mosi, ita reposuit ipsum Aaron coram testimonio in custodiam. Filii autem Israel comederunt Manna quadraginta 35
annis in vita Mosis, donec venissent in terram habitationis: Manna
comederunt quadraginta diebus post mortem ipsius, donec transirent
Jordanem, & ingrederentur in extremitates terræ Canaan. Gomer 36
autem decima pars est trium satorum.

Hierosʃ. 31. *Tanquam semen coriandri album, & gustus ejus instar placentarum frixarum cum melle.*

CAP. XVII.

Et profecta est universa congregatio filiorum Israel ex deserto Sin 1
per profectiones suas, juxta verbum Domini: & castrametati sunt in
Rephidim, loco ubi otiosæ fuerunt manus eorum à præceptis legis,
itaque exaruerunt fontes, nec erant aquæ ad bibendum populo. Et 2
rixati sunt improbi populi cum Mose, & dixerunt; Da nobis aquas,
ut bibamus: quibus respondit Moses; Quid rixamini vos mecum?
Quid vos tentatis coram Domino? Sitivitque ibi populus aquam, & 3
murmuravit populus contra Mosem: & dixit; Quid hoc ascendere fecistis nos ex Ægypto, ad occidendum nos & filios nostros & pecora
nostra siti?

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

24 25 * رها کردند اویرا تا آن بامداد چون آنچه بفرمود مسه ونه گنده شد وکرم نه بود درو * گفت
مسه بخورید اویرا این روز که معطّل این روز ״ این روز نه یابید اویرا در دشت * شش روزها بر 26
چینید اویرا ودر روز آن هفتمی معطّل نه باشد درو * بود در روز آن هفتمی بیرون 27
آمدند از آن [قوم] ببر چیندن ونه یافتند * گفت [״] بمسه تا کی تا کم باشید بنگاه 28
داشتن فرمانهای من وشریعتهای من * ببینید که ״ بداد بشما آن معطّلی ابر همچنین 29
او دها بشما در روزی آن ششمی نانی دو روزه بنشینید مرد بجای او ونه بیرون آید مرد از
مقامی او در روزی آن هفتمی * معطّل شدند آن قوم در روز آن هفتمی * بخواندند خاندانی 30 31
یسرال مر نامی او منّا او چون تخمی گشنیز سفید ومزهی او چون زلبیا درعسل * گفت مسه 32
این آن سخن آنچه بفرمود ״ پری آن پیمانه ازو بنگاهداشت بعصرهای شما بسبب ببینند مر آن
نان آنچه بخوراندم شمارا در بیابان دربیرون آوردنی من شمارا از زمینی مصر * گفت مسه باهرن 33
بستان صراحی یکّه وبده آنجا پری آن پیمانه منّا ورها کن اویرا بپیش ״ بنگاه داشت
بعصرهای شما * چون آنچه بفرمود ״ بمسه رها کرد اویرا اهرن بپیش آن گواه گرفت بنگاه 34
داشت * وپسرانی یسرال بخوردند مر آن منّا چهل سال تا آمدن ایشان بزمینی نشستن مر آن منّا 35
بخوردند تا آمدنی ایشان بکناری زمینی کنعن * وآن پیمانه ده یك آن قفیز او * 36

* فصل هفدهم *

* منزل بر داشتند همه جماعتی پسرانی یسرال از بیابانی سین بمنزلهای ایشان ابر امری ״ فرود 1
آمدند دررفیدیم ونیست آب بآشامیدن آن قوم * خصومت کرد آن قوم اوازی مسه گفتند 2
بدهید بایما آب وبیاشامیم گفت بایشان مسه چه خصومت کنید اوازی من چه آزمایش
کنید مر ״ * تشنه شد آنجا آن قوم بآب لندش کرد آن قوم ابر مسه گفت چرا این بر 3
آوردی ایمارا از مصر بکشتن مرا ومر فرزندانی من ومر رمههای من درتشنگی *

Et sepoʃuerunt illud usque ad mane, quemadmodū præceperat Mosheh: neque fœtidum redditum est, neque vermis fuit in eo. Dixitque Mosheh; Comedite illud hodiè, quia cessatio est hodiè Domino: hodie non invenietis illud in agro. Sex diebus colligetis illud: die verò septimo cessatio, non erit in eo. Fuit autem, die septimo egressi sunt de populo ad colligendum, & non invenerunt. Dixitque Dominus ad Mosheh; Usque quò nolueritis custodire præcepta mea ac leges meas? Videte quòd Dominus dedit vobis cessationem, proptereà ipse dat vobis die sexto panem bidui: sedete quisque in loco suo, ne egrediatur vir è loco suo in die septimo. Et cessârunt populus die septimo. Vocârunt autem familia Israel nomen ejus Manna: est sicut semen coriandri, album: & sapor ejus tanquam Lagani in melle. Dixitque Mosheh, Hoc est verbum quod præcepit Dominus; Plenitudo mensuræ erit ex eo ad custodiam in secula vestra, ut videant panem quo cibavi vos in deserto, quando eduxi vos è terra Ægypti. Et dixit Mosheh ad Aharon; Tolle lagenam unam, & da illic plenitudinem mensuræ Manna, & sepone illud coram Domino, ad custodiam in secula vestra. Quemadmodum præceperat Dominus ipsi Mosheh, seposuit illud Aharon coram Testimonio in custodiam. Porrò filii Israel comederunt Manna quadraginta annis, usque in adventum ipsorū in terram residendi. Manna comederunt usq; in adventum ipsorum ad oram terræ Chenaan. Mensura verò decima pars modii est. 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36

CAP. XVII.

Mansiones itaque removentes totius cœtus filiorum Israel à deserto Sin per mansiones suas juxta mandatum Domini, devenerunt in Rephidim, & non erat aqua populo ad bibendum. Unde jurgium fecit populus cum Mosheh, dicentes; Date nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit Mosheh; Quid jurgium facitis cum me? quid tentatis Dominum? Sitibundus igitur fact° est ibi populus propter aquam, murmuravitq; populus contra Mosheh, dicens; Quare hoc, extulisti nos ex Ægypto, ad interficiendum me & filios meos ac greges meos siti? 1 2 3

ויצעק וצלי משה קדם יי למימר מה אעבד לעמא הדין תוב קליל ועיד 4
והינון רגמין יתי: ויאמר ואמר יי למשה עיבר קדם עמא ודבר עמך מסבי 5
ישראל וחוטרך דמחית ביה ית נהרא דבר בידך ואיזיל לך מן קדם
תורעמתהון: הנני האנא קאים קדמך תמן באתרא דתחמי רושם ריגלא 6
בחורב ותמחי ביה בטינר חוטרך ויפקון מניה מוי למשתי וישתון עמא ועבד
היכדין משה קדם סבי ישראל: ויקרא וקרא שמא דאתרא ההוא נסיונא 7
ומצותא בגין דנצו בני ישראל עם משה ובגין דנסיין קדם יי למימר האין
קושטא איקר שכינתא דיי שריא ביננא אין לא: ויבא ואתא עמלק מארע 8
דרומא ושוור בליליא ההוא אלף ושית מאה מילין ומן בגלל מצותא דהוה
ביני עשו וביני יעקב אתא ואגח קרבא עם ישראל ברפידים והוה נסיב וקטיל
גוברין מדבית דן דלא הוה ענגא מקביל יתהון מן בגלל פולחנא נוכראה
די ביניהון: ויאמר ואמר משה ליהושע בחר לנא גוברין גיברין ותקיפין 9
בפקודייא ונצחני קרבא ופוק מתחות ענני יקרא וסדר סדרי קרבא לקביל
משיריין עמלק מחר אנא קאים בצומא מעתד בזכוות אבהתא רישי עמא וזכוות
אימהתא דמתילן לגלימתא וחוטרא דאתעבידו ביה ניסין מן קדם יי בידי:
ויעש ועבד יהושע היכמא דאמר ליה משה לאגחא קרבא בעמלק ומשה ואהרן 10
וחור סליקו לריש רמתא: והיה והוה 11
כד זקיף משה ידוי בצלו ומתגברין
דבית ישראל וכד הוה מנח ידוי מן
למצלייא ומתגברין דבית עמלק: וידי
וידוי דמשה הוו יקירין מן בגלל דעכב 12
קרבא למחר ולא אודרז ביומא ההוא
לפורקנא דישראל ולא הוה יכיל למיזקפהון בצלו ומן דהוה צבי לסגופי
נפשיה נסיבו אבנא ושוויו תחותוי ויתיב עלוה ואהרן וחור מסעדין לידוי מכא
חד ומכא חד והואה ידוי פריסן בהימנותא בצלו וצומא עד מטמוע שמשא:
ויחלש ותבר יהושע ית עמלק דקטע רישי גיבריא דעמיה על פום מימרא דיי 13
בקטילת סייפא: ויאמר ואמר יי 14
למשה כתוב דא דוכרנא בספר סבייא
דמלקדמין ושוי פתגמיא האינון
במשמעיה דיהושע ארום מימחא אמחי
ית דוכרן עמלק מתחות שמייא: ויבן
ובנא משה מדבחא וקרא שמיה מימרא 15
דיי דין ניסא דילי דניסא דעבד אתרא
בגיני הוא: ויאמר ואמר ארום קיים 16
מימרא דיי בכורסי יקריה דהוא
במימריה יגיח קרבא בדבית עמלק
וישיצי יתהון לתלתי דריא מדרא דעלמא דין ומדרא דמשיחא ומדרא דעלמא דאתי:

ירושלמי 11 והוה כד זקיף משה
ידוי בצלו הוו בית ישראל מתגברין
וכד הוה מנע ידוי מלצלוי הון בית
עמלק מתגברין ונפלין בסדרי קרבא:
12 וידוי דמשה הוו זקפן בצלו:

ירושלמי 16 ואמר שבועה נפקת
מתחות כורסי יקרא דרבון כל עלמא
יי מלכא קדמאה דעתיד למתב על
כורסיהון דמלכותיה דבני ישראל הוא
שאול בר קיש והוא יסדר סדרי קרבא
כל קביל דבית עמלק ויקטול יתהון
ומה דמשתיר מנהון ישיצון יתהון מרדכי
ואסתר יי במימריה אמר לשיציא ית
דכרניה דעמלק לדרי דרין:

Et oravit Moses coram Domino, dicendo; Quid faciam populo hu- 4
ic? rursus minimo minus & ipsi lapidabunt me. Et dixit Dominus 5
Mosi; Transi coram populo, & accipe tecum de senioribus Israel:
& virgam tuam, qua percussisti fluvium, accipe in manu tua, &
abi tibi à facie murmurationum eorum. Ecce ego sto coram te ibi, 6
in loco in quo conspicies vestigium pedis in Horeb, & percuties
petram virgâ tuâ, & exibunt ex ea aquæ ad bibendum, & bibent
populus: & fecit sic Moses coram senioribus Israel. Et vocavit no- 7
men loci illius, Tentatio & contentio: eò quòd contenderunt filii
Israel cum Mose; & tentavissent coram Domino, dicendo; An est
verum gloriam divinæ majestatis Dei habitare inter nos an non?
Et venit Amalek è terra australi, & saltavit ea nocte mille & sex- 8
centa milliaria: & propter litem quæ intercedebat inter Esau & Jacob, venit & iniit prælium cum Israele in Rephidim, & accipiebat
& interficiebat viros domus Dan, eò quòd nubes non amplecteretur eos, propter idololatriam quæ inter eos vigebat. Et dixit Mo- 9
ses Josue; Elige nobis viros fortes & robustos in mandatis, qui victoriam adipiscantur in bello; & exi de sub nubibus gloriæ, & instrue
aciem è regione turmarum Amalek: cras ego stabo in jejunio paratus
in meritis patrum populi principum, & meritis matrum quæ assimilantur collibus, & virga qua facta sunt miracula à facie Domini
in manu mea. Et fecit Josue sicut dixerat illi Moses, ad conseren- 10
dum prælium contra Amalek: & Moses & Aaron & Chur ascenderunt in caput collis. Et factum est cùm levaret Moses manus suas in 11
oratione, tum vincebant domus
Israel: cùm autem cohibebat manus suas ab oratione, tum vincebant domus Amalek. Porro ma- 12
nus Mosis erant graves, eò quòd
retardâsset prælium in diem crastinam, neque paratus esset eo die
in redemptionem Israel, neque
poterat erigere eas in oratione;
propterea autem quod volebat affligere animam suam, acceperunt lapidem & posuerunt sub eo, & sedit super ipsum: & Aaron & Chur sustentabant manus ejus, hinc
unus, illinc alter; fueruntque manus ejus expansæ cum firmitate in
oratione & jejunio usque ad occasum solis. Et fregit Josue Amalek, 13
nam succidit capita fortium populi ejus, juxta os sermonis Domini,
occisione gladii. Et dixit Dominus Mosi; Scribe hoc in memoriam 14
in libro seniorum priscorum, &
pone hæc verba in auribus Josue:
quoniam delendo delebo memoriam Amalek de sub cœlo. Et ædi- 15
ficavit Moses altare, & vocavit
nomen ejus, Sermo Domini hic
vexillum meum: quoniam *inquit*
signum quod fecit *hoc* loco propter me est. Et dixit; Quoniam 16
juravit sermo Domini per solium
gloriæ suæ, quod ipse sermone
suo præliabitur contra eos qui sunt
domus Amalek, & perdet eos in
tres generationes: à generatione hujus seculi, & ab ætate Messiæ, &
ab ætate seculi venturi.

Hierosʃ. 11 *Et accidit cum levaret Moses manus suas in oratione, erant fortiores domus Israel: quando autem prohibebat manus suas ab oratione erant domus Amalek vincentes, & Israelitæ cadentes acie belli.* 12 *Et manus Mosis fuerunt levatæ in oratione.*

Hierosʃ. 16 *Et dixit; Jusjurandum exiit de sub solio gloriæ Domini, omnis seculi Dei; Rex primus, qui sessurus est super solium regni filiorum Israel, est Saul filius Kis, qui instructâ acie adorsurus est domum Amalek, & interfecturus est eos: et quod reliquum erit ex eis perdet eos Mordochai et Esther. Dominus sermone suo dixit, se perditurum memoriam ipsius Amalek in ætates ætatum.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

4 * نماز کرد مسه بر ״ گفت چه کنم بقومی آن این نیز اندك وسنگسار کنند مرا * گفت ״ بمسه 5
بگذر بپیش آن قوم وبستان اوازی تو از پیرانی یسرال وعصای تو آنچه بزدی درو مر آن
رود بستان در دستی تو وبروی * اینك من استاده بپیش تو آنجا ابر آن کمر درحرب وبزنی 6
درکمر وبیرون آیند ازو آب وبیاشامند آن قوم بکرد همچنین مسه بچشمهای پیرانی یسرال * بخواند 7
نامی آن جا مسه ومریبه ابر خصومت پسرانی یسرال وابر آزمایش کردنی ایشان [مر] ״ بگفتن هاهست
״ درمیانی ایما اگر نه * بیامد عملق وکارزار کرد اوازی یسرال دررفیدیم * گفت مسه بیهوشع 8 9
گزین کن بایما مردمان وبیرون رو وکارزار کن درعملق فردا من استاده ابر سری آن کاه
وعصای آن خدای دردستی من * بکرد یهوشع چون آنچه گفت باو مسه بکارزار کردن در عملق 10
ومسه واهرن وحور بر آمدند سری آن کاه * وبود چون آنچه بلند کند مسه دستی او جبار 11
شود یسرال وچون آنچه رها کند دستی او جبار شود عملق * ودستهای مسه گران بستاندند سنگ 12
وبنهادند فرود او وبنشست ابر او واهرن وحور بگرفتند در دستهای او از این یکه واز این
یکه وبود دستهای او استوار تا آمدن آن خورشید * ضعیف کرد یهوشع مر عملق ومر قومی او 13
بتیغی شمشیر * گفت ״ بمسه بنویس این یاد کرد درکتاب وبنه درحضوری یهوشع که محو کردن 14
محو کنم مر یاد کرد عملق از فرود آن آسمان * آبادان کرد [مسه] مذبح بخواند نامی او ״ معجز 15
کنندهی من * گفت که قدرت ابر تخت جلالت کارزار ״ درعملق ازعصر بعصر * 16

Et oravit Mosheh ad Dominum, dicens; Quid faciã populo huic? adhuc paululum, & lapidabunt me. Dixit Dominus ad Mosheh; Transi corã populo, & tolle tecum de senioribus Israel: virgam quoque tuam quã percussisti flumen, tolle in manu tua, & abi. En ego staturus sum coram te ibi super fornicem rupis in Horeb, & percuties fornicem, et egredientur ex eo aquæ, & bibet populus. Fecitq; Mosheh sic in oculis seniorum Israel. Et vocavit nomen loci, Massah et Meribah, propter jurgium filiorum Israel, & quòd tentâssent Dominum, dicendo; An est Dominus in medio nostrûm, necne? Venit autem Amalec, & pugnavit cum Israel in Rephidim. Dixitque Mosheh ad Jehoshua; Selige nobis viros, & egredere et pugna cum Amalec: cras ego staturus sum super verticem jugi, cum virga Dei in manu mea. Et fecit Jehoshua quemadmodum dixerat ei Mosheh, pugnando cum Amalec: Mosheh autē, & Aharon, & Hur ascenderunt verticem jugi. Fuitque, quum elevaret Mosheh manū suam, prævalebat Israel: quando verò demittebat manū suā, prævalebat Amalec. Porrò manibus Mosheh gravib', acceperunt lapidē, & posuerunt subter eū, et sedit super illum: Aharon verò et Hur tenebant manus ejus, hinc unus, & indè alter: & fuit utraque manus ejus firma usque ad descensum solis. Debilitavitq; Jehoshua ipsum Amalec & populum ejus mucrone gladii. Et dixit Dominus ad Mosheh; Scribe hoc pro memoriali in libro, et pone in præsentia Jehoshua, quòd delendo delebo memoriale Amalec de subter cælum. Et ædificavit Mosheh altare, cujus nomen vocavit; Dominus est miraculorum operator meus. Dixitque, quòd per potentiã super thronum Majestatis, bellum Domino cum Amalec à seculo in seculum. 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

תרגום יונתן בן עוזיאל

ס ס ס
יח

וישמע יתרו וּשְׁמַע יִתְרוֹ אוּנוֹס מִדְיָן חֲמוּי דְמשֶׁה יַת כָּל מַאן דַעֲבַד יְיָ לְמשֶׁה 1
וּלְיִשְׂרָאֵל עַמֵּיהּ אֲרוּם אַפִּיק יְיָ יַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם : ויקח וּדְבַר יִתְרוֹ חֲמוּי 2
דְמשֶׁה יַת צִפּוֹרָה אִנְתְּתֵיהּ דְמשֶׁה בָּתַר דְשַׁלְחָהּ מִלְוָותֵיהּ כַּד הֲוָה אָזִיל לְמִצְרַיִם :
ואת שני וְיַת תְּרֵין בְּנָהָא דְשׁוּם חַד גֵרְשׁוֹם אֲרוּם אָמַר דַיָיר הֲוֵיתִי בְּאַרְעָא 3
נוּכְרָאָה דְלָא דִידִי הִיא : ושם וְשׁוּם חַד אֱלִיעֶזֶר אֲרוּם אָמַר אֱלָהָא דְאַבָּא הֲוָה 4
בְּסַעֲדִי וְשֵׁיזְבַנִי מֵחַרְבָּא דְפַרְעֹה : ויבא וְאָתָא יִתְרוֹ חֲמוּי דְמשֶׁה וּבְנוֹי דְמשֶׁה 5
וְאִנְתְּתֵיהּ לְוַת משֶׁה לְמַדְבְּרָא דְהוּא שָׁרֵי תַמָּן סְמִיךְ לְטַוְּורָא דְאִתְגְלִי עֲלוֹי
יְקָרָא דַיְיָ לְמשֶׁה מִן שֵׁירוּיָא : ויאמר וַאֲמַר לְמשֶׁה אֲנָא חֲמוּךְ יִתְרוֹ אָתֵי לְוָותָךְ 6
לְאִתְגַיְירָא וְאִין לָא תְקַבֵּיל יָתִי בְּגִינִי תְּקַבֵּל בְּגִין אִנְתְּתָךְ וּתְרֵין בְּנָהָא דְעִמָּהּ :
ויצא וּנְפַק משֶׁה מִתְּחוֹת עֲנָנָא יְקָרָא לְקַדְמוּת חֲמוּי וּסְגֵיד וּנְשֵׁיק לֵיהּ וְגַיְירֵיהּ 7
וְשָׁיְילוּ גְבַר לְחַבְרֵיהּ לִשְׁלָם וְאָתוּ לְמַשְׁכַּן בֵּית אוּלְפָנָא : ויספר וְתָנֵי משֶׁה 8
לַחֲמוּי יַת כָּל מַה דַעֲבַד יְיָ לְפַרְעֹה וּלְמִצְרָאֵי עַל עֵיסַק יִשְׂרָאֵל יַת כָּל עָקְתָא
דְאַשְׁכַּחַתְנוּן בְּאָרְחָא עַל יַמָּא דְסוּף וּבְמָרָה וּבִרְפִידִים וְהֵיךְ אַגַּח עִמְּהוֹן עֲמָלֵק
וְשֵׁיזְבִינוּן יְיָ : ויחד וּבְדַח יִתְרוֹ עַל כָּל טַבְתָא דַעֲבַד יְיָ לְיִשְׂרָאֵל דִיהַב לְהוֹן מַנָּא 9
וּבֵירָא וְדִי שֵׁיזְבִינוּן מִן יְדָא דְמִצְרָאֵי : ויאמר וַאֲמַר יִתְרוֹ בְּרִיךְ שְׁמָא דַיְיָ דְשֵׁיזִיב 10
יַתְכוֹן מִן יְדָא דְמִצְרָאֵי וּמִן יְדָא דְפַרְעֹה דְשֵׁיזִיב יַת עַמָּא מִתְּחוֹת מַרְוּות מִצְרָאֵי :
עתה כְּדוֹן חֲכֵימִית אֲרוּם תַּקִּיף הוּא יְיָ עַל כָּל אֱלָהַיָא אֲרוּם בְּפִתְגָמָא דְאַרְשִׁיעוּ 11
מִצְרָאֵי לְמִידַן יַת יִשְׂרָאֵל בְּמַיָא עֲלֵיהוֹן הֲדַר דִינָא לְאִתְדָנָא בְמַיָא : ויקח
וּנְסֵיב יִתְרוֹ עֲלָוָון וְנִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ וְאָתָא אַהֲרֹן וְכָל סָבֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵיכוֹל 12
לַחְמָא עִם חֲמוּי דְמשֶׁה קֳדָם יְיָ וּמשֶׁה הֲוָה קָאֵי וּמְשַׁמֵּשׁ קֳדָמֵיהוֹן : ויהי וַהֲוָה 13
בְּיוֹמָא דְבָתַר יוֹמָא דְכִפּוּרֵי וִיתֵיב משֶׁה לְמִידַן יַת עַמָּא וְקָם עַמָּא קֳדָם משֶׁה
מִן צַפְרָא עַד רַמְשָׁא : וירא וַחֲמָא חֲמוּי דְמשֶׁה יַת כָּל דְהוּא טָרַח וְעָבֵיד 14
לְעַמֵּיהּ וַאֲמַר מַה פִּתְגָמָא הָדֵין דְאַנְתְּ עָבֵיד לְעַמָּא מַה דֵין אַנְתְּ יָתֵיב בִּלְחוֹדָךְ
לְמֵידוֹן וְכָל עַמָּא קַיְימִין קֳדָמָךְ מִן צַפְרָא עַד רַמְשָׁא : ויאמר וַאֲמַר משֶׁה לַחֲמוּי 15
אֲרוּם אָתַיִין לְוָותִי עַמָּא לְמִתְבַּע אוּלְפַן מִן קֳדָם יְיָ : כי יהיה אֲרוּם יְהֵי לְהוֹן 16
דִינָא אָתַאן לְוָותִי וְדָיְינְנָא בֵּין גַבְרָא וּבֵין חַבְרֵיהּ וּמְהוֹדַעְנָא לְהוֹן יַת קְיָמַיָא
דַיְיָ וְיַת אוֹרָיְיתֵיהּ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

SECT. XVII.

CAPUT XVIII.

Et audivit Jethro princeps Madian ſocer Moſis quicquid fecerat 1 Dominus Moſi & Iſraeli populo ſuo: quod eduxiſſet Dominus Iſraelem ex Ægypto. Et accepit Jethro ſocer Moſis Tſephoram uxorem Moſis, 2 poſtquam miſiſſet eam à ſe, cum proficiſceretur in Ægyptum. Et ambos 3 filios ejus: cujus unius nomen erat Gherſom; quoniam dicebat; Incola fui in terra peregrina, quæ non mea eſt. Nomen autem alterius 4 Eliezer: quoniam dicebat; Deus patris mei fuit mihi auxilio, & eripuit me à gladio Pharaonis. Venit ergò Jethro ſocer Moſis, unà cum fi- 5 liis Moſis & ejus uxore ad Moſem, in deſertum in quo habitabat, juxta montem in quo revelata eſt gloria Dei Moſi à principio. Et 6 dixit Moſi; Ego ſocer tuus Jethro venio ad te, ut proſelytus fiam: quod ſi tu nolis recipere me propter me, recipias me propter uxorem tuam & duos filios ejus, qui cum ipſa ſunt. Et egreſſus eſt Mo- 7 ſes de ſub nube gloriæ in occurſum ſoceri ſui, & incurvans ſe oſculatus eſt eum, & proſelytum eum fecit: cúmque interrogaviſſent ſe mutuò de pace, venerunt in tabernaculum domus doctrinæ. Et indi- 8 cavit Moſes ſocero ſuo quicquid feciſſet Dominus Pharaoni & Ægyptiis propter Iſrael: omnem quoque anguſtiam quæ inveniſſet eos in itinere, ad mare rubrum, & in Mara & Rephidim, & quomodo pugnâſſet cum illis Amalek, & liberâſſet eos Dominus. Et exultavit Jethro pro 9 omni bono quod fecerat Dominus Iſraeli: quòd dediſſet illis manna & puteum, & quod liberâſſet eos è manu Ægyptiorum. Et dixit Jethro; 10 Benedictum nomen Dei qui liberavit vos è manu Ægyptiorum, & è manu Pharaonis: qui eripuit populum de imperio Ægyptiorum. Nunc 11 ſcio quòd fortis ſit Dominus ſupra omnes deos: quoniam qua in re impiè egerunt Ægyptii, judicando Iſraelem aquis, ſuper eos reverſum eſt judicium ut judicarentur aquis. Et accepit Jethro holocauſta & 12 oblationes ſanctas coram Domino: & venit Aaron & omnes ſeniores Iſrael ad edendum panem cum ſocero Moſis coram Domino; Moſes autem ſtabat & miniſtrabat coram eis. Accidit autem die qui ſequu- 13 tus eſt diem expiationum, ſedit Moſes ad judicandum populum: & ſtabat populus ante Moſem, à mane ad veſperam. Et vidit ſocer Moſis 14 quæcunque laborabat, & faciebat pro populo ſuo: dixitque; Quænam hæc eſt res quam tu facis populo? quare ſedes ſolus tu ad judicandum, & univerſus populus ſtat coram te à mane uſque ad veſperam? Et dixit 15 Moſes ſocero ſuo; Quoniam veniunt ad me populus, ad quærendum doctrinam à facie Domini. Cùm fuerit illis cauſa, veniunt ad me, & 16 judico inter virum & ſocium ejus: atque ita nota facio illis ſtatuta Domini, & legem ejus.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل هشتدهم * * بشنوید یترو مهتري مدین خسور مشه مر همه آنچه بکرد خدا بمشه 1
و بیسرال قومي او که بیرون آورد : مر یسرال از مصر * بستاند یترو خسور مشه مر صفره زني 2
مشه پس فرستادن آن * و مر دو پسراني او آنچه نامي آن یکه جرشم که گفت غریب بودم در زمیني 3
بیگانه * و نامي آن یکه الیعزر که خداي پدري من دریاري من و خلاص کرد مرا از شمشیري 4
فرعه * بیامد یترو خسور مشه و پسراني او و زني او بمشه بآن بیابان آنچه او فرود آیا آنجا کوه آن 5
خداي * گفت بمشه من خسوري تو یترو بیامد بتو و زني تو و دو پسراني آن اوازي آن * 6
* بیرون آمد مشه بپذیرهي خسوري او سجود کرد و بوسه داد باو بپرسیدند مرد بیاري او 7
بسلامتي بیامدند بآن خیمه * حکایت کرد مشه بخسوري او مر همه آنچه بکرد : بفرعه 8
و بمصریان ابر سبب یسرال مر همه دشخواري آنچه بیافت ایشانرا در راه و خلاص کرد ایشانرا
خدا * شادي کرد یترو ابر همه آن نیکویي آنچه بکرد : بیسرال آنچه خلاص کرد اویرا از 9
دستي مصریان * گفت یترو آفرین است : آنچه خلاص کرد شمارا از دستي مصریان و از دستي فرعه 10
آنچه خلاص کرد مر آن قوم از فرود رحمتي مصریان * اکنون دانستم که بزرك است : از همه آن 11
معبودان که در سخن آنچه شوخي کردند ابر ایشان * بستاند یترو خسوري مشه قربان 12
و ذبحها بخدا بیامد اهرن و همه پیران یسرال بخوردني نان اوازي خسوري مشه بپیش آن خدا *
* بود از دیگر روز بنشست مشه بحکم کردن مر آن قوم بیاستاد آن قوم ابر مشه از آن بامداد تا آن 13
ابوار * بدید خسوري مشه مر همه آنچه او کنا بقوم گفت چه آن سخن آن این آنچه تو کنا بقوم چه 14
معني تو نشینا بتنهاي تو و همه آن قوم استاده ابر تو از بامداد تا ابوار * گفت مشه بخسوري 15
او که بیاید بمن آن قوم بطلب کردن خدا * که باشد بایشان سخن آیان بمن و حکم کنم 16
میاني مرد و میاني یاري او و بدانانم مر رسمهاي خدا و مر شریعتهاي او *

CAP. XVIII.

Audivit autem Jethro princeps 1 Midjan ſocer Moſheh, omne quod fecerat Dominus ipſi Moſheh et Iſrael populo ſuo, quòd eduxiſſet Dominus Iſrael ex Ægypto. Tulitque Jethro 2 ſocer Moſheh Sipporah uxorem Moſheh poſt dimiſſionem ejus. Et 3 duos filios ejus: quorum nomen unius, Gerſhom, quia dixit; Peregrinus fui in terra aliena. Et nomen alterius, 4 Eliezer: quia Deus patris mei in auxilium meum, & ſalvavit me à gladio Pharoh. Pervenit autem Jethro 5 ſocer Moſheh, & filii ejus & uxor ejus, ad Moſheh in deſertum ubi ipſe reſidebat, ad Montem Dei. Et dixit 6 ad Moſheh; Ego ſocer tuus Jethro, venit ad te etiam uxor tua, duóque filii ejus cum illa. Egreſſúſque Moſheh 7 in occurſum ſoceri ſui, reverentiam exhibuit et oſculum dedit ei: & poſtquam interrogâſſent vir ſocium ſuum de pace, venerunt in tentorium. Et nar- 8 ravit Moſheh ſocero ſuo omne quod fecerat Dominus ipſi Pharoh & Ægyptiis propter Iſrael, omnémque difficultatem quæ inveniſſet eos in via, at liberaviſſet eos Deus. Lætatúſque 9 eſt Ithro de omni bono quod fecerat Dominus Iſraeli, quem eripuit è manu Ægyptiorum. Dixitque Jethro; 10 Benedictus eſt Dominus, qui eripuit vos de manu Ægyptiorum & de manu Pharoh, qui eripuit populum ſuum de ſubter oppreſſionem Ægyptiorum. Nunc cognovi quòd magnus eſt Do- 11 minus præ omnibus numinibus: qui, ipſâ re in qua impudentiam commiſerunt in eos, perdidit ipſos. Et 12 accepit Jethro ſocer Moſheh oblationem & victimas Deo: poſtea venit Aharon & omnes ſeniores Iſrael ad comedendum panem cum ſocero Moſheh coram Deo. Fuit altero die, ſe- 13 dente Moſheh ad judicandum populum, ſtetit populus juxta Moſheh à mane uſque ad veſperam: Tum vi- 14 dens ſocer Moſheh omne quod ipſe faciebat populo, dixit; Quid eſt hoc quod tu facis populo? quâ ratione tu ſedes ſolus per teipſum, & univerſus populus ſtat juxta te à mane uſque ad veſperam? Reſpondit Mo- 15 ſheh ſocero ſuo; Quia venit ad me populus ad interrogandum Deum. Cum fuerit illis negotium, veniunt 16 ad me, & dijudico inter virum & ſocium ejus, atque innoteſcere facio ſtatuta Dei, & leges ejus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר וַאֲמַר חֲמוּי דְמשֶׁה לֵיהּ לָא תַקִּין פִּתְגָמָא דְאַנְתְּ עָבֵיד : נבל תבל 17
מִתְהַר תִּתְהַר אוּף אַנְתְּ אוּף אַהֲרֹן וּבְנוֹי וְסָבַיָא דְעִמָּךְ אֲרוּם יַקִּיר מִינָךְ פִּתְגָמָא 18
לָא תִיכוֹל לְמֶעֱבְדֵיהּ בִּלְחוֹדָךְ : עתה כְּדוֹן קַבֵּיל מִינִי אִימְלְכִינָךְ וִיהֵי מֵימְרָא 19
דַיְיָ בְּסַעֲדָךְ הֲוֵי אַנְתְּ לְעַמָּא תָּבַע אוּלְפַן מִן קֳדָם יְיָ וְתַיְיתֵי אַנְתְּ יַת פִּתְגָמַיָא
דִילְהוֹן קֳדָם יְיָ : והזהרת וְתַזְהַר יַתְהוֹן יַת קְיָמַיָא וְיַת אוֹרָיְיתָא וּתְהוֹדַע לְהוֹן 20
יַת צְלוֹתָא דְיִצַלּוֹן בְּבֵית כְּנִישַׁתְהוֹן וְיַת אוֹרְחָא דִיבַקְרוּן לִמְרִיעִין וּדִיְהָכוּן
לְמִקְבּוֹר מֵתַיָא וּלְמִגְמוֹל בָּהּ חִסְדָא וְיַת עוּבְדָא וְשׁוּרַת דִינָא וּדְיַעַבְדוּן
מִלְגָיו לְשׁוּרְתָא לְרַשִׁיעַיָן : ואתה וְאַנְתְּ בְּרוֹר מִכָּל עַמָּא גִיבָּרֵי חֵילָא 21
דְחַלַיָא דַיְיָ גוּבְרִין דִקְשׁוֹט דְסַנָּן לְקַבָּלָא מָמוֹן שִׁיקְרָא וּתְמַנֵּי עֲלֵיהוֹן רַבָּנֵי
אַלְפִין רַבָּנֵי מָאוָותָא רַבָּנֵי חַמְשִׁין רַבָּנֵי עִשׂוּרְיָיתָא : ושפטו וִידִינוּן יַת עַמָּא 22
בְּכָל עִידָן וִיהֵי כָּל פִּתְגָם רַב יַיְתוּן לְוָותָךְ וְכָל פִּתְגָם קְלִיל יְדוּנוּן הִינוּן
וִיקִילוּן מִן מָטוּל דַעֲלָךְ וִיסוֹבְרוּן עִמָּךְ : אם אִין יַת פִּתְגָמָא הָדֵין תַּעֲבֵיד 23
דְתֵיהֵי פָּנֵי מִן דִינָא וִיפַקְּדִינָךְ יְיָ פִּקוֹדַיָא וְתִיכוֹל לְמֵיקַם לְמִשְׁמַעְהוֹן וְאוּף אַהֲרֹן
וּבְנוֹי וְכָל סָבַיָא דְעַמָּא הָדֵין עַל אֲתַר בֵּי דִינְהוֹן יֵיתוּן בִּשְׁלָם : וישמע
וְקַבֵּל משֶׁה לְמֵימַר חֲמוּי וַעֲבַד כָּל דַאֲמַר : ויבחר וּבְחַר משֶׁה גִיבָּרֵי חֵילָא 24 25
מִכָּל יִשְׂרָאֵל וּמַנֵּי יַתְהוֹן רֵישִׁין עַל עַמָּא רַבָּנֵי אַלְפִין שִׁית מְאָה רַבָּנֵי מָאוָותָא
שִׁית אַלְפִין רַבָּנֵי חַמְשִׁין תְּרֵיסַר אַלְפִין וְרַבָּנֵי עִשׂוּרְיָיתָא שִׁית רִבְוָון : ושפטו
וְהָווֹן דַיְינִין יַת עַמָּא בְּכָל עִידָן יַת פִּתְגָם קְשֵׁי מַיְיתִין לְוָות משֶׁה וְכָל 26
פִּתְגָם קְלִיל דַיְינִין הִינוּן : וישלח וּפְטַר משֶׁה יַת חֲמוּי וַאֲזַל לֵיהּ לְגַיְירָא 27
כָּל בְּנֵי אַרְעֵיהּ :

יט

בחדש השלישי בְּיַרְחָא תְלִיתָאָה לְמִפַּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּיוֹמָא 1
הָדֵין בְּחַד לְיַרְחָא אָתוּ לְמַדְבְּרָא דְסִינַי : ויסעו וּנְטַלוּ מֵרְפִידִים וְאָתוּ לְמַדְבְּרָא 2
דְסִינַי וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא וּשְׁרָא תַמָּן יִשְׂרָאֵל
בְּלֵב מְיַיחַד כָּל קְבֵיל טַוְּורָא : ומשה
וּמשֶׁה סְלֵיק בְּיוֹמָא תִנְיָינָא לְרֵישׁ טַוְּורָא 3
וּקְרָא לֵיהּ יְיָ מִן טַוְּורָא לְמֵימַר כְּדָנָא
תֵימַר לִנְשַׁיָא דְבֵית יַעֲקֹב וְתִתְנֵי לְבֵית
יִשְׂרָאֵל :

ירושלמי 3 וּמשֶׁה סְלֵיק לְמִתְבַּע
אוּלְפַן מִן קֳדָם יְיָ וְקַדֵּם לֵיהּ דִבְרָא
דַיְיָ מִן טוּרָא לְמֵימַר כְּדָנָן תֵּימַר לְאֱנָשֵׁי
בֵּיתֵיהּ דְיַעֲקֹב וְתִתְנוּ אוּלְפַן לִכְנִשְׁתֵיהוֹן
דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit ſocer Moſis ipſi; Non eſt recta res quam tu facis. Marce- 17 ſcendo marceſces etiam tu, etiam Aharon, & filii ejus, & ſenes qui tecum 18 ſunt: quoniam gravior eſt res, quam ut poſſis facere ſolus tu. Nunc 19 audi me, & conſilium dabo tibi, & erit ſermo Domini tibi auxilio: eſto tu populo quærens doctrinam à facie Domini, & adduces tu eorum litem coram Domino. Admoneas quoque eos de ſtatutis & le- 20 gibus: notámque facias eis orationem quam orabunt in ſynagoga ſua, & modus quo viſitabunt ægrotos, & quo ibunt ad ſepeliendum mortuos, & ad retribuendum beneficentiam, & omne opus & ordinem judicii, & quid facient intra ordinem impiis. Tu autem eli- 21 ge ex univerſo populo viros fortes timentes Domini, viros veritatis, qui odio habeant receptionem pecuniæ falſitatis: & præficies ſuper eos tribunos, centuriones, quinquagenarios, & decuriones. Et 22 judicabunt populum omni tempore; eritque ut omnem rem magnam referant ad te, & omnem rem parvam judicabunt ipſi: & levabunt de onere quod ſuper te, & portabunt tecum. Si hanc rem feceris 23 ut immunis ſis à judicio, & mandârit tibi Dominus præcepta, tum poteris ſtare ad auditum eorum: & etiam Aaron, & filii ejus, & omnes ſenes populi hujus ad locum domus judicii ſui venient in pace. Et auſcultavit Moſes ſermoni ſoceri ſui: & fecit quicquid dixe- 24 rat. Et elegit Moſes viros roboris ex omni Iſrael, & præfecit eos 25 capita ſuper populum: tribunos ſexcentos, centuriones ſex millia, quinquagenarios duodecim millia, decuriones ſex myriadas. Et judi- 26 cabant populum omni tempore: cauſam difficilem afferebant ad Moſem, & omnem rem levem judicabant ipſi. Et dimiſit Moſes ſoce- 27 rum ſuum: & abiit ſibi ad proſelytos faciendos omnes filios terræ ſuæ.

CAP. XIX.

Menſe tertio exitus filiorum Iſrael è terra Ægypti, ipſa die, pri- 1 ma die menſis venerunt in deſertum Sinai. Nam profecti ex Rephidim venerunt in deſertum Sinai & caſtrametati ſunt in deſerto: & 2 habitavit ibi Iſrael corde unito è regione montis. Moſes autem 3 aſcendit die ſecundo in montis cacumen: & vocavit ipſum Dominus ex monte dicendo; Sic dices mulieribus domus Jacob, & indicabis domui Iſrael.

Hieroſ. 3. *Moſes autem aſcendit ad quærendum doctrinam à facie Domini: & antevertit illum ſermo Domini ex monte, dicendo; Sic dices hominibus domus Jacob, & indicabunt doctrinam congregationi filiorum Iſrael.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* گفت خسوري مشه باو نه نیك است آن سخن آنچه تو کنا * عاجز شدن عاجز شوي نیز 17 18
تو نیز آن قوم آنچه اوازي تو که گران آن از تو آن سخن نه تواني کردن اویرا بتنهاي تو *
* اکنون بشنو گفتاري من تدبیر آموزم ترا و باشد خدا اوازي تو باش تو بقوم مقابل آن 19
خدا و بیاوري تو مر آن سخنها بآن خدا * و احتراس فرماي ایشانرا مر آن رسمها و مر آن شریعتها 20
و معلوم گرداني بایشان مر آن راه بروند دران و مر آن کاري آنچه بکنند * گزین کني ازان 21
قوم مردماني هنري ترسیده کاراني خدا مردماني حق دشمن داراني طمع و بنهي ابر ایشان امیراني
هزاران امیراني صدها و امیراني پنجاهها و امیراني دهها * و حکم کنند مر آن قوم در همه وقت 22
و باشد همه آن سخن آن بزرك بیاورند بتو و همه سخني آن خرد حکم کنند ایشان و سبك شود از
بالایي تو و بر دارند اوازي تو * اگر مر آن سخن آن این بکني و بفرماید ترا خدا بتواني استادن 23
و نیز همه قوم آن این ابر جاي او بیاید در سلامت * بشنوید مشه بامر خسور او [و بکرد همه] 24
آنچه گفت * گزین کرد مشه مردماني هنري از همه یسرال بداد ایشانرا سروران ابر 25
آن قوم امیراني هزارها امیراني صدها امیراني پنجاهها و امیراني دهها * و حکم کنند مر 26
قوم در همه وقت مر آن سخت بیاورند بمشه و همه آن سخن خرد حکم
کنند ایشان * بفرستاد مشه مر خسور او برفت باو بزمیني او * 27

Dixit ſocer Moſheh ad eum; Haud 17 bonum eſt quod facis. Defatigando 18 defatigaberis, etiam tu, etiam populus qui tecum: nam gravius eſt viribus tuis negotium, non potes facere illud ſolus per teipſum. Nunc ita- 19 que audi ſermonem meum, & conſilium docebo te, eritque Deus tecum: eſto tu pro populo coram Deo, et refer tu res ad Deum: Et cuſtodiam 20 injunge eis ſtatutorum & legum, & notam facito eis viâ quâ ambulent, & opus quod faciant. Elige autem 21 è populo viros virtutis, timentes Deum, viros veritatis, odio habentes avaritiam: & pone ſuper illos principes millium, principes centum, & principes quinquaginta, & principes decem: Et judicent populum 22 omni tempore: eritque, omnem rem magnam referent ad te: omnem verò rem parvam judicabunt ipſi: & allevabitur de ſuper te cùm ſuſtulerint tecum. Si rem iſtam feceris, & præ- 23 ceperit tibi Deus, poteris ſtare, & etiam totus populus iſte ad locum ſuum veniet in pace. Auſcultavit 24 itaque Moſheh mandato ſoceri ſui, fecitque omne quod dixit. Et dele- 25 git Moſheh viros virtutis ex omni Iſrael, quos dedit in principes ſuper populum, principes millium, principes centum, principes quinquaginta, & principes decem: Et 26 judicabant populum omni tempore: negotium arduum referebant ad Moſheh, omnem verò rem parvam judicabant ipſi. Dimiſitque Mo- 27 ſheh ſocerum ſuum, & abiit ſibi ad terram ſuam.

* فصل نوزدهم * * در ماهي آن سیمي بیرون آمدن پسراني 1
یسرال از زمیني مصر در روزي آن این بیامدند بیاباني سیني * منزل بر داشتند از رفیدیم 2
بیامدند بیاباني سیني فرود آمدند در بیابان فرود آمد آنجا یسرال مقابل آن کوه * و مشه 3
بر آمد بآن خدا بخواند باو از آن کوه بگفتن همچنین بگوي بخاندانې یسرال وآگاه
کني بپسراني یسرال *

CAP. XIX.

Menſe tertio, in egreſſu filiorum 1 Iſrael de terra Ægypti, die ipſo venerunt in deſertum Sinai. Manſioneſque 2 enim moventes de Rephidim, venerunt in deſertum Sinai, & reſederunt in deſerto: reſedit inquam ibi Iſrael ex oppoſito montis. Moſheh au- 3 tem aſcendit ad Deum: vocaveratque eum Dominus de monte, dicendo; Sic dices familiæ Iſrael, & annuntiabis filiis Iſrael.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

אתם אתון חמיתון מה די עבדית 4 למצראי וטעינית יתכון על ענני הי כעל גדפי נשרין מן פילוסין ואובילית יתכון לאתר בית מוקדשא למעבד תמן פסחא ובההוא ליליא אתיבית יתכון לפילוסין ומתמן קריבית יתכון לאולפן אורייתי : ועתה וכדון אין קבלא 5 תקבלון למימרי ותנטרון ית קיימי ותהון קדמי חביבין מכל עממיא דעל אפי ארעא : ואתם ואתון תהון קדמי מלכין 6 קטירי כלילא וכהנין משמשין ועם קדיש אלין פתגמיא דתמליל עם בני ישראל : ויבא ואתא משה ביומא ההוא וקרא 7 לסבי עמא וסדר קדמיהון ית כל פתגמיא האלין דפקדיה יי : ויענו ואתיבו כל עמא כחדא ואמרו כל 8 דמליל יי נעביד ואתיב משה ית פתגמי עמא קדם יי : ויאמר ואמר 9 יי למשה ביומא תליתאה הא אנא מתגלי עלך בעיבא דענן יקרא מן בגלל דישמעון עמא במללותי עמך ואוף בך יהימנון לעלם ותני משה ית פתגמי עמא קדם יי : ויאמר ואמר יי למשה 10 ביומא רביעאה איזיל לות עמא ותזמינינון יומא דין ויומחרא ויחוורון לבושיהון : והיו ויהון זמינין ליומא 11 תליתאה ארום ביומא תליתאה יתגלי יי לעיני כל עמא על טורא דסיני : והגבלת ותתחים ית עמא ויקומון חזור חזור לטורא למימר הוו זהירין מלמיסק 12 בהר ולמיקרב בסייפיה כל דיקרב בטוורא אתקטלא יתקטל : לא תגע לא תקרב 13 ביה ידא ארום יתרגמא יתרגם באבנא ברדא או גירין דאישא ידרקון ביה אין בעירא אין אינשא לא יתקיים ברם במיגד קל שופרא הינון מרשן למיסק בטורא : וירד משה ונחת משה ביומא ההוא לות עמא וזמין ית עמא 14 וחוורו לבושיהון : ויאמר ואמר לעמא 15 הוו זמינין לתלתי יומין לא תקרבון לתשמיש דערים :

4 אתון חמיתון ית מה דאפרעית מן מצראי וסבלית יתכון על עננין קלילין היך על כנפי נשרין וקריבית יתכון לאולפן אורייתי : 5 וכדו אם משמע תשמעון בקל מימרי ותטרון ית קימי ותהוון לשמי לעם אוחרן וחביבין היך סגולה מן כל אומיא ארום לשמא דיי היא כל ארעא : 6 ואתון תהוון לשמי מלכין וכהנין ואומא קדישא אלין דבריא די תמלל : 7 ואתא משה וקרא לחכימיא דישראל וסדר קדמיהון ית כל דבריא האלין דפקד יתיה מימרא דיי : 8 ועניין כל עמא כחדא בלבהון שלימה ואמרו כל די מליל מימרא דיי נעבד וחזר משה ית פתגמי עמא בצלו קדם יי : 9 ואמר מימרא דיי למשה הא מימרי מתגלי עלך בעביא דעננא מן בגלל ישמעון עמא במללותי עמך ולחוד בך מלי נבואתך משה עבדי יהימנון לעלם ותני משה ית פתגמי עמא בצלו קדם יי : 13 לא תקרב ביה יד אנש ארום מתרגמא יתרגים או גירי דאשא יתקשטון ביה אי בעיר אי גבר לא יחי במתקעה דשפרא אנון יסקון לטורא :

ירושלמי 15 ואמר לעמא הוו מזמנין לתלתא יומין לא תקרבון לתשמיש דערסא :

Vos vidiſtis quid fecerim Ægyptiis : 4 & geſtavi vos ſuper nubes tanquam ſuper alas aquilarum à Peluſio, & adduxi vos ad locum domus ſanctuarii, ad celebrandum ibi Peſach, & eadem nocte reduxi vos Peluſium, & inde accedere feci vos ad doctrinam legis meæ. Nunc ergo 5 ſi acquieſcendo acquieveritis ſermoni meo, & cuſtodieritis pactum meum, tum eritis coram me dilecti præ omnibus populis qui ſunt ſuper faciem univerſæ terræ. Et 6 vos eritis coram me reges redimiti coronam, & ſacerdotes miniſtrantes, & populus ſanctus : hæc ſunt verba quæ loquêris cum filiis Iſrael. Et venit Moſes eo die, & vocavit 7 ſeniores populi : & ordinavit coram illis omnia verba iſta, quæ præceperat illi Dominus. Et reſpon- 8 derunt univerſus populus ſimul, & dixerunt ; Quicquid loquutus eſt Dominus faciemus : & retulit Moſes verba populi coram Domino. Et 9 dixit Dominus Moſi ; Die tertio ecce ego revelabo me tibi in denſitate nubisglorioſæ, ut intelligant populus cum loquar tecum, & etiam tibi credant in ſeculum : & renuntiavit Moſes verba populi coram Domino. Et dixit Dominus Moſi 10 die quarto ; Ito ad populum, & præparabis eos hodie & die craſtina, ut lavent veſtimenta ſua. Sintque 11 parati in diem tertium : quoniam die tertio revelabit ſe Dominus in oculis univerſi populi ſuper montem Sinai. Et limites conſtitues 12 populo, ut ſtent per circuitum montis, dicendo ; Cavete ne aſcendatis in montem, & ne accedatis ad fines ejus : Quiſquis acceſſerit ad montem interficiendo interficietur. Non tangat eum manus, quoniam lapi- 13 dando lapidabitur lapide grandinis, aut ſagittæ ignis ſpargentur in eum ; ſive beſtia ſive vir non vivet : verum cum intendetur vox cornu ipſi poterunt aſcendere in montem. Et deſcendit Moſes eo die ad po- 14 pulum : & præparavit populum, & candidas fecerunt veſtes ſuas. Et dixit populo ; Eſtote parati 15 poſt tres dies : ne accedatis ad concubitum lecti.

Hier. 4. *Vos vidiſtis quomodo ultionem ſumpſerim de Ægyptiis, & portaverim vos ſuper nubes leves veluti ſuper alas aquilarum, & adjunxerim vos doctrinæ legis meæ.* 5. *Jam ſi audiendo audiveritis vocem ſermonis mei, & cuſtodieritis pactum meum, & eritis nomini meo in populum alium, tum dilecti eritis veluti peculium præ omnibus populis ; quoniam nomini Domini eſt univerſa terra.* 6. *Vos autem eritis nomini meo reges & ſacerdotes, & populus ſanctus : hæc ſunt verba quæ loqueris.* 7. *Et venit Moſes, & vocavit ſapientes Iſrael : & diſpoſuit coram illis omnia verba iſta, quæ præceperat illi ſermo Domini.* 8. *Et reſponderunt tot' populus ſimul corde ſuo integro, & dixerunt ; Quicquid loquutus eſt ſermo Domini faciemus : & retulit Moſes verba populi in oratione coram Domino.* 9. *Et dixit ſermo Domini Moſi ; Ecce ſermo meus revelabitur tibi in denſitate nubis, ut intelligant populus cum loquar tecum, & etiam tibi, verbis prophetiæ tuæ Moſes ſerve mi, credent in ſeculum : & indicavit Moſes verba populi in oratione coram Domino.* 13. *Non tangat eum manus hominis, quoniam lapidando lapidabitur, aut ſagittæ ignis volabunt in eum, ſive beſtia ſive vir ſit : in clangore cornu ipſi aſcendent in montem.*

Hierſ. 15. *Et dixit populo ; Eſtote parati poſt tres dies : & ne accedatis ad concubitum lecti.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

4 * شما بديديد آنچه بكردم بمصريان برداشتم شمارا ابر بالهايي سيمرغان بياوردم شمارا بمن 4

5 * ولكنون اكر شنويدن بشنويد در امري من ونكاهي داريد مر شرطي من وباشيد بمن 5

كزيده از همه قومها كه بمن همه آن زمين * وشما باشيد بمن پادشاهي بزركان وقوم خاص 6

اينان آن سخنها آنچه سخن كويي بپسراني يسرال * بيامد مشه بخواند بپيراني آن قوم 7

شرح كرد بپيش ايشان مر همه آن سخنهاي آن اينان آنچه بفرمود اويرا ؛ * جواب دادند همه قوم 8

يكجا وكفتند همه آنچه سخن كفت ؛ بكنيم باز كردانيد مشه مر سخنهاي آن قوم بيي * كفت ؛ بمشه 9

اينك من آيا بتو در ستبري آن ابر در سبب بشنود آن قوم در سخن كفتني من اوازي تو

ونيز در تو باور كنند بجاويد آكاه كرد مشه مر سخنهاي آن قوم بيي * كفت ؛ بمشه برو بآن 10

قوم وخاص كني ايشانرا اين روز وفردا وبشويند جامهاي ايشان * وباشند آراستكان بروزي 11

آن سيمي كه در روزي آن سيمي فرود آيد ؛ بچشم ديدي همه آن قوم ابر كوهي

سيني * وحد نهي مر آن قوم كرداكرد بكفتن نكاهداشت كنيد بشما بر آمدن در 12

كوه و رسيدن دركناري او همه آن رسا در كوه مردن بميرد * نه رسد درو دست كه سنك 13

انداختن سنك انداخته شود يا تير انداختن تير انداخته شود اكر چهارپا اكر مرد

نه زيد در كشيدن آن شوفار ايشان برآيند دركوه * فرود آمد مشه ازان كوه بآن قوم 14

خاص كرد مر آن قوم بشستند جامهاي ايشان * كفت بآن قوم باشيد آراستكان بسه 15

روزها نه نزديك شويد بزن *

Vos vidiſtis quod fecerim Ægyptiis, 4 & quomodo *tulerim vos ſuper alas gryphum,* & *adduxerim vos ad me. Nunc ergò ſi auſcultando auſcultaveritis* 5 *mandato meo, & cuſtodieritis pactum meum, tum eritis mihi electi præ omnib' populis : quia mihi eſt univerſa terra. Vóſque eritis* 6 *mihi regnum magnatum, & populus ſanctus : hæc ſunt verba quæ loquêris ad filios Iſrael. Veniens* igitur *Moſheh,* 7 *vocavit ſeniores populi, declarav*ítque *coram eis omnia verba iſta, quæ præceperat ei Dominus. Reſponſum dederunt omnis populus* 8 *pariter, & dixerunt ; Omne quod locutus eſt Dominus, faciemus.* Et *retulit Moſheh verba populi ad Dominum.* Dixitque *Dominus ad Moſheh* 9 *; En ego venio ad te in denſitate nubis, ut audiat populus cùm collocutus fuero tecum, & etiam in te credant in æternum. Nota* enim *feciſſet Moſheh verba populi Domino. Dixit* quoque *Dominus ad Moſheh* 10 *; Ito ad populum, et ſanctifica illos hodiè & cras, lavéntque veſtimenta ſua. Et ſint præparati in* 11 *diem tertium : quia die tertiâ deſcendet Dominus in conſpectu oculorum totius populi, ſuper montem Sinai. Et terminum pones populo circum-* 12 *circa, dicendo ; Cuſtodiam adhibete vobis* non *aſcendere ad montem & accedere ad oram ejus : omnis accedens ad montē, morte morietur. Haud* 13 *accedet ad eum manus, quin lapides conjiciendo lapidibus obruetur, vel ſagittas jaculando ſagittis confixetur : ſive quadrupes, ſive homo non vivet. Cùm protraxerit buccina, ipſi aſcendent in montem. Deſcendit autem Moſheh è monte ad populum,* 14 *& ſanctificavit populum, & laverunt veſtimenta ſua. Dixitque* 15 *ad populum ; Eſtote parati ad tres dies : ne appropinquate mulieri.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויהי והוה ביומא תליתאה בשיתא בירחא בעידוני צפרא והוה קלין דרעים וברקין 16 ועננא תקיף קטיר על טורא וקל שופרא תקיף לחדא וזע כל עמא די במשריתא : ויוצא ואנפיק משה ית עמא לקדמות שכינתא דיי מן משריתא ומן יד תלש מארי 17 עלמא ית טוורא וזקפיה באוירא והוה זייג הי כאספקלריא ואיתעתדו תחותי טוורא : והר סיני וטוורא דסיני תנין 18 כוליה מן בגלל דארכין ליה שמיא ואתגלי עלוי באישא מצלהבא וסליק קוטריה הי כקוטרא דאתונא וזע כל טוורא לחדא : ויהי והוה קל שופרא אזיל ותקיף לחדא משה הוה ממלל ומן 19 קדם יי הוה מתעני בקל נעים ומשבח ונעימתא מליא : וירד יי ואתגלי יי על 20 טוורא דסיני על ריש טוורא וקרא יי למשה לריש טוורא וסליק משה : ויאמר ואמר יי למשה חות אסהיד בעמא דלמא 21 יכוונון קדם יי לאסתכלא ויפיל מנהון רב דבהון : וגם ואוף כהניא דקריבין 22 לשמשא קדם יי יתקדשון דלמא יקטול בהון יי : ויאמר ואמר משה קדם יי לא 23 יכלון עמא למיסק לטוורא דסיני ארום אנת אסהידת בנא למימר תחים ית טוורא וקדשוהי : ויאמר ואמר ליה יי איזל חות ותיסק אנת ואהרן עמך וכהניא ועמא 24 לא יכוונון למיסוק למסתכלא קדם יי דלמא יקטול בהון : וירד ונחת משה מן 25 טוורא לות עמא ואמר להון קרובו קבילו אורייתא עם עשרתי דבריא :

ירושלמי 18 וטורא דסיני עטר כוליה מן קדם דאתגלי עלוי יקר שכינתא דיי בשלהבא דאשתא :

ירושלמי 21 ויפול מנהון אוכלוסין סגיין :

ירושלמי 25 ונחת משה מן טורא לעמא ואמר להון קריבו וקבילו עשרתי דבריא :

כ

וידבר אלהים ומליל יי ית כל דביריא 1 האילין למימר : אנכי דבירא קדמאה כד 2 הוה נפיק מן פום קודשא יהי שמיה מברך הי זיקין והי כברקין והי כשלהובין דנור למפד דינור מן ימיניה ולמפד דאישא מן שמאליה פרח וטיים באויר שמיא וחזר ומתחמי על משיריתהון דישראל וחזר ומתחקק על לוחי קיימא דהוון יהיבין בכף ידוי דמשה ומתהפיך בהון מן סטר לסטר ובכן צווח ואמר עמי בני ישראל אנא הוא יי אלהכון די פרקית ואפיקית יתכון פריקין מן ארעא דמצראי מן בית שעבוד עבדיא : לא יהיה דבירא תניינא 3 כד הוה נפיק מן פום קודשא יהי שמיה מברך הי זיקין והי כברקין והי כשלהובין דנור למפד דנור מן ימיניה ולמפד דאישא מן שמאליה פרח וטיים באויר שמיא חזר ומתחמי על משיריתהון דישראל וחזר ומתחקיק על לוחי קיימא ומתהפיך בהון מן סטר לסטר ובכן הוה צווח ואמר עמי בית ישראל לא יהוי לך אלהא אוחרן בר מיני : לא תעשה לא תעבדון לכון צלם וצורה וכל דמוי דבשמיא מלעיל ודי בארעא מלרע ודי במיא מלרע לארעא : 4

ירושלמי 1 ומלל מימרא דיי ית כל שבח דבריא האלין למימר :

Et fuit die tertio ſexta menſis, tempore matutino, factæ ſunt voces toni- 16 trui, & fulgura, & nubes fortis fumans ſuper montem, & vox tubæ fortis valde : ita ut commoveretur univerſus populus, qui in caſtris erat. Et 17 eduxit Moſes populum obviam divinæ præſentiæ Dei ex caſtris : & ſtatim eradicavit Dominus mundi montem, & levavit ipſum in aëra, & lucebat veluti ſpeculum, & ſteterunt ſub monte. Porro mons Sinai fumabat 18 totus, propterea quod inclinaverat ſibi cœlos, & manifeſtabat ſe ſuper eo in igne & flamma : & aſcendebat fumus ejus veluti fumus fornacis, & commovebatur totus mons valde. Vox autem tubæ ibat & 19 corroborabatur valde : Moſes loquebatur, & à facie Domini reſpondebatur, voce jucundâ laudabili & verbis dulcibus. Et manifeſtavit ſe Do- 20 minus ſuper montem Sinai, in vertice montis : & vocavit Dominus Moſem ad montis verticem, & aſcendit Moſes. Et dixit Dominus Moſi ; 21 Deſcende, obteſtare populum ne rectà procedant coram Domino ad contemplandum, & cadere faciat ex illis quam plurimos. Et etiam ſacer- 22 dotes, qui appropinquant ut miniſtrent coram Domino ſanctificabuntur : ne fortè interficiat eos Dominus. Et dixit Moſes coram Domino ; Non 23 poterunt populus aſcendere in montem Sinai : quoniam tu conteſtatus es nos, dicendo ; Fac terminum monti, & ſanctifica ipſum. Et dixit il- 24 li Dominus ; Ito deſcende, deinde aſcendes tu & Aaron tecum : ſed ſacerdotes & populus non rectà procedant, ut aſcendant ad contemplandum coram Domino, ne interficiat eos. Et deſcendit Moſes ex monte ad 25 populum : & dixit illis ; Accedite, audite legem cum decem verbis.

Hierоſ. 18. *Mons autem Sinai fumabat totus, propterea quòd revelata erat ſuper ipſo gloria divinæ majeſtatis Dei in flamma ignis.*

Hieroſ. 21. *Et cadant ex illis turma multa.*

Hieroſ. 25. *Et deſcendit Moſes ex monte ad populum, & dixit illis ; Accedite & accipite decem verba.*

CAP. XX.

ET loquutus eſt Dominus omnia 1 verba iſta, dicendo : Sermo pri- 2 mus cum exiit ex ore ſancti cujus nomen ſit benedictum, *erat* velut turbines, fulgura, & flammæ ignis, lampas ignis à dextra ejus, lampas item ignis à ſiniſtra ejus ferebatur, & volabat per aërem cœlorum, & redibat & oſtendebatur caſtris Iſraelitarum, & redibat & inſculptus erat ſuper tabulas fœderis, quæ datæ erant in manibus Moſis, & convertebatur in illis à latere in latus : tunc clamavit & dixit ; Popule mi filii Iſrael, ego ſum Dñs Deus veſter, qui redemi & eduxi vos liberatos ex terra Ægypti, è domo ſervitutis ſervorum. Sermo ſecundus cum exibat ex o- 3 re ſancti cujus nomen ſit benedictum, *erat* velut turbines, fulgura, & flammæ ignis, lampas ignis à dextra ejus, lampas item ignis à ſiniſtra ejus ferebatur & volabat per aërem cœlorum, & redibat & oſtendebatur caſtris Iſraelitarum, & redibat & inſculptus erat ſuper tabulas fœderis, quæ datæ erant in manibus Moſis, & convertebatur in illis à latere in latus. Tunc clamabat & dicebat ; Popule mi domus Iſrael, ne ſit tibi Deus alius præter me. Ne faciatis vobis imaginem, aut figuram, aut ullam 4 ſimilitudinem eorum quæ ſunt in cœlo ſurſum, & quæ in terra deorſum, & quæ in aquis ſub terra.

Hieroſ. 1. *Et loquutus eſt ſermo Domini omnem laudem horum verborum, dicendo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بود در روزي آن سيمي در بودني آن بامداد بود آوازها وبرقيها وابري كران ابر آن 16

كوه وآوازي شوفار قوي بغايت بلرزيد همه آن قوم آنچه در لشكركاه بيرون آورد مشه مر آن 17

قوم بپذيرهي آن خدا ازان لشكركاه بيايستادند در دامني آن كوه * وكوهي سيني دودكين 18

همهي او از پيش آنچه فرود آمد ابر او ؛ در آتش بر آمد دودي او چون دودي آن داش

بلرزيد همه كوه بغايت * بود آوازي آن شوفار روا وقوي شوا بغايت مشه سخن كويد 19

وآن خدا جواب دهد اويرا در آواز * فرود آمد ؛ ابر كوهي سيني بسري آن كوه بخواند 20

؛ بمشه بسري آن كوه بر آمد مشه * كفت ؛ بمشه فرود شو وكواه كير در قوم تا نه 21

دليري كنند بيي بديدن وبيفتد ازو بسيار * ونيز آن كهنان آن نزديك شوان خاص 22

باشند تا نه رخنه كند در ايشان ؛ * كفت مشه بيي نه توانند آن قوم ببر آمدن بكوهي 23

سيني كه تو كواه كرفتي در ايما بكفتن حد نه مر آن كوه وخاص كن اويرا *

* كفت باو ؛ برو وفرود شو وبر آيي تو واهرن اوازي تو وآن كهنان وآن قوم نه 24

دليري كنند ببر آمدن بيي تا نه رخنه كند در ايشان * فرود شد مشه بآن قوم 25

وكفت بايشان * فصل بيستم * سخن كفت خدا مر همه آن 1

سخنهاي آن اينان بكفتن * من يي خداي تو آنچه بيرون آوردم ترا از زميني مصر از خانهي 2

بندكان * نه باشد بتو معبود ديكران ابر پيش من * نه كني بتو تراشش وهمه خمانايي آنچه 3 4

در آسمان از بالا وآنچه در زمين فرود وآنچه در آب از فرود بزمين *

Et fuit die tertiâ cùm eſſet mane, 16 *fuerunt voces, & fulgura, & nubes gravis ſuper montem, & vox tubæ fortis valdè : tremuítque omnis populus qui in caſtris. Et eduxit Moſheh* 17 *populum in occurſum Dei è caſtris : ſteterúntque in lacinia montis. Mons* 18 *autem Sinai fumoſus erat totus ipſe, præ eo quòd deſcendiſſet ſuper eum Dominus in igne : aſcendebátque fumus ejus ſicut fumus fornacis, & tremuit totus mons vehementer. E-* 19 *vátque vox buccinæ procedens, & invaleſcens admodū, quum Moſheh loqueretur, & Deus reſponſum daret ei in voce. Deſcenderat autem Do-* 20 *minus ſuper montem Sinai, ſuper caput montis : & vocavit Dominus Moſheh ad caput montis, aſcendítque Moſheh : Cui dixit Dominus ;* 21 *Deſcende, & conteſtare populum, ut non audaciam perpetrent in Dominum videndo, & corruat ex eo multitudo. Et etiam ſacerdotes ap-* 22 *propinquantes ſancti ſint, ne rupturam faciat in eos Dominus. Et di-* 23 *xit Moſheh ad Dominum ; Non poterit populus aſcendere in montem Sinai, quia tu conteſtatus es nos, dicendo ; Terminum ponito monti, & ſanctifica eum. Dixit ei Domi-* 24 *nus ; Vade, & deſcende : poſteà aſcendes tu & Aharon tecum : ſacerdotes autem & populus ne audaciam committant aſcendendo ad Dominum, ne rupturam faciat in eos. Deſcenditque Moſheh ad populum,* 25 *& dixit eis hæc.*

CAP. XX.

Locutúſque eſt Deus omnia verba iſta, dicendo ; Ego ſum Dominus 1 2 *Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo ſervorum. Non erunt* 3 *tibi dii alii coram me. Non facies tibi ſculptile, & omnem ſimilitudinem quæ in cælo ſurſum, & quæ in terra deorſum, & quæ in a-* 4 *qua ſubter terram :*

לא לא תסגדון להון ולא תפלחון קדמיהון ארום אנא יי אלהכון אלה קנאן 5
ופורען ומתפרע בקינאה מדכר חובי אבהת רשיען על בנין מרדין על דר
תליתאי ועל דר רביעאי לשנאי : ועשה ונטיר חסד וטיבו לאלפין דרין לרחמי 6
צדיקיא ולנטרי פקודיי ואורייתי : לא תשא עמי בית ישראל לא ישתבע חד מנכון 7
בשום מימריה דיי אלהכון על מגן ארום לא מזכי יי ביום דינא רבא ית כל מאן
דמשתבע בשמיה על מגן : זכור עמי בית ישראל הוון דכירין יומא דשבתא 8
למקדשא יתיה : ששת שיתא יומין תפלחון ותעבדון כל עבידתיכון : ויומא 9 10
שביעאה שבא ונייח קדם יי אלהכון לא תעבדון כל עבידתא אתון ובניכון
ובנתיכון ועבדיכון ואמהתיכון וגיוריכון די בקרויכון : כי ארום בשיתא יומין ברא 11
יי ית שמיא וית ארעא וית ימא וית כל מה דאית בהון ונח ביומא שביעאה
בגין כן בריך יי ית יומא דשבתא וקדיש יתיה : כבד עמי בית ישראל הוו זהירין 12
גבר ביקרא דאבוהי וביקרא דאמיה מן בגלל דיסגון יומיכון על ארעא דיי אלהכון
יהיב לכון : לא תרצח עמי בני ישראל לא תהוון קטולין לא חברין ולא שותפין 13
עם קטולין ולא יתחמי בכנישתיהון דישראל עם קטולין ולא יקומון בניכון מן
בתריכון וילפון לחוד הינון למהוי עם קטולין ארום בחובי קטוליא חרבא נפיק על
עלמא : לא תנאף עמי בני ישראל לא תהוון גיורין לא חברין ולא שותפין עם 14
גיורין ולא יתחמי בכנישתיהון דישראל עם גיורין דלא יקומון בניכון מן בתריכון
וילפון לחוד הינון למהוי עם גיורין ארום בחובי גיורא מותא נפיק על עלמא :
לא תגנוב עמי בני ישראל לא תהוון גנבין לא חברין ולא שותפין עם גנבין ולא 15
יתחמי בכנישתיהון דישראל עם גנבין דלא יקומון בניכון מן בתריכון וילפון לחוד
הינון למהוי עם גנבין ארום בחובי גנביא כפנא נפיק על עלמא : לא תענה עמי 16
בני ישראל לא תהוון מסהדין בחבריכון סהדי שקרא לא חברין ולא שותפין עם
מסהדין סהדא שקרא ולא יתחמי בכנישתיהון דישראל עם מסהדין סהדי שקרא דלא
יקומון בניכון בתריכון וילפון לחוד הינון למהוי עם מסהדין סהדי שיקרא ארום
בחובי סהדי שיקרא עננן סלקין ומיטרא לא נחית ובצורתא אתיא על עלמא :
לא תחמוד עמי בני ישראל לא תהוון חמודין לא חברין ולא שותפין עם חמודין 17
ולא יתחמון בכנישתיהון דישראל עם חמודין דלא יקומון בניכון מן בתריכון וילפון
לחוד הינון למהוי עם חמודין ולא יחמיד חד מנכון ית אינתתיה דחבריה ולא
לעבדיה ולא לאמתיה ולא לתוריה ולא לחמריה ולא לכל מאן דאית לחבריה
ארום בחוביא חימודיא מלכותא מתגריא בנכסיהון דבני נשא ולמיסב יתהון
ועתירי נכסין מתמסכנין וגלותא אתיא
על עלמא : וכל העם וכל עמא חמיין 18
ית קליא היך הוו מתהפכין במשמעהון
דכל חד וחד והיך הוו נפקין מן גוא
בעוריא וית קל שופרא היך הוה
מאחי מיתיא וית טורא תנין וחמון כל עמא ורתען וקמו תריסר מילין
מרחיק : ויאמרו ואמרו למשה מליל אנת עמנא ונקבל ולא יתמליל עמנא תוב 19
מן קדם יי דלמא נמות :

ירושלמי 18 וכל עמא הוו חמין ית קליא וית לפידיא וית קלא דשפרא וית טורא עטיר וחמין עמא וזעו וקמו להון מרחיק :

Non incurvabitis vos illis, neque coletis coram eis: quoniam ego Do- 5
minus Deus veſter, Deus zelotes & ultor, & vindicans me cum zelo,
recordans peccata patrum improborum ſuper filios rebelles, ſuper ge-
nerationem tertiam, & ſuper generationem quartam, erga oſores
meos. Et ſervans benignitatem & bonitatem in mille generationes, 6
erga diligentes me juſtos, & eos qui ſervant mandata mea & legem me-
am. Popule mi domus Iſrael, non jurabit unus ex vobis per nomen 7
ſermonis Domini Dei veſtri fruſtra: quoniam non innocentem habet
Dominus in die judicii magni, omnem qui juraverit per nomen ejus
fruſtra. Popule mi domus Iſrael, recordamini diei Sabbathi ad ſancti- 8
ficandum eum. Sex diebus operabimini & facietis omne opus ve- 9
ſtrum: Die autem ſeptimo Sabbathum eſt, & quies coram Domino 10
Deo veſtro, non facietis omne opus, vos, & filii veſtri, & filiæ veſtræ, ſer-
vi veſtri, & ancillæ veſtræ, & peregrini veſtri qui ſunt in urbibus veſtris.
Quoniam ſex diebus creavit Dominus cœlum & terram, & mare, & 11
quicquid eſt in illis, & quievit die ſeptimo: propterea benedixit
Dominus diei Sabbathi, & ſanctificavit ipſum. Popule mi domus 12
Iſrael, eſtote admoniti unuſquiſque de honore patris ſui & de honore
matris ſuæ: eò ut multiplicentur dies veſtri ſuper terram, quam Do-
minus Deus veſter dat vobis. Popule mi filii Iſrael, ne ſitis homici- 13
dæ, ne ſitis ſocii aut participes cum homicidis; neque videbitur in con-
gregationibus Iſraelitarum populus homicidarum, ne ſurgant filii veſtri
poſt vos, & diſcant etiam ipſi ut ſint cum homicidis; quoniam pro-
pter peccata homicidarum gladius exit in mundum. Popule mi filii 14
Iſrael non eritis adulteri, nec ſocii nec conſortes cum adulteris, neque
videbitur in congregationibus Iſraelitarum populus adulterorum, ut non
ſurgant filii veſtri poſt vos, & diſcant etiam ipſi ut ſint cum adulteris;
quoniam propter peccata adulteri mors exit in mundum. Popule mi 15
filii Iſrael, non eritis fures, neque ſocii neque conſortes cum furibus,
neque videbitur in congregationibus Iſraelitarum populus furum, ut non
ſurgant filii veſtri poſt vos, & diſcant ipſi etiam ut ſint cum furi-
bus; quoniam propter peccata furum fames exit in mundum. Popule 16
mi filii Iſrael, non teſtabimini in ſocios veſtros teſtimonia falſitatis, ne-
que eritis ſocii aut conſortes cum iis qui teſtantur teſtimonia falſitatis,
neque apparebit in congregationibus Iſrael populus teſtantium teſtimoni-
um falſum, ut non ſurgant filii veſtri poſt vos, & diſcant etiam ipſi
eſſe cum teſtantibus teſtimonia falſitatis; quoniam propter peccata teſti-
moniorum falſitatis nubes aſcendunt, & pluvia non deſcendit, & ſitis
venit ſuper mundum. Popule mi filii Iſrael, non eritis concupiſcen- 17
tes, neque ſocii aut conſortes cum concupiſcentibus, neque vide-
buntur in congregationibus Iſraelitarum populus concupiſcentium, ut
non ſurgant filii veſtri poſt vos, & diſcant etiam ipſi eſſe cum
concupiſcentibus; neque concupiſcet aliquis veſtrum uxorem ſocii
ſui, neque ſervum ejus, neque ancillam ejus, neque bovem ejus, neque
aſinum ejus, neque quippiam quod ſit ſocii ſui: quoniam propter
peccata concupiſcentium regnum involat in opes hominum, &
accipit eas, & divites opum pauperes redduntur, & captivitas venit ſuper
mundum. Et totus populus vide- 18
bant tonitrua, & quomodo con-
verterentur dum audiebant unum-
quodque, & quomodo exibant è
medio lampadum, & vocem tubæ
quomodo reſuſcitaret mortuos, &
montem fumantem: & videbant
univerſus populus, & retrocedebant, & ſtabant duodecim milliaribus
procul. Et dixerunt Moſi; Loquere tu nobiſcum & obediemus: & 19
ne ſermo fiat rurſus à facie Domini ne moriamur.

Hier. 18. *Et univerſus populus videbant tonitrua & faces, & vocem tubæ, & montem fumantem: videbat inquam populus, & terrebantur, & ſtabant ſibi procul.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* نه سجود كني بايشان و نه پرستش كني ايشانرا كه من :: خداي تو خداي رشك آور 5
عقوبت كنا گناه پدران ابر پسران ابر سيمي و ابر چهارمي بدشمن داراني من * و كناي 6
فضل بهزاران بدوست داراني من و بنگاه داراني فرمانهاي من * نه بر داري مر نامي خداي تو 7
بگزاف كه نه آزاد كند مر آنچه بر دارد نامي او بگزاف * ياد دار مر روز آن معطلي بخاص كردن [اويرا] 8
* كه شش روزها كار كني و بكني همه كاري تو * و روز آن هفتمين معطل بي :: خداي تو نه كني هيچ 9 10
كار تو و پسري تو و دختري تو و بندهي تو و پرستاري تو و چهارپاي تو و غريبي تو آنچه در
دروازهاي تو * كه شش روزها بكرد :: مر آن آسمان و مر آن زمين مر دريا و مر همه آنچه در ايشان 11
و آسايش فرمود در روز هفتمي ابر همچنين آفرين كرد :: مر روزي آن معطلي و خاص كرد اويرا
* عزيز دار مر پدري تو و مر مادري تو بسبب دراز باشند روزگاراني تو ابر آن زمين آنچه :: خداي 12
تو دها بتو * نه خون كني * نه فساد كني * و نه دزدي كني * نه گواهي دهي در ياري تو 13 14 15
گواهي دروغ * نه آرزو كني خانهي ياري تو نه آرزو كني زني ياري تو بندهي او و پرستاري او 16 17
گاوي او و خري او و همه آنچه بياري تو * و همه آن قوم بينان مر آن آوازها و مر آن زبانها و مر 18
آوازي آن شوفار و مر كوهي دودگين بديد آن قوم و بلرزيدند بياستادند از دور *
* گفتند بمشه سخن گوي تو اوازي ايما و بشنويم و نه سخن گويد اوازي ايما خدا تا نميريم * 19

Nec adorationem exhibebis iis, neque 5
cultum præſtabis eis: ego enim ſum
Dn̄s Deus tuus, Deus zelifer, pu-
niens peccatum patrum ſuper filios,
ſuper tertiam & ſuper quartam ge-
nerationem odio habentibus me: Et 6
faciens beneficentiam millibus dili-
gentibus me, & cuſtodientibus man-
data mea. Non aſſumes nomen Dei 7
tui in vanum: non enim immunem
præſtabit eum qui aſſumpſerit nomen
ejus in vanum. Memoriâ habeto diē 8
ceſſationis, ad ſanctificandū eū. Nā 9
ſex diebus operaberis, & facies omne
opus tuum. At die ſeptimo ceſſatio 10
erit Domino Deo tuo: non facies
lum opus, tu & filius tuus, & filia
tua, ſervus tuus, & ancilla tua, &
quadrupes tua, & peregrinus
qui in portis tuis. Quia ſex diei 11
fecit Dominus cœlum, & terram, ma-
re, & omne quod in eis: & quie-
inſtituit die ſeptimo: quapropter be-
nedixit Dominus diei ceſſationis &
ſanctificavit eum. Honore habeto 12
patrem tuum ac matrem tuam: ut
longæ ſint dies tuæ ſuper terrâ quam
Dominus Deus tuus dat tibi. Non 13
facies ſanguinem. Non facies adulte- 14
rium. Et non facies furtū. Non teſti- 15
ficaberis contra ſocium tuum teſti- 16
monium mendacii. Non concupiſces 17
domum ſocii tui, non concupiſces
uxorem ſocii tui, ſervum ejus &
ancillam ejus, bovem ejus & aſi-
num ejus, & omne quod eſt ſocio
tuo. Et omnis populus videbant vo- 18
ces, & flammas, & vocem buccinæ,
& montem fumoſum: vidit inquam
populus, & trementes ſteterunt à
longè, Dixeruntque ad Moſheh; Lo- 19
quere tu nobiſcum, & audiemus: ſed
ne loquatur nobiſcum Deus, ut non
moriamur.

ויאמר ואמר משה לעמא לא תדחלון ארום מן בגלל לנסיותכון אתגלי לכון 20
יקרא דיי ומן בגלל דתהוי דחלתיה על אפיכון בגין דלא תחובון : ויעמד וקם 21
עמא תריסר מילין מרחיק ומשה קריב לציית אמיטתא דתמן יקר שכינתא דיי :
ויאמר ואמר יי למשה כדנא תימר לבני ישראל אתון חמיתון ארום מן שמיא 22
מליל עמכון : לא עמי בני ישראל לא תעבדון למסגוד דמות שמשא וסיהרא 23
וכוכביא ומזליא ומלאכיא דמשמשין קדמוי
דחלן דכסף ודחלן דדהב לא תעבדון
לכון : מזבח אדמה מדבח אדמתא 24
תעביד לשמי ותהי דבח עלוי ית עלוותך
וית נכסת קודשך מן ענך ומן תורך בכל
אתרא דאשרי שכינתי ואנת פלח קדמי
תמן אשלח עלך ברכתי ואבריכינך :
ואם מדבח אבנין תעביד לשמי לא 25
תבני יתהון חציבין דאין ארימת פרזלא
דמניה מתעבד סייפא על אבנא אפיסתא
יתה : ולא תעלה ואתון כהנייא 26
דקיימין למשמשא קדמי לא תסקון
במסוקיין על מדבחי אלהן בגישריא דלא
תתחמי עריתך עלוי :

ירושלמי 24 מדבח קביע בארעא תעבדון לשמי ותקרבון עלוי ית עלותכון וית נכסת קודשיכון ית ענכון וית תוריכון בכל אתר דתדכרון ית שמי קדישא מימרי מתגלי עליכון ומברך יתכון : 25 ואם מדבח אבנין תעבדון לשמי לא תבני חציבין ארום פרזלא חרבא מתעביד מניה אי עבדת פרזלא עלוי אפיסת יתיה : 26 ואתון כהנייא בנוי דאהרן דקימין ומשמשין על גבי מדבחי לא תסגון בדרגין על מדבחי דלא תתגלי עריתך עלוי :

פ פ פ

כא

ואלה המשפטים ואלין הינון סדרי דיניא די תסדר קדמיהון : כי תקנה ארום 1 2
תיזבון בגניבותיה לעבדא בר ישראל שית שנין יפלח ובמעלי שביעתא יפוק לבר
חורין מגן : אם אין בלחודוי יעול בלחודוי יפוק ואין מרי אינתתא בת ישראל 3
הוא ותפוק אנתתיה עמיה : אם אין רבוניה יתן ליה איתא אמתא ותיליד ליה 4
בנין או בנן איתא ובנהא תהא לרבונה והוא יפוק בלחודוי : ואם אמר ואין יתני 5
ויימר עבדא רחימנא ית רבוני ית אנתתי וית בני לא איפוק לבר חורין : והגישו
ויקרביניה רבוניה לקדם דייניא ויסב מנהון רשותא ויקרביניה לות דשא דלות 6
מזוזתא ויחייט רבוניה ית אודניה ימינא במחטא ויהי ליה עבד פלח עד יובלא :
וכי וארום יזבון גבר בר ישראל ית ברתיה זעירתא לאמהו לא תיפוק כמפקנות 7
עבדיא כנענאי דמשתחררין בשינא ועינא אלהן בשנין דשמיטתא ובסימניא
וביובלא ובמותת רבונהא ופורקן כספא : אם רעה אין לא השכחת חינא קדם 8
רבונהא דזבין יתה ויפרוק יתה אבוהא לגבר אוחרן לית ליה רשו לזבונה חלף
דמני מרה רשותיה עלה :

Et dixit Moſes populo; Ne timeatis, quoniam ut tentaret vos ma- 20
nifeſtata eſt vobis gloria Domini, & ut ſit timor ejus coram facie
veſtra, ut non peccetis. Et ſtabat populus duodecim milliaribus pro- 21
cul: Moſes autem acceſſit ad ſummitatem caliginis, in qua erat glo-
ria divinæ majeſtatis Dei. Et dixit Dominus Moſi; Sic dices filiis 22
Iſrael; Vos vidiſtis quod ex cœlis loquutus ſim vobiſcum. Popule 23
mi domus Iſrael, non facietis ad adorandum ſimilitudinem ſolis, &
lunæ, & ſtellarum & planetarum,
aut angelorum qui miniſtrant co-
ram me: deos argenteos nec de-
os aureos facietis vobis. Altare 24
lapideum facies nomini meo, &
ſacrificabis ſuper ipſo holocauſta
tua & oblationes ſanctitatis tuæ,
ex grege tuo & ex bobus tuis:
in omni loco in quo habitare fa-
ciam divinam meam majeſtatem, &
tu coles coram me, ibi mittam
ſuper te benedictionem meam, &
benedicam tibi. Quod ſi altare la- 25
pideum feceris nomini meo, non
ædificabis ipſos ſculptos: quia ſi
extuleris ferrum, ex quo fit gla-
dius, ſuper lapidem, prophana-
bis ipſum. Vos verò ſacerdotes, 26
qui ſtatis ad miniſtrandum coram
me, non aſcendetis per gradus ad
altare meum, ſed per pontes: ut non reveletur turpitudo tua ſuper
ipſo.

Hieroſ. 24 *Altare fixum in terra facietis nomini meo, & offeretis ſuper ipſum holocauſta veſtra, & oblationes ſanctitatum veſtrarum, oves veſtras & boves veſtros: in omni loco in quo memorabitis nomen meum ſanctum, ſermo meus apparebit vobis, & benedicet vos.* 25 *Quod ſi altare lapideum feceritis nomini meo, non ædificabitis ſculptos: quoniam ex ferro fit gladius, ſi feceris ferro ipſum prophanabis ipſum.* 26 *Vos autem ſacerdotes filii Aaron, qui ſtatis & miniſtratis ſuper dorſo altaris mei, non ibitis per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua in eo.*

SECT. XVIII.

CAP. XXI.

Iſti autem ſunt ordines judiciorum, quæ ordinabis coram illis. Quan- 1 2
do emeritis propter furtum ſuum in ſervum filium Iſrael, ſex annis
ſerviet: & in introitu ſeptimi exibit liber & gratis. Si ſolus ingreſſus 3
ſit, ſolus exibit: quod ſi habeat uxorem filiam Iſrael, exibit uxor
ejus cum eo. Si dominus ejus dederit illi uxorem ancillam, & 4
pepererit illi filios aut filias: uxor & filii ejus erunt domini ſui,
& ipſe exibit ſolus. Quod ſi narret & dicat ſervus; Diligo domi- 5
num meum, uxorem meam & liberos meos: non egrediar ad liberta-
tem. Adducat eum dominus ejus in conſpectum judicum, & accipi- 6
at ab illis poteſtatem, ut applicet eum ad oſtium quod eſt apud po-
ſtes: & perforabit dominus ejus aurem ipſius dextram ſubulâ, erit-
que ſervus ille ei ſerviens uſque ad Jubilæum. Et cum vendiderit 7
aliquis filius Iſrael filiam ſuam parvulam in ancillam, non exibit ſe-
cundùm egreſſionem ſervorum Chananæorum, qui exeunt in liberta-
tem propter dentem aut oculum: ſed annis remiſſionis, & cum ſignis,
& in Jubilæo, & in morte domini ſui, & redemptione argenti. Si 8
non inveniat gratiam coram domino ſuo, qui emit eam, tum
redimet eam pater ipſius: viro alteri non eſt ei poteſtas vendendi eam:
propterea quod vaſa domini, poteſtas *ſcilicet* ejus, ſuper ipſam *ſunt*.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت مشه بآن قوم نه ترسيد كه بسبب آزمايش كردن شمارا بيامد آن خدا و در سبب باشد 20
ترسي او ابر روي شما بي خطا كنيد * بياستاد آن قوم از دور و مشه نزديك شد بآن طاخ آنچه 21
آنجا عزيزي خدا * گفت :: بمشه همچنين بگوي بپسراني يسرال شما بديديد كه از آسمان سخن گفتم 22
اوازي شما * نه كنيد اوازي من معبود نقره و معبود طلا نه كنيد بشما * مذبحي خاكي بكني 23 24
بمن و ذبحت كني ابر او مر قربانهاي تو و مر شلاميم تو مر گوسپند تو و مر گاوي تو در همه آن جا
آنچه ياد كنم مر نامي من بيايم بتو و آفرين كنم ترا * و اگر مذبح سنگها بكني بمن نه آبدان كني 25
ايشانرا بريده كه شمشير تو عرضه كردي ابر آن و سست كردي آنرا * و نه بر آيي در زينه پايها ابر 26
مذبح من آنچه نه برهنه شود شرمي تو ابر آن * * فصل بيست يكم * * و اينان آن حكمها 1
آنچه شرح كني بپيش ايشان * كه بخري بندهي عبري شش سالها كار كند و در هفتمي بيرون 2
آيد بآزادي رايگان * اگر در خودي او بيايد در خودي او بيرون آيد اگر صاحبي زنست او بيرون 3
آيد زني او اوازي او * اگر خداوند او بدهد باو زن و بزايد باو پسران يا دختران آن زن و كودكاني 4
آن باشد بخداوند آن و او بيرون آيد بخودي او * و اگر گفتن بگويد آن بنده دوست داشتم مر 5
خداوند من و مر زني من و مر فرزنداني من نه بيرون آيم آزادي * و نزديك آورد اويرا خداوند 6
او بآن حاكم و نزديك آورد اويرا بآن در يا بآن بر در و شمخه زند خداوند او مر گوشي او در
درفش و بنده باشد اويرا بجاويد * و كه بفروشد مرد مر دختري او بپرستاري نه بيرون آيد چون 7
بيرون آمدن آن بندگان * اگر بد در چشماني خداوند آن آنچه نه نكاح كند آنرا و خلاص 8
كند آنرا بقومي بيگانه نه مسلط شود بفروختن آن در غدر كردني او در آن *

Dixit Moſheh ad populum; ne ti- 20
meatis, quia cauſâ tentandi vos ve-
nit Deus, & ut ſit timor ejus ante
faciem veſtram, ut non peccetis.
Stetit igitur populus à longè: Mo- 21
ſheh verò appropinquavit ad caligi-
nem ubi erat gloria Dei. Dixitque 22
Dominus ad Moſheh, Sic dices filiis
Iſrael; Vos vidiſtis quòd è cœlo lo-
cutus ſum vobiſcum. Non itaque 23
facietis mecum deum argenti, &
deum auri non facietis vobis. Al- 24
tare terræ facies mihi, & immola-
bis ſuper illud holocauſta tua & pa-
cifica tua, oves tuas & boves tuos:
in omni loco quo mentionem fecero
nominis mei, veniam ad te, & bene-
dicam tibi. Quòd ſi altare lapidum 25
feceris mihi, non ædificabis eos ex-
ciſos: quia ſi gladium tuum move-
ris ſuper illud, tum profanâſti illud.
Neque aſcendes per parationem pe- 26
dibus (i. e. gradus) ſuper altare
meum, quòd non denudatus ſit pu-
dor tuus ſuper illud.

CAP. XXI.

Hæc autem ſunt judicia quæ 1
declarabis coram eis. Cùm emeris 2
ſervum Ebræum, ſex annis ſerviet
tibi, at ſeptimo egredietur ad liber-
tatem gratis. Si per ſeipſum ve- 3
nit, per ſeipſum egredietur: ſi poſ-
ſeſſor uxoris erat ipſe, egredietur
uxor ejus cum eo. Sin herus ejus 4
dederit ei uxorem, & pepererit ei
filios aut filias; uxor & filii ejus
erunt hero ſuo, ipſe verò egredietur
per ſeipſum. Si verò dicendo di- 5
xerit ſervus, Diligo herum meum,
& uxorem meam, & liberos meos,
non egrediar in libertatem: Tunc 6
adducet eum herus ejus ad judicem,
adducet præterea eum ad oſtium,
vel ad ſuperliminare, perforabitque
herus ejus aurem ejus ſubulâ, &
erit ſervus ei in æternum. Quum 7
autem vendiderit quiſpiam filiam
ſuam in ancillam, non egredietur ſe-
cundùm egreſſum ſervorum. Sin ma- 8
la fuerit in oculis heri ſui, qui ſibi
non deſponſaverat eam, tum liberabit
eam: populo alieno poteſtate non
donabitur vendendi eam, cùm per-
fidiam egerit in eam.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ואם וְאִין לְצִיד בְּרֵיהּ זַמִּין יָתַהּ כְּהִילְכַת בְּנַת יִשְׂרָאֵל יַעֲבִיד לָהּ : אם אחרית 9
אִין חוּרַנְתָּא בַּת יִשְׂרָאֵל יִסַּב לֵיהּ 10
עֲלָהּ מְזוֹנָהּ וְתַכְשִׁיטָהּ וּמֵעַיֵּיל לָהּ לָא
יִמְנַע לָהּ : ואם שלש אִין תְּלָת מִילַיָּא 11
הָאִלֵּין לָא יַעֲבֵד לָהּ לְמוֹמְנָא יָתַהּ לֵיהּ
אוֹ לִבְרֵיהּ אוֹ לְמִיפְרְקָא לְיַד אֲבוּהָא וְתִיפּוּק מַגָּן דְּלָא כְסַף בְּרַם גֵּט פִּטּוּרִין יְהִיב
לָהּ : מכה דְּיִמְחֵי לְבַר יִשְׂרָאֵל אוֹ לְבַרַת יִשְׂרָאֵל וְיִקְטְלִינֵהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל 12
בְּסַיְיפָא : ואשר וְדִי לָא אִיזְדַּוַּוג לֵיהּ וּמִן קֳדָם יְיָ אֲרַע עִיקְתֵיהּ לִידוֹי וְאֵזַמֵּן לָךְ 13
אֲתַר דְּיִעֲרוֹק לְתַמָּן : וכי יזיד וַאֲרוּם 14
יַרְשַׁע גְּבַר עַל חַבְרֵיהּ לְמִקְטְלֵיהּ בִּנְכִילוּ
אֲפִילוּ כַּהֲנָא הוּא וּמְשַׁמֵּשׁ עַל גַּבֵּי
מַדְבְּחִי מִתַּמָּן תִּסְבוּנֵיהּ וְתִקְטְלוּנֵיהּ
בְּסַיְיפָא : ומכה וּדְחַבִּיל בְּאָבוֹי וּבְאִימֵּיהּ 15
אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל בְּשִׁינוּקָא דְסוּדָרָא : וגנב וּדְיִגְנוֹב נְפַשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִזַבְּנִינֵהּ 16
וְיִשְׁתְּכַח בִּרְשׁוּתֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל בְּשִׁינוּקָא דְסוּדָרָא : ומקלל וּדְיִלוּט לְאָבוֹי 17
וּלְאִימֵּיהּ בִּשְׁמָא מְפָרְשָׁא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל בְּאַטְלוּת אַבְנִין : וכי וַאֲרוּם יִנְצוּן 18
גּוּבְרִין וְיִמְחוֹן חַד לְחַבְרֵיהּ בְּאַבְנָא אוֹ
בְּמַרְתּוּקָא וְלָא יְמוּת וְיִפּוֹל לְמֵרַע : אם
אִין יְקוּם מִמַּרְעֵיהּ וּמְהַלֵּיךְ בְּשׁוּקָא עַל 19
מוֹרְנִיתֵיהּ וִיהֵי זַכַּאי מְחַיָּיא מִדִּין קְטוֹל
לְחוּד בּוּטְלָן עֲבִידְתֵּיהּ וְצַעֲרֵיהּ וְנִזְקֵיהּ וּבַהֲתֵיהּ יִתֵּן וַאֲגַר אַסְיָא יְשַׁלֵּם עַד
דְּמִתְּסֵי : וכי יכה וַאֲרוּם יִמְחֵי גְּבַר יַת עַבְדֵּיהּ כְּנַעֲנָאָה אוֹ יַת אַמְתֵיהּ כְּנַעֲנִיתָא 20
בְּשַׁרְבִיטָא וִימוּת בְּהַהוּא יוֹמָא תְּחוֹת יְדֵיהּ יִתְדְּנָא יִתְדַּן דִּין קְטִילַת סַיְפָא : אך בְּרַם 21
אִין יוֹמָא חַד מֵעִידָן לְעִידָן אוֹ תְּרֵין יוֹמִין קְטִיעִין יִתְקַיַּים לָא יִתְדַּן מְטוּל דִּכְסַף
זְבִינֵיהּ הוּא : וכי וַאֲרוּם יִנְצוּן גּוּבְרִין וְיִמְחוֹן אִיתְּתָא מְעַבְּרָא וְאַפִּילַת יַת וַולְדְּהָא 22
וְלָא יְהֵא בָהּ מוֹתָא מִתְקְנָסָא יִתְקְנֵס וַולְדָא הֵיכְמָא דְּמָשַׁוֵּי עֲלֵיהּ בַּעְלָא דְאִנְתְּתָא
וְיִתֵּן עַל מֵימַר דַּיָּינַיָּא : ואם וְאִין מוֹתָא יְהֵא בָהּ וּתְדִינוּן נַפְשָׁא דְקָטוֹלָא חוּלַף 23
נַפְשָׁא דְאִתְּתָא : עין דְּמֵי עֵינָא חוּלַף עֵינָא דְּמֵי שִׁנָּא חוּלַף שִׁנָּא דְּמֵי יְדָא 24
חוּלַף יְדָא דְּמֵי רִיגְלָא חוּלַף רִיגְלָא : כויה דְּמֵי צַעַר מֵחֲרוּךְ חוּלַף מֵחֲרוּךְ דְּמֵי 25
פּוֹדְעָא חוּלַף פּוֹדְעָא דְּמֵי הַלְכְּשִׁישׁ חוּלַף הַלְכְּשִׁישׁ : וכי יכה וַאֲרוּם יִמְחֵי גְּבַר 26
יַת עֵינָא דְעַבְדָּא כְנַעֲנָאִי אוֹ יַת עֵינָא דְאַמְתֵיהּ כְּנַעֲנִיתָא וְסַמִּינֵהּ לְבַר חוֹרִין
יִפְטְרִינֵיהּ חוּלַף עֵינֵיהּ : ואם וְאִין שִׁנָּא דְעַבְדֵּיהּ כְּנַעֲנָאִי אוֹ שִׁנָּא דְאַמְתֵיהּ 27
כְּנַעֲנִיתָא יַפִּיל לְבַר חוֹרִין יִפְטְרִינֵיהּ חוּלַף שִׁנֵּיהּ :

ירושלמי

ירושלמי 10 וְאִם אִתְּתָא אוֹחֲרִי יִסַּב
עֲלָהּ מְזוֹנָהּ תַּכְשִׁיטָהּ מֵעֲלָהּ וּמַפְקָהּ
לְוָתָהּ לָא יִמְנַע מִנַּהּ :

ירושלמי 14 אֲרוּם יִתְחַשֵּׁב גְּבַר עַל
חַבְרֵיהּ לְמִקְטוֹל יָתֵיהּ בִּכְמוֹנָא אֲפִילוּ
הוּא כַּהֲנָא רַבָּא דְּקָאֵי וּמְשַׁמֵּשׁ קֳדָמוֹי
מִן תַּמָּן תִּסְבוּן יָתֵיהּ וְתִקְטְלוּן יָתֵיהּ :

ירושלמי 17 וְדִי מְבַזֵּי : 18 אוֹ
בְּמַרְתּוּקָא וְלָא יְמוּת וְיִטַּלַּק לְעֶרֶס מְרַע :
20 מִתְנְקָמָא יִתְנְקֵם :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Quod ſi toro filii ſui deſtinaverit eam juxta morem filiarum Iſrael 9
faciet illi. Si alteram filiam Iſrael 10
acceperit ſibi ultra eam, victum
ejus & ornamentum ejus, & ingreſſum
ad eam, non prohibebit ab
ipſa. Quod ſi tria hæc non fecerit 11
ipſi, deſponſando eam ſibi, aut filio
ſuo, aut redimendo in manum
patris ſui: tum exibit gratis abſque argento, verùm libellum repudii
dabit illi. Qui percuſſerit filium Iſrael aut filiam Iſrael, & interfecerit 12
eam, interficiendo interficietur gladio. Et qui non congreſſus 13
pugnâ cum eo fuerit, ſed à facie Domini evenit afflictio ejus in manus
ejus: tum ego parabo tibi
locum, ut eò fugiat. Quòd ſi improbè 14
egerit vir in ſocium ſuum, ad
interficiendum eum per inſidias,
etiamſi ſacerdos fuerit & miniſtrans
apud altare meum, inde accipietis
eum & interficietis eum
gladio. Qui damnum intulerit 15
patri ſuo aut matri ſuæ, interficiendo interficietur ſuffocatione ſudarii.
Et qui furatus fuerit animam ex filiis Iſrael, & vendiderit eam, 16
& inventa fuerit in poteſtate ejus, interficiendo interficietur ſuffocatione
ſudarii. Et qui maledixerit patri ſuo aut matri ſuæ per nomen 17
expreſſum, interficiendo interficietur
obrutione lapidum. Et 18
quando rixati fuerint viri, & percuſſerint
unus ſocium ſuum, aut lapide,
aut pugno, nec mortuus fuerit,
ſed ceciderit in morbum. Si reſurrexerit 19
è morbo ſuo & ambulaverit
per plateam ſuper baculum ſuum, innocens erit percuſſor à judicio
occiſionis: tantùm ceſſationem operis ejus, & dolorem ejus, & damnum
ejus, & pudorem ejus dabit, & mercedem medici perſolvet, donec curetur.
Et quando percuſſerit vir ſervum ſuum Chananæum, aut ancillam ſuam 20
Chananæam flagris, & mortuus fuerit eo die ſub manu ejus: judicando
judicabitur judicio occiſionis gladio. Veruntamen ſi die uno à tempore 21
in tempus, aut duobus diebus interciſis ſuperſtes fuerit: non
judicabitur, quia argento emit ipſe eum. Et cùm rixati fuerint viri, 22
& percuſſerint mulierem prægnantem, & abortierit fœtus ejus, & non
fuerit in ea mors: omnino mulcta irrogabitur pro fœtu, quemadmodum
impoſuerit illi maritus uxoris; dabitque juxta ſententiam judicum.
Quod ſi mors erit in ea: tum judicabitis animam homicidæ, 23
pro anima mulieris. Pretium oculi pro oculo, pretium dentis pro 24
dente: pretium manus pro manu, pretium pedis pro pede. Pretium 25
doloris aduſtionis pro aduſtione, pretium vulneris pro vulnere, pretium
livoris pro livore. Et quando percuſſerit quis oculum ſervi Chananæi, 26
aut oculum ancillæ ſuæ Chananeæ, & excæcaverit eum: liberum
dimittet eum pro oculo ſuo. Quòd ſi dentem ſervi ſui Chananæi, 27
aut dentem ancillæ ſuæ Chananææ cadere fecerit: liberè dimittet
ipſum pro dente ſuo.

Hieroſ. 10. *Quod ſi mulierem alteram accipiat ultra ipſam, victum ejus, ornamentum ejus, ingreſſus & exitus ejus ad eam, non prohibebit ab ipſa.*

Hieroſ. 14. *Quum cogitaverit vir in proximum ſuum, ad interficiendum eum per inſidias, etiamſi fuerit ſacerdos magnus, qui ſtat & miniſtrat coram me, inde accipietis eum & interficietis ipſum.*

Hieroſ. 17. *Et qui pudore affecerit.* 18. *Aut pugno, & non mortuus fuerit, ſed projectus fuerit in ſtratum ægrotus.* 20. *Omnino ultio ſumetur de illo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* واگر بپسری او نکاح کند آنرا چون حکمی آن دختران کند بآن * اگر دیگری بستاند بآن 9 10
نفقهی آن پوشش آن ونوبتی آن نه کم کند * واگر سه اینان نه کند بآن بیرون آید رایگان نیست 11
سیم * زنای مرد و بمرد کشتن کشته آید * وآنچه نه قصد کرد وآن خدا سبب کرد بدستی او و بنهم 12 13
بتو جایی آنچه بگریزد بآنجا * وکه شوخی کند مرد ابر یاری او بکشتنی او درمکر ازنزد مذبح من 14
بستانی اویرا بکشتن * وزنای پدری او و مادری او کشتن کشته آید * ودزدا مرد و بفروخت [اویرا 15 16
ویافته شود در دستی او کشتن] کشته آید * ونفرین کنا پدری او و مادری او کشتن کشته آید * 17
وکه خصومت کنند مردمان وبزنند مرد مر یاری او در سنگ یا در کلوخ ونه میرد وبیفتد 18
بخسپنجا * اگر برخیزد و روش کند در بیرون ابر عصایی او آزاد باشد آن زنا خاصه معطلیی او 19
بدهد و درمان کردن درمان کند * وکه بزند مرد مر بندهی او یا مر پرستاری او در چوب 20
وبمرد فرودی دستی او انتقام کردن انتقام کرده آید * خاصه اگر روزی یا دو روز بیاستد نه انتقام 21
کرده آید که سیمی اوست او * وکه جنگ کنند مردمان و بزنند زنی آبستن وبیرون آیند کودکانی 22
آن ونه باشد گزندی تاوان انداختن تاوان انداخته آید درآنچه بنهد ابر او شوهری آن زن
وبدهد در حاکمان * واگر گزندی باشد وبدهی جان بدل جان * چشم بدل چشم دندان بدل 23 24
دندان دست بدل دست پا بدل پا * داغ بدل داغ جراحت بدل جراحت نشان بدل نشان * وکه بزند 25 26
مرد مر چشم بندهی او یا مر چشمی پرستاری او وتباه کند آنرا بآزادی بفرستد اویرا بدل چشمی او *
واگر دندانی بندهی او یا دندانی پرستاری او بیندازد بآزادی بفرستد اویرا بدل دندانی او * 27

Et ſi filio ſuo deſponſaverit eam, 9
juxta ritum filiarum faciet ei. Si 10
altam acceperit illi, demenſum ejus,
operimentum ejus, & vicem ejus
non diminuet. Et ſi tria hæc non 11
fecerit ei, egredietur gratis, abſque
argento. Percutiens hominem, ſi 12
mortuus fuerit, interficiendo interficietur.
Qui verò ſtudioſè non fecerit, 13
ſed Deus cauſavit alterum *in manû*
ejus, tum ponam tibi locum ad quem
fugiat. Cùm verò impudentiam patraverit 14
vir in ſocium ſuum, interficiendo
illum doloſè, ab altari meo
tolles eum ad interficiendum. Et 15
percutiens patrem ſuum, vel matrem
ſuam, interficiendo interficietur. Et 16
furans hominem, ſi vendiderit
illum, vel inventus fuerit in manu
ejus, interficiendo interficietur. Et 17
maledicens patri ſuo, aut matri ſuæ,
occidendo occidetur. Cùm autem jurgium 18
fecerint homines, percuſſeritq;
homo ſocium ſuum lapide vel glebâ,
& non fuerit mortuus, ſed deciderit
in cubile: Si ſurrexerit, et ambulaverit 19
foris ſuper baculũ ſuum, immunis
erit percuſſor: tantùm ceſſationem ejꝰ
dabit, & ſanando ſanabit. Quumque 20
percuſſerit homo ſervum ſuum,
vel ancillam ſuam baculo, & mortuꝰ
fuerit ſub manu ejus, vindicando
vindicabitur. Veruntamen ſi die 21
vel duobꝰ diebus perſtiterit, non vindicabitur,
quia argentũ ejus eſt ipſe.
Cùm verò pugnã commiſerint viri, 22
percuſſerintq; mulierẽ prægnantẽ, &
egreſſi fuerint parvuli ejus, nec tamen
fuerit noxa aliqua; mulctãdo mulctabitur
in eo quod impoſuerit ei maritꝰ
mulieris, & dabit per judices. At ſi 23
noxa aliqua fuerit, tunc dabis animã
pro anima, Oculũ pro oculo, dentẽ pro 24
dente, manũ pro manu, pedẽ pro pede,
Stigma pro ſtigmate, vulnus pro vulnere, 25
vibicẽ pro vibice. Cùm autem 26
percuſſerit vir oculũ ſervi ſui, vel oculũ
ancillæ ſuæ, & corruperit eũ, in
libertatẽ dimittet eum propter oculũ
ejus. Et ſi dentem ſervi ſui, vel dentem 27
ancillæ ſuæ excuſſerit, in libertatẽ
dimittet eum propter dentẽ ejus.

תרגום יונתן בן עוזיאל

וכי יגח וַאֲרוּם יְנַגַּשׁ תּוֹר יַת גְּבַר אוֹ יַת אִיתָא וִימוּת יִתְרְגֵמָא יִתְרְגֵם תּוֹרָא וְלָא 28
יִתְנְכֵס לְמֵיכוֹל יַת בִּשְׂרֵיהּ וּמָרֵיהּ דְּתוֹרָא יְהֵא זַכַּאי מִדִּין קְטוֹל וְאוּף מִדְּמֵי עַבְדָּא
וְאַמְהוּ : ואם וְאִין תּוֹר נַגְשָׁן הוּא מֵאִיתְמָלֵי וּמִדְּקַדְמוֹי וְאִתַּסְהַד עַל אַנְפֵּי מָרֵיהּ 29
תְּלָתֵי זִמְנֵי וְלָא נַטְרֵיהּ וּמִבָּתַר כֵּן קָטַל גַּבְרָא אוֹ אִיתָא תּוֹרָא יִתְרְגֵם וְאוּף מָרֵיהּ
יִתְקְטֵל בְּמִיתוּתָא דְמִשְׁתַּלְחָא עֲלוֹי מִן שְׁמַיָא : אם כפר בְּרַם אִין קְנָסָא דְמָמוֹנָא 30
יִתְשַׁוֵּי עֲלוֹי וְיִתֵּן פּוּרְקַן נַפְשֵׁיהּ בְּכָל מַה דִּישַׁוּוֹן עֲלוֹי סַנְהֶדְרִין דְּיִשְׂרָאֵל : או בן אִין 31
בַּר יִשְׂרָאֵל יְנַגַּח תּוֹרָא אִין לְבַת יִשְׂרָאֵל יְנַגַּח כְּדִינָא הָדֵין יִתְעֲבֵיד לֵיהּ : אם בְּרַם 32
אִין עֶבֶד כְּנַעֲנָאִי נְגַשׁ תּוֹרָא אוֹ אַמְתָא כְּנַעֲנִיתָא כְּסַף תְּלָתִין סִלְעִין יִתֵּן לְמָרֵיהּ
דְּעַבְדָּא אוֹ דְאַמְתָא וְתוֹרָא יִתְרְגֵם : וכי יפתח וַאֲרוּם יִפְתַּח אֱינַשׁ גּוֹב אוֹ אֲרוּם 33
יַחְפֵּס אֱינַשׁ גּוֹב בְּשׁוּקָא וְלָא יְכַסִּינֵיהּ וְיִפּוֹל תַּמָּן תּוֹרָא אוֹ חֲמָרָא : בעל מָרֵיהּ 34
דְּגוּבָא יְשַׁלֵּם כְּסַף יָתִיב לְמָרֵיהּ דְּמֵי תּוֹרֵיהּ וַחֲמָרֵיהּ וְנִבִילְתָּא יְהֵא דִילֵיהּ : וכי יגף
וַאֲרוּם יִנְגּוֹף תּוֹר דִּגְבַר יַת תּוֹרָא דְחַבְרֵיהּ וִימוּת וִיזַבְּנוּן יַת תּוֹרָא חַיָּא וְיִפַלְגוּן יַת 35
דְּמֵיהּ וְאוּף יַת דְּמֵי מוֹתָא יִפַלְגוּן : או אִין אִשְׁתְּמוֹדַע אֲרוּם תּוֹר נַגְחָן הוּא מֵאִתְמָלֵי 36
וּמִדְּקַדְמוֹי וְלָא נַטְרֵיהּ מָרֵיהּ שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם תּוֹרָא חוּלַף תּוֹרָא וּנְבִילְתָּא וּמוֹשְׁכָא יְהֵא
דִילֵיהּ : כי יגנוב אֲרוּם יִגְנוֹב גְּבַר תּוֹר אוֹ אִימַּר וְיִכַּסִּינֵיהּ אוֹ זַבִּינֵיהּ חַמְשָׁא תוֹרָא 37
יְשַׁלֵּם חוּלַף תּוֹר חַד מִן בִּגְלַל דְּבַטְלֵיהּ מִן רְדִיֵּיהּ וְאַרְבַּע עָנָא חוּלַף אִימַּר חַד מִן
בִּגְלַל דְּאַקְטֵיהּ בִּגְנֵיבוּתֵיהּ וְלֵית בֵּהּ עִיבִידְתָּא :

כב

אם אִין בְּמַחְתַּרְתָּא דְכוֹתְלָא מִשְׁתְּכַח גַּנָּבָא וְיִתְמְחֵי וִימוּת לֵית לֵיהּ חוֹבַת שְׁפִיכוּת 1
אֲדָם זַכַּאי : אם זרחה אִין בְּרִיר פִּתְגָמָא כְּשִׁמְשָׁא דְלָא לְמִקְטוֹל נְפַשׁ עָאל וְקַטְלֵיהּ 2
חוֹבַת שְׁפִיכוּת אֲדָם זַכַּאי עֲלוֹי וְאִין אִשְׁתֵּיזֵב מִן יְדוֹי שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם אִין לֵית לֵיהּ מַה
דִּמְשַׁלֵּם וְיִזְדַּבַּן לֵיהּ בֵּית דִּינָא מִן גְּנֵיבוּתֵיהּ וְעַד שַׁתָּא דְשְׁמִיטְתָא : אם אִין 3
בְּסַהֲדַיָּא מִשְׁתַּכְּחָא בִּרְשׁוּתֵיהּ גְּנֵיבוּתָא מִן תּוֹר עַד חֲמָר עַד אִימַּר כַּד הִינוּן קַיְימִין
עַל חַד תְּרֵין יְשַׁלֵּם : כי אֲרוּם יַפְקַר גְּבַר חֲקִיל אוֹ כַרְמָא וִישַׁלַּח יַת בְּעִירֵיהּ וְיֵיכוּל 4
בַּחֲקַל גְּבַר אוֹחֲרָן שְׁפַר חַקְלֵיהּ וּשְׁפַר כַּרְמֵיהּ יְשַׁלֵּם : כי תצא אֲרוּם תִּתְפּוֹק נוּר 5
וְתִשְׁכַּח כּוּבִין וְתִגְמַר גְּדִישׁ אוֹ מֵידְעַם דְּקָאֵי אוֹ חֲקִיל שַׁלָּמָא יְשַׁלִּים מַאן דְּאַדְלִיק
יַת דְּלֵיקְתָא : כי יתן אֲרוּם יִתֵּן גְּבַר לְחַבְרֵיהּ כְּסַף אוֹ מָאנִין לְמִנְטַר בְּלָא 6
אֲגַר נְטִיר וּמִתְגַּנְבִין מִן בֵּית גְּבַר אִין מִשְׁתְּכַח גַּנָּבָא אִיהוּ מְשַׁלֵּם עַל חַד תְּרֵין :
אם לא אִין לָא אִשְׁתְּכַח גַּנָּבָא וְיִתְקָרַב מָרֵיהּ בֵּיתָא לִקְדָם דַּיָּינַיָּא וְיוֹמֵי דְּלָא 7
אוֹשִׁיט יְדֵיהּ בְּעִיסְקָא דְחַבְרֵיהּ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et cum cornupetierit bos aut virum aut mulierem, & mortuus fuerit: 28
lapidando lapidabitur bos, neque mactabitur ad edendum carnem
ejus, & dominus bovis erit innocens à judicio homicidii, &
etiam à pretio ſervi & ancillæ. Quod ſi bos cornupeta ab heri & 29
antea, & coram teſtibus admonitus fuerit dominus ejus tribus vicibus,
neque cuſtodiverit eum, & poſtea interfecerit virum aut mulierem:
bos lapidibus obruetur, & etiam dominus ejus interficietur
morte, quæ immittetur illi è cœlis. Verum ſi mulcta pecuniaria 30
imponatur ipſi, dabit redemptionem animæ ſuæ, ſecundùm omnia quæ
impoſuerint illi Synedri Iſraelis. Sive filium Iſrael cornupetierit bos, 31
ſive filiam Iſrael cornupetierit, ſecundùm judicium hoc fiet illi. Verùm 32
ſi ſervum Chananæum cornupetierit bos, aut ancillam Chananæam:
argenti triginta ſiclos dabit domino ejus ſervi aut ancillæ,
& bos lapidibus obruetur. Et quando aperuerit vir foveam, aut 33
quando foderit vir foveam in platea, neque texerit eam: ſed ceciderit
in eam bos aut aſinus. Dominus foveæ rependat argentum, quod 34
reddatur domino ejus pro pretio bovis aut aſini ſui, & cadaver
ejus erit. Et quando cornupetierit bos viri bovem ſocii ſui, & mortuus 35
fuerit: vendent bovem vivum & divident pretium ejus, & etiam
pretium mortui divident. Si cognitum fuerit quod bos cornupeta ſit 36
ab heri & antea, & non cuſtodivit eum dominus ejus: reddendo
reddet bovem pro bove, & cadaver & pellis ejus erunt. Quando 37
furatus fuerit aliquis bovem aut ovem, & mactaverit eum aut vendiderit
eum: quinque boves reddet pro bove uno, quia impedivit
eum ab aratione ſua; & quatuor oves pro una, propterea quod moleſtia
affecit eum furto ſuo, nec ſit eâ opus.

CAP. XXII.

SI in feneſtra parietis inveniatur fur, & percuſſus fuerit & mortuus: 1
non eſt illi peccatum effuſionis ſanguinis innocentis. Si clara res ſit 2
ut ſol, quod non ad occidendum quempiam ingreſſus fuerit, & interfecerit
ipſum, tenetur effuſionis ſanguinis innocentis: quod ſi liberatus
fuerit è manibus ejus, reddendo reddet; ſi non ſit quod reddat,
vendetur ipſi *per* domum judicii propter furtum ſuum, & uſque
ad annum remiſſionis. Si coram teſtibus inventum fuerit in poteſtate 3
ejus furtum, à bove uſque ad aſinum, uſque ad ovem, illaque
vixerint, pro uno duo reddat. Quum communem fecerit quis agrum 4
aut vineam, & immiſerit beſtiam ſuam, & comederit in agro viri
alterius: bonum agri ſui & bonum vineæ ſuæ reddet. Si egreſſus 5
fuerit ignis, & invenerit ſpinas, & conſumpſerit acervum, aut aliquid
quod ſtat, aut agrum: reddendo reddet is qui ſuccendit iſtud
incendium. Quando dederit aliquis ſocio ſuo argentum aut vaſa 6
ad cuſtodiendum abſque mercede cuſtodii, & furto ſublata fuerint
è domo viri, ſi inventus fuerit fur ipſe reddet duplum. Si non inventus 7
fuerit fur, tum adducetur dominus domus ante judices, & jurabit
quod non extenderit manum ſuam ad negotium proximi ſui.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وکه شاخ زند گاوی مر مردی یا مر زنی وبمرد سنگسار کردن سنگسار کرده شود آن گاو ونه 28
خورده شود مر گوشت او وصاحب آن گاو آزاد * واگر گاوی شاخ زنست او از دی و پریر وگواه گرفته 29
شد در صاحبی او ونه نگاه دارد اویرا وبکشت مردی یا زنی آن گاو سنگسار کرده شود ونیز صاحبی
او کشته شود * واگر دیت نهاده شود ابر او وبدهد خلاصی جانی او چون همه آنچه نهاده شود ابر 30
او * یا پسری شاخ زند یا دختری شاخ زند چون حکم آن این کرده شود باو * اگر بندهی شاخ زند 31 32
آن گاو یا پرستاری سیم سی مثقالها بدهد بخداوند او وآن گاو سنگسار کرده شود * وکه بگشاید 33
مردی چاه یا که ببرد مرد چاه ونه پوشد اویرا وبیفتد آنجا گاو یا خر * صاحب آن چاه واتورد 34
سیم بازگرداند بصاحبی او وآن مرده باشد باو * وکه زخم زند گاوی مرد مر گاوی یاری او وبمرد 35
بفروشند مر آن [گاو آن] زنده وبخش کنند مر سیمی او ونیز مر آن مرده را بخش کنند * یا 36
دانسته شد که گاوی شاخ زنست او از دی و پریر ونه نگاه دارد اویرا صاحب او واتوختن واتورد
گاو [بدل گاو] وآن مرده باشد باو * * فصل بیست دوم * * که بدزدد مرد گاو یا بره 1
وبکشت اویرا یا بفروخت اویرا پنج گاو واتورد بدل آن گاو وچهار گوسپند بدل آن بره * اگر در 2
حفرت یافته شود آن دزد وزده آمد وبمرد نیست باو خونها * اگر برخشید آن آفتاب ابر او خونها 3
باو واتوختن واتورد اگر نیست باو وفروخته شود در دزدی او * اگر یافتن یافته شود در دستی 4
او آن دزدی از گاو تا خر تا بره زندگان دو واتورد * که ستورخور کند مردی دشتی یا 5
رزی وبفرستد مر چهارپای او وستورخور کند در دشت دیگر نیک تر دشت او ونیک تر رزی
او واتورد * که بیرون آید آتش وبیافت خارها وسوخته شود خرمن یا آن پایدار یا آن دشت 6
واتوختن واتورد آن افروزانا مر آن افروختگی * که بدهد مرد بیاری او سیم یا پیرایها بنگاه 7
داشتن ودزدیده شود از خانهی آن مرد اگر یافته شود آن دزد واتورد دو *

Et quum cornupetierit bos virũ vel 28
mulierem, & mortuus fuerit, lapidando
lapidabitur bos, & non comedetur
caro ejus: at dominꝰ bovis erit
immunis. Si autẽ bos cornupeta fuerit 29
ipſe ab heri & nudiuſtertiùs, &
conteſtatũ fuerit domino ejus, & non
cuſtodierit eum, occiderit autem virum
vel mulierem, bos lapidabitur, et
etiam dominus ejus interficietur. Et 30
ſi expiamentũ ſolvendum impoſitũ
fuerit ei, tunc dabit redemptionẽ animæ
ſuæ, ſecundùm omne quod impoſitum
fuerit ſuper eum. Sive filium 31
cornupetierit, ſive filiam cornupetierit,
ſecundùm judicium hoc fiet ei.
Si ſervum cornupetierit bos, vel ancillã, 32
argenti triginta ſiclos dabit domino
ejus, et bos lapidabitur. Et cùm 33
aperuerit vir puteum, vel cùm inciderit
puteũ, & non operuerit eum, cecideritque
illic bos aut aſinus: Dominus 34
putei rependet argentũ, & reſtituet
domino ejus: mortuum verò
erit illius. Quumque vulneraverit 35
bos alicujus bovem ſocii ſui, & mortuus
fuerit, vendent bovem viventẽ,
& partientur argentum ejus, & etiã
mortuũ partientur. Vel ſi cognitũ fuerit 36
quòd bos cornupeta ſit ipſe ab heri
& nudiuſtertiùs, & non cuſtodierit
eum dominus ejus; rependendo rependet
bovem pro bove, & mortuus
erit illius.

CAP. XXII.

Cùm furatꝰ fuerit homo bovẽ aut 1
agnũ, et jugulaverit eum, aut vendiderit
illũ; quinq; boves rependet pro
bove, & quatuor oves pro agno. Si in 2
effoſſione inventus fuerit fur, & percuſſus
fuerit, ac mortuus fuerit; non
erunt in illũ ſanguines. Sin ſplenduerit 3
ſol ſuper eũ, ſanguines erunt in illum:
rependendo rependet; ſi nil ſit ei,
tunc vendetur propter furtum ſuum.
Si inveniendo inventũ fuerit in manu 4
ejus furtum, à bove uſque ad aſinum,
uſque ad agnum, vivos; duos rependet.
Quum pecore depaſci fecerit 5
vir agrum vel vineam, immiſeritque
quadrupedem ſuam, et pecus paverit
in agro alterius; optimum agri ſui, &
optimum vineæ ſuæ rependet. Quum 6
egreſſus fuerit ignis, et invenerit ſpinas,
& combuſtus fuerit faſcis, vel
ſeges, vel ager, rependendo rependet accendens
combuſtionem. Cùm dederit 7
aliquis ſocio ſuo argentum vel ornamenta
ad cuſtodiendum, & furto ablatum
fuerit è domo illius viri; ſi inventus
fuerit fur, rependet duplum:

עַל כָּל עַל כָּל מִדַּעַם דְּאִתְּבִיר בִּכְסִיָּא עַל תּוֹר עַל חֲמָר עַל אִימַּר עַל כְּסוּ וְעַל 8
כָּל אֲבֵידְתָא יוֹמֵי כַּד יֵימַר אֲרוּם הוּא דֵין וְכַד מִשְׁתַּכְּחָא גְנֵיבוּתָא בָּתַר כֵּן בְּיַד
גַּנָּבָא קֳדָם דַּיָּינַיָּא יֵיעוֹל דִּין תַּרְוֵיהוֹם דִּין מָרֵיהּ דְּבֵיתָא וְדִין גַּנָּבָא וּלְמַאן
דִּמְחַיְּיבִין דַּיָּינַיָּא יְשַׁלֵּם גַּנָּבָא עַל חַד תְּרֵין לְחַבְרֵיהּ: כִּי אֲרוּם יִתֵּן גְּבַר לְחַבְרֵיהּ 9
חֲמָר אוֹ תוֹר אוֹ אִימַּר וְכָל בְּעִירָא לְמִנְטוּר בְּלָא אַגַר נְטִיר וִימוּת אוֹ אִיתְּבִיר מִן
חֵיוָא אוֹ אִשְׁתְּבִי וְלֵית סָהִיד חָמֵי וּמַסְהִיד: שְׁבוּעַת מוֹמָתָא דַּיָי תְּהֵי בֵּין 10
תַּרְוֵיהוֹם יוֹמֵי דְּלָא אוֹשִׁיט יְדֵיהּ בְּעִסְקָא דְּחַבְרֵיהּ וִיקַבֵּל מָרֵיהּ מִנֵּיהּ מוֹמָתָא
וְלָא יְשַׁלֵּם: וְאִם וְאִין יִתְגְּנֵבָא יִתְגְּנֵב מִנֵּיהּ דַּהֲוָה לֵיהּ עִמֵּיהּ אַגַר נְטִיר יְשַׁלֵּם 11
לְמָרוֹי: אִם טָרֹף אִין אִתְבְּרָא יִתְּבַר 12
מִן חֵיוַת בָּרָא מַיְיתֵי לֵיהּ סַהֲדִין אוֹ
יַמְטִינֵיהּ עַד גּוּפָא דְּתָבִיר לָא יְשַׁלֵּם:
וְכִי וַאֲרוּם יִשְׁאַל גְּבַר מִדַּעַם מִן חַבְרֵיהּ 13

ירושלמי 12 אִם מִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל
יַיְתֵי לֵיהּ מִן אֵיבָרוֹי סָהִיד קְטִילָא
לָא יְשַׁלֵּם:

וְיִתְבַּר מָנָא אוֹ מִית בְּעִירָא מָרֵיהּ לֵית עִמֵּיהּ שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם: אִם אִין מָרֵיהּ 14
עִמֵּיהּ לָא יְשַׁלֵּם אִין אֲגִירָא הוּא עָאל פְּסֵידֵיהּ בַּאֲגָרֵיהּ: וְכִי יְפַתֶּה וַאֲרוּם 15
יְשַׁרְגֵּג גְּבַר בְּתוּלְתָּא דְּלָא מְאָרְסָא
וְיִשְׁמֵשׁ עִמַּהּ מִפְרְנָא יִפְרִין יָתַהּ לֵיהּ
לְאִנְתּוּ: אִם מָאֵן אִין לָא חֲמִיָּא לֵיהּ 16
אוֹ דְּלָא יִצְבֵּי אֲבוּהָא לְמִתְּנָהּ לֵיהּ כְּסַף

ירושלמי 15 אֲרוּם יְשַׁרְגֵּג גְּבַר בְּתוּלָה
דְּלָא אֲרִסַת וְיִשְׁמֵשׁ עִמַּהּ מִפְרְנָה יִפְרְנַהּ
לֵיהּ לְאִתְּתָא:

חַמְשִׁין סִלְעִין יִתְקְנֵס הֵי כְּמִפְרוֹנֵי בְּתוּלְתָּא: מְכַשֵּׁפָה עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל עָבֵיד 17
חַרְשִׁיוּתָא לָא תְקַיְּימוּן: כָּל כָּל דְּיִשְׁכּוּב עִם בְּעִירָא בְּאַטְלוּת אַבְנִין יִתְקַטְלוּן: 18
זֹבֵחַ כָּל מַאן דְּדַבַּח לְטַעֲוַות עַמְמַיָּא יִתְקְטֵל בְּסַיְפָא וְנִכְסוֹי יִתְגַּמְרוּן בְּגִין כֵּן לָא 19
תְּהוֹן פַּלְחִין אֱלָהֵן לִשְׁמָא דַּיָי בִּלְחוֹדוֹי: וְגֵר וְגִיּוֹרָא לָא תִקְנְטוּן בְּמִלִּין וְלָא 20
תְעִיקוּן לְמִסַּב לֵיהּ נִכְסוֹי עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲווֹ דְּכִירִין אֲרוּם דַּיָּירִין הֲוֵיתוֹן בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם: כָּל אַלְמָנָה כָּל אַרְמְלָא וְיָתוֹם לָא תְסַגְּפוּן: אִם אִין סַגָּפָא תְסַגֵּף יָתֵיהּ 21 22
אִזְדַּהֲרוּן לְכוֹן אֲרוּם אִין יְקוּם וִיצַוַּח עֲלֵיכוֹן בִּצְלוֹ קֳדָמַי שְׁמַע אֲנָא בְּקַל צְלוֹתֵיהּ
וְאֶפְרַע לֵיהּ: וְחָרָה וְיִתְקֵף רוּגְזִי וְאֶקְטוֹל יַתְכוֹן בְּחַרְבָּא דְמוֹתָא וִיהוֹן נְשֵׁיכוֹן אַרְמְלָן 23
וּבְנֵיכוֹן יַתְמִין: אִם כֶּסֶף אִין כַּסְפָּא 24
תוֹזִיף לְעַמִּי יָת עַנְיָא דְּעַמָּא לָא תְהֵי
לֵיהּ הֵי כְּרַשְׁיָא לָא תְשַׁווּן עֲלוֹי דְּלָהֵוֵי
עֲלוֹי סַהֲדִין וּמִידֵי עַרְבְּנוּתָא לָא עַל
שַׁעֲרִין וְלָא רִיבְיָין: אִם אִין מִמַשְׁכְּנָא 25

ירושלמי 24 אִם כַּסְפָּא תוֹזְפוּן לְעַמִּי
יַת מִסְכֵּינָא דְּעִמְּכוֹן לָא תֶהֱווֹן לֵיהּ מָרֵי
חוֹב דָּחִיק לָא תְשַׁוּוֹן עֲלוֹי לָא שַׁעֲרִין
וְלָא רִבִּיתָא:

תְּמַשְׁכֵּן כְּסוּתָא דְּחַבְרָךְ עַד לָא יִטְמוֹעַ שִׁמְשָׁא תְּתִיבִינֵיהּ לֵיהּ: כִּי הִיא אֲרוּם הִיא 26
טַלִּית דְּמִתְכַּסֵּי בַּהּ בִּלְחוֹדָהּ הִיא חָלוּק תּוֹתֵיהּ דְּנַפְלָא לְמוֹשְׁכֵיהּ וְאִין תִּיסַב מַצַּע
עַרְסֵיהּ בְּמָה יִשְׁכּוּב וִיהִי אִין יִקְבּוֹל קֳדָמַי וְאֶקַבֵּיל צְלוֹתֵיהּ אֲרוּם אֱלָהָא חַנָּנָא אֲנָא:

De omni quoquam quod fractum fuerit in occulto, de bove, de aſino, 8 de ove, de veſte, & de omni re perdita jurabit, quando dicet quòd hoc ſit; & quando inventum fuerit furtum poſtea in manu furis, ante judices veniet lis amborum ipſorum, lis *inquam* domini domus & lis furis: & quem condemnaverint judices, reddet fur duplum proximo ſuo. Cùm dederit vir ſocio ſuo aſinum, aut bovem, aut ovem, 9 aut omnem beſtiam ad cuſtodiendum: ſi abſque mercede cuſtodierit, & mortuum fuerit, aut fractum à fera, aut captum, & nullus teſtis viderit qui hoc teſtetur. Jusjurandum Domini erit inter ambos ipſos, 10 jurabit quod non extenderit manum ſuam in negotium proximi ſui: & accipiet dominus ejus rei ab ipſo jusjurandum, & non reddet. Quod ſi furto ſublatum fuerit ab eo quod erat ejus apud ſe mercede 11 cuſtoditum, reddet domino ſuo. Si frangendo fractum fuerit à fe- 12 ra agri, afferet illi teſtes, aut venire faciet eum uſque ad corpus: quod fractum eſt non reddet. Et 13 cum petat aliquis quippiam à ſocio ſuo, & confractum fuerit vas, aut mortuum jumentum, dominuſque ejus non fuerit cum eo, reddendo reddet. Si dominus ejus cum eo 14 fuerit, non reddet: ſi conductitium fuerit, veniet perditio ejus pro mercede ſua. Et quando ſeduxerit 15 vir virginem nondum deſponſatam, & rem habuerit cum ea: dotando dotabit eam ſibi in uxorem. Si 16 non viſum fuerit ipſi, aut noluerit pater ejus dare ipſi: argenti quinquaginta ſiclorum mulcta illi imponetur, juxta dotem virginitatis. Populе mi filii Iſrael, omnem qui fecerit maleficium non ſine- 17 tis vivere. Omnis qui cubuerit cum beſtia obrutione lapidum inter- 18 ficientur. Quicunque ſacrificat idolis populorum interficietur gladio, 19 & opes ejus conſumentur: propterea non coletis niſi nomen Domini tantùm. Peregrinum non irritabitis verbis, neque affligetis accipiendo ejus 20 opes: popule mi domus Iſrael eſtote memores, quoniam peregrini fuiſtis in terra Ægypti. Omnem viduam aut pupillum non affligetis. 21 Si affligendo afflixeris eum, cavete vobis: quoniam ſi ſurrexerit, & 22 clamaverit contra vos in oratione coram me, audiam ego vocem precationum ejus & vindicabo ipſum. Et incandeſcet furor meus, & 23 interficiam vos gladio mortis: & erunt uxores veſtræ viduæ, & filii veſtri pupilli. Si argentum com- 24 modatò dederis populo meo, pauperi populi, non eris illi tanquam fœnerator: neque imponetis illi, ut ſint contra eum teſtes, nec ut det fidejuſſores, nec æſtimationes, nec uſuram. Si pro pignore acce- 25 peris veſtem ſocii tui, antequam occumbat ſol eam reddes illi. Quo- 26 niam ipſa eſt pallium quo tegitur ſolum, ipſa eſt tunica inquilinatus ejus, quæ proximè tangit cutem ejus: quòd ſi acceperis ſtragulum lecti ejus, in quo cubat, & erit ſi clamet coram me, audiam preces ejus, quoniam Deus miſericors ego ſum.

Hieroſ. 12. *Si interficiendo interfectum fuerit, afferet illi ex membris ejus teſtem, interfectum non reddet.*

Hieroſ. 15. *Quando ſeduxerit aliquis virginem non deſponſatam, & rem habuerit cum ea: dotando dotabit ſibi eam in uxorem.*

Hieroſ. 24. *Si argentum commodatò dederitis populo meo pauperi qui eſt vobiſcum, non eritis ei creditores opprimentes: non ponetis ſuper eum æſtimationes aut uſuram.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* اگر نه يافته شود آن دزد نزديك شود صاحب آن خانه بآن حاكم اگر نه كشيد دستي او در 8
كاري ياري او * ابر همه سخن جرم ابر گاو ابر خر ابر برّه ابر جامه ابر همه گم شده آنچه گويد كه 9
اوست اين تا آن حاكم بيايد سخن دوي ايشان آنچه واجب كنند حاكمان واتوزد دو بياري او *
* كه بدهد مرد بياري او خر يا گاو يا برّه و همه چهارپا بنگاه داشتن و بمرد يا شكسته شد يا برده 10
شد نيست بينا * سوگند ؛؛ باشد مياني دوي ايشان اگر نه كشيد دستي او در كاري ياري او 11
وبستاند صاحبي [او] و نه واتوزد * و اگر دزديدن دزديده شود از نزدي او واتوزد بصاحب او * 12
* اگر نخچير شدن نخچير شود بياورد گواهي نخچير نه واتوزد * و كه عاريت خواهد مرد از نزد 13 14
ياري او و شكسته شد يا بمرد صاحبي او نيست اوازي او باز توختن باز توزد * اگر صاحبي [او] 15
اوازي او نه باز توزد اگر مزدور او بيامد در مزد او * و كه فريب دهد مرد بكري آنچه نه نام زد شد 16
و بخسپد اوازي آن كاوين كردن كاوين كند آنرا باو بزن * اگر ناكام بودن ناكام باشد پدري آن بدادن 17
آنرا باو بسيم بسنجد چون كاوين آن دختران * جادوگر را نه زنده گذاري * همه خسپا اوازي چهارپا كشتن 18 19
كشته آيد * ذبح كنا بمعبودان كشته آيد بجز خداي بتنهايي او * غريب را نه آزاري و نه زحمت دهي اويرا 20
كه غريبان بوديد در زمين مصر * همه يتيم و بيوه نه رنجانيد * اگر رنجانيدن برنجاني اويرا كه 21 22 23
اگر بغراو كردن بغراو كند بمن شنيدن بشنوم بغراوي او * وگرم شود خشمي من و بكشم شمارا 24
در شمشير و باشند زناني شما بيوگان و پسراني شما يتيمان * اگر سيم قرض دهي مر قومي من مرآن 25
درويش اوازي تو نه باشي باو چون تقاضا كنا نه نهيد ابر او سود * اگر گرو كشيدن 26
گرو كشي جامهي ياري تو تا آمدن آن خورشيد باز گرداني اويرا باو *

Si non inventus fuerit fur, adducetur domin' domûs ad judicẽ, an non extenderit manũ ſuam ad opus ſocii ſui. Super omni re criminis, ſuper bo- 8 9 *ve, ſuper aſino, ſuper agno, ſuper veſtimento, ſuper omni amiſſo: quicunq; dixerit quòd ipſius ſit hoc, uſque ad judicem perveniet verbum amborum eorum: quem damnaverint judices, rependet duplum ſocio ſuo. Quum* 10 *dederit vir ſocio ſuo aſinum, vel bovem, vel agnum, omnémve quadrupedem ad cuſtodiendum, & mortuum fuerit, aut confractum, aut ablatum, & non adſit videns: Juramentum* 11 *Domini erit inter ambos illos, an non extenderit manum ſuam ad opus ſocii ſui: & ſuſcipiet dominus ejus, nec alter rependet. Et ſi furando ab-* 12 *latum fuerit ab eo, rependet domino ejus. Si prædando præda factũ fuerit,* 13 *afferet teſtimonium: prædam non rependet. Quúmque mutuò poſtulave-* 14 *rit vir à ſocio, & confractum fuerit, aut mortuum, & dñs ejus non fuerit cum eo; rependendo rependet. Sin* 15 *dominus ejus fuerit cum eo, non rependet: ſi conductitium fuerit, venit pro mercede ſua. Cùm verò falla-* 16 *ciam adhibuerit aliquis virgini, quæ non eſt nomine denunciata, concubueritque cum illa; dotando dotabit eam ſibi in uxorem. Si nolendo no-* 17 *luerit pater ejus dare eam illi, argentum appendet juxta dotem filiarum. Præſtigiatricem vivendam non* 18 *permittes. Omnis concumbens cum* 19 *quadrupede, occidendo occidetur. Immolans diis, occidetur, præ-* 20 *terquam Domino ſoli. Et pere-* 21 *grinum non vexabis, neque moleſtiam exhibebis ei, quia peregrini fuiſtis in terra Ægypti. Omnem pu-* 22 *pillum ac viduam non affligetis. Si af-* 23 *fligendo afflixeris eum: quòd ſi clamando clamaverit mihi, exaudiendo exaudiam clamorem ejus: Et* 24 *excandeſcet ira mea, & occidam vos gladio, eruntque uxores veſtræ viduæ, & filii veſtri pupilli. Si ar-* 25 *gentum fœneratò dederis populo meo, pauperi qui eſt tecum, non eris ei ſicut exactionem faciens, non impones ei lucrum. Si pignori trahendo pignore-* 26 *ri traxeris veſtimentum ſocii tui, ad deſcenſum ſolis reſtitues illud ei.*

אלהים עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דַּיָּינֵיכוֹן לָא תְקִילִין וְרַבָּנִין דִּמְתַמְנִין נְגוֹדִין בְּעַמָּךְ לָא 27
תְלוּטוּן: מְלֵאתְךָ בִּכּוּרֵי פֵּירָךְ וּבִכּוּרֵי חֲמַר נַעֲוָךְ לָא תְשַׁהֵי עַל זִמְנֵיהוֹן מִן 28
לְאַסְקוּתְהוֹן לְאַתַר שְׁכִינְתִּי בּוּכְרֵי דְּכוּרָךְ תַּפְרִישׁ קֳדָמַי: כֵּן תַּעֲבֵיד 29
לְבוּכְרֵי תוֹרָךְ וְעָנָךְ שׁוּבְעָא יוֹמִין יְהֵי יְנִיק בָּתַר אִמֵּיהּ וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה
תַּפְרִישִׁינֵיהּ קֳדָמַי: וְאַנְשֵׁי וְאִנְשִׁין קַדִּישִׁין טַעֲמִין חוּלִין בִּדְכוּתָא תְּהוֹן קֳדָמַי 30
בְּרַם בְּשַׂר תְּלִישׁ מִן חֵיוְותָא חַיָּא לָא תֵיכְלוּן לְכַלְבָּא תִּרְמוֹן יָתֵיהּ
בְּסוּטְרֵיהּ:

כג

לא תשא עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תְקַבְּלוּן מִילֵּי שִׁקְרָא מִגַּבְרָא דְּיֵיכוּל קוּרְצִין 1
בְּחַבְרֵיהּ קֳדָמָךְ וְלָא תְשַׁוֵּי יְדָךְ עִם רַשִּׁיעָא דִּיהֵי סָהִיד שְׁקַר: לא תהיה עַמִּי 2
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱווֹן בָּתַר סַגִּיאִין
לְמַבְאָשָׁא אֱלָהֵן לְמֵיטְבָא וְלָא יִתְמְנַע
חַד מִנְכוֹן לְמַלְפָא זְכוּ עַל חַבְרֵיהּ
בְּדִינָא לְמֵימַר הָא בָּתַר סַגִּיאֵי דִּינָא
סָטֵי: וְדַל וּמִסְכֵּנָא דְּאִתְחַיַּיב בְּדִינֵיהּ לָא 3
תִיסַב לֵיהּ אַפִּין לְמִרְחֲמָא עֲלוֹי אֲרוּם

ירושלמי 2 עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱווֹן
אָזְלִין בָּתַר סַגִּיא לְמַבְאָשָׁא בְּרַם אֱלָהֵן
לְמֵיטְבָא וְלָא יִתְמְנַע חַד מִנְכוֹן לְמַלְפָא
זְכוּ לְחַבְרֵיהּ בְּדִינָא וְלָא תֵימְרוּן בְּלִבְּכוֹן
בָּתַר סַגִּיא דִּינָא סָטֵי:

לֵית מִיסַב אַפִּין בְּדִינָא: כִּי תִפְגַּע אִין תְּעָרַע תּוֹרָא דְּסַנְאָךְ דְּאַתְּ סָנֵי לֵיהּ עַל 4
חוֹבְתָא דְּאַנְתְּ יָדַע בֵּיהּ בִּלְחוֹדָךְ אוֹ חֲמָרָא דְּטָעֵי מִן אָרְחָא אֲתָבָא תְּתִיבִינֵיהּ לֵיהּ:
כִּי אִין תֶּחְמֵי חֲמָרָא דְּסַנְאָךְ דְּאַנְתְּ סָנֵי לֵיהּ עַל חוֹבְתָא דְּאַנְתְּ יָדַע בֵּיהּ 5
בִּלְחוֹדָךְ רְבִיעַ תְּחוֹת טוּעֲנֵיהּ וְתִמְנוּעַ לְנַפְשָׁךְ מִלְּמִקְרוֹב לֵיהּ מִשְׁבּוֹק תִּשְׁבּוֹק
בְּהַהִיא שַׁעְתָּא יַת סַנְאָה דְּבְלִבָּךְ עֲלוֹי וְתִפְרוֹק וְתִטְעוֹן עִמֵּיהּ: לא תטה עַמִּי 6
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תַצְלוֹן דִּין מִסְכֵּינָא בְּדִינֵיהּ: מדבר מִפִּתְגַּם שִׁיקְרָא הֱוֵי 7
רְחִיק וּדְיִנְפַּק זַכַּאי מִבֵּי דִּינָךְ וְאַשְׁכָּחוּ לֵיהּ חוֹבְתֵיהּ וּדִי נְפַק חַיַּיב וְאַשְׁכָּחוּ לֵיהּ
זְכוּ לָא תִקְטוֹל אֲרוּם לָא הֲוֵינָא מְזַכֵּי לֵיהּ אִין הוּא חַיָּיבָא: ושחד וְשׁוּחְדָא 8
לָא תְקַבֵּל אֲרוּם שׁוּחְדָא מְסַמֵּי עֵינוֹי נַסְבוֹי וּמְטַלְטֵל חַכִּימַיָּא מִמּוֹתְבָנֵיהוֹן
וּמְקַלְקֵל פִּתְגָּמִין תְּרִיצִין דִּמְכַתְּבִין בְּאוֹרַיְיתָא וּמְעַרְבֵב מִילֵּי זַכָּאִין בְּפוּמְהוֹן
בְּשַׁעַת דִּינָא: וגר וּלְגִיּוֹרָא לָא תְעִיקוּן וְאַתּוּן חַכִּימְתּוּן יַת אַנִּיק נַפְשׁ גִּיּוֹרָא 9
אֲרוּם דַּיָּירִין הֲוֵיתוּן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם: ושש וְשִׁית שְׁנִין תִּזְרַע יַת אַרְעָךְ 10
וְתִכְנוֹשׁ יַת עֲלַלְתָּא: והשביעית וּשְׁבִיעֵיתָא תַּשְׁמְטִינַהּ מִפּוּלְחָנָא וְתַפְקַר 11
פֵּירְהָא וְיֵיכְלוּן מִסְכֵּינֵי עַמָּא וְשִׁיוּרֵיהוֹן תֵּיכוּל חֵיוַת בָּרָא כְּדֵין תַּעֲבֵיד לְכַרְמָךְ
לְזֵיתָךְ: ששת ימים שִׁיתָּא יוֹמִין תַּעֲבֵד עוּבְדָךְ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּנוּחַ מִן 12
בְּגִלַל דִּינוּחוּן תּוֹרָךְ וַחֲמָרָךְ וְיִשְׁקוֹט בַּר אַמְתָּךְ עַרְלָאָה וְגִיּוֹרָא:

Popule mi filii Iſrael, judices veſtros non parvipendetis, & dominis qui 17 præfecti ſunt populo tuo non maledicetis. Primitias fructuum tuorum & 28 primitias vini torcularis tui non tardabis in tempore ſuo, quominus aſcendere faciatis eas ad locum divinæ habitationis meæ: primogenites maſculorum tuorum ſeparabis coram me. Sic facies de primogenitis bo- 29 um tuorum & ovium tuarum: ſeptem diebus erit lactans poſt matrem ſuam, die autem octavo ſeparabis eum coram me. Et homines ſancti, 30 guſtantes res prophanas cum ſanctitate, eritis coram me: verùm carnem dilaceratam à beſtia viva non comedetis; cani projicietis ipſum pro mercede ejus.

CAP. XXIII.

Popule mi filii Iſrael, non recipietis verba mendacii à viro, qui 1 detrahit de proximo tuo coram te: neque pones manum tuam cum 2 improbo; ut ſit teſtis mendax. Popule mi filii Iſrael, non eritis poſt multos ad male agendum, ſed ad bene agendum: neque prohibetur unus ex vobis docere juſtam cauſam pro proximo ſuo in judicio, dicendo; Ecce poſt multos judicium deflectit. Et pauperis, qui 3 reus erit in judicio ſuo, non accipies perſonam, ut miſerearis ejus: quoniam non eſt accipienda perſona in judicio. Si occurreris bo- 4 vi inimici tui, quem odio habes propter peccatum quod nôſti in eo tu ſolus, aut aſino qui aberrat à via: reducendo reduces eum ad ipſum. Si videris aſinum inimici tui quem odio habes, propter pecca- 5 tum quod nôſti in eo ſolus tu, decumbentem ſub onere ſuo, & prohibueris te quominus accedas ad eum: relinquendo relinques ea hora odium, quod eſt in corde tuo contra eum, & ſolves & onerabis cum eo. Popule mi filii Iſrael, non declinabitis judicium pauperis in cauſa ſua. 6 A verbo falſo eſto procul: & qui exierit juſtus à domo judicii tua, & inve- 7 nerint peccatum ejus, & qui exierit reus & invenerint ejus juſtitiam, ne interficias; quoniam non innocentem pronuntiabo eum ſi ſit reus. Munus non accipias: quoniam munus excæcat oculos eorum 8 qui accipiunt ipſum, & errare facit ſapientes è ſedibus ſuis, & pervertit verba recta, quæ ſcripta ſunt in lege, & confundit verba innocentum in ore ipſorum in hora judicii. Peregrinum non affligetis: vos enim ſci- 9 tis gemitum animæ peregrini; quoniam peregrini fuiſtis in terra Ægypti. Sex annis ſeminabis terram tuam, & colliges proventum. Se- 10 ptimo autem anno liberam dimittes eam à cultu, & communes facies 11 fructus ejus, ut comedant pauperes populi, & reliquias ejus comedet beſtia agri: ſimiliter facies viti tuæ & oleæ tuæ. Sex diebus facies 12 opus tuum, die autem ſeptimo quieſces: ut quieſcant bos tuus, & aſinus tuus, & quieſcat filius ancillæ tuæ incircuncifus, & peregrinus.

Hieroſ. 2. *Popule mi filii Iſrael, non eritis ambulantes poſt multos ad male agendum, ſed ad bene agendum: neque prohibeatur aliquis veſtrum docere juſtam cauſam ſocii ſui in judicio, neque dicatis in corde veſtro; Poſt multitudinem judicium deflectit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* كه آن پوشش آن بتنهايي آن او جامهي او پوست او در چه بخسپد باشد كه بغراو كند بمن 27
بشنوم كه بخشايندم من * حاكم را نه نفرين كني و مهتر در قومي تو نه نفرين كني * 28
دانهي تو و شيرهي تو نه درنگ دهي نخست زادي پسراني تو بدهي بمن * همچنين بكني 29 30
گاوي تو بگوسپندي تو هفت روزها باشد اوازي مادري او و در روزي آن هشتمي بدهي اويرا
بمن * و مردماني خاص باشيد بمن و گوشت در دشت نخچير نه خوريد بسگ بيندازيد 31
اويرا * * فصل بيست سوم * نه بر داري خبر گزاف نه نهي دستي تو اوازي 1
ظالم ببودن گواهي ستم * نه باشي پسي بسياران ببدي كردن و نه گواهي دهي ابر خصومت 2
بميل دادن پسي بسياران بميل كردن * و درويش را نه شكوهمند كني در خصومتي او * 3
* كه فرا رسد گاوي دشمني تو يا خري او طعيا شوا باز گرداندن باز گرداني اويرا باو * كه 4 5
بيني خري دشمني تو خسپا فرود باري او بازاستي از دست باز داشتن باو ياري دادن ياري
دهي اوازي او * نه ميل دهي حكم مسكيني تو در خصومتي او * از سخن دروغ دور 6 7
باشي و آزاد و صالح را نه كشي كه نه صالح گويم ظالم را * و رشوت نه ستاني كه آن رشوت 8
كور كند كشادگان را و خليف كند سخنهاي مستحقان را * و غريب نه زحمت دهي وشما 9
دانستيد مر جاني آن غريب كه غريبان بوديد در زميني مصر * وشش سالها بكاري مر 10
زميني تو و جمع كني مر حاصلي آن * وآن هفتمي فرود گذاري آنرا و دست باز داري آنرا 11
و بخورند مسكيناني قومي تو و باقي بخورد حيوانات آن دشت همچنين بكني برزي تو و بزيتون
تو * شش روزها بكني كاري تو و در روزي آن هفتمي معطل باشي بسبب آسايش كند 12
گاوي تو و خري تو و آسايش كند پسري پرستاري تو و آن غريب *

Quia eſt operimentum ejus ſolum: 27 *ipſũ, eſt veſtimentũ ej' cuti ſuæ, in quo dormiat: & erit, cùm clamaverit ad me, exaudiam: nam miſericors ſum ego. Judici non maledices, &* 28 *principi in populo tuo non maledices. Granum tuum ac muſtũ tuum non* 29 *tardabis afferre: primogenitum filiorum tuorũ dabis mihi. Sic facies de* 30 *bove tuo & de ove tua, ſeptem dies erit cum matre ſua, die autem octavo dabis eum mihi. Et homines* 31 *ſancti eritis mihi: & carnem prædæ in agro, non comedetis: cani projicietis illam.*

CAP. XXIII.

Non aſſumes rumorem futilem: 1 *non pones manum tuam cum impio, eſſe teſtem violentiæ. Non eris poſt* 2 *multos ad malefaciendum, neque teſtimonium dabis in lite inclinando teipſum poſt multos ad detorquendũ judicium. Et pauperem non decora-* 3 *bis in lite ſua. Cùm occurrerit bos* 4 *inimici tui, aut aſinus ejus errabundus; reducendo reduces eum illi. Cùm* 5 *videris aſinum inimici tui decumbentem ſub onere ſuo, ceſſabis à manu retrahenda ei: opem dando opem dabis cum eo. Non deflectes judi-* 6 *cium pauperis tui in lite ſua. A* 7 *verbo mendacii procul eris, & liberum ac juſtum non occides: quia juſtum non pronuntiabo iniquum. Munus non accipies: munus* 8 *enim cæcos reddit apertos, & pervertit verba juſtorum. Et pere-* 9 *grinum non moleſtabis, vos enim nôſtis animam peregrini, quia peregrini fuiſtis in terra Ægypti. Et ſex annis ſeres terram tuam, &* 10 *colliges proventum ejus. Septimo* 11 *vero derelinques eam, manúmque retrahes ab ea, ut comedant pauperes populi tui: reſiduum autem comedent animalia agri. Sic facies* 12 *vineæ tuæ ac oliveto tuo. Sex diebus facies opus tuum, die verò ſeptimo otiaberis: ut quieſcat bos tuus, & aſinus tuus, & quieſcat filius ancillæ tuæ, & peregrinus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

ובכל ובכל פקודייא דאמרית לכון תסתמרון ושום טעוות עממיא לא 13
תדכרון ולא ישתמע על פומכון : שלש תלתא זמנין תחגון קדמי בשתא ; 14
את חג ית חגא דפטיריא תנטור שובעא יומין תיכול פטירא היכמא דפקידתך 15
לזמן ירחא דאביבא ארום ביה נפקת ממצרים ולא יתחמון קדמי ריקנין :
וחג וחגא דחצדא בכורי עובדך דתיזרע בחקלא וחגא דכנשא במיפקא 16
דשתא במכנשך ית עובדך מן חקלא : שלש תלתי זמנין בשתא יתחמון 17
כל דכורך קדם רבון עלמא יי : לא תזבח עמי בני ישראל לא תכסון 18
עד דחמיע בבתיכון אדם נכסת פיסחי ולא יבית בר מן מדבחא תרבי
נכסת פסחי עד צפרא לא מן בשרא דתיכלון ברמשא : ראשית שירוי 19
ביכורי פירי ארעך תיתי לבית מוקדשא דיי אלהך עמי בית ישראל לית
אתון רשאין לא למבשלא ולא למיכול בשר וחלב מערבין כחדא דלא יתקף
רוגזי ואיבשיל עיבוריכון דגנא וקשא תריהון כחדא : הנה אנכי הא אנא 20
משגר מלאכא קדמך למטרך בארחא ולאעלותך לאתר שכינתי דאתקינית :
השמר איזדהר מן קדמוי וקביל למימריה לא תסריב על מילוי ארום לא 21
אשבוק לחוביכון ארום בשמי מימריה : כי אם ארום אין קבלא תקביל 22
למימריה ותעביד כל דאמליל על ידוי ואסני ית סנאך ואעיק למעיקיך :
כי ילך ארום יטייל מלאכי קדמך ויעילינך לות אמוראי ופריזאי וכנענאי חיואי 23
ויבוסאי ואשיצינון : לא לא תסגדון לטעוותהון ולא תפלחינון ולא תעבדון 24
כעובדיהון בישיא ארום מפכרא תפכר בית סגודהון ותברא תתבר קמתי
צילמיהון : ועבדתם ותפלחון קדם יי אלהכון ויברך ית מזוני מיכלך 25
ומשתייך ואעדי מחת מרירתא מגווך : לא תהיה לא תהי תכלא ועקרא 26
בארעך ית מניין יומי חייך אשלם מיומא ליומא : את אימתי ית אימתי 27
אשדר קדמך ואשגש ית כל עמיא דאת אתי לסדרא בהון סדרי קרבא ואיתין
ית כל בעלי דבבך קדמך מחוורי קדל : ושלחתי ואשדר ית אורעיתא קדמך 28
ותתרך ית חיואי וית כנענאי וית חיתאי מן קדמך : לא לא איתריכינון מן קדמך 29
בשתא חדא דלמא תהי ארעא צדיא ויסגון עלך חיות ברא כד ייתון למיכול
פגריהון ויזקון בך :

Et in omnibus mandatis quæ dixi vobis cauti eritis : & nomina idolorum populorum non memorabitis, nec audietur in ore veſtro. 13 Tribus vicibus celebrabitis feſtum coram me in anno. 14 Feſtum azymorum cuſtodies, ſeptem diebus comedes azyma, quemadmodum præcepi tibi, in tempore menſis matureſcentium frugum, quoniam in eo exiviſti ex Ægypto : neque appareant coram me vacui. 15 Et feſtum meſſis primitivorum operis tui, quæ ſeminaveris in agro : & feſtum collectionis in exitu anni, cùm collegeris opera tua ex agro. 16 Tribus vicibus in anno apparebunt omnes maſculi tui coram principe mundi Domino. 17 Popule mi filii Iſrael, non mactabitis quandiu eſt fermentum in domibus veſtris quiſque oblationem Peſach mei : neque pernoctabit extra altare adeps oblationis Peſach mei uſque ad auroram, nec ex carne quam comedetis veſperi. 18 Initium primitiarum fructuum terræ tuæ adduces in domum ſanctuarii Domini Dei tui. Popule mi domus Iſrael, non poteſtis coquere nec comedere carnem & lac permixta ſimul, ne iraſcatur furor meus, & coquam proventum veſtrum, frumentum & paleam ſimul. 19 Ecce ego mitto angelum coram te, ad cuſtodiendum te in via : & ad aſcendere faciendum te in locum divinæ meæ præſentiæ, quem præparavi. 20 Cave tibi à facie ejus, & pareto verbo ejus, ne ſis rebellis contra verba ejus : quoniam non condonabo peccatis veſtris, quoniam in nomine meo ſermo ejus. 21 Quod ſi audiendo audiveris ſermonem ejus, & feceris omnia quæ loquar per manus ejus : tum odio habebo qui te odio habent, & tribulabo eos qui tribulant te. 22 Quoniam ibit angelus meus coram te ; & introducet te ad Amorrhæos, Pherizæos, Chananæos, Hevæos, & Jebuſæos : & delebo eos. 23 Non incurvabitis vos idolis eorum, neque colatis ea, neque facietis ſecundùm opera eorum mala : quoniam diruendo dirues templa eorum, & frangendo franges ſtatuas imaginum eorum. 24 Et coletis coram Domino Deo veſtro, ut benedicat victui cibi tui & potibus tuis : & removebo plagam amaram è medio tui. 25 Non erit abortum faciens aut ſterilis in terra tua : numerum dierum vitæ tuæ perficiam à die in diem. 26 Terrorem meum mittam coram te, & conturbabo omnes populos ad quos proficiſceris, ut inſtruas adverſus eos aciem belli : & dabo omnes inimicos tuos coram te vertentes terga. 27 Et mittam crabronem coram te : & ejiciet Hevæos, Chananæos, & Hettæos à facie tua. 28 Non ejiciam eos à facie tua anno uno : ne fortè fiat terra deſolata, & multiplicentur contra te feræ agri, cum venient ad comedendum cadavera eorum, & noceant tibi. 29

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

13 * ودر همه آنچه گفتم بشما نگاهداشت کنید و نامي معبوداني دیگران نه یاد کنید نه
14 15 شنویده آید ابر دهاني تو * سه بارها حج کني بمن در سال * مر حجّي آن فطیر نگاهداري
هفت روزها بخوري فطیر چون آنچه فرمودم ترا بوعدهٔ ماهي آن تر خوشه که درو بیرون
16 آمدي از مصر و نه دیدار آیند پیش من تهي * وحجّي آن درو نخست برهاي کارهاي
تو آنچه بکاري در دشت وحجّي آن جمع کردن چون بیرون آمدن آن سال در جمع کردن تو
17 مر کارهاي تو از آن دشت * سه بارها در سال دیدار آید همه نرینهي تو بپیش آن خداوندکار ״
18 19 * نه ذبحت کني ابر خمیر خوني ذبحت من و نه منزل کند پیهي حجّي من تا بامداد * اوّل نخست
20 برهاي زمیني تو بیاوري خانهي ״ خداي تو نه جوشاني بچّه در شیري مادري او * اینك
من فرستا فرستهي من بپیش تو بنگاهداشتن ترا در راه و بآوردن ترا بآن جا آنچه آراسته
21 کردم * حاذرباش از پیشي او و بشنو در آوازي او نه عاصي شوي درو که نه آمرزد
22 بجرمهاي شما که نامي من در میاني او * که اگر شنیدن بشنوي در آوازي من و بکني همه
23 آنچه سخن گویم دشمني کنم اوازي دشمنان تو وعدوي کنم اوازي عدویاني تو * که برود
فرستهي من بپیشي تو و بیاورد ترا بآن اموري و آن حتّي و آن فرزّي و آن کنعني و آن حوّي
24 و آن یبوسي و نیست کنم اویرا * نه سجود کني بمعبوداني ایشان و نه پرستش کني ایشانرا و نه
کني چون کارهاي ایشان که خراب کردن خراب کني ایشانرا و شکستن بشکني انگیختهاي
25 ایشان * وعبادت کنید مر ״ خداي شما و آفرین کند مر ناني تو و مر آبي تو و بگردانم بیماري از
26 27 میاني تو * نه باشد سکلفیده و بي زه در زمیني تو مر شماري روزگاراني تو پر کنم * مر ترسي من
بفرستم بپیشي تو آشوب دهم مر همه آن قوم آنچه بیایي در ایشان و بدهم مر همه دشمناني تو بتو
28 29 قفا * وبفرستم مر آن آفت بپیشي تو و براند مر آن حوّي مر آن کنعني مر آن حتّي از پیشي تو * نه رانم
اویرا از پیشي تو در سالي یکه تا نه باشد آن زمین خرابه و بسیار شود ابر تو ددّي آن دشت *

Et omni quod dixi vobis obſervantiam adhibebitis : nomen quoque deûm aliorum non memorabitis, nec audietur in ore tuo. 13 *Tribus vicibus feſtum celebrabis mihi in anno.* 14 *Feſtum azymorum obſervabis : ſeptem diebus comedes azyma, quemadmodum præcepi tibi, conſtituto tempore menſis humidarum ſpicarum : quia in eo egreſſus es ex Ægypto, & non apparebunt coram me vacui.* 15 *Et feſtum meſſis, primarum frugum operis tui quæ ſeminaveris in agro : & feſtum collectionis juxta exitum anni, cùm collegeris opera tua ex agro.* 16 *Tribus vicibus in anno apparebit omnis maſculus tuus corã Dominatore Dño.* 17 *Non immolabis cum fermentato ſanguinem victimæ meæ, neque remanebit adeps ſolennitatis meæ uſque ad mane.* 18 *Primum primarum frugum terræ tuæ adduces* in *domum Domini Dei tui : non coques pullum in lacte matris ſuæ.* 19 *En ego mitto angelum meum coram te, ad cuſtodiendum te in via, & ad introducendum te in locum quem præparavi.* 20 *Cautus ſis coram eo, & auſculta voci ejus, ne rebelles in eum : quòd non ignoſcet delictis veſtris, quia nomen meum in medio ejus.* 21 *Nam ſi auſcultando auſcultaveris voci meæ, feceriſque omne quod locutus fuero ; inimicabor inimicis tuis, & adverſabor adverſariis tuis.* 22 *Nam ibit angelus meus coram te, & introducet te ad Emoræum, & Hittæum, & Pherizæum, & Chenaanæum, & Hivvæum, & Jebuſæum, & annihilabo eum.* 23 *Adorationem non exhibebis diis eorum, neque cultum præſtabis eis, neque facies ſecundùm opera eorum : ſed vaſtando vaſtabis ea, & confringendo confringes ſtatuas eorum.* 24 *Et ſervietis Domino Deo veſtro, & benedicet pani tuo ac aquæ tuæ : removebóque ægritudinem è medio tuî.* 25 *Non erit orbata & infœcunda in terra tua : numerum dierum tuorum implebo.* 26 *Timorẽ meum mittam ante te, & perturbationem immittam omni populo ad quem ingrediêris, & dabo omnes inimicos tuos tibi cervicem* vertentes. 27 *Mittam quoque perniciẽ ante te, quæ expellet Hivvæum, Chenaanæum, & Hittæum à præſentia tua.* 28 *Non expellam eum à præſentia tua in anno uno, ne ſit terra deſolata, & multiplicetur contra te fera agri.* 29

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

מעט מעט קליל קליל איתרכינון מן קדמך עד די תסגי ותחסין ית ארעא : 30
ושתי ואשוי ית תחומך מן ימא דסוף עד ימא דפלישתאי ומן מדברא ועד 31
פרת ארום אמסור בידכון ית כל יתבי ארעא ואנת תתריכינון מן קדמך :
לא לא תגזרון להון ולטעוותהון קיים : לא לא תעביד להון שכונן בארעך 32 33
דלמא יטעינך ויחייבון יתך קדמי ארום תפלח ית טעוותהון ארום יהון לך
לתוקלא :

כד

ואל משה ולות משה אמר מיכאל סרכן חכמתא ביומא שביעאה לירחא סק 1
קדם יי אנת ואהרן נדב ואביהוא ושובעין מסבי ישראל ותסגדון מרחיק :
ונגש ויתקרב משה בלחודוי קדם יי והינון לא יתקרבון ועמא לא יסקון 2
עמיה : ויבא ואתא משה ואשתעי לעמא ית כל פתגמיא דיי וית כל 3
דינייא ואתיב כל עמא קלא חד ואמר כל דמליל יי נעביד : ויכתב וכתב 4
משה ית פתגמיא דיי ואקדם בצפרא ובנא מדבחא בשיפולי טורא ותריסרי קמן
לתריסרי שבטיא דישראל : וישלח ושדר ית בוכרי בני ישראל ארום עד 5
ההיא שעתא הוות פולחנא בבוכריא דעד כדון לא איתעביד משכן זמנא ועד
כדון לא איתיהיבת כהונתא לאהרן ואסיקו עלוון וניכסת קודשין קדם יי
תורין : ויקח ונסיב משה פלגות אדם ניכסא ושוי במזרקיא ופלגות אדם 6
נכסא דרק על מדבחא : ויקח ספר ונסיב ספרא דקיימא דאורייתא וקרא 7
קדם עמא ואמרו כל פתגמיא דמליל יי נעביד ונקביל : ויקח ונסיב משה 8
ית פלגות דמא דבמזרקיא ודרק על מדבחא לכפרא על עמא ואמר הא דין
אדם קיימא דגזר יי עמכון על כל פתגמייא האלין : ויעל וסליק משה 9
ואהרן נדב ואביהוא ושובעין מסבי ישראל : ויראו וזקפו נדב ואביהוא ית 10
עיניהון וחמון ית איקר אלהא דישראל
ותחות אפיפורין דריגלוי דמייצע תחות
כורסייה הי כעובד אבן ספירינון מדכר
שעבודא דשעבידו מצראי ית בני
ישראל בטינא ובליבנין והוון נשיא בטשן ית טינא עם גובריהון הוות תמן
ריבא מפנקתא מעברתא ואפילת ית עוברא ואתבטש עם טינא נחת
גבריאל ועבד מניה לבינתא ואסקיה לשמי מרומא ואתקניה גלוגדק תחות
אפיפורין דמרי עלמא זיויה הי כעובד אבן טבא והי כתקוף שפר שמיא כד
הינון ברירין מן עננייא :

ירושלמי 10 אפופדין דרגלוי כעובד
לבן דספירינון וכחיזו שמיא כד הוו נקין
מן עננייא :

Paulatim expellam eos à facie tua : ut multipliceris, & hæreditario poſſideas terram. 30 Et ponam limitem tuum à mari juncoſo uſque ad mare Philiſtæorum, & à deſerto uſque ad Euphratem : quoniam tradam in manum veſtram omnes habitatores terræ, & tu ejicies eos à facie tua. 31 Non inibitis cum eis aut idolis eorum fœdus. 32 Non facies illis vicinitatem in terra tua, ne errare faciant te, & peccare faciant te coram me, quando coles idola eorum ; quoniam erunt tibi offendiculo. 33

CAP. XXIV.

Porro ad Moſen dixit Michael princeps ſapientiæ die ſeptimo menſis ; Aſcende ante conſpectum Domini tu & Aharon, Nadab & Abiu, & ſeptuaginta ex ſenioribus Iſrael : & adorabitis à longè. 1 Et accedet Moſes ſolus coram Domino, ſed ipſi non accedent : & populus non aſcendent cum eo. 2 Et venit Moſes, & narravit populo omnia verba Domini, & omnia judicia : & reſpondit univerſus populus voce unâ, & dixit ; Quicquid loquutus eſt Dominus faciemus. 3 Et ſcripſit Moſes verba Domini ; & ſurrexit manè, & ædificavit altare in humiliori loco montis, & duodecim ſtatuas, pro duodecim tribubus Iſrael. 4 Et miſit primogenitos filiorum Iſrael ; quoniam uſque ad illam horam fuit cultus inter primogenitos, hactenus enim non factum erat tabernaculum fœderis, & hactenus non datum erat ſacerdotium Aharoni : & obtulerunt holocauſta & oblationes ſanctas coram Domino, boves. 5 Et accepit Moſes dimidium ſanguinis oblationis, & poſuit in pelvibus : dimidium verò ſanguinis oblationis ſparſit ſuper altare. 6 Et accepit librum fœderis legis, & legit coram populo, & dixerunt ; Omnia verba quæ loquutus eſt Dominus faciemus & obediemus. 7 Et accepit Moſes dimidium ſanguinis qui erat in pelvibus, & fudit ſuper altare ad expiandum pro populo : & dixit ; Ecce hic ſanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiſcum ſuper omnia verba hæc. 8 Et aſcendit Moſes & Aaron, Nadab & Abihu, & ſeptuaginta ex ſenioribus Iſrael. 9 Et elevârunt Nadab & Abihu oculos ſuos, & viderunt gloriam Dei Iſrael : & ſub ſcabello pedum ejus, quod collocatum erat ſub ſolio illius, quaſi opus lapidis ſapphirini, *quod erat* memoriale ſervitutis qua ſervire fecerant Ægyptii filios Iſrael in luto & lateribus, & erant uxores calcantes lutum cum viris ſuis : erat autem ibi puella delicata prægnans quæ abortiit embryonem, & conculcatus eſt cum luto ; deſcendit Gabriel, & fecit ex eo laterem, quem aſcendere fecit in cœlum excelſum, & collocavit ipſum ſcabellum pedum ſub cathedra Domini mundi, cujus ſplendor erat inſtar operis lapidis pretioſi ; & ſicut robur pulchritudinis cœlorum, cùm ſunt vacui nubibus. 10

Hieroſ. 10. *Scabellum pedum ejus quaſi opus albi ſapphiri, & quaſi aſpectus cœlorum, quando vacui ſunt nubibus.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* اندك اندك برانم اویرا از پیشي تو تا آنچه برومند شوي و ادستنا گیري مر آن زمین * 30
* وبنهم مر حدّي تو از دریا سوف تا دریاي فلشتیم و از بیابان تا آن رود که بدهم در 31
دستي شما مر نشیناني آن زمین و براني ایشانرا از پیشي تو * نه بري بایشان و بمعبودان ایشان 32
شرط * نه نشینند در زمیني تو تا نه در خطا آورند ترا بمن که پرستش کني مر معبوداني 33
ایشان که باشد بتو بطلّه * * فصل بیست چهارم *
* وبمشه گفت بر آي ב״ تو واهرن و ندب و ابیهوا و هفتاد از پیراني یسرال و سجود 1
کنید از دور * و نزدیك شود مشه بتنهایي او ב״ و ایشان نه نزدیك شوند و آن قوم نه 2
بر آیند اوازي او * بیامد مشه و حکایت [کرد] بقوم مر همه سخنهایي ״ و مر 3
همه آن حکمها جواب داد همه قوم آوازي یکه گفتند همه آن سخنها آنچه سخن گفت
״ بکنیم * بنوشت مشه مر همه سخنهایي ״ شبگیر کرد در بامداد آبدان کرد مذبح 4
فرود آن کوه و دوازده انگیخته بدوازده قبیلهاي یسرال * بفرستاد مر نخست زادان پسراني 5
یسرال بر آوردند قربانها ذبحت کردند ذبحتهاي شلمیم ב״ گاوها * بستاند مشه نیمهي 6
آن خون بنهاد در تشتها و نیمه آن خون بپراکند ابر آن مذبح * بستاند کتاب آن 7
شرط بخواند درحضور آن قوم گفتند همه آنچه سخن گفت ״ بکنیم و بشنویم * بستاند 8
مشه مر آن خون بپراکند ابر آن قوم گفت اینك خون آن شرط آنچه ببرید ״ اوازي
شما ابر همه آن سخنهاي آن اینان * بر آمد مشه و اهرن ندب و ابیهوا و هفتاد از پیراني 9
یسرال * بدیدند مر خداي یسرال و فرودي پاهاي او چون عملي لوني آن زمرّد و چون تنهي 10
آن آسمان بپاکي *

Paulatim paulatim expellam eum à præſentia tua, quoadusque frugifer ſias, & hæreditate accipias terram. 30 *Ponam quoque terminũ tuum à mari Suph, uſque ad mare Philiſhtim ; & à deſerto uſque ad flumen : nam dabo in manum veſtram habitatores terræ, & expelles eos à præſentia tua.* 31 *Non percuties cum illis & diis illorum, fœdus.* 32 *Non ſedebunt in terra tua, ne in peccatum inducant te contra me, ut cultum exhibeas diis eorum ; nam eſſet tibi in laqueum.* 33

CAP. XXIV.

Et ad Moſheh dixit ; Aſcende ad Dominum tu, & Aharon, & Nadab, & Abihu, & ſeptuaginta ex ſenioribus Iſrael, & adorationem exhibebitis à longè. 1 *Appropinquet verò Moſheh ſolus per ſe ad Dominum : illi verò ne appropinquent, neque populus aſcendant cum eo.* 2 *Venit igitur Moſheh, & narravit populo omnia verba Domini, & omnia judicia : Reſponſum dedit totus populus voce unâ, dicentes ; Omnia verba quæ locutus eſt Dominus, faciemus.* 3 *Scripſitq; Moſheh omnia verba Domini : & anteluculò ſurgens manè, ædificavit altare ſub monte, & duodecim ſtatuas in duodecim tribus Iſrael.* 4 *Miſitque primogenitos filiorum Iſrael, qui obtulerunt oblationes, & immolaverunt victimas pacificas Domino, boves.* 5 *Accipienſque Moſheh dimidium ſanguinis, poſuit in pelves : dimidium verò ſanguinis ſparſit ſuper altare.* 6 *Accipiens quoq; librum fœderis, legit in præſentia populi : qui dixerunt, Omne quod locutus eſt Dominus, faciemus, & obediemus.* 7 Tum *accepit Moſheh ſanguinem, ſparſitque ſuper populum, & dixit ; En ſanguis fœderis quod pepigit Dominus vobiſcum ſuper omnibus verbis his.* 8 *Deinde aſcendit Moſheh & Aharon, Nadab & Abihu, et ſeptuaginta de ſenioribus Iſrael.* 9 *Et viderunt Deum Iſrael : & ſub pedibus ejus* erat *ſicut opus coloris ſmaragdini, & ſicut corpus cœli in puritate.* 10

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וְאֶל אֲצִילֵי וְלָוַת נָדָב וַאֲבִיהוּא עוּלֵימַיָא שַׁפִּירַיָא לָא שְׁדַר מַחְתֵּיהּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא 11
בְּרַם אִתְנַטְרָא לְהוֹן לְיוֹם תְּמִינָאֵי לְאַשְׁלָמוּתָא לְאַסְעָרָא עֲלֵיהוֹן וְחָמוֹן יַת אִיקַר שְׁכִינְתָּא
דַּיְיָ וַהֲווֹן חַדָן בְּקוּרְבָּנֵיהוֹן דְּאִתְקַבְּלוּ בְּרַעֲוָא הֵי כְּאָכְלִין וְהֵי כְּשָׁתְיָין : ויאמר וַאֲמַר 12
יְיָ לְמֹשֶׁה סוּק קֳדָמַי לְטַוְורָא וֶהֱוֵי תַמָּן וְאֶיתֵּן לָךְ יַת לוּחֵי אַבְנָא דִּבְהוֹן רְמִיז שְׁאָר
פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא וְשִׁית מְאָה וְתַלֵיסְרֵי פִּקּוּדַיָא דִּכְתָבִית לְאַלְפוּתְהוֹן : ויקם וְקָם מֹשֶׁה 13
וִיהוֹשֻׁעַ מְשׁוּמְשָׁנֵיהּ וּסְלֵיק מֹשֶׁה לְטַוְורָא דְּאִתְגְּלֵי עֲלוֹי יְקַר שְׁכִינְתָּא דַּיְיָ :
ואל הזקנים וּלְחַכִּימַיָא אֲמַר אַסְתִּינוּ לָנָא הָכָא עַד זְמַן דְּנָתוּב לְוָותְכוֹן וְהָא אַהֲרֹן 14
וְחוּר עִמְּכוֹן מַאן דְּאִית לֵיהּ עֵיסַק דִּינָא יִתְקְרֵב לְוָותְהוֹן : ויעל וּסְלֵיק מֹשֶׁה לְטַוְורָא 15
וַחֲפָא עֲנַן יְקָרָא יַת טַוְורָא : וישכן וּשְׁרָא אִיקַר שְׁכִינְתָּא דַּיְיָ עַל טַוְורָא דְּסִינַי וַחֲפָהִי 16
עֲנַן יְקָרָא שִׁיתָּא יוֹמִין וּקְרָא לְמֹשֶׁה בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מִגּוֹ עֲנָנָא : ומראה וְחֵיזוּ 17
זִיו יְקָרָא דַּיְיָ הֵי כְּאֶשָּׁא בָּעֲרָא וְזִיקוּקֵי אֶשָּׁא אָכְלָא אֶשָּׁא וַהֲווֹן חָמַן וְתַמְהִין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל : ויבא משה וְעָאל מֹשֶׁה בְּגוֹ עֲנָנָא וּסְלֵיק לְטַוְורָא וַהֲוָה מֹשֶׁה בְּטַוְורָא אֲלֵיף 18
פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא מִן פּוּם קוּדְשָׁא יְהֵי שְׁמֵיהּ מְשַׁבַּח אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָון :

פ פ פ

כה

וידבר הי׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבוּן קֳדָמַי 1 2
אַפְרָשׁוּתָא מִן כָּל דְּיִתְרְעֵי לִבֵּיהּ וְלָא בְּאַלְמוּתָא תִּסְבוּן אַפְרָשׁוּתִי : וזאת וְדָא 3
אַפְרָשׁוּתָא דְּתִסְבוּן מִנְּהוֹן דַּהֲבָא וְכַסְפָּא וּנְחָשָׁא : ותכלת וְתִיכְלָא וְאַרְגְּוָונָא 4
וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ וּמַעֲזֵי : ועורות וּמַשְׁכֵי דְּדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וּמוֹשְׁכֵי דְּסַסְגוֹנָא וְקֵיסִין 5
דְּשִׁיטִין : ושמן וּמְשַׁח זֵיתָא לְאַנְהָרָא וּבוּסְמַיָא לְפִיטוּמָא דִּמְשַׁח דְּרְבוּתָא 6
וּלְפִיטוּמָא דִּקְטֹרֶת בּוּסְמַיָא : אבני מַרְגָּלִיָין דְּבוּרְלִין הִינוּן מַרְגָּלִיָין דְּאַשְׁלָמוּתָא 7
לְמִכְבְּשָׁא וּלְמִקְבְּעָא בְּאֵיפוֹדָא וּבְחוּשְׁנָא : ועשו וְיַעַבְדוּן לִשְׁמִי מוּקְדְּשָׁא 8
וְאַשְׁרֵי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיהוֹן : ככל כְּכָל מַה דַּאֲנָא מְחַמֵּי יָתָךְ יַת צוּרַת מַשְׁכְּנָא 9
וְיַת צוּרַת כָּל מָנוֹי וְהֵיכְדֵין תַּעַבְדוּן : ועשו וְיַעַבְדוּן אֲרוֹנָא דְּקֵיסֵי שִׁיטָא 10
תַּרְתֵּין אַמִּין וּפוּלְגָא אוּרְכֵּיהּ וְאַמְּתָא וּפַלְגָּא פוּתְיָא וְאַמְּתָא וּפַלְגָּא רוּמָא :
וצפית וְתַחְפֵּי יָתֵיהּ דְּהַב דְּכֵי מִגָּיו 11
וּמִבָּרָא תַּחְפִּינֵיהּ וְתַעֲבֵיד עֲלוֹי דֵּיר
דִּדְהַב חֲזוֹר חֲזוֹר :

ירושלמי 11 כְּלִיל דִּדְהַב חֲזוֹר וּמַקַּף :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Et ad Nadab & Abihu adoleſcentes pulchros non immiſit plagam ſuam ea hora: verùm reſervatum hoc eſt illis die octavo ad retributionem, ad puniendum eos, & viderunt gloriam divinæ majeſtatis Dei, & lætabantur propter oblationes ſuas quæ cum benevolentia acceptæ erant, ac ſi ederent & biberent. 11 Et dixit Dominus Moſi; Aſcende coram me in montem, & eſto ibi: & dabo tibi tabulas lapideas, in quibus oſtendam reliqua verba legis, & ſexcenta tredecim præcepta, quæ ſcripſi ut doceas eos. 12 Et ſurrexit Moſes, & Joſue ejus miniſter: & aſcendit Moſes in montem quo apparuit ipſi gloria divinæ majeſtatis Dei. 13 Et ad ſapientes dixerat; Expectate nos hìc, uſque ad tempus quo revertemur ad vos; & ecce Aharon & Hur vobiſcum, is cui erit negotium judicii accedat ad eos. 14 Aſcendit ergo Moſes in montem: & texit nubes gloriæ montem. 15 Et quievit gloria divinæ majeſtatis Dei ſuper montem Sinai, & texit eum nubes gloriæ ſex diebus: & vocavit Moſem die ſeptimo è medio nubis. 16 Et aſpectus ſplendoris gloriæ Dei quaſi ignis ardens, & ſcintillæ ignis devorantis ignem: & videbant, & admirabantur filii Iſrael. 17 Et ingreſſus eſt Moſes in medium nubis, & aſcendit in montem: & fuit Moſes in monte, diſcens verba legis ex ore ſancti cujus nomen ſit benedictum, quadraginta diebus & quadraginta noctibus. 18

SECT. XIX.

CAP. XXV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Loquere cum filiis Iſrael; ut accipiant coram me ſeparationem: 2 ab omni viro cujus voluntarium erit cor, non autem vi, accipietis ſeparationem meam. 3 Et hæc eſt ſeparatio quam ab illis accipietis: aurum, & argentum, & æs. 4 Hyacinthum, purpuram, coccinum, linum, & pelles caprarum. 5 Pelles arietum rubricatas, & pelles taxorum, & ligna Setim. 6 Et oleum olivarum ad lucendum, & aromata pro confectura olei puri, & pro confectura ſuffitus aromata. 7 Gemmæ berylli, illæ ſunt gemmæ plenitudinis, ad inſculpendum, & infigendum in Ephod & in Hoſen. 8 Et facient nomini meo ſanctuarium: & habitare faciam divinam meam majeſtatem inter eos. 9 Secundùm omne quod ego oſtendo tibi, ſimilitudinem tabernaculi, & ſimilitudinem omnium vaſorum ejus, ſic facietis. 10 Et faciant arcam lignorum Seta, duorum cubitorum & dimidii erit longitudo ejus, cubiti & dimidii latitudo ejus, & cubiti & dimidii altitudo ejus.
11 Et teges ipſam auro mundo, intus & foris operias eam, & facias ſuper eam coronam auream per circuitum.

Hier. 11. *Coronam auream circumquaque & per circuitum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وبمهترانی پسرانی یسرال نه کشید دستی او نگاه کردند مر آن خدا بخوردند وبیاهنجیدند۰ 11
* گفت ؛؛ بمشه برآی [بمن] بآن کوه وباش آنجا وبدهم بتو مر لوحهای آن جواهرین وآن 12
شریعت وآن فرمان آنچه بنوشتم بآموختن ایشانرا * برخاست مشه ویهوشع خدمتکار او 13
برآمد مشه بکوهی آن خدا * وبآن پیران گفت بنشینید در این تا آنچه باز گردیم بشما 14
واینك اهرن وحور اوازی شما کیست صاحب سخنها نزدیك شود بایشان * برآمد مشه 15
بآن کوه بپوشید آن ابر مر آن کوه * مسکن گرفت عزیزی ؛؛ ابر کوهی سینی بپوشید 16
اویرا آن ابر شش روزها بخواند بمشه در روزی آن هفتمی از میانی آن ابر * ونمایشی عزیزی ؛؛ 17
چون آتشی سوزا درسری آن کوه بچشم دیدی پسرانی یسرال * بیامد مشه در میانی آن 18
ابر برآمد بآن کوه بود مشه در کوه چهل روز وچهل شب ۰

* فصل بیست پنجم *

* سخن گفت ؛؛ بمشه بگفتن * سخن گوی 1 2
بپسرانی یسرال بستانند بمن جدا کرده از نزد همه مرد آنچه سخاوت کند اویرا دلی او
بستانید مر جدا کردی من * واین آن جدا کرد آنچه بستانید از نزد ایشان طلا ونقره 3
ومس * وکبود وارغوان وقرمز رنگ وکتان ومرغزی * وپوستهای نریشان سرخ 4 5
کرده گان وپوستهای استخان وچوبهای شمشاد * روغن بروشنای بوی ابزارها بروغنی آن 6
مالیدن وبخشهی آن بوی ابزارها * سنگهای شهم وسنگهای پرکردگان ببروان وبدوشوان * 7
* وبکنند بمن خاص جا * ومسکن گیرم در میانی ایشان * چون همه آنچه من نمایا ترا مر 8 9
خمانایی آن مسکن جا ومر خمانایی همه پیرایهای او وهمچنین بکنید * وبکنند صندوق 10
چوبهای شمشاد دو گز ونیم درازی او وگز ونیم کشادگی او وگز ونیم بالای او * بینداوی 11
اویرا طلای پاك از اندرون واز بیرون بینداوی اویرا وبکنی ابر او زره طلا گرداگرد ۰

In principes autem filiorum Iſrael non extendit manum ſuam: & aſpexerunt Deum, ederúntque & biberunt. 11 *Dixitque Dominus ad Moſheh; Aſcende ad me in montem, & eſto ibi, dabóque tibi tabulas gemmeas, & legem atque præceptum, quæ ſcripſi ad docendum eos.* 12 *Surrexit itaque Moſheh et Jehoſhua miniſter ejus, & aſcendit Moſheh in montem Dei:* 13 *Senioribus verò dixit; Sedete hic, donec revertamur ad vos: et ecce Aharon & Hur vobiſcum, quiſquis habuerit litem, accedat ad eos.* 14 *Aſcendente autem Moſheh in montē, operuit nubes montem.* 15 *Et habitavit gloria Dn̄i ſuper montem Sinai, operuitque eum nubes ſex diebus: & vocavit ipſum Moſheh die ſeptimo è medio nubis.* 16 *Et apparitio gloriæ Domini erat ſicut ignis comburens in vertice montis, in conſpectu oculorū filiorum Iſrael.* 17 *Et ingreſſus Moſheh in medium nubis, aſcendit in montem: fuitque Moſheh in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* 18

CAP. XXV.

Et locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; 1 *Loquere ad filios Iſrael, ut accipiant mihi ſeparationē: ab omni viro cujus cor liberaliter præſtiterit eam, accipietis ſeparationem meam.* 2 *Iſta autem eſt ſeparatio quam accipietis ab eis; Aurum, & argentum, & æs,* 3 *Et cæruleum, & purpuram, & coccineum, & linum, & pilos caprinos;* 4 *Et pelles arietum rubricatas, & pelles hircorum, & ligna buxina:* 5 *Oleum pro luminari, aromata pro oleo unctionis & pro ſuffimento aromatum:* 6 *Lapides onychinos, & lapides impletos pro pectorali & humerali.* 7 *Et facient mihi ſanctuarium, & habitabo in medio illorum.* 8 *Secundùm omnia quæ ego oſtenſurus ſum tibi, ſimilitudinem habitaculi & ſimilitudinem omnium ornamentorum ejus ſic quidem facietis.* 9 *Facient etiam arcā ex lignis buxinis: duorum cubitorum & ſemis erit longitudo ejus, & cubiti ac ſemis latitudo ejus, & cubiti ac ſemis altitudo ejus.* 10 *Et obduces eam auro puro, intrinſecus & extrinſecus obduces eam, & facies ei loricam auream circumcirca.* 11

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויצקת וְתַתִּיךְ לֵיהּ אַרְבַּע עִזְקָן דִּדְהַב וְתִתֵּן עַל אַרְבַּע אִיזְתּוֹוָוי וְתַרְתֵּין עִזְקָן 12
עַל צִטְרֵיהּ חַד וְתַרְתֵּין עִזְקָן עַל צִטְרֵיהּ תִּנְיָינָא : ועשית בדי וְתַעֲבֵיד אֲרִיחֵי 13
דְּקֵיסֵי שִׁיטָא וְתַחְפֵּי יַתְהוֹן דַּהֲבָא : והבאת וְתַהַנְעֵל יַת אֲרִיחַיָא בְּעִזְקָתָא עַל 14
צִטְרֵי אֲרוֹנָא לְמִיטוֹל יַת אֲרוֹנָא בְּהוֹן : בטבעות בְּעִזְקָתָא דַּאֲרוֹנָא יְהוֹן 15
מְחַתְּן אֲרִיחַיָא לָא יַעְדּוֹן מִנֵּיהּ : ונתת וְתִיתֵּן בְּגוֹ אֲרוֹנָא יַת סַהֲדוּתָא דְּאֶיתֵּן 16
לָךְ : ועשית וְתַעֲבֵיד כַּפּוּרְתָּא דִּדְהַב דְּכֵי תַּרְתֵּין אַמִּין וּפַלְגָּא אוּרְכָּא וְאַמְּתָא 17
וּפַלְגָּא פוּתְיָהּ וְסוּמְכָהּ יְהֵי פּוּשְׁכָה : ועשית וְתַעֲבֵיד תְּרֵין כְּרוּבִין דִּדְהַב דְּכֵי 18
נְגִיד תַּעֲבֵיד יַתְהוֹן מִתְּרֵין צִטְרֵי כַּפּוּרְתָּא : ועשה וַעֲבֵד כְּרוּבָא חַד מִצִּטְרָא 19
מִכָּא וּכְרוּבָא חַד מִצִּטְרָא מִן כַּפּוּרְתָּא תַּעֲבֵיד יַת כְּרוּבַיָא מִתְּרֵין צִטְרוֹי :
והיו וִיהוֹן כְּרוּבַיָא פְּרִיסַן גַּדְפֵיהוֹן לְעֵילָא כָּל קֳבֵל רֵישֵׁיהוֹם מְטַלְּלִין בְּגַדְפֵּיהוֹם 20
עַל כַּפּוּרְתָּא וְאַפֵּיהוֹן חַד כָּל קֳבֵל חַד לְקֳבֵיל כַּפּוּרְתָּא יְהוֹן אַפֵּי כְרוּבַיָא : ונתת
וְתִתֵּן יַת כַּפּוּרְתָּא עַל אֲרוֹנָא מִלְעֵילָא וּבְגוֹ אֲרוֹנָא תִּיתֵּן יַת לוּחֵי סַהֲדוּתָא 21
דְּאֶיתֵּן לָךְ : ונועדתי וְאֶיזְמַן מֵימְרִי לָךְ תַּמָן וְאֶימַלֵּיל עִמָּךְ מֵעִילָוֵי כַּפּוּרְתָּא מִבֵּין 22
תְּרֵין כְּרוּבַיָא דְּעַל אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא יַת כָּל מַה דַּאֲפַקֵּד יָתָךְ לְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
ועשית וְתַעֲבֵיד פָּתוֹרָא דְּקֵיסֵי שִׁיטִין תַּרְתֵּין אַמִּין אוּרְכֵּיהּ וְאַמְּתָא פּוּתְיֵיהּ 23
וְאַמְּתָא וּפַלְגָּא רוּמֵיהּ : וצפית וְתַחְפֵּי יָתֵיהּ דְּהַב דְּכֵי וְתַעֲבֵיד לֵיהּ דֵּיר 24
דִּדְהַב חֲזוֹר חֲזוֹר : ועשית וְתַעֲבֵיד 25
לֵיהּ גְּפוּף רוּמֵיהּ פּוּשְׁכָא חֲזוֹר חֲזוֹר
וְתַעֲבֵיד דֵּיר דִּדְהַב לְגִיפוּפֵיהּ חֲזוֹר
חֲזוֹר : ועשית וְתַעֲבֵיד לֵיהּ אַרְבַּע עִזְקָן דִּדְהַב וְתִתֵּן יַת עִזְקָתָא עַל אַרְבַּע 26
זָוְיָין דִּי לְאַרְבַּע רִיגְלוֹי : לעמת כָּל קֳבֵיל גְּפוּף תְּהֶוְיָין עִזְקָתָא לְאַתְרָא 27
לַאֲרִיחַיָא לְמִיטוֹל יַת פָּתוֹרָא : ועשית וְתַעֲבֵיד יַת אֲרִיחַיָא דְּקֵיסֵי שִׁיטָא 28
וְתַחְפֵּי יַתְהוֹן דַּהֲבָא וִיהוֹן נַטְלִין בְּהוֹן יַת פָּתוֹרָא : ועשית וְתַעֲבֵיד פֵּילָתוֹי 29
וּבָזִיכוֹי וְקַשְׂוָותוֹי וּמְכִילָתוֹי דִּי יִשְׁתַּמֵּשׁ וְיִתְרַק בְּהוֹן דִּדְהַב דְּכֵי תַּעֲבֵיד יַתְהוֹן :
ונתת וְתִסַדַּר עַל פָּתוֹרָא לַחְמָא גַּוָּאָה קֳדָמַי תְּדִירָא : ועשית וְתַעֲבֵיד 30 31
מְנָרְתָּא דִּדְהַב דְּכֵי נְגִיד תַּעֲבֵיד מְנָרְתָּא בְּסִיס דִּידָהּ וְקַנְיָהָא כַּלִּידָהָא וְחִיזוּרָיָיהּ
וְשׁוֹשַׁנַּיָּיהּ מִינָּהּ יְהוֹן :

ירושלמי 25 גְּפוּף טוּפַח חֲזוֹר וּמַקַּף :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et fundes pro ea quatuor annulos aureos, & pones ad quatuor angulos ejus: & duos annulos pro latere ejus uno, & duos annulos pro latere ejus ſecundo. 12 Et facies vectes ex ligno Setim, & cooperies eos auro. 13 Et introduces vectes per annulos ad latera arcæ, ad ferendum illis arcam. 14 In annulis arcæ erunt repoſiti vectes: non removebuntur ab ea. 15 Et pones in medio arcæ teſtimonium quod dabo tibi. 16 Et facies tegumentum auri puri, duorum cubitorum & dimidii longitudo, & cubiti & dimidii latitudo ejus, & denſitas ejus erit menſura palmæ. 17 Et facies duos Cherubim auri puri, ex ductili auro facias eos, à duobus lateribus tegumenti. 18 Et facies Cherub unum à latere hinc, & Cherub unum à latere: ex operimento facies Cherubos à duobus lateribus ejus. 19 Et erunt Cherubim expandentes alas ſuas ſurſum è regione capitis ipſorum, obumbrantes alis ſuis propitiatorium, & facies unius è regione alterius: verſus tegumentum erunt facies Cheruborum. 20 Et pones tegumentum ſuper arcam deſuper: & in medio arcæ pones tabulas teſtimonii, quas ego dabo tibi. 21 Et ſiſtam verbum meum tibi ibi, & loquar tecum deſuper tegumento, de medio duorum Cherubim qui ſunt ſuper arcam teſtimonii, quicquid mandavero tibi ad filios Iſrael. 22 Facies etiam menſam lignorum Sittim: duorum cubitorum erit longitudo ejus, & cubiti latitudo ejus, & cubiti & dimidii altitudo ejus. 23 Et teges ipſam auro puro: & facies illi coronam auream circum circa. 24 Et facies illi peripheriam, 25 cujus altitudo menſura palmæ circumquaque: & facies coronam auream peripheriæ ejus circumquaque. Et facies illi quatuor annulos aureos: & ponas annulos in quatuor angulis, qui ſunt in quatuor pedibus ejus. 26 Ex adverſo peripheriæ erunt annuli, in locum vectium ad portandum menſam. 27 Et facias vectes ex lignis Sittim, & teges eos auro: & illis portabunt menſam. 28 Et facies pateras ejus, & cochlearia ejus, cantharos ejus, & cyathos ejus, quibus fiet miniſterium & libabitur: ex auro puro facies ea. 29 Et ordinabis ſuper menſam panem interiorem coram me ſemper. 30 Et facies candelabrum auri puri: ductile facies candelabrum; fundamentum ejus, & calamus ejus, ſcyphi ejus, ſpherulæ ejus, & lilia ejus ex eo erunt. 31

Hieroſ. 25 *Peripheriam palmi circumquaque cingentem.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وبریزی باو چهار حلقها طلا وبدهی ابر چهار کنجهای او ودو حلقها ابر آن پهلوی او 12
یکّه ودو حلقها ابر پهلوی او آن دویمی * وبکنی باهوها چوبهای شمشاد وبینداوی ایشانرا 13
طلا * وبیاوری مر آن باهوها در حلقها ابر پهلوهای آن صندوق ببرداشتن مر صندوق در 14
ایشان * در حلقهای آن صندوق باشند آن باهوها نه گردند ازو * وبدهی بآن صندوق مر آن گواه 15 16
گرفت آنچه بدهم بتو * وبکنی پوشش طلای پاك دو گز ونیم درازی آن وگز ونیم کشادگی آن * 17
* وبکنی دو کروبها طلا یك تخت بکنی ایشانرا از دو کنارهای آن پوشش * وبکن کروب یکّه از 18 19
کنار ازاین سو وکروب یکّه از کنار ازین سو ازان پوشش بکنید مر آن کروبها ابر دو کنارهای او *
* وباشند آن کروبها گسترانانی بالها ببالا سایه کنان در بالها ایشان ابر آن پوشش وروی ایشان 20
مرد ببرادری او وبآن پوشش باشند روی آن کروبها * وبدهی مر آن پوشش ابر آن صندوق از بالا 21
وبآن صندوق بدهی مر آن گواه گرفت آنچه بدهم بتو * وعده باشم بتو آنجا وسخن گویم 22
اوازی تو از بالای آن پوشش از میانی دو آن کروبها آنچه ابر صندوقی آن گواه گرفت آنچه بفرمایم
ترا بپسرانی یسرال * وبکنی خوان چوبهای شمشاد دو گز درازی او وگز کشادگی او وگز ونیم بالای او 23
* وبینداوی اویرا طلای پاك وبکنی زره طلا گرداگرد * وبکنی باو بندی قبضه پهنی 24 25
[گرداگرد] وبکنی زره طلا بیندی او گرداگرد * وبکنی باو چهار حلقهای طلا وبدهی مر آن 26
حلقها ابر چهار آن کنجها آنچه بچهار پاهای او * بمقابل آن بند باشند آن حلقها بخانها بباهوها ببر 27
داشتن مر آن خوان * وبکنی مر آن باهوها چوبهای شمشاد وبینداوی ایشانرا طلا وبر داشته 28
شود در ایشان مر آن خوان * وبکنی کاسهای او وچمچهای او [ونیهای او] وسیخهای او آنچه پوشیده 29
شود در ایشان طلای پاك بکنی ایشانرا * وبدهی ابر آن خوان نانی رویها بپیشی من همیشه * 30
* وبکنی چراغ پایهی طلای پاك یك تخت کرده آید آن چراغ پایه پایهی آن ونیهای آن 31
جامهای آن گویهای آن شکوفهای آن ازان باشند ۰

Fundes quoq; ei quatuor annulos aureos, quos dabis ſuper quatuor angulos ejus: duos videlicet annulos ſuper latus ipſius unū, et duos annulos ſuper latus ipſi⁹ ſecundū. 12 *Facies præterea bacula ex lignis buxinis, & obduces ea auro.* 13 *Inducéſq; bacula in annulos qui in lateribus arcæ, ad portandum arcam in eis.* 14 *In annulis arcæ erunt ea bacula, non recedent ab ea.* 15 *Et dabis in arcam Teſtimonium quod dabo tibi.* 16 *Facies & operimentum ex auro puro: duorum cubitorum & dimidii erit longitudo ejus, & cubiti ac dimidii latitudo ejus.* 17 *Facies quoq; duos Cherubim aureos: in una maſſa facies eos, in duabus oris operimenti.* 18 *Facito autem Cherub unū in ora ab hoc latere, & Cherub alium in ora ab illo latere: ex operimento facietis Cherubim in duabus oris ejus.* 19 *Erúntque Cherubim expandentes alas supernè, obumbrantes alis ſuis operimentum; & facies eorum, unius in alterum: ad operimentum erunt facies Cherubim.* 20 *Dabis autem operimentum ſuper arcam ſupernè, & in arcam dabis Teſtimonium quod dabo tibi.* 21 *Et conveniam te illic, & loquar tecum de ſuper operimentum è medio duorum Cherubim qui ſunt ſuper arcam Teſtimonii, quodcunque præcipiam tibi ad filios Iſrael.* 22 *Facies præterea menſā ex lignis buxinis: duorum cubitorum erit longitudo ejus, & cubiti latitudo ejus, cubiti verò ac dimidii altitudo ejus.* 23 *Et obduces eam auro puro: faciéſque ei loricam auream circumcirca.* 24 *Facies quoque ei cingulum palmarem circumcirca: faciéſque loricam auream cingulo illi circumcirca.* 25 *Facies inſuper ei quatuor annulos aureos, & dabis annulos in quatuor angulis qui in quatuor pedibus ejus.* 26 *E regione cinguli erunt annuli in loca baculis ad portandum menſam.* 27 *Faciéſque baculos ex lignis buxinis, et obduces eos auro, & feretur illis menſa.* 28 *Facies etiā crateres ejus, & cochlearia ejus, (& calamos ejus, & obelos ejus,) quibus tegetur: auro puro facies ea.* 29 *Dabiſq; ſuper menſā panem facierum in præſentia mea jugiter.* 30 *Facies itē candelabrū ex auro puro: in una maſſa fiet candelabrum: pes ejus, & calami ejus, calices ejus, globuli ejus, & flores ejus ex ipſo erunt.* 31

תרגום יונתן בן עוזיאל

וששה ושיתא קנין נפקין מציטרהא תלתא קני מנרתא מציטרא חד ותלתא קני 32
מנרתא מציטרא תניינא : שלשה תלתא כלידין משקעין בציוריהון בקניא חד 33
חיוור ושושן ותלתא כלידין משקעין בציוריהון בקניא חד חוור ושושן היכדין
לשיתא קנין דנפקין מן מנרתא : ובמנורה ובמנרתא ארבעה כלידין משקעין 34
בציוריהון חיוורייהא ושושנייהא : וכפתר וחיוור תחות תרין קנין דמינה וחיוור 35
תחות תרין קנין דמנה וחיוור תחות תרין קנין דמינה לשיתא קנין דנפקין מן
מנרתא : כפתריהם חיווריהון וקניהון מינה יהון כולה נגידא חדא דדהב דכי : 36
ועשית ותעביד ית בוצינהא שבעא ודליק כהנא דמתמני ית בוצינהא ויהון 37
מנהרין כל קבל אפהא : ומלקחיה ומלקטייהא ומחתייהא דדהב דכי : ככר 38
קנטנר דדהב דכי יעבד יתה ית כל מנייא דידה האלין : וראה וחמי ועבד 39 40
בציורהון דאנת מתחמי בטוורא :

כו

ואת המשכן וית משכנא תעביד עשר יריען דבוץ שזיר ותכלא וארגוונא וצבע 1
זהורי צייור כרובין עובד אומן תעביד יתהום : ארך אורכא דיריעתא חדא 2
עשרין ותמני אמין ופותיה ארבע אמין דיריעתא חדא משחתא חדא לכל
יריעתא : חמש חמש יריען תהויין מלפפן חדא עם חדא וחמש יריען חורניין 3
מלפפן חדא עם חדא : ועשית ותעביד ענובין דתכלא על אימרא דיריעתא חדא 4
מן ציטרא בבית ליפופה וכן תעביד באימרא דיריעתא בבית ליפופא תניין : חמשים
חמשין ענובין תעביד ביריעתא חדא וחמשין ענובין תעביד בציטרא דיריעתא 5
דבבית ליפופא תניינא מכוונן ענובייא חד כל קבל חד : ועשית ותעביד חמשין 6
פורפין דדהב ותלפיף ית יריעתא חדא עם חדא בפורפייא ויתחבר משכנא למהוי
חד : ועשית ותעביד יריען דמעזי למפרס על משכנא תריסירי יריען תעביד 7
יתהין : ארך אורכא דיריעתא חדא תלתין אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא 8
חדא משחתא חדא לחדסרי יריען : וחברת ותלפיף ית חמש יריען לחוד כל 9
קביל חמשא ספרי אורייתא וית שית יריען לחוד כל קבל שית סדרי מתניתא
ותעוף ית יריעתא שתיתיתא כל קבל אפי משכנא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Sex calami egrediantur è lateribus ejus : tres calami candelabri è latere uno, tres etiam calami candelabri ex latere ſecundo. 32 Tres ſcyphi figuris ſuis cælati in calamo uno, ſphærula & lilium ; & tres ſcyphi figuris ſuis cælati in calamo uno, ſphærula & lilium : ſic in ſex calamis qui exeunt ex candelabro. 33 Et in candelabro quatuor fiant ſcyphi figuris ſuis cælati, ſphærulæ ejus & lilia ejus. 34 Et ſphærula erit ſub duobus calamis ex ipſo, & ſphærula ſub duobus calamis ex ipſo, & ſphærula ſub duobus calamis ex ipſo : ſub ſex *inquam* calamis qui exeunt ex candelabro. 35 Sphærulæ eorum & calami eorum ex ipſo erunt : totum ex maſſa una puriſſimi auri *fiat*. 36 Et facies lucernas ejus ſeptem : & accendet ſacerdos, qui præfectus erit, lucernas ejus, ut luceant contra faciem ejus. 37 Et forcipes ejus, & thuribula ejus auri puri. 38 Ex talento auri puri faciet ipſum, & omnia vaſa ejus iſta. 39 Et vide ut facias juxta ſimilitudinem eorum, quam tu videre factus es in monte. 40

CAP. XXVI.

TAbernaculum verò facias decem cortinis byſſi retortæ, & hyacinthi, & purpuræ, & coccini, figuris Cherubim opere artificis facias eas. 1 Longitudo cortinæ unius erit viginti & octo cubitorum, latitudo verò quatuor cubitorum cortinæ unius : menſura una erit ſingulis cortinis. 2 Quinque cortinæ erunt conjunctæ hæc cum altera, & quinque cortinæ aliæ conjunctæ erunt hæc cum altera. 3 Et facias laqueos hyacinthinos in fimbria cortinæ unius à latere in loco conjunctionis : & ſic facies in fimbria cortinæ in loco conjunctionis ſecundæ. 4 Quinquaginta laqueos facies in cortina una, & quinquaginta laqueos facies in latere cortinæ, quæ eſt in latere conjunctionis ſecundæ : reſpicientibus ſe mutuò laqueis, ita ut alter alterum reſpiciat. 5 Et facias quinquaginta uncinos aureos : & conjunges cortinam unam cum altera per uncinos, & ſic copulabitur tabernaculum ut ſit unum. 6 Facias quoque cortinas ex pilis caprarum ad extendendum ſuper tabernaculum : duodecim cortinas facies eas. 7 Longitudo cortinæ unius triginta cubitorum, latitudo quatuor cubitorum cortinæ unius : menſura una undecim cortinis. 8 Et conjungas quinque cortinas ſeorſim ex adverſo quinque librorum Legis, & ſex cortinas ſeorſim ex adverſo ſex ordinum Talmud : & duplicabis cortinam ſextam è regione tabernaculi. 9

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وشش نيها بيرون آيان ازپهلوي آن سه نيهاي چراغپايه ازپهلوي آن يكه وسه نيهاي 32
چراغپايه ازپهلوي آن دويمي * سه جامها بادام نقش كردگان درني آن يكه گوي وشكوفهي 33
وسه جامها بادام نقش كردگان درني آن يكه گوي وشكوفهي همچنين بشش آن نيها آن
بيرون آيان ازآن چراغپايه * ودرچراغپايه چهار جامها بادام نقش كردگان گويهاي آن وشكوفهاي 34
آن * وگوي فرود آن دوآن نيها ازان وگوي فرود آن دوآن نيها ازان وگوي فرود آن دوآن نيها 35
ازان بشش آن نيها آن بيرون آيان ازآن چراغپايه * گويهاي ايشان ونيهاي ايشان ازان باشد 36
همهي آن يك لخت يكه طلاي پاك * وبكني مر چراغهاي آن هفت وبيفروزد مر چراغهاي آن 37
وروشنائي دهد ابر گذر روي آن * وكلبتينهاي ومجمرهاي آن طلاي پاك * بدرهي طلايي پاك 38 39
بكند آنرا مر همه آن پيرايهاي آن اينان * وببين وبكن چون خماناي ايشان آنچه تو نموده 40
شوا دركوه *

* فصل بيست ششم *

* ومر آن مسكن بكني ده شقها كتاني تافته وكبود وارغوان وقرمز رنك كروبها عملي استاد 1
بكني ايشانرا * درازي آن شقهي آن يكه بيست وهشت در گز وكشادگي چهار در گز آن شقهي 2
آن يكه اندازهي يكه بهمه شقها * پنج آن شقها باشند پيوستگان يك بيار آن وپنج شقها پيوستگان 3
يك بيار آن * وبكني مادچينهاي كبود ابر لبي آن شقهي آن يكه ازكنار درپيوستن وهمچنين 4
بكني درلبي آن شقهي آن كناري درپيوستن جاي آن دويمي * پنجاه مادچينها بكني در 5
شقهي آن يكه وپنجاه مادچينها بكني دركناري آن شقه آنچه درپيوستن جا آن دويمي
مقابل باشان آن مادچينها يك بياري آن * وبكني پنجاه قلابهاي طلا وپيوسته كني مر آن 6
شقها يك بياري آن درقلابها وباشد آن مسكن يكه * وبكني شقها پشم بزخيمه ابر آن مسكن يازده 7
شقها بكني ايشانرا * درازي آن شقهي آن يكه سي درگز وكشادگي چهار در گز آن 8
شقهي آن يكه اندازهي يكه بيازده شقها * وپيوسته كني مر پنج آن شقها بجدا ومر شش آن 9
شقها بجدا ودولاي كني مر آن شقهي آن ششمي بمقابل پيش آن خيمه *

Et ſex calami egredientur è latere ejus : tres calami candelabri è latere ejus uno, & tres calami candelabri è latere ejus ſecundo. 32 *Tres calices* in *amygdali* ſpeciem *ſculpti* erunt *in calamo uno, globulus, & flos : & tres calices* in *amygdali* ſpeciem *ſculpti in calamo altero, globulus & flos : ſic de ſex calamis egredientibus è candelabro.* 33 *Et in candelabro* erunt *quatuor calices* in *amygdali* ſpeciem *ſculpti, globuli ejus, & flores ejus.* 34 Eritque *globulus ſub duobus calamis ex ipſo, globulus item ſub duobus calamis ex ipſo, & globulus ſub duobus calamis ex ipſo:* nempe *ſex calamis egredientibus è candelabro.* 35 *Globuli eorum & calami eorum ex ipſo erunt : totum ipſum* in *una maſſa ſola*, ex *auro puro.* 36 *Facies quoq; lucernas ejus ſeptem, & accendet lucernas ejus, & lumen dabunt ſuper tranſitum faciei ejus.* 37 *Et forcipes ejus & thuribula ejus* ex *auro puro.* 38 Ex *talento auri puri faciet illud*, & *omnia ornamenta iſta.* 39 *Vide autem ut facias juxta ſimilitudinem eorum quæ tibi oſtenſa ſunt in monte.* 40

CAP. XXVI.

T*Abernaculum verò facies decē cortinis* ex *byſſo tortâ, & cæruleo, & purpurâ, et coccineo : Cherubim opere artificis facies eos.* 1 *Longitudo cortinæ unius* erit *viginti & octo cubitorum : & latitudo quatuor cubitorum cortinæ unius : dimenſio una* erit *omnibus cortinis.* 2 *Quinque cortinæ erunt conjunctæ unaquæq; cum ſocia ſua, et quinq;* aliæ *cortinæ conjunctæ unaquæq; cum ſocia ſua.* 3 *Facies quoque laqueolos cæruleos ſuper labrum cortinæ unius in margine in conjunctione : & ſic facies in labro cortinæ marginalis in junctura ſecundæ.* 4 *Quinquaginta laqueolos facies in cortina una, & quinquaginta laqueolos facies in margine cortinæ quæ in junctura eſt ſecunda : oppoſitis exiſtentib⁹ laqueolis unoquoq; ſocio ſuo.* 5 *Facies itē quinquaginta uncinos aureos, & conjunges cortinas, unamquamq; ad ſociam ſuā per uncinos : & ita erit tabernaculum unum.* 6 *Facies inſuper cortinas lanâ caprinâ in tentoriū ſuper tabernaculum : undecim cortinas facies eas.* 7 *Longitudo cortinæ unius triginta cubitorū : & latitudo quatuor cubitorum cortinæ unius : dimenſio una erit undecim cortinis.* 8 *Et conjunges quinque cortinas ſcorſùm, & ſex cortinas ſeorſùm, & conduplicabis cortinam ſextam è regione coram tentorio.* 9

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ועשית ותעביד חמשין ענובין על אימרת דיריעתא חדא מציטרא בבית ליפופה 10
וחמשין ענובין על אימרא דיריעתא בבית ליפופה תניינא : ועשית ותעביד 11
פורפין דנחש חמשין ותעול ית פורפייא בענובייא ותלפף ית משכנא ויהי חד :
וסרח ושיפוע מותרא ביריעות משכנא 12
פלגות יריעתא דיתירא תשפע על אחורי
משכנא : והאמה ואמתא מיכא ואמתא מיכא בדיתיר בארך יריעתא דמשכנא 13
יהי משפע על צטרי משכנא מיכא ומיכא לכסיותיה : ועשית ותעביד חופאה 14
למשכנא מושכי דדכרי מסמקי וחופאה דמשכי ססגונא מלעילא : ועשית
ותעביד ית לוחיא למשכנא דקיסי שיטא 15
קימין הי כאורח נציביהון : עשר עשר 16
אמין אורכא דלוחא ואמתא ופלגא דאמתא פותיא דלוחא חד : שתי תרתין 17
צירין ללוחא חד מכוונן צטר חד בגו חד היכדין תעביד לכל לוחי משכנא :
ועשית ותעביד ית לוחיא למשכנא עשרין לוחין לרוח עיבר דרומא : וארבעים 18
וארבעין חומרין דכסף תעביד תחות 19
עשרין לוחין תרין חומרין תחות לוחא
חד לתרין צירוי ותרין חומרין תחות לוחא חד לתרין צירוי : ולצלע ולסטר 20
משכנא תניינא לרוח ציפונא עשרין לוחין : וארבעים וארבעין חומריהון 21
דכסף תרין חומרין תחות לוחא חד ותרין חומרין תחות לוחא חד : ולירכתי
ולסייפי משכנא מערבאה תעביד שיתא לוחין : ושני ותרין לוחין תעביד 22 23
לזווית משכנא בסופיהון : ויהיו ויהון מזווגין מלרע וכחדא יהון מזווגין על 24
רישיהון בעזקתא חדא היכדין יהי לתרויהון לתרין זווין יהון : והיו ויהון 25
תמניא לוחין וחומריהון דכסף שיתסרי חומרין תרין חומרין תחות לוחא חד
ותרין חומרין תחות לוחא חד : ועשית ותעביד נגרין דקיסי שיטא חמשא 26
ללוחי צטר משכנא חד : וחמשה
וחמשא נגרין ללוחי צטר משכנא 27
תניינא וחמשא נגרין ללוחי צטר
משכנא לסופיהון מערבא :

ירושלמי 12 ושפועה :

ירושלמי הקרשים 15 לוחי :

ירושלמי 19 חומרין דכסף :

ירושלמי 27 וחמשא נגרין לוחין
סטרוי דמשכנא : שפועיא מן מערבא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et facias quinquaginta laqueolos in fimbria cortinæ unius, à latere in quo eſt locus conjunctionis, & quinquaginta laqueolos in fimbria cortinæ in loco conjunctionis ſecundæ. 10 Et facias uncinos æris quinquaginta : & induces fibulas per uncinos, & conjunges tabernaculum, & erit unum. 11 Et redundantiam quæ excedet in cortinis tabernaculi, dimidium cortinæ quæ redundabit, extendes ſuper poſteriora tabernaculi. 12 Et cubitus hinc & cubitus illinc, qui ſupererit in longitudine cortinarum tabernaculi, extendetur ad latera tabernaculi hinc & illinc, ad tegendum ipſum. 13 Et facias operimentum tabernaculo ex pellibus arietum rubricatis, & operimentum ex pellibus taxorum ſupremum. 14 Et facias tabulas tabernaculo ex lignis Sittim, quæ ſtent juxta viam plantationis ſuæ. 15 Decem cubitorum longitudo erit tabulæ, & cubiti & dimidii cubiti latitudo tabulæ unius. 16 Duos cardines habebit unaquæque tabula, reſpicientes latus unum in medio alterius : ſic facias omnibus tabulis tabernaculi. 17 Et facias tabulas pro tabernaculo, viginti tabulas ad ventum lateris meridionalis. 18 Et quadraginta baſes argenteas facies ſub viginti tabulis : duas baſes ſub tabula una duobus cardinibus ejus, & duas baſes ſub tabula altera duobus cardinibus ejus. 19 Et ad latus tabernaculi ſecundum ad ventum ſeptentrionalem viginti tabulæ *erunt*. 20 Et quadraginta baſes earum argenteæ : duæ baſes ſub tabula una, & duæ baſes ſub tabula altera. 21 In poſterioribus verò tabernaculi verſus occidentem facias ſex tabulas. 22 Et duas tabulas facias in angulis tabernaculi, in extremitate ejus. 23 Et erunt conjunctæ ab inferiori parte, & ſimul erunt conjunctæ in capite ſuo ad annulum unum : ſic erit ambabus ipſis, duobus angulis erunt. 24 Et erunt octo tabulæ & baſes earum argenteæ, ſedecim baſes : duæ baſes ſub tabula una, & duæ baſes ſub tabula altera. 25 Et facias vectes ligni Sittim : quinque pro tabulis lateris tabernaculi unius. 26 Et quinque vectes pro tabulis lateris tabernaculi ſecundi : & quinque vectes pro tabulis lateris tabernaculi, quæ ſunt in extremitate eorum verſus occidentem. 27

Hieroſ. 12 *Et redundantia.*

Hieroſ. 15 *Tabulas.*

Hieroſ. 19 *Baſes argenteas.*

Hieroſ. 27 *Et quinque vectes tabularum lateris tabernaculi. Redundantibus ab occidente.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبكني پنجاه قلابها ابر لبي آن شقهي آن يكه آن كنارين درپيوستن وپنجاه قلابها 10
ابر لبي آن شقهي آن پيوسته باشاي آن دويمي * وبكني قلابهاي مس پنجاه بياوري مر 11
آن قلابها در مادچينها وپيوسته كني مر آن خيمه وباشد يكه * وفرود گذاشتهي آن 12
زيادتي درشقهاي آن خيمه نيم آن شقه آن زياده باشا فرود گذاري ابر پسي آن مسكن * وآن گز 13
ازاين سو وآن گز ازاين سو درزيادتي در درازي شقهاي آن خيمه باشد فرود گذاشته ابر
جانبهاي آن مسكن ازاين سو وازاين سو بپوشيدن اورا * وبكني پوشش بخيمه پوستهاي 14
قوچيشان سرخ كردگان وپوشش پوستهاي استخان ازبالا * وبكني مر آن تختها بمسكن چوبها 15
شمشاد استادگان * ده گز درازي آن تخته وگز ونيمهي آن گز كشادگي آن تختهي آن يكه * دو دستكها 16 17
بتختهي آن يكه آراستگان يك بيار آن همچنين بكني بهمه تختهاي آن مسكن * وبكني مر 18
آن تختها بمسكن بيست تخته بكنجي دروم * وچهل بون ستونها نقره بكني فرود بيست آن 19
تخته دو بون ستونها فرود آن تختهي آن يكه بدو دستكهاي او ودو بون ستونها فرود آن
تختهي آن يكه بدو دستكهاي او * وبپهلوي آن مسكن آن دويمي بكنجي صفون بيست تخته * 20
* وچهل بون ستونهاي ايشان نقره دو بون ستونها فرود آن تختهي آن يكه ودو بون ستونها فرود 21
آن تختهي آن يكه * وبپيغولهاي آن مسكن مغرب بكني شش تختها * ودو تختها بكني بكنجهاي 22
آن مسكن درپيغولها * وباشند جفتان ازفرود ويك جا باشند جفت ابر سري او بآن حلقهي آن 23
يكه همچنين باشد بدو ايشان بدو آن كنجها باشند * وباشند هفت تختها وبون ستونهاي 24
ايشان نقره شانزده بون ستونها دو بون ستونها فرود آن تختهي آن يكه ودو بون ستونها فرود 25
آن تختهي آن يكه * وبكني پشتيوانها چوبهاي شمشاد پنج بتختها پهلوي آن 26
مسكن آن يكه * وپنج پشتيوانها بتختها پهلوي آن مسكن آن دويمي وپنج 27
پشتيوانها بتختها پهلوي آن مسكن بمغرب *

Facies quoque quinquaginta uncinos in labro cortinæ unius marginalis in conjunctione, & quinquaginta uncinos in labro cortinæ conjunctæ exiſtentis ſecundæ. 10 *Facies etiam uncinos æreos quinquaginta, & induces uncinos in laqueolos, & conjunges tentorium, & erit unum.* 11 *Et quæ reliqua eſt redundantia in cortinis tentorii, ſcilicet dimidium cortinæ redundantis relinques ſuper poſteriora tabernaculi.* 12 *Cubitúsque ab hoc latere & cubitus ab illo latere, in redundantia longitudinis cortinarum tentorii, erit relictus ſuper latera tabernaculi, ab hoc latere & ab illo latere ad operiendum illud.* 13 *Facies etiam operimentū tentorio ex pellibus arietum rubefactis : operimentum item ex pellibus hircorum deſuper.* 14 *Facies & aſſeres tabernaculo ex lignis buxinis ſtantes.* 15 *Decem cubitorum longitudo aſſeris : cubiti verò et dimidii cubiti latitudo aſſeris uni⁹.* 16 *Duæ maniculæ erunt aſſeri uni, diſpoſitæ unaquæque ad ſociā ſuam : ſic facies omnibus aſſeribus tabernaculi.* 17 *Facies autem aſſeres tabernaculo, viginti aſſeres ad angulum Meridionalem.* 18 *Et quadraginta ſtylobatas argenteos facies ſub viginti aſſeribus, duos ſtylobatas ſub aſſere uno pro duabus maniculis ejus : & duos ſtylobatas ſub aſſere altero pro duabus maniculis ejus.* 19 *In latere verò tabernaculi ſecundo ad angulum Aquilonarem, viginti aſſeres :* 20 *Et quadraginta ſtylobatas eorum argenteos, duos ſtylobatas ſub aſſere uno, & duos ſtylobatas ſub aſſere altero.* 21 *Porrò ad verſuras tabernaculi Occidentales, facies ſex aſſeres.* 22 *Et duos aſſeres facies pro angulis tabernaculi, in duabus verſuris :* 23 *Qui erunt* quaſi *gemelli infernè, & ſimul erunt* quaſi *gemelli in faſtigio ej⁹ in annulo uno : ſic erit duobus illis : in duobus angulis erunt.* 24 *Erunt igitur ſeptem aſſeres & ſtylobatæ eorum argentei, ſexdecim ſtylobatæ : duo ſtylobatæ erunt ſub aſſere uno, & duo ſtylobatæ ſub aſſere altero.* 25 *Facies etiam vectes ex lignis buxinis, quinque pro aſſeribus lateris tabernaculi unius :* 26 *Et quinque vectes pro aſſeribus lateris tabernaculi ſecundi : & quinque vectes pro aſſeribus lateris tabernaculi ad Occidentem.* 27

והבריח וְנַגְּרָא מְצִיעָאָה בְּגוֹ לוּחַיָּא מְשַׁלְבִישׁ מִן סַיְיפֵי לְסַיְיפֵי מִן אִילָנָא דִנְצִיב 28
אַבְרָהָם בְּבֵירָא דְשֶׁבַע וְכַד עֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יַמָּא קַטְעוּ מַלְאָכַיָא יַת אִילָנָא וּטְלְקוּהוּ
לְיַמָּא וַהֲוָה טָפֵי עַל אַנְפֵּי מַיָּא וַהֲוָה מַלְאָכָא מַכְרִיז וְאָמַר דֵּין הוּא אִילָנָא דִנְצִיב
אַבְרָהָם בְּבֵירָא דְשֶׁבַע וְצַלִּי תַמָּן בְּשׁוּם מֵימְרָא דַיְיָ וּנְסַבוּהִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעָבְדוּ
מִנֵּיהּ נַגְּרָא מְצִיעָאָה אוּרְכֵּיהּ שׁוּבְעִין אַמִּין וּפְרִישָׁן מִתְעַבְדָן בֵּיהּ דְכַד הֲווֹ מוֹקְמִין
יַת מַשְׁכְּנָא הֲוָה מִסְתַּלְגֵל הֵי כְעַכְנָא חֲזוֹר חֲזוֹר מִלְגָיו לְלוּחֵי מַשְׁכְּנָא וְכַד הֲוָה
מִתְפָּרֵק הֲוָה פָּשִׁיט הֵי כְחוּטְרָא : ואת וְיַת לוּחַיָּא תְּחַפֵּי דַהֲבָא וְיַת עִזְקָתְהוֹן 29
תַּעֲבֵיד דַהֲבָא אַתְרָא לְנַגְרִין וְתַחְפֵּי יַת נַגְרַיָא דַהֲבָא : והקמות וּתְקִים יַת מַשְׁכְּנָא 30
כְּהִילְכְתָא דְאִתְחַמִּיתָא בְּטוּרָא : ועשית פרכת וְתַעֲבֵיד פַּרְגוֹדָא דְתַכְלָא וְאַרְגְוָונָא 31
וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָן יַעֲבֵיד יָתָהּ צוּרִין כְּרוּבִין : ונתת וְתִסְדַּר יָתָהּ 32
עַל אַרְבְּעָה עַמּוּדֵי שִׁיטָא מְחַפִּין דַהֲבָא
וָוֵיהוֹן דַהֲבָא עַל אַרְבְּעָה חוּמְרִין דִכְסַף :

ירושלמי 32 וְאַנְקְלָוָתְהוֹן דִּדְהַב :

ונתת וְתִיתֵן יַת פַּרְגוֹדָא תְּחוֹת פּוּרְפַיָא וְתָעֵיל לְתַמָּן מִלְגָיו לְפַרְגוֹדָא יַת אֲרוֹנָא 33
דְסַהֲדוּתָא וְתַפְרֵישׁ פַּרְגוֹדָא לְכוֹן בֵּינֵי קוּדְשָׁא וּבֵינֵי קֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָא : ונתת וְתִיתֵן 34
יַת כַּפּוּרְתָּא בַּהֲדֵי כְרוּבַיָא דְנַפְקִין נְגִיד מִנַּהּ בְּקֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָא : ושמת וּתְשַׁוֵי יַת 35
פָּתוֹרָא מִבָּרָא לְפַרְגוֹדָא וְיַת מְנַרְתָּא כָּל קֳבֵיל פָּתוֹרָא עַל סְטַר מַשְׁכְּנָא דָרוֹמָא
וּפָתוֹרָא תְּסַדַּר עַל סְטַר צִיפּוּנָא : ועשית וְתַעֲבֵיד פְּרָסָא לִתְרַע מַשְׁכְּנָא תִּכְלָא 36
וְאַרְגְוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד צַיָיר מַחְטָא : ועשית וְתַעֲבֵיד לִפְרָסָא 37
חַמְשָׁא עַמּוּדֵי שִׁיטָא וְתַחְפֵּי יַתְהוֹן דַהֲבָא וָוֵיהוֹן דַהֲבָא וְתַתִּיךְ לְהוֹן חַמְשָׁא
חוּמְרִין דִנְחָשָׁא :

כז

ועשית וְתַעֲבֵיד יַת מַדְבְּחָא דְקֵיסֵי שִׁיטָא חֲמֵשׁ אַמִּין אוּרְכֵּיהּ וְחָמֵשׁ אַמִּין פּוּתְיֵיהּ 1
מְרַבַּע יְהֵא מַדְבְּחָא וּתְלַת אַמִּין רוּמֵיהּ : ועשית קרנותיו וְתַעֲבֵיד קַרְנוֹהִי עַל אַרְבַּע 2
זָוְויָתֵיהּ מִנֵּיהּ יְהֶוְיָין קַרְנוֹי זְקִיפִין לְעֵיל וְתַחְפֵּי יָתֵיהּ נְחָשָׁא : ועשית וְתַעֲבֵיד 3
דוּדְוָותֵיהּ לְמִדְרְדָא יָתֵיהּ וּמַגְרֵפְתֵיהּ
וּמִזִּירְקוֹי וּמַשִׁילְיָיתֵיהּ וּמַחְתְּיָיתֵיהּ כָּל
מָנוֹי תַּעֲבֵיד נְחָשָׁא : ועשית לו וְתַעֲבֵד 4
לֵיהּ קַנְקַל עוֹבַד מְצָדְתָּא דִנְחָשָׁא וְתַעֲבֵיד

ירושלמי 3 וְתַעֲבֵיד דוּדְוָתֵיהּ לְמִדְרְדָה
יָתֵיהּ וְיָעוֹי וּמִזְרְקוֹי וּמַשְׁלְיָתֵיהּ וּמַחְתְּיָתֵיהּ
לְכָל מָנוֹי תַּעֲבֵיד נְחָשָׁא : 4 קַנְקַל :

עַל מְצָדְתָּא אַרְבַּע עִזְקָן דִנְחָשָׁא עַל אַרְבַּע צִיטְרוֹי : ונתתה וְתִיתֵּן יָתָהּ תְּחוֹת 5
סוֹבְבֵי מַדְבְּחָא מִלְרַע וּתְהִי מְצָדְתָּא עַד פַּלְגוּת מַדְבְּחָא וְאִין נָפִיל גוּמָא אוֹ גוּמְרָא
דְאֶשָּׁא מֵעִילָוֵי מַדְבְּחָא נָפִיל עִילָוֵי קַנְקַל וְלָא יִתְמְטֵי לְאַרְעָא וְנַסְבִין יָתֵיהּ כָּהֲנַיָא
מֵעִילָוֵי קַנְקַל וּמְהַדְרִין יָתֵיהּ עַל מַדְבְּחָא :

Et vectis medius in medio tabularum, tranſiens à fine in finem, erat 28 ex arbore quam plantaverat Abraham in Beerſeba; quando autem tranſierunt Iſraelitæ mare, ſucciderunt angeli arborem & projecerunt eam in mare, & natabat in ſuperficie aquarum: proclamabátque angelus & dicebat; Hæc eſt arbor quam plantavit Abraham in Beerſeba, & oravit ibi in nomine ſermonis Domini: & acceperunt eam filii Iſrael, & fecerunt ex ea vectem medium, cujus longitudo ſeptuaginta cubiti, & mirabilia facta ſunt in eo; nam quando erigebant tabernaculum, in orbem ſe convolvebat velut ſerpens circum circa intra tabulas tabernaculi, cum autem diſſolveretur extendebat ſe tanquam virga. Et tabulas obduces auro, & annulos earum facies aureos 29 *ut ſint* loca vectibus: & vectes ipſos operies auro. Et eriges taber- 30 naculum, juxta exemplar quod tibi oſtenſum eſt in monte. Et facias 31 velum ex hyacintho, purpurâ, coccino, & byſſo retortâ: opere artificis faciat ipſum figuris Cherubim. Et ordinabis ipſum ſuper qua- 32 tuor columnas Sittim tectas auro, quarum uncini erunt aurei, ſuper quatuor baſes argenteas. Et po- 33 nas velum ſub uncinis, & introducas eò intra velum arcam teſtimonii: & expandes velum vobis inter ſanctum & ſanctum ſanctorum. Et ponas propitiatorium cum Cherubim, qui exeunt opere ductili ex 34 eo, in ſancto ſanctorum. Et pones menſam extra velum, & cande- 35 labrum è regione menſæ in latere tabernaculi meridionali: menſam autem ordinabis ad latus ſeptentrionale. Et facies velum pro porta taber- 36 naculi ex hyacintho, purpurâ, coccino, & byſſo retorta, opere acupictoris. Et facies velo quinque columnas Sittim, & cooperies eas auro, un- 37 cini earum aurei: & fundes pro eis quinque columnas æris,

Hier. 32. *Et unci earum aurei.*

CAP. XXVII.

ET facies altare lignorum Sittim: quinque cubitorum erit longitu- 1 do, & quinque cubitorum latitudo, quadratum erit altare, & trium cubitorum altitudo ejus. Et facies cornua ejus ad quatuor angulos 2 ejus, ex ipſo erunt cornua ejus, erecta erunt ſurſum: & operies ipſum ære. Et facies ollas ejus ad tollendum cineres ejus, palas 3 quoque ejus, pelves ejus, fuſcinulas ejus, & thuribula ejus: omnia vaſa ejus facies ærea. Et facies illi 4 craticulam opere retis ex ære: & facies ſuper rete quatuor circulos æneos ad quatuor latera ejus. Et ponas ipſum ſub circuitibus al- 5 taris deorſùm, ut ſit rete ipſum uſque ad medium altaris: quòd ſi cadat fruſtum *carnis* aut pruna ignis ex altari, cadet ſuper ipſam craticulam, neq; pertinget ad terram; tum accipient ipſum ſacerdotes ex craticula, & reponent ſuper altare.

Hieroſ. 3. *Et facies ollas ejus ad tollendum cineres ejus, & ſcopas ejus, & pelves ejus, & fuſcinulas ejus, & thuribula ejus: omnia vaſa ejus facias ex are.* 4. *Craticulam.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

28 29 * وآن پشتيوان آن ميانه درمياني آن تختها پشتيوان باشا ازآن كنار بآن كنار * ومر آن تختها
بيندآوي طلا ومر حلقهاي ايشان بكني طلا خانها بپشتيوانها و بيندآوي مر آن پشتيوانها
30 31 طلا * وبر انگيزاني مر آن مسكن چون حكمي او آنچه نمودارشدي دركوه * وبكني
32 پردهي كبود وارغوان وقرمزرنگ و كتاني تافته عملي استاد بكند آنرا كروبها * وبدهي
آنرا ابر چهار ستونها شمشاد اندآويدگاني طلا وسر ستونهايي ايشان طلا ابر چهار بون ستونهاي
33 نقره * وبدهي مر آن پرده فرود آن قلابها بياوري بآنجا از اندرون بپرده مر صندوق آن گواه
34 گرفت وجدا كند آن پرده بشما مياني آن خاص و مياني خاصي آن خاصها * وبدهي مر آن
35 پوشش ابر صندوق آن گواه گرفت درخاصي آن خاصها * وبدهي مر آن خوان از بيرون
بپرده ومر آن چراغپايه مقابلي آن خوان ابر پهلوي آن مسكن بجنوب وآن خوان بدهي ابر
36 پهلوي شمال * وبكني حجاب بدرگاهي آن خيمه كبود وارغوان و قرمزرنگ وكتاني تافته عملي
37 نقاش * وبكني بآحجاب پنج ستونها شمشاد و بيندآوي ايشانرا طلا وسر ستونهايي ايشان طلا
وبريزي بايشان پنج بون ستونهاي مس *

* فصل بيست هفتم *

1 * وبكني مر آن مذبح چوبهاي شمشاد پنج گز درازي و پنج گز كشادگي چهارگوشه باشد
2 آن مذبح وسه گز بالايي او * وبكني شاخهايي او ابر چهار گوشهايي او ازو باشند شاخهايي او
3 و بيندآوي اويرا مس * وبكني ناوهايي آن بخاكستر برداشتن اويرا و كفچهاي او وطبقهايي
4 او چنگالهايي او ومجمرهايي او بهمه پيرايهايي او بكني مس * وبكني باو غربال عملي
5 دام مس وبكني ابر آن دام چهار حلقها مس ابر چهار كنارهايي او * وبدهي آنرا
فرود زدبند مذبح از فرود وباشد آن دام تا نيمهي آن مذبح *

Vectis autem medius erit *per mediũ* 28 *aſſerũ, vectis exiſtens ab ora ad orã. Aſſeres verò obduces auro, atque* 29 *annulos eorum facies* ex *auro, loca vectibus, obducéſque vectes auro. Et ita eriges tabernaculum juxta* 30 *rationem ejus quæ oſtenſa eſt tibi in monte. Facies quoque velum* ex *cæ-* 31 *ruleo, & purpurâ, et coccineo, & byſſo tortâ: opere artificis faciet illud* cum *Cherubim. Et dabis illud ſu-* 32 *per quatuor columnas buxinas obductas auro, quarum quidem epiſtylia* erunt *aurea, ſuper quatuor ſtylobatas argenteos. Da-* 33 *biſque velum ſub uncinis,* & *introduces illuc intra velum arcam Teſtimonii: dividétque velum vobis inter Sanctum & inter Sanctum ſanctorum. Dabis quoque operimen-* 34 *tum ſuper arcam Teſtimonii in Sancto ſanctorum. Item dabis menſam* 35 *extra velum, & candelabrum è regione menſæ in latus tabernaculi ad Meridiem, & menſam dabis in latus Aquilonare. Et facies velum* 36 *pro oſtio tabernaculi* ex *cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ, opere phrygionis. Facies autem pro* 37 *velo quinq; columnas buxinas, obducéſque eas auro, & epiſtylia earum aurea: fundéſque eis quinque ſtylobatas æris.*

CAP. XXVII.

ET facies altare ex *lignis buxi-* 1 *nis: quinque cubitorũ* erit *longitudo, & quinque cubitorum latitudo, quadrangulare erit altare: & trium cubitorum altitudo ejus. Et facies* 2 *cornua ejus ſuper quatuor angulos ejus: ex ipſo erunt cornua ejus, & obduces illud ære. Facies præterea* 3 *lebetes ejus ad cinerem tollendum ei, & ſpathas ejus, & ſcutellas ejus, & fuſcinulas ejus, & foculos ejus: omnia inſtrumenta ejus facies* ex *ære. Et facies ei cribrum,* 4 *opere retis, æreum: & facies in reti quatuor annulos æris in quatuor extremitatibus ejus. Dabiſque il-* 5 *lud ſub collari altaris deorſùm, & erit rete uſque ad medium altaris.*

ועשית בדי וְתַעֲבֵיד אֲרִיחִין דְקֵיסֵי שִׁיטָא וְתַחְפֵּי יַתְהוֹן נְחָשָׁא : והובא וְיִתְּעַל יַת 6
אֲרִיחוֹי בְּעִזְקָתָא וִיהוֹן אֲרִיחַיָא עַל תְּרֵין צִטְרֵי מַדְבְּחָא בְּמִיטַל מַדְבְּחָא : נבוב חֲלִיל 7 8
לוּחִין מְלֵי עַפְרָא תַּעֲבֵיד יָתֵיהּ הֵיכְמָא דְאַחְמִיתָךְ בְּטוּרָא הֵיכְדֵין יַעַבְדוּן : ועשית
את חצר וְתַעֲבֵיד יַת דָּרַת מַשְׁכְּנָא לְרוּחַ 9
עִיבַר דָּרוֹמָא וִילָוָון לְדָרְתָא דְבוּץ שְׁזִיר

ירושלמי וִילָוָן :

מְאָה אַמִּין אוּרְכָּא לְרוּחַ חֲדָא : ועמודיו וְעַמּוּדוֹי עַשְׂרִין וְחוּמְרֵיהוֹן עַשְׂרִין 10
דִנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָא וְכִבּוּשֵׁיהוֹן כְּסַף : וכן וְהֵיכְדֵין לְרוּחַ צִפּוּנָא בְּאוּרְכָּא וִילָוָון 11
מְאָה אוּרְכָּא וְעַמּוּדֵיהוֹן עַשְׂרִין וְחוּמְרֵיהוֹן עַשְׂרִין דִנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָא וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן
כְּסַף : ורחב וּפוּתְיָא דְדָרְתָא לְרוּחַ מַעַרְבָא וִילָוָון חַמְשִׁין אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן עַשְׂרָא 12
וְחוּמְרֵיהוֹן עַשְׂרָא : ורחב וּפוּתְיָא דְדָרְתָא לְרוּחַ קִדּוּמָא מַדִּינְחָא חַמְשִׁין אַמִּין : 13
וחמש עשרה וַחֲמֵיסְרֵי אַמִּין וִילָוָון לְעִיבְרָא עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְחוּמְרֵיהוֹן תְּלָתָא : 14
ולשער וְלִתְרַע דָּרְתָא פְּרָסָא עַשְׂרִין אַמִּין דְתִיכְלָא וְאַרְגְוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר 15 16
עוֹבַד צַיָיר מַחְטָא עַמּוּדֵיהוֹן אַרְבְּעָא וְחוּמְרֵיהוֹן אַרְבְּעָא : כל כָּל עַמּוּדֵי דָרְתָא 17
חֲזוֹר חֲזוֹר מְכַבְּשִׁין כְּסַף וָוֵיהוֹן כְּסַף וְחוּמְרֵיהוֹן דִנְחָשָׁא : ארך אוּרְכָּא דְדָרְתָא 18
מְאָה אַמִּין וּפוּתְיָא חַמְשִׁין לְמַעַרְבָא וְחַמְשִׁין לְמַדִּינְחָא וְרוּמָא חֲמֵשׁ אַמִּין דְבוּץ
שְׁזִיר וְחוּמְרֵיהוֹן דִנְחָשָׁא : לכל כלי לְכָל מָאנֵי מַשְׁכְּנָא בְּכָל פּוּלְחָנֵיהּ וְכָל 19
מִתְחוֹוי וְכָל מִתְחֵי דָרְתָא חֲזוֹר חֲזוֹר דִנְחָשָׁא :

פ פ פ

ואתה תצוה וְאַנְתְּ תְּפַקֵּד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבוּן לָךְ מִשְׁחָא דְזֵיתָא דָכְיָא כְּתִישָׁא 20
לְאַנְהוֹרֵי לְאַדְלָקָא בּוֹצִינַיָא תְּדִירָא : באהל בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא מִבָּרָא לְפַרְגוֹדָא דְעַל 21
סַהֲדוּתָא יְסַדַּר יָתֵיהּ אַהֲרֹן וּבְנוֹי מִן רַמְשָׁא וְעַד צַפְרָא קֳדָם יְיָ קְיַים עוֹלָם לְדָרֵיהוֹן
מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

כח

ואתה וְאַנְתְּ קָרֵיב לְוָותָךְ יַת אַהֲרֹן אָחוּךְ וְיַת בְּנוֹי עִמֵּיהּ מִגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשַׁמָּשָׁא 1
קֳדָמַי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנוֹי דְאַהֲרֹן : ועשית וְתַעֲבֵיד לְבוּשָׁא 2
דְקוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן אָחוּךְ לִיקָר וּלְתוּשְׁבְּחָא :

Et facies vectes ligni Sittim: & cooperies eos ære. Et ingredi faci- 6 ent vectes per annulos: & erunt vectes ad duo latera altaris, ad por- 7 tandum altare. Concavum ex tabulis repletum pulvere facies ipſum: 8 prorſus ut oſtendi tibi in monte, ſic facient. Facias quoque atrium ta- 9 bernaculi: in cujus plaga auſtrali erunt aulæa atrio ex byſſo retortâ, centum cubitorum longitudo pro plaga una. Columnæ illius erunt viginti, & baſes earum viginti æris: 10 uncini columnarum & cincturæ earum *erunt* argentea. Et ſimiliter 11 ad plagam ſeptentrionalem ſecundùm longitudinem, cortinæ centum *habentes cubitos in* longitudine: & columnæ earum viginti, & baſes earum viginti ex ære, uncini *autem* columnarum & cincturæ earum *erunt ex* argento. Et latitudo atrii ad plagam occidentalem *habebit* aulæa 12 quinquaginta cubitorum: columnæ eorum erunt decem cum baſibus earum decem. Et latitudo atrii *quæ eſt* ad plagam orientalem *habebit* 13 quinquaginta cubitos. Et quindecim cubitorum cortinæ in latere, co- 14 lumnæ earum tres, & baſes earum tres. Et in oſtio atrii *erit* velum 15 viginti cubitorum, ex hyacintho, purpura, cocco & byſſo retortâ, ope- 16 re polymito: columnæ earum quatuor, & baſes earum quatuor. Omnes 17 columnæ atrii per circuitum cinctæ *erunt* argento, capitella earum argentea, & baſes earum æneæ. Longitudo atrii centum cubitorum, 18 & latitudo quinquaginta ad occidentem, & quinquaginta ad orientem, altitudo verò quinque cubitorum, ex byſſo retortâ: & baſes earum æneæ. Omnia vaſa tabernaculi in omni miniſterio ejus, & 19 omnes clavi ejus, & omnes clavi atrii circum circa ænei *erunt*.

Hieroſ. *Aulæa.*

SECT. XX.

TU autem præcipies filiis Iſrael, ut accipientes afferant tibi oleum 20 olivæ purum & contuſum ad illuminandum, ut incendantur lucernæ jugiter. In tabernaculo fœderis extra velum, quod eſt juxta *arcam* 21 teſtimonii, ordinabit eas Aharon & filii ejus à veſpera uſque ad mane coram Domino: ſtatutum perpetuum erit in generationes illorum à filiis Iſrael.

CAP. XXVIII.

TU autem applica ad te Aharonem fratrem tuum, & filios ejus cum eo, 1 è medio filiorum Iſrael, ut miniſtrent coram me: Aharon, Nadab & Abihu, Eleazar & Ithamar filii Aharonis. Faciáſque veſtes ſanctas 2 Aaroni fratri tuo, in gloriam & decorem.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

6 7 * وبكني باهوها بمذبح باهوها چوبهايي شمشاد وبيندآوي ايشانرا مس * وآورده آيد مر باهوهايي
8 او در حلقها وباشند آن باهوها ابر دو پهلوهاي آن مذبح در بر داشتن اويرا * مجوف
9 تختها بكني اويرا چون آنچه بنمود ترا در كوه همچنين بكنند * وبكني مر سرايي
آن مسكن بكنجي جنوب پردها بسراي كتاني تافته صد گز دراز بكنجي آن يكه *
10 * وستونهايي او بيست وبون ستونهايي ايشان بيست مس وسر ستونهايي آن ستونها وميان بندهايي
11 ايشان سيم * وهمچنين بكنجي شمال در درازي پردها صد درازي وستونهايي او بيست وبون
12 ستونهايي ايشان بيست مس وسر ستونهايي آن ستونها وميان بندهايي ايشان سيم * وكشادگي
13 آن سرا بكنجي مغرب پردها پنجاه گز ستونهايي ايشان ده وبون ستونهايي ايشان ده * وكشادگي
14 آن سرا بكنجي مشرق پنجاه گز * وپانزده گز پردها بكتف ستونهايي ايشان سه وبون ستونهايي
15 ايشان سه * وبكتف آن دويمي پانزده پردها ستونهايي ايشان سه وبون ستونهايي ايشان سه *
16 * وبدروازهي آن سرا حجاب بيست گز كبود وارغوان وقرمز رنگ وكتاني تافته عملي نقاش
17 ستونهايي ايشان چهار وبون ستونهايي ايشان چهار * همه ستونهايي آن سرا گرداگرد ميان
18 بند گردگان نقره وسر ستونهايي ايشان نقره وبون ستونهايي ايشان مس * درازي آن سرا صد
در گز وكشادگي پنجاه در پنجاه وبالا پنج گزها كتاني تافته وبون ستونهايي ايشان
19 مس * بهمه پيرايهايي آن مسكن در همه كاري او وهمه ميخهايي او وهمه ميخهايي آن سرا
20 مس * وتو بفرمايي مر پسراني يسرال وبستانند بتو روغن زيتون پاكيزه كوفته بروشنايي بافروختن
21 چراغ هميشه * در خيمهي وعده از بيرون بپرده آنچه ابر گواه گرفت آراسته كند اويرا
اهرن وپسراني او از ايوار تا بامداد بپيش ؛؛ رسمي جاويد بعصرهايي ايشان از نزد
پسراني يسرال *

* فصل بيست هشتم *

1 * وتو نزديك
آور بتو اهرن برادري تو ومر پسراني او [اواري او] از مياني پسراني يسرال بخدمت كردني
2 او بمن اهرن نذب وابيهوا العزر وايثمر پسراني اهرن * وبكني جامهايي خاص باهرن
برادري تو بعزيزي وبشكوهمندي *

* *Facies præterea baculos pro altari,* 6 *baculos inquam ex lign buxinis, et obduces eos ære. Et inducentur ba-* 7 *culi ejus in annulos: & erunt baculi in duobus lateribus altaris inter portandum illud. Cavum aſſeri-* 8 *bus facies illud: quemadmodum oſtendit tibi in monte, Sic facient. Fa-* 9 *cies etiam atrium tabernaculi ad angulum Meridionalem atrio tabernaculi ex byſſo tortâ: centum cubitorum longitudo erit angulo uni. Columnæ* 10 *autem ejus viginti, & ſtylobatæ earum viginti æris: capitella verò columnarum, & cingula earum argentea. Et ſic angulo Aquilonari* 11 *in longitudine erunt aulæa, centum cubitorum longitudine: & columnæ ejus viginti, & ſtylobatæ earum viginti ex ære: & epiſtylia columnarum, & cingula earum, argentea. Porrò in latitudine atrii ad angu-* 12 *lum Occidentalem, erunt aulæa quinquaginta cubitorum: columnæ eorum decem, & ſtylobatæ illarum decem. In latitudine verò atrii ad* 13 *angulum Orientalem, quinquaginta cubiti erunt. Quindecim autem* 14 *cubitorum erunt aulæa humero uni: columnæ eorum tres, & ſtylobatæ illarum tres. Et humero ſecundo* 15 *quindecim cubitorum aulæa: columnæ eorum tres, & ſtylobatæ illarum tres. Et portæ atrii erit ve-* 16 *lum viginti cubitorum ex cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ, opere phrygionis: columnæ ejus quatuor, & ſtylobatæ illarum quatuor. Omnes columnæ atrii circumcirca* 17 *cinctæ erunt argento: epiſtylia earum argentea, & ſtylobatæ earum ærei. Longitudo atrii erit centum* 18 *cubitorum: & latitudo, quinquaginta in quinquaginta: altitudo autem quinque cubitorum: ex byſſo tortâ, & ſtylobatæ illarum æris. Omnia inſtrumenta tabernaculi in* 19 *omni opere ejus, & omnes clavi ejus omnéſque clavi atrii, ex ære. Tu* 20 *quoque præcipe filiis Iſrael ut accipiant tibi oleum olivæ purum, contuſum, pro luminari, ad accendendum lucernam ſemper. In tentorio con-* 21 *ventûs extra velum quod eſt ſuper Teſtimonium, diſponet illam Aharon & filii ejus à veſpera uſque ad mane coram Domino: ſtatutum æternum in ſeculis fuit à filiis Iſrael.*

CAP. XXVIII.

TU autem adhibe tibi Aharon 1 *fratrem tuum, & filios ejus ſecum è medio filiorum Iſrael: ut miniſtret mihi Aharon, & Nadab & Abihu, Eleazar & Ithamar filii Aharon. Facieſque veſtes ſacras pro Aharone fratre tuo in gloriam & decorem.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואתה וְאַנְתְּ תְּמַלֵּיל עִם כָּל חַכִּימֵי לִבָּא דְּאַשְׁלֵימִית עִמְהוֹן רוּחָא דְּחָכְמְתָא וְיַעַבְדוּן 3
יַת לְבוּשֵׁי אַהֲרֹן לְקַדָּשׁוּתֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי : ואלה וְאִלֵּין לְבוּשַׁיָּא דְּיַעַבְדוּן 4
חוּשְׁנָא וְאֵפוֹדָא וּמְעִילָא וְכִיתוּנִין מְרַמְּצַן מְצִינְפַן וְקַמּוּרִין וְיַעַבְדוּן לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא
לְאַהֲרֹן אָחוּךְ וְלִבְנוֹי לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי : והם וְהִינּוּן יִסְבוּן מִן מָמוֹנְהוֹן יַת 5
דַּהֲבָא וְיַת תִּיכְלָא וְיַת אַרְגְּוָונָא וְיַת צְבַע זְהוֹרִי וְיַת בּוּצָא : ועשו וְיַעַבְדוּן יַת 6
אֵפוֹדָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָן : שתי תַּרְתֵּין כַּתְפִין 7
מְלַפְּפָן יְהֶוְיָין לֵיהּ לִתְרֵין סִטְרוֹי וְיִתְלַפֵּיף : וחשב וְהֶמְיַין טִיכּוּסֵיהּ דְּעִלְוֵי הֵי 8
כְּעוֹבָדֵיהּ מִנֵּיהּ יְהֵי דְּדַהֲבָא תִּיכְלָא וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר : ולקחת וְתִיסַּב 9
יַת תַּרְתֵּין מַרְגַּלְיָין דְּבוּרְלָא וְתִגְלוֹף עֲלֵיהוֹן שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : ששה שִׁיתָא מִן 10
קְצַת שְׁמָהַתְהוֹן מַרְגַּלְיָא חֲדָא וְיַת שְׁמָהַת שִׁיתָא דְּמִשְׁתַּיְירִין עַל מַרְגְּלִיתָא תִּנְיֵיתָא
מְסַדְּרִין הֵי כְּיַלְדּוּתְהוֹן : מעשה עוֹבַד אוּמָן יְהֶוְיָין מַרְגַּלְיָיתָא גְּלִיף חָקִיק וּמְפָרַשׁ הֵי 11
כִּגְלוֹף דְּעִזְקָא תִּגְלוֹף יַת תַּרְתֵּין מַרְגַּלְיָיתָא עַל שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַפָּן בְּאוּמָנוּתְהוֹן
מְרַמְּצָן דִּדְהַב תַּעֲבֵיד יַתְהוֹן : ושמת וּתְסַדַּר יַת תַּרְתֵּין מַרְגַּלְיָיתָא עַל כַּתְפֵי 12
אֵפוֹדָא מַרְגַּלְיָית מִדְּכָרָן וְכוּתָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יַת שְׁמָהַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל תְּרֵין כַּתְפוֹי לְדוּכְרָנָא : ועשית וְתַעֲבֵיד מְרַמְּצָן דִּדְהַב : ושתי שרשרות 13
וְתַרְתֵּין שִׁישְׁלָן דִּדְהַב דְּכֵי מִתַּחְמָן 14
תַּעֲבֵיד יַתְהוֹן עוֹבַד קְלִיעָא וְתִתֵּין יַת
שׁוּשְׁלָתָא קְלִיעָתָא עַל מְרַמְּצָתָא : ועשית וְתַעֲבֵיד חוֹשֶׁן דִּינָא דְּבֵיהּ מְהוֹדַע 15
דִּינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְכְּסֵי מִן דַּיָּינַיָּא וְסִדְרֵי נִצְחָן קְרָבֵיהוֹן וּלְמִכַפְּרָא עַל דַּיָּינַיָּא
עוֹבַד אוּמָן הֵי עוֹבַד אֵפוֹדָא תַּעַבְדִינֵיהּ דְּדַהֲבָא תִּיכְלָא וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי
וּבוּץ שְׁזִיר תַּעֲבֵיד יָתֵיהּ : רבוע מְרַבַּע 16
יְהֵי עִיף זַרְתָּא אוּרְכֵּיהּ וְזַרְתָּא פּוּתְיֵיהּ :
ומלאת וְתַשְׁלִים בֵּיהּ אַשְׁלְמוּת 17
דְּמַרְגַּלְיָין טָבָאן אַרְבְּעָה סִידְרִין דְּמַרְגַּלְיָין
טָבָאן כָּל קֳבֵיל אַרְבַּע טְרִיגוֹנִין
דְּעָלְמָא סִדְרָא קַדְמָאָה סְמוּקְתָא
יַרְקְתָא וּבַרְקְתָא סִדְרָא חַד וַעֲלֵיהוֹן
חָקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת שִׁבְטַיָּא רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי :

ירושלמי 14 שִׁישְׁלָן :

ירושלמי 16 פְּשַׁךְ :

17 וְתַשְׁלִים עִמֵּיהּ אַשְׁלְמוּ דְּאַבְנָא אַרְבְּעָא
סִדְרִין דְּאֶבֶן טָבָא סִדְרָא קַמַּיְתָא
סַמְקְתָא וְיַרְקְתָא וּבַרְקְתָא כְּתִיב מְפָרַשׁ
עֲלֵיהוֹן שֵׁם שִׁבְטִין תְּלָתָא רְאוּבֵן
שִׁמְעוֹן לֵוִי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et tu loquaris cum omnibus qui ſunt ſapientes corde, & quoſcunque implevi ſpiritu ſapientiæ: ut faciant veſtes Aharoni, ad ſanctificandum ipſum, ut miniſtret coram me. 3 Porro iſtæ ſunt veſtes quas facient; Pectorale, & Ephod, & interula, tunicæ ocellatæ, galeri, & zonæ: & facient veſtes ſanctitatis Aaroni fratri tuo, & filiis ejus, ad miniſtrandum coram me. 4 Et ipſi accipiant ex opibus ſuis aurum, & hyacinthum, & purpuram, & coccum, atque byſſum. 5 Et facient Ephod ex hyacintho, & purpura, & cocco, & byſſo retortâ, opere artificis. 6 Duo humeri conjuncti erunt illi in duobus lateribus illius, & conjungetur. 7 Et balteus ornatus ejus, qui ſuper illud eſt, ſicut opus ejus ex ipſo erit: ex auro, hyacintho, purpura, cocco & byſſo retortâ. 8 Et accipies duas gemmas berylli, & inſculpes ſuper eas nomina filiorum Iſrael. 9 Sex ex nominibus eorum gemmæ uni, & nomina ſex reliqua in gemma ſecunda, ordinata juxta nativitatem ipſorum. 10 Opere artificis erunt gemmæ ſculpturâ ſculptæ, & *ſcriptura* diſtinctâ, ſicut ſculpitur annulus ſculpes ambas gemmas juxta nomina filiorum Iſrael: circundatas in artificio ſuo, incluſas auro facies eas. 11 Et ordinabis duas gemmas in humeris Ephod, gemmas revocantes in memoriam meritum filiorum Iſrael: & portabit Aharon nomina filiorum Iſrael ſuper ambos humeros ſuos pro memoriali. 12 Facias quoque palas auri. 13 Et duas catenas auri puri, definitæ magnitudinis facies eas, opere intricato: & inſeres catenas illas intricatas in palas. 14 Et facies pectorale judicii, in quo cognoſcitur judicium ipſorum Iſraelitarum, quod tectum eſt à judicibus, & ſeries victoriarum præliorum eorum, & ad expiandum judices, opere artificis juxta opus Ephod facies ipſum: ex auro, hyacintho, purpura, cocco, & byſſo retortâ facies ipſum. 15 Quadratum erit duplicatum: palmus erit longitudo ejus, & palmus latitudo ejus. 16 Et implebis in eo impletionem gemmarum pretioſarum, quatuor ordines gemmarum pretioſarum, è regione quatuor plagarum mundi. Ordo primus *erit* Sardius, Topazius, & Carbunculus, ordo unus: & ſuper illos inſculptum & expreſſum nomen tribuum Ruben, Simeon, & Levi. 17

Hiroſ. 14. *Catenas.*

Hiroſ. 16. *Palmus.* 17. *Et implebis cum ipſo impletione lapidis quatuor ordines lapidis pretioſi: ordo primus erit ſardius, topazius, & carbunculus: ſcriptum expreſſè ſuper illis* erit *nomen tribuum trium, Ruben, Simeon, Levi.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

3 * و تو سخن گوئي بهمه خردمنداني دل آنچه پر كردم اويرا الهامي خرد و بكنند هر
جامهاي اهرن بخاص كردني او بخدمت كردني او بمن * واينان آن جامها آنچه بكنند دوشوان 4
و بروان و زيرپوش و پيرهن زركوفت دستار و ميان بند و بكنند جامهاي خاص باهرن
برادري تو و بپسراني او بخدمت كردني او بمن * و ايشان بستانند هر آن طلا و هر 5
آن كبود و هر آن ارغوان و هر آن قرمزرنگ و هر آن كتان * و بكنند هر آن بروان طلا 6
كبود و ارغوان و قرمزرنگ و كتاني تافته عملي اوستاد * دو كتفها پيوستگان باشد باو 7
بدو كنارهاي او پيوسته باشد * و بندي برواني او آنچه ابر او چون عملي او ازو باشد 8
طلا كبود و ارغوان و قرمزرنگ و كتاني تافته * و بستاني هر دو سنگهاي شهم و بكني ابر ايشان 9
نامهاي پسراني يسرال * شش از نامهاي ايشان ابر آن سنگي آن يكّه و هر نامهاي آن شش 10
آن باقي ماندگان ابر آن سنگي آن دويمي چون توليدهاي ايشان * عملي حكّاك سنگ 11
كندگيهاي مهر بكني هر آن دو آن سنگها ابر نامهاي پسراني يسرال گرد گرفتگان
زر كوفتگان طلا بكني ايشان را * و بنهي هر دو آن سنگها ابر كتفهاي آن بروان 12
سنگهاي ياد كرد بپسراني يسرال و بر دارد اهرن هر نامهاي ايشان بپيش ״ ابر دو كتفهاي
او بياد كرد * و بكني زر كوفتهاي طلا * و دو سلسهاي طلا پاك حدّ نهادگان بكني 13 14
ايشانرا عملي بافته و بدهي هر آن سلسلها آن بافتگان ابر آن زركوفتگان * و بكني 15
دوشواني حكم عملي اوستاد چون عملي بروان بكني اويرا طلايي كبود و ارغوان
و قرمزرنگ و كتاني تافته بكني اويرا * چهار گوشه باشد دولا بدسك درازي او و بدسك 16
گشادگي او * و در نشاني در و در نشاندگي سنگ چهار رده سنگ رده لعل ياقوت 17
والماس آن رده آن يكّه *

Tu itaque loquêris ad omnes prudentes corde, quemcunque repleverim inſpiratione prudentiæ, ut faciant veſtes Aharon ad ſanctificandum eum ut miniſtret mihi. 3 *Hæ autem* ſunt *veſtes quas facient, humerale, & pectorale, & ſuperius indumentum, & induſium auro intertextum, cidaris & cingulum: facient inquam has veſtes ſacras Aharoni fratri tuo, & filiis ejus, ut miniſtret mihi.* 4 *Et ipſi accipient aurum, & cæruleum, & purpuram, & coccineum, & byſſum.* 5 *Faciéntque pectorale ex auro, cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ, opere artificis.* 6 *Duo humeri juncti erunt ei, in duobus marginibus ejus conjungetur.* 7 *Cingulum autem pectoralis ejus quod* eſt *ſuper illud, ſecundùm opus ejus, ex ipſo erit,* ſcil. *auro, cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ.* 8 *Accipies quoque duos lapides onychinos, & ſculpes in eis nomina filiorum Iſrael.* 9 *Sex è nominibus eorum in lapide uno, & nomina ſex reliqua manentia in lapide ſecundo, ſecundùm generationes eorum.* 10 *Opere ſculptoris lapidum, ſculpturis ſigilli ſculpes duos illos lapides nominibus filiorum Iſrael: comprehenſos impactos auro facies eos.* 11 *Ponéſque duos illos lapides in humeris pectoralis, lapides recordationis filiis Iſrael: & feret Aharon nomina eorum coram Domino in duobus humeris ipſius in recordationem.* 12 *Facies & palas aureas.* 13 *Et duas catenas* ex *auro puro terminatas, facies eas opere plectili, dabiſque catenas plectiles in palas.* 14 *Facies deindè humerale judicii opere artificis: ſecundùm opus pectoralis facies illud: ex auro, cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ facies illud.* 15 *Quadrangulare erit & duplex: ſpithama erit longitudo ejus, & ſpithama latitudo ejus.* 16 *Et inſeres in eo inſitiones lapidum, quatuor ordinibus lapidum: ordo erit talis: Rubinus, hyacinthus, & adamas, ordo unus.* 17

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והטור וְשׁוּם סִדְרָא תִּנְיָינָא אִיזְמוֹרַד 18
וְסַפִּירִינוֹן וְכַדְכּוֹדִין וַעֲלֵיהוֹן חָקִיק וּמְפָרַשׁ
שְׁמָהַת תְּלָתָא שִׁבְטַיָּא יְהוּדָה דָּן
וְנַפְתָּלִי : והטור וְשׁוּם סִדְרָא תְּלִיתָאָה 19
קַנְכִּירִינוֹן וְעַרְקִין וְעֵין עִיגַל וַעֲלֵיהוֹן חָקִיק
וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלָתָא שִׁבְטַיָּא גָּד
וְאָשֵׁר וְיִשָּׂשכָר : והטור וְשׁוּם סִדְרָא 20
רְבִיעָאָה כְּרוּם יַמָּא רַבָּא וּבֵירַלְיָוֹת חָלָא
וּמַרְגְּנַיית אַפַּנְטוֹרִין וַעֲלֵיהוֹן חָקִיק
וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלָתָא שִׁבְטַיָּא זְבוּלֻן
יוֹסֵף וּבִנְיָמִין מְשַׁקְּעָן בִּדְהַב יְהוֹן
בְּאַשְׁלְמוּתְהוֹן : והאבנים וּמַרְגַּלְיָיתָא תֶּהֶוְיָין מִתַּנְסְבָן עַל שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 21
הִינּוּן תַּרְתֵּיסְרֵי עַל שְׁמָהַתְהוֹן גְּלִיף חָקִיק וּמְפָרַשׁ הֵי כִּגְלוֹף דְּעִזְקָא גְּבַר
מַרְגְּלִיתֵיהּ עַל שְׁמֵיהּ תֶּהֶוְיָין לִתְרֵיסַר שִׁבְטִין : ועשית וְתַעֲבֵיד עַל חוּשְׁנָא 22
שִׁישְׁלָן מִתַּחְמָן עוֹבַד קְלִיעָא דִּדְהַב דְּכֵי : ועשית וְתַעֲבֵיד עַל חוּשְׁנָא תַּרְתֵּין 23
עִזְקָן דִּדְהַב דְּכֵי וְתִיתֵּן יַת תַּרְתֵּין עִזְקָתָא עַל תְּרֵין סִטְרֵי חוּשְׁנָא : ונתת וְתִיתֵּן 24
יַת תַּרְתֵּין קְלִיעָן דִּדְהַב עַל תַּרְתֵּין עִיזְקָתָא בְּסִיטְרֵי חוּשְׁנָא : ואת וְיַת תַּרְתֵּין 25
קְלִיעָן דְּעַל תְּרֵין סִטְרוֹי תִּיתֵּן עַל תַּרְתֵּין מְרַמְּצָתָא וְתִיתֵּן עַל כַּתְפֵי אֵפוֹדָא כָּל
קֳבֵיל אַנְפּוֹי : ועשית וְתַעֲבֵיד תַּרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב וְתִיתֵּן יַתְהוֹן עַל תְּרֵין 26
סִטְרֵי חוּשְׁנָא עַל שִׂיפְמֵיהּ דִּלְעִבְרָא לְאֵפוֹדָא לְגָיו : ועשית וְתַעֲבֵיד תַּרְתֵּין 27
עִזְקָן דִּדְהַב וְתִתֵּן יַתְהוֹן עַל תְּרֵין כַּתְפֵי אֵפוֹדָא מִלְּרַע מִקְּבֵיל אַפּוֹי כָּל קֳבֵיל
בֵּית לוֹפֵי מֵעִילָוֵי לְהֶמְיַין אֵפוֹדָא : וירכסו וְיַטַּכְסוּן יַת חוּשְׁנָא מֵעִזְקָתֵיהּ 28
לְעִזְקַת אֵיפוֹדָא בִּשְׁזִיר חוּטָא דְּתִיכְלָא לְמֶהֱוֵי אָדִיק עַל הֶמְיַין אֵפוֹדָא וְלָא יִתְפָּרַק
חוּשְׁנָא מֵעִלָּוֵי אֵפוֹדָא : ונשא וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יַת שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן 29
דִּינָא עַל לִבֵּיהּ בְּזִמַּן מֵעֲלֵיהּ לְקוּדְשָׁא לְדוּכְרַן טָב קֳדָם יְיָ תְּדִירָא : ונתת וְתִיתֵּן 30
בְּחֹשֶׁן דִּינָא יַת אוּרַיָּא דִּמְנַהֲרִין מִלֵּיהוֹן וּמְפַרְסְמִין טְמִירָן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְיַת תּוּמַיָּא
דְּמַשְׁלִימִין בְּעוֹבָדֵיהוֹן לְכַהֲנָא רַבָּא דְּתָבַע אוּלְפַן מִן קֳדָם יְיָ בְּהוֹן דִּבְהוֹן חָקִיק וּמְפָרַשׁ
שְׁמָא רַבָּא וְקַדִּישָׁא דְּבֵיהּ אִתְבְּרִיין תְּלַת מְאָה וְעֶשְׂרְתֵי עַלְמַיָּא וְחָקִיק וּמְפָרַשׁ
בְּאֶבֶן שְׁתִיָּה דְּבֵיהּ חָתַם מָארֵי עָלְמָא פּוּם תְּהוֹמָא רַבָּא מִן שֵׁירוּיָא וְכָל מַאן
דְּמַדְכַּר הַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּשַׁעַת אֲנִיקֵי מִשְׁתֵּזֵיב וּטְמִירָן מִגַּלְיָין לֵיהּ וִיהוֹן עַל לִבָּא
דְּאַהֲרֹן בְּזִמַּן מֵיעֲלֵיהּ קֳדָם יְיָ וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יַת דִּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לִבֵּיהּ קֳדָם יְיָ תְּדִירָא : ועשית וְתַעֲבֵיד יַת מְנַטַּר מְעִילָא דְּאֵפוֹדָא שְׁזִיר חוּטָא דְּתִיכְלָא : 31

18 וְסִדְרָא תִנְיָנָא כַּדְכְּדָנָא וְסַמְפִּירִינָא
וְעֵין עֶגְלָא כְּתַב מְפָרַשׁ עֲלֵיהוֹן שֵׁם
שִׁבְטִין תְּלָתָא יְהוּדָה יִשָּׂשכָר וּזְבוּלוּן:
19 וְסִדְרָא תְּלִיתָאָה זְוִין וּבֵירוּלִין
וּמַרְגְּדִין כְּתַב מְפָרַשׁ עֲלֵיהוֹן שֵׁם שִׁבְטִין
תְּלָתָא דָּן נַפְתָּלִי וְגָד : 20 וְסִדְרָא
רְבִיעָאָה כְּרוּם יַמָּא בְּדוּלְחָא וּמַרְגָּלִיתָא
כְּתַב מְפָרַשׁ עֲלֵיהוֹן שֵׁם שִׁבְטִין תְּלָתָא
אָשֵׁר יוֹסֵף וּבִנְיָמִין מְשַׁקְּעִין דְּהַב יְהֶוְיָין
בְּאַשְׁלְמוּתְהוֹן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et nomen ordinis ſecundi, Smaragdus, Sapphirus, & Chalcedonius: & ſuper eos inſculpta expreſſe nomina trium tribuum, Juda, Dan, & Nepthali. 18 Et nomen ordinis tertii, Lyncurius, Achates, & Oculus bovis: & ſuper eos inſculptum & expreſſum nomen trium tribuum, Gad, Aſer & Iſſachar. 19 Et nomen ordinis quarti, Chryſolithus, & Beryllus, & Onychinus: & ſuper hos inſcriptum & inſculptum nomen trium tribuum, Zebulun, Joſeph, & Binjamin: incluſi auro erunt in ſuis impoſitionibus. 20 Et gemmæ iſtæ accipientur juxta nomina filiorum Iſrael, erunt duodecim juxta nomina eorum: ſculpturâ erunt ſculpta & expreſſa juxta ſculpturam annuli, uniuſcujuſque gemma juxta nomen ſuum erit, juxta *nomina* duodecim tribuum. 21 Et facies in pectorali catenulas definitæ magnitudinis, opere intricato, ex auro mundo. 22 Et facies ſuper rationale duos circulos auri puri: 23 & pones duos illos circulos ad duo latera rationalis. Et pones duas catenas auri ad duos annulos, in lateribus rationalis. 24 Porro duas iſtas catenas, quæ erunt ad duo latera ejus, inſeres in duas palas, & pones in humeris Ephod omnino è regione ejus. 25 Et facies duos annulos auri, & pones eos ad duo latera rationalis ſuper limbum ejus, in ora Ephod interiore. 26 Et facies duos annulos aureos, & pones eos ad duo latera Ephod infernè contra faciem ejus, è regione loci juncturæ, ſupra cingulum Ephod. 27 Et conjungent rationale à circulis ſuis ad circulos Ephod retorto filo hyacinthi, ut ſit adhærens ſupra cingulum Ephod, & non auferatur pectorale ab Ephod. 28 Et portabit Aaron nomina filiorum Iſrael in rationali judicii ſupra cor ſuum, quo tempore ingredietur in ſanctuarium, in memoriam bonam coram Domino ſemper. 29 Et pones in pectorali judicii Urim, quæ illuſtrant res ipſorum & manifeſtant abſcondita domus Iſrael; & Tummim, quòd perficiantur opera eorum à ſacerdote magno, qui quærit doctrinam à facie Domini per illa, eò quòd in illis inſculptum ſit & expreſſum nomen magnum & ſanctum, per quod creati ſunt trecenti & decem mundi: & ſculptum & expreſſum *erat* in lapide fundationis, quo obſignavit Dominus mundi os abyſſi magnæ ab initio; & quiſquis memorat illud nomen ſanctum in hora neceſſitatis eripitur, & occulta reteguntur: & erunt ſuper cor Aaronis tempore quo ingredietur coram Domino, & portabit Aaron judicium filiorum Iſrael ſuper cor ſuum coram Domino ſemper. 30 Et facies pallium Ephod filo retorto hyacinthi. 31

18 *Et ordo ſecundus, Chalcedonius, Sapphirus, Oculus bovis: ſcripturâ expreſſâ ſuper eos* erit *nomen trium tribuum, Juda, Iſſachar, & Zebulun.* 19 *Et ordo tertius, Lyncurius, Beryllus, & Smaragdus: ſcriptum expreſſe ſuper eos* erit *nomen tribuum trium, Dan, Nepthali, & Gad.* 20 *Et ordo quartus, Chryſolithus, Jaſpis, & Margarita: ſcriptum expreſſè ſuper eos* erit *nomen tribuum trium, Aſer, Joſeph, & Binjamin, incluſi erunt auro in ſuis inſitionibus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

18 * وآن رده آن دويمي پيروزه و زمرّد و لاژورد * وآن رده آن سيمي يشم و شبه 19
و گاو چشم * وآن رده آن چهارمي مرواريد و بلّور و بيجاده زر كوفتگاني طلا باشند 20
در نشاندگي ايشان * وآن سنگها باشند ابر نامهاي پسراني يسرال دوازده ابر نامهاي 21
ايشان كندگيهاي مهر مرد ابر نامي او باشند بدوازده قبيله * و بكني ابر آن 22
دوشوان سلسلهاي حدّ نهادگان عمل بافته طلاي پاك * و بكني ابر آن دوشوان 23
دو حلقهاي طلا و بدهي هر دو آن حلقها ابر دو كنارهاي آن دوشوان * و بدهي هر 24
دو بافتهاي آن طلا ابر دو آن حلقها بكناري آن دوشوان * و هر دو كنارهاي دو 25
آن بافتها بدهي ابر دو آن زركوفتها و بدهي ابر كتفهاي آن بروان بمقابلي روي
او * و بكني دو حلقهاي طلا و بنهي ايشانرا ابر دو كنارهاي آن دوشوان ابر 26
لبي او آنچه بگذار آن بروان باندرون * و بكني دو حلقهاي طلا و بدهي ايشانرا 27
ابر دو كتفهاي آن بروان از فرود از مقابلي روي او بمقابلي پيوستن جاي
او از بالا ببند آن بروان * و در كشند هر آن دوشوان از حلقهايي او بحلقهاي آن 28
بروان در رشتهي كبود ببودن ابر بند آن بروان و نه خيزد آن دوشوان از بالاي
آن بروان * و بر دارد اهرن هر نامهاي پسراني يسرال در دوشوان آن حكم ابر 29
دلي او در آمدني او بآن خاص بياد كرد بپيش ״ هميشه * و بدهي بدوشوان آن 30
حكم هر آن اوريم و هر آن تمّيم و باشند ابر دلي اهرن در آمدني او بپيش ״ و بر
دارد اهرن هر حكمي پسراني يسرال ابر دلي او بپيش ״ هميشه * و بكني هر زبرپوشي 31
آن بروان تمام كبود *

Ordo verò ſecundus; Cyanus, et ſmaragdus, & lapis lazuli. 18 *Ordo præterea tertius; Jaſpis, & gagates, & buphthalmus.* 19 *Poſtremò ordo quartus; Margarita, & cryſtallus, & granatus: impacti auro erunt in inſitione ſua.* 20 *Porrò lapides erunt juxta nomina filiorum Iſrael, duodecim, ſecundùm nomina ipſorum: ſculpturis ſigilli, ſinguli juxta nomen ſuum erunt duodecim tribubus.* 21 *Et facies in humerali catenas terminatas opere plectili* ex *auro puro.* 22 *Facies etiam in humerali duos annulos aureos, dabiſque duos illos annulos in duabus extremitatib. humeralis.* 23 *Dabis quoque duas illas plectiles aureas in duobus annulis in extremitate humeralis.* 24 *Et duas extremitates duarum plectilium dabis in duabus palis aureis impactis, dabiſque in humeris pectoralis è regione frontis ipſius.* 25 *Facies & duos annulos aureos, & dabis eos in duabus extremitatibus humeralis in labro ejus, quod* eſt *ad tranſitum pectoralis intrinſecùs.* 26 *Facies item duos annulos aureos, & dabis illos in duobus humeris pectoralis infernè è regione faciei ejus, è regione juncturæ ejus ſupra cingulum pectoralis.* 27 *Ita attrahent humerale per annulos ſuos ad annulos pectoralis filo cæruleo, ut ſit ſupra cingulum pectoralis, nec ſurgat humerale à pectorali.* 28 *Portabitque Aharon nomina filiorum Iſrael in humerali judicii ſupra cor ſuum, in ingreſſu ſuo in ſanctuarium, in recordationem coram Domino ſemper.* 29 *Dabis autem in humerali judicii Urim & Thummim, & erunt ſupra cor Aharon in ingreſſu ſuo coram Domino: geſtabitque Aharon judicium filiorum Iſrael ſupra cor ſuum coram Domino ſemper.* 30 *Et facies ſuperius indumentum pectoralis totum ex cæruleo.* 31

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והיה וִיהֵי פוּם רֵישֵׁיהּ בִּמְצִיעֵיהּ תּוֹרָא 32
בְּשִׂיפְמֵיהּ יְהֵי מַקִּיף לְפוּמֵיהּ חֲזוֹר חֲזוֹר
עוֹבַד גַּרְדָאֵי הֵי כְּפוּם לַשִׁירְיָא יְהֵי לֵיהּ
לָא יִתְבְּזַע : ועשית וְתַעֲבֵיד עַל 33
שִׁיפוּלוֹי רוּמָנַיִין דְּתִיכְלָא וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי עַל שִׁיפּוּלוֹי חֲזוֹר חֲזוֹר וְחִיזוֹרַיִין
דְּדַהֲבָא בְּמְצִיעֵיהוֹן חֲזוֹר חֲזוֹר : פעמון חִיזוֹרָא דְדַהֲבָא וְרִמּוֹנָא דְתִכְלְתָא 34
וּדְצֶבַע זְהוֹרִי חִיזוֹרָא דְּדַהֲבָא וְרוּמָנָא דְתִכְלְתָא וּדְצֶבַע זְהוֹרִי עַל שִׁיפּוּלֵי מִנְטַר
מְעִילָא חֲזוֹר חֲזוֹר סְכוּמְהוֹן שַׁבְעִין וְחַד : והיה וִיהֵי עֲטִיף עַל אַהֲרֹן לְשַׁמְּשָׁא 35
וְיִשְׁתְּמַע קָלֵיהּ בְּזִמַן מֵיעֲלֵיהּ לְקוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ וּבְזִמַן מִפְּקֵיהּ וְלָא יְמוּת בְּאֵישָׁא
מְצַלְהֲבָא : ועשית וְתַעֲבֵיד צִיצָא דִדְהַב דְּכֵי וְתִגְלוֹף עֲלוֹי חָקִיק וּמְפָרַשׁ קֹדֶשׁ 36
לַיְיָ : ושמת וּתְשַׁוֵּי יָתֵיהּ עַל שְׁזִיר חוּטָא דְּתִכְלְתָא לְמִכְפְּרָא עַל חֲצִיפֵי אַפַּיָּא 37
וִיהֵי עַל מַצְנֶפְתָּא מֵעִילָוֵי תְּפִילַת רֵישָׁא כָּל קֳבֵיל אַפֵּי מַצְנַפְתָּא יְהֵי : והיה
וִיהֵי עַל פַּדַּחְתָּא דְּבֵית אַפּוֹי דְּאַהֲרֹן מִן צִידְעָא לְצִידְעָא יִתְמְטֵי וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יַת 38
עֲוָויַית קוּדְשַׁיָּא דִּיקַדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנַת קוּדְשֵׁיהוֹן דִּמְשַׁקְּרִין בְּהוֹן וִיהֵי
עַל פַּדַּחְתָּא תְּדִירָא לְרַעֲוָא לְהוֹן קֳדָם יְיָ : ושבצת וְתַרְמֵיץ כִּיתּוּנָא דְבוּצָא 39
לְמִכְפְּרָא עַל שֵׁידוּי אַדְמָא זַכָּאָה וְתַעֲבֵיד מַצְנַפְתָּא דְבוּצָא לְמִכְפְּרָא עַל מְנִיסֵי
רַעְיוֹנֵיהוֹן וְקָמוֹר תַּעֲבֵיד עוֹבַד צַיָּיר : ולבני וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲבֵיד כִּתּוּנִין וְתַעֲבֵיד 40
לְהוֹן קַמוּרִין וְכוֹבְעִין תַּעֲבֵיד לְהוֹן לִיקָר וּלְתוּשְׁבְּחָא : והלבשת וְתַלְבֵּישׁ יַתְהוֹן 41
יַת אַהֲרֹן אָחוּךְ וְיַת בְּנוֹי עִמֵּיהּ וּתְרַבֵּי יַתְהוֹן וּתְקָרֵיב יַת קוּרְבָּנֵיהוֹן וּתְקַדֵּשׁ יַתְהוֹן
וִישַׁמְּשׁוּן קֳדָמַי : ועשה וַעֲבֵיד לְהוֹן 42
אֲוָורְקְסִין דְּבוּץ לְכַסָּאָה בְּשַׂר עֶרְיָיא
מִן אַסַר קָמוֹר חַרְצֵיהוֹן וְעַד יַרְכֵּיהוֹן יְהוֹן : והיו וִיהוֹן עַל אַהֲרֹן וְעַל בְּנוֹי בְּזִמַן 43
מֵעַלְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִימְנָא אוֹ בְּמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא לְשַׁמְּשָׁא בְּקוּדְשָׁא וְלָא יְקַבְּלוּן חוֹבָא
בְּאֵישָׁא מְצַלְהֲבָא קְיָים עָלַם לֵיהּ וְלִבְנוֹי בַּתְרוֹי :

32 וִיהֵי פוּם רֵישֵׁיהּ בִּמְצָעָא סִפְוָא יְהֵוֵי
מַקִּף לְפוּמֵיהּ חֲזוֹרָה עוֹבַד גַּרְדֵּי כְּפוּם
סִירָא יְהֵוֵי לֵיהּ לָא יִתְבְּזַע :

ירושלמי 42 אַבְרַסְקִין דְּבוּץ :

כט

וזה הדבר וְדֵין פִּתְגָמָא דְּתַעֲבֵיד לְהוֹן לְקַדָּשָׁא יַתְהוֹן לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי סַב תּוֹר חַד 1
בַּר תּוֹרֵי דְּלָא עִירוּבִין וְדִכְרִין תְּרֵין שַׁלְמִין :

Targ. Jonathan B. Uziel Hierosolymitanum.

Et erit os capitis ejus in medio 32 ejus : limbus in labio ejus circundabit foramen ipsius per circuitum opere textoris, instar oris loricæ erit ei ut non rumpatur. Et facies in fimbriis ejus mala pu- 33 nica ex hyacintho, purpura, & cocco, in fimbriis ejus per circuitum : & tintinnabula ejus aurea in medio eorum circum circa. Tintinnabulum aureum & malogranatum 34 hyacinthi & coloris coccinei, tintinnabulum aureum & malogranatum hyacinthi & coloris coccinei in fimbriis interulæ per circuitum : summa eorum septuaginta & unum. Et erit amiculum super Aaron 35 ad ministrandum : & exaudietur vox ejus quo tempore ingredietur in sanctum coram Domino, & quo tempore egredietur, ut non moriatur igni inflammato. Et facies laminam ex auro mundo : scul- 36 pásque in ea sculpturâ clarâ, Sanctitas Domino. Et ponas eam 37 super filum tortum hyacinthi ad expiandum pro impudentibus, & erit super tiaram desuper phylacteriis capitis : è regione tiaræ erit. Et erit super frontem faciei Aaronis, à tempore ad tempus pertin- 38 get : & portabit Aaron iniquitates sanctificatorum, quæ sanctificabunt filii Israel, juxta omnia munera sanctificatorum suorum in quibus prævaricati sint : & erit super frontem assiduè pro reconciliatione eorum coram Domino. Et ocellabis tunicam ex bysso, ad expiandum pro 39 effusione sanguinis innocentis ; & facies tiaram lineam, ad expiandum pro superbia cogitationis eorum : & cingulum facies opere phrygionico. Porro filiis Aaron facies tunicas ; & facies illis zonas & mi- 40 tras, in gloriam & decorem. Et vesties eis Aharonem fratrem tu- 41 um, & filios ejus cum ipso : unges quoque eos, & offeres oblationes eorum, & sanctificabis eos ut ministrent coram me. Facias 42 quoque eis subligacula byssi, ad cooperiendum carnem turpitudinis : à vinculo zonæ lumborum eorum usque ad femora eorum erunt. Et erunt super Aaron & super 43 filios ejus, tempore quo ingredientur in tabernaculum testimonii, aut cùm accesserint ad altare ad ministrandum in sanctitate, ut non recipiant peccatum in igne flammante : statutum seculi *erit* illi & filiis ejus post ipsum.

Hier. 32. *Et erit os capitis ejus in medio : ora circundabit foramen ejus per circuitum opere textoris, instar oris loricæ erit ei, ut non rumpatur.*

Hiers. 42. *Brachas lineas.*

CAP. XXIX.

Et hæc est res quam facies illis ad sanctificandum eos, ad mini- 1 strandum coram me : tolle bovem unum filium bovis absque mixtura & arietes duos immaculatos.

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وباشد دهاني سري او در مياني اولبي باشد بدهاني اوگرداگرد عمل جولاه چون دهاني 32
جوشن باشد باونه دريده شود* وبكني ابر دامنهاي او انارهاي كبود وارغوان وقرمز رنك ابر 33
دامنهاي اوگرداگرد وزنجهاي طلا درمياني ايشان گرداگرد *زنجي طلا وانار زنجي طلا 34
وانار ابر دامنهاي آن زبر پوش گرداگرد * وباشد ابر اهرن بخدمت كردن وشنويده شود 35
آوازي او در آمدني او بآن خاص بپيشي ‼ ودر بيرون آمدني او ونه ميرد * وبكني گلي 36
طلاي پاك وبكني ابر او كندگيهاي مهر خاص ‼ * وبنهي اويرا ابر رشتهي كبود وباشد 37
ابر آن دستار بمقابلي پيشي آن دستار باشد * وباشد ابر پيشاني اهرن وبر دارد اهرن 38
مر گناهي آن خاصها آنچه خاص كنند پسراني يسرال بهمه هديهاي خاصهاي ايشان
وباشد ابر پيشاني [او] هميشه برضا بايشان بپيش ‼ * وزر كوفت كني آن پيرهن 39
كتان وبكني دستاري كتان وميانبند بكني عمل نقّاش * وبپسراني اهرن بكني پيرهنها 40
وبكني بايشان ميانبندها وطاقيّها بكني بايشان بعزيزي وبشكوهمندي * وبپوشاني 41
ايشانرا مر اهرن برادري تو ومر پسراني او اوازي او وروغن مالي ايشانرا ونزديك آوري مر
قرباني ايشان وخاص كني ايشانرا وخدمت كنند بمن * وبكن بايشان شلوارهاي 42
كتان بپوشيدن گوشت شرم از ميان تا رانها باشند * وباشند ابر اهرن وابر پسراني او 43
در آمدني ايشان بخيمهي وعده يا در نزديك شدني ايشان بآن مذبح بخدمت كردن در
خاص ونه بر دارند گناه وبميرند رسمي جاويد باو وبنسبي اوپسي او*

* فصل بيست نهم *

*واين آن سخن آنچه بكني بايشان بخاص كردن ايشانرا [بخدمت كردن] بمن بستان 1
گاوي يكه بچّهي گاو ونرميشان دو تمامان *

Eritque os summæ ejus partis *in me-* 32 *dio ejus : labrum erit ori ejus circumcirca opere textoris, sicut os loricæ erit ei, ne scindatur. Facies et* 33 *in laciniis ejus malogranata ex cæruleo, & purpurâ, & coccineo : in laciniis* inquam *ejus circumcirca, & tintinnabula aurea in medio illorum circumcirca. Tintinnabulum* 34 *aureum & malogranatum, tintinnabulum aureum & malogranatum in laciniis superioris indumenti circumcirca. Et erit super Aharon* 35 *inter ministrandum, & audietur vox ejus in ingressu suo in sanctuarium coram Domino, & in egressu suo : & non morietur. Facies* 36 *quoque florem ex auro puro, & sculpes in eo sculpturis sigilli ; Sanctitas Domino. Et pones eum in filo* 37 *cæruleo, eritque super cidarim, è regione faciei cidaris erit. Et erit* 38 *super frontem Aharon, gerétque Aharon peccatum sanctificationum quas sanctificabunt filii Israel in omnibus muneribus sanctificationum suarum : erit inquam super frontem ejus jugiter in placationē pro eis coram Domino. Et auro intertextum* 39 *facies indusium ex bysso, facies item cidarim ex bysso, cingulum quoque facies opere phrygionis. Et fi-* 40 *liis Aharon facies indusia, facies quoque illis cingula, & pileos facies eis ad gloriam & decorem. Et* 41 *indues illis Aharon fratrem tuum, & filios ejus cum illo : oleo item unges illos, offeresq; oblationem eorum, & sanctificabis eos, ut ministrent mihi. Fac eis & femoralia* 42 *byssina ad tegendum carnem pudoris : à medio usque ad femora erunt. E-* 43 *runtque super Aharon & super filios ejus in ingressu ipsorum in tentorium conventûs, aut in appropinquatione ipsorum ad altare ad ministrandum in sanctitate : & non ferent peccatum ut moriantur. Statutum æternum ipsi & generi ejus post eum.*

CAP. XXIX.

Et hoc est quod facies eis ad 1 *sanctificandum eos ad ministrandum mihi ; Tolle bovem unum fœtum bovis, & arietes duos integros:*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ולחם וּלְחֵים פַּטִּיר וּגְרִיצָן פַּטִּירִין דְּפַתִּיכִין בִּמְשַׁח זֵיתָא וְעֵירוּבִין דִּלְחֵים 2
פַּטִּיר דִּמְשִׁיחִין בִּמְשַׁח זֵיתָא סְמִידָא דְחִינְטִין תַּעֲבֵיד יַתְהוֹן : ונתת וְתִיתֵּן יַתְהוֹן 3
עַל סַלָּא חַד וּתְקָרֵיב יַתְהוֹן בְּסַלָּא וְיַת תּוֹרָא וְיַת תְּרֵין דִּכְרִין יְסוֹבְרוּן בְּאַסְלָא :
ואת וְיַת אַהֲרֹן וְיַת בְּנוֹי תְּקָרֵב לִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא וְתִטְבּוֹל יַתְהוֹן בְּאַרְבְּעִין 4
סָאוִין דְּמַיִין חַיִּין : ולקחת וְתִסַּב יַת לְבוּשַׁיָּא וְתַלְבֵּישׁ יַת אַהֲרֹן יַת כִּיתּוּנָא 5
וְיַת מְנַטַּר מְעִיל אֵפוֹדָא וְיַת אֵפוֹדָא וְיַת חוּשְׁנָא וּתְטַכֵּס יָתֵיהּ בְּהֶמְיַין אֵפוֹדָא :
ושמת וּתְשַׁוֵּי מַצְנַפְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ וְתִתֵּן יַת כְּלִילָא דְבֵיהּ חֲקִיק שְׁמָא דְקוּדְשָׁא 6
עַל מַצְנַפְתָּא : ולקחת וְתִיסַּב יַת מִשְׁחָא דִרְבוּתָא וּתְרִיק עַל רֵישֵׁיהּ וּתְרַבֵּי 7
יָתֵיהּ : ואת בניו וְיַת בְּנוֹי תְּקָרֵיב וְתַלְבֵּישִׁינוּן כִּיתּוּנִין : וחגרת וּתְטַכֵּס יַתְהוֹן 8 9
בְּקַמּוּרִין לְאַהֲרֹן וּבְנוֹי וְתַכְבּוֹשׁ לְהוֹן כּוֹבְעִין וּתְהֵי לְהוֹן כְּהוּנְתָּא לִקְיָים עָלַם
וּתְקָרֵב קוּרְבָּנָא דְאַהֲרֹן וְקוּרְבָּנָא דִבְנוֹי : והקרבת וּתְקָרֵיב יַת תּוֹרָא קֳדָם 10
מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן וּבְנוֹי יַת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא : ושחטת וְתִיכּוֹס 11
יַת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא : ולקחת וְתִיסַּב מֵאַדְמָא דְתוֹרָא וְתִיתֵּן 12
עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא בְּאֶצְבְּעָךְ וְיַת כָּל דְּמָא תֵּשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא : ולקחת
את כל וְתִיסַּב יַת כָּל תַּרְבָּא דְחָפֵי עַל בְּנֵי גַוָּא וְיַת דִּמְשְׁתְּאַר עַל חֲצַר כַּבְדָא 13
וְיַת תַּרְתֵּין כּוֹלְיָין וְיַת תַּרְבָּא דַעֲלֵיהוֹן וּתְסַדֵּר עַל מַדְבְּחָא : ואת וְיַת בִּשְׂרָא 14
דְתוֹרָא וְיַת מוֹשְׁכֵיהּ וְיַת רֵיעֵיהּ תּוֹקִיד בְּנוּרָא מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא חַטָּאתָא הִיא :
ואת האיל וְיַת דִּכְרָא חַד תִּסַּב וְיִסְמְכוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹי יַת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ דִּכְרָא : 15
ושחטת וְתִיכּוֹס יַת דִּכְרָא וְתִסַּב יַת אַדְמֵיהּ וְתִזְרוֹק עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר : 16
ואת וְיַת דִּכְרָא תְּפַסֵּיג לְפִסְגוֹי וּתְחַלֵּיל 17
בְּנֵי גַוֵּיהּ וּכְרָעוֹי וּתְסַדֵּר עַל אֵיבְרוֹי
וְעַל רֵישֵׁיהּ : והקטרת וְתַסִּיק יַת כָּל 18
דִּכְרָא לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הוּא קֳדָם יְיָ
לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ הוּא : ולקחת וְתִיסַּב יַת דִּכְרָא תִּנְיָינָא 19
וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן וּבְנוֹי יַת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ דִּכְרָא :

ירושלמי 17 וְיַת דִּכְרָא תְּפַסֵּג לְפַסְגוֹי
וּתְשַׁוֵּג בְּנֵי גַוֵּיהּ וְרִגְלוֹי וְתִתֵּן עַל פַּסְגוֹי
וְעַל רֵישֵׁיהּ :

Targ. Jonathan B. Uziel. Hierosolymitanum.

Panes quoque azymos & tortas azymas, quæ mixtæ sint cum oleo 2 olivæ, & lagana panis azymi quæ uncta sint oleo olivæ : *ex* simila tritici facies ea. Et pones ea in sportam unam, & offeras ea in 3 sporta : & taurum & duos arietes portabunt in vecti. Porro Aha- 4 ronem & filios ejus appropinquare facies ad portam tabernaculi testimonii : & lavabis eos in quadraginta modiis aquæ vivæ. Et acci- 5 pies vestimenta, & indues Aharonem tunicâ, interulâ Ephod, & ipso Ephod atque pectorali : & ornabis eum baltheo Ephodi. Et 6 pones tiaram super caput ejus : & pones coronam *sanctitatis*, in qua insculptum erit nomen sanctum, super tiaram. Dein capies 7 oleum unctionis, & effundes super caput ejus : & unges eum. 8 Postea filios ejus accedere facies, & indues eis tunicas. Et orna- 9 bis eos balteis, Aaronem & filios ejus, deinde ligabis illis galeros, & erit illis sacerdotium in statutum perpetuum : offeras etiam oblationem Aaronis, & oblationem filiorum ejus. Et accedere fa- 10 cies taurum coram tabernaculo conventus : & imponant Aharon & filii ejus manus suas super caput tauri. Et mactabis juvencum illum 11 coram Domino, juxta ostium tabernaculi testimonii. Et accipies è 12 sanguine juvenci, & pones super cornua altaris digito tuo : deinde totum sanguinem fundes ad fundamentum altaris. Et accipies to- 13 tam pinguedinem quæ tegit intestina, & quod relinquitur super reticulum epatis, & duos renes unà cum adipe quæ illis adhæret : & ordinabis super altare. Et carnem juvenci, & pellem ejus, & fi- 14 mum ejus comburas igni extra castra : peccatum est. Et arietem 15 unum accipies, & imponent Aaron & filii ejus manus suas super caput arietis. Dein mactabis arietem : & accipies sanguinem 16 ejus, & sparges super altare circum circa. Et arietem divides in 17 membra sua : & lavabis intestina & crura ejus, & ordinabis super membra ejus, & super caput ejus. Et incendes totum ari- 18 etem super altare, holocaustum est coram Domino : ut suscipiatur cum beneplacito, oblatio coram Domino est. Dein accipies arietem secundum : & imponent Aaron 19 & filii ejus manus suas super caput arietis

Hieros. 17 *Et arietem secabis in sectiones suas : & lavabis intestina & pedes ejus, & pones super sectiones ejus, & super caput ejus.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ونان فطير وكلوجهي فطير آميختگان در روغن وتنكهاي فطير ماليدگان در 2
روغن سميد گندم بكني ايشانرا * وبدهي ايشانرا ابر سلّهي يكه ونزديك آوري 3
ايشانرا در سلّه ومر آن گاو ومر دوآن نرميشان* ومراهرن ومر پسراني او نزديك آوري 4
بدرگاهي خيمهي وعده وبشويي ايشانرا درآب * وبستاني مر آن جامها وبپوشاني مراهرن 5
مر آن پيرهن ومر زبر پوش آن بروان ومر آن بروان ومر آن دوشوان وآراسته كني باو در
بند آن بروان * وبنهي آن دستار ابر سري او وبدهي مر تاجي آن خاص ابر آن دستار* 6
وبستاني مر روغني آن ماليدن وبريزي ابر سري او وروغن مالي اويرا * ومر پسراني او 7 8
نزديك آوري وبپوشاني ايشانرا پيرهنها * وببندي ايشانرا ميانبند اهرن وپسراني او 9
وآراسته كني بايشان طاقيّها وباشد بايشان كهونهي برسمي جاويد ونزديك آوري قرباني اهرن
وقرباني پسراني او* ونزديك آوري مر آن گاو بپيشي خيمهي وعده وبنهد اهرن وپسراني 10
او مر دستهاي ايشان ابر سري آن گاو* وبكشي مر آن گاو بپيشي ‼ درگاهي خيمهي 11
وعده * وبستاني ازخوني آن گاو وبدهي ابر شاخهاي آن مذبح در انگشت تو ومر همه 12
آن خون بريزي ببنيادي آن مذبح *وبستاني مر همه آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه 13
ومر آن زيادتي ابر آن جگر ومر دو آن گردها ومر آن پيه آنچه ابر ايشان وبر آوري بآن
مذبح* ومر گوشت آن گاو ومر پوستي او ومر بولي او بسوزاني در آتش از بيرون بلشكرگاه 14
خطات آن * ومر آن نرميش آن يكّه بستاني وبنهند اهرن وپسراني او مر دستهاي ايشان ابر 15
سري آن نرميش * وبكشي مر آن نرميش وبستاني مر خوني او وبپراكني ابر آن 16
مذبح گرداگرد * ومر آن نرميش اندام زني باندامهاي او وبشوي شكمبهي او وپاچهاي 17
او وبدهي ابر اندامهاي او وابر سري او* وبر آوري مر همه آن نرميش بآن مذبح قربان 18
او ‼ بوي قبوليت قربان ‼ او* وبستاني مر آن نرميشي آن دويمي وبنهد اهرن وپسراني 19
او مر دستهاي ايشان ابر سري آن نرميش *

Et panes azymos, & placentas sub- 2 *cineritias azymas mistas cum oleo, & lagana azyma uncta oleo : ex simila triticea facies ea. Dabisque ea* 3 *in canistrum unum, & offeres ea in canistro, cum bove & duobus arietibus. Tum Aharon & fi-* 4 *lios ejus adduces ad ostium tentorii conventûs, & lavabis eos aquâ. Et accipies vestes, &* 5 *indues Aharon indusium & superius indumentum pectoralis, & pectorale ac humerale, aptabisque cum cingulo pectoralis. Pones prætereà cidarim super* 6 *caput ejus : dabisque coronam sanctitatis super cidarim. Ac-* 7 *cipies demùm oleum unctionis, & fundes super caput ejus : ita oleo unges eum. Posthæc ad-* 8 *duces filios ejus, & indues eos indusiis : Cingésque eos cin-* 9 *gulo, Aharon & filios ejus, & aptabis eis pileos & erit eis sacerdotium in statutum æternum : offerésque oblationem Aharon & oblationem filiorum ejus. Et af-* 10 *feres bovem coram tentorio conventûs : imponéntque Aharon & filii ejus manus suas super caput bovis. Tunc mactabis bo-* 11 *vem coram Domino, ad ostium tentorii conventûs. Accipiésque* 12 *de sanguine bovis, & dabis super cornua altaris digito tuo : at omnem sanguinem reliquum fundes ad fundamentum altaris. Tolléṡque* 13 *omnem adipem operientem intestina, & additamentum super jecur, & duos renes, & adipem qui est super illos, offerésque super altare. At carnem bovis,* 14 *& pellem ejus, & excrementum ejus combures igni extra castra : peccatum est. Arietem quoque u-* 15 *num accipies, & imponent Aharon & filii ejus manus suas super caput arietis. Tunc macta-* 16 *bis arietem, accipiésque sanguinem ejus, & asperges super altare circumcirca : Arietem au-* 17 *tem demembrabis per membra sua, & lavabis intestina ejus cruráque ejus, & dabis super membra ejus & super caput ejus. Offeres prætereà totum arietem* 18 *super altare : oblatio est Domino, odor acceptabilis : oblatio* inquam *Domino est. Accipies insuper* 19 *arietem secundum, imponéntque Aharon & filii ejus manus suas super caput arietis.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. Jonathan B.Uziel. *Hieroſolymitanum.*

ושחטת ותיכוס ית דכרא ותיסב מן אדמיה ותיתן על חסחוס אודנא דאהרן 20
דימינא ועל חסחוי אודנא דבנוי דימינא ועל איליון ידיהון דימינא ועל איליון
ריגליהון דימינא ותדרוק ית מותר אדמא על מדבחא חזור חזור : ולקחת
ותיסב מן אדמא דעל מדבחא וממשחא דרבותא ותדי על אהרן ועל לבושוי 21
ועל בנוי ועל לבושי בנוי עמיה : ולקחת ותיסב מן דכרא תרבא ואליתא וית 22
תרבא דחפי ית בני גווא וית דמשתאר על חצר כבדא וית תרתין כוליין וית
תרבא דעליהון וית שוקא דימינא ארום דכר קורבניא הוא : וככר ועגול דלחים 23
חד וגריץ דלחים פתיך במשח חד ועריך חד מסלא דפטירא דקדם יי : ושמת
ותשוי כולא על ידי אהרן ועל ידי בנוי ותרים יתהון ארמא קדם יי : ולקחת 24
ותיסב יתהון מידיהון ותסדר במדבחא על עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי 25
קורבנא הוא קדם יי : ולקחת ותסב 26
ית חדיא מדכר קורבניא דלאהרן ותרים

ירושלמי 26 חוה ניעא :

יתיה ארמא קדם יי ויהא לך לחולק : וקדשת ותקדש ית חדיא דארמותא וית 27
שוקא דאפרשותא דאיתרם ודאיתפרש מדכר קורבניא מידי לאהרן ומידי
לבנוהי : והיה ויהא לאהרן ולבנוי לקיים עלם מן בני ישראל ארי אפרשותא 28
היא ואפרשותא יהא מן בני ישראל מנכסת קודשיהון אפרשותהון קדם יי :
ובגדי ולבושי קודשא דלאהרן יהון לבנוי בתרוי לרבאה בהון ולקרבא בהון ית 29
קורבנהון : שבעת שובעא יומין ילבשינון כהנא דיקום בתרוי מן בנוי ולא מן 30
ליואי בזמן דיעולין למשכן זימנא לשמשא בקודשא : ואת איל וית דכר 31
קורבניא תיסב ותבשל ית בשריה באתר קדיש : ואכל וייכול אהרן ובנוי ית 32
בישרא דדיכרא וית לחמא די בסלא בתרע משכן זימנא : ואכלו וייכלון 33
יתהון דאתכפר בהון לקרבא ית קורבנהון למקדשא יתהון לשמשא קדמי וחילוני
לא ייכול ארום קודשא הינון :

Et mactabis arietem, & accipies de ſanguine ejus, & pones ſuper 20
cartilaginem auris Aaronis dextræ, & ſuper cartilagines auris filiorum
ejus dextræ, & ſuper pollicem manus eorum dextræ, atque
ſuper pollicem pedis eorum dextri : dein ſparges reſiduum ſanguinem
ſuper altare circum circa. Et accipies de ſanguine qui eſt ſuper altare, 21
& ex oleo unctionis, & ſparges ſuper Aaronem & ſuper veſtimenta
ejus, & ſuper filios ejus & ſuper veſtes filiorum ejus cum ipſo.
Et accipies de ariete adipem & caudam, & adipem qui operit inteſtina, 22
& quod relictum erit ſuper reticulum epatis, & duos renes &
adipem qui eſt ſuper eos, & armum dextrum : quoniam aries oblationum
eſt. Et buccellam panis unam, & placentam panis mixtam 23
oleo unam, & laganum unum de caniſtro azymi, quod eſt coram
Domino. Ponáſque omnia ſuper manus Aaronis, & ſuper manus 24
filiorum ejus : & elevabis illa elevatione coram Domino. Et accipias 25
ea de manu eorum, & ordinabis in altari ſuper holocauſtum :
ut ſuſcipiatur cum beneplacito coram Domino, oblatio eſt coram Domino.
Tollas etiam pectuſculum 26
ex ariete oblationum Aaronis, &
elevabis ipſum elevatione coram

Hieroſ. 26. *Pectus.*

Domino : & cedet tibi in portionem. Et ſanctificabis pectuſculum 27
elevationis, & armum ſeparationis, quod elevatum eſt & ſeparatum,
de ariete oblationum Aaronis & filiorum ejus. Et erit Aaroni & filiis 28
ejus in ſtatutum perpetuum à filiis Iſrael, quia ſeparatio eſt : & ſeparatio
erit à filiis Iſrael de victimis ſanctificationum ſuarum, ſeparatio eorum
erit coram Domino. Et veſtes ſanctitatis Aaronis erunt filiorum 29
ejus poſt ipſum : ut ungantur in eis, & ut offerant in eis oblationes
ſuas. Septem diebus induat eas ſacerdos, qui poſt eum ſurget de 30
filiis ejus, non autem ex Levitis : tempore quo ingredientur in tabernaculum
teſtimonii, ad miniſtrandum in ſanctuario. Et arietem oblationum 31
accipies, & coques carnem ejus in loco ſancto. Et comedet 32
Aharon & filii ejus carnem arietis, & panem qui eſt in caniſtro,
in porta tabernaculi teſtimonii. Comedent *inquam* ea, eò quòd expiatio 33
pro iis ſit facta offerendo oblationes eorum, ad ſanctificandum
eos ad miniſtrandum coram me : & prophanus non comedet, quoniam
ſanctitas ſunt.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبكشي مر آن نرميش وبستاني از خون او وبدهي ابر تنكهي گوشي اهرن وابر تنكهي 20
گوشي پسراني او آن راست وابر نر انگشت دستي ايشان آن راست وابر نر انگشتي پاي ايشان
آن راست وبپراكني مر آن خون ابر آن مذبح گرداگرد * وبستاني از آن خون آنچه ابر آن 21
مذبح واز روغن آن ماليدن وبچكاني ابر اهرن وابر جامهاي او وابر پسراني او وابر جامهاي
پسراني او او ازي او وخاص باشد او وجامهاي او وپسراني او وجامهاي پسراني او او ازي او
* وبستاني از آن نرميش آن پيه وآن دنبه ومر آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه ومر آن 22
زيادي آن جگر ومر دو آن گردها ومر آن پيه آنچه ابر ايشان ومر ساقي آن راست كه
نرميشي قربان او * وقرص نان يكه وكلوچهي نان روغن يكه وتنكي يكه از سلهي آن 23
فطير آنچه بپيشي يِ * وبنهي آن همه ابر كفاني اهرن وابر كفاني پسراني او وعرضه كني 24
ايشانرا عرضه بپيشي [يِ] * وبستاني ايشانرا از دستي ايشان وبر آوري بآن مذبح ابر آن 25
قربان ببوي قبوليت بپيشي يِ قربان او يِ * وبستاني مر آن سينه از نرميشي آن قربان آنچه 26
باهرن وعرضه كني اويرا عرضه بپيشي يِ وباشد بتو ببخش * وخاص كني مر سينهي 27
آن عرضه ومر ساقي آن جداكرد آنچه عرضه شد وآنچه جدا شد از نرميش آن قربان از آنچه
باهرن واز آنچه بپسراني او * وباشد باهرن وبپسراني او برسمي جاويد از نزدي پسراني يسرال 28
كه جداكرد او وجدا كرد باشد از نزدي پسراني يسرال از ذبحهاي خاصهاي ايشان
جداكرد ايشان يِ * وجامهاي آن خاص آنچه باهرن باشد بپسراني او پسي او بماليدن در او 29
ايشان وبنزديك آوردن در ايشان مر قرباني ايشان * هفت روزها بپوشد ايشانرا آن كهن 30
جاي او از پسراني او آنچه بيايد بخيمهي وعده بخدمت كردن در خاص * ومر نرميشي آن 31
قربانها بستاني وبجوشاني مر گوشتي او در جاي خاص * وبخورد اهرن وپسراني او مر 32
گوشت آن نرميش ومر آن نان آنچه در سله درگاهي خيمهي وعده * وبخورند ايشانرا 33
آنچه كفارت شد در ايشان بنزديك آوردن مر قرباني ايشان بخاص كردن ايشان وبيگانه
نه خورد كه خاص ايشان *

Tunc mactabis arietem, accipiéſque 20
de ſanguine ejus, & dabis
ſuper tenue auris Aharon & ſuper
tenue auris filiorum ejus dextræ,
& ſuper maſculum digitum
(i. e. pollicem) manûs eorum
dextræ, & ſuper pollicem
pedis eorum dextri : aſpergéſque
ſanguinem ſuper altare circumcirca.
Tolléſque de ſanguine qui 21
erit ſuper altare, & de oleo unctionis,
ſtillabiſque ſuper Aharon,
& ſuper veſtes ejus, & ſuper
filios ejus, & ſuper veſtes
filiorum ejus cum eo : & ſanctus
erit ipſe, veſtéſque ejus, & filii
ejus, veſtéſque filiorum ejus cum
eo. Deindè tolles de ariete adipem, 22
& caudam, & adipem operientem
inteſtina, & additamentum
jecoris, duóſque renes, &
adipem qui eſt ſuper eos, &
crus dextrum : quia aries oblationis
eſt: Et tractam panis unam, 23
& placentam panis oleati
unam, & laganum unum è caniſtro
azymorum, quod eſt coram
Domino. Ponéſque omnia illa in 24
manibus Aharon, & in manibus
filiorum ejus, admovebiſque illa
admotione coram Domino. Accipies 25
autem illa è manu eorum,
offeréſque in altari, ſuper
oblationem in odorem acceptabilem
coram Domino : oblatio eſt
Domino. Accipies etiam pectus 26
ex ariete oblationis quod Aharonis
eſt, & admovebis illud admotione
coram Domino, & erit
tibi in partem. Sanctificabiſque 27
pectus admotionis, & crus ſeparationis,
quod admotum eſt, &
quod ſeparatum eſt ex ariete oblationis,
ex eo ſcil. qui eſt pro Aharon
& filiis ejus. Et erit ipſi Aharon 28
& filiis ejus in ſtatutum æternum
à filiis Iſrael, quia ſeparatio
eſt : & ſeparatio erit à
filiis Iſrael de victimis ſanctificationum
ſuarum, ſeparatio inquam
eorum erit Domino. Porrò 29
veſtes ſanctitatis quæ Aharonis,
erunt filiorum ejus poſt eum ad
ungendum eos in eis, & ad offerendum
in eis oblationem eorum.
Septem diebus induet eas qui ſacerdos 30
fuerit loco ipſius de filiis
ejus, qui ingredietur tentorium
conventûs ad miniſtrandum
in ſanctitate. Arietem verò oblationum 31
tolles, & coques carnem
ejus in loco ſanctitatis.
Comedétque Aharon & filii ejus 32
carnem arietis, & panem qui in
caniſtro, ad oſtium tentorii conventûs.
Comedent inquam illa 33
quibus expiatio facta fuit, &
offerendum oblationem eorum, ad
ſanctificandum eos : & alienigena
non comedet, quia ſanctitas ſunt.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. Jonathan B. Uziel.

ואם ואין ישתייר מבשר קורבניא ומן לחמא עד צפרא ותוקיד ית דמשתייר 34
בנורא לא יתאכיל ארום קודשא הוא : ועשית ותעביד לאהרן ולבנוהי היכדין 35
ככל די פקידית יתך שובעא יומין תקרב קורבנהון : ופר ותורא דחטאתא 36
תעביד ליומא על כיפוריא ותדכי על מדבחא בכפרותך עלוי ותרבי עליה
לקדשותיה : שבעת ימים שבעא יומין תכפר על מדבחא ותקדש יתיה ויהי 37
מדבחא קודש קודשין כל דיקרב במדבחא יתקדש מן בני אהרן ברם מן שאר
עמא לית אפשר להון למקרב דלמא יתוקדון באשא מצלהבא דנפיק מן קודשיא :
וזה אשר ודין קורבנא דתעביד על מדבחא אמרין בני שנה תרין ליומא 38
תדירא : את ית אמרא חד תעביד בצפרא וית אמרא תניינא תעביד ביני 39
שימשתא : ועשרן ועשרונא סמידא פתיך במשח זיתא כתישא רבעות הינא 40
וניסוכא רבעות הינא לאמרא חד : ואת הכבש וית אמרא תניינא תעביד ביני 41
שימשתא הי כמנחת צפרא והי כניסוכא תעביד ליה לאתקבלא ברעוא קורבנא
קדם יי : עלת עלת תדירא לדריכון בתרע משכן זימנא קדם יי דאזמין מימרי 42
לכון תמן למללא עמך תמן : ונועדתי ואיזמן מימרי תמן לבני ישראל ואיקדש 43
ברבניהון בגין יקרי : וקדשתי ואקדיש ית משכן זימנא וית מדבחא וית אהרן 44
וית בנוי איקדש לשמשא קדמי : ושכנתי ואשרי שכינתי בגו בני ישראל ואהוי 45
להון לאלהא : וידעו וידעון בני ישראל ארום אנא יי אלההון די הנפיקית 46
יתהון פריקין מארעא דמצרים לאשראה שכינתי ביניהון אנא הוא יי אלההון :

ל

ועשית מזבח ותעביד מדבחא לאסקא עלוי קטורת בוסמיא דקיסי שיטא תעביד 1
יתיה : אמה אמתא אורכיה ואמתא פותייה מרבע יהא ותרתין אמין רומיה 2
מניה יהון קרנוי זקיפין : וצפית ותחפי יתיה דהב דכי ית איגריה וית כותלוי 3
חזור חזור וית קרנוי ותעביד ליה זיר דדהב חזור חזור : ושתי ותרתין עזקן דדהב 4
תעביד ליה מלרע לזיריה על תרין זיוייתיה תעביד על תרין ציטרוי ויהא לאתרא
לאריחיא למיטל יתיה בהום : ועשית ותעביד ית אריחיא דקיסי שיטא 5
ותחפי יתהון דהבא :

Quòd ſi remaneat de carne oblationum & de pane uſque ad auroram : 34
tum comburas illud quod reſiduum eſt igne ; non comedetur,
quoniam ſanctitas eſt. Et facies Aaroni & filiis ejus ſic, ſecundùm 35
omnia quæ præcepi tibi : ſeptem diebus offeres oblationes eorum.
Et juvencum pro peccato facias ſingulis diebus pro expiationibus, 36
& unges altare, cùm expiaveris ſuper illud : & unges
ipſum, ut ſanctifices ipſum. Septem diebus expiabis altare, & ſanctificabis 37
ipſum : & erit altare ſanctum ſanctorum, omnis qui acceſſerit
ad altare ſanctus erit, ex filiis Aaron ; verum ex reliquo populo
non eſt illis licitum accedere, ne comburantur igne inflammato,
qui exibit ex ſanctitatibus. Hæc eſt autem oblatio quam facies 38
ſuper altare : agnos anniculos duos per ſingulos dies jugiter. Agnum 39
unum facies mane : & agnum ſecundum facies inter veſperas. Decimam 40
quoque partem ſimilæ mixtam cum oleo olivæ contuſo *quod
habeat* quartam partem Hin, & libamen quartæ partis Hin pro
agno uno. Et agnum ſecundum facies inter veſperas : inſtar oblationis 41
matutinæ & juxta libamen facias ei, ut ſuſcipiatur cum beneplacito,
oblatio coram Domino. Holocauſtum juge erit per generationes 42
veſtras in porta tabernaculi teſtimonii coram Domino : ubi
conſtituam verbum meum vobis ibi, ad loquendum vobiſcum ibi.
Et conſtituam verbum meum ibi filiis Iſrael : & ſanctificabor in 43
principibus eorum propter gloriam meam. Et ſanctificabo tabernaculum 44
teſtimonii, & altare : & Aaronem & filios ejus ſanctificabo,
ut miniſtrent coram me. Et habitare faciam divinam meam majeſtatem 45
in medio filiorum Iſrael : & ero illis in Deum. Et cognoſcent 46
filii Iſrael, quòd ego ſim Dominus Deus eorum, qui eduxi eos
liberatos è terra Ægypti, ad habitare faciendum divinam meam majeſtatem
inter eos : ego ipſe Dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

Facias quoque altare ad incendendum ſuper illud ſuffitum aromatum : 1
ex lignis Sittim facias ipſum. Cubiti erit longitudo ejus, & 2
cubiti latitudo ejus, quadratum erit, & duorum cubitorum altitudo
ejus : ex ipſo erunt cornua ejus erecta. Et cooperies ipſum auro puro, 3
tectum ejus & parietes ejus circum circa, & cornua ejus : &
facies illi coronam auream circum circa. Et duos annulos aureos facies 4
illi deorſum ad coronam ejus, in duobus angulis ejus facies ad duo latera
ejus : & erit in locum vectium ad portandum ipſum illis. Et 5
facies vectes de lignis Sittim : & cooperies ipſos auro.

Verſio *PERSICA* cùm Interpretatione *LATINA*.

* واگر زياده آيد از گوشت آن قربانها واز آن نان تا آن بامداد وبسوزاني مر آن باقي مانده 34
در آتش نه خورده شود كه خاص او * وبكني باهرن وبپسراني او همچنين چون همه آنچه فرمودم 35
ترا هفت روزها نزديك آوري قربان ايشان * وگاو خطات بكني بروز ابر آن كفارتها وپاك كني 36
ابر آن مذبح در كفارت خواستني تو ابر او وبمالي اويرا بخاص كردن او * هفت روزها كفارت 37
خواهي ابر آن مذبح وخاص كني اويرا وباشد آن مذبح خاصي خاصها همه آن رسا در
مذبح خاص باشد * واين آنچه بكني ابر آن مذبح برهها قدراني سال دو بروز هميشه * مر آن 38 39
برهي آن يكه بكني در بامداد ومر آن برهي آن دويمي بكني ميان آن ايوارها * وده يك 40
سميد آميخته در روغن كوفته چهاريك آن دوله وپشنجش چهار آن دوله مي ببرهي آن
يكه * ومر آن برهي آن دويمي بكني ميان آن ايوارها چون هديهي آن بامداد وچون پشنجش 41
آن بكني بآن ببوي قبوليت قربان يِ * قربان هميشه بعصرهاي شما درگاهي خيمهي وعده 42
بپيشي يِ آنچه وعده باشم بشما آنجا بسخن گفتن بتو آنجا * وعده باشم آنجا بپسراني يسرال 43
وخاص باشد در عزيزي من * وخاص كنم مر خيمهي وعده ومر آن مذبح ومر اهرن ومر 44
پسراني او خاص كنم بخدمت كردن بمن * وبسكن گيرم در ميانهي پسرال وباشم 45
ايشان بخدا * وبدانند كه من يِ خداي ايشان آنچه بيرون آوردم ايشانرا از زمين مصر 46
بسكن گرفتن من در ميانهي ايشان من يِ خداي ايشان * فصل سيام *

* وبكني مذبح دخنه جاي دخنه چوبهاي شمشاد بكني اويرا * گزي درازي او وگزي 1 2
كشادگي او چهار گوشه باشد ودو گز بالاي او از او شاخهاي او * وبيندايي اويرا 3
طلاي پاك مر بامي او ومر ديوارهاي او گرداگرد ومر شاخهاي او وبكني باو زهي طلا
گرداگرد * ودو حلقهاي طلا بكني باو از فرود زهي او ابر دو پهلوهاي او وبكني 4
ابر دو جانبهاي او وباشد بخانها بباهوها ببرداشتن اويرا در ايشان * وبكني مر آن 5
باهوها چوبهاي شمشاد وبيندايي ايشانرا طلا *

Quòd ſi ſuperfuerit de carne oblationum, 34
& de pane uſque ad mane, tum
combures reliquum manens igni :
non comedetur, quia ſanctum eſt.
Facies igitur ipſi Aharon et filiis ejus 35
ſic juxta omne quod præcepi tibi:
ſeptem diebus offeres oblationem
eorum. Et bovem peccati facies 36
per diem ſuper expiationibus :
& purificabis altare, cùm expiationem
procuraveris ei, ungéſque illud
ad ſanctificandũ ipſum. Septem 37
diebus expiationem procurabis altari,
& ſanctificabis illud, eritque
altare ſanctitas ſanctitatum: omnis
accedens ad altare, ſanctus erit.
Hoc eſt autem quod facies in altari: 38
Agnos anniculos duos per diem jugiter :
Agnum unum facies mane, & 39
agnum ſecundum facies inter veſperas:
Et decimã partem ſimilæ miſtæ 40
cum oleo contuſo, quartâ parte
ſati : & conſperſionem, quartam partem
ſati vini in agnum unum. Agnũ 41
inquam ſecundum facies inter veſperas :
ſicut muneri matutino &
ſicut conſperſioni ejus, facies ei in
odorem acceptabilem, oblationem
Domino. Oblatio jugis eſt in ſecula 42
veſtra ad oſtium tentorii conventûs
corã Dño, quò conveniã vos
ad alloquendum te ibi. Conveniam 43
illic filios Iſrael, & ſanctus
erit locus per gloriam meam. Sanctificabo 44
inquam tentorium conventûs,
& altare : Aharon quoque
& filios ejus ſanctificabo ad miniſtrandum
mihi. Et habitationem 45
capiam in medio filiorum Iſrael,
eróque eis in Deum : Et ſcient 46
quòd ego ſum Dominus Deus eorum,
qui eduxi eos è terra Ægypti,
ut habitationem caperem in medio
eorum, ego Dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

Facies & altare thymiaterium 1
thymiamatis ex lignis buxinis facies
illud. Cubitus longitudo ejus, & 2
cubitus latitudo ejus, quadrangulare
erit : & duo cubiti altitudo ejus :
ex ipſo erunt cornua ejus. Obduces 3
autem illud auro puro, tectum
ejus & parietes ejus circumcirca,
& cornua ejus : facieſque ei loricam
auream circumcirca. Duos 4
præterea annulos aureos facies ei,
infra loricam ejus in duobus coſtis
ejus facies, in ambobus lateribus ejus :
& erunt in loca baculis ad portandum
illud in eis. Facies autem 5
illos baculos ex lignis buxinis, &
obduces eos auro.

ונתרת ותתן יתיה קדם פרגודא דעל ארונא דסהדותא קדם כפורתא דעל 6
סהדותא דאיזמן מימרי לך תמן : והקטיר ויקטר עלוי אהרן קטורת בוסמין 7
בצפר בצפר באתקנותיה ית בוציניא יקטרינה : ובהעלות ובאדלקות אהרן ית 8
בוציניא ביני שמשתא יקטרינה קטרת בוסמין תדירא קדם יי לדריכון : לא
לא תסקון עלוי קטרת בוסמין דעממין נוכראין ועלתא ומנחתא וניסוכין לא 9
תנסכון עלוי : וכפר ויכפר אהרן על קרנוי חדא בשתא מן אדם חטאתא 10
דכפוריא חדא ומנא בשתא יכפר עלוי ביומא דכפורי לדריכון קודש קודשין
הוא קדם יי :

וידבר ומליל יי עם משה למימר : כי תשא ארום תקבל ית חושבן בני 11 12
ישראל למניניהון ויתנון גבר פורקן
נפשיה קדם יי כד תמני יתהון ולא
יהא בהון ניזקא דמותא כד תמני יתהון :

רושלמי 12 ארום תקביל ית ריש
חושבן סכומיהון דבני ישראל :

זה דין שיעורא איתחמי למשה בטוורא הי כדינרא דאשא והיכדין אמר ליה 13
כדין יתנון כל מאן דעבר על מניניא פלגות סילעא בסילעא דטבעא דקודשא
עשרין מנין סלעא פלגות סילעא אפרשותא קדם יי : כל כל מאן דעבר על 14
מניניא מבר עשרין שנין ולעילא יתן אפרשותא קדם יי : העשיר דעתיר לא 15
יסגי ודמסכן לא יזער מפלגות סלעא למיתן ית אפרשותא קדם יי לכפרא על
נפשתיכון : ולקחת ותיסב ית כספא דכיפוריא מן בני ישראל ותיתן יתיה 16
על עבידת משכן זימנא ויהי לבני ישראל לדוכרן טב קדם יי לכפרא על נפשתיכון :
וידבר ומליל יי עם משה למימר : ועשית כיור ותעביד כיורא דנחשא ובסיסיה 17 18
דנחשא לקידוש ותסדר יתיה בין משכן זימנא ובין מדבחא ותיתן תמן מוי :
ורחצו ויסבון מניה בנטילא דכיא ויקדשון במוהי אהרן ובנוי ית ידיהון וית 19
ריגליהון : בבאם בזמן מיעלהון למשכן זימנא יקדשון מוי ולא ימותון 20 21
באשא מצלהבא ותהא להון קיים עלם ליה ולבנוי לדריהון : וידבר ה׳ ומליל 22
יי עם משה למימר :

6 Et ponas illud ante velum, quod eſt juxta arcam teſtimonii, coram propitiatorio quod eſt ſuper teſtimonium, ubi conſtituam verbum meum tibi. 7 Et incendet ſuper ipſum Aaron ſuffitum aromatum: manè, manè, cum adornaverit lucernas, incendat illud. 8 Et quando accenderit Aaron lucernas inter veſperas, incendat ipſum ſuffitum aromatum jugiter coram Domino per generationes veſtras. 9 Non adoleatis ſuper ipſum ſuffitum aromatum populorum alienorum, & holocauſtum & oblationem: & libamina non libabitis ſuper ipſo. 10 Et expiabit Aaron ſuper cornua ejus ſemel in anno; de ſanguine hoſtiæ peccati expiationum ſemel in anno expiabit ſuper ipſum, in die expiationum per generationes veſtras; ſanctitas ſanctitatum eſt coram Domino.

SECT. XXI.

11 ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 12 Quando capies ſummam filiorum Iſrael juxta numerum eorum, tum dabunt unuſquiſque liberationem animæ ſuæ coram Domino, quando numerabis eos: ut non ſit in eis damnum mortis quando numerabis eos.

Hieroſ. 12. *Quando capies caput numeri ſumma filiorum Iſrael.*

13 Hæc æſtimatio: oſtenſus eſt Moſi in monte quaſi denarius ignis, & ſic dixit illi; Sic dabunt quiſquis tranſit in numerum, *nempe* dimidium ſiclum, in ſiclo monetæ ſanctuarii: viginti minarum ſiclus *eſt*, media pars ſicli ſeparatio *erit* coram Domino. 14 Quicunque tranſierit in numerum, à filio viginti annorum & ſupra, dabit ſeparationem coram Domino. 15 Qui dives eſt non multiplicabit, qui pauper eſt non diminuet de medio ſiclo: ut det ſeparationem coram Domino, ad expiandum pro animabus veſtris. 16 Et accipies argentum expiationum à filiis Iſrael, & dabis ipſum pro opere tabernaculi teſtimonii: ut ſit filiis Iſrael in memoriale bonum coram Domino, ad expiandum pro animabus veſtris. 17 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 18 Et facies concham æneam, & baſim ejus æneam ad ſanctificationem: & ordinabis ipſam inter tabernaculum teſtimonii & inter altare, & ibi pones aquas. 19 Et accipient ex ea in ablutionem puram, & ſanctificabunt aquis illius Aharon & filii ejus manus ſuas & pedes ſuos. 20 Quo tempore ingredientur in tabernaculum teſtimonii ſanctificabunt ſe aquis, neque morientur igni inflammante: 21 & erit illis ſtatutum ſeculi, ipſi & filiis ejus per generationes ſuas. 22 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo:

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وبدهي اويرا بپيش آن پرده آنچه ابر صندوق آن گواه گرفت بپيشي آن پوشش 6
آنچه ابر گواه گرفت آنچه وعده باشم بتو آنجا * ودخنه كند ابر او اهرن دخنهي بوي 7
ابزار در بامداد در بامداد در افروختني او مر آن چراغها دخنه كند اويرا * و در افروختني 8
اهرن مر آن چراغها مياني ايوارها دخنه كند آنرا دخنه هميشه بپيشي يي بعصرهاي شما
* نه بر آوريد ابر او دخنهي بيگانه [وقربان وهديه] و پشنجش نه پشنجش كنيد ابر او * 9
* وكفارت خواهد اهرن ابر شاخهاي او يكه در سال از خون خطات آن كفارتها يك در سال 10
كفارت خواهد ابر او بعصرهاي شما خاصي خاصها او يي * سخن گفت يي بموسه بگفتن * 11
* كه حساب كني مر سري پسراني يسرال بشمارهاي ايشان بدهند مرد ديتي جاني 12
او يي در شمردن ايشانرا و نه باشد در ايشان زخم در شمردن ايشانرا * اين بدهند همه آن 13
گذرا ابر آن شمارها نيمهي آن مثقال در مثقال آن خاص بيست دانگ آن مثقال نيمهي
آن مثقال جدا كرد يي * همه آن گذرا ابر آن شمارها از قدري بيست سال و بالا بدهد 14
جدا كرد يي * آن توانگر نه بسيار كند و آن درويش نه اندك كند از نيمهي آن 15
مثقال بدادن مر جدا كرد يي بكفارت كردن ابر جانهاي شما * وبستاني مر سيمي آن 16
كفارتها از نزد پسراني يسرال وبدهي اويرا ابر كاري خيمهي وعده وباشد بپسراني يسرال
بياد كرد بپيشي يي بكفارت كردن ابر جانهاي شما * سخن گفت يي بموسه بگفتن * 17
* وبكني ابريق مس وطشتي او مس بشستن وبدهي اويرا مياني خيمهي وعده ومياني 18
آن مذبح وبدهي بآنجا آب * وبشويند اهرن و پسراني او [از او] مر دستهاي ايشان و مر 19
پاهاي ايشان * در آمدن ايشان بخيمهي وعده بشويند آب و نه ميرند يا در نزديك شدن 20
ايشان بآن مذبح بخدمت كردن ببر آوردن قربان يي * وبشويند دستهاي ايشان و پاهاي 21
ايشان و نه ميرند وباشد بايشان رسمي جاويد باو وبنسلي او بعصرهاي ايشان *
22 * سخن گفت يي بموسه بگفتن *

6 Et dabis illud ante velum quod eſt juxta arcam teſtimonii, ante operimentum quod eſt ſuper Teſtimonium, ubi conveniam te. 7 Et fumificabit ſuper illud Aharon ſuffimentum aromaticum ſingulis matutinis: quando accendet lucernas, fumificabit illud. 8 Quando inquam accendet Aharon lucernas inter veſperas, fumificabit illud ſuffimentum jugiter coram Domino in ſeculis veſtris. 9 Non offeretis ſuper illud ſuffimentum alienum, & oblationẽ ac munus: & conſperſionem non conſpergetis ſuper illud. 10 Et expiationem procurabit Aharon ſuper cornua ejus ſemel in anno: ſanguine peccati expiationum, ſemel in anno expiationem procurabit ſuper illud in ſeculis veſtris: Sanctitas ſanctitatum eſt Domino. 11 Locutus eſt autem Dn̄s ad Moſheh, dicendo; 12 Quando recenſebis capita filiorum Iſrael per numeros eorum, dabunt quiſque piamen animæ ſuæ Domino inter numerandum eos, & non erit in eis plaga [illegible] numerandum eos. 13 Hoc autem dabunt; Omnis tranſiens ad numeros dimidium ſicli ſecundùm ſiclum ſanctitatis Viginti obolorum eſt ſiclus: dimidium ſicli ſeparati erit Domino. 14 Omnis tranſiens ad numeros à viginti annorum & ſuprà, dabit ſeparationem Domino. 15 Dives non multiplicabit, & pauper non diminuet de dimidio ſiclo dando ſeparationem Dn̄o ad expiationẽ faciendũ pro animabus veſtris. 16 Accipiéſque argentum expiationũ à filiis Iſrael, & dabis illud in opus tentorii conventûs: eritque filiis Iſrael in recordationem corã Domino ad expiationem faciendũ pro animabus veſtris. 17 Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; 18 Facies item labrum æneum, & pelvim ejus æneam ad lavandum: dabíſque illud inter tentorium conventûs & altare: & dabis illic aquam. 19 Et lavabunt Aharon & filii ejus ex eo manus ſuas ac pedes ſuos. 20 In ingreſſu ipſorum in tentorium conventûs, lavabunt ſe aquâ, & non morientur: aut in appropinquatione ipſorum ad altare ad miniſtrandum, ad offerendum oblationem Domino: 21 Lavabunt inquam manus ſuas ac pedes ſuos, & non morientur: eritque illis ſtatutum æternum, ipſi & ſoboli ejus in ſeculis ſuis. 22 Locutus eſt etiam Dominus ad Moſheh, dicendo;

ואתה ואנת סב לך בוסמין בשירויא 23
מור בחיר מתקל חמש מאה מנין
וקינמון בושם פלגותיה מתקל מאתן

23 ואת סב לך רישי בוסמנין טבין
מור בחיר תקל חמש מאון דסלעין :

וחמשין מנין וקנה בושמא מתקל מאתן וחמשין מנין : וקדה וקציעתא מתקל 24
חמש מאה מנין סילעין בסלעי קודשא ומשח זיתא מלי קסטא דסכומיה תריסר
לוגין לוגא לכל שיבטא לתריסר שבטין : ועשית ותעביד יתיה משח רבות 25
קודשא בושם מתבשם עובד מתבשם בשמא ממזיג משח רבות קודשא יהא :
ומשחת ותרבי ביה ית משכן זימנא וית ארונא דסהדותא : ואת השלחן 26 27
וית פתורא וית כל מנוי וית מנרתא וית מנהא וית מדבחא דקטרת בוסמיא :
ואת וית מדבחא דעלתא וית כל מנוי וית כיורא וית בסיסיה : וקדשת 28 29
ותקדש יתהון ויהון קודש קודשין כל דיקרב בהון מן כהניא יתקדש ומשאר
שבטיא יתוקד באשא מצלהבא קדם יי : ואת אהרן וית אהרן וית בנוי 30
תרבי ותקדש יתהון לשמשא קדמי : ואל ועם בני ישראל תמליל למימר 31
משח רבות קודשא יהא דין קדמי לדריכון : על בשר על בישרא דאינשא 32
לא יתמרק וכדמוייה לא תעבדון כוותיה קודשא הוא קודשא יהא לכון :
איש גבר די ימזג כוותיה ודיתן מניה על חילוני דלא מבנוי דאהרן וישתיצי 33
מעמיה : ויאמר ואמר יי למשה סב לך 34
בוסמיה קטף וכשת וחלבניא בוסמין
בחירין ולבונתא דכייתא מתקל במתקל

ירושלמי 34 קטף ושובלא מוריא
וחלבניא : 35 ממזג :

יהא : ועשית ותעביד יתיה קטרת בוסמין בושם עובד ממזיג מערב דכי קודשא : 35
ושחקת ותיכתוש מינה ותדיק ותתן מינה קדם סהדותא במשכן זימנא 36
דאיזמן מימרי לך תמן קודש קודשין תהא לכון : והקטרת וקטרת בוסמין 37
דתעביד בדמוייה לא תעבדון לכון קודשא תהא לכון קדם יי : איש גבר דיעבד 38
דכוותיה לארחא בה וישתיצי מעמיה :

לא

וידבר יי ומליל יי עם משה למימר : 1
ראה חמי משה דקריית בשום טב 2
בצלאל בר אורי בר חור לשבטא

ירושלמי 2 חמי משה הא רביית
וקריית בשם טב בצלאל :

דיהודה : ואמלא ואשלמית עמיה רוח קודשא מן קדם יי בחכמתא בסוכלתנו 3
ובמנדעא ובכל עיבידתא : לחשוב למיחשב ברעיוניהון היך למעבד בדהבא ובכספא ובנחשא : 4

23 Tu autem accipe tibi aromata in principio, myrrham electam ponderis quingentarum minarum, & cinnamomum aromaticum dimidiam ejus partem, ponderantem ducentas quinquaginta minas, & calamum aromaticum ponderis ducentarum & quinquaginta minarum. 24 Et caſiæ ponderis quingentarum minarum ſiclorum juxta ſiclum ſanctuarii, & oleum olivæ plenam ciſtam continentem duodecim Log, Log pro unaquaque tribu duodecim tribuum. 25 Et facies ipſum oleum unctionis ſanctæ, aromatibus confectum opere aromatarii; oleum ſanctæ unctionis erit. 26 Et unges ipſo tabernaculum fœderis, & arcam teſtimonii. 27 Et menſam, & omnia vaſa ejus, & candelabrum & vaſa ejus: & altare ſuffitus aromatum. 28 Et altare holocauſtorum & omnia vaſa ejus: & concham & baſim ejus. 29 Et ſanctificabis ea, & erunt ſanctitas ſanctitatum: quiſquis acceſſerit ad ea ex ſacerdotibus ſanctificabitur, ſed ex reliquis tribubus comburetur igni inflammato coram Dn̄o. 30 Et Aaronem & filios ejus inunges: & ſanctificabis eos ad miniſtrandum coram me. 31 Et cum filiis Iſrael loquaris, dicens: Oleum unctionis ſanctæ erit hoc coram me per generationes veſtras. 32 Super carnem hominis non detergetur, & juxta ſimilitudinem ejus non facietis ſicut illud: ſanctum eſt, ſanctumque erit vobis. 33 Quiſquis miſcuerit illi ſimile, & qui dederit ex eo ſuper prophanum, qui non erit ex filiis Aaron, exterminabitur è populo ſuo. 34 Et dixit Dominus ad Moſem; Accipe tibi aromata, balſamum, & coſtum, & galbanum, aromata electa, & thus purum: pondus in pondere erit. 35 Et facies ipſum ſuffitum aromaticum, aroma opere miſcentis, mixtum mundum & ſanctum. 36 Et contundas ex eo, & comminuas, & ponas ex eo coram teſtimonio in tabernaculo fœderis, ubi conſtituam verbum meum tibi: ſanctitas ſanctitatum erit vobis. 37 Et ſuffitum aromatum, illi quem facies ſimilem, non facietis vobis: ſanctitas erit vobis coram Domino. 38 Quicunque fecerit illi ſimilem ad odorandum ipſum, exterminabitur è populo ſuo.

23. *Et tu accipe tibi præcipua aromata pretioſa, myrrham electam ponderis quingentorum ſiclorum.*

Hieroſ. 34. *Balſamum, & ſpicam myrrhæ, & galbanum.* 35 *Mixtum.*

CAP. XXXI.

1 ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 2 Vide Moſe, vocavi nomine bono Beſaleel filium Uri filii Chur, de tribu Juda. 3 Et implevi eum ſpiritu ſanctitatis à facie Domini, in ſapientia, in prudentia, in ſcientia & omni opere. 4 Ad cogitandum cogitationibus ſuis, ut operari debeant in auro, argento, & ære.

Hieroſ. 2. *Vide Moſe, ecce unxi & vocavi nomine bono Beſaleel.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وتو بستان بتو بوي ابزارها سر مشك آزاد پانصد وعود بويا نيمهي او دويست و پنجاه 23
و دارصيني بويا دويست و پنجاه * وعنبر پانصد در مثقالي آن خاص وروغن زيتون دوله 24
* وبكني اويرا روغن ماليدن خاص عطر عطر كرده عملي عطار روغني ماليدني خاص باشد * 25
* وبمالي درو مر خيمهي وعده و مر صندوق آن گواه گرفت * و مر آن خوان و مر همه 26 27
پيرايهاي او و مر آن چراغپايه و مر پيرايهاي آن و مر مذبح آن دخنه * و مر مذبح آن عوله 28
و مر همه پيرايهاي او و مر آن ابريق و مر طشت او * وخاص كني ايشانرا و باشند خاصي 29
خاصها همه آن رسا در ايشان خاص باشد * و مر اهرن و مر پسراني او روغن مالي وخاص 30
كني ايشانرا بخدمت كردن بمن * وبپسراني يسرال سخن گوي بگفتن روغني ماليدني 31
خاص باشد اين بمن بعصرهاي شما * ابر تني آدم نه ماليده شود و در مانندي او نه 32
كنيد چون او خاص او خاص باشد بشما * مردي آنچه عطر كند چون او وآنچه بدهد 33
ازو ابر بيگانه نيست شود از قومي او * گفت يي بموسه بستان بتو بوي ابزارها قسط وناخنه 34
وميعه بوي ابزارها وكندرو پاكيزه قدر در قدر باشد * وبكني آنرا دخنه عطر عملي 35
عطار برهم زده پاك خاص * وبساوي ازان خرد و بدهي ازان بپيشي آن گواه گرفت در 36
خيمهي وعده آنچه وعده باشم بتو آنجا خاص خاصها باشد بشما * وآن دخنه آنچه بكني 37
در مانند او نه كنيد بشما خاص باشد بتو يي * مردي آنچه بكند چون آن [ببوي 38
كردن در آن] نيست شود از قومي او *

* فصل سي يكم *

1 * سخن گفت يي بموسه بگفتن * ببين بخواندم در نامي بصلال پسري اوري پسري حور 2
بقبيلهي يهوده * وپركردم اويرا الهام خداي در خرد ودر بينايي ودر دانش ودر همه كار * 3
4 * باوستادي كردن اوستاديها بكردن در طلا ودر نقره ودر مس *

23 Tu autem accipe tibi aromata capitalia: moſchi ſinceri quingentos ſiclos, agallochi odorati dimidium ejus, ducentos & quinquaginta: & cinnamomi odorati, ducentos & quinquaginta: 24 Ambræ verò quingentos, juxta ſiclũ ſanctitatis: et olei olivæ, ſatum: 25 Et facies illud oleum unctionis ſanctitatis, aroma conditum opere aromatarii: oleum unctionis ſanctitatis erit. 26 Ungéſque eo tentorium conventûs, & arcam teſtimonii, 27 Et menſam omniáque inſtrumenta ejus, et candelabrũ omniaque inſtrumenta ipſius, & altare ſuffimenti, 28 Altare quoque holocauſti et omnia inſtrumenta ejus, & labrum ac pelvim ejus. 29 Ita ſanctificabis ea, & erunt ſanctitas ſanctitatum: omnis accedens ad ea, ſanctus erit. 30 Aharon prætereà & filios ejus oleo unges, & ſanctificabis eos ad miniſtrandum mihi. 31 Ad filios autem Iſrael loquêris, dicendo; Oleum unctionis ſanctitatis erit hoc mihi per ſecula veſtra. 32 Super corpꝰ hominis non ungetur, & in ſimilitudine ejus non facietis ſicut ipſum: ſanctum eſt, ſanctum erit vobis. 33 Homo qui condierit ſicut ipſum, & qui dederit ex eo ſuper alienum, annihilabitur de populo ſuo. 34 Et dixit Dominus ad Moſheh; Accipe tibi aromata, coſtũ & onycham & ſtyracem aromata, & thus purum: quantitas quantitati æqualis erit. 35 Et facies illud ſuffimentum aromaticum opere aromatarii, contuſum, purum, & ſanctum. 36 Et conteres ex eo comminutim, dabiſque ex eo coram teſtimonio in tentorio conventûs, ubi ſtato tempore adero tibi illic: ſanctitas ſanctitatum erit vobis. 37 Suffimentum verò quod facies, ad ſimilitudinem ejus non facietis vobis: ſanctũ erit tibi Domino. 38 Homo qui fecerit ſicut ipſum ad odorem faciendum in eo, annihilabitur de populo ſuo.

CAP. XXXI.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; 2 Vide, vocavi nomine Beſaleel filium Uri filii Hur de tribu Jehudah, 3 Et implevi eum inſpiratione Dei, prudentiâ, & perſpicacitate, & ſcientiâ, & omni opere, 4 Ad fabrefaciendum artificia, ad operandum in auro & argento & ære,

ובחרשת וּבְאַגְלָפוּת מַרְגָלִיתָא לְאַשְׁלָמָא וּבְנַגָּרוּת קֵיסָא לְמֶעְבַּד כָּל עִיבִידְתָּא : 5
ואני וַאֲנָא הָא מַנִּיֵית עִמֵּיהּ יַת אָהֳלִיאָב בַּר אֲחִיסָמָךְ לְשִׁבְטָא דְדָן וּבְלִיבָּא דְכָל 6
חַכִּימֵי לִיבָּא אוֹסֵיפִית רוּחַ חוּכְמְתָא וְיַעַבְדוּן יַת כָּל מַה דְּאַפְקֵידְתָּךְ : את אהל יַת 7
מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיַת אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא וְיַת כַּפּוּרְתָּא דְעִלּוֹי וְיַת כָּל מָנֵי מַשְׁכְּנָא : ואת וְיַת 8
פָּתוֹרָא וְיַת כָּל מָנוֹי וְיַת מְנַרְתָּא דְכֵיתָא וְיַת כָּל מָנָהָא וְיַת מַדְבְּחָא דִקְטֹרֶת
בּוּסְמַיָּא : ואת מזבח וְיַת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא וְיַת כָּל מָנוֹי וְיַת כִּיּוֹרָא וְיַת בְּסִיסֵיהּ : 9
ואת בגדי וְיַת לְבוּשֵׁי שִׁמּוּשָׁא וְיַת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיַת לְבוּשֵׁי 10
בְּנוֹי לְשַׁמָּשָׁא : ואת שמן וְיַת מְשַׁח רְבוּתָא וְיַת קְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא לְקוּדְשָׁא הֵי 11
כְּכָל מַה דְּפַקֵּידְתָּךְ יַעַבְדוּן : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר : ואתה וְאַנְתְּ 12 13
תְּמַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר בְּרַם יַת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִילִי תִּנְטְרוּן אֲרוּם אָת הוּא בֵּין
מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן לְמִידַּע אֲרוּם אֲנָא הוּא יְיָ מְקַדִּישְׁכוֹן : ושמרתם וְתִנְטְרוּן יַת 14
שַׁבְּתָא אֲרוּם קוּדְשָׁא הִיא לְכוֹן כָּל דִּיפַסִּינָהּ אִתְקְטָלָא אִתְקְטֵיל אֲרוּם כָּל מַאן דְּיַעֲבֵד
בָּהּ עִיבִידְתָּא וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נַשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ : ששת שִׁיתָּא יוֹמִין יִתְעֲבִיד עִיבִידְתָּא 15
וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבָּת שַׁבָּתָא קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ כָּל מַאן דְּיַעֲבִיד עִיבִידְתָּא בְּיוֹמָא
דְשַׁבְּתָא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל בְּמַטְלוֹת אַבְנִין : ושמרו וְיִנְטְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת שַׁבְּתָא 16
לְמֶעְבַּד תַּפְנוּקֵי שַׁבְּתָא לְדָרֵיהוֹן קְיָם עָלַם : ביני בֵּין מֵימְרִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָת 17
הִיא לְעָלַם אֲרוּם בְּשִׁיתָּא יוֹמִין בְּרָא יְיָ וְשַׁכְלֵיל יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
שְׁבַת וְנָח : ויתן אל משה וִיהַב לְמֹשֶׁה כַּד פְּסַק לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ בְּטוּוְרָא דְסִינַי 18
תְּרֵין לוּחֵי סַהֲדוּתָא לוּחֵי דְאֶבֶן סַפִּירִינוֹן מִכּוּרְסֵי יְקָרָא מַתְקְלְהוֹן אַרְבְּעִין סְאִין
כְּתִיבִין בְּאֶצְבְּעָא דַיְיָ :

לב

וירא וַחֲמָא עַמָּא אֲרוּם אִשְׁתְּהֵי מֹשֶׁה מִן לְמֵיחוֹת מִן טַוְורָא וְאִתְכְּנִישׁ עַמָּא עַל 1
אַהֲרֹן כַּד חֲמוֹן דְּעָבַר זִימְנָא דְּקָבַע לְהוֹן וְאָזַל סַטְנָא וְאַטְעִינוּן וְהָדַר לִבְּהוֹן זְהוֹהִין
וַאֲמַר לֵיהּ קוּם עֲבֵיד לָנָא דַחֲלָן דִּיטַיְילָן קֳדָמָנָא אֲרוּם דֵּין מֹשֶׁה גַּבְרָא דְּאַסְקָנָא
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם אִשְׁתַּלְהַב בְּטַוְורָא דְאֶשָּׁא מִצְלַהֲבָא מִן קֳדָם יְיָ לָא אִשְׁתְּמוֹדַעְנָא
מָה הֲוָה לֵיהּ בְּסֵיפֵיהּ : ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן אַהֲרֹן פְּרִיקוּ קָדָשֵׁי דְדַהֲבָא דִּבְאוּדְנֵי 2
נְשֵׁיכוֹן בְּנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן וְאַיְתוֹ לְוָותִי :

Et in ſculptura margaritarum ad includendum, atque in arte lignaria : 5
ad faciendum omne opus. Et ego ecce præfeci cum eo Aholiab fi- 6
lium Achiſamak de tribu Dan, & in corde omnis ſapientis corde ad-
didi ſpiritum ſapientiæ, ut faciant quicquid ego præcepi tibi. Taber- 7
naculum fœderis, & arcam teſtimonii, & propitiatorium quod eſt
ſuper eam : & omnia vaſa tabernaculi. Et menſam & omnia vaſa ejus, 8
& candelabrum purum & omnia vaſa ejus : & altare ſuffitus aroma-
tum. Et altare holocauſtorum & omnia vaſa ejus : & concham & ba- 9
ſim ejus. Et veſtes miniſterii, & veſtes ſanctitatis Aaron ſacerdotis, & 10
veſtes filiorum ejus ad miniſtrandum. Et oleum unctionis, & ſuffitum 11
aromatum pro ſanctuario : ecce ſecundùm omnia quæ præcepi tibi
facient. Et dixit Dominus Moſi, dicendo : Tu autem loquere cum fi- 12
liis Iſrael, dicendo ; Veruntamen dies ſabbathorum meorum ſervabitis : 13
quoniam ſignum eſt inter verbum meum & vos, ad ſciendum quòd ego
ſim Dominus ſanctificans vos. Cuſtodietis igitur ſabbathum, quo- 14
niam ſanctum eſt vobis : quiſquis prophanaverit ipſum interficiendo
interficietur; quicunque enim fecerit in eo opus, exterminabitur filius
hominis ille è populo ſuo. Sex diebus fiet opus, die autem ſeptimo 15
Sabbathum quietis ſanctum coram Domino : quiſquis fecerit opus in
die Sabbathi, interficiendo interficietur projectione lapidum. Cuſto- 16
diant ergo filii Iſrael Sabbathum, ut celebrent delitias Sabbathi per
generationes ſuas, ſtatutum ſeculi. Inter verbum meum & inter filios 17
Iſrael ſignum eſt in ſeculum : nam ſex diebus creavit Dominus & fun-
davit cœlos & terram, die autem ſeptimo ceſſavit & requievit. Et 18
dedit Moſi, quando ceſſavit loqui cum eo in monte Sinai, duas tabulas
teſtimonii : tabulas lapideas ſapphirinas è ſolio gloriæ, pondere qua-
draginta ſatorum, ſcriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

Et vidit populus quòd moraretur Moſes à deſcendendo è monte : & 1
congregatus eſt populus contra Aharonem, cum vidiſſent præteriiſſe
tempus quod illis præfixerat ; & ivit Satanas & errare fecit eos, &
convertit cor eorum ut ſuperbi eſſent : & dixit illi ; Surge, fac nobis
deos, ut ambulent coram nobis, quoniam hic Moſes, qui aſcendere
fecit nos è terra Ægypti, flammâ correptus eſt in monte ignis
flammantis à facie Domini, non novimus quid fuerit illi in fine ejus.
Et dixit illis Aharon ; Abrumpite inaures aureas, quæ ſunt in auribus 2
uxorum veſtrarum, filiorum veſtrorum, & filiarum veſtrarum, & ad-
ducite ad me.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ودر کندن سنگ پر کردن ودر تراشيدن چوب وبکردن در همه کار* ومن اينک بدادم 5 6
اواري او مر اهلياب پسري احيسمك بقبيلهي دن ودر دلي همه خردمن دل بدادم خرد
وبکنند همه آنچه فرمودم ترا* مر خيمهي وعده ومر آن صندوق بگواه گرفت ومر آن 7
پوسش آنچه ابر او ومر همه پيرايهاي آن خيمه* ومر آن خوان ومر پيرايهاي او ومر آن 8
چراغپايهي آن پاك ومر همه پيرايهاي آن ومر مذبح آن دخنه* ومر مذبح آن عله ومر همه 9
پيرايهاي او ومر آن ابريق ومر طشتي او* ومر جامهاي آن خدمت ومر جامهاي آن خاص باهرن 10
آن کهن ومر جامهاي پسراني او بخدمت کردن* ومر روغن آن ماليدن ومر دخنهي آن بوي 11
ابزار بخاص چون همه آنچه فرمودم ترا بکنند* گفت ﷲ بموسه بگفتن* وتو سخن گوي بپسراني يسرال 12 13
گفتن خاصه مر معطليهاي من نگه داريد که نشان آن مياني من ومياني شما بعصرهاي شما
بدانستن که من ﷲ خاص کنا شمارا* ونگاه داريد مر آن سبت که خاص آن بشما سست کنا آن 14
کستن کشته آيد که همه آن کنا دران کار نيست شود آن جاني از مياني قومي آن* شش روزها 15
کرده شود کار ودر روزي آن هفتمي معطلي معطلي خاص ﷲ همه آن کنا کار در روزي آن
سبت کشتن کشته شود* ونگاه دارند پسراني يسرال مر آن سبت بکردن مر آن سبت بعصرهاي 16
ايشان شرطي جاويد* مياني من ومياني پسراني يسرال نشان است آن بجاويد که شش روزها 17
بکرد ﷲ مر آن آسمان ومر آن زمين ودر روزي آن هفتمي معطلي فرمود وآسايش فرمود*
* بداد بموسه چون تمام کردني او بسخن گفتن اواري او در کوهي سيني دو لوحهاي آن گواه 18
گرفت لوحهاي جواهرين نوشتگان در صنعي خداي * فصل سي دوم *
* وبديد آن قوم که درنگ کنا مشه بفرود آمدن از آن کوه جمع شد آن قوم ابر اهرن گفتند 1
او بر خيز بکن ايما معبودي آنچه بروند بپيشي ايما که اين مشه آن مرد آنچه بر آورد ايمارا
از زميني مصر نه دانستيم چه بود باو* گفت بايشان اهرن جدا کنيد گوشوارهاي آن طلا 2
آنچه در گوشهاي زناني شما پسراني شما ودختراني شما وبياوريد بمن*

* *Et ad cælandum lapides ad implen-* 5
dum, & ad ſculpendum lignum, &
ad operandum in omni opere. Et ego 6
en dedi cum eo Aholiab filium Abi-
ſamach de tribu Dan: & in corde o-
mnis prudentis corde dedi prudenti-
am, ut faciant omne quod præcepi
tibi, Tentorium ſcil. *conventûs, &* 7
arcam quæ *in teſtimonium, et operi-*
mentum quod eſt *ſuper eam, & o-*
mnia inſtrumenta tentorii : Et 8
menſam ac inſtrumenta ejus, &
candelabrum purum ac omnia in-
ſtrumenta ejus, & altare ſuffimen-
ti, Et altare holocauſti, & omnia 9
inſtrumenta ejus, & labrum ac pel-
vim ejus, Et veſtes miniſterii, & 10
veſtes ſanctitatis pro Aharon ſa-
cerdote, & veſtes filiorum ejus ad
miniſtrandum : Et oleum unctionis, 11
& ſuffimentum aromaticum pro ſan-
ctuario : juxta omne quod præcepi
tibi, facient. Locutus eſt etiam 12
Dominus ad Moſheh, dicendo, Et 13
tu loquere ad filios Iſrael, dicendo ;
Veruntamen ceſſationes meas obſer-
vabitis : quia ſignum eſt inter me &
vos in ſeculis veſtris, ad ſciendum
quòd ego ſum *Dominus ſanctificans*
vos. Obſervabitis itaque ſabba- 14
thum, quia ſanctitas eſt vobis : pro-
fanans illud, interficiendo interfici-
etur : quia omnis faciens in eo opus,
annihilabitur anima illa de medio
populi ſui. Sex diebus fiet opus, 15
at die ſeptimo quieta ceſſatio
erit *ſancta Domino : omnis faci-*
ens opus in die ſabbathi, interfici-
endo interficietur. Obſervabunt 16
itaque filii Iſrael ſabbathum, ad fa-
ciendum ſabbathum in ſeculis ſuis
pacto æternitatis. Inter me & filios 17
Iſrael ſignum eſt ipſum in æterni-
tatem : quia ſex diebus fecit Domi-
nus cœlum & terram, die autem ſe-
ptimo ceſſavit ac requievit. Et de- 18
dit ipſi Moſheh, quum finem feciſ-
ſet loquendi cum eo in monte Sinai,
duas tabulas teſtimonii, tabulas gem-
meas ſcriptas operâ Dei.

CAP. XXXII.

Vidit populus quòd tar- 1
daret Moſheh deſcendere de monte,
& congregatus populus contra Aha-
ron, dixerunt ei ; Surge, fac nobis
deos, qui eant ante nos : nam
hic Moſheh, vir qui eduxit nos è
terra Ægypti, neſcimus quid accide-
rit ei. Dixit illis Aharon ; Separate 2
inaures aureas quæ in auribus uxo-
rum veſtrarum, filiorum veſtrorum,
& filiarum veſtrarum ; atque af-
ferte ad me.

ויתפרקו וְסָרִיבוּ נְשַׁיָּא לְמִיתַּן תַּכְשִׁיטֵיהוֹן לְגֻבְרֵיהוֹן וּמִן יַד פְּרִיקוּ כָּל עַמָּא 3
יַת קָדָשֵׁי דְדַהֲבָא דִּי בְּאוּדְנֵיהוֹן וְאַיְתִיו לְאַהֲרֹן : ויקח וּנְסֵיב מִידֵיהוֹן וְצַר יָתֵיהּ 4
בְּשׁוֹשִׁיפָא וּרְמָא יָתֵיהּ בְּטוּפְרָא וְעַבְדֵיהּ עֵיגַל מַתְּכָא וַאֲמָרוּ אִלֵּין דַּחַלְתָּךְ יִשְׂרָאֵל
דְּהַנְפְּקוּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם : וירא אהרן וַחֲמָא אַהֲרֹן יַת חוּר נְכִים קֳדָמוֹי וּדְחֵיל 5
וּבְנָא מַדְבְּחָא קֳדָמוֹי וּקְרָא אַהֲרֹן בְּקָל
עֲצִיב וַאֲמַר חַגָּא קֳדָם יְיָ מָחַר מִנִּכְסַת
קְטוֹל בַּעֲלֵי דְבָבוֹי אִלֵּין דְּכָפְרִין בְּמָרֵיהוֹן
וּפָרְגוּ אִיקַר שְׁכִינְתֵּיהּ דַּיְיָ בְּעֵיגְלָא הָדֵין :
וישכימו וְאַקְדִּימוּ מִיוֹמָא חֳרָא וְאַסִּיקוּ 6
עֲלָוָן וְקָרִיבוּ נִיכְסִין וְאַסְחַר עַמָּא לְמֵיכוּל וּלְמִשְׁתֵּי וְקָמוּ לְהוֹן לְמִגְחָכָא בְּפוּלְחָנָא
נוּכְרָאָה : וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה אִיזֵיל חוּת מִן רְבוּת יְקָרָךְ דְּלָא יְהָבִית 7
לָךְ רְבוּתָא אֱלָהֵן בְּגִין יִשְׂרָאֵל וּכְדוֹן חַבִּילוּ עוֹבָדֵיהוֹן עַמָּךְ דְּאַפֵּיקְתָּא מֵאַרְעָא
דְמִצְרָיִם : סרו סָטוּ בִּפְרִיעַ מִן אוֹרְחָא דְּפַקֵּידְתִּינוּן בְּסִינַי לָא תַעַבְדוּן לְכוֹן 8
צְלַם וּצוּרָה וְכָל דְּמוּ וּכְדוֹן עֲבָדוּ לְהוֹן עֵיגַל מַתְּכָא וּסְגִידוּ לֵיהּ וְדַבְּחוּ לֵיהּ וְאַכְרִיזוּ
קֳדָמוֹי אִלֵּין דַּחַלְתָּךְ יִשְׂרָאֵל דְּאַסְקוּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה 9
גְּלֵי קֳדָמַי זְדוֹנְהוֹן דְּעַמָּא הָדֵין וְהָא עַם קְשֵׁי קְדַל הוּא : ועתה וּכְדוֹן אַנַּח בָּעוּתָךְ 10
וְלָא תִפְגַּע עֲלֵיהוֹן קֳדָמַי וְאַרְתַּח רְגַז אֶשָׁתָא תַקִּיפְתָּא בְּהוֹן וְאֵשֵׁיצֵינוּן וְאֶעֱבֵד יָתָךְ
לְעַם סַגִּי : ויחל וְאִתְחַלְחַל מֹשֶׁה מִן רְתֵיתָא וְשָׁרֵי לְצַלָּאָה קֳדָם יְיָ אֱלָהֵיהּ וַאֲמַר 11
לְמָא יְיָ יִתְקוֹף רוּגְזָךְ בְּעַמָּךְ דְּהַנְפַּקְתְּ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּחֵיל רַב וּבִידָא תַקִּיפָא :
למה לְמָא דֵין יֵימְרוּן מִצְרָאֵי דְּמִשְׁתַּיְירִין לְמֵימַר בְּבִישָׁא אַנְפֵּיקִינוּן לְקַטָּלָא 12
יָתְהוֹן בֵּינֵי טוּוְרַיָּא תָבוֹר וְחֶרְמוֹן וְשִׁרְיוֹן וְסִינַי וּבְגִין לְשֵׁיצָאָה יָתְהוֹן מֵעַל אַנְפֵּי
אַרְעָא תוּב מִתְּקוֹף רוּגְזָךְ וִיהֵי תוּהוּ קֳדָמָךְ עַל בִּישְׁתָא דְּמַלֵּילְתָּ לְמֶעְבַּד לְעַמָּךְ :
זכור הֲוֵי דְּכִיר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עַבְדָּךְ דְּקַיֵּימְתָּא לְהוֹן בְּמֵימְרָךְ וּמַלֵּילְתָּא 13
לְהוֹם אַסְגֵּי יַת בְּנֵיכוֹן הֵי כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא וְכָל אַרְעָא הָדָא דַּאֲמָרִית לְכוֹן אֶתֵּן
לִבְנֵיכוֹן וְיַחְסְנוּן לְעָלַם : וינחם וַהֲוָה תוּהוּ מִן קֳדָם יְיָ עַל בִּישְׁתָא דְּחָשִׁיב לְמֶעְבַּד 14
לְעַמֵּיהּ : ויפן וְאִתְפְּנֵי וּנְחַת מֹשֶׁה מִן טוּוְרָא וּתְרֵין לוּחֵי סַהֲדוּתָא בִּידֵיהּ לוּחִין 15
כְּתוּבִין מִתְּרֵין צִיטְרֵיהוֹן מִכָּא וּמִכָּא אִינוּן כְּתִיבִין :

ירושלמי 5 וַחֲמָא אַהֲרֹן יַת חוּר נְכִים
קֳדָמוֹי וּדְחֵיל וּבְנָא מַדְבְּחָא קֳדָמוֹי וּקְרָא
אַהֲרֹן וַאֲמַר חַגָּא : 6 וְקָמוּ לְהוֹן מְגַחֲכִין
בְּפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה :

Et renuerunt uxores dare ornamenta ſua viris ſuis, ſtatim verò abru- 3
perunt univerſus populus ornamenta aurea quæ erant in auribus ſuis,
& adduxerunt ad Aharonem. Et accepit è manibus eorum, & li- 4
gavit ipſum ſudario, & figuravit ipſum ſtylo, & fecit ipſum vitu-
lum conflatilem : & dixerunt ; Iſti ſunt dii tui Iſrael, qui eduxerunt
te è terra Ægypti. Et vidit Aharon Hurem coram ſe mactatum, & 5
timuit, & ædificavit altare coram
eo : & clamavit Aharon voce a-
marâ, & dixit ; Feſtum coram Do-
mino cras ex ſacrificio occiſionis
inimicorum ſuorum iſtorum, qui
abnegârunt Dominum ſuum, &
commutârunt gloriam divinæ ma-
jeſtatis Dei in vitulum hunc. Et 6
manè ſurrexerunt die altero, & immolaverunt holocauſta, & ob-
tulerunt hoſtias : & diſcubuerunt populus ad edendum & bibendum, &
ſurrexerunt ad ludendum in cultu alieno. Et loquutus eſt Dominus 7
cum Moſe ; Abi, deſcende è ſublimitate gloriæ tuæ, quia non dedi
tibi dignitatem niſi propter Iſrael. Jam verò corruperunt opera ſua
populus tuus, quem eduxiſti è terra Ægypti. Declinaverunt citò de 8
via, quam præcepi illis in Sinai *dicens* ; Non facietis vobis imaginem
aut figuram, aut ullam ſimilitudinem : jam verò fecerunt ſibi vitulum
conflatilem, & adorârunt ipſum, & ſacrificaverunt illi, & proclamâ-
runt coram eo ; Iſti ſunt dii tui Iſrael, qui aſcendere fecerunt te è
terra Ægypti. Dixit inſuper Dñs Moſi ; Revelata eſt coram me ſuperbia 9
hujus populi, & ecce populus durus cervice eſt. Et nunc dimitte de- 10
precationem tuam, neque clames pro ipſis coram me ; & bullire faci-
am iram ignis fortis in eos, & perdam eos : ſed faciam te in popu-
lum multum. Et commotus eſt Moſes præ pavore, & incepit orare 11
coram Domino Deo ſuo, & dixit ; Quare Domine iraſcitur furor tuus
in populum tuum, quem eduxiſti è terra Ægypti cum exercitu magno
& manu valida ? Ad quid hoc dicent Ægyptii qui ſuperſtites ſunt, 12
dicendo ; In malum eduxit eos ad interficiendum eos inter montes Ta-
bor, & Hermon, & Schirion, & Sinai, & ad perdendum eos de ſu-
perficie terræ : redi à furore iræ tuæ, & ſit pœnitentia coram te de
malo, quod loquutus es te facturum populo tuo. Eſto memor Abra- 13
hami, Iſaaci, & Iſraelis, ſervorum tuorum, quibus jurâſti in ſermone
tuo, & loquutus es illis ; Multiplicabo filios veſtros ſicut ſtellas cœlo-
rum : & univerſam hanc terram, quam dixi vobis, dabo filiis veſtris,
& poſſidebunt in ſeculum. Et fuit pœnitentia à conſpectu Domini ſu- 14
per malo, quod loquutus erat ut faceret populo ſuo. Et vertit ſe ; & 15
deſcendit Moſes è monte, & duæ tabulæ teſtimonii in manu ejus : ta-
bulæ ſcriptæ à duobus lateribus ſuis, hinc & illinc erant ſcriptæ.

Hieroſ. 5. *Et vidit Aharon Hu-*
rem coram ſe mactatum, & timu-
it : & ædificavit altare coram eo,
& clamavit Aharon, & dixit ;
Feſtum. 6. *Et ſurrexerunt lu-*
dentes in cultu alieno.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* جدا کردند همه آن قوم مر گوشوارهاي آن طلا آنچه در گوشهاي ايشان بياوردند باهرن* 3
* بستاند از دستي ايشان وبريخت اويرا در بوته بکرد اويرا گوسالهي ريخته گفتند ايشان 4
معبودي تو يسرال آنچه بر آوردند ترا از زميني مصر* بديد اهرن آبدان کرد مذبح بپيشي 5
او بخواند اهرن وگفت حج ﷲ فردا* شبگير کردند در بامداد بر آوردند عولها نزديک بردند 6
سلميم وبنشست آن قوم بخوردن وآشاميدن وبر خاستند بخنده کردن* سخن گفت ﷲ بموسه 7
برو فرود شو که تباهي کرد قومي تو آنچه بر آوردي از زميني مصر* بگشتند زود از آن راه 8
آنچه فرمودم ايشانرا بکردند بايشان گوساله ريخته سجود کردند باو ذبح کردند باو
گفتند اينان معبودي تو يسرال آنچه بر آوردند ترا از زميني مصر* گفت ﷲ بموسه ديدم مر 9
آن قومي آن اين واينک قومي سخت قفا او* واکنون رها کن بمن وگرم شود خشمي 10
من در ايشان وفنا کنم ايشانرا وبکنم ترا بقومي بزرگ* نماز کرد مشه مر پيش 11
خداي او وگفت چرا ﷲ گرم شود خشمي تو در قومي تو آنچه بيرون آوردي از زميني
مصر در زوري بزرگ ودستي قوي* چرا گويند مصريان بگفتن در بدي بيرون 12
آورد ايشانرا بکشتن ايشانرا در کوهها وبفنا کردن ايشانرا از روي روي آن زمين
باز گرد از گرمي خشمي تو وباز گرد ابر آن بدي بقومي تو* ياد کن بابرهم 13
بيصحق وبيسرال بندگاني تو آنچه سوگند خوردي بايشان در تو وسخن گفتي
بايشان بسيار کنم مر نسلي شما چون ستارهاي آن آسمان وهمه آن زميني آن اين
آنچه سخن گفتم بدهم بنسلي شما واحسنا گيرند بجاويد* باز گشت ﷲ ابر آن 14
بدي آنچه سخن گفت بکردن بقومي او* وروي کرد وفرود آمد مشه از آن کوه 15
ودو لوحهاي آن گواه گرفت در دستي او لوحهاي نوشتگان از دو کنارهاي ايشان
ازين وازين ايشان نوشتگان*

Separârunt igitur *omnis populus in-* 3
aures aureas quæ in auribus eorum,
& attulerunt ad Aharon. Acce- 4
pitque de manu eorum, & fudit
illud in catino, fecitque illud vi-
tulum fuſum : & dixerunt ; Hi
ſunt dii tui Iſrael, qui edu-
xerunt te de terra Ægypti. Vi- 5
denſque Aharon ædificavit altare
coram eo : vocavitque Aharon, &
dixit ; Feſtum erit Domino cras.
Et *anteluculò ſurgentes manè, ob-* 6
tulerunt holocauſta, & admoverunt
pacifica : ſeditque populus ad com-
edendum ac bibendum, poſteà ſur-
rexerunt ad riſum faciendum. Lo- 7
quutus eſt autem *Dominus ad Mo-*
ſheh ; Vade, deſcende, quia corru-
ptè egit populus tuus quem eduxiſti
de terra Ægypti. Diverterunt citò 8
de via quam præcepi eis, fecerunt
ſibi vitulum fuſum, & adorârunt
eum : & ſacrificârunt ei, dicentes ;
Hi ſunt *dii tui Iſrael, qui eduxerũt*
te de terra Ægypti. Dixit quoque 9
Dominus ad Moſheh ; Vidi popu-
lum hunc, & en populus duræ cer-
vicis eſt. Nunc igitur ſine me, 10
& excandeſcet ira mea in eos, ac
perdam eos : te autem faciam in
gentem magnam. Et precatus eſt 11
Moſheh coram Domino Deo ſuo, &
dixit ; Quare Domine, excandeſcet
ira tua in populum tuum, quem
eduxiſti è terra Ægypti fortitudi-
ne magnâ & manu validâ? Qua- 12
re loquentur Ægyptii, dicendo ; In
malitia eduxit eos ad interficien-
dum eos inter montes, & ad per-
dendum eos de ſuper faciem ter-
ræ ? convertere à fervore iræ tuæ,
& convertere de malo in populum
tuum. Recordare Abraham Iſhac 13
& Iſrael ſervorum tuorum, qui-
bus jurâſti per teipſum, & locu-
tus es ad eos ; Multiplicabo ſobo-
lem veſtram tanquam ſtellas cæ-
li : & totam terram iſtam de
qua locutus ſum, dabo ſoboli ve-
ſtræ, & hæreditate accipient in
æternitatem. Et converſus eſt 14
Dominus de malo quod locutus
fuerat facere in populum ſuum.
Reſpiciénſque deſcendit Moſheh è 15
monte, & duæ tabulæ teſtimonii
erant in manu ejus, tabulæ ſcri-
ptæ ex utroque tranſitu (i. e. la-
tere) *earum ; hinc & illinc erant*
ſcriptæ.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והלוחות וְלוּחַיָא עוּבְדָא דַיְיָ הִינּוּן וּכְתָבָא כְּתָבָא דַיְיָ הוּא חָקִיק וּמְפָרַשׁ עַל 16
לוּחַיָא : וישמע וּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ יַת קָל 17
עַמָּא כַּד מְיַבְּבִין בְּחֶדְוָא קֳדָם עֵיגְלָא
וַאֲמַר לְמֹשֶׁה קָל סִידְרֵי קְרָבָא בְּמַשְׁרִיתָא :

ירושלמי 17 מְבַעֲשִׁין :
18 קָל מְקַלְסִין בְּפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה :

ויאמר וַאֲמַר לָא קַל גִּיבָּרִין דְּנַצְחִין בְּסִידְרֵי קְרָבָא וְלָא קָל חַלָּשִׁין דְּמִתְנַצְחִין מִן בַּעֲלֵי 18
דְבָבֵיהוֹן בְּסִידְרֵי קְרָבָא קָל פַּלְחֵי פוּלְחָנֵי נוּכְרָאָה וּמְגַחֲכִין קֳדָמָאָה אֲנָא שָׁמַע : ויהי
וַהֲוָה כַּד קְרִיב מֹשֶׁה לְמַשְׁרִיתָא וַחֲמָא יַת עֵיגְלָא וְחִינְגִּין בִּידֵיהוֹן דְּרַשִׁיעַיָא מְחַנְגִּין 19
וּמְגַחֲנִין קֳדָמוֹי וְסַטָנָא הֲוָה בְּגַוֵּיהּ מְטַפֵּז וּמְשַׁוֵּור קֳדָם עַמָּא וּמִן יַד תְּקֵיף רְתַח רוּגְזֵיהּ
דְמֹשֶׁה וּטְלַק מִן יְדוֹי יַת לוּחַיָא וּתְבַר יַתְהוֹן בְּשִׁיפּוֹלֵי טוּוָרָא בְּרַם כְּתָבָא קַדִּישָׁא דִי
בְּהוֹן הֲוָה פָרַח וְטַיִּים לַאֲוִיר שְׁמַיָא וַהֲוָה צָוֵוח וְאָמַר חֲבַל עַל עַמָּא דִשְׁמְעוּ בְּסִינַי
מִן פּוּם קוּדְשָׁא לָא תַעַבְדוּן לְכוֹן צְלַם וּצוּרָה וְכָל דְּמוּ וּלְסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין עֲבָדוּ עֵיגַל
מַתְּכָא דְלֵית בֵּיהּ מַמָּשָׁא : ויקח וּנְסֵיב יַת עֵיגְלָא דַעֲבָדוּ וְאוֹקִיד בְּנוּרָא וְשַׁף עַד 20
דַהֲוָה דְקִיק וּדְרָא עַל אַנְפֵּי מוֹי דְנַחְלָא וְאַשְׁקֵי יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל מַאן דִּיהַב תַּמָּן
כָּל מָאנָא דְדַהֲבָא הֲוָא סִימָא נַפְקָא בְּאַנְפּוֹי : ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן מַה עֲבַד 21
לָךְ עַמָּא הָדֵין אֲרוּם אַתֵּיתָא עֲלוֹי חוֹבָא רַבָּא : ויאמר וַאֲמַר אַהֲרֹן לָא יִתְקֵיף 22
רוּגְזָא דְרִבּוֹנִי אַנְתְּ יְדַעְתְּ יַת עַמָּא אֲרוּם בְּנֵי צַדִּיקַיָא אִינּוּן בְּרַם יִצְרָא בִישָׁא הוּא
דְאַטְעֵינוּן : ויאמרו וַאֲמַרוּ לִי עִיבֵד לָנָא דַחֲלָן דְּיִטַיְילוּן קֳדָמָנָא אֲרוּם דֵּין מֹשֶׁה גַּבְרָא 23
דְאַסְקָנָא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם אִישְׁתַּלְהֵב בְּטוּוָרָא בְּאֶישָׁא מְצַלְהֲבָא מִן קֳדָם יְיָ וְלָא
אִשְׁתְּמוֹדַעְנָא מַה הֲוָה לֵיהּ בְּסֵיפֵיהּ : ואמר וַאֲמָרִית לְהוֹן לְמַאן אִית דְּהַב פְּרִיקוּ 24
וִיהָבוּ לִי וּטְלַקְתֵּיהּ בְּנוּרָא וְעָאל סַטָנָא בְּגַוֵּיהּ וּנְפַק מִנֵּיהּ דְּמוּת עֵיגְלָא הָדֵין :
וירא וַחֲמָא מֹשֶׁה יַת עַמָּא אֲרוּם פְּרִיעִין 25
הִינּוּן אֲרוּם פְּרִיעוּ עַל יְדוֹי דְאַהֲרֹן יַת
כְּלִילָא קַדִּישָׁא דַהֲוָה בְּרֵישֵׁיהוֹן וַהֲוָה שְׁמָא
רַבָּא וְיַקִּירָא חָקִיק וּמְפָרַשׁ בֵּיהּ וּנְפַק טִבְהוֹן
בִּישׁ בְּעַמְמֵי אַרְעָא וְקָנוּ לְהוֹן שׁוּם בִּישׁ

ירושלמי 25 וַחֲמָא מֹשֶׁה יַת עַמָּא אֲרוּם
פְּרִיעִין אִינּוּן אֲרוּם פְּרִעוּ כְּלִילָא דְדַהֲבָא
דַּהֲוָה בְּרֵישֵׁיהוֹן דַּהֲוָה שְׁמָא מְפָרְשָׁא
חָקִיק עֲלֵיהוֹן מִן טוּרָא דְחוֹרֵב :

לְדָרֵיהוֹן : ויעמד וְקָם מֹשֶׁה בִּתְרַע סַנְהֶדְרִין דְּמַשְׁרִיתָא וַאֲמַר מַאן הוּא דַחֲלַיָא דַיְיָ 26
יֵיתוֹן לְוָתִי וְאִתְכְּנִישׁוּ לְוָתֵיהּ כָּל בְּנֵי לֵוִי : ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ 27
אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל כָּל מַאן דְּדַבַּח לְטַעֲוַת עַמְמַיָא יִתְקְטֵל בְּסַיְפָא וּכְדוּן עִיבְרוּ וְתוּבוּ
מִתְּרַע סַנְהֶדְרִין לִתְרַע בֵּית דִּינָא בְּמַשְׁרִיתָא וּבְעוּ מִן קֳדָם יְיָ דְּיִשְׁתְּבֵק לְכוֹן
חוֹבָא הָדֵין וְאִתְפְּרָעוּ מִן רַשִׁיעַיָא פָּלְחֵי פוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וְקַטוּלוּ אוּף גְּבַר יַת אֲחוּהִי
וּגְבַר יַת חַבְרֵיהּ וֶאֱנָשׁ יַת קָרִיבֵיהּ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Et tabulæ opus Domini erant : & ſcriptura ſcriptura Domini erat, 16
ſculpta & expreſſa in ipſis tabulis. Et audivit Joſue vocem po- 17
puli jubilantis cum gaudio coram vitulo : & dixit Moſi ; Vox acierum belli in caſtris eſt. Et 18
dixit ; Non vox fortium prævalentium in aciebus belli, neque vox debilium qui vincuntur ab inimicis ſuis in aciebus belli : vocem colentium cultus alienos & ludentium primus ego audio. Accidit ergo 19
cùm appropinquaret Moſes caſtris, ut videret vitulum & tibias in manibus improborum ſaltantium & procumbentium coram eo, & Satan erat in medio ejus ſaltans & ſubſiliens coram populo : & ſtatim invaluit fervor iræ Moſis, & projecit è manibus ſuis tabulas, & fregit eas in radicibus montis, verùm ſcriptura ſancta quæ erat in eis volabat & ferebatur in aërem cœlorum : deinde clamabat & dicebat ; Væ populo qui audiverunt in Sinai ex ore ſanctitatis, Non facietis vobis imaginem aut figuram, aut ullam ſimilitudinem, & tamen in fine quadraginta dierum fecerunt vitulum conflatilem, in quo non eſt utilitas. Deinde accepit vitulum quem fecerant, & combuſſit in igne, & 20
contrivit uſque in pulverem : & ſparſit in ſuperficiem aquarum fluminis, potavítque filios Iſrael, & quicunque dederat eò ullum vas aureum, exibat ſignum in naribus ejus. Et dixit Moſes Aaroni ; Quid 21
tibi fecit populus hic, quoniam adduxiſti ſuper ipſum peccatum magnum ? Et dixit Aaron ; Non iraſcatur ira Domini mei : tu nôſti 22
populum, quod filii juſtorum ſint, verùm mala concupiſcentia errare fecit eos. Et dixerunt mihi ; Fac nobis deos, qui ambulent coram 23
nobis : quoniam hic Moſes, vir qui aſcendere fecit nos è terra Ægypti flammâ correptus eſt in monte ab igne inflammato à facie Domini, non novimus quid factum ſit ei in fine ejus. Tum dixi illis ; Qui- 24
bus eſt aurum abrumpant, & dent mihi : & projeci illud in ignem, & ingreſſus eſt Satan in medium ejus, & exiit ex eo ſimilitudo vituli iſtius. Et vidit Moſes populum, quòd 25
diſcooperti eſſent : quoniam nudati erant per manus Aaronis coronâ ſanctâ quæ erat in capite ipſorum, erat autem nomen magnum & pretioſum inſculptum & expreſſum in ea, & exiit fama eorum mala inter populos terræ, & acquiſiverant ſibi nomen malum per generationes ſuas. Et ſtetit Moſes in por- 26
ta ſynedrii caſtrorum, & dixit ; Qui ſunt timentes Domini, veniant ad me : & congregati ſunt ad eum omnes filii Levi. Et dixit illis ; 27
Sic dixit Dominus Deus Iſrael, Quiſquis ſacrificavit idolis populorum, interficiatur gladio : jam verò tranſite, & revertimini à porta ſynedrii uſque ad portam domus judicii in caſtris, & quærite à facie Domini ut remittatur vobis peccatum hoc ; & ultionem ſumite ab improbis colentibus cultum alienum, & interficite etiam vir fratrem ſuum, & vir ſocium ſuum, & vir propinquum ſuum.

Hierſ. 17. *Malè facientes.* 18 *Vocem laudantium cultum alienum.*

Hier. 25. *Et vidit Moſes populum, quòd diſcooperti eſſent : quoniam nudati erant coronâ aureâ quæ erat in capitibus ipſorum, quibus nomen expoſitum inſculptum erat à monte Horeb.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 * وآن لوحها عملي خداي ايشان وآن نوشته نوشتهي خداي او كنده ابر آن لوحها .
17 * بشنويد يهوشع مر آواز آن قوم در قلبلغي كفت بمشه آواز كارزار در لشكرگاه
18 * كفت نيست آواز جواب دلاوري جبروت ونيست آواز جواب دادني ضعيفي آواز
19 مسخرگي من شنوا * بود چون آنچه نزديك شد بآن لشكرگاه بديد مر آن گوساله
ودهلها گرم شد خشمي مشه وبيفكند از دستي او مر آن لوحها بشكست ايشانرا
20 فرود آن كوه * بستاند مر آن گوساله آنچه بكردند بسوخت در آتش بسايد تا
21 آنچه خرد شد بپراكند ابر روي آن آب بياشامانيد مر پسراني يسرال * كفت مشه
22 باهرن چه كرد بتو آن قومي اين كه بياوردي ابر او خطايي بزرگ * كفت اهرن
23 نه گرم شود خشمي خداوند من تو دانستي مر آن قوم كه در بدي او * كفتند
بمن بكن بما معبودي آنچه بروند بپيشي ايما كه اين مشه آن مرد آنچه بر آورد ايمارا
24 از زمين مصر نه دانستيم چه بود باو * كفتم بايشان بكيست طلا جدا كردند
25 وبدادند بمن بيفكندم اورا در آتش بيرون آمد آن گوسالهي آن اين * بديد
مشه مر آن قوم كه باطلست او كه باطل كرد اورا اهرن بعيب در خيزاني ايشان .
26 * بيايستاد مشه در دروازهي آن لشكرگاه كفت كيست بيز بمن جمع شدند باو همه
27 پسراني لوي * كفت بايشان همچنين كفت بيز خداي يسرال بنهيد مرد شمشيري او ابر
راني او بگذريد وباز گرديد از دروازه بدروازه در لشكرگاه وبكشيد مرد مر
برادري او و مرد مر رفيقي او و مرد مر قرابتي او .

Et tabulæ opus Dei erant, ſcri- 16
ptura quoque ſcriptura Dei erat ſculpta ſuper tabulis. Audiens 17
autem *Jehoſhua vocem populi in vociferatione, dixit ad Moſheb ; Vox prælii in caſtris. Re-* 18
ſpondit ; Non eſt vox reſponſionis fortitudinis, neque eſt vox reſponſionis imbecillitatis : vocem luſûs ego audio. Fuit autem, *cùm* 19
appropinquâſſet ad caſtra, vidit vitulum & tympana : & *excandefacta eſt ira Moſheb, abjiciénſque è manu ſua tabulas, fregit eas ſub monte. Capiénſque vitulum* 20
quem fecerant, combuſſit igni, & *contrivit uſque quò comminueretur, ſparſitque ſuper faciem aquæ,* & *potavit filios Iſrael. Et* 21
dixit Moſheb ad Aharon ; Quid fecit tibi populus iſte, quòd induxiſti ſuper eum peccatum grande ? Dixit Aharon ; Ne excandeſcat ira 22
domini mei, tu nôſti populum quòd in malo ſit. Dixerunt enim *mihi ;* 23
Fac nobis deos qui eant ante nos : quia iſte Moſheb, vir qui eduxit nos de terra Ægypti, neſcimus quid acciderit ei. Quibus reſpondi ; Cui eſt aurum ? ſeparârunt ea, dederuntque mihi ; projecique illud in ignem, & egreſſus eſt vitulus iſte. Vidit itaque Moſheb populum 24 25
quia otioſus eſſet : otioſum enim reddiderat eum Aharon ad infamiam inter inſurgentes in eos ; Stetitque Moſheb in porta ca- 26
ſtrorum, & *dixit ; Quicunque eſt pro Domino, ad me veniat :* & *congregati ſunt ad eum omnes filii Levi. Quibus dixit, Sic* 27
dixit Dominus Deus Iſrael ; Ponite quiſque gladium ſuum ſuper femur ſuum : tranſite, & *revertimini de porta ad portam in caſtris,* & *occidite quiſque fratrem ſuum,* & *quiſque ſodalem ſuum,* & *quiſque propinquum ſuum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויעשו וַעֲבָדוּ בְּנֵי לֵוִי הֵי כְּפִתְגָמָא דְמֹשֶׁה וּנְפַלוּ מִן עַמָּא דַהֲוָה סִימָא בְּאַפֵּיהוֹן 28
בִּקְטִילַת סַיְפָא בְּיוֹמָא הַהוּא כְּמִנְיַן תְּלָתָא אַלְפִין גַּבְרָא : ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה קָרִיבוּ 29
קוּרְבָּנְכוֹן עַל שְׁפִיכוּת אַדְמָא דִבְיָדֵיכוֹן וְיִתְכַּפַּר לְכוֹן קֳדָם יְיָ אֲרוּם נְכֵסְתּוּן גְּבַר בִּבְרֵיהּ
וּבְאָחוּהִי וּלְאַיְתָאָה עֲלֵיכוֹן יוֹמָא דֵין בִּרְכְתָא : ויהי וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְבַתְרוֹהִי וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא 30
אַתּוּן חַבְתּוּן חוֹבָא רַבָּא וּכְדוּן אֶיסַּק וְאֵיצַלֵּי קֳדָם יְיָ הֲלְוַאי אִיכַפַּר עַל חוֹבֵיכוֹן : וישב 31
וְתָב מֹשֶׁה וְצַלִּי קֳדָם יְיָ וַאֲמַר בְּבָעוּ מִינָּךְ רִבּוֹן כָּל עָלְמָא גְּלֵי קֳדָמָךְ חֲשׁוֹכָא הֵי
כִנְהוֹרָא וּכְדוּן חָב עַמָּא הָדֵין חוֹבָא רַבָּא וַעֲבָדוּ לְהוֹן דַּחֲלָן דִּדְהַב : ועתה וּכְדוּן 32
אִין תִּשְׁבּוֹק לְחוֹבֵיהוֹן שְׁבוֹק וְאִין לָא מְחֵינִי כְדוּן מִן סֵפֶר צַדִּיקַיָּא דִּכְתַבְתָּא שְׁמִי
בְּגַוֵּיהּ : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לָא חֲמֵי לְמִמְחֵי שְׁמָךְ אֱלָהֵן מַאן דְּחָב קֳדָמַי 33
אֶמְחִינֵּיהּ מִסִּפְרִי : ועתה וּכְדוּן אִיזִיל דְּבַר יַת עַמָּא לַאֲתַר דְּמַלֵּילִית לָךְ הָא מַלְאָכִי 34
יְטַיֵּיל קֳדָמָךְ וּבְיוֹם אַסְעָרוּתִי אַסְעַר עֲלֵיהוֹן חוֹבֵיהוֹן : ויגף וּמְחָא יְיָ יַת 35
עַמָּא עַל דְּגַחֲנוּ לְעִיגְלָא דַעֲבַד אַהֲרֹן :

לג

וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה אִיזִיל אִסְתַּלַּק מִכָּא דִלְמָא יִתְקַף רְתַח רוּגְזִי בְּעַמָּא וְאֶשֵׁיצִינּוּן 1
בְּגִין כֵּן טַיֵּיל אַנְתְּ וְעַמָּא דְאַסֶּקְתָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְאַרְעָא דְקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לְמֵימַר לִבְנָךְ אֶתְּנִינַהּ : ושלחתי וְאֶיזַמֵּן קֳדָמָךְ מַלְאָכָא וְאֶתָרֵיךְ עַל יְדוֹי יַת 2
כְּנַעֲנָאֵי אֱמוֹרָאֵי חִתָּאֵי וּפְרִיזָאֵי חִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי : אל ארץ לְאַרַע עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ 3
אֲרוּם לֵית אֶפְשַׁר דְּאִיסְלַק שְׁכִינַת יְקָרִי מִבֵּינֵיכוֹן בְּרַם לָא יְהֵי יְקָרִי שָׁרֵי בִּמְדוֹר
מַשְׁרִיתְהוֹן אֲרוּם עַם קְשֵׁי קְדַל אַנְתְּ דִּלְמָא אֲשֵׁיצֵינְכוֹן בְּאוֹרְחָא : וישמע וּשְׁמַע 4
עַמָּא יַת פִּתְגָמָא בִּישָׁא הָדֵין וְאִתְאַבָּלוּ וְלָא שַׁוִּיוּ גְּבַר יַת תִּיקוּן זֵינֵיהּ דְּאִתְיְהִיבוּ לְהוֹן
בְּסִינַי דְּבֵיהּ שְׁמָא רַבָּא וְקַדִּישָׁא מְפָרַשׁ חָקִיק עֲלוֹי : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֵימַר 5
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַתּוּן עַם קְשֵׁי קְדַל שַׁעְתָּא חֲדָא קַלִּילָא אִיסַּלֵּק אִיקַר שְׁכִינְתִּי מִבֵּינָךְ
וְאֵשֵׁיצֵינָךְ וּכְדוּן אַעְדִּי תִּיקוּן זֵינָךְ מִינָךְ דְּגַלְיָא קֳדָמַי מָאן אַעְבֵּד לָךְ : ויתנצלו 6
וְאִתְרוֹקִנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן תִּיקוּן זֵינֵיהוֹן דִּשְׁמָא רַבָּא מְפָרַשׁ כְּתִיב בְּהוֹן דְּאִתְיְהִיבוּ
לְהוֹן לְמַתָּנָה מִן טוּרָא דְחוֹרֵב : ומשה וּמֹשֶׁה נְסֵיב יַת מַשְׁכְּנָא וּטְמָרֵיהּ בְּמַשְׁכַּן 7
אוּלְפָנָא דִּילֵיהּ וּפַרְסֵיהּ לֵיהּ מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא אַרְחִיק יָתֵיהּ מִן מַשְׁרִיתָא עַמָּא
דַּהֲווֹ תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וַהֲוָה קָרֵי לֵיהּ מַשְׁכַּן בֵּית אוּלְפָנָא וַהֲוָה כָּל דְּתָאִיב בְּלֵב שְׁלִים קֳדָם יְיָ הֲוָה נָפִיק לְמַשְׁכַּן בֵּית
אוּלְפָנָא דְּמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא מוֹדֵי עַל חוֹבֵיהּ וּמְצַלֵּי עַל חוֹבֵיהּ וּמִצְלֵי וּמִשְׁתְּבֵק לֵיהּ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et fecerunt filii Levi juxta verbum Moſis : & ceciderunt ex populo, 28
in quorum naribus erat ſignum, occiſione gladii eo die circiter tria millia virorum. Et dixit Moſes ; Offerte oblationem veſtram ſuper 29
effuſionem ſanguinis, qui eſt in manibus veſtris, & expiatio erit vobis coram Domino : quoniam percuſſiſtis quiſque filium ſuum, & fratrem ſuum : & ad adducendum die hoc ſuper vos benedictionem. Factum eſt autem die altero ut diceret Moſes populo ; Vos peccâſtis 30
peccatum magnum : jam verò aſcendam & orabo coram Domino ; fortè expiationem obtinebo pro peccatis veſtris. Et reverſus eſt Moſes, 31
& oravit coram Domino, & dixit ; Obſecro te Domine totius mundi, manifeſtæ ſunt coram te tenebræ ſicut lux, jam peccavit populus hic peccatum magnum, & fecerunt ſibi idola aurea. Nunc autem ſi remittes 32
peccata eorum, remitte : ſin minus, dele me jam de libro juſtorum, in medio cujus ſcripſiſti nomen meum. Et dixit Dominus Moſi ; Non 33
convenit delere nomen tuum, ſed quiſquis peccaverit coram me delebo eum de libro meo. Jam verò ito, duc populum ad locum de quo lo- 34
quutus ſum tecum ; ecce Angelus meus ambulabit coram te : & in die viſitationis meæ viſitabo ſuper eos peccata ipſorum. Et perdidit ſermo 35
Dñi populũ, propterea quod incurvaverant ſe vitulo quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe ; Ito, remove te hinc, ne fortè ira- 1
ſcatur fervor iræ meæ in populum, & perdam eos : propterea abi tu, & populus quem aſcendere feciſti è terra Ægypti, *ad terram* quam juravi Abrahamo, Iſaaco & Jacobo, dicendo ; Filiis tuis dabo eam. Et de- 2
ſtinabo coram te Angelum : & ejiciam per manus illius Chananæos, Amorrhæos, Hettæos, Pherizæos, Hevæos & Jebuſæos. Ad terram faci- 3
entem lac & mel : quoniam fieri non poteſt ut aſcendere faciam divinam majeſtatem gloriæ meæ è medio veſtri, verùm non erit gloria mea reſidens in habitaculo caſtrorum ipſorum, quoniam populus durus cervice tu, ne fortè perdam vos in via. Et intellexit populus verbum malum hoc, 4
& luxerunt, nec poſuerunt quiſque ornatum armorum ſuorum, qui datus erat illis in monte Sinai, in quo nomen magnum & ſanctum inſculptum erat & expreſſum. Et dixit Dominus Moſi ; Dic filiis Iſrael, vos popu- 5
lus duræ cervicis ; horâ unâ minimâ auferam gloriam divinæ meæ majeſtatis de medio tui, & perdam te : nunc ergo aufer ornatum armorum tuorum à te, ut manifeſtum ſit coram me quid facturus ſim tibi. Et exuti ſunt 6
filii Iſrael ab ornatu armorum ſuorum, in quibus nomen magnum expreſſè ſcriptum erat, quæ data erant illis in donum à monte Horeb. Moſes au- 7
tem accepit eos, & occultavit illos in tabernaculo legis ſuo, verùm tabernaculum accepit inde, & extendit ipſum ſibi extra caſtra elongando ipſum à caſtris populi, & remoti ſunt duo millia cubitorum & vocabat ipſum tabernaculum domus doctrinæ : & erat quiſquis convertebatur per pœnitentiam corde integro coram Domino exiret ad tabernaculum domus doctrinæ, quod erat extra caſtra, confitebatúrque peccata ſua, & orabat pro peccatorum ſuorum *remiſſione*, & cum oraret illi remittebatur.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

28 * بكردند پسراني لوي چون سخن مشه بيفتاد از آن قوم چون سه هزار مرد * كفت مشه 29
نزديك آوريد قرباني شما اين روز بيز كه مرد در پسري او و در برادري او و بدادن ابر شما اين
30 روز آفرين * بود از ديگر روز كفت مشه بآن قوم شما خطا كرديد خطايي بزرگ واكنون بر آيم
31 بيز مگري كفارت خواهم در سببي خطاهاي شما * بازگشت مشه بيز كفت حاجت خطا كرد آن
32 قوم آن اين خطايي بزرگ بكردند بايشان معبودي طلا * واكنون اگر آمرزي خطايي ايشان
33 واگر نه محو كن مرا اكنون از كتابي تو آنچه بنوشتي * كفت بيز بمشه كسي آنچه خطا كرد بمن
34 محو كنم اورا از كتابي من * واكنون برو كذاران مر آن قوم آنچه سخن گفتم بتوايناك
35 فرستهي من برود بپيشي تو و در روزي عقوبتي من عقوبت كنم ابر ايشان خطايي ايشان * زخم
زد بيز مر آن قوم ابر آنچه بكردند مر گوساله آنچه بكرد اهرن .
* فصل سي سوم *
1 * كفت بيز بمشه برو بر آي اين تو وآن قوم آنچه بر آوردي از زمين مصر بآن زمين آنچه
2 سوگند خوردم بابرهم بيصحق وبيعقوب بگفتن بنسلي تو بدهم آنرا * وبفرستم بپيشي تو
فرسته وبرانم مر آن كنعني وآن اموري وآن حتي وآن فرزي وآن حوي وآن يبوسي .
3 * بزميني دوشاشير وانگبين كه نه بر آيم در مياني تو كه قومي سخت قفايي تو تا نه فنا كنم
4 ترا در راه * بشنيد آن قوم مر آن سخني بدي آن اين مصيبتگين شدند ونه نهادند مردي
5 آرايش او ابر او * كفت بيز بمشه بگوي بپسراني يسرال شما قومي سخت قفا لحظي يكه بر آيم
در مياني تو و فنا كنم ترا واكنون فرود آور آرايش تو از بالاي تو وبدانم چه كنم بتو .
6 * بپيراختند پسراني يسرال مر آرايش ايشان از كوهي آن حورب * ومشه بستاند مر آن خيمه 7
وميل دهد باو از بيرون بلشكرگاه دور شدن آزان لشكرگاه وبخواند باو خيمهي وعده وباشد
همه طلب كنائي خدا بيرون آيد بخيمهي وعده آنچه از بيرون بلشكرگاه .

Feceruntque filii Levi ſecundùm verbum Moſheb : cecideruntque de 28
populo ferè tria millia hominum. Et 29
dixit Moſheb ; Offerte oblationem veſtram hodiè Domino, (quia fuit quiſque in filium ſuum & fratrem ſuum,) ut det ſuper vos hodiè benedictionem. Et fuit, die altero dixit 30
Moſheb ad populum ; Vos peccâſtis peccatum grande : nunc ergò aſcendam ad Dominum, fortaſſis expiationem procurabo pro peccatis veſtris. Reverſus itaque *Moſheb ad Domi-* 31
num, dixit ; Obſecro, peccavit populus iſte peccatum grande : fecerunt ſibi deum aureum. Nunc autem be- 32
ne ſi condones peccata eorum : & ſi non, dele me jam de libro tuo quem ſcripſiſti. Dixit Dominus ad Mo- 33
ſheb ; Vir qui peccavit in me, delebo ipſum è libro meo. Nunc ergò vade, 34
duc populum illuc quò locutus ſum tibi, ecce angelus meus ibit ante te : & in die punitionis meæ puniam in eis peccata eorum. Plagâ itaque 35
percuſſit Dominus populũ, eò quòd feciſſent vitulũ quem fecerat Aharon.

CAP. XXXIII.

Tum dixit Dominus ad Moſheb ; 1
Vade, aſcende hinc tu & populus quem eduxiſti è terra Ægypti, in terram quam juravi ipſi Abraham & Iſhac & Jaacob, dicendo ; Progeniei tuæ dabo eam : Et mittam ante te 2
angelũ, et expellam Chenaanæum, & Emoræum, & Hittæum, & Pherizzæum, & Hivvæum, & Jebuſæum : Ad terram ſcil. *præbentem lac &* 3
mel. Non enim aſcendam in medio tui, quia populus duræ cervicis es tu, ut non perdam te in via. Audi- 4
ens autem *populus verbum malum iſtud, mœſti facti ſunt : nec poſuit quiſquam ornatum ſuum ſuper ſe. Dixit* quoque *Dominus ad* 5
Moſheb, Dic filiis Iſrael ; Vos eſtis *populus duræ cervicis : momento uno aſcendam in medium tui, & perdam te : nunc ergò deduc ornatum tuum de ſuper te, & ſciam quid faciam tibi. Et finem impoſuerunt* 6
filii Iſrael ornatui ſuo à monte Horeb. Moſheb autẽ accipiat ten- 7
torium, ac tendat illud extra caſtra, elongando à caſtris : & vocet illud, Tentorium conventûs : et erit, quicunque requiret Deum, egrediatur ad tentorium conventûs quod eſt extra caſtra :

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והיה וַהֲוָה כַּד הֲוָה נָפֵיק מֹשֶׁה מִן מַשְׁרִיתָא וְאָזִיל לְמַשְׁכְּנָא קַיְימִין כָּל רַשִׁיעֵי 8
עַמָּא וּמִתְעַתְּדִין גְּבַר בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ וּמִסְתַּכְּלִין בְּעֵינָא בִּישָׁא אֲחוֹרֵי מֹשֶׁה עַד
זְמַן מֵיעֲלֵיהּ לְמַשְׁכְּנָא ׃ והיה וַהֲוָה כַּד עָאֵיל מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא נָחִית עַמּוּדָא 9
דַעֲנַן יְקָרָא וְקָאִי בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וּמִתְמַלֵּיל מֵימְרָא דַייָ עִם מֹשֶׁה ׃ וראה וְחָמַן 10
כָּל עַמָּא יַת עַמּוּדָא דַעֲנָנָא קָאִי בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וּמִן יַד קַיְימִין כָּל עַמָּא וְסַגְדִין
כָּל קֳבֵל מַשְׁכְּנָא כַּד קַיְימִין גְּבַר בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ ׃ ודבר ה׳ וּמִתְמַלֵּיל יְיָ עִם 11
מֹשֶׁה מַמְלַל קֳבֵל מַמְלַל קָל דִבּוּרָא הֲוָה שְׁמַע בְּרַם זִיו אַפִּין לָא הֲוָה חֲמֵי הֵיכְמָא
דִמְמַלֵּל גְּבַר עִם חַבְרֵיהּ וּמִן בָּתַר
דְאִסְתַּלַּק קָל דִבּוּרָא תָּאִיב לְמַשְׁרִיתָא
וּמְתַנֵּי פִּתְגָּמַיָא לִכְנִישְׁתְּהוֹן דְיִשְׂרָאֵל
בְּרַם מְשׁוּמְשָׁנֵיהּ יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן הֲוָה טְלֵי לָא הֲוָת זַיֵיע מִגּוֹ מַשְׁכְּנֵיהּ ׃ ויאמר
וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ חֲמֵי מָה דְאַנְתְּ אָמַר לִי סַלֵּיק יַת עַמָּא הָדֵין וְאַנְתְּ לָא אוֹדַעְתַּנִי 12
יַת מַאן דְאַנְתְּ שָׁלַח עִמִּי וְאַנְתְּ בְּמֵימְרָךְ אֲמַרְתְּ מַנִּיית יָתָךְ בְּשׁוּם טָב וְאוּף אַשְׁכַּחְתְּ
רַחֲמִין קֳדָמַי ׃ ועתה וּכְדוֹן אִין בְּבָעוּ אַשְׁכָּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ אוֹדַעְנִי כְּדוֹן יַת 13
אוֹרַח טוּבָךְ וְאִנְדַע רַחֲמָךְ הֵיךְ אַנְתְּ מְדַבַּר עִם בְּנֵי נְשָׁא זַכָּאִין מָטֵי לְהוֹן הֵי
כְּחַיָּיבִין וּלְחַיָּיבִין הֵי כְּזַכָּאִין וְתוּב זַכָּאִין מָטֵי לְהוֹן הֵי כְּזַכְוָוּתְהוֹן וְחַיָּיבִין מָטֵי לְהוֹן
הֵי כְחוֹבֵיהוֹן מִן בִּגְלַל דְאַשְׁכַּח רַחֲמִין קֳדָמָךְ וּגְלֵי קֳדָמָךְ אֲרוּם עַמָּךְ עַמָּא הָדֵין ׃
ויאמר וַאֲמַר אַמְתִּין עַד דִיהָכוּן סְבַר אַפִּין דְרוּגְזָא וּמִן בָּתַר כְּדוֹן אֲנִיחַ לָךְ ׃ 14
ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ אִין לֵית אַפִּין מְהַלְּכָא מִינָנָא לָא תְּסַלְּקִינָנָא מִכָּא בְּסֵבַר 15
אַפִּין דְרוּגְזָא ׃ ובמה וּבְמָה יִתְיְדַע כְּדוֹן אֲרוּם אַשְׁכָּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ אֱלָהֵן 16
בְּמַלְלוּת שְׁכִינְתָּךְ עִימָּן וְיִתְעַבְדָן לָנָא פְּרִישָׁן בְּסַלְקוּתָךְ רוּחַ נְבוּאָה מֵעִילָוֵי אוּמַיָא
וּתְהֵי מִתְמַלֵּיל בְּרוּחַ קוּדְשָׁא לִי וּלְעַמָּךְ מִן בִּגְלַל דִיהֵי מְשַׁנֵּי מִכָּל עַמְמַיָא דְעַל
אַנְפֵּי אַרְעָא ׃ ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אוּף יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין דְמַלֵּילְתָּא אַעְבֵּד 17
אֲרוּם אַשְׁכַּחְתָּא רַחֲמִין קֳדָמַי וּמַנִּית יָתָךְ בְּשׁוּם טָב ׃ ויאמר וַאֲמַר אַחְמֵי כְּדוֹן 18
יָתִי יַת יְקָרָךְ ׃ ויאמר וַאֲמַר הָאֲנָא 19
מַעֲבַר כָּל מְכִילַת טוּבִי קֳדָמָךְ וְאֶיקְרֵי
בְּשׁוּם מֵימְרֵיהּ דַייָ קֳדָמָךְ וְאֵיחוֹס עַל
מַאן דְחָמֵי לֵיהּ לְמֵיחוֹס וְאֵירְחֵים עַל
מַאן דְחָמֵי לֵיהּ לְמִתְרַחֲמָא ׃ ויאמר
וַאֲמַר לֵית אֶפְשַׁר לָךְ לְמֵיחְמֵי יַת סְבַר אַפֵּי אֲרוּם לָא יַחְמִינַנִי אֵינְשָׁא וְיִתְקַיֵּים ׃ 20
ויאמר ה׳ וַאֲמַר יְיָ הָא אֲתַר מְתַקַּן קֳדָמַי וּתְהֵי מְעַתַּד עַל טִינָרָא ׃ 21

ירושלמי 11 וְשַׁמָּשֵׁיהּ יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן
טְלֵי זְעֵיר לָא פְּסַק מִגּוֹ מַשְׁכְּנָא ׃

ירושלמי 19 וַאֲמַר הָא אֲנָא מַעְבַּר כָּל
מְכִילַת טוּבִי קֳדָמָךְ וְאֶקְרֵי בְשֵׁם טָב יְיָ
קֳדָמָךְ וַאֲחוּס עַל מַה דַחֲמֵי לִי לְמֵחַס
וַאֲרַחֵם עַל מַה דַחֲמֵי לִי לְמִתְרַחֲמָא ׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et factum eſt quando exibat Moſes ex caſtris ut iret in tabernaculum, *ut* ſtarent omnes improbi populi, & pararent ſe quiſque in porta tabernaculi ſui, & reſpicerent oculo malo poſt Moſen uſque ad tempus quo ingrederetur in tabernaculum. 8 Et accidebat cum ingrederetur Moſes in tabernaculum, deſcendebat columna nubis gloriæ & ſtabat in porta tabernaculi: & loquebatur ſermo Domini cum Moſe. 9 Et videbat univerſus populus columnam nubis ſtantem in porta tabernaculi: & ſtatim ſtabant univerſus populus, & adorabant è regione tabernaculi, cùm ſtarent quiſque in porta tabernaculi ſui. 10 Et loquebatur Dominus cum Moſe verbo è regione verbi, vox ſermonis audiebatur, verùm ſplendor facierum non videbatur, quemadmodum loquitur vir cum ſocio ſuo: poſtquam verò aſcendiſſet vox ſermonis redibat in caſtra, & docebat verba congregationi Iſraelitarum; verùm miniſter ejus Joſue filius Nun erat puer, non recedebat è medio tabernaculi ipſius. 11 Et dixit Moſes coram Domino; Vide quod tu dixeris ad me, Aſcendere fac populum hunc, & tu non notificâſti mihi quem tu ſis miſſurus mecum: cùm tu ſermone tuo dixeris; Conſtitui te nomine bono, & etiam inveniſti gratiam coram me. 12 Et jam ſi quæſo inveni gratiam coram te, notifica mihi ſemitam bonitatis tuæ, ut ego cognoſcam miſericordiam tuam qua uti ſoles erga homines juſtos, quando evenit illis ſicut peccatoribus, & peccatoribus ſicut juſtis; & rurſus quomodo juſtis eveniat ſecundùm juſtitiam ſuam, & peccatoribus eveniat ſecundùm peccata ſua, eò ut inveniam miſericordiam coram te: nam manifeſtum coram te quòd populus tuus populus hic. 13 Et dixit; Expecta donec abeat aſpectus vultus iræ, & poſtea quietem dabo tibi. 14 Et dixit illi; Si non ira recedat à nobis, ne aſcendere facias nos hinc cum aſpectu facierum iræ. 15 In quo enim cognoſcetur nunc quòd invenerim miſericordiam coram te, niſi cùm loquetur divina tua majeſtas nobiſcum: ut ſiant nobis miracula, cùm abſtuleris ſpiritum prophetiæ à populis, & loquutus fueris per ſpiritum ſanctum mecum & cum populo tuo, ut mirificemur præ omnibus populis qui ſunt in ſuperficie terræ. 16 Et dixit Dominus Moſi; Etiam verbum hoc quod loquutus es faciam: quoniam inveniſti miſericordiam coram me, & conſtitui te nomine bono. 17 Et dixit; Oſtende mihi jam gloriam tuam. 18 Et dixit; Ecce 19 ego tranſire facio omnem menſuram bonitatis meæ coram te, & vocabo in nomine ſermonis ipſius Domini coram te: & parcam illi cui decebit ut parcam, & miſerebor illius cujus decebit me miſereri. Inſuper dixit; 20 Fieri non poteſt ut videas aſpectum facierum mearum: quoniam non videbit me homo & vivet. Et dixit Dominus; Ecce locus paratus eſt coram me, & ſtabis ſuper petram. 21

Hieroſ. 11. *Et miniſter ejus Joſue filius Nun puer parvus non recedebat è medio tabernaculi.*

Hieroſ. 19. *Et dixit; Ecce ego tranſire facio omnem menſuram bonitatis meæ coram te, & vocabo in nomine bono Domini coram te: & parcam illi cui videro parcendum, & miſerebor illius cujus mihi viſum erit miſereri.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وباشد چون بيرون آمدن مشه بآن خيمه بر خيزند همه آن قوم وبياستند مرد درگاهي 8
خيمهي او ونگاه كنند پسي مشه تا آمدني او بآن خيمه * وباشد چون آمدني مشه بآن خيمه 9
فرود آيد ستوني ابر و بياستد درگاه آن خيمه و سخن گويد اوازي مشه * وببيند همه آن قوم مر 10
ستون آن ابر ايستا درگاه آن خيمه و بياستد همه آن قوم و سجود كنند مرد درگاهي خيمهي
او * و سخن گويد ؛ بمشه روي بروي چون آنچه سخن گويد مرد بياري او وباز گردند بآن 11
لشكرگاه وخدمت كاري او يهوشع بن نون كودك نه برش شود از مياني آن خيمه * گفت مشه ب ؛ 12
ببين تو گويا بمن بر آور مر آن قومي آن اين و تو نه معلوم كردي بمن مر آنچه بفرستي اوازي
من و تو گفتي معلوم كنم ترا در نام ونيز يافتي جاه در چشماني من * و اكنون اگر يافتم 13
جاه در چشماني تو معلوم كن مرا اكنون مر راههاي تو و بدانم ترا بسبب بيابم جاه در چشماني تو
وببين كه قومي تو آن قومي آن اين * گفت شكينايي من بروند و گذرانم بتو * گفت اگر نه 14 15
شكينايي تو روان نه بر آوري ايمارا از اين * ودرچه دانسته شود اينجا كه يافتم جاه در چشماني تو 16
من و قومي تو هانه در رفتني تو اوازي ايما وجدا باشيم من و قومي تو از همه آن قوم آنچه ابر
روي آن زمين * گفت ؛ بمشه نيز مر آن سخن آن اين آنچه سخن گفتي بكنم كه يافتي جاه در 17
چشماني من و دانندم ترا در نام * گفت بنماي مرا اكنون مر عزيزي تو * گفت من بگذرانم همه 18 19
نكويي من ابر پيشي تو و بخوانم در نامي ؛ بپيشي تو و بخشايم آنچه بخشايم و رحم كنم
مر آنچه رحم كنم * گفت نه تواني بديدن مر شكينايي من كه نه بيند مرا آن آدم و بزيد * 20
21 * گفت ؛ اينك مقامي اوازي من و بياستي ابر آن كمر *

Eritque quando egredietur Moſheh ad tentorium, aſſurgent omnis populus, & ſtabunt quiſque in oſtio tentorii ſui, & aſpicient poſt Moſheh uſque ad ingreſſum ejus in tentorium: 8 *Et erit, quum venerit Moſheh in tentorium, deſcendet columna nubis, & ſtabit* ad *oſtium tentorii, & loquetur cum Moſheh:* 9 *Videbuntque omnis populus columnam nubis ſtantem* ad *oſtium tentorii, & ſtabit omnis populus, adorabuntque quiſque* in *oſtio tentorii ſui:* 10 *Et loquetur Dominus ad Moſheh facie in faciem, quemadmodum loquitur vir ad ſocium ſuum: poſteà revertentur ad caſtra: at miniſter ejus Jehoſhua filius Nun puer, non exſcindetur(*i.recedet*) è medio tentorii.* 11 Et *dixit Moſheh ad Dominum, vide, tu dicis mihi; Educ populum iſtum: tu autem notum non feciſti mihi quem mittes mecum: attamen tu dixiſti; Notum faciam tibi nomine, & etiam aſſecutus es honorem in oculis meis.* 12 *Nunc ergò ſi aſſecutus ſum honorem* in *oculis tuis, notas fac mihi jam vias tuas, & cognoſcam te, ut aſſequar honorem in oculis tuis: vide quoque quòd populus tuus ſit populus iſte.* 13 *Dixit, Majeſtas mea præcedet, & ducam te.* 14 *Reſpondit, Niſi majeſtas tua præcedat, ne educas nos hinc.* 15 Et *in quo cognoſcetur hic quòd aſſecutus fuerim honorem in oculis tuis ego et populus tuus? nónne cùm ambulaveris nobiſcum, et ſeparati fuerimus ego & populus tuus ab omni populo qui eſt ſuper faciē terræ?* 16 *Dixit Dominus ad Moſheb; Etiam verbum hoc quod locutus es, præſtabo, quoniam aſſecutus es honorem in oculis meis, & gnarus ſum tui nomine. Ait;* 17 *Oſtende mihi nunc gloriam tuam.* 18 *Reſpondit; Ego præterire faciam omne bonum meum coram te, & vocabo in nomine Domini coram te: & miſerebor cujus miſerebor, & clementiâ utar* in *quem clementiâ utar.* 19 *Dixit* quoque*; Non poteris videre majeſtatem meam: quia non videbit me homo, & vivet.* 20 *Dixit poſtremo Dominus; En locus eſt apud me, & ſtabis ſuper* rupem *fornicatā:* 21

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והיה וִיהֵי בְּמֶעְבַּר יְקַר שְׁכִינְתִּי וְאֶשַׁוִּינָךְ 22
בְּאַסְפַּלֵירָא דְטִינָרָא וְאָגֵין בְּמֵימְרִי עֲלָךְ
עַד זְמַן דְאֶעִיבַר ׃ והסירותי וְאַעֲבַר יַת 23
כִּיתֵי מַלְאָכַיָא דְקַיְימִין וּמְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי
וְתֶחְמֵי יַת קְטוּר דְבֵירָא דִתְפִילֵּי אִיקַר
שְׁכִינְתִּי וְאַפֵּי אִיקַר שְׁכִינְתִּי לֵית אֶפְשַׁר לָךְ לְמֵיחְמֵי ׃

לד

ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה פְּסָל לָךְ תְּרֵין לוּחֵי אַבְנִין הֵי כְּקַדְמָאֵי וְאֶכְתּוֹב עַל 1
לוּחַיָא יַת פִּתְגָּמַיָא דַהֲווֹ עַל לוּחַיָא קַדְמָאֵי דִי תְּבַרְתָּ ׃ והיה וַהֲוֵי זְמִין לְצַפְרָא 2
וְתִיסוּק לְצַפְרָא לְטוּרָא דְסִינַי וְתִתְעַתַּד קֳדָמַי תַּמָּן עַל רֵישׁ טוּרָא ׃ ואיש וְאֵינַשׁ 3
לָא יִסַּק עִמָּךְ וְאוּף אֵינַשׁ לָא יִתַּחְמֵי בְּכָל טוּרָא אוּף עָנָא וְתוֹרֵי לָא יִרְעוֹן כָּל
קֳבֵיל טוּרָא הַהוּא ׃ ויפסול וּפְסַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנִין הֵי כְּקַדְמָאֵי וְאַקְדֵּם מֹשֶׁה 4
בְּצַפְרָא וּסְלֵיק לְטוּרָא דְסִינַי הֵיכְמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ וּנְסֵיב בִּידֵיהּ תְּרֵין לוּחֵי
אַבְנַיָא ׃ וירד יי וְאִתְגְּלֵי יְיָ בְּעַנְנֵי אִיקַר שְׁכִינְתֵּיהּ וְאִתְעַתַּד מֹשֶׁה עִמֵּיהּ תַּמָּן 5
וּקְרָא מֹשֶׁה בְּשׁוּם מֵימְרָא דַייָ ׃ ויעבר
ה׳ וְאַעְבַּר יְיָ שְׁכִינְתֵּיהּ עַל אַפּוֹי וּקְרָא יְיָ 6
יְיָ אֱלָהָא רַחֲמָנָא וְחַנָּנָא אַרִיךְ רוּחַ
וּקְרִיב רַחֲמִין מַסְגֵּי לְמֶעְבַּד חֶסֶד וּקְשׁוֹט ׃
נצר נְטִיר חֶסֶד וְטִיבוּ לְאַלְפֵי דָרִין שָׁרֵי 7
וְשָׁבִיק עַל חוֹבִין וּמַעְבַּר עַל מְרוֹדִין
וּמְכַפַּר עַל חַטָּאִין סָלַח לִדְתַיְיבִין
לְאוֹרַיְיתָא וּלְדְלָא תַּיְיבִין לָא מְזַכֵּי בְּיוֹם
דִינָא רַבָּא מַסְעַר חוֹבֵי אֲבָהַן עַל בְּנִין
מְרוֹדִין עַל דָר תְּלִיתָאֵי וְעַל רְבִיעָאֵי ׃
וימהר וְאוֹחִי מֹשֶׁה וּגְחַן עַל אַרְעָא 8
וּסְגִיד ׃ ויאמר וַאֲמַר אִין בְּבָעוּ אַשְׁכָּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ יְיָ תְּהָךְ כְּדוֹן שְׁכִינַת יְקָרָךְ 9
יְיָ בֵּינָנָא אֲרוּם עַם קְשֵׁי קְדַל הוּא וְתִשְׁבּוֹק לְחוֹבָנָא וּלְחַטָּאנָא וְתַחְסְנִינָנָא יַת
אַרְעָא דְקַיֵּימְתְּ לַאֲבָהָתָנָא דְלָא תְּשַׁלְחֵפִינָנָא בְּעַם אוּחְרָן ׃ ויאמר וַאֲמַר הָא 10
אֲנָא גְּזַר קְיָים דְלָא אֲשַׁלְחִיף עַמָּא הָדֵין בְּעַם אוּחְרָן בְּרַם מִינָךְ יִפְקוּן אוּכְלוֹסִין
דְצַדִּיקִין קֳבֵיל כָּל עַמָּךְ אַעֲבֵיד פְּרִישָׁן לְהוֹן בִּזְמַן דִיהָכוּן בְּשִׁבְיָיתָא עַל נַהֲרָוָות
בָּבֶל וְאַסֵּילֵיקִינוּן מִתַּמָּן וְאַשְׁרִינוּן מִן לְגֵיו לִנְהַר סַמְבַּטְיוֹן וּכְהִינוּן פְּרִישָׁן לָא
אִתְבְּרִיוּ בְּכָל דַיָּירֵי אַרְעָא וּבְכָל עַמְמַיָא וְיֶחְמוּן כָּל עַמָּא דְאַנְתְּ שָׁרֵי בֵּינֵיהוֹן
בְּיוֹמָא הַהוּא יַת עוּבְדָא דַייָ אֲרוּם דְחִיל הוּא דַאֲנָא עָבֵיד עִמָּךְ ׃

22 וְאַטִּיל יַת יְדִי ׃ 23 וְאַעֲבַר יַת
כִּתֵּי מַלְאָכַיָא דְקַיְימִין וּמְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי
וְאַחְמֵי יַת דְבִירָא דְאִיקַר שְׁכִינְתִּי לֵית
אֶפְשַׁר לָךְ לְמֶחְמֵי ׃

ירושלמי 6 וְעָבַר יְקַר שְׁכִינְתֵּיהּ דַייָ
קֳדָמוֹי וְצַלֵּי מֹשֶׁה וַאֲמַר יְיָ יְיָ אֱלָהָא
רַחֲמָנָא וְחַנָּנָא רָחִיק רְגַז וְקָרִיב רַחֲמִין
וּמַסְגֵּי לְמֶעְבַּד חֶסֶד וּקְשׁוֹט ׃ 7 נָטַר
טִיבוּ לְאַלְפֵי דָרִין שָׁרֵי וְשָׁבֵיק לְחוֹבִין
וּלְסָרְחָנִין וּמְזַכְּיָא לָא מְזַכֵּי יְיָ יַת חַיָּיבַיָא
בְּיוֹם דִינָא רַבָּא וּמַדְכַּר חוֹבֵי אֲבָהָן
רַשִׁיעִין עַל בְּנִין מָרְדִין עַל דָר תְּלִיתָאֵי
וְעַל דָר רְבִיעָאֵי ׃ 8 וְזָרִיז מֹשֶׁה וְעָקַד
עַל אַרְעָא וְאוֹדֵי וְשַׁבַּח ׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et erit cum tranſierit gloria divinæ meæ majeſtatis, & ponam te in ſpelunca petræ: & protegam ſermone meo ſuper te, uſque ad tempus quo tranſiero. 22 Et tranſire faciam turmas angelorum, qui ſtant & miniſtrant coram me, & videbis nexum phylacteriorum manus gloriæ divinæ meæ majeſtatis: ſed faciem gloriæ divinæ meæ majeſtatis fieri non poteſt ut videas. 23

CAP. XXXIV.

DEinde dixit Dominus Moſi; Sculpe tibi duas tabulas lapideas ſicut priores: & ſcribam in tabulis verba quæ erant in tabulis prioribus, quas fregiſti. 1 Et eſto paratus manè, ut manè aſcendas in montem Sinai, & ſtabis coram me ibi in montis cacumine. 2 Et vir non aſcendat tecum, & etiam vir non videatur in univerſo monte: etiam oves & boves non paſcant è regione montis illius. 3 Et ſculpſit duas tabulas lapideas juxta priores; ſurrexitque Moſes manè, & aſcendit in montem Sinai, quemadmodum præceperat illi Dominus: & accepit in manu ſua duas tabulas lapideas. 4 Et revelatus eſt Dominus in nubibus gloriæ ſuæ, & ſtetit Moſes cum eo ibi: & invocavit Moſes nomen ſermonis Dñi. 5 Et tranſire fecit Dominus majeſtatem ſuam ante facies ejus, & clamavit; Dominus, Dñs, Deus miſericors & clemens, longanimis, & appropinquans miſerationes, multiplicans facere benignitatem & veritatem. 6 Cuſtodiens benignitatem & bonitatem in mille generationes, condonans & remittens peccata, & tranſiens ſuper rebelliones, & expians peccata, propitius erga eos qui convertuntur ad legem: ſed eos qui non convertuntur non juſtificat in die judicii magni, puniens peccata patrum in filios rebelles, ſuper generationem tertiam & ſuper quartam. 7 Et feſtinavit Moſes, & inclinavit ſe in terram, & adoravit. 8 Et dixit; Si quæſo inveni miſerationes coram te Domine, eat nunc divina majeſtas gloriæ tuæ Domine inter nos: quamvis populus durus cervice ſit, condonabis tamen peccatis noſtris & iniquitatibus noſtris, & hæreditario jure donabis nobis terram, quam juràſti patribus noſtris, téque non mutaturum nos in populum alium. 9 Et dixit; Ecce ego ferio fœdus quod non mutaturus ſum hunc populum in populum alium: verùm ex te exibunt turmæ juſtorum, coram univerſo populo tuo faciam mirabilia illis, quo tempore ibunt in captivitatem ad flumina Babel: nam aſcendere faciam eos indè, & habitare faciam eos intra fluvium Sambation, & ſimilia his miracula non ſunt creata inter omnes habitatores terræ, & inter omnes populos. Videbuntque univerſus populus, inter quos tu habitaveris, in eo die opus Domini, quoniam terribile eſt quod ego facio tecum. 10

22 *Et proficiſci faciam manus meas.* 23 *Et tranſire faciam cœtus angelorum qui ſtant & miniſtrant coram me, & oſtendam adytum: quia gloriam divinæ meæ majeſtatis fieri non poteſt ut videas.*

Hieroſ. 6 *Et tranſivit gloria divinæ majeſtatis Domini coram eo, & oravit Moſes; & dixit; Domine, Domine, Deus miſericors & clemens, elongans iram & appropinquans miſerationes, multiplicans facere benignitatem & veritatem.* 7 *Cuſtodiens bonitatem in mille generationes, ignoſcens & parcens peccatis & delictis, & juſtificando non juſtificans Dominus peccatores in die judicii magni, & recordans peccatorum patrum improborum ſuper filios rebelles in generationem tertiam & quartam.* 8 *Et feſtinavit Moſes & ſtravit ſe in terram, & confeſſus eſt & laudavit.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وباشد در گذشتني عزيزي من وبنهم ترا در دندهي آن كمر و حجاب . كنم كفّي 22
من ابر تو تا گذشتن من * وبگردانم مر كفّي من وببيني مر پسي من وپيشي من نه ديدار آيند. 23

* فصل سي چهارم *

* گفت ؛ بمشه بتراش بتو دو لوحهاي جوهريان چون اوّليان و بنويسم ابر آن لوحها مر آن 1
سخنهاي آنچه بودند ابر آن لوحهاي آنچه بشكستي * وباش آراسته ببامداد و بر آيي در بامداد 2
بكوهي سيني بياستي بمن آنجا ابر سري آن كوه * ومردي نه بر آيد اوازي تو ونيز مردي نه 3
ديدار آيد در همه آن كوه نيز آن گوسپند و آن گاونه چرند بمقابل آن كوه آن * بتراشيد دو 4
لوحهاي جوهريان چون اوليان شب گير كرد مشه در بامداد بر آمد بكوهي سيني چون فرموده
اورا ايستاد در دستي او دو لوحهاي جوهريان * فرود آمد عزيزي ؛ درابر بياستاد اوازي او آنجا 5
وبخواند در نامي ؛ * بگذشت ؛ ابر پيشي او بخواند ؛ ؛ خداي رحمت كننده و بخشاينده 6
دراز خشم و بسيار فضل وراستي * نگاه داراني فضل بهزاران و آمرزاي گناه وجرم وخطا وآزاد 7
كردن نه آزاد كند عقوبت كناي گناهي پدراني ابر پسران و ابر پسراني پسران ابر سيمي
وابر چهارمي * شتاب كرد مشه وركوع كرد بزمين و سجود كرد * گفت اگر اكنون يافتم جاه 8 9
در چشماني تو خدا برود اكنون خدا در مياني ايما كه قومي سخت قفاستاو و بيامرزي
گناهاني ايما و خطاهاي ايما واصتنا دهي ايمارا * گفت اينك من برا شرط مقابلي همه 10
قومي تو كنم معجزها آنچه نه آفريده شدند در همه آن زمين و در همه آن قومها و ببيند همه
آن قوم آنچه تو در مياني او مر عملي ؛ كه هيبتوارست او آنچه من كنا اوازي تو.

Erit autem, quum pertranſibit gloria mea, tum ponam te intra coſtam fornicis, & obducam manum meam ſuper te donec tranſiero. 22 *Poſteà removebo manum meam, & videbis poſteriora mea, anteriora autem mea non apparebunt.* 23

CAP. XXXIV.

ET dixit Dominus ad Moſheb; Sculpe tibi duas tabulas gemmeas ſicut priores: & ſcribam ſuper illas tabulas verba quæ erant ſuper tabulas quas fregiſti. 1 *Eſto ergò paratus ad manè, et aſcende manè in montem Sinai, ſtéſque mihi illìc ſuper caput montis.* 2 *Homo autem ne aſcendat tecum, neque homo etiam appareat in toto monte, etiam ovis ac bos ne paſcant è regione montis ipſius.* 3 *Sculpſit itaque duas tabulas gemmeas ſicut priores:* & *anteluculò ſurgens Moſheb manè, aſcendit in montem Sinai, ſicut præceperat Dominus ei, accepitque in manu ſua duas tabulas gemmeas.* 4 Tum *deſcendens gloria Domini in nube, ſtetit cum eo illìc: & vocavit in nomine Domini.* 5 Et *tranſiens Dominus coram eo, vocavit; Dominus, Dñs Deus, clementiâ exercens et miſereſcens, long*ᵘˢ *ad iram, & multus miſericordiâ & veritate,* 6 *Servans miſericordiam millibus, remittens crimen & delictum & peccatum, & immunem faciendo immunē non facit, ſed punit peccatū patrum in filiis & filiis filiorum, tertiâ & quartâ* generatione. 7 Et *feſtinans Moſheb inclinavit ſe ad terram, ac adoravit:* 8 *Dixit*que, *Si jam aſſecutus ſum honorem in oculis tuis Deus, gradiatur nunc Deus in medio noſtri: quia populus duræ cervicis eſt iſte: & remitte delicta noſtra ac peccata noſtra, & poſſeſſionem da nobis.* 9 *Dixit quoque; En ego percuſſurus ſum tecum fœdus coram univerſo populo tuo: faciam mirabilia quæ nondum creata ſunt in tota terra & in omnibus gentibus: videbúntque totus populus in cujus medio tu es, opus Domini: quia formidabile erit illud quod ego facturus ſum tecum.* 10

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

שמר לך טוּר לָךְ יַת מַה דַאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין הָאֲנָא מְתָרֵיךְ מִן קֳדָמָךְ יַת 11
אֱמוֹרָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי וְחִיתָּאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִיוָאֵי וִיבוּסָאֵי׃ השמר אִיסְתַּמַר לָךְ דִּלְמָא 12
תִּגְזוֹר קְיָים לְיָתֵיב אַרְעָא דְאַנְתְּ עָלֵיל עֲלָהּ דִּלְמָא יְהֵי לְתַקְלָא בֵּינָךְ׃ כי את
אֱרוּם יַת אֵיגוֹרֵיהוֹן תְּתַרְעוּן וְיַת קָמַתְהוֹן תְּתַבְּרוּן וְיַת אֲשֵׁירֵיהוֹן תְּקַצְּצוּן׃ כי 13
לָא אֲרוּם לֵית לְכוֹן רְשׁוּ לְמִסְגּוֹד לֶאֱלָהּ אוֹחֲרָן אֲרוּם יְיָ קַנָּאי וּפוּרְעָן שְׁמֵיהּ 14
אֱלָהּ קַנָּאי וּפוּרְעָן הוּא׃ פן דִּילְמָא תִּגְזוֹר קְיָים לְיָתֵיב אַרְעָא וְיִטְעוּן בָּתַר 15
טַעֲוָותְהוֹן וְיִדַבְּחוּן לְטַעֲוָותְהוֹן וְיִזַמְּנוּן לָךְ וְתֵיכוֹל מִן דִּיבְחֵי טַעֲוָותְהוֹן׃ ולקחת
וְתִיסַּב מִבְּנַתְהוֹן לִבְנָךְ וְכַד טַעְיָין בְּנַתְהוֹן 16
בָּתַר טַעֲוָותְהֵין מַטְעְיָין אוּף יַת בְּנָךְ בָּתַר
טַעֲוָותְהֵין׃ אלהי דַּחֲלָן דְּמַתְּכָא לָא תַעַבְדוּן לְכוֹן׃ את חג יַת חַגָּא דְפַטִּירַיָּא 17 18
תִּנְטְרוּן שׁוּבְעָא יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּטִּירֵי הֵיכְמָא דְפַקֵּידְתָּךְ לִזְמַן יַרְחָא דְאַבִּיבָא אֲרוּם
בְּיַרְחָא דְאַבִּיבָא נְפַקְתּוּן פְּרִיקִין מִמִּצְרָיִם׃
כל פטר כָּל פְּתַח וַלְדָּא דִילִי הוּא וְכָל 19
בְּעִירָךְ תַּקְדִּישׁ מִנְּהוֹן דִּכְרַיָּא דְתוֹרֵי
וְאִימְרֵי׃ ופטר וּבוּכְרָא דַחֲמָרָא תִּפְרוֹק 20
בְּאִימְרָא וְאִין לָא תִפְרוֹק וְתִנְקְפִיהּ
בְּקוֹפִיץ וְכָל בּוּכְרָא דִבְרָךְ תִּפְרוֹק וְלָא
יִתְחֲמוֹן קֳדָמַי רֵיקָנִין׃ ששת שִׁתָּא 21
יוֹמִין תִּפְלַח וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּנוּחַ בִּרְדִיָא וּבְחַצְדָא תְּנוּחַ׃ וחג שבועות וְחַגָּא 22
דְשָׁבוּעַיָּא תַּעֲבֵיד לָךְ בִּזְמַן בִּכּוּרֵי חֲצַד חִינְטִין וְחַגָּא דִכְנָשָׁא בְּמִפְקָא דְשַׁתָּא׃
שלש תְּלַת זִמְנִין בְּשַׁתָּא יִתְחַמְיוּן כָּל דְכוּרָךְ קֳדָם רִיבּוֹן עַלְמַיָּא יְיָ אֱלָהָא 23
דְיִשְׂרָאֵל׃ כי אוריש אֲרוּם אֵיתָרֵיךְ עַמְמִין מִן קֳדָמָךְ וְאַפְתֵּי יַת תְּחוּמָךְ וְלָא 24
יַחְמֵיד אֱינַשׁ יַת אַרְעָךְ בְּזִמַן מִיסְקָךְ לְאִתְחֲמָאָה קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ תְּלַת זִמְנִין בְּשַׁתָּא׃
לא תשחט לָא תִכְּסוּן קֳדָם עַד לָא 25
תְבַטְּלוּן חֲמִיעַ נִכְסַת פִּסְחִי וְלָא יְבִיתוּן
לְצַפְרָא בַּר מִמַּדְבְּחָא תַּרְבֵּי נִכְסַת
פִּסְחָא׃

ירושלמי 16 וְיַטְעִין׃

ירושלמי 19 כָּל קֻדְמוֹי פַּלְחֵי וַלְדָּא
תַּפְרְשׁוּן לִשְׁמִי כָּל פַּטְרֵיכוֹן דִּכְרַיָּא
קֻדְמוֹי פַּלְחֵי וַלְדָּא דְתוֹרָא וְדְאִמְּרָא׃
20 עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל לֵית אַתּוּן רַשָּׁאִין
לְמֶחְמֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן רֵיקָנִין מִן כָּל מִצְוָה׃
21 בִּירִידָא׃

ירושלמי 25 לָא תִכְּסוּן עַל חֲמִיעַ
אֲדַם נִכְסַת דְּפִסְחָא לָא יְבִית מִן
בִּשְׂרָא דִי תִכְּסוּן בְּלֵילֵי יוֹמָא טָבָא
קַדְמָאָה דְפִסְחָא מִן רַמְשָׁא עַד צַפְרָא׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

Obſerva tibi quod ego præcipio tibi hodie: ecce ego ejicio à facie tua 11 Amorrhæos, Chananæos, Hettæos, Pherizæos, Hevæos, & Jebuſæos. 12 Cave tibi ne ferias fœdus cum habitatoribus terræ illius, in quam ingrederis: ne ſit offendiculo inter te. 13 Quin potius areas eorum deſtruatis, & ſtatuas eorum frangatis, & lucos eorum excindatis. 14 Non enim eſt vobis licitum incurvare vos deo alteri: quoniam Dominus Zelotes & vindex nomen ejus, Deus zelotes & vindex eſt. 15 Ne fortè ineas fœdus cum habitatore terræ: & errent poſt idola eorum, & ſacrificent idolis eorum, & invitent te, & comedas ex ſacrificiis idolorum ipſorum. 16 Et accipias ex filiabus eorum filiis tuis: & cum errabunt filiæ eorum poſt idola ſua, ſeducant etiam filium tuum poſt idola ſua. 17 Deos conflatiles non facietis vobis. 18 Feſtum azymorum ſervabitis: ſeptem diebus comedes azyma, quemadmodum præcepi tibi, in tempore menſis novarum frugum: quoniam in menſe novarum frugum exiiſtis liberi ex Ægypto. 19 Omne aperiens vulvam meum eſt, & ex omnibus beſtiis tuis ſanctificabis mares, boum inquam & ovium. 20 Sed primogenitum aſini redimes agno; quòd ſi non redemeris, truncabis ipſum ſecuri: & omnem primogenitum filii tui redimes, neque apparebunt coram me vacui. 21 Sex diebus operaberis, ſed die ſeptimo quieſces: in aratione & meſſe quieſces. 22 Feſtum quoque hebdomadarum facies tibi in tempore primitiarum meſſis triticeæ: & feſtum collectionis in exitu anni. 23 Tribus temporibus in anno videbuntur omnes maſculi tui coram Domino ſeculorum, Domino Deo Iſrael. 24 Quoniam ejiciam populos à facie tua, & dilatabo terminum tuum: neque deſiderabit vir terram tuam, tempore quo aſcendes ad comparendum coram Domino Deo tuo tribus temporibus in anno. 25 Non mactabitis priuſquam ceſſare feceris fermentum victimas Paſchatis mei: neque pernoctabunt ad auroram extra altare adipes oblationis Paſchatis.

Hieroſ. 16. *Et errare faciant.*

Hieroſ. 19. *Omnes primùm aperientes uterum ſanctificabitis nomini meo: omnes* inquam *primogenitos veſtros mares, primùm findentes uterum bovis aut ovis.* 20. *Popule mi domus Iſrael, non poteſtis videre Dominum Deum veſtrum vacui ab omni præcepto.* 21. *In aratione.*

Hieroſ. 25. *Non mactabitis ſuper fermentum ſanguinem oblationis Paſchatis: non pernoctabit de carne quam mactaveritis nocte diei feſti prioris Paſchatis à veſpera uſque mané.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* نگاه دار بتو مر آنچه من فرمايا ترا اين روز اينك من رانا ازپيشي تو مر آن اموري 11
و مر آن كنعني ومر آن حتّي ومر آن فرزّي وآن حوّي وآن يبوسي * حادرباش بتو تا 12
نه برّي شرط بنشيناني آن زمين آنچه تو آيا ابر آن تا نه باشد بطلت درمياني تو* كه مر 13
مذبحهاي ايشان بر كنيد و مر انگيختهاي ايشان بشكنيد و مر درختهاي او ببريد*
* كه نه سجود كني بمعبودي ديگر كه :: رشك آور نامي او خداي رشك آورست او* 14
* تا نه برّي شرط بنشيناني آن زمين و بيراه شوند پسي بتاني ايشان و ذبح كنند بتاني 15
ايشان و بخوانند بتو و بخوري از ذبحي او* و بستاني از دختراني [او] بپسراني تو و بيراه 16
شوند دختراني او پسي بتاني ايشان و بيراه كنند مر پسراني تو پسي بتاني ايشان *
* معبود ريخته نه كني بتو * مر حجّي آن فطير نگاه داري هفت روزها بخوري فطير 17 18
آنچه فرمودم ترا بوعدهي ماهي آن تر خوشه كه در ماهي آن تر خوشه بيرون آمدي
ازمصر * همه گشايشي رحم بمن و همه رمهي تو نرينه كني گشايشي گاو و برّه * 19
* و گشايشي دراز گوش خلاص كني در برّه واگر نه خلاص كني قفا زني اويرا همه 20
نخست زادي پسراني تو خلاص كني ونه ديدار آيند شكيناني من تهي * شش روزها كار 21
كني و در روزي آن هفتمي معطّل باشي دركشت ودرورو معطّل باشي * وحجّي هفتها 22
كني بتو نخست برهاي دروي گندم وحجّي جمع كردن گردش آن سال * سه 23
بارها در سال ديدار آيد همه نرينهي تو مر پيشي آن خداوند :: خداي يسرال * كه 24
برانم قومها ازپيشي تو وگشاده كنم مر حدّي تو ونه آرزو كند مرد مر ولايتي تو دربر
آمدني تو بديدارشدن مر شكيناني :: خداي تو سه بارها در سال * نه كشي ابر خمير 25
خوني ذبحي من ونه منزل گيرد بامداد ذبحي حجّي آن فسح *

Obſerva tibi quod ego præcipio tibi hodié: ecce ego expulſur⁹ ſum à præſentia tua Emoræū, & Chenaanæū, & Hittæum, & Pherizzæum, & Hivvæum, & Jebuſæum. 11 *Cautus ſis tibi ne percutias fœdus cum habitatore terræ ad quam tu venturus es: ut non ſit in laqueū in medio tui.* 12 *Sed altaria eorum effodietis, & ſtatuas eorum confringetis, & arbores eorum ſuccidetis.* 13 *Non enim adorabis deum alium: nam Dominus, Zeliſer nomen ejus, Deus zeliſer eſt ipſe:* 14 *Ut non percutias fœdus cum habitatore terræ, & devii ſint facti poſt idola ſua, & immolent idolis ſuis: vocétque te* aliquis, *& edas de victima ejus,* 15 *Et accipias de filiabus ejus filiis tuis, & deviæ ſint factæ filiæ ejus poſt idola ipſarum, & devios faciant filios tuos poſt idola earum.* 16 *Deum fuſilem non facies tibi.* 17 *Feſtum azymorum obſervabis: ſeptem diebus comedes azyma, quod præcepi tibi, ſtato tempore menſis humidarum ſpicarum: quia menſe humidarum ſpicarum egreſſus es ex Ægypto.* 18 *Omnis apertio uteri, meum eſt: & totius gregis tui maſculos eximes, aperitionem* ſcil. *bovis & agni.* 19 *At apertionem aſini redimes agno: & ſi non redemeris, cervicem diverberabis ei: omne primogenitum filiorum tuorum redimes: neque apparebunt* coram *Majeſtate mea vacui.* 20 *Sex diebus operaberis: at in die ſeptimo ceſſabis: in ſemente & meſſe ceſſabis.* 21 *Et feſtum hebdomadarum facies tibi primitiarum ſpicarum triticeæ: & feſtum collectionis in reverſione anni.* 22 *Tribus vicibus in anno apparebit omnis maſculus tuus in præſentia Domini, Domini Dei Iſraël.* 23 *Expellam enim gentes à præſentia tua, & dilatabo terminum tuum: neque concupiſcet quiſquam regionem tuam, in aſcenſu tuo ad apparendū coram Majeſtate Domini Dei tui tribus vicibus in anno.* 24 *Non mactabis ſuper fermentum ſanguinem victimæ meæ, neque manebit uſque ad mane victima feſti Paſchatis.* 25

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ראשית שֵׁירוּי בּוּכְרַת פֵּירֵי אַרְעֲכוֹן תַּיְתוּן 26
לְבֵית מוּקְדְּשָׁא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן לֵית אַתּוּן
רַשָּׁאִין לָא לְמִבְשְׁלָא וְלָא לְמֵיכוֹל בְּשַׂר
וַחֲלַב תַּרְוֵיהוֹן מְעָרְבִין כַּחֲדָא דְלָא יִתְקוֹף
רוּגְזִי בְּכוֹן וְאִירְשׁוּן פֵּירֵי אִילָנֵיכוֹן עִם
בּוֹסְרָא בְּלַבְלוּבֵיהוֹן וְטַרְפֵיהוֹן כַּחֲדָא׃ ויאמר יי וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּתוֹב לָךְ יַת 27
פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵין אֲרוּם עַל מֵימַר פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵין גְזָרִית עִמָּךְ קְיָים וְעִם יִשְׂרָאֵל׃
ויהי וַהֲוָה תַמָּן קֳדָם יְיָ אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָון לַחְמָא לָא אֲכַל וּמוֹי לָא 28
אִישְׁתֵּי וּכְתַב עַל לוּחַיָּא חוֹרָנַיָּתָא יַת פִּתְגָמֵי קְיָימָא עֲשַׂרְתֵּי דִבּוּרַיָּא דַהֲווֹ כְּתִיבִין עַל
לוּחַיָּא קַדְמָאֵי׃ ויהי וַהֲוָה בִּזְמַן מֵיחַת מֹשֶׁה מִן טוּוָרָא דְסִינַי וּתְרֵין לוּחֵי דְסַהֲדוּתָא 29
בִּידָא דְמֹשֶׁה בְּמֵיחָתֵיהּ מִן טוּוָרָא וּמֹשֶׁה לָא חַכִּים אֲרוּם אִשְׁתַּבְהַר זִיו אִיקוֹנִין
דְאַנְפּוֹי דַהֲוַת לֵיהּ מִן זִיו אִיקַר שְׁכִינְתָּא
דַיְיָ בִּזְמַן מַלָּלוּתֵיהּ עִמֵּיהּ׃ וירא וַחֲמָא 30
אַהֲרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מֹשֶׁה וְהָא
אִשְׁתַּבְהַר זִיו אִיקוֹנִין דְאַנְפּוֹי וּדְחִילוּ מִן לְמִקְרַב לְוָתֵיהּ׃ ויקרא וּקְרָא לְהוֹן מֹשֶׁה 31
וְתָבוּ לְוָתֵיהּ אַהֲרֹן וְכָל רַבְרְבַיָּא דְאִתְמַנּוּן נְגוּדִין בִּכְנִישְׁתָּא וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִמְּהוֹן׃
ואחר כן וּמִבָּתַר כְּדֵין אִתְקְרִיבוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּפַקְדִינוּן יַת כָּל מַה דְמַלֵּיל יְיָ עִמֵּיהּ 32
בְּטוּוָרָא דְסִינַי׃ ויכל וּפְסַק מֹשֶׁה מִן לְמַלָּלָא עִמְּהוֹן וִיהַב עַל אִיקוֹנִין דְבֵית אַנְפּוֹי 33
סוּדָרָא׃ ובבא וְכַד עָלֵיל מֹשֶׁה לִקְדָם יְיָ לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ מַעְדֵּי יַת סוּדָרָא דְעַל אִיקוֹנִין 34
דְבֵית אַנְפּוֹי עַד מִיפְקֵיהּ וְנָפֵיק וּמְמַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מַה דְאִתְפַּקַּד׃ וראו
וְחַמְיָין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת אִיקוֹנִין דְמֹשֶׁה אֲרוּם אִשְׁתַּבְהַר זִיו אִיקוֹנִין דְאַנְפֵּי מֹשֶׁה 35
וְתָאֵיב מֹשֶׁה יַת סוּדָרָא עַל בֵּית אַפּוֹי עַד זְמַן מֵיעֲלֵיהּ לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ׃

פ פ פ לה פ

ויקהל וּכְנַשׁ מֹשֶׁה יַת כָּל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן אִלֵּין פִּתְגָמַיָּא דְפַקֵּיד יְיָ 1
לְמֶעְבַּד יַתְהוֹן׃ ששת שִׁיתָּא יוֹמִין תִּתְעֲבֵיד עִיבִידְתָּא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְהֵי לְכוֹן 2
קוּדְשָׁא שַׁבְּתָא נְיָיחָא קֳדָם יְיָ כָּל דְיַעֲבֵיד עִיבִידְתָּא בְּיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל
בְּמִטְלוֹת אַבְנִין׃ לא תבערו עַמִּי בְּנֵי 3
יִשְׂרָאֵל לָא תְבַעֲרוּן אֶשָּׁתָא בְּכָל אָתַר
מוֹתְבָנֵיכוֹן בְּיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא׃ ויאמר וַאֲמַר 4
מֹשֶׁה לְכָל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דֵין פִּתְגָמָא דְפַקֵּיד יְיָ לְמֵימַר׃

26 שֵׁירוּי בִּכְרַת עֲלַלְתְכוֹן תַּיְתוּן לְבֵית
מַקְדְּשָׁא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל לֵית
אַתּוּן רַשָּׁאִין לָא לְמִבְשְׁלָא וְלָא לְמֵיכְלָא
בְּשַׂר וַחֲלַב מְעוֹרְבִין כַּחֲדָא׃

ירושלמי 29 אֲרֵי שְׁבַחוּ זִיוֵיהוֹן דְאַפּוֹי׃
33 סוּדָרָא׃

ירושלמי 3 לָא תְבַעֲרוּן אֶשָּׁתָא בְּכָל
אֲתַר בֵּית מְדוֹרֵיכוֹן בְּיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

26 Initium primitiarum fructuum terræ veſtræ afferetis in domum ſanctuarii Domini Dei veſtri. Non poteſtis nec coquere nec comedere carnem & lac ambo ipſa permixta ſimúl, ne incandeſcat ira mea in vos, & depopuler fructus arborum veſtrarum cum uva immatura, cum ſurculis & foliis earum unà. 27 Et dixit Dominus Moſi; Scribe tibi verba iſta: quoniam juxta ſermonem horum verborum ineo tecum fœdus & cum Iſraele. 28 Et fuit ibi coram Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus, panem non edit nec aquas bibit: & ſcripſit ſuper tabulas alias verba fœderis, decem ſermones qui ſcripti erant in tabulis prioribus. 29 Et fuit quo tempore deſcenderet Moſes ex monte Sinai, & duæ tabulæ teſtimonii *erant* in manu Moſis in deſcendendo eo ex monte: Moſes autem neſciebat quòd glorioſus eſſet ſplendor formæ faciei ejus, quod illi acciderat propter ſplendorem gloriæ divinæ Dei majeſtatis, quo tempore loqueretur ipſe cum eo. 30 Et vidit Aaron & omnes filii Iſrael Moſem, & ecce glorioſus erat ſplendor formæ faciei ejus: & timuerunt appropinquare ad ipſum. 31 Et vocavit eos Moſes & reverſi ſunt ad eum Aharon & omnes magnates, qui præfecti erant duces in congregatione: & loquutus eſt Moſes cum illis. 32 Et poſtea acceſſerunt omnes filii Iſrael: & præcepit illis quicquid loquutus erat Dominus ſecum in monte Sinai. 33 Cúmque ceſſâſſet Moſes loqui cum illis, poſuit ſuper aſpectum vultus ſui ſudarium. 34 Et quando ingrediebatur Moſes in conſpectum Domini ad loquendum cum eo, removebat ſudarium, quod erat ſuper aſpectum vultus ejus, donec exiret: dein exibat & loquebatur cum filiis Iſrael id quod juſſus erat. 35 Et videbant filii Iſrael vultum Moſis, quòd glorioſus eſſet ſplendor formæ faciei Moſis: itaque reponebat Moſes ſudarium ſuper vultum ſuum, uſque ad tempus quo ingrederetur ad loquendum cum eo.

Hieroſ. 26. *Initium primitiarum proventuum veſtrorum afferetis in domum ſanctuarii Domini Dei veſtri. Popule mi domus Iſrael, non poteſtis aut coquere aut comedere carnem & lac permixta ſimul.*

Hieroſ. 29. *Quòd glorioſæ eſſent ſplendores facierum ejus.* 33. *Sudarium.*

SECT. XXII.

CAP. XXXV.

1 Et congregavit Moſes univerſam congregationem filiorum Iſrael, & dixit illis: Hæc ſunt verba quæ præcepit Dominus ad faciendum ea. 2 Sex diebus fiet opus: in die autem ſeptimo erit vobis ſanctitas ſabbathi, quies coram Domino: quiſquis fecerit opus in die ſabbathi interficiendo interficietur projectione lapidum. 3 Popule mi domus Iſrael, non accendetis ignem in omni loco habitationum veſtrarum in die ſabbathi. 4 Et dixit Moſes univerſæ congregationi filiorum Iſrael, dicendo; Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus, dicendo;

Hieroſ. 3. *Non accendetis ignem in omni loco domus habitationis veſtræ in die Sabbathi.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* اوّلي نخست برهاي زميني تو بياوري خانهي :: خداي تو نه جوشاني بچّه در شيري مادري او* 26
* گفت :: بمسه بنويس بتو مر آن سخنهايي آن اينان كه ابر قولي آن سخنهايي آن اينان 27
ببريدم اوازي تو شرط و اوازي يسرال*بود آنجا اوازي :: چهل روز و چهل شب نان نه خورد و آب 28
نه آشاميد بنوشت ابر آن لوحها مر سخنهايي آن شرط ده آن سخنها *بود در فرود آمدني 29
مسه از كوهي سيني ودو لوحهايي آن گواه گرفت در دستي مسه در فرود آمدني او از آن
كوه ومسه نه دانست كه برخشيد گونهي رويي او در سخن گفتني او اوازي او*بديد اهرن 30
وهمه پسراني يسرال مر مسه واينك برخشيد گونهي رويي او بترسيدند از نزديك شدن باو*
* بخواند بايشان مسه باز گشتند باو اهرن وهمه آن مهتران در جماعت سخن گفت مسه 31
بايشان * وپس همچنين نزديك شدند همه پسراني يسرال بفرمود ايشانرا مر همه آنچه سخن 32
گفت :: اوازي او در كوهي سيني *تمام كرد مسه از سخن گفتن اوازي ايشان بداد ابر 33
رويي او روپوانه *وچو آمدن مسه بپيشي :: بسخن گفتن اوازي او بگرداند مر آن روپوانه 34
تا بيرون آمدني او وبيرون آيد وسخن گويد بپسراني يسرال مر آنچه فرموده آيد* وببينند 35
پسراني يسرال مر رويي مسه كه برخشيد گونهي رويي مسه وباز گرداند مسه مر آن
روپوانه ابر رويي او تا آمدني او بسخن گفتن اوازي او*

* فصل سي پنجم *
* جمع كرد مسه مر همه جماعتي پسراني يسرال گفت 1
بايشان اينان آن سخنها آنچه فرموده :: بكردن ايشانرا *شش روزها كرده شود كار ودر روزي آن 2
هفتمي باشد بشما خاص معطل معطلي :: همه آن كنا درو كار كشته آيد*نه افروزيد آتش 3
در همه نشستن جاهاي شما در روزي آن معطلي*گفت مسه بهمه جماعتي پسراني يسرال 4
بگفتن اين آن سخن آنچه فرموده :: بگفتن *

Principium primorum fructuum terræ tuæ inferes in *domū Domini Dei tui. Non coques pullum in lacte matris ſuæ.* 26 *Et dixit Dominus ad Moſheh; Scribe tibi verba hæc, quia juxta ſententiam verborum iſtorum pepigi tecum fœdus & cum Iſrael.* 27 *Fuit* autem *ibi cum Domino quadraginta dies & quadraginta noctes: panem non edit & aquam non bibit:* & *ſcripſit in tabulis verba fœderis, decem verba.* 28 *Fuitque, in deſcenſu Moſheh de monte Sinai, (et duæ tabulæ teſtimonii in manu Moſheh in deſcenſu ejus de monte,) Moſheh quidem non cognovit quòd coruſcaret ſpecies vultûs ſui in collocutione ejus cum eo.* 29 *Viditque Aharon & omnes filii Iſrael ipſum Moſheh, & ecce reſplendebat ſpecies vultûs ejus, timuerúntque appropinquare ei.* 30 *At vocante eos Moſheh, reverſi ſunt ad eum Aharon et omnes principes* qui *in congregatione:* & *locutus eſt Moſheh ad eos.* 31 *Poſteà quoque appropinquaverunt omnes filii Iſrael, quibus præcepit omne quod locutus fuerat Dominus cum eo in monte Sinai.* 32 Quumque *finiviſſet Moſheh loqui cum eis, dedit ſuper faciem ſuam velamentum.* 33 *Rurſùm quum veniebat Moſheh in præſentiam Domini ad colloquendum cum illo, exuebat velamentum uſque ad egreſſum ſuum: ut egrederetur, & loqueretur filiis Iſrael quod juſſus erat,* 34 *Et viderent filii Iſrael faciem Moſheh, quòd radiaret ſpecies vultûs Moſheh: deindè reducebat Moſheh velamentum ſuper faciem ſuam, donec veniret ad loquendum cum illo.* 35

CAP. XXXV.

Dein congregans Moſcheh totum cœtum filiorum Iſraël, locutus eſt ad eos hæc verba quæ præceperat Dominus ad faciendum ea. 1 *Sex diebus fiet opus: at die ſeptimâ ſit vobis ſanctitas, quieta ceſſatio Domino: omnis faciens in eo opus, interficietur.* 2 *Non accendetis ignem in omnibus reſidendi locis veſtris in die ceſſationis.* 3 *Locutuſque eſt Moſcheh ad totum cœtum filiorum Iſraël, dicendo, Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus, dicendo;* 4

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

קְחוּ סַב מִנְכוֹן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ כָּל מַאן דְּאִיתְרְעֵי לִבֵּיהּ יַיְתֵי יַת אַפְרָשׁוּתָא 5
דַּיְיָ דַּהֲבָא וְכַסְפָּא וּנְחָשָׁא : ותכלת וְתִיכְלָא וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע וְהוֹרִי וּבוּץ 6
וּמְעֵזֵי : ושורות וּמַשְׁכֵי דְדִיכְרֵי מְסַמְקֵי וּמַשְׁכֵי דְסַסְגוֹנָא וְקִיסֵי דְשִׁיטָא : 7
ושמן וּמִשְׁחָא לְאַנְהָרוּתָא בּוּסְמַיָא לִמְשַׁח רְבוּתָא וְלִקְטֹרֶת בּוּסְמַיָא : 8
אבני מַרְגָלִיַין דְבוּרְלִין הִינוּן וּמַרְגָלִיַין דְאַשְׁלָמוּתָא לְמִשְׁקְעָא בְּאֵפוֹדָא 9
וּבְחוּשְׁנָא : ובכל וְכָל חַכִּימֵי לִיבָּא דִּבְכוֹן יֵיתוּן וְיַעַבְדוּן יַת כָּל דְּפַקֵּד יְיָ : 10
את המשכן יַת מַשְׁכְּנָא וְיַת 11
פְּרַסֵיהּ וְיַת חוֹפָאָה דִילֵיהּ יַת פּוּרְפוּי
וְיַת לוּחוֹי וְיַת נַגְּרוֹי וְיַת עַמּוּדוֹי וְיַת
חוּמְרוֹי : את יַת אֲרוֹנָא וְיַת אֲרִיחוֹי 12

ירושלמי 11 יַת מַשְׁכְּנָא וְיַת מַשְׁכְּנֵיהּ
וְיַת חֲפוּיֵיהּ וְיַת פּוּרְפוּי וְיַת לוּחוֹי
וְיַת נַגְּרוֹי וְיַת עַמּוּדוֹי וְיַת חוּמְרוֹי :

וְיַת כַּפּוּרְתָּא וְיַת פַּרְגוֹדָא דִפְרָסָא : את יַת פָּתוֹרָא וְיַת אֲרִיחוֹי וְיַת כָּל מָנוֹי וְיַת 13
לְחֵם דְּאַפַּיָא : ואת המנורה וְיַת מְנַרְתָּא דְאַנְהוֹרֵי וְיַת בּוֹצִינָהָא וְיַת מִשְׁחָא 14
דְּאַנְהָרוּתָא : ואת מזבח וְיַת מַדְבְּחָא דִקְטֹרֶת בּוּסְמַיָא וְיַת אֲרִיחוֹי וְיַת מִשְׁחָא 15
דִּרְבוּתָא וְיַת קְטֹרֶת בּוּסְמַיָא וְיַת פְּרָסָא דְתַרְעָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא : את
יַת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא וְיַת קַנְקַל דִנְחָשָׁא דִילֵיהּ יַת אֲרִיחוֹי וְיַת מָנוֹי יַת כִּיוֹרָא 16
וְיַת בְּסִיסֵיהּ : את קלעי יַת וִילְוַת דַּרְתָּא יַת עַמּוּדוֹי וְיַת חוּמְרָנָהָא וְיַת פְּרָסָא 17
דִתְרַע דַּרְתָּא : ואת וְיַת מַחְתֵי מַשְׁכְּנָא וְיַת מַחְתֵי דַרְתָּא וְיַת אַטּוּנֵיהוֹן : את בגדי 18
יַת לְבוּשֵׁי שִׁמּוּשָׁא לְשַׁמָּשָׁא בְּקוּדְשָׁא וְיַת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא דִלְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיַת לְבוּשֵׁי 19
בְּנוֹי לְשַׁמָּשָׁא : ויצאו וּנְפַקוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן קֳדָם מֹשֶׁה : ויבאו וְאַתוּ 20 21
כָּל גְּבַר דְּאִיתְרְעֵי לִיבֵּיהּ וְכָל דְּאַשְׁלִימַת רוּחֵיהּ בִּנְבוּאָתָא דְעִמֵּיהּ הַיְיתִיוּ יַת אַפְרָשׁוּתָא
לִקְדָם יְיָ לַעֲבִידַת מַשְׁכַּן זִימְנָא וּלְכָל פּוּלְחָנֵיהּ וְלִלְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא : ויבאו וְאַתוּ 22
גּוּבְרַיָא עִם נְשַׁיָא כָּל מַאן דְּאִיתְרְעֵי לִבֵּיהּ הַיְיתִיוּ שֵׁירִין וְשַׁיְוְוין עִזְקָן מְחוֹכִין וְכָל
תַּכְשִׁיט דִּדְהַב כָּל גְּבַר דַּאֲרִים אֲרָמוּת דַּהֲבָא קֳדָם יְיָ : וכל וְכָל גְּבַר 23
דְּהִישְׁתַּכַּח עִמֵּיהּ תִּיכְלָא וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ וּמְעִזֵי וּמוֹשְׁכֵי דְדִכְרֵי מְסַמְקֵי
וּמַשְׁכֵי סַסְגוֹנָא הַיְתִיוּ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Tollite ex vobis ſeparationem coram Domino; quicunque voluntario 5
eſt corde, afferat ſeparationem Domini: aurum, argentum, &
æs, Hyacinthum, purpuram, coccinum, byſſum & pilos caprarum. 6
Pelles quoque arietum rubricatas, & pelles taxorum, & ligna Sittim. 7
Et oleum pro luminari, aromata pro oleo unctionis & ſuffitu aroma- 8
tico. Gemmas onychis ipſas & gemmas repletionis, ut includan- 9
tur in Ephod & pectorali. Et omnes ſapientes cordis qui inter 10
vos erunt, afferent, & facient quæcunque præcepit Dominus.
Tabernaculum, & tentorium ejus, 11
atque operimentum ejus; fibulas
ejus, & tabulas ejus, vectes ejus,
columnas ejus, & baſes ejus. Ar- 12
cam, & vectes ejus, & pro-
pitiatorium: atque velum operi-
menti. Menſam, & vectes ejus, 13
& omnia vaſa ejus: & panem facierum. Et candelabrum illumina- 14
tionis, & lucernas ejus, & oleum ad illuminandum. Et altare ſuf- 15
fitus aromatum, & vectes ejus; & oleum unctionis, & ſuffitum aro-
matum: velum quoque oſtii pro oſtio tabernaculi fœderis. Altare 16
holocauſtorum, & rete æreum ejus, vectes ejus & vaſa ejus: con-
cham & baſim ejus. Cortinas atrii, columnas ejus, & baſes ejus; 17
velum quoque oſtii atrii. Et clavos tabernaculi, & clavos atrii, & 18
funes eorum. Veſtes miniſterii ad miniſtrandum in ſanctuario, & 19
veſtes ſanctitatis Aaronis ſacerdotis, & veſtes filiorum ejus ad mini-
ſtrandum. Et exierunt univerſa congregatio filiorum Iſrael à con- 20
ſpectu Moſis. Et venerunt omnis vir cujus cor voluntarium erat, 21
& quemcunque impleverat ſpiritus prophetiâ quæ cum eo erat, &
attulerunt ſeparationem coram Domino pro opere tabernaculi fœ-
deris, & pro omni miniſterio ejus, atque pro veſtibus ſanctis. Et 22
venerunt viri cum mulieribus: quicunque voluntario corde erant,
attulerunt armillas, inaures, annulos, dextralia, & omne orna-
mentum aureum; omnis vir qui elevavit elevationem auri co-
ram Domino. Omnis quoque vir apud quem inveniebatur hyacin- 23
thus, purpura, coccus, byſſus, & pili caprarum, pelles arietum
rubro tinctæ, & pelles taxorum, attulerunt.

Hier. 11. *Tabernaculum, & ejus tentorium, & operimentum ejus, & fibulas ejus, & tabulas ejus, & vectes ejus, & columnas ejus, & baſes ejus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بستانيد از نزد شما جدا كرد ييي :: همه سخاوتي دلي او بياورد آنرا مر جدا كردي :: طلا ونقره 5
ومس * وكبود وارغوان وقرمز رنك وكتان ومروزي * وپوستهاي نرميشان سرخ كردكان 6 7
وپوستهاي استخان وچوبهاي شمشاد * وروغن بروشنايي وبوي ابزارها بروغني آن ماليدن 8
وبدخنهي آن بوي ابزارها * وسنكهاي شهم وسنكهاي درنشاندكان ببروان وبدوشوان * 9
* وهمه خردمند دل در شما بيايند وبكنند مر همه آنچه فرمود :: * مر آن مسكن مر خيمهي 10 11
او ومر پوشش او ومر قلابهاي او ومر تختهاي او مر پشتيوانهاي او مر ستونهاي او ومر بون
ستونهاي او * مر آن صندوق ومر باهوهاي او ومر آن پوشش ومر پردهي آن حجاب * مر آن 12 13
خوان ومر باهوهاي او ومر همه پيرايهاي او ومر نان آن دو رويه * ومر چراغ پايهي آن 14
روشنايي ومر پيرايهاي آن ومر چراغهاي آن ومر روغني آن روشنايي * ومر مذبح آن دخنه 15
ومر باهوهاي [او] ومر روغني آن ماليدن ومر دخنهي آن بوي ابزار ومر حجابي آن
دركاه بدركاهي آن مسكن * مر مذبح آن عله ومر غربالي آن مسين آنچه باو ومر باهوهاي 16
او ومر همه پيرايهاي او ومر ابريق ومر طشت او * مر پردهاي آن سرا مر ستونهاي او ومر 17
بون ستونهاي او ومر حجابي دروازهي آن سرا * مر ميخهاي آن مسكن ومر ميخهاي آن 18
سرا ومر طنبهاي ايشان * مر جامهاي آن خدمت بخدمت كردن درخاص مر جامهاي آن خاص 19
باهرن آن كهن ومر جامهاي پسراني او بخدمت كردن * بيرون آمدند همه جماعتي پسراني يسرال 20
از پيشي مشه * بيامدند همه مرد آنچه بر داشت اويرا دلي او وهمه آنچه سخاوت كرد روحي او 21
اويرا بياوردند مر جدا كرد :: بكاري خيمهي وعده وبهمه كاري او وبجامهاي آن خاص *
* بيامدند آن مردان اوازي آن زنان همه سخاوتي دل بياوردند دستوانه وكوشواره وانكشترين 22
وخلخال همه پيرايهي طلا وهمه مرد آنچه عرضه كرد عرضهي طلا ييي :: * وهمه مرد آنچه 23
يافته شد اوازي او كبود وارغوان وقرمز رنك وكتان ومروزي وپوستهاي نرميشان سرخ
كردكان وپوستهاي استخان بياوردند *

Accipite à vobis ſeparationē Domi- 5
no: omnis ex liberalitate cordis ſui
afferet eam ſeparationem Domini:
aurum, & argentum, & æs, Et 6
cæruleum, & purpuram, & coc-
cineum, & byſſum, & pilos capri-
nos, Et pelles arietum rubefa- 7
ctas, & pelles hircorum, & li-
gna buxina, Et oleum pro lumi- 8
nari, & aromata pro oleo unctio-
nis & pro ſuffimento aromatum:
Et lapides onychinos, & lapides 9
inſititios pro pectorali & humera-
li. Et omnes prudentes corde in- 10
ter vos, venient & facient quod
præcepit Dominus: Tabernacu- 11
lum, tentorium ejus, & operimen-
tum ejus, & uncinos ejus, &
aſſeres ejus, vectes ejus, colu-
mnas ejus, & ſtylobatas ejus:
Arcam & baculos ejus, & operi- 12
mentum, & velum aulæi: Menſam 13
& baculos ejus, & omnia inſtrumen-
ta ejus, & panem biſacem: Et 14
candelabrum luminaris & inſtru-
menta ejus, et lucernas ejus, & oleū
luminaris: Et altare ſuffimenti & 15
baculi ejus, & oleum unctionis, &
ſuffimentum aromatis, & aulæum
oſtii pro oſtio tabernaculi: Altare 16
holocauſti & cribrum æneum quod
erat ei, & baculos ejus, & omnia
inſtrumenta ejus, & labrum ac pel-
vim ejus: Cortinas atrii, columnas 17
ejus & ſtylobatas ejus, & aulæum
portæ atrii: Clavos tabernaculi, 18
& clavos atrii & funiculos eorum:
Veſtes miniſterii ad miniſtrandum 19
in ſanctuario, veſtes ſanctas Aha-
ronis ſacerdotis & veſtes filiorum e-
jus ad miniſtrandum. Egreſſi ſunt 20
itaque univerſa congregatio filio-
rum Iſrael à præſentia Moſheh:
Veneruntque omnis vir cujus cor 21
elevavit ipſum, & omnis cujus
ſpiritus liberalem effeciſſet eum,
attuleruntque ſeparationem Domi-
no ad opus tentorii conventûs,
& ad omne opus ejus, atque ad
veſtes ſanctitatis. Venerunt in- 22
quam viri cum mulieribus, o-
mnes ex liberalitate cordis attule-
runt armillas, & inaures, &
dactylia, & periſcelides, omnia
ornamenta auri, nempè omnis ho-
mo qui obtulit oblationem au-
ri Domino. Et omnis vir apud 23
quem inveniebatur hyacinthus,
& purpura, & coccineum, &
byſſus, & pili caprini, & pelles
arietum rubefactæ, & pelles hir-
corum, attulerunt.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

כל כָּל דְּאָרִים אֲרָמוּת כַּסְפָּא וּנְחָשָׁא אֵיתִיו יַת אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ וְכָל מַאן 24
דְּהִישְׁתְּכַח עִמֵּיהּ קִיסִין דְשִׁיטָא לְכָל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא הַיְיתִיוּ : וכל וְכָל אִתְּתָא 25
חַכִּימַת לִיבָּא בִּידָהָא הֲוַת עַזְלָא וּמַתְיָין כָּל עֲזִיל יַת תִּיכְלָא וְיַת אַרְגְּוָונָא
וְיַת צְבַע זְהוֹרִי וְיַת בּוּצָא : וכל הנשים וְכָל נְשַׁיָא דְאִתְרְעִי לִבְּהוֹן עִמְּהוֹן 26
בְּחָכְמְתָא הֲווֹ עָזְלַן יַת מְעַזַיָא עַל גְּוִויָתְהוֹן וּמְנַפְּסַן יַתְהֵין כַּד הִינִין חַיִין :
והנשיאם וַעֲנָנֵי שְׁמַיָא אָזְלִין לְפִישׁוֹן וְדָלְיַין מִתַּמָּן יַת אַבְנֵי בּוּרְלְוָות חֶילָא 27
וְיַת אַבְנֵי אַשְׁלָמוּתָא לְשַׁקְעָא בְּאֵפוֹדָא וּבְחוּשְׁנָא וּמַחְתַן יַתְהוֹן בְּאַנְפֵּי מַדְבְּרָא
אָזְלִין רַבְרְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַיְיתַן יַתְהוֹן לְצָרוֹךְ עִיבִידְתָּא : ואת הבשם וְתַיְיבִין 28
עֲנָנֵי שְׁמַיָא וְאָזְלִין לְגַן עֵדֶן וְנַסְבִין מִתַּמָּן יַת בּוּשְׂמָא בְּחִירָא וְיַת מִשְׁחָא דְזֵיתָא
לְאַנְהָרוּתָא וְיַת אֲפַרְסְמָא דַכְיָא לִמְשַׁח רְבוּתָא וְלִקְטֹרֶת בּוּסְמַיָא : כל
איש כָּל גְּבַר בַּר יִשְׂרָאֵל וְאִתְּתָא בַּת יִשְׂרָאֵל דְּאִתְרְעֵי לִבְּהוֹן עִמְּהוֹן לְאַיְיתָאָה 29
לְכָל עִיבִידְתָּא דְפַקִּיד יְיָ לְמֶעְבַּד בִּידָא דְמֹשֶׁה הַיְתִיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נְדַבְתָּא קֳדָם יְיָ :
ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמוֹן דְּמַנֵּי יְיָ בְּשׁוּם טַב בְּצַלְאֵל בַּר אוּרִי 30
בַּר חוּר לְשִׁבְטָא דִיהוּדָא : וימלא וְאַשְׁלִים עִמֵּיהּ רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ 31
בְּחוּכְמְתָא בְּסוּכְלְתָנוּ וּבְמַנְדְּעָא וּבְכָל עִיבִידְתָּא : ולחשוב וּלְאַלָּפָא אוּמַּנְוָון 32
לְמֶעְבַּד בְּדַהֲבָא וּבְכַסְפָּא וּבִנְחָשָׁא :
ובחרשת וּבְאַגְלָפוּת מַרְגָלִיתָא טַבְתָּא 33
לְאַשְׁלָמוּת בְּהוֹן יַת עִיבִידְתָּא וּבְנַגָּרוּת
קִיסָא לְמֶעְבַּד בְּכָל עִיבִידַת אוּמַּנְוָון :

ירושלמי 33 וּבְגָלָפוּת אַבְנַיָא טָבְתָא
דְאַשְׁלָמָא וְנַגָּרוּת קִיסָא לְמֶעְבַּד בְּכָל
עֲבִידָא דְאוּמָנוּ :

ולהורות וּלְמִילַף אוּמַּנְיָיתָא לְמִשְׁאַר אוּמָּנַיָא יְהַב מַנְדְּעָא בְּלִבֵּיהּ הוּא 34
וְאָהֳלִיאָב בַּר אֲחִיסָמָךְ לְשִׁבְטָא דְדָן : מלא אַשְׁלִים עִמְּהוֹן חַכִּימוּת לִיבָּא 35
לְמֶעְבַּד כָּל עִיבִידַת נַגַּר וְאוּמָּן וְצַיָּיר בְּתִיכְלָא וּבְאַרְגְּוָונָא וּבִצְבַע זְהוֹרִי וּבְבוּצָא וְגַרְדֵּי
עָבְדֵי כָּל עִיבִידְתָּא וּמַלְפֵי אוּמַּנְוָון :

לו

ועשה וְיַעְבֵּד בְּצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכָל גְּבַר חַכִּים לִיבָּא דִיהַב יְיָ חוּכְמְתָא 1
וְסוּכְלְתָנוּתָא בְּהוֹן לְמִידַע וּלְמֶעְבַּד יַת כָּל עִיבִידַת פּוּלְחַן קוּדְשָׁא לְכָל
מַה דְּפַקִּיד יְיָ : ויקרא וּקְרָא מֹשֶׁה לִבְצַלְאֵל וּלְאָהֳלִיאָב וּלְכָל גְּבַר חַכִּים 2
לִיבָּא דִיהַב יְיָ חָכְמְתָא בְּלִבֵּיהּ כָּל מַאן דְּאִתְרְעֵי לִבֵּיהּ לְמִקְרַב לְעִיבִידְתָּא
לְמֶעְבַּד יָתָהּ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Omnis qui elevavit elevationem argenti & æris attulerunt ſeparatio- 24
nem coram Domino: omnis etiam apud quem inventa ſunt ligna Sit-
tim pro omni opere miniſterii, attulerunt ea. Et omnis mulier cujus 25
cor ſapiens erat, manibus ſuis nebat: & afferebant omne netum, hy-
acinthum, purpuram, coccinum, & byſſum. Et omnes mulieres qua- 26
rum cor voluntarium erat in ſapientia, nebant pilos caprarum ſuper
corpora earum, & carminabant cùm adhuc eſſent viva *animalia*. Et 27
nubes cœlorum ibant in Phiſon, & hauriebant inde lapides onychinos
& lapides impletionis ad inſerendum in Ephod, & pectorali, & de-
mittebant eos in ſuperficiem deſerti: ibant *autem* principes Iſrael &
afferebant eos in uſum operis. Et revertebantur nubes cœlorum, & 28
ibant in hortum Eden, & inde ſumebant aroma electum, & oleum
olivæ ad lucendum, & balſamum purum pro oleo unctionis & pro ſuf-
fitu aromatico. Omnis vir filius Iſrael, & mulier filia Iſrael, qui 29
voluntario corde erant ad afferendum pro omni opere, quod præcepe-
rat Dominus fieri per manum Moſis, afferebant filii Iſrael votum co-
ram Domino. Et dixit Moſes filiis Iſrael; videtis quod conſtituerit 30
Dominus nomine bono Beſaleel filium Uri filium Chur, de tribu Juda.
Et implevit eum ſpiritu prophetiæ à facie Domini, in ſapientia, in 31
prudentia, in ſcientia, & in omni opere. Ut doceat artifices operari 32
in auro, argento, & ære. Et in ſculptura gemmarum pretioſarum 33
ad perficiendum illis opus, & in
artificio ligni: ut operetur in omni
opere artificum. Et ad docendum 34
artificia reliquos artifices dedit
ſcientiam in corde ejus, ipſi, &
Aholiab filio Ahiſamach de tribu
Dan. Implevit eos ſapientiâ cordis, ut faciant omne opus carpen- 35
tarii, artificis, & acupictoris in hyacintho, purpura, cocco, & byſ-
ſo, & textoris: facientes omne opus & docentes artificia.

Hieroſ. 33. *Et ſculpturâ lapidum pretioſorum impletionis, & artificio ligni: ad operandum in omni opere artificis.*

CAP. XXXVI.

Et fecit Beſaleel, & Aholiab, & omnis vir ſapiens corde, quibus 1
dederat Dominus ſapientiam & intelligentiam, ad ſciendum & ad
faciendum omne opus miniſterii ſanctuarii: juxta omne quod
præcepit Dominus. Et vocavit Moſes Beſaleel & Aholiab, & 2
omnem virum qui ſapienti corde erat, in cujus corde dederat Domi-
nus ſapientiam: omnem virum cujus cor voluntarium erat, ut acce-
deret ad opus ad faciendum ipſum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* همه جدا كناني جدا كرد نقره ومس بياوردند مر جدا كرد ييي :: وهمه آنچه يافته آمد 24
اوازي او چوبهاي شمشاد بهمه كاري آن كار بياوردند * وهمه زني خردمند دل در 25
دستهاي آن بتافتند وبياوردند تافته مر آن كبود ومر آن ارغوان ومر آن قرمز رنك ومر
آن كتان * وهمه آن زنان آنچه برداشت دلي ايشان ايشانرا درخرد بتافتند مر آن مروزي * 26
* وآن مهتران بياوردند مر سنكهاي آن شهم ومر سنكهاي آن در نشاندكان 27
ببروان وبدوشوان * ومر آن بوي ابزار ومر آن روغن بروشنايي وبروغني آن ماليدن 28
وبدخنهي آن بوي ابزار * همه مرد وزن آنچه سخاوت كرد دلي ايشان ايشانرا باوردن 29
بهمه آن كار آنچه فرمود :: بكردن در دستي مشه بياوردند پسراني يسرال سخاوت ييي * كفت 30
مشه بپسراني يسرال ببينيد بخواند :: در نامي بصلال پسري اوري پسر حور بقبيلهي يهوده *
* پر كرد اويرا الهام خداي در خرد ودر بينايي ودر دانش ودر همه كار * وباوستادي 31 32
كردني اوستاديها بكردن در طلا ودر نقره ودر مس * ودر كندني سنك بدر نشاندن 33
ودر تراشيدن چوب بكردن در همه كار اوستادي * وبآموختن بداد در دلي او او واهلياب 34
پسري احيسمك بقبيلهي دن * پر كرد ايشانرا خردي دل بكردن همه كاري تراشيدن 35
واوستادي ونقاشي كنا در كبود ودر ارغوان ودر قرمز رنك ودر كتان وجلاهي
كنا كناني همه كار واستادي كنان استاديها * فصل سي ششم *
* وبكند بصلال واهلياب وهمه مردي خردمند دل آنچه بداد :: خرد وبينايي در ايشان 1
بدانستن وبكردن مر همه كاركرد كاري آن خاص بهمه آنچه فرمود :: * بخواند مشه 2
بصلال وباهلياب وبهمه مردي خردمند دل آنچه بداد :: خرد در دلي او همه آنچه بر
داشت اويرا دلي او بنزديك شدن بآن كار بكردن آنرا *

Quicunque ſeparabat ſeparationem 24
argenti & æris, attulerunt ſepara-
tionem Domino: omnis item apud
quem inveniebantur ligna buxina,
ad omne negotium illius operis at-
tulerunt. Omnis præterea mulier 25
prudens corde, manibus ſuis neve-
runt, & attulerunt netum, cæru-
leum, & purpuram, & coccineum,
& byſſum. Omnes autem mulieres 26
quarum cor extulit illas in pru-
dentia, neverunt pilos caprinos.
Principes verò attulerunt lapides 27
onychinos, & lapides inſititios pro
pectorali & humerali: Aromá 28
quoque, & oleum pro luminari, &
pro oleo unctionis, & pro ſuffitu
aromatico. Omnis vir & mulier 29
quorum cor liberales effeciſſet
eos, ad afferendum pro omni opere
quod præceperat Dominus faciendum
per manum Moſheh, attulerunt fi-
lii Iſrael liberaliter Domino. Et 30
dixit Moſheh ad filios Iſrael; Vi-
dete, vocavit Dominus ex nomine
Beſaleel filium Uri filii Hur de
tribu Jehudah. Replevit eum in- 31
ſpiratio Dei prudentiâ, & perſpica-
ciâ, & ſcientiâ, & omni opere:
Tam ad fabrefaciendum artificia 32
operando in auro & argento & ære,
Quàm ad cælandum lapides ad 33
inſerendum, & ad ſculpendum li-
gna: ut operetur in omni opere arti-
ficii. Ad docendum inſuper dedit 34
in corde ejus, ejus & Aholiab filii
Ahiſamach de tribu Dan. Reple- 35
vit eos prudentiâ cordis, ad facien-
dum omne opus ſculpendo; & ar-
tificis, & phrygionis in cæruleo,
& purpurâ, & coccineo, & byſſo;
& textoris: facientes omne opus,
& fabrefacientes artificia.

CAP. XXXVI.

Faciat ergò Beſaleel, & Aholiab, 1
& omnis vir prudens corde, in qui-
bus dedit Dominus prudentiam &
perſpicacitatem ad ſciendum &
præſtandum totum opificium operis
ſanctuarii, omne ſcil. quod præcepe-
rat Dominus. Vocavit itaque Mo-
ſheh Beſaleel & Aholiab, & omnem 2
virum prudentem corde, in cujus cor-
de dederat Dominus prudentiam: o-
mnem quoque cujus cor elevaverat
eum ut accederet ad opus ad facien-
dum illud.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויקחו וּנְסִיבוּ מִן קֳדָם מֹשֶׁה יַת כָּל 3
אַפְרָשׁוּתָא דְאַיְיתִיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעִיבִידַת
פּוּלְחַן קוּדְשָׁא לְמֶעֱבַד יָתֵהּ וְהִינוּן מַיְיתִין לֵיהּ תּוּב נְדַבְתָּא בִּצְפַר בִּצְפַר מִן מָמוֹנְהוֹן :
ויבאו וְאָתוּ כָּל חַכִּימַיָא דְעַבְדִין יַת כָּל עִיבִידַת קוּדְשָׁא גְבַר גְבַר מֵעִיבִידְתֵּיהּ דְּהִינוּן 4
עָבְדִין : ויאמרו וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה מַסְגְיַין עַמָּא לְמַיְיתָיָא מִיסַת פּוּלְחָנָא לְעִיבִידְתָא 5
דְפַקֵּד יְיָ לְמֶעֱבַד יָתֵהּ : ויצו וּפְקִיד מֹשֶׁה וְאַעֲבָרוּ כָּרוֹזָא בְּמַשְׁרִיתָא לְמֵימַר גְּבַר 6
וְאִיתְּתָא לָא יַעַבְדוּן תּוּב עִיבִידְתָּא לְאַפְרָשׁוּת קוּדְשָׁא וּפְסַק עַמָּא מִלְאַיְיתָאָה :
והמלאכה וְעִיבִידְתָּא הֲוַת כְּמִיסַת לְכָל עִיבִידְתָּא וְעָבְדוּ יָתֵהּ וּבְרַם שַׁיְירוּ : ויעשו 7
וְעָבְדוּ כָּל חַכִּימֵי לִיבָּא יַת מַשְׁכְּנָא עֲשַׂר יְרִיעָן דְבוּץ שְׁזִיר וְתִיכְלָא וְאַרְגְוָונָא וּצְבַע 8
וְהוֹרִי צוּרַת כְּרוּבִין עוֹבַד אוּמָן עֲבַד יַתְהוֹן : ארך אוּרְכָּא דִירִיעֲתָא חֲדָא עַשְׂרִין 9
וְתַמְנֵי אַמִּין וּפוּתְיָא אַרְבַּע אַמִּין סְכוּם דִירִיעֲתָא חֲדָא מִשְׁחֲתָא חֲדָא לְכָל יְרִיעָתָא :
ויחבר וְלָפֵיף יַת חֲמֵשׁ יְרִיעָן חֲדָא עִם חֲדָא וַחֲמֵשׁ יְרִיעָן לָפֵיף חֲדָא עִם חֲדָא : 10
ויעש וַעֲבַד עֲנוּבִין דְּתִיכְלָא עַל 11
שִׂיפְתָא דִירִיעֲתָא חֲדָא מִסִּיטְרָא בֵּית
לוּפֵי כֵּן עֲבַד בְּשִׂיפְתָא דִירִיעֲתָא
בֵּית לוּפֵי תִּנְיָינָא : חמשים חַמְשִׁין עֲנוּבִין עֲבַד בִּירִיעֲתָא חֲדָא וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין 12
עֲבַד בְּסִטְרָא דִירִיעֲתָא דְבֵית לוּפֵי תִּנְיָינָא מְכַוְּונַן עֲנוּבַיָיא חֲדָא לָקֳבֵל חֲדָא : ויעש
וַעֲבַד חַמְשִׁין פּוּרְפִין דִּדְהַב וְלָפֵיף יַת יְרִיעָתָא חֲדָא עִם חֲדָא בְּפוּרְפַיָא וַהֲוָה 13
מַשְׁכְּנָא חַד : ויעש וַעֲבַד יְרִיעַן דִּמְעֵזֵי לִפְרָסָא עַל מַשְׁכְּנָא חַדְסְרֵי יְרִיעָן 14
עֲבַד יַתְהוֹן : ארך אוּרְכָּא דִירִיעֲתָא חֲדָא תְּלָתִין אַמִּין וְאַרְבַּע אַמִּין פּוּתְיָא 15
דִירִיעֲתָא חֲדָא מִשְׁחֲתָא חֲדָא לְחַד סְרֵי יְרִיעָן : ויחבר וְלָפֵיף יַת חֲמֵשׁ יְרִיעָן 16
לְחוֹד כָּל קֳבֵיל חַמְשָׁא סִפְרֵי אוֹרַיְיתָא וְיַת שִׁית יְרִיעָן לְחוֹד כָּל קֳבֵיל
שִׁיתָּא סִדְרֵי מַתְנִיתָא : ויעש וַעֲבַד עֲנוּבִין חַמְשִׁין עַל סִיפְתָא דִירִיעֲתָא 17
בְּצִיטְרָא בֵּית לוּפֵי וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין עֲבַד עַל סִיפְתָא דִירִיעֲתָא דְבֵית לוּפֵי
תִּנְיָינָא : ויעש וַעֲבַד פּוּרְפִין דִּנְחָשָׁא לְלַפָּפָא יַת מַשְׁכְּנָא לְמֶהֱוֵי חַד : 18
ויעש וַעֲבַד חוּפָאָה לְמַשְׁכְּנָא מַשְׁכֵי דִדְכְרֵי מְסַמְקֵי וּמַשְׁכֵי דְסַסְגוֹנָא לְטַלָּלָא 19
מִלְעֵילָא :

ירושלמי

3 נְסִיבָה :

ירושלמי 11 בִּדְבֵיקָה :

ירושלמי 12 מִתְחַמָן :

Targ. Jonathan B. Uziel

Et acceperunt à Mose omnem separationem, quam attulerant filii Israel pro opere ministerii sanctuarii, ut perficerent ipsum: & ipsi offerebant illi rursus munera voluntaria singulis matutinis ex suis opibus. 3 Et venerunt omnes sapientes, qui faciebant omne opus sanctuarii, unusquisque ab opere suo quod ipsi faciebant. 4 Et dixerunt Mosi; Multiplicant populus afferre, plus quam sit necessarium ad opus ministerii quod facere Dominus præcepit. 5 Et præcepit Moses, & transire fecerunt præconem per castra, dicendo; Vir & mulier non faciant ampliùs opus ad separationem sanctitatis: cessavítque populus ab offerendo. 6 Porro opus erat secundùm sufficientiam omnis operis quod fecerunt, imò superfuit. 7 Et fecerunt omnes sapientes corde tabernaculum, decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & cocco; figuris Cherubim opere artificis fecit eas. 8 Longitudo unius cortinæ viginti & octo cubitorum, & latitudo quatuor cubitorum, summa cortinæ unius: mensura una erat omni cortinæ. 9 Et conjunxit quinque cortinas unam ad alteram, & rursum quinque cortinas conjunxit unam ad alteram. 10 Et fecit laqueolos ex hyacintho in ora cortinæ unius, ex latere ubi conjungenda erat: sic fecit in ora cortinæ alterius, in latere quo conjungenda erat. 11 Quinquaginta laqueolos fecit in cortina una, & quinquaginta laqueolos fecit in latere cortinæ ubi conjungenda erat secunda: positique erant laqueoli unus è regione alterius. 12 Item fecit quinquaginta fibulas aureas: & conjunxit cortinam unam cum altera fibulis, & fuit tabernaculum unum. 13 Item fecit cortinas ex pilis caprarum ad expandendum super tabernaculum, undecim cortinas fecit illas. 14 Longitudo cortinæ unius triginta cubitorum, & quatuor cubitorum latitudo cortinæ unius: mensura una undecim cortinis. 15 Et conjunxit quinque cortinas seorsim ex adverso quinque librorum Legis, & sex cortinas seorsum ex adverso sex ordinum Talmud. 16 Et fecit quinquaginta laqueolos in ora cortinæ, in latere conjunctionis: & quinquaginta laqueolos fecit in ora cortinæ conjunctionis secundæ. 17 Et fecit fibulas æreas *quinquaginta*, ad conjungendum tentorium illud ut esset unum. 18 Et fecit tegumentum tabernaculo ex pellibus arietum rubricatis & ex pellibus taxorum ad tegendum desuper. 19

Hierosolymitanum.

Hierſ. 3. *Donum voluntarium.*

Hier. 11. *Injunctura.* 12. *Sese respicientes.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بستانندند از پیشي مشه مر همه آن جدا کرد آنچه آوردند پسراني یسرال بکارکردي کاري آن 3
خاص بکردن آنرا و ایشان آوردند باو نیز سخاوت در بامداد در بامداد * بیامدند همه آن 4
خردمندان آن کنان مر همه کاري آن خاص مرد مرد از کاري او آنچه ایشان کنان *
گفتند بمشه بگفتن بسیار کنان آن قوم بآوردن از قدري آن کار بکاري آنچه فرمود 5
بکردن آنرا * بفرمود مشه بگذرانندند آواز در لشکرگاه بگفتن مرد و زن نه کنند نیز کار بجدا 6
کرد آن خاص بند شد آن قوم از آوردن * و آن کار بود بسي ایشان بهمه آن کار بکردن آنرا 7
و زیاد باشا * بکردند همه خردمند دل در کنائي آن کار مر آن مسکن ده شقها کتان تافته 8
و کبود و ارغوان و قرمز رنگ کروبها عملي استاد بکرد ایشانرا * درازي آن شقهي آن یکه بیست 9
و هشت در گز و کشادگي چهار در گز آن شقهي آن یکه اندازهي یکه بهمه شقها * پیوسته 10
کرد مر پنج آن شقها یکه بیکه و پنج شقها پیوسته کرد یکه بیکه * بکرد مادچینهاي کبود 11
ابر لبي آن شقهي آن یکه از کنار در پیوستنجا همچنین بکرد در لبي آن شقهي آن کناري
در پیوستنجاي آن دویمي * پنجاه مادچینها بکرد در شقهي آن یکه و پنجاه مادچینها بکرد در 12
کناري آن شقه آنچه در پیوستنجاي آن دویمي مقابل باشان آن مادچینها یك بیك * بکرد 13
پنجاه قلابهاي طلا پیوسته کرد مر آن شقها یك بیك در قلابها بود آن مسکن یکه * بکرد 14
شقهاي مروزي بخیمه ابر آن مسکن یازده شقها بکرد ایشانرا * درازي آن شقهي آن یکه سي 15
در گز و چهار گز کشادگي آن شقهي آن یکه اندازهي یکه بیازده شقها * پیوسته کرد 16
مر پنج آن شقها بجدا و مر شش آن شقها بجدا * بکرد مادچینها پنجاه ابر لبي آن شقهي 17
آن کناري در پیوستنجا و پنجاه مادچینها بکرد ابر لبي آن شقهي آن پیوسته باشا آن دویمي *
* بکرد قلابهاي مس پنجاه بپیوسته کردن مر آن خیمه بودن یکه * بکرد پوشش بخیمه 18
پوستهاي نرمیشان سرخ کردگان و پوشش پوستهاي استخان از بالا * 19

Tulerúntque à conspectu Mosheh omnē separationē quam attulerant filii Israel ad functionē operis sanctuarii, ad faciendū illud: porrò illi afferebant ei adhuc liberalitatē suam singulis matutinis. 3 *Venerúntque omnes sapientes qui faciebant omne op° sanctuarii, quisq; vir ab opere suo quod faciebant:* 4 Et *locuti sunt ad Mosheh, dicendo; Multiplicant populus afferendo supra rationem operis, ad opus quod præcepit Dominus ad faciendum illud.* 5 *Præcipiente* igitur *Mosheh, transire fecerunt vocem per castra, dicendo; Vir & mulier ne faciant ultrà opus ad separationem sanctuarii: sic restrictus est populus ab afferendo.* 6 Et quoad *opus, erat sufficiens eis pro toto opere ad faciendum illud, & superfluum existens.* 7 *Et fecerunt omnis sapiens corde, inter factores operis, tabernaculū, decem cortinas* ex *bysso tortâ, & cæruleo, & purpurâ, & coccineo, cum Cherubim opere artificis fecit illas.* 8 *Longitudo cortinæ unius* erat *viginti & octo cubitorum, & latitudo quatuor cubitorum cortinæ unius: dimensio una* erat *omnibus cortinis.* 9 Postea *conjunxit quinque cortinas unam cum altera, & quinque cortinas* alias *conjunxit unam cum altera.* 10 Fecit *& laqueolos cæruleos in labro cortinæ unius, in margine in junctura: sic fecit in labro cortinæ marginalis in junctura secundæ.* 11 *Quinquaginta laqueolos fecit in cortina una, & quinquaginta laqueolos fecit in margine cortinæ, quæ erat in junctura, secundæ: oppositis existentibus laqueolis, uno alteri.* 12 *Fecit & quinquaginta uncinos aureos, & conjunxit cortinas unam cum altera uncinis: ita fuit tabernaculum unum.* 13 *Fecit quoque cortinas ex pilis caprinis in tentorium super tabernaculum, undecim cortinas fecit illas.* 14 *Longitudo cortinæ unius, triginta cubitorum; & latitudo quatuor cubitorum cortinæ unius: dimensio una erat undecim cortinis.* 15 *Conjunxitque quinque cortinas seorsim, & sex cortinas seorsim.* 16 *Fecit etiam laqueolos quinquaginta in labro cortinæ marginalis in junctura secundæ: & quinquaginta laqueolos fecit in labro cortinæ conjunctæ existentis secundæ.* 17 *Fecit item uncinos æreos quinquaginta ad conjungendum tentorium, ut esset unum.* 18 *Fecit insuper operimentum tentorio ex pellibus arietum rubefactis, & operimentum ex pellibus hircorum desuper.* 19

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויעש וַעֲבַד יַת לוּחַיָּא לְמַשְׁכְּנָא מִן קֵיסֵי שִׁיטָא קַיְימִין הֵי כְּאוֹרַח נְצִיבְהוֹן : 20
עשר עֲשַׂר אַמִּין אוּרְכָּא דְלוּחָא וְאַמְּתָא וּפַלְגָא דְאַמְּתָא פּוּתְיָא דְלוּחָא חַד : 21
שתי תְּרֵין צִירִין לְלוּחָא חַד מְכַוְּונַן סְטַר חַד בְּגוֹ סְטַר חַד הֵיכְדֵין עֲבַד לְכָל 22
לוּחֵי מַשְׁכְּנָא : ויעש וַעֲבַד יַת לוּחַיָּא לְמַשְׁכְּנָא עֶשְׂרִין לוּחִין לְרוּחַ עֵיבַר 23
דָרוֹמָא : וארבעים וְאַרְבְּעִין חוּמְרִין דִּכְסַף עֲבַד תְּחוֹת עֶשְׂרִין לוּחַיָּא תְּרֵין חוּמְרִין 24
תְּחוֹת לוּחָא חַד לִתְרֵין צִירוֹי וּתְרֵין חוּמְרִין תְּחוֹת לוּחָא חַד לִתְרֵין צִירוֹי :
ולצלע וְלִסְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָינָא לְרוּחַ צִיפּוּנָא עֲבַד עֶשְׂרִין לוּחִין : וארבעים 25
וְאַרְבְּעִין חוּמְרֵיהוֹן דִּכְסַף תְּרֵין חוּמְרִין תְּחוֹת לוּחָא חַד וּתְרֵין חוּמְרִין תְּחוֹת 26
לוּחָא חַד : ולירכתי וְלִסְיָיפֵי מַשְׁכְּנָא 27
מַעַרְבָא עֲבַד שִׁיתָּא לוּחִין : ושני
וּתְרֵין לוּחִין עֲבַד לְזָוְויַת מַשְׁכְּנָא 28
בְּסוֹפֵיהוֹן : ויהיו וַהֲווֹן מְזַוְּוגִין מִלְּרַע וְכַחֲדָא הֲווֹן מְזַוְּוגִין בְּרֵישֵׁיהוֹן בְּעִזְקְתָא 29
חֲדָא הֵיכְדֵין עֲבַד לִתְרֵיהוֹן לִתְרֵתֵּין זָוְויָין : והיו וַהֲווֹן תְּמַנְיָא לוּחִין וְחוּמְרֵיהוֹן 30
דִּכְסַף שִׁיתְּסַר חוּמְרִין תְּרֵין חוּמְרִין תְּרֵין חוּמְרִין תְּחוֹת לוּחָא חַד : ויעש וַעֲבַד 31
נַגְרִין דְּקֵיסֵי שִׁטָּא חַמְשָׁא לְלוּחֵי סְטַר מַשְׁכְּנָא חַד : וחמשה וְחַמְשָׁא נַגְרִין 32
לְלוּחֵי סְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָינָא וְחַמְשָׁא נַגְרִין לְלוּחֵי סְטַר מַשְׁכְּנָא לְסוֹפֵיהוֹן
מַעַרְבָא : ויעש וַעֲבַד יַת נַגְרָא מְצִיעָאָה 33
לְשַׁלְבְּשָׁא בְּגוֹ לוּחַיָּא מִן סַיְיפֵי לְסַיְיפֵי
מִן אִילָנָא דִּנְצִיב אַבְרָהָם אֲבוּנָן בִּבְאֵירָא
דְשֶׁבַע וְצַלֵּי תַּמָּן בְּשׁוּם מֵימְרָא דַייָ אֱלָהָא עָלְמָא : ואת וְיַת לוּחַיָּא חֲפָא 34
דַהֲבָא וְיַת עִזְקָתְהוֹן עֲבַד דַּהֲבָא אַתְרָא לְנַגְרִין וַחֲפָא יַת נַגְרִין דַּהֲבָא : ויעש
וַעֲבַד יַת פַּרְגּוֹדָא דְתִיכְלָא וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָן עֲבַד יָתֵהּ 35
כְּרוּבִין צִיוּרִין : ויעש לה וַעֲבַד לָהּ אַרְבְּעָה עַמּוּדֵי קֵיסֵי שִׁיטָא וַחֲפָנוּן דַּהֲבָא 36
וָוֵיהוֹן דַּהֲבָא וְאַתִּיךְ לְהוֹן אַרְבְּעָה חוּמְרִין דִּכְסַף : ויעש וַעֲבַד וִילוֹן פְּרִיס 37
לִתְרַע מַשְׁכְּנָא דְתִיכְלָא וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד צַיָּיר : ואת וְיַת 38
עַמּוּדוֹי חַמְשָׁא וְיַת וָוֵיהוֹן חַמְשָׁא וַחֲפֵי רֵישֵׁיהוֹן וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דַּהֲבָא וְחוּמְרֵיהוֹן
חַמְשָׁא דִּנְחָשָׁא :

ירושלמי

ירושלמי 27 לִשְׁפּוּלֵי : 28 בְּשִׁפּוּעַיָּא :
29 וַהֲווֹן מִתְאַמִּין :

ירושלמי 33 וַעֲבַד יַת נַגְרַיָּא מְצִיעָיָא
לְבַרְדּוּק בֵּינֵי לוּחַיָּא :

Targ. Jonathan B. Uziel.

Et fecit tabulas pro tabernaculo ex lignis Sittim, stantes juxta viam plantationis eorum. 20 Decem cubitorum longitudo tabulæ, & cubiti & dimidii cubiti latitudo tabulæ unius. 21 Duo cardines tabulæ uni respicientes latus unum in medio lateris alterius: quo modo fecit omnes tabulas tabernaculi. 22 Et fecit tabulas tabernaculi, viginti tabulas versus plagam lateris meridionalis. 23 Et quadraginta bases argenteas fecit sub viginti tabulis: duas bases sub tabula una pro duobus cardinibus ejus, & rursus duas bases sub tabula una pro duobus cardinibus ejus. 24 Et in latere secundo tabernaculi ad latus septentrionale fecit viginti tabulas: 25 Et quadraginta bases earum argenteas: duas bases sub tabula una, & rursum duas bases sub tabula una. 26 Et ad latus tabernaculi occidentale fecit sex tabulas. 27 Insuper duas tabulas fecit in angulis tabernaculi extremis. 28 Et erant conjunctæ deorsum, & sic erant conjunctæ in capite suo cum circulo uno: ita in duabus tabulis fecit, in duobus angulis. 29 Fueruntque octo tabulæ, & bases earum argenteæ, sexdecim bases: duæ *scilicet* bases, duæ bases sub tabula una. 30 Et fecit vectes ex lignis Sittim, quinque pro tabulis lateris tabernaculi unius. 31 Et quinque vectes pro tabulis lateris tabernaculi secundi: & quinque vectes pro tabulis lateris tabernaculi in extremis occidentis. 32 Et fecit vectem medium ut mitteretur per medium tabularum ab extremis ad extrema, ex arbore quam plantaverat Abraham pater noster in Beersceba, & oraverat ibi in nomine sermonis Domini Dei seculi. 33 Tabulas autem texit auro, & annulos earum fecit aureos, ut essent loca pro vectibus: & texit vectes auro. 34 Et fecit velum ex hyacintho, purpurâ, cocco, & bysso retorta: opere artificis fecit ipsum *cum* Cherubim figuratis. 35 Et fecit illi quatuor columnas ligni Sittim, & texit eas auro, uncini earum aurei *erant*: & fudit pro eis quatuor bases argenteas. 36 Et fecit velamen pro ostio tabernaculi ex hyacintho, purpura, cocco, & bysso retortâ, opere acupictoris. 37 Et columnas ejus quinque, & clavos earum quinque, & operuit capita illarum & cincturas earum auro: bases autem earum quinque æreæ. 38

Hierosolymitanum.

Hierosſ. 27 *Ad declivitates.* 28 *In declivitatibus.* 29 *Et fuerunt gemina.*

Hierosſ. 33 *Et fecit vectes medios ad prominendum inter tabulas.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بکرد مر آن تختها بمسکن چوبهاي شمشاد استادگان * ده گزها درازي آن تخته و گز و نیمهي 20 21
آن گز کشادگي آن تختهي آن یکه * دو دستکها بتختهي آن یکه پیوسته آن یك بیك 22
همچنین بکرد بهمه تختهاي آن مسکن * بکرد مر تختها بمسکن بیست تختها بکنجي جنوب * 23
* و چهل بون ستوني نقره بکرد فرود بیست آن تختها دو بون ستونها فرود آن تختهي آن یکه 24
بدو دستکهاي او و دو بون ستونها فرود آن تختهي آن یکه بدو دستکهاي او * و بپهلوي آن 25
مسکن آن دویمي بکنج شمال بکرد بیست تختها * و چهل بون ستونهاي ایشان نقره دو بون 26
ستونها فرود آن تختهي آن یکه و دو بون ستونها فرود آن تختهي آن یکه * و بپیغولها آن 27
مسکن مغرب بکرد شش تختها * و دو تختها بکرد بکنارهاي آن مسکن در پیغولها * و باشند 28 29
جفتان از فرود و یکجا باشند جفت بسري او بآن حلقهي آن یکه همچنین بکرد بدوي
ایشان بدو آن کنارها * و باشند هشت تختها و بون ستونهاي ایشان نقره شانزده بون 30
ستونها دو بون ستونها دو بون ستونها فرود آن تختهي آن یکه * بکرد پشتیوانها چوبهاي 31
شمشاد پنج بتختها پهلوي آن مسکن آن یکه * و پنج پشتیوانها بتختها پهلوي آن مسکن 32
آن دویمي و پنج پشتیوانها بتختهاي آن مسکن بپیغولهاي مغرب * بکرد مر آن پشتیوان آن 33
میاني بپشتیوان بودن درمیاني آن تختها از آن کنار بآن کنار * و مر آن تختها بیندایید طلا و مر 34
حلقهاي ایشان بکرد طلا خانها بپشتیوانها و بیندایید مر آن پشتیوانها طلا * بکرد مر آن 35
پرده کبود و ارغوان و قرمزرنگ و کتاني تافته عملي اوستاد بکرد آنرا کروبها * بکرد آن 36
چهار ستونهاي شمشاد بیندایید طلا و سر ستونهاي طلا بریخت بایشان چهار بون ستونهاي نقره *
* بکرد حجاب بدرگاهي آن خیمه کبود و ارغوان و قرمزرنگ و کتاني تافته عمل نقش * 37
* و مر ستونهاي او پنج و مر سر ستونهاي ایشان و بیندایید سرهاي ایشان و میان بندهاي 38
ایشان طلا و بون ستونهاي ایشان پنج مس *

Fecitq; asseres tabernaculo ex lignis buxinis, stantes. 20 *Decem cubitorum longitudo asseris, cubiti verò & dimidii cubiti latitudo asseris unius.* 21 *Duæ maniculæ erant asseri uni junctæ una alteri: sic fecit omnibus asseribus tabernaculi.* 22 *Fecit* inquam *asseres tabernaculo, viginti asseres angulo Meridionali.* 23 *Et quadraginta stylobatas argenteos fecit sub viginti asseribus: duos stylobatas sub assere uno pro duabus maniculis ejus, & duos stylobatas sub assere altero pro duabus maniculis ejus.* 24 *In latere verò tabernaculi secundo in angulo Septentrionali fecit viginti asseres,* 25 *Et quadraginta stylobatas eorum argenteos; duos stylobatas sub assere uno, & duos stylobatas sub assere altero.* 26 *In angulis autem tabernaculi* ad *Occidentem fecit sex asseres.* 27 *Et duos asseres fecit extremis tabernaculi in angulis:* 28 *Ut essent gemelli infernè, & pariter essent gemelli in capite ejus in annulo uno: sic fecit ambobus illis in duabus extremitatibus.* 29 *Et ita essent octo asseres, & stylobatæ eorum argentei sexdecim stylobatæ: stylobatæ bini, stylobatæ bini, sub unoquoq; assere.* 30 *Fecit & vectes ex lignis buxinis, quinque pro asseribus lateris tabernaculi primi,* 31 *Et quinque vectes pro asseribus lateris tabernaculi secundi, & quinque vectes pro asseribus tabernaculi in angulis* ad *Occidentem.* 32 *Fecit autem vectem medium, ut vectis esset in medio asserum ab extremo ad extremum.* 33 *Asseres verò obduxit auro, & annulos eorum fecit ex auro in domos* (i. loca) *vectibus: obduxitque vectes auro.* 34 *Fecit etiam velum ex cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & bysso tortâ, opere artificis fecit illud cum figuris Cherubim.* 35 *Et fecit illi quatuor columnas buxinas, obduxitque auro: & epistylia earum erant aurea: & fudit illis quatuor stylobatas argenteos.* 36 *Fecit quoque aulæum ad ostium tentorii ex cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & bysso tortâ, opere phrygionis:* 37 *Et columnas ejus quinque, & epistylia earum: obduxitque capita earum, & cingula earum auro: stylobatas autem earum quinque æreos.* 38

לז

ויעש בצלאל ועבד בצלאל ית ארונא דקיסי שיטא תרתין אמין ופלגא אורכיה 1
ואמתא ופלגא פותיה ואמתא ופלגא רומיה : ויצפהו וחפייה דהב דכי מגיו 2
ומברא ועבד ליה דיר דדהב חזור חזור : ויצק לו ואתיך ליה ארבע עיזקן דדהב 3
על ארבע אסתוורוי ותרתין עיזקן על סיטריה חד ותרתין עיזקן על סטריה
תניינא : ויעש ועבד אריחי דקיסא שיטא וחפא יתהון דהבא : ויבא ואעיל 4 5
ית אריחיא בעיזקתא על סיטרא דארונא למיטל ית ארונא : ויעש כפרת
ועבד כפורתא דדהב דכי תרתין אמין ופלגא אורכא ואמתא ופלגא פותיא ברם 6
סומכה הות פושכא : ויעש ועבד תרין כרובין דדהב דכי נגיד עבד יתהון 7
מתרין סיטרי כפורתא : כרוב כרובא חד מסטרא מכא וכרובא חד מסטרא 8
מכא נגידין ואדיקין הוון כרוביא ולא מתפרשין מן כפורתא ארום בחוכמת רוח
נבואה עבד ית כרוביא מתרין סטרוי : ויהיו והוון כרוביא פריסין גדפיהון 9
בהדי רישיהון לעילא מטללין בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקביל חד כל
קביל כפורתא הוון אנפי כרוביא : ויעש את השלחן ועבד ית פתורא דקיסי שיטא 10
תרתין אמין אורכיה ואמתא פותיה ואמתא ופלגא רומיה : ויצף וחפא יתיה דהב דכי 11
ועבד ליה דיר דדהב חזור חזור : ויעש
ועבד ליה גפוף רומיה פושכא חזור חזור 12
ועבד דיר דדהב לגפופיה חזור חזור :

ירושלמי 12 גפוף פשך חזר ומקף
ועבד כליל דדהב לגפופא חזור ומקף :

ויצק ואתיך ליה ארבע עיזקן דדהב ויהב ית עזקתא על ארבע זוויתא 13
דלארבע ריגלוי : לעמת כל קביל גפוף הואה עיזקתא אתרא לאריחיא 14
למיטל ית פתורא : ויעש ועבד ית אריחיא דקיסי שיטא וחפא יתהון דהבא 15
למיטל ית פתורא : ויעש את הכלים ועבד ית מניא דעל פתורא ית 16
פיילוותיה וית בזיכוי וית מכילתיה וית קסוותא דמחפין בהון דדהב דכי :
ויעש ועבד ית מנרתא דדהב דכי נגיד עבד ית מנרתא בסיס דידה וקנהא 17
כלידהא חזורייהא ושושנהא מינה הוון : וששה ושיתא קנין נפקין 18
מסיטרהא תלתא קני מנרתא מסיטרא חד ותלתא קני מנרתא מסטרא
תניינא :

CAP. XXXVII.

Et fecit Beſaleel arcam ex lignis Sittim : duorum cubitorum & 1
dimidii longitudo ejus, & cubiti & dimidii latitudo ejus, & cubiti
& dimidii altitudo ejus. Et texit eam auro puro, intrinſecus & ex- 2
trinſecus : & fecit ei coronam auream circum circa. Et fudit illi 3
quatuor annulos aureos ad quatuor angulos ejus, & duos annulos ad
latus ejus unum, & duos annulos ad latus ejus ſecundum. Et fecit 4
vectes ex ligno Sittim, & texit eos auro. Et introduxit vectes per 5
annulos ad latera arcæ, ad portandum arcam. Fecit & propitiatori- 6
um ex auro mundo : duorum cubitorum & dimidii longitudo, & cu-
biti & dimidii latitudo, verùm ſpiſſitudo erat palmi. Et fecit duos 7
Cherubim : ex auro puro ductili fecit eos, ex duobus lateribus pro-
pitiatorii. Cherub unum à latere hinc, & Cherub unum à latere 8
hinc : ductiles & ſeſe reſpicientes erant Cherubim, neque ſeparaban-
tur à propitiatorio ; quoniam in ſapientia ſpiritus prophetici fecit
Cherubim à duobus lateribus ejus. Et fuerunt Cherubim expanden- 9
tes alas ſuas cum capitibus eorum ſurſum, obumbrantes alis ſuis pro-
pitiatorium, & facies eorum una è regione alterius : contra propiti-
atorium erant facies Cherubim. Et fecit menſam ex lignis Sittim : 10
duorum cubitorum longitudo ejus, & cubiti latitudo ejus, & cubiti
& dimidii altitudo ejus Et texit eam auro puro, & fecit illi coro- 11
nam auream circum circa. Et fe- 12
cit illi peribolum, altitudo ejus
palmi circum circa : & fecit coro-
nam auream ad claudendum ipſam
circum circa. Et fudit ei quatuor 13
annulos aureos : & poſuit annulos

Hieroſ. 12. *Peribolum palmi per circuitum : & fecit coronam auream ad peribolum cingendum per circuitum.*

in quatuor angulis, qui erant in quatuor pedibus ejus. E regione 14
periboli erant annuli, locus pro vectibus ad portandum menſam.
Et fecit vectes ex lignis Sittim, & texit eos auro ad portandum 15
menſam. Et fecit vaſa quæ *erant* ſuper menſam, pateras ejus, co- 16
chlearia ejus, cyathos ejus quibus tegebatur, ex auro puro. Et 17
fecit candelabrum ex auro puro : ductile fecit candelabrum, ſtipes
ejus, calami ejus, ſcyphi ejus, ſpherulæ ejus, & lilia ejus ex eo fue-
runt. Et ſex calami egrediebantur de lateribus ejus : tres calami can- 18
delabri à latere uno, & tres calami candelabri à latere ſecundo.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فصل سي هفتم *

* بكرد بصلال مر آن صندوق چوبهاي شمشاد دو گز و نيم درازي او و گز و نيم كشادگي 1
او و گز و نيم بالايي او * بيندايد اويرا طلاي پاك از اندرون و از بيرون بكرد باو زرهي طلا 2
گرداگرد * بريخت باو چهار حلقها طلا ابر چهار كنجهاي او و دو حلقها ابر پهلوي 3
آن يكه و دو حلقها ابر پهلوي آن دويمي * بكرد باهوها چوبهاي شمشاد بيندايد ايشانرا 4
طلا * بياورد مر آن باهوها در حلقها ابر پهلوهاي آن صندوق ببر داشتن مر آن صندوق * 5
* بكرد پوشش طلاي پاك دو گز و نيم درازي آن و گز و نيم كشادگي آن * بكرد دو كروبهاي 6 7
طلا يك لخت بكرد ايشانرا از دو كنارهاي آن پوشش * كروب يكه از كنار ازين و كروب 8
يكه از كنار ازين از آن پوشش بكرد مر آن كروبها از دو كنارهاي او * بودند آن كروبها 9
گستران بالها ببالا سايه كنان در بالهاي ايشان ابر آن پوشش و روي ايشان مرد ببرادري
او بآن پوشش بودند روي آن كروبها * بكرد مر آن خوان چوبهاي شمشاد دو گز درازي او و گز 10
كشادگي او و گز و نيم بالايي او * بيندايد اويرا طلاي پاك بكرد باو زره طلا گرداگرد * 11
* بكرد باو بند قبضهي گرداگرد بكرد زره طلا ببندي او گرداگرد * بريخت باو چهار حلقها 12 13
طلا بداد مر آن حلقها ابر چهار آن كنجها آنچه بچهار پاهايي او * بمقابل آن بند بودند 14
آن حلقها خانها بباهوها ببر داشتن مر آن خوان * بكرد مر آن باهوها چوبهاي شمشاد بيندايد 15
ايشانرا طلا ببر داشتن مر آن خوان * بكرد مر آن پيرايها آنچه ابر آن خوان مر كاسهاي 16
او و مر چمچهاي او و مر سيخهاي او و مر آن نيها آنچه پوشيده شود در ايشان طلاي پاك *
* بكرد مر آن چراغپايه طلاي پاك [يك] لخت بكرد مر آن چراغپايه راني آن و ني آن جامهايي 17
آن گويهاي آن و شكوفهاي آن ازان بودند * و شش نيها بيرون آيان از پهلوي آن سه نيهاي 18
چراغپايه از پهلوي آن يكه و سه نيهاي چراغپايه از پهلوي آن دويمي *

CAP. XXXVII.

Fecit quoq; *Beſaleel arcam* ex li- 1
*gnis buxinis : duorum cubitorum &
dimidii longitudo ejus, & cubiti &
dimidii latitudo ejus, & cubiti &
dimidii altitudo ejus.* Et *obduxit* 2
*eam auro puro intrinſecùs & ex-
trinſecùs : feci*tque *illi loricam au-
ream circumcirca.* Et *fudit illi* 3
*quatuor annulos aureos ad quatuor
angulos ejus : nempe duos annulos in
latere illius uno, & duos annulos in
latere illius ſecundo. Fecit* & *bacu-* 4
los ex *lignis buxinis, quos obduxit
auro. Induxitq; baculos in annulos in* 5
*lateribus arcæ ad portandum arcam.
Fecit* quoque *operimentum* ex *auro* 6
*puro : duorum cubitorum ac dimidii
longitudo ejus, & cubiti ac dimidii
latitudo ejus. Fecit & duos Cheru-* 7
bim ex *auro* : in *una maſſa fecit
eos in duabus extremitatibus ope-
rimenti. Cherub unus ab extremo* 8
*hinc, & Cherub unus ab extremo
indè : ex operimento fecit Cheru-
bim in duabus extremitatibus ejus.
Erant* autem *Cherubim expanden-* 9
tes alas ſuas *ſurſùm, obumbrantes
alis ſuis operimentum : & facies
eorum altera ad alteram, ad operi-
mentum erant facies Cherubim.*
Fecitque *menſam* ex *lignis buxinis :* 10
duorum cubitorum erat *longitudo
ejus, & cubiti latitudo ejus, cubiti
verò ac dimidii altitudo ejus.* Et 11
*obduxit eam auro puro, feci*tque
ei loricam auream circumcirca. Fe- 12
cit quoque *ei cingulum palmarem
circumcirca* : & *fecit loricam au-
ream cingulo ejus circumcirca. Fu-* 13
dit etiam *ei quatuor annulos au-
reos, deditq; annulos in quatuor an-
gulis qui* erant *in quatuor pedibus
ejus. Contra cingulum erant an-* 14
nuli in *loca baculis ad portandum
menſam. Fecit* item *baculos* ex *li-* 15
*gnis buxinis, quos obduxit auro ad
portandum menſam.* Et *fecit in-* 16
ſtrumenta quæ erant *ſuper men-
ſam, crateres ejus, & cochlearia
ejus, (& obelos ejus, & calamos,)
quibus operiebatur, ex auro puro. Fe-* 17
cit & *candelabrum* ex *auro puro, in
una maſſa fecit candelabrum : fe-
mur ejus, & calamus ejus, calices
ejus, globuli ejus, & flores ejus
ex ipſo erant. Porrò ſex calami* 18
*egrediebantur è lateribus ejus : tres
calami candelabri è latere uno, & tres calami candelabri è la-
tere ejus ſecundo.*

שלשה תלתא כלידין משקעין בציוריהון בקניא חד חזור ושושן ותלתא כלידין 19
משקעין בציוריהון בקניא חד חזור ושושן היכדין לשיתא קנין דנפקין מן מנרתא :
ובמנרה ובמנרתא ארבעא כלידין משקעין בציוריהון חיזורהא ושושנהא : 20
וכפתר וחיזור תחות תרין קנין דמינה וחיזור תחות תרין קנין דמינה וחיזור 21
תחות תרין קנין דמינה לשיתא קנין דנפקין מינה : כפתריהם חיזוריהון 22
וקניהון מינה הוו כולה נגידא חדא דדהב דכי : ויעש ועבד ית בוציניהא 23
שבעא ומלקטייהא ומחתייהא דדהב דכי : ככר קנטינר דדהב דכי עבד יתה 24
וית כל מנהא : ויעש ועבד ית מדבחא דקטרת בוסמיא מן קיסי שיטא אמתא 25
אורכיה ואמתא פותייה מרבע ותרתין אמין רומיה מיניה הוון קרנוי זקיפין :
ויצף וחפא יתיה דהב דכי ית איגריה וית כותלוי חזור חזור וית קרנוי ועבד 26
ליה דיר דדהב חזור חזור : ושתי ותרתין עזקן דדהב עבד ליה מלרע לדיריה 27
על תרין זיוייתיה על תרין סיטרוי לאתרא לאריחיא למיטול יתיה בהון : ויעש
ועבד ית אריחיא דקיסי שיטא וחפא יתהון דהבא : ויעש ועבד ית משחא 28 29
דרבותא קודשא וית קטורת בוסמיא דכי עובד בוסמנו :

לח

ויעש ועבד ית מדבחא דעלתא דקיסי שיטא חמש אמין אורכיה וחמש אמין 1
פותיה מרבע ותלת אמין רומיה : ויעש קרנותיו ועבד קרנוי על ארבע 2
זוויתה מניה הוואה קרנוי זקיפין לעיל וחפא יתיה נחשא : ויעש ועבד ית 3
כל מאני מדבחא ית דודוותיא וית מגרופיתא וית מזרקייא וית משילייתא
וית מחתייתא לכל מנוי עבד נחשא : ויעש ועבד למדבחא קנקל עובד מצדתא 4
דנחשא תחות סובביה מלרע עד פלגיה מטול לקבלא גומריא וגרמיא דנפלין
מן מדבחא : ויצק ואתיך ארבע עיזקן בארבע זיוויתיה לקנקל דנחשא אתרא 5
לאריחיא : ויעש ועבד ית אריחיא דקיסי שיטא וחפא יתהון נחשא : ויבא 6
והנעל ית אריחיא בעזקתא על סטר מדבחא למיטל יתיה בהון חליל לוחין 7
מלי עפרא עבד יתיה :

Tres ſcyphi cælati cum ſuis figuris in calamo uno cum ſphærula & 19
lilio, & tres ſcyphi cælati cum ſuis figuris in calamo uno cum
ſphærula & lilio : ſic *erat* in ſex calamis qui egrediebantur ex can-
delabro. Et in candelabro quatuor calices cælati figuris ſuis cum 20
ſphærulis & liliis ipſorum. Et ſphærula *erat* ſub duobus calamis 21
qui ex ipſo procedebant, & ſphærula ſub duobus calamis qui ex
ipſo procedebant, & ſphærula ſub duobus calamis qui ex ipſo pro-
cedebant : *ſic erat* in ſex calamis qui exibant ex eo. Sphærulæ eo- 22
rum & calami eorum ex ipſo fuerunt : totum ductile *maſſa* una au-
ri puri *erat*. Et fecit lucernas ejus ſeptem, & forcipes ejus & va- 23
ſa emunctionis ejus ex auro puro. Ex talento auri puri fecit illud & 24
omnia vaſa ejus. Et fecit altare ſuffitus aromatum ex lignis Sittim : 25
cubiti unius *erat* longitudo ejus & cubiti unius latitudo ejus, qua-
dratum erat, & duorum cubitorum altitudo ejus ; ex ipſo fuerunt
ejus duo cornua erecta. Et operuit ipſum auro puro, tectum ejus, 26
& parietes ejus circum circa, atque cornua ejus : & fecit illi coro-
nam auream circum circa. Et duos annulos aureos fecit illi deor- 27
ſum ſub corona ejus, in duobus angulis ejus qui erant in duobus lateri-
bus ejus : ut eſſent locus pro vectibus ad portandum ipſum in eis.
Et fecit vectes ex ligno Sittim, & texit eos auro. Fecit & oleum 28
unctionis ſanctæ, & incenſum aromaticum purum opere aromatarii. 29

CAP. XXXVIII.

Et fecit altare holocauſtorum ex lignis Sittim : quinque cubitorum 1
erat longitudo ejus, & quinque cubitorum latitudo ejus, quadratum
erat, & trium cubitorum altitudo ejus. Et fecit cornua ejus in 2
quatuor angulis ejus, ex eo erant cornua ejus erecta ſurſum : & ope-
ruit ipſum ære. Et fecit omnia vaſa altaris, ollas, palas, pelves, 3
fuſcinulas, & pateras : omnia vaſa ejus fecit ex ære. Et fecit alta- 4
ri cribrum opere retis ærei, ſubter ambitum ejus deorſum uſque ad
medium ejus, ad recipiendum carbones & oſſa quæ cadunt ex altari.
Et fudit quatuor annulos in quatuor lateribus cribri æris, locum 5
pro vectibus. Et fecit vectes ex lignis Sittim, & texit eos ære. Et 6
introduxit vectes per annulos, qui erant ad latus altaris ad 7
portandum ipſum illis : cavum tabulis repletum pulvere fecit
ipſum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* سه جامها بادام نقش كردگان در نيي آن يكه گوي و شكوفهي و سه جامها بادام نقش 19
كردگان در نيي يكه گوي و شكوفهي همچنين بشش آن نيها آن بيرون آيان ازآن چراغپايه *
* و در چراغپايه چهار جامها بادام نقش كردگان گويهايي و شكوفهايي آن * و گوي فرود دو آن 20 21
نيها ازان و گوي فرود دو آن نيها ازان و گوي فرود دو آن نيها ازان بشش آن نيها آن
بيرون آيان ازان * گويهاي ايشان [و نيهايي ايشان] ازان بودند همهي آن يك لخت يكه طلايي 22
پاك * بكرد مر چراغهايي آن هفت و كلبتينهاي آن و مجمرهايي آن طلايي پاك * بكرهي طلا 23 24
پاك بكرد آنرا و مر همه پيرايهايي آن * بكرد مر مذبح آن دخنه چوبهايي شمشاد گزي درازي او 25
و گزي كشادگي او چهار گوشه و دو گز بالايي او ازو بودند شاخهايي او * بيندايد اويرا طلايي 26
پاك مر بامي او و مر ديوارهايي او گرداگرد و مر شاخهايي او و بكرد باو زره طلا گرداگرد * و دو 27
حلقهايي طلا بكرد باو از فرود بزره او ابر دو پهلوهايي او ابر دو جانبهايي او بخانها بباهوها ببر
داشتن اويرا در ايشان * بكرد مر آن باهوها چوبهايي شمشاد بيندايد ايشانرا طلا * بكرد مر 28 29
روغني آن ماليدن خاص و مر دخنهايي آن بوي ابزارها پاك عملي عطّار *

* فصل سي هشتم *

* بكرد مر مذبح آن علم چوبهايي شمشاد پنج گزها درازي او و پنج گزها كشادگي 1
او چهار گوشه و سه گزها بالايي او * بكرد شاخهايي او ابر چهار كنجهايي او 2
ازو بودند شاخهايي او بيندايد اويرا مس * بكرد مر همه پيرايهايي آن مذبح مر آن 3
اوها و مر آن كفچها و مر آن طبقها و مر آن چنگالها و مر آن مجمرها همه پيرايهايي
او كرد مس * بكرد بمذبح غربال عملي دام مس فرود زدند او از فرود تا نيمهي او 4
* بريخت چهار حلقها در چهار آن كنارها بغربال آن مس خانها بباهوها * بكرد آن باهوها 5 6
چوبهايي شمشاد بيندايد ايشانرا مس * بياورد مر آن باهوها در حلقها ابر پهلوهايي آن مذبح 7
ببر داشتن اويرا در ايشان مجوف تختها بكرد اويرا *

Tres calices in *amygdali* ſpeciem 19
ſculpti erant *in calamo uno, glo-
bulus & flos : & tres calices* in
amygdali ſpeciem *ſculpti in calamo
altero, globulus & flos : ſic ſex
calamis egredientibus è candela-
bro. Et in candelabro* erant *qua-* 20
tuor calices in *amygdali* ſpeciem
*ſculpti, globuli ejus, & flores e-
jus.* Et erat *globulus ſub duo-* 21
*bus calamis ex ipſo, & globulus
ſub duobus calamis ex ipſo, &
globulus ſub duobus calamis ex
ipſo :* ſic *ſex calamis egredienti-
bus ex eo. Globuli eorum & ca-* 22
*lami eorum ex eodem fuerunt : totum
illud* erat in *unica maſſa* ex *auro
puro. Fecit* & *lucernas ejus ſe-* 23
*ptem, & forcipes ejus & ſaculos
ejus* ex *auro puro.* Ex *talento auri* 24
*puri fecit ipſum & omnia inſtru-
menta ejus. Fecit* etiam *altare* 25
ſuffimenti ex *lignis buxinis : cu-
biti longitudo ejus, & cubiti la-
titudo ejus, quadrangulare : duo-
rum autem cubitorum altitudo e-
jus : ex eodem erant cornua ejus.*
Et *obduxit illud auro puro, te-* 26
ctum ſcil. *ejus, & parietes ejus
circumcirca, & cornua ejus : fe-
citque ei loricam auream circum-
circa. Duóſque annulos aureos fecit* 27
*ei ſub lorica ejus, in duabus coſtis
ejus in duobus lateribus ejus, in
loca baculis ad portandum illud
eis.* Et *fecit baculos* ex *lignis bu-* 28
xinis, obduxitque eos auro. Fe- 29
*cit & oleum unctionis ſacrum,
& ſuffimenta aromatica pura opere
aromatarii.*

CAP. XXXVIII.

Fecit quoque *altare holocauſti* 1
ex *lignis buxinis : quinque cubito-
rum longitudo ejus, & quinque
cubitorum latitudo ejus, quadran-
gulare : & trium cubitorum altitu-
do ejus.* Et *fecit cornua ejus in* 2
*quatuor angulis ejus : ex eodem
erant cornua ejus : obduxitque
illud ære. Fecit quoque omnia* 3
*inſtrumenta altaris, lebetes, &
ſpathas, & ſcutellas, & fuſci-
nulas, & thuribula : omnia inſtru-
menta ejus fecit ærea. Fecit* 4
item *altari cribrum, opere retis,
æneum ſub collari ejus deorſum
uſque ad medium ejus. Fuditq;* 5
*quatuor annulos in quatuor extre-
mitatibus pro cribro æneo, in loca
baculis.* Et *fecit baculos* ex *lignis* 6
buxinis, quos obduxit ære. Intro- 7
*duxitq; baculos in annulos per la-
tera altaris ad portandum illud eis :
concavum aſſeribus fecit illud.*

ויעש ועבד ית כיורא דנחשא וית 8
בסיסיה דנחשא מן אספקלירי נחשא
נשיא צניעותא ובעידן דאתיין לצלאה
בתרע משכן זימנא הואן קיימין על קרבן
ארמותהון ומשבחן ומודן ותייבין לגובריהון וילדן בנין צדיקין בזמן דמידכן מן
סואבות דימהון : ויעש ועבד ית דרתא לרוח עיבר דרומא וילוי דרתא דבוץ 9
שזיר מאה אמין : עמודיהם עמודיהון עשרין וחומריהון עשרין דנחשא ווי עמודיא 10
וכיבושיהון דכסף : ולפאת ולרוח צפונא מאה אמין עמודיהון עשרין וחומריהון 11
עשרין דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף : לפאת ים ולרוח מערבא וילון 12
חמשין אמין עמודיהון עשרא וחומריהון עשרא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף :
ולפאת קדמה ולרוח קידומא מדינחא חמשין אמין : קלעים ווילוון חמיסרי אמין 13 14
לעיברא עמודיהון תלתא וחומריהון תלתא : ולכתף ולעברא תניינא מכא ומכא 15
לתרע דרתא ווילוון חמיסרי אמין עמודיהון תלתא וחומריהון תלתא : כל קלעי
כל וילוי דרתא חזור חזור דבוץ שזיר : והאדנים וחומריא לעמודיא דנחשא ווי 16 17
עמודיא וכיבושיהון כסף וחיפוי רישיהון כסף והינון מכבשין כסף היכדין הוו
מתעבדין כל עמודי דרתא : ומסך ופרסא דתרע דרתא עובד ציור מחטא דתיכלא 18
וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר ועשרין אמין אורכא ורומיה כפותיה חמש אמין
כל קביל וילוי דרתא : ועמודיהם ועמודיהון ארבעא וחומריהון ארבעא דנחשא 19
וויהון כסף וחיפוי רישיהון וכיבושיהון כסף : וכל היתדות וכל מתחיא למשכנא 20
ולדרתא חזור חזור דנחשא : ס ס ס

אלה פקודי אלין מנייני מתקלוון וסכומהון דמשכנא דסהדותא דאתמניו על 21
פום מימרא דמשה ברם פולחן ליואי הוות בידא דאיתמר בר אהרן כהנא : ובצלאל
ובצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה עבד ית כל דפקיד יי ית משה : ואתו 22
ועמיה אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן נגר ואומן וצייר בתיכלא ובארגוונא 23
ובצבע זהורי ובבוצא : כל כל דהבא דאתעביד לעיבידתא בכל עיבידת קודשא 24
והוה סכום דהב ארמותא עשרין ותשע קנטירין ושבע מאה ותלתין סלעין בסלעי
קודשא דין הוא דהב ארמותא דארימו בני ישראל כל גבר דאתרעי לביה
לאפרשא : וכסף וכסף מנייני דבני ישראל דיהבו בזמן דממנון משה גבר פורקן 25
נפשיה מאה קינטרין ואלפא ושבע מאה ושובעין וחמש סלעין בסלעי קודשא :

ירושלמי 8 ועבד ית כיורא דנחשא
וית בסים דידיה דנחש בחיזין נשיא
צניעתא דהון צניען בתרע משכן זמנא :

Et fecit concham æream, & basim 8 ejus æream, ex speculis æreis mulierum verecundarum: quo autem tempore veniebant ad orandum in porta tabernaculi conventus, stabant juxta oblationem elevationis suæ, & laudabant & confitebantur; dein revertebantur ad viros suos, & pariebant filios justos, quo tempore purgatæ erant à sordibus sanguinis sui. Et fecit atrium: versus plagam lateris meridionalis aulæa 9 atrii ex bysso retorta centum cubitorum *erant*. Columnæ earum viginti, & 10 bases earum viginti æneæ *erant*: uncini columnarum & cincturæ earum ex argento. In plaga septentrionali *cortinæ* centum cubitorum, 11 columnæ earum viginti, & bases earum viginti ex ære: uncini columnarum & cincturæ earum ex argento. Et ad plagam occidentalem 12 aulæa quinquaginta cubitorum, columnæ eorum decem, & bases earum decem: uncini columnarum & cincturæ earum ex argento. Et ad plagam orientalem quinquaginta cubiti. Aulæa quindecim 13 cubitorum *erant* in uno latere, columnæ eorum tres, & bases earum tres. 14 Et in latere altero hinc & hinc juxta ostium atrii aulæa quindecim 15 cubitorum *erant*, columnæ eorum tres, & bases earum tres. Omnia 16 aulæa atrii per circuitum *erant* ex bysso retorta. Et bases columnarum 17 æreæ, uncini columnarum & cincturæ earum ex argento, operimentum quoque capitum earum erat argenteum: & cingebantur circulis argenteis; similiter factæ erant omnes columnæ atrii. Velum 18 verò portæ atrii erat factum opere polymito, ex hyacintho, purpura, cocco, & bysso retorta: & viginti cubitorum longitudo *ejus erat*, & altitudo ejus sicut & latitudo quinque cubitorum, è regione aulæorum atrii. Columnæ eorum quatuor, & bases earum quatuor *ex* ære: 19 uncini eorum argentei & operimentum capitum earum & cincturæ earum ex argento. Et omnes clavi tabernaculi & atrii circum circa 20 ex ære erant.

SECT. XXIII.

Hæc est summa, pondera & numerus rerum tabernaculi testimonii, quæ 21 numeratæ fuerũt juxta os sermonis Mosis: verùm ministeriũ Levitarum erat per manus Ithamar filii Aaronis sacerdotis. Et Besaleel filius Uri filii 22 Hur de tribu Juda fecit quicquid præcepit Dominus Mosi. Et cum 23 eo Aholiab filius Achisamak de tribu Dan, faber lignarius, & artifex, & acupictor in hyacintho, purpura, cocco, & bysso. Omne aurum 24 quod in opus insumptum est pro omni opere sanctuarii, & fuit summa auri elevationis viginti novem talenta, & septingenti triginta sicli secundum siclum sanctuarii: hoc est aurum elevationis, quod levârunt filii Israel, omnis vir cujus cor voluntarium fuit pro separatione. Argentum verò numeratorum filiorum Israel, quod dederunt quo tem- 25 pore numeravit eos Moses, quisque redemptionem animæ suæ, centum talenta, & mille septingentos & septuaginta quinque siclos, juxta siclos sanctuarii.

Hierosſ. 8. *Et fecit concham æream & basim ejus æream, de speculis mulierum modestarum, quæ erant modestæ in porta tabernaculi conventus.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

8 * بکرد مر آن ابریق مس و مر طشت او مس در نمایشی آن آینها آنچه آینه گرفتند درگاهی خیمهی
9 10 وعده * بکرد مر آن سرا بکنجی جنوب پردهای آن سرا کتانی تافته صد درگز * ستونهای ایشان
11 بیست و بون ستونهای ایشان بیست مس و سر ستونهای آن ستونها و میان بندهای ایشان نقره * وبکنج
شمالی صد درگز ستونهای ایشان بیست و بون ستونهای ایشان بیست مس و سر ستونهای آن ستونها
12 و میان بندهای ایشان نقره * وبکنج مغرب پردها پنجاه درگز ستونهای ایشان ده و بون ستونهای
13 14 ایشان ده و سر ستونهای آن ستونها و میان بندهای ایشان نقره * وبکنج مشرق پنجاه گز * پردها
15 پانزده گز بآن کتف ستونهای ایشان سه و بون ستونهای ایشان سه * وبکتف آن دویمی ازین و ازین
16 بدروازهی آن سرا پردها پانزده گز ستونهای ایشان سه و بون ستونهای ایشان سه * همه پردهای
17 آن سرا گرداگرد کتانی تافته * وآن بون ستونها بستونها مس و سر ستونهای آن ستونها و میان
بندهای ایشان نقره و انداوش سرهای ایشان نقره و ایشان میان بند کردگانی نقره همه ستونهای آن
18 سرا * وحجابی دروازهی آن سرا عملی نقاش کبود و ارغوان و قرمز رنگ و کتانی تافته و بیست گز درازی
19 و بالا در کشادگی پنج گزها بمقابلی پردهای آن سرا * و ستونهای ایشان چهار و بون ستونهای ایشان
20 چهار مس و سر ستونهای ایشان نقره و انداوش سرهای ایشان و میان بندهای ایشان نقره * و همه آن
21 میخها بمسکن و بسرا گرداگرد مس * اینان شمارهای آن مسکن مسکن آن گواه گرفت آنچه شمرده
22 شد ابر قولی مشه کار کرد آن لویان در دستی ایتمر پسری اهرن آن کهن * و بصلال پسری اوری
23 پسری حور بقبیلهی یهوده بکرد مر همه آنچه بفرمود ؛ مر مشه * و اوازی او اهلیاب پسری
احیسمک بقبیلهی دن حکاک و استاد و نقاش در کبود و در ارغوان و در قرمز رنگ و در کتان *
24 * همه آن طلا آن کرده شده بکار در همه کار کرد آن خاص بوه طلایی آن عرضه بیست
25 و نه بدره و هفت صد و سی مثقال در مثقال آن خاص * و نقرهی شمردگی آن جماعت
صد بدره و هزار و هفت صد و هفتاد و پنج مثقال در مثقالی آن خاص *

Fecit quoq; *labrum æneum, & pelvim ejus æneam, in specie speculorum quæ acceperant* ad *ostium tentorii conventûs*. *Fecit* deniq; *atrium* 8 9 *ad angulum Meridionalem: cortinæ atrii* erant ex *bysso tortâ, centum cubitorum. Columnæ earum viginti, &* 10 *stylobatæ earum viginti ex ære: epistylia autem columnarum, & cingula earum ex argento. Et ad angulum* 11 *Aquilonarem* cortinæ *centum cubitorum: columnæ earum viginti, & stylobatæ earum viginti ex ære: epistylia verò columnarum, & cingula earum ex argento. Et ad angulum* 12 *Occidentalem cortinæ quinquaginta cubitorum: columnæ earum decem, & stylobatæ earum decem: epistylia autem columnarum, & cingula earum ex argento. Et ad angulum Orientalem* 13 cortinæ *quinquaginta cubitorum. Cortinæ quindecim cubitorum* 14 erant *in uno humero: columnæ earum tres, & stylobatæ earum tres. Et* 15 *in humero secundo hinc & indè ad portam atrii, cortinæ quindecim cubitorum: columnæ earũ tres, & stylobatæ earum tres. Omnes cortinæ a-* 16 *trii circumcirca* erant ex *bysso torta. Stylobatæ verò columnarum ex* 17 *ære: & epistylia columnarum, & cingula earum ex argento: & incrustatio capitellorum earum ex argento: erant etiam cinctæ argento omnes columnæ atrii. Velum autem portæ* 18 *atrii opere phrygionis ex cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & bysso tortâ: & viginti cubitorum* erat *longitudo* ejus, *altitudo verò in latitudine, quinque cubitorum juxta cortinas atrii. Et columnæ earum qua-* 19 *tuor, stylobatæque earum quatuor* ex *ære, & epistylia earum ex argento: incrustatio capitellorum earum & cingula earum ex argento. Omnes* 20 *verò clavi pro tabernaculo & atrio circumcirca* erant ex *ære. Isti* 21 sunt *numeri tabernaculi, tabernaculi testimonii quod recensitũ fuit juxta sententiam Mosheh in operam Levitarum, per manũ Ithamar filii Aharon sacerdotis. Besaleel autẽ* 22 *filius Uri filii Hur de tribu Jehudah fecit omne quod præceperat Dñs ipsi Mosheh. Et cum eo Aholiab filius* 23 *Abisamach de tribu Dan, sculptor & artifex & phrygio in cæruleo, et purpurâ, & coccineo, & bysso. Univer-* 24 *sum aurum elaboratũ pro opere, pro toto* scil. *opificio sanctuarii fuit (aurum oblationis) novem & viginti talentorum, & septingentorum ac triginta siclorum, in siclo sanctuarii.*

Et argentum ex numeratione congregationis, erat centum talenta, & mille septingenti septuaginta quinque sicli in siclo sanctuarii. 25

בקע דדכמונא לגלגלתא פלגות סלעא בסלעא קודשא לכל מאן דעבר על מנייניא 26
מבר עשרין שנין ולעילא לשית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין : ויהי
והואה מאה קנטינרין דכספא לאתכא ית חומרי קודשא וית חומרי פרגודא מאה 27
חומרין כל קבל קנטינרין קנטינר לחומרא : ואת האלף וית אלפא ושבע מאה 28
ושבעין וחמש סלעין עבד ווין לעמודיא וחפא רישיהון וכבש יתהון : ונחשת
ונחשא דארמותא שבעין קנטירין ותרין אלפין וארבע מאה סילעין : ויעש בה 29
ועבד בה ית חומרי תרע משכן זימנא וית מדבחא דנחשא וית קנקלי דנחשא 30
דיליה וית כל מאני מדבחא : ואת וית חומרי דרתא חזור חזור וית חומרי 31
תרע דרתא וית כל מתחי משכנא וית כל מתחי דרתא חזור חזור :

לט

ומן התכלת ומן תיכלא וארגוונא וצבע זהורי עבדו לבושי שמושא לשמשא 1
בקודשא ועבדו ית לבושי קודשא די לאהרן כהנא הי כמה דפקיד יי ית משה :
ויעש את האפד ועבד ית אפודא דדהבא תיכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ 2
שזיר : וירקעו ורדידו ית טסי דדהבא וקטעו יתהון שזרין למעבד בגו תיכלא 3
וארגוונא ובגו צבע זהורי ובגו בוצא עובד אומן : כתפת כתפין עבדו ליה 4
מלפפן על תרין ציטרוי יתלפף : וחשב והמיין טיכוסיה דעלוי מניה הוא הי 5
כעובדוי דהבא תיכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ שזיר היכמא דפקיד יי ית
משה : ויעשו את אבני ועבדו ית מרגלוון דבורלת חלא משקעין מרמצן גליפן 6
כתב חקיק מפרש על שמהת בני ישראל : וישם ושוי יתהון על כתפי אפודא 7
אבני דוכרנא לבני ישראל היכמא דפקיד יי ית משה : ויעש ועבד ית חושנא 8
עובד אומן הי כעובד אפודא דדהבא תיכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ שזיר :
רבוע מרבע הוה עיף עבדו ית חושנא 9
זרתא אורכיה וזרתא פותיה עיף :
וימלאו ואשלימו ביה ארבעא סדרין 10
מרגלין טבן כל קבל ארבעת טריגונין דעלמא סדרא קמייתא סמוקתא ירוקתא
וברקתא סדרא חד ועליהון חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא ראובן שמעון
ולוי :

ירושלמי 9 פשך אורכיה ופשך
פותיה כפיל :

Drachma pro unoquoque capite, hoc est dimidium sicli juxta siclum 26 sanctuarii: pro unoquoque qui transibat in numerum, à filio viginti annorum & supra, pro sexcentis & tribus millibus & quingentis & quinquaginta. Et fuerunt centum talenta argenti, ex quo conflatæ sunt 27 bases sanctuarii & bases veli: centum bases è regione talentorum, talentum pro base. Mille verò septingentos septuaginta quinque si- 28 clos fecit uncinos columnis, & operuit capita earum, & fecit cincturas earum. Aes verò elevationis *fuit* septuaginta talenta, & bis mil- 29 le & quadringenti sicli. Et fecit ex eo bases portæ tabernaculi 30 fœderis, & altare æneum, & cribrum æneum ejus, & omnia vasa altaris. Et bases atrii per circuitum, & bases portæ atrii, & omnes 31 clavos tabernaculi, & omnes clavos atrii circum circa.

CAP. XXXIX.

Et ex hyacintho, purpura & cocco fecerunt vestes ministerii, ad 1 ministrandum in sanctuario: & fecerunt vestes sanctas Aaronis sacerdotis quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Et fecit Ephod ex 2 auro, hyacintho, purpura, cocco, & bysso retorta. Et diduxerunt bra- 3 cteas aureas, & absciderunt illis fila, ut intertexerent hyacintho, purpurâ, cocco, & bysso, opere artificis. Humeros fecerunt ei con- 4 junctos: in duobus lateribus ejus conjungebantur. Et baltheus or- 5 natus ejus, qui super eo, ex ipso erat, juxta opus ejus, *ex* auro, hyacintho, purpura, cocco, & bysso retorta: quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Et fecerunt gemmas onychinas immissas & 6 inclusas, sculptas scripturâ insculptâ & clarâ juxta nomina filiorum Israel. Et posuit eas super humeros Ephodi, *ut essent* lapides me- 7 moriales pro filiis Israel: quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Et fecit pectorale opere artificis, juxta opus Ephodi, ex auro, hy- 8 acintho, purpura, cocco, & bysso retorta. Quadratum erat, dupli- 9 catum fecerunt pectorale: palmi unius erat longitudo ejus, & palmi latitudo ejus, quadratum *erat*. Et repleverunt ipsum quatuor or- 10 dinibus gemmarum pretiosarum, è regione quatuor angulorum mundi. Ordo prior; Rubinus, Topazius, & Carbunculus. ordo unus: & in illis insculptum *erat* & expressum nomen trium tribuum, Ruben, Simeon, & Levi.

Hierosſ. 9. *Palmi longitudo ejus & palmi latitudo ejus, duplicatum erat.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

26 * نیم مثقال بسر سره نیمهی آن مثقال در مثقال آن خاص بهمه آن گذرا ابر آن شمردگان از
27 قدری بیست سال و بالا بشش صد هزار و سه هزار و پانصد و پنجاه * بود صد بدرهی آن نقره
بریختن مر بون ستونهای آن خاص و مر بون ستونهای آن پرده صد آن بون ستونها بصد آن
28 بدره بدرهی ببون ستون * و مر آن هزار و هفت صد و هفتاد پنج بکرد سر ستونها بستونها
29 و بینداوید سرهای ایشان و میان بند کرد ایشانرا * و مس آن عرضه هفتاد بدره و دو هزار و چهار
30 صد مثقال * بکرد در آن مر بون ستونهای درگهی خیمهی وعده و مر مذبحی آن مس و مر
31 غربالی آن مس آنچه باو و مر همه پیرایهای آن مذبح * و مر بون ستونهای آن سرا گرداگرد و مر بون
ستونهای دروازهی آن سرا و مر همه میخهای آن مسکن و مر همه میخهای آن سرا گرداگرد *
* فصل سی نهم * * واز آن کبود و آن ارغوان و قرمز رنگ بکردند جامهای خدمتی
1 بخدمت کردن در خاص و بکردند مر جامهای آن خاص آنچه باهرن چون آنچه بفرمود ؛ مر مشه *
2 3 بکرد مر آن بروان طلا کبود و ارغوان و قرمز رنگ و کتانی تافته * تنک کردند مر دامهای آن
طلا و ببرید رشتها بکردن در میانی آن کبود و در میان آن ارغوان و در میانی آن قرمز رنگ و در
4 میانی آن کتان عملی اوستاد * کتفها بکردند باو پیوسته باشان ابر دو کنارهای او پیوسته شد *
5 * وبند بروانی او آنچه ابر او از او چون عملی او طلایی کبود و ارغوان و قرمز رنگ و کتانی تافته
6 چون آنچه بفرمود ؛ مر مشه * بکردند مر سنگهای آن شهم گرد گرفتگان زر کوفتهای طلا
7 کندگان کندگیهای مهر ابر نامهای پسرانی یسرال * بنهاد ایشانرا ابر کتفهای آن بروان
8 سنگهای یاد کرد بپسرانی یسرال چون آنچه فرمود ؛ مر مشه * بکرد مر آن دوشوان عملی استاد
9 چون عملی بروان طلا کبود و ارغوان و قرمز رنگ و کتانی تافته * چهار گوشه بود دولای
10 بکردند مر آن دوشوان بلسکی درازی او و بلسکی کشادگی او دولای * در نشاندند
درو چهار ردهای سنگ ردهی ادم فطده و برقت آن ردهی آن یکه *

Dimidii sicli in capitum computati- 26 *one*, scil. *dimidium sicli in siclo sanctuarii pro omni transeunte ad numeratos, à viginti annorum & suprà, in sexcentis millibus & tribus millibus, & quingentis & quinquaginta. Fuerúntque centum ta-* 27 *lenta argenti ad fundendos stylobatas sanctuarii, & stylobatas veli: centum stylobatas* ex *centum talentis, talentum pro stylobata. Et ex* 28 *mille septingentis septuaginta quinque siclis fecit epistylia columnis, & incrustavit capitella earũ, & cinxit eas. Æs autem oblationis* fuit *se-* 29 *ptuaginta talentorum & duorum millium, & quadringentorum siclorum. Et fecit ex eo stylobatas ostii* 30 *tentorii conventûs, & altare æreum, & cribrum æreum quod* erat *ei, omniáque instrumenta altaris: Et* 31 *stylobatas atrii circumcirca, & stylobatas portæ atrii, omnes præterea clavos tabernaculi, omnésque clavos atrii circumcirca.*

CAP. XXXIX.

Ex cæruleo autem, & purpurâ, & 1 *coccineo fecerunt vestes ministerii ad ministrandum in sanctuario: fecerunt item vestes sanctitatis quæ* erant *Aharonis, quemadmodum præcepit* Dominus ipsi *Mosheh. Fecit* 2 & *pectorale ex auro, cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & bysso tortâ. Ex-* 3 *tenuaverúntque reticula aurea, inciditque fila ad intexendum in medio cærulei, & in medio purpuræ, & in medio coccinei, & in medio byssi, opere artificis. Humeros fecerunt ei* 4 *conjunctos existentes, in duabus oris ejus conjungebatur. Et cingulũ pecto-* 5 *ralis ejus quod super illud, ex eodem erat juxta opus ejus, ex auro, cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & bysso tortâ, quemadmodum præceperat Dominus ipsi Mosheh. Et apta-* 6 *verunt lapides onychinos comprehensos impactos auro, sculptos sculpturis sigilli secundùm nomina filiorũ Israel. Posuitq; illos in hume-* 7 *ris pectoralis, lapides recordationis filiis Israel, quemadmodũ præceperat Dñs ipsi Mosheh. Fecit quoq;* 8 *humerale opere artificis, secundùm opus pectoralis, ex auro, cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & bysso tortâ. Quadrangulare erat, duplicatum fe-* 9 *cerunt humerale: spithama longitudo ejus, & spithama latitudo ejus: duplicatum. Et inseruerunt in eo* 10 *quatuor ordines lapidum: ordo talis erat; Rubinus, smaragdus, & chrysolithus, ordo unus.*

והטור וְשׁוּם סִדְרָא תִּנְיָינָא אִיזְמוֹרַד וְסַפִּירִינוֹן וְכַדְכּוֹדִין וַעֲלֵיהוֹן חֲקִיק וּמְפָרַשׁ 11
שְׁמָהַת תְּלַת שִׁבְטַיָּא יְהוּדָה דָּן וְנַפְתָּלִי : והטור השלישי וְשׁוּם סִדְרָא תְּלִיתָאָה 12
קַנְכֵּרִין וְטַרְקִין וְעֵין עֵיגַל וַעֲלֵיהוֹן חֲקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלַת שִׁבְטַיָּא גָּד אָשֵׁר
וְיִשָּׂשכָר : והטור וְשׁוּם סִדְרָא רְבִיעָאָה כְּרוּם יַמָּא רַבָּא וּבוּרְלַת חַלָּא וּמַרְגְנִית 13
אַפַּנְטוֹרִין וַעֲלֵיהוֹן חֲקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלַת שִׁבְטַיָּא זְבוּלֻן יוֹסֵף וּבִנְיָמִין
מְשַׁקְעָן מְרַמְּצָן בִּדְהַב בְּאַשְׁלָמוּתְהוֹן : והאבנים וּמַרְגָלִיתָא עַל שְׁמָהַת בְּנֵי 14
יִשְׂרָאֵל תְּרֵיסְרֵי עַל שְׁמָהַתְהֵין כְּתַב גְּלִיף חֲקִיק וּמְפָרַשׁ הֵי כִּגְלוֹף דְּעִיזְקָא גְּבַר
מַרְגָלִיתֵיהּ עַל שְׁמֵיהּ לִתְרֵיסַר שִׁבְטַיָּא : ויעשו וַעֲבָדוּ עַל חוּשְׁנָא שֵׁלְשְׁלָן מִתְחַמְן 15
עוֹבַד קְלִיעָא דִּדְהַב דְּכֵי : ויעשו שתי וַעֲבָדוּ תַּרְתֵּין מְרַמְּצָן דִּדְהַב וְתַרְתֵּין עִזְקָן 16
דִּדְהַב וִיהָבוּ יַת תַּרְתֵּין עִזְקָתָא עַל תְּרֵין צִיטְרֵי חוּשְׁנָא : ויתנו וִיהָבוּ תַּרְתֵּין 17
קְלִיעַן דִּדְהַב עַל תַּרְתֵּין עִיזְקָתָא עַל צִיטְרֵי חוּשְׁנָא : ואת שתי וְיַת תַּרְתֵּין קְלִיעָן 18
דִּמְסַדְּרַן עַל תְּרֵין צִיטְרוֹי יְהָבוּ עַל תַּרְתֵּין מְרַמְּצָתָא וִיהַבוּנוּן עַל כַּתְפֵי אֵפוֹדָא כָּל
קֳבֵל אַנְפּוֹי : ויעשו וַעֲבָדוּ תַּרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב וְשַׁוִּיאוּ עַל תַּרְתֵּין צִיטְרֵי חוּשְׁנָא 19
עַל שִׂפְתֵיהּ דִּלְעִבְרָא דְּאֵפוֹדָא לְגָיו : ויעשו וַעֲבָדוּ תַּרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב וְסַדְרוּנוּן 20
עַל תְּרֵין כַּתְפֵי אֵפוֹדָא מִלְרַע מִלְקָבֵל אַנְפּוֹי כָּל קֳבֵיל בֵּית לוֹפֵי מֵעִילָוֵי לְהֶמְיַן
אֵפוֹדָא : וירכסו וְטַכִּיסוּ יַת חוּשְׁנָא מֵעִזְקָתָא לְעִיזְקַת אֵפוֹדָא בְּשׁוֹזִיר תִּיכְלָא 21
לְמֶיהֱוֵי אָדִיק עַל הֶמְיַן אֵפוֹדָא וְלָא יִתְפָּרַק חוּשְׁנָא מֵעִילָוֵי אֵפוֹדָא הֵיכְמָא דְפַקִיד
יְיָ יַת מֹשֶׁה : ויעש וַעֲבַד יַת מְנַטַר מְעִילָא עוֹבַד גַּרְדִי שְׁזִיר תִּיכְלָא : 22
ופי המעיל וּפוּם מְנַטַר מְעִילָא כְּפִיל בְּמִיצְעֵיהּ הֵי כְּפוּם שִׁרְיָא תּוֹרָא בְשִׂיפְתֵיהּ 23
מַקַּף לְפוּמֵיהּ חֲזוֹר חֲזוֹר מְטוּל דְּלָא יִתְבְּזַע : ויעשו על שולי וַעֲבָדוּ עַל שִׁיפּוֹלֵי מְנַטַר 24
מְעִילָא רוּמָנִיִּין דְּתִיכְלָא וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי שְׁזִיר : ויעשו וַעֲבָדוּ חִיזוּרַיִין דִּדְהַב 25
וִיהָבוּ יַת חִיזוּרַיָּא בִּמְצִיעוּת רוּמָנַיָּא עַל שִׁיפּוֹלֵי מְנַטַר מְעִילָא חֲזוֹר חֲזוֹר בִּמְצִיעוּת
רוּמָנַיָּא : פעמן חֲזוֹרָא וְרוּמָנָא חִיזוּרָא וְרוּמָנָא כּוּלְהוֹן שַׁבְעִין עַל שִׁיפּוֹלֵי מְנַטַר 26
מְעִילָא חֲזוֹר חֲזוֹר לְשַׁמָּשָׁא הֵיכְמָא דְפַקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה : ויעשו וַעֲבָדוּ יַת כִּתּוּנִין 27
דְּבוּץ עוֹבַד גַּרְדִי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי : ואת וְיַת מַצְנַפְתָּא דְּבוּצָא וְיַת בַּרְצוּץ כּוֹבַעַיָּא דְבוּצָא 28
וְיַת אֲווּרְקְסֵי בוּצָא דְּבוּץ שְׁזִיר : ואת האבנט וְיַת קַמוּרָא דְבוּץ שְׁזִיר וְתִיכְלָא 29
וְאַרְגְּוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי עוֹבַד צַיָּיר הֵיכְמָא דְפַקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה :

Et nomen ordinis ſecundi ; Smaragdus, Sapphirus, & Chalcedonius : & in 11
illis inſculptum & expreſſum nomen trium tribuum, Juda, Dan, &
Nephtali. Et nomen ordinis tertii ; Lyncurius, Achates, & Amethyſtus : 12
& in illis inſculptum & expreſſum nomen trium tribuum, Gad, Aſcher,
& Iſachar. Et nomen ordinis quarti ; Chryſolithus, & Beryllus, & 13
Onychinus : & ſuper illos inſculpta & expreſſa nomina trium tribuum,
Zabulon, Joſeph, & Binjamin, cælata & incluſa in auro in perfectionibus
ſuis. Porro gemmæ illæ erant juxta nomina filiorum Iſrael duodecim, 14
juxta nomina eorum ſcripturâ ſculptâ exaratâ & expreſſâ, juxta
ſignaturam annuli, gemma cujuſque de nomine ejus per duodecim
tribus. Et fecerunt in pectorali catenas breves opere intricato, ex auro 15
puro. Fecerunt præterea duas fibulas aureas, & duos annulos aureos : 16
& poſuerunt duos annulos in duobus lateribus pectoralis. Dederuntque 17
duas catenas aureas in duos annulos ad latera pectoralis. Atque duas 18
catenas, quæ ordinatæ erant in duobus lateribus ejus, dederunt in duas
palas : & poſuerunt eas in humeris Ephod, in parte anteriore ejus.
Fecerunt inſuper duos annulos aureos quos poſuerunt in duobus lateribus 19
pectoralis, in ora ejus quæ erat in ſuperficie Ephod interiore.
Fecerunt inſuper duos annulos aureos, quos ordinârunt ad duos humeros 20
Ephod deorſum, in parte anteriore è regione loci juncturæ,
ſupra baltheum Ephod. Et ordinârunt pectorale ab annulis *ſuis* ad annulos 21
Ephod filo hyacinthino, ut eſſet adhærens ſuper baltheum Ephod,
& non rumperetur pectorale ab ipſo Ephod : quemadmodum præcepit
Dominus Moſi. Fecit inſuper pallium opere textoris, filo retorto 22
hyacinthino. Et foramen interulæ duplicatum erat in medio 23
ejus, ad inſtar foraminis loricæ : fimbria *erat* in labio ejus circuiens
os ejus circum circum, ne rumperetur. Fecerunt inſuper in inferioribus 24
interulæ malogranata, ex hyacintho, purpura, coccino, *& byſſo*
retorta. Fecerunt etiam tintinabula aurea & poſuerunt tintinabula 25
in medio malogranatorum, quæ erant in inferioribus interulæ circum
circum, inter malogranata. Tintinabulum & malogranatum, tintinabulum 26
& malogranatum, omnia ſeptuaginta, in inferioribus partibus interulæ
per circuitum, ad miniſtrandum ſicut præceperat Dominus Moſi.
Fecerunt inſuper tunicas byſſinas opere textoris, ipſi Aaroni & 27
filiis ejus. Et tiaram byſſinam, & vittas mitrarum linearum, & 28
ſubligacula linea ex byſſo retorta. Baltheos quoque ex byſſo retorta, 29
hyacintho, purpura & coccino, opere figurato : quemadmodum
præceperat Dominus Moſi.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وآن رهي آن دويمي نفك سفير و يحلم * وآن رهي آن سيمي لشم شبو واحلمه * وآن 11 12
رهي آن چهارمي ترشيش شهم و يشفه گرد گرفتگان زر كوفتگان طلا در نشاندن ايشان * وآن 13 14
سنگها ابر نامهاي پسراني يسرال ايشان دوازده نامهاي ايشان كندگاني مهر مردي ابر نامي او
بدوازده قبيله * بكردند ابر آن دوشوان سلسلها حد نهادگان عملي بافته طلاي پاك * بكردند 15 16
دو زر كوفتگان طلا و دو حلقهاي طلا بدادند مر دو آن حلقها ابر دو كنارهاي آن دوشوان ٭
* بدادند مر دو آن بافتهاي آن طلا ابر دو آن حلقها ابر كناري آن دوشوان * و مر دو كنارهاي 17 18
دو آن بافتها بدادند ابر دو آن زر كوفتها و بدادند ايشانرا ابر كتفهاي آن بروان بمقابلي
روي او * بكردند دو حلقهاي طلا بنهادند ابر دو كنارهاي آن دوشوان ابر لبي او آنچه بگذاري 19
آن بروان باندرون * بكردند دو حلقهاي طلا بدادند ايشانرا ابر دو كتفهاي آن بروان از فرود 20
از مقابلي روي او بمقابلي پيوستن جاي او از بالا بندي آن بروان * دركشيدند مر آن 21
دوشوان از حلقهاي او بحلقهاي آن بروان در رشتهي كبود ببودن ابر بند آن بروان و نه
خيزد آن دوشوان از بالاي آن بروان چون آنچه فرمود !! مر مشه * بكرد مر زبر پوش آن 22
بروان عملي جولاه همه كبود * و دهاني آن زبر پوش در مياني او چون دهاني جوشن لبي 23
بدهاني او گرداگرد نه دريده شود * بكردند ابر دامنهاي آن زبر پوش انارهاي كبود و ارغوان 24
و قرمز رنگ تافته * بكردند زنگهاي طلاي پاك بدادند مر آن زنگها در مياني آن انارها ابر 25
دامنهاي آن زبر پوش گرداگرد در مياني آن انارها * زنگ و انار زنگ و انار ابر دامنهاي آن زبر 26
پوش گرداگرد بخدمت كردن چون آنچه فرمود !! مر مشه * بكردند مر آن پيراهنها كتان 27
عملي جولاه باهرن و بپسراني او * و مر آن دستار كتان * و مر تركهاي آن طاقيها كتان و مر 28
شلوارهاي آن كتان كتاني تافته * و مر آن ميان بند كتاني تافته و كبود و ارغوان 29
و قرمز رنگ عملي نقاش چون آنچه فرمود !! مر مشه ٭

Ordo verò ſecundus ; Carbunculus, 11
ſapphirus, & adamas. Ordo præte- 12
reà tertius ; Ligurius, achates, &
amethyſtus. Poſtremò ordo quar- 13
tus ; Tharſis, onyx, & jaſpis, com-
prehenſi impacti auro in inſitione
ſua. Porrò lapides juxta nomina 14
filiorum Iſrael erant, duodecim no-
mina eorum ſculpta ſicut in ſigil-
lo, quiſque juxta nomen ſuum ſe-
cundùm duodecim tribus. Fece- 15
runt etiam ſuper humerale catenas
terminatas opere plectili ex auro
puro. Fecerunt item duas palas 16
aureas, & duos annulos aureos :
dederúntque duos illos annulos in
duobus marginibus humeralis. Et 17
dederunt duas illas catenas plecti-
les aureas in duobus annulis in mar-
ginibus humeralis. Duas autem 18
extremitates illarum plectilium de-
derunt in duabus ipſis palis, dede-
rúntque eas in humeris pectoralis
è regione faciei ejus. Fecerunt 19
quoque duos annulos aureos, quos
poſuerunt in duobus marginibus hu-
meralis, in labro ejus quod erat in
tranſitu pectoralis intrinſecùs. Fe- 20
cerunt adhuc duos annulos aureos,
quos dederunt in duob⁹ humeris pe-
ctoralis infernè è regione faciei ejus,
contra juncturã ejus, ſupra cingulum
pectoralis. Ita attraxerunt humera- 21
le per annulos ſuos ad annulos pe-
ctoralis filo cæruleo, ut ſit ſupra
cingulum pectoralis, nec ſurgat hu-
merale à pectorali, quemadmodum
præceperat Dominus ipſi Moſheh.
Fecitque ſuperius indumentum pe- 22
ctorali, opere textoris, totum cæ-
ruleum : Et orificium ſuperioris 23
indumenti in medio ejus, ſicut ori-
ficium loricæ : labrum erat in ori-
ficio ejus circumcirca, ne ſcindere-
tur. Fecerúntque in laciniis ſupe- 24
rioris indumenti malogranata ex cæ-
ruleo, & purpurâ, & coccineo, ac
byſſo tortâ. Fecerunt & tintinnabula 25
ex auro puro, dederúntque tintinna-
bula in medio malogranatorum in la-
ciniis ſuperioris indumenti circum-
circa, in medio inquam malograna-
torum. Tintinnabulum & malo- 26
granatum, tintinnabulum & malo-
granatum in laciniis ſuperioris in-
dumenti circumcirca, ad miniſtran-
dum, quemadmodum præceperat Do-
minus ipſi Moſheh. Fecerunt & 27
induſia ex byſſo opere textoris pro
Aharon & filiis ejus : Cidarim 28
quoque ex byſſo, & caſſides pileorum
ex byſſo, & femoralia byſſina ex byſſo
tortâ : Cingulum præterea ex byſſo tor- 29
tâ, & cæruleo, & purpurâ, & coc-
cineo, opere phrygionis, quemadmodum
præceperat Dominus ipſi Moſheh.

ויעשו את ציץ וַעֲבָדוּ יַת צִיצַת כְּלִילָא דְקוּדְשָׁא דְהַב דְּכֵי וּכְתָבוּ עֲלוֹי גְלִיף חֲקִיק 30
וּמְפָרַשׁ קוּדֶשׁ לַיְיָ : ויתנו עליו וְסַדָּרוּ עֲלוֹי שְׁזִיר חוּטָא דְתִכְלָא מְטוּל לְמִיתַּן עַל 31
מַצְנַפְתָּא מִן לְעֵילָא דְתְפִילָא דְרֵישָׁא הֵיכְמָא דְפַקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה : ותכל וּשְׁלִימַת 32
כָּל עִיבִידַת מַשְׁכְּנָא מַשְׁכַּן זִימְנָא וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵיכְמָא דְפַקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה הֵיכְדֵין
עֲבָדוּ : ויביאו וְאַיְיתִיו יַת מַשְׁכְּנָא לְוַת מֹשֶׁה לְבֵית מֶדְרְשֵׁיהּ דַּהֲווֹ תַּמָּן יַתְבִין 33
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנוֹי וַהֲוָה מְתָרֵץ לְהוֹן סֵדֶר כְּהוּנְתָא וְתַמָּן יַתְבִין סָבֵי יִשְׂרָאֵל וְאַחְוִיאוּ
לֵיהּ יַת מַשְׁכְּנָא וְיַת כָּל מָנוֹי פּוּרְפוֹי לוּחוֹי נַגְרוֹי עַמּוּדוֹי וְחוּמְרוֹי : ואת מכסה
וְיַת חוֹפָאָה דְמַשְׁכֵי דְדִכְרֵי מְסַמְקֵי וְיַת חוֹפָאָה דְמַשְׁכֵי סַסְגוֹנָא וְיַת פַּרְגוֹדָא דִפְרָסָא : 34
ואת ארן וְיַת אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא וְיַת אֲרִיחוֹי וְיַת כַּפּוּרְתָּא וּכְרוּבַיָּא דְנַפְקִין נְגִיד מִינַהּ 35
חַד מִיכָּא וְחַד מִיכָּא : ואת השלחן וְיַת פָּתוֹרָא וְיַת כָּל מָנוֹי וְיַת לְחֵים אַפַּיָּא : 36
ואת מנורת וְיַת מְנַרְתָּא וְיַת בּוֹצִינָהָא בּוֹצִינֵי סִדּוּרָא דִמְסַדְּרִין כָּל קֳבֵל שִׁבְעָתֵי 37
כּוֹכְבַיָּא דִנְהִיגִין בְּשִׁיטְרֵיהוֹן בִּרְקִיעָא בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא וְיַת מִשְׁחָא דְאַנְהָרוּתָא :
ואת מובח וְיַת מַדְבְּחָא דְדַהֲבָא וְיַת מִשְׁחָא דִרְבוּתָא וְיַת קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא וְיַת 38
פְּרָסָא דְבִתְרַע מַשְׁכְּנָא : ואת מובח וְיַת מַדְבְּחָא דִנְחָשָׁא וְיַת קַנְקַל דִנְחָשָׁא דִילֵיהּ 39
יַת אֲרִיחוֹי וְיַת כָּל מָנוֹי יַת כִּיּוֹרָא וְיַת בְּסִיסֵיהּ : את קלעי יַת וִילָוֵי דָרְתָא וְיַת 40
עַמּוּדָהָא וְיַת חוּמְרָהָא וְיַת פְּרָסָא לִתְרַע דָּרְתָא וְיַת אֲטוּנוֹי וּמַתְחֲהָא וְיַת כָּל מָנֵי
פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא לְמַשְׁכַּן זִימְנָא : את בגדי יַת לְבוּשֵׁי שִׁמּוּשָׁא לְשַׁמָּשָׁא בְקוּדְשָׁא יַת 41
לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיַת לְבוּשֵׁי בְנוֹי לְשַׁמָּשָׁא : ככל הֵי כְּכָל מַה דְפַקִיד יְיָ 42
יַת מֹשֶׁה הֵיכְדֵין עֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת כָּל פּוּלְחָנָא : וירא וַחֲמָא מֹשֶׁה יַת כָּל 43
פּוּלְחָנָא וְהָא עֲבָדוּ יָתֵהּ הֵיכְמָא דְפַקִיד יְיָ הֵיכְדֵין עֲבָדוּ וּבָרִיךְ יַתְהוֹן מֹשֶׁה וַאֲמַר
תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא דַיְיָ בְּעוּבָדֵי יְדֵיכוֹן :

מ

וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : ביום בְּיוֹמָא דְיַרְחָא קַמָּאָה הוּא יַרְחָא 1
דְנִיסָן בְּחַד לְיַרְחָא תְּקִים יַת מַשְׁכְּנָא מַשְׁכַּן זִימְנָא : ושמת וּתְשַׁוֵּי תַמָּן יַת אֲרוֹנָא 2 3
דְסַהֲדוּתָא וְתַטְלִיל עַל אֲרוֹנָא יַת כַּפּוּרְתָּא : והבאת וְהַנְעֵל יַת פָּתוֹרָא בִּסְטַר צִפּוּנָא 4
מְטוּל דְמִתַּמָּן מִתְיְהֵב עוּתְרָא דְמִתַּמָּן זַלְחַן רְסִיסֵי מַלְקוֹשִׁין עַל עִיסְבִּין לְמִתְפַּרְנְסָא
בְּהוֹן דַיָּירֵי עַלְמָא וְתַסְדַּר יַת סִדְרוֹי תְּרֵין סִדְרֵי לַחְמָא גַוָּאָה שִׁית עִגּוּלִין בְּסִידְרָא
כָּל קֳבֵיל שִׁבְטוֹי דְיַעֲקֹב וְתַהַנְעֵיל יַת מְנַרְתָּא בִּסְטַר דָרוֹמָא מְטוּל דְמִתַּמָּן שְׁבִילֵי
שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא וּמִתַּמָּן אִיסְרַטְוָון דִנְהוֹרֵי וְתַמָּן גִנְזֵי חָכְמְתָא דְמַתִילִין לִנְהוֹרֵי וְתַדְלֵק
יַת בּוֹצִינָהָא שׁוֹבְעָא כָּל קֳבֵיל שִׁבְעָתֵי כוֹכְבַיָּא דְמַתִילִין לְצַדִּיקַיָּא דִמְנַהֲרִין לְעָלְמָא בִּזְכוּתְהוֹן :

Fecerunt quoque laminam coronæ ſanctitatis *ex* auro puro : & ſcripſe- 30
runt ſuper eam ſculptum, cælatum, & expreſſum, Sanctitas Domino.
Et ordinârunt ſuper eam retortum filum hyacinthi, ut poneretur ſuper 31
mitram ſuper frontale capitis : quemadmodum præceperat Dominus
Moſi. Et perfectum eſt omne opus tabernaculi, tabernaculi *inquam* fœ- 32
deris : & fecerunt filii Iſrael juxta omnia quæ præceperat Dominus Mo-
ſi, ſic fecerunt. Et attulerunt tabernaculum ad Moſem in auditorium 33
ejus, in quo ſedebant Moſes & Aaron & filii ejus, ubi ſolvebat illis diffi-
cultates in ordine ſacerdotii, & ibi ſedebant ſeniores Iſrael : & oſten-
derunt illi tabernaculum & omnia vaſa ejus, fibulas ejus, tabulas ejus,
vectes ejus, columnas ejus, & baſes ejus. Et operimentum de pelli- 34
bus arietum rubro tinctis, & operimentum de pellibus taxorum, & ve-
lum quod extendebatur. Et arcam teſtimonii, & vectes ejus : & pro- 35
pitiatorium, & Cherubinos qui exibant opere ductili ex ea, unus hinc al- 36
ter inde. Et menſam & omnia vaſa ejus, & panem facierum. Et can- 37
delabrum & lucernas ejus, lucernas *ſcilicet* diſpoſitionis, quæ ordinatæ
erant ex adverſo ſeptem ſtellarum, quæ regunt in dominiis ſuis in
expanſo interdiu & noctu : & oleum luminaris. Et altare aureum, & 38
oleum unctionis, & ſuffitum aromatum : & aulæum quod erat in porta
tabernaculi. Et altare æneum, & cribrum æneum ejus, vectes ejus, & 39
omnia vaſa ejus : concham & baſim ejus : Vela atrii, columnas ejus, & baſes 40
ejus, & velamen pro porta atrii, funes ejus, et clavos ejus : & omnia va-
ſa miniſterii tabernaculi, tabernaculi *ſcilicet* fœderis. Veſtes miniſterii ad 41
miniſtrandum in ſanctitate : veſtes item ſanctas pro Aaron ſacerdote, ve-
ſtes item filiorum ejus ad miniſtrandum. Prorſus ſecundùm omnia quæ 42
præcepit Dominus Moſi, ſic fecerunt filii Iſrael pro univerſo miniſterio.
Et vidit Moſes omne opus, & ecce fecerant ipſum ſicut præceperat 43
Dominus, ſic fecerunt : & benedixit illis Moſes, & dixit ; Habitet
divina majeſtas Domini in operibus manuum veſtrarum.

CAP. XL.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : In die menſis pri- 1
mi, ille eſt menſis Niſan, in prima menſis erigas tabernaculum, taber- 2
naculum fœderis. Et pones illic arcam teſtimonii : & operias arcam 3
propitiatorio. Et introduces menſam ad latus ſeptentrionale, eò quòd 4
inde dantur divitiæ, quia inde fluunt ſtillæ pluviæ ſerotinæ ſuper
herbas ad alendum illis habitatores mundi : & ordinabis ordines
ejus, duos *ſcilicet* ordines panis interioris, ſex orbiculos in unoquoque
ordine ex adverſo tribuum Jacob. Dein introduces candelabrum ad
latus meridionale, quia inde ſemitæ ſolis & lunæ, & inde ſemitæ luminarium,
inde etiam theſauri ſapientiæ qui aſſimilantur luminaribus : &
accendes lucernas ejus ſeptem è regione ſeptem ſtellarum quæ aſſimilantur
juſtis, qui lucent in ſeculum juſtitiâ ſuâ.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بكردند مر گلي تاجي آن خاص طلاي پاك بنوشتند ابر او نوشتهي كندگي مهر خاص !! * 30
* بدادند ابر او رشتهي كبود بدادن ابر آن دستار از بالا چون آنچه فرمود !! مر مشه * تمام شد 31 32
همه كار مسكن خيمهي وعده بكردند پسراني يسرال چون همه آنچه فرمود !! مر مشه همچنين
بكردند * بياوردند مر مسكن بمشه مر آن خيمه و مر همه پيرايهاي او قلابهاي او تختهاي او 33
پشتيوانهاي او و ستونهاي او و بون ستونهاي او * و مر پوشش پوستهاي آن نرميشان آن سرخ 34
كردگان و مر پوشش پوستهاي آن استخان و مر پردهي آن حجاب * مر صندوقي آن گواه گرفت 35
و مر باهوهاي او و مر آن پوشش * مر آن خوان و مر همه پيرايهاي او و مر ناني آن دو رويه * مر آن 36 37
چراغپايهي آن پاك مر چراغهاي آن چراغهاي آن آراسته و مر همه پيرايهاي آن و مر روغني آن
روشنايي * و مر مذبحي آن طلا و مر روغني آن ماليدن و مر دخنهي آن بوي ابزار و مر حجابي 38
درگاهي آن خيمه * مر مذبحي آن مس و مر غربالي آن مس آنچه باو مر باهوهاي آن و مر همه 39
پيرايهاي او و مر آن ابريق و مر طشت او * مر پردهاي آن سرا مر ستونهاي آن و مر بون 40
ستونهاي آن و مر آن حجاب بدروازهي آن سرا مر طنابهاي آن و ميخهاي آن و مر همه پيرايهاي
كاري آن مسكن بخيمهي وعده * مر جامهاي آن خدمتي بخدمت كردن در خاص مر جامهاي 41
آن خاص باهرن هكهن و مر جامهاي پسراني او بخدمت كردن * چون همه آنچه فرمود !! مر مشه 42
همچنين بكردند پسراني يسرال مر همه آن كار * بديد مشه مر همه آن كار و اينك بكردند انرا 43
چون آنچه بفرمود !! همچنين بكردند آفرين كرد ايشانرا مشه * . فصل چلم .
* سخن [گفت] بمشه بگفتن * در روز آن ماهي آن اول دريك بماه بر آنگيراني مر مسكن خيمهي 1 2
وعده * و بنهي آنجا مر صندوق مر آن گواه گرفت و بپوشي ابر آن صندوق مر آن پرده * و بياوري 3 4
مر آن خوان و آراسته كني مر آراستگي او و بياوري مر چراغپايه و بر افروزي مر چراغهاي آن .

Fecerunt demum florem coronæ 30
ſanctæ ex auro puro, ſcripſerúnt-
que in eo ſcripturam cælaturâ ſi-
gilli, Sanctitas Domino. Dederúnt- 31
que in eo filum cæruleum ad dan-
dum eum ſuper cidarim ſupernè,
quemadmodum præceperat Dominus
ipſi Moſheh. Perfectum eſt igitur 32
totum opus tabernaculi, tentorii con-
ventûs : & fecerunt filii Iſrael juxta
omne quod præceperat Dominus ipſi
Moſheh, ſic fecerunt. Attulerúnt- 33
que tabernaculum ad Moſheh, ten-
torium & omnia inſtrumenta ejus,
uncinos ejus, aſſeres ejus, vectes e-
jus, & columnas ejus, & ſtylobatas
ejus : Opertorium quoque ex pelli- 34
bus arietum rubefactis, & opertoriũ
ex pellibus hircorum, & velum au-
læi, Arcam teſtimonii & baculos e- 35
jus, & operimentum, Menſam & o- 36
mnia inſtrumenta ejus, & panem
biſacem, Candelabrum purum, lu- 37
cernas ejus, lucernas inquam or-
dinatas, & omnia inſtrumenta e-
jus, & oleum luminaris : Et altare 38
aureum, & oleum unctionis, & ſuf-
fimentum aromatis, & aulæum oſtii
tentorii, Altare æreum, & cribrum 39
æreum quod erat ei, baculos ejus, &
omnia inſtrumenta ejus, & labrum
ac pelvim ejus : Cortinas atrii, 40
columnas ejus, & ſtylobatas ejus, &
aulæum pro porta atrii, funes ejus,
& clavos ejus, & omnia inſtrumenta
operis tabernaculi, pro tentorio con-
ventûs : Veſtes miniſterii ad mini- 41
ſtrandum in ſanctuario : veſtes ſan-
ctas pro Aharon ſacerdote, & veſtes
filiorum ejus ad miniſtrandum. Jux- 42
ta omne quod præceperat Dominus
ipſi Moſheh, ſic fecerunt filii Iſrael
univerſum opus. Viditque Moſheh 43
univerſum opus, & ecce fecerant il-
lud quemadmodum præceperat Do-
minus, ſic fecerant : & benedixit il-
lis Moſheh.

CAP. XL.

Locutus eſt autem Dominus ad 1
Moſheh, dicendo ; Die quadam 2
menſis primi, nempe unâ menſis eri-
ges tabernaculum, tentorium con-
ventûs. Et pones ibi arcam teſti- 3
monii, & operies arcam velo : In- 4
troducéſque menſam, & ordinabis
ordinationem ejus : Introduces quo-
que candelabrum, & accendes lu-
cernas ejus.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ונתת ותתן ית מדבחא דדהבא לקטרת בוסמיא קדם ארונא דסהדותא מטול 5
חכימיא דעסיקין באורייתא וריחהון נדיף הי כקטרת בוסמיא ותשוי ית פרסא דתרעא
למשכנא מטול צדיקיא דחפין בזכותהון על עמא בית ישראל : ונתת ותתן 6
ית מדבחא דעלתא קדם תרע משכן זימנא מטול עתיריא דמסדרין פתורא קדם
תרעיהון ומפרנסין מסכיניא ומשתביק להון חוביהון כאילו מקרבין עלתא על
מדבחא : ונתת את הכיור ותתן ית כיורא ביני משכן זימנא וביני מדבחא 7
ותיתן תמן מוי מטול חוביא דהדרין בתיובתא ושדיין עקמומיתהון הי כמיא :
ושמת ותשוי ית דרתא חזור חזור מטול זכוות אבהת עלמא דמחזרין חזור 8
חזור לעמא בית ישראל ותתן ית פרסא דתרע דרתא מטול זכוות אמהת עלמא
דפריס בתרע גהינם מן בגלל דלא יעלון תמן נפשת דרדקי עמא דישראל :
ולקחת ותסב ית משחא דרבותא ותרבי ית משכנא וית כל דביה ותקדש 9
יתיה מטול כליל דמלכותא דבית יהודה ומלכא משיחא דעתיד למפרק ית 10
ישראל בסוף יומיא : ומשחת ותרבי ית מדבחא דעלתא וית כל מנוי ותקדש ית
מדבחא ויהי מדבחא קודש קודשין מטול כלילא דכהונתא דאהרן ובנוי ואליהו כהנא
רבא דעתיד למשתלחא בסוף גלוותא : ומשחת ותרבי ית כיורא וית בסיסיה 11
ותקדש יתיה מטול יהושע משומשנך רבא דסנהדרין דעמיה דעל ידוי עתידה
ארעא דישראל לאיתפלגא ומשיחא בר אפרים דנפיק מיניה דעל ידוי עתידין בית
ישראל למנצחא לגוג ולסיעתיה בסוף יומיא : והקרבת ותקרב ית אהרן וית 12
בנוי לתרע משכן זימנא ותסחי יתהון במיא : והלבשת ותלביש ית אהרן ית לבושי 13
קודשא ותרבי יתיה ותקדש יתיה וישמש קדמי : ואת וית בנוי תקריב ותלבישינון 14
כיתונין : ומשחת ותרבי יתהון היכמא דרבית ית אבוהון וישמשון קדמי ותהי 15
למהוי להון רבותהון לכהונת עלם לדריהון : ויעש ועבד משה הי ככל מה 16
דפקיד יי יתיה היכדין עבד : ויהי והוה בירחא קמאה הוא ירחא דניסן בשתא 17
תנייתא בחד לירחא איתקם משכנא : ויקם ואקים משה ית משכנא ויהב ית 18
חומרוי ושוי ית לוחוי ויהב ית נגרוי ואקים ית עמודוי : ויפרוש ופרס ית 19
פרסא על משכנא ושוי ית חופאה דמשכנא עלוי מן לעילא היכמא דפקיד יי
ית משה : ויקח ויתן ונסיב ית תרין לוחי אבניא לוחי קימא דאתיהיבו ליה בחורב 20
והוו קיימין על את בבית אולפנא הינון לוחי סהדותא ותברי לוחיא בארונא ושוי ית
אריחיא על ארונא ויהב ית כפורתא בהדי כרוביא דנפקין נגיד מינה על ארונא
מלעילא : ויבא והנעל ית ארונא למשכנא ושוי ית פרגודא דפרסא וטלליה על 21
ארונא דסהדותא היכמא דפקיד יי ית משה : ויתן ויהב ית פתורא במשכן זימנא על שידא דמשכנא ציפונא מברא לפרגודא : 22

Targ. Jonathan B. Uziel

Et pones altare aureum pro ſuffitu aromatum coram arca teſtimonii, 5
propter ſapientes qui occupantur in lege; quorum odor fragrans eſt ſicut
ſuffitus aromatum: dein pones velum portæ tabernaculi, propter juſtos
qui regunt ſuis meritis populum domus Iſrael. Et pones altare ho- 6
locauſtorum ante portam tabernaculi conventus, proper divites qui
diſponunt menſam coram porta ſua, & alunt pauperes, & condonatur
illis peccatum ſuum perinde acſi offerrent holocauſta ſuper altare. Et 7
pones concham inter tabernaculum conventus & inter altare: & ibi
pones aquas, pro peccatis eorum qui convertuntur per pœnitenti-
am, & effundunt perverſitatem ſuam ſicut aquas. Pones & atrium 8
per circuitum, propter merita patrum ſeculi qui circundant circum
circa populum domus Iſrael: & pones velamen pro porta atrii, propter
meritum matrum ſeculi, quod expanſum eſt in porta gehennæ, ne eò
ingrediantur animæ puerorum populi Iſrael. Et accipies oleum un- 9
ctionis, & unges tabernaculum, & quicquid in eo eſt: & ſanctifica-
bis ipſum, propter coronam regni domus Juda & regis Meſſiæ, qui
tandem redempturus eſt Iſraelem in fine dierum. Et unges altare holo- 10
cauſtorum, & omnia vaſa ejus: & ſanctificabis altare illud, ut ſit al-
tare ſanctitas ſanctitatum, propter coronam ſacerdotii Aaron & fili-
orum ejus, & Eliæ ſummi pontificis, qui mittendus eſt in fine capti-
vitatum. Et inunges concham & baſim ejus: & ſanctificabis ipſam 11
propter Joſuam ſervum tuum, doctorem ſynedrii populi ſui, cujus
manu dividenda eſt terra Iſraelis, & Meſſiam filium Ephraim qui ex
eo proditurus eſt, cujus opera futurum eſt ut vincat domus Iſrael Gog,
unà cum fœderatis ejus, in fine dierum. Et accedere facies Aaronem 12
& filios ejus ad portam tabernaculi conventus, & ablues eos aquis.
Et indues Aaroni veſtes ſacras: & unges ipſum, & ſanctificabis 13
ipſum, ut miniſtret coram me. Sed & filios ejus accedere facies, & 14
indues eos tunicis. Et inunges eos ſicut unxiſti patrem eorum, ut 15
miniſtrent coram me: & futurum eſt ut ſit illis unctio eorum in ſa-
cerdotium ſeculi per generationes ſuas. Et fecit Moſes, ſecundùm 16
omnia quæ præceperat ipſi Dominus ſic fecit. Et factum eſt in men- 17
ſe primo, ille eſt menſis Niſan, anno ſecundo, prima menſis ere-
ctum eſt tabernaculum. Et erexit Moſes tabernaculum, & poſuit baſes 18
ejus, poſuit item tabulas ejus, & poſuit vectes ejus, & erexit colu-
mnas ejus. Et expandit velamen ſuper tabernaculum, & poſuit oper- 19
torium tabernaculi ſuper ipſum ſuperne: quemadmodum præceperat Do-
minus Moſi. Et accepit duas tabulas lapideas, tabulas fœderis quæ 20
illi datæ erant in Horeb, & ſtabant pro ſigno in domo doctrinæ,
illæ ſunt tabulæ teſtimonii, & fracturas tabularum *poſuit* in arcam;
& poſuit vectes in arca: & poſuit propitiatorum, unà cum Cherubi-
nis qui exibant opere ductili ex ea, ſuper arcam deſuper. Et intro- 21
duxit arcam in tabernaculum, & poſuit velum operimenti, & ob-
velavit arcam teſtimonii: quemadmodum præceperat Dominus Moſi.
Et poſuit menſam in tabernaculo conventus, ad latus tabernaculi ſe- 22
ptentrionale extra velum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وبدهي مر مذبحي آن طلا بدخنه بپيشي صندوقي آن گواه گرفت و بنهي مر حجابي آن 5
درگاه بمسكن * وبدهي مر مذبحي آن عله بپيشي درگاهي مسكن خيمهي وعده * و بدهي 6
7 مر آن ابريق مياني خيمهي وعده و مياني آن مذبح و بدهي آنجا آب * و بنهي مر آن سرا 8
گرداگرد و بدهي مر حجابي دروازهي آن سرا * و بستاني مر روغني آن ماليدن و بمالي مر آن مسكن 9
و مر همه آنچه درو و خاص كني اويرا و مر همه پيرايهاي او و باشد خاص * و روغن مالي مر 10
مذبحي آن عله و مر همه پيرايهاي او و خاص كني مر آن مذبح و باشد آن مذبح خاصي
خاصها * و روغن مالي مر آن ابريق و مر طشتي او و خاص كني اويرا * و نزديك آوري مر اهرن و مر 11 12
پسراني او بدرگاهي خيمهي وعده و بشوي ايشانرا در آب * و بپوشاني مر اهرن مر جامهاي آن خاص 13
و بمالي اويرا و خاص كني اويرا و خدمت كند بمن * و مر پسراني او نزديك آوري و بپوشاني ايشانرا 14
پيرهنها * و روغن مالي ايشانرا چون آنچه روغن ماليدي مر پدري ايشان و خدمت كنند بمن 15
و باشد ببودن بايشان ماليدن ايشان بكهونهي جاويد بعصرهاي ايشان * بكرد مشه چون همه آنچه 16
فرمود :: اويرا همچنين بكرد * بود در ماهي آن اول در سالي آن دويمي در يك بماه بر انگيخته 17
شد آن مسكن * بر انگيزاند مشه مر آن مسكن بداد مر بون ستونهاي آن بنهاد مر تختهاي آن 18
بداد مر پشتيوانهاي آن بر انگيزاند مر ستونهاي آن * بگسترد مر آن خيمه ابر آن مسكن بنهاد مر 19
پوشش آن خيمه ابر او از بالا چون آنچه فرمود :: مر مشه * بستاند بداد مر آن گواه گرفت بان 20
صندوق بنهاد مر آن باهوها ابر صندوق بداد مر آن پوشش ابر آن صندوق از بالا * بياورد مر 21
آن صندوق بان مسكن بنهاد مر پردهي آن حجاب و حجاب كرد ابر صندوقي آن گواه گرفت چون
آنچه فرمود :: مر مشه * بداد مر آن خوان درخيمهي وعده ابر پايهي آن مسكن بشمال از بيرون پرده * 22

* *Dabis præterea altare aureum ad* 5
ſuffimentum, coram arca teſtimonii:
& appones aulæum oſtio tabernacu-
li. Dabis item altare holocauſti co- 6
ram oſtio tabernaculi tentorii con-
ventûs. Poſtea dabis labrum inter 7
tentorium conventûs & altare, da-
biſque illic aquam. Poſtremò pones 8
atriũ in circuitu, & dabis aulæum
portæ atrii. Tunc accipies oleum 9
unctionis, & unges tabernaculum,
& omne quod eſt in eo: ſanctifica-
biſque illud & omnia inſtrumenta
ejus, & erit ſanctum. Et oleo un- 10
ges altare holocauſti & omnia in-
ſtrumenta ejus: ſanctificabiſque
altare, & erit altare ſanctitas
ſanctitatum. Oleo etiam unges la- 11
brum, & pelvim ejus, & ſanctifi-
cabis illud. Tunc adduces Aha- 12
ron & filios ejus ad oſtium tentorii
conventûs, & lavabis eos aquâ.
Et indues Aharon veſtibus ſancti- 13
tatis, ungeſque eum, & ſanctificabis
eum, & miniſtrabit mihi. Filios 14
quoque ejus adduces, & indues eos
induſiis. Et oleo unges eos quem- 15
admodum oleo unxiſti patrem eo-
rum, & miniſtrabunt mihi: eritque
ut ſit eis unctio eorum in ſacerdo-
tium æternum per ſecula ſua. Fe- 16
cit igitur Moſheh: juxta omne
quod præceperat Dominus ei, ſic
fecit. Fuit itaque, menſe primo, 17
anno ſecundo, unâ menſis, erectum
fuit tabernaculum. Ita erexit Mo- 18
ſheh tabernaculum, dedit ſtylobatas
ejus, poſuit aſſeres ejus, dedit ve-
ctes ejus, & erexit columnas ejus.
Expandi*tque tentorium ſuper ta-* 19
bernaculum, & poſuit operimentum
tentorii ſuper illud supernè, quem-
admodum præceperat Dominus ipſi
Moſheh. Accepitque & dedit te- 20
ſtimonium in arcam, poſuit baculos
ſuper arcam, deditque operimentum
ſuper arcam ſupernè. Et introductâ 21
arcâ in tabernaculum, appoſuit
velum aulæi, & obvelavit arcam
teſtimonii, quemadmodum præcepe-
rat Dominus ipſi Moſheh. Dedit- 22
que menſam in tentorio conventûs
ad baſim tabernaculi ad Aquilo-
nem extra velum.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויערך וסדר עלוהי סדורין דלחים קדם יי 23
היכמא דפקיד יי ית משה : וישם ושוי ית 24
מנרתא במשכן זימנא כל קביל פתורא על
שידא דמשכנא דרומא : ויעל ואדלק בוציניא קדם יי היכמא דפקיד יי ית משה : 25
וישם ושוי ית מדבחא דדהבא במשכן זימנא קדם פרגודא : ויקטר ואסיק עלוי 26
קטורת בוסמין היכמא דפקיד יי ית משה : וישם ושוי ית פרסא דתרעא למשכנא : 27 28
ואת מזבח וית מדבחא דעלתא שוי בתרע משכנא ואסיק עלוי ית עלתא וית מנחתא 29
היכמא דפקיד יי ית משה : וישם את הכיור ושוי ית כיורא על בסיסיה ביני משכן 30
זימנא וביני מדבחא ויהב תמן מיין חיין לקידוש ולא פסקין ולא סריין כל יומיא : ורחצו
ונסבין משה ואהרן ובנוי מיניה בנטלא ומקדשין מניה ית ידיהון וית ריגליהון : 31
בבאם בזמן מיעלהון למשכן זימנא ובמיקרבהון למדבחא ומקדשין היכמא דפקיד 32
יי ית משה : ויקם ואקים ית דרתא חזור חזור למשכנא ולמדבחא ויהב ית פרסא 33
דבתרע משכנא וגמר משה ית עיבידתא : ויכס וחפא ענן יקרא ית משכן זימנא ואיקר 34
שכינתא דיי איתמלי ית משכנא : ולא יכל ולא הוה אפשר למשה למיעל למשכן 35
זימנא ארום שרא עלוי ענן יקרא ואיקר שכינתא דיי איתמלי ית משכנא : ובהעלות
ובאשון אסתלקות ענן יקרא מעילוי משכנא נטלין בני ישראל בכל מטלניהון : ואם 36
ואין לא מסתלק ענן יקרא ולא נטלין עד 37
יום אסתלקותיה : כי ענן ארום ענן 38
יקרא דיי הוה מטלל על משכנא ביממא
ועמודא דאישתא הוה מנהר בליליא
וחמיין כל בני ישראל בכל מטלניהון :

ירושלמי 23 וסדר עלוהי לחם סדר
אפיא קדם יי :

ירושלמי 38 ארום ענן יקר שכינתיה
דיי הוה מטלל על משכנא ביממא ואשתא
הוה מנהרא עלויה כל ליליא חמין כל
בית ישראל בכל מטלניהון :

Targ. Jonathan B. Uziel. Hieroſolymitanum.

Et ordinavit ſuper illam ordines pa- 23
nis coram Domino: quemadmo-
dum præceperat Dominus Moſi.
Et poſuit candelabrum in taberna- 24
culo conventus è regione menſæ,
ad latus tabernaculi meridionale. Et accendit lucernas coram Domino: 25
quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Et poſuit altare aureum in 26
tabernaculo conventus ante velum. Et obtulit ſuper ipſum ſuffitum aro- 27
matum: quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Et poſuit velum ad 28
portam tabernaculi. Et altare holocauſtorum poſuit in porta tabernacu- 29
li: & obtulit ſuper ipſum holocauſta & oblationes, ſicut præceperat Do-
minus Moſi. Et poſuit concham ſuper baſim ſuam, inter tabernaculum 30
conventus & inter altare: & poſuit ibi aquas vivas pro ſanctificatione,
ut non ceſſarent neque fœterent omnibus diebus. Et accipiebant Moſes 31
& Aaron & filii ejus ex ea pro lotionibus: & ſanctificabant ex ea manus
ſuas & pedes ſuos. Quo tempore ingrediebantur ipſi in tabernaculum 32
conventus, & cum accedebant illi ad altare, tum ſanctificabant ſe: ſicut
præceperat Dominus Moſi. Deinde erexit atrium per circuitum taberna- 33
culi & altaris; & poſuit velum quod erat in oſtio tabernaculi: & ſic ab-
ſolvit Moſes opus ipſum. Tum operuit nubes gloriæ tabernaculum con- 34
ventus & gloriâ divinæ majeſtatis Dñi repletum eſt tabernaculum. Ne- 35
que poſſibile erat Moſi ingredi in tabernaculum conventus, eò quòd habi-
taret ſuper ipſum nubes gloriæ: & gloriâ divinæ majeſtatis Dñi repletum
eſt tabernaculum. Et in tempore aſcenſus nubis gloriæ deſuper taberna- 36
culum proficiſcebantur filii Iſrael, per omnes profectiones ſuas. Quod ſi 37
non proficiſceretur nubes gloriæ,
non proficiſcebantur uſque ad diem
quo elevabatur ipſa. Quoniam nu- 38
bes gloriæ Domini erat obumbrans
tabernaculum per diem, & columna
ignis erat lucens per noctem: ut
viderent omnes filii Iſrael per
omnes profectiones ſuas.

Hieroſ. 23 *Et ordinavit ſuper illam panem ordinis facierum coram Domino.*

Hieroſ. 38 *Quoniam nubes gloriæ divinæ majeſtatis ipſius Domini erat inumbrans tabernaculum interdiu, & ignis erat lucens ſuper ipſum tota nocte, videntibus omnibus Iſraelitis per omnes profectiones ſuas.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* آراسته كرد ابر او آراستهي نان بپيشي :: چون آنچه فرمود :: مر مشه * بنهاد مر آن چراغپايه در 23
24 خيمهي وعده مقابلي آن خوان ابر پايهي آن مسكن بجنوب * بر افروخت آن چراغها بپيشي :: چون 25
آنچه فرمود :: مر مشه * بنهاد مذبحي آن طلا در خيمهي وعده بپيشي آن پرده * دخنه كرد ابر او 26 27
دخنهي بوي ابرار چون آنچه فرمود :: مر مشه * بنهاد مر حجاب آن درگاه بمسكن * و مر مذبحي 28 29
آن عله بنهاد درگاهي مسكني خيمهي وعده بر آورد ابر او مر آن عله و مر آن هديه چون آنچه
فرمود :: مر مشه * بنهاد مر آن ابريق مياني خيمهي وعده و مياني آن مذبح بداد آنجا آب بشستن * 30
* و بشويند ازو مشه و اهرن و پسراني او مر دستهاي ايشان و مر پاهاي ايشان * در آمدني ايشان 31 32
بخيمهي وعده و در نزديك شدني ايشان بان مذبح بشويند چون آنچه فرمود :: مر مشه * بر انگيزاند 33
مر آن سرا گرداگرد بمسكن و بمذبح و بداد مر حجابي دروازهي آن سرا تمام كرد مشه مر آن
كار * بپوشيد آن ابر مر خيمهي وعده و عزيزي :: پر شد مر آن مسكن * و نه توانست مشه 34 35
بآمدن بخيمهي وعده كه مسكن گرفت ابر او آن ابر و عزيزي :: پر شد مر آن مسكن * و در 36
بر آمدني آن ابر از بالاي آن مسكن منزل بر دارند پسراني يسرال در همه منزلهاي ايشان *
* و اگر نه بر آيد آن ابر و نه منزل بر دارند تا روزي بر آمدني او * كه ابري :: ابر آن 37 38
مسكن روز و آتش باشد شب درو بچشم ديدي همه خاندانی يسرال در همه منزلهاي ايشان *

נשלם ספר אלה שמות

Et ordinavit ſuper eam ordinationẽ 23
panum coram Domino, quemadmodũ
præceperat Dominus ipſi Moſheh. Po- 24
ſuitq; candelabrum in tentorio con-
ventûs è regione menſæ ad baſim ta-
bernaculi ad Meridiem. Et accendit 25
lucernas corã Domino, quemadmodũ
præceperat Dñs ipſi Moſheh. Poſuit 26
etiam altare aureũ in tentorio con-
ventûs coram velo: Et ſumifecit ſu- 27
per illud ſuffimentũ aromatis, quem-
admodum præceperat Dominus ipſi
Moſheh. Appoſuit quoque aulæum 28
oſtio tabernaculi. Et altare holocau- 29
ſti poſuit ad oſtium tabernaculi ten-
torii conventûs: obtulitque ſuper il-
lud holocauſtum & munus, quemad-
modũ præceperat Dominus ipſi Mo-
ſheh. Et poſuit labrum inter tento- 30
rium conventûs & altare, deditque
illic aquam ad lavandum: Ut lava- 31
rent ex eo Moſheh & Aharon & fi-
lii ejus manus ſuas ac pedes ſuos,
Cùm ingrederentur in tentorium con- 32
ventûs: & cùm appropinquarent al-
tari, lavarent, quemadmodum præce-
perat Dominus ipſi Moſheh: Poſtre- 33
mo erexit atrium in circuitu taber-
naculi & altaris, deditque aulæum
portæ atrii. Ita abſolvit Moſheh
opus. Et operuit nubes tentorium 34
conventûs, gloriâque Domini replitũ
fuit tabernaculum. Neque poterat 35
Moſheh venire in tentorium conven-
tûs, quia habitabat ſuper illud nu-
bes, & gloriâ Domini repletum erat
tabernaculum. Quùmque aſcendebat 36
nubes deſuper tabernaculum, manſio-
nes movebant filii Iſrael per omnes
manſiones ſuas: Et ſi non aſcendebat 37
nubes, neque manſiones movebant
uſque ad diem aſcenſûs ejus. Quòd 38
nubes Domini ſuper tabernaculum
interdiù, ignis verò eſſet noctu ſuper
illud, in oculorum conſpectũ totius
familiæ Iſrael in omnibus manſioni-
bus ſuis.
Abſolutus eſt liber Elle ſhemoth.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. Jonathan B. Uziel. Hieroſolymitanum.

ויקרא
א

והוה כיון דאשלים משה למיקמא ית 1
משכנא חשיב משה ואיידין בליביה ואמר
טורא דסיני דהוה רבוייה ריבוי דשעתא
וקידושיה קידוש דתלת יומין לא הוה
אפשר לי דאיסוק לותיה עד זמן דהוה
דבורא מתמליל עמי ברם משכן זימנא
הדין דריבוייה ריבוי לעלם וקידושיה
קידוש לעלם מן דינא הוה דלא איעול
לגויה עד זמן די יתמלל עמי מן קדם יי
ובכן קרא דבורא דיי למשה ומליל
מימרא דיי עמיה מן משכן זימנא למימר :

1 והוה כד כיון דאשלים משה לאקמא
ית משכנא ורבי יתיה וקדיש יתיה וית כל
מנוי וחשיב משה בלביה ואמר טורא
דסיני דרבוייה רבוי שעה וקדושיה קידוש
שעה לאסליקית לגויה עד זמן די יתאמר
לי מן קדם יי ברם משכן זמנא דרבוייה
רבוי עלם וקדושיה קדוש עלם דינא הוא
דלא נעול לגויה עד זמן דאתאמר לי מן
קדם יי וקרא דברא דיי למשה וכל מימרא
דיי הוה עמיה מן משכן זמנא למימר :

LEVITICUS. CAP. I. SECT. XXIV.

Accidit autem cùm abſolviſſet 1 Moſes erigere tabernaculum, cogitavit Moſes & diſceptavit in corde ſuo, & dixit; Mons Sinai cujus excellentia fuit excellentia horæ unius, & ſanctitas ſanctitas trium dierum, non fuit mihi poſſibile aſcendere ad ipſũ uſq; ad tempus quo ſermo mecum loquebatur; ſed tabernaculum conventus iſtud, cujus excellentia eſt excellentia in ſeculum, & ſanctitas ſanctitas in ſeculum, æquum eſt ut non ingrediar in medium ejus, uſq; ad tempus quo fiat ſermo mecũ à facie Dñi: & propterea vocavit ſermo Dñi Moſem, & loquutus eſt ſermo Dñi cum eo ex tabernaculo convent' dicẽdo:

Hieroſ. 1 *Et fuit ſtatim atque abſolvit Moſes erigere tabernaculum, & ungere ipſum & ſanctificare ipſum & omnia vaſa ejus, tum cogitavit Moſes in corde ſuo, & dixit; Mons Sinai cujus excellentia fuit excellentia horæ, & ſanctitas ejus ſanctitas horæ, non aſcendi in medium ejus uſque ad tempus quo dictum eſt mihi à facie Domini: tabernaculum utique conventus, cujus excellentia eſt excellentia ſeculi, & ſanctitas ſanctitas ſeculi, æquum eſt ut non ingrediar in medium ejus uſq; ad illud tempus quo dicetur mihi à conſpectu Domini. Et clamavit ſermo Domini ad Moſem, omnis enim ſermo Domini fuit cum eo ex tabernaculo conventus, dicendo:*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل اول * بخواند بمشه سخن گفت :: باو از خيمهي وعده بگفتن * 1

CAP. I.

Vocato autem Moſheh locutus eſt Dominus ad eum è tentorio conventûs, dicendo, 1

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹם אֱנָשׁ דִּי יְקָרֵב מִנְכוֹן וְלָא מִן מוּמַרַיָא 2
פַּלְחֵי אֱלִילַיָא קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ מִן בְּעִירָא דַכְיָא מִן תּוֹרֵי וּמִן עָנָא וְלָא מִן חַיְתָא
תְּקָרְבוּן יַת קֻרְבָּנֵיכוֹן : אם עלה אִין עֲלָתָא הִיא קוּרְבְּנֵיהּ מִן תּוֹרֵי דְּכַר שְׁלִים 3
יְקָרְבִינֵּיהּ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא יְקָרִיב יָתֵיהּ לְרַעֲוָא עֲלוֹי קֳדָם יְיָ : וסמך וְיִסְמוֹךְ 4
בְּתוּקְפָא יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישׁ עֲלָתָא מְטוּל דְּיִתְרְעֵי לֵיהּ לְכַפָּרָא עֲלוֹי : ושחט
וְיִכּוֹס טַבָּחָא בְּבֵית מַטְבְּחַיָא יַת בַּר תּוֹרֵי קֳדָם יְיָ וִיקָרְבוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָא יַת 5
אַדְמָא בְּמָנַיָא וְיִזְרְקוּן יַת אַדְמָא בְּמִזְרְקַיָא עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר דִּבְתְרַע מַשְׁכַּן
זִימְנָא : והפשיט וְיַשְׁלַח יַת מַשְׁכָּא 6
מִן עֲלָתָא וְיִפְסַג יָתָהּ לְפִסְגָהָא : ונתנו
וְיִתְּנוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנָא אֶשָּׁתָא עַל 7
מַדְבְּחָא וִיסַדְּרוּן קִיסִין עַל אֶשָּׁתָא : וערכו וִיסַדְּרוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָא יַת פִּסְגַיָא 8
וְיַת רֵישָׁא וְיַת פְּרִיסוּתָא דְתַרְבָּא עַל קִיסִין דְּעַל אֶשָּׁתָא דְעַל מַדְבְּחָא : וקרבו
וְכַרְיְסָא וְרִיגְלוֹי יְחַלִּיל בְּמַיָא וְיַסֵּק כַּהֲנָא 9
יַת כּוּלָא לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הִיא קָרְבַּן
דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ : ואם וְאִין מִן בְּנֵי עָנָא קוּרְבְּנֵיהּ מִן אִימְרַיָא אוֹ מִן 10
בְּנֵי עִזַּיָא לַעֲלָתָא דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִינֵּיהּ : ושחט וְיִכּוֹס יָתֵיהּ טַבָּחָא עַל שִׁיפּוּלֵי 11
מַדְבְּחָא בְּסְטַר צִיפּוּנָא קֳדָם יְיָ וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָא יַת אַדְמֵיהּ בְּמִזְרְקַיָא
עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר : ונתח וְיִפְסִיג יָתֵיהּ לְפִסְגוֹי יַת רֵישֵׁיהּ וְיַת גּוּפֵיהּ 12
וִיסַדַּר כַּהֲנָא יָתְהוֹן עַל קִיסִין דְּעַל אֶשָּׁתָא דְּעַל מַדְבְּחָא : והקרב וְכַרְיְסָא 13
וְרִיגְלוֹי יְחַלִּיל בְּמַיָא וִיקָרֵב כַּהֲנָא יַת כּוּלָא וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הִיא קוּרְבַּן
דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ : ואם וְאִין מִן עוֹפָא קוּרְבְּנֵיהּ קֳדָם יְיָ וִיקָרֵב מִן 14
שַׁפְנִינַיָא אוֹ מִן בְּנֵי יוֹנַיָא יַת קוּרְבְּנֵיהּ בְּרַם שַׁפְנִינַיָא יְקָרִיב מִן רַבְרְבִין וּבְנֵי
יוֹנַיָא מִן גּוֹזָלִין : והקריבו וִיקָרְבִינֵּיהּ 15
כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא וְיַחוֹם יַת רֵישֵׁיהּ
וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא וְיִתְמְצֵי אַדְמֵיהּ עַל
כּוֹתַל מַדְבְּחָא : והסיר וְיַעְדֵּי יַת 16
זְרוּקְפֵיהּ בְּלִקְטֵיהּ וְיִטְלֵק יָתֵיהּ
לִסְטַר מַדְבְּחָא קִידוּמָא בַּאֲתַר דְּמוֹקְדִין
קִיטְמָא :

ירושלמי 6 וְיַחֲלֵישׁ יַת עֲלָתָא וְיִפְסַג
יָתֵהּ לְפִסְגָהָא :

ירושלמי 9 ירחץ יִשְׁזֵג :

ירושלמי 15 וְיִקְרִיב יָתֵיהּ כַּהֲנָא עַל
גַּבֵּי מַדְבְּחָא וְיָעוּם רֵישֵׁיהּ וִיסַדֵּר עַל
גַּבֵּי מַדְבְּחָא וְיִמְצֵי דְמֵיהּ עַל שִׁפּוּלֵי
מַדְבְּחָא : 16 וְיַעֲבַר יַת קוּרְקְבָנֵיהּ
בְּנַטְשָׁא וְיִטְלֵק יָתֵהּ סְמִיךְ לְמַדְבְּחָא מִן
מַדִּנְחָא לַאֲתַר בֵּית שְׁפִיכוּת קִטְמָא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; Vir qui obtulerit ex vobis, non 2 autem ex Apoſtatis colentibus idola, oblationem coram Domino ex jumento mundo, ſive bobus ſive ovibus: neque enim ex feris offeretis oblationes veſtras. Si holocauſtum ſit oblatio ejus, de bobus ma- 3 ſculum integrum offerat ipſum: ad portam tabernaculi conventus adducat ipſum in beneplacitum pro ſe coram Domino. Et ſuſtentabit 4 cum robore manum dextram ſuam ſuper caput holocauſti: ut acceptabile ſit pro eo, ut faciat expiationem pro eo. Et immolabit lanius 5 in loco mactationi deſtinato vitulum coram Domino: & offerent filii Aaron ſacerdotis ſanguinem in vaſis, & ſpargent ſanguinem qui erit in pelvibus ſuper altare per circuitum, quod eſt juxta oſtium tabernaculi conventus. Et detra- 6 het pellem ex holocauſto, & dividet illud in ſectiones ſuas. Et 7 ponent filii Aaron ſacerdotis ignem ſuper altare: & ordinabunt ligna ſuper ignem. Et ordinabunt filii Aaron ſacerdotes membra, caput, 8 & operimentum pinguedinis, ſuper ligna quæ ſunt impoſita igni, qui eſt ſuper altare. Et ventrem & pedes ejus lavabit in aquis: & in- 9 cendet ſacerdos omnia ſuper altare holocauſti, illa eſt oblatio quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino. Quòd ſi de ovibus oblatio ejus fuerit, de agnis *inquam* aut capris, pro holocauſto, maſculum integrum offerat ipſum. 10 Et mactabit ipſum lanio in loco declivi altaris ad latus ſeptentrio- 11 nale coram Domino: Et ſpargent filii Aaron ſacerdotes ſanguinem ejus, qui eſt in pelvibus, ſuper altare per circuitum. Et dividet ipſum 12 in ſua membra, caput ejus, & corpus ejus: & ordinabit ſacerdos illa ſuper ligna, quæ ſunt impoſita ſuper igni, qui eſt ſuper altare. Et ven- 13 trem & pedes ejus lavabit aquis: & offeret ſacerdos omnia hæc, & incendet in altari holocauſti; eſt oblatio quæ acceptabitur cum beneplacito coram Domino. Quod ſi de avibus oblatio ejus fuerit coram Domino: 14 tum offerat ex turturibus aut de pullis columbæ oblationem ſuam; verùm ex turturibus offerat majores, & de filiis columbæ pullos. Et 15 offeret eam ſacerdos ſuper altare: & avellet caput ejus, & incendet in altari, & exprimetur ſanguis ejus ad parietem altaris. Et re- 16 movebit ingluviem ejus unà cum fimo, & projiciet ipſam ad latus altaris orientale, in locum ubi comburunt cineres.

Hieroſ. 6. *Et excoriabit holocauſtum, & dividet illud in ſectiones ſuas.*

Hieroſ. 9. *Lavabit.*

Hieroſ. 15. *Et offeret ipſam ſacerdos ſuper dorſo altaris: & ungue ſecabit caput ejus, & ordine collocabit in dorſo altaris, & exprimet ſanguinē ejus ad latera altaris. 16. Et tranſire faciet ventriculum ejus cum fimo, & projiciet eum juxta altare ab oriente, in locum ubi effunduntur cineres.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*سخن كوي بپسراني يسرال بكوي بايشان آدمي كه نزديك آورد ازشما قربان يي ازآن چهارپا از 2
آن گاو وازآن گوسپند نزديك آوريد مر قرباني شما * اگر علة قرباني او ازآن گاو نرينه تمام 3
نزديك آورد اويرا بدري خيمهي وعده نزديك آورد اويرا برضا كردن باو بحضرتي يي * وبنهد 4
مر دستي او ابر سري آن علة ورضا شود باو بكفارت خواستن ابراو * وبكشد مر بچهي آن گاو 5
بحضرت يي ونزديك آورند پسراني اهرن آن كهنان مر آن خون وبپراكنند مر آن خون ابر آن
مذبح گرداگرد درگاهي خيمهي وعده * وپوست كشد مر آن علة واندام زند آنرا باندامهاي آن * 6
* وبدهند پسراني اهرن [آن كهن] آن آتش ابرآن مذبح و آراسته كنند هيزمها ابر آن آتش * 7
* وآراسته كنند پسراني اهرن آن كهنان مر آن اندامها مر آن سر ومر آن چرب رود ابر آن هيزمها 8
آنچه ابر آن آتش آنچه ابرآن مذبح * وشكمبهي او وپاچهاي او بشويد در آب وبر آورد آن كهن 9
مر آن همه بآن مذبح علة قربان بوي قبوليت يي * واگر ازآن گوسپند قرباني او ازآن برها يا ازآن 10
بزها بعلة نرينه تمام نزديك آورد اويرا * وبكشد اويرا ابر پايهي آن مذبح بصفون بحضرتي يي 11
وبپراگنند پسراني اهرن آن كهنان مر خوني او ابرآن مذبح گرداگرد * واندام زند اويرا باندامهاي او 12
ومر سري او ومر چربرودي او وآراسته كند آن كهن ايشانرا ابر آن هيزمها آنچه ابر آن آتش آنچه
ابر آن مذبح * وآن شكمبه وآن پاچها بشويد در آب ونزديك آورد آن كهن مر آن همه وبر آورد بآن 13
مذبح علة او قربان بوي قبوليت يي * واگر ازآن مرغ علة قرباني او يي نزديك آورد ازآن تذروها 14
يا ازبچگاني آن كبوتر مر قرباني او * ونزديك آورد اويرا آن كهن بآن مذبح وبشكافاند مر 15
سري او وبر آورد بآن مذبح وبرساند خوني [او] ابر ديواري آن مذبح * وبگرداند مر چينهداني او 16
در سنگداني او وبيندازد اويرا پهلوي آن مذبح بمزرح بجاي آن خاكستر *

Loquere ad filios Iſrael, & dices eis; Homo quum offeret ex vobis oblationem Domino: de quadrupedibus, de bobus, & de ovibus offeretis oblationem veſtram. 2 *Si holocauſtum fuerit oblatio ejus, de bobus maſculum integrum offeret eam: ad oſtium tentorii conventûs offeret ad gratiam conciliandam ſibi in præſentia Domini.* 3 *Et ponet manum ſuam ſuper caput holocauſti, & acceptabile erit illi ad expiationem procurandā ſibi.* 4 *Tunc mactabit fœtum bovis in præſentia Domini: offeréntque filii Aharon ſacerdotes ſanguinem, ac ſpargent ſanguinem ſuper altare circumcirca, quod eſt ad oſtium tentorii conventûs.* 5 *Et pellem detrahet holocauſto, ac demembrabit illud in membra ſua.* 6 *Dabúntque filii Aharon ſacerdotis ignem ſuper altare: & diſponent ligna ſuper ignem.* 7 *Poſteà diſponent filii Aharon ſacerdotes membra, caput, & adipem viſcerum ſuper ligna quæ ſuper ignem qui eſt ſuper altare.* 8 *Et inteſtina ejus, & crura ejus lavabit aquâ: & offeret ſacerdos omnia ſuper altare: holocauſtum eſt, oblatio odoris acceptabilis Domino.* 9 *Quòd ſi de ovibus fuerit oblatio ejus, de agnis, vel de capris in holocauſtum, maſculum integrum offeret eam:* 10 *Et mactabit illam ad baſim altaris ad Aquilonem in præſentia Domini: ſpargéntque filii Aharon ſacerdotes, ſanguinem ejus ſuper altare circumcirca.* 11 *Et demembrabit eam in membra ſua, & caput ejus, & adipem viſcerum ejus: ordinabitque ſacerdos ea ſuper ligna quæ ſuper ignem qui ſuper altare.* 12 *Et inteſtina & crura lavabit aquâ: & afferet ſacerdos omnia, offeretq; ſuper altare: holocauſtum, eſt, oblatio odoris acceptabilis Domino.* 13 *Si autem de avibus fuerit holocauſtum, oblatio ejus Domino, offeret de phaſianis aut de pullis columbæ oblationem ſuam.* 14 *Et offeret illam ſacerdos ſuper altare, et findet caput ipſius: offerétque ſuper altare, & pertingere faciet ſanguinem ejus ſuper parietem altaris.* 15 *Et removebit ingluviem ejus cum ventriculo ipſius, projiciétque illa juxta altare ad Orientem ad locum cineris.* 16

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ושסע וְיִתְלַע יָתֵיהּ בְּגַדְפּוֹי וְלָא יַפְרִישׁ 17
גַּדְפּוֹי מִנֵּיהּ וְיַסֵּיק יָתֵיהּ כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא
עַל קִיסִין דְּעַל אֶשָּׁתָא עֲלָתָא הִיא קָרְבַּן
דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ :

ירושלמי 17 וְיִתְלַע יָתֵיהּ בְּגַדְפּוֹי לָא יַפְרִישׁ
וִיסַדַּר יָתֵיהּ כַּהֲנָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא עַל
קִיסַיָּא דְּאִית עַל אֶשָּׁתָא :

ב

ונפש וּבַר נַשׁ אֲרוּם יְקָרֵב קָרְבַּן מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ קִמְחָא סְמִידָא יְהֵי קוּרְבְּנֵיהּ 1
וְיָרִיק עֲלָהּ מִשְׁחָא וְיִתֵּן עֲלָהּ לְבוּנְתָא : והביאה וְיַיְתִינָהּ לְוָת בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָא 2
וְיִקְמוֹץ מִתַּמָּן מְלֵי קוּמְצֵיהּ מִן קִמְחָא סְמִידָא וּמִן טוּב מִשְׁחָא עַל כָּל לְבוּנְתָא
וְיַסִּיק כַּהֲנָא יַת שְׁפַר אַדְכַּרְתָּא לְמַדְבְּחָא קָרְבָּנָא דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ :
והנותרת וּמַה דְּמִשְׁתַּיַּיר מִן מִנְחָתָא יְהֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין מִקּוּרְבָּנַיָא 3
דַּיְיָ : וכי תקריב וַאֲרוּם תְּקָרִיב קָרְבַּן 4
מִנְחָתָא דְּמִתְאֲפֵי בְּתַנּוּרָא סְמִידָא גְּרִיצָן
פַּטִּירָן וּפְתִיכָן בִּמְשַׁח וְסִפּוֹגִין פַּטִּירִין דִּמְשִׁיחִין בִּמְשַׁח : ואם וְאִין מִנְחָתָא עַל 5
מַסְרֵיתָא קוּרְבָּנָךְ סְמִידָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח פַּטִּיר תְּהֵי : פתות רַסִּיק יָתָהּ רִיסוּקִין 6
וְתָרִיק עֲלָהּ מִשְׁחָא מִנְחָתָא הִיא : ואם
מנחת וְאִין מִנְחַת מַרְתְּחָא קוּרְבָּנָךְ סְמִידָא 7
רְתַח בִּמְשַׁח תִּתְעֲבֵיד : והבאת וְתַהֲנְעֵל 8
יַת מִנְחָתָא דְּתִתְעֲבֵד מִן סְמִידָא וּמִשְׁחָא הָאִלֵּין לִקְדָם יְיָ וִיקָרְבִינָהּ גַּבְרָא דְּמַיְתֵי
יָתָהּ לְוָת כַּהֲנָא וְכַהֲנָא יְמַטִּינָהּ לְמַדְבְּחָא : והרים וְיַפְרֵשׁ כַּהֲנָא מִן מִנְחָתָא יַת 9
שְׁבַח אַדְכַּרְתָּהּ וְיַסִּיק לְמַדְבְּחָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ : והנותרת וּמַה 10
דְּמִשְׁתַּיַּיר מִן מִנְחָתָא יְהֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין מִקָּרְבָּנַיָא דַּיְיָ : כל המנחה
כָּל מִנְחָתָא דִּי תְקַרְבוּן קֳדָם יְיָ לָא 11
תִתְעֲבֵד חָמִיעַ אֲרוּם כָּל חֲמִיר וְכָל דְּבַשׁ
לָא תְקַרְבוּן מִנֵּיהּ קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ : קרבן
קָרְבַּן שֵׁירוּיָא תְּקָרְבוּן יָתְהוֹן קֳדָם יְיָ דִּלְחֵים בִּיכּוּרַיָא חֲמִיר מִתְקָרֵב וְתַמְרֵי בִּזְמַן 12
בִּיכּוּרֵי אִיבָּא עִם דּוּבְשֵׁיהּ מִתְקָרִיב וְיֵיכְלוּן יָתְהוֹן כַּהֲנַיָא בְּרַם לְמַדְבְּחָא לָא יִתַּסְּקוּן
לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא : וכל קרבן וְכָל קוּרְבַּן מִנְחָתָךְ בְּמִלְחָא תִמְלַח וְלָא תְבַטֵּל מֶלַח 13
קְיָים אֱלָהָךְ מֵעִילָוֵי מִנְחָתָךְ מְטוּל דְּעֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָא מוֹהֲבָתָא דְכַהֲנַיָא אִתְגְּזָרוּ בִקְיָים
מִלְחָא בְּגִין כֵּן עַל כָּל קָרְבָּנָךְ תְּקָרִיב מִלְחָא : ואם וְאִין תְּקָרֵב מִנְחַת בִּיכּוּרִין 14
קֳדָם יְיָ מְהַבְהֵב קְלֵי בְּנוּרָא קֶמַח קְלִי וּפֵירוּכִין תְּקָרֵב יַת מִנְחַת בִּיכּוּרָךְ : ונתת
15 וְתִיתֵּן עֲלָהּ מְשַׁח זֵיתָא וְתְשַׁוֵּי עֲלָהּ לְבוּנְתָא מִנְחָתָא הִיא :

ירושלמי 4 וְעָרִיכֵי פַּטִּיר :

ירושלמי 6 וְתַרְסֵק יָתָהּ רִסּוּקִין
וְתָרִיק עֲלָהּ מִשְׁחָא :

ירושלמי 11 אֲרוּם כָּל דִּמְחַמַּע וְכָל
דְּחָלֵי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et laceret ipſam per alas ſuas, 17 non autem dividat alas ejus ab ipſa, & incendat illam ſacerdos in altari, ſuper ligna quæ impoſita ſunt igni: holocauſtum eſt, oblatio quæ recipitur cum beneplacito coram Domino.

Hieroſ. 17 *Et laceret ipſam per alas ſuas, non dividat, & ordinet illam ſacerdos ſuper dorſo altaris, ſuper ligna quæ appoſita ſunt igni.*

CAP. II.

Porro filius hominis cum offeret oblationem Mincha coram Domi- 1 no, farina ſimila erit oblatio ejus: fundatque ſuper eam oleum, & ponat ſuper eam thus. Et afferet eam ad filios Aaron ſacerdotes, 2 & colliget inde plenum pugillum ſuum ex farina ſimila & de bonitate olei cum univerſo thure: & incendet ſacerdos pulchritudinem memorialis in altari; oblatio eſt quæ recipitur cum beneplacito coram Domino. Quod autem reliquum fuerit de oblatione, erit Aa- 3 ronis & filiorum ejus: ſanctum ſanctorum eſt de oblationibus Domini. Et quando offeres oblatio- 4 nem Mincha, quæ cocta fuerit in clibano, ſimila *erit*, placentæ azymæ & mixtæ oleo, & lagana azyma quæ uncta fuerint oleo. Quod ſi Mincha de ſartagine erit oblatio tua, ſimila permixta cum 5 oleo azyma erit. Comminuas eam 6 in fruſta, & fundas ſuper eam oleum: oblatio eſt. Quod ſi Min- 7 cha de craticula fuerit oblatio tua, ex ſimila toſta cum oleo fiet. Et 8 introduces Mincha quæ fiet ex ſimila & oleo iſtis coram Domino: & accedere faciet eam vir qui adduxerit eam ad ſacerdotem, & ſacerdos perducet eam ad altare. Et ſeparabit ſacerdos ex Mincha, 9 laudabile memorialis ejus, & incendet in altari: oblatio eſt quæ recipitur cum beneplacito coram Domino. Et quod reſiduum eſt de 10 Mincha, erit Aharonis & filiorum ejus: ſanctum ſanctorum de oblationibus Domini eſt. Omnis 11 Mincha quam offeretis coram Domino, non fiet ex fermentato: quicquid enim fermentum *eſt*, & quicquid mel *eſt*, non offeretis ex eo oblationem coram Domino. Oblationem primitiarum offeretis ea 12 coram Domino; nam panis primitiarum fermentatus offeretur, & dactyli tempore primitiarum, fructus cum ſuo melle offeretur, & comedent ea ſacerdotes: verùm in altari non incendentur, ut ſuſcipiantur cum beneplacito. Et omnem oblationem Minchæ tuæ ſale 13 ſalies: neque abolebis ſal fœderis Dei tui de Mincha tua, propterea quod viginti quatuor dona ſacerdotum decreta ſunt cum fœdere ſalis: propterea ſuper omnem oblationem tuam offeres ſal. Quod ſi offeras 14 oblationem primitiarum coram Domino: *ſpicas* recentes toſtas igni, farinam toſtam, & polentam offeres Mincha primitiarum tuarum. Ponas et- 15 iam ſuper eam oleum olivæ, & pones ſuper eam thus: Mincha eſt.

Hieroſ. 4 *Et lagana azyma.*

Hieroſ. 6 *Et comminues eam in fruſta, & effundes ſuper eam oleum.*

Hieroſ. 11 *Quoniam quicquid fermentatum* eſt, *& quicquid mellitum* eſt.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وپاره كند اويرا دربالهاي او نه جدا كند وبر آورد اويرا آن كهن بآن مذبح ابر آن هيزمها آنچه 17
ابر آن آتش علة او قربان بوي قبوليت يي *

* فصل دوم *

* وجاني كه نزديك آورد قربان هديه يي سميد باشد قرباني او وبريزد ابر آن روغن وبدهد ابر آن 1
كندرو * وبياورد بپسراني اهرن آن كهنان وچنگال كند ازآنجا پري چنگالي او از سميد آن واز 2
روغني آن ابر همه كندروي آن وبر آورد آن كهن مر يادكرد آن [بآن مذبح] قربان بوي قبوليت يي *
* وآن باقي مانده ازآن هديه باهرن وبپسراني او خاص خاصها از قرباني يي * وكه نزديك آوري قرباني 3
4 هديه پختهي تنور سميد كلوچهاي فطير آميختگان در روغن وتنكهاي فطير ماليدگان در روغن *
* واگر هديه ابر آن تابه قرباني تو سميد آميختگان در روغن فطير باشد * پرچه كردن آنرا 5 6
پرچها وبريزي ابر آن روغن هديه است او * واگر هديهي هركاره قرباني تو سميد در روغن كرده 7
آيد * وبياوري مر آن هديه آنچه كرده آيد ازاينان يي ونزديك آورد بآن كهن ونزديك آورد آنرا 8
بآن مذبح * وجدا كند آن كهن ازآن هديه مر يادكرد آن وبر آورد بآن مذبح قربان بوي قبوليت 9
يي * وآن باقي مانده ازآن هديه باهرن وبپسراني او خاص خاصها از قرباني يي * همه آن هديه آنچه 10 11
نزديك آوريد يي نه كرده آيد خمير كه همه خميرمايه و همه انگبين نه بر آوريد ازو قربان يي *
* قربان اول نزديك آوريد ايشانرا يي وبآن مذبح نه بر آيند ببوي قبوليت * وهمه قرباني هديهي 12 13
تو در نمك نمك كني ونه معطل كني نمكي شرطي خداي تو از بالايي هديهي تو ابر همه
قرباني تو نزديك آوري نمك * واگر نزديك آوري هديهي نخست برها يي تر خوشه بريان 14
كرده در آتش [شكستهي] دلمل نزديك آوري مر هديهي نخست برهاي تو * وبدهي ابر 15
آن روغن وبنهي ابر آن كندرو هديه است او *

Et findet illam per alas ſuas, neque dividet: offerétque eam ſacerdos ſuper altare, ſuper ligna quæ ſuper ignem: holocauſtum eſt, oblatio odoris acceptabilis Domino. 17

CAP. II.

Anima autem quum offeret oblationem, munus Domino, ſimila erit oblatio ejus: fundétque ſuper eam oleum, ac dabit ſuper eam thus. 1 *Et afferet ad filios Aharon ſacerdotes, et pugillo accipiet indè plenitudinem pugilli ſui de ſimila ejus, & de oleo ipſius ultra totum thus ipſius, offerétque ſacerdos memoriale ejus ſuper altare: oblatio odoris acceptabilis eſt Domino.* 2 *At reliquum manens de munere, Aharonis erit & filiorum ejus: ſanctitas ſanctitatum eſt de oblationibus Domini.* 3 *Cùm verò obtuleris oblationem muneris, coctionem clibani, ex ſimila placentæ azymæ miſtæ oleo erunt, & lagana azyma uncta oleo.* 4 *Et ſi munus de ſartagine oblatio tua, ex ſimila placentæ miſtæ oleo ſint, azyma erit,* 5 *Buccellando eam in buccellas; & fundes ſuper eam oleū: munus eſt ipſa.* 6 *Quòd ſi mun⁹ cacabi oblatio tua, ex ſimila cum oleo fiet.* 7 *Afferéſque munus quod fiet ex iis Domino: afferétque illud ſacerdoti, qui offeret illud ſuper altare.* 8 *Separabitque ſacerdos de munere memoriale ejus, & offeret ſuper altare: oblatio odoris acceptabilis eſt Domino.* 9 *At reliquum manens de munere, Aharonis erit & filiorum ejus: ſanctitas ſanctitatum eſt de oblationibus Domini.* 10 *Omne munus quod offeretis Domino, non fiet fermentatum: quia omne fermentum & omne mel, non offeretis ex iis oblationem Domino.* 11 *Oblationem primitiarum offeretis ea Domino, at ſuper altare non aſcendent in odorem acceptabilem.* 12 *Et omnem oblationem muneris tui ſale ſalies, neque ceſſare facies ſalem fœderis Dei tui de ſuper munere tuo: in omni oblatione tua offeres ſalem.* 13 *Si verò obtuleris munus primarum frugum Domino, humidam ſpicam toſtam igne, comminutionem ſpicæ plenæ offeres, ſcil. munus primarum frugum tuarum.* 14 *Et dabis ſuper eam oleum, pones item thus ſuper eam: munus eſt ipſa.* 15

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

וְהַקְטִיר וְיַסִּיק כַּהֲנָא יַת שְׁבַח אַדְכַּרְתֵּהּ מִן פֵּירוּכַיָּא וּמְטוּב מִשְׁחָה עַל כָּל לְבוּנְתָּהּ 16
קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ :

ג

ואם וְאִין נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא קוּרְבָּנֵיהּ אִין מִן תּוֹרֵי הוּא מְקָרֵב אִין דְּכַר אִין נוּקְבָא 1
שְׁלִים יְקָרְבִינֵּיהּ : וסמך וְיִסְמוֹךְ יַד יְמִינֵיהּ בְּתוּקְפָא עַל רֵישׁ קוּרְבָּנֵיהּ וְיִכְסִינֵיהּ 2
טַבָּחָא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיִדְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יַת אַדְמָא עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר
חֲזוֹר : והקריב וְיַקְרִיב מִנִּכְסַת קוּדְשַׁיָּא קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ יַת פְּרִיסוּתָא דְּתַרְבָּא 3
דְּחָפֵי יַת כְּרֵיסָא וְיַת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל כְּרֵיסָא : ואת שתי וְיַת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיַת 4
תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן דְּעַל כַּפְלֵי וְיַת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָא דְּעַל כּוּלְיָתָא יַעֲדִינָהּ : והקטירו
וְיַסְקוּן יָתֵיהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לְמַדְבְּחָא עַל עָלְתָא דְּעַל קִיסִין דְּעַל אֶישָׁתָא קָרְבַּן דְּמִתְקַבַּל 5
בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ : ואם וְאִין מִן עָנָא קוּרְבָּנֵיהּ לְנִיכְסַת קוּדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ דְּכַר אוֹ 6
נוּקְבָא שְׁלִים יְקָרְבִינֵּיהּ : אם אִין אִימַּר הוּא מַקְרִיב יַת קוּרְבָּנֵיהּ וְיַקְרִיב יָתֵיהּ 7
קֳדָם יְיָ : וסמך וְיִסְמוֹךְ בְּתוּקְפָא יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישׁ קוּרְבָּנֵיהּ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ טַבָּחָא 8
קֳדָם מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיִדְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יַת אַדְמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר : והקריב
וְיַקְרִיב מִנִּכְסַת קוּדְשַׁיָּא קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ 9
טוּב שׁוּמְנֵיהּ אֲלִיתָא שְׁלִימְתָא כָּל קֳבֵיל
דְּקִיתָא יַעֲבַר יָתֵיהּ יַת פְּרִיסוּתָא דְּתַרְבָּא
דְּחָפֵי יַת כְּרֵיסָא וְיַת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל
כְּרֵיסָא : ואת שתי וְיַת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיַת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן דְּעַל כַּפְלֵי וְיַת חַצְרָא 10
דְּעַל כַּבְדָא עַל כּוּלְיָתָא עֲדִינָהּ : והקטירו וְיַסְקִינֵיהּ כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְחֵים קוּרְבָּנָא 11
קֳדָם יְיָ : ואם עז וְאִין מִן בְּנֵי עִיזָא קוּרְבָּנֵיהּ וִיקָרְבִינֵּיהּ קֳדָם יְיָ : וסמך וְיִסְמוֹךְ 12 13
יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ טַבָּחָא קֳדָם מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיִדְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יַת
אַדְמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר : והקריב וְיַקְרֵב מִנֵּיהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ יַת פְּרִיסוּתָא 14
דְּתַרְבָּא דְּחָפֵי יַת כְּרֵיסָא וְיַת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל כְּרֵיסָא : ואת שתי וְיַת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין 15
וְיַת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן דְּעַל כַּפְלֵי וְיַת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָא דְּעַל כּוּלְיָתָא יַעֲדִינָהּ :
והקטירם וְיַסְקִינוּן כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְחֵים קוּרְבָּנָא לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא כָּל תְּרִיב 16
קֳדָם יְיָ : חקת עולם קְיָים עָלַם לְדָרֵיכוֹן בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן כָּל תְּרִיב וְכָל אֱדַם לָא 17
תֵיכְלוּן בְּרַם עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא יִתְקְרֵיב לִשְׁמָא דַיְיָ :

ירושלמי 9 תַּרְבָּא וְנִיעָא שְׁלֵימְתָהּ
לְקָבֵיל עֲצִיצָא יַעֲבַר יָתֵהּ וְיַת תְּרַב דְּחָפֵי
עַל כְּרֵיסָהּ :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et incendet ſacerdos laudabile memorialis ejus, è polenta ejus, & de 16
bonitate olei, ſuper omne thus ejus: oblatio eſt coram Domino.

CAP. III.

Et ſi hoſtia ſanctificatorum eſt oblatio ejus, ſi de bobus ipſe 1
obtulerit, ſive maſculus ſive fœmina fuerit, integrum offerat.
Et imponet manum ſuam dextram cum robore ſuper caput oblationis 2
ſuæ, & mactabit eam lanio in porta tabernaculi conventus: & ſpargent
filii Aaron ſacerdotes ſanguinem ſuper altare per circuitum. Et 3
offeret ex hoſtia ſanctitatum oblationem coram Domino, operimentum
adipis quæ tegit ventrem, & omnem adipem qui eſt ſuper ventrem.
Duos quoque renes, & adipem qui ſuper eos eſt, & qui eſt ſuper 4
ilia, atque reticulum quod eſt ſuper jecur: unà cum renibus auferat
illud. Et incendent ipſum filii Aharon in altari ſuper holocauſtum, 5
quod eſt ſuper ligna quæ ſunt impoſita igni: oblatio eſt quæ recipitur
cum beneplacito coram Domino. Quod ſi de grege fuerit oblatio 6
ejus in hoſtiam ſanctitatum coram Domino, ſive mas ſive fœmina,
integra erit oblatio ejus. Si agnum ipſe offerat pro oblatione ſua, 7
offerat ipſum coram Domino. Et imponet cum robore manum dextram 8
ſuam ſuper caput oblationis ſuæ, tum immolabit ipſam lanio coram
tabernaculo conventus: & ſpargent filii Aharon ſanguinem ejus
ſuper altare per circuitum. Et 9
offeret ex hoſtia ſanctitatum oblationem
coram Domino bonitatem
adipis ejus, caudam integram ò regione
ſpinæ dorſi auferet ipſam,
operimentum adipis quod operit
inteſtina, atque omnem adipem qui eſt ſuper inteſtina. Duos item 10
renes, & adipem qui eſt ſuper eos, & qui eſt ſuper ilia, & reticulum
quod eſt ſuper jecur, unà cum renibus auferat ipſum. Et incendat 11
ipſum ſacerdos in altari: cibus eſt oblationis coram Domino.
Quod ſi de filiis caprarum oblatio ejus fuerit, tum offeret eam coram 12
Domino. Et imponet manum dextram ſuam ſuper caput ejus & mactabit 13
eam lanio coram tabernaculo conventus: & ſpargent filii Aharon
ſanguinem ejus ſuper altare per circuitum. Et offeret de illo oblationem 14
coram Domino, operimentum adipis qui operit ventrem, &
omnem adipem qui eſt ſuper inteſtina: Et duos renes, & adipem 15
qui eſt ſuper eos, quique eſt ſuper ilia, atque reticulum quod eſt ſuper
jecur, unà cum renibus tollat ipſum. Et incendet ea ſacerdos in 16
altari: panis eſt oblationis ut ſuſcipiatur cum bona voluntate; omnis
adeps coram Domino. Pactum ſeculi ſit per generationes veſtras in 17
omnibus habitationibus veſtris: omnem adipem & omnem ſanguinem
non comedetis, verùm ſuper dorſo altaris offeretur nomini Domini.

Hier. 9. *Adipem & pectus integrum, è regione dorſi removeat ipſum, item adipem qui tegit inteſtina ejus.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* و بر آورد آن كهن مر يادكرد آن از شكستهي آن و از چربش آن ابر همه كندروي آن قربان ييي * 16
* فصل سوم * * و اگر ذبحت شلميم قرباني او اگر از گاو او نزديك آورا اگر نرينه اگر 1
مادينه تمام نزديك آورد اويرا بحضرت ييي * و بنهد دستي او ابر سري قرباني او و بكشد اويرا درگاهي 2
خيمهي وعده و بپراكنند پسراني اهرن آن كهنان مر آن خون ابر آن مذبح گردا گرد * نزديك 3
آورد از ذبحت آن شلميم قربان ييي مر آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه و مر همه آن پيه آنچه ابر
شكمبه * و مر دو آن گردها و مر آن پيه آنچه ابر ايشان آنچه ابر آن پشتمازوها و مر آن پرده ابر 4
آن جگر ابر آن گردها بگرداند آنرا * و بر آورند اويرا پسراني اهرن بآن مذبح ابر آن عله آنچه ابر 5
آن هيزمها آنچه ابر آن آتش قربان بوي قبوليت ييي * و اگر از آن گوسپند قرباني او بذبحت شلميم 6
ييي نرينه يا مادينه تمام نزديك آورد اويرا * اگر بره او نزديك آورا مر قرباني او و نزديك آورد اويرا 7
بحضرت ييي * و بنهد مر دستي او ابر سري قرباني او و بكشد اويرا بپيش خيمهي وعده 8
و بپراكنند پسراني اهرن مر خوني او ابر آن مذبح گردا گرد * و نزديك آورد از ذبحت آن شلميم قربان 9
ييي پيهي او آن دنبه تمام بمقابل آن شرزيا بگرداند آنرا و مر آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه و مر
همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه * و مر دو آن گردها و مر آن پيه آنچه ابر ايشان آنچه ابر آن 10
پشتمازوها و مر آن پرده ابر آن جگر ابر آن گردها بگرداند آنرا * و بر آورد اويرا آن كهن بآن 11
مذبح نان قربان ييي * و اگر بز قرباني او و نزديك آورد اويرا بپيش ييي * و بنهد مر دستي او ابر سري 12 13
او و بكشد اويرا بپيشي خيمهي وعده و بپراكنند پسراني اهرن مر خوني او ابر آن مذبح گردا گرد *
* و نزديك آورد از او قرباني او قربان ييي مر آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه و مر همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه * 14
* و مر دو آن گردها و مر آن پيه آنچه ابر ايشان آنچه ابر آن پشتمازوها و مر آن پرده ابر آن جگر ابر آن 15
گردها بگرداند آنرا * و بر آورد ايشانرا آن كهن بآن مذبح نان قربان ببوي قبوليت همه پيه ييي * 16
* رسم جاويد بعصرهاي شما در همه نشستن جايهاي شما همه پيه و همه خون نه خوريد * 17

Offerétque ſacerdos memoriale ejus de comminutione ejus, & pinguedine ejus ultra totum thus ipſius: oblatio eſt Domino. 16

CAP. III.

Quòd ſi victima pacificorũ fuerit oblatio ejus, ſi de bobus ipſe offerat ſive maſculum ſive fœminã, perfectam offeret eam in præſentia Domini. 1
Et imponet manum ſuam ſuper caput oblationis ſuæ, & mactabit eã ad oſtium tentorii conventûs: ſpargéntque filii Aharon ſacerdotes ſanguinem ſuper altare circumcirca. 2
Dein offeret de victima pacificorum oblationem Domino: adipem operientem inteſtina, et omnem adipem qui ſuper inteſtina: 3
Et duos renes, adipémq; qui ſuper illos, qui ſupernates, & velum ſuper jecur, cum renibus removebit illud. 4
Offerent autem omne illud filii Aharon ſuper altare cum holocauſto quod ſuper ligna quæ ſuper ignem: oblatio odoris acceptabilis eſt Domino. 5
Quòd ſi de ovibus fuerit oblatio ejus in victimam pacificorum Domino, maſculum aut fœminam, perfectam offeret eam. 6
Sin agnum ipſe offerat oblationem ſuam, tum offeret eam in præſentia Domini. 7
Imponétque manum ſuam ſuper caput oblationis ſuæ: poſteà mactabit eam coram tentorio conventûs: & ſpargent filii Aharon ſanguinem ejus ſuper altare circumcirca. 8
Et offeret de victima pacificorum oblationem Domino, adipem ejus, caudam totã, è regione ſpinæ dorſi removebit eam: adipem quoque operientem inteſtina, atque omnem adipem qui ſuper inteſtina: 9
Et duos renes, & adipem qui ſuper illos, qui ſuper nates, & velum ſuper jecur, cum renibus removebit illud. 10
Offerétque omne illud ſacerdos ſuper altare: panis eſt oblationis Dño. 11
Si verò capra fuerit oblatio ejus, tum offeret eam coram Domino. 12
Ponétque manum ſuam ſuper caput ejus, et mactabit eam coram tentorio conventûs: & ſpargent filii Aharon ſanguinẽ ejus ſuper altare circumcirca. 13
Poſteà offeret ex ea oblationem ſuam, oblationem Domino, adipem operientem inteſtina, omnemque adipem qui ſuper inteſtina: 14
Et duos renes, & adipem qui ſuper illos, qui ſuper nates, et velum ſuper jecur, cum renibus removebit illud. 15
Offerétque ea ſacerdos ſuper altare: panis oblationis eſt in odorem acceptabilem. Omnis adeps Domino eſt. 16
Statuto æterno in ſecula veſtra in omnibus commorandi locis veſtris; Omnem adipem, & omnem ſanguinem non comedetis. 17

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

ד

וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר בַּר נַשׁ 1 2
אֲרוּם יֵיחוֹב בְּשָׁלוּ מִכָּל פִּקּוֹדַיָּא דַיְיָ דְּלָא כַשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיַעֲבֵד מִן חַד מִנְּהוֹן :
אם אִין כַּהֲנָא רַבָּא דִּמְתְרַבֵּי בִּמְשַׁחָא יֵיחוֹב בְּמִקְרְבֵיהּ קָרְבַּן חוֹבַת עַמָּא דְּלָא 3
כְּהִילְכְתֵיהּ וִיקָרֵב בְּגִין חוֹבְתֵיהּ דְּיהּ תּוֹר בַּר תּוֹרֵי שְׁלִים קֳדָם יְיָ לְחַטָּאתָא : והביא
וְיָעוֹל יַת תּוֹרָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא לִקֳדָם יְיָ וְיִסְמוֹךְ יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישׁ תּוֹרָא וְיִכּוֹס 4
טַבָּחָא יַת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ : ולקח וְיִסַּב כַּהֲנָא רַבָּא דִּמְתְרַבֵּי בִּמְשַׁחָא מִדְּמָא דְתוֹרָא 5
וְיַהַנְעֵל יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִימְנָא : וטבל
וִיטַמֵּשׁ כַּהֲנָא יַת אֶצְבְּעֵיהּ בְּאַדְמָא וְיַדֵּי 6
מִן אַדְמָא שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ קֳבֵל
פַּרְגוֹדָא דְקוּדְשָׁא : ונתן וְיִתֵּן כַּהֲנָא מִן אַדְמָא עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא דִקְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא 7
דִּקֳדָם יְיָ דְּבְמַשְׁכַּן זִימְנָא וְיַת כָּל אַדְמָא דְתוֹרָא יֵישׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא דְעָלְתָא
דְּבִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא : ואת כל וְיַת כָּל תְּרִיב תּוֹרָא דְחַטָּאתָא יַפְרֵישׁ מִנֵּיהּ יַת 8
פְּרִיסוּתָא דְתַרְבָּא דְּחָפֵי יַת כְּרֵיסָא וְיַת כָּל תַּרְבָּא דְעַל כְּרֵיסָא : ואת וְיַת תַּרְתֵּין 9
כּוּלְיָין וְיַת תַּרְבָּא דַעֲלֵיהוֹן דְּעַל כַּפְלֵי וְיַת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָא דְּעַל כּוּלְיָיתָא יַעֲדִינָהּ :
כאשר הֵי כְמָא דְמִתְפְּרַשׁ מִתּוֹר נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא הֵיכְדֵין יִתְפָּרְשׁוּן מִן אִימְּרָא וּמִן 10
עִיזָא וְיַסְקִינוּן כַּהֲנָא עַל מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא : ואת כל עור וְיַת כָּל מְשַׁךְ תּוֹרָא וְיַת 11
בִּשְׂרֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְעַל רִיגְלוֹי וְעַל בְּנֵי גַוֵּיהּ וְרַעְיֵיהּ : והוציא וְיַפֵּק יַת כָּל תּוֹרָא 12
לַאֲתַר דְּכֵי לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא לַאֲתַר בֵּית מֵישַׁד קִיטְמָא וְיוֹקֵד יָתֵיהּ עַל קִיסִין
בְּנוּרָא עַל אֲתַר בֵּית מֵישַׁד קִיטְמָא יִתּוֹקַד : ואם כל עדת וְאִין כָּל כְּנִשְׁתָּא 13
דְיִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּלוּן וְיִתְכַּסֵּי פִּתְגָם מִן מֶחֱמֵי קְהָלָא וְיַעַבְדוּן בְּשָׁלוּ מִן חַד מִן כָּל
פִּקּוֹדַיָּא דַיְיָ דְּלָא כַשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיִתְחַיְּיבוּן : ונודעה וְתִשְׁתְּמוֹדַע לְהוֹן חוֹבְתָא 14
דְּאִתְחַיְּיבוּן עֲלָהּ וִיקָרְבוּן קְהָלָא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי לְחַטָּאתָא וְיֵיתוּן יָתֵיהּ לִקֳדָם מַשְׁכַּן
זִימְנָא : וסמכו וְיִסְמְכוּן תְּרֵיסַר סָבֵי כְנִישְׁתָּא דִמְתַמְנִין אַמַּרְכּוֹלִין עַל תְּרֵיסַר 15
שִׁבְטַיָּא יַת יְדֵיהוֹן בְּתוּקְפָא עַל רֵישׁ תּוֹרָא וְיִכּוֹס טַבָּחָא יַת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ : והביא
וְיָעוֹל כַּהֲנָא רַבָּא מִן אַדְמָא דְתוֹרָא לְמַשְׁכַּן זִימְנָא : וטבל וְיִטְמוֹשׁ כַּהֲנָא אֶצְבְּעֵיהּ מִן אַדְמָא וְיַדֵּי מִנֵּיהּ שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ קֳדָם פַּרְגוֹדָא : 16 17

ירושלמי 6 וְיִצְבּוֹע כַּהֲנָא אֶצְבְּעֵיהּ מִן
אַדְמָא וְיַדֵּי שׁוּבְעָא זִמְנִין :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

CAP. IV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, 1 2
dicendo; Filius hominis cum peccaverit per ignorantiam, de omnibus
præceptis Domini quæ non decet fieri: & fecerit unum ex illis. Si 3
ſacerdos magnus qui unctus ſit oleo peccaverit, dum offeret oblationem delicti
pro populo non ſecundùm ritum: tum offeret pro delicto ſuo juvencum
filium bovis integrum coram Domino, in hoſtiam pro peccato. Et 4
introducet juvencum ad portam tabernaculi conventus in conſpectum Domini:
& imponet manum dextram ſuam ſuper caput juvenci. & mactabit
lanio juvencum coram Domino. Et accipiet ſacerdos ſummus qui unctus 5
eſt oleo de ſanguine juvenci: & inferet ipſum in tabernaculum conventus.
Et intinget ſacerdos digitum ſuum 6
in ſanguinem: & aſperget de ſanguine
ſeptem vicibus coram Domino,
ante velum ſanctuarii. Et ponet 7
ſacerdos de ſanguine ſuper cornua
altaris ſuffitus aromatum coram Domino, quod *eſt* in tabernaculo
conventus: & omnem ſanguinem juvenci effundet ad baſim altaris holocauſti,
quod *eſt* in oſtio tabernaculi conventus. Et omnem adipem juvenci 8
pro hoſtia peccati ſeparet ab eo, operimentum adipis quod tegit ventrem,
& omnem adipem qui eſt ſuper ventrem. Duos item renes, & adipem 9
qui eſt ſuper eos, qui eſt ſuper ilia, & reticulum quod eſt ſuper jecur,
unà cum renibus auferat illud. Sicut ſeparatur de juvenco hoſtiæ ſanctitatum, 10
ſic ſeparabuntur ab agna & capra: & adolebit ea ſacerdos ſuper
altare holocauſti. Univerſam autem pellem juvenci, & carnem ejus, cum 11
capite ejus & pedibus, cum inteſtinis ejus & fimo ejus *efferat*. Et educet 12
omnem juvencum in locum mundum extra caſtra, ad locum effuſionis cinerum,
& comburet ipſum ſuper ligna in igne: in loco effuſionis cinerum
comburetur. Quod ſi totus cœtus Iſrael errore peccaverint, & tecta fuerit 13
res à conſpectu congregationis: & fecerint per errorem unum ex omnibus
præceptis Domini, quæ non recta *ſunt* ut fiant, atque ita rei facti fuerint.
Cùm notum factum fuerit ipſis peccatum, propter quod rei facti 14
ſunt: tum offerent congregatio juvencum filium bovis pro peccato, & adducent
ipſum ante tabernaculum conventus. Et imponent duodecim ſeniores 15
congregationis, qui præfecti ſunt gubernatores ſuper duodecim
tribus, manus ſuas cum robore ſuper caput juvenci: & mactabit lanio
juvencum coram Domino. Et inferet ſacerdos magnus de ſanguine juvenci 16
in tabernaculum conventus. Et intinget ſacerdos digitum ſuum 17
de ſanguine, & aſperget ex eo ſeptem vicibus coram Domino ante velum.

Hieroſ. 6. *Et tinget ſacerdos digitum ſuum de ſanguine, & aſperget ſeptem vicibus.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل چهارم * * سخن گفت ييي بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال بگفتن جاني 1 2
كه خطا كند در غلطي از همه فرمانهاي ييي آنچه نه كرده آيند و بكند از يكه از ايشان * اگر آن 3
كهن آن ماليده خطا كند بجرمي آن قوم نزديك آورد [ابر] خطايي او آنچه خطا كرد گاو بچهي
گاو تمام ييي بخطا * بياورد مر آن گاو بدرگاهي خيمهي وعده بحضرتي ييي * و بنهد مر دستي او 4
ابر سري آن گاو بپيش ييي * و بستاند آن كهن آن ماليده از خون آن گاو و بياورد اويرا بخيمهي 5
وعده * و در زند آن كهن مر انگشت او در خون و بچكاند از آن خون هفت بارها بپيش ييي مر 6
پيشي پردهي آن خاص * و بدهد آن كهن از آن خون ابر شاخهاي مذبح دخنهي آن بوي ابزار 7
بحضرت ييي آنچه در خيمهي وعده و مر همه خون آن گاو بريزد ببنياد مذبح آن عوله آنچه درگاهي
خيمهي وعده * و مر همه آن پيه گاوي آن خطا جدا كند ازو مر آن پيه آن پوشا ابر آن شكمبه 8
و مر همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه * و مر دو آن گردها و مر آن پيه آنچه ابر ايشان آنچه ابر آن 9
پشتمازوها و مر آن پرده ابر آن جگر ابر آن گردها بگرداند آنرا * چون آنچه جدا كرده شود از 10
گاو ذبحت آن شلميم و بر آورد ايشانرا آن كهن ابر مذبح آن علوه * و مر پوست آن گاو و مر 11
همه گوشت او ابر سري او و ابر پاچهاي و شكمبهي او و بولي او * و بيرون آورد مر همه آن گاو 12
بيرون بلشكرگاه بجايي پاك بريش آن خاكستر و بسوزاند اويرا ابر آن هيزمها در آتش ابر
ريش آن خاكستر سوخته آيد * و اگر همه جماعتي يسرال غلط كنند و پوشيده شود سخن 13
از چشماني آن جماعت و بكنند يكه از همه فرمانهاي ييي آنچه نه كرده آيند و جرمناك شوند * و معلوم 14
شود آن خطا آنچه خطا كردند ابر آن و نزديك آورند آن جماعت گاو بچهي گاو بخطا و بياورند
اويرا بپيشي خيمهي وعده * و بنهند پيراني آن جماعت مر دستهاي ايشان ابر سري آن گاو 15
بپيش ييي و بكشد مر آن گاو بپيش ييي * و بياورد آن كهن آن ماليده از خون گاو 16
بخيمهي وعده * و در زند آن كهن انگشت او از آن خون و بچكاند هفت بارها 17
بپيشي ييي مر پيشي آن پرده *

CAP. IV.

Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, 1
Loquere ad filios Iſrael, dicendo; Anima quum peccaverit per errorem in aliquo ex mandatis Domini quæ non ſunt facienda, fecerítque quidpiam de uno ex illis: 2
Si ſacerdos unctus peccaverit ſecundùm delictum populi, offeret pro peccato ſuo quod peccavit bovẽ fœtum bovis perfectum Domino pro peccato. 3
Adducétque bovem ad oſtium tentorii conventûs in præſentiã Domini, & ponet manum ſuam ſuper caput bovis coram Domino. 4
Accipiétque ſacerdos unctus de ſanguine bovis, et inferet eum in tentorium conventûs. 5
Deindè intinget ſacerdos digitũ ſuũ in ſanguinẽ, ſtillabítque de ſanguine ſeptem vicibus coram Domino ante velum ſanctitatis. 6
Dabítque ſacerdos de ſanguine ſuper cornua altaris ſuffitûs aromatici in præſentia Domini, quod eſt in tentorio conventûs: totum verò ſanguinem reliquum bovis effundet ad fundamentum altaris holocauſti quod eſt ad oſtium tentorii conventûs. 7
Totum prætereà adipem bovis peccati ſeparabit ab eo: adipẽ operientem inteſtina, & totum adipẽ qui ſuper inteſtina: 8
Duos quoque renes, & adipem qui ſuper eos, qui ſuper clunes, & velum ſuper jecur, cum renibus removebit illud, 9
Quemadmodum ſeparatur à bove victimæ pacificorum: offerétque ea ſacerdos ſuper altare holocauſti. 10
Pellem quoque bovis, & omnem carnem ejus, cum capite ejus & cruribus ejus, & inteſtina ejus, & excrementa ejus. 11
Educétque totum bovem extra caſtra ad locum mundum ubi eſt effuſio cineris, & comburet eum ſuper ligna igne: juxta effuſionem cineris comburetur. 12
Quòd ſi tota congregatio Iſrael errârint, & obtecta fuerit res ab oculis congregationis, fecerintque unum ex omnibus præceptis Domini quæ non ſunt facienda, & rei fuerint: 13
Deindè innotuerit peccatum in quo peccaverunt: tunc offerent congregatio bovem fœtum bovis pro peccato, adducéntque illum ante tentorium conventûs. 14
Ponéntque ſeniores congregationis manus ſuas ſuper caput bovis coram Domino: tum mactabit bovem corã Domino. 15
Inferétque ſacerdos unctus de ſanguine bovis in tentorium conventûs. 16
Et intinget ſacerdos digitum ſuum in ſanguinẽ, ſtillabitq; ſeptem vicibus coram Domino ante velum. 17

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et de ſanguine ponet ſup cornua altaris, ꝙ eſt corã Dño in tabernaculo conventu⁹: 18
& totũ ſanguinẽ effundet in baſim altaris holocauſti, ꝙ eſt in porta
tabernaculi convent⁹. Omnẽ quoq; adipẽ ejus ſeparet ab eo, & incendat in 19
altari. Et faciet juvenco ſicut fecit cum juvenco peccati ſummi ſacerdotis, 20
ſic faciet de eo: et expiabit eos ſacerdos, et remittetur illis. Et educet juvencũ 21
extra caſtra, & comburet ipſũ ſicut combuſſit juvencũ primũ ſacerdotis
magni, ut remittantur peccata Iſraelis per ipſum: verũ hoſtia pro peccato
congregationis eſt. Quo tempore princeps populi peccaverit, & fecerit unũ 22
ex præceptis Dñi Dei ſui, quæ non recta ſunt ut fiant, per ignorantiam, &
peccaverit. Si notum factum eſt illi peccatum ſuum quo peccavit: tum offeret 23
oblationem ſuam hircum filium caprarum maſculum integrum. Et 24
imponet cum robore manum ſuam dextram ſuper caput hirci, & mactabit
eum lanio in loco in quo mactatur holocauſtum coram Domino:
hoſtia pro peccato eſt. Et ſumet ſacerdos de ſanguine hoſtiæ peccati 25
digito ſuo, & ponet ſuper cornua altaris holocauſti, & ſanguinem ejus effundet
ad baſim altaris holocauſti. Et omnẽ adipem ej⁹ incendet in altari, 26
non aliter quàm adipem hoſtiæ ſanctitatũ: & expiabit eum ſacerdos à peccato
ſuo, & remittetur ei. Quod ſi filius hominis unus peccaverit per 27
ignorantiam de populo terræ, faciendo unum ex præceptis Domini quæ non
ſunt recta ut fiant, & reus fact⁹ ſit. Vel ſi innotuerit ipſi peccatũ ſuum ꝙ 28
peccavit: tum adducet oblationẽ ſuã capellã caprarũ integram pro peccato
ſuo quo peccavit. Et imponet manũ ſuã dextrã ſuper caput hoſtiæ peccati: 29
& mactabit hoſtiã pro peccato in loco holocauſti. Et accipiet ſacerdos 30
de ſanguine digito ſuo, & ponet ſuper cornua altaris holocauſti: & univerſum
ſanguinẽ effundet ad baſim altaris. Et univerſũ adipẽ ej⁹ removebit, 31
ſicut aufertur adeps deſup hoſtia ſanctitatũ; & comburet ſacerdos in altari,
ut accipiatur in beneplacitũ corã Dño: & expiabit eum ſacerdos, & remittetur
illi. Quod ſi agnũ adduxerit pro oblatione ſua pro peccato, fœminã 32
integrã adducet. Et imponet dextram ſuam ſuper caput hoſtiæ pro peccato: 33
& immolabit ipſã, eo ꝙ ſit oblatio pro peccato in loco in quo immolabit
holocauſtũ. Et accipiet ſacerdos de ſanguine hoſtiæ pro peccato digito 34
ſuo, & imponet ſup cornua altaris holocauſti: et totũ ſanguinẽ effundet
ad baſim altaris. Et univerſum adipem removebit, ſicut auferri ſolet adeps 35
agni de hoſtia ſanctitatum, & incendet ea ſacerdos in altari unà cum oblationibus
Domini: atque ita expiabit eum ſacerdos de peccato ſuo
quod peccavit, & condonabitur illi.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

De ſanguine quoque dabit ſuper cornua altaris quod eſt coram Domino, 18
quod eſt inquam in tentorio conventus: poſteà totum reliquum ſanguinem effundet ad fundamentum altaris holocauſti quod eſt ad oſtium tentorii conventus: Totum autem adipem 19
ejus ſeparabit ab eo, & offeret ſuper altare. Faciet verò bovi quemadmodum 20
fecit bovi peccati, ſic fiet ei: ita expiationem procurabit pro eis ſacerdos, & remittetur eis. Deindè 21
educet bovem extra caſtra, & comburet eum quemadmodum combuſſit bovem priorem: pro peccato congregationis eſt ipſe. Quicunq; princeps 22
peccaverit ac fecerit unum ex omnibus præceptis Domini Dei ſui quæ non ſunt facienda, per errorem, & reus erit: Vel cognitum fuerit 23
ſibi peccatum ſuum quod peccavit: afferet oblationem ſuam, hædum caprarum maſculum perfectum. Po- 24
nétque manum ſuam ſuper caput hædi, & mactabit eum in loco quo mactârit holocauſtum, coram Domino: pro peccato eſt ipſe. Tollétque ſacer- 25
dos de ſanguine peccati, digito ſuo, & dabit ſuper cornua altaris holocauſti: reliquum autem ſanguinem ejus effundet ad fundamentum altaris holocauſti. Totum verò adi- 26
pem ejus offeret ſuper altare, ſicut adipem victimæ pacificorum: ita expiationem procurabit ei ſacerdos pro peccato ejus, & remittetur ei. Quòd ſi anima aliqua peccaverit 27
per errorem, de populo terræ, faciendo unũ ex mandatis Domini quæ non ſunt facienda, & reus erit: Vel cog- 28
nitum fuerit ſibi peccatũ ſuum quod peccavit: afferet oblationem ſuam capellã caprarum perfectã fœminam pro peccato ſuo quod peccavit. Po- 29
nétque manum ſuam ſuper caput peccati, mactabitque peccatum in loco holocauſti. Dein tollet ſacerdos de ſan- 30
guine ejus digito ſuo, dabitque ſuper cornua altaris holocauſti: totũ verò reliquum ſanguinẽ ejus effundet ad fundamentum altaris. Totum præter- 31
eà adipem ejus removebit, quemadmodum removit adipem de ſuper victima pacificorum: offerétque ſacerdos ſuper altare in odorem acceptabilem Domino: ita expiationem procurabit ei ſacerdos, & remittetur ei. Quòd ſi agnum attulerit oblationem 32
ſuam pro peccato, fœminam perfectam afferet eam. Ponétque manum 33
ſuam ſuper caput peccati, & mactabit ipſum pro peccato in loco quo mactârit holocauſtum. Deindè accipiet 34
ſacerdos de ſanguine peccati digito ſuo, dabitq; ſuper cornua altaris holocauſti: totũ verò reliquum ſanguinẽ ejus effundet ad fundamentum altaris. Totum prætereà adipem ejus re- 35
movebit, quemadmodum removebatur adeps agni à victima pacificorũ, & offeret ſacerdos ea ſuper altare ultra oblationes Dñi: ita expiationẽ procurabit ei ſacerdos pro peccato ejus quod peccavit, & remittetur ei.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

CAP. V.

Filius autem hominis cum peccaverit, & audiverit vocem juramenti 1
maledictionis, & ipſe teſtis ſit aut viderit unum ex mundo qui tranſgreſſus
ſit verba juramenti, aut cognovit ſocium ſuum irritum feciſſe
jusjurandum aut maledictionem: ſi non indicaverit recipiet peccatum
ſuum. Aut filius hominis qui tetigerit quidpiam quod ſit pollutum, 2
aut cadaver beſtiæ immundæ, aut cadaver jumenti polluti, aut cadaver
reptilis immundi: & abſconditum fuerit ab illo, & immundus ſit, & accedat
ad ulla ſanctificata, & reus fiat. Aut cum tetigerit immunditiam 3
hominis, juxta quamcunque ejus immunditiam qua pollui ſolet: &
abſconditum fuerit ab eo, & acceſſerit ad omnes ſanctitates; & poſtea
manifeſtum fuerit ipſi, & ipſe cognoſcat quod pollutus ſit, & non
ſit mundus, tum reus erit. Aut filius hominis quando juraverit, exprimendo 4
labiis quod velit malè
agere aut bene agere, quamcunque
rem expreſſerit aliquis, ſive de præſenti
ſive de futuro, cum juramento;
& mentitus fuerit in eo, hócque abſconditum fuerit ab eo; poſtquam
autem fecerit palàm hoc fiat illi: ſi novit quòd mentitus eſt, neque
pœnitentiam agit, tum reus eſt valde propter hæc. Et erit ſi 5
peccaverit in uno ex quatuor illis, & poſtea pœnitentiâ ducitur, &
fatetur peccatum ſuum in quo peccavit. Tum adducet oblationem delicti 6
ſui coram Domino pro peccato ſuo quod peccavit; fœmellam agnam ex
ovibus aut capellam caprarum in hoſtiam peccati: & expiabit ipſum
ſacerdos à peccato ſuo. Quòd ſi non inveniat manus ejus ſufficientiam 7
ut afferat ovem, tum afferat oblationem delicti ſui, quo peccavit, duos
turtures majores aut duos pullos filios columbarum coram Domino:
unum in hoſtiam pro peccato alteram in holocauſtum. Et adducet ea 8
ad ſacerdotem, & offeret eam quam elegerit in hoſtiam pro peccato
primùm: & avellet caput ejus è regione cervicis ejus, non tamen ſeparabit
caput ejus à cervice ejus. Et aſperget de ſanguine hoſtiæ pro peccato 9
ſuper parietem altaris, & quod reſiduum fuerit de ſanguine exprimat
ad baſim altaris: hoſtia pro peccato eſt. Et volucrem ſecundam faciet 10
pro holocauſto, juxta ritum illius avis quam primò elegerat in hoſtiam
pro peccato, & non juxta ritum hoſtiæ pro peccato bovis aut agni
filii caprarum: & expiabit eum ſacerdos à peccato ſuo quod peccavit,
& remittetur illi. Quod ſi non invenerit manus ejus juxta ſufficientiam, 11
ut afferat duos turtures magnos, aut duos pullos filios columbæ: tum adducat
pro oblatione ſua, eò quòd peccaverit, decimam partem trium ſatorum
ſimilæ in hoſtiam pro peccato: neque ponat ſuper eam oleum, neque
det etiam ſuper eam thus; quoniam oblatio pro peccato eſt. Et afferat 12
eam ad ſacerdotem, qui tollat ex ea plenum pugillum ſuum pro laudabili
memorialis ejus, & incendat in altari ſuper oblationes Domini:
oblatio pro peccato eſt. Et expiabit ipſum ſacerdos pro peccato ejus, quod peccavit in uno ex illis, & remittetur 13
illi: & erit ſacerdotis juxta morem *muneris* Minchæ. Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 14

Hieroſ. 4. *Ad male agendum aut ad bene agendum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

CAP. V.

Quum autem anima peccaverit, 1
& audierit vocem juramenti, & ipſe teſtis vel vidit vel cognovit, ſi notum non fecerit, portabit peccatum ſuum. Aut anima quæ acceſſerit ad quam- 2
libet rem pollutam, vel ad cadaver animalis polluti, vel ad cadaver quadrupedis pollutæ, vel ad cadaver reptilis polluti, & obtectum fuerit ab eo, tunc ipſe pollutus & reus erit. Aut 3
qui acceſſerit ad pollutionẽ hominis in qualibet pollutione ejus quâ polluetur, & obtectum fuerit ab eo, & ipſe poſtea cognoverit, reus erit. Aut 4
anima quæ juraverit declarando ſermonibus ad maleſaciendum vel ad beneſaciendum, (juxta omnia quæ homo declarat juramento.) & obtectum fuerit ab eo, & ipſe poſtea cognoverit, tunc reus erit in uno ex iſtis. Erit autem, cùm reus 5
fuerit in uno ex iſtis, et confeſſus fuerit id in quo peccavit: Tunc afferet 6
delictum ſuum ad Dominum pro peccato ſuo quod peccaverit, fœminam de ovibus, agnam, aut capellã caprarum pro peccato: & expiationem procurabit ei ſacerdos pro peccato ejus. Quòd ſi non attigerit manus ejus 7
valorem agni, tunc afferet delictum ſuum duos phaſianos duóſve pullos columbinos Domino: unum pro peccato, & unum in holocauſtum. Afferét- 8
que illos ad ſacerdotem, & offeret eum qui pro peccato, priorem: & findet caput ejus è regione cervicis ejus, at non ſeparabit. Stillabitque de 9
ſanguine peccati ſuper parietem altaris: & reliquũ manens de ſanguine pervenire faciet ad fundamentũ altaris: peccatum eſt. Secundum autem 10
faciet holocauſtum juxta morem: & expiationem procurabit ei ſacerdos pro peccato ejus quod peccavit, & remittetur ei. Si verò non pervenerit 11
man⁹ ejus ad duos phaſianos duóſve pullos columbinos, afferet oblationem ſuam qui peccaverit, decimam partem modii ſimilæ pro peccato: & non ponet ſuper eam oleum, neque dabit ſuper eam thus, quia peccatum eſt ipſa. Afferet inquam illam ad ſacer- 12
dotem: tum pugillo accipiet ſacerdos indè plenitudinem pugilli ſui, memoriale ejus, & offeret ſuper altare ultra oblationes Dñi: peccatũ eſt ipſa.
Et expiationem procurabit ei ſacer- 13
dos pro peccato ejus quod peccavit de uno ex iſtis, et remittetur ei: eritq; ſacerdoti ſicut munus. Loquutus eſt et- 14
iam Dominus ad Moſheh, dicendo;

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

נפש בר נש ארום ישקר שקר ויחוב בשלו ויתהני מן קודשיא דיי וייתי ית קורבן 15
אשמיה לקדם יי דכר שלים מן ענא בעילוייה כסף הי כדמי הניית קודשא דאיתהני
סילעין בסילעי קודשא לקרבן אשמא : ואת וית הניית קודשא דחב מן קודשא 16
ישלים וית חומשיה דדמוי יוסיף עלוי ויתן יתיה לכהנא וברם כהנא יכפר עלוי
בדיכרא דאשמא וישתבק ליה : ואם נפש ואין בר נש ארום יחוב ויעבד חדא מכל 17
פקודיא דיי דלא כשרין לאתעובדא ולא ידע ואתחייב ויקבל חוביה : והביא וייתי 18
דכר שלים מן ענא בעילוייה לאשמא לות כהנא ויכפר עלוי כהנא על שלותיה
דאישתלי והוא לא ידע וחב וישתביק ליה : אשם הוא קורבן אשמא הוא כל דאתחייב 19
לקרבן אשמא ייתי קורבן לאשמא לשמיה דיי על חובתיה דחב : ו
וידבר ומליל יי עם משה למימר : נפש 1
בר נש ארום יחוב וישקר שיקרין לשום 2

ירושלמי 2 או עצה ית חבריה :

מימריה דיי ויכפור בחבריה בפקדונא דאפקיד גביה או בשותפות ידא או בגזולא או
דיטלום ית חבריה : או מצא או אשכח אבידתא ויכפור בה ואשתבע על שיקרא על 3
חדא מכל דיעבד אינשא לאתחייבא בהון : והיה ויהי אין יחטי ויתחייב ויומי ויתיב 4
ית גזולא דגזל או ית עציא די עצא או ית פקדונא די אתפקד גביה או ית אבידתא
דאשכח : או מכל או מכל מדעם דאשתבע עלוי לשיקרא וישלים יתיה ברישיה 5
וחומש דמוי יוסף עלוי למריה דהוא דיליה יתניניה ביומא דתהא על חובתיה :
ואת אשמו וית קורבן אשמיה ייתי לקדם יי דכר שלים מן ענא בעילוייה לאשמא לות 6
כהנא : וכפר ויכפר עלוי כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא מכל דיעביד 7
לאתחייבא בה :

פ פ פ

וידבר ומליל יי עם משה למימר : צו פקיד ית אהרן וית בנוי למימר דא 8 9
אורייתא דעלתא דאתיא למכפרא על הירהורי ליבא היא עלתא דמתעבדא
בעלתא בטוורא דסיני וקיימא על אתר בית יקידתא על מדבח כל ליליא עד
צפרא ברם אישתא דמדבחא תהי
יוקדא בידה : ולבש וילבוש כהנא 10

ירושלמי ומכנסי 10 ואברקסין :

לבושין דבוץ ואוורקסין דבוץ ילבוש על בישריה ויפרוש ית קיטמא דתיכול
אישתא ית עלתא על מדבחא וישויניה בצטר מדבחא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Filius hominis quando mentitus fuerit mendacio, & peccaverit per igno- 15
rantiam, & abuſus fuerit rebus ſanctificatis Domini : tum adducet oblati-
onem delicti ſui coram Domino, arietem integrum ex ovibus æſtimatione
argenti, juxta pretium utilitatis ſanctitatum quibus abuſus erat, ſiclis juxta
ſiclos ſanctuarii, in oblationem pro delicto. Et abuſum ſanctitatum, in 16
quo peccavit *ſumendo* ex rebus ſanctificatis, reſtituat, & quintam partem
pretii illius addat ipſi, & det eam ſacerdoti : ſacerdos autem expiabit eum
per arietem pro delicto, & remittetur illi. Quòd ſi filius hominis quan- 17
do peccaverit, & fecerit unum ex omnibus præceptis Domini quæ non
recta ſunt ut fiant: & neſciat & reus ſit, & recipiat peccatum ſuum. Et ad- 18
ducat arietem integrum de gregibus juxta æſtimationem ſuam *hoſtiam* pro
delicto ad ſacerdotem: tum expiabit illum ſacerdos pro ignorantia ejus qua
per ignoratiam peccavit, & ipſe neſcivit & peccavit, & remittetur illi.
Oblatio pro delicto eſt: quiſquis peccavit in hoſtia delicti, adducat hoſtiam 19
delicti nomini Dñi pro peccato ſuo quod peccavit.

CAP. VI.

INſuper loquutus eſt Dñs cum Moſe, 1
dicendo : Filius hominis quando 2
peccaverit, & prævaricatus fuerit
prævaricationes contra nomen ſer-
monis Dñi : & negaverit proximo ſuo depoſitum ꝙ depoſuit penes ipſum,
aut ſocietatem manus, aut rapinam; aut quòd calumniatus fuerit ſocium
ſuum. Vel invenerit rem perditam, & negaverit eam, & juraverit falſo : 3
peccans in uno ex omnibus quæ facit homo, ita ut reus reddatur in illis. Et 4
erit ſi delinquat, & peccet, & juraverit: tum reſtituat rapinam quam rapuit,
aut calumniam quam intulit, aut depoſitum quod depoſitum erat penes
ipſum, aut rem perditam quam invenit : Aut quicquid eſt pro quo falſo 5
juravit: reſtituat ipſum integrum, & quintam partem pretii ejus addat illi:
& domino cujus id eſt reſtituat, in die quo pœnituerit ipſum de pecca-
to ſuo. Et oblationem delicti ſui afferat coram Domino maſculum inte- 6
grum de grege, qui valeat in pretio hoſtiam pro delicto. Et expiabit 7
ipſum ſacerdos coram Domino, & remittetur illi: quicquid illud eſt quod
fecit, in quo reus factus eſt.

Hier. 2. *Aut calumniatus ſit ſocium ſuum.*

SECT. XXV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Præcipe Aharoni & filiis 8
ejus, dicendo; Hæc eſt lex holocauſti, quod venit ad expiandum pro cogi- 9
tationibus cordis: illud eſt holocauſtum quod factum eſt in holocauſtum in
monte Sinai, & permanet in foco ſuper altare totâ nocte uſque ad
matutinum tempus; verùm ignis altaris erit accenſus in eo. Et induet ſa- 10
cerdos indumenta byſſina, & ſubli-
gacula byſſina induet ſuper car-
nem ſuam, & ſeparabit cinerem
quem *fecit* ignis abſumens holocauſtum ſuper altare : & ponet ipſum in
latere altaris.

Hier. 10. *Et ſubligacula.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* جاني كه بغي كند بغي وخطا كند در غلطي از خاصهاي :: بياورد مر جرم او بيي 15
نريميشي تمام از آن گوسپند در قياسي تو سيم مثقالها در مثقالي آن خاص باشم * ومر آنچه 16
خطا كرد از آن خاص باز تورد ومر پنج يكه او بيفزايد ابر او وبدهد اويرا بكهن وآن كهن
كفارت خواهد ابر او در نريميشي آن اشم وآمرزيده شود باو * واگر جاني كه خطا كند 17
وبكند يكه از همه فرمانهاي :: آنچه نه كرده آيند ونه دانست جرمناك باشد وبر دارد گناهي او
* وبياورد نريميشي تمام از آن گوسپند در قياسي تو باشم بآن كهن وكفارت خواهد ابر او 18
آن كهن ابر غلطيي او آنچه غلط كرد واو نه دانست وآمرزيده شود باو * اشم او جرم 19
كردن جرم كرد بيي * * فصل ششم * * سخن گفت :: بمشه بگفتن * جاني كه 1 2
خطا كند وبغي كند بغي بيي ومنكر شود در امهلي او در امانت يا در همبازي
مال يا در ربودن يا ستم كرد مر امهلي او * يا بيافت گم شدهي ومنكر شد در آن وسوگند 3
خورد ابر دروغ ابر يكه از همه آنچه بكند آن آدم بخطا كردن در ايشان * وباشد كه خطا كر 4
شود وجرمناك شود وباز گرداند مر آن ربوده آنچه بربود يا مر ستم آنچه ستم كرد يا مر آن
امانت آنچه امانت نهاده بود اواري او يا مر آن گم شده آنچه بيافت * يا از همه آنچه سوگند 5
خورد ابر او بدروغ وباز تورد اويرا در سري او وپنج يكه او بيفزايد ابر او بآنچه او باو
بدهد اويرا در روزي جرمناكي او * ومر اشمي او بياورد بيي نريميشي تمام از آن گوسپند 6
در قياسي تو باشم بآن كهن * وكفارت خواهد ابر او آن كهن بپيشي :: وآمرزيده آيد باو 7
ابر يكه از همه آنچه بكند بجرمناك شدن در آن * سخن گفت :: بمشه بگفتن * بفرماي 8 9
مر اهرن ومر پسراني او بگفتن اين شريعتي آن علة آن آن علة ابر سوختن جا ابر آن مذبح
همه آن شب تا آن بامداد وآتشي آن مذبح سوخته شود درو * بپوشد آن كهن قبائي 10
كتّان وشلواري كتّان بپوشد ابر تني او وجدا كند مر آن خاكستر آنچه بسوزد
آن آتش مر آن علة ابر آن مذبح وبنهد اويرا پهلويي آن مذبح *

Anima quũ prævaricata fuerit prævaricationẽ ac peccaverit per errorem de ſanctificationibus Dñi, afferat delictum ſuum Domino, arietem perfectum de ovibus juxta æſtimationem tuã, argenti ſiclorum, in pondere ſanctitatis, pro delicto. 15 *Et quod peccaverit in ſanctificatione, rependet, & quintam partem ipſius addet ei, dabitque illud ſacerdoti: ſacerdos verò expiationẽ procurabit ei in ariete delicti, & remittetur ei.* 16 *Si autẽ anima quum peccaverit, ac fecerit unum ex omnibus mandatis Domini quæ non ſunt facienda, & non cognoverit, & reus fuerit, portaveritque peccatũ ſuum:* 17 *Poſteà attulerit arietem perfectum de ovibus, juxta æſtimationem tuam pro delicto ad ſacerdotẽ: tunc expiationem procurabit ei ſacerdos pro errore ejus quo erravit, cùm ipſe non cognoverit: & remittetur ei.* 18 *Delictum eſt: delinquendo deliquit in Dominum.* 19

CAP. VI.

Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; 1 *Anima quum peccaverit, ac prævaricata fuerit prævaricationem in Dñm, negaveritque populari ſuo in depoſito, aut in conſortione opum, aut in raptione; aut injuriatus fuerit popularem ſuum:* 2 *Aut invenerit amiſſum aliquod, & negaverit illud, juraveritque ſuper mendacio in uno ex omnibus quæ facit homo peccando in ipſis:* 3 *Tum erit, quum peccator ac reus fuerit, reſtituet quidem raptum quod rapuit, aut injuriam quã injuriam fecit, aut depoſitum quod depoſitum fuerit apud illum, vel amiſſum quod invenerit:* 4 *Aut quidpiam aliud ex omnibus de quibus juraverit in mendacio: tunc reſtituet illud in ſumma ſua, et quintam partem illius addet ſuper illud, eique cujus erat dabit illud in die reatûs ſui.* 5 *Delictum verò ſuum afferet Domino, arietem integrum ex ovibus, ſecundùm æſtimationem tuam, pro delicto ad ſacerdotem.* 6 *Et expiationem procurabit ei ſacerdos coram Domino, & remittetur ei de unoquoque ex omnibus quæ facit, ut reus fiat in eo.* 7 *Dein locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 8 *Præcipe Aharon & filiis ejus, dicendo, Hæc eſt lex holocauſti; Erit holocauſtũ ſuper concremandi locũ, i.e. ſuper altare, totâ nocte uſq; ad mane: et ignis altaris ſuccendetur in eo.* 9 *Induétq; ſacerdos tunicam lineam, femoralia item linea induet ſuper corpus ſuum: & ſeparabit cinerem quem concremârit ignis holocauſti ſuper altare, ponétque illum juxta altare.* 10

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ופשט וישלח ית לבושוי וילבש לבושין חורנין ויפק ית קיטמא למברא 11
למשריתא לאתר דכי : והאש ואישתא על מדבחא תהי יוקדא ביה לא תיטפי 12
וילפי עלה כהנא אעין בצפר בצפר עד ארבע שעין דיומא ויסדר עלה עלתא
ויסיק עלה תרבי נכסת קודשיא : אש תמיד אישתא תדירא תהי יוקדא על 13
מדבחא לא תיטפי : וזאת ודא אורייתא דמנחתא דיקרבון יתה בני אהרן כהנא 14
קדם יי לקדם מדבחא : והרים ויפריש מניה בקומציה מן סמידא דמנחתא ומן 15
טובה על כל לבונתא דעל מנחתא ויסיק למדבחא לאתקבלא ברעוא שבח
אדכרתה קדם יי : והנותרת ומה דמשתיירא מינה ייכלון אהרן ובנוי פטירי 16
תתאכל באתר קדיש בדרת משכן זימנא ייכלונה : לא תאפה לא תתאפי חמיע 17
חולקהון מן מותר מנחתא דיהבית להון מקרבני קדש קודשין היא הי כחטאתא
היכאשמא : כל זכר כל דכורא בבני אהרן ייכלונה קיים עלם לדריכון מקרבניא 18
דיי כל דיקרב בהון יתקדש : וידבר הי' ומליל יי עם משה למימר : זה דין 19 20
קורבנא דאהרן ודבנוי די יקרבון קדם יי ביומא דירבון יתיה למחסן כהונתא
רבתא חד מן עשרא בתלת סאין סמידא מנחתא פלגותא בצפרא ופלגותא
ברמשא : על על מסריתא במשח זיתא 21
פתיכא תתעבד מטננא תעיל יתה
מרסקא מנחת ריסוקין תקרב לאתקבלא
ברעוא קדם יי : והכהן וכהנא רבא 22

ירושלמי 21 מרתחא תעיל יתה
מרסקא מנחת רסוקין תקרבון ריח
דרעוא לשמא דיי :

דמתרבי במשחא וברם תחותוי מבנוי יקומון לכהנין איהו יעבד יתה קיים עלם
קדם יי גמירא תתסדר ותתסק : וכל וכל מנחתא דכהנא גמירא תתסדר 23
ותיהוי לא תיתאכל : וידבר הי' ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם 24 25
אהרן ועם בנוי למימר דא אורייתא דחטאתא באתרא דתתנכס עלתא תתנכס
חטאתא קדם יי קדש קודשין הוא : הכהן כהנא די מכפר בארמא ייכלונה 26
באתר קדיש תתאכל בדרת משכן זימנא : כל כל דימקרב בבישרה יתקדש 27
ודידי מן אדמה על לבושא דידי עלה תתחוור באתר קדיש : וכלי וכל מאן דפחר 28
דתתבשל ביה יתבר מטול דלא יבשלון ביה חולי ואין במנא דנחשא תתבשל
ויסתפן בגרגישתא וישתטיף במוי : כל זכר כל דכורא בכהניא ייכול יתיה 29
קדש קודשין היא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et exuet veſtes ſuas, & induet veſtes alias : & educet cinerem extra 11
caſtra in locum mundum. Et ignis ſuper altare erit ardens, non extin- 12
guetur, ſed accendet ſuper ipſum ſacerdos ligna per ſingulos dies manè
uſque ad quatuor horas diei : & ordinabit ſuper ipſum holocauſtum, &
incendet ſuper eo adipes hoſtiæ ſanctitatum. Ignis perpetuò erit ardens 13
ſuper altari, non extinguetur. Et hæc eſt lex Minchæ, quam offerent 14
filii Aharon ſacerdotis coram Domino ante altare. Et ſeparabit ex il- 15
la pugillo ſuo de ſimila Minchæ, & de bonitate ejus, ſuper omni thure
quod eſt ſuper *oblationem* Minchæ : & incendet in altari, ut ſuſcipiatur
cum beneplacito, laudem memorialis ejus coram Domino. Et id quod 16
reſiduum eſt ex ea comedent Aharon & filii ejus : *cum* azymis comedetur
in loco ſancto, in atrio tabernaculi conventus comedent ipſam. Non 17
pinſatur cum fermento, pars eorum ex reſiduo Minchæ, quam dedi eis
de oblationibus meis, ſanctum ſanctorum eſt, ſicut hoſtia quæ fit pro
peccato & pro delicto. Omnis maſculus inter filios Aharon come- 18
det de eo; pactum ſempiternum eſt in generationes veſtras de ob-
lationibus Domini : omnis qui tetigerit eas ſanctus erit. Et loquu- 19
tus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Hæc eſt oblatio Aharonis & 20
filiorum ejus, quam offerent coram Domino, in die quo ungent ipſum,
ut hæreditario poſſideat ſacerdotium magnum, decima pars trium ſato-
rum ſimilæ pro Mincha : dimidium ejus manè, & dimidium ejus veſperi.
Super patella cum oleo olivæ mixta 21
fiat, frixam offeras eam : in fruſta
conciſam Mincham offeres, ut re-
cipiatur cum beneplacito coram
Domino. Et ſacerdos qui unctus 22
fuerit oleo, (ſiquidem pro eo
ex filiis ejus ſurgent in ſacerdotes) ille faciet eam : pactum ſempi-
ternum eſt coram Domino, tota ordinabitur & incendetur. Cæterùm 23
omnis *oblatio* Mincha, quæ fit pro ſacerdote, tota ordinabitur & cre-
mabitur, non comedetur. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicen- 24
do : Loquere cum Aharon & cum filiis ejus, dicendo; Hæc eſt lex ho- 25
ſtiæ pro peccato : quo in loco mactabitur holocauſtum, mactabitur &
hoſtia pro peccato coram Domino, ſanctitas ſanctitatum eſt. Sacer- 26
dos qui expiationem facit cum ſanguine comedet eam : in loco ſan-
cto comedetur, in atrio tabernaculi conventus. Omnis qui tetigerit 27
carnem ejus, ſanctificabitur : & qui aſperſerit de ſanguine ejus ſuper
veſtimentum, illud ſuper quo aſperſum fuerit dealbabitur in loco ſan-
cto. Et omne vas figulinum in quo cocta eſt frangetur, ut non co- 28
quant in eo prophana : quod ſi in vaſe æneo cocta fuerit, defrica-
bitur terrâ argilloſâ, & abluetur aquis. Omnis maſculus in ſacerdo- 29
tibus comedet ipſam : ſanctitas ſanctitatum eſt.

Hierоſ. 21. *Frixam offeres eam: in minutas partes conciſam offeretis Mincham, odor* eſt *beneplaciti nomini Domini.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبكشد مر جامهاي او وبپوشد جامهاي ديگران وبيرون آورد مر خاكستر باز بيرون بلشكرگاه 11
بجاي پاك * وآن آتش ابر آن مذبح سوخته شود درو نه تسد وبيفرورد ابر آن آن كهن هيزمها 12
در بامداد در بامداد وآراسته كند ابر آن آن علة وبر آورد ابر آن پيهاي آن شلميم *
* آتش هميشه سوخته شود ابر آن مذبح نه تسيده شود * واين شريعت آن هديه نزديك 13 14
آوردن آنرا پسراني اهرن بپيش :: بپيش آن مذبح * وجدا كند ازو در چنگالي او از سميد آن 15
هديه واز چربش آن ومر همه آن كندرو آنچه ابر آن هديه وبر آورد آن مذبح بوي قبوليت ياد
كرد آن بيي * وآن باقي مانده از آن بخورند اهرن وپسراني او فطير خورده شود در جاي خاص در 16
سراي خيمهي وعده بخورند آنرا * نه پخته شود خمير بخشي ايشان بدادم آنرا از قربانهاء [من] 17
خاص خاصها آن چون خطات وچون اشم * همه نرينه در پسراني اهرن بخورند آنرا رسمي جاويد 18
بعصرهاي شما از قربانهاي :: همه آنچه برسد در ايشان خاص باشد * سخن گفت :: بمشه 19
بگفتن * اين قرباني اهرن وپسراني او آنچه نزديك آورند بيي در روزي روغن ماليدن اويرا ده يكه آن 20
فقير سميد هديه هميشه نيمهي آن در بامداد ونيمهي آن در اوار * ابر تابه در روغن 21
كرده آيد آماج كرده بياورد آنرا پختها هديهي پرچها نزديك آوري بوي قبوليت بيي * وآن كهن 22
آن ماليده جاي او از پسراني او بكند آنرا رسمي جاويد بيي همه بر آورده شود * وهمه هديهي 23
كهن همه باشد نه خورده شود * سخن گفت :: بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن وبپسراني 24 25
او بگفتن اين شريعتي آن خطات در جاي آنچه كشته شود آن علة كشته شود آن خطات بپيشي ::
خاص خاصها آن * آن كهن آن پاك كند آنرا بخورد آنرا در جاي خاص خورده شود در سراي خيمهي 26
وعده * همه آنچه برسد در تني آن خاص باشد وآنچه بچكد از خوني آن [ابر آن] جامه آنچه بچكد 27
ابر آن بشويد در جاي خاص * وپيرايهي سفال آنچه جوشيده شود درو شكسته آيد واگر در پيرايهي 28
مس جوشيده آمد ورنديده شود وطوف شود در آب * همه نرينه در كهنان بخورد آنرا خاص خاصها آن : 29

Poſteà detrahet veſtes ſuas, & induet veſtes alias, egerétque cinerem extra caſtra ad locum mundum. 11 *Et ignis qui eſt ſuper altare, ſuccendetur in eo, non ſuffocabitur: & ſuccendet ſuper illud ſacerdos ligna quolibet mane, & ordinabit ſuper illud holocauſtum, offerétque ſuper illud adipes pacificorum.* 12 *Ignis perpetuò ardebit ſuper altare, non ſuffocabitur.* 13 *Iſta autem eſt lex muneris, offerre illud filios Aharon coram Domino ante altare.* 14 *Separabítq; ex eo pugillo ſuo, de ſimila muneris & de pinguedine ejus, ac totum thus quod erit ſuper munus: offerétque ſuper altare in odorem acceptabilem memoriale ejus Domino.* 15 *At reliquum manens ex eo comedent Aharon & filii ejus: azymum comedetur in loco ſancto, in atrio tentorii conventûs comedent illud.* 16 *Non coquetur fermentatum: portionem eorum dedi illud ex oblationibus meis: ſanctificatio ſanctificationum eſt, ſicut peccatum & ſicut delictum.* 17 *Omnis maſculus in filiis Aharon comedet illud: ſtatutum erit æternum in ſeculis veſtris de oblationibus Domini: quicunq; acceſſerit ad eas, ſanctificabitur.* 18 *Et locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 19 *Iſta eſt oblatio Aharon & filiorum ejus, quam offerent Domino in die oleo ungendi eum; Decimam partem modii ſimilæ, in munus jugiter: dimidium ejus manè, & dimidium ejus veſperi.* 20 *In ſartagine cum oleo fiet: calefactam afferet eam: coctiones muneris fruſtorum offeres in odorem acceptabilem Domino.* 21 *Et ſacerdos unctus loco ejus e filiis ejus faciet illam: ſtatutum perpetuum eſt Domino, tota offeretur.* 22 *Et omne munus ſacerdotis totum erit, non comedetur.* 23 *Locutus eſt autem Dominus ad Moſheh, dicendo,* 24 *Loquere ad Aharon & filios ejus, dicendo; Iſta eſt lex peccati, In loco quo mactabitur holocauſtũ, mactabitur peccatum coram Domino: ſanctificatio ſanctificationũ eſt.* 25 *Sacerdos purificans per illud, comedet illud: in loco ſancto comedetur, in atrio tentorii conventûs.* 26 *Quiſquis acceſſerit ad corpus ejus ſanct⁹ erit: & quum ſtillaverit de ſanguine ejus ſuper veſtem, illud ſuper quod ſtillaverit lavabit in loco ſancto.* 27 *Et vas taſtaceum in quo coquetur, confringetur: quòd ſi in vaſe æneo coctum fuerit, tum repolietur, & circumagetur in aqua.* 28 *Omnis maſculus in ſacerdotibus comedet illud: ſanctificatio ſanctificationum eſt.* 29

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וכל חטאת וְכָל חַטָּאתָא דְאִיתְעַל מִן אַדְמַהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא מְטוּל לְכַפָּרָא בְקוּדְשָׁא 30
לָא תִתְאֲכֵיל בְּנוּרָא תִּתּוֹקַד :

ז

וזאת תורת וְדָא אוֹרַיְיתָא דַאֲשָׁמָא קוֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הוּא : במקום בְּאַתְרָא דְיִכְּסוּן 1 2
יַת עֲלָתָא יִכְּסוּן יַת אֲשָׁמָא וְיַת אַדְמֵיהּ יִזְרוֹק עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר : ואת וְיַת 3
כָּל תַּרְבֵּיהּ יְקָרֵב מִנֵּיהּ יַת אֲלִיתָא וְיַת תַּרְבָּא דַּחֲפֵי יַת בְּנֵי גַוָּא : ואת וְיַת תַּרְתֵּין 4
כּוֹלְיָין וְיַת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן דְּעַל כַּפְלֵי וְיַת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָא דְּעַל כּוֹלְיָיתָא יַעֲדִינָהּ :
והקטיר וְיַסֵּיק יַתְהוֹן כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ אֲשָׁמָא הוּא : כל זכר כָּל 5 6
דְּכוּרָא בְּכַהֲנַיָּא יֵיכְלוּנֵיהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ יִתְאֲכֵל קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הִיא : כחטאת כְּהִילְכַּת 7
חַטָּאתָא הֵיכְדֵין הִילְכַּת אֲשָׁמָא אוֹרַיְיתָא חֲדָא לְהוֹן כַּהֲנָא דִּי יְכַפֵּר בֵּיהּ דִּילֵיהּ
יְהֵי : והכהן וְכַהֲנָא דִּימְקָרֵב יַת עֲלַת גְּבַר אוֹחֲרָן מְשַׁךְ עֲלָתָא דִּיקָרֵב לְכַהֲנָא 8
דִּילֵיהּ יְהֵי : וכל מנחה וְכָל מִנְחָתָא דְּתִיתְאֲפֵי בְּתַנּוּרָא וְכָל דְּתִתְעֲבֵד בְּמַרְתְּחָא 9
וְעַל מַסְרֵיתָא לְכַהֲנָא דִּמְקָרֵב יָתַהּ דִּילֵיהּ יְהֵי : וכל מנחה וְכָל מִנְחָתָא פְּתִיכָא 10
בִּמְשַׁח וּמְנַגְּבָא לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תְּהֵי גְּבַר כְּאָחוּי : וזאת וְדָא אוֹרַיְיתָא דְנִכְסַת 11
קוּדְשַׁיָּא דִּי יְקָרֵב קֳדָם יְיָ : אם על תודה אִין עַל תּוֹדְתָא יְקָרְבִינֵּיהּ וִיקָרֵב עַל 12
נִכְסַת תּוֹדְתָא גְּרִיצָן פַּטִּירָן פְּתִיכָן בִּמְשַׁח
וְיִתָא וְעֵרוּכִין פַּטִּירִין מְשִׁיחִין בִּמְשַׁח
וְיִתָא וְקִמְחָא מְטַגְּנָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח וְיִתָא : על חלת עַל גְּרִיצָתָא דִּלְחֵים חֲמִיעַ 13
יְקָרֵב קוּרְבָּנֵיהּ עַל נִכְסַת תּוֹדַת קוּדְשׁוֹי : והקריב וִיקָרֵב מִנֵּיהּ חַד מִכָּל קוּרְבְּנָא 14
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְכַהֲנָא דִּזְרִיק יַת אֲדַם נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא דִּילֵיהּ יְהֵי : ובשר
וּבְשַׂר נִכְסַת תּוֹדַת קוּדְשׁוֹי בְּיוֹם קוּרְבָּנֵיהּ יִתְאֲכֵיל לֵית אֶפְשַׁר לְאִיצְטַנְעָא מִנֵּיהּ 15
עַד צַפְרָא : ואם וְאִין נִדְרָא אוֹ נְדַבְתָּא נִכְסַת קוּרְבָּנֵיהּ בְּיוֹמָא דִּיקָרֵב יַת נִכְסְתֵיהּ 16
יִתְאֲכִיל וּבְיוֹמָחְרָן וּמַה דְּמִשְׁתְּיַיר מִנֵּיהּ יִתְאֲכִיל בְּפַנְיָא : והנותר וּמַה דְּמִשְׁתְּיַיר 17
מִבְּשַׂר נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּנוּרָא יִתּוֹקַד : ואם וְאִין יִתְאַכְלָא יִתְאֲכַל 18
מִבְּשַׂר נִכְסַת קוּדְשׁוֹי בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה לָא יִתְרְעֵי מִן דִּמְקָרֵב יָתֵיהּ לָא יִתְחַשַּׁב
לֵיהּ לִזְכוּ פְּסִיל יְהֵי וֶאֱנַשׁ דְּיֵיכוּל מִנֵּיהּ
חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל :

ירושלמי 12 חֲוַיָא חֲדָא :

ירושלמי 18 פגול פְּסוּל יְהֵי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Omnis autem hoſtia peccati, de cujus ſanguine infertur in tabernaculum conventus, ut fiat expiatio in ſanctuario, non comedetur: igni comburetur. 30

CAP. VII.

Et hæc eſt lex hoſtiæ pro delicto, ſanctum ſanctorum eſt. 1 In loco 2 in quo immolabunt holocauſtum, immolabunt etiam hoſtiam pro delicto: & ſanguinem ejus ſparget ſuper altare per circuitum. Omnem 3 quoque adipem ejus offerat ex eo, caudam & adipem qui tegit inteſtina. Et duos renes, & adipem qui ſuper illos eſt, quique eſt ſu- 4 per ilia, & reticulum quod eſt ſuper jecur, unà cum renibus auferat ipſum. Et incendet ea ſacerdos in altari, oblatio eſt coram Domi- 5 no: hoſtia pro delicto eſt. Omnis maſculus inter ſacerdotes come- 6 det eam: in loco ſancto comedetur, ſanctitas ſanctitatum eſt. Juxta 7 morem hoſtiæ pro peccato, ſic eſt mos hoſtiæ pro delicto, lex una eſt illis: ſacerdotis qui per eam expiationem facit illius erit. Et ſa- 8 cerdos qui offert holocauſtum viri alterius, pellis holocauſti quod obtulerit ſacerdotis ipſius erit. Omniſque *oblatio* Mincha quæ coqui- 9 tur in clibano, & quicquid fit in cacabo aut in patella, ſacerdotis qui illud offert erit. Et omnis oblatio Mincha, quæ mixta eſt cum oleo 10 & quæ eſt ſicca, omnium filiorum Aharonis erit, quiſque ut frater ejus *erit*. Et hæc eſt lex hoſtiæ ſanctitatum, quæ offertur coram 11 Domino. Si pro gratiarum actione obtulerit eam, tum offeret ſuper 12 mactatione gratiarum actionis placentas azymas mixtas oleo olivæ, & lagana azyma uncta oleo olivæ, & farinam frictam mixtam oleo olivæ. Super placentas panis fermentati offerat oblationem ſuam, 13 pro hoſtia gratiarum actionis ſanctificationis ſuæ. Et offeret ex ea 14 unum ex omni oblatione in ſeparationem coram Domino: ſacerdotis qui ſparſit ſanguinem hoſtiæ ſanctificatorum, illius inquam erit. Caro 15 verò hoſtiæ gratiarum actionis ſanctificationis ſuæ in die oblationis ſuæ comedetur: fieri non poteſt ut reponatur ex eo uſque ad auroram. Quod ſi votum aut ſpontanea hoſtia fuerit oblatio ejus, die 16 quo offeret hoſtiam ſuam comedetur, & die ſequenti, & quicquid reſiduum eſt ex eo comedatur veſperâ. Et quod reſiduum eſt de carne 17 hoſtiæ ſanctificatorum die tertio, igni comburatur. Et ſi comedendo 18 comedatur de carne hoſtiæ ſanctificatorum die tertio, non acceptabitur ab eo qui offert ipſum, nec reputabitur illi in meritum, prophanum erit: & homo qui comederit de eo, peccatum ſuum recipiet.

Hieroſ. 12. *Indicatione una.*

Hieroſ. 18. *Prophanum erit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* و همه خطات آنچه آورده شود از خوني آن بخیمهی وعده بکفارت خواستن درخاص نه خورده 30
شود در آتش سوخته شود *

* فصل هفتم *

* واین شریعتي آن اشم خاص خاصها او * درجایي آنچه بکشند مر آن عله بکشند مر آن اشم و مر 1 2
خوني او بپراکند ابر آن مذبح کردا کرد * و مر همه پیهی او نزدیک آورد ازو مر آن دنبه و مر آن پیه 3
آن پوشا مر آن شکمبه * و مر دو آن کردها و مر آن پیه آنچه ابر ایشان آنچه ابر پشتمازوها و مر آن 4
پرده ابر آن جگر ابر آن کردها بگرداند آنرا * و بر آورد ایشانرا آن کهن بآن مذبح قربان يي اشم او * 5
* همه نرینه در کهنان بخورد اویرا در جایي خاص خورده شود خاص خاصها او * چون خطات چون اشم 6
شریعتي یکه بایشان آن کهن آنچه کفارت خواهد درو باو باشد * و آن کهن آن نزدیک آورا مر عولهي 7 8
مرد پوست آن عله آنچه نزدیک آورد بکهن باو باشد * و همه هدیه آنچه پخته شود در تنور و همه 9
کرده شوا در هرکاره و ابر تابه بکهن آن نزدیک آورا آنرا باو باشد * و همه هدیه آمیخته در روغن 10
و خشک نان بهمه پسراني اهرن باشد مرد چون برادري او * واین شریعتي ذبحت آن شلمیم آنچه 11
نزدیک آورد يي * اگر ابر توده نزدیک آورد اویرا و نزدیک آورد ابر ذبحت آن اقرار کلوچهاي فطیر 12
آمیختگان در روغن و تنکهاي فطیر مالیدگان در روغن و سمید آماج کرده کلوچهاي آمیختگان در
روغن * ابر کلوچهاي نان خمیر نزدیک آورد قرباني او ابر ذبحت اقراري شلمیم او * و نزدیک آورد ازو 13 14
یکه از همه قربان جدا کرد يي بکهن آن پراکندا مر خوني آن شلمیم باو باشد * و گوشتي 15
ذبحت اقراري شلمیم او در روزي قرباني او خورده آید نه رها کند ازو [تا] بامداد * و اگر 16
نذر یا سخاوت ذبحت قرباني او در روزي نزدیک آوردني اومر ذبحت او خورده شود و از دیگر
روز و آن باقي مانده ازو خورده آید * و آن باقي مانده از گوشت آن ذبحت در روزي آن 17
سیمي در آتش سوخته شود * و اگر آن خوردن خورده شود از گوشت ذبحت شلمیم او در 18
روزي آن سیمي نه رضا کرده شود آن نزدیک آورا اویرا نه حساب شود باو ویسه باشد
و آن جاني آن خورا ازو گناهي آن بر دارد *

Et omne peccatum de cujus ſanguine 30 *infertur* aliquid *in tentorium conventûs, ad expiationem procurandum in ſancto, non comedetur, igni comburetur.*

CAP. VII.

Iſta autem eſt lex delicti: ſanctificatio ſanctificationum eſt. 1 *In loco* 2 *quo mactabunt holocauſtum, mactabunt delictum, & ſanguinem ejus ſparget ſuper altare circumcirca. To-* 3 *tum verò adipem ejus offeret ex eo, caudam, & adipem operientem inteſtina: Duos quoque renes, & adipem* 4 *qui ſuper eos, qui ſuper clunes, & velum ſuper jecore, cum renibus removebit illud. Offerétque illa ſa-* 5 *cerdos ſuper altare oblationem Domino: delictum eſt. Omnis maſculus* 6 *in ſacerdotibus comedet illud: in loco ſanctitatis comedetur: ſanctificatio ſanctificationum eſt. Sicut pecca-* 7 *tum, ſic delictum, lex eadem illis: ſacerdoti qui expiationem procurabit per illud, ei erit. Et ſacerdos offe-* 8 *rens holocauſtum alicujus, pellis holocauſti quod obtulerit, ſacerdoti ipſi erit. Omne præterea munus quod* 9 *coquetur in clibano, & omne præparatum in cacabo & ſartagine, ſacerdoti offerenti illud, ipſi erit. Omne* 10 *item mun⁹ miſtū cum oleo, & aridus panis, omnibus filiis Aharon erit: unicuique ſicut fratri ſuo. Hæc* 11 *autem eſt lex victimæ pacificorum quam offeret Domino. Si pro confeſ-* 12 *ſione obtulerit eam, tunc offeret in ſacrificium confeſſionis placentas azymas miſtas cum oleo, & lagana azyma uncta oleo, & ſimilam calfactam* una cum *placentis miſtis cum oleo. Cum placentis panis fermenta-* 13 *ti offeret oblationem ſuam in ſacrificium confeſſionis pacificorum ſuorū. Offerétque ex eo unum* panem *ex o-* 14 *mni oblatione, ſeparationem Domino: ſacerdoti ſpargenti ſanguinem pacificorum, ei erit. Caro autem ſacrifi-* 15 *cii confeſſionis pacificorum ejus, in die oblationis ejus comedetur: non relinquet ex eo uſq; ad mane. Quòd* 16 *ſi votum, aut ſpontaneum fuerit ſacrificium oblationis ejus, quo die obtulerit ſacrificium ſuum, comedetur: & altero die reliquum manens ex eo comedetur. Reliquum verò manens ex carne ſacrificii die* 17 *tertiâ, igni comburetur. Si autem* 18 *comedendo comedatur* aliquid *ex carne ſacrificii pacificorum ejus die tertiâ, non acceptabitur offerens illud, neque imputabitur ei: abominatio erit, & anima comedens ex eo, peccatum ſuum portabit:*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והבשר וּבְשַׂר קוּדְשַׁיָּא דִּי יִקְרַב בְּכָל מְסָאַב לֵית אֶפְשַׁר דְּמִיתְאֲכֵל בְּנוּרָא יִתּוֹקַד וּבְשַׂר 19
קוּדְשָׁא כָּל דִּידְכֵי לְקוּדְשָׁא יֵיכוּל בְּשַׂר קוּדְשָׁא : והנפש וּבַר נַשׁ דְּיֵיכוּל בִּסְרָא 20
מִנִּכְסַת קוּדְשַׁיָּא דְּמִתְקַרְבִין קֳדָם יְיָ וְסוֹבְתֵיהּ עֲלוֹי וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נְשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ :
ונפש וּבַר נַשׁ אֲרוּם יִקְרִיב בְּכָל מְסָאַב בְּסוֹאֲבוּת אֱינָשָׁא אוֹ בִבְעִירָא מְסָאֲבָא אוֹ 21
בְּכָל שִׁיקוּץ מְסָאַב וְיֵיכוּל מִבְּשַׂר נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא דְּמִתְקַרְבִין קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נְשָׁא
הַהוּא מֵעַמֵּיהּ : וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 22 23
לְמֵימַר כָּל תְּרַב תּוֹר וְאִימַּר וְעִיזָּא לָא תֵיכְלוּן : וחלב וּתְרִיב חֵיוָא דְּמִקַּלְקְלָא 24
בְּשַׁעַת נִיכְסְתָא וּדְמִית נִבְלָא בְּמוֹתָנָא וּתְרִיב חֵיוָא תְּבִירָא אֶפְשַׁר דְּיִתְעֲבֵד לְכָל
עֲבִידְתָּא בְּרַם תְּרִיב חֵיוָא דִּמְכַשְּׁרָא יִתְסַק עַל מַדְבְּחָא וּמֵיכַל לָא תֵיכְלוּנֵיהּ : כי כל
אֲרוּם כָּל דְּיֵיכוּל תְּרִיב מִן בְּעִירָא דְּמִתְכַּשְּׁרָא לְמִקְרַב מִינָהּ קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי 25
בַּר נְשָׁא הַהוּא דְּיֵיכוּל יַת תַּרְבָּא מֵעַמֵּיהּ : וכל דם וְכָל אַדְמָא לָא תֵיכְלוּן בְּכָל 26
מוֹתְבָנֵיכוֹן לְעוֹפָא וְלִבְעִירָא : כל נפש כָּל בַּר נַשׁ דְּיֵיכוּל כָּל אֲדַם מִן דְּכָל חַי 27
וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נְשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ : וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר 28
מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר כָּל מַאן דִּמְקָרֵב יַת נִכְסַת קוּדְשׁוֹי קֳדָם יְיָ יַיְתֵי בִּגְרְמֵיהּ 29
יַת קוּרְבָּנֵיהּ לִקֳדָם יְיָ מִן נִכְסַת קוּדְשׁוֹי : ידיו יְדוֹי יַיְתִין יַת קוּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ דִּי יַפְרֵשׁ 30
מִנִּכְסַת קוּדְשֵׁיהּ יַת תַּרְבָּא שׁוּמְנוּנִיתָא
דְּעַל חַדְיָא וְיַת חַדְיָא כַּד מַחְתָּךְ בִּתְרֵין
עִלְעִין מִכָּא וּתְרֵין עִילְעִין מִכָּא לְקֳבֵל
אַפְקוּתָא יַיְתִינֵיהּ לַאֲרָמָא יָתֵיהּ אֲרָמָא
קֳדָם יְיָ : והקטיר וְיַסֵּק כַּהֲנָא יַת תַּרְבָּא 31
לְמַדְבְּחָא וִיהֵי חַדְיָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי : ואת וְיַת שָׁקָא דְּיַמִּינָא מִן כַּתְפָּא וְעַד דְּרוֹעָא 32
תִּתְּנוּן אַפְרָשׁוּתָא לְכַהֲנָא מִנִּכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן : המקריב מַאן דִּמְקָרֵב יַת אֲדַם 33
נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא וְיַת תְּרִיב מִן בְּנֵי אַהֲרֹן דִּילֵיהּ תְּהֵי שָׁקָא דְּיַמִּינָא לְחוּלָק : כי את
אֲרוּם יַת חַדְיָא דַּאֲרָמוּתָא וְיַת שׁוֹקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא נְסֵיבִית מִן נִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן 34
וִיהָבִית יַתְהוֹן לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְלִבְנוֹי לִקְיָם עָלַם מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : זאת דָּא רְבוּתָא 35
דְּאַהֲרֹן וּרְבוּתָא דִבְנוֹי עַל כָּל אֲחוּהוֹן לֵיוָאֵי דְּיֵיכְלוּן מִקּוּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ בְּיוֹמָא דִּיקָרְבוּן
יַתְהוֹן לְשַׁמָּשָׁא קֳדָם יְיָ : אשר צוה דְּפַקִּיד יְיָ לְמִתַּן לְהוֹם בְּיוֹמָא דְּרַבֵּי יַתְהוֹן מִעַם 36
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְיָים עָלַם לְדָרֵיהוֹן : זאת התורה דָּא אוֹרַיְיתָא לַעֲלָתָא דְּאָתְיָא לְכַפָּרָא 37
עַל הִרְהוּרֵי לִבָּא לְמִנְחָתָא וּלְחַטָּאתָא וְלַאֲשָׁמָא וְלַאשְׁלָמוּתָא וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא :

ירושלמי 30 יְדוֹי יָעֲלָן יַת קוּרְבָּנָא דַּיְיָ
יַת תַּרְבָּא דְּעַל נִיעָא יְהַב יָתֵיהּ וְיַת נִיעָא
לְמִנְפָּא יָתֵיהּ אַנְפּוֹי קֳדָם יְיָ : החזה
31 נִיעָא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et caro ſanctitatum quæ tetigerit omne immundum, fieri non poteſt ut 19 comedatur, igne comburetur: *quod ad* carnem autem ſanctitatis, quiſquis mundus eſt ad ſanctificationem comedat carnem ſanctitatis. Filius 10 autem hominis qui comedit carnē de oblatione ſanctitatum quæ offeruntur coram Domino, & immunditia ejus ſuper ipſum, delebitur homo ille de populo ſuo. Porrò filius hominis quando acceſſerit ad omne immun- 21 dum, ſive immunditias hominis, ſive jumentum immundum aut omne reptile immundum, & comederit de carne hoſtiæ ſanctitatum quæ offeruntur coram Domino: tum excindetur homo ille de populo ſuo. Præterea lo- 22 quutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, di- 23 cendo; omnem adipem bovis, ovis, aut capræ ne comedatis. Porrò adeps 24 beſtiæ quæ corrumpatur horâ immolationis, aut quæ mortua ſit cadaver mortalitate, aut adeps beſtiæ fractæ fieri poteſt ut fiat ad omne opus: verùm adeps beſtiæ quæ recta eſt incendetur ſuper altari, & comedendo non comedetis ipſam. Quoniam quiſquis comederit adipem de jumento quod re- 25 ctum eſt ut offeratur de eo oblatio coram Domino, exterminabitur vir ille qui comederit adipem è populo ſuo. Et omnem ſanguinem non come- 26 detis in omnibus habitationibus veſtris: tam de avibus, quam de jumentis. Omnis homo qui comederit quemcunque ſanguinem de ullo viven- 27 te, exterminabitur vir ille de populo ſuo. Et loquutus eſt Dominus cum 28 Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, dicendo; Quiſquis obtulerit 29 hoſtiam ſanctificationis ſuæ coram Domino, adducat ipſemet oblationem ſuam coram Dño de victima ſanctificationis ſuæ. Manus ejus afferant ob- 30 lationes Domini, quas ab hoſtia ſanctificationis ſuæ ſeparabit: adipem, pinguedinem quæ *eſt* ſuper pectus, & pectus, cum interſecuerit duas coſtas hinc & duas coſtas illinc, è regione ſummitatis afferet ipſam, ut elevet ipſam elevatione coram Domino. Et incendet ſacerdos adipem in altari: & erit pectuſculum 31 Aharonis & filiorum ejus. Et armum dextrum ab humero uſque ad 32 brachium dabitis pro ſeparatione ſacerdoti, de victima ſanctificationis veſtræ. Qui offeret ſanguinem hoſtiæ ſanctificatorum & adipem de fi- 33 liis Aharon ipſius erit armus dexter pro portione. Quoniam pectus ele- 34 vationis & armum ſeparationis accepi ex hoſtia ſanctificatorum veſtrorum: & dedi ea Aharoni ſacerdoti & filiis ejus, ſtatuto perpetuo à filiis Iſrael. Hæc eſt unctio Aharon, & unctio filiorum ejus, ſupra omnes 35 fratres ſuos Levitas, ut comedant de oblationibus Domini, die quo offerunt eas ut miniſtrent coram Domino. Quæ præcepit Dominus da- 36 ri illis, die quo unget eos, à filiis Iſrael, pacto perpetuo in generationibus ſuis. Hæc eſt lex holocauſti quæ adhibetur ad expiandum de 37 cogitationibus cordis, & *oblationis* Minchæ, & hoſtiæ pro peccato, & delicto, & oblationis ac victimæ ſanctificatorum.

Hieroſ. 30. *Manus ejus inferent oblationem Domini: adipem qui eſt ſuper pectus dabit ipſum, & pectus, ad agitandum ipſum coram facie Domini.* 31. *Pectus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* و آن گوشت آنچه برسد درهمه پلید نه خورده شود در آتش سوخته شود و آن گوشت 19
همه پاک بخورد گوشت * و آن جاني آنچه بخورد گوشت از ذبحت آن شلمیم آنچه يي و پلیدي 20
او ابر او و نیست شود آن جاني آن از قومي آن * و جاني که برسد در همه پلید در پلیدي 21
آدم یا در چهارپایي پلید یا در همه ویسهي پلید و بخورد از گوشت ذبحت آن شلمیم آنچه يي
و نیست شود آن جاني آن از قومي آن * سخن گفت يي بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني یسرال 22 23
بگفتن همه پیه گاو و برّه و بز نه خورید * و پیه لاشه و پیه نخچیر کرده آید بهمه کار و خوردن نه 24
خورید اویرا * که همه خورا پیه از آن چهارپا آنچه نزدیک آورد از آن قربان يي و نیست شود آن جاني آن 25
خورا از قومي آن * و همه خون نه خورید در همه نشستن جایهاي شما بمرغ و بچهارپا * همه 26 27
جاني آنچه بخورد همه خون نیست شود آن جاني آن از قومي آن * سخن گفت يي بموسه بگفتن * سخن 28 29
گوي بپسراني یسرال بگفتن آن نزدیک آورا مر ذبحت شلمیم او يي بیاورد مر قرباني او يي از ذبحت
شلمیم او * دستهاي او بیاورند مر قرباني يي مر آن پیه ابر آن سینه بیاورد اویرا مر آن سینه بعرضه 30
کردن اویرا عرضه بپیشي يي * و بر آورد آن کهن مر آن پیه بآن مذبح و باشد آن سینه باهرن 31
و بپسراني او * و مر ساقي آن راست بدهید جدا کرد بکهن از ذبحتهاي شلمیم شما * آن نزدیک 32 33
آورا مر خوني آن شلمیم و مر آن پیه از پسراني اهرن باو باشد ساقي آن جدا کرد ببخش * که مر 34
سینهي آن عرضه و مر ساقي آن جدا کرد بستاندم از نزدي پسراني یسرال از ذبحتهاي شلمیم
ایشان و بدادم ایشانرا باهرن آن کهن و بپسراني او برسم جاوید از نزد پسراني یسرال * این مالیدن 35
[اهرن] و مالیدني پسراني او از قربانهاي يي در روزي نزدیک آوردن ایشانرا بخدمت کردن يي * آنچه 36
بفرمود يي بدادن بایشان در روزي مالیدن او ایشانرا از نزد پسراني یسرال رسمي جاوید بعصرهاي
ایشان * این آن شریعت بعله و بهدیه و بخطات و باشم و بملوایم و بذبحت آن شلمیم * 37

Et caro quæ acceſſerit ad quicquam 19 *pollutum non comedetur, igni comburetur:* quoad *carnem autem, omnis mundus comedet carnem. Nam ani-* 20 *ma quæ comederit carnem de victima pacificorum quæ eſt Domino, pollutione etiam ejus ſuper eo, annihilabitur anima illa de populo ſuo. Ani-* 21 *ma autem cùm acceſſerit ad quicquā pollutum, ad pollutionem hominis, aut ad quadrupedem pollutā, aut ad omnem abominationem pollutam, comederitque de carne victimæ pacificorum quæ eſt Domino: tunc annihilabitur anima illa de populo ſuo. Lo-* 22 *cutus eſt* autem *Domin⁹ ad Moſheh, dicendo, Alloquere filios Iſrael, di-* 23 *cendo; Omnem adipem bovis & agni et capræ non comedetis. Adeps autem* 24 *cadaveris & adeps prædæ parabitur in omne opus, ſed comedendo non comedetis illū. Nam omnis comedens* 25 *adipē quadrupedis ex qua offeret oblationē Domino, annihilabitur quidē anima illa comedens, de populo ſuo. Nullum etiam ſanguinem comedetis* 26 *in reſidendi locis veſtris, de volucri & quadrupede. Omnis anima quæ* 27 *comederit ullum ſanguinem, annihilabitur anima illa è populo ſuo. Lo-* 28 *quutus eſt* inſuper *Dominus ad Moſheh, dicendo, Loquere ad filios Iſ-* 29 *rael, dicendo; Offerens ſacrificiū pacificorum ſuorum Domino, afferet oblationem ſuā Domino de hoſtia pacificorum ſuorum. Manus ejus afferent* 30 *oblationem Dñi, adipē ipſum cum pectuſculo afferet: pectuſculū* quidem *ad admovendum illud admotione coram Dño. Offeret verò ſacerdos adi-* 31 *pem ſuper altare: & erit pectuſculū ipſi Aharon & filiis ejus. Crus autē* 32 *dextrum dabitis in ſeparationem ſacerdoti de ſacrificiis pacificorum veſtrorum. Offerenti ſanguinem pacifi-* 33 *corum, & adipem è filiis Aharon, ei erit crus ſeparationis in portionem. Quia pectuſculū admotionis et crus* 34 *ſeparationis tuli à filiis Iſrael de ſacrificiis pacificorum ſuorum, & dedi illa Aharon ſacerdoti & filiis ejus ſtatuto æterno à filiis Iſrael. Hæc eſt unctio Aharon, & unctio fi-* 35 *liorum ejus ex oblationibus Domini, à die afferendi eos ad miniſtrandum Domino, Quas præcepit Dominus,* 36 *dari eis, à die quo unxit eos, à filiis Iſrael ſtatuto æterno in ſeculis ſuis. Hæc eſt lex holocauſto, & mu-* 37 *neri, & peccato, & delicto, & complementis, ac victimæ pacificorum:*

אשר צוה הי׳ דפקיד יי ית משה בטוורא דסיני ביומא דפקיד ית בני ישראל 38
לקרבא קורבניהון קדם יי במשכנא דעבדו ליה במדברא דסיני :

ח

וידבר הי׳ ומליל יי עם משה למימר : קח קריב ית אהרן דאתרחק על עובדא 1 2
דעיגלא וטול ית לבושיא דפקידתך וית משחא דרבותא וית תורא וית תרין
דכרין וית סלא דפטיריא : ואת וית כל כנישתא כנוש לתרע משכן זימנא : 3
ויעש ועבד משה היכמא דפקיד יי ואתכנישת כנישתא בעשרין ותלתא יומין 4
לירחא דאדר לתרע משכן זימנא : ויאמר ואמר משה לכנישתא דין פתגמא 5
דפקיד יי למעבד : ויקרב וקריב משה ית אהרן וית בנוי ואסחי יתהון במוי : 6
ויתן וסדר עלוי ית כיתונא וזריז יתיה בקמורא ואלביש יתיה ית מנטר מעילא 7
ויהב עלוי ית אפודא וזריז יתיה בהמיין אפודא ואתקין ליה ביה : וישם ושוי 8
עלוי ית חושנא וסדר בחושנא ית אוריא וית תומיא : וישם ושוי ית מצנפתא 9
על רישיה ושוי על מצנפתא כל קביל אנפוי ית ציצא דדהבא כלילא דקודשא
היכמא דפקיד יי ית משה : ויקח ונסיב משה ית משחא דרבותא ורבי ית 10
משכנא וקדיש יתיה : ויז ואדי מניה על מדבחא שבע זימנין ורבי ית מדבחא 11
וית כל מנוי וית כיורא וית בסיסיה לקדשותהון : ויצק ואריק מן משחא דרבותא 12
על ריש אהרן ורבי יתיה בתר דאלבשיה מטול לקדשותיה : ויקרב וקריב משה 13
ית אהרן וית בנוי ואלבשינון כתונין וזריז יתהון קמורין וכבש להון כובעין היכמא
דפקיד יי ית משה : ויגש וקריב ית תורא דחטאתא וסמך אהרן ובנוי ית ידיהון 14
ימיני על ריש תורא דחטאתא דילהון : וישחט ונכס משה ית תורא ונסיב משה 15
ית אדמא ויהב על קרנת מדבחא חזור חזור באדבעיה ורבי ית מדבחא מן כל
ספק אנוס וחטופין מטול דחשיב בלבביה דלמא נסיבא סרכיא דבני ישראל
אפרשותא מן אחיהון באונסא וקריבו לעיבידת משכנא או דלמא הישתיכח בבני
ישראל דלא הוה בליביה למיתייא לעיבידתא ושמע קל כרוזא ואיסתפי ואייתי
בלא צבו מטול כן דכי יתיה באדם תורא וית מותר אדמא אריק ליסודא דמדבחא
וקדשיה לכפרא עלוי : ויקח ונסיב ית כל תרבא דעל בני גווא וית חצר כבדא 16
וית תרתין כוליין וית תרביהון ואסיק משה למדבחא : ואת הפר וית תורא 17
וית מושכא וית בישריה וית רעייה אוקד בנורא מברא למשריתא היכמא דפקיד יי ית משה :

Quam præcepit Dominus Moſi in monte Sinai, in die quo præcepit 38
filiis Iſrael, ut offerrent oblationes ſuas coram Domino, in tabernaculo quod fecerunt illi in deſerto Sinai.

CAP. VIII.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo; Applica Aharonem 1
qui remotus eſt propter opus vituli, & tolle veſtes quas præcepi tibi, 2
& oleum unctionis, & juvencum & duos arietes, & ſportam azymorum. Et univerſam congregationem congrega ad oſtium taberna- 3
culi conventus. Et fecit Moſes quemadmodum præcepit Dominus: 4
& congregatus eſt *univerſus* cœtus viceſimâ tertiâ die menſis Adar ad
portam tabernaculi conventus. Et dixit Moſes cœtui; Hoc eſt ver- 5
bum quod præcepit Dominus fieri. Et applicavit Moſes Aharonem 6
& filios ejus, & lavit eos aquis. Et ordinavit ſuper eum tunicam, 7
& cinxit eum baltheo, & induit eum pallio, & poſuit ſuper eum
Ephod: & cinxit eum baltheo Ephod, atque *ita* eum ornavit eo.
Et poſuit ſuper eum pectorale, & ordinavit in pectorali Urim & 8
Tummim. Et poſuit cidarim ſuper caput ejus: & poſuit in cidari è re- 9
gione faciei ejus laminam auream, coronam ſanctitatis, ſicut præceperat
Dominus Moſi. Et accepit Moſes oleum unctionis, & unxit taber- 10
naculum, & ſanctificavit ipſum. Et aſperſit ex eo ſuper altare ſeptem 11
vicibus: & unxit altare, & omnia vaſa ejus, & concham & baſim
ejus, ut ſanctificaret ea. Et effudit ex oleo unctionis ſuper caput Aha- 12
ron: & unxit eum poſtquam induiſſet eum, ut ſanctificaret ipſum.
Et applicavit Moſes Aharonem & filios ejus, & induit eos tunicis, 13
& cinxit eos baltheis, & adaptavit illis mitras: ſicut præceperat Do-
minus Moſi. Et adduxit juvencum pro hoſtia peccati: & impoſuit 14
Aharon, & filii ejus, manus ſuas dextras ſuper caput juvenci, qui *offerebatur pro hoſtia* peccati ipſorum. Et mactavit Moſes juvencum, 15
& accepit Moſes ſanguinem & poſuit ſuper cornua altaris per circuitum digito ſuo, & unxit altare ab omni dubio rapinæ & violentiarum; eò quod cogitaret in corde ſuo, fortaſſe acceperunt principes filiorum Iſrael ſeparationem à fratribus ſuis per violentiam, & obtulerunt ad opus tabernaculi, aut fortè invenietur inter filios Iſrael aliquis, in cujus corde non fuerit adducere ad opus, & audiverit vocem præconis & veritus ſit & adduxerit præter voluntatem, propterea mundavit ipſum ſanguine juvenci: & reſiduum ſanguinis fudit ad baſim altaris, & ſanctificavit ipſum ut expiaret illud. Et accepit omnem adipem qui ſu- 16
per inteſtina *erat*, & reticulum jecoris, & duos renes unà cum adipe
ipſorum: & incendit Moſes in altari. Et juvencum, & pellem, & 17
carnem ejus, & fimum ejus combuſſit igne extra caſtra: quemadmodum
præceperat Dominus Moſi.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* آنچه بفرمود يي مر مشه در كوهي سيني در روزي فرمودن او مر پسراني يسرال بنزديك آوردن مر 38
قربانهايي ايشان بيي در بياباني سيني * * فصل هشتم * * سخن كفت يي بمشه بكفتن * 1
* بستان مر اهرن ومر پسراني او اوازي او ومر آن جامها ومر روغني آن ماليدن ومر كاوي 2
آن خطات ومر دو آن نرميشها ومر سلهي آن فطير * ومر همه آن جماعت جمع كن بدركاهي 3
خيمهي وعده * بكرد مشه چون آنچه بفرمود يي اويرا جمع شده آمد آن جماعت بدركاهي خيمهي 4
وعده * كفت مشه بآن جماعت اين آن سخن آنچه بفرمود يي بكردن * نزديك آورد مشه مر اهرن ومر 5 6
پسراني او بشست ايشانرا درآب * بداد ابر او مر آن پيرهن ببست اويرا درميان بند بپوشاند 7
اويرا مر آن زبرپوش بداد ابر او مر آن بروان ببست اويرا دربند آن بروان آراسته كرد باو درو-
* بنهاد ابر او مر آن دوشوان بداد بآن دوشوان مر آن اوريم ومر آن تمّيم * بنهاد مر آن دستار 8 9
ابر سري او بنهاد ابر آن دستار بمقابلي رويي او مر كلي آن طلا تاجي آن خاص چون آنچه
فرمود يي مر مشه * بستاند مشه مر روغني آن ماليدن وبماليد مر آن مسكن ومر همه آنچه درو 10
وخاص كرد ايشانرا * بچكاند ازو ابر آن مذبح هفت بارها وبماليد مر آن مذبح ومر همه پيرايهايي 11
او ومر آن ابريق ومر تشتي او بخاص كردن ايشانرا * بريخت از روغني آن ماليدن ابر سري اهرن بماليد 12
اويرا بخاص كردن اويرا * نزديك آورد مشه مر پسراني اهرن بپوشاند ايشانرا پيرهنها ببست ايشانرا ميان 13
بند آراسته كرد بايشان طاقيها چون آنچه بفرمود يي مر مشه * نزديك آورد مر كاوي آن خطات بنهاد اهرن 14
وپسراني او مر دستهايي ايشان ابر سري كاوي آن خطات * بكشت وبستاند مشه مر آن خون بداد ابر 15
شاخهايي آن مذبح كرداكرد درانكشتي او وپاك كرد مر آن مذبح ومر آن خون بريخت ببنيادي آن
مذبح وخاص كرد اويرا بكفارت خواستن ابراو * بستاند مر همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه ومر پردهي 16
آن جكر ومر دو آن كردها ومر پيهي ايشان بر آورد مشه بآن مذبح * ومر آن كاو ومر پوست 17
او ومر كوشت او ومر بولي او بسوخت در آتش از بيرون بلشكركاه چون آنچه فرمود يي مر مشه .

Quam præcepit Dominus ipſi Mo- 38
ſheh in monte Sinai, die quo præcepit filiis Iſrael offerre oblationes ſuas Domino, in deſerto Sinai.

CAP. VIII.

Locutus eſt quoque Dominus ad 1
Moſheh, dicendo; Tolle Aharon & 2
filios ejus cum eo, & veſtes, & oleũ unctionis, & bovem peccati, & duos arietes, & caniſtrum azymorum: Atque totum cœtũ congrega ad oſtiũ 3
tentorii conventûs. Et fecit Moſheh 4
quemadmodum præceperat Dominus illi: & congregatus venit cœtus ad oſtium tentorii conventûs: Tunc di- 5
xit Moſheh ad congregationem; Hoc eſt verbum quod præcepit Dñs facere. Et adduxit Moſheh Aharonem et 6
filios ejus, quos lavit aquâ. Deditq; 7
ſuper eum induſium, & cinxit illum cingulo: dein induit eum ſuperiore indumento, deditq; ſuper eum pectorale, & cinxit eum cingulo pectoralis, apparavitque eum illo. Et 8
poſuit ſuper eum humerale, dedit in humerale Urim & Thummim. Dein poſuit cidarim ſuper 9
caput ejus, poſuitque ſuper cidarim è regione faciei ejus florem aureum, coronam ſanctitatis, quemadmodũ præceperat Dominus ipſi Moſheh. Accepit quoque Moſheh oleum 10
unctionis, unxitque tabernaculum et omne quod erat in illo, & ſanctificavit ea. Et ſtillavit ex eo ſuper altare 11
ſeptem vicibus, unxitque altare & omnia inſtrumenta ejus, labrũ quoq; & pelvim ejus ad ſanctificandũ ea. Fudit etiam ex oleo unctionis ſuper 12
caput Aharon, unxitq; illum ad ſanctificandũ eum. Adducénſq; Moſheh 13
filios Aharon, induit illos induſiis: & cinxit illos cingulo, aptavitq; eis pileos, quemadmodũ præceperat Dominus ipſi Moſheh. Adduxit quoq; 14
bovem peccati, poſuitque Aharon & filii ejus manus ſuas ſuper caput bovis peccati. Et mactavit, tulitq; Mo- 15
ſheh ſanguinem, ac dedit ſuper cornua altaris circumcirca, digito ſuo, & purificavit altare: reliquum verò ſanguinem effudit ad fundamentũ altaris, & ſanctificavit illud ad expiationem procurandã ſuper eo. Tulit 16
quoque totum adipem qui ſuper inteſtina, & velum jecoris, duoſque renes, et adipẽ eorum, obtulitq; ea Moſheh ſuper altare. Bovem verò, & 17
pellem ejus, et carnem ejus, et excrementa ejus combuſſit igne extra caſtra, quemadmodum præceperat Dominus ipſi Moſheh.

ויקרב וקריב ית דכר עלתא וסמכו אהרן ובנוי ית יד ימינהון על ריש דיכרא : 18
וישחט ונכס ית דיכרא ודרק משה ית אדמא על מדבחא חזור חזור : ואת וית 19 20
דיכרא פסיג לפיסגוי ואסיק משה ית רישא וית פסגויא וית תרבא : ואת הקרב
וית בני גווא וית ריגלאה חליל במוי ואסיק משה ית דיכרא למדבחא עלתא 21
היא לאתקבלא ברעוא קרבנא הוא קדם יי היכמא דפקיד יי ית משה : ויקרב
וקריב ית דיכרא תניינא דכר אשלמותא דשלים בכולא וסמכו אהרן ובנוי ית 22
ידיהון על ריש דיכרא : וישחט ונכס ית דיכרא ונסיב משה מן אדמיה ויהב על 23
חסחוס אודנא דאהרן דהוא גדירא דמציעאה דאודן ימינא ועל פירקא מציעאה
דריגליה ימינא : ויקרב וקריב ית בני אהרן ויהב משה מן אדמא על גדירא 24
מיצעא דאודניהון ימינא ועל פירקא מיצעא דידיהון ימינא ועל פירקא מיצעא
דריגליהון דימינא ודרק משה ית כל מותר אדמא על מדבחא חזור : ויקח
ונסיב ית תרבא וית אליתא וית כל תרבא דעל בני גווא וית חצר כבדא וית 25
תרתין כוליין וית תרביהין וית שקא דימינא : ומסל ומסלא דפטיריא דקדם 26
יי נסב גריצתא פטירתא חדא וגריצתא דלחים פתיך במשח חדא ועריך חד ושוי
על תרביא ועל שקא דימינא : ויתן וסדר ית כולא על ידי אהרן ועל ידי בנוי 27
וארים יתהון ארמא קדם יי : ויקח ונסב משה יתהון מעל ידיהון ואסיק על 28
מדבחא על עלתא קרבן אשלמותא הינון דשלימון בכולא מטול לאתקבלא
ברעוא קדם יי : ויקח ונסיב ית חדיא וארימיה ארמא קדם יי מדכר קורבניא 29
אתפרש למשה הוה לחולק הי כמא דפקיד יי ית משה : ויקח ונסיב משה 30
ממשחא דרבותא ומן אדמא דעל מדבחא ואדי על אהרן ועל לבושוי ועל בנוי
ועל לבושי בנוי עמיה וקדיש ית אהרן וית לבושוי וית בנוי וית לבושי בנוי
עמיה : ויאמר ואמר משה לאהרן ולבנוי בשילו ית בשר קורבניא בדודוותיא 31
בתרע משכן זימנא ותמן תיכלון יתיה וית לחמא דבסל קורבניא הי כמא דפקידית
למימר אהרן ובנוהי ייכלוניה : והנותר ומה דמשתייר בבישרא ובלחמא בנורא תוקדון : 32

Et adduxit arietem holocauſti: & impoſuit Aharon, & filii ejus, manum 18
dextram ſuam ſuper caput arietis. Et immolavit arietem: & fudit Mo- 19
ſes ſanguinem ſuper altare per circuitum. Et arietem diviſit in diviſio- 20
nes ſuas: & incendit Moſes caput, & diviſiones, & adipem. Et inte- 21
ſtina & pedes lavit in aquis: & incendit Moſes arietem in altari in
holocauſtum, ut ſuſciperetur cum beneplacito oblatio eſt coram Domino; quemadmodum præcepit Dominus Moſi. Applicavit quoque ari- 22
etem ſecundum, arietem initiatorium, quo complerentur omnia: & impoſuerunt Aaron & filii ejus manus ſuas ſuper caput arietis. Et ma- 23
ctavit arietem, & accepit Moſes de ſanguine ejus, & poſuit in extremitate auris Aharonis, quæ eſt ſeptum medium auris dextræ, & ſuper articulum medium pedis ejus dextri. Et applicuit filios Aharon, & po- 24
ſuit Moſes de ſanguine ſuper ſeptum medium auris eorum dextræ, &
ſuper articulum medium manus eorum dextræ, & ſuper articulum medium pedis eorum dextri: & ſparſit Moſes quicquid reſiduum eſt de ſanguine circum altare per circuitum. Et accepit adipem, 25
& caudam, & omnem adipem qui eſt ſuper inteſtina, & reticulum jecoris, & duos renes & adipem ipſorum, & armum dextrum. Et de ſpor- 26
ta azymorum quæ coram Domino *erat* accepit placentam azymam
unam, & placentam panis mixti oleo unam, & laganum unum: poſuitque ſuper adipes & ſuper armum dextrum. Et ordinavit omnia ſuper 27
manus Aharonis, & ſuper manus filiorum ejus: & elevavit ea elevando coram Domino. Et tulit Moſes ea de manibus eorum, & incendit 28
in altari ſuper holocauſtum: oblatio conſecrationis ſunt, quibus complentur omnia, ut recipiatur cum beneplacito coram Domino. Et 29
accepit pectuſculum, & elevavit illud elevando coram Domino: de
ariete oblationum ſeparatum Moſi fuit in partem, ſicut præceperat Dominus Moſi. Et accepit Moſes de oleo unctionis, & de ſanguine qui 30
erat ſuper altare, & ſparſit ſuper Aharonem, & ſuper veſtes ejus, &
ſuper filios ejus, & ſuper veſtes filiorum ejus cum ipſo: & ſanctificavit Aharonem, & veſtes ejus, & filios ejus, & veſtes filiorum ejus
cum ipſo. Et dixit Moſes Aharoni & filiis ejus; coquite carnem ob- 31
lationum in ollis, ad oſtium tabernaculi conventus, & ibi comedite eam
& panem qui eſt in ſporta oblationum: quemadmodum præcepi, dicendo; Aharon & filii ejus comedent ipſam. Quod autem reſiduum 32
erit de carne, & de pane igni comburetis.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* نزديك آورد مر نرميشي آن علم بنهادند اهرن وپسراني او مر دستهايي ايشان ابر سري آن 18
نرميش * بكشت بپراكند مشه مر آن خون ابر آن مذبح كرداكرد * ومر آن نرميش اندام زد 19 20
باندامهايي او بر آورد مشه مر آن سر ومر آن اندامها ومر آن چرب رود * ومر آن شكمبه 21
ومر آن پاچها بشست در آب بر آورد مشه مر همه آن نرميش بآن مذبح علم او ببويي قبوليت
قربان او يي چون آنچه بفرمود يي مر مشه * نزديك آورد مر آن نرميشي آن دويمي نرميشي آن 22
ملاّيم بنهادند اهرن وپسراني او مر دستهايي ايشان ابر سري آن نرميش * بكشت بستاند 23
مشه از خوني او بداد ابر تنكهي كوشي اهرن آن راست وابر نر انكشتي دستي [او] آن
راست وابر نر انكشتي پايي او آن راست * نزديك آورد مر پسراني اهرن بداد مشه از آن خون 24
ابر تنكهي كوشي ايشان آن راست وابر نر انكشتي دستي ايشان آن راست وابر نر
انكشتي پايي ايشان آن راست * بپراكند مشه مر آن خون ابر آن مذبح كرداكرد * بستاند 25
مر آن پيه ومر آن دنبه ومر همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه ومر پردهي آن جكر ومر دو آن
كردها ومر پيهي ايشان وساقي آن راست * واز سلهي آن فطير آنچه پيشي يي بستاند كلوچهي 26
فطير يكه وكلوچهي نان روغني يكه وتنك يكه بنهاد ابر آن پيها وابر ساقي آن راست * بداد مر 27
همه ابر كفهاي اهرن وابر كفهاي پسراني او عرضه كرد ايشانرا [عرضه] پيشي يي * بستاند 28
مشه ايشانرا از بالايي كفهايي ايشان بر آورد بآن مذبح ابر آن علم ملاّيم ايشان ببويي قبوليت
قربان او يي * بستاند مشه مر آن سينه عرضه كرد اويرا عرضه پيش يي از نرميشي آن ملاّيم 29
بمشه بود بخش چون آنچه فرمود يي مر مشه * بستاند مشه از روغني آن ماليدن واز آن خون آنچه 30
ابر آن مذبح بچكاند ابر اهرن ابر جامهايي او وابر پسراني او وابر جامهايي پسراني او اوازي
او وخاص كرد مر اهرن ومر جامهايي او ومر پسراني او ومر جامهايي پسراني او اوازي او * كفت 31
مشه باهرن وبپسراني او بجوشانيد مر آن كوشت در كاهي خيمهي وعده وآنجا بخوريد اويرا
ومر آن نان آنچه در سلهي آن ملاّيم چون آنچه فرمودم [بكفتن] اهرن وپسراني او بخورند 32
اويرا * وآن باقي در كوشت ودر نان در آتش بسوزانيد .

Poſthæc adduxit arietem holocauſti, & poſuerunt Aharon & filii ejus manus ſuas ſuper caput arietis. Et 19
mactavit, ſparſitque Moſheh ſanguinem ſuper altare circumcirca. Arietem quoque dimembravit in 20
membra ſua, obtulitque Moſheh caput, & membra, ac adipem viſcerum. Inteſtina verò & crura lavit aquâ, 21
obtulitq; Moſheh totum arietem ſuper altare: holocauſtum eſt in odorem acceptabilem, oblatio eſt Domino, quemadmodum præceperat Dominus ipſi Moſheh. Obtulit etiam arietem 22
ſecundum, arietem conſecrationum: poſueruntque Aharon & filii ejus manus ſuas ſuper caput arietis. Et 23
mactavit, tulitque Moſheh de ſanguine ejus, ac dedit ſuper tenue auris Aharon dextræ, & ſuper pollicem manûs ejus dextræ, ac ſuper pollicem pedis ejus dextri. Adduxit & fi- 24
lios Aharon, deditq; Moſheh de ſanguine ſuper tenue auris eorũ dextræ; & ſuper pollicem manûs eorum dextræ, & ſuper pollicem pedis eorum dextri: ſparſitque Moſheh ſanguinem ſuper altare circumcirca. Dein 25
tulit adipem, & caudam, totumque adipem qui ſuper inteſtina, & velum jecoris, duoſque renes & adipem eorum, & crus dextrum. De ca- 26
niſtro quoque azymorũ quod in præſentia Dñi, tulit placentam azymam unam, & placentam panis oleati unam, & laganum unum, poſuitq; ſuper adipes & ſuper crus dextrum. Deditque omnia hæc in manus A- 27
haron & in manus filiorum ejus, admovitque ea admotione in præſentia Domini. Dein accepit Moſheh 28
illa de ſuper manus eorum, obtulitque in altari ſuper holocauſtum: conſecrationes ſunt in odorem acceptabilem, oblatio eſt Domino. Accepi- 29
tque Moſheh pectuſculum ad movit illud admotione in præſentia Dñi: ex ariete conſecrationum ipſi Moſheh fuit in portionem, quemadmodũ præceperat Dominus ipſi Moſheh. Acci- 30
piens etiam Moſheh ex oleo unctionis & ex ſanguine qui erat ſuper altare, ſtillavit ſuper Aharon, ſuper veſtes ejus, & ſuper filios ejus, & ſuper veſtes filiorum ejus cum eo: ſanctificavitque Aharonem, & veſtes ejus, & filios ejus, & veſtes filiorum ejus cum eo. Dixit Mo- 31
ſheh ad Aharon & filios ejus: Coquite carnem ad oſtium tentorii conventûs, ibique comedite eam, & panem qui eſt in caniſtro conſecrationum, quemadmodum præcepi, dicendo; Aharon & filii ejus comedent eam. Reliquias verò carnis & pa- 32
nis igne comburetis.

ומפתח ומתרע משכנא לא תפקון שובעא יומין עד יום מישלם יומי אשלמותכון 33
ארום שובעא יומין יתוקם משכנא ויתפרק ויתקרב קורבנכון : כאשר הי כמא דעבד 34
וסדר ית סדר קורבניא ביומא הדין היכדין פקיד יי למעבד אתון בתר יומי אשלמותא
למכפרא עליכון : ופתח ובתרע משכן זימנא תיתבון יממ ולילי שובעא יומין 35
ותיטרון ית מטרת מימרא דיי ולא תמותון ארום היכדין איתפקדית : ויעש ועבד 36
אהרן ובנוי ית כל פתגמיא דפקיד יי בידא דמשה :

ס ס ס

ט

ויהי ביום השמיני והוה ביומא תמינאה לרבות אהרן ובנוי ויום תמינאה 1
לאשלמותא הוא יומא קדמאה לירחא דניסן אקים משה ית משכנא ולא פרקיה
ולא שמש תוב על גבי מדבחא בכן קרא משה לאהרן ולבנוי ולסבי סנהדרי ישראל :
ויאמר ואמר לאהרן סב לך עיגל בר תורי לחטאתא מטול דלא ישתעי עלך סטנא 2
לישן תליתאי על עיסק עיגלא דעבדת בחורב וברם דכר לעלתא תיסב מן בגלל די
ידכר לך זכותא דיצחק דכפתיה אבוי כדיכרא בטוור פולחנא תריהון יהון שלמין
וקריב קדם יי : ואל בני ישראל ועם בני ישראל תמליל למימר סבו ברם אתון צפיר 3
בר עיזי מטול דסטנא מימתיל ביה מטול דלא ישתעי עליכון לישן תליתאי על עיסק
צפיר בר עזי דנכיסו שבטוי דיעקב ורמיו יתיה ועיבד יתיה לחטאתא ועיגלא מטול
דאשתעבדתון לעיגלא ואימר בר שתיה מטול דידכר לכון זכותא דיצחק דכפתיה
אבוי הי כאימרא תריהון שלמין לעלתא : ושור ותור ואמרא לנכסת קודשא לדבחא 4
קדם יי מן בגלל דיתרעי בכון ומנחתא פתיכא במשח זיתא ארום יומא דין איקר
שכינתא דיי מתגלי לכון : ויקחו ואזדרזון אהרן ובנוי וכל בני ישראל ונסיבו ית מה 5
דפקיד משה והייתיו לקדם משכן זימנא וקריבו כל כנישתא וקמון בלב שלים קדם
יי : ויאמר ואמר משה דין פתגמא דתעבדון אעברו ית יצרא בישא מן לבכון ומן יד 6
יתגלי לכון איקר שכינתא דיי : ויאמר והוה כיון דחמא אהרן מדבחא בקרנוי מדמי 7
לעיגלא איסתפי למיקרב לגביה בכין אמר ליה משה אנים מנדעך וקריב למדבחא
ולא תסתפי ועיבד ית חטאתך וית עלתך וכפר אמטולתך ואמטול עמא ועיבד ית
קרבן עמא וכפר עליהון הי כמא דפקיד יי : ויקרב וקריב אהרן למדבחא בזריזותא 8
ונכיס ית עיגלא דחטאתא דידיה : ויקריבו וקריבו בני אהרן ית אדמא לותיה וטבל 9
אדבעיה באדם תורא ויהב על קרנת מדבחא וית שאר אדמא אריק ליסודא דמדבחא
וקדשיה למכפרא עלוי : ואת החלב וית תריב וית כוליין וית חצרא מן כבדא מן 10
חטאתא אסיק למדבחא הי כמא דפקיד יי ית משה : ואת בשר וית בישרא וית 11
מושכא אוקיד בנורא מברא למשריתא : וישחט ונכס ית עלתא ואקריבו בני 12
אהרן ליה ית אדמא ודרקיה על מדבחא חזור חזור :

Et de ostio tabernaculi non exibitis ſeptem diebus, uſque ad diem quo im- 33 pleti fuerint dies conſecrationis veſtræ: quoniam ſeptem diebus erigetur tabernaculum, & diſſolvetur, & offeretur oblatio veſtra. Quemadmo- 34 dum fecit, & ordinavit ordinem oblationum die hac: ſimiliter præcepit Dominus facere vos poſt dies conſecrationis, ad expiandum vos. Et in oſtio 35 tabernaculi conventus ſedebitis die ac nocte ſeptem diebus, & cuſtodietis cuſtodiam ſermonis Domini, & non moriemini: quoniam ſic juſſus ſum. Et fecit Aharon, & filii ejus, omnia verba quæ præceperat Dominus per 36 manum Moſis.

SECT. XXVI.

CAP. IX.

Accidit autem die octavo poſt unctionem Aharon & filiorum ejus, & 1 dies octavus illius conſecrationis erat dies primus menſis Niſan, erexit Moſes tabernaculum, & non diſſolvit ipſum neque miniſtravit ampliùs ſuper dorſo altaris: propterea vocavit Moſes Aaronem & filios ejus, & ſeniores ſynedrii Iſrael. Dixítque Aharoni; Accipe tibi vitulum filium bovis 2 in hoſtiam peccati, ne te calumnietur Sathan propter vitulum quem feciſti in Horeb; verùm arietem pro holocauſto accipies, ut in tui gratiam revocetur in memoriam meritum Iſaaci, quem ligavit pater tanquam arietem in monte cultus: ambo illi erunt integri: & applica in conſpectum Domini. Et cum filiis Iſrael loquêris dicendo; verùm vos tollite hircum fi- 3 lium caprarum, propterea quod Satanas aſſimiletur illi, ne vos calumnietur propter hircum filium caprarum, quem mactârunt tribus Jacob & deceperunt ipſum, & faciat ipſum in hoſtiam peccati: præterea vitulum, propterea quod coluiſtis vitulum; & ovem filium anni ſui, ut in veſtri gratiam in memoriam revocetur meritum Iſaac, quem ligavit pater tanquam agnum, ambos illos integros in holocauſtum. Præterea bovem & 4 agnum in hoſtiam ſanctitatis ad ſacrificandum coram Domino, ut complacitum ſit illi erga vos; & oblationem Mincha mixtam oleo olivæ: quoniam hodie gloria divinæ majeſtatis Domini revelabit ſe vobis. Et fe- 5 ſtinârunt Aharon & filii ejus, & omnes filii Iſrael, & acceperunt id quod præceperat Moſes, & adduxerunt coram tabernaculo conventus: & acceſſerunt univerſa congregatio, & ſurrexerunt corde integro coram Domino. Tum dixit Moſes; Hoc eſt verbum quod facietis: Removete concu- 6 piſcentiam malam de corde veſtro, & ſtatim revelabitur vobis gloria divinæ majeſtatis Domini. Accidit autem poſtquam vidiſſet Aharon 7 altare cornibus ſuis ſimile vitulo, veritus eſt accedere ad ipſum: tum dixit illi Moſes; Effer ſcientiam tuam, & accede ad altare, & ne verearis, & fac hoſtiam tuam pro peccato, & holocauſtum tuum, & fac expiationem pro te & pro populo: fac etiam oblationem populi, & expia eos ſicut præcepit Dominus. Et acceſſit Aharon ad altare cum feſtina- 8 tione: & mactavit vitulum quem habebat in hoſtiam peccati. Et obtu- 9 lerunt filii Aharon ſanguinem ei, & intinxit digitum ſuum in ſanguine bovis, & poſuit ſuper cornua altaris; reliquum autem ſanguinem effudit ad baſim altaris, & ſanctificavit ipſum expiando pro ſe. Et adipem, & 10 renes, ac reticulum jecoris de hoſtia pro peccato incendit in altari: quemadmodum præcepit Dominus Moſi. Porro carnem & pellem combuſſit 11 igne extra caſtra. Et immolavit holocauſtum: & attulerunt filii Aharon 12 ei ſanguinem, & fudit ipſum ad altare per circuitum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و از درگاهي خيمهي وعده نه بيرون آييد هفت روزها تا روزي تمام شدن روزهاي قربانهاي 33
شما كه هفت روزها تمام شود مر قربان شما * چون آنچه بكرد در روزي آن اين بفرمود :: بكردن بكفارت 34
خواستن ابر شما * و درگاهي خيمهي وعده بنشينيد روز و شب هفت روزها و نگاه داريد 35
مر نگاه داشت :: و نه ميريد كه همچنين فرموده آمدم * بكرد اهرن و پسراني او مر همه آن 36
سخنها آنچه فرمود :: در دستي مشه * * فصل نهم * * بود در روزي آن هشتمين 1
بخواند مشه باهرن و بپسراني او و بپيراني يسرال * گفت باهرن بستان بتو گوساله بچهي گاو بخطات 2
و نرميش بعله تمامان و نزديك آور بپيشي :: * و بپسراني يسرال سخن گوي بگفتن بستانيد 3
بزغالهي بزان بخطات و گوساله و برّه قدراني سال تمامان بعله * و گاو و نرميش بشلميم بذبحت 4
كردن بپيشي :: و هديهي آميخته در روغن كه اين روز :: ديدار شوا بشما * بستانيدند مر آنچه 5
بفرمود مشه بپيش خيمهي وعده نزديك شدند همه آن جماعت بياستادند بپيشي :: * گفت 6
مشه اين آن سخن آنچه فرمود :: بكنيد و ديدار شود بشما عزيزي :: * گفت مشه باهرن نزديك آي 7
بآن مذبح و بكن مر خطاتي تو و مر علهي تو و كفارت خواه در سببي تو و در سبب آن قوم
و بكن مر قرباني آن قوم و كفارت خواه در سببي ايشان چون آنچه فرمود :: * نزديك شد اهرن بآن 8
مذبح بكشت مر گوسالهي آن خطات آنچه باو * نزديك آوردند پسراني اهرن مر آن خون باو در زد و 9
انگشتي او در خون بداد ابر شاخهاي آن مذبح و مر آن خون بريخت ببنيادي آن مذبح * و مر 10
آن پيه و مر آن گردها و مر آن پرده از آن جگر از آن خطات بر آورد ابر آن مذبح چون آنچه فرمود ::
مر مشه * و مر آن گوشت و مر آن پوست بسوخت در آتش از بيرون بلشكرگاه * بكشت مر آن علة 11 12
برسانيدند پسراني اهرن باو مر آن خون بپراكنند اويرا ابر آن مذبح گرداگرد *

Et ex oſtio tentorii conventûs non egrediemini ſeptem diebus, uſque ad diem completionis dierum oblationū veſtrarum: ſeptem enim diebus complebitur oblatio veſtra. 33 *Quemadmodum fecit die hâc, præcepit Dominus facere ad expiationem procurandam ſuper vos.* 34 *Et ad oſtium tentorii conventûs ſedebitis die ac nocte ſeptē diebus, cuſtodietiſque cuſtodiā Domini, & non moriemini: ſic enim juſſus ſum.* 35 *Præſtitit itaq; Aharon et filii ejus omnia verba quæ præceperat Dominus per manum Moſheh.* 36

CAP. IX.

Fuit autem, die octavo vocavit Moſheh Aharon & filios ejus, & ſeniores Iſrael. 1 *Dixit ad Aharon; Tolle tibi bovem anniculum fœtum bovis pro peccato, & arietem in holocauſtum, integros, & offer in præſentia Domini.* 2 *Ad filios verò Iſrael loquêris, dicendo; Tollite hœdum caprarum pro peccato, & vitulum, & agnum, anniculos perfectos in holocauſtum:* 3 *Bovem item & arietem pro pacificis, ad ſacrificandum coram Domino, & munus miſtū cum oleo: quia hodiè Domin⁹ conſpicietur vobis.* 4 *Tulerunt* itaque *quæ præceperat Moſheh coram tentorio conventûs:* & *appropinquantes totus cœtus ſteterunt coram Domino.* 5 Tum dixit *Moſheh*, Hoc eſt verbum quod *præcepit* Dñs ut *faciatis, & conſpicietur vobis gloria Domini.* 6 *Dixit* autem *Moſheh ad Aharon; Propiùs venito altari, & fac peccatum tuum, & holocauſtum tuum, & expiationem procura propter te ac propter populum: fac quoque oblationem populi, & expiationem procura propter eos, quemadmodum præcepit Dominus.* 7 *Accedens* igitur *Aharon ad altare, mactavit bovem anniculū ſuum peccati.* 8 Et *afferentibus filiis Aharon ſanguinē ad eum, intinxit digitū ſuum in ſanguinē, ac dedit ſuper cornua altaris: reliquum verò ſanguinem fudit ad fundamentum altaris.* 9 *Adipem autem, & renes, & velum e jecore ex peccato obtulit ſuper altare, quemadmodum præceperat Dominus ipſi Moſheh.* 10 *At carnem & pellem combuſſit igne extra caſtra.* 11 *Mactavit & holocauſtum, adduxerūntque filii Aharon ei ſanguinem, quē ſparſit ſuper altare circumcirca.* 12

ואת העלה וית עלתא אקריבו יתה לפסגהא וית רישא ואסיק על מדבחא : 13
וירחץ וחליל ית בני גווא וית ריגליא ואסיק על עלתא למדבחא : ויקרב וקריב 14 15
ית קרבן עמא ונסיב ית צפירא דחטאתא די לעמא ונכסיה וכפר באדמיה דצפירא
הי כמא דכפר באדם עיגלא דחטאתא דיליה דקריב בשירויא : ויקרב וקריב ית 16
עלתא ועבדה כהלכת עלתא דקריב אמטולתיה : ויקרב וקריב ית מנחתא ומלא 17
ידיה מינה ונסיב מינה צריד אדכרתה ואסיק על מדבחא בר מן עלת צפרא :
וישחט ונכיס ית תורא וית דיכרא ניכסת קודשיא די לעמא ואקריבו בני אהרן 18
ית אדמא ליה ודרקיה על מדבחא חזור חזור : ואת וית תרביא מן תורא ומן 19
דיכרא אליתא ודחפי בני גווא וכולייתא וחצר כבדא : וישימו ושוויו ית תרביא 20
על חדוותא ואסיק תרביא למדבחא : ואת החזות וית חדוותא וית שקא דימינא 21
אריים אהרן ארמא קדם יי היכמא דפקיד יי ית משה : וישא ופרס אהרן 22
ית ידוי לקבל עמא ובריכינון ונחת מן מדבחא בחדווא מן דפסק למעבד חטאתא
ועלתא ונכסת קודשיא : ויבא וכיון דאיתעבידו קורבניא ולא איתגליית 23
שכינתא הוה אהרן מיבהית ואמר למשה דלמא לא אתרעי מימרא דיי בעובדי ידי
בכן עלו משה ואהרן למשכן זימנא וצלו על עמא בית ישראל ונפקו ובריכו ית
עמא ואמר יקביל מימרא דיי ברעוא ית קורבנכון וישרי וישבוק על חוביכון ומן
יד איתגלי איקר שכינתא דיי לכל עמא :
ותצא ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת 24
על מדבחא ית עלתא וית תרביא וחמון
כל עמא ואודון ואיתרכינו בצלו על אנפיהון :

ירושלמי 24 ואתרכינו בצלו על אפיהון :
אשא בריא :

י

ויקחו ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא גבר מחתיתיה ויהבו בהון אישתא ושויאו 1
עלה קטרת בוסמין וקריבו קדם יי אישתא נוכרתא מן תפיין מה דלא פקיד
יתהון : ותצא ונפקת שלהובית אישתא מן קדם יי ברגז ואיתפליגת לארבעתי 2
חוטין ואעלת בגו אפיהון ואוקידת ית נשמתהון ברם גופיהון לא איתחרכו
ומיתו קדם יי : ויאמר ואמר משה הוא דמליל יי עמי בסיני למימר בדקריבין 3
קדמי אנא מקדש משכנא דאין לא מזדהרין בעיבידת קורבניא אוקידינון בשלהובית
אישתא מן קדמוי מטול דעל מיחמי כל עמא איתיקר ושמע אהרן ושתיק וקביל אגר
טב על משתוקיה : ויקרא וקרא משה למישאל ולאלצפן בנוי דעוזיאל 4
ליואי חביבא דאהרן ואמר להון קריבו טולו ית אחוכון מן קודשא ותסוברונון
למברא למשריתא :

Sed & holocauſtum obtulerunt ipſum ſecundùm ſectiones ſuas, & ca- 13 put, & incendit ſuper altare. Et lavit inteſtina & pedes, & incendit 14 in holocauſtum ſuper altari. Adduxit quoque oblationem populi: & 15 accepit caprum pro hoſtia peccati qui populi erat, & immolavit ipſum, & expiationem fecit ſanguine ejus hirci, quemadmodum expiationem fecerat ſanguine vituli hoſtiæ ſuæ pro peccato, quem primo obtulerat. Et 16 obtulit holocauſtum: & fecit ipſum juxta ritum holocauſti, quod obtulerat pro ſe. Et obtulit Mincha, & implevit manum ſuam de ea, & 17 accepit de ea oblationem memorialis ejus, & incendit ſuper altari, præter holocauſtum matutinum. Et immolavit bovem & arietem, ho- 18 ſtiam ſanctificatorum quæ populi erat: & attulerunt filii Aharon ſanguinem illi, & ſparſit eum ſuper altare per circuitum. Et adipes de 19 bove; & de ariete caudam, & quod tegit inteſtina, & renes, & reticulum jecoris. Et poſuerunt adipes ſuper pectuſcula: & incendit 20 adipes in altari. Et pectuſcula & armum dextrum elevavit Aharon ele- 21 vando coram Domino: quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Et 22 extendit Aharon manus ſuas ex adverſo populi, & benedixit eis: & deſcendit ex altari cum gaudio, poſtquam finiiſſet facere ſacrificium pro peccato, & holocauſtum, & victimam ſanctificatorum. Poſtquam 23 verò factæ ſunt oblationes, & non revelata eſſet divina majeſtas, Aharon pudore afficiebatur: tum dixit Moſi; fortè non voluptatem capit ſermo Domini in operibus manuum mearum: tum ingreſſi ſunt Moſes & Aharon in tabernaculum conventus, & orârunt pro populo domus Iſrael & cùm exiiſſent benedixerunt populo, & dixit; Recipiat ſermo Dñi cum beneplacito oblationem veſtram, & ignoſcat & condonet peccatis veſtris: & ſtatim revelata eſt gloria divinæ majeſtatis Domini univerſo populo. Et exiit ignis à facie Do- 24 mini, & devoravit ſuper altare holocauſtum, & adipes: & viderunt univerſus populus, & laudaverunt, & inclinaverunt ſe in oratione ſuper facies ſuas.

Hieroſ. 24. *Et inclinaverunt ſe in oratione ſuper facies ſuas.*
1. *Ignem alienum.*

CAP. X.

Et acceperunt filii Aharon Nadab & Abihu quiſque thuribulum ſuum, 1 & poſuerunt in illis ignem, cui impoſuerunt ſuffitum aromatum: & obtulerunt coram Domino ignem alienum de chytropodibus, id quod non præceperat eis. Et exiit flamma ignis à facie Domini in ira, & di- 2 viſus eſt in quatuor fila, & ingreſſus eſt in medium narium eorum & combuſſit animas eorum, verum corpora eorum non aduſta ſunt: & ita mortui ſunt coram Domino. Et dixit Moſes; Hoc eſt quod loqu- 3 tus eſt Dominus mecum in Sinai, dicendo; In iis qui accedunt coram me ego ſanctifico tabernaculum, quod ſi non fuerint cauti in cultu oblationum, tum uram eos flammâ ignis à facie mea, quia in conſpectu totius populi honorabor: & audivit Aharon & tacuit, & recepit mercedem bonam propter taciturnitatem ſuam. Vocavitque Moſes Miſael & El- 4 zaphan filios Uziel Levitas, patrui Aharon: & dixit illis, Accedite, tollite fratres veſtros ex ſanctuario, & portate eos extra caſtra.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و مر آن علة برسانيدند باو باندامهاي او و مر آن سر بر آورد ابر آن مذبح * بشست مر آن 13 14
شكمبه و مر آن پاچها بر آورد ابر آن علة بآن مذبح * نزديك آورد مر قرباني آن قوم بستانيد مر 15
بزغالهي آن خطات آنچه بقوم بكشت اويرا و پاك كرد اويرا چون اوّل * نزديك آورد مر آن علة 16
بكرد آنرا چون حكم * نزديك آورد مر آن هديه پر كرد كف او از آن بر آورد ابر آن مذبح بجز 17
علهي آن بامداد * بكشت مر آن گاو و مر آن نرميش ذبحي آن شلميم آنچه بقوم برسانيدند 18
پسراني اهرن مر آن خون باو بپراكنند اويرا ابر آن مذبح گرداگرد * و مر آن پيهها از آن گاو 19
و از آن نرميش آن دنبه و آن پوشا و آن گردها و پردهي آن جگر * بنهادند مر آن پيهها ابر آن 20
سينها بر آورد آن پيهها بآن مذبح * و مر آن سينها و مر ساقي آن راست عرضه كرد اهرن عرضه 21
بپيشي :: چون آنچه بفرمود مشه * بر داشت اهرن مر دست هاي او بآن قوم و آفرين كرد ايشانرا فرود 22
آمد از كردني آن خطات و آن علة و آن شلميم * بيامد مشه و اهرن بخيمهي وعده بيرون آمدند 23
و آفرين كردند مر آن قوم ديدار آمد عزيزي :: بهمه آن قوم * بيرون آمد آتش از پيشي :: 24
بسوخت ابر آن مذبح مر آن علة و مر آن پيهها بديد همه آن قوم طرب كفتند و بيفتادند
ابر روي ايشان * * فصل دهم * * بستانيدند پسراني اهرن ندب و ابيهوا مردي 1
بجمري او و بدادند در ايشان آتش بنهادند ابر آن دخنه نزديك آوردند بپيشي :: آتشي بيگانه
آنچه نه فرمود ايشانرا * بيرون آمد آتش از پيشي :: و بسوخت ايشانرا بمردند بپيشي :: * گفت مشه 2 3
باهرن او آنچه سخن گفت :: بگفتن در نزديكاني من خاص باشم و ابر پيشي همه آن جماعت عزيز
باشم خاموش شد اهرن * بخواند مشه بميشال و بالصفن پسراني عزيال عمّهي اهرن گفت بايشان 4
نزديك شويد و بر داريد مر برادراني شما از نزد پيش آن خاص ببيرون بلشكرگاه *

Holocauſtū quoq; attulerunt ad eum cum membris ſuis, & caput, quæ obtulit ſuper altare. 13 *Dein lavit inteſtina & crura, obtulitque ſuper holocauſto in altari.* 14 *Obtulit & oblationem populi, tulitque hœdum peccati qui* erat *populi, & mactavit eum, ac purificavit per ipſum ſicut primum.* 15 *Obtulit quoque holocauſtum,* 16 *fecitque illud juxta ritum.* *Obtulit & munus, implevitque manum ſuam ex eo, & obtulit ſuper altare, præter holocauſtum matutinum.* 17 *Mactavit etiam bovem ac arietem in victimam pacificorum quæ erat populi: attulerúntq; filii Aharon ſanguinē ad eū, quem ſparſit ſuper altare circumcirca.* 18 *Et adipes de bove, et de ariete, caudam, & adipem operientem inteſtina, & renes, & velum jecoris.* 19 *Poſuerúntque adipes ſuper pectuſcula, & obtulit adipes ſuper altare.* 20 *Pectuſcula verò et crus dextrū admovit Aharon admotione in præſentia Domini, quemadmodum præceperat Moſheh.* 21 *Poſtea elevavit Aharon manus ſuas ad populum, & benedixit eis, deſcenditque à faciendo peccatum, & holocauſtū, & pacifica.* 22 *Et venit Moſheh & Aharon ad tentorium conventûs, egreſſique benedixerunt populo: & apparuit gloria Domini toti populo.* 23 *Egreſſúſque ignis à præſentia Domini combuſſit ſuper altare holocauſtum & adipes: vidénſque totus populus ovârunt, & ceciderunt ſuper facies ſuas.* 24

CAP. X.

Acceperunt autem *filii Aharon, Nadab & Abihu, quiſque thuribulū ſuū, & dederunt in ea ignem, cui ſuperpoſuerunt ſuffimentū, obtulerúntque in præſentia Dñi ignem alienū, quod non præceperat eis.* 1 *Tum egreſſus eſt ignis à præſentia Domini, combuſſitque eos, & mortui ſunt in præſentia Domini.* 2 *Et dixit Moſheh ad Aharon, Hoc eſt quod locutus eſt Dominus dicendo; In propinquis meis ſanctificabor, & in conſpectu totius congregationis glorificabor. Et ſiluit Aharon.* 3 *Vocans* autem *Moſheh Miſhaël & Elſaphan filios Uzziel patrui Aharon, dixit eis; Appropinquate et exportate fratres veſtros à conſpectu Sancti, ad locum extra caſtra.* 4

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויקריבו וקריבו וסוברונון באונקלוון דפרזלא בכיתוניהון וקברונון למברא למשריתא 5
היכמא דמליל משה : ויאמר ואמר משה לאהרן ולאלעזר ולאיתמר בנוי רישיכון לא 6
תרבון פרוע ולבושיכון לא תבזעון ולא תמותון ביקידת אישתא ועילוי כל
כנישתא יהי רוגזא ברם שתוקו ותזכון ית דינא עליכון ואחיכון כל בית
ישראל יבכון ית יקידתא דאוקד יי : ומפתח ומתרע משכן זימנא לא 7
תיפקון דילמא תמותון ארום משח רבותא דיי עליכון ועבדו הי כפתגמא דמשה :
וידבר ומליל יי עם אהרן למימר : יין חמר וכל מרוי לא תשתי אנת ובנך 8 9
עמך בזמן מיעלכון למשכן זימנא הי כמא דעבדו בנך דמיתו ביקידת אישתא
קיים עלם לדריכון : ולהבדיל ולאפרשא בין קודשא ובין חולא ובין מסאבא 10
ובין דכיא : ולהורות ולאלפא ית בני ישראל ית כל קיימא דמליל יי להון 11
בידא דמשה : וידבר ומליל משה עם אהרן ועם אלעזר ועם איתמר בנוי 12
דאישתיירו מן יקידתא סיבו ית מנחתא דאשתיירת מקורבניא דיי ואכלוהא פטיר
בסטר מדבחא ארום קודש קודשין היא : ואכלתם ותיכלון יתה באתר קדיש 13
ארום חולקך וחולק בנך היא מקורבניא דיי ארום היכדין איתפקדית : ואת חזה
וית חדיא דארמותא וית שקא דאפרשותא תיכלון באתר דכי אנת ובנך עמך 14
ארום חולקך וחולק בנך איתיהיבו מנכסת קודשיא דבני ישראל : שוק שקא 15
דאפרשותא וחדיא דארמותא על קורבניה תרביא ייתון לארמא ארמא קדם
יי ויהי לך ולבנך עמך לקיים עלם היכמא דפקיד יי : ואת וית תלתא צפיריא 16
אתקריבו ביומא ההוא צפירא דריש ירחא וצפירא דחטאתא דלעמא וצפירא
דחטאתא דקריב נחשון בר עמינדב לחנכת מדבחא אזל אהרן ובנוי ואוקידו
תלתיהון אתא משה ותבע ית צפירא דחטאתא די לעמא ותבעיה והא
איתוקד ורתח על אלעזר ועל איתמר בנוי דאהרן דאשתיירו למימר : מדוע מדין 17
לא אכלתון ית חטאתא באתר קדיש ארום קדש קודשין היא ויתה יהב לכון
למשרי על סרחנות כנשתא לכפרא עליכון קדם יי : הן הא לא 18
איתעל מן אדמא לות קודשא גוואה מיכל תיכלון יתיה בקודשא היכמא
דאיתפקידית :

Targ. JONATHAN B. UZIEL

Et acceſſerunt, & portârunt eos uncinis ferreis cum tunicis ſuis, & 5
ſepeliverunt eos extra caſtra: quemadmodum loquutus erat Moſes.
Et dixit Moſes Aharoni, & Eleazari & Ithamari filiis ejus; Nolite 6
nutrire comam, & veſtes veſtras nolite ſcindere, ne moriamini incendio ignis, & ſuper univerſam congregationem ſit ira: verùm tacete, & juſtum pronunciate judicium ſuper vos, & fratres veſtri univerſa domus Iſrael fleant incendium quod accendit Dominus. Et ab oſtio 7
tabernaculi conventus ne exeatis, ne fortè moriamini, quoniam oleum unctionis Domini ſuper vos: & fecerunt juxta verbum Moſis. Et 8
loquutus eſt Dominus cum Aharone, dicendo: Vinum, & quicquid inebriat, non bibes tu, & filii tui tecum, die quo ingrediemini in tabernaculum conventus, quemadmodum fecerunt filii tui qui mortui ſunt in incendio ignis: ſtatutum ſempiternum *ſit* in generationibus veſtris. Et 9 10
ut diſcrimen faciatis inter ſanctum & prophanum, & inter immundum & mundum. Et ad docendum filios Iſrael univerſum fœdus, quod 11
loquutus eſt Dominus ad eos per manum Moſis. Et loquutus eſt Moſes 12
cum Aharon, & cum Eleazar & Ithamar filiis ejus, qui erant ſuperſtites ex incendio; Tollite oblationem Mincha, quæ reſidua eſt ex oblationibus Domini, & comedite azymum in latere altaris: quoniam ſanctitas ſanctitatum eſt. Et comedetis eam in loco ſancto, quo- 13
niam portio tua & portio filiorum tuorum eſt ex oblationibus Domini: quoniam ſic juſſus ſum. Pectuſculum quoque elevationis, & 14
armum ſeparationis comedetis in loco mundo, tu & filii tui tecum: quoniam portio tua & portio filiorum tuorum *ſunt*, *quæ* data ſunt de hoſtiis ſanctificatorum filiorum Iſrael. Armum ſeparati- 15
onis & pectus elevationis cum oblationibus adipum adducant, ut eleventur elevatione coram Domino: & erit tibi & filiis tuis tecum in ſtatutum perpetuum, ſicut præcepit Dominus. Et tres hircos ob- 16
tulerunt in die illo, hircum neomeniæ, hircum hoſtiæ peccati pro populo, & hircum hoſtiæ peccati quem obtulit Nachſon filius Aminadab in dedicatione altaris; abiit Aharon & filii ejus, & incenderunt tres illos: venit Moſes & quæſivit hircum hoſtiæ peccati populi, quæſivit inquam ipſum, & ecce combuſtus erat: & excanduit contra Eleazar & Ithamar filios Aharonis qui relicti erant, dicendo: Quorſum non comediſtis hoſtiam peccati in loco ſancto, quo- 17
niam ſanctitas ſanctitatum eſt: & illam dedit vobis ad condonandum peccato congregationis, ad expiandum pro vobis coram Domino? Ecce non eſt illatum de ſanguine in ſanctuarium interius: Come- 18
dendo comedere debebatis ipſam in loco ſancto, quemadmodum juſſus ſum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* نزديك شدند و برداشتند ايشانرا در پيرهنهايي ايشان ببيرون بلشكرگاه چون آنچه سخن 5
گفت مشه * گفت مشه باهرن و بالعزر و بايتمر [پسراني او] مويي سري شما نه بالانيد و جامهايي شما نه 6
پاره كنيد و نه ميريد و ابر همه آن جماعت قهر كند و برادراني شما همه خانهي يسرال بگريند
مر آن سوخته آنچه بسوزاند :: * و از درگاهي خيمهي وعده نه بيرون آييد تا نه ميريد كه 7
روغني ماليدن :: ابر شما بكردند چون سخن مشه * سخن گفت :: باهرن بگفتن * مي 8 9
و مستكاره نه آهنجي تو و پسراني تو اوازي تو در آمدني شما بخيمهي وعده و نه ميريد رسمي
جاويد بعصرهايي شما * و بجدا كردن مياني آن خاص و مياني آن سست و مياني آن پليد 10
و مياني آن پاك * و بآموختن مر پسراني يسرال مر همه آن رسمها آنچه سخن گفت :: بايشان در 11
دستي مشه * سخن گفت مشه باهرن و بالعزر و بايتمر پسراني او آن باقي ماندگان بستانيد مر 12
آن هديه آن باقي مانده از قربانهايي :: و بخوريد آنرا فطير پهلويي آن مذبح كه خاص خاصها
او * و بخوريد آنرا در جايي خاص كه رسمي تو و رسمي پسراني تو از قربانهايي :: كه همچنين 13
فرموده آمدم * و مر سينهي آن عرضه و مر ساقي آن جدا كرد بخوريد در جايي پاك تو 14
و پسراني تو و دختراني تو اوازي تو كه رسمي تو و رسمي پسراني تو داده شدند از
ذبيحتهايي شلميمي پسراني يسرال * ساقي آن جدا كرد و سينهي آن عرضه ابر قربانهايي 15
آن پيهها بياورند بعرضه كردني عرضه بپيشي :: و باشد بتو و بپسراني تو اوازي
تو برسمي جاويد چون آنچه فرمود :: * و مر بزغالهي آن خطات طلب كردن طلب 16
كرد مشه و اينك سوخته شد قهر كرد بر العزر و ابر ايتمر پسراني اهرن آن باقي
ماندگان بگفتن * چه معني‌را نه خورديد مر آن خطات در جايي آن خاص كه خاص 17
خاصها آن و آنرا بداد بشما ببر داشتن مر گناهي آن جماعت بكفارت خواستن ابر
ايشان بپيشي :: * اينك نه آورده آمد مر خوني آن آن جاي خاص باندرون خوردن بخوريد آنرا در 18
خاص چون آنچه بفرمودم *

Appropinquantes itaque exportârunt 5
eos in induſiis ſuis ad locum *extra caſtra, quemadmodũ locutus fuerat Moſheh.* Tum *dixit Moſheh ad Aharon, & Eleazar & Ithamar filios ejus; Comam capitis veſtri ne alite, & veſtimenta veſtra ne ſcindite,* et *non moriemini, neque in totã congregationẽ iraſcetur: fratres autem veſtri,* nempe *tota domus Iſrael plangant combuſtionẽ quã combuſſit Dñs.* 6
Attamen ab oſtio tentorii conventûs ne egrediminî, ut non moriamini: quia oleum unctionis Domini eſt ſuper vos. Et *fecerunt juxta verbum Moſheh. Loquutus eſt quoque Dominus ad Aharon, dicendo, Vinum & inebriamentum non bibes, tu & filii tui tecum, in ingreſſu veſtro in tentorium conventûs, & non moriemini: ſtatutum æternum* eſt *in ſecula veſtra: Tum ad diſtinguendum inter ſanctum & profanum, & inter pollutum ac purum: Tum ad docendum filios Iſrael omnia ſtatuta quæ locutus eſt Dominus eis per manum Moſheh. Loquutus eſt* autem *Moſheh ad Aharon, & Eleazar & Ithamar filios ejus reliquos manentes; Tollite munus reliquum manens ex oblationibus Domini, & comedite illud infermentatũ juxta altare: quia ſanctitas ſanctitatum eſt. Comedetis inquam illud in loco ſanctitatis, quia ſtatutum* eſt *tibi & ſtatutum filiis tuis ex oblationibus Domini: quoniã ſic juſſus ſum.* Et *pectuſculum admotionis, & crus ſeparationis comedetis in loco mundo, tu & filii tui & filiæ tuæ tecum: quia* in *ſtatutum tibi & in ſtatutum filiis tuis data ſunt ex immolandis pacificis filiorum Iſrael. Crus ſeparationis & pectuſculum admotionis cum oblationibus adipum afferent ad admovendum admotione in præſentia Domini: & erit tibi ac filiis tuis tecum in ſtatutum æternum, quemadmodum præcepit Dominus. Et hœdum peccati requirendo requiſivit Moſheh, & en combuſtus erat:* tum *iratus eſt ſuper Eleazar & Ithamar filios Aharon reliquos manentes, dicendo; Quâ ratione non comediſtis peccatum in loco ſanctitatis? nam ſanctitas ſanctitatum eſt, illúdque dedit vobis ad ferendum peccatum congregationis, & ad expiationem procurandam eis in præſentia Domini. Ecce nequaquam illatus eſt ſanguis ejus in ſanctitatem intrinſecus: comedendo comediſtis illud in ſanctitate, quemadmodum præcepi.* 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

תרגום יונתן בן עוזיאל

וידבר אהרן ומליל אהרן עם משה 19
הא יומא דין קריבו בני ישראל ית
קרבן חטאתהון ועלוותהון קדם יי וארע
יתי סקול באילין בתרין בני הלא
מעשרא תניינא אתפקד די לא למיכול
אביל מיניה כל דכן קרבן חטאתא
ומה אילו אשתליית ואכלית מן קרבן
חטאתא יומא דין אוף תרין בני
דאשתיירו הוה להון מן דינא דייתוקדון
דלית אפשר די שפר קדם יי : וישמע
ושמע משה ושפר קדמוי ואפיק 20
כרוזא במשריתא למימר אנא הוא
דאיתעלמת הילכתא מני ואהרן אחי
אדכר יתה לי :

ירושלמי

19 קריבו ית חטוותהון וית עלוותהון
קדם יי ואתילפת יתהן דחטאתא חמירא
מן מעשרא תניינא וליה אפשר לאבילא
למיכל מניה ואנא דארע יתי אבילא
רובא יומא הדין דמיתו תרין בני נדב
ואביהוא ואנא אביל עליהון הא אלו
אכלית חטאתא יומא האית אפשר דשפיר
ותקין קדם יי : 20 כיון דשמע משה
ושפר פתגמא באפוי ואפק כרוז בכל
משריתהון דישראל ואמר אנא הוא
דאתעלמת הלכתא מני ואהרן אחי
אליף יתה לי ועל דאשפל משה נרמיה
קביל עליה אגר סני ושמע משה ושפר
פתגמא באפוי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et loquutus eſt Aharon cum Moſe; Ecce hodie attulerunt filii Iſrael hoſtiam ſuam pro peccato, & holocauſta ſua coram Domino, & accidit mihi mors in iſtis in duobus filiis meis: annon *de* decima ſecunda mandatum eſt ut non comedat lugens ex ea? quanto magis de oblatione hoſtiæ peccati? annon in iſtis delictum admitteretur, ſi comedissem de oblatione hoſtiæ peccati hodie, etiam duo filii mei qui reſidui ſunt? ex æquo *itaque* deberent comburi, quia fieri non poteſt ut placeat coram Domino. Et audivit Moſes & placuit coram ipſo, & produxit præconem per caſtra, dicendo; Ego ſum is à quo occultatus eſt ritus, Aharon autem frater meus in memoriam revocavit eum mihi. 19 20

Hieroſolymitanum.

19. Obtulerunt hoſtias ſuas pro peccato, & holocauſta ſua coram Domino, & edoctus ſum de illis hoſtiam pro peccato graviorem eſſe quam ſit decima ſecunda, neque debere lugentem edere de ea: cùm ergò mihi hodie contigerit luctus magnus, ſiquidem mortui ſunt duo filii mei Nadab & Abihu, & ego de illis lugeo, ecce ſi comediſſem de hoſtia pro peccato hodie, an fieri poſſet ut hoc placeret & rectum eſſet coram Domino? 20 Poſtquam audivit Moſes, & placuiſſet verbum in conſpectu ejus, tum eduxit præconem per omnia caſtra Iſraelitarum, & dixit; Ego ſum is à quo occultatus eſt ritus, Aharon verò frater meus docuit me ipſum: & propterea quod humilem ſe reddidit Moſes, recepit ſuper ſe mercedem amplam. Et audivit Moſes, & placuit verbum in conſpectu ejus.

יא

וידבר הי ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר להון לבני אהרן דיזהרון ית בני 1
ישראל די טעמון בדכותא מיכלהון ויתפרשון מסואבות תמניסירי טריפן : דברו
מלילו עם בני ישראל למימר דא חייתא דמכשרא למיכלכון מן כל בעירא דעל 2
ארעא : כל כל דסדיקא פרסתא ומטלפן טילפין פרסתא ודאית לה קרנין 3
מסקא פישרא בבעירא יתה תיכלון : אך ברם ית דין לא תיכלון מטינא דמסקי 4
פישרא וסדיקי פרסתא דאתיליד מטסאבתא ברם ית גמלא ארי מסיק פישרא
ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון : ואת השפן וית טווזא ארום מסיק 5
פישרא ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון : ואת הארנבת וית ארנבא ארום 6
מסיק פישרא הוא ופרסתא לא סדיקא מסאבא היא לכון : ואת וית חזירא 7
ארום סדיק פרסתא הוא ומטלף טילפין פרסתא והוא פישרא לא פשר מסאב
הוא לכון : מבשרם מבישריהון לא תיכלון ובניבלתיהון לא תקרבון מסאבין 8
אינון לכון : את זה ית דין תיכלון מן כל דבמיא כל דיליה ציצין וחרספיתין 9
בימיא ובנחליא יתהון תיכלון : וכל אשר וכל דלית ליה ציצין וחרספיתין 10
בימיא ובנחליא מן כל ריחשא די במיא שיקצא הינון לכון : ושקץ ושיקצא 11
יהון לכון ציריהון ורועיהון ומבישריהון לא תיכלון וית ניבלתהון תשקצון ומן
הנייתהון תתרחקון : כל כל דלית ליה ציצין וחרספיתין במיא שיקצא הוא 12
לכון : ואת אלה וית אלין מיניא תשקצון מן עופא דלית להון ציבעא יתירא 13
ודלית ליה זפקתא ודקורקבניה ליתוי מקליף לא יתאכלון שיקצא הינון ית נישרא
וית עווא וית בר גזא : ואת וית דייתא וית דיתא טרפיתא לזנה : ואת וית כל 14 15
עורבא לזניה :

CAP. XI.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharon dicendo illis, 1
& filiis Aharon ut admonerent Iſraelitas ut guſtarent cum puritate cibos ſuos, & ſepararentur à pollutione octodecim ciborum prohibitorum. Loquimini cum filiis Iſrael, dicendo; Hæc eſt beſtia 2
quæ recta eſt ad cibum veſtrum, de omni beſtia quæ eſt ſupra terram. Quicquid dividit ungulam, & findentes fiſſuras ungulæ, & 3
cui ſunt cornua, aſcendere faciens ruminationem in jumentis, ipſum comedetis. Verùm hoc non comedetis ex ſpecie eorum qui aſcendere faci- 4
unt ruminationem, & ex dividentibus ungulam, quia natum eſt ex immundis: camelus quidem, quia aſcendere facit ruminationem, ſed ungulam ſuam non dividit, abominabilis erit vobis. Et cuniculus, quoniam 5
aſcendere facit ruminationem, ſed ungulam ſuam non dividit, abominabilis erit vobis Et lepus, quia aſcendere facit ipſe ruminationem, 6
ſed ungulam non dividit, abominabilis ſit vobis. Et porcus, quia 7
dividit ungulam ipſe, & findit fiſſuram ungulæ, ſed ipſe ruminatione non ruminat, abominabilis ſit vobis. De carne eorum ne comedatis, 8
& ad cadaver eorum ne acceſſeritis: abominabiles erunt vobis. Hoc 9
comedetis de omni quod eſt in aquis, quicquid habet pinnulas & ſquamas, in maribus & fluviis, illa comedetis. Et omne in quo 10
non ſunt pinnulæ & ſquamæ, in maribus, & fluviis, de omni quod reptat in aquis, abominatio erunt vobis. Abominatio ſint vobis ju- 11
ſcula eorum, & muriæ eorum: de carne eorum non comedetis, & cadaver eorum abominemini, & ab uſu eorum procul recedite. Cuicun- 12
que non ſunt pinnulæ aut ſquamæ in aquis, abominatio ſint vobis. Et 13
iſtas ſpecies abominemini de volucri; illæ quibus non eſt digitus longior, & quibus non eſt veſicula, & quorum ingluvies non decorticat, non comedentur, abominatio ſunt: aquila, gryps & falco. Et milvus, 14
& vultur juxta genus ſuum. Et omnis corvus juxta ſpeciem ſuam. 15

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* سخن گفت اهرن بمشه اينك اين روز نزديك آوردند مر خطات ايشان و مر عولهي ايشان 19
بپيشي :: فراز رسيدند مرا چون اينان و بخوردم خطات اين روز ها نيكو باشد در نظرهايي :: *
* بشنويد مشه نيكو آمد در چشماني او * 20 * فصل يازدهم *
* سخن گفت :: بمشه و باهرن بگفتن بايشان * سخن گوييد بپسراني يسرال بگفتن اين آن حيوان آنچه 1 2
بخوريد از همه آن چهارپا آنچه ابر آن زمين * همه سنب دارايي سنب و شكافش دارايي شكافش بر 3
آورايي نشخوار در چهارپا آنرا بخوريد * خاصه مر اين نخوريد از بر آورايي نشخوار و از سنب دارايي 4
آن سنب مر آن شتر كه بر آورا نشخوار او و سنب نيست او سنب دارا پليد او بشما * و مر آن برگره 5
كه بر آورايي نشخوار او و سنب نه سنب دارد پليد او بشما * و مر آن خرگوش كه بر آورايي نشخوار 6
او و سنب نه سنب داشت پليد او بشما * و مر آن خوك كه سنب دارايي سنب او و شكافش دارايي 7
شكافش و او نشخوار نه نشخوار كند پليد او بشما * از گوشت ايشان نه خوريد و در لاشي ايشان 8
نه رسيد پليدان ايشان بشما * مر اين بخوريد از همه آنچه در آب همه آنچه باو پر و پديچه در آب در و 9
درياها و در رودها آنرا بخوريد * و همه آنچه نيست باو پر و پديچه در درياها و در رودها از همه جنس 10
آن آب و از همه جاني آن زنده آنچه در آب ويسه ايشان بشما * و ويسه باشند بشما از گوشت ايشان 11
نه خوريد و مر لاشي ايشان ويسه داريد * همه آنچه نيست باو پر و پديچه در آب ويسه او بشما * 12
و مر اينان [ويسه] داريد از آن مرغ نه خورده آيند ويسه ايشان مر آن سيمرغ و مر آن كركس 13
و مر آن موشگيره * و مر آن ماهي‌چين و مر آن جغنه بنوع او * مر همه كلاغ بنوع او * 14 15

Locutus eſt autem *Aharon ad Moſheh; Ecce hoc die obtulerunt peccatum ſuum & holocauſtum ſuum in præſentia Domini: at ſupervenerunt mihi* res *hujuſmodi, & ſi comediſſem peccatum hoc die, an bonum fuiſſet in conſpectibus Domini?* Cum *audiſſet Moſheh, placuit in oculis ejus.* 19 20

CAP. XI.

Et loquutus eſt Dominus ad Moſheh & Aharon, dicendo eis, Loquemini ad filios Iſrael, dicendo; Hæc ſunt *animalia quæ comedetis ex omni quadrupede quæ ſuper terram. Omne habens ungulam & habens fiſſuram, educens ruminationem inter quadrupedes; illud comedetis. Tantùm hoc non comedetis ex educentibus ruminationem & ex habentibus ungulam: camelum: quia educit ruminationem, ſed ungulam* fiſſam *ipſe non habet, pollutus erit vobis. Et cuniculum: quia educit ruminationem, ſed ungulam non habet, pollutus erit vobis. Et leporem: quia educit ruminationem ſed ungulã non habet, pollutus erit vobis. Porcum quoque: quia habet ungulam, habetq; fiſſuram, ſed ipſe ruminationem non ruminat, pollutus erit vobis. De carne eorum non comedetis, & ad cadaver eorum non accedetis, polluta erunt vobis. Hoc* autem *comedetis ex omni quod eſt in aqua: omne cui ſunt pinnæ ac ſquamæ in aqua, in maribus & in fluminibus, illud comedetis. Omne verò cui non ſunt pinnæ ac ſquamæ in maribus & in fluminibus, ex omni reptili aquæ & ex omni anima vivente quæ in aqua, abominatio erunt vobis. Abominatio inquam erunt vobis: de carne eorum non comedetis, & cadaver eorũ abominationem habebitis. Omne cui non ſunt pinnæ ac ſquamæ in aquis, abominationi erit vobis. Hæc verò abominabimini ex avibus, (non comedentur, abominatio ſunt), gryphem, et vulturem, & muricipem, Et piſcilegam, & bubonem in ſpecie ſua, Omnemque corvum in ſpecie ſua.* 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

ואת בת וְיָת בַּת נַעֲמִיתָא וְיָת חַטְפִּיתָא וְיָת צִיפַּר שַׁחְפָּא וְיָת בַּר נִצָּא לִזְנֵיהּ : 16
ואת הכוס וְיָת צַיְירָא וְיָת שְׁלֵינוּנָא מִן יַמָּא וְיָת קִיפּוּפָא : ואת וְיָת אוּתְיָא וְיָת 17 18
קָקָא וְיָת שַׁרְקְרְקָא : ואת וְיָת דַּיְיתָא חִוְורְתָּא וְאוּכַמְתָּא לִזְנָהּ וְיָת נַגַּר טוּרָא וְיָת 19
טַרְפִּירָא : וכל וְכָל רִיחְשָׁא דְעוֹפָא דִמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע זְנֵי דִיבָבֵי וּזְנֵי אוּזְעִידָה 20
וּזְנֵי זִיבוּרֵי שִׁיקְצָא הוּא לְכוֹן בְּרַם דּוּבְשָׁא דְזִיבוּרָא יִתְאֲכֵל : אך בְּרַם יַת דֵּין 21
תֵּיכְלוּן מִן כָּל רִיחְשָׁא דְעוֹפָא דִמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע כָּל דְּאִית לֵיהּ קַרְסוּלִין מִלְּעֵיל
לְרִיגְלוֹי לְמִשְׁוַר בְּהוֹן עַל אַרְעָא : את אלה יַת אִלֵּין מִינַיָּא מִנְהוֹן תֵּיכְלוּן יַת 22
גּוּבָאֵי לִזְנֵיהּ וְיָת רְשׁוֹנָא לִזְנֵיהּ וְיָת נִיפּוּלָא לִזְנֵיהּ וְיָת כַּרְזְבָא דְהִיא נַדְוּנָא לִזְנֵיהּ :
וכל שרץ וְכָל רִיחְשָׁא דְעוֹפָא דְלֵיהּ אַרְבַּע רִיגְלִין שִׁיקְצָא הוּא לְכוֹן : ולאלה 23
וּלְאִלֵּין תִּסְתָּאֲבוּן כָּל דְּיִקְרַב בִּנְבִילַתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : וכל וְכָל דְּיוּסֵיט 24 25
מִן נְבִילַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : לכל לְכָל בְּעִירָא דְהִיא 26
סְדִיקָא פַּרְסְתָא וְטִילְפִין לֵיתָהּ מְטַלְּפָא וּפִישְׁרָא לֵיתָהָא מַסְקָא מְסָאֲבִין הִינוּן
לְכוֹן כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן יְהֵא מְסָאַב : וכל הולך וְכָל דִּמְטַיֵּיל עַל יְדוֹי בְּכָל חַיְיתָא 27
דִמְהַלְּכָא עַל אַרְבַּע מְסָאֲבִין הִינוּן לְכוֹן כָּל דְּיִקְרַב בִּנְבִילַתְהוֹן יְהֵא מְסָאַב עַד
רַמְשָׁא : והנושא וּדְיוּסֵיט יַת נְבִילַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא 28
מְסָאֲבִין הִינוּן לְכוֹן : וזה לכם וְדֵין לְכוֹן דִּמְסָאַב דְּמֵיהּ וּמַשְׁכֵיהּ וּבִישְׂרֵיהּ בְּרִיחְשָׁא 29
דְּרָחִישׁ עַל אַרְעָא בִּרְכוּשְׁתָּא וְעַכְבְּרָא אוּכְמָא וְסִמּוּקָא וְחִיוְרָא וְחַרְדוּנָא לִזְנוֹי :
והאנקה וּמִינְקַת חִיוְיָא וְכֹחָא וּשְׁמָמִיתָא וְקִיצוּצָא וְסַלַּמַנְדְּרָא : אלה אִלֵּין תַּמְנְיָא 30 31
מִינַיָּא דִמְסָאֲבִין לְכוֹן בְּכָל רִיחְשָׁא כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן וּבְמוּשְׁכֵיהוֹן וּבְאַדְמֵיהוֹן יְהֵא
מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : וכל וְכָל מִדַּעַם דְּיִפּוֹל עֲלוֹי מִנְהוֹן בְּמוֹתְהוֹן דְּאֵיבְרַיָּא דִידְהוֹן 32
דְּאִתְפְּשַׁח מִנְהוֹן יְהֵא מְסָאַב כָּל מָאן דְּקֵיסָא אוֹ לְבוּשׁ אוֹ צַלָּא אוֹ שַׂק כָּל מָאן
דְּתִתְעֲבֵיד בְּהוֹן עִיבִידְתָּא בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְּמוֹי יִתְעַל וִיהֵי מְסָאַב לְכָל צְרוֹךְ עַד
רַמְשָׁא וְיִדְכֵּי : וכלי חרש וּמָאן דְּפַחַר דְּיִפֵּיל מִנְהוֹן לְגַוֵּיהּ כָּל מָאן דִּי בְגַוֵּיהּ 33
יְהֵא מְסָאַב וְיָתֵיהּ תְּתַבְּרוּן : מכל מִכָּל מֵיכְלָא דְּמִתְאֲכִיל דִּי יִיעֲלוּן עֲלוֹן מוֹי 34
יְהֵי מְסָאַב וְכָל מַשְׁקֵי דְּיִשְׁתְּתֵי בְּכָל מָן
יְהֵי מְסָאַב : וכל וְכָל מִידַעַם דְּיִפֵּיל 35
מִנְּבִילַתְהוֹן עֲלוֹי יְהֵי מְסָאַב תַּנּוּרִין וְתַפְיָין יִסְתְּרוּן מְסָאֲבִין הִינוּן וּמְסָאֲבִין יְהוֹן לְכוֹן :

ירושלמי 35 תַּנּוּרִין וְטַפְיָין יִתְרְעוּן :

Et ſtruthio, & nycticorax, & avis larus *dicta*, & accipiter ſecundùm 16
ſpeciem ſuam. Et falco, & prædator piſcium in mari, & noctua. 17
Et otis, & cuculus, & pica. Et ciconia alba & nigra ſecundùm ſpeciem 18
ſuam, & gallus ſylveſtris, & veſpertilio. Et omne reptile de volucribus 19
quod graditur ſuper quatuor *pedes*, ſpecies muſcarum, ſpecies 20
crabonum, ſpecies apum abominatio ſint vobis: verùm mel apis
poteſt comedi. Veruntamen iſtud comedetis de omni reptili avium 21
quod ambulat ſuper quatuor *pedes*, omne quod habet talos ſuper pedes
ſuos ad ſaltandum illis ſuper terram. Iſtas ſpecies de illis comedetis; 22
locuſtam juxta ſpeciem ſuam, & attacum juxta ſpeciem ſuam, &
ophiomachum juxta ſpeciem ſuam, et bruchũ, quæ eſt eruca, juxta ſpeciem
ſuam. Omne verò reptile avium cui ſunt quatuor pedes, abominabile 23
erit vobis. Et propter hæc immundi eritis: quicunque tetigerit cadaver 24
eorum pollutus erit uſque ad veſperam. Et quiſquis portaverit 25
de cadavere eorum, lavabit veſtimenta ſua, et erit pollutus uſque ad
veſperam. Omne jumentum quod dividit ungulam, et fiſſuras non 26
findit, & ruminationem aſcendere non facit; immunda erunt vobis:
quiſquis tetigerit ea erit immundus. Omne quod ambulat ſuper 27
manus ſuas, in omni animali quod ambulat ſuper quatuor pedes,
polluta erunt vobis: quiſquis attigerit cadaver eorum, pollutus erit
uſque ad veſperam. Et quiſquis portaverit cadaver eorum, lavabit 28
veſtimenta ſua, & immundus erit uſque ad veſperam: immunda erunt
vobis. Et hoc vobis pollutum *erit*, ſanguis ejus & pellis, & caro ejus, 29
in reptili quod reptat ſuper terram; muſtela, mus niger, & ruber, &
albus, & bufo ſecundùm ſpecies ſuas. Et lactans ſerpentem, & chamæleon, 30
& lacerta, & limaca & ſalamandra. Hæ octo ſpecies pollutæ 31
erunt vobis in omni reptili: quicunque tetigerit ea, & pelles
eorum, & ſanguinem eorum, erit immundus uſque ad veſperam.
Et ſuper quodcunque ceciderit quicquam eorum cum mortua ſint, 32
de membris *ſcilicet* eorum quæ diſcerpta ſunt ex ipſis, erit pollutum;
omne vas ligneum, aut veſtis, aut corium, aut ſaccus, quodcunque
vas in quo operis aliquid fit: in quatuor ſata aquarum ingeratur, &
erit pollutum pro omni uſu uſque ad veſperam, tum mundabitur.
Vas quoque fictile intra quod ceciderit aliquod horum, omne quod 33
in medio ejus erit, erit immundum, & illud frangetis. De omni 34
cibo qui editur ſuper quem venit aqua, pollutus erit: & omnis potus
qui bibi ſolet in omni vaſe, erit immundus. Et omne ſuper quod 35
ceciderit de cadavere eorum erit
pollutum: clibani & chytropodes
diruantur, polluta ſunt: & polluta erunt vobis.

Hieroſ. 35. *Furni & lecythi confringentur.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ومر آن شترمرغ ومر آن باشه ومر آن شاهين ومر آن باز بنوعي او * مر آن بوم ومر آن عكّه ومر آن 16 17
لكلك * ومر آن پرستك ومر آن قوق ومر آن بلبل * ومر آن سفيد مرغ آن بوتيمار بنوعي آن ومر 18 19
سانهسر ومر آن شب پرك * همه جنبشي آن مرغ آن روا ابر چهارويسه او بشما * خاصه مر اين بخوريد 20 21
از همه جنبش آن مرغ آن روا ابر چهار آنچه باو زانوها از بالا بپاهايي او ببر جستن در ايشان ابر آن
زمين * مر اينان از ايشان بخوريد مر آن ملخ بنوعي او ومر آن سلعم بنوعي او ومر آن حرجل 22
بنوعي او ومر حجب بنوعي * وهمه جنبش آن مرغ آنچه باو چهارپاها ويسه است او بشما * 23
* واينان پليد شويد همه رسا در لاشي ايشان پليد باشد تا ايوار * وهمه بر دارا از لاشي ايشان 24 25
بشويد جامهاي او وپليد باشد تا ايوار * بهمه آن چهارپا آنچه آن سنب داراي سنب وشكافش نيست 26
آن شكافش دارا ونشخوار نيست آن بر آورا پليدان ايشان بشما همه آن رسا در ايشان پليد باشد *
* وهمه آن روا ابر كفهاي او درهمه آن حيوان آن روا ابر چهار پليدان ايشان بشما همه آن رسا در 27
لاشي ايشان پليد باشد تا ايوار * وآن بر دارا مر لاشي ايشان بشويد جامهاي او وپليد باشد تا 28
ايوار پليدان ايشان بشما * واين بشما آن پليد در جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمين آن گربه 29
وآن موش وآن راسو بنوعي او * وآن سمّور وآن سنجا وآن جرو آن سوسمار وآن گربهدله * 30
* اينان آن پليدان بشما درهمه آن جنبش همه آن رسا در ايشان در مردن ايشان پليد باشد تا ايوار * 31
* وهمه آنچه بيفتد ابر او از ايشان در مردن ايشان پليد باشد از همه پيرايهي چوب يا جامه يا پوست 32
يا پلاس همه پيرايهي آنچه كرده آيد كار در ايشان در آب آورده شود وپليد باشد تا ايوار وپاك شود *
* وهمه پيرايهي سفال آنچه بيفتد از ايشان بمياني او همه آنچه درمياني او پليد باشد واورا 33
بشكنيد * از همه آن خوردني آنچه خورده آيد آنچه بيايد ابر او آب پليد باشد وهمه شيرهي آنچه 34
آشاميده شود درهمه پيرايه پليد باشد * وهمه آنچه بيفتد از لاشي ايشان ابر او پليد باشد تنور 35
وديگدان بر كنده شود پليدان ايشان وپليدان باشند بشما *

Et ſtruthiocamelum, & niſum, & 16 *falconem, & accipitrem in ſpecie ſua,* 17 *Et noctuam, & picam, &* 18 *ciconiam, Et hirundinem, & cygnum, & luſciniam,* 19 *Et leucon, & ardeam in ſpecie ſua, & upupam, & veſpertilionem.* 20 *Omne reptile volucrum gradiens ſuper quatuor, abominatio erit vobis.* 21 *Tantùm hoc comedetis ex omni reptili volucrum gradiente ſuper quatuor, cui ſunt genua ſupra pedes ſuos ad ſaliendum in eis ſuper terram.* 22 *Hæc ex illis comedetis; Locuſtam in ſpecie ſua, & attacum in ſpecie ſua, & ophiomachum in ſpecie ſua, & bruchum in ſpecie ſua.* 23 *Omne autẽ* reliquum *reptile volucrũ cui ſunt quatuor pedes, abominatio erit illud vobis.* 24 *Et his polluemini: omnis accedens ad cadaver eorum, pollutus erit uſque ad veſperã.* 25 *Et omnis portans* aliquid *ex cadavere eorum, lavabit veſtimenta ſua, et erit pollutus uſq; ad veſperã.* 26 *Quoad omnẽ quadrupedẽ quæ habet ungulã, & fiſſuram ipſa non habet, nec ruminationẽ ipſa educit, pollutæ ſunt vobis: omnis accedens ad eas, pollutus erit.* 27 *Et omne gradiens ſuper volas ſuas inter omnia animalia gradientia ſuper quatuor, polluta erunt vobis: omnis accedens ad cadaver eorum, pollutus erit uſque ad veſperam.* 28 *Et qui portat cadaver eorum, lavabit veſtimenta ſua, & pollutus erit uſque ad veſperam: polluta erunt vobis.* 29 *Et hæc* erunt *vobis polluta inter reptilia reptantes ſuper terram, Felis, & mus, & muſtela in ſpecie ſua:* 30 *Et martes* Scythica, *& ſciurus, & erinaceus, & lacerta, & felinea martes.* 31 *Iſta polluta* ſunt *vobis inter omnia reptilia: omnis accedens ad ea cùm mortua fuerint, pollutus erit uſque ad veſperam.* 32 *Et omne ſuper quod ceciderit ex eis* aliquid *in morte eorum, pollutum erit: ex omni vaſe ligni, aut veſte, aut pelle aut cilicio: omne vas quo fit opus, ad aquam adducetur; et pollutum erit uſque ad veſperam: deindè purum erit.* 33 *Omne quoque vas teſtaceum in cujus medium ceciderit* aliquid *ex eis, quicquid* fuerit *in medio ejus, pollutum erit, & ipſum confringetis.* 34 *Omne edulium quod comeditur, ſuper quod venerit aqua, pollutum erit: & omne muſtum quod potatur in omni vaſe* impuro, *pollutum erit.* 35 *Et omne ſuper quod ceciderit* quicquam *ex cadavere eorum, pollutum erit: clibanus, & chytropos effodietur: polluta ſunt, & polluta erunt vobis.*

אך לְחוֹד עֵינָוָון וְגוּבִּין בֵּית כְּנִישׁוּת מַיִין נַבְעִין יְהֵא דְכֵי בְּרַם דִּי יִקְרַב בִּנְבִילַתְהוֹן 36
בְּגוֹ מַיָּא הָאִילֵּין יְהֵי מְסָאַב : וכי יפל וַאֲרוּם אִין יִפֵּיל מִנְּבִילַתְהוֹן עַל כָּל 37
זֶרַע זַרְעוֹנִין בְּאוֹרְחָא דִי יִזְדְּרַע בְּנוּגְבֵיהּ דְּכֵי הוּא : וכי יתן וַאֲרוּם אִין מִתְיְהֵיב 38
מוֹי עַל בַּר זַרְעָא וְיִפֵּיל מִנְּבִילַתְהוֹן עֲלוֹי בְּרוּטְבֵיהּ מְסָאַב הוּא לְכוֹן : וכי ימות
וַאֲרוּם אִין יִתְפְּשַׁח אֵיבְרָא וִימוּת מִן בְּעִירָא דְכִיָא חֲזְיָא לְכוֹן לְמֵיכוֹל דְּיִקְרַב 39
בִּנְבִילְתָּהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : והאוכל וּדְיֵיכוֹל מִנְּבִילְתָּהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וִיהֵי 40
מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וּדְיוּסֵיט יַת נְבִילְתָּהּ יְצַבַּע יַת לְבוּשׁוֹי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא :
וכל וְכָל רִיחְשָׁא דְּרָחִישׁ עַל אַרְעָא 41
שִׁיקְצָא הוּא לָא יִתְאֲכֵל : וכל וְכָל 42
דִּמְהַלֵּךְ עַל מְעוֹי וְכָל דִּמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע
מִן חִיוְיָא וְעַד נְדַל דִּמְסַגֵּי רִיגְלִין בְּכָל רִיחְשָׁא דְּרָחִישׁ עַל אַרְעָא לָא תֵיכְלוּנוּן אֲרוּם
שִׁיקְצָא הִינוּן : אל לָא תְשַׁקְּצוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן בְּכָל רִיחְשָׁא דְּרָחִישׁ וְלָא תִסְתָּאֲבוּן 43
בְּהוֹן דִּילְמָא תִסְתָּאֲבוּן פוּן בְּהוֹן : כי אֲרוּם אֲנָא יְיָ הוּא אֱלָהֲכוֹן וְתִתְקַדְּשׁוּן וְתֶהֱווֹן 44
קַדִּישִׁין אֲרוּם קַדִּישׁ אֲנָא וְלָא תְסָאֲבוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן בְּכָל רִיחְשָׁא דְּרָחִישׁ עַל
אַרְעָא : כי אני ה׳ אֲרוּם אֲנָא הוּא יְיָ דְּאַסֵּיקִית יַתְכוֹן פְּרִיקִין מִן אַרְעָא דְמִצְרַיִם 45
מְטוּל לְמֶהֱוֵי לְכוֹן לֶאֱלָהָא וּתְהֱווֹן קַדִּישִׁין אֲרוּם קַדִּישׁ אֲנָא : זאת דָא הִיא 46
גְּזֵירַת אוֹרַיְיתָא דִבְעִירָא וְעוֹפָא וְכָל נַפְשַׁת חַיְתָא דְּרָחְשָׁא עַל אַרְעָא : להבדיל
לְאַפְרָשָׁא בֵּינֵי מְסָאֲבָא וּבֵינֵי דַכְיָא בֵּינֵי חַיְתָא דְמִכַּשְׁרָא לְאִיתְאֲכָלָא וּבֵינֵי חַיְתָא 47
דְּלָא מִכַּשְׁרָא לְאִיתְאַכְלָא :

ס ס ס יב

וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אִתְּתָא 1 2
אֲרוּם תַּעְדֵּי וְתֵילִיד בַּר דְּכַר וּתְהֵי מְסָאֲבָא שִׁבְעָא יוֹמִין הֵי כְּיוֹמֵי רִיחוּק סְאוֹבְתָהּ
הֵיכְדֵין תִּסְתָּאַב : וביום וּבְיוֹמָא תְמִינָאֵי תִשְׁתְּרֵי וּבְרָא יִתְגְּזַר בְּשַׂר עָרְלְתֵיהּ : 3
ושלשים יום וּתְלָתִין וּתְלָתָא יוֹמִין רְצִיפִין תְּהֵי כָּל דְּמָהָא דַכְיָין בְּרַם בְּכָל קוּדְשַׁיָא 4
לָא תִקְרַב וּלְבֵי מַקְדְּשָׁא לָא תֵיעוֹל עַד זְמַן מִישְׁלַם יוֹמֵי דְכוּתָהּ : ואם נקבה
וְאִין בְּרַת נוּקְבָא תֵלִיד וּתְהֵי מְסָאֲבָא אַרְבְּסַר יוֹמִין רְצִיפִין הֵי כְּרִיחוּקָהּ וּבְחַמֵיסַר 5
תִּשְׁתְּרֵי וְשִׁיתִּין וְשִׁיתָּא יוֹמִין רְצִיפִין תְּהֵי עַל דְּמָהָא דַכְיָין : ובמלאת וּבְמִשְׁלַם 6
יוֹמֵי דְכִיתָא לִבְרָא אוֹ לִבְרַתָּא תַּיְיתֵי אִימַּר בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא וְגוֹזַל בַּר יוֹנָן אוֹ
שַׁפְנִינָא לְחַטָּאתָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא לְוָת כַּהֲנָא :

ירושלמי 42 כָּל דְּשָׁחִיף עַל מְעוֹי בְּכָל חַיְתָא :

Veruntamen fontes & ciſternæ, loca in quibus congregantur aquæ 36
ſcaturientes, munda erunt: verùm qui tetigerit cadaver eorum in medio
aquarum iſtarum, pollutus erit. Quod ſi ceciderit de cadavere 37
eorum ſuper omne ſemen ſativorum, quemadmodum ſeminatur in ſiccitate
ſua, mundum erit. Quòd ſi ponantur aquæ ſuper ſemen *terræ*, 38
& ceciderit de cadavere eorum ſuper illud adhuc madens, pollutum
erit vobis. Quòd ſi diſcerpatur membrum & moriatur de 39
beſtia munda, quam licebat vobis comedere: qui acceſſerit ad cadaver
ejus, erit pollutus uſque ad veſperam. Et qui comederit de cadavere 40
ejus, lavabit veſtimenta ſua, & erit pollutus uſque ad veſperam:
& qui portabit cadaver ejus, lavabit veſtimenta ſua, & erit
pollutus uſque ad veſperam. Et omne reptile quod reptat ſuper terram, 41
abominatio eſt, non comedatur.
Et omne quod graditur ſuper 42
ventrem ſuum; & quodcunque
graditur ſuper quatuor pedes, à
ſerpente uſque ad ſcolopendram quæ plurium eſt pedum, inter omne
reptile quod reptat ſuper terram: non comedetis ea, quoniam abominatio
ſunt. Non contaminetis animas veſtras in omni reptili quod 43
reptat, neque polluamini illis, ne immundi fiatis per ea. Quoniam 44
ego Dominus ſum Deus veſter; ideò ſanctificate vos, & ſancti eſtote,
quoniam ſanctus ſum: & ne polluatis animas veſtras in omni reptili
quod reptat ſuper terram. Quoniam ego ſum Dominus qui 45
aſcendere feci vos liberatos de terra Ægypti, ut ſim vobis Deus: itaque
ſancti eritis, quia ſanctus ego. Hoc eſt decretum legis jumenti, 46
& volucris, & omnis animæ viventis quæ reptat ſuper terram. Ad 47
diſcernendum inter immundum & purum: inter animal de cujus carne
edi poteſt, & inter animal de cujus carne edi non poteſt.

Hieroſ. 42. *Omne quod ſerpit ſuper ventrem ſuum in omni beſtia.*

SECT. XXVII.

CAP. XII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis 1 2
Iſrael, dicendo; Mulier quando conceperit, & pepererit filium maſculum,
tum erit immunda per ſeptem dies, juxta dies ſeparationis menſtrui
ſic erit immunda. Die verò octavo ſolvetur, & filio circuncidetur 3
caro præputii ejus. Et triginta tres dies continuos erit univerſus ſanguis 4
ejus purus: verùm quicquid ſanctum eſt non continget, & in domum
ſanctuarii non ingredietur, uſque ad tempus quo complebuntur dies
purificationis ejus. Quòd ſi filiam fœminam pepererit, tùm erit immunda 5
quatuordecim diebus continuis, juxta ritum ſeparationis menſtrui
ſui, & decima quinta die ſolvetur: & ſexaginta ſex diebus continuis
erit in ſanguine purificationis ſuæ. Et cum completi fuerint 6
dies purificationis, pro filio aut filia, adducet agnum anniculum in
holocauſtum, & pullum columbæ aut turturem pro hoſtia peccati, ad
portam tabernaculi conventus ad ſacerdotem.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* خاصه چشمه و چاه جمعيت آب باشد پاك وبسا در لاشي ايشان پليد باشد * وكه بيفتد از 36 37
لاشي ايشان ابر همه تخمي كشته آنچه كشته آيد پاك است او * وكه داده شود آب ابر تخم و بيفتد از 38
لاشي ايشان ابر او پليد او بشما * وكه بميرد از آن چهارپا آنچه لن بشما بخوردن آن رسا در لاشي آن 39
پليد باشد تا ايوار * وآن خورا از لاشي آن بشويد جامهاي او وپليد باشد تا ايوار وآن بر دارا مر 40
لاشي آن بشويد جامهاي او وپليد باشد تا ايوار * وهمه آن جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمين 41
ويسه اونه خورده شود * همه روا ابر شكم وهمه روا ابر چهارتا همه بسيار كناي پاها بهمه آن جنبش 42
آن جنبش كنا ابر آن زمين نه خوريد ايشانرا كه ويسه اند ايشان * نه ويسه كنيد مر جانهاي 43
شما درهمه آن جنبش آن جنبش كنا ونه پليد شويد در ايشان وپليد باشيد در ايشان * كه من ‼ 44
خداي شما وخاص باشيد وباشيد خاصان كه خاصم من ونه پليد كنيد مر جانهاي شما درهمه
آن جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمين * كه من ‼ آن بر آورا شمارا از زميني مصر ببودن بشما 45
بخدا وباشيد خاصان كه خاصم من * اين شريعتي آن چهارپا وآن مرغ وهمه جاني آن زنده آن 46
جنبش كنا در آب وبهمه جاني آن جنبش كنا ابر آن زمين * بجدا كردن مياني آن پليد ومياني آن 47
پاك ومياني آن حيواني آن خورده شوا ومياني آن حيواني آنچه نه خورده شود * * فصل دوازدهم *
* سخن [گفت] ‼ بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال بگفتن زني كه نسل آورد 1 2
وبزايد نرينه پليد باشد هفت روزها چون روزها حيض اندوهي آن * ودر روزي آن 3
هشتمين بريده شود گوشتي اقلف او * وسي روز وسه روزها بنشيند در خوني پاكي آن در 4
همه خاص نه رسد وبآن مقدش نه آيد تا تمام شدني روزهاي پاكي آن * واگر مادينه برايد 5
پليد باشد دو هفتها چون حيضي آن وشست روز وشش روزها بنشيند ابر خوني پاكي [آن] *
* ودر تمام شدني روزهاي پاكي آن بپسر يا بدختر بياورد برهي قدري سالي او بعله 6
وبچهي كبوتر يا تدرو بخطات بدرگاهي خيمهي وعده بآن كهن *

36 *Veruntamen fons, & puteus congregationis aquæ, mundus erit: attingens verò cadaver eorum, pollutus erit.* 37 *Cúmq; ceciderit* aliquid *de cadavere eorũ ſuper omne ſemen ſatũ, quod ſeminabitur, mundum erit illud.* 38 *At cùm data fuerit aqua ſuper ſemen, & ceciderit* aliquid *de cadavere eorum ſuper illud, pollutum erit vobis.* 39 *Cùm verò mortua fuerit quadrupes quæ ſit vobis ad comedendũ, accedens ad cadaver ejus, pollutus erit uſque ad veſperam.* 40 *Et comedens de cadavere ejus, lavabit veſtimenta ſua, & pollutus erit uſque ad veſperam: portans quoque cadaver ejus, lavabit veſtimenta ſua, & pollutus erit uſque ad veſperã.* 41 *Et omne reptile motũ faciens ſuper terrã, abominatio eſt, non comedetur.* 42 *Omẽ item gradiens ſuper ventrem, omnéq; gradiens ſuper quatuor uſq; ad quodque multiplicans pedes inter omne reptile motũ faciens ſuper terram, non comedetis ea, quia abominatio ſunt ipſa.* 43 *Ne abominabiles reddatis animas veſtras in omni reptili motũ faciente, neq; polluamini in eis, ut polluti ſitis in ipſis.* 44 *Quia ego Dñs Deus veſter: ſanctificamini ergò, & eſtote ſancti, quia ſanctus ſum ego: neque pollutas reddatis animas veſtras in omni reptili motũ faciente ſuper terram.* 45 *Nam ego* ſum *Dñs educens vos de terra Ægypti, ut ſim vobis in Deum, & ſitis ſancti, quia ſanctus ſum ego.* 46 *Hæc* eſt *lex quadrupedis ac volucris, omniſque animæ viventis reptantis in aqua, & omnis animæ reptantis ſuper terram.* 47 *Ad diſtinguendum inter pollutum ac purum; et intèr animal comedendum, & animal quod non eſt comedendum.*

CAP. XII.

1 *ET locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 2 *Loquere ad filios Iſrael, dicendo; Mulier cùm prolẽ produxerit, ac pepererit maſculũ, polluta erit ſeptẽ diebus, juxta dies menſtrui doloris ſui.* 3 *Porrò die octavô circuncidetur caro præputii ejus.* 4 *Et triginta ac tribus dieb⁹ ſedebit in ſanguine purificationis ſuæ: ad quicquã ſanctum non accedet, & ad ſanctuarium non veniet, uſque ad completionem dierũ purificationis ejus.* 5 *Quòd ſi fœminam pepererit, polluta erit duabus hebdomadis ſecundùm menſtruũ ſuum, & ſexaginta ac ſex diebus ſedebit in ſanguine purificationis ſuæ.* 6 *Cùm autem impleti fuerint dies purificationis ſuæ pro filio aut pro filia, afferet agnum anniculum in holocauſtum, & pullum columbæ aut phaſianũ pro peccato, ad oſtium tentorii conventus ad ſacerdotem:*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והקריבו וִיקָרְבִינָהּ קֳדָם יְיָ וִיכַפַּר עֲלָהּ כַּהֲנָא וְתִידְכֵּי מִבּוּעַ תְּרֵין דְּמָהָא דָּא הִיא 7
אוֹרָיְיתָא דִילֵידְתָּא לִדְכַר אוֹ לְנוּקְבָא: ואם לא וְאִין לָא הַשְׁכַּח יְדָהּ הֵי כְּמִיסַת 8
לְמֵיתוֹיָיא אִימְרָא וְתִיסַּב תְּרֵין שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין גוֹזְלִין בְּנֵי יוֹוַן חַד לַעֲלָתָא וְחַד
לְחַטָּאתָא וִיכַפַּר עֲלָהּ כַּהֲנָא וְתִידְכֵּי:

יג

וידבר הי. וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: אדם בַּר נַשׁ אֲרוּם יְהֵי בִּמְשַׁךְ בִּיסְרֵיהּ 1 2
שׁוּמָא זַקִּיפָא אוֹ קְלוּפֵי אוֹ בַהֲקֵי וִיהֵי
בִּמְשַׁךְ בִּשְׂרֵיהּ לְמִכְתַּשׁ סְגִירוּ וְיִתֵּיתֵי

ירושלמי 2 סוּמָא אוֹ קַלְפָא אוֹ בַהֲקֵי:

לְוָת אַהֲרֹן כַּהֲנָא אוֹ לְוָת חַד מִבְּנוֹי כַּהֲנַיָא: וראה וְיֶחְמֵי כַּהֲנָא יַת מַכְתָּשָׁא 3
בִּמְשַׁךְ בִּשְׂרָא וְשַׂעֲרָא בְמַכְתָּשָׁא אִיתְהֲפִיךְ לְחִיוַר וְחֵיזְוֵיהּ דְמַכְתָּשָׁא עֲמִיק לְמֶחֱוַר
כְּתַלְגָא יַתִּיר מִמְּשַׁךְ בִּשְׂרֵיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא וְיֶחְמִינֵיהּ כַּהֲנָא וִיסָאֵיב יָתֵיהּ:
ואם בהרת וְאִם בַּהֲקֵי חִיוַורְתָּא כְּסִידָא הִיא בִּמְשַׁךְ בִּשְׂרֵיהּ וְעָמִיק לֵית חֵיזְוֵיהּ 4
לְמֶחֱוַור כְּתַלְגָא יַתִּיר מִן מַשְׁכָא וּשְׂעָרֵיהּ לָא אִתְהֲפִיךְ לְחִיוַר כְּסִידָא וְיַסְגַּר כַּהֲנָא
מַכְתָּשָׁא שַׁבְעָא יוֹמִין: וראהו וְיֶחְמִינֵיהּ כַּהֲנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא מַכְתָּשָׁא 5
קָם כַּד הֲוָה לָא הֲלִיךְ פִּסְיוֹנָא דְמַכְתָּשָׁא בְּמַשְׁכָא וְיַסְגְּרִינֵיהּ כַּהֲנָא שַׁבְעָא יוֹמִין
תִּנְיָינוּת: וראה וְיֶחְמֵי כַּהֲנָא יָתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תִּנְיָנוּת וְהָא עָמָא מַכְתָּשָׁא 6
לָא הֲלִיךְ פִּסְיוֹנָא דְמַכְתָּשָׁא בְּמַשְׁכָא וְיִדְכִּינֵיהּ כַּהֲנָא קְלוּפֵי מִטַּפְּלָא הוּא וִיצַבַּע
לְבוּשׁוֹי וְיִדְכֵּי: ואם פשה וְאִם הֲלוּכֵי הֲלִיךְ פִּסְיוֹנָא דִקְלוּפֵי דְמִיטַּפְּלָא בְּמַשְׁכָא 7
בָּתַר דְּאִיתְחֲמֵי לְכַהֲנָא לְדָכוּתֵיהּ וְיִתְחֲמֵי תִּנְיָינוּת לְכַהֲנָא: וראה וְיֶחְמֵי כַּהֲנָא 8
וְהָא הֲלִיכַת פִּסְיוֹנָא דִקְלוּפֵי מִטַּפְּלָא בְּמַשְׁכָא וִיסָאֲבִינֵיהּ כַּהֲנָא מְטוּל דִּסְגִירוּתָא
הוּא: נגע צרעת מַכְתַּשׁ סְגִירוּ אֲרוּם יְהֵי בְּבַר נַשׁ וְיִתֵּיתֵיהּ לְוָת כַּהֲנָא: וראה 9
וְיֶחְמֵי כַּהֲנָא וְהָא שׁוּמָא זַקִּיפָא חִוַורָא בְּמַשְׁכָא כַּעֲמַר נְקִי וְהִיא הַפְכַת שַׂעֲרָא 10
לְמֶחֱוַור כְּקָרוּם בֵּיעֲתָא וְרוּשַׁם בִּשְׂרָא חַיָּא בְּשׁוּמָא: צרעת סְגִירוּתָא עַתִּיקְתָא 11
הִיא בִּמְשַׁךְ בִּשְׂרֵיהּ וִיסָאֵיבִינֵיהּ וְיִחְלְטִינֵיהּ כַּהֲנָא לָא יַסְגְּרִינֵיהּ אֲרוּם מְסָאַב הוּא:
ואם וְאִין מִסְגָּא תִסְגֵּי סְגִירוּתָא בְּמוֹשְׁכָא וְתַחְפֵּי סְגִירוּתָא יַת כָּל מְשַׁךְ בִּשְׂרֵיהּ 12
מֵרֵישֵׁיהּ וְעַד רִיגְלוֹי לְכָל חֵיזוּ דְחַמְיָין עֵינוֹי דְּכַהֲנָא וּמִתְכַּוְּונִן בֵּין לְמִדְכְּיָא וּבֵין
לְסָאֲבָא: וראה וְיֶחְמֵי כַּהֲנָא וְהָא חָפַת סְגִירוּתָא יַת כָּל בִּשְׂרֵיהּ וְיִדְכֵּי יַת 13
מַכְתָּשָׁא כּוּלֵיהּ אִתְהֲפִיךְ לְחִיוַור דְּכֵי הוּא: וביום בְּרַם בְּיוֹמָא דְיִתְחֲמֵי בֵיהּ 14
בִּשְׂרָא חַיָּא דְבֵיהּ יְהֵי מְסָאַב:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

Et offeret ipſum coram Domino, & expiationem faciet pro ea ſacer- 7
dos, tum mundabitur fons utriuſque ſanguinis ejus. Hæc eſt lex ejus
quæ pepererit ſive marem ſive fœminam. Quod ſi non invenerit ma- 8
nus ejus juxta ſufficientiam, ut poſſit adducere agnum; tum adducet
duos turtures aut duos pullos columbæ, unum in holocauſtum, alte-
rum verò in hoſtiam pro peccato: & expiationem faciet pro ea ſa-
cerdos, & mundabitur.

CAP. XIII.

PRæterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Homo cum 1
fuerit in cute carnis ejus tumor elevatus, aut ſcabies, aut maculæ al- 2
bæ, & erit in cute carnis ejus in
plagam lepræ: tum adducetur ad
Aharonem ſacerdotem, aut ad unum
ex filiis ejus ſacerdotibus. Et vi- 3
debit ſacerdos plagam in cute carnis, & ſi pilus in plaga verſus eſt
in albedinem, & aſpectus plagæ profundior eſt, albeſcendo inſtar
nivis pluſquam cutis carnis ejus, plaga lepræ eſt: & videbit eam ſa-
cerdos, & immundum judicabit eum. Quod ſi macula alba tan- 4
quam calx fuerit in cute carnis ejus, & profundus non fuerit aſpectus
ejus, tendendo ad albedinem inſtar nivis, magis quam cutis, & pi-
lus ejus non eſt verſus in albedinem inſtar calcis: tum claudat ſa-
cerdos plagam ſeptem diebus. Poſtea videat eum ſacerdos die ſepti- 5
mo, & ecce plaga ſtetit quemadmodum erat, nec ivit dilatatio plagæ
per cutem: tum claudet eum ſacerdos ſeptem diebus ſecundò. Dein 6
videbit eum ſacerdos die ſeptimo ſecundo, & ecce obſcurata eſt
plaga, nec ivit dilatatio plagæ per cutem: tum mundum pronuntiabit
ipſum ſacerdos, ſcabies adhærens eſt; itaque lavabit veſtimenta ſua, &
mundus erit. Quod ſi eundo iverit dilatatio illius ſcabiei adhærentis in 7
cute, poſtquam oſtenſa fuerit ſacerdoti, qui mundum judicaverat eum:
tum videatur ſecundò à ſacerdote. Et videbit ſacerdos, & ecce proceſſio 8
dilatationis ſcabiei adhærentis in cute: tum immundum pronuntiabit
eum ſacerdos, eò quòd lepra ſit. Plaga lepræ cum fuerit in homine, tum 9
adducatur ipſe ad ſacerdotem. Et videat ſacerdos, & ecce tumor eleva- 10
tus albus in cute inſtar lanæ mundæ, & illa convertit pilum in albedinem
tanquam putamen ovi, & nota carnis vivæ fuerit in tumore. Lepra inve- 11
terata eſt in cute carnis ejus, immundum judicabit & abſolutè pronuntiabit
eum ſacerdos: non concludat eum, quoniam immundus eſt. Et ſi au- 12
geſcendo aucta fuerit lepra in cute, & operuerit lepra univerſam cutem
carnis ejus à capite uſque ad pedes, ad quemcunque aſpectum quem vide-
rint oculi ſacerdotis, ut reſpiciant ad mundum aut immundum pronuntian-
dum eum. Et videbit ſacerdos, & ecce lepra operuit univerſam carnem 13
ejus, mundam judicabit plagam: tota converſa eſt in albedinem, munda eſt.
In die verò in quo apparuerit in eo caro viva quæ in eo eſt, erit immund⁹. 14

Hieroſ. 2 *Inflatio, aut ſcabies, aut maculæ albæ.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ونزديك آورد اويرا بپيشي :: وكفارت خواهد ابر آن وپاك شود ازمعدني خوني آن اين شريعتي آن 7
زايا بنر يا بماده * واكرنه رسد دستي آن قدري بره بستاند دو تدروان يا دوبچكاني كبوتر يكه 8
بعله ويكه بخطات وكفارت خواهد ابر آن آن كهن وپاك شود * فصل سيزدهم *
* سخن كفت :: بمشه وباهرن بكفتن * آدمي كه باشد درپوستي تني او نشاني يا خودرويه يا برس 1 2
وباشد درپوستي تني او بزخمي پيسي وآورده آيد باهرن آن كهن يا بيكه از پسراني او آن كهنان *
* وببيند آن كهن مر آن زخم درپوست آن تن وموي درزخم بگشت سفيد ونمايش آن زخم 3
جرف ازپوست تني او زخمي پيس است آن وببيند اويرا آن كهن وپليد كند اويرا * واكر 4
برسي سفيد او درپوستي تني او وجرف نيست نمايشن آن از آن پوست وموي آن نگشت سفيد بند
كند آن كهن مر زخم هفت روزها * وببيند اويرا آن كهن درروزي آن هفتمين واينك آن زخم 5
بياستاد درلوني اونه افزود آن زخم درپوست بند كند اويرا آن كهن هفت روزها دويم باره *
* وببيند آن كهن اويرا درروزي آن هفتمين دويم باره واينك كاهسته شد آن زخم ونه افزود 6
آن زخم درپوست پاك كند اويرا آن كهن خودرويه است آن بشويد جامهايي [او] وپاك شود *
* واكر افزودن بيفزايد آن خودرويه درپوست پسي نمودن او بآن كهن بپاكيي او وديدار آيد 7
دويم باره بآن كهن * وببيند آن كهن واينك بيفزود آن خودرويه درپوست پليد كند اويرا آن كهن 8
پيس است او * زخمي پيسي كه باشد درآدم وآورده آيد بآن كهن * وببيند آن كهن واينك نشاني 9 10
سفيد درپوست وآن بگشت موي سفيد وتاركيي گوشت تازه درنشان * پيسي كهنه است او در 11
پوست تني او پليد كند اويرا آن كهن نه بند كند اويرا كه پليد است او * واكر شكفتن بشكوفد 12
آن پيسي درپوست وبپوشد آن پيسي مر همه آن پوستي آن زخم ازسري او وتا پايي او بهمه
نمايشي چشماني آن كهن * وببيند آن كهن واينك بپوشيد آن پيسي مر همه تني او وپاك كند مر 13
آن زخم همهي بگشت سفيد پاك است او * ودر روزي نمودار شدن درو گوشتي تازه پليد باشد. 14

Qui offeret ipſum in præſentia Do- 7
mini, & expiationem procurabit pro
ea, & purificabitur à fonte ſangui-
nis ſui. Hæc eſt lex parientis maſcu-
lum vel fœminam. Quòd ſi non at- 8
tigerit manus ejus valorem agni,
accipiet duos phaſianos, duóſve pul-
los columbæ, unum in holocauſtum,
& alterum pro peccato, & expiatio-
nem procurabit pro ea ſacerdos, &
purificabitur.

CAP. XIII.

LOquutúſque eſt Domin⁹ ad Mo- 1
ſheh & Aharon, dicendo; Homo cùm 2
fuerit in cute corporis ejus cicatrix,
aut ſponte naſcens quid, aut vitili-
go alba, fueritque in cute corporis
ejus in plagam lepræ, tum afferetur
ad Aharon ſacerdotem, aut ad unum
è filiis ejus ſacerdotibus. Et aſpi- 3
ciet ſacerdos plagam in cute corpo-
ris: ſi pilus in plaga verſus fuerit
albus, & apparitio plagæ fuerit pro-
fundior cute corporis ej⁹, plaga lepræ
eſt illa: itaque contemplabitur eam
ſacerdos, tum pollutum reddet eum.
Quòd ſi vitiligo alba fuerit in cute 4
corporis ejus, & profundior non fue-
rit apparitio ejus cute, & pilus ejus
non verſus fuerit albus, includet ſa-
cerdos plagam ſeptem diebus. Poſteà 5
contemplabitur eum ſacerdos die ſe-
ptimâ: & en ſi plaga ſteterit in co-
lore ſuo, neque creverit plaga in cu-
te, includet eum ſacerdos ſeptem die-
bus ſecundâ vice. Tunc contempla- 6
bitur eum ſacerdos in die ſeptimo
ſecundâ vice: & en ſi diminuta fue-
rit plaga, neque creverit plaga in cu-
te, mundũ reddet eum ſacerdos, ſpon-
te naſcens eſt illa: lavabitque ve-
ſtimenta ſua, & mundus erit. Si verò 7
creſcendo creverit illud ſponte na-
ſcens in cute poſt oſtenſionē ejus ſa-
cerdoti in purificatione ejus, tum vi-
debitur ſecundâ vice ſacerdoti. Ita- 8
que contemplabitur ſacerdos: & en ſi
creverit illud ſponte naſcens in cute,
pollutum reddet eum ſacerdos: le-
pra eſt illud. Plaga lepræ quum fuerit 9
in homine, tum adducetur ad ſacer-
dotem. Et contemplabitur ſacerdos: 10
& en ſi cicatrix alba fuerit in cute,
eáque verterit pilum in album, et re-
centia carnis recentis eſt in cicatri-
ce: Lepra vetus eſt illa in cute cor- 11
poris ejus: pollutum reddet eum
ſacerdos, nec includet eum, quia pol-
lutus eſt ipſe. Si autem florendo flo- 12
ruerit lepra in cute, et operuerit lepra
totam cutem plagæ à capite ejus &
uſque ad pedem ejus per totam appa-
ritionem oculis ſacerdotis: Tunc con- 13
templabitur ſacerdos: & en ſi operu-
erit lepra totum corpus ejus, mundam quidem declarabit plagam: tota verſa eſt alba, mundus eſt ipſe. At in die quo apparuerit in ea caro recens, pollutus erit. 14

תרגום יונתן בן עוזיאל

וראה וְיֶחְמֵי כַּהֲנָא יַת בִּשְׂרָא חַיָּא וִיסָאֵיבִינֵיהּ מְטוּל דְּבִשְׂרָא חַיָּא דְבֵיהּ 15
מְסָאַב הוּא סְגִירוּתָא הוּא: או כי ישוב אוֹ אֲרוּם יְתוּב בִּשְׂרָא חַיָּא וְיִתְהֲפִיךְ 16
לְחִיוַור וְיֵיתֵי לְוָת כַּהֲנָא: וראהו וְיֶחְמִינֵיהּ כַּהֲנָא וְהָא אִתְהֲפִיךְ מַכְתָּשָׁא 17
לְמֶחֱוַור וְיִדְכֵּי כַּהֲנָא יַת מַכְתָּשָׁא דְּכֵי הוּא: ובשר וּבַר נַשׁ אֲרוּם יְהֵי בֵיהּ 18
בְּמוֹשְׁכֵיהּ שִׁיחְנָא וְאִיתְּסֵי: והיה וִיהֵי בְּאֲתַר שִׁיחְנָא שׁוּמָא זַקִּיפָא חִוַורָא 19
אוֹ בַהֲקֵי מִיטַּפְּלָא חִוַורָא סַמְקָא מְעָרְבִין וְיִתְחֲמֵי לְוָת כַּהֲנָא: וראה וְיֶחְמֵי 20
כַּהֲנָא וְהָא חֵיזְוָהָא מַכִּיךְ מִן מוֹשְׁכָא לְמֶחֱוַור וּשְׂעָרָהּ אִתְהֲפִיךְ לְמֶחֱוַר וִיסָאֵיבִינֵיהּ
כַּהֲנָא מְטוּל דְּמַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא בְּשִׁיחְנָא סְגִיאַת: ואם וְאִין יֶחְמִינָהּ 21
כַּהֲנָא וְהָא לֵית בַּהּ שְׂעַר חִיוַור וּמַכִּיכָא לָא אִיתָא לְמֶחֱוַור יַתִּיר מִן מַשְׁכָא מְטוּל
דְּהִיא עָמְיָא וְיַסְגִּירִינֵיהּ כַּהֲנָא שׁוּבְעָא יוֹמִין: ואם וְאִין הַלְכָא תְהַלִיךְ פִּסְיוֹנָא 22
בְּמוֹשְׁכָא וִיסָאֵב כַּהֲנָא יָתֵיהּ מַכְתָּשָׁא הוּא: ואם תחתיה וְאִין בְּאַתְרָהּ קָמַת 23
בַּהֲקֵי לָא הֲלִיכַת פִּסְיוֹנָא צוּלְקַת שִׁיחְנָא הִיא וְיִדְכִּינֵיהּ כַּהֲנָא: או בשר או 24
בַר נַשׁ אֲרוּם יְהֵי בְּמוֹשְׁכֵיהּ כְּוָואָה דְנוּר וּתְהֵי רוּשַׁם כְּוָואָה בַּהֲקֵי חִוַורָא סוּמְקָא
מְעָרְבִין אוֹ חִוַורָא בִּלְחוֹדָא: וראה וְיֶחְמֵי יָתָהּ כַּהֲנָא וְהָא אִתְהֲפִיךְ שַׂעֲרָא 25
לְמֶחֱוַר כְּסִידָא וְחֵיזְוָיהּ עֲמִיק לְמֶחֱוַר כְּתַלְגָא יַתִּיר מִן מַשְׁכָא סְגִירוּתָא הוּא
בִּכְוָואָה סְגִיאַת וִיסָאֵב יָתֵיהּ כַּהֲנָא מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא: ואם וְאִין יֶחְמִינָהּ 26
כַּהֲנָא וְהָא לֵית בִּבְהַקִי שְׂעַר חִיוַור וּמַכִּיכָא לָא אִיתָהּ לְמֶחֱוַור יַתִּיר מִן
מוֹשְׁכָא מְטוּל דְּהִיא עָמְיָא וְיַסְגְּרִינֵיהּ כַּהֲנָא שׁוּבְעָא יוֹמִין: וראהו וְיֶחְמִינֵיהּ 27
כַּהֲנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אִין הַלְכָא תְהַלִיךְ פִּסְיוֹנָא בְּמוֹשְׁכָא וִיסָאֵיב כַּהֲנָא
יָתֵיהּ מְטוּל דְּמַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא: ואם וְאִין בְּאַתְרָהּ קָמַת בַּהֲקֵי לָא 28
הֲלִיכַת פִּסְיוֹנְתָא בְּמוֹשְׁכָא וְהִיא עָמְיָא שׁוּמַת כְּוָאָה הִיא וְיִדְכֵּאִינֵיהּ כַּהֲנָא
אֲרוּם צוּלְקַת כְּוָאָה הִיא: ואיש וּגְבַר אוֹ אִיתְּתָא אֲרוּם יְהֵי בֵיהּ מַכְתָּשָׁא 29
בְּרֵישׁ אוֹ בְּדִקָן: וראה וְיֶחְמֵי כַּהֲנָא יַת מַכְתָּשָׁא וְהָא חֵיזְוֵיהּ עֲמִיק לְמֶחֱוַור 30
יַתִּיר מִן מַשְׁכָא וּבֵיהּ שְׂעַר מְצַלְהַב כְּחֵיזוּ דְּהַב דַּקִּיק וִיסָאֵב יָתֵיהּ כַּהֲנָא נִיתְקָא
הוּא סְגִירוּת רֵישָׁא אוֹ דִיקְנָא הוּא: וכי יראה וַאֲרוּם יֶחְמֵי כַּהֲנָא יַת מַכְתַּשׁ 31
נִיתְקָא וְהָא לֵית חֵיזְוֵיהּ עֲמִיק לְמֶחֱוַור יַתִּיר מִן מַשְׁכָא וּשְׂעַר אוּכָם לֵית בֵּיהּ וְיַסְגַּר
כַּהֲנָא יַת מַכְתַּשׁ נִיתְקָא שׁוּבְעָא יוֹמִין:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et videbit ſacerdos carnem vivam, & immundum judicabit eum: eò 15
quòd caro viva quæ in eo eſt polluta eſt, lepra eſt. Aut cum re- 16
verſa fuerit caro viva, & converſa fuerit in albedinem: tum addu-
cetur ad ſacerdotem. Et videbit eum ſacerdos, & ecce verſa eſt 17
plaga in albedinem: tum mundam judicabit ſacerdos plagam, mun-
dus eſt. Homo autem cum erit in eo, in cute ejus, ulcus, & ſana- 18
bitur. Et erit in loco ulceris tumor elevatus albus, aut macula ad- 19
hærens alba & rubra ſimul permixta: tum videbitur à ſacerdote.
Et videbit ſacerdos, & ecce aſpectus ejus depreſſus præ pelle albi- 20
cando, & pilus ejus converſus eſt in albedinem: tum immundum ju-
dicabit eum ſacerdos, eò quòd plaga lepræ ſit, in ulcere crevit. Et 21
ſi videbit eam ſacerdos, & ecce non eſt in ea capillus albus, & pro-
fundior non eſt in albedine quam cutis, eò quòd ſit obſcura: tum
occludet eum ſacerdos ſeptem diebus. Quod ſi eundo iverit dilatatio 22
ejus per pellem: tum immundum ſacerdos judicabit ipſum, plaga
eſt. Et ſi in loco ſuo ſtetit alba illa macula, nec iverit dilatatio ejus, 23
cicatrix ulceris eſt: mundum eum judicabit ſacerdos. Aut homo quan- 24
do erit in pelle ejus aduſtio ignis: & erit cicatrix combuſtionis ma-
cula alba ſubruſa permixta, aut alba tantum. Tum videbit eam ſa- 25
cerdos, & ecce converſus eſt pilus ejus in albedinem tanquam calx, &
aſpectus ejus profundior eſt albeſcendo inſtar nivis magis quam cutis;
lepra eſt, in combuſtione crevit: tum immundum judicabit eum ſa-
cerdos, plaga lepræ eſt. Quod ſi viderit eam ſacerdos, & ecce non 26
eſt in macula pilus albus, & profunda non eſt tendendo ad albedinem
magis quam cutis eò quòd obſcurior fuerit: tum occludet eum ſacer-
dos ſeptem diebus. Tum videbit eum ſacerdos die ſeptimo: ſi eun- 27
do iverit dilatatio per pellem, tum immundum judicabit eum ſacer-
dos, eò quòd plaga lepræ ſit. Quòd ſi in loco ſuo ſtetit macula, 28
non ivit dilatatio ejus per pellem, ſed obſcurior eſt, macula combuſtio-
nis eſt: tum mundum judicabit eum ſacerdos, quoniam cicatrix com-
buſtionis eſt. Et vir & mulier quando erit in eo plaga, in capite 29
aut in barba. Tum videbit ſacerdos plagam, & ecce aſpectus ejus 30
profundus tendendo ad albedinem præ cute, & in ea pilus flavus ſic-
ut aſpectus auri tenuis: tum immundum judicabit ipſum ſacerdos,
ſcabies eſt; lepra capitis aut barbæ eſt. Et cum viderit ſacerdos pla- 31
gam ſcabiei, & ecce non eſt aſpectus ejus profundus tendendo ad al-
bedinem præ cute, & capillus niger non eſt in ea: tum occludet ſa-
cerdos plagam ſcabiei ſeptem diebus.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وببيند آن كهن مر آن گوشتي آن تازه وپليد كند اويرا آن گوشتي آن تازه پليد او پيس است 15
او * يا كه باز گردد آن گوشتي آن تازه وگشته آيد بسفيد وبيايد بآن كهن * وببيند اويرا آن 16 17
كهن واينك گشته آمد آن زخم بسفيد وپاك كند آن كهن مر آن زخم پاك است او * وتني كه 18
باشد درو در پوستي او آبله ودرمان شد * وباشد درجايي آن آبله نشاني سفيد يا برسي سفيد 19
سرخ وديدار آيد بآن كهن * وببيند آن كهن واينك نمايشن آن پست از آن پوست وموي 20
آن بگشت سفيد پليد كند اويرا آن كهن زخمي پيس است او در آبله بشكفت * واكر ببيند 21
آن را آن كهن واينك نيست در آن موي سفيد وپست نيست آن از آن پوست وآن كاهسته بند
كند اويرا آن كهن هفت روزها * واكر افزودن بيفزايد در پوست پليد كند [آن كهن] اويرا 22
زخم است او * واكر بجايي آن بياستد آن برس نه افزود داغي آن آبله او پاك كند اويرا آن كهن * 23
* يا گوشتي كه باشد در پوستي او داغي آتش وباشد تازكي آن داغ برسي سفيد سرخ يا سفيد * 24
* وببيند آن را آن كهن واينك گشته شد موي سفيد در برس ونمايشن آن جرف از آن پوست 25
پيس است او در داغ بشكفت پليد كند اويرا آن كهن زخمي پيس است او * واكر ببيند اويرا 26
آن كهن واينك نيست در برس موي سفيد وپست نيست آن از آن پوست وآن كاهسته بند كند
اويرا آن كهن هفت روزها * وببيند [اويرا] آن كهن در روزي آن هفتمين اكر افزودن بيفزايد در 27
پوست پليد كند آن كهن اويرا زخم پيس است او * واكر بجايي آن بياستد آن برس نه افزود 28
در پوست وآن كاهسته نشاني آن داغ است آن وپاك كند اويرا آن كهن كه سوختگي آن داغ او *
* ومرد يا زن كه باشد درو زخم در سر يا در ريش * وببيند آن كهن مر آن زخم واينك نمايشن 29 30
او جرف از آن پوست ودرو موي سرخ خرد پليد كند اويرا آن كهن نشان او پيسي آن سر يا آن
ريش است او * وكه ببيند آن كهن مر زخمي آن نشان واينك نيست نمايشن او جرف از آن 31
پوست وموي سياه نيست درو بند كند آن كهن مر زخمي آن نشان هفت روزها *

Et contemplabitur ſacerdos carnem 15
recentem, & pollutum reddet il-
lum: caro recens polluta eſt, lepra eſt
ipſa. Aut cùm reverſa fuerit caro 16
recens, & verſa fuerit in albã, tunc
veniet ad ſacerdotem: Et contempla- 17
bitur eam ſacerdos: et en ſi converſa
fuerit plaga in albam, tunc mundam
reddet ſacerdos plagam: mundus
eſt ipſe. Et corpus cùm fuerit in eo 18
in cute ejus puſtula, & ſanata eſt:
Fuerit autem in loco puſtulæ cica- 19
trix alba, aut vitiligo alba ſubruſa,
tũ conſpicietur ſacerdoti. Et contem- 20
plabitur ſacerdos: & en ſi apparitio
ejus humilior cute fuerit, & pilus e-
jus verſus fuerit albus, pollutum
reddet eum ſacerdos, plaga lepræ eſt
illa, in puſtula effloruit. Quòd ſi 21
contemplat⁹ fuerit illam ſacerdos, &
ecce non fuerit in ea pilus albus, &
depreſſior nõ fuerit ipſa cute reliqua,
ſed fuerit diminuta; includet illum
ſacerdos ſeptem diebus. Si verò cre- 22
ſcendo creverit in cute, pollutũ red-
det illum ſacerdos, plaga eſt ipſa. At ſi 23
loco ſuo ſteterit vitiligo, nec creve-
rit; ſtigma puſtulæ eſt, mundum
reddet illum ſacerdos. Aut caro 24
cùm fuerit in cute ejus ſtigma ignis,
& fuerit in recentia ſtigmatis viti-
ligo alba ſubruſa, aut alba: Tum 25
contemplabitur illud ſacerdos: & en
ſi pilus verſus fuerit albus in
vitiligine, & apparitio ejus ſit pro-
fundior cute reliqua; lepra eſt illud,
in ſtigmate effloruit: pollutum
reddet eum ſacerdos, plaga lepræ eſt
illud. Quòd ſi aſpexerit illud ſacer- 26
dos, et en ſi non fuerit in vitiligine
pilus albus, & humilius cute non fue-
rit, ſed fuerit diminutum; includet
eum ſacerdos ſeptem diebus. Et con- 27
templabitur illud ſacerdos in die ſe-
ptimo: ſi creſcendo creverit in cute,
pollutum reddet illud ſacerdos, plaga
lepræ eſt illud. Si verò in loco ſuo 28
ſteterit vitiligo, nec creverit in cute,
ſed fuerit diminuta; cicatrix ſti-
gmatis eſt ipſa, & mundum reddet eũ
ſacerdos, quia inuſtio ſtigmatis eſt.
Et vir aut mulier, cùm fuerit in eo 29
plaga in capite vel in barba: Tunc 30
intuebitur ſacerdos plagam: & en ſi
apparitio ejus fuerit profundior cute
reliqua, & in ea pilus rufus minutus,
pollutum reddet eum ſacerdos: ma-
cula eſt, lepra capitis aut barbæ eſt
ipſa. Cùm autem contemplatus fue- 31
rit ſacerdos plagam maculæ, & en ſi
non fuerit apparitio ejus profundior
cute reliqua, & pilus niger non fue-
rit in ea; includet ſacerdos plagam
maculæ ſeptem diebus.

תרגום יונתן בן עוזיאל

32 וראה וְיֶחְמֵי כַהֲנָא יַת מַכְתָּשָׁא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא לָא הֲלִיךְ פִּסְיוֹן מַכְתָּשָׁא וְלָא
הֲוָה בֵיהּ שְׂעַר מְצַלְהַב כְּחֵיזוּ דְהַב וְחֵיזְוֵי נִיתְקָא לֵית עַמִּיק יַתִּיר מִן מַשְׁכָּא :
33 והתגלח וִיסַפַּר יַת שַׂעֲרָא דְחַזְרָנוּת נִיתְקָא בְּרַם דְּעִם נִיתְקָא לָא יְסַפַּר וְיַסְגַּר כַּהֲנָא
יַת נִיתְקָא שׁוּבְעָא יוֹמִין : 34 וראה וְיֶחְמֵי כַהֲנָא יַת נִיתְקָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא לָא
הֲלִיךְ פִּסְיוֹן נִיתְקָא בְּמַשְׁכָּא וְחֵיזְוֵיהּ לֵיתוֹי עַמִּיק לְמִחְוַר יַתִּיר מִן מַשְׁכָּא וִידַכֵּי יָתֵיהּ
כַּהֲנָא וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִדְכֵּי : 35 ואם וְאִין הַלָּךְ תִּתְהַלַּךְ פִּסְיוֹנָא דְנִיתְקָא בְּמַשְׁכָּא בָּתַר
דְּכוּתֵיהּ : 36 וראהו וְיֶחְמִינֵיהּ כַּהֲנָא וְהָא הֲלִיךְ פִּסְיוֹן נִתְקָא בְּמַשְׁכָּא לָא יְפַשְׁפֵּשׁ כַּהֲנָא
לְשֵׂעַר מְצַלְהַב מְטוּל דִּמְסָאַב הוּא : 37 ואם בעיניו וְאִם כַּד הֲוָה קָם נִיתְקָא וּשְׂעַר אוּכָּם
צָמַח בֵּיהּ אִיתְּסֵי נִיתְקָא דְּכֵי הוּא וְיִדְכִּינֵהּ כַּהֲנָא : 38 ואיש וּגְבַר אוֹ אִיתָּא אֲרוּם יְהֵי
בִּמְשַׁךְ בִּישְׂרֵיהוֹן בַּהֲקֵי בַהֲקֵי חִיוָּרָן : 39 וראה וְיֶחְמֵי כַהֲנָא וְהָא בִמְשַׁךְ בִּשְׂרֵיהוֹן
בַּהֲקֵי עַמְיָין חִוָּרָן צַהַר הוּא סַגִּי בְּמַשְׁכָּא דְּכֵי הוּא : 40 ואיש כי וּגְבַר אֲרוּם יִיתַּר
שְׂעַר רֵישֵׁיהּ קָרוּחַ הוּא דְּכֵי הוּא : 41 ואם וְאִין מִקְבֵיל אַנְפּוֹי יִתַּר שְׂעַר רֵישֵׁיהּ גְלִשְׁלְשָׁן
הוּא דְּכֵי הוּא : 42 וכי וַאֲרוּם יְהֵי בְקֵרוּחְתָּא אוֹ בְגִילְשׁוּלְשְׁתָּא מַכְתַּשׁ חִיוָּר סְמוֹקְרֵי
מְעָרַב סְגִירוּת סַגְיָא הוּא בְּקוּרְחָתֵיהּ אוֹ בְּגִלְשְׁלוּשְׁתֵּיהּ : 43 וראה וְיֶחְמֵי יָתֵיהּ כַּהֲנָא
וְהָא שׁוּמַת מַכְתָּשָׁא חִיוָּרָא סַמְקָא מְעָרְבַן בְּקוּרְחָתֵיהּ אוֹ בְגִלְשְׁלוּשְׁתֵּיהּ הֵי כְּחֵיזוּ
סְגִירוּת מְשַׁךְ בִּישְׂרָא : 44 איש גְּבַר סְגִיר הוּא מְסָאַב הוּא סַאֲבָא יְסַאֲבִינֵיהּ כַּהֲנָא
מְטוּל דִּבְרֵישֵׁיהּ מַכְתָּשֵׁיהּ : 45 והצרוע וּמְצוֹרָעָא דְבֵיהּ מַכְתָּשָׁא לְבוּשׁוֹי יְהוֹן
מְבַזְעִין וְרֵישֵׁיהּ יְהֵי מְרַבֵּי פֵרוּעַ וְעַל סַפְרַיָּא יְהֱוֵי מְהַלֵּךְ וְעַל שִׂפְמֵיהּ יְהֵי מְעַטֵּף
וְהֵי כַּאֲבִילָא יְהֵי לְבִישׁ וּכְרוֹזָא מַכְרִיז וַאֲמַר רְחוֹקוּ רְחוֹקוּ מִן מְסָאֲבָא : כָּל יוֹמֵי
46 כָּל יוֹמִין דְּמַכְתָּשָׁא בֵּיהּ יְהֵי מְסָאַב מְטוּל דִּמְסָאַב הוּא בִּלְחוֹדוֹי יְתִיב וּלְצַד
אִנְתְּתֵיהּ לָא יִתְקָרֵב מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא מוֹתְבֵיהּ : 47 והבגד וּלְבוּשָׁא אֲרוּם יְהֵי
בֵיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּ בִּלְבוּשׁ עֲמַר אוֹ בִּלְבוּשׁ כִּיתָּן : 48 או בשתי אוֹ בְשִׁתְיָא אוֹ בְעַרְבָא
לְכִיתְּנָא וּלְעַמְרָא אוֹ בְּצַלָּא אוֹ בְּכָל עִיבִידַת צְלָא : 49 והיה וִיהֵי מַכְתָּשָׁא יָרוֹק אוֹ
סָמוֹק בִּלְבוּשָׁא אוֹ בְצַלָּא אוֹ בְשִׁתְיָא אוֹ בְעַרְבָא אוֹ בְּכָל מָאן דִּיצְלָא מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא
הִיא וְיִתְחֲמֵי לְכַהֲנָא : 50 וראה וְיֶחְמֵי כַהֲנָא יַת מַכְתָּשָׁא וְיַסְגַּר יַת מַכְתָּשָׁא שׁוּבְעָא יוֹמִין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

32 Poſtea videbit ſacerdos plagam die ſeptimo, & ecce non ivit dilatatio plagæ, & non eſt in ea pilus flavus tanquam aurum, & aſpectus ſcabiei non eſt profundus præ cute. 33 Et tondebit capillum in circuitu ſcabiei, *eum* verò qui cum ſcabie *eſt* non tondebit: & occludet ſacerdos ſcabiem illam ſeptem diebus. 34 Poſtea videbit ſacerdos ſcabiem die ſeptimo, & ecce non ivit dilatatio ſcabiei in pelle, & aſpectus ejus non eſt profundior tendendo ad albedinem præ cute: tum mundum judicabit eum ſacerdos, & lavabit veſtes ſuas & mundus erit. 35 Quod ſi eundo iverit dilatatio ſcabiei per cutem, poſt emundationem ejus. 36 Tum videbit eum ſacerdos, & ecce ivit dilatatio ſcabiei in cute: non ſcrutetur ſacerdos capillum flavum, quoniam immundus eſt. 37 Quòd ſi jam ſteterit ſcabies & pilus niger pullulaverit in ea, ſanata eſt ſcabies, mundus eſt: mundum judicabit eum ſacerdos. 38 Vir autem aut mulier cùm fuerint in cute carnis eorum maculæ, maculæ candidæ. 39 Et videbit ſacerdos, & ecce in cute carnis eorum maculæ obſcuræ & albicantes: macula ſplendida eſt creſcens in cute, mundus eſt. 40 Et vir cum fluxerit capillus capitis ejus, calvus eſt, mundus eſt. 41 Quod ſi è regione faciei ejus fluat capillus capitis ejus, recalvaſter eſt, mundus eſt. 42 Et quando erit in calvitio aut in recalvatione plaga alba ſubrufa mixta, lepra creſcens eſt in calvitio aut recalvatione ejus. 43 Et videbit ipſum ſacerdos, & ecce macula plagæ albæ ſubrufæ permixtæ in calvitio aut recalvatione ejus, ſecundùm aſpectum lepræ cutis carnis. 44 Vir leproſus & immundus eſt: immundum judicando immundum judicabit eum ſacerdos, nam in capite ejus plaga ejus eſt. 45 Leproſus autem in quo fuerit plaga, illius veſtimenta erunt ſciſſa, & caput ejus erit nutriens comam, & ad tonſores ibit, & labium ſuum inſtar lugentis erit involvens, & ſicut lugens induet ſe: & præco proclamabit, & dicet; Recedite, recedite ab immundo. 46 Omnibus diebus quibus plaga erit in ipſo, erit pollutus: eò quòd immundus ſit, per ſe habitet, & ad latus uxoris ſuæ non accedat; extra caſtra habitatio ejus *erit*. 47 Veſtis verò quando erit in ea plaga lepræ, in veſte lanea aut veſte linea: 48 Vel in ſtamine vel ſubtegmine, in lino vel lana, in pelle aut opere pelliceo. 49 Et erit plaga viridis aut rufa, in veſte aut in pelle, aut in ſtamine aut ſubtegmine, vel in quocunque vaſe pelliceo, plaga lepræ eſt: & oſtendetur ſacerdoti. 50 Et videbit ſacerdos plagam: & occludet plagam ſeptem diebus.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

32 * وببيند آن كهن مر آن زخم در روزي آن هفتمين و اينك نه افزود آن نشان و نه
بود درو موي سرخ و نمايشن آن نشان نيست جرف از آن پوست * وبتراشد و مر آن نشان 33
نه تراشد و بند كند آن كهن مر آن نشان هفت روزها دويم باره * وببيند آن كهن 34
مر آن نشان در روزي آن هفتمين و اينك نه افزود آن نشان در پوست و نمايشن آن نيست او
جرف از آن پوست پاك كند اويرا آن كهن و بشويد جامهاي او و پاك شود * و اگر افزودن 35
بيفزايد آن نشان در پوست پسي پاكي او * و ببيند اويرا آن كهن و اينك بيفزود آن نشان 36
در پوست نه بازجويد آن كهن بموي آن سرخ پليد است او * و اگر در لوني او بياستاد آن 37
نشان و موي سياه برويد درو درمان شد آن نشان پاك او و پاك كند اويرا آن كهن * و مرد يا زن 38
كه باشد در پوستي تني ايشان برسها برسهاي سپيدان * و ببيند آن كهن و اينك در پوستي 39
تني ايشان برسها كاهستگان سفيدان بهق است او بشكفت در پوست پاك است او * و مردي 40
كه ريخته شود موي سري او دغ است او پاك است او * و اگر از كنجي روي او ريخته شود 41
موي سري او كل او پاك است او * و كه باشد در دغ يا در كل زخم سفيد سرخ پيسي 42
شكفته آن در دغي او يا در كلي او * و ببيند اويرا آن كهن و اينك نشاني آن زخم سفيد 43
سرخ در دغي او يا در كلي او چون نمايشن پيسي پوست گوشت * مردي پيس شده او پليد 44
است او پليد كردن پليد كند اويرا آن كهن در سري او زخمي او * و آن پيس شده آنچه درو 45
آن زخم جامهاي او باشند فارجان و موي سري او باليده و ابر لبها بپوشد و پليد پليد
بخواند * همه روزهاي آنچه آن زخم درو پليد باشد پليد است او جدا بنشيند از بيرون 46
بلشكرگاه نشستن او * و آن جامه كه باشد درو زخمي پيسي در جامهي پشم يا در جامهي 47
كتان * يا در تار يا پود بكتان و بپشم يا در پوست يا در همه كاري پوست * و باشد آن زخم زرد 48 49
يا سرخ در جامه يا در پوست يا در تار يا در پود يا در همه پيرايهي پوست زخم پيس است او
و بنمايد مر آن كهن * و ببيند آن كهن مر آن زخم و بند كند مر آن زخم هفت روزها * 50

Et intuebitur ſacerdos plagam in die 32 ſeptimo: & ecce ſi non creverit macula, nec fuerit in ea pilus albus, & apparitio maculæ nõ fuerit profundior cute: Tunc radet ſe, maculam verò 33 non radet: & includet ſacerdos maculam ſeptem diebus ſecundâ vice: Et contemplabitur ſacerdos maculam 34 in die ſeptimo: & ecce ſi non creverit macula in cute, & apparitio ejus non fuerit profundior cute, mundum reddet eum ſacerdos: lavabitque veſtimenta ſua, & purificabitur. Si autem creſcendo creverit ma- 35 cula in cute poſt purificationem ſuam: Tum intuebitur illam ſa- 36 cerdos: & ecce ſi creverit macula in cute, non requiret ſacerdos pilum rufum, pollutus eſt ipſe. Quòd ſi in 37 colore ſuo ſteterit macula, & pilus niger pullulaverit in ea, ſanata eſt macula: & mundus eſt, mundum quoque reddet eum ſacerdos. Porrò 38 vir aut mulier, cùm fuerint in cute corporis eorum vitiligines, vitiligines inquam albæ: Tunc inſpiciet 39 ſacerdos: & en ſi in cute corporis eorum fuerint vitiligines diminutæ albæ; leuce eſt quæ efflorüit in cute, mundus eſt ipſe. Vir autem, cùm 40 effuſum fuerit capillitiũ capitis ej', calvus eſt, mundus eſt ipſe. Si verò 41 ab angulo faciei ejus effuſus fuerit crinis capitis ejus, recalvaſter eſt, mundus eſt ipſe. Quum autem fuerit 42 in calvitio aut in recalvatione plaga alba ſubrufa, lepra efflorefcens eſt in calvitio ejus, vel in recalvatione ejus. Tum inſpiciet illam ſacerdos: 43 & ecce ſi fuerit cicatrix plagæ albæ ſubrufa in calvitio ejus aut in recalvatione ejus, ſicut apparitio lepræ in cute carnis: Vir leproſus eſt, 44 pollutus eſt ipſe, pollutum reddendo pollutum reddet eum ſacerdos: in capite ejus eſt plaga ipſius. Porrò 45 leproſus in quo fuerit plaga, veſtimenta ejus erunt diſſuta, & capillitium capitis alitum, labia quoque operiet; &, Pollutus, pollutus clamabit. Omnibus diebus quibus pla- 46 ga fuerit in eo, pollutus erit: pollutus eſt ipſe, ſeparatim ſedebit, extra caſtra erit ſeſſio ejus. Veſtis autem, 47 cùm fuerit in ea plaga lepræ, i.e veſte lanæ, aut in veſte lini, Aut in ſtamine 48 vel ſubtegmine in lino et in lana, aut in pelle, aut in omni opere pelliceo: Et 49 fuerit plaga flava aut rufa in veſte, aut in pelle, aut in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in omni vaſe pelliceo; plaga lepræ eſt ipſa, & oſtendet ſacerdoti. Et intuebitur ſa- 50 cerdos plagam, includétque plagam ſeptem diebus.

תרגום יונתן בן עוזיאל

51 וראה וְיֶחְמֵי יַת מַכְתָּשָׁא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אֲרוּם הֲלִיךְ פִּסְיוֹן מַכְתָּשָׁא בִּלְבוּשָׁא
אוֹ בְשִׁתְיָא אוֹ בְעַרְבָא אוֹ בְצַלָּא לְכָל דְּיִתְעֲבֵד צַלָּא לְעִיבִידְתָּא צוֹרְעָא מַחְלְטָא
מַכְתָּשָׁא מְסָאַב הוּא : 53 ואם וְאִין יֶחְמֵי כַהֲנָא וְהָא לָא הֲלִיךְ פּוֹסְיוֹן מַכְתָּשָׁא
בִּלְבוּשָׁא אוֹ בְשִׁתְיָא אוֹ בְעַרְבָא אוֹ בְּכָל מָאן דִּי צַלָּא : 54 וצוה וִיפַקֵּד כַּהֲנָא
וִיחַוְּרוּן יַת עִיסְקָא דְבֵיהּ מַכְתָּשָׁא וְיַסְגִּירִינֵיהּ שׁוּבְעָא יוֹמִין תִּנְיָינוּת : וראה
55 וְיֶחְמֵי כַהֲנָא בָּתַר דְּחַוְּרוּ יַת מַכְתָּשָׁא וְהָא לָא שְׁנָא מַכְתָּשָׁא מִן כַּד הֲוָה וּמַכְתָּשָׁא
לָא הֲלִיךְ פִּסְיוֹנֵיהּ מְסָאַב הוּא בְּנוּרָא תּוֹקְדִינֵיהּ מְטוּל דְּצוֹרְעָא שַׁקִיעָא הִיא
בִּרְדִירֵיהּ אוֹ בְלַבְדֵּיהּ : 56 ואם וְאִין חֲמָא כַהֲנָא וְהָא עֲמָא מַכְתָּשָׁא בָּתַר דְּחַוְּרוּ יָתֵהּ
וִיבַזַּע יָתֵיהּ מִן לְבוּשָׁא אוֹ מִן צַלָּא אוֹ מִן שִׁתְיָא אוֹ מִן עַרְבָא : 57 ואם וְאִין
תִּתְחֲמֵי תוּב בִּלְבוּשָׁא אוֹ בְשִׁתְיָא אוֹ בְעַרְבָא אוֹ בְּכָל מָאן דִּיצְלָא סַגְיָא הִיא
בְּנוּרָא תּוֹקְדִינֵיהּ יַת עִיסְקָא דְבֵיהּ מַכְתָּשָׁא : 58 והבגד וּלְבוּשָׁא אוֹ שִׁתְיָא אוֹ
עַרְבָא אוֹ כָל מָאן דִּיצְלָא דְּתִחַוַּר וְיֶעְדֵּי מִנֵּיהּ מַכְתָּשָׁא וְיִצְטַבַּע תִּנְיָינוּת וְיִדְכֵּי :
59 ואת· דָּא אוֹרַיְיתָא דְמַכְתַּשׁ סְגִירוּ לְבוּשׁ עֲמַר אוֹ דְכִיתָּן אוֹ שִׁתְיָא אוֹ עַרְבָא אוֹ כָל
מָאן דִּיצְלָא לְדַכָּאוּתֵיהּ אוֹ לְסָאֲבוּתֵיהּ :

פ פ פ יד

1 וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : 2 ואת דָּא תְּהֵי אוֹרַיְיתָא דִמְצָרְעָא בְּיוֹמָא
דִדְכוּתֵיהּ וְיִתֵּיתֵי לְוַת כַּהֲנָא : 3 ויצא וְיִפּוֹק כַּהֲנָא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְיֶחְמֵי וְהָא
אִיתְּסֵי סְגִירוּתָא מִן סְגִירָא : 4 וצוה וִיפַקֵּד כַּהֲנָא וְיִסַּב לְדְמִידְּכֵי תַּרְתֵּין צִיפּוֹרִין חַיָּין
וְדַכְיָין וְקֵיסָא דְאַרְזָא וּצְבַע זְהוֹרִי וְאֵיזוֹבָא : 5 וצוה וִיפַקֵּד כַּהֲנָא לְטַבָּחָא וְיִכּוֹס
יַת צִפּוֹרָא חֲדָא לְמָאן דַּחֲסַף עַל מֵי מַבּוּעַ : 6 את הצפר יַת צִפְּרָא חַיְיתָא יִסַּב
יָתָהּ וְיַת קֵיסָא דְאַרְזָא וְיַת צְבַע זְהוֹרִי וְיַת אֵיזוֹבָא וְיִטַמֵּשׁ יַתְהוֹן וְיַת צִפְּרָא חַיְיתָא
בְּאַדְמָא דְצִפְּרָא דִנְכִיסָא וּבְמֵי מַבּוּעַ : 7 והזה וְיַדֵּי עַל בֵּית אַפּוֹהִי דְּמִידַּכֵּי מִן
סְגִירוּתָא שְׁבַעְתֵּי זִמְנִין וִידַכִּינֵיהּ וְיִפְטַר יַת צִפְּרָא חַיְיתָא עַל אַנְפֵּי חַקְלָא וִיהֵי אִין
אִיטִּימוּס הַהוּא גַּבְרָא לְמִלְקֵי תוּב בְּצוֹרְעָא תֵּיבָא צִפְּרָא חַיְיתָא לְבֵיתֵיהּ בְּיוֹמָא
הַהוּא וּמִתְכַּשְׁרָא לְמֵיכְלָא וְיַת צִפְּרָא נְכִיסָא הֲוָה מַקְבַּר כַּהֲנָא בְּמֵיחְמֵי מְצוֹרָע :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

51 Et videbit plagam die ſeptimo; quoniam iverit dilatatio plagæ in veſte, aut in ſtamine aut ſubtegmine; aut in pelle, aut in quocunque quod ſit pelle pro opere: lepræ ſimplicis plaga *eſt*, immunda eſt. 53 Et ſi viderit ſacerdos, & ecce non abiit dilatatio plagæ per veſtimentum, aut per ſtamen aut ſubtegmen, vel per quodcunque vas pelliceum: 54 Præcipiat ſacerdos ut lavent rem illam in qua eſt plaga, & occludet ipſam ſeptem diebus ſecundò. 55 Et videbit ſacerdos poſtquam laverint plagam, & ecce non eſt mutata plaga ab eo quod antea erat, & plagæ non ivit dilatatio; immundum eſt, igne comburas ipſum: eò quòd lepra ſit profunda, in glabritie ejus vel in villoſitate ejus. 56 Quòd ſi viderit ſacerdos, & ecce obſcurior facta eſt plaga, poſtquam dealbârunt eam: tum rumpet eam à veſte, aut à pelle, vel à ſtamine vel ſubtegmine. 57 Et ſi apparuerit rurſus in veſte, aut in ſtamine aut ſubtegmine, aut in omni vaſe pelliceo, *lepra* creſcens eſt: igne comburas rem in qua eſt plaga. 58 Veſtis autem, aut ſtamen aut ſubtegmen, aut quodcunque vas pelliceum quod albaveris, ſi receſſerit ex eo plaga, lavabitur ſecundò, & ſic mundum erit. 59 Hæc eſt lex plagæ lepræ veſtis laneæ aut lineæ, aut ſtaminis aut ſubtegminis, aut omnis vaſis pellicei, ad mundum aut immundum judicandum ipſum.

SECTIO XXVIII.

CAP. XIV.

1 ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 2 Hæc eſt lex leproſi in die emundationis ſuæ, adducetur ad ſacerdotem. 3 Et egredietur ſacerdos extra caſtra, & videbit, & ecce ſanata eſt lepra à leproſo. 4 Et præcipiet ſacerdos ut accipiat is qui mundandus eſt duas aviculas vivas & mundas, & lignum cedrinum, & coccinum atque hyſſopum. 5 Et præcipiet ſacerdos lanio, & mactabit aviculam unam in vaſe fictili ad aquas fontanas. 6 Avem *autem* vivam tollet & lignum cedrinum, & coccinum, & hyſſopum, & intinget ea & avem vivam in ſanguinem avis quæ mactata eſt, & in aquas fontis. 7 Et aſperget ſuper faciem illius qui mundandus eſt à lepra ſeptem vicibus: & mundabit eum, & dimittet avem vivam ſuper faciem agri; & futurum eſt ut ſi iterum ille vir percutiendus ſit leprâ, reditura ſit avis illa domum ſuam eo die, & apta ſit eſui: avem autem mactatam ſepeliet ſacerdos in conſpectu leproſi.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

51 * و ببيند مر آن زخم در روزي آن هفتمين كه افزود آن زخم در جامه يا در تار يا در پود يا
در پوست بهمه آنچه كرده آيد آن پوست بكار پيسي لعنت آن زخم پليد است او * بسوزاند 52
مر آن جامه يا مر آن تار يا مر آن پود در پشم يا در كتان يا مر همه پيرايهي آن پوست آنچه باشد
درو آن زخم كه پيسي لعنت او در آتش سوخته شود * و اگر ببيند آن كهن و اينك نه 53
افزود آن زخم در جامه يا در تار يا در پود يا در همه پيرايهي پوست * بفرمايد آن [كهن] كه 54
آب شويند مر آنچه درو آن زخم و بند كند اويرا هفت روزها دويم باره * و ببيند آن كهن پسي 55
شسته شدن مر آن زخم و اينك نه گشت آن زخم مر لوني او و آن زخم نه افزود پليد او در آتش
بسوزاني اويرا نقصان او در نوي او يا در كهنگي او * و اگر بديد آن كهن نزديك كاهسته 56
شد آن زخم پسي شستن اويرا پاره كند اويرا از آن جامه يا از آن پوست يا از آن تار يا از آن
پود * و اگر ديدار آيد نيز در جامه يا در تار يا در پود يا در همه پيرايهي پوست شكفته 57
است او در آتش بسوزاني اويرا مر آنچه درو آن زخم * و آن جامه يا آن تار يا آن پود يا همه پيرايهي 58
آن پوست آنچه شسته شود و بگردد از ايشان آن زخم شسته شود دويم باره و پاك شود * اين شريعتي 59
زخمي پيسي جامهي آن پشم يا آن كتان يا آن تار يا آن پود يا همه پيرايهي پوست بپاك
كردن اويرا يا بپليد كردن اويرا * * فصل چهاردهم *
1 * سخن گفت ״ بموسه بگفتن * اين باشد شريعتي آن پيس در روزي پاكي او و آورده آيد بآن 2
كهن * و بيرون آيد آن كهن باز بيرون بلشكرگاه و ببيند آن كهن و اينك درمان شد 3
زخمي آن پيسي از آن پيس شده * و بفرمايد آن كهن و بستاند بپاك شوا دو گنجشكان زندگان 4
پاكان و چوبي سرو و قرمز رنگ و درمنه * و بفرمايد آن كهن و بكشد مر آن گنجشك آن يكه 5
بپيرايهي سفال ابر آبي روان * مر آن گنجشك آن زنده بستاند آنرا و مر چوبي آن سرو و مر 6
آن قرمز رنگ و مر آن درمنه و در زند ايشانرا و مر آن گنجشك آن زنده در خوني آن گنجشك
آن كشته شده ابر آن آبي روان * و بچكاند ابر آن پاك شوا از آن پيسي هفت بارها و پاك كند 7
اويرا و بفرستد مر آن گنجشك آن زنده ابر روي آن دشت *

Et videbit plagam die ſeptimo: quòd 51 ſi creverit plaga in veſte, aut in ſtamine, vel in ſubtegmine, aut in pelle, in omni quod ſit ex pelle in opus, lepra maledictionis eſt illa plaga, polluta eſt ipſa. Comburet veſtem, 52 vel ſtamen vel ſubtegmen in lana vel in lino, aut omne vas pelliceum in quo fuerit plaga: quia lepra maledictionis eſt, in igne comburetur. Si autem viderit ſacerdos, & 53 ecce non creverit plaga in veſte, vel in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in omni vaſe pelliceo: Præcipiet ſa- 54 cerdos ut aquâ lavent id cui ineſt plaga, & includet illud ſeptem diebus ſecundâ vice. Dein intuebitur 55 ſacerdos poſt lotionem plagæ: & ecce ſi non mutârit plaga colorem ſuum, & plaga non creverit, polluta eſt, igne combures eam: detrimentum eſt in novitate ejus, vel in vetuſtate ejus. At ſi viderit ſacerdos prope diminu- 56 tam eſſe plagam poſt lotionem ejus, abſcindet eam de veſte, vel de pelle, vel de ſtamine, vel de ſubtegmine. Quòd ſi apparuerit ultrà in veſte, vel 57 in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in omni vaſe pelliceo; lepra efflorefcens eſt ipſa, igne combures illud cuicunq; ineſt plaga. Veſtis autem, ſive ſta- 58 men ſive ſubtegmen, aut omne vas pelliceum quod lotum fuerit, receſſeritque ab eis plaga, lavabitur ſecundâ vice, & purificabitur. Iſta eſt 59 lex plagæ lepræ veſtimenti lanei vel linei, vel ſtaminis, vel ſubtegminis, aut omnis vaſis pellicei, ad mundum reddendum illud, vel ad pollutum reddendum illud.

CAP. XIV.

ET loquutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; 1 Iſta erit lex leproſi 2 in die purificationis ſuæ: adducetur ad ſacerdotem: Et egredietur 3 ſacerdos extra caſtra, vidébitque ſacerdos: & en ſi ſanata fuerit plaga lepræ à leproſo, Tunc præcipiet ſacer- 4 dos, & aſſumet ad purificandum ſe duos paſſeres vivos puros, et lignum cupreſſinum, & coccineum, ac thymbram. Præcipiétque ſacerdos, 5 & mactabit paſſerem unum in vaſe teſtaceo ſuper aquas meantes. Paſſe- 6 rem autem vivum illum tollet, & lignum cupreſſinum, & coccineum, ac thymbram, intingétque illa & paſſerẽ vivum in ſanguinẽ paſſeris mactati ſuper aquas meantes. Et ſtillabit ſu- 7 per purificandum à lepra ſeptem vicibus, & purificabit eum, atque emittet paſſerem vivum ſuper faciem agri.

תרגום יונתן בן עוזיאל

וכבס ויצבע דמדכי ית לבושוי ויספר ית כל שעריה ויסחי במיא וידכי ובתר
כן ייעול למשריתא ויתיב מברא למשכן בית מותביה ולא יקרב לצד אינתתיה 8
שובעא יומין : והיה ויהי ביומא שביעאה יספר ית כל שעריה ית רישיה וית
דיקניה וית גביני עינוי וית כל שעריה יספר ויצבע ית לבושוי ויסחי ית בישריה 9
במוי וידכי : וביום וביומא תמינאה יסב תרין אמרין שלמין ואמרתא חדא בר
שתא שלימתא ותלתא עשרונין סמידא למנחתא פתיכא במשח זיתא ולוגא 10
חדא דמשח זיתא : והעמיד ויוקים כהנא דמדכי ית גברא דמדכי וית אימריא
קדם יי בתרע משכן זימנא : ולקח ויסב כהנא ית אימרא חד ויקריב יתיה 11
לקרבן אשמא וית לוגא דמשחא וירים יתהון ארמא קדם יי : ושחט ויכוס 12
טבחא ית אימרא באתרא דיכוס ית חטאתא וית עלתא באתר קדיש ארום הי 13
כחטאתא היכדין אשמא הוא לכהנא קודש קודשין הוא : ולקח ויסב כהנא
מן אדמא דאשמא ויתן כהנא על גדירא מיצעא דאודנא דמידכי דימינא ועל 14
פירקא מיצעא דידיה דימינא ועל פירקא מיצעא דריגליה דימינא : ולקח ויסב
כהנא בידיה ימינא מלוגא דמשחא ויריק על ידא דכהנא דשמאלה : וטבל 15
ויטמש כהנא ית אצבעיה ימינא מן משחא דעל ידיה שמאלא וידי משחא
באדבעיה שבעתא זימנין : ומיתר ומה דמשתייר ממשחא דעל ידיה יתן כהנא 16
על חסחוס דאודנא דמידכי דימינא ועל פירקא מיצעא דידיה ימינא ועל פירקא 17
מיצעא דריגליה ימינא עלוי אתר דיהב מן שירויא אדם קרבן אשמא : והנותר
ומה דמשתייר מן משחא דעל ידא דכהנא יתן על רישא דמידכי ויכפר עלוי
כהנא קדם יי : ועשה ויעבד כהנא ית קרבן חטאתא ויכפר על דמידכי 18
מסואבותיה ובתר כן יכוס ית עלתא : והעלה ויסיק כהנא ית עלתא וית 19
מנחתא למדבחא ויכפר עלוי כהנא וידכי : ואם דל ואין מסכן הוא ולית ידיה 20
מספקא ויסב אימר חד אשמא לארמא מטול למכפרא עלוי ועשרונא סמידא חד פתיך 21
במשח זיתא למנחתא ולוגא דמשח זיתא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL

Et lavabit qui mundandus eſt veſtes ſuas, & tondet totum capillum 8
ſuum, & lavabit ſe aquis ut mundus fiat, & poſtea ingredietur in
caſtra : & ſedebit extra tabernaculum domus habitationis ſuæ, & non
accedet ad latus uxoris ſuæ ſeptem diebus. Eritque in die ſeptimo 9
radet omnem capillum ſuum, capitis *inquam*, barbæ, & ſuperciliorum
oculorum ſuorum, & univerſum capillum ſuum radet : & lavabit ve-
ſtimenta ſua, & carnem ſuam aquis abluet, & mundus erit. Die vero 10
octavo accipiet duos agnos integros, & oviculam unam anniculam in-
tegram, & tres decimas ſimilæ pro *oblatione* Minchæ quæ mixta ſit
oleo olivæ, & ſextarium unum olei olivæ. Et ſtatuet ſacerdos qui mun- 11
dabit virum qui eſt purificandus, & agnos coram Domino, in oſtio
tabernaculi conventus. Et accipiet ſacerdos agnum unum, & offeret 12
ipſum in oblationem delicti, & ſextarium olei : & elevabit ea elevan-
do coram Domino. Et mactabit lanio agnum, in loco ubi immolant 13
hoſtiam pro peccato & holocauſtum, in loco ſancto : quoniam ſicut
hoſtia pro peccato ſic hoſtia pro delicto ſacerdotis eſt, ſanctum
ſanctorum eſt. Et accipiet ſacerdos de ſanguine hoſtiæ pro delicto, & 14
ponet ſacerdos ſuper ſeptum medium auris illius qui mundandus eſt dex-
træ, & ſuper articulum medium manus ſuæ dextræ, & ſuper articulum
medium pedis ſui dextri. Et accipiet ſacerdos manu ſua dextrâ de 15
ſextario olei, & fundet ſuper manum ſacerdotis ſiniſtram. Et intinget 16
ſacerdos digitum ſuum dextrum in oleum, quod eſt in manu ſiniſtra
ejus, & ſparget oleum digito ſuo ſeptem vicibus. Et de eo quod 17
reſiduum erit de oleo quod eſt in manu ejus, ponet ſacerdos ſuper
cartilagine auris dextræ mundandi, & ſuper articulo medio manus ejus dex-
træ & ſuper articulo medio pedis ejus dextri : ſuper locum in quo à prin-
cipio poſuerat de ſanguine oblationis pro delicto. Quod autem re- 18
liquum erit de oleo, quod eſt in manu ſacerdotis, ponet ſuper caput
mundandi : & ita expiationem faciet ſuper eo ſacerdos coram Domi-
no. Et faciet ſacerdos oblationem pro peccato, & expiabit eum qui 19
mundandus eſt ab immunditia ſua : dein mactabit holocauſtum. Et 20
aſcendere faciet ſacerdos holocauſtum & Mincha ſuper altare : & expi-
abit ipſum ſacerdos, & mundus erit. Quòd ſi pauper eſt & non ſit 21
manus ejus ſufficiens, tollat agnum unum pro hoſtia delicti ad elevan-
dum, ad expiandum ipſum, & decimam ſimilæ unam mixtam oleo olivæ in
oblationem Mincha, & ſextarium olei olivæ :

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبشويد آن پاك شوا مر جامهاي او وبتراشد مر همه موي او وبشويد در آب وپاك شود 8
وپس بيايد بآن لشكرگاه وبنشيند از بيرون بخيمهي او هفت روزها * وباشد در روزي 9
آن هفتمين بتراشد مر همه موي او مر سري او ومر ريشي او ومر ابروي او ومر همه موي او
بتراشد وبشويد مر جامهاي او وبشويد مر تني او در آب وپاك شود * ودر روزي آن 10
هشتمين بستاند دو برّها تمامان وماده برّهي يكّه قدري سالي آن تمام وسه دهيكهاي
سميد هديه آميخته در روغن وشيشهي يكّه روغن * وبياستاند آن كهن آن پاك 11
كنا مر آن مردي آن پاك شوا وايشان بپيشي :: دركاهي خيمهي وعده * وبستاند آن 12
كهن مر آن برّهي آن يكّه ونزديك آورد اويرا باشم ومر شيشهي آن روغن وعرضه
كند ايشانرا عرضه بپيشي :: * وبكشد مر آن برّه درجاي آنچه بكشد مر آن خطات 13
ومر آن علّه درجاي آن خاص كه چون خطات آن اشم او بكهن خاص خاصها او *
* وبستاند آن كهن ازخوني آن اشم وبدهد آن كهن ابر تنكهي گوشي آن پاك 14
شوا آن راست وابر نر انگشتي دستي او آن راست وابر نر انگشتي پايي او آن راست *
* وبستاند آن كهن از شيشهي آن روغن وبريزد ابر كفّي آن كهن آن چپ * ودرزند 15 16
آن كهن مر انگشتي او آن راست از آن روغن آنچه ابر كفّي او آن چپ وبچكاند از آن
روغن در انگشتي او هفت بارها بپيشي :: * وازباقي آن روغن آنچه ابر كفّي او بدهد 17
آن كهن ابر تنكهي گوشي آن پاك شوا آن راست وابر نر انگشتي دستي او آن راست
وابر نر انگشتي پايي [او] آن راست ابر خوني آن اشم * وآن باقي در روغن آنچه ابر كفّي آن 18
كهن بدهد ابر سري آن پاك شوا وكفارت خواهد ابر او آن كهن بپيشي :: * وبكند آن كهن 19
مر آن خطات وكفارت خواهد ابر آن پاك شوا ازپليدي او وپس بكشد مر آن علّه *
* وبر آورد آن كهن مر آن علّه ومر آن هديه بآن مذبح وكفارت خواهد ابر او آن كهن 20
وپاك شود * واگر درويش او ونيست دستي او رسا بستاند برّهي يكّه اشم بعرضه بكفارت 21
خواستن ابر او ودهيك سميد يكّه آميخته در روغن بهديه وشيشهي روغن *

Lavabitque purificandus veſtimen- 8
ta ſua, ac radet omnem pilum ſuum,
& lavabit ſe aquâ, & purificabi-
tur : dein poſteà veniet ad caſtra, &
ſedebit extra tentorium ſuum ſeptem
diebus. Et erit, in die ſeptimo dera- 9
det omnem pilum ſuum, caput ſuum,
& barbam ſuam, & ſupercilia ſua,
omnem inquam *pilum ſuum dera-*
det : lavabit quoque veſtimenta ſua,
lavabitque corpus ſuum in aqua, &
purificabitur. Et in die octavo tol- 10
let duos agnos perfectos, & agnam
unam anniculam perfectam, & tres
decimas partes ſimilæ pro *munere*
miſtas oleo, & ampullam unam olei.
Statuétque ſacerdos purificans vi- 11
rum purificandum, & illa, in præ-
ſentia Domini ad oſtium tentorii
conventûs. Tollétq; ſacerdos agnum 12
unum, & offeret eum pro delicto, &
ampullam olei, admovebitq; ea admo-
tione in præſentia Domini. Macta- 13
bitque agnum in loco quo mactat
peccatum & holocauſtum, in loco
ſanctitatis : nam ſicut peccatum,
delictum eſt ſacerdoti : ſanctitas ſan-
ctitatum eſt. Accipiétque ſacerdos 14
de ſanguine delicti, & dabit ſacer-
dos ſuper tenue auris purifican-
di dextræ, & ſuper pollicem manûs
ejus dextræ, & ſuper pollicem pedis
ejus dextri. Accipiet præterea ſa- 15
cerdos de ampulla olei, & fundet in
volam ſacerdotis ſiniſtram. Intin- 16
gétque ſacerdos digitum ſuum dex-
trum ex oleo quod in vola ſua ſini-
ſtra, & ſtillabit de oleo digito ſuo
ſeptem vicibus in præſentia Domini.
De reliquiis verò olei quod in vola 17
ſua, dabit ſacerdos ſuper tenue
auris purificandi dextræ, & ſu-
per pollicem manûs ejus dextræ, &
ſuper pollicem pedis ejus dextri, ſu-
per ſanguinem delicti. Et reſiduum 18
olei quod in vola ſacerdotis, dabit
ſuper caput purificandi : atque ex-
piationem procurabit ei ſacerdos in
præſentia Domini. Faciet item ſa- 19
cerdos oblationem peccati, & ex-
piationem procurabit homini *puri-*
ficando à pollutione ſua, & poſteà
mactabit holocauſtum. Et offeret 20
ſacerdos holocauſtum et munus ſuper
altare : atque expiationem procura-
bit ei ſacerdos, & purificabitur. Si 21
autem pauper fuerit, nec fuerit
manus ejus attingens hæc, accipi-
et agnum unum delicti in admo-
tionem, ad expiationem procuran-
dam ei, & decimam partem ſimilæ
unam permiſtam oleo pro munere, &
ampullam olei :

תרגום יונתן בן עוזיאל

ושתי ותרתין שפנינין רברבין או תרין גוזלין בני יון מה דתכפוק ידיה ויהי 22
חד חטאתא וחד עלתא : והביא וייתי יתהון ביומא תמינאה לדכותיה לות כהנא 23
לתרע משכן זמנא קדם יי : ולקח ויסב כהנא ית אימרא דאשמא וית לוגא 24
דמשחא וירים יתהון ארמא קדם יי : ושחט ויכוס טבחא ית אימרא דאשמא 25
ויסב כהנא מן אדמא דאשמא ויתן על גדירא מיצעא דאודנא דמידכי ימינא ועל
פירקא מיצעא דידיה ימינא ועל פירקא מיצעא דריגליה ימינא : ומן השמן ומן 26
משחא יריק כהנא ביד ימיניה על ידא דכהנא דשמאלא : והזה וידי כהנא 27
באדבעיה דימינא ממשחא דעל ידיה דשמאלא שבעתי זמנין קדם יי : ונתן
ויתן כהנא ממשחא דעל ידיה על גדירא מיצעא דאודנא דמידכי ימינא ועל 28
פירקא מיצעא דידיה ימינא ועל פירקא מצעא דריגליה ימינא על אתרי דיהב
מן שירויא אדם קרבן אשמא : והנותר ומה דמשתייר מן משחא דעל ידא 29
דכהנא יתן על רישא דמידכי לכפרא עלוי קדם יי : ועשה ויעבד ית חד 30
מן שפנינא רברביא או מן גוזלין בני יון מן מה דמספקא ידיה : את אשר
ית מה דמספקא ידיה לאייתיא ייתי ית חד חטאתא וית חד עלתא על קרבן 31
מנחתא ויכפר כהנא על דמידכי קדם יי : זאת דא תהוי גזירת אחווית 32
דביה מכתש צורעתא אין לא ספיקת בין ידוי למייתיא מן קרבניא רברביא ייתי
מן קרבניא קליליא האילין דמיפרשין הכא ליום דכותיה : וידבר ה' ומליל 33
יי עם משה ועם אהרן למימר : כי תבאו ארום תיעלון לארעא דכנען 34
דאנא יהיב לכון לאחסנא ומשתכח גבר דבני ביתא בחטופין ואיתן מכתש סגירו
בבית ארע אחסנתכון : ובא וייתי דדיליה ביתא ויתני לכהנא למימר הי 35
כמכתשא איתחמי לי בביתא : וצוה ויפקד כהנא ויפנון ית ביתא עד לא 36
ייעול כהנא למיחמי ית ביתא מטול דלא יסתאב כל דבביתא ומן בתר כדין
ייעול כהנא למיחמי ית ביתא : וראה ויחמי כהנא והא מכתשא כתרין 37
גריסין מן אבני דיליה ארבע כותלין משקען יורקן או סומקן וחיזויהון מכיך
יתיר מן כותלא : ויצא ויפוק כהנא מן ביתא לתרע ביתא מלבר ויסגר 38
ית ביתא שובעא יומין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et duos turtures magnos, aut duos pullos columbæ, *id* quod ſuppedita- 22
bit manus ejus : & erit unum in hoſtiam pro peccato, alterum in holo-
cauſtum. Et afferet ea die octavo pro emundatione ſui ad ſacerdotem, 23
ad portam tabernaculi coram Domino. Et accipiet ſacerdos agnum pro 24
hoſtia delicti, & ſextarium olei, & elevabit ea elevatione coram Do-
mino. Et mactabit lanio agnum hoſtiam pro delicto, & accipiet ſacer- 25
dos de ſanguine hoſtiæ pro delicto, & ponet ſuper ſeptum medium
auris mundandi dextræ, & ſuper articulum medium manus ipſius dextræ,
& ſuper articulum medium pedis ejus dextri. Et de oleo effundet 26
ſacerdos manu dextrâ ejus, ſuper manum ſacerdotis ſiniſtram. Et 27
aſperget ſacerdos digito ſuo dextro de oleo, quod eſt ſuper manum ejus
ſiniſtram, ſeptem vicibus coram Domino. Et dabit ſacerdos de oleo, 28
quod eſt in manu ejus ſuper ſeptum medium auris dextræ illius qui
purificandus eſt, & ſuper articulum medium manus ejus dextræ, & ſuper
articulum medium pedis ejus dextri : in loco ubi poſuerat initio ſangui-
nem hoſtiæ delicti. Et quod reliquum erit de oleo, quod eſt ſuper ma- 29
nu ſacerdotis, ponat ſuper caput illius qui mundandus eſt, ut expiatio-
nem faciat pro eo coram Domino. Et faciet unum de turturibus ma- 30
gnis, aut de pullis columbæ, quoſcunque ſuppeditaverit manus ejus. Id 31
quod ſuppeditaverit manus ejus ad afferendum, afferat, unum in hoſti-
am pro peccato, alterum in holocauſtum, unà cum *oblatione* Mincha :
& expiet ſacerdos eum qui mundandus eſt coram Domino. Hoc eſt de- 32
cretum indicationis illius in quo eſt plaga lepræ : ſi non ſuppetat inter
manus ejus ut adducat de oblationibus majoribus, adducat de oblationi-
bus levioribus iſtis, quæ hic ſunt expoſitæ, in die emundationis ſuæ. Præ- 33
tereà locutus eſt Dominus cum Moſe & Aharone, dicendo : Quando in- 34
grediemini in terram Canaan, quam ego do vobis in hæreditatem, &
inventus fuerit vir qui ædificaverit domum cum rapinis, & dedero pla-
gam lepræ in domo terræ hæreditatis veſtræ. Tum veniat is cujus eſt 35
domus, & narret ſacerdoti, dicendo ; Sicut plaga viſa eſt mihi in
domo. Tum præcipiet ſacerdos ut evacuent domum illam, antequam 36
ingrediatur ſacerdos ad videndum domum, ut non polluatur quicquid
eſt in domo : poſtea verò ingredietur ſacerdos ad videndum domum. Et 37
videbit ſacerdos, & ecce plaga tanquam duæ fabæ freſſæ lapidibus
illius *in* quatuor parietibus depreſſiores, pallidulæ aut ſubrufæ : &
aſpectus earum profundior *eſt* pariete. Tum exibit ſacerdos ex domo 38
ad portam domus extra, & occludet domum ſeptem diebus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ودو تدروها يا دو بچكاني كبوتر آنچه برسد دستي او وباشد يكّه خطات وآن يكّه علّه * 22
* وبياورد ايشانرا در روزي آن هشتمين بپاكي او بآن كهن بدركاهي خيمهي وعده 23
بپيشي :: * وبستاند آن كهن مر برّهي آن اشم ومر شيشهي آن روغن وعرضه كند ايشانرا 24
آن كهن عرضه بپيشي :: * وبكشد مر برّهي آن اشم وبستاند آن كهن ازخوني آن اشم 25
وبدهد ابر تنكهي گوشي آن پاك شوا آن راست وابر نر انگشتي دستي او آن راست وابر نر
انگشتي پايي او آن راست * واز آن روغن بريزد آن كهن ابر كفّي آن كهن آن چپ * وبچكاند 26 27
آن كهن در انگشتي او آن راست از آن روغن آنچه ابر كفّي او آن چپ هفت بارها بپيشي :: *
* وبدهد آن كهن از آن روغن آنچه ابر كفّي او ابر تنكهي گوشي آن پاك شوا آن راست وابر 28
نر انگشتي دستي او آن راست وابر نر انگشتي پايي او آن راست ابر جايي خوني آن اشم * وآن 29
باقي از آن روغن آنچه ابر كفّي آن كهن بدهد ابر سري آن پاك شوا بكفارت خواستن ابر او
بپيشي :: * وبكند مر آن يكّه از آن تدروها يا ازبچكاني آن كبوتر چون آنچه برسد دستي او * 30
* مر آنچه برسد دستي او مر آن يكّه خطات ومر آن يكّه علّه ابر آن هديه وكفارت خواهد آن كهن 31
ابر آن پاك شوا بپيشي :: * اين شريعتي آنچه درو زخمي پيسي آنچه نه رسد دستي او در 32
پاكي او * سخن گفت :: بموسه وباهرن بگفتن * كه بياييد برميني كنعن آنچه من دها 33 34
بشما باحسنتا وبدهم زخمي پيسي درخانهي زميني احسنتايي شما * وبيايد آنچه باو آن خانه 35
وآگاه كند بكهن بگفتن چون زخم ديدار آمد بمن درخانه * وبفرمايد آن كهن وخالي 36
كنند مر آن خانه در پيش بيايد آن كهن بديدن مر آن زخم ونه پليد كند
همه آنچه در خانه وپس همچنين بيايد آن كهن بديدن مر آن خانه * وببيند 37
مر آن زخم واينك آن زخم در ديواري آن خانه جرفيدگان زردان يا سرخان ونمايشن
ايشان پست از آن ديوار * وبيرون آيد آن كهن از آن خانه بدركاهي آن خانه وبند 38
كند مر آن خانه هفت روزها *

Duos præterea phaſianos, aut duos 22
pullos columbæ, quod ſcil. *attigerit*
manus ejus : & erit unus peccatum,
& alter holocauſtum. Afferétq; ea in 23
die octavo purificationis ſuæ ad ſa-
cerdotem ad oſtium tentorii conven-
tûs in præſentiam Domini. Suſcipi- 24
étque ſacerdos agnũ delicti, & am-
pullam olei, & admovebit ea ſacer-
dos admotione in præſentia Domini.
Mactabitque agnum delicti, ac tol- 25
let ſacerdos de ſanguine delicti,
dabitque ſuper tenue auris puri-
ficandi dextræ, & ſuper pollicem
manûs ejus dextræ, & ſuper pol-
licem pedis ejus dextri. De oleo quo- 26
que fundet ſacerdos ſuper manum
ſacerdotis ſiniſtram : Stillabitque 27
ſacerdos digito ſuo dextro de oleo
quod in manu ſua ſiniſtra ſeptem
vicibus in præſentia Domini. Da- 28
bit quoque ſacerdos de oleo quod
in manu ſua ſuper tenue auris
purificandi dextræ, & ſuper polli-
cem manûs ejus dextræ, & ſuper
pollicem pedis ejus dextri ſuper lo-
cum ſanguinis delicti. Reſiduum 29
autem olei quod in manu ſacerdo-
tis, dabit ſuper caput purificandi,
ad expiationem procurandam ei in
præſentia Domini. Faciet item unũ 30
de phaſianis, aut de pullis columbæ,
quemadmodum attigerit manus e-
jus : (Quod inquam *attigerit ma-* 31
nus ejus:) unũ pro *peccato, & alterũ*
pro *holocauſto ſuper munus : & expi-*
ationem procurabit ſacerdos homini
purificando in præſentia Dñi. Iſta eſt 32
lex ejus cui fuerit plaga lepræ, cujus
manus non attigerit purificationem
ſui. Et locutus eſt Dominus ad 33
Moſheh & Aharon, dicendo ; Cùm 34
veneritis in terram Chenaan, quam
ego do vobis in poſſeſſionem, dede-
róque plagam lepræ in domo aliqua
terræ poſſeſſionis veſtræ : Veniet 35
quidem ille cui erit domus, & no-
tum faciet ſacerdoti, dicendo ; Tan-
quam plaga lepræ *apparuit mihi*
in domo. Tunc præcipiet ſacerdos, 36
& evacuabunt domum priuſquàm
veniat ſacerdos ad videndum pla-
gam, ne pollutum reddat omne
quod eſt in domo : & poſtmodùm ve-
niet ſacerdos ad contemplandum do-
mum. Et videbit plagam : & en ſi 37
fuerit plaga in pariete domûs val-
liculis flavis aut rubris : & ap-
paritio eorum fuerit depreſſior pari-
ete : Tunc egredietur ſacerdos è 38
domo ad oſtium domûs, & claudet
domum ſeptem diebus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ושב ויתוב כהנא ביומא שביעאה ויחמי והא הליך פיסיון מכתשא בכותלי 39
ביתא : וצוה ויפקד כהנא וישמטון ית אבניא דבהון מכתשא ויטלקון יתהין 40
למברא לקרתא לאתר מסאב : ואת הבית וית ביתא יקלפון מגויה חזור חזור 41
ויטלקון ית עפרא דקליפו מברא לקרתא לאתר מסאב : ולקחו ויסבון אבנין 42
חורניין ויעלון באתר אבניא ועפרא חורן
יסב ויתטש ית ביתא : ואם ואין יתוב 43
מכתשא ויסגי בביתא מן בתר דשמיטן ית אבניא ומן בתר דקליפו ית ביתא ומן
בתר דאיתטש : ובא וייתי כהנא ויחמי והא הליך פיסיון מכתשא בביתא סגירות 44
מחלטא היא בביתא מסאב הוא : ונתץ ויפכרון ית ביתא ית אבנוי וית קיסוי וית 45
כל עפרא דביתא וינפק למברא לקרתא לאתר מסאב : והבא ומאן דייעול 46
לביתא כל יומין דיסגר יתיה יהי מסאב עד רמשא : והשכב ודישכוב בביתא 47
יצבע ית לבושוי ודייכול בביתא יצבע ית לבושוי : ואם בא ואין מעל ייעול 48
כהנא ויחמי והא לא הליך פיסיון מכתשא בביתא בתר דאיתטש ית ביתא
וידכי כהנא ית ביתא ארום איתסי מכתשא : ולקח ויסב לדכאה ית ביתא 49
תרתין צפרין וקיסא דארזא וצבע זהורי ואיזובא : ושחט ויכוס טבחא ית ציפרא 50
חדא למנא דפחר על מי מבוע : ולקח ויסב ית קיסא דארזא וית איזובא וית 51
צבע זהורי וית צפרא חייתא ויטמוש יתיה באדמא דציפרא נכיסתא ובמי מבוע
וידי לביתא שבע זמנין : וחטא וידכי ית ביתא באדמא דציפרא חייתא ובקיסא 52
דארזא ובאיזובא ובצבע זהורי : ושלח ויפטור ית צפורא חייתא למברא לקרתא 53
על אנפי חקלא ויכפר על ביתא וידכי ברם אין איטימוס ביתא למילקי תוב
בצורעא תייבא ציפורא תמן ביומא ההוא ומתכשרא למיכלא וית ציפרא נכיסתא
הוה מקבר כהנא במיחמי מרי ביתא : ואת דא תהוי גזירת אחויית אורייתא 54
לכל מכתש סגירותא ולניתקא : ולצרעת ולצורעא דלבושא ולביתא : ולשאת 55
ולשומא ולקלופי ולבהקי : להורות 56
למלפא כהנא לעמא בין יומא קבילא 57
דלא למיחמי ביה מכתשא לבין יומא
זהירא ובין בר נשא מסאבא לבין בר נשא דכיא דא תהוי גזירת אחויית מכתש
צורעתא :

ירושלמי 42 ויטשון ית ביתא :

ירושלמי 56 ולשומא ולקלפיתא ולבהקיתא :

Targ. Jonathan B.Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Deinde redibit ſacerdos die ſeptimo, & videbit, & ecce ivit dilata- 39
tio plagæ per parietes domus. Itaque præcipiet ſacerdos, ut evellant la- 40
pides in quibus *erit* plaga, quos projicient extra civitatem, in locum im-
mundum. Domum verò radant intrinſecus, per circuitum: & projiciant 41
pulverem, quem raſerint, extra civitatem in locum immundum. Et ac- 42
cipiant lapides alios, quos ingredi
faciant in locum lapidum illorum:
pulvis quoque alius accipiatur, quo
liniatur domus. Quòd ſi redierit plaga, & multiplicata fuerit in do- 43
mo illa, poſtquam evulſerint lapides illos, & poſtquam abraſerint do-
mum, & poſtquam linita fuerit. Tum ingredietur ſacerdos, & vide- 44
bit, & ecce ivit dilatatio plagæ in domo: lepra ſimpliciter eſt in do-
mo, immunda eſt. Tum diruant domum illam, lapides ejus & ligna 45
ejus, & omnem pulverem domus, quæ efferat extra civitatem, in lo-
cum immundum. Et quiſquis ingredietur domum illam, omnibus 46
diebus quibus clauſit eam, erit pollutus uſque ad veſperam. Et qui 47
cubuerit in ea domo, lavabit veſtimenta ſua: & qui comederit in
ea domo, lavabit veſtimenta ſua. Quod ſi ingrediendo ingrediatur 48
ſacerdos, & videat, & ecce non iverit dilatatio plagæ per domum,
poſtquam lita eſt domus: tum mundam pronuntiabit ſacerdos do-
mum, quia curata eſt plaga. Tollat autem ad emundandam domum 49
duas aviculas, & lignum cedrinum; & coccinum, & hyſſopum.
Dein mactet lanio avem unam in vaſe fictili, ad aquas fontis. Et 50 51
accipiat lignum cedrinum, & hyſſopum, & coccinum, & avem
vivam, & immergat illam in ſanguinem avis mactatæ, & in aquas
fontis: & aſpergat domum ſeptem vicibus. Atque ita mundabit do- 52
mum ſanguine avis viventis, & ligno cedrino, & hyſſopo, & coc-
cino. Et dimittet avem vivam extra civitatem ſuper facies agri: 53
& expiabit domum, & munda erit; verùm ſi futurum fuerit ut do-
mus percutiatur rurſus leprâ, redibit avis eò die illo & apta erit
eſui: & avem mactatam ſepeliet ſacerdos, in conſpectu domini do- 54
mus. Hoc eſt decretum indicationis legis omnis plagæ lepræ, & 55
ſcabiei. Lepræ quoque veſtis, & domus: Et inflationis, & ſcabi- 56
ei, & maculæ candidæ. Ut do- 57
ceat ſacerdos populum *ut diſcer-*
nat inter diem tenebrarum, ut
non reſpiciat in eo plagam, &
diem lucis, & inter hominem immundum & mundum: hoc inquam
eſt decretum indicationis plagæ lepræ.

Hieroſ. 42. *Et liniant domum.*

Hieroſ. 36 *Et tumoris, & ſcabiei & maculæ albæ.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* و باز گردد آن كهن در روزي آن هفتمين ببيند و اينك بيفزود آن زخم در ديواري آن خانه * 39
* بفرمايد آن كهن بگردانند مر سنگها آنچه در ايشان آن زخم و بيندازند ايشانرا بار بيرون 40
شهر بجايي پليد * و مر آن خانه بتراشند از اندرون گرداگرد و بريزند مر خاك آنچه 41
بتراشيده باشند بار بيرون بشهر بجايي پليد * و بستانند سنگهاي ديگران و بياورند بجايي آن سنگها 42
و خاكي ديگر بستانند و بيندايد مر آن خانه * و اگر باز گردد آن زخم و بشكوفد در خانه 43
پس گردانيدن مر آن سنگها و پس تراشيدن مر آن خانه و پس اندايدن * و بيايد آن 44
كهن و ببيند و اينك بيفزود آن زخم در خانه پيسي لعنت است او در خانه پليد او * و بر 45
كند مر آن خانه مر سنگهاي او و مر چوبهاي او و مر همه خاكي آن خانه و بيرون برد بار بيرون
شهر بجايي پليد * و آن آيا آن خانه همه روزها بند كردن اويرا پليد باشد تا ايوار * و آن خسپا 46 47
در خانه بشويد جامهاي او و آن خورا در خانه بشويد مر جامهاي او * و اگر آمدن بيايد 48
آن كهن و ببيند و اينك نه افزود آن زخم در خانه پس اندايدن مر آن خانه پاك كند آن
كهن مر آن خانه كه درمان شد آن زخم * و بستاند بپاك كردن مر آن خانه دو گنجشكان و چوبي 49
سرو و قرمز رنگ و درمنه * و بكشد مر آن گنجشك آن يكه بپيرايهي سفال ابر آبي آن روان * 50
* و بستاند مر چوبي آن سرو و مر آن درمنه و مر آن قرمز رنگ و مر گنجشك آن زنده و در زنه 51
ايشانرا در خوني آن گنجشك آن كشته و در آبي آن روان و بچكاند بآن خانه هفت بارها * و پاك
كند مر خانه در خوني آن گنجشك و در آبي آن روان و در گنجشك آن زنده و در چوبي آن 52
سرو و در درمنه و در قرمز رنگ * و بفرستد مر آن گنجشك آن زنده بار بيرون بشهر بروي آن 53
دشت و كفارت خواهد ابر آن خانه و پاك شود * اين است شريعت بهمه زخمي آن پيسي و بنشان 54
* و بپيسي آن جامه و بخانه * و بنشان و بخودروية و ببرص * بآموختن در روزي آن پليد 55 56 57
و در روزي آن پاك اين شريعتي آن پيسي *

Poſteà revertetur ſacerdos in die ſe- 39
ptimo, videbitque: & en ſi creverit
plaga in pariete domûs, Præcipiet 40
ſacerdos ut removeant lapides qui-
bus ineſt plaga, & projiciant illos
extra civitatem in locum pollu-
tum. Domum verò radet intrin- 41
ſecùs circumcirca, & effundent
pulverem quem abraſerint, extra
civitatem in locum pollutum. Et 42
accipient lapides alios, inducént-
que in locum lapidum, & pulve-
rem alium accipiet, & incruſta-
bit domum. Quòd ſi reverſa 43
fuerit plaga, effloruerítque in domo
poſt amotionem lapidum, & poſt
abraſionem domûs, & poſt incruſta-
tionem: Tunc veniet ſacerdos, & 44
videbit: & en ſi creverit plaga
in domo, lepra maledicta eſt ipſa
in domo, polluta eſt. Eradica- 45
bitque domum, lapides ejus, &
ligna ejus, & univerſum pulve-
rem domûs: & exportabit extra ci-
vitatem in locum pollutum. Et o- 46
mnis veniens in domum omnibus
diebus claudendi eam, pollutus erit
uſque ad veſperam: Dormiens quoque 47
in domo, lavabit veſtimenta ſua: E-
déuſque in domo, lavabit veſtimenta
ſua. Si autem veniendo venerit ſa- 48
cerdos, viderítque, & ecce non creve-
rit plaga in domo poſt incruſtationē
domûs: mundam reddet ſacerdos do-
mum, quia ſanata eſt plaga. Tollet 49
itaque ad purificandum domum
duos paſſeres, & lignum cupreſſi-
num, & coccineum, ac thymbram.
Mactabitque paſſerem unum in va- 50
ſe teſtacco ſuper aquas meantes.
Capiétque lignum cupreſſinum, & 51
thymbram, & coccineum, ac paſſe-
rem vivum, & intinget illa in ſan-
guinem paſſeris mactati, & in aquas
meantes: ſtillabitque ſuper do-
mum ſeptem vicibus. Ita purifi- 52
cabit domum ſanguine paſſeris, &
aquis meantibus, & paſſere vivo,
lignóque cupreſſino, & thymbrâ, &
coccineo. Poſteà dimittet paſſe- 53
rem vivum extra civitatem ſuper
faciem campi, atque expiationem
procurabit domui, & purificabi-
tur. Iſta eſt lex omni plagæ le- 54
præ, & nævo, Et lepræ veſtis, 55
& domui, Et cicatrici, & rei 56
ſponte naſcenti, & vitiligini al-
bæ, Ad docendum de die pol- 57
luti & de die puri. Iſta eſt lex
lepræ.

תרגום יונתן בן עוזיאל

טו

ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר : דברו מלילו עם בני ישראל ותימרון 1 2
להון גבר טלי או גבר סיב ארום יהי דאיב מבשריה דויה חמא תלת זימני
מסאב הוא : וזאת ודא תהי סאובתיה גוון חיוור בדוויה חריר בישריה ית 3
דוויה או דאיתחתם בישריה מדוויה סאובתיה היא : כל המשכב כל משכבא 4
דמיחד למשכוב עלוי דובנא יהי מסאב וכל מנא דמייחד למיתב עלוי יהי מסאב :
ואיש וגבר די יקרב במשכביה יצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי 5
מסאב עד רמשא : והישב ודי יתיב על מאנא דמייחד למיתב עלוי דובנא יצבע 6
לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא : והנגע ודיקרב בבשר 7
דובנא יצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא : וכי ירק
וארום אין יריק דובנא בדכיא ויצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי 8
מסאב עד רמשא : וכל וכל זונא ומרכבא דירכוב עלוי דובנא יהי מסאב : וכל 9
וכל דיקרב בכל מאן דיהי תחותוי יהי מסאב עד רמשא ודיוסיט יתהון יצבע 10
לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא : וכל וכל מדעם 11
דיקרב ביה דובנא וידוי לא שטיף במיא יהי מסאב ואין גברא הוא יצבע לבושוי
ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא : וכלי חרש ומאן דפחר דיקרב 12
בגויה דובנא יתבר וכל מאן דקיסא ישתטיף במיא : וכי וארום אין פסק 13
מדובנא דוביה וימני ליה שובעא יומין לדכותיה ויצבע לבושוי ויסחי בישריה
במי מבוע וידכי : וביום וביומא תמינאה יסב ליה תרין שפנינין רברבין או 14
תרין גוזלין בני יון וייתי יתהון לקדם יי לתרע משכן זימנא ויתנינון לכהנא :
ועשה ויעבד כהנא חד קורבן חטאתא וחד קורבן עלתא ויכפר עלוי כהנא קדם 15
יי וידכי מן דוויה : ואיש וגבר ארום אישתלי ויפוק מניה שכבת זרעא ויסחי 16
בארבעין סאין דמוי ית כל בישריה ויהי מסאב עד רמשא : וכל וכל לבושא 17
וכל צלא די יהוי עלוי שכבת זרעא ויצטבע במוי ויהי מסאב עד רמשא : ואשה
ואיתתא תניתא די ישמש גבר עמה שכבת זרעא ויסחון בארבעין סאוין דמוי 18
ויהון מסאבין עד רמשא :

Targ. Jonathan B.Uziel.

CAP. XV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharone, dicendo: 1
Loquimini cum filiis Iſrael, & dicetis illis; Vir juvenis aut ſenex, 2
cum fuerit fluens ex carne ejus fluxus ejus, *& hoc* ter viderit, pol-
lutus eſt. Et hæc erit immunditia ejus; color albedinis in fluxu ejus 3
exſpuente carne ejus fluxum ejus, aut quando obthurata eſt caro
ejus de fluxu ejus, immunditia ejus eſt. Omne ſtratum quod fuit 4
peculiare ut in eo cubaret fluxu laborans, erit pollutum: & omne
vas quod peculiare fuit *fluxu laboranti* ad ſedendum in eo, erit im-
mundum. Et vir qui tetigerit ſtratum ejus, lavabit veſtimenta ſua, 5
& lavabit ſe in quadraginta ſatis aquæ, & immundus erit uſque ad
veſperam. Et qui inſederit vaſi, in quo peculiariter ſederit fluxu 6
laborans, lavabit veſtes ſuas, & lavabit ſe in quadraginta ſatis aquæ,
& erit pollutus uſque ad veſperam. Et qui tetigerit carnem fluxum 7
patientis, lavabit veſtes ſuas, & lavabit ſe in quadraginta ſatis
aquæ, & erit immundus uſque ad veſperam. Quod ſi ſpuerit fluxum 8
patiens in mundum aliquem, lavabit veſtimenta ſua, & abluet ſe
in quadraginta ſatis aquæ, & erit immundus uſque ad veſperam.
Et omnis cingula aut ſtratum ſuper quod equitaverit fluxu laborans erit 9
pollutum. Et quicunque tetigerit aliquod vas quod fuerit ſub eo, 10
erit immundus uſque ad veſperam: & qui portabit ea, lavabit ve-
ſtimenta ſua, & abluet ſe quadraginta ſatis aquæ, & erit pollutus
uſque ad veſperam. Et quicquid tetigerit fluxu laborans & manus 11
ſuas non abluerit aquis, erit immundum: & ſi vir fuerit, lavabit
ille veſtimenta ſua, & abluet ſe quadraginta ſatis aquæ, & erit pol-
lutus uſque ad veſperam. Vas etiam figulinum, cujus medium tetigerit 12
fluxu laborans, frangetur: & omne vas ligneum lavabitur aquâ. Quòd 13
ſi ceſſaverit à fluxu laborante fluxus ejus, numerabit ille ſibi ſeptem dies
pro emundatione ſui, & lavabit veſtimenta ſua: & abluet carnem ſuam
aquis fontis, & mundus erit. Die autem octavo accipiet ſibi duos turtu- 14
res majores, aut duos pullos columbinos: & afferat ea coram Domino ad
portam tabernaculi conventus, & tradet illos ſacerdoti. Et faciet ſacer- 15
dos unum pro hoſtia peccati, alterum verò pro hoſtia holocauſti: & ex-
piabit ipſum ſacerdos coram Domino, & mundus erit à fluxu ſuo. Vir 16
autem qui deliquerit per ignorantiam, & exierit ex eo ſemen coitus: ab-
luet in quadraginta ſatis aquæ univerſam carnem ſuam, & erit pollutus uſ-
que ad veſperam. Et omnis veſtis, & omnis pellis, ſuper quam fuerit ſe- 17
men coitus, lavabitur aquis, & erit immunda uſque ad veſperam. Et mu- 18
lier ſecunda cum qua concubuerit vir concubitu ſeminis, lavabunt ſe qua-
draginta ſatis aquæ, & erunt immundi uſque ad veſperam.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل پانزدهم *

* سخن گفت خداي بموسه و بهارون بگفتن * سخن گوييد بپسراني يسرائل و بگوييد بايشان مردي ؛ 1 2
مردي كه باشد ترابش از تني او ترابش او پليد است او * واين باشد پليدي او در ترابش او 3
كف كرد تني او مر ترابش او يا ببست تني او از ترابش او پليدي او آن * همه آن خسپيجا آنچه 4
بخسپد ابر او آن زب پليد باشد و همه آن آلت آنچه بنشيند ابر او پليد باشد * و مردي آنچه 5
برسد در خسپيجاي او بشويد جامهاي او و بشويد در آب و پليد باشد تا ايوار * و آن نشينا ابر 6
آن آلت آنچه بنشيند ابر او آن زب بشويد جامهاي او و بشويد در آب و پليد باشد تا ايوار *
* و آن رسا در تن آن زب بشويد جامهاي او و بشويد در آب و پليد باشد تا ايوار * و كه 7 8
خيوك اندازد آن زب در پاك بشويد جامهاي او و بشويد در آب و پليد باشد تا ايوار * و همه آن 9
مركب آنچه سوار شوا ابر [او] آن زب پليد باشد * و همه آن رسا در همه آنچه باشد فرودي او پليد 10
باشد تا ايوار و آن بر دارا ايشانرا بشويد جامهاي او و بشويد در آب و پليد باشد تا ايوار * و همه 11
آنچه برسد درو آن زب و دستهاي اونه طوف كرد در آب بشويد جامهاي او و بشويد در آب
و پليد باشد تا ايوار * و پيرايهي سفال آنچه برسد درو آن زب شكسته شود و همه پيرايهي 12
چوب طوف كرده شود در آب * و كه پاك شود آن زب از ترابش او و بشمارد باو هفت روزها 13
بپاكي او و بشويد جامهاي او و بشويد تني او در آب [روان] و پاك شود * و در روزي آن 14
هشتمين بستاند باو دو تدروان يا دو بچگاني كبوتر و بيايد بپيشي بدرگاهي خيمهي
وعده و بدهد ايشانرا بآن كهن * و كند ايشانرا آن كهن يكه خطات و آن يكه علوه و كفارت 15
خواهد ابر او آن كهن بپيشي از ترابش او * و مردي كه بيرون آيد ازو ريزشي نسل 16
و بشويد در آب مر همه تني او و پليد باشد تا ايوار * و همه جامه و همه پوست آنچه باشد ابر او 17
ريزشي نسل بشويد در آب و پليد باشد تا ايوار * و زني كه بخسپد مردي با آن خسپش 18
نسل بشويد در آب پليد باشند تا ايوار *

CAP. XV.

Loquutúſq; eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh et Aharon, dicendo, Alloquimini 2
filios Iſrael, ac dicite eis; Quilibet
homo cùm fuerit fluxio è corpore ej⁹
fluoris ipſius, pollutus eſt ipſe. Hæc 3
verò erit pollutio ejus in fluxione
ipſius; Sive expumet corpus ejus
fluxionem ſuum, vel claudat corpus
ſuum à fluxione ſua, pollutio ejus
eſt. Omne cubile ſuper quod jacue- 4
rit ſeminifluus, pollutum erit: &
omne inſtrumentum ſuper quod ſede-
rit, pollutum erit. Et homo qui 5
acceſſerit ad cubile ejus, lavabit
veſtimenta ſua, lavabitque ſe
in aqua: & pollutus erit uſque ad
veſperam. Sedens quoque ſuper in- 6
ſtrumentum ſuper quod ſederit ſe-
minifluus, lavabit veſtimenta ſua,
lavabitq; ſe in aqua: & pollutus erit
uſque ad veſperam. Accedens verò 7
ad corpus ſeminiflui, lavabit veſti-
menta ſua, lavabitq; ſe in aqua: &
pollutus erit uſque ad veſperam. Et 8
cùm ſalivam jecerit ſeminifluus
ſuper purum, lavabit veſtimenta
ſua, lavabitque in aqua: & pollutus
erit uſque ad veſperā. Et omnis cur- 9
rus ſuper quem vectus fuerit ſemini-
fluus, pollutus erit. Atque omnis ac- 10
cedens ad omne quod fuerit ſub-
ter eum, pollutus erit uſque ad ve-
ſperam: & portans ea, lavabit ve-
ſtimenta ſua, lavabitq; ſe in aqua: et
pollutus erit uſque ad veſperam. O- 11
mnis autē quem tetigerit ſeminiflu⁹,
& manus ſuas non circumegerat in aqua, lavabit veſtimenta ſua,
lavabitq; ſe in aqua: & pollutus erit
uſque ad veſperam. Et vas teſtaceum 12
cui acceſſerit ſeminifluus, confringe-
tur: omne autem vas ligneū circum-
agetur in aqua. Cùm verò purifica- 13
tus fuerit ſeminifluus à fluxu ſuo,
tunc annumerabit ſibi ſeptem dies
ad purificationem ſuā: et lavabit ve-
ſtimenta ſua, lavabitque corpus ſuū
in aquis meantibus, et purificabitur.
In die verò octava accipiet ſibi duos 14
phaſianos, duóſve pullos columbæ,
veniétq; in præſentiam Dñi ad oſti-
um tentorii conventûs, & dabit eos
ſacerdoti: Et faciet eos ſacerdos, 15
unum pro peccato, & alterum in
holocauſtum: & expiationem pro-
curabit ei ſacerdos in præſentia
Domini propter fluxionem ſuam.
Homo verò cùm egreſſa fuerit ex eo 16
effuſio genituræ, tum lavabit in a-
qua totum corpus ſuum, pollutúſque
erit uſque ad veſperam. Et omnem 17
veſtem, omnémque pellem ſuper
quam fuerit effuſio genituræ, lava-
bit in aqua, & polluta erit uſque
ad veſperam. Mulier quoque cum 18
qua concubuerit vir concubitu ge-
nituræ, lavabit ſe in aqua, & pollu-
ti erunt uſque ad veſperam.

ואשה וְאִנְתְּתָא אֲרוּם תְּהֵי דַיְיבָא אֲדַם סָמוֹק וְאוּכָם וּמוֹרִיק הֵי כְּגֻון וְעַפְרְנָא אוֹ 19
הֵי כְּמוֹי דְּגַרְגִּישְׁתָּא אוֹ הֵי כְּמְזוֹג חֲמַר סִימוֹק בִּתְרֵין חוּלָקִין דְּמוֹי אֲדַם מְסָאַב
הֲוֵי דוּבָא בְּבִישְׂרָא שׁוּבְעָא יוֹמִין תְּהֵי יַתְבָא בְּרִיחוּקָא כָּל דְּיִקְרַב בַּהּ יְהֵי מְסָאַב עַד
רַמְשָׁא : וכל וְכָל מִדַּעַם דִּמְיַיחֵד לְמִשְׁכַּב עֲלוֹי בְּעִידּוֹנֵי רִיחוּקַהּ יְהֵי מְסָאַב וְכָל 20
מִדַּעַם דִּמְיַחֵד לְמֵיתַב עֲלוֹי בְּעִידּוֹנֵי רִיחוּקַהּ יְהֵי מְסָאַב : וכל וְכָל מַאן דְּיִקְרַב 21
בְּמִשְׁכְּבַהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיַסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְּמוֹי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : וכל
וְכָל דְּיִקְרַב בְּכָל מָאנָא דִּמְיַיחֵד לְמֵיתַב עֲלוֹי יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיַסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאוִין 22
דְּמוֹי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : ואם וְאִין עַל מִשְׁכְּבָא הוּא כְּדוּבָא דְּגוּפֵיהּ אוֹ עַל 23
מָאנָא דְּהִיא יַתְבָא עַל קְצָתֵיהּ בְּזִמַּן מִיקְרְבֵיהּ בֵּיהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : ואם
וְאִין שַׁמָּשָׁא יְשַׁמֵּשׁ גְּבַר עִמַּהּ וּתְהֵוֵי רִיחוּקַהּ עֲלוֹי וִיהֵי מְסָאַב שׁוּבְעָא יוֹמִין וְכָל 24
מִשְׁכְּבָא דִּמְיַיחֵד לְמִשְׁכְּבֵיהּ עֲלוֹי יְהֵי מְסָאַב : ואשה וְאִנְתְּתָא אֲרוּם יְרוּב דּוּב 25
אַדְמָא יוֹמִין תְּלָתָא בְּלָא אַשּׁוֹנֵי רִיחוּקַהּ אוֹ אֲרוּם תִּידוּב בָּתַר יוֹמֵי רִיחוּקַהּ כָּל
יוֹמֵי דוּב סְאוֹבְתָא תְּהֵי מְסָאֲבָא לִדְמְשַׁמֵּשׁ עִמַּהּ מְטוּל דִּמְסָאֲבָא הִיא : כל וְכָל 26
מִשְׁכְּבָא דִּמְיַיחֵד לְמִשְׁכּוּב עֲלוֹי כָּל יוֹמֵי דוּבַהּ הֵי כְּמִשְׁכְּבָא דִּמְיַיחֵד לְרִיחוּקַהּ
יִתְחַשַּׁב לַהּ וְכָל מָאנָא דִּמְיַיחֵד לְמֵיתַב עֲלוֹי מְסָאַב יְהֵי הֵי כְּרִיחוּק סְאוֹבְתַהּ :
וכל וְכָל מַאן דְּיִקְרַב בְּהוֹן יְהֵי מְסָאַב וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיַסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְּמוֹי 27
וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : ואם וְאִין אִידַּכְיַית מִדּוּבַהּ וְתִמְנֵי לַהּ שׁוּבְעָא יוֹמִין 28
וּבָתַר כְּדֵין תִּטְבּוֹל בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְּמוֹי וְתִדְכֵּי : וביום וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תִּסַּב 29
לַהּ תְּרֵין שַׁפְנִינִין רַבְרְבִין אוֹ תְּרֵין גוֹזָלִין בְּנֵי יוֹנָן וְתֵיתֵי יַתְהוֹן לְוַת כַּהֲנָא לִתְרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא : ועשה וְיַעְבֵּד כַּהֲנָא יַת חַד חַטָּאתָא וְיַת חַד עֲלָתָא וִיכַפֵּר עֲלַהּ 30
כַּהֲנָא קֳדָם יְיָ מִדּוּב סְאוֹבְתַהּ : והזרתם וְתַפְרְשׁוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סְאוֹבְתְהוֹן 31
וְיִתְפָּרְשׁוּן מִן נְשֵׁיהוֹן סָמִיךְ לְוֶסְתְּהוֹן וְלָא יִסְתַּקַּף עֲלֵיהוֹן דִּימוּתוּן מְטוּל סְאוֹבַתְהוֹן
בִּסְאוֹבֵיהוֹן יַת מַשְׁכְּנִי דְּתַמָּן אִיקַר שְׁכִינְתִּי שַׁרְיָא בֵּינֵיהוֹן : זאת דָּא גְּזֵירַת 32
אַחְוָיַית דּוּבָנָא וּמַן דְּיִפּוֹק מִנֵּיהּ שִׁכְבַת זַרְעָא לְאִסְתַּאֲבָא בַהּ : והדוה וְלִדְסָאִיבְתָא 33
בְּעִידּוֹנֵי רִיחוּקַהּ וְלִדְדָאֵיב יַת דּוֹבֵיהּ לִדְכַר אוֹ לְנוּקְבָא וְלִגְבַר דִּי יְשַׁמֵּשׁ עִם
מְסָאַבְתָּא כָּל אִלֵּין יְהֵוֹן זְהִירִין בִּסְאוֹבַתְהוֹן וְכַד יִדְכּוֹן יַיְתוֹן יַת קוּרְבָּנֵהוֹן מְטוּל
לְמִכַּפְּרָא עֲלֵיהוֹן :

Et mulier ſi fluxum patiatur ſanguinis rubri vel nigri vel flavi veluti 19
crocus, aut ſicut aqua argillæ, aut ſicut vinum rubrum cum quo permixtæ
ſunt duæ partes aquæ, ſanguis pollutus fluit in carne ejus:
ſeptem diebus erit ſedens in ſeparatione, quiſquis acceſſerit ad eam
erit pollutus uſque ad veſperam. Omne quoque ſuper quo peculiariter 20
jacuit tempore menſtrui ſui, erit immundum: & quodcunque
ſuper quo peculiariter ſederit, tempore ſeparationis ſuæ, erit immundum.
Quicunque tetigerit lectum ejus lavabit veſtimenta ſua, & abluet 21
ſe in quadraginta ſatis aquæ, & erit pollutus uſque ad veſperam.
Et quiſquis tetigerit omne vas, ſuper quo peculiariter ſederit, lavabit 22
veſtimenta ſua, & abluet ſe quadraginta ſatis aquæ, & erit immundus
uſque ad veſperam. Quòd ſi ſuper cubili ſit, tanquam fluxus corporis 23
ejus *erit*, aut ſuper vas in cujus parte *aliqua* ſederit, quo tempore
acceſſerit ad illud, erit immundus uſque ad veſperam. Quod ſi 24
concumbendo concubuerit vir cum ea tempore ſeparationis ſuæ, erit
immundus ſeptem diebus: & omne ſtratum ſuper quo decubuerit erit
immundum. Mulieri autem ſi fluxerit fluxus ſanguinis diebus tribus extra 25
tempus ſeparationis, aut quando fluxerit poſt dies ſeparationis ejus: omnibus
diebus fluxus immunditiæ erit immunda illi qui concumbet cum ea,
eò quòd immunda ſit. Et omne ſtratum ſuper quem peculiariter jacuerit 26
omnibus diebus fluxus ejus, ſicut ſtratum quod erat durante ſeparatione
ejus reputabitur illi: & omne vas ſuper quo ſederit peculiariter, immundum
erit juxta ſeparationem immunditiæ ejus. Et quiſquis tetigerit 27
ea erit pollutus: & lavabit veſtimenta ſua, & abluet ſe quadraginta
ſatis aquæ, & erit immundus uſque ad veſperam. Quòd ſi mundata 28
ſit à fluxu ſuo, numerabit ſibi ſeptem dies, & poſtea abluet ſe quadraginta
ſatis aquæ & munda erit. Die autem ſeptimo accipiet ſibi 29
duos turtures magnos, aut duos pullos columbinos: & afferet eos ad
ſacerdotem, ad oſtium tabernaculi conventus. Et faciet ſacerdos 30
unum hoſtiam peccati, alterum verò pro holocauſto: & expiabit
ipſam ſacerdos coram Dño à fluxu immunditiæ ſuæ. Separabitis itaque 31
filios Iſrael ab immunditia ſua, & ſeparabuntur ab uxoribus ſuis tempore
menſtrui earum: ne occaſio inveniatur in illis, ut moriantur
propter immunditiam ſuam, cum polluent ipſi tabernaculum meum,
in quo gloria divinæ meæ majeſtatis reſidet inter eos. Hoc eſt decretum 32
indicationis fluxum patientis, & ejus à quo egreditur ſemen
coitus, quo ſe polluit. Item illius quæ polluta eſt tempore ſeparationis 33
ſuæ, & illius qui fluxum ſuum emittit, ſive ſit mas, ſive fœmina,
& viri qui concumbit cum immunda: omnes iſti cauti erunt in ſua
immunditia, & cum mundabuntur afferent oblationes ſuas ad expiandum
pro ipſis.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وزن كه باشد زبه خون باشد ترابشي آن در تني آن هفت روزها باشد در حيضي آن 19
وهمه آن رسا دران پليد باشد تا ايوار * وهمه آنچه بخسپد ابر او در حيضي آن پليد 20
باشد وهمه آنچه بنشيند ابر او پليد باشد * وهمه آن رسا در خسپنجايي آن بشويد 21
جامهاي او وبشويد در آب وپليد باشد تا ايوار * وهمه آن رسا در همه آلتي آنچه 22
بنشيند ابر او بشويد جامهايي او وبشويد در آب وپليد باشد تا ايوار * واگر ابر آن 23
خسپنجا او يا ابر آن آلت آنچه آن نشينا ابر آن در رسيدني او درو پليد باشد تا ايوار *
* واگر خسپيدن بخسپد مرد بآن باشد حيضي آن ابر او وپليد باشد هفت روزها وهمه 24
آن خفتنجا آنچه بخفتد ابر او پليد باشد * وزن كه ترابش كند ترابشي خون [آن] 25
روزهايي بسياران بي وقت حيضي آن يا كه ترابش كند ابر حيضي آن همه روزهايي ترابشي
پليديي آن چون روزهايي حيضي آن باشد پليد است آن * همه آن خفتنجا آنچه بخفتد ابر او همه 26
روزهايي ترابش آن چون خسپشي حيضي آن باشد بآن وهمه آن آلت آنچه بنشيند ابر او پليد
باشد چون پليديي حيضي آن * وهمه آن رسا در ايشان پليد باشد وبشويد جامهايي او 27
وبشويد در آب وپليد باشد تا ايوار * واگر پاك شد از ترابشي آن بشمارد بآن هفت روزها 28
و پس پاك شود * و در روزي آن هشتمين بستاند بآن دو تذروان يا دو بچگاني كفتر 29
وبياورد ايشانرا بآن كاهن بدرگاهي خيمهي وعده * وبكند آن كاهن مر يكّه 30
خطات و مر آن يكّه عله وكفارت خواهد ابر او آن كاهن بپيشي ײ از ترابشي پليديي
آن * جدا كنيد مر پسراني يسرال از پليديهاي ايشان ونه ميرند در پليديهاي ايشان در 31
پليدي كردني ايشان مر مسكن جاي مرن آنچه در ميان ايشان * اين شريعتي آن زب آنچه بيرون 32
آيد ازو ريزش نسل بپليد شدن در آن * و آن پليد در حيضي آن و آن زب مر ترابشي او 33
بنر و بماده و بمردي آنچه بخفتد اوازي پليد *

* *Mulièr autem cùm fuerit fluens, &* 19
ſanguis fuerit fluxio ejus in corpore
ipſius, ſeptem diebus erit in menſtruo
ſuo: & omnis accedens ad eam, pol-
lutus erit uſque ad veſperam. Et o- 20
mne ſuper quod jacuerit in menſtruo
ſuo, pollutum erit: omne quoque ſu-
per quod ſederit, pollutum erit. Omnis 21
præterea accedens ad cubile ejus, la-
vabit veſtimenta ſua, lavabitq; ſe in
aqua: & pollutus erit uſque ad ve-
ſperam. Omnis etiam accedens ad o- 22
mne inſtrumentum ſuper quod ſede-
rit, lavabit veſtimenta ſua, lavabit-
que ſe in aqua: & pollutus erit uſq;
ad veſperam. Sive ſuper cubile ſit, 23
aut ſuper inſtrumentum ſuper quod
ipſa ſedet, in acceſſione alicujus
ad illud, pollutus erit uſque ad
veſperam. Quòd ſi concumben- 24
do concubuerit vir cum ea, fueritq;
menſtruum ejus ſuper eum, tum pol-
lutus erit ſeptem diebus: & omne
cubile ſuper quod dormierit, pollu-
tum erit. Mulier autem, quum 25
fluxerit fluxus ſanguinis ejus die-
bus multis extra tempus men-
ſtrui ſui, vel quum fluxerit ultra
menſtrua ſua, cunctis diebus fluxi-
onis pollutionis ſuæ erit ſicut die-
bus menſtrui ſui: polluta eſt ipſa.
Omne cubile ſuper quod dormierit 26
cunctis diebus fluxionis ſuæ, ſicut
concubitus menſtrui ſui erit ei: &
omne inſtrumentum ſuper quod ſe-
derit, pollutum erit ſecundùm
pollutionem menſtrui ſui. Et o- 27
mnis accedens ad ea, pollutus e-
rit: & lavabit veſtimenta ſua, la-
vabitq; ſe in aqua, & pollutus erit
uſque ad veſperam. Quòd ſi purifi- 28
cata fuerit à fluxione ſua, annume-
rabit ſibi ſeptem dies, & poſteà pu-
rificabitur. Die autem octavo acci- 29
piet ſibi duos phaſianos, duóſve pullos
columbæ, afferétque illos ad ſacer-
dotem ad oſtium tentorii conventûs.
Et faciet ſacerdos unum pro pec- 30
cato, & alterum in holocauſtum: &
expiationem procurabit ei ſacerdos
in præſentia Domini pro fluxione
pollutionis ejus. Separabitis igi- 31
tur filios Iſraël à pollutionibus ſuis, nec
moriantur in pollutionibus ſuis dum
polluerint tabernaculum meum quod
in medio eorum. Iſta eſt lex ſemi- 32
nifluì, & ejus ex quo egreditur ſemen
genituræ, ut pollutus fiat per il-
lam, Et pollutæ in menſtruo ſuo, & 33
fluentis fluxione ſuâ: maſculo &
fœminæ, & viro qui concubu-
erit cum polluta.

פ פ פ

יו

וידבר וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה מִן בָּתַר דְּמִיתוּ תְּרֵין בְּנוֹי דְּאַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא רַבְרְבַיָּא 1
בְּזִמַּן קָרוּבֵיהוֹן אִישָּׁא בָּרְיָא קֳדָם יְיָ
וּמִיתוּ בְּאֶשָּׁא מְצַלְהֲבָא : ויאמר וַאֲמַר יְיָ 2
לְמֹשֶׁה מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן אָחוּךְ וְלָא יְהֵי

ירושלמי 1 תְּרֵין בְּנוֹי דְּאַהֲרֹן בְּקָרוּבֵיהוֹן
אֶשָּׁא בָּרָיָא :

עָלֵיל בְּכָל עִידָּן לְקוּדְשָׁא מִן לְגַיו לְפַרְגּוֹדָא לִקְדָם כַּפּוּרְתָּא אֲרוּם בַּעֲנָנֵי אִיקַר
שְׁכִינְתִּי מִתְגְּלֵי עַל בֵּית כַּפּוּרֵי : בזאת בְּהָדָא מִידָּה יְהֵי עָלֵיל אַהֲרֹן לְקוּדְשָׁא בְּתוֹר 3
בַּר תּוֹרֵי דְּלָא עִירוּבִין לְקָרְבַּן חַטָּאתָא וּדְכַר לַעֲלָתָא : כתנת כִּיתּוּנָא דְּבוּץ 4
מִילַּת קוּדְשָׁא יִלְבַּשׁ וְאַוורַקְסִין דְּבוּץ מִילַּת יְהוֹן עַל בִּישְׂרֵיהּ וּבְקָמוּרָא דְּבוּץ מִילַּת
יָצַר וּמִצְנֶפְתָּא דְּבוּץ מִילַּת נְטִיכַס בְּרֵישֵׁיהּ לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא הִינוּן בְּרַם בִּלְבוּשֵׁי דַּהֲבָא
לָא יְהֵי עָלֵל מְטוּל דְּלָא יִדְכַּר חוֹבַת עֵיגְלָא דְּדַהֲבָא וּבְזִמַּן מֵיעֲלֵיהּ יַסְחֵי
יַת בִּישְׂרֵיהּ בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְּמוֹי וְיִלְבְּשִׁינוּן : ומאת וּמִן כְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי 5
יִשְׂרָאֵל יִסַּב תְּרֵין צְפִירֵי בְּנֵי עִזֵּי דְּלָא עִירוּבִין לְקָרְבַּן חַטָּאתָא וּדְכַר חַד לַעֲלָתָא :
והקריב וִיקָרֵב אַהֲרֹן יַת תּוֹרָא דְּחַטָּאתָא דְּהוּא מִן מָמוֹנֵיהּ וִיכַפֵּר בְּאִשְׁתְּעוּת 6
מִילַּיָּא עֲלוֹי וְעַל אֱינַשׁ בֵּיתֵיהּ : ולקח וְיִסַּב יַת תְּרֵין צְפִירִין וִיקִים יַתְהוֹן קֳדָם 7
יְיָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא : ונתן וְיִתֵּן אַהֲרֹן עַל תְּרֵין צְפִירִין עַדְבִין שָׁוִין עַדְבָא חַד 8
לִשְׁמָא דַיְיָ וְעַדְבָא חַד לַעֲזָאזֵל וְיִטְרוֹף בְּקַלְפֵּי וְיוֹפְקִינוּן וְיִטַלְקִינוּן עַל צְפִירַיָּא : והקריב
וִיקָרֵב אַהֲרֹן יַת צְפִירָא דִּסְלַק עֲלוֹי עַדְבָא לִשְׁמָא דַיְיָ וְיַעְבְּדִינֵיהּ קָרְבַּן חַטָּאתָא : 9
והשעיר וּצְפִירָא דִּסְלַק עֲלוֹי עַדְבָא לַעֲזָאזֵל יִתּוֹקַם בְּחַיִין קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עַל 10
סִרְחָנוּת עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל לְשַׁדְּרָא יָתֵיהּ לִמְמַת בַּאֲתַר תַּקִּיף וְקַשֵׁי דִּבְמַדְבְּרָא
דְּצוּק דְּהוּא בֵּית חֲדוּדֵי : והקריב וִיקָרֵב אַהֲרֹן יַת תּוֹרָא דִּילֵיהּ וִיכַפֵּר בְּאִשְׁתְּעוּת 11
מִילַּיָּא עֲלוֹי וְעַל אֱינַשׁ בֵּיתֵיהּ וְיִכּוֹס יַת תּוֹרָא דְּחַטָּאתָא דִּילֵיהּ : ולקח וְיִסַּב 12
מְלֵי מַחְתִּיתָא גּוּמְרִין לָחֲשָׁן דְּאֶישָּׁא מֵעִילָוֵי מַדְבְּחָא מִן קֳדָם יְיָ וּמְלֵי חוּפְנוֹי
קְטֹרֶת בּוּסְמִין כְּתִישִׁין וְיָעֵיל מִן לְגַיו לְפַרְגּוֹדָא : ונתן וְיִתֵּן יַת קְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא 13
עַל אִישָּׁתָא קֳדָם יְיָ וְיַחְפֵּי עֲנַן תְּנַן קְטוּרְתָּא יַת כַּפּוּרְתָּא דְּעַל סַהֲדוּתָא וְלָא
יְמוּת בְּאֶשָּׁא מְצַלְהֲבָא קֳדָם יְיָ : ולקח וְיִסַּב מִן אַדְמָא דְּתוֹרָא וְיַדִּי 14
בְּאֶצְבְּעֵיהּ יַמִּינָא עַל אַפֵּי כַּפּוּרְתָּא לְרוּחַ קִידוּמָא וְלִקְדָם כַּפּוּרְתָּא יַדִּי שְׁבַע זִמְנִין מִן
אַדְמָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ יַמִּינָא :

SECT. XXIX.

CAP. XVI.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, poſtquam mortui ſunt ambo filii 1
Aharon ſacerdotes magni: quando
obtulerunt illi ignem extraneum
coram Domino, & mortui ſunt
igne ardente. Et dixit Dominus 2
Moſi; Loquere cum Aharon fratre

Hieroſ. 1. *Duo filii Aharon cùm offerrent ipſi ignem extraneum.*

tuo ut non ſit ingrediens omni tempore in ſanctuarium intra velum, in
conſpectum propitiatorii, quoniam in nube mea gloria divinæ meæ
majeſtatis revelabit ſe ſuper domum propitiatorii. Hac ratione ingrediatur 3
Aharon in ſanctuarium: cum bove juvenco abſque commixtione
in hoſtiam pro peccato, & ariete in holocauſtum. Tunicam lineam 4
ſericeam ſanctitatis induet, & ſubligacula linea ſericea erunt
ſuper carnem ejus, & baltheo lineo ſericeo accingetur, & cidaris
linea ſericea ordinetur in capite ejus: veſtes ſanctitatis ſunt, verùm cum
veſtibus aureis non ingredietur, ut non revocetur in memoriam peccatum
vituli aurei: & tempore quo ingredietur, lavabit carnem ſuam
quadraginta ſatis aquæ, cum induerit eas. Et à congregatione filiorum 5
Iſrael accipiet duos hircos caprarum abſque mixtione in oblationem
pro peccato, & arietem unum pro holocauſto. Et offeret 6
Aharon juvencum pro peccato, qui eſt ex pecunia ſua: & expiabit
cum confeſſione verborum, pro ſe & viris domus ſuæ. Et accipiet 7
duos hircos, quos ſtatuet coram Domino, ad oſtium tabernaculi
conventus. Et dabit Aharon ſuper duos hircos ſortes æquas, ſortem 8
unam pro nomine Domini, ſortem verò alteram pro Azazel:
& jaciet in pixidem, & educet eas, & projiciet eas ſuper hircos. Et 9
offeret Aharon hircum ſuper quem aſcenderit ſors pro nomine Domini,
& faciet ipſum pro hoſtia peccati. Hircus verò ſuper quem aſcendit ſors 10
pro Azazel ſtatuatur in vita coram Domino, ad expiandum pro peccato
populi domus Iſrael: ut emittat ipſum ad moriendum in loco forti
& duro qui *eſt* in deſerto prærupto, nimirum loco acierum. Et offeret 11
Aharon juvencum ſuum, & expiabit cum confeſſione verborum,
pro ſe & pro viris domus ſuæ: & mactabit juvencum ſuum pro hoſtia
peccati. Et accipiet thuribulum plenum carbonibus ardentibus 12
ignis, deſuper altare à facie Domini, & implebit volas ſuas ſuffitu
aromatum contritorum: & inferet intra velum. Et ponet incenſum 13
aromatum ſupra ignem coram Domino: ut operiat nebula incenſi
thymiamatis propitiatorium, quod eſt ſuper teſtimonium, & non moriatur
igni inflammato à facie Domini. Et accipiet de ſanguine juvenci, 14
& aſperget digito ſuo dextro ſuper faciem propitiatorii ad latus
Orientale: & coram propitiatorio aſperget ſeptem vicibus de
ſanguine digito ſuo dextro.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فصل شانزدهم * * سخن گفت ײ بمشه پسي مردني دو پسراني اهرن در نزديك شدني 1
ايشان بپيشي ײ ومردند * گفت ײ بمشه سخن گوي باهرن برادري تو ونه آيد در همه وقت 2
بآن خاص از اندرون بپرده بپيشي آن پوشش آنچه ابر آن صندوق ونه ميرد كه در ابر ديدار
آيم ابر آن پوشش * در اين بيايد [اهرن] بآن خاص در گاو بچهي گاو بخطات ونرميش بعله * 3
* پيرهني كتان خاص بپوشد وشلواري كتان باشند ابر تني او ودر ميان بند كتان ببندد ودر 4
دستاري كتان دستار نهد جامهاي خاص ايشان بشويد در آب مر تني او وبپوشد ايشانرا * واز 5
نزدي جماعتي پسراني يسرال بستاند دو بزغالهي بزان بخطات ونرميش يكّه بعله * ونزديك آورد 6
اهرن مر گاوي آن خطات آنچه باو وكفارت خواهد در سببي او ودر سببي خانهي او * وبستاند 7
مر دو آن بزغالها وبپاستاند ايشانرا بپيشي ײ درگاهي خيمهي وعده * وبدهد اهرن ابر دو 8
آن بزغالها قرعها قرعهي يكّه بײ وقرعهي يكّه بعزازل * ونزديك آورد اهرن مر بزغاله آنچه بر آمد ابر 9
او آن قرعه بײ وبكند اورا خطات * و آن بزغاله آنچه بر آمد ابر او آن قرعه بعزازل استاده باشد 10
زنده بپيشي ײ بكفارت خواستن ابر او بفرستادن اورا بعزازل آن بيابان * ونزديك آورد اهرن مر گاوي 11
آن خطات آنچه باو وكفارت خواهد در سببي او ودر سببي خانهي او وبكشد مر گاوي خطات آنچه
باو * وبستاند پري مجمر بخگالهاي آتش از بالاي آن مذبح از بپيشي ײ وپري مشتاني او دخنهي 12
بوي ابزار خرد وبياورد از اندرون بپرده * وبدهد مر آن دخنه ابر آن آتش بپيشي ײ وبپوشد 13
بخاري آن دخنه مر آن پوشش آنچه ابر آن گواه گرفت ونه ميرد * وبستاند از خوني آن گاو 14
وبچكاند در انگشتي او ابر بپيشي آن پوشش بمرزح بپيشي آن پوشش بچكاند هفت بارها
از آن خون در انگشتي او *

CAP. XVI.

LOcutus eſt autem Dominus ad 1
Moſheh poſt mortem duorum filiorum
Aharon cùm appropinquarent in
præſentiam Domini, & mortui ſunt.
Dixitque Dominus ad Moſheh, Lo- 2
quere ad Aharon fratrem tuum, ut
non veniat quoque tempore in ſanctu-
arium intra velum coram operimento
quod eſt ſupra arcam, ut non moria-
tur: nam in nube apparebo ſupra o-
perimentum. Cum hoc veniet Aharon 3
in ſanctuarium, Cum bove fœtu bo-
vis pro peccato, & ariete in holo-
cauſtum. Induſium lineum ſan- 4
ctitatis induet, & femoralia linea
erunt ſuper corpus ejus, & cingulo
lineo accinget ſe, & cidari lineâ
pileabit ſe: veſtes ſanctitatis ſunt:
lavabitque in aqua corpus ſuum,
& induet eas. Et à cœtu filiorum 5
Iſraël accipiet duos hædos capra-
rum pro peccato, & arietem unum
in holocauſtum. Offerétque Aha- 6
ron bovem peccati qui pro ſe, & ex-
piationem procurabit pro ſe & pro
domo ſua. Poſteà capiet ambos 7
hædos, ſtatuétque illos in præſen-
tia Domini ad oſtium tentorii con-
ventûs. Dabitque Aharon ſuper 8
ambos hædos, ſortes; ſortem unam
pro Domino, & ſortem alteram pro
Azázel. Offeret autem Aharon 9
hædū ſuper quem aſcenderit ſors pro
Domino, & facit eum pro peccato.
Hædus verò ſuper quem aſcenderit 10
ſors pro Azázel, ſtabit vivus in
præſentia Domini, ad expiationem
procurandam ſuper ipſo, ad emitten-
dum eum in Azázel in deſertum. Of- 11
feret autem Aharon bovem peccati
qui pro ſe, & expiationem procurabit
pro ſe, & pro domo ſua: mactabit-
que bovem peccati qui pro ſe. Aſſumet 12
quoque plenitudinem thuribuli carbo-
num ignis de ſuper altari à præſentia
Domini, & plenitudinem pugnorum
ſuorum ſuffimentum aromatici commi-
nuti, & inferet intra velum. Dabitq; 13
ſuffimentum ſuper ignem in præſentia
Domini: operiétque vapor ſuffitûs
operimentum quod eſt ſuper teſtimo-
nium, & non morietur. Deinde acci- 14
piet de ſanguine bovis, ſtillabítq; di-
gito ſuo ſuper faciē operimenti ad O-
rientem: & coram operimento ſtillabit
ſeptē vicibus de ſanguine digito ſuo.

15 ושחט וִיכּוֹס יַת צְפִירָא דְחַטָאתָא דְמִן מָמוֹנָא דְעַמָּא וְיָעִיל יַת אַדְמָא דִצְפִירָא מִלְגָיו
לְפַרְגוֹדָא וְיַעֲבֵיד לְאַדְמֵיהּ הֵי כְּמָה דְעָבַד לְאַדְמָא דְתוֹרָא וְיַדֵּי יָתֵיהּ עַל כַּפּוּרְתָּא וְלָקֳדָם
16 כַּפּוּרְתָּא : וכפר וִיכַפַּר עַל קוּדְשָׁא בְּאִשְׁתְּעוּת מִלַיָא מִסּוֹאֲבוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִמְרוֹדֵיהוֹן לְכָל חַטָאֵיהוֹן וְהֵיכְדֵין יַעֲבֵיד לְמַשְׁכַּן זִמְנָא דְשָׁרֵי עִמְּהוֹן בְּגוֹ סְאוֹבָתְהוֹן :
17 וכל וְכָל אֱנַשׁ לָא יְהֵי בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא בְּזִמַן מֵיעֲלֵיהּ לְכַפָּרָא בְקוּדְשָׁא עַל חוֹבֵיהוֹן
דְיִשְׂרָאֵל עַד זְמַן מִפְּקֵיהּ וִיכַפַּר עֲלוֹי וְעַל אֱנַשׁ בֵּייתֵיהּ וְעַל כָּל קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל : ויצא
18 וְיִצְדַּד וְיִפּוֹק מִן קוּדְשָׁא לְמַדְבְּחָא דִקֳדָם יְיָ וִיכַפַּר עֲלוֹי בְּאִשְׁתְּעוּת מִלַיָא וְיִסַּב מֵאַדְמָא
דְתוֹרָא וּמֵאַדְמָא דִצְפִירָא כַּד הִינוּן מְעָרְבִין וְיִתֵּן עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר : והזה
19 וְיַדֵּי עֲלוֹי מִן אַדְמָא בְּאֶדְבְּעֵיהּ יַמִּינָא שְׁבַע זִמְנִין וִידַכֵּינֵיהּ וִיקַדְּשִׁינֵיהּ מִסּוֹאֲבוּת בְּנֵי
20 יִשְׂרָאֵל : וכלה וְיִפְסוֹק מִן לְמִכַפָּרָא עַל קוּדְשָׁא וְעַל מַשְׁכַּן זִמְנָא וְעַל מַדְבְּחָא
21 בְּאִשְׁתְּעוּת מִלַיָא וִיקָרֵיב יַת צְפִירָא חַיָא : וסמך וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן יַת תַּרְתֵּין יְדוֹי בְּסִידְרָא
הָדָא יַד יַמִּינֵיהּ עַל שְׂמָאלֵיהּ עַל רֵישׁ צְפִירָא חַיָא וְיוֹדֵי עֲלוֹי יַת כָּל עֲוָיַית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְיַת כָּל מְרוֹדֵיהוֹן לְכָל חַטָאֵיהוֹן וְיִתֵּן יַתְהוֹן בִּשְׁבוּעָה אֲמִירָה וּמְפָרְשָׁא בִּשְׁמָא רַבָּא
וִיקִירָא עַל רֵישׁ צְפִירָא וְיִפְטוֹר בְּיַד גְּבַר דִּי מְזַמַּן מִן אֶשְׁתָּקַד לְמֵהָךְ לְמַדְבְּרָא דְצוּק
22 דְּהוּא בֵּית הֲדוּרֵי : ונשא וְיִסוֹבַר צְפִירָא עֲלוֹי יַת כָּל חוֹבֵיהוֹן לַאֲתַר צַדְיָא וְיִפְטוֹר גַּבְרָא
יַת צְפִירָא לְמַדְבְּרָא דְצוּק וְיִסוֹק צְפִירָא עַל טוּרַיָא דְבֵית הֲדוּרֵי וְיִדְחִינֵיהּ רוּחַ זִיקָא
23 מִן קֳדָם יְיָ וִימוּת : ובא אהרן וְיֵיעוֹל אַהֲרֹן וּבְנוֹי לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִשְׁלַח יַת לְבוּשֵׁי בוּצָא
24 דְמִילַת דִּלְבַשׁ בְּזִמַן מֵיעֲלֵיהּ לְקוּדְשָׁא וְיִצְנְעִינוּן תַּמָּן : ורחץ וְיִסְחֵי יַת בִּישְׂרֵיהּ בְּמוֹי
בַּאֲתַר קַדִּישׁ וְיִלְבַּשׁ יַת לְבוּשׁוֹי וְיִצְדַּד וְיִפּוֹק וְיַעֲבֵיד יַת עֲלָתֵיהּ וְיַת עֲלַת עַמֵּיהּ וִיכַפֵּר
25 עֲלוֹי וְעַל עַמֵּיהּ : ואת חלב וְיַת תַּרְבָּא דְחַטָאתָא יַסִּיק לְמַדְבְּחָא : והמשלח וּדְיִפְטוֹר
26 יַת צְפִירָא לַעֲזָאזֵל יְצַבַּע יַת לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי יַת בִּישְׂרֵיהּ בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְמוֹי וּמִן בָּתַר
27 כְּדֵין יֵיעוֹל לְמַשְׁרִיתָא : ואת פר וְיַת
תּוֹרָא דְחַטָאתָא וְיַת צְפִירָא דְחַטָאתָא
דְּאִיתְעַל מִן אַדְמֵיהוֹן לְכַפָּרָא בְקוּדְשָׁא יִתַּפְקוּן בְּאַסְלִין עַל יְדֵיהוֹן דְטַלְיָא דְכַהֲנַיָא
וְיִסוֹבְרוּנוּן לְמִבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְיוֹקְדוּן בְּנוּרָא יַת מַשְׁכֵיהוֹן וְיַת בִּישְׂרֵיהוֹן וְיַת רַעֲיְהוֹן :

ירושלמי 27 וְיַת מַרְעֵייהוֹן :

Et mactabit hircum pro hoſtia peccati, qui eſt de pecunia populi, & introducet 15
ſanguinem hirci intra velum: & faciet cum ſanguine illo ſicut
fecit cum ſanguine juvenci, & aſperget ipſum ſuper propitiatorium & coram
propitiatorio. Et expiabit ſanctuarium cum confeſſione verborum 16
à ſordibus filiorum Iſrael, & à rebellionibus ipſorum, à cunctis peccatis
eorum: atque ita faciat pro tabernaculo conventus, quod habitat cum
eis inter immunditias eorum. Et nullus erit in tabernaculo conventus, 17
quo tempore ingredietur ad expiandum in ſanctuario pro peccatis Iſraelitarum,
donec exeat: atque ita expiabit pro ſe, & pro viris domus ſuæ,
& pro omni congregatione Iſrael. Et ſecedet, & exibit ex ſanctuario ad 18
altare quod eſt coram Domino, & expiabit pro ſe cum confeſſione verborum:
& accipiet de ſanguine juvenci & de ſanguine hirci permixtis, &
ponet ſuper cornua altaris per circuitum. Et aſperget ſuper ipſum de 19
ſanguine digito ſuo dextro ſeptem vicibus: & mundabit ipſum, & ſanctificabit
ipſum à pollutionibus filiorum Iſrael. Et ceſſabit ab expiando 20
ſanctuario, & tabernaculo conventus, & altari cum confeſſione verborum:
& adducet hircum vivum. Et imponet *ei* Aharon ambas manus ſuas hoc 21
ordine, manum dextram ſuper ſiniſtram ſuam ſuper caput hirci vivi; &
confitebitur ſuper ipſo omnes iniquitates filiorum Iſrael, & omnes rebelliones
eorum cum omnibus peccatis ipſorum: & ponet ea cum juramento
dicto & expreſſo in nomine magno & venerabili ſuper caput hirci,
& mittet per manum viri parati ab anno præcedenti, ut eat in deſertum
præruptum, quod eſt Bethhadure. Et portabit hircus ſuper ſe omnia peccata 22
ipſorum in locum deſertum: & dimittet vir hircum in deſertum præruptum,
& aſcendet hircus ſuper montes Bethhadure, & impellet
ipſum ventus turbidus à facie Domini, & morietur. Et ingredietur 23
Aharon & filii ejus in tabernaculum conventus, & deponet veſtes lineas
ſericeas, quas induit quando ingreſſus eſt in ſanctuarium: & reponet
eas ibi. Deinde abluet carnem ſuam aquis in loco ſancto, dein induet 24
veſtes ſuas: & convertet ſe ad latus, & egredietur, & faciet holocauſtum
ſuum & holocauſtum populi ſui; & expiabit pro ſe & pro populo ſuo.
Adipem verò hoſtiæ pro peccato incendet in altari. Et qui dimittet hircum 25
Azazel lavabit veſtes ſuas, & abluet carnem ſuam in quadraginta 26
ſatis aquæ, & poſtea ingredietur
caſtra. Juvencus verò *qui eſt pro* 27
hoſtia peccati una cum hirco *hoſtiæ*
peccati, de quorum ſanguine intromiſſum eſt in ſanctuarium ad expiandum,
educentur vectibus ſuper man' juvenũ ſacerdotum & portabunt eos extra
caſtra: & comburent eos igni cum pelle eorũ, carne eorũ, & fimo eorum.

Hier. 27. *Et fimum eorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

15 * وبكشد مر بزغالهي آن خطات آنچه بقوم و بياورد مر خوني او باز اندرون بپرده وبكند
مر خوني او چون آنچه بكرد بخوني آن گاو و بچكاند اويرا ابر آن پوشش و ببيشي آن پوشش *
16 و كفارت خواهد ابر آن خاص از پليديهاي پسراني يسرال و از جرمهاي ايشان بهمه خطاهاي
ايشان و همچنين بكند بخيمهي وعده آن مسكن گيرا اوازي ايشان در مياني پليديهاي
17 ايشان * وهمه آدم نه باشد در خيمهي وعده در آمدني او بكفارت خواستن در خاص
تا بيرون آمدني او و كفارت خواهد در سببي او و در سببي خانهي او و در سببي
18 همه جماعتي يسرال * وبيرون آيد بآن مذبح آنچه بپيشي :: وكفارت خواهد ابر او و بستاند
19 از خوني آن گاو و از خوني آن بزغاله و بدهد ابر شاخهاي آن مذبح گرداگرد * وبچكاند
ابر او از آن خون در انگشتي او هفت بارها و پاك كند اويرا و خاص كند اويرا از پليديهاي
20 پسراني يسرال * و تمام كند از كفارت خواستن مر خاص و مر خيمهي وعده و مر آن
21 مذبح و نزديك آورد مر آن بزغالهي آن زنده * وبنهد اهرن مر دو دستهاي او ابر سري آن
بزغالهي آن زنده و اقرار كند ابر او مر همه گناهاي پسراني يسرال و مر همه جرمهاي ايشان
بهمه خطاهاي ايشان وبدهد ايشانرا ابر سري آن بزغاله وبفرستد در دستي مردي وقت
22 شناسي آن بيابان * وبر دارد آن بزغاله ابر او مر همه گناهي ايشان بزميني خرابه و بفرستد
23 مر آن بزغاله در بيابان * وبيايد اهرن بخيمهي وعده وبكشد مر جامهاي آن كتان آنچه
24 بپوشيد در آمدني او بآن خاص و رها كند ايشانرا آنجا * و بشويد مر تني او در آب در جاي
خاص و بپوشد مر جامهاي او و بيرون آيد و بكند مر علهي او و مر علهي آن قوم
25 26 وكفارت خواهد در سببي او و در سببي آن قوم * و مر پيهي آن خطات بر آورد بآن مذبح * وآن
فرستاده مر آن بزغاله بعزازيل بشويد جامهاي او و بشويد مر تني او و در آب و پس همچنين بيايد
27 آن لشكرگاه * و مر گاوي آن خطات و مر بزغاله آن خطات آنچه آورده آمد مر خوني ايشان
بكفارت خواستن در خاص بيرون آورد باز بيرون بلشكرگاه وبسوزانند در آتش مر
پوستي ايشان و مر گوشتي ايشان و مر بولي ايشان *

Mactabit præterea hædum peccati 15
qui pro populo, & inferet ſanguinem
ejus intra velum: facietque ſanguini
ejus quemadmodum fecit ſanguini
bovis, ſtillabitq; eum ſuper operimentum
& coram operimento. Et 16
expiationem procurabit ſanctuario
à pollutionibus filiorum Iſrael, & à
delictis eorum, pro omnibus peccatis
eorum: ſic quoque faciet tentorio
conventûs manſionem occupanti apud
eos in medio pollutionum eorum.
Et ullus homo non erit in tentorio 17
conventûs cùm introierit ad expiationem
procurandam in ſanctuario,
uſque ad egreſſum ejus; quum expiationem
procuraverit pro ſe, &
pro domo ſua, & pro univerſo cœtu
Iſrael. Deindè egredietur ad 18
altare quod in præſentia Domini,
& expiationem procurabit ſuper
ipſo: tollétque de ſanguine bovis,
ac de ſanguine hædi, & dabit ſuper
cornua altaris circumcirca. Stillabitque 19
ſuper illud de ſanguine digito
ſuo ſeptem vicibus, & purificabit
illud, ſanctificabitque illud à
pollutionibus filiorum Iſrael. Cùm 20
autem finierit expiationem procurare
ſanctuario, & tentorio conventûs,
& altari, tunc afferet hædum
vivum. Imponétque Aharon ambas 21
manus ſuas ſuper caput hædi
vivi, & confitebitur ſuper illud omnia
peccata filiorum Iſrael, &
omnia delicta eorum cum omnibus
criminibus eorum: dabitque illa
ſuper caput hædi, ac emittet in manu
viri tempus callentis in deſertum.
Et portabit hædus ſuper ſe 22
omne peccatum eorum ad terram deſolatam,
& dimittet hædum in deſerto.
Veniet poſt hæc Aharon in 23
tentorium conventûs, ac detrahet
veſtes lineas quas induerat cùm
ingrederetur in ſanctuarium, & relinquet
eas ibi. Lavabitque corpus 24
ſuum in aqua in loco ſanctitatis,
& induet veſtes ſuas: deindè
egredietur, & faciet holocauſtum
ſuum ac holocauſtum populi, atque
expiationem procurabit pro ſe & pro
populo: Et adipem peccati offeret 25
ſuper altare. Dimittens autem 26
hædum in Azazel, lavabit veſtimenta
ſua, lavabitque corpus
ſuum in aqua: & poſtmodum veniet
in caſtra. Bovem verò peccati, 27
& hædum peccati quorum
illatus fuerit ſanguis ad expiationem
procurandam in ſanctuario,
educet extra caſtra, &
comburent igne pellem eorum, &
carnem eorum, & excrementum
eorum.

---

28 והשרף וּדְמוֹקִיד יַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיַסְחֵי יַת בִּישְׂרֵיהּ בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְמוֹי וּמִן
29 בָּתַר כֵּן יֵיעוֹל לְמַשְׁרִיתָא : והיתה וּתְהֵי דָא לְכוֹן לִקְיַם עָלַם בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה
הוּא יֶרַח תִּשְׁרִי בְּעַשְׂרָא יוֹמִין לְיַרְחָא תְּעַנּוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן מִן מֵיכְלָא וּמִן מִשְׁתְּיָא
וּמִן הַנָיַית בֵּי בָנֵי וְתַמְרוּקָא וּמְסָנָא וְתַשְׁמִישׁ עַרְסָא וְכָל עִיבִידְתָּא לָא תַעַבְדוּן יַצִיבָא
30 וְגִיוֹרָא דְיִתְגַיֵיר בֵּינֵיכוֹן : כי אֲרוּם בְּיוֹמָא הָדֵין יְכַפֵּר עֲלֵיכוֹן לְדַכָּאָה יַתְכוֹן מִכָּל
31 חוֹבֵיכוֹן וְאַתּוּן קֳדָם יְיָ תּוֹדוּן סוּרְחָנוּתְכוֹן וְתִדְכּוֹן : שבת שַׁבַּת שַׁבָּתָא הוּא
לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעַבְדוּן
וְתַעַנּוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן קְיַם עָלַם : וכפר
32 וִיכַפֵּר כַּהֲנָא דִּי רַבֵּי יָתֵיהּ וּדְיִקָרֵב קוּרְבָּנֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא תְּחוֹת אֲבוֹי וְיִלְבַּשׁ יַת לְבוּשֵׁי
33 בוּץ מִילַת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא : וכפר וִיכַפֵּר עַל מַקְדַּשׁ קוּדְשָׁא וְעַל מַשְׁכַּן זִמְנָא
וְעַל מַדְבְּחָא וְעַל כַּהֲנַיָא וְעַל כָּל עַמָּא דִקְהָלָא יְכַפֵּר בְּאִשְׁתְּעוּת מִלַיָא : והיתה
34 וּתְהֵי דָא לְכוֹן לִקְיַם עָלַם לְכַפָּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חוֹבֵיהוֹן חֲדָא זִימְנָא
בְּשַׁתָּא וַעֲבַד אַהֲרֹן הֵי כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה :

ירושלמי 31 וְתַצוּמוּ בֵהּ עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן :

יז

1 וידבר ה' וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹי וְעִם בְּנֵי
2 יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין פִּתְגָּמָא דְפַקֵּיד יְיָ לְמֵימַר : איש גְּבַר טְלֵי אוֹ סִיב מִבֵּית
3 גְנִיסַת יִשְׂרָאֵל דִּי יִכּוֹס נִכְסַת תּוֹר אוֹ אִימַּר אוֹ עִיזָא בְּמַשְׁרִיתָא אוֹ דִּי יִכּוֹס מִבְּרָא
4 לְמַשְׁרִיתָא : ואל פתח וְלִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא אַיְיתֵיהּ לְקָרְבָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ
קֳדָם מַשְׁכְּנָא דַיְיָ אֲדַם קְטוֹל יִתְחַשֵׁב לְגַבְרָא הַהוּא וּתְהֵי לֵיהּ כְּאִילוּ אֲדַם זַכַּאי
5 אֲשַׁד וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נַשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ : למען מִן בִּגְלַל דְּיַיְתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת
נִכְסַתְהוֹן דְּהִינוּן דָבְחִין עַל אַנְפֵּי חַקְלָא וְיַיְתוּנוּן קֳדָם יְיָ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְוַת
6 כַּהֲנָא וְיִכְסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ יַתְהוֹן : וזרק וְיִזְרוֹק כַּהֲנָא יַת אַדְמָא עַל
מַדְבְּחָא דַיְיָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיַסֵּק תַּרְבָּא לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא קֳדָם יְיָ : ולא
7 וְלָא יְדַבְּחוּן תּוּב יַת דִּיבְחֵיהוֹן לְטַעֲוָן דִּמְתִילִין לְשֵׁידֵי דְּהִינוּן טָעַן בַּתְרֵיהוֹן קְיַם
8 עָלַם תְּהֵי דָא לְהוֹן לְדָרֵיהוֹן : ואליהם וּלְהוֹן תֵּימַר גְּבַר גְּבַר טְלֵי וּגְבַר סִיב מִבֵּית
גְנִיסַת יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיוֹרָא דְיִתְגַיְירוּן לְמִיתַב בֵּינֵיכוֹן דִּי יַסִּיק עֲלָתָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשַׁיָא :

Et is qui comburit eos, lavabit veſtimenta ſua, & abluet carnem ſuam 28
in ſexaginta ſatis aquæ, & poſtea ingredietur caſtra. Et erit hoc 29
vobis in ſtatutum ſeculi: in menſe ſeptimo, is eſt menſis Tiſri, decima
die menſis affligetis animas veſtras, *abſtinendo* à cibo, & potu, &
ab uſu balneorum, unctione, calceis, & coitu: & nullum opus facietis,
tam indigena, quam peregrinus qui habitat inter vos. Quia in 30
die iſto expiabit vos ad mundandum vos ab omnibus peccatis veſtris:
vos itaque coram Domino confitebimini peccatum veſtrum, & mundi
eritis. Sabbathum quietis erit vobis; nullum opus ſervitutis facietis, 31
ſed affligetis animas veſtras, ſtatuto
perpetuo. Et expiabit ſacerdos 32
qui unctus fuerit, & qui obtulerit
oblationem ſuam, ut miniſtret
pro patre ſuo: & induet veſtes lineas byſſinas, veſtes ſanctitatis. Expiabit 33
inquam ſanctuarium ſanctitatis, & tabernaculum conventus, &
altare, & ſacerdotes, & univerſum populum coetus expiabit confeſſione
verborum. Et erit hoc vobis in fœdus perpetuum, ad expiandum 34
pro filiis Iſrael ab omnibus peccatis eorum una vice in anno: & fecit
Aharon ſicut præcepit Dominus Moſi.

Hieroſ. *Sed jejunabitis in eo pro animabus veſtris.*

CAP. XVII.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum Aharon 1
& cum filiis ejus, & cum filiis Iſrael, & dices illis; Hic eſt ſermo 2
quem præcepit Dominus, dicendo: Vir juvenis aut ſenex è domo 3
familiæ Iſrael, qui mactaverit victimam bovis, agni, aut capræ in
caſtris, aut qui mactaverit extra caſtra: Et ad oſtium tabernaculi conventus 4
non adduxerit, ut offerat oblationem coram Domino, coram tabernaculo
Domini: ſanguis homicidii reputabitur viro illi, & erit illi
acſi ſanguinem innocentem fudiſſet, & exterminabitur filius hominis
ille è populo ſuo. Ut afferant filii Iſrael hoſtias ſuas, quas mactant 5
in ſuperficie agri, adducant inquam illas coram Domino, ad portam
tabernaculi conventus ad ſacerdotem: & ut mactent illas hoſtias
ſanctitatis coram Domino. Et ſpargat ſacerdos ſanguinem ſuper altare 6
Domini, in oſtio tabernaculi conventus: & incendat adipem, ut
recipiatur cum beneplacito coram Domino. Neque ſacrificent rurſus 7
ſacrificia ſua idolis, quæ aſſimilantur dæmonibus, poſt quæ errarunt
: ſtatutum ſeculi erit hoc eis per generationes eorum. Et ad eos 8
dices; Unuſquiſque ſive juvenis ſive ſenex, ex domo familiæ Iſrael, aut ex
peregrinis qui peregrinabuntur inter vos, qui offeret holocauſtum aut
oblationem ſanctitatum:

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

28 * وآن سوزانا ايشانرا بشويد جامهاي او و بشويد مر تني او در آب و پس همچنين بيايد بآن
29 لشكرگاه * و باشد بشما برسمي جاويد در ماهي آن هفتمين در ده بماه برنجانيد مر جانهاي شما
30 و هيچ كار نه كنيد آن بومي و آن غريب آن غريبي كنا در مياني شما * كه در روزي آن اين
31 كفارت كند ابر شما بپاك كردن شمارا از همه خطاهاي شما بپيشي :: پاك شويد * معطل معطلي
32 آن بشما و برنجانيد مر جانهاي شما رسمي جاويد * وكفارت خواهد آن كهن آنچه بماليد اويرا
وآنچه پر كند مر قرباني او بخدمت كردن بجاي پدري او و بپوشد مر جامهاي آن كتان
33 جامهاي آن خاص * وكفارت خواهد مر مقدس آن خاص و مر خيمهي وعده و مر آن مذبح
34 كفارت خواهد و ابر آن كهنان و ابر همه قومي آن جماعت كفارت خواهد * و باشد اين
بشما رسمي جاويد بكفارت خواستن ابر پسراني يسرال از همه خطاهاي ايشان يكّه در
1 سال بكرد چون آنچه بفرمود :: مر مشه * فصل هفدهم * سخن گفت *
2 :: بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن و بپسراني او و بهمه پسراني يسرال و بگوي بايشان اين
3 آن سخن آنچه فرمود :: بگفتن * مردي مردي از خانهي يسرال آنچه بكشد گاو يا برّه يا بز
4 در لشكرگاه يا آنچه بكشد از بيرون بلشكرگاه * وبدرگاهي خيمهي وعده نه آورد اويرا بنزديك
آوردن قربان ي:: بپيشي مسكن :: خون حسيب كرده شود بمردي آن او خون بريخت ونيست شود
5 آن مردي آن او از مياني قومي او * بسبب آنچه بياورند پسراني يسرال مر ذبحتهاي ايشان
آنچه ايشان ذبحت كنان ابر روي آن دشت بياورند ايشانرا ي:: بدرگاهي خيمهي وعده
6 بآن كهن و ذبحت كنند ذبحت شلميم ي:: ايشان * وبپراكند آن كهن مر آن خون ابر
7 مذبح :: درگاهي خيمهي وعده وبر آورد مر پيه ببوي قبوليت :: * ونه ذبحت كنند نيز
مر ذبحتهاي ايشان بديوان آنچه ايشان بيراه شوان پسي ايشان رسمي جاويد باشد اين بعصرهاي
8 ايشان * وبايشان بگوي مردي مردي از خانهي يسرال و از آن غريب آنچه غريب باشد در مياني
ايشان آنچه بر آورد علم يا ذبحت *

Et comburens ea, lavabit veſtimenta 28
ſua, lavabitque corpus ſuum in
aqua: & poſtmodùm veniet in caſtra.
Eritque vobis in ſtatutum perpetuum: 29
menſe ſeptimo, decimâ menſis,
affligetis animas veſtras, et ullum
opus non facietis, indigena & peregrin'
peregrinans in medio veſtrûm.
Nam in hac die expiationem faciet 30
pro vobis, ad purificandum vos: ab
omnibus peccatis veſtris in præſentia
Domini purificabimini. Ceſſatio 31
quieta eſt vobis, & affligetis animas
veſtras, ſtatuto perpetuo. Expiationem 32
autē procurabit ſacerdos quem
unxerit, & qui compleverit oblationem
ſuam, ad miniſtrandum in
loco patris ſui: induétque veſtes lineas,
veſtes ſanctitatis. Et expiationem 33
procurabit ſanctuario ſanctitatis
& tentorio conventûs, altari
quoque expiationem procurabit, &
ſacerdotibus, atque univerſo populo
congregationis expiationem procurabit.
Eritque hoc vobis ſtatutum 34
perpetuum, ad expiationem procurandam
filiis Iſrael pro omnibus peccatis
eorum ſemel in anno. Et fecit
ſecundùm quod præceperat Dominus
Moſheh.

CAP. XVII.

Loquutus eſt præterea Dominus 1
ad Moſheh, dicendo, Loquere ad Aharon 2
& ad filios ejus, & ad omnes
filios Iſrael, dicéſque eis; Hoc eſt
verbum quod præcepit Dominus, dicendo;
Quilibet vir de domo Iſrael 3
qui mactaverit bovem, aut agnum,
aut capram in caſtris, aut qui mactaverit
extra caſtra: Et ad oſtium 4
tentorii conventûs non adduxerit
eum, ad offerendum oblationem Domino,
coram tabernaculo Domini:
ſanguis imputabitur viro illi: ſanguinem
effudit, & annihilabitur vir
ille de medio populi ſui: Propterea 5
quòd afferant filii Iſrael victimas
ſuas quas immolaturi ſunt ſuper faciem
agri, afferant inquam eas
Domino ad oſtium tentorii conventûs
ad ſacerdotem, & immolent victimas
pacificas Domino eas. Spargétque 6
ſacerdos ſanguinem ſuper
altare Domini, ad oſtium tentorii
conventûs, & offeret adipem in odorem
acceptionis Domino. Et non 7
immolabunt ultra victimas ſuas
dæmonibus, poſt quos devii facti
ſunt: ſtatutum perpetuum erit hoc
in ſeculis eorum. Illis prætereà 8
dices; Quilibet vir de domo
Iſrael, aut de exoticis qui peregrinus
fuerit in medio eorum, qui obtulerit
holocauſtum aut victimam:

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואל פתח לתרע משכן זמנא לא ייתיניה למעבד יתיה קורבנא קדם יי וישתיצי בר נשא 9
ההוא מעמיה : ואיש וגבר טלי וגבר סיב מבית גניסת ישראל ומן גיורא דמתגיירין 10
למיתב ביניהון די ייכול כל אדמא ואתן ית פנוייתא למעסוק בבר נשא ההוא די ייכול
כל אדמא ואשיצי יתיה מגו עמיה : כי נפש ארום קיום נפש כל בישרא באדמא 11
הוא ואנא יהבתיה לכון לגזירתא דתיתנון אדם ניכסא על מדבחא מטול למכפרא על
אדם נפשתכון ארום אדם ניכסא הוא על חובי נפשא מכפר : על כן בגין כן אמרית 12
לבני ישראל אזדהרון דכל בר נש מנכון לא ייכול אדמא וגיוריא דמתגיירין למיתב
ביניכון לא ייכלון אדמא : ואיש וגבר טלי או גבר סיב מבית גניסת ישראל ומן 13
גיוריא דיתגיירון למיתב ביניכון די יצוד צידא חייתא או עופא דמיכשרין למיכל
ויישוד ית אדמיה בנכסתא ואין לא מתקלקלא ניכסתיה יכסיניה בעפרא : כי נפש
ארום קיום נפש כל בישרא אדמיה בנפשיה היא ואמרית לבני ישראל אדם כל בישרא 14
לא תיכלון ארום קיום נפש כל בישרא אדמיה הוא כל מן דייכליניה ישתיצי :
וכל נפש וכל בר נש דייכול ביסרא דמטלק בקילקול ניכסתא ובשר תבירא ביציבא 15
ובגיורא ויצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאווין דמוי ויהי מסאב עד רמשא וידכי :
ואם ואין ארשע ולא יצבע ובשריה לא 16
יסחי ויקבל חוביה :

ירושלמי 16 ואין לא חור ובשריה לא
ישנג ויקבל חוביה :

יח

וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון אנא הוא 1 2
יי אלהכון : כמעשה כעובדין בישין דעמא דארעא דמצרים דיתיבתון בה לא 3
תעבדון והיכעובדין בישין דעמא דארעא דכנען דאנא מעיל יתכון לתמן לא תעבדון
ובנימוסיהון לא תהכון : את משפטי ית סדרי דיניי תעבדון וית קיימי תיטרון 4
להלכא בהון אנא יי אלהיכון : ושמרתם ותיטרון ית קיימי וית סדרי דיניי 5
דאין יעבד יתהון אינשא וייחי בהון בחיי עלמא וחולקיה עם צדיקיא אנא
יי : איש איש גבר טלי וגבר סיב לכל קריבת בישריה לא תקרבון לבואה 6
עירייתא בתשמישתא ובפרסומי עירייא אנא יי : ערות אביך עריית אבוך ועריית 7
אמך לא תיבזי איתא לא תשמש עם אבהא וגבר לא ישמש עם אמיה אימך היא
לא תגלי עירייתה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Et ad oſtium tabernaculi conventus non adduxerit ipſum, ut faciat 9
ipſum oblationem coram Domino; tum exterminabitur vir ille è populo
ſuo. Vir autem juvenis aut ſenex, ex domo familiæ Iſrael, aut ex peregrinis 10
qui peregrinantur habitando inter eos, qui comederit ullum ſanguinem:
tum tribuam otium ad ſatagendum contra virum illum qui
comederit ullum ſanguinem, & perdam ipſum è medio populi ſui.
Quoniam ſubſiſtentia animæ univerſæ carnis in ſanguine eſt: & ego 11
dedi ipſum vobis in decretum, ut adducatis ſanguinem victimæ ſuper
altare, ad expiandum pro ſanguine animarum veſtrarum: quoniam
ſanguis victimæ eſt pro peccatis animæ expians. Propterea dixi filiis 12
Iſrael; Cavete ne ullus ex vobis comedat ſanguinem: & peregrini, qui
peregrinantur habitando inter vos, non comedent ſanguinem. Et vir 13
juvenis aut ſenex, ex domo familiæ Iſrael, aut ex peregrinis qui peregrinantur
habitando inter vos, qui venatus fuerit venationem beſtiæ aut
volucris, quæ recta ſunt ad edendum: tum effundet ſanguinem ejus mactatione,
& ſi non viciata ſit mactatio ejus, cooperiet ipſum pulvere. Quoniam 14
ſubſiſtentia animæ univerſæ carnis ſanguis ejus *eſt*, cum anima
ejus eſt: ideò dixi filiis Iſrael; Sanguinem univerſæ carnis non comedetis:
quoniam ſubſiſtentia animæ univerſæ carnis ſanguis ejus eſt,
quiſquis comederit ipſum extirpabitur. Et quiſquis comederit carnē quæ 15
projecta eſt propter vitium mactationis, aut carnem *animalis* confracti,
ſive de indigenis ſive de peregrinis, lavabit veſtes ſuas, & abluet ſe in quadraginta
ſatis aquæ, & erit immundus uſque ad veſperam, & tunc mundus
erit. Quod ſi improbè egerit, 16
neque laverit, & carnem ſuam
non abluerit, recipiet peccatum
ſuum.

Hier. 16. *Quod ſi non laverit, & carnem ſuam non abluerit, recipiet peccatum ſuum.*

CAP. XVIII.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, 1
& dices illis; Ego ſum Dominus Deus veſter. Juxta opera mala populi 2
terræ Ægypti, in qua habitâſtis, non facietis: & ſicut opera mala populi 3
terræ Canaan, quò ego introduco vos, non facietis, & in ſtatutis eorum non
ambulabitis. Ordines judiciorum meorum facietis, & pacta mea obſervabitis 4
ad ambulandum in eis: ego Dominus Deus veſter. Cuſtodietis 5
itaque ſtatuta mea & ordines judiciorum meorum, quæ ſi fecerit homo
vivet in eis vitâ ſeculi, & portio ejus cum juſtis *erit*: ego Dominus.
Vir juvenis aut ſenex, ad ullam propinquam carnis ſuæ non accedetis, 6
ad contemnendum turpitudinem *ejus* concubitu, aut nudatione turpitudinis:
ego Dominus. Turpitudinem patris tui & turpitudinem 7
matris tuæ non contemnes: mulier non rem habebit cum patre ſuo, &
vir non coibit cum matre ſua; mater tua eſt, non revelabis turpitudinem
ejus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبدرگاهي خيمهي وعده نه آورد اويرا و نيست شود آن مردي آن او ازقومي او* ومردي 9 10
مردي ازخانهي يسرال وازآن غريب آن غريبي كنا در مياني ايشان آنچه بخورد همه خون
وبدهم خشمي من درجاني آن خورا مر آن خون و نيست كنم آنرا از مياني قومي آن * وجاني 11
آن گوشتمند در خون او و من بدادم اويرا بشما ابر آن مذبح بكفارت كردن ابر جانهاي
شما وآن خون او درجان كفارت كند * ابر همچنين گفتم بپسراني يسرال همه جان ازشما 12
نه خورد خون وآن غريب آن غريبي كنا درمياني شما نه خورد خون * ومردي مردي 13
از پسراني يسرال وازآن غريب آن غريبي كنا در مياني ايشان آنچه نخچير كند نخچير حيوان
يا مرغ آنچه خورده شود بريزد مر خوني او وبپوشد اويرا در خاك* كه جاني همه گوشت مر 14
خوني او درجاني او او وگفتم بپسراني يسرال خوني همه گوشتمند نه خوريد كه جاني همه
گوشتمند خوني او آن همه خوراني او نيست شود * وهمه جاني آنچه بخورد لاش ونخچير در 15
بومي ودر غريب وبشويد جامهاي او وبشويد درآب وپليد باشد تا ايوار وپاك شود *
* واگر نه شويد وتني او نه شويد بر دارد گناهي او * 16

* فصل هجدهم *

* سخن گفت :: بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال وبگوي من :: خداي شما * چون 1 2 3
عملي زمين مصر آنچه بنشستيد دران نه كنيد وچون عملي زميني كنعن آنچه من
آورا شمارا بآنجا نه كنيد ودر رسمهايي ايشان نه رويد* مر حكمهاي من بكنيد ومر رسمهايي من 4
نگاه داريد برفتن درايشان من :: خداي شما * ونگاه داريد مر رسمهايي من ومر حكمهايي 5
من آنچه بكند ايشانرا آن آدم وبزيد درايشان من :: * مردي مردي بهمه قرابتي تني او نه 6
نزديك شويد ببرهنه كردن شرم من :: * شرمي پدري تو وشرمي مادري تو نه برهنه 7
كني مادري تو است آن نه برهنه كني شرمي آن *

Et ad oſtium tentorii conventus 9
non adduxerit eam: annihilabitur
quidem vir ille de medio populi 10
ſui. Et quilibet vir de domo
Iſrael, aut de peregrino peregrinante
in medio eorum, qui comederit
ullum ſanguinem, dabo quidem
iram meam in animam comedentem
ſanguinem, & annihilabo eam de
medio populi ſui: Quia anima 11
carnei in ſanguine eſt: ego autem
dedi illum vobis ſuper altare adexpiationem
faciendam pro animabus
veſtris: quia ſanguis ipſe pro anima
expiationem faciet. Quapropter 12
dixi filiis Iſrael; Omnis anima ex
vobis non comedet ſanguinem, &
peregrinus peregrinans in medio veſtri,
non comedet ſanguinem. Et 13
quilibet vir de filiis Iſrael, aut de
peregrino peregrinante in medio eorum,
qui venatus fuerit venationem
animalis, vel avis quæ comedatur,
effundet ſanguinem ejus, &
operiet illum pulvere. Quia anima 14
omnis carnis eſt ſanguis ejus,
in anima ejus eſt: itaque dixi filiis
Iſrael; Sanguinem omnis carnei
non comedetis, quia anima omnis
carnei ſanguis ejus eſt: omnis
comedens eum, annihilabitur.
Omnis autem anima quæ comederit 15
cadaver, & prædam, in indigena &
peregrino, lavabit quidem veſtes
ſuas, lavabitq; ſe in aqua: & pollutus
erit uſque ad veſperam, tunc purificabitur.
Quòd ſi non laverit, 16
& corpus ſuum non abluerit, portabit
peccatum ſuum.

CAP. XVIII.

Locutus eſt autem Dominus ad 1
Meſheh, dicendo, Loquere ad filios 2
Iſrael, ac dices; Ego Dominus Deus
veſter. Secundùm opus terræ Ægypti 3
in qua ſediſtis, non facietis: &
ſecundùm opus terræ Chenaan, quò
ego introducturus ſum vos, non agetis:
& in ſtatutis eorum non ambulabitis.
Judicia mea facietis, 4
& ſtatuta mea obſervabitis, ad ambulandum
in eis: ego Dominus Deus
veſter. Obſervabitis quidem ſtatuta 5
mea, & judicia mea: quæ ſi fecerit
homo, tum vivet in eis: ego
Dominus. Quilibet homo ad omnem 6
conſanguineam corporis ſui
non appropinquabitis ad denudandum
pudorem: ego Dominus. Pudorem 7
patris tui, & pudorem matris
tuæ non denudabis: mater tua
eſt ipſa, non denudabis pudorem
ejus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ערות עריית איתת אבוך לא תבזי מטול דעריתא דאבוך היא : ערות 8
עריית אחתך בת אביך או ברת אמך מה דיוליד אבך מן איתא אוחרי או מן 9
אמך או מה דילידת אמך מן אבך או מן גבר חורן לא תבזי עריתהן : ערות
עירית ברת בנך או ברת ברתך לא תבזי עריתהן ארום הי כעריתך הינין : 10
ערות עירית בת איתת אבוך דילידת מן אבך אחתך היא לא תבזי עירייתה : 11
ערות עירית אחת אבך לא תבזי קריבת בשר אבך היא : ערות עירית 12
אחת אמך לא תבזי ארום קריבת בשר אמך היא : ערות עירית אחבוך 13 14
לא תבזי ולות אינתתיה לא תקרב בתשמיש ערסא איתת אחבוך היא : ערות
עירית כלתך לא תבזי איתת ברך היא לא תבזי עריתה : ערות עירית 15
איתת אחוך לא תבזי בחיי אחוך ובתר מותיה אין אית ליה בנין עירייתא 16
דאחוך היא : ערות עירית איתא וברתה לא תבזי ית ברת ברה וית ברת 17
ברתה לא תיסב לבזאה עריתה קריבת בישרא הינון זנו היא : ואשה
ואיתתא בחיי אחתא לא תיסב לאעקא לה לבזאה עריתה עלה כל יומי 18
חייהא : ואל אשה ולציד איתתא בזמן ריחוק סאובתה לא תקרב לבזאה 19
עירייתא : ואל ולציד איתת חברך לא תיתן תשמישך לזרעא לאסתאבא 20
בה : ומזרעך ומן זרעך לא תיתן 21
בתשמישתה לציד בת עממין למעברא
לפולחנא אוחרא ולא תפים ית שמא

ירושלמי 21 ולא תפסון ית שמא
דאלהכון כדין אמר יי :

דאלהך אנא יי : ואת זכר ועם דכורי לא תשכוב בתשמישא דאיתא 22
מרחקא היא : ובכל ובכל בעירא לא תיתן תשמישתך לאסתאבא בה 23
ואיתתא לא תקרב קדם בעירא לאתהניא מינה תבלא הוא : אל תטמאו
לא תסתאבון בחדא מכל אילין ארום בכל אילין איסתאבו עממיא דאנא 24
מגלי מן קדמיכון : ותטמא ואסתאבת ארעא ואסערית חובהא עלה 25
ופלטת ארעא ית דיירהא : ושמרתם ותיטרון אתון כנישתא דישראל ית 26
קיימי וית סדרי דיניי ולא תעבדון חדא מכל תועבתא האילין יציביא
וגיוריא דיתגיירון ביניכון : כי את ארום ית תועיבתא האילין עבדו אינשי 27
ארעא דקדמיכון ואסתאבת ארעא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Turpitudinem uxoris patris tui non reteges, quia turpitudo patris tui 8
eſt. Turpitudinem ſororis tuæ, filiæ patris tui aut filiæ matris tuæ, 9
quam genuit pater tuus ex uxore alia aut ex matre tua, aut quam
peperit mater tua ex patre tuo aut ex viro alio, non reteges turpitudinem
eorum. Turpitudinem filiæ filii tui, aut filiæ filiæ tuæ, 10
non nudabis turpitudinem earum, quoniam ſicut turpitudo tua ſunt.
Turpitudinem filiæ uxoris patris tui, quam peperit ex patre tuo, 11
ſoror tua eſt, non nudabis turpitudinem ejus. Turpitudinem ſororis 12
patris tui non reteges: propinqua carnis patris tui eſt. Turpitudinem 13
ſororis matris tuæ non revelabis, quoniam propinqua carnis,
matris tuæ eſt. Turpitudinem fratris patris tui non revelabis, & 14
ad uxorem ejus ne accedas concubitu lecti, uxor patrui tui eſt.
Turpitudinem nurus tuæ non reteges: uxor filii tui eſt, non reteges 15
turpitudinem ejus. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis 16
vivente fratre tuo, aut poſt mortem ejus ſi habeat filios: nuditas
fratris tui eſt. Turpitudinem mulieris & filiæ ejus non revelabis: 17
filiam filii ejus aut filiam filiæ ejus non accipies, ad revelandum turpitudinem
ejus; propinquæ carnis ſunt, ſcortatio eſt. Mulierem etiam vivente 18
ſorore non accipies, ad affligendum eam, ad revelandum turpitudinem
ejus ſuper ipſam, omnibus diebus vitæ ejus. Et ad latus mulieris tempore 19
ſeparationis immunditiæ ſuæ non accedes, ad revelandum turpitudinem
ejus. Et ad latus mulieris ſocii tui non dabis concubitum tuum ad 20
ſemen, ut contamines eam. Et de ſemine tuo non dabis concubitu 21
ipſius ad latus filiæ populorum,
ad traducendum alieno cultui: neque
contaminabis nomen Dei tui.
Ego Dominus. Et cum maſculis 22
non concumbes concubitu mulieris: abominatio eſt. Et nulli beſtiæ 23
dabis concubitum tuum, ut polluas te in ea: & mulier non accedet
coram beſtia, ut voluptatem percipiat ex ea, ſcelus eſt. Ne polluatis 24
vos in uno ex omnibus illis: quoniam in omnibus iſtis polluerunt ſe
populi, quos ego migrare facio à conſpectu veſtro. Et contaminata erat 25
terra, & viſitavi peccata ejus ſuper eam: & evomuit terra habitatores
ejus. Vos igitur, congregatio Iſrael, ſervabitis ſtatuta mea, 26
& ordines judiciorum meorum, neque facietis unam ex omnibus
abominationibus iſtis, tam indigenæ quam peregrini qui pereginantur
inter vos. Nam abominationes iſtas feſerunt viri terræ, qui ante 27
vos fuerunt: & polluta eſt terra.

Hieroſ. 21 *Neque prophanabitis nomen Dei veſtri: ſic dixit Dominus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* شرمي زني پدري تو نه برهنه كني شرمي پدري تو است آن * شرمي خواهري تو 8 9
دختري پدري تو يا دختري مادري تو زاييدهي خانه يا زاييدهي بيرون نه برهنه كني
شرمي ايشان * شرمي دختري پسري تو يا دختري دختري تو نه برهنه كني شرمي ايشان 10
شرمي تو آن ايشان * شرمي دختري زني پدري تو زاييدهي پدري تو خواهري تو است آن نه 11
برهنه كني شرمي آن * شرمي خواهري پدري تو نه برهنه كني قرابتي پدري تو است آن * 12
* شرمي خواهري مادري تو نه برهنه كني كه قرابتي مادري تو است* شرمي برادري پدري تو 13 14
نه برهنه كني بزني او [نه] نزديك شوي عمهي تو است آن * شرمي عروسي تو نه برهنه كني 15
زني پسري تو است آن نه برهنه كني شرمي آن * شرمي زني برادري تو نه برهنه كني شرمي 16
برادري تو است آن * شرمي زن ودختري آن نه برهنه كني مر دختري پسري آن مر دختري 17
دختري آن نه ستاني ببرهنه كردن شرمي آن قرابتان ايشان بيراهي است آن * و زن بخواهري 18
آن نه ستاني بدشمن بودن ببرهنه كردن شرمي آن ابر آن در زندگي آن * و بزن در حيضي 19
پليدي آن نه نزديك شوي ببرهنه كردن شرمي آن * و بزني امهلي تو نه دهي خسپشي تو 20
بنسل بپليد شدن در آن * و از نسلي تو نه دهي بگذارانيدن بمولك و نه سست كني 21
بامي خداي تو من :: * و اوازي نرينه نه خسپي خسپش زن مكروهي است آن * و در همه چهارپا 22 23
نه دهي خسپشي تو بپليد شدن در آن و زن نه استد بپيشي چهارپا بگشن گيراندن رسوايي
است آن * نه پليد شويد در همه اينان كه در همه اينان پليد شدند آن قومها آنچه من رانا 24
از پيشي شما * پليد شد آن زمين عقوبت كردم گناهي آن ابر آن قي كرد آن زمين مر نشينان 25
آن * ونگاه داريد شما مر رسمهايي من ومر حكمهايي من و نه كنيد از همه آن مكروهيها 26
آن اينان آن بومي وآن غريب آن غريبي كنا در مياني شما * كه مر همه آن مكروهيهاي 27
آن اينان بكردند مردماني آن زمين آنچه بپيشي شما و پليد شد آن زمين *

Pudorem uxoris patris tui non denudabis: 8
pudor patris tui eſt ipſe. Pudorem 9
ſororis tuæ, filiæ patris tui,
aut filiæ matris tuæ, natæ domi vel
natæ foris: non denudabis pudorem
earum. Pudorem filiæ filii tui, aut 10
filiæ filiæ tuæ, non denudabis pudorem
earum: pudor tuus eſt earum.
Pudorem filiæ uxoris patris tui, na- 11
tæ patris tui, (ſoror tua eſt,) non denudabis
pudorem ejus. Pudorem ſororis 12
patris tui non denudabis: propinqua
patris tui eſt ipſa. Pudorem 13
ſororis matris tuæ non denudabis:
quia propinqua matris tuæ eſt.
Pudorem fratris patris tui non denudabis, 14
ad uxorem ejus non appropinquabis:
amita tua eſt ipſa. Pudorem 15
nurûs tuæ non denudabis: uxor
filii tui eſt ipſa, non denudabis
pudorem ejus. Pudorem uxoris fratris 16
tui non denudabis: pudor fratris
tui eſt ipſe. Pudorem mulieris & 17
filiæ ejus non denudabis: filiam filii
ejus, & filiam filiæ ejus non accipies
ad denudandum pudorem ejus:
propinquæ ſunt, deviatio eſt illud.
Mulierem quoque cum ſorore ſua 18
non accipies, ad inimicandum denudando
pudorem ejus ſuper eam, in
vita ſua. Mulieri præterea in men- 19
ſtruo pollutionis ſuæ non appropinquabis,
ad denudandum pudorem ejus.
Et uxori popularis tui non da- 20
bis concubitum tuum ad genituram,
ut polluaris per eam. Et de ſo- 21
bole tua non dabis ad traducendum
ad Molech: neque profanabis nomen
Dei tui: ego Dominus. Et cum 22
maſculo non concumbes concubitu
mulieris: abominatio eſt illud. Et 23
omni quadrupedi non dabis concubitum
tuum, ut polluaris per eam:
& mulier non ſtabit coram quadrupede
ad marem excipiendum: flagitium
eſt illud. Ne polluamini in o- 24
mnibus his: in omnibus enim his
pollutæ ſunt gentes quas ego expulſurus
ſum à præſentia veſtra. Nam 25
polluta eſt terra, & punivi peccatum
ejus ſuper eam, evomuitque terra
habitatores ſuos. Cuſtodite itaque 26
vos ſtatuta mea, & judicia mea,
& ne faciatis ullam ex omnibus
abominationibus iſtis, indigena &
peregrinus peregrinans in medio veſtri:
(Omnes enim abominationes 27
iſtæ fecerunt homines terræ, qui
fuerunt ante vos, & polluta eſt
terra:)

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ולא תקיא ולא תפלוט ארעא יתכון 28
בסאובכון יתה היכמא דפלטת ית עמא
דקדמיכון : כי ארום כל מאן דיעבד חדא מכל תועיבתא האילין וישתיצין 29
נפשתא דיעבדון היכדין מגו עממיהון : ושמרתם ותטרון ית מטרת מימרי 30
לאזדהרא מטול למעבד מנימוסי תועיבתא דאיתעבידו בארעא קדמיכון ולא
תסתאבון בהון אנא הוא יי אלהכון :

ירושלמי 28 ולא תפלוט ארעא יתכון :

פ פ פ יט

וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם כל כנישתא דבני ישראל 1 2
ותימר להון קדישין תהון ארום קדיש אנא יי אלהכון : איש גבר מן אמיה ומן 3
אבוי תהוון דחלין וית יומי שביא דילי תנטרון אנא יי אלהכון : אל תפנו לא 4
תסטון לפולחן טעוון ודחלן דמתכא לא תעבדון לכון אנא יי אלהכון : וכי
תזבחו וארום תיכסון ניכסת קודשיא קדם יי לרעוא לכון תיכסוניה : ביום 5
ביומא דיתנכס יתאכל וביומא חרן ומה דמשתייר עד יומא תליתאה בנורא 6
יתוקד : ואם ואין איתאכלא יתאכיל ביומא תליתאה פסיל הוא לא יהוי לרעוא : 7
ואכליו ודייכליניה חוביה יקבל ארום ית קודשא דיי אפיס וישתיצי בר נשא 8
ההוא מגו עמיה : ובקצרכם ובזמן 9
מחצדכון ית חצדא דארעכון לא
תסייפון אומנא חדא דאית בחקלך
למחזור ולקטא דחצדך לא תלקיט :
וכרמך וכרמיכון לא תבערון טוטלוותהון 10
ונתרא דכרמך לא תלקט לעניי ולגיורי
תשבוק יתהון בחיבורהון אנא הוא יי אלהכון : לא תגנובו עמי בני ישראל 11
לא תהוון גנבין ולא תכפרון ולא תשקרון איניש בחבריה : ולא עמי בני ישראל 12
לא ישתבע חד מנכון בשמי לשיקרא לאפסא ית שמא דאלהך אנא יי : לא
תעשק לא תטלום ית חברך ולא תניס ולא תבית סוטרא דאגירא למעכבא גבך 13
עד צפרא : לא תקלל לא תלוטון מן דלא שמע וקדם סמיא לא תשוון תוקלא 14
ותדחל מאלהך אנא יי : לא תעשו עול לא תעבדון שקר בסדר דינא לא תסבון 15
אפין למסכנא ולא תייקרון אפי רבא בקושטא תדונון חבריכון :

ירושלמי 9 ובחצדכון ית חצד ארעכון
לא תשיצון או מן אוחריא דאית
בחקליכון למחצור ולקט חצדכון לא
תלקטון : 10 וכרמכון לא תבערון
טוטלוותהון ופרט כרמיכון לא תלקוטון :

Targ. Jonathan B.Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Neque evomet terra vos, cum pol- 28
lueritis eam: quemadmodum evo-
muit populum, qui ante vos fuit.
Quoniam quiſquis fecerit unam ex omnibus abominationibus iſtis, ex- 29
terminabuntur animæ quæ fecerint ſic è medio populorum ſuorum.
Cuſtodietis itaque cuſtodiam ſermonis mei, cavendo ne faciatis juxta 30
ritus abominationis, qui facti ſunt in terra ante vos; neque polluetis
vos in illis. Ego ſum Dominus Deus veſter.

Hieroſ. 28. *Neque evomet terra vos.*

SECT. XXX.
CAP. XIX

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum uni- 1
verſa congregatione filiorum Iſrael, & dices illis; Sancti eſtote: quo- 2
niam ſanctus ego Dominus Deus veſter. Quiſque à matre ſua & à 3
patre ſuo eritis timentes, & dies Sabbathorum meorum cuſtodietis.
Ego Dominus Deus veſter. Non declinabitis poſt cultum idolorum, 4
neque deos conflatiles facietis vobis: ego Dominus Deus veſter.
Quum itaque immolabitis hoſtiam ſanctitatum coram Domino, pro 5
acceptatione veſtri immolabitis eam. Die quo immolabitur comede- 6
tur, & die altero: & quod reliquum eſt uſque ad diem tertium
igni comburetur: Quod ſi comedendo comedatur die tertio, propha- 7
num eſt, non erit in beneplacitum. Et qui comederit ipſum, pecca- 8
tum ſuum recipiet; nam ſanctum Domini prophanavit: itaque excin-
detur vir ille è medio populi ſui.
Tempore autem quo metetis meſ- 9
ſem terræ veſtræ, non finietis an-
gulum unum qui eſt in agro tuo
per circuitum: & collectionem
agri tui ne colligas. Et vineas 10
veſtras non excutietis, racemos ea-
rum & grana decidentia vineæ tuæ
non colliges: pauperibus & pere-
grinis relinques ea in collectione
eorum. Ego ſum Dñs Deus veſter.
Popule mi filii Iſrael, non eritis fures: nec mentiemini, neque deci- 11
pietis quiſque ſocium ſuum. Popule mi filii Iſrael, non juret unus ex 12
vobis per nomen meum in vanum, prophanando nomen Dei tui, ego
Dominus. Non opprimetis ſocium tuum, neque vi ſpoliabis: neque 13
pernoctabit merces mercenarii, ut detineatur penes te uſque mane.
Non maledicetis illi qui non audit, & coram cæco non ponetis of- 14
fendiculum: ſed timebis à Deo tuo. Ego Dominus. Non facietis 15
mendacium in ordine judiciorum, non accipietis facies pauperis, ne-
que honorabitis facies majoris: in veritate judicabitis ſocios veſtros.

Hieroſ. 9. *Et cum metetis meſſem terræ veſtræ, non conſummabitis vel ab extremis quod eſt in agris veſtris metendo, & collectionem meſſis veſtræ non colligetis.* 10 *Et vineas veſtras non excutietis, & racemos earum, & granum* quodque *vinearum veſtrarum ne colligatis.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ونه قي كند آن زمين شمارا در پليد كردني شما آنرا چون قي كرد مر آن قوم آنچه بپيشي شما. 28
* كه همه آنچه بكند ازهمه آن مكروهيها آن اينان نيست شوند آن جانهاي آن كنان ازمياني 29
قومي ايشان * ونگاه داريد مر نگهداشتي من ببي كردن از رسمهاي آن مكروهيها آنچه كرده 30
شدند بپيشي شما ونه پليد شويد در ايشان من : خداي شما *   * فصل نوزدهم *
* سخن گفت : بموسه بگفتن * سخن گوي بهمه جماعتي پسراني يسرال وبگوي بايشان. خاصان 1 2
باشيد كه خاص من : خداي شما * مرد مادري او وپدري اوبترسيد ومر معطليهاي من نگاه 3
داريد من : خداي شما * نه روي كنيد بآن بتان و معبودي ريخته نه كنيد بشما من : 4
خداي شما * وكه ذبحت كنيد ذبحتي شلميم ب: برضا كردن بشما ذبحت كنيد اويرا * درروزي 5 6
ذبحت كردني شما خورده شود [واز ديگر روز] وآن باقي مانده ازو تا روزي آن سيمي در آتش سوخته
شود * واگر خوردن خورده شود درروزي آن سيمي ويسه است او نه رضا كرده شود * 7
* وخوراي او گناهي او بر دارد كه مر خاصي : سست كرد ونيست شود آن جاني آن ازقومي 8
آن * ودردرو كردني شما مر دروي زميني شما نه تمام كني كنجي دشتي تو بدرو كردن و 9
وچيندهي دروي تو نه برچيني * وزري تو نه خوردچين كني ودانهي رزي تو نه برچيني 10
بدرويش وبغريب بگذاري ايشانرا من : خداي شما * نه دزدي كنيد ونه منكرشويد ونه 11
دروغ گوييد مرد در اهلي او * ونه سوگند خوريد درنامي من بدروغ وسست كني نامي 12
خداي تو من : * نه ظلم كني مر رفيقي تو و نه ربايي ونه منزل كند مزدي مزدور 13
اوازي تو تا بامداد * نه نفرين كني كر وبپيشي كور نه دهي سكلفش وبترسي از خداي 14
تو من : * نه كنيد بغي درحكم نه آزرم داري روي درويش ونه شكوهمند كني روي 15
بزرگ درراستي حكم كني اهلي تو *

Et non evomet vos terra quòd polluatis eam, ſicut evomuit gentem quæ fuit ante vos. 28 *Nam omnis qui fecerit de omnibus abominationibus iſtis, annihilabuntur animæ facientes de medio populi ſui.* 29 *Cuſtodietis igitur cuſtodiam meam, ad non faciendum de ſtatutis abominationum quæ facta ſunt ante vos, neque polluemini in eis: ego Dominus Deus veſter.* 30

CAP. XIX.

LOcutúſque eſt Dominus ad Moſcheh, dicendo, 1 *Loquere ad univerſum cœtum filiorum Iſrael, ac dices ad eos; Sancti eſtote, quia ſanctus ſum ego Dominus Deus veſter.* 2 *Quiſque matrem ſuam ac patrem ſuum timeatis: & ceſſationes meas obſervate: ego Dominus Deus veſter.* 3 *Ne reſpiciatis ad idola, & deum fuſilem ne faciatis vobis; ego Dominus Deus veſter.* 4 *Et quando immolaveritis victimam pacificorum Domino, placendo vobiſmet facite eam.* 5 *Quo die mactaveritis, comedetur, & altero die: reliquum verò manens ex ea uſque ad diem tertium, igne comburetur.* 6 *Quòd ſi comedendo comedatur die tertio, abominatio eſt illa: non acceptabitur.* 7 *Et comedens illam, peccatum ſuum portabit: quia ſanctum Domini profanavit, & annihilabitur anima illa de populo ſuo.* 8 *Et cùm meſſueritis meſſem terræ veſtræ, non finies angulum agri tui metendo: et collectionem agri tui non colliges.* 9 *Et vineam tuam non racemabis, & grana vineæ tuæ non colliges: pauperi & peregrino relinques ea: ego Dominus Deus veſter.* 10 *Furtum non facietis, neque denegabitis, nec mendacium proferetis quiſque in popularem ſuum.* 11 *Neque jurabitis in nomine meo ad mendacium, nec profanabis nomen Dei tui: ego Dominus.* 12 *Non injuriaberis ſodalem tuum, neque rapies, nec manebit merces mercenarii tecum uſque ad mane.* 13 *Non maledices ſurdo, & coram cæco non dabis offendiculum: ſed timebis à Deo tuo: ego Dominus.* 14 *Non facietis iniquitatem in judicio, honore non habebis faciem pauperis, neque decorabis faciem magni: in rectitudine judicabis popularem tuum.* 15

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

לא לא תהוון אזלין בתר לישן תליתאי 16
דהוא קשי הי כחרבא דקטיל מן תרין
חורפוי למיכול קורצין למעיקא לבר
עמך לא תימנע זכו דחברך למסהדא
עלוי בדינא אנא יי : לא תשנא לא 17
תמללון שעיעא בפומכון למיסני ית אחוכון בליבכון אוכחא תוכחון ית
חבריכון ברם אין מיבהית לא תקבלון מטולתיה חובא : לא תקום לא 18
תהוון נקמין ולא נטרין דבבו לבני עמך ותרחמיה לחברך דמן אנת סני לך לא
תעביד ליה אנא יי : את חקותי ית קיימי תטרון בעירך לא תרבעיניה 19
עירבובין חקלך לא תזרע עירבובין ולבוש עירבובין כלאי עמר וכיתן לא יסוק
עלך : ואיש וגבר ארום ישכוב עם איתא תשמיש זרעא והיא אמתא וחרתא 20
מתארסא לגבר חרי ומתפרקא כולה עד
כדון לא איתפריקאת בכספא או שטר
שיחרורה לא איתיהיב לה פשפיש יהוי בדינת למלקי היא מחייבא ולא הוה
ברם סדר קטולין לית הינון חשיבין ארום לא איתחרת כולה : והביא וייתי גבר 21
דשמיש עמה ולא היא ית קרבן אשמיה לתרע משכן זימנא דיכרא לאשמא :
וכפר ויכפר עלוי כהנא בדיכרא דאשמא קדם יי מטול חובתיה דחב וישתבק 22
ליה מחובתיה דחב : וכי תבאו וארום תיעלון לארעא ותינצבון כל אילן 23
דמיכלא ותגזרון גזרא ית אינביה תלת שנין יהי לכון מרחק לאבדא לא יתאכיל :
ובשנה ובשתא רביעתא יהי כל אנביה קודשי תושבחן קדם יי מתפרק מן 24
כהנא : ובשנה ובשתא חמישיתא תיכלון ית אינביה מטול דיוספון לכון מן 25
שמיא עללתא אנא הוא יי אלהכון : לא לא תיכלון מבשר כל ניכסתא עד 26
דאדמא קיים במזרקיא לא תהוון נטרי נחשין ולא אחורי סנהדרין עיינין : לא
לא תקפון צדדי רישיכון ולא תגלבון ית שומת דיקניכון : ושרט ושורטת חיבול 27 28
על נפש דמית לא תיתנון בבשרכון וכתב חקיק לרשם חרית ציורא לא תתנון
בכון אנא יי : אל תחלל לא תפסון ית בנתיכון למסבא יתהון לזנו ולא תשהון 29
למסבא בנתיכון לגוברין סמיך לפירקיהון דלא יטעיין בזנו בתר עממי ארעא
ותיתמלי ארעא זנו : את שבתותי ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מוקדשי 30
תהון אזלין בדחלתא אנא יי : אל לא תסטון בתר שאלי בידין ומסיק זכורו 31
ותבעי גרם ידוע ולא תיתבעון לאיסתאבא בהון אנא יי אלהכון : מפני מן קדם 32
סבין דסבירין באורייתא תקומון ותייקר אפי חכימא ותידחל מאלהך אנא יי :

16 עמי בית ישראל לא תהוון בתר
לישנא תליתאה על חבריכון ולא תשתוק
אדמא דחברך בזמן דאית ידע קשוט
בדינא כדין אמר יי :

ירושלמי 20 מרדו אנון חייבין :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Non abibitis poſt linguam dela- 16
toriam, quæ dura eſt tanquam
gladius qui interficit ex duabus
aciebus ſuis, proferendo calumni-
as ad affligendum popularem tu-
um: non prohibebis innocentiam
ſocii tui, teſtando contra eum in
judicio. Ego Dominus. Non lo- 17
quemini blanda ore veſtro, odio habendo fratrem veſtrum in corde
veſtro: arguendo arguetis ſocios veſtros; verùm ſi pudore ſuffunda-
tur, non recipietis propter eum peccatum. Non ulciſcamini, neque 18
ſervabitis inimicitiam contra filios populi tui: ſed diliges ipſum ſo-
cium tuum, *ita ut* quod tute odio habeas non facias illi. Ego Do-
minus. Statuta mea ſervabitis: jumenta tua ne coire facias cum al- 19
terius generis animantibus; agrum tuum non ſeminabis diverſis ſemi-
nibus: ſed & veſtimentum diverſarum ſpecierum, mixtum *videlicet*
ex lana & lino, non aſcendet ſuper te. Et vir quando concubue- 20
rit cum muliere concubitu ſemi-
nis, & ipſa eſt ancilla, at liber-
tate donata, deſponſata viro li-
bero, ſed redemptione totali nondum redempta eſt argento, aut inſtrumen-
tum libertatis non eſt datum illi: inquiſitio fiat in judicio, vapulationi eſt
obnoxia, non autem ille; veruntamen rei occiſionis non ſunt cenſendi,
quia non eſt donata libertate totali. Et adducet vir qui concubuerit cum 21
ea, non autem ipſa, oblationem delicti ſui ad oſtium tabernaculi con-
ventus, arietem *qui ſit hoſtia* delicti. Et expiabit pro ipſo ſacer- 22
dos cum ariete *hoſtiæ* delicti coram Domino, pro peccato ſuo quod
peccavit: & remittetur illi peccatum ſuum quod peccavit. Et 23
quando ingrediemini terram, & plantabitis omnem arborem fructife-
ram, circuncideris circuncidendo fructum ejus: tribus annis abſtinebi-
tis, ut perire ſinatis, non comedetur. Anno autem quarto erit omnis 24
fructus ejus ſanctitates laudum coram Domino, redemptus à ſacerdote.
Anno autem quinto comedetis fructum ejus, ut addant vobis è cœ- 25
lis proventum. Ego ſum Dominus Deus veſter. Non comedetis de 26
carne ullius hoſtiæ, donec ſanguis ſteterit in pelvibus: non eritis obſer-
vantes auguria, neque poſt Sanhedrin ſpeculantes. Non in gyro tondebi- 27
tis angulos capitum veſtrorum, neque radetis extremitates barbæ veſtræ.
Et inciſuram corruptionis pro anima mortui non ponetis in carne veſtra: 28
& ſcripturam ſculptam ad exarandum inciſuras figurationis non ponetis in
vobis. Ego Dominus. Non polluetis filias veſtras dando eas ad ſcortatio- 29
nem, neque tardabitis locare filias veſtras viris juxta tempus ipſarum: ne
errent in ſcortatione poſt populos terræ, & repleatur terra ſcortatione.
Dies ſabbathorum meorum obſervabitis, & ad domum ſanctuarii 30
mei proficiſcemini cum timore: ego Dominus. Non declinabitis poſt 31
interrogantes pythones & aſcendere facientem manes, & poſt inter-
rogantem os *animantis cujus nomen eſt* Jadua, neque quæretis ut pol-
luatis vos in eis. Ego Dominus Deus veſter. Coram ſenioribus qui 32
docti ſunt in lege ſurgetis, & honorabis faciem ſapientis: & timebis à
Deo tuo. Ego Dominus.

16 *Popule mi domus Iſrael, non ſequemini linguam tertiam contra ſocios veſtros; non ſilebis ſanguinem ſocii tui, quo tempore noveris veritatem in judicio: ſic dicit Dominus.*

Hieroſ. 20 *Rebellârunt, rei ſunt.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* نه روي غمازي درقومي تو ونه ايستي ابر خوني ياري تو من : * نه دشمن داري مر برادري تو 16 17
در دلي تو نصيحت كردن نصيحت كني مر اهلي تو ونه بر داري ابر او خطا * نه كين توزي 18
ونه كين گيري مر پسراني قومي تو ودوست داري برفيقي تو چون تو من : * مر رسمهاي 19
من نگاه داريد چهارپايي تو نه گشن گيراني آميخته دشتي تو نه كاري آميخته وجامهي آميخته
پشم وكتان نه برآيد ابر تو * ومردي كه بخسپد اوازي زن ريزش نسل وآن پرستاري نامزد 20
شده بمرد وخلاص شدن نه خلاص شد يا خطي آزادي نه داده شد بآن واجب ملقوت باشد
نه كشته شوند كه نه آزاد شد * وبياورد مر جرمي او ب: بدرگاهي خيمهي وعده نر ميشي اشم * 21
* وكفارت خواهد ابر [او] آن كهن در نر ميشي آن اشم بپيشي : ابر خطايي او آنچه خطا كرد 22
وآمرزيده شود باو از خطايي او آنچه خطا كرد * وكه بياييد بآن زمين وبنشانيد همه درختي 23
خورش ونفايه داريد مر نفايگي او مر بري او سه سالها باشد بشما نفايگان نه خورده شود *
* ودرسالي آن چهارمي باشد همه بري او خاص ستودهها ب: * ودرسالي آن پنجمي بخوريد 24 25
مر بري او بافزودن بشما دخلي او من : خداي شما * نه خوريد ابر آن خون نه فال گيريد 26
ونه وقت بينيد * نه تراشيد كنجي سري شما ونه تباه كني مر كنجي ريشي تو * وجراحت 27 28
بجان نه دهيد درتني شما ونوشتهي كندگي نه دهيد در شما من : * نه سست كني مر 29
دختري تو ببيراه كردن آنرا ونه بيراه شود آن زمين وپر شود آن زمين بيراهي * مر 30
معطليهاي من نگاه داريد واز خاصي من بترسيد من : * نه روي كنيد بآن ابتا 31
وبآن يدّعنيم نه طلب كنيد بپليد شدن در ايشان من : خداي شما * از پيشي سفيدموي 32
برخيزي وشكوهمند كني روي پير وبترسي از خداي تو من : *

Non incedes detractor in populo tuo: nec ſtabis contra ſanguinē ſocii tui: ego Dominus. 16 *Odio non habebis fratrem tuum in corde tuo: ſed monendo monebis popularem tuum, & non feres ſuper illo peccatum.* 17 *Simultatem non rependes, neque indignationem concipies in filios populi tui: ſed diliges ſodalem tuum ſicut teipſum: ego Dominus.* 18 *Statuta mea obſervabitis. Quadrupedes tuas marem excipere non facies miſtim: agrum tuum non feres mixtione: & veſtis mixta lanâ & lino, non aſcendet ſuper te.* 19 *Vir autem quum concubuerit cum muliere effuſione genituræ, & fuerit ancilla nomine deſignata viro, & redimendo non fuerit redempta, vel libellus libertatis non datus fuerit ei, obnoxia flagellationi erit: non interficientur, quia non eſt libertate donata.* 20 *Afferet autem delictum ſuum Domino, ad oſtium tentorii conventûs, arietem delicti.* 21 *Et expiationem procurabit ei ſacerdos ariete delicti in præſentia Domini, propter peccatum ejus quod peccavit: & remittetur ei peccatum ejus quod peccavit.* 22 *Cùm autem veneritis ad terrā, & plantaveritis omnem arborem edulii, tum rejicietis rejectionē ejus: fructus ejus tribus annis erit vobis ut rejectanea, non comedetur.* 23 *Anno autem quarto erit univerſus fructus ejus ſanctitas laudum Domino.* 24 *Et in anno quinto comedetis fructum ejus, ad adaugendum vobis proventum ejus: ego Dominus Deus veſter.* 25 *Non comedetis carnes cum ſanguine: neque omen capietis, nec tempora obſervabitis.* 26 *Non radetis angulum capitis veſtri, neque corrumpes angulum barbæ tuæ.* 27 *Et vulnus pro anima non dabitis in corpore veſtro, & ſcripturam ſculpturâ non dabitis in vobis: ego Dominus.* 28 *Non profanabis filiam tuam, deviam faciendo illam: neque devia fiet terra, ut impleatur terra deviatione.* 29 *Et ceſſationes meas obſervabitis, & ſanctitatem meam reverebimini: ego Dñs.* 30 *Non reſpicietis ad pythones, & ariolos non conſuletis polluendo vos in illis: ego Dominus Deus veſter.* 31 *A conſpectu cani aſſurges, & venerabéris faciem ſenis, metuéſque Deum tuum: ego Dominus.* 32

וכי ינור וארום אין איתגייר ואיתחזק עימכון גיורא בארעכון לא תונון יתיה 33
במילין קשין : כאורח כיציבא מנכון יהי לכון גיורא דמתגייר עמכון ותרחם 34
ליה כוותך דמא את סני לך לא תעביד ליה ארום דיירין הויתון בארעא דמצרים
אנא הוא יי אלהכון : לא לא תעבדון שיקרא בסידרא דינא במשחתא 35
דקייטא וסיתויא במתקלא ובמכילתא בגדישותא ובמחקא : מאוני צדק מודנין 36
דקשוט מתקלין דיקשוט מכילו דקשוט
וקיסטין דקשוט יהי לכון אנא יי אלהכון

ירושלמי 36 ובמוניא :

דהנפקית יתכון פריקין מארעא דמצרים : ושמרתם ותיטרון ית כל קיימי וית 37
כל סידרי דיניי ותעבדון יתהון אנא יי :

כ

וידבר ומליל יי עם משה למימר : ואל בני ישראל ועם בני ישראל תמליל 1
למימר גבר טלי או גבר סיב מן גניסת בני ישראל דיעבד מזרעיה למלך 2
למיתוקדא בנורא איתקטלא יתקטל עמא בית ישראל יחייבון יתיה במטלות
אבנין : ואני ואנא איתן פנוייתא למעסוק בגברא ההוא ואישיצי יתיה מגו עמיה 3
ארום מזרעיה יהב לפולחנא אוחרא מן בגלל לסאבא ית מקדשי ולאפסא
ית שמא דקודשי : ואם העלם ואין מכבש יכבשון עמא בית ישראל ית עיניהון 4
מן גברא ההוא בדיתן מזרעיה לפולחנא אוחרא מטול דלא למקטול יתיה :
ושמתי ואשוי אנא פנוייתא למעסוק בגברא ההוא ובגניסתיה דמחפיין עלוי 5
לאתרדאה ביסורי ויתיה אישיצי וית כל דטען בתרוי למטעי בתר פולחנא
אוחרא מגו עמהון : והנפש ובר נש דיסטי בתר שאלי בידין ומסקי זכורו ותבעי גרם 6
ידוע למטעי בתריהון ואיתן פנוייתא למעסוק בבר נשא ההוא ואישיצי יתיה
במותנא מגו עמיה : והתקדשתם ותתקדשון ותהון קדישין בגופיכון מטול 7
דאקבל ברעוא צלותכון אנא הוא יי מקדישכון : ושמרתם ותיטרון ית קיימי 8
ותעבדון יתהון אנא הוא יי מקדישכון : כי איש ארום גבר טלי וגבר סיב דילוט 9
ית אבוי וית אמיה בשמא מפרש אתקטלא יתקטל באטלות אבנין מטול דאבוי
ואמיה לט קטלא חייב : ואיש וגבר די יגור ית איתת גבר מארסא או די יגור 10
ית איתת חבריה מבעלא איתקטלא יתקטל על מיבעלא בשינוק סודרא אקושא
בגו רכיכא ועל מארסא באטלות אבנין גיורא וגיורתא :

Et ſi quando peregrinetur, aut fixas habeat ſedes vobiſcum peregri- 33
nus in terra veſtra, non moleſtetis eum verbis duris. Tanquam indigena 34
ex vobis erit vobis peregrinus qui peregrinatur vobiſcum, & diliges
eum ſicut teipſum, ut quod tu oderis ipſe non facias illi, quoniam habi-
tantes fuiſtis in terra Ægypti. Ego ſum Dominus Deus veſter. Non com- 35
mittetis prævaricationem in ordine judicii, in dimenſione æſtatis &
hyemis, in pondere & menſura, in redundantia & hoſtorio. Stateræ 36
veritatis, pondera juſta & modii
juſti, & lagenæ veritatis erunt vo-
bis. Ego Dominus Deus veſter,

Hieroſ. 36. *Et in ſtatera.*

qui eduxi vos liberatos de terra Ægypti. Itaque ſervabitis omnia 37
ſtatuta mea, & omnes ordines judiciorum meorum, & facietis ea:
ego Dominus.

CAP. XX.

Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Et cum filiis 1
Iſrael loquêris, dicendo; Vir, juvenis aut ſenex, ex familia filiorum 2
Iſrael, qui fecerit *ſacrificium* de ſemine ſuo Moloch comburendo igne,
interficiendo interficietur: populus domus Iſrael reum peragent ipſum
lapidatione. Ego verò impendam otium, ut negotium faceſſam viro 3
illi, & perdam illum è medio populi ſui: quoniam de ſemine ſuo
dedit cultui alieno, ad polluendum ſanctuaria mea, & ad polluendum
nomen ſanctitatum mearum. Quòd ſi abſcondendo abſconderint po- 4
pulus domus Iſrael oculos ſuos à viro illo, quando dederit de ſe-
mine ſuo cultui alieno, ita ut non interficiant eum: Tum ego po- 5
nam otium, ut negotium faceſſam viro illi, & familiæ ejus quæ texerit
illum, ut caſtigem *eos* caſtigationibus: & ipſum excindam & omnes
qui errant poſt eum errando poſt cultum alienum, è medio populi ſui.
Et homo qui declinaverit poſt interrogantes pythones, & aſcendere 6
facientes manes, & quærentes os *animalis dicti* Jadua, errando poſt hæc:
tribuam otium ut negotium faceſſam viro illi, & perdam ipſum peſte
è medio populi ſui. Sanctificate ergo vos & ſancti eſtote in corpo- 7
ribus veſtris, ut recipiam cum beneplacito preces veſtras. Ego ſum
Dominus ſanctificans vos. Servabitis itaque ſtatuta mea, & facietis 8
ea: ego ſum Dominus ſanctificans vos. Quando vir, juvenis aut ſe- 9
nex, maledixerit patri ſuo aut matri ſuæ per nomen expoſitum, inter-
ficiendo interficietur projectione lapidum: quia patri ſuo & matri ſuæ
maledixit, reus eſt mortis. Et vir qui adulterio polluerit mulierem 10
viro deſponſatam, aut qui adulterio polluerit uxorem ſocii ſui ma-
ritatam; interficiendo interficiatur propter maritatam cum ſtrangulatio-
ne ſudarii duri in medio teneri, propter deſponſatam autem lapida-
tione: tam adulter quam adultera *interficietur*.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

33 * وكه غريبي كند اوازي تو غريب در زميني شما نه آزاريد اويرا * چون بومي از شما باشد 34
بشما آن غريب آن غريبي كنا اوازي شما ودوست داري باو چون تو كه غريبان بوديد در
35 زميني مصر من :: خداي شما * نه كنيد بغي در حكم در اندازه در وزن ودر گز * ترازوي 36
راست سنگي راست قفيز راست ودولهي راست باشد بشما من :: خداي شما آنچه بيرون
37 آوردم شمارا از زميني مصر * ونگاه داريد مر همه رسمهاي من ومر همه حكمهاي من وبكنيد
ايشانرا من :: *

* فصل بيستم *

1 * سخن گفت :: بموشه بگفتن * وبپسراني يسرال بگويي مردي مردي از پسراني يسرال 2
و از آن غريب آن غريبي كنا در يسرال آنچه بدهد از نسلي او بملك كشتن كشته آيد
3 قومي آن زمين سنگسار كنند اويرا در سنگ * ومن بدهم مر خشمي من در مردي
آن او ونيست كنم اويرا از مياني قومي او كه از نسلي او بداد بملك بسبب پليد
4 كردن مر خاصي من وبسست كردن مر نامي خاصي من * واگر پوشيدن بپوشند قومي آن
5 زمين مر چشمهاي ايشان از آن مردي آن او در دادني او از نسلي او بملك بي كشتن اويرا * وبنهم
من مر خشمي من در مردي آن او و در اهلي او ونيست كنم اويرا ومر همه آن بيراه شوان
6 پسي او ببيراه شدن [پسي] آن ملك از مياني قومي ايشان * وآن جان آنچه روي كند بآن ابت
وبآن يدّعنيم ببيراه شدن پسي ايشان وبدهم مر خشمي من در جاني آن او ونيست كنم اويرا
7 از مياني قومي او * وخاص باشيد وباشيد خاصان كه من :: خداي شما * ونگاه داريد مر 8
9 رسمهاي من وبكنيد ايشانرا من :: خاص كنا شمارا * كه مردي مردي آنچه نفرين كند
مر پدري او ومر مادري او كشتن كشته آيد پدري او و مادري او نفرين كرد خون او درو *
10 * و مردي آنچه فساد كند اوازي زني مرد آنچه فساد كند اوازي زني رفيقي او كشتن كشته
آيد آن فساد كنا وآن فساد كرده شده *

Cúmque peregrinatus fuerit tecum 33
peregrinus in terra veſtra, non vexa-
bitis illum. Tanquam indigena ex 34
vobis erit vobis peregrinus peregri-
nans vobiſcum, & diliges eum ſicut
teipſum; quia peregrini fuiſtis in
terra Ægypti: ego Dominus Deus ve-
ſter. Non facietis iniquitatem in 35
judicio, in dimenſione, in pondere, in
cubito. Statera recta, lapis (i. pon- 36
dus) rectus, modius rectus, & ſatum
rectum erit vobis: ego ſum Dominus
Deus veſter, qui eduxi vos de ter-
ra Ægypti. Cuſtodietis igitur o- 37
mnia ſtatuta mea, omniáque judicia
mea, & facietis illa: ego ſum *Do-*
minus.

CAP. XX.

Locutúſque eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh, dicendo, Porrò filiis Iſrael di- 2
ces; Quilibet vir de filiis Iſrael,
aut de peregrino peregrinante in Iſ-
rael, qui dederit de ſobole ſua ipſi
Molech, interficiendo interficietur:
populus terræ lapidabunt eum lapidi-
bus. Et ego dabo furorem meum in 3
virum illum, ac annihilabo eum de
medio populi ſui, quia de ſobole ſua
dedit ipſi Molech, ad polluendum ſan-
ctuarium meum, & ad profanandum
nomen ſanctitatis meæ. Quòd ſi ope- 4
riendo operuerit populus terræ oculos
ſuos à viro illo cùm dederit de ſobo-
le ſua ipſi Molech, non interficiendo
illum: Tunc ponam ego furorem 5
meum in illũ virum, & in familiam
ejus, & annihilabo eum, omnéſque
deviantes poſt illum ad deviandum
poſt Molech, de medio populi ſui.
Anima autem quæ reſpexerit ad py- 6
thones & ariolos ad deviandum poſt
illos, dabo quidem furorem meum
in animam illam, & annihilabo eam
de medio populi ſui. Sanctificabi- 7
mini itaque, eritiſque ſancti: quia
ego Dominus Deus veſter. Et cu- 8
ſtodietis ſtatuta mea, & facietis
ea: ego Dominus ſanctificans vos.
Nam quilibet homo qui maledixerit 9
patri ſuo ac matri ſuæ, interficien-
do interficietur: patri ſuo ac ma-
tri ſuæ maledixit, ſanguis ejus in
eum. Vir autem qui adulterium 10
commiſerit cum uxore alicujus,
qui inquam adulterium commiſerit
cum uxore ſodalis ſui, interficien-
do interficietur adulterans & adul-
terata.

ואיש וגבר די ישמש עם איתת אבוי בין דהיא אמיה בין דהיא חורניתא עריתא 11
דאבוי בזי איתקטלא יתקטלון תריהון קטלא חייבין באטלות אבנין : ואיש וגבר 12
די ישמש עם כלתיה אתקטלא יתקטלון
תריהון תבלא עבדו קטלא חייבין

ירושלמי 12 אדמהון ברישיהון :

באטלות אבנין : ואיש וגבר די ישמש עם דכורא תשמישין דאיתא תועיבתא 13
עבדו תריהון אתקטלא יתקטלון באטלות אבנין : ואיש וגבר דיסב ית איתא וית 14
אימה זנו היא בנורא יוקדון יתיה ויתהין באתכות אבר לפומהון ולא תהי זנו
ביניכון : ואיש וגבר די יתן תשמישיה בבעירא אתקטלא יתקטל באטלות 15
אבנין וית בעירא תקטלון בקולפי : ואשה ואתתא די תקרב לציד כל בעירא 16
למתהניא מינה ותקטלון ית איתתא באטלות אבנין וית בעירא בקולפי אתקטלא
יתקטלון דין קטול חייבין : ואיש וגבר די ישמש עם אחתיה ברת אבוי או ברת 17
אמיה ויבזי ית עריתה והיא תבזי ית עריתיה גניי הוא ארום חסדא עבדית עם
קדמאי מן בגלל דיתמלי עלמא מנהון עד לא איתיהיב קיימא בעלמא ומן דאתיהיב
קיימא בעלמא כל דיעבד כדין וישתיצון במותנא וחמיין בבישתהון בני עמהון
מטול דעריית אחתיה בזי חוביה יקבל : ואיש וגבר די ישמש עם אתתא 18
דוותא ובזי ית עריתה וית מבוע אדם סובתא בזי והיא בזית ית מבוע
אדמהא וישתיצון תריהון במותנא מגו עמהן : וערות ועריית אחת אמך 19
ואחת אבך לא תבזי ארום ית קריביה בישריה בזי חוביהון יקבלון במותנא
יסופון : ואיש וגבר די ישמש עם איתת אחבוי עריית אחבוי בזי חוביהון יקבלון 20
במותנא יסופון דלא וולד ימותון : ואיש וגבר די יסב ית איתת אחוי 21
בחייוי מרחקא היא עריתא דאחוי בזי דלא וולד יהון : ושמרתם ותיטרון 22
אתון בנישתא דישראל ית כל קיימי וית כל סדרי דיניי ותעבדון יתהון ולא
תפלוט יתכון ארעא דאנא מעיל יתכון לתמן למיתב בה : ולא תלכו ולא 23
תהכון בנימוסי עממיא דאנא מגלי מן קדמיכון ארום ית כל מרחקייא
האילין עבדו ורחיק מימרי יתהון : ואמר ואמרית להון אתון תזדהרון מן תועיבתא 24
אילין מן בגלל דתירתון ית ארעהון ואנא איתנינה לכון למירת יתה ארע עבדא
חלב ודבש אנא הוא יי אלהכון דאפרשית יתכון מן עממיא :

Et vir qui concubuerit cum uxore patris ſui, ſive fuerit mater 11
ipſius ſive alia, turpitudinem patris ſui contempſit: interficien-
do interficientur ambo ipſi, mortis rei ſunt lapidatione. Et vir qui rem 12
habuerit cum nuru ſua, inter-
ficiendo interficientur ambo ipſi:
confuſionem fecerunt, rei mortis
ſunt lapidatione. Et vir qui con- 13

Hieroſ. 12. *Sanguis eorum in capita eorum.*

cubuerit cum maſculo concubitu mulieris, abominationem admiſerunt
ambo ipſi: interficiendo interficientur lapidatione. Et vir qui accepe- 14
rit mulierem & matrem ſuam, ſcortatio eſt: igni comburent eum & eas
infuſione plumbi in os eorum, neque erit ſcortatio in medio veſtri. Et 15
vir qui dederit concubitum ſuum cum jumento, interficiendo interficie-
tur lapidatione, & jumentum interficietis clavis. Mulier quoque quæ 16
acceſſerit ad latus ullius beſtiæ, ut voluntatem ex ea capiat, interficietis mu-
lierem lapidatione, & beſtiam clavis: interficiendo interficientur, judi-
cii mortis rei ſunt. Et vir qui concubuerit cum ſorore ſua, filiâ patris 17
ſui, aut filiâ matris ſuæ, & contempſit turpitudinem ejus, & ipſa con-
tempſit turpitudinem ipſius, turpitudo eſt: quoniam miſericordiam feci
quidem cum anteceſſoribus, ut repleretur mundus ex illis, antequam po-
nerentur ſtatuta in mundo, ſed poſtquam ſtatuta promulgata ſunt quiſquis
fecerit his ſimilia exterminabuntur mortalitate, & videbunt pœnâ eorum
filii populi ipſorum: eò quòd turpitudinem ſororis ſuæ contempſit, pec-
catum ſuum recipiet. Vir verò qui concubuerit cum muliere menſtruata, 18
quia retexit nuditatem ejus, & fontem ſanguinis immunditiæ diſcoope-
ruit, & ipſa diſcooperuit fontem ſanguinis ſui: exterminabuntur ambo
peſte è medio populi ſui. Et nuditatem ſororis matris tuæ & ſororis 19
patris tui non revelabis: quia cognatam carnis ſuæ revelavit, peccatum
ſuum recipient, morte conſumentur. Et vir qui rem habuerit cum mu- 20
liere fratris patris ſui, turpitudinem fratris patris ſui retexit: pecca-
tum ſuum recipient, morte conſumentur, abſque prole morientur. Vir 21
qui duxerit uxorem fratris ſui in vita ipſius, abominatio eſt: turpitudi-
nem fratris ſui retexit, abſque prole erunt. Obſervabitis ergo vos, con- 22
gregatio Iſrael, omnia ſtatuta mea, & omnes ordines judiciorum meo-
rum, & facietis illa: ut non evomat vos terra, in quam introducens
ego vos ut habitetis in ea. Neque ambuletis in ſtatutis populorum, 23
quos migrare facio à conſpectu veſtro: quoniam omnes abominationes
iſtas fecerunt, & abominatus eſt ſermo meus eos. Et dixi vobis; Vos 24
cavete ab *omnibus* abominationibus iſtis, ut poſſideatis terram eo-
rum: & ego dabo eam vobis, ut poſſideatis eam, terram facientem
lac & mel. Ego ſum Dominus Deus veſter, qui ſeparavi vos ex
populis.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*

* ومردي كه بخسپد اوازي زني پدري او شرمي پدري او برهنه كرد كشتن كشته شوند دوي 11
ايشان خوني ايشان در ايشان * ومردي آنچه بخسپد اوازي عروسي او كشتن كشته شوند دوي 12
ايشان رسوايي بكردند خوني ايشان در ايشان * ومردي آنچه بخسپد اوازي نرينه خسپش زن 13
مكروهي بكردند دوي ايشان كشته شوند خوني ايشان در ايشان * ومردي آنچه بستاند مر زن 14
ومر مادري آن بيراهيست آن در آتش بسوزند اويرا وايشان را ونه باشد بيراهي در مياني
شما * ومردي آنچه بدهد خسپشي او در چهارپا كشتن كشته شود ومر آن چهارپا بكشيد * وزني 15 16
آنچه نزديك شود بهمه چهارپا بگشن گيراندن آنرا وبكشي مر آن زن ومر آن چهارپا كشتن
كشته شوند خوني ايشان در ايشان * ومردي آنچه بستاند مر خواهري او دختري پدري او يا 17
دختري مادري او وببيند مر شرمي آن وآن ببيند مر شرمي او پيغار است آن ونيست شوند
بچشماني پسراني قومي ايشان شرمي خواهري او برهنه كرد گناهي او بر دارد * ومردي 18
آنچه بخسپد اوازي زني حايضه وبرهنه كند مر شرمي آن مر معدني آن تسليم كرد وآن برهنه
كرد مر معدني خوني آن ونيست شوند دوي ايشان از مياني قومي ايشان * وشرمي خواهري 19
مادري تو وخواهري پدري تو نه برهنه كني كه مر قرابتي او تسليم كرد گناهي ايشان بر
دارند * ومردي آنچه بخسپد اوازي زني عمّي او شرمي عمّي او برهنه كرد خطاي ايشان بر دارند 20
بي زهان بميرند * ومردي آنچه بستاند مر زني برادري او پليد است او شرمي برادري او برهنه 21
كرد بي زهان باشند * ونگاه داريد مر رسمهاي من ومر همه حكمهاي من وبكنيد ايشانرا ونه قي 22
كند شمارا آن زمين آنچه من آورا شمارا بآنجا بنشستن دران * ونه رويد در رسمهاي آن قوم 23
آنچه من رانا از پيشي شما كه مر همه ايذان بكردند وستوه شدم در ايشان * وگفتم بشما شما 24
ميراث گيريد مر زميني ايشان ومن بدهم آنرا بشما بميراث گرفتن آنرا زميني دوشا شير
وانگبين من :: خداي شما آنچه جدا كردم شمارا از آن قومها *

Et vir qui concubuerit cum uxore 11
patris ſui, pudorem patris ſui denu-
davit: interficiendo interficientur
ambo illi, ſanguis eorũ ſuper eos. Et 12
vir qui concubuerit cum nuru ſua,
interficiendo interficientur ambo il-
li: flagitium perpetrârunt, ſanguis
eorum ſuper eos. Et vir qui con- 13
cubuerit cum maſculo, concubitu
mulieris, abominationem commiſe-
runt, ambo illi interficiendo interfi-
cientur, ſanguis eorum ſuper eos.
Et quicunque acceperit mulierem et 14
matrem ejus, deviatio eſt: igne com-
burent illum & illas: & non erit
deviatio in medio veſtrûm. Et vir 15
qui dederit concubitũ ſuũ cum qua-
drupede, interficiendo interficietur,
et quadrupedem occidetis. Et mulier 16
quæ appropinquaverit ad omnẽ qua-
drupedem ad marem excipiendum
eum, occides quidem mulierem &
quadrupedem: interficiendo interfi-
cientur, ſanguis eorum ſuper eos:
Et vir qui acceperit ſororem ſuam, 17
filiam patris ſui aut filiam matris
ſuæ, & viderit pudorem ejus, ipſá-
que viderit pudorem illius: pro-
brum eſt illud, propterea annihila-
buntur in oculis filiorum populi ſui:
pudorem ſororis ſuæ denudavit, pec-
catum ſuum feret. Et vir qui con- 18
cubuerit cum muliere menſtruata,
denudaveritque pudorem ejus,
fontem ejus prodidit, ipſa quo-
que denudavit fontem ſanguinis
ſui: annihilabuntur quidem ambo
illi de medio populi ſui. Et pudo- 19
rem ſororis matris tuæ, & ſororis
patris tui non denudabis: quòd ſi
propinquam ſuam prodiderit, pecca-
tum ſuum portabunt. Et vir qui 20
concubuerit cum uxore patrui ſui,
pudorem patrui ſui denudavit: pec-
catum ſuum portabunt, infœcundi
morientur. Et quicunque acceperit 21
uxorem fratris ſui, pollutio eſt il-
lud: pudorem fratris ſui denudavit;
infœcundi erunt. Cuſtodietis itaque 22
mandata mea, omniáque judi-
cia mea, & facietis ea: & non evo-
met vos terra in quam ego introdu-
cturus ſum vos, ad ſedendum in ea.
Neque ambulabitis in ſtatutis populi 23
quem ego expulſurus ſum à præſentia
veſtra: omnia enim iſta fecerunt, &
pertæſus ſum illorum. Dixi autem 24
vobis; Vos hæreditariò accipietis
terram eorum, & ego dabo eam vo-
bis ad hæreditariò accipiendum il-
lam, terram præbentem lac & mel:
ego ſum Dominus Deus veſter, qui
ſeparavi vos à Gentibus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והבדלתם ותפרשון בין בעירא דמיתכשרא למיכל לדמיפסלא למיכל ובין עופא 25
דמיפסל למיכל מדמכשר למיכל ולא תשקצון ית נפשתיכון בבעירא דריסת חייתא
ובעופא דדרים בר נצצא ובכל מן דתרחיש ארעא דאפרישית לכון לסאוביהון :
והייתם ותהוון קדמי קדישין ארום קדיש אנא יי דבחרית בכון ואפרישית יתכון מן 26
עממיא מטול למהוי פלחין קדמי : ואיש וגבר או אתתא ארום יהי בהון בידין או 27
זכורו אתקטלא יתקטלון באבנא יאטלון יתהון קטלא חייבין : פ פ פ

כא

ויאמר ואמר יי למשה אימר לכהניא בני אהרן דכוריא דיתפרשון מן סאוב וכדנא 1
תימר להון על בר נש דמית לא יסתאב בעמיה : כי אם אלהין לאנתתא דקריבא 2
לגופיה לאמיה ולאבוי ולבריה ולברתיה ולאחוי : ולאחותו ולאחתיה בתולתא 3
דקריבא ליה ולא מארסא ודעד כדון לא הות מיבעלא לגבר לה יסתאב : לא לא 4
יסתאב בעלא לאיתתיה אלהן כד כשרא ליה ברם לקריבא דהינון עבדין עובדי
עמיה יתחל עליהון : לא יקרחה לא ירשמון בין עיניהון ולא רושם ברישיהון ואומנא 5
דיקניהון לא יספרון ובבשריהון לא
יחבלון חיבול : קדושים קדישין יהון קדם 6
אלההון ולא יפסון ית שמא דאלההון

ירושלמי 6 ולא יפסון :
7 אתתא דונו ומפסדה :

ארום ית קורבניא דיי תקרובתא דאלההון הינון מקרבין ויהון קדישין בגופיהון :
אשה אתתא מטעיא בזנו ודאיתילידא מן פסוליא לא יסבון ואתתא דמפטרא בין 7
מגברא בין מן יבמה לא יסבון ארום קדיש הוא קדם אלהיה : וקדשתו ותקדשניה 8
לכהנא ארום ית קורבן אלהך הוא מקריב קדיש יהי לך ולא תפסניה ארום קדיש
אנא יי מקדישכון : ובת וברת גבר כהין מארסא ארום תפיס נרמה למטעי 9
בזני עד דהיא עם בית אבוהא וזניית בנורא תתוקד : והכהן וכהנא רבא 10
דמתרברב על אחוי די יתרוק על רישיה משחא דרבותא ודיקרב ית קורבניה
למלבוש ית לבושיא ית רישיה לא ירבי פירוע ולבושוי לא יבזע בשעת
אניקי : ועל ולות כל בר נש דמית לא ייעול לאבוי ולאמיה לא יסתאב : 11
ומן ומן מקדשא לא יפוק ולא יפיס ית מקדשא דאלהיה ארום משח רבות אלהיה 12
עלוי אנא יי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Separabitis itaque inter jumentum quod aptum eſt eſui, & illud quod eſt 25 ineptum eſui, & inter avem quæ non eſt apta eſui, & eam quæ apta eſt eſui: neque contaminabitis animas veſtras jumento rapto *à* fera & volucri rapta *ab* accipitre, & omni eo quod movere facit terra, quæ ſeparavi vobis propter immunditiem eorum. Eritis itaque coram me ſancti, quoni- 26 am ſanctus ego Dominus qui elegi vos: & ſeparavi vos ex populis, ut ſitis colentes coram me. Et vir aut mulier quando erit in illis python aut ario- 27 landi ſpiritus, interficiendo interficientur: lapidibus lapident eos, rei ſunt mortis.

SECT. XXXI.

CAP. XXI.

Præterea dixit Dominus Moſi; Dic ſacerdotibus filiis Aharon maribus, 1 ut ſeparent ſe à pollutione: & ſic dices illis; Pro homine qui mortuus eſt non contaminet ſe in populo ſuo. Niſi pro muliere quæ propinqua 2 eſt corpori ſuo, pro matre ſua, aut patre ſuo, aut filio ſuo, aut filia ſua, aut fratre ſuo. Item pro ſorore ſua virgine, quæ ſibi cognata eſt, nec erat 3 adhuc deſponſata nec nupta viro: pro ea *inquam* contaminare ſe poterit. Non polluat ſe maritus pro uxore ſua niſi cùm legitima illi *fuerit*: verùm 4 pro propinquo, quia ipſi faciunt opera populi ſui, polluere ſe poteſt pro illis. Non adhibebunt notam inter oculos ſuos, neque ſignum in ca- 5 pite ſuo, & angulum barbæ ſuæ non radent: & in carne ſua non incident inciſionem. Sancti erunt co- 6 ram Deo ſuo, neque prophanabunt nomen Dei ſui: nam oblationes Domini, oblationes *inquam* Dei ſui ipſi offerunt, erunt ergo ſancti in corporibus ſuis. Mulierem errantem in 7 ſcortatione, & quæ nata eſt ex nefando coitu non accipietis; neque mulierem quæ dimiſſa eſt, ſive à marito, ſive à fratre mariti, non accipient: quoniam ſanctus eſt coram Deo ſuo. Sanctificabis itaque eum in ſacer- 8 dotem, quoniam oblationem Dei tui ipſe offert: ſanctus erit tibi, non prophanabis eum; quoniam ſanctus ego Dominus ſanctificans vos. Et filia viri ſacerdotis deſponſata quando prophanaverit ſe errando in 9 ſcortationibus, quandiu eſt in domo patris ſui ſi ſcortetur, igni comburatur. Sacerdos autem magnus qui ungetur ſupra fratres ſuos, ſupra 10 cujus caput effundetur oleum unctionis, quique obtulerit oblationem ſuam ut induatur veſtibus, in capite ſuo non nutriet comam, & veſtes ſuas non ſcindet horâ gemitus. Et ad omnem virum qui mortu- 11 us eſt non ingredietur: nec pro patre ſuo nec matre ſua polluet ſe. Et ex ſanctuario non exibit, neque prophanabit ſanctuarium Dei 12 ſui: quoniam oleum unctionis Dei ſui ſuper ipſum eſt, ego Dominus.

Hier. 6. *Et non contaminabunt.*
7. *Mulierem ſcortationis et pollutam.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

25 * وجدا كنيد مياني آن چهارپا آن پاك بپليد و مياني آن مرغي آن پليد بپاك و نه
وپسه كنيد مر جانهاي شما در چهارپا ودر مرغ ودر همه آنچه جنبش كند آن زمين
26 آنچه جدا كردم بشما بپليد شدن * وباشيد بمن خاصان كه خاص من :: وجدا كردم
27 شمارا از آن قومها ببودن بمن * ومرد يا زن كه باشد در ايشان اوب يا يدّعني كشتن كشته
شوند در سنك سنكسار كنند ايشانرا خوني ايشان در ايشان *

* فصل بيست يكم * * گفت :: بمشه بگوي بآن كهنان 1
2 پسراني اهرن وبگوي بايشان بجان نه پليد شود در قومي او * كه اگر بقرابتي او آن نزديك
3 باو بمادري او وبپدري او وبپسري او وبدختري او وببرادري او * وبخواهري او آن بكر
4 آن نزديك باو آنچه نه بود بمرد بآن پليد شود * نه پليد شود خداوند در قومي او ببست
5 كردن او * نه موي كنند موي كندن در سري ايشان وكنجي ريشي ايشان نه
6 تراشند و در تني ايشان نه جراحت كنند جراحت * خاصان باشند بخداي ايشان و نه سست
كنند نامي خداي ايشان كه مر قربان :: نان خداي ايشان ايشان نزديك آوردگان
7 وباشند خاص * زني بي‌راه وسست شده نه ستانند وزني رانده از شوهري آن نه ستانند
8 كه خاص است او بخداي او * وخاص كني اورا كه مر قرباني خداي تو او نزديك
آورا خاص باشد بتو كه خاص من :: خاص كنا شمارا * ودختري مردي كهن كه درو
10 استد ببيراه شدن مر پدري آن آن سست كنا در آتش سوخته آيد * وآن كهن آن بزرك از
براداني او آنچه ريخته شود ابر سري او روغني آن ماليدن وپر كند مر قرباني او بپوشيدن مر
11 آن جامها مر موي سري او نه بالاند وجامهاي او نه پاره كند * وابر همه جاني مرده نه آيد
12 بپدري او وبمادري او نه پليد شود * واز آن خاص نه بيرون آيد و نه سست كند مر
خاص جاي خداي او كه تاجي روغني ماليدني خداي او ابر او من ::*

Diſtinguetis igitur inter quadrupedem puram ac pollutam, & inter avem pollutam ac puram: nec abominabiles reddetis animas veſtras in quadrupede, & in ave, inque omni quod reptare facit terra, quod diſtinxi vobis eſſe pollutum. Eritiſq; mihi ſancti, quia ſanctus ſum ego Dominus, & ſeparavi vos à Gentibus, ut eſſetis mei. Vir autem vel mulier, cùm fuerit in eis pytho vel ariolus, interficiendo interficientur: lapidibus lapidabunt illos, ſanguis eorum ſuper eos. 25 26 27

CAP. XXI.

D*ixit quoq;* Domin*us ad Moſheh,* 1 *auoquere ſacerdotes filios Aharon, ac dices ad eos; Per animam ne polluatur* quiſquam veſtri *in populo ſuo: Sed in propinquo ſuo proximo* 2 *ſibi, in matre ſua, & patre ſuo, & filio ſuo, & filiâ ſuâ, & fratre ſuo, Et ſorore ſuâ virgine propin-* 3 *quâ ſibi, quæ non fuerit viro: in ea polluatur. Non polluet ſe dominus in* 4 *populo ſuo ad profanandum ſe. Non* 5 *depilabunt depilando in capite ſuo, & angulum barbæ ſuæ non radent, & in corpore ſuo non vulnerabunt vulnus. Sancti erunt Deo ſuo, neq;* 6 *profanabunt nomen Dei ſui, quia oblationem Domini & panem Dei ſui ipſi offerũt, proindè erunt ſancti. Mulierẽ deviam & profanatam non* 7 *accipient, & mulierem expulſam à marito ſuo non accipient: quia ſanctus eſt ipſe Deo ſuo. Et ſanctificabis eum, quia oblationem Dei tui* 8 *ipſe offert: ſanct*us *erit tibi, quia ſanctus* ſum *ego Dominus ſanctificans vos. Porrò filia viri ſacerdotis,* 9 *cùm cœperit eſſe devia, patrem ſuum ipſa profanat: igne comburetur. Sacerdos autem maximus de* 10 *fratribus ſuis, ſuper cujus caput fuſum fuerit oleum unctionis, & compleverit oblationem ſuam ad induendum veſtes, comam capitis ſui non alet, & veſtimenta ſua non diſcindet: Et ad omnem animam* 11 *mortui non veniet: in patre ſuo & matre ſuâ non polluet ſe. Et è* 12 *ſanctuario non egredietur, neque profanabit ſanctum locum Dei ſui; quia corona olei unctionis Dei ſui eſt ſuper eum: ego Dominus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והוא והוא איתא דאית בה בתולהא יסב : אלמנה ארמלא ומפטרא 13
ודאיתילידא מן פיסוליא ומטעיא בזנו ית אלין לא יסב אלהן בתולתא מכשרא 14
מבנת עמיה יסב איתתא : ולא ולא יפיס זרעיה בעמיה ארום אנא יי מקדשיה : 15
וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם אהרן למימר גבר 16 17
מבנך לזרעיית דריהון דיהי ביה מומא לא יתכשר לקרבא קורבן אלהיה : כי
כל ארום כל גבר דביה מומא לא יקרב גבר דסמי או דחגיר או דלקי בחוטמיה 18
או דמשתמיט ירכיה : או איש או גבר דיהי ביה תביר דרגל או תביר דידא : 19
או גבן או דגבינוי שכבן חפיין עינוי או 20
לית שער בגבינוי או דחלזון בעינוי
דמערב חיוורא באוכמא או דמלי חרסין
יבישין או דמלי חזזיתא מצריתא או
דפחדוי נפיחן וקליטן : כל איש כל גבר 21

ירושלמי 20 או דגבינוי חפין עינוי או
דלית ליה סער בגבינוי או דגביח או
רננים או יחלזוה בעינוי או דמלי גרב
או דמלי חזזין או דחסר כוליא :

כהין דביה מומא מזרעא דאהרן כהנא לא יתכשר לקרבא קרבניא דיי מומא
ביה ית קרבן אלהיה לא יתכשר לקרבא : לחם ברם מותרי קרבניא דאלהיה 22
מה דמשתייר מן קודשי קודשיא ומן קודשיא יתפרנס : אך לחוד לפרגודא 23
לא ייעול ולמדבחא לא יקרב ארום מומא ביה ולא יפיס ית מקדשי ארום אנא יי
מקדשהון : וידבר ומליל משה עם אהרן ועם בנוי ועם כל בני ישראל : 24

כב

וידבר הי ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם אהרן ועם בנוי ויתפרשון 1 2
מקודשיא דבני ישראל ולא יפסון ית שמא דקודשי דהינון מקדשין קדמי אנא יי :
אמר אימר להון אזדהרון לדריכון כל גבר דיקרב מכל בניכון לקודשיא דיקדשון 3
בני ישראל קדם יי וסובתיה עלוי וישתיצי בר נשא ההוא במותנא מן קדמי אנא יי :
איש איש גבר טלי או גבר סיב מזרעא דאהרן והוא מצרעא או דייב בקודשיא 4
לא ייכול עד זמן דמידכי ודיקרב בכל סואבת בר נש או גבר דתיפוק מניה שכבת
זרעא : או איש או גבר די יקרב בכל רחשא דיסתאב ליה או באינשא דמית 5
דיסתאב ליה ולכל סאובתיה בחייוי : נפש בר נש כהין דיקרב ביה יהי מסאב 6
עד רמשא ולא ייכול מן קודשיא אלהין אין אסחי בשרה בארבעין סווין דמוי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum*

Et mulierem in qua eſt virginitas ipſius accipiet. Viduam *verò*, & 13 repudiatam, & quæ nata eſt ex illicito concubitu, & errantem poſt 14 ſcortationem, iſtas non accipiat: ſed virginem rectam è filiabus populi ſui accipiat in uxorem. Neque prophanabit ſemen ſuum in po- 15 pulo ſuo: quoniam ego Dominus ſanctificans ipſum. Et loquutus 16 eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum Aharon, dicendo; 17 Vir de filiis tuis per familias generationum ſuarum in quo erit macula, non erit rectus ut offerat oblationem Dei ſui. Nam omnis 18 vir in quo macula fuerit, non accedet: vir qui eſt cæcus, aut claudus, aut qui eſt percuſſus in naribus ſuis, aut cui luxatum eſt femur: 19 Aut vir in quo fuerit fractura pedis, aut fractura manus: Aut cu- 20 jus palpebræ ſubſidentes tegunt oculos ejus, aut non eſt pilus in palpebris ejus, aut in cujus oculo eſt ſuffuſio in qua ſit permixtum album cum nigro, aut qui plenus ſit ſcabie ſicca, aut qui plenus ſit impetigine Ægyptia, aut cujus teſticuli inflati ſint & contracti. Quiſque ſacerdos in 21 quo eſt macula de ſemine Aharon ſacerdotis, non eſt rectus ad offerendum oblationes Domini: macula eſt in eo, oblationem Dei ſui non eſt aptus offerre. Verùm *de* reſiduis oblationum Dei ſui, eo 22 quod ſupereſt de ſanctis ſanctorum & de ſanctis, alatur. Tantùm in- 23 tra velum ne ingrediatur, & ad altare non accedat, quoniam macula eſt in eo: ne prophanet ſanctuaria mea, quoniam ego Dominus ſanctificans eos. Et loquutus eſt Moſes cum Aharon & filiis ejus, & 24 cum omnibus filiis Iſrael.

Hieroſ. 20. *Aut cujus palpebræ tegunt oculos, aut qui non habet pilos in palpebris, aut qui eſt procerus, aut ſtatura brevis, aut cui ſuffuſio eſt in oculis, aut qui plenus eſt ſcabie, aut impetiginibus, aut qui caret teſticulo.*

CAP. XXII.

Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum 1 Aharon & filiis ejus, ut ſeparent ſe à ſanctitatibus filiorum Iſrael, 2 neque polluant nomen ſanctitatis meæ, *in iis* quæ ipſi ſanctificant coram me. Ego Dominus. Dic illis; Cavete in generationibus veſtris. Quicunque acceſſerit ex omnibus filiis veſtris ad ſancta quæ ſan- 3 ctificant filii Iſrael coram Domino, & immunditia ejus eſt ſuper eum, exterminabitur homo ille peſte à facie mea: ego Dominus. Vir, ju- 4 venis aut ſenex, ex ſemine Aharon, qui fuerit leproſus aut fluxum patiens, de ſanctificatis non comedet donec mundus erit: & quiſquis acceſſerit ad ullam immunditiam hominis, aut vir ex quo exierit ſemen coitus: Aut quicunque tetigerit ullum reptile, unde im- 5 mundus fieri poteſt, aut hominem mortuum unde immunditiam contrahere poteſt, aut ullam immunditiam ejus in vita ſua. Homo ſacer- 6 dos qui talem tetigerit, erit immundus uſque ad veſperam: neque comedet de ſanctificatis, niſi abluerit carnem ſuam in quadraginta ſatis aquæ.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

13 * واو زن در بكري آن بستاند * بيوه ورانده وسست شده بيراه مر اينان نه ستاند كه الّا بكر از 14
15 16 قومي[او] بستاند زن * ونه سست كند نسلي او در قومي او كه من :: خاص كنا اورا * سخن
17 گفت :: بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن بگفتن مرد از نسلي تو بعصرهايي ايشان آنچه باشد
18 درو عيب نه نزديك شود بنزديك آوردن قرباني خداي او * كه همه مرد آنچه درو عيب نه نزديك
19 شود مردي كور يا لنك يا بيني چوغ يا زياده اندام * يا مردي آنچه باشد درو شكسته پا يا
20 شكسته دست * يا كوز پشت يا خرد يا آبله در چشمي او يا گري خشك يا گري تر يا دميده
21 خايه * همه مرد آنچه درو عيب از نسلي اهرن آن كهن نه نزديك شود بنزديك آوردن قرباني ::
22 عيب درو مر قرباني خداي او نه نزديك شود بنزديك آوردن * قرباني خداي او از خاصهاي
23 آن خاصها واز آن خاصها بخورد * خاصه بآن پرده نه آيد وبآن مذبح نه نزديك شود كه
24 عيب درو ونه سست كند مر خاصهايي من كه من :: خاص كناي ايشان * سخن گفت مشه
باهرن وبپسراني او وبهمه پسراني يسرال * * فصل بيست دوم *
1 2 * سخن گفت :: بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن وبپسراني او پرهيز كنند از خاصهاي
3 پسراني يسرال ونه سست كنند مر نامي خاصي من آنچه خاص كنان بمن من :: * بگوي بايشان
بعصرهاي شما همه مردي آنچه نزديك شود از همه نسلي شما بآن خاصها آنچه خاص كنند
4 پسراني يسرال :: وپليدي او ابر او ونيست شود آن جاني آن آن از پيشي من من :: * مردي
مردي از نسلي اهرن واو پيس يا تراوش در خاصها نه خورد تا آنچه پاك شود وآن رسا در همه
5 پليدي جان يا مردي آنچه بيرون آيد ازو ريزش نسل * يا مردي آنچه برسد در همه جنبش
6 آنچه پليد شود باو يا در آدم آنچه پليد شود باو بهمه پليدي او * جاني آنچه برسد درو
وپليد باشد تا ايوار ونه خورد از آن خاصها كه الّا بشست تني او در آب *

Ipſe quoque uxorem in virginitate ſua accipiet. Viduam, & expulſam, & profanatam, deviam, iſtas non accipiet: ſed virginem de populo ſuo capiet in uxorem. Et non profanabit ſobolem ſuam in populo ſuo: quia ego Dominus ſanctificans eum. Loquutuſq; eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, Loquere ad Aharon, dicendo; Quiſque de ſobole tua, in ſeculis ſuis, in quo fuerit vitium, non appropinquabit ad offerendum oblationem Dei ſui: Nam omnis vir in quo fuerit vitiũ, non appropinquabit: vir cæcus, vel claudus, vel ſimus, vel abundans aliquo *membro: Aut vir in quo fuerit confractus pes, vel confracta manus: Vel incurvus dorſo, vel nanus; vel pterygium* habens *in oculo ſuo, vel ſcabiem ſiccam, vel ſcabiem humidam; vel inflatus teſticulo. Omnis vir in quo* eſt *vitium, de progenie Aharon ſacerdotis, non appropinquabit ad offerendum oblationem Domini: vitium* eſt *in eo, non appropinquabit ad offerendum oblationem Dei ſui. Oblationem Dei ſui de ſanctitatibus ſanctitatum, & de ſanctis comedet. Veruntamen intra velum non veniet, & altari non appropinquabit, quia vitium* eſt *in eo, & non profanabit ſancta mea: quia ego Dominus ſanctificans eos. Hæc itaq; locutus eſt Moſheh ad Aharon & filios ejus, omneſque filios Iſrael.* 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

CAP. XXII.

L*Oquutus eſt* quoque *Dominus ad* 1 *Moſheh, dicendo, Loquere ad Aha-* 2 *ron & filios ejus, ut caveant* ſibi *à ſanctificationibus filiorum Iſrael, & ne profanent nomen ſanctitatis meæ,* & *quod ſanctificant mihi: ego Dominus. Dic illis; In ſeculis veſtris omnis* 3 *vir qui appropinquaverit ex tota progenie veſtra ad ſanctificationes quas ſanctificaverint filii Iſrael Domino, & pollutio ſua* fuerit *ſuper ipſum, annihilabitur quidem anima illa à præſentia mea: ego Dominus. Quilibet vir de ſobole Aha-* 4 *ron, qui fuerit leproſus, vel fluxu laborans, de ſanctificationibus non comedet donec purificatus fuerit: accedens quoque ad omnem pollutionem animæ, aut vir è quo egreditur effuſio genituræ, Aut vir qui acceſſerit* 5 *ad omne reptile in quo pollutus ſit, vel ad hominem in quo pollutus ſit in qualibetcunque pollutione ejus: Ani-* 6 *ma* inquam *quæ acceſſerit ad ipſum, polluta quidem erit uſque ad veſperam: & non comedet de ſanctificationibus, niſi laverit corpus ſuum in aqua.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ובא וְיִטְמוּעַ שִׁמְשָׁא וְיִתְכַּשַּׁר וּבָתַר כְּדֵין יֵיכוֹל מִן קוּדְשַׁיָּא אֲרוּם מְזוֹנֵיהּ הוּא : 7
נבלה נְבִילָא וּקְטוּלָא לָא יֵיכוֹל לְאִסְתַּאֲבָא בָהּ אֲנָא יְיָ : ושמרו וְיִטְרוּן בְּנֵי 8
יִשְׂרָאֵל יַת מַטְּרַת מֵימְרִי וְלָא יְקַבְּלוּן עֲלוֹי חוֹבָא וְלָא יְמוּתוּן בֵּיהּ בְּאֶישָּׁא מְצַלְהֲבָא 9
אֲרוּם יְפַסוּנֵיהּ אֲנָא יְיָ מְקַדְּשְׁהוֹן : וכל זר וְכָל חִילוֹנַי לָא יֵיכוֹל קוּדְשָׁא בַּר יִשְׂרָאֵל 10
דְהוּא תּוֹתְבָא דְכַהֲנָא וְאַגִּירָא לָא יֵיכוֹל קוּדְשָׁא : כהן וְכַהֲנָא אֲרוּם יִקְנֵי בַּר 11
נַשׁ נוּכְרָאָה קִנְיַן כַּסְפֵּיהּ הוּא יֵיכוֹל בֵּיהּ וּמַרְבְּיָינֵי בַיְיתֵיהּ הִינוּן יֵיכְלוּן בִּלְחֵמֵיהּ :
ובת וּבְרַת כַּהֵן אֲרוּם תְּהֵי מִתְנַסְבָא לִגְבַר חִילוֹנַי הִיא בְּאַפְרָשׁוּת קוּדְשַׁיָּא לָא 12
תֵיכוֹל : ובת וּבְרַת כַּהִין אֲרוּם תְּהֵי אַרְמְלָא אוֹ מִיתָרְכָא וּוְלַד לֵית לָהּ מִנֵּיהּ 13
וְתָבַת לְבֵית אִיבָהָא דְלָא מִנַּטְרָא יְבָם הֵי כְּיוֹמֵי טַלְיוּתָהּ וְלָא מְעַבְּרָא מִן מְזוֹנֵיהּ
דְאִיבָהָא תֵּיכוֹל וְכָל חִלוֹנַי לָא יֵיכוֹל בֵּיהּ : ואיש וּגְבַר יִשְׂרָאֵל אֲרוּם יֵיכוֹל 14
קוּדְשָׁא בְּשָׁלוּ וְיוֹסֵיף חוּמְשׁ דְמוֹי עֲלוֹי וְיִתֵּן לְכַהֲנָא יַת קוּדְשָׁא : ולא יחללו 15
וְלָא יְפַסּוּן יַת קוּדְשַׁיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת דְיַפְרְשׁוּן לִשְׁמָא דַייָ : והשיאו וְיַארְעוּן יַתְהוֹן 16
חוֹבֵי אַשְׁמַתְהוֹן בְּמֵיכַלְהוֹן בְּסוֹאֲבָא יַת קוּדְשֵׁיהוֹן אֲרוּם אֲנָא יְיָ מְקַדִּישֵׁיהוֹן : וידבר
וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹי וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר 17 18
טְלֵי אוֹ גְבַר סִיב מִבֵּית גְּנִיסַת יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרַיָּא דְבְיִשְׂרָאֵל דִיקָרֵב קוּרְבָּנֵיהּ לְכָל
נִדְרֵיהוֹן וּלְכָל נְסִיבַתְהוֹן דִיקָרְבוּן קֳדָם יְיָ לַעֲלָתָא : לרצונכם לְרַעֲוָא לְכוֹן שְׁלִים דְכַר 19
בְּתוֹרֵי בְּאִימְרַיָּא וּבִבְנֵי עִזַּיָּא : כל כָּל דְבֵיהּ מוּמָא לָא תְקַרְבוּן אֲרוּם לָא לְרַעֲוָא יְהֵי 20
לְכוֹן : ואיש כי וּגְבַר אֲרוּם יְקָרֵב נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ לְאַפְרָשָׁא נִדְרָא אוֹ 21
נְסִיבְתָּא בְּתוֹרֵי אוֹ בְעָנָא שְׁלִים יְהֵי לְרַעֲוָא כָּל מוּמָא לָא יְהֵי בֵיהּ : עורת דְסָמֵי 22
אוֹ דִתְבִיר גַּרְמָא אוֹ דְרִיסוֹי לְקִיָּין אוֹ דְעֵינוֹי לְקִיָּין דִמְעָרַב חִיוָּרָא בְאוּכְמָא אוֹ דְמַלֵּי
חַרְסִין יַבְשִׁין אוֹ חֲזַוְיָתָא מִצְרָיְתָא לָא תְקָרְבוּן אִלֵּין קֳדָם יְיָ וְקוּרְבְּנָא לָא תִקְרְבוּן
מִנְהוֹן עַל מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ : ושור וְתוֹר וְאִימַּר יַתִּיר כּוּלְיָא אוֹ דְחַסִּיר כּוּלְיָא 23
נְסִיבָא תַּעֲבֵיד יָתֵיהּ וּלְנִדְרָא לָא יְהֵי לְרַעֲוָא : ומעוך וּדְמָעִיךְ וּדְכָתִישׁ פַּחֲדוֹי וְדִשְׁחִית 24
וּדְמְרִיס גִּידוֹי לָא תְקָרְבוּן לִשְׁמָא דַייָ וּבְאַרְעֲכוֹן לָא תְּסָרְסוּן : ומיד וּמִן יַד בַּר 25
עַמְמִין לָא תְקָרְבוּן יַת קוּרְבַּן אֱלָהֲכוֹן מִכָּל אִלֵּין אֲרוּם חִיבּוּלְהוֹן בְּהוֹן מוּמָא בְהוֹן פְּסִילִין הִינוּן לָא לְרַעֲוָא יְהוֹן לְכוֹן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et occumbet ſol,& aptus fiet : & poſtea comedat de ſanctificatis , quoniam 7
cibus ejus eſt. Cadaver aut interfectum non comedet, ut polluatur in 8
eo. Ego Dominus. Cuſtodiant itaque filii Iſrael cuſtodiam verbi mei,nec 9
recipiant ſuper illud delictum, ne moriantur propter illud igni inflammato,
ſi prophanaverint illud. Ego Dominus ſanctificans eos. Omnis quoque 10
prophanus non comedat ſanctificatum : filius Iſrael qui eſt inquilinus
ſacerdotis, & mercenarius , non comedat ſanctificatum. Sacerdos verò 11
quando emerit hominem extraneum pretio pecuniæ ſuæ, ipſe comedet de
eo: & alumni domus ejus,ipſi comedent de pane ejus. Filia autem ſacerdotis 12
quando erit nupta viro prophano,ipſa de ſeparatione ſanctificatorum
non comedet. Filia verò ſacerdotis quando erit vidua aut repudiata, & 13
filius non fuerit illi de eo,& reverſa fuerit in domum patris ſui non ſervata
leviro, ſicut diebus pueritiæ ſuæ, neque prægnans facta fuerit, ex cibo
ipſius patris ſui comedet: prophanus autem nullus ex eo comedet. Vir verò 14
Iſrael quando comederit ſanctificatum per ignorantiam,addaꝫ quintam
partem ejus ſuper illud, & reddat ſacerdoti ſanctificatum. Et non prophanabunt 15
ſanctificata filiorum Iſrael , quæ ſeparabunt nomini Domini.
Et invenient eos peccata delicti ipſorum, cum comederint ipſi in immunditia 16
ſanctificata eorum : quoniam ego Dominus ſanctificans eos. Et loquutus 17
eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum Aharon & cum 18
filiis ejus,& cum omnibus filiis Iſrael; Vir juvenis,aut ſenex,ex domo familiæ
Iſrael & de peregrinis qui in Iſraele ſunt, qui obtulerit oblationem ſuam
juxta omnia vota eorum,& juxta omnes ſpontaneas oblationes eorum,
quas obtulerint coram Domino in holocauſtum : Ut placationem vobis 19
impetret,integer maſculus ſit ex bobus,vel ex ovibus,vel ex capris. Quicquid 20
in quo fuerit macula non offeretis : quia non erit pro vobis placabile.
Et vir quando obtulerit victimam ſanctificatorum coram Domino, 21
ut perſolvat votum,aut ſpontaneam oblationem,de armento aut de grege:
integer erit in beneplacitũ,ulla macula non erit in eo. Quicquid eſt cæcũ, 22
aut fractũ oſſe,aut cujꝰ ſupercilia percuſſa,aut cujꝰ oculi percuſſi ſunt mixto
albo cum nigro, aut ꝙ plenũ eſt ſcabie ſicca, aut impetigine Ægyptia, non
offeretis illa corã Dño,et oblationẽ non offeretis ex illis ſuper altare coram
Dño. Bovẽ & ovẽ redundantẽ teſticulo aut deficientẽ teſticulo,pro ſpontanea 23
oblatione poteris facere,pro voto autẽ non acceptabitur. Quod verò 24
compreſſũ eſt aut contuſũ teſticulis,aut corruptis aut contuſis nervis,non
offeretis nomini Dñi: & in terra veſtra nõ caſtrabitis. Et ex manu populorũ 25
nõ offeretis oblationẽ Dei veſtri ex omnibꝰ iſtis: quia corruptio eorũ in eis
eſt,vitium in ipſis eſt;prophana ſunt hæc, nec in beneplacitum erunt vobis.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* و بيايد آن خورشيد و پاك شود و پس بخورد از آن خاصها كه ناني اوست او * لاشه و نخچير 7 8
نه خورد بپليد شدن در آن من ⁖ * و نگاه دارند مر نگاهداشتي من و نه بر دارند ابر 9
او خطا و بميرند درو كه سست كنند اويرا من ⁖ خاص كنا ايشانرا * و همه بيگانه نه 10
خورد خاص مهماني كهن و مزدور نه خورد خاص * و كهن كه بخرد جاني خريدهي سيمي او 11
او بخورد درو و زاييدهي خانهي او ايشان بخورند در ناني او * و دختري كهن كه باشد بمردي 12
بيگانه آن در جدا كرد آن خاصها نه خورد * و دختري كهن كه باشد بيوه و رانده و نسل 13
نيست بآن و باز گردد بخانهي پدري آن چون كودكيهاي آن از ناني پدري آن بخورد و همه
بيگانه نه خورد درو * و مردي كه بخورد خاص در غلطي بيفزايد پنج يكّه او ابر او و بدهد 14
بكهن مر آن خاص * و نه سست كنند مر خاصهاي پسراني يسرال مر آنچه جدا كنند ⁖ * 15
* و بر دارند ايشان گناهي جرم در خوردن ايشان مر خاصهاي ايشان كه من ⁖ خاص كنا 16
ايشانرا * سخن گفت ⁖ بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن و بپسراني او و بهمه پسراني يسرال 17 18
و بگوي بايشان مرد مرد از خانهي يسرال و از آن غريب در يسرال آنچه نزديك آورد قرباني
او بهمه نذرهايي ايشان و بهمه سخاوتهاى ايشان آنچه نزديك آورند ⁖ بعله * برضا 19
كردني شما تمام نرينه در گاو و در برّها و در بزها * همه آنچه درو عيب نه نزديك آوريد 20
كه نه برضا باشد بشما * و مردي كه نزديك آورد ذبحت شلميم ⁖ بشرح كردن نذر 21
يا بسخاوت در گاو يا در گوسپند تمام باشد برضا هيچ عيب نباشد درو * كور يا شكسته يا 22
بريده يا زبي يا گري خشك يا گري تر نه نزديك آوريد اينان ⁖ و قربان نه دهيد از
ايشان ابر آن مذبح ⁖ * و گاو و برّه زياده اندام و كم اندام سخاوت بكني اويرا و بنذر 23
نه رضا شود * و ماليده و كوفته و كسيخته و بريده نه نزديك آوريد ⁖ و در ولايتي شما نه 24
كنيد * و از دست پسري بيگانه نه نزديك آوريد مر قرباني خداي شما از همه اينان كه 25
تباهي ايشان در ايشان عيب در ايشان نه رضا باشند بشما *

Cùm autem occiderit ſol, tunc purus 7
erit, & poſteà comedet de ſanctificationibus,
quia panis ejus ſunt
ipſæ. Cadaver & prædã non comedet 8
ad polluendum ſe in eis: ego Dominus.
Cuſtodiant igitur cuſtodiã meam, ut 9
non portent propterea peccatum, &
moriantur in eo cùm profanârint
illam: ego Dominus ſanctificans eos.
Omnis autem alienigena non comedet 10
ſanctificationem : hoſpes ſacerdotis,
& mercenarius non comedet ſanctificationem.
At ſacerdos cùm emerit 11
animam emptione argenti ſui, ipſe
comedet ex ea, & natus domi ejus :
ipſi comedent de pane ejus. Filia 12
autem ſacerdotis cùm fuerit viro alieno,
ipſa de ſeparatione ſanctificationum
non comedet. Filia verò 13
ſacerdotis cùm fuerit vidua, aut expulſa,
& ſoboles non fuerit ei, & reverterit
ad domum patris ſui, ſicut
in pueritiis ſuis, de pane patris ſui
comedet : omnis autem alienigena,
non comedet ex eo. Et vir cùm comederit 14
ſanctificationem per errorem,
addet quintam partem ejus ſuper eã,
& dabit ſacerdoti ſanctificationem.
Et non profanabunt ſanctificationes 15
filiorum Iſrael quas ſeparant Domino:
Nec portabunt peccatum delicti 16
dum comederint ſanctificationes
eorum : quia ego Dominus ſanctificans
eos. Locutúſque eſt Dominus 17
ad Moſheh, dicendo, Loquere 18
ad Aharon & filios ejus, omneſque
filios Iſrael, ac dices eis ; Quilibet
vir de domo Iſrael, & de peregrino
in Iſrael, qui obtulerit oblationem
ſuam pro omnibus votis ſuis,
& pro omnibus ſpontaneis ſuis,
quæ obtulerint Domino in holocauſtum:
Ut placuerit vobis, offeretis 19
perfectum maſculum de bobus, vel de
agnis, vel de capris. Omne in quo 20
fuerit *vitium, non offeretis : nam in*
beneplacitum non erit pro vobis.
Vir autem cùm obtulerit victimam 21
pacificorum Domino, ad declarandum
votum , vel in ſpontaneum,
de bobus aut de ovibus perfectũ erit,
in gratiam: ullum vitium non erit in
eo. Cæcum, aut fractum, aut conciſum, 22
aut habentem *fluxum, vel ſcabiem*
ſiccam, vel ſcabiem humidam,
non offeretis iſta Domino, neque oblationem
dabitis ex eis ſuper altare
Domino. Et bovem & agnum abundantem 23
aliquo *membro, vel deficientem*
membro, ſpontaneum facias eũ:
at pro voto non acceptabitur. Et pertritum, 24
& contuſum, & evulſum, &
exciſum teſticulos, *non offeretis Domino,*
& in regione veſtra non facietis.
De manu autem filii extranei 25
non offeretis oblationem Dei veſtri
ex omnibus iſtis, quia corruptio eorum
eſt *in ipſis, vitium* eſt *in eis :*
non accepta erunt pro vobis.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : 26
שור עִידָן דְאִתְדְּכַר לַן סִדְרֵי קוּרְבָּנִינַן מָה 27
דַהֲוֵינַן מְקַרְבִין בְּכָל שְׁנָא וּשְׁנָא הֲווֹ
קוּרְבָּנִינַן מְכַפְּרִין עַל חוֹבִינָן וּכְדוּ דִי
גְרַמוּ חוֹבַיָּא וְלֵית לַן מָה נְקָרְבָא מִן
עֶדְרֵי עָנִין תּוֹרָא אִתְבְּחַר קֳדָמוֹי בְּגִין
מַדְכַּר זְכוּת סָבָא דְאָתָא מִמַּדִינְחָא פְּטִיר
כּוּלֵי קְרִיב לִשְׁמָךְ בַּר תּוֹרִין רַכִּיךְ שָׁמִין
אִימְרָא אִתְבְּחַר תִּנְיָין בְּגִין מַדְכַּר זְכוּתֵיהּ
דִשְׁיֵיהּ דְאִתְעֲקַד עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא וּפְשַׁט
צַוְּארֵיהּ בְּגִין שְׁמָךְ שְׁמַיָּא מְכוּ וּנְחַתוּ
וְחָמָא יִצְחָק יַת שִׁכְלוּלֵיהוֹן וְכָהֲיָין עֵינוֹי
מִמְּרוֹמַיָּא מִן בְּגִין כְּדֵין זְכָה וְאִזְדַּמַּן לֵיהּ
אִמְרָא תְּחוֹתוֹי לַעֲלָתָא גְּדִי בַּר עִזֵּי אִתְבְּחַר
תְּלִיתָא בְּגִין מַדְכַּר זְכוּת שְׁלִימָא דַעֲבַד
גַּדְיֵי בַּר עִזֵּי תַּבְשִׁילִין וְאוֹבִיל לְאָבוּי
וְזָכָה לְמִקַּבְּלָא סֵדֶר בִּרְכָתָא בְּגִין כֵּן
פְּרִישׁ מֹשֶׁה נְבִיָּא וְאָמַר עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
תּוֹר אוֹ אִימַּר אוֹ גַּדְיָא אֲרוּם יִתְיְלִיד
כְּאוֹרַח עָלְמָא וִיהֵי שִׁבְעָתָא יוֹמִין בָּתַר
אִמֵּיהּ מְטוּל דְיִשְׁתְּמוֹדַע דְלָא נְפִיל
וּמִיּוֹמָא תְמִינָאָה וּלְהַלְאָה יִתְרְעֵי לְקָרְבָא
קוּרְבְּנָא לִשְׁמָא דַייָ : ושור עַמִּי בְּנֵי 28
יִשְׂרָאֵל הֵיכְמָא דַאֲבוּנָן רַחֲמָן בִּשְׁמַיָּא כֵּן
תְּהֱווֹן רַחֲמָנִין בְּאַרְעָא תּוֹרְתָא אוֹ רְחֶלְא
יָתָהּ וְיַת בְּרָהּ לָא תִּיכְסוּן בְּיוֹמָא חַד :
וכי וַאֲרוּם תִּכְסוּן נִכְסַת נִסְכָא לִשְׁמָא 29
דַייָ לְרַעֲוָא לְכוֹן תִּיכְסוּן : ביום בְּיוֹמָא 30
הַהוּא יִתְאֲכֵל לָא תְשַׁיְירוּן מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא אֲנָא יְיָ : ושמרתם וְתִיטְרוּן יַת 31
פִּיקוּדַי וְתַעַבְדוּן יַתְהוֹן אֲנָא יְיָ דְיָהֵב אֲגַר טַב לְנַטְרֵי פִקוּדַי וְאוֹרַיְיתִי : ולא תחללו
וְלָא תְפַסּוּן יַת שְׁמָא דְקוּדְשִׁי וְאֶתְקַדַּשׁ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָא יְיָ מְקַדִּשְׁכוֹן : המוציא 32
דְהַנְפֵּיק יַתְכוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מְטוּל לְמֶהֱוֵי לְכוֹן לֶאֱלָהָא אֲנָא יְיָ : 33

כג

וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן 1 2
וּזְמַן סִדּוּרֵי מוֹעֲדַיָּא דַייָ דִתְאַרְעוּן יַתְהוֹן מְאַרְעֵי קַדִּישׁ אִלֵּין הִינוּן זְמַן סִדּוּרֵי
מוֹעֲדָיי : ששת שִׁיתָּא יוֹמִין תִּתְעֲבֵד עִיבִידָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבָּא וְנַיְיחָא מְאָרַע 3
קַדִּישׁ כָּל עִיבִידָא לָא תַעַבְדוּן שַׁבְּתָא הִיא לַייָ בְּכָל אֲתַר מוֹתְבָנֵיכוֹן : אלה
מוֹעֲדֵי אִלֵּין זְמַנֵּי סִידּוּרֵי מוֹעֲדַיָּא דַייָ מְאַרְעֵי קַדִּישׁ דִּי יִתְרְעוּן יַתְהוֹן בְּזִמְנֵיהוֹן : 4
בחדש בְּיַרְחָא דְנִיסָן בְּאַרְבֵּיסַר לְיַרְחָא בֵּינֵי שִׁמְשַׁיָּא זְמַן נִכְסַת פִּסְחָא 5
לִשְׁמָא דַייָ :

27 עִדָּן דְאִתְדְּכַר לָן סִדְרֵי קוּרְבָּנִינָן
מָה דַהֲוֵינָן מְקָרְבִין בְּכָל שְׁנָא
וּשְׁנָא הֲווֹ קוּרְבָּנִינָן מְכַפְּרִין עַל חוֹבִינָן
וּכְדוּ דִי גְרַמוּ חוֹבַיָּא וְלֵית לָן מָה נְקָרְבָא
מִן עֶדְרֵי עָנִין תּוֹרָא אִתְבְּחַר קֳדָמַי בְּגִין
לְמִדְכְּרָא סָבְיָא דְמַדִּינְחָא פְּטִיר כּוּלֵיהּ
קְרֵב לִשְׁמָךְ בַּר תּוֹרִין וּרְהַט לְבַקְרוּתֵיהּ
וּנְסִיב בַּר תּוֹרִין רַכִּיךְ וְטָב וִיהַב יָתֵיהּ
לְרָבְיָא וְאוֹחִי רָבְיָא לְמֶעְבַּד יָתֵיהּ וּפַטִּירִין
אֲפָה וְיֵיכוֹל מַלְאָכִין וְזָכָה לְמִתְבַּשְּׂרָא
דְהָא שָׂרָה יָלְדָה לְיִצְחָק אִמְּרָא אִתְבְּחַר
תִּנְיָין בְּגִין לְמִדְכְּרָא זְכוּתֵיהּ דִשְׁיֵיהּ דַעֲקַד
גַּרְמֵיהּ עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא וּפְשַׁט צַוְּארֵיהּ
בְּגִין שְׁמָךְ שְׁמַיָּא מָכוּ וּנְחַתוּ וַחֲמָא יִצְחָק
יַת שִׁכְלוּלֵיהוֹן וְכָהֲיָין עֵינוֹי מִמְּרוֹמַיָּא מִן
בְּגִין כְּדֵין זְכָה וְאִזְדַּמִּין לֵיהּ תַּמָּן אִמַּר
תְּחוֹתוֹי לַעֲלָתָא : וְתוּ זְכוּ תְלִיתָאֵי גְּדִי
בַּר עִזִּין לְמִדְכְּרָא זְכוּתֵיהּ דִתְמִימָא
דִלְבִישׁ מַשְׁכִין גַּדְיָין וַעֲבַד תַּבְשִׁילִין וְאַיְתֵי
לְאָבוּי מִן תַּבְשִׁילוֹי וַחֲמַר אַשְׁקֵי יָתֵיהּ
וְזָכָה לְמִתְקַבְּלָא סֵדֶר בִּרְכָתָא מִן יִצְחָק
אֲבוּי וּלְמוֹקְמָא תְרֵי עֲשַׂר שִׁבְטִין קַדִּישִׁין
לִשְׁמָךְ : הָא בְּכֵן פְּרַשׁ מֹשֶׁה נְבִיָּא דַייָ
וַאֲמַר עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל תּוֹר אוֹ אִמַּר אוֹ
גְּדִי אֲרוּם דְאִתְיְלִיד וִיהֵי שׁוּבְעָא יוֹמִין
בָּתַר אִמֵּיהּ וּמִן יוֹמָא תְמִינָאָה וּלְהַלָּן יְהֵוֵי
כָּשַׁר לְמִקְרְבָא יָתֵיהּ קוּרְבָּנָא לִשְׁמָא דַייָ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Tempore quo in memoriam 26 27
revocabas nobis ordines
oblationum noſtrarum , id quod
offerimus unoquoque anno , erant
oblationes noſtræ expiantes peccata
noſtra; jam verò occaſionem dederunt
peccata , & non eſt nobis quod
offeramus de gregibus ovium noſtrarum,
bos electus eſt coram eo, ut
revocetur in memoriam meritum ſenis
qui venit ex oriente,ſyncerus totus
obtulit nomini tuo juvencum tenerum
pinguem : ovis electa eſt ſecundò,
quæ in memoriam revocaret
ovem illam quæ ligata eſt in altari;
& extendit collum ſuum propter nomen
tuum; cœli humiliati ſunt &
deſcenderunt, & vidit Iſaac fundamenta
eorum,& caligârunt ejus oculi
ab excelſis, propterea dignus eſt
habitus ut ejus in locum pararetur
agnus in holocauſtum. Hircus caprarum
electus eſt etiam , ut in memoriam
revocet meritum illius perfecti
qui condimenta paravit ex hirco
caprarum , & attulit ad patrem
ſuum ; propterea dignus eſt habitus
qui reciperet ordinem benedictionis:
propterea diſertè expoſuit Moſes
propheta , & dixit ; Populę mi
filii Iſrael , bos, aut ovis, aut hircus
cùm natus fuerit juxta morem
ſeculi, ſit ſeptem dies poſt matrem
ſuam , ut innoteſcat non eſſe abortivum:
à die autem octavo & deinceps
grati erunt ut offerantur in oblationem
coram Domino. Populę 28
mi filii Iſrael, quemadmodum pater
noſter miſericors eſt in cœlis,ſic eritis
miſericordes in terra : bovem
aut ovem unà cum ſuo fœtu non mactabitis
die eodem. Quando autem 29
mactabitis hoſtiam gratiarum actionis
nomini Domini, pro acceptatione
veſtri mactabitis. In die illo 30
comedetur , non relinquetis ex eo uſque ad mane : ego Dominus. Cuſtodite 31
ergo præcepta mea, & facite ea : ego Dominus, qui do mercedem
bonam cuſtodientibus mandata mea & legem meam. Neque prophanabitis 32
nomen ſanctitatis meæ, ut ſanct.fiær in medio filiorum Iſrael. Ego
Dominus ſanctificans vos. Qui eduxi vos redemptos de terra Ægypti, 33
ut ſim vobis in Deum : ego Dominus.

CAP. XXIII.

PRæterea locutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum filiis 1
Iſrael, & dices illis ; Tempus ordinum ſolennitatum Domini,quas convocabitis 2
convocationes ſanctas, iſta ſunt tempora ordinationis ſolennitatum
mearum. Sex diebus fiet opus , ſed in die ſeptimo ſabbathum & 3
quies, convocatio ſancta, omne opus non facietis : ſabbathum eſt Domino
in omni loco habitationum veſtrarum. Iſta ſunt tempora ordinationum 4
ſolennitatum Domini , convocationes ſanctæ quas convocabunt
in tempore ſuo. In menſe Niſan, decima quarta menſis inter veſperas, 5
tempus erit mactationis Paſchæ nomini Domini.

Hieroſ. 27 *Tempore quo in memoriam revocabas nobis ordines oblationum,*
quas offerimus unoquoque
anno fuerunt oblationes noſtræ expiantes
peccata noſtra; jam verò quando
occaſionem dederunt peccata , &
non eſt nobis quod offeramus de gregibus
ovium noſtrarum, bos electus eſt
coram me, ut in memoriam revocetur
ſenex orientalis ; ſyncerus totus
obtulit nomini tuo juvencum, & cucurrit
ad bovile ſuum & accepit juvencum
tenerum & bonum , quem
dedit puero, & feſtinavit puer ipſum
parare & azyma coxit, & comederunt
angeli, & dignus reputatus eſt
cui annuntiaretur Saram parituram
Iſaacum : agnus electus eſt ſecundò,
ut in memoriã revocet meritũ principis
illius qui ſe ipſum ligavit ſuper
altare, & extendit collum pro nomine
tuo; cœli humiliati ſunt, & deſcenderunt,
& vidit Iſaac fundamenta
ipſorum, & caligârunt ejus oculi ab
excelſis , & propter hoc dignus eſt
habitus ut in ejus locum pararetur
agnus in holocauſtum. Et adhuc meritum
tertium eſt *hirci caprarum,*
ad revocandum in memoriam meritum
illius integri , qui induit pelles
hircinas , & fecit condimenta
& attulit ad patrem ſuum de
condimentis ſuis , & propinavit
illi vinum ; & propterea dignus
eſt habitus qui reciperet ordines benedictionis
ab Iſaac patre ſuo, &
ut ſtatueret duodecim tribus ſanctas
nomini tuo. Ecce tunc diſertè expoſuit
Moſes propheta Domini, & dixit;
Populę mi domus Iſrael , bos,
aut agnus, aut hircus quando natus
fuerit , & fuerit ſeptem diebus poſt
matrem ſuam , à die demum octavo
& deinceps aptus erit ad offerendum
ipſam oblationem nomini Domini.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* سخن گفت ⁖ بمشه بگفتن * گاو يا برّه يا بز كه زاييده شود و باشد هفت روزها 26 27
فرودي مادري او و از روزي آن هشتمي . و آن سوتر رضا باشد بقربان ⁖ * و گاو يا برّه 28
اويرا و مر بچّهي او نه كشيد در روزي يكّه * و كه ذبحت كنيد ذبحت اقرار ⁖ برضا 29
كردن شما ذبحت كنيد * در روزي آن او خورده شود نه باقي گذاريد ازو تا بامداد 30
من ⁖ * و نگاه داريد فرمانهاي من و بكنيد ايشانرا من ⁖ * و نه سست كنيد مر نامي 31 32
خاصي من و خاص باشم درمياني پسراني يسرال من ⁖ خاص كناي شما * آن بيرون آورا 33
شمارا از زميني مصر ببودن بشما بخدا من ⁖ *

* فصل بيست سوم *

* سخن گفت ⁖ بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال و بگوي بايشان وعدهاي ⁖ آنچه 1 2
بخوانيد ايشانرا خوانگيهاي خاص اينان ايشان وعدهاي من * شش روزها كرده شود 3
كار و در روزي آن هفتمي معطل معطلي خوانگي خاص هيچ كار نه كنيد معطل
آن ⁖ در همه نشستن جاهاي شما * اينان وعدهاي ⁖ خوانگيهاي خاص آنچه بخوانيد 4
ايشانرا در وعدهاي ايشان * در ماهي آن اول در چهارده بماه مياني آن ايوارها فصح ⁖ 5

Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, 26
dicendo; Bos , vel agnus, 27
vel capra, quum natus fuerit, erit
quidem ſeptem diebus ſub matre
ſua : à die autem octavo, &
eo ulteriùs , gratus erit in oblationem
Domino. Bovem autem vel 28
agnum, ipſum & fœtum ejus non
mactabitis in die uno. Et quum immolaveritis 29
victimam confeſſionis
Domino, juxta placitum veſtrum
immolabitis. Die ipſã comedetur, non 30
relinquetis ex ea uſque ad mane: ego
Dominus. Et obſervabitis mandata 31
mea, & facietis ea : ego Dominus.
Et non profanabitis nomen 32
ſanctitatis meæ, & ſanctificabor
in medio filiorum Iſrael : ego Dominus
ſanctificans vos, Qui eduxi vos 33
de terra Ægypti , ut ſim vobis in
Deum : ego Dominus.

CAP. XXIII.

ET loquutus eſt Dominus ad Moſheh, 1
dicendo, Loquere ad filios Iſrael, 2
ac dices eis: Conventus Domini
quos convocabitis, convocationes
ſanctæ, iſtæ ſunt conventus mei.
Sex diebus fiet opus : die autem ſeptimo 3
quieta ceſſatio, convocatio
ſancta : nullum opus non facietis :
ceſſatio eſt Domino in omnibus reſidendi
locis veſtris. Iſta ſunt conventus 4
Domini, convocationes ſanctæ,
quas convocabitis in ſtatis temporibus
ſuis. Menſe primo, quartadecima 5
menſis inter veſperas erit
paſcha Domino.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ובחמשה עשר ובחמיסר יומין לירחא הדין חגא דפטיריא לשמא דיי שבעתי 6
יומין פטירי תיכלון : ביום ביומא קדמאה דחגא מארע קדיש יהי לכון כל 7
עיבידת פולחנא לא תעבדון : והקרבתם ותקרבון קרבנא לשמא דיי שבעתי 8
יומין ביומא שביעאה דחגא מארע קדיש כל עיבידת פולחנא לא תעבדון : וידבר
הי ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון ארום 9 10
תעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותחצדון ית חצדא ותייתון ית עומרא שירוי
חצדכון לות כהנא : והניף וירים ית עומרא קדם יי לרעוא לכון מבתר יומא 11
טבא קמאה דפסחא ירימניה כהנא : ועשיתם ותעבדון ביום ארמותכון ית 12
עומרא אימר שלים בר שתיה לעלתא לשמא דיי : ומנחתו ומנחתיה תרין 13
עשרונין סמידא פתיכא במשח זיתא קורבנא לשמא דיי מטול לאתקבלא ברעוא
וניסוכי חמר עינבי רבעות הינא : ולחם ולחים וקלי ופירוכין חדתין לא תיכלון 14
עד כרן יומא הדין עד זמן איתוייכון ית קרבן אלהכון קים עלם לדריכון בכל
מותבניכון : וספרתם ותמנון לכון מבתר יומא טבא קמאה דפסחא מן יום 15
איתוייכון ית עומרא דארמותא שבע שבועין שלמין יהוויין : עד ממחרת עד 16
מבתר שבועתא שביעאה תימנון חמשין יומין ותקרבון מנחתא דלחים חדת
לשמיה דיי : ממושבותיכם מאתר מותבניכון תייתון לחם ארמותא תרתין 17
גריצן תרין עשרונין סמידא יהויין חמיע יתאפיין ביכורין לשמא דיי : והקרבתם
ותקרבון על לחמא ההוא שבעא אמרין שלמין בני שנה ותור בר תורין דלא 18
עירובין חד לחטאתא ותרין אמרין בני שנה לנכסת קודשיא : ועשיתם ותעבדון 19
צפיר בר עיזי דלא עירובין חד לחטאתא ותרין אימרין בני שנה לנכסת קודשיא :
והניף וירים כהנא יתהון על לחמא דביכוריא ארמא קדם יי על תרין אימרין 20
קודשא יהון לשמא דיי לכהנא : וקראתם ותערעון חיין וקיימין הי כזמן כרן 21
יומא הדין מערע קדיש יהי לכון כל עיבידת פולחנא לא תעבדון קים עלם
בכל מותבניכון לדריכון : ובקצרכם ובזמן מחצדכון ית חצד ארעכון לא 22
תסייפון אומנא חדא דאית בחקלך בחצדך ולקטא דחצדך לא תלקיט לענייי
ולגיורי תשבוק יתהון אנא הוא יי אלהכון : וידבר הי ומליל יי עם משה 23
למימר :

Targ. Jonathan B. Uziel.

Et decima quinta die menſis iſtius feſtum azymorum nomini Domini : ſeptem diebus azyma comedetis. 6 Primo die feſti convocatio 7 ſancta erit vobis : nullum opus ſervile facietis. Sed offeretis oblati- 8 onem nomini Domini ſeptem diebus : die *etiam* ſeptima feſti convocatio ſancta erit, nullum opus ſervile facietis. Præterea loquutus 9 eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum filiis Iſrael, & 10 dices illis ; Quando ingreſſi fueritis terram quam ego do vobis, & meſſueritis meſſem : tum afferetis manipulum primitiæ meſſis veſtræ ad ſacerdotem. Et elevabit manipulum coram Domino in acceptati- 11 onem veſtri : poſtridie diei feſti Paſchæ elevet ipſum ſacerdos. Fa- 12 cietis quoque in die quo elevaveritis manipulum agnum integrum anniculum, holocauſtum nomini Domini. Et Mincha illius, duæ de- 13 cimæ ſimilæ mixtæ cum oleo olivæ, in oblationem nomini Domini ut recipiatur cum beneplacito : & libatio ejus erit de vino uvarum, quarta pars Hin. Panem verò & grana torrefacta & ſpicas novas 14 non comedetis uſque in illum ipſum diem, donec obtuleritis oblationem Dei veſtri : pactum perpetuum in generationibus veſtris, in omnibus habitationibus veſtris. Numerabitis autem vobis poſt di- 15 em feſtum primum Paſchæ, à die quo obtuleritis manipulum elevationis, ſeptem hebdomadas, integræ erunt. Uſque ad *eum diem* qui 16 ſequitur hebdomadam ſeptimam, numerabitis quinquaginta dies, & offeretis Mincha panis novi nomini Domini. Ex loco habitatio- 17 num veſtrarum afferetis panem elevationis, duæ placentæ *ex* duobus decimis ſimilæ erunt, cum fermento pinſantur, in primitiis nomini Domini. Et offeretis unà cum pane illo ſeptem agnos in- 18 tegros anniculos, & juvencum de bobus abſque mixtione unum pro hoſtia peccati, & duos agnos anniculos pro hoſtia ſanctificatorum. Et facietis hircum caprarum abſque mixtione unum 19 pro hoſtia peccati, & duos agnos anniculos pro oblatione ſanctificatorum. Et elevet ſacerdos ea cum pane primitiarum elevan- 20 do coram Domino, cum duobus agnis : ſanctitas erunt nomini Domini, *&* ſacerdotis *erunt*. Et convocabitis ſalvi & incolumes ut 21 tempore hujus ipſius diei, convocatio ſancta erit vobis, omne opus ſervile non facietis : ſtatutum ſeculi *erit* in omnibus habitationibus veſtris, per generationes veſtras. Et cùm meſſueritis meſſem terræ 22 veſtræ, non conſummabitis angulum unum qui eſt in agro tuo in meſſione tua, & collectionem meſſis tuæ non colliges : pauperibus & peregrinis relinques ea. Ego ſum Dominus Deus tuus. Præterea 23 loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo :

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ودرپانزدهم روز بماه آن اين حجي آن فطير يي هفت روزها فطير بخوريد * در روزي آن اول 6 7
خواندگي خاص باشد بشما هيچ كاركردي كار نه كنيد * ونزديك آوريد قربان يي هفت 8
روزها در روزي آن هفتمي خواندگي خاص هيچ كاركردي كار نه كنيد * سخن گفت و 9
يي بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال وبگوي بايشان كه بياييد بآن زمين آنچه 10
من دها بشما ودرو كنيد مر دروي آن وبياوريد مر دسته اولي دروي شما بآن كهن * وعرضه 11
كند مر آن دسته بپيشي يي برضا كردن شما ازديگر روزي آن معطلي عرضه كند اورا
آن كهن * وبكنيد در روزي عرضه كردن شما مر آن دسته برهي تمام قدري سالي او بعله 12
يي * وهديهي او دو دهيك سميد آميخته در روغن قربان يي بوي قبوليت وپشنجشي او 13
مي چهاريك او دوله * ونان وبريان كرده ودلمل نه خوريد تا تني آن روزي آن اين تا آوردني 14
شما مر قرباني خداي شما رسمي جاويد بعصرهاي شما در همه نشستن جاهاي شما .
* وبشماريد بشما ازديگر روزي آن معطلي از روزي آوردني شما مر دستهي آن عرضه هفت 15
هفتها تمامان باشند * تا ازديگر روز آن هفتهي آن هفتمي بشماريد پنجاه روز ونزديك آوريد 16
هديه نو يي * از نشستن جاهاي شما بياوريد ناني عرضه دودو دهيكها سميد باشند خمير پخته 17
شوند نخست برها يي * ونزديك آوريد ابر آن نان هفت برها تمامان قدراني سال وگاو بچهي گاو يكه 18
ونريشان دو باشند علة يي * وهديهي ايشان وپشنجشي ايشان قربان بوي قبوليت يي . 19
* وبكنيد بزغالهي بزان يكه بخطات ودو برها قدراني سال بذبحت شلميم * وعرضه كند آن 20
كهن ايشانرا ابر ناني آن نخست برها عرضه بپيشي يي ابر دو برها خاص باشند يي بكهن *
* وبخوانيد درتنهي آن روزي آن اين خواندهي خاص باشد بشما هيچ كاركردي كار نه كنيد 21
رسمي جاويد درهمه نشستنجاهاي شما بعصرهاي شما * ودر درو كردني شما مر دروي زميني 22
شما نه تمام كني كنجي دشتي تو در درو كردني تو وچيدني دروي تو نه برچيني
بدرويش وبغريب بگذاري ايشانرا من يي خداي شما * سخن گفت يي بموسه بگفتن : 23

Quintodecimo autem die menſis hujus erit feſtũ infermentatorũ Domino : ſeptem diebus infermentata comedetis. 6 *Die primo convocatio ſancta erit vobis : ullam functionem operis non exercebitis.* 7 *Offeretis autem oblationem Domino ſeptem diebus : die ſeptimo* erit *convocatio ſancta : ullam functionem operis non exercebitis* 8 *Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 9 *Alloquere filios Iſrael, ac dices eis; Cùm veneritis in terram quam ego do vobis, & meſſueritis meſſem ejus, tunc afferetis manipulum primum meſſis veſtræ ad ſacerdotem:* 10 *Qui admovebit manipulum in præſentiam Dñi, ad gratiam conciliandã vobis: altero die* poſt *ceſſationem admovebit eum ſacerdos.* 11 *Facietíſque die quo admoveritis manipulum, agnum perfectũ, anniculus erit, in holocauſtum Domino:* 12 *Et munus ejus, duas decimas partes ſimilæ permiſtæ oleo, in oblationem Domino odoris acceptabilis : & conſperſionem ejus vini quartam partem ſati.* 13 *Panem verò, & toſtũ, & ſpicam plenam non comedetis uſque ad ipſum diem iſtum, donec obtuleritis oblationem Dei veſtri : ſtatutum perpetuum* erit *in ſeculis veſtris, in cunctis reſidendi locis veſtris.* 14 *Numerabitis autem vobis dies, ab altero die ceſſationis, à die quo obtuleritis manipulum admotionis, ſeptem hebdomadæ perfectæ erunt.* 15 *Uſque ad alterum diem ſeptimanæ ſeptimæ numerabitis quinquaginta dies, & offeretis munus novum Domino.* 16 *Ex reſidendi locis veſtris offeretis panem admotionis : duo ex duab⁹ decimis partibus ſimi- erunt : fermentatæ coquentur primæ fruges Domini.* 17 *Offeretíſque ſuper illo pane ſeptem agnos perfectos, anniculos, & bovem fœtum bovis unum, & arietes duos, erunt holocauſtum Domino : & munus eorum, & conſperſio eorum, oblatio* erit *odoris acceptabilis Domino.* 18 *Facietis quoque hœdum caprarũ unum pro peccato, & duos agnos anniculos in victimam pacificorum.* 19 *Admovebitque ſacerdos illa ultra panem primarum frugum, admotionem in præſentiam Domini cum duobus agnis : ſancta erunt Domino pro ſacerdote.* 20 *Et convocabitis in ipſo die iſto: convocatio ſancta erit vobis : ullam functionem operis non exercebitis. Statutum perpetuum* erit *in cunctis reſidendi locis veſtris in ſeculis veſtris.* 21 *Et cùm meſſueritis meſſem veſtram, non conſummabis angulũ agri tui in meſſione tua, & ſpicilegium meſſis tuæ non colliges : pauperi & peregrino relinques ea: ego Dñs Deus veſter.* 22 *Loquutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 23

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

דבר מליל עם בני ישראל למימר בתשרי דהוא ירחא שביעאה יהי לכון יומא 24
טבא דוכרן יבבא מארע קדיש : כל כל עיבידת פולחנא לא תעבדון ותקרבון 25
קורבנא קדם יי לשמא דיי : וידבר הי ומליל יי עם משה למימר : אך ברם 26
בעשרא יומין לירחא שביעאה הדין יומא דכפוריא הוא מארע קדיש יהי לכון 27
ותענון ית נפשתיכון מן מיכלא ומשתיא והניית בי ביני ותמרוקין ותשמיש ערסא
וסנדלא ותקרבון קרבנא קדם יי : וכל וכל עיבידתא לא תעבדון בכרן יומא הדין 28
ארום יומא דכפוריא הוא לכפרא עליכון קדם יי אלהכון : כי ארום כל בר נש 29
דייכול לציימא ולא יצום בכרן יומא
הדין וישתיצי במותנא מגו עמיה : וכל
וכל בר נש דיעביד כל עיבידא בכרן 30
יומא הדין ואובידית בר נשא ההוא במותנא מגו עמיה : כל מלאכה כל עיבידת 31
פולחנא לא תעבדון קים עלם לדריכון בכל אתר מותבניכון : שבת שבא ונייחא 32
הוא לכון ותענון ית נפשתיכון ותשרון
לציימא בתשעא יומין לירחא בעידוני
רמשא מן רמשא ההוא עד רמשא חורן
תהוון צייימין צומכון ושבתין שוביכון
ועבדין ומנין מועדיכון בחדוה : וידבר הי ומליל יי עם משה למימר : דבר 33
מליל עם בני ישראל בחמיסר יומין לירחא שביעאה הדין חגא דמטליא שובעא 34
יומין לשמא דיי : ביום ביומא קדמאה דחגא מארע קדיש כל עיבידת פולחנא 35
לא תעבדון : שבעת שבעתי יומין תקרבון קורבנא לשמא דיי כנישין תהון לצלאה 36
קדם יי על מטרא כל עיבידת פולחנא לא תעבדון : אלה אילין זמני סדרי מועדיא 37
דיי דתערעון יתהון מארעי קדיש לקרבא קורבנא לשמא דיי עלתא ומנחתא נכסת
קודשין וניסוכין פתגם יום ביומיה : מלבד בר מן יומי שביא דיי בר ממתנתיכון 38
ובר מנדריכון ובר מכל נסיבתיכון דתתנון קדם יי : אך ברם בחמיסר יומא 39
לירחא שביעאה בזמן מכנשכון ית עללתא דארעא תחגון ית חגא דיי שובעא
יומין ביומא קמאה נייחא וביום תמינאה נייחא : ולקחתם ותסבון מן דלכון 40
ביומא קמאה דחגא פירי אילן משבח
תרוגין ולולבין והדסין וערבין דמרביין
על נחלין ותיחדון קדם יי אלהכון שבעתי יומין :

ירושלמי 29 ארום כל נפש דכמסת
למצום ולא צימה ביום צום כפוריה :

ירושלמי 32 מן רמשא עד רמשא
תהוון צימין צומיכון ושבתין שבתיכון
ועבדין ומנין מועדיכון בחדוה :

ירושלמי 40 תרוגין ולולבין :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Loquere cum filiis Iſrael, dicendo ; In *menſe* Tiſri qui eſt menſis ſe- 24 ptimus erit vobis dies feſtus, memoriale clangoris, convocatio ſancta. Nullum opus ſervile facietis, ſed offeretis oblationem coram Domino 25 nomini Domini. Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : 26 Veruntamen decima die menſis ſeptimi hujus *erit* dies expiationum, 27 convocatio ſancta erit vobis ; itaq; affligetis animas veſtras, *abſtinendo* ab eſu, potu, uſu balneorum & unctionum, uſu lecti, & calceis : & offeretis oblationem coram Domino. Et nullum opus facietis in hac ipſa die : 28 quoniam dies expiationum eſt pro vobis coram Domino Deo veſtro. Quoniam omnis homo qui comederit in jejunio, & non jejunârit 29 in hac ipſa die, exterminabitur peſte è medio populi ſui. Et 30 omnis homo qui fecerit omne opus in hac ipſa die, perdam hominem illum peſte è medio populi ſui. Nullum opus ſervile facietis : ſta- 31 tutum perpetuum *erit* in generationibus veſtris, in omni loco habitationum veſtrarum. Sabbathum & quies eſt vobis, itaque affligetis 32 animas veſtras : & incipietis jejunare nona die menſis in tempore veſpertino, à veſpera illa uſque ad veſperam alteram jejunabitis jejunium veſtrum, & quieſcetis in requie veſtra, & facietis tempora feſtivitatum veſtrarum cum lætitia.

Hieroſ. 29. *Quoniam omnis anima quæ ſufficit ut jejunet & non jejunârit in die jejunii expiationis ſuæ.*

Hieroſ. 32. *A veſpera uſque ad veſperam jejunabitis jejunium veſtrum, & quieſcetis in requie veſtra, & facietis tempora feſtivitatum veſtrarum cum gaudio.*

Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum 33 34 filiis Iſrael ; In quinta decima die menſis ſeptimi iſtius, feſtum tabernaculorum *erit* ſeptem diebus nomini Domini. Primo die feſti con- 35 vocatio ſancta *erit* : nullum opus ſervile facietis. Septem diebus of- 36 feretis oblationem nomini Domini : congregati eritis ad orandum coram Domino pro pluvia, nullum opus ſervile facietis. Iſta ſunt tem- 37 pora ordinationum ſolennitatum Domini, quibus convocabitis convocationes ſanctas : ad offerendum oblationem nomini Domini, holocauſtum & Mincha, hoſtiam ſanctorum, & libationes ; rem diei in die ſuo. Præter dies ſabbathorum Domini, præter dona veſtra, præter 38 vota veſtra, & præter omnes ſpontaneas veſtras quas dabitis coram Domino. Verùm decima quinta die menſis ſeptimi, tempore congre- 39 gationis fructuum terræ, celebrabitis feſtum Domino ſeptem diebus : die primo erit requies, & die octavo erit requies. Et accipietis de 40 veſtro die primo feſti fructus arboris laudatiſſimæ, mala citrea & ſpatulas palmarum, & myrtos, & ſalices quæ creſcunt ad flumina : & lætabimini coram Domino Deo veſtro ſeptem diebus.

Hieroſ. 40. *Citrea mala, & ſpatulas palmarum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* سخن گوي بپسراني يسرال بگفتن درماهي آن هفتمي دريك بماه باشد بشما معطلي ياد كرد 24
نروعه خواندگي خاص * هيچ كاركرد كار نه كنيد ونزديك آوريد قربان يي * سخن گفت يي 25 26
بموسه بگفتن * خاصه درده بماهي آن هفتمي آن اين روزي آن كفارتها او خواندگي خاص باشد 27
بشما برنجانيد مر جانهاي شما ونزديك آوريد قربان يي * وهمه كار نه كنيد درتنهي آن روز آن اين 28
كه روزي كفارتها او بكفارت كردن ابر شما بپيشي يي خداي شما * كه همه آن جان آنچه نه رنجيده شود 29
درتنهي آن روزي آن اين نيست شود ازقومي آن * وهمه آن جان آنچه بكند هر كار درتنهي آن روزي 30
آن اين گم كنم مر آن جاني آن آن ازمياني قومي آن * هيچ كار نه كنيد رسمي جاويد بعصرهاي شما 31
درهمه نشستن جاهاي شما * معطل معطلي او بشما برنجانيد مر جانهاي شما درنه بماه در ايوار از 32
ايوار تا ايوار معطل كنيد معطليهاي شما * سخن گفت يي بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال 33 34
بگفتن درپانزدهم روز بماهي آن هفتمي آن اين حجي آن سكوت هفت روزها يي * درروزي آن اول 35
خواندگي خاص هيچ كاركرد كار نه كنيد * هفت روزها نزديك آوريد قربان يي در روزي آن 36
هشتمي خواندگي خاص باشد بشما ونزديك آوريد قربان يي عصرت آن هيچ كاركرد كار نه كنيد .
* اينان وعدهاي يي آنچه بخوانيد ايشانرا خواندگي خاص بنزديك آوردني قربان يي نبله وهديه 37
ذبحت وپشنجشها قدري روزي در روزي او * بجز معطليهاي يي وبجز همه هديهاي شما وبجز 38
همه نذرهاي شما وبجز همه سخاوتهاي شما آنچه بدهيد يي * خاصه درپانزدهم روز بماه آن هفتمي 39
درگرد كردني شما مر دخلي آن زمين حج گذاريد حجي يي هفت روزها در روزي آن اول معطلي
ودر روزي آن هشتمي معطلي * وبستانيد بشما در روزي آن اول بري درختي شكوهمند شاخي 40
درختي خرما وشاخي درختي مورد وبيدي رودين وشادي كنيد بپيشي يي خداي شما هفت روزها .

Loquere ad filios Iſrael, dicendo ; Menſe ſeptimo, primâ menſis erit vobis ceſſatio, memoriale clangoris, convocatio ſancta. 24 *Ullam functionem operis non exercebitis, & offeretis oblationem Domino.* 25 *Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo ;* 26 *Veruntamen in decima menſis hujus ſeptimi, dies expiationum erit : convocatio ſancta erit vobis ; affligetis animas veſtras, & offeretis oblationem Domino.* 27 *Et omne opus non facietis in ipſo die iſto: quia dies expiationum eſt, ad expiationem faciendam pro vobis in præſentia Domini Dei veſtri.* 28 *Nam omnis anima quæ non afflicta fuerit in ipſo die iſto, annihilabitur è populo ſuo.* 29 *Et quæque anima quæ fecerit omne opus in ipſo die iſto, diſperdam animam illam è medio populi ſui.* 30 *Ullum opus non facietis : ſtatutum æternum* erit *in ſeculis veſtris in omnibus reſidendi locis veſtris.* 31 *Quieta ceſſatio eſt vobis, affligetis animas veſtras : nonâ menſis in veſpera : à veſpera uſque ad veſperam ceſſabitis ceſſationibus veſtris.* 32 *Et locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 33 *Alloquere filios Iſrael, dicendo ; Quintadecimâ die menſis ſeptimi hujus feſtum tabernaculorum* erit *ſeptem diebus Domino.* 34 *Die primâ* erit *convocatio ſancta : ullam functionem operis non exercebitis.* 35 *Septem diebus offeretis oblationem Domino : die octavâ convocatio ſancta erit vobis, & offeretis oblationem Domino : feria eſt, nullam functionem operis non exercebitis.* 36 *Hi ſunt conventus Domini quos convocabitis convocatione ſanctâ, ad offerendum oblationem Domino, donum, & munus, victimam, & conſperſiones, ſtatutum diei in die ſuo :* 37 *Præter ceſſationes Domini, et præter omnia munera veſtra, & præter omnia vota veſtra, & præter omnia ſpontanea veſtra quæ dabitis Domino.* 38 *Veruntamen quintadecimâ die menſis ſeptimi, quando congregaveritis proventum terræ, celebrabitis feſtum Domino ſeptem diebus: die primâ* erit *ceſſatio, & die octavâ ceſſatio.* 39 *Sumetíſque vobis die primâ fructum arboris decora, & ramum arboris dactyli, & ramum arboris myrti, & ſalicem fluviatilem, & lætitiam agetis coram Domino Deo veſtro ſeptem diebus.* 40

וחגתם ותחגון יתיה חגא קדם יי שובעא יומין בשתא קיים עלם לדריכון בירחא 41
שביעאה תחגון יתיה: בסכת במטללתא דתרי דופנייהא כהלכתהון ותליתייא 42
עד פושכא וטולה סגי משימשה מתעבדה לטולא לשום חגא מן זינין דמרביין מן
ארעא ותלישין משחתהא עד שבעא פושכי וחללא דרומא עשרא פושכי היתבון
בה שובעא יומין כל דכוריא בישראל ואפילו זעירי דלא צריכין לאימהון יתבון
במטליא מברכין לבריהון כל אימת דעיילין תמן: למען מן בגלל דידעון 43
דריכון ארום במטלת ענני יקרא אותיבית ית בני ישראל בזמן דהנפיקית יתהון
פריקין מארעא דמצרים אנא הוא יי אלהכון: וידבר ומליל משה ית זמן 44
סידורי מועדיא דיי ואליפנון לבני ישראל:

כד

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר: צו פקיד ית בני ישראל ויסבון מן דילך 1 2
משח זיתא זכיך כתיש לאנהרא לאדלקא בוציניא תדירא ביומא דשבתא וביומא
דעובדא: מחוץ מברא לפרגודא דסהדותא לעלמא דשכינתא שריא בישראל 3
במשכן זימנא יסדר יתיה אהרן מרמשא ועד צפרא קדם יי תדירא קיים עלם
לדריכון: ולקחת סלת ותיסב סמידא ותיפי יתה תריסרי גריצן שווין לתריסר 5
שבטיא תרי עשרונין תהי גריצתא חדא: ושמת ותסדר יתהון תרתין סדורין 6
שית בסדרא חדא ושית בסדרא חדא על פתורא בטהריה דמסדר קדם יי:
ונתת ותיתן על סידוריא צריד לבונתא ברירתא ותהי ללחמא לאדכרא קורבנא 7
קדם יי: ביום השבת ביומא דשבתא ביומא דשבתא יסדריניה חדת קדם 8
יי תדירא מן בני ישראל קיים עלם: והיתה ותהי לאהרן ולבנוי וייכלוניה 9
מן בתר אסתלקותיה מעל פתורא באתר קדיש ארום קודש קודשין הוא ליה
מקורבניא דיי קיים עלם: ויצא נפק גברא חייבא מרוד באלה שמיא נפק 10
ממצרים בר גברא מצראה דקטל גברא בר ישראל במצרים ועאל על איתתיה
ואתעברת וילידת בר בגו בני ישראל וכד הוון ישראל שריין במדברא בעא
למפרוס משכניה בגו שיבטא דבני דן ולא שבקוה מן בגלל דטיכסין דישראל
גבר על טיכסיה באתוון ליחוס אבהתהון שריין ואתקוטטו כחדא במשריתא
ואזלו לבי דינא בר איתתא בת ישראל וגברא בר ישראל דמן שבטא דדן:
ויקב וכד נפק מבי דינא כד מחייב פריש וחריף בר איתתא בת ישראל ית שמא 11
רבא ויקירא דמתפרש דשמע בסיני
ואויד וארגיז ושום אמיה שלומית בת
דברי לשבטא דדן:

ירושלמי 11 וחרף ברה דאתתא
ישראל ית שמא מפרשא ובזי:

Et celebrabitis ipſum coram Domino ſeptem diebus in anno: ſtatutum perpetuum *erit* in generationibus veſtris, in menſe ſeptimo celebrabitis ipſum. 41 In umbraculis duobus lateribus ſuis juxta morem ipſorum, tertio verò uſque ad palmum *altiore, ita ut* umbra ejus major ſit *parte* à ſole *illuſtrata*; & factis ad umbram propter feſtum, ex *diverſis* ſpecibus naſcentium è terra, & evulſarum, menſurâ uſque ad ſeptem palmos, intus verò altitudinis decem palmorum: ſedebitis *autem* illic ſeptem dies; omnes mares in Iſrael, atque etiam parvuli quibus non opus eſt matribus ſuis, ſedebunt in umbraculis, benedicentes creatori ſuo quandocunque introeunt illuc. 42 Ut ſciant generationes veſtræ quòd in umbra nubium gloriæ habitare fecerim filios Iſrael, quo tempore eduxi eos redemptos è terra Ægypti: ego ſum Dominus Deus veſter. 43 Et loquutus eſt Moſes tempus ordinum ſolennitatum Domini, & docuit eas filios Iſrael. 44

CAP. XXIV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Præcipe filiis Iſrael ut accipiant ex tuo oleum olivæ purum contuſum pro luminari, ad accendendum lucernas jugiter die ſabbathi & die operis. 2 Extra velum teſtimonii in ſeculum, quia divina majeſtas habitat in Iſraele, in tabernaculo conventionis ordinabit ipſam Aharon à veſpera uſque manè coram Domino jugiter: ſtatutum perpetuum *erit* in generationibus veſtris. 3 Et accipies ſimilaginem, & pinſes ex ea duodecim placentas pares duodecim tribubus, duæ decimæ erunt pro placenta una. 5 Et ordinabis ipſas in duos ordines, ſex in uno ordine & ſex in altero ordine, ſuper menſam in munditia ſua quæ ordinata eſt coram Domino. 6 Et pones ſuper ordines illos granum thuris mundi, ut ſit in panem memoriæ oblationis coram Domino. 7 Per ſingulos dies ſabbathi ordinabit eum novum coram Domino jugiter: ex filiis Iſrael ſtatuto perpetuo *erit*. 8 Et erit Aharonis & filiorum ejus, comedant eum poſtquam abſtulerit ipſum è menſa in loco ſancto: quoniam ſanctitas ſanctitatum eſt ei ex oblationibus Domini ſtatuto perpetuo. 9 Vir peccator rebellans in Deum cœlorum exiit ex Ægypto, filius viri Ægyptii qui interfecit virum filium Iſrael in Ægypto, & ingreſſus eſt ad uxorem ejus, & prægnans facta peperit filium in medio filiorum Iſrael. 10 Cùm autem eſſent *filii* Iſrael habitantes in deſerto, voluit extendere tabernaculum ſuum in medio tribus filiorum Dan, neque permiſerunt ipſi, eò quòd turmæ Iſrael quiſque juxta turmam ſuam per ſigna & genealogias patrum ſuorum erant, unde inceperunt ſimul contendere in caſtris; itaque profecti ſunt in judicium filius mulieris filiæ Iſrael & vir filius Iſrael qui erat ex tribu Dan. Et quando exiit è domo judicii condemnatus *ſtatim* disertè expreſſit, & probris affecit filius mulieris filiæ Iſrael nomen magnum & venerabile quod exponitur, quod audiverat in Sinai, & malitiâ deſtinatâ peccavit, & maledixit. Porrò nomen matris ejus erat Shelomith filia Dabri, de tribu Dan. 11

Hieroſ. 11. *Et convitiatus eſt filius ipſius mulieris Iſraeliticæ in nomen expoſitum, & contempſit.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وحج كذاريد اويرا حج يي :: هفت روزها در سال رسمي جاويد بعصرهاي شما در 41
ماهي آن هفتمي حج كذاريد اويرا * در سايه بنشينيد هفت روزها همه آن بومي در 42
يسرال بنشينند در سايه * بسبب بدانند عصرهاي شما كه در سايه بنشاندم مر 43
پسراني يسرال در بيرون آوردني من ايشانرا از زمين مصر من :: خداي شما * سخن گفت 44
[مشه] مر وعدهاي :: بپسراني يسرال *

* فصل بيست چهارم *

* سخن گفت :: بمشه بگفتن * بفرماي مر پسراني يسرال بستانند بتو روغن زيت پاكيزه 1 2
كوفته بروشناي بافروختن چراغ هميشه * از بيرون بپردهي آن گواه گرفت درخيمهي 3
وعده آراسته كند اويرا اهرن از ايوار تا بامداد بپيشي :: هميشه رسمي جاويد بعصرهاي شما * ابر 4
آن چراغپايه آن پاك آراسته كند مر آن چراغها بپيشي :: هميشه * وبستاني سميد وبپزي آنرا 5
دوازده كلوجها دو دهيكها باشد آن كلوجهي آن يكّه * وبنهي ايشانرا دو ردها شش آن رده ابر 6
آن خوان آن پاك بپيشي :: * وبدهي ابر آن رده كندري پاكيزه وباشد بنان بياد كرد 7
قربان يي :: * در روزي آن شبّت در روزي آن شبّت آراسته كند اويرا بپيشي :: هميشه از نزد 8
پسراني يسرال شرطي جاويد * وباشد باهرن وبپسراني او وبخورند اويرا در جايي خاص كه 9
خاص خاصها او باو از قرباني :: رسمي جاويد * بيرون آمد پسري زني يسراليت واو پسري 10
مردي مصري در مياني پسراني يسرال جنك كردند در لشكرگاه پسري آن يسراليت و مردي
آن يسرالي * شرح كرد پسري آن زني آن يسراليت مر آن نام ونفرين كرد بياوردند اويرا بمشه 11
و نامي مادري او شلوميت دختري دبري بقبيلهي دن *

Celebrabitis inquam ipſum feſtum Domino ſeptem diebus in anno: ſtatuto perpetuo in ſeculis veſtris, in menſe ſeptimo celebrabitis ipſum. 41 *In umbra (i. umbraculo) ſedebitis ſeptem diebus: omnis indigena in Iſrael ſedebunt in umbra:* 42 *Ut ſciant ſecula veſtra quòd in umbra ſedere feci filios Iſrael, cùm educerem eos è terra Ægypti: ego Dominus Deus veſter.* 43 *Sic edixit Moſheh ſolennitates Domini filiis Iſrael.*

CAP. XXIV.

Et locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; 1 *Præcipe filiis Iſrael, ut accipiant tibi oleum olivæ purum contuſum pro luminari, ad accendendum lucernam ſemper.* 2 *Extra velum teſtimonii in tentorio conventûs diſponet eam Aharon à veſpera uſque ad mane coram Domino jugiter: ſtatutum æternum erit in ſeculis veſtris.* 3 *Super candelabrum purum diſponet lucernas coram Domino jugiter.* 4 *Accipiéſque ſimilam, & coques ex ea duodecim placentas ſubcineritias: duarum decimarum partium erit placenta una.* 5 *Et pones eas duobus ordinibus: ſex in ordine ſuper menſam puram in præſentia Domini.* 6 *Dabiſque ſuper utrunq; ordinem thus purum, eritque pro pane in memoriale, oblatio Domino.* 7 *Singulis diebus ſabbathi diſponet illum in præſentia Domini ſemper, à filiis Iſrael pacto æterno.* 8 *Et erit Aharonis & filiorum ejus, qui comedent eum in loco ſancto: quia ſanctitas ſanctitatum eſt ei ex oblatione Domini ſtatuto æterno.* 9 *Egreſſus eſt autem filius mulieris Iſraelitidis, qui erat filius viri Ægyptii, in medio filiorum Iſrael: & concertârunt in caſtris filius Iſraelitidis & vir Iſraelita.* 10 *Et explicuit filius mulieris Iſraelitidis Nomen, ac maledixit: adduxerúntque eum ad Moſheh: et nomen matris ejus erat Shelomith filia Dibri de tribu Dan.* 11

ויניחהו דין הוא חד מן ארבעתי דינין 12
דיעלו קדם משה נביא ודן יתהון על
פום מימרא דלעיל מינהון דינא
ממונא ומנהון דיני נפשתא בדיני
ממונא הוה משה זריז ובדיני נפשתא
הוה מתין ובאליין ובאליין אמר משה
לא שמעית מן בגלל למילפא רישי
סנהדרייתא דישראל דעתידין למקום
בתריה דיהון זריזין בדיני ממונא ומתונין
בדיני נפשתא ולא יבהתון למישאלא
דינא דמתקשי להון ארום משה רבהון
דישראל צריך דיימר לא שמעית בגין
כן אצנעו יתיה בבית מטרא עד זמן
דיתפרש להון על גזרת מימרא דיי:
וידבר ומליל יי עם משה למימר: 13
הוצא הנפק ית מרגזא למברא 14
למשריתא ויסמכון כל סהדייא דשמעו
בארגוותיה ודייניא ית ידיהון על רישיה
ויאטלון יתיה באבנין כל כנישתא: ואל בני ישראל ועם בני ישראל תמליל 15
למימר גבר טלי או גבר סיב דירגז ויחרף שום כינוי אלהיה ויקבל חוביה:
ונקב ברם מאן דמפרש ומחרף שמא דיי אתקטלא יתקטל אטלא יאטלון יתיה 16
אבנין כל כנישתא כגיורא כיציבא בזמן דיחרף שמא דמייחד יתקטיל: ואיש
וגבר ארום יקטל כל נפשתי דבר נשא מבני ישראל אתקטלא יתקטל בסייפא: 17
ומכה ודיקטול נפש בעירא ישלמינה נפשא חלף נפשא: ואיש וגבר ארום 18 19
יתן מומא בחבריה היכמא דעבד היכדין
יתעביד ליה: שבר דמי תברא חולף 20
תברא דמי עינא חולף עינא דמי שינא
חולף שינא היכדין דיתן מומא באנשא
היכדין יתיהב ביה: ומכה ומאן דיקטול בעירא ישלמינה ומאן דיקטול אינשא 21
יתקטל: משפט דינא חדא יהי לכון כגיורא כיציבא יהי ארום אנא יי אלהכון: 22
וידבר משה ומליל משה עם בני ישראל ואפיקו ית מרגזא למברא למשריתא 23
ואטלו יתיה אבנין ובני ישראל עבדו למסמך ידיהון ולמדחף ולמצלב ולמקבור
היכמא דפקיד יי ית משה:

פ פ פ כה

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה בטורא דסיני למימר: דבר מליל עם בני 1 2
ישראל ותימר להון ארום תיעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותשמט ארעא שמיטתא
קדם יי: שש שנים שית שנין תזרעון חקליכון ושית שנין תגזרון כרמיכון ותכנשון 3
ית עללתא: ובשנה ובשתא שביעתא נייח דשמיטתא יהי לארעא די תשמיט קדם 4
יי חקליכון לא תזרעון וכרמיכון לא תגזרון:

12 דין חד מארבע דינין די
עלו לקדם משה רבן בתרין מנהון הוה
משה מתין ובתרין מנהון הוה משה זריז
במחרפא דחריף שמא קדישא בגדופין
ובמקוששא דחליל שבתא בזדנו הוה
משה מתין מן בגלל דהוו דיניהון דיני
נפשן ובמסאבין דלא יכילו למעבד
פסחא בזמניה ובנין בנת צלפחד הוה
משה זריז מן בגלל דהוה דיניהון דיני
ממון: ובאלין אמר לא שמעית למלפא
דייני דעתידין למקם בתר משה למהון
מתינין בדיני נפשן וזריזין בדיני ממון
דלא יבהתון למימר לא שמעינן ברם
משה רבן אמר לא שמעית ואצנעון
במטרא יתיה קדם עד לא יתפרש
להון מן קדם יי באלין דיניה יתעביד
ביה:

ירושלמי 20 תבר תשלומי תבר עין
תשלומי עין ושן תשלומי שן היך דיהב
מום בבר נשא כן יתיהב ביה:

Hoc eſt unum ex quatuor judiciis quæ ingreſſa ſunt coram Moſe propheta, in quibus judicavit juxta mentem verbi ſuperioris, ex quibus quædam *erant* judicia pecuniarum quædam verò judicia animarum. In judiciis pecuniarum erat feſtinus, at in judiciis animarum erat cunctabundus: in utriſque verò dixit Moſes, Non audivi; ut doceret præfectos ſynedrii Iſrael, qui poſt eum excitandi erant, ut eſſent citi in judiciis pecuniarum, & cunctabundi in judiciis animarum; neque erubeſcerent interrogare judicium quod illis difficile videretur, quoniam Moſes magiſter ipſorum Iſraelitarum opus habuit dicere, Non audivi: propterea collocârunt ipſum in carcere, uſque ad tempus quo expoſitum eſt illis decretum ſermonis Domini. 12 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 13 Educ blaſphemum extra caſtra, & imponant omnes teſtes, qui audiverunt ejus blaſphemiam, & judices manus ſuas ſuper caput ejus, & lapidibus obruent ipſum tota congregatio. 14 Et cum filiis Iſrael loquêris, dicendo; 15 Vir, puer aut ſenex, qui blaſphemaverit & probris affecerit nomen cognominis Dei ſui, recipiet peccatum ſuum. Verùm is qui exprimendo maledixerit nomini Domini, interficiendo interficietur, lapidando lapidabunt ipſum omnis cœtus: ſive peregrinus ſive indigena fuerit, quo tempore blaſphemaverit nomen proprium *Dei* interficietur. 16 Et vir cum interfecerit aliquam animam hominis de filiis Iſrael, interficiendo interficietur gladio. 17 Qui verò interfecerit animam beſtiæ reſtituat ipſam, animam pro anima. 18 Quicunque verò poſuerit maculam in proximo ſuo, quemadmodum fecit ſic fiat illi. 19 Pretium fracturæ pro fractura, pretium oculi pro oculo, pretium dentis pro dente: quemadmodum poſuit maculam in homine talis reddatur ei. 20 Qui occiderit jumentum rependat ipſum, qui verò interfecerit hominem interficiatur. 21 Judicium unum erit vobis, ſicut peregrini ſic & indigenæ erit: quoniam ego Dominus Deus veſter. 22 Et loquutus eſt Moſes cum filiis Iſrael, & eduxerunt blaſphemum extra caſtra, & obruerunt ipſum lapidibus: & filii Iſrael fecerunt imponendo manus ſuas, impellendo, ſuſpendendo, & ſepeliendo, ſicut præceperat Dominus Moſi. 23

12. *Hoc eſt unum ex quatuor judiciis quæ ingreſſa ſunt coram Moſe doctore noſtro: in duobus ex illis fuit Moſes cunctabundus, & in duobus ex illis fuit Moſes expeditus. In blaſphemo qui probris affecit nomen ſanctum, & in eo qui ſtipulam collegit polluendo ſabbathum per præſumptionem fuit Moſes cunctabund⁹, quia duo iſta erant judicia animarũ. Sed in pollutis qui non potuerunt facere Paſcha in tempore ſuo, & propter filias Tſelophchad fuit Moſes expeditus, eò quod illic ageretur de judiciis pecuniarum: at in illis dixit, Non audivi ad docendum judices qui excitandi erant poſt Moſem, ut eſſent cunctabundi in judiciis animarum & expediti in judiciis pecuniarum; neque erubeſcerent dicere, Non audivimus: ſiquidem Moſes doctor noſter dixit, Non audivi. Itaque poſuerunt ipſum in carcere, cum nondum illis expoſitum eſſet à facie Domini, quale judicium fieri deberet de illo.*

Hieroſ. 20. *Fractura pro fractura, oculus pro oculo & dens pro dente: quemadmodum poſuit maculam in homine, ſic reddatur ei.*

SECT. XXXII.

CAP. XXV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe in monte Sinai dicendo: 1 Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; Quando ingrediemini in terram quam ego do vobis, tunc quieſcat terra quiete coram Domino. 2 Sex annis ſeminabitis agros veſtros, & ſex annis amputabitis vites veſtras, & colligetis proventum. 3 Anno vero ſeptimo quies remiſſionis erit terræ, quam quieſcere ſines *eam* coram Domino: agros veſtros non ſeretis, & vites veſtras non putabitis. 4

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* رها كردند اويرا در نگاهداشت بشرح كردن بايشان ابر امري :: سخن گفت :: بمشه بگفتن * 12
* بيرون آور مر آن نفرين كنا ببيرون بلشكرگاه وبنهند همه آن شنوان مر دستهاي ايشان ابر 13 14
سري او وسنگسار كنند اويرا همه آن جماعت * وبهمه پسراني يسرال سخن گوي بگفتن مرد 15
مرد كه نفرين كند خداي او بر دارد خطايي او * وشرح كنا نامي :: كشتن كشته آيد سنگسار 16
كردن سنگسار كنند درو همه [آن جماعت] در غريب در بومي در شرح كردن او نام كشته
آيد * ومردي كه بزند همه جان آدم كشتن كشته آيد * وزنا جاني چهارپا باز توزد آنرا جان بدلي 17 18
جان * ومردي كه بدهد عيب در امهلي او چون آنچه بكرد همچنين كرده شود باو * شكسته بدل 19 20
شكسته چشم بدلي چشم دندان بدل دندان چون آنچه [بدهد] عيب در آدم همچنين داده شود
باو * وكشايي چهارپا باز توزد آنرا وكشاي [آدم] كشته آيد * حكمي يكّه باشد بشما چون غريب 21 22
چون بومي باشد كه من :: خداي شما * سخن گفت مشه بپسراني يسرال بيرون آوردند مر آن 23
نفرين كنا ببيرون بلشكرگاه سنگسار كردند اويرا سنگ وپسراني يسرال بكردند چون آنچه
بفرمود :: مر مشه * * فصل بيست پنجم * * سخن [گفت] :: بمشه در كوهي سيني بگفتن * سخن 1 2
كوي بپسراني يسرال وگويي بايشان كه بياييد بآن زمين آنچه من دهم بشما ومعطل باشد آن
زمين معطلي يي :: * شش سالها بكاري دشتي تو وشش سالها ببري رزي تو وگرد كني مر دخلي آن 3
* ودر سالي آن هفتمي معطل معطلي باشد بزمين معطل يي :: دشتي تو نه كاري ورزي تو نه بري * 4

Et dimiſerunt eum in cuſtodiam, ut exponeretur eis juxta mandatũ Domini. 12 *Et locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 13 *Educ maledictorem extra caſtra, ponántque omnes auditores manus ſuas ſuper caput ejus, & lapident eum univerſus cœtus.* 14 *Ad omnes verò filios Iſrael loquêris, dicendo; Quilibet vir qui maledixerit Deo ſuo, portabit peccatum ſuum.* 15 *Et exponens nomen Domini, interficiendo interficietur, lapidando lapidabunt eum univerſus cœtus: ſive peregrin⁹ ſive indigena, cùm expoſuerit Nomen, interficietur.* 16 *Et vir cum percuſſerit quamlibet animam hominis, interficiendo interficietur.* 17 *Et percutiens animam quadrupedis, rependet illam, animam pro anima.* 18 *Et vir qui dederit maculam in populari ſuo, quemadmodum fecit, ſic fiet ei.* 19 *Fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente; quemadmodum dederit vitiũ in homine, ſic dabitur in eo.* 20 *Et occidens quadrupedem, rependet illam: at occidens hominem, interficietur.* 21 *Jus unum erit vobis; ſicut peregrinus, ſic indigena erit: quia ego Dominus Deus veſter.* 22 *Loquutúſque eſt Moſheh ad filios Iſrael, & eduxerunt maledictorem extra caſtra, lapidârúntque eum lapidibus: ſic filii Iſrael fecerunt quemadmodũ præceperat Dominus ipſi Moſheh.* 23

CAP. XXV.

Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh in monte Sinai, dicendo, 1 *Alloquere filios Iſrael, dicéſque eis; Quum veneritis ad terram quam ego do vobis, tunc ceſſabit terra ceſſatione Domino.* 2 *Sex annis ſeminabis agrum tuum, & ſex annis putabis vineam tuam, & colliges proventum ejus.* 3 *Anno autem ſeptimo ceſſatio erit terræ, ceſſatio Domino: agrum tuum non ſeres, & vineam tuam non amputabis.* 4

תרגום יונתן בן עוזיאל

ארח ית כתי שביק חצדיכון לא תחצדון וית ענבי רדופיכון לא תקטפון שנת שמיטתא 5
יהי לארעא : והיתה ותהי שמטת ארעא לכון למיכל לך ולעבדך ולאמתך ולאגירך 6
ולתותבך דדיירין עמך : ולבהמתך ולבעירך ולחייתא די בארעך תהי כל 7
עללתה למיכל : וספרת לך ותמני לך שבע שמיטין דשנין שבע שנין שבע זמנין 8
ויהון לך סכום יומי שבע שמיטין דשנין ארבעין ותשע שנין : והעברת ותעבר 9
קל שופר יבבא בירחא שביעאה בעשרא לירחא ביומא דכפוריא תעברון קל שופר
חירותא בכל ארעכון : וקדשתם ותקדשון ית שנת חמשין שנין ותכרזון חירותא 10
בארעא דישראל לכל יתבהא יובלא היא תהי לכון ותתובון גבר לאחסנותיה וגבר
לייחוסיה תתובון : יובל יובלא היא שנת חמשין שנין תהי לכון לא תזרעון ולא 11
תחצדון כאוותהא ולא תקטפון ית ענבי שמיטהא : כי יובל ארום יובלא היא 12
קודשא תהי לכון מן חקלא תיכלון ית עללתא : בשנת בשתא דיובלא הדא תתובון 13
גבר לאחסנתיה : וכי תמכרו וארום תזבנון זביני לחבריכון או תזבנון עסקא 14
דמיטלטלא מן יד חבריכון לית אתון רשאין לאונאה גבר ית חבריה : במספר עמי 15
בני ישראל אין אתון זבנין חקיל או כרמא כמנין סכום שניא בתר יובלא תזבנון מן
חבריכון כמנין שניא דכנישות עללתא יזבנון לכון : לפי לפום סכום סוגי שניא 16
תסגי זבינוי ולפום סכום זעירות שניא תזעיר זבינוי ארום מנין כנישות עללתא
הוא מזבן לך : ולא תונו ולא תונון גבר ית חבריה במילין קשין ותדחל מאלהך 17
אנא הוא יי אלהכון : ועשיתם ותעבדון ית קיימי וית סדרי דיני תטרון ותעבדון 18
יתהון ותיתבון על ארעא לרוחצן : ונתנה ותתן ארעא איבה ותיכלון ותשבעון 19
ותיתבון על ארעא לרוחצן : וכי וארום אין תימרון מה ניכול בשתא שביעתא הא 20
לא נזרע ולא נכנוש ית כתי עללתנא : וצויתי ואפקיד ית ברכתי לכון מן אוצרוי 21
טבין דבשמי שכינתי בשתא שתיתיתא ותעביד ית עללתא דתספוק לתלת שנין :
וזרעתם ותזרעון ית שתא תמינתא ותיכלון מן עללתא עתיקתא דההיא שתא שתיתיתא 22
עד שתא תשיעתא עד זמן מיעל עללתא תיכלון עתיקתא : והארץ וארעא דישראל 23
לא תזדבן לחלוטין ארום דילי ארעא ארום דיירין ותותבין אתון עמי : ובכל ובכל 24
ארע אחסנתכון פורקנא תיתנון לארעא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Sponte nascentia derelictionis messium vestrarum non metetis, nec uvas 5
posteriores vestras vindemiabitis: annus remissionis erit terræ. Et 6
erit remissio terræ vobis in cibum; tibi, servo tuo, & ancillæ tuæ: &
mercenario tuo & peregrino, qui habitant tecum. Sed & jumento tuo, 7
& bestiæ quæ in terra tua *est*, erit omnis proventus ejus in cibum. Et 8
numerabis tibi septem sabbatha annorum, septem annos septem vicibus:
& erunt tibi summa dies septem sabbathorum annorum,
quadraginta & novem anni. Et transire facies vocem tubæ clangoris 9
mense septimo, decima mensis: die expiationum transire facietis
vocem tubæ libertatis per totam terram vestram. Et sanctificabitis 10
annum illum, annum quinquagesimum, & proclamabitis libertatem
in terra Israel omnibus habitatoribus ejus: jubilæus erit vobis,
& redibitis quisque in hæreditatem suam, & quisque in prosapiam
suam revertemini. Jubilæus erit vobis annus ille quinquagesimus: non 11
seminabitis neque metetis sponte crescentia ejus, neque vindemiabitis
uvas derelictionis ejus. Quoniam jubilæus ille sanctus erit vobis, de 12
agro comedatis proventum. Anno Jubilæi hujus redibitis quisque ad 13
possessionem suam. Et quando vendideritis venditiones sociis vestris, 14
aut emeritis quippiam bonorum mobilium à sociis vestris, non vobis licebit
decipere quisque socium suum. Popule mi filii Israel, si vos 15
emeritis agrum aut vineam, juxta numerum supputationis annorum post
Jubilæum emetis à sociis vestris: juxta numerum annorum collectionis proventuum
vendant vobis. Secundùm supputationem multorum annorum 16
multiplicabis pretium ejus, & juxta supputationem paucitatis annorum
minues pretium ejus: quoniam numerum congregationis proventuum
ipse vendit tibi. Non ergo circunveniatis quisque proximum suum 17
verbis durioribus, sed timebis à Deo tuo: ego sum Dominus Deus
vester. Faciatis itaque statuta mea, & ordines judiciorum meorum 18
custodietis, & facietis ea, ut habitetis in terra tutò. Et dabit terra proventum 19
suum, ut comedatis, & saturemini: & habitabitis in terra
confidenter. Et si quando dixeritis; quid comedemus anno septimo? 20
Ecce non seminabimus, nec colligemus sponte nascentia proventus nostri.
Ego præcipiam ut sit benedictio mea super vos ex thesauris meis 21
bonis, quæ sunt in cœlis divinæ meæ præsentiæ, anno sexto, & faciet
proventum qui sufficiet in tres annos. Seminabitis autem anno octavo, 22
& comedetis de proventu veteri illius anni sexti: usque ad annum nonum,
usque ad tempus quo proventus ingreditur, comedetis vetus. Terra 23
quoque Israel non vendetur in perpetuum, quoniam mea est terra: advenæ
enim & coloni *estis* vos mecum. Et in omni terra possessionis 24
vestræ redemptionem dabitis terræ.

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* مر خودرويهي دروي تو نه درو كني و مر انگورهاي رزي تو نه بري سالي معطلي باشد * 5
* و باشد معطلي آن زمين بشما بخوردني بتو و ببندهي تو و بپرستاري تو و بمزدوري تو و بمهماني 6
تو آن نشينان اوازي تو * و بچهارپايي تو و بددهي آنچه در زميني تو باشد همه دخلي [آن] بخوردن 7
* و بشماري بتو هفت هفتها سالها هفت سالها هفت بارها و باشد بتو روزهاي هفت هفتهاي آن 8
سالها چهل و نه سال * و بگذراني شوفار تروعه در ماهي آن هفتمي در ده بماه در روزي آن كفارتها 9
بگذرانيد شوفار در همه ولايتهاي شما * و خاص كنيد مر سالي آن پنجاهم سال و بخوانيد آزادي در 10
زمين بهمه نشينانی آن يوبل آن باشد بشما و باز گرديد مرد باحسنتاي او و مرد باهلي خانهي او باز
گرديد * يوبل آن سالي آن پنجاهم سال باشد بشما نه كاريد و نه درويد مر خودرويهي آن و نه بريد 11
مر رزي آن * كه يوبل آن خاص باشد بشما از آن دشت بخوريد مر دخلي آن * در سالي آن 12 13
يوبل آن اين باز گرديد مرد باحسنتاي او * و كه بفروشيد فروختهي باهلي تو يا خريدن از 14
دستي اهلي تو نه آزاريد مرد مر برادري او * در شماري سالها پسي آن يوبل بخري از نزدي 15
اهلي تو در شماري سالهاي دخلها بفروشد بتو * بقدري بسياري آن سالها بسيار كني 16
خريدهي او و بقدري اندكي آن سالها اندك كني خريدهي او كه شماري دخلها او فروشا
بتو * و نه آزاريد مرد مر اهلي او و بترسي از خداي تو من ،، خداي شما * و بكنيد مر رسمهاي 17 18
من و مر حكمهاي من نگاه داريد و بكنيد ايشانرا و بنشينيد ابر آن زمين باميني * و بدهد آن 19
زمين بري آن و بخوريد بسيري و بنشينيد باميني ابر آن * و كه بگوييد چه بخوريم در سالي آن 20
هفتمي اينك نه كاريم و نه گرد كنيم مر دخلي ايما * و بفرمايم مر آفريني من [بشما در سالي 21
آن ششمي] و بكند مر آن دخل بسه سالها * و بكاريد مر آن سالي آن هشتمي و بخوريد از آن 22
دخل كهنه تا سالي آن نهمي تا آمدني دخلي آن بخوريد كهنه * و آن زمين نه فروخته شود 23
ببيعي درست كه بمن آن زمين كه غريبان و مهمانان شما اوازي من * و در همه زميني 24
احسنتاي شما شفعه بدهيد بزمين *

Sponte nascens messis tuæ non metes, 5
& uvas vineæ tuæ non præcides:
annus cessationis erit. Erit autem 6
cessatio terræ vobis in cibum, tibi, et
servo tuo, & ancillæ tuæ, & mercenario
tuo, & hospiti tuo, considentibus
tecum: Et quadrupedi tuæ, 7
& animali quod in terra tua, erit
omnis proventus ejus ad comedendum.
Numerabis quoque tibi septem 8
hebdomadas annorum, i. e. septem
annos septem vicibus: ita erunt
tibi dies septem hebdomadarum annorũ,
quadraginta ac novem anni. Et 9
transire facies tubam clangoris in
mense septimo, decimâ mensis, die
expiationum: transire inquam facietis
tubam per omnes regiones
vestras. Sanctificabitisque annum, 10
quinquagesimum annum, &
proclamabitis libertatem in terra omnibus
habitatoribus ejus: Jobel
erit ipse vobis: & revertemini
quisque ad possessionem suam, &
quisque ad familiam suam revertemini.
Jobel ipse annus, quinquagesimus 11
annus erit vobis: non
seretis, nec metetis sponte nascens
ejus, neque amputabitis vineam
ejus. Quia Jobel est, sanctus 12
erit vobis: ex agro comedetis
proventum ejus. Anno Jobel isto 13
revertemini quisque ad possessionem
suam. Quumque vendideritis venditionem 14
populari tuo, vel emendo
à manu popularis tui, ne vexetis
quisque fratrem suum. Secundùm 15
numerum annorum post Jobel, emes
à populari tuo: juxta numerum annorum
proventuum, vendet tibi.
Secundùm multitudinem annorum 16
multiplicabis emptionem ejus: &
secundùm paucitatem annorum minues
emptionem ejus: quoniam numerum
proventuum ipse vendit tibi. Ne 17
igitur vexetis quisque popularem
suum: sed timebis à Deo tuo: ego Dominus
Deus vester. Et facite statuta 18
mea, & judicia mea servate ac facite
illa, et sedebitis in terra cum
confidentia. Dabitque terra fructum 19
suum, & comedetis ad saturitatem,
ac sedebitis cum confidentia in
ea. Quòd si dixeritis; Quid comedemus 20
in anno septimo? ecce non
seremus neque colligemus proventum
nostrum: Tunc mandabo benedictioni 21
meæ pro vobis in anno sexto, &
faciet proventum pro tribus annis.
Seretisque anno octavo, & comedetis 22
de proventu veteri usque ad annum
nonum: usque in adventum proventûs
ejus, comedetis veterem. Terra 23
verò non vendetur in venditionem
totalem, quia mea est terra: peregrini
enim & hospites estis mecum. In 24
universa autem terra possessionis vestræ
redemptionem dabitis terræ.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וכי ימוך וארום אין יתמסכן אחוך ויזבון מאחסנתיה וייתי פריקיה דקריב ליה 25
ויפרוק ית זביני אחוי : ואיש וגבר ארום לא יהי ליה מאן דחמי למפרוק זבינוי 26
ותארע ידיה וישכח הי כמיסת פורקניה : וחשב וידייק ית סכום שני זבינוי 27
ויתיב ית מותרא לגבר דזבין ליה ויתוב לאחסנתיה : ואם ואין לא תארע 28
ידיה היכמסת דיתיב ליה ויהי זבינוי ביד מן דזבן יתיה עד שתא דיובלא ויפוק
בלא כסף ויתוב לאחסנתיה : ואיש וגבר ארום יזבון בית מותבא בבירנין דמקפין 29
שור ויהי פורקניה עד משלם שתא דזבינוי מן עידן לעידן יהי פורקניה : ואם
ואין לא יתפריק עד זמן מישלם ליה שתא שלימתא ויקום ביתא דבקרתא דליה 30
שורין לחלוטין לדיזבן יתיה לדרוי לא יפוק ביובלא : ובתי ובתי כופרניא דלית 31
להון שור מקף חזור חזור הי כטינדיסין דפריסן על חקל ארעא יתחשבון פורקנא
תהי להון וביובלא יפקון : וערי וקירוי ליואי בתי קירוי אחסנתהון פורקן עלם 32
יהי לליואי : ואשר ומאן דיפרוק מן ליואי ויפוק זביני ביתא וקירוי אחסנתהון 33
ביובלא ארום בתי קירוי ליואי היא אחסנתהון בגו בני ישראל : ושדה וברם 34
חקיל פרוילי קירויהון לא יזבנון ארום
אחסנת עלם הוא להון : וכי וארום 35
יתמסכן אחוך ותמוט ידיה עמך ותתקיף
ביה ותהנייה ידור ותותב ויתפרנס עמך : אל תקח עמי בית ישראל לא 36
תיסבון לא שערין ולא ריבין ותדחל מאלהך ויתפרנס אחוך עמך : את כספך
עמי בני ישראל ית כספיכון לא 37
תיתנון ליה בשערין ובריביין לא תתנון
עיבוריכון : אני ה' אנא הוא יי 38
אלהכון די פריקית ואפיקית יתכון פריקין מן ארעא דמצרים מטול למיתן לכון
ית ארעא דכנען למהוי לכון לאלהא : וכי ימוך וארום יתמסכן אחוך עמך 39
ויזדבן לך לא תפלח ביה הי כנימוסי פולחנות עבדיא :

ירושלמי 34 וחקל פרוילי קרייהון לא
יזדבן ארום אחסנת :

ירושלמי 37 ית כספך לא תתן ליה
בשעורין וברבין לא תתן מזונך :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum*

Et si quando pauperie adactus fuerit frater tuus, & vendiderit de 25
possessione sua: tum veniet redemptor ejus, qui propinquus est ei,
& redimet venditionem fratris sui. Vir autem quando non fuerit illi 26
aliquis qui jure possit redimere venditiones ejus, & apprehenderit
manus ejus, & invenerit juxta sufficientiam redemptionis suæ.
Tunc supputet numerum annorum venditionis suæ, & reddat quod superest 27
viro cui vendidit, & redeat ad possessionem suam. Quòd si 28
non apprehenderit manus ejus juxta sufficientiam ut reddat illi, tum
erit venditio ejus in manu illius qui emit ipsam usque ad annum Jubilæi:
postea exeat absque argento, & revertetur ad possessionem suam.
Et vir quando vendiderit domum habitationis in urbibus circundatis 29
muro, erit redemptio ejus usque ad finem anni venditionis
suæ: à tempore in tempus erit redemptio ejus. Quòd si non redimatur 30
usque ad tempus donec impleatur annus integer, tum manebit
domus, quæ est in civitate murata, in perpetuum apud eum qui emit
eam per generationes suas: non egrediatur in Jubilæo. Domus autem 31
villarum, quæ non habent murum per circuitum, sicut tentoria
expansa in agro terræ reputabuntur: redemptio erit illis, & in Jubilæo
exibunt. Civitates autem Levitarum, domus civitatum possessionis 32
eorum perpetuo jure redimi possunt à Levitis. Et qui redemerit 33
à Levitis, egredietur vendita domus & civitates possessionis eorum
in Jubilæo: quia domus civitatum Levitarum est possessio eorum
in medio filiorum Israel. Verùm 34
agrum suburbiorum civitatum suarum
non vendent, quoniam possessio
seculi est illis. Et quando 35
pauper factus fuerit frater tuus, &
nutaverit manus ejus tecum: apprehendes eum, & studebis commodo
illius, *etiamsi* peregrinus & advena *fuerit*, & aletur tecum. Popule 36
mi domus Israel, non accipietis usuras aut incrementum, sed
timebis Deum tuum: & aletur
frater tuus tecum. Popule mi filii 37
Israel, argentum vestrum non
dabitis ipsi cum usura, nec cum
incremento dabitis frumenta vestra.
Ego sum Dominus Deus vester 38
, qui redemi & eduxi vos redemptos è terra Ægypti, ut dem
vobis terram Canaan, ut sim vobis in Deum. Et quando pauper 39
factus fuerit frater tuus tecum, & vendiderit se tibi, non servire eum facias juxta leges servitutis servorum.

Hierof. 34. *Nam ager suburbiorum civitatum ipsorum non vendetur, quoniam possessio.*

Hierof. 37. *Argentum tuum non dabis ipsi cum usura, & cum incremento non dabis cibum tuum.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* كه درويش شود برادري تو و بفروشد از احسنتاي او و بيايد شفعه گيراي او 25
آن نزديك باو و شفعه گيرد مر فروختهي برادري او * و مردي كه نه باشد باو 26
شفعه گيرا و برسيد دستي او و بيافت قدري شفعهي او * و حسيب كند مر سالهاي 27
فروختهي او و باز گرداند مر آن زيادتي بمردي آنچه فروخته شد باو و باز گردد
باحسنتاي او * و اگر نه يافت دستي او قدري باز گرداندن باو و باشد فروختگي 28
او در دستي آن خرا اويرا تا سالي آن يوبل و بيرون آيد در يوبل و باز گردد
باحسنتاي او * و مردي كه بفروشد خانهي نشستن شهري قلعه باشد شفعهي 29
او تا تمام شدني سالي فروختهي او سالي باشد شفعهي او * و اگر نه شفعه 30
گرفته شود تا پر شدن باو سالي تمام و درست شود آن خانه آنچه در شهر آنچه
باو قلعه ببيعي درست بخراي او بعصرهاي او نه بيرون آيد در يوبل * و خانهاي 31
آن روستاها آنچه نيست بايشان قلعه گرداگرد ابر دشتي آن زمين حسيب شود
شفعه باشد باو و در يوبل بيرون آيد * و شهرهاي آن لويان خانهاي شهرهاي احسنتاي 32
ايشان شفعهي جاويد باشد بلويان * و آنچه شفعه گيرد از آن لويان و بيرون آيد 33
فروختهي خانه و شهري احسنتايي او در يوبل كه خانهاي شهرهاي او لويان او احسنتاي
ايشان در مياني پسراني يسرال * و دشتي حياطي شهرهايي ايشان نه فروخته شود كه احسنتا 34
جاويد او بايشان * و كه درويش شود برادري تو و ميل دهد دستي او اوازي تو قوي 35
گيري درو غريب و مهمان بزيد اوازي تو * نه ستاني از نزدي او سود و سلف و بترسي 36
از خداي تو و بزيد برادري تو اوازي تو * مر سيمي تو نه دهي باو در سود و در 37
سلف نه دهي خورش تو * من ،، خداي شما آنچه بيرون آوردم شمارا از زمين مصر 38
بدادن بشما مر زميني كنعن ببودن بشما بخدا * و كه درويش شود برادري تو اوازي 39
تو و فروخته شود بتو نه كار فرمايي درو كاري بندگي *

Quum depauperatus fuerit frater 25
tuus, vendideritque de possessione
sua, tunc veniet redemptor ejus propinquus
ipsi, & redimet venditionem
fratris sui. Vir autem, quum non 26
fuerit ei redemptor, sed attigerit manus
ejus, inveneritque valorem redemptionis
suæ: Tunc supputabit 27
annos venditionis suæ, & restituet
excessum viro cui venditum fuit,
& revertetur ad possessionem suam.
Quòd si non invenerit manus ejus 28
valorem restituendi ei, tum erit venditio
ejus in manu ementis illam,
usque ad annum Jobel: at egredietur
in Jobel, & revertetur ad possessionem
suam. Vir autem quum vendiderit 29
domum sedis suæ in civitate
castellata, erit redemptio ejus
usque ad completionem anni venditionis
ejus: durante anno erit redemptio
ejus. Quòd si non redimatur 30
donec impleatur ei annus integer,
confirmabitur domus quæ in urbe
cui est castellum in venditionem totalem
ementi eam, in seculis suis:
non egredietur in Jobel. Domus 31
autem pagorum quibus non est munimentum
circumcirca, cum agro terræ
reputabitur: redemptio erit ei,
& in Jobel egredietur. Urbium 32
verò Levitarum & domorum urbium
possessionis eorum, redemptio
perpetua erit Levitis. Et quicunque 33
redemerit à Levitis, egredietur
quidem venditio domûs ac urbis
possessionis ejus in Jobel: quia
domus urbium Levitarum sunt
possessio ipsorum in medio filiorum
Israel. Ager autem ambitûs 34
urbium ipsorum non vendetur:
quia possessio perpetua est illis.
Quum verò depauperatus fuerit 35
frater tuus, & declinaverit manus
ejus apud te, fortiter apprehendes
illum: sive peregrinus sivè hospes,
vivet tecum. Non accipies ab 36
eo lucrum & antecessum, sed timebis
tibi à Deo tuo, vivetque frater
tuus apud te. Argentum tuum non 37
dabis ei pro lucro, & pro antecesso
non dabis escam tuam. Ego Dominus 38
Deus vester qui eduxi vos de
terra Ægypti, ad dandum vobis terram
Chenaan, ut sim vobis in Deum.
Cùm autem depauperatus fuerit 39
frater tuus apud te, vendideritq; se
tibi, non injunges ei opus servitutis.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

כשכיר הֵי כְּאַגִירָא הֵי כְּתוֹתָבָא יְהֵי עִמָּךְ עַד שַׁתָּא דְיוֹבְלָא יִפְלַח עִמָּךְ : ויצא וְיִפּוֹק 40
לְבַר חוֹרִין מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנוֹי עִמֵּיהּ וִיתִיב לְגְנִיסְתֵּיהּ וּלְאַחְסָנַת אֲבָהָתוֹי יְתוּב : כי עבדי 41
אֲרוּם עַבְדַי הִינוּן דְּהַנְפֵּיקִית יַתְהוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לָא יִזְדַּבְּנוּן הֵי כְּנִימוּסֵי 42
זְבִין עַבְדַיָּא : לא לָא תִשְׁתַּעְבְּדוּן בֵּיהּ בְּקַשְׁיוּ וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ : ועבדך בְּרַם עַבְדֵיכוֹן 43
וְאַמְהָתֵיכוֹן דִּיהוֹן לְכוֹן מִן אַמְהָתְכוֹן דְּמִן עַמְמַיָּא דִּי בְּחַזְרָנוּתֵיכוֹן מִנְהוֹן תִּזְבְּנוּן עַבְדִין 44
וְאַמְהָן : וגם וְאוּף מִבְּנֵי תוֹתָבַיָּא עַרִילַיָּא דְּדַיְירִין עִמְּכוֹן מִנְהוֹן תִּזְבְּנוּן וּמִן יִיחוּסֵיהוֹן 45
דְּעִמְּכוֹן דְּאִתְיְלִידוּ בְּאַרְעֲכוֹן וְלָא מִן כְּנַעֲנָאֵי וִיהוֹן לְכוֹן לְאַחְסָנָא : והתנחלתם
וְתַחְסְנוּן יַתְהוֹן לִבְנֵיכוֹן בַּתְרֵיכוֹן לְיְרוּתַת אַחְסָנָא לְעָלַם בְּהוֹן תִּפְלְחוּן וּבְאַחוּכוֹן בְּנֵי 46
יִשְׂרָאֵל גְּבַר בְּחַבְרֵיהּ לָא תִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּהוֹן בְּקַשְׁיוּ : וכי וַאֲרוּם תַּאֲרַע יַד עָרֵל וְתוֹתָב 47
דְּעִמָּךְ וְיִתְמַסְכֵּן אָחוּךְ עִמֵּיהּ וְיִזְדַּבַּן לְעָרֵל תּוֹתַב דְּעִמָּךְ אוֹ לְשָׁרִישׁ פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה
לְמִשַׁמְּשָׁא לֵהּ וּלְפַלְחָהָא דְמִזַּרְעִית גִּיוֹרָא : אחרי בָּתַר דְּיִשְׁתְּמוֹדַע לְכוֹן דְּיִזְדַּבַּן מִן 48
יַד פּוּרְקָנָא יְהֵי לֵיהּ חַד מִן אַחוֹי יִפְרְקִינֵיהּ : או דודו אוֹ אַחְבוֹי אוֹ בַר אַחְבוֹי יִפְרְקִינֵיהּ 49
אוֹ מִקְרִיב בִּשְׂרֵיהּ מִזַּרְעִתֵיהּ יִפְרְקִינֵיהּ אוֹ תַּאֲרַע יְדֵיהּ אוֹ יְדָא דְצִיבּוּרָא וְיִתְפְּרִיק :
וחשב וִידַיֵּיק עִם עַרְלָאָה דְּזַבְנֵיהּ מִשַּׁתָּא דְּיִזְדַּבַּן לֵיהּ עַד שַׁתָּא דְיוֹבְלָא וִיהֵי כְּסַף זְבִינוֹי 50
כְּמִנְיַן שְׁנַיָּא הֵי כְּיוֹמֵי אַגִירָא יְהֵי עִמֵּיהּ : ואם עוד אִין עַד כְּדוֹן אִית סְגְיוּ בִּשְׁנַיָּא לְפוּם 51
סְכוּמְהוֹן יְתִיב פּוּרְקָנֵיהּ מִכְּסַף זְבִינוֹי : ואם מעט וְאִם קְלִיל יִשְׁתַּיְירוּן בִּשְׁנַיָּא עַד 52
שַׁתָּא דְיוֹבְלָא וִיחַשֵּׁב לֵיהּ כְּפוּם סְכוּם שְׁנוֹי יְתִיב יַת פּוּרְקָנֵיהּ : כשכיר הֵי כְּאַגִיר שְׁנָא 53
בִּשְׁנָא יְהֵי עִמֵּיהּ לָא יִשַׁעְבֵּיד בֵּיהּ בְּקַשְׁיוּ וְאַנְתְּ חָמֵי לֵיהּ : ואם וְאִין לָא יִתְפְּרֵק בְּאִילֵין 54
שְׁנַיָּא וְיִפּוֹק בַּר חוֹרִין בְּשַׁתָּא דְיוֹבְלָא הוּא וּבְנוֹי עִמֵּיהּ : כי לי אֲרוּם דִּילִי הִינוּן 55
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּעְבְּדִין לְאוֹרַיְיתִי עַבְדַי הִינוּן דְּאַפֵּיקִית יַתְהוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם
אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָהָכוֹן

כו

לא תעשו לָא תַעַבְדוּן לְכוֹן טַעֲוָון 1
וְצִילְמִין וְקָמְתִּין מְטוּל סְגוּדָא לָא תְקִימוּן
לְכוֹן וְאֶבֶן מְצַיְּרָא לָא תִתְּנוּן בְּאַרְעֲכוֹן לְמִגְחַן עֲלַהּ בְּרַם סְטִיו חָקִיק בְּצִיוּרִין וּדְיוֹקְנִין
תְּשַׁוּוֹן בְּאַרְעִית מַקְדְּשֵׁיכוֹן וְלָא לְמִסְגּוֹד לֵהּ אֲרוּם אֲנָא יְיָ אֱלָהָכוֹן :

ירושלמי 1 וְאֶבֶן דְּטָעוּ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Tanquam mercenarius & tanquam inquilinus erit tecum, uſque ad an- 40
num Jubilæi ſerviet tecum. Tum exibit in libertatem à te, ipſe & filii 41
ejus cum eo, & revertetur in familiam ſuam, & ad poſſeſſionem patrum
ſuorum revertetur. Quoniam ſervi mei ſunt, quos ego eduxi re- 42
demptos è terra Ægypti: non vendentur juxta leges venditionis ſervo-
rum. Non coges eum ſervire cum duritia, ſed timebis à Deo tuo. 43
Verùm ſervos veſtros & ancillas veſtras, quos habebitis ex ancillis po- 44
pulorum qui ſunt in circuitu veſtro, eos emetis ſervos & ancillas. Sed 45
& de filiis incolarum incircunciſorum, qui habitant vobiſcum, ex illis
emetis & ex familia eorum qui ſunt vobiſcum, qui nati ſunt in terra
veſtra, non autem ex Chananæis, & erunt vobis in poſſeſſionem. In poſ- 46
ſeſſionem quoque tradatis eos filiis veſtris poſt vos, idque hæreditaria
poſſeſſione; in ſeculum pro ſervis utamini eis: ſed fratribus veſtris filiis
Iſrael quiſque ſocio ſuo, non abutamini ſervitute illis duriter. Quod ſi 47
aſſequatur manus incircunciſi & incolæ qui tecum eſt, & pauper factus
fuerit frater tuus cum ipſo, & vendiderit ſe incircunciſo qui tecum habi-
tat aut radici cultus alieni, ut ſerviat illi & colat ipſum, qui eſt de
ſemine peregrini. Poſtquam innotuerit vobis quod venditus ſit, ſtatim 48
redemptio erit illi: unus ex fratribus ejus redimet ipſum. Vel frater 49
patris ſui, aut filius fratris patris ſui redimet ipſum, aut aliquis pro-
pinquus carnis ſuæ de ſemine ſuo redimet ipſum: aut ſi aſſequatur manus
ejus, aut manus congregationis, redimetur. Et computabit cum in- 50
circunciſo, qui emit ipſum, ab anno quo venditus eſt ipſi uſque ad an-
num jubilæi: & erit argentum venditionis ſuæ juxta numerum annorum,
juxta dies mercenarii erit cum ipſo. Si adhuc ſit multitudo in annis, 51
ſecundùm numerum eorum reddet redemptionem ſuam de argento vendi-
tionis ſuæ. Si verò pauci reſidui fuerint anni uſque ad annum Jubilæi, 52
computum faciat pro ſe: juxta ſupputationem annorum reſtituet re-
demptionem ſuam. Quaſi mercenarius de anno in annum erit cum eo: 53
non abutetur eo ad ſervitutem duriter te vidente. Quod ſi non fuerit 54
redemptus iſtis annis, exibit liber anno Jubilæi, ipſe unà cum filiis. Quo- 55
niam mei ſunt filii Iſrael addicti ſervituti legis meæ, ſervi mei ſunt quos
eduxi liberatos è terra Ægypti: ego ſum Dominus Deus veſter.

CAP. XXVI.

NOn facietis vobis idola aut 1
imagines, aut ſtatuas pro adora-
tione erigetis vobis, & lapidem
figuratum non ponetis in terra veſtra ad incurvandum vos coram eo:
verùm pavimentum ſculptum figuris & imaginibus ponetis in ſolo
ſanctuarii veſtri, non autem ad proſternendum vos illis, quoniam ego
Dominus Deus veſter.

Hier. 1. *Aut lapidem idoli.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* چون مزدور چون مهمان باشد اوازي تو تا سالي آن يوبل كار كند اوازي تو * وبيرون آيد از 40 41
اوازي تو او و پسراني او اوازي او وباز گردد باهلي خانهي او وباحستاتي پدراني او باز گردد * كه 42
بندگاني منند ايشان آنچه بيرون آوردم ايشانرا از زميني مصر نه فروخته شوند فروختهي بندگي
* نه مسلط شوي درو در سختي بترسي از خداي تو * وبندهي تو و پرستاري تو آنچه باشند بتو 43 44
از نزدي آن قومها آنچه گرداگرد شما ازيشان بخريد بنده وپرستار * ونيز از پسراني آن مهماني 45
آن نشينان اوازي شما از ايشان بخريد واز اهلي خانهي ايشان آنچه اوازي شما آنچه زاييده
شدند در زميني شما [وباشند بشما] باحستا * واحستا دهيد ايشانرا بپسراني شما پسي شما 46
بميراث گرفتن احستا بجاويد در ايشان كار فرماييد ودر برادراني شما پسراني يسرال
مرد در برادري او نه مسلط شوي درو در سختي * وكه برسد دستي غريب ومهمان اوازي 47
تو و درويش شود برادري تو اوازي او و فروخته شود بغريب مهمان اوازي تو يا باصلي اهلي
خانهي غريب * پسي فروختن شفعه باشد باو يكّه از برادراني او شفعه گيرد اويرا * يا عمّي او يا 48 49
پسري عمّي او شفعه گيرد اويرا يا از بقيّهي قرابتي او از اهلي خانهي او شفعه گيرد اويرا يا برسيد
دستي او وخلاص شود * وحسيب كند اوازي خرايي او از سالي فروختهي او تا سالي آن يوبل وباشد 50
سيمي فروختهي او درشماري سالها چون روزگاراني مزدور باشد اوازي او * اگر نيز بسياران در 51
سالها بقدري ايشان باز گرداند شفعهي او از سيمي خريدهي او * واگر اندك باقي ماند در 52
سالها تا سالي آن يوبل حسيب كند باو چون قدري سالهايي او باز گرداند مر شفعهي او * چون 53
مزدوري سال درسال باشد اوازي او نه مسلط شود اويرا در سختي بچشم ديدي تو * واگر نه 54
خلاص شود درانيان بيرون آيد در سالي آن يوبل او و پسراني او اوازي او * كه بمن پسراني يسرال 55
بندگان بندگاني من ايشان آنچه بيرون آوردم ايشانرا از زميني مصر من :: خداي شما.

* فصل بيست ششم * نه كنيد شما بتان و تراشش وانگيخته نه انگيرانيد شما 1
وسنگي نقش كرده نه دهيد در زميني شما بسجود كردن ابر آن كه من :: خداي شما.

Tanquam mercenarius, tanquam 40
hoſpes erit tecum: uſque ad annũ
Jobel ſerviet apud te. Tunc egre- 41
dietur abs te, ipſe & filii ejus cum
eo, & revertetur ad familiam ſuam,
et ad poſſeſſionem patrum ſuorum re-
vertetur. Nam ſervi mei ſunt ipſi, 42
quos eduxi è terra Ægypti: non ven-
dentur venditione ſervitutis. Non 43
dominaberis illi in duritie: timebis
à Deo tuo. Servus autem tuus & 44
ancilla tua qui erunt tibi, de Genti-
bus erunt *quæ in circuitu veſtri: ex*
iis emetis ſervos ac ancillas. Et et- 45
iam de filiis hoſpitum ſedentium vo-
biſcum, de eis emetis, déque familia
eorum qui apud vos, qui nati ſunt
in terra veſtra, eruntque vobis in
poſſeſſionem. Et poſſidendos dabitis 46
eos filiis veſtris poſt vos, ad hæredi-
tariò accipiendum poſſeſſionem: in
perpetuum eis opus injungetis: at fra-
tribus veſtris filiis Iſrael, quiſque
fratri ſuo, non dominaberis in du-
ritie. Cùm autem opes *attigerit* 47
manus peregrini & hoſpitis apud te,
& depauperatus fuerit frater tuus
apud eum, vendideritque ſe peregri-
no, hoſpiti apud te, aut ſtirpi fami-
liæ peregrini: Poſt venditionem re- 48
demptio erit ei: unus de fratribus e-
jus redimet eum. Aut patruus ejus, 49
aut filius patrui ejus redimet eum:
aut quidam *de reliquis propinquis e-*
jus, de familia ejus, redimet eum:
vel attingente manu ejus, redimet
quidem ſeipſum. Et ſupputabit 50
cum emente eum ab anno venditio-
nis ejus uſque ad annum Jobel: &
erit argentum venditionis ejus juxta
numerum annorum: ſecundùm dies
mercenarii erit cũ eo. Si adhuc multi 51
fuerint *anni, ſecundùm rationẽ eorũ*
reſtituet redemptionem ſuam de ar-
gento emptionis ſuæ. Quòd ſi pauci 52
reliqui manſerint ex annis uſque ad
annum Jobel, ſupputabit cum eo: ſe-
cundùm rationem annorum reſtituet
redemptionem ſuam. Tanquam mer- 53
cenarius anni in annum erit cum il-
lo: non dominabitur ei in duritie in
conſpectu oculorum tuorum. Si verò 54
non redimatur per hæc, egredietur in
anno Jobel, ipſe & filii ejus cum
eo: Quia mihi ſunt filii Iſrael ſer- 55
vi, ſervi mei ſunt quos eduxi de ter-
ra Ægypti. Ego Dominus Deus
veſter.

CAP. XXVI.

Non facietis vobis idola & 1
ſculptile, & ſtatuam non erigetis
vobis, & lapidem pictum non exhi-
bebitis in terra veſtra, ad adorandũ
verſus eum: ego enim ſum Domi-
nus Deus veſter.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ארת שבתותי יַת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִּילִי תִּטְרוּן וּלְבֵית מוּקְדְשִׁי תְּהוֹן אָזְלִין בִּדְחַלְתִּי 2
אֲנָא יְיָ :

פ פ פ

אם בחקתי אִין בִּקְיָמֵי אוֹרַיְיתִי תְּהָכוּן וְיַת סִדְרֵי דִּינַי תִּנְטְרוּן וְתַעַבְדוּן 3
יַתְהוֹן : ונתתי וְאֶיתֵּן מִטְרָא דְּאַרְעֲכוֹן בְּעִידַּנְכוֹן בַּכִּיר וְלַקִּישׁ וְתִיתֵּן אַרְעָא פֵּירֵי 4
עֲלַלְתָּא וְאִילַן דְּאַנְפֵּי בָרָא יַצְלַח בְּפֵירוֹי : והשיג וְיֵאֱרַע לְכוֹן דְּרָכָא יַת קִטְפָא 5
וְקִטְפָא יֵאֱרַע אַפְקוּרַת בַּר זַרְעָא וְתֵיכְלוּן לַחְמְכוֹן וְתִישְׂבְּעוּן וְתִתְּבוּן לְרוּחְצָן
בְּאַרְעֲכוֹן : ונתתי וְאֶיתֵּן שְׁלָמָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְתִשְׁרוּן וְלֵית דְּמָנִיט וְאֲבַטֵּיל 6
רְשׁוּת חֵיוַת בְּרָא מִן אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וּשְׁלוּפֵי חֶרֶב לָא יְעִידוּן בְּאַרְעֲכוֹן : ורדפתם
וְתִרְדְּפוּן יַת בַּעֲלֵי דְבָבְכוֹן וְיִפְּלוּן קֳדָמֵיכוֹן תְּבִירֵי חֶרֶב : ורדפו וְיִרְדְּפוּן מִנְּכוֹן 7 8
חַמְשָׁא לְמָאתָא וּמָאתָא מִנְּכוֹן לְרִבְבוּתָא יַעֲרִיקוּן וְיִפְּלוּן בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן קֳדָמֵיכוֹן
תְּבִירֵי חֶרֶב : ופניתי וְאֶתְפְּנֵי מִן אֲגַר עַמְמַיָּא לְמִשְׁלְמָא לְכוֹן אֲגַר עוֹבְדֵיכוֹן טָבַיָּא 9
וְאִתְקוֹף יַתְכוֹן וְאַסְגֵּי יַתְכוֹן וְאָקִים יַת קְיָמִי עִמְּכוֹן : ואכלתם וְתֵיכְלוּן עַתִּיקָא 10
דְּמִעַתַּק וְלָא תְסַלְמְנְטוֹן וּבְרַם עַתִּיקָא מִן קֳדָם עִיבּוּרָא חַדְתָּא תְּפַנּוּן מִן אוֹצְרֵיכוֹן :
ונתתי וְאֶיתֵּן שְׁכִינַת יְקָרִי בֵּינֵיכוֹן וְלָא יַרְחֵק מֵימְרִי יַתְכוֹן : והתהלכתי וְאַשְׁרֵי 11
אִיקַר שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיכוֹן וִיהֵי מֵימְרִי לְכוֹן לֶאֱלָהָא פָּרוּק וְאַתּוּן תְּהוֹן לִשְׁמִי לְאוּמָא 12
קַדִּישָׁא : אני ה' אֲנָא יְיָ אֱלָהָכוֹן דְּאַפֵּיקִית יַתְכוֹן פְּרִיקִין מִן אַרְעָא דְמִצְרַיִם 13
לְמֶהֱוֵי לְהוֹן מִשְׁתַּעְבְּדִין וְתַבְרִית נִיר שִׁעְבּוּדְהוֹן מֵעֲלֵוֵיכוֹן וּדְבָרִית יַתְכוֹן מִבֵּינֵיהוֹן
בְּנֵי חֵרֵי וְהַלְכִית יַתְכוֹן בְּקוֹמָא זְקוּפָא : ואם לא וְאִם לָא תִיצְבוּן לְמִשְׁמַע לְאוּלְפַן 14
מַאַלְפֵי אוֹרַיְיתִי וְלָא תַעַבְדוּן מִן רְעוּתֵיכוֹן יַת כָּל פִּיקוּדַיָּא הָאִלֵּין : ואם וְאִין 15
בִּקְיָמֵי אוֹרַיְיתִי תְּקוּצוּן וְאִין יַת סִדְרֵי דִינַי תַּרְחִיק נַפְשָׁתֵיכוֹן בְּדִיל דְּלָא לְמֶעֱבַד
יַת כָּל פִּקוּדַיי וְסוֹפְכוֹן לְמִבְטְלָא יַת קְיָמִי : אף אני לְחוֹד אֲנָא אַעֲבִיד דָא לְכוֹן 16
וְאֵיגְרֵי עֲלֵיכוֹן מַחַת מוֹתַנְתָּא יַת שַׁחֲפוּתָא וְיַת קַדַּחוּתָא מְכַלְיָא עַיְינִין וּמְסַיְּפָא
נְפַשׁ וְתִידַרְעוּן לְרֵיקָנוּ זַרְעֲכוֹן דְּלָא יִצְמַח וְכַתַּיָּא יֵיכְלוּן יַתְהוֹן בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן :
ונתתי וְאֶיתֵּן פַּנְיוּתָא לְמֶעֱסוֹק בְּכוֹן וְתִיתַּבְרוּן קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן וְיִרְדּוֹן בְּכוֹן 17
סַנְאֵיכוֹן וְתַעַרְקוּן וְלֵית דְּרָדִיף יַתְכוֹן : ואם וְאִין בָּתַר אִלֵּין מַרְדְּוָתָא לָא תִצְבוּן 18
לְמִשְׁמַע לְאוּלְפַן אוֹרַיְיתִי וְאוֹסִיף לְמִרְדֵי יַתְכוֹן שְׁבַע מַאחָאתָא עַל שְׁבַע עֲבֵירָן
דִּי חֲטֵיתוּן קֳדָמַי : ושברתי וְאִיתְבַּר יַת אִיקַר תְּקוֹף מַקְדְּשֵׁיכוֹן וְאֶיתֵּן יַת שְׁמַיָּא 19
דְּעִילָוֵיכוֹן בְּרִידִין הֵי כְּפַרְזְלָא דְּלָא מַזְיַע מִן דְּלָא לְמֵחְתָּא לְכוֹן טַלִּין וּמִטְרִין
וְאַרְעָא דִּתְחוֹתֵיכוֹן הֵי כִּנְחָשָׁא דִּמְזִיַּע לְמוֹבְדָא פֵּירָהָא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Dies ſabbathorum meorum ſervabitis, & in domum ſanctuarii mei 2
eritis ambulantes in timore meo: ego Dominus.

SECT. XXXIII.

SI in ſtatutis legis meæ ambulaveritis, & ordines judiciorum meo- 3
rum cuſtodiveritis, & feceritis ea: Tum dabo pluvias terræ veſtræ 4
in tempore veſtro, temporaneam & ſerotinam: & dabit terra fru-
ctus proventus, & arbor faciei agri felix erit in fructibus ſuis. Et 5
attinget vobis tritura vindemiam, & vindemia attinget productionem
ſementis: & comedetis panem veſtrum, & ſaturabimini, & habi-
tabitis ſecurè in terra veſtra. Et dabo pacem in terra Iſrael, ut qui- 6
eſcatis & non ſit qui exterreat: & auferam poteſtatem beſtiæ malæ
de terra Iſrael, & qui extrahunt gladium non tranſibunt per terram
veſtram. Et perſequemini inimicos veſtros, & cadent coram vobis 7
fracti gladio. Et perſequentur ex vobis quinque centum, & cen- 8
tum ex vobis decem millia fugabunt: & cadent inimici veſtri coram
vobis fracti gladio. Et convertam me à mercede populorum, ad red- 9
dendam vobis mercedem operum veſtrorum bonorum, & robuſtos
vos reddam, & multiplicabo vos: & ſtatuam fœdus meum vobiſ-
cum. Et comedetis vetus quod inveteratum eſt abſque curculione: 10
verùm vetus à præſentia tritici novi evacuabitis ex horreis veſtris.
Et ponam divinam præſentiam gloriæ meæ inter vos: nec abomi- 11
nabitur vos verbum meum. Et habitare faciam gloriam divinæ 12
meæ præſentiæ inter vos, & erit ſermo meus in Deum redemptorem:
vos autem eritis nomini meo in populum ſanctorum. Ego Dominus 13
Deus veſter qui eduxi vos liberatos è terra Ægypti ut illos in ſer-
vitutem redigeretis: & fregi jugum ſervitutis eorum de ſuper vos,
& duxi vos è medio eorum liberos, & duxi vos ſtaturâ erectâ.
Quod ſi nolueritis audire doctrinæ docentium legem meam, & non 14
feceritis voluntariè omnia præcepta iſta. Et ſi fœdus legis meæ fa- 15
ſtidieritis, & ſi ordines judiciorum meorum abominabitur anima ve-
ſtra, ut non faciatis omnia præcepta mea, & finis veſter fuerit ut
aboleatis fœdus meum: Etiam ego faciam hoc vobis, & immittam 16
contra vos plagam peſtis, inflationem *corporis* & febrim, deficere
facientes oculos & exhaurientes animam: & ſeminabitis fruſtra ſe-
men veſtrum, quod non germinabit, & ſponte naſcentia comedent
ea inimici veſtri. Et tribuam otium ut negotium vobis faceſſam, 17
& conteremini coram inimicis veſtris: & dominabuntur vo-
bis oſores veſtri, & fugietis cùm nullus ſit qui perſequatur vos.
Quod ſi poſt iſtas caſtigationes nolueritis audire doctrinam legis meæ: 18
tum addam caſtigare vos ſeptem plagis, propter ſeptem tranſgreſſi-
ones quibus peccaveritis in me. Et frangam gloriam roboris ſanctua- 19
rii veſtri: & dabo cœlos qui ſupra vos ſunt fortes ſicut ferrum,
quod non ſudat, ut non deſcendere faciant vobis rorem aut pluvias;
& terra quæ ſub vobis eſt *erit* tanquam æs, quod ſudat, ad per-
dendum fructum ſuum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* مر معطليهاي من نگهداريد و از خاص جاي من بترسيد من :: * اگر در رسمهاي 2 3
من برويد ومر فرمانهاي من نگهداريد وبكنيد ايشانرا * وبدهم باراني شما در وقت ايشان 4
وبدهد آن زمين دخلي آن ودرختي آن دشت بدهد بري آن * وبرسد بشما خرمن كوفتن 5
مر بريدن وبريدن برسد مر كاشتن وبخوريد ناني شما بسيري و بنشينيد بامني در ولايتي
شما * وبدهم سلامتي در زمين وبخسپيد ونيست لرزاناني وباطل كنم ددي بد از آن زمين 6
وشمشير نه گذرد در ولايتي شما * وبتازيد مر دشمناني شما وبيفتند بپيشي شما بشمشير * 7
* وبتازند از شما پنج صدي وصد از شما بيوري بتازند وبيفتند دشمناني شما بپيشي شما 8
بشمشير * وروي كنم بشما وبرومند كنم شمارا وبسيار كنم شمارا وبر انگيزانم مر شرطي من 9
اوازي شما * وبخوريد كهنهي كهنه وكهنه از پيش نو بيرون آريد * وبدهم مسكني من در مياني 10 11
شما ونه رد كند ذاتي من شمارا * وروش كنم در مياني شما وباشم بشما بخدا وشما باشيد بمن 12
بقوم * من :: خداي شما آنچه بيرون آوردم شمارا از زميني مصر از بودن بايشان بندگان 13
وبشكستم بندي يوغي شما وببردم شمارا در سر افرازي * واگر نه شنويد بمن ونه كنيد مر 14
همه آن فرمانهاي آن اينان * واگر در رسمهاي من نفايه كنيد ومر حكمهاي من رد كند 15
جاني شما بي كردن مر همه فرمانهاي من بسست كردني شما مر شرطي من * نيز من بكنم اين بشما 16
بگمارم ابر شما نهيب زدگي مر آن تبي سرد ومر آن تبي گرم انجافته كنان چشمان و اندوهي جان
وبكاريد بتهي كاشتهي شما وبخورند اويرا دشمناني شما * وبدهم خشمي من در شما وزخم خوريد 17
بپيشي دشمناني شما ومسلط شوند در شما دشمناني شما وبگريزيد ونيست تازاني شمارا.
* واگر تا اينان نه شنويد بمن بيفزايم باديب كردن شمارا هفت ابر خطاهاي شما * 18
* وبشكنم مر بزرگي جيزگي شما وبدهم مر آسماني شما چون آهن ومر زميني شما چون مس. 19

Ceſſationes meas obſervabitis, & à 2
ſanctuario meo timebitis: ego Domi-
nus. Si in decretis meis ambulave- 3
ritis, & mandata mea obſervaveri-
tis, feceritiſque ea: Tunc dabo 4
pluviam veſtram in tempore ſuo, da-
bitque terra proventum ſuum, arbor
quoque agri dabit fructum ſuum:
Attingétque vobis trituratio vinde- 5
miam, & vindemia attinget ſemen-
tem: comedetiſque panem veſtrum
ad ſaturitatem, & ſedebitis cum con-
fidentia in regione veſtra. Dabo 6
namque pacem in terra, & dormie-
tis, & non erit tremefaciens: &
ceſſare faciam feram malã de terra,
& gladius non tranſibit per regio-
nem veſtram. Et perſequemini ini- 7
micos veſtros, cadentque coram vo-
bis gladio. Perſequentur quoque 8
quinque ex vobis centum: & centũ
ex vobis myriadem perſequentur: &
cadent inimici veſtri coram vobis
gladio. Et reſpiciam ad vos, & 9
frugiferos faciam vos, & multipli-
cabo vos, ac ſuſcitabo pactum meũ
vobiſcum. Et comedetis vetus in- 10
veteratum, & vetus præ novo edu-
cetis. Et dabo tabernaculum meũ 11
in medio veſtrûm, neque reprobabit
vos anima mea: Sed ambulabo in 12
medio veſtri, eróque vobis in Deum,
& vos eritis mihi in populum. Ego 13
Dñs Deus veſter, qui eduxi vos de
terra Ægypti, ne eſſetis eis ſervi:
& confregi vinculum jugi veſtri, &
tuli vos in capitis elatione. Si au- 14
tem non audieritis me, nec feceritis
omnia mandata iſta: Et ſi ſtatuta 15
mea rejeceritis, & judicia mea re-
pulerit anima veſtra, non faciendo o-
mnia mandata mea, dum diſſolveritis
pactum meum: Etiam ego faciam 16
hoc vobis, præficiam vobis timoris
percuſſionem, & febrem frigidam ac
febrem calidam conſumentes oculos,
& dolorem animæ: ſeretiſque in va-
cuum ſemen veſtrum: nam comedent
illud inimici veſtri. Dabo præterea 17
iram meam in vos, & plagas acci-
pietis coram inimicis veſtris, & do-
minabuntur vobis inimici veſtri:
fugietiſque cùm nemo ſit perſequens
vos. Quòd ſi uſque ad hæc non au- 18
dieritis me, addam caſtigare vos ſe-
pties pro peccatis veſtris. Et fran- 19
gam magnitudinem fortitudinis ve-
ſtræ, ac dabo cœlum veſtrum ſicut
ferrum, & terram veſtram ſicut
æs.

ותם וְיִסּוּף לְרֵיקְנוּ חֵילֵיכוֹן וְלָא תִיתֵּן אַרְעֲכוֹן יַת מַה דְּאַתּוּן מַעֲלִין לְגַוַּהּ וְאִילַן 20
דְּאַנְפֵּי בְּרָא יַקְלַח פֵּירוֹי : ואם וְאִין תְּהָכוּן עִמִּי בְּעֲרָאי וְלָא תִצְבּוֹן לְמִשְׁמַע 21
לְאוּלְפַּן אוֹרָיְיתִי וְאוֹסִיף לְאַיְיתָאָה עֲלֵיכוֹן שְׁבִיעֲתָא מְחָא עַל שְׁבַע עִיבֵירָן דִּי
חֲטֵיתוּן קֳדָמַי : והשלחתי וְאִיגְרֵי בְכוֹן רְשׁוּת חֵיוַת בְּרָא וְתִתְכַּל יַתְכוֹן וּתְשֵׁיצֵי 22
יַת בְּעִירֵיכוֹן מִבְּרָא וְתַזְעֵיר יַתְכוֹן מִלְּגָיו וְיִצְדְּיָן אוֹרְחָתְכוֹן : ואם באלה וְאִין 23
בְּאִילֵין מַרְדְּוָותָא לָא תִתְרְדוּן קֳדָמַי וּתְהָכוּן קֳדָמַי בְּעֲרָאי : והלכתי וְאִידְּכַר אוּף 24
אֲנָא יַתְכוֹן בְּעֲרָאי בְּעָלְמָא וְאֶמְחֵי יַתְכוֹן לְחוֹד אֲנָא שְׁבַע מַחַן עַל שְׁבַע עֲבֵירָן
דִּי חֲטֵיתוּן קֳדָמַי : והבאתי וְאַיְיתֵי עֲלֵיכוֹן עַם שְׁלוּפֵי חֶרֶב לְמִתְפְּרַע מִנְכוֹן עַל 25
דְּבַטַּלְתּוּן יַת קְיָימִי וְתִתְכַּנְשׁוּן מִן צִיְיָדָא לְקוּרְוֵיכוֹן וְאִיגְרֵי מוֹתָנָא בֵּינֵיכוֹן וְתִתְמַסְרוּן
כַּד מִיתִין בְּיַד סַנְאֵיכוֹן : בשברי כַּד אֶתְבּוֹר לְכוֹן חוּטֵר כָּל סַעֲדֵי מְזוֹנָא וְיֵאפְיָין 26
עֲשַׂר נְשִׁין לַחְמֵיכוֹן בְּתַנּוּרָא חַד מִדְּהוּא זְעֵיר וּמְרַדְיָין וּמְפַלְגָן לְכוֹן כַּד מִינְפַּל
בְּמַתְקְלָא וְתֵיכְלוּן וְלָא תִשְׂבְּעוּן : ואם בזאת וְאִין בְּהָדָא תוֹכַחְתָּא לָא תִשְׁמְעוּן 27
לְאוּלְפַּן אוֹרָיְיתִי וּתְהָלְכוּן קֳדָמַי בְּעֲרָאי : והלכתי וְאִידְּכַר אוּף אֲנָא יַתְכוֹן בְּעֲרָאי 28
בְּעָלְמָא וְאִירְדֵי יַתְכוֹן לְחוֹד אֲנָא שְׁבַע מַחַן עַל שְׁבַע עֲבֵירָן דִּי חֲטֵיתוּן קֳדָמַי :
ואכלתם וְתֵיכְלוּן בְּשַׂר בְּנֵיכוֹן וּבְשַׂר 29
בְּנָתֵיכוֹן אָמַר מֹשֶׁה נְבִיָּא כַּמָּה קַשְׁיָין
הִינוּן חוֹבַיָּא וּמָה מְרִירִין אִינוּן חַטָּיָאי
דִּי גָרְמוּ לַאֲבָהָתָא לְמֵיכוֹל בְּשַׂר בְּנֵיהוֹן
וּבְנָתֵיהוֹן עַל דְּלָא נַטְרוּ מִצְוָתָא
דְּאוֹרָיְיתָא : והשמדתי וְאֶשֵׁיצֵי יַת בָּמוֹתֵיכוֹן וְאִפַּכַּר יַת מַנְחֲשֵׁיכוֹן וְקַסְמֵיכוֹן 30
וְאֶשַׁוֵּי יַת פִּגְרֵיכוֹן רְמָאִין עַל פִּגְרֵי טַעֲוָותֵיכוֹן וְתִירְחֵיק מֵימְרִי יַתְכוֹן : ונתתי וְאִיתֵּן 31
יַת קוּרְוֵיכוֹן צַדְיָין וְאַשְׁעֵם יַת מוּקְדְּשֵׁיכוֹן וְלָא אֲקַבֵּל בְּרַעֲוָא רֵיחַ קוּרְבָּנֵיכוֹן :
והשמתי וְאַצְדֵּי לְחוֹד אֲנָא יַת אַרְעָא דְּלָא יְהֵי עֲלָהּ נְיַח רוּחָא וְיִצְדּוֹן הֵיכְדֵין 32
עֲלָהּ סַנְאֵיכוֹן דְּשָׁרְיָין בַּהּ : ואתכם וְיַתְכוֹן אֲדָרֵי בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְאִיגְרֵי בַּתְרֵיכוֹן עַם 33
שְׁלוּפֵי חֶרֶב וּתְהֵי אַרְעֲכוֹן צַדְיָא וְקוּרְוֵיכוֹן יְהֶוְיָין צַדְיָאן : אז תרצה הָא בְּכֵן 34
תִּרְעֵי אַרְעָא יַת שְׁנֵי שְׁמִיטָהָא כָּל יוֹמִין דְּהִיא צַדְיָא מִנְכוֹן וְאַתּוּן תֶּהֱווֹן מִיטַלְטְלִין
בְּאַרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן בְּכֵן תִּתְנַיַּח אַרְעָא וְתִרְעֵי יַת שׁוּבֵי שְׁמִיטָהָא : כל כָּל 35
יוֹמִין דְּהִיא צַדְיָא מִנְכוֹן תִּתְנַיַּח הֵי כְּמָא דְּלָא אִתְנַיְּיחַת יַת שְׁנֵי שְׁמִיטֵיכוֹן כַּד
הֲוֵיתוּן שָׁרְיָין עֲלָהּ :

ירושלמי 29 אֵי מָה בִּישִׁין אִנּוּן
חוֹבַיָּא וּמָה מְרִירִין אִנּוּן חַטָּיָא דִּגְרָמוּ
לַאֲבָהָתַן בִּירוּשְׁלֵם לְמֵיכַל בְּשַׂר בְּנֵיהוֹן
וּבְנָתְהוֹן :

Et consumetur in vanum labor vester: & non dabit terra vestra id 20 quod vos infertis in medium ejus, & arbor quæ est in superficie terræ effundet fructus suos. Quòd si mecum fortuitò ambulaveritis, & 21 nolueritis auscultare doctrinæ legis meæ: tum addam adducere super vos septem plagas, propter septem transgressiones quibus peccaveritis in me. Et immittam in vos potestatem bestiæ agri, & orbabit vos, 22 & perdet jumenta vestra foris, & diminuet vos intus: & desertæ erunt viæ vestræ. Quòd si per istas castigationes non castigemini co- 23 ram me, sed iveritis coram me fortuitó: Et reminiscar etiam ego 24 vos fortuitò in mundo, & delebo vos etiam ego septem plagis, propter septem transgressiones quibus peccâstis coram me. Et adducam 25 super vos populum extrahentium gladium ad ultionem sumendam de vobis, eò quòd in nihilum redegeritis fœdus meum: & congregabimini ex deserto in civitates vestras, & immittam pestem inter vos, & trademini mortui in manus inimicorum vestrorum. Cùm fregero vobis 26 baculum omnis sustentationis cibi, tum pinsent decem mulieres panem vestrum in clibano uno præ paucitate; & metientur, & divident vobis deciduum in pondere: & comedetis & non saturabimini. Quod si propter unam reprehensionem non auscultaveritis doctrinæ 27 legis meæ, sed ambulaveritis coram me fortuitó. Tum reminiscar 28 etiam ego vos fortuitò in mundo, & castigabo vos etiam ego septem plagis, propter septem transgressiones quibus peccaveritis coram me. Et comedetis carnem filiorum ve- 29 strorum, & carnem filiarum vestrarum; dixit Moses propheta: quàm gravia fuerunt peccata, & quàm amara fuerunt peccata, quæ fuerunt in causa ut patres nostri comederent carnem filiorum suorum, & carnem filiarum suarum, eò quòd non custodivissent mandata legis? Et destruam excelsa 30 vestra & extirpabo augures vestros, & divinatores vestros, & ponam cadavera vestra projecta super cadavera idolorum vestrorum: & abominabitur verbum meum vos. Et dabo urbes vestras in solitudinem, & 31 desolabo sanctuaria vestra: nec recipiam cum beneplacito odorem oblationum vestrarum: Et vastabo etiam ego terram: quia non 32 erit in ea quies spiritus, ita ut obstupescant super eam inimici vestri qui habitant in ea. Et vos dispergam inter populos, & incitabo 33 contra vos populum extrahentium gladium: & erit terra vestra devastata, & civitates vestræ erunt desolatæ. Tunc volet terra annos quietis 34 suæ, omnibus diebus quibus fuerit diserta à vobis, & vos eritis vagi in terra inimicorum vestrorum: tunc quiescet terra reliquias quietis suæ. Omnibus diebus quibus ipsa erat desolata à vobis quiescet: eò 35 quòd non quievit annis cessationum vestrarum, quando habitabatis in ea.

Hierof. 29. *Quàm mala fuerunt peccata, & quàm amara fuerunt delicta, quæ in causa fuerunt ut patres nostri Jerosolymis comederent carnem filiorum suorum, & filiarum suarum?*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وتمام شود بتهي زوري شما و نه دهد زميني شما مر دخلي آن و درختي آن زمين نه دهد 20
بري او * و اڭر برويد اوازي من ستيزه و نه مراد كنيد بشنويدن بمن بيفزايم ابر شما 21
زدن هفت چون خطاهاي شما * وبفرستم در شما مر حيواناتي آن دشت و سكلفيده كند 22
شما و نيست كند مر چهارپاياني شما و اندك كند شمارا و فرمڭين شوند راهاي شما * و اڭر 23
در اينان نه ادب پذيريد بمن وبرويد اوازي من ستيزه * و بروم نيز من اوازي شما در ستيزه 24
وبزنم شمارا نيز من هفت ابر خطاهاي شما * وبياورم ابر شما شمشير انتقام كناي انتقامي 25
شرط وجمع شويد بشهرهاي شما وبفرستم وبا در مياني شما و داده آييد در دستي دشمن * در 26
شكستني من بشما قضيبي نان وبپزند ده زنان ناني شما در تنوري يكّه و باز ڭردانند ناني شما در
مثقال و بخوريد ونه سير شويد * و اڭر در اين نه شنويد بمن وبرويد اوازي من در ستيزه 27
* وبروم اوازي شما در غضبي ستيزه و ادب كنم شمارا نيز من هفت ابر خطاهاي شما * وبخوريد 28 29
ڭوشتي پسراني شما و ڭوشتي دختراني شما بخوريد * و نيست كنم مر سرد خانهاي شما وببرّم مر 30
آفتاب خانهاي شما وبدهم مر لاشهايي شما ابر لاشهايي ويسهاي شما و رد كند ذاتي من
شمارا * وبدهم مر شهرهايي شما خرابه و فرمڭين كنم مر خاص جاي شما و نه بويي كنم در 31
بويي قبوليت شما * و فرمڭين كنم من مر آن زمين و فرمڭين شوند ابر آن دشمناني شما آن 32
نشينان دران * و شمارا پراڭنده كنم در قومها و تير كنم پسي شما شمشير و باشد ولايتي 33
شما فرمڭين و شهرهايي شما باشند خرابه * آن هنڭام رضا كند آن زمين مر معطليهاي آن 34
همه روزڭاراني آن فرمڭيني و شما در زميني دشمناني شما آن هنڭام معطل باشد آن زمين و رضا
كند مر معطليهاي آن * همه روزڭاراني آن فرمڭيني معطل باشد مر آنچه نه معطل بود در 35
معطليهاي شما در نشستن شما ابر آن *

Et consumetur in vacuum robur ve- 20 *strum, neque dabit terra vestra proventum suum, & arbor terra non dabit fructum suum. Si autem in-* 21 *cesseritis mecum pertinaciter, nec volueritis auscultare mihi, addam super vos percussionem septies secundùm peccata vestra. Immittámque* 22 *in vos animal agri, & orbatos reddet vos, & annihilabit quadrupedes vestras, ac paucos reddet vos, & mœstæ efficientur viæ vestræ. Quòd* 23 *si in his doctrinam non recipiatis à me, sed incesseritis mecum pertinaciter: Tunc incedam etiam ego vobis-* 24 *cum in pertinacia, & percutiam vos etiam ego septies pro peccatis vestris: Atque inducã super vos gla-* 25 *dium ulciscentem ultionem fœderis: congregabimini autem ad urbes vestras, tum immittam pestilentiam in medium vestrî, ac trademini in manum inimici. Cùm confregero vobis* 26 *virgam panis, tum coquent decem mulieres panem vestrum in clibano uno, reddentque panem vestrum in pondere, & comedetis, at non saturabimini. Quòd si in hoc non audie-* 27 *ritis me, sed incesseritis mecum in pertinacia; Incedam etiam ego vo-* 28 *biscum in furore pertinaci, & corripiam vos etiam ego septies pro peccatis vestris. Comedetisque carnem* 29 *filiorum vestrorum, & carnem filiarum vestrarum comedetis. Atque an-* 30 *nihilabo frigidarias domos vestras, & succîdam solares domos vestras, dabóque cadavera vestra super cadavera abominationum vestrarum, et reprobabit vos anima mea. Dabo* 31 *quoque civitates vestras in desolationem, & mœstum reddam sanctuarium vestrum, nec odorabor odorem acceptabilem vestrum. Mœstam in-* 32 *quam reddam terram, ita ut mœsti efficiantur etiam propter eam inimici vestri sedentes in ea. Vos autem* 33 *dispergam inter Gentes, & exacuabo post vos gladium, eritque regio vestra mœsta, & civitates vestræ erunt desolatæ. Eo tempore complacebit terra* 34 *in cessationibus suis, omnibus diebus mœroris sui, vos autem eritis in terra inimicorum vestrorum: eo inquam tempore otiabitur terra, & complacebit in cessationibus suis. Omnibus diebus mœroris sui, otia-* 35 *bitur; quia non otiata est in cessationibus vestris, cùm sederetis super eam.*

והנשארים וּדְיִשְׁתַּיְירוּן בְּכוֹן וְאָעִיל תַּבְרָא בְּלִיבְּהוֹן בְּאַרְעָתָא דְּסַנְאֵיהוֹן וִיהֵי 36
רְדִיף יַתְהוֹן קַל טַרְפָּא דְנָתִיר מִן אִילַן וְיַעֲרְקוּן הֵי כְמַעֲרוּקֵי חַרְבָּא וְיִפְּלוּן וְלֵית
דְּרָדִיף : וכשלו וְיִתַּקְלוּן גְּבַר בְּאָחוּי הֵי כְּמִן קֳדָם שְׁלוּפֵי חַרְבָּא וְרָדִיף לָא 37
אִית וְלָא תְהֵי לְכוֹן תְּקִיפָא לְמֵיקוּם קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן : ואבדתם וְתֵיבְדוּן 38
בֵּינֵי עַמְמַיָּא וּתְגַמַּר יַתְכוֹן בְּמוֹתָנָא אֲרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן : והנשארים וּדְמִשְׁתַּיְיר 39
מִנְכוֹן יִתְמַסְמְסוּן בְּחוֹבֵיהוֹן בְּאַרְעָתָא דְּסַנְאֵיכוֹן וְאוּף בְּחוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן בִּישַׁיָּא
דַּאֲחִידִין בִּידֵיהוֹן עִמְּהוֹן יִתְמַסְמְסוּן : והתודו וְיוַדּוּן בְּשַׁעַת אֲנִיקְהוֹן יַת חוֹבֵיהוֹן 40
וְיַת חוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן בְּשִׁיקְרֵיהוֹן דְּשַׁקַּרוּ בְּמֵימְרִי וְאוּף דְּהַלִּיכוּ עִמִּי בְּעֲרָאי : אף
אני בְּרַם אֲנָא אִדְכַּר יַתְהוֹן בְּעֲרָאי בְּעָלְמָא וְאָעִיל יַתְהוֹן בְּגָלוּתָא בְּאֲרַע בַּעֲלֵי 41
דְבָבֵיהוֹן הָא בְּכֵן יִתְבַּר לִבְּהוֹן זְדָנָא וּבְכֵן יִרְעוּן יַת חוֹבֵיהוֹן : וזכרתי וְאִדְכַּר 42
בְּרַחֲמִין יַת קְיָמָא דְּקַיֵּימִית עִם יַעֲקֹב
בְּבֵית אֵל וְאוּף יַת קְיָמָא דְּקַיֵּימִית
עִם יִצְחָק בְּטַוָּר מוֹרִיָּה וְאוּף יַת קְיָמִי
דְּקַיֵּימִית עִם אַבְרָהָם בֵּינֵי פִּסּוּגַיָּא
אֶדְכּוֹר וְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֶדְכּוֹר בְּרַחֲמִין :
והארץ וְאַרְעָא תִּתְרְטֵישׁ וְתִשְׁתְּבִיק 43
מִנְּהוֹן וְתִירְעֵי יַת שׁוּבֵי שְׁמִיטָהָא כָּל
יוֹמִין דְּהִיא צַדְיָא מִנְכוֹן וְהִינוּן יִרְעוּן
יַת חוֹבֵיהוֹן לְווּטִין חֲלַף בִּירְכָן יִמְטוּן
עֲלֵיהוֹן מֵיכְלָא כָּל קְבֵיל מֵיכְלָא הִיא
מְטוּל דְּהִינוּן בְּסִידְרֵי דִינַיי קָצוּ וְיַת
קְיָימֵי אוֹרָיְיתִי רְחֵיקַת נַפְשֵׁיהוֹן : ואף
וְאוּף עַל כָּל דָּא אַרְחֵים יַתְהוֹן בְּמֵימְרִי 44
כַּד יְהֶוְיָין גָּלַיִין בְּאַרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן
לָא אֲמָאסִינוּן בְּמַלְכוּתָא דְבָבֶל וְלָא
יִרְחַק מֵימְרִי יַתְהוֹן בְּמַלְכוּתָא דְמָדַי
לְמִשְׁצֵיאִיתְהוֹן בְּמַלְכוּתָא דְיָוָן לְמִפְסוֹק
קְיָימִי עִמְּהוֹן בְּמַלְכוּתָא דֶאֱדוֹם אֲרוּם
אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּיוֹמוֹי דְגוֹג : וזכרתי וּדְכִירְנָא לְהוֹן קְיָים 45
דְּקַיֵּימִית עִם אֲבָהָתְהוֹן קַדְמֵי בְּזִמַּן דִּפְרֵיקִית וְאַפֵּיקִית יַתְהוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא
דְמִצְרַיִם וְחַמְיָין כָּל עַמְמַיָּא יַת כָּל גְּבוּרָתָא דַעֲבָדִית לְהוֹן מְטוּל לְמֶהֱוֵי לְהוֹן
לֶאֱלָהָא אֲנָא יְיָ :

ירושלמי 42 וְאֶדְכַּר בְּרַחֲמִין קְיָמָא
דְּקַיֵּימִית עִם יַעֲקֹב בְּבֵיתְאֵל וּקְיָמָא דִּי
קַיֵּימִית עִם יִצְחָק בְּטוּר מוֹרִיָּה וּקְיָמָא
דִּיקַיֵּימִית עִם אַבְרָהָם בֵּינֵי בִּתְרַיָּא
אֶדְכַּר בְּרַחֲמִין וְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֶדְכַּר
בְּרַחֲמִין : 43 וְאַרְעָא תִּשְׁתְּבוּק מִנְּהוֹן
וְתִרְעֵי יַת שְׁבֵי שְׁמִטָּתָא כָּל יוֹמִין
דַּהֲוַת צָדוּ מִנְּהוֹן וְאִנּוּן יִמְרְקוּ יַת
חוֹבֵיהוֹן מְכִילָא חֲלַף מְכִילָא וְסִדְרִין
חֲלַף סִדְרִין יַת סְדַר דִּינַי מָאֲסוּ :
44 וּלְחוֹד בְּהָדָא כַּד הֲוֵיתוּן שָׁרְיָין
בְּאַרְעָא בַעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן לָא מַאֲסִית
יַתְהוֹן בְּמַלְכוּתָא דְבָבֶל וְלָא רְחֵיקִית
יַתְהוֹן בְּמַלְכוּתָא דְמָדַי וְלָא שֵׁיצִית
יַתְהוֹן בְּמַלְכוּתָא דְיָוָן לְמִפְסַק קְיָמִי
עִמְּהוֹן בְּמַלְכוּתָא דֶאֱדוֹם אֲרוּם הוּא
יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּיוֹמֵי גוֹג :

Et qui residui manserint inter vos, adducam pavorem in cor eorum 36 in terra hostium suorum: & persequetur eos vox folii decidentis ex arbore, & fugient sicut fugitivi gladii, & cadent nemine persequente. Et ruent quisque in fratrem suum, tanquam à conspectu eorum qui gladi- 37 um educunt, cùm nullus sit persequens: & non erit vobis resistentia ad standum coram hostibus vestris. Et peribitis inter populos: & consu- 38 met vos peste terra inimicorum vestrorum. Et qui residui erunt ex vobis 39 colliquescent propter scelera sua in terra inimicorum vestrorum: & etiam propter peccata patrum suorum mala, quæ apprehenderunt manibus suis, cum illis colliquescent. Et confitebuntur in hora necessitatis suæ 40 peccata sua, & peccata patrum suorum, propter prævaricationes suas quas prævaricati sunt in verbum meum, & etiam quod ambulaverunt mecum fortuito. Utique ego reminiscar eos fortuitò in mundo, & 41 introducam eos in captivitatem in terram inimicorum suorum: ecce tunc frangetur cor eorum superbum, atque tunc æquè ferent peccata sua. Et recordabor in miserati- 42 onibus fœderis, quod pepigi cum Jacob in Bethel; & etiam fœderis quod pepigi cum Isaac in monte Moria, & etiam fœderis mei quod pepigi cum Abraham inter divisiones recordabor, & terræ Israel memor ero in miserationibus. Terra autem dere- 43 linquetur & dimittetur ab illis, cum illi placebit requies cessationum suarum, omnibus diebus quibus deserta erit à vobis; & ipsi æquo animo ferent peccata sua, maledictiones pro benedictionibus pervenient ad eos, mensura pro mensura: propterea quòd illi ordines judiciorum meorum fastidierunt, & fœdera legis meæ abominata est anima eorum. Et 44 etiam propter omne hoc miserebor eorum per sermonem meum, cum erunt exules in terra hostium suorum; non aspernabor eos in regno Babylonico, nec abjiciet sermo meus eos in regno Medico, ut perdat eos in regno Græcorum, abolendo fœdus meum cum illis in regno Edom: quoniam ego sum Dominus Deus vester in diebus Gog. Et memor ego ero illis fœderis, quod inii cum 45 patribus eorum coram me, quo tempore liberavi & eduxi eos liberatos è terra Ægypti, & viderunt omnes populi omnes fortitudines quas feci illis, ut essem illis in Deum: Ego Dominus.

Hierof. 42 *Et memor ero in miserationibus fœderis quod pepigi cum Jacob in Bethel, & fœderis quod pepigi cum Isaac in monte Moria, & fœderis quod pepigi cum Abraham inter divisiones memor ero in miserationibus, & terræ Israel memor ero in miserationibus.* 43 *Terra autem relinquetur ab illis, & illi placebit requies cessationum suarum, omnib⁹ diebus quibus erit vastata ab illis; & illi abstergent peccata sua mensurâ pro mensura & ordinibus pro ordinibus: eò quòd ordinem judiciorum meorum aspernati sunt.* 44 *Attamen in his quando fueritis habitantes in terra hostium vestrorum, non aspernabor eos in regno Babel, nec abjiciam eos in regno Medico, nec perdam eos in regno Græco, dissolvendo fœdus meum cum ipsis in regno Edom: quoniam ipse Dominus Deus vester in diebus Gog.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وآن باقي ماندڭان در شما بياورم ضعيفي در دلي ايشان در زمينهايي دشمناني ايشان 36
وبتازد ايشانرا آوازي برڭي دفع شده وبڭريزند ڭريختن شمشير و بيفتند و نيست
تازانا * و سڭلفيده شوند مرد در برادري او چون از پيشي شمشير و تازانا نيست و نه باشد 37
شما بر خيزش بپيشي دشمناني شما * و ڭم شويد در قومها و فنا كند شمارا زميني دشمناني 38
شما * و آن باقي ماندڭان در شما ڭداخته شوند در ڭناهاني ايشان در زمينهايي دشمناني 39
شما و نيز در ڭنهان پدراني ايشان اوازي ايشان ڭداخته شوند * واقرار كنند مر 40
ڭناهي ايشان و مر ڭناهي پدراني ايشان در بغي كردني ايشان آنچه بغي كردند
در من و نيز آنچه برفتند اوازي من در ستيزه * نيز من بروم اوازي ايشان در ستيزه 41
و بياورم ايشانرا در زميني دشمناني ايشان يا آن هنڭام شكسته شود دلي ايشان آن سنڭي
و آن هنڭام رضا كنند مر ڭناهان ايشان * و ياد كنم مر شرطي من يعقوب و نيز 42
مر شرطي من يصحق و نيز مر شرطي من ابرهم ياد كنم و آن زمين ياد كنم * و آن 43
زمين ڭذاشته شود ازيشان و رضا كند مر معطليهاي آن در فرمڭيني ازيشان و ايشان
رضا كنند مر ڭناهي ايشان جزا و در جزا در حڭمهاي من نفايه كردند و مر رسمهاي
من رد كرد جاني ايشان * و نيز هم اين در بودن ايشان در زميني دشمناني ايشان نه نفايه 44
كنم ايشانرا و نه رد كنم ايشانرا بفنا كردن ايشانرا بسست كردن شرطي من اوازي
ايشان كه من ؛؛ خداي ايشان * و ياد كنم بايشان شرطي اوّلينان آنچه بيرون آوردم 45
ايشانرا از زميني مصر بچشم ديدي آن قومها ببودن بايشان بخدا من ؛؛ *

Reliqui autem manentes ex vobis, 36 *inducam imbecillitatem in cor eorũ in terris inimicorum suorum, & persequetur eos vox folii impulsi, fugiéntque fugâ gladii, cadéntque cùm nemo sit persequens. Et im-* 37 *pingentur quisque in fratrem suum, quasi præ gladio, cùm persequens non sit, neque erit vobis surrectio coram inimicis vestris. Et disper-* 38 *demini inter Gentes, perdétque vos terra inimicorum vestrorum. Et re-* 39 *liqui manentes ex vobis liquefient propter peccata sua in terris inimicorum vestrorum, & etiam propter peccata patrum suorum secum liquefient. Tum confitebuntur pec-* 40 *catum suum & peccatum patrum suorum, juxta prævaricationem suam quâ prævaricati sunt in me: & etiam quòd ambulaverint mecum in pertinacia: Unde etiam ego* 41 *ambulârim cum illis in pertinacia, & induxerim eos in terram inimicorum suorum: vel eo tempore confractum erit cor ipsorum lapideum, eóque tempore placabunt pro peccatis suis: Et recordabor pacti mei* 42 *cum Jaacob, & etiam pacti mei cum Ishac, & etiam pacti mei cum Abraham recordabor, terræ quoque reminiscar. Terra interim relinque-* 43 *tur ab eis, & complacebit in cessationibus suis dum mœsta est propter illos: ipsi quoque placabunt pro peccatis suis, propterea quòd judicia mea rejecerunt, & statuta mea reprobavit anima eorum. Et etiam* 44 *simul hoc, cùm fuerint in terra inimicorum suorum, non rejiciam eos, neque reprobabo eos ad perdendum illos, dissolvendo pactum meum cum eis: quia ego Dominus Deus eorum. Sed recordabor propter eos pacti* 45 *priorum, quos eduxi de terra Ægypti in conspectu oculorum Gentium, ut essem ipsis in Deum: ego Dominus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

אלה החקים אִלֵּין קְיָמַיָּא וְסִדְרֵי דִינַיָּא וּגְזֵירַת אוֹרַיְיתָא דִּיהַב יְיָ בֵּין מֵימְרֵיהּ 46
וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטַוְורָא דְסִינַי עַל יְדָא דְמֹשֶׁה:

כז

וידבר הי וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן 1 2
גְּבַר אֲרוּם יַפְרִישׁ פֵּירוּשׁ דִּנְדְרָא בְּעִילוּי נַפְשָׁתָא לִשְׁמָא דַיְיָ: והיה וִיהֵי עֲלוּיֵיהּ 3
דְּבִיר דְּכַר מִן בַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וְעַד בַּר שִׁתִּין שְׁנִין וִיהֵי עִלוּיֵיהּ חַמְשִׁין סִילְעִין דִּכְסַף
בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא: ואם וְאִין בְּרַת נוּקְבָא הִיא וִיהֵי עֲלוּיֵיהּ תְּלָתִין סִלְעִין: ואם 4
וְאִין מִבַּר חֲמֵשׁ שְׁנִין וְעַד בַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וִיהֵי עֲלוּיֵיהּ דְּבִיר דְּכַר עֶשְׂרִין סִלְעִין 5
וְלִנוּקְבָא עֲשַׂר סִלְעִין: ואם וְאִין מִבַּר יַרְחָא וְעַד בַּר חֲמֵשׁ שְׁנִין וִיהֵי עֲלוּיֵיהּ 6
דְּבִיר דְּכַר חֲמֵשׁ סִלְעִין דִּכְסַף וּדְבְרַתָּא נוּקְבָא עִילוּיֵיהּ תְּלָתָא סִלְעִין דִּכְסַף: ואם
מבן וְאִין מִבַּר שִׁתִּין שְׁנִין וּלְעֵילָא אִין בִּיר דְּכַר וִיהֵי עֲלוּיֵיהּ חֲמֵיסַר סִלְעִין 7
וְלִבְרַתָּא נוּקְבָא עֲשַׂר סִלְעִין: ואם וְאִין מִסְכֵּן הוּא מִסֵּיסַת עֲלוּיֵיהּ וִיוֹקִימִינֵיהּ 8
קֳדָם כַּהֲנָא וְיַעֲלֵינֵיהּ כַּהֲנָא כְּמִסַּת דְּתַדְבֵּיק יַד נוֹדִירָא הֵיכְדֵין יַעֲלֵינֵיהּ כַּהֲנָא:
ואם בהמה וְאִין בְּעִירָא דִּיקָרְבוּן מִינָהּ קוּרְבְּנָא קֳדָם יְיָ כָּל דְּיִתֵּן מִינֵיהּ קֳדָם 9
יְיָ יְהֵי קוּדְשָׁא: לא לָא יְשַׁלְחֲפִינֵיהּ וְלָא יְפָרֵג יָתֵיהּ שְׁלִים בִּדְבֵיהּ מוּמָא וּדְבֵיהּ 10
מוּמָא בִּשְׁלִים וְאִין מִפְרוֹג יְפָרֵג בְּעִירָא בִּבְעִירָא וִיהֵי הוּא וּפִירוּגֵיהּ יְהֵי קוּדְשָׁא:
ואם כל וְאִין כָּל בְּעִירָא מְסָאֲבָא דְּלָא 11
יְקָרְבוּן מִינָהּ קוּרְבְּנָא קֳדָם יְיָ וִיקִים יָת
בְּעִירָא קֳדָם כַּהֲנָא: והעריך וְיַעֲלֵי 12
כַּהֲנָא יָתֵיהּ בֵּין טַב לְבֵין בִּישׁ הֵיכְמָא
דְיַעֲלֵי כַּהֲנָא הֵיכְדֵין יְהֵי: ואם גאל
וְאִין מִפְרוֹק יִפְרְקִינֵיהּ וְיוֹסֵף חוֹמֶשׁ 13
דְּמֵיהּ עַל עֲלוּיֵיהּ: ואיש וּגְבַר אֲרוּם 14
יַקְדִּשׁ יָת בֵּיתֵיהּ קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ וְיַעֲלִינֵיהּ
כַּהֲנָא בֵּין טַב לְבֵין בִּישׁ הֵיכְמָא דְמַעֲלֵי
כַּהֲנָא הֵיכְדֵין יְקוּם: ואם וְאִין דֵּין 15
דְּמַקְדִּישׁ יִפְרוֹק יָת בֵּיתֵיהּ וְיוֹסִיף חוֹמֶשׁ
כְּסַף עֲלוּיֵיהּ עִלוּ וִיהֵי דִילֵיהּ:

ירושלמי 10 וְלָא יִפָרֵג יָתֵיהּ טַב
בְּבִישׁ אוֹ בִּישׁ בְּטַב וְאִין מִפְרְגָא יִפָרֵג
בְּעִיר בִּבְעִיר וִיהֵי הוּא וּפֵירוּגֵיהּ יְהֵי
קַדִּישׁ: 11 וְאִין כָּל בְּעִיר מְסָאַב דְּלָא
יִקָרְבוּן מִנֵּיהּ קָרְבָּן לִשְׁמָא דַיְיָ:
12 וִיסַדֵּר כַּהֲנָא יָתֵיהּ בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ
בְּעִלּוּיֵיהּ דְּכַהֲנָא כֵּן יְהֵוִי: 13 וְיוֹסֵף
חוּמְשֵׁיהּ דְּמוּי עַל עִלּוּיֵהּ: 14 קוּדְשָׁא
לִשְׁמָא דַיְיָ וִיסַדֵּר כַּהֲנָא: הֵיךְ מָה
דִי סַדַּר יָתֵיהּ: 15 וְאִין דֵּין דְּאַקְדִּישׁ:
חוּמֶשׁ כְּסַף עִלּוּיֵיהּ עֲלוֹהִי וִיהֵי דִידֵיהּ:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Hæc ſunt ſtatuta & ordines judiciorum, ac decreta legis, quæ dedit 46
Dominus inter verbum ſuum & inter filios Iſrael in monte Sinai per
manus Moſis.

CAP. XXVII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis 1
Iſrael, & dices illis; Vir cùm ſeparaverit ſeparationem voti juxta 2
æſtimationem animæ nomini Domini. Tunc erit æſtimatio ipſius filii 3
maſculi, à filio viginti annorum uſque ad filium ſexaginta annorum,
erit æſtimatio ejus quinquaginta ſicli argenti, juxta ſiclos ſanctuarii.
Quòd ſi filia fœmina ipſa fuerit, erit æſtimatio ejus triginta ſicli. 4
Et ſi fuerit à filio quinque annorum uſque ad filium viginti annorum, erit 5
æſtimatio ejus pro filio maſculo viginti ſicli, & pro fœmina decem
ſicli. A filio verò menſis uſque ad filium quinque annorum erit æſti- 6
matio ejus, pro filio maſculo quinque ſicli argenti, & pro filia fœmina
æſtimatio ejus *erit* tres ſicli argentei. Porrò à filio ſexaginta annorum 7
& ſupra, ſi filius maſculus *erit*, tum erit æſtimatio ejus quindecim
ſicli, & pro filia fœmina decem ſicli. Quòd ſi pauperior fuerit quam 8
pro ratione æſtimationis ejus, tum ſtatuet ſe coram ſacerdote, &
æſtimet ipſum ſacerdos: juxta rationem ejus quod aſſequetur manus
voventis, ſic æſtimabit ipſum ſacerdos. Quòd ſi pecus eſt de quo ob- 9
lationem offerunt coram Domino, quodcunque dederit ex eo coram
Domino ſanctum erit. Non commutabit ipſum, neque permutabit 10
ipſum, integrum cum eo in quo eſt macula, & ipſum in quo eſt ma-
cula cum integro: quòd ſi permutando permutaverit animal cum ani-
mali, erit tam ipſum quam quod
commutatum fuerit ſanctitas. Et 11
ſi quodcunque animal immundum
fuerit, de quo non offerunt obla-
tionem coram Domino, collocet
animal ante ſacerdotem. Et æſti- 12
mabit illud ſacerdos, ſive bonum
ſive malum ſit: quemadmodum
æſtimaverit ſacerdos, ſic erit. Quòd 13
ſi redimendo redimat ipſum, tum
addet quintam partem pretii ejus
ſupra æſtimationem ejus. Vir au- 14
tem quando ſanctificaverit domum
ſuam ſanctificatione coram Domi-
no, æſtimabit eam ſacerdos, ſive
bona ſive mala ſit: quemadmodum
æſtimaverit ſacerdos, ſic ſtabit.
Quòd ſi ille qui ſanctificavit, redi- 15
mere voluerit domum ſuam: tum
addet quintam partem argenti æſti-
mationis ejus ſupra ipſam, & erit illius.

Hieroſ. 10. *Et non permutabit ipſum bonum pro malo, aut malum pro bono: quòd ſi permutando permutet animal pro animali, erit ipſum & commutatio ejus ſanctum.* 11. *Et ſi quodcunque animal pollutum, de quo non offerunt oblationem nomini Domini.* 12. *Et æſtimabit ipſum ſacerdos, ſive bonum ſive malum: juxta æſtimationem ipſius ſacerdotis, ſic erit.* 13. *Et addet quintam partem pretii ejus ſupra æſtimationem ejus.* 14. *Sanctificatione nomini Domini, tum æſtimabit ſacerdos. Quemadmodum æſtimaverit ipſum.* 15 *Quòd ſi is qui ſanctificavit. Quintam partem argenti æſtimationis ejus ſupra ipſam, & erit illius.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* اينان آن رسمها وآن حكمها وآن شريعتها آنچه بداد خدا مياني او ومياني پسراني يسرال در 46
كوهي سيني در دستي مشه * * فصل بيست هفتم *
* سخن گفت خدا بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال وبگوي بايشان مردي كه شرح 1 2
كند نذر در قياسي تو جانها خدا * باشد قياسي تو آن نرينه از قدري بيست سال وتا قدري 3
شست سال باشد قياسي تو پنجاه مثقال سيم در مثقالي آن خاص * واگر مادينه آن باشد قياسي 4
تو سي مثقال * واگر از قدري پنج سال وتا قدري بيست سال باشد قياسي تو آن نرينه 5
بيست مثقال وبمادينه ده مثقال * واگر از قدري ماه وتا قدري پنج سال باشد قياسي تو آن 6
نرينه پنج مثقال سيم وبمادينه سه مثقال سيم * واگر از قدري شست سال وبالا اگر نرينه 7
باشد قياسي تو پانزده مثقال وبمادينه ده مثقال * واگر درويش او از قياسي تو بيايستاند اويرا 8
بپيش آن كهن قياس كند اويرا آن كهن ابر قدري آنچه برسد دستي آن نذر كنا قياس كند
اويرا آن كهن * واگر چهارپايي آنچه نزديك آورند از آن قربان خدا همه آنچه بدهد ازو خدا باشد و 9
خاص * نه بدل كند اويرا ونه عوض كند اويرا نيك در بد يا بد در نيك واگر عوض كردن 10
عوض كند چهارپا در چهارپا باشد او وعوضي او باشد خاص * واگر همه چهارپايي پليد 11
آنچه نه نزديك آورند از آن قربان خدا بيايستاند مر آن چهارپا بپيشي آن كهن * وقياس 12
كند آن كهن آنرا مياني نيك ومياني بد چون قياسي تو آن كهن همچنين باشد * واگر 13
خلاص كردن خلاص كند آنرا بيفزايد پنج يكه او ابر قياسي تو * ومردي كه خاص كند 14
مر خانهي او خاص خدا وقياس كند اويرا آن كهن مياني نيك ومياني بد چون آنچه قياس
كند اويرا آن كهن همچنين درست باشد * واگر آن خاص كنا خلاص كند مر خانهي او 15
بيفزايد پنج يك سيمي قياسي تو ابر او وباشد باو *

Hæc ſunt decreta, & ſtatuta, ac le- 46
ges quas dedit Dominus inter ſe &
filios Iſrael in monte Sinai per ma-
num Moſheh.

CAP. XXVII.

L*Oquutúſque eſt Dominus ad* 1
Moſheh, dicendo, Alloquere filios 2
Iſrael, dicéſque eis; Vir quum de-
claraverit votum, erit *ſecundùm*
æſtimationem tuam animarum Do-
mino. Eritque *æſtimatio tua, maſ-* 3
culi à viginti annis & uſque ad ſex-
aginta annos erit æſtimatio tua quin-
quaginta ſiclorum argenteorum, ſe-
cundùm ſiclum ſanctuarii. Quòd 4
ſi fœmina fuerit, erit æſtimatio tua
triginta ſiclorum. Si autem à quin- 5
que annis & uſque ad viginti annos,
erit æſtimatio tua, maſculi, viginti
ſiclorum; & fœminæ, decem ſiclo-
rum. Si autem à menſe & uſque ad 6
quinque annos, erit æſtimatio tua,
maſculi, quinque ſiclorum argenteo-
nis; & fœminæ, trium ſiclorum ar-
genteorum. At ſi à ſexaginta an- 7
nis & ſuprà; ſi maſculi, erit æſti-
matio tua quindecim ſiclorum; fœmi-
næ verò, decem ſiclorum. Quòd ſi 8
pauperior fuerit æſtimatione tuâ,
ſtatuet illum coram ſacerdote, &
æſtimabit eum ſacerdos: juxta va-
lorem ejus quod attigerit manus vo-
ventis, æſtimabit eum ſacerdos. Si 9
autem quadrupes fuerit *de qua of-*
ferant oblationem Domino, quicquid
ex ea dabit Domino, erit ſanctum.
Non mutabit illam, neque commuta- 10
bit eam, bonam pro mala, aut malã
pro bona: quòd ſi commutando com-
mutaverit quadrupedem pro quadru-
pede, ipſa & commutatio ejus erit
ſancta. Si autem fuerit *quælibet* 11
quadrupes polluta, de qua non offe-
rant oblationem Domino, ſtatuet qua-
drupedem coram ſacerdote: Æſti- 12
mabitque eam ſacerdos inter bonam
ac inter malam: ſecundùm æſtima-
tionem tuam, ſacerdos, ſic erit. Quòd 13
ſi redimendo redemerit eam, addet
quintam partem ejus ſupra æſtima-
tionem tuam. Vir autem quum con- 14
ſecraverit domum ſuam conſecratio-
nem Domino, tum æſtimabit eam ſa-
cerdos inter bonam ac inter malam:
ſecundùm quod æſtimaverit eam ſa-
cerdos, ſic confirmabitur. Si autem 15
conſecrans redemerit domum ſuam,
addet quintam partem argenti æſti-
mationis tuæ ſuper eam, & erit
illius.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואם וְאִין מִן חֲקֵיל אַחֲסַנְתֵּיהּ יַקְדִּישׁ 16
גְּבַר קֳדָם יְיָ וִיהֵי עֲלוּיֵיהּ כְּמִסַּת זַרְעֵיהּ
אֲתַר דְּמִזְדְּרַע בֵּיהּ כּוֹר סְעוֹרִין בְּחַמְשִׁין
סִלְעִין דִּכְסַף: אם משנת אִין מִשַּׁתָּא 17
דְיוֹבְלָא יַקְדִּישׁ חַקְלֵיהּ הֵי כְעִלוּיֵיהּ
יְקוּם: ואם וְאִין בָּתַר יוֹבְלָא יַקְדִּישׁ חַקְלֵיהּ וִידַיֵּיק לֵיהּ כַּהֲנָא יָת סְכוּם כַּסְפָּא 18
כְּמִסַּת שְׁנַיָּא דְּמִשְׁתַּיְירָן עַד שַׁתָּא דְיוֹבְלָא וּמִנְכֵּי לֵיהּ מִן עֲלוּיֵיהּ: ואם וְאִין 19
מִפְרַק יִפְרוֹק יָת חַקְלָא דֵּין דְּאַקְדִּישׁ
יָתֵיהּ וְיוֹסִיף חוֹמֶשׁ כְּסַף עֲלוּיֵיהּ עִלוּי
וִיקוּם לֵיהּ: ואם וְאִין לָא יִפְרוֹק 20
יָת חַקְלָא וְאִין זַבִּין יָת חַקְלָא לִגְבַר חוֹרָן
לָא יִתְפְּרִיק תּוּב: והיה וִיהֵי חַקְלָא 21
בְּמִפְּקֵיהּ בְּיוֹבְלָא קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ הֵי
כַּחֲקַל אַפְרְשָׁא לְכַהֲנָא תְּהֵי אַחֲסַנְתֵּיהּ:
ואם וְאִין יָת חֲקֵיל זְבִינוֹי דְּלָא מִן 22
חֲקֵיל אַחֲסַנְתֵּיהּ יַקְדִּישׁ קֳדָם יְיָ: וחשב
וִידַיֵּיק לֵיהּ כַּהֲנָא יָת סְכוּם דְּמֵי עֲלוּיֵיהּ 23
עַד שַׁתָּא דְיוֹבְלָא וְיִתֵּן יָת עִילוּיֵיהּ
בְּיוֹמָא הַהוּא קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ: בשנת
בְּשַׁתָּא דְיוֹבְלָא יְתוּב חַקְלָא לְמַן דִּזְבַנֵיהּ 24
מִנֵּיהּ לְמַאן דִּילֵיהּ אַחֲסָנַת אַרְעָא: וכל
ערכך וְכָל עִלוּיֵיהּ יְהֵי בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא 25
עֶשְׂרִין מָעִין הָוְיָא סִלְעָא: אך בכור 26
בּוּכְרָא דְּיִתְפְּרַשׁ לִשְׁמָא דַיְיָ בִּבְעִירָא
לֵית אֶפְשַׁר דְּיַקְדִּישׁ גְּבַר יָתֵיהּ אִין תּוֹר
אִין אִימַּר לִשְׁמָא דַיְיָ הוּא: ואם
וְאִין בִּבְעִירָא מְסָאֲבָא וְיִפְרוֹק בְּעִלוּיֵיהּ 27
וְיוֹסִיף חוֹמֶשׁ דְּמוּי עִלוּי וְאִין לָא מִתְפְּרִיק
וְיִזְדַּבַּן בְּדָמֵי עֲלוּיֵיהּ: אך כל 28
אַפְרְשָׁא דִּי יַפְרִישׁ גְּבַר קֳדָם יְיָ מִן כָּל
דְּאִית לֵיהּ מֵאֱנָשָׁא וּבְעִירָא וּמֵחֲקֵיל
אַחֲסַנְתֵּיהּ לָא יִזְדַּבַּן וְלָא יִתְפְּרַק כָּל אַפְרְשָׁא קוֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הוּא קֳדָם יְיָ: כל חרם
כָּל אַפְרְשָׁא דִּי יִתְפְּרַשׁ מִן אֱינָשָׁא לָא יִתְפְּרַק בְּכַסְפָּא אֱלָהֵין בַּעֲלָוָון וּבְנִכְסַת קוּדְשִׁין 29
וּבְמִבְעֵי רַחֲמִין קֳדָם יְיָ מִטּוּל דְּדִין קְטוֹל מִתְחַיֵּיב:

16 וְאִין מֵחֲקַל אַחֲסַנְתֵּיהּ יַפְרִישׁ גְּבַר
לִשְׁמָא דַיְיָ וְיֶהֱוֵי עִלּוּיֵיהּ לְפוּם זַרְעֵיהּ
זְרַע חֹמֶר דִּשְׂעָרִין: 17 וְאִין מִשַּׁתָּא
דְיוֹבֵלָא יַפְרִישׁ חַקְלֵיהּ כְּעִלַּוֵּיהּ יְקוּם:

ירושלמי 19 וְאִין מִפְרַק יִפְרוֹק יָת
חַקְלָא דֵּין דְּמַקְדִּישׁ יָתֵיהּ וְיֵסַף חוֹמֶשׁ
סִלְעִין דִּכְסַף עִלַּוֵּיהּ עֲלוֹהִי וְיֶהֱוֵי לֵיהּ:
21 קוּדְשָׁא לִשְׁמָא דַיְיָ כַּחֲקַל אַפְרָשׁוּ:
22 וְאִין יָת חֲקַל זְבִינֵיהּ יַקְדִּישׁ
לִשְׁמָא דַיְיָ: 23 וְיַחְשִׁיב לֵיהּ כַּהֲנָא
יָת אַפְרָשׁוּת עִלַּוֵּיהּ עַד שַׁתָּא דְיוֹבֵלָא
וְיִתֵּן יָת אַפְרָשׁוּת עִלַּוֵּיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא
קוּדְשׁ לִשְׁמָא דַיְיָ: 24 בְּשַׁתָּא דְיוֹבֵלָא
יְחוּר חַקְלָא לְדֵין דְּיִזְבַּן יָתֵיהּ מִן גַּוֵּיהּ
לְדֵין דְּאִית לֵיהּ אַחֲסָנוּת אַרְעָא:
25 וְכָל עִלַּוֵּיהּ יְהֵוִי בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא:
26 לְחוּד בּוּכְרָא דְּיִפְרִישׁ קֳדָם יְיָ
בִּבְעִירָא אִין תּוֹר אִין אִמַּר לִשְׁמָא דַיְיָ
הוּא: 27 וְאִין בִּבְעִירָא מְסָאֲבָא וְיִפְרוֹק
בְּעִלַּוֵּיהּ וְיוֹסֵף חֲמִשִׁית דְּמוּי עֲלוֹי וְאִין
לָא יִתְפְּרִיק וְיִזְדַּבַּן בְּעִלַּוֵּיהּ: 28 לְחוּד
כָּל אַפְרָשׁוּ דִּי יַפְרִישׁ גְּבַר לִשְׁמָא דַיְיָ
מִן כָּל דְּאִית לֵיהּ מִן בְּנֵי אֱנָשָׁא וּבְעִירָא:
כָּל אַפְרָשׁוּתָא קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הוּא
לִשְׁמָא דַיְיָ: 29 כָּל אַפְרָשׁוּ דְּאַפְרַשׁ מִן
בְּנֵי אֱנָשָׁא לָא מִתְפְּרַק מִתְקְטָלָא
יִתְקְטִיל:

Targ: JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Quòd ſi de agro poſſeſſionis ſuæ 16
ſanctificaverit vir coram Domino,
erit æſtimatio ejus juxta proportio-
nem ſeminis ejus: locus in quo ſemi-
natur corus hordeorum, quinqua-
ginta ſiclis argenteis. Si ab anno 17
Jubilei ſanctificaverit agrum, ſe-
cundùm æſtimationem ejus ſtabit.
Quòd ſi poſt Jubileum ſanctificaverit agrum ſuum, computet ipſi ſa- 18
cerdos numerum argenti juxta proportionem annorum, qui reſtant
uſque ad annum Jubilei, & detrahet de æſtimatione ejus. Quòd 19
ſi redimendo redemerit agrum ille
qui ſanctificavit, tum addat quin-
tam partem argenti æſtimationis
ejus ſuper ipſum, & manebit ei.
Quòd ſi non redemerit agrum, ſed 20
vendiderit agrum viro alteri non
redimatur amplius. Et erit ager 21
cùm egredietur in Jubileo ſanctitas
coram Domino, ſicut ager dicatus
ſacerdoti erit hæreditas ejus. Et ſi 22
quis agrum emptum, qui non fue-
rit de agro poſſeſſionis ſuæ ſancti-
ficaverit coram Domino. Tum 23
ſupputabit illi ſacerdos numerum
pretii æſtimationis ejus, uſque ad
annum Jubilei, & dabit æſtimatio-
nem ejus in die illo, ſanctitas *erit*
coram Domino. Anno *autem* Ju- 24
bilei redibit ager ad eum à quo iſte
emit eum, ad eum inquam cujus eſt
poſſeſſio terræ. Et omnis æſtima- 25
tio ejus erit juxta ſiclos ſanctuarii:
viginti obolorum erit ſiclus. Ve- 26
rùm primogenitum quod dicatum
eſt nomini Domini in pecoribus
non poterit ſanctificare vir ipſum:
ſive bos ſive agnus fuerit, nominis
Domini eſt. Quòd ſi ex pecore 27
immundo fuerit, redimat juxta æſti-
mationem ejus, & addat quintam
partem pretii ejus ſupra ipſum: &
ſi non fuerit redemptum, vendatur
ſecundùm æſtimationis ſuæ pretium.
Veruntamen omne munus quod 28
ſeparaverit vir coram Domino, de
omni quod eſt ejus ab homine uſ-
que ad pecus, & uſque ad agrum
poſſeſſionis ſuæ, non vendetur neque redimetur: omnis devotio ſan-
ctitas ſanctitatum erit coram Domino. Omne anathema quod ſe- 29
paratum fuerit ab homine, non redimetur argento niſi holocauſtis,
& victimis ſanctis, & petitione miſericordiæ à facie Domini: eò quòd
iſtud interfici debeat.

16. *Quòd ſi de agro poſſeſſionis ſuæ dicabit vir nomini Domini, erit æſtimatio ejus juxta ſemen ipſius: ſemen cori hordeorum.* 17. *Quòd ſi ab anno Jubilei dicaverit agrum ſuum, juxta æſtimationem illius ſtabit.*

Hieroſ. 19. *Quòd ſi redimendo redimat agrum is qui ſanctificaverat ipſum, tum addat quintam partem ſiclorum argenti pro æſtimatione ejus ſuper ipſum, & erit illius.* 21. *Sanctitas nomini Domini, ſicut ager ſeparationis.* 22. *Et ſi agrum emptum ſanctificaverit nomini Domini.* 23. *Tum ſupputabit illi ſacerdos ſeparationem æſtimationis ejus, uſque ad annum Jubilei, & dabit ſeparationem æſtimationis ejus in die illo, ſanctitas erit nomini Domini.* 24. *Anno Jubilei redibit ager ad eum à quo emerat ipſum, ad eum cujus eſt poſſeſſio terræ.* 25. *Et omnis æſtimatio ejus erit juxta ſiclos ſanctuarii.* 26. *Tantùm primogenitus quem ſeparabit coram Domino in jumentis, ſive bos ſive agnus, nominis Domini eſt.* 27. *Quòd ſi de pecore immundo fuerit, tum redimet juxta æſtimationem ejus, & addet quintam partem pretii ejus ſupra ipſum: quòd ſi non redimatur, vendetur ſecundùm æſtimationem ſuam.* 28. *Tantùm omne dicatum, quod ſeparaverit vir nomini Domini, de omni quod habet tam ex homine quàm ex pecore. Omnis devotio ſanctitas ſanctitatum erit nomini Domini.* 29. *Omne ſeparatum, quod ſeparaverit quiſquam filiorum hominum, non redimetur: interficiendo interficietur.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* واگر از دشتي اسحنتاي او خاص كند مرد خدا وباشد قياسي تو بقدري كشتني او كشت 16
خرواري جوها در پنجاه مثقال سيم * اگر از سالي آن يوبل خاص كند دشتي او چون قياسي تو 17
درست باشد * واگر پسي آن يوبل خاص كند دشتي او وحسيب كند باو آن كهن مر آن سيم 18
ابر قدري آن سالها آن باقي ماندگان تا سالي آن يوبل وكم شود از قياسي تو * واگر خلاص 19
كردن خلاص كند مر آن دشت آن خاص كنا اويرا بيفزايد پنج يك سيم قياسي تو ابر او
ودرست باشد باو * واگر نه خلاص كند مر آن دشت واگر بفروخت مر آن دشت بمردي دگر 20
نه خلاص شود نيز * وباشد آن دشت در برون آمدني او در يوبل خاص خدا چون دشتي آن حرم 21
بكهن باشد اسحنتايي او * واگر مر دشتي خريدهي او آنچه نه از دشتي اسحنتايي او خاص 22
باشد خدا * وحسيب كند باو آن كهن مر شماري آن قياسي تو تا سال آن يوبل وبدهد 23
مر قياسي تو در روزي آن او خاص خدا * در سالي آن يوبل باز گردد آن دشت بآنچه بخريد اويرا 24
از نزدي او بآنچه باو اسحنتا آن زمين * وهمه قياسي تو باشد در مثقالي آن خاص بيست دانگ 25
باشد آن مثقال * خاصه نخست زاد آنچه نخست زاد شود خدا در چهارپا نه خاص كند مرد اويرا اگر 26
گاو اگر بره خدا او * واگر در چهارپايي آن پليد خلاص كند در قياسي تو وبيفزايد پنج يكه 27
او ابر او واگر نه خلاص شود فروخته شود در قياسي تو * خاصه همه حرم آنچه حرم كند مرد 28
خدا از همه آنچه باو از آدم وچهارپا واز دشتي اسحنتايي او نه فروخته شود ونه خلاص شود همه
حرم خاصي خاصها خدا * [همه] حرم آنچه حرم شود از آن آدم نه خلاص شود كشته شود * 29

Si verò de agro poſſeſſionis ſuæ con- 16
ſecraverit vir Domino, tunc erit æ-
ſtimatio tua ſecundùm ſementem e-
jus: ſemen aſinini oneris hordeorum,
in quinquaginta ſiclis argenti.
Si ab anno Jobel conſecrave- 17
rit agrum ſuum, ſecundùm æſtima-
tionem tuam ratus erit. Si verò poſt 18
Jobel conſecraverit agrum ſuum,
tum computabit ei ſacerdos argentū
juxta annos reliquos manentes uſque
ad annum Jobel, & diminuetur de
æſtimatione tua. Si autem redimen- 19
do redimat agrum qui conſecra-
vit ipſum, addet quintam partem
argenti æſtimationis tuæ ſuper eam,
& ratus erit ei. Si verò non red- 20
emerit agrum, & ſi vendiderit a-
grum viro alteri, non redimetur ul-
trà: Sed erit ager, quum egredie- 21
tur in Jobel, ſanctus Domino, ſicut
ager anathematis, ſacerdoti erit poſ-
ſeſſio ejus. Si verò ager emptio- 22
nis ſuæ, qui non erat de agro poſ-
ſeſſionis ſuæ, conſecratus fuerit Dño:
Tum computabit ei ſacerdos nume- 23
rum æſtimationis tuæ uſque ad an-
num Jobel, dabitque æſtimationem
tuam in die illo ſacratam Domi-
no. In anno Jobel revertetur ager 24
ad eum à quo emerat ipſum, ad
eum cujus erat poſſeſſio terræ. O- 25
mnis autem æſtimatio tua erit ſe-
cundùm ſiclum ſanctuarii: viginti
obolorum erit ſiclus. Veruntamen 26
primogenitum quod primogenitum
fiet Domino inter quadrupedes, non
conſecrabit ipſū quiſquam: ſive ſit
bos, ſive agnus, Domino eſt. Quòd 27
ſi fuerit ex quadrupedibus pollutis,
redimet juxta æſtimationem tuam,
& addet quintam partem ejus ſuper
ipſū: & ſi non redimatur, vendatur
juxta æſtimationē tuã. Veruntamen 28
omne anathema quod devovet vir
Dño, ex omnib9 quæ habet, de homi-
ne & quadrupede, & de agro poſſeſ-
ſionis ſuæ, non vendetur, neque redi-
metur: omne anathema ſanctitas ſan-
ctitatum erit Domino. Omne anathema 29
quod devovebitur ab homine, non red-
imetur, interficiendo interficietur.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וכל וְכָל מַעְשְׂרָא דְאַרְעָא מִזַּרְעָא דְאַרְעָא 30
וּמִפֵּירֵי אִילָנָא דַייָ הוּא קוֹדֶשׁ קוּדְשִׁין
הוּא קֳדָם יְיָ : ואם גאל וְאִין מִפְרוֹק 31
יִפְרוֹק גְּבַר מִמַּעַשְׂרֵיהּ חוּמֶשׁ דְּמוֹי יוֹסֵף
עֲלוֹי : וכל וְכָל מַעַשְׂרָא דְתוֹרֵי וְעָנֵי 32
כָּל דְּחַלְפִין תְּחוֹת שַׁרְבִּיטָא עֲשִׂירָאָה
יְהֵי קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ : לא יבקר לָא 33
יְפַשְׁפֵּשׁ בֵּין טַב לְבִישׁ וְלָא יְפָרְגִינֵיהּ
וְאִין מַפְרִיג יְפָרְגִינֵיהּ וִיהֵי הוּא
וּפִירוּגֵיהּ יְהֵי קוּדְשָׁא לָא יִתְפְּרִיק :
אלה המצות אִלֵּין פִּקּוּדַיָּא דְפַקִּיד יְיָ 34
יַת מֹשֶׁה וְלֵית אֶפְשַׁר לְחַדְתָּא בְּהוֹן מִדַּעַם וּפַקִּידִינוּן מְטוּל לְאַחְוָואוּתְהוֹן לְוַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינַי :

30 לִשְׁמָא דַייָ הוּא קוּדְשָׁא לִשְׁמָא דַייָ :
31 וְאִין מִפְרַק יִפְרוֹק גְּבַר מִן מַעַשְׂרֵיהּ
חוּמֶשׁ דְּמוֹי יוֹסֵף עֲלוֹי :
32 וְכָל מַעַשְׂרָא דְתוֹרָא וְעָנָא כָּל
דְּיֶעְבַּר תְּחוֹת שַׁרְבִּיטָא עֲשִׂירָאָה יְהֵוֵי
קוּדְשָׁא לִשְׁמָא דַייָ :
33 לָא יְפַשְׁפֵּשׁ בֵּין טַב לְבִישׁ וְלָא
יִפְרַג יָתֵיהּ וְאִם פָּרְגָא יִפְרַג יָתֵיהּ וִיהֵוֵי הוּא
וּפִירוּגֵיהּ יְהֵוֵי קוּדְשָׁא וְלָא יִתְפְּרִיק :
34 אִילֵּין פִּקּוּדַיָּא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Omnis quoque decima terræ, ex 30 ſemine ipſius terræ & fructibus ipſius arboris, Domini eſt: ſanctitas ſanctitatum eſt coram Domino. Quòd ſi redimendo redimat vir de 31 decima ſua, quintam partem pretii ejus addet ſuper ipſam. Et omnis de- 32 cima boum & ovium, quæcunque tranſeunt ſub virga, decimum erit ſanctitas coram Domino nomini Domini. Non ſcrutetur inter 33 bonum & malum, neque commutabit ipſum: quòd ſi commutando commutaverit ipſum, erit *ut* tam hoc, quam quòd commutatum eſt, ſit ſanctitas, non redimetur. Hæc 34 ſunt præcepta, quæ præcepit Dominus Moſi, & non poteſt innovari unum ex illis; præcepit autem ea ad indicandum ipſa filiis Iſrael, in monte Sinai.

Hier. 30. *Nominis Domini eſt, ſanctitas nomini Domini* 31. *Quòd ſi redimendo redimat vir de decima ſua, quintam partem pretii ejus addet ſupra ipſum.* 32. *Et omnis decima boum & ovium quicquid tranſit ſub virga, decimum erit ſanctitas nomini Domini.* 33. *Non ſcrutabitur inter bonum & malum, neque commutabit ipſum: quod ſi commutando commutaverit ipſum, tum erit ipſum & ejus commutatio ſanctitas, & non redimetur.* 34. *Iſta ſunt mandata.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وهمه دهيك آن زمين از تخمي آن زمين از بري آن درخت يي او خاص يي * واكر خلاص 10 11
كردن خلاص كند مرد از دهيكه او پنج يكه او بيفزايد ابر او * وهمه دهيكه ڭاو وڭوسپند 12
همه آنچه بگذرد فرود آن چوب آن دهمي باشد خاص يي * نه باز جويد مياني نيك بد ونه 13
بدل كند اويرا واكر بدل كردن بدل كند اويرا باشد او وبدلي او باشد خاص نه
خلاص شود * اينان آن فرمانها آنچه بفرمود يي مر مشه بپسراني يسرال در كوهي سيني ۰ 14

נשלם ספר ויקרא

Omnis autem decima terræ, de ſe- 30 *mine terræ & de fructu arboris, Domini eſt, ſanctitas Domino. Si* 31 *verò redimendo redemerit vir* ali- quid *de decima ſua, quintam* partem *ejus addet ſuper eam. Et omnis de-* 32 *cima boum & ovium; omnium* nempe *quæ tranſeunt ſub virga, decimũ erit ſanctum Domino. Non diſqui-* 33 *ret inter bonum ac malum, neque permutabit illud: quòd ſi commutando commutaverit illud, erit ipſũ & commutatio ejus, erit* inquam *ſanctificatio, non redimetur. Iſta* 34 ſunt *præcepta quæ præcepit Dominus* ipſi *Moſheh ad filios Iſrael in monte Sinai.*

Abſolutus eſt liber Vajikra.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

NUMERI.

SECT. XXXIV.

א

וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא בְּחַד לְיַרְחָא דְאִיָּיר 1
הוּא יַרְחָא תִּנְיָינָא דְמִן שַׁתָּא תִּנְיֵיתָא לְזִמַן מִפַּקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֵימַר :
שאו קַבִּילוּ יַת חוּשְׁבַּן כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגֵנִיסַתְהוֹן לְבֵית אַבְהַתְהוֹן 2
בְּמִנְיַין שְׁמָהָן כָּל דְּכוּרָא לְגֻלְגְּלוּתְהוֹן : מבן מִבַּר עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל 3
נְפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנוּן יַתְהוֹן לְחֵילֵיהוֹן אַנְתְּ וְאַהֲרֹן : ואתכם וְעִמְּכוֹן 4
יְהוֹן גְּבַר גְּבַר לְשִׁבְטָא גְּבַר רֵישׁ לְבֵית אַבְהָתוֹי הוּא : ואלה שמות וְאִלֵּין 5
שְׁמָהַיַּת גּוּבְרַיָּא דִיקוּמוּן עִמְּכוֹן לִרְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר : לשמעון לְשִׁמְעוֹן 6
אַמַרְכוֹל שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִי שַׁדַּי : ליהודה לִיהוּדָה אַמַרְכוֹל נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב : 7
לישׂשכר לְיִשָּׂשכָר אַמַרְכוֹל נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר : לזבלון לִזְבוּלֻן אַמַרְכוֹל אֱלִיאָב 8 9
בַּר חֵילוֹן : לבני יוסף לִבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אַמַרְכוֹל אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד : 10
למנשה לִמְנַשֶּׁה אַמַרְכוֹל גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר : לבנימן לְבִנְיָמִין אַמַרְכוֹל 11
אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי : לדן לְדָן אַמַרְכוֹל אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּי שַׁדָּי : לאשר לְאָשֵׁר אַמַרְכוֹל 12 13
פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן : לגד לְגָד אַמַרְכוֹל אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל : לנפתלי לְנַפְתָּלִי 14 15
אַמַרְכוֹל אֲחִירַע בַּר עֵינָן :

CAP. I.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe in deſerto Sinai in tabernaculo 1 conventus, prima die menſis Aprilis, ille eſt menſis ſecundus, anni ſecundi à tempore quo exierunt ipſi è terra Ægypti, dicendo: Tollite ſummam 2 univerſæ congregationis filiorum Iſrael, juxta familias ipſorum, juxta domos patrum ipſorum, juxta numerum nominum ipſorum, omnes maſculos per capita ſua. A filio viginti annorum & ſupra, quicunque 3 egreditur ad militiam in Iſrael, hos numerabis per exercitus ſuos tu & Aharon. Sintque vobiſcum viri de ſingulis tribubus, quilibet caput 4 ſit domus patrum ſuorum. Et hæc ſunt nomina virorum qui ſtabunt vo- 5 biſcum: de Ruben, Eliſur filius Sedeur. De Simeon princeps, Selumiel 6 filius Tſuri Schaddai. De Juda princeps, Nachſon filius Aminadab. 7 De Iſſachar princeps, Nethaneel filius Tſuar. De Zebulun, Eliab filius 8 9 Helon. De filiis Joſeph, de Ephraim princeps, Eliſchama filius 10 Ammiud: De Manaſſe princeps Gamaliel filius Pedahtſur. De 11 Binjamin princeps, Abidan filius Gideoni. De Dan princeps, Achi- 12 ezer filius Ammi Schaddai. De Aſer princeps, Paghiel filius Och- 13 ran. De Gad princeps, Eliaſaph filius Dehuel. De Naphtali princeps, 14 Ahira filius Enan. 15

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل اوّل *

* سخن ڭفت يي بمشه در بياباني سيني در يك بماهي آن دويمي در سالي آن دويمي ببيرون 1
آمدني ايشان از زميني مصر بڭفتن * بشماريد مر سري همه جماعتي يسرال باهلي خانهاي 2
ايشان بخانهي پدري ايشان در شماري نامها همه نرينه بسرمرهاي ايشان * از قدري بيست 3
سال وبالا همه بيرون آياي سپاه در يسرال بشماريد ايشانرا بسپاهاي ايشان تو و اهرن ۰
* واوازي شما باشند مرد مرد بقبيله مرد سرور بخانهي پدري او او * و اينان نامهايي آن 4 5
مردمان آنچه بياستند اوازي شما براوبن اليصور پسري شدياور * لشمعون شلميال پسري 6
صوري شدّي * ليهوده نحشون پسري عمّيندب * ليششكر نتنال پسري صوعر * لزبولن 7 8 9
الياب پسري حلن * بپسراني يوسف لافريم اليشمع پسري عمّيهود لمنسّه جمليال پسري 10 11
فده صور * لبنيمين ابيدن پسري جدعني * لدن احيعزر پسري عمّيشدّي * لاشر فجعيال 12 13
پسري عكرن * لجد اليسف پسري دعوال * لنفتلي احيرع پسري عينن ۰ 14 15

CAP. I.

L*Ocutúſque eſt Dominus ad Mo-* 1 *ſheh in deſerto Sinai, unâ menſis ſecundi, anno ſecundo egreſſûs eorum de terra Ægypti, dicendo; Nu-* 2 *merate capita totius cœtûs Iſrael per familias ſuas, per domos patrum ſuorum, juxta numerum nominum, omnem maſculum per capitis computationes eorum, A viginti an-* 3 *nis & ſuprà, omnem egredientem* in *exercitum in Iſrael: numerabitis eos per exercitus ſuos tu & Aharon. Et* 4 *vobiſcum ſint, vir pro qualibet tribu, quiſque princeps per domum patris ſui ſit. Hæc autem* ſunt *nomi-* 5 *na virorum qui ſtabunt vobiſcum: pro Reuben, Eliſur filius Shedeür. Pro Shimeon, Shelumiel filius Su-* 6 *riſhaddai. Pro Jehudah, Nahſhon* 7 *filius Amminadab. Pro Iſhſhachar,* 8 *Nethaniel filius Suar. Pro Zebu-* 9 *lun, Eliab filius Helon. Pro filiis* 10 *Joſeph, pro Ephraim; Eliſhama filius Ammihud: Pro Menaſſeh, Gamliel filius Phedahſur. Pro* 11 *Binjamin, Abidan filius Gideoni. Pro Dan, Abiezer filius Ammi-* 12 *ſhaddai. Pro Aſher, Phagiel filius* 13 *Ochran. Pro Gad, Eliaſaph filius* 14 *Deüel. Pro Naphtali, Abira fi-* 15 *lius Enan.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

אלה אִלֵּין מְזֻמְּנֵי עַם כְּנִשְׁתָּא רַבְרְבֵי שִׁבְטַיָּא דְאַבְהַתְהוֹן רֵישֵׁי אַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל 16
הִינוּן : ויקח וּדְבַר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יַת גּוּבְרַיָּא הָאִלֵּין דְאִתְפָּרְשׁוּ בִּשְׁמָהָן : ואת 17
כל וְיַת כָּל כְּנִשְׁתָּא כְּנָשׁוּ בְּחַד יוֹמָא לְיַרְחָא דְאִיָּיר הוּא יַרְחָא תִּנְיָנָא 18
וְאִתְיַיחֲסוּ עַל זַרְעִיתְהוֹן לְבֵית אַבְהַתְהוֹן בְּמִנְיַין שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא
לְגוּלְגַלְתְּהוֹן : כאשר הֵיכְמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה וּמְנָנוּן בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי : ויהיו 19
וַהֲווֹ בְּנֵי רְאוּבֵן בּוּכְרָא דְיִשְׂרָאֵל יִיחוּסֵיהוֹן לְגֶנִיסַתְהוֹן לְבֵית אַבְהַתְהוֹן בְּמִנְיַין 20
שְׁמָהָן לְגוּלְגַלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין וּלְעֵילָא כָּל נְפִיק חֵילָא : פקודיהם
סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דִרְאוּבֵן אַרְבְּעִין וְשִׁית 21
אַלְפִּין וַחֲמֵשׁ מְאָה : לבני שמעון לִבְנוֹי 22
דְשִׁמְעוֹן יִיחוּסֵיהוֹן לְגֶנִיסַתְהוֹן לְבֵית אַבְהַתְהוֹן בְּמִנְיַין שְׁמָהָן לְגוּלְגַלְתְּהוֹן כָּל
דְּכוּרָא מִבַּר עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נְפִיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא 23
דְשִׁמְעוֹן חַמְשִׁין וְתִשְׁעָה אַלְפִּין וּתְלַת מְאָה : לבני גד לִבְנוֹי דְגָד יִיחוּסֵיהוֹן 24
לְגֶנִיסַתְהוֹן לְבֵית אַבְהַתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא כָּל נְפִיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְגָד אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִּין 25
וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין : לבני יהודה לִבְנוֹי דִיהוּדָה יִיחוּסֵיהוֹן לְגֶנִיסַתְהוֹן לְבֵית 26
אַבְהַתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגְלוּתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל
נְפִיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה אַרְבְּעָה וְשִׁבְעִין אַלְפִּין וְשִׁית 27
מְאָה : לבני יששכר לִבְנוֹי דְיִשָּׂשכָר יִיחוּסֵיהוֹן לְגֶנִיסַתְהוֹן לְבֵית אַבְהַתְהוֹן בְּמִנְיַן 28
שְׁמָהָן לְגֻלְגְּלַתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נְפִיק חֵילָא : פקודיהם
סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר אַרְבְּעָה וְחַמְשִׁין אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה : לבני זבולן לִבְנוֹי 29 30
דִזְבוּלֻן יִיחוּסֵיהוֹן לְגֶנִיסַתְהוֹן לְבֵית אַבְהַתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא
מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נְפִיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דִזְבוּלֻן 31
חַמְשִׁין וְשִׁבְעָה אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה : לבני יוסף לִבְנוֹי דְיוֹסֵף לִבְנוֹי דְאֶפְרַיִם 32
יִיחוּסֵיהוֹן לְגֶנִיסַתְהוֹן לְבֵית אַבְהַתְהוֹן בְּמִנְיַין שְׁמָהָן לְגוּלְגַלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר
עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נְפִיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבְּעִין אַלְפִּין וַחֲמֵשׁ מְאָה : 33

ירושלמי 21 סְכוּמֵיהוֹן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum*

Iſti *ſunt* celebres populi congregationis, principes tribuum patrum ſu- 16 orum, capita millium in Iſrael. Et tulit Moſes & Aharon viros illos, 17 qui expreſſi ſunt nominibus ſuis: Et univerſum cœtum coegerunt pri- 18 ma die menſis Aprilis, ille eſt menſis ſecundus, & recenſiti ſunt per familias ſuas juxta domos patrum ſuorum, cum numero nominum ſuorum, à filio viginti annorum & ſupra, per capita ſua. Quemadmodum præcepe- 19 rat Dominus Moſi; & numeravit eos in deſerto Sinai. Et fuerunt filii 20 Ruben primogeniti Iſrael, per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum per numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſculi à filio viginti *annorum* & ſupra, quicunque exibant ad militiam: Summa eorum *qui erant* 21 tribus Ruben, *fuit* quadraginta et ſex millia, & quingenti. De filiis Si- 22 meon per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſculi à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam: Summa eo- 23 rum *qui erant* tribus Simeon, quinquaginta & novem millia, & trecenti. De filiis Gad per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum 24 patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſculi à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam: Sum- 25 ma eorum *qui erant* tribus Gad, quadraginta & quinque millia, & ſexcenti, & quinquaginta. De filiis Juda per proſapias ſuas & progenies 26 ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſculi à filio viginti annorum & ſupra, omnes exeuntes ad militiam: Summa eorum *qui erant* de tribu Juda, ſeptua- 27 ginta & quatuor millia, & ſexcenti. De filiis Iſſachar per proſapias ſuas & 28 progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſculi à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam: Summa eorum *qui erant* tribus Iſſachar, 29 quinquaginta & quatuor millia, & quadringenti. De filiis Zebulun per 30 proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſculi à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam: Summa eorum *qui erant* 31 tribus Zebulun, quinquaginta & ſeptem millia, & quadringenti. De 32 filiis Joſeph, de filiis Ephraim, per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſculi à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam: Summa eorum *nimirum* tribus Ephraim quadraginta mil- 33 lia, & quingenti.

Hieroſ. 21. *Summa eorum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* اينان خواندڭاني آن جماعت مهترانانِ قبيلهاي پدراني ايشان سروراني هزاراني يسرال ايشان * 16
* بستاند مشه و اهرن مر آن مردماني آن اينان آنچه شرح شدند در نامها * ومر همه آن جماعت 17 18
جمع كردند دريك بماهي آن دويمي ونسبت شدند ابر اهلي خانهاي ايشان بخانهي
پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال وبالا بسرمرهاي ايشان * چون آنچه بفرمود 19
يي مر مشه بشمرد ايشانرا در بياباني سيني * وبودند پسراني راوبن نخست زادي يسرال توليد 20
ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدران ايشان در شماري نامها بسرمرهاي ايشان همه نرينه
از قدري بيست سال وبالا همه بيرون آياي سپاه * شمردڭاني ايشان بقبيلهي راوبن چهل وشش 21
هزار وپانصد * بپسراني شمعون توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان 22
شمردڭاني او در شماري نامها بسرمرهاي ايشان همه نرينه از قدري بيست سال وبالا همه بيرون
آياي سپاه * شمردڭاني ايشان بقبيلهي شمعون پنجاه ونه هزار وسه صد * بپسراني جد توليد 23 24
ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال وبالا
همه بيرون آياي سپاه * شمردڭاني ايشان بقبيلهي جد چهل وپنج هزار وشش صد وپنجاه * 25
* بپسراني يهوده توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از 26
قدري بيست سال وبالا همه بيرون آياي سپاه * شمردڭاني ايشان بقبيلهي يهوده هفتاد 27
وچهار هزار وشش صد * بپسراني يششكر توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني 28
ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال وبالا همه بيرون آياي سپاه * شمردڭاني ايشان 29
بقبيلهي يششكر پنجاه وچهار هزار وچهار صد * بپسراني زبولن توليد ايشان باهلي خانهي 30
ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال وبالا همه بيرون آياي
سپاه * شمردڭاني ايشان بقبيلهي زبولن پنجاه وهفت هزار وچهار صد * بپسراني يوسف 31 32
بپسراني افريم توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از
قدري بيست سال وبالا همه بيرون آياي سپاه * شمردڭاني ايشان بقبيلهي افريم چهل 33
هزار وپانصد ۰

Hi ſunt *convocati cœtûs, principes* 16 *tribuũ patrũ ſuorũ: capitanei milliũ Iſrael erant. Accepit* igitur *Moſheh* 17 *& Aharon viros iſtos qui expreſſi ſunt nominibus. Et univerſũ cœtum* 18 *congregârunt unâ menſis ſecundi, & genealogizati ſũt per familias ſuas: per domũ patrum ſuorũ, juxta numerum nominũ à viginti annis et ſuprà, per capitis computationẽ eorũ. Quem-* 19 *admodum præceperat Dñs ipſi Moſheh, numeravit eos in deſerto Sinai. Fuerunt itaque filii Reuben primo-* 20 *geniti Iſrael* per *generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominum, per capitis computationes eorum, omnis maſculus à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens* in *exercitum: Numerati eorum de tribu Reuben,* 21 *quadraginta & ſex millia, & quingenti. De filiis Shimeon* per *genera-* 22 *tionem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, numerati ejus in numero nominum, per capitis computationes eorũ, omnis maſculus à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens* in *exercitum: Numerati eo-* 23 *rum de tribu Shimeon, quinquaginta & novem millia, ac trecenti. De fi-* 24 *liis Gad* per *generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominũ, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitum: Numerati eorum de tribu* 25 *Gad, quadraginta et quinque millia, & ſexcenti & quinquaginta. De fi-* 26 *liis Jehudah* per *generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominum, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens* in *exercitum: Numerati eorũ* 27 *de tribu Jehudah, ſeptuaginta et quatuor millia, et ſexcenti. De filiis Iſh-* 28 *ſhachar* per *generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominũ, à viginti annis et ſuprà, omnis egrediens in exercitum: Numerati eorum de tribu* 29 *Iſhſhachar, quinquaginta et quatuor millia, & quadringenti. De filiis Ze-* 30 *bulun* per *generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominum, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitum: Numerati eorum de tribu* 31 *Zebulun, quinquaginta & ſeptẽ millia, & quadringenti. De filiis Joſeph,* 32 *de filiis Ephraim* per *generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominum, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitum: Numerati eo-* 33 *rum de tribu Ephraim, quadraginta millia, & quingenti.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

לבני מנשה לבנוי דמנשה ייחוסיהון לגניסתהון לבית אבהתהון במנין שמהן 34
לגולגלותהון כל דכורא מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: פקודיהם סכומהון 35
לשבטא דמנשה תלתין ותרין אלפין ומאתן: לבני בנימין לבנוי דבנימין ייחוסיהון 36
לגניסתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא:
פקודיהם סכומהון לשבטא דבנימין תלתין וחמשא אלפין וארבע מאה: לבני דן 37
לבנוי דדן ייחוסיהון לגניסתהון לבית אבהתהון במניין שמהן מבר עשרין שנין 38
ולעילא כל נפיק חילא: פקודיהם סכומהון לשבטא דדן שתין ותרין אלפין ושבע 39
מאה: לבני אשר לבנוי דאשר ייחוסיהון לגניסתהון לבית אבהתהון במנין שמהן 40
מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: פקודיהם סכומהון לשבטא דאשר 41
ארבעין וחד אלפין וחמש מאה: בני נפתלי בנוי דנפתלי ייחוסיהון לגניסתהון 42
לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא:
פקודיהם סכומהון לשבטא דנפתלי חמשין ותלתא אלפין וארבע מאה: 43
אלה הפקודים אילין סכומי מנייניא דמנא משה ואהרן ורברבי ישראל תריסר 44
גוברין גברא חד לבית אבהתוי הוון: ויהיו והוו כל סכומי מנייני בני ישראל לבית 45
אבהתהון מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא בישראל: ויהיו והוו כל 46
סכומי שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין: והלוים וליואי לשבטא 47
דאבהתהון לא אתמניאו ביניהון: וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר: אך ברם 48 49
ית שבטא דלוי לא תימני וית חושבנהון לא תקבל בגו בני ישראל: ואתה ואנת 50
מני ית ליואי על משכנא דסהדותא ועל כל מנוי ועל כל דיליה הינון יטלון ית
משכנא וית כל מנוי והינון ישמשוניה וחזור חזור למשכנא ישרון: ובנסוע
ובמיטל משכנא יפרקון יתיה ליואי ובמישרי משכנא יקימון יתיה ליואי וחילוני 51
דיקרב יתקטיל באישא מצלהבא מן קדם יי: וחנו וישרון בני ישראל גבר על 52
בית משרוי וגבר על טקסיה לחיליהון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

De filiis Manaſſe, per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum 34
patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes
maſculi à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam
: Summa eorum *qui erant* tribus Manaſſe, triginta & duo millia, & 35
ducenti. De filiis Binjamin per proſapias ſuas, & progenies ſuas, ſecundùm 36
domum patrum ſuorum, per numerum nominum à filio viginti
annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam : Summa eorum *qui* 37
erant tribus Binjamin, triginta & quinque millia, & quadringenti. De 38
filiis Dan per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum patrum
ſuorum, per numerum nominum à filio viginti annorum & ſupra, quicunque
exibant ad militiam : Summa eorum *qui erant* tribus Dan, ſexaginta 39
& duo millia, & ſeptingenti. De filiis Aſcher per proſapias ſuas & 40
progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per numerum nominum
à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam.
Summa eorum *qui erant* tribus Aſcher, quadraginta & unum millia, & 41
quingenti. De filiis Nephtali per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm 42
domum patrum ſuorum, per numerum nominum à filio viginti annorum
& ſupra, quicunque exibant ad militiam. Summa eorum *qui erant* 43
tribus Nephtali, quinquaginta & tria millia, & quadringenti. Iſtæ ſunt 44
ſummæ numerorum quos numeravit Moſes & Aaron, & principes Iſrael
duodecim viri, vir unus erat de ſingulis domibus patrum ſuorum Fueruntque 45
omnes ſummæ numerorum filiorum Iſrael, per domos patrum
ſuorum, à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam
in Iſrael. Fuerunt inquam omnes ſummæ ſexcenta & tria millia, & 46
quingenti, & quinquaginta. Levitæ verò juxta tribus patrum ſuorum non 47
fuerunt numerati inter eos. Loquutus enim erat Dominus cum Moſe, dicendo 48
: Veruntamen tribum Levi non numerabis, neque ſummam eorum 49
accipies in medio filiorum Iſrael. Tu verò conſtitue Levitas ſuper tabernaculum 50
teſtimonii, & ſuper omnia vaſa ejus, & ſuper omnia quæ ad illud
pertinent: ipſi portabunt tabernaculum, & omnia vaſa ejus, & ipſi miniſtrabunt
in eo, & in circuitu tabernaculi habitabunt. Et quando proficiſcetur 51
tabernaculum deponent ipſum Levitæ, & cùm collocandum erit tabernaculum
erigent ipſum Levitæ: prophanus autem qui acceſſerit interficietur
igni inflammato à facie Domini. Et caſtrametabuntur filii Iſrael, unuſquiſque
juxta domum turmæ ſuæ, & quiſque ſub vexillo ſuo, per exercitus 52
ſuos.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بپسراني منسّه توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها 34
از قدري بيست سال وبالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي منسّه سي ودو 35
هزار ودويست * بپسراني بنيمن توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان 36
در شماري نامها از قدري بيست سال وبالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي 37
بنيمن سي وپنج هزار وچهار صد * بپسراني دن توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي 38
پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال وبالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني 39
[ايشان بقبيلهي دن] شصت ودو هزار وهفت صد * بپسراني اشر توليد ايشان باهلي خانهي 40
ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال وبالا همه بيرون
آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي اشر چهل ويك هزار وپانصد * بپسراني نفتلي 41 42
توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از قدري
بيست سال وبالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي نفتلي 43
پنجاه وسه هزار وچهار صد * اينان آن شمردگاني آنچه بشمرد مشه واهرن ومهتراني 44
يسرال دوازده مرد مردي يكّه بخانهي پدراني او بودند * بودند همه شمردگاني پسراني يسرال 45
بخانهي پدراني ايشان از قدري بيست سال وبالا همه بيرون آياي سپاه در يسرال * بودند همه آن 46
شمردگان شش صد هزار وسه هزار وپانصد وپنجاه * و آن لويان بقبيلهي پدراني ايشان نه 47
شمرده شدند در مياني ايشان * سخن گفت :: بمشه بگفتن * خاصه مر قبيلهي لوي نه شماري 48 49
و مر سري ايشان نه حسيب كني در مياني پسراني يسرال * وتو بشمار مر لويان ابر مسكني آن 50
گواه گرفت و ابر همه پيرايهاي او و ابر همه آنچه باو ايشان بر دارند مر آن مسكن و مر
همه پيرايهاي او و ايشان خدمت كنند اويرا و گرداگرد بمسكن فرود آيند * و در منزل بر 51
داشتني آن مسكن فرود آورند اويرا آن لويان و در فرود آمدني آن مسكن بر انگيزانند اويرا
آن لويان و آن بيگانهي آن نزديك شوا كشته آيد * فرود آيند پسراني يسرال مرد ابر 52
لشكرگاهي او و مرد ابر علمي او بسپاهاي ايشان •

De filiis Menaſſeh per generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominum, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitum: 35 *Numerati eorū de tribu Menaſſeh triginta ac duo millia, & ducenti.* 36 *De filiis Binjamin per generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominum, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitum :* 37 *Numerati eorum de tribu Binjamin, triginta & quinque millia, & quadringenti.* 38 *De filiis Dan per generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominum, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitum :* 39 *Numerati eorum de tribu Dan, ſexaginta ac duo millia, & ſeptingenti.* 40 *De filiis Aſher per generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominum, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitum :* 41 *Numerati eorum de tribu Aſher, quadraginta ac unū millia, & quingenti.* 42 *Filii Naphtali per generationem ſuam, per familiam ſuam, per domum patrum ſuorum, in numero nominum, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitum :* 43 *Numerati eorum de tribu Naphtali, quinquaginta ac tria millia, & quadringenti.* 44 *Hi ſunt numerati quos numeravit Moſheh & Aharon ac principes Iſrael, duodecim viri : viri ſinguli pro domo patrum ſuorum erant.* 45 *Fuerunt omnes numerati filiorum Iſrael per domum patrum ſuorum, à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitum in Iſrael :* 46 *Fuerunt inquam omnes numerati, ſexcenta millia ac tria millia, & quingenti & quinquaginta.* 47 *At Levitæ per tribum patrum ſuorum non fuerunt numerati in medio eorum.* 48 *Loquutus eſt autem Dominus ad Moſheh, dicendo;* 49 *Tantùm tribum Levi non numerabis, & capita eorum non computabis in medio filiorum Iſrael.* 50 *Sed tu recenſe Levitas ſuper Tabernaculum teſtimonii, & ſuper omnia vaſa ejus, & ſuper omne quod pertinet ei : ipſi portabunt Tabernaculum, & omnia vaſa ejus, & ipſi miniſtrabunt illi, & in circuitu Tabernaculi reſidebunt.* 51 *Quum autem manſionem removebit Tabernaculum, deponent illud Levitæ : cùm verò reſidebit Tabernaculum, erigent illud Levitæ : at extraneus appropinquans, interficietur.* 52 *Et reſidebunt filii Iſrael quiſque in caſtris ſuis, & quiſque juxta vexillum ſuum per exercitus ſuos.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

והלוים וליואי ישרון חזור חזור למשכנא דסהדותא ולא יהי רוגזא על כנישתא 53
דבני ישראל ויטרון ליואי ית מטרת משכנא דסהדותא: ויעשו ועבדו בני ישראל 54
ככל דפקיד יי ית משה היכדין עבדו: ב
וידבר ה' ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: איש גבר על טקסיה באתוון 1 2
דמסתמנין על טיקסיהון לבית אבהתהון ישרון בני ישראל מלקביל סחור סחור
למשכן זמנא ישרון: והחונים משריתא דישראל הוה אורכה תריסר מילין 3
ופותיה תריסר מילין ודישרן קידומא מדינחא טיקס משריתא יהודה לחיליהון
בארבעתי מילין מרבען וטיקסיה הוה מטילת תלת גוונין כל קביל תלת מרגליתא
דבחושנא סמוקא וירוקא וברוקא וביה חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא יהודה
יששכר וזבולון ובמציעותיה כתיב יקום יי ויתבדרון סנאך ויערקון בעלי דבבך מן
קדמך וביה הוה חקיק צורת בר אריוון מטול דרבא לבני יהודה נחשון בר
עמינדב: וצבאו וחיליה וסכומהון דשבטיא שובעין וארבעה אלפין ושית מאה: 4
והחנים ודישרן סמוכין ליה שבטא דיששכר ורבא דהוה ממני על חילות שיבטא 5
דבני יששכר נתנאל בר צוער: וצבאו וחיליה וסכומהון דשיבטיא חמשין 6
וארבעה אלפין וארבע מאה: מטה זבולון שבטא דזבולן ורבא דהוה ממני על 7
חילות שבטא דבני זבולון אליאב בר חילון: וצבאו וחיליה וסכומיהון דשבטיה 8
חמשין ושובעא אלפין וארבע מאה: כל הפקודים כל מנייניא למשרית יהודה 9
מאה ותמנן ושית אלפין וארבע מאה לחילוותהון בקדמיתא נטלין: דגל טיקס 10
משרית ראובן דרומא ישרון לחיליהון בארבעתי מילין מרבען וטיקסיה הוה
ממילת תלת גוונין כל קבל תלת מרגלייתא דבחושנא אזמורד ושבזיז וסבהלום
וביה חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא ראובן שמעון גד ובמציעותיה כתיב
שמע ישראל יי אלהנא יי אחד וביה הוה חקיק צורת בר איילא והוה חמי למהוי
ביה צורת בר תורי ברם משה נביא חלפיה מטול דלא ידכר להון חובת עיגלא
ורבא דהוה ממני על חילוות שבטא דראובן אליצור בר שדיאור: וצבאו וחיליה 13
וסכומהון דשבטיה חמשין ותשע אלפין ותלת מאה: ומטה ושבטא דגד ורבא 14
דהוה ממני על חילוות שבטא בני דגד אליסף בר דעואל: וצבאו וחיליה 15
וסכומהון דשבטיה ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה: כל סכום מניניא 16
למשירית ראובן מאה וחמשין וחד אלפין וארבע מאה וחמשין לחיליהון
בתנייתא נטלין: ונסע ויטול משכן זימנא משירית ליואי בגו משירייתא ובית 17
משירוייהון בארבעתי מילין מרבען במציעותא הוון נטלין הי כמא דשרן היכדין
נטלין גבר על תחומיה לטיקסיהון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Levitæ verò caſtrametabuntur per circuitum tabernaculi teſtimonii, 53
ut non ſit ira ſuper congregationem filiorum Iſrael : cuſtodientque
Levitæ cuſtodiam tabernaculi teſtimonii. Et fecerunt filii Iſrael, juxta 54
omnia quæ præceperat Dominus Moſi ſic fecerunt.

CAP. II.

PRæterea loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharone, dicendo 1
: Quiſque juxta vexillum ſuum, & ſigna quæ notata fuerint in vexillis 2
eorum, juxta domus patrum ſuorum caſtrametabuntur filii Iſrael : è regione
& in circuitu tabernaculi conventus caſtrametabuntur. Caſtrorum 3
Iſrael longitudo fuit duodecim milliarium, & latitudo eorundem duodecim
milliarium : qui autem caſtrametabantur ad orientalem plagam, *fuit* vexillum
caſtrorum Juda per exercitus ſuos, per quatuor milliaria habitantes;
& vexillum ejus fuit ex ſerico trium colorum, ex adverſo trium lapidum
pretioſorum qui erant in pectorali, ſardii, topazii, & carbunculi, &
in eo ſculptum erat & expreſſum nomen trium tribuum, Jehuda, Iſſachar,
& Zebulun, & in medio ejus ſcriptum erat; Surgat Dominus & diſſipabuntur
oſores tui, & fugient hoſtes tui à facie tua : & in eo fuit ſculpta
figura catuli leonis; eò quòd princeps filiorum Juda eſſet Nachſon filius
Aminadab. Exercitus verò ejus & numerus eorum in ea tribu, ſeptuaginta 4
& quatuor millia, & ſexcenti. Et qui illi vicini caſtrametabuntur 5
erit tribus Iſſachar : & princeps qui præpoſitus fuit ſuper exercitus tribus
filiorum Iſſachar, fuit Nethaneel filius Tſuar. Et exercitus ejus, & 6
ſumma eorum tribuum, quinquaginta & quatuor millia, & quadringenti.
Tribus Zebulun, & princeps qui præpoſitus erat ſuper exercitum tribus 7
filiorum Zebulon, fuit Eliab filius Chelon. Et exercitus ejus & numerus 8
eorum qui illius erant tribus, quinquaginta & ſeptem millia, & quadringenti.
Univerſus autem numerus exercitus Juda, centum & octoginta 9
& ſex millia, & quadringenti, per exercitus ſuos : *& ipſi* primi proficiſcebantur.
Vexillum caſtrorum Ruben ad meridiem caſtrametabuntur 10
per exercitus ſuos, per quatuor milliaria habitantes, & vexillum ejus erat
ex ſerico trium colorum, ex adverſo trium lapidum pretioſorum qui erant
in pectorali, ſmaragdi, ſapphiri & adamantis, & in eo ſculpta & expreſſa
erant nomina trium tribuum, Ruben, Simeon, Gad, & in medio ejus ſcriptum
erat; Audi Iſrael, Dominus Deus noſter Dominus unus. In eo
etiam inſculpta fuit figura cervi; videbatur quidem in eo inſculpenda figura
bovis, verùm Moſes propheta mutavit ipſam, ne in memoriam
revocaretur illis peccatum vituli : & princeps, qui præfectus erat ſuper
exercitus tribus Ruben, *fuit* Elitſur filius Sedeur. Exercitus autem ejus, 13
& ſumma eorum *qui erant* illius tribus quinquaginta & novem millia, &
trecenti. Et tribus Gad : princeps autem qui fuit præpoſitus ſuper exercitus 14
filiorum Gad, fuit Eliaſaph filius Dehuel. Et exercitus ejus & 15
ſumma eorum *qui erant* illius tribus, quadraginta & quinque millia, &
ſexcenti. Omnis ſumma numerorum exercitus Ruben, centum quinquaginta 16
& unum millia, & quadringenti & quinquaginta per exercitus ſuos:
& hi ſecundo loco proficiſcebantur. Et proficiſcatur tabernaculum conventus 17
cum caſtris Levitarum in medio caſtrorum, & caſtra eorum per
quatuor milliaria jacentia in medio proficiſcebantur : quemadmodum
caſtrametabantur, ſic proficiſcebantur, quiſque juxta terminum ſuum &
per vexilla ſua.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* و آن لويان فرود آيند گرداگرد بمسكن آن گواه گرفت ونه باشد غضب ابر جماعتي 53
پسراني يسرال ونگه دارند آن لويان مر نگاهداشت مسكني آن گواه گرفت * بكردند پسراني يسرال 54
چون آنچه بفرمود :: مر مشه همچنين بكردند * * فصل دوم *
* سخن گفت :: بمشه [وباهرن] بگفتن * مرد ابر علمي او در نشانها بخانهي پدراني ايشان فرود آيند 1 2
پسراني يسرال ازمقابل گرداگرد بخيمهي وعده فرود آيند * و آن فرود آيان بمزرح علمي لشكرگاهي 3
يهوده بسپاهاي ايشان و مهتر بپسراني يهوده نخشون پسري عمينّدب * وسپاهي او وشمردگاني ايشان 4
هفتاد وچهار هزار وشش صد * و آن فرود آيان ابر او قبيلهي يششكر ومهتر بپسراني يششكر نتنال 5
پسري صوعر * وسپاهي او وشمردگاني او پنجاه وچهار هزار وچهار صد * قبيلهي زبولن و مهتر 6 7
بپسراني زبولن الياب پسري حلن * وسپاهي او وشمردگاني او پنجاه وهفت هزار وچهار صد * همه 8 9
آن شمردگان بلشكرگاهي يهوده صد وهشتاد وشش هزار وچهار صد بسپاهاي ايشان اوّل منزل
بر دارند * علمي لشكرگاهي راوبن بدروم بسپاهاي ايشان و مهتر بپسراني راوبن اليصور پسري 10
شديأور * وسپاهي او وشمردگاني او چهل وشش هزار و پانصد * و آن فرود آيان ابر او قبيلهي 11 12
شمعون و مهتر بپسراني شمعون شلميال پسري صوري شدّي * وسپاهي او و شمردگاني ايشان 13
پنجاه و نه هزار و سه صد * و قبيلهي جد و مهتر بپسراني جد اليسف پسري رعوال * 14
* وسپاهي او وشمردگاني ايشان چهل وپنج هزار وشش صد وپنجاه * همه آن شمردگان 15 16
بلشكرگاهي راوبن صد وپنجاه ويك هزار وچهار صد وپنجاه بسپاهاي ايشان و دويم منزل
بر دارند * ومنزل بر دارد خيمهي وعده لشكرگاهي آن لويان در مياني آن لشكرگاها چون آنچه 17
فرود آيند همچنين منزل بر دارند مرد ابر جايي او بعلمهاي ايشان •

53 *Levitæ verò reſidebunt in circuitu Tabernaculi teſtimonii, & non erit ira ſuper cœtum filiorum Iſrael : cuſtodientque Levitæ cuſtodiam Tabernaculi teſtimonii.* 54 *Et fecerunt filii Iſrael ſecundùm quod præceperat Dominus ipſi Moſheh, ſic fecerunt.*

CAP. II.

1 *ET locutus eſt Domin⁹ ad Moſheh & Aharon, dicendo;* 2 *Quiſque juxta vexillum ſuum, juxta ſigna domûs patrum ſuorum reſidebunt filii Iſrael : è regione, in circuitu tentorii conventûs reſidebunt.* 3 *Reſidentes ad Orientem, vexillum caſtrorum Jehudah per exercitus ſuos: & princeps filiorum Jehudah, Nahſhon filius Amminadab.* 4 *Et exercitus ejus, numeratiq; eorum, ſeptuaginta & quatuor millia, & ſexcenti.* 5 *Reſidentes verò juxta eum, erunt tribus Iſſhachar : & princeps filiorum Iſſhachar, Nethaniel filius Suar.* 6 *Et exercitus ejus, numeratique ejus, quinquaginta & quatuor millia, & quadringenti.* 7 *Tribus item Zebulun: & princeps filiorū Zebulon, Eliab filius Helon.* 8 *Et exercitus ejus, numeratiq; ejus, quinquaginta & ſeptem millia, & quadringenti.* 9 *Omnes numerati in caſtris Jehudah, centum & octoginta & ſex millia, & quadringenti, per exercitus ſuos : primùm manſionem removebunt.* 10 *Vexillum caſtrorū Reuben erit ad Meridiem per exercitus ſuos : & princeps filiorum Reuben, Eliſur filius Shedeür.* 11 *Et exercitus ejus, numeratique ejus, quadraginta et quatuor millia, & quingenti.* 12 *Reſidentes autem juxta eum, erunt trib⁹ Shimeon : & princeps filiorū Shimeon, Shelumiel fili⁹ Suri-Shaddai.* 13 *Et exercitus ejus, numeratiq; eorū, quinquaginta & novem millia, ac trecenti.* 14 *Tribus item Gad: & princeps filiorum Gad, Eliaſaph filius Reüel.* 15 *Et exercitus ejus numeratiq; eorū, quadraginta et quinque millia, & ſexcenti & quinquaginta.* 16 *Omnes numerati in caſtris Reuben, centū et quinquaginta & unū millia, & quadringenti & quinquaginta, per exercitus ſuos: & ſecundi manſionem removebunt.* 17 *Tum manſionem removebit tentorium conventûs, cum caſtris Levitarum, in medio caſtrorum: quemadmodum reſidebunt, ſic manſiones removebunt, quiſque in loco ſuo, juxta vexilla ſua.*

דגל טיקס משריית אפרים לחיליהון מערבא ישרון ומשיריתהון בארבעתי 18
מילין מרבען וטיקסיה הוה מסילת תלת גוונין כל קבל תלת מרגלייתא
דבחושנא קנכירין טרקין ועינעיגל וביה חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא
אפרים מנשה ובנימין ובמציעותיה כתיב ועננא דיי עליהון בימטא במיטלהון
מן משריתא וביה הוה חקיק צורת ריבא ורבא דהוה ממני על חילוות שבטא
דבני דאפרים אלישמע בר עמיהוד : וצבאו וחיליה וסכומהון דשבטיה ארבעין 19
אלפין וחמש מאה : ועליו ודסמיכין ליה שבטא דמנשה ורבא דהוה ממני 20
על חילוות שבטא דבני מנשה גמליאל בר פדה צור : וצבאו וחיליה וסכומהון 21
דשבטיה תלתין ותרין אלפין ומאתן : ומטה ושבטא דבנימין ורבא דהוה ממני 22
על חילוות שבטא דבני בנימין אבידן בר גדעוני : וצבאו וחילידה וסכומהון 23
דשבטיה תלתין וחמשא אלפין וארבע מאה : כל כל סכום מניניא למשריית 24
אפרים מאה ותמני אלפין ומאה לחיליהון בתליתיתא נטלין : דגל טיקס משריית 25
דן לצפונא לחיליהון וביה משירווייתהון בארבעתי מילין מרבען וטקסיה הוה
מסילת תלת גונין כל קביל תלת מרגלייתא דבחושנא כרום ימא ובירלוות חלא
ואפנטור וביה חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא דן ונפתלי אשר ובמציעותיה
חקיק ומפרש ובמישרוי יימר תוב יי שרי ביקרך בגו ריבוות אלפיא דישראל
וביה הוה חקיק צורת חיוי חרמן ורבא דהוה ממני על חילוות שבטוי דבני דן
אחיעזר בר עמי שדי : וצבאו וחילידה וסכומהון דשיבטיה שתין ותרין אלפין 26
ושבע מאה : והחנים ודישרן סמיכין ליה שבטא דאשר ורבא דהוה ממני על 27
חילוות שבטא דבני אשר פגעיאל בר עכרן : וצבאו וחיליה וסכומהון 28
דשבטיה ארבעין וחד אלפין וחמש מאה : ומטה ושבטא דנפתלי ורבא דהוה 29
ממני על חילוות שבטא דבני נפתלי אחירע בר עינן : וצבאו וחילידה וסכומהון 30
דשבטיה חמשין ותלת אלפין וארבע מאה : כל כל סכום מניניא למשריית 31
דן מאה וחמשין ושובעא אלפין ושית מאה בבתריתא נטלין לטיקסיהון : אלה
אלין סכום מנייני בני ישראל לבית אבהתהון כל מנייני משרייתא לחיליהון 32
שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין : והלוים וליואי לא אתמניאו 33
בגו בני ישראל היכמא דפקיד יי ית משה : ויעשו ועבדו בני ישראל ככל 34
מה דפקד יי ית משה היכדין שרן לטיקסיהון והיכדין נטלין גבר לזרעיתיה
לבית אבהתוי :

ג

ואלה ואלין יחוסי אהרן ומשה דאתיחסו ביומא דמליל יי עם משה בטורא 1
דסיני :

Vexillum caſtrorum Ephraim per exercitus ſuos ad occidentem ca- 18
ſtrametabuntur : & caſtra eorum extendebantur per quatuor milliaria, &
vexillum ejus erat ex ſerico trium colorum ex adverſo trium lapidum
pretioſorum qui *erant* in pectorali, Lyncurii, Achatis, & Amethyſti, & in
eo inſculpta *erant* & expreſſa nomina trium tribuum, Ephraim, Manaſſe,
& Binjamin, & in medio ejus ſcriptum erat; Et nubes Domini ſuper eos
erat interdiu dum proficiſcerentur ex caſtris, & in eo inſculpta erat
figura pueri : & princeps qui præfectus erat ſuper exercitus tribus
filiorum Ephraim, Eliſchama filius Ammihud. Et exercitus ejus, & 19
ſumma eorum qui *erant* illius tribus, quadraginta millia & quingenti.
Et qui vicini erant illi *erat* tribus Manaſſe : & princeps qui 20
erat præfectus ſuper exercitus tribus filiorum Manaſſe, *erat* Gamaliel
filius Pedatſur. Et exercitus ejus, & numerus eorum qui *erant* illius 21
tribus, triginta & duo millia & ducenti. Tribus quoque Binjamin; & 22
princeps qui erat præfectus ſuper exercitus tribus filiorum Binjamin,
erat Abidan filius Gideoni. Et exercitus ejus, & numerus eorum qui 23
erant illius tribus, triginta & quinque millia, & quadringenti. Omnis 24
ſupputatio numerorum caſtrorum Ephraim, centum & octo millia &
centum, per exercitus ſuos: *& hi* tertio *loco* proficiſcebantur. Vexillum 25
caſtrorum Dan ad ſeptentrionem *erit* cum exercitibus ſuis, & locus
caſtrorum ejus extendebatur per quatuor milliaria, & vexillum ejus
erat ex ſerico trium colorum, ex adverſo trium lapidum pretioſorum
qui *erant* in pectorali, Chryſolithi, Berylli, & Jaſpidis, & in eo inſculpta
erant & expreſſa nomina trium tribuum, Dan, Nephtali, & Aſcher, & in
eo inſculptum erat & expreſſum; Et in caſtris ſuis dicat, Revertere
Domine, habita cum gloria tua in medio myriadum millium Iſrael, & in
eo *etiam* erat expreſſa figura ſerpentis baſiliſci : Porrò princeps qui
præfectus erat ſuper exercitus tribus filiorum Dan, *erat* Achiezer filius
Ammiſchaddai. Et exercitus ejus, & ſumma eorum qui *erant* illius 26
tribus, ſexaginta & duo millia, & ſeptingenti. Et qui caſtrameta- 27
bantur illi vicini *erat* tribus Aſer : princeps verò qui præpoſitus erat
ſuper exercitus tribus filiorum Aſer, *erat* Paghiel filius Ochran. Et 28
exercitus ejus, & numerus eorum qui *erant* tribus illius, quadraginta
& unum millia, & quingenti. Tribus quoque Nephtali : & princeps 29
qui erat præpoſitus ſuper exercitus tribus filiorum Nephtali, Ahira filius
Enan. Et exercitus ejus, & numerus eorum qui *erant* illius tribus, 30
quinquaginta & tria millia, & quadringenti. Omnis ſumma numero- 31
rum exercituum Dan, centum & quinquaginta & ſeptem millia, & ſexcenti:
& hi poſtremo loco proficiſcebantur cum vexillis ſuis. Hæc *eſt* ſumma 32
numerorum filiorum Iſrael, juxta domos patrum ſuorum : omnes ſummæ
caſtrorum per exercitus ſuos *erant* ſexcenta tria millia, & quingenti &
quinquaginta. Levitæ verò non ſunt recenſiti in medio filiorum Iſrael, 33
quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Et fecerunt filii Iſrael, 34
juxta omnia quæ præceperat Dominus Moſi, ſic caſtrametati ſunt per
vexilla ſua, & ſic proficiſcebantur, quiſque per familias ſuas & domos
patrum ſuorum.

CAPUT III.

Iſtæ verò *ſunt* generationes Aharon & Moſis, qui per genealogias nume- 1
rati ſunt, die quo locutus eſt Dominus cum Moſe in monte Sinai.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

علمي لشكرگاهي افريم بسپاهاي ايشان بمغرب و مهتر بپسراني افريم اليشمع پسري عميهود 18
وسپاهي او و شمردگاني ايشان چهل هزار و پانصد * وابر او قبيلهي منسه و مهتر 19 20
بپسراني منسه جمليال پسري فده صور * وسپاهي او و شمردگاني ايشان سي و دو هزار 21
و دويست * و قبيلهي بنيمين و مهتر بپسراني بنيمين ابيدن پسري جدعني * و سپاهي 22 23
او و شمردگاني ايشان سي و پنج هزار و چهار صد * همه آن شمردگاني بلشكرگاهي افريم صد 24
و هشت هزار و صد بسپاهاي ايشان و سيمي منزل بر دارند * علمي لشكرگاهي دن بشمال 25
بسپاهاي ايشان و مهتر بپسراني دن احيعزر پسري عمي شدي * وسپاهي او و شمردگاني ايشان 26
شصت و دو هزار و هفت صد * وآن فرود آيان ابر او قبيلهي اشر و مهتر بپسراني اشر فجعيال 27
پسري عكرن * وسپاهي او و شمردگاني ايشان چهل و يك هزار و پانصد * و قبيلهي نفتلي 28 29
و مهتر بپسراني نفتلي احيرع پسري عينن * وسپاهي او و شمردگاني ايشان پنجاه و سه هزار 30
و چهار صد * همه آن شمردگان بلشكرگاهي دن صد و پنجاه و هفت هزار و شش صد بآخر 31
منزل بر دارند بعلمهاي ايشان * اينان شمردگاني پسراني يسرال بخانهي پدراني ايشان همه 32
شمردگاني آن لشكرگاها بسپاهاي ايشان شش صد و سه هزار و پانصد و پنجاه * وآن لويان نه 33
شمرده شدند در مياني پسراني يسرال چون آنچه بفرمود : مر مشه * بكردند پسراني يسرال چون 34
همه آنچه بفرمود : مر مشه همچنين فرود آمدند بعلمهاي ايشان و همچنين منزل بر داشتند
مرد باهلي خانهي او ابر خانهي پدراني او*

* فصل سوم *

* و اينان توليدهاي اهرن و مشه در روزي سخن گفتن : مر مشه در كوهي سيني* 1

Vexillum caſtrorū Ephraim per exercitus ſuos, erit ad Occidentem: & princeps filiorū Ephraim, Eliſhama filius Ammihud. 18 *Et exercitus ejus numeratique eorū, quadraginta millia, & quingenti.* 19 *Et juxta eum erit tribus Menaſſeh: & princeps filiorū Menaſſeh, Gamliel filius Phedahſur.* 20 *Et exercitus ejus numeratique eorum, triginta ac duo millia, & ducenti.* 21 *Tribus item Binjamin: & princeps filiorum Binjamin, Abidan filius Gideoni.* 22 *Et exercitus ejus, numeratique eorum, triginta & quinque millia, & quadringenti.* 23 *Omnes numerati in caſtris Ephraim, centum & octo millia, & centum, per exercitus ſuos: & tertii manſionem removebunt.* 24 *Vexillum caſtrorum Dan erit ad Aquilonem, per exercitus ſuos: & princeps filiorum Dan, Abiezer filius Ammi-ſhaddai.* 25 *Et exercitus ejus, numeratique eorū, ſexaginta ac duo millia, & ſeptingenti.* 26 *Reſidentes verò juxta eum, erunt tribus Aſher: & princeps filiorū Aſher, Phagiel filius Ochran.* 27 *Et exercitus ejus, numeratique eorum, quadraginta ac unū millia, & quingenti.* 28 *Tribus item Naphtali: & princeps filiorum Naphtali, Ahira filius Enan.* 29 *Et exercitus ejus, numeratique eorum, quinquaginta ac tria millia, & quadringenti.* 30 *Omnes numerati in caſtris Dan, centum & quinquaginta ac ſeptem millia, & ſexcenti: in poſtremo loco manſionem removebunt per vexilla ſua.* 31 *Iſti* ſunt *numerati filiorum Iſrael per domum patrum ſuorū, oēs numerati caſtrorū per exercitus ſuos, ſexcenta ac tria millia, & quingenti & quinquaginta.* 32 *Cæterùm Levitæ non fuerunt numerati in medio filiorum Iſrael, quemadmodum præceperat Dominus ipſi Moſheh.* 33 *Et fecerunt filii Iſrael juxta omne quod præcepit Domin' ipſi Moſheh, ſic reſiderūt juxta vexilla ſua, et ſic manſionem removerunt, quiſque per familiam ſuam, ſecundùm domum patrum ſuorum.* 34

CAP. III.

Hæ autem ſunt generationes Aharon & Moſheh in die quo locutus eſt Dominus ad Moſheh in monte Sinai. 1

ואלה ואלין שמהת בני אהרן כהניא תלמידיא דמשה רבהון דישראל ואתקרין 2
על שמיה ביומא דאיתרביאו מטול דאתקריב קרבניהון לשמשא : וימת ומית 3
נדב ואביהוא קדם יי באישתא מצלהבא בזמן קרוביהון אישתא נוכריתא מן 4
חפיין ובנין לא הוו להון ושמש אלעזר ואיתמר על אפי אהרן אבוהון : וידבר ה'
ומליל יי עם משה למימר : הקרב קרב ית שבטא דלוי ותקים יתיה קדם אהרן 5
כהנא וישמשון יתיה : ושמרו ויתפלגון לעשרין וארבע חולקין ויטרון ית 6
מטרתיה וית מטרת כל כנישתא לקדם משכן זימנא למפלח ית פולחן משכנא : 7
ושמרו ויטרון ית כל מאני משכן זימנא וית מטרת בני ישראל למפלח ית
פולחן משכנא : ונתת ותתן ית ליואי לאהרן ולבנוי מתנה הינון יהיבין ומסירין 8
ליה מלות בני ישראל : ואת וית אהרן וית בנוי תמני ויטרון ית כהונתהון 9
וחילוני דיקרב יתקטל באשא מצלהבא קדם יי : וידבר יי ומליל יי עם משה 10
למימר : ואני ואנא הא קריבית ית ליואי מגו בני ישראל חלף כל בוכריא פתח 11
ולדא מבני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי : כי לי ארום דילי כל בוכרא 12
בבני ישראל ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא דמצרים אקדישית קדמי כל 13
בוכרא בישראל מאינשא ועד בעירא דילי יהון אנא יי : וידבר ה' ומליל יי עם
משה במדברא דסיני למימר : פקד מני ית בני לוי לבית אבהתהון לגניסתהון 14
כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמנינון : ויפקד ומנא יתהון משה על פם 15
מימרא דיי היכמא דאתפקד : ויהיו והוו אלין בני לוי בשמהתהון גרשון 16
וקהת ומררי : ואלה ואילין שמהת בני גרשון לגניסתהון לבני ושמעי : ובני 17
ובנוי דקהת לגניסתהון עמרם ויצהר וחברון ועזיאל : ובני ובנוי דמררי 18
לגניסתהון מחלי ומושי אילין אינון גניסת ליואי לבית אבהתהון : לגרשון 19
לגרשון גניסת לבני וגניסת שמעי אילין הינון גניסת גרשון : פקודיהם 20
סכומהון במניין כל דכורא מבר ירחא ולעילא סכומהון שבעתי אלפין וחמש מאה : 21 22

Et hæc ſunt nomina filiorum Aharon ſacerdotum, diſcipulorum Mo- 2
ſis doctoris ipſorum Iſraelitarum : & vocabantur de nomine ejus die 3
quo uncti ſunt, ut offerrent oblationem ſuam ad miniſtrandum. Et 4
mortuus eſt Nadab & Abihu coram Domino igne candente, tempo-
re quo offerrent ignem alienum ex tabernaculis ſuis, & filios non ha-
buerunt : & miniſtravit Eleazar, & Ithamar, in conſpectu Aharon
patris ſui. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Appli- 5
ca tribum Levi, & ſtatue eam coram Aharon ſacerdote, ut mini- 6
ſtrent ei. Et dividantur in viginti quatuor partes, & cuſtodiant cu- 7
ſtodiam ejus, & cuſtodiam univerſæ congregationis, ante taberna-
culum fœderis : ut exequantur miniſterium tabernaculi. Cuſtodiant 8
quoque omnia vaſa tabernaculi fœderis, & cuſtodiam filiorum Iſra-
el : ut exequantur miniſterium tabernaculi. Dabíſque Levitas Aha- 9
roni & filiis ejus : in donum ſunt dati & traditi ipſi à filiis Iſrael.
Aharonem verò & filios ejus recenſebis, ut cuſtodiant ſacerdotium 10
ſuum : & prophanus qui acceſſerit, interficietur igni inflammato à
facie Domini. Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicen- 11
do : Ecce ego applicui Levitas è medio filiorum Iſrael, pro omni- 12
bus primogenitis qui aperiunt vulvam inter filios Iſrael : & mini-
ſtrabunt coram me Levitæ. Quoniam meus eſt omnis primogenitus 13
inter filios Iſrael, à die qua interfeci omnem primogenitum in ter-
ra Ægypti, ſanctificavi coram me omnem primogenitum in Iſrael,
ab homine uſque ad pecus : mea erunt, ego Dominus. Et loquu- 14
tus eſt Dominus cum Moſe in deſerto Sinai, dicendo : Numera 15
filios Levi, juxta domos patrum ſuorum, & proſapias ſuas : omnem
maſculum à filio menſis & ſupra numerabis eos. Numeravit ergò 16
eos Moſes, juxta os ſermonis Domini, quemadmodum juſſus erat.
Fueruntque iſti filii Levi cum nominibus ſuis, Gherſon, Kehath, 17
& Merari. Et iſta ſunt nomina filiorum Gherſon, juxta proſapias 18
ſuas, Libni, & Simei. Filii verò Kehath juxta proſapias ſuas, Am- 19
ram, Jitshar, Hebron, & Uziel. Et filii ipſius Merari juxta proſa- 20
pias ſuas, Machli, & Muſchi : iſtæ ſunt proſapiæ Levitarum, jux-
ta domos patrum ſuorum. De Gherſon, proſapia Libni, & proſa- 21
pia Simei : iſtæ ſunt proſapiæ Gherſon. Summa eorum juxta nu- 22
merum omnis maris, à filio menſis & ſupra, ſumma *inquam* eorum,
ſeptem millia & quingenti.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

واينان نامهاي پسراني اهرن آن نخست زاد ندب و ابيهوا العزر و ايتمر اينان نامهاي پسراني 2
اهرن آن كهنان آن روغن ماليدگان آنچه پر كرد قرباني ايشان بخدمت كردن * بمرد ندب و ابيهوا 3 4
بپيشي : در نزديك بردني ايشان آتشي بيگانه بپيشي : در بياباني سيني و پسراني نه بودند
بايشان و خدمت كرد العزر و ايتمر ابر پيشي اهرن پدري ايشان * سخن گفت : بمشه بگفتن * 5
نزديك آور مر قبيلهي لوي و بياستاني اويرا بپيشي اهرن آن كهن و خدمت كنند اويرا * 6
و نگاه دارند مر نگاه داشتي او و مر نگاه داشت همه آن جماعت بپيشي خيمهي وعده بكار كردن 7
مر كاري آن مسكن * و نگاه دارند مر همه پيرايهاي خيمهي وعده و مر نگاه داشتي پسراني يسرال 8
بكار كردن مر كاري آن مسكن * وبدهي مر آن لويان باهرن و بپسراني او داده شدگان داده 9
شدگان ايشان باو از نزد پسراني يسرال * و مر اهرن و مر پسراني او بفرمايي و نگاه دارند مر 10
كهونهي ايشان و آن بيگانه آن نزديك شود كشته آيد * سخن گفت : بمشه بگفتن * 11
* و من اينك بستاندم مر آن لويان از مياني پسراني يسرال عوضي همه نخست زاد كشايشي رحم 12
از پسراني يسرال و باشند بمن آن لويان * كه بمن همه نخست زاد در روزي زدن من مر همه 13
نخست زاد در زمين مصر خاص كردم بمن همه نخست زاد در يسرال از آدم تا چهارپا بمن
باشند من : * سخن گفت : بمشه در بياباني سيني بگفتن * بشمار مر پسراني لوي بخانهي 14 15
پدراني ايشان باهلي خانهي ايشان همه نرينه از قدري ماه و بالا بشماري ايشانرا * بشمرد 16
مشه ايشانرا ابر امري : چون آنچه فرموده آمد * بودند اينان پسراني لوي در نامهاي ايشان 17
جرسون و قهت و مرري * و اينان نامهاي پسراني جرسون باهلي خانهاي ايشان لبني و شمعي * 18
* و پسراني قهت باهلي خانهاي ايشان عمرم و يصهر و حبرون و عزيال * و پسراني مرري 19 20
باهلي خانهاي ايشان محلي و موشي اينان ايشان اهلي خانهاي آن لوي بخانهي پدراني
ايشان * لجرسون اهلي خانهاي آن لبني و اهلي خانهاي آن شمعي اينان ايشان اهلي 21
خانهاي آن جرسوني * شمردگاني ايشان در شماري همه نرينه از قدري ماه و بالا شمردگاني 22
ايشان هفت هزار و پانصد *

Et hæc ſunt *nomina filiorum Aharonis : primogenitus, Nadab : & Abihu, Eleazar, & Ithamar.* 2 *Iſta* ſunt *nomina filiorum Aharon ſacerdotum oleo unctorum, quorum compleverat oblationem ad miniſtrandum.* 3 *Mortuus eſt autem Nadab & Abihu in præſentia Domini cùm offerrent ignem alienum in præſentia Domini in deſerto Sinai : & filii non fuerunt eis, ac miniſtravit Eleazar & Ithamar coram Aharon patre ſuo.* 4 *Loquutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 5 *Applica tribum Levi, ac ſtatues eam in præſentia Aharon ſacerdotis, & miniſtrabunt ei :* 6 *Et cuſtodient cuſtodiam ejus, & cuſtodiam totius congregationis coram tabernaculo, ad faciendum opus tabernaculi.* 7 *Cuſtodient quoque omnia vaſa tentorii conventûs, cuſtodiámque filiorum Iſrael, ad faciendum opus tabernaculi.* 8 *Dabis inquam Levitas ipſi Aharon & filiis ejus : dati, dati ſunt ei à filiis Iſrael.* 9 *Aharon autem & filiis ejus præcipies, ut cuſtodiant ſacerdotium ſuum : at extraneus appropinquans, interficietur.* 10 *Loquutus eſt quoque Dominus ad Moſheh, dicendo;* 11 *Ego autem, ecce tuli Levitas è medio filiorum Iſrael, loco omnis primogeniti, apertionis vulvæ, à filiis Iſrael, eruntque mihi Levitæ.* 12 *Quia mihi eſt omne primogenitum : die quo percuſſi omne primogenitum in terra Ægypti, ſanctificavi mihi omne primogenitum in Iſrael : ab homine uſque ad quadrupedem, mihi erunt : ego Dominus.* 13 *Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh in deſerto Sinai, dicendo;* 14 *Numera filios Levi per domos patrum ſuorum, per familias ſuas : omnem maſculum à filio menſis et ſuprà, eos numerabis.* 15 *Numeravit itaque Moſheh eos juxta mandatum Domini, quemadmodum juſſus fuerat.* 16 *Et fuerunt iſti filii Levi per nomina ſua; Gerſhon, & Cehath, & Merari.* 17 *Hæc autem* ſunt *nomina filiorum Gerſhon per familias ſuas; Libni, & Shimei.* 18 *Porrò filii Cehath per familias ſuas; Amram, & Iſhar, & Hebron, & Uzziel.* 19 *Filii verò Merari per familias ſuas; Mahli, & Muſhi : iſtæ ſunt familiæ Levi per domum patrum ſuorum.* 20 *De Gerſhon, familia Libnitica, & familia Shimeitica : iſtæ ſunt familiæ Gerſhonitica.* 21 *Numerati eorum in numero omnis maſculi, à filio menſis & ſuprà, numerati inquam eorum, ſeptem millia, & quingenti.* 22

תרגום יונתן בן עוזיאל

משפחות תרתין גניסתא די נפקו מגרשון בתר משכנא ישרון מערבא : 23
ונשיא ורב בית אבא דהוה מתמני על תרתין גניסתא דגרשון אליסף בן לאל : 24
ומשמרת ומטרת בני גרשון במשכן זימנא משכנא ופרסא חופאה ופרסא 25
דבתרע משכן זימנא : וקלעי וולוות דרתא וית פרסא דבתרע דרתא דעל 26
משכנא ועל מדבחא חזור חזור וית אטעוי לכל פולחניה : ולקהת ולקהת 27
גניסתא דעמרם וגניסתא דיצהר וגניסתא דחברון וגניסתא דעזיאל אילין
הינון גניסת קהת : במספר במניין כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמניא 28
אלפין ושית מאה נטרי מטרתא דקודשא : משפחות ארבעת גניסתא די נפקו 29
מקהת ישרון על שידא דמשכנא דרומא : ונשיא ורב בית אבא דהוה מתמני 30
על גניסת קהת אליצפן בר עזיאל : ומשמרת ומטרתהון ארונא ופתורא 31
ומנרתא ומדבחיא ומאני קודשא דישמשון בהון ופרסא וכל פולחניה : ונשיא
ואמרכול דממני על רברבי ליואי אלעזר בר אהרן כהנא הוא הוה שאיל באורייא 32
ותומיא מתחות ידוי ממנן נטרי מטרת קודשא : למררי למררי גניסתא דמחלי 33
וגניסתא דמושי אלין הינון גניסת מררי : פקודיהם סכומהון במנין כל דכורא 34
מבר ירחא ולעילא שיתא אלפין ומאתן : ונשיא ורב בית אבא דהוה מתמני 35
על גניסת מררי צוריאל בר אביחיל על שידא דמשכנא ישרון צפונא : ופקודת
ודמסיר למנטר בני מררי לוחי משכנא ונגרוי ועמודוי וחומרוי וכל פולחניה : 36
ועמודי ועמודי דדרתא חזור חזור וחומריהון וסיכיהון ומתחיהון : והחנים 37
ודי שרן קדם משכן זימנא מדינחא משה ואהרן ובנוי נטרין מטרת 38
מקדשא למטרת בני ישראל וחלוני דיקרב יתקטל באשא מצלהבא מן קדם
יי : כל פקודי כל סכומי מנייני ליואי די מנא משה ואהרן על פום 39
מימרא דיי לגניסתהון כל דכורא מבר ירחא ולעילא עשרין ותרין
אלפין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

23 Duæ proſapiæ, quæ egreſſæ ſunt ex Gherſon, poſt tabernaculum caſtrametabuntur ad occidentem. 24 Et princeps domus patris qui præpoſitus fuit ſuper duas proſapias Gherſonitarum, fuit Eliaſaph filius Laël. 25 Cuſtodia autem filiorum Gherſon in tabernaculo fœderis *erit ipſum* tabernaculum, & operimentum quo tegitur, & velum oſtii tabernaculi fœderis. 26 Item aulæa atrii; & velum quod *eſt* in oſtio atrii quod *eſt* juxta tabernaculum & juxta altare per circuitum, & funes ejus pro omni miniſterio ejus. 27 De Kahath verò *fuit* proſapia Amram, & proſapia Jitſhar, & proſapia Hebron, & proſapia Uziel: iſtæ ſunt proſapiæ Kehath. 28 Numerus omnis maris à filio menſis & ſupra, octo millia, & ſexcenti, qui cuſtodiant cuſtodiam ſanctuarii. 29 Quatuor proſapiæ quæ exierunt ex Kehath, caſtrametabuntur ad latus tabernaculi meridionale. 30 Et princeps domus patrum, qui præpoſitus fuit ſuper proſapiam Kehath, *fuit* Eliſaphan filius Uziel. 31 Et cuſtodia eorum arca, & menſa, & candelabrum, & altaria, & vaſa ſanctuarii quibus miniſtrant: velum quoque & quicquid ad ejus cultum pertinet. 32 Et ſupremus gubernator, qui præpoſitus *erat* ſuper principes Levitarum, Eleazar filius Aharon ſacerdos: ipſe erat interrogans per Urim & Tummim, ſub cujus manu conſtituti *erant*, qui cuſtodiebant cuſtodiam ſanctuarii. 33 De Merari, proſapia Machli, & proſapia Muſchi: iſtæ ſunt proſapiæ Merari. 34 Summa eorum juxta numerum omnis primogeniti à filio menſis & ſupra, ſex millia & ducenti. 35 Et princeps domus patrum qui fuit præpoſitus ſuper proſapiam Merari, *fuit* Tſuriel filius Abichail: ad latus tabernaculi caſtrametabuntur ad ſeptentrionem. 36 Et quæ tradita ſunt ad cuſtodiendum filiis Merari, *fuerunt* tabulæ tabernaculi, & vectes ejus, & columnæ ejus, & baſes ejus, & quicquid eſt de miniſterio ejus. 37 Columnæ quoque atrii per circuitum, & baſes earum, & clavi earum, & funes earum. 38 Qui verò caſtra ponant ante tabernaculum fœderis ad orientem, Moſes & Aharon, & filii ejus, cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarii, & cuſtodiam Iſrael: & prophanus qui acceſſerit interficietur igne inflammato à facie Domini. 39 Omnes ſummæ numerorum Levitarum, quos numeravit Moſes & Aharon juxta os ſermonis Domini per proſapias ſuas, omnes maſculi à filio menſis & ſupra, viginti duo millia.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

23 24 * [اهلي] خانهاي آن جرشوني پسي آن مسكن فرود آيند بمغرب * و مهتر خانهي پدر بجرشوني
25 اليسف پسري لال * و نگاه داشتي پسراني جرشون در خيمهي وعده آن مسكن وآن خيمه
26 وپوشش او و حجابي درگاهي خيمهي وعده * و پردهايي آن سرا و مر حجابي درگاهي آن سرا آنچه
27 ابر آن مسكن و ابر آن مذبح گرداگرد و مر طنابهايي او بهمه كاري او * وبقهت اهلي
خانهي آن عمرمي واهلي خانهي آن يصهري واهلي خانهي آن حبروني واهلي خانهي
28 آن عزيالي ايدان ايشان اهلي خانهايي آن قهتي * در شماري همه نرينه از قدري ماه وبالا
29 هشت هزار وشش صد نگاه داراني نگاه داشتي آن خاص * اهلي خانهايي پسراني قهت فرود
30 آيند ابر پايهي آن مسكن بجنوب * ومهتري خانهي پدر باهلي خانهايي آن قهتي
31 اليصفن پسري عزيال * ونگاه داشتي ايشان آن صندوق وآن خوان وآن چراغپايه وآن
مذبحها وپيرايهاي آن خاص آنچه خدمت كنند در ايشان وآن حجاب وهمه كار او *
32 * ومهتري مهتراني آن لوي العزر پسري اهرن آن كهن گماشتهي نگاه داراني نگاه داشت آن
33 خاص * لمرري اهلي خانهي آن محلي واهلي خانهي آن موشي ايدان ايشان اهلي
34 خانها مرري * شمردگاني ايشان در شماري همه نرينه از قدري ماه وبالا شش هزار
35 ودويست * ومهتر خانهي پدر باهلي خانهاي مرري صوريال پسر ابيحيل ابر پايهي آن
36 مسكن فرود آيند بشمال * وگماشتهي نگاه داشتي پسراني مرري تختهايي آن مسكن
وپشتيوانهاي او وستونهايي او وبون ستونهايي او وهمه پيرايهاي او وهمه كاري او *
37 * وستونهاي آن سرا گرداگرد وبون ستونهايي ايشان وميخهايي ايشان وطنابهايي ايشان *
38 * وآن فرود آيان بپيشي آن مسكن بمشرق بپيشي خيمهي وعده بمشرق مشه
واهرن وپسراني او نگاه داران نگاه داشت آن مقدس بنگاه داشتي پسراني يسرال وآن
39 بيگانهي آن نزديك شوا كشته آيد * همه شمردگاني آن لوان آنچه بشمرد مشه واهرن
ابر امري ‥ باهلي خانهاي ايشان همه نرينه از قدري ماه وبالا بيست ودو
هزار *

23 Familiæ Gerſhoniticæ poſt tabernaculum reſidebunt ad Occidentem. 24 Et princeps domûs patris Geſhonitarum, Eliaſaph filius Laël. 25 Cuſtodia autem filiorum Gerſhon in tentorio conventûs, erit tabernaculum, & tentorium, & operimentum ejus, & aulæum oſtii tentorii conventûs: 26 Cortinæ item atrii, & aulæum oſtii atrii quod erat juxta tabernaculum, & juxta altare circumcirca, funes quoque ejus ad omne opus ejus. 27 Et de Cehath, familia Amramitica, & familia Iſharitica, & familia Hebronitica, & familia Uzzielitica: iſtæ ſunt familiæ Cehathiticæ. 28 In numero omnis maſculi à filio menſis & ſuprà, fuerunt octo millia & ſexcenti, cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarii. 29 Familiæ filiorum Cehath reſidebunt juxta baſim tabernaculi ad Meridiem. 30 Et princeps domûs patris familiarum Cehathitarum, Eliſaphan filius Uzziel. 31 Cuſtodia autem eorum erit arca, & menſa, & candelabrum, & altaria, & vaſa ſanctuarii quibus miniſtrabunt, & aulæum, & univerſum opus ejus. 32 Porrò princeps principum Levitarum erit Eleazar filius Aharon ſacerdotis: præfectura cuſtodientium cuſtodiam ſanctuarii, ei erit. 33 De Merari, familia Mahlitica & familia Muſhitica: iſtæ ſunt familiæ Merari. 34 Numerati eorum in numero omnis maſculi à filio menſis & ſuprà, ſex millia ac ducenti. 35 Et princeps domûs patris familiarum Merari, Suriel filius Abihail: juxta baſim tabernaculi reſidebunt ad Aquilonē. 36 Præfectura autem cuſtodiæ filiorum Merari, erunt tabulæ tabernaculi, & vectes ejus, & columnæ ejus, & ſtylobatæ ejus, omniaque vaſa ejus, & univerſum opus ejus: 37 Columnæ quoque atrii circumcirca, & ſtylobatæ earum, & clavi earum, & funes earum. 38 Reſidentes verò coram tabernaculo ad Orientem, ad anteriora inquam tentorii conventûs ad Orientem, erunt Mesheb & Aharon, filiique ejus cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarii, in cuſtodiam filiorum Iſrael: extraneus autem appropinquans, interficietur. 39 Omnes numerati Levitarum, quos numeravit Mesheb & Aharon juxta mandatum Domini per familias eorum, omnis maſculus à filio menſis & ſuprà, viginti duo millia.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר ואמר יי למשה מני כל בוכריא דוכריא בבני ישראל מבר ירחא ולעילא 40
וקבל ית סכום מניין שמהתהון : ולקחת ותקריב ית ליואי קדמי אנא יי חלף 41
כל בוכריא בבני ישראל וית כל בעירא דליואי חלף כל בוכרא בבעירא דבני
ישראל : ויפקד ומנא משה היכמא דפקיד יי יתיה ית כל בוכריא בבני ישראל : 42
ויהי והוון כל בוכריא דוכריא בסכום מניין שמהן מבר ירחא ולעילא לסכום 43
מנייניהון עשרין ותרין אלפין מאתן ושובעין ותלתא : וידבר הי ומליל יי עם משה 44
למימר : קח קריב ית ליואי חלף כל בוכרא בבני ישראל וית בעירת ליואי 45
חלף בעיריהון ויהון משמשין קדמי ליואי אנא יי : ואת פדויי וית פרקוני 46
מאתן ושובעין ותלתא מה דאשתיירו על ליואי מבוכריא דבני ישראל : ולקחת
ותסב חמשא חמשא סלעין לגולגלתא בסלעי קודשא תסב עשרין מעין סלעא : 47
ונתתה ותיתן כספא לאהרן ולבנוי פרקוני מה דמשתיירין בהון : ויקח ונסיב 48 49
משה ית פורקנהון מן מה דמייתרין על פירקוני ליואי : מאת מלות בוכריא 50
דבני ישראל נסיב ית כספא אלף ותלת מאה ושתין וחמש סלעין בסלעי
קודשא : ויתן ויהב משה ית כסף פרקונא לאהרן ולבנוי על פם מימרא דיי 51
היכמא דפקיד יי ית משה :

ד

וידבר ומליל יי עם משה למימר : נשא קבילו ית חושבן בני קהת מגו בני 1 2
לוי לגניסתהון לבית אבהתהון : מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין 3
שנין כל דאתי לחילא למעבד עיבידתא במשכן זמנא : זאת דא פולחנת בני קהת 4
במשכן זמנא קודש קודשיא : ובא ועליל אהרן ובנוי בזמן מיטל משריתא ויפרקון 5
ית פרגודא דפרסא ויכסון ית ארונא דסהדותא : ונתנו ויתנון עלוי חופאה 6
דמשך ססגונא ויפרשון לבוש שזיר עלוי
מלעילא וישוון אריחוי : ועל ועל פתור 7
לחים אפיא יפרסון לבוש דתכלא ויתנון עלוי ית פילוותא וית בזיכיא וית מנקיתא
וית קסוות ניסוכא ולחים תדירא עלוי יהי :

ירושלמי 7 ית פילתא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

40 Præterea dixit Dominus ad Moſem; Numera omnes primogenitos maſculorum inter filios Iſrael, à filio menſis & ſupra, & recipe ſummam numeri nominum eorum. 41 Et applica Levitas coram me, ego Dñs, pro omnibus primogenitis inter filios Iſrael, & omnia pecora Levitarum pro omnibus primogenitis pecorum filiorum Iſrael. 42 Numeravitque Moſes, ſicut ei præceperat Dominus, omnes primogenitos filiorum Iſrael. 43 Et fuerunt omnes primogeniti maſculi juſta ſummam numeri nominum ipſorum, à filio menſis & ſupra, juxta ſummam numeri ipſorum, viginti duo millia, ducenta & ſeptuaginta tria. 44 Et locutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 45 Applica Levitas pro omni primogenito inter filios Iſrael, & pecora Levitarum pro pecoribus eorum: ut ſint miniſtrantes coram me Levitæ, ego Dominus. 46 Et pro redemptionibus ducentorum ſeptuaginta trium, quibus ſuperantur Levitæ à primogenitis filiorum Iſrael. 47 Accipies quinque ſiclos pro quolibet capite: juxta ſiclos ſanctuarii accipies, viginti obolorum ſiclus erit. 48 Dabíſque argentum Aharoni & filiis ejus, pro redemptionibus eorum qui ſuperſunt inter eos. 49 Et accepit Moſes redemptionem eorum, ab his qui ſuperabant redemptiones Levitarum. 50 A primogenitis filiorum Iſrael accepit pecuniam iſtam, mille trecentos ſexaginta quinque ſiclos juxta ſiclos ſanctuarii. 51 Et dedit Moſes argentum redemptionis Aharoni & filiis ejus juxta os ſermonis Domini: ſicut præceperat Dominus Moſi.

CAP. IV.

1 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe *& cum Aharone*, dicendo: 2 Capite numerum filiorum Kehath è medio filiorum Levi, ſecundùm proſapias ſuas & domos patrum ſuorum. 3 A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, omnium qui egrediuntur ad militiam, ut exequantur miniſterium in tabernaculo fœderis. 4 Hoc eſt miniſterium filiorum Kehath in tabernaculo fœderis, ſanctum ſanctorum. 5 Ingrediatur autem Aharon & filii ejus tempore quo movenda ſunt caſtra, ut deponant velum interſtitii, & tegant *eo* arcam teſtimonii. 6 Et ponant ſuper illam operimentum pellium taxorum, & expandant veſtem retortam ſuper ipſum deſuper, & ponant vectes ejus. 7 Et ſuper menſam panum propoſitionis expandant veſtimentum hyacinthinum, & ponant ſuper eam pateras, & cochlearia, & phialas, & cyathos libationis: ſed & panes erunt jugiter ſuper eam.

Hieroſ. 7. *Phialas.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

40 * گفت ‥ بمشه بشمار همه نخست زاد نرينه بپسراني يسرال از قدري ماه وبالا وحسيب كن مر
41 شماري نامهايي ايشان * وبستاني مر آن لوان بمن من ‥ عوضي همه نخست زاد پسراني يسرال
42 ومر چهارپايي آن لوان عوضي همه نخست زاد در چهارپايي پسراني يسرال * بشمرد مشه چون آنچه
43 فرمود ‥ اويرا مر همه نخست زاد در پسراني يسرال * بود همه نخست زادي نرينه در شماري نامها از
44 قدري ماه وبالا بشمردگاني ايشان بيست ودو هزار و دويست * سخن گفت ‥ بمشه بگفتن *
45 * بستان مر آن لوان عوضي همه نخست زاد در پسراني يسرال ومر چهارپايي آن لوان عوضي
46 چهارپايي ايشان وباشند بمن آن لوان من ‥ * ومر خلاصي آن دويست هفتاد وسه آن زياد
47 باشان ابر آن لوان از نخست زادي پسراني يسرال * وبستاني پنج پنج مثقالها بسر مره در مثقال
48 آن خاص بستاني بيست دانك آن مثقال * وبدهي آن سيم باهرن وبپسراني او خلاصي آن
49 زياد باشان در ايشان * بستاند مشه مر سيمي آن خلاصي از نزد آن زياد باشان ابر
50 خلاصي آن لوان * از نزد نخست زادي پسراني يسرال بستاند مر آن سيم هزار وسه صد
51 وشست وپنج در مثقال آن خاص * بداد مشه مر سيمي آن خلاصي باهرن وبپسراني او ابر امري
‥ چون آنچه فرمود ‥ مر مشه *

* فصل چهارم *

1 2 * سخن گفت ‥ بمشه وباهرن بگفتن * بشمار مر سري پسراني قهت در مياني پسراني لوي باهلي
3 خانهاي ايشان بخانهي پدراني ايشان * از قدري سي سال وبالا وتا قدري پنجاه سال همه آيا
4 بسپاه بكردن كار در خيمهي وعده * اين كاري پسراني قهت در خيمهي وعده خاصي آن
5 خاصها * وبيايد اهرن وپسراني او در منزل بر داشتن آن لشكرگاه وفرود آورند مر پردهي
6 آن حجاب وبپوشند در آن مر صندوقي آن گواه گرفت * وبنهند ابر او پوشش پوست اسرخ
7 گسترند جامهي جمله كبود از بالا وبنهند باهوهاي او * وابر خواني آن دو رويه بگسترند
جامهي كبود وبنهند ابر او مر آن كاسها ومر آن جمچها ومر آن نيها ومر آن سيخها آن
پوشش ونان آن هميشه ابر او باشد *

40 Et dixit Dominus ad Miſheb; Numera omnem primogenitum maſculum in filiis Iſrael ab ætate menſis & ſuprà, & computa numerum nominum eorum. 41 Capieſque Levitas mihi (ego Dominus) loco omnium primogenitorum filiorum Iſrael, & quadrupedes Levitarum loco omnium primogenitorum in quadrupedibus filiorum Iſrael. 42 Numeravit itaque Miſheb quemadmodùm præceperat ei Dominus, omnem primogenitum in filiis Iſrael. 43 Fueruntque omnes primogeniti maſculi, in numero nominum, ab ætate menſis & ſupra, per numeratos eorum, viginti ac duo millia, & ducenti. 44 Loquutuſque eſt Dominus ad Miſheb, dicendo; 45 Cape Levitas loco omnium primogenitorum in filiis Iſrael, & quadrupedes Levitarum loco quadrupedum eorum, eruntque mihi Levitæ: ego Dominus. 46 Porrò redemptioni ducentorum ſeptuaginta ac trium redundantium ſupra Levitas ex primogenitis filiorum Iſrael, 47 Accipies quidem quinos ſiclos per capitis computum, ſecundùm ſiclum ſanctuarii accipies: viginti obolorum eſt ſiclus. 48 Dabiſque ipſum argentum Aharoni & filiis ejus, redemptionem ſcil. exuperantium in illis. 49 Accepit itaque Miſheb argentum redemptionis à redundantibus ſupra redemptionem Levitarum: 50 A primogenitis filiorum Iſrael accepit argentum, mille trecentos ſexaginta quinque ſiclos in ſiclo ſanctuarii. 51 Deditque Miſheb argentum redemptionis Aharoni & filiis ejus, juxta mandatum Domini, quemadmodum præceperat Dominus ipſi Miſheb.

CAP. IV.

1 Locutúſque eſt Dominus ad Miſheb & Aharon, dicendo; 2 Numera capita filiorum Cehath de medio filiorum Levi, per familias ſuas, per domum patrum ſuorum, 3 Ab ætate triginta annorum & ſuprà, uſque ad ætatē quinquaginta annorum, omnis venientis in exercitum ad faciendum opus in tentorio conventûs. 4 Iſtud erit opus filiorum Cehath in tentorio conventûs, Sanctum ſanctorum. 5 Veniet autem Aharon & filii ejus quando manſiones removebunt caſtra, & deponent veli diſcluſorii, & operient illo arcam teſtimonii. 6 Ponentque ſuper illam operimentum pellis hircinæ, & expandent veſtimentum cæruleum deſuper, & imponent baculos ejus. 7 Et ſuper menſam panis bifacis expandent veſtimentum cæruleum, dabuntque ſuper eam crateres, & cochlearia, & calamos, & obelos operimenti; & panis jugis ſuper eam erit.

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

ופרשו וְיִפְרְשׂוּן עֲלוֹי לְבוּשׁ צְבַע זְהוֹרִי וְיִכַסּוּן יָתֵיהּ בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגוֹנָא וִישַׁוּוֹן 8
יַת אֲרִיחוֹי: ולקחו וְיִסְבוּן לְבוּשׁ דְּתִיכְלָא וִיכַסּוּן יַת מְנַרְתָּא דְאַנְהוֹרֵי וְיַת 9
בּוֹצִינָהָא וְיַת מַלְקְטַיָּא וְיַת מַחְתְּיָתָא וְיַת
כָּל מָנֵי שִׁמּוּשָׁא דִּישַׁמְּשׁוּן לַהּ בְּהוֹן:
ונתנו וְיִתְּנוּן יָתַהּ וְיַת כָּל מָנָהָא לְחוֹפָאָה 10
דִּמְשַׁךְ סַסְגוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל אֲסַלָא: ועל מזבח וְעַל מַדְבְּחָא דְדַהֲבָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ 11
תִּיכְלָא וִיכַסּוּן יָתֵיהּ בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגוֹנָא וִישַׁוּוֹן יַת אֲרִיחוֹי: ולקחו וְיִסְבוּן 12
יַת כָּל מָאנֵי שִׁמּוּשָׁא דִּי יְשַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וְיִתְּנוּן לִלְבוּשׁ דְּתִכְלָא וִיכַסּוּן יָתְהוֹן
בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל קוֹפָא:
ודשנו וִידַדְּרוּן יַת מַדְבְּחָא וְיִפְרְסוּן עֲלוֹי 13
לְבוּשׁ אַרְגְּוָן: ונתנו וְיִתְּנוּן עֲלוֹי יַת כָּל מָנוֹי דִּישַׁמְּשׁוּן עֲלוֹי בְּהוֹן יַת מַחְתְּיָתָא 14
וְיַת מַשְׁלְיָיתָא וְיַת מַגְרוֹפְיָתָא וְיַת מִזְרְקַיָּא כָּל מָאנֵי מַדְבְּחָא וְיִפְרְשׂוּן עֲלוֹי חוֹפָאָה
דִּמְשַׁךְ סַסְגוֹנָא וִישַׁוּוֹן אֲרִיחוֹי: וכלה וִיפַסֵּק אַהֲרֹן וּבְנוֹי לְכַסָּאָה יַת קוּדְשָׁא וְיַת 15
כָּל מָאנֵי קוּדְשָׁא בְּזִמַן מִיטַּל מַשְׁרִיתָא וּמִן בָּתַר כְּדֵין יֵיעֲלוּן בְּנֵי קְהָת לְמִסוֹבְרָא
וְלָא יִקְרְבוּן לְקוּדְשָׁא דְּלָא יְמוּתוּן בְּאֶשָּׁא מְצַלְהֲבָא דֵּין מְטוּל בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן
זִמְנָא: ופקדת וּדְמָסִיר לְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא מִשְׁחָא דְאַנְהָרוּתָא וּקְטֹרֶת 16
בּוּסְמַיָּא וּמִנְחַת תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דִּרְבוּתָא מַסְרַת כָּל מַשְׁכְּנָא וְכָל דְּבֵיהּ
בְּקוּדְשָׁא וּבְמָנוֹי: וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: אל תכריתו לָא 17 18
תִסְתַּקְפוּן לְשֵׁיצָאָה יַת שִׁבְטָא דְּגָנִיסַת קְהָת מִגּוֹ לֵיוָאֵי: וזאת וְדָא תַּקַּנְתָּא 19
עֲבִידוּ לְהוֹן וְיֵיחוֹן בְּחַיֵּי דְצַדִּיקֵי וְלָא יְמוּתוּן בְּאֶשָּׁא מְצַלְהֲבָא וִיזוּחוּן עֵינֵיהוֹן
מִן בֵּית קוֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָּא בְּזִמַן מִקְרַבְהוֹן לְתַמָּן אַהֲרֹן וּבְנוֹי יֵיעֲלוּן וִימַנּוּן יָתְהוֹן
גְּבַר גְּבַר עַל פּוּלְחָנֵיהּ וּלְמַטּוּלֵיהּ:
ולא וְלָא יֵיעֲלוּן לְמִתְחַמְיָא כַּד יֵיעֲלוּן 20
כַּהֲנַיָּא לְשִׁיקוּעַ מָאנֵי קוּדְשָׁא דְּלָא
יְמוּתוּן בְּאֶשָּׁא מְצַלְהֲבָא:

ירושלמי 9 מַלְקְטַיָּא:
10 עַל קוּפָּה:

ירושלמי 13 וְיִרְדוּן יַת מַדְבְּחָא:

ירושלמי 20 וְלָא יֵעֲלוּן לֵיוָאֵי לְמֶחְמֵי
כַּד יֶהֱווֹן כַּהֲנַיָּא מְשַׁקְעִין מָנֵי בֵית קוּדְשָׁא
דְּלָא יְמוּתוּן:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et expandant ſuper ea veſtem coccineam, & operiant ipſam operimento 8
ex pelle taxorum, & immittant vectes ejus. Et tollant veſtem 9
hyacinthinam, & tegant candelabrum luminaris, & lucernas ejus,
& forcipes, & emunctoria ejus:
& omnia vaſa miniſterii, quibus ei
miniſtrant. Et ponent ipſum & 10
omnia vaſa ejus intra operimentum
de pelle taxorum, atque collocabunt ſupra vectem. Et ſuper altare 11
aureum expandent veſtem hyacinthinam, & tegent ipſum operimento
ex pelle taxorum, & indant vectes ejus. Et accipient omnia vaſa 12
miniſterii, quibus miniſtrant in ſanctuario, & involvent veſte hyacinthina,
& tegent ea operimento ex pelle taxorum, atque imponent
vecti. Et auferent cineres ab altari, 13
& tegent ipſum veſte purpureâ.
Et ponent ſuper ipſum 14
omnia vaſa ejus, quibus ſuper
ipſum utuntur; pateras carbonarias, fuſcinulas, palas, *&* omnia vaſa
altaris: & expandent ſuper ipſum operimentum de pelle taxorum, &
imponent vectes ejus. Cúmque ceſſaverint Aharon & filii ejus tegere 15
ſanctuarium & omnia vaſa ſanctuarii, tempore profectionis caſtrorum,
poſtea veniant filii Kehath ad portandum, neque accedant ad
ſanctuarium ne moriantur igni inflammato: hoc eſt onus filiorum Kehath
in tabernaculo fœderis. Et quod traditum eſt Eleazaro filio Aharonis 16
ſacerdoti, oleum luminaris, & incenſum aromaticum, & Mincha
jugis *hoſtia*, et oleum unctionis, *&* cuſtodia totius tabernaculi,
& omnium quæ in eo erant, in ſanctuario et in vaſis ejus. Et loquutus 17
eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Ne occaſionem præbeatis, ut 18
deleatur tribus familiæ Kehath è medio Levitarum. Hanc inſtitutionem 19
facietis illis, ut vivant vitâ juſtorum, & non moriantur igne
inflammato, levabunt oculos ſuos à domo ſancti ſanctorum quo tempore
accedent eò: Aharon & filii ejus ingrediantur, & conſtituant
eos unumquemque ad miniſterium ſuum & ad onus ſuum.
Neque ingrediantur ad videndum, 20
cum ingredientur ſacerdotes
ad tegendum vaſa ſanctitatis,
ut non moriantur igne inflammato.

Hieroſ. 9 *Forcipes.*
10 *Supra vectem.*

Hieroſ. 13 *Et decinerabunt altare.*

Hieroſ. 20 *Et non ingredientur Levitæ ad videndum, quando ſacerdotes tegent vaſa domus ſanctuarii, ut non moriantur.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وبگسترند ابر ایشان جامهي قرمز رنگ وبپوشند اويرا در پوششي پوست اسخ 8
وبنهند مر باهوهاي او * وبستانند جامهي كبود وبپوشند مر چراغپايهي آن روشنائي 9
ومر چراغهاي آن ومر كلبتينهاي آن ومر مجمرهاي آن ومر همه پيرايهاي روغني
آن آنچه خدمت كنند [بآن] در ايشان * وبدهند آنرا ومر همه پيرايهاي آن 10
بپوششي پوست اسخ وبدهند ابر آن زنبر * وابر مذبحي آن طلا بگسترند جامهي 11
كبود وبپوشند اويرا در پوششي پوستي اسخ وبنهند باهوهاي او * وبستانند مر 12
همه پيرايهاي آن خدمتي آنچه خدمت كنند در ايشان در خاص وبدهند بجامهي كبود
وبپوشند ايشانرا درپوششي پوست اسخ وبدهند ابر آن زنبر * وخاكستر بر دارند مر آن 13
مذبح وبگسترند ابر او جامهي ارغوان * وبدهند ابر او مر همه پيرايهاي او آنچه خدمت 14
كنند ابر او در ايشان مر آن مجمرها مر آن چنگالها ومر آن كفچها ومر آن طبقها همه آن
پيرايهاي آن مذبح وبگسترند ابر او پوششي پوست اسخ وبنهند باهوهاي او * وتمام كند 15
اهرن وپسراني او بپوشيدن مر آن خاص ومر همه پيرايهاي آن خاص در منزل بر داشتني آن
لشكرگاه وپس همچنين بيايند پسراني قهت ببر داشتن ونه رسند بآن خاص وبميرند ايدان
باري پسراني قهت در خيمهي وعده * وگماشتگي العزر پسري اهرن آن كهن روغني 16
آن روشنائي ودخنهي آن بوي ابزار وهديهي آن هميشه وروغني آن ماليدن
گماشتهي همه آن مسكن وهمه آنچه درو در خاص ودر پيرايهاي او * سخن گفت ؛؛ 17
بمشه وباهرن بگفتن * نه نيست كنيد مر قبيلهي اهلي خانهاي آن قهتي از مياني آن 18
لويان * اين بكنيد بايشان وبزيند ونه ميرند در نزديك شدني ايشان مر خاصي آن 19
خاصها اهرن وپسراني او بيايند وبنهند ايشانرا مرد مرد ابر كاري او وبباري او * ونه 20
آيند بديدن چون پوشيدن مر آن خاص وبميرند *

Et expandent ſuper illa veſtimentum coccinum, operiéntque illud operimento 8
pellis hircinæ, poſteà imponent baculos ejus. Accipient præ- 9
tereà veſtimentum cæruleum, et operient candelabrum luminaris, &
lucernas ejus, & forcipes ejus, &
thuribula ejus, & omnia vaſa olei
ejus quibus miniſtrant ei. Dabúntq; 10
illud & omnia inſtrumenta ejus in
tegumento pellis hircinæ, & dabunt
ſuper vectabulum. Super altare autem 11
aureum expandent veſtimentum
cæruleum, & operient illud operimento
pellis hircinæ, ponéntque baculos
ejus. Accipient quoque omnia 12
vaſa miniſterii quibus miniſtrabunt
in ſanctuario, & dabunt in veſtimento
cæruleo, operiéntque illa operimento
pellis hircinæ, & dabunt
ſuper vectabulum. Cinerem etiam 13
auferent ab altari, & expandent
ſuper illud veſtimentum purpureum.
Dabúntque ſuper illud omnia vaſa 14
ejus quibus miniſtrant ſuper ipſum,
thuribula, uncos, & ſpathas, &
ſcutellas, cuncta vaſa altaris: &
expandent ſuper illud operimentum
pellis hircinæ, & imponent baculos
ejus. Quum autem finem fecerit 15
Aharon ac filii ejus operiendi ſanctuarium,
& omnia vaſa ſanctuarii,
quando manſionem removebunt
caſtra, tum poſteà venient filii Cehath
ad portandum: ut non accedant
ad ſanctuarium, & moriantur:
Iſta ſunt onus filiorum Cehath
in tentorio conventûs. Præfectura 16
autem Eleazar filii Aharon
ſacerdotis, oleum luminaris,
& ſuffitus aromaticus, & munus
juge, & oleum unctionis: præfectura
totius tabernaculi, &
omnium quæ in eo, in ſanctuario &
vaſis ejus. Loquutúſque eſt Do- 17
minus ad Moſheh & Aharon dicendo;
Ne annihiletis tribum 18
familiarum Cehathitarum de medio
Levitarum. Sed hoc facite eis, 19
tunc vivent, & non morientur
cùm appropinquârint ad ſancta
ſanctorum: Aharon & filii ejus
veniant ac diſponant eos, quemque
virum ad opus ſuum & onus
ſuum. Nec veniant ad videndum 20
inter operiendum ſanctuarium, ne
moriantur.

תרגום יונתן בן עזיאל

פ פ פ
וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: נשא קַבֵּיל יַת חוּשְׁבַּן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אוּף 21 22
הִינוּן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְגָנִיסָתְהוֹן: מבן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר 23
חַמְשִׁין שְׁנִין תִּמְנֵי יַתְהוֹן כָּל דְּאָתֵי לְחַיָּילָא חֵילָא לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא בְּמַשְׁכַּן
זִמְנָא: זאת דָּא הִיא פּוּלְחָנַת גְּנִיסַת גֵּרְשׁוֹן לְמִפְלַח וּלְמַטּוֹל: ונשאו 24
וְיִטְלוּן יַת יְרִיעַת מַשְׁכְּנָא וְיַת מַשְׁכַּן זִמְנָא חוּפָאֵיהּ וְחוּפָאָה דְסַסְגוֹנָא דַעֲלוֹי 25
מִלְעֵילָא וְיַת פְּרָסָא דִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: ואת וְיַת וִילָוַת דַּרְתָּא וְיַת פְּרָסָא 26
דְמַעֲלָנָא דִתְרַע דַּרְתָּא דְּעַל מַשְׁכְּנָא חֲזוֹר חֲזוֹר וְיַת אַטּוּנֵיהוֹן וְיַת כָּל מָאנֵי
פּוּלְחָנְהוֹן וְיַת כָּל מַה דְּיִתְמְסַר לְהוֹן וְיִפְלְחוּן: על פי עַל מֵימְרָא דְאַהֲרֹן וּבְנוֹי 27
יְהֵי כָּל פּוּלְחַן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְכָל מַטּוּלְהוֹן וּלְכָל פּוּלְחָנְהוֹן וְתִמְנוּן עֲלֵיהוֹן בְּמַטְּרָא יַת
כָּל מַטּוּלְהוֹן: זאת דָּא הִיא פּוּלְחָנַת גְּנִיסַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא 28
וּמַטַּרְתְּהוֹן בְּיַד אִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא: בני בְּנֵי מְרָרִי לְגָנִיסָתְהוֹן לְבֵית 29
אֲבָהָתְהוֹן תִּמְנֵי יַתְהוֹן: מבן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין 30
תִּמְנִינוּן כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְמִפְלַח יַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא: וזאת וְדָא מַטְּרַת 31
מַטּוּלְהוֹן לְכָל פּוּלְחָנְהוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לוּחֵי מַשְׁכְּנָא וְנַגְּרוֹי וְעַמּוּדוֹי וְחוּמְרוֹי: ועמודי
וְעַמּוּדֵי דַרְתָּא חֲזוֹר חֲזוֹר וְחוּמְרֵיהוֹן וְסִיכֵּיהוֹן וּמַתְחֵיהוֹן לְכָל מָאנֵיהוֹן וּלְכָל 32
פּוּלְחָנְהוֹן וּבִשְׁמָהָן תִּמְנוּן יַת כָּל מָנֵי מַטְּרַת מַטּוּלְהוֹן: זאת דָּא הִיא פּוּלְחָנַת 33
גְּנִיסַת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל פּוּלְחָנְהוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא בִּידָא דְאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא:
ויפקד וּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יַת בְּנֵי קְהָת לְגָנִיסָתְהוֹן וּלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן: מבן 34
מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפוּלְחָנָא 35
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: ויהיו וַהֲווֹ סְכוּמְהוֹן לְגָנִיסָתְהוֹן תְּרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה וְחַמְשִׁין: 36
אלה אִלֵּין מִנְיַן סְכוּמֵי גְּנִיסַת קְהָת כָּל דְּפָלַח בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דִּי מְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן 37
עַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה: ופקודי וּמִנְיַן סְכוּמֵי בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְגָנִיסָתְהוֹן 38
וּלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

SECT. XXX.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Tolle *quoque* ſum- 21 22
mam filiorum Gherſon etiam ipſorum, juxta domos patrum ſuorum juxta
proſapias ſuas: A filio triginta annorum & ſupra uſque ad filium 23
quinquaginta annorum numerabis eos, omnem qui procedit ad bellum,
ut exequatur miniſterium in tabernaculo fœderis. Hoc autem eſt miniſterium 24
proſapiæ Gherſon, ut miniſtrent & portent. Portent autem 25
cortinas tabernaculi, & tabernaculum fœderis, operimentum ejus, &
operimentum taxorum quod eſt ſuper illud in ſupremo loco, & aulæum
portæ tabernaculi fœderis. Aulæa quoque atrii, & velum quod 26
eſt in introitu portæ atrii, quod eſt ſuper tabernaculum per circuitum,
& funes eorum, & omnia vaſa miniſterii eorum, & omnia quæ
traduntur eis ut exequantur. Juxta verbum Aharonis & filiorum ejus 27
erit omne miniſterium filiorum Gherſon, per omnia onera ſua, &
per omnia miniſteria ſua: & conſtituatis ſuper eos in cuſtodia omnia
onera eorum. Hoc eſt miniſterium proſapiæ filiorum Gherſon in tabernaculo 28
fœderis, & cuſtodia illorum erit ſub manu Ithamar filii
Aharon ſacerdotis. Filios *etiam* Merari per proſapias ſuas & domos 29
patrum ſuorum numerabis. A filio triginta annorum & ſupra uſque 30
ad filium quinquaginta annorum numerabis eos, quicunque ad militiam
procedit, ut exequatur miniſterium tabernaculi fœderis. Hæc autem 31
eſt cuſtodia oneris eorum, juxta omne miniſterium eorum in tabernaculo
fœderis, tabulæ tabernaculi, vectes ejus, columnæ ejus, &
baſes ejus. Columnæ quoque atrii per circuitum, & baſes earum, & 32
clavi earum, & funes earum, cum omnibus inſtrumentis earum pro
quocunque miniſterio earum: & nominatim conſtituatis omnia vaſa
cuſtodiæ oneris eorum. Hoc eſt miniſterium proſapiæ filiorum Merari, 33
juxta omne miniſterium eorum in tabernaculo fœderis, idque
ſub manu Ithamar filii Aharon ſacerdotis. Et numeravit Moſes & 34
Aharon filios Kehath, per proſapias ſuas, & per domos patrum ſuorum.
A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta 35
annorum, omnem qui ad militiam accedebat, ut miniſtraret in tabernaculo
fœderis. Et fuerunt ſummæ eorum per proſapias ſuas, duo millia 36
& ſeptingenti, & quinquaginta. Iſti ſunt numerus ſupputationum 37
proſapiæ Kehath, omnium qui miniſtrabant in tabernaculo fœderis,
quos numeravit Moſes & Aharon, juxta os ſermonis Domini per manum
Moſis. Numerus autem ſupputationum filiorum Gherſon, per proſapias 38
ſuas, & domos patrum ſuorum,

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* سخن گفت ؛؛ بمشه بگفتن * بشمار مر سري پسراني جرشون نيز ايشان بخانهي پدراني 21 22
ايشان باهلي خانهاي ايشان * از قدري سي سال وبالا تا قدري پنجاه سال بشماري ايشانرا همه 23
آن آيا بسپاه شدن سپاه بكار كردن كار در خيمهي وعده * اين كاري اهلي خانهاي آن 24
جرشوني بكار وببار * وبر دارند مر شقهاي آن مسكن ومر خيمهي وعده پوششي او 25
وپوششي آن اسخ آنچه ابر او از بالا ومر حجابي درگاهي خيمهي وعده * ومر پردهاي آن سرا 26
ومر حجابي درگاهي دروازهي آن سرا آنچه ابر آن مسكن وابر آن مذبح گرداگرد ومر
طنابهاي ايشان ومر همه پيرايهاي كاري ايشان ومر همه آنچه كرده آيد بايشان وكار كنند *
* ابر قولي اهرن وپسراني او باشد همه كاري پسراني آن جرشوني بهمه باري ايشان وبهمه كاري 27
ايشان وبگماريد ابر ايشان در نگاهداشت مر همه باري ايشان * اين كاري اهلي خانهاي آن 28
جرشوني در خيمهي وعده ونگاهداشتي ايشان در دستي ايتمر پسري اهرن آن كهن * پسراني 29
مرري باهلي خانهاي ايشان بخانهي پدراني ايشان بشماري ايشانرا * از قدري سي سال وبالا 30
وتا قدري پنجاه سال بشماري ايشانرا همه آن آيا بسپاه بكار كردن مر كاري خيمهي وعده *
* واين نگاهداشتي باري ايشان بهمه كاري ايشان در خيمهي وعده تختهاي آن مسكن 31
وپشتيوانهاي او وستونهاي او وبون ستونهاي او * وستونهاي آن سرا گرداگرد وبون 32
ستونهاي ايشان وميخهاي ايشان وطنابهاي ايشان بهمه پيرايهاي ايشان وبهمه كاري ايشان
ودر نامها بگماريد مر پيرايهاي نگاهداشتي باري ايشان * اين كاري اهلي خانهاي پسراني مرري 33
بهمه كاري ايشان در خيمهي وعده در دستي ايتمر پسري اهرن آن كهن * بشمرد مشه واهرن 34
ومهتراني آن جماعت مر پسراني آن قهتي باهلي خانهاي ايشان وبخانهي پدراني ايشان * از قدري 35
سي سال وبالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بسپاه بكار در خيمهي وعده * بودند شمردگاني 36
ايشان باهلي خانهاي ايشان دو هزار وهفت صد وپنجاه * ايدان شمردگاني اهلي خانهاي آن 37
قهتي همه آن كاركنا در خيمهي وعده آنچه بشمرد مشه واهرن ابر امري ؛؛ در دستي مشه *
* وشمردگيهاي پسراني جرشون باهلي خانهايي ايشان بخانهي پدراني ايشان * 38

Locutúſque eſt Dominus ad Mo- 21
ſheh, dicendo; Numera caput fili- 22
orum Gerſhon, etiam ipſos per domum
patrum ſuorum, per familias
ſuas. A filio triginta annorum & 23
ſuprà, uſque ad filium quinquaginta
annorum numerabis eos: omnem
venientem recenſeri in exercitu,
ad operandum opus in tentorio conventûs.
Iſtud erit opus Gerſhonitarum, 24
in opere & onere. Portabunt 25
namque cortinas tabernaculi, ac
tentorium conventûs, operimentum
ejus, & operimentum pellis hircinæ
quod ſuper ipſum deſupèr, & aulæum
oſtii tentorii conventûs: Ve- 26
la item atrii, & aulæum oſtii portæ
atrii, quod eſt juxta tabernaculum,
et juxta altare circumcirca,
& funiculos eorum; & omnia vaſa
operis eorum, & quodcunque factum
eſt pro illis: ita miniſtrabunt. Jux- 27
ta ſententiam Aharon & filiorum
ejus erit univerſum opus filiorum
Gerſhonitarum in omni onere eorum
omnique opere eorum: & imponetis
iis in cuſtodiam omne onus ipſorum.
Iſtud eſt opus familiarum Gerſhoni- 28
tarum in tentorio conventûs, & cu-
ſtodia eorum, per manum Ithamar
filii Aharon ſacerdotis. Filios 29
quoque Merari per familias ſuas,
per domum patrum ſuorum numerabis.
A triginta annis & ſu- 30
prà, & uſque ad quinquaginta annos
numerabis eos, omnem venientem
in exercitum ad operandum opus
tentorii conventûs. Hæc autem 31
erit cuſtodia oneris eorum juxta
omne opus eorum in tentorio conventûs,
Tabulæ tabernaculi, & vectes
ejus, & columnæ ejus, ac ſtylobatæ
ejus: Columnæ item atrii circumcir- 32
ca, & ſtylobatæ earum, & clavi ea-
rū, & funiculi earum, cum omnibus
inſtrumentis earum, omnique opere
earum: & per nomina imponetis eis
vaſa cuſtodiæ oneris eorum. Hoc erit 33
opus familiarū filiorū Merari, jux-
ta totum opus eorum in tentorio con-
ventûs per manum Ithamar filii A-
haron ſacerdotis. Numeravitq; Mo- 34
ſheb & Aharon, & principes congre-
gationis filios Cehathitarum per fa-
milias ſuas, & per domum patrum
ſuorum, A nato triginta annos & 35
ſuprà, & uſque ad natum quinqua-
ginta annos, omnem venientem in ex-
ercitum ad opus in tentorio conven-
tûs. Fuerunt numerati eorum per fa- 36
milias ſuas, duo millia, et ſeptingenti
& quinquaginta. Iſti ſunt numerati 37
familiarū Cehathitarum, omnis opi-
fex in tentorio conventûs, quos
numeravit Moſheh et Aharon juxta
mandatum Domini per manum Mo-
ſheh. Et numerationes filiorū Ger- 38
ſhon per familias ſuas, per domum
patrum ſuorum,

תרגום יונתן בן עוזיאל

מבן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפוּלְחָנָא 39
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: ויהיו וַהֲווֹ סְכוּמְהוֹן לִגְנִיסַתְהוֹן תְּרֵין אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וּתְלָתִין 40
אלה: אִלֵּין מִנְיָנֵי סְכוּמֵי בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל דְּיִפְלַח בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דִּימְנָא 41
משֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פֻּם מֵימְרָא דַּיְיָ בִּידָא דְמשֶׁה: ופקודי וּמִנְיַין סְכוּמֵי גְּנִיסַת 42
בְּנֵי מְרָרִי לִגְנִיסַתְהוֹן לְבֵית אֲבָהַתְהוֹן: מבן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד 43
בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפוּלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: ויהיו וַהֲווֹ סְכוּמְהוֹן 44
לִגְנִיסַתְהוֹן תְּלַת אַלְפִין וּמָאתָן: אלה אִלֵּין מִנְיָנֵי סְכוּמֵי גְּנִיסַת בְּנֵי מְרָרִי 45
דִּמְנָא משֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פֻּם מֵימְרָא דַּיְיָ בִּידָא דְמשֶׁה: כל כָּל סְכוּם מִנְיָנַיָּא 46
דִּמְנָא משֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל יַת לֵיוָאֵי לִגְנִיסַתְהוֹן וּלְבֵית אֲבָהַתְהוֹן:
מבן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְמִפְלַח 47
פּוּלְחַן מַשַּׁרְתָּא וּפוּלְחַן מְטוּל בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: ויהיו וַהֲווֹ סְכוּמְהוֹן תְּמַנְיָא 48
אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְתַמְנָן: על פי עַל פּוּם מֵימְרָא דַּיְיָ מְנָא יָתְהוֹן בִּידָא דְמשֶׁה 49
גְּבַר גְּבַר עַל פּוּלְחָנֵיהּ וְעַל מְטוּלֵיהּ וּסְכוּמֵיהּ הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת משֶׁה:

ה

וידבר הי וּמַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה לְמֵימַר: צו פַּקֵּד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיפַטְרוּן מִן 1 2
מַשְׁרִיתָא כָּל דִּמְצוֹרַע וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דִּמְסָאַב לִטְמֵי נַפְשָׁא דְמִית: מזכר
מִדְּכוּרָא וְעַד נוּקְבָא תְּשַׁלְחוּן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא תְּפַטְרוּנוּן וְלָא יְסָאֲבוּן יַת 3
מַשְׁרְיָיתְהוֹן דִּשְׁכִינַת קוּדְשִׁי שַׁרְיָא בֵּינֵיהוֹן: ויעשו כן וַעֲבָדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 4
וּפַטְרוּ יָתְהוֹן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא הֵיכְמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה הֵיכְדֵין עֲבָדוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 5 6
גְּבַר אוֹ אִתְּתָא דִּי יַעַבְדוּן מִכָּל חוֹבֵי אֱנָשָׁא לְמִשְׁקַר שְׁקַר קֳדָם יְיָ וְיִתְחַיַּיב בַּר
נַשׁ הַהוּא: והתודו וְיוֹדוּן יַת חוֹבֵיהוֹן דַּעֲבָדוּ אִין מָמוֹנָא אֲנַס לְחַבְרֵיהּ וְיָתִיב 7
יַת חוֹבְתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחוֹמֶשׁ דְּמוֹי יוֹסֵף עֲלוֹי וְיִתֵּן קַרְנָא וְחוֹמְשָׁא לְמַאן
דְּאִתְחַיַּיב לֵיהּ:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta an- 39
norum, omnium qui ad exercitum ingrediebantur, ut miniſtrarent
in tabernaculo fœderis. Et fuerunt ſummæ eorum per proſapias ſuas 40
duo millia, & ſexcenti, & triginta. Iſti ſunt numeri ſupputatio- 41
num filiorum Gherſon, omnium qui miniſtrabant in tabernaculo
fœderis, quos numeravit Moſes & Aharon, juxta os ſermonis Do-
mini per manum Moſis. Numerus autem ſupputationum proſapiæ 42
filiorum Merari, per proſapias ſuas, & juxta domos patrum ſuo-
rum, A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinqua- 43
ginta annorum, omnium ad bellum procedentium pro miniſterio ta-
bernaculi fœderis. Et fuerunt ſupputationes eorum, ſecundùm 44
proſapias ſuas, tria millia & ducenti. Iſti ſunt numeri ſupputati- 45
onum proſapiæ filiorum Merari, quos numeravit Moſes & Aharon,
juxta os ſermonis Domini per manum Moſis. Omnis ſupputatio nu- 46
merorum, quos numeravit Moſes & Aharon & principes Iſrael ex Le-
vitis, per proſapias ſuas & domos patrum ſuorum. A filio triginta 47
annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, quicun-
que veniebat in exercitum, ut exequeretur miniſterium cuſtodiæ, & in-
ſerviret oneri geſtando in tabernaculo fœderis: Fuerunt *inquam* numeri 48
eorum, octo millia, & quingenti, & octoginta. Juxta os ſermonis 49
Domini numeravit eos per manum Moſis, unumquemque juxta mini-
ſterium ſuum & juxta onus ſuum: & numerus eorum fuit ſicut præcepit
Dominus Moſi.

CAP. V.

PRæterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Præcipe filiis 2 1
Iſrael ut emittant ex caſtris omnem leproſum, & omnem qui fluxum
patitur, & omnem immundum qui polluit ſe ſuper anima mortui.
A mare uſque ad fœminam ejicietis, extra caſtra dimittetis eos: & non 3
polluent caſtra ipſorum, quæ divina majeſtas ſanctitatis meæ habitat inter
eos. Et fecerunt ſic filii Iſrael, & ejecerunt eos extra caſtra: quemadmodum 4
locutus erat Dominus cum Moſe, ſic fecerunt filii Iſrael. Præterea lo- 5
quutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael; Vir 6
vel mulier qui fecerint quodcunque peccatum hominis, ad prævarican-
dum prævaricationem coram Domino, & reus fuerit vir ille: Confite- 7
antur peccata ſua quam fecerint: ſi pecuniam vi abſtulit ſocio ſuo,
reddat delictum ſuum in capitali ſuo, & quintam partem pretii
ejus addat ad ipſum: & da bit ſortem & quintam partem viro in quem pec-
caverit.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* از قدري سي سال و بالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بسپاه بكار در خيمهي وعده * 39
* بودند شمردگاني ايشان باهلي خانهايي ايشان بخانهي پدراني ايشان دو هزار و شش صد 40
و سي * اينان شمردگاني اهلي خانهايي پسراني جرشون همه آن كار كنا در خيمهي وعده 41
آنچه بشمرد مشه و اهرن ابر امري ײ * و شمردگاني اهلي خانهايي پسراني مرري باهلي خانهايي 42
ايشان بخانهي پدراني ايشان * از قدري سي سال و بالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بسپاه 43
بكار در خيمهي وعده * بودند شمردگاني ايشان باهلي خانهايي ايشان سه هزار و دويست * 44
* اينان شمردگاني اهلي خانهايي پسراني مرري آنچه بشمرد مشه و اهرن ابر امري ײ در دستي 45
مشه * همه آن شمردگان آنچه بشمرد مشه و اهرن و مهتراني يسرال مر آن لويان باهلي خانهايي 46
ايشان و بخانهي پدراني ايشان * از قدري سي سال و بالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بكار 47
كردني كاركرد كار و كاري بار در خيمهي وعده * بودند شمردگاني ايشان هشت هزار 48
و پانصد و هشتاد * ابر امري ײ بشمرد ايشانرا در دستي مشه مرد مرد ابر كاري او و ابر باري 49
او و گماشتگيهاي او آنچه بفرمود ײ مر مشه *

* فصل پنجم *

* سخن گفت ײ بمشه بگفتن * بفرماي مر پسراني يسرال بفرستند از آن لشكرگاه همه 1 2
پيس و همه ترابش و همه پليد بجان * از نرينه تا مادينه بفرستيد باز بيرون بلشكرگاه بفرستيد 3
ايشان را و نه پليد كنند مر لشكرگاهي ايشان آنچه من مسكن گيرا در مياني ايشان *
* بكردند همچنين پسراني يسرال بفرستادند ايشانرا باز بيرون بلشكرگاه چون آنچه سخن 4
گفت ײ بمشه همچنين بكردند پسراني يسرال * سخن گفت ײ بمشه بگفتن * سخن 5 6
گوي بپسراني يسرال مرد يا زن كه بكنند از همه خطاها آن آدم ببغي كردن
بغي در ײ و جرمناك شود آن جاني آن * و اقرار كنند مر خطايي ايشان آنچه بكردند 7
و باز گردانند مر جرمي در سري او و پنج يكه او بيفزايد ابر او و بدهد بآنچه
جرم كرد باو *

* *A nato trigiata annos & ſuprà, & uſque ad natum quinquaginta annos, omnis venientis in exercitum ad opus in tentorio conventûs:* 39
* *Fuerunt* inquam *numerati eorum per familias ſuas, per domum patrum ſuorum, duo millia, & ſexcenti ac triginta.* 40
Iſti ſunt *numerati familiarum filiorum Gerſhon, quilibet opus faciens in tentorio conventûs, quos numeravit Moſheh & Aharon juxta præceptum Domini.* 41
Et numerati familiarum filiorum Merari per familias ſuas, per domum patrum ſuorum, 42
A trigenario & ſuprà, & uſq; ad quinquagenarium, omnis veniens in exercitum ad opus in tentorio conventûs: 43
Fuerunt inquam *numerati eorum per familias ſuas, tria millia & ducenti.* 44
Iſti ſunt *numerati familiarum filiorum Merari, quos numeravit Moſheh & Aharon, juxta mandatum Domini per manum Moſheh.* 45
Omnes numerati quos numeravit Moſheh & Aharon, & principes Iſrael, de *Levitis per familias ſuas,* et *per domum patrum ſuorum,* 46
A trigenario & ſuprà, & uſque ad quinquagenarium, omnis veniens ad peragendum functionem operis, & opus oneris in tentorio conventûs: 47
Fuerunt inquam *numerati eorum, octo millia, & quingenti & octoginta.* 48
Juxta mandatum Domini numeravit eos per manum Moſheh, quemlibet virum juxta opus ſuum, & juxta onus ſuum, præfecturáſque ſuas, quod præceperat Dominus Moſheh. 49

CAP. V.

ET *locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 1
Præcipe filiis Iſrael ut *emittant de caſtris omnem leproſum, & omnem fluxu* laborantem, *omnémque pollutum per animam.* 2
A maſculo uſque ad fœminam emittetis, extra caſtra emittetis eos, ne polluant caſtra eorum, in quorum medio ego habitationem capio. 3
Et *fecerunt ſic filii Iſrael, emiſerúntque eos extra caſtra: quemadmodum loquutus fuerat Dominus ad Moſheh, ſic fecerunt filii Iſrael.* 4
Loquutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, 5
Alloquere filios Iſrael; Vir aut mulier quum fecerint aliquod *ex omnibus peccatis hominum, prævaricando prævaricationem in Dominum, & rea fuerit anima illa:* 6
Tum fatebuntur peccatum ſuum quod fecerunt, & reſtituet delictum ſuum in ſumma ſua, & quintam partem ejus ſuperaddet ei, dabitque illi in quem peccaverit. 7

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואם וְאִין לֵית לְגַבְרָא פָּרִיק לְאַתָבָא חוֹבְתֵיהּ לֵיהּ חוֹבְתָא דְמִיתָּב קֳדָם 8
יְיָ לְכַהֲנָא יִתֵּן בַּר מִדְּכַר כִּפּוּרַיָּא דִּי יְכַפַּר בֵּיהּ עֲלוֹי: וכל וְכָל אַפְרָשׁוּתָא 9
לְכָל קוּדְשַׁיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיקָרְבוּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהוֹן: ואיש וּגְבַר יַת 10
מַעֲשַׂר קוּדְשׁוֹי דִּילֵיהּ יְהוֹן וְלָא חַסְרָן נִיכְסוֹי גְּבַר מַה דְּיִתֵּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי:
וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר 11 12
לְהוֹן גְּבַר גְּבַר אֲרוּם תִּסְטֵי אִנְתְּתֵיהּ וּתְשַׁקַּר בֵּיהּ שְׁקַר: ושכב וְיִשְׁמֵשׁ גְּבַר 13
חוֹרָן עִמַּהּ תַּשְׁמִישׁ דְּעָרִים וִיהֵי מְכַסֵּי מֵעֵינֵי בַּעְלָהּ וּמִיטַּמְרָא וְהִיא מְסָאֲבָא
וְסַהֲדוּ בְּרִיר לֵית דְּמַסְהִיד בַּהּ וְהִיא לָא אִתְחַדַת: ועבר וְיִעִיבַר עֲלוֹי רוּחַ 14
קִנְאֲתָא וִיקַנֵּי יַת אִתְּתֵיהּ וְהִיא אִסְתָּאֲבַת אוֹ עֲבַר עֲלוֹי רוּחַ קִנְאֵיתָא
וִיקַנֵּי יַת אִתְּתֵיהּ וְהִיא לָא אִסְתָּאֲבַת: והביא וּמְטוּל דְּלָא אַיְיתִי גַּבְרָא 15
הַהוּא אַפְרָשׁוּתָא וּמַעַשְׂרָא אִסְתַּקַּף עֲלוֹי דְּיַיְתֵי יַת אִנְתְּתֵיהּ לְכַהֲנָא וּמְטוּל
דְּאִיהִי אַטְעִימַת לְגִיּוֹרָא תַּפְנוּקִין אִסְתַּקַּף עֲלָהּ דְּיַיְתֵי יַת קוּרְבָּנָהּ דְּקַיִּיץ עֲלָהּ
מִדִּילָהּ חַד מִן עַשְׂרָא בִּתְלַת סְאִין קִמְחָא דְּשַׂעֲרֵי דְּהִינוּן מֵיכְלָא דִּבְעִירֵי לָא
יְרִיק עֲלָהּ מִשְׁחָא וְלָא יִתֵּן עֲלָהּ לְבוֹנְתָא אֲרוּם מִנְחַת קִנְאֵיתָא הִיא מִנְחַת
דּוּכְרָנָא מְדַכְּרַת חוֹבִין: והקריב וִיקָרֵב יָתַהּ כַּהֲנָא וִיקִימִינַהּ קֳדָם יְיָ: ולקח 16
וְיִסַּב כַּהֲנָא מַיִין קַדִּישִׁין מִן כִּיּוֹרָא בְּנַטְלָא וְיִתְנִינוּן בְּמָאן דַּחֲסַף מְטוּל דְּאִיהִי 17
אַשְׁקִיַּית לְגִיּוֹרָא חֲמַר בְּסִים בְּמָאנִין יַקִּירִין וּמִן עַפְרָא דִּי יְהֵי בְּשִׁיפוּלֵי מַשְׁכְּנָא
מְטוּל דְּסוֹף כָּל בִּשְׂרָא לְעַפְרָא יִסַּב כַּהֲנָא וְיִתֵּן לְמַיָּא: והעמיד וִיוֹקֵם 18
כַּהֲנָא יַת אִיתְּתָא קֳדָם יְיָ וְיֶאֱסוּר עַל חַרְצָהּ אַשְׁלָא מֵעִילּוֹי תַּדְיָיהָא מְטוּל
דְּאִיהִי אַסְרַת חַרְצָהָא בְּצִלְצוּלִין וְיִפְרַע יַת רֵישָׁא דְּאִיתְּתָא מְטוּל דְּאִיהִי קַלְעַת
שְׂעַר רֵישָׁהּ וְיִתֵּן עַל יְדָהָא יַת מִנְחַת דּוּכְרָנָא מִנְחַת קִנְאֵיתָא הִיא וּבִידָא
דְּכַהֲנָא יְהוֹן מַיָּא מְרִירַיָּא בְּדוּקַיָּא:
והשביע וְיוֹמֵי יָתַהּ כַּהֲנָא בִּשְׁבוּעַת 19
שְׁמָא רַבָּא וְיַקִּירָא וְיֵימַר כַּהֲנָא לְאִתְּתָא

ירושלמי 19 הִדַּכִּי מִן מַיָּא בְּדוּקַיָּא
לְבָדְק הָאִלֵּין:

אִין לָא סְטֵית לְאִסְתָּאָבָא בְּתַשְׁמִישׁ דְּעָרִים בַּר מִן רְשׁוּתָא דְּבַעְלִיךְ תְּהֱוֵי זַכָּאָה
מִמַּיָּא מְרִירַיָּא בְּדוּקַיָּא הָאִלֵּין: ואת וְאַנְתְּ אֲרוּם סְטֵית בַּר מִן רְשׁוּתָא 20
דְּבַעְלִיךְ וַאֲרוּם אִסְתָּאֲבַת בְּתַשְׁמִישׁ דְּעָרִים וִיהַב גְּבַר בִּיךְ יַת תַּשְׁמִישֵׁיהּ בַּר מִן
רְשׁוּתֵיהּ דְּבַעְלִיךְ:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Quod ſi non fuerit viro illi propinquus, ut reddat ei delictum ſu- 8
um, delictum quod reſtitutum eſt coram Domino ſacerdoti dabit:
præter arietem expiationum, quo expiationem faciet pro ſe. Omnis 9
quoque ſeparatio omnium ſanctificatorum filiorum Iſrael, quam ad-
duxerint ad ſacerdotem, ipſius erit. Cujuſcunque item decimæ ſan- 10
ctificatæ ipſius erunt, ne deficiant opes ejus: vir qui dederit aliquid
ſacerdoti, ipſius erit. Præterea loquutus eſt Dominus cùm Moſe, 11
dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; Cujuſcunque 12
uxor declinaverit, & prævaricata fuerit in eum prævaricatione:
Et concubuerit vir alter cum ea concubitu lecti, & hoc tectum fu- 13
erit ab oculis mariti ejus, & abſconditum, & ipſa eſt contami-
nata: & teſtimonium clarum non eſt, quod teſtetur in eam, nec
ipſa deprehenſa eſt. Et tranſierit ſuper ipſum ſpiritus zelotypiæ, 14
ut æmuletur uxorem ſuam, quæ polluta eſt: aut ſi tranſierit ſuper
eum ſpiritus zelotypiæ, & æmuletur uxorem ſuam, quamvis non ſit
polluta. Et propterea quod non attulit vir ille ſeparationem aut 15
decimam, iſtud erit occaſio ut adducat uxorem ſuam ad ſacerdotem;
& propterea quod ipſi guſtandas dedit adultero delicias, hoc occa-
ſionem dabit ut afferat oblationem ſuam, quam conſtituit ipſi, de
ſuo, decimam partem trium ſatorum farinæ hordeaceæ, (quæ eſt
cibus beſtiarum:) nec effundet ſuper illam oleum, nec ponet ſuper
eam thus; quoniam oblatio zelotypiæ eſt, oblatio recordationis re-
cordari faciens peccata. Et admoveat ipſam ſacerdos, & ſtatuat 16
eam coram Domino. Deinde accipiat ſacerdos aquas ſanctas ex con- 17
cha in gutturnio, & ponet eas in vaſe teſtaceo, propterea quod
potavit ipſa adulterum vinum odoratum in vaſis pretioſis: & de pul-
vere qui eſt in pavimento tabernaculi, eò quòd finis omnis carnis
eſt ad pulverem, ſumet ſacerdos & ponet in aquis. Statuat autem 18
ſacerdos mulierem coram Domino, & ligabit ſuper lumbos ejus fu-
nem deſuper ubera ejus, pro eo quod ligâſſet lumbos ſuos cingu-
lo, & diſcooperiet caput mulieris, pro eo quod ipſa vittâ invol-
verat crines capitis ſui; & ponet ſuper manum ejus oblationem re-
cordationis, oblatio zelotypiarum eſt: in manu autem ſacerdotis
erunt aquæ amaræ probantes. Et 19
adjurabit eam ſacerdos per adju-
rationem nominis magni & pre-
tioſi, & dicet ſacerdos mulieri;
Si non declinâſti ad polluendum
te concubitu lecti extra poteſtatem mariti tui, ſis innocens ab aquis
amaris probantibus iſtis. Tu verò quum declinaveris à poteſtate 20
mariti tui, quandoquidem polluta es concubitu lecti, & dedit vir in
te concubitum ſuum extra poteſtatem ipſius mariti tui.

Hieroſ. 19 *Munda eſto ab aquis probantibus propter probationem iſtorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و اگر نيست بمرد شفعه گيرا بباز گرداندني آن جرم باو آن جرمي آن باز گشته 8
بײ بكهن بجز نرميشي آن كفارتها آنچه كفارت خواهد درو ابر او * و همه جداكرد 9
بهمه خاصهاي پسراني يسرال آنچه نزديك آورند بكهن باو باشد * و مرد مر خاصهاي او 10
باو باشند مردي آنچه بدهد بكهن باو باشد * سخن گفت ײ بمشه بگفتن * سخن 11 12
گوي بپسراني يسرال و بگوي بايشان مردي مردي كه ميل كند زني او و بغي كند درو بغي *
* و بخسپد مرد آنرا خسپشي نسل و پوشيده آيد از چشماني شوهري آن و نهان شد و آن 13
پليد شد و گواه نيست در آن و آن نه گرفتار آمد * و بگذرد ابر او بادي رشك 14
و رشك برد مر زني او و آن پليد شد يا بگذشت ابر او بادي رشك و رشك برد مر
زني او و آن نه پليد شد * و بياورد آن مرد مر زني او بآن كهن و بياورد مر قرباني 15
آن ابر آن دهيكه آن قفيز آردي جو نه بريزد ابر او روغن و نه دهد ابر او كندر كه
هديهي رشكها او هديهي يادكرد ياد كنايي گناه * و نزديك آورد [آنرا] آن كهن 16
و بايستاند آنرا بپيشي ײ * و بستاند آن كهن آبي خاصها در پيراليهي سفال و از آن 17
خاك آنچه باشد در زميني آن مسكن بستاند آن كهن و بدهد بآن آب * و بايستاند آن 18
كهن مر آن زن بپيشي ײ و برهنه كند مر سري آن زن و بدهد ابر كفاني آن مر
هديهي آن يادكرد هديهي رشكها آن و در دستي آن كهن باشند آبي آن تلخان
آن لعنت كنان * و سوگند دهد آن كهن آنرا و بگويد بآن زن اگر نه خسپيد مردي 19
ترا و اگر نه ميل كردي پليدي فرودي شوهري تو آزاد باش از آبي آن تلخان آن
لعنت كنان آن اينان * و تو كه ميل كردي فرود شوهري تو و كه پليد شدي بداد 20
مردي در تو مر خسپشي او بجز شوهري تو *

* *Quid ſi non fuerit viro illi vindemptor cui reſtituat delictum: delictum reſtitutum Domino, ſacerdotis erit, præter arietem expiationum quo expiationem procurabit ei.* 8
Porrò omnis ſeparatio ex omnibus ſanctificationibus filiorum Iſrael quam offerent ſacerdoti, ejus erit. 9
Et cujuſque ſanctificata, ipſius erunt: quiſque quod dederit ſacerdoti, illius erit. 10
Locutuſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, 11
Alloquere filios Iſrael, dicéſque ad eos; Quilibet vir cum declinaverit uxor ejus, ac prævaricata fuerit in eum prævaricationem, 12
Et concubuerit cum ea vir concubitu ſeminis: obtectum autem fuerit ab oculis mariti ejus, & abſconditum fuerit, ipſáque polluta fuerit, teſtis verò non fuerit in eam, neque ipſa fuerit deprehenſa: 13
Et tranſierit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, zelotypiámque tulerit in uxorem ſuam, & ipſa fuerit polluta: vel tranſierit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, zelotypiámque tulerit in uxorem ſuam, & ipſa non fuerit polluta: 14
Tunc adducet vir uxorem ſuam ad ſacerdotem, & afferet oblationem ejus pro ea, decimam partem modii farinæ hordeaceæ: non fundet ſuper eam oleum, neque dabit ſuper eam thus, quia munus zelotypiarum eſt, munus recordationis commemorans peccatum. 15
Et adducet eam ſacerdos, ſtatuétque eam in præſentia Domini. 16
Accipietque ſacerdos aquam ſanctificatam in vaſe fictili: de pulvere quoque qui fuerit in ſolo tabernaculi accipiet ſacerdos, dabitq; in illam aquam: 17
Tum ſtatuet ſacerdos mulierem in præſentia Domini, & denudabit caput mulieris, dabitque ſuper manus ejus, munus recordationis, munus zelotypiarum eſt: & in manu ſacerdotis erunt aquæ amaræ maledictionem inferentes. 18
Et adjurandum dabit ei ſacerdos, ac dicet ad mulierem; Si non concubuit vir aliquis tecum, & ſi non declinâſti ad immunditiâ ſub marito tuo: immunis eſto ab aquis amaris iſtis maledictionem inferentibus. 19
Tu verò, quum declinâſti ſub marito tuo, quúmque polluta es, dedítque vir aliquis concubitum ſuum in te præter maritum tuum: 20

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

21 והשביע ויומי כהנא ית איתתא בקיום ומומתא ויימר כהנא לאיתתא יתן יי יתיך
ללוט ולממומי בגו בני עמיך בדיתן יי ית ירכוניך מתמסיין וית כריסיך מנפחא :
22 ובאו ויעלון מיא בדוקיא האילין במעייכי
למנפחא כריסן ולמסייא ירכונין ותענה
איתתא ותימר אמן אין אסתאבית
כד מארסא אמן אין אסתאבית כד

ירושלמי 22 ותימר איתתא אמן דלא
אסתאבית אמן אין אנא עתידה
למסתאבא :

23 נסיבתא : וכתב ויכתוב ית לווטיא האילין כהנא על מגילתא וימחוק למיא
24 בדוקיא : והשקה וישקי ית איתתא ית מיא מריריתא בדוקיא ויעלון בה מיא
25 בדוקיא ללוט : ולקח ויסב כהנא מידא דאיתתא ית מנחתא דקנאיתא וירים
26 ית מנחתא קדם יי ויקרב יתה על גבי מדבחא : וקמץ הכהן ויקמוץ כהנא מן
מנחתא ית צריר אדכרתה ויסיק למדבחא ומבתר כן ישקי ית איתתא ית מיא :
27 והשקה וישקינה ית מיא ויהי אין אסתאברת בתשמיש דערים ושקרת שקר
בבעלה ויעלון בה מיא בדוקיא ללוט ותנפח כריסה ותתמסי ירכה ותהי איתתא
ללוטא בגו בני עמה ברם לגיורא בדקין מיא בדוקיא האינון בכל אתרא דהוא
28 תמן : ואם ואין לא אסתאבת איתתא בתשמיש דערים ודכיתא היא ותפוק
29 זכיא וזיוה מנהר ותשכח רחמין קדם בעלה ותתעבר בבר דכר : ואת דא
אחויית אורייתא קנאתא דתסטי איתתא בר מן רשותא דבעלה ותסתאב בתשמיש
30 דערים : או איש או גבר דיתעיבר עלוי רוח קנאיתא ויקני ית איתתיה ויקים
31 ית איתתיה קדם יי ויעביד לה כהנא ית כל אורייתא הדא : ונקה ויאין זכאי
גברא מחובין איתתא ההיא תקבל ית חובהא :

ו

1 2 וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר
או איתתא ארום חמיין סטיתא בקלקולה ויפריש מן חמרא או על שום מדעם
3 ידר נדר נזירו למפרש לשמא דיי : מיין מן חמר חדת ועתיק יפרש חלא דחמר
חדת וחלא דחמר עתיק לא ישתי וכל
שיקייני דאיתרו ביה ענבי לא ישתי
ועינבין רטיבין וצמיקין לא ייכול :

ירושלמי 3 מחמר חדת ועתיק יתנזר
חמע דחמר חדת וחמע דחמר עתיק לא
ישתי וכל שווג דענבין לא ישתי :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

Adjurabit inquam ſacerdos mulierem juramento maledictionis, & dicet ſacerdos mulieri; Det Dominus te in maledictionem & juramentum in medio filiorum populi tui, cum dederit Dominus femur tuum putridum, & ventrem tuum inflatum. 21 Et ingrediantur aquæ probantes iſtæ in viſcera tua, ut intumeſcere faciant ventres, & putreſcere faciant femora: & reſpondebit mulier, & dicet; Amen, ſi polluta ſum jam deſponſata: Amen ſi polluta ſum poſtquam nupta ſum. 22 Et ſcribet maledictiones iſtas ſacerdos in volumine, & abſterget in aquas probationis. 23 Et potabit mulierem aquis amaris probantibus: & ingredientur in eam aquæ probationum maledictionis. 24 Et accipiet ſacerdos de manu mulieris oblationem zelotypiæ, & elevabit oblationem coram Domino, ut offerat eam in altaris dorſo. 25 Et tollet plenum pugillum ſacerdos de oblatione faſciculum recordationis ejus, ut incendat in altari: & poſtea potabit mulierem aquis. 26 Et poſtquam potaverit eam aquis, accidet ſi polluta fuerit concubitu lecti, & prævaricata fuerit prævaricatione contra maritum ſuum, ingredientur in eam aquæ probationum in maledictionem, & intumeſcet venter ejus, & computreſcet femur ejus: & erit mulier in maledictionem in medio filiorum populi ſui; veruntamen adulterum probant aquæ probationum illarum quocunque in loco ipſe fuerit. 27 Quòd ſi non polluta fuerit mulier concubitu lecti, ſed munda fuerit, ipſa egredietur innocens, & ſplendor ejus lucebit: & inveniet miſericordiam coram marito ſuo, & concipiet filium maſculum. 28 Hæc eſt indicatio legis zelotypiæ, quando declinaverit mulier à poteſtate mariti ſui, & polluta fuerit concubitu lecti. 29 Aut cùm ſuper virum tranſierit ſpiritus zelotypiæ, ut æmuletur uxorem ſuam, ut ſtatuat uxorem ſuam coram Domino, tunc faciat ei ſacerdos totam hanc legem. 30 Quòd ſi innocens fuerit vir à peccatis, tum mulier illa feret pœnam peccati ſui. 31

Hieroſ. 22. *Et dicet mulier Amen, quia non ſum polluta: Amen, ſi futurum eſt ut polluar.*

CAP. VI.

INſuper loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; Vir aut mulier cùm viderint eam quæ declinavit *à marito* in perverſitate ſua, & ſeparaverit ſe à vino, aut ſi propter quidvis voverit votum Nazareatus, ſeparando ſeſe propter nomen Dei: 2 A vino novo & veteri ſeparabit ſe, acetum vini novi & acetum vini veteris non bibet, aut ullum potum in quo maceratæ ſunt uvæ non bibet, & uvas, ſive fuerint recentes ſive ſiccæ, non comedet. 3

Hieroſ. 3. *De vino novo aut veteri ſeparet ſe, acetum vini novi & acetum vini veteris non bibet, & omnem liquorem uvarum non bibet.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

21 * وسوگند دهد آن کهن مر آن زن در سوگند آن نفرين و بگويد آن کهن بزن بدهد :: ترا
22 نفرين و بسوگند درمياني قومي تو در دادني :: مر راني تو افتا و مر شکمي تو آماسا * وبيايند
آن آبي آن لعنت کنان آن اينان درشکمي تو بآماسيدني شکم وبانداختن ران وبگويد
23 آن زن امين امين * وبنويسد مر آن نفرينهاي آن اينان آن کهن درکتاب و بحو کند بآبي
24 آن تلخان * و بياهنجاند مر آن زن مر آبي آن تلخان [آن لعنت کنان] و بيايند دران آن
25 آبي آن لعنت کنان بتلخان * وبستاند آن کهن از دستي آن زن مر هديهي آن رشکها
26 وعرضه کند مر آن هديه بپيشي :: و نزديك آورد آنرا بآن مذبح * وچنگال کند آن کهن
27 از آن هديه مر ياد کرد آن و بر آورد بآن مذبح وپس بياهنجاند مر آن زن مر آن آب * وبياهنجد
مر آن آب وباشد اگر پليد شد وبغي کرد بغي درشوهري آن و بيايند دران آن آب آن
لعنت کنان بتلخان و آماس کند شکمي آن و بيفتد راني آن و باشد آن زن بنفرين درمياني
28 قومي آن * واگر نه پليد شد آن زن وپاکست آن [وآزاد باشد] نسلي آورد نسلي *
29 30 * اين شريعت آن رشکها آنچه ميل کند زن فرودي شوهري آن وپليد شود * يا مردي
آنچه بگذرد ابر او بادي رشك ورشك برد مر زني او و بياستاند مر زني او بپيشي :: وبکند
31 بآن آن کهن مر همه آن شريعتي آن اين * وآزاد باشد آن مرد از گناه وآن زني آن آن بر
دارد مر گناهي آن *

(*Juſjurandum* inquam *dabit ſacerdos mulieri adjuratione maledictionis, dicétque ſacerdos mulieri;) Det te Dominus in maledictionem & juramentum in medio populi tui, quum dederit femur tuum cadens, & ventrem tuum tumeſcentem.* 21 *Veniántque aquæ iſtæ maledictionem inferentes, in ventrem tuum, ad tumorem ventris & dejectionem femoris. Et dicet mulier; Amen, amen.* 22 *Et ſcribet maledictiones iſtas ſacerdos in libro, tum delebit aquis amaris.* 23 *Potabítque mulierem aquis amaris, maledictionem inferentibus, & venient in eam aquæ maledictionem inferentes, in amaras.* 24 *Poſteà capiet ſacerdos de manu mulieris munus zelotypiarum, & admovebit munus coram Domino, & adducet ad altare.* 25 *Pugillo etiam capiet ſacerdos de munere memoriale ejus, offerétque ſuper altare, & poſteà potabit mulierem aquis.* 26 *Bibétque aquas: & erit, ſi polluta eſt, & prævaricata fuerit prævaricationem in maritum ſuum, tunc venient in eam aquæ maledictionem inferentes, in amaras, intumeſcétque venter ejus, & cadet femur ejus: eritque mulier in maledictionem in medio populi ſui.* 27 *Quòd ſi non polluta eſt mulier, ſed munda eſt, tunc immunis erit,* & *producet prolem.* 28 *Hæc* eſt *lex zelotypiarum, quum declinaverit mulier ſub marito ſuo, & polluta fuerit:* 29 *Aut viri ſuper quem tranſierit ſpiritus zelotypiæ, & zelotypiam tulerit in uxorem ſuam, ſtatueritque uxorem ſuam in præſentia Domini, ac fecerit in ea ſacerdos univerſam legem hanc:* 30 *Et liber erit vir à peccato, mulier autem ipſa portabit peccatum ſuum.* 31

* فصل ششم *

1 2 * سخن گفت :: بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال وبگوي بايشان مرد يا زن
3 که شرح کند بنذر کردن نذر پرهيز بپرهيز کردن بيي :: * ازمي و مستکاره پرهيز کند
سرکهي مي وسرکهي مستکاره نه آهنجد و همه شيرهي انگورها نه آهنجد وانگورهاي
تران وخشکان نه خورد *

CAP. VI.

E*T loquutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 1 *Alloquere filios Iſrael, ac dices eis; Vir aut mulier cùm declaraverit votum, vovendo votum abſtinentiæ, ad abſtinendum Domino:* 2 *A vino & inebriamento abſtinebit: acetum vini & acetum inebriamenti non bibet, omnéque muſtum uvarum non bibet, uvas quoque humidas & ſiccas non comedet.* 3

תרגום יונתן בן עוזיאל

4 כל ימי כל יומי נזריה מכל דמתעבד מגופנא דחמרא מגופנין מקליפין ועד זגין
5 גוואין דענבא לא ייכול : כל ימי נדר כל יומי נדר נזריה גלב לא יעיבר על
רישיה עד זמן משלם יומיא דיפרש לשמא דיי קדיש יהא מרבה פרוע שער
6 רישיה : כל ימי כל יומין דיפרש לשמא דיי על בר נש דמית לא ייעול : לאביו לאבוי
7 ולאמיה לאחוי ולאחתיה לא יסתאב להון במותהון ארום כלילא דאלהיה על רישיה :
8 כל ימי כל יומי נזריה קדיש הוא קדם יי : וכי ימות וארום ימות מיתא עלוי
9 בתכוף שלו ויסאב ריש נזריה ויגלח רישיה ביום דכותיה ביומא שביעאה
10 יגלחיניה : וביום וביומא תמינאה ייתי תרין שפנינין או תרין גוזלין בני יוון
11 לות כהנא לתרע משכן זמנא : ועשה ויעבד כהנא חד חטאתא וחד לעלתא
ויכפר עלוי מאן דחב על דאסתאב למיתא ויקדיש ית רישיה ביומא ההוא :
12 והזיר לה' ויפריש קדם יי ית יומי נזריה וייתי אמר בר שתיה לאשמא ויומיא
13 קדמאי יבטלון ארום אסתאב נזריה : וזאת ודא אחוויית אורייתא נזרא ביום
14 מישלם יומי אפרשותיה ימטי ית גרמיה לתרע משכן זמנא : והקריב ויקריב ית
קורבניה קדם יי אימר בר שתיה שלים חד לעלתא ואמרתא חדא ברת שתא
15 שלימתא לחטאתא ודכר חד שלים לנכסת קודשיא : וסל וסלא דפטירי סמידא
גריצן במשח זיתא ועירובין פטירין דמשיחין במשח זיתא ומנחתהון ונסכיהון :
16 17 והקריב ויקריב כהנא קדם יי ויעבד ית חטאתיה וית עלתיה : ואת האיל וית
דיכרא יעביד נכסת קודשין קדם יי על סלא דפטיריא ויעבד כהנא ית מנחתיה
18 וית נסכיה : וגלח ויגלח נזירא ית ריש נזריה לברא בתר דנכיסו ית נכסת
קודשיא בתרע משכן זמנא ויסב ית שער ריש נזריה ויתן על אשתא דתחות
19 דודא דנכסת קודשיא : ולקח ויסב כהנא ית אדרועא דמבשלא שלימא מן
דיכרא וגריצתא פטירתא חדא מן סלא וערוך פטיר חד ויתן על ידי נזירא בתר
20 דיגלח ית נזריה : והניף ויריס יתהון כהנא ארמא קודשא הוא לכהנא על
חדיא דארמותא ועל שקא דאפרשותא ומבתר כדין ישתי נזירא חמרא :

Targ. Jonathan B. Uziel.

Omnibus diebus Nazaræatus ſui de omnibus quæ ſunt ex vite vinaria, à vitium corticibus, uſque ad acinos interiores uvarum, non comedet. 4 Omnibus diebus quibus ex voto Nazaræus fuerit, novacula non tranſibit ſuper caput ejus: uſque ad tempus quo impleti fuerint dies, quibus ſe ſeparavit nomini Domini, ſanctus erit nutriens cæſariem capilli capitis ſui. 5 Omnibus diebus quibus ſeparaverit ſe nomini Domini, ad hominem mortuum non ingredietur. 6 Super patre ſuo, aut matre ſua, fratre ſuo, aut ſorore ſua, non polluet ſe in morte eorum: quoniam corona Dei ſui ſuper caput ejus eſt. 7 Omnibus diebus Nazaræatus ſui ſanctus erit coram Domino. 8 Quod ſi quiſpiam apud ipſum mortuus fuerit ſubitò ipſo ignorante, & polluerit caput Nazaræatus ſui, radet caput ſuum die mundationis ſuæ, die ſeptimo radet ipſum. 9 In die verò octavo afferet duos turtures aut duos pullos columbarum, ad ſacerdotem ad oſtium tabernaculi fœderis. 10 Et faciet ſacerdos unum pro hoſtia peccati, alterum verò pro holocauſto, & expiabit illum ab eo quod peccavit, eò quòd polluerit ſe ſuper mortuo, & ſanctificabit caput ſuum die illo. 11 Et ſeparabit coram Domino dies Nazaræatus ſui, & adducet agnum anniculum pro delicto: & dies priores inutiles erunt, eo quod pollutus fuerit Nazaræatus ejus. 12 Et hæc eſt indicatio legis Nazaræi: quo die impleti fuerint dies ſeparationis ejus, ſiſtet ſeipſum ad oſtium tabernaculi fœderis. 13 Et offeret oblationem ſuam coram Domino, agnum anniculum integrũ in holocauſtũ, & oviculam unam anniculam integram pro hoſtia peccati, & arietem unũ integrũ pro hoſtia ſanctitatũ. 14 Et caniſtrum azymorum ex ſimila, placentas cum oleo olivæ, & lagana azyma uncta oleo olivæ, cum Mincha eorum & libaminibus eorum. 15 Et offerat ſacerdos coram Domino, & faciat hoſtiam ejus pro peccato, & holocauſtum ejus. 16 Et arietem faciat hoſtiam ſanctificationum coram Domino cum caniſtro azymorum, & faciat ſacerdos Mincha ejus, & libationem ejus. 17 Et radat Nazaræus caput Nazaræatus ſui extra, poſtquam obtulerint oblationem ſanctificationum in porta tabernaculi fœderis: & tollat capillos capitis Nazaræatus ſui, & ponet ſuper ignem qui eſt ſub olla oblationum ſanctificationum. 18 Tollat quoque ſacerdos armum, qui coctus eſt, integrum de ariete, & placentam azymam unam de caniſtro, & laganum azymum unum, & ponat ſuper manus Nazaræi, poſtquam raſerit *caput* Nazaræatus ſui. 19 Et elevet ea ſacerdos elevatione: ſanctitas eſt, ſacerdotis erunt, ultra pectuſculum elevationis, & ultra armum ſeparationis: & poſtea Nazaræus bibere poterit vinum. 20

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

4 * همه روزگاراني پرهيز او از همه آنچه کرده آيد از تاك آن مي از دانه و تا پوست نه خورد *
5 * همه روزگاراني نذري پرهيزي او استره نه گذرد ابر سري او تا پر شدن آن روزها آنچه پرهيز
6 کند بيي :: خاص باشد پروردني موي سري او * همه روزگاراني پرهيز کردني او بيي :: ابر جاني مرده
7 نه آيد * بپدري او و بمادري او و ببرادري او و بخواهري او نه پليد شود بايشان در مردني ايشان
8 9 که تاجي خداي او ابر سري او * همه روزگاراني پرهيزگاري او خاص است او بيي :: * وکه بميرد
مردهي ابر او در ناگاه غفلت پليد شود اولي پرهيزي او و بتراشد سري او در روزي پاکي او
10 در روزي آن هفتمي بتراشد اويرا * ودر روزي آن هشتمي بياورد دو تذروان يا دو بچگاني
11 کبوتر بآن کهن بدرگاهي خيمهي وعده * وبکند آن کهن يکه بخطات ويکه بعله و کفارت
خواهد ابر او از آنچه خطا کرد ابر آن جان وخاص کند مر سري او در روزي آن او *
12 * وپرهيز کند بيي :: مر روزگاراني پرهيز او و بياورد برّه قدري سالي او باشم وآن روزگاراني آن
13 اوّليناني بيفتند که پليد شد پرهيزي او * واين شريعت آن پرهيزگار در روزي تمام شدني
14 روزهاي پرهيز او بياورد اويرا بدرگاهي خيمهي وعده * ونزديك آورد مر قرباني او بيي :: برّه قدري
سالي او تمام يکّه بعله و ماده برّه يکّه قدري سالي آن تمام بخطات ونرميشي يکّه تمام بشلميم *
15 * وسلّهي فطير سميد کلوجها آميختگان در روغن وتنکهاي فطير ماليدگان در
16 روغن وهديهي وپشنجشي ايشان * ونزديك آورد آن کهن بپيشي :: وبکند مر خطاتو
17 ومر علتو * ومر آن نرميش بکند ذبحت شلميم بيي :: ابر سلّهي آن فطير بکند آن کهن
18 مر هديهي او ومر پشنجشي او * وبتراشد آن پرهيزگار درگاهي خيمهي وعده مر
سري پرهيزي او وبستاند مر موي [سري] پرهيز او وبدهد ابر آن آتش آنچه فرودي ذبحت
19 آن شلميم * وبستاند آن کهن مر آن بازو جوشيده از آن نرميش وکلوجهي فطير يکه
از آن سلّه وتنك فطيري يکّه وبدهد ابر کفّي آن نزير پسي تراشيدني او مر پرهيزي او *
20 * وعرضه کند ايشانرا آن کهن عرضه بپيشي :: خاص آن بکهن ابر سينهي آن عرضه وابر
ساقي آن جدا کرد وپس بياهنجد آن نزير مي *

Omnibus diebus abſtinentiæ ſuæ ex omniquod fiet ex vite vini, ab acino & uſque ad pelliculã, non comedet. 4 *Omnibus diebus voti abſtinentiæ ſuæ novacula non tranſibit ſuper caput ejus: uſque ad completionem dierum quibus abſtinet Domino, ſanctus erit nutriendo capillitium capitis ſui.* 5 *Omnibus diebus abſtinentiæ ſuæ Domino, ad animam mortui non veniet.* 6 *Patre ſuo & matre ſuâ, fratre ſuo & ſorore ſuâ, non polluet ſe illis in morte eorum, quia corona Dei ſui eſt ſuper caput ejus.* 7 *Omnibus diebus abſtinentiæ ſuæ ſanctus eſt ipſe Domino.* 8 *Cùm verò mortuus fuerit mortuus juxta eum jubitò incuriâ, & pollutum fuerit initium abſtinentiæ ejus, tunc radet caput ſuũ in die purificationis ſuæ; in die ſeptimo radet illud.* 9 *In die autem octavo afferet duos phaſianos vel duos pullos columbæ ad ſacerdotem, ad oſtium tentorii conventûs.* 10 *Et faciet ſacerdos unum pro peccato, & alterum in holocauſtum: & expiationem procurabit ei de eo quod peccavit ſuper anima, ſanctificabitque caput ejus in die illa.* 11 *Et abſtinebit Domino dies abſtinentiæ ſuæ, afferétque agnum filium anni ſui pro delicto: & dies priores decident, quoniam polluta fuit abſtinentia ejus.* 12 *Hæc autem eſt lex abſtinentis in die completionis dierum abſtinentiæ ſuæ, adducet eum ad oſtium tentorii conventûs.* 13 *Offeréq; oblationem ſuam Domino, agnum filium anni ſui perfectum unum in holocauſtum, et agnam unam filiam anni ſui perfectam pro peccato, et arietem unum perfectum in hoſtiam pacificorum:* 14 *Caniſtrum præterea infermentatorum ſimilæ, placentas miſtas cum oleo, & lagana infermentata uncta oleo, & munus, & conſperſionem eorum.* 15 *Offerétque illa ſacerdos in præſentia Domini, faciétque oblationem peccati ejus, & holocauſtum ipſius.* 16 *Arietem quoque faciet victimam pacificorum Domino, cum caniſtro infermentatorum: faciet item ſacerdos munus ejus, & conſperſionem ejus.* 17 *Tum radet abſtinens ad oſtium tentorii conventûs caput abſtinentiæ ſuæ, capiétq; cæſariẽ capitis abſtinentiæ ſuæ, & dabit ſuper ignem qui ſubter victimam pacificorum.* 18 *Capiet præterea ſacerdos brachiũ coctum de ariete, & placentam azymam unam è caniſtro, & laganum infermentatum unum, & dabit ſuper manum nazaræi poſtquàm raſerit abſtinentiam ſuam.* 19 *Et admovebit ea ſacerdos admotione coram Domino: ſanctum eſt ſacerdoti ultra pectuſculum admotionis & crus ſeparationis: & poſteà bibat nazaræus vinum.* 20

ואת דָּא אַחֲוָיַית אוֹרַיְיתָא נְזִירָא דִי יִדַּר קוּרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ עַל נְזִירֵיהּ בַּר מִן מַה 21
דְתִתְדַּבַּק יְדֵיהּ כְּמִסַת נִדְרֵיהּ לְאַיְתָאָה מִן דִי יִדַּר הֵיכְדֵין יַעֲבֵיד עַל אוֹרַיְיתָא
נְזִירֵיהּ : וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹי 22 23
לְמֵימַר כְּדֵנָא תְּבָרְכוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפְרְסָהוֹן יְדֵיהוֹן עַל דוּכְנָא בְּהָדֵין לִישַׁן
יֵימְרוּן לְהוֹן : יברכך הי וישמרך : יאר הי פניו אליך ויחנך : ישא הי פניו אליך
וישם לך שלום : יְבָרְכִינָךְ יְיָ בְּכָל עִסְקָךְ וְיִטְרִינָךְ מִן לִילֵי וּמַזְיֵיעֵי וּבְנֵי טִיהֲרֵרִי 24
וּבְנֵי צַפְרִירֵי וּמַזִּיקֵי וְטַלְנֵי : יַנְהַר יְיָ סְבַר אַפּוֹי לָךְ בְּמַעְסְקָךְ בְּאוֹרַיְיתָא וְיִגְלֵי לָךְ 25
טְמִירָן וְיֵיחוֹס עֲלָךְ : יִסַּב יְיָ סְבַר אַפּוֹי לָךְ בִּצְלוֹתָךְ וִישַׁוֵּי עֲלָךְ שְׁלָם בְּכָל 26
תְּחוּמָךְ : ושמו וִישַׁווּן יַת בִּרְכַּת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנָא בְּמֵימְרִי אֲבָרְכִינוּן : 27

ז

ויהי ביום וַהֲוָה בְּיוֹם רֵישׁ יַרְחָא דְנִיסָן פְּסַק מֹשֶׁה לְמִקְמָא יַת מַשְׁכְּנָא דְלָא 1
פָּרְקֵיהּ תּוּב וְרַבֵּי יָתֵיהּ וְקַדִּישׁ יָתֵיהּ וְיַת כָּל מָנוֹי וְיַת מַדְבְּחָא וְיַת כָּל מָנוֹי
וְרַבִּינוּן וְקַדֵּשׁ יַתְהוֹן : ויקריבו וְקָרִיבוּ אַמַּרְכְּלַיָא דְיִשְׂרָאֵל רֵישֵׁי בֵּית אֲבָהַתְהוֹן 2
הִינוּן רַבְרְבֵי שִׁבְטַיָא הִינוּן דִמְתַמְּנָן בְּמִצְרַיִם אַמַּרְכּוֹלִין עַל מִנְיָנַיָא : ויביאו
וְאַיְתִיו יַת קֻרְבַּנְהוֹן קֳדָם יְיָ שִׁית עֶגְלָן 3
כַּד מְחַפַּן וּמְטַקְסָן וּתְרֵיסַר תּוֹרִין עֶגְלְתָא
בֵּינֵי תְּרֵין אַמַּרְכְּלִין וְתוֹרָא לְחַד וְלָא צְבָא מֹשֶׁה לְמִסַּב מִנְהוֹן וְקָרִיבוּ יַתְהוֹן קֳדָם
מַשְׁכְּנָא : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר : קח קַבֵּל מִנְהוֹן וִיהוֹן צְבִי לְצָרוֹךְ 4 5
סִדּוּרָא וְתוֹרִין וְעִגְלָן יְהוֹן לְמִפְלַח יַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתִתֵּן יַתְהוֹן לְלֵיוָאֵי
גְּבַר כְּמִיסַת פּוּלְחָנֵיהּ : ויקח וּנְסֵב מֹשֶׁה יַת עֶגְלָתָא וְיַת תּוֹרֵי וִיהַב לְלֵיוָאֵי : 6
את שתי יַת תַּרְתֵּין עֶגְלָתָא וְיַת אַרְבַּעַת תּוֹרֵי יְהַב לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּמִסַת פּוּלְחַנְהוֹן : 7
ואת וְיַת אַרְבַּע עֶגְלָן וְיַת תַּמְנַן תּוֹרֵי יְהַב לִבְנֵי מְרָרִי כְּמִסַת פּוּלְחַנְהוֹן בִּידָא 8
דְאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא : ולבני קהת וְלִבְנֵי קְהָת לָא יְהַב עֶגְלָן וְתוֹרִין אֲרוּם 9
פּוּלְחַן קוּדְשָׁא רְמֵא עֲלֵיהוֹן בְּכַתְפָא נַטְלִין : ויקריבו וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָא יַת חֲנוּכַּת 10
רְבוּתָא דְמַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְרַבִּי יָתֵיהּ וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָא יַת קֻרְבַּנְהוֹן לִקְדָם מַדְבְּחָא :
ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אַמַּרְכּוֹל חַד לְיוֹמָא אַמַּרְכּוֹל חַד לְיוֹמָא יְקָרְבוּן יַת 11
קֻרְבַּנְהוֹן לַחֲנוּכַּת רְבוּתָא מַדְבְּחָא :

ירושלמי 3 שִׁית עֶגְלָן כְּוִינָן :

Hæc eſt indicatio legis Nazaræi, qui voverit oblationem ſuam coram 21
Domino pro ſeparatione ſua, præter id quod apprehenderit manus
ejus : pro ratione voti ſui ad afferendum de eo quod voverit,
ſic faciat juxta legem Nazaræatus ſui. Præterea loquutus eſt 22
Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum Aharon & filiis ejus, 23
dicendo ; Sic benedicetis filiis Iſrael, cùm expanderint ipſi ma us ſuas
in ſuggeſtu eadem linguâ dicent illis : BENEDICAT TIBI
DOMINUS ET CUSTODIAT TE. LUCERE FACIAT
DOMINUS FACIES SUAS AD TE, ET
MISEREATUR TUI. ELEVET DOMINUS FACIES
SUAS AD TE, ET PONAT TE IN PACE.
Benedicat tibi Dominus in omni negotio tuo, & cuſtodiat te à lamiis 24
& terriculamentis, meridianis item ac matutinis dæmonibus & nocivis
ac ſpectris. Lucere faciat Dñs aſpectum faciei ſuæ tibi cum occupaberis 25
in lege, & revelet tibi abſcondita, & miſereatur tui. Elevet Dominus 26
aſpectum faciei ſuæ tibi in oratione tua, & ponat ſuper te pacem in
omni termino tuo. Et ponent benedictionem nominis mei ſuper filios Iſrael, 27
& ego ſermone meo benedicam illis.

CAP. VII.

ET accidit die qui eſt initium menſis Niſan, ceſſavit Moſes erigere tabernaculum, 1
neque diſſolvit amplius ipſum, & unxit ipſum, & ſanctificavit
ipſum & omnia vaſa ejus, & altare & omnia vaſa ejus : & unxit ea &
ſanctificavit ea. Et obtulerunt principes Iſrael, capita domus patrum ſuorum : 2
iſti ſunt principes tribuum, iſti ſunt qui præpoſiti ſunt in Ægypto præfecti
ſuper numeris. Obtulerunt inquam oblationes ſuas coram Domino, 3
ſex plauſtra tecta & ornata, & duodecim
boves, plauſtrum unum inter
duos principes, & bovem pro unoquoque :
ſed Moſes noluit accipere ab illis, illi itaque ea adduxerunt ante
tabernaculum. Et ait Dñs ad Moſem, dicendo : Accipe ab illis, & ſint 4
parata ad uſum ordinationis ; & boves & plauſtra erunt in miniſterium 5
cultus tabernaculi fœderis : & dabis ea Levitis, unicuique pro ſufficientia
miniſterii ſui. Et accepit Moſes plauſtra & boves, tradiditque Levitis. 6
Duo plauſtra & quatuor boves dedit filiis Gherſon, juxta ſufficientiam miniſterii 7
ſui. Et quatuor plauſtra & octo boves dedit filiis Merari, juxta 8
ſufficientiam miniſterii eorum, per manus Ithamar filii Aharonis ſacerdotis.
At filiis Kehath non dedit plauſtra nec boves : quia miniſterium ſanctuarii 9
impoſitum erat ſuper eos, ut humeris portarent. Et obtulerunt principes 10
pro dedicatione unctionis altaris, die quo unxit ipſum : obtulerunt inquam
principes oblationes ſuas coram altari. Et dixit Dominus ad Moſem ; Singuli 11
principes per ſingulos dies offerant oblationes ſuas, pro dedicatione
unctionis altaris.

Hieroſ 3. *Sex plauſtra jugata.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

21 * این شریعت آن نزیر آنچه نذر کند قرباني او :: ابر پرهیزي او بجز آنچه برسد دستي او چون
22 قدري نذري او آنچه نذر کند همچنین بکند ابر شریعتي پرهیزي او * سخن گفت :: بموشه
23 بگفتن * سخن گوي باهرن و بپسراني او [بگفتن] همچنین آفرین کنید مر پسراني یسرال گفتن
24 25 26 بایشان * آفرین کند ترا :: و نگهدارد ترا * روشن کند :: شکینهي او بتو و بخشاید ترا * آزرم
27 دارد :: شکینهي [او] بتو و بنهد بتو سلامتي * و بنهند مر نامي من ابر پسراني یسرال و من
آفرین کنم ایشانرا *

* فصل هفتم *

1 * بود در روزي تمام کردن مشه ببر انگیزانیدن مر آن مسکن روغن مالید اویرا و خاص کرد
اویرا و مر همه پیرایهاي او و مر آن مذبح و مر همه پیرایهاي او مشیحا کرد ایشانرا و خاص
2 کرد ایشانرا * نزدیك آوردند مهتراني یسرال سروراني خانهي پدراني ایشان ایشان مهتراني آن
3 قبیلها ایشان آن ایستان ابر آن شمردگان * بیاوردند مر قرباني ایشان بپیشي :: شش
گردونها بحفه و دوازده گاو گردون ابر دو آن مهتران و گاو بیکه و نزدیك آوردند ایشانرا
4 5 بپیشي آن مسکن * گفت :: بموشه گفتن * بستان از ایشان و باشند بکار کردن مر کاري
6 خیمهي وعده و بدهي ایشانرا آن لوان مرد چون قدري کاري او * بستاند مشه مر آن
7 گردونها و مر آن گاو بداد ایشانرا آن لوان * مر دو آن گردونها و مر چهار آن گاو بداد بپسراني
8 جرشون [چون قدري کاري ایشان * و مر چهار گردونها] و مر هشت آن گاو بداد بپسراني
9 مرري چون قدري کاري ایشان در دستي ایثمر پسري اهرن آن کهن * و بپسراني قهث نه
10 داد که کاري آن خاص ابر ایشان در کتف بر دارند * نزدیك آوردند آن مهتران مر نوفي
آن مذبح در روزي مشیحا کردن اویرا نزدیك آوردند آن مهتران مر قرباني ایشان بپیشي آن
11 مذبح * گفت :: بموشه مهتري یکه بروز مهتري یکه بروز نزدیك آورند مر قرباني ایشان بنوفي
آن مذبح *

Hæc eſt lex nazaræi qui voverit oblationem ſuam Domino ſuper abſtinentia ſua, præter id quod attigerit manus ejus : pro ratione voti ſui quod voverit, ſic faciet, ſecundùm legem abſtinentiæ ſuæ. 21 *Locutus que eſt Dominus ad Miſheh, dicendo,* 22 *Alloquere Aharon & filios ejus, dicendo ; Sic benedicetis filii Iſrael, dicendo eis,* 23 *Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te :* 24 *Lucere faciat Dns majeſtatem ſuam ſuper te, et miſereatur tui :* 25 *Honorabilem exhibeat Dominus majeſtatem ſuam tibi, & ponat tibi pacem.* 26 *Ponéntq; nomen meum ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis.* 27

CAP. VII.

ET fuit, quo die finivit Miſheh erigere tabernaculum, oleo unxit illud, atque ſanctificavit illud, omniáque vaſa ejus, altare quoque, & omnia vaſa ejus, unxit inquam ea, eáque ſanctificavit. 1 *Tunc obtulerunt principes Iſrael, capita domûs patrum ſuorum : iſti principes tribuum, hi aſtantes ſuper numeratos.* 2 *Et attulerunt oblationem ſuam in præſentiam Domini, ſex vehicula concamerata, & duodecim boves : vehiculum unum duobus principibus, & bovem pro unoquoque : & obtulerunt ea coram tabernaculo.* 3 *Dixitque Dominus ad Miſheh, dicendo ;* 4 *Accipe ab eis, & ſint ad faciendum opus conventûs : dabiſque ea Levitis, cuique juxta rationem operis ſui.* 5 *Accepit itaque Miſheh vehicula & boves, & dedit ea Levitis.* 6 *Duo vehicul. & quatuor boves dedit filiis Gerſhon juxta rationem operis eorum.* 7 *Quatuor autem vehicula & octo boves dedit filiis Merari juxta rationem operis eorum, ſub manu Ithamar filii Aharon ſacerdotis.* 8 *Filiis verò Cehath non dedit : quia onus ſanctitatis erat ſuper eos in humero portarent.* 9 *Obtulerunt itaque principes initiamentum altaris in die ungendi illud, obtulerunt inquam principes oblationem ſuam coram altari.* 10 *Et dixit Dominus ad Miſheh ; Singuli principes ſingulis diebus efferent oblationem ſuam ad initiationem altaris.* 11

ויהי המקריב יְהוּדָה דִמְקָרֵב בְּיוֹמָא קַמָּאָה יַת קוּרְבָּנֵיהּ נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב רַב 12
בֵּית אַבָּא לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה : וקרבנו
וְקוּרְבָּנֵיהּ דִמְקָרֵב פּוּלֵי דִכְסַף חֲדָא 13
גִילְדָא סְמִיךְ מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי
בֵּית קוּדְשָׁא הֲוַת מַתְקָלָא מְזִירְקָא חַד
דִכְסַף דְגִילְדָא קְלִישֵׁי שׁוּבְעִין סִלְעִין
בְּסִלְעֵי בֵית קוּדְשָׁא תְּרֵין מָנַיָא הָאִלֵין
קָרִיב יַתְהוֹן מַלְיָין סְמִידָא מִן אַפְרְשׁוּתָא
פְּתִיכָא בִמְשַׁח זֵיתָא לְמִנְחָתָא : כף
בָּזִיכָא חֲדָא מַתְקָלָא עֲשַׂר סִלְעִין דִכְסַף 14
וְהִיא הֲוַת דִדְהַב טַב קְרִיב יָתָהּ מַלְיָא
קְטוֹרֶת בּוּסְמָנִין טָבִין מִן אַפְרְשׁוּתָא : פר
תּוֹר חַד בַּר תּוֹרִין בַּר תְּלַת שְׁנִין דְכַר 15
חַד בַּר תַּרְתֵּין שְׁנִין וְאִימַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ
תְּלָתֵיהוֹן קְרַב רַב שִׁבְטָא דִיהוּדָה
לַעֲלָתָא : שעיר צְפִיר בַּר עִזִּין חַד 16
קָרִיב לְחַטָּאתָא : ולזבח וּלְנִכְסַת 17
קוּדְשַׁיָא תּוֹרִין תְּרֵין דִכְרִין חַמְשָׁא בִּרְחֵי
חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵין סֵדֶר
קוּרְבָּנָא דִי קְרִיב מִנִּכְסוֹי נַחְשׁוֹן בַּר
עַמִּינָדָב : ביום השני בְּיוֹמָא תִּנְיָנָא 18
קְרִיב יַת קֻרְבָּנֵיהּ נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר רַב בֵּית אַבָּא לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר : הקריב
קָרִיב יַת קוּרְבָּנֵיהּ בָּתַר יְהוּדָה עַל פּוּם קוּדְשָׁא פּוּלֵי דִכְסַף חֲדָא גִלְדָא 19
סְמִיךְ מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵית קוּדְשָׁא הֲוָה מַתְקָלֵיהּ מְזִירְקָא חֲדָא
דִכְסַף דְגִילְדָא קְלִישׁ שׁוּבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵית קוּדְשָׁא תְּרֵין מָנַיָא הָאִלֵין קְרִיב
יַתְהוֹן מַלְיָין סְמִידָא מִן אַפְרְשׁוּתָא פְּתִיכָא בִמְשַׁח זֵיתָא לְמִנְחָתָא : כף בָּזִיכָא 20
חֲדָא מַתְקָלָא עֲשָׂרָא סִלְעִין וְהִיא דִדְהַב טַב קְרִיב יָתָהּ מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמָנִין
טָבִין מִן אַפְרְשׁוּתָא : פר תּוֹר חַד בַּר תּוֹרִין בַּר תְּלַת שְׁנִין דְכַר חַד בַּר 21
תַּרְתֵּין שְׁנִין אִימַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ קְרִיב רַב שִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר לַעֲלָתָא : שעיר
צְפִיר בַּר עִזִּין חַד קְרִיב לְחַטָּאתָא : ולזבח וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָא תּוֹרִין תְּרֵין דִכְרִין 22
חַמְשָׁא בִּרְחֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵין סֵדֶר קוּרְבָּנָא דִקְרִיב מִנִּכְסוֹי
נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר : ביום השלישי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה קְרִיב רַב בֵּית אַבָּא לִבְנֵי זְבוּלֻן 23
אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן : קרבנו קֻרְבָּנֵיהּ דִּקְרִיב פּוּלֵי דִכְסַף חֲדָא גִילְדָה סְמִיךְ 24 25
מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא וגו׳ : בזיכא חדא מתקל וגו׳ : פר תור 26
חד וגו׳ : שעיר צפיר בר עזין וגו׳ : ולזבח ולנכסת קודשיא וגוי : 27 28 29

ירושלמי 13 וְקוּרְבָּנֵיהּ דִיקְרַב פּוּלֵי
דִכְסַף חַד מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי
בֵּית קוּדְשָׁא הֲוַת מַתְקְלָא מְזִרְק חַד
דִכְסַף תְּקַל שׁוּבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵּית
קוּדְשָׁא תְּרֵין מָאנַיָא הָאִלֵין קְרִיב יַתְהוֹן
מַלְיָין סוּלְתָא פִּילָתָא יְמִירְקָא מְעָרְבָא
בִמְשַׁח לְמִנְחָתָא : 14 בָּזִיךְ חֲדָא
מַתְקְלָא עַשְׂרָא סִלְעִין דִי הֲוַת דִדְהַבָא
קְרִיב יָתָהּ מַלְיָא רֵישֵׁי בוּסְמָנִין טָבִין
וּמְפַטְּמִין וְדַכְיָן לִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָא : 15
תּוֹר חַד בַּר תּוֹרִין בַּר תְּלַת שְׁנִין דְכַר
חַד בַּר תַּרְתֵּין אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ
לַעֲלָתָא הֲוָה רַב שִׁבְטָא מְקָרִיב לַעֲלָא :
16 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד קְרַב רַב שִׁבְטָא
לְחַטָּאתָא : 17 וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָא קְרַב
תּוֹרִין תְּרֵין דִכְרִין חַמְשָׁא גְדָיִין חַמְשָׁא
וְאִמְּרִין בְּנֵי שַׁתְּהוֹן חַמְשָׁא דֵין קוּרְבָּנָא
דִיסַדַּר וּקְרַב מִן נִכְסוֹי רַב שִׁבְטָא דִבְנוֹי
דִיהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב :

Is autem qui primo die obtulit oblationem ſuam, fuit Nachſon filius 12
Aminadab, princeps domus patris tribus Juda. Oblatio verò 13
ejus quam obtulit, fuit patera argenti una cruſtâ ſpiſſâ, ponderis
centum triginta ſiclorum ſiclis domus
ſanctuarii, & pelvis una argentea cruſtæ tenuis, ſeptuaginta
ſiclorum juxta ſiclos ſanctuarii : duo vaſa iſta obtulit plena ſimilæ
ex elevatione mixtæ oleo olivæ pro Mincha. Cochleare unum 14
ponderis decem ſiclorum argenti,
quamvis conſtaret auro bono, obtulit
eam plenam incenſo aromatum bonorum ex elevatione. Juvencus 15
unus de bobus natus
tres annos, aries unus natus
duos annos, agnus unus anniculus :
tria illa obtulit princeps
tribus Juda in holocauſtum. Hircum 16
caprarum unum obtulit pro
peccato. Et pro hoſtia ſanctificationum 17
juvencos duos, arietes
quinque, hœdos quinque, agnos
anniculos quinque : hic eſt ordo
oblationis quam obtulit ex divitiis
ſuis Nachſon filius Aminadab.
Die ſecundo obtulit oblationem 18
ſuam Nathanael filius Tſuar, princeps
domus patris tribus Iſſachar.
Obtulit *autem* oblationem ſuam 19
poſt Juda juxta mandatum ſanctitatis,
pateram unam argenteam
cruſtâ ſpiſſâ centum & triginta ſiclorum, juxta ſiclos domus ſanctuarii
fuit pondus ejus, pelvem unam argenteam cruſtæ tenuis ſeptuaginta
ſiclorum juxta ſiclos domus ſanctuarii : duo vaſa iſta obtulit
plena ſimilâ ex elevatione mixtâ oleo olivæ pro Mincha. Cochleare 20
unum ponderis decem ſiclorum, eratque auri optimi ; obtulit
ipſum plenum incenſo aromatum bonorum ex elevatione. Juvencum 21
unum de bobus natum tres annos, arietem unum natum duos annos,
agnum unum anniculum obtulit princeps tribus Iſſachar in holocauſtum.
Hircum caprarum unum obtulit pro peccato. Et pro ſacrificio 22
ſanctificationum juvencos duos, arietes quinque, hœdos quinque, 23
agnos anniculos quinque : hic eſt ordo oblationis quam obtulit ex 24
facultatibus ſuis Nathanael filius Tſuar. Die tertio obtulit princeps 25
domus patris filiorum Zebulun, Eliab filius Chelon. Oblatio ejus 26
quam obtulit, patera argenti una cruſtâ ſpiſſâ, centum triginta ſiclorum 27
juxta ſiclos ſanctuarii, &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus 28
unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro ſacrificio ſanctificationum 29
&c.

Hieroſ. 13. *Et oblatio ejus quam obtulit fuit patera argenti una centum triginta ſiclorum, ſiclis domus ſanctuarii fuit ponderata, & pelvis una argenti ponderis ſeptuaginta ſiclorum, juxta pondera domus ſanctuarii : duo hæc vaſa obtulit plena ſimilâ, tam pateram quam pelvim, oleo permixtâ pro Mincha.* 14. *Cochleare unum ponderis decem ſiclorum, quod erat aureum, obtulit ipſum plenum præcipuis aromatibus bonis, pinguibus, & puris, pro ſuffitu aromatum.* 15. *Juvencum unum ex bobus natum tres annos, arietem unum natum duos, agnum unum filium anni ſui in holocauſtum offerebat princeps tribus ſupra dictus.* 16. *Hircum caprarum unum obtulit princeps tribus pro peccato.* 17. *Et pro beſtiis ſanctificationum obtulit juvencos duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc eſt oblatio quam ordinavit & obtulit de divitiis ſuis princeps tribus filiorum Juda, Nachſon filius Aminadab.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بود آن نزدیك آورا در روزي آن اول مر قرباني او نحشون پسري عمیناداب بقبیلهي یهوده * 12
* قرباني او کاسهي نقره یکه صد و سي مثقال آن طبقي یکه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن 13
خاص دوي ایشان پراني سمید آمیخته در روغن بهدیه * سکرهي یکه ده مثقال طلا پر دخنه * 14
* گاو یکه بچهي گاو نرمیش یکه بره یکه قدري سالي او بعله * برغالهي بزان یکه بخطات * 15 16
* و بذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان پنج برها قدراني سال پنج این قربان نحشون 17
پسري عمیناداب * در روزي آن دویمي نزدیك آورد نتنال پسري صوعر مهتري ییسشکر * نزدیك 18 19
[آورد] مر قرباني او کاسهي نقره یکه صد و سي مثقال آن طبقي یکه نقره هفتاد مثقال در
مثقال آن خاص دوي ایشان پراني سمید آمیخته در روغن بهدیه * سکرهي یکه ده مثقال طلا 20
پر دخنه * گاو یکه بچهي گاو نرمیش یکه بره یکه قدري سالي او بعله * برغالهي بزان یکه 21 22
بخطات * و بذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان پنج برها قدراني سال پنج این قربان 23
نتنال پسري صوعر * در روزي آن سیمي مهتر بپسراني زبولن الیاب پسري حلون * قرباني او 24 25
کاسهي نقره یکه صد و سي مثقال آن طبقي یکه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي
ایشان پراني سمید آمیخته در روغن بهدیه * سکرهي یکه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو یکه 26 27
بچهي گاو نرمیش یکه بره یکه قدري سالي او بعله * برغالهي بزان یکه بخطات * و بذبحت آن 28 29
شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان پنج برها قدراني سال پنج این قربان الیاب پسري حلون *

Fuit offerens in die primo oblationem ſuam, Nahſhon filius Amminadab de tribu Jehudah. 12 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta ſiclorum pondus ejus : ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii : ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cũ oleo, in munus :* 13 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu :* 14 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum :* 15 *Hœdus caprarum unus pro peccato :* 16 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque : hæc fuit oblatio Nahſhon filii Aminadab.* 17 *Die ſecundo obtulit Nethaniel filius Suar princeps Iſhſhachar.* 18 *Obtulit oblationem ſuam, craterem argenteum unum, centum ac triginta pondus ejus : ſcutellã unã argenteã ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii : ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus :* 19 *Paropſidem unam decem ſiclorum auream, plenam ſuffitu :* 20 *Bovem unum fœtum bovis, arietem unum, agnum unum ejuſdem anni in holocauſtum :* 21 *Hœdum caprarum unum pro peccato :* 22 *Et in victimam pacificorum, boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque : hæc fuit oblatio Nethaniel filii Suar.* 23 *Die tertio princeps filiorum Zebulun, Eliab filius Helon.* 24 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centũ ac triginta pondus ejus : ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii : ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus :* 25 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu :* 26 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum :* 27 *Hœdus caprarum unus pro peccato :* 28 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque : hæc fuit oblatio Eliab filii Helon.* 29

ביום הרביעי ביומא רביעאה קריב רב בית אבא לבני ראובן אליצור בר שדיאור : 30
קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגוי : כף בזיכא חדא מתקל וגוי : פר תור חד וגוי : שעיר 31 32 33
צפיר בר עזין וגוי : ולזבח השלמים ולנכסת קודשיא וגוי : ביום החמשה ביומא 34 35 36
חמישאה קריב רב בית אבא לבית שמעון שלמיאל בר צורישדי : קרבנו קורבניה 37
דקריב פיילי וגוי : כף בזיכא חדא מתקל וגוי : פר תור חד וגוי : שעיר צפיר 38 39 40
בר עזין וגוי : ולזבח ולנכסת קודשיא וגוי : ביום הששי ביומא שתיתאה קריב 41 42
רב בית אבא לבני גד אליסף בר דעואל : קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגוי : 43
כף בזיכא חדא מתקלא וגוי : פר תור חד בר תורי וגוי : שעיר צפיר בר עזין 44 45 46
וגוי : ולזבח ולנכסת קודשיא תורין וגוי : ביום השביעי ביומא שביעאה קריב 47 48
רב בית אבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד : קרבנו קורבניה דקריב 49
פיילי וגומר : כף בזיכא חדא מתקל וגומר : פר תור חד בר תורין וגוי : 50 51
שעיר צפיר וגומר : ולזבח ולנכסת קודשיא וגומר : ביום השמיני ביומא תמינאה 52 53 54
קריב רב בית אבא לבני מנשה גמליאל בר פדה צור : קרבנו קורבניה דקריב פיילי 55
וגומר : כף בזיכא חדא מתקל וגומר : פר תור חד וגומר : שעיר צפיר בר עזין וגומר : 56 57 58
ולזבח ולנכסת קודשיא תורין תרין וגומר : ביום התשיעי ביומא תשיעאה קריב רב 59 60
בית אבא לבני בנימן אבידן בר גדעוני : קרבנו קורבניה דקריב וגומר : כף בזיכא חדא מתקל וגומר : פר תור חד בר תורין וגומר : 61 62 63

Die quarto obtulit princeps domus patris filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur. 30 Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. 31 Cochleare unum 32 ponderis &c. 33 Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. 34 Et pro hoſtia ſanctificationum &c. 35 36 Die quinto obtulit princeps domus patris domus Simeon, Selumiel filius Tſuriſchaddai. 37 Oblatio ej⁹ quam obtulit, ſcutella &c. 38 Cochleare unum ponderis &c. 39 Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. 40 Et pro hoſtia ſanctificationum &c. 41 Die ſexto obtulit princeps domus patris filiorum Gad, Eliaſaph filius Dehuel. 42 43 Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. 44 Cochleare unum ponderis &c. 45 Juvencus unus &c. 46 Hircum caprarum &c. 47 Et pro hoſtia ſanctificationum boves &c. 48 49 Die ſeptimo obtulit princeps domus patris filiorum Ephraim, Eliſchama filius Ammihud. 50 51 Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. 52 Cochleare unum ponderis &c. 53 Juvencus unus &c. Hircum &c. 54 55 Et pro hoſtia ſanctificationum &c. Die octavo obtulit princeps domus patris filiorum Manaſſe, Gamaliel filius Pedatſur. 56 57 Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. 58 Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. 59 Et pro hoſtia ſanctificationum boves duos &c. 60 Die nono obtulit princeps domus patris filiorum Binjamin Abidan filius Gideoni. 61 Oblatio ejus quam obtulit, &c. 62 Cochleare unum ponderis, &c. 63 Juvencus unus &c.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* در روزي آن چهارمي مهتر بپسراني راوبن اليصور پسري شدياور * قرباني او كاسهي نقره يكّه 30 31
صد و سي مثقال آن طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد
آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو يكّه بچهي گاو نرميش 32 33
يكّه بره يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات * و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان 34 35
پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان اليصور پسري شدياور * در روزي آن پنجمي 36
مهتر بپسراني شمعون شلوميال پسري صوري شدّي * قرباني او كاسهي نقره يكّه صد و سي مثقال 37
آن طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن
بهديه * سكرهي يكّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو يكّه بچهي گاو نرميش يكّه بره يكّه قدري سالي او 38 39
بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات * و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها 40 41
قدراني سال پنج اين قربان شلوميال پسري صوري شدّي * در روزي آن ششمي مهتر بپسراني 42
جد اليسف پسري دعوال * قرباني او كاسهي نقره يكّه صد و سي مثقال آن طبقي يكّه نقره هفتاد 43
مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكّه ده مثقال 44
طلا پر دخنه * گاو يكّه بچهي گاو نرميش يكّه بره يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه 45 46
بخطات * و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان 47
اليسف پسري دعوال * در روزي آن هفتمي مهتر بپسراني افريم اليشمع پسري عميهود * قرباني او 48 49
كاسهي نقره يكّه صد و سي مثقال آن طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي
ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو يكّه 50 51
بچهي گاو نرميش يكّه بره يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات * و بذبحت آن 52 53
شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان اليشمع پسري عميهود *
* در روزي آن هشتمي مهتر بپسراني منسّه جمليال پسري فده صور * قرباني او كاسهي نقره يكّه 54 55
صد و سي مثقال آن طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد
آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو يكّه بچهي گاو نرميش يكّه بره يكّه 56 57
قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات * و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان 58 59
پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان جمليال پسري فده صور * در روزي آن نهمي مهتر بپسراني 60
بنيمين ابيدن پسري جدعوني * قرباني او كاسهي نقره يكّه صد و سي مثقال آن طبقي يكّه نقره 61
هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكّه ده 62
مثقال طلا پر دخنه * گاو يكّه بچهي گاو نرميش يكّه بره يكّه قدري سالي او بعله * 63

Die quarto princeps filiorum Reuben, Eliſur filius Shedeür. 30 *Oblatio ejus, crater argenteus unus,* 31 *centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:* 32 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:* 33 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum:* 34 *Hœdus caprarum unus pro peccato:* 35 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Eliſur filii Shedeür.* 36 *Die quinto princeps filiorum Shimeon, Shelumiel filius Suri-ſhaddai.* 37 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:* 38 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:* 39 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum:* 40 *Hœdus caprarum unus pro peccato:* 41 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Shelumiel filii Suri-ſhaddai.* 42 *Die ſexto princeps filiorum Gad, Eliaſaph filius Deüel.* 43 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:* 44 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:* 45 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtũ:* 46 *Hœdus caprarũ unus pro peccato:* 47 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Eliaſaph filii Deüel.* 48 *Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim, Eliſhama filius Ammihud.* 49 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:* 50 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:* 51 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum:* 52 *Hœdus caprarum unus pro peccato:* 53 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Eliſhama filii Ammihud.* 54 *Die octavo princeps filiorum Menaſſeh, Gamliel filius Phedah-ſur.* 55 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:* 56 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:* 57 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum:* 58 *Hœdus caprarum unus pro peccato:* 59 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Gamliel filii Phedah-ſur.* 60 *Die nono princeps filiorum Binjamin, Abidan filius Gideoni.* 61 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:* 62 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:* *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum:* 63

שעיר צפיר בר עזין וגומר : ולזבח ולנכסת קודשיא תורין תרין וגומר : ביום 64
העשירי ביומא עשיראה קריב רב בית אבא לבני דן אחיעזר בר עמישדי : 65 66
קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגומר : כף בזיכא חדא וגומר : פר תור חד 67
בר תורין וגומר : שעיר צפיר בר עזין וגומר : ולזבח ולנכסת קודשיא 68 69
וגומר : ביום עשתי עשר ביום תריסר יומא קריב רב בית אבא לבני אשר 70
פגעיאל בר עכרן : קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגומר : כף בזיכא חדא 71 72
וגומר : פר תור חד בר תורין וגומר : שעיר צפיר בר עזין וגומר : ולזבח 73
ולנכסת קודשיא תורין תרין וגומר : ביום שנים עשר יום ביום תריסר יומא 74 75
קריב רב בית אבא לבני נפתלי אחירע בר עינן : קרבנו קורבניה דקריב 76 77
פיילי וגומר : כף בזיכא חדא מתקלא וגומר : פר תור חד בר תורין וגומר : 78
שעיר צפיר בר עזין וגומר : ולזבח השלמים ולניכסת קודשיא תורין תרין 79 80
דיכרי חמשא ברחי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין סדר קורבנא די קריב 81 82
מנכסוי אחירע בר עינן : זאת חנכת המזבח דא חנוכת רבותיה דמדבחא 83
ביום דרביו יתיה מנכסי רברבי ישראל פיילי דכסף תרתיסרי כל קביל תריסר 84
שבטיא מוירקי דכסף תריסר כל קביל נשיאה דבני ישראל בזיכי דדהבא תריסר
כל קבל תריסר מזליא : שלשים מאה ותלתין סלעין הוי מתקלא דפיילתא 85
חדא דכספא כל קביל שנין דהוה יוכבד כד ילידת ית משה ושובעין סילעין הוי
מתקלא דמוירקא חד כל קבל שובעין סבי סנהדרין רבא כל כסף מניא תרין
אלפין וארבע מאה סלעין בסלעי בית קודשא : כפות בזיכי דדהבא תריסרי 86
כל קביל רברבי ישראל מלין קטורת בוסמין טבין מתקל עשר סילעין הוה
מתקלא דבזיכא בסלעי בית קודשא כל קביל עשירתא דביריא כל דהב בזיכיא
מאה ועשרין כל קביל שניא דחיא בהון משה נביא : כל הבקר כל תורי 87
לעלתא תריסר תורא לרב בית אבא דיכרא דיכרין תריסר מטול דיהובדון תריסר
רברבי ישמעאל אמרין בני שנה תריסר מטול דיהובדון תריסר רברבי פרס
ומנחתהון מטול דיעדי כפנא מן עלמא וצפירי עזין תריסר לחטאתא מטול לכפרא על חובי תריסר שבטיא :

64 65 Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum boves duos &c. 66 Die decima obtulit princeps domus patris filiorum Dan, Achiezer filius Ammiſchadai. 67 Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum &c. 68 Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum &c. 69 Die undecimo obtulit princeps domus filiorum Aſſer, Paghiel filius Achran. 70 Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. 71 Cochleare unum &c. Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. 72 Et pro hoſtia ſanctificationum boves duos &c. Die duodecima obtulit princeps domus filiorum Nephtali, Achira filius Enan. 73 Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. 74 Cochleare unum ponderis &c. 75 Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos 76 quinque: hic eſt ordo oblationis, quam obtulit ex ſuis facultatibus 77 Achira filius Enan. 78 Hæc eſt oblatio unctionis altaris, quo die unxerunt 79 ipſum, ex opibus principum Iſrael, ſcutellæ argenteæ duodecim è regione 80 duodecim tribuum, pelves argenteæ duodecim è regione principum filiorum Iſrael, 81 cochlearia aurea duodecim è regione duodecim ſignorum Zodaici. 82 Centum & triginta ſiclorum fuit pondus ſcutellæ unius argenteæ, 83 quot annorum fuit Jokebed quando peperit Moſem, & ſeptuaginta 84 ſiclorum fuit pondus pelvis unius è regione ſeptuaginta ſeniorum ſynedrii magni: 85 omne argentum vaſorum duo millia quadringenti ſicli, 86 juxta ſiclos ſanctuarii. Cochlearia aurea duodecim, è regione principum Iſraelis, plena ſuffitu aromatum bonorum, pondus decem ſiclorum fuit pondus cochlearis *unius*, juxta ſiclos domus ſactuarii, è regione decem verborum: Omne aurum cochlearium centum & viginti, ex adverſo annorum quibus vixit Moſes propheta. 87 Omnes boves pro holocauſto duodecim, bos pro principe domus patris; arietes duodecim ut perderent duodecim principes Iſmael; agni anniculi duodecim, ut perderent duodecim principes Perſidis; & Mincha eorum, ut recederet fames è mundo: & hirci caprarum duodecim pro peccati hoſtia, ad expiandum pro peccatis duodecim tribuum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بزغالهي بزان يكّه بخطات * و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها قدراني 64 65
سال [پنج اين قربان] ابيدن پسري جدعني * در روزي آن دهمي مهتر بپسراني دن احيعزر پسري 66
عمي شدّي * قرباني او كاسهي نقره يكّه صد و سي مثقال آن طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال در 67
مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكّه ده مثقال طلا پر 68
دخنه * گاو يكّه بچهي گاو نرميش يكّه بره يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات، 69 70
* و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان احيعزر 71
پسري عمي شدّي * در روزي يازدهمي مهتر بپسراني اشر فجعيال پسري عكرن * قرباني او كاسهي 72 73
نقره يكّه صد و سي مثقال آن طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني
سميد آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو يكّه بچهي گاو نرميش يكّه 74 75
بره يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات * و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان 76 77
پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان فجعيال پسري عكرن * در روزي دوازدهمي 78
مهتر بپسراني نفتلي احيرع پسري عينن * قرباني او كاسهي نقره يكّه صد و سي مثقال آن 79
طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه *
* سكرهي يكّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو يكّه بچهي گاو نرميش يكّه بره يكّه قدري سال او بعله * 80 81
* بزغالهي بزان يكّه بخطات * و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج 82 83
برّها قدراني سال پنج اين قربان احيرع پسري عينن * اين نوي آن مذبح در روزي مشيحا 84
كردن اويرا ازنزدي مهتراني يسرال كاسهاي نقره دوازده طبقهاي نقره دوازده سكرها طلا
دوازده * صد و سي مثقال آن كاسهي آن يكّه [نقره] و هفتاد آن طبقي آن يكّه همه نقرهي 85
آن پيرايها دو هزار و چهار صد در مثقالي آن خاص * سكرها طلا دوازده پراني دخنه ده ده آن 86
سكره در مثقالي آن خاص همه طلا آن سكرها صد و بيست * همه آن گاو بعله دوازده گاوها 87
نرميشان دوازده برّها قدراني سال دوازده و هديهي ايشان و بزغالهي بزان دوازده بخطات *

Hædus caprarum unus pro peccato: 64 *Et in victimam pacificorum,* 65 *boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Abidan filii Gideoni.* 66 *Die decimo princeps filiorum Dan, Ahiezer filius Ammi-ſhaddai.* 67 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:* 68 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:* 69 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum:* 70 *Hædus caprarum unus pro peccato:* 71 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Ahiezer filii Ammi-ſhaddai.* 72 *Die undecimo princeps filiorum Aſher, Phagiel filius Ochran.* 73 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:* 74 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:* 75 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum:* 76 *Hædus caprarum unus pro peccato:* 77 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Phagiel filii Ochran.* 78 *Die duodecimo princeps filiorum Naphtali, Ahira filius Enan.* 79 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:* 80 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:* 81 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum:* 82 *Hædus caprarum unus pro peccato:* 83 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Ahira filii Enan.* 84 *Hæc fuit initiatio altaris in die ungendi illud, à principibus Iſrael: crateres argentei duodecim, ſcutellæ argenteæ duodecim, paropſides aureæ duodecim.* 85 *Centum ac triginta ſiclorum erat crater unus argenteus, ſeptuaginta ſcutella una: totum argentum vaſorum, bis mille & quadringenti, in ſiclo ſanctuarii:* 86 *Paropſides aureæ duodecim plenæ ſuffitu: decem ſiclorum erat quælibet paropſis, in ſiclo ſanctuarii: totum aurum paropſidum, centum ac viginti ſicli.* 87 *Omnes boves in holocauſtum, duodecim boves, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & munus eorum: & hædi quoque caprarum duodecim pro peccato.*

דגל טֵיקַס מַשְׁרְיַית אֶפְרַיִם לְחֵילֵיהוֹן מַעַרְבָא יִשְׁרוֹן וּמַשִׁרְיָתְהוֹן בְּאַרְבַּעְתֵּי 18
מִילִין מְרַבְּעַן וְטִיקְסֵיהּ הֲוָה מְמֵילַת תְּלַת גַּוְונִין כָּל קֳבֵל תְּלַת מַרְגְּלְיָיתָא
דִבְחוּשְׁנָא קַנְכִּירִין טַרְקִין וְעֵינְעֵינַל וּבֵיהּ חֲקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלַת שִׁבְטַיָא
אֶפְרַיִם מְנַשֶּׁה וּבִנְיָמִין וּבִמְצִיעוּתֵיהּ כְּתִיב וַעֲנָנָא דַיְיָ עֲלֵיהוֹן בִּימָמָא בְּמֵיטַלְהוֹן
מִן מַשְׁרִיתָא וּבֵיהּ הֲוָה חֲקִיק צוּרַת רִיבָא וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא
דִבְנֵי דְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמַע בַּר עַמִּיהוּד׃ וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ אַרְבְּעִין 19
אַלְפִּין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ ועליו וּדְסָמִיכִין לֵיהּ שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי 20
עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר׃ וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן 21
דְשִׁבְטֵיהּ תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִּין וּמָאתָן׃ ומטה וְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִין וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי 22
עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי בִנְיָמִין אֲבִידָן בַּר גִדְעוֹנִי׃ וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן 23
דְשִׁבְטֵיהּ תְּלָתִין וְחַמְשָׁא אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה׃ כל כָּל סְכוּם מִנְיָנַיָא לְמַשְׁרְיַית 24
אֶפְרַיִם מְאָה וּתְמַנֵי אַלְפִּין וּמְאָה לְחֵילֵיהוֹן בִּתְלִיתֵיתָא נַטְלִין׃ דגל טֵיקַס מַשְׁרְיַית 25
דָן לְצִפּוּנָא לְחֵילֵיהוֹן וּבֵית מַשְׁרוְויָיתְהוֹן בְּאַרְבַּעְתֵּי מִילִין מְרַבְּעַן וְטִקְסֵיהּ הֲוָה
מְמֵילַת תְּלַת גַּוְונִין כָּל קֳבֵיל תְּלַת מַרְגְלְיָיתָא דִבְחוּשְׁנָא כְּרוּם יַמָּא וּבִירְלַוַות חַלָּא
וְאַפַּנְטוּר וּבֵיהּ חֲקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלַת שִׁבְטַיָא דָן וְנַפְתָּלִי אָשֵׁר וּבִמְצִיעוּתֵיהּ
חֲקִיק וּמְפָרַשׁ וּבְמֵישְׁרוֹי יֵימַר תּוּב יְיָ שְׁרֵי בִיקָרָךְ בְּגוֹ רִיבְוַות אַלְפַיָא דְיִשְׂרָאֵל
וּבֵיהּ הֲוָה חֲקִיק צוּרַת חִיוֵי חֻרְמַן וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטוֹי דִבְנֵי דָן
אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּי שַׁדָּי׃ וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ שִׁתִּין וּתְרֵין אַלְפִּין 26
וּשְׁבַע מְאָה׃ והחנים וְדִישְׁרַן סְמִיכִין לֵיהּ שִׁבְטָא דְאָשֵׁר וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל 27
חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃ וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן 28
דְשִׁבְטֵיהּ אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִּין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ ומטה וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרַבָּא דַהֲוָה 29
מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן׃ וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן 30
דְשִׁבְטֵיהּ חַמְשִׁין וּתְלַת אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה׃ כל כָּל סְכוּם מִנְיָנַיָא לְמַשְׁרְיַית 31
דָן מְאָה וְחַמְשִׁין וְשׁוּבְעָא אַלְפִּין וְשִׁית מְאָה בְּבַתְרֵיתָא נַטְלִין לְטִיקְסֵיהוֹן׃ אלה
אִלֵין סְכוּם מִנְיָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבָהַתְהוֹן כָּל מִנְיָנֵי מַשְׁרְיָיתָא לְחֵילֵיהוֹן 32
שִׁית מְאָה וּתְלָתָא אַלְפִּין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין׃ והלוים וְלֵיוָאֵי לָא אִתְמְנִיאוּ 33
בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵיכְמָא דְפַקֵיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ ויעשו וַעֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל 34
מַה דְפַקֵד יְיָ יַת מֹשֶׁה הֵיכְדֵין שָׁרַן לְטִיקְסֵיהוֹן וְהֵיכְדֵין נַטְלִין גְּבַר לְזַרְעִיתֵיהּ
לְבֵית אֲבָהָתוֹי׃

ג

ואלה וְאִלֵין יִחוּסֵי אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה דְאִתְיְחָסוּ בְּיוֹמָא דְמַלֵיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּטוּרָא 1
דְסִינַי׃

Vexillum caſtrorum Ephraim per exercitus ſuos ad occidentem ca- 18
ſtrametabuntur: & caſtra eorum extendebantur per quatuor milliaria, &
vexillum ejus erat ex ſerico trium colorum ex adverſo trium lapidum
pretioſorum qui *erant* in pectorali, Lyncurii, Achatis, & Amethyſti, & in
eo inſculpta *erant* & expreſſa nomina trium tribuum, Ephraim, Manaſſe,
& Binjamin, & in medio ejus ſcriptum erat; Et nubes Domini ſuper eos
erat interdiu dum proficiſcerentur ex caſtris, & in eo inſculpta erat
figura pueri: & princeps qui præfectus erat ſuper exercitus tribus
filiorum Ephraim, Eliſchama filius Ammihud. Et exercitus ejus, & 19
ſumma eorum qui *erant* illius tribus, quadraginta millia & quingenti.
Et qui vicini erant illi *erat* tribus Manaſſe: & princeps qui 20
erat præfectus ſuper exercitus tribus filiorum Manaſſe, *erat* Gamaliel
filius Pedatſur. Et exercitus ejus, & numerus eorum qui *erant* illius 21
tribus, triginta & duo millia & ducenti. Tribus quoque Binjamin; & 22
princeps qui erat præfectus ſuper exercitus tribus filiorum Binjamin,
erat Abidan filius Gideoni. Et exercitus ejus, & numerus eorum qui 23
erant illius tribus, triginta & quinque millia, & quadringenti. Omnis 24
ſupputatio numerorum caſtrorum Ephraim, centum & octo millia &
centum, per exercitus ſuos: *& hi* tertio *loco* proficiſcebantur. Vexillum 25
caſtrorum Dan ad ſeptentrionem *erit* cum exercitibus ſuis, & locus
caſtrorum ejus extendebatur per quatuor milliaria, & vexillum ejus
erat ex ſerico trium colorum, ex adverſo trium lapidum pretioſorum
qui *erant* in pectorali, Chryſolithi, Berylli, & Jaſpidis, & in eo inſculpta
erant & expreſſa nomina trium tribuum, Dan, Nephtali, & Aſcher, & in
eo inſculptum erat & expreſſum; Et in caſtris ſuis dicat, Revertere
Domine, habita cum gloria tua in medio myriadum millium Iſrael, & in
eo *etiam* erat expreſſa figura ſerpentis baſiliſci: Porrò princeps qui
præfectus erat ſuper exercitus tribus filiorum Dan, *erat* Achiezer filius
Ammiſchaddai. Et exercitus ejus, & ſumma eorum qui *erant* illius 26
tribus, ſexaginta & duo millia, & ſeptingenti. Et qui caſtrameta- 27
bantur illi vicini *erat* tribus Aſer: princeps verò qui præpoſitus erat
ſuper exercitus tribus filiorum Aſer, *erat* Paghiel filius Ochran. Et 28
exercitus ejus, & numerus eorum qui *erant* tribus illius, quadraginta
& unum millia, & quingenti. Tribus quoque Nephtali: & princeps 29
qui erat præpoſitus ſuper exercitus tribus filiorum Nephtali, Ahira filius
Enan. Et exercitus ejus, & numerus eorum qui *erant* illius tribus, 30
quinquaginta & tria millia, & quadringenti. Omnis ſumma numero- 31
rum exercituum Dan, centum & quinquaginta & ſeptem millia, & ſexcenti:
& hi poſtremo loco proficiſcebantur cum vexillis ſuis. Hæc *eſt* ſumma 32
numerorum filiorum Iſrael, juxta domos patrum ſuorum: omnes ſummæ
caſtrorum per exercitus ſuos *erant* ſexcenta tria millia, & quingenti &
quinquaginta. Levitæ verò non ſunt recenſiti in medio filiorum Iſrael, 33
quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Et fecerunt filii Iſrael, 34
juxta omnia quæ præceperat Dominus Moſi, ſic caſtrametati ſunt per
vexilla ſua, & ſic proficiſcebantur, quiſque per familias ſuas & domos
patrum ſuorum.

CAPUT III.

Iſtæ verò *ſunt* generationes Aharon & Moſis, qui per genealogias nume- 1
rati ſunt, die quo locutus eſt Dominus cum Moſe in monte Sinai.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* علمي لشكرگاهي افريم بسپاهاي ايشان بمغرب و مهتر بپسراني افريم اليشمع پسري عميهود * 18
* و سپاهي او و شمردگاني ايشان چهل هزار و پانصد * و ابر او قبيلهي منشه و مهتر 19 20
بپسراني منشه جمليال پسري فده صور * و سپاهي او و شمردگاني ايشان سي و دو هزار 21
و دويست * و قبيلهي بنيمين و مهتر بپسراني بنيمين ابيدن پسري جدعني * و سپاهي 22 23
او و شمردگاني ايشان سي و پنج هزار و چهار صد * همه آن شمردگاني بلشكرگاهي افريم صد 24
و هشت هزار و صد بسپاهاي ايشان و سيمي منزل بر دارند * علمي لشكرگاهي دن بشمال 25
بسپاهاي ايشان و مهتر بپسراني دن احيعزر پسري عمي شدّي * و سپاهي او و شمردگاني ايشان 26
شصت و دو هزار و هفت صد * و آن فرود آيان ابر او قبيلهي اشر و مهتر بپسراني اشر فجعيال 27
پسري عكرن * و سپاهي او و شمردگاني ايشان چهل و يك هزار و پانصد * و قبيلهي نفتلي 28 29
و مهتر بپسراني نفتلي احيرع پسري عينن * و سپاهي او و شمردگاني ايشان پنجاه و سه هزار 30
و چهار صد * همه آن شمردگان بلشكرگاهي دن صد و پنجاه و هفت هزار و شش صد بآخر 31
منزل بر دارند بعلمهاي ايشان * اينان شمردگاني پسراني يسرال بخانهي پدراني ايشان همه 32
شمردگاني آن لشكرگاها بسپاهاي ايشان شش صد و سه هزار و پانصد و پنجاه * و آن لويان نه 33
شمرده شدند در مياني پسراني يسرال چون آنچه بفرمود ،، مر مشه * بكردند پسراني يسرال چون 34
همه آنچه بفرمود ،، مر مشه همچنين فرود آمدند بعلمهاي ايشان و همچنين منزل بر داشتند
مرد باهلي خانهي او ابر خانهي پدراني او *

* فصل سوم *

* و اينان توليدهاي اهرن و مشه در روزي سخن گفتن ،، مر مشه در كوهي سيني * 1

Vexillum caſtrorū Ephraim per exercitus ſuos, erit ad Occidentem: & princeps filiorū Ephraim, Eliſhama filius Ammihud. Et exercitus ejus 19 *numeratique eorū, quadraginta millia, & quingenti. Et juxta eum erit* 20 *tribus Menaſſeh: & princeps filiorū Menaſſeh, Gamliel filius Phedahſur. Et exercitus ejus numeratique* 21 *eorum, triginta ac duo millia, & ducenti. Tribus item Binjamin: &* 22 *princeps filiorum Binjamin, Abidan filius Gideoni. Et exercitus ejus, nu-* 23 *meratique eorum, triginta & quinque millia, & quadringenti. Omnes nu-* 24 *merati in caſtris Ephraim, centum & octo millia, & centum, per exercitus ſuos: & tertii manſionem removebunt. Vexillum caſtrorum Dan* 25 *erit ad Aquilonem, per exercitus ſuos: & princeps filiorum Dan, Abiezer filius Ammi-ſhaddai. Et exerci-* 26 *tus ejus, numeratique eorū, ſexaginta ac duo millia, & ſeptingenti. Re-* 27 *ſidentes verò juxta eum, erunt tribus Aſher: & princeps filiorū Aſher, Phagiel filius Ochran. Et exercitus* 28 *ejus, numeratique eorum, quadraginta ac unū millia, & quingenti. Tri-* 29 *bus item Naphtali: & princeps filiorum Naphtali, Ahira filius Enan. Et* 30 *exercitus ejus, numeratique eorum, quinquaginta ac tria millia, & quadringenti. Omnes numerati in ca-* 31 *ſtris Dan, centum & quinquaginta ac ſeptem millia, & ſexcenti: in poſtremo loco manſionem removebunt per vexilla ſua. Iſti ſunt numerati* 32 *filiorum Iſrael per domum patrum ſuorū, oēs numerati caſtrorū per exercitus ſuos, ſexcenta ac tria millia, & quingenti & quinquaginta. Cæte-* 33 *rùm Levitæ non fuerunt numerati in medio filiorum Iſrael, quemadmodum præceperat Dominus ipſi Moſheh. Et* 34 *fecerunt filii Iſrael juxta omne quod præceperat Domin' ipſi Moſheh: ſic reſidebit juxta vexilla ſua, & ſic manſionem removerunt, quiſque per familiam ſuam, ſecundum domum patrum ſuorum.*

CAP. III.

Hæ autem ſunt generationes Aharon & Moſheh in die quo locutus eſt Dominus ad Moſheh in monte Sinai. 1

ואלה וְאִלֵין שְׁמָהַת בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָא תַּלְמִידַיָא דְמֹשֶׁה רַבְּהוֹן דְיִשְׂרָאֵל וְאִתְקְרִין 2
עַל שְׁמֵיהּ בְּיוֹמָא דְאִיתְרַבִּיאוּ מְטוּל דְאִתְקְרִיב קֻרְבָּנֵיהוֹן לְשַׁמָּשָׁא׃ וימת וּמִית 3 4
נָדָב וַאֲבִיהוּא קֳדָם יְיָ בְּאִישָׁתָא מְצַלְהֲבָא בִּזְמַן קְרוּבֵיהוֹן אִישָׁתָא נוּכְרֵיתָא מִן
חַפְיָין וּבְנִין לָא הֲווֹ לְהוֹן וְשַׁמֵּשׁ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל אַפֵּי אַהֲרֹן אֲבוּהוֹן׃ וידבר ה'
וּמַלֵיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ הקרב קָרֵב יַת שִׁבְטָא דְלֵוִי וּתְקִים יָתֵיהּ קֳדָם אַהֲרֹן 5
כַּהֲנָא וִישַׁמְּשׁוּן יָתֵיהּ׃ ושמרו וְיִתְפַּלְגוּן לְעֶשְׂרִין וְאַרְבַּע חוּלְקִין וְיִטְרוּן יַת 6 7
מַטַּרְתֵּיהּ וְיַת מַטְרַת כָּל כְּנִישְׁתָּא לִקְדָם מַשְׁכַּן זִימְנָא לְמִפְלַח יַת פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא׃
ושמרו וְיִטְרוּן יַת כָּל מָאנֵי מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיַת מַטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יַת 8
פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא׃ ונתת וְתִתֵּן יַת לֵיוָאֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי מַתְּנָה הִינוּן יְהִיבִין וּמְסִירִין 9
לֵיהּ מִלְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ואת וְיַת אַהֲרֹן וְיַת בְּנוֹי תְּמַנֵי וְיִטְרוּן יַת כְּהוּנַתְהוֹן 10
וְחִילוֹנַי דְיִקְרַב יִתְקְטֵל בְּאֶשָּׁא מְצַלְהֲבָא קֳדָם יְיָ׃ וידבר יי וּמַלֵיל יְיָ עִם מֹשֶׁה 11
לְמֵימַר׃ ואני וַאֲנָא הָא קָרֵיבִית יַת לֵיוָאֵי מִגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלַף כָּל בּוּכְרַיָא פְּתַח 12
וַלְדָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵיוָאֵי׃ כי לי אֲרוּם דִילִי כָּל בּוּכְרָא 13
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דִקְטָלִית כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אַקְדִישִׁית קֳדָמַי כָּל
בּוּכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֵינָשָׁא וְעַד בְּעִירָא דִילִי יְהוֹן אֲנָא יְיָ׃ וידבר ה' וּמַלֵיל יְיָ עִם 14
מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי לְמֵימַר׃ פקד מְנֵי יַת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבָהַתְהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן 15
כָּל דְכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא תִּמְנִינוּן׃ ויפקד וּמְנָא יָתְהוֹן מֹשֶׁה עַל פּוּם 16
מֵימְרָא דַיְיָ הֵיכְמָא דְאִתְפַּקַד׃ ויהיו וַהֲווֹ אִלֵין בְּנֵי לֵוִי בִּשְׁמָהַתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן 17
וּקְהָת וּמְרָרִי׃ ואלה וְאִילֵין שְׁמָהַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי׃ ובני 18
וּבְנוֹי דִקְהָת לְגְנִיסָתְהוֹן עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִיאֵל׃ ובני וּבְנוֹי דִמְרָרִי 19
לְגְנִיסָתְהוֹן מַחְלִי וּמוּשִׁי אִילֵין אִינוּן גְנִיסַת לֵיוָאֵי לְבֵית אֲבָהַתְהוֹן׃ לגרשון 20
לְגֵרְשׁוֹן גְנִיסַת לִבְנִי וּגְנִיסַת שִׁמְעִי אִילֵין הִינוּן גְנִיסַת גֵּרְשׁוֹן׃ פקודיהם 21
סְכוּמְהוֹן בְּמִנְיַין כָּל דְכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא סְכוּמְהוֹן שִׁבְעָתֵי אַלְפִּין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 22

Et hæc ſunt nomina filiorum Aharon ſacerdotum, diſcipulorum Mo- 2
ſis doctoris ipſorum Iſraelitarum: & vocabantur de nomine ejus die 3
quo uncti ſunt, ut offerrent oblationem ſuam ad miniſtrandum. Et 4
mortuus eſt Nadab & Abihu coram Domino igne candente, tempo-
re quo offerrent ignem alienum ex tabernaculis ſuis, & filios non ha-
buerunt: & miniſtravit Eleazar, & Ithamar, in conſpectu Aharon
patris ſui. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Appli- 5
ca tribum Levi, & ſtatue eam coram Aharon ſacerdote, ut mini- 6
ſtrent ei. Et dividantur in viginti quatuor partes, & cuſtodiant cu- 7
ſtodiam ejus, & cuſtodiam univerſæ congregationis, ante taberna-
culum fœderis: ut exequantur miniſterium tabernaculi. Cuſtodiant 8
quoque omnia vaſa tabernaculi fœderis, & cuſtodiam filiorum Iſra-
el: ut exequantur miniſterium tabernaculi. Dabiſque Levitas Aha- 9
roni & filiis ejus: in donum ſunt dati & traditi ipſi à filiis Iſrael.
Aharonem verò & filios ejus recenſebis, ut cuſtodiant ſacerdotium 10
ſuum: & prophanus qui acceſſerit, interficietur igni inflammato à
facie Domini. Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicen- 11
do: Ecce ego applicui Levitas è medio filiorum Iſrael, pro omni- 12
bus primogenitis qui aperiunt vulvam inter filios Iſrael: & mini-
ſtrabunt coram me Levitæ. Quoniam meus eſt omnis primogenitus 13
inter filios Iſrael, à die qua interfeci omnem primogenitum in ter-
ra Ægypti, ſanctificavi coram me omnem primogenitum in Iſrael,
ab homine uſque ad pecus: mea erunt, ego Dominus. Et loquu- 14
tus eſt Dominus cum Moſe in deſerto Sinai, dicendo: Numera 15
filios Levi, juxta domos patrum ſuorum, & proſapias ſuas: omnem
maſculum à filio menſis & ſupra numerabis eos. Numeravit ergò 16
eos Moſes, juxta os ſermonis Domini, quemadmodum juſſus erat.
Fueruntque iſti filii Levi cum nominibus ſuis, Gherſon, Kehath, 17
& Merari. Et iſta ſunt nomina filiorum Gherſon, juxta proſapias 18
ſuas, Libni, & Simei. Filii verò Kehath juxta proſapias ſuas, Am- 19
ram, Jitshar, Hebron, & Uziel. Et filii ipſius Merari juxta proſa- 20
pias ſuas, Machli, & Muſchi: iſtæ ſunt proſapiæ Levitarum, jux-
ta domos patrum ſuorum. De Gherſon, proſapia Libni, & proſa- 21
pia Simei: iſtæ ſunt proſapiæ Gherſon. Summa eorum juxta nu- 22
merum omnis maris, à filio menſis & ſupra, ſumma *inquam* eorum,
ſeptem millia & quingenti.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* و اينان نامهاي پسراني اهرن آن نخست زاد ندب و ابيهوا العزر و ايتمر * اينان نامهايي پسراني 2 3
اهرن آن كهنان آن روغن ماليدگان آنچه پر كرد قرباني ايشان بخدمت كردن * بمرد ندب و ابيهوا 4
بپيشي ،، در نزديك بردني ايشان آتشي بيگانه بپيشي ،، در بياباني سيني و پسراني نه بودند
بايشان و خدمت كرد العزر و ايتمر ابر پيشي اهرن پدري ايشان * سخن گفت ،، بمشه بگفتن * 5
* نزديك آور مر قبيلهي لوي و بياستاني اويرا بپيشي اهرن آن كهن و خدمت كنند اويرا * 6
* و نگاه دارند مر نگاه داشتي او و مر نگاه داشت همه آن جماعت بپيشي خيمهي وعده بكار كردن 7
مر كاري آن مسكن * و نگاه دارند مر همه پيرايهاي خيمهي وعده و مر نگاه داشتي پسراني يسرال 8
بكار كردن مر كاري آن مسكن * و بدهي مر آن لويان باهرن و بپسراني او داده شدگان داده 9
شدگان ايشان باو از نزد پسراني يسرال * و مر اهرن و مر پسراني او بفرمايي و نگاه دارند مر 10
كهونهي ايشان و آن بيگانه آن نزديك شوا كشته آيد * سخن گفت ،، بمشه بگفتن * 11
* و من اينك بستاندم مر آن لويان از مياني پسراني يسرال عوضي همه نخست زاد گشايشي رحم 12
از پسراني يسرال و باشند بمن آن لويان * كه بمن همه نخست زاد در روزي زدن من مر همه 13
نخست زاد در زمين مصر خاص كردم بمن همه نخست زاد در يسرال از آدم تا چهارپا بمن
باشند من ،، * سخن گفت ،، بمشه در بياباني سيني بگفتن * بشمار مر پسراني لوي بخانهي 14 15
پدراني ايشان باهلي خانهي ايشان همه نرينه از قدري ماه و بالا بشماري ايشانرا * بشمرد 16
مشه ايشانرا ابر امري ،، چون آنچه فرموده آمد * بودند اينان پسراني لوي در نامهاي ايشان 17
جرشون و قهت و مرري * و اينان نامهايي پسراني جرشون باهلي خانهاي ايشان لبنى و شمعي * 18
* و پسراني قهت باهلي خانهاي ايشان عمرم و يصهر و حبرون و عزيال * و پسراني مرري 19 20
باهلي خانهاي ايشان محلي و موشي اينان ايشان اهلي خانهاي خانهاي آن لوي بخانهي پدراني
ايشان * لجرشون اهلي خانهاي آن لبني و اهلي خانهاي آن شمعي اينان ايشان اهلي 21
خانهاي آن جرشوني * شمردگاني ايشان در شماري همه نرينه از قدري ماه و بالا شمردگاني 22
ايشان هفت هزار و پانصد *

Et hæc ſunt nomina filiorum Aharonis: primogenitus, Nadab: & Abihu, Eleazar, & Ithamar. Iſta 3 *ſunt nomina filiorum Aharon ſacerdotum oleo unctorum, quorum compleverat oblationem ad miniſtrandum. Mortuus eſt autem Nadab* 4 *& Abihu in præſentia Domini cùm offerrent ignem alienum in præſentia Domini in deſerto Sinai: & filii non fuerunt eis, ac miniſtravit Eleazar & Ithamar coram Aharon patre ſuo. Lo-* 5 *quutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; Applica tribum Levi, ac* 6 *ſtatues eam in præſentia Aharon ſacerdotis, & miniſtrabunt ei: Et* 7 *cuſtodient cuſtodiam ejus, & cuſtodiam totius congregationis coram tabernaculo, ad faciendum opus tabernaculi. Cuſtodient quoque omnia* 8 *vaſa tentorii conventus, cuſtodiámque filiorum Iſrael, ad faciendum opus tabernaculi. Dabis inquam* 9 *Levitas ipſi Aharon & filiis ejus: dati, dati ſunt ei à filiis Iſrael. Aharon autem & filiis ejus præci-* 10 *pies, ut cuſtodiant ſacerdotium ſuum: at extraneus appropinquans, interficietur. Loquutus eſt quoque* 11 *Dominus ad Moſheh, dicendo; Ego* 12 *autem, ecce tuli Levitas è medio filiorum Iſrael, loco omnis primogeniti, apertionis vulvæ, à filiis Iſrael, eruntque mihi Levitæ. Quia mihi* 13 *eſt omne primogenitum: die quo percuſſi omne primogenitum in terra Ægypti, ſanctificavi mihi omne primogenitum in Iſrael: ab homine uſque ad quadrupedem, mihi erunt: ego Dominus. Locutúſque eſt Do-* 14 *minus ad Moſheh in deſerto Sinai, dicendo; Numera filios Levi per* 15 *domos patrum ſuorum, per familias ſuas: omnem maſculum à filio menſis et ſuprà, eos numerabis. Nume-* 16 *ravit itaque Moſheh eos juxta mandatum Domini, quemadmodum juſſus fuerat. Et fuerunt iſti filii* 17 *Levi per nomina ſua; Gerſhon, & Cehath, & Merari. Hæc autem* 18 *ſunt nomina filiorum Gerſhon per familias ſuas; Libni, & Shimei. Porrò filii Cehath per familias* 19 *ſuas; Amram, & Iſhar, & Hebron, & Uzziel. Filii verò Me-* 20 *rari per familias ſuas; Mahli, & Muſhi: iſtæ ſunt familiæ Levi per domum patrum ſuorum. De* 21 *Gerſhon, familia Libnitica, & familia Shimeitica: iſtæ ſunt familiæ Gerſhonitica. Numerati eorum* 22 *in numero omnis maſculi, à filio menſis & ſuprà, numerati, inquam eorum, ſeptem millia, & quingenti.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

משפחות תרתין גניסתא די נפקו מגרשון בתר משכנא ישרון מערבא : 23
ונשיא ורב בית אבא דהוה מתמני על תרתין גניסתא דגרשון אליסף בן לאל : 24
ומשמרת ומטרת בני גרשון במשכן זימנא משכנא ופרסא חופאה ופרסא 25
דבתרע משכן זימנא : וקלעי ולוות דרתא וית פרסא דבתרע דרתא דעל 26
משכנא ועל מדבחא חזור חזור וית אטעוי לכל פולחניה : ולקהת ולקהת 27
גניסתא דעמרם וגניסתא דיצהר וגניסתא דחברון וגניסתא דעזיאל אילין
הינון גניסת קהת : במספר במניין כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמניא 28
אלפין ושית מאה נטרי מטרתא דקודשא : משפחות ארבעת גניסתא די נפקו 29
מקהת ישרון על שידא דמשכנא דרומא : ונשיא ורב בית אבא דהוה מתמני 30
על גניסת קהת אליצפן בר עזיאל : ומשמרת ומטרתהון ארונא ופתורא 31
ומנרתא ומדבחיא ומאני קודשא דישמשון בהון ופרסא וכל פולחניה : ונשיא
ואמרכול דממני על רברבי ליואי אלעזר בר אהרן כהנא הוא הוה שאיל באוריא 32
ותומיא מתחות ידוי ממנן נטרי מטרת קודשא : למררי למררי גניסתא דמחלי 33
וגניסתא דמושי אלין הינון גניסת מררי : פקודיהם סכומהון במנין כל דכורא 34
מבר ירחא ולעילא שיתא אלפין ומאתן : ונשיא ורב בית אבא דהוה מתמני 35
על גניסת מררי צוריאל בר אביחיל על שידא דמשכנא ישרון צפונא : ופקודת
ודמסיר למנטר בני מררי לוחי משכנא ונגרוי ועמודוי וחומרוי וכל פולחניה : 36
ועמודי ועמודי דדרתא חזור חזור וחומריהון וסיכיהון ומתחיהון : והחנים 37
ודי שרן קדם משכן זימנא מדינחא משה ואהרן ובנוי נטרין מטרת 38
מקדשא למטרת בני ישראל וחלוני דיקרב יתקטל באשא מצלהבא מן קדם
יי : כל פקודי כל סכומי מנייני ליואי די מנא משה ואהרן על פום 39
מימרא דיי לגניסתהון כל דכורא מבר ירחא ולעילא עשרין ותרין
אלפין :

Targ. Jonathan B. Uziel.

Duæ proſapiæ, quæ egreſſæ ſunt ex Gherſon, poſt tabernaculum caſtrametabuntur 23
ad occidentem. Et princeps domus patris qui præpoſitus 24
fuit ſuper duas proſapias Gherſonitarum, fuit Eliaſaph filius
Laël. Cuſtodia autem filiorum Gherſon in tabernaculo fœderis *erit* 25
ipſum tabernaculum, & operimentum quo tegitur, & velum oſtii tabernaculi
fœderis. Item aulæa atrii; & velum quod *eſt* in oſtio 26
atrii quod *eſt* juxta tabernaculum & juxta altare per circuitum, &
funes ejus pro omni miniſterio ejus. De Kahath verò *fuit* proſapia 27
Amram, & proſapia Jitſhar, & proſapia Hebron, & proſapia Uziel:
iſtæ ſunt proſapiæ Kehath. Numerus omnis maris à filio menſis 28
& ſupra, octo millia, & ſexcenti, qui cuſtodiant cuſtodiam ſanctuarii.
Quatuor proſapiæ quæ exierunt ex Kehath, caſtrametabuntur ad latus 29
tabernaculi meridionale. Et princeps domus patrum, qui præpoſitus 30
fuit ſuper proſapiam Kehath, *fuit* Eliſaphan filius Uziel. Et cuſtodia 31
eorum arca, & menſa, & candelabrum, & altaria, & vaſa ſanctuarii
quibus miniſtrant: velum quoque & quicquid ad ejus cultum pertinet.
Et ſupremus gubernator, qui præpoſitus *erat* ſuper principes 32
Levitarum, Eleazar filius Aharon ſacerdos: ipſe erat interrogans per
Urim & Tummim, ſub cujus manu conſtituti *erant*, qui cuſtodiebant
cuſtodiam ſanctuarii. De Merari, proſapia Machli, & proſapia Muſchi: 33
iſtæ ſunt proſapiæ Merari. Summa eorum juxta numerum omnis primogeniti 34
à filio menſis & ſupra, ſex millia & ducenti. Et princeps domus 35
patrum qui fuit præpoſitus ſuper proſapiam Merari, *fuit* Tſuriel filius
Abichail: ad latus tabernaculi caſtrametabuntur ad ſeptentrionem. Et 36
quæ tradita ſunt ad cuſtodiendum filiis Merari, *fuerunt* tabulæ tabernaculi,
& vectes ejus, & columnæ ejus, & baſes ejus, & quicquid eſt de
miniſterio ejus. Columnæ quoque atrii per circuitum, & baſes earum, 37
& clavi earum, & funes earum. Qui verò caſtra ponant ante 38
tabernaculum fœderis ad orientem, Moſes & Aharon, & filii ejus,
cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarii, & cuſtodiam Iſrael: & prophanus
qui acceſſerit interficietur igne inflammato à facie Domini. Omnes 39
ſummæ numerorum Levitarum, quos numeravit Moſes & Aharon
juxta os ſermonis Domini per proſapias ſuas, omnes maſculi à filio
menſis & ſupra, viginti duo millia.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

23 24 * [اهلي] خانهاي آن جرشوني پسي آن مسكن فرود آيند بمغرب * و مهتر خانهي پدر بجرشوني
25 اليسف پسري لال * و نگاه داشتي پسراني جرشون درخيمهي وعده آن مسكن و آن خيمه
26 و پوشش او و حجابي درگاهي خيمهي وعده * و پردهاي آن سرا و مر حجابي درگاهي آن سرا آنچه
27 ابر آن مسكن و ابر آن مذبح گرداگرد و مر طنابهاي او بهمه كاري او * و بقهت اهلي
خانهي آن عمرمي و اهلي خانهي آن يصهري و اهلي خانهي آن حبروني و اهلي خانهي
28 آن عزيالي اينان ايشان اهلي خانهاي آن قهتي * درشماري همه نرينه از قدري ماه و بالا
29 هشت هزار و شش صد نگاه داراني نگاه داشتي آن خاص * اهلي خانهاي پسراني قهت فرود
30 آيند ابر پايهي آن مسكن بجنوب * و مهتري خانهي پدر باهلي خانهاي آن قهتي
31 اليصفن پسري عزيال * و نگاه داشتي ايشان آن صندوق و آن خوان و آن چراغپايه و آن
مذبحها و پيرايهاي آن خاص آنچه خدمت كنند در ايشان و آن حجاب و همه كار او *
32 * و مهتري مهتراني آن لوي العزر پسري اهرن آن كهن گماشتهي نگاه داراني نگاه داشت آن
33 خاص * لمرري اهلي خانهي آن محلي و اهلي خانهي آن موشي اينان ايشان اهلي
34 خانها مرري * شمردگاني ايشان در شماري همه نرينه از قدري ماه و بالا شش هزار
35 و دويست * و مهتر خانهي پدر باهلي خانهاي مرري صوريال پسر ابيحيل ابر پايهي آن
36 مسكن فرود آيند بشمال * و گماشتهي نگاه داشتي پسراني مرري تختهاي آن مسكن
و پشتيوانهاي او و ستونهاي او و بون ستونهاي او و همه پيرايهاي او و همه كاري او *
37 * و ستونهاي آن سرا گرداگرد و بون ستونهاي ايشان و ميخهاي ايشان و طنابهاي ايشان *
38 * و آن فرود آيان بپيشي آن مسكن بمشرق بپيشي خيمهي وعده بمشرق مشه
و اهرن و پسراني او نگاه داران نگاه داشت آن مقدش بنگاه داشتي پسراني يسرال و آن
39 بيگانهي آن نزديك شوا كشته آيد * همه شمردگاني آن لويان آنچه بشمرد مشه و اهرن
ابر امري :: باهلي خانهاي ايشان همه نرينه از قدري ماه و بالا بيست و دو
هزار *

Familiæ Gerſhoniticæ poſt taber- 23
naculum reſidebunt ad Occiden-
tem. Et princeps domûs patris 24
Gerſhonitarum, Eliaſaph filius
Laël. Cuſtodia autem filiorum 25
Gerſhon in tentorio conventûs, e-
rit tabernaculum, & tentorium,
& operimentum ejus, & aulæ-
um oſtii tentorii conventûs: Cor- 26
tinæ item atrii, & auleum oſtii
atrii quod erat juxta tabernacu-
lum, & juxta altare circumcirca,
funes quoque ejus ad omne opus e-
jus. Et de Cehath, familia Amra- 27
mitica, & familia Iſharitica, &
familia Hebronitica, & familia
Uzzielitica: iſtæ ſunt familiæ Ce-
hathiticæ. In numero omnis maſ- 28
culi à filio menſis & ſuprà, fuerunt
octo millia & ſexcenti, cuſtodien-
tes cuſtodiam ſanctuarii. Familiæ 29
filiorum Cehath reſidebunt juxta
baſim tabernaculi ad Meridiem.
Et princeps domûs patris familia- 30
rum Cehathitarum, Eliſaphan fi-
lius Uzziel. Cuſtodia autem eorum 31
erit arca, & menſa, & candela-
brum, & altaria, & vaſa ſanctua-
rii quibus miniſtrabunt, & auleum,
& univerſum opus ejus. Porrò prin- 32
ceps principum Levitarum erit
Eleazar filius Aharon ſacerdotis:
præfectura cuſtodientium cuſtodiam
ſanctuarii, ei erit. De Merari, fa- 33
milia Mahlitica & familia Mu-
ſhitica: iſtæ ſunt familiæ Merari.
Numerati eorum in numero omnis 34
maſculi à filio menſis & ſuprà, ſex
millia ac ducenti. Et princeps 35
domûs patris familiarum Merari,
Suriel filius Abihail: juxta baſim
tabernaculi reſidebunt ad Aquilonē.
Præfectura autem cuſtodiæ filiorum 36
Merari, erunt tabulæ tabernacu-
li, & vectes ejus, & columnæ e-
jus, & ſtylobatæ ejus, omniaque
vaſa ejus, & univerſum opus ejus:
Columnæ quoque atrii circumcirca, 37
& ſtylobatæ earum, & clavi ea-
rum, & funes earum. Reſidentes 38
verò coram tabernaculo ad Orien-
tem, ad anteriora inquam tento-
rii conventûs ad Orientem, erunt
Moſheh & Aharon, filiique ejus
cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarii,
in cuſtodiam filiorum Iſrael: extra-
neus autem appropinquans, interfi-
cietur. Omnes numerati Levita- 39
rum, quos numeravit Moſheh &
Aharon juxta mandatum Domini
per familias eorum, omnis maſcu-
lus à filio menſis & ſuprà, vigin-
ti ac duo millia.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר ואמר יי למשה מני כל בוכריא דוכריא בבני ישראל מבר ירחא ולעילא 40
וקביל ית סכום מניין שמהתהון : ולקחת ותקריב ית ליואי קדמי אנא יי חלף 41
כל בוכריא בבני ישראל וית כל בעירא דליואי חלף כל בוכרא בבעירא דבני
ישראל : ויפקד ומנא משה היכמא דפקיד יי יתיה ית כל בוכריא בבני ישראל : 42
ויהי והוון כל בוכריא דוכריא בסכום מניין שמהן מבר ירחא ולעילא לסכום 43
מנייניהון עשרין ותרין אלפין מאתן ושובעין ותלתא : וידבר הי ומליל יי עם משה 44
למימר : קח קריב ית ליואי חלף כל בוכרא בבני ישראל וית בעירת ליואי 45
חלף בעיריהון ויהון משמשין קדמי ליואי אנא יי : ואת פדויי וית פרקוני 46
מאתן ושובעין ותלתא מה דאשתיירו על ליואי מבוכריא דבני ישראל : ולקחת
ותסב חמשא חמשא סלעין לגולגלתא בסלעי קודשא תסב עשרין מעין סלעא : 47
ונתתה ותיתן כספא לאהרן ולבנוי פרקוני מה דמשתיירין בהון : ויקח ונסיב 48
משה ית פורקנהון מן מה דמייתרין על פירקוני ליואי : מאת מלות בוכריא 49 50
דבני ישראל נסיב ית כספא אלף ותלת מאה ושתין וחמש סלעין בסלעי
קודשא : ויתן ויהב משה ית כסף פרקונא לאהרן ולבנוי על פם מימרא דיי 51
היכמא דפקיד יי ית משה :

ד

וידבר ומליל יי עם משה למימר : נשא קבילו ית חושבן בני קהת מגו בני 1 2
לוי לגניסתהון לבית אבהתהון : מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין 3
שנין כל דאתי לחילא למעבד עיבידתא במשכן זמנא : זאת דא פולחנת בני קהת 4
במשכן זמנא קודש קודשיא : ובא ועליל אהרן ובנוי בזמן מיטל משריתא ויפרקון 5
ית פרגודא דפרסא ויכסון ית ארונא דסהדותא : ונתנו ויתנון עלוי חופאה 6
דמשך ססגונא ויפרשון לבוש שזיר עלוי
מלעילא וישוון אריחוי : ועל פתור 7
לחים אפיא יפרסון לבוש דתכלא ויתנון עלוי ית פילוותא וית בזיכיא וית מנקייתא
וית קסוות ניסוכא ולחים תדירא עלוי יהי :

ירושלמי 7 ית פילתא :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Præterea dixit Dominus ad Moſem; Numera omnes primogenitos maſculorum 40
inter filios Iſrael, à filio menſis & ſupra, & recipe ſummam
numeri nominum eorum. Et applica Levitas coram me, ego Dñs, pro 41
omnibus primogenitis inter filios Iſrael, & omnia pecora Levitarum pro
omnibus primogenitis pecorum filiorum Iſrael. Numeravitque Moſes, 42
ſicut ei præceperat Dominus, omnes primogenitos filiorum Iſrael. Et 43
fuerunt omnes primogeniti maſculi juſta ſummam numeri nominum ipſorum,
à filio menſis & ſupra, juxta ſummam numeri ipſorum, viginti duo
millia, ducenta & ſeptuaginta tria. Et locutus eſt Dominus cum Moſe, 44
dicendo: Applica Levitas pro omni primogenito inter filios Iſrael, 45
& pecora Levitarum pro pecoribus eorum: ut ſint miniſtrantes
coram me Levitæ, ego Dominus. Et pro redemptionibus ducentorum 46
ſeptuaginta trium, quibus ſuperantur Levitæ à primogenitis filiorum
Iſrael. Accipies quinque ſiclos pro quolibet capite: juxta ſiclos ſanctuarii 47
accipies, viginti obolorum ſiclus erit. Dabiſque argentum 48
Aharoni & filiis ejus, pro redemptionibus eorum qui ſuperſunt inter
eos. Et accepit Moſes redemptionem eorum, ab his qui ſuperabant 49
redemptiones Levitarum. A primogenitis filiorum Iſrael accepit pecuniam 50
iſtam, mille trecentos ſexaginta quinque ſiclos juxta ſiclos
ſanctuarii. Et dedit Moſes argentum redemptionis Aharoni & filiis 51
ejus juxta os ſermonis Domini: ſicut præceperat Dominus Moſi.

CAP. IV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe *& cum Aharone*, dicendo: 1
Capite numerum filiorum Kehath è medio filiorum Levi, ſecundùm 2
proſapias ſuas & domos patrum ſuorum. A filio triginta annorum 3
& ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, omnium qui egrediuntur
ad militiam, ut exequantur miniſterium in tabernaculo fœderis.
Hoc eſt miniſterium filiorum Kehath in tabernaculo fœderis, ſanctum 4
ſanctorum. Ingrediatur autem Aharon & filii ejus tempore quo movenda 5
ſunt caſtra, ut deponant velum interſtitii, & tegant *eo* arcam
teſtimonii. Et ponant ſuper illam operimentum pellium taxorum, & 6
& expandant veſtem retortam ſuper ipſum deſuper, & ponant vectes
ejus. Et ſuper menſam panum 7
propoſitionis expandant veſtimentum
hyacinthinum, & ponant ſuper
eam pateras, & cochlearia, & phialas, & cyathos libationis: ſed
& panes erunt jugiter ſuper eam.

Hieroſ. 7. *Phialas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

40 * گفت :: بمشه بشمار همه نخست زاد نرينه بپسراني يسرال از قدري ماه و بالا و حسيب كن مر
41 شماري نامهاي ايشان * و بستاني مر آن لويان بمن من :: عوضي همه نخست زاد پسراني يسرال
42 و مر چهارپايي آن لويان عوضي همه نخست زاد درچهارپايي پسراني يسرال * بشمرد مشه چون آنچه
43 فرمود :: اويرا مر همه نخست زاد در پسراني يسرال * بود همه نخست زادي نرينه در شماري نامها از
44 قدري ماه و بالا بشمردگاني ايشان بيست و دو هزار و دويست * سخن گفت :: بمشه بگفتن *
45 * بستان مر آن لويان عوضي همه نخست زاد در پسراني يسرال و مر چهارپايي آن لويان عوضي
46 چهارپايي ايشان و باشند بمن آن لويان من :: * و مر خلاصي آن دويست هفتاد و سه آن زياد
47 باشان ابر آن لويان از نخست زادي پسراني يسرال * و بستاني پنج پنج مثقالها بسرمره در مثقال
48 آن خاص بستاني بيست دانك آن مثقال * و بدهي آن سيم باهرن و بپسراني او خلاصي آن
49 زياد باشان در ايشان * بستاند مشه مر سيمي آن خلاصي از نزد آن زياد باشان ابر
50 خلاصي آن لويان * از نزد نخست زادي پسراني يسرال بستاند مر آن سيم هزار و سه صد
51 و شست و پنج در مثقال آن خاص * بداد مشه مر سيمي آن خلاصي باهرن و بپسراني او ابر امري
:: چون آنچه فرمود :: مر مشه *

* فصل چهارم *

1 2 * سخن گفت :: بمشه و باهرن بگفتن * بشمار مر سري پسراني قهت در مياني پسراني لوي باهلي
3 خانهاي ايشان بخانهي پدراني ايشان * از قدري سي سال و بالا و تا قدري پنجاه سال همه آيا
4 بسپاه بكردن كار درخيمهي وعده * اين كاري پسراني قهت درخيمهي وعده خاصي آن
5 خاصها * و بيايد اهرن و پسراني او در منزل بر داشتن آن لشكرگاه و فرود آورند مر پردهي
6 آن حجاب و بپوشند در آن مر صندوقي آن گواه گرفت * و بدهند ابر او پوشش پوست اسچ
7 گسترند جامهي جمله كبود از بالا و بنهند باهوهاي او * و ابر خواني آن دو رويه بگسترند
جامهي كبود و بدهند ابر او مر آن كاسها و مر آن چمچها و مر آن نيها و مر آن سيخها آن
پوشش و ناني آن هميشه ابر او باشد *

Et dixit Dominus ad Moſheh; Nu- 40
mera omnem primogenitum maſcu-
lum in filiis Iſrael ab ætate menſis
& ſuprà, & computa numerum nomi-
num eorum. Capiéſque Levitas 41
mihi (ego Dominus) loco omnium
primogenitorum filiorum Iſrael, &
quadrupedes Levitarum loco omni-
um primogenitorum in quadrupe-
dibus filiorum Iſrael. Numeravit 42
itaque Moſheh quemadmodum præ-
ceperat ei Dominus, omnem primo-
genitum in filiis Iſrael. Fuerunt- 43
que omnes primogeniti maſculi, in
numero nominum, ab ætate menſis &
ſupra, per numeratos eorum, vi-
ginti ac duo millia, & ducenti.
Loquutúſque eſt Dominus ad Mo- 44
ſheh, dicendo; Cape Levitas loco 45
omnium primogenitorum in filiis Iſ-
rael, & quadrupedes Levitarum
loco quadrupedum eorum, eruntque
mihi Levitæ: ego Dominus. Por- 46
rò redemptioni ducentorum ſeptua-
ginta ac trium redundantium ſupra
Levitas ex primogenitis filiorum
Iſrael, Accipies quidem quinos ſiclos 47
per capitis computum, ſecundum ſi-
clum ſanctuarii accipies: vigin-
ti obolorum eſt ſiclus. Dabiſque 48
ipſum argentum Aharoni & filiis
ejus, redemptionem ſcil. exuperantium
in illis. Accepit itaque Moſheh 49
argentum redemptionis à redundan-
tibus ſupra redemptionem Levita-
rum: A primogenitis filiorum Iſ- 50
rael accepit argentum, mille trecen-
tos ſexaginta quinque ſiclos in ſiclo
ſanctuarii. Deditque Moſheh ar- 51
gentum redemptionis Aharoni & fi-
liis ejus, juxta mandatum Domini,
quemadmodum præceperat Dominus
ipſi Moſheh.

CAP. IV.

Loquutúſque eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh & Aharon, dicendo; Numera 2
capita filiorum Cehath de medio fi-
liorum Levi, per familias ſuas, per
domum patrum ſuorum, Ab ætate tri- 3
ginta annorum & ſuprà, uſque ad
ætatē quinquaginta annorum, omnis
venientis in exercitum ad facien-
dum opus in tentorio conventûs.
Iſtud erit opus filiorum Cehath in 4
tentorio conventûs, Sanctum ſancto-
rum. Veniet autem Aharon & filii 5
ejus quando manſiones removebunt
caſtra, & deponent velū diſcluſoriū,
& operient illo arcam teſtimonii.
Ponéntque ſuper illam operimentum 6
pellis hircinæ, & expandent veſti-
mentum cæruleum deſupèr, & im-
ponent baculos ejus. Et ſuper men- 7
ſam panis biſacis expandent ve-
ſtimentum cæruleum, dabúntque ſu-
per eam crateres, & cochlearia,
& calamos, & obelos operimenti:
& panis jugis ſuper eam erit.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ופרשו ויפרשון עלוי לבוש צבע זהורי ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא וישוון 8
ית אריחוי: ולקחו ויסבון לבוש דתיכלא ויכסון ית מנרתא דאנהורי וית 9
בוצינהא וית מלקטייא וית מחתייתא וית
כל מני שמושא דישמשון לה בהון:
ונתנו ויתנון יתה וית כל מנהא לחופאה 10
דמשך ססגונא ויתנון על אסלא: ועל מובח ועל מדבחא דדהבא יפרסון לבוש 11
תיכלא ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא וישוון ית אריחוי: ולקחו ויסבון 12
ית כל מאני שמושא די ישמשון בהון בקודשא ויתנון ללבוש דתכלא ויכסון יתהון
בחופאה דמשך ססגונא ויתנון על קופא:
ודשנו וידדרון ית מדבחא ויפרסון עלוי 13
לבוש ארגוון: ונתנו ויתנון עלוי ית כל מנוי דישמשון עלוי בהון ית מחתייתא 14
וית משלייתא וית מגרופייתא וית מזירקיא כל מאני מדבחא ויפרשון עלוי חופאה
דמשך ססגונא וישוון אריחוי: וכלה ויפסוק אהרן ובנוי לכסאה ית קודשא וית 15
כל מאני קודשא בזמן מיטל משריתא ומן בתר כדין ייעלון בני קהת למסוברא
ולא יקרבון לקודשא דלא ימותון באשא מצלהבא דין מטול בני קהת במשכן
זמנא: ופקדת ודמסיר לאלעזר בר אהרן כהנא משחא דאנהרותא וקטרת 16
בוסמיא ומנחת דתדירא ומשחא דרבותא מסרת כל משכנא וכל דביה
בקודשא ובמנוי: וידבר הי ומליל יי עם משה למימר: אל תכריתו לא 17 18
תסתקפון לשיצאה ית שבטא דגניסת קהת מגו ליואי: וזאת ודא תקנתא 19
עבידו להון ויחון בחיי דצדיקי ולא ימותון באשא מצלהבא ויזוחון עיניהון
מן בית קודש קודשיא בזמן מקרבהון לתמן אהרן ובנוי ייעלון וימנון יתהון
גבר גבר על פולחניה ולמטוליה:
ולא ולא ייעלון למתחמייא כד ייעלון 20
כהניא לשיקוע מאני קודשא דלא
ימותון באשא מצלהבא:

ירושלמי 9 מלקטיא:
10 על קופה:

ירושלמי 13 וירדון ית מדבחא:

ירושלמי 20 ולא יעלון ליואי למחמי
כד יהוון כהניא משקעין מני בית קודשא
דלא ימותון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et expandant ſuper ea veſtem coccineam, & operiant ipſam operimento 8
ex pelle taxorum, & immittant vectes ejus. Et tollant veſtem 9
hyacinthinam, & tegant candelabrum luminaris, & lucernas ejus,
& forcipes, & emunctoria ejus:
& omnia vaſa miniſterii, quibus ei
miniſtrant. Et ponent ipſum & 10
omnia vaſa ejus intra operimentum
de pelle taxorum, atque collocabunt ſupra vectem. Et ſuper altare 11
aureum expandent veſtem hyacinthinam, & tegent ipſum operimento
ex pelle taxorum, & indant vectes ejus. Et accipient omnia vaſa 12
miniſterii, quibus miniſtrant in ſanctuario, & involvent veſte hyacinthina,
& tegent ea operimento ex pelle taxorum, atque imponent
vecti. Et auferent cineres ab altari, 13
& tegent ipſum veſte purpureâ.
Et ponent ſuper ipſum 14
omnia vaſa ejus, quibus ſuper
ipſum utuntur; pateras carbonarias, fuſcinulas, palas, & omnia vaſa
altaris: & expandent ſuper ipſum operimentum de pelle taxorum, &
imponent vectes ejus. Cúmque ceſſaverint Aharon & filii ejus tegere 15
ſanctuarium & omnia vaſa ſanctuarii, tempore profectionis caſtrorum,
poſtea veniant filii Kehath ad portandum, neque accedant ad
ſanctuarium ne moriantur igni inflammato: hoc eſt onus filiorum Kehath
in tabernaculo fœderis. Et quod traditum eſt Eleazaro filio Aharonis 16
ſacerdoti, oleum luminaris, & incenſum aromaticum, & Mincha
jugis *hoſtia*, et oleum unctionis, & cuſtodia totius tabernaculi,
& omnium quæ in eo erant, in ſanctuario et in vaſis ejus. Et loquutus 17
eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Ne occaſionem præbeatis, ut 18
deleatur tribus familiæ Kehath è medio Levitarum. Hanc inſtitutionem 19
facietis illis, ut vivant vitâ juſtorum, & non moriantur igne
inflammato, levabunt oculos ſuos à domo ſancti ſanctorum quo tempore
accedent eò: Aharon & filii ejus ingrediantur, & conſtituant
eos unumquemque ad miniſterium ſuum & ad onus ſuum.
Neque ingrediantur ad videndum, 20
cum ingrediuntur ſacerdotes
ad tegendum vaſa ſanctitatis,
ut non moriantur igne inflammato.

Hieroſ. 9 *Forcipes.*
10 *Supra vectem.*

Hieroſ. 13 *Et decinerabunt altare.*

Hieroſ. 20 *Et non ingredientur Levitæ ad videndum, quando ſacerdotes tegent vaſa domus ſanctuarii, ut non moriantur.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبگسترنه ابر ايشان جامهي قرمز رنگ وبپوشند اويرا در پوششي پوست اسخ 8
وبنهند مر باهوهاي او * وبستانند جامهي كبود وبپوشند مر چراغپايهي آن روشنائي 9
ومر چراغهايي آن ومر كلبتينهايي آن ومر مجمرهايي آن ومر همه پيرايهاي روغني
آن آنچه خدمت كنند [بآن] در ايشان * وبدهند آنرا ومر همه پيرايهايي آن 10
بپوششي پوست اسخ وبدهند ابر آن زنبر * وابر مذبحي آن طلا بگسترند جامهي 11
كبود وبپوشند اويرا در پوششي پوستي اسخ وبنهند باهوهايي او * وبستانند مر 12
همه پيرايهايي آن خدمتي آنچه خدمت كنند در ايشان درخاص وبدهند بجامهي كبود
وبپوشند ايشانرا درپوششي پوست اسخ وبدهند ابرآن زنبر *وخاكستر بر دارند مر آن 13
مذبح وبگسترند ابر او جامهي ارغوان * وبدهند ابراو مر همه پيرايهايي او آنچه خدمت 14
كنند ابر او در ايشان مر آن مجمرها مر آن چنگالها ومر آن كفچها ومر آن طبقها همه آن
پيرايهايي آن مذبح وبگسترند ابر او پوششي پوست اسخ وبنهند باهوهاي او* وتمام كند 15
اهرن وپسراني او بپوشيدن مر آن خاص ومر همه پيرايهاي آن خاص در منزل بر داشتني آن
لشكرگاه وپس همچنين بيايند پسراني قهت ببر داشتن ونه رسند بآن خاص وبميرند اينان
باري پسراني قهت در خيمهي وعده *وگماشتگي العزر پسري اهرن آن كهن روغني 16
آن روشنايي ودخنهي آن بوي ابزار وهديهي آن هميشه وروغني آن ماليدن
گماشتهي همه آن مسكن وهمه آنچه درو در خاص ودر پيرايهايي او * سخن گفت :: 17
بمشه وباهرن بگفتن *نه نيست كنيد مر قبيلهي اهلي خانهايي آن قهتي از مياني آن 18
لويان * اين بكنيد بايشان وبزيند ونه ميرند در نزديك شدني ايشان مر خاصي آن 19
خاصها اهرن وپسراني او بيايند وبنهند ايشانرا مرد مرد ابر كاري او وبباري او * ونه 20
آيند بديدن چون پوشيدن مر آن خاص وبميرند *

Et expandent ſuper illa veſtimentum 8
coccinum, operiéntque illud operimento
pellis hircinæ, poſteà imponent
baculos ejus. Accipient præterea 9
veſtimentum cæruleum, et operient
candelabrum luminaris, &
lucernas ejus, & forcipes ejus, &
thuribula ejus, & omnia vaſa olei
ejus quibus miniſtrant ei. Dabúntq; 10
illud & omnia inſtrumenta ejus in
tegumento pellis hircinæ, & dabunt
ſuper vectabulum. Super altare autem 11
aureum expandent veſtimentum
cæruleum, & operient illud operimento
pellis hircinæ, ponéntque baculos
ejus. Accipient quoque omnia 12
vaſa miniſterii quibus miniſtrabunt
in ſanctuario, & dabunt in veſtimento
cæruleo, operiéntque illa operimento
pellis hircinæ, & dabunt
ſuper vectabulum. Cinerem etiam 13
auferent ab altari, & expandent
ſuper illud veſtimentum purpureum.
Dabúntque ſuper illud omnia vaſa 14
ejus quibus miniſtrant ſuper ipſum,
thuribula, uncos, & ſpathas, &
ſcutellas, cuncta vaſa altaris: &
expandent ſuper illud operimentum
pellis hircinæ, & imponent baculos
ejus. Quum autem finem fecerit 15
Aharon ac filii ejus operiendi ſanctuarium,
& omnia vaſa ſanctuarii,
quando manſionem removebunt
caſtra, tum poſteà venient filii Cehath
ad portandum: ut non accedant
ad ſanctuarium, & moriantur:
Iſta ſunt onus filiorum Cehath
in tentorio conventûs. Præ- 16
fectura autem Eleazar filii Aharon
ſacerdotis, oleum luminaris,
& ſuffitus aromaticus, & munus
juge, & oleum unctionis: præfectura
totius tabernaculi, &
omnium quæ in eo, in ſanctuario &
vaſis ejus. Loquutúſque eſt Do- 17
minus ad Moſheh & Aharon dicendo;
Ne annihiletis tribum 18
familiarum Cehathitarum de medio
Levitarum. Sed hoc facite eis, 19
tunc vivent, & non morientur
cùm appropinquârint ad ſancta
ſanctorum: Aharon & filii ejus
veniant ac diſponant eos, quemque
virum ad opus ſuum & onus
ſuum. Nec veniant ad videndum 20
inter operiendum ſanctuarium, ne
moriantur.

תרגום יונתן בן עוזיאל

וידבר ומליל יי עם משה למימר: נשא קביל ית חושבן בני גרשון אוף 21 22
הינון לבית אבהתהון לגניסתהון: מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר 23
חמשין שנין תמני יתהון כל דאתי לחיילא חילא למעבד עבידתא במשכן
זמנא: וזאת דא היא פולחנת גניסת גרשון למפלח ולמטול: ונשאו 24
ויטלון ית יריעת משכנא וית משכן זמנא חופאיה וחופאה דססגונא דעלוי 25
מלעילא וית פרסא דתרע משכן זמנא: ואת וית ווילוות דרתא וית פרסא 26
דמעלנא דתרע דרתא דעל משכנא חזור חזור וית אטוניהון וית כל מאני
פולחנהון וית כל מה דיתמסר להון ויפלחון: על פי על מימרא דאהרן ובנוי 27
יהי כל פולחן בני גרשון לכל מטולהון ולכל פולחנהון ותמנון עליהון במטרא ית
כל מטולהון: זאת דא היא פולחנת גניסת בני גרשון במשכן זמנא 28
ומטרתהון ביד איתמר בר אהרן כהנא: בני בני מררי לגניסתהון לבית 29
אבהתהון תמני יתהון: מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין 30
תמנינון כל דאתי לחילא למפלח ית פולחן משכן זמנא: וזאת ודא מטרת 31
מטולהון לכל פולחנהון במשכן זמנא לוחי משכנא ונגרוי ועמודוי וחומרוי: ועמודי
ועמודי דרתא חזור חזור וחומריהון וסיכיהון ומתחיהון לכל מאניהון ולכל 32
פולחנהון ובשמהן תמנון ית כל מני מטרת מטולהון: זאת דא היא פולחנת 33
גניסת בני מררי לכל פולחנהון במשכן זמנא בידא דאיתמר בר אהרן כהנא:
ויפקד ומנא משה ואהרן ית בני קהת לגניסתהון ולבית אבהתהון: מבן 34
מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא 35
במשכן זמנא: ויהיו והוו סכומהון לגניסתהון תרין אלפין ושבע מאה וחמשין: 36
אלה אלין מנין סכומי גניסת קהת כל דפלח במשכן זמנא די מנא משה ואהרן 37
על פום מימרא דיי בידא דמשה: ופקודי ומנין סכומי בני גרשון לגניסתהון 38
ולבית אבהתהון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

SECT. XXX.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Tolle *quoque* ſummam 21 22
filiorum Gherſon etiam ipſorum, juxta domos patrum ſuorum juxta
proſapias ſuas: A filio triginta annorum & ſupra uſque ad filium 23
quinquaginta annorum numerabis eos, omnem qui procedit ad bellum,
ut exequatur miniſterium in tabernaculo fœderis. Hoc autem eſt miniſterium 24
proſapiæ Gherſon, ut miniſtrent & portent. Portent autem 25
cortinas tabernaculi, & tabernaculum fœderis, operimentum ejus, &
operimentum taxorum quod eſt ſuper illud in ſupremo loco, & aulæum
portæ tabernaculi fœderis. Aulæa quoque atrii, & velum quod 26
eſt in introitu portæ atrii, quod eſt ſuper tabernaculum per circuitum,
& funes eorum, & omnia vaſa miniſterii eorum, & omnia quæ
traduntur eis ut exequantur. Juxta verbum Aharonis & filiorum ejus 27
erit omne miniſterium filiorum Gherſon, per omnia onera ſua, &
per omnia miniſteria ſua: & conſtituatis ſuper eos in cuſtodia omnia
onera eorum. Hoc eſt miniſterium proſapiæ filiorum Gherſon in tabernaculo 28
fœderis, & cuſtodia illorum erit ſub manu Ithamar filii
Aharon ſacerdotis. Filios *etiam* Merari per proſapias ſuas & domos 29
patrum ſuorum numerabis. A filio triginta annorum & ſupra uſque 30
ad filium quinquaginta annorum numerabis eos, quicunque ad militiam
procedit, ut exequatur miniſterium tabernaculi fœderis. Hæc autem 31
eſt cuſtodia oneris eorum, juxta omne miniſterium eorum in tabernaculo
fœderis, tabulæ tabernaculi, vectes ejus, columnæ ejus, &
baſes ejus. Columnæ quoque atrii per circuitum, & baſes earum, & 32
clavi earum, & funes earum, cum omnibus inſtrumentis earum pro
quocunque miniſterio earum: & nominatim conſtituatis omnia vaſa
cuſtodiæ oneris eorum. Hoc eſt miniſterium proſapiæ filiorum Merari, 33
juxta omne miniſterium eorum in tabernaculo fœderis, idque
ſub manu Ithamar filii Aharon ſacerdotis. Et numeravit Moſes & 34
Aharon filios Kehath, per proſapias ſuas, & per domos patrum ſuorum.
A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta 35
annorum, omnem qui ad militiam accedebat, ut miniſtraret in tabernaculo
fœderis. Et fuerunt ſummæ eorum per proſapias ſuas, duo millia 36
& ſeptingenti, & quinquaginta. Iſti ſunt numerus ſupputationum 37
proſapiæ Kehath, omnium qui miniſtrabant in tabernaculo fœderis,
quos numeravit Moſes & Aharon, juxta os ſermonis Domini per manum
Moſis. Numerus autem ſupputationum filiorum Gherſon, per proſapias 38
ſuas, & domos patrum ſuorum,

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

21 22 * سخن گفت :: بمشه بگفتن * بشمار مر سري پسراني جرشون نيز ايشان بخانهي پدراني
ايشان باهلي خانهايي ايشان * از قدري سي سال وبالا تا قدري پنجاه سال بشماري ايشانرا همه 23
آن آيا بسپاه شدن سپاه بكار كردن كار در خيمهي وعده * اين كاري اهلي خانهايي آن 24
جرشوني بكار وببار * وبر دارند مر شقهاي آن مسكن ومر خيمهي وعده پوششي او 25
وپوششي آن اسخ آنچه ابر او از بالا ومر حجابي دركاهي خيمهي وعده * ومر پردهاي آن سرا 26
ومر حجابي دركاهي دروازهي آن سرا آنچه ابر آن مسكن وابر آن مذبح گرداگرد ومر
طنابهاي ايشان ومر همه پيرايهاي كاري ايشان ومر همه آنچه كرده آيد بايشان وكار كنند *
*ابر قولي اهرن وپسراني او باشد همه كاري پسراني آن جرشوني بهمه باري ايشان وبهمه كاري 27
ايشان وبگماريد ابر ايشان در نگاهداشت مر همه باري ايشان * اين كاري اهلي خانهايي آن 28
جرشوني در خيمهي وعده ونگاهداشتي ايشان در دستي ايتمر پسري اهرن آن كهن *پسراني 29
مرري باهلي خانهاي ايشان بخانهي پدراني ايشان بشماري ايشانرا * از قدري سي سال وبالا 30
وتا قدري پنجاه سال بشماري ايشانرا همه آن آيا بسپاه بكار كردن مر كاري خيمهي وعده *
* واين نگاهداشتي باري ايشان بهمه كاري ايشان در خيمهي وعده تختهاي آن مسكن 31
وپشتيوانهاي او وستونهاي او وبون ستونهاي او * وستونهاي آن سرا گرداگرد وبون 32
ستونهايي ايشان وميخهايي ايشان وطنابهاي ايشان بهمه پيرايهاي ايشان وبهمه كاري ايشان
ودر نامها بگماريد مر پيرايهاي نگاهداشتي باري ايشان *اين كاري اهلي خانهاي پسراني مرري 33
بهمه كاري ايشان در خيمهي وعده در دستي ايتمر پسري اهرن آن كهن *بشمرد مشه واهرن 34
ومهتراني آن جماعت مر پسراني آن قهتي باهلي خانهايي ايشان وبخانهي پدراني ايشان *از قدري 35
سي سال وبالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بسپاه بكار در خيمهي وعده * بودند شمردگاني 36
ايشان باهلي خانهايي ايشان دو هزار وهفت صد وپنجاه * اينان شمردگاني اهلي خانهايي آن 37
قهتي همه آن كاركنا در خيمهي وعده آنچه بشمرد مشه واهرن ابر امري :: در دستي مشه *
38 * وشمردگيهاي پسراني جرشون باهلي خانهايي ايشان بخانهي پدراني ايشان *

Locutúſque eſt Dominus ad Mo- 21
ſheh, dicendo; Numera caput fili- 22
orum Gerſhon, etiam ipſos per domum
patrum ſuorum, per familias
ſuas. A filio triginta annorum & 23
ſuprà, uſque ad filium quinquaginta
annorum numerabis eos: omnem
venientem recenſeri in exercitu,
ad operandum opus in tentorio conventûs.
Iſtud erit opus Gerſhoni- 24
tarum, in opere & onere. Portabunt 25
namque cortinas tabernaculi, ac
tentorium conventûs, operimentum
ejus, & operimentum pellis hircinæ
quod ſuper ipſum deſupèr, & aulæum
oſtii tentorii conventûs: Ve- 26
la item atrii, & aulæum oſtii portæ
atrii, quod eſt juxta tabernaculum,
et juxta altare circumcirca,
& funiculos eorum; & omnia vaſa
operis eorum, & quodcunque factum
eſt pro illis: ita miniſtrabunt. Jux- 27
ta ſententiam Aharon & filiorum
ejus erit univerſum opus filiorum
Gerſhonitarum in omni onere eorum
omnique opere eorum: & imponetis
iis in cuſtodiam omne onus ipſorum.
Iſtud eſt opus familiarum Gerſhoni- 28
tarum in tentorio conventûs, & cuſtodia
eorum, per manum Ithamar
filii Aharon ſacerdotis. Filios 29
quoque Merari per familias ſuas,
per domum patrum ſuorum numerabis.
A triginta annis & ſu- 30
prà, & uſque ad quinquaginta annos
numerabis eos, omnem venientem
in exercitum ad operandum opus
tentorii conventûs. Hæc autem 31
erit cuſtodia oneris eorum juxta
omne opus eorum in tentorio conventûs,
Tabulæ tabernaculi, & vectes
ejus, & columnæ ejus, ac ſtylobatæ
ejus: Columnæ item atrii circumcir- 32
ca, & ſtylobatæ earum, & clavi earũ,
& funiculi earum, cum omnibus
inſtrumentis earum, omnique opere
earum: & per nomina imponetis eis
vaſa cuſtodiæ oneris eorum. Hoc erit 33
opus familiarũ filiorũ Merari, juxta
totum opus eorum in tentorio conventûs
per manum Ithamar filii Aharon
ſacerdotis. Numeravitq; Mo- 34
ſheh & Aharon, & principes congregationis
filios Cehathitarum per familias
ſuas, & per domum patrum
ſuorum, A nato triginta annos & 35
ſuprà, & uſque ad natum quinquaginta
annos, omnem venientem in exercitum
ad opus in tentorio conventûs.
Fuerunt numerati eorum per fa- 36
milias ſuas, duo millia, et ſeptingenti
& quinquaginta. Iſti ſunt numerati 37
familiarũ Cehathitarum, omnis opifex
in tentorio conventûs, quos
numeravit Moſheh et Aharon juxta
mandatum Domini per manum Moſheh.
Et numerationes filiorũ Ger- 38
ſhon per familias ſuas, per domum
patrum ſuorum,

מבן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפוּלְחָנָא 39
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: ויהוו וַהֲווֹ סְכוּמְהוֹן לְגְנִיסַתְהוֹן תְּרֵין אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וּתְלָתִין 40
אלה: אִלֵּין מִנְיָנֵי סְכוּמֵי בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל דְּיִפְלַח בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דִּימְנָא 41
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פֻּם מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה: ופקודי וּמִנְיַין סְכוּמֵי גְנִיסַת 42
בְּנֵי מְרָרִי לְגְנִיסַתְהוֹן לְבֵית אֲבָהַתְהוֹן: מבן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד 43
בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפוּלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: ויהיו וַהֲווֹ סְכוּמְהוֹן 44
לְגְנִיסַתְהוֹן תְּלַת אַלְפִין וּמָאתָן: אלה אִלֵּין מִנְיָנֵי סְכוּמֵי גְנִיסַת בְּנֵי מְרָרִי 45
דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פֻּם מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה: כל כָּל סְכוּם מִנְיָנַיָּא 46
דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל יַת לֵיוָאֵי לְגְנִיסַתְהוֹן וּלְבֵית אֲבָהַתְהוֹן:
מבן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְמִפְלַח 47
פּוּלְחַן מַטַּרְתָּא וּפוּלְחַן מְטוּל בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: ויהיו וַהֲווֹ סְכוּמְהוֹן תְּמַנְיָא 48
אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְתַמְנַן: על פי עַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ מְנָא יַתְהוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה 49
גְּבַר גְּבַר עַל פּוּלְחָנֵיהּ וְעַל מְטוּלֵיהּ וּסְכוּמֵיהּ הֵיכְמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה:

ה

וידבר הי וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: צו פַּקֵּד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיפַטְרוּן מִן 1 2
מַשְׁרִיתָא כָּל דִּמְצוֹרָע וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דִּמְסָאַב לִטְמֵי נַפְשָׁא דְמִית: מוכר
מִדְּכוּרָא וְעַד נוּקְבָא תְּשַׁלְחוּן לְמִבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא תְּפַטְרוּנוּן וְלָא יְסָאֲבוּן יַת 3
מַשְׁרְיָתְהוֹן דִּשְׁכִינַת קוּדְשִׁי שַׁרְיָא בֵּינֵיהוֹן: ויעשו כן וַעֲבָדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 4
וּפַטְרוּ יַתְהוֹן לְמִבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא הֵיכְמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה הֵיכְדֵין עֲבָדוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 5 6
גְּבַר אוֹ אִיתָּא דִּי יַעַבְדוּן מִכָּל חוֹבֵי אֱנָשָׁא לְמִשְׁקְרָא שְׁקַר קֳדָם יְיָ וְיִתְחַיַּיב בַּר
נַשׁ הַהוּא: והתודו וְיוֹדוּן יַת חוֹבֵיהוֹן דַּעֲבָדוּ אִין מָמוֹנָא אֲנַס לְחַבְרֵיהּ וִיתוּב 7
יַת חוֹבְתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחוֹמֶשׁ דְּמוֹי יוֹסֵף עֲלוֹי וְיִתֵּן קַרְנָא וְחוֹמְשָׁא לְמַאן
דְּאִתְחַיַּיב לֵיהּ:

A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, omnium qui ad exercitum ingrediebantur, ut miniſtrarent in tabernaculo fœderis. 39 Et fuerunt ſummæ eorum per proſapias ſuas duo millia, & ſexcenti, & triginta. 40 Iſti ſunt numeri ſupputationum filiorum Gherſon, omnium qui miniſtrabant in tabernaculo fœderis, quos numeravit Moſes & Aharon, juxta os ſermonis Domini per manum Moſis. 41 Numerus autem ſupputationum proſapiæ filiorum Merari, per proſapias ſuas, & juxta domos patrum ſuorum, 42 A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, omnium ad bellum procedentium pro miniſterio tabernaculi fœderis. 43 Et fuerunt ſupputationes eorum, ſecundùm proſapias ſuas, tria millia & ducenti. 44 Iſti ſunt numeri ſupputationum proſapiæ filiorum Merari, quos numeravit Moſes & Aharon, juxta os ſermonis Domini per manum Moſis. 45 Omnis ſupputatio numerorum, quos numeravit Moſes & Aharon & principes Iſrael ex Levitis, per proſapias ſuas & domos patrum ſuorum. 46 A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, quicunque veniebat in exercitum, ut exequeretur miniſterium cuſtodiæ, & inſerviret oneri geſtando in tabernaculo fœderis: 47 Fuerunt *inquam* numeri eorum, octo millia, & quingenti, & octoginta. 48 Juxta os ſermonis Domini numeravit eos per manum Moſis, unumquemque juxta miniſterium ſuum & juxta onus ſuum: & numerus eorum fuit ſicut præcepit Dominus Moſi. 49

CAP. V.

PRæterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Præcipe filiis Iſrael ut emittant ex caſtris omnem leproſum, & omnem qui fluxum patitur, & omnem immundum qui polluit ſe ſuper anima mortui. 2 A mare uſque ad fœminam ejicietis, extra caſtra dimittetis eos: & non polluent caſtra ipſorum, quæ divina majeſtas ſanctitatis meæ habitat inter eos. 3 Et fecerunt ſic filii Iſrael, & ejecerunt eos extra caſtra: quemadmodum locutus erat Dominus cum Moſe, ſic fecerunt filii Iſrael. 4 Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 5 Loquere cum filiis Iſrael; Vir vel mulier qui fecerint quodcunque peccatum hominis, ad prævaricandum prævaricationem coram Domino, & reus fuerit vir ille: 6 Confiteantur peccata ſua quam fecerint: ſi pecuniam vi abſtulit ſocio ſuo, reddat delictum ſuum in capitali ſuo, & quintam partem pretii ejus addat ad ipſum: & da bit ſortem & quintam partem viro in quem peccaverit. 7

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ازقدري سي سال و بالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بسپاه بكار در خيمهي وعده * 39
* بودند شمردگاني ايشان باهلي خانهايي ايشان بخانهي پدراني ايشان دو هزار وشش صد 40
وسي * اينان شمردگاني اهلي خانهايي پسراني جرشون همه آن كار كنا در خيمهي وعده 41
آنچه بشمرد مشه و اهرن ابر امري ײ * وشمردگاني اهلي خانهايي پسراني مرري باهلي خانهايي 42
ايشان بخانهي پدراني ايشان * ازقدري سي سال وبالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بسپاه 43
بكار در خيمهي وعده * بودند شمردگاني ايشان باهلي خانهايي ايشان سه هزار و دويست * 44
* اينان شمردگاني اهلي خانهايي پسراني مرري آنچه بشمرد مشه و اهرن ابر امري ײ در دستي 45
مشه * همه آن شمردگان آنچه بشمرد مشه و اهرن و مهتراني يسرال مر آن لويان باهلي خانهايي 46
ايشان وبخانهي پدراني ايشان * ازقدري سي سال وبالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بكار 47
كردني كاركرد كار وكاري بار در خيمهي وعده * بودند شمردگاني ايشان هشت هزار 48
وپانصد وهشتاد * ابر امري ײ بشمرد ايشانرا در دستي مشه مرد مرد ابر كاري او وابر باري 49
او وگماشتگيهايي او آنچه بفرمود ײ مر مشه * * فصل پنجم *
1 * سخن گفت ײ بمشه بگفتن * بفرماي مر پسراني يسرال بفرستند از آن لشكرگاه همه
2
3 پيس وهمه ترابش وهمه پليد بجان * از نرينه تا مادينه بفرستيد باز بيرون بلشكرگاه بفرستيد
ايشان را ونه پليد كنند مر لشكرگاهي ايشان آنچه من مسكن گيرا در مياني ايشان *
4 * بكردند همچنين پسراني يسرال بفرستادند ايشانرا باز بيرون بلشكرگاه چون آنچه سخن
5 6 گفت ײ بمشه همچنين بكردند پسراني يسرال * سخن گفت ײ بمشه بگفتن * سخن
گوي بپسراني يسرال مرد يا زن كه بكنند از همه خطاها آن آدم ببغي كردن
7 بغي در ײ وجرمناك شود آن جاني آن * واقرار كنند مر خطاي ايشان آنچه بكردند
وباز گرداند مر جرمي در سري او وپنج يكه او بيفزايد ابر او وبدهد بآنچه
جرم كرد باو *

A nato trigiata annos & ſuprà, & uſque ad natum quinquaginta annos, omnis venientis in exercitum ad opus in tentorio conventûs: 39 *Fuerunt* inquam *numerati eorum per familias ſuas, per domum patrum ſuorum, duo millia, & ſexcenti ac trigiata.* 40 *Iſti* ſunt *numerati familiarum filiorum Gerſhon, quilibet opus faciens in tentorio conventûs, quos numeravit Moſheh & Aharon juxta præceptum Domini.* 41 *Et numerati familiarum filiorum Merari per familias ſuas, per domum patrum ſuorum,* 42 *A trigenario & ſuprà, & uſq; ad quinquagenarium, omnis veniens in exercitum ad opus in tentorio conventûs:* 43 *Fuerunt* inquam *numerati eorum per familias ſuas, tria millia & ducenti.* 44 *Iſti* ſunt *numerati familiarum filiorum Merari, quos numeravit Moſheb & Aharon, juxta mandatum Domini per manum Moſheb.* 45 *Omnes numerati quos numeravit Moſheb & Aharon, & principes Iſrael,* de *Levitis per familias ſuas,* et *per domum patrum ſuorum,* 46 *A trigenario & ſuprà, & uſque ad quinquagenarium, omnis veniens ad peragendum functionem operis, & opus oneris in tentorio conventûs:* 47 *Fuerunt* inquam *numerati eorum, octo millia, & quingenti & octoginta.* 48 *Juxta mandatum Domini numeravit eos per manum Moſheb, quemlibet virum juxta opus ſuum, & juxta onus ſuum, præfecturáſque ſuas, quod præceperat Dominus Moſheb.* 49

CAP. V.

ET *locutus eſt Dominus ad Moſheb, dicendo;* 1 *Præcipe filiis Iſrael* 2 ut *emittant de caſtris omnem leproſum, & omnem fluxu* laborantem, *omnémque pollutum per animam.* *A maſculo uſque ad fœminam emittetis, extra caſtra emittetis eos, ne polluant caſtra eorum, in quorum medio ego habitationem capio.* 3 *Et fecerunt ſic filii Iſrael, emiſerúntque eos extra caſtra: quemadmodum loquutus fuerat Dominus ad Moſheb, ſic fecerunt filii Iſrael.* 4 *Loquutúſque eſt Dominus ad Moſheb, dicendo,* 5 *Alloquere filios Iſrael; Vir aut muller quum fecerint* aliquod *ex omnibus peccatis hominum, prævaricando prævaricationem in Dominum, & rea fuerit anima illa:* 6 *Tum fatebuntur peccatum ſuum quod fecerunt, & reſtituet delictum ſuum in ſumma ſua, & quintam partem ejus ſuperaddet ei, dabítque illi in quem peccaverit.* 7

ואם וְאִין לָא אִית לִגְבַר פָּרִיק לְאָתָבָא חוֹבְתֵיהּ לֵיהּ חוֹבְתָא דְמִיְיתַב קֳדָם 8
יְיָ לְכַהֲנָא יִתֵּן בַּר מִדְּכַר כִּפּוּרַיָא דִּי יְכַפַּר בֵּיהּ עֲלוֹי: וכל וְכָל אַפְרָשׁוּתָא 9
לְכָל קוּדְשַׁיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיקָרְבוּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהוֹן: ואיש וּגְבַר יַת 10
מַעֲשַׂר קוּדְשׁוֹי דִּילֵיהּ יְהוֹן וְלָא חַסְרָן נִכְסוֹי גְּבַר מַה דְּיִתֵּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי:
וידבר הי וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר 11 12
לְהוֹן גְּבַר גְּבַר אֲרוּם תִּסְטֵי אִנְתְּתֵיהּ וְתִשְׁקַר בֵּיהּ שְׁקַר: ושכב וִישַׁמֵּשׁ גְּבַר 13
חוֹרָן עִמַּהּ תַּשְׁמִישׁ דְּעָרִים וִיהֵי מְכַסֵּי מֵעֵינֵי בַעְלַהּ וּמִיטַּמְרָא וְהִיא מְסָאֲבָא
וְסָהֲדוּ בְּרִיר לֵית דְּמַסְהִיד בַּהּ וְהִיא לָא אִתְחֲדַרַת: ועבר וְיִעִיבַר עֲלוֹי רוּחַ 14
קִנְאָתָא וִיקַנֵּי יַת אִתְּתֵיהּ וְהִיא אִסְתְּאָבַת אוֹ עֲבַר עֲלוֹי רוּחַ קִנְאֵיתָא
וִיקַנֵּי יַת אִתְּתֵיהּ וְהִיא לָא אִסְתְּאָבַת: והביא וּמְטוּל דְּלָא אַיְיתֵי גַבְרָא 15
הַהוּא אַפְרָשׁוּתָא וּמַעַשְׂרָא אִסְתַּקַּף עֲלוֹי דְּיַיְתֵי יַת אִינְתְּתֵיהּ לְכַהֲנָא וּמְטוּל
דְּאִיהִי אַטְעִימַת לְגִיוֹרָא תַּפְנוּקִין אִסְתַּקַּף עֲלַהּ דְּיַיְתֵי יַת קוּרְבָּנַהּ דְּקַיִיץ עֲלַהּ
מִדִּילַהּ חַד מִן עַשְׂרָא בִּתְלַת סְאִין קִמְחָא דְּשַׂעֲרֵי דְּהִינוּן מֵיכְלָא דִבְעִירֵי לָא
יְרִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא וְלָא יִתֵּן עֲלַהּ לְבוֹנְתָא אֲרוּם מִנְחַת קִנְאֵיתָא הִיא מִנְחַת
דּוּכְרָנָא מְדַכְּרַת חוֹבִין: והקריב וִיקָרֵב יָתַהּ כַּהֲנָא וִיקִימִינַהּ קֳדָם יְיָ: ולקח 16 17
וְיִסַּב כַּהֲנָא מַיִין קַדִּישִׁין מִן כִּיּוֹרָא בְּנַטְלָא וְיִתְנִינוּן בְּמָאן דַּחֲסַף מְטוּל דְּאִיהִי
אַשְׁקִיַית לְגִיוֹרָא חֲמַר בְּסִים בְּמָאנִין יַקִּירִין וּמִן עַפְרָא דִּי יְהֵי בְּשִׁיפּוּלֵי מַשְׁכְּנָא
מְטוּל דְּסוֹף כָּל בִּישְׂרָא לְעַפְרָא יִסַּב כַּהֲנָא וְיִתֵּן לְמַיָּא: והעמיד וְיוֹקֵם 18
כַּהֲנָא יַת אִיתְּתָא קֳדָם יְיָ וְיֶאֱסוּר עַל חַרְצַהּ אַשְׁלָא מְעִילוֹי תַּדְיֵיהָא מְטוּל
דְּאִיהִי אַסְרַת חַרְצָהָא בְּצִלְצוּלִין וְיִפְרַע יַת רֵישָׁא דְּאִיתְּתָא מְטוּל דְּאִיהִי קַלְעַת
שְׂעַר רֵישַׁהּ וְיִתֵּן עַל יְדָהָא יַת מִנְחַת דּוּכְרָנָא מִנְחַת קִנְאֵיתָא הִיא וּבִידָא
דְּכַהֲנָא יְהוֹן מַיָּא מְרִירַיָּא בְּדוּקַיָּא:

ירושלמי 19 הַדְּכֵי מִן מַיָּא בְּדוּקַיָּא לְבֶדֶק הָאִלֵּין:

והשביע וְיוֹמֵי יָתַהּ כַּהֲנָא בִּשְׁבוּעַת 19 שְׁמָא רַבָּא וְיַקִּירָא וְיֵימַר כַּהֲנָא לְאִתְּתָא
אִין לָא סְטֵית לְאִסְתְּאָבָא בְּתַשְׁמִישׁ דְּעָרִים בַּר מִן רְשׁוּתָא דְּבַעְלִיךְ תֶּהֱוֵי זַכָּאָה
מִמַּיָּא מְרִירַיָּא בְּדוּקַיָּא הָאִלֵּין: ואת וְאַנְתְּ אֲרוּם סְטֵית בַּר מִן רְשׁוּתָא 20
דְּבַעְלִיךְ וַאֲרוּם אִסְתְּאָבַת בְּתַשְׁמִישׁ דְּעָרִים וִיהַב גְּבַר בִּיךְ יַת תַּשְׁמִישֵׁיהּ בַּר מִן
רְשׁוּתֵיהּ דְּבַעְלִיךְ:

Quòd ſi non fuerit viro illi propinquus, ut reddat ei delictum ſuum, delictum quod reſtitutum eſt coram Domino ſacerdoti dabit: præter arietem expiationum, quo expiationem faciet pro ſe. 8 Omnis quoque ſeparatio omnium ſanctificatorum filiorum Iſrael, quam adduxerint ad ſacerdotem, ipſius erit. 9 Cujuſcunque item decimæ ſanctificatæ ipſius erunt, ne deficiant opes ejus: vir qui dederit aliquid ſacerdoti, ipſius erit. 10 Præterea loquutus eſt Dominus cùm Moſe, 11 dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; 12 Cujuſcunque uxor declinaverit, & prævaricata fuerit in eum prævaricatione: Et concubuerit vir alter cum ea concubitu lecti, & hoc tectum fuerit ab oculis mariti ejus, & abſconditum, & ipſa eſt contaminata: & teſtimonium clarum non eſt, quod teſtetur in eam, nec ipſa deprehenſa eſt. 13 Et tranſierit ſuper ipſum ſpiritus zelotypiæ, ut æmuletur uxorem ſuam, quæ polluta eſt: aut ſi tranſierit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, & æmuletur uxorem ſuam, quamvis non ſit polluta. 14 Et propterea quod non attulit vir ille ſeparationem aut decimam, iſtud erit occaſio ut adducat uxorem ſuam ad ſacerdotem; & propterea quod ipſi guſtandas dedit adultero delicias, hoc occaſionem dabit ut afferat oblationem ſuam, quam conſtituit ipſi, de ſuo, decimam partem trium ſatorum farinæ hordeaceæ, (quæ eſt cibus beſtiarum:) nec effundet ſuper illam oleum, nec ponet ſuper eam thus; quoniam oblatio zelotypiæ eſt, oblatio recordationis recordari faciens peccata. 15 Et admoveat ipſam ſacerdos, & ſtatuat eam coram Domino. 16 Deinde accipiat ſacerdos aquas ſanctas ex concha in gutturnio, & ponet eas in vaſe teſtaceo, propterea quod potavit ipſa adulterum vinum odoratum in vaſis pretioſis: & de pulvere qui eſt in pavimento tabernaculi, eò quòd finis omnis carnis eſt ad pulverem, ſumet ſacerdos & ponet in aquis. 17 Statuat autem ſacerdos mulierem coram Domino, & ligabit ſuper lumbos ejus funem deſuper ubera ejus, pro eo quod ligâſſet lumbos ſuos cingulo, & diſcooperiet caput mulieris, pro eo quod ipſa vittâ involverat crines capitis ſui; & ponet ſuper manum ejus oblationem recordationis, oblatio zelotypiarum eſt: in manu autem ſacerdotis erunt aquæ amaræ probantes. 18 Et 19 adjurabit eam ſacerdos per adjurationem nominis magni & pretioſi, & dicet ſacerdos mulieri; Si non declinâſti ad polluendum te concubitu lecti extra poteſtatem mariti tui, ſis innocens ab aquis amaris probantibus iſtis. Tu verò quum declinaveris à poteſtate mariti tui, quandoquidem polluta es concubitu lecti, & dedit vir in te concubitum ſuum extra poteſtatem ipſius mariti tui. 20

Hieroſ. 19 *Munda eſto ab aquis probantibus propter probationem iſtorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* واگر نيست بمرد شفعه گيرا بباز گرداندني آن جرم باو آن جرمي آن باز گشته 8
بײ بكهن بجز نرميشي آن كفارتها آنچه كفارت خواهد درو ابر او * وهمه جداكرد 9
بهمه خاصهاي پسراني يسرال آنچه نزديك آورند بكهن باو باشد * ومرد مر خاصهاي او 10
باو باشند مردي آنچه بدهد بكهن باو باشد * سخن گفت ײ بمشه بگفتن * سخن 11 12
گوي بپسراني يسرال وبگوي بايشان مردي مردي كه ميل كند زني او وبغي كند درو بغي *
* وبخسپد مرد آنرا خسپشي نسل وپوشيده آيد ازچشماني شوهري آن ونهان شد وآن 13
پليد شد وگواه نيست درآن وآن نه گرفتار آمد * وبگذرد ابر او بادي رشك 14
ورشك برد مر زني او وآن پليد شد يا بگذشت ابر او بادي رشك ورشك برد مر
زني او وآن نه پليد شد * وبياورد آن مرد مر زني او بآن كهن وبياورد مر قرباني 15
آن ابر آن ده يكه آن قفيز آردي جو نه ريزد ابر او روغن ونه دهد ابر او كندر كه
هديهي رشكها او هديهي يادكرد ياد كناي گناه * ونزديك آورد [آنرا] آن كهن 16
وبياستاند آنرا بپيشي ײ * وبستاند آن كهن آبي خاصها در پيرايهي سفال وازآن 17
خاك آنچه باشد درزميني آن مسكن بستاند آن كهن وبدهد بآن آب * وبياستاند آن 18
كهن مر آن زن بپيشي ײ وبرهنه كند مر سري آن زن وبدهد ابر كفاني آن مر
هديهي آن يادكرد هديهي رشكها آن ودردستي آن كهن باشند آبي آن تلخان
آن لعنت كنان * وسوگند دهد آن كهن آنرا وبگويد بآن زن اگر نه خسپيد مردي 19
ترا واگر نه ميل كردي پليدي فرودي شوهري تو آزاد باش از آبي آن تلخان آن
لعنت كنان آن اينان * وتو كه ميل كردي فرود شوهري تو وكه پليد شدي بداد 20
مردي در تو مر خسپشي او بجز شوهري تو *

Quid ſi non fuerit viro illi *redemptor cui reſtituat delictum: delictum reſtitutum Domino, ſacerdotis erit, præter arietem expiationum quo expiationem procurabit ei.* 8 *Porrò omnis ſeparatio ex omnibus ſanctificationibus filiorum Iſrael quam offerent ſacerdoti, ejus erit.* 9 *Et cujuſque ſanctificata, ipſius erunt: quiſque quod dederit ſacerdoti, illius erit.* 10 *Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 11 *Alloquere filios Iſrael, dicéſque ad eos; Quilibet vir cum declinaverit uxor ejus, ac prævaricata fuerit in eum prævaricationem:* 12 *Et concubuerit cum ea vir concubitu ſeminis: obtectum autem fuerit ab oculis mariti ejus, & abſconditum fuerit, ipſáque polluta fuerit, teſtis verò non fuerit in eam, neque ipſa fuerit deprehenſa:* 13 *Et tranſierit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, zelotypiámque tulerit in uxorem ſuam, & ipſa fuerit polluta: vel tranſierit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, zelotypiámque tulerit in uxorem ſuam, & ipſa non fuerit polluta:* 14 *Tunc adducet vir uxorem ſuam ad ſacerdotem, & afferet oblationem ejus pro ea, decimam partem modii farinæ hordeaceæ: non fundet ſuper eam oleum, neque dabit ſuper eam thus, quia munus zelotypiarum eſt, munus recordationis commemorans delictum.* 15 *Et adducet eam ſacerdos, ſtatuétque eam in præſentia Domini.* 16 *Accipiétque ſacerdos aquam ſanctitatum in vaſe teſtaceo: de pulvere quoque qui fuerit in ſolo tabernaculi accipiet ſacerdos, dabitq; in illam aquam:* 17 *Tum ſtatuet ſacerdos mulierem in præſentia Domini, & denudabit caput mulieris, dabítque ſuper manus ejus, munus recordationis, munus zelotypiarum eſt: & in manu ſacerdotis erunt aquæ amaræ maledictionem inferentes.* 18 *Et jusjurandum dabit ei ſacerdos, ac dicet mulieri; Si non concubuit vir aliquis tecum, & ſi non declinâſti ad immunditiam ſub marito tuo: immunis eſto ab aquis amaris iſtis maledictionem inferentibus.* 19 *Tu verò, quum declinâſti ſub marito tuo, quúmque polluta es, dedítque vir aliquis concubitum ſuum in te præter maritum tuum:* 20

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

21 והשביע וְיוֹמֵי כַּהֲנָא יַת אִתְּתָא בְּקִיּוּם וּמוֹמָתָא וְיֵימַר כַּהֲנָא לְאִתְּתָא יִתֵּן יְיָ יָתִיךְ
לִלְוָט וּלְמוֹמֵי בְּגוֹ בְּנֵי עַמִּיךְ בִּדְיִתֵּן יְיָ יַת יַרְכוּנִיךְ מִתְמַסְיָין וְיַת כַּרְסִיךְ מְנַפְּחָא :
22 ובאו וְיֵעֲלוּן מַיָּא בְּדוּקַיָּא הָאִלֵּין בִּמְעַיְכִי
לְמִנְפָּחָא כְּרֵיסָן וּלְמַסְיָא יַרְכוּנִין וְתַעֲנֵה
אִיתְּתָא וְתֵימַר אָמֵן אִין אִסְתְּאָבִית
כַּד מְאָרְסָא אָמֵן אִין אִסְתְּאָבִית כַּד
נְסִיבְתָּא :

ירושלמי 22 וְתֵימַר אִתְּתָא אָמֵן דְּלָא
אִסְתָּאֲבִית אָמֵן אִין אֱנִי עֲתִידָה
לְמִסְתָּאֲבָא :

23 וכתב וְתִכְתּוֹב יַת לְוָטַיָּא הָאִלֵּין כַּהֲנָא עַל מְגִילְתָא וְיִמְחוֹק לְמַיָּא
בְּדוּקַיָּא : 24 והשקה וְיַשְׁקֵי יַת אִתְּתָא יַת מַיָּא מְרִירַיָּא בְּדוּקַיָּא וְיֵעֲלוּן בָּהּ מַיָּא
בְּדוּקַיָּא לִלְוָט : 25 ולקח וְיִסַּב כַּהֲנָא מִידָא דְאִתְּתָא יַת מִנְחַת קִנְאֵיתָא וִירִים
יַת מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ וִיקָרֵב יָתַהּ עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא : 26 וקמץ הכהן וְיִקְמוֹץ כַּהֲנָא מִן
מִנְחָתָא יַת צְרִיר אַדְכַּרְתַּהּ וְיַסִּיק לְמַדְבְּחָא וּמִבָּתַר כֵּן יַשְׁקֵי יַת אִתְּתָא יַת מַיָּא :
27 והשקה וְיַשְׁקִינַהּ יַת מַיָּא וִיהֵי אִין אִסְתְּאָבַת בְּתַשְׁמִישׁ דְּעָרִיס וְשַׁקְרַת שְׁקַר
בְּבַעֲלָהּ וְיֵעֲלוּן בָּהּ מַיָּא בְּדוּקַיָּא לִלְוָט וְתִנְפַּח כְּרֵיסַהּ וְתִתְמַסֵּי יַרְכַהּ וּתְהֵי אִתְּתָא
לִלְוָטָא בְּגוֹ בְּנֵי עַמַּהּ בְּרַם לְגַיּוֹרָא בָּדְקִין מַיָּא בְּדוּקַיָּא הָאִינוּן בְּכָל אֲתַר דְּהוּא
תַּמָּן : 28 ואם וְאִין לָא אִסְתְּאָבַת אִתְּתָא בְּתַשְׁמִישׁ דְּעָרִים וּדְכִיתָא הִיא וְתִפּוֹק
זַכָּאָה וְזִיוְהָא מְנַהַר וְתַשְׁכַּח רַחֲמִין קֳדָם בַּעֲלָהּ וְתִתְעַבַּר בְּבַר דְּכַר : 29 זאת דָּא
אַחֲוָיַת אוֹרַיְיתָא קִנְאָתָא דְּתִסְטֵי אִתְּתָא בַּר מִן רְשׁוּתָא דְּבַעֲלָהּ וְתִסְתָּאַב בְּתַשְׁמִישׁ
דְּעָרִים : 30 או איש אוֹ גְּבַר דְּיִתְעֲבַר עֲלוֹי רוּחַ קִנְאֵיתָא וִיקַנֵּי יַת אִתְּתֵיהּ וִיקִים
יַת אִתְּתֵיהּ קֳדָם יְיָ וְיַעֲבֵיד לָהּ כַּהֲנָא יַת כָּל אוֹרַיְיתָא הָדָא : 31 ונקה וְאִין זַכַּאי
גַּבְרָא מֵחוֹבִין אִתְּתָא הַהִיא תְּקַבֵּל יַת חוֹבָהָא :

ו

1 וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : 2 דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר
אוֹ אִתְּתָא אֲרוּם חַמְיָין סְטִיתָא בְּקִלְקוּלַהּ וְיַפְרִישׁ מִן חַמְרָא אוֹ עַל שׁוּם מִדַּעַם
יִדַּר נְדַר נְזִירוּ לְמִפְרַשׁ לִשְׁמָא דַיְיָ : 3 מיין מִן חֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יַפְרֵשׁ חַלָּא דַּחֲמַר
חֲדַת וְחַלָּא דַּחֲמַר עַתִּיק לָא יִשְׁתֵּי וְכָל
שִׁיקְיָינֵי דְאִיתְרוּ בֵּיהּ עִנְבֵי לָא יִשְׁתֵּי
וְעִנְבִין רַטִּיבִין וּצְמִיקִין לָא יֵיכוּל :

ירושלמי 3 מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יִתְנְזַר
חֲמַע דַּחֲמַר חֲדַת וַחֲמַע דַּחֲמַר עַתִּיק לָא
יִשְׁתֵּי וְכָל שׁוּג דְּעִנְבִין לָא יִשְׁתֵּי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

21 Adjurabit inquam ſacerdos mulierem juramento maledictionis, & dicet ſacerdos mulieri; Det Dominus te in maledictionem & juramentum in medio filiorum populi tui, cum dederit Dominus femur tuum putridum, & ventrem tuum inflatum. 22 Et ingrediantur aquæ probantes iſtæ in viſcera tua, ut intumeſcere faciant ventres, & putreſcere faciant femora: & reſpondebit mulier, & dicet; Amen, ſi polluta ſum jam deſponſata: Amen ſi polluta ſum poſtquam nupta ſum. 23 Et ſcribet maledictiones iſtas ſacerdos in volumine, & abſterget in aquas probationis. 24 Et potabit mulierem aquis amaris probantibus: & ingredientur in eam aquæ probationum maledictionis. 25 Et accipiet ſacerdos de manu mulieris oblationem zelotypiæ, & elevabit oblationem coram Domino, ut offerat eam in altaris dorſo. 26 Et tollet plenum pugillum ſacerdos de oblatione faſciculum recordationis ejus, ut incendat in altari: & poſtea potabit mulierem aquis. 27 Et poſtquam potaverit eam aquis, accidet ſi polluta fuerit concubitu lecti, & prævaricata fuerit prævaricatione contra maritum ſuum, ingredientur in eam aquæ probationum in maledictionem, & intumeſcet venter ejus, & computreſcet femur ejus: & erit mulier in maledictionem in medio filiorum populi ſui; veruntamen adulterum probant aquæ probationum illarum quocunque in loco ipſe fuerit. 28 Quòd ſi non polluta fuerit mulier concubitu lecti, ſed munda fuerit, ipſa egredietur innocens, & ſplendor ejus lucebit: & inveniet miſericordiam coram marito ſuo, & concipiet filium maſculum. 29 Hæc eſt indicatio legis zelotypiæ, quando declinaverit mulier à poteſtate mariti ſui, & polluta fuerit concubitu lecti. 30 Aut cùm ſuper virum tranſierit ſpiritus zelotypiæ, ut æmuletur uxorem ſuam, ut ſtatuat uxorem ſuam coram Domino, tunc faciat ei ſacerdos totam hanc legem. 31 Quòd ſi innocens fuerit vir à peccatis, tum mulier illa feret pœnam peccati ſui.

Hieroſ. 22. *Et dicet mulier Amen, quia non ſum polluta: Amen, ſi futurum eſt ut polluar.*

CAP. VI.

1 INſuper loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 2 Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; Vir aut mulier cùm viderint eam quæ declinavit *à marito* in perverſitate ſua, & ſeparaverit ſe à vino, aut ſi propter quidvis voverit votum Nazareatus, ſeparando ſeſe propter nomen Dei: 3 A vino novo & veteri ſeparabit ſe, acetum vini novi & acetum vini veteris non bibet, aut ullum potum in quo maceratæ ſunt uvæ non bibet, & uvas, ſive fuerint recentes ſive ſiccæ, non comedet.

Hieroſ. 3. *De vino novo aut veteri ſeparet ſe, acetum vini novi & acetum vini veteris non bibet, & omnem liquorem uvarum non bibet.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

21 * وسوگند دهد آن كهن مر آن زن در سوگند آن نفرين وگويد آن كهن بزن بدهد يي ترا
22 بنفرين وبسوگند درمياني قومي تو در دادني يي مر راني تو افتا ومر شكمي تو آماسا* وبيايند
آن آبي آن لعنت كنان آن اينان در شكمي تو بآماسيدني شكم وبانداختن ران وبگويد
23 آن زن امن امن * وبنويسد مر آن نفرينهاي آن اينان آن كهن در كتاب ومحو كند بآبي
24 آن تلخان * وبياشاماند مر آن زن مر آبي آن تلخان [آن لعنت كنان] وبيايند دران آن
25 آبي آن لعنت كنان بتلخان * وبستاند آن كهن از دستي آن زن مر هديهي آن رشكها
26 وعرضه كند مر آن هديه بپيشي يي ونزديك آورد آنرا بآن مذبح * وچنگال كند آن كهن
27 از آن هديه مر ياد كرد آن وبرآورد بآن مذبح وپس بياشاماند مر آن زن مر آن آب* وبياشامد
مر آن آب وباشد اگر پليد شد وبغي كرد بغي در شوهري آن وبيايند دران آن آب آن
لعنت كنان بتلخان وآماس كند شكمي آن وبيفتد راني آن وباشد آن زن بنفرين درمياني
28 قومي آن * واگر نه پليد شد آن زن وپاكست آن [وآزاد باشد] نسلي آورد نسلي *
29 30 * اين شريعت آن رشكها آنچه ميل كند زن فرودي شوهري آن وپليد شود * يا مردي
آنچه بگذرد ابر او بادي رشك ورشك برد مر زني او وبياستاند مر زني او ببپيشي يي وبكند
31 بآن آن كهن مر همه آن شريعتي آن اين * وآزاد باشد آن مرد از گناه وآن زني آن آن بر
دارد مر گناهي آن *

21 (*Juſjurandum* inquam *dabit ſacerdos mulieri adjuratione maledictionis, dicétque ſacerdos mulieri;) Det te Dominus in maledictionem & juramentum in medio populi tui, quum dederit femur tuum cadens, & ventrem tuum tumeſcentem.* 22 *Veniátque aquæ iſtæ maledictionem inferentes, in ventrem tuum, ad tumorem ventris & dejectionem femoris. Et dicet mulier; Amen, amen.* 23 *Et ſcribet maledictiones iſtas ſacerdos in libro, tum delebit aquis amaris.* 24 *Potabitque mulierem aquis amaris, maledictionem inferentibus, & venient in eam aquæ maledictionem inferentes, in amaras.* 25 *Poſteà capiet ſacerdos de manu mulieris munus zelotypiarum, & admovebit munus coram Domino, & adducet ad altare.* 26 *Pugillo etiam capiet ſacerdos de munere memoriale ejus, offerétque ſuper altare, & poſteà potabit mulierem aquis.* 27 *Bibétque aquas: & erit, ſi polluta eſt, & prævaricata fuerit prævaricationem in maritum ſuum, tunc venient in eam aquæ maledictionem inferentes, in amaras, intumeſcétque venter ejus, & cadet femur ejus: eritque mulier in maledictionem in medio populi ſui.* 28 *Quòd ſi non polluta eſt mulier, ſed munda eſt, tunc immunis erit, & producet prolem.* 29 *Hæc eſt lex zelotypiarum, quum declinaverit mulier ſub marito ſuo, & polluta fuerit:* 30 *Aut viri ſuper quem tranſierit ſpiritus zelotypiæ, & zelotypiam tulerit in uxorem ſuam, ſtatueritque uxorem ſuam in præſentia Domini, ac fecerit in ea ſacerdos univerſam legem hanc:* 31 *Et liber erit vir à peccato, mulier autem ipſa portabit peccatum ſuum.*

* فصل ششم *

1 2 * سخن گفت يي بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال وبگوي بايشان مرد يا زن
3 كه شرح كند بنذر كردن نذر پرهيز بپرهيز كردن يي * ازمي ومستكاره پرهيز كند
سركهي مي وسركهي مستكاره نه آشامد وهمه شيرهي انگورها نه آشامد وانگورهاي
تران وخشكان نه خورد *

CAP. VI.

1 E*T loquutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 2 *Alloquere filios Iſrael, ac dices eis; Vir aut mulier cùm declaraverit votum, vovendo votum abſtinentiæ, ad abſtinendum Domino:* 3 *A vino & inebriamento abſtinebit: acetum vini & acetum inebriamenti non bibet, omnéque muſtum uvarum non bibet, uvas quoque humidas & ſiccas non comedet.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

4 כל ימי כָּל יוֹמֵי נְזִירֵיהּ מִכֹּל דְּמִתְעֲבֵד מִגּוּפְנָא דְּחַמְרָא מִנּוּפְנִין מִקְּלוּפִין וְעַד גִּיגִין
גְּוָואִין דְּעִנְבָא לָא יֵיכוּל : 5 כל ימי נדר כָּל יוֹמֵי נְדַר נְזִירֵיהּ גַּלָּב לָא יִעְבַּר עַל
רֵישֵׁיהּ עַד זְמַן מִשְׁלַם יוֹמַיָּא דְּיַפְרֵשׁ לִשְׁמָא דַיְיָ קַדִּישׁ יְהֵא מְרַבֵּי פֵּרוּעַ שְׂעַר
רֵישֵׁיהּ : 6 כל ימי כָּל יוֹמִין דְּיַפְרֵשׁ לִשְׁמָא דַיְיָ עַל בַּר נַשׁ דְּמִית לָא יֵיעוֹל : 7 לאביו לְאָבוּי
וּלְאִמֵּיהּ לְאָחוּי וּלְאַחְתֵּיהּ לָא יִסְתָּאַב לְהוֹן בְּמוֹתְהוֹן אֲרוּם כְּלִילָא דֶאֱלָהֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ :
8 כל ימי כָּל יוֹמֵי נְזִירֵיהּ קַדִּישׁ הוּא קֳדָם יְיָ : 9 וכי ימות וַאֲרוּם יְמוּת מִיתָא עֲלוֹי
בִּתְכוּף שְׁלוּ וִיסָּאֵב רֵישׁ נְזִירֵיהּ וִיגַלַּח רֵישֵׁיהּ בְּיוֹם דְּכוּתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
יְגַלְּחִינֵיהּ : 10 וביום וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יַיְתֵי תְּרֵין שַׁפְנִינִין אוֹ תְרֵין גּוֹזָלִין בְּנֵי יוֹנָה
לְוַת כַּהֲנָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא : 11 ועשה וְיַעְבֵּד כַּהֲנָא חַד חַטָּאתָא וְחַד לַעֲלָתָא
וִיכַפֵּר עֲלוֹי מַאן דְּחַב עַל דְּאִסְתָּאַב לְמִיתָא וִיקַדֵּישׁ יַת רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא :
12 והזיר לה' וְיַפְרֵישׁ קֳדָם יְיָ יַת יוֹמֵי נְזִירֵיהּ וְיַיְתֵי אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ לְאַשְׁמָא וְיוֹמַיָּא
קַדְמָאֵי יִבְטְלוּן אֲרוּם אִסְתָּאַב נְזִירֵיהּ : 13 וזאת וְדָא אַחֲוָיַת אוֹרַיְיתָא נְזִירָא בְּיוֹם
מִשְׁלַם יוֹמֵי אַפְרָשׁוּתֵיהּ יַמְטֵי יַת גַּרְמֵיהּ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא : 14 והקריב וִיקָרֵיב יַת
קוּרְבְּנֵיהּ קֳדָם יְיָ אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ שְׁלִים חַד לַעֲלָתָא וְאִמַּרְתָּא חֲדָא בְּרַת שַׁתָּא
שְׁלִימְתָא לְחַטָּאתָא וּדְכַר חַד שְׁלִים לְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא : 15 וסל וְסַלָּא דְּפַטִּירֵי סְמִידָא
גְּרִיצָן בִּמְשַׁח זֵיתָא וְעִירוּבִין פַּטִּירִין דִּמְשִׁיחִין בִּמְשַׁח זֵיתָא וּמִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן :
16 והקריב וִיקָרֵיב כַּהֲנָא קֳדָם יְיָ וְיַעְבֵּד יַת חַטָּאתֵיהּ וְיַת עֲלָתֵיהּ : 17 ואת האיל וְיַת
דִּיכְרָא יַעְבֵּיד נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ עַל סַלָּא דְּפַטִּירַיָּא וְיַעְבֵּד כַּהֲנָא יַת מִנְחָתֵיהּ
וְיַת נִסְכֵּיהּ : 18 וגלח וִיגַלַּח נְזִירָא יַת רֵישׁ נְזִירֵיהּ לְבָרָא בָּתַר דְּנִכִיסוּ יַת נִכְסַת
קוּדְשַׁיָּא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִסַּב יַת שְׂעַר רֵישׁ נְזִירֵיהּ וְיִתֵּן עַל אֶשָּׁתָא דִּתְחוֹת
דּוּדָא דְּנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא : 19 ולקח וְיִסַּב כַּהֲנָא יַת אֶדְרוֹעָא דְּמִבַשְּׁלָא שְׁלִימָא מִן
דִּיכְרָא וּגְרִיצְתָּא פַּטִּירְתָא חֲדָא מִן סַלָּא וְעָרוּךְ פַּטִּיר חַד וְיִתֵּן עַל יְדֵי נְזִירָא בָּתַר
דִּיגַלַּח יַת נְזִירֵיהּ : 20 והניף וִירִים יָתְהוֹן כַּהֲנָא אֲרָמָא קוּדְשָׁא הוּא לְכַהֲנָא עַל
חַדְיָא דַּאֲרָמוּתָא וְעַל שָׁקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא וּמִבָּתַר כְּדֵין יִשְׁתֵּי נְזִירָא חַמְרָא :

Targ.-JONATHAN B. UZIEL.

4 Omnibus diebus Nazaræatus ſui de omnibus quæ ſunt ex vite vinaria, à vitium corticibus, uſque ad acinos interiores uvarum, non comedet. 5 Omnibus diebus quibus ex voto Nazaræus fuerit, novacula non tranſibit ſuper caput ejus: uſque ad tempus quo impleti fuerint dies, quibus ſe ſeparavit nomini Domini, ſanctus erit nutriens cæſariem capilli capitis ſui. 6 Omnibus diebus quibus ſeparaverit ſe nomini Domini, ad hominem mortuum non ingredietur. 7 Super patre ſuo, aut matre ſua, fratre ſuo, aut ſorore ſua, non polluet ſe in morte eorum: quoniam corona Dei ſui ſuper caput ejus eſt. 8 Omnibus diebus Nazaræatus ſui ſanctus erit coram Domino. 9 Quod ſi quiſpiam apud ipſum mortuus fuerit ſubitò ipſo ignorante, & polluerit caput Nazaræatus ſui, radet caput ſuum die mundationis ſuæ, die ſeptimo radet ipſum. 10 In die verò octavo afferet duos turtures aut duos pullos columbarum, ad ſacerdotem ad oſtium tabernaculi fœderis. 11 Et faciet ſacerdos unum pro hoſtia peccati, alterum verò pro holocauſto, & expiabit illum ab eo quod peccavit, eò quòd polluerit ſe ſuper mortuo, & ſanctificabit caput ſuum die illo. 12 Et ſeparabit coram Domino dies Nazaræatus ſui, & adducet agnum anniculum pro delicto: & dies priores inutiles erunt, eo quod pollutus fuerit Nazaræatus ejus. 13 Et hæc eſt indicatio legis Nazaræi: quo die impleti fuerint dies ſeparationis ejus, ſiſtet ſeipſum ad oſtium tabernaculi fœderis. 14 Et offeret oblationem ſuam coram Domino, agnum anniculum integrũ in holocauſtũ, & oviculam unam anniculam integram pro hoſtia peccati, & arietem unũ integrũ pro hoſtia ſanctitatũ. 15 Et caniſtrum azymorum ex ſimila, placentas cum oleo olivæ, & lagana azyma uncta oleo olivæ, cum Mincha eorum & libaminibus eorum. 16 Et offerat ſacerdos coram Domino, & faciat hoſtiam ejus pro peccato, & holocauſtum ejus. 17 Et arietem faciat hoſtiam ſanctificationum coram Domino cum caniſtro azymorum, & faciat ſacerdos Mincha ejus, & libationem ejus. 18 Et radat Nazaræus caput Nazaræatus ſui extra, poſtquam obtulerint oblationem ſanctificationum in porta tabernaculi fœderis: & tollat capillos capitis Nazaræatus ſui, & ponet ſuper ignem qui eſt ſub olla oblationum ſanctificationum. 19 Tollat quoque ſacerdos armum, qui coctus eſt, integrum de ariete, & placentam azymam unam de caniſtro, & laganum azymum unum, & ponat ſuper manus Nazaræi, poſtquam raſerit *caput* Nazaræatus ſui. 20 Et elevet ea ſacerdos elevatione: ſanctitas eſt, ſacerdotis erunt, ultra pectuſculum elevationis, & ultra armum ſeparationis: & poſtea Nazaræus bibere poterit vinum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

4 * همه روزگاراني پرهيز او از همه آنچه كرده آيد از تاك آن مي از دانه وتا پوست نه خورد *
5 * همه روزگاراني نذري پرهيزي او استره نه گذرد ابر سري او تا پر شدن آن روزها آنچه پرهيز
6 كند يي خاص باشد پروردني موي سري او* همه روزگاراني پرهيز كردني او يي ابر جاني مرده
7 نه آيد * بپدري او وبمادري او وببرادري او وبخواهري او نه پليد شود بايشان در مردني ايشان
8 كه تاجي خداي او ابر سري او* همه روزگاراني پرهيزكاري او خاص است او يي * وكه بميرد
9 مردهي ابر او در ناگاه غفلت پليد شود اولي پرهيزي او وبتراشد سري او در روزي پاكي او
10 در روزي آن هفتمي بتراشد اويرا * ودر روزي آن هشتمي بياورد دو تذروان يا دو بچگاني
11 كبوتر بآن كهن بدرگاهي خيمهي وعده *وبكند آن كهن يكه بخطات ويكه بعله وكفارت
خواهد ابر او از آنچه خطا كرد ابر آن جان وخاص كند مر سري او در روزي آن او*
12 * وپرهيز كند يي مر روزگاراني پرهيز او وبياورد بره قدري سالي او باشم وآن روزگاراني آن
13 اولينان بيفتند كه پليد شد پرهيزي او * واين شريعت آن پرهيزكار در روزي تمام شدني
14 روزهاي پرهيز او بياورد اويرا بدرگاهي خيمهي وعده* ونزديك آورد مر قرباني او يي بره قدري
سالي او تمام يكه بعله وماده بره يكه قدري سالي آن تمام بخطات ونرميشي يكه تمام بشلميم *
15 * وسلّهي فطير سميد كلوجها آميختگان در روغن وتنكهاي فطير ماليدگان در
16 روغن وهديهي وپشنجشي ايشان * ونزديك آورد آن كهن بپيشي يي وبكند مر خطاتو
17 ومر علتو * ومر آن نرميش بكند ذبحت شلميم يي ابر سلّهي آن فطير بكند آن كهن
18 مر هديهي او ومر پشنجشي او * وبتراشد آن پرهيزكار درگاهي خيمهي وعده مر
سري پرهيزي او وبستاند مر موي [سري] پرهيز او وبدهد ابر آن آتش آنچه فرودي ذبحت
19 آن شلميم * وبستاند آن كهن مر آن بازو جوشيده از آن نرميش وكلوجهي فطير يكه
از آن سلّه وتنك فطيري يكه وبدهد ابر كفي آن نزير پسي تراشيدني او مر پرهيزي او *
20 وعرضه كند ايشانرا آن كهن عرضه بپيشي يي خاص آن بكهن ابر سينهي آن عرضه وابر
ساقي آن جداكرده وپس بياشامد آن نزير مي *

4 *Omnibus diebus abſtinentiæ ſuæ ex omniquod fiet ex vite vini, ab acino & uſque ad pelliculã, non comedet.* 5 *Omnibus diebus voti abſtinentiæ ſuæ novacula non tranſibit ſuper caput ejus: uſque ad completionem dierum quibus abſtinet Domino, ſanctus erit nutriendo capillitium capitis ſui.* 6 *Omnibus diebus abſtinentiæ ſuæ Domino, ad animam mortui non veniet.* 7 *Patre ſuo & matre ſuâ, fratre ſuo & ſorore ſuâ, non polluet ſe illis in morte eorum, quia corona Dei ſui eſt ſuper caput ejus.* 8 *Omnibus diebus abſtinentiæ ſuæ ſanctus eſt ipſe Domino.* 9 *Cùm verò mortuus fuerit mortuus juxta eum ſubitò incuriâ, & pollutum fuerit initium abſtinentiæ ejus, tunc radet caput ſuũ in die purificationis ſuæ; in die ſeptimo radet illud.* 10 *In die autem octavo afferet duos phaſianos vel duos pullos columbæ ad ſacerdotem, ad oſtium tentorii conventûs.* 11 *Et faciet ſacerdos unum pro peccato, & alterum in holocauſtum: & expiationem procurabit ei de eo quod peccavit ſuper anima, ſanctificabitque caput ejus in die illa.* 12 *Et abſtinebit Domino dies abſtinentiæ ſuæ, afferétque agnum filium anni ſui pro delicto: & dies priores decident, quoniam polluta fuit abſtinentia ejus.* 13 *Hæc autem eſt lex abſtinentis in die completionis dierum abſtinentiæ ſuæ, adducet eum ad oſtium tentorii conventûs.* 14 *Offerétque oblationem ſuam Domino, agnum filium anni ſui perfectum unum in holocauſtum, et agnam unam filiam anni ſui perfectam pro peccato, et arietem unum perfectum in hoſtiam pacificorum:* 15 *Caniſtrum præterea infermentatorum ſimilæ, placentas miſtas cum oleo, & lagana infermentata uncta oleo, & munus, & conſperſionem eorum.* 16 *Offerétque illa ſacerdos in præſentia Domini, faciétque oblationem peccati ejus, & holocauſtum ipſius.* 17 *Arietem quoque faciet victimam pacificorum Domino, cum caniſtro infermentatorum: faciet item ſacerdos munus ejus, & conſperſionem ejus.* 18 *Tum radet abſtinens ad oſtium tentorii conventûs caput abſtinentiæ ſuæ, capiétq; cæſariẽ capitis abſtinentiæ ſuæ, & dabit ſuper ignem qui ſubter victimam pacificorum.* 19 *Capiet præterea ſacerdos brachiũ coctum de ariete, & placentam azymam unam è caniſtro, & laganum infermentatum unum, & dabit ſuper manum nazaræi poſtquàm raſerit abſtinentiam ſuam.* 20 *Et admovebit ea ſacerdos admotione coram Domino: ſanctum eſt ſacerdoti ultra pectuſculum admotionis & crus ſeparationis: & poſteà bibat nazaræus vinum.*

21 ואת דָא אַחְוָיַית אוֹרַיְיתָא נְזִירָא דִי יִדַּר קוּרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ עַל נְזִירֵיהּ בַּר מִן מַה
דְתִדְבַּק יְדֵיהּ כְּמִסַּת נִדְרֵיהּ לְאַיְיתָאָה מִן דִי יִדַּר הֵיכְדֵין יַעֲבֵיד עַל אוֹרַיְיתָא
22 23 נְזִירֵיהּ ׃ וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר ׃ דבר מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹי
לְמֵימַר כְּדֵנָא תְּבָרְכוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפְרְסָהוֹן יְדֵיהוֹן עַל דּוּכְנָא בְּהָדֵין לִישַׁן
יִימְרוּן לְהוֹן ׃ יברכך הי וישמרך ׃ יאר הי פניו אליך ויחנך ׃ ישא הי פניו אליך
24 וישם לך שלום ׃ יְבָרְכִינָךְ יְיָ בְּכָל עִסְקָךְ וְיִטְרִינָךְ מִן לִילֵי וּמַזִּיקֵי וּבְנֵי טִיהֲרֵי
25 וּבְנֵי צַפְרִירֵי וּמַזִּיקֵי וְטַלְוֵי ׃ יַנְהַר יְיָ סְבַר אַפּוֹי לָךְ בְּמֶעֱסְקָךְ בְּאוֹרַיְיתָא וִיגַלֵּי לָךְ
26 טְמִירָן וְיִיחוֹס עֲלָךְ ׃ יִסַּב יְיָ סְבַר אַפּוֹי לָךְ בִּצְלוֹתָךְ וִישַׁוִּי עֲלָךְ שְׁלָם בְּכָל
27 תְּחוּמָךְ ׃ ושמו וִישַׁווּן יַת בִּרְכַּת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנָא בְּמֵימְרִי אֲבָרְכִינוּן ׃

ז

1 ויהי ביום וַהֲוָה בְּיוֹם רֵישׁ יַרְחָא דְנִיסָן פְּסַק מֹשֶׁה לְמִקְמָא יַת מַשְׁכְּנָא דְלָא
פַּרְקֵיהּ תוּב וְרַבֵּי יָתֵיהּ וְקַדִּישׁ יָתֵיהּ וְיַת כָּל מָנוֹי וְיַת מַדְבְּחָא וְיַת כָּל מָנוֹי
2 וְרַבִּינוּן וְקַדִּישׁ יַתְהוֹן ׃ ויקריבו וְקָרִיבוּ אַמַרְכְּלֵי דְיִשְׂרָאֵל רֵישֵׁי בֵּית אֲבָהַתְהוֹן
הִינוּן רַבְרְבֵי שִׁבְטַיָּא הִינוּן דִמְתַמְּנָן בְּמִצְרַיִם אַמַרְכּוֹלִין עַל מִנְיָנַיָּא ׃ ויביאו
3 וְאַיְתִיוּ יַת קֻרְבַּנְהוֹן קֳדָם יְיָ שִׁית עֶגְלָן
כַּד מְחַפְּיָן וּמְטַקְּסָן וּתְרֵיסַר תּוֹרִין עֶגְלְתָא
בֵּינֵי תְרֵין אַמַרְכְּלִין וְתוֹרָא לְחַד וְלָא צְבָא מֹשֶׁה לְמִסַּב מִנְהוֹן וְקָרִיבוּ יַתְהוֹן קֳדָם
4 5 מַשְׁכְּנָא ׃ ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר ׃ קח קַבֵּל מִנְּהוֹן וִיהוֹן צְבִי לְצָרוֹךְ
סְדוּרָא וְתוֹרִין וְעִיגְלָן יְהוֹן לְמִפְלַח יַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתִתֵּן יַתְהוֹן לְלֵיוָאֵי
6 גְּבַר כְּמִיסַת פּוּלְחָנֵיהּ ׃ ויקח וּנְסֵב מֹשֶׁה יַת עֶגְלָתָא וְיַת תּוֹרֵי וִיהַב לְלֵיוָאֵי ׃
7 את שתי יַת תַּרְתֵּין עֶגְלָתָא וְיַת אַרְבַּעַת תּוֹרֵי יְהַב לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּמִסַּת פּוּלְחָנְהוֹן ׃
8 ואת וְיַת אַרְבַּע עֶגְלָן וְיַת תְּמַנְיָא תּוֹרֵי יְהַב לִבְנֵי מְרָרִי כְּמִסַּת פּוּלְחָנְהוֹן בִּידָא
9 דְאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא ׃ ולבני קהת וְלִבְנֵי קְהָת לָא יְהַב עֶגְלָן וְתוֹרִין אֲרוּם
10 פּוּלְחַן קוּדְשָׁא רְמֵיָא עֲלֵיהוֹן בְּכַתְפָּא נַטְלִין ׃ ויקריבו וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא יַת חֲנוּכַּת
רְבוּתָא דְמַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְרַבִּי יָתֵיהּ וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא יַת קֻרְבַּנְהוֹן לִקְדָם מַדְבְּחָא ׃
11 ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אַמַרְכּוֹל חַד לְיוֹמָא אַמַרְכּוֹל חַד לְיוֹמָא יְקָרְבוּן יַת
קֻרְבַּנְהוֹן לַחֲנוּכַּת רְבוּתָא מַדְבְּחָא ׃

ירושלמי 3 שִׁית עֶגְלָן כְּוִינָן ׃

Hæc eſt indicatio legis Nazaræi, qui voverit oblationem ſuam coram 21
Domino pro ſeparatione ſua, præter id quod apprehenderit manus
ejus: pro ratione voti ſui ad afferendum de eo quod vove-
rit, ſic faciat juxta legem Nazaræatus ſui. Præterea loquutus eſt 22
Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum Aharon & filiis ejus, 23
dicendo; Sic benedicetis filiis Iſrael, cùm expanderint ipſi manus ſu-
as in ſuggeſtu eadem linguâ dicent illis: BENEDICAT TIBI
DOMINUS ET CUSTODIAT TE. LUCERE FA-
CIAT DOMINUS FACIES SUAS AD TE, ET
MISEREATUR TUI. ELEVET DOMINUS FA-
CIES SUAS AD TE, ET PONAT TE IN PACE.
Benedicat tibi Dominus in omni negotio tuo, & cuſtodiat te à la- 24
miis & terriculamentis, meridianis item ac matutinis dæmonibus & no-
civis ac ſpectris. Lucere faciat Dñs aſpectum faciei ſuæ tibi cum occupa- 25
beris in lege, & revelet tibi abſcondita, & miſereatur tui. Elevet Domi- 26
nus aſpectum faciei ſuæ tibi in oratione tua, & ponat ſuper te pacem in
omni termino tuo. Et ponent benedictionem nominis mei ſuper filios Iſ- 27
rael, & ego ſermone meo benedicam illis.

CAP. VII.

Et accidit die qui eſt initium menſis Niſan, ceſſavit Moſes erigere ta- 1
bernaculum, neque diſſolvit amplius ipſum, & unxit ipſum, & ſanctifica-
vit ipſum & omnia vaſa ejus, & altare & omnia vaſa ejus: & unxit ea &
ſanctificavit ea. Et obtulerunt principes Iſrael, capita domus patrum ſuo- 2
rum: iſti ſunt principes tribuum, iſti ſunt qui præpoſiti ſunt in Ægypto præ-
fecti ſuper numeris. Obtulerunt inquam oblationes ſuas coram Domino, 3
ſex plauſtra tecta & ornata, & duo-
decim boves, plauſtrum unum inter
duos principes, & bovem pro uno-
quoque: ſed Moſes noluit accipere ab illis, illi itaque ea adduxerunt an-
te tabernaculum. Et ait Dñs ad Moſem, dicendo: Accipe ab illis, & ſint 4
parata ad uſum ordinationis; & boves & plauſtra erunt in miniſterium 5
cultus tabernaculi fœderis: & dabis ea Levitis, unicuique pro ſufficientia
miniſterii ſui. Et accepit Moſes plauſtra & boves, tradiditque Levitis. 6
Duo plauſtra & quatuor boves dedit filiis Gherſon, juxta ſufficientiam mi- 7
niſterii ſui. Et quatuor plauſtra & octo boves dedit filiis Merari, juxta 8
ſufficientiam miniſterii eorum, per manus Ithamar filii Aharonis ſacerdotis.
At filiis Kehath non dedit plauſtra nec boves: quia miniſterium ſanctuarii 9
impoſitum erat ſuper eos, ut humeris portarent. Et obtulerunt principes 10
pro dedicatione unctionis altaris, die quo unxit ipſum: obtulerunt inquam
principes oblationes ſuas coram altari. Et dixit Dominus ad Moſem; Sin- 11
guli principes per ſingulos dies offerant oblationes ſuas, pro dedicatione
unctionis altaris.

Hieroſ 3. *Sex plauſtra jugata.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* اين شريعت آن نزير آنچه نذر كند قرباني او بر :: ابر پرهيزي او بجز آنچه برسد دستي او چون 21
قدري نذري او آنچه نذر كند همچنين بكند ابر شريعتي پرهيزي او * سخن گفت :: بمشه 22
گفتن * سخن گوي باهرن و بپسراني او [بگفتن] همچنين آفرين كنيد مر پسراني يسرال گفتن 23
بايشان * آفرين كند ترا :: و نگهدارد ترا * روشن كند :: شكينهي او بتو و بخشايد ترا * آررم 24 25 26
دارد :: شكينهي [او] بتو و بنهد بتو سلامتي * و بنهند مر نامي من ابر پسراني يسرال و من 27
آفرين كنم ايشانرا *

* فصل هفتم *

* بود در روزي تمام كردن مشه ببر انگيزانيدن مر آن مسكن روغن ماليد اويرا و خاص كرد 1
اويرا و مر همه پيرايهاي او و مر آن مذبح و مر همه پيرايهاي او مشيحا كرد ايشانرا و خاص
كرد ايشانرا * نزديك آوردند مهتراني يسرال سروراني خانهي پدراني ايشان ايشان مهتراني آن 2
قبيلها ايشان آن ايستان ابر آن شمردگان * بياوردند مر قرباني ايشان بپيشي :: شش 3
گردونها حجه و دوازده گاو گردون ابر دو آن مهتران و گاو بيكه و نزديك آوردند ايشانرا
بپيشي آن مسكن * گفت :: بمشه بگفتن * بستان از ايشان و باشند بكار كردن مر كاري 4 5
خيمهي وعده و بدهي ايشانرا بآن لويان مرد چون قدري كاري او * بستاند مشه مر آن 6
گردونها و مر آن گاو بداد ايشانرا بآن لويان * مر دو آن گردونها و مر چهار آن گاو بداد بپسراني 7
جرشون [چون قدري كاري ايشان * و مر چهار گردونها] و مر هشت آن گاو بداد بپسراني 8
مرري چون قدري كاري ايشان در دستي ايتمر پسري اهرن آن كهن * و بپسراني قهت نه 9
داد كه كاري آن خاص ابر ايشان در كتف بر دارند * نزديك آوردند آن مهتران مر نوي 10
آن مذبح در روزي مشيحا كردن اويرا نزديك آوردند آن مهتران مر قرباني ايشان بپيشي آن
مذبح * گفت :: بمشه مهتري يكه بروز نزديك آورند مر قرباني ايشان بنوي 11
آن مذبح *

Hæc eſt lex nazaræi qui voverit 21
oblationem ſuam Domino ſuper abſ-
tinentia ſua, præter id quod atti-
gerit manus ejus: pro ratione voti
ſui quod voverit, ſic faciet, ſecun-
dùm legem abſtinentiæ ſuæ. Locu- 22
tus que eſt Dominus ad Meſheh, di-
cendo, Alloquere Aharon & filios 23
ejus, dicendo; Sic benedicetis filii
Iſrael, dicendo eis, Benedicat tibi 24
Dominus, & cuſtodiat te: Lucere fa- 25
ciat Dns majeſtatem ſuam ſuper te,
et miſereatur tui: Honorabilem ex- 26
hibeat Dominus majeſtatem ſuam
tibi, & ponat tibi pacem. Ponentq; 27
nomen meum ſuper filiis Iſrael, &
ego benedicam eis.

CAP. VII.

Et fuit, quo die finivit Meſheh 1
erigere tabernaculum, oleo unxit il-
lud, atque ſanctificavit illud, o-
mniaque vaſa ejus, altare quoque,
& omnia vaſa ejus, unxit inquam
ea, eaque ſanctificavit. Tunc obtu- 2
lerunt principes Iſrael, capita
domûs patrum ſuorum: iſti princi-
pes tribuum, hi aſtantes ſuper nume-
ratos. Et attulerunt oblationem ſu- 3
am in præſentiam Domini. ſex vehi-
cula concamerata, & duodecim bo-
ves: vehiculum unum duobus prin-
cipibus, & bovem pro uno quoque:
& obtulerunt ea coram tabernaculo.
Dixitque Dominus ad Meſheh, di- 4
cendo; Accipe ab eis, & ſint ad 5
faciendum opus tentorii conventûs:
dabiſque ea Levitis, cuilibet juxta
rationem operis ſui. Accepit itaq; 6
Meſheh vehicula ac boves, & dedit
ea Levitis. Duo vehicula & qua- 7
tuor boves dedit filiis Gerſhon juxta
rationem operis eorum. Qua- 8
tuor autem vehicula & octo boves
dedit filiis Merari juxta ratio-
nem operis eorum, ſub manu Itha-
mar filii Aharon ſacerdotis. Fi- 9
liis verò Cehath non dedit: quia
opus ſanctitatis erat ſuper eos ut
humero portarent. Obtulerunt igi- 10
tur principes initiamentum altaris
in die ungendi illud, obtulerunt
inquam principes oblationem ſuam
coram altari. Et dixit Dominus 11
ad Meſheh; Singuli principes ſin-
gulis diebus offerent oblationem
ſuam ad initiationem altaris.

---

12 ויהי המקריב וַהֲוָה דִמְקָרֵב בְּיוֹמָא קַדְמָאָה יַת קוּרְבָּנֵיהּ נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב רַב
בֵּית אַבָּא לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה ׃ וקרבנו
13 וְקוּרְבָּנֵיהּ דִמְקָרֵב פְּיָלֵי דִכְסַף חֲדָא
גִילְדָא סְמִיךְ מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי
בֵּית קוּדְשָׁא הֲוַת מַתְקְלָא מְזִירְקָא חַד
דִכְסַף דְגִילְדָא קְלִישֵׁי שׁוּבְעִין סִלְעִין
בְּסִלְעֵי בֵּית קוּדְשָׁא תְּרֵין מָאנַיָּא הָאִלֵּין
קְרִיב יַתְהוֹן מַלְיָין סְמִידָא מִן אַפְרְשׁוּתָא
פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא לְמִנְחָתָא ׃ כף
14 בָּזִיכָא חֲדָא מַתְקְלָא עֲשַׂר סִלְעִין דִכְסַף
וְהִיא הֲוַת דִדְהַב טָב קְרִיב יָתָהּ מַלְיָא
קְטוֹרֶת בּוּסְמָנִין טָבִין מִן אַפְרְשׁוּתָא ׃ פר
15 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרִין בַּר תְּלַת שְׁנִין דְכַר
חַד בַּר תַּרְתֵּין שְׁנִין וְאִימַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ
תְּלָתֵיהוֹן קְרַב רַב שִׁבְטָא דִיהוּדָה
16 לַעֲלָתָא ׃ שעיר צְפִיר בַּר עִזִּין חַד
17 קְרִיב לְחַטָּאתָא ׃ ולזבח וּלְנִכְסַת
קוּדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִכְרִין חַמְשָׁא בַּרְחֵי
חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵין סֵדֶר
קוּרְבָּנָא דִי קְרִיב מִנִּכְסוֹי נַחְשׁוֹן בַּר
18 עַמִּינָדָב ׃ ביום השני בְּיוֹמָא תִנְיָנָא
קְרִיב יַת קוּרְבָּנֵיהּ נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר רַב בֵּית אַבָּא לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר ׃ הקריב
19 קְרִיב יַת קוּרְבָּנֵיהּ בָּתַר יְהוּדָה עַל פּוּם קוּדְשָׁא פְּיָלֵי דִכְסַף חֲדָא גִלְדָא
סְמִיךְ מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵּית קוּדְשָׁא הֲוָה מַתְקְלֵיהּ מְזִירְקָא חֲדָא
דִכְסַף דְגִילְדָא קְלִישׁ שׁוּבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵּית קוּדְשָׁא תְּרֵין מָנַיָּא הָאִלֵּין קְרִיב
20 יַתְהוֹן מַלְיָין סְמִידָא מִן אַפְרְשׁוּתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא לְמִנְחָתָא ׃ כף בָּזִיכָא
חֲדָא מַתְקְלָא עַשְׂרָא סִלְעִין וְהִיא דְדַהַב טָב קְרִיב יָתָהּ מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמָנִין
21 טָבִין מִן אַפְרְשׁוּתָא ׃ פר תּוֹר חַד בַּר תּוֹרִין בַּר תְּלַת שְׁנִין דְכַר חַד בַּר
תַּרְתֵּין שְׁנִין אִימַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ קְרַב רַב שִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר לַעֲלָתָא ׃ שעיר
22 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד קְרִיב לְחַטָּאתָא ׃ ולזבח וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִכְרֵי
חַמְשָׁא בַּרְחֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵין סֵדֶר קוּרְבָּנָא דִקְרִיב מִנִּכְסוֹי
23 נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר ׃ ביום השלישי בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה קְרִיב רַב בֵּית אַבָּא לִבְנֵי זְבוּלֻן
24 אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן ׃ קרבנו קֻרְבָּנֵיהּ דְקָרִיב פְּיָלֵי דִכְסַף חֲדָא גִילְדָהּ סְמִיךְ
25 מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא וגו' ׃ בזיכא חדא מתקל וגו' ׃ פר תור
26 27 חד וגו' ׃ שעיר צפיר בר עזין וגו' ׃ ולזבח ולנכסת קודשיא וגו' ׃
28
29

ירושלמי 13 וְקוּרְבָּנֵיהּ דִיקְרַב פְּיָלֵי
דִכְסַף חַד מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי
בֵּית קוּדְשָׁא הֲוַת מַתְקְלָא מְזִרְקָא חַד
דִכְסַף תִּקַל שׁוּבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵּית
קוּדְשָׁא תְּרֵין מָאנַיָּא הָאִלֵּין קְרִיב יַתְהוֹן
מַלְיָין סוּלְתָּא פִּילְתָא וּמְזוֹרְקָא מַעֲרְבָא
בִּמְשַׁח לְמִנְחָתָא ׃ 14 בָּזִיךְ חֲדָא
מַתְקְלָא עַשְׂרָא סִלְעִין דִי הֲוַת דְדַהֲבָא
קְרִיב יָתָהּ מַלְיָא רֵישֵׁי בּוּסְמָנִין טָבִין
וּמְפַטְּמִין וְדַכְיָין לִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא ׃ 15
תּוֹר חַד בַּר תּוֹרִין בַּר תְּלַת שְׁנִין וְדַכַר
חַד בַּר תַּרְתֵּין אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ
לַעֲלָתָא הֲוָה רַב שִׁבְטָא מַקְרִיב לְעֶלָּא ׃
16 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד קְרֵיב רַב שִׁבְטָא
לְחַטָּאתָא ׃ 17 וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא קְרַב
תּוֹרִין תְּרֵין דִכְרִין חַמְשָׁא גַּדְיָין חַמְשָׁא
וְאִמְּרִין בְּנֵי שַׁתְּהוֹן חַמְשָׁא דֵין קוּרְבָּנָא
דִיסַדַּר וּקְרַב מִן נִכְסוֹי רַב שִׁבְטָא דִבְנוֹי
דִיהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב ׃

Is autem qui primo die obtulit oblationem ſuam, fuit Nachſon fili- 12
us Aminadab, princeps domus patris tribus Juda. Oblatio verò 13
ejus quam obtulit, fuit patera ar-
genti una cruſtâ ſpiſſâ, ponderis
centum triginta ſiclorum ſiclis do-
mus ſanctuarii, & pelvis una
argentea cruſtæ tenuis, ſeptua-
ginta ſiclorum juxta ſiclos ſanctu-
arii: duo vaſa iſta obtulit plena ſi-
milæ ex elevatione mixtæ oleo oli-
væ pro Mincha. Cochleare unum 14
ponderis decem ſiclorum argenti,
quamvis conſtaret auro bono, ob-
tulit eam plenam incenſo aroma-
tum bonorum ex elevatione. Ju- 15
vencus unus de bobus natus
tres annos, aries unus natus
duos annos, agnus unus anni-
culus: tria illa obtulit princeps
tribus Juda in holocauſtum. Hir- 16
cum caprarum unum obtulit pro
peccato. Et pro hoſtia ſanctifi- 17
cationum juvencos duos, arietes
quinque, hœdos quinque, agnos
anniculos quinque: hic eſt ordo
oblationis quam obtulit ex diviti-
is ſuis Nachſon filiüs Aminadab.
Die ſecundo obtulit oblationem 18
ſuam Nathanael filius Tſuar, prin-
ceps domus patris tribus Iſſachar.
Obtulit *autem* oblationem ſuam 19
poſt Juda juxta mandatum ſancti-
tatis, pateram unam argenteam
cruſtâ ſpiſſâ centum & triginta ſiclorum, juxta ſiclos domus ſanctua-
rii fuit pondus ejus, pelvem unam argenteam cruſtæ tenuis ſeptua-
ginta ſiclorum juxta ſiclos domus ſanctuarii: duo vaſa iſta obtulit
plena ſimilâ ex elevatione mixtâ oleo olivæ pro Mincha. Cochle- 20
are unum ponderis decem ſiclorum, eratque auri optimi; obtulit
ipſum plenum incenſo aromatum bonorum ex elevatione. Juvencum 21
unum de bobus natum tres annos, arietem unum natum duos annos,
agnum unum anniculum obtulit princeps tribus Iſſachar in holocau-
ſtum. Hircum caprarum unum obtulit pro peccato. Et pro ſacrifi- 22
cio ſanctificationum juvencos duos, arietes quinque, hœdos quinque, 23
agnos anniculos quinque: hic eſt ordo oblationis quam obtulit ex 24
facultatibus ſuis Nathanael filius Tſuar. Die tertio obtulit princeps 25
domus patris filiorum Zebulun, Eliab filius Chelon. Oblatio ejus 26
quam obtulit, patera argenti una cruſtâ ſpiſſâ, centum triginta ſiclo- 27
rum juxta ſiclos ſanctuarii, &c. Cochleare unum ponderis &c. Ju- 28
vencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro ſacrificio ſancti- 29
ficationum &c.

Hieroſ. 13. *Et oblatio ejus quam obtulit fuit patera argenti una centum triginta ſiclorum, ſiclis domus ſanctuarii fuit ponderata, & pelvis una argenti ponderis ſeptuaginta ſiclorum, juxta pondera domus ſanctuarii: duo hæc vaſa obtulit plena ſimilâ, tam pateram quam pelvim, oleo permixtâ pro Mincha.* 14. *Cochleare unum ponderis decem ſiclorum, quod erat aureum, obtulit ipſum plenum præcipuis aromatibus bonis, pinguibus, & puris, pro ſuffitu aromatum.* 15. *Juvencum unum ex bobus natum tres annos, arietem unum natum duos, agnum unum filium anni ſui in holocauſtum offerebat princeps tribus ſupra dictus.* 16. *Hircum caprarum unum obtulit princeps tribus pro peccato.* 17. *Et pro hoſtia ſanctificationum obtulit juvencos duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc eſt oblatio quam ordinavit & obtulit de divitiis ſuis princeps tribus filiorum Juda, Nachſon filius Aminadab.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بود آن نزديك آورا در روزي آن اول مر قرباني او نخشون پسري عمينذب بقبيلهي يهوده * 12
* قرباني او كاسهي نقره يكه صد وسي مثقال آن طبقي يكه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن 13
خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكه ده مثقال طلا پر دخنه * 14
* گاو يكه بچهي گاو نرميش يكه بره يكه قدري سالي او بعله * برغالهي بزان يكه بخطات * 15 16
* و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برها قدراني سال پنج اين قربان نخشون 17
پسري عمينذب * در روزي آن دويمي نزديك آورد نتنال پسري صوعر مهتري يسسكر * نزديك 18 19
[آورد] مر قرباني او كاسهي نقره يكه صد وسي مثقال آن طبقي يكه نقره هفتاد مثقال در
مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكه ده مثقال طلا 20
پر دخنه * گاو يكه بچهي گاو نرميش يكه بره يكه قدري سالي او بعله * برغالهي بزان يكه 21 22
بخطات * و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برها قدراني سال پنج اين قربان 23
نتنال پسري صوعر * در روزي آن سيمي مهتر بپسراني زبولن اليآب پسري حلون * قرباني او 24 25
كاسهي نقره يكه صد وسي مثقال آن طبقي يكه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي
ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو يكه 26 27
بچهي گاو نرميش يكه بره يكه قدري سالي او بعله * برغالهي بزان يكه بخطات * و بذبحت آن 28 29
شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برها قدراني سال پنج اين قربان اليآب پسري حلون *

Fuit offerens in die primo oblatio- 12
nem ſuam, Nahſhon filius Ammina-
dab de tribu Jehudah. Oblatio ejus, 13
crater argenteus unus, centum ac
triginta ſiclorum pondus ejus: ſcu-
tella una argentea ſeptuaginta ſiclo-
rum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa
plena ſimilâ miſtâ cū oleo, in munus:
Paropſis una decem ſiclorum aurea, 14
plena ſuffitu: Bos unus fœtus bo- 15
vis, aries unus, agnus unus ejuſ-
dem anni in holocauſtum: Hœdus 16
caprarum unus pro peccato: Et in 17
victimam pacificorum, boves duo,
arietes quinque, hirci quinque, agni
anniculi quinque: hæc fuit oblatio
Nahſhon filii Aminadab. Die ſe- 18
cundo obtulit Nethaniel filius Suar
princeps Iſhſhachar. Obtulit obla- 19
tionem ſuam, craterem argenteum
unum, centum ac triginta pondus
ejus: ſcutellā unā argenteā ſeptua-
ginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii:
ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cū oleo,
in munus: Paropſidem unam decem 20
ſiclorum auream, plenam ſuffitu:
Bovem unum fœtum bovis, arietem 21
unum, agnum unum ejuſdem anni in
holocauſtū: Hœdum caprarum unum 22
pro peccato: Et in victimam paci- 23
ficorum, boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos
quinque: hæc fuit oblatio Nethani-
el filii Suar. Die tertio princeps 24
filiorum Zebulun, Eliab filius He-
lon. Oblatio ejus, crater argenteus 25
unus, centū ac triginta pondus ejus:
ſcutella una argentea ſeptuaginta ſi-
clorum in ſiclo ſanctuarii: ambo
ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in
munus: Paropſis una decem ſiclo- 26
rum aurea, plena ſuffitu: Bos unus 27
fœtus bovis, aries unus, agnus unus
ejuſdem anni in holocauſtum: Hœ- 28
dus caprarum unus pro peccato: Et 29
in victimam pacificorum, boves
duo, arietes quinque, hirci quinque,
agni anniculi quinque: hæc fuit
oblatio Eliab filii Helon.

בְּיוֹם הרביעי בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה קְרֵיב רַב בֵּית אַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר : 30
קרבנו קוּרְבָּנֵיה דְּקָרִיב פַּיְילֵי וגו׳ : כף בויכא חדא מתקל וגו׳ : פר תור חד וגו׳ : שעיר 31 32 33
צפיר בר עזין וגו׳ : ולזבח השלמים ולנכסת קודשיא וגו׳ : ביום החמשה בְּיוֹמָא 34 35 36
חֲמִישָׁאָה קְרֵיב רַב בֵּית אַבָּא לְבֵית שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי : קרבנו קורבניה 37
דקריב פיילי וגו׳ : כף בויכא חדא מתקל וגו׳ : פר תור חד וגו׳ : שעיר צפיר 38 39 40
בר עזין וגו׳ : ולזבח ולנכסת קודשיא וגו׳ : ביום הששי בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה קְרֵיב 41 42
רַב בֵּית אַבָּא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל : קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגו׳ : 43
כף בויכא חדא מתקלא וגו׳ : פר תור חד בר תורי וגו׳ : שעיר צפיר בר עזין 44 45 46
וגו׳ : ולזבח ולנכסת קודשיא תורין וגו׳ : ביום השביעי בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה קְרֵיב 47 48
רַב בֵּית אַבָּא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד : קרבנו קורבניה דקריב 49
פיילי וגומר : כף בויכא חדא מתקל וגומר : פר תור חד בר תורין וגו׳ : 50 51
שעיר צפיר וגומר : ולזבח ולנכסת קודשיא וגומר : ביום השמיני בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה 52 53 54
קְרֵיב רַב בֵּית אַבָּא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר : קרבנו קורבניה דקריב פיילי 55
וגומר : כף בויכא חדא מתקל וגומר : פר תור חד וגומר : שעיר צפיר בר עזין וגומר : 56 57 58
ולזבח ולנכסת קודשיא תורין תרין וגומר : ביום התשיעי בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה קְרֵיב רַב 59 60
בֵּית אַבָּא לִבְנֵי בִנְיָמִין אבידן בר גדעוני : קרבנו קורבניה דקריב וגומר : כף בויכא חדא מתקל וגומר : פר תור חד בר תורין וגומר : 61 62 63

Die quarto obtulit princeps domus patris filiorum Ruben, Eliſur filius 30
Sedeur. Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum 31 32
ponderis &c. Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia 33 34
ſanctificationum &c. Die quinto obtulit princeps domus patris domus 35 36
Simeon, Selumiel filius Tſuriſchaddai. Oblatio ejꝰ quam obtulit, 37
ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus unus &c. Hircum 38 39
caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum &c. Die ſexto obtulit 40 41
princeps domus patris filiorum Gad, Eliaſaph filius Dehuel. Oblatio 42 43
ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus 44 45
unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum 46 47
boves &c. Die ſeptimo obtulit princeps domus patris filiorum 48 49
Ephraim, Eliſchama filius Ammihud. Oblatio ejus quam obtulit, 50 51
ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus unus &c. Hircum 52 53
&c. Et pro hoſtia ſanctificationum &c. Die octavo obtulit princeps 54 55
domus patris filiorum Manaſſe, Gamaliel filius Pedatſur. Oblatio 56 57
ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus 58
unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum 59
boves duos &c. Die nono obtulit princeps domus patris 60
filiorum Binjamin Abidan filius Gideoni. Oblatio ejus quam 61
obtulit, &c. Cochleare unum ponderis, &c. Juvencus unus 62
&c. 63

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

30 31 * در روزي آن چهارمي مهتر بپسراني راوبن الیصور پسري شدیاور * قرباني او کاسهي نقره یکّه
صد و سي مثقال آن طبقي یکّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ایشان پراني سمید
32 33 آمیخته در روغن بهدیه * سکّرهي یکّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو یکّه بچّهي گاو نرمیش
34 35 یکّه برّه یکّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان یکّه بخطات * وبذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان
36 پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج این قربان الیصور پسري شدیاور * در روزي آن پنجمي
37 مهتر بپسراني شمعون شلومیال پسري صوري شدّي * قرباني او کاسهي نقره یکّه صد وسي مثقال
آن طبقي یکّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ایشان پراني سمید آمیخته در روغن
38 39 بهدیه * سکّرهي یکّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو یکّه بچّهي گاو نرمیش یکّه برّه یکّه قدري سالي او
40 41 بعله * بزغالهي بزان یکّه بخطات * وبذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان پنج برّها
42 قدراني سال پنج این قربان شلومیال پسري صوري شدّي * در روزي آن ششمي مهتر بپسراني
43 جد الیسف پسري دعوال * قرباني او کاسهي نقره یکّه صد و سي مثقال آن طبقي یکّه نقره هفتاد
44 مثقال در مثقال آن خاص دوي ایشان پراني سمید آمیخته در روغن بهدیه * سکّرهي یکّه ده مثقال
45 46 طلا پر دخنه * گاو یکّه بچّهي گاو نرمیش یکّه برّه یکّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان یکّه
47 بخطات * و بذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج این قربان
48 49 الیسف پسري دعوال * در روزي آن هفتمي مهتر بپسراني افریم الیشمع پسري عمّیهود * قرباني او
کاسهي نقره یکّه صد وسي مثقال آن طبقي یکّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي
50 51 ایشان پراني سمید آمیخته در روغن بهدیه * سکّرهي یکّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو یکّه
52 53 بچّهي گاو نرمیش یکّه برّه یکّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان یکّه بخطات * و بذبحت آن
شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج این قربان الیشمع پسري عمّیهود *
54 55 * در روزي آن هشتمي مهتر بپسراني منسّه جملیال پسري فده صور * قرباني او کاسهي نقره یکّه
صد و سي مثقال آن طبقي یکّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ایشان پراني سمید
56 57 آمیخته در روغن بهدیه * سکّرهي یکّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو یکّه بچّهي گاو نرمیش یکّه برّه یکّه
58 59 قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان یکّه بخطات * وبذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان
60 پنج برّها قدراني سال پنج این قربان جملیال پسري فده صور * در روزي آن نهمي مهتر بپسراني
61 بنیمین ابیدن پسري جدعوني * قرباني او کاسهي نقره یکّه صد وسي مثقال آن طبقي یکّه نقره
62 هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ایشان پراني سمید آمیخته در روغن بهدیه * سکّرهي یکّه ده
63 مثقال طلا پر دخنه * گاو یکّه بچّهي گاو نرمیش یکّه برّه یکّه قدري سالي او بعله *

Die quarto princeps filiorum Ruben, 30
Eliſur filius Shedeür. Oblatio 31
ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in
munus: Paropſis una decem ſiclorum 32
aurea, plena ſuffitu: Bos 33
unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum: 34
Hædus caprarum unus pro peccato:
Et in victimam pacificorum, boves 35
duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Eliſur filii Shedeür. Die 36
quinto princeps filiorum Shimeon, Shelumiel filius Suri-ſhaddai.
Oblatio ejus, crater argenteus unus, 37
centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus: Paropſis una decem ſiclorum 38
aurea, plena ſuffitu: Bos 39
unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum: Hædus caprarum unus pro 40
peccato: Et in victimam pacificorum, 41
boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Shelumiel filii Suri-ſhaddai. Die ſexto princeps 42
filiorum Gad, Eliaſaph filius Deüel. Oblatio ejus, crater argenteus 43
unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus: Paropſis una 44
decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu: Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus 45
unus ejuſdem anni in holocauſtũ: Hædus caprarũ unus pro peccato: 46
Et in victimam pacificorum, boves 47
duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Eliaſaph filii Deüel. Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim, 48
Eliſhama filius Ammihud. Oblatio ejus, crater argenteus unus, 49
centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus: Paropſis una decem 50
ſiclorum aurea, plena ſuffitu: Bos 51
unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum:
Hædus caprarum unus pro peccato: 52
Et in victimam pacificorum, boves 53
duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Eliſhama filii Ammihud. Die 54
octavo princeps filiorum Menaſſeh, Gamliel filius Phedah-ſur. Oblatio 55
ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus:
Paropſis una decem ſiclorum aurea, 56
plena ſuffitu: Bos unus fœtus bovis, 57
aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum: Hædus 58
caprarum unus pro peccato: Et in 59
victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Gamliel filii Phedah-ſur. Die nono 60
princeps filiorum Binjamin, Abidan filius Gideoni. Oblatio ejus, crater 61
argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ
miſtâ cum oleo, in munus: 62. Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu: Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum: 63

שעיר צפיר בר עזין וגומר : ולזבח ולנכסת קודשיא תורין תרין וגומר : ביום 64 65
העשירי בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה קְרֵיב רַב בֵּית אַבָּא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּי שַׁדָּי : 66
קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגומר : כף בויכא חדא וגומר : פר תור חד 67
בר תורין וגומר : שעיר צפיר בר עזין וגומר : ולזבח ולנכסת קודשיא 68 69
וגומר : ביום עשתי עשר בְּיוֹם תְּרֵיסַר יוֹמָא קְרֵיב רַב בֵּית אַבָּא לִבְנֵי אָשֵׁר 70
פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן : קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגומר : כף בויכא חדא 71 72
וגומר : פר תור חד בר תורין וגומר : שעיר צפיר בר עזין וגומר : ולזבח 73 74
ולנכסת קודשיא תורין תרין וגומר : ביום שנים עשר יום בְּיוֹם תְּרֵיסַר יוֹמָא 75
קְרֵיב רַב בֵּית אַבָּא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן : קרבנו קורבניה דקריב 76 77
פיילי וגומר : כף בויכא חדא מתקלא וגומר : פר תור חד בר תורין וגומר : 78
שעיר צפיר בר עזין וגומר : ולזבח השלמים וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תורין תְּרֵין 79 80
דִּיכְרֵי חַמְשָׁא בְּרְחֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין סֵדֶר קוּרְבָּנָא דִּי קְרֵיב 81 82
מִנִּכְסוֹי אֲחִירַע בַּר עֵינָן : זאת חנכת המזבח דָּא חֲנוּכַּת רְבוּתֵיהּ דְּמַדְבְּחָא 83
בְּיוֹם דְּרַבִּיוּ יָתֵיהּ מִנִּכְסֵי רַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל פַּיְילֵי דִּכְסַף תַּרְתֵּיסְרֵי כָּל קֳבֵיל תְּרֵיסַר 84
שִׁבְטַיָּא מִזִּירְקֵי דִּכְסַף תְּרֵיסַר כָּל קֳבֵיל נְשִׂיאָה דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּזִיכֵי דְּדַהֲבָא תְּרֵיסַר
כָּל קֳבֵל תְּרֵיסַר מַזָּלַיָּא : שלשים מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוֵי מַתְקְלָא דְּפַיְילְתָא 85
חֲדָא דְּכַסְפָּא כָּל קֳבֵיל שְׁנִין דַּהֲוָה יוֹכֶבֶד כַּד יְלִידַת יַת מֹשֶׁה וְשׁוּבְעִין סִילְעִין הֲוֵי
מַתְקְלָא דְּמִזִּירְקָא חַד כָּל קֳבֵל שׁוּבְעִין סָבֵי סַנְהֶדְרִין רַבָּא כָּל כְּסַף מָנַיָּא תְּרֵין
אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵּית קוּדְשָׁא : כפות בָּזִיכֵי דְּדַהֲבָא תְּרֵיסְרֵי 86
כָּל קֳבֵיל רַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל מַלְיָין קְטוֹרֶת בּוּסְמִין טָבִין מַתְקַל עֲשַׂר סִילְעִין הֲוָה
מַתְקְלָא דְּבָזִיכָא בְּסִלְעֵי בֵּית קוּדְשָׁא כָּל קֳבֵיל עֲשִׂירְתָּא דִּבְרַיָּא כָּל דְּהַב בָּזִיכַיָּא
מְאָה וְעֶשְׂרִין כָּל קֳבֵיל שְׁנַיָּא דְּחַיָּא בְּהוֹן מֹשֶׁה נְבִיָּא : כל הבקר כָּל תּוֹרֵי 87
לַעֲלָתָא תְּרֵיסַר תּוֹרָא לְרַב בֵּית אַבָּא דִּיכְרָא דִּיכְרִין תְּרֵיסַר מְטוּל דִּיהוֹבְדוּן תְּרֵיסַר
רַבְרְבֵי יִשְׁמָעֵאל אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה תְּרֵיסַר מְטוּל דִּיהוֹבְדוּן תְּרֵיסַר רַבְרְבֵי פָּרַס
וּמִנְחַתְהוֹן מְטוּל דְּיֶעְדֵּי כַּפְנָא מִן עַלְמָא וּצְפִירֵי עִזִּין תְּרֵיסַר לְחַטָּאתָא מְטוּל לְכַפָּרָא עַל חוֹבֵי תְּרֵיסַר שִׁבְטַיָּא :

Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum boves duos &c. 64 65
Die decima obtulit princeps domus patris filiorum Dan, Achiezer filius 66
Ammiſchadai. Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare 67
unum &c. Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro 68
hoſtia ſanctificationum &c. Die undecimo obtulit princeps domus 69
filiorum Aſſer, Paghiel filius Achran. Oblatio ejus quam obtulit, ſcu- 70
tella &c. Cochleare unum &c. Juvencus unus &c. Hircum capra- 71
rum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum boves duos &c. Die duode- 72
cima obtulit princeps domus filiorum Nephtali, Achira filius Enan. Ob- 73
latio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. 74
Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificati- 75
onum boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos 76
quinque: hic eſt ordo oblationis, quam obtulit ex ſuis facultatibus 77
Achira filius Enan. Hæc eſt oblatio unctionis altaris, quo die unxerunt 78
ipſum, ex opibus principum Iſrael, ſcutellæ argenteæ duodecim è regione 79
duodecim tribuum, pelves argenteæ duodecim è regione principum fili- 80
orum Iſrael, cochlearia aurea duodecim è regione duodecim ſignorum 81
Zodaici. Centum & triginta ſiclorum fuit pondus ſcutellæ unius argen- 82
teæ, quot annorum fuit Jokebed quando peperit Moſem, & ſeptuagin- 83
ta ſiclorum fuit pondus pelvis unius è regione ſeptuaginta ſeniorum ſyn- 84
edrii magni: omne argentum vaſorum duo millia quadringenti ſicli, 85
juxta ſiclos ſanctuarii. Cochlearia aurea duodecim, è regione princi- 86
pum Iſraelis, plena ſuffitu aromatum bonorum, pondus decem ſiclorum
fuit pondus cochlearis *unius*, juxta ſiclos domus ſactuarii, è regione decem
verborum: Omne aurum cochlearium centum & viginti, ex adverſo
annorum quibus vixit Moſes propheta. Omnes boves pro 87
holocauſto duodecim, bos pro principe domus patris; arietes duodecim
ut perderent duodecim principes Iſmael; agni anniculi duodecim,
ut perderent duodecim principes Perſidis; & Mincha eorum, ut recederet
fames è mundo: & hirci caprarum duodecim pro peccati hoſtia,
ad expiandum pro peccatis duodecim tribuum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

64 65 * بزغالهي بزان یکّه بخطات * وبذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان پنج برّها قدراني
66 سال [پنج این قربان] ابیدن پسري جدعوني * در روزي آن دهمي مهتر بپسراني دن احیعزر پسري
67 عمّي شدّي * قرباني او کاسهي نقره یکّه صد وسي مثقال آن طبقي یکّه نقره هفتاد مثقال در
68 مثقال آن خاص دوي ایشان پراني سمید آمیخته در روغن بهدیه * سکّرهي یکّه ده مثقال طلا پر
69 70 دخنه * گاو یکّه بچّهي گاو نرمیش یکّه برّه یکّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان یکّه بخطات،
71 * وبذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج این قربان احیعزر
72 73 پسري عمّي شدّي * در روزي یازدهمي مهتر بپسراني اشر فجعیال پسري عکرن * قرباني او کاسهي
نقره یکّه صد و سي مثقال آن طبقي یکّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ایشان پراني
74 75 سمید آمیخته در روغن بهدیه * سکّرهي یکّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو یکّه بچّهي گاو نرمیش یکّه
76 77 برّه یکّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان یکّه بخطات * وبذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان
78 پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج این قربان فجعیال پسري عکرن * در روزي دوازدهمي
79 مهتر بپسراني نفتلي احیرع پسري عینن * قرباني او کاسهي نقره یکّه صد وسي مثقال آن
طبقي یکّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ایشان پراني سمید آمیخته در روغن بهدیه *
80 81 * سکّرهي یکّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو یکّه بچّهي گاو نرمیش یکّه برّه یکّه قدري سال او بعله *
82 83 * بزغالهي بزان یکّه بخطات * وبذبحت آن شلمیم گاو دو نرمیشان پنج استخان پنج
84 برّها قدراني سال پنج این قربان احیرع پسري عینن * این نوي آن مذبح در روزي مشیحا
کردن اویرا از نزدي مهتراني یسرال کاسهاي نقره دوازده طبقهاي نقره دوازده سکّرها طلا
85 دوازده * صد و سي مثقال آن کاسهي آن یکّه [نقره] و هفتاد آن طبقي آن یکّه همه نقرهي
86 آن پیرایها دو هزار و چهار صد در مثقالي آن خاص * سکّرها طلا دوازده پراني دخنه ده ده آن
87 سکّره در مثقالي آن خاص همه طلا آن سکّرها صد وبیست * همه آن گاو بعله دوازده گاوها
نرمیشان دوازده برّها قدراني سال دوازده وهدیهي ایشان وبزغالهي بزان دوازده بخطات *

Hædus caprarum unus pro peccato: 64
Et in victimam pacificorum, 65
boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Abidan filii Gideoni. Die decimo princeps fi- 66
liorum Dan, Abiezer filius Ammi-ſhaddai. Oblatio ejus, crater 67
argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus: Pa- 68
ropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu: Bos unus fœtus bo- 69
vis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum: Hædus 70
caprarum unus pro peccato: Et 71
in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Abiezer filii Ammiſhaddai. Die undecimo princeps fi- 72
liorum Aſher, Phagiel filius Ochran. Oblatio ejus, crater argenteus 73
unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus: Paropſis una de- 74
cem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:
Bos unus fœtus bovis, aries unus, 75
agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum. Hædus caprarum unus 76
pro peccato: Et in victimam pa- 77
cificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Phagiel filii Ochran. Die duodecimo prin- 78
ceps filiorum Naphtali, Ahira filius Enan. Oblatio ejus, crater ar- 79
genteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus: Paropſis una 80
decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu: Bos unus fœtus bovis, aries 81
unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum: Hædus caprarum u- 82
nus pro peccato: Et in victimam pa- 83
cificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hæc fuit oblatio Ahira filii Enan.
Hæc fuit initiatio altaris in die 84
ungendi illud, à principibus Iſrael; crateres argentei duodecim, ſcutellæ argenteæ duodecim, paropſides aureæ duodecim. Centum ac triginta ſiclo- 85
rum erat crater unus argenteus, & ſeptuaginta ſcutella una: totum argentum vaſorum, bis mille & quadringenti, in ſiclo ſanctuarii. Paro- 86
pſides aureæ duodecim plenæ ſuffitu, decem ſiclorum erat qualibet paropſis, in ſiclo ſanctuarii: totum aurum paropſidum, centum ac viginti 87
ſicli. Omnes boves in holocauſtum,
duodecim boves, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & munus eorum & hædi quoque caprarum duodecim pro peccato.

88 וכל בקר וכל תורי לנכסת קודשיא עשרין וארבע תורין כל קביל עשרין וארבע
מטרתא דיכרי שתין כל קביל שתין שנין דהוה יצחק כד יליד ית יעקב ברחי שתין
כל קבל שתין אתין דברכת כהניא אמרין בני שנה שתין לכפרא על שתין ריבון
89 דישראל דא חנוכת רבות מדבחא ביומא דרביו יתיה: ובבא משה וכד עליל משה
למשכן זמנא למללא עמיה ושמע ית קל רוחא דמתמליל עמיה כד נחית מן שמי
שמיא עילוי כפורתא דעל ארונא דסהדותא מבין תרין כרוביא ומתמן הוה
דבורא מתמליל עמיה:

פ פ פ

ח

1 וידבר ומליל יי עם משה למימר: דבר מליל עם אהרן ותימר ליה בזמן
2 אדלקותך ית בוציניא כל קבל מנרתא יהון מנהרין שבעתי בוציניא תלת לקבל
3 רוח מערבא ותלת לקביל רוח מדינחא ושביעא במציעאה: ויעש ועבד כן אהרן
4 כל קבל אפי מנרתא אדליק בוצינהא היכמא דפקיד יי ית משה: וזה ודין עובד
מנרתא מינא קשיא דדהב עד בסיס דידה ועד שושנייהא עובד אומן בקורנסא היא
מתעבדא הי כחיזו דאחזי יי ית משה היכדין עבד בצלאל ית מנרתא: וידבר הי
5 6 ומליל יי עם משה למימר: קח קריב ית ליואי מגו בני ישראל ותדכי יתהון:
7 וכה וכדין תעביד להון לדכואיהון אדי עליהון מיא דחטאתא ויעברון גלב על
8 כל בישרהון ויחוורון לבושיהון וידכון בארבעין סווין דמיא: ולקחו ויסבון תור
בר תורי ומנחתיה סולתא פתיכא במשח זיתא ותור תניין בר תורי תסב לחטאתא:
9 והקרבת ותקריב ית ליואי לקדם משכן זמנא ותכנוש ית כל כנישתא דבני ישראל:
10 והקרבת ותקריב ית ליואי קדם יי ויסמכון בני ישראל ית ידיהון על ליואי:
11 והניף וירים אהרן ית ליואי ארמא קדם יי מן בני ישראל ויהון למפלח ית
12 פולחנא דיי: והלוים וליואי יסמכון ית ידיהון על ריש תורי ועיבד ית חד
13 חטאתא וית חד עלתא קדם יי לכפרא על ליואי: והעמדת ותקים ית ליואי קדם
14 אהרן וקדם בנוי ותרים יתהון ארמא קדם יי: והבדלת ותפרש ית ליואי מגו
15 בני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי: ואחרי כן ומן בתר כדין ייעלון ליואי למפלח
פולחן משכן זמנא ותדכי יתהון ותרים יתהון ארמא:

Et omnes boves pro hoſtia ſanctificationum viginti quatuor, è regione viginti quatuor cuſtodiarum: arietes ſexaginta è regione ſexaginta annorum, quot natus eſt Iſaac quando genuit Jacobum: hœdi ſexaginta, è regione ſexaginta litterarum benedictionum ſacerdotum: agni anniculi ſexaginta, ad expiandum pro ſexaginta myriadibus Iſraelis: hæc fuit dedicatio unctionis altaris, in die quo unxerunt illud. 88 Et cùm ingrederetur Moſes in tabernaculum fœderis ad loquendum cum eo, audivit vocem ſpiritus quæ loquebatur cum eo, quando deſcendiſſet de cœlis cœlorum ſuper propitiatorium quod erat ſuper arcam teſtimonii, è medio duorum Cherubim, & inde fuit ſermo loquens cum eo. 89

SECT. XXXVI.

CAP. VIII.

PRæterea locutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Loquere cum Aharone, & dices illi; 2 Tempore quo accendes lucernas, è regione candelabri erunt luceſtes ſeptem lucernæ, tres è regione plagæ occidentalis, tres è regione plagæ orientalis, & ſeptima in medio. Et 3 fecit ſic Aharon, è regione candelabri accendit lucernas ejus: quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Hæc autem erat factura cande- 4 labri, quod erat ex auro ductili uſque ad fundamentum ejus, uſque ad lilia ejus, opere artificis, ad malleum ipſum factum erat: juxta viſionem quam oſtenderat Dominus Moſi, ſic fecit Betſaleel candelabrum. Præterea locutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 5 Applica 6 Levitas è medio filiorum Iſrael, & mundabis eos. Et ſic fa- 7 cies illis ad mundandum eos, ſparge ſuper eos aquas expiationis, & tranſire faciant novaculam ſuper univerſam carnem ſuam, & lavent veſtimenta ſua, & mundos ſe faciant in quadraginta ſatis aquæ. Et 8 collant juvencum de bobus, & Mincha ejus, ſimilam commixtam oleo olivæ: & juvencum ſecundum de bobus accipias pro holocauſto peccati. Et applicabis Levitas ante tabernaculum fœderis: congrega- 9 bis etiam omnem cœtum filiorum Iſrael. Applicabis inquam Levi- 10 tas in conſpectum Domini: & imponant filii Iſrael manus ſuas ſuper Levitas. Et elevabit Aharon Levitas elevatione coram Domino 11 ex filiis Iſrael: & erunt ut exequantur miniſterium cultus Domini. Levitæ autem imponant manus ſuas ſuper caput juvencorum, 12 & facito unum pro hoſtia peccati, alterum pro holocauſto coram Domino, ad expiandum pro Levitis. Et ſtatues Levitas coram Aha- 13 rone, & coram filiis ejus: & elevabis eos elevatione coram Domino. Et ſeparabis Levitas è medio filiorum Iſrael, ut ſint mini- 14 ſtrantes coram me Levitæ. Et poſtea ingredientur Levitæ ad exequen- 15 dum miniſterium in tabernaculo fœderis: & mundabis eos, & elevabis eos elevatione.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

88 * وهمه گاوي ذبحت آن شلميم بيست وچهار گاوها نرميشان شصت استخان شصت برها
89 قدراني سال شصت اين نوي آن مذبح پسي مشيحا كردن اويرا * ودر آمدن مشه بخيمهي وعده
بسخن گفتن اوازي او بشنويد مر آن آواز سخن گفته شوا باو از بالاي آن پوشش آنكه ابر
صندوقي آن گواه گرفت از مياني دو آن كروبها سخن گفت باو • * فصل هشتم •
1 2 * سخن [گفت] : بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن وبگوي باو در افروختني تو مر آن چراغها
3 بمقابلي روي آن چراغپايه روشناي دهند هفت آن چراغها * كرد همچنين اهرن بمقابلي روي
4 آن چراغپايه بر افروخت چراغهايي آن چون آنكه بفرمود : مر مشه * واين كاري آن چراغپايه
يك لخت طلا تا پايهي آن تا شكوفهي آن يك لخت [آن] چون نمايش آنكه بنمود : مر مشه
5 6 همچنين كرد مر آن چراغپايه * سخن [گفت] : بمشه بگفتن * بستان مر آن لويان از مياني پسراني
7 يسرال وپاك كني ايشانرا * وهمچنين بكني بايشان بپاك كردن ايشانرا بچكان ابر ايشان آبي
8 خطات وبگذرانند استره ابر همه تني ايشان وبشويند جامهايي ايشان وپاك شوند * وبستانند
گاو بچهي گاو وهديهي او سميد آميخته در روغن وگاو دويمي بچهي گاو بستاني بخطات •
9 * ونزديك آوري مر آن لويان بپيشي خيمهي وعده وجمع كني همه جماعتي پسراني يسرال •
10 * ونزديك آوري مر آن لويان بپيشي : وبنهند پسراني يسرال مر دستهايي ايشان ابر آن لويان •
11 * وعرضه كند اهرن مر آن لويان عرضه بپيشي : از نزدي پسراني يسرال وباشند بكار
12 كردن مر كاري : * وآن لويان بنهند مر دستهايي ايشان ابر سري آن گاوها وبكن مر
13 آن يكه خطات ومر آن يكه عله : بكفارت خواستن ابر آن لويان * وبپاداستاني مر
14 لويان بپيشي اهرن وبپيشي پسراني او وعرضه كني ايشانرا عرضه : * وجدا كني
15 مر آن لويان از مياني پسراني يسرال وباشند بمن آن لويان * وپس همچنين بيايند
آن لويان بكار كردن مر خيمهي وعده وپاك كني ايشانرا وعرضه كني
ايشانرا عرضه •

Omnes autem boves victimæ pacificorum, viginti & quatuor boves; arietes ſexaginta, hirci ſexaginta, agni anniculi ſexaginta. Hæc fuit initiatio altaris poſt unctionem illius. 88 *Cùm verò ingrederetur Moſheb in tentorium conventûs ad loquendum cum eo, audivit vocem colloquentem ſecum de ſuper operimento quod erat ſuper arcam teſtimonii, ex inter duo Cherubim, loquebatúrque cum eo.* 89

CAP. VIII.

ET locutus eſt Dominus ad Moſheb, dicendo, 1 *Alloquere Aharon,* 2 *dicéſque ei; Quando accendes lucernas, è regione faciei candelabri lumẽ præbebũt ſeptẽ lucernæ. Fecitq;* 3 *ſic Aharon, è regione faciei candelabri accendit lucernas ejus, quemadmodum præceperat Dominus ipſi Moſheb. Et hoc eſt opus candela-* 4 *bri, una maſſa auri erat, uſque ad baſim ejus uſque ad flores ejus una maſſa erat: juxta ſpeciem quam oſtenderat Dominus ipſi Moſheb, ſic fecit candelabrum. Locutus* 5 *eſt quoque Dominus ad Moſheb, dicendo; Cape Levitas de medio fi-* 6 *liorum Iſrael, & purificabis illos. Sic autem facies illis ad purifican-* 7 *dum illos; Stilla ſuper eos aquam peccati, & tranſire faciant novaculam ſuper totum corpus ſuum, laventque veſtimenta ſua, & purificentur. Poſteà capient bovem fœtũ* 8 *bovis, & munus ejus ſimilam miſtã cum oleo: & bovem ſecundum fœtum bovis capies pro peccato. Tunc* 9 *applicabis Levitas coram tentorio conventûs: & congregabis totum cœtum filiorum Iſrael: Applicabis* 10 *inquam Levitas coram Domino, & ponent filii Iſrael manus ſuas ſuper Levitas. Offerétque Aharon Levitas* 11 *oblationem coram Domino, à filiis Iſrael, & erunt ad faciendum opus Domini. Levitæ autem ponent ma-* 12 *nus ſuas ſuper caput boum: poſteà facito unum pro peccato, & alterum in holocauſtum Domino, ad expiationem petendam pro Levitis. Statuéſque Levitas in præſentia* 13 *Aharon, & in præſentia filiorum ejus, & offeres eos oblationem Domino. Et ſegregabis Levi-* 14 *tas de medio filiorum Iſrael, erúntque mihi Levitæ. Poſthæc* 15 *autem venient Levitæ ad ſerviendum tentorio conventûs, & purificabis eos, offeréſque eos oblationem:*

---

16 כי נתנים ארום מפרשא מפרשין הינון קדמי מגו בני ישראל חולף פתח כל
17 וולדא בוכריא כלהון דמבני ישראל קריבית יתהון קדמי: כי לי ארום דילי
כל בוכרא בבני ישראל באינשא ובבעירא ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא
18 דמצרים אקדשית יתהון קדמי: ואקח וקריבית ית ליואי חולף כל בוכרא
19 בבני ישראל: ואתנה ויהבית ית ליואי יהיבין לאהרן ולבנוי מגו בני ישראל
למפלח ית פולחן בני ישראל במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהי
20 בבני ישראל מותא בזמן מיקרב בני ישראל לקודשא: ויעש ועבד משה
ואהרן וכל כנשתא דבני ישראל לליואי הי ככל מה דפקד יי ית משה על
21 ליואי הכדין עבדו להון בני ישראל: ויתחטאו ואידכיאו ליואי וחוורו לבושיהון
וארים אהרן יתהון ארמא קדם יי וכפר עליהון אהרן לדכואיהון: ואחרי כן
22 ומבתר כדין עאלו ליואי למפלח ית פולחנהון במשכן זמנא לקדם אהרן ולקדם
23 בנוי הי כמא דפקיד יי ית משה על ליואי היכדין עבדו להון: וידבר ה' ומליל
24 יי עם משה למימר: זאת דא אחוויתא די לליואי דלא מופסלין במומהון ברם
מבר עשרין וחמש שנין ולעילא ייתי לחילא חילא בפולחן משכן זמנא: ומבן
25 26 ומבר חמשין שנין ייתוב מחיל פולחנא לא יפלח תוב: ושרת וישמש עם אחוי
במשכן זמנא למטר מטרא ופולחנא לא יפלח היכדין תעביד לליואי במטרתהון:

ט

1 וידבר ה' ומליל יי עם משה במדברא דסיני בשתא תנייתא לזמן מפקהון מארעא
2 דמצרים בירחא קדמאה למימר: ויעשו ויעבדון בני ישראל נכסת פסחא ביני
3 שמשתא בזמניה: בארבעה עשר בארביסר יומא בירחא הדין בין שמשתא
4 תעבדון יתיה בזמניה ככל קיימוי וככל דינוי תעבדון יתיה: וידבר ומליל משה
עם בני ישראל למעבד ית נכסת פסחא:

Quoniam ſeparando ſeparati ſunt coram me è medio filiorum Iſrael, 16 pro aperiente omnem vulvam, primogenitis omnium ipſorum qui ſunt filiorum Iſrael, applicui eos coram me. Meum enim eſt omne 17 primogenitum filiorum Iſrael, tam in hominibus quam in pecoribus: quo die occidi omne primogenitum in terra Ægypti ſanctificavi eos coram me. Et applicui Levitas pro omni primogenito filiorum Iſra- 18 el. Et dedi Levitas datos Aharoni & filiis ejus è medio filiorum 19 Iſrael, ut exequantur miniſterium filiorum Iſrael in tabernaculo fœderis, & ut expiationem faciant pro filiis Iſrael: ut non ſit inter filios Iſraelis mors, tempore quo accedunt filii Iſrael ad ſanctuarium. Et fecit Moſes & Aharon, & univerſa congregatio filiorum 20 Iſrael cum Levitis, ſecundùm omnia quæ præceperat Dominus Moſi de Levitis, ſic fecerunt de eis filii Iſrael. Et mundati ſunt Levitæ, 21 & laverunt veſtimenta ſua, & elevavit Aharon eos elevatione coram Domino: & expiavit eos Aharon, ut mundarentur. Et poſtea 22 ingreſſi ſunt Levitæ, ut exercerent miniſterium ſuum in tabernaculo fœderis coram Aharon & coram filiis ejus: quemadmodum præceperat Dominus Moſi de Levitis, ſic fecerunt eis. Præterea locutus eſt 23 Dominus cum Moſe, dicendo: Hæc eſt indicatio Levitarum, qui 24 non ſunt prophani nec polluti aliqua macula: verùm à filio viginti annorum & ſupra ingrediatur, ut militet in miniſterio tabernaculi fœderis. Et à filio quinquaginta annorum revertetur à militia mi- 25 niſterii, & non ſerviat ampliùs. Sed miniſtret cum fratribus ſuis 26 in tabernaculo fœderis, ut obſervet cuſtodiam, non autem faciat miniſterium ullum: ſic facietis Levitis in cuſtodia eorum.

CAP. IX.

PRæterea loquutus eſt Dominus cum Moſe in deſerto Sinai, in an- 1 no ſecundo à tempore exitus eorum è terra Ægypti, in menſe primo, dicendo: Faciant filii Iſrael oblationem Paſchatis, inter veſpe- 2 ras in tempore ſuo. Decima quarta die menſis hujus inter veſperas 3 facietis ipſum in tempore ſuo: juxta omnes ritus ſuos & omnia judicia ſua facietis ipſum. Loquutus eſt itaque Moſes cum filiis Iſra- 4 el, ut celebrarent oblationem Paſchatis.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

16 * كه داده شدگان داده شدگان ايشان بمن از مياني پسراني يسرال بدلي كشايشي همه
17 رحم نخست زاد همه از پسراني يسرال بستاندم ايشانرا بمن * كه بمن همه نخست زاد در
پسراني يسرال در آدم ودر چهارپا در روزي زدني من همه نخست زادي در زميني
18 مصر خاص كردم ايشانرا بمن * بستاندم مر آن لويان بدلي همه نخست زاد در پسراني
19 يسرال * بدادم مر آن لويان داده شدگان باهرن وبپسراني او از مياني پسراني يسرال بكار
كردن مر كاري پسراني يسرال در خيمهي وعده وبكفارت خواستن ابر پسراني يسرال
20 ونه باشد در پسراني يسرال زخم در نزديك شدني پسراني يسرال بآن خاص * بكرد مشه
واهرن وهمه جماعتي پسراني يسرال بلويان چون همه آنكه فرمود : مر مشه بلويان همچنين
21 بكردند بايشان پسراني يسرال * پاك شدند آن لويان بشستند جامهاي ايشان عرضه كرد
اهرن ايشانرا عرضه بپيشي : كفارت خواست ابر ايشان اهرن بپاك كردن ايشان •
22 * وپس همچنين بيامدند آن لويان بكار كردن مر كاري ايشان در خيمهي وعده
بپيشي اهرن وبپيشي پسراني او چون آنكه فرمود : مر مشه ابر آن لويان همچنين
23 24 بكردند بايشان * سخن [گفت] : بمشه بگفتن * اين آنكه بلويان از قدري بيست
25 وپنج سال وبالا بيايد بسپاه بكردن سپاه در كاري خيمهي وعده * واز قدري پنجاه
26 سال باز گردد از سپاهي آن كار ونه كار كند نيز * وخدمت كند مر برادراني او
در خيمهي وعده بنگاه داشتن نگاه داشت وكار نه كار كند همچنين كني بلويان در
نگاه داشتي ايشان •

• فصل نهم •

1 * سخن گفت : بمشه در بياباني سيني در سالي آن دويمي ببيرون آمدني ايشان از زميني
2 3 مصر در ماهي آن اول بگفتن * بكنند پسراني يسرال مر آن فسح در وعدهي او * در چهاردهم
روز در ماهي آن اين مياني آن ايوارها بكنيد اويرا در وعدهي او چون همه رسمهايي او وچون
4 همه حكمهايي او بكنيد اويرا * سخن گفت مشه بپسراني يسرال بكردني آن فسح •

Quia dati, dati inquam ſunt mihi de medio filiorum Iſrael: pro apertione omnis vulvæ, primogenito omni ex filiis Iſrael, accepi eos mihi. 16 *Meum eſt enim omne primogenitum in filiis Iſrael, tam hominis quàm quadrupedis: die quo percuſſi omne primogenitum in terra Ægypti, ſanctificavi illa mihi.* 17 *Cepi autem Levitas pro omni primogenito in filiis Iſrael.* 18 *Et dedi Levitas datos Aharoni & filiis ejus de medio filiorum Iſrael, ad faciendum opus filiorum Iſrael in tentorio conventûs, & ad expiationem petendam pro filiis Iſrael: neque ſit in filiis Iſrael plaga in appropinquatione filiorum Iſrael ad ſanctuarium.* 19 *Fecitque Moſheb & Aharon atque univerſa congregatio filiorum Iſrael Levitis ſecundùm omne quod præceperat Dominus ipſi Moſheb de Levitis, ſic fecerunt eis filii Iſrael.* 20 *Purificati itaque Levitæ laverunt veſtimenta ſua, & obtulit Aharon illos oblationem coram Domino, expiationémque procuravit eis Aharon ad purificandum eos.* 21 *Et poſthac venerunt Levitæ ad fungendum opere ſuo in tentorio conventûs coram Aharon & coram filiis ejus: quemadmodum præceperat Dominus ipſi Moſheb de Levitis, ſic fecerunt eis.* 22 *Locutúſque eſt Dominus ad Moſheb, dicendo;* 23 *Hoc eſt quod de Levitis, Ab ætate viginti & quinque annorum & ſuprà, veniet quiſque ad militandum in exercitu in opere tentorii conventûs.* 24 *Ab ætate autem quinquaginta annorum, revertetur à militia operis: neque opus faciet ultrà:* 25 *Sed miniſtrabit fratribus ſuis in tentorio conventûs ad cuſtodiendum cuſtodiam: at opere non fungetur. Sic facies Levitis in cuſtodiis eorum.* 26

CAP. IX.

LOquutúſq; eſt Dominus ad Moſheb in deſerto Sinai, anno ſecundo egreſſûs eorum de terra Ægypti, menſe primo, dicendo; 1 *Facient filii Iſrael Paſcha in tempore ſuo.* 2 *Quartadecimâ die menſis hujus inter veſperas facietis illud ſtato tempore ſuo: ſecundùm omnia præſcripta ejus, & ſecundùm omnes ritus ejus facietis ipſum.* 3 *Loquutus eſt itaque Moſheb ad filios Iſrael ad faciendum paſcha.* 4

ויעשו ועבדו ית פסחא בארביסר יומין לירחא ביני שמשתא במדברא דסיני ככל 5
מה די פקיד יי ית משה הכדין עבדו בני ישראל : ויהי אנשים והוו גובריא דהוו 6
מסאבין לטמא נפש בר נש דמית עליהון בתכף דפוקדניה רמיא עליהון ולא
יכילו למעבד פסחא ביומא ההוא דהוה יום שביעאה לסואבותהון וקריבו לקדם
משה וקדם אהרן ביומא ההוא : ויאמרו ואמרו גובריא האנון ליה אנחנא 7
אסתאבנא לבר נש דמית עלנא למא כען נתמנע בגין דלא למיכוס פסחא ולמזרוק
אדמא דקורבנא דיי על מדבחא בזמניה
ובשריה ייכלון דכיין בגו בני ישראל :
ויאמר דין הוא חד מארבעה דינין דעלו 8
קדם משה נביא ודן יתהון על מימרא
דקודשא בקצת מנהון הוה משה מתין
מן בגלל דהוו דיני נפשתא ובקצתהון
הוה משה זריז מן בגלל דהוו דיני
ממונא ובאלין ובאלין אמר משה לא
שמעית מן בגלל למלפא לרישי
סנהדרייתא דעתידין למקום מן בתריה
דיהון מתונין בדיני נפשתא וזריזין בדיני
ממונא ולא יבהתון למשילא דינא
דמתקשי להון ארום משה דהוה רבהון
דישראל צריך דיימר לא שמעית בגין
כן אמר להון משה אוריכו עד דאשמע
מה דאתפקד מן קדם יי על דלכון :

ירושלמי 8 דין חד מארבע דינין דעלו
לקדם משה בתרין מנהון הוה משה
מורו ובתרין מנהון הוה משה מתין :
במסאבין דלא יכילו למעבד פסחא
בזמניהון ובנין בנתא דצלפחד הוה
משה מורו מן בגלל דהוה דיני ממון
דינהון: ובמחרפא דחרף שמא קדישא
ובמקוששא דחלל שבתא בזדנו הוה
משה מתין מן בגלל די הוו דיניהון דיני
נפשתא: ובאלין ובאלין אמר לא שמעית
למלפא דיניא דעתידין למקם בתר
משה למהוי זריזין בדיני ממונא ומתינין
בדיני נפשתא דלא יבהתון למימר לא
שמעית ברם משה רבן אמר לא שמעית
ואמר להון קומו ושמעו מה די פקיד
מימרא דיי לכון :

וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר : 9
דבר מליל עם בני ישראל למימר גבר טלי או גבר סיב ארום יהי מסאב לטמי 10
בר נש דמית או דייב או סגיר דמרחק באורח עלמא בקריות ליליא והוה כד מן
סקוף משכניה לכון גרמיכון או לדריכון וידחי למעבד פסחא קדם יי : בחדש
בירחא תנינא הוא ירחא דאייר בארביסר יומא ביני שמשתא יעבדון יתיה על 11
פטיר ומררין ייכלוניה : לא ישאירו לא ישיירון מניה עד צפרא וגרמא לא 12
יתברון ביה ככל אחויית גזירת פסחא דניסן יעבדון יתיה ברם בפסחא דניסן
הינון ייכלון פטירי וקורבן פסחא לא יעבדון מטול דסואבותהון בהון ובפסחא
דאייר יידכון ויקרבון יתיה : והאיש וגברא דהוא דכי ובאורח עלמא לא אסתאב 13
ומברא לסיקוף משכניה לא הוה ופסק מלמעבד קורבן פסחא דניסן וישתיצי בר
נשא ההוא מעמיה ארום קורבנא דיי לא קריב בזמניה חוביה יקבל גברא ההוא :
וכי ינור וארום אין יתגייר עמכון גיורא ויעביד פסחא קדם יי כאויית גזירת 14
פסחא וכדחזי ליה הכדין יעבד קימא חדא יהי לכון ולדיורא וליציבא דארעא :
וביום הקים וביומא דאתקם ית משכנא חפא ענן יקרא ית משכנא והוה מטלל 15
בימטא למשכנא דסהדותא וברמשא הוי על משכנא הי כחיזו אישא עד צפרא :

Fecerunt ergò Paſcha decima quarta die menſis inter veſperas, in de- 5
ſerto Sinai : juxta omnia quæ præceperat Dominus Moſi, ſic fecerunt
filii Iſrael. Fuerunt autem viri qui erant immundi pollutione ani- 6
mæ hominis, qui ipſis mortuus erat ſtatim ac mandatum eſt illis *Pa-
ſcha*, neque potuerunt facere Paſcha die illo, qui ſeptimus erat pollu-
tionis eorum : acceſſeruntque in conſpectum Moſis & Aharonis in die
illo. Et dixerunt viri illi ipſi ; Nos immundi ſumus propter filium 7
hominis qui mortuus eſt nobis : quare nunc prohiberemur ut non ma-
ctemus Paſcha, & effundamus ſanguinem oblationis Domini ſuper al-
tare in tempore ſuo, ut carnem
ejus comedunt mundi in medio
filiorum Iſrael ? Hoc eſt unum 8
ex quatuor judiciis quæ ingreſſa
ſunt coram Moſe propheta, quæ
quidem judicavit juxtà ſermonem
ſanctum, in quorum parte expecta-
vit Moſes eò quòd eſſent judicia
animæ, in parte verò eorum fuit
Moſes feſtinus, eò quòd eſſent ju-
dicia pecuniaria ; atque tam in his
quàm in illis dixit Moſes, Non
audivi *quicquam* : ut doceret ca-
pita ſynedrii, qui ſurrecturi erant
poſt ipſum, ut expectarent in ju-
diciis animarum, & accelerarent
in judiciis pecuniæ, neque erube-
ſcerent petere judicium in eo quod
eſt difficile ipſis ; quoniam Moſes
doctor Iſraelis opus habuit dicere,
Non audivi. Propterea dixit illis
Moſes ; Expectate donec audivero,
quid mandetur à facie Domini ſu-
per re veſtra. Ideò loquutus eſt 9
Dominus cum Moſe, dicendo :
Loquere cum filiis Iſrael, dicendo ; 10
Vir juvenis aut ſenex quando erit
immundus pollutione hominis mortui, aut fluxum patiens, aut lepro-
ſus, *aut* qui procul retinetur in via mundi propter accidens no-
cturnum, fueritque extra limen tabernaculi ſui ; *ſi* vobis ipſis aut ge-
nerationibus veſtris *hoc accidat*, tum ille differet facere Paſcha co-
ram Domino. Menſe ſecundo, is eſt menſis Ijar, decima quarta men- 11
ſis inter veſperas facient ipſum : cum azymis & amaris herbis come-
dent ipſum. Non relinquent ex eo uſque ad auroram, & os non fran- 12
gent in eo : juxta omnem indicationem decreti Paſchatis Niſan fa-
cient ipſum, verùm in Paſchate Niſan comedent azyma ſed oblatio-
nem Paſchatis non facient, eò quòd polluti ſunt, ſed in Paſchate Ijar
purificabunt ſe & offerent ipſum. Sed vir qui fuerit mundus, & in 13
via ſeculi non fuerit pollutus, & extra limen tabernaculi ſui non fu-
erit, & ceſſaverit facere oblationem Paſchatis Niſan ; excindetur homo
ille de populo ſuo : quoniam oblationem Domini non obtulit in tem-
pore ſuo, pœnam ſuam luet vir ille. Et ſi quando peregrinabitur 14
vobiſcum peregrinus, feceritque Paſcha coram Domino ; juxta inſti-
tutum decreti Paſchatis, & quemadmodum conveniet ipſi, ſic faciet :
ſtatutum unum erit vobis, tam peregrino quam indigenæ terræ. Die 15
autem quo erectum eſt tabernaculum, texit nubes gloriæ tabernacu-
lum, fuitque tegens interdiu tabernaculum teſtimonii : & noctu fuit
ſuper tabernaculum tanquam viſio ignis uſque mane.

Hieroſ. 8. *Hoc eſt unum ex
quatuor judiciis quæ ingreſſa ſunt
coram Moſe, in quorum duobus
fuit Moſes celer, in duobus aliis
fuit Moſes cunctator. In immun-
dis qui non potuerunt celebrare
Paſcha in tempore ſuo, & propter
filias Tſelophchad fuit Moſes ce-
ler, eò quòd horum judicia judicia
eſſent pecuniarum. Sed in blaſphe-
mo qui nomini ſancto convitiatus
erat, & in colligente ſtipulas qui
prophanavit ſabbathum malitiâ
deſtinatâ, expectabat Moſes, eò
quòd judicia illa judicia eſſent ani-
marum : & in his & illis dixit ; Non
audivi ; ut doceret judices qui erant
venturi poſt Moſem, ut eſſent
prompti in judiciis pecuniarum, &
tardi in judiciis animarum, ut non
erubeſcerent dicere, Non audivi ;
quandoquidem Moſes doctor noſter
dixit ; Non audivi : propterea di-
xit illis ; Surgite & audite id quod
præcepit ſermo Domini vobis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

5 * بكردند مر آن فسح در اوّل در چهاردهم روز بماه مياني آن ايوارها در بياباني سيني چون همه
6 آنچه فرمود ؛؛ مر مشه همچنين بكردند پسراني يسرال * بود مردماني آنچه بودند پليدان بجاني آدم
و نه توانستند بكردني آن فسح در روزي آن او نزديك شدند بپيشي مشه و بپيشي اهرن در
7 روزي آن او * گفتند آن مردماني آن ايشان باو ايما پليدان بجاني آدم چرا كم باشيم ببي نزديك
8 آوردن مر قرباني ؛؛ در وعدهي او در مياني پسراني يسرال * گفت بايشان مشه بيايستيد و بشنوم
9 10 چه فرمايد ؛؛ بشما * سخن گفت ؛؛ بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال بگفتن مرد مرد
11 كه باشد پليد بجان يا در راهي دور بشما بعصرهايي شما و بكند فسح ب؛؛ * در ماهي آن
12 دويمي در چهاردهم روز مياني آن ايوارها بكنند اويرا ابر فطير و تلخه بخورند اويرا * نه باقي
گذارند ازو تا بامداد و استخوان نه شكنند درو چون همه رسمي آن فسح بكنند اويرا *
13 * و آن مرد آنچه او پاك و در راه نه بود و باز ايستد بكردن آن فسح بريده شود آن جاني آن
آن از قومي آن كه قرباني ؛؛ نه نزديك آورد در وعدهي او خطايي او بردارد آن مردي آن
14 او * وكه غريبي كند اوازي شما غريب و بكند فسح ب؛؛ چون رسمي آن فسح و چون
15 حكمي او همچنين بكند رسمي يكه باشد بشما و بغريب و بومي آن زمين * و در روزي بر
انگيزانيدن مر آن مسكن بپوشيد آن ابر مر آن مسكن بخيمهي آن گواه گرفت و در ايوار
باشد ابر آن مسكن چون نمايش آتش تا بامداد *

Feceruntque Paſcha menſe primo, 5
*quartadecimâ die menſis inter ve-
ſperas in deſerto Sinai: juxta omne
quod præceperat Dñs Moſheh, ſic fe-
cerunt filii Iſrael. Fuerunt autem* 6
*quidam qui erant polluti in anima
hominis, et non potuerunt facere Pa-
ſcha die ipſâ : tunc appropinquâ-
runt in præſentiam Moſheh & in
præſentiam Aharon die ipſâ : Dixe-* 7
*runtque homines illi ad eum ; Su-
mus polluti in anima hominis, qua-
re deerimus ne offeramus oblatio-
nem Domini ſtato tempore ſuo in
medio filiorum Iſrael? Dixit ad eos* 8
*Moſheh ; State, ut audiam quid
præcipiet Dominus de vobis. Et lo-* 9
*cutus eſt Dominus ad Moſheh, di-
cendo, Alloquere filios Iſrael, di-* 10
*cendo ; Omnis homo cùm fuerit pollu-
tus in anima, vel fuerit in via lon-
ginqua, ex vobis in ſeculis veſtris,
faciet quidem paſcha Domino : Men-* 11
*ſe ſecundo, quartadecimâ die inter
veſperas facient illud : cum infer-
mentatis & amaris comedent illud.
Non relinquent ex eo uſque ad ma-* 12
*ne, os quoque non confringent in eo :
juxta omne præſcriptum paſchatis
facient ipſum. Vir autem qui eſt* 13
*mundus, nec fuerit in via, & deſti-
terit facere paſcha, abſcindetur a-
nima illa de populo ſuo : quia
oblationem Domini non obtulit ſtato
tempore ſuo, peccatum ſuum porta-
bit vir ille. Et cùm peregrinatus* 14
*fuerit apud vos peregrinus, & fece-
rit paſcha Domino ; ſecundùm præ-
ſcriptum paſchatis, & ſecundùm
ritum ejus, ſic faciet : præſcriptum
unum erit vobis, tam peregrino,
quàm indigenæ terræ. Die autem* 15
*erigendi tabernaculum, operuit nu-
bes tabernaculum verſùs tentorium
teſtimonii : & in veſpera erat ſuper
tabernaculum ſicut ſpecies igni,
uſque ad mane.*

כן יהיה כדין הוי תדירא ענן יקרא חפי ליה ביממא וחיזו אשתא בליליא : 16
ולפי ולפום אישון אסתלקות ענני יקרא מעילוי משכנא ובתר כן נטלין בני 17
ישראל ובאתרי דשרי תמן ענני יקרא תמן שרן בני ישראל : על פי על פום 18
מימרא דיי נטלין בני ישראל ועל פום מימרא דיי שרן כל יומין דשרי ענן
יקרא על משכנא ברם הינון שרן : ובהאריך ובאורכות עננא על משכנא 19
יומין סגיאין וינטרון בני ישראל ית מטרת מימרא דיי ולא נטלין : ויש
ואית זמן דהוי ענן יקרא יומין דמנין הינון שבעתי יומי שבעתא על משכנא 20
על פום מימרא דיי שרן ועל פום מימרא דיי נטלין : ויש ואית זמן דהוי 21
ענן יקרא מן רמשא ועד צפרא ומסתלק ענן יקרא בצפרא ונטלין או יימם
ולילי ומסתלק עננא ונטלין : או יומים או תרין יומין או ירחא או שתא 22
שלימתא באורכות ענן יקרא על משכנא למישרי עלוי שרן בני ישראל ולא
נטלין ובזמן אסתלקותיה נטלין : על פי על פום מימרא דיי שרן ועל פום 23
מימרא דיי נטלין ית מטרת מימרא דיי נטרין על פום מימרא דיי בידא
דמשה :

י

וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר : עשה עיבד לך מדילך תרתין חצוצרן 1 2
דכסף ממינא קשיא עובד אומן תעבד יתהון ויהון לך לערעא כנישתא ולאטלא
ית משירייתא : ותקעו ויתקעון בהון ויזדמנון לוותך כל כנישתא לתרע משכן 3
זמנא : ואם באחת ואין בחדא יתקעון ויזדמנון לוותך רברביא רישי אלפיא 4
דישראל : ותקעתם ותתקעון יבבתא ויטלון משירייתא דשרן קידומא : ותקעתם 5
ותתקעון יבבתא תניינות ויטלון משירייתא דשרן דרומא יבבתא יתקעון 6
למטלניהון : ובהקהיל ובזמן מכנש ית קהלא תתקעון ולא תיבבון : ובני 7 8
אהרן כהניא שלימיא יתקעון בחצוצרתא ויהון לכון לקיים עלם לדריכון : וכי
תבאו וארום תיעולון למסדרא סדרי קרבא בארעכון על מעיקי דמעיקין לכון 9
ותיבבון בחצוצרתא ויעול דוכרנכון לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון מבעלי דבביכון :

Sicque fuit jugiter nubes gloriæ tegens ipſum per diem, & viſio 16
ignis noctu. Et eo ipſo tempore quo aſcendebat nubes gloriæ ab 17
ipſo tabernaculo, proficiſcebantur poſtea filii Iſrael : & in loco in
quo reſidebat nubes, ibi manebant filii Iſrael. Juxta os ſermonis 18
Domini proficiſcebantur filii Iſrael, & juxta os ſermonis Domini
quieſcebant : omnibus diebus quibus quieſcebat nubes gloriæ ſuper
tabernaculum, ipſi quidem manebant. Et cum moram faceret nubes 19
ſuper tabernaculum diebus multis, obſervabant filii Iſrael cuſtodi-
am ſermonis Domini, & non proficiſcebantur. Et nonnunquam 20
nubes gloriæ diebus paucis, puta ſeptem diebus ſeptimanæ, reſide-
bat ſuper tabernaculum : juxta os ſermonis Domini caſtrametaban-
tur, & juxta os ſermonis Domini proficiſcebantur. Quandoque eti- 21
am nubes gloriæ erat à veſpera uſque mane, deindè aſcendebat nu-
bes gloriæ in aurora, tum proficiſcebantur : aut per diem & noctem,
deindè levabatur nubes, tum proficiſcebantur. Aut duobus diebus, 22
aut menſe, aut anno integro ; dum moram faceret nubes gloriæ ſu-
per tabernaculo manens ſuper illud, caſtrametabantur filii Iſrael &
non proficiſcebantur : quando autem aſcendebat ipſa, proficiſceban-
tur. Juxta os ſermonis Domini caſtrametabantur, & juxta os ſermo- 23
nis Domini proficiſcebantur : cuſtodiam ſermonis Domini cuſtodie-
bant, juxta os ſermonis Domini per manum Moſis.

CAP. X.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Fac tibi ex tuo 1
duas tubas argenteas, ex ſolida materia opere artificis facies eas : 2
& erunt tibi ad convocandam congregationem, & ad proficiſci fa-
ciendum caſtra. Tum clangent illis, & convenient ad te omnis cœ- 3
tus ad oſtium tabernaculi fœderis. Quòd ſi cum una clanxerint, 4
tum ad te convenient principes capita millium Iſrael. Quòd ſi 5
clanxeritis jubilo, tum proficiſcentur caſtra quæ ſunt ad orientem.
Quòd ſi clanxeritis jubilo ſecundò, tum proficiſcentur caſtra quæ ſe- 6
dem habent ad meridiem : jubilo clangent ad profectiones eorum.
Quando verò congregabunt cœtum clangent & non jubilabunt. 7
Et filii Aharon ſacerdotes integri clangent tubis : & erunt vobis in 8
ſtatutum perpetuum in generationibus veſtris. Quando verò profici- 9
ſcimini ad ordinandum acies belli in terra veſtra, contra hoſtes qui
affligunt vos, tum jubilabitis cum tubis : ut ingrediatur memoria
veſtri in bonum coram Domino Deo veſtro, ut liberemini ab hoſti-
bus veſtris.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 17 * همچنين باشد هميشه آن ابر بپوشد اويرا و نمايش آتش شب * و بقدري بر آمدني
آن ابر از بالايي آن خيمه و پس همچنين منزل بر دارند پسراني يسرال و در جايي آنچه
18 مسكن گيرد آنجا آن ابر آنجا فرود آيند پسراني يسرال * ابر امري ؛؛ منزل بر دارند پسراني
يسرال و ابر امري ؛؛ فرود آيند همه روزهايي آنچه مسكن گيرد آن ابر ابر آن مسكن فرود
19 آيند * و در درازكشيدني آن ابر ابر آن مسكن روزهايي بسياران و نگاه دارند پسراني
20 يسرال مر نگاه داشتي ؛؛ و نه منزل بر دارند * و هست آنچه باشد آن ابر روزهايي شمار ابر آن
21 مسكن ابر امري ؛؛ فرود آيند و ابر امري ؛؛ منزل بر دارند * و هست آنچه باشد آن ابر از ايوار
تا بامداد و بر آيد آن ابر و منزل بر دارند يا روز و شب بر آيد آن ابر و منزل بر دارند *
22 * يا دو روز يا ماه يا سال در دراز كشيدن آن ابر ابر آن مسكن بمسكن گرفتن ابر او فرود
23 آيند پسراني يسرال و نه منزل بر دارند و در بر آمدني او منزل بر دارند * ابر امري ؛؛
فرود آيند و ابر امري ؛؛ منزل بر دارند مر نگاه داشتي ؛؛ نگاه داشتند ابر امري ؛؛ در دستي مشه *

* فصل دهم *

1 2 * سخن گفت ؛؛ بمشه بگفتن * بكن بتو دو نفيرهايي نقره يك لخت بكني ايشانرا
3 و باشند بتو بفراز رسش آن جماعت و بمنزل بر داشتن مر آن لشكرگاها * و تقيعا زنند
4 در ايشان و جمع شوند بتو همه آن جماعت بدرگاهي خيمهي وعده * و اگر در يكّه
5 تقيعه زنند و جمع شوند بتو آن مهتران سروراني هزاراني يسرال * و بزنيد تروعه منزل بر دارند
6 آن لشكرگاها آن فرود آيان بمشرق * و بزنيد تروعه دويم و منزل بر دارند آن لشكرگاها آن فرود
7 آيان بجنوب تروعه بزنند بمنزلهايي ايشان * و در جمع كردن مر آن جماعت تقيعه زنيد و نه
8 تروعه زنيد * و پسراني اهرن آن كهنان بزنند در نفيرها و باشند بشما برسمي جاويد بعصرهايي
9 شما * وكه بياييد كارزار در زميني شما ابر آن عدو عدوي كنا شمارا و تروعه زنيد در
نفيرها و يادكرده شويد بپيشي ؛؛ خداي شما و فرج يابيد از دشمناني شما *

Sic erit jugiter : nubes operiet 16
illud, & ſpecies ignis noctu. Et jux- 17
*ta rationem aſcenſûs nubis de ſuper
tentorium, ſic deindè manſionem re-
movebunt filii Iſrael : atque in
loco quo habitationem capiet nubes,
ibi reſidebunt filii Iſrael. Juxta* 18
*mandatum Domini manſionem remo-
vebunt filii Iſrael, & juxta man-
datum Domini reſidebunt : omni-
bus diebus quibus habitaverit
nubes ſuper tabernaculũ, reſidebunt.
Cùm verò longùm protraxerit nubes* 19
*ſuper tabernaculũ dieb⁹ multis, tunc
obſervabunt filii Iſrael cuſtodiam
Domini, & manſionem non remove-
bunt. Et ſic eſt, quum fuerit nu-* 20
*bes diebus numeri ſuper tabernacu-
lum, juxta mandatum Domini re-
ſidebunt, & juxta mandatum Do-
mini manſionem removebunt. Eſt-* 21
*que, quum fuerit nubes à veſpera
uſque ad mane, aſcenderit autem
manè nubes, tunc manſionem remo-
vebunt : aut die & nocte ; aſcen-
dente nube, tunc manſionem remo-
vebunt. Aut duobus diebus, aut* 22
*menſe, aut anno, cùm longùm pro-
traxerit nubes ſuper tabernacu-
lum habitando ſuper illud, reſi-
debunt filii Iſrael, nec manſionem
removebunt : in aſcenſu autem ejus,
manſionem removebunt. Juxta* 23
*mandatum Domini reſidebunt, &
juxta mandatum Domini manſio-
nem removebunt. Cuſtodias Domi-
ni cuſtodiebant, juxta mandatum
Domini per manum Moſheh.*

CAP. X.

Et loquutus eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh, dicendo ; Fac tibi duas tubas 2
*argenteas, in una maſſa facies
illas : eruntque tibi in conventi-
onem cœtûs, & ad promovenda
caſtra. Quúmque clangent eis,* 3
*tum congregabuntur ad te tota con-
gregatio ad oſtium tentorii conven-
tûs. Si verò unâ clanxerint, tum* 4
*congregabuntur ad te principes, ca-
pitanei millium Iſrael. Sin ta-* 5
*ratantarizabitis, manſionem re-
movebunt caſtra reſidentium ad O-
rientem. Quum autem taratan-* 6
*tarizaveritis ſecundò, tunc manſio-
nem removebunt caſtra reſidentium
ad Meridiem : taratantarizabunt
inquam ad manſiones ſuas moven-
das. At in cõgregando congregationẽ,* 7
*clangetis, non verò taratantari-
zabitis. Filii autem Aharon ſa-* 8
*cerdotes ſonabunt tubis : eruntque
vobis in ſtatutum æternum in ſe-
culis veſtris. Et quando venietis ad* 9
*prælium in terra veſtra contra hoſte
hoſtiliter agentem vobiſcum, tum
taratantarizabitis tubis, & re-
cordabimini coram Domino Deo ve-
ſtro, & liberationem invenietis ab
inimicis veſtris.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

10 וּבְיוֹם חַדְוַתְכוֹן וּמוֹעֲדֵיכוֹן וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן וְתִתְקְעוּן בַּחֲצוֹצְרָתָא עַל
עֲלָוָתְכוֹן וְעַל נִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן וִיהוֹן לְכוֹן לְדוּכְרָנָא טָבָא קֳדָם אֱלָהֲכוֹן בְּרַם
סַטְנָא מִתְעַרְבֵּב לְקַל יַבָּבוּתְכוֹן אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָהֲכוֹן: ויהי וַהֲוָה בְּשַׁתָּא 11
תִּנְיֵיתָא בְּיַרְחָא תִּנְיֵיתָא הוּא יַרְחָא דְאִייָר בְּעֶשְׂרִין לְיַרְחָא אִסְתַּלַּק עֲנַן יְקָרָא
מֵעִלָּוֵי מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא: ויסעו וּנְטָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְלָנֵיהוֹן מִמַּדְבְּרָא דְסִינַי 12
וּשְׁרָא עֲנַן יְקָרָא בְּמַדְבְּרָא דְפָארָן: ויסעו וּנְטָלוּ בְּקַדְמֵיתָא עַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ 13
בִּידָא דְמֹשֶׁה: ויסע דגל וּנְטַל טִיקַס מַשְׁרְיַית בְּנֵי יְהוּדָה לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא 14
דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב: ועל וְרַבָּא דַהֲוָה 15
מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר: ועל וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי 16
עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן: והורד וּמִתְפָּרַק מַשְׁכְּנָא וְנָטְלִין 17
בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נָטְלֵי מַשְׁכְּנָא: ונסע וּנְטַל טִיקַס מַשְׁרְיַית רְאוּבֵן לְחֵילֵיהוֹן 18
וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר: ועל וְרַבָּא 19
דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִי שַׁדָּי: ועל וְרַבָּא 20
דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר דְעוּאֵל: ונסעו וְנָטְלִין 21
גְנִיסַת קְהָת נָטְלֵי מוּקְדְשָׁא וּמְקִימִין יַת מַשְׁכְּנָא עַד מֵיתֵיהוֹן: ונסע וּנְטַל 22
טִיקַס מַשְׁרְיַית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא
דִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד: ועל וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא 23
דִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר: ועל וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא 24
דִבְנֵי בִנְיָמִין אֲבִידָן בַּר גִדְעוֹנִי: ונסע וּנְטִיל טִיקַס מַשְׁרְיַית בְּנֵי דָן מַכְנִישׁ לְכָל 25
מַשִׁירְיָיתָא לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטֵיהּ אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּי שַׁדָּי:
ועל וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן: ועל 26
וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵי עַל חֵילְוַות שִׁבְטָא דִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן: אלה אִלֵּין 27 28
מַטְלָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֵילֵיהוֹן וְאִסְתַּלַּק עֲנַן יְקָרָא מֵעִלָּוֵי מַשְׁכְּנָא וּנְטָלוּ: ויאמר
וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחוֹבָב בַּר רְעוּאֵל מִדְיָנָאָה חֲמוּי דְמֹשֶׁה נָטְלִין אֲנַחְנָא מִכָּא לְאַתְרָא 29
דַאֲמַר יְיָ יָתֵיהּ אֶיתֵּן לְכוֹן אִיתָא עִמָּנָא וְנוֹטִיב לָךְ אֲרוּם יְיָ מַלֵּיל לְאוֹטָבָא
לְגִיּוֹרָא עַל יִשְׂרָאֵל:

Targ. JONATHAN B.UZIEL.

In die quoque lætitiæ veſtræ, & in ſolennitatibus veſtris, & in neomeniis veſtris clangetis tubis, ſuper holocauſtis veſtris, & ſuper hoſtiis ſanctificationum veſtrarum: ut ſint vobis in recordationem bonam coram Deo veſtro, verùm Satan perturbatur ad vocem jubili veſtri; ego ſum Dominus Deus veſter. 10
Factum autem eſt anno ſecundo, menſe ſecundo, is eſt menſis Ijar, viceſima menſis, ſublata eſt nubes gloriæ à tabernaculo teſtimonii. 11
Et profecti ſunt filii Iſrael per profectiones ſuas ex deſerto Sinai, & requievit nubes gloriæ in deſerto Paran. 12
Profecti autem ſunt prima vice juxta os ſermonis Domini per manum Moſis. 13
Profectumque eſt vexillum caſtrorum filiorum Juda ſecundùm exercitus ſuos: & dux qui præfectus erat exercitui tribus filiorum Juda, Nachſon filius Aminadab: 14
Dux verò qui præfectus erat ſuper exercitum tribus filiorum Iſſachar, Nathanael filius Tſuar. 15
Princeps verò qui præfectus erat ſuper exercitus tribus filiorum Zabulun, Eliab filius Chelon. 16
Et depoſitum eſt tabernaculum, & profecti ſunt filii Gherſon & filii Merari portantes tabernaculum. 17
Dein profectum eſt vexillum caſtrorum Ruben per exercitus ſuos: & princeps qui præpoſitus erat ſuper exercitus tribus filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur. 18
Et dux qui præpoſitus erat exercitui tribus filiorum Simeon, Selumiel filius Tſuriſchaddai. 19
Et princeps qui erat præfectus exercitui tribus filiorum Gad, *erat* Eliaſaph filius Dehuel. 20
Deinde profecti ſunt familia Kehath portantes ſanctuarium: & erexerunt illi tabernaculum, donec iſti venirent. 21
Et profectum eſt vexillum caſtrorum filiorum Ephraim per exercitus ſuos, & princeps qui præpoſitus erat exercitui tribus filiorum Ephraim, Eliſchama filius Ammiud. 22
Et princeps qui præpoſitus erat exercitui filiorum Manaſſe, *fuit* Gamaliel filius Pedatſur. 23
Princeps verò qui præpoſitus erat ſuper exercitum tribus filiorum Binjamin, *fuit* Abidan filius Gedeoni. 24
Profectumque eſt vexillum caſtrorum filiorum Dan, colligens omnia caſtra ſecundùm exercitus ſuos: & princeps qui præfectus erat exercitui tribus ejus, *fuit* Ahiezer filius Amiſchaddai. 25
Et princeps qui præfectus erat exercitui tribus filiorum Aſcher, *fuit* Paghiel filius Achran. 26
Atque princeps qui præfectus erat exercitui tribus filiorum Naphtali, *fuit* Ahira filius Enan. 27
Iſtæ ſunt profectiones filiorum Iſrael ſecundùm exercitus ſuos: & aſcendit nubes gloriæ à tabernaculo, & profecti ſunt. 28
Dixit verò Moſes ad Hobab filium Rehuel Madianitem ſocerum Moſis; Nos proficiſcimur hinc, ad locum de quo dixit Dominus; Eum dabo vobis: veni nobiſcum, & benefaciemus tibi; quoniam Dominus dixit ſe benefacturum proſelytæ ſuper Iſraele. 29

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ودر روزي شادي شما و در وعدهاي شما و در سري ماهاي شما تقيعه زنيد در نفيرها ابر 10
عولهاي شما و ابر ذبحت شلمهاي شما وباشند بشما بيادكرد بپيشي خداي شما من ؛؛ خداي شما٭
* بود در سالي آن دويم در ماه آن دويم در بيستم در ماه بر آمد آن ابر از بالاي مسكني آن 11
گواه گرفت* منزل بر داشتند پسراني يسرال بمنزلهاي ايشان از بياباني سيني و مسكن گرفت آن ابر 12
در بياباني فارن * منزل بر داشتند در اول ابر امري ؛؛ در دستي مشه * منزل بر داشت علمي 13 14
لشكري پسراني يهوده در اول بسپاهي ايشان و ابر سپاهي او نخشون پسري عمينذب * و ابر 15
سپاهي قبيلهي پسراني يششكر نتنال پسري صوعر * و ابر سپاهي قبيلهي پسراني 16
زبولن اليآب پسري حلون * و فرود آورده شود آن مسكن و منزل بر دارند پسراني جرشون 17
و پسراني مرري بر داراني آن مسكن * و منزل بر دارد علمي لشكري راوبن بسپاهي 18
ايشان و ابر سپاهي او اليصور پسري شديأور * و ابر سپاهي قبيلهي پسراني شمعون 19
شلميال پسري صوري شدّي * و ابر سپاهي قبيلهي پسراني جد اليسف پسري 20
دعوال * و منزل بر دارند آن قهتيان بر داراني آن مقدش و بر انگيزانند مر آن 21
مسكن تا آمدني ايشان * و منزل بر دارد علمي لشكري پسراني افريم بسپاهاي ايشان 22
و ابر سپاهي او اليشمع پسري عميهود * و ابر سپاهي قبيلهي پسراني منشّه جمليال 23
پسري فده صور * و ابر سپاهي قبيلهي پسراني بنيمين ابيدن پسري جدعني * و منزل 24 25
بر دارد علمي لشكري پسراني دن جمع كنا بهمه لشكرها بسپاهاي ايشان ابر سپاهي او
احيعزر پسري عميشدّي * و ابر سپاهي قبيلهي اشر فجعيال پسري عكرن * و ابر سپاهي 26 27
قبيلهي نفتلي احيرع پسري عينن * اينان منزلهاي پسراني يسرال بسپاهاي ايشان منزل 28
بر داشتند * گفت مشه بهوبب پسري رعوال آن مديني خسوري مشه منزل بر داريم 29
ايما بآن جا آنچه گفت ؛؛ اويرا بدهم بشما بيا اوازي ايما و نيكويي كنيم بتو كه ؛؛
سخن گفت نيكو ابر يسرال ٭

Item in die lætitiæ veſtræ, & in ſolennitatibus veſtris, & in principiis menſium veſtrorum clangetis tubis ſuper holocauſtis veſtris, & ſuper victimis pacificorum veſtrorum, eruntque vobis in recordationem coram Deo veſtro: ego Dominus Deus veſter. 10
Fuit autem anno ſecundo, menſe ſecundo, viceſimâ menſis, aſcendit nubes de ſuper tabernaculum teſtimonii. 11
Et manſionem removerunt filii Iſrael per manſiones ſuas è deſerto Sinai, habitaculúmque repetiit nubes in deſerto Pharan. 12
Manſionem itaque removerunt primùm juxta mandatum Domini per manum Meſheh. 13
Et manſionem removit vexillum copiarum filiorum Jehudah primùm per exercitus ſuos: ſuperque exercitum ejus erat *Nahſhon filius Amminadab.* 14
Super exercitum autem tribûs filiorum Iſſhachar, Nethaniel filius Suar. 15
Et ſuper exercitum tribûs filiorum Zebulun, Eliab filius Helon. 16
Depoſito autem tabernaculo, tunc manſionem removebunt filii Gerſhon & filii Merari portantes tabernaculum. 17
Deindè manſionem removebit vexillum copiarum Reuben per exercitus ſuos: & ſuper exercitum ejus, Eliſur filius Shedeür. 18
Super exercitum verò filiorum Shimeon, Shelumiel filius Suri-ſhaddai. 19
Et ſuper exercitum tribûs filiorum Gad, Eliaſaph filius Deüel. 20
Tunc manſionem removebunt Cehathitæ portantes ſanctuarium: erigentque tabernaculũ uſq; in adventũ ipſorũ. 21
Poſteà manſionẽ removebit vexillũ copiarum filiorum Ephraim per exercitus ſuos: & ſuper exercitum ejus Eliſhama filius Ammihud. 22
Super exercitum verò tribûs filiorum Menaſſe, Gamliel filius Phedah-ſur. 23
Et ſuper exercitum tribûs filiorumBinjamin, Abidan filius Gideoni. 24
Manſionem inſuper removebit vexillum copiarum filiorum Dan, recolligens omnes copias per exercitus ſuos: & ſuper exercitum ejus Ahiezer filius Ammi-ſhaddai. 25
Super exercitum verò tribûs Aſher, Phagiel filius Ochran. 26
Et ſuper exercitum tribûs Naphtali, Ahira filius Enan. 27
Iſtæ ſunt manſiones filiorum Iſrael per exercitus ſuos: ac ita manſionem removerunt. 28
Dixitque Meſheh ad Hobab filium Reüel Midjanitem ſocerum Moſheh; Manſionem remoturi ſumus nos ad locum de quo dixit Dominus; Illum dabo vobis: veni nobiſcum, & benefaciemus tibi: quia Dominus locutus eſt bonum ſuper Iſraelem. 29

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ לָא אֵיזִיל אֱלָהֵן לְאַרְעִי וּלְיַלָּדוּתִי אֵיזִיל: ויאמר וַאֲמַר לָא 30 31
כְדוֹן תִּשְׁבּוֹק יָתָנָא אֲרוּם בְּגִין כֵּן דִּידַעְתָּא כַּד הֲוֵינָן שָׁרָן בְּמַדְבְּרָא לְמִידַן
וַאֲלֵיפְתָּ לָנָא עֵיסַק דִּינָא וַהֲוֵית חֲבִיב עֲלָן כְּבָבַת עֵינָנָא: והיה וִיהֵי אֲרוּם 32
תֵּיזִיל עִמָּנָא וִיהֵי טָבָא הַהוּא דְיוֹטֵב יְיָ עִמָּנָא וְנוֹטִיב לָךְ בְּפִילוּג אַרְעָא:
ויסעו וּנְטָלוּ מִטּוּרָא דְאִתְגְּלֵי עֲלוֹי אִיקַר שְׁכִינְתָּא דַיְיָ מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין וַאֲרוֹן 33
קְיָימָא דַיְיָ מְטַיֵּיל קֳדָמֵיהוֹן תְּלָתִין וְשִׁית מִילִין הֲלִיךְ בְּיוֹמָא הַהוּא וְהוּא הֲוָה
מִידַבַּר קֳדָם מַשְׁרִיתָא דְיִשְׂרָאֵל מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין לְאַתְקָנָא לְהוֹן אֲתַר בֵּית
מֵישְׁרוֹי: וענן וַעֲנַן אִיקַר שְׁכִינְתָּא דַיְיָ מְטַלֵּל עִילָּוֵיהוֹן בִּימָמָא בְּמִיטַּלְהוֹן מִן 34
מַשְׁרִיתָא: ויהי וַהֲוָה כַּד הֲוָה בָּעֵי לְמִיטַּל אֲרוֹנָא הֲוָה עֲנָנָא מְקַפֵּל וְקָאִים 35
וְלָא הֲוָה נָטִיל עַד דְּמֹשֶׁה הֲוָה קָאֵי בִּצְלוֹ
מַצְלֵי וּבָעֵי רַחֲמִין מִן קֳדָם יְיָ וְכֵן אֲמַר
אִתְגְּלֵי כְדוֹן מֵימְרָא דַיְיָ בִּתְקוֹף רוּגְזָךְ
וְיִתְבַּדְּרוּן בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן דְעַמָּךְ וְלָא יְהֵי
לְסַנְאֵיהוֹן רֵיגַל לְמֵיקוּם קֳדָמָךְ: ובנחה
וְכַד הֲוָה בָּעֵי לְמִשְׁרֵי אֲרוֹנָא הֲוָה עֲנָנָא 36
מְקַפֵּל וְקָאִים וְלָא הֲוָה פָּרִיס עַד דַּהֲוָה
מֹשֶׁה קָאִים בִּצְלוֹ וּמַצְלֵי וּבָעֵי רַחֲמִין מִן
קֳדָם יְיָ וְכֵן אֲמַר תּוּב כְּדוֹן מֵימְרָא דַיְיָ
בְּרַחֲמָךְ טָבַיָּא וּדְבַר יַת עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל
וְאַשְׁרֵי אִיקַר שְׁכִינְתָּךְ בֵּינֵיהוֹן וְרַחֵים יַת רִיבְוָותָא דְבֵית יַעֲקֹב מִנְיַין אַלְפַיָּא
דְיִשְׂרָאֵל:

ירושלמי

35 וַהֲוָה כַּד הֲוָה אֲרוֹנָא
נָטֵל הֲוָה מֹשֶׁה קָאִים יְדוֹי בִּצְלוֹ וַאֲמַר
קוּם כְּעַן מֵימְרָא דַיְיָ בִּתְקוֹף חֵילָךְ
וְיִתְבַּדְּרוּן בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן דְעַמָּךְ וְיַעַרְקוּן
שָׂנְאָךְ מִן קֳדָמָךְ: 36 וְכַד אֲרוֹנָא הֲוָה
שָׁרֵי הֲוָה מֹשֶׁה זְקִיף יְדוֹי בִּצְלוֹ וַאֲמַר
חֲזוֹר כְּעַן מֵימְרָא דַיְיָ מִן תְּקוֹף רוּגְזָךְ
וְתוּב עֲלָן בְּרַחֲמָךְ טָבַיָּא וּבָרֵיךְ רִבְוָתָא
וְאַסְגֵּי אַלְפַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

יא

ויהי העם וַהֲווֹ רַשִׁיעֵי עַמָּא בְּמִצְטַעֲרִין מִכַּוְונִין וְהַגְיָאן בִּישׁ קֳדָם יְיָ וּשְׁמִיעַ קֳדָם 1
יְיָ וּתְקִיף רוּגְזֵיהּ וּדְלֵיקַת בְּהוֹן אִישָׁא מְצַלְהֲבָא מִן קֳדָם יְיָ וְשֵׁיצִיאַת מִן רַשִׁיעַיָּא
דִבְסַיְיפֵי מַשְׁרִיתָא דְבֵית דָן דַהֲוָה פִּסְלָא עִמְּהוֹן: ויצעק וְצָוַוח עַמָּא עַל מֹשֶׁה 2
דְיִבְעֵי עֲלֵיהוֹן וְצַלֵּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ וְאִשְׁתְּקָעַת אִישָׁתָא בְּאַתְרַהּ: ויקרא וּקְרָא 3
שְׁמֵיהּ דְאַתְרָא הַהוּא דְלֵיקְתָא אֲרוּם דְלֵיקַת בְּהוֹן אִישָׁתָא מְצַלְהֲבָא מִן קֳדָם יְיָ:
והאספסוף וְגִיּוֹרַיָּא דְאִתְכְּנָשׁוּ בֵּינֵיהוֹן שָׁאִילוּ שְׁאֵילְתָּא וְתָבוּ וּבְכוּ בְּרַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 4
וְאָמְרוּ מַאן יֵיכְלִינָנָא בִּישְׂרָא: זכרנו
דְכִירִין אֲנַחְנָא יַת נוּנַיָּא דַהֲוֵינָא אָכְלִין 5
בְּמִצְרַיִם מַגָּן בְּלָא תַפְקְדְתָּא יַת קַטַיָּא
וְיַת מַלְפְּפוֹנַיָּא וְיַת קַפְלוֹטַיָּא וְיַת בְּצַלַיָּא
וְיַת תּוּמַיָּא: ועתה וּכְדוֹן נַפְשָׁנָא מְנַגְבָא 6
לֵית כָּל מִדְעַם אֱלָהֵן לְמַנָּא אֲנַן מִסְתַּכְּיָין בְּמִסְכֵּן דְמוֹדִיק מְגִיסָא מִידַיָּא: והמן
חֲבִיל עַל עַמָּא דְמֵיכַלְהוֹן לְחֵים שְׁמַיָּא וּמִתְרַעֲמִין דְמַנָּא דְמוּוֵיהּ כְּזֵרַע כּוּסְבַּר חִוָּור 7
כַּד נָחֵית מִן שְׁמַיָּא וְכַד הֲוָה קָרִישׁ חֵיזְוֵיהּ הֵי כְחֵיזוּ בִּידְלְחָא:

ירושלמי

5 מִדַּכְּרִין אֲנַחְנָא יַת נוּנַיָּא
דַהֲוֵינָן אָכְלִין בְּמִצְרַיִם מַגָּן יַת קַטַיָּא
וְיַת מַלְפְּפוֹנַיָּא וְיַת כַּרְתַיָּא וְיַת בְּצַלַיָּא
וְיַת תּוּמַיָּא:

Targ. JONATHAN B.UZIEL. Hieroſolymitanum.

Qui reſpondit ei; Non ibo: ſed ad terram meam & ad cognationem meam ibo. 30
Ait ille; Ne nunc deſeras nos: quoniam propterea quòd cognoviſti, quando caſtrametati ſumus in deſerto judicare, & docuiſti nobis negotium judicii & fuiſti charus nobis inſtar pupillæ oculorum noſtrorum: 31
Erit itaque quando profectus fueris nobiſcum, tum bono illo quo benefaciet nobis Dominus, benefaciemus tibi in diviſione terræ. 32
Profecti ſunt itaque è monte in quo revelata eſt gloria divinæ majeſtatis Domini itinere trium dierum: & arca fœderis Domini ibat ante eos, triginta ſex milliaria conficiebat eo die, & præcedebat caſtra Iſraelis itinere trium dierum, ut prepararet illis locum manſionis. 33
Porro nubes gloriæ divinæ majeſtatis Domini obumbrabat eos interdiu, cum proficiſcerentur ex caſtris. 34
Accidit verò quando profectura erat arca, nubes convolvebat ſe & ſurgebat, neque proficiſcebatur; donec Moſes ſtaret in oratione orans & quærens miſerationes à facie Domini, & ſic diceret; Revelare nunc Sermo Domini in robore iræ tuæ, & diſſipabuntur inimici eorum qui *ſunt* populus tuus, & non erit oſoribus eorum vexillum ut ſurgant coram te. 35
Cum autem vellet quieſcere arca, erat nubes convolvens ſe, & ſurgens, neque operiebat, donec Moſes ſtaret in oratione & oraret, & peteret miſerationes à facie Domini & ſic diceret; Revertere nunc Sermo Domini per miſericordiam tuam bonam, & deduc populum tuum Iſrael, & habitare fac gloriam divinæ majeſtatis tuæ inter eos, & miſerere myriadum domus Jacob, numeri millium Iſrael. 36

Hieroſ. 35. *Accidit autem cum proficiſceretur arca, ſtabat Moſes manibus* extenſis *in oratione, & dicebat; Surge nunc Sermo Domini in fortitudine roboris tui, & diſſipabuntur hoſtes eorum qui* ſunt *populus tuus, & fugient oſores tui à facie tua.* 36. *Et quando arca quieſcebat Moſes erigebat manus ſuas in oratione, & dicebat; Redi nunc Sermo Domini à robore iræ tuæ, & redi ad nos in miſericordia tua bona, & benedic myriades & multiplica millia filiorum Iſrael.*

CAP. XI.

ET fuerunt improbi populi quaſi afflicti, intendentes & meditantes malum coram Domino: & auditum eſt coram Domino, & iratus eſt furor ejus; & accenſus eſt ignis in eis inflammatus à facie Domini & perdidit ex improbis qui erant in extremitatibus caſtrorum domus Dan, penes quos fuit ſculptile. 1
Et clamavit populus ad Moſem, ut rogaret pro eis: & oravit Moſes coram Domino, & demerſus eſt ignis in locum ſuum. 2
Et vocavit nomen loci illius, Incendium: quoniam accenſus erat in illos ignis inflammatus à facie Domini. 3
Et proſelytæ qui congregati ſunt inter eos petierunt petitionem, & converſi fleverunt: verùm filii Iſrael dixerunt; Quis dabit nobis ad edendum carnes? 4
Recordamur piſcium quos comedebamus in Ægypto gratis ſine præcepto, cucumerum & peponum, porrorum & ceparum, & alliorum. 5
Nunc verò anima noſtra exiccata eſt, non eſt quicquam: tantùm Man nos videmus, tanquam pauper qui contemplatur cibum *dandum* de manibus. 6
Væ illi populo cujus cibus eſt panis cœlorum, & *nihilominus* murmurant; quia ipſius Man ſimilitudo erat tanquam ſemen coriandri rotundum, quando deſcendebat è cœlis: & quando erat ſanctificatum, aſpectus ejus erat quaſi aſpectus bdellii. 7

Hieroſ. 5. *Recordamur nos piſcium quos comedebamus in Ægypto gratis, cucumerum, & peponum & porrorum, & ceparum, & alliorum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* گفت باو نه روم كه الّا بزميني من و بمولود جايي من بروم * گفت نه اكنون بگذاري ايمارا كه 30 31
ابر همچنين دانستي فرود آمدني ايما در بيابان و باشي بايما بچشمان * و باشد كه بروي اوازي 32
ايما و باشد آن نكويي آن او آنچه نكويي كند ؛؛ اوزي ايما نكويي كنيم بتو * منزل بر داشتند از كوهي 33
؛؛ راهي سه روزها و صندوق شرطي ؛؛ منزل بر دارا بپيشي ايشان راهي سه روزها بآراسته
كردن بايشان فرود آمدن جا * و ابري ؛؛ ابر ايشان روز در منزل بر داشتن ايشان ازان 34
لشكرگاه * بود در منزل بر داشتني آن صندوق گفت مشه آشكارا فرما ؛؛ و پراكنده شوند 35
دشمناني تو و بگريزند دشمنداراني تو از پيشي تو * و در فرود آمدني او گويد باز گرد 36
؛؛ بيوران هزاراني يسرال * * فصل يازدهم * * بود آن قوم چون 1
بهانه جويان بد در حضوري ؛؛ بشنويد ؛؛ گرم شد خشمي او بيفروخت در ايشان آتشي
؛؛ و بسوخت در كناري آن لشكرگاه * بغراو كرد آن قوم بمشه نماز كرد مشه بر ؛؛ 2
فرود نشست آن آتش *بخوانند نامي آن جايي آن او تبعره كه افروخت در ايشان آتشي ؛؛ * 3
* و آن آميختگان آنچه در مياني او آرزو كردند آرزو و باز گشتند و بگريستند نيز 4
پسراني يسرال و گفتند كه بخوراند ايمارا گوشت * ياد كرديم مر آن ماهي آنچه بخورديم 5
در مصر رايگان مر آن خيارها و مر آن خربزها و مر آن گندناها و مر آن پيازها و مر آن
سيرها * و اكنون جاني ايما خشك نيست چيزي بجز آن من چشماني ايما * و آن من چون 6 7
تخمي گشنيز او و لوني او چون لوني آن بلّور٭

Ait ei, Non ibo, ſed ad terram meam & ad locum nativitatis meæ ibo. 30
Dixit; Ne nunc derelinquas nos, nam ideò noſti reſediſſe nos in deſerto, eriſque nobis pro oculis. 31
Et erit, cùm iveris nobiſcum, accideritque bonum illud quo benefaciet Dominus nobis, tum benefaciemus tibi. 32
Manſionem itaque removerunt à monte Domini viâ trium dierum, & arca fœderis Domini manſionem removebat ante eos viâ trium dierum, ad præparandum eis reſidendi locum. 33
Et nubes Domini erat ſuper eos interdiù, dum manſionem removerent è caſtris. 34
Fuitque, cùm manſionem removeret arca, ut diceret Meſheh; Manifeſtò jube Domine, & diſpergantur inimici tui, fugiantque odio habentes te, à præſentia tua. 35
Quando verò reſideret, diceret; Revertere Domine ad myriades millium Iſrael. 36

CAP. XI.

ET *fuit populus ſicuti prætextum quærentes malum in præſentia Domini: & audiente Domino, excandefacta eſt ira ejus, & exarſit in eos ignis Domini, combuſſitq; in ora caſtrorum.* 1
Clámavit igitur populus ad Moſheh, & orante Moſheh ad Dominum, ſubſedit ignis. 2
Vocavitque nomen loci; Taberah, quia exarſerat in eos ignis Domini. 3
Et promiſcui qui erant in medio ejus concupierunt concupiſcentiam: & reverſi ſunt, ac fleverunt etiam filii Iſrael, dixeruntque; Quis cibabit nos carne? 4
Recordati ſumus piſcium quos comedimus in Ægypto gratìs, cucumerum, & peponum, & porrorum, & ceparum, & alliorum. 5
At nunc anima noſtra eſt arida, non eſt quicquam præter Man ob oculos noſtros. 6
Man autem ſicut ſemen coriandri erat, & color ejus ſicut color cryſtalli. 7

8 שטו חפסין רשיעי עמא ומלקטין וטחנין בריחותא ומן דהוה צבי הוה שחיק בדוכיתא ומבשלין ליה בלאפיסיא ועבדין מניה חררן והוי טעמיה כטעם ביזא די מסרבלא בשומנא : 9 וברדת וכד נחית טלא על משריתא בליליא הוה נחית מנא עלוי : 10 וישמע ושמע משה ית עמא בכן על קריבתא דמתאסרן להון גבר לתרע משכניה ותקיף רוגזא דיי לחדא ובעיני משה ביש : 11 ויאמר ואמר משה קדם יי למא אבאשתא לעבדך ולמא לא אשכחית רחמין קדמך לשוואה ית טרחא דעמא הדין עלי : 12 האנכי האנא עברית וחששית במעיי ית כל עמא הדין אין בניי הינון דאמרת לי במצרים טעון טורחנהון בחילך היכמא דטעין פדגוגא למינוקא עד זמן דימטון לארעא דקיימתא לאבהתהון : 13 מאין מינן לי בשרא למיתן לכל עמא הדין ארום בכן עלי למימר הב לנא בשרא וניכול : 14 לא לית אנא יכיל בלחודי למיטען לכל עמא הדין ארום יקיר הוא מיני : 15 ואם ככה ואין כדנן אנת עביד לי דתשבוק כל טרחהון עלי קטולני כדין במיתותא דנייחין בה צדיקיא אין אשכחית רחמין קדמך ולא אחמי בבישותי : 16 ויאמר ואמר יי למשה כנוש לשמי שובעין גוברין זכאין מסבי ישראל דידעת דהינין הוו סבי עמא וסרכוי במצרים ותדבר יתהון למשכן זמנא ויתעתדון תמן עמך : 17 וירדתי ואתגלי באיקר שכינתי ואמלל עמך תמן וארבי מן רוח נבואה דעלך ואשוי עליהון ויטעינון עמך בטורחא דעמא ולא תטעון אנת בלחודך : 18 ואל העם ולות עמא תימר אזדמנו למחר ותיכלון בישרא ארום בכיתון קדם יי למימר מן יספיננא בישרא ארום טב לנא במצרים ויתן יי לכון בסרא ותיכלון : 19 לא לא יומא חד תיכלון ולא תרין יומין ולא חמשא יומין ולא עשרא יומין ולא עשרין יומין : 20 עד עד ירח יומין עד דתפוק סריותא מנחיריכון ותהוי לכון לריחוק חולף דקצתון במימרא דיי דאיקר שכינתיה שריא ביניכון ובכיתון קדמוי למימר למא דנן נפקנא ממצרים :

ירושלמי 8 הוון שיטין עמא ומלקטין וטחנין ברחיתא או אדשין יתה במדוכתא והוון מבשלין יתה בלפדיא ועבדין יתה עוגין והוה טעמיה כטעם בשין בדבש :

ירושלמי 12 האנא עברית ית כל עמא האלין אין אנא ילידת יתהון ארום תימר לי סבול יתהון בחובך היך מה דסביל פדגונא ית מינוקא על ארעא דקיימתא לאבהתוי :

ירושלמי 15 ולא אחמי בבישתהון דעמך :

Scrutabantur impii populi, & col- 8 ligebant, & molebant in mola qui autem volebat contundebat in mortario, & coquebant illud in olla, & faciebant ex eo placentas: & erat guſtus ejus inſtar guſtus uberis operti pinguedine. Et cùm de- 9 ſcendebat ros ſuper caſtra noctu, deſcendebat quoque Man ſuper ipſum. Porrò audivit Moſes populum flentem cum propinquis, qui 10 collecti erant quiſque ad oſtium tabernaculi ſui: & iratus eſt furor Domini valdè, ſed & Moſi malum videbatur. Et dixit Moſes coram Do- 11 mino; Quare malefeciſti ſervo tuo? & quare non inveni miſerationes coram te, ut poneres *omnem* laborem populi hujus ſuper me? Num 12 ego feci & concepi in viſceribus meis univerſum populum hunc? an filii mei ſunt, quòd dixeris mihi in Ægypto; Fer eorum labores viribus tuis, quemadmodum pædagogus puerum ſolet portare, donec veniant ad terram quam juraviſti patribus eorum? Unde mihi caro 13 ad dandum univerſo populo huic? quoniam flent contra me, dicendo; Da nobis carnem ut comedamus. Non poſſum ſolus ego portare univer- 14 ſum hunc populum; quia gravior me eſt. Quod ſi ſic tu facis mihi, ut 15 relinquas omnem laborem eorum ſuper me, interfice me nunc morte in qua requieſcunt juſti, ſi inveni gratiam coram te: ut non videam malum meum. Tum dixit Domi- 16 nus Moſi; Congrega nomini meo ſeptuaginta viros juſtos ex ſenioribus Iſrael, quos tu noviſti quod ſint ſenes populi, & præfecti ejus *fuerunt* in Ægypto: & duces eos ad tabernaculum fœderis, ut ſtent ibi tecum. Et revelabo me in gloria di- 17 vinæ meæ majeſtatis, & loquar tecum ibi, & elevabo de ſpiritu prophetiæ qui eſt ſuper te, & ponam ſuper eos: & portabunt ipſi tecum onus populi, & non portabis tu ſolus. Et ad populum dices; Præparate vos in diem 18 craſtinum, ut comedatis carnem, quoniam fleviſtis coram Domino, dicendo; Quis cibabit nos carne? bene enim erat nobis in Ægypto: Dabit ergò vobis Dominus carnem, ut comedatis. Non uno die com- 19 edetis, neque duobus diebus, neque quinque diebus, neque decem diebus, neque viginti diebus. Uſque ad menſem dierum, donec exeat fœtor è na- 20 ribus veſtris, ſitque vobis abominationi: eò quòd faſtidieritis ſermonem Domini, cujus divinæ majeſtatis gloria habitat inter vos, eò quòd fleveritis coram eo, dicendo; Quare ſic exivimus ex Ægypto?

Hieroſ. 8 *Erant diſpergentes ſe populus, & colligentes, & molentes in molis, aut contundentes in mortario, & erant coquentes ipſum in cacabo, & faciebant ex eo placentas: & guſtus ejus erat ſicut guſtus decoctorum cum melle.*

Hieroſ. 12 *Num ego in utero geſtavi omnem populum iſtum? an ego genui eos, quoniam dicis mihi; Porta eos in ſinu tuo, quemadmodum portat pædagogus puerum, in terram quam juraviſti patribus eorum?*

Hieroſ. 15 *Neque videam malum ipſorum, qui ſunt populus tuus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* طوف شدند آن قوم و بر چیندند و دستاس کردند در دستاس یا بکوفتند در جواز 8
و بجوشانیدند در دیگ و بکردند اویرا کلوچها و بود مزهی او چون مزهی بپستانی روغنی * و در 9
فرود آمدنی آن شب نم ابر آن لشکرگاه شب فرود آید آن من ابر او * بشنوید مشه مر آن قوم گریا 10
باهلی خانهای او مردی بدرگاهی خیمهی او گرم شد خشمی ײ بغایت و در چشمانی مشه بد .
* گفت مشه ײ چرا بدی کردی ببندهی تو چرا نه یافتم جاه در چشمانی تو ببر داشتن مر 11
باری همه آن قومی آن این ابر من * ها من آبستن کردم مر همه آن قومی آن این اگر من 12
بزایانیدم اویرا که بگویی بمن بر دار اویرا در آغوشی تو چون آنچه بر دارد آن پروردا مر آن
شیر خورا ابر آن زمین آنچه سوگند خوردی بپدرانی او * از کجا بمن گوشت بدادن 13
بهمه آن قومی آن این که بگریند ابر من بگفتن بده بایما گوشت و بخوریم * نه توانم من 14
بتنهایی من ببر داشتن مر همه آن قومی آن این که گران از من * و اگر همچنین تو کنا 15
بمن بکش اکنون مرا کشتن و نه بینم در بدیی من * گفت ײ بمشه جمع کن بمن هفتاد 16
مرد از پیرانی یسرال آنچه دانستی که ایشان پیرانی آن قوم و حاکمانی او و بستانی ایشانرا بخیمهی
وعده و بیایستند آنجا اوازی تو * و آشکارا شوم و سخن گویم اوازی تو آنجا و زیاده کنم از آن 17
الهام آنچه ابر تو و بنهم ابر ایشان و بر دارند اوازی تو در باری آن قوم و نه بر داری تو
بتنهایی تو * و بآن قوم بگویی خاص باشید بفردا و بخورید گوشت که گرستید در حضوری 18
ײ بگفتن که بخوراند ایمارا گوشت که نکو بایما در مصر و بدهد ײ بشما گوشت و بخورید .
* نه روزی یکه بخورید و نه دو روز و نه پنج روزها و نه ده روزها و نه بیست روز * تا ماهی 19 20
روزها تا آنچه بیرون آید از بینیی شما و باشد بشما بپرسیاه جزای که نفایه کردید ײ آنچه در
میانی شما و بگرستید بپیشی او بگفتن چرا این بیرون آمدیم از مصر *

Et circumeuntes populi collegerunt, 8 *et moluerunt manuariâ molâ, vel tududerunt piſtillo, atque coxerunt in olla, & fecerunt illud in placentas ſubcineritias: fuitque ſuavitas ejus ſicut ſuavis-ſapor in ubere olei. In deſcenſu verò nocturni* 9 *roris ſuper caſtra nocte, deſcendit Man ſuper illa. Audivit itaque* 10 *Moſheh populum flentem per familias ſuas, quemque ad oſtium tabernaculi ſui: unde excandefacta eſt ira Domini valdè, & in oculis Moſheh malum fuit. Et dixit Moſheh ad Dominum;* 11 *Quare malefeciſti ſervo tuo? quare non inveni dignitatem in oculis tuis, ut portem onus totius populi hujus ſuper me? An ego concepi univer-* 12 *ſum populum iſtum, ſive ego genui eum, quòd dicis mihi, Porta eum in ſinu tuo, quemadmodū portat nutrix lactentem, ad terram de qua jurâſti patribus ejus? Undè mihi caro ad* 13 *dandum univerſo populo huic? flent enim contra me, dicendo; Da nobis carnem, ut comedamus. Non* 14 *poſſum ego ſolus per me ipſum, ferre univerſum populum hunc, quia gravior me eſt. Quòd ſi ita tu facis mi-* 15 *hi, occide nunc me occidendo, & ne videam malum meum. Dixit igitur* 16 *Dominus ad Moſheh; Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſrael, quos nôſti quòd ſint ſeniores populi, & judices ejus, capieſque eos ad tentorium conventûs, & ſtabunt ibi tecum: Tunc revela-* 17 *bor, & loquar tecum ibi: & augebo de inſpiratione quæ in te, & ponam in eis, & ſuſtinebunt tecum onus populi, & non ſuſtinebis tu ſolus per teipſum. Ad populum au-* 18 *tem dices; Sanctificamini in craſtinum, & comedetis carnem: fleviſtis enim in præſentia Domini, dicendo; Quis cibabit nos carne? nam meliùs nobis in Ægypto: dabit igitur Dominus vobis carnem, & comedetis. Non die uno comede-* 19 *tis, neque duobus diebus, neque quinque diebus, neque decem diebus, neque viginti diebus. Sed uſque* 20 *ad menſem dierum, uſqueſquò egrediatur è naſo veſtro, & ſit vobis in atrum: in retributionem, quòd rejeciſtis Dominum qui in medio veſtri, & fleviſtis coram eo, dicendo; Quare hoc, egreſſi ſumus ex Ægypto?*

---

21 ויאמר ואמר משה שית מאה אלפין גברין דיגליין עמא דאנא שרי ביניהון ואנת אמרת בישרא איתן להון וייכלון ירח יומין : 22 הצאן העאנא דבערב ותורי דבנבט יתנכסון להון ויספקון להון אין ית כל נוני דימא רבא יתכנשון להון ויספקון להון : 23 ויאמר הי ואמר יי למשה האפשר דאית קדם יי מחסור כדון תחמי היארעינך פתגמי אין לא : 24 ויצא ונפק משה ממשכן בית שכינתא ומליל עם עמא ית פתגמיא דיי וכנש שובעין גוברין מסבי ישראל ואקים יתהון חזור חזור למשכנא : 25 וירד ואתגלי יי בענן איקר שכינתא ומליל עמיה ורבי מן נבואה דעלוי ומשה לא חסיר מדעם ויהב על שובעין גוברין סביא והוה כד שרת עליהון רוח נבואה ומתנבן ולא פסקין : 26 וישארו ואשתיירו תרין גוברין במשריתא שמיה דחד אלדד ושמיה דתניין מידד בנוי דאליצפן בר פרנך דילידת ליה יוכבד ברת לוי בזמן דפטרה עמרם גברה ואתנסיבת ליה עד דלא ילידת ית משה ושרת עליהון רוח נבואה אלדד הוה מתנבי ואמר הא משה מתכניש מן עלמא ויהושע בר נון משמש משריתא קאי מן בתריה ומדבר עמא בית ישראל ומעיל יתהון לארע כנענאי ומחסין יתה להון מידד הוה מתנבי ואמר הא סלוי סלקן מן ימא וחפיין כל משריתא דישראל ויהוי לעמא לתוקלא ברם תריהון כחדא מתנבין ואמרין הא מלכא סליק מן ארעא דמגוג בסוף יומיא ומכנש מלכין קטרי תגין ואפרכין לובשי שריונין וכל עממיא ישתמעון ליה ומסדרין קרבא בארעא דישראל על בני גלוותא ברם קידים איטימוס להון בשעת אניקין ומקטל כלהון ביקידת נשמתא בשלהובית אשתא דנפקא מתחות כורסי יקרא ונפלין פגריהון על טוריא דארעא דישראל וייתון כל חיות ברא וציפרי שמיא ויכלו גושמיהון ומבתר כדין ייחון כל מיתיא דישראל ויתפנקון מן תורא דאצטנע להון מן שירויא ויקבלון אגר עובדיהון והינון הוון מן סביא דסליקו בפטיקיא בתוכיא ולא נפקו למשכנא דאיטמרו למערוק מן רבנותא ואתנביו במשריתא : 27 וירץ ורהט טליא חד ותני למשה ואמר אלדד ומידד מתנביין הכין במשריתא : 28 ויען ואתיב יהושע בר נון משומשניה דמשה ואמר ריבוני משה בעי רחמין מן קדם יי וכלי מנהון רוח נבואתא : 29 ויאמר ואמר ליה משה המן בגלל דאתנבו עלי דאנא מתכנש מן עלמא ואנת משמש מן בתריי אנת מקני לי רעינא פון דיהון כל עמא דיי נביין ארום יתן יי ית רוח נבותיה עליהון : 30 ויאסף ואתכנש משה למשריתא הוא וכל סבי ישראל :

ירושלמי 26 ואשתיירו תרין גוברין במשריתא שמיה דחד מנהון אלדד ושמיה דתניינא מידד ושרת עליהון רוח קודשא אלדד הוה מתנבא ואמר הא משה נביא ספרהון דישראל מתכנש מן עלמא ויהושע בר נון תלמידוי משמש משריתא מן בתריה : מידד הוה מתנבא ואמר הא סלוין סלק מן ימא והוי תקלא לבני ישראל ותרויהון הוון מתנביין כחדא ואמרין בסוף עקב יומיא גוג ומגוג וחילותיה סלקין לירושלם ובידוי דמלכא משיחא אנון נפלין ושובע שנין דיומין ידליקו בני ישראל מן מני זייניהון לחורשא לא יפקון ואילן לא יקוצון ואנון הוו משובעתי חכימיא ולא נפקו שובעתי חכימיא מן משכנא עד אלדד ומידד מתנבן במשריתא :

Et dixit Moſes; ſexcenta millia virorum peditum ſunt populus, in me- 21 dio quorum habito: & tu dixiſti; Carnem dabo illis ut comedant per menſem dierum. Num oves quæ ſunt in Arabia, & boves quæ ſunt 22 in Nabatæa mactabuntur illis, & ſufficient illis? an omnes piſces maris magni congregabuntur illis, & ſufficient illis? Tum dixit Dominus 23 Moſi; An fieri poteſt ut ſit coram Domino defectus? nunc videbis utrum eveniat tibi verbum meum necne. Tum exiit Moſes è tabernaculo do- 24 mus divinæ præſentiæ, & loquutus eſt cum populo verba Domini: & congregavit ſeptuaginta viros ex ſenioribus Iſrael, & ſtatuit eos per circuitum tabernaculi. Et revelavit ſe Dominus in nube gloriæ divinæ 25 præſentiæ, & loquutus eſt cum eo, & auxit de prophetia quæ erat ſuper ipſum Moſem, non deerat illi quicquam, & dedit ſuper ſeptuaginta viros ſeniores: & fuit cùm reſediſſet ſuper eos ſpiritus propheticus, ut prophetarent & non ceſſarent. Remanſerant autem duo viri 26 in caſtris, nomen unius *erat* Eldad, nomen verò ſecundi, Medad, filii Eliſaphan filii Parnac, quos peperit illi Jokebed filia Levi, quo tempore repudiaverat eam Amram maritus ejus, & deſponſata fuerat illi antequam pareret illa Moſem: & reſedit ſuper eos ſpiritus prophetiæ, Eldad prophetabat, & dicebat; Ecce Moſes colligitur ex mundo, & Joſue filius Nun miniſter caſtrorum præficietur poſt ipſū, & ducet populum domus Iſrael & introducet eos in terram Chananæorum, & in hæreditatem tradet eam illis. Medad prophetabat & dicebat; Ecce coturnices aſcendent ex mari, & tegent univerſa caſtra Iſraelis, & erit populo in offendiculum. Verùm ambo illi ſimul prophetabant, & dicebant; Ecce rex aſcendit è terra Magog in fine dierum, & colliget reges redimitos coronis & duces indutos loricis, & omnes populi obedient illi, & aciem prælii inſtruent in terra Iſrael contra filios captivitatis: verùm jam pridem parata eſt illis hora gemitus, ut interficiantur ipſi incendio animæ flammâ ignis qui exibit de ſub ſolio gloriæ, & cadent cadavera eorum in montibus terræ Iſrael, & venient omnes feræ agri & volucres cœli, & abſument cadavera eorum; & poſtea vivent omnes mortui Iſraelis, & deliciis fruentur de tauro quod repoſitum eſt illis ab initio, & recipient mercedem operum ſuorum. Iſti fuerunt ex ſenioribus, qui ſcripti erant in ſchedis in medio, neque exiverant ad tabernaculum, quia abſconderant ſe ut fugerent à principatu: & prophetabant in caſtris. Cucurrit autem puer unus, & nuntiavit Moſi, & dixit; El- 27 dad & Medad prophetant ſic in caſtris. Et reſpondit Joſue filius Nun 28 miniſter ipſius Moſis, & dixit; Domine mi Moſes pete miſerationes à facie Domini, & prohibe ab illis ſpiritum prophetiæ. Et dixit illi 29 Moſes; An propterea quod illi prophetant de me quod moriturus ſum, & tu poſt me officio ſis functurus, tu æmularis pro me? vellem ut eſſet totus populus Domini prophetæ, & daret Dominus ſpiritum prophetiæ ſuæ ſuper eos. Et collectus eſt Moſes in caſtra, ipſe & omnes 30 ſeniores Iſraelis.

Heroſ. 26 *Et relicti erant duo viri in caſtris, unius eorum nomen erat Eldad, alterius verò nomen erat Medad, ſuper quos reſedit ſpiritus ſanctus. Eldad prophetabat, & dicebat; Ecce Moſes propheta ſcriba Iſraelitarum colligetur è mundo, & Joſue filius Nun ejus diſcipulus miniſter caſtrorum ſequetur. Medad prophetabat & dicebat; Ecce coturnices aſcendent è mari, & erit offendiculo filiis Iſrael: & ambo illi prophetabant ſimul, & dicebant; In fine extremitatis dierum Gog & Magog & exercitus ejus aſcendent contra Jeruſalem, & per manus regis Meſſiæ cadent, & ſeptem annis integris ignem accendent filii Iſrael ex eorum inſtrumentis bellicis, in ſylvam non exibunt & arborem non ſuccident. Illi itaque erant ex ſeptuaginta ſapientibus, neque exibant ſeptuaginta ſapientes ex tabernaculo quandiu Eldad & Medad prophetabant in caſtris.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

21 * گفت مشه شش صد هزار پیادهی آن قوم آنچه من در میانی او و تو گفتی گوشت بدهم
22 بایشان و بخورند ماهی روزها * ها گوسپند و گاو کشته شود بایشان و بس باشد بایشان اگر
23 مر همه ماهیهای دریا جمع شود بایشان و بس باشد بایشان * گفت ײ بمشه ها قدرتی ײ کوتاه
24 باشد اکنون ببینی ها فراز رسد ترا سخن من اگر نه * بیرون آمد مشه و سخن گفت
بآن قوم مر سخنهای ײ و جمع کرد هفتاد مرد از پیرانی یسرال بیایستانید ایشانرا گرداگرد آن
25 خیمه * آشکارا شد ײ در ابر سخن گفت باو زیاده کرد از آن الهام آنچه ابر او بداد ابر هفتاد مرد
26 آن پیران بود چون فرود آمدن ابر ایشان آن الهام نبوت کردند و نه افزودند * باقی ماندند
دو مردمان در لشکرگاه نامی آن یکه الدد و نامی آن دویمی میدد فرود آمد ابر ایشان
آن الهام و ایشان در نوشتگان و نه بیرون آمدند بآن خیمه نبوت کردند در لشکرگاه *
27 * بدوید آن کودک و آگاه کرد بمشه و گفت الدد و میدد نبوت کنان در
28 لشکرگاه * جواب داد یهوشع بن نون خدمتگاری مشه از جوانیهایی او گفت
29 خداوندی من مشه بند کن ایشانرا * گفت باو مشه ها رشك برایی تو بمن و که
30 بدهد همه قومی ײ نبیان که بدهد ײ مر الهامی او ابر ایشان * جمع شد مشه
بآن لشکرگاه او و پیرانی یسرال *

Dixit Moſheh; ſexcentorum mil- 21 *lium peditum eſt populus, in cujus medio ego ſum: & tu dixiſti; Carnem dabo eis, & comedent menſem dierum. Num oves & boves* 22 *jugulabuntur eis, & ſat erit eis? ſive omnes piſces maris congregabuntur eis, & ſat erit eis? Tum* 23 *dixit Dominus ad Moſheh; Numquid potentia Domini abbreviata eſt? jam videbis utrùm ſupervenerit tibi verbum meum, ſive non. Egreſſus eſt autem Moſheh, & lo-* 24 *quutus eſt ad populum verba Domini: congregavitque ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael, & ſtatuit eos in circuitu tentorii. Tum* 25 *revelatus Dominus in nube locutus eſt ad eum: auxitque de inſpiratione quæ in eo, ac dedit in ſeptuaginta viris ſenibus. Fuitque, cùm deſcendiſſet ſuper eos inſpiratio, prophetaverunt, & non addiderunt. Remanſerunt autem duo* 26 *viri in caſtris, nomen unius Eldad, & nomen ſecundi Medad; ſuper quos etiam deſcendit inſpiratio, (erant enim inter deſcriptos, at non egreſſi fuerant ad tentorium,) & prophetârunt in caſtris. Et cucur-* 27 *rit puer quidam, & notum fecit Moſheh, ac dixit; Eldad & Medad prophetant in caſtris. Reſpon-* 28 *ſum dedit Jehoſhua filius Nun miniſter Moſheh ex juvenibus ejus, et dixit; Domine mi Moſheh, reſtringe eos. Cui reſpondit Moſheh; Num-* 29 *quid zelifer es tu propter me? & quis dabit omnis populus Dei eſſent prophetæ, quum dederit Dominus inſpirationem ſuam in eis. Collectus eſt itaque Moſheh* 30 *in caſtra, ipſe & ſenes Iſrael.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ורוח ורוחא דעלעולא נפקת ונטלת ברוגזא מן קדם יי ובעא למשטפיה לעלמא 31
אילולי זכותא דמשה ואהרן ונחב בימא רבא ואפרח שלוי מן ימא רבא ושרא על
דין דזעיר במשריתא כמהלך יומא לציפונא וכמהלך יומא לדרומא וכרום תרתין
אמין הוה פרח על אנפי ארעא והוו מהלכין בהון עד פרתהון מטול דלא ילעון
בזמן מכנשהון יתהון : ויקם העם וקמו 32
מחסרי הימנותא די בעמא כל יומא
ההוא וכל ליליא וכל יומא דבתרוי וכנשו ית סלוי דקטיע ודחגיר כנש עשרא
כרויין ושטחו להון משטיחין חוזרנות משריתא : הבשר רשיעיא הוו אכלין מן 33
בישרא ולמן דיהביה להון לא הוו מברכין בישרא עד כדון הוה ביני ככיהון
עד לא פסק ורוגזא דיי תקיף ברשיעי עמא וקטל יי בעמא קטול סגי לחדא :
ויקרא וקרא ית שום אתרא ההוא קברי דמשיילי בישרא ארום תמן קברו ית 34
עמא דשיילו בישרא : מקברות ומן קברי דמשיילי בישרא נטלו עמא לחצרות 35
והוון בחצרות :

ירושלמי 32 עשר כורין :

יב

ותדבר ואשתעיו מרים ואהרן במשה 1
פתגמין דלא מהגנין על עיסק אתתא
כושייתא דאסבוהי כושאי למשה
במיערקיה מן קדם פרעה וריחקה ארום
לאיתא אסבוהי ית מלכתא דכוש ורחיק
מינה : ויאמרו ואמרו הלחוד ברם עם 2
משה מליל יי דאתפרש מתשמיש דעריס
הלא אוף עמנא מליל ושמיע קדם יי :
והאיש משה ונברא משה ענוותן בדעתיה לחדא מן כל בני נשא דעל אנפי 3
ארעא ולא חש למליהון : ויאמר ה' ואמר יי למשה ולאהרן ולמרים פוקו 4
תלתיכון למשכן זמנא ונפקו תלתיהון : וירד ואתגלי יקרא דיי בעמודא 5
דענן יקרא וקם בתרע משכנא וקרא אהרן ומרים ונפקו תרויהון : ויאמר
ואמר שמעו בבעו פתגמי עד דאמליל אין יהוון כל נביא דקמו מן יומת עלמא 6
מתמליל עמהון היכמא דמתמליל עם משה דמימרא דיי בחזיו לוותהון מתגלי
בחלמא ממלילנא עמהון : לא כן לא 7
כדין ארחא דמשה עבדי בכל בית
ישראל עמי מהימן הוא : פה ממלל 8
עם ממלל מלילית עמיה דיתפרש
מתשמיש דעריס וחזיו ולא בטומרא מתגלינא ליה באסנא ודמו דבתר שכינתי חזי
ומא דין לא דחלתון לאשתעויי כהלין מליא בעבדי במשה : ויחר ואסתלק איקר 9
שכינתא דיי מנהון ואזיל :

ירושלמי 1 ואשתעו מרים ואהרן במשה
על עסק אתתא כושיתא דנסיב והא לא אתתא
כושיתא הוות צפורה אתת משה אלא היך
מה דהדין כושיא משני בשריה מכל
ברייתא כן הוות צפורה אתת משה יאיה
בריוה ושפירה בחזוה ומשניא בעובדיא
טביא מכל נשיא דדרא ההוא :

ירושלמי 7 לית כות עבדי משה בכל
קומיטיטון ריש לבילדין קומיטיטון דידי
הימן הוא :

Porrò ventus turbinis exiit & profectus eſt cum furore à facie Domini, 31 & obruiſſet mundum, niſi *obſtitiſſet* meritum Moſis & Aaronis; flavit itaque in mare magnum, & volare fecit coturnices de mari magno, & reſederunt in eo loco ubi pauciores erant in caſtris, quaſi itinere diei ad ſeptentrionem, & quaſi itinere diei ad meridiem: & quaſi altitudine duorum cubitorum volabant ſuper facies terræ, & inter illas ibant uſque ad umbilicum ſuum, ut non fatigarentur quo tempore colligerent eas. Et ſurrexerunt qui carebant fide inter populum tota die illa 32 & tota nocte, item tota die ſequenti, & collegerunt coturnices, qui mancus erat et claudus collegit decem choros; & expanderunt ſibi expandentes per circuitum caſtrorum. Improbi comedebant de carne, & illi qui dabat ipſis non agebant gratias; 33 caro adhuc erat inter dentes eorum, nondum conſumpta erat, cùm furor Domini exarſit in improbos populi, & interfecit Dominus in populo occiſionem magnam valdé. Et vocavit nomen loci illius, Sepulchra 34 petentium carnem: quoniam ibi ſepeliverunt populum qui poſtulârunt carnem. Ex ſepulchris autem poſtulantium carnem profecti ſunt populus 35 in Chatſeroth: & manſerunt in Chatſeroth.

Hieroſ. 32 *Decem choros.*

CAP. XII.

ET retulerunt ſermones Maria & Aaron contra Moſem qui non erant 1 decentes, propter mulierem Æthiopiſſam quam matrimonio conjunxerant cum Moſe Æthiopes, cùm fugeret ipſe à facie Pharaonis, deinde repudiâſſet eam: quòd *ſcilicet* in uxorem dediſſent illi reginam Æthiopiæ, & repudiâſſet eam. Et dixerunt; 2 An tantùm cum Moſe loquutus eſt Dominus, eò quod ſit ſeparatus à concubitu? annon etiam nobiſcum loquutus eſt? & auditum eſt coram Domino. Porrò vir Moſes 3 erat manſuetus in ſcientia ſua valdè, præ omnibus hominibus qui erant ſuper facies terræ, neque curabat ſermones eorum. Et dixit Dominus Moſi & Aharoni & Mirjam; 4 Exite vos tres ad tabernaculum fœderis: & egreſſi ſunt tres illi. Et revelata eſt gloria Domini in columna nubis gloriæ, & ſtetit in 5 oſtio tabernaculi: & vocavit Aharonem & Mirjam, et exiverunt ambo illi. Et ait; Audite obſecro verba mea, quandiu loquar: an 6 fuerunt ulli Prophetæ, qui ſteterunt à diebus ſeculi, quibuſcum habitus eſt ſermo quemadmodum habitus eſt ſermo cum Moſe? Sermo enim Domini per viſionem ad eos revelatus eſt, in inſomnio loquebar cum illis. Non talis eſt via 7 Moſis ſervi mei: in univerſa domo Iſrael populi mei fidelis eſt. Verbo ad verbum loquutus ſum 8 cum eo, eò quod ſeparârit ſe à miniſterio lecti, et in viſione non in ænigmate revelavi me illi in rubo, & ſimilitudinem quæ *eſt* poſt divinam meam Majeſtatem vidit: & quare non timuiſtis narrare tales ſermones de ſervo meo Moſe? Et remota eſt gloria divinæ majeſtatis 9 Domini ab illis, et abiit.

Hieroſ. 1 *Et narrârunt Mirjam & Aharon de Moſe propter negotium mulieris Æthiopiſſæ quam acceperat: & ecce non mulier Æthiopiſſa erat Tſippora uxor Moſis; ſed quemadmodum Æthiops differt carne ſua ab omni creatura, talis erat Tſippora uxor Moſis, decenti forma & pulchra aſpectu, & diverſa operibus bonis ab omnibus mulieribus illius ætatis.*

Hier. 7 *Non ſicut ſervus meus Moſes in toto comitatu, caput in chiliarchiis comitatus mei, fidelis eſt.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وباد منزل بر داشت از نزدي :: وبريد مرغچها از آن دريا و فرود آمد ابر آن لشكرگاه چون 31
راهي روز همچنين وچون راهي روز همچنين گرداگردي آن لشكرگاه وچون دو گز ابر
روي آن زمين * بر خاست آن قوم همه روزي آن لو وهمه آن شب وهمه روزي آن ديگر جمع 32
كردند مر آن مرغچه آن اندك چينا جمع كرد ده خروارها پهن كردند بايشان پهن كردن
گرداگرد آن لشكرگاه * آن گوشت نيز او مياني دندانهاي ايشان پيش بتريده شود وخشمي 33
گرم شد در قوم برد :: در قوم زدني بسيار بغايت * بخواند مر نامي آن جايي او قبروت هتاوه كه 34
آنجا گور كردند مر آن قومي آن آرزو كنا * مقبروت آن تاوه منزل بر داشتند آن قوم حصروت 35
بودند در حصروت * * فصل دوازدهم * * سخن گفت مريم واهرن در مشه ابر 1
سبب آن زني آن كسيت آنچه بستاند كه زني كسيت بستاند * گفتند ها تنها خاصه در مشه سخن 2
گفت :: ها نه نيز در ايما سخن گفت بشنويد :: * وآن مرد مشه متواضع بغايت از همه آن آدم آنچه 3
ابر روي آن زمين * گفت :: ناگه بمشه وباهرن وبمريم بيرون آييد هر سه شما بخيمهي وعده بيرون 4
آمدند سه ايشان * آشكارا شد :: در ستون ابر بياستاد در گاهي آن خيمه بخواند اهرن و مريم بيرون 5
آمدند دوي ايشان * گفت بشنويد [اكنون] سخنهاي من اگر باشد نبيا بشما من :: در نمايش 6
باو معلوم شوم در خواب سخن گويم درو * نه همچنين بندهي من مشه در همه خانهي من 7
امين است او * قول بقول سخن گويم درو وديدار ونه در حديثها وخمائي :: نگاه كند وچه 8
مغني نه ترسيديد بسخن گفتن در بندهي من در مشه * گرم شد خشمي :: در ايشان و برفت . 9

Et ventus manſionem removit à conſpectu Domini, abripuitque aviculas è mari, & deſcenderunt ſuper caſtra, tanquam itinere diei ſic, & tanquam itinere diei ſic in circuitu caſtrorum, & tanquam duobus cubitis ſuper faciem terræ. 31 *Tunc ſurgens populus totâ die illâ, & totâ nocte, totâque die alterâ, collegerunt aviculas: pauciores colligens, collegit decem aſinina onera: & diſpanderunt ſibi diſpandendo in circuitu caſtrorum.* 32 *Caro adhuc erat inter dentes eorum, antequàm conciſa eſſet, & irâ Domini excandefactâ in populum, percuſſit Dominus populum percuſſione multâ admodùm.* 33 *Vocavitque nomen loci illius; Cibroth hattaavah: quia ibi ſepelierunt populum concupiſcentem.* 34 *De Cibroth taavah manſionem removerunt populus ad Haſeroth, & fuerunt in Haſeroth.* 35

CAP. XII.

ET loquuta eſt Mirjam & Aharon contra Moſheh, causâ mulieris Æthiopiſſæ quam acceperat: mulierem enim Æthiopiſſam acceperat. 1 *Et dixerunt; Numquid ſolummodò per Moſheh loquutus eſt Dominus? nonne etiam per nos loquutus eſt? Audivitque Dominus.* 2 *(At vir Moſheh humilis erat valdè, præ omni homine qui ſuper faciem terræ.)* 3 *Et dixit Dominus repentè ad Moſheh et Aharon & Mirjam; Egredimini omnes tres vos ad tentorium conventûs. Et egreſſi ſunt tres ipſi.* 4 *Tunc revelatus Dominus in columna nubis, ſtetit ad oſtium tentorii: vocavitque Aharon & Mirjam: & egreſſi ſunt ambo ipſi.* 5 *Quibus dixit, Audite nunc verba mea, ſi fuerit propheta in vobis, ego Dominus in apparitione ei notus fiam, in ſomnio alloquar eum.* 6 *Non ſic ſervus meus Moſheh: in tota domo mea fidelis eſt ipſe.* 7 *Verbo ad verbum alloquar eum, atque viſione, & non per ænigmata; & ſimilitudinem Domini contemplabitur: quânam igitur ratione non timuiſtis loqui adverſùs ſervum meum Moſheh?* 8 *Et excandefacta eſt ira Domini in eos, & diſceſſit.* 9

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

והענן ועננא איקר שכינתא דיי אסתלק מעלוי משכנא והא מרים לקת בצורעא 10
ואסתכל אהרן לות מרים והא לקת בצורעא : ויאמר ואמר אהרן למשה 11
במטו מנך ריבוני לא תשוי עלנא חובא
דאיטפשנא ודי סרחנא : אל נא בבעו 12
מנך לא תהוי מרים אחתן מצרעא
מסאבא באהילא כמיתא דהיא מדמיא
לוולדא דאישלם במעי אמיה תשעא
ירחין וכיון דימטא קיצא למפוק לעלמא
ואתאכיל פלגות בשריה בזמן דיתבא
אמיה על מתברא וימות וולדא ומפקא
יתיה חייתא כד מחתך היכדין כד הווינן
בארעא דמצרים הות מרים אחתן
חמיא יתן בגלותן ובטלטולן ובשעבודן
וכדו מטת זמנא למפק ולמירות ית
ארעא דישראל הא כדון היא מתמנעא
מנן במטו מינך רבוני צלי כען עלה ולא נובדא זכותה מגו קהלא : ויצעק
משה וצלי משה ובעא רחמין קדם יי למימר בבעו ברחמין אלהא רחמנא 13
בבעו אלהא דשליט בנשמת כל בישרא אסי בבעו לה : ויאמר ה' ואמר יי 14
למשה ואבוהא אילו מנוף נזף באנפהא הלא הות מכספא ומיטרדא שבעתי
יומין וכדון דנזפה בה מן דינא דתכסוף ארביסר יומין אלהן מסתייה דתטרד
שבעתי יומין מברא למשריתא ואנא מעכב בגין זכותך ענני יקרי ומשכנא
וארונא וכל ישראל עד זמן דתיתסי ומן בתר כדין תתכנש : ותסגר ואיטרדת 15
מרים מברא למשריתא שבעתי יומין ועמא לא נטל עד זמן דאתסית מרים :

ירושלמי 11 דאשתלינן : 12 לא
בבעו תהוי מרים אחתן מצרעא מטמאה
באהלא כמיתא ארום היך מה דהדין
ולדא דהוה במעיא דאמיה תשעא ירחין
במיא ובאשתא ולא מנזיק וכיון דמטא
קציה למפוק מן מעוי דאמיה אתאכיל
פלגות בשריה כן הות מרים אחתן
מטרפא עמנא במדבריא והות עמן
בעקתא וכיון דמטא קצא למעל לארעא
דישראל למא היא מתמנע מנן צלי כען
על בשרא מית ויחי ולא ניבד זכותה :
13 אלהא דמסי כל בשרא אסי יתה :

יג

ואחר אף על גב דאתחייבת מרים 1
נביאתא למלקי בצורעא בעלמא הדין
אולפן סגי אית להו לעלמא דאתי
לצדיקיא ולנטרי פקודי אורייתא לפום
דאתיעדת מרים נביאתא ושעא זעירא
למידוע מה הוה בסיפיה דמשה
בההוא זכותא הוון כל ישראל אשתין
רבוון דהינון סכום תמניין לגיונין ועני
יקרא ומשכנא ובירא לא זייעין ולא
נטלין עד זמן דאיתסיאת מרים נביאתא
ומן בתר כדין נטלו עמא מחצרות
ושרון במדברא דפארן :

ירושלמי 1 אף על גב דאתחייבת
נביאתא למצטרעא אית בן אולפן סגי
בפקודיא ולנטורי מצותא מצוה זעירא
דעביד אינש מקבל עלה אגר סגי וכיון
דקמת מרים נביאתא על גיף נהרא
בשעא זעירא למדע מה הוי בסופא
דמשה הוון בני ישראל שתין רבון
דהינון סכום תמניא ליגיונין ועני יקרא
ובירא לא זעו ולא נטלו מן אתריהון
עד זמן דאתסיאת מרים נביאתא
מצרעתה ומן בתר דאתסיאת מרים
נביאתא מצרעתה בתר כן נטלו עמא
מחצרות ושרון במדברא דפארן :

פ פ פ

וידבר ומליל יי עם משה למימר : שלח לך שלח לך גוברין חריפין ויאללון ית 2
ארעא דכנען דאנא יהיב לבני ישראל גברא חד גברא חד לשבטא דאבהתוי תשלחון 3
מן קדם כל אמרכול דבהון : וישלח ושדר יתהון משה ממדברא דפארן על פם 4
מימרא דיי כלהון גוברין חריפין דמתמנן רישי על בני ישראל הינון :

Sed & nubes gloriæ divinæ majeſtatis Domini ablatus eſt à tabernaculo, 10 & ecce Mirjam percuſſa erat lepra: & reſpexit Aharon ad Mirjam, & ecce percuſſa erat lepra. Et dixit Aharon Moſi; Obſecro 11 domine mi, ne ponas ſuper nos *hoc* peccatum, quod ſtultè egerimus & peccaverimus. Obſecro 12 ne ſit Mirjam ſoror noſtra leproſa, polluta in tabernaculo tanquam mortua: quia ipſa ſimilis eſt puero qui implevit in viſceribus matris ſuæ novem menſes, poſtquam verò advenit finis ut exeat in mundum, tum devoratur media pars carnis ejus quo tempore ſedet mater ejus in ſella parturientis, dum moritur infans & educit ipſum obſtetrix fruſtatim: ſic cum eſſemus in terra Ægypti fuit Mirjam ſoror noſtra videns nos in captivitate noſtra, diſperſione noſtra, & ſervitute noſtra; quando verò advenit tempus exeundi & poſſidendi terram Iſrael, ecce ipſa nunc prohibetur à nobis: obſecro domine ora pro ea, ut non pereat meritum ejus è medio congregationis. Et oravit Moſes, & petiit miſerationes coram Domino, dicendo; 13 Obſecro per miſerationes Deus miſericors, obſecro ô Deus, qui dominium habes in animam univerſæ carnis, ſana obſecro illam. Et 14 dixit Dominus Moſi; Si pater ejus increpando increpuiſſet faciem ejus, annon pudefieret & expelleretur ſeptem diebus? jam verò cum increpo eam, æquum eſt ut erubeſcat quatuordecim diebus; verùm ſatis erit illi ſi expellatur ſeptem diebus extra caſtra, & ego retinebo propter meritum tuum nubem gloriæ meæ, & tabernaculum, & arcam, & univerſum Iſraelem uſque ad tempus quo ſanata fuerit, & poſtea recolligetur. Et expulſa eſt extra caſtra Mirjam ſeptem diebus: & populus non eſt profectus, 15 uſque ad tempus quo ſanata eſt Mirjam.

Hieroſ. 11 *Quod deliquerimus.* 12 *Ne quæſo ſit Mirjam ſoror noſtra leproſa, polluta in tabernaculo tanquam mortua: quoniam quemadmodum ſe habet puer, qui fuit in viſceribus matris ſuæ novem menſibus, in aquis & in igne, & nullum detrimentum paſſus eſt, ſed poſtquam advenit tempus finis ejus, ut exeat è viſceribus matris ſuæ, devoratur media pars carnis ejus; ſic fuit Mirjam ſoror noſtra raptata nobiſcum per deſerta. & fuit nobiſcum in afflictione noſtra: poſtquam autem advenit finis ut ingrediamur in terram Iſrael, quare ipſa prohibebitur à nobis? Ora jam pro carne mortua, ut vivat, & non pereat meritum ejus.* 13 *O Deus, qui ſanas omnem carnem, ſana illam.*

CAP. XIII.

ET quamvis digna foret Mirjam 1 quæ percuteretur leprâ in hoc ſeculo, doctrina ampla eſt ſeculo venturo juſtis ſervantibus mandata legis: eò quòd expoſuiſſet ſe Mirjam propheti ſſa vel horulæ ſpatio ad ſciendum quid tandem accideret Moſi, propter illud meritum fuerunt univerſus Iſrael *nimirum* ſexaginta myriades, erat enim numerus eorum octoginta legionum, & nubes gloriæ, & tabernaculum, & puteus, non moventes ſe neque proficiſcentes uſque ad tempus quo ſanata eſt Mirjam prophetiſſa: poſtea autem profectus eſt populus ex Chatſeroth, & caſtrametati ſunt in deſerto Paran.

Hieroſ. 1 *Et quamvis digna eſſet prophetiſſa leproſa eſſe, eſt nobis doctrina multa in præceptis, & obſervantibus mandata, mandatum parvum quod facit homo recipit pro eo mercedem amplam. Quandoquidem enim ſtetiſſet Mirjam prophetiſſa ad littus fluminis exiguo momento, ut cognoſceret quid tandem eveniret Moſi, ideo filii Iſrael qui erant ſexaginta myriades, (erant enim numero octoginta legiones) & nubes gloriæ, & puteus non moverunt ſe, neque ſunt profecti è locis ſuis uſque ad illud tempus quo ſanata eſt Mirjam prophetiſſa à lepra ſua: poſtquam verò ſanata eſt Mirjam prophetiſſa à lepra ſua, poſtea inquam profecti ſunt populus ex Chatſeroth, & caſtrametati ſunt in deſerto Paran.*

SECT. XXXVII.

DEinde loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Mitte tibi 2 viros acutos, qui explorent terram Canaan quam ego do filiis Iſrael: 3 ſingulos viros de ſingulis tribubus patrum ſuorum mittetis, à facie omnis præfecti eorum. Et miſit eos Moſes ex deſerto Paran juxta os ſermonis 4 Domini, omnes viros acutos, qui præfecti erant capita ſuper filios Iſrael.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وآن ابر گذشت از بالاي آن خيمه و اينك مريم سفيد چون برف روي كرد اهرن بمريم و اينك 10
مصرع * گفت اهرن بمشه حاجت خداوندي من نه اكنون بنهي ابر ايما خطا آنچه ناداني 11
كرديم و آنچه خطا كرديم * نه اكنون باشد چون مرده آنچه در بيرون آمدني او از رحم مادري 12
او و خورده شود نيمهي تني او * نماز كرد مشه بيي :: بگفتن خدا حاجت درمان كن اكنون بآن * 13
* گفت :: بمشه وپدري آن خيوك انداختن خيوك انداخت در روي آن ها نه خجل باشد هفت 14
روزها بند باشد هفت روزها از بيرون بلشكرگاه وپس همچنين جمع شود * بند شد مريم از 15
بيرون بلشكرگاه هفت روزها و آن قوم نه منزل بر داشت تا جمع شدن مريم *

* فصل سيزدهم *

* وپس منزل بر 1
داشتند آن قوم از حصروت فرود آمدند در بياباني فارن * سخن گفت :: بمشه گفتن * بفرست 2 3
بتو مردمان و جاسوسي كنند مر زميني كنعن آنچه من دادم بپسراني يسرال مردي يك مرد يك
بقبيلهي پدراني او بفرستيد همه مهتر در ايشان * بفرستاد ايشانرا مشه از بيابان فارن ابر 4
امري :: همه ايشان مردمان سرهاي پسراني يسرال ايشان .

Nubéſque receſſit de ſuper tabernaculum: & ecce Mirjam erat alba ſicut nix: reſpexitque Aharon ad Mirjam, & ecce erat leproſa. 10 *Dixit itaque Aharon ad Moſheh; Obſecro domine mi, ne nunc ponas ſuper nos peccatum quod ſtultè egimus, quódque peccavimus.* 11 *Ne nunc ſit ſicut mortuum, quod dum egreditur ex utero matris ſuæ, en exeſum eſt dimidium corporis ejus.* 12 *Oravitque Moſheh ad Dominum, dicendo; Deus, quæſo ſana nunc illam.* 13 *Reſpondit Dominus ad Moſheh; Si pater ejus ſalivam jaciendo ſalivam jeciſſet in faciem ejus, nonne pudore ſuffunderetur ſeptem diebus? excludatur ſeptem diebus extra caſtra, tum poſthæc recolligetur.* 14 *Excluſa eſt itaque Mirjam extra caſtra ſeptem diebus: & populus manſionem non removit donec recolligeretur Mirjam.* 15

CAP. XIII.

POſteà autem manſionem removentes populi ab Haſeroth, reſederunt in deſerto Pharan. 1 *Et locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 2 *Mitte tibi viros qui explorent terram Chenaan, quam ego dedi filiis Iſrael: [illegible] principem inter eos.* 3 *Miſit itaque illos Moſheh à deſerto Pharan juxta præceptum Domini: univerſi ipſi viri capita filiorum Iſrael erant.* 4

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואלה וְאִלֵּין שְׁמָהָתָא דִתְרֵיסַר גּוּבְרַיָּא מְאַלְּלַיָּא לְשִׁבְטָא דִרְאוּבֵן עֲוַגַּד שַׁמּוּעַ בַּר 5
זַכּוּר : למטה לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן עֲוַגַּד שָׁפָט בַּר חוֹרִי : לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה עֲוַגַּד 6 7
כָּלֵב בַּר יְפוּנֶה : לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר עֲוַגַּד יִגְאָל בַּר יוֹסֵף : לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם עֲוַגַּד 8
הוֹשֵׁעַ בַּר נוּן : לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִין עֲוַגַּד פַּלְטִי בַּר רָפוּא : לְשִׁבְטָא דִזְבוּלֻן עֲוַגַּד 9 10
גַּדִּיאֵל בַּר סוֹדִי : לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה עֲוַגַּד גַּדִּי בַּר סוּסִי : לְשִׁבְטָא 11
דְדָן עֲוַגַּד עַמִּיאֵל בַּר גְּמַלִּי : לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר עֲוַגַּד סְתוּר בַּר מִיכָאֵל : לְשִׁבְטָא 12 13
דְנַפְתָּלִי עֲוַגַּד נַחְבִּי בַּר וָפְסִי : לְשִׁבְטָא דְגָד עֲוַגַּד גְּאוּאֵל בַּר מָכִי : אלה שְׁמוֹת 14 15
אִלֵּין שְׁמָהַת גּוּבְרַיָּא דְשַׁדַּר מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יַת אַרְעָא וְכַד חֲמָא מֹשֶׁה עִנְוְתָנוּתֵיהּ 16
קְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בַּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ : וישלח וְשַׁדַּר יַתְהוֹן מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יַת אַרְעָא 17 18
דִכְנַעַן וַאֲמַר לְהוֹן סַקוּ בְּהָדֵין צִיטְרָא בְּדָרוֹמָא וְתִסְקוּן לְטוּרָא : וראיתם וְתִחְמוּן 19
יַת אַרְעָא מַה הִיא וְיַת עַמָּא דְיָתִיב עֲלָהּ הֲתַקִּיף הוּא אִין חֲלַשׁ הַזְעֵיר הוּא אִין
סַגִּי : ומה וּמָה אַרְעָא דְהוּא יָתִיב בָּהּ הֲטַבְתָּא הִיא אִין בִּישְׁתָּא וּמָא קִרְוַיָּא 20
דְהוּא יָתִיב בְּהוֹן הַבִּכְרַכִּין פְּצִיחֵי חַנְיָין אִין בַּחֲקְרִין : ומה וּמָא שְׁבַח אַרְעָא 21
הַשְׁמֵינִין אִינִין פֵּירוֹהָ אִין פַּתְרָנִין הָאִית
בָּהּ אִילָנִין דְמֵיכַל אִין לָא וְתִתְעַבְּדוּן
חֲזָקְתָּא וְתִסְבוּן מֵאִיבָּא דְאַרְעָא וְיוֹמַיָּא
דִי אָזְלוּ בְּעֶשְׂרִין וְתִשְׁעָא לְיַרְחָא דְסִיוָן יוֹמֵי דְמַן בִּכּוּרֵי עִנְבִין : ויעלו וּסְלִיקוּ 22
וְאַלִּילוּ יַת אַרְעָא מִן מַדְבְּרָא דְצִין עַד פְּלָטְיוּת מֵעֲלָךְ לְאַנְטִיכְיָא : ויעלו
וּסְלִיקוּ מִן צֵטַר דָרוֹמָא וְאָתוּ עַד חֶבְרוֹן וְתַמָּן אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי מְרַבְּיָנֵי 23
דַעֲנָק גִּבָּרָא וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שְׁנִין אִתְבַּנְיַית קֳדָם עַד לָא אִתְבְּנִי
טָאנֵיס דְמִצְרָיִם : ויבאו וְאָתוּ עַד 24
נַחְלָא דְאַתְכָּלָא וְקַצוּ מִתַּמָּן עוּבַרְתָּא
וְאִיתְכַּל דְעִינְבִין חַד וְסוֹבְרוּהִי בַּאֲסַלָּא
בִּכְתֵיף תְּרֵין מִנְהוֹן וְכֵן מִן רוּמָנַיָּא וְכֵן
מִן תִּינַיָּא : למקום לְאַתְרָא הַהוּא 25
קְרוֹ נַחֲלָא דְאַתְכָּלָא עַל עֵיסַק עִיבַּרְתָּא דְקָצִיצוּ מִתַּמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַהֲוָה חַמְרָא
נָטֵיף מִנֵּיהּ כְּנַחֲלָא : וישובו וְתָבוּ מִלְּאַלָּלָא יַת אַרְעָא בִּתְמַנְיָא יוֹמִין בְּיַרְחָא 26
דְאָב מִסּוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין :

ירושלמי 21 וּמָה אַרְעָא הַשְּׁמֵינִין
אִנּוּן פֵּירִין אוֹ עָצִין :

ירושלמי 24 וַאֲתוֹ עַד נְחַל סִגּוּלָה
וּקְטָעוּ מִתַּמָּן עוּבְרָא וּבֵיהּ סְגוֹל דְעִנְבִין
חַד וּטְעֲנוּ יָתֵיהּ בְּקוּפָה בֵּינֵי תְרֵין
גּוּבְרִין וְכֵן מִן רִמּוֹנַיָּא וּמִן תֵּינַיָּא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

Iſta autem erant nomina duodecim virorum exploratorum: ex tribu 5
Ruben nuntius, Sammua filius Zaccur. De tribu Simeon nuntius, 6
Schaphat filius Chori. De tribu Juda nuntius, Caleb filius Jephunne. 7
De tribu Iſſachar nuntius, Jigheal filius Joſeph. De tribu Ephraim 8
nuntius, Hoſeas filius Nun. De tribu Binjamin nuntius, Palti filius 9
Raphu. De tribu Zabulun nuntius, Gadiel filius Sodi. De tribu Jo- 10
ſeph, ex tribu *ſcilicet* Manaſſe, nuntius Gadi filius Suſi. De tribu 11
Dan nuntius, Ammiel filius Gemalli. De tribu Aſcher nuntius, Se- 12
thur filius Michael. De tribu Nephtali, nuntius, Nachbi filius Vaphſi. 13
De tribu Gad nuntius Gehuel filius Machi. Iſta ſunt nomina viro- 14
rum, quos miſit Moſes ad explorandum terram: & quando vidit 15
Moſes manſuetudinem ipſius, vocavit Moſes Hoſeam filium Nun Joſu- 16
am. Miſitque eos Moſes ad explorandam terram Canaan, & dixit illis; 17
Aſcendite per hoc latus per meridiem, & aſcendetis in montem. Et 18
videbitis terram qualis ſit: & populum qui habitat in ea, an fortis 19
ſit an debilis, utrum paucus an multus. Quæ terra ſit in qua habi- 20
tat, utrum bona an mala ſit: quæ urbes in quibus habitat, an in ur-
bibus non munitis habitent, an verò in arcibus. Et quæ laus terræ, 21
utrum pingues ſint fructus ejus, an verò macilenti, num ſint in ea
arbores fructiferæ annon: viriliter
agatis, & accipiatis de fructu ter-
ræ. Erant autem dies quibus abi-
erunt *circa* viceſimam nonam men-
ſis Sivan, dies maturitatis uvarum.
Aſcenderunt ergò & explorârunt terram, à deſerto Tſin uſque ad plateas 22
quibus ingrederis Antiochiam. Aſcenderunt itaque ex latere meridi- 23
onali, & venerunt uſque ad Hebron, ubi *erant* Achiman, Seſai, &
Talmai filii Anak gigantis: Hebron autem ſeptem annis ædificata erat
antequam ædificaretur Tanes Ægypti. Venerunt ergò uſque ad tor- 24
rentem botri, & ſucciderunt inde
ramum & racemum uvarum unum,
& portârunt eum in vecti in hu-
mero duorum ex illis: & ſic ex
malogranatis, & ſic ex ficubus.
Porrò illum locum vocârunt val- 25
lem botri, propter palmitem quem
inde abſciderunt filii Iſrael: &
erat manans vinum ex ea ſicut torrens. Et reverſi ſunt ab explo- 26
randa terra octava die menſis Ab, à fine quadraginta dierum.

Hieroſ. 21. *Et quænam terra, an pingues ſint ei fructus, aut arbores.*

Hieroſ. 24. *Et venerunt uſque ad torrentem botri, & ſucciderunt inde palmitem in quo erat botrus uvarum unus. & tulerunt ipſum in vecti inter duos viros: & ſic ex malogranatis & ficubus.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

5 و اينان نامهاي ايشان بقبيلهي راوبن شموع پسري زكّور * بقبيلهي شمعون شفط پسري 6
حوري * بقبيلهي يهوده كلب پسري يفنه * بقبيلهي يسشكر يجال پسري يوسف * 7 8
بقبيلهي افريم هوشع پسري نون * بقبيلهي بنيمين فلطي پسري رفوا * بقبيلهي 9 10
زبولن جدّيال پسري سودي * بقبيلهي يوسف بقبيلهي منسّه جدّي پسري سوسي * 11 12
بقبيلهي دن عمّيال پسري جملّي * بقبيلهي اشر ستور پسري ميكال * بقبيلهي 13 14
نفتلي نخبي پسري وفسي * بقبيلهي جد جوال پسري مكي * اينان نامهاي آن مردمان 15 16 17
آنچه بفرستاد مشه بجاسوسي كردن مر آن زمين بخواند مشه لهوشع پسري نون يهوشع *
بفرستاد ايشانرا مشه بجاسوسي كردن مر زمين كنعن و گفت بايشان برويد اين در جنوب و بر 18
آييد مر آن كوه * و ببينيد مر آن زمين چه آن و مر آن قوم آن نشينا ابر آن اگر قويست 19
او يا ضعيف اگر اندك او يا بسيار * و چه آن زمين آنچه او نشينا در آن اگر نكوست اگر 20
بد و چه آن شهرها آنچه او نشينا در ايشان اگر بي قلعاست يا در قلعاست * و چه آن 21
زمين اگر فربه است يا لاغر اگر هست در آن درخت اگر نه و تقويّت كنيد و بستانيد
از بر آن زمين و آن روزگاران روزهاي نخستگي انگورها * و بر آيند و جاسوسي كردند مر 22
آن زمين از بيابان صين تا رحوب بآمدن حمت * و بر آيند در جنوب و بيامدند تا حبرون 23
و آنجا احيمن ششي و تلمي زاييدگاني آن عنق و حبرون هفت سالها آبادان شد بپيشي
صوعن مصريم * و بيامدند تا رود اشكول و ببريدند از آنجا شاخ و خوشه انگورهايك و بر 24
داشتند [اويرا] در زبر در دوي و از انار و از انجير * بمكان آن اين خواند نحل اشكول 25
بسبب آن خوشه آنچه بريدند از آنجا پسراني يسرال * باز گشتند از جاسوسي كردني آن زمين 26
از فرجامي چهل روز *

Hæc autem ſunt nomina eorum: 5 *de tribu Reuben, Shammua filius Zacchur. De tribu Shimeon, Sha-* 6 *phat filius Hori. De tribu Jehu-* 7 *dah, Chaleb filius Jephunneh. De* 8 *tribu Iſhſhachar, Igal filius Joſeph. De tribu Ephraim, Hoſhea filius* 9 *Nun. De tribu Binjamin, Phalti* 10 *filius Raphu. De tribu Zebulun,* 11 *Gaddiel filius Sodi. De tribu Jo-* 12 *ſeph, de tribu Menaſſeh, Gaddi filius Suſi. De tribu Dan, Ammiel* 13 *filius Gemalli. De tribu Aſher, Se-* 14 *tur filius Michael. De tribu Naph-* 15 *tali, Nahbi filius Vophſi. De tribu* 16 *Gad, Guel filius Machi.* Hæc ſunt 17 *nomina virorum quos miſit Moſheh ad explorandum terram: & appellavit Moſheh Hoſhea filium Nun, Jehoſhua. Miſit* igitur *eos Moſheh* 18 *ad explorandum terram Chenaan, dixitque illis; Ite hâc per Meridiem, & conſcendite montem. Et* 19 *videte terram qualis ſit; & populum ſedentem in ea, ſi validus ſit ipſe, vel debilis; ſi paucus ſit, vel multus: Et qualis ſit terra* 20 *in qua ſedet, ſi bona ſit, vel mala; & quales urbes in quibus ſedet, ſi ſine caſtellis ſint, vel cum caſtellis: Et qualis terra, ſi pin-* 21 *guis ſit, vel macra; ſi ſint in ea arbores, necne: & confortate vos, atque tollite de fructu terræ: dies autem illi* erant *dies primitiarum uvarum. Aſcenderunt ergò, & ex-* 22 *ploraverunt terram, à deſerto Sin uſque ad Rehob ad introitum Hamath. Et aſcenderunt per Meri-* 23 *diem, venerúntque ad Hebron: ibi autem* erant *Abiman, Sheſhai, & Talmai nati Anac. Hebron verò ſeptem annis ædificata eſt ante Soan Ægypti. Pervenerunt* 24 *itaque uſque ad torrentem Eſhcol, & abſciderunt inde palmitem & botrum uvarum unum: & portaverunt illum vectabulo inter duos: & de malogranatis, & de ficubus. Locum illum vocavit,* 25 *Nahal Eſhcol, cauſâ botri quem abſciderunt inde filii Iſrael. Et* 26 *reverſi ſunt ab explorando terram à fine quadraginta dierum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וילכו וַאֲזָלוּ וְאָתוּ לְוַת מֹשֶׁה וּלְוַת אַהֲרֹן וּלְוַת כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַדְבְּרָא 27
דְפָארָן לְרְקַם וַאֲתִיבוּ לְהוֹן פִּתְגָמָא וּלְוַת כָּל כְּנִשְׁתָּא וְחַמִּיאוּנוּן יַת אִיבָּא דְאַרְעָא :
ויספרו לו וְאִשְׁתָּעִיוּ לֵיהּ וַאֲמָרוּ אֲתֵאנָא לְאַרְעָא דְשַׁדַּרְתָּנָא וְאוּף עָבְדָא חֲלַב 28
וּדְבַשׁ הִיא וְדֵין אִיבָּהּ : אפס לְחוּד אֲרוּם תַּקִּיף עַמָּא דְיָתִיב בְּאַרְעָא וְקִירְוַיָּא 29
כְּרִיכַן חַנְיָין רַבְרְבַן לַחֲדָא וְאוּף מְרַבְּיָנֵי דַעֲנָק גִּיבָּרָא חֲמֵינָא תַּמָּן : עמלק עֲמַלְקָאֵי 30
יָתְבִין בְּאַרַע דָרוֹמָא וְחִתָּאֵי וִיבוּסָאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי יָתְבִין בְּטוּרָא וּכְנַעֲנָאֵי יָתְבִין עַל
יַמָּא וְעַל תְּחוּם יוֹרְדְנָא : ויהס וְשַׁתִּיק כָּלֵב יַת עַמָּא וְאַצִּיתִינוּן לְוַת מֹשֶׁה וַאֲמַר 31
מִיסַק נִיסַק וְנֵירַת יָתָהּ אֲרוּם מֵיכַל נֵיכוּל
לָהּ : והאנשים וְגוּבְרַיָּא דִסְלִיקוּ עִמֵּיהּ 32
אֲמָרוּ לָא נֵיכוּל לְמִיסוּק לְוַת עַמָּא אֲרוּם תַּקִּיף הוּא מִנָּנָא : ויוציאו וְאַפִּיקוּ טִיב 33
בִּישׁ עַל אַרְעָא דְאַלִּילוּ יָתָהּ לְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַרְעָא דְעָבַרְנָא בָהּ לְאַלָּלָא
יָתָהּ אַרְעָא מְקַטְּלָא יָתְבָהָא הִיא בְּמַרְעִין וְכָל עַמָּא דְגַוָּהּ גִּבָּרָא מָרֵי מֵיכְלָן בִּישָׁן :
ושם וְתַמָּן חֲמֵינָא יַת גִּבָּרַיָּא בְּנֵי עֲנָק מִגְּנִיסַת גִּיבָּרַיָּא וַהֲוֵינָא דָמְיָין בְּאַנְפֵּי נַפְשָׁנָא 34
הֵי כְּקַמְצִין וְהָכְדֵין הֲוֵינָא דָמְיָין בְּאַנְפֵּי נַפְשֵׁיהוֹן :

ירושלמי 31 וּשְׁתַק :

יד

ותשא וַאֲרֵימַת כָּל כְּנִשְׁתָּא וִיהַבוּ יַת קָלֵיהוֹן וּבְכוּ עַמָּא בְּלֵילְיָא הַהוּא וְאִתְקְבִיעַת 1
לְהוֹן הַהוּא לֵילְיָא לְבִכוּתָא לְדָרֵיהוֹן : וילנו וְאִתְרַעֲמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כָּל 2
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן כָּל כְּנִישְׁתָּא לְוַאי דְמִיתְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אוֹ בְּמַדְבְּרָא
הָדֵין לְוַאי דְמִיתְנָא : ולמה וּלְמָא יְיָ מָעֵיל יָתָנָא לְאַרְעָא הָדָא לְמִיפַּל בְּחַרְבָּא 3
דִכְנַעֲנָאֵי נְשָׁנָא וְטַפְלָנָא יְהוֹן לְמִיבַז הֲלָא טַב לָנָא דְנִתוּב לְמִצְרָיִם : ויאמרו
וַאֲמָרוּ גְּבַר לַאֲחוּי נְמַנֵּי עֲלָן מַלִיךְ לְרֵישׁ 4
וְנְתוּב לְמִצְרָיִם : ויפל וְאִתְרְכִינוּ מֹשֶׁה 5
וְאַהֲרֹן עַל אַפֵּיהוֹן קֳדָם כָּל כְּנִישְׁתָּא
דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל : ויהושע וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר יְפוּנֶה מִן מְאַלְּלֵי יַת אַרְעָא 6
בְּזָעוּ לְבוּשֵׁיהוֹן :

ירושלמי 4 נְשַׁוֵּי עֲלָן מֶלֶךְ וְנֶחֱזוֹר
לְמִצְרָיִם :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

Et abierunt, ac venerunt ad Moſem & ad Aharonem, & ad univer- 27
ſam congregationem filiorum Iſrael in deſertum Paran, in
Rekim: & retulerunt ad eos rem, & ad univerſam congregationem,
& oſtenderunt illis fructum terræ. Et narrârunt illi, & dixerunt; 28
Venimus in terram ad quam miſiſti nos, & utique profert lac &
mel, & hic eſt ejus fructus. Veruntamen fortis *eſt* populus qui ha- 29
bitat in terra, & urbes munitæ in quibus habitant magnæ valde, &
etiam filios Anak gigantis vidimus ibi. Amalekitæ habitant in ter- 30
ra meridionali: at Hethæi, & Jebuſæi, & Amorræi habitant in
monte, Chananæi autem habitant ad mare, & ad limitem Jorda-
nis. Et impoſuit ſilentium Caleb populo, & auſcultare fecit eos Mo- 31
ſem, & dixit; Aſcendendo aſcen-
demus & poſſidebimus eam, quo-
niam poterimus obtinere eam.
Sed viri qui aſcenderunt cum eo dixerunt; Non poterimus aſcendere ad 32
populum, quoniam fortior eſt nobis. Et protulerunt famam malam con- 33
tra terram, quam exploraverant, ad filios Iſrael, dicendo; Terra
ad quam nos tranſivimus ad explorandam eam terra eſt interficiens
habitatores ſuos morbis, & univerſus populus qui eſt in medio ejus
ſunt gigantes, præditi malis moribus. Et ibi vidimus gigantes filios 34
Enak de generatione gigantum: & videbamur apud nos ipſos tanquam
locuſtæ, & ſic videbamur apud illos.

Hieroſ. 31 *Et ſilere fecit.*

CAP. XIV.

Et elevavit omnis congregatio, & dederunt vocem ſuam, & fle- 1
verunt populus nocte illa: & ſtatutum eſt illis ea nocte ut flerent per
generationes ſuas. Et murmurârunt contra Moſem & contra Aharo- 2
nem omnes filii Iſrael: & dixit illis univerſa congregatio; Utinam
mortui eſſemus in terra Ægypti, aut in deſerto hoc utinam mortui
fuiſſemus. Et cur Dominus introduceret nos in terram hanc, ut ca- 3
damus gladio Chananæorum? uxores noſtræ, & parvuli noſtri erunt
in prædam: annon melius eſt ut redeamus in Ægyptum? Dixe- 4
runtque quiſque ad fratrem ſuum;
Præficiamus nobis regem in caput,
& revertamur in Ægyptum. Et 5
inclinaverunt ſe Moſes & Aaron
ſuper facies ſuas coram univerſa
congregatione filiorum Iſrael. Joſue autem filius Nun & Caleb fi- 6
lius Jephune, de exploratoribus terræ, ſciderunt veſtimenta ſua.

Hieroſ. 4 *Ponamus ſuper nos regem, & revertamur in Ægyptum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* برفتند بيامدند بمشه و باهرن و بهمه جماعتي پسراني يسرال ببياباني فارن بقدش باز گرداندند 27
ايشانرا سخن و مر همه آن جماعت بنمودند بايشان مر بري آن زمين * حكايت كردند 28
باو گفتند بيامديم بآن زمين آنچه فرستادي ايمارا و نيز دوشا شير و انگبين آن و اين بري
آن * امّا كه قويست آن قوم آن نشينا در زمين و آن شهرهاي قلعها بزرگان بغايت و نيز 29
كودكاني عنق بديديم آنجا * عملق نشينا در زميني آن جنوب و آن حتّي و آن يبوسي و آن 30
اموري نشينا در كوه و آن كنعني نشينا ابر آن دريا ابر كناري آن يردن * خاموش كرد 31
كلب مر آن قوم بمشه گفت بر آمدن بر آييم و ميراث گيريم آنرا كه توانستن بتوانيم
بآن * و آن مردمان آنچه بر آمدند اوازي او گفتند نه توانيم ببر آمدن مر آن قوم كه 32
قويست او از ايما * بيرون آوردند عيبي آن زمين آنچه جاسوسي كردند آنرا بپسراني 33
يسرال بگفتن آن زمين [آنچه] بگذشتيم دران بجاسوسي كردن آنرا زميني خوراني
نشينداني آنست آن و همه آن قوم آنچه بديديم در مياني آن مردماني اندازه * و آنجا بديديم 34
مر آن خانان پسراني عنق از آن خانان بوديم در چشماني ايما چون ملخان و همچنين
بوديم در چشماني ايشان *

* فصل چهاردهم *

* برداشت همه آن جماعت بدادند مر آوازي ايشان بگريستند آن قوم در شبي آن او * 1
* بلنديدند ابر مشه و ابر اهرن همه پسراني يسرال گفتند بايشان همه آن جماعت كاشكي 2
بمرديم در زميني مصر يا در بياباني آن اين كاشكي بمرديم * وچرا [آورا ايمارا بآن زمين آن 3
اين بافتادن در شمشير زناني ايما و طفلاني ايما باشند بغارت ها نه نيك باشد ايما باز گشتن بمصر * 4
گفتند مرد ببرادري او بگماريم سروري و باز گرديم بمصر * بيفتاد مشه و اهرن ابر 5
روي ايشان بپيشي همه جمع جماعتي پسراني يسرال * و يهوشع پسري نون و كلب پسري 6
يفنه از آن جاسوسي كنان مر آن زمين پاره كردند مر جامهاي [ايشان] *

Et abierunt, ac venerunt ad Mo- 27 *ſheh & Aharon, & ad univerſum cœtum filiorum Iſrael in deſertum Pharan in Cadeſh: & retulerunt eis verbum, & univerſo cœtui, oſtenderúntque eis fructum terræ. Nar-* 28 *raverúntque illi, dicentes; Pervenimus ad terram ad quam miſiſti nos, & etiam præbet lac & mel, & iſte eſt fructus ejus: Ni-* 29 *ſi quòd fortis eſt populus ſedens in terra, & urbes caſtellatæ magnæ admodum: & etiam pueros Anac vidimus illic. Amalec ſedet in* 30 *terra Meridiana: & Hittæus, & Jebuſæus, & Emoræus ſedet in monte: Chenaanæus verò ſedet juxta mare, et ad ripam Jarden. Et tacere fecit Chaleb populum* 31 *erga Moſheh, ac dixit; Aſcendendo aſcendemus, & hæreditatem capiemus eam: nam valendo valebimus in eam. At viri qui aſcenderant* 32 *cum eo, dixerunt; Non poterimus aſcendere in populum, quia fortior eſt ipſe nobis. Et protule-* 33 *runt infamiam terræ qui exploraverant eã, apud filios Iſrael, dicendo; Terra per quam tranſivimus ad explorandum eam, terra devorans habitatores ſuos eſt ipſa: & omnis populus quem vidimus in medio ejus, ſunt viri menſuræ. Ibi præterea vidimus dynaſtas fi-* 34 *lios Anac, ex dynaſtis: eramúſque in oculis noſtris ſicut locuſtæ, ſicque eramus in oculis eorum.*

CAP. XIV.

Suſtulit itaque univerſus cœtus, 1 *dederúntque vocem ſuam, fleveruntque populus nocte illâ. Et mur-* 2 *muraverunt adverſùm Moſheh & Aharon omnes filii Iſrael, dixerúntque eis univerſa multitudo; Utinam mortui fuiſſemus in terra Ægypti, aut in deſerto hoc utinam mortui eſſemus. Et quare* 3 *Dominus introducit nos in terram hanc, ad cadendum gladio? uxores noſtræ & infantes noſtri erunt in prædam: nónne bonum eſſet nobis reverti in Ægyptum? Dixeruntque quiſque ad fratrem* 4 *ſuum; Præficiamus nobis ducem, & revertamur in Ægyptum. Tum* 5 *cecidit Moſheh & Aharon ſuper facies ſuas in præſentia univerſi cœtus congregationis filiorum Iſrael. Je-* 6 *hoſhua verò filius Nun, & Chaleb filius Jephunneh, de exploratoribus terram, ſciderunt veſtimenta ſua.*

ויאמרו וַאֲמָרוּ לְכָל כְּנִישְׁתָּא לְמֵימַר אַרְעָא דְעָבַרְנָא בָהּ לְאַלָּלָא יָתַהּ טָבָא 7
אַרְעָא לַחֲדָא לַחֲדָא׃ אם חפץ אִין רַעֲוָא דַייָ אִית בְּנָא וְאָעִיל יָתָנָא לְאַרְעָא 8
הָדָא וְיִתְּנִינַהּ לָנָא אַרְעָא דְהִיא עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ׃ אך בְּרַם בְּפִיקוֹדַיָּא דַייָ 9
לָא תְבַטְּשׁוּן וְאַתּוּן לָא תִדְחֲלוּן מִן עַמָּא דְאַרְעָא אֲרוּם בִּידָנָא מְסִירִין הִינוּן תָּשׁ
חֵיל גְּבוּרַתְהוֹן מֵעֲלֵיהוֹן וּמֵימְרָא דַייָ בְּסַעֲדָנָא לָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן׃ ויאמרו וַאֲמָרוּ 10
כָּל כְּנִישְׁתָּא לְאַטְלָא יָתְהוֹן בְּאַבְנִין וְאִיקַר שְׁכִינְתָּא דַייָ אִתְגְּלֵי בַּעֲנָנֵי יְקָרָא
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ ויאמר ה׳ וַאֲמַר יְיָ לְמשֶׁה עַד אֵימָתַי יְהוֹן מַרְגְּזִין קֳדָמַי עַמָּא 11
הָדֵין וְעַד אֵימָתַי לָא יְהֵימְנוּן בְּמֵימְרִי לְכָל אָתְוָותָא דַעֲבָדִית בֵּינֵיהוֹן׃ אכנו
אֶמְחֵי יָתְהוֹן בְּמַחְתָּא דְמוֹתָא וְאֵישֵׁצֵי יָתְהוֹן וְאֶמַנֵּי יָתָךְ לְעַם רַב וְתַקִּיף מִנְּהוֹן׃ 12
ויאמר וַאֲמַר משֶׁה וְיִשְׁמְעוּן בְּנֵיהוֹן דְמִצְרָאֵי דְאִישְׁתְּנִקוּ בְּיַמָּא אֲרוּם אַסֵּיקְתָּא 13
בְּחֵילָךְ יָת עַמָּא הָדֵין מִבֵּינֵיהוֹן׃ ואמרו וְיֵימְרוּן בְּחֶדְוָותָא לְיָתְבֵי אַרְעָא הָדָא 14
דִּישְׁמָעוּ אֲרוּם אַנְתְּ הוּא יְיָ דִשְׁכִינְתָךְ שַׁרְיָא בְּגוֹ עַמָּא הָדֵין דִבְעֵינֵיהוֹן חָמוֹן שְׁכִינַת
יְקָרָךְ יְיָ עַל טוּוְרָא דְסִינַי וְקַבִּילוּ תַמָּן אוֹרַיְתָךְ וַעֲנָנָךְ מְטַלֵּל עֲלֵיהוֹן דְלָא יְהַנְזְקוּן
מְשָׁרְבָא וּמִטְרָא וּבְעַמּוּדָא דַעֲנָנָא אַנְתְּ מְדַבַּר קֳדָמֵיהוֹן בִּימָמָא מְטוּל לְמַכְּכָא
טוּרַיָּא וּגְלִימָתָא וּלְמִדְלֵי מֵישְׁרַיָּא וּבְעַמּוּדָא דְאִישָּׁתָא לְאַנְהָרָא בְּלֵילְיָא׃ והמתה
וּמִן בָּתַר כָּל נִיסַּיָּא הָאִלֵּין אַנְתְּ קָטִיל יָת עַמָּא הָדֵין כְּגַבְרָא חַד וְיֵימְרוּן עַמְמַיָּא 15
דִּישְׁמָעוּ יָת שֵׁמַע גְּבוּרְתָּךְ לְמֵימַר׃ מבלתי מִן בִּגְלַל דְּלָא הֲוַות יוּכְלָא מִן קֳדָם 16
יְיָ לְאַעָלָא יָת עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא דְקַיֵּים לְהוֹן וּקְטָלִינוּן בְּמַדְבְּרָא׃ ועתה
וּכְדוּן יִסְגֵּי כְדוּן חֵילָא קֳדָמָךְ יְיָ וְתִתְמְלֵי רַחֲמִין עֲלֵיהוֹן וְיָתִי תְּשַׁוִּי לְעַם רַב הֵי 17
כְּמָא דְמַלֵּילְתָּא לְמֵימַר׃ ה׳ יְיָ אֲרִיךְ 18
רוּחַ וְקָרִיב רַחֲמִין שָׁרֵי לְחוֹבִין וּמְכַפֵּר
עַל סוּרְחָנִין מְזַכֵּי לְדְתַיְיבִין לְאוֹרַיְיתָא
וּלְדְלָא תַיְיבִין לָא מְזַכֵּי מַסְעַר חוֹבֵי
אֲבָהָן רַשִׁיעִין עַל בְּנִין מְרוֹדִין עַל דָּר
תְּלִיתָאי וְעַל דָּר רְבִיעָאי׃ סלח נא
שְׁבוּק כְּדוּן לְסוּרְחָנוּת עַמָּא הָדֵין 19

ירושלמי 18 יְיָ אֲרִיךְ רַחֲמִין וְרָחֵיק
רְגַז וְקָרִיב רַחֲמִין וּמַסְגֵּי לְמֶעְבַּד חֶסֶד
וּקְשׁוֹט וּמְזַכֵּיָא לָא מְזַכֵּי יְיָ חַיָּבַיָּא בְּיוֹם
דִּינָא מְדַכַּר חוֹבֵי אֲבָהָן רַשִׁיעִין עַל בְּנִין
מָרְדִין׃ 20 וַאֲמַר מֵימְרָא דַייָ הָא
שְׁרֵיתִי וּשְׁבַקִית כְּפִתְגָּמָךְ׃

כְּסַנִּיאוּת טַבְוָותָךְ וְהֵיכְמָא דִשְׁרִיתָא לְעַמָּא הָדֵין מִן זְמַן דִנְפָקוּ מִמִּצְרַיִם וְעַד
כְּדוּן׃ ויאמר ה׳ וַאֲמַר יְיָ שְׁבַקִית כְּפִתְגָּמָךְ׃ ואולם וּבְרַם בִּשְׁבוּעָה קַיָּים אֲנָא 20 21
וּמַלְיָא יְקָרָא דַייָ יָת כָּל אַרְעָא׃

Et dixerunt univerſæ congregationi, dicendo; Terra quam peregrinavimus 7
ad explorandum eam, bona eſt terra valde valde. Si complacitum 8
fuerit Domino in nobis, introducet nos in hanc terram, & dabit eam
nobis, terram quæ eſt proferens lac & mel: Verùm contra mandata 9
Domini ne recalcitretis, & vos non timebitis à populo terræ illius,
quoniam in manibus noſtris traditi ſunt: elanguit robur fortitudinis
eorum ab ipſis, & ſermo Domini erit nobis auxilio, ne timeatis ab
illis. Et dixerunt univerſa congregatio ut lapidibus eos obruerent: 10
ſed gloria divinæ majeſtatis Dei revelata eſt cum nubibus gloriæ in
tabernaculo fœderis. Et dixit Dominus Moſi; Uſquequo ad iracundiam 11
provocabunt me populus hic? & uſquequo non credent ſermoni
meo, in cunctis ſignis quæ ego feci inter eos? Percutiam eos 12
plaga mortali, & perdam eos: & conſtituam te in populum multum
& fortiorem illis. Et dixit Moſes; Et audient filii ipſorum Ægyptiorum, 13
qui ſuffocati ſunt in mari, quòd aſcendere feciſti virtute tuâ
populum hunc è medio eorum. Et dicent cum gaudio habitatoribus 14
terræ hujus, qui audient quòd tu ſis Dominus cujus divina majeſtas
habitavit in medio populi hujus: ante quos apparuit divina majeſtas
gloriæ tuæ, ô Deus, ſuper montem Sinai, & quòd ibi receperint legem
tuam, & nubes tua obumbraverit eos, ut non noceret illis calor
& pluvia, & in columna nubis tu deduxiſti eos interdiu, ut deprimeres
montes & colles, & elevares planities, & in columna ignis
ut lucem præberes illis noctu. Et poſt omnia hæc miracula tu interfeceris 15
hunc populum tanquam virum unum: tum dicent populi qui
audient famam fortitudinis tuæ, dicendo: Eò quòd non eſſet poteſtas 16
à facie Domini ut introduceret populum hunc in terram, quam
juratus promiſit illis, ideo interfecit eos in deſerto. Et nunc magnificetur 17
quæſo virtus coram te Domine, & replearis miſerationibus
erga eos & me ponas populum multum, ſicut loquutus es, dicendo:
Dominus *eſt* longanimis & proclivis 18
ad miſerationes, condonans
peccata, & expians delicta, mundando
eos qui convertuntur ad
legem: ſed erga eos qui non convertuntur,
non mundando puniet
peccata patrum reprobrorum ſuper
filios rebelles, *in* tertiam &
quartam generationem. Condona 19
nunc peccato populi hujus propter
multam bonitatem tuam: ſicut omnino
condonâſti huic populo, à tempore
quo exierunt ex Ægypto huc
uſque. Et reſpondit Dominus; Condonavi juxta verbum tuum. Verùntamen 20
juramento affirmo ego, quòd gloriâ Domini replebitur univerſa 21
terra.

Hieroſ. 18. *Dominus eſt longanimis, procul removens iram & proclivis ad miſericordiam, & multiplicans exercere benignitatem & veritatem: ſed omnino juſtos non reputat Dominus peccatores, in die judicii memor erit peccatorum patrum improborum erga filios rebelles.* 20. *Et reſpondit ſermo Domini; Ecce remiſi & condonavi juxta verbum tuum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*كفتند بهمه جماعتي پسراني يسرال بكفتن آن زمين آنچه بكذشتيم دران بجاسوسي كردن 7
آنرا نيكوست آن زمين بغايت بغايت * اكر مراد كرد در ايما :: بياورد ايمارا بآن زميني 8
آن اين و بدهد آنرا بايما زميني آنچه آن دوشا شير و انكبين * خاصه در :: نه عاصي شويد 9
وشما نه ترسيد مر قومي آن زمين كه ناني ايما ايشان بكشت سايهي ايشان از بالاي ايشان
و :: اواري ايما نه ترسيد از ايشان *كفتند همه آن قوم بسنكسار كردن ايشانرا در سنكها 10
وعزيزي :: ديدارشد بخيمهي وعده بهمه پسراني يسرال *كفت :: بمشه تا كي نفايه كنند 11
مرا آن قومي آن اين و تا كي نه باور كنند در من در همه آن نشانها آنچه بكردم درمياني او *بزنم 12
اويرا در وبا و برانم اويرا و بكنم ترا بقومي بزرك و قوي ازو * كفت مشه بر :: بشنوند مصريان 13
كه بر آوردي در زوري تو مر آن قومي اين ازمياني او * و بكويند بنشيناني آن زميني آن اين 14
بشنويدند كه تو :: درمياني آن قومي آن اين آنچه چشم درچشم ديدارشد شكينهي تو ::
وابري تو استيده ابر ايشان و درستوني ابر تو روا بپيشي ايشان روز و درستوني آتش
شب * و بكشي مر آن قومي آن اين چون مردي يكّه و بكويند آن قومها آنچه بشنويدند 15
مر خبري تو بكفتن * از بي توانايي :: باوردن مر آن قومي آن اين بآن زمين آنچه سوكند 16
خورد بايشان بكشت ايشانرا در بيابان * و اكنون بزرك باشد اكنون زوري ادني چون 17
آنچه سخن كفتي بكفتن * :: درازخشم و بسيار فضل بخشاياي كناه و جرم و آزاد كردن 18
نه آزاد كند عقوبت كناي كناهي پدران ابر پسران ابر سيم و ابر چهارم * بيامرز 19
اكنون بكناهي آن قومي آن اين چون بزركي فضلي تو و چون آنچه آمرزيدي بقومي آن
اين از مصر و تا اينجا * كفت :: آمرزيدم چون سخن تو * وليكن قادرم من و پر باشد 20 21
عزيزي :: مر همه آن زمين *

*Ac dixerunt ad univerſam congregationem 7
filiorum Iſrael, dicendo;
Terra per quam tranſivimus ad explorandum
eam, bona eſt illa terra
valdè admodùm: Si deſiderium 8
habuerit in nobis Dominus, introducet
nos in terram iſtam, dabitque
eàm nobis, terram quæ præbet lac &
mel. Tantùm in Dominum ne rebelletis: 9
vos quoque, ne timeatis
populum terræ, quia panis noſter
ſunt: receſſit umbra eorum de
ſuper eos, ſed Dominus eſt nobiſcum:
ne timeatis ab eis. Tunc dixerunt 10
univerſa congregatio ad lapidandum
eos lapidibus: & gloria
Domini apparuit in tentorio conventûs
omnibus filiis Iſrael. Dixitque 11
Dominus ad Moſheh; Quamdiu rejicient
me populus iſte, & quando
credent in me, in omnibus ſignis
quæ feci in medio ejus? Percutiam 12
eum peſte, expellámque eum: faciam
verò te in populum magnum, &
robuſtiorem eo. Dixit Moſheh ad 13
Dominum; Audient Ægyptii, (nam
eduxiſti in fortitudine tua populum
iſtum de medio ejus,) Ac dicent 14
habitatoribus terræ hujus, qui audierunt
quòd tu Domine in medio
populi iſtius, cui oculo ad oculum
conſpecta eſt majeſtas tua Domine,
& nubes tua ſtet ſuper eos, & in
columna nubis incedas coram illis
die, & in columna ignis nocte: Si 15
occideris populum iſtum tanquam
virum unum, dicent inquam gentes
quæ audierunt famam tuam, dicendo;
Ex impotentia Domini ad introducendum 16
populum iſtum in terram
quam juraverat eis, occidit eos
in deſerto. Nunc ergò, magnificetur 17
jam fortitudo Domini mei,
quemadmodum locutus es, dicendo;
Dominus longus ad iram, & multus 18
miſericordiâ; remittens peccatum
ac delictum: immunem tamen faciendo
immunem non facit, puniens
peccatum patrum ſuper filios in tertiam
& quartam generationem.
Dimitte nunc peccatum populi hujus, 19
ſecundùm magnitudinem miſericordiæ
tuæ, & quemadmodum remiſiſti
populo huic, ab Ægypto &
huc uſque. Dixit Dominus; Remiſi 20
ſecundùm verbum tuum. Veruntamen 21
potens ſum ego, & replebitur
gloriâ Domini univerſa terra;*

ירושלמי · 22 כִּיכל אֲרוּם כָּל גּוּבְרַיָּא דִי חָמוֹן יָת יְקָרִי וְיָת אָתְוָותִי דַעֲבָדִית בְּמִצְרַיִם וּבְמַדְבְּרָא 22
וְנַסִּיאוּ קֳדָמַי דְנַן עֲשַׂר זִמְנִין וְלָא קַבִּילוּ לְמֵימְרִי׃ אם בִּשְׁבוּעָא אֲמִירָא דָא דְלָא 23
יֶחְמוּן יָת אַרְעָא דְקַיֵּימִית לַאֲבָהַתְהוֹן וְלָא
דָרָא דְאַרְגִּיזוּ קֳדָמַי לָא יֶחְמוּנַהּ׃ ועבדי

ירושלמי 23 דְּאַרְעֵימִית יַת יְדִי בִּשְׁבוּעָה׃

כלב וְעַבְדִּי כָּלֵב חוּלָף דַּהֲוַות רוּחַ אוּחֲרִי עִמֵּיהּ וְאַשְׁלִים בָּתַר דַּחַלְתִּי וְאַעֲלִינֵיהּ 24
לְאַרְעָא דְעָאל תַּמָּן וּבְנוֹי יְרֵתוּנַהּ׃ והעמלקי וְעַמְלְקָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי יָתִיב בְּמֵישְׁרָא 25
מְחַר אִתְפְּנוּ וְטוּלוּ לְכוֹן לְמַדְבְּרָא אוֹרַח יַמָּא דְסוּף׃ וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם 26
משֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר׃ עד מתי עַד אֵימַת לִכְנִישְׁתָּא בִישְׁתָּא דְמִתְחַבְּרִין עֲלַי 27
יַת תּוּרְעֲמוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְהִינוּן מִתְרַעֲמִין עֲלַי שְׁמִיעַ קֳדָמַי׃ אמור אֵימַר לְהוֹן 28
בִּשְׁבוּעָא קַיָּים אֲנָא אִין לָא הֵיכְמָא דְמַלֵּילְתּוּן קֳדָמַי הֵיכְדֵין אֶעֱבֵיד לְכוֹן׃ במדבר
בְּמַדְבְּרָא הָדֵין יִתְרְמוּן גּוּשְׁמֵיכוֹן כָּל סְכוּמְהוֹן לְכָל חוּשְׁבַּנְהוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין 29
וּלְעֵילָא דְאִתְרַעַמְתּוּן עֲלָי׃ אם אתם בִּשְׁבוּעָא חֲמִירָא דְאַתּוּן לָא תֵיעֲלוּן לְאַרְעָא 30
דְקַיֵּימִית בְּמֵימְרִי לְאַשְׁרָאָה יָתְכוֹן בָּהּ אֲרוּם אֱלָהֵן כָּלֵב בַּר יְפוּנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן׃
וטפכם וְטַפְלֵיכוֹן דַאֲמַרְתּוּן דְלִבְיָזָא יְהוֹן וְאָעִיל יָתְהוֹן וְיִנְדְעוּן יָת אַרְעָא דְקַצְתּוּן 31
בָּהּ׃ ופגריכם וּפִיגְרֵיכוֹן דִּלְכוֹן יִתְרְמוּן בְּמַדְבְּרָא הָדֵין׃ ובניכם וּבְנֵיכוֹן 32
יְהוֹן טָעֲיָין בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין וִיקַבְּלוּן יָת חוֹבֵיכוֹן עַד זְמַן דִּיסוּפוּן פִּגְרֵיכוֹן 33
בְּמַדְבְּרָא׃ במספר בְּמִנְיַן יוֹמַיָּא דְאַלֵּילְתּוּן יָת אַרְעָא אַרְבְּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשַׁתָּא 34
יוֹמָא לְשַׁתָּא תְּקַבְּלוּן יָת חוֹבֵיכוֹן אַרְבְּעִין שְׁנִין וְתִנְדְּעוּן יָת דְּאִתְרַעַמְתּוּן עֲלָי׃
אני ה׳ אֲנָא יְיָ גְּזָרִית בְּמֵימְרִי אִין לָא גְּזָרִית בְּמֵימְרִי לְכָל כְּנִישְׁתָּא בִישְׁתָּא 35
הָדָא דְאִזְדַּמְנוּ לְמִרְדָא עֲלַי בְּמַדְבְּרָא הָדֵין יְסוּפוּן וְתַמָּן יְמוּתוּן׃ והאנשים וְגוּבְרַיָּא 36
דִּי שַׁדַּר משֶׁה לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עֲלוֹהִי יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא לְאַפָּקָא טִיב
בִּישׁ עַל אַרְעָא׃ וימותו וּמִיתוּ גּוּבְרַיָּא דְאַפִּיקוּ טִיב בִּישׁ עַל אַרְעָא בְּשִׁבְעָא יוֹמִין 37
בְּאֵילוּל וַהֲווֹן מוֹרָנֵי נָפְקִין מִן פַּרְתְּהוֹן וְאָזְלִין עַד בֵּית לִישָׁנְהוֹן וְאָכְלִין לִישָׁנְהוֹן עִם
מוֹרֵיגֵיהוֹן וְאִתְקַבְּרוּ בְּמוֹתָנָא מִן קֳדָם יְיָ׃ ויהושע וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר יְפוּנֶה 38
אִתְקַיְּימוּ מִן גּוּבְרַיָּא הָאִינוּן דְהַלִּיכוּ לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא׃

Quia omnes viri qui viderunt gloriam meam, & ſigna mea quæ feci in 22
Ægypto & in deſerto, & tentaverunt me jam decem vicibus, neque receperunt
ſermonem meum: Cum juramento dictum hoc, quòd non 23
videbunt terram quam jurato promiſi
patribus eorum: generatio quæ
ad iram provocavit, me haudquaquam
videbit eam. Servus autem 24
meus Caleb, quia fuit in eo alius ſpiritus, & perfectè ſecutus eſt timorem
meum: introducam eum in terram ad quam ipſe venit, & filii
ejus poſſidebunt eam. Sed & Amalekitæ & Chananæi habitant in planitie: 25
cras revertimini, & proficiſcimini in deſertum viâ maris caricoſi.
Et loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharone, dicendo: Uſq; 26
quo *parcam* cœtui huic malo, qui congregantur contra me: murmura 27
filiorum Iſrael, quibus murmurant contra me, audiuntur coram me.
Dicito illis; Jurejurando affirmo ego, ſi non quemadmodum loquuti 28
eſtis coram me, ſic faciam vobis: In deſerto hoc projicientur cadavera 29
veſtra, omnes qui recenſiti eſtis per omnes numeros veſtros, à filio
viginti annorum & ſupra, qui murmurâſtis contra me. Cum juramento 30
fortiori quòd vos non ingrediemini in terram, quam juravi ſermone
meo me eam daturum vobis ad inhabitandum, niſi Caleb filius
Jephunne & Joſue filius Nun. Parvulos verò veſtros, de quibus dixiſtis 31
quod futuri ſint in direptionem, introducam, & cognoſcent terram
quam vos faſtidiviſtis. Et cadavera veſtra projicientur in hoc deſerto. 32
Filii quoq; veſtri erunt errantes in hoc deſerto quadraginta annis, & 33
recipient pœnam peccatorũ veſtrorũ: donec conſumpta fuerint cadavera
veſtra in deſerto. Juxta numerũ dierũ quibus explorâſtis terrã, quadraginta 34
ſcilicet diebus, die pro anno, die pro anno, recipietis pœnã peccatorũ
veſtrorũ quadraginta annis: & cognoſcetis quod murmurâſtis contra
me. Ego Dominus juravi in ſermone meo, ſi hoc non decreverim ſermone 35
meo adverſus omnem hanc congregationem malam, quæ convenit
ad rebellandum contra me: in deſerto hoc conſumentur, & ibi
morientur. Viri etiam quos miſit Moſes ad explorandum terram, & 36
reverſi ſunt & murmurare fecerunt contra ipſum univerſam congregationem,
proferendo famam malam de terra: Mortui ſunt inquam 37
viri qui protulerunt malam famam de terra, intra ſeptimum diem menſis
Ilul fuerunt vermes exeuntes ex umbilicis eorum, & paulatim progredientes
uſque ad linguam eorum, quam devoraverunt cum faucibus
eorum, & ſepulti ſunt, morte à conſpectu Domini *immiſſa*. Sed Joſue 38
filius Nun & Caleb filius Jephunne ſupervixerunt, ex illis viris
qui iverant ad explorandam terram.

Hieroſ. 23. *Quia elevavi manum meam cum juramento.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*كه همه آن مردمان آن بيندان مر عزيزي من و مر نشانهاي من آنچه بكردم در مصر و در بيابان 22
آزمايش كردند مرا اين ده بارها و نه شنيدند در آوازي من * اكر ببينند مر آن زمين آنچه 23
سوكند خوردم بپدراني ايشان و همه نفايه كناني من نه ببينند آنرا * و بندهي من كلب جرا بود 24
الهامي ديكر اوازي او و تمام بود پسي من و بياورم اويرا بآن زمين آنچه بيامد آنجا و نسلهي او
ميراث كيرد آنرا * وآن عملقي وآن كنعني نشينا در دره فردا روي كنيد و منزل بر داريد بشما 25
آن بيابان راهي درياي سوف *سخن كفت :: بمشه و باهرن بكفتن *تا كي بجماعت آن بدي آن اين 26 27
آنچه ايشان لندش كنان ابر من مر لندشهاي پسراني يسرال آنچه ايشان لندان ابر من
بشنويدم *بكوي بايشان قادر من كفت :: اكرنه چون آنچه سخن كفتيد در حضوري من 28
همچنين بكنم بشما * در بياباني آن اين بيفتند لاشهاي شما و همه شمردكاني شما بهمه شمارهاي 29
شما از قدري بيست سال و بالا آنچه بلنديديد ابر من * اكر شما بياييد بآن زمين آنچه بر 30
داشتم قدرتي من بمسكن كيراندن شمارا دران كه الّا كلب بسري يفنّه و يهوشع پسري نون *
*وطفلاني شما آنچه كفتيد بغارت باشد بياورم ايشانرا و بدانند مر آن زمين آنچه نفايه كرديد 31
در آن * ولاشهاي شما شما بيفتند در بياباني آن اين * و پسراني شما باشند چران در بيابان چهل 32 33
سال و بر دارند مر بيراهيهاي شما تا تمام شدني لاشهايي شما در بيابان *در شماري آن روزها آنچه 34
جاسوسي كرديد مر آن زمين چهل روز روزي بسالي روزي بسالي بر داريد مر كناهي شما چهل
سال و بدانيد مر آزارش من * من :: سخن كفتم اكر نه اين بكنم بهمه آن جماعتي آن بدي 35
آن اين آن وعده شدكان ابر من در بيابان آن اين تمام شوند و آنجا بميرند * وآن مردمان آنچه 36
بفرستاد مشه بجاسوسي كردن مر آن زمين باز كشتند لندش آوردند [ابر او] مر همه آن جماعت
ببيرون آوردني عيب ابر آن زمين * بمردند آن مردمان ببيرون آوران عيب آن زمين بد در تجفّه 37
بپيشي :: * و يهوشع بن نون و كلب بن يفنّه برستند از آن مردمان آن ايشان آن روان بجاسوسي 38
كردن مر آن زمين *

*Quòd omnes viri videntes gloriam 22
meam, & ſigna mea quæ feci in
Ægypto, & in deſerto, & tentaverunt
me his decem vicibus, & non
auſcultârunt voci meæ: Si viderint 23
terram quam juravi patribus eorum:
omnes inquam rejicientes me,
non videbunt eam. At ſervum meum 24
Chaleb, (in mercedem quia fuit
inſpiratio altera apud eum, & perfectus
fuit poſt me,) introducam quidem
eum in terram ad quã venit, &
ſoboles ejus hæreditate accipiet eã.
Amalecita autem, & Chenanæus 25
ſedet in valle: cras reſpicite, & manſiones
veſtras removete in deſertum
viâ maris Suph. Locutus eſt quoque 26
Dominus ad Moſheh & Aharon,
dicendo; Quamdiu congregationem 27
malam iſtam, qui ſunt murmurantes
contra me, murmurationes
inquam filiorum Iſrael qui ſunt
murmurantes contra me, audivi?
Dic illis; Potens ego, dixit Dominus, 28
ſi non quemadmodum locuti
eſtis in præſentia mea, ſic fecero
vobis. In deſerto iſto cadent cadavera 29
veſtra: & omnes numerati
veſtri per omnes numeros veſtros ab
ætate viginti annorum & ſuprà, qui
murmurâſtis adversùm me; Si vos 30
veneritis in terram pro qua extuli
potentiam meam, ut habitationem
capere facerem vos in ea, niſi Chaleb
filius Jephunneh, & Jehoſhua
filius Nun, Ac infantes veſtri 31
quos dixiſtis, In prædam erunt:
introducam eos, & cognoſcent terram
quam rejeciſtis. Et cadavera 32
veſtrorum ipſorum, cadent in deſerto
iſto. Filii autem veſtri erunt 33
paſcentes in deſerto quadraginta
annis, & ferent deviationes veſtras,
uſque ad conſumptionem cadaverum
veſtrorum in deſerto.
Juxta numerum dierum quibus explorâſtis 34
terram, quadraginta diebus,
(ſingulis diebus pro ſingulis annis,)
portabitis peccatum veſtrum
quadraginta annis, & cognoſcetis
offenſionem meam. Ego Dominus 35
locutus ſum, Si iſtud non fecero univerſæ
congregationi malæ huic, qui
conveniunt adversùm me: in deſerto
iſto conſumentur, & ibi morientur.
Viri itaq; quos miſerat Moſheh 36
ad explorandũ terram, & revertentes
in murmurationem induxerant
contra eum univerſam congregationem,
proferendo infamiam de
terra, Mortui ſunt homines proferentes 37
infamiam terræ malam,
percuſſione in præſentia Domini.
Jehoſhua verò filius Nun, & Chaleb 38
filius Jephunneh vixerunt ex
hominibus ipſis euntibus ad explorandum
terram.*

וידבר ומַלֵּיל משֶׁה יַת פִּתְגָמַיָא הָאִלֵּין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְאַבָּלוּ עַמָּא לַחֲדָא׃ 39
וישכימו וְאַקְדִּימוּ בְּצַפְרָא וּסְלִיקוּ לְרֵישׁ טַוְורָא לְמֵימַר הָא אֲנַחְנָא סָלְקִין לְאַתְרָא 40
דַּאֲמַר יְיָ אֲרוּם חַבְנָא׃ ויאמר וַאֲמַר משֶׁה מָה דֵין אַתּוּן עָבְרִין עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא 41
דַּייָ וְאִיהִי לָא תַצְלַח לְכוֹן׃ אל תעלו לָא תִסְקוּן אֲרוּם לֵית שְׁכִינְתָּא דַייָ שַׁרְיָא 42
בֵּינֵיכוֹן וַאֲרוֹנָא וּמַשְׁכְּנָא וַעֲנָנֵי יְקָרָא לֵיתֵיהוֹן מְטַיְּלִין וְלָא תִתַּבְּרוּן קֳדָם בַּעֲלֵי
דְבָבֵיכוֹן׃ כי העמלקי אֲרוּם עֲמַלְקָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי תַּמָּן זְמִינִין קֳדָמֵיכוֹן וְתִתַּרְמוּן 43
קְטִילִין בְּחַרְבָּא אֲרוּם מִן בִּגְלַל דְּתַבְתּוּן מִן בָּתַר פּוּלְחָנָא דַייָ בְּגִין כֵּן לָא יְהֵי מֵימְרָא
דַייָ בְּסַעְדְּכוֹן׃ ויעפילו וְאִזְדָרְזוּ בַּחֲשׁוֹכָא 44
קֳדָם קְרִיצְתָּא לְמֵיסוֹק לְרֵישׁ טוּרָא בְּרַם
אֲרוֹנָא דְּבֵיהּ קְיָימָא דַייָ וּמשֶׁה לָא זָזוּ מִגוֹ מַשְׁרִיתָא׃ וירד וּנְחַת עֲמַלְקָאָה וּכְנַעֲנָאָה 45
דְּיָתֵיב בְּטַוְורָא הַהוּא וְקַטִילוּ יַתְהוֹן וְשֵׁיצִיאוּנוּן וְטָרְדוּנוּן עַד שֵׁיצִיוּ׃

ירושלמי 44 ויעפילו וְזָרִיזוּ׃

Et loquutus eſt Moſes verba iſta cum omnibus filiis Iſrael, & luxerunt 39
populus valdé. Surrexerúntque manè, & aſcenderunt in cacumen mon- 40
tis, dicendo; Ecce nos aſcendemus ad locum quem dixit Dominus, quo-
niam peccavimus. Et dixit Moſes; Quare vos facitis contra decretum 41
Domini? hoc quidem non erit proſperum vobis. Ne aſcendatis, quoniam 42
non eſt divina majeſtas Domini habitans inter vos, & arca & tabernaculum
& nubes gloriæ non moventur, ne conteramini coram hoſtibus veſtris.
Nam Amalekitæ & Chananæi ibi parati ſunt ante vos, & projiciemini 43
interfecti gladio: quoniam propterea quòd peccâſtis à cultu Domini,
propterea non erit ſermo Domini vobis auxilio. Et expediverunt ſe in 44
tenebris ante matutinum tempus, ut
aſcenderent in cacumen montis:
verùm arca in qua erat fœdus Do-
mini, & Moſes, non moverunt ſe è medio caſtrorum. Et deſcendit Ama- 45
lekita, & Chananæus qui habitabat in monte illo: & occiderunt illos,
& perdiderunt illos, & calcârunt eos uſque ad exterminium.

Hieroſ. 44 *Et armârunt ſe.*

טו

וידבר ומַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה לְמֵימַר׃ דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרוּם תֵּיעֲלוּן 1 2
לְאַרַע מוֹתְבָנֵיכוֹן דַּאֲנָא יָהֵיב לְכוֹן׃ ועשיתם וְתַעַבְדוּן עַל מַדְבְּחָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ עֲלָתָא 3
אוֹ נִכְסַת קוּדְשַׁיָא לְפָרְשָׁא נִדְרָא אוֹ בְּנִדְבוּתָא אוֹ בִּזְמַן מוֹעֲדֵיכוֹן לְמֶעֱבַד רַעֲוָתָא
דְמָארֵי עָלְמָא לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ מִן תּוֹרֵי אוֹ מִן עָנָא׃ והקריב וִיקָרֵיב 4
גַּבְרָא דִמְקָרֵב קוּרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ מִנְחָתָא סָמִידָא עֶשְׂרוֹנָא פְּתִיכָא בְּרַבְעוּת הִינָא מְשַׁח
זֵיתָא׃ ויין וַחֲמַר עִינְבָא לְנִיסוּכָא רַבְעוּת הִינָא דְּעָבֵד עַל עֲלָתָא אוֹ לְנִכְסַת 5
קוּדְשָׁא לְאִימַּר חַד׃ או לאיל אוֹ לְדִכְרָא תַּעֲבֵיד מִנְחָתָא תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין 6
סְמִידָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא תַּלְתוּת הִינָא׃ ויין וַחֲמַר עִינְבָא תַּלְתוּת הִינָא תְּקָרֵיב 7
בְּסִיפְלֵי לְנִיסוּכָא מְטוּל לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ וכי וַאֲרוּם תַּעֲבֵיד בַּר תּוֹרֵי 8
עֲלָתָא אוֹ נִכְסְתָא לְפָרְשָׁא נִדְרָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשַׁיָא קֳדָם יְיָ׃ והקריב וִיקָרֵיב 9
עַל בַּר תּוֹרֵי מִנְחָתָא סְמִידָא תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין פְּתִיךְ בִּמְשַׁח זֵיתָא פַּלְגוּת הִינָא׃
ויין וַחֲמַר עִינְבָא לְנִיסוּכָא פַּלְגוּת הִינָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 10
ככה הָכְדֵין יִתְעֲבֵיד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדִכְרָא חַד אוֹ לְאִימַּר בַּר אִימְּרֵי אוֹ 11
בְּנֵי גַדְיָא׃ כמספר כְּחוּשְׁבַּן תּוֹרֵי וְאִמְּרֵי וְגַדְיֵי דְּתַעַבְדוּן קָרְבְּנָא הֵיכְדֵין תַּעַבְדוּן 12
לְכָל חַד וְחַד לְפוּם סְכוּמְהוֹן׃ כל כָּל יַצִּיבַיָא בְּיִשְׂרָאֵל וְלָא בְּבַר עַמְמִין יַעֲבֵיד 13
הֵיכְדֵין יַת אִלֵּין נְסוּכַיָא לְקָרָבָא קוּרְבְּנָא דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃

CAP. XV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis 1
Iſrael, dicéſque illis; Quando ingrediemini in terram habitationum ve- 2
ſtrarum, quam ego do vobis: Et feceritis ſuper altari oblationem co- 3
ram Domino holocauſtum, aut hoſtiam ſanctificationum ad ſeparandum
votum, aut ſpontaneam oblationem, etiam in ſolennitatibus veſtris,
ad faciendum voluntatem Domini mundi, ut recipiatur cum benepla-
cito coram Domino, de bobus aut ovibus: Tunc offerat vir, qui offert 4
oblationem ſuam coram Domino, oblationem Mincha, ſimilæ decimam
partem commixtam cum quarta parte Hin olei olivæ. Sed & vinum 5
uvarum pro libamine quartam partem Hin, quam faciet pro holocauſto
aut pro hoſtia ſanctificationum pro agno uno. Aut pro ariete facies in 6
Mincha duas decimas ſimilæ, mixtæ oleo olivæ tertiâ parte Hin: Et vi- 7
num uvarum tertiam partem Hin offeres in phiala pro libamine, ut reci-
piatur cum beneplacito coram Domino. Cùm autem feceris juvencum 8
in holocauſtum, aut hoſtiam ad ſeparandum votum, aut hoſtiam ſancti-
ficationum coram Domino. Tum offeret pro juvenco Mincha tres deci- 9
mas ſimilæ, mixtæ oleo olivæ media parte Hin: Et vinum uvæ pro li- 10
bamine mediam partem Hin, oblationem quæ recipitur cum voluntate
coram Domino. Sic fiat cum juvenco uno, & cum ariete uno, aut cum 11
agno, ſive ex agnis ſive ex capris fuerit. Juxta numerum juvencorum, 12
aut agnorum, aut hœdorum, quibus feceritis oblationem, ſic facietis,
unicuique ſecundùm numerum eorum. Omnes indigenæ in Iſraele non 13
in filiis populorum facient ſic illa libamina, ad offerendum oblati-
onem quæ ſuſcipitur cum voluntate coram Domino.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* سخن گفت مشه مر آن سخنهاي آن ايذان بهمه پسراني يسرال مصيبتگير شدند آن قوم 39
بغايت * سبگير كردند در بامداد و بر آمدند بسري آن كوه بگفتن اينك ايما و بر آييم بان جا آنچه 40
گفت يي كه خطا كرديم * گفت مشه چرا اين شما گذران مر امري يي و او نه پيروز آورد * نه 41 42
بر آييد كه نيست يي در مياني شما و نه زخم خوريد بپيشي دشمناني شما * كه آن عملقي و آن 43
كنعني آنجا بپيشي شما و بيفتيد در شمشير كه ابر همچنين باز گشتيد از پسي يي و نه
باشد يي اوازي شما * شوخي كردند ببر آمدن بسري آن كوه و صندوقي شرطي يي و مشه نه 44
گشتند از مياني آن لشكرگاه * فرود آمد آن عملقي و آن كنعني آن نشينا در كوه بزدند 45
ايشانرا و بكوفتند ايشانرا تا آن حرمه *

* فصل پانزدهم *

* سخن گفت يي بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال و بگويي بايشان كه بياييد 1 2
بزميني نشستنجايي شما آنچه من دها بشما * و بكنيد قربان بيي علله يا ذبحت بشرح كردني 3
نذر يا در سخاوت يا در عيدهاي شما بكردن بوي قبوليّت بيي از آن گاو يا از آن گوسپند * و نزديك 4
آورد آن نزديك آورا قرباني او بيي هديه سميد دهيك آميخته در چهاريكّه آن دوله روغن *
* و مي بپشنجش چهاريك آن دوله بكني ابر آن علله يا بذبحت ببرهي يكّه * يا بنرميش 5 6
بكني هديه سميد دو دهيكها آميخته در روغن سهيك آن دوله * و مي بپشنجش سهيكّه 7
آن دوله نزديك آوري بوي قبوليّت بيي * و كه بكني بچّهي گاو علله يا ذبحت بشرح كردن 8
نذر يا شلميم بيي * و نزديك آورد ابر بچّهي آن گاو هديه سميد سه دهيكها آميخته در روغن 9
نيمهي آن دوله * و مي [نزديك آوري] بپشنجش نيمهي آن دوله قربان بوي قبوليّت بيي * 10
* همچنين كرده آيد بگاوي آن يكّه يا بنرميش آن يكّه يا ببرّه در برّها يا در بزها * 11
* چون شماري آنچه بكنيد همچنين بكنيد بيكّه در شماري ايشان * همه بومي بكند 12 13
همچنين مر ايذان بنزديك آوردن قربان بوي قبوليّت بيي *

Loquutus eſt igitur Meſheh verba 39
iſta omnibus filiis Iſrael, & mæſtitiâ
capti ſunt populus valdé. Et *an-* 40
ticipârunt manè, aſcenderúntque ad
caput montis, dicendo; Ecce nos,
& aſcendemus ad locum quem di-
xit Dominus, nam peccavimus. Di- 41
xit Moſheh; Quid hoc, vos tranſ-
gredimini mandatum Domini? &
iſtud ſucceſſum non præferet. Ne 42
aſcendatis, quia non eſt Dominus in
medio veſtrûm: ut plagâ non ca-
damini coram inimicis veſtris.
Amalecita enim, & Chenaanæus 43
eſt *ibi coram vobis, & cadetis gla-*
dio: nam propterea quòd reverſi
eſtis à poſt Dominum, neque erit Do-
minus vobiſcum. Et *auſi ſunt a-* 44
ſcendere in caput montis: arca au-
tem fœderis Domini, & Meſheh
non receſſerunt de medio caſtrorum.
Deſcendit itaque *Amalecita &* 45
Chenaanæus ſedens in monte, per-
*cuſſerúnt*que *eos, & contriverunt*
eos uſque ad Hormah.

CAP. XV.

LOcutus eſt autem Dominus ad 1
Moſheh, dicendo; Alloquere filios 2
Iſrael, dicéſque eis; Quum veneri-
tis ad terram ſedis veſtræ quam ego
do vobis: Et feceritis oblationem 3
Domino, holocauſtum, aut victi-
mam, ad declarandum votum, aut
in ſpontaneum, aut in feſtis veſtris,
ad faciendum odorem acceptabilem
Domino, de bobus, aut ex ovibus:
Tunc offeret offerens oblationem 4
ſuam Domino, munus ſimilæ deci-
mam partem miſtam cum quarta
parte ſati olei. Et vini in conſper- 5
ſionem, quartam partam ſati faci-
es ſuper holocauſtum aut in victi-
mam, pro agno uno. Aut pro arie- 6
te facies munus ſimilæ duas deci-
mas partes permiſtæ cum olei tertiâ
parte ſati. Et vini in conſperſionem, 7
tertiam partem ſati offeres in odo-
rem acceptabilem Domino. Quum 8
verò feceris fœtum bovis in holo-
cauſtum aut victimam, ad declaran-
dum votum, aut pacifica Domino:
Tunc offeret ſuper fœtum bovis mu- 9
nus, ſimilæ tres decimas partes per-
miſtæ cum olei dimidio ſati. Et vi- 10
num offeres in conſperſionem, dimi-
dium ſati, oblationem odoris acce-
ptabilis Domino. Sic fiet bovi uni, 11
aut arieti uni, aut agno de agnis vel
de capris. Juxta numerum quem 12
facietis, ſic facietis unicuique in
numero illorum. Omnis indigena 13
faciet ſic iſta, ad offerendam obla-
tionem odoris acceptabilis Domino.

וכי יגור וַאֲרוּם יִתְגַּיַּיר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ מַן דְּהוּא כְדוּן בֵּינֵיכוֹן לְדָרֵיכוֹן וְיַעֲבֵד 14
קָרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ הֵיכְמָא דְּתַעַבְדוּן כֵּן יַעֲבֵד׃ הקהל קְהָלָא 15
כּוּלָּא קְיָימָא חֲדָא לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָא דִּי יִתְגַּיְּירוּן קְיָים עָלַם לְדָרֵיכוֹן כְּוָותְכוֹן כְּגִיּוֹרָא
יְהֵי קֳדָם יְיָ׃ תורה אוֹרַיְיתָא חֲדָא וְדִינָא חַד יְהֵי לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָא דִּי 16
יִתְגַּיְּירוּן עִמְּכוֹן׃ וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה לְמֵימַר׃ דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי 17 18
יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן בְּמֵיעַלְכוֹן לְאַרְעָא דַּאֲנָא מָעֵיל יַתְכוֹן לְתַמָּן׃ והיה וִיהֵי 19
בְּמֵיכַלְכוֹן מִלַּחְמָא דַעֲלַלְתָּא דְאַרְעָא וְלָא מִן אוֹרִיזָא וְדוֹחִינָא וְקִיטְנֵי תַּפְרְשׁוּן
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ׃ ראשית שֵׁירוּי עֲצְוָותְכוֹן חַלְתָּא חַד מִן עֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָא 20
תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא לְכַהֲנָא כְּמָא דְמַפְרְשִׁין מִן אִדְּרָא הֵיכְדֵין תַּפְרְשׁוּן יָתַהּ׃
מראשית מִן שֵׁירוּי עֲצְוָותְכוֹן תִּתְּנוּן 21
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְדָרֵיכוֹן׃ וכי תשגו
וַאֲרוּם תִּשְׁתְּלוּן וְלָא תַעַבְדוּן חֲדָא מִכָּל 22
פִּקּוּדַיָא הָאִלֵּין דְּמַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה׃ את יַת כָּל מַה דְּפַקֵּיד יְיָ לְוָותְכוֹן 23
בִּידָא דְמשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפַקֵּיד יְיָ וּלְהָלָא לְדָרֵיכוֹן׃ והיה וִיהֵי אִין מִן 24
מֵחֵמֵי כְנִשְׁתָּא אִיתְעֲבִידַת סוּרְחָנוּתָא בְּשָׁלוּ וְיַעַבְדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד
לַעֲלָתָא לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ וּמִנְחָתֵיהּ וְנִיסוּכֵיהּ כַּד חָמֵי וּצְפִיר בַּר עִזִּין
דְּלָא עֵירוּבִין חַד לְחַטָּאתָא׃ וכפר וִיכַפֵּר כַּהֲנָא עַל כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל 25
וְיִשְׁתְּרֵי לְהוֹן אֲרוּם שָׁלוּתָא הִיא וְהִינוּן הַיְיתִיאוּ יַת קוּרְבָּנֵיהוֹן קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ
וְקָרְבַּן סוּרְחָנוּתְהוֹן קְרִיבוּ קֳדָם יְיָ עַל שָׁלוּתְהוֹן׃ ונסלח וְיִשְׁתְּרֵי מִן קֳדָם יְיָ לְכָל 26
כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָא דְּמִתְגַּיְּירִין בֵּינֵיהוֹן אֲרוּם לְעַמָּא אִירַע בְּשָׁלוּתָא׃
ואם נפש וְאִין בַּר נְשָׁא חַד יֵיחוֹב בְּשָׁלוּ וִיקָרֵב גַּדְיְתָא בַּר שַׁתָּא דְּלָא עֵירוּבִין 27
לְחַטָּאתָא׃ וכפר וִיכַפֵּר כַּהֲנָא עַל בַּר נְשָׁא דְאִשְׁתְּלֵי כַּד סָרַח בְּשָׁלוּ קֳדָם יְיָ 28
לְכַפָּרָא עֲלוֹי וְיִשְׁתְּרֵי לֵיהּ׃ האזרח יַצִּיבָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרֵי דְּמִתְגַּיְּירִין 29
בֵּינֵיכוֹן אוֹרַיְיתָא חֲדָא יְהֵי לְכוֹן וּלְמַאן דְּיַעֲבֵד בְּשָׁלוּ׃ והנפש וּבַר נַשׁ דְּיַעֲבֵד 30
בְּזָדוֹנָא מִן יַצִּיבַיָא אוֹ מִן גִּיּוֹרַיָא וְלָא תָאִיב מִן סוּרְחָנוּתֵיהּ קֳדָם יְיָ הוּא מַרְגִּיז
וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נְשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃

ירושלמי 21 מִן שֵׁירוּי עֲצְוָותְכוֹן תִּתְּנוּן לִשְׁמָא דַייָ אַפְרָשׁוּ׃

Et cùm peregrinatus fuerit vobiſcum peregrinus, aut quicunque inter 14
vos nunc fuerit per generationes veſtras, & fecerit oblationem quæ re-
cipitur cum voluntate coram Domino, ſicut facietis ſic & ille faciat.
O ſynagoga univerſa, ſtatutum unum *eſt* vobis & peregrinis qui peregri- 15
nabuntur: ſtatutum ſeculi *erit* per generationes veſtras, ſicut vos ſic
peregrinus erit coram Domino. Lex una & judicium unum erit vo- 16
bis, & peregrinis qui peregrinantur vobiſcum. Præterea loquutus eſt 17
Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, & dices il- 18
lis; Cùm ingreſſi fueritis terram, in quam ego vos introduco: Et 19
erit cùm comedetis de pane proventus terræ, non autem ex oryza, aut mil-
lio, aut leguminibus, ſeparabitis ſeparationem coram Domino. *De* 20
primitiis paſtæ veſtræ placentam unam ex viginti quatuor ſeparabitis
in ſeparationem ſacerdoti: quemadmodum ſeparationem facitis de area,
ſic quoque ſeparabitis eam. De 21
primis paſtis veſtris dabitis ſepara-
tionem coram Domino per gene-
rationes veſtras. Quòd ſi erra- 22
veritis, & non feceritis unum
ex omnibus præceptis iſtis, quæ loquutus eſt Dominus cum Moſe. Quic- 23
quid præcepit Dominus vobis per manum Moſis, à die quo præcepit
Dominus & deinceps per generationes veſtras. Erit inquam ſi à viſu 24
congregationis factum fuerit peccatum per errorem: tum facient uni-
verſus cœtus juvencum bovis unum in holocauſtum, ut ſuſcipiatur cum
benevolentia coram Domino, cum Mincha ſua & libamine ſuo ſicut de-
cet: & hircum caprarum abſque commixtione unum pro peccati ho-
ſtia. Expiabítque ſacerdos pro univerſa congregatione filiorum Iſra- 25
el, & remittetur eis: quia error eſt, & ipſi adducant oblationem ſu-
am, oblationem *inquam* coram Domino, & oblationem pro peccato
ſuo efferent coram Domino pro errore ſuo. Et condonabitur à facie 26
Domini univerſo cœtui filiorum Iſrael, atque peregrinis qui peregri-
nabuntur inter eos: quia populo contigit per errorem. Quod ſi ho- 27
mo aliquis peccaverit per errorem, tum efferat hœdum unius anni
abſque mixtione pro hoſtia peccati. Et expiabit ſacerdos pro homine 28
illo qui erravit, quandoquidem peccaverit per ignorantiam coram Do-
mino ad expiandum pro illo, & condonabitur illi. Tam indigenæ 29
qui eſt de filiis Iſrael, quam peregrinis qui peregrinabuntur inter vos,
lex una erit vobis & ei qui aliquid fecerit per errorem. Homo autem 30
qui fecerit aliquid per ſuperbiam, ſive fuerit ex indigenis ſive ex
peregrinis, neque revertitur à peccato ſuo, Dominum ipſe irritat: &
excindetur homo ille è medio populi ſui.

Hieroſ. 21. *De primitiis paſtarum veſtrarum dabitis nomini Domini ſeparationem.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* و كه غريبي كند اوازي شما غريب يا آنچه در مياني شما بعصرهايي شما و بكند قربان 14
بوي قبوليّت بيي چون آنچه بكنيد همچنين بكند * آن جماعت رسمي يكّه بشما و بغريب 15
آن غريبي كنا رسمي جاويد بعصرهايي شما چون شما چون غريب باشد بپيشي بيي * شريعتي 16
يكّه و حكمي يكّه باشد بشما و بغريب آن غريبي كنا اوازي شما * سخن گفت بيي 17
بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال و بگويي بايشان در آمدني شما بآن زمين آنچه من 18
آورا شمارا بآنجا * و باشد در خوردني شما از ناني آن زمين جدا كنيد جدا كرد بيي * اوّل 19 20
خميري شما حلّه جدا كنيد جدا كرد چون جدا كردي خرمن همچنين جدا كنيد
آنرا * از اوّل خميري شما بدهيد بيي جدا كرد بعصرهايي شما * و كه غلط كنيد و نه 21 22
بكنيد مر همه آن فرمانهاي ايذان آنچه سخن گفت بيي بمشه * مر همه آنچه بفرمود بيي بشما در 23
دستي مشه از آن روز آنچه فرمود بيي و آن سوتر بعصرهايي شما * و باشد اگر از چشماني آن 24
جماعت كرده شد بغلطي و بكنند همه جماعت گاو بچّهي گاو يكّه بعلله ببوي قبوليّت
بيي و هديهي او و پشنجشي او چون حكم و بزغالهي بزان يكّه بخطات * و كفارت 25
خواهد آن كهن ابر همه جماعتي پسراني يسرال و آمرزيده شود بايشان كه غلطي است
و ايشان آوردند مر قرباني ايشان قربان بيي و خطاي ايشان بپيشي بيي ابر غلطي ايشان *
* و آمرزيده شود بهمه جماعتي پسراني يسرال و بغريب آن غريبي كنا در مياني ايشان كه 26
بهمه آن قوم در غلطي * و اگر جاني يكّه خطا كند در غلطي و نزديك آورد بز 27
قدري سالي آن بخطات * و كفارت خواهد [آن كهن] ابر جاني آن غلط كنا در خطا [در غلط] 28
بپيشي بيي بكفارت خواستن ابر او و آمرزيده شود باو * آن بومي در پسراني يسرال و بغريب 29
آن غريبي كنا در مياني ايشان شريعتي يكّه باشد شما بكنا در غلطي * و آن جان 30
آنچه بكند در دستي بلند از آن بومي و از آن غريب مر بيي را او ناسزا گويا و نيست شود
آن جاني آن آن از مياني قومي آن *

Et quum peregrinatus fuerit apud 14
vos peregrinus, aut quicunque eſt
in medio veſtri in ſeculis veſtris,
feceritq; oblationem odoris accepta-
bilis Domino, quemadmodum fa-
cietis, ſic faciet. Congregatio, ſta- 15
tutum unum erit *vobis & pere-*
grino peregrinanti apud vos: *ſtatu-*
to æterno in ſeculis veſtris, ſic-
ut vos ſic peregrinus erit coram
Domino. Lex una & ritus unus erit 16
vobis et peregrino peregrinanti apud
vos. Locutuſque eſt Dominus ad 17
Moſheh, dicendo, Loquere ad filios 18
Iſrael, ac dices eis; In ingreſſu ve-
ſtro in terram in quam ego intro-
duco vos, Tunc erit cùm come- 19
deritis de pane terræ, ſeparabitis
ſeparationem Domino. Primæ maſſæ 20
veſtræ, placentam ſeparabitis ſepa-
rationem: juxta ſeparationem areæ,
ſic ſeparabitis eam. Ex prima maſſa 21
veſtra dabitis Domino ſeparatio-
nem, per ſecula veſtra. Quumque 22
erraveritis, & non feceritis omnia
præcepta iſta quæ locutus eſt Do-
minus ad Moſheh: Omnia inquam 23
quæ præcepit Dominus vobis per
manum Moſheh à die quo præcepit
Dominus, & eo ulteriùs in ſeculis
veſtris: Tum erit, ſi ab oculis con- 24
gregationis factum fuerit per er-
rorem, faciet quidem tota congrega-
tio bovem fœtum bovis unum in
holocauſtum in odorem accepta-
bilem Domino, munus quoque ejus
& conſperſionem ejus ſecũdùm ritũ,
& hœdum caprarum unum pro pec-
cato. Et expiationem petet ſacer- 25
dos propter univerſum cœtum fili-
orum Iſrael, & condonabitur illis,
quia error eſt illud, cùm ipſi attu-
lerint oblationem ſuam, oblationem
Domino, & oblationem peccati ſui
coram Domino propter errorem ip-
ſorum. Et condonabitur univerſæ con- 26
gregationi filiorum Iſrael, & peregri-
no peregrinanti in medio illorum, quia
univerſo populo per errorem acci-
dit. Quòd ſi anima una peccave- 27
rit per errorem, tum offeret capram
anniculam pro peccato. Et expia- 28
tionem petet ſacerdos propter ani-
mam errantem in peccato per er-
rorem coram Domino, ad expiandum
pro illa, & remittetur ei. Indigenæ 29
inter filios Iſrael, & peregrino
peregrinanti in medio ipſorum, lex
una erit vobis, facienti peccatum per
errorem. Et anima 30
quæ fecerit manu excelſa de indi-
gena & peregrino, Domino ipſe in-
dignum dicit: atque annihilabitur
anima illa de medio populi ſui.

31 כי ארום על פתגמא קדמאה דפקיד יי בסיני בסר וית תפקידת מהולתא בטיל אישתיצאה בעלמא הדין ישתיצי בר נשא ההוא בעלמא דאתי דעתיד למתן חושבן חובתיה ליום דינא רבא: ויהיו והוו בני ישראל שריין במדברא גזירת שבתא 32 אשתמודע להון ברם קנסא דשבתא לא אשתמודע להון קם גברא מדבית יוסף אמר במימריה איזיל ואתלוש קיסין ביומא דשבתא ויחמון ית סהדיא ויתנון למשה ומשה יתבע אולפן מן קדם יי וידון יתי ובכן אשתמודע קנסא לכל בית ישראל ואשכחו סהדיא ית גברא כד תליש ועקר קיסין ביומא דשבתא: ויקריבו 33 וקריבו יתיה בתר דאתרו ביה ותלש סהדיא דהשכחו יתיה תליש קיסין לות משה ולות אהרן ולות כל כנישתא: ויניחו 34 דין הוא חד מן ארבעא דינין די עלו קדם משה נביא ודן יתהון על פום מימרא דקודשא מנהון דיני ממונא ומנהון דיני נפשתא בדיני ממונא הוה משה זריז ובדיני נפשתא הוה משה מתין ובאליין ובאליין אמר משה לא שמעית מן בגלל למלפא רישי סנהדרי דעתידין למיקום די הוון זריזין בדיני ממונא ומתונין בדיני נפשתא ולא יבהתון למשיילא דינא דמתקשי להון ארום משה דהוה רבהון דישראל צרך דיימר לא שמעית בגין כן אצנעוהי בבית אסירי ארום עד כדון לא אתפרש הדין דינא יתעביד ביה: ויאמר הי ואמר יי למשה אתקטלא יתקטל גברא 35 אטלו יתיה באבנא כל כנישתא מברא למשריתא: ויצאו והנפיקו יתיה כל כנישתא 36 מברא למשריתא ואטלו יתיה באבניא ומית היכמא דפקיד יי ית משה: ויאמר הי 37 ואמר יי למשה למימר: דבר מליל 38 עם בני ישראל ותימר להון ויעבדון להון ציציתא לא מן נימיא ולא מן סיסיא ולא מן גרדיא אלהן לשומהון יעבדונון ויפסקון רישי חוטיהון ויתלון בחמשת קיטרין ארבעא בגו תלתא על ארבעת אנפי גוליהון דמתעטפין בהון לדריהון ויתנון על אנפא גוליתהון שזיר דתכלא: והיה ויהי 39 לכון למצוותא דציצית ותחמון יתיה בזמן דאתון מתעטפין בהון ביממא ותדכרון ית כל פיקודיי ותעבדון יתהון ולא תסטון למטעי בתר הרהור לבכון ובתר חיזו עיניכון דאתון טען בתריהון: למען מן בגלל דתדכרון ותעבדון ית כל פקודיי ותהוון 40 קדישין הי כמלאכיא דמשמשין קדם יי אלהכון: אני הי אנא הוא יי אלהכון די 41 פרקית ואפיקית יתכון פריקין מארעא דמצרים מטול למהוי לכון לאלהא אנא הוא יי אלהכון:

פ פ פ פ יו

ירושלמי 31 ארום פתגמא דיי בזי וית פקודוי אפס משתיצא תשתיצי נפשא ההיא חוביה תקביל:

ירושלמי 32 מנבב קיסין:

ירושלמי 34 דין חד מן ארבעה דינין כוליה כתוב למעלה במקלל ובטמא מת: ואצניעו יתיה במטרא עד זמן די אתפרש להון מן קדם יי באלין דינין יתעביד ביה:

ירושלמי 38 ויעבדון להון ציצין על צנפת דגולתהון לדריהון ויתנון על ציצין דגולתהון שזיר דתכלא:

1 **ויקח קרח** ונסיב גולייתיה דכולא תיכלא קרח בר יצהר בר קהת בר לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בר פלת בני ראובן:

ירושלמי 1 ונסיב עיצה ופלג קרח:

Nam verbum prius quod præcepit Dominus in *monte* Sinai contempsit, & mandatum circumcisionis abolevit: deletione in hoc seculo, delebitur in seculo futuro vir ille, ut cui reddenda sit ratio peccati sui in die judicii magni. 31 Et fuerunt 32 filii Israel habitantes in deserto, decretum Sabbathi notum erat illis, verùm punitio *violati* sabbathi non erat illis nota: surrexit vir ex domo Joseph, dixit apud se; Ibo evellam ligna in die sabbathi, & ostendent testibus, & indicabunt Mosi, & Moses quæret doctrinam à facie Domini, & judicabit me; & sic innotescet condemnatio universæ domui Israel. Itaque invenerunt testes virum evellentem & eradicantem ligna in die Sabbathi. Et 33 adduxerunt eum postquam monuissent eum, & lacerâsset testes qui invenerant eum evellentem ligna, ad Mosem & ad Aaronem, & ad universum cœtum. Hoc unum est ex 34 quatuor judiciis quæ ingressa sunt coram Mose propheta, & judicavit ea juxta præscriptum sermonis sanctitatis: ex iis quædam erant pecuniarum judicia, alia judicia animarum. In judiciis pecuniarum fuit Moses festinus, sed in judiciis animarum erat Moses cunctabundus: & in utrisque dicebat Moses, Non audivi; ut doceret synedrii principes, qui venturi erant, ut essent festini in judiciis pecuniarum, & cunctabundi in judiciis animarum, neque erubescerent interrogare de judicio quod illis difficile visum fuerit, quia Moses qui erat doctor ipsorum Israelitarum, opus habuit dicere, Non audivi: propterea posuerunt ipsum in carcere, quia nondum illis erat explicitum judicium quod fieret de eo. Et dixit Dominus Mosi; Interficiendo interficiatur vir, lapidibus obruat ipsum universa congregatio extra castra. 35 Et eduxerunt ipsum universus cœtus extra castra, & obruerunt ipsum lapidibus, & mortuus est: quemadmodum præceperat Dominus Mosi. 36 Præterea dixit Dominus Mosi, dicendo: 37 Loquere cum filiis Israel, & dices illis; ut faciant sibi fimbrias, non ex filis, neque ex glomis, neque ex peniculamentis, sed expresse in eam rem faciant, & abscindent capita filorum ipsarum, & suspendent quinque ligaturis, quatuor in medio trium, ad quatuor oras togarum suarum quibus involvuntur, per generationes suas: & ponent in ora togæ suæ filum retortum hyacinthi. 38 Sitque 39 vobis in præceptum fimbriarum, ut videatis ipsum tempore quo amiciemini eo interdiu, ut recordemini omnium præceptorum meorum ut faciatis ea: neque declinabitis errando post cogitationem cordis vestri, & post visionem oculorum vestrorum, post quæ vos erratis. Ut re- 40 cordemini & faciatis omnia præcepta mea: & sitis sancti, sicut angeli qui ministrant coram Domino Deo vestro. Ego Dominus Deus vester, 41 qui liberavi & eduxi vos liberos è terra Ægypti, ut sim vobis in Deum: ego sum Dominus Deus vester.

Hierof. 31 *Quoniam verbum Domini sprevit, & mandata ejus violavit, delendo delebitur anima illa, peccati sui pœnam recipiet.*

Hier. 32 *Colligentem ligna.*

Hierof. 34 *Hoc est unum ex quatuor judiciis, quæ scripta sunt supra in maledico & polluto propter mortuum. Et collocârunt ipsum in custodia, usque ad tempus quo disertè significaretur illis à Domino, quid faciendum esset in illis judiciis.*

Hier. 38 *Et faciant sibi fimbrias in extremitatibus togarum suarum per generationes suas: ponántque in fimbriis togarum suarum filum retortum hyacinthi.*

SECT. XXXVIII.

CAP. XVI.

Et accepit tunicam suam, quæ tota erat hyacinthina, Corach filius 1 Jitshar filii Keath filii Levi, & Dathan atque Abiram filii Eliab, & On filius Pelet *de* filiis Ruben.

Hier. 1 *Et accepit consilium, & seditionem fecit Corah.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* که سخن ،، خوار کرد و مر فرماني او باطل کرد نيست شدن نيست شود آن جاني آن آن گناهي 31
آن در آن * بودند پسراني يسرال در بيابان بيافتند مردي بر چيناني هيزمها در روزي آن شبت ، 32
* نزديك آوردند اويرا آن يابان او بر چينا هيزمها بمشه وباهرن وبهمه آن جماعت * رها کردند 33 34
اويرا در نگاه داشت که نه شرح شد چه کرده آيد باو * گفت ،، بمشه کشتن کشته آيد آن 35
مرد سنگسار کردن اويرا در سنگها همه آن جماعت باز بيرون بلشکرگاه * بيرون آوردند اويرا 36
همه آن جماعت باز بيرون بلشکرگاه سنگسار کردند اويرا در سنگها وبمرد چون آنچه فرمود
،، مر مشه * گفت ،، بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال وبگوي بايشان وبکنند بايشان 37 38
صيصيت ابر دامنهاي جامهاي ايشان بعصرهاي ايشان وبدهند ابر آن صيصيت آن
دامن رشتهي کبود * وباشد بشما بصيصيت ببينيد اويرا وياد کنيد مر همه فرمانهاي 39
،، وبکنيد ايشانرا ونه وسوسه کنيد پسي دلهاي شما وپسي چشماني شما آنچه شما بيراه
سوان پسي ايشان * بسبب ياد کنيد وبکنيد مر همه فرمانهاي من وباشيد خاصان 40
بخداي شما * من ،، خداي شما آنچه بيرون آوردم شمارا از زميني مصر ببودن بشما بخدا 41
من ،، خداي شما * * فصل شانزدهم *
* مخالفت کرد قرح پسري يصهر پسري قهت پسري لوي ودتن وابيرم پسراني 1
الياب واون پسري فلت پسراني راوبن *

Quia verbum Domini vilifecit, & præceptum ejus irritum fecit, annihilando annihilabitur anima illa; peccatum ejus in ipsa. 31 *Fuerunt autem filii Israel in deserto, inveneruntque virum colligentem ligna in die Sabbathi.* 32 *Adduxeruntque eum, invenientes illum colligentem ligna, ad Mosheh & Aharon, & ad universam congregationem.* 33 *Dimiseruntque illum in custodiam, quia non erat expositum quid faciendum esset ei.* 34 *Et dixit Dominus ad Mosheh; Interficiendo interficietur vir, lapidabunt eum lapidibus omnis cœtus extra castra.* 35 *Eduxerunt itaque eum totus cœt' extra castra, & lapidaverunt eum lapidibus, & mortuus est: quemadmodum præceperat Dominus Mosheh.* 36 *Dixitque Dominus ad Mosheh, dicendo;* 37 *Loquere ad filios Israel, dicesque eis ut faciant sibi fimbriam in laciniis vestimentorum suorum in secula sua: dabuntque super fimbriam laciniæ filum cæruleum.* 38 *Et erit vobis in fimbriam, videbitisque eam, & recordabimini omnium præceptorum Domini ut faciatis ea: & ne suggeratis vobis post corda vestra, & post oculos vestros, post quæ vos deviatis.* 39 *Ut recordemini inquam, & faciatis omnia præcepta mea, & sitis sancti Deo vestro.* 40 *Ego Dominus Deus vester qui eduxi vos de terrâ Ægypti, ut essem vobis in Deum: ego inquam Dominus Deus vester.* 41

CAP. XVI.

Dissidium autem fecit Corah filius Ishar filii Cehath filii Levi, & Dathan & Abiram filii Eliab, & On filius Phelet, filii Reuben: 1

---

2 ויקומו וקמו בחוצפא ואורו הילכתא באנפוי דמשה על עיסק תיכלא משה הוה אמר אנא שמעית מן פום קודשא יהי שמיה מברך דציציית יהון מן חיוור וחוטא חד דתיכלא יהי ביה קרח וחברוי עבדו גוליין וציצייתהון כלהון דתיכלא מה דלא פקיד יי ומסעדין להון גובריא מבני ישראל מאתן וחמשין אמרכלי כנישתא מערעי זמן למיטל ולמישרי מפרשין בשמהן: ויקהלו ואתכנשו על משה ועל 3 אהרן ואמרו להון סגי לכון רבנותא ארום כל כנישתא כולהון קדישין וביניהון שריא שכינתא דיי ומה דין אתון מתרברבין על קהלא דיי: וישמע ושמע משה 4 היך קניין כל חד מנהון ית אינתתיה לאשקייותהן מיא בדוקיא מטול משה ונפל על אנפוי מן כיסופא: וידבר ומליל עם קרח ועם כנישת סעדוי למימר צפרא 5 ויהודע יי ית דכשר ליה וית דקדיש ויקרב לפולחניה וית דיתרעי ביה יקרב לשמושיה: זאת דא עיבידו סבו לכון מחתיין קרח וכל כנישת סעדוי: ותנו 6 והבו בהון אישתא ושוו עליהון קטורת בוסמין קדם יי מחר ויהי גברא דיתרעי 7 ביה יי הוא דקדיש סגי לכון בני לוי: ויאמר ואמר משה לקרח ולגניסתיה 8 קבילו כען בני לוי: המעט הזעירא היא לכון ארום אפריש אלהא דישראל 9 יתכון מן כנשתא דישראל לקרבא יתכון לשימושיה למפלח ית פולחן משכנא דיי ולמיקום קדם כנשתא לשמשותהון: ויקרב וקרב יתך וית כל אחך בני לוי עמך 10 וכדון אתון תבעין אוף כהונתא רבתא: לכן בגין כן אנת וכל כנישת סעדך 11 דאזדמנתון על מימרא דיי ואהרן מה הוא ארום מתרעמין אתון עלוי: וישלח ושדר משה פולין לזמנא לבי דינא רבא לדתן ולאבירם בני אליאב ואמרו לא 12 ניסוק: המעט הזעירא היא ארום אסיקתנא ממצרים ארעא דעבדא חלב ודבש 13 לקטלותנא במדברא ארום מתרברבת עלנא אוף אתרברבא: אף ברם לא לארע 14 עבדא חלב ודבש אעלתנא ויהבת לנא אחסנת חקלין וכרמין העיניהון דגובריא האינון דבארעא ההיא תסנוור ותנצח יתהון ולא ניסוק לתמן: ויחר ותקיף 15 למשה לחדא ואמר קדם יי בבעו מנך לא תסתכל לדורון דידהון דלא חמרא דחד מנהון שחרית ולא אבאישית לחד מנהון: ויאמר ואמר משה לקרח אנת 16 וכל כנישת סעדך הוו זמינין לבי דינא קדם יי אנת והינון ואהרן מחר:

וירושלמי 15 ובאש למשה לחדא ואמר קדם יי לא תסתכל לדורון דידהון לא חמרא דחד מנהון נסיבית ולא אבאשית לחד מנהון:

Et surrexerunt cum impudentia, & docuerunt ritum in facie Mosis de 2 negotio hyacinthi. Moses dicebat; Ego audivi ex ore sanctitatis illius, cujus nomen sit benedictum, quòd fimbriæ erunt coloris albi addito uno filo hyacinthi: at Corach & ejus socii fecerunt togas quarum omnes fimbriæ erant hyacinthinæ, id quod non præceperat Dominus & adjuvabant eos viri ex filiis Israel ducenti & quinquaginta gubernatores congregationis, indicentes tempus proficiscendi & castrametandi, expressi nominibus suis. Et congregati sunt contra Mosem & contra Aaronem, & 3 dixerunt illis; Sufficiat vobis dominatio *quam hactenus habuistis*, quoniam universa congregatio sancti sunt, & inter eos habitat divina majestas Domini: & quare vos exaltamini supra congregationem Domini? Et audivit Moses quomodo unusquisque eorum zelotypiâ correptus 4 esset erga uxorem suam, & potâsset eam aquis probationis propter Mosem: & cecidit super facies suas præ opprobrio. Et loquutus est cum 5 Kora & universo cœtu adjuvantium eum, dicendo; Mane & notum reddet Dominus eum qui probatur illi & qui sanctus est ut accedat ad cultum ejus, quique placeat ei ut accedat ad ministerium ejus. Hoc fa- 6 cite; Tollite vobis thuribula, Kora & universus cœtus adjuvantium eum. Et ponite in eis ignem, incensum quoque aromatum ponite in 7 eis coram Domino cras, & erit vir quem probaverit Dominus, ipse qui sanctus est: multum est vobis filii Levi. Et dixit Moses ipsi Korah & 8 familiæ ejus; Audite nunc filii Levi: Num parum est vobis, quòd 9 separaverit Deus Israel vos ex congregatione Israel, ut accedere faceret vos ad ministerium suum, ut exequeremini ministerium tabernaculi Domini, & ut staretis coram cœtu ad ministrandum eis: Et applicuit 10 te & omnes fratres tuos filios Levi tecum? & jam vos postulatis etiam sacerdotium magnum. Propterea tu, & universa congregatio auxi- 11 liantium tibi, convenistis contra verbum Dñi: Aharon autem quid est, quòd murmuratis vos contra ipsum? Et misit Moses aliquos, qui convocarent in 12 domum judicii magni Dathan & Abiram filios Eliab: qui dixerunt; Non ascendemus. Num parum est quod ascendere fecisti nos ex Ægypto, ter- 13 râ quæ producebat lac & mel, ut interficeres nos in deserto, quòd dominaris super nos etiam dominando? Imò nec in terram facientem lac 14 & mel ascendere fecisti nos, & dedisti nobis hæreditatem agrorum & vinearum: an oculos virorum qui sunt in terra illa vis excæcare ut possis eos superare: non ascendemus eò: Ira- 15 tusque est Moses valde, & dixit coram Domino; Obsecro ne videas munus ipsorum: quia non asinum unius ex illis expetii, neque malefeci cuiquam ex illis. Et dixit 16 Moses ipsi Korah; Tu & tota congregatio auxiliantium tibi convenite in domum judicii coram Domino, tu & ipsi, atque Aharon, cras.

Hier. 15 *Et displicuit Mosi valde, & dixit coram Domino; Ne respicias munus ipsorum: non asinum unius ex illis accepi, neque malefeci uni ex illis.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* برخاستند بپيشي مشه ومردمان از پسراني يسرال دويست وپنجاه مهتراني جماعت خواندگاني 2
وعده مردماني نام * جمع شدند ابر مشه وابر اهرن گفتند بايشان بسيار است بشما 3
که آن جماعت همهي ايشان خاصان ودر مياني ايشان ،، وچه معني مرتبه داريد ابر
جماعتي ،، * بشنويد مشه بيفتاد ابر روي او * سخن گفت بقرح وبهمه جماعتي او 4 5
بگفتن بامداد معلوم کند ،، مر آنچه باو ومر آن خاص نزديك آورد باو ومر آنچه اختيار کند
نزديك آورد باو * اين بکنيد بستانيد بشما مجمرها قرح وهمه جماعتي او * وبدهيد در 6 7
ايشان آتش وبنهيد ابر ايشان دخنه بپيشي ،، فردا وباشد آن مردي آنچه اختيار کند ،،
او آن خاص بسيار بشما پسراني لوي * گفت مشه بقرح بشنويد اکنون پسراني لوي * 8
* ها اندك از شما که جدا کرد خداي يسرال شمارا از جماعتي يسرال بنزديك آوردن شمارا و
باو بکار کردن مر کاري مسکن ،، وبايستادن بپيشي آن جماعت بخدمت کردن ايشان *
* نزديك آورد ترا ومر همه برادراني تو پسراني لوي اوازي تو وطلب کنيد نيز کهونهي * 10
* بهمچنين تو وهمه جماعتي تو آن جمع شدگان ابر ،، واهرن چيست او که لندش کنيد 11
ابر او * بفرستاد مشه بخواندن بدتن وابيرم پسراني الياب گفتند نه بر آييم * ها اندك 12 13
که بر آوردي ايمارا از زميني دوشاي شير وانگبين بکشتن ايمارا در بيابان که بزرگي کني
ابر ايما نيز بزرگي کردن * نيز نه بزمين دوشاي شير وانگبين آوردي ايمارا وبدهي 14
بايما احسنتاي دشت ورزها چشماني مردماني آن ايشان بر کني نه بر آييم * گرم شد بمشه 15
بغايت گفت ب ،، نه روي کني بهديهي ايشان نه درازگوشي يکه از ايشان بر کردم
ونه بدي کردم مر يکه ازيشان * گفت مشه بقرح تو وهمه جماعتي تو باشيد بپيشي ،، 16
تو وايشان واهرن فردا *

Et surrexerunt coram Mosheh, & viri de filiis Israel ducenti & quinquaginta, principes congregationis, convocati conventûs, viri nominis. 2 *Congregatique adversùs Mosheh & Aharon, dixerunt eis; Nimium est vobis: nam congregatio, universi ipsi sancti sunt, & in medio eorum est Dominus: quânam ergò ratione dignificamini supra congregationem Domini?* 3 *Audiens Mosheh, cecidit in faciem suam.* 4 *Et locutus est ad Corah & ad omnem congregationem ejus, dicendo; Manè notum faciet Dominus qui sint ejus, & sanctum adducet ad se, quem elegerit adducet ad se.* 5 *Hoc facite, Capite vobis thuribula, Corah, & tota congregatio ejus,* 6 *Et date in illa ignem, ponite quoque super ea incensum coram Domino cras: & erit, vir quem elegerit Dominus, ille erit sanctus: Nimium est vobis filii Levi.* 7 *Dixitque Mosheh ad Corah; Audite nunc filii Levi.* 8 *Num minus est vobis quòd separârit Deus Israel vos de congregatione Israel, ad adducendum vos sibi ad faciendum opus tabernaculi Domini, & ad standum coram congregatione ad ministrandum eis:* 9 *Adduxerit quoque te & omnes fratres tuos filios Levi tecum? & ambitis etiam sacerdotium?* 10 *Idcircò tu & universa congregatio tua estis Congregati contra Dominum: Aharon verò, quid est ipse, quòd murmuretis adversùs eum?* 11 *Misit igitur Mosheh accersitum Dathan & Abiram filios Eliab: qui responderunt, Non ascendemus.* 12 *Numquid parum est quòd eduxisti nos è terra præbente lac & mel, ad interficiendum nos in deserto, quòd dominêre super nos etiam dominando?* 13 *Etiam ad terram præbentem lac & mel non introduxisti nos, ut dares nobis possessionem agri & vineæ: num oculos virorum istorum effodies? non ascendemus.* 14 *Excandefactus itaque Mosheh valdè, dixit ad Dominum; Ne respicias munus eorum: neque asinum unum sustuli ab eis, neque malefeci cuiquam ex illis.* 15 *Dixitque Mosheh ad Corah. Tu & universa congregatio tua estote coram Domino, tu & illi, & Aharon cras.* 16

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וּקְחוּ וְסָבוּ גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ וְתִתְּנוּן עֲלֵיהוֹן קְטוֹרֶת בּוּסְמִין וּתְקָרְבוּן קֳדָם יְיָ גְּבַר 17
מַחְתִּיתֵיהּ מָאתָן וְחַמְשִׁין מַחְתְּיָין וְאַנְתְּ וְאַהֲרֹן גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ : וּנְסִיבוּ 18
גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ וִיהַבוּ בְּהוֹן אִישְׁתָּא וְשַׁוִּיאוּ עֲלֵיהוֹן קְטוֹרֶת בּוּסְמִין וְקָמוּ בִּתְרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא מִצִּיטְרָא חַד וּמשֶׁה וְאַהֲרֹן מִצִּיטְרָא חָד : וְכַנֵּשׁ עֲלֵיהוֹן קֹרַח 19
יַת כָּל כְּנִישְׁתָּא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְאִתְנְטַל בְּעוּתְרֵיהּ דְּאַשְׁכַּח תְּרֵין אוֹצְרִין מִן
אוֹצְרוֹי דְיוֹסֵף מַלְיָין כְּסַף וּדְהַב וּבְעָא לְמִטְרַד בְּהַהוּא עוּתְרָא יַת משֶׁה וְיַת אַהֲרֹן
מִן עָלְמָא אִילוּלֵי דְּאִתְגְּלִי אִיקְרָא דַיְיָ לְכָל כְּנִישְׁתָּא : וּמַלֵּיל יְיָ עִם 20
משֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר : אִתְפָּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִישְׁתָּא הָדָא וְאֵישֵׁצֵי יָתְהוֹן 21
בְּשַׁעָא וְעִידָּנָא : וְאִתְרַכִּינוּ בִּצְלוֹ 22
עַל אַפֵּיהוֹן וַאֲמָרוּ אֵל אֱלָהָא דְּשַׁוֵּי רוּחַ
נִשְׁמְתָא בְּגוּפֵי בְּנֵי נָשָׂא וּמִנֵּיהּ מִתְיַהֲבָא
רוּחָא לְכָל בִּישְׂרָא הַאִין גַּבְרָא חַד יְחוּב
וְעַל כָּל כְּנִישְׁתָּא יְהֵי רוּגְזָא : וּמַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה לְמֵימַר : 23
קַבֵּילִית צְלוֹתְכוֹן עַל כְּנִישְׁתָּא כְּדוֹן מַלֵּיל לְהוֹן לְמֵימַר אִסְתַּלְקוּ מִן חֲזוֹר חֲזוֹר 24
לְמַשְׁכְּנָא דְקֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם : וְקָם משֶׁה וַאֲזַל לְאוֹכָחָא לְדָתָן וַאֲבִירָם 25
וַאֲזָלוּ בַּתְרוֹי סָבֵי יִשְׂרָאֵל : וּמַלֵּיל לִכְנִשְׁתָּא לְמֵימַר זוּרוּ כְּדוֹן מֵעִלָּוֵי 26
מַשְׁכְּנֵי גּוּבְרַיָּא חַיָּבַיָּא אִלֵּין דְּאִתְחַיְּיבוּ קְטוֹל מִן טַלְיוּתְהוֹן בְּמִצְרַיִם פַּרְסִימוּ
מַסְטְרִין דִּילִי כַּד קַטְלִית יַת מִצְרָאֵי עַל יַמָּא אַרְגִּיזוּ קֳדָם יְיָ בְּאָלוּשׁ אַפִּיסוּ יַת
יוֹמָא דְשַׁבַּתָּא כְּדוֹן אִזְדַּמְנוּ עַל מֵימְרָא דַיְיָ בְּגִין כֵּן חֲוֵי לְנַדְוֵייהוֹן וּלְגַמְרָא יַת כָּל
נִכְסֵיהוֹן וְלָא תִקְרְבוּן בְּכָל מַה דְּאִית לְהוֹן דִּלְמָא תִלְקוּן בְּכָל חוֹבֵיהוֹן : וְאִסְתַּלְּקוּ
מֵעִלָּוֵי מַשְׁכְּנָא דְקֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִן חֲזוֹר חֲזוֹר וְדָתָן וַאֲבִירָם נְפַקוּ 27
בְּמִלֵּי חִירוּפִין וְקָמוּ וְאַרְגִּיזוּ לְמשֶׁה בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וְטַפְלֵיהוֹן :
וַאֲמַר משֶׁה בְּדָא תִנְדְּעוּן אֲרוּם 28
יְיָ שַׁדְּרַנִי לְמֶעְבַּד יַת כָּל עוֹבָדַיָּא הָאִלֵּין
אֲרוּם לָא מִן רְעוּת לִבִּי : אִם אִין 29
כְּמִיתוּתָא דְמַיְיתִין בָּהּ כָּל בְּנֵי נָשָׁא
יְמוּתוּן אִלֵּין וּסְכָמוּת כָּל אֱינָשָׁא
יִסְתַּכֵּם עֲלֵיהוֹן לָא יְיָ שַׁדְּרַנִי : וְאִם בְּרִיאָה וְאִין לָא אִתְבְּרִיאַת מִיתוּתָא לְהוֹן 30
מִן יוֹמַת עָלְמָא תִּתְבְּרֵי לְהוֹן כְּדוֹן וְאִין לָא אִתְבְּרֵי פּוּם לְאַרְעָא מִן שֵׁירוּיָא אִתְבְּרֵי
לָהּ כְּדוֹן וְתִפְתַּח אַרְעָא יַת פּוּמָהָא וְתִבְלַע יָתְהוֹן וְיַת כָּל דִּלְהוֹן וְיֵיחֲתוּן כַּד חַיִּין
לִשְׁיוֹל וְתִנְדְּעוּן אֲרוּם אַרְגִּיזוּ גּוּבְרַיָּא הָאִלֵּין קֳדָם יְיָ :

ירושלמי 22 וְאִתְרַכִּינוּ עַל אַפֵּיהוֹן
וַאֲמַר אֱלָהָא דְּשַׁלִּיט בְּנִשְׁמַת כָּל בִּשְׂרָא
חַד גַּבְרָא חָטֵי וְעַל כָּל עַמָּא הֲוָה רוּגְזָא :

ירושלמי 28 אֲרוּם לָא מִן לִבִּי בְּדֵיתִ
יָתְהוֹן : 29 אִם כְּמוֹתָא דְמַיְיתִין בָּהּ
בְּנֵי אֱנָשָׁא יְמוּתוּן אִלֵּין וּסְכָמוּת דְּכָל
אֱנָשָׁא יִסְתַּכֵּם עֲלֵיהוֹן לָא יְיָ שַׁלְּחַ יָתִי :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. Hierosolymitanum.

Et ſumite quiſque thuribula ſua, & ponetis in eis ſuffitum aromatum, 17
& offerte coram Domino ſinguli thuribulum ſuum, ducenta & quinquaginta thuribula: tu quoque & Aharon quiſque thuribulum ſuum.
Et acceperunt quiſque thuribulum ſuum, & poſuerunt in eis ignem, 18
poſuerunt præterea in eis ſuffitum aromatum: & ſteterunt ad oſtium tabernaculi conventus à latere uno, Moſes autem & Aharon à latere altero. Et congregavit ad eos Korah univerſam congregationem, ad 19
oſtium tabernaculi conventus: efferebatur verò propter divitias ſuas, quia invenerat duos theſauros ex theſauris Joſeph repletos argento & auro, & quæſivit ejicere propter illas divitias Moſem & Aharonem ex mundo, niſi revelata fuiſſet gloria Domini univerſæ congregationi. 20
Et loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharone, dicendo: Se- 21
paremini è medio congregationis iſtius, ut perdam eos ſubitò. Et 22
inclinati ſunt cum oratione ſuper facies ſuas, & dixerunt; Deus, Deus qui poſuit ſpiritum animæ in corporibus hominum, & à quo datus eſt ſpiritus univerſæ carni: num ſi unus vir peccaverit, adverſus univerſam congregationem erit ira? Et loquutus eſt Domi- 23
nus cum Moſe, dicendo: Suſcepi orationem veſtram pro congre- 24
gatione, nunc alloquere eos dicendo; Recedite de circuitu tabernaculi Korah, Dathan, & Abiram. Et ſurrexit Moſes, & abiit ut red- 25
argueret Dathan & Abiram, & iverunt poſt eum ſeniores Iſrael.
Et loquutus eſt ad congregationem, dicendo; Recedite nunc à ta- 26
bernaculis virorum peccatorum iſtorum, qui digni ſunt occiſione à pueritia ſua in Ægypto; manifeſtârunt enim ſecretum meum quando interfeci Ægyptios, ad mare ad iracundiam provocârunt Dominum, in Aluſch prophanârunt diem Sabbathi, nunc convenerunt contra verbum Domini, propterea digni ſunt qui profligentur & conſumantur omnes opes eorum: ne itaque attingatis quicquam quod eorum eſt, ne percutiamini propter omnia peccata eorum: Et removerunt 27
ſe à tabernaculo Korah, Dathan, & Abiram per circuitum: & Dathan & Abiram exierunt cum verbis probroſis, & ſurrexerunt & irritârunt Moſem in oſtio tabernaculi ſui, uxores eorum, filii eorum, & cœtus parvulorum ipſorum. Et dixit Moſes; In hoc ſcietis quòd 28
Dominus miſerit me, ut facerem omnia opera iſta: quoniam non ex voluntate cordis mei *feci*. Si 29
juxta mortem qua moriuntur omnes homines moriantur iſti, & cenſus omnis hominis factus fuerit erga eos non Dominus miſit me. Et ſi non creata eſt mors illis à 30
diebus ſeculi, creetur illis nunc, & ſi non creatum eſt os terræ ab initio, creetur illi nunc; & aperiat terra os ſuum, & abſorbeat eos & quicquid eorum *eſt*, & deſcendant vivi in ſepulchrum: & ſcietis quòd ad iracundiam provocaverint viri iſti Dominum.

Hieroſ. 22. *Et inclinati ſunt ſuper facies ſuas, & dixit; Deus qui dominaris in animam univerſæ carnis: vir unus peccavit, & adverſùs univerſum populum erit indignatio?*

Hier. 28. *Quoniam non ex corde meo effinxi ea.* 29. *Si morte qua moriuntur homines moriantur iſti, & cenſus omnis hominis factus fuerit erga eos, non Dominus miſit me.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

17 * وبستانيد مردي مجمر او وبدهيد ابر ايشان دخنه ونزديك آوريد بپيشي :: مردي مجمر او
18 دويست وپنجاه مجمرها وتو واهرن مردي مجمري او * بستانند مرد مجمري او
بدادند ابر ايشان آتش بنهادند ابر ايشان دخنه بياستادند دركاهي خيمهي وعده ومسه
19 واهرن * جمع كرد ابر ايشان قرح مر همه آن جماعت بدركاهي خيمهي وعده ديدار
20 21 شد عزيزي :: بهمه آن جماعت * سخن گفت :: بمسه وباهرن بگفتن * جدا شويد از مياني
22 آن جماعتي آن اين وفنا كنم ايشانرا چون لحظي * بيفتادند ابر روي ايشان گفتند خدا
خداي آن روحها بهمه گوشتمند آن مردي يكه خطا كند وابر همه آن جماعت خشم
23 24 كني * سخن گفت :: بمسه بگفتن * سخن گوي بآن جماعت بگفتن بر آييد از
25 گرداگرد بمسكن قرح دتن وابيرم * بر خاست مسه برفت بدتن وابيرم برفتند پسي او
26 پيراني يسرال * سخن گفت بآن جماعت بگفتن بگرديد اكنون از بالايي خيمهايي
ظالماني آن اينان ونه رسيد در همه آنچه بايشان تا نه هلاك شويد در همه خطاهايي ايشان .
27 * بر آمدند از بالايي مسكن قرح دتن وابيرم گرداگرد ودتن وابيرم بيرون آمدند
28 ايستادگان دركاهي خيمهايي ايشان وزناني ايشان وپسراني ايشان وطفلاني ايشان * گفت مسه
در اين بدانيد كه :: فرستاد مرا بكردن مر همه آن عملهايي اينان كه نه از دلي من .
29 * اگر چون مردني همه آن آدم بميرند اينان وعقوبت همه آن آدم عقوبت شود ابر ايشان نه
30 :: فرستاد مرا * واگر آفريدن آفريند :: وبگشايد آن زمين مر دهاني آن و فرود برد ايشانرا
ومر همه آنچه بايشان وفرود شوند زندگان بگور وبدانيد كه نفايه كردند
آن مردماني آن اينان مر :: .

* Et capite quiſque thuribulum ſuum, & date ſuper illa ſuffitum: & adducite coram Domino quiſque thuribulum ſuum, ducenta & quinquaginta thuribula: tu quoque & Aharon quiſq; thuribulum ſuum. 17
Ceperunt igitur quiſque thuribulum ſuum, dederúntque ſuper illa ignem, et poſuerunt ſuper illa incenſum, ſteterúntque ad oſtium tentorii conventûs, & Moſheh, & Aharon. 18
Congregaverat autem adverſùs illos Corah univerſam congregationem ad oſtium tentorii conventûs: & apparuit gloria Domini univerſæ congregationi. 19
Et locutus eſt Dominus ad Moſheh & Aharon, dicendo; 20
Separamini de medio turbæ iſtius, & conſumam eos quaſi momento. 21
Et ceciderunt ſuper facies ſuas, dicentes; Deus, Deus ſpirituum omnis carnei, unicus vir peccavit, & contra totam congregationem iraſcêris? 22
Tum locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, 23
Alloquere congregationem dicendo; Aſcendite è circuitu tabernaculi Corah Dathan & Abiram. 24
Surgens itaque Moſheh perrexit ad Dathan & Abiram, & iverunt poſt eum ſeniores Iſrael. 25
Et locutus eſt ad congregationem, dicendo; Recedite nunc à tentoriis impiorum iſtorum, neque accedatis ad quicquam illorum, ne diſperdamini in omnibus peccatis eorum. 26
Et aſcenderunt à tentorio Corah Dathan & Abiram circumcirca: & Dathan & Abiram egreſſi ſunt ſtantes ad oſtium tentoriorum ſuorum, & uxores eorum, & filii eorum, & parvuli eorum. 27
Ait Moſheh; In hoc ſcietis quòd Dominus miſerit me ad faciendum omnia opera hæc, quòd non ex corde meo. 28
Si ſecundùm mortem cujuſlibet hominis morientur iſti, & punitione omnis hominis animadvertetur in eos, Dominus non miſit me. 29
Si autem creationem creaverit Dominus, aperueritque terra os ſuum, & deglutiverit eos, & quicquid eſt illis, deſcenderíntque vivi in ſepulchrum; tum cognoſcetis quòd rejecerunt viri iſti Dominum. 30

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וַיְהִי וַהֲוָה כַּד פְּסַק לְמַלָּלָא יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וְאִתְבְּזָעַת אַרְעָא דִּתְחוֹתֵיהוֹן : 31
וּפְתַחַת אַרְעָא יַת פּוּמָהּ וּבְלָעַת יָתְהוֹן וְיַת אֱנָשׁ בָּתֵּיהוֹן וְיַת כָּל אֱינָשָׁא 32
דִּלְקֹרַח וְיַת כָּל נִכְסַיָּא : וּנְחָתוּ הִינוּן וְכָל דִּלְהוֹן כַּד חַיִּין לִשְׁיוֹל 33
וַחֲפַת עֲלֵיהוֹן אַרְעָא וְאוּבְדוּ מִגּוֹ קְהָלָא : וְכָל יִשְׂרָאֵל דִּי בְּחַזְרַנֵּיתְהוֹן 34
עֲרָקוּ מִן דְּחִיל קָלְהוֹן הֵיךְ צָווֹחִין וְאָמְרִין זַכַּאי הוּא יְיָ וְקוּשְׁטָא הֵיךְ דִּינוֹי וְקוּשְׁטָא
הִינוּן פִּתְגָמֵי משֶׁה עַבְדֵּיהּ וַאֲנַן רַשִּׁיעַיָּא דְּמָרַדְנָא בֵּיהּ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַפְּכוּ כַּדֵי
שְׁמַעוּ אֲרוּם אָמְרוּ דִּלְמָא תִבְלוֹעַ יָתָן אַרְעָא : וְאֶשָּׁתָא נְפַקַת בְּרוּגְזָא 35
מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכַלַת יַת מָאתָן וְחַמְשִׁין גּוּבְרִין מַסְקֵי קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא : וּמַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה לְמֵימַר : 36
אֱמַר לְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיַפְרֵשׁ יַת 37
מַחְתְּיָא מִן בֵּינֵי יְקִידַיָּא וְיַת אִישְׁתָּא בַּדְרֵי לְהָאל אֲרוּם אִתְקַדְּשָׁא : יַת
מַחְתְּיַת חַיָּבַיָּא הָאִלֵּין 38
דְּאִתְחַיְּיבוּ קְטוֹל בְּנַפְשָׁתְהוֹן וְיֶעְבְּדוּן
מִנְּהוֹן רְדִידֵי טַסִּין חֲפֵיי לְמַדְבְּחָא אֲרוּם קָרִיבִינוּן קֳדָם יְיָ וְאִתְקַדָּשׁוּ וִיהוֹן לְאָת
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל : וּנְסֵיב אֶלְעָזָר כַּהֲנָא יַת מַחְתְּיַת נְחָשָׁא דְּקָרִיבוּ יְקִידַיָּא 39
וְרַדִּידִינוּן חֲפֵיי לְגוּפָא דְמַדְבְּחָא דְּמִן שֵׁירוּיָא הֲוַן תַּשְׁמִישְׁתֵּיהּ דְּמַדְבְּחָא :
דּוּכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן בְּגַלַל דְּלָא יִקְרַב גְּבַר חִלוֹנֵי דְּלָא מִן בְּנֵי 40
אַהֲרֹן לְאַסָּקָא קְטוֹרֶת בּוּסְמִין קֳדָם יְיָ וְלָא יְהֵי גְבַר מִתְנְטֵל לְמִפְלוּג עַל עֵיסַק
כְּהוּנְתָּא כְּקֹרַח וּכְכְנִישַׁת סַעֲדוֹי וְסוֹפֵיהּ לְהוֹבָדָא וְלָא כְּמִיתוּתָא דְקֹרַח וּכְכְנִשְׁתֵּיהּ
בִּיקִידַת אֶשָּׁא וּבְלִיעַת אַרְעָא אֱלָהֵן לְמִלְקֵי בִּסְגִירוּתָא הֵיכְמָא דְמַלֵּיל יְיָ לְמשֶׁה
שַׁוֵּי יְדָךְ בְּעִטְפָךְ וּלְקַת יְדֵיהּ בְּצוּרְעָא הֵיכְדֵין יִמְטֵי לֵיהּ : וְאִתְרַעֲמוּ 41
כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא חָרָן עַל משֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמֵימַר אַתּוּן גְּרַמְתּוּן
דִּין מוֹתָא עַל עַמָּא דַיְיָ : וַהֲוָה בְּאִתְכַּנְּשׁוּת כְּנִשְׁתָּא עַל משֶׁה וְעַל 42
אַהֲרֹן לְמִקְטְלְהוֹן וְאִתְפְּנִיוּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְהָא חֲפְיֵיהּ עֲנַן אִיקַר שְׁכִינְתָּא וְאִתְגְּלִי
תַּמָּן אִיקְרָא דַיְיָ : וְעָאל משֶׁה וְאַהֲרֹן מִן קֳדָם קְהָלָא לִתְרַע מַשְׁכַּן 43
זִמְנָא : וּמַלֵּיל יְיָ עִם משֶׁה 44
לְמֵימַר : הִרְמוּ אִתְפְּרָשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא 45
הָדָא וְאֵישֵׁצֵי יָתְהוֹן כְּשַׁעָא וְעִידָּנָא
וְאִתְרַכִּינוּ בִּצְלוֹ עַל אַפֵּיהוֹן :

ירושלמי 38 לְאוֹת לְסִימַן :

ירושלמי 45 אִתְפָּרְשׁוּ מִגּוֹ עַם
כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאֵישֵׁצֵי יָתְהוֹן כִּקְלִיל וְעִיר
וְאִתְרַכִּינוּ בִּצְלוֹ עַל אַפֵּיהוֹן :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. Hierosolymitanum.

Et accidit quando ceſſavit loqui omnia verba iſta, dirupta eſt terra 31
quæ erat ſub ipſis. Et aperuit terra os ſuum, & abſorpſit eos & 32
homines domus eorum, omnes quoque homines qui ad Korah pertinebant, & omnes opes. Et deſcenderunt ipſi cum omnibus quæ 33
habebant vivi in ſepulchrum: & texit eos terra, & perierunt è medio congregationis. Omnis autem Iſrael qui erat in circuitu eo- 34
rum fugerunt, propter formidabilem vocem eorum quando clamarent & dicerent; Juſtus eſt Dominus & veritas judicia ejus, & veritas ſunt verba Moſis ſervi ejus, nos autem improbi qui rebellavimus in ipſum: filii ergò Iſrael aufugerunt quando audiverunt, quoniam dicebant; Ne abſorbeat nos terra. Et ignis exiit cum ira à conſpe- 35
ctu Domini, & devoravit ducentos quinquaginta viros offerentes incenſum aromatum. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 36
Dic Eleazari filio Aharonis ſacerdotis, ut ſeparet thuribula è medio 37
incendii, & ignem ſpargat hic & illuc: quoniam ſanctificata ſunt
Thuribula peccatorum iſtorum, 38
qui puniti ſunt occiſione in anima ſua, & facient ex illis laminas extenſas pro tegumento altaris; quoniam obtulerunt ea coram Domino, ideo ſanctificata ſunt: & erunt in ſignum filiis Iſrael Et 39
accepit Eleazar ſacerdos thuribula ænea, quæ obtulerunt qui combuſti erant: & extenuârunt ea pro operimento corporis altaris, quæ antea ſervierant pro miniſterio altaris. In memoriale filiis Iſrael, ut 40
non accedat vir prophanus, qui non eſt ex filiis Aharon, ut offerat ſuffitum aromatum coram Domino: & non ſit vir efferens ſeſe, ut litiget pro negotio ſacerdotii, ſicut Korah & cœtus adjuvantium eum; cujus finis *ſit* ut pereat, non juxta mortem Korah & cœtus ejus incendio ignis & abſorptione terræ, ſed ut puniatur leprâ quemadmodum loquutus eſt Dominus Moſi; Pone manum tuam in ſinu tuo, & percuſſa eſt manus ejus leprâ: ſic eveniet illi. Murmu- 41
raverunt autem univerſa congregatio filiorum Iſrael die altera contra Moſem & Aharonem, dicendo; Vos occaſio fuiſtis judicii mortis contra populum Domini. Factumque eſt cum congregaretur congre- 42
gatio contra Moſem & contra Aharonem ad interficiendum eos, reſpexerunt ad tabernaculum fœderis, & ecce tegebat illud nubes gloriæ divinæ præſentiæ: & revelata eſt ibi gloria Domini. Et venit Mo- 43
ſes & Aharon à facie congregationis ad portam tabernaculi fœderis.
Et loquutus eſt Dominus cum 44
Moſe, dicendo: Separemini è 45
medio congregationis iſtius, & delebo eos minimo momento: & inclinati ſunt in oratione ſuper facies ſuas.

Hieroſ. 38 *In ſignum.*

Hieroſ. 45 *Separemini è medio populi congregationis iſtius & perdam eos quaſi brevi momento: & inclinati ſunt in oratione ſuper facies ſuas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

31 * بود چون تمام كردني او بسخن گفتن مر همه آن سخنهايي آن اينان شكافته شد آن زمين
32 آنچه فرودي ايشان * بگشاد آن زمين مر دهاني آن فرود برد ايشانرا و مر خانهاي ايشان و مر
33 همه آن آدم آنچه بقرح و مر همه آن مال * فرود شدند ايشان و همه آنچه بايشان زندگان
34 بگور بپوشيد ابر ايشان آن زمين گم شدند از مياني آن جماعت * وهمه يسرال آنچه
35 گرداگرد ايشان بگريختند باوازي ايشان كه گفتند تا نه فرود برد ايمارا آن زمين * وآتشي
36 بيرون آمد از حضرت :: بسوخت مر آن دويست وپنجاه مرد نزديك براني دخنه * سخن
37 گفت :: بمسه بگفتن * بگوي بالعزر پسري اهرن آن كهن جدا كند مر آن مجمرها از
38 مياني آن سوختگي و مر آن آتش بپراكن بآن سو كه خاص شدند * مر مجمرهاي آن
خطاكاراني آن اينان در جانهاي ايشان وبكنند ايشانرا تنكهاي داماهاي انداوش بمذبح
كه نزديك آوردند ايشانرا بپيشي :: وخاص شدند وباشند بنشان بپسراني يسرال .
39 * بستاند العزر آن كهن مر مجمرهاي آن مس آنچه نزديك آوردند آن سوخته شدگان تنك
40 كردند ايشانرا انداوش بمذبح * ياد كرد بپسراني يسرال بسبب آنچه نه نزديك شود
مردي بيگانه آنچه نه از نسلي اهرن او بدخنه كردني دخنه بپيشي :: ونه باشد چون
41 قرح وچون جماعتي او وچون آنچه سخن گفت :: در دستي مسه باو * بلنديدند همه جماعتي
42 پسراني يسرال از ديگر روز ابر مسه وابر اهرن بگفتن شما بكشتيد مر قومي :: * بود در
جمع شدني آن جماعت ابر مسه وابر اهرن روي كردند بخيمهي وعده واينك بپوشيد
43 44 اورا آن ابر وديدار شد عزيزي :: * بيامد مسه واهرن بپيشي خيمهي وعده * سخن
45 گفت :: بمسه بگفتن * جدا شويد از مياني آن جماعتي آن اين وفنا كنم ايشانرا چون
لحظه بيفتند ابر روي ايشان .

* Fuit igitur, cùm finiſſet loqui verba iſta, diffiſſa eſt terra quæ ſubter illis: 31
Aperienſque terra os ſuum, deglutivit eos & domus eorum, atque omnes homines qui erant ipſi Corah, & omnem ſubſtantiam. 32
Sic deſcenderunt ipſi, & omne quod erat eis, vivi in ſepulchrum, & operuit eos terra, & perierunt de medio congregationis. 33
Omnis autem Iſrael qui in circuitu eorum, fugerunt ob clamorem eorum: nam dixerunt, Ne deglutiat nos terra. 34
Porrò egreſſus ignis à præſentia Domini, combuſſit ducentos illos & quinquaginta viros offerentes incenſum. 35
Locutus eſt autem Dominus ad Moſheh, dicendo; 36
Dic ad Eleazar filium Aharon ſacerdotis, ut ſeparet thuribula de medio combuſtionis, (ignem verò diſperge ad alterum latus,) quia ſanctificata ſunt. 37
Thuribula peccatorum iſtorum in animas ſuas: & faciant ea tenuia lamina in incruſtationem altaris: quia attulerunt ea coram Domino, & ſanctificata ſunt: & erunt in ſignum filiis Iſrael. 38
Cepit itaque Eleazar ſacerdos thuribula æris quæ attulerunt combuſti, & attenuarunt ea in incruſtationem altaris, 39
Memoriale filiis Iſrael, eo quod rei cauſâ non appropinquet quiſquam alienus qui non de ſobole Aharon eſt, ad adolendum incenſum in præſentia Domini, ne ſit ſicut Corah, & ſicut congregatio ejus, quemadmodum locutus eſt Dominus per manum Moſheh ad ipſum. 40
Et murmurârunt omnis congregatio filiorum Iſrael altero die contra Moſheh et Aharon, dicendo; Vos interfeciſtis populum Domini. 41
Fuit autem, cùm congregaretur congregatio adverſùm Moſheh & Aharon, reſpexerunt ad tentorium conventûs: & ecce operuit illud nubes, & apparuit gloria Domini. 42
Venientes quoque Moſheh & Aharon coram tentorio conventûs. 43
Locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; 44
Separamini de medio congregationis hujus, & conſumam eos quaſi momento: tum ceciderunt ſuper facies ſuas. 45

ויאמר ואמר משה לאהרן סב ית מחתיא והב עלה אישתא מעילוי מדבחא 46
ושוי קטורת בוסמין על אישתא ואוביל בפריע לות כנשתא וכפר אמטולהון
ארום נפק מחבלא דאתכלו בחורב דשמיה קצף מן קדם יי בהרמנא שרי
לקטלא: ויקח ונסיב אהרן היכמא דמליל משה ורהט למצע קהלא והא שרי 47
קצף מחבלא לחבלא בעמא ויהב ית קטרת בוסמין וכפר על עמא: ויעמד
וקם ליה אהרן בצלו במצע ועבד מחיצותא במחתיתא ביני מיתיא וביני חייא 48
ואתכליאת מותנא: ויהיו והוו סכום דמיתו במותנא ארביסר אלפין ושבע 49
מאה בר מדמיתו על פלוגתא דקרח: וישב ותב אהרן לות משה לתרע משכן 50
זמנא ומותנא אתכליית:

יז

וידבר ומליל יי עם משה למימר: דבר מליל עם בני ישראל וסב מנהון 1 2
חוטרא חוטרא לבית אבא מלות כל אמרכלהון לבית אבהתהון תריסר חוטרין
גבר ית שמיה תכתוב על חוטריה: ואת שם וית שמא דאהרן תכתוב על 3
חוטרא דלוי ארום חוטרא חד לריש בית אבהתהון: והנחתם ותצנעינון 4
במשכן זמנא קדם סהדותא דאיזמן מימרי לכון תמן: והיה ויהי גברא דאתרעי 5
ביה לשמשא קדמי חוטריה ינעי ואישדיך מני ית תורעמות בני ישראל
דהינון מתרעמין עליכון: וידבר ומליל משה עם בני ישראל ויהבו ליה 6
כל אמרכליהון חטר לאמרכול חד חטר לאמרכול חד לבית אבהתהון תריסר
חוטרין וחטר אהרן במציעות חטריהון: וינח ואצנע משה ית חוטריא קדם יי 7
במשכנא דסהדותא: ויהי והוה 8
מיומא חרן ועאל משה למשכנא
דסהדותא והא ייעא חטר אהרן
לבית לוי ואפיק לבלובין ואניץ נצין
ביה בליליא גמר ועבד לוזין: ויוצא
והנפק משה ית כל חוטריא מן קדם 9
יי לכל בני ישראל ואשתמודעו ונסיבו גבר חוטריה:

ירושלמי 8 והוה מן יומא דבתרא
ועל משה למשכנא דסהדותא והא
אפרח חוטרא דאהרן לביתיה דלוי
ואפק פרחין ואניץ נצין וחסיל לוזין בר
לוזיא:

Et dixit Moſes Aharoni; Accipe thuribulum, & pone in eo ignem 46
de altari, pone item ſuffitum aromatum ſuper ignem, & affer celeriter ad congregationem, & expia pro illis: quoniam exiit lues qua
conſumpti ſunt in Horeb, cujus nomen eſt indignatio à facie Domini,
cum mandato incipit interficere. Et accepit Aharon ſicut loquutus eſt 47
Moſes, & cucurrit in medium congregationis, & ecce incipiebat indignatio perdens perdere populum: ſed poſuit ſuffitum aromatum, &
expiavit pro populo. Et ſtetit Aharon in oratione in medio, & fecit 48
interſtitium cum thuribulo inter mortuos & inter vivos: & cohibita eſt peſtis. Fuit itaque numerus eorum qui mortui ſunt peſte, 49
quatuordecim millia & ſeptingenti, illis exceptis qui mortui ſunt propter ſchiſma Korah. Rediitque Aharon ad Moſem, ad oſtium taber- 50
naculi fœderis: & peſtis cohibita eſt.

CAP. XVII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum fi- 1
liis Iſrael, & accipe ab eis ſingulas virgas juxta domos patrum; ab 2
omnibus præfectis eorum juxta domos patrum ſuorum, duodecim virgas: & nomen cujuſque ſcribas ſuper virgam illius. Et nomen Aha- 3
ronis ſcribas ſuper virgam Levi: nam virga una eſt pro capite domus patrum ſuorum. Et collocabis eas in tabernaculo fœderis coram 4
teſtimonio, ubi convenire vos ſolet verbum meum. Et erit vir 5
ille, quem ego probavero ut miniſtret coram me, illius virga germinabit: & cohibebo à me murmurationes filiorum Iſrael, quibus ipſi
murmurant contra vos. Loquutus eſt ergò Moſes cum filiis Iſrael, & 6
dederunt ipſi omnes præfecti ipſorum ſingulas virgas, juxta domos
patrum ſuorum duodecim virgas: & virga Aharonis *fuit* in medio
virgarum ipſorum. Et repoſuit Moſes virgas coram Domino in ta- 7
bernaculo teſtimonii. Factum eſt 8
autem die altero, cùm ingreſſus
eſſet Moſes tabernaculum teſtimonii, & ecce germinaverat virga
Aharonis de domo Levi: & protulit ramos, & produxit flores, &
eadem nocte maturavit & fecit
amygdala. Et eduxit Moſes omnes 9
virgas de conſpectu Domini ad
omnes filios Iſrael: qui cognoverunt, & acceperunt ſinguli virgas ſuas.

Hieroſ. 8. *Et accidit die ſequenti, ingreſſus eſt Moſes in tabernaculum teſtimonii, & ecce germinaverat virga Aharonis de domo ipſius Levi, & produxerat flores, protulerat inquam flores, & perfecerat amygdala fructum amygdalorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت مشه باهرن بستان مر آن مجمر وبده ابر آن آتش از بالايي آن مذبح وبنه دخنه 46
وببر زود بآن جماعت وكفارت خواه ابر ايشان كه بيرون آمد آن غضب از پيشي ؞ در
ايستيد آن زخم * بستاند اهرن چون آنچه سخن گفت مشه بدويد بمياني آن جماعت 47
واينك در ايستيد آن زخم در قوم بداد مر آن دخنه وكفارت خواست ابر آن جماعت * بيايستاد 48
مياني آن مردگان و مياني آن زندگان بند شد آن زخم * بودند آن مردگان در زخم چهارده 49
هزار و هفت صد بجز آن مردگان ابر سبب قرح * بازگشت اهرن بمشه بدرگاهي 50
خيمهي وعده و آن زخم بند شد *

* فصل هفدهم *

* سخن گفت ؞ بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال و بستان از نزدي ايشان 1 2
عصا عصاي بخانهي پدر از نزدي همه مهتراني ايشان بخانهي پدراني ايشان دوازده عصاها
مرد مر نامي او بنويسي ابر عصاي او * و مر نامي اهرن بنويسي ابر عصاي لوي كه 3
قبيلهي يكه بسر خانهي پدراني ايشان * ورها كني ايشانرا در خيمهي وعده بپيشي آن 4
گواه گرفت آنچه وعده باشم بشما بآنجا * وباشد آن مردي آنچه اختيار كنم عصاي او بشكوفد 5
وفرود نشانم از بالايي من مر لندشهايي پسراني يسرال آنچه ايشان لندش كنان ابر شما * سخن 6
گفت مشه بپسراني يسرال بدادند باو همه مهتراني ايشان عصاي بمهتري يكه عصا بمهتري
يكه بخانهي پدراني ايشان دوازده عصا وعصاي اهرن در مياني عصاهاي ايشان * رها كرد 7
مشه مر آن عصاها بپيشي ؞ در خيمهي آن گواه گرفت * بود از دگر روز بيامد مشه 8
بخيمهي آن گواه گرفت واينك بشكفت عصاي اهرن بخانهي لوي بيرون آورد شكوفه گل
كرد گل ببست بادامها * بيرون آورد مشه مر همه آن عصاها از بپيشي ؞ بهمه پسراني يسرال 9
بديدند و بستاندند مرد عصاي او *

Dixitque Meſheh ad Aharon; Cape 46
thuribulum, & da ſuper illud ignem de ſuper altare, & ſuperpone incenſum: ac fer citò ad congregationem, & expiationem pete propter eos: nam egreſſus eſt furor à præſentia Domini, incœpit plaga. Ac- 47
cipiens igitur Aharon quemadmodum locutus fuerat Meſheh, cucurrit in medium congregationis, & ecce incœperat plaga in populo, deditque incenſum, & expiationem petiit propter congregationē. Stetitq; 48
inter mortuos & vivos, & reſtricta eſt plaga. Fuerunt autem mortui 49
in plaga, quatuordecim millia & ſexcenti, præter mortuos cauſâ Corah. Reverſúſq; eſt Aharon ad Mo- 50
ſheh ad oſtium tentorii conventûs, & plaga reſtricta eſt.

CAP. XVII.

ET locutus eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh, dicendo; Alloquere filios Iſ- 2
rael, & cape ab eis virgam, virgam per domum patris, à cunctis ſcilicet *principibus eorum per domum patrum ſuorum, duodecim virgas: & uniuſcujuſque nomen ſcribes ſuper virgam ſuam. Nomen autem Aharon* 3
ſcribes ſuper virgam Levi: nam tribus una ſunt *per capita domûs patrum ſuorum. Et relinques eas* 4
in tentorio conventûs coram teſtimonio, ubi conveniam vobiſcum. E- 5
ritque, vir quem elegero, virga illius florebit: & ſedabo à me murmurationes filiorum Iſrael, quibus murmurant adverſùm vos. Lo- 6
quutus eſt itaque *Meſheh ad filios Iſrael, & dederunt illi omnes principes eorum ſingulas virgas pro ſingulis principibus, per domum patrum ſuorum, duodecim virgas: virga autem Aharon* erat *in medio virgarum eorum. Et reliquit* 7
Meſheh virgas coram Domino in tentorio teſtimonii. Et fuit, altero 8
die venit Meſheh in tentorium teſtimonii, & ecce floruerat virga Aharon pro domo Levi, ac protulerat gemmam, effloruerátque flores, nexuerátque amygdala. Et e- 9
duxit Moſheh omnes virgas è præſentia Domini ad omnes filios Iſrael: viderúntque, & acceperunt quiſque virgam ſuam.

ויאמר ואמר יי למשה אתיב ית חוטרא דאהרן קדם סהדותא למטרא לאת לבניא 10
סרבניא ויסופן תורעמתהון מן קדמי ולא ימותון: ויעש ועבד משה היכמא דפקיד יי 11
יתיה היכדין עבד: ויאמרו ואמרו בני 12
ישראל למשה למימר הא מנן
אישתיציאו בשלהובית אישתא ומנן
אתבלעו בארעא ואובדו הא אנחנא
חשיבין כאלו אבדנא כולנא: כל הקרב
כל דקריב מיקרב למשכנא דיי מאית הברם ספנא למשתיציא: 13

ירושלמי 12 ואמרין בני ישראל למימר
הא ספנן ובדנן כולנא אשתיצינן אית
מנן דמית במגפתא אית מנן דפתחת
ארעא ית פומה ובלעת יתהון:

יח

ויאמר ואמר יי לאהרן אנת ובנך ובית אבך עמך תקבלון חובי קודשיא אין לא 1
מודהרין באסקותהון ואנת ובנך עמך תקבלון ית חובי כהונתכון אין לא מודהרין
באפרשותהון: וגם ואוף ית אחך שבטא דלוי דמתקרי על שמא דעמרם אבך 2
קריב לותך ויתחברון לוותך וישמשונך ואנת ובנך עמך תקומון קדם משכנא
דסהדותא: ושמרו ויטרון מטרתך ומטרת כל משכנא ברם למאני קודשא 3
ולמדבחא לא יקרבון ולא ימותון אוף הינון אוף אתון: ונלוו ויזדמנון לוותך 4
מלבר ויטרון ית מטרת משכן זמנא לכל פולחן משכנא וחלוניי לא יקרב
לוותכון: ושמרתם ותטרון ית מטרת קודשא וית מטרת מדבחא ולא יהי תוב 5
רוגזא דהוה על בני ישראל: ואני ואנא הא קריבית ית אחוכון ליואי מגו בני 6
ישראל לכון מתנא יהיבין קדם יי למפלח ית פולחן משכן זמנא: ואתה
ואנת ובנך עמך תנטרון ית כהונתכון לכל פתגם מדבחא ולמגיו לפרגודא 7
ותפלחון לפום עדביא כפולחנא כן מיכל מתנה איתן ברבותא ית כהונתכון
וחילוניי דיקרב יתקטל: וידבר ה' ומליל יי עם אהרן ואנא בחדוא 8
יהבית לך ית מטרת אפרשותי חלתא וביכוריא וכל קודשיא דבני ישראל
לך יהבתינון לרבו ולבנך לקיים עלם: וזה דין יהי לך מקודש קודשיא מה 9
דמשתייר מעלתא דענא מן אישתא כל קורבנהון לכל מנחתהון לכל חטוותהון
ולכל אשמהון די יתיבון קדמי קודש קודשין דילך הוא ודבנך:

Et dixit Dominus Moſi; Reporta virgam Aharonis coram teſtimonio in 10
cuſtodiam, in ſignum filiis contumacibus: ut ceſſent murmura eorum à
facie mea, nec moriantur. Fecit itaque Moſes, ſicut præceperat Domi- 11
nus ipſi ſic fecit. Et dixerunt filii 12
Iſrael Moſi, dicendo; Ecce ex nobis
conſumpti ſunt flammâ ignis, alii
verò ex nobis abſorpti ſunt in terra: & perditi ſunt. Ecce nos reputamur perinde acſi periiſſemus
omnes nos. Omnis qui acceſſerit 13
accedendo ad tabernaculum Domini moritur: num verè conſumimur
ad perditionem uſque?

Hieroſ. 12. *Et dixerunt filii Iſrael, dicendo; Ecce conſumpti ſumus, & ſimiliter omnes nos exterminati ſumus: ſunt quidam ex nobis qui mortui ſunt plaga, ſunt quidam etiam ex nobis quibus aperuit terra os ſuum & abſorpſit eos.*

CAP. XVIII.

ET dixit Dominus ad Aharonem; Tu, & filii tui, & domus patris 1
tui tecum, recipietis peccata ſanctificatorum, ſi non diligentes fueritis in
oblatione eorum: & tu & filii tui tecum recipietis peccata ſacerdotii
veſtri, ſi non diligentes fueritis in primitiis eorum. Et etiam fratres 2
tuos de tribu Levi, qui vocantur de nomine Amram patris tui, applicabis ad te, ut conjungantur tecum, & miniſtrent tibi: ſed tu & filii
tui tecum ſtabitis coram tabernaculo teſtimonii. Cuſtodiantque cuſto- 3
diam tuam, & cuſtodiam totius tabernaculi: veruntamen ad vaſa ſanctuarii & ad altare non accedent, ne moriantur etiam ipſi etiam vos.
Præſtò verò adſint tibi foris, & cuſtodiant cuſtodiam tabernaculi fœderis, 4
juxta omne miniſterium tabernaculi: prophanus autem non accedat
ad vos. Et cuſtodietis cuſtodiam ſanctuarii, & cuſtodiam altaris, ut 5
non ſit ultra indignatio, quæ fuit ſuper filios Iſrael. Et ego ecce appli- 6
cui fratres veſtros Levitas, è medio filiorum Iſrael: vobis dono dati
ſunt coram Domino, ut exequantur miniſterium tabernaculi fœderis.
Tu verò & filii tui tecum cuſtodiatis ſacerdotium veſtrum, in omnibus 7
quæ pertinent ad altare & intra velum, & miniſtrabitis ſecundùm
ſortes juxta miniſterium: ſic cibum dono dedi propter unctionem ſacerdotii veſtri, ideo prophanus qui acceſſerit occidatur. Præterea lo- 8
quutus eſt Dominus cum Aharone; Ego cum gaudio dedi tibi cuſtodiam ſeparationis meæ, placentæ primitiarum, & omnium ſanctificatorum filiorum Iſrael, tibi dedi ea propter unctionem & filiis tuis in
ſtatutum ſeculi. Hoc erit tibi ſanctitas ſanctitatum, id quod ſupererit 9
ex holocauſto ovis de igne: omnis oblatio eorum, juxta omne
Mincha eorum omnemque hoſtiam peccati eorum, juxta omne delictum eorum quod reſtituent coram me, ſanctum ſanctorum *eſt*, tuum
eſt & filiorum tuorum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت ؞ بمشه بازگردان مر عصاي اهرن [بپيشي آن گواه گرفت] بنگاه داشت بنشان بپسراني 10
عاصي وتمام شود لندش ايشان از بالايي من ونه ميرند * بكرد مشه چون آنچه فرمود ؞ اورا 11
همچنين بكرد * گفتند پسراني يسرال بمشه بگفتن اينك بمرديم گم شديم همهي ايما گم 12
شديم * همه آن نزديك شوا آن نزديك شوا بمسكني ؞ بميرد ها تمام شديم بمردن * 13

* فصل هژدهم *

* گفت ؞ باهرن تو وپسراني تو وخانهي پدري تو اوازي تو بر 1
داريد مر گناهي آن خاص و تو وپسراني تو [اوازي تو] بر داريد مر گناهي كهونهي شما *
ونيز مر برادراني تو قبيلهي لوي قبيلهي پدري تو نزديك آور اوازي تو وپيوسته باشند ابر 2
تو وخدمت كنند ترا وتو وپسراني تو اوازي تو بپيشي خيمهي آن گواه گرفت * ونگاه 3
دارند نگاه داشتي تو ونگاه داشتي همه آن خيمه خاصه بپيرايهاي آن [خاص] وبآن مذبح نه
نزديك شوند ونه ميرند نيز ايشان نيز شما * وپيوسته باشند ابر تو ونگاه دارند مر نگاه 4
داشتي خيمهي وعده بهمه كاري آن خيمه وبيگانه نه نزديك شود بشما * ونگاه مر داريد نگاه 5
داشتي آن خاص و مر نگاه داشتي آن مذبح ونه باشد نيز غضب ابر پسراني يسرال * ومن اينك 6
بستاندم مر برادراني شما آن لويان از مياني پسراني يسرال بشما هديه داده شدگان ؞ بكار كردن
مر كاري خيمهي وعده * وتو وپسراني تو اوازي تو نگاه داريد مر كهونهي شما بهمه چيزي 7
آن مذبح و باز اندرون پرده و كار كنيد كاري هديه بدهم مر كهونهي شما و آن بيگانه
نزديك شوا كشته آيد * سخن گفت ؞ باهرن و من اينك بدادم بتو مر نگاه داشتي جدا 8
كرد من بهمه خاصهاي پسراني يسرال بتو بدادم ايشانرا ببزرگي و بپسراني تو بر سبي
جاويد * اين باشد بتو از خاص آن خاصها از آن آتش همه قرباني ايشان بهمه هديهاي 9
ايشان و بهمه خطاي ايشان و بهمه جرمهاي ايشان آنچه باز گردانند بمن خاص خاصها
بتو او و بپسراني تو *

Dixit autem *Dominus ad Moſheh* 10
refer virgam Aharon coram teſtimonio in cuſtodiam, in ſignum filiis rebellibus: ut finiatur murmuratio eorum de ſuper me, nec moriantur. Et fecit Meſheh: quemadmodum 11
præceperat Dominus ei, ſic fecit. Dixerunt filii Iſrael ad Meſheh, 12
dicendo; En mortui ſumus, periimus, omnes nos periimus. Omnis 13
appropinquans, qui appropinquat ad tabernaculum Domini, morietur: numquid conſumendi ſumus moriendo?

CAP. XVIII.

ET dixit Dominus ad Aharon, 1
Tu, & filii tui, & domus patris tui tecum feretis peccatum ſanctuarii: tu quoque & filii tui tecum feretis peccatum ſacerdotii veſtri. Et etiam fratres tuos, tribum Levi, 2
tribum patris tui applica tibi, & adjungantur tibi, miniſtrentque tibi: tu autem & filii tui tecum eritis coram tentorio conventûs. Et cu- 3
ſtodient cuſtodiam tuam, & cuſtodiam totius tabernaculi: tantùm ad vaſa ſanctuarii & ad altare non appropinquabunt, ne moriantur etiam ipſi etiam vos. Et adjun- 4
gentur tibi, & cuſtodient cuſtodiam tentorii conventûs juxta omne opus tentorii: extraneus verò non appropinquabit vobis. Cuſtodietis 5
ergò cuſtodiam ſanctuarii, & cuſtodiam altaris, neque erit ampliùs furor adverſùs filios Iſrael. Ego 6
enim, en accepi fratres veſtros Levitas de medio filiorum Iſrael, vobis datos Domino, ad fungendum opere tentorii conventûs. Tu autem & filii tui tecum cuſto- 7
dietis ſacerdotium veſtrum in omni re altaris & intra velum: & opus facietis: opus muneratum dabo ſacerdotium veſtrum: at extraneus appropinquans, interficietur. Ego 8
quidem, ecce dedi tibi cuſtodiam ſeparationum mearum: omnes ſanctificationes filiorum Iſrael, tibi dedi eas in magnificentiam, & filiis tuis ſtatuto æterno. Hoc 9
erit tibi de ſacroſanctis ex igne: omnis oblatio eorum, tam de omnibus muneribus eorum quàm de omnibus oblationibus pro peccato eorum, omnibuſque oblationibus pro delicto eorum quas reddent mihi, ſacroſanctis tibi erit & filiis tuis.

בקדש בְּקוֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָא תֵּיכְלוּנֵיהּ כָּל דְּכוּרָא יֵיכוּל יָתֵיהּ בִּרְבוּתָא קוּדְשָׁא יְהֵי 10
לָךְ׃ וזה וְדֵין דְּזָכִיתִי לָךְ אַפְרָשׁוּת מַתְּנַתְהוֹן לְכָל אֲרָמוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ 11
יְהַבְתִּינוּן וְלִבְנָךְ וְלִבְנָתָךְ עִמָּךְ לִקְיָים עָלַם כָּל דִּדְכֵי בְּבֵיתָךְ יֵיכוּל יָתֵיהּ׃
כל חלב כָּל טוּב מְשַׁח זֵיתָא וְכָל טוּב 12
חֲמַר עִינְבָא וְעִיבוּר שֵׁירוּיֵיהוֹן דְּיִתְּנוּן
קֳדָם יְיָ לָךְ יְהַבְתִּינוּן׃ בכורי בִּכּוּרֵי 13

ירושלמי 12 כָּל טוּב חַטַיָא וְכָל טוּב
חֲמַר וּמִשְׁחָא שֵׁרוּיֵיהוֹן׃

דְּכָל פֵּירֵי אִילָנֵי אַרְעֲהוֹן דְּיַקְרְבוּן קֳדָם יְיָ דִּילָךְ יְהֵא כָּל דְּדָכֵי בְּבֵיתָךְ יֵיכְלוּנֵיהּ׃
כל חרם כָּל דִּמְנַמַּר בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יְהֵי׃ כל כָּל פְּתַח וַלְדָא לְכָל בִּשְׂרָא 14 15
בִּבְעִירָא דְּיַקְרְבוּן מִינֵיהּ קֳדָם יְיָ כְּדִינָא דֶאֱנָשָׁא כֵּן דִּינָא בִּבְעִירָא לְמֶהֱוֵי
דִּילָךְ בְּרַם מִפְרַק תִּפְרוּק יַת בּוּכְרָא דֶאֱנָשָׁא בְּחַמְשָׁא סִלְעִין וְיַת בּוּכְרָא
דִּבְעִירָא מְסָאָבָא תִּפְרוּק בְּאִמְּרַיָא׃ ופדויו וּפֻרְקוּנֵיהּ דְּבַר נַשׁ מִבַּר יַרְחָא 16
תִּפְרוּק בְּסְכוּם עִילוּיָיךְ כְּסַף חֲמֵשׁ סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵּית קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מָעִין הוּא׃
אַךְ בְּרַם בּוּכְרָא דְתוֹרֵי אוֹ בוּכְרָא דְאִימְרֵי אוֹ בוּכְרָא דְעִזֵּי לָא תִפְרוּק 17
מְטוּל דְּקוּדְשָׁא הִינוּן יַת אַדְמַתְהוֹן תִּדְרוֹק עַל מַדְבְּחָא וְיַת תַּרְבֵּיהוֹן תַּסֵּיק
קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ ובשרם וּבִשְׂרְהוֹן יְהֵי לָךְ לְמֵיכַל הֵי 18
כְּחַדְיָא דְאַרְמוּתָא וְהֵי כְּשָׁקָא דְיַמִּינָא דִּילָךְ יְהֵי׃ כל כָּל אַפְרָשׁוּת קוּדְשַׁיָא 19
דִּי יַקְדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ יְהָבִית לָךְ וְלִבְנָךְ וְלִבְנָתָךְ עִמָּךְ לִקְיָים
עָלַם וְלָא יִתְבַּטִּיל הֵי כְּמִלְחָא דִּמְבַסֵּים בְּשַׂר קוּרְבָּנַיָא דְקַיָים עָלַם הוּא
קֳדָם יְיָ הֵיכְדֵין הוּא לָךְ וְלִבְנָךְ׃ ויאמר ה׳ וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן בְּאַרְעֲהוֹן 20
לָא תַקְבֵּל אַחְסָנָא כְּמִשְׁאַר שִׁבְטַיָא וְחוּלָקָא לָא יְהֵוֵי לָךְ בֵּינֵיהוֹן אֲנָא
חֻלָקָךְ וְאַחְסַנְתָּךְ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ולבני וְלִבְנוֹי דְּלֵוִי הָא יְהָבִית יַת כָּל 21
מַעַשְׂרָא בְּיִשְׂרָאֵל בְּאַחְסָנָא חוּלַף פּוּלְחָנְהוֹן דְּהִנוּן פָּלְחִין יַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא׃
ולא וְלָא יִקְרְבוּן תּוּב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁכַּן זִמְנָא לְקַבָּלָא חוֹבָא לִמְמָת׃ ועבד 22
וְיִפְלְחוּן לֵיוָאֵי הִינוּן יַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וְהִינוּן יְקַבְּלוּן יַת חוֹבֵיהוֹן אִין לָא 23
מִזְדַּהֲרִין בְּפוּלְחָנְהוֹן קְיָים עָלַם לְדָרֵיכוֹן וּבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יַחְסְנוּן אַחְסָנָא׃
כי את אֲרוּם יַת מַעַשְׂרָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּיַפְרְשׁוּן קֳדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא יְהָבִית 24
לְלֵיוָאֵי לְאַחְסָנָא בְּגִין כֵּן לְהוֹן אֲמָרִית דִּבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יַחְסְנוּן אַחְסָנָא׃

In ſancto ſanctorum comedetis ipſum: omnis maſculus comedet 10 ipſum; propter unctionem ſanctum erit tibi. Et hoc *eſt* quod di- 11 cavi tibi *de* ſeparatione munerum ipſorum, juxta omnem elevationem filiorum Iſrael; tibi dedi illa, & filiis tuis, & filiabus tuis tecum in ſtatutum ſeculi: quiſquis mundus fuerit in domo tua eo veſcatur. Omne *quoque* bonum olei 12 olivæ, & omne bonum vini uvæ, & frumenti: primitiæ eorum quas dabunt coram Domino, tibi eas dedi. Primitiæ omnium fructuum 13 arborum terræ ipſorum, quas offerent coram Domino, tuæ erunt: quicunque mundi erunt domi tuæ comedent ipſas. Omne anathema 14 in Iſrael tuum erit. Quicquid aperit vulvam omnis carnis, in be- 15 ſtia de qua offerunt coram Domino, ſicut judicium hominis ſic judicium beſtiæ ut ſit tuum: verùm redimendo redimes primogenitum hominis quinque ſiclis, & primogenitum beſtiæ immundæ redimes agnis. Cæte- 16 rum *de* redemptione hominis, à filio menſis redimes juxta ſummam æſtimationis tuæ argenteis quinque ſiclis, juxta ſiclos domus ſanctuarii: viginti obolos habet *ſiclus.* Verùm primogenitum boum, aut 17 primogenitum agnorum, aut primogenitum caprarum, non redimes, quia ſanctitas ſunt: itaque ſanguinem eorum ſpargas ſuper altare, & adipem eorum incendas in oblationem, quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino. Sed caro eorum erit tua ad comedendum: 18 ſicut pectuſculum elevationis & ſicut armus dexter, tua erit. Omnem 19 ſeparationem ſanctificationum, quam ſanctificabunt filii Iſrael coram Domino, dedi tibi, & filiis tuis, & filiabus tuis tecum, ſtatuto perpetuo quod non abolebitur: ſicut ſal, qui dulcem reddit carnem oblationum, quod ſtatutum perpetuum eſt coram Domino, ſic erit tibi & fi- 20 liis tuis. Et dixit Dominus Aharoni; In terra ipſorum non recipies poſſeſſionem ſicut reliquæ tribus, portio non erit tibi inter eos: ego portio tua & poſſeſſio tua in medio filiorum Iſrael. Et filiis Levi 21 ecce dedi omnem decimam in Iſrael in poſſeſſionem, pro miniſterio eorum quo ipſi obeunt miniſterium tabernaculi fœderis. Neque ac- 22 cedent ampliùs filii Iſrael ad tabernaculum fœderis, ad luendam pœnam mortis. Sed miniſtrabunt Levitæ ipſi miniſterium tabernaculi 23 fœderis, & luent peccata ſua, ſi non diligentes fuerint in miniſterio ſuo, ſtatuto perpetuo per generationes veſtras, ſed in medio filiorum Iſrael nullam poſſeſſionem habebunt: Quoniam decimas filiorum Iſrael, 24 quas ſeparabunt coram Domino in ſeparationem, dedi Levitis in poſſeſſionem: propterea illis dixi, quòd in medio filiorum Iſrael nullam ſint poſſeſſionem habituri.

Hieroſ. 12 *Omne bonum frumentorum, & omne bonum vini & olei, primitias eorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* در خاصي آن خاصها بخوري اويرا همه نرينه بخورد اويرا خاص باشد بتو * واين بتو جدا 10 11
كردي هديهاي ايشان بهمه عرضهاي پسراني يسرال بتو بدادم ايشانرا و بپسراني تو
وبدختراني تو اوازي تو برسمي جاويد همه پاك در خانهي تو بخورد اويرا * همه بهترين روغن وهمه 12
بهترين شيره ودانه اولي ايشان آنچه بدهند ب:: بتو بدادم ايشانرا * نخست برها همه آنچه در 13
زميني ايشان آنچه بياورند ب:: بتو باشد همه پاك در خانهي تو بخورد اويرا * همه حرم در يسرال 14
بتو باشد * همه كشايشي رحم بهمه گوشتمند آنچه نزديك آورند ب:: در آدم ودر چهارپا باشد بتو 15
خاصه خلاص كردن خلاص كني مر نخست زادي آن آدم و مر نخست زادي آن چهارپايي آن پليد
خلاص كني * وخلاصي او از قدري ماه خلاص كني در قياسي تو سيم پنج مثقالها در مثقالي آن 16
خاص بيست دانك او * خاصه نخست زادي گاو يا نخست زادهء بره يا نخست زادي بز نه خلاص كني 17
خاص ايشان مر خوني ايشان بپراكني ابر آن مذبح و مر پيهي ايشان بر آوري قربان بدوي
قبوليت ب:: * وگوشتي ايشان باشد بتو چون سينهي آن عرضه وچون ساقي آن راست بتو باشد. 18
* همه جدا كرد آن خاصها آنچه جدا كنند پسراني يسرال ب:: بدادم بتو و بپسراني تو 19
وبدختراني تو اوازي تو برسمي جاويد شرطي نمك جاويد او بپيشي ب:: بتو وبنسلي تو اوازي
تو * گفت ب:: باهرن در زميني ايشان نه احسنتا گيري وبخش نه باشد بتو در مياني ايشان من 20
بخشي تو واحسنتايي تو در مياني پسراني يسرال * وبپسراني لوي اينك بدادم همه دهيك در يسرال 21
باحسنتا بدلي كاري ايشان آنچه ايشان كار كنان مر كاري خيمهي وعده * ونه نزديك شوند نيز 22
پسراني يسرال بخيمهي وعده ببر داشتن خطا بمردن * وكار كند آن لوي او مر كار خيمهي 23
وعده و ايشان بر دارند گناهي ايشان رسمي جاويد بدرهاي شما ودر مياني پسراني يسرال نه
احسنتا گيرند احسنتا * كه مر دهيك پسراني يسرال آنچه جدا كنند ب:: جدا كرد بدادم 24
بلويان باحسنتا ابر همچنين گفتم در مياني پسراني يسرال نه احسنتا گيرند احسنتا.

In Sancto ſanctorum comedes eam, 10 *omnis maſculus comedet eam, ſancta erit tibi. Hoc quoque tuum* 11 *erit: ſeparatio munerum eorum in omnibus oblationibus filiorum Iſrael: tibi dedi ea & filiis tuis ac filiabus tuis tecum in ſtatutum æternum: omnis mundus in domo tua comedet eam. Omne optimum* 12 *olei, & omne optimum muſti & grani, primitias eorum quas dabunt Domino, tibi dedi ea. Primæ fru-* 13 *ges omnium quæ in terra eorum, quas afferent Domino, tibi erunt: omnis mundus in domo tua comedet eas. Omnis conſecratio in Iſ-* 14 *rael, tibi erit. Omnis apertio vul-* 15 *væ in omni carneo, quam offerent Domino, tam dè homine quàm de quadrupede, erit tibi: tantùm redimendo redimes primogenitum hominis: primogenitum quoque quadrupedis immundæ, redimes. Et red-* 16 *emptionem ejus ab ætate menſis redimes ſecundùm æſtimationem tuam, argento quinque ſiclorum in ſiclo ſanctuarii,* qui *viginti obolorum eſt. Tantùm, primogenitum* 17 *bovis, aut primogenitum agni, aut primogenitum capræ non redimes: ſanctificatio ſunt: ſanguinem eorum ſparges ſuper altare, & adipem eorum offeres* in *oblationem odoris acceptabilis* Domino. *Et ca-* 18 *ro eorum erit tibi, ſicut pectus admotionis, & ſicut crus dextrum, tibi erit. Omnē ſeparationē ſanctifi-* 19 *cationum quas ſeparârint filii Iſrael Domino, dedi tibi & filiis tuis ac filiabus tuis tecum in ſtatutum æternum: pactum ſalis æternum eſt coram Domino tibi & ſoboli tuæ tecum. Dixit*que *Domi-* 20 *nus ad Aharon; In terra eorum poſſeſſionem non accipies, nec portio erit tibi in medio eorum: ego portio tua & poſſeſſio tua in medio filiorum Iſrael. Filiis autem Le-* 21 *vi ecce dedi omnes decimas in Iſrael in poſſeſſionem propter opus eorum quod faciunt, opus* ſcil. *tentorii conventûs. Et non accedent* 22 *ampliùs filii Iſrael ad tentorium conventûs, ut portent peccatum ad moriendum. Sed faciet Levita* 23 *ipſe opus tentorii conventûs, & ipſi portabunt peccatum ſuum ſtatuto perpetuo per generationes veſtras: & in medio filiorum Iſrael non poſſidebunt poſſeſſionem. De-* 24 *cimas enim filiorum Iſrael quas ſeparant Domino ſeparationem, dedi Levitis in poſſeſſionem, quocirca dixi; In medio filiorum Iſrael non poſſidebunt poſſeſſionem.*

וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ ואל הלוים וּלְלֵיוָאֵי תְּמַלֵּיל וְתֵימַר לְהוֹן 25 26
אֲרוּם תִּסְבוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מַעַשְׂרָא דִּיהָבִית לְהוֹן בְּאַחְסַנְתְּהוֹן וְתַפְרְשׁוּן מִנֵּיהּ
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מַעַשְׂרָא מִגּוֹ מַעַשְׂרָא׃ ונחשב וְאִתְחַשַּׁב לְכוֹן אַפְרָשׁוּתְכוֹן 27
הֵי כְּעִיבּוּרָא מִן אִידְּרָא וְהֵי כַּחֲמָרָא דִּמְלֵיתָא מִן מַעֲצַרְתָּא׃ כן תרימו הֵיכְדֵין 28
תַּפְרְשׁוּן לְחוֹד אַתּוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מִכָּל מַעַשְׂרֵיכוֹן דְּתִסְבוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתִתְּנוּן מִנֵּיהּ אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא׃ מכל מִכָּל מַתְּנָתֵיכוֹן תַּפְרְשׁוּן יַת 29
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מִן כָּל שְׁפַר טוּבֵיהּ וּבֵיהּ׃ ואמרת וְתֵימַר לְהוֹן לְכַהֲנַיָא 30
בְּאַפְרָשׁוּתְכוֹן יַת שְׁפַר טוּבֵיהּ מִנֵּיהּ וּבֵיהּ וְיִתְחַשַּׁב לְלֵיוָאֵי הֵי כְּאַפְרָשׁוּת עִיבּוּרָא מִן
גּוֹא אִידְּרָא וְהֵי כְּאַפְרָשׁוּת חַמְרָא מִגּוֹ מַעֲצַרְתָּא׃ ואכלתם וְתֵיכְלוּן יָתֵיהּ אַתּוּן 31
כַּהֲנַיָא בְּכָל אֲתַר אַתּוּן וֶאֱנָשׁ בָּתֵּיכוֹן אֲרוּם אַגְרָא הוּא לְכוֹן חִלּוּפֵי פּוּלְחַנְכוֹן בְּמַשְׁכַּן
זִמְנָא׃ ולא וְלָא תְקַבְּלוּן עֲלוֹי חוֹבָא בְּזִמַן אַפְרָשׁוּתְכוֹן יַת שְׁפַר טוּבֵיהּ מִנֵּיהּ וּבֵיהּ 32
לְאוֹכָלֵי מִנֵּיהּ לִדְסָאִיב וְיַת קוּדְשַׁיָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תְפַסּוּן וְלָא תְמוּתוּן׃

Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Ad Levitas quo- 25 que loquaris, & dices eis ut accipiant à filiis Iſrael decimam, quam de- 26 di illis pro hæreditate ſua: tum ſeparabitis ex ea ſeparationem coram Domino, decimam è medio decimæ. Et reputabitur vobis ſeparatio 27 veſtra quaſi frumentum de area, & quaſi muſtum plenitudinis ex torculari. Sic ſeparabitis etiam vos ſeparationem coram Domino ex omni- 28 bus decimis veſtris, quas acceperitis à filiis Iſrael: & dabitis ex eo ſeparationem coram Domino Aharoni ſacerdoti. De omnibus muneri- 29 bus veſtris ſeparabitis ſeparationem coram Domino, de omni pulchro bonitatis ejus & in eo. Et dices ſacerdotibus; Cùm ſeparaveritis vos 30 pulchrum bonitatis ejus ex eo & in eo, tum reputabitur Levitis ſicut ſeparatio frumenti è medio areæ, & ſicut ſeparatio vini è medio torcularis. Comedetis ipſam vos ſacerdotes in omni loco, vos & homi- 31 nes domus veſtræ: quoniam merces veſtra eſt pro miniſterio veſtro in tabernaculo fœderis. Ut non recipiatis propter eam pœnam, tem- 32 pore quo ſeparabitis pulchrum bonitatis ejus ex eo & in eo, cibando ex eo illum qui immundus eſt: & ſanctificata filiorum Iſrael non prophanabitis, ne moriamini.

פ פ פ

SECT. XXXIX.

יט

וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר׃ ואת דָּא גְּזֵירַת אַחְוָיַית אוֹרַיְיתָא 1 2
דְּפַקֵּיד יְיָ לְמֵימַר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבוּן לָךְ מֵאַפְרָשׁוּת לִשְׁכַּתָא תּוֹרְתָא
סוּמַקְתָּא בְּרַת תַּרְתֵּין שְׁנִין דְּלֵית בַּהּ מוּמָא וְשׁוּמָא מִשְּׂעַר חוּרָן דְּלָא סְלִיק עֲלָהּ דְּכַר
וְלָא אִטְרְחָא בְּאוּבְצַן עִיבִידְתָּא וְאַפְסָרָא וְקִטְרָבָא וְלָא אִירְעָצָא בְּזַקְתָּא וְסוּל וְסִירְתָא
וְכָל דְּדָמֵי לְנִירָא׃ ונתתם וְתִתְּנוּן יָתַהּ לְאֶלְעָזָר סְגַן כַּהֲנַיָא וְיַהַנְפֵּק יָתַהּ לְחוּרָא 3
לְמַבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְיִסַּדַּר חֲזוֹר חֲזוֹר לָהּ סִידוּרֵי קִיסִין דִּתְאֵינַיָא וְכַהֲנָא אוֹחֲרָן יִכּוֹס
יָתַהּ קֳדָמוֹי בִּתְרֵין סִימָנַיָא כְּמִשְׁאַר בְּעִירָן וְיִבְדְּקִינָהּ בִּתְמַנֵּיסְרֵי טְרֵיפָן׃ ולקח וְיִסַּב 4
אֶלְעָזָר בִּכְהוּנֵּיהּ מִן אַדְמַהּ בְּאֶצְבַּע יַד יְמִינֵיהּ וְלָא יְקַבְּלִינֵיהּ בְּמָנָא וְיַדִּי לְסִידוּרָא
דְּקִיסֵי תְאֵינַיָא מִן לְגִין מִן צִיטְרָא דִּמְמַצַּע כָּל קְבֵיל אַפֵּי מַשְׁכַּן זִמְנָא מֵאַדְמַהּ
בִּטִיבּוּלָא חֲדָא שְׁבַע זִמְנִין׃ ושרף וְיִפְּקוּן מִגּוֹ סִדּוּרָא וְיוֹקֵד כַּהֵן אוֹחֲרָן יַת 5
תּוֹרְתָא כַּד חָמֵי אֶלְעָזָר יַת מוֹשְׁכַהּ וְיַת בִּישְׂרַהּ וְיַת אַדְמַהּ עַל רֵיעֲיַהּ יוֹקֵד׃
ולקח וְיִסַּב כַּהֵן אוֹחֲרָן בִּקְעֲתָא דְקִיסָא 6
דְּגוּלְמִישׁ וְאֵיזוֹבָא וּצְבַע דְּאִשְׁתָּנֵי בִּזְהוֹרִי
וְיִטְלוֹק לְגוֹ יְקִידְתָּא דְתוֹרְתָא וְיַסְגֵּי
דְּלֵיקְתָּא לְאַפּוּשֵׁי קִיטְמָא׃ וכבס וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹי כַּהֲנָא דִּנְכַס יַת תּוֹרְתָא וְיַסְחֵי 7
בִּישְׂרֵיהּ בְּאַרְבְּעִין סָווִין דְּמוֹי וּמִן בָּתַר כְּדֵין יֵיעוֹל לְמַשְׁרִיתָא וִיהֵי מְסָאַב כַּהֲנָא
הַהוּא קֳדָם טִיבּוּלֵיהּ עַד רַמְשָׁא׃

ירושלמי 6 וְיִטְלַק לְגוֹ קְטַם יְקִידַת
תּוֹרְתָא׃

CAP. XIX.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe & Aharon, dicendo: Hoc de- 1 2 cretum indicationis legis, quam præcepit Dominus dicendo; Loquere cum filiis Iſrael, ut accipiant tibi de ſeparatione cubiculi vaccam rufam natam duos annos, in qua non ſit labes aut macula de pilo albo, ſuper quam non ſaliit mas, neque ſubiit moleſtiam operis, aut capiſtri lorive, neque exagitata fuit ſtimulo, aut aculeo, aut ſpina, nec quidquam ſimile jugo *paſſa eſt.* Et dabitis ipſam Eleazari præfecto ſacerdotum, qui 3 educat eam ſolam extra caſtra, & ordinabit in circuitu ejus ordines lignorum ficuum, & ſacerdos alius mactabit eam coram ipſo duobus ſignis, ut reliquæ beſtiæ *mactantur,* & explorabit eam per octodecim *ſpecies* diſcerptorum. Et accipiet Eleazar in habitu ſacerdotali ſuo de 4 ſanguine ejus digito manus dextræ ſuæ, neque recipiet ipſum in vas, & aſperget ordinem lignorum ficuum, è lagena *etiam* à latere mediano *aſperget* ante faciem tabernaculi fœderis de ſanguine ejus unica immerſione ſeptem vicibus. Et exibunt è medio ordinis, & ſuccendet 5 ſacerdos alius vaccam vidente Eleazaro: pellem ejus, & carnem ejus, & ſanguinem ejus, cum excremento ejus comburet. Et accipiet ſa- 6 cerdos alius fruſtum ligni cedri, & hyſſopum, & colorem qui mutatus eſt in coccum, & projiciet in medium incendii vaccæ, & multiplicabit incendium ut creſcant cineres. Et lavabit veſtimenta ſua 7 ſacerdos qui mactavit vaccam, lavabitque carnem ſuam in quadraginta ſatis aquæ, & poſtea ingredietur in caſtra: pollutus autem erit ſacerdos ille ante lotionem ſuam uſque ad veſperam.

Hieroſ. 6. *Et projiciet in medium cineris incendii vaccæ.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* سخن گفت ب:: بمشه بگفتن * وبآن لويان سخن گوي وبگويي بايشان كه بستانيد از نزدي 25 26
پسراني يسرال مر آن دهيك آنچه بدادم بشما از نزدي ايشان در احسنتايي شما جدا كنيد ازو
جدا كردي ب:: دهيك از آن دهيك * وحسيب شود بشما جدا كردي شما چون دانه از آن خرمن 27
وچون شيره از آن چرخ * همچنين جدا كنيد نيز شما جدا كرد ب:: از همه دهيكهاي شما 28
آنچه بستانيد از نزدي پسراني يسرال وبدهيد ازو مر جدا كردي ب:: باهرن آن كهن * از همه 29
هديهاي شما جدا كنيد مر همه جدا كردي ب:: از همه بهتريني او مر خاصي او ازو *
* وبگويي بايشان در جدا كردني شما مر بهتريني او ازو وحسيب شود بلويان چون دخلي خرمن 30
وچون دخلي چرخ * وبخوريد اويرا در همه جا شما واهلي خانهي شما [كه مزد او بشما] 31
بدلي كاركردي شما در خيمهي وعده * ونه بر داريد ابر او خطا در جدا كردني شما مر بهتريني 32
او ازو ومر خاصهاي پسراني يسرال نه سست كنيد ونه ميريد *

* فصل نوزدهم *

* سخن گفت ب:: بمشه وباهرن بگفتن * اين رسمي آن شريعت آنچه فرمود ب:: بگفتن سخن گوي 1 2
بپسراني يسرال بستانند بتو گاو سرخ تمام آنچه نيست در وعيب آنچه نه بر آمد ابر او يوغ *
* بدهيد آنرا بالعزر آن كهن وبيرون آورد آنرا بار بيرون بلشكرگاه وبكشد آنرا بپيشي او * 3
* وبستاند العزر آن كهن از خوني آن در انگشتي او وبچكاند بمقابلي پيشي خيمهي وعده از 4
خوني آن هفت بارها * وبسوزاند مر آن گاورا بچشم ديدي او مر پوستي آن ومر گوشتي آن ومر 5
خوني آن ابر غوشاد آن بسوزاند * وبستاند آن كهن چوبي سرو ودرمنه وقرمز رنگ وبيندازد 6
بمياني سوختني آن گاو * وبشويد جامهاي او آن كهن وبشويد تني او در آب وبعد بيايد 7
بآن لشكرگاه و پليد باشد آن كهن تا ايوار.

Locutuſq; eſt Dominus ad Moſcheh, 25 *dicendo; Et ad Levitas loquêris,* 26 *ac dices eis; Quum acceperitis à filiis Iſrael decimas quas dedi vobis ab illis in poſſeſſionem veſtram, ſeparabitis ex eis ſeparationem Domino, decimas è decimis. Et reputabitur* 27 *vobis ſeparatio veſtra ſicut granum de area, & ſicut muſtum de torculari. Sic ſeparabitis etiam vos* 28 *ſeparationem Domino ex omnibus decimis veſtris quas acceperitis à filiis Iſrael, & dabitis ex illis ſeparationem Domini Aharon ſacerdoti. Ex omnibus donariis* 29 *veſtris ſeparabitis omnem ſeparationem Domino, ex omni optimo ejus, ſanctificationem ejus ex eo. Dices præterea illis; Quum ſe-* 30 *parabitis optimum ejus ex eo, reputabitur Levitis ſicut proventus areæ, & ſicut proventus torcularis. Et* 31 *comedetis illud in omni loco veſtro vos & familia veſtra: quia merces eſt vobis propter opus veſtrum in tentorio conventûs. Et non portabi-* 32 *tis ob id peccatum quum ſeparaveritis optimum ejus ex eo: & ſanctificationes filiorum Iſrael non prophanabitis, & non moriemini.*

CAP. XIX.

LOquutuſque eſt Dominus ad 1 *Moſcheh & Aharon, dicendo, Hoc* 2 *eſt ſtatutum legis quod præcepit Dominus, dicendo; Alloquere filios Iſrael, ut afferant ad te vaccam rufam perfectam, in qua non ſit vitium, ſuper quam non aſcenderit jugum. Et dabitis eam Eleazar ſa-* 3 *cerdoti, qui educet eam extra caſtra, & mactabit eam* aliquis *coram eo. Capietque Eleazar ſacerdos de* 4 *ſanguine ejus digito ſuo, & ſtillabit è regione faciei tentorii conventûs de ſanguine ejus ſeptem vicibus.* Poſtea *comburet* ille *vaccam in* 5 *conſpectu oculorum ejus: pellem ejus, & carnem ejus, & ſanguinem ejus cum fimo ejus comburet. Tunc acci-* 6 *piet ſacerdos lignum cupreſſinum, & thymbram, & coccineum, projicietque in medium combuſtionis vaccæ. Et lavabit veſtes ſuas ſacerdos, la-* 7 *vabitque corpus ſuum in aqua, & poſteà veniet in caſtra, pollutuſque erit ſacerdos uſque ad veſperam.*

8 והשורף וכהנא דמתעסק ביקידתא יצבע לבושוי בארבעין סאוין דמוי ויסחי בישריה
בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב קדם טבוליה עד רמשא : ואסף ויכנוש גבר כהין דכי 9
ית קטמא דתורתא בקלל דפחר מקף מגופת שייע ויפלג ית קטמא לתלת חולקין
חדא יהיב בחיל וחדא בטוור משחא וחדא מפלג לכל מטרת ליואי ותהי לכנישתא
דבני ישראל למוי אדיותא ברם שיבוק חובת עגלא היא : וכבס ויצבע כהנא 10
דכניש ית קטמא דתורתא ית לבושוי ויהי מסאב קדם טבוליה עד רמשא ותהי
לדכותא לבני ישראל ולגיוריא דיתגיירון ביניהון לקיים עלם : הנוגע דיקרב 11
בשכיבא לכל בר נשא ואפילו לוולדא בר ירחין לנושמיה ובדמיה יהי מסאב שובעא
יומין : הוא הוא ידי עלוי מי קטמא ההוא ביומא תליתאה וביומא שביעאה 12
ידכי ואין לא ידי עלוי ביומא תליתאה יעכב עלוי וביומא שביעאה לא ידכי :
כל כל דיקרב בשכיבא ובוולדא בר תשעא ירחין בנושמיה ובדמיה דימות ולא 13
ידי עלוי ית משכנא דיי סאיב וישתיצי בר נשא ההוא מישראל ארום מוי
אדיותא לא אזדריקו עלוי מסאב הוא תוב סובתיה ביה עד דידי ויהדר וידי
ויטבול ברמשא שביעאה : זאת דא אחויית אוריתא גבר ארום ימות 14
תחות גננא דפרים כל מאן דעליל למשכנא אורח תרעא ולא מן צדדיה
כד פתח תרעיה מכל דבמשכנא ואפילו קרקעיתיה ואבנוי וקיסוי ומנוי יהי מסאב
שובעא יומין : וכל כלי וכל מאן דפחר 15
פתיח דלית מגופתא מחברא ביה מקף
על פומיה דיפריש ביניה ובין סובתא
מסאב הוא בגנינא באוירא דסובתא דמפומיה ומגויה ולא מגביה : וכל
וכל מאן דמקרב על אנפי ברא ולא במיתא דבכריסא דאמיה בקטיל 16
סייפא או בסייפא דקטל ביה או בשכיבא שלימא ואפילו בגרמיה
בשערתא או בגרמא דאינשא חייא דפרש מיניה או בקבורתא וגוללא
ודופקא יהי מסאב שובעא יומין : ולקחו ויסבון לדמסאב מן עפר יקידת 17
חטאתא ויתן עלוי מי מבוע לגו מאן דפחר : ולקח ויסב אזובא 18
תלתא קילחין באיסרא חדא ויטמוש במיא האינון בעידן קבול סובתא
גבר כהין דכי וידי על משכנא ועל כל מניא ועל בני נש דהוו תמן ועל
דמקרב בגרמא דחיא דפרש מניה ונפל או בקטול חרבא או בשכיבא
במותנא או בבית קבורתא וגוללא ודופקא : והזה וידי כהנא דכיא על 19
גברא מסאבא ביומא תליתאה וביומא שביעאה וידכיניה ביומא שביעאה ויצבע
לבושוי ויסחי במיא וידכי ברמשא :

ירושלמי 15 וכל מן דהסף פתיח די
לית פוריתא משעא עלוי מסאב היא :

Sed & ſacerdos qui occupatus fuit in combuſtione lavabit veſtimenta 8
ſua in quadraginta ſatis aquæ, & lavabit carnem ſuam in quadraginta
ſatis aquæ: & erit immundus ante ablutionem ſuam uſque ad veſperam.
Et colliget vir ſacerdos mundus cinerem vaccæ in vaſe figulino 9
circundato operculo luteo, & dividet cinerem in tres partes; quarum
unam ponet in intermurali, alteram in monte olivarum, tertiam partem pro
omni cuſtodia Levitarum: eritque congregationis filiorum Iſrael in aquas
aſperſionis, remiſſio peccati vituli eſt. Et lavabit ſacerdos qui con- 10
gregavit cinerem vaccæ veſtimenta ſua, & erit pollutus ante ablutionem
ſuam uſque ad veſperam: & erit in munditiem filiis Iſrael, &
peregrinis qui peregrinabuntur inter eos, in ſtatutum perpetuum.
Qui tetigerit mortuum quemcunque virum, etiam puerum menſes ali- 11
quot natum, aut corpus ejus, aut ſanguinem ejus, erit pollutus ſeptem
diebus. Is aſperget ſe aquis cineris iſtius die tertio, & die ſe- 12
ptimo mundus erit: quod ſi non aſperſerit ſe in die tertio, manebit
ſuper eum pollutio, & die ſeptimo non erit mundus. Quicunque tetigerit 13
mortuum, etiam puerum natum novem menſes, ſive corpus ejus, ſive
ſanguinem ejus qui mortuus fuerit, neque aſperſerit ſe, tabernaculum
Domini polluit, & excidetur vir ille ex Iſrael: quoniam aquæ aſperſionis
non ſunt ſparſæ ſuper eum, pollutus eſt, adhuc pollutio ejus in
eo eſt, donec aſperſerit ſe; itaque rurſus aſperget ſe, & lavabit in
veſpera ſeptima. Hæc eſt indicatio legis viri, quando mortuus fue- 14
rit ſub tabernaculo expanſo: quiſquis ingreſſus fuerit tabernaculum
viâ portæ, non autem ex latere ejus quando aperuerit portam ejus,
& quicquid eſt in tabernaculo, etiam pavimentum ejus, & lapides ejus,
& ligna ejus, & vaſa ejus, pollutum erit ſeptem diebus. Et omne 15
vas figulinum apertum, cui non eſt
operculum conjunctum ipſi per circuitum
labii ejus, quod ſeparet inter
ipſum & pollutionem, pollutum
erit in tabernaculo aëre pollutionis,
qui *pertigerit* per os ejus, & ab interiori ejus, non autem ab exteriore
ejus. Et quicunque tetigerit in ſuperficie agri (non mortuum qui 16
eſt in utero matris ſuæ) interfectum gladio, aut gladium quo eſt interfectus,
aut mortuum ſimpliciter, vel etiam os ejus, capillum aut os viri vivi
quod ab eo ſeparatum eſt, aut ſepulchrum, aut operculum, aut latus ſepulchri,
erit pollutus ſeptem diebus. Et tollant pro eo qui eſt immundus 17
de cinere combuſtionis hoſtiæ pro peccato, & ponant pro eo aquas fontis
in medium vaſis figulini. Et accipiet hyſſopi tres faſciculos ſimul liga- 18
tos, quos immerget in illis aquis tempore receptionis pollutionis vir ſacerdos
mundus, & aſperget tabernaculum, & omnia vaſa & homines qui ibi
fuerint, aut ſuper eum qui tetigerit os vivi quod ſeparatum eſt ab eo &
cecidit, aut interfectum gladio, aut mortuum peſte, aut ſepulchrũ, aut operculum,
aut latus ſepulchri. Spargátque ſacerdos mundus ſuper virum 19
immundum die tertio & die ſeptimo: & mundabit eum die ſeptimo; &
lavabit veſtimenta ſua, & abluet ſe aquis, & mundus erit veſperi.

Hier. 15 *Et omne vas figulinum apertum, cui non eſt operculum ex luto ſuper ipſo, pollutum erit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 * وآن سوزانا آنرا بشويد جامهاي او در آب وبشويد تني او در آب وپليد باشد تا ايوار •
9 * وگرد كند مردي پاك مر خاكستري آن گاو ورها كند بار بيرون بلشكرگاه در جاي
10 پاك وباشد بجماعتي پسراني يسرال بنگاهداشت بآبي چكاندن خطات آن * وبشويد آن گرد كنا
مر خاكستري آن گاو مر جامهاي او وپليد باشد تا آن ايوار وباشد بپسراني يسرال وبغريب
11 آن غريبي كنا در مياني ايشان برسمي جاويد * آن رسا در مرده بهمه جاني آدم وپليد باشد
12 هفت روزها * او چكيده شود درو در روزي آن سيمي ودر روزي آن هفتمي پاك شود واگر نه
13 چكيده شود در روزي آن سيمي ودر روزي هفتمي نه پاك باشد * همه آن رسا در مرده در
جاني آن آدم آنچه بميرد ونه چكيده شود مر مسكن :: پليد كرد بريده شود آن جاني آن آن
14 از يسرال كه آبي چكاندن نه پراكنده شد ابر او پليد باشد نيز پليدي او درو * اين
آن شريعت آدمي كه بميرد در خيمه همه آن آيا بآن خيمه وهمه آنچه در خيمه پليد باشد
15 16 هفت روزها * وهمه پيرايهي كشاده آنچه نيست سربند رشتهي ابر او پليد است او * وهمه
آنچه برسد ابر روي آن دشت در كشتهي شمشير يا در مرده يا در استخوان آدم يا در گور
17 پليد باشد هفت روزها * وبستانند بپليد از خاكي سوختهي آن خطات وبدهند ابر او
18 آبي روان بپيرايه * وبستانند درمنه ودر زند در آب مردي پاك وبچكاند ابر آن خيمه وابر
همه آن پيرايها وابر آن جانها آنچه بودند آنجا وابر آن رسا در استخوان يا در كشته
19 يا در مرده يا در گور * وبچكاند آن پاك ابر آن پليد در روزي آن سيمي ودر روزي
آن هفتمي وپاك كند اويرا در روزي آن هفتمي وبشويد جامهاي او وبشويد در آب
وپاك شود در ايوار *

Qui etiam combuſſerit eam, lavabit veſtes ſuas in aqua, lavabit & corpus ſuum in aqua, & pollutus erit uſque ad veſperam. 8 *Colliget autem vir mundus cinerem vaccæ, & relinquet extra caſtra in loco mundo: eritque congregationi filiorum Iſrael in cuſtodiâ in aquâ aſperſionis: peccatum eſt.* 9 *Et lavabit collector cineris vaccæ veſtes ſuas, pollutúſque erit uſque ad veſperam: & erit filiis Iſrael, & peregrino peregrinanti in medio eorum, in ſtatutum perpetuum.* 10 *Accedens ad mortuum, ad omnem animam hominis, pollutus quidem erit ſeptem diebus.* 11 *Ipſe aſpergetur eâ in die tertio, & in die ſeptimo purificabitur: at ſi aſperſus non fuerit die tertio, die quidem ſeptimo purus non erit.* 12 *Omnis accedens ad mortuum, ad animam hominis qui mortuus fuerit, & aſperſus non fuerit, tabernaculum Domini polluit: exſcindetur anima illa ex Iſrael, quia aqua aſperſionis non fuit ſparſa ſuper eum: pollutus erit, adhuc pollutio ejus eſt in ipſo.* 13 *Hæc quoque eſt lex hominis qui mortuus fuerit in tentorio, Omnis veniens in tentorium, & omne quod eſt in tentorio pollutum erit ſeptem diebus.* 14 *Omne item vas apertum, ſuper quo non fuerit operculum filaccum, pollutum eſt ipſum.* 15 *Omnis præterea qui acceſſerit ſuper faciem agri ad occiſum gladio, aut ad mortuum, aut ad os hominis, aut ad ſepulchrum, pollutus erit ſeptem diebus.* 16 *Accipiéntque pro polluto de pulvere combuſtionis peccati, & dabunt ſuper eum aquas meantes in vaſe.* 17 *Capiet etiam thymbrã, et intinget in aquam vir mundus, ſtillabitque ſuper tentorium, & ſuper omnia vaſa, & ſuper animas quæ fuerint ibi, & ſuper accedentem ad os, vel ad occiſum, vel ad mortuum, vel ad ſepulchrum.* 18 *Stillabit inquam mundus ſuper pollutum in die tertio & in die ſeptimo, & purificabit eum die ſeptimo: poſteà lavabit veſtimenta ſua, lavabitque ſe in aqua, & mundus erit in veſpera.* 19

ואיש וגבר דיסתאב ולא ידי עלוי וישתיצי בר נשא ההוא מגו קהלא ארום 20
ית מקדשא דיי סאיב מי אדיותא לא אזדריקו עלוי מסאב דהוא : והיתה
ותהי לכון לקיים עלם ולחוד כהנא דמדי מי אדיותא יצבע לבושוי ודיקרב 21
במי אדיותא יהי מסאב עד רמשא : וכל וכל מרעם דיקרב ביה מסאבא 22
ולא בהיסיטא יהי מסאב ובר נש דכי דיקרב ביה יהי מסאב עד רמשא :

כ

ויבאו ואתו בני ישראל כל כנשתא למדברא דצין בעשרא יומין לירחא 1
דניסן ומיתת תמן מרים ואתקברת תמן : ולא ולפום דבזכותא דמרים 2
אתיהיבת בירא כד שכיבת אתגניזת בירא ולא הוו מוי לכנישתא ואתכנישו
על משה ועל אהרן : וירב ונצא עמא על משה ואמר למימר הלואי 3
דמיתנא כד מיתו אחנא קדם יי : ולמה ולמא אתיתון ית קהלא דיי 4
למדברא הדין לממת תמן אנחנא ובעירנא : ולמה ולמא אסקתונא 5
ממצרים לאייתאה יתן לאתרא בישא הדין לא אתר כשר לבית דרע ואוף
לא למנצב תינין וגופנין ורומנין ומוי לית למשתי : ויבא ועאל משה ואהרן 6
מן קדם תורעמות קהלא לתרע משכן זמנא ואתרכינו על אפיהון ואתגלי
איקר שכינתא דיי להון : וידבר ומליל יי עם משה למימר : קח סב ית 7 8
חטר ניסיא וכנוש ית כנישתא אנת ואהרן אחוך ותומון תריכון ית כיפא
בשמא רבא ומפרשא כד הינון חמיין ויתן מוהי ואין יסרב לאפוקי מחי אנת
לחודך ביה בחוטרא דבידך ותהנפק להון מיא מן כיפא ותשקי ית כנישתא
וית בעיריהון : ויקח ונסיב משה ית חטר ניסיא מן קדם יי היכמא דפקדיה : 9
ויקהילו וכנישו משה ואהרן ית קהלא לקדם כיפא ואמר להון משה שמעו 10
כדון סורבניא המן כיפא הדין אפשר לן להנפקא לכון מיא : וירם וזקף 11
משה ית ידיה ומחא ית כיפא בחטריה
תרתין זמנין בזמנא קמאה אטיפת אדמא
ובזמנא תניינא נפקו מיין סגיאין ואשתיאת כנשתא ובעיריהון : ויאמר ואמר יי 12
למשה ולאהרן בשבועתא חולף דלא הימנתון במימרי לקדשותי למחמיהון בבני
ישראל בגין כן לא תהנעלון ית קהלא הדין לארעא די אתן להון :

ירושלמי 11 וארעם משה :

Sed vir qui immundus fuerit neque fuerit aſperſus, excidatur homo 20
ille de medio congregationis: quoniam ſanctuarium Domini polluit,
aquæ aſperſionis non ſunt aſperſæ ſuper ipſum, immundus eſt. Et 21
erit vobis in ſtatutum ſeculi: & ſacerdos etiam qui aſperſerit aquam
aſperſionis lavabit veſtes ſuas, & qui tetigerit aquas aſperſionis erit
immundus uſque ad veſperam. Et quodcunque tetigerit immundus, 22
etſi non portaverit, erit immundum: & homo mundus qui tetigerit
ipſum, erit immundus uſque ad veſperam.

CAP. XX.

Venerunt autem filii Iſrael univerſá*que* congregatio in deſertum 1
Tſin, decima die menſis Niſan: & mortua eſt ibi Mirjam ibique
ſepulta eſt. Et propterea quod merito ipſius Mirjam datus erat pu- 2
teus, quando mortua eſt reconditus eſt puteus, neque erant aquæ
congregationi: congregatique ſunt contra Moſem & contra Aharonem.
Et contendit populus adverſus Moſem, & dixit dicendo; 3
Utinam mortui eſſemus quando mortui ſunt fratres noſtri coram Domino.
Et quare venire feciſtis cœtum Domini in deſertum hoc, ut 4
moriamur ibi nos & jumenta noſtra? Et quare aſcendere feciſtis 5
nos ex Ægypto, ut adduceretis nos in locum malum hunc, locum
qui non eſt aptus ad ſeminandum, & etiam ad plantandum ficus,
aut vineas, aut malogranata; & aqua non eſt ad bibendum? Ve- 6
nit itaque Moſes & Aharon à facie murmurationis congregationis ad
portam tabernaculi fœderis, & inclinati ſunt ſuper facies ſuas: &
revelata eſt gloria divinæ præſentiæ Domini illis. Et loquutus eſt 7
Dominus cum Moſe, dicendo: Accipe virgam miraculorum, & 8
congrega cœtum tu & Aharon frater tuus, & adjurabitis ambo vos petram
in nomine magno & explicato ipſis videntibus, & dabit aquas ſuas:
quòd ſi renuerit producere, percuties tu ſolus ipſam virgâ quæ eſt in
manu tua, & educes illis aquas ex petra, ut potum des cœtui &
jumentis illorum. Et accepit Moſes virgam miraculorum à facie Do- 9
mini ſicut præceperat illi. Et congregaverunt Moſes & Aharon con- 10
gregationem ante petram: & dixit illis Moſes; Audite nunc rebelles,
an ex petra hac poſſibile eſt nobis educere vobis aquas? Et 11
elevavit Moſes manum ſuam, &
percuſſit petram virga ſua bis: prima
vice ſtillavit ſanguinem, ſecunda
autem exierunt aquæ plurimæ, bibitque *univerſa* congregatio unà
cum beſtiis eorum. Et dixit Dominus Moſi & Aharoni cum jurejuran- 12
do; Propterea quod non crediſtis verbo meo, ut ſanctificaretis me
in conſpectu filiorum Iſrael, ideo non introducetis congregationem
hanc in terram quam dabo illis.

Hieroſ. 11 *Et elevavit Moſes.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

20 * ومردي آنچه پليد باشد ونه پاك شود نيست شود آن جاني آن آن از مياني آن جماعت كه
21 مر خاصي :: پليد كرد آبي چكاندن نه پراكنده شد ابر او پليد است او * وباشد بايشان
برسمي جاويد وچكاناي آبي آن چكاندن بشويد جامهاي او وآن رسا در آبي آن چكاندن پليد
22 باشد تا آن ايوار * وهمه آنچه برسد درو آن پليد پليد باشد وآن جاني آن رسا پليد باشد
1 تا ايوار * • فصل بيستم • * بيامدند پسراني يسرال همه آن جماعت
بياباني صين در ماهي آن اوّل بنشست آن قوم در قدش بمرد آنجا مريم قبرا شد آنجا •
2 3 * ونه بود آب بجماعت جمع شدند ابر مشه وابر اهرن * خصومت كرد آن قوم اوازي
4 مشه گفتند بگفتن كاشكي بمرديم در مردني برادراني ايما بپيشي :: * وچرا آورديد مر
5 جماعتي :: بآن بياباني آن اين بمردن آنجا ايما وچهارپاياني ايما * وچرا بر آوردي ايمارا از مصر
بآوردن ايمارا بآن جاي آن بدي آن اين نه جاي زرع وانجير وتاك وانار وآب نيست
6 بآهنجيدن * بيامد مشه واهرن از پيشي آن جماعت بدرگاهي خيمهي وعده بيفتادند ابر
7 8 روي ايشان ديدار شد عزيزي :: بايشان * سخن گفت :: بمشه بگفتن * بستان مر آن عصا
وجمع كن مر آن جماعت تو واهرن برادري تو وسخن گوييد بآن كمر بچشم ديدي ايشان
وبدهد آبي او وبيرون آوري بايشان آب از آن كمر وآب دهي مر آن جماعت ومر چهارپاياني
9 10 ايشان * بستاند مشه مر آن عصا از پيشي :: چون آنچه بفرمود اويرا * جمع كردند مشه واهرن
مر آن جماعت بپيشي آن كمر گفت بايشان بشنويد اكنون آن عاصيان ها از آن كمري آن اين
11 بيرون آوريم بشما آب * بلند كرد مشه مر دستي او وبزد مر آن كمر در عصاي او دو بارها بيرون
12 آمدند آبي بسياران بياهنجيد آن جماعت وچهارپايي ايشان * گفت :: بمشه وباهرن جراي كه
نه استوار بوديد در من بخاص كردني من بچشم ديدي پسراني يسرال بهمچنين نه آوريد
مر آن جماعتي آن اين بآن زمين آنچه بدادم بايشان *

Vir autem qui pollutus fuerit, & non fuerit purificatus, annihilabitur anima illa de medio congregationis; quia ſanctuarium Domini polluit: aqua aſperſionis non eſt ſparſa ſuper eum, pollutus eſt ipſe. 20 *Et erit eis in ſtatutum perpetuum: & aſpergens aquam aſperſionis, lavabit veſtimenta ſua: & accedens ad aquam aſperſionis, pollutus erit uſque ad veſperam.* 21 *Et omne cui acceſſerit pollutus, pollutum erit: & anima accedens ad eum, polluta erit uſq; ad veſperam.* 22

CAP. XX.

Veneruntque filii Iſrael, univerſa congregatio in deſertum Sin, menſe primo, ſeditque populus in Cadeſh: ubi mortua eſt Mirjam, & ſepulta fuit ibi. 1 *Quumq; non eſſet aqua congregationi, convenerunt adverſùs Meſheh & Aharon.* 2 *Et jurgium fecit populus cum Meſheh, locutique ſunt, dicendo; Utinã mortui fuiſſemus quando mortui ſunt fratres noſtri coram Domino.* 3 *Et quare tuliſtis congregationem Domini in deſertum iſtud ad moriendũ ibi, nos et quadrupedes noſtras?* 4 *Et quare eduxiſti nos ex Ægypto, ad adducendũ nos ad locum malum iſtum, non locũ ſementis, & ficûs, & vitis, & malogranati, nec eſt aqua ad bibendum?* 5 *Vênit itaque Meſheh & Aharon à præſentiâ congregationis ad oſtium tentorii conventûs, cecideruntque ſuper facies ſuas, & apparuit gloria Domini eis.* 6 *Locutuſque eſt Dominus ad Meſheh, dicendo;* 7 *Accipe virgam, & congrega cœtum tu & Aharon frater tuus, & loquimini ad fornicem rupis in conſpectu oculorum eorum, & dabit aquam ſuam, educéſque illis aquam è fornice, & aquam dabis cœtui & quadrupedibus eorum.* 8 *Accepit igitur Meſheh virgam à præſentiâ Domini, quemadmodum præceperat ei.* 9 *Congregârúntque Meſheh & Aharon congregationem coram fornice, dixitque illis; Audite nunc rebelles, numquid de fornice hoc educemus vobis aquã?* 10 *Et elevavit Meſheh manum ſuam, percuſſitque fornicem rupis virgâ ſuâ duabus vicibus, & egreſſis aquis multis, bibit congregatio & quadrupedes eorum.* 11 *Et dixit Dominus ad Meſheh & Aharon; Propterea quòd haud firmi fuiſtis mecum, ad ſanctificandũ me in conſpectu oculorũ filiorum Iſrael, ideò non introducetis congregationem iſtam in terram quam dedi illis.* 12

המה הינון מי מצותא דנצו בני ישראל קדם יי על עיסק בירא דאיתגניזת 13
ואתקדש בהון במשה ואהרן כד איתיהיבת להום : וישלח ושדר משה אזגדין 14
מרקם לות מלכא דאדום למימר כדנן אמר אחוך ישראל אנת ידעת ית כל
אניקי דאשכחתנא : וירדו ונחתו אבהתן למצרים ויתיבנא במצרים יומין סגיאין 15
ואבאישו לנא מצראי ולאבהתנא : ונצעק וצלינא קדם יי וקביל צלותנא ושדר 16
חד ממלאכי שירותא והנפקנא ממצרים והא אנחנא ברקם קרתא דמתבניא
בסטר תחומך : נעברה נעיבר כדון 17
בארעך לא נשרגנא בתולן ולא נאנוס
אריסן ולא נבעול נשי גוברין באורח
מלכא דבשמיא ניזיל ולא נסטי לימינא
ולשמאלא להנזקא בשבילי רשותא עד
דנעיבר תחומך : ויאמר ואמר ליה 18
אדומאה לא תעיבר בתחומי דלמא בשליפי חרב אפוק לקדמותך : ויאמרו
ואמרו ליה בני ישראל באסטרטיא דמלכא נזיל אין מייך נשתי אנא ובעיריי 19
ואיתן דמי טימהון לחוד לית פתגם דביש בלחודי אעיבר : ויאמר ואמר לא 20
תעיבר ונפק אדומאה לקדמותיה בחיל רב ובידא תקיפתא : וימאן וסרב 21
אדומאה למשבוק ית ישראל למעיבר
בתחומיה וסטא ישראל מלוותיה דהוו
מיפקדין מן קדם מימרא דשמיא דלא
למסדרא עמהון סדרי קרבא מטול
דעד כדון לא מטא זמנא למתיהבא נקמתא באדום בידיהון : ויסעו ונטלו 22
מרקם ואתו בני ישראל כל כנשתא לטוורוס אומנוס : ויאמר ואמר יי למשה 23
בטוורוס אומנוס על תחום ארעא דאדום למימר : יאסף יתכניש אהרן לעמיה 24
ארום לא ייעול לארעא דיהבית לבני ישראל מטול דסרבתון על מימרי במי
מצותא : קח דבר ית אהרן וית אלעזר בריה ואסיק יתהון לטוורוס אומנוס : 25
והפשט ואשלח ית אהרן ית לבושוי 26
יקר כהונתא והלבישינון ית אלעזר
בריה ואהרן יתכניש וימות תמן : ויעש ועבד משה היכמא דפקיד יי יתיה 27
וסליקו לטוורוס אומנוס כד חמן כל כנשתא : ויפשט ואשלח משה ית אהרן 28
ית לבושוי איקר כהונתא ואלביש ית אלעזר בריה ומית אהרן תמן בריש טוורא
ונחת משה ואלעזר מן טוורא :

ירושלמי 17 נעבר כען בארעך לא
ניגוס אניסן ולא נשרגנה בתולן ולא
נבעי נשי גוברין באסטרטא דמלכא
נזיל לא נסטי לא לימין ולא לשמאל
עד זמן די נעבר תחומך :

ירושלמי 21 וסטון ישראל מעלויהון
דהוון מפקדין מן אבוהון דבשמיא דלא
יסדרון לקבליהון סדרי קרבא :

ירושלמי 26 ותחליש ית אהרן :

Hæ ſunt aquæ contentionis, ubi contenderunt filii Iſrael coram Domino occaſione putei qui reconditus fuerat: & ſanctificatus eſt in eis 13
in Moſe & Aharone, quando datæ ſunt illis. Tum miſit Moſes nuntios 14
de Rekam ad regem Ædom, dicendo; Sic dicit frater tuus Iſrael, tu nôſti omnem anguſtiam quæ invenit nos: Ut deſcenderint patres noſtri in 15
Ægyptum, & habitaverimus in Ægypto diebus multis, affixerintq; nos Ægyptii & patres noſtros. Et preces fuderimus coram Dño, qui ſuſcepit preces 16
noſtras, & miſit unum ex angelis miniſterii ut educeret nos ex Ægypto: & ecce nos in Rekam civitate, quæ ædificata eſt in latere termini tui. Tranſibimus nunc per terram tuam; non ſeducemus virgines, neque vi rapiemus deſponſatas, neque rem habebimus cum uxoribus virorum: ſemitâ regis cœlorum proficiſcemur, neque declinabimus ad dextram aut ſiniſtram, ut noceamus in ſemita publica, donec tranſiverimus limitem tuum. 17
Et reſpondit illi Ædomæus; Non tranſibis per limitem meum, ne cum evaginantibus gladio egrediar in occurſum tui. 18
Et dixerunt illi filii Iſrael; Stratâ viâ regiâ proficiſcemur: ſi aquas tuas bibamus, ego & jumenta mea, tum dabo pretium valoris earum: tantùm ſine ulla re mala ſolus ego tranſibo. 19
Et ait; Non tranſibis: & egreſſus eſt Ædomæus obviam illi cum exercitu multo & manu forti. 20
Et renuit Ædomæus ſinere Iſraelem, ut tranſiret per limitem ſuum: & divertit Iſrael ab eo, quia ſic juſſi erant à verbo cœlorum, ut acie inſtructâ non prodirent adverſus eos; eò quòd nondum adveniſſet tempus quo ultio Ædomæis daretur in manus eorum. 21
Et profecti ex Rekam venerunt filii Iſrael univerſa congregatio ad montem Umanum. 22
Et dixit Dominus Moſi in monte Umano, ad limitem terræ Ædom, dicendo: 23
Colligatur Aharon ad populum ſuum, quoniam non ingredietur in terram quam dedi filiis Iſrael: eò quòd rebelles fueritis verbo meo ad aquas contentionis. 24
Accipe Aharonem & Eleazarum filium ejus, & aſcendere fac eos in montem Umanum. 25
Exuas quoque Aharonem veſtibus ſuis, decore ſacerdotii, & induas eis Eleazarum filium ejus: Aharon autem colligatur, & moriatur ibi. 26
Et fecit Moſes ſicut præcepit Dominus ipſi: & aſcenderunt in montem Umanum vidente tota congregatione. 27
Et exuit Moſes Aharonem veſtibus ſuis ornatu ſacerdotali, & induit Eleazarum filium ejus: & mortuus eſt Aharon ibi in cacumine montis, deſcenditque Moſes & Eleazar ex monte. 28

Hieroſ. 17. *Tranſibimus nunc per terram tuam; nullas inferemus injurias, neque ſeducemus virgines, neque quæremus uxores virorum: ſtratâ regiâ proficiſcemur, non declinabimus ad dextram aut ſiniſtram, uſque ad tempus quo tranſiverimus limitem tuum.*

Hieroſ. 21 *Et declinaverunt Iſraelitæ ab illis: quia ſic juſſi erant à patre eorum qui eſt in cœlis, ut adverſus eos non inſtruerent aciem belli.*

Hieroſ. 26. *Et ſpoliabis Aharonem.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ايشان آبي خصومت آنچه خصومت كردند پسراني يسرال [مر ‥] وخاص شد در ايشان * 13
* بفرستاد مشه رسولان از قدش بپادشاهي ادوم همچنين گفت برادري تو يسرال تو دانستي 14
مر همه آن زحمت آنچه برسيد ايمارا * فرود شدند پدراني ايما بمصر بنشستيم در مصر روزهاي 15
بسياران بدي كردند بايما مصريان وبپدراني ايما * ناليديم بـ‥ بشنويد آوازي ايما بفرستاد 16
ملايكه وبيرون آورد ايمارا از مصر واينك ايما در قدش شهري كناري حدّي تو * بگذريم 17
[اكنون] در ولايتي تو نه گذريم در دشت ودر رز ونه آهنجيم آبي چاه راهي آن پادشاه
برويم نه ميل كنيم راست وچپ تا آنچه بگذريم حدّي تو * گفت باو ادوم نه گذري در من 18
تا نه در شمشير بيرون آيم بپذيرهي تو * گفتند باو پسراني يسرال در طريق بر آييم و اگر 19
آبهاي تو بياهنجيم من ورمهي من بدهم بهاي ايشان خاصه نيست سخن در پاي من بگذرم *
* گفت نه گذري بيرون آمد ادوم بپذيرهي او در قومي گران ودر دستي قوي * ناكام 20 21
بود ادوم دادن مر يسرال گذشتن در حدّي او ميل كرد يسرال از بالايي او * منزل بر داشتند 22
از قدش بيامدند پسراني يسرال همه آن جماعت كوهي آن كوه * گفت ‥ بمشه و باهرن در هر ههر 23
ابر حدّي زميني ادوم بگفتن * جمع شود اهرن بقومي او كه نه آيد بآن زمين آنچه بدادم 24
بپسراني يسرال ابر آنچه عاصي شديد مر امري من بآبي خصومت * بستان مر اهرن و مر العزر 25
پسري او و بر آور ايشانرا هر ههر * وبكش مر اهرن مر جامهاي او و بپوشاني ايشانرا مر العزر پسري 26
او و اهرن جمع شود وبميرد آنجا * بكرد مشه چون آنچه فرمود ‥ بر آمدند بهر ههر بچشم 37
ديدي همه آن جماعت * بكشيد مشه مر اهرن مر جامهاي او بپوشانيد ايشانرا مر العزر پسري 28
او وفات يافت اهرن آنجا در سري آن كوه فرود آمد مشه و العزر از آن كوه *

Iſtæ ſunt Aquæ jurgii apud quas jurgium fecerunt filii Iſrael cum Domino, & ſanctificatus eſt in eis. 13
Miſitque Moſheh nuntios à Cadeſh ad regem Edom, Sic ait frater tuus Iſrael; Tu nôſti omnem moleſtiam quæ evenit nobis. 14
Deſcenderunt enim patres noſtri in Ægyptum, & ſedimus in Ægypto diebus multis: at malefecerunt nobis Ægyptii, & patribus noſtris. 15
Et ingemuimus ad Dominum, qui audivit vocem noſtram, miſitque angelum, & eduxit nos ex Ægypto: & ecce ſumus in Cadeſh civitate extremi termini tui. 16
Tranſeamus nunc per regionem tuam: non tranſibimus per agrum & vineam, neque bibemus aquam putei: viâ regiâ ambulabimus, non declinabimus ad dextram aut ſiniſtram, uſque quò tranſierimus terminum tuum. 17
Reſpondit ei Edom; Ne tranſeas per me, ne fortè in gladio egrediar in occurſum tui. 18
Dixerunt ei filii Iſrael; Per viam aſcendemus: quòd ſi aquas tuas biberimus ego & greges mei, reddam pretium earum: veruntamen abſque verbo pedibus meis tranſibo. 19
Reſpondit; Non tranſibis. Egreſſúſque eſt Edom in occurſum ejus cum populo gravi & manu validâ. 20
Nolente igitur Edom dare Iſraeli tranſitum per terminum ſuum, declinavit Iſrael ab illo. 21
Et manſionem removerunt à Cadeſh, veneruntque filii Iſrael, tota ſcil. congregatio, ad Montem montis. 22
Et dixit Dominus ad Moſheh & Aharon in Hor-habar, juxta terminum terræ Edom, dicendo; 23
Congregabitur Aharon ad populū ſuum: non enim veniet in terram quam dedi filiis Iſrael, eo quòd rebelláſtis in mandatū meum apud Aquas jurgii. 24
Accipe Aharon & Eleazar filium ejus, & adducito eos in Hor-habar. 25
Et detrahe Aharoni veſtes ejus, & indues illis Eleazar filium ejus: nam Aharon congregabitur, & morietur ibi. 26
Fecitque Moſheh quemadmodum præceperat Dominus, & aſcenderunt in Hor-habar in oculorū conſpectu totius congregationis. 27
Detraxitque Moſheh Aharoni veſtes ejus, & induit illis Eleazar filium ejus: & obitum invenit Aharon ibi in capite montis: tum deſcendit Moſheh & Eleazar de monte. 28

ויראו וכיון דנח נפשיה דאהרן 29
אסתלקו ענני יקרא בחד לירחא דאב
וחמון כל כנישתא משה נחית מן
טוורא מנוי בזיעין והוה בכי ואמר ווי
לי עלך אהרן אחי עמוד צלותהון
דישראל אוף הינון בכון ית אהרן תלתין
יומין גובריא ונשיא דישראל :

כא

וישמע ושמע עמלק דהוה שרי בארע 1
דרומא ואתא ואשתני ומלך בערד ארום
נח נפשיה דאהרן ואסתלק עמודא
דעננא דהוה מדבר בזכותיה קדם עמא
בית דישראל וארום אתו ישראל אורח
אלליא אתר דמרדו במארי עלמא דכד
תבו אלליא הוו בני ישראל שריין ברקם
והדרו לבתריהון מן רקם עד מוסרות
שית משוריין ארבעין שנין נטלו מן
מוסרות ותבו לרקם אורח מאלליא
ואתו לטוורוס אומנים ומית אהרן תמן
הא בכן אתא ואגיח קרבא בישראל
ושבא מנהון שביא רבא : וידר וקיים ישראל קיים קדם יי ואמר אין ממסר 2
תמסר ית עמא הדין בידי ואיגמר ית קירויהון : וישמע וקביל יי צלותיה דישראל 3
ומסר ית כנענאה וגמר יתהון וית קורויהון וקרא שמא דאתרא חרמה : ויסעו
מהר ההר ונטלו מטוורים אומנים מהלך ימא דסוף לאחזרא ית ארעא דאדום 4
וקנטת נפשא דעמא באורחא : וידבר והרהרו עמא בלבביהון ואשתעיאו עלי 5
מימרא דיי ובמשה נצו למא אסיקתונא ממצרים לממת במדברא ארום לית
לחמא ולית מיא ונפשנא קנטת במנא הדין דמזוניה קליל : וישלח ברת קלא 6
נפלת מן שמי מרומא וכן אמרת איתון
חמון כל בני נשא כל טבוון דעבדית
לעמא אסיקית יתהון פריקין ממצרים
אחיתית להון מנא מן שמיא וכדון חזרו
ואתרעמו עלוי והא חויא דגזרית עלוי
מן יומי שירוי עלמא עפר יהוי מזוניה
ולא אתרעם עלוי ועמי אתרעמו על
מזוניהון וכדון ייתון חיויא דלא אתרעמו
על מזונהון וינכתון ית עמא די אתרעמו
על מזוניהון בכן גרי מימרא דיי בעמא
ית חיוון חורמנין ונכיתו ית עמא ומיתו
אוכלוסין סגיאין מישראל : ויבא ואתו 7
עמא לות משה ואמרו חבנא ארום
הרהירנא ואשתעינא ביקר שכינתא דיי
ועמך נצינא צלי קדם יי ויעדי מננא ית
מחת חיויא וצלי משה על עמא :

29 וחמון כל עמא דכנשתא משה
נחית מן ריש טורא מנוי בזיעין וקטמא
ברישיה והוה בכי ואמר ווי לי עלך
אהרן אחי עמוד צלותיהון דבני ישראל
דהויתא מכפר עליהון חד זמן בכל שנא
בה בשעתא הימינון בני ישראל ארום
מית אהרן ובכון ית אהרן תלתין יומין
כל עם כנשתא דבני ישראל :

ירושלמי 1 ושמע כנענאה מלכא
דערד דהוה שרי בדרומא ארום מית
אהרן גברא חסידא די בזכותיה הוון
ענני דיקרא מגינין על ישראל ואסתלק
עמודא דעננא וארום מיתת מרים
נביאתא דבזכותה הות בירא מהלכא
ואתגניזת בירא עני ואמר עבדי קרבא
אתון ונסדר סדרי קרבא כל קבל ישראל
ארום מצינן לאורחא די עלו בה אלליא
וסדרו סדרי קרבא כל קבל ישראל ושבא
מנהון שביא רבא :

ירושלמי 6 ברת קל נפקת מגו ארעא
ואשתמע קלא במרומיא חמון כל בני
אנשא ואציתו ושמעו כל בני בסרא
לטית חויא מן שרויא ואמרית ליה עפרא
יהי מזונך ולא אתרעם על מזונא אפקית
עמי פריקין ממצרים ואחתית להון מנא
משמיא ואגזית להון סלוין מן ימא
ואסיקית להון בירא מתהומא חזרו עמי
למתרעמין קדמי על עסק מנא למימר
נפשן מעיקא בלחמא דמיכליה קליל מן
בגין כן יתי חויא דלא אתרעם על מזוניה
ואנכית לעמא האלין דאתרעמו על
מזוניהון וגרי מימרא דיי בעמא ית חויא
שרפיא ונכיתו ית עמא ומיתו אוכלוסין
סגין מן ישראל :

Poſtquam autem quievit anima ipſius Aharonis, ablata eſt nubes gloriæ prima die menſis Ab: & viderunt univerſa congregatio Moſem deſcendentem ex monte veſtibus laceris, flentem & dicentem; Væ mihi propter te Aharon frater mi columna precum ipſorum Iſraelitarum: etiam ipſi flebant Aharonem triginta diebus, viri & mulieres Iſraelitarum. 29

CAP. XXI.

ET audivit Amalek qui habitabat ad meridiē, & venit & mutatis ſedibus regnavit in Arad, quòd quieviſſet anima Aharonis, & ablata fuiſſet columna nubis quæ propter meritum ipſius præcedebat populum domus Iſrael, & quòd redirent Iſraelitæ viâ exploratorum ad locum in quo rebellârant contra Dominum mundi. Cùm enim reverterentur exploratores habitabant Iſraelitæ in Rekam, retrogreſſi ſunt deinde à Rekam uſque ad Moſeroth ſex profectionibus per quadraginta annos; profecti ſunt *tandem* ex Moſeroth & redierant in Rekam viâ exploratorum, & venerunt in montem Umanum, & mortuus eſt Aharon ibi: tunc itaque venit & conflixit cum Iſraele, & abduxit ex illis captivitatem multam. 1
Et vovit Iſrael votum coram Domino, & dixit; Si tradendo tradideris populum hunc in manum meam, plane deſtruam urbes eorum. 2
Et ſuſcepit Dominus preces ipſius Iſrael, & tradidit Chananæum, & deſtruxit eos & urbes eorum: & vocavit nomen loci illius Chorma. 3
Et profecti ſunt ex monte Umano itinere maris rubri, ut circuirent terram Aedom: & tædio affecta eſt anima populi in via. 4
Et cogitârunt populus in corde ſuo, & narrârunt contra ſermonem Domini, & contra Moſem contenderunt, *dicentes*, Quare aſcendere feciſtis nos ex Ægypto, ut moreremur in deſerto? quoniam non eſt panis nec aqua, & anima noſtra tædio affecta eſt in Manna iſto cibo levi. 5
Filia vocis cecidit ex cœlis excelſis, & ſic dixit; Venite, videte omnes homines omnia beneficia quæ feci populo quos aſcendere feci liberatos ex Ægypto; deſcendere feci illis Man è cœlis, jam verò iterum murmurârunt contra me: Ecce autem ſerpens, de quo decrevi inde à diebus initii mundi, ut pulvis eſſet cibus ejus, neque murmuravit contra me, populus autem meus murmurârunt pro cibo ſuo. Jam verò venient ſerpentes, qui non murmurârunt pro cibo ſuo, & mordebunt populum qui murmurant de cibo ſuo. Propterea immiſit verbum Domini in populum ſerpentes regulos, & momorderunt populum, mortuæque ſunt turbæ multæ ex Iſrael. 6
Et venerunt populus ad Moſem, & dixerunt; Peccavimus, quoniam cogitavimus & loquuti ſumus in gloriam divinæ præſentiæ Domini, & tecum contendimus; ora coram Domino ut removeat à nobis plagam ſerpentum. Itaque oravit Moſes pro populo. 7

29 *Et viderunt univerſus populus congregationis Moſem deſcendentem ex cacumine montis, veſtibus laceris & cinere capiti impoſito, flentem & dicentem; Væ mihi propter te Aharon frater mi, columna precum ipſorum filiorum Iſrael, qui expiationem faciebas pro illis ſemel ſingulis annis: ea hora crediderunt Iſraelitæ quod mortuus eſſet Aharon, & fleverunt Aharonem triginta diebus univerſus populus congregationis filiorum Iſrael.*

Hieroſ. 1 *Et audivit Chananæus rex Arad qui habitabat ad meridiem, quòd mortuus eſſet Aharon vir pius propter cujus meritum nubes gloriæ protegebant Iſraelitas, & quòd ablata eſſet nubes gloriæ, & quòd mortua eſſet prophetiſſa Mirjam propter cujus meritum puteus fluebat, & reconditus eſſet puteus reſpondit & dixit; Viri milites venite & aciem ordinemus adverſus Iſraelitas, quoniam invenimus ſemitam per quam venerunt exploratores. Itaque ubi congreſſi eſſent cum Iſraele abduxit eis captivitatem magnam.*

Hieroſ. 6 *Filia vocis exiit è medio terræ, & audita eſt vox in excelſis; Venite omnes homines & auſcultate & audite omnes filii carnis: maledixi ſerpenti ab initio, & dixi illi; Pulvis erit cibus tuus, neque murmuravit pro cibo. Eduxi populum meum liberatos ex Ægypto & deſcendere feci illis Man è cœlis, & tranſire feci illis coturnices ex mari, & aſcendere feci illis puteum ex abyſſo: iterum verò murmurârunt coram me propter Man, dicendo; Anima noſtra faſtidit panem cibi hujus leviſſimum: propterea veniat ſerpens qui non conqueſtus eſt de cibo ſuo, & mordeat populum hunc qui murmurant de cibo ſuo Itaq; immiſit verbū Domini in populū ſerpentes ignitos, & momorderūt populū, et mortuæ ſunt turbæ multæ ex Iſrael.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بديدند همه آن جماعت كه بمرد اهرن بگرستند مر اهرن سي روز همه خانداني يسرال * 29

* فصل بيست يكم *

* بشنويد آن كنعني پادشاهي عرد نشيناي آن دروم كه بيامدند يسرال راهي آن جاسوسان 1
كارزار كرد در يسرال ببرده برد ازو ببرده * ندر كرد يسرال ندر بـ‥ گفت اگر دادن بدهي 2
مر آن قومي آن اين در دستي من حرم كنم مر شهرهاي ايشان * بشنويد ‥ در آوازي يسرال 3
بداد مر آن كنعني حرم كرد ايشانرا و مر شهرهاي ايشان بخواند نامي آن جا حرمه * منزل 4
بر داشتند از هر ههر راهي درياي سوف بگرد گشتن مر زميني ادوم كوتاه شد جاني آن قوم
در راه * سخن گفت آن قوم در خدا و در مشه چرا بر آورديد ايمارا از مصر بمردن در بيابان 5
كه نيست نان و نيست آب و جاني ايما ستوه شد در ناني آن سبكچه * بفرستاد ‥ در قوم مر 6
آن مارهاي آن افعيان بگزيدند مر آن قوم بمرد قومي بسيار از يسرال * بيامدند آن قوم 7
بمشه و گفتند خطا كرديم كه سخن گفتيم در ‥ و در تو نماز كن ‥ و بگرداند از بالاي
ايما مر آن مار نماز كرد مشه در سببي آن قوم *

Viderunt autem univerſa congregatio quòd mortuus eſſet Aharon, & fleverunt Aharonem triginta diebus tota familia Iſrael. 29

CAP. XXI.

A*udivitq; Chenaanæus rex Arad ſedens in Meridie, quòd veniret Iſraelitæ viâ exploratorum, & prælium inſtituit contra Iſrael, captivóſque abduxit ex eo captivos.* 1
Vovit igitur Iſrael votum Domino, dicens; Si dando dederis populum iſtum in manum meam, anathema faciam urbes eorum. 2
Et exaudivit Dominus vocem Iſrael, tradidit Chenaanæum, quos anathematizavit ac urbes eorum: vocavitque nomen loci, Hormah. 3
Et manſionem removerunt ab Hor-habar viâ maris Suph ad circumeundum terram Edom; & abbreviata eſt anima populi in via. 4
Locutuſque eſt populus contra Deum & contra Moſheh; Quare eduxiſtis nos ex Ægypto ad moriendū in deſerto? non eſt enim panis, neque eſt aqua, & anima noſtra pertæſa eſt panis iſtius leviculi. 5
Miſit igitur Dominus in populum ſerpentes viperas, momorderúntque populum, & mortuus eſt populus multus ex Iſrael. 6
Tunc venerunt populi ad Moſheh, & dixerunt; Peccavimus, quoniam loquuti ſumus contra Dominum & contra te: ora ad Dominum ut avertat à nobis ſerpentes. Et oravit Moſh. è cauſâ populi. 7

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר ה׳ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עִיבַד לָךְ חִיוְיָא דִנְחָשָׁא וְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל אֲתַר תְּלֵי וִיהֵי 8
כָּל דִּנְכֵית יָתֵיהּ חִוְיָא וִיהֵי מִסְתַּכַּל בֵּיהּ וְחָאֵי אִין מְכַוֵּין לִבֵּיהּ לְשׁוּם מֵימְרָא דַיְיָ :

ויעש וַעֲבַד מֹשֶׁה חִיוְיָא דִנְחָשָׁא וְשַׁוִּי 9
יָתֵיהּ עַל אֲתַר תְּלֵי וַהֲוֵי כַּד נָכֵית חִיוְיָא
יַת גַּבְרָא וַהֲוָה מִסְתַּכַּל בְּחִוְיָא דִנְחָשָׁא
וּמְכַוֵּין לִבֵּיהּ לְשׁוּם מֵימְרָא דַיְיָ וְחָאֵי :
ויסעו וּנְטָלוּ מִתַּמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁרוֹ 10
בְּאוֹבוֹת : ויסעו וּנְטָלוּ מֵאוֹבוֹת וּשְׁרוֹ 11

ירושלמי 9 וַעֲבַד מֹשֶׁה חִוְיָא דִנְחָשׁ
וְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל אֲתַר תְּלֵי וַהֲוָא כָּל מַן
דַּהֲוָה מִנְּכַת בְּחִוְיָא הֲוָה תָּלֵי אַפּוֹי
בִּצְלוֹ גַּב אֲבוּי דְבִשְׁמַיָּא וּמִסְתַּכַּל בְּחִוְיָא
דִנְחָשָׁא וְחָיֵה :

בְּמִשְׁרֵי מְגִזְתָא בְּמַדְבְּרָא אֲתַר דִּמְכַוַּן עַל אַנְפֵּי מוֹאָב מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא : משם
מִתַּמָּן נְטָלוּ וּשְׁרוֹ בְּנַחֲלָא דִּמְרַבֵּי חִילְפֵי וְגַלֵּי וְסִיגְלֵי : משם וּמִתַּמָּן נְטָלוּ וּשְׁרוֹ 12 13
מִן לְהָאל לְאַרְנוֹן בְּמַעְבְּרָא דִבְמַדְבְּרָא דְּנָפֵיק מִתְּחוּם אֱמוֹרָאָה אֲרוּם אַרְנוֹן תְּחוּם
מוֹאָב מְמִצַּע בֵּין מוֹאָב וּבֵין אֱמוֹרָאָה וְיָתְבִין בֵּיהּ כּוּמְרַנַיָּא פַּלְחֵי טַעֲוָותְהוֹן :

על כן עַל כֵּן יִתְאַמַּר בְּסֵפֶר אוֹרַיְיתָא 14
דְּתַמָּן כְּתִיבִין קְרָבַיָּא דַּיְיָ אֶת וָהֵב
דַּהֲווֹן בְּעַלְעוֹלָא דִסְגִירוּתָא וְטָרִידִין
בְּסוֹף מַשִׁרְיָתָא הִינוּן בְּסָרְוָוַיַּת יִשְׂרָאֵל
דְּאֱדוֹם וּמוֹאָב אִיטַּמַּרוּ בֵּינֵי טַוְורַיָּא
לְמִכְמַן וּלְשֵׁיצָאָה עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל
וּמָארֵי עָלְמָא דְּמַן לְטַוְורַיָּא וְקָרִיבוּ
דֵּין לְדֵין וּמִיתוּ וְאַדְמְהוֹן הֲוָה נְגִיד
בְּנַחֲלָא סְמִיךְ לְאַרְנוֹן : ואשד וְשִׁפְכוּת 15
נַחֲלַיָּא דְאַדְמְהוֹן הֲוָה נְגִיד עַד מוֹתְבוֹת
לְחַיַּית בְּרַם אִיהִי אִשְׁתֵּיזְבַת מִן דִּין
גְּמִירָא עַל דְּלָא הֲוַת בְּעֵיטַתְהוֹן וְהָא
הִיא לִתְחוּם מוֹאָב : ומשם וּמִתַּמָּן 16
אִתְיְהִיבַת לְהוֹן בֵּירָא חַיָּא בֵּירָא
דַּאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יַת עַמָּא וְאֶיתֵּן
לְהוֹן מוֹי : אז ישיר הָא בְּכֵן שַׁבַּח 17
יִשְׂרָאֵל יַת שְׁבַח שִׁירְתָא הָדָא בִּזְמַן
דְּאִתְכַּסִּיַּית וְהַדְרַת בֵּירָא דְּאִתְיְיהִיבַת
לְהוֹם בִּזְכוּתָא דְמִרְיָם סוּקִי בֵירָא
סוּקִי בֵּירָא הֲוֹון מְזַמְּרִין לָהּ וְהִיא
סַלְקָא : באר בֵּירָא דְּחָפְרוּ יָתָהּ 18
אַבְהַת עָלְמָא אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב
רַבְרְבָנַיָּא דְּמִלְּקַדְמִין חַפְרוּ יָתָהּ רֵישֵׁי
עַמָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן סָפְרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל
מְשַׁכוּ יָתָהּ בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמַּדְבְּרָא
אִתְיְהִיבַת לְהוֹן לְמַתְּנָה :

ירושלמי 14 בְּגִין כְּדֵין יִתְאֲמַר בְּסֵפֶר
אוֹרַיְתָא דַיְיָ דְּמַתִּיל בְּסֵפֶר קְרָבַיָּא נִסַּיָּא
וּגְבוּרָתָא דַּעֲבַד יְיָ לְעַמֵּיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כַּד הֲווּ קָיְימִין עַל יַמָּא דְסוּף כֵּן עֲבַד
עִמְּהוֹן כַּד הֲווּ עָבְרִין יַת נַחֲלֵי אַרְנוֹנָא :
15 כַּד הֲוֹון בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָבְרִין בְּנַחֲלֵי
אַרְנוֹנָא אִטַּמַּרוּ מוֹאֲבָאֵי בִּמְעָרַיָּא דִּי
בְנַחֲלֵי אָמְרִין כַּד יֶהֱווּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
עָבְרִין אֲנַן נָפְקִין לִקְדָמוּתְהוֹן וּמְקַטְּלִין
יַתְהוֹן וּרְמַז רִבּוֹן כָּל עָלְמָא יְיָ דְּיָדַע מַה
דִּבְלִבְבַיָּא וְגַלֵּי קֳדָמוֹי מַה בְּכוּלְיָתָא רְמַז
לְטוּרַיָּא וְאַקִּפוּ רֵישֵׁיהוֹן אִלֵּין לְאִלֵּין
וְרַצִּיצוּ רֵישֵׁי גִּבָּרֵיהוֹן שְׁטִיפוּ נַחֲלַיָּא
מִן אֲדַם קְטִילִין וַהֲווּ יִשְׂרָאֵל מְהַלְּכִין
עַל רֵישֵׁי טוּרַיָּא מִלְּעֵיל וְלָא יָדְעוּ נִסַּיָּא
וּגְבוּרָתָא דִּי עֲבַד יְיָ עִמְּהוֹן בְּנַחֲלֵי
אַרְנוֹן וּלְחֵירַת קַרְתָּא דְּלָא הֲוַת
שׁוּתָּפָא בְּעֵצַתְהוֹן אִשְׁתֵּיזְבַת לְהוֹן וְהָא
הִיא סְמִיכָא לִתְחוּמֵיהוֹן דְּמוֹאֲבָאֵי :
17 הָא בְּכֵן שַׁבָּחוּ יִשְׂרָאֵל יַת שְׁבַח
שִׁירְתָא הָדָא סוּקִי בֵירָא הֲווּ מְזַמְּרִין
לָהּ וְהִיא סַלְקָא : 18 בֵּירָא דַּחֲפָרוּ
יָתָהּ רַבְרְבֵי עָלְמָא מִן שֵׁירוּיָא אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיַעֲקֹב שַׁכְלִילוּ יָתָהּ סוּכְלְתָנֵי
עָלְמָא סַנְהֶדְרִין שׁוּבְעָתֵי חַכִּימַיָּא
דִּמְפָרְשִׁין מָשְׁכוּ יָתָהּ בְּחוּטְרֵיהוֹן מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן סָפְרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל וּמִמַּדְבְּרָא אִתְיְהִיבַת לֵיהּ מַתְּנָא :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit Dominus Moſi; Fac tibi ſerpentem æneum, & pone ipſum in loco 8 edito: & erit quemcunque momorderit ſerpens, & intuitus fuerit ipſum, tum vivet, modo cor ejus directum fuerit ad nomen verbi Domini. Et fecit Moſes ſerpentem æneum, 9 & poſuit ipſum in loco edito: & fuit quando mordebat ſerpens virum, & contemplabatur ſerpentem æneum & cor ejus intentum erat in nomen verbi Domini, vivebat. Et profecti ſunt inde filii Iſrael, 10 & caſtrametati ſunt in Oboth. Et profecti ſunt ex Oboth, & caſtrametati ſunt in planitie vadi, 11 in deſerto loco qui reſpicit è regione Moab ab oriente ſole. Inde profecti 12 caſtrametati ſunt in valle quæ apta eſt ſalicibus & ſileribus, & mandragoris *producendis.* Et inde profecti caſtrametati ſunt ultra Arnon, 13 in vado deſerti quod exit ex limite Aemorræi: quoniam Arnon limes *eſt* Moab, collocatus inter Moab & Aemorræum, & ibi habitabant ſacrificuli colentes idola ſua. Propterea dicitur in libro legis, ubi ſcripta ſunt 14 prælia Domini, Eth & Heb fuiſſe in tempeſtate lepræ, & expulſos eſſe ad finem caſtrorum; hi nuntiarunt Iſraëli, quòd Aedom & Moab abſconditi eſſent inter montes ad ſtruendum inſidias, & perdendum populum domus Iſrael; ſed Dominus mundi innuit montibus, & acceſſerunt alter alteri, & mortui ſunt, & ſanguis eorum fluebat per vallem conjunctam Arnoni. Et 15 effuſio torrentium ſanguinis eorum fluebat uſque ad habitationes Lechaiath: verùm ipſa liberata eſt ab hoc exterminio, eo quòd non eſſet in eodem conſilio cum illis, & ecce ipſa eſt in termino Moab. Et inde datus eſt illis puteus vivens, 16 puteus de quo dixit Dominus Moſi; Congrega populum, & dabo illis aquas. Ecce verò tunc canebat 17 Iſrael laudem cantici iſtius, tempore quo occultatus eſt & iterum illis redditus puteus propter meritum Mirjam: Aſcende putee, aſcende putee, canebant ei, & ipſe aſcendebat. Puteum quem foderant 18 patres ſeculi, Abraham, Iſaac, & Jacob, principes ab antiquo foderunt ipſum, capita populi, Moſes & Aharon ſcribæ Iſraelitarum traxerunt ipſum virgâ ſuâ, & ex deſerto datus eſt illis in donum,

Hier. 9. *Et fecit Moſes ſerpentem æneum, & poſuit ipſum in loco edito: accidit itaque, ut quicunque morderetur ſerpente, & facies ejus intentæ eſſent ad patrem ſuum qui eſt in cælis, & contemplaretur ſerpentem æneum, viveret.*

Hieroſ. 14. *Propterea dicitur in libro legis Domini, qui aſſimilatur libro præliorum; Miracula & potentias, quas fecit Dominus populo ſuo filiis Iſrael, quando ſtarent ad mare juncoſum, ſic fecit cum illis quando fuerunt tranſeuntes vallem Arnonis.* 15. *Cùm eſſent filii Iſrael tranſeuntes per vallem Arnonis, abſcondebantur Moabitæ in ſpeluncis quæ erant in vallibus dicentes; Quando tranſibunt filii Iſrael nos exibimus obviam illis, & interficiemus eos: & innuit Dominus totius mundi, Dominus qui novit quod erat in cordibus* eorum, *coram eo enim manifeſtum eſt id quod eſt in renibus, innuit* inquam *montibus & conjunxerunt capita ſua hac ad illa, & contrita ſunt capita fortium ipſorum, & inundârunt valles ſanguine interfectorum; Iſraëlitæ autem ibant ſuper capita montium ſurſum neque noverunt miracula & potentiam quam fecerat Dominus cum illis in vallibus Arnon. Sed Lechaiath civitas, quæ non ſocietatis conſilium iniit cum illis, liberata eſt ab illis, & ecce ipſa vicina eſt limiti ipſorum Moabitarum.* 17. *Ecce tum cantârunt Iſrael laudem cantici iſtius; Aſcende putee, canebant illi, & ipſe aſcendebat.*

18. *Puteum quem foderunt principes ſeculi ab initio, Abraham, Iſaac, & Jacob, fundârunt ipſum prudentes mundi ſynedri, ſeptuaginta ſapientes qui expreſſè nominati ſunt, traxerunt ipſum virgâ ſuâ Moſes & Aharon ſcribæ Iſraelis, & ex deſerto datus eſt illi in donum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفت ‖ بمشه بكن بتو افعي وبنه اويرا ابر علم وباشد همه آن گزيده شده 8
بيند اويرا وبزيد * بكرد مشه ماري مس وبنهاد اويرا ابر علم وباشد اگر بگزيد 9
آن مار مر مرد نگاه كند بماري آن مس وبزيد * منزل بر داشتند پسراني يسرال فرود 10
آمدند در ابت * منزل برداشتند ازابت فرود آمدند بعيي آن عبريم [در بيابان] آنچه 11
ابر پيشي مواب از درخشش جاي آن خورشيد * ازآنجا منزل بر داشتند فرود آمدند درنحل 12
زرد * ازآنجا منزل برداشتند فرود آمدند ازگذاري ارنون آنچه در بيابان آن بيرون آيا از حدّي 13
آن اموري كه ارنون حدّي مواب مياني مواب و مياني آن اموري * ابر همچنين گفته شود در 14
كتاب מלחמת יי את־והב בסופה و مر آن رودهاي ارنون * وريزشي آن رودها آنچه ميل كرد 15
بنشستني عر وپيوسته باشد بحدّي مواب * وازآنجا ببار آن آن چاه آنچه گفت ‖ بمشه 16
جمع كن مر آن قوم وبدهم بايشان آب * آن هنگام تسبيح گفت يسرال مرآن تسبيحي 17
آن اين برآي چاه جواب دهيد بآن * چاهي بكندند آنرا اميران ببريدند آنرا سخيداني آن 18
قوم دركندن درعصاهايي ايشان واز بيابان متّنه .

*Dixit*que *Dominus ad Moſheh;* 8 *Fac tibi viperam, & pone eam ſuper vexillum: & erit, omnis morſus videbit eam, ac vivet. Fecit* 9 itaque *Moſheb ſerpentem æneum, poſuitque ſuper vexillum, ut eſſet, ſi momordiſſet ſerpens quenquam, aſpiceret ad ſerpentem æneum, ac viveret.* Et *manſionem removentes* 10 *filii Iſrael reſederunt in Oboth.* De- 11 inde *manſionem removentes ab Oboth, reſederunt in Ije-abarim, in deſerto quod contra Moab ab Oriente ſole. Indè manſionem removentes,* 12 *reſederunt in Nahal-zered. Indè* 13 *manſionem removentes, reſederunt à tranſitu Arnon, qui in deſerto egreditur à termino Emoræi: nam Arnon* eſt *terminus Moab, inter Moab & Emoræum. Idcircò dicitur* 14 *in libro bellorum Domini;* Eth *Vaheb in turbine, & torrentes Arnon. Et* 15 *effuſio torrentium quæ deflectit ad habitationem Ar, & adjuncta eſt termino Moab. Et illinc in Beer:* 16 *is eſt puteus* de *quo dixit Dominus ad Moſheb; Congrega populum, & dabo illis aquam. Eo tempore ce-* 17 *cinit Iſrael hymnum hunc; Aſcende putee: reſponſum date ei, Putee* 18 *quem foderunt principes, exciderunt eum ſpontanei populi, fodiendo baculis ſuis. Et è deſerto in Mattanah.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וממתנה וּמִן דְּאִתְיְהִיבַת לְהוֹן לְמַתְּנָה 19
חָזְרַת לְמִיסַק עִמְּהוֹן לְטַוְורַיָּא רָמַיָּא
וּמִטַּוְורַיָּא רָמַיָּא נַחְתָא עִמְּהוֹן לְגִלְמָתָא
מְחַוְּרָא לְכָל מַשִׁרְיָתָא דְיִשְׂרָאֵל וּמַשְׁקְיָא
יָתְהוֹן כָּל חַד וְחַד בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ :
ומבמות וּמִטַּוְורַיָּא רָמַיָּא נַחְתָא עִמְּהוֹן 20
לְגִלְמָתָא עֲמִיקָתָא וְאִתְגְּנִיזַת עִמְּהוֹן

19 וּמִן דְּאִתְיְהִיבַת לְהוֹן בֵּירָא מַתְּנָא
חָזְרַת לְמֶהֱוֵי לְהוֹן לְנַחְלִין שָׁטְפִין מִתְגַּבְּרִין
חָזְרַת לְמֶהֱוֵי סַלְקָא לְרֵישׁ טוּרַיָּא וְנַחְתָא
עִמְּהוֹן לְנַחֲלַיָּא עַתִּיקָתָא אִתְגְּנִיזַת מִנְּהוֹן
בֵּירָא דְּאִית בִּתְחוּמֵיהוֹן דְּמוֹאֲבָאֵי רֵישׁ
רָמְתָא דְּמִצְטַיְּפָא כָּל קֳבֵל אֲבֵית יְשִׁימוֹן :

בִּתְחוּמֵיהוֹן דְּמוֹאֲבָאֵי רֵישׁ רָמְתָא דְּמַדִּיקָא כָּל קֳבֵל בֵּית יְשִׁימוֹן מְטוּל דְּבַטִּילוּ פִּתְגָמֵי
אוֹרַיְיתָא : וישלח וְשַׁדַּר יִשְׂרָאֵל עִזְגַּדִּין לְוַת סִיחוֹן מַלְכָּא דֶּאֱמוֹרָאָה לְמֵימָר : 21
אעברה אֶעְבַּר בְּאַרְעָךְ לָא נֵאנוֹס אֲרִיסָן וְלָא נְשַׁרְגַּג בְּתוּלָן וְלָא נִבְעוֹל נְשֵׁי 22
גּוּבְרִין אוֹרַח מַלְכָּא דְּבִשְׁמַיָּא נֵיזֵיל עַד דְּנֶיעְבַּר תְּחוּמָךְ : ולא וְלָא שְׁבַק סִיחוֹן 23
יַת יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ וּכְנַשׁ סִיחוֹן יַת כָּל עַמֵּיהּ וּנְפַק לִקְדָמוּת יִשְׂרָאֵל
לְמַדְבְּרָא וַאֲתָא לְיָהַץ וְאַגִּיחַ קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל : ויכהו וּמְחָהִי יִשְׂרָאֵל בְּשַׁמְתָּא דַיְיָ 24
דְּקַטְלָא בְּפִתְגַּם דְּחָרֵב וִירִית יַת אַרְעֵיהּ מֵאַרְנוֹנָא עַד יוּבְקָא עַד תְּחוּם בְּנֵי עַמּוֹן
אֲרוּם תַּקִּיף הֲוַת רַבַּת תְּחוּם בְּנֵי עַמּוֹן וְעַד כְּדוֹן אִירַת לְהוֹן אַרְכָא : ויקח וּנְסַב 25
יִשְׂרָאֵל יַת כָּל קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וִיתֵיב יִשְׂרָאֵל בְּכָל קִרְוֵי אֱמוֹרָאֵי בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל
כַּפְרָנָהָא : כי חשבון אֲרוּם חֶשְׁבּוֹן קַרְתָּא דְּסִיחוֹן מַלְכָּא דֶּאֱמוֹרָאָה הִיא וְהוּא 26
אַגִּיחַ קְרָבָא בְּמַלְכָּא דְּמוֹאָב קַדְמָאָה וּנְסֵיב יַת כָּל אַרְעֵיהּ מִן יְדֵיהּ עַד אַרְנוֹן :
על כן עַל כֵּן יֵימְרוּן בְּחוּרְתָא מְתוֹלַיָּא אָמְרִין צַדִּיקַיָּא דְּשַׁלְטִין בְּיִצְרֵיהוֹן אִיתוּ 27
וְנִחְשׁוֹב זִיְינָא דְּעוּבְדָא טָבָא כְּלוֹ קֳבֵיל אַגְרָא וְאַגַר עוּבְדָא בִּישָׁא כְּלוֹ קֳבֵל זִיְינֵיהּ
יִתְבְּנֵי וְיִשְׁתַּכְלַל דְּמִיתְעַר וּמְשִׁיחַ בְּאוֹרַיְיתָא : כי אֲרוּם מִלִּין תַּקִּיפִין הֵי כְאֶשָּׁא 28

נָפְקִין מִפּוּמֵי צַדִּיקַיָּא מָרֵי חוּשְׁבְּנָא דְנָא
וְזָכְוָון חֲסִינָן הֵי כְּשַׁלְהוֹבִיתָא מְאַלִּין
דְּקָרַיִין וּמְשִׁיחִין בְּאוֹרַיְיתָא אָכְלַת
אִישָּׁתְהוֹן לְסַנְאָה וּלְבַעִיל דְּבָבָא
דְּמִתְחַשְׁבִין קוּמֵיהוֹן הֵי כְּפַלְחֵי כַּמְסֵי
טַעֲוָתָא דְּנַחֲלֵי אַרְנוֹנָא : אוי לך וַיי 29
לְכוֹן סַנְאֵי צַדִּיקַיָּא אֲבַדְתּוּן עַמָּא דִּכְמִישׁ
מְדַסֵּינַת פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא לֵית לְהוֹן
תַּקַּנְתָּא עַד דְּיִיצְדְּכוֹן לְמִגְלֵי לַאֲתַר דְּיֵילְפוּן
אוֹרַיְיתָא וּבְנֵיהוֹן וּבְנָתְהוֹן מִתְרַחֲקִן
בְּשִׁבְיַית חַרְבָּא כָּל קֳבֵל מִתְמַלְּכִין
בְּמוֹלְכָנָא דְּאוֹרַיְיתָא אֱמוֹרָאִין וּמְשִׁיחִין
בְּאוֹרַיְיתָא : ונירם אָמְרִין רַשִׁיעַיָּא לֵית 30
רָמָא וּמְנַטְלָא חָמֵי כָּל דָּא אָבַד
חוּשְׁבַּנְכוֹן עַד דְּיִסוּף כַּדְבוּנָא נַפְשֵׁיכוֹן

ירושלמי 27 מִן בְּגִין כֵּן יֵימְרוּן מְתָלֵי
מַתְלַיָּא עוּלוּ : 28 אֲרוּם עַם גּוּבְרִין
וּבְעָרִין הֵיךְ אֶשָּׁא נָפְקוּ מֵחֶשְׁבּוֹן עָבְדֵי
קְרָבָא כְּשַׁלְהֲבִין דְּאֶשָּׁא מִקַּרְתָּא דְּסִיחוֹן
קְטִילוּ מַלְכֵיהוֹן דֶּאֱמוֹרָאֵי שֵׁיצוֹן לְחֵירַת
קִרְתְּהוֹן דְּמוֹאֲבָאֵי קְטִילוּ כּוּמְרַיָּא דַּהֲווּ
מְדַבְּחִין קֳדָם טַעֲוָתֵיהּ דְּאַרְנוֹנָא :
29 אוי לְכוֹן מוֹאֲבָאֵי סַפְתּוּן וּבְדַרְתּוּן פָּלְחֵי
טַעֲוָתָא כְּמוֹשׁ מְסַרְתּוּן בְּנֵיכוֹן כְּפִיתִין
בְּקוֹלָרַיָּא וּבְנָתְכוֹן בְּשִׁבְיָתָא לְמַלְכֵּיהוֹן
דֶּאֱמוֹרָאֵי סִיחוֹן : 30 וּפָסְקָא מַלְכוּ מִן
חֶשְׁבּוֹן וְשׁוּלְטָן מִן דִּיבוֹן וְצָדְן אוֹרְחָתֵיהּ
עַד נַפְחַיָּא דִּסְמִיךְ לְמֵידְבָה :

וּמָרֵי עָלְמָא יְצַדֵּי יַתְהוֹן עַד דְּיִפַּח נַפְשֵׁיהוֹן וְיֶצְדוֹן כְּמָא דְאַצְדִּי קִרְוֵי אֱמוֹרָאֵי
וּפַלְטֵירֵי רַבְרְבָנֵיהוֹן מִן תַּרְעָא רַבָּא דְּבֵית מַלְכוּתָא עַד שׁוּקָא דְנַפָּחַיָּא דִּסְמִיךְ עַד מֵידְבָא :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ex quo datus eſt illis in Mattana, 19 iterum aſcendit cum illis in montes excelſos, & ex montibus excelſis deſcendit cum illis in colles, circundabat univerſa caſtra Iſraëlis, & potabat eos unumquemque in porta tabernaculi ſui. Et 20 ex montibus excelſis deſcendit cum illis in valles profundas, & reconditus eſt ab illis in limitibus Moabitarum, in capite collis proſpicientis è regione Bethjeſhimon, eo quòd aboleverant verba legis. Tum 21 miſit Iſrael nuntios ad Sihon regem Æmoræorum, dicendo: Tranſibo 22 per terram tuam; non vi auferemus deſponſatas, nec ſeducemus virgines, neque ſubigemus uxores virorum: via regis cœlorum ambulabimus, donec tranſiverimus limitem tuum. At non permiſit Sichon 23 Iſraelem tranſire per limitem ſuum: ſed coëgit Sichon univerſum populum ſuum, & exiit obviam Iſraeli in deſertum, & venit in Jahats, ubi iniit prælium cum Iſrael. Et percuſſit ipſum Iſrael anathemate 24 Dei quod interficit ore gladii: & poſſedit terram ejus ab Arnone uſque ad Jaboc, uſque ad limitem filiorum Ammon; quoniam fortis erat Rabbath limes filiorum Ammon, & hactenus eſt illis terminus. Et 25 accepit Iſrael omnes urbes iſtas, & habitavit Iſrael in omnibus urbibus Æmoræorum, in Heſebon & in omnibus pagis ejus. Quoniam Heſebon 26 civitas Sihon regis Æmoræorum fuit: nam ipſe inierat prælium cum rege Moab jampridem, & acceperat univerſam terram ejus ex manu ejus uſque ad Arnonem. Propterea dicent juventus utens proverbiis; 27 Dicunt juſti qui dominantur concupiſcentiis ſuis; Venite, æſtimemus arma operis boni ſecundùm præmium, mercedem autem operis mali ſecundùm arma ejus: ædificabitur *enim* & conſummabitur qui vigilans eſt & unctus in lege. Quoniam verba fortia ſicut 28 ignis exeunt ex ore juſtorum dominorum cogitationis hujus, & merita fortia ſicut flamma ab illis qui legunt & uncti ſunt in lege: devoravit ignis ipſorum hoſtem & inimicum, qui reputantur coram eis tanquam colentes altaria idolorum quæ ſunt in valle Arnonis. Væ vobis oſores juſtorum, periiſtis 29 popule Chamos, ex quo odio habuit verba legis non eſt illis rectitudo: donec perdiderit vos ut migretis in locum ubi diſcant legem, & filii & filiæ eorum procul removeantur in captivitatem gladii, coram eis qui conſulunt conſilium legis doctores & uncti in lege. Dicunt improbi; Non 30 eſt excelſus & elevatus videns hoc totum, periit numerus veſter donec finiatur mendacium animæ veſtræ, & Dominus mundi perdet eos donec exſpiraverit anima eorum, & peribunt quemadmodum perdidit civitates Æmoræorum, & palatia principum ipſorum, ex porta magna domus regni uſque ad plateam fabrorum; quæ prope tangit uſque ad Medabam,

19. *Et ex quo datus eſt illi puteus Mattana, iterum factus eſt illis in torrentes inundantes vehementes, iterumque aſcendebat in cacumina montium & deſcendebat cum illis in valles veteres, reconditus eſt ab illis puteus qui erat in limitibus Moabitarum, caput collium quod ſpectat è regione Beth Jeſimon.*

Hieroſ. 27. *Propterea dicent qui proverbia loquuntur; Venite.* 28. *Quoniam populus virorum eorumque ardentium inſtar ignis exierunt ex Heſebon, facientes bellum cum flammis igneis ex civitate Sichon: interfecti ſunt reges Æmoræorum, perdiderunt villas civitatum Moabitarum, interfecerunt ſacerdotes qui ſacrificabant coram idolo ipſius Arnonis.* 29. *Væ vobis Moabitæ, conſumpti eſtis & vetuſtate abſumpti colentes idola Chemos: tradidiſtis filios veſtros ligatos collaribus, & filias veſtras in captivitatem regi Æmoræorum Sichon.* 30. *Et ceſſavit regnum ex Heſebon, & principatus ex Dibon: & deſolatæ ſunt viæ ejus uſque ad fabros, qui vicini ſunt ipſi Medaba.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وممتّنه نحليال واز نحليال بموت * واز بلنديها بآن مغاك آنچه در دشتي مواب سري آن 19 20
چكاد ونگاه كند ابر پيشي آن يشيمن * بفرستاد يسرال رسولان بسيحن پادشاهي آن اموري بگفتن * 21
* بگذرم در ولايتي تو نه ميل كنيم در دشت و در رزنه آهنجيم آبي چاه در راهي آن شاهراه 22
برويم تا آنچه بگذريم حدّي تو * ونه داد سيحن مر يسرال گذشتن در حدّي او جمع كرد 23
سيحن مر همه قومي او وبيرون آمد بپذيرهي يسرال بآن بيابان بيامد بيهصه كارزار كرد در يسرال .
* برد اويرا يسرال بتيغي شمشير ميراث گرفت مر ولايتي او از ارنن تا يبّق تا پسراني عمّون 24
كه قوي حدّي پسراني عمّون * بستاند يسرال مر همه آن شهرهايي آن اينان بنشست يسرال 25
در همه شهرهاي آن اموري در حشبون ودر همه دهها آن * كه حشبون شهري سيحن 26
پادشاهي آن اموري آن واو كارزار كرد در پادشاهي مواب آن اوّل بستاند مر همه ولايتي او از
دستي او تا ارنن * ابر همچنين بگويند آن مثل گويان بياييد حشبون آبدان شود وآراسته 27
شود شهري سيحن * كه آتش بيرون آمد از حشبون زبانه ازشهري سيحن بسوخت صحراي 28
مواب بعلي بموت ارنون * واي بتو مواب گم كردي قومي كموش بداد پسراني او 29
رستگان ودختراني او در بردگي بپادشاهي اموري سيحن * پادشاهت ايشانرا گم كرد 30
حشبون تا ديبن خراب كرد ايشانرا تا نفح آنچه تا ميدبا .

Et è Mattanah in Nahaleel: & de 19 *Nahaleel in Bamoth. Et ab Excelſis* 20 *ad foveam quæ in agro Moab, ad verticem jugi, qui reſpicit Jeſhimon. Miſitq; Iſrael legatos ad Sihon* 21 *regem Emorei, dicendo; Tranſeam* 22 *per regionem tuam, non deflectemus in agrum & vineam, nec bibemus aquam putei: itinere regiæ viæ pergemus uſque quò tranſiermus terminum tuum. Et non conceſſit Sihon Iſ-* 23 *raeli tranſire per terminum ſuum: immo congregans Sihon totũ populũ ſuũ, egreſſus eſt in occurſum Iſraelis in deſertũ; venitq; ad Jahas, prælium cõmiſit cum Iſrael. Percuſſitq;* 24 *eum Iſrael acie gladii, & hæreditatem accepit regionem ejus ab Arnon uſque ad Jabboc, uſque ad filios Ammon; nam fortis erat terminus filiorum Ammon. Et accepit Iſrael* 25 *omnes civitates iſtas, ſeditque Iſrael in omnibus urbibus Emorei, in Heſhbon & in omnibus pagis ejus. Heſhbon enim civitas Sihon regis* 26 *Emoræi erat: ipſe autem prælium cõmiſerat cum rege Moab primùm, & ceperat omnem regionem ejus de manu ejus uſque ad Arnon. Idcircò* 27 *dicunt parabolicè loquentes; Venite ad Heſhbon, ædificetur ac inſtauretur civitas Sihon. Quia ignis egreſ-* 28 *ſus eſt de Heſhbon, flamma è civitate Sihon, & cõbuſſit campeſtria Moab, & dominos excelſorũ Arnon. Væ tibi* 29 *Moab, periiſti popule Chemoſh: dedit filios ſuos evaſores, & filias ſuas in captivitatem regis Emorei Sihon. Regnũ eorũ perdidit Heſh-* 30 *bon uſque ad Dibon, vaſtavit eos uſque ad Nophah, quæ uſque ad Medeba.*

31 ויושב ויתיבו ישראל בתר דקטילו ית סיחון בארעא דאמוראי : וישלח ושדר 32 משה ית כלב וית פינחס לאללא ית מכבר וכבשו כופרנהא ושיצון ית אמוראי דתמן : ויפנו ואתפניו וסליקו אורח מתנן 33 ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותנא הוא וכל עמיה לאגחא קרבא לאדרעי : ויאמר והוה כיון דחמא משה ית עוג וזע 34 וארתית מן קדמוי ענה ואמר דין הוא עוג רשיעא דהוה מחסיר ית אברהם ושרה אבהתן למימר אתון מדמיין לאילנין שתולין על פרקטונין דמיין ברם פירין לית הנון עבדין בגין כן אמתין ליה קודשא בריך הוא למחוייא לדריא ויחמי מן בניהון אוכלוסין סגיאין לאתמסרא בידיהון בכן אמר יי למשה לא תדחל מניה ארום בידך מסרית יתיה וית כל עמיה וית כל ארעיה ותעביד ליה היכמא דעבדת לסיחון מלכא דאמוראי דהוה יתיב בחשבון : ויכו והוה כיון 35 דחמא עוג רשיעא ית משרייתא דישראל דהוה שיתא פרסי אמר ליה אנא מסדר סדרי קרבא כלו קביל עמא הדין דלמא יעבדון לי היכמא דעבדו לסיחון אזל ועקר טוורא בר שיתא פרסי ואחתיה על רישיה למטלק עליהון מן יד זמין מימרא דיי זחלא ופכר טוורא ונקריה וטמע רישיה בגויה בעא למשלפיה מן רישיה ולא יכיל מן בגלל דמשכי ככיה ושיניה פמיה הלכא והלכא אזל משה ונסב נרגא ברת עישרתי אמין וטפו עישרתי אמין ומחייה בקרסוליה ונפל ומית מן להאל למשריתא דישראל דהכין כתיב ומחו יתיה וית בנוי וית כל עמיה עד די לא שיירו ליה משיזיב ויריתו ית ארעיה:

ירושלמי 31 ושרון ישראל בארעהון דאמוראי : 32 ושלח משה לאללא ית מכור וכבישו כפרניא ושיצין ית אמוראי די הון תמן : 34 והוה כד חמא משה ית עוג ואמר הלא דין עוג רשיעא דהוה מונה לאברהם ושרה ואמר אברהם ושרה מדמין לאלנין יאין דקימין על מבועין דמין ברם פירין לא עבדין בגין כדין קים יתיה יי קודשא יהא שמיה מברך שנין סגין עד זמן דחמא בניהון ובני בניהון וחזר ונפל בידיהון ואמר יי למשה לא תדחל מניה ארום בידך מסרית יתיה וית כל עמיה וית ארעא ותעבד ליה היך מה דעבדתא לסיחון מלכיהון דאמוראי דהוה שרי בחשבון :

כב

1 ויסעו ונטלו בני ישראל ושרון במשיריא דמואב מעיברא לירדנא דיריחו :

וירא וחמא בלק בר צפור ית כל מה דעבד ישראל לאמוראי : ויגר ודחילו מואבאי 2
3 מן קדם עמא לחדא ארום סגי הוא ואתיעקו מואבאי בחייהון מן קדם בני ישראל :
4 ויאמר ואמרו מואבאי לסבי מדינאי ארום עמא חד ומלכו חד הוון עד ההוא יומא כדון
ישיצון קהלא ית כל חורנותא היכמא דמבעי תורא ית עסבא דחקלא ובלק בר צפור
מדינאה מלכא למואב בעידנא ההיא ולא בעדנא חורנא דהכין הוה תנאה
5 בינתהון למהוי מלכין לפירקין מאילך ואילך : וישלח ושדר עזגדין לות לבן ארמי
הוא בלעם דבעא למבלוע ית עמא בית ישראל בר בעור דאיטפש מסוגעי חכמתיה
ולא חס על ישראל זרעא דבני בנתיה ובית מותביה בפדן היא פתור על שמיה פתיר
חלמיא והיא מתבניא בארם דעל פרת ארע דפלחין וסגדין ליה בני עמא למקרי
ליה למימר הא עמא נפק ממצרים והא חפא ית חזווא דארעא והוא שרי מן קבלי :

Et habitârũt Iſraelitæ poſtquã interfecerunt Sihonẽ in terra Æmoræorũ. 31 Et miſit Moſes Caleb & Pinhas ad 32 explorandum Macbar, & ceperunt pagos ejus, & perdiderunt Æmoræos qui ibi erant. Et converſi aſcenderunt 33 viam Matnan: & exiit Og rex Matnan nobis obviàm, ipſe cum univerſo ſuo populo, ut inſtrueret aciem in Edræi. Et fuit quando 34 vidit Moſes Og, tremuit & terrore perculſus eſt à facie ejus. Reſpondit, & dixit; Hic eſt impius Og, qui probris affecit Abraham & Saram patres noſtros, dicendo; Vos ſimiles eſtis arboribus plantatis ad piſcinas aquarum, verùm fructus non facientibus: propterea expectavit ipſum ſanctus benedictus ipſe; ut in vita conſervaret *eum* per generationes, ut videret ex filiis eorum exercitus multos, ut traderetur in manus ipſorum: propterea dixit Dominus Moſi; Ne timeas ab eo, quoniam in manum tuam tradidi ipſum, & univerſum populum ejus, & univerſam terram ejus, & facies illi quemadmodum feciſti ipſi Sichon regi Æmoræorum, qui habitabat in Heſebon. Accidit ergo poſtquam 35 vidit Og improbus caſtra Iſraelitarum, quæ porrecta erant in ſex milliaria, dixit apud ſe; Inſtruam aciem belli adverſus populum hunc, ut non faciant mihi quemadmodum fecerunt ipſi Sichon: ivit & evulſit montem extenſum in ſex milliaria, & impoſuit ipſum ſuper caput ſuum ad projiciendum in eos: ſtatim paravit verbum Domini vermem, qui arroſit montem & perforavit ipſum, & immerſum eſt caput ejus in medium ipſius; voluit extrahere ipſum ex capite ſuo, ſed non potuit, quòd traxiſſet dentes ſuos & molares oris ſui huc & illuc: ivit Moſes & tulit ſecurim decem cubitorum, & ſaltavit decem cubitos, & percuſſit ipſum in talo pedis ejus, & cadens mortuus eſt procul à caſtris Iſrael, quia ſic ſcribitur; Et percuſſerunt ipſum, & filios ejus, & univerſum populum ejus, adeo ut non reſiduus factus ſit illi ſuperſtes, & hæreditario poſſederunt terram ejus.

Hieroſ. 31 Et habitârunt Iſrael in terra Æmoræorum. 32 Et miſit Moſes ad explorandum Makvar, & ceperunt pagos, & perdiderunt Æmoræos qui ibi erant. 34 Et fuit quando vidit Moſes Og, dixit; Annon hic eſt Og improbus, qui deridebat Abrahamum & Saram, & dicebat, Abraham & Sara ſimiles ſunt arboribus pulchris quæ ſtant juxta fontes aquarum, verùm fructus non faciunt: propterea in vita ſervavit eum Dominus ſanctum ſit & benedictum nomen ejus, per multos annos, uſque ad tempus donec vidit filios & nepotes eorum, & iterum cecidit per manus eorum. Itaque dixit Dominus Moſi; Ne timeas ab eo, quoniam in manum tuam tradidi ipſum, & univerſum populum ejus, & univerſam terram, & facies illi quemadmodum feciſti ipſi Sichon regi Æmoræorum, qui habitabat in Heſebon.

CAP. XXII.

ET profecti ſunt filii Iſrael, & caſtrametati ſunt in campeſtribus Moab 1 citra Jordanem Jericho.

SECT. XL.

Et vidit Balak filius Tſippor quicquid fecerat Iſrael Æmoræis. Et ti- 2 muerunt Moabitæ à facie populi valdè, quoniam multus erat: & angu- 3 ſtiis affecti ſunt Moabitæ in vita ſua à facie filiorum Iſrael. Et dixerunt 4 Moabitæ ſenioribus Madianitarum, quoniam populus unus & regnum unum erant uſque ad illum diem; Nunc perdent congregatio hæc quodcunque eſt in circuitu, quemadmodum lambit bos herbam agri: & Balac filius Tſippor Madianita rex erat Moabitarum in tempore illo, non autem alio tẽpore, quia ſic conditio erat inter eos futuros reges per vices hinc & inde. Miſit ergo nuntios ad Laban Aramæũ, ipſe eſt Bileam, quòd quæreret 5 abſorbere populũ domus Iſrael, fili⁹ Beor, qui inſan⁹ eſſet ob multitudinẽ ſapientiæ ſuæ, nec parceret Iſraeli ſemini filiorũ filiarũ ſuarũ, & dom⁹ habitationis ej⁹ erat in Padan, ea eſt Pethor de nomine ej⁹ interpretis ſomniorũ, illa autẽ ædificata eſt in Aram, quæ eſt ad Euphratem, terra in qua colebant & adorabant ipſum populares ej⁹, ad vocandũ ipſum: dicendo, Ecce populus exiit ex Ægypto, & ecce operuit faciem terræ, & ipſe habitat cõtra me.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

31 32 * بنشست يسرال در زمين آن اموري * بفرستاد مشه بجاسوسي كردن مر يعزر بگرفتند
33 ديههاي آن براندند مر آن اموري آنچه آنجا * روي كردند بر آمدند راهي آن بشن بيرون
34 آمد عوج پادشاهي آن بشن بپذيرهي ايشان او وهمه قومي او بكارزار ادرعي * گفت
بمشه نه ترسي ازو كه در دستي تو بدادم اويرا ومر همه قومي او ومر ولايتي او وبكني
35 باو چون آنچه بكردي بسيحن پادشاهي آن اموري آنچه نشينا در حشبون * بزدند اويرا
ومر پسراني او ومر همه قومي او تا بجي باقي ماند باو رستهي ميراث گرفتند مر ولايتي او *

* فصل بيست دوم * * منزل بر داشتند پسراني يسرال فرود آمدند 1
2 در عربوت مواب از گذار بيردن يردو * بديد بلق پسري صفور مر همه آنچه بكرد يسرال
3 باموري * بترسيد مواب از پيشي آن قوم بغايت كه بسيار است او بستوه شد مواب از پيشي
4 يسرال * گفت مواب بپيراني مدين اكنون بليسند آن جماعت مر همه گرداگردي ايما
چون ليسيدني آن گاو مر سبزهي آن دشت وبلق پسري صفور پادشاه بمواب در وقتي او *
5 * بفرستاد رسولان ببلعم پسري بعور بفتور آنچه ابر آن رود زميني پسراني قومي او بخواندن
باو بگفتن اينك قومي بيرون آمد از مصر اينك بپوشيد مر لوني آن زمين و او
نشينا از مقابلي من *

Sedit itaque Iſrael in terra Emoræi. 31 *Miſitque Meſheh ad explorandum Jaazer, & ceperunt pagos ejus: expulitque Emoræum qui ibi.* 32 Inde *reſpicientes, aſcenderunt* 33 *viâ Baſhan*: & *egreſſus eſt Og rex Baſhan in occurſum eorum, ipſe & univerſus populus ejus ad bellum in Edrei*: Tum *dixit Dominus ad Meſheh; Ne timeas ab eo: quia in manum tuam dedi eum, ac univerſum populum ejus, & regionem ejus: & facies ei quemadmodum feciſti Sihon regi Emoræi qui ſedebat in Heſhbon.* 34 Et *percuſſerunt eum, & filios ejus, & univerſum populum ejus, donec non reliquus maneret ei evaſor ullus, & hæreditatem acceperunt regionem ejus.* 35

CAP. XXII.

ET *manſionem removentes filii Iſrael, reſederunt in Arboth Moab à tranſitu Jordan Jereho.* 1 Quumque *vidiſſet Balac filius Sippor omne quod fecerat Iſrael Emoræo, Timuit Moab à conſpectu populi admodùm, quòd multus eſſet ille: et pertæſus eſt Moab à conſpectu Iſrael.* 2 3 *Dixit*que *Moab ad ſeniores Midjan; Nunc ablambent turba iſta omne in circuitu noſtrî, ſicut lambit bos herbam agri. Porrò Balac filius Sippor erat rex Moab tempore illo.* 4 *Miſit igitur nuntios ad Balaam filium Beor in Phetor quæ erat juxta flumen in terra filiorum populi ſui, ad accerſendum eum, dicendo; En populus egreſſus eſt ex Ægypto, ecce operuit ſuperficiem terræ, & ipſe ſedet è regione meî.* 5

ועתה וכדון איתא בבעו לוט בגיני ית עמא הדין ארום תקיף הוא מני לוואי 6
איכול לאזעוריה ואתירכיניה מן ארעא ארום ידעית ית די תברך מברך ודי תלוט
ליט יילוט : וילכו ואזלו סבי מואב 7
וסבי מדין ומיגדין דקיסמין חתימן
בידיהון ואתו לות בלעם ומלילו עמיה
פתגמי בלק : ויאמר ואמר להון ביתו 8
הכא בליליא ואתיב יתכון פתגמא היכמא דימלל יי עמי ואסחרו רברבי מואב עם
בלעם : ויבא ואתא מימר מן קדם יי לבלעם ואמר מן גובריא האילין כען 9
דביתו עמך : ויאמר ואמר בלעם קדם יי בלק בר צפור מלכא דמואבאי שדר 10
פולין לותי : הנה הא עמא נפק ממצרים וחפא ית חיזוא דארעא וכדון איתא 11
לוט בגיני יתיה לואי איכול למסדרא סדרי קרב ביה ואתרכינניה : ויאמר
ואמר יי לבלעם לא תיזיל עמהון ולא תלוט ית עמא ארום בריכין הינון מני מיומא 12
דאבהתהון : ויקם וקם בלעם בצפרא ואמר לרברבי מואב איזילו לארעכון ארום 13
לית רעוא מן קדם יי למשבקי למיזל עמכון : ויקומו וקמו רברבי מואב ואתו 14
לות בלק ואמרו מסרב בלעם למיתי עמנא : ויסף ואוסף תוב בלק למשדרא 15
רברבין סגיאין ויקירין מאלין : ויבאו ואתו לות בלעם ואמרו ליה כדנן אמר 16
בלק בר צפור לא כדון תתמנע מלמיתי לוותי : כי כבד ארום מיקרא איקרינך 17
לחדא וכל דתימר לי אעבד ואיתא כדון לוט לוותי ית עמא הדין : ויען ואתיב 18
בלעם ואמר לעבדי בלק אין יתן לי בלק מלי ביתיה קורטור דיליה כסף
ודהב לית לי רשו למעיבר על גזירת מימרא דיי אלהי למעבד מלתא זעירתא
או רבתא : ועתה וכדון אסחרו בבעו הכא אוף אתון בליליא ואנדע מה 19
יוסף מימרא דיי למללא עמי : ויבא ואתא מימר מן קדם יי לבלעם 20
בליליא ואמר ליה אין למקרי לך אתו גובריא קום טייל עמהון ולחוד פתגמא
דאמליל עמך יתיה תעביד : ויקם וקם 21
בלעם בצפרא וזריז ית אתניה ואזל עם
רברבי מואב :

ירושלמי 7 ואזלו חכימי מואבאי וחכימי מדינאי ואגרין חתימין בידיהון ואתון לות בלעם ומלילו עמיה פתגמא דבלק :

ירושלמי 21 וקם בלעם בצפרא ושוי ית אתניה ואזל עם רברבני מואב:

Et nunc veni obſecro, maledic propter me populum hunc, quoniam 6 fortior eſt me; ſi poſſim eum in minorem numerum redigere, & expellere è terra: quoniam novi eum cui benedixeris benedictum, & cui maledixeris omnino maledictum fore. Abierũt itaque ſeniores Moab 7 & ſeniores Madian, & pretia divinationum obſignata erant in manibus eorum: & venerunt ad Bileam, & loquuti ſunt cum eo verba Balac. Et dixit illis; Manete 8 hic hac nocte, & reſpondebo vobis verbum prout loquetur Dominus mecum: & manſerunt principes Moab cum Bileam. Et venit verbum à facie Domini ad Bileam, & 9 dixit; Quinam ſunt viri illi, qui pernoctant nunc tecum? Et dixit 10 Bileam coram Domino; Balak filius Tſippor rex Moabitarum miſit legatos ad me, *dicendo*: Ecce populus egreſſus eſt ex Ægypto, & te- 11 xit conſpectum terræ: nunc verò veni maledic propter me ipſi, ſi fortè poſſim adverſùs eum inſtruere acies belli, & eum expellere. Et 12 dixit Dominus Bileamo; Non ibis cum ipſis: neque maledices populo, quoniam benedicti ſunt à me à die patrum ſuorum. Surrexit itaque Bi- 13 leam manè, & dixit ad principes Moab; Abite in terram veſtram: quoniam non eſt voluntas à facie Domini ſinendi me ut proficiſcar vobiſcum. Surrexerunt itaque principes Moab, & venerunt ad Ba- 14 lak: & dixerunt; Renuit Bileam venire nobiſcum. Et addidit rur- 15 ſum Balak mittere principes plures & nobiliores iſtis. Venerúntque 16 ad Bileam: & dixerunt illi; Sic dixit Balak filius Tſippor, Ne nunc prohibearis quominus venias ad me. Quoniam honorando honorabo 17 te valdè, & quicquid dixeris mihi faciam: veni itaque nunc, maledic propter me populo huic. Et reſpondit Bileam, & dixit ſervis Ba- 18 lak; Si dederit mihi Balak plenam domum ſuam theſauro ſuo argenteo & aureo, non eſt mihi poteſtas tranſgrediendi decretum verbi Domini Dei mei, ut faciam verbum parvum aut magnum. Jam verò 19 manete obſecro hic etiam vos hac nocte, ut ſciam quid addet ſermo Domini loqui mecum. Venit ergò ſermo à facie Domini ad 20 Bileam noctu, & dixit illi; Si ad vocandum te venerint viri illi, ſurge, ambula cum illis: tantummodo verbum quod loquar tecum ipſum facies. Et ſurrexit Bileam manè, 21 & ſtravit aſinam ſuam, & abiit cum principibus Moab.

Hieroſ. 7. Et venerunt ſapientes Moabitarum & ſapientes Madianitarum, & literæ obſignatæ erant in manibus eorum: venerunt itaque ad Bileam, & loquuti ſunt cum eo verbum Balak.

Hieroſ. 21. Et ſurrexit Bileam in aurora, & ſtravit aſinum ſuum, & abiit cum principibus Moab.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

6 * واكنون بيا اكنون نفرين كن بمن مر آن قومي آن اين كه قوي است او از من مگر
بتوانم بزنيم درو وبرانم اويرا از آن زمين كه دانستم مر آنچه آفرين كني آفرين باشا وآنچه
7 نفرين كني نفرين باشد * رفتند پيراني مواب وپيراني مدين واسطرلابها در دستي ايشان
8 بيامدند ببلعم سخن گفتند باو سخنهاي بلق * گفت بايشان منزل كنيد اينجا اين شب
وباز گردانم شما را سخن چون آنچه سخن گويد : بمن بنشستند اميراني مواب اوازي بلعم *
9 10 * بيامد خدا ببلعم گفت كه آن مردمان آن اينان اوازي تو * گفت بلعم بخدا بلق پسري
11 صفور پادشاهي مواب بفرستاد بمن * اينك آن قوم آن بيرون آيا از مصر بپوشيد مر لوني آن
زمين اكنون بيا نفرين كن بمن اويرا مگر توانم بكارزار كردن باو وبرانم اويرا *
12 * گفت خدا ببلعم نه روي اوازي ايشان نه نفرين كني مر آن قوم كه آفرين است او *
13 * بر خاست بلعم در بامداد گفت باميراني بلق برويد بولايتي شما ناكامست : بدادني من برفتن
14 اوازي شما * بر خاستند اميراني مواب بيامدند ببلق گفتند ناكامست بلعم بآمدن اوازي
15 16 ايما * وافزود نيز بلق بفرستادن اميراني بسياران وعزيزان از اينان * بيامدند ببلعم
17 گفتند باو همچنين گفت بلق پسري صفور نه اكنون منع باشي از آمدن بمن * كه
عزيز كردن عزيز كنم ترا بغايت وهمه آنچه بگويي بمن بكنم وبيا اكنون نفرين بمن
18 مر آن قومي آن اين * جواب داد بلعم گفت ببندگاني بلق اگر بدهد بمن بلق پري خانهي
19 او نقره وطلا نه توانم بگذشتن مر امري : خداي من بكردن خرد يا بزرگ * واكنون
بنشينيد اكنون در اين نيز شما اين شب ومعلوم كنم چه افزايد سخن گفتن اوازي
20 من * بيامد خدا ببلعم شب گفت باو اگر بخواندن بتو آمدند آن مردمان بر
خيز برو اوازي ايشان وخاصه مر آن سخن آنچه سخن گويم بتو اويرا بكني *
21 * بر خاست بلعم در بامداد آراسته كرد مر ماداني او برفت اوازي اميراني مواب *

Nunc ergò, veni jam, maledic mihi populum iſtum, quia fortior eſt ipſe quàm ego: & fortaſſis potero, & percutiemus eum, expellamque eum de terra: novi enim quem benedixeris, benedictum: & quem maledixeris, maledict⁹ erit. 6 *Perrexeruntitaq; ſeniores Moab & ſeniores Midjan, cum aſtrolabiis in manu ſua: pervenientesque ad Balaam, locuti ſunt ei verba Balac.* 7 *Ait illis; Manſionem facite hic iſtâ nocte, & referam vobis verbum, quemadmodum loquetur Dominus ad me. Sederúntque principes Moab apud Balaam.* 8 Et *veniens Deus ad Balaam, dixit;* 9 *Quinam viri iſti apud te? Reſpondit Balaam Deo; Balac filius Sippor rex Moab miſit ad me, Eniſte populus qui egreditur ex Ægypto, operuit ſuperficiem terræ; nunc veni, maledic mihi eum, fortaſſis potero prælium facere cum eo, expuleroque eum.* 10 11 *Dixit Deus ad Balaam; Non ibis cum eis, neque maledices populum; quia benedictus eſt ipſe. Surgens* 12 itaque *Balaam manè, dixit ad principes Balac; Ite ad regionem veſtram, haud placet Domino concedere mihi ire vobiſcum.* 13 Tum *ſurgentes principes Moab pervenerunt ad Balac, ac dixerunt; Noluit Balaam venire nobiſcum.* 14 *Itaque addidit adhuc Balac mittere principes plures, & nobiliores iſtis.* 15 Qui *venientes ad Balaam, dixerunt ei; Sic dixit Balac filius Sippor, Ne nunc prohibitus ſis à veniendo ad me:* 16 *Nam honorabilem faciendo honorabilem faciam te admodùm, & omne quod dixeris mihi, faciam: veni igitur nunc, maledic mihi populum iſtum.* 17 *Reſponſum dedit Balaam, dixitque ad ſervos Balac; Si dederit mihi Balac plenitudinem domûs ſuæ argenti & auri, non potero tranſgredi mandatum Domini Dei mei, ad faciendum parvum vel magnum:* 18 *Nunc ergò, ſedete jam hic etiam vos hâc nocte, & notum faciam quod addiderit Dominus loqui mecum.* 19 *Tunc venit Deus ad Balaam nocte, & dixit ei; Si ad vocandum te venerunt viri, ſurge, vade cum illis: ſed tantum verbum quod loquutus fuero tibi, illud facies.* 20 *Surgens itaque Balaam manè, apparavit aſinam ſuam, abiitque cum principibus Moab.* 21

22 ויחר ותקיף רוגזא דיי ארום אזיל הוא ללטטינון ואתעתד מלאכא דיי באיסרטא למשטן ליה והוא רכיב על אתניה ותרין עולימוי ינים וימרים עמיה : 23 ותרא וחמת אתנא ית מלאכא דיי מעתד באיסרטא וחרביה שליפא בידיה וסטת אתנא מן ארחא ואזלת בחקלא ומחא בלעם ית אתנא למסטיא יתה לאיסרטא : 24 ויעמוד וקם מלאכא דיי בדוחקא דמיצע ביני כרמיא אתר דאקים יעקב ולבן אוגר וקמא מציטרא מכא וסכותא מציטרא מכא וקיימו דלא למעיבר דין תחום דין לבישא : 25 ותרא וחמת אתנא ית מלאכא דיי ואדחקת לסייגא ודחקת ית ריגל בלעם לסייגא ואוסיף למימחה ומלאכא אתכסי מינה : 26 ויוסף ואוסיף מלאכא דיי למעיבר וקם באתר דחיק דלית אורח למסטיא לימינא ולשמאלא : 27 ותרא וחמת אתנא ית מלאכא דיי ורבעת לה תחות בלעם ותקיף רוגזא דבלעם ומחא ית אתנא בשוטא : 28 ויפתח עשרתי פתגמין אתבריאו בתר שכלול עלמא במיעלי שבתא ביני שימשתא מנא ובירא וחוטרא דמשה ושמירא וקשתא ועננא יקרא ופום ארעא וכתב לוחי קיימא ומזיקי ופום ממלל אתנא בי היא שעתא פתח מימרא דיי ית פומה ואורדן לה ממלל ואמרת לבלעם מה עבדית לך ארום מחיתני דנן תלת זמנין : 29 ויאמר ואמר בלעם לאתנא ארום שקרת בי אילו אית סייפא בידי ארום כדון קטלתיך : 30 ותאמר ואמרת אתנא לבלעם ווי לך בלעם חסיר דעתא אנת דאנא בעירא מסאבא מיתא בעלמא הדין ולא אתיא לעלמא דאתי לא יכילת למילוט יתי כל דכן בנוי דאברהם יצחק ויעקב דבזכותהון אתברי עלמא ואנת אזיל למילט יתהון ודי גנבתא דעתהון דעמא האלין ואמרת לית הדא אתנא דידי שאילא היא בידי וסוסיא דידי שרי ברטיבא הלא אנא אתנך דרכבת עלי מן טליותך עד זמן יומא הדין האמתהנייתי מנך במשכבא ולא אתכוונית למעבד לך היכדין ואמר לא : 31 ויגל וגלא יי ית עינוי דבלעם וחמא ית מלאכא דיי מעתד באיסרטא וסייפיה שליפא בידיה וגחן וסגיד על אנפוי : 32 ויאמר ואמר ליה מלאכא דיי מטול מה מחית ית אתנך דנן תלת זמנין הא אנא נפקית למישטן לך ואתנא דחילת חמת סטת מן ארחא וגלי קדמי דאנת בעי למיזל למילוט ית עמא ומילתא לא מהוגנא לקבלי :

ירושלמי 24 וקם מלאכא דיי באמצע כרמיא סניא מן דין וסניא מן דין סטרא :

ירושלמי 30 ואמרת אתנא לבלעם ווי לך בלעם רשיעא חסר דעתא וכל חוכמא לא אשתכח בך הא אנא בעיר מסאב מיתא בעלמא הדין ולא אתיא לעלמא דאתי לא יכלת למלוט יתי בחוכמת דעתך על חד כמה וכמה בנוי דאברהם יצחק ויעקב דבזכותהון אתברי עלמא מן שרויא והיך את אזל למלט יתהון כד גנבת דעתיהון דעמא האלין ואמרת להון לית אתנא הדא דידי שאילא היא בידי ברם הלא אנא היא אתנך די רכבת עלי מן טליותך עד יומא הדין המתכוונת אתכוונת למעבד לך כדון ואמר לה לא :

22 Et iratus est furor Domini quòd abiisset ipse ad maledicendum illis, statuítque se angelus Domini in semita ut adversaretur ei: & ipse sedebat super asinam suam, & duo pueri ejus Jannis & Jemris cum eo *erant*. 23 Et vidit asina angelum Domini stantem in semita & gladium evaginatum in manu ejus, & declinavit asina ex semita abiítque in agrum: & percussit Bileam asinam, ut reduceret ipsam in semitam. 24 Et stetit angelus Domini in loco angusto, qui medius erat inter vineas, loco in quo statuit Jacob & Laban cumulum & statuam à latere hinc, & speculam à latere illinc, & statuerunt futurum ut non transirent limitem hunc in malum. 25 Et vidit asina angelum Domini, & arctata est ad sepem, & attrivit pedem Bileam ad sepem: & iterum eam percussit, & angelus occultatus erat ab ea. 26 Et addidit angelus Domini transire, & stetit in loco remoto, in quo non erat semita ad declinandum ad dextram aut sinistram. 27 Et vidit asina angelum Domini, & decubuit sub Bileam: & iratus est furor Bileham, ita ut baculo percuteret asinam. 28 Decem res creatæ sunt postquam fundatus est orbis, in ingressu sabbathi inter duas vesperas; Man, Puteus, Virga Mosis, Adamas, Arcus, Nubes gloriæ, Os terræ, Scriptura tabularum fœderis, Dæmones, Os loquens asinæ. Ea ipsa horâ aperuit verbum Domini os ipsius, & parata fuit illi loquutio, & dixit Bileamo; Quid feci tibi, quoniam percussisti me his tribus vicibus? 29 Et dixit Bileam asinæ, Quoniam decepisti me: si fuisset gladius in manu mea jam interfecissem te. 30 Et dixit asina Bileamo; Væ tibi Bileam, captus mente tu: quòd (cùm ego bestia polluta moritura sim in hoc mundo, nec ventura in seculum futurum, non potuisti *tamen* maledicere mihi, quanto minus filiis Abraham, Isaac, & Jacob, propter quorum meritum creatus est mundus?) tu proficiscaris ad maledicendum ipsis; & quòd furatus sis scientiam hujus populi, & dixisti; Non est hæc asina mea, mutuata est in manu mea, & equus meus manet in pascuo. Annon ego asina tua, quam inequitâsti à pueritia tua usque ad tempus diei hujus, & ego voluptatem percepi ex te concubitu? neque intentionem habui facere tibi sic: qui dixit, Non. 31 Et revelavit Dominus oculos Bileam, & vidit angelum Domini stantem in semita cum gladio evaginato in manu sua: & inclinans se adoravit super facies suas. 32 Et dixit illi angelus Domini; Quare percussisti asinam his tribus vicibus? Ecce ego exii ut adversarer tibi, & asina timuit, vidit, declinavit ex semita: & revelatum est coram me, quòd tu quæris ire ut maledicas populo, & res illa non est decora in conspectu meo.

Hierosl. 24 *Et stetit angelus Domini in medio vinearum, sepes ab hoc & sepes ab illo latere.*

Hierosl. 30 *Et dixit asina Bileamo; Væ tibi Bileam improbe, qui cares ratione, neque ulla sapientia invenitur in te. Ecce ego bestia polluta moritura sum in hoc mundo, neque ventura ad seculum futurum, non potuisti* tamen *maledicere mihi in sapientia mentis tuæ: quanto minus filiis Abraham, Isaac, & Jacob, propter quorum meritum creatus est mundus ab initio? & quomodo tu proficisceris, ut maledicas ipsis? jam furatus es mentem hujus populi, dicendo illis; Non est asina hæc mea, mutuata est in manu mea. Verùm nonne ego sum asina tua, quam inequitâsti à pueritia tua usque ad hunc diem? an intendendo intendi facere tibi sic? & dixit illi, Non.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

22 * گرم شد خشمي خدا كه رواست او بياستاد فرشتهي خدا در راه بميل دادن باو واو
23 بر نشينا ابر ماداني او و دو كودكاني او اوازي او * بديد آن ماديان مر فرشتهي خدا استاده
در راه و شمشير او كشيده در دستي او ميل كرد آن ماديان از آن راه برفت در دشت برد
24 بلعم مر آن ماديان بميل دادن آنرا آن راه * بياستاد ملاك ٪ در كوچهي آن رزها
25 ديواري ازين سو و ديوار ازين سو * بديد آن ماديان مر ملاك ٪ و فشارده شد بآن ديوار
26 و بفشارد مر پايي بلعم بآن ديوار بيفزود بزدن آنرا * بيفزود ملاك ٪ گذشتن بياستاد
27 در مكامي تنك آنچه نيست راه بميل كردن راست و چپ * بديد آن ماديان مر
ملاك ٪ بخسپيد فرود بلعم گرم شد خشمي بلعم بزد مر آن ماديان در چوب *
28 بكشاد ٪ مر دهاني آن ماديان گفت ببلعم چي كردم بتو كه بزدي مرا اين سه
29 بارها * گفت بلعم بماديان كه فسوس كردي در من اگر هستي شمشير در دستي من
30 كه اكنون بكشتمي ترا * گفت آن ماديان ببلعم هنه من ماديانی تو آنچه بر
نشستي ابر من از هنيري تو تا آن روزي آن اين ها عادت داشتن عادت داشتم بكردن
31 تو همچنين گفت نه * بكشاد ٪ مر چشماني بلعم بديد مر ملاك ٪ ايستاده در راه
32 و شمشيري او كشيده در دستي او و ركوع كرد و سجود كرد بپيشي او * گفت
او ملاك ٪ ابر چي بردي مر ماداني تو اين سه بارها اينك من بيرون آمدم بميل دادن
كه ميل كرد آن [راه] بمقابلي من *

22 *Excandefacta est* autem *ira Dei, quòd abiisset ipse: & stetit angelus Dei in via ad declinandum in eum: ipse verò sedebat super asinam suam, & duo pueri ejus* erant *cum eo.* 23 *At vidit asina angelum Dei stantem in via, & gladium ejus strictum in manu ejus, declinansque asina è via, ivit in agrum: percussit* igitur *Balaam asinam ad reducendum eam in viam.* 24 *Stetitque angelus Domini in platea vinearum: maceries* erat *ab hoc latere, et maceries ab illo latere.* 25 Iterum *vidit asina angelum Domini, & compressit se ad parietem, compressit quoque pedem Balaam ad parietem: addiditque percutere eam.* 26 *Addidit* præterea *angelus Domini transire, & stetit in loco angusto ubi non erat via ad declinandum dextrorsùm vel sinistrorsùm.* 27 *Videns* autem *asina angelum Domini, succubuit sub Balaam:* unde *excandefactâ irâ Balaam, percussit asinam baculo.* 28 Et *aperuit Dominus os asinæ,* quæ *dixit ad Balaam; Quid feci tibi quòd percussisti me his tribus vicibus?* 29 *Dixit Balaam ad asinam; Quia ludificâsti me: si fuisset gladius in manu mea, jam quidem occidissem te.* 30 *Dixit asina ad Balaam; Nónne ego fui asina tua super quam sedisti à quo extitisti usque ad diem hanc? numquid consuetudinem habendo consuetudinem habui faciendi tibi sic? Respondit, Nequaquam.* 31 *Et aperuit Dominus oculos Balaam, viditque angelum Domini stantem in via, & gladium ejus districtum in manu ejus: tum demisso capite adoravit coram illo.* 32 *Dixit ad eum angelus Domini; Utquid verberasti asinam tuam his tribus vicibus? en ego egressus sum ad declinandum in te, quòd deflexit via coram me.*

---

33 ותראני וחמתני אתנא וסטת מן קדמי דנן תלת זמנין אלולפון לא סטת מן קדמי ארום כען אוף יתך קטלית ויתה קיימית : 34 ויאמר ואמר בלעם למלאכא דיי חבית ארום לא ידעית ארום אנת מעתד לקדמותי בארחא וכדון אין ביש קדמך איתוב לי : 35 ויאמר ואמר מלאכא דיי לבלעם איזיל עם גובריא וברם ית פתגמא דאמליל עמך יתיה תמליל ואזל בלעם עם רברבי בלק : 36 וישמע ושמע בלק ארום אתא בלעם ונפק לקדמותיה לקרתא דמואב דעל תחום ארנון דבסטר תחומא : 37 ויאמר ואמר בלק לבלעם הלא שדרא שדרית לותך למקרי לך למא לא אתיתא לותי הברם מן קושטין הוית אמר לית אנא יכיל למייקרא יתך : 38 ויאמר ואמר בלעם לבלק הא אתיתי לותך כדון המיכל יכילנא למללא מדעם פתגמא דיזמן יי בפומי יתיה אמליל : 39 וילך ואזל בלעם עם בלק ואתון לקרתא דמקפן שורין לפלטיוון קרתא רבתא היא קרתא דסיחון היא בירושא : 40 ויזבח ונכס בלק תורין ועאן ושדר לבלעם ולרברביא דעמיה : 41 ויהי והות עידוני בצפרא ודבר בלק ית בלעם ואסקיה לרמת דחלתא דפעור וחמא מתמן משיריין דן דמהלכין בקצת עמא דאתפרסמו מתחות ענני יקרא :

כג

1 ויאמר והוה כיון דחמא בלעם יתהון דפולחנא נוכראה ביניהון חדא בליביה ואמר לבלק בני לי הכא שובעא אגורין ועתד לי הכא שבעא תורין ושבעא דכרין : 2 ויעש ועבד בלק היכמא דמליל בלעם ואסיק בלק ובלעם תור ודכר על אגורא : 3 ויאמר ואמר בלעם לבלק איתעתד על עלתך ואיהך דלמא יזדמן מימרא דיי לקדמותי ופתגם מה דיחוי לי ואיתני לך ואזל גחין כחיויא : 4 ויקר וארע מימרא מן קדם יי בבלעם ואמר קדמוהי ית שבעתי אגוריא סדרית ואסיקית תור ודכר על כל אגורא : 5 וישם ושוי יי פתגמא בפום בלעם ואמר תוב לות בלק והיכדין תמליל : 6 וישב ותב לותיה והא מעתד על עלתיה הוא וכל רברבי מואב : 7 וישא ונטל מתל נבותיה ואמר מן ארם דעל פרת דברני בלק מלכא דמואבאי מן טוורי מדינחא איתא לוט בגיני דבית יעקב ואיתא זעיר לי ישראל :

ירושלמי 3 ואזל בלעם בלב שפי :

ירושלמי 7 ונטל במתל נבויתיה ואמר מן ארם דבר יתי בלק מלכהון דמואבאי מטורי מדנחא אתא כען לוט לי דבית יעקב ואתא זעיר לי שבטיא דבית ישראל :

33 Et vidit me asina, & declinavit à facie mea his tribus vicibus: quòd nisi declinâsset à facie mea certè nunc etiam te interfecissem, illam verò in vita conservâssem. 34 Et dixit Bileam angelo Domini; Peccavi, quoniam non novi quod tu stares contra me in via: jam verò, si tibi displicet, revertar. 35 Et dixit angelus Domini Bileamo; Ito cum viris istis, verùm verbum quod loquutus fuero tecum ipsum loquêris: itaque abiit Bileam cum principibus Balak. 36 Et audivit Balak quòd veniret Bileam, & exiit illi obviam in civitatem Moab, quæ est ad terminum Arnon qui est in latere termini. 37 Et dixit Balak Bileamo; Annon mittendo misi ad te ad vocandum te? quare non venisti ad me? num verè dicebas quod non possem honorare te? 38 Et dixit Bileam ipsi Balak; Ecce veni ad te, nunc an omnino possum loqui quidquam? verbum quod præparaverit Dominus in ore meo ipsum loquar. 39 Et abiit Bileam cum Balak, & venerunt in civitatem muris circundatam, ad plateas civitatis magnæ, illa est civitas Sihon, illa est Birosa. 40 Et per nares occidit Balak boves & oves, & misit Bileamo & principibus qui cum eo erant. 41 Et fuit tempore auroræ accepit Balak Bileam, & ascendere fecit eum ad excellum idoli Peor: & vidit inde castra Dan, quæ proficiscebantur in extremitate populi, & manifestabantur de sub nubibus gloriæ.

CAP. XXIII.

1 Postquam autem vidit Bileam ipsos, quòd cultus alienus *esset* inter eos, gavisus est in corde suo, & dixit Balako, Ædifica hic septem altaria, & præpara mihi hic septem boves & septem arietes. 2 Et fecit Balak sicut loquutus fuerat Bileam, & obtulit Balak & Bileam bovem & arietem super altari. 3 Et dixit Bileam Balako; Sta juxta holocaustum tuum & ibo, si fortè veniat verbum Domini mihi obviam, & verbum quod indicatum fuerit mihi narrabo tibi: & ivit incurvus ut serpens. 4 Et obviam venit sermo à facie Domini ipsi Bileam, qui dixit coram ipso; septem aras ordinavi, & obtuli bovem & arietem super unamquamque aram. 5 Et posuit Dominus verbum in ore Bileam, & dixit; Revertere ad Balak, & sic dices. 6 Et reversus est ad ipsum, & ecce stabat juxta holocaustum suum, ipse & omnes principes Moab. 7 Et assumpsit parabolam prophetiæ suæ, & dixit; Ex Syria quæ est ad Euphratem tulit me Balak rex Moabitarum, ex montibus orientis. Veni maledic propter me domui Jacob, & veni imminue mihi Israelem.

Hierosl. 3 *Et ivit Bileam corde contrito.*

Hierosl. 7 *Et assumpsit in parabola prophetiam suam, & dixit; Ex Syria tulit me Balak rex Moabitarum, ex montibus orientis. Veni nunc, maledic mihi domum Jacob, & veni, imminue mihi tribus domus Israel.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

33 * بديد مرا آن ماديان ميل كرد بپيشي من اين سه بارها مگر ميل كرد از بپيشي من كه
34 اكنون نيز ترا بكشتم و آنرا زنده گذاشتم * گفت بلعم بملاك ٪ خطا كردم كه نه دانستم
35 كه تو ايستاده بپذيرهي من در راه و اكنون اگر بد در چشماني تو باز گردم بمن * گفت
ملاك ٪ ببلعم برو اوازي آن مردمان و امّا آن سخن آنچه سخن گويم بتو اويرا سخن گويي
36 برفت بلعم اوازي اميراني بلق * بشنويد بلق كه بيامد بلعم بيرون آمد بپذيرهي او بشهري
37 مواب آنچه ابر حدّي ارنن آنچه در كناري آن حدّ * گفت بلق ببلعم ها نه فرستادن فرستادم
38 بتو بخواندن بتو چرا نه آمدي بمن ها حقيقت نه توانم عزيز كردن ترا * گفت بلعم ببلق
اينك بيامدم بتو اكنون ها توانستن بتوانم سخن گفتن چيزي آن سخن آنچه بنهد خدا
39 40 در دهاني من اويرا سخن گويم * برفت بلعم اوازي بلق بيامدند قريت حصوت * ذبح كرد
41 بلق گاو و گوسپند بفرستاد ببلعم و باميراني آنچه اوازي او * بود در بامداد بستاند بلق مر
بلعم بر آورد اويرا بموب بعل بديد از آنجا كناري آن قوم *   * فصل بيست سوم *
1 * گفت بلعم ببلق آبدان كن بمن در اين جا هفت مذبحها و آراسته كن بمن در اين هفت
2 گاوها و هفت نرميشها * بكرد بلق چون آنچه سخن گفت بلعم بر آورد بلق و بلعم گاو و نرميش
3 در مذبح * گفت بلعم ببلق بيايست ابر عولهي تو و بروم مگري فرا رسد ٪ بپذيرهي
4 من و سخن چه نمايد مرا و آگاه كنم بتو برفت تنها * فرا رسيد خدا ببلعم گفت باو مر هفت
5 آن مذبحها آراسته كردم و بر آوردم گاو و نرميش در مذبح * بنهاد ٪ سخن در دهاني بلعم
6 گفت باز گرد ببلق و همچنين سخن گوي * باز گشت باو و اينك استاده ابر عولهي او و
7 همه اميراني مواب * برداشت مثلي او و گفت از ارم براند مرا بلق پادشاهي مواب از كوههاي
عرب بيا نفرين كن بمن يعقوب و بيا خشم آور بيسرال *

33 *Vidénsque me asina, deflexit coram me his tribus vicibus: & nisi deflexisset à præsentia mea, nunc equidem etiam te occidissem, ipsam verò vivam reliquissem.* 34 *Dixit Balaam ad angelum Domini; Peccavi, non enim sciebam quòd tu stares in occursum meî in via: nunc autem si malum est in oculis tuis, revertar mihi.* 35 *Ait angelus Dñi ad Balaam; Vade cum viris: sed tamen verbum quod locutus fuero ad te, ipsum loquêre. Abiit* itaque *Balaam cum principibus Balac.* 36 *Tunc audiens Balac quòd adveniret Balaam, egressus est in occursum ejus in civitatem Moab, quæ juxta terminum Arnon, quæ in extremitate termini.* 37 Et *dixit Balac ad Balaam; Annon mittendo misi ad te ad accersendum te? quare non venisti ad me? an verè non potero honorabilem facere te?* 38 *Respondit Balaam ad Balac; Ecce veni ad te: nunc* autem *valendo valebo loqui quicquam? verbum quod posuerit Deus in ore meo, illud loquar.* 39 Et *perrexit Balaam cum Balac, venerúntque ad Cirjathhusoth.* 40 Et *mactavit Balac boves & oves, misitque ad Balaam & ad principes qui cum eo.* 41 *Fuitque, manè assumpsit Balac ipsum Balaam, & duxit eum ad Bamoth Baal, viditque indè extremitatem populi.*

CAP. XXIII.

1 E*T dixit Balaam ad Balac; Ædifica mihi hic septem altaria, appara quoque mihi hic septem boves & septem arietes.* 2 *Fecitque Balac quemadmodum locutus fuerat Balaam, & obtulit Balac & Balaam bovem & arietem in altari.* 3 *Dixit autem Balaam ad Balac; Consiste juxta holocaustum tuum, & ibo, fortassis occurret Deus in occursum meî; & verbum quod ostenderit mihi, notum faciam tibi: abiitque solus.* 4 Et *occurrit Deus ipsi Balaam, dixitque illi; Septem altaria disposui, & obtuli bovem & arietem in quolibet altari.* 5 *Posuit autem Dominus verbum in ore Balaam, dixitque; Revertere ad Balac, & sic loquêris.* 6 Et *reversus est ad eum, & ecce stabat juxta holocaustum suum, ipse & omnes principes Moab.* 7 *Assumpsitque parabolam suam, & dixit; De Aram compulit me Balac rex Moab, de montibus Arabiæ, dicendo; Veni, maledic mihi Jacob, & veni, indignationem affer in Israel.*

מָה מַה אֲנָא לָאִיט וּמֵימְרָא דַיְיָ מְבָרֵיךְ 8 יַתְהוֹן וּמַן אֲנָא מוֹעֵיר וּמֵימְרָא דַיְיָ מַסְגֵי יַתְהוֹן׃ כִּי אֲמַר בִּלְעָם רַשִׁיעָא מִסְתַּכֵּל 9 אֲנָא בְּעַמָּא הָדֵין דְּהִינוּן מִדַּבְּרִין בִּזְכוּת אֲבָהָתְהוֹן צַדִּיקַיָּא דְּמָתִילִין לְטַוְורַיָּא וּבִזְכוּת אִימָּהָתְהוֹן דְּמָתִילָן לְגִלְמָתָא הָא עַמָּא בִּלְחוֹדֵיהוֹן עֲתִידִין לְמַחְסַן עָלְמָא מְטוּל דִּבְנִימוּסֵי אוּמַיָּא לָא מִדַּבְּרִין׃ מִי מָנָה וַהֲוָה כֵּיוָן דְּחָמָא 10 בִּלְעָם חַיָּיבָא דְּבֵית יִשְׂרָאֵל הֲווֹן גָּזְרִין עוּרְלַתְהוֹן וְטָמְרִין בְּעַפְרָא דְמַדְבְּרָא אֲמַר מַן יִיכּוֹל לְמִמְנֵי זַכְוָותָא חֲסִינַיָּא הָאִלֵּין וּסְכוּם עוֹבְדַיָּא טָבַיָּא דְּעִם חֲדָא מִן אַרְבַּעְתֵּי מַשִּׁירְיָיתָא דְיִשְׂרָאֵל אֲמַר בִּלְעָם רַשִׁיעָא אִין קַטְלִין יָתִי בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּסַיְיפָא כְּבַר מְבַשְּׂרָנָא דְּלֵית לִי חוּלַק לְעָלְמָא דְּאָתֵי בְּרַם אִין מָיְיתְנָא מוֹתָא דְּקַשִּׁיטִין לְוַאי דְּתֶיהֱוֵי סוֹפִי כִּזְעֵירָא דִּבְהוֹן׃ ויאמר וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם מָה עֲבַדְתְּ לִי לְמֵילוֹט סַנְאַי 11 דְּבַרְתָּךְ וְהָא בְּרָכָא מְבָרְכַת לְהוֹן׃ ויען וַאֲתִיב וַאֲמַר הֲלָא יָת מַאן דִּישַׁוֵּי יְיָ 12 בְּפוּמִי יָתֵיהּ אֲנַטֵּר לְמַלָּלָא׃ ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ בָּלָק אִיתָא כְדוֹן עִמִּי לַאֲתַר 13 חוֹרָן דְּתֶחְמִינֵיהּ מִתַּמָּן לְחוּד מַשִּׁירְיָיתָא דִּמְהַלֵּךְ בִּקְצָתֵיהּ תֶּחְמֵי וְכוּלְהוֹן מַשִּׁירְיָיתוֹי לֵית אֶפְשַׁר דְּתֶחְמֵי וּתְלוּטֵיהּ לִי מִתַּמָּן׃ ויקחהו וְדַבְרֵיהּ לַחֲקַל סְכוּתָא לְרֵישׁ רָמָתָא 14 וּבְנָא שׁוּבְעָא אֲגוּרִין וְאַסֵּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל אֲגוּרָא׃ ויאמר וַאֲמַר לְבָלָק 15 אִתְעַתַּד הָכָא עַל עֲלָתָךְ וַאֲנָא אִתְאָרַע עַד הָכָא׃ ויקר וְאַרַע מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ 16 בְּבִלְעָם וְשַׁוֵּי פִּתְגָּמָא בְּפוּמֵיהּ וַאֲמַר תּוּב לְוָת בָּלָק וְהָכְדֵין תְּמַלֵּיל׃ ויבא וַאֲתָא 17 לְוָתֵיהּ וְהָא מְעַתַּד עַל עֲלָתֵיהּ וְרַבְרְבֵי מוֹאָב עִמֵּיהּ וַאֲמַר לֵיהּ בָּלָק מָה מַלֵּיל יְיָ׃ וישא משלו וּנְטַל מַתַל נְבוּאָתֵיהּ וַאֲמַר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע אַצֵּית מִילֵּי בְּרֵיהּ דְּצִפּוֹר׃ 18 לָא לָא כְּמִילֵּי בַּר נַשׁ מֵימַר אֱלָהָא חַי 19 וְקַיָּים רִבּוֹן כָּל עָלְמַיָּא יְיָ דְּבַר נַשׁ אָמַר וּמְסָרֵב וְאוּף לָא דָמְיָין עוֹבָדוֹי לְעוֹבָדֵי בְּנֵי בִישְׂרָא דְּמִתְמַלְּכִין וְתָיְיבִין מִמַּה דִּגְזָרִין בְּרַם רִבּוֹן כָּל עָלְמַיָּא יְיָ אֲמַר לְאַסְגָּאָה יָת עַמָּא הָדֵין הֵי כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא וּלְאַחְסָנוּתְהוֹן יָת אַרַע כְּנַעֲנָאֵי הַאֶפְשַׁר דְּאָמַר וְלָא יַעֲבֵד וּמַה דְּמַלֵּיל הַאֶפְשַׁר דְּלָא יְקַיְּימִנֵּיהּ׃ הִנֵּה הָא 20 בִּרְכָתָא קַבֵּילִית מִן פּוּם מֵימַר קוּדְשָׁא לָא אֶמְנַע סֵדֶר בִּרְכָתְהוֹן מִנְּהוֹן׃

8 מָה אֲנָא לָיֵיט דְּבֵית יַעֲקֹב וּמֵימְרָא דַיְיָ מְבָרֵךְ יַתְהוֹן וּמָה אֲנָא מוֹעֵיר דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וּמֵימְרָא דַיְיָ מַסְגֵּי יַתְהוֹן׃ 9 חָמֵי אֲנָא עַמָּא הָאִלֵּין מִדַּבְּרִין בִּזְכוּת אֲבָהָתְהוֹן צַדִּיקַיָּא דְּמָתִילִין לְטוּרַיָּא אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וּבִזְכוּת אַרְבַּעְתֵּי אִמָּהָתָא דְּמָתִילָן כְּגִלְמָתָא שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה הָא עַמָּא הָאִנּוּן לִבְלְחוֹדֵיהוֹן שָׁרְיָין וּבְנִמּוּסֵי עַמְמַיָּא לָא מִתְעָרְבִין׃ 10 מַן יָכֵל לְמִמְנֵי עוּלֵימֵיהוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאִתְאֲמַר עֲלֵיהוֹן דִּי הֲווֹן סַגִּין כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא אֲמַר בִּלְעָם רַשִׁיעָא בְּמַתַל נְבִיּוּתֵיהּ אִין קָטְלִין הִנּוּן יִשְׂרָאֵל יָתֵיהּ בְּחַרְבָּא מְבַשֵּׂר הוּא בִּלְעָם דְּלֵית לֵיהּ חוּלָק לְעָלְמָא דְּאָתֵי בְּרַם אִין מָיֵית הוּא בִּלְעָם מוֹתִין קַשִּׁיטִין אַלְוַי תֶּהֱוֵי אַחֲרִיתָא כִּזְעֵירָא דִי בְהוֹן׃

ירושלמי 15 וַאֲנָא בְמֵימְרִי אִיקַר יָתָךְ׃ 19 לָא כְמֵימַר בְּנֵי אֱנָשָׁא הֲוָה מֵימְרֵיהּ דֶאֱלָהָא חַיָּא וְלָא כְעוֹבְדֵיהוֹן דִּבְנֵי אֱנָשָׁא עוֹבָדוֹי דֶאֱלָהָא בְּנֵי אֱנָשָׁא אָמְרִין וְלָא עָבְדִין גָּזְרִין וְלָא מְקַיְּמִין וְחָזְרִין וְכָפְרִין בְּמִלֵּיהוֹן בְּרַם אֱלָהָא אֲמַר וְעָבַד גְּזַר וּמְקַיֵּם וּגְזֵרְתוֹהִי קַיָּמִין עַד לְעָלַם׃ 20 הָא לְמִבְרְכָא אִדְבָּרִית וּמְבָרֵךְ אֲנָא יָת יִשְׂרָאֵל וּבִרְכָן לֵית אֲנָא מָנַע מִנְּהוֹן׃

8 Quid maledicam, & ſermo Domini benedixit illis? & quem ego imminuam, & ſermo Domini multiplicavit eos. 9 Dixit Bileam improbus; Video populum hunc qui ducuntur merito patrum ſuorum juſtorum, qui aſſimilantur montibus, & merito matrum ſuarum quæ aſſimilantur collibus: ecce populus ſolus ipſe futurus eſt ut poſſideat mundum, eò quòd legibus reliquorum populorum non ducuntur. 10 Et accidit poſtquam vidit Bileam peccator, quòd domus Iſrael circunciderent præputium ſuum & abſconderent in pulvere deſerti, dixit; Quis poterit numerare merita fortium iſtorum, & numerum operum bonorum quæ ſunt cum uno ex quatuor caſtris Iſrael: dixit Bileam improbus; Si interficiant me domus Iſrael gladio, jam nuntiatum eſt mihi non fore mihi portionem in ſeculo venturo; verùm ſi moriar morte verorum, utinam ſit finis meus ſicut unius minimi qui inter eos eſt. 11 Et dixit Balak ipſi Bileam; Quid feciſti mihi? Ad maledicendum oſoribus meis tuli te, & ecce benedicendo benedicis illis. 12 Et reſpondit, & dixit; Annon quod Dominus poſuerit in ore meo, ipſum obſervabo ut loquar? 13 Et dixit ipſi Balak; Veni nunc mecum in locum alium, ex quo videbis eum, tantùm caſtra quæ proficiſcuntur in extremitate illius videbis, omnia enim ipſorum caſtra non potes videre: & maledic ei in mei gratiam inde. 14 Et duxit eum in agrum ſpeculæ, in verticem collis, & ædificavit ſeptem aras, & obtulit bovem & arietem ſuper unamquamque aram. 15 Et dixit Balako; Statue te hîc juxta holocauſtum tuum, & ego occurram euſque. 16 Et occurrit verbum à facie Domini ipſi Bileam, & poſuit verbum in ore ejus, & dixit; Revertere ad Balak, & ſic loquêris. 17 Et venit ad ipſum, & ecce ſtabat juxta holocauſtum ſuum, & principes Moab cum eo erant: & dixit illi Balak; Quid loquutus eſt Dominus? 18 Et aſſumpſit parabolam prophetiæ ſuæ, & dixit; Surge Balak, & audi, auſculta ſermones meos fili Tſippor. 19 Non ſicut verba hominum ſermo Dei viventis, nam ſtabilis *eſt* Dominus omnium ſeculorum Dominus, at homo dicit & renuit; & etiam non ſimilia ſunt opera ejus operibus filiorum carnis, quia conſultant, & pœnitet eos poſtquam decreverunt: verùm Dominus totius mundi Dominus, *quando* dixit ſe multiplicaturum populum hunc ſicut ſtellas cœli, & in hæreditatem traditurum illis terram Chananæorum, fierine poteſt ut quod dixit non faciat? & quod loquutus eſt, fierine poteſt ut non ſtabiliat ipſum? 20 Ecce benedictionem accepi ex ore verbi ſanctitatis, non prohibebo ordinem benedictionum ipſorum ab illis.

8. *Quid ego maledicam domui Jacob, & Sermo Domini benedicit illis? & quid ego imminuam domum Iſrael, & ſermo Domini multiplicat eos?* 9. *ideo ego populum hunc qui ducuntur merito patrum ſuorum juſtorum, qui aſſimilantur montibus, Abraham, Iſaac, & Jacob, & merito quatuor matrum ſuarum, quæ aſſimilantur collibus, Sarah, Rebeccah, Rachel & Lea: ecce populus hic ſolus habitabunt, & in legibus populorum non permiſcebuntur.* 10. *Quis poterit numerare juvenes domus Jacob, de quibus dictum eſt futuros illos multos inſtar ſtellarum cœli? dixit Bileam improbus in parabola prophetiæ ſuæ; Si interficiant illi Iſraelitæ ipſum gladio, annuntiat ipſe Bileam non futuram illi portionem in ſeculo venturo, verùm ſi moriatur ipſe Bileam mortibus verorum, utinam ſit finis* ejus *ſicut minimi qui inter eos eſt.*

Hieroſ. 15. *Et ego ſermone meo honorabo te.* 19. *Non ſicut ſermo filiorum hominis fuit ſermo Dei viventis, nec ſecundùm opera hominum* ſunt *opera Dei. Homines dicunt & non faciunt, decernunt ſed non ſtabiliunt, & iterum negant verba ſua: verùm Deus dixit & fecit, decrevit & ſtabilivit, & decreta ejus ſtabilia ſunt uſque in ſeculum.* 20. *Ecce ad benedicendum acceptus ſum, ideo benedico Iſraelem, & benedictiones non prohibebo ab illis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 * چه نفرین کنم نه نفرین کرد خدا وچه خشم آورم نه خشم آورد :: * که از سري کمرها ببینم
9 اویرا واز چکادها نگاه کنم اویرا اینك قومي بجدا مسکن گیرد ودر قومها نه اندیشه آید * که
10 بشمرد خاکي یعقوب وشماري چهاریك یسرال مردني جاني من مردني شایستگان وباشد اخرتي
من چون او * گفت بلق ببلعم چه کردي بمن بنفرین کردني دشمناني من بستاندم ترا 11
واینك آفرین کردي آفرین * جواب داد وگفت ها نه مرآنچه بنهد :: دردهاني من اویرا نگاه 12
دارم بسخن گفتن * گفت باو بلق برو اکنون اوازي من بجاي دگر آنچه ببیني اویرا از آنجا 13
اما کناري او ببیني وهمهي او نه بیني ونفرین کن اویرا بمن از آنجا * ببرد اویرا دشت 14
صفیم بسري آن چکاد آبدان کرد هفت مذبحها بر آورد گاو ونرمیش در مذبح * گفت ببلق 15
بیایست اینجا ابر عولهي تو ومن فرازرسم اینجا * فرازرسید :: ببلعم بنهاد سخن در دهاني 16
او گفت بازگرد ببلق وهمچنین سخن گوي * بیامد باو واینك او ایستاده ابر عولهي او 17
واميراني مواب اوازي او گفت باو بلق چه سخن گفت :: * برداشت مثلهي او وگفت برخیز 18
بلق وبشنو گوش کن نیز بمن پسري صفور * نه مرد خدا وخیانت کند وپسري آدم 19
وپشیمان شود ها او گفت ونه کند وسخن گفت ونه بر انگیزاند آنرا * اینك آفرین 20
بستاندم وآفرین ونه بازگردانم آنرا *

8 *Quid maledicam,* quum *non maledixit Deus? & quid indignationem afferam, quum indignationem non attulit Dom.? 9 Nam de vertice rupium videbo eum, & de jugis intuebor illum: ecce populus ſeorſim habitabit, & inter Gentes non reputabitur. 10 Quis computavit pulverem Jaacob, ac numerum quartæ partis Iſrael? mors animæ meæ ſit ut mors proborū, ſitq; finis meus ſicut ipſius. 11 Dixit Balac ad Balaam; Quid feciſti mihi? ad maledictionem inimicorum meorum accepi te, & ecce benedixiſti benedictione. 12 Reſponſum dedit, ac dixit; Nónne quod poſuerit Deus in ore meo, id obſervabo loqui? 13 Dixit ei Balac; Vade nunc mecum ad locum aliū, undè videbis illum: (attamen extremitatem ejus videbis, & totum ejus non videbis:) et maledic eum mihi indé. 14 Et tulit eum* in *agrum Sophim, in verticem jugi, ædificavit*que *ſeptem altaria, & obtulit bovem et arietē in altari. 15 Dixit* autem *ad Balac; Conſiſte hîc juxta holocauſtum tuum, & ego occurrā illic. 16 Occurrit* itaq; *Dominus ipſi Balaam, &* poſito *verbo in ore ejus, dixit; revertere ad Balac, & ſic loquêris. 17 Venitque ad eum, & en ipſe ſtabat juxta holocauſtum ſuum, et principes Moab cum eo. Cui dixit Balac, Quid loquutus eſt Dominus?* 18 Tunc *aſſumpſit parabolam ſuam, & dixit; Surge Balac, et audi, aurem præbe etiā mihi fili Sippor; 19 Non eſt homo Deus, ut decipiat; & filius hominis, ut pœniteat eum: num ipſe dixit, & non faciet? & verbum loquutus eſt, ac non præſtabit illud? 20 Ecce, benedictionem accepi; benedictionem inquam, & non reverti faciam eam.*

לָא אֲמַר בִּלְעָם רַשִׁיעָא לֵית אֲנָא 21 מִסְתַּכֵּל פָּלְחֵי טַעֲוָותָא בִּדְבֵית יַעֲקֹב וְלָא מִתְקַיְּימִין עָבְדֵי לֵיעוּת שְׁקַר בִּדְבֵית יִשְׂרָאֵל מֵימַר דַּיְיָ אֱלָהֲהוֹן בְּסַעְדְּהוֹן וְיַבָּבוּת מַלְכָּא מְשִׁיחָא מִיַּבְּבָא בֵּינֵיהוֹן׃ אל מוציאם אֱלָהָא דִּיפְרַק וְאַפֵּיק יַתְהוֹן 22 פְּרִיקִין מִן אַרְעָא דְמִצְרַיִם תּוּקְפָא וְרוֹמְמוּתָא תּוּשְׁבַּחְתָּא וּגְבוּרְתָּא דִּדֵיהּ הוּא׃ כִּי אֲרוּם לָא קָאִים נָטוֹרֵי נַחֲשִׁין 23 בִּדְבֵית יַעֲקֹב וְלָא קָסוּמֵי קִסְמִין בִּרְבוּתָא דְיִשְׂרָאֵל כְּעִידָּנָא הָדֵין יִתְאֲמַר לְבֵית יַעֲקֹב וּלְבֵית יִשְׂרָאֵל מַה מְשַׁבְּחִין הִינוּן נִסַּיָּא וּפְרִישָׁתָא דַּעֲבַד לְהוֹן אֱלָהָא׃ הֵן עַם יְחִידָאָה הוּא עַמָּא הָדֵין 24 נָיֵיחַ וְשָׁרֵי כְּאַרְיָא בִּגְבוּרְתָּא וּכְלֵיתָא מִתְנַטְלִין לָא דָמְכִין הִינוּן עַד דִּיקַטְלוּן קְטוֹל רַב בְּבַעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וּבֵיזַת קְטוּלַיָּא יָרְתוּן׃ ויאמר וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אוּף 25 לְטָטָא לָא תְלוּטִינוּן אוּף בָּרָכָא לָא תְבָרְכִינוּן׃ ויען וַאֲתִיב בִּלְעָם וַאֲמַר 26 לְבָלָק הֲלָא מִן שֵׁירוּיָא מַלֵּילִית עִמָּךְ לְמֵימַר כָּל דִּימַלֵּל יְיָ יָתֵיהּ אֶעֱבֵד׃ ויאמר וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אִיתָא כְדוֹן אִידַבְּרִינָךְ לַאֲתַר חוֹרָן דִּלְמָא תְּהֵי רַעֲוָא 27 מִן קֳדָם יְיָ וּתְלַטְטֵיהּ בְּגִינִי מִתַּמָּן׃ ויקח וּדְבַר בָּלָק יָת בִּלְעָם לְרֵישׁ רָמָתָא 28 דְּמַדִּיקָא עַל אַנְפֵּי בֵּית יְשִׁימוֹת׃ ויאמר וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵי לִי הָכָא שׁוּבְעָא 29 אֲגוּרִין וְעַתֵּד לִי הָכָא שׁוּבְעָא תוֹרִין וְשׁוּבְעָא דִכְרִין׃ ויעש וַעֲבַד בָּלָק הֵיכְמָא 30 דַּאֲמַר בִּלְעָם וְאַסֵּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל אֲגוּרָא׃

כד

וַחֲמָא בִּלְעָם אֲרוּם שַׁפִּיר הֲוָה קֳדָם יְיָ 1 לְבָרְכָא יָת יִשְׂרָאֵל וְלָא הַלִּיךְ זְמַן בָּתַר זְמַן לְקַדְמוּת קוּסְמַיָּא וְשַׁוִּי לְמַדְבְּרָא אַנְפּוֹי לְמִדְכַּר עֲלֵיהוֹן עוּבְדָא דְעֵיגְלָא דַּעֲבַדוּ תַּמָּן׃ וישא וּזְקַף בִּלְעָם יָת עֵינוֹי 2 וַחֲמָא יָת יִשְׂרָאֵל שָׁרְיָין לְשִׁבְטֵיהוֹן בְּבָתֵּי מִדְרְשֵׁיהוֹן וְלָא הֲווֹן תַּרְעֵיהוֹן מְכַוְּונִין כָּלוֹ קֳבֵל תַּרְעֵי חַבְרֵיהוֹן וּשְׁרַת עֲלוֹי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ׃

21 לֵית אֲנָא חָמֵי פָּלְחֵי שְׁקַר וְלָא פָּלְחֵי פוּלְחָן נוּכְרִי בְּגוֹ שִׁבְטַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵימְרָא דַיְיָ הֲוֵי עִמְּהוֹן וְיַבָּבוּתמַן אִיקַר מַלְכֵּיהוֹן מָגִין עֲלֵיהוֹן׃ 22 אֱלָהָא דִּי פְרַק וְאַפֵּיק יַתְהוֹן פְּרִיקִין מִמִּצְרַיִם תּוּקְפָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא וְרוֹמְמוּתָא דִּידֵיהּ הִיא׃ 23 אֲרוּם לֵית אֲנָא חָמֵי עָבְדֵי נַחֲשָׁא בְּגוֹ דְבֵית יַעֲקֹב וְאַף לָא קָסְמֵי קִסְמִין בְּגוֹ שִׁבְטַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִדָּנָא הָדֵין יִתְאֲמַר לְיַעֲקֹב מַה טִּיבוּ וְנֶחָמַן דַּיְיָ עָתִיד לְמִתְנַיָּא עֲלֵיכוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב כְּדוּ אֲמַר בְּמַתַל נְבִיּוּתֵיהּ טוּבֵיכוֹן צַדִּיקַיָּא מַה אַגַר טָב מְתַקַּן לְכוֹן גַּבֵּי אֲבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי׃ 24 הָא עַמָּא הָאִלֵּין כְּאַרְיָא שָׁרְיָין וּכְאַרְיָוָתָא מִתְגַּבְּרִין הֵיךְ מַה דְּלֵית אַרְיָא לָא נָיַח וְלָא שָׁרֵיךְ עַד זְמַן דְּהוּא אָכִיל וּפָשִׁיט בְּשַׂר וְשָׁתֵי אֲדַם כְּדֵין אִנּוּן עַמָּא הָאִלֵּין לָא נָיְחִין וְלָא שָׁרְיָין עַד זְמַן דְּיִקְטְלוּן בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וְיִשְׁפְּכוּן אֲדַם קְטִילֵי בַּעֲלֵי שַׂנְאֵיהוֹן כְּמַיָּא׃

ירושלמי 1 וַחֲמָא בִלְעָם אֲרוּם שַׁפִּר הֲוָה מִן קֳדָם יְיָ לְמִבְרְכָא יָת יִשְׂרָאֵל וְלָא אֲזַל הֵיךְ מַה דַּהֲוָה אָזִיל בְּכָל זְמַן וּזְמַן לְמִשְׁתְּאָלָא בִּדְכִירָא לְקַדְמוּת קַסְמַיָּא אֲזַל וְשַׁוִּי אַפּוֹי לְמַדְבְּרָא וַהֲוָה מַדְכַּר לְהוֹן עוֹבְדָא דְעֶגְלָא בָּעֵא לְמֵלוֹט יָת יִשְׂרָאֵל׃

21 Dixit Bileam improbus; Video non eſſe qui colunt idola inter eos qui ſunt domus Jacob, neque ſtabiliuntur ſervi moleſtiæ & vanitatis inter eos qui ſunt domus Iſrael: ſermo Domini Dei ipſorum eſt illis auxilio, & jubilum regis Meſſiæ vociferatur inter eos. 22 Deus qui redemit & eduxit eos redemptos è terra Ægypti, fortitudo & exaltatio, laus & potentia illius eſt. 23 Non enim ſtabunt ſervantes auguria in domo Jacob, neque divinantes divinationes in magnificentia Iſrael: hoc tempore dicetur in domo Jacob & in domo Iſrael; Quam laudabilia ſunt miracula & mirabilia, quæ fecit illis Deus! 24 Solus eſt hic populus quietus, & habitat ſicut leo in fortitudine, & tanquam ſenex leo elevantur: non dormiunt donec interfecerint occiſione magna hoſtes ſuos, & prædam interfectorum poſſederint. 25 Et dixit Balak ad Bileam; Etiam maledicendo non maledixeris illis, etiam benedicendo non benedixeris illis. 26 Et reſpondit Bileam, & dixit ad Balak; Annon ab initio loquutus ſum tecum, dicendo; Quicquid loquutus fuerit Dominus hoc ipſum faciam? 27 Et dixit Balak ad Bileam; Veni nunc & ducam te in locum alium: ſi fortè ſit voluntas à facie Domini, ut maledicas ei propter me inde. 28 Et duxit Balak Bileam in cacumen collis proſpicientis ſuperficiem Bethjeſchimoth. 29 Et dixit Bileam ad Balak; Ædifica mihi hic ſeptem aras, & præpara mihi hic ſeptem boves & ſeptem arietes. 30 Et fecit Balak ſicut dixerat Bileam & obtulit bovem & arietem ſuper unaquaque ara.

21 *Non ego video colentes mendacium, neque colentes cultum alienum in medio tribuum filiorum Iſrael: ſermo Domini erit cum illis, & jubilum à gloria regis eorum proteget eos.* 22 *Deus qui redemit, & eduxit eos redemptos ex Ægypto, fortitudo, & laus, & exaltatio illius eſt.* 23 *Quoniam ego non ſum videns facientes auguria in medio domus Jacob, & etiam non divinantes divinationes in medio tribuum filiorum Iſrael: in tempore hoc dicetur in Jacob; Quanta bonitas & conſolationes Domini dandæ ſunt vobis qui eſtis domus Jacob! Tunc dixit in parabola prophetiæ ejus; O vos juſti felices, quàm merces bona parata eſt vobis apud patrem veſtrum qui eſt in cœlis in futuro ſeculo!* 24 *Ecce populus hic ſicut leo habitant, & tanquam leones fortes ſunt: quemadmodum leo non quieſcit, nec tranquillus eſt, uſque ad tempus quo comedit & rapuit carnem, & bibit ſanguinem: ſimiliter hic populus non quieſcet, nec tranquillus erit, donec interfecerint hoſtes ſuos, & effuderint ſanguinem interfectorum oſorum ſuorum inſtar aquarum.*

CAP. XXIV.

1 ET vidit Bileam quòd pulchrum eſſet coram Domino ut benediceret Iſraeli, itaque non abiit *ut antea* ſemel & iterum obviam divinationibus: ſed poſuit facies ſuas ad deſertum, in memoriam revocando illis opus vituli quod ibi fecerant. 2 Et levavit Bileam oculos ſuos, & vidit Iſraelem quieſcentem per tribus ſuas in ſcholarum ſuarum domibus, neque erant portæ eorum reſpicientes portas ſociorum ſuorum: & quievit ſuper eum ſpiritus prophetiæ à facie Domini.

Hieroſ. 1 *Et vidit Bileam quod pulchrum eſſet à facie Domini benedicere Iſraeli, itaque non abiit, (ſicut abierat omni tempore antea interrogando dæmones) obviam divinationibus: abiit autem & poſuit facies ſuas verſus deſertum, revocans illis in memoriam vituli opus, atque ita cupiebat maledicere Iſrael.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* نه نگاه کرد بغي در یعقوب ونه دید دروغ در یسرال :: خداي او اوازي او 21
وعلم پادشاهي درو * خدا بیرون آورا ایشانرا از مصر چون پادیاوندي کرك باو * که 22 23
نه فال در یعقوب ونه اسطرلاب در یسرال چون وقت گفته [شود] بیعقوب وبیسرال
چه صنع کرد خدا * اینك قوم چون شیر بر خیزد وچون نر شیر مرتبه دارد نه 24
خسپد تا بخورد نخچیر وخوني کشتگان بیاشامد * گفت بلق ببلعم نیز نفرین 25
کردن نه نفرین کني اویرا نیز آفرین کردن نه آفرین کني اویرا * جواب داد 26
بلعم گفت ببلق ها نه سخن گفتم بتو بگفتن همه آنچه سخن گوید :: اویرا
بکنم * گفت بلق ببلعم بیا اکنون ببرم ترا بجاي دگر مگري شایسته آید 27
در نظري آن خدا ونفرین کن اویرا بمن از انجا * بستاند بلق مر بلعم سري آن 28
فعور آن نگاه کنا ابر پیشي آن یشیمن * گفت بلعم ببلق آبدان کن بمن 29
در این هفت مذبحها وآراسته کن بمن در این هفت گاوها وهفت نرمیشها * بکرد 30
بلق چون آنچه گفت بلعم بر آورد گاو ونرمیش در مذبح *

* فصل بیست چهارم *

* بدید بلعم که نکوست در نظري :: بآفرین کردن مر یسرال ونه رفت چون بار در 1
بار بپذیرهي فالها بنهاد بآن بیابان روي او * بر داشت مر چشماني او وبدید مر یسرال مسکن 2
گیرا بقبیلهاي اوشد ابر او الهامي خدا *

21 *Non aſpexit prævaricationem in Jaacob, nec vidit mendacium in Iſrael: Dominus Deus ejus eſt cum eo, & vexillum regis in eo.* 22 *Dominus educit illos ex Ægypto: ſicut robur rhinocerotis eſt ei.* 23 *Quia non eſt omen in Jaacob, neque aſtrolabium in Iſrael: conſimili tempore dicetur de Jaacob & Iſraele, Quid effecit Deus!* 24 *En populus tanquam leo ſurget, & tanquam maſculus leo dignitatem habebit: non cubabit donec comederit prædam, & ſanguinem occiſorum biberit.* 25 *Dixit Balac ad Balaam; Etiam maledicendo ne maledicas ei, etiam benedicendo ne benedicas ei.* 26 *Reſponſum dedit Balaam, dicens ad Balac, Nónne locutus ſum tibi, dicendo; Omne quod locutus fuerit Dominus, illud faciam?* 27 *Dixit Balac ad Balaam; Veni nunc, ducam te ad locum alium, fortaſſis conveniens erit in conſpectu Dei, ut maledicas eum mihi indé.* 28 *Tulit* itaque *Balac Balaam in verticem Phcor, qui reſpicit verſus Jeſhimon.* 29 *Tum dixit Balaam ad Balac; Ædifica mihi hîc ſeptem altaria, & appara mihi hic ſeptem boves ac ſeptem arietes.* 30 *Fecitque Balac quemadmodum dixerat Balaam, obtulitque bovem & arietem in* quolibet *altari.*

CAP. XXIV.

1 *V*idit *autem Balaam quòd bonum eſſet in conſpectu Dei, benedicere Iſraeli; itaque non abiit ut cæteris vicibus, in occurſum auguriorum,* ſed *poſuit ad deſertum faciem ſuam.* 2 *Et ſublatis oculis ſuis vidit Iſraelem habitantem per tribus ſuas, factáque eſt ſuper eum inſpiratio Dei.*

וישא וּנְטַל מְתַל נְבוּתֵיהּ וַאֲמַר אֵימַר 3
בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וְאֵימַר גַּבְרָא דְיַקִּיר מִן
אֲבוּי דְרָזַיָא סְתִימַיָא מַה דְאִתְכַּסֵּי מִן
נְבִיַּיָא הֲוָה מִתְגְלֵי לֵיהּ וְעַל דְלָא הֲוָה
גְזִיר נָפִיל עַל אַנְפּוֹי עַד זְמַן דְשָׁרֵי
מַלְאָכָא לְקוּבְלֵיהּ : נאם אֵימַר דְשָׁמַע 4
מֵימַר מִן קֳדָם אֱלָהָא חַיָיא דְחֵיזוּ מִן
קֳדָם אֵל שַׁדַּי הֲוָה חָמֵי וְכַד בָּעֵי
דְמִתְגְלֵי לֵיהּ הֲוָה מִשְׁתַּטַּח עַל אַנְפּוֹי
וְרָזַיָא סְתִימַיָא מַה דְאִתְכַּסֵּי מִן נְבִיַּיָא
הֲוָה מִתְגְלֵי לֵיהּ : מה כַּמָּה יָאוָון הִינוּן 5
בָּתֵּי מֶדְרְשֵׁיכוֹן בְּמַשְׁכְּנָא דִי שַׁמֵּישׁ בְּהוֹן
יַעֲקֹב אֲבוּכוֹן וְכַמָּה יָאֵי הוּא מַשְׁכַּן זִמְנָא
דִמְיַיצַּע בֵּינֵיכוֹן וּמַשְׁכְּנֵיכוֹן דְחָזוֹר חֲזוֹר
לֵיהּ בֵּית יִשְׂרָאֵל : כנחלים כְּנַחְלִין דְמַיִין 6
דְמִתְגַבְּרִין כֵּן הִינוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל יָתְבִין
עֲדָרִין עֲדָרִין מִתְגַבְּרִין בְּאוּלְפַן אוֹרַיְתָא
וְהֵי כְּגַנִּין שְׁתִילִין עַל פַּרְקְטוֹנֵי נַהֲרִין כֵּן
הִינוּן תַּלְמִידֵיהוֹן חֲבוּרָן חֲבוּרָן בְּבֵית
מֶדְרְשֵׁיהוֹן זִיו אַפֵּיהוֹן יַנְהַר כְּזִיו רְקִיעִין
דִבְרָא יְיָ בְּיוֹם תִּנְיָין לִבְרִיאַת עָלְמָא
וּמַתְחִינוּן לִיקָר שְׁכִינְתָא רָמִין וּמִנַּטְּלִין
עַל כָּל אוּמַיָא כְּאַרְזַיָא דְלִיבְנוֹס דִשְׁתִילִין
עַל מַבּוּעֵי מַיִין : יזל יְקוּם מַנְהוֹן 7
מַלְכֵּיהוֹן וּפָרוֹקְהוֹן מִנְהוֹן וּבְהוֹן יְהֵוֵי
וְזַרְעַיַּית בְּנוֹי דְיַעֲקֹב יִשְׁלְטוּן בְּעַמְמִין
סַגִּיאִין קַמָּאָה דְיִמְלוֹךְ עֲלֵיהוֹן יַגִּיחַ קְרָבָא
בִּדְבֵית עֲמָלֵק וְיִתְרוֹמַם עַל אֲגַג מַלְכֵּיהוֹן
וּבְגִין דְיֵיחוֹס עֲלוֹי יִתְנְטִיל מִנֵּיהּ
מַלְכוּתֵיהּ : אל אֱלָהָא דְאַפֵּיקִינוּן 8
פְּרִיקִין מִמִּצְרַיִם תּוּקְפָא וְרוּמָא תּוּשְׁבַּחְתָּא
וּגְבוּרְתָּא דִילֵיהּ יְשֵׁיצֵי יַת אוּמַיָא בַּעֲלֵי
דְבָבֵיהוֹן וְתוּקְפְהוֹן יִתַּבַּר וְגִירֵי מְחַוַת
פּוּרְעֲנוּתֵיהּ יִגְרֵי בְהוֹן וִישֵׁיצִינוּן : כרע
נַיְיחִין וְשַׁרְיָין כְּאַרְיָא וּכְלֵיתָא דְכַד דָמִיךְ 9
מַאן יְקִימִינֵּיהּ מְבָרְכֵיהוֹן יְהוֹן בְּרִיכִין
כְּמשֶׁה נְבִיָּא סַפְרֵיהוֹן דְיִשְׂרָאֵל
וּמְלַטְטֵינוּן יְהוֹן לִיטִין כְּבִלְעָם בַּר בְּעוֹר :
ויחר וּתְקֵף רוּגְזָא דְבָלָק בְּבִלְעָם וְטָפַח 10
יַת יְדוֹי וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם לְמִלַּט סַנְאַי
דְבַרְתִּיךְ וְהָא בָּרְכָא מְבָרְכַתְּ לְהוֹן דְנַן תְּלַת זִמְנִין : ועתה וּכְדוּן עֲרוֹק לָךְ 11
לְאַתְרָךְ אֲמָרִית מֵיקָרָא אֱיַקְרִינָךְ וְהָא מְנַע יְיָ לְבִלְעָם מִן יְקָרָא :

3 וּנְטַל בְּמַתַל נְבִיּוּתֵיהּ וַאֲמַר אֲמַר
בִּלְעָם בְּרָא דִבְעוֹר אֲמַר גַּבְרָא דְיַקִּיר
מִן אֲבוּי מַה דְאִתְכַּסֵּי מִכָּל נְבִיַּיָא
אִתְגְלֵי עֲלוֹי : 4 אֲמַר גַּבְרָא דְשָׁמַע
מְמַלַּל מִן קֳדָם יְיָ וְדִי חָזָא מִן קֳדָם שַׁדַּי
חֵיזוּ וְכַד הֲוָה בָּעֵי הֲוָה מִשְׁתַּטַּח עַל
אַפּוֹי וְרָזֵי נְבוּאָתָא מִתְגַלְּיָין לֵיהּ וַהֲוָה
מִתְנַבֵּי עַל נַפְשֵׁיהּ דְהוּא נָפִיל בְּחַרְבָּא
וְסוֹף נְבוּאָתָא לְמִתְקַיְימָא : 5 מַה טָבִין
הִנוּן מַשְׁכְּנִין דְצַלֵּי בְהוֹן יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן
וּמַשְׁכַּן זִמְנָא דַעֲבַדְהוֹן לִשְׁמִי וּמַשְׁכְּנֵיכוֹן
חֲזוֹר חֲזוֹר לְכוֹן דְבֵית יִשְׂרָאֵל :
6 כְּנַחְלִין מִתְגַבְּרִין כֵּן יְהֵוֹן יִשְׂרָאֵל
מִתְגַבְּרִין עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וּכְגַנִּין
שְׁתִילִין עַל מַבּוּעִין דְמַיִין כֵּן יְהֵוְיָין קִרְיָתְהוֹן
מַפְּקָן סָפְרִין וּמַלְפֵי אוֹרַיְתָא וְהֵיךְ שְׁמַיָא
דִמְתַח מֵימְרָא דַייָ לְבֵית שְׁכִינְתֵּיהּ לֵיהּ כֵּן
יְהֵוֹן יִשְׂרָאֵל חַיִּין וְקַיְימִין עַד לְעָלַם יָאֵיין
וּמְשַׁבְּחִין כְּאַרְזַיָא דְמַיִין וּמִתְנַטְלִין
בִּכְרִיוּתֵיהּ : 7 יְקוּם מַלְכְּהוֹן לִבְנֵיהוֹן
וּפָרוֹקְהוֹן מִנְהוֹן וּבְהוֹן יְהֵוֵי וִיהֵוֵי מַכְנֵשׁ
לְהוֹן גָלְוָתְהוֹן מִן מְדִינָתָא דְבַעֲלֵי
דְבָבֵיהוֹן וּבְנֵיהוֹן יִשְׁלְטוּן בְּאוּמַיָא וְתַקִּיף
מִן שָׁאוּל דִי חָס עַל אֲגַג מַלְכְּהוֹן
דַעֲמָלֵק ה וְתִתְרַבֵּי מַלְכוּתֵיהּ דְמַלְכָּא
מְשִׁיחָא : 8 אֱלָהָא דִפְרַק וְאַפִּיק יַתְהוֹן
פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם תּוּקְפָא
וְתוּשְׁבַּחְתָּא וְרוֹמְמוּתָא דִידֵיהּ יָכְלִין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וְקִרְיָתְהוֹן
יִפְלְגוּן וּגְבָרֵיהוֹן יִקְטְלוּן וּמוֹתָרֵיהוֹן
יִפְלְגוּן : 9 הָא עַמָּא הָאִלֵּין כְּאַרְיָא
שָׁרְיָין וּכְאַרְיְוָותָא מִתְגַבְּרִין מַן דִּבְרִיךְ
יָתְכוֹן יִשְׂרָאֵל יְהֵוֵי מְבוּרָךְ כְּמשֶׁה נְבִיָּא
סַפְרְהוֹן דְיִשְׂרָאֵל וּמַן דְלָיֵיט יָתְכוֹן יְהֵוֵי
לִיט כְּבִלְעָם בַּר בְּעוֹר : 10 וּתְקֵף רוּגְזָא
דְבָלָק עַל בִּלְעָם וּטְפַח בְּכַף יְדוֹי וַאֲמַר
בָּלָק לְבִלְעָם לְמִלַּט שָׂנְאַי דִבְרִית יָתָךְ
וּלְחוֹד מְבָרְכַתְּ :

Et aſſumpſit parabolam prophetiæ 3 ſuæ, & dixit; Dicit Bileam filius Beor, & dicit vir honoratior patre ſuo, cui ſecreta abſcondita, id *ſcilicet* quod fuit tectum à prophetis fuit revelatum ipſi: & quòd non eſſet circumciſus cecidit ſuper facies ſuas, quamdiu manſit angelus coram eo. Dicit qui au- 4 divit verbum à facie Dei vivi, qui viſionem à facie Dei omnipotentis vidit, & cùm quæreret ut ſibi revelaretur proſtravit ſe ſuper facies ſuas: & arcana occulta, id *ſcilicet* quod tectum eſt à prophetis revelatum eſt ipſi. Quàm pul- 5 chræ ſunt domus ſcholarum veſtrarum in tabernaculo, in quibus miniſtravit Jacob pater veſter! & quàm pulchrum eſt tabernaculum fœderis quod collocatum eſt inter vos, & tabernacula veſtra quæ collocata ſunt in circuitu illius, domus Iſrael! Sicut torrentes 6 aquarum qui fortes ſunt, ſic erunt domus Iſrael habitantes gregatim, viriliter incumbentes doctrinæ legis; & ſicut horti plantati ad piſcinas fluentes, ſic erunt diſcipuli eorum conſociati in ſcholis ſuis: ſplendor faciei eorum lucebit juxta lucem firmamenti, quod creavit Dñs die ſecundo creationis mundi, & expandit pro gloria divinæ præſentiæ, excelſi ſunt & elevati ſuper omnes populos, ſicut cedri Libani plantatæ ad fontes aquarum. Surget ex illis rex eorum, 7 & redemptor eorum ex illis & inter eos erit, & ſemen filiorum Jacob dominabuntur populis multis: prior qui regnabit ſuper eos confliget cum domo Amalek, & exaltabitur ſuper Agag rege eorum, & quia parcet illi tolletur ab eo regnum ejus. Deus qui eduxit eos 8 liberatos ex Ægypto, fortitudo & ſublimitas, laus & virtus illius eſt: perdet populos illis inimicos, & fortes eorum franget, & ſagittas plagæ vindictæ ſuæ jaculabitur in eos, & perdet eos. Quieſcunt & 9 habitant inſtar leonis, & tanquam vetus leo, quem ſimul ac dormit quis excitet? benedicentes eos erunt benedicti, ſicut Moſes propheta ſcriba Iſraelitarum, & maledicentes illis erunt maledicti, ſicut Bileam filius Beor. Et iratus eſt 10 furor ipſius Balak in Bileam, & complodens manus ſuas dixit Balak Bileamo; Ad maledicendum oſoribus meis accepi te, & ecce benedicendo benedicis illis his tribus vicibus. Et nunc fuge tibi in locum tuum. Dixeram, Honoran- 11 do honorabo te, & ecce inhibuit Dominus à Bileam gloriam.

3. Et ſuſtulit in parabola prophetiam ſuam, & dixit; Dicit Bileam filius Beor, dicit vir qui præſtantior eſt patre ſuo, quæ abſcondita ſunt ab omnibus prophetis revelata ſunt ei. 4. Dicit vir qui audivit ſermonem à facie Domini, & qui vidit à facie Omnipotentis viſionem, & cùm quæreret proſternebatur ſuper facies ſuas, & ſecreta prophetarum revelabantur illi, & prophetabat de ſeipſo quod caſurus eſſet gladio, & futurum tandem ut prophetia ſtabiliretur. 5. Quàm bona ſunt tabernacula in quibus oravit Jacob pater eorum, & tabernaculum fœderis quod feciſtis nomini meo, atque tabernacula veſtra per circuitum, domus Iſrael! 6. Sicut torrentes prævalent, ſic quoque prævalebunt Iſraelitæ hoſtibus ſuis; & ſicut horti plantati ad fontes aquarum, ſic erunt civitates eorum proferentes ſcribas & doctores legis. Et quemadmodum eſt cœlum quod expandit verbum Domini pro domicilio quietis ſuæ, ſic vivent & durabunt Iſraelitæ in æternum: decori & celebres erunt tanquam cedri juxta aquas, quæ extolluntur creſcendo. 7. Conſurget rex eorum inter filios eorum, & redemptor eorum ex ipſis, & inter eos erit, & congregabit eis captivitatem eorum ex provinciis inimicorum ſuorum, atque filii eorum dominabuntur populis: & fortior erit Saulo qui pepercit Agag regi Amalekitarum, & multiplicabitur regnum regis Meſſiæ. 8. Deus qui redemit & eduxit eos redemptos è terra Ægypti, fortitudo, & laus, & exaltatio illius eſt: prævalebunt filii Iſrael hoſtibus ſuis, & civitates eorum divident, & fortes eorum interficient, & reſiduum eorum divident. 9. Ecce populus iſte ſicut leo habitant, & ſicut leones fortes ſunt: ille qui benedicet vobis, Iſrael, erit benedictus, ſicut Moſes propheta ſcriba Iſraelitarum, & quicunque maledicet vobis erit maledictus, ſicut Bileam filius Beor. 10. Et iratus eſt furor Balak in Bileam, & complodens manibus ſuis dixit Balak ad Bileam; Ad maledicendum oſoribus meis accepi te, & tantùm benedicis.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

3 *برداشت مثلي او وگفت گفتاري بلعم پسري بعور وگفتاري آن مردي تيز نظر* گفتاري
4 شنوا گفتارهاي خدا آنچه نمايشي شدي نگاه كند افتا وكشاده چشمان * چه نيكويند 5
6 گيانهاي تو يعقوب مسكن جاهاي تو يسرال* چون رودها كشيده شدند چون بوستانها ابر رود
7 چون صندلها بنشاند : چون سروها ابر آب * بچكد آب از دلوي او ونسلي او در آبهاي
8 بسياران وبلند باشد از اجج پادشاهي او ومرتبه يابد پادشاهي او * خدا بيرون آورا
اويرا از مصر چون پاداوندي كرك باو بخورد قومهاي عدواني او وقوياني ايشانرا بشكند
9 وتيرهاي او خسته كند * بخنبيد بخسبيد چون شير وچون ماده شير كه بر خيزاند
10 اويرا آفرين كناني تو آفرين ونفرين كناني تو نفرين *گرم شد خشمي بلق ببلعم برهم
زد مر كفاني او وگفت بلق ببلعم بنفرين كردن دشمناني من بخواندم ترا واينك آفرين
11 كردي آفرين اين سه بارها * واكنون برو بتو بجايي تو گفتم عزيز كردن عزيز كنم ترا
واينك منع كرد ترا : از عزيزي *

Tunc aſſumpſit parabolam ſuam, 3 ac dixit; Sermo Balaam filii Beor, & ſermo viri acuti obtutûs: Ser- 4 mo audientis ſermones Dei, qui apparitionē Omnipotentis intuitus eſt, cadens, & apertus oculis. Quàm 5 bona ſunt tentoria tua Jaacob, habitacula tua Iſrael! Sicut 6 torrentes extenſa ſunt, ſicut horti juxta flumen, ſicut ſandala quæ plantavit Dominus, & ſicut cupreſſi juxta aquam. Extilla- 7 bit aqua è ſitula ejus, & progenies ejus erit ad aquas multas, & ſublimior erit quàm Agag, rex ejus, & dignitatem inveniet regnum ejus. Deus educit illum ex Ægypto, ſicut 8 robur rhinocerotis eſt ei: devorabit Gentes inimicos ſuos, & robuſtos eorum confringet, & ſagittis ſuis transfiget. Increbruit, decubuit ſic- 9 ut leo & ſicut leæna, quis excitabit eum? Benedicens tibi, benedictus; & maledicens tibi, maledictus. Et excandefacta eſt ira Balac erga 10 Balaam, complosítque manus ſuas, & dixit ad Balac; Ad maledicendum inimicis meis accerſivi te, & en benedixiſti benedictione his tribus vicibus. Nunc ergò abi tibi 11 ad locum tuum: dixeram, Honorabilem faciendo honorabilem faciam te, at ecce prohibuit te Dominus ab honore.

ויאמר וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק הֲלָא עִם אִזְגַדַּיָּךְ דִשְׁדַרְתְּ לְוָתִי מַלֵּילִית לְמֵימַר : אם 12
אִין יִתֵּן לִי בָּלָק מְלֵא קוֹרְטוֹר דִילֵיהּ כְּסַף וּדְהַב לֵית לִי רְשׁוּ לְמֶעְבַּר עַל גְזֵירַת 13
מֵימַר דַייָ לְמֶעְבַּד טַבְתָּא אוֹ בִישְׁתָּא מִן רְעוּתִי מַה דִימַלֵּיל יְיָ יָתֵיהּ אֲמַלֵּיל :
ועתה וּכְדוּן הָאֲנָא מִתְפְּנֵי וְאָזִיל לְעַמִּי 14
אִיתָא אֵימְלְכִינָךְ אִיזִיל זַמֵּין פּוּנְדְקִין וּמַנֵּי
בְהוֹן נְשַׁיָא מְטַעֲיָיתָא וְזַבִּין מֵיכְלָא
וּמִשְׁתַּיָא בְּבָצִיר מִן טִימְהוֹן וְיַיְתוּן עַמָּא
הָדֵין וְיֵיכְלוּן וְיִשְׁתּוּן וְיִרְוּוּן וִישַׁמְשׁוּן עִמְהוֹן
וְיִכְפְּרוּן בֶּאֱלָהֲהוֹן וְיִתְמַסְרוּן בִּידָךְ בְּשָׁעָא
קַלִילָא וְיִפְּלוּן מִנְהוֹן סַגִּיאִין בְּרַם בָּתַר
כְּדֵין עֲתִידִין הִינוּן דְיִשְׁלְטוּן בְּעַמָּךְ בְּסוֹף
עֲקַב יוֹמַיָא : וישא וּנְטַל מְתַל נְבוּתֵיהּ 15
וַאֲמַר אֵימַר בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וְאֵימַר גַּבְרָא
דְיַקִּיר מִן אֲבוּי דְרָזַיָא סְתִימַיָא מַה
דְאִתְכַּסֵּי מִן נְבִיַּיָא הֲוָה מִתְגְלֵי לֵיהּ :
נאם אֵימַר דְשָׁמַע מֵימַר מִן קֳדָם 16
אֱלָהָא וְיָדַע שַׁעְתָּא דְרָתַח בֵּיהּ אֱלָהָא
עִלָּאָה דְחֵיזוּ מִן קֳדָם שַׁדַּי חָמֵי וְכַד
הֲוָה בָּעֵי דְיִתְגְלֵי לֵיהּ הֲוָה מִשְׁתַּטַּח
וְנָפִיל עַל אַפּוֹי וְרָזַיָא סְתִימַיָא מַה
דְאִתְכַּסֵּי מִן נְבִיַּיָא הֲוָה מִתְגְלֵי לֵיהּ :
אראנו חָמֵי אֲנָא לֵיהּ וְלֵיתֵיהּ כְּדוּן 17
מִסְתַּכַּל אֲנָא בֵיהּ וְלֵיתֵיהּ מְקָרִיב כַּד
יִמְלוֹךְ מְלִיךְ תַּקִּיף מִדְבֵית יַעֲקֹב וְיִתְרַבֵּי
מְשִׁיחָא וְשִׁיבְטָא תַּקִּיף מִיִּשְׂרָאֵל וְיִקְטוֹל
רַבְרְבָנֵי מוֹאֲבָאֵי וִירוֹקֵן כָּל בְּנוֹי דְשֵׁת
מַשִׁירְיָיתֵיהּ דְגוֹג דַעֲתִידִין לְמִסְדַר סִדְרֵי
קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וְיִפְּלוּן פִּגְרֵיהוֹן כּוּלְהוֹן
קֳדָמוֹי : והיה אדום וִיהוֹן אֱדוֹמָאֵי 18
תְּרִיכִין וִיהוֹן תְּרִיכִין בְּנֵי דְגַבְלָא מִן קֳדָם
יִשְׂרָאֵל סַנְאֵיהוֹן וְיִשְׂרָאֵל יִתְקְפוּן בְּנִכְסִין
וְיִרְתוּנוּן : וירד וִיקוּם שַׁלִּיט מִדְבֵית 19
יַעֲקֹב וְיוֹבִיד וִישֵׁיצֵי שֵׁיזְבוּתָא דְמִשְׁתַּיַּיר
מִן קוּשְׁטַנְטִינֵי קַרְתָּא חַיַּיבְתָּא וְיַצְדֵי
וְיַחֲרוֹב כַּרְכָּא מְרוֹדָא וְקֵיסָרִין תַּקִּיף
קִרְוֵי עַמְמַיָא : וירא וַחֲמָא יַת 20
דְבֵית עֲמָלֵק וּנְטַל מְתַל נְבוּתֵיהּ
וַאֲמַר שֵׁירוּי אוּמַיָא דְאַגִּיחוּ קְרָבָא
בִּדְבֵית יִשְׂרָאֵל הִינוּן דְבֵית עֲמָלֵק
וְסוֹפֵיהוֹן בְּיוֹמֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְמִסְדְרָא סִדְרֵי קְרָבָא עִם כָּל בְּנֵי מַדִינְחָא עִם דְבֵית
יִשְׂרָאֵל בְּרַם סוֹפֵיהוֹן דְאִלֵּין וּדְאִילֵּין עַד עָלְמָא יְהוֹן לְאוֹבְדָנָא : וירא וַחֲמָא יַת 21
יִתְרוֹ דְמִתְגַּיַּיר וּנְטַל מְתַל נְבוּתֵיהּ וַאֲמַר מַה תַּקִּיף הוּא מַשְׁרוֹיָיךְ דִי שַׁוִּיתָא בְּנִקְרַיָא
דְטִינָרַיָא מְדוֹרָךְ : כי אם אֲרוּם אִין יִתְגְזַר לְמֶהֱוֵי לְבִזָּתָא בְּנוֹי דְשַׁלְמַיָא עַד כְּדֵי 22
יֵיתֵי סַנְחֵרִיב מַלְכָּא דְאַתּוּר וְיִשְׁבֵּי יָתָךְ :

ירושלמי 14 וּכְדוּ הָא אֲנָא אָזֵיל לְוָת
עַמִּי אֱתָא כְּעַן אֲעוּץ יָתָךְ עֵיצָה דִי תַעְבֵּיד
בְּעַמָּא הָאִלֵּין חַטֵּי יָתְהוֹן וְאִין לָא לֵית
אַתְּ שַׁלִּיט בְּעַמָּא הָאִלֵּין בְּרַם עֲתִידִין
הִנּוּן עַמָּא הָאִלֵּין מִשְׁלוֹט בְּעַמָּךְ בְּסוֹף
עֲקַב יוֹמַיָא : 15 וּנְטַל בְּמַתַל נְבִיּוּתֵיהּ
וַאֲמַר אֲמַר בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וַאֲמַר גַּבְרָא
דְיַקִּיר מִן אֲבוּי מַה דְאִתְכַּסֵּי מִן כָּל
נְבִיַּיָא אִתְגְלֵי עֲלוֹי : 16 אֲמַר גַּבְרָא
דְשָׁמַע מְמַלַּל מִן קֳדָם יְיָ וְיָדַע דֵיעָה מִן
קֳדָם עִלָּיָיה דַחֲזוּ מִן קֳדָם שַׁדַּי הֲוָה חָזֵי
וְכַד הֲוָה בָּעֵי הֲוָה מִשְׁתַּטַּח עַל אַפּוֹי וְרָזֵי
נְבוּאָתָא מִתְגַלְּיָין לֵיהּ וַהֲוָה מִתְנַבֵּי עַל
נַפְשֵׁיהּ דְהוּא נָפִיל בְּחַרְבָּא וְסוֹף נְבִיּוּתֵיהּ
לְמִתְקַיְימָא : 17 חָמֵי אֲנָא לֵיהּ וְלֵית
הוּא כְּדוּן וּמִסְתַּכַּל אֲנָא בֵיהּ וְלֵית הוּא
קָרִיבָא עָתִיד לְמֵיקָם מֶלֶךְ מִדְבֵית יַעֲקֹב
וּפָרִיק וְשַׁלִּיט מִדְבֵית יִשְׂרָאֵל וְיִקְטוֹל
תַּקִּיפֵי מוֹאֲבָאֵי וִירוֹקֵן וִישֵׁיצֵי כָּל בְּנֵי
מַדִינְחָא : 18 וִיהֵי אֱדוֹם יָרְתֵי טוּרָא
דְגַבְלָא לְבַעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וְיִשְׂרָאֵל יִתְגַּבְּרוּן
בְּחֵיל תַּקִּיף : 19 עָתִיד מֶלֶךְ לְמֵיקָם
מִדְבֵית יַעֲקֹב וִישֵׁיצֵי יַת כָּל מַה דְמִשְׁתַּיַּיר
מִן כַּרְכָּא תַּקִּיפָא : 20 וַחֲמָא יַת
עֲמַלְקָאָה וּנְטַל בְּמַתַל נְבִיּוּתֵיהּ וַאֲמַר
שֵׁירוּי אוּמַיָא דְסַדְּרוּ קְרָבָא כָּל
קֳבֵל יִשְׂרָאֵל הִינוּן דְבֵית עֲמָלֵק
וּבְעִקְבָא בְּסוֹף יוֹמַיָא הִנּוּן יְסַדְּרוּן
לְקִבְלֵיהוֹן סִדְרֵי קְרָבָא וְסוֹפְהוֹן לְאַבְדָן
יְהֵוֵי וְאוֹבְדָנְהוֹן עַד לְעָלַם : 21 וַחֲמָא
יַת שַׁלְמַיָא וּנְטַל בְּמַתַל נְבִיּוּתֵיהּ וַאֲמַר
מַה תַּקִּיף הוּא מַשְׁרוֹיָיךְ וְשַׁוִּית בְּנִקְרַת
צוּר בֵּית מְדוֹרָךְ : 22 אֲרוּם אִין יְהֵוֵי
שַׁלְמַיָא לְבִזָּה עַד כְּעַן אֲתוּרָיָא עָתִיד
קָאֵים שְׁבֵי יָתָךְ :

Et dixit Bileam ad Balak; Annon cum nuntiis tuis quos miſiſti ad me 12 loquutus ſum, dicendo; Si det mihi Balak plenitudinem theſaurorum ſuo- 13 rum argenti & auri, non eſt mihi poteſtas tranſgredi decretum verbi Domini, ut faciam bonum aut malum ex voluntate mea: quod loquetur Dominus illud loquar? Et nunc ecce ego converto me ut ab- 14 eam ad populum meum: veni, conſulam tibi; Ito, para caupona, in quibus præficias mulieres meretrices, quæ vendant cibum & potum viliori pretio, & adducant populum hunc ut edant, & bibant, & inebrientur, & rem habeant cum illis, & negent Deum ſuum; tum tradentur in manus tuas intra breve tempus, & cadent ex illis multi: verùm poſtea dominium habituri ſunt illi in populum tuum, in extremitate finis dierum. Et 15 ſuſtulit parabolam prophetiæ ſuæ, & dixit; Dicit Bileam filius Beor, & dicit vir qui honorabilior eſt patre ſuo, cui ſecreta occulta, id quod *ſcilicet* tectum eſt à propheta revelatum eſt. Dicit ille qui audi- 16 vit verbum à facie Dei, & qui novit horam quâ iratus foret Deus excelſus in eum: qui viſionem à facie omnipotentis vidit, & quando volebat ut revelaretur ſibi, extendebat ſe & cadebat ſuper facies ſuas, & ſecreta occulta, id quod tectum erat à propheta revelabatur ipſi. Video ego ipſum, & non ipſe nunc, 17 contemplor ego ipſum, ſed non eſt appropinquans: cùm regnabit rex fortis ex domo Jacob, & ungetur Chriſtus & ſceptrum forte ex Iſrael, & interficiet principes Moab, & evacuabit omnes filios Seth, exercitus Gog qui inſtructuri ſunt acies belli contra Iſraelem, & cadent cadavera omnium ipſorum à facie ejus. Et erunt Idumæi expulſi, 18 expellentur quoque filii Gebal à facie Iſrael hoſtium ſuorum: & Iſrael ſuperabunt divitiis, & hæreditario poſſidebunt eos. Et ſurget 19 princeps è domo Jacob, & perdet & conſumet evaſionem quæ relicta fuerit ex Conſtantina civitate peccatrice, & deſolabit & devaſtabit civitatē rebellem, & Cæſareā fortiſſimā civitatum populorum. Et 20 vidit eos qui erant ex domo Amalek, & aſſumens parabolam prophetiæ ſuæ, dixit; Principium populorum qui inſtruxerunt aciem contra domum Iſrael, illi inquam fuerunt domus Amalek: illi quidem tandem in diebus regis Meſſiæ unà cum omnibus filiis Orientis inſtruent acies belli cum domo Iſrael, ſed tandem tam hi quàm illi in ſeculum peribunt. Et vidit Jethro, qui proſelytus factus erat: 21 & aſſumens parabolā prophetiæ ſuæ dixit; Quam fortis eſt habitatio tua, qui poſueris in foraminibus petrarum habitationē tuam! Nam ſi decretum, 22 eſt ut ſint in direptionem filii Selamæi, *hoc non erit* donec veniat Sancherib rex Aſſyriæ & captivet te.

Hieroſ. 14. Et nunc ecce ego abeo ad populum meum: veni nunc, & conſulam tibi quid ſis facturus erga hunc populum; Ad peccandum inducas illos, ſin minùs non poteris dominari huic populo. Verùm dominium habituri ſunt hic populus in tuum populum in extremitate finis dierum. 15. Et aſſumpſit in parabola prophetiam ſuam, & dixit; Dicit Bileam filius Beor, & dicit vir qui honorabilior eſt patre ſuo, Id quod tectum fuit ab omnibus prophetis revelatum eſt mihi. 16. Dicit vir qui audivit ſermonem à facie Domini, & novit ſcientiam à facie excelſi: qui viſionem à facie omnipotentis fuit videns, & quando ipſe quærebat fuit proſternens ſe in facies ſuas, tū viſiones prophetiæ revelabantur illi, & vaticinabatur de ſeipſo quòd cadendus eſſet gladio, & quòd tandem ejus prophetia ſtabilienda foret. 17. Video ego ipſum & non eſt ipſe nunc, & contemplor ego ipſum, & non eſt ipſe propinquus. Surrecturus eſt rex è domo Jacob, & redemptor & præſes è domo Iſrael, & interficiet fortes Moabitarum, & evacuabit & perdet omnes filios orientis. 18. Et erunt Ædomitæ poſſidentes montē Ghebal hoſtium ipſorum, Iſraelitæ autem ſuperiores erunt cum exercitu gravi. Surrecturus eſt rex ex domo Jacob, & perdet quicquid reſiduum erit ex civitate peccatrice. 20. Et vidit Amalekitam, & aſſumpſit in parabola prophetiam ſuam, & dixit; Initium populorum qui inſtruxerunt aciem ex adverſo Iſraelitarum ſunt domus Amalek, & tandem in fine dierum illi contra eos ordinabunt acies belli, finis enim eorum eſt ut pereant, & perditio eorum erit uſque in ſeculum. 21. Et cùm vidiſſet Salamæum, aſſumens parabolam prophetiæ ſuæ dixit: Quàm valida eſt habitatio tua: & poſuiſti in foraminibus petræ domum habitationis tuæ. 22. Quoniam ſi futurus ſit Selamæus in direptionem, adhuc Aſſyrius ſurget & captivabit te.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

12 * گفت بلعم ببلق هنه نيز برسولاني تو آنچه فرستادي بمن سخن گفتم بگفتن * اگر 13
بدهد بمن بلق پري خانهي او نقره وطلا نه توانم گذشتن مر امري : بكردن نيك يا بد از
14 دلي من آنچه سخن گويد : اويرا سخن گويم * واكنون اينك من روا بقومي من بيا تدبير
15 آموزم ترا آنچه بكند آن قومي آن اين بقومي تو در آخري ان روزگاران * بر داشت مثلي او
16 وگفت گفتاري بلعم پسري بعور وگفتاري آن مردي تيز آن نظر * گفتاري شنوا
17 گفتارهاي خدا ودانا دانشي عالي نمايش شدي نگاه كند افتا وكشاده چشمان * ببينم
اويرا ونه اكنون نگاه كنم اويرا ونه نزديك روش كرد ستارهي از يعقوب وبر خاست
18 سلطاني از يسرال وخسته كرد پهلواناني مواب وبريند همه پسراني شت * وباشد
19 ادوم ميراث وباشد ميراث شعير دشمناني او ويسرال كناي قوت * ومسلط شود
20 از يعقوب وگم كند رسته از شهر *بديد مر عملق بر داشت مثلي او وگفت اول قومها عملق
21 واخرتي او جاويد گم شوا *بديد مر آن قيني بر داشت مثلي او وگفت قويست نشستن جاي
22 تو وبنه در كمر آشيانهي تو *كه اگر باشد بتاقر كردني قيني تا چه اشور برده كند ترا *

Dixit Balaam ad Balac; Annon 12 etiam nuntiis tuis, quos miſeras ad me, locutus ſum dicendo; Si dede- 13 rit mihi Balac plenitudinem domûs ſuæ argenti & auri, non potero tranſgredi mandatum Domini, ad faciendum bonum aut malum ex corde meo: quod loquetur Dominus, illud loquar. Et nunc ecce ego abeo 14 ad populum meum: veni, conſilium docebo te, quid faciet populus iſte populo tuo in fine dierum. Tunc 15 aſſumpſit parabolam ſuam, dicens; Sermo Balaam filii Beor, & ſermo viri acuti viſûs, Sermo audientis 16 ſermones Dei, & ſcientis ſcientiam Altiſſimi, apparitionem Omnipotentis intuitus eſt, cadens, & apertus oculis. Videbo illum; ſed 17 non modò: intuebor illum, ſed non propè: greſſum fecit ſtella ex Jaacob, & ſurrexit princeps ex Iſrael, tranſfixitque ſtrenuos Moab, & pectorale omnium filiorum Sheth. Et erit 18 Edom hæreditas; & erit hæreditas Sheir inimicorum ſuorum, at Iſrael fortiter aget. Et dominabitur 19 qui de Jaacob, perdetque evaſores ex urbe. Quumque vidiſſet Ama- 20 lec aſſumpſit parabolam ſuam, ac dixit; Principium gentium Amalec, & finis ejus æternùm periturus eſt. Videns quoque Cenæum, 21 aſſumpſit parabolam ſuam, & dixit; Robuſtum eſt habitaculum tuum, & ponito in rupe nidum tuum. Quinimò erit ad vilifa- 22 ciendum Cain, uſque quò Aſhſhur captivum ducat te.

וישא ונטל מתל נבותיה ואמר ווי מאן יתקיים בזמן דיתגלי מימרא דיי למיתן 23 אגר טב לצדיקיא ולמתפרעא מן רשיעיא ומכתת אומיא ומלכיא ומגרי אליין באליין : וצים וציצין יצטרחן במני 24 ויינא ויפקון באכלוסין סגיאין מן למברניא ומארע אטליא ויצטרפון בלגיונין דיפקון מן קוסטנטיני ויצערון לאתוראי וישעבדון כל בנוי דעבר ברם סופהון דאיליין ואיליין למיפל ביד מלכא משיחא ויהוון עד עלמא לאובדנא: ויקם וקם בלעם 25 ואזל ותב לאתריה ולחוד בלק אזל לאורחיה ואקים ית בנתהון דמדינאי בקולין מבית ישימות עד טוור תלגא והואן זבנן זיני כיסנין בבציר מן טימהון במילכת בלעם רשיעא בפרשת אורחתא:

ירושלמי 23 אלוי מן יחי כד ישוי מימרא דיי למתן אגר טב לצדיקיא ולמתפרעא מרשיעא: 24 ויפקון אוכלוסין כנין בלברניא מן מדינתא רבתא ויצרפון עמהון לגיונין סגין מן דרומאי וישעבדון אתוריא ויצערון כל בני עבר נהרא ברם סופהון דאלין ודאלין לאבדן יהוי ואובדנא עד לעלם : 25 וקם בלעם ואזל וחזר לאתריה ולחוד בלק:

כה

וישב ויתיב ישראל באתרא דהוה מתקרי שטים על שטותא וקלקולא דהוה בהון 1 ושריאו עמא לאופסא קדושתהון ולמפער גרמיהון לטופסא דפעור ולמטעיה בתר בנת מואבאי דמפקן ית טופסיה דפעור מתותי פסיקייהון : ותקראן וקראה לעמא לדבחי טעוותהון ואכלון 2 עמא במרזיחיהון וסגדון לטעוותהון: ויצמד ואתחברו עמא בית ישראל 3 בבעלא פעור כמסמרא בקיסא דלא מתפרש בלא קיסמא ותקיף רוגזא דיי בישראל : ויאמר ואמר יי למשה סב ית 4 כל רישי עמא ומני יתהון דיינין וידונון דינין דקטולין ית עמא דטעו בתר פעור ותצלוב יתהון קדם מימרא דיי על קיסא קבל שמשא בקריצתא ועם מטמוע שמשא תחית יתהון ותקברינון ויתוב תקוף רוגזא דיי מישראל: ויאמר ואמר 5 משה לדייני ישראל קטולו איניש גבר שיבטיה דאדבקו בטעוות פעור : והנה והא גבר מבני ישראל אתא ואחד בבלוריתא דמדיניתא וקריב יתה לות 6 אחוהי למחמי משה ולמחמי כל כנישתא דבני ישראל עני וכן אמר למשה מה דא למקרב לגבה ואין אמר אנת דאסירא היא הלא אנת נסיבת ית מדייניתא ברת יתרו וכדישמע משה רתח ואשתלי ואינון בכיין וקריין שמע וקיימין דבתרע משכן זימנא : וירא וחמא פנחס בר אלעזר בר אהרן 7 כהנא ואידכר הילכתא עני ואמר מאן דיקטול וקטיל האן אינון אריוותא דשיבט יהודה כיון דחמנון שתקין קם מגו סנדרי דיליה ונסיב רומחא בידיה:

ירושלמי 1 ושרון ישראל בשטין ושרון עמא למזניא עם בנתהון דמואבאי: 2 וקרין לעמא לדבחי טעותהון : 3 ואדבקו ישראל לפלחי טעותא דפעור ותקיף רוגזא דיי על ישראל : 4 ואמר מימרא דיי למשה סב ית כל רישי עמא ואוקים יתהון סנהדרין קדם יי ויהוון צליבין כל מן דמתחייב למתקטלא ועם מעלי שמשא יהוון מחתין נבלתיה וקברין בכן יחזור תקוף רוגזא דיי מן ישראל: 5 ואמר משה לסרכיא דישראל קטולו גבר ית אנש ביתיה אלין די אדביקו לפלחי טעותא דפעור : 6 והא גבר מבני ישראל אתא וקריב לות אחוי ית מדיניתא קדם משה וקדם כל כנשתא דבני ישראל והא אינון בכין בתרע משכן זמנא : 7 וחמא פנחס בר אלעזר ברא דאהרן כהנא רבא וקם מגו קהלא ונסיב רומחא:

Et ſuſtulit parabolam prophetiæ ſuæ, & dixit; Væ ei qui extiterit quo 23 tempore revelabitur ſermo Domini, ut det mercedem bonam juſtis, & ut ultionem ſumat de improbis, & conterat populos & reges, & immittat hos in illos. Et alæ appetent cum 24 inſtrumentis bellicis, & exibunt cum exercitibus multis ex Lambarnia: & ex terra Italiæ, & conjungentur cum legionibus quæ exibunt ex Conſtantina, & affligent Aſſyrios, & in ſervitutem redigent omnes filios Eber: verùm finis tam horum quàm illorum eſt ut cadant per manum regis Meſſiæ, & erunt uſque in ſeculum in perditionem. Et ſurrexit Bileam, & abiit & re- 25 verſus eſt in locum ſuum: & Balak etiam profectus eſt per viam ſuam, & conſtituit filias ipſorum Madianitarum in tabernis à Bethjeſimoth uſque ad montem nivis, & vendebant ſpecies panum dulciariorum vilius quàm pretium eorum, juxta conſilium Bileam improbi, in bivio itineris.

Hieroſ. 23. *Væ ei qui vixerit, quando conſtituet verbum Domini dare mercedem bonam juſtis, & ultionem ſumere ab impio.* 24. *Et exibunt turmæ multæ in liburnicis ex provincia magna, & conſociabuntur illis legiones multæ Romanorum, & in ſervitutem redigent Aſſyrios, & affligent omnes filios transfluviales: verùm finis tam horum quàm illorum ad interitum erit, & exitium uſque in ſeculum.* 25. *Et ſurrexit Bileam, & abiit & reverſus eſt in locum ſuum, atque etiam Balak.*

CAP. XXV.

Et habitavit Iſrael in loco qui vocabatur Sittim, ob ſtoliditatem & de- 1 pravationem quæ erat inter eos: & inceperunt populus prophanare ſanctitatem ſuam, & aperire corpora ſua idolo Peor, & ſcortari cum filiabus Moabitarum, quæ proferebant imaginem ipſius Peor quæ latebat ſub faſciis eorum. Et vocârunt po- 2 pulum ad ſacrificia idolorum ſuorum: & comederunt populus in conviviis eorum, & incurvati ſunt idolis eorum. Et conjuncti ſunt 3 populus domus Iſrael ipſi Baal Peor, ſicut clavus in ligno quod non ſeparatur abſque fragmentis: & iratus eſt furor Domini in Iſrael. Et 4 dixit Dominus Moſi; Tolle omnia capita populi, & conſtitue eos judices, & pronuntient judicia in eos qui interficiendi ſunt ex populo qui errârunt poſt Peor; & ſuſpendes eos coram ſermone Domini in ligno contra ſolem in aurora, & in occaſu ſolis deſcendere facies eos, & ſepelies eos: & avertetur furor iræ Domini ab Iſrael. Et dixit Moſes judicibus 5 Iſrael; Interficite unuſquiſque virum tribûs ſuæ, qui adhæſerunt idolo Peor. Et ecce vir ex filiis Iſrael venit, & apprehendit comam Madiani- 6 tidis, & admovit eam ad fratres ſuos coram Moſe & coram univerſa congregatione filiorum Iſrael. Reſpondit, & ſic dixit, Moſi; Quid hoc accedere ad eam? Quòd ſi dixeris tu quòd ſit prohibita, annon tu duxiſti Madianitidem filiam Jethro? Quod cum audivit Moſes furore correptus eſt, & deliquium animi paſſus eſt. At illi flebant, & clamabant, Au- 7 di, & ſtabant in oſtio tabernaculi fœderis. Et vidit Pinchas filius Eleazar filii Aharon ſacerdotis, & recordatus eſt ritus, & dixit; Is qui interficere debet interficiat, ubi ſunt leones tribûs Juda? poſtquam viderunt quieſcunt: ſurrexit è medio ſynedrii ſui, & accepit lanceam in manum ſuam.

Hieroſ. 1. *Et habitârunt Iſrael in Sittim, & inceperunt populus ſcortari cum filiabus Moabitarum.* 2. *Et vocabant populum ad ſacrificia idolorum ſuorū.* 3. *Et conſociati ſunt Iſraelitæ colentibus idolum Peor: & iratus eſt furor Domini in Iſraelem.* 4. *Et dixit ſermo Domini Moſi; Tolle omnia capita populi, & ſtatue eos ſynedros coram Domino, & ſuſpendentur omnes qui digni erunt interfectione, & in occaſu ſolis demittant cadavera eorum, & ſepeliant: & ſic avertetur furor iræ Domini ab Iſrael.* 5. *Et dixit Moſes principibus Iſrael; Interficite quiſque virum domus ſuæ, qui adhæſerunt cultoribus idoli Peor.*

Hieroſ. 6. *Et ecce vir ex filiis Iſrael venit; & adduxit ad fratres ſuos Madianitidem, in præſentia Moſis & totius congregationis filiorum Iſrael: & ecce flebant ad oſtium tabernaculi fœderis.* 7. *Et vidit Pinchas filius Eleazar filii Aaron ſacerdotis magni, & ſurrexit è medio cœtûs, & accepit lanceam.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بر داشت مثلي او [و گفت] واي كه بزيد از قهري خدا * وجوقي از اهلي روم 23 24
برنجانند اسور و برنجانند عبر و نيز او جاويد گم شوا * بر خاست بلعم و برفت باز گشت 25
بجاي او و نيز بلق برفت براهي او *

* Aſſumpſit item parabolam ſuam, 23 & dixit; Væ, quis vivet ob iracundiam Dei? Et caterva ex 24 populo Romæ affligent Aſhur, & affligent Eber, & etiam ipſa æternum peritura eſt. Surrexit- 25 que Balaam, & abiens reverſus eſt ad locum ſuum, & etiam Balac abiit viâ ſuâ.*

* فصل بيست پنجم *

* بنشست يسرال در شطيم در ايستاد آن قوم ببيراه شدن بدختراني مواب * بخواندند بقوم 1 2
بذبحهاي بتاني ايشان بخورد آن قوم سجود كردند ببتاني ايشان * وجمع شد يسرال ببعل 3
فعور گرم شد خشمي : دريسرال * گفت : بمشه بستان مر همه سروراني آن قوم وبر آويز 4
ايشانرا بيي مقابلي آن خورشيد و باز گردد گرمي خشم : از يسرال * گفت مشه بحاكماني 5
يسرال بكشيد مرد مردماني او آن جمع شدگان ببعل فعور * و اينك مردي از پسراني 6
يسرال بيامد ونزديك آورد ببرادراني او مر آن مدينيت بچشم ديدي مشه وبچشم ديدي
همه جماعتي يسرال و ايشان گريان درگاهي خيمهي وعده * بديد فينحس پسري العزر پسري 7
اهرن آن كهن بر خاست از مياني آن جماعت بستاند نيزه در دستي او *

CAP. XXV.

Sedente autem Iſraele in Shittim, cœpit populus deviare poſt filias Moab: Et vocârunt populum 2 ad ſacrificia idolorum ſuorum, edenſque populus adorârunt idola eorum. Et collectus eſt Iſrael ad 3 Baal Peor: at excandefactâ irâ Domini contra Iſrael, Dixit Dominus 4 ad Moſheh; Cape omnes capitaneos populi, & ſuſpende eos Domino, coram ſole, & revertetur fervor iræ Domini ab Iſrael. Di- 5 xit igitur Moſheh ad judices Iſrael; Occidite quiſque viros ſuos qui congregabantur ad Baal Peor. Et ecce vir ex filiis Iſrael ve- 6 nit, & adduxit ad fratres ſuos Midjanitidem in conſpectu oculorum Moſheh, & in conſpectu oculorum totius congregationis Iſrael: ipſi autem flebant ad oſtium tentorii conventûs. Et videns Phi- 7 nehas filius Eleazar filii Aharon ſacerdotis, ſurrexit de medio congregationis, accepitque haſtam in manu ſuâ.

ויבא תריסרי ניסין אתעבידו לפנחס 8 בזמן דעל בתר גברא בר ישראל לות מדינתא נס קדמאי דהוה ליה למפרש יתהון ולא פירש : נס תניין דאסתתם פומהון ולא צווחין דאלו הוון צווחין הוון משתזבין : נס תליתאי דכוין ברומחא וברזינון כחדא ית גברא בר ישראל בבית גיבריה וית מדייניתא בבית בהתת תורפה : נס רביעאי דקם רומחא באתר ברזוא ולא אשתמיט : נס חמישאי כד סובר יתהון אזדקף שקפא נטל מיניה עד דנפק : נס שתיתאי סובר יתהון בכל משירייתא דישראל דהוה שיתא פרסי ולא אשתלהי : נס שביעאי זקיפינון בדרע ימיניה למחמי כלהון קריבוי ולא יכילו להנזקותיה : נס תמינאי דאתעשן אע רומחא ולא איתבר מן מטולא : נס תשיעאי דאתגניד פרזלא כשיעור תרויהון ולא אשתליפו מניה : נס עשיראי אתא מלאכא והפך איתתא מלרע וגברא מלעיל דיחמון כל בית ישראל ית חיסודיהון : נס חדסראי דאתנטרו כד חיין עד זמן דהליך יתהון בכל משירייתא מן בגלל דלא יסתאב כהנא באהלי דמיתא : נס תריסראי דאתקריש אדמהון ולא נפיל עילוויה כיון דאוביל יתהון במשריתא חבט שדנהי ומיתו עני ואמר קדם רבון עלמא אפשר דמטול אליין ימותון עשרין וארבע אלפין מישראל ומן יד אתגוללו רחמי שמיא ואתכליית מותנא מעילוי בני ישראל : ויהיו והוו סכום דמיתו 9 במותנא עשרין וארבע אלפין :

8 ועל בתר גבר ישראל לקובתא ודקר ית תרויהון ית גברא בר ישראל וית איתתא בקפרא ואתכליית מגיפתא מעלוי בני ישראל :

ירושלמי 9 והוו אלין דמיתין במגיפתא עשרין וארבעא אלפין :

Duodecim ſigna facta ſunt ipſi Pin- 8 has, quo tempore ingreſſus eſt poſt virum Iſraelitam ad Madianitidem. Primum ſignum fuit, quòd debuit eos ſeparare ſed non ſeparavit. Signum ſecundum, quòd clauſum fuerit os eorum, neque clamare potuerint, ſi enim clamâſſent liberati fuiſſent. Signum tertium, quòd ita direxerit lanceam ut perfoderit eos ſimul, virum Iſraelitam per virilia ſua, & Madianitidem etiam per locum pudoris turpitudinis ſuæ. Signum quartum quòd ſteterit lancea in loco perforationis, neque elapſa eſt. Signum quintum, cùm portaret eos erectus, ſuperliminare ſublatum eſt ab eo, donec exiiſſet. Signum ſextum, portavit eos per univerſa caſtra Iſraelis, quæ extenſa erant in ſex milliaria, nec tamen fatigatus eſt. Signum ſeptimum, erexit eos brachio ſuo dextro in conſpectu omnium affinium ſuorum, nec potuerunt illi nocere. Signum octavum, quòd corroboratum ſit lignum lanceæ, ut non frangeretur præ onere. Signum nonum quòd extendit ſe ferrum juxta menſuram amborum, neque extracti ſunt ab eo. Signum decimum, venit angelus & vertit mulierem deorſum & virum ſurſum, ut videret univerſa domus Iſrael turpitudinem eorum. Signum undecimum, quòd conſervati ſunt in vita, donec deduxiſſet eos per univerſa caſtra, ne pollueretur ſacerdos in tabernaculo mortui. Signum duodecimum, quòd coagulatus ſit ſanguis eorum neque ceciderit ſuper eum: quando *autem* portârat eos per caſtra excuſſit ambos & mortui ſunt. Reſpondens dixit coram Domino mundi; Fierine poteſt ut propter hos mortui ſint viginti & quatuor millia ex Iſrael? & ſtatim commotæ ſunt miſerationes Dei, & cohibita eſt peſtis à filiis Iſrael. Et fuerunt nu- 9 merus eorum qui mortui ſunt peſte viginti & quatuor millia.

8. *Et ingreſſus eſt poſt virum Iſraelitam in lupanar, & perfodit utrumque, tam virum Iſraelitam quàm mulierem, in umbilico: & cohibita eſt plaga à filiis Iſrael.*

9 Hieroſ. *Et fuerunt illi qui mortui ſunt in plaga illa viginti & quatuor millia.*

פ פ פ

וידבר ומליל יי עם משה למימר : פנחס פנחס קנאה בר אלעזר בר אהרן 10 11 כהנא אתיב ית ריתחי מעל בני ישראל בזמן דקני ית קנאתי וקטיל חייבא דביניהון ואמטוליה לא שיציית ית בני ישראל בקנאתי : לכן בשבועא אימר ליה מן 12 שמי האנא גזר ליה ית קיימי שלם ואעבדיניה מלאך קיים ויחי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא: והיתה וחולף דחסדוהי למימר הלא בר פוטי מדינאה הוא הא אנא מיחסינא 13 לכהונתא רבתא וחולף דאחד רומחא בדרעיה ומחא למדייניתא לבית בהתת קיבתה וצלי בפומיה על עמא בית ישראל יזכון כהניא לתלת מתנן דרועא ולועא וקיבתא ותהי ליה ולבנוי בתרוי קיים רבות עלם חולף דקני לאלהיה וכפר על בני ישראל : ושם איש ושום גברא בר ישראל קטילא דאתקטיל 14 עם מדייניתא זמרי בר סלוא רב בית אבא לשיבט שמעון : ושם ושום 15 אתתא קטילתא מדיינתא כזבי ברת צור דמתקריא שלונאי ברת בלק ריש אומא דמואב במדין בית מותביה הוא : וידבר הי ומליל יי עם משה 16 למימר : צרור אעיק ית מדינאי ותקטול יתהון : כי ארום עייקין הינון לכון 17 18 בעיטת רמיותיהון דרמיין לכון על עיסק פעור ועל עיסק כזבי ברת רבא דמדין אחתהון דאתקטילת ביומא דמותנא על עיסק פעור :

ירושלמי 12 בשבועה אזיל משה ואמר לפינחס הא אנא יהב ליה :

ירושלמי 18 בנכליהם בשקריהון :

SECT. XLI.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe dicendo: Pinhas zelotes fili- 10 11 us Eleazar filii Aharonis ſacerdotis avertit furorem meum à filiis Iſrael, eo tempore quo zelatus eſt zelum meum, interficiendo peccatores qui inter eos erant: & propter ipſum non perdidi filios Iſrael in zelo meo. Jurejurando dico ipſi per 12 nomen meum; Ecce ego decerno illi fœdus meum pacis, & faciam ipſum angelum fœderis, ut vivat in æternum ad annuntiandum redemptionem in fine dierum. Et propterea quod probro afficiunt eum, di- 13 cendo; Annon filius eſt Puti Madianitæ? ecce ego adſcribo eum ſacerdotio ſummo. Et propterea quod apprehendit lanceam brachio ſuo, & percuſſit Madianitidem in pudendo ſuo, & oravit ore ſuo pro populo domus Iſrael, merito acquirent ſacerdotes tria dona, humerum, maxillam, & ventriculum: & erit illi & filiis ejus poſt ipſum fœdus unctionis ſempiternum, eò quod zelatus ſit pro Deo ſuo, & expiaverit pro filiis Iſrael. Nomen autem Iſraelitæ occiſi, qui interfectus eſt 14 cum Madianitide, erat Zimri filius Sallu, princeps domus patris tribus Simeon. Et nomen mulieris interfectæ Madianitidis Cozbi filia 15 Tſur, quæ vocabatur Selonaë filia Balak principis populi Moabitici, in Midian habitatio ejus erat. Loquutuſque eſt Dominus cum Moſe, 16 dicendo: Affligas Madianitas, & 17 occidas eos. Quia ipſi affligunt 18 vos conſilio deceptionum ſuarum, quibus deceperunt vos in negotio Peor, & in negotio Cozbi filiæ principis Madian ſororis ſuæ, quæ interfecta eſt in die peſtis propter negotium Peor.

Hieroſ. 12. *Cum jurejurando profectus eſt Moſes, & dixit ipſi Pinchas; Ecce ego do illi.*

Hieroſ. 18. *Prævaricationibus ſuis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بيامد پسي مردي يسرال بآن خيرگاه ضربت زد مر دوئي ايشان مر مردي يسرال و مر آن 8
زن بشكنبهي آن بند شد آن تحفه از بالايي پسراني يسرال * بودند آن مردگان در تحفه 9
بيست و چهار هزار * سخن گفت : بمشه بگفتن * فينحس پسري العزر پسري اهرن 10 11
آن كهن باز گردانيد مر غضبي من از بالايي پسراني يسرال در رشك بردني او مر رشكي
من در مياني ايشان و نه فنا كردم مر پسراني يسرال در رشكي من * بهمچنين بگوي 12
اينك من دها باو مر شرطي من سلامتي * و باشد باو و بنسلي او پسي او شرطي كهونهي 13
جاويد عوضي آنچه رشك برد بخداي او و كفارت خواست ابر پسراني يسرال * و نامي مردي 14
يسرال آن زده شده آنچه زده شد اوازي آن مدينيت زمري پسري سلوا مهتر بخانهي پدر
بشمعوني * و نامي آن زني آن زده شده آن مدينيت كزبي دختري صور سري خويشي خانهي 15
پدر در مدين او * سخن گفت : بمشه بگفتن * عدوي كن مر آن مدينيان و بزنيد ايشانرا * 16 17
* كه عدوي كنان ايشان بشما در قصد كردني ايشان آنچه قصد كردند بشما ابر 18
سببي فعور و ابر سببي كزبي دختري مهتري مدين خواهري ايشان آن زده شده در روزي
آن تحفه ابر سببي فعور *

* *Et ingreſſus poſt virû Iſraelis in penetrale, confodit ambos illos, virum Iſraelis, et mulierem per inteſtina ejus: ſic reſtricta eſt plaga à filiis Iſrael. Fuerunt autem mortui in plaga,* 9 *viginti & quatuor millia. Tunc* 10 *locutus eſt Dominus ad Moſheb, dicendo; Phinehas filius Elea-* 11 *zar filii Aharon ſacerdotis, avertit furorem meum à filiis Iſrael, quùm zelatus eſt ipſe zelum meum in medio eorum, & non abſumpſi filios Iſrael in zelo meo. Idcircò* 12 *dic; Ecce ego do ei pactum meum pacis. Et erit ei ac ſoboli ejus* 13 *poſt eum, pactum ſacerdotii æterni, ſub eo quòd zelum tulerit pro Deo ſuo, & expiationem petiit pro filiis Iſrael. Porò nomen vi-* 14 *ri Iſraelis percuſſi, qui percuſſus eſt cum Midjanitide, erat Zimri filius Salu princeps domûs paternæ Shimeonitarum. Nomen verò mu-* 15 *lieris percuſſæ Midjanitidis, Chozbi filia Sur; qui caput cognationis domûs paternæ in Midjan erat. Loqu-* 16 *tuſque eſt Dominus ad Moſheb, dicendo; Adverſare Midjanitis, &* 17 *percutite eos: Quia adverſati ſunt* 18 *vobis in intentione ipſorum quam intenderunt contra vos causâ Peor, & causâ Chozbi filiæ principis Midjan ſororis ſuæ, quæ percuſſa eſt in die plagæ causâ Peor.*

כו

ויהי והוה בתר מותנא אתגוללו רחמי שמיא למתפרעא פורענות דין עמיה 1
ואמר יי למשה ולאלעזר בר אהרן כהנא למימר: שאו קבילו ית סכום 2
חושבן כל כנשתא דבני ישראל מבר עשרין שנין ולעילא לבית אבהתהון כל
נפיק חילא בישראל: וידבר ומליל משה ואלעזר כהנא עם אמרכליא ואמר 3
למימני יתהון במישריא דמואב על יורדנא דיריחו למימר: מבן מבר עשרין 4
שנין ולעילא היכמא דפקיד יי ית משה ובני ישראל דנפקו מארעא דמצרים:
ראובן ראובן בוכרא דישראל בנוי דראובן חנוך גניסת חנוך לפלוא גניסת 5
פלוא: לחצרון לחצרון גניסת חצרון לכרמי גניסת כרמי: אלה אלין 6
גניסתא דראובן והוו סכומיהון ארבעין ותלת אלפין ושבע מאה ותלתין: 7
ובני ובנוי דפלוא אליאב: ובני ובנוי דאליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן 8
ואבירם מערעי כנשתא דאתכנשו ופליגו על משה ועל אהרן בכנשתא דקרח 9
בזמן דאתכנשו ופליגו על יי: ותפתח ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון וית 10
קרח בר מיתו כנישת רשיעי כד אכלת אישתא ית מאתן וחמשין גוברין והוו לניסיון:
ובני קרח ובנוי דקרח לא הוו בעיטתא 11
דאבוהון ואזלו בתר אולפנא דמשה נביא
לא מיתו במותנא ולא לקו ביקידתא ולא

ירושלמי 11 ובנוי דקרח על דלא הוו
בעצתיה דאבוהון לא מיתו:

טמעו בבליעת ארעא: בני שמעון בנוי דשמעון לגניסתהון לנמואל גניסת 12
נמואל לימין גניסת ימין ליכין גניסת יכין: לזרח לזרח גניסת זרח לשאול גניסת 13
שאול: אלה אלין גניסתא דשמעון עשרין ותרין אלפין ומאתן: בני גד בנוי דגד 14 15
לגניסתהון לצפון גניסת צפון לחגי גניסת חגי לשוני גניסת שוני: לאזני לאזני 16
גניסת אזני לערי גניסת ערי: לארוד לארוד גניסת ארוד לאראלי גניסת אראלי: 17
אלה אלין גניסת בני גד לסכומהון ארבעין אלפין וחמש מאה: בני יהודה 18
בנוי דיהודה ער ואונן ומיתו ער ואונן על חוביהון בארעא דכנען: ויהיו והוו 19 20
בני יהודה לגניסתהון לשלה גניסת שלה לפרץ גניסת פרץ לזרח גניסת זרח:
ויהיו והוו בני פרץ לחצרון גניסת חצרון לחמול גניסת חמול: 21

CAP. XXVI.

FActum eſt autē poſt peſtem, revolutæ ſunt miſericordiæ Dei ut ultionem 1
ſumeret judicii populi ſui: & dixit Dñs Moſi & Eleazari filio Aharonis ſacerdotis,
dicendo: Recipite numerum ſupputationis totiuſcongregationis 2
filiorum Iſrael, à filio viginti annorum & ſupra ꝑ domꝰ patrũ ſuorũ, uniuſcujuſque
qui exit in militiam in Iſrael. Et loquutus eſt Moſes & Eleazar 3
ſacerdos cum præfectis, & juſſit ut numerarent eos in planitie Moab, juxta
Jordanem ipſius Jericho, dicendo: A filio viginti annorum & ſupra 4
numerabitis, ſicut præcepit Dominus Moſi & filiis Iſrael, cùm exirent è
terra Ægypti. Ruben primogenitus Iſrael: filii Ruben, Hanoch *unde* 5
proſapia Hanochitarum, de Phallu familia Phalluitarum. De Hezron 6
familia Hezronitarum, de Charmi familia Charmitarum. Iſtæ ſunt 7
proſapiæ Rubenitarum: & fuerunt numeri eorum, quadraginta & tria 8
millia, & ſeptingenti, & triginta. Filii autem Phallu, Eliab. Porrò 9
filii Eliab, Nemuel, & Dathan & Abiram: iidem Dathan & Abiram convocaverunt
congregationem qui congregati ſunt, & ſeditionem moverunt
contra Moſem & Aharonem in congregatione Korah, quo tempore
congregati ſunt & ſeditionem moverunt contra Dominum. Et aperuit 10
terra os ſuum, & abſorpſit eos & Korah, quando mortua eſt congregatio
improborum: quando devoravit ignis ducentos quinquaginta
viros, & fuerunt in portentum.
Filii autem Korah non erant in 11
conſilio patris, ſed iverunt poſt doctrinam
Moſis prophetæ, non
itaque mortui ſunt peſte, nec percuſſi
ſunt incendio, neque demerſi ſunt in abſorptione terræ. Filii 12
Simeon juxta proſapias ſuas, Nemuel, unde familia Nemuelitarum, Jamin,
unde familia Jaminitarum, Jachin, unde familia Jachinitarum. Zerach, 13
unde familia Zerachitarum, Saul, unde familia Saulitarum. Iſtæ 14
ſunt familiæ Simeon, viginti & duo millia, & ducenti. Filii Gad juxta 15
proſapias ſuas, Tſephon, unde familia Tſephonitarum, Haggi, unde familia
Haggitarum, Suni, unde familia Sunitarum. Ozni, unde familia 16
Oznitarum, Eri, unde familia Eritarum. Arod, unde familia Aroditarum, 17
Arheli, unde familia Arhelitarum. Iſtæ ſunt proſapiæ filiorum 18
Gad juxta numeros ſuos, quadraginta millia & quingenti. Filii Juda Er 19
& Onan: & mortui ſunt Er & Onan propter peccata ſua in terra Canaan.
Fuerunt autem filii Juda ſecundùm proſapias ſuas, Sela, unde familia 20
Selanitarum, Perets, unde familia Peretſitarum, Zerach, unde familia
Zerachitarum, Porrò filii Perets fuerunt Hezron, unde familia Hezronitarum, 21
Hamul, unde familia Hamulitarum.

Hieroſ. 11 *Filii autem Korah, eò quòd non fuerant in conſilio patris ſui, non mortui ſunt.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* فصل بيست ششم * بود پسي آن بجفه گفت ؛؛ بمشه و بالعزر پسري اهرن آن 1
كهن بگفتن * بشماريد سري آن جماعتي پسراني يسرال از قدري بيست سال و بالا بخانهي 2
پدراني ايشان همه بيرون آيا سپاه در يسرال * سخن گفت مشه و العزر آن كهن بايشان در 3
عربوت مواب ابر يردن يرحو بگفتن * از قدري بيست سال و بالا چون آنچه بفرمود ؛؛ مر مشه 4
و پسراني يسرال آن بيرون آيان از زمين مصر * راوبن نخست زادي يسرال پسراني راوبن حنوك 5
اهلي خانهي آن حنوكي بفلوا اهلي خانهي آن فلواي * بحصرون اهلي خانهي آن حصروني 6
بكرمي اهلي خانهي آن كرمي * اينان اهلي خانهاي آن راوبني بودند شمردگاني ايشان چهل 7
و سه هزار و هفت صد و سي * و پسراني فلوا الياب * و پسراني الياب نموال و دتن و ابيرم او 8 9
دتن و ابيرم خواندگاني آن جماعت آنچه جنگ كردند ابر مشه و ابر اهرن در جماعتي قرح در
جنگ كردني ايشان ابر ؛؛ * بگشاد آن زمين مر دهاني آن فرود برد ايشانرا و مر قرح در مردني 10
آن جماعت در سوختني آن آتش مر دويست و پنجاه مرد بودند بنشان * و پسراني قرح نه 11
مردند * پسراني شمعون باهلي خانهي ايشان بنموال اهلي خانهي آن نموالي بيمين اهلي 12
خانهي آن يميني بيكين اهلي خانهي آن يكيني * بزرح اهلي خانهي آن زرحي بشاول 13
اهلي خانهي آن شاولي * اينان اهلي خانهاي آن شمعوني بيست و دو هزار و دويست * پسراني 14 15
جد باهلي خانهاي ايشان بصفون اهلي خانهي آن صفوني بحجي اهلي خانهي آن حجي
بشوني اهلي خانهي آن شوني * بازني اهلي خانهي آن ازني بعري اهلي خانهي آن عري * بارود 16 17
اهلي خانهي آن ارودي بارلي اهلي خانهي آن ارلي * اينان اهلي خانهاي پسراني جد بشمردگاني
ايشان چهل هزار و پانصد * پسراني يهوده عر و اونن بمرد عر و اونن در زميني كنعن * بودند 18 19
پسراني يهوده باهلي خانهاي ايشان بشله اهلي خانهي آن شلني بفرص اهلي خانهي آن فرصي 20
بزرح اهلي خانهي آن زرحي * بودند پسراني فرص بحصرون اهلي خانهي آن حصروني بحمول 21
اهلي خانهي آن حمولي *

CAP. XXVI.

Fuit, poſt plagam dixit Dominus 1
ad Moſheh & ad Eleazar filium
Aharon ſacerdotis, dicendo; Computate 2
capita congregationis filiorum
Iſrael, ab ætate viginti annorum
& ſuprà, per domos patrũ ſuorum,
omnis egredientis in exercitum
in Iſrael. Itaque locutus eſt 3
Moſheh & Eleazar ſacerdos cum
illis in Arboth Moab juxta Jarden
Jereho, dicendo; Ab ætate viginti 4
annorum & ſuprà, quemadmodum
præceperat Dominus Moſheh
& filiis Iſrael egredientibus de terra
Ægypti. Reuben primogenitus Iſraelis: 5
filii Reuben, Hanoch, ex
quo familia Hanochitarum: de
Phallu, familia Phalluitarum: De 6
Heſron, familia Heſronitarum: de
Charmi, familia Charmitarum.
Hæ ſunt familiæ Reubenitarum: & 7
fuerunt numerati eorum, quadraginta
& tria millia, & ſeptingenti
ac triginta. Et filii Phallu, Eliab. 8
Filii autem Eliab; Nemuël, & Dathan, 9
& Abiram: ipſe Dathan &
Abiram convocati cœtûs, qui rixati
ſunt contra Moſheh & Aharon
in cœtu Corah, quum rixarentur
contra Dominum. Et aperiens 10
terra os ſuum, deglutivit eos & Corah,
in morte congregationis, quando
combuſſit ignis ducentos & quinquaginta
viros: & fuerunt in ſignũ.
Filii verò Corah nõ ſunt mortui. Filii 11 12
Shimeon per familias ſuas: de
Nemuël, familia Nemuëlitarum: de
Jamin, familia Jaminitarum: de
Jachin, familia Jachinitarum:
De Zerah, familia Zarhitarum: 13
de Shaül, familia Shaülitarum:
Iſtæ ſunt familiæ Shimeonitarum: 14
viginti ac duo millia, & ducenti.
Filii Gad per familias ſuas: de Sephon, 15
familia Sephonitarum: de
Haggi, familia Haggitarum: de
Shuni familia Shunitarum: De 16
Ozni, familia Oznitarum: de Eri,
familia Eritarum: De Arod, 17
familia Aroditarum: de Areli, familia
Arelitarum. Iſtæ ſunt familiæ 18
filiorum Gad per numeratos ſuos,
quadraginta millia, & quingenti.
Filii Jehuda, Er et Onan: 19
& mortuus eſt Er et Onan in terra
Chenaan. Fueruntque filii Jehudah 20
per familias ſuas: de Shelah,
familia Shelanitarum: de Pheres,
familia Pharſitarum: de Zerah, familia
Zarhitarum: Et fuerunt filii 21
Pheres, de Heſron, familia Heſronitarum:
de Hamul familia Hamulitarum.

אלה אלין גניסתא דיהודה לסכומהון שובעין ושיתא אלפין וחמש מאה: 22
בני יששכר בנוי דיששכר לגניסתהון תולע גניסת תולע לפוה גניסת פוה: 23
לישוב לישוב גניסת ישוב לשמרון גניסת שמרון: אלה אלין גניסת יששכר 24 25
לסכומהון שיתין וארבע אלפין ותלת מאה: בני זבלון בנוי דזבלון לגניסתהון 26
לסרד גניסת סרד לאלון גניסת אלון ליחלאל גניסת יחלאל: אלה אלין גניסת 27
זבלון לסכומהון שתין אלפין וחמש מאה: בני יוסף בנוי דיוסף לגניסתהון 28
מנשה ואפרים: בני בנוי דמנשה למכיר גניסת מכיר ומכיר אוליד ית גלעד 29
לגלעד גניסת גלעד: אלה אלין בנוי דגלעד איעזר גניסת איעזר לחלק גניסת 30
חלק: ואשריאל ואשריאל גניסת אשריאל ושכם גניסת שכם: ושמידע ושמידע 31 32
גניסת שמידע וחפר גניסת חפר: וצלפחד וצלפחד בר חפר לא הוו ליה בנין 33
אלהן בנן ושום בנת צלפחד מחלה נעה חגלה מלכה ותרצה: אלה אלין 34
גניסת מנשה וסכומהון חמשין ותרין אלפין ושבע מאה: אלה אלין בני אפרים 35
לסכומהון לשותלח גניסת שותלח לבכר גניסת בכר לתחן גניסת תחן: ואלה
ואלין בני שותלח לערן גניסת ערן: אלה אלין גניסת בנוי דאפרים לסכומהון 36 37
תלתין ותרין אלפין וחמש מאה אלין בנוי דיוסף לגניסתהון: בני בנימן בנוי 38
דבנימין לגניסתהון לבלע גניסת בלע לאשבל גניסת אשבל לאחירם גניסת
אחירם: לשפופם לשפופם גניסת שפופם לחופם גניסת חופם: ויהיו והוו 39 40
בנוי דבלע ארד ונעמן גניסת ארד לנעמן גניסת נעמן: אלה אלין בנוי דבנימין 41
לגניסתהון וסכומהון ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה: אלה אלין בנוי דדן 42
לגניסתהון לשוחם גניסת שוחם אלין גניסת דן לגניסתהון: כל כל גניסת שוחם 43
לגניסתהון שתין וארבעא אלפין וארבע מאה: בני אשר בנוי דאשר לגניסתהון 44
לימנה גניסת ימנה לישוה גניסת ישוה לבריעה גניסת בריעה:

Iſtæ ſunt proſapiæ Juda juxta numeros ſuos, ſeptuaginta & ſex millia 22
& quingenti. Filii Iſſachar juxta proſapias ſuas, Thola, unde 23
familia Tholaitarum, Puah, unde familia Puhitarum: Jaſub, unde 24
familia Jaſubitarum, Simron, unde familia Simronitarum. Iſtæ 25
ſunt proſapiæ Iſſachar juxta numeros ſuos, ſexaginta & quatuor millia,
& trecenti. Filii Zebulun juxta proſapias ſuas, Sered, unde 26
familia Sereditarum, Elon, unde familia Elonitarum, Jachleel, unde
familia Jachleelitarum. Iſtæ ſunt proſapiæ Zebulun juxta numeros 27
ſuos, ſexaginta millia & quingenti. Filii Joſeph juxta proſapias 28
ſuas, Manaſſe & Ephraim. Filii Manaſſe, Machir, unde familia 29
Machiritarum, Machir verò genuit Gilead: & à Gilead familia Gileaditarum.
Iſti ſunt filii Gilead, Ihezer, unde familia Ihezitarum, 30
Chelek, unde familia Chelekitarum: Aſriel, unde familia Aſrielitarum, 31
Sechem, unde familia Sechemitarum: Et Semida, unde familia 32
Semiditarum, & Chepher, unde familia Chepheritarum. Tſelophchad 33
verò filius Chepher non habuit filios ſed tantùm filias:
nomen autem filiarum Tſelophchad, Machla, Noha, Chogla, Milcha,
& Tirtſa. Iſtæ ſunt proſapiæ Manaſſe, & numeri eorum quinquaginta 34
& duo millia, & ſeptingenti. Iſti ſunt filii Ephraim juxta 35
numeros ſuos, Schutela, unde familia Sutelahitarum, Becher, unde
familia Becheritarum, Tachan, unde familia Tachanitarum. Hi verò 36
ſunt filii Suthelach, Eran, unde familia Eranitarum. Iſtæ ſunt proſapiæ 37
filiorum Ephraim juxta numeros ſuos, triginta & duo millia & quingenti:
iſti ſunt filii Joſeph juxta proſapias ſuas. Filii Binjamin juxta 38
proſapias ſuas, Bela, unde, familia Belitarum, Aſchbel, unde familia
Aſbelitarum, Achiram, unde familia Achiramitarum. Schephupham, 39
unde familia Schephuphamitarum, Chupham, unde familia Chuphamitarum.
Fuerunt autem filii Belah, Ard & Nahaman, unde familia 40
Arditarum, Nahaman, unde familia Nahamanitarum. Iſti ſunt filii Binjamin 41
juxta proſapias ſuas, & numerus eorum quadraginta & quinque
millia & ſexcenti. Iſti ſunt filii Dan juxta proſapias ſuas, Schucham, unde 42
familia Schuchamitarum: iſtæ ſunt familiæ Dan juxta proſapias ſuas.
Omnes familiæ Schucham juxta proſapias ſuas ſexaginta & quatuor millia 43
& quadringenti. Filii Aſcher juxta proſapias ſuas, Jimna, unde familia 44
Jimnitarum, Jiſchua, unde familia Jiſchuaitarum, Beriha, unde familia Berihitarum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* اينان اهلي خانهاي يهوده بشمردگاني ايشان هفتاد و شش هزار و پانصد * پسراني يششكر 22 23
باهلي خانهاي ايشان تولع اهلي خانهي آن تولعي بفوه اهلي خانهي آن فوي *
* بيشوب اهلي خانهي آن يشوبي بشمرون اهلي خانهي آن شمروني * اينان اهلي خانهاي 24 25
يششكر بشمردگاني ايشان شست و چهار هزار و سه صد * پسراني زبولن باهلي خانهاي 26
ايشان بسرد اهلي خانهي آن سردي بالون اهلي خانهي آن الوني بيحلال اهلي خانهي
آن يحلالي * اينان اهلي خانهاي آن زبولني بشمردگاني ايشان شست هزار و پانصد * پسراني 27 28
يوسف باهلي خانهاي ايشان منشه و افريم * پسراني منشه بمكير اهلي خانهي آن مكيري 29
و مكير برايانيد مر جلعد بجلعد اهلي خانهي آن جلعدي * اينان پسراني جلعد ايعزر 30
اهلي خانهي آن ايعزري بحلق اهلي خانهي آن حلقي * و اسريال اهلي خانهي آن 31
اسريالي و شكم اهلي خانهي آن شكمي * و شميدع اهلي خانهي آن شميدعي و حفر اهلي 32
خانهي آن حفري * و صلفحد پسري حفر نه بودند باو پسران كه الا دختران و نامي دختراني 33
صلفحد محله و نعه حجله ملكه و ترصه * اينان اهلي خانهاي منشه و شمردگاني ايشان 34
پنجاه و دو هزار و هفت صد * اينان پسراني افريم باهلي خانهاي ايشان بشوتلح اهلي خانهي 35
آن شوتلحي ببكر اهلي خانهي آن بكري بتحن اهلي خانهي آن تحني * و اينان پسراني شوتلح 36
بعرن اهلي خانهي آن عرني * اينان اهلي خانهاي افريم بشمردگاني ايشان سي و دو هزار و پانصد 37
اينان پسراني يوسف باهلي خانهاي ايشان * پسراني بنيمين باهلي خانهاي ايشان ببلع اهلي 38
خانهي آن بلعي باشبل اهلي خانهي آن اشبلي باحيرم اهلي خانهي آن احيرمي * بشفوفم 39
اهلي خانهي آن شوفمي بحوفم اهلي خانهي آن حوفمي * بودند پسراني بلع ارد و نعمن باهلي 40
خانهي آن اردي بنعمن اهلي خانهي آن نعمي * اينان پسراني بنيمين باهلي خانهاي ايشان 41
و شمردگاني ايشان چهل و پنج هزار و شش صد * اينان پسراني دن باهلي خانهاي ايشان بشوحم 42
اهلي خانهي آن شوحمي اينان اهلي خانهاي دن باهلي خانهاي ايشان * همه اهلي 43
خانهاي آن شوحمي بشمردگاني ايشان شست و چهار هزار و چهار صد * پسراني اشر باهلي خانهاي 44
ايشان بيمنه اهلي خانهي آن يمنه بيشوي اهلي خانهي آن يشوي ببريعه اهلي خانهي آن بريعي *

Iſtæ ſunt familiæ Jehudah per numeratos 22
ſuos, ſeptuaginta, & ſex
millia, & quingenti. Filii Iſſachar 23
per familias ſuas, de Tola, familia
Tolaitarum: de Phuwah, familia
Phuwitarum: De Jaſhub, familia 24
Jaſhubitarum: de Shimron,
familia Shimronitarum. Iſtæ ſunt 25
familiæ Iſſhachar, per numeratos
ſuos, ſexaginta & quatuor millia,
ac trecenti. Filii Zebulun per familias 26
ſuas: de Sered, familia Sarditarum:
de Elon, familia Elonitarum:
de Jahleel, familia Jahleelitarum.
Iſtæ ſunt familiæ Zebulonitarum 27
per numeratos ſuos, ſexaginta
millia, & quingenti. Filii 28
Joſeph per familias ſuas, Menaſſeh
& Ephraim. Filii Menaſſeh, de 29
Machir, familia Machiritarum: &
Machir genuit Gilead: de Gilead,
familia Gileaditarum. Iſti ſunt 30
filii Gilead, de Ieʒer, familia
Ieʒritarum: de Helec, familia
Helcitarum: Et de Aſhriel, 31
familia Aſhrielitarum: &
de Shechem, familia Shichmitarum:
Et de Shemida, familia 32
Shemidaitarum: & de Hepher,
familia Hephritarum: Et Sclophehad 33
filio Hepher non fuerunt filii,
ſed filiæ: & nomina filiarum Selophehad,
Mahlah, & Noah, Hoglah,
Milchah, & Tirſah. Iſtæ ſunt familiæ 34
Menaſſeh: & numerati eorum,
quinquaginta ac duo millia,
& ſeptingenti. Iſti ſunt filii Ephraim 35
per familias ſuas: de Shutelah,
familia Shutalhitarum: de
Becher, familia Bachritarum: de
Tahan, familia Tahanitarum. Et 36
iſti ſunt filii Shutelah: de Eran, familia
Eranitarum. Iſtæ ſunt familiæ 37
filiorum Ephraim juxta numeratos
ſuos, triginta ac duo millia, &
quingenti: iſti ſunt filii Joſeph per familias
ſuas. Filii Binjamin per familias 38
ſuas: de Bela, familia Balitarum:
de Aſhbel, familia Aſhbelitarum:
de Ahiram, familia Ahiramitarum:
De Shephupham, familia 39
Shuphamitarum: de Hupham, familia
Huphamitarum. Fuerunt autem 40
filii Bela, Arde & Naaman: de Arde,
familia Arditarum: de Naaman, familia
Naamanitarum. Iſti ſunt filii 41
Binjamin juxta familias ſuas, &
numeratos ſuos, quadraginta &
quinque millia, & ſexcenti. Iſti 42
ſunt filii Dan per familias ſuas: de
Shuham, familia Shuhamitarum:
iſtæ ſunt familiæ Dan per familias
ſuas. Omnes familiæ Shuhamitarum 43
per numeratos ſuos, ſexaginta &
quatuor millia, & quadringenti. Filii 44
Aſher per familias ſuas: de Imnah,
familia Imnahitarum: de Iſhui,
familia Iſhuitarum: de Beriah,
familia Berihitarum.

לבני לבני דבריעה לחבר גניסת חבר למלכיאל גניסת מלכיאל : ושם ושום 45
ברת אשר סרח דאדברת בשתין רבוון מלאכין ואיתעלת לגנתא דעדן בחייהא 46
מן בגלל דבשרת ית יעקב דעד כדון יוסף קיים : אלה אלין גניסת בנוי דאשר 47
לסכומהון חמשין ותלת אלפין וארבע מאה : בני נפתלי בנוי דנפתלי לגניסתהון 48
ליחצאל גניסת יחצאל לגוני גניסת גוני : ליצר ליצר גניסת יצר לשלם גניסת 49
שלם : אלה אלין גניסת נפתלי לגניסתהון לסכומהון ארבעין וחמשא אלפין 50
וארבע מאה : אלה אלין סכומי בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה 51
ותלתין : וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר : לאלה לאלין שבטיא תתפלג 52 53
ארעא באחסנא במנין שמהן : לרב לשיבטא דעמיה סגי תסגון אחסנתהון 54
ולשבטא דעמיה זעיר תזער אחסנתהון גבר לפום סכומהון יתיהב אחסנתיה :
אך ברם בעדבין תתפלג ארעא לשמהן שבטיא דאבהתהון יחסינון : על פי על 55 56
פום עדבין תתפלג אחסנתהון בין סגיאי לזעירי : ואלה ואלין סכומי ליואי לגניסתהון 57
לגרשון גניסת גרשון לקהת גניסת קהת למררי גניסת מררי : אלה אלין גניסת ליואי 58
גניסת לבני גניסת חברון גניסת מחלי גניסת מושי גניסת קרח וקהת אוליד ית
עמרם : ושם ושום איתת עמרם יוכבד ברת לוי דילידת ללוי במיעלהון במצרים 59
ביני שוריא וילידת לעמרם ית אהרן וית משה וית מרים אחתהון : ויולד
ואתיליד לאהרן ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר : וימת ומית נדב 60 61
ואביהו בקרובהון אישתא נוכריתא מן תפיין קדם יי : ויהיו והוו סכומהון 62
עשרין ותלתא אלפין כל דכורא מבר ירחא ולעילא ארום לא אתמניאו בגו בני
ישראל ארום לא אתיהיבת להון אחסנא בגו בני ישראל : אלה אלין סכומי 63
משה ואלעזר כהנא די סכמון ית בני ישראל במישריא דמואב על ירדנא
דיריחו : ובאלה ובאלין לא הוה גבר מן סכומי משה ואהרן כהנא די סכמון 64
ית בני ישראל במדברא דסיני :

Filii Beriha Cheber, unde familia Cheberitarum Malchiel, unde familia Malchielitarum. 45 Nomen verò filiæ Aſcher Sarach, quæ ducta eſt à ſexaginta myriadibus angelorum, & introducta in hortum Eden adhuc vivens, eò quòd annuntiâſſet Jacobo Joſephum adhuc vivere. 46 Iſtæ ſunt proſapiæ filiorum Aſcher juxta numeros ſuos, quinquaginta tria millia, & quadringenti. 47 Filii Nephtali juxta proſapias ſuas, Jachtſeel, unde familia Jachtſeelitarum, Guni, unde familia Gunitarum: 48 Jetſer, unde familia Jetſeritarum, Schillem, unde familia Schillemitarum. 49 Iſtæ ſunt familiæ Nephtali juxta proſapias ſuas, juxta numeros ſuos quadraginta & quinque millia, & quadringenti. 50 Iſti ſunt numeri filiorum Iſrael, ſexcenta & unum millia, ſeptingenti & triginta. 51 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe dicendo: 52 Iſtis tribubus dividetur terra hæreditate, juxta numerum nominum earum. 53 Illi tribui cujus populus multus eſt multiplicabitis hæreditatem eorum, & illi tribui cujus populus paucior eſt, pauciorem dabitis hæreditatem eorum: unicuique juxta numerum ſuum dabitur hæreditas ſua. 54 Verùm ſortibus dividetur terra: juxta nomina tribuum patrum ſuorum hæreditabunt. 55 Juxta ſortes dividetur hæreditas eorum, ſive plures ſive pauciores ſunt. 56 Porrò iſti ſunt numeri Levitarum juxta proſapias eorum, Gherſon, unde familia Gerſonitarum, Kehath, unde familia Kehathitarum, Merari, unde familia Meraritarum. 57 Iſtæ ſunt familiæ Levitarum, familia Libni, familia Chebron, familia Machli, familia Muſchi, familia Korach: Kehath autem genuit Amram. 58 Nomen autem uxoris Amram Jochebed filia Levi, quæ nata eſt ipſi Levi quando ingreſſi ſunt in Ægyptum inter muros, & peperit ipſi Amram Aaronem, & Moſem, & Mirjam ſororem eorum. 59 Et nati ſunt Aharoni Nadab, & Abihu, Eleazar, & Ithamar. 60 Et mortuus eſt Nadab & Abihu, cùm offerrent ipſi ignem peregrinum ex chytropodibus coram Domino. 61 Fueruntque numeri eorum viginti tria millia, omnis maſculus à filio unius menſis & ſupra: quoniam non numerati ſunt in medio filiorum Iſrael, quia non eſt data illis poſſeſſio in medio filiorum Iſrael. 62 Hi ſunt numeri Moſis & Eleazaris ſacerdotis, qui numerârunt filios Iſrael in campeſtribus Moab juxta Jordanem Jerichuntis. 63 Et in his non fuit vir ex numeris Moſis & Aharonis ſacerdotis, qui numerârunt filios Iſrael in deſerto Sinai. 64

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بپسراني بريعه بحبر اهلي خانهي آن حبري بملكيال اهلي خانهي آن ملكيالي * 45
* ونامي دختري اشر سرح * اينان اهلي خانهاي پسراني اشر بشمردكاني ايشان پنجاه 46 47
وسه هزار وچهار صد * پسراني نفتلي باهلي خانهاي ايشان بيحصال اهلي خانهي آن 48
يحصالي بجوني اهلي خانهي آن جوني * بيصر اهلي خانهي آن يصري بشلّم اهلي 49
خانهي آن شلّمي * اينان اهلي خانهاي نفتلي باهلي خانهاي ايشان وشمردكاني 50
ايشان چهل وپنج هزار وچهار صد * اينان شمردكاني پسراني يسرال شش صد هزار 51
وهزار وهفتصد وسي * سخن گفت :: بمشه بگفتن * باينان بخش شود آن زمين 52 53
در اصنتا در شماري نامها * ببسيار بسيار كني اصنتاي او وباندك اندك كني اصنتاي 54
او مرد بقدري شمردكاني او داده آيد اصنتاي او * خاصه در قرعه بخش شود مر آن 55
زمين وبنامهاي قبيلهاي پدراني ايشان اصنتا گيرند * ابر قولي آن قرعه بخش شود 56
اصنتاي او مياني بسيار باندك * واينان شمردكاني آن لوي باهلي خانهاي ايشان 57
بجرشون اهلي خانهي آن جرشوني بقهت اهلي خانهي آن قهتي بمرري اهلي خانهي آن
مرري * اينان اهلي خانهاي آن لوي اهلي خانهي آن لبني اهلي خانهي آن حبروني 58
واهلي خانهي آن محلي واهلي خانهي آن موشي واهلي خانهي آن قرحي
وقهت بزايانيد مر عمرم * ونامي زني عمرم يوكبد دختري لوي آنچه بزاييد آنرا 59
بلوي در مصر بزاييد بعمرم مر اهرن ومر مشه ومر مريم خواهري ايشان * زاييده 60
شد باهرن مر ندب ومر ابيهوا مر العزر ومر ايتمر * بمرد ندب وابيهوا در نزديك بردني 61
ايشان آتشي بيگانه بپيشي :: * بودند شمردكاني ايشان بيست وسه هزار همه نرينه از 62
قدري ماه وبالا كه نه شمرده شدند درمياني پسراني يسرال كه نه داده شد بايشان
اصنتا در مياني پسراني يسرال * اينان شمردكاني مشه والعزر آن كهن آنچه بشمردند 63
مر پسراني يسرال در عربوت مواب ابر يردن يرحو * ودر اينان نه بود مردي از 64
شمردكاني مشه واهرن آن كهن آنچه بشمردند مر پسراني يسرال در بياباني سيني *

De filiis Beriah, de Heber, familia Hebritarum: de Malchiel, familia Malchielitarum. 45 *Nomen autem filiæ Aſher, erat Sarah.* 46 *Iſtæ* ſunt *familiæ filiorum Aſher per numeratos ſuos, quinquaginta ac tria millia, & quadringenti.* 47 *Filii Naphtali per familias ſuas: de Jahſeel, familia Jahſeelitarum: de Guni, familia Gunitarum.* 48 *De Jeſer, familia Jiſritarum: de Shillem, familia Shillemitarum.* 49 *Iſtæ* ſunt *familiæ Naphtali per familias ſuas & numeratos ſuos, quadraginta & quinque millia, & quadringenti.* 50 *Iſti ſunt numerati filiorum Iſrael, ſexcenta millia, & mille ac ſeptingenti, & triginta.* 51 *Loquutuſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 52 *Iſtis dividetur terra in poſſeſſionem ſecundùm numerum nominum. Numeroſiori multiplicabis poſſeſſionem ejus: & pauciori diminues hæreditatem ejus: unicuique ſecundùm numeratos ſuos dabitur poſſeſſio ſua.* 53 54 *Veruntamen ſorte dividetur terra: & juxta nomina tribuum patrum ſuorum poſſeſſionem accipient.* 55 *Juxta ſententiam ſortis dividetur hæreditas ejus inter multum ac paucum.* 56 *Et iſti* ſunt *numerati Levitarum per familias ſuas: de Gerſhon, familia Gerſhonitarum: de Cehath, familia Cehathitarum: de Merari, familia Meraritarum.* 57 *Iſtæ* ſunt *familiæ Levitarum: familia Libnitarum, familia Hebronitarum, & familia Mahlitarum, & familia Muſhitarum, & familia Corhitarum: Cehath autem genuit Amram.* 58 *Nomen verò uxoris Amram, Jochebed filia Levi, quam peperit ipſi Levi in Ægypto: & quæ peperit ipſi Amram, Aharon & Moſheh, & Mirjam ſororem eorum.* 59 *Natuſque eſt ipſi Aharon, Nadab, & Abihu, Eleazar, & Ithamar.* 60 *At mortui ſunt Nadab, & Abihu, dum offerrent ignem alienum coram Domino.* 61 *Et fuerunt numerati eorum, viginti & tria millia: omnis maſculus ab ætate menſis & ſuprà: non enim numerati fuerant in medio filiorum Iſrael, quòd data non ſit illis poſſeſſio in medio filiorum Iſrael.* 62 *Iſti* ſunt *numerati Moſheh & Eleazar ſacerdotis, qui numeraverunt filios Iſrael in Arboth Moab juxta Jarden Jercho.* 63 *Inter iſtos autem non fuit quiſquam ex numeratis Moſheh & Aharon ſacerdotis, qui numerârant filios Iſrael in deſerto Sinai.* 64

כי אמר ארום אמר יי להון ממת ימותון במדברא ולא אשתייר להון אנש אלהן 65
כלב בר יפונה ויהושע בר נון :

כז

ותקרבנה וקריבן לבי דינא בנת צלפחד בר חפר בר גלעד בר מכיר בר מנשה 1
לגניסת מנשה בר יוסף כד שמען דארעא מתפלגא לדוכרין ורחיצו ברחמי מארי
עלמא ואלין שמהת בנתא מחלה נועה חגלה מלכה ותרצה : ותעמדנה וקמא 2
קדם משה בתר דקמא קדם אלעזר כהנא וקדם רברביא וכל כנישתא לתרע משכן
זמנא למימר : אבינו אבונא מית במדברא והוא לא הוה בגו כנשתא דמתרעמין 3
וראודמנו למרדא על יי בכנשתא דקרח ארום בחוביה מית ולא אחטי לחורנין
ובנין דוכרין לא הוו ליה : למה למא יתמנע שום אבונא מגו גניסתיה ארום 4
לית ליה ביר דכר אין לית אנן חשיבין כביר ואימן בנטרא ייבם תסב אימן חולק
אבונן וחולק אחא דאבונן ואין אנן חשיבין כביר הב לן אחסנא בגו אחי אבונן :
ויקרב דין חד מן ארבעא דינין די עלו 5
קדם משה נביא וסכם יתהון על דעתא
דלעיל מנהון דיני ממונא ומנהון דיני
נפשתא בדיני ממונא הוה משה זריז
ובדיני נפשתא הוה משה מתין ובאליין
ובאליין אמר משה לא שמעית מן בגלל למלפא רישי סנהדרי דישראל דעתידין
למיקום מן בתריה דיהוון זריזין לדיני ממונא ומתונין לדיני נפשתא ולא יבהתון
למשיילא דינא דמתקשי להון ארום משה דהוה רבהון דישראל צרך דיימר לא
שמעית בגין כן קריב משה ית דינהין קדם יי : ויאמר ה' ואמר יי עם משה 6
למימר : כן יאות בנת צלפחד ממללן כתיבא הוות דא קדמי אלהן זכאין 7
לאיתאמרא על ידיהן מיתן תיתן להון ירתו ואחסנא בגו אחי אבוהן ותעבר ית
אחסנת אבוהן להון : ואל ועם בני ישראל תמליל למימר גבר ארום ימות 8
וביר דכר לית ליה ותעברון ית אחסנתיה לברתיה : ואם ואין לית ליה 9
ברתא ותתנון ית אחסנתיה לאחוהי : ואין ואין לית ליה אחין ותתנון ית 10
אחסנתיה לאחוי מן אבוי : ואם ואין לית אחין לאבוי ותתנון ית אחסנתיה 11
לקריביה דקריב ליה מגניסת אבוי וירות יתה ותהי לבני ישראל לאחוויית
גזירת דין היכמא דפקיד יי ית משה : ויאמר ה' ואמר יי למשה סוק לטורא 12
דעבראי הדין וחמי ית ארעא דיהבית לבני ישראל :

ירושלמי 5 דין חד מן ארבעה דינין
כו' כתוב לעיל גבי מקושש וגבי טמי
נפש : ואקריב משה ית סדר דיניהון
קדם יי :

Quia dixerat Dominus de illis; Moriendo, morientur in deſerto: neque relictus eſt aliquis ex illis, præter Caleb filiũ Jephune, & Joſuam filium Nun. 65

CAP. XXVII.

Acceſſerunt autem ad domum judicii filiæ Tſelophchad filii Chepher, filii Gilead, filii Machir, filii Manaſſe, ex proſapia Manaſſe filii Joſeph, cùm audiviſſent terram dividendam maribus, & confiſæ ſunt miſerationibus Domini totius mundi: & illa erant nomina filiarum ejus, Machla, Nohah, Choglah, Milca, & Tirtſa. 1 Et ſteterunt coram Moſe poſtquam ſtetiſſent coram Eleazaro ſacerdote, & coram principibus & univerſa congregatione, ad portam tabernaculi fœderis, dicentes: 2 Pater noſter mortuus eſt in deſerto, & ipſe non fuit in medio congregationis qui murmurârunt, & convenerunt ut rebellarent contra Dominum in congregatione Korah: ſed in peccato ſuo mortuus eſt, nec peccare fecit alios, filii autem mares non fuerunt illi. 3 Quare tollitur nomen patris noſtri è medio familiæ ſuæ, eò quòd non ſit illi filius mas? ſi nos non reputemur tanquam filius, & mater noſtra expectet levirum, accipiat mater noſtra patris noſtri partem, & partem fratris patris noſtri. Quòd ſi nos reputamur tanquam filius, da nobis hæreditatem in medio fratrum patrum noſtrorum. 4 Hoc unum eſt ex quatuor judiciis quæ ingreſſa ſunt coram Moſe Propheta, & ſolvit illa juxta rationem ſupra *dictam*. Quædam ex illis erant judicia pecuniarum, alia verò judicia animarum. In judiciis pecuniarum fuit Moſes celer, ſed in judiciis animarum fuit Moſes cunctabundus, & tam in his quam in illis dixit Moſes; Non audivi: ut doceret capita ſynedrii Iſrael, qui poſt eum futuri erant, ut eſſent celeres in judiciis pecuniarum & cunctabundi in judiciis animarum, neque erubeſcerent rogare de judicio quod illis difficile viſum fuerit; quoniam Moſes qui erat doctor ipſius Iſrael opus habuit dicere, Non audivi: propterea adduxit Moſes cauſam earum coram Domino. 5 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 6 Rectè filiæ Tſelophchad loquuntur, ſcriptum erat hoc coram me, ſed erant dignæ à quibus diceretur, dando dabis illis poſſeſſionem & hæreditatem in medio fratrum patrum ſuorum: itaque transferas ad eas hæreditatem patris earum. 7 Et cum filiis Iſrael loquêris, dicendo; Vir quando morietur & filius mas non fuerit illi, tum transferetis hæreditatem ejus ad filiam ejus. 8 Quòd ſi non fuerit illi filia tum dabitis hæreditatem ejus fratribus ejus. 9 Quòd ſi non fuerint illi fratres, tum dabitis hæreditatem ejus fratribus ejus ex patre ejus. 10 Quod ſi non fuerint fratres patri ejus, tum dabitis hæreditatem ejus conſanguineo ejus propinquiori *qui fuerit* de familia patris, ut hæreditario poſſideat eam: & hoc erit filiis Iſrael in indicationem decreti judicii, quemadmodum præcepit Dominus Moſi. 11 Et dixit Dominus ad Moſem; Aſcende in montem Abaræorum hunc, & vide terram quam dedi filiis Iſrael. 12

Hieroſ. 5 *Hoc unum eſt ex quatuor judiciis &c. ſcriptis ſupra apud illum qui colligebat ſtipulas & apud illum qui pollutus erat anima. Et adduxit Moſes ordinem judiciorum ipſarum coram Domino.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* كه گفت :: بايشان مردن بميرند دربيابان ونه باقي ماند از ايشان [مرد] كه الّا كالب بن 65
يفنه ويهوشع بن نون *

* فصل بيست هفتم *

* نزديك شدند دختراني صلفحد پسري حفر پسري جلعد پسري مكير پسري منشّه باهلي 1
خانهاي منشّه پسري يوسف واينان نامهاي دختراني او محله نعه وحجله وملكه وترصه *
* بياستادند بپيشي مشه وبپيشي العزر آن كهن وبپيشي آن مهتران وهمه آن 2
جماعت درگاهي خيمهي وعده بگفتن * پدري ايما بمرد دربيابان واونه بود درمياني 3
آن جماعت آن وعده شدگان ابر :: درجماعت قرح كه درخطاي او بمرد وپسران نه
بودند باو * چرا كم شود نامي پدري ايما از مياني قبيلهي او كه نيست باو پسر بده 4
بايما اصنتا در مياني برادراني پدري ايما * نزديك آورد مشه مر حكمي ايشان بپيشي :: * 5
* گفت :: بمشه بگفتن * نيك دختراني صلفحد سخن گويان دادن بدهي بايشان 6 7
گرفتن اصنتا در مياني برادراني پدري ايشان وبگذراني مر اصنتاي پدري ايشان
بايشان * وبپسراني يسرال سخن گوي بگفتن مردي كه بميرد وپسر نيست باو 8
بگذرانيد مر اصنتاي او بدختري او * واگر نيست باو دختر بدهيد مر اصنتاي او 9
ببرادراني او * واگر نيست باو برادران بدهيد مر اصنتاي او ببرادراني پدري او * 10
* واگر نيست برادران بپدري او بدهيد مر اصنتاي او بقرابتي او آن نزديك باو از 11
اهلي خانهي او وميراث گيرد آنرا وباشد بپسراني يسرال برسمي حكم چون آنچه فرمود
مر مشه * گفت :: بمشه برآي بكوه آن عبريم آن اين وببين مر آن زمين آنچه بدادم 12
بپسراني يسرال *

Dixerat enim Dominus de eis; Moriendo morientur in deſerto. Et reliquus non manſit ex eis quiſquam, niſi Chaleb filius Jephunneh, & Jehoſhua filius Nun. 65

CAP. XXVII.

Acceſſerunt autem filiæ Selophehad filii Hepher filii Gilead filii Machir filii Menaſſeh de familiis Menaſſeh filii Joſeph: hæc verò ſunt nomina filiarum ejus, Mahlah, Noah, & Hoglah, & Milchah, & Tirſah. 1 *Hæ ſteterunt coram Moſheh, & coram Eleazar ſacerdote, & corã principibus ac totâ congregatione ad oſtium tentorii conventûs, dicendo;* 2 *Pater noſter mortuus eſt in deſerto: ipſe tamen non fuit in medio congregationis convenientium adverſùs Dñm in cœtu Corah; nam in peccato ſuo mortuus eſt, et filii non fuerunt ei.* 3 *Quare deficit nomen patris noſtri de medio tribûs ejus, quòd non ſit ei filius? da nobis poſſeſſionem in medio fratrum patris noſtri.* 4 *Retulitque Moſheh judicium ipſorum coram Domino.* 5 *Reſpondit Dominus ad Moſheh, dicendo;* 6 *Rectum filiæ Selophehad loquuntur: dando dabis eis poſſeſſionem hæreditatis in medio fratrum patris ſui, & transferes hæreditatem patris earum ad eas.* 7 *Ad filios quoque Iſrael loquêris, dicendo; Quùm quis mortuus fuerit, & filius non fuerit illi, transferetis poſſeſſionem ejus ad filiam ipſius.* 8 *Quòd ſi non fuerit ei filia, dabitis poſſeſſionem ejus fratribus ipſius.* 9 *Si verò non fuerint ei fratres, dabitis poſſeſſionem ejus fratribus patris ipſius.* 10 *Et ſi non fuerint fratres patri ipſius, dabitis poſſeſſionem ejus propinquo ejus proximo ei de familia ipſius, hæreditátque accipiat illam: & erit filiis Iſrael in ſtatutum judicii, quemadmodum præcepit Dominus Moſheh.* 11 *Dixit quoque Dominus ad Moſheh; Aſcende in montem Abarim iſtum, & vide terram quam dedi filiis Iſrael:* 12

וראית וְתִחְמֵי יָתַהּ וְתִתְכְּנֵישׁ לְעַמָּךְ לְחוּד אַנְתְּ הֵיכְמָא דְאִתְכְּנֵשׁ אַהֲרֹן אָחוּךְ : 13
כאשר מְטוּל דְסָרֵבְתּוּן עַל מֵימְרִי בְּמַדְבְּרָא דְצִין בְּמוֹי מַצּוּת כְּנִשְׁתָּא לְקַדָּשׁוּתִי 14
בְּמַיָּא לְמֶחְמֵיהוֹן הִינוּן מוֹי מַצּוּת רֵיקָם בְּמַדְבְּרָא דְצִין : וידבר וּמַלֵּיל מֹשֶׁה קֳדָם 15
יְיָ לְמֵימַר : יפקוד יְמַנֵּי מֵימְרָא דַיְיָ 16
דְשַׁלִּיט בְּנִשְׁמַת בַּר נַשׁ וּמִנֵּיהּ מִתְיְהֵב
רוּחַ נִשְׁמְתָא לְכָל בִּשְׂרָא גְבַר מְהֵימַן
עַל כְּנִשְׁתָּא : אשר דִי הֲוֵי נָפִיק קֳדָמֵיהוֹן 17
לְסִדְרֵי קְרָבָא וְדִיהֲוֵי עָלֵיל קֳדָמֵיהוֹן מִן סִדְרֵי קְרָבָא וְדִיפּוּק יַתְהוֹן מִן יַד בַּעֲלֵי
דְבָבֵיהוֹן וְדִיעוּל יַתְהוֹן לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְלָא תְהֵי כְּנִשְׁתָּא דַיְיָ בְּלָא חַכִּימִין מִן
בְּגְלַל דְלָא יִטְעוּן בֵּינֵי עַמְמַיָא כְּעָנָא דְטָעַן וְלֵית לְהוֹן רָעֵי : ויאמר וַאֲמַר יְיָ 18
לְמֹשֶׁה דְבַר לָךְ יַת יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן גְבַר דְרוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ שַׁרְיָא עֲלוֹי
וְתִסְמוֹךְ יַת יְדָךְ עֲלוֹי : והעמדת וּתְקֵים יָתֵיהּ קֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְקֳדָם כָּל כְּנִשְׁתָּא 19
וְתַפְקֵיד יָתֵיהּ לְמֶחְמֵיהוֹן : ונתת וְתִיתֵּן מִזִּיו יְקָרָךְ עֲלוֹי מִן בְּגְלַל דִי יְקַבְּלוּן מִנֵּיהּ 20
כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל : ולפני וְקֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא יְשַׁמֵּשׁ וִיהֵי כַּד יִתְכַּסֵּי 21
מִנֵּיהּ פִּתְגָם וְיִשְׁאֵיל לֵיהּ בְּדִין אוּרַיָּיא קֳדָם יְיָ עַל מֵימְרָא דְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא יְהוֹן
נָפְקִין לְסִדְרֵי קְרָבָא וְעַל מֵימְרֵיהּ יְהוֹן עָלִין לְמִידוֹן דִינָא הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
עִמֵּיהּ וְכָל כְּנִשְׁתָּא : ויעש וַעֲבַד מֹשֶׁה הֵיכְמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ וּדְבַר יַת יְהוֹשֻׁעַ 22
וַאֲקִימֵיהּ קֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְקֳדָם כָּל כְּנִשְׁתָּא : ויסמך וּסְמַךְ יַת יְדוֹי עֲלוֹי 23
וּפַקְדֵיהּ הֵיכְמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה :

ירושלמי 16 יְמַנֵּי מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָא
דְשַׁלִּיט בְּנִשְׁמַת כָּל בִּשְׂרָא גְבַר מְמַנָּן
עַל עַמָּא דִכְנִישְׁתָּא :

כח

וידבר ה וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : 1
צו פַּקֵּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן יַת 2
קוּרְבָּנִי לְחֵים סִדּוּר פָּתוּרִי יֵיכְלוּן כַּהֲנַיָּא
וּמַה דְאַתּוּן מְקָרְבִין עַל גַּב מַדְבְּחָא
לֵית רְשׁוּ לִגְבַר דְיֵיכוֹל מִנֵּיהּ הֲלָא
אֶשָּׁתָא הִיא דְאָכְלָא יָתֵיהּ וְהוּא מִתְקַבֵּל
קֳדָמַי לְרֵיחַ רַעֲוָא : עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הֱווּ זְהִירִין לְמִקְרְבָא יָתֵיהּ מֵאַפְרְשׁוּת
לְשַׁבַּתָּא קָרְבּוּ קֳדָמַי בְּזִמְנֵיהּ : ואמרת וְתֵימַר לְהוֹן דֵין סֵדֶר קָרְבָּנַיָּא דִי תְקָרְבוּן 3
קֳדָם יְיָ אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שַׁלְמִין תְּרֵין לְיוֹמָא עֲלָתָא תְדִירָא :

ירושלמי 2 פַּקֵּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתֵימַר לְהוֹן יַת קָרְבָּנִי לְחֵים [illegible]
פָּתוּרֵי מַה דְאַתּוּן מְקָרְבִין קֳדָמַי עַ[illegible]
מַדְבְּחָא הֲלָא אֶשָּׁתָא הִיא דְאָכְ[illegible]
וְהוּא מִתְקַבֵּל מִנְּכוֹן קֳדָמַי לְ[illegible]
עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֱווּ זְהִירִין לְ[illegible]
יָתֵיהּ קֳדָמוֹי בְּזִמְנֵיהּ :

Et videbis ipſam, & colligêris ad populum tuum etiam tu : ſicut col- 13
lectus eſt Aaron frater tuus. Eò quòd rebelles fueritis in verbum meum 14
in deſerto Tſin, in aquis contentionis congregationis, ad ſanctificandum
me in aquis in conſpectu eorum : illæ ſunt aquæ contentionis in Rekim
in deſerto Tſin. Et loquutus eſt Moſes coram Domino, dicendo : 15
Conſtituat ſermo Domini qui do- 16
minatur in animas hominum, & à
quo datur ſpiritus animarum uni-
verſæ carni, virum fidelem ſuper
congregationem : Qui exeat ante 17
eos dum erit inſtruenda acies belli,
& qui ingrediatur ante eos in reditu ex acie belli ; & qui educat eos è
manu hoſtium ſuorum, & qui introducat eos in terram Iſrael : & non
ſit congregatio Domini abſque ſapientibus, ut non errent inter populos,
ſicut oves quæ errant cùm non eſt illis paſtor. Et dixit Dominus Moſi ; 18
Accipe tibi Joſuam filium Nun, virum ſuper quo reſidet ſpiritus prophe-
tiæ à facie Domini, & impones ſuper ipſum manum tuam. Et conſtitues 19
ipſum coram Eleazare ſacerdote, & coram univerſa congregatione, &
præcipias ei in eorum præſentia. Et dabis de ſplendore gloriæ tuæ ſu- 20
per ipſum, ut obediat illi univerſa congregatio filiorum Iſrael. Et co- 21
ram Eleazaro ſacerdote miniſtrabit ; & erit quando abſconditum fuerit
ab eo verbum, interrogabit pro ipſo per Urim coram Domino : juxta
ſermonem Eleazar ſacerdotis exibunt in aciem belli, & juxta ſermonem
ejus ingredientur ad judicandum judicium, ipſe, & omnes filii Iſrael cum
eo, & tota congregatio. Et fecit Moſes ſicut præceperat Dominus ipſi : 22
& tulit Joſuam, & conſtituit ipſum coram Eleazare ſacerdote, & coram
tota congregatione. Et impoſuit manus ſuas ſuper eum, & mandavit 23
ei, ſicut præceperat Dominus Moſi.

Hieroſ. 16 *Præficiat Sermo Domini, Deus qui dominatur in animam univerſæ carnis, virum celebrem ſuper populum congregationis.*

CAP. XXVIII.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Præcipe filiis Iſrael, 1 2
& dices illis ; Oblationem meam
panem ordinationis menſæ meæ
comedent ſacerdotes, at quod vos
offertis ſuper altare meum non
poteſt vir comedere ipſum : annon
ignis eſt qui devorat ipſum, & re-
cipitur coram me in odorem bene-
placiti ? popule mi filii Iſrael,
moniti eſtote ut offeratis ipſum ex
primitiis per ſingula ſabbatha, in
oblationem coram me in tempore
ſuo. Et dices illis ; Hic eſt ordo 3
oblationum quas offeretis coram Domino, agnos anniculos integros duos
ſingulis diebus pro jugi holocauſto.

Hieroſ. 2 *Præcipe filiis Iſrael, & dices illis ; Oblationem meam, panem ordinationis menſæ meæ, id quod vos offertis coram me ſuper altare, annon ignis ipſe eſt qui illud devorat, & recipitur illud à vobis coram me in odorem beneplaciti ? popule mi filii Iſrael, moniti eſtote ut offeratis ipſum coram me in tempore ſuo.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

13 14 * وببيني آنرا وجمع شوي بقومي تو نيز تو چون آنچه جمع شد اهرن برادري تو * چون
آنچه عاصي شديد امري من در بيابان صين در خصومت كردن آن جماعت بخاص
15 كردني من در آب بچشم ديدي ايشان ايشان آبي خصومت قدش مدبر صين * سخن
16 [كفت] مشه יְיָ بگفتن * بشمارد יְיָ خداي آن روحها بهمه گوشتمند مردي ابر آن
17 جماعت * آنچه بيرون آيد بپيشي ايشان وآنچه بيايد بپيشي ايشان وآنچه بيرون آورد
ايشانرا وآنچه بياورد ايشانرا ونه باشد جماعتي יְיָ چون گوسفندي آنچه نيست بايشان
18 شبان * گفت יְיָ بمشه بستان بتو يهوشع بن نون مردي آنچه الهام درو وبنهي مر
19 دستي تو ابر او * وبياستاني اويرا بپيشي العزر آن كهن وبپيشي همه آن جماعت
20 وبفرماي اويرا بچشم ديدي ايشان * وبدهي از شكوهي تو ابر او بسبب بشنوند همه
21 جماعتي پسراني يسرال * وبپيشي العزر آن كهن بياستد وبپرسد باو در حكمي آن اوريم
بپيشي יְיָ ابر قولي او بيرون آيند وابر قولي او بيايند او وهمه پسراني يسرال اوازي او وهمه
22 آن جماعت * بكرد مشه چون آنچه بفرمود יְיָ اويرا بستاند مر يهوشع وبياستاند اويرا
23 بپيشي العزر آن كهن وبپيشي همه آن جماعت * بنهاد مر دستهايي او ابر او وبفرمود
اويرا چون آنچه سخن گفت יְיָ در دستي مشه٭

* فصل بيست هشتم٭

1 2 * سخن گفت יְיָ بمشه بگفتن * بفرماي مر پسراني يسرال وبگوي بايشان مر قرباني من ناني
من بقرباني من بوي قبوليت من نگاه داريد بنزديك آوردن بمن در وعدهي او٭
3 * وبگوي بايشان اين آن قرباني آنچه نزديك آوريد יְיָ بركان قدراني سال تمامان دو بروزي
علة هميشه٭

Videbis enim eam, deindè aggrega- 13
beris ad populum tuum etiam tu,
quemadmodum aggregatus eſt Aha-
ron frater tuus : Quemadmodum 14
rebelles fuiſtis mandato meo in de-
ſerto Sin, in jurgio congregationis,
ad ſanctificandum me in aquis in
conſpectu oculorum eorum : iſtæ
ſunt Aquæ jurgii in Cadeſh in de-
ſerto Sin. Loquutus eſt igitur Mo- 15
ſheh ad Dominum, dicendo ; Præ- 16
ficiat Dominus Deus ſpirituum o-
mnis carnis virum ſuper congrega-
tionem, Qui egrediatur ante eos, 17
& qui ingrediatur ante eos, qui-
que educat eos, & qui introducat
eos : & ne ſit congregatio Domini
ſicut oves quibus non eſt paſtor.
Dixit Dominus ad Moſheh ; Cape 18
tibi Jehoſhua filium Nun, virum
cui ineſt inſpiratio, & impones ma-
num tuam ſuper eum : Statuéſque 19
illum coram Eleazar ſacerdote, &
coram univerſa congregatione : &
præcipies illi in conſpectu oculo-
rum eorum. Et dabis de decore 20
tuo ſuper illum, ut audiant illum
univerſa congregatio filiorum Iſ-
rael. Poſteà coram Eleazar ſa- 21
cerdote ſtabit, & interrogabit pro
eo in judicio Urim coram Domino :
juxta ſententiam ejus egredientur,
& juxta ſententiam ejus ingredi-
entur, ipſe & omnes filii Iſrael cum
eo, & univerſa congregatio. Fe- 22
citque Moſheh quemadmodum præ-
ceperat Dominus ei : accepit nam-
que Jehoſhua, & ſtatuit illum co-
ram Eleazar ſacerdote, & coram
univerſa congregatione. Impoſuitque 23
manus ſuas ſuper illum, ac præcepit
ei, quemadmodum loquutus fuerat
Dominus per manum Moſheh.

CAP. XXVIII.

Et loquutus eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh, dicendo, Præcipe filiis Iſ- 2
rael, & dices eis ; Oblationem meam,
panem meum in oblationibus meis
odoris acceptabilis mihi, cuſtodietis,
ad offerendum mihi in ſtato tempore
ſuo. Dices prætereà illis ; Hæc eſt 3
oblatio quam offeretis Domino, A-
gnos anniculos perfectos duos per
diem, holocauſtum juge.

את יַת אִימַר חַד תַּעֲבֵיד בְּצַפְרָא לְמִכַפָּרָא עַל חוֹבֵי לֵילְיָא וְיַת אִימַר תִּנְיָין תַּעֲבֵיד 4
בֵּינֵי שִׁמְשַׁתָּא לְמִכַפָּרָא עַל חוֹבֵי יְמָמָא : ועשירית וְחַד מִן עַשְׂרָא בִּתְלָת 5
סְווִין סְמִידָא דְחִינְטַיָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא כְּתִישָׁא רַבְעוּת הִינָא :
עלת עֲלַת תְּדִירָא הֵיכְמָא דַהֲוַת מִקְרְבָא עַל טַוְורָא דְסִינַי מְטוּל לְאִתְקַבָּלָא 6
בְּרַעֲוָא קוּרְבְּנָא קֳדָם יְיָ : ונסכו וְנִיסוּכֵיהּ 7
רַבְעוּת הִינָא לְאִימַר חַד בְּמָאנֵי בֵּית
קוּדְשָׁא יִתְנְסַךְ נִיסוּךְ חֲמַר עַתִּיק וְאִין
לָא מַשְׁכַּח חֲמַר עַתִּיק מַיְיתֵי חֲמַר בַּר אַרְבְּעִין יוֹמִין לְמִנְסְכָא קֳדָם יְיָ : ואת
וְיַת אִימַר תִּנְיָין תַּעֲבֵיד בֵּינֵי שִׁמְשַׁתָּא הֵי כְדוֹרוֹנָא דְצַפְרָא וְהֵי כְנִסוּכֵיהּ 8
תַּעֲבֵיד קָרְבַּן דְמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ : וביום וּבְיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא תְּרֵין 9
אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שַׁלְמִין וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא
וְנִיסוּכֵיהּ : עלת עֲלַת שַׁבַּתָּא תִּתְעֲבֵד בְּשַׁבַּתָּא וּמִיתּוֹסְפָא עַל עֲלַת תְּדִירָא 10
וְנִיסוּכֵיהּ : ובראשי וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן תְּקָרְבוּן עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי 11
דְלָא עִירוּבִין תְּרֵין וּדְכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שַׁבְעָא שַׁלְמִין : ושלשה
וּתְלָתָא עֶשְׂרוֹנִין סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא לְתוֹרָא חַד וּתְרֵין 12
עֶשְׂרוֹנִין סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא לְדִכְרָא חַד : ועשרון וְעִשְׂרוֹנָא 13
עִשְׂרוֹנָא סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא לְאִמְּרָא חַד עֲלָתָא
לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קוּרְבְּנָא קֳדָם יְיָ : ונסכיהם וְנִיסוּכֵיהוֹן דְמִתְקָרַב עִמְּהוֹן 14
פַּלְגוּת הִינָא יְהֵי לְתוֹרָא וּתְלְתוּת הִינָא לְדִכְרָא וְרַבְעוּת הִינָא לְאִמְּרָא
חֲמַר עִינְבֵי דָא עֲלָתָא תְּהֵוֵי מִתְקַרְבָא בְּכָל רֵישׁ יְרַח וִירַח בִּזְמַן אִתְחַדָּתוּת
כָּל רֵישֵׁי יַרְחֵי שַׁתָּא : ושעיר וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְחַטָּאתָא קֳדָם יְיָ עַל 15
חוּסְרַן סִיהֲרָא עַל עֲלַת תְּדִירָא תִּתְעֲבֵד וְנִיסוּכֵיהּ : ובחדש וּבְיַרְחָא דְנִיסָן 16
בְּאַרְבֵּיסְרֵי יוֹמִין לְיַרְחָא נִכְסַת פִּסְחָא קֳדָם יְיָ : ובחמשה וּבַחֲמֵישַׁת עֲשַׂר 17
יוֹמָא לְיַרְחָא הָדֵין חַגָּא שׁוּבְעָא יוֹמִין פַּטִּירֵי יִתְאֲכִיל : ביום בְּיוֹמָא קַמָּאָה 18
דְחַגָּא מְעָרַע קַדִּישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעַבְדוּן : והקרבתם וּתְקָרְבוּן 19
קָרְבְּנָא עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵין וּדְכַר חַד וְשׁוּבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא 20
שַׁלְמִין יְהוֹן לְכוֹן : ומנחתם וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִנְטַיָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא
תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא תַּעַבְדוּן : ועשרון וְעִשְׂרוֹנָא 21
עִשְׂרוֹנָא תַּעֲבֵיד לְאִימַר חַד הֵיכְדֵין לְשׁוּבְעָא אִימְּרִין :

ירושלמי 7 בְּמָאנֵי בֵּית קוּדְשׁ יִתְנְסַךְ
נִסוּךְ חֲמַר בְּחִיר לִשְׁמָא דַיְיָ :

Agnum unum facies manè pro expiatione peccatorum noctis, & agnum 4
ſecundum facies inter veſperas ad expiandum pro peccatis diei. Et 5
unum ex decem trium ſatorum ſimilæ tritici in Mincha, mixtum cum olei
olivæ contuſi quartâ parte Hin. Holocauſtum juge, quemadmodùm 6
oblatum fuit in monte Sinai, ut recipiatur cum beneplacito oblatio
coram Domino. Libatio verò 7
ejus ſit quarta pars Hin pro agno
uno : in vaſis domûs ſanctuarii
libabitur libamine vini veteris,
quòd ſi non inveniatur vinum ve-
tus, afferes vinum quadraginta dierum ad libandum coram Domi-
no. Et agnum ſecundum facies inter duas veſperas : juxta munus 8
matutinum, & juxta libationem ejus facies oblationem, quæ recipia-
tur cum beneplacito coram Domino. In die autem Sabbathi duos 9
agnos anniculos integros, & duas decimas ſimilæ pro Mincha, quæ
ſit mixta cum oleo olivæ, & libamen ejus. Holocauſtum ſabbathi 10
fiet in ſabbatho : & addetur ſupra holocauſtum juge & libamen
ejus. Et in neomeniis veſtris offeretis holocauſtum coram Domino, 11
juvencos de bobus non permixtos duos, & arietem unum ; agnos an-
niculos ſeptem integros. Et tres decimas ſimilæ pro Mincha, *quæ erit* 12
permixta oleo olivæ pro bove uno : & duas decimas ſimilæ pro Min-
cha permixtæ oleo olivæ pro ariete uno. Et ſingulas decimas ſimilæ pro 13
Mincha permixtæ oleo olivæ pro agno uno in holocauſtum : ut recipi-
atur cum beneplacito oblatio coram Domino. Libamina autem eorum 14
quæ offerentur cum illis ; media pars Hin erit pro juvenco, & tertia pars
Hin pro ariete, & quarta pars Hin pro agno vini uvarum. Hoc holocau-
ſtum offeretur ſingulis neomeniis, in tempore innovationis omnium ne-
omeniarum anni. Et hircum ex capris unum pro peccato coram Do- 15
mino propter imminutionem lunæ in holocauſtum juge facies cum li-
bamine ſuo. Et in menſe Niſan decimaquartâ die menſis oblatio Pe- 16
ſach *eſt* coram Domino. Et decimaquintâ die menſis hujus feſtum 17
eſt, ſeptem diebus azyma comedentur. Die primo feſti convocatio 18
erit ſancta, omne opus ſervile non facietis. Offeretíſque oblatio- 19
nem holocauſti coram Domino, juvencos de bobus duos, & arietem
unum, ſeptem agnos anniculos, integri erunt vobis. Mincha quo- 20
que eorum ex ſimila triticorum, quæ mixta ſit cum oleo olivæ, tres
decimas pro unoquoque juvenco, duas decimas pro ariete facietis :
Singulas verò decimas facies pro unoquoque agno, ſimiliter ſeptem 21
agnis.

Hieroſ. 7. *In vaſis domûs ſanctuarii libabitur libatione vini electi nomini Domini.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

4 * مر آن برّهي آن يكّه بكني در بامداد ومر آن برّهي آن دويمي بكني مياني آن ايوارها * وده‌يك 5
6 آن قفيز سميد بهديه آميخته در روغن كوفته چهاريك آن دوله * عولهي هميشه
7 آن كرده شده در كوهي سيني ببوي قبوليت قربان יְיָ * وپشنكشي او چهار يك آن دوله
8 ببرّهي آن يكّه در خاص پشنكش كردني پشنكش مستكاره יְיָ * ومر آن برّهي آن دويمي
بكني مياني آن ايوارها چون هديهي آن بامداد وچون پشنكشي او بكني قربان بوي
9 قبوليت יְיָ * ودر روزي آن شبّت دو برّها قدراني سال تمامان ودو دهيكها سميد هديه
10 آميخته در روغن وپشنكشي او * عولهي شبّت در شبّتي او ابر عولهي آن
11 هميشه وپشنكشي آن * ودر سري ماههاي شما نزديك آوريد عوله יְיָ گاوها بچّگان
12 گاو دو ونرميشي يكّه برّها قدراني سال هفت تمامان * وسه دهيكها سميد
هديه آميخته در روغن بگاوي آن يكّه ودو دهيكها سميد هديهي آميخته در روغن بنرميشي
13 آن يكّه * وده‌يك ده‌يك سميد هديهي آميخته در روغن ببرّهي آن يكّه قربان بوي قبوليت
14 قربان יְיָ * وپشنكشي ايشان نيمهي آن دوله باشد بگاو وسه‌يك آن دوله بنرميش وچهار
15 يك آن دوله ببرّه مي اين عولهي ماه درماه بماههاي آن سال * وبزغالهي بزان يكّه
16 بخطات יְיָ ابر عولهي آن هميشه كرده آيد وپشنكشي او * ودر ماهي آن اوّل در چهاردهم
17 18 روز بماه فسح יְיָ * ودر پانزدهم بماهي آن اين حج هفت روزها فطير خورده شود * در
19 روزي آن اوّل خوانگي خاص همه‌كاركردي كارنه كنيد * ونزديك آوريد قربان عله יְיָ
20 گاوها بچّهاي گاو دو ونرميش يكّه وهفت برّها قدراني سال تمامان باشند شما * وهديهي
21 ايشان سميد آميخته در روغن سه دهيكها [بگاو] ودو دهيكها بنرميش بكنيد * دهيك دهيك
بكني ببرّهي آن يكّه بهفت آن برّها٭

Agnum unum facies manè, & a- 4
gnum ſecundùm facies inter ve-
ſperas : Et decimam partem mo- 5
dii ſimilæ in munus permiſtæ cum
olei contuſi quartâ parte ſati. Ho- 6
locauſtum juge eſt, factum in mon-
te Sinai, in odorem acceptabilem
oblatio Domino. Et conſperſio ejus 7
erit quarta pars ſati pro agno uno,
in ſanctuario conſpergendo conſper-
ſionem inebriamenti Domino. A- 8
gnum autem ſecundum facies inter
veſperas, juxta munus matutinum
& juxta conſperſionem ejus facies
in oblationem odoris acceptabilis
Domino. Die verò ſabbathi, duos a- 9
gnos anniculos perfectos, & duas de-
cimas partes ſimilæ in munus per-
miſtæ cum oleo, & conſperſionem
ejus. Holocauſtum eſt ſabbathi, per 10
ſabbatha ſua, ultra holocauſtum ju-
ge & conſperſionem ejus. In capi- 11
te quoque menſium veſtrorum offere-
retis holocauſtum Domino, boves
fœtus bovis duos, & arietem unum,
agnos anniculos ſeptem perfectos. Et 12
tres decimas partes ſimilæ in munus
permiſtæ cum oleo ad bovem unum,
& duas decimas partes ſimilæ in
munus permiſtæ cum oleo ad arietem
unum : Et ſingulas decimas partes 13
ſimilæ in munus permiſtæ cum oleo
ad agnum unum : oblatio odoris
acceptabilis eſt, oblatio Domino.
Et conſperſio eorum dimidium ſati 14
erit ad bovem, & tertia pars ſati ad
arietem, & quarta pars ſati ad
agnum, vini : hoc eſt holocauſtum
menſis in menſem, per menſes anni.
Et hircus caprarum unus pro pecca- 15
to Domino, ultra holocauſtum juge,
fiet, & conſperſio ejus. Menſe au- 16
tem primo, quartadecimâ die menſis,
Paſcha Dño. Et quintadecimâ men- 17
ſis hujꝰ, ſolennitas : ſeptē diebus azy-
mum comedetur. Die primo convo- 18
catio ſancta : omnem functionem
operis non exercebitis. Offeretis autē 19
oblationem, holocauſtum Domino,
boves fœtus bovis duos, & arietem
unum ; & ſeptem agnos anniculos ;
perfecti erunt vobis. Et munus eo- 20
rum, ſimilæ permiſtæ cum oleo tres
decimas partes ad bovem, & duas
decimas partes ad arietem facietis.
Et ſingulas decimas partes facies 21
ad agnum unum, per ſeptem agnos.

וְשַׂעִיר וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן : מִלְבַד בַּר מֵעֲלַת צַפְרָא דִּי לַעֲלָתָא 22 23
תְּדִירָא תַּעַבְדוּן יַת אִלֵּין קוּרְבָּנַיָּא : כאלה כְּאִלֵּין קוּרְבָּנֵי יוֹמָא קַמָּאָה תַּעַבְדוּן כָּל 24
יוֹמָא שׁוּבְעָא יוֹמִין דְּחַגָּא לְחֵים קָרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלָתָא תְּדִירָא
יִתְעֲבֵיד וְנִיסוּכֵיהּ : וביום וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מֵאַרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא 25
תַעַבְדוּן : וביום וּבְיוֹמָא דְבִיכּוּרַיָּא בְּקָרוּבְכוֹן דּוּרוֹנָא מִן עֲלַלְתָּא חַדְתָּא קֳדָם יְיָ 26
בְּעַצְרָתֵיכוֹן כַּד יִתְמְלוֹן שְׁבַעְתֵּי שְׁבוּעַיָּא מֵאַרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא
תַעַבְדוּן : והקרבתם וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵין 27
וְדִכַר חַד שׁוּבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא : ומנחתם וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִנְטַיָא פְּתִיכָא בִמְשַׁח 28
זֵיתָא תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא חַד תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדִיכְרָא חַד : עשרן עִשְׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא 29
לְאִימְרָא חַד כְּדֵין לְשׁוּבְעָא אִמְּרִין : שְׂעִיר צְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן : מל[illegible] 30
בַּר מִן עֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֵיהּ תַּעַבְדוּן שַׁלְמִין יֶהֱוֹון לְכ[illegible]הוֹן : 31

כט

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה הוּא יַרְחָא דְתִשְׁרִי בְּחַד לְיַרְחָא מֵאַרַע קַדִּישׁ יְהֵי 1
לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעַבְדוּן יוֹם יַבָּבָא יְהֵי לְכוֹן לְמֶעַרְבְּבָא סִטְנָא דְאָתֵי
לְמִקְטְרְגָא לְכוֹן בְּקָל יַבָּבוּתְכוֹן : ועשיתם וְתַעַבְדוּן עֲלָתָא לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ 2
תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שׁוּבְעָא שַׁלְמִין : ומנחתם וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא 3
דְחִנְטַיָא פְּתִיכָא בִמְשַׁח זֵיתָא תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדִיכְרָא : ועשרון
וְעִשְׂרוֹנָא חַד לְאִימְרָא חַד הֵיכְדֵין לְשׁוּבְעַת אִימְּרִין : ושעיר וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְחַטָּאתָא 4 5
לְמִכַפְּרָא עֲלֵיכוֹן : מלבד בַּר מִן עֲלַת רֵישׁ יַרְחָא וּמִנְחָתֵהּ וַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֵהּ 6
וְנִיסוּכֵיהוֹן כְּסֵדֶר דִּינֵיהוֹן לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ : ובעשור וּבְעַשְׂרָא יוֹמִין 7
לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה הוּא יַרְחָא דְתִשְׁרִי מֵאַרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן וְתִסַנְפוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן מִן
מֵיכְלָא וּמִשְׁתְּיָא מִבֵּי בָנֵי וְתַמְרוּקָא מִסַּנְדְּלָא וְתַשְׁמִישׁ דְּעָרִים כָּל עִבִידַת פּוּלְחָנָא לָא
תַעַבְדוּן : והקרבתם וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קֳדָם יְיָ לְאִתְקַרְבָא בְּרַעֲוָא תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר 8
חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שׁוּבְעָא שַׁלְמִין יְהוֹן לְכוֹן : ומנחתם וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא 9
דְחִנְטַיָא פְּתִיכָא בִמְשַׁח זֵיתָא תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדִיכְרָא חַד :
עשרון עִשְׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא לְאִימְרָא חַד הֵיכְדֵין לְשׁוּבְעָא אִמְּרִין : שעיר צְפִיר בַּר עִזֵּי 10 11
חַד חַטָּאתָא בַּר מִקָּרְבַּן חַטָּאת כִּפּוּרַיָּא וַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחַתְהוֹן וַחֲמַר נִיסוּכֵיהוֹן :

Sed & hircum ex capris unum ad expiandum pro vobis : Præter holocauſtum matutinum, quod eſt in holocauſtum juge, facietis iſtas oblationes. 22 23
Juxta has oblationes diei primi facietis quotidiè ſingulis ſeptē diebus feſti, panis oblationis eſt quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Dño : ultra holocauſtū juge fiet unà cū libatione ejus. 24
Die autē ſeptimo convocatio ſancta erit vobis, nullum opus ſervile facietis. 25
Similiter in die primitivorum, cùm offeretis munus ex proventu novo coram Domino in retentionibus veſtris, cùm implebuntur ſeptem ſeptimanæ : convocatio ſancta erit vobis, nullum opus ſervile facietis. 26
Sed offeretis holocauſtum ut recipiatur in beneplacito coram Domino, juvencos ex bobus duos, arietem unum, ſeptem agnos anniculos. 27
Mincha quoque eorum ex ſimila frumenti mixta cum oleo olivæ, tres decimas pro juvenco uno, duas decimas pro ariete uno : 28
Singulas decimas pro unoquoque agno, ſicut hoc ſeptem agnis. 29
Hircum caprarum unum ad expiandum pro vobis. 30
Præter holocauſtum juge & Mincha ejus faciatis : integra ſint vobis, unà cum vino libaminum ipſorum. 31

CAP. XXIX.

MEnſe autem ſeptimo, ille eſt menſis Tiſchri, primâ menſis convocatio ſancta erit vobis, nullum opus ſervile facietis : dies clangoris erit vobis ad turbandum Sathanam, qui venit ut accuſet vos, voce jubilationis veſtræ. 1
Et facietis holocauſtum, ut recipiatur cum beneplacito coram Domino, juvencum de bobus unum, arietem unum, agnos anniculos ſeptem integros. 2
Mincha quoque eorum ſimilæ tritici, quæ permixta eſt oleo olivæ, tres decimas pro juvenco, & duas decimas pro ariete. 3
Et decima una pro agno uno, ſic pro ſeptem agnis. 4
Et hircus caprarum unus pro hoſtia peccati, ad expiandum pro vobis. 5
Præter holocauſtum neomeniæ, & Mincha ejus, & holocauſtum juge & Mincha ejus, & libamina eorū juxta ordinem judicii eorum, ut recipiatur cum beneplacito oblatio coram Domino. 6
Et in decima menſis ſeptimi, ille eſt menſis Tiſchri, convocatio ſancta erit vobis, & affligetis animas veſtras, à cibo & potu, à balneis & frictione, à calceis & concubitu *abſtinentes* : nullum opus ſervile facietis. 7
Et offeretis holocauſtum coram Domino, ut recipiatur cum beneplacito, juvencum unum ex bobus, arietem unum, agnos anniculos ſeptem, qui integri erunt vobis. 8
Et Mincha eorum ſimilæ triticorum mixtæ cum oleo olivæ, tres decimas pro juvenco, duas decimas pro ariete uno : 9
Singulas decimas pro ſingulis agnis, ſic fiat pro ſeptem agnis. 10
Hircum caprarum unum pro hoſtia peccati, præter hoſtiam pro peccato *diei* expiationum, & holocauſtum juge, & Mincha eorum, & vinum libationis eorum. 11

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وبزغالهي خطات يكّه بكفارت كردن ابر شما * بجز عولهي آن بامداد آنچه بعولهي آن هميشه 22 23
كنيد مر اينان * چون اينان بكنيد بروز هفت روزها نان قربان بوي قبوليت بيي ابر عولهي آن 24
هميشه كرده آيد وپشكشي او * ودر روزي آن هفتمي خواندكي خاص باشد بشما همه 25
كاركردي كار نه كنيد * ودر روزي آن نخست برها در نزديك آوردني شما هديهي نو بيي در 26
هفتهاي شما خواندكي خاص باشد بشما همه كاركردي كار نه كنيد * ونزديك آوريد 27
علة ببوي قبوليت بيي گاوها بچّكان گاو دو نرميش يكّه هفت برّها قدران سال * وهديهي ايشان 28
سميد آميخته در روغن سه دهيكها بگاوي آن يكّه دو دهيكها بنرميشي آن يكّه * دهيك دهيك 29
ببرّهي آن يكّه بهفت آن برّها * برغالهي بران يكّه بكفارت خواستن ابر شما * بجز علة آن هميشه 30 31
وهديهي او بكنيد تمامان باشند بشما وپشكشي ايشان *

* فصل بيست نهم *

* ودر ماهي آن هفتمي در يك بماه خواندكي 1
خاص باشد بشما هيچ كاركرد كار نكنيد روزي تروعه باشد بشما * وبكنيد علة ببوي 2
قبوليت بيي گاو بچّهي گاو [يكّه] نرميش يكّه برّها قدراني سال هفت تمامان * وهديهي 3
ايشان سميد آميخته در روغن سه دهيكها بگاو دو دهيكها بنرميش * ودهيك [يكّه] ببرّهي آن يكّه 4
بهفت آن برّها * وبزغالهي بران يكّه خطات بكفارت خواستن ابر شما * بجز عولهي آن ماه 5 6
وهديهي آن وعولهي آن تميد [وهديهي آن] وپشكشي ايشان چون حكمي ايشان ببوي
قبوليت قربان بيي * ودر ده بماهي آن هفتمي آن اين خواندكي خاص باشد بشما برنجانيد 7
مر جانهاي شما هيچ كار نه كنيد * ونزديك آوريد علة بيي بوي قبوليت گاو بچّهي 8
گاو يكّه [نرميش يكّه] برّها قدراني سال هفت تمامان باشند بشما * وهديهي ايشان سميد 9
آميخته در روغن سه دهيكها بگاو دو [ده] يكها بنرميشي آن يكّه * دهيك دهيك ببرّهي آن 10
يكّه بهفت آن برّها * برغالهي بران يكّه [خطات] بجز خطات آن كفريم وعولهي آن 11
هميشه وهديهي آن وپشكشي ايشان *

Et hœdum peccati unum ad expiationem faciendam pro vobis : 22
Præter holocauſtum matutinum quod in holocauſtum juge, facietis iſta. 23
Secundùm hæc facietis per diem ſeptem diebus ; panis eſt oblationis odoris acceptabilis Domino : ultra holocauſtum juge fiet, & conſperſio ejus. 24
Septimo autem die convocatio ſancta erit vobis : omnem functionem operis non exercebitis. 25
Porrò die primarum frugum quando offeretis munus novum Domino in hebdomadibus veſtris, convocatio ſancta erit vobis : omnem functionem operis non exercebitis. 26
Et offeretis holocauſtum in odorem acceptabilem Domino, boves fœtus bovis duos, arietem unum, ſeptem agnos anniculos. 27
Et munus eorum, ſimilæ miſtæ cum oleo tres decimas partes ad bovem unum, duas decimas partes ad arietem unum : 28
Singulas decimas partes ad agnum unum, per ſeptem agnos. 29
Hœdum caprarum unum ad expiationem petendam pro vobis. 30
Præter holocauſtum juge & munus ejus, facietis, (perfecti erunt vobis,) & conſperſionem eorum. 31

CAP. XXIX.

MEnſe etiam ſeptimo, unâ menſis convocatio ſancta erit vobis : ullam functionem operis non exercebitis : dies clangoris erit vobis. 1
Et facietis holocauſtum in odorem acceptabilem Domino, bovem fœtum bovis unum, arietem unum, agnos anniculos ſeptem integros : 2
Et munus eorum, ſimilæ miſtæ cum oleo tres decimas partes ad bovem, duas decimas partes ad arietem : 3
Et decimã partem unã ad agnū unū, per ſeptem agnos : 4
Et hœdum caprarum unum peccati ad expiationem faciendam pro vobis : 5
Præter holocauſtum menſis & munus ejus, & holocauſtum juge & munus ejus, & conſperſionem eorum, ſecundùm ritus ſuos : in odorē acceptabilē eſt oblatio Domino. 6
Decimâ quoque menſis ſeptimi hujus, convocatio ſancta erit vobis, affligetiſque animas veſtras : ullum opus non facietis. 7
Et offeretis holocauſtum Domino in odorem acceptabilem, bovem fœtum bovis unum, arietem unum, agnos anniculos ſeptem : perfecti erunt vobis. 8
Et munus eorum, ſimilæ miſtæ cum oleo tres decimas partes ad bovē, duas decimas partes ad arietē unū : 9
Singulas decimas partes ad agnū unū, per ſeptē agnos. 10
Hœdū caprarum unū peccati : præter peccati expiationis, & holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionē eorū. 11

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר וּבַחֲמֵיסַר יוֹמָא לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה מֵאַרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִיבִידַת 12
פּוּלְחָנָא לָא תַעַבְדוּן וּתְחַגּוּן חַגָּא דִמְטַלַּיָא קֳדָם יְיָ שׁוּבְעָא יוֹמִין : והקרבתם וּתְקָרְבוּן 13
עֲלָתָא קָרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי תְּלֵיסַר אָזְלִין כָּל יוֹמָא
וְחַסְרִין סְכוּמְהוֹן שׁוּבְעִין עַל שׁוּבְעִין עַמְמִין וּמְקָרְבִין יָתְהוֹן תְּלֵיסַר מַטַּרְתָּא דִּכְרִין
תְּרֵין דִּמְקָרְבִין תְּרֵין מַטַּרְתָּא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבֵּיסַר שַׁלְמִין דִּמְקָרְבִין תַּמְנֵי מַטַּרְתָּא
שִׁיתָא מִנְהוֹן מְקָרְבִין תְּרֵי תְּרֵי וּתְרֵין מִנְהוֹן חַד חַד שַׁלְמִין יְהוֹן : ומנחתם
וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִנְטַיָא פְּתִיכָא בִמְשַׁח זֵיתָא תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא חַד לִתְלֵיסַר 14
תּוֹרִין תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדִיכְרָא חַד לִתְרֵין דִּכְרִין : ועשרון וְעִשְׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא לְאִימַּר 15
חַד לְאַרְבֵּיסַר אִימְּרִין : ושעיר וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד חַטָּאתָא דִּמְקָרֵב מַטַּרְתָּא חַד בַּר 16
מֵעֲלַת תְּדִירָא וּסְמִידָא דְחִנְטַיָא לְמִנְחָתָא וַחֲמַר נִיסוּכָא : וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי וּבְיוֹמָא 17
תִּנְיָינָא דְחַגָּא דִמְטַלַּיָא תְּקָרְבוּן תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵיסַר לִתְרֵיסַר מַטַּרְתָּא דִּיכְרִין תְּרֵין
לִתְרֵי מַטַּרְתָּא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבְּסַר שַׁלְמִין לְתִשְׁעַת מַטַּרְתָּא חַמְשָׁא מִנְהוֹן
מְקָרְבִין תְּרֵי תְּרֵי וְאַרְבַּע מִנְהוֹן חַד חַד : ומנחתם וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִנְטַיָא 18
וַחֲמַר נִיסוּכֵיהוֹן מַה דִּיתְּהֵוֹן מְקָרְבִין עִם תּוֹרַיָא וְעִם דִּיכְרַיָא וְאִימְּרַיָא בְּמִנְיָנֵיהוֹן
כְּסֵדֶר דִּינָא : ושעיר וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְמַטַּרְתָּא חַד חַטָּאתָא בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא 19
וּסְמִידָא דְחִנְטַיָא לְמִנְחַתְהוֹן וַחֲמַר נִיסוּכֵיהוֹן : וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹמָא תְּלִיתָאָה 20
דְחַגָּא דִמְטַלַּיָא תְּקָרְבוּן תּוֹרִין חֲדֵיסַר לַחֲדֵיסַר מַטַּרְתָּא דִּכְרִין תְּרֵין לִתְרֵין מַטַּרְתָּא
אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבֵּיסַר שַׁלְמִין לַעֲשַׂר מַטַּרְתָּא אַרְבְּעָה מִנְהוֹן מְקָרְבִין תְּרֵי תְּרֵי
וְשִׁית מִנְהוֹן חַד חַד : ומנחתם וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִנְטַיָא וַחֲמַר נִיסוּכֵיהוֹן מַה 21
דִּי תְּקָרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִכְרֵי וְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנְהוֹן כְּסֵדֶר דִּינָא : ושעיר וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא 22
חַד לְמַטַּרְתָּא חַד בַּר מִן עֲלַת תְּדִירָא וּסְמִידָא דְחִנְטַיָא לְמִנְחָתָא וַחֲמַר נִיסוּכֵיהּ : וּבַיּוֹם
הָרְבִיעִי וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה דְחַגָּא דִמְטַלַּיָא תּוֹרֵי עַשְׂרָא לַעֲשַׂר מַטַּרְתָּא דִּיכְרִין תְּרֵין 23
לִתְרֵי מַטַּרְתָּא אִימְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבֵּיסַר שַׁלְמִין לִתְרֵיסַר מַטַּרְתָּא תְּלַת מִנְהוֹן מְקָרְבִין
תְּרֵי תְּרֵי וּתְמַנֵי מִנְהוֹן מְקָרְבִין חַד חַד : מנחתם מִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִנְטַיָא וַחֲמַר 24
נִיסוּכֵיהוֹן מַה דִּי תְּקָרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִכְרֵי וְאִימְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּסֵדֶר דִּינָא : ושעיר
וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְמַטַּרְתָּא חַד חַטָּאתָא בַּר מִן עֲלַת תְּדִירָא וּסְמִידָא דְחִנְטַיָא 25
לְמִנְחָתָא וַחֲמַר נִיסוּכָהּ : וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי וּבְיוֹמָא חֲמִישָׁאָה דְחַגָּא דִמְטַלַּיָא תּוֹרִין 26
תִּשְׁעָא לְתִשְׁעַת מַטַּרְתָּא דִּכְרִין תְּרֵין לִתְרֵי מַטַּרְתָּא אִימְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבֵּיסַר שַׁלְמִין
לִתְרֵיסַר מַטַּרְתָּא תְּרֵי מִנְהוֹן מְקָרִיבִין תְּרֵי תְּרֵי וּתְרֵיסַר מִנְהוֹן חַד חַד : ומנחתם
וּסְמִידָא דְחִינְטַיָא לְמִנְחַתְהוֹן וַחֲמַר נִיסוּכֵיהוֹן מַה דְּתִתְקָרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִכְרֵי וְאִמְּרֵי 27
בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּסֵדֶר דִּינָא : ושעיר וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד לְמַטַּרְתָּא חֲדָא בַּר מִן עֲלַת תְּדִירָא וּסְמִידָא דְחִנְטְתָא לְמִנְחָתָא וַחֲמַר נִיסוּכָהּ : 28

In decima verò quinta die menſis ſeptimi convocatio ſancta erit vobis, nullum opus ſervile facietis : ſed agitabitis feſtum tabernaculorum coram Domino ſeptem diebus. 12
Et offeretis holocauſtum, oblationem quæ recipiatur cum beneplacito coram Domino, juvencos ex bobus tredecim, pergentes quotidie & minuentes numerum eorum, ſeptuaginta pro ſeptuaginta populis, & offerent illa tredecim cuſtodiæ, arietes duos quos offerent duæ cuſtodiæ, agnos anniculos quatuordecim integros quos offerent octo cuſtodiæ, ſex ex illis offerent binos & duæ ex illis offerent unum, integri erunt. 13
Mincha quoque eorum ex ſimila frumenti permixtâ oleo olivæ, tres decimas pro juvenco uno de tredecim juvencis, duas decimas pro ariete uno ex duobus arietibus : 14
Singulas decimas pro agno uno per quatuordecim agnos. 15
Et hircum ex capris unum in hoſtiam pro peccato, quam offeret cuſtodia una, præter holocauſtum juge, & ſimilam frumentorum pro Mincha, & vinum libaminis. 16
Die autem ſecundo feſti tabernaculorum offeretis juvencos ex bobus duodecim pro duodecim cuſtodiis, arietes duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos quatuordecim integros pro novem cuſtodiis, quinque ex illis binos offerent, & quatuor ex illis ſingulos. 17
Et Mincha eorum ex ſimila frumenti, & vinum libaminis eorum, quod offerent cum juvencis, arietibus, & agnis, juxta numerum eorum juxta ordinem judicii. 18
Et hircum ex capris unum pro una cuſtodia in hoſtiam pro peccato, præter holocauſtum juge & ſimilam frumenti pro Mincha eorum, & vinum libaminis eorum. 19
Die verò tertio feſti tabernaculorum offeretis juvencos duodecim pro duodecim cuſtodiis, arietes duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos duodecim integros pro decem cuſtodiis, quatuor ex illis offerent binos & ſex ex illis ſingulos. 20
Et Mincha eorum ex ſimila tritici, & vinum libaminum eorum quod offeretis cum bobus, arietibus, & agnis, juxta numerum eorum juxta ordinem judicii. 21
Et hircum pro peccato unum pro cuſtodia una, præter holocauſtum juge, & ſimilam tritici pro Mincha, & vinum libaminis ejus. 22
Die verò quarto feſti tabernaculorum juvencos decem pro decem cuſtodiis, arietes duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos quatuordecim integros pro duodecim cuſtodiis, tres ex illis offerent binos, & octo ex illis offerent ſingulos. 23
Mincha eorum ex ſimila frumenti, & vinum libaminum eorum, quod offeretis cum bobus, arietibus, & agnis, juxta numerum eorum juxta ordinem judicii. 24
Et hircum ex capris unum pro una cuſtodia in hoſtiam pro peccato, præter holocauſtum juge, & ſimilam tritici pro Mincha, & vinum libaminis ejus. 25
Die verò quinto feſti tabernaculorum juvencos novem pro novem cuſtodiis, arietes duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos quatuordecim integros pro duodecim cuſtodiis, duæ ex illis offerent binos, & duodecim ex illis ſingulos. 26
Et ſimilam triticorum pro Mincha eorum, & vinum libaminis eorum, quæ offeretis cum bobus, arietibus, & agnis, juxta numerum eorum juxta ordinem judicii. 27
Et hircum pro peccato unum pro una cuſtodia, præter holocauſtum juge, & ſimilam tritici pro Mincha, & vinum libaminis ejus. 28

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ودر پانزدهم روز بماهي آن هفتمي خواندكي خاص باشد بشما همه كاركردي كار نه كنيد 12
حج گذاريد حج بيي هفت روزها * ونزديك آوريد علة قربان بوي قبوليت بيي گاوها بچّكاني گاو 13
سيزده نرميشها دو برّها قدراني سال چهارده تمامان باشند * وهديهي ايشان سميد آميخته 14
در روغن سه دهيكها بگاوي آن يكّه بسيزده گاوها دو دهيكها بنرميش آن يكّه
بدو آن نرميشها * ودهيك دهيك ببرّهي آن يكّه بچهارده برّها * وبزغالهي بران يكّه 15 16
خطات بجز عولهي آن تميد هديهي آن وپشكشي آن * ودر روزي آن دويمي 17
گاوها بچّكاني گاو دوازده نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان 18
وپشكشي ايشان بگاوها بنرميشها وببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبزغالهي بران 19
يكّه خطات بجز عولهي آن هميشه وهديهي آن وپشكشي ايشان * ودر روزي آن 20
سيمي گاوها يازده نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان وپشكشي 21
ايشان بگاوها بنرميشها وببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبز[غالهي] خطات 22
يكّه بجز عولهي آن هميشه وهديهي آن وپشكشي ايشان * ودر روزي آن چهارمي 23
گاوها ده نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان وپشكشي ايشان 24
بگاوها بنرميشها وببرّها درشماري ايشان چون حكم * وبزغالهي بران يكّه خطات بجز 25
عولهي آن هميشه وهديهي آن وپشكشي ايشان * ودر روزي آن پنجمي گاوها نه 26
نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان وپشكشي ايشان بگاوها 27
بنرميشها وببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبز[غالهي] خطات يكّه بجز عولهي 28
آن هميشه وهديهي آن وپشكشي ايشان *

Porrò quintâ die menſis ſeptimi, convocatio ſancta erit vobis : omnem functionem operis non exercebitis, peragetis feſtum Domino ſeptem diebus. 12
Et offeretis holocauſtum in oblationem odoris acceptabilis Domino, boves fœtus bovis tredecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim : perfecti erunt. 13
Et munus eorum, ſimilæ miſtæ cum oleo tres decimas partes ad bovem unum, per tredecim boves ; duas decimas ad arietem unum, per ambos arietes. 14
Et ſingulas decimas partes ad agnum unum per quatuordecim agnos. 15
Et hœdum caprarum unum peccati : præter holocauſtum juge, munus ejus, & conſperſionem ejus. 16
Die autem ſecundo boves fœtus bovis duodecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos. 17
Et munus eorum, & conſperſionem eorum ad boves, ad arietes, & ad agnos in numero eorum, juxta ritum. 18
Et hœdum caprarum unum peccati : præter holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem ejus. 19
Die verò tertio boves undecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos. 20
Et munus eorum, & conſperſionem eorum ad boves, ad arietes, & ad agnos in numero eorum, juxta ritum. 21
Et hœdū peccati unū : præter holocauſtum juge & munus ejus, & conſperſionem eorū. 22
Die autem quarto boves decem, arietes duos ; agnos anniculos quatuordecim perfectos. 23
Et munus eorum, & conſperſionem eorum ad boves, ad arietes, & ad agnos in numero eorum, ſecundùm ritum. 24
Et hœdum caprarum unum peccati : præter holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem eorum. 25
Et die quinto boves novem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos. 26
Et munus eorum, & conſperſionem eorum ad boves, ad arietes, & ad agnos in numero eorum, ſecundùm ritum. 27
Et hœdum peccati unum : præter holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem eorum. 28

וביום השׁשׁי וביומא שתיתאה דחגא דמטליא תורין תמניא לתמני מטרתא דכרין 29
תרין לתרי מטרתא אימרין בני שנא ארביסר שלמין לתליסר מטרתא חדא מנהון
מקרבא תרי ותריסר מנהון חד חד: ומנחתם ומנחתהון סמידא דחינטיא וחמר 30
ניסוכיהון מה דתקרבון עם תורי ודיכרי ואמרי במניניהון כסדר דינא: ושעיר וצפירא 31
דחטאתא חד למטרתא חדא בר מן עלת תדירא וסמידא דחינטתא למנחתא וחמר
ניסוכה וצלוחיתא דמיא הוון מנסכין ביומא דחגא דמטליא דוכרן טב לרביעא דמטרא:
וביום השביעי וביומא שביעאה דחגא דמטליא תקרבון תורין שובעא לשבע מטרתא 32
דיכרין תרין לתרי מטרתא אמרין בני שנא ארביסר שלמין לארביסר מטרתא
סכומהון דכל אימריא תמני ותשעין למכפרא על תמני ותשעין לווטיא: ומנחתם
ומנחתהון סמידא דחנטתא וחמר ניסוכיהון מה דתקרבון עם תורי ודכרי ואמרי 33
במנייניהון כסדר דינהון: ושעיר וצפירא דחטאתא חד למטרתא חדא בר מן עלת 34
תדירא וסמידא דחנטיא למנחתא וחמר ניסוכה: ביום השמיני ביומא תמינאה כנישין 35
תהוון בחדוא מן מטילכון לבתיכון כנישת חדוא ויומא טבא ואירוע קדיש תהוי לכון
כל עבידת פולחנא לא תעבדון: והקרבתם ותקרבון עלתא קורבן דמתקבל ברעוא 36
קדם יי קורבנין קלילין תור חד קדם אלה חד דכר חד לעמא יחידאי אמרין בני שנא
שבעא שלמין לחדוות שובעא יומין: מנחתם מנחתהון סמידא דחנטתא וחמר 37
ניסוכיהון מה דתקרבון עם תורי ודכרי ואמרי במנייניהון כסדר דינא: ושעיר וצפירא 38
דחטאתא חד בר מן עלת תדירא וסמידא למנחתא וחמר ניסוכה: אלה אלין 39
תקרבון קדם יי בזמן מועדיכון בר מנדריכון דנדרתון בחגא דתייתון בחגא
ונסיבתכון לעלוותכון ולמנחתיכון ולניסוכיכון ולנכסת קודשיכון:

ל

ויאמר ואמר משה לבני ישראל ככל מה דפקיד יי ית משה: 1

פ פ פ

וידבר ומליל משה עם אמרכלי שבטיא לבני ישראל למימר דין פתגמא דמליל 2
יי למימר: איש גבר בר תליסר שנין ארום ידר נדרא קדם יי או יקיים קים למימר 3
איסרא מטעם דהתירא על נפשיה לא יפיס פתגמיה ברם בית דינא שרן ליה
ואין לא שרו ליה ככל מה דיפוק מפומיה יעביד: ואשה ואתתא דלא עברת תריסר 4
שנין ארום תידר נדר קדם יי ותיסר איסר בבית איבהא עד תריסר שנין:
ושמע וישמע איבהא ית נדרהא וכל איסרה דאסרת על נפשה ויתכוון וישתוק לה 5
איבהא ויתקיימון כל נדרהא וכל איסרא דאסרת על נפשה יתקיים:

29 Die verò ſexto feſti tabernaculorum juvencos octo pro octo cuſtodiis, arietes duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos quatuordecim integros pro tredecim cuſtodiis, una ex illis offeret duos & duodecim ex illis ſingulos. 30 Et Mincha eorum ex ſimila tritici, & vinum libaminis eorum, quod offeretis cum bobus, arietibus, & agnis juxta numerum eorum juxta ordinem judicii. 31 Et hircum pro peccato unum pro cuſtodia una, præter holocauſtum juge, & ſimilam tritici pro Mincha, & vinum libaminis ipſius, & phialam aquarum libabunt in die feſti tabernaculorum in memoriam bonam imbris pluviæ. 32 Die verò ſeptimo feſti tabernaculorum offeretis juvencos ſeptem pro ſeptem cuſtodiis, arietes duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos quatuordecim integros pro quatuordecim cuſtodiis: numerus omnium ipſorum agnorum octo & nonaginta, ad expiandum pro octo & nonaginta maledictionibus. 33 Et Mincha eorum ex ſimila tritici, & vinum libaminum eorum, quod offeretis cum bobus, arietibus, & agnis juxta numerum eorum juxta ordinem judicii. 34 Et hircum pro peccato unum pro cuſtodia una, præter holocauſtum juge, & ſimilam tritici pro Mincha, & vinum libaminis ejus. 35 In die verò octavo congregabimini cum gaudio ex tabernaculis veſtris in domos veſtras, congregatio gaudii & dies feſtus & convocatio ſancta erit vobis: nullum opus ſervile facietis. 36 Et offeretis holocauſtum, oblationem quæ recipiatur cum beneplacito coram Domino, oblationes leves juvencum unum coram Deo uno, arietem unum pro populo unico, agnos anniculos ſeptem integros pro gaudio ſeptem dierum. 37 Mincha eorum ex ſimila tritici, & vinum libaminum ipſorum, quod offeretis cum bobus, arietibus, & agnis, juxta numerum ipſorum & juxta ordinem judicii. 38 Et hircum pro peccato unum, præter holocauſtum juge, & ſimilam pro Mincha, & vinum libaminis ejus. 39 Iſta offeretis coram Domino in tempore feſtorum veſtrorum, præter vota veſtra quæ vovebitis in feſto, quæ adducetis in die feſto, & ſpontaneam oblationem veſtram pro holocauſto veſtro, & Mincha veſtro, & libaminibus veſtris, & pro hoſtiis ſanctificatis veſtris.

CAP. XXX.

1 ET dixit Moſes filiis Iſrael, ſecundùm omne quod præcepit Dominus Moſi.

SECT. XLII.

2 Et loquutus eſt Moſes cum præfectis tribuum filiorum Iſrael dicendo; Hoc eſt verbum quod loquutus eſt Dominus, dicendo: 3 Vir natus tredecim annos quando voverit votum coram Domino, aut juraverit juramentum, dicendo; Prohibitum omne quod permiſſum eſt animæ meæ, non diſſolvat verbum ſuum: verùm domus judicii poſſunt ſolvere ipſum, quòd ſi non ſolvant ipſum juxta omnia quæ protulerit ore ſuo faciet. 4 Et mulier quæ non tranſierit duodecim annos quando voverit votum coram Domino, & conſtrinxerit ſe vinculo in domo patris ſui uſque ad duodecimum annum: 5 Et audierit pater ejus votum ipſius, & omne vinculum quo obligavit animam ſuam, & intenderit, & tacuerit ipſi pater ejus: tum ſtabilientur omnia vota ejus, & omne vinculum quo obligavit animam ſuam ſtabilietur.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

29 30 * ودر روزي آن ششمي گاوها هشت نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان* وهديهي ايشان
31 وپشنجشي ايشان بگاوها بنرميشها و ببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبز [غالهي] خطات
32 يكّه بجز عولهي آن هميشه و هديهي آن وپشنجشي ايشان * ودر روزي آن هفتمي گاوها
33 هفت نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان وپشنجشي ايشان بگاوها
34 بنرميشها وببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبز [غالهي] خطات يكّه بجز عولهي آن
35 هميشه وهديهي آن وپشنجشي ايشان *در روزي آن هشتمي عصرت باشد بشما همه كاركردي
36 [كار] نكنيد * ونزديك آوريد علّه قربان بوي قبوليت يي گاو يكّه نرميشي يكّه برّها قدراني
37 سال هفت تمامان * هديهي ايشان وپشنجشي ايشان بگاو بنرميش وببرّها چون شماري
38 ايشان چون حكم * وبزغالهي خطات يكّه بجز عولهي آن تميد وهديهي آن وپشنجشي
39 آن * اينان بكنيد يي در عيدهاي شما بجز از ندرهاي شما وسخاوتهايي شما بعولهاي
شما وبهديهايي شما وبپشنجشهايي شما وبشلمهايي شما *

* فصل سي ام *

1 2 * گفت مشه بپسراني يسرال چون همه آنچه فرمود يي مر مشه * سخن گفت مشه بسروراني
3 آن قبيلها بپسراني يسرال بگفتن اين آن سخن آنچه فرمود يي * مردي كه ندر كند
ندر يي يا سوگند خورد سوگند ببنند بند كردني بند ابر جاني او نه سست كند سخني
4 او چون همه آن بيرون آيا از دهاني او بكند* وزن كه ندر كند ندر يي وبند كند
5 بند در خانهي پدري آن در كودكيهاي آن * وبشنود پدري آن مر ندري آن
وبندي آن آنچه بند كرد ابر جاني آن وخموشي كند بآن پدري آن درست شوند
همه ندرهاي آن وهمه بند آنچه بند كرد ابر جاني آن درست باشد *

29 Die præterea ſexto boves octo, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos. 30 Et munus eorum, & conſperſionem eorum ad boves, ad arietes, & ad agnos in numero eorum, juxta ritum. 31 Et hædum peccati unum, præter holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem eorum. 32 Et die ſeptimo boves ſeptem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos. 33 Et munus eorum, & conſperſionem eorum ad boves, ad arietes, & ad agnos in numero eorum, ſecundùm ritum. 34 Et hædum peccati unum: præter holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem eorum. 35 Die octavo feria erit vobis: omnem functionem operis non exercebitis. 36 Et offeretis holocauſtum in oblationem odoris acceptabilis Domino, bovem unum, arietem unum, agnos anniculos ſeptem perfectos. 37 Munus eorum, & conſperſionem eorum ad bovem, ad arietem, & ad agnos ſecundùm numerum eorum, juxta ritum. 38 Et hædum peccati unum: præter holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem ejus. 39 Iſta facietis Domino in ſolennitatibus veſtris: præter vota veſtra, & ſpontanea veſtra in holocauſtis veſtris, & muneribus veſtris, & conſperſionibus veſtris, & pacificis veſtris.

CAP. XXX.

1 ET Dixit Moſheh ad filios Iſrael juxta omne quod præceperat Dominus ipſi Moſheh. 2 Loquutus eſt quoque Moſheh ad capitaneos tribuum filiorum Iſrael, dicendo; Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus: 3 Quicunque voverit votum Domino, aut juraverit juramentum aſtringendo obligatione animam ſuam, non diſſolvet verbum ſuum; juxta omne quod egreditur ex ore ſuo, faciet. 4 At mulier cùm voverit votum Domino, & aſtrinxerit ſe obligatione in domo patris ſui in pueritiis ſuis: 5 Et audierit pater ejus votum ipſius, & obligationem ipſius quâ aſtrinxit animam ſuam, & tacuerit illi pater ejus: confirmabuntur omnia vota illius; omniſque obligatio quâ aſtrinxerit animam ſuam, rata erit.

ואם ואין יבטל איבהא יתה ביומא דשמע או לא אתכוון לקיימא ובטיל 6
בתר דישמע כל נדרהא ואיסרא דאסרת על נפשה לא יתקיימון ומן קדם יי
ישתרי וישתבק לה ארום בטיל אבוהא יתה מן רשותא דנדרא: ואם היו
ואין אתנסבא אתנסיבת לגבר ונדרהא עלה או פירושי ספתהא דאסרת על 7
נפשה בבית איבהא ולא בטיל איבה עד לא אתנסיבת ומדאתנסיבת לגבר
יתקיימון: ושמע ואין בתר דאתנסיבת נדרת וישמע בעלה וביומא דשמע 8
יתכוון לקיימותהון וישתוק לה ויתקיימון נדרהא ואסרהא דאסרת על נפשה
יתקיימון: ואם ביום ואין ביומא דשמע בעלה בטיל לה וישרי ית נדרה 9
דעלה וית פירוש ספתהא דאסרת על נפשה ומן קדם יי ישתרי וישתבק לה:
ונדר ונדרא דארמלא ומתרכא כל דאסרת על נפשה יקום עלה: ואם ואין 10
עד דהיא בבית בעלה ולא בגרת נדרת או אסרת אסר על נפשה בקיומא: 11
ושמע וישמע בעלה וישתוק לה ולא בטיל יתה ומית עד דלא בגרת 12
ויתקיימון כל נדרהא וכל איסרי דאסרת על נפשה יתקימון ולית איבהא זכי
בה תוב לבטלותהון: ואם ואין מישרא ישרי יתהון בעלה ביומא דשמע 13
כל אפקות ספוותהא לנדרהא ולאיסרי
נפשהא לא יתקיימון ואין בעלה
בטילינון ולא ידעת ועברת מן קדם יי
ישתבק לה: כל נדר כל נידרא וכל קיום אסרא לסגפא נפש בעלה 14
יקיימינון ובעלה יבטילינון: ואם ואין משתק ישתוק ומתכוון לה בעלה 15
מיומא דשמע ליומא חרן ויתקיימון כל נדרהא או ית כל איסרהא דעלה
ובמשתוקיה קיים יתהון ארום שתיק לה ביומא ואתכוון ולא שרינון ביומא
דשמע: ואם ואין מישרא ישרי לה יומא חד בתר דשמע לא סגיא לה בשירותא 16
ואין מפסא פתגמא בעלה או איבה מקביל ית חובה: אלה אלין אחוויית קימיא 17
דפקיד יי ית משה בין גבר לאתתיה בין
איבא לברתיה ביומי טליותא עד דהיא
בבית איבהא ולא ביומי טליותה והיא
בבית בעלה:

ירושלמי 13 בעלה אפס יתהון: 14 בעלה יפס יתהון:

ירושלמי 17 ביומא טליותה בביתיה דאבוהא:

לא

וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר: נקום אתפרע פורענות בני ישראל מן 1 2
מדינאי ומן בתר כדין תתכנש לעמך:

6 Quod ſi contradixerit pater ejus illi die quo audivit, aut non intendit ſtabilire, ſed diſſolverit poſtquàm audivit, omnia vota ejus & vinculum quo obligavit animam ſuam non ſtabilientur: ſed à facie Domini remittetur & condonabitur illi, quia contradixit illi pater ejus ex poteſtate voti. 7 Quod ſi nubendo nupta fuerit viro, & votum ejus ſuper eam fuerit, aut prolationes labiorum ejus quo obligavit animam ſuam in domo patris ſui, & non diſſolverit pater ejus cùm nondum nupta eſt, tum ex quo nupta fuerit viro ſtabilientur. 8 Quòd ſi poſtquam nupta fuerit voverit, & audiverit maritus ejus, & die quo audiverit conſtituerit ſtabilire ipſum, & tacuerit illi: tum rata erunt vota ejus, & vincula ejus quibus obligavit animam ſuam firma erunt. 9 Quòd ſi die quo audivit maritus ejus prohibuerit eam, tum remittetur illi votum ejus quod ſuper eam eſt, & prolatio labiorum ejus quâ obligavit animam ſuam: & à facie Domini remittetur, & condonabitur illi. 10 Votum autem viduæ & repudiatæ, omne quo obligavit animam ſuam, firmum erit ſuper ipſam. 11 Quòd ſi dum adhuc eſt in domo mariti ſui, neque nubiles annos adhuc attigit, vovit aut obligavit vinculo animam ſuam juramento: 12 Et audiverit maritus ejus & tacuerit, neque prohibuerit eam, & mortuus eſt antequam ætatem nubilem attigit; tum rata erunt omnia vota ejus; & omnes obligationes ejus quibus obligavit animam ſuam ratæ erunt, neque poterit amplius pater ejus illa diſſolvere. 13 Si autem ſolvendo ſolvat illa maritus ejus, die quo audivit, qualiſcunque prolatio fuerit labiorum ejus, quæ vovit aut obligavit animam ſuam, non erunt firma: quòd ſi maritus ejus diſſolverit illa, neque noverit ſed tranſgreſſa ſit, à facie Domini remittetur illi. 14 Omne votum & omne juramentum vinculi ad affligendum animam, maritus ejus poterit ea confirmare, & maritus ejus poterit illa diſſolvere. 15 Quod ſi tacendo tacuerit & conſenſerit illi maritus à die quo audiverit in diem alterum, tum rata erunt omnia vota ejus, & omnes obligationes quibus tenebatur: & ſilentio ſuo ea confirmavit, quoniam tacuit illi eo die & conſenſit, neque ſolvit ea die quo audivit. 16 Quòd ſi diſſolvendo diſſolverit ea die uno poſtquàm audivit, non licebit illi ſolvere: quòd ſi diſſolverit verbum, maritus ejus aut pater ejus recipiet peccatum ejus. 17 Iſtæ ſunt indicationes ſtatutorum quæ præcepit Dominus Moſi inter virum & mulierem ejus, inter patrem & filiam ejus, die pueritiæ quamdiu eſt in domo patris ſui, non autem in diebus pueritiæ ſuæ quando eſt in domo mariti ſui.

Hier. 13 *Maritus diſſolvat illa.* 14 *Maritus ejus diſſolvet illa.*

Hieroſ. 17 *Die pueritiæ ſuæ in domo patris ſui.*

CAP. XXXI.

1 ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 2 Ulciſcere ultionem filiorum Iſrael à Madianitis, & poſtea colligêris ad populum tuum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* واگر آزرد پدري [آن] آنرا در روزي شنيدني او همه ندرهاي آن وبندهاي آن آنچه بند 6
كرد ابر جاني آن نه درست شود ويي بيامرزد بآن كه آزرد پدري آن آنرا * واگر بودن 7
باشد بمرد وندرهاي آن ابر آن يا شرحي لبهاي آن آنچه بند كرد ابر جاني آن *
* وبشنويد شوهري آن در روزي شنيدني او وخموشي كرد بآن درست شوند ندرهاي آن 8
وبندهاي آن آنچه بند كرد ابر جاني آن درست باشند * واگر در روزي شنيدني 9
شوهري آن بيازرد آنرا وباطل كرد مر ندري آن آنچه ابر آن ومر شرحي لبهايي آن
آنچه بند كرد ابر جاني آن ويي بيامرزد بآن * وندري بيوه ورانده همه آنچه بند كرد 10
ابر جاني آن درست باشد ابر آن * واگر خانهي شوهري آن ندر كرد يا بند كرد 11
بند ابر جاني آن در سوگند * وبشنويد شوهري آن وخموشي كرد بآن نه آزرد 12
آنرا درست شوند همه ندرهاي آن وهمه بند آنچه بند كرد ابر جاني [آن] درست باشد *
* واگر باطل كردن باطل كرد ايشانرا شوهري آن در روزي شنيدني او همه بيرون آياي لبهاي 13
آن بندرهاي آن وببندي جاني آن نه درست شود شوهري آن باطل كرد ايشانرا يي بيامرزد
بآن* همه ندر وهمه سوگندي بند برنجاندن جان شوهري آن درست كند آنرا وشوهري 14
آن باطل كند اويرا* واگر خاموشي كردن خاموشي كند بآن شوهري آن از روز بروز بر 15
انگيزاند مر همه ندرهاي آن يا مر همه بندهاي آن آنچه ابر آن بر انگيزاند ايشانرا كه
خاموشي كرد بآن در روزي شنيدني او* واگر باطل كردن باطل كرد ايشانرا پسي 16
شنيدني او بر دارد مر گناهي آن * اينان آن رسمها آنچه فرمود يي مر مشه مياني مرد بزني 17
او ومياني پدر بدختري او در كودكيهاي آن خانهي پدري آن *

* فصل سي يكم * * سخن گفت يي بمشه بگفتن * 1
* انتقام كش انتقامي پسراني يسرال از نزد آن مدينيان پس جمع شوي بقومي تو * 2

6 Si autem increpuerit pater ejus illam die quâ audierit ipſe omnia vota ejus, & obligationes ejus quibus obligaverit animam ſuam, non confirmabitur: & Dominus ignoſcet ei, quia increpuit pater ejus illam. 7 Quòd ſi exiſtendo fuerit viro, vota quoque ejus ſuper ſe, aut declaratio labiorum ſuorum quâ obligaverit animam ſuam: 8 Audierit autem maritus ejus; & die quâ audierit, tacuerit ei: confirmabuntur vota ejus; & obligationes ejus quibus aſtrinxerit animam ſuam, rata erunt. 9 Si verò die quâ audierit maritus ejus, increpuerit illam, ac irritum fecerit votum illius quod ſuper eam, & prolationem labiorum ipſius quâ obligâverit animam ſuam, tunc Dominus ignoſcet ei. 10 Votum autem viduæ & repudiatæ, omne quo obligaverit animam ſuam, ratum erit ſuper ipſam. 11 Si verò domi mariti ſui voverit, aut obſtrinxerit obligatione animam ſuam cum juramento: 12 Et audierit vir ejus, & tacuerit ei, nec increpuerit illam, confirmabuntur omnia vota ejus; & omnis obligatio quâ obſtrinxerit animam ſuam, rata erit. 13 Quòd ſi irrita faciendo irrita fecerit ea maritus ejus die quâ audierit, omnis egreſſio labiorum ejus in votis ejus & in obligatione animæ ejus non rata fiet: maritus ejus irrita fecit ea, Dominus ignoſcet ei. 14 Omne votum, & omne juramentum obligationis ad affligendam animam, maritus ejus confirmabit illud, & maritus ejus irritum faciet illud. 15 Quòd ſi tacendo tacuerit illi maritus ejus de die in diem, ſtabiliet omnia vota ejus, vel omnes obligationes ejus quæ ſuper eam: ſtabilivit ei, quia tacuit illi in die quâ audivit. 16 Et ſi irrita faciendo irrita fecerit ea poſtquàm audivit, portabit peccatum illius. 17 Iſta ſunt ſtatuta quæ præcepit Dominus Moſheh inter virum & uxorem ejus, & inter patrem ac filiam ejus in pueritiis ſuis domi patris ſui.

CAP. XXXI.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo: 2 Exige ultionem filiorum Iſrael de Madianitis, & poſtea aggregaberis ad populum tuum.

ווידבר וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמֵימַר 3
אִזְדְּרָזוּ לְוָתְכוֹן גּוּבְרִין לְחֵילָא וִיהוֹן
מְסַדְּרִין סִדְרֵי קְרָבָא עַל מִדְיָן לְמִיתַּן פּוּרְעֲנוּת עַמָּא דַּיְיָ בְּמִדְיָן : אלף אַלְפָא 4
לְשִׁבְטָא אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְכָל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל תְּשַׁדְּרוּן לְחֵילָא : וימסרו
וְאִתְבְּחָרוּ גּוּבְרִין צַדִּיקִין וּמְסָרוּ נַפְשְׁהוֹן מֵאַלְפַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַלְפָא לְשִׁבְטָא תְּרֵיסַר 5
אַלְפִין מְזָרְזֵי חֵילָא : וישלח וְשַׁדַּר יַתְהוֹן מֹשֶׁה אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְחֵילָא יַתְהוֹן 6
וְיַת פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא לְחֵילָא וְאוּרַיָּא וְתֻמַּיָּא דְּקוּדְשָׁא לְמִשְׁאֲלָא בְּהוֹן
וַחֲצֹצְרַת יַבָּבָא בִּידֵיהּ לְמִכְנַשׁ וּלְמִשְׁרֵי וּלְמִטַּל מַשִּׁרְיָתָא דְּיִשְׂרָאֵל : ויצבאו
וְאִתְחַיְּילוּ עַל מִדְיָן אַקְפוּהָ מִתְּלַת טְרִיגוֹנָהָא הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה וְקַטְלוּ 7
כָּל דְּכוּרָא : ואת וְיַת מַלְכֵי מִדְיָנָאֵי קַטְלוּ עַל קְטוֹלֵי מַשִּׁרְיָתְהוֹן יַת אֱוִי וְיַת 8
רֶקֶם וְיַת צוּר הוּא בָּלָק וְיַת חוּר וְיַת רֶבַע חַמְשָׁא מַלְכֵי מִדְיָן וְיַת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר
קַטְלוּ בְּסַיְיפָא וַהֲוָה כֵּיוָן דַּחֲמָא בִּלְעָם חַיָּיבָא יַת פִּנְחָס כַּהֲנָא רָדִיף מִן בַּתְרוֹי
עֲבַד מִלְתָא דְקוּסְמִין וּפְרַח בַּאֲוִיר שְׁמַיָּא מִן יַד אִידְכַּר פִּנְחָס שְׁמָא רַבָּא וְקַדִּישָׁא
וּפְרַח בַּתְרוֹי וְאַחֲדֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְאַחֲתֵיהּ שְׁלַף סַיְיפָא וּבְעָא לְמִקְטְלֵיהּ פְּתַח פּוּמֵיהּ
בְּמִלֵּי תַחֲנוּנִין וַאֲמַר לְפִנְחָס אִין תְּקַיֵּים יַת נַפְשִׁי מִשְׁתַּבַּעְנָא לָךְ דְּכָל יוֹמִין דַּאֲנָא
קַיָּים לֵית אֲנָא מְלַטֵּיט יַת עַמָּךְ עָנֵי וַאֲמַר לֵיהּ הֲלָא אַנְתְּ הוּא לָבָן אֲרַמָּאָה
דִּבְעֵית לְמִשֵׁיצָאָה יַת יַעֲקֹב אֲבוּנָן וּנְחַתָּא לְמִצְרַיִם בְּגִין לְמוֹבָדָא זַרְעֵיהּ וּמִן בָּתַר
דִּנְפָקוּ מִמִּצְרַיִם גָּרֵיתָא בְּהוֹן עֲמָלֵק רַשִׁיעָא וּכְדוּן אִתְגָּרֵתָא אִיתְגְּרָא לְמִילוּט
יַתְהוֹן וְכֵיוָן דַּחֲמִיתָא דְּלָא אֲהַנְיָין עוֹבָדָךְ וְלָא קַבֵּיל מֵימְרָא דַּיְיָ מִינָּךְ אַמְלִיכַת
מִילְכָא בִּישָׁא יַת בָּלָק לְמוֹקְמָא יַת בְּנָתֵיהּ בְּפָרָשַׁת אוֹרְחָתָא לְמַטְעָיָא יַתְהוֹן
וּנְפַלוּ בְּגִין כֵּן מִנְּהוֹן עֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָא אַלְפִין בְּגִין כֵּן לֵית אֶפְשַׁר תּוּב לְמִקַיְּימָא
יַת נַפְשָׁךְ וּמִן יַד שְׁלַף סַיְיפֵיהּ מִן תִּיקֵיהּ וְקַטְלֵיהּ : וישבו וּשְׁבוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 9
יַת נְשֵׁיהוֹן דְּמִדְיָנָאֵי וְיַת טַפְלֵיהוֹן וְיַת כָּל בְּעִירֵיהוֹן וְיַת כָּל גֵּיתֵיהוֹן וְיַת כָּל
נִכְסֵיהוֹן בָּזוּ : ואת וְיַת כָּל קִירְוֵיהוֹן וּבָתֵּי טִירְוָנֵיהוֹן וְיַת בָּמְסֵי בֵּית סִגְדֵיהוֹן 10
אוֹקִידוּ בְּנוּרָא : ויקחו וּשְׁבוֹ יַת כָּל עֲדִיתָא וְיַת כָּל דְּבַרְתָּא בְּאִינְשָׁא וּבִבְעִירָא : 11
ויביאו וְאַיְתִיאוּ לְוַת מֹשֶׁה וּלְוַת אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וּלְוַת כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל 12
יַת שְׁבִיָּיתָא וְיַת דְּבַרְתָּא וְיַת עֲדִיתָא לְמַשִּׁרְיָתָא לְמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא
דִּירִיחוֹ : ויצאו וּנְפָקוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְכָל אַמַּרְכְּלֵי כְנִשְׁתָּא לְקַדְמוּתְהוֹן 13
לְמִבָּרָא לְמַשִּׁרְיָתָא : ויקצף וּכְנַס מֹשֶׁה עַל אִסְטְרַטִּיגִין דִּמְמַנָּן עַל חֵילָא רַבָּנֵי 14
אַלְפִין וְרַבָּנֵי מָאוָותָא דְּאָתוֹ מֵחֵיל סִדְרֵי קְרָבָא : ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה 15
הֲקַיֵּימְתּוּן כָּל נוּקְבָא :

ירושלמי 3 אִזְדְּרִיזוּ מִן לְוָתְכוֹן :

Et loquutus eſt Moſes cum populo, 3
dicendo; Accingite apud vos viros
ad pugnam, ut ſint inſtruentes aciem
belli contra Madianitas, ad dandum vindictam populi Domini in
Madianitas. Mille de ſingulis tribubus Iſrael mittatis ad bellum. Et 4
electi ſunt viri juſti, & tradiderunt animas ſuas ex millibus Iſrael mille 5
de qualibet tribu, duodecim millia armatorum ad bellum. Et miſit 6
eos Moſes mille ex unaquaque tribu ad bellum, illos *inquam* & Phinees
filium Eleazar ſacerdotem ad bellum, & Urim & Tummim ſanctitatis
ad interrogandum per ea, unà cum tubis clangoris in manu ejus
ad congregandum, ad quieſcere & proficiſci faciendum caſtra Iſrael.
Et inierunt prælium contra Madian, circumdederunt eam per tres 7
angulos ejus quemadmodum præceperat Dominus Moſi: & interfecerunt
omnem maſculum. Et reges Madianitarum interfecerunt unà 8
cum interfectis caſtrorum ipſorum, Evi, Rekem, Tſur, ille eſt Balak,
& Hur, atque Reba, quinque reges Madian, & Bileam filium Beor
interfecerunt gladio. Et accidit poſtquam vidiſſet Bileam peccator Pinchas
ſacerdotem perſequentem ſe, converſus eſt ad magicas artes, &
volavit per aërem cœlorum: ſtatim mentionem fecit Pinchas nominis
magni & ſancti, & volavit poſt eum & apprehendit eum per caput,
& dejecit eum, nudavit gladium & voluit ipſum interficere, aperuit
os ſuum cum verbis deprecationum, & dixit ipſi Pinchas; Si in vita
conſervaveris animam meam, juro tibi quòd omnibus diebus quibus
vivam non ſim maledicturus populo tuo, Reſpondit illi, & dixit; Annon
tu es Laban Aramæus, qui voluiſti perdere Jacobum patrem noſtrum,
& deſcendiſti in Ægyptum ut perderes ſemen *ejus*, & poſtquam
exierunt ex Ægypto immiſiſti in eos Amalek improbum, & nunc
immiſſus es immittendo ad maledicendum illis? poſtquam autem vidiſti
quod non utilia eſſent opera tua, neque auſcultaret ſermo Domini
tibi, dediſti conſilium malum ipſi Balak ut conſtitueret filias ſuas in
compitis ad ſeducendum eos, & ideo ceciderunt ex illis viginti quatuor
millia, propterea fieri non poteſt ut in vita conſervem animam
tuam: & ſtatim extraxit gladium ſuum ex vagina ſua, & interfecit
eum. Et captivas abduxerunt filii Iſrael uxores Madianitarum, & parvulos 9
eorum, & beſtias eorum, & omnia pecora eorum, & omnes opes
eorum diripuerunt. Et omnes urbes eorum, & domus principum eorum, 10
& altaria domus adorationis eorum combuſſerunt igne. Ceperunt 11
quoque omne ſpolium, & omnem prædam in hominibus & pecoribus.
Et adduxerunt ad Moſem & ad Eleazarum ſacerdotem, & ad 12
univerſam congregationem filiorum Iſrael, captivitatem, prædam, &
ſpolia, ad caſtra quæ erant in campeſtribus Moab ad Jordanem Jericho.
Et exierunt Moſes & Eleazar ſacerdos & omnes præfecti congregationis 13
obviam illis extra caſtra. Et iratus eſt Moſes contra duces, 14
qui præfecti erant ſupra exercitum, tribunos, & centuriones, qui
venerant de militia belli. Et dixit illis Moſes; An in vita conſervâſtis 15
omnem fœminam.

Armate ex vobis.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* سخن گفت مشه بآن قوم بگفتن جريده شويد از نزدي شما مردمان بسپاه و باشند 3
ابر مدين بدادن انتقامي ؛؛ در مدين * هزار بقبيله هزار بقبيله بهمه قبيلهاي 4
يسرال بفرستيد بسپاه * سپرده شدند از هزاراني يسرال هزار بقبيله دوازده هزار جريدگان 5
سپاه * بفرستاد ايشانرا مشه هزار بقبيله بسپاه ايشان و مر فينحس پسري العزر آن 6
كهن بسپاه و پيرايهايي آن خاص و نفيرهايي آن تروعه در دستي او * سپاه كشيدند 7
ابر مدين چون آنچه فرمود ؛؛ مر مشه و بكشتند همه نرينه * و مر پادشاهاني مدين 8
بكشتند ابر كشتگاني ايشان مر اوي و مر رقم و مر صور و مر حور و مر ربع پنج
پادشاهاني مدين و مر بلعم پسري بعور بكشتند در شمشير * برده كردند پسراني يسرال 9
مر زناني مدين و مر طفلاني ايشان و مر همه چهارپاياني ايشان و مر همه گلهي ايشان
و مر همه مالي ايشان غارت كردند * و مر همه شهرهايي ايشان در نشستنجاهايي ايشان 10
و مر همه مسجدهاي ايشان بسوختند در آتش * بستاندند مر همه آن غنيمت و مر 11
همه آن تاراج در آدم و در چهارپا * بياوردند بمشه و بالعزر آن كهن و بجماعتي پسراني 12
يسرال مر آن بردگي و مر تاراج و مر آن غنيمت بآن لشكرگاه بعربوت مواب آنچه ابر
يردن يرحو * بيرون آمد مشه و العزر آن كهن و همه مهتراني آن جماعت بپذيرهي 13
ايشان باز بيرون بلشكرگاه * خشم كرد مشه ابر گماشتگاني آن لشكر اميراني آن هزاران 14
و اميراني آن صدها آن آمدگان از سپاه آن كارزار * گفت مشه بايشان ها زنده گذاشتيد 15
همه مادينه *

3 *Locutus eſt itaque Moſheh ad populum, dicendo; Expodiamini ex vobis quidam ad exercitum, & ſint contra Midjan, ad dandum ultionem Domini in Midjan.* 4 *Millenos de ſingulis tribubus, de omnibus tribubus Iſrael mittetis in exercitum.* 5 *Et traditi ſunt ex millibus Iſrael, mille per tribum, duodecim millia expediti ad exercitum.* 6 *Et miſit eos Moſheh mille per tribum, ad exercitum: eos* inquam, *& Phinehas filium Eleazar ſacerdotis ad exercitum, & vaſa ſancta, & tubas clangoris in manu ejus.* 7 *Et exercitum duxerunt contra Midjan, quemadmodum præceperat Dominus Moſheh, & occiderunt omnem maſculum.* 8 *Reges etiam Midjan occiderunt cum interfectis eorum, Evi, & Recem, & Sur, & Hur, & Reba, quinque reges Midjan: Balaam quoq; filium Beor occiderunt gladio.* 9 *Captivas* autem *duxerunt filii Iſrael mulieres Midjan, & infantes eorum, atque omnes quadrupedes eorum, omnéſque greges eorum, ac omnem ſubſtantiam eorum prædati ſunt.* 10 *Omnes quoque urbes eorum in reſidendi locis eorum, & omnia templa eorum, combuſſerunt igne.* 11 *Tulerúnt*que *omnem prædam, omniáque ſpolia, tam de homine quàm quadrupede.* 12 *Et adduxerunt ad Moſheh, & ad Eleazar ſacerdotem, & ad congregationem filiorum Iſrael, captivitatem, & ſpolia, ac prædam ad caſtra in Arboth Moab quæ ſecus Jarden* prope *Jereho.* 13 *Egreſſus eſt* igitur *Moſheh, & Eleazar ſacerdos, & omnes principes congregationis in occurſum eorum extra caſtra.* 14 *Iratúſ*que *eſt Moſheh contra præfectos exercitûs, principes millium, & principes centum venientes à militia belli.* 15 *Dixitque illis Moſheh; Num vivas reliquiſtis omnes fœminas?*

הן הנה הִנֵּין הִנִּין דַּהֲוָאָה תוּקְלָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵיצְתָא דְּבִלְעָם לְמִשְׁקְרָא שְׁקַר 16
קֳדָם יְיָ עַל עֵיסַק פְּעוֹר וַהֲוַת מוֹתָנָא בִּכְנִשְׁתָּא דַּיְיָ : ועתה וּכְדוֹן קְטוּלוּ כָּל דְּכוּרָא 17
בְּטַפְלַיָּא וְכָל אִתְּתָא דְּיָדְעַת גְּבַר לְמִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא קְטוּלוּ : וכל וְכָל טַפְלָא בִּנְשַׁיָּא 18
אוֹקִימוּ כָּלוֹ קֳבֵיל צִיצָא כְּלִילָא דְּקוּדְשָׁא וְיִסְתַּכְּלָן בֵּיהּ וּמַאן דְּהִיא מִבַּעֲלָא לִגְבַר
יִתְעַבְּרוּן אַפָּהָא מוֹרִיקָן וּמַאן דְּלָא יָדַע מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא יְהוֹן סַמְקִין אַפָּהָא הֵיךְ
נוּרָא וְתַקִּיְימוּנִין לְכוֹן : ואתם וְאַתּוּן שְׁרוֹ לְמִבָּרָא לְמַשִּׁרְיָתָא שׁוּבְעָא יוֹמִין כָּל 19
דִּקְטִיל בַּר נְשָׁא וְכָל דִּיקְרַב בִּקְטִילָא תַּדּוּן עֲלוֹי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
אַתּוּן וּשְׁבִיכוֹן : וכל וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מָנָא דִּצְלָא וְכָל עוֹבַד מַעְזֵי קַרְנָא וְגַרְמָא וְכָל 20
מָאן דְּקִיסָא תַּדּוּן עֲלוֹי : ויאמר וַאֲמַר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא לְגוּבְרֵי חֵילָא דְּאָתוֹ מִן סִדְרֵי 21
קְרָבָא דָּא אַחְוָויַית גְּזֵירַת אוֹרַיְיתָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה : אך בְּרַם לְחוּדְהוֹן בְּלָא 22
חַלְדוּתְהוֹן יַת דַּהֲבָא וְיַת כַּסְפָּא וְיַת
נְחָשָׁא וְיַת פַּרְזְלָא וְיַת קַסְטִירָא וְיַת
בַּרְכִימִישָׁא מִנְהוֹן לָא גוּלְמַיָּא וְלָא פְשׁוּטַיָּא : כל דבר כָּל מִידַּעַם דְּאוֹרְחֵיהּ 23
לְמִתְעֲלָא בְּנוּרָא לְכִיסַיָּא קְדֵירָתָא שַׁפּוּדַיָּא וְאַסְכַּלְתָּא תַּעַבְרוּן בְּנוּרָא וְיִדְכֵּי
בָּתַר כֵּן בְּמַיָּא דְּכַשְׁרִין לְאִידַּכָּאָה בְּהוֹן דַּוְותָא יִתְדֵּי וְכָל דְּלָא מִתַּעַל בְּנוּרָא
כַּהֲנְכָתָא כַּסַּיָּא קִתוּנַיָּא קוּמְקוּמוּסַיָּא תַּעַבְרוּן בְּאַרְבְּעִין סָווִין דְּמוֹי : וכבסתם
וְתַחַוְורוּן לְבוּשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְתִדְכוּן וּמִן בָּתַר כֵּן תֵּיעֲלוּן לְמַשִּׁרְיָתָא : 24
ויאמר וַאֲמַר יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : שא סַב יַת שֵׁירוּי בֵּיזַת שְׁבִיתָא בְּאִינָשָׁא 25 26
וּבִבְעִירָא וְתַקַבֵּל חוּשְׁבַּנְהּ אַנְתְּ וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְרֵישֵׁי אֲבָהַת כְּנִשְׁתָּא : וחצית
וְתַפְלֵיג יַת דְּבַרְתָּא בֵּין גּוּבְרַיָּא בְּלוּשַׁיָּא דְּאַחֲדוּ יַת עֲדִיתָא בְּאַגָּחוּת קְרָבָא 27
דִּנְפָקוּ לְחֵילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא : והרמות וְתַפְרֵישׁ נְסִיבָא לִשְׁמָא דַּיְיָ מִן גּוּבְרֵי 28
מְגִיחֵי קְרָבָא דִּנְפָקוּ לְחֵילָא חֲדָא בַּת נָשָׁא מֵחֲמֵשׁ מְאָה הֵיכְדֵין מִן תּוֹרֵי וּמִן
חַמְרֵי וּמִן עָנָא : ממחציתם מִן פַּלְגוּתְהוֹן דְּהוּא חוּלַק גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא תִּסְּבוּן 29
וְתִתְּנוּן לְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא אַפְרָשׁוּתָא לִשְׁמָא דַּיְיָ : וממחצית וּמִפַּלְגוּת דִּבְנֵי 30
יִשְׂרָאֵל תִּסַּב חַד דְּמִיתַּחַד מִן חַמְשִׁין מִן בַּת נָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חַמְרֵי וּמִן כָּל
בְּעִירָא וְתִתֵּן יַתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נָטְרֵי מַטְרַת מַשְׁכְּנָא דַּיְיָ : ויעש וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר 31
כַּהֲנָא הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה :

ירושלמי 22 יַת קַסְטְרָא וְיַת אֲבָרָא :

Ipſæ ſunt quæ fuerunt offendiculo filiis Iſrael conſilio Balaam, ut prævaricarentur 16
prævaricationem coram Domino in negotio Peor, unde
fuit peſtis in congregatione Domini. Nunc igitur occidite omnem maſculum 17
inter parvulos, & omnem mulierem quæ cognovit virum concubitu
maſculi interficite. Præterea omnem parvulam inter mulieres 18
conſtituite ex adverſo fimbriæ coronæ ſanctitatis, & contemplentur
ipſam: quæcunque fuerit cognita à viro fient facies ejus pallidæ, &
quæcunque non noverit concubitum maris erunt rubentes facies ejus
veluti ignis, illas in vita conſervabitis. Vos autem manete extra caſtra 19
ſeptem diebus: quicunque occiderit hominem, & quicunque tetigerit
interfectum, aſpergatis ipſum die tertio & die ſeptimo, tam vos quàm
captivitatem veſtram. Sed & omnem veſtem, & omne vas pelliceum, 20
& omne opus ex pilis caprinis, *factum* cornu aut oſſe, & omne vas
ligneum aſpergetis ipſum. Et dixit Eleazar ſacerdos ad viros exercitus 21
qui redierant ex acie belli; Hæc eſt indicatio decreti legis, quam præcepit
Dominus Moſi. Saltem tantùm ipſa abſque rubigine eorum, aurum, 22
& argentum, & æs, & ferrum,
& ſtannum & plumbum, vaſa
eorum non maſſæ, nec plana metalla:
Quicquid cujus via eſt ut 23
ingrediatur per ignem, ſartagines, lebetes, verua & craticulas, tranſire facietis
per ignem, & mundabitur, poſtea aquis quæ aptæ ſunt ut illis
mundetur fluxus aſpergetur: & quicquid non ingreditur per ignem ut
opercula, calices, lagenæ, cocula, tranſire facietis per quadraginta ſata
aquæ. Et lavabitis veſtimenta veſtra in die ſeptimo, & mundabimini, 24
& poſtea ingrediemini caſtra. Et dixit Dominus cum Moſe, dicendo: 25
Accipe capita prædæ captivitatis in homine & in jumento, & cape 26
ſummam ejus, tu, & Eleazar ſacerdos, & capita patrum congregationis.
Et divides prædam inter viros bellatores, qui ceperunt prædam 27
in conflictu belli quando exierunt ad pugnam, & inter univerſam congregationem.
Et ſeparabis cenſum nomini Domini de viris bellicoſis 28
qui exierunt ad prælium, unam mulierem ex quingentis, ſimiliter ex
bobus, ex aſinis, & ex ovibus: De medio eorum, nempe portione 29
virorum bellicoſorum accipietis, & dabitis Eleazari ſacerdoti ſeparationem
nomini Domini. De medietate verò filiorum Iſrael accipies 30
unum quod ſumetur de quinquaginta, de fœminis, & de bobus, &
de aſinis, & de omnia beſtia, & dabis illa Levitis cuſtodibus cuſtodiæ
tabernaculi Domini. Et fecit Moſes & Eleazar ſacerdos ſicut præceperat 31
Dominus Moſi.

Hieroſ. 22 *Stannum & plumbum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* اينك ايشان بودند بپسراني يسرال در سخن بلعم بسپردني بغي يي ؛؛ ابر سبب فعور و بود آن 16
رخم در جماعتي ؛؛ * و اكنون بكشيد همه نرينه در طفل و همه زن داناي مرد بخسپشي 17
نرينه بكشيد * و همه آن طفل در زنان آنچه نه دانستند خسپش نرينه زنده گذاريد 18
بشما * و شما فرود آييد از بيرون بلشكرگاه هفت روزها همه كشاي جان و همه 19
رسا در كشته پاك شويد در روزي آن سيمي و در روزي آن هفتمي شما و بردگي
شما * و همه جامه و همه پيرايهي پوست و همه عملي بروش و همه پيرايهي چوب 20
پاك كنيد * گفت العزر آن كهن بمردمان آن سپاه آن آمدگان بكارزار اين رسمي 21
آن شريعت آنچه فرمود ؛؛ مر مشه * خاصه مر آن طلا و مر آن نقره و مر آن مس 22
و مر آن آهن و مر آن قلعي و مر آن ارزيز * همه آن چيز آنچه بيايد بآتش بگذرانيد 23
در آتش و پاك شود خاصه در آبي چكاندن پاك شود و همه آنچه نه آيد در آتش
بگذرانيد در آب * و بشوييد جامهايي شما در روزي آن هفتمي و پاك شويد و پس 24
بياييد بآن لشكرگاه * گفت ؛؛ بمشه بگفتن * بشمار مر سري تاراجي آن بردگي 25 26
در آدم و در چهارپا تو و العزر آن كهن و سروراني پدراني آن جماعت * و بخش كني 27
مر آن تاراج مياني گيراني آن كارزار آن بيرون آيان بسپاه و مياني همه آن جماعت *
* و جدا كني خراج يي ؛؛ از نزد مردماني آن كارزار آن بيرون آيان بسپاه يك جان از 28
پانصد از آن آدم و از آن گاو و از آن خرها و از آن گوسپند * از بخشي ايشان 29
بستانيد و بدهي بالعزر آن كهن جدا كردي ؛؛ * و از بخشي پسراني يسرال بستاني 30
يكي گرفته از آن پنجاه از آن آدم از آن گاو از آن خرها و از آن گوسفند از همه آن
چهارپا و بدهي ايشانرا بلويان نگاه داراني نگاه داشتي مسكني ؛؛ * بكرد مشه و العزر آن 31
كهن چون آنچه فرمود ؛؛ مر مشه *

16 *En ipſæ fuerunt filiis Iſrael, per verbum Balaam, ad ſuppeditandum prævaricationem in Dominum cauſâ Peor, & fuit plaga in congregatione Domini.* 17 *Nunc ergò occidite omnem marem inter pubes; omnémque mulierem cognoſcentem virum concubitu maſculi, occidetis.* 18 *Omnem autem pubem ex fœminis, quæ non cognoverunt concubitum maſculi, vivam relinquite vobis.* 19 *Vos verò reſidete extra caſtra ſeptem diebus: omnis interficiens animam, omnis item accedens ad interfectum, purificabitis vos die tertiâ & die ſeptimâ, vos & captivitas veſtra.* 20 *Omne quoque veſtimentum, & omne vas pelliceum, omnéque opus caprinum, & omne vas ligneum purificabitis.* 21 *Et dixit Eleazar ſacerdos ad viros exercitûs venientes ad prælium; Hoc eſt ſtatutum legis quod præcepit Dominus Moſheh,* 22 *Profectò aurum, & argentum, & æs, & ferrum, & ſtannum, & plumbum;* 23 *Omnem ſcil. rem quæ veniat in ignem, traducetis per ignem, & purificabitur: verumtamen aquâ aſperſionis purificabitur: omne autem quod non veniat in ignem, traducetis per aquam.* 24 *Lavabitis prætereà veſtimenta veſtra die ſeptimâ, & mundi eritis, ac poſteà venietis in caſtra.* 25 *Dixit quoque Dominus ad Moſheh, dicendo;* 26 *Computa ſummam ſpoliorū captivitatis, tam de hominibus quàm de quadrupedibus, tu & Eleazar ſacerdos, & capitanei patrum congregationis:* 27 *Et partiere ſpolium inter capeſſentes bellum egredientes in exercitum, & inter univerſam congregationem.* 28 *Et ſeparabis cenſum Domino à viris bellatoribus egredientibus in exercitum, unam animam de quingentis, ex hominibus, & ex bobus, & ex aſinis, & ex ovibus.* 29 *De portione eorum capietis: & dabis ipſi Eleazar ſacerdoti ſeparationem Domini.* 30 *Et de portione filiorum Iſrael capies unum demptum è quinquaginta, ex hominibus, ex bobus, ex aſinis, & ex ovibus, ex omnibus ſcil. quadrupedibus: & dabis ea Levitis cuſtodientibus cuſtodiam tabernaculi Domini.* 31 *Et fecit Moſheh & Eleazar ſacerdos quemadmodum præceperat Dominus Moſheh.*